Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

CORPUS

Juris

Canonici

2

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 18
Plúteo 10

18

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETALES

D. GREGORII PAPAE IX.

SVAE INTEGRITATI

VNA CVM GLOSSIS

RESTITVTÆ.

Ad exemplar ROMANVM diligenter recognitæ.

LVGDVNI,

M.D.LXXXIIII.

De licentia D. N. Gregorii XIII. Pont. Max.

DOMUS LOYOLAEAE S.J. BIBLIOTHECA JHS

Casa Professa dela Compañia de Jhs Sº

205,6

Universidad de Deusto
Biblioteca

En 22, Octubre de 1820. compré de entre los libros que dexó mi Canónigo Canonj Dr. Franco. Antonio Andreca, Vicario de Castellonca.

Juan José Chomon

VERSVS EXPOSITI CONTINENTES RVBRICAS IVRIS CANONICI.

Primi Libri Decretalium Rubricæ.

a De summa trinit.& fide catho.hæc in 6.clem.
De constitutio.hæc in 6.
De rescriptis.hæc in 6.& clem.De cõsuetudine.hæc in 6.
b De postula.præla.hæc in 6.
De electione & electi potestate.hæc in 6.& cle.
De translat.epis.vel electi.De auctoritate & vsu pallij.
c De renuntiatione. hæc in 6.& clem.De supplenda negligentia prelato.hæc in sexto,& clement.De temporibus ordi.hæc in 6. De scrutinio.
d De ordinatis ab episcopo qui resignauit episcopatui. De ætate & qualitate & ordine præficiendorum.hæc in 6.& clem.De sacra vnctione. De sacramentis non iterandis.
e De filiis presbyterorum ordinandis,vel non hæc in 6.De seruis non ordinandis,& eorũ manumissione.De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non. De corpore vitiatis ordin. vel non.
f De bigamis non ordinandis.hæc in 6.
De clericis peregrinis.
De officio archidiaconi.
g De offic. archipresbyteri.De officio primicerij.De officio sacristæ.De officio custodis.De officio vicarij.hęc in 6.& clem.
h De officio,& potestate iudicis delegati.hæc in 6.& cle.De officio legati.hæc in 6.De officio iudicis ordinarij.hæc in 6.&cle.
i De officio iudicis. De maiori. & obe. hæc in 6.De treug.& pace.De pactis.hæc in 6.
K De transactionib.De postulando.De procuratorib.hæc in 6.& cle. De syndico.
l De iis quæ vi metúsue cau.fiunt.De in integ. resti.hæc in 6.& cle.De alien.iudicij mut.causa facta.De arbitris.hæc in 6.

Secundi libri Rubricæ.

m De iudiciis.hæc in 6.& cle.De foro cõpeté. hæc in 6.& cle.De libelli oblatione. De mutuis petitionib.
n De litis contestatione.hęc in 6.Vt lite côte. non proce.ad testi.recep.
o De iuramento calumniæ.hęc in 6.De dilationib.De feriis.
De ordine cognitionum.
p De plus petit.De causa posse.&proprie.hæc in cle.De resti. spolia.hæc in 6.
q De dolo & contumacia.hæc in vi.& cle.De eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ.hęc in 6.Vt lite pend.nihil innouetur.hæc in 6.& clemẽ.De sequestratione possessionis & fructuum.hæc in cle.
r De confessis.hæc in 6.de probationib.hæc in cle.de testib.& attestationib. hæc in 6. & cle.de testib.cogendis.vel non.
s De fide instrumentor.de psumptionib.de iureiur.hæc in 6.& cle.de exceptionib.hæc in 6.& clement.
t De præscript.de senten.& re iudic.hæc in 6. & cle.de appella.recusat.& rela.hæc in 6. & cle. de cler.peregr.
v De confirmatione vtili vel inutili.

Tertij libri Rubricæ.

x De vita & honestate clericorum.hæc in 6.& cle.de cohabitatione clericorum & mulierũ. de clericis coniugatis.hęc in 6.
y De clericis nõ resid.in eccl.vel præbend.hęc in 6.de præben.& dignita.hæc in 6. & cle.de clerico ægrotante vel debilitato.

Carmina Rubricarum iuris Pontificij.

Tota siquidẽ cõgeries Decretalib.famulatur.
Et earum aliquæ nunc in Sexto,núc in Clem. (vt in expositione patet)repetuntur.

Primi libri Rubricæ sunt in Decretalib.xliij.In Sexto xxij.In Clementinis xj.

a PRimo Sũma fides statuit.rescripta.sueścit.
b Postulat.electos.translatos.auctor & vsu.
c Inde renũtia.de suppleda.tępora.scrutor.
d Ordo resignantis.ætas.ac vngo.sacramen.
e Filius & seruus.obnoxius.& vitiatus.
f Hinc bigamus.clerus & peregrinus,& archi.
g Archipresbyter.primic.sacrist.custos.vice fungẽs.
h Delega.legat.& dictus ab ordine iudex.
i Iudicis officium.maior.pax.pacta sequuntur.
K Trãsigo.postulo.post procuro.syndicus exto.
l Vis, metus.integrat,ac aliena.& arbiter hinc est.

Secundi libri Rubricæ sunt in Decretalib.xxx.In Sexto xv.in Clementinis xij.

m IVdiciũ.forus. atq; libelli, mutua poscens.
n Litẽ cõtestans sine quo non suscipe testes.
o Iurat.dilatis.& feria,ordinem nosc.it.
p Plus peto.de causa.spoliatos restituendo.
q Est dolus,&missus,lis pẽdẽs,atque sequestra.
r Confessis.probo.sunt testes quoque cogo.
s Instruo. presumo.iusiurans.excipiendo.
t Præscribit.sententiat. appellat. peregrinans.
v Vtilis omnibus,bis est confirmatio iuncta.

Tertij libri Rubricæ sunt in Decretalib. 50.In Sexto xxiij.In Clementinis xvij.

x VIta decens.clericus habitans. clerúsque iugatus.
y Non residens. prębens. æger vel debilitatus.
z Instituo.concedendo.ne sede vacante.
a Et sine consensu.maior pars.non minuantur.
b Non alieno.trado precario.commodo.pono.
c Vendo loco.muto,de feudis, pignoribúsque.
d Atque fideiussor.& soluit.dona peculi.
e De testamentis,etiam succedo sepultus.
f Parochiis,decimis.hinc regula religionis.
g Conuersus coniunx.infidus, vota redempta.
h Déque statu monachi.domib.subiunge capellas.
i Iure patronatus,de censibus,ara sacrata.
K Missę baptismus,quo non est presbyter vsus.
l Eucharistia.reliquię.ieiunia serua.
m Purificans.ac ædificans, immunis adhærent.
n Clericæ vel monachæ, dimitte negotia secli.

Quarti libri Rubricæ sunt in Decretalibus xxj. In Sexto iij.In Clementinis i.

o SPonsus & impubes,&clandestina. duorũ.
p Conditione.vouẽs.quam polluit atque le prosus.
q Seruus.de natis. sequitur cognatio duplex.
r Post consanguineam, consanguinitas. gelidique.
s Ac interdictum,qui nati legitimi sunt.
t Accusare queunt,diuortia.dote.secundis.
z De institutionibus hæc in 6. De concession. præbendæ.hæc in 6.& cle. Ne sede vacante aliquid innouetur.hæc in 6.
a De iis quæ fiunt a prælatis sine consensu capituli. De iis quę fiunt à maiori parte capituli.Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione cõferantur.
b De rebus ecclesiæ alienandis vel non. hæc in 6.& cle.De precariis.De commodato.De depósito.
c De emptione & venditione. De locato & conducto.De rerum permutatione. hæc in 6. & in clemen.De feudis,De pignoribus,&aliis cautionibus.
d De fideiussoribus.de solutionibus.De donationibus.de peculio clericorum.
e de testamentis & vltimis voluntatibus. hæc in 6.& cle.de succes.ab inte.de sepul.hęc in 6.& cle.
f de parochiis,& alienis parochianis. de decimis,primitiis,& oblationib.hæc in 6.&cle.de regularibus & transeuntibus ad religionem. hæc in 6.& clemen.
g de conuersione coniugatorum.de conuersione infidelium,de voto & voti redemptione.hęc. in 6.
h de statu monachorum &canonicorum regularium,hæc in 6. & cle.de religiosis domib.vt episcopo sint subiectæ.hæc in 6.& cle.de capellis monachorum, & aliorum religiosorum. hæc in 6.
i de iure patronatus.hæc in 6.&clemen. de cẽsibus exactionibus,& procurationib.hæc in 6.& clemen. de consecratione ecclesiæ vel altaris. hæc in 6.
K de celebratione missarum,& sacramento Eucharistiæ,& diuinis officiis. hæc in cle.de baptismo & eius effectu.hæc in clemen.de presbytero non baptizato.
l de custodia Eucharistiæ,chrismatis,& aliorũ sacramentorum.de reliquiis & veneratione sanctorum.hæc in 6.& cle.de obseruatione ieiuniorum.
m de purificatione post partum.de ecclesiis ędificandis vel reparãdis.de immunitate ecclesiarum cœmeteriorum,& rerum ad eas pertinentium.hæc in 6.& cle.
n Ne clerici vel monachi sęcularibus negotiis se immisceant.hæc in 6.

Quarti libri rubricæ.

o de sponsalibus & matrimoniis.hæc in 6.de desponsatione impuberum.hæc in 6. de clãdestina desponsatione.de sponsa duorum.
p de conditionibus appositis in desponsatione vel aliis contractibus.Qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere possunt.de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.de coniugio leprosorum.
q de coniugio seruorum.de natis ex libero vẽtre.de cognatione spirituali.hęc in vj.de cognatione legali.
r de eo qui cognouit consanguineam vxoris suę vel sponsę.de consanguinitate & affinitate. hæc in cle.de frigidis & maleficiatis,& impotentia coeundi.
s de matrimonio contracto contra interdictũ ecclesiæ.Qui filij sint legitimi.
t Qui matrimonium accusare possunt,vel contra illud testificari. de diuortiis. de donationibus inter virum &vxorem,&de dote post diuortium restituenda.de secundis nuptiis.

† *Quinti*

Universidad de Deusto

Rubricę Decretalium.

Quinti Libri Rubrica.

a De accusationib.inquisitionib.& denuntiationib.hæc in v. De calumniatorib.De simonia, & ne aliquid pro spiritualib. exigatur vel promittatur.
b Ne prelatiuices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant. De magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.hæc in cle. De Iudæis. Sarrac.& eorum seruis,hæc in cle. De hæreticis. hæc in 6.& cle.
c De schismaticis &ordinatis ab eis.hæc in 6. De apostatis & reiterantib.baptisma. De iis qui filios occiderunt.
d De infantib.& languid.exposit. De homicidio.hæc in vj.& cle.De torneamentis.
e De clericis pugnantib.in duello. De sagittariis. De adulteriis. De raptorib. incendiariis, & violatorib.ecclesiarum.

Quinti libri Rubricæ sunt in Decretalib.xlj.In Sexto xiij.In Clementinis xj.

a Accusatio.siue calumnia.sit tibi Simon.
b Prælati.Rabbi.Iudæis.hæreticos.dant.
c Schismaticis.vel apostaticis.natos perimentes.
d Infans expositus.homicidia.luditur hastis.
e Cleri pugna.fagittat.adulter.postea raptor.
f Furtis.vsuris.de falsi crimine.sortes.
g Colludo.pecco.venor.ferio.maledico.
h Post interdictum celebrâs.ac ordinis expers.
i Saltus.furtiuus.excessus. opúsque nouellum.
K Lex priuata subit.purgat cũ canone. vulgus.
l Damnum, cum pœnis. post pœnitet.est anathema.
m Verborũ sensus,sequitur quoq; regula iuris.
f De furtis.De vsuris.hęc in vj.& cle.De crimine falsi.De sortilegiis.
g De collusione detegenda.De delictis puerorum.De clerico venatore.De clerico percussore. De maledicis.
h De clerico excom.depositi.vel interdi.minist. De cleric.non ordinato ministrante.
i De clerico per saltũ promoto. De eo qui or. furt.susceptt.De excess.præla.& subdit.hæc in vj. & cle.De noui operis nuntiat.
K De priuileg.& excess.priuil.hæc in vj. & cle. De purgatione cano.De purgatio.vulga.
l De iniuriis & dãno dato.hęc in vj.De pœnis. hæc in v.& cle.De pœnitentiis & remissionib. hæc in vj.&clem.De sententia excommunicationis.hæc in vj.& clem.
m De verborum significat.hæc in vj.& cle.De regulis iuris.hæc in Sexto reperitur.

Titulorum iuris Pontificij numerum,qui sunt in Decretalibus clxxxv.In Sexto lxxvij.In Clement.lij.facili stylo indicant hæc quatuor carmina

Centum Rubricas,octogintaque volumen
Gregorij noni ponit,quinas superadens.
Ac septuagintaseptem numerat tibi textus.
Ex Clemente duas quinquagintaque notabis.

RVBRICAE DECRETALIVM.

Titulorum quinque librorum Decretalium secundum ordinem litterarum Alphabeti à quibus inchoantur, collecta adnotatio.

* * *

A

Accusationib. inquisitionibus & denũtiationibus. libr.5. tit.1.colum. 1573
Adulteriis & stupro lib.5.tit. 16.1720
Aetate & qualitate,& ordine præficiendorum.lib.1.tit.14. 269
Alienatione iudicij mutãdi causa facta.lib.1.tit.42. 503
Appellationibus,recusationibus,& relationibus.lib.2.tit.28. 905
Apostatis & reiterantibus baptisma.lib.5.tit.9. 1687
Arbitris.lib.1.tit.43. 595
Auctoritate & vsu pallij.libro j.titulo 8. 219

B

Baptismo & eius effectu.lib.3.ti. 42. 1381
Bigamis non ordin.lib.1.tit. 21.302

C

Calumniatorib.lib.5.tit.2. 1604
Capellis monachorum & aliorũ religiosorũ.lib.3.tit. 37. 1311
causa possessionis & proprietatis lib.2.tit.12. 607
celebratione missarum,& sacramẽto Eucharistię,&diuinis officiis, lib.3.tit.41. 1363
censibus,exactionibus,& procurationibus.lib.3.tit.39. 1338
clandestina desponsatione.lib. 4.ti, 3. 1458
clericis peregrinis.lib.1.tit.22. 309
clericis peregrinantibus.libro.2.titulo 29. 981
clericis coniugatis.lib,3.tit.3. 1008
clericis non residentibus in ecclesia,vel præbenda.lib.3.tit. 4. 1014
clericis pugnantib.in duello.lib. 5. tit. 4. 1718
clerico ægrotante vel debilitato.libro 3.tit.6. 1039
clerico venatore.lib.5.tit.24. 1761
clerico percussore.lib.5.tit.25. 1762
clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante.lib. 5. tit.27. 1766
clerico non ordinato ministrante. lib.5.tit.28. 1775
clerico per saltum promoto.lib. 5. tit.29. 1771
cognatione spirituali.libro 3. ti.11. 1491
cognatione legali.lib.4.tit.12. 1498
cohabitatione clericorum &mulierum.lib,3.tit.2. 1001
collusione detegenda.lib.5. titu.22, 1756
commodato.lib.3.tit.15. 1118
concessione præbendæ & ecclesiæ non vacantis.lib.3.tit.8. 1068
conditionibus appositis in desponsatione,vel aliis contractibus. libro 4,tit.5. 1465
confessis.lib.2.tit.18. 677
cõfirmatione vtili vel inutili. lib.2. tit.30. 982
coniugio leprosorũ. lib.4.ti.8. 1485
coniugio seruorum.lib.4.tit.9.1487
consanguinitate & affinit,lib.4.tit, 1507
consecratione eccle.vel altar. lib. 3.tit.40. 1359
constitutionibus.lib,1.tit.2. 14
consuetudine.lib.1.tit.4. 85
conuersione coniugatorum,libr. 3. tit.32. 1237
cõuersione infidelium.li.3.tit. 33.1275
corpore vitiatis ordinandisvel nó. lib.1.tit.20. 299
crimine falsi,lib.5.tit.20. 1745
custodia Eucharistiæ,chrismatis,& aliorum sacramentorũ.lib.3.ti.44. 1383

D

Decimis,primitiis,& oblationibus.lib.3.tit.30. 1213
Delictis puerorum.lib.5.tit.23.1759
Deposito.lib.3.tit.16. 1119
De desponsatione impuber.libr. 4. tit.2. 1445
Dilationibus.lib.2.tit.8. 590
Diuortiis,lib.4.tit. 1552
Dolo & contumacia.libro. 2. titulo 14 647
Donationibus.lib.3.tit.24. 1155
Donationibus inter virum & vxorem,& de dote post diuortium restituenda.lib.4.tit.20 1561

E

Ecclesiis ędificandis vel reparãdis.lib.3.tit.48 1398
Electione & electi potestate.libr.j. tit.6. 109
Emptione & venditione.lib,3.ti.17. 1121
Eo qui mittitur in possessionẽ causa rei seruandæ.lib.2.tit.15. 665
Eo qui duxit in matrimonium quã polluit per adulterium.li.4.ti. 7. 1478
Eo qui cognouit cõsanguineã vxoris suę vel sponsæ.li.4.tit.13.1499
Eo qui furtiue ordinem susceptit.li. 5.tit.30. 1778
Exceptionibus.lib.2.tit.25. 833
Excessibus prælatorum & subditorum.lib,5.tit.31. 1780

F

Feriis.lib.2.tit.9. 595
Feudis.lib.3.tit.20. 1139
Fide instrumentorum.lib.2.titu.22. 767
Fideiussoribus.lib. 3.tit.22. 1148
Filiis presbyterorũ ordinandis vel non.lib.1.tit.17. 282
Foro competenti lib.2.tit.3. 541
Frigidis & maleficiatis,& impotentia coeundi.lib.4.tit.15. 1517
Furtis.lib.5.tit.18. 1730

H

Hæreticis.lib.5.tit.7. 1669
Homicidio voluntario vel casuali.lib.5.tit.12 1695

I

Iis quæ vi metúsve causa fiunt, li. 1.tit.4. 477
Iis quæ fiunt à prelatis sine consensu cap.lib.2.tit.10. 1091
Iis quæ fiunt a maiori parte cap.li. 3.tit.9. 1099
Iis qui filios occiderunt.lib.5.titulo 10. 1692
Immunitate ecclesiarum, cœmeterij,& rerum ad eas pertinentiũ. lib.3.tit.49. 1302
Infantibus & languidis expositis. lib.5.ti.11. 1694
In integrum restitutione.lib.1. titulo 41. 486
Iniuriis & damno dato.lib. 5. titulo 36. 1851
Institutionib.lib.3.tit,7. 1063
Iudæis,& Sarracenis,& eorum seruis.lib.5.ti.6. 1654
Iudiciis.lib.2.ti.1. 521
Iuramento calumniæ.lib.2.tit.7.583
Iureiurando.lib.2.ti.24. 796
Iure patronatus.lib.3.tit.38. 1315

L

Libelli oblatione.lib.2.ti,3. 559
Litis cõtesta.lib.2.ti,5. 565
Locato & ꝓducto.li.3.ti.18.1127

M

Magistris,& ne aliqd exigat,ꝓ licẽtia docẽdi.lib.5.ti,5. 1649
Maioritate & obedientia.lib. 1.tit.33. 432
Maledicis.lib.5.ti.26. 1764
Matrimonio contracto cõtra dictũ ecclesiæ.lib.4.tit.16. 1527
Mutuis petitionib.lib.2.tit.4. 563

Natis

Rubricę Decretalium.

N

Natis ex libero ventre.lib. 4.titu.x. 1491
Ne clerici vel monachi sæculari.negotiis se immisceant. lib. iij.titu.50. 1409
Ne prælati vices suas, vel ecclesias sub annuo censu cõcedant.li.v.ti. quarto. 1647
Ne sedevacante aliquid innouetur, lib.3.tit.9. 1087
Noui operis nuntiatione.lib.v.titu. xxxij. 1798

O

Obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non.lib.1.tit.19. 298
Obseruatione ieiuniorũ.lib.3. tit.xlvj. 1395
Officio archidiaconi,lib.1.tit.23.311
Officio archipresbyteri.lib.1.tit.24. 318
Officio primicerij.lib.1.ti.25. 318
Officio sacristæ,lib.1.ti.26. 321
Officio custodis,lib.1.ti.27. 322
Officio vicarij.lib.1.ti.28. 723
Officio & potestate iudicis delegati,lib.1.ti.29. 326
Officio legati.lib.1.ti.30. 387
Officio iudicis or.lib.1.ti,31. 396
Officio iudicis,lib.1.ti.32. 419
Ordinatis ab episcopo qui renũtiauit episcopatui,lib.1.ti.13. 262
Ordine cognitionũ,lib.2.tit. 10.599

P

PActis.lib.1.tit.35. 439
Parochiis & alienis parochianis.lib.3.ti.29. 1209
Peculio clericorum,lib.3.ti. 25.1166
Pœnis.lib.5.tit.37. 1855
Pœnitentiis & remissionib.lib.5.ti. 38. 1863
Pignorib.& aliis cautionib.libro 3. tit.21. 1141
Plus petitionib.lib.2.ti.xj. 609
Postulando,lib.1.ti.37. 454
Postulatione prælatorũ li.1.tit.5.97
Præbendis& dignitatib.lib.3.titu.5. 1025
Precariis,lib.3.ti.14. 1116
Presbytero nó baptizato.li.3.ti. 43. 1390
Præscriptionib.lib.2.ti.26. 853
Præsumptionib.lib.2.ti.23. 785
Priuilegiis & excessib.priuilegiatorum,lib.5.ti.33. 1803
Probationib.lib.2.ti.19. 680
Procuratorib.lib.1.ti.58. 457
Purgatione canonica.li.5.ti. 34.1835
Purgatione vulgari.li.5.ti.35. 1749
Purificatione post partum. lib.3.titulo 47. 1398

Q

QVi clerici vel vouentes matrimonium accusare possunt, lib.4.ti.6. 1471
Qui matrimoniũ accusare possunt vel contra illud testificari. lib.4. titu.18. 1546
Qui filij sint legiti.lib.4.tit. 17.1530

R

RAptorib.incendiariis,& violatorib.ecclesiarum.lib.5.titu.17. 1721.
Reb.ecclesiæ alienandis vel nõ,lib. 3.tit.13. 1108
Regularib,& transeũtib. ad religionem,lib,3.ti.31. 1237
Regulis iuris.lib.5.tit.41. 1962
Religiosis domib. vt episcopis sint subiectæ,lib,3.ti.36. 1302
Reliquiis & veneratione sanctorũ. lib.iij.tit.xlv. 1394
Renuntiatione,lib.i. tit.ix. 223
Rerum permutatione,lib.iii. tit.19. 1133
Rescriptis,lib.i.tit.iii. 29
Restitutione spoliatorum,lib.ii.titulo 13. 621

S

SAcramentis nõ iterandis, lib.i.titulo,xvi. 280
Sacra vnctione,lib.i.tit.xv. 276
Sagittariis,lib.v.tit.xv. 1720
Schismaticis & ordinatis ab eis. libro v.tit.xiii. 1687
Scrutinio in ordine faciendo,lib.i. tit.xii. 261
Secundis nuptiis,lib.4.tit.21. 1569
Sententia & re iudic.li.2.tit.27. 875
Sententia excommunicationis,lib. 5.tit.39. 1876
Sepulturis,lib.iii.tit.xxviii. 1199
Sequestratione possessionum,&fructuum,lib.ii.tit.17. 674
Seruis nõ ordinandis,&eorũ manumissione,lib.i.tit.18. 293
Simonia,& ne aliquid pro spiritua lib.exigatur,vel promittatur, lib. 5.tit.3. 1605
Solutionibus,lib.iij.tit,xxiij. 1152
Sortilegiis,lib.5.tit.xxi. 1753
Sponsalibus & matrimonio,libr 4. tit.1. 1419
Sponsa duorum,lib.4.tit.4. 1462
Statu monachorum,& canonicorũ regularium,lib.3.tit.xxxv. 1289
Successionibus ab intestato.lib.3.titulo 27. 1195
Summa trinitate & fide catholica, libro 1.tit.1. 5
Supplenda negligentia prælatorũ, lib.1.tit.10. 245
Syndico & actore.lib.1.tit.29. 375

T

TEmporib. ordinationũ, & qualitate ordinandorũ,lib.1.tit. 11. 249
Testamentis & vltimis voluntatio. lib.3.tit.26. 1168
Testibus & attestationibus,li. 2. titulo 20. 701
Testibus cogendis vel non,lib.2.titulo 21. 757
Torneamentis,lib.v.tit.13. 1717
Transactionibus.lib.1.tit.36. 444
Translatione episcopi,lib.1.tit.7.211
Treuga & pace,lib.1.tit.xxxiii. 438

V

VErborum significatione, lib.5. tit.40. 1932
Vita & honestate clericorum,lib.3. tit.1. 991
Voto & voti redemptione, libro 3. tit.34. 1277
Vsuris,lib.5.tit.19. 1732
Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur,lib.3. titulo 12. 1104
Vt lite non contestata non procedatur ad testium receptionem, vel ad sententiam diffinitiuã, li. 2.tit.6. 567
Vt lite pendente nihil innouetur, libro 2.tit.16. 669

FINIS.

Bis centum titulos sed quindenos remouebis.

Sunt Decretales ter mille,sed absque nouem bis.

† 2 TAB

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA CAPITVLORVM
DECRETALIVM.

A

ABbas,de iis quæ vi met.col. 479
Abbatē de reſcr.80
Abbate, de verb.ſignific. 1948
Ab eod. de ſequeſt. poſ. 677
Ab excommunicato. de reſcript.18
Abolendæ.de ſepul. 1208
Abſolutos.de hære. 1686
Accedens.de proc. 468
Accedens 1.vt lit.non cont. 570
Accedens vt lit.non cont. 573
Accedens.de præben. 1044
Accedens.de conceſ.præben. 1085
Accedens.de conuer.coniu. 1270
Accedens.de accu. 1594
Accedens.de rap. 1730
Accedens.de cri.fal. 1752
Accedens.de pur.can. 1845
Accedentes.de præſcr. 860
Accedentib de exceſ.præ. 1790
Accedentib.de priuil. 1818
Accepiſti.de ſpon.duo. 1463
Accepiſti.de trigi. 1517
Accepimus.de ætat.& quali. 273
Accepimus.de pac. 442
Accepimus.de fi.inſtru. 768
Accepimus.de pur.cano. 1848
Accepta.de reſti.ſpo. 623
Accepta.de appel. 928
Acceſſit.de deſpon.impu. 1448
Accuſ.ſti.de accu. 1575
Accuſatum.de ſimo. 1607
A crapula.de vi.& ho.cle. 998
Ad abolendam.de fil.preſby. 291
Ad abolendam.de hære. 1672
Ad apoſtolicæ.de deci. 1223
Ad apoſtolicam.de regula. 1247
Ad apoſtolicā.de cōuer.coniu.1266
Ad apoſtolicam.de ſimo. 1643
Ad audientiam.1.de reſcrip. 39
Ad audientiam.2.de reſcrip. 70
Ad audientiam.de offi.vica. 324
Ad audientiam.de iis.quæ vi. 481
Ad audientiam.de præſcrip. 861
Ad audientiam.de appel. 927
Ad audientiā.de cleri.non reſi.1023
Ad audientiam.de re.eccl.alie. 1113
Ad audientiam.de deci. 1219
Ad audientiā.de capel.mona. 1314
Ad audientiā.1.de eccle.ædifi. 1399
Ad audientiam.2.eo.ti. 1401
Ad audientiam.de ſponſa. 1421
Ad audientiam.de ho.vo. 1705
Ad audientiam.de tornea. 1717
Ad audientiam.de cri.fal. 1747
Ad aures.de reſcrip. 37
Ad aures.de temp.ordi. 252
Ad aures.de ætа.& quali. 268
Ad aures.de iis quæ vi met. 481
Ad aures.de præſcript. 857
Ad aures.de appel. 927
Ad aures.de reb.eccle.alienan. 1111
Ad aures.de ſimo. 1620
Ad aures.de exceſ.præla. 1782
Ad aures.de pœnis. 1860
Ad decorem.de inſti. 1065
Ad diſſoluendū.de deſp. impu.1456
Ad eminentiā.de ſent.excom. 1889
Ad extirpandas.de fi.preſbyt. 288
Ad falſariorum.de cri.falſi. 1751
Ad hæc.de reſcrip. 38
Ad hæc.de poſtu.præla. 97
Ad hæc.de fil.preſby. 289
Ad hæc.de offi.archi. 314
Ad hæc.de offi.vica. 324
Ad hæc.de do.& contu. 648
Ad hæc.1.de appel. 909
Ad hæc.2.de appel. 918
Ad hæc 3.de app. 924
Ad hæc 4.de appel. 926
Ad hæc 5.de appel. 929
Ad hæc de prēben. 1032
Ad hęc,de teſta. 1173
Ad hæc,de deci. 1221
Ad hæc.de reli.do. 1304
Ad hęc,de conſe.eccl. 1359
Ad hæc.de iudæ. 1659
Ad hæc.de exceſ.præla. 1781
Ad hæc.de priuile. 1806
Ad hæc.de ſent.excom. 1883
Ad hoc.de aucto.& vſu pal. 220
Ad hoc,vt lit.non conteſt. 567
Ad hoc.de ſequeſtra.poſ. 674
Ad hoc.de ſolu. 1152
Ad honorem.de auct.& vſu.pal.221
Ad id.de ſponſa. 1434
Ad liberandum.de iudæ. 1667
Admonet.de renun. 226
Ad noſtram.de conſue. 86
Ad noſtram.de proba. 697
Ad noſtram 1.de iureiu. 800
Ad noſtram 2.de iureiu. 812
Ad noſtram 3.eo.ti. 813
Ad noſtram.de appel. 906
Ad noſtram.de confir.vti. 986
Ad noſtram.de reb.eccl.alie. 1114
Ad noſtram.de emp.& ven. 1125
Ad noſtram.de regu. 1241
Ad noſtram.de coniu.ſer. 1490
Ad noſtram.de ſimo. 1619
Adoleſcens.de ſponſa. 1444
Ad petitionem.de accu. 1593
Ad probandū.de ſent.&re iu. 902
Ad præſentiam.de fil.preſbyte. 283
Ad præſentiam.de appel. 916
Ad quæſtiones.de re.permu. 1136
Ad reprimendam.de offic. ordi. 403
Ad ſupplicationem.de renun. 231
Aduerſus.de immu.eccle. 1406
Aduerſario.de excep. 851
Ad vltimū.de canſ.poſſe.& pp.608
Afferte.de præſum. 785
Albericus.de teſti. 743
Alia quidem.de proc. 457
A memoria.vt lit.pen. 670
A multis.de ætа.& quali. 269
A nobis.de fac.non ite. 281
A nobis.de bigamis. 308
A nobis.de excep. 835
A nobis.de coha.cle.& mulie. 107
A nobis,de deci. 1226
A nobis.de deſpon.impube. 1451
A nobis.qui ma.accu.poſ. 1547
A nobis.de apoſta. 1691
A nobis.1.de ſen.excom. 1890
A nobis 2.eo.ti. 1895
An ſit deferendum.de appellat. 934
Antigonus.de pac. 440
Antiqua.de priui. 1825
Apoſtolicæ.de excep. 846
Apoſtolicæ,de dona. 1163
Apoſtolicæ.de cle.excom. 1773
Apoſtolicā.de presb.non bapt.1390
Aqua.de conſe.eccle. 1362
Archidiaconis.de offi.archid. 313
Artem illam.de ſagit. 1720
At ſi clerici.de iudi. 523
Atteſtationes.de deſpo.impub. 145
Auaritiæ.de præben. 1030
Auctoritate.de inſti. 1064
Auctoritate.de cen. 1358
Audiuimus.de reliq. 1394
Audiuimus.de ſimo. 1642
Audiuimus.de collu.detegen. 175
Audita,de reſti.ſpo. 624
Auditis,de elec. 154
Auditis.de procu. 466
Auditis.de in integ.reſti. 490
Auditis.de præſcri. 864

B

BEneficio.de in integ.reſtit. 502
Bona fides.de depoſito. 1120
Bonæ memoriæ.i.de poſt.præ. 101
Bonæ memoriæ.ii.eo.tit. 103
Bonæ memoriæ.i.de elec. 138
Bonæ memoriæ.ii.de elc. 170
Bonæ memoriæ.de appel. 945
Bonæ memoriæ.de confir.vti. 983
Breui ſuſcitatus.de iureiur. 808

C

CAlumniam.de pœn. 1857
Canonum.de conſtit. 15
Canonica.de ſen.excom. 1924
Capellanus,de feriis. 597
Capellanum,de ſecun.nup. 1570
Capirulū ſanctę crucis.de reſcri.68
Chariſsimum.de cōuer.coniu. 1264
Cauſa.de in integ.reſti. 501
Cauſa.de verb.ſig. 1937
Cauſam matrimonij.de of.del. 339
Cauſam matrimonij.de prob. 698
Cauſam matrimonij.de te.co. 758
cauſam quæ.de reſcri. 49
cauſam quæ.de elec. 118
cauſam quæ.de offi.deleg. 340
cauſam quæ i.de iud. 528
cauſam quæ ij.eo.tit. 537
cauſam quæ.de do.& contu. 650
cauſam quæ j.de teſti.& atteſt. 710
cauſam quæ ij.de teſt.& atteſt. 714
cauſam quę.de præſcrip. 857
cauſam quæ.de ſen.& re iu. 88
cauſam quæ,j.qui fil.ſint leg. 1532
cauſam quę ij.qui fi.ſint leg. 1535
certificari.de ſepul. 1204
cæterum.de reſcri. 33
cæterum.de iudi. 525
cæterum.de iura.calum. 587
cæterum.de teſt.cog. 762
cæterum. de dona. 1157
clericus.de iureiur. 831
clericus i.de vi.& ho.cle. 993
clericus ii.eo.tit. ibidem
clericus.de fideiuſ. 1148
clerici.de poſtu. 454
clerici.de iud. 527
clerici i.de vi.& ho.cle. 992
clerici ii.de vita &hone.cle. 999
clerici de cle.excom. 1767
clerici de exceſ.præla. 1782
clericis.de vi.& ho.cle. 993
clericis.ne cleri.vel monachi. 1413
clericos. de offi.vica. 325
clericos.de coha.cler.& muli. 1002
clericos.de cle.non reſiden. 1024
cognoſcentes.de conſtitu. 15
compromiſſum. de arbi. 520
commiſſum.de deci. 1215
commiſſum.de ſponſa. 1431
congregato.de elec. 195
coniugatus.de conuer.coniu. 1260
conquerente,de fil.presby. 284
conquerente.de offi.iudi.ordi. 415
conquerente,de reſti.ſpo. 626
conquerente.de cle.peregri. 981
conquerente.de cleri.non reſi.1017
conqueſtus.de fo.compe. 555
conqueſtus.de fer. 598
conqueſtus,qui fil.ſint legi. 1530
conqueſtus.de vſur. 1737
conqueſti.de ſen.excom. 1890
conſanguinei,de ſen,& re iud. 882
conſenſus.de reb.eccle.alie. 1109
conſilium.de plus peti. 606
conſilium.de cele.miſſ. 1366
conſilium de obſer.ieiu. 1396
conſiderauimus.de elec. 119
conſtitutus.de reſcrip. 51
conſtitutus.de fil.presby. 286
conſtitutus.de tranſac. 447
conſtitutus.de in integ.reſti. 499
conſtitutus.de teſti.& atteſta. 724
conſtitutus.de appel. 938
conſtitutus.de conceſ.præben.1082
conſtitutus.de fideiuſſo. 1150
conſtitutus.de conuer.cōiuga.1268
conſtitutus.de reli.do. 1305
conſtitutus.de purg.cano. 1840
conſtitutus.de pœnis. 1858
conſtitutis.de elec. 187
conſtitutis.de procu. 470
cōſtitutus.de eo qui mit.in poſ.665
conſtitutis.i.de teſti.& atteſta. 746
conſtitutis ii.de teſti. 747
conſtitutis i.de appel. 920
conſtitutis ii.de appel. 940
conſtitutis.ne ſede vacan. 1090
conſuetudines.de conſue. 85
conſulere.de ſimo. 1640
conſuluiſti,de conſe.eccl. 1361
conſuluiſti.de celebra.miſſa. 1365
conſuluit.de ſer.non ordi. 295
conſuluit.de offic.deleg. 351
conſuluit i.de appel. 914
conſuluit ii. de appel. 917
conſuluit 3.de appel. 925
conſuluit.de conuer.coniug. 1264
conſuluit.de iurepa. 1324
conſuluit.qui cleri.vel vo. 1474
conſuluit.de Iudæ. 1658
conſuluit.de vſur. 1738
conſulti.de procu. 474
conſulti.de regu. 1252
conſultationi.de temp.ord. 260
conſultationi.de ſpon. 1441
conſultationi.de frigi. 1519
conſultationi.de apoſta. 1692
Conſultationi.de priuileg. 1834
conſultationibus.de offi.dele. 333
conſultationibus.de cle.ægro.1662
Conſultationibus.de dona. 1158
Conſultationibus.de iurepatr. 1326
Continentia.de cle.percuſ. 1703
Continebatur.de iis quæ fiunt. 1092
Cōtinebatur,de deſpo.imp. 1449

Conti

Capitula Decretalium.

Contınebatur.de homi.volun.1702
Contingit.de tranſa. 446
Contingit.de arbi. 512
Contingit.de do.& contu. 662
Contingit.de fid.inſtru. 769
Contingit.1.de ſent.excom. 1908
Contingit.2.de ſent.excom. 1917
Contracto.de cog.ſpi. 1495
Coram dilecto.de elect. 170
Coram dilecto.de offi.deleg. 372
Coram felicis.de in integ. reſt.498
Crimina.de collu. 1757
Cum ab omni.de vit.& ho. cle.995
Cumana.de elect. 190
Cum ab eccleſiarum.de offi. or.398
Cum acceſſiſſent.de conſtit. 20
Cum ad monaſteria.de ſtatu monachorum. 1295
Cum ad noſtram.de elect. 171
Cum ad noſtram.de inſti. 1068
Cum ad hoc.de cle.reſi. 1023
Cum ad ſedem.de reſti.ſpo. 640
Cū ad quorūdā.de exceſ.præl.1784
Cum adeo.de reſcrip. 48
Cum aliquib.de ſen.& re iu. 878
Cum à nobis.de arbi. 518
Cum à nobis.de teſti. 722
Cum Apoſtolus.de cenſi. 1340
Cū Apoſtolica. de his q̄ fi.à pl. 1095
Cum apud.de ſpon. 1436
Cum autem.de iurepa. 1330
Cū Bertholdus.de ſen.& re iud.891
Cum bonæ.de æta.& qua. 269
Cum bonæ.de proba. 700
Cum canonicis.de cenſi. 1358
Cum capella.de priui. 1819
Cū cauſa.de offi.& pot. iu.dele.348
Cum cauſa.de teſti.& atteſta. 743
Cum cauſa.de ſent.& re iudi. 879
Cum cauſa.de emp.& ven. 1126
Cum cauſa.de rap. 1729
Cum cauſam.de elec. 150
Cum cauſam.de iura.calum. 588
Cum cauſam.de proba. 698
Cum cauſam,de teſti.& atteſt. 735
Cum cauſam.de appel. 968
Cum cauſam.de præben. 1057
Cum certum.de ma.& obe. 422
Cum ceſſante.de appel. 963
Cum Chriſtus.de hære. 1671
Cum clamor.de teſti. 754
Cum conſuetudinis. de conſue. 94
Cum clericis.de or.ab epi. 263
Cum clerici.de pac. 442
Cum clerici.de cenſi. 1344
Cum clerici.deverb.ſigni. 1942
Cum contingat.de reſcrip. 59
Cum contingat.de æta. & qual.271
Cum contingat.de offi.dele. 376
Cum contingat.de ſo.comp. 551
Cum contingat.de iureiu. 825
Cum contingat.de deci. 1231
Cum contra.de teſti.cog. 764
Cum contra.de pig. 1145
cum conſtet.eo.ti. 1147
cum creatura.de cele.miſ. 1378
cum decorem.de fil.preſby. 290
Cum decorem.de vi.& ho. cle.967
cum decorem.de cleri.coniu. 1013
cum deputati.de iudi. 535
cum de tua.de cor,vitia. 299
cum deſideres.de ſenté. excom.1885
cum dicat.de eccle,ædifi. 1399
cum dilectus.de conſue. 91
cum dilectus.de elec. 160
cum dilectus.de iis quæ vi. 484
cum dilectus.de arbi. 510
cum dilectus.de or.cog. 601
cum dilectus.de cau.poſ. 617
cum dilectus.de fide inſtru. 778
cum dilectus.de cler.nō reſidē.1022
cū dilectus.de ſucceſ.ab inte. 1196
cum dilectus,de relig.dom. 1309
cum dilectus,de iure patro. 1333
cum dilectus.de accu. 1589
cum dilectus.de calum. 1604
cum dilectus.de purg.can. 1843
cum dilecta.de reſcrip. 56
cum dilecta.de confi.vti. 984
cum dilecta.de conceſ.præb. 1087
cum dilecti.de empt.& vend. 1123
cum dilecti.de do.& contu. 655
cum dilecti.de dona. 1159
cum dilecti,de accuſa. 1586
cum dilectis.de pur.can. 1846
cum eccleſia vulterana.de ele. 159
cum eccleſia ſutrina.de cauſ.poſſeſ & proprie. 609
Cum eccleſia Dei.de immu.ec.1404
cum eccleſiaſticæ,de excep. 836
cum eſſes.de teſta. 1174
cum eſſent.de ſimo. 1612
cum & plantare.de pri. 1804
cum ex eo.de reliq. 1395
cum ex eo.de pœn.& re. 1874
cum ex illo.de tranſla.epi. 211
cum ex officij.de præſcri. 867
cum ex iniuncto.de hær. 1677
Cum ex iniūcto.de noui operis nūtiatione. 1799
cum fortius.de calum. 1604
cum græcia.de commo. 1118
cum H.de eo qui or.fur.ſuſ. 1771
cum haberet.de eo qui dux.in matri.quam pol.per adul. 1481
cum homines.de deci. 1216
cum I.& A.de ſent.& re iu. 889
cum iam dudum.de præben. 1036
cum Ioannes.de fi.inſtru. 778
cum illorum.de ſent.excom. 1902
cum in veteri.de elec. 193
Cum in tua.de teſti.& atteſta. 744
cum in tua.de deci. 1232
cum in tua.de ſpon. 1440
cum in tua.qui mat.accuſ.poſ. 1550
cum in cauſa.de iura.calum. 589
cum in iuuentute.de præſump.794
cum in iuuentute.de purg.ca. 1843
cum in magiſtrum.de elec. 189
cum in officiis.de teſt. 1172
cum in iure.de elec. 164
cum in iure.de offi.deleg. 368
cum in eccleſiæ.de ſimo. 1609
cum in eccleſia.de appel. 930
cū in eccleſiis.de maio. & obe. 429
cum in cunctis.de elec. 114
cum in cunctis.de iis quæ fi. à maio.par.ca. 1100
cum in Apoſtolica.de ſponſa. 1432
cum in partib.de verb.ſig. 1940
cum in diœceſi.de vſu. 1741
cum in diſtribuendis.de tem.or.256
cum in contemplatione. 1963
cum inferior.de ma.& obed. 435
cum inſtantia.de cen. 1348
cum infirmitas.de pœni.& re. 1873
cū inhibitio.de cland.deſponſ.1460
cum inter.de conſue. 88
cum inter.1.de elec. 124
cum inter.2.de elec. 127
cum inter.3.de elec. 134
cum inter P.de renun. 224
cum inter.de excep. 838
cum inter.de ſent.& re iud. 884
cum inter,qui filij ſint legi. 1530
cum inter.de verb.ſign. 1956
cum iuramento.de homici. 169
cum laici.de iure patro. 1322
cum laicis.de reb.eccle.alie. 1115
cum liberum.de ſepul. 1203
cum locum.de ſpon. 1429
cum M.Ferrarien.de conſti. 22
cum Marthę.de cele.miſ. 1367
cum monaſterium.de elec. 121
Cum monaſterium.de confeſ. 677
cum non ab homine.de iud. 529
Cum non ab homine, de ſenten. ex commu. 1885
Cum non ſit.de deci. 12 5
Cum non ignores.de præben. 1033
Cū non ignoretis. de offi.lega. 388
Cum non liceat. de præſcrip. 860
Cum nos.de iis quæ fi.à præla. 109
Cum nobis.de elec. 128
Cum noſtris.de cōceſ.præbē. 1074
Cum nuntius.de teſt. 710
Cum nuper.de cen. 1357
Cum olim.de conſue. 89
Cum olim.1.de offi.dele. 369
Cum olim,ij.eo.tit. 371
Cum olim.de maio.& obe. 433
Cum olim.de arbi. 511
Cum olim.de cau.poſ. 618
Cum olim.de do.& contu. 657
Cum olim.de teſti.& atteſt. 730
Cum olim de præſcrip. 871
Cum olim.de ſen.& re iudic. 882
Cum olim.de cleri.coniug. 1011
Cum olim.de prēben. 1059
Cum olim.de rerum permu. 1137
Cum olim.de cen. 1351
Cum olim.1.de priui. 1812
Cum olim.2.eo.tit. 1815
Cum olim.de verb.ſig. 1947
Cum omnes.de conſtit. 18
Cum oporteat.de accu. 1588
Cum ordinem. de reſcri. 35
Cum P.de fide inſtru. 783
Cum P.de accu. 1576
Cum P.de purg.can. 1838
Cum parati.de appel. 918
Cum perculſio.de cle.ægro. 1060
Cum poſt petitam.de elec. 186
Cum pridem.de pactis. 441
Cum pro cauſa.de procu. 465
Cum pro cauſa.de ſen.excom. 1894
Cum propter.de iurepa. 1352
Cum quidam.de temp.or. 254
Cum quidam.de iureiur. 805
Cum R.de offi.deleg. 375
Cum ſacerdotis.de poſtu. 456
Cum ſatis.de offi.archi. 313
Cum ſeculum.de iure patro. 1324
Cum ſecundum.de temp.ordi. 255
Cum ſecundum.de præben. 1034
Cum ſecundum.de ſecun.nup. 1572
Cū ſicut.de eo qui mit.in poſ. 666
Cum ſicut.de conſecra.eccle. 1362
Cum ſis,de auct.& vſu pal. 223
Cum ſis.de conuer.coniug. 1259
Cum ſis.de conſe.eccl. 1360
Cum ſit ars artiū.de æta.&qual.275
Cum ſit generale.de foro cōp. 545
Cum ſit Romana.de appe. 908
Cum ſit Romana.de ſimonia. 1610
Cum ſit nimis.de Iudæ. 1666
Cū ſit propriū.de condi,appo.1466
Cum ſimus.de regu. 1246
Cum ſint homines,de deci. 1222
Cum ſpeciali.de appel. 964
Cum ſuper,de auct.& vſu pal. 219
Cum ſuper.de offic,delega. 350
Cum ſuper.de cauſa poſ. 613
Cum ſuper.de confeſ. 678
Cum ſuper.de teſti.cogen. 759
Cum ſuper de.ſen.& re iudi. 890
Cum ſuper.de conceſ.præben.1079
Cum ſuper.de ſepul. 1204
Cum tanto.de conſue. 96
Cum terra.de elec. 121
Cum teneamur.de ap. 916
Cum teneamur.de præben. 1027
Cum te.de offic.deleg. 340
Cum te,de ſen.& re iu. 901
Cum tempore.de arbi. 509
Cum tibi.de teſta. 1176
Cum tibi.de verb.ſig. 1941
Cum tu.de teſti. 712
Cum tu.de vſuris. 1735
Cum venerabilis.de conſue. 90
Cum venerabilis.de excep. 840
Cum venerab.de relig.domi. 1308
Cum venerabilis.de cenſi. 1353
Cum veniſſet.de ſacra vnc. 276
Cum veniſſet.de reſti.ſpo. 628
cum veniſſet.de teſti.& atteſt. 718
cum veniſſent.de in inte.reſti. 487
cum veniſſent.de iud. 530
cum veniſſent de eo qui mit.in poſ. 667
cum veniſſent.de inſtit. 1966
cum vigeſimū.de offi.delega. 384
cum Vvitonienſis.de elec. 146
cum virum.de regula. 1144
cum vniuerſorū.de re.permu. 1137
cum voluntate.de ſen.excom. 1927
cum vobis.de præſcr. 864
cum vos.de offi.iud.ord. 398
cura paſtorali.de iure patro. 1322
cura ſuſcepti.de pur.vulg. 1840
cuſtos eccleſiæ.de offi.cuſt. 322
cuſtos ſolicitus.eo.tit. 323

D

DAmnam⁹.de ſumma trinita. 11
de appellationibus.de ap. 913
debitum.de biga. 306
debitum.de baptiſmo. 1388
debitores.de iureiur. 799
de bigamis.de biga. 304
de cauſis.de offic.dele. 329
decernimus.de iudi. 522
de cætero.de tranſac. 448
de cætero.de teſti.& atteſta. 711
de cætero.de ſen.& re iud. 877
de cætero.de cleri.nō reſiden. 1018
de cæteio.de ho.volun. 1704
de cætero.de ſen.excom. 1883
decimam partem.de deci. 1213
de cōfirmationib.de cōfir.vti. 982
de diacono.qui cleri.vel vo. 1472
de eo autem,de tem.or. 251
de famulis.de ſer.non ordi. 294
deſiderat peccator.de reg. iur. 1964
de francia.de ſpon. 1419
de his.de teſta. 1194
de his.de ſepul. 1202
de his.de eccle.ædifi. 1401
de his.de accu. 1575
de hoc.de ſimo. 1610
de homine.de cele.miſ. 1374
de illo. de eo qui cogno. conſang. vxoris ſuæ. 1500
de illa.de diuor. 1556
de illis.de ſpon. 1422
de illis.1.de deſponſa.impu. 1450
de illis.2.de deſpon.impub. 1452
de illis.de cond.ap. 1466
de illis.de rap. 1725
de infidelib.de conſan.& affi. 1510
de infantibus. de iis qui fi.oc. 1693
de iure.de iurepa. 1325
de monachis.de præb. 1038
de monialibus,de ſent.excom. 1905
de multa.de præben. 1049
de muliere.de ſpon. 1423
de muliere.de matri.contrac. 1529
denique.de excep. 834
de peregrinationis. de vo.& vo.redemp. 1278
de presbytero.de cor,vitia. 299
de prebendariis.de preca. 1116
de priore,de appel. 926
de prudētia.de don,inter virū. 1563
de quarta.de præſcrip. 855
de quibus.de bap. 1381
de Quod vult deo.de iudi. 521
de rectoribus.de cleri.ægro. 1061
de regularibus.de ſimo. 1621
de ſeruorum.de ſer.non ord. 293
de ſimoniace.de ſimo. 1619
de terris.de deci. 1221
de teſtibus.de teſti. 723

Universidad de Deusto

Capitula Decretalium.

De testib.de purg.cano. 1844
Deus qui.de vita & hone.cle. 996
Deus qui ecclesiam.de diuor. 1561
Deus qui eccle.de pœni.& re. 1368
De vxore.de sepul. 1203
De xenodochiis.de re.do. 1304
Dignum est.de coniug.ser. 1488
Dilectus filius.1.de rescrip. 62
Dilectus filius.2.de rescript. 67
Dilectus filius.2.de tempo.ordi. 258
Dilectus filius.de fil.presby. 291
Dilectus filius.de offi.leg. 392
Dilectus filius.G.de ser.nõ ord. 297
Dilectus filius.de offi.iud. ordi. 417
Dilectus filius.de procu. 469
Dilectus filius.vt lit.pen. 673
Dilectus filius.de sequest. pos. 676
Dilectus filius.de spon. 1437
Dilectus filius.de homi.volun. 1705
Dilectus filius.de excess.prę. 1791
Dilectus filius.de pœni. 1861
Dilecto filio.de testi.& attest. 740
Dilecto filio.de appel. 969
Dilecto filio.de præb. 1044
Dilecto filio.de verb.sig. 1955
Dilecti filij.de renun. 245
Dilecti filij.de maio.& obed. 431
Dilecti filij.de for.comp. 556
Dilecti filij.de excep. 845
Dilecti filij.de deci. 1217
Dilectis filiis.de appel. 953
Dilecta filia.de maio.& obed. 431
Dilectus.1.de præben. 1038
Dilectus.2.de præben. 1048
Dilectus 3.de præben. 1055
Dilectus.de concess.pręb. 1084
Dilectus.de capel.mo. 1312
Dilectus.1.de simo. 1624
Dilectus.2.eo.ti. 1625
Dilecta.de excess.præla. 1792
Dilecto.de sup.neglig.præl. 248
Dilecto.de offic.archi. 316
Dilecti.de arbi. 508
Dilecti.de iud. 526
Dilecti.de libel.obla. 562
Dilecti.de dila. 590
Dilecti.1.de appel. 905
Dilecti.2.de appel. 947
Dilecti.de appel. 972
Dilecti.de priuile. 1806
Dilecti.de pur.vulg. 1851
dilecte in Christo.de excep. 847
dilectorum de testi.cog. 764
directe.de appel. 930
Discretionem.de eo qui cog. conf. vxor. 1502
Diuersi fallaciis.de cle.cõiug. 1010
dolentes.de cele.mis. 1377
dominus.de se.nup. 1570
donatio.de dona. 1568
dubius in fide.de hære. 1669
dudum.1.de elec. 136
dudum.2.de elect. 196
dudum.de præsum. 796
dudum.de deci. 1233
dudum.de conuer.coniug. 1272
dudum.de priuil. 1834
duo simul.de off.ord. 404
duo pueri.de despon.impu. 1454
duob.de sen.& re iu. 904
duob.de spon.duo. 1462
duob.de sent.excom. 1929
Dura sæpè.de cri.fal. 1747

E

Eam te.de æta.& quali. 266
Eam te.de rescrip. 36
Eam te.de iurepa. 1329
Ea noscitur.de iis quę fi.à pla. 1094
Ea noscitur.de sen.excom. 1884
Ea quæ.de offi.archi. 312
Ea quæ.de sent.& re iud. 877
Ea quæ.de sta.mo. 1300
Ea quæ.de censi. 1344
Ea quæ.de simo. 1614
ea quæ.de pœnis. 1856
ea te.de iureiur. 815
Ecclesia S.Mariæ.de const. 25
ecclesia S.Mariæ.1.vt lit . pend. 671
Ecclesia S.Mariæ.2.eo.ti. 672
ecclesia vestra.1.de elec. 188
ecclesia vestra.2.de elec. 205
ecclesia vestra.de elec. 205
ecclesia vestra.de sorti. 1755
ecclesiæ.de immu.eccle. 1408
ecclesiis.de cen. 1343
Edoceri.de rescri 55
Ego N.de iureiu. 798
Eo libentius.de ser.non ordi. 296
Episcopus.de præben. 1026
episcopus.de cle.vena. 1761
episcopi.de reb.eccle.alie. 1109
episcopalia.de priuil. 1803
Estote.de reg.iur. 1962
Et si Christus.de iureiu. 820
et si membra.de iis.q̃ fi.à præl. 1099
et si necesse.de do. 1565
Et si vnanimiter.de postu.præl. 108
Et si Iudæos.de Iudæ. 1663
Et si quæstiones.de simo. 1616
Euidentia.de accu. 1576
eum pro quo.de fideiusso. 1152
ex administrationis.de iureiur. 797
examinata.de iud. 534
examinata.de confir.vti. 988
exceptionem.de excep. 850
excommunicamus.1.de hære. 1680
excommunicamus.2.de hære. 1686
excommunicatis.de offic.leg. 394
excommunicationi.de rap. 172
ex conscientia.de cri.fal. 1753
ex conquestione.de rest.spol. 629
ex diligenti.de simo. 1615
ex epistolæ.de proba. 680
ex frequentib.de instit. 1064
ex gestis.de cle.non resi. 1015
exhibita.de iudi. 537
exhibita.de re.permu. 1138
exhibita.de homi.voluntario. 1714
ex insinuatione.de rescrip. 78
ex insinuatione.de procu. 460
ex insinuatione.de ap. 944
ex insinuatione.de iurepa. 1324
ex insinuatione.de simo. 1622
ex litterarum.qui cler.vel vo. 1473
ex litterarũ.de eo qui duxit in ma. quam pol.per adul. 1481
ex litterarum.de apostа. 1689
ex litteris.de consti. 26
ex litteris.de consue. 85
ex litteris.de of.& po.iud.dele. 366
ex litteris.de offi.iud. 420
ex litteris.de transac. 448
ex litteris.de in integ.resti. 491
ex litteris.de mu.pe. 563
ex litteris.de do.& contu. 648
ex litteris.de proba. 681
ex litteris.de fi.instru. 768
ex litteris.de iureiu. 828
ex litteris.de vi.& hone.cleri. 1000
ex litteris.de pigno. 1144
ex litteris.de conuer.infide. 1276
ex litteris.de iurepa. 1319
ex litteris.1.de sponsa. 1423
ex litteris.2. de sponsa. 1425
ex litteris.de despon.impub. 1453
ex litteris.de cog.spi. 1497
ex litteris.de eo qui cogno.cõsang. vxor.suæ. 1504
ex litteris.de consan.& affi. 1507
ex litteris.de frigi. 1519
ex litteris.de ma.contrac. 1528
ex litteris.de diuor. 1554
ex litteris.1.de homi.volun. 1706
ex litteris.2.eo.ti. 1707
ex litteris.de fur. 1731
ex literis.de cler.non.ordi. 1776
Ex litteris.de excess.præla. 1786
Ex multa.de vo. 1286
Ex multiplici.de deci. 1214
Ex ore.de his q̃ fi.à ma.par.ca. 1101
Ex ore.de priuil. 1820
Ex parte.de consti. 28
Ex parte.1.conuen.de rescrip. 31
Ex parte.2.de rescrip. 40
Ex parte.3.de rescrip. 72
Ex parte.de consue. 94
Ex parte.de tempo.ordi. 255
Ex parte.de scruti.in ordi. 261
Ex parte.1.de cor.vitia. 300
Ex parte.2.de cor.vitia. 301
Ex parte.de offic.vica. 326
Exparte.de of.& po.iud.dele. 335
Ex parte.2.eo.ti. 336
Ex parte.de offi.iud.ordi. 400
Ex parte.de transac. 452
Ex parte.de postu. 455
Ex parte.de alie.iud.mu. 504
Ex parte.de arbi. 514
Ex parte.de foro compe. 553
Ex parte.de resti.spo. 612
Ex parte.de confes. 679
Ex parte.de testi.& attesta. 704
Ex parte.de fide instru. 781
Ex parte.1.de appel. 942
Ex parte.2.de appel. 973
Ex parte.de cle.coniu. 1013
Ex parte.1.de cle.non resi. 1018
Ex parte.2.de cleri.non resi. 1021
Ex parte.de cle.ægro. 1062
Ex parte.de concess.præben. 1081
ex parte.de iis quæ fi.à maiori parte capituli. 1103
ex parte.de feu. 1146
ex parte.1.de sepul. 1202
ex parte.2.de sepul. 1207
ex parte 1.de deci.1218.2.12 24. & 3. eod.tit. 1229
ex parte.de regu. 1254
ex parte.1. de conuer.coniu. 1263
ex parte.2.de conuer.coniug. 1266
ex parte.de capel.mo. 1314
ex parte.de censi. 1350
ex parte.de cele.mis. 1366
ex parte.de obser.ieiu. 1396
ex parte.de spon. 1424
ex parte.de accu. 1577
ex parte.de priui. 1814
ex parte.2.de priui. 1822
ex parte.3.de priui. 1831
ex parte.1.de verb.sig. 1945
ex parte.1.eo.tit. 1958
ex parte.3.eo.tit. ibid.
explicari.de obser.ieiu. 1397
exposuisti.de corpo.viti. 301
exposuisti.de præben.& di. 1055
exposuit nobis.de dila. 593
exposita.de arbi. 516
ex pręsentium.de pigno. 1142
ex publico.de conuer.coniu. 1261
ex quorundam.de alie.iud.mu. 503
ex ratione.de æta.& quali. 264
ex ratione.de appell. 915
ex scripto.de iureiuran. 802
ex rescripto.de loca.& condu. 1128
exspeciali.de Iudæ. 1668
ex studiis.de præsump. 786
ex tenore.de rescriptis. 47
ex tenore tuarum.de tẽpo.ordi. 252
ex tenore.de fo.compe. 547
ex tenore.de testi.& attesta. 732
ex tenore.de concess.præben. 1084
ex tenore.qui fil.sint legi. 1545
ex tenore.de sen.excom. 1882
extirpandæ.de præben. 1052
ex transmissa.de renun. 225
ex transmissa.de fi.presbytero. 286
ex transmissa.de foro competé. 544
ex transmissa.de restit.spol. 627
ex transmissa.de præscrip. 859
ex transmissa.de deci. 1225
ex tua.de fi.presbyter. 287
ex tuarum.de auct.& vsu.pal. 222
ex tuarum.de sorti. 1754
ex tuarum.de pur.can. 1839
ex tuæ.de cle.non resi. 1020
ex tuæ.de simo.. 1618

F

Falsidicus.de cri.fal. 1746
Felicis memoriæ. 1717
Filius noster.de test. 1171
Finem litibus.de dolo & contu. 653
Firmiter.de sum.tri.& fi.cat. 7
Firmissimè.de hære. 1670
Forus.de verb.sig. 1934
Fraternitatis.de testi.& attesta. 712
Fraternitatis.de fri. 1521
Fraternitatis.de hære. 1670
Fraternitati.de cleri.non resi. 1017
Fraternitati.de eo qui cog.consan. vxor.suæ. 1504
Fraternitati.de schisma. 1688
Fraternitati.de cle.excom. 1770
Fraternitatem.de dona. 1156
Fraternitatem.de sepul. 1200
Fures.de fur. 1730

G

Gaudeamus.de cõuer.cõiu. 1271
Gaudem⁹.qui fil.sint legi. 1546
Gaudemus.de diuort. 1558
G.perpetuus.de fid.instru. 782
Gemma mulier.de spon. 1442
Gratum gerimus.de postu.pla. 100
Gratum.de off.&pot.iud.deleg. 341
Grauis.de resti.spo. 630
Grauis.de depositо. 1119
Grauis.de censi. 1346
Graue gerimus.de off.iud.ord. 418
Graue nimis.de præben. 1051
Grauem.de excess.prælato. 1793
Grauem.de pœnis. 1862
Grauem.de senten.excom. 1926

H

Henricus.de cle.pug. 1719
His quæ pro ecclesia.de maio. & obed. 430
His quibus.de elec. 210
His quibus.de off.iud. ord. 419
Humilis.de maio.& obed. 436

I

Iacobus.de simo. 1644
Ignarus episcopus.de lib.ob. 560
Illa quotidiana.de elect. 173
Illa deuotionis.ne fede vacã. 1089
Illa præpositorum.de accu. 1574
Illud.de maio.& obed. 424
illud.de præsump. 789
illud.de præscript. 858
illud.de iurepatro. 1321
illud.de cle.excom. 1768
illud.de excessi.præla. 1783
illo vos.de pigno. 1142
immunitatem.de immu.eccl. 1408
Imperatorum.de iura.calum. 586
imputari.de fid.instru. 782
in aliquibus.de deci. 1235
in archiepiscopatu.de rap. 1728
in audientia.de sen.excommu. 1892
in causa.de cau.poss.& propr. 620
in causis.de elect. 156
in causis.de testi.& attesta. 711
in causis.de sent.& re iudi. 894
in ciuitate.de vsu. 1736
indecés esse.de natis ex lib.vẽ. 1491
indecorum est.de æta.& qual, 265
indicante.de testa. 1171
indicatum.de immu.eccle. 1403
indignum.de reg.iur. 1966
in ecclesia.de institi. 1063
in ecclesiis.de capel.mona. 1311
in eos.de hæret. 1671
in Genesi.de elect. 202
inhærentes.de iura.calum. 583

Capitula Decretalium.

Inhibẽdum est.de coha.cle.& mul. 1001
In his.de priuileg. 1833
In ijs.de verb.sig. 1939
Iniustum.de rer.permu. 1134
In lateranensi.de præb.& dig. 1054
In literis.de of.& pot.iu.dele. 332
In literis.de rest.spol. 625
In literis.de test.& attest. 1718
In literis.de rap. 1728
In nomine domini.de test. 701
In nonnullis.de Iudæ. 1665
In nostra.de rescrip. 71
In nostra præsentia.de procur. 461
In nostra.de test.& attes. 727
In nostra.de sepul. 1205
In nostra.de iniur. 1854
Innotuit.de elect. 131
Innotuit.de arbi. 517
Innotuit.de maled. 1764
Innotuit.de eo.qui ord.fur.sus. 1779
Innouamus.de treu.& pa. 439
Innouamus.de censi. 1344
Innouate.de verb.sig. 1932
In omni negotio.de test. 703
In ordinando.de simo. 1605
In pertractandis.de iura.cal. 586
In præsentia.de renun. 228
In præsentia.de proba. 686
In præsentia.de spon. 1433
In præsentia.de sen.exc. 1918
In quadam.de cel.mis. 1374
In quibusdam.de pœn. 1861
Inquirendum.de pecu. 1167
Inquisitionis.de accu. 1590
Inquisitionis.de appel. 979
Inquisitioni.de sen.excom. 1916
In singulis.de sta.mo. 1298
Insinuante.de of.deleg. 352
Insinuante.qui cleri.vel voué. 1477
Insinuatione.de feu. 1139
Insinuatum.de simo. 1612
Instruendi.de ser.non ordi. 293
Insuper.de test. 704
Insuper.qui ma.ac.pos. 1549
In talibus.de fortile. 1754
In tantum.de simo. 1638
In tantum.de collu.deregen. 1758
Intelligentia.de verb.sig. 1933
Intellecto.de iureiu. 829
Intelleximus.de æta.& quali. 272
Intelleximus.de iud. 527
Intelleximus.de ord.cog. 600
Intelleximus.de ijs.qui fil.oc. 1693
Intelleximus.de adul. 1723
Intelleximus.de no.ope.nun. 1723
Inter alia.de immu.eccl. 1405
Inter alia.de sen.excom. 1900
Inter cætera.de of.iud.ord. 414
Inter cætera.de appel. 906
Inter cætera.de præben. 1035
Inter cæteras.de rescr. 34
Inter cæteras.de sen.& re.iud. 880
Inter corporalia.de transla. 212
Inter dilecto.de fid.inst. 760
Inter dilectos.de dona. 1191
Inter dilectos.de exce, prę. 1788
Interdicimus.de deci. 1237
Interfecisti.de homi. 1696
Inter monasterium,de re iud. 894
Inter opera.de spon. 1434
Interposita.de appel. 977
Inter quatuor.de cle.per. 310
Inter quatuor,de maio.& obe. 428
Inter quatuor.de cleri.nõ resi. 1019
Inter quatuor.de reli.do. 1305
Inter solicitudines,de pur.ca. 1841
Intimasti,de appel. 974
Intimauit.de test.& attest. 713
Inuestigandum.de pecu. 1166
Ioannes.de cleri.coniug. 1012
Ioannes.de testa. 1193
Ioannes.de reg. 1239
Ioannes.de homi.volun. 1715
Iordane.de eo qui cog.conf. 1506
Ioseph.de ver.sig. 1933
Irrefragabili.de offi.ord. 410
Irrita erit.de ijs quæ fi.à præl. 1091
Is cui.de noui ope.nun. 1802
Is qui.de solu. 1155
Is qui.de spon. 1443
Ita quorundam.de Iudæ. 1657
Item cum.de resti.spo. 626
Iudæi.de test. 716
Iudæi j.de Iudæ, 1656
Iudæi.eo.ti. 1657
Iudicis officium,de offi.iud. 421
Iuramentum.de iureiu. 832
Iurauit.de proba. 684
Iurgantium.de sen. & re iud. 876
Ius dictum,de ver.sig. 1937
Iuuenis.de spon. 1420

L

Lator pręsentium.de pig. 1141
Lator.de re iud. 878
Lator.qui filij sint legi. 1533
Lator præsentium.de ho.volũ. 1703
Latores.de cler.excom. 1767
Laudabilem.vt lit.pen. 670
Laudabilem.de conuer.infi. 1275
Laudabilem.de fri. 1520
Lectæ coram nobis.de renun. 244
Legebatur.de ma.& obe. 413
Licet de vitanda.de elec. 123
Licet in tantum.de transla. 218
Licet magister,de sup.neg.prę. 1247
Licet.de of.& pote. iud.deleg. 367
Licet.de offi.lega. 391
Licet in corrigendis.de of.ord. 409
Licet j.de fo.compe. 549
Licet ij.de for.compe, 559
Licet.de ferijs. 596
Licet.de resti.spo. 621
Licet causam.de proba, 689
Licet j.de test.& attest. 717
Licet ij.de test.& attest, 748
Licet iij.de test. 750
Licet vobis.de pręben. 1054
Licet.de deci. 1219
Licet.de regu. 1249
Licet.de voto. 1281
Licet.de censi. 1339
Licet.de bap. 1389
Licet.de spon.duorum. 1463
Licet.de coniug.seruorum. 1489
Licet.de accu. 1580
Licet Heli.de simo. 1627
Licet.de cri.fal. 1749
Licet.de pœn. 1856
Licet.de pœnitentijs. 1866
Ligneis.de conse.eccl. 1361
Literæ tuæ.de dila. 592
Literę.de frigi. 1525
Literę.de ma.contra. 527
Literas.de renun. 1223
Literas.de suppl.negl.præl. 248
Literas.de tempo.ord. 256
Literas.de fil.presby. 290
Literas.de iura.calum. 585
Literas.de rest.spol. 634
Literas.de præsum. 792
Literas.de concess.pręb. 1079
Literas.de cele.mis. 1380
Literas.de despon.impu. 1447
Literas.de coniug.lepro. 1487
Literas apo.de rescri. 79
Literis.de præsum. 791
Literaturam.de voto. 1279

M

Magnus episcopus. de obli.ad rati. 298
Magnæ.de voto. 1282
Maiores.de bap. 1382
Mai oribus.de præben. 1028
Mancipia.de rer.permu. 1134
Mandatum apo.de rescrip. 79
Mandato.de procur. 472
Mandato.de simo. 1646
Mandata de præsump. 787
Mandamus.de offi.archid. 314
Manifesta.de pę.& remis. 1863
Maritis.de adul. 1721
Martinus,de cogna.spiritua. 1494
Massana.de elec, 204
Matthæus.de simo, 1620
Meminimus.de appel, 912
Meminimus.qui cle. 1473
Meminimus.de accusa, 1579
Michael.de fil.presb. 289
Michael.de vsur. 1743
Ministerium.de of.archipresb. 319
Miramur.de ser.non ordi, 296
Monachi.de sta,mo. 1290
Monachi,de sen.excom. 1877
Monasteria.de vi.& ho.cle, 993
Moniales.de pur.can. 1836
Multa sunt.ne cle.vel mo. 1409
Multorum.de Iudæ. 1655
Mulier.de conuer.coniug. 1274
Mulieri.de iureiur. 830
Mulieres.de dona. 1562
Mulieres.de sen.excom. 1880

N

Nam concupiscentiam.de constitu. 47
Nam&rex.de verbo.signi. 1632
Nam & ego. 1932
Nauiganti de vsur, 1744
Nec episcopi.de temp.ordi, 254
Ne Dei.de simo. 1644
Ne innitaris.de consti. 17
Nemo presbyterorum.de simo. 1612
Nemini dubium.de offi.leg. 395
Ne nimia.de reli.do. 1310
Ne pró defectu,de elect. 177
Ne pro dilatione.de pœ.& re. 1875
Ne religiosi.de reg. 1256
Nicolao.de appel. 971
Nihil est.de elec. 183
Nihil prodest,de præscrip. 834
Nihil obstat.de verb.sig. 1934
Nimis.de fili.presbyt, 292
Nimis.de iureiur. 827
Nimis iniqua.de excess.præla. 1793
Nimis praua.eod.tit. 1795
Nisi cum pridem.de renun. 232
Nisi essent.de præben. 1040
Nisi specialis.de auct.& vsu. pa. 220
Nisi specialis.de offi.leg. 390
Nobis fuit.de iurepatro. 1331
Nobis fuit.de simo. 1623
Nobilis homo.de pur.can. 1835
Non amplius.de insti. 1963
Non debet.de test, 757
Non debet.de consan.& affi. 1514
Non dubium.de sen.excom. 1879
Non est.de deci. 1224
Non est vobis.de reg. 1240
Non est voti.de voto. 1280
Non est,de spon. 1426
Non iniustè,de procur. 472
Non liceat.de cler.non resi. 1015
Non liceat.de præben. 1025
Non licet.de reb.eccl.alienan. 1108
Non magno opere,ne cler. 1411
Non minus,de immu.eccle. 1403
Nonne bene.de præsump. 787
Nonnulli.de rescrip. 64
Non potest,de sent.& re.iud. 877
Non satis.de simo. 1608
Non sine multa.de arbi. 506
Non vt apponeres.de bapti. 1389
Nos inter.de purga.can. 1838
Nos instituta.de sepul. 1199
Nos quidem.de testa. 1170
Nostro postulasti.de pœ.& re. 1875
Nosti quomodo.de elect. 118
Noua.de pœn.& re. 1869
Nouum genus.de deci. 1214
Nouit ille,de offi.leg. 393
Nouit ille,de iudi. 531
Nouit.de appel. 934
Nouit ille,ne fede vac. 1088
Nouit.de iis quæ fiunt à præl. 1093
Nouerit.de sen.excom. 1923
Nouimus,de verb.sign. 1953
Nullus.de elect. 109
Nullus de fer.non ord. 295
Nullus.de fo,compe, 542
Nullus.de præsump, 786
Nullus episcopus.de iureiuran. 799
Nullus presbyter.de pig. 1141
Nullus episcopus.de paro. 1211
Nullus.de reg. 1238
Nullus.de iurepat. 1325
Nulli liceat.de re.eccle.alie. 1110
Nulli episcoporum.de accu. 1574
Nulli Iudæo.de Iudę. 1668
Nulli se.de sent.excom, 1881
Nulla eccle.de concess.præbe, 1069
Nunc autem.de re.do. 1303
Nuncios de deci. 1216
Nuper.de bigamis. 304
Nuper.de testi.&attesta. 753
Nuper.de deci. 1236
Nuper.de dona. 1566
Nuper.de sen.excom. 1897

O

Blatæ.de appel. 956
Odoardus.de sol. 1154
Officium.de offi.archi. 312
Officium.de off.archip. 320
Officij,de elect. 172
Officij,de testa. 1177
Officij.de pœn.& re, 1888
Officij.de senten.excom. 1914
Olim.in ti.de rescrip. 61
Olim.de lit.contestat. 565
Olim.1.de rest.spol, 631
Olim.2.de resti.spol. 643
Olim.3,eo.tit. 644
Olim.de excep. 844
Olim.de censi. 1352
Olim.de accu. 1601
Olim.de injur, 1853
Olim.de ver.sign. 1940
Omnis anima.de censi, 1339
Omnis res.de reg.iur. 1962
Omnis vtriusque.de pœ.& re. 1843
Omnes principes.de ma.&obe. 424
Omnes dies.de fer. 595
Omnibus.de cler.vena. 1762
Omnipotens.de accu. 1574
Osius episcopus.de elect. 109

P

Actum.de verb.sig. 1937
Pactiones de pact. 444
Parochiano.de sepul. 1209
Parochianos.de decimis. 1220
Parochianos.de sen.excom. 1881
Pastoralis.in tit.de rescrip. 44
Pastoralis.de sacra.non iteran. 281
Pastoralis.de offic.deleg. 362
Pastoralis.de offi.iud.ord. 406
Pastoralis.de caus.poss. 614
Pastoralis.de offi.iud.ord. 476
Pastoralis.de iudi. 492
Pastoralis.de caus.poss. 614
Pastoralis.de fide instru. 777
Pastoralis.de excep. 837
Pastoralis.de appel. 948
Pastoralis.de his q̃ fiunt à præ. 1098
Pastoralis.de dona. 1160
Pastoralis de deci. 1230
Pastoralis.de iure patr. 1335
Pastoralis.de priuile. 1822
Parentibus.de priuile. 1809
Per inquisitionem.de elect. 148
Perlatũ.de iis quæ vi metus ve. 1477
Perlatum.de iurepat. 1315
Perlatum.qui fili,sint legi. 1536
Permittimus.de sent.excom. 1929

Universidad de Deusto

Capitula Decretalium,

Quanto te.de diuor. 1566
Perni.ioſus..de cele.miſ. 1379
Perni.ioſum.de of.iud.ord. 396
Per noſtras.de iurepa. 1832
Perpendimus.de ſen.excom. 1891
Perſonas.de teſti. 715
Perſonas.de appel. 907
Per tuas.de maio.& obed. 427
Per tuas.de arbi. 513
Per tuas.de probat. 693
Per tuas.de teſti.& atteſt. 750
Per tuas.de appel. 958
Per tuas,de dona. 1158
Per tuas,de voto. 1288
Per tuas,de cond.appo. 1469
Per tuas,qui fil.ſint legi. 1538
Per tuas j.de ſimo. 1930
Per tuas ij.de ſimo. 1937
Per tuas iij.eod,ti. 1639
Per tuas,de ſen. exc, 1910
Per venerabilē.qui fi.ſint leg. 1540
Per veſtras.de dona. 1567
Peruenit.de arbi. 507
Peruenit j.de teſt.cog. 760
Peruenit ij.eod.ti. 761
Peruenit j.de iureiu. 797
Peruenit ij.eo.ti. ib.
Peruenit j.de appel. 914
Peruenit ij.de ap. 915
Peruenit.de emp.& vend. 1124
Peruenit,de fideiuſ. 1148
Peruenit.de deci. 1216
Peruenit,de cenſi. 1340
Peruenit,de immu.eccl. 1403
Peruenit.de coniu.lepro. 1485
Peruenit,qui fil,ſint leg. 1538
Peruenit.de adul. 1720
Peruenit.de exceſ.prela. 1780
Peruenit.de ſen.excom. 1888
P.& G,de of.deleg. 383
Petrus diaconus,de ho. 1708
Petitio.de procu. 467
Petitio.de iureiu. 828
Petitio.de ho.vo. 1716
Petiſtis.de priui. 1823
Piſanis.de reſt.ſpo. 645
Placet.de conuer.coniu. 1265
Placuit.de teſt.& atteſt. 701
Placuit.de præſcr. 833
Placuit.de emp.& ven. 1122
Plerique.de pact. 443
Plerique,de reſcri. 58
Plerique.de dona. 1564
Plures.de vſur. 1732
Porro.de diuor. 1553
Porro.de cle.pug. 1718
Porro,de priuil. 1807
Porro.de ſen.excom. 1887
Porrecta.de confir.vti. 987
Porrectum.de reg. 1445
Poſſeſſiones.de reb.eccl.alie. 1114
Poſt ceſſionem.de proba. 985
Poſt translationem.de renun. 218
Poſt electionē.de cōceſ.præb. 1076
Poſt miſerabilem.de vſur. 1770
Poſtremo,de appel. 928
Poſtulaſti.in ti.de reſcri. 63
Poſtulaſti.de fo.comp. 552
Poſtulaſti.de reg. 1253
Poſtulaſti,de iure pa. 1336
Poſtulaſti.de Iudæ. 1664
Poſtulaſti,de hom.volun. 1714
Poſtulaſtis.de conceſ.præb. 1086
Poſtulaſtis.de voto. 1289
Poſtulaſtis.de cler.excom. 1770
Poſtulationem,de poſtu. præl. 107
Poſtquam.de elec. 110
Potuit emphyteuta,de loca. 1131
Precariæ.de preca. 1116
Precarium.de preca. 1117
Prælatorum.de accu. 1603
Preſentī.de Iudæ. 1654
Preſentium.de ſi.presb. 283
Præſentium.de teſt. 7626
Præſentium.de cler,percu. 1763
Præſentia,de teſt. 711
Presbyter.de ſacra.non ite. 282
Presbyter.de pecu.cle, 1167
Presbyter.de cele,miſ. 1364
Presbyteri.de pœn. 1856
Presbyterum.de cle.ægro. 1060
Presbyterum,de homi.volunt. 1701
Præterea.de æta.& quali. 266
Præterea.de of.deleg. 330
Præterea j.de tranſac. 451
Præterea ij.eo,ti, 452
Præterea.de dila. 591
Præterea.de teſt.& atteſt. 721
Præterea.de teſt.cog. 762
Præterea j.de appel. 920
Præterea ij.de app. 931
Prēterea.de præben. 1032
Præterea.de conuer,coniu, 1257
Præterea j.de iurepa. 1317
Præterea ij.de iurepa. 1329
præterea.de cenſi. 1343
Præterea j.de ſpon.& ma. 1430
Præterea ij. de ſponſa. 1427
Præterea,ne præla.vic.ſuas. 1647
Præterea.de apoſt. 1688
Præterea.de vſuris. 1737
Præterea.de cleri.pecuſ. 1762
Procurationes.de cenſi. 1355
Prohibeas,de magi. 1650
Prohibemus.de deci. 1223
Prohibemus.de cenſi. 1342
Pro illorum,de prēb.& digni. 1041
Propter.de loca.& con. 1130
Propter.de dona. 1165
Propterea.de verb.ſig. 1934
Propoſitum.de eo qui dux.in matr. quam pol.per adul. 1478
Propoſuiſti,de foro competen. 558
Propoſuiſti,de proba. 683
Propoſuiſti,de conſe.eccl. 1360
Propoſuiſti,de ſi.presby. 285
Propoſuiſti.de appel. 921
Propoſuit.de conc.præb. 1070
Propoſuit.de coniug.ſeruorū. 1488
Propoſuit.de cleri.exc. 1771
Prouideas.de offi.vica. 324
Prout nobis,de do,& contu. 651
Prudentia,de offi.dele. 342
Prudentiam.de iniu.peti. 564
Prudentes.de dona. 1156
Puberes.de deſponſa.impu. 1446
Publicato ſcrutinio.de elect. 208
Pueris.de delictis puerorum. 1760
Pueris,de ſen.excom. 1931

Q

Qva fronte.de ap. 922
Qualiter.de pact. 440
Qualiter.de cle.nō reſi, 1019
Qualiter j.de accu. 1584
Qualiter ij.de accu. 1596
Qualiter & quando.de iud. 536
Qualiter,de ele. 126
Quām graui.de cri.fal. 1750
Quām pernicioſum.de vſu. 1739
Quām ſit graue.de ex.præ. 1785
Quām ſit laudabile.de Iudę. 1661
Quamuis. de æta.& qual. 275
Quamuis.de of.& po.iud.deleg. 331
Quamuis.de ſen.& re iu. 903
Quamuis.de deci. 1321
Quamuis,de ſen.excom. 1930
Quamuis,de verb.ſig. 1934
Quamuis,de re.iur. 1965
Quanto.de conſue. 87
Quanto,de transla. 216
Quanto.de off.iud.ord. 402
Quanto.de iud. 522
Quanto,de prēſum. 788
Quanto.de iureiu. 809
Quanto.de ijs quæ ſi.à præla. 1093
Quanto,de cenſi. 1347
Quanto.de magi. 1651
Quanto.de vſur. 1743
Quanto.de priuile. 1829
Quantæ.de ſenten,excom. 1918
Quæcunque.de iurepa. 1316
Quæ in eccleſiarum,de conſt. 19
Quemadmodum,de iureiur. 847
Quæ multotiens,de reg.iur. 1964
Querelam.de elec, 144
Querelam.de procur. 479
Querelam.de iureiur, 803
Querelam.de ſimo. 1613
Querelam.ne præl.vic.ſuas. 1643
Quærenti,de offic.delega. 354
Quærenti,de verb.ſig. 1942
Quæris à nobis,de æta. & qual. 267
Querimoniam,de iu.pa. 1321
Quæſiuit.de ijs q̄ ſi.à ma.par.c. 1101
Quæſiuit.de diuor. 1552
Quęſiuit.de verb.ſig. 1938
Quęſitum.de temp.or. 260
Quęſitū.de cohab.cler.& mul. 1007
Quæſitum.de re.permu. 1135
Quæſitum.de pœ.& re. 1867
Quæſtioni,de appel. 919
Qui alium.de ſimo. 1606
Qui alios.de hęre. 1669
Quia circa.de biga. 307
Quia circa.de conſang.& affi. 1512
Quia circa.de priui. 1284
Quia clerici.de iu.pa. 1318
Quia diligentia.de elect. 112
Quia diuerſitaté.de con.præb. 1072
Quia fruſtra.de vſur. 1741
Quia in cauſis.de procur. 466
Quia indicante.de præſcri. 858
Quia ingredientibus.de teſta. 1169
Quia in inſulis.de regula. 1240
quia intentionis.de priuil. 1812
Quia intantum.de præb. 1026
Quia in omnibus.de vſur. 1733
Quia monaſterium.de reſi.do. 1301
Quia nonnulli.de reſcript. 83
Quia nonnulli.de cler.nō reſi. 1015
Quia nonnullis.de magiſtris. 1632
Quia nos.de auct.& viu. 223
Quia nos.de appel. 927
Quia ingredientibus. 1169
Quia nos.de teſta. 1173
Quia plerique.de immu.ecc. 1407
Quia propter.de immu.ec. 1407
Quia propter.de elec. 179
Quia quæſitum.de off.dele. 327
Quia ſuper his.de Iudæ. 1656
Quia V.de iudi. 530
Quia veriſimilę,de pręſum. 789
Quicunque.de eccle.ædifi. 1398
Quicunque.de cond.ap. 1465
Qui cum fure.de fur. 1731
Quidam.de renun. 242
Quidam.de conuer.coniug. 1258
Quidam.de cele.miſ. 1365
Quidam.de apoſta. 1690
Quidam.de ho.volun. 1716
Quidam.de priui. 1834
Quid per nouale.de ver.ſig. 1943
Qui ex timore.de re iu. 1964
Qui furatur.de fur. 1730
Qui in viuorum.de con.præb. 1068
Quintauallis.de iureiu. 816
Qui presbyterum.de pœnit. 1864
Qui res.de reb,eccl.alie, 1108
Quiſquis.de elec. 182
Qui ſcādalizauerit.de reg.iur. 1962
Quod ad cōſultationem.de ſent,& re iudi. 887
Quod autem.de iurepa. 1318
Quod autem,de pœni, 1865
Quod à pdeceſſore de ſciſma. 1687
Quod à te.de cle.coniug. 1109
Quod clericis,de ſo.compe, 546
Quod de his,de ſen.excom. 1893
Quod dei timorem.de ſta.mo. 1294
Quod dilectio.de ſpon.& affi. 1499
Quod dicitur.de verb.ſig. 1933
Quod in dubijs.de renun. 236
Quod in dubijs.de conſecra. 1460
Quod in dubiis.de pœnis. 1857
Quod in dubiis.de ſen.excom. 1900
Quod in te.de pœni.& remiſ. 1870
Quod latenter.de reg.iu. 1963
Quod nobis.de clande.deſpo. 1459
Quod nobis.qui filij ſint leg. 1537
Quod nonnullis.de priuil. 1827
Quod non eſt licitū.de reg.iu. 1963
Quod olim.de Iudæ. 1662
Quod quidam.de pœni. 1866
Quod quibuſdam.de fideiuſ. 1151
Quod ſedem.de off.iud.or. 405
Quod ſedem.de frigi. 1518
Quod ſicut.de elect. 151
Quod ſuper his,de maio.&obe. 1428
Quod ſuper his.de ſi.inſtru. 776
Quod ſuper his.de vo. 1284
Quod ſup his.de conſan.& affi. 1511
Quod translationē.de tēp.ord. 255
Quod trāſlationem.de offi.leg. 390
quoniam conſtitutio.de conſtit. 28
quoniam.de fil.presby. 288
quoniam abbas.de off.deleg. 336
quoniā apoſtolica.de off.dele. 385
quoniā in plerisque.de offi.ord. 413
quoniam frequenter,vt lit.nō con-te. 574
quoniam in parte.de feriis. 525
quoniam contra.de proba. 694
quoniam aliqua,de teſti. 702
quoniam omne.de præſcrip. 874
quoniam.de vi,& ho.cle. 994
quoniam à nobis,de deci. 1220
quoniam,de iure patro. 1316
quoniam.de ſimo. 1641
quoniā.i.ne prela.vices ſuas. 1647
quoniam.2.eo.tit. 1648
quoniam eccleſia,de mag. 1649
quoniam.de vſur. 1733
quoniam.de priuil. 1824
quoniam,de coniug.lepro. 1486
quorundam.de teſta. 1168
quoſdam,de prēſum. 788
quoties.de pac. 440
quoties.de teſti. 793
quoties.de ſimo. 1607
quoties.de purg.can. 1837

R

Raynutius.de teſta. 1181
Raynaldus.de teſt. 1188
Ratio nulla.de prēben. 1025
Recepimus.de priui. 1808
Recolentes.de ſta.mo. 1192
Referente,de præben. 1017 1227
Referente.qui fi.ſint legi. 1537
Referente.de deli.pue. 1760
Relatum eſt.de off.deleg. 341
Relatum.de cle.non reſi. 1016
Relatum.de præben. 1029
Relatum.de conceſ.præben. 1070
Relatum.i.de teſta. 1174
Relatum.2.eo.tit. 1175
Relatum.de ſepul. 1200
Relatum.de iure pa. 1328
Relatum.ne cle.vel mo. 1414
Relatum.qui matr.accuſa.poſ. 1546
Relatum.de ſen.excom. 1909
Relinqui,de cuſto.Eucha. 1393
Repellantur.de accu. 1575
Reprehenſibilis.de appel. 923
Requiſiſti,de teſta. 1178
Requiſiuit.de ordi.ab epiſcopo qui renun.epiſcop. 262
Requiſiuit.de in integ.reſtit. 486
Requiſiuit.de ſpon. 1431
Reſponſo.de ſen.excom. 1915
Rex pacificus.in prooe. 1
Rodulphus.de reſcrip. 76
Rurſus.qui cleri.vel vo. 1476

S

Acerdotibus.ne cle.vel mo. 1410
Sacris.de his quæ vi met. 483
Sacris.de ſepul. 1208
Sacris.de ſen.excom. 1909
Sacro.de ſen.excom. 1920
Sacroſancta.de elect. 192
Salubriter.de vſur. 1742
Sancto concilio.de ſucce. ab inteſ. 1195
Sanctorum.de præſcr. 855
Sancitum.de cenſi. 1338
Sane dilecto,de renun. 229
Sane ſuper eo,de temp.ord. 250
Sane 1.de of.deleg. 327
Sane,de offi.deleg. 334
Sane.de arbi. 505
Sane.de foro comp. 542
Sane 1.de cler.coniug. 1008
Sane 2.de cler.coniug. 1010
Sane,de reg. 1243
Sane,de conuer.coniug. 1260
Sane,de celeb.miſſ. 1378
Sane,de exceſ.præla. 1783
Sane,de priui. 1809
Scientes.de cenſi. 1339
Sciſcitatus.de reſcrip, 42
Scribam.de præſump. 788
Scriptum.de elect. 174
Scripta.de fid.inſtr. 767
Scripta.de collu.deteg. 1756
Scripturæ,de vo.& vo.iedem. 1280
Secundum.ne cler.vel mon. 1413
Secundo requiris.de appel. 932
Sedes apoſtolica.de reſcrip. 46
Sed hoc,de ſucceſ.ab inteſt. 1195
Sed nec,ne cler.vel mon, 1413
Sententia.de ſen.& re iud. 879
Sententiam.ne cler.vel mon. 1415
Sæpe contingit,de reſt.ſpol. 644
Sæpe contingit.de appel. 935
Series.de teſt. 720
Si alicuius.de elect. 209
Si aliquis.de hom.volun. 1698
Si aliquando.de ſen.excom. 1914
Si à patre.de infa.& lan.expo. 1694
Si autem.de reſcrip. 38
Si autem.de coha.cler.& mul. 1004
Si aduerſarius.de eo qui mit.in poſſeſſionem. 669
Si aduerſus.de hære. 1676
Si archiepiſcopus.de temp.ord. 253
Si bos.de iniur. 1822
Sicut.de reſcrip. 30
Sicut.de ſup.neg.præl. 246
Sicut.de tranſact. 444
ſicut.de ſyndi. 476
ſicut.de proba. 681
ſicut.de teſtib. 708
ſicut.de præſump. 785
ſicut j.de iur. 805
ſicut ij.de iureiu. 824
ſicut iij.de iureiu. 826
ſicut.de ſen.& re iud. 888
ſicut.de cohab.cle.& mul. 1003
ſicut j.de regula. 1246
ſicut ij.de regul. 1248
ſicut,ne cler.vel mona. 1414
ſicur.de ſpon. 1435
ſicut.de accuſ. 1600
ſicut j.de ſimo. 1607
ſicur ij.de ſimo. 1634
ſicut iij.de ſimo. 1640
ſicut.de Iudæ. 1660
ſicut j.de hære. 1671
ſicut ij.de hære. 1685
ſicut j.de hom.volun. 1698
ſicut ij.de hom.volun. 1713
ſicut.de exceſ.præla. 1784
ſicut.de priuileg. 1803
ſicut.de ſen.excom. 1910
ſi cautio.de fide inſtru. 783
ſi celebrat.de cler.excom. 1773
ſi clericus.de foro comp. 543
ſi concubinæ.de ſen.excommu. 928
Si conditiones.de cond.appo. 1470
Si conſtiterit.de accu. 1578
Si culpa.de iniur. 1854
Si de terra. de priuileg. 1807
Si diligenti.de foro comp. 548
Si diligenti.de præſcr. 868
Si dominus.de ſimo. 1606
Si duobus.de appel. 910
Si eccleſia.de conſe.eccle. 1363
ſi egreſſus.de iniur. 1852
ſi epiſcopus.de paro. 1210
ſignificaſti.de elect. 110
ſignificaſti.de offi.arch. 316
ſignificaſti. de offi. & pote. iud. de lega. 331
ſignificaſti.de foro comp. 557
ſignificaſti.de iurepat. 1326
ſignificaſti.de eo qui dux. in matri. quam pol.per adul. 1483
ſignificaſti.de diuor. 1554
ſignificaſti 1.de hom.volun. 1707
ſignificaſti 2.co.tit. 1709
ſignificaſti.de adul. 1722
ſignificauit.de rcſcrip. 77
ſignificauit.de corp.vitia. 300
ſignificauit.de of.iud.ord. 461
ſignificauit.de teſtibus& atteſtatio nibus. 742
ſignificauit.de appel. 942
ſignificauit.de paro. 1212
ſignificauit.de conuer.coniu. 1271
ſignificauit.de cenſi. 1345
ſignificauit,de eo qui dux.in matri mo. 1479
ſignificauit.de dona.intervirum & vxorem. 1562
ſignificauit.de Iudæis. 1661
ſignificauit.de pœnit. 1864
ſignificauit.de ſen.excom. 1888
ſignificauerunt.de iud. 540
ſignificauerunt.de teſt.& atte. 733
ſignificauerunt.de excep. 849
ſignificatum.de præben. 1030
ſignificatum.de regula. 1243
ſignificante.de reſcrip. 75
ſignificante.de appel. 975
ſignificante.de pig. 1146
ſignificante.qui matri. accuſa. poſſunt. 1550
ſignificantibus.de offi.deleg. 380
ſignificantibus.de lib.obla. 561
ſignificantibus.de appel. 943
ſignificantibus,de no.ope.nun. 1802
ſignificantibus.de purg.vulg. 1859
ſi hæres.de teſta. 1172
ſi inſtrumenta.de fid.inſt. 784
ſi inter virum.de ſpon. 1443
ſi iuſtus.de appel. 980
ſi legitimus.de accuſa. 1573
ſi læſerit.de iniur. 1852
ſi perfodiens.de homic. 1696
ſi princeps.de rer.permu. 1133
ſi pro debilitate.de offi.deleg. 328
ſi proponente.de reſcrip. 82
ſi qua mulier.de diuor. 1552
ſi qua per adoptionem.de cogna.le ga. 1498
ſi quando.de reſcrip. 34
ſi quando,de offi.deleg. 332
ſi quem.de ſen.excom. 1930
ſi qui clericorū.de cler.coniu. 1008
ſi qui teſtium.de teſt. 707
ſi quis.de maior.& oded. 423
ſi quis j.de foro comp. 541
ſi quis ij.de foro competent. 543
ſi quis.de confir.vti. velinut. 982
ſi quis,de vita & hone.cler. 992
ſi quis.de reb.eccle.non alie. 1110
ſi quis.de pecu.cler. 1168
ſi quis.de reg. 1238
ſi quis.de bapt. 1381
ſi quis.de presby.non bapti. 1390
ſi quis.de cland.deſpon. 1458
Si quis.de eo qui dux.in matri.quā pol.per adult. 1484
Si quis.de eo qui cognouit conſan. vxor.ſuę. 1499
Si quis.de accuſ. 1573
Si quis,de ſimo. 1645
Si quis.de hære. 1670
Si quis,de homi.volunt. 1695
Si quis.de fur. 1731
Si quis,de cler.percu. 1762
Si quis.1.de cler.excom. 1766
Si quis 2.de cler.excom. ibidem
Si quis.de cler.non ord. 1776
Si quis 1.de purg.cano. 1836
Si quis 2.de purg.cano. 1837
Si quis 1.de iniur.& dam.dato. 1852
Si quis 2.de iniur. ibidem
Si quiſquā.de coha.cler.&mu. 1002
Si quorundam.de ſolu. 1153
Si rixati.de iniur. 1851
Si ſacerdos.de offi.ord. 397
Si ſcripturam.de fide inſtru. 767
Si ſeduxerit.de adult. 1720
Si venditori.de empt.& vendi. 1127
Si vero.de iniur. 801
Si vero.de iurepat. 1323
Si vero 1.de ſent.excom. 1877
Si vero 2.eod.tit. 1878
Si vere.de ſent.excom. 1905
Si vir.de cog,ſpiri. 1492
Si vir.de adult. 1721
Solite.de maio.& obed. 424
Sollicite.de reſti.ſpol. 622
Sollicitudinem.de appel. 950
Sópite.de cenſi. 1346
Sponſam.de ſponſ. 1414
Statuimus.de ſup.negl.præla. 246
Statuimus.de maior.& obed. 434
Statuimus.de tranſact. 445
Statuimus.de reg. 1255
Statuimus.de cuſto.Eucha. 1393
Statuimus.de maledi. 1765
Studuiſti.de offi.lega. 388
Sua nobis.de offi.vic. 325
Sua nobis.de appell. 971
Sua nobis.de confirm.vti. 990
Suam ad nos.de pœnis. 1849
Suam nobis.de ſimo. 1625
Subdiaconos.de temp.ord. 250
Suborta.de ſent.& re iud. 899
Suffraganeis.de elect. 120
Suggeſtum. de appel. 915
Suggeſtum.de deci. 1217
Suggeſtum.de iurepatr. 1327
Super inordinata.de præb. 1056
Super illa,de ſecun,nup. 1572
Super litteris.de reſcrip. 52
Super quæſtionū.de offi.delega. 355
Super quodam,de ſta.mo. 1293
Super quibuſdam.de verb.ſig. 1962
Super ſpolatione.de or.cog. 605
Super ſpecula,ne cle.vel mo. 1416
Super ſpecula.de magiſt. 1653
Super ſpecula.de priui. 1831
Super eo.de elec. 120
Super eo.de bigamis. 303
Super eo,de offi.deleg. 337
Super eo.de tranſac. 446
Super eo.de iis quæ vi met. 485
Super eo.1.de teſti.& atteſt. 710
Super eo.2.de teſti.& atteſta. 716
Super eo.de teſti.cog. 759
Super eo.1.de appel. 912
Super eo.2.de appel. 913
Super eo.de coha.cler.& mul. 1004
Super eo,de paro. 1211
Super eo,de regu. 1242
Super eo,de cenſi. 1355
Super eo.de condi.appo. 1468
Super eo.de cog.ſpi. 1493
Super eo,de eo qui cog. conſang. vxo.ſuæ. 1502
Super eo.de conſan.& affi. 1508
Super eo.de rap. 1726
Super eo.de vſur. 1734
Super eo.de crimi.fal. 1746
Super eo 1.de ſen.excom. 1876
Super eo 2.de ſent.excom. 1924
Super his,de teſt.cog. 763
Super his,de accu. 1553
Super his,de pœnis. 1859
Super hoc,de renun. 226
Super hoc,de eo q̄ dux.in ma. quā pol.per adul. 1480
Suſcepimus,de ho.vo. 1703
Suſceptis,de cau.poſ. 608
Suſcitata.de reſtitu.in integ. 497
Suſpicionis.de off.delega. 381

T

Am litteris,de teſtib. 728
Tanta eſt,qui fil.ſint legi. 1534
Tanta eſt,de ſimo. 1068
Tanta eſt.de exceſ.præl. 1796
Te nobis,de cler.pereg. 310
Tenor.de ſent.& re iud. 880
Tę referente.de celeb,miſſ. 1379
Tertio loco.de prob. 683
Tertio loco.de præſump. 791
Teſtimonium.de teſti. 755
Theodoſius.de ſtatu mona. 1290
Thomas.de corp.vitia. 302
Tranſlato.de conſtitu. 16
Tranſmiſſam.de elect. 123
Tranſmiſſæ.de iurepatro. 1337
Tranſmiſſæ.de eo qui cognou.con ſang.vxoris ſuæ. 1501
Tranſmiſſæ,qui fil.ſint leg. 1531
Tranſmiſſæ,de verb.ſign. 1960
Treugas.de treuga.& pace. 438
Tua,& infra.de deci. 1226
Tua fraternitas.de conſe.eccle. 1359
Tua fraternitas,de deſpō.imp. 1445
Tua fraternitas,de ſpon.duo. 1464
Tua fraternitas,de adul. 1724
Tua nos,de cler.peregrin. 309
Tua nos 1.de iureiur. 804
Tua nos 2.de iniur. 816
Tua nos,de coha.cler,& mul. 1106
Tua nos, de cler.ęgro. 1061
Tua nos,de eccle.ædifi. 1401
Tua nos,de ſponſ. 1438
Tua nos,de cog.ſpi. 1497
Tua nos,de conſan.& affini. 1512
Tua nos,de ſimo. 1636
Tua nos,de hom.volun. 1711
Tua nos,de vſur. 1738
Tua nos,de ſent.excom. 1888
Tua nobis,de teſta. 1186
Tua nobis,de deci. 1227
Tua nobis,de verb.ſign. 1960
Tua nuper.de his quæ ſi.à præ. 1097
Tuam,de ætate. 271
Tuam,de ord.cog. 604
Tuarum,de priuileg. 1810
Tuas dudū.de ſpon.duorum. 1464
Tuas dudum.de vſur. 1740
Tuæ diſcretionis.de pœnis. 1858
Tuæ fraternitatis,de cler.pereg. 310
Tuæ fraternitatis,vt li.non con. 572
Tuæ fraternitatis,d cle.nō reſi. 1021
Tuæ fraternitatis,de præb. 1039
Tuæ fraternitatis,de eo qui cogno. conſang.vxoris ſuę. 1506
Tuæ fraternitatis.de ſponſ. 1438
Tuæ fraternitati.de prōcu. 464
Tuę fraternitati.de apoſta. 1690
Tuę litterę.de cle.per ſal.pro. 1777
Tuæ nobis.de deſpon.impub. 1457
Tuis quęſtionibus.de teſti. 739
Tuis quęſtionibus.de præb. 1043
Tū ex litteris.de in integ.reſti. 493

V

Acante.de præb. 1047
Vbi no eſt.de deſpo.imp. 1446
Vel nō eſt cōpos.de tēp.or. 158
Venerabilis,de iudi. 539

Universidad de Deusto
Biblioteca

Capitula Decretalium,

Venerabilis,de dolo & contu. 663
Venerabilis.de teſtib.cogen. 765
Venerabiles,de confir.vti. 988
Venerabilis,depræb. 1057
Venerabili,de offi.deleg. 378
Venerabili.de teſt.& atteſta. 753
Venerabili, de cenſi. 1356
Venerabili,de ſen.excom. 1925
Venerabili.de verb.ſig. 1944
Venerabilem,de elect. 165
Venerabilem.de excep. 852
Venjens.de renunt. 241
Veniens,de fil.presby. 284
Veniens,de tranſact. 450
Veniens,de teſt.&atteſta. 709
Veniens,1.de teſt. 737
Veniens.de iureiur. 807
Veniens,de præſcrip. 872
Veniens.de reg. 1251
Veniens.de conuer.coniug. 1299
Veniens.de preshy.non bap. 1391
Veniens 1.de ſponſa. 1428
Veniens,2.eod.tit. 1430
Veniens.qui cler.vel vo. 1475
Veniens,de eo qui dux.in mat.quá pol.per adul. 1483
Venien's.de cog.ſpi. 1496
Veniens 1.de eo qui cogno.conſan. vxoris ſuæ. 1500
Veniens,2.eod.tit. 1505
Veniens,de accu. 1581
Veniens,de ſimo. 1618
Veniens,de ijs qui fil.occi. 1692
Veniés.de eo qui or.fur.ſuſce. 1778
Veniens,de ſen.excom. 1887
Veniens,de vo.& vo.redem. 1278
Veniens.de iureiur. 811
Vergentis.de hære. 1675
Veritatis,de dolo & contu. 659
Veritatis de iureiur. 806
Verum.de foro comp. 545
Verum,dæ iureiu. 807
Verum.de conuer.coniug. 1258
Verum.de con.appo. 1467
Veſtra.de cohabi.cler.& mul. 1004
Veſtra.de loca.& conduc. 1129
Videt nobis.qui matr. acc.poſ. 1548
Vidua.de reg. 1239
Vigilanti.de præſcrip. 856
Vir qui à ſtipite de conſang.& affi nitate. 1516
Vir autem.de ſecun.nupt. 1571
Vltra tertiam,de teſti. 756
Vna ſententia.de appel. 980
Vniuerſitatis.de ſent.excom. 1892
Vno delegatorum.de offi.deleg. 383
Volens.de purifi.poſt partum. 1398
Volentes.de offi.lega. 394
Vt abbates.de ætа.& quali. 264
Vt archidiaconus.de offi.archi. 311
Vt archipresbyter.de offi.archip. 318
Vt bigami.de biga. 303
Vt clerici.de regu. 1238
Vt clericorũ.de vi.& hon.cler. 997
Vt cõmutationes.de rer.perm. 1134
Vt conſultationi.de cler.cõiu. 1014
Vt debitus.de appel. 960
Vt dominicis.de paro. 1211
Vt famæ.de ſent.excom. 1906
Vt filij presbytero.de fil.presb. 283
Vt in domibus.de immu.eccl. 1402
Vt iuxta.de offi.iud.ord. 417
Vt laici.de vita & hone.cler. 991
Vt menſuræ.de empt.& vend. 1122
Vt noſtrum,de offic.archi. 316
Vt noſtrum,de appel. 956
Vt noſtrum,vt eccle.benefi. 1104
Vt nullus.de præb. & digni. 1025
Vt præteritæ.de elect. 18
Vt primicerius.de offi.primice. 32
Vt priuilegia.de priuileg. 182
Vt quiſque.de vi.& hon.cler. 99
Vtrum autem.de cog.ſpi. 149
Vt bigami.de biga. 303
Vt ſciat ſe.de offic.ſacriſtæ. 32
Vt ſingulæ.de offi.archipresb. 32
Vt ſuper aliqua.de reb.ecc. alie. 1111
Vt vnuſquiſque.de pecu.cler. 116
Vxoratus.de conuer.coniug. 126

FINIS.

MATERIAE

MATERIAE SINGVLARES

QVAE IN VARIIS DECRETALIVM GLOSSIS ADNOTANTVR.

Primus numerus columnam, ſecundus numeros in medio paginæ poſitos denotat. Verum quando ſolus primus apparet, in principio ipſius columnæ require.

* *

A

ABBAS,nõ conuentus conueniri debet.columna 55.50
Abbas ad Synodum venire tenetur. 418. 60
Abbatis negligentia per epiſcopum ſuppletur. 419.60
Abbates habentes populum non exemptum tenentur ad ſynodum venire vel capellanum, qui præeſt populo non exẽpto mittere.429.10
Abbas põt eſſe laicus cauſa neceſſitatis. 272.ibid.
Abbas ſimpliciter conſtitutus ad agẽdum, quòd ſine capituli licentia tranſigere non poſſit. 440. 60
Abbas excommunicatus actiones populares pro ſequi non poteſt. 538.70
Abbas quæ iura poteſt præſcribere. 865.60
Abbas an poſſit donare. 1137.70
Abbatiſſa poteſt beneficia conferre. 431.70
Abbatiſſa an poſſit habere iuriſdicti onem. ibid.
Abbatiſſa nequit abſoluere. 1905.10
Abſentia clericorum variatur varietate temporum. 577.50
Abſentia impedit actus valitudinem. 702.50
Abſentes an ſint ad electiones vocandi. 127.60
Abſentes à quàm remoto loco ſunt vocandi ad electionem. 169.70
Abſolutio excommunicationis data omiſſo iura mento an teneat. 1887.40
Abſolutio ad cautelam non fit, niſi hoc exprima tur. 70.10
Abſolutio an poſſit fieri per capitulum ſede vacante. 1090.50
Abſolutio criminis triplex. 1575.50
Abſolutio non prodeſt quo ad Deum ei qui virum indiſcretũ quærit, vt per imperitiam illũ abſoluat. 1872.40
Abſolutio per veritatis ſuppreſsionem nulla eſt. 400. 40
Abſolutus non eſt qui aliquid de veritate ſuprimit. 104.50
Abſolutus abſolutionis litteras cuſtodire debet. 1369. 50
Abſolutus abſolutionis literas obtineat. 1773
Accipere ſemper,& nihil dare,turpe eſt. 1156.60
Accuſat qñq; quis cuius auctor repellit. 1551. 60
Accuſator quis dicatur,in tex. 1936
Accuſatur vnus à pluribus. 1757.10
accuſatio quibus perſonis eſt prohibita. 1573.50
accuſatio ſuppoſiti partꝰ nũquã claudit. 1869.20
accuſatio vel denuntiatio quandoque permittitur illi,qui à iure excipiendi excluditur. 942
accuſatiõ,inquiſitio, & denuntiatio diuerſos habent effectus. 1599.50
accuſatore abſente nõ ſemper eſt accuſatus præſens abſoluendus. 1580.60
accuſatus de crimine, quòd teſtis eſſe nõ poteſt pendente accuſatione. 757.70
accuſatus an poſſit iterum accuſari. 1575.50
acta generalia penes actorem cauſę remanere debent. 700.50
actione deficiente officium iudicis imploratur. 230. 60
actio eſt inanis,quæ excluditur inopia debitoris. 1154.60
actio arbitraria propter locum cui, & ad quid datur. 383.50
actiones interrogatoriæ qñ habent locũ. 679.50
actionis ↄfiſinitio. 527.ibid.
actiones plures an ſimul ꝓponi poſſint. 1312.70
actionum ceſsiones an teneant. 505.10
actiões bonæ fidei & ſtricti iuris differũt. 841.50
actore non probante,non ſemper reus eſt abſoluendus. 1106.30
actio inepta an & qñ à iudice reijci poſsit. 535.50
actio generalis quid continere debet. 562.30
actio ratione alienationis factæ cauſa mutandi iudicij competit,ſi tria concurrant. 504.10
actio confeſſoria cui datur. 535.50
actio negatoria cui datur. ibid.
actio an ſit ſecundũ canones ꝓponenda. 527.30
actionis nomen in libello exprimere pars nõ cogitur. 526.70
actionem ineptam proponenti ſilentium eſt imponendum. 188.10
actionem realem proponens quid exprimere debet. 561.60
actiones bonæfidei ſunt xvij. 841.50
actionum cumulus admittitur, 145.10
adminiſtratio nulla eccleſiaſtica emi vel vendi poteſt. 1640.50
admonitio vindictam præcedere debet. 994
adulterium non cõmittitur ab ignoraãte. 1478.70
adulterium ſine dolo non committitur. 1524.30
aduerbia & non nomina remunerantur à Deo. 1657. 20
aduocatum ſibi debent partes eligere. 420.70
aduocati error quamdiu poteſt reuocari. 968.70
aduocati confeſsio ac iudicet cliẽtulo. 1353.50
aduocatus de aduocatione tenetur decimas ſoluere. 1231.10
ætatem maiorem vel minorem allegans, quid probare teneatur. 688
æterna promittuntur in lege noua. 16.70
affectus nullus poteſt ſuperare paternũ. 1531.20
Affinitas contrahitur etiam per coitum illicitũ. require in arbore affinitatis.
Affinitatis genera. 1514.10
Agens perſonaliter cauſam exprimere dẽt. 562.
Albergaria quid. 1330.10
Alienator,qui in eccleſiæ præiudiciumalienate, etiam ſi iuraſſet nõ repere,quòd alienationẽ reuocare teneatur. 1111.30
Alienatio quæ de iure non tenet,an ratihabitione confirmetur. 1092.60
Alienatio rei eccleſiaſticæ non niſi capituli ap batione valet. 1091.50
Alienatio large & ſtricte accipitur. 1110.60
Alienatio non eſt,ſi de fratre in ſororem tranſfertur. 1096.70
Aliquid in genere licet,quod in ſpecie non licet. 397.50
Alius pro alio in cauſa communi poſt litem cõteſtatam accipitur volens agere pro ipſo præſtita cautione de rato. 656
Alius non ſemper facit poſitionem. 47.20
Allegans fraudem,fraudem monſtrare tenetur. 1789. 70
Ambitio repellit à dignitate. 173.70
Angariæ quid. 1404
Animæ tria inſunt. 8.50
Animæ defunctorũ quatuor modis ſoluuntur. 1379. 30
Annus quot dies habet. 1938.70
Anniuerſarium quid. 1379.10
Apharẽſis quid. 1936.30
Apocriſarius quis dicitur. 110.70
Apoſtata dicitur tripliciter. 255.50
Apoſtatam illũ dicit Inno.qui ſine cauſa dimittit profeſſionẽ quã dimittere nõ licet. 255.60
Appellare ad Papam omiſſis mediis non ſemper licet. 961
Appellare vnicuique ſi grauetur,licere,iuris cõmunis eſſe. 29.70
Appellare volens ad quem appellabit. 961.50
Appellare timens an ꝓ appellãte habeat. 980.50
Appellari an poſſit ab executore. 364.70
Appellans appellationi non deferendo, quod appellationi renuntiare videtur. 933.70
Appellationẽ nõ profequẽtis,qualis pœn. 41.60
Appellatio & ſupplicatio differunt. 492.70
Appellans à ſententia lata ſuper furto an infamis efficiat,ſi appellationẽ nõ ꝓſequatur. 937.50
Appellans an poſſit in cauſa appellationis aliã cauſam proponere,quam appellando non expreſſit. 971.50
Appellans qui ſuccumbit, indiſtincte expenſas dabit. 654.50
Appellans à certo iudice non tenetur corã illo litigare. 913
Appellans qualiter tenetur appellationem ſuã proſequi. 936.30
Appellans iniuſtè,in expenſis eſt cõdemnãdus. 734. 60
Appellans an debeat cauſas exprimere. 980.70
Appellans appellationis ſuæ poteſt terminũ ſtatuere. 971.50
Appellans in duobus inſtruitur. 977.70
Appellans cum nõ debeat appellare ſine probabili cauſa,quã cauſam dicem⁹ probabilẽ. 963
Appellans multis ex cauſis poteſt impediri in proſecutione appellationis.in textu. 908
Appellans quòd non audiatur,vbi propter delictum ius appellare prohibeat,maximè in cõrectoriis. 29.70
Appellans re nõ integra,quòd appellationi nõ niſi refectis expenſis,renuntiare poteſt. 41.70
Appellans ſit cautus in duobus. 977.70
Appellans à grauamine an debeat probare cauſam appellationis eſſe veram. 887.70
Appellatus non debet præuenire diligentiã appellantis. 984.50
Appellatio ab articulo ſeparato à principali,puta expenſarum contumaciæ, principale non impedit.in tex. 913
Appellatio interpoſita ſuper ſententia delegati p iudicẽ recuſationis,ad quẽ deuoluatur. 543.50
Appellatio licet remota ſit i litteris, nihilomin⁹ ões quorũ intereſt appellare poſſunt. 338.70
Appellatio omnis in iure & expreſſa &approbata permiſſa eſt. 948.10
Appellatio impedire nõ poteſt ne id fiat,quod c dictio perpetuo fieri iubetur. 1070.70
Appellatio&nouí operis nũciatiodifferũt. 29.60
Appellatio in ſententia excommunicationis eſt non neceſſaria. 1922.70
Appellatio an poſſit interponi in iudicis abſentia. 915.60
Appellatio & citatio peremptoria in aliquibus conueniunt. 936.70
Appellatio eſt oppreſſorum leuamen. 906.60
Appellatio quoties interponi poteſt. 972.50
Appellatio an impediat per cõfeſſionẽ. 966.70
Appellatio multis in caſibus indulgetur, etiam ſi in reſcripto remouetur. 948.10
Appellatio non expreſſa cauſa an valeat. 570.70
Appellatio interpoſita omiſſo medio an valeat. 972. 70
Appellationis terminus an poſſit per partes prę ueniri. 955.60
Appellationis proſequẽdæ tempus datur fauore appellantis. 41.50

Universidad de Deusto

Materiæ Gloſſarum.

Appellationis iudex an poſsit altera parte abſente procedere. 244
Appellationi non renuntiat,qui pro ea arbitros aſſumit. 243
Appellatiois remotio quid hodie operet.959.70
Appellationem remouet ſolus princeps. 356.50
Appellatione quæ reuocentur. 900
Appellatione interpoſita nihil innouādū. 955.60
Arbiter eſſe nequit laic⁹ pro re ſpirituali. 192.70
Arbiter incertus eſſe non debet. 2
arbitri ſententia ſi ſit iniqua, an illi ſtet. 808.10
arbitri iuris cōpellūt arbitri um ſuſcipere.381.10
arbitri ſententia non infamat. 511.50
arbitris aliquæ cauſæ ſunt interdictæ. 412.70
arbitri an & quando de in integrum reſtitutione cognoſcere poſsint. 502.10
arbitris ſi cauſa committatur, & ea ſine quibus committuntur. 381.10
arbitrium cōtra ius & formam compromiſſi nō valet. 988.20
arbitrio arbitratoris ſeu amicabilis compoſitoris ſtandum, etiam iniquo:niſi euidens ſit, & notoria iniquitas. 516.70
arbitria in multis differunt à iudicijs. 511
arbitro multa ſunt interdicta. ibid.10
arbitrio non ſeruato ad quid agitur. 514.20
arbitrio iniquo ſtandum non eſt. 516.70
Archidiaconus an habeat curam animarū.116.60 201.70.313.40.& ibid. 50
archidiacono an liceat excommunicare. 314
archidiaconus qua habeat iuriſdictionem.315.10
archidiacoi ſi ſunt plures in aliqua eccleſia, & dirigatur reſcriptum archidiacono illius, de quo eſt intelligendum. 337.60
archidiacōi iuriſdictionē habēt à cānone. 398.50
archidiacono mortuo,an poſsit futuro præiudicari. 1782.10
archidiaconat⁹ dignitas ē, licet fori ꝓtētioſi vel pœnitētialis curam nō habeat in textu. 201.10
archiepiſcop⁹ eligēdo an ꝯfirmare videat.135. o
archiepiſcopus quòd ius pinguius habet quàm ſui ſubditi habeant. 402
archiepiſcopus eſt iudex ſuorum ſuffraganeorū, ſed non ſubditorum ſuffraganeis. 1785.70
archiepiſcopus quandoque ſubeſt epō. 413.ibid.
archiepiſcopi & legati poſſunt in ſua prouincia remiſsiones facere. 1875.50
argumentum conceſſum intelligitur quod expreſſe non prohibetur. 215.70
Argumentum vnde dicatur. 1935.40
argumentum à ōrio ſenſu eſt fortiſsimū.1096.70
arma an poſsint portari per clericos. 991
arma clericorum ſunt lachrymæ. 1288
arrogatio & adoptio differunt. 1499.10
aſsiſij qui dicantur. 124.50
auarus quis dicatur. 94.70
auditorium quid eſt. 660.10
auferre,& detinere iniuſtè eadem eſſe iura reputant. 645.50
authentica ſcriptura quæ dicitur. 767.20
auctoritas maioris in iuramento ſemper excepta intelligitur. 812.10

B

Baculi epiſcopalis ſignificatio. 279.70
Baptiſmus à quocunque conferatur,ratū eſt & firmum,modo in eccleſiæ forma. 10.70
Baptiſmi tres ſunt effectus. 1381.10
Baptiſmus non recipitur per amentes vel dormientes. 1387.50
Baptiſmus eſt triplex. 1391.40
Baptiſmus ab alijs ſacramentis differt. 1776.20
Beneficij ét modici,an ſit mētio facienda. 82.60
Bñficij impetrator multa exprimere debet. ibid.
Beneficio debet priuari, qui culpa ſua nō poteſt ordinari. 117.40
Beneficia plura qūque licite obtinentur. 201.70
Beneficium ſimplex an poſsint illegitimi obtinere ex epiſcopi diſpenſatione. 292.70
Beneficia propter officia conſtituta ſunt. 326.60
Beneficia per epiſcopum & capitulum de iure ſunt conferenda. 412.50
Beneficia conferri nequeunt per capitulum ſede vacante. 431.30
Beneficium abiurans poteſt illud repetere.813.50
Beneficium coniugato conferri nequit. 1008.60
Beneficium conferens an exerceat liberalitatem, & faciat gratiam. 1029.70
Beneficio euicto an teneatur epiſcopus qui contulit. 1035.60
Beneficiorum incompatibilium diſpenſationem ſolus papa concedere poteſt, 1051
Beneficium duplex curatum ſi de facto per aliquem poſsideatur,anvaleat primi impetratio, hoc tacito. 1276.40
Beneficia vacare poſſunt ſępe ſine morte.1085.70
Beneficia ſpectantia ad collationem prælati non poſſunt conferri per capitulum ſede vacante. 1090. 50
Beneficiū ex ſola permutatione non poteſt quis conſequi. 1136.50
Beneficia principis nō debēt eſſe iniqua,1399.60
Beneficium principis,an ſit ſemper latiſsime interpretandum. 1510.10
Beneficium ſeparare propter ſeruitium an ſit ſimoniacum. 1612.10
Beneficiatus ſufficiēter bñficiari nō debet.431.30
Beneficiatus an poſsit ſeruire eccleſiæ per vicarium. 1016.ibi.
Beneficiatus ſi religionem ingreditur,an eius beneficium conferri poſsit intra probationis annum. 1455.70
Beneficiatus an poſsit aliquem præſentare ad titulum ſui beneficij. 1536.70
Bigamus quinque modis quis dicitur. 30..40
Bigami an poſsint diſpēſatiuè promoueri.ibi.60
Bigami quando non poſſunt ordinari. 307.40
Bigamus non eſt, qui à ſe corruptam duxit vxorem. 308.20
Biſſextus vnde dicitur. 1938.70
Bona fides in non habente titulum non præſumitur. 870
Bona fides in quocunque contractu interuenire debet. 841.60
Bona eccleſiæ pauperum ſunt. 854.60
Bonum facere an quis cogendus ſit. 993.60
Boni cum malis quandoque temporaliter puniū tur. 1101.60
Bonus quilibet præſumitur. 1336.10
Bonum non eſſe faciendum mali ꝓtextu.1412.50
Bona aliena quibus ſunt reſtituenda. 1700.70
Bona in hac vita mortali facta valent ad multa, 1866. 60
Bullæ apoſtolicæ multipliciter falſant. 1749.70

C

Calor incōſultus calūnię vitio caret,1273.60
calumnia qualiter punitur. 1759,50
canon quid appelletur. 15.10
canones ſunt multiplices. 15.10
canonia quid. 24.20
canonica portio, 1194.70
canonica non detrahitur de relictis pauperibus 1200. 40
canonicatum habens diu præbēda carere non debet. 1079.30
canonici qđ neq; augere,neq; diminuere canonicorū ſeu præbēdarū numerū poſſint.28.10
canonicorum ſeu præbendarum numerus certꝰ pię loci magnitudine in eccleſijs epiſcopi iudicio ordinetur. 28.10
canonicorum numerus poteſt minui diminutis fructi bus. 28.10
canonicus ſuſpenſus an eligere poſsit. 93.50
canonici vocantes nō vocandos an poſſint illis non expectatis eligere. 128.20
canonici ſunt quaſi hæredes quo ad ius eligēdi. 515. 50
canonicꝰ regularis archidiaconꝰ fieri ꝓt.1032.70
canonicus regularis an poſsit præfici eccleſię ſęculari. 1289
capella inuito patrono non poteſt fiericollegiata. 1331.70
capitulū ꝓt eccleſiā ſupponere iterdicto. 32.30
capitulum quędam poteſt ſede vacante. 431.10
capitulo contra prælatum agēti debet à iudice actor ad litem dari. 943.70
capitulum poteſt conſtitutionē facere.1500.70
cardinales poſſunt compelli ad Papam eligendum. 114.30
Cardinales vnde dicuntur. 319.30
Carena quid dicatur. 1463.30
Carnis copula ꝓſumptionæ violenta probatur. 791.40
Caſtitas maior exigit in vxore;q̄ in viro.307.70
Caſus fortuitus nō imputatur ſineculpa.263.60
Caſus nōnulli i quib.ſcriptio nō currit.861.50
Cathedratici nomine duos ſolidos à qualibet ſuæ diœceſis eccleſia præterquam à monaſterijs epiſcopus petere poteſt. 416
Cauſarū merita ꝓſens pars vtraq; pandit. 60.30
Cauſa ceſſante, ceſſat effectus,dupliciter exponi poteſt. 239.70
Cauſæ cedendi quot & quales. 1320.70
Cauſa criminalis non delegatur. 357.30
Cauſæ cōtinentia,an poſsit aliqñ diuidi. 540.70
Cauſa ſi ſimpliciter committitur, quod tā cauſa poſſeſſionis quàm proprietatis cōmiſſa intelligitur. 675.70
Cauſum quæ contingunt,&quibus poſsit meliꝰ inſtrui,inquirenda ſunt. 699.70
Cauſæ ſanguinis an poſsint delegari. 14 15.60
Cāuſa criminalis an poſsit delegari. 1728.10
Cauſæ vbi communes ſunt maiori & minori iudici,vt i epiſcopo & archidiacono maior præfertur,ſi citat. 1757.30
Cauſa vnde dicatur. 1945.30
cauterium quid dicatur. 1301.60
cautela ad cognoſcendum raſuram. 1750.60
cautio iuratoria quod de nouo à periuro & ſuſpecto recipiatur. 430.40
cautio iudicatum ſolui tria continet. 469.40
cautio ſufficiens quæ dicatur, 627.70
cautio quid comprehendat. 800.70
cautionis nomine quid intelligitur. 1147.70
Cautio præſtanda per vſumfructuarium quando que remittitur. 1147.70
celebratio an impediatur ,ppter crimen.1374.50
cenſus cuius rei ſignum eſt, 620.70
cenſus qualiter imponitur eccleſi.s. 1342
cenſus an poſsit augeri. 1342.70
cenſus nouus quis dicitur. 1345.70
certum quid dicitur. 75.69
ceſſante cauſa,&c.qualiter intelligitur. 823.70
chartophilacium quid dicatur. 680.70
chriſis quot modis in iure capitur. 110.70
chriſma vnde dicitur. 278.10
chriſtus ſeipſum communicauit. 10.40
chriſtꝰ deitas triplici teſtimonio cōprobata eſt. 12. 70
chriſtus vnde dicitur. 478.10
chriſtiani vnde dicuntur. 278.10
chriſtianorum genera duo. 1879.60
cibus modicus & temperatus carni & animæ vtilis. 900
citatio ad hoc vt valeat,oportet quòd iudicis auctoritate,& ad partis inſtantiam fiat.521.30
citatio eſt principium ordinis iudiciarij. 26.40
citatio qualiter,& vbi debet fieri. 650.50
citatio perpetuat iuriſdictionem. 341.30
citationes per quos fiant. 664.70
citatio quare ſcribenda eſt. 695.60
citationem fieri per nuntium. 656.60
citatiōes extra ꝓuinciam faciēdæ nō ſūt.659.20
citatus an poſsit mittere procuratorem. 437.70
citatus poteſt per procuratorē comparere. 460
citatus an & quādo procuratorē mittere teneatur,licet iuſto impedimento ſit detentus vt venire non poſsit. 656.70
citandus eſt cōtumax,ſi inuenitur,vt iudicio ſiſtat viſurum teſtes produci iurare & recipi, & ſententiam ferri. 650.50
claues eccleſiæ cōtemnuntur,ſi indulgentiæ ſuperfluæ conceduntur.in textu. 1874.70
clauſula appellatione remota,quid hodie operatur. 959.70
clericꝰ cōiugatus coronā portare debet. 993.50
clericꝰ in patri monialibꝰ cēſetur vt laicꝰ.1334.30
clericus non tonſuratus an priuilegio clericali gaudeat. 1015
clericus non poteſt reconueniri coram iudice laico de crimine etiam ciuiliter. 523.60
clericꝰ pro enormi crimine incorrigibilitate nō expectata poteſt degradari. 529.50

clericus

GREGORIVS Papa IX. natione Hernicus, patria Anagninus è familia Comitum, mortuo Romæ Honorio Papa III. Romanus Præſul anno M. CC. XXVII. creatus eſt. Hic varias conſtitutiones & decretales epiſtolas prædeceſſorum ſuorum, quæ à pleriſque maiori ex parte priuata auctoritate collectę fuerant, per F. Raymundum in vnum volumen redigendas curauit. Multas quoque conſtitutiones ſuas & decretales epiſtolas adiecit.

Is fuit F. RAYMVNDVS de Peñaforti natione Cathalanus, patria Barcinonenſis, eiuſdem Papæ capellanus & pœnitentiarius, ex ordine Fratrum Prædicatorum, ac ipſius ordinis tertius Magiſter Generalis, religione & eruditione clarus. In hanc collectionem BERNARDVS de Botono Parmenſis, & canonicus Bononienſis gloſſas eruditiſſimas edidit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materię glosarum.

Clericus qui proximū suū occiderit per insidias iudici sæculari tradatur,nec immunitate ecclesię nec priuilegio clericali gaudeat.1695.70
Clericus siue sit absens de licentia episcopi,siue præter licentiam antequā testes cōtra ipsum lite nō contestata recipiat,ꝙmonendus sit vt redeat. 577.60
Cleric⁹ ꝓiugat⁹an potiat priuileg. clericali.1013
Clericus an possit de crimine agere. 1713.70
Clericus etiam depositus tenetur viuere clericaliter. 1673.70
Clericus in trib.casib.statim post depositionem curiæ sæculari relinquitur. ibid.
Clericum percuti mandans,& ante percussionē pœnitens,an incidat in canonem. 1880.60
Clericus an possit in iudicem laicum consentire,si suus vult episcopus. 558.50
Clerici an permittātur secum habere mulieres consanguineas. 1002
Clerici beneficiati potius vsuariis quàm vsufructuariis sunt comparandi. 1168.30
Clericus sæcularis etiam peritus in regula monachali in abbatem nequit eligi. 173.40
Clericus operas suas locare potest. 1625.40
Clericus habens duo beneficia,an possit pro vno contra alterum postulare. 456.70
Clericus per iudicem sæcularem cōdemnatus de crimine famoso,an sit infamis. 523.60
Clericus an possit coram iudice sæculari reconueniri. ibidem
clerici ēt adstricti ecclesiissūt reuocādi.1024.60
Clerici ꝓdiorū possessor.tributa soluūt. 1404.10
Clerici neque tacitè nequeexpresse possunt suo foro renuntiare. 551.60
Clerici possunt compelli ad testificandum contra ecclesiam suam. 710.50
Clerici constituti in minorib.ordinib.in causis criminalib.vel vbi de sanguinis pœna agitur interesse non debent. 455
Clerici constituti in maiorib.ordinib.coram sæculari iudice causas agere seu aduocare non debent. ibi.
Clerici qui aliquid contra episcopum moliuntur,& insidias parant deponendi sunt & curię sæculari tradendi. 766.50
Clericorū bona an debeāt esse immunia.1404.10
Clericorū appellatione qui ꝓtinentur. 1960. 50
Clericis qui debent succedere. 1941.70
Clericum ob transactionem super beneficio factam deponi non debere Panormi. esse:quippe mera simonia non sit:sed simoniæ species. 447. 60
Coadiutor datur duplici de causa. 379.50
Cœmeterium vnde dicitur. 1208
Cognatio est duplex. 1499
Cohabitatio sufficiens est ad matrimonium ꝓbandum. 790.70
Collatio beneficiorumad quos spectat. 160.50
Collatio præbendæ tenet quandoque cōtra mādatum Papæ. 1048.70
Collecta quid sit. 1344.70
Collegium sine consensu prelati procuratorem constituere potest. 1758.40
Colluso quid est. 1344.60
Commendare quid est. 1578.60
Commissio si sit per falsi suggestionem,&iudex eam secutus sententiam tulit,quod sententia non teneat ipso iure. 1075.60
Committens furtū in ecclesia ab ecclesia defendi non debet. 1409.20
Commodatum & precarium differunt. 1118.50
Commodatum quid est,& vnde dicitur.118. 50
Commodatum in quib.consistit. ibid.
Commodatarius de quot tenetur. ib.
Commodum cum incommodo compensatur. 1687. 70
Compaternitas acquiritur viro per vxorem,& e contra. 1495.20
Compaternitas an contrahatur per catechismū. 1496. 10
Compensatio per iudicē non admissa,an postea possit opponi. 898.20
Compensatio in quib.fit. ibidem
Compensatio contra depositum nō admittitur. 1121. 70
Compositio est multiplex. 8.50
Compositio in spiritualib.interuenire potest. 1215. 30
Compromissariorum potestas ad eligendum an possit reuocari. 158.50
Compromissarius potest eligere extra gremiū. 161. 70
Compromissarij ad eligendum simpliciter dati, non possunt vnum de seipsis eligere. 1755.70
Compromissum finitur per mortem litigatoris alterutrius. 385.70
Compromissū an sup crimine fieri possit.793.50
Compromitti in laicum de reb. spiritualib.etiā incidenter non potest. 512.70
Compromitti in clericū & laicū simul de reb. spūalib.cū superioris auctoritate posse.514.50
Compromitti an possit de reb.super quib. sententia lata est,à qua neque appellatum neq; reclamatum est, 516.50
Compromittentes,quod electum à compromissariis recipere teneantur,si dignus sit,& secū dum compromissi formam electus. 160
Conatus sine effectu non nocet. 1445.10
Cōceptus patre senatore & natus patre functo magistratu,senatoris filⁱ esse cēsetur. 1571.10
Concessum intelligitur,quod expresse non prohibetur. 215.70
Cōcessum vni aliis denegari non debet. 184.50
Concupiscentia producit omnia mala. 17. 60
Cōcussionis crimen cōmittēs potest in quadruplum puniri. 1408.10
Cōdēnatus est,qui iure condēnatus est. 1445.20
Conditio,Si preces veritate nitātur,quæ tacitè rescripto inest,quòd omnes cēsuras in referipto ipso contentas,quæ contra facientib. imponuntur,suspendat. 32.70
Conditiones multæ sunt in iuramentis subintellectæ. 818.40
Conditiones in matrimoniis appositæ sunt multiplices,& aliquando vitiantur. 1471.20
Confessio non nocet erranti. 200.70
Confessioni super crimine aliorum an & quando credatur. 678.60
Confessiovt alicui præiudicet quę requirantur. 679. 60
Cōfessio procuratoris domino ꝓiudicat, 898.30
Confessioni non semper statur. 1501.70
Confessioni coniugum an possit matrimonio prejudicare. 1729.70
Confessio extraiudicialis an præiudicet.1786.20
Confessionem publicans qualiter puniri debet. 1791. 70
Confessionem audire non potest qui caret executione. 1872.50
Cōfiteri an liceat priuilegiatis sine licentia proprij sacerdotis. ibidem
Confitetur quis tripliciter. 787
Confirmationis appellatione,quòd solum confirmatio in forma cōmuni facta veniat. 20.40
Confirmatio Papæ est duplex. 21.40
confirmatio in forma communi, nihil noui dat. 982. 30
confirmatio Papæ an impediat ne iudices inferiores de re confirmata cognoscant. 982.60
confirmatio comprehendens tenorem instrumēti æquipollet originali. 989.40
confirmatio Papæ ius alterius non tollit.990.50
confirmatio tria operatur. 1073.40
congregatio quæ dicatur. 109
coniugum alter quandoque etiam inuitus cogitur continere. 579
coniugium in collateralibus prohibetur in secū do gradu lineæ inęqualis de iure diuino excepto auunculo. 636.40
coniuges an sint separandi lite pendente super matrimonio. 882
coniuges possunt perpetuam promittere continentiam. 1152.10
coniugalis prohibitio inter quas personas fuit in lege diuina. 636.30
coniunctæ personæ quæ dicantur. 456.50
connexitate causæ ratione sententia lata pro vno aliis prejudicat. 694.60
Consanguinitas præsumptiuè probata matrimonium dissoluit. 694.60
Cōsanguinitas probata potest etiam publicatis attestationibus improbari. 746
Consanguinitas qualiter probatur. 749.70
Consanguinitas,require in arbore affinitatis.
Consecrationes ecclesiarum quolibet die fieri possunt. 1559.70
Consentire an videatur qui se in facto alterius subscribit. 1111.20
Consensus est quadruplex. 327.50
Consilium neminem obligat. 178.60
Consilio reuerentiæ obedientia debetur. 268.70
Consilium non tenetur sequi qui illud tantum requirere debet. 512
Consilium vendi potest. 1652.70
Conspiratio est crimen grauissimum. 538.60
Constitutio quid est. 4.50
Constitutio ligat post duos menses à publicatione. 16.20
Consuetudo an & quādo respiciat futura.26.40
Consuetudo dat iurisdictionem.552. 60
Consuetudo & præscriptio multipliciter differunt. 96.70
Consuetudo non prejudicat iuri communi nisi multa concurrant. 96.60
Consuetudo attenditur in sacramentis. 1379.70
Consuetudo mala non est seruanda. 880.10
Consuetudo bino actu inducitur. 169.40
Consuetudo irrationalis quæ. 96.40
Cōsuetudo antiqua est pro lege seruāda.1548.60
Consuetudo obuians rationi non præiudicat iuri scripto. 681.50
Consuetudo an excuset à peccato. 250.70
Consuetudo per quam consanguinei retrahunt res extraneis alienatas. 500.70
Consuetudo vicinorum seruetur. 1350. 70
Consuetudo dat iurisdictionem. 508.70
Consuetudo in decimis persoluendis attenditur. 1222.70
Consuetudo per quam interdicti sententia violatur,non valet. 89
Consuetudo quæ dicatur rationabilis. 96.30
Consuetudo quod in omni foro valeat etiā con scientiæ. 1235.60
Consuetudinem violans,vt trāsgressor legis puniri debet. 86.30
Consuetudine instrumentum authēticum fieri, quod alias non erat. 778.30
Consuetudo quandoque habilitat ad contrahēdum matrimonium. 1511.60
Consuetudo an sit præferenda decretali. 777.60
Contrahētes secūdo an sint benedicēdi, 1570.60
Contractus emphyteuticus inter locationem & venditionem medius est. 1131.50
Cōtractus ex cōuentione legē accipiunt.11 21.50
Contractus stricti iuris quare sic denominētur. 841. 70
Contractus in spiritualibus per dolum nōvitiatur. 1273.70
Contractus quandoque claudicat. 1451.50
Contractus an possit in alienum arbitrium conferri. 1468.70
Contraria allegans non auditur. 952.70
Contumaci pōt de gratia pœna remitti. 100.50
Cōtumax est q dū parere debet nō paret. 651.50
Contumax nō punit,qū iudex impeditur,665.10
Contumax non auditur appellans. 897.30
Contumacia est capite punienda. 269.40
Contumacia quot modis committitur. 649.60
Contumacia sola quem ab officio & beneficio suspendi posse. 660.50
Conuentualis ecclesia quæ dicitur. 649.50
Corpore vitiati sunt duplices. 302.60
Corpus multis modis dicitur. 1792.70
Corpus liberū æstimationē non recipit. 1851.70
Correctio multis est permissa,& etiam necessaria. 1928.50
Corrigat seipsum alios correcturus. 1301 60
Crapula,ebrietas,ebrius quid sit. 999.60
Creata sunt omnia simul. 8.70
Creditor pignus nullo tēpore prescribit. 582.70
Creditor si vratur fructibus rei pignoratę exoneratur quantitas debiti. 894

Universidad de Deusto

Materię glosarum.

Creditor an debitoris loco præsentare poterit. 894. 10
Creditor scds an rurl⁹ pign⁹ obliga. posit.1145.70
Creditor primus nõ pt secũdo creditori pignus in plus obligare,quàm ei fuerat obligatũ.ibi.
Criminis quantitas &alia tria sunt circa promotos considerandã. 252
Crimina quædam sunt ecclesiastica. 546.30
Crimina sunt puniendã. 604.10
Crimen suũ irregularitas cum in modum exceptionis contra clericum ciuiliter opponitur, laici & fœminæ in testes recipiuntur.730. 10
Criminis emendatio qualiter probatur. 756.50
Crimẽ qđ testi obiicit,si cãm de qua agit,cõtingat,non solũ repellitur,sed punitur. 835.60
Crimen duplex notorium & occultum. 1004.70
Crimina excepta tria sunt. 1576.70
Crimẽ quatuor modis i iudiciũ deducit. 1599.10
Crimina impedientia mrimoniũ ꝺhendum.1864
Crimina degradatione data. 1964.60
Criminalis causa non delegatur. 357.30
criminosus post quantũcũque pœnitentiam potest accusari,&criminaliter puniri in foro cõtentioso. 1561.40
criminosus an sit ad iudicẽ delicti remittendus. 1735. 60
culpæ maiori maior punitio debetur. 1798.40
cupiditas omnium malorũ radix. 3.40.& 17.40

D

DAmnum dedisse videtur,qui damni occasio Dãnũ circa rẽ qđ.1854.10(nẽ dedit. 708.60
Damnum extra rem quod. ibid.
Damnũ qui dedit aut iniuriã irrogauit ad hoc vt teneaf,culpã iterumenire necesse est.1855.10
Dãnũ p aĩalia datũ qualiter restituitur. 1855. 60
Dãni dans cãm,damnum feciſſe videtur.1704.70
Damnatus pro nulla vel modica iniuria infamis non efficitur. 901.70
Damnatus de calumnia infamis est. 1857.70
Dare quod non habet,an potest aliquis. 246.20
Data litterarum an sit spectanda. 37.50
Deceptus in quantitate rei quod supplemẽtum cogere possit,etiam si deceptio fuerit vltra dimidiam iusti pretij rei. 1159.10
Decipi vltra dimidiam iusti pretij,qualiter intel ligatur. 1126.60
Decimæ ad quos pertinent de iure cõi. 1231.70
Decimæ an possint præscribi per religiosos populum non habentes. 1247.10
Decima an dari possit de illicitè acquisit. 1225.10
Decimæ an in feudum dari possunt. 1222.10
Decimæ,à laicis retineri non possunt sine peccato. ibidem
Decimæ an possint per Papam remitti. 1226.50
Decimæ an olim &hodie sint per monachos soluendæ. 1218.70
Decimę an sint tam per colonum quàm per eius dominum soluendæ. 1228.70
Decimæ cui ecclesiæ sunt dandæ. 1216.70
Decimæ & tributa differunt. 1228.40
Decimæ an ex redditib.molẽdini aduentum,de illicitè acquisitis & aliis quam plurimis debeantur. 1225.40
Decimæ minutæ quæ sunt. 1232.70
Decimæ quare olim fuerunt laicis in feudũ cõcessæ. 1222
Decimæ personales dandę suntvbi quis sacramẽta percipit. 1224.10
Decimas personales parœco simoniaco notorio parœciani soluere non tenentur. 1229.20
Decimæ ꝑdiales & personales quib,ecclesiis sol Deci. ꝑscriptio realis est.1232.50 (uędæ sũt. 1213
Decimæ qua actione peti possunt.. 1228.60
Decimæ an sint de hęreditate soluendæ. 1230.70
Decimæ an res spirituales sint. 1139
Decimæ sine peccato à laicis possideri non possunt. ibid.10
Decimarum quarta pars,quod ab ecclesiis episcopo debeatur. 416.30
Decimarum ius non cadit in laicum. 870.70
Decimas esse iuris diuini dicere falsum, est Iudaicum. 1220.60
Decimas & nouales à laicis possideri non possunt. 1227.60
Decimas habens an habeat noualia. 1231.40
Decimas possidens soluere tenetur. 1229.20
Decimas præscribere,quodvna ecclesia in parœcia alterius possit. 757.20
Decretum electionis quid cõtineri debet.132.10
Decretales Gregorij ab oib. debẽt recipi.col.1.
Decretalis epistola quid est. 4.50
Dedicatum Deo an possit ad vsus humanos redire. 1304.70
Defectus scientiæ promotum deiicit. 275.70
Defensiones quæ dicantur nouæ. 503
Defensiones nouæ quę dicuntur. ibidem
Defensionib.plurib.vti licet. 918.50
Deformitas ordinandum impedit. 1600.70
Degradatus celebrans bene conficit. 1766.70
Delegata iurisdictio multipliciter expirat.332.70
Deleg.arbiter ẽe ꝑt retẽta delegata iurisd.793.50
Delegatus mortuo mãdatore re integra non ꝑt procedere etiã de partium consensu. 719.50
Delega.ab ordinarioan posſuã sniã exeq.543.70
Delegato mortuo qñ succedat ei alius. 337.40
Delegatus quandoque causam committit appellatione remota. 366
Delegatus quando causam committit appellatione remota. 366
Delegatus an posit cognoscere si post suam sententiam victus inquietat victorem. 354.70
Delegatus est maior episcopo. 331.70
Delegatus subdelegans quibus personis hoc cõmittet. 340.50
Delegatus certis ex causis recusatur. 340.50
Delegatus non citat personaliter. 459.70
Delegatus ab alio quam à principe an posit sub delegare. 360.30
Delegati sententiæ non creditur,nisi commissio ostendatur. 368.70
Delegati ab ordinariis,qui administrationẽ non habent,sed solum iudicandi facultatem an de restitutione cognoscere possint. 502.20
Delegatorum vnus si partem iurisdictionis consocio committat,& ab eo appelletur, ad quẽ appellari debebit. 361.10
Delegatis tribus datis cum illa clausula,quod si non omnes,si tertius non venit,nec se excusat quid fiet. 348.70
Delegatis duobus datis cũ clausula,quòd si ambo,ille qui interesse nõ potest,suas committere vices potest. 360.50
Delictum superueniens an rei iudicatę de iure vel de facto afferat prędiudicium. 1724.30
Delictũ ꝑdecessoris an noceat successori.1507.50
Delicto datur iurisdictio. 553
Delicti auctores qui fuerunt pro delicto vniuersitatis puniuntur. 1407.50
Delicta puerorum an sint punienda. 1760. 70
Delinquens an toties puniendus sit quoties deliquerit. 1856.50
Denunciatio sola aliquem malæfidei possessorẽ constituit. 631.30
denunciatio matrimonij ꝑ quos potest fieri.1457
Denunciatie per quos fieri potest. 1588.60
De occultis quod neque inquiratur neque super illis iuretur. 1592.40
Deportatus non parens capite punitur. 526.30
Depositarius tenetur de dolo,si dolosè versatus est in depósito. 1121
Depositum in quibus consistit. 1121.60
Depositum & precariũ qñq; reuocantur.1121.70
Determinatio an prędecedentia vel sequentia respiciat. 1160
Deum tentare non licet. 1850.50
Diabolus dicitur calumniator. 8.70
Diabolus dictus est homo. 113.70
Diaconi officium est dicere Euangelium,992.60
Dicto primo alicuius semper stãdum est. 794.20
Dies qualiter intelligatur. 319.40
Dies quando incipit,& quando finitur. 596
Dierum distinctio nulla habenda est in misericordiæ operibus exercendis. 599.40
Dictæ sunt & singulares & legales. 65.20
Differentiæ inter præscriptionem & consuetudinem multæ assignari possunt. 96.60
Differentia inter leges & canones. 357.40
Difficultas à periurio excusat. 808.70
Dignitas non moritur. 77.50
Dignitas noua an possit in ecclesia creari sine Papa. 89.70
Dignitates an sint vilibus conferendæ. 184.70
Dignitas labore quærenda est. 187.40
Dignitas qualiter accipitur. 1015.70
Dignitas personę peccatum aggrauat. 1412.70
Dignitum & maiorum appellatione qui veniant. 46.60
Dignus nemo potest esse in vno loco,& in alio indignus. 162.60
Digniores sunt præferendi. 162.60
Dignus habitus in vna dignitate,si alteri per electionẽ donetur,an dignus habẽdus sit. 273.70
Dignius attrahit minus dignum. 1360.10
Dilapidatio quandoque excusatur. 1587.10
Diœcesanus requisitus si benedicere abbatẽ Cisterciensem nolit, quòd ipse monachos suos benedicere poterit. 245.70
Diœcesium diuisio in libris antiquis probetur. 863 20
Discordiæ materia est amputanda. 415.60
Dispensatio an sit in occultis necessaria. 261
Dispensatio illicitum reddit licitum. 202.60
Dispensatio in quibus casibus est episcopis permissa. 525.10
Dispensatio an possit fieri cum simoniaco in ordine. 1640
Dispensatio sit propter multitudinem. 250.60
Dispensatio sine causa quo ad Deum non tuta. 1280. 70
Dispensatio propter duo inducitur. 1055.70
Dispensationẽ factã cũ aliquo,ꝓbationẽ nõ sufficere,ꝙ à tali ordinatus sit,qui eũ indignũ sciebat,& qui cum eo dispensare poterat. 1688.10
Dispensare non potest super secundo consangui nitatis gradu. 637.10
Distributiones quòd pro qualitate personę fieri debeant. 19.50
Diuortium quando fit propter maleficiũ.1526.10
Docẽdi licẽtia idoneis nõ est denegãda, 1650.50
Dolus an vitiet contractum. 1124.20
Dolus in spiritualib.rescindit cõtractũ. 1206.70
Dolus est duplex. 1323.60
Dolus non præsumitur circa litteras,quæ de facili obtinentur. 1753.30
Dolus neminem releuat. 1758.40
Domestici qui dicuntur. 718.50
Domiciliũ haberi in diuersis locis potest.67.70
Domicilium vbi dicitur haberi. 167.10
Domicilium non facit sola habitatio. 1211.10
Dominica dies quando incipit. 319.40
Dominij qstio an possit ꝑ possessorẽ referri.775
Dominus ancillæ si tãquam liberã eã in vxorẽ tradat alicui,q liber sit,an eo ipso ei libertatẽ dedisse intelligatur, & an matrimonium valeat. 1490.70
Dominus priuat vasallum quando felloniam de feudo facit. 1926.70
Domũ petens si succũbat,potest postea cæmenta & ligna petere,secus in grege. 1793.10

Donatio

Materię Glossarum.

Donatio morte naturali & non ciuili confirmatur. 368.60
Donatio facta aliter quã qđ ius dictet,nõ valet.
Donatio facta nõ reuocatur.1083.70 (885.40
Donationem potest perficere,qui illam non potuit inchoare. 1159.30
Donatio quinquagesimæ aut centesimæ,an possit ab ẽpo fieri sine cõsensu capituli. 1164.50
Donatio qualiter & à quib.reuocatur. 1165.60
Donatio ob ingratitudinem reuocatur. 1165.70
Dona.mris facta filio i trib.casi.tñreuocaf.1169
Donatio in ægritudine facta mortis mẽtionem faciẽs,mortis causa facta videtur,secus si simpliciter donet. 1202
Donatio sub conditione,& donatio sub modo differunt. 1467.60
Donatio coniugum an valeat quando matrimonium non tenet. 1569.40
Donatio inter parẽtes& liberos ꝓhibef.1569.50
Donatio inter coniuges quandoq; valet. ibidẽ
Donata ecclesiæ ab ingrediente,an ipso recedẽte sint restituenda. 1009.70
Dos non nisi liberis personis cõstitui ꝑt. 790.30
Dos ad vxorem & donatio propter nuptias ad maritum redit soluto matrimonio. 1125.10
Dos potest repeti cõstante matrimonio.1563.60
Dos est restituenda si virvergat ad iopiã.1568.10
Dotalis fundus an possit alienari. 95.30
Dubia quandoque in deteriorem partem interpretantur. 1015.30
Dubium excusat à delicto. 1745.50
Duo vbi principaliter mandantur,alterũ sine altero adimplere non sufficit. 646.70
Duo necessaria ad matrimonium. 1439.70
Duplicitas Deo displicet. 1385.30

E

EBrius quis dicitur,& ebrietas quid. 999.60
Ecclesia cuius res est alienata,quam actionẽ habebit. 1111.70
Ecclesia,fiscus & minor ęquiparantur. 797.60
Ecclesia in casib.certis iudicat deIudęis.1657.40
Ecclesia iterdicta an liceat in illa celebrare.1828
Ecclesia nemini debet laqueum iniicere. 831.20
Ecclesia nondum consecrata gaudet immunitate.in textu. 1048.40
Ecclesia nulli claudit gremium. 1986.30
Ecclesia vna qualiter dicitur dependere ex altera. 266.50
Ecclesia si læditur in contractu,an teneat cõtractus. 1115
Ecclesia tot habeat ministros,quot cõmodè sustentari possunt. 24.60
Ecclesia contra Papæ sententiã restituit. 494.50
Ecclesia Græcorũ de iure Romanæ ecclesiæ sub iecta est. 1390.20
Ecclesia sine ẽpi auctoritate ædificari nõ debet. 1817. 20
Ecclesiæ cathedrales tantum morte prælati viduatæ dicuntur. 123.40
Ecclesias plures nullus de iure tenebit. 201.70
Ecclesia de occultis non iudicat. 637.70
Ecclesia multa obseruat quę ab Apostolis non sunt tradita. 1368.70
Ecclesia vacante an clerici aliquid de reb. ecclesiæ disponere possint. 1089.10
Ecclesia vbicũq; lædit in iis ꝑscriptionib. quæ ad iudiciorũ statũ ꝑspectant,restituitur.491.70
Ecclesia vna qualiter ab alia depẽdere dicat.266
Ecclesia bona alienans auditur cõtra alienationem suam. 1112.10
Ecclesię deseruire ꝑ vicariũ an sit licitũ. 324.60
Ecclesię relictũ diuiditur cum ẽpo:nõ autẽ episcopo relictum cum ecclesia. 1179.20
Ecclesiæ seruit,qui episcopo seruit. 1022.20
Ecclesiævacantis non habentis defensorem iura alienari non possunt,licet ipsa ecclesia vniri vel donari possit. 92.50
Ecclesiasticę censurę appellatione quid comprehenditur. 1943.20
Oeconomus ob quas causas cõstituatur.399.60
Edictũ de matrimonio est prohibitoriũ. 1498.20
Electio ad quos spectat de iure. 249.30
Electio per compromissum fieri nequit,nisi omnes consentiant. 181.20
Electio irrita quandoque aliam impedit.ibidem
Electio quandoque dicitur fieri per abusum potestatis fæcularis. 182.50
Electio an possit per vnum fieri. 101.10
Electio qualiter dicitur fieri à maiori & saniori parte. 203.60
Electio an de doctiori fieri debeat. 940.50
Electio an sit facienda semper de meliori. 323.50
Electio inualida an possit per ratihabitionẽ cõfirmari. 152.50
Electio habet quædam substantialia sine quib. non valet. 180.60
Electio pro postulatione qñq; accipitur.157.70
Electio clandestina quæ dicitur. 182.20
Electio hẽt aliqua ꝑcipua,& quæ illa sũt.189.30
Electio contra iustã appellationẽ facta,an reẽ ualescat si appellationi renuntierur. 155.50
Electio conditionalis non valet. 123.10
Electio facta à maiori parte etiam extra gremiũ valet. 135.50
Electio vt confirmetur maiorem capituli partẽ debet electus habere. 189.10
Electio vel ꝑsentatio illius,qui reperitur fuisse i possessione bona fide valet & obtinet.490.30
Electio si faciẽda occurat &maior pars eligẽtiũ abfit,an minor pars maiori partevocata,&nõ veniente ad maiorẽ partem ire vel eligere illa relicta possit. 140.40
Electio iure ordinario competit. 158.70
Electio quæ fit contemptis iis,qui debent interesse,an ipso iure irrita sit. 171.10
Electioni secundæ locum esse vbi prior ipso iure nulla fuit. 155.20
Electioni vt intersit vocatus & nõ venit, qđ vt adsit,si ecclesiæ interest,ꝙpelli possit. 180.10
Electioni nequiens interesse,an teneatur procuratorem constituere. 140.40
Electionẽ impugnãs an possit in cã appellationis prolequi causam aliam ab expressa. 941.20
Electiones duę ad dignitatem eandem maxime in vna persona valere non possunt. 1040.70
Electiones plures qñ concurrunt, quę incontinenti fiũt,quod neutra aliam impediat. 155.70
Electionibus pluribus cõcurrentibus an vna impediat aliam. 155.70
Electores an possint ab electo discedere.1033.60
Electus ante confirmationẽ an beneficia conferre vel administrare possit. 118.60
Electus ante confirmationem, quandoque licitè administrat. 185.30
Electi vox non auget numerum. 191.40
Electus propter eligentes punitur. 209.50
Electus in archiepiscopum & confirmatus quid exercere possit. 211.70
Electa persona,quod inter eligentes cõnumeretur,& vocem habeat. 164.70
Eligẽtes indignum non sunt quantum ad se priuati. 147.50
Eligẽtes multa considerare oportet. 207.70
Eligentes sepeliri à schismaticis, quod ab humo extrahendi sunt. 281.70
Eligẽdi ptãs in vno solo remanere põt. 101. 40
Eligendi potestas aliquibus concessa, an reuocari possit. 158.30
Eligendi ius,non cadit in laicum. 193.10
Eligendi ius vbi communiter ad episcopum & capitulum pertinent, huusmodi eligendi ius non de vno in alium deuoluitur. 1086.40
Eligere pñt ꝑsentes aliis nolẽtibus venire.130.10
Eligi in archiepiscopum non posse eum,qui plures dignitates vel beneficia curata habet sine dispensatione. 196.70
Emens rẽ litigiosam,qua pœna puniatur. 672.50
Emptio facta causa pignoris, non quod scriptũ est,sed quod fuit gestum attenditur. 1126
Emptio nulla est sine pretio. 1136.60
Emptionis cõtract⁹ licet sit null⁹,&ecclesia lęsa vltra dimidiã adhuc reus lucratur fruct⁹ pceptos ante litẽ cõtestatã,nec cõpẽsanẽ cũ forte principali.115 Emphasis est in verbo.1933. 60
Emphyteusis,quòd neque locatio neque venditio sit. 113.10
Emphyteuta non soluens canonem an propria auctoritate domini possit expelli. 1131.70
Emphyteutæ qui non soluit,quantum temporis datur,vt moram purgare possit. ibidem
Episcopus an iudicẽ ordinariũ dare potest. 1648
Episcopus an & quando vni plura beneficia conferre possit. 1081
Episcopus an tenetur de facto illius qui examinat. 316.40
Episcopo quot & qualia requirat. 275.70
Episcopi an valeant dispensare cum illegitimis in simplici beneficio. 291.70
Episcopus conferens alicui beneficium quod cõferre non potest tenetur ad aliud simile conferre ei cui alterum contulerat. 1036.40
Episcop⁹ criminosus ob cõtumaciã nõ,nisi crimẽ notorium sit,est episcopatu priuandus. 522
Episcopus criminosus an episcopatui sine papæ licentia renuntiare possit. 233.70
Episcop⁹ de qb. criminib.dispẽsare possit.524.50
Episcopus delegare potest in genere,&ex causa tam institutionem quàm rerum suarum administrationem. 1083.70
Episcopus dispensat contra canones, qui irregularitatem inducunt. 527.70
Episcopus ecclesiæ vacantis sibi subiectæ bona an alienare possit. 1086.10
Episcopus licet cũ suo capitulo possit facere statuta,quantum ad iura sua, & vbi per id aliis præiudicium non paratur per hæc iura super aliis non potest,nisi hi quorum interest cõsentiant,vel ad minus sunt prędentes. 1129.60
Epś suspensus an excõicare,præbendas dare, eligere & huiusmodi similia facere possit. 93.40
Episcopus in ætate non dispensat. 162.20
Episcopi qua sciẽtia instructi esse debent. 196.30
episcopus tenetur de facto examinatoris. 315.70
Epś quantũcunque generaliter eximat ecclesiã, semper quatuor intelligitur retinuisse.1161.60
Episcopus quæ & quibus potest mandare. 1363
Episcopus cũ sortilegis dispẽsare potest. 1755.40
Episcopus beneficia propter consanguinitatẽ solam concedens simoniam committit. 1107.40
Episcop⁹ tria principaliter debet habere. 275.70
Episcopus an possit dare quinquagesimam sine consensu capituli. 1098.60
Episcopus in simplici beneficio simoniacè adepto dispensat,secus in prælatione. 210
Episcopus de ouibus Deo reddet rationem. 237
Episcopi quædam committere non possunt personis gradus inferioris. 88.20
Episcopi pluribus simplicibus dispensare possunt,dummodo non sint sub eodẽ tecto. 1081
Episcopi bona ad quẽ deuoluũt eo mortuo.1176
Episcopi non cognoscunt de causis subditorum archidiacono & aliis. 406.70
Episcopi possunt condere canones. 423.40
Episcopi & subditi sui causa coram arbitris est tractanda. 412.60
Episcopatus est ordo. 337.70
Esau primatus suos recuperare nõ potuit.206.70
Aeterna promittuntur in lege noua. 16.70
Ethnica quid. 820.40. Ethnos quid. ibidem
Examinatio nimia reprobatur. 1840.60
Examinatus iterum examinatur. 273.60
Examinatus rursus examinandus est,in his præcipuè in quib.animæ periculũ vertitur. 315.70
Exceptio danda est in scriptis,& in actis redigẽda. 695.70
Exceptio doli vel alia,quę apud bonosviros opinionẽ fugillet,contra parentes vel patronos non competit. 1842.30
Exceptio rei iudicatę contra rescriptum opponi potest. 63.70
Exceptio peremptoria omissa ante sententiam, post sententiam opponi potest. 781.10
Exceptio peremptoria publicatis attestationib. obiici potest. 653.50
Exceptio procuratoria est triplex. 463.60
Exceptio si obiiciatur,an super illa sit pronunciandum. 600

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materię Glossarum.

Exceptio peremptoria potest obiici & probari publicaris attestationib. 724
exceptio facilius datur quàm actio. 818.70
Exceptio de iudice suspecto debet apponi ante alias. 896
Exceptio pluralitatis beneficiorum an possit indistincte opponi per eos qui plura beneficia non habent. 837.40
Exceptio in persona testium opposita quãdo deber probari. 834.40
Exceptio est actionis exclusio. 200.10
Exceptio doli an elidatur per replicationem de dolo. 846.20
Exceptio temporalis quæ dicatur. 38.70
Exceptio rei iudicatæ non competit,nisi tria cõ currant. 851.60
exceptio perpetua quæ dicatur. 38.60
exceptiones dilatorias plures habẽs,qillã de iu dice suspecto primo opponere debeat.895.60
exceptiones illæ propriæ dicũtur,quę in aduersarium vel rescriptum obiiciuntur. 695.70
exceptiones sunt multiplices. 851.10
exceptionum transitus est permissus. 866
exceptionum cumulatio an sit permissa. 1310.50
exceptionis definitio. 555.30
exceptionib.plurib.nullus vti prohibetur.775.60
excipi potest contra criminosum in vno officio toleratum etiam ab his qui eum tolerauerunt si ad maius promoueatur. 274.10
excludere simpliciter & excludere in perpetuũ an differant. 27.50
excommunicatio verbum solum requirit.263.70
excommunicatio generalis non nisi proferentis subditos ligat. 1886.70
excommunicatio maior quæ sit. 1931.10
excõicatio & interdictio comparantur. 929.60
excommunicatio in modũ exceptionis probata an faciat excõmunicatũ debere vitari. 603.60
excommunicatio an incurratur per eum, qui vi expellit clericum. 633.50
excommunicatio etiam iniusta tenet. 686.50
excommunicatio an excusetur per impossibilitatem. 759.40
excommunicatio est medicinalis, & tradit satanæ. 712.60
excõicatio minor vario modo infligitur. 1931.30
excommunicatio non infertur, nisi pro peccato mortali. 1945.70
excommunicatio vel statim ligat,vel statim nulla est. 1049.50
excommunicatio & absolutio an extendãtur ad alienum parochianum. 1898.70
excommunicatio & noui operis nunciatio conueniunt. 1799.40
excommunicatio an feratur per hæc verba,Præcipio sub anathemate vt hoc facias. 1719.70
excõmunicatio trahit secũ executionem. 949.20
excõmunicationis sententia trib. modis dicitur imusta. 1920.50
excommunicationemquis potius debet substinere,quàm contra conscientiam venire. 1506
excommunicare valens ex mandato Papæ an possit absoluere. 436
excommunicatus an ante absolutionẽ sit audiendus. 1912.10
excommunicatus an possit absolui non præmissa satisfactione. 1946.30
excommunicatus qui hoc ignorat,an peccet celebrando. 1773.50
excommunicatus compensare nequit. 840.20
excommunicatus est membrum diaboli. 955.30
excommunicatus absolui petens an sententiam postea impugnare possit. 1922.50
excommunicatus nõ compellitur procuratorem constituere. 527.70
excommunicatus potest appellare,& litteras impetrare. 404.20
excommunicatus non potest reconuenire. 528
excommunicatus iniustè nõ cõmittit simoniã,si pro absolutione dat pecuniam. 1624.60
excommunicatus ex plurib.causis omnesin absolutione debet exprimere. 400.40.& 1894.70
excõmunicat⁹ an possit de calũnia iurare. 839.50
excommunicatus si litteras impetret pro non ex communicatis an valeant. 475.30
excommunicatus an statim sit absoluendus. 522
excommunicatus minori potest eligere, sed non eligi. 174.20
excommunicatus pro falsa causa habetur pro excõmunicato,&tamen absolutus pro falsa causa non habetur pro absoluto. 400.60
excommunicatus celebrans per quem dispensari potest. 1767.50
excommunicatus an sit semper pro absolutione remittendus ad suum excõmunicatorem.81.50
excommunicatus post appellationem probabilẽ an sit excommunicatus. 649.50
excommunicatus à Papa salutatus an habeatur pro absoluto. 1913.70
excõmunicatus in iudicio,nisi tanquam reus stare non potest. 527.70
excõicatus pro crimine vel manifesta offensa, q̃ satisfaciat antequam absoluatur. 367.30
excommunicato an sit de bonis ecclesię prouidendum. 1049.60
excõicato participans incurrit minorem.1830.60
excommunicato communicans an possit illi excommunicationem opponere. 836.10
excommunicatum depositum verberans, an incidat in canonem. 1908.60
excommunicati clerici an possint à suis prælatis absolui. 994.70
excommunicatis quandoque communicare permittitur. 1886.70
excõmunicãs iustè multipliciter punit. 1920.70
executor partes iudicis assumere nõ dẽt. 878.50
executor an possit recusari. 935.10
executor datus ad prouidendum quam potestatem habet. 1059.50
executor merus sententię contra quẽ de fraude excipitur,non cognoscit,sed remittit. 877.60
executor quis dicitur. 356.50
executor multipliciter põt modũ excedere. 888
executor an debeat parere delegato,si ab aliquo leuis opinionis audiuit suam iurisdictionẽ esse reuocatam. 59.60
Executores qui dicuntur. 356.50
executio mera & mista quę dicitur. 364.50
executio sententiæ petitur vigore sententiæ cõfirmantis. 375
Executio sententiæ facta appellatione pendente qualiter est reuocanda. 812.50
Exemplaria an & quando probent. 767.50
Exẽpti an possint per ordinarios puniri. 1811.40
Existentia rei in multis casibus requirit.1456.60
Exordium litis tripliciter dicitur. 356.70
Expẽsę electionũ à quibus possunt repeti. 186.10
Expensæ necessariæ quæ dicuntur. 186.30
Expensę per quid probantur. 557.20
Expensę an semper sint soluendæ per illum, qui in probatione deficit. 653.70
Expensarum petitio locum habet in causa criminali siue denunciationis vel inquisitionis siue exceptionis. 658
Expensæ an sint semper deducendæ. 800.60
Expensarum ratio habenda est in facultatib. ęstimandis. 994.40
expensæ an sint iudicibus præsentandæ. 995.70
Exprimens falsum vel tacens verũ in impetratione rescripti,qđ præsumatur prima fronte hoc fecisse ex simplicitate,&non ex dolo,nisi scięntia probetur. 53.70

F

Fabrica ecclesię cui incumbit. 1957
Facta à maiori parte capituli an videantur facta à toto capitulo. 19.10
Factum nõ dicitur quod momentaneum est. 279
Factum illicitè reuocandum est. 670.40
Factũ legitimè nõ est irritandum. 783.& 1326.70
Facti causa potius consideranda quam factũ ipsum. 823.60
Factum verbis potentius. 947.40
Factũ propriũ etiã iniustũ obstat alicui. 1079.60
Falsarius qualiter est puniendus. 1749.70
Falsitas quid est. ibidem
Falsitas ex qualitate chartę deprehẽditur.773.40
Falsitas litterarum multipliciter fit. 1749.40
Falsum aptè fabricatur in tenebris. 352.40
Falsi pœnam incurrit qui sigilla aperit. 371.60
Falsũ cõmittit q̃ literas quas portat aperit. 1094
Falsum sine dolo non committitur. 1751.10
Falsificantes monetã qua pœna puniãtur.809.70
Fama accusatoris loco est. 396.30
Fama in matrimonio,pbãdo plurimũ operat.790
Fama manifestũ & notoriũ diuersa sunt.1005.50
Famam negligens crudelis est. 1836.60
Familiares &domestici qui dicantur. 718.60
Feriis quibus renũtiari põt,& quibus nõ. 541.40
Feriis an possit renuntiari. ibid.
Feriæ alię introductę sunt in honorem Dei,aliæ ob principis reuerentiã,nonnullæ verò vt homines supersedeant causis agendis,& istæ iustitiam appellantur. 598.70
Feriatis diebus in honoré Dei operi seruili inté dere permissum est ob alimentorũ necessitatẽ, maximè circa rem tempore perituram. 597
Feriatis dieb.certæ causæ tractari possũt. 599.40
Feudatarius, vsuarius,emphyteota, an possint alienare. 20.10
Feudi quæstio per quos debet tractari. 526.70
Feudũ potest præscribi respectu vtilis dominij, 863. 50
Fideiussor an teneatur ad vsuras. 1150.70
Fidei descriptio. 5.70
Fides se habet ad omnia tempora. 6.10
Fides suppler vbi ratio deficit. 8.10
Fidem nõ seruanti,an seruanda nõ sit. 816.60
Fides pactionis quæ. 1462.20
Figurarum multiplices sunt species. 1936.30
Filius naturalis secundum leges quatuor modis legitimatur. 1539.30
Filius à patre potest exhæredari quatuordecim de causis. 816.50
Filius non est in matris potestate. 1277.10
Filius cuius conditionem sequitur. 1277.20
filius hæres institutus à patre non implens eius voluntatẽ,hõ ob id perdit legitimã. 1281.70
filius(cuius pater se cum bonis suis & ipso filio impubere monasterio obtulerat)maior factus religionem exiuit,quòd quartam iure naturæ debitam statim consequi debeat naturali patris morte non expectata. 1246.50
filius grauatus restituere duas quartas retinere põt,falcidia scilicet,& Trebellianicã. 1184.70
filius rogatus restituere ius sepulchri hæreditarij habet,& operarum,quas debebant libertis testatori & descendentibus etiam post restitutionem. 1185.50
Filij non debent parentes castigare. 1679.20
Filij sunt multiplices. 1534.70
Filij an possint litigare super hæreditate parentum adhuc viuentium. 1532.10
Filij duorum compatrum an possint matrimonio iungi. 1494
Filium sacerdotis nõ esse,qualiter potest se quis probare. 1845.60
Filium se esse qualiter quis probabit. 1532.10
Filiatio qualiter probatur. 289.70
Finis spectandus est. 138.30
Fines territorij licet aliquo casu præscribi non possint,respectu scilicet limitationis & nominis territorij,tamen ipsa proprietas &ius omne prescribi potest. 859.50
Fœminæ à ciuilibus officiis remotæ sunt.508.70
Fœmina an potest esse procuratrix,arbiter & iudex. 986.30
Fodrum quid. 1330.10
Foresta quid sit. 1160.20
Forma iuramenti testium. 713.70 (70
Fornicator & viuator susp̃si sũt ipso iure.1003.
Forum sortitur quis ratione rei de qua agitur vbi res sita est. 542.70
Frater pro fratre testificatur. 375.60
Frater contra fratrem testificatur. 793.60
Fratres vterini qui. 1932.70
Fraus legi fit quatuor modis. 1830.70
Fructus dicuntur qui deductis expẽsis quæ fiunt gratia quærendorum,colligendorum &cõseruandorum fructuum. 631.10
Fructus beneficij vacantis ad tempus per episcopum retineri possunt. 1108.10

Fructus

Materię glossarum.

Fructus computantur in pignore. 1143.70
Fructus percepti an & quando in quartam computentur. 1185.40
Funiculus excommunicationis triplex. 439.10
Furor superueniens nõ tollit dignitatem nec patriam potestatem. 1437.40
furtum quid dicitur. 198.50
furti commissio dicitur. ibidem.
furtũ nõ cadit in re incorporali,sed inuasio. 198
furtũ pôt purgari re apud furẽ manente. 240.60
furti condemnatus,est infamia notatus. 755.60
furtiua promotio quæ. 1779.10
Fur emens rem furtiuam à dño & pro tradita habẽs,quod pro furtiua possidere desinat;& possidet pro suo. 240.60
furẽ indicare an & quando quis teneatur,&quãdo non. 173.70

G

Generale verbum an sit generaliter intelligẽdum. 1486.70
Generalitas nimia reprobatur. 39.30
Genus pœnæ per se non infamat, nisi sententia præcedat. 1859.50
Gradus quid.in arbore affinitatis require.
Gradus consanguinitatis qualiter noscũt.1516.20
Guidagia quæ dicantur. 1953.10

H

Habitus an faciat monachum. 1245.60
Habitus probationis quis. 1255.60
Habitus professionis quis. ibid.
Hæredes iuramẽtũ defuncti seruare tenẽtur.194
Hęres de quo intelligitur. 286.40
Hęres est & iuris,& rei. 734.10
Hęredes defuncti iuramentũ seruare tenẽt. 794
Hęres non implens voluntatem defuncti an debeat successione priuari. 1172.40
Hæredes an ex defuncti maleficio conueniãtur. 1209. 70
Hæres an semper teneatur ex cõtractu defuncti. 1210. 10
Hĩdes qfiq; p̃ delicto defuncti tenentur. 1729.10
Hæreditatis Raynuntij diuisio. 1181.70
Hæreditatis Raynaldi diuisio. 1187.70
Hĩditatis iacentis bona occupans,non incurrit pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi. 1198.70
Hæresis purgatur per iuramentum. 1685
Hęretici laici per ecclesiam condemnantur: sed per iudicem sæcularem puniuntur.
Hæreticus multis modis dicitur. 1669.70
Hæretici omnes sunt excommunicati. 1671.70
Hæreticus sponte redire volens,recipi debet error abiurato. 1674.20
Hæreticorũ filiis etiam catholicis nihil est relinquendum. 1676,20
Hæretici pœna. 1686
His possidet cuius nomine possidetur. 287.30
Homagium quid sit. 1794.10
Homines proni sunt ad dissentiendum. 81.70
Homo liber obligari non potest. 517
Homo liber an possit esse obląs & obligatus.802
Homicidium variis modis committitur. 1701.10
Honores sperare possumus. 172.60
Honores gradatim conferantur. 218.70
Horę quare sunt institutæ septemnario numero. 1364. 70
Hypotheca quid. 1110.50

I

Ignorantia an sit tolerabilis. 81.70
Ignorantia an præsumatur. 68.60
Ignorantia crassa an excusat. 133.10
Ignorantia probabilis excusat. 1773.40
Ignorare quod publicè factũ est nulli licere. 551
Illicitum infringi potest sine superioris auctoritate. 169.10
Illicitum non venire sub generali pollicitatione seu promissione etiam iurata. 1697.40
Illegitimi an possint per legatũ dispensari.292.30
Illiteratus potest esse iudex. 42.60
Immunitas quib.aufertur. 1695.60
Immunitatem violans an sit excõicatus. 1895.40
Impensæ necessariæ quæ dicuntur. 1230.50
Imperatoris excellentia. 1478.50
Imperiũ nõ habet par in parẽ regulariter. 132.70
Imperiũ ad quos est translatum. 166.70
Imperiũ regiũ an&eqñ iustũ metũ educat.1478.20
Impossibilę est qđ cõtra bonos mores est.1422.20
Impossibilium nulla est obligatio. 1349.70
Impostulabilis est qui interdictum violat. 97.10
Impotentia iuris & facti. 374.60
Impuberib.dignitas dari non debet. 264.70
Imputãdũ nõ est ei,q nõ fecit qđ facere tenebat, si per eũ nõ steterit,quominus faceret.667.60
In causa criminali etiã ciuiliter mota,licet actor præsumptionẽ habeat pro se,non tamen defertur in iuramentũ, immo locum habet regula: Actore non probante,&c. 729.70
Incendiarij à quo possunt absolui. 1728.70
Incẽdiarij an sint oẽs ipso iure excõicati.1889.10
Incidens quæstio ea est,quæ factũ principale seu causæ merita concernit,emergens vero ipsum processum. 600. 40
Incorporalia an possidẽtur,vel quasi possidẽtur. 555.70.& 637.40
Indebitum quib.modis dicatur. 1555.40
Indebitum est triplex,scilicet iure ciuili tãtũ,iure naturali tantum,& vtroque. ibi.70
Indefinita equipollet vniuersãli. 379.70
Indictio quid est. 771.70
Indictio i rescriptis&priuilegiis ponẽda.772.70
Indictio qualiter cognoscitur. 773.10
Indigena quis dicitur. 94.70
Inducię quandoque sunt arctandæ. 329.60
Inducię dandæ ei qui aduocatum non habet, vt quærat,si petat. 567.70
Inducię deliberatoriæ non sunt dandæ plenè in structis. 591.60
Inducię datæ à lege à iudice abbreuiari possunt. 908. 10
Indulgentiæ à prælatis concessæ vltra quã sit eis permissum,an valeant. 18.4.50
Infamia quod præcedat inquisitionem. 765.60
Infamia an cõpellat aliquẽ ad purgationẽ. 1847
Infamia non tollitur per pœnitentiam. 1849.70
Infamis an possit esse iudex. 42.60
Infamis curam monasterij gerere potest. 272
Infamis à denuntiatione repellitur. 763.30
Infirmis compatiendum est. 1023.50
In fraudem facere,videtur,qui facit quod facere non debet. 335 60
Ingenuus quis dicatur. 18. 6.30
Ingressus monasterium an fingatur habere hęredem,cum rogatus est restituere priuato, vel cum priuatus ei substitutus est. 688.70
Inimici à testimonio &multis aliis repellũt.1589
Initium spectandum est. 158.30
Iniuriam ecclesię pôt quilibet prosequi. 731.30
Iniuriarum actio infamat. 901.60
Injuria fit re & verbis. 1855.10
Injuria facta ecclesiæ an possit per episcopum solum remitti. 1908
Iniuriã nobis illatã an possumus remittere.ibid.
In notoriis in ius vocãdus aliquis nõ est.909.60
Inquisitio fieri nõ debet,nisi fama p̃cedat.396.30
Inquisitio propter infamiam à maleuolis ortam, an facienda sit. 795.70
Institutio plenius ius tribuit,q̃ substantia. 392.10
Instituere quid. 1065
Instrumentũ ex personę qualitate,pbatur.778.50
Instrumentum vitiatur propter rasuram.1509.10
Instrumentum quantumcumque authenticum potest reprobari. 722.70
Instrm qui perdidit,quid probare teneat.1813.60
Instrumentum reprobatũ dicitur eo ipso, quod cũ iudici ostenditur contrariũ iudicat.898.70
Instrumenti appellationę veniunt testes, non tamẽ in termino dato ad productionem instrumenti non possunt testes produci. 760.70
Instrumẽti perditio qualiter reprobatur. 183.70
Instrumenta an vitiẽtur propter rasurã. 1749.70
Instrumenta noua induci possunt in appellationis causa. 1817.70
Instrumenta sunt publica. 767.70
Instrumẽta publica perpetua firmitate nituntur ad vtriusq; partis damnũ & cõmodum. ibidẽ
Instrumentorum editio,per quas actiones fieri petitur. 782.30
Intellectus c.cum in cunctis. & c.quia propter. supra eod.tit. 192.10
Intellectus c.cum in cunctis de elect. 196.60
Intellectus l.si quis. §.funeris.ff.de reli.& sumpfun. 220.70
Intellectus c.tuam.de æta.& qual. 302.40
Intentio constituentis est attendenda in dubiis. 468. 40
Interdictũ violás nec eligi,nec postulari pôt.100
Interdictũ vnde vi,vel vti possidetis, non datur pro rebus incorporalibus,seruitutibus & iurisdictionibus,vt quæ nõ possideatur,sed qua si vti possidetis interdictum. 555.70
Interdicta recuperandæ possessionis. 615.50
Interdictum vnde dicitur. 916
Interdictũ vnde vi,cõtra quẽ debet dari. 642.10
Interdictum vnde vi,& actio quod metus causa differunt. 642.50
Interdicta ecclesia non potest ibi celebrari, etiã de licentia episcopi. 929.60
Interdicti sententiã nõ seruãs, tamquã suspẽsus bñficia & dignitates conferre nõ pôt. 1797.30
Interesse in actionibus arbitrariis quod iudicis officio venit. 381.70
Interesse in bonæfidei actionibus iudicis officio venit,secundum tamẽ actionis naturã.ibidem.
Interesse qualiter probatur. 485.30
Interlocutoria sententia in rẽ iudicatã trãsit. 164
Interlocutoria an post decẽdium mutari possit. 964
Interpretatio est quadruplex. 99.40
Interpretatio in meliorẽ partẽ faciẽda é.1160.20
Interpretatio non adhibeatur vbi conditor canonis non adhibuit. 1417,20
Interpretatio per quem fieri potest. 1959.70
Interpretari eius est,cuius est condere. 29.20
Intestatus quis dicatur. 1195.20
Intestatio cõstituẽtis est attẽdẽda in dubiis.466
Inuestitura sola possessionem non quærit. 86.50
Inuestire qd sit.1065 Ipso facto multa fiũt.350.40
Irregularitas prouenit dupliciter. 525.40
Irregularitas p quosdã canones inducitur. ibid.
Irregularitatẽ religiõis ingresso nõ tollit.1690. 10
Irregularem hominem scandalo reddi. 1706.70
Iudæus contra Christianum ad testimonium nõ admittitur. 717.50
Iudæi potius sunt vitandi quàm pagani. 1661.50
Iudæi tenentur ad decimas. 1795.70
Iudex qualis esse debet. 42.60
Iudex corrumpitur ex quatuor. 340.60
Iudex an debeat remoueri,si alterius partis vultaduocatus fieri. 741.40
Iudex an possit facere gratiam vni parti in alterius præiudicium. 351.70
Iudex an debeat iudicare sẽm allegata. 396.60
Iudex an teneatur in sententia causam exprimere; quæ ipsum mouit. 889.60
Iudex appellationis an possit procedere altera parte absente. 26.50
Iudex cogit partes ad concordiam. 167.70
Iudex à quo,aliqua pôt circa appellationẽ. 1529
Iudex cognoscens de principali,cognoscere debet de accessorio. 1563.50
Iudex ecclesiasticꝰ inter laicos cognoscit in multis casibus. 547.20
Iudex &testis,ppter familiaritatẽ repellũtur. 353
Iudex facilius repellitur,quàm testis. 375.60
Iudex in causa matrimoniali duo debet habere. 1508. 50
Iudex nihil debet accipere. 1649.60
Iudex officio depositi,an cõueniri possit. 1407.
Iudex ordinarius pôt recusari. 965.70 (20
Iudex pôt supplere de iure,sinõ de facto.102. 40
Iudex quandoque de causa cognoscere potest, non tamen sententiam ferre. 1302.30
Iudex recusatur ex similitudine causæ. 537.30
Iudex recusatus an aliis possit negotium cõmittere. 965.70
Iudex recusatus negotium non committat, nisi vtraque pars consentiat. 966.10
Iudex an stare debeat iuramẽto p̃stito super æstimatione damni ratione iniuriã passi. 1853.50
Iudex ad quem vsque gradum consanguinitatis recusari possit. 929
Iudex ea q̃ aduocatꝰ omisit supplere pôt. 102.30
Iudex ecclesiasticas causas ciuiles &criminales, & etiã spirituales laico delegare potest.522.50

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materię Glossarum.

Iudex ecclesiasticus, quod etiã cõtumaciæ causã beneficium eccl'iasticũ sequestrare possit. 61
Iudex formæ ordinem sequi debet. 386.70
Iudex grauamen tollere potest, vt appellatus ab appellatione recedere cogatur. 942.70
Iudex potest quemcunq; per nuntium priuatũ, sine litteris dato sibi aliquo signo. 943.50
Iudex in causã capitali non, nisi conuictum damnat. 1006.70
Iudex inferior, etsi de priuilegio sedis Apostolicæ iudicare nõ possit, de eo iudicare pt. 162.10
Iudex mandati formam non obseruans, irritũ est ipso iure quod facit. 647.60
Iudex non secundum conscientiam, sed secundũ allegata iudicare debet. 366.70
Iudex ordinarius p assessore nihil capere pt sed bñ delegat⁹ modo sine fraude capiat. 996.50
Iudex possessorij nouus & petitorij iudex esse potest & debet. 540.70
Iudex recusatur ex similitudine causæ. 537.30
Iudex vnde dicatur. in textu. 1936.10
Iudex secũdũ sensum suũ iudicare tenet. 1947. 70
Iudex si impeditur, quid iuris. 1285.10
iudicis. examen non potest declinari, neque per missionem nũtij ad superiorem, neque per literas nondum iudici presentatas. 962
iudici non semper est obediendum. 364.70
iudicib. plurib. datis si vnus moritur, an alius vel alij procedere possint. 385.50
iudex an ea quæ sunt iurisdictionis possit extra prouinciam exercere. 383.50
iudicis & accusatoris personam gererevnum nõ posse. 1628.40
iudicis partes esse in quacũque litis parte volunt partes interrogare. 780.70
iudicis partes esse partib. aduocatos ministrare, si habere non possint. 420.70
iudicis mandatum non est contemnendum. 1528
iudicem contemnens legem offendit. 1774.70
iudicem aliquem esse multa impediunt. 384.70
iudicib. plurib. datis, an vno absente, alij possint procedere. 343.10
iudicib. plurib. datis cũ clausula, quod si nõ omnes, &c. si vnus impeditus fuerit, an possit substituere, & an collegæ teneantur substituendum admittere. 374
iudicium quid sit. 1935.50
Iudicium restitutorium est secundũ canones valet
iudicium est triplex. 1544.60 (de latum. 602.40
iudiciũ p aliũ coguntur multi subire. in text. 534.10
iudicium extraordinarium quod est. 695.20
iudicij instantia an pereat triennio. 539.60
iudicia gñalia quæ sunt, & qd in illis veniat. 638
iudiciarius ordo in excommunicatione & suspẽsione seruandus est. 1781.60
iuramentum voluntarium quid. 852.40
iuramentũ in certis casib. licite præstatur. 111. 0
iuramentũ q̃nque est probatio legitima. 726.30
iuramentum de calumnia an sit præstandum in criminali causa. 584.70
iuramentũ quod etiã sine interitu salutis æternę seruari possit non semper est seruandũ. 825.70
Iuramentũ q̃nq; actori, q̃nq; reo defertur. 833.30
Iuramentum an possit deferri actori. 729.70
Iuramentũ à reo exigi põt, etiã actore nihil p̃bãte, quando vertitur in periculũ animæ. 1449.60
Iuramentũ calumniæ præstatur in causis spiritualibus. 162.60
Iuramentũ de calumnia an possit præstari in causis spiritualib. 585.70
Iuramentum calumniæ an possit in eadem causa reiterari. 651.50
Iuramentum de calumnia an possit delegari. 585
Iuramentum triplex. 832.40
Iurm de veritate & de calumnia differũt. 829.30
Iurm deveritate nõ debet platus præstare. 200.50
Iuramentũ non est vincuiũ iniquitatis. 433.40
Iuramentũ in actione famosa nõ refertur. 832.70
Iuramentum per testes est præstandum. 702.70
Iuramentũ metu extortũ an sit seruãdum. 801.70
Iurm in causa matrimoniali remitti non pt. 740
Iuramentum de calumnia non excludit iuramẽtum de veritate. 757
Iuramentum calumniæ ab expensarum condẽna tione excusat. 1857.70
Iuramentũ calumniæ de crudelitate esse. 588.60
Iuramentũ calumniæ an & quãdo præstandum sit in causis criminalib. 584.60
Iurm actui super quo opponit, nihil addit. 514.30
Iurm deferendum non est ei quem credimus incursurum periurium. 831.10
Iurm deveritate dicenda non de calumnia in spiritualib. præstatur. 200.40
Iuramentum extendendum non est. 831.70
Iurm etsi in causa famosa regulariter non refertur, refertur tamen si accusator vel actor veritatem sciret. 832.70
Iuramentum in telligitur secundum materiã subiectam, & secundum omnes iuris modificationes. 1022.40
Iurm metu extortum ipso iure non tenet. 797.70
Iurm non tenet, vbi actus super quo adpositum est, corruit. 551.70
Iuramentum testis remitti potest. 739.70
Iuramenti causa quis non excipere tenetur, qui tamen agere potest. 52
Iuri declaratio vel interpretatio cum de illo dubitatur, cuius sit. 828.20
Iuramenta & promissa non extenduntur, nisi ad ea de quib. cogitatum est. 814.60
Iuramenta secũdum iurantis intentionem interpretanda sunt. 808.40
Iuramenta diuersa à diuersis præstanda. 800
Iura vigilantib. subueniunt. 95.10
A Iure communi vbi quid discrepat, si fieri potest, reducendum est ad ius commune. 93.70
Iurà vbi sunt docenda. 1021.50
Iurare per creaturas non licere, sed p Deũ. 822.20
Iurare nolẽs pro condẽnato habẽdus est. 1985.10
iurans in posterũ concubinã non cognoscere, si eã in vxorem ducat, an periurus efficitur. 875
iurãs accipere vnã de filiab. Titij, si postea vnã illarũ cognoscat, cogẽd⁹ est vt illã accipiat. 1425
iurans seruare statuta edita, an teneatur ad edenda. 831.70
iure disceptare quid est. in textu. 1936.10
Iurgium quid. ibid.
Iuri alterius regulariter non derogatur. 1234.70
Iuri suo an possit quis renuntiare. 549.60
Iuris solẽnitates an possint remitti p partes. 329
Iurisdictio & merũ imperiũ an possint delegari. 406. 30
Iurisdictio perpetuatur per citationem. 1958.70
Iurisdictio an citatione perpetuetur. 341.60
Iurisdictio extenditur quãdoque ad eos, de quibus cogitatum non est. 339
Iurisdictio per cõpromissum nõ expirat, licet primũ cõpromissum per secundũ expiret. 380.20
Iurisdictio quæ certo tempore clauditur ad tempus maius protendi potest. 329.70
Iurisdictio, quæ delegatis morte est integra, nõ expirare nec tẽpore, qd delegata nõ sit. 412.50
Iurisdictionẽ nõ exercet minor pñte maiore. 1826
Iurisdictio vicarij Papæ ad quot milliaria extendatur. 326.10
Iurisdictio amittitur multis modis. 380.70
Iurisdictio de persona ad psonã progat. 504.50
Ius reuocandi domum quibus personis concedi tur. 560.20. 594.60
Ius naturale in qbusdã tolli põt p Papã. 1226.50
Iuris ordo peruerteretur si reus sequeretur forum actoris. 540.60
Ius vnde dicitur. 1937.30
Ius patronatus cur censeatur spirituale. 522.70
Ius patronatus transfertur multipliciter. 1324.40
Ius patronatus an acquiratur ex refectione ecclesiæ. 1316.70
Ius patronatus si sit in contentione, quid faciendum est. 1329.40
Ius idem ibi statuatur, vbi est eadẽ ratio. 16.70
Ius perditur propter multa. 1826.60
Ius sine iurisperito constare non potest. 1213.70
Ius suum nemo perdit sine culpa. 1558.10
Ius canonicum an deroget ciuili circa testamentorum compositionem. 1174.60
Ius an queraf alicui p solã nominationẽ. 1539.50
Ius patriæ potestatis ẽpatu solo soluitur. 165.60
Ius tẽpore feriarũ messis & vindemiarũ de reb, q̃ tẽpore vel morte perituræ sũt dici põt. 538.70
Iustitia quid. 1935.50
Iuste possidere quid sit. in textu. 1937.30
Iuuandus vnus non est vt alter lædatur. 58.10
Iuuenes qui dicantur. L. 1057.30
Laici de reb. ecclesiæ nihil possũt disponere. 25. 70
Laicus in ecclesia collegiata eligere non potest 205.10
Laici spirituales sine periculo animæ non possunt possidere. 446.10
Laicus in spiritualibus arbiter esse nequit. 132.50
Laicus patronus præsentando indignum & ius eligendi, non perdit nisi in casibus in quibus eligens vel collator perderet. 1336
Laici an possint quãdoq; clericos capere. 141.30
Laici quòd nullam de rebus ecclesiasticis administrationem habere debeant. 1414
Laici an & quando clericos accusare & contra eos testimonium ferre possint. 1576.70
Largus quis dicatur. 10
Latinitas falsa vitiat rescriptũ, sed nõ testm. 40.
Latrones publici possunt à quolibet impunè occidi. 1406.10
Legatus an possit de causis exemptorum cognoscere. 399.10
Legatus potest facere reseruationes. 1334.60
Legatus potest facere constitutionem. 1959.50
legatus an & quando ecclesiam absque præsentatione conferre possit. 392.70
legatus de quibus cognoscere potest. 1388.20
legatus prouinciam egressus ad quam destinat⁹ erat, an & quando excommunicare, absoluere & causas j illa ꝓuincia delegare possit. 393.50
legati statuta perpetuo durant. 395.60
legati definitio. 1169.70
legatum rei alienæ an valeat. 1171.70
legatum si fiat administratori ecclesiæ etiam proprio nomine expressio, q canonicam episcop⁹ consequeretur, quasi dicat legatũ ecclesię. 1180
legatorum de latere maior potestas quàm aliorum legatorum. 392.50
legat⁹ an possit cõfirmare sniam delegati. 389.40
legati sunt triplices. 394.70
legat⁹ an possit cõferre bñficiũ patronat⁹. 392.70
legatorũ de latere potestas in absoluẽdo. 394.50
legati de latere qui propriè dicuntur. 395.10.40
legatum sub modo factum statim petitur cautione de modo adimplendo præstita, secus in eo, qui sub conditione debetur. 1188.70
legibus & non exemptos iudicandum est. 96.70
lex iurisdictionis quid comprehendit. 417.70
lex diœcesana quid comprehendit. 418.10
leges diœcesanæ quæ sint. 418.10
lex abrogata an possit allegari. 532.70
l. properandum. 1. respon. §. vlt. & §. plerunque. C. de iudi. an correcta sit p ius canonicũ. 539.60
legis auxilij frustra inuocat, q in illã peccat. 921
legis auxilium perperam inuocat qui in legem committit. 1079.60
legibus iudicat, canonibus deficiẽtibus. 1799.20
leges neminem cogunt bene facere. 1803.70
legi fit fraus de contractu ad contractum dupli citer. 1830.70
legitimatus per principem in spiritualibus legitimatus non est. 1539.30
libellus vniuersalis an possit admitti. 415.60
libell⁹ an sit de substãtia iudiciarij ordinis. 560.60
libelli definitio. 560.60
libellus an possit mutari. 562.40
libellus est duplex. ibidem
libellus generalis quandoque admittitur. 641.40
libellus generalis an sit admittendus. 641.40
libertatis causa sub quo iudice cognosci debeat. 294. 20
libertas res est spiritualis. 296.70
libertas est multum fauorabilis. 1489.70
licet quis non debeat admitti ad probandum illud quod probatum nõ releuat, tamen impertinentium iure saluo admittitur. 377.50
linea quid. require in arbore affinitatis. I
lis quid. 1935.50
litis contestatio an fiat per confessionem aduersarij. 199.60
litis

Materię glossarum.

Litis contestatio quid est. 566.30
Litis contestatio an debeat fieri super exceptione. 346.40
Litis contestatio est exordium iudicij. 1958.50
Litis contestatio qualiter fit. 200.20
Litis cõtestatio debet fieri super exceptione. 979
Litis contestatio an fiat per responsionem conditionalem. 841.40
Litis cõtestatio super exceptiõe nõ requirit neq; libelli oblatio, neque calũniæ iuramẽtũ. 346.60
Lite contestata an possit de crimine procedi cõtra absentem. 661
Lite nõ cõtestata testes recipiũt nedũ vbi agitur de plati electione, sed de destitutione. 660.70
Lite nõ cõtestata, qd ad testiũ receptionẽ ꝓcedẽ dũ nõ fit, v i de illius regulæ fallentias. 575.10
Lite non contestata fauore libertatis testes recipiuntur, & fertur sententia. 731.60
Læ ad bñficia sine mãdato ipetrari possũt. 67.10
Literæ an possint impetrari à possidente. 45.29
Læ ɔ laicũ à papa impetratæ an valeant. 154.70
Literæ commendatitiæ quæ dicuntur. 1017.40
Literæ de simplici iustitia, quòd falsæ non præsumantur. 1753
Læ diuersæ sub eadẽ data & forma cũ impetrat, & à diuersis ad eosdẽ iudices psentant, vtriq; superſedetur donec superior consulat. 327.30
Literæ executoriæ in quibus impetrans falsò dixit monitorias præcessisse non valent. 78.60
Literæ per excõicatũ impetratę an valeãt. 375.70
Læ ꝓcuratoriæ, & læ de rato an differãt. 1310.10
Literæ primæ an euanescant, si in secundis literis generalis mentio fiat. 649.70
Literæ protectionis Papæ an eximant aliquem à iurisdictione sui iudicis. 928.20
Literæ qualiter probantur de mandato domini impetratæ. 74.30
Læ signatæ nõ dicuntur vbi nomen deest. 773.69
Læ q̃ reuocatæ sint qualiter cognoscẽdę. 43.70
Literæ ad lites cum non valeant, sine mandato, quis hoc probabit. 66.50
Literæ triplices ex ordine curiæ cõcedũt. 78.70
Literis episcopi an & quando credatur tanquam publico instrumento. 686
Literis prælatorum an in præiudicium aliorum credatur. 430.20
Locus si est reo suspectus, vbi & à quo eligetur iudex. 376.19
Locus tutus est partibus assignandus. 376.40
Locorum distantia prodest quo ad multa. 496.40
Ludo perditum an possit repeti. 999.69
Ludus, & ludi inspecti o prohibentur clericis. ib.
Ludere pecuniam & sponsionem facere virtutis causa licere. 1717.40
Ludere licet, conuiuij causa. 1789.50
Luxuria qũo plus habeat quàm castitas. 308.60
Luxuria omnes ferè maculat. 1849

M

Magistri qualiter sunt multiplices. 416.70
Magistẽr vnde dicitur. 1650.20
Magister an pro doctrina possit collectam petere. 1652.50
Maiori parti non semper statur. 44.70. 1100.60
Maiori parti regulariter standum est. 1100.60
Maiora cautius sunt agenda. 1526.70
Maleficiũ distinguũt volũtas & ꝓpositũ. 1706.20
Male meritus publica egestate laboret, vt exemplo sit alijs ad maleficia extirpanda. 1667.60
Malitijs hominum non est indulgendum. 83.60
Malum faciens aliquando non punitur. 533.10
Mancipia nouitia quæ dicuntur. 1944
Mandatum tria debet continere. 458.50
Mandatum generale sufficit in ijs quæ incidenter eueniunt, vt in restitutionibus. 499.20
Mãdatũ papæ à legato interpretari potest. 99.50
Mãdatum re integra morte alterius tam mandatoris q̃ mandatarij regulariter soluitur. 368.10
mandato speciali quandoque consuetudini derogatur. 316.60
Mãdatum mortuo per literas ab eodẽ impetratas antequã moreretur, quod procedi potest si citatio executa illius mortem præcesserit. 341.30
Mandatum speciale in multis casibus est necessarium, 499.20
Mansus quid sit. 1338.50
Mansus quid. ibi. 60
Manzer quis. 316.30
Maria quę vouerat castitatem, an licitè potuit cõtrahere. 129.50
Maritus ex vxoris incõtinẽtia dehonestat. 290.40
Maritus accusat quandoque iure mariti. 1722
Maritus an lucretur fructus rei dotalis. 1742.60
Marit⁹ ingress⁹ religionẽ de licẽtia vxoris ꝺunẽtiã non promittẽs, an possit reuocari. 1262.60
Maritus accusans vxorem an teneatur se inscribere. 464.60
Matrimonium quid sit. in tex. 218.60
Matrimoniũ an impediat ꝓp scãdalum. 1492.60
Matrimonium an sit separandum propter malesicium. 1523.10
Matrimonium bona fide palam contractum præsumitur legitimum. 1438.40
Matrimoniũ clãdestinũ an possit accusari p eos qui ꝑsentes fuerunt, q̃ contrahebat. 1460.50
Matrimonium an semper possit contrahi. 597.70
Matrimonium contractum cõtra interdictum ecclesię an sit dirimendum. 1462
Matrimonium contractũ ɔ interdictũ papæ, etiã cũ clausula decreti irritantis an teneat. 1457.50
Matrimonium contractum non consumatum an papa possit dissoluere. 1262.20
Matrimonij consummatio est duplex. 1262
Matrimoniũ dẽ clandestinum tripliciter, 1460.50
Matrimonium est fortius vinculum quam sit iuramentum. 1426.50
Matrimoniũ habet substantiam & formã. 1439.70
Matrimonium nondum cõsummatum, an per papam dissolui possit. 1292.20
Matrimoniũ nõ impedit per homicidiũ. 1492.60
Matrimoniũ per quæ verba fuit institutũ. 1526.50
Matrimoniũ propter scandalũ impeditur. 1441.10
Matrimonium quandoque per verba de futuro contrahitur. 1425.10
Matrimonium secundo contractum lite super primo pendente an teneat. 1432
Matrimoniũ solo consensu contrahitur. 1419.20
matrimonij definitio. 1277.40
matrimonij bona sunt tria. 1543.10
matrimonij ius an soluatur per contumeliam creatoris. 1560.70
matrimonio illicito separato an possit data repeti. 1565.70
matrimonio carnali copula cõsummato si alter coniugũ filiũ alterius de sacro fonte suscipit q̃ ambo coniuges compatres infantis parentibus efficiantur. 149.10
matrimonio non prohiberi, qui vnã leuent eum dem de sacro fonte. 1495.50
matrimonio priuat⁹, est, q̃ testiculis caret. 1518.7
matrimonia priora q̃que restaurantur. 1517.70
matrimonialis causa multa habet specialia. 168
medium vbi spectandum est. 1339.40
media via est eligenda. 322.70
medicinæ sumptio celebratiõẽ impedit. 1367.50
mediocriter boni qui. 1373.40
mediocriter mali qui. ibid.
melchisedech præcessit legem. 16.50
mens potius attendi debet, quàm verba. 1830.10
messiũ & vindemiarum iustitij tẽpore, q̃ quis in iudicio vt cõpareat cõpelli nõ possit. 541.40
metus minor in fœmina attendi debet. 1429.60
metu facto tenent nisi in sex casibus. 480.50
metus in multis casibus excusat. 480.50. 484.30
metus quid sit. 482. 0
minister ordinarius sacramenti confirmationis episcopus est. 87.70
minor læsus circa matrimonia & beneficia an possit restitui. 639.40
minor in certis casibus censetur maior. 639.40
minor si se ab hereditate abstinet, vocandi sunt creditores. 422
minori qui beneficio renunciauit, & alteri collatum est, quandoque subuenitur. 639.50
minores suis prælatis obedientiam an & quãdo obseruare debent. 253
miracula per malos fieri possunt. 1395.20
missa an possit per quemlibet peccatorem celebrari. 1607.30
Missa non est de substantia consecrationis, nec collationis ordinum. 153.40
Missa triplex natalis dñi quid repsentat. 1365.70
Missio in possessionem an statim fit faciẽda propter contumaciam alterius partis. 581.40
Missus in possessionem causa custodiæ nõ facit fructus suos intra annum. 676.50
Mitius agendum cum religiosis. 648.60
Modicum siue augeat siue diminuat, quod pro non adiecto habeatur. 82.50
Monachatio quattuor reb⁹ præiudicat. 1297.70
Monachus an ꝓpriũ per Papã habere possit. ibi.
Monachus vagus est ab abbate recolligẽd⁹. 1695
Monachus factus episcopus à regula monachali penitus non absoluitur. 1000.20
Monachi correctio ad quem spectat. 402.70
Monachi correctionis & emendationis loc⁹ primus abbati debetur. 402.70
Monacho causa potest delegari. 1816.60
Monachum quis se fingit ex duplici causa. 1239
Monachũ se simulãs, vt monialẽ corrumpat, an sit ad monachatum compellendus. 1811.20
Monachi quo ad aliqua sunt melioris cõditionis, quam clerici sæculares. 172.40
Monachi & canonici regulares inter se sunt differentes. 1294.40
Monachi semper debent flere. 1578
Monachi ecclesias diuersimodè possunt habere. 103. 70
Monachi quiprofessi sunt paupertatẽ, obediẽtiã & castitatẽ, qd ꝓpriũ nihil habere debẽt. 1297
Monachi singuli in parochialibus ecclesiis esse non debent. 1291.50
Monachis omnis beneficiorum pluralitas vetita est. 1400
Monasterium ingrediens an possit aliquid offerre. 1637.10
Monasterio relictũ, si sint plura cui debeat. 1170.10
Monitio trina dicitur canonica. 923.70
Monomachia quid. 1415.70
Mora quandoque purificatur. 1132.20
Mora an possit purgari. 210.60
Moia nõ purgat in stipulatione pœnali. 1860.50
Morbosus quis dicatur. 302
Mors rapit bonos & malos. 922.70
Mox quomodo capitur. 180.40
Mulier an iurisdictionem habere possit. 431.60
Mulier nubens intra annum lugubrem an infamiam incurrat. 1572.50
Mulier nubens intra annum luctus, an perdat donationem ante nuptias. ibidem
Mulier in dote repetenda quibus creditoribus præfertur. 1144.70
Mulier an admittatur in crimine. 730.10
Mulier fideiubens nõ semper iuuatur Velleiano 803. 10
Mulier vbi subit munera. 1224.60
Mulier quæ iurauit nõ venire cõtra alienationẽ dotalis, iuramentũ seruare debet. in tex. 825.30
Mulier non est facta ad Dei imaginem. 432.10
Mulieris bona quãdoque sunt pro marito. 95.30
Mulieri credendum de copula, vbi ex confessione copulæ firmauit matrimonium. 1455.50
Mulieres neque docere neque prædicare debẽt. 1870. 10
Mulieres quare non recipiunt ordines. 1170
Mulieribus multa sunt interdicta. ibidem
Multi dẽ quot dicuntur. 1768.30
Multitudo an & quãdo à delicto excuset. 1734.10
Multitudiai peccanti an sit parcendum. ibidem
Munimenta quæ dicuntur. 499

N

Naturalium appellatione qui veniũt. 236.40 & 1545.70
Necessitas à periurio excusat. 803.70
Negatiua est triplex. 1.41.30
Negatiua facti duplex. ibidem
Negatiua iuris. ibidem
Negatiua qualitatis. ibidem
Negatiua an & quomodo probanda sit. 142.10
Negatiua prægnans probari potest. 228.30
Negatiua quãdoque probari potest. 478.70
Negotium quid signat. 1935.30
Negligentia ei⁹, qui rescripto ad lites vti nolue rit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materię Glossarum.

fit,à quo probanda sit. 35
Nigrum quandoque est generalius rubro. 665.50
Nobiles,& diuites,cæteris paribus, alijs præferuntur. 940.70
Nobiles & literati sunt pinguioribus beneficiis honorandi, 1017.70
Nobilitas tollitur per monachatum. 1836,30
Nomen & cognomen in literis est exprimendū. 83. 60
Nomina pareitiua in Trinitate quandoque denotant essentiam, quandoque non. 13.70
Nominis expressio non facit semper rescriptum personale. 57
Nominatio canonica quæ dicatur. 193,60
Nominatio in matrimonio præsumptionem inducit. 790,20
Nominatim interdictus quis dicitur. 1805.10
Non videtur quod plene liqueat, nisi postquam renuntiatum fuerit,& concluſum. 734.70
Notorium an sit secundum iuris ordinem decidendum. 1553.40
Notorium non requirit ordiné iudiciariū. 288.60
Notorium quid est. 217.60
Notorium tribus modis videtur crimen. 260.70
Nouitates inducendæ non sunt, 94.60
Noxia & noxa differunt. 12 53
Nubere & non nubere vtrunque expedit. 1431.40
Nullę duas ecclesias intitulatas habere pt. 201.60
Nuntio seu executori fine liis an credat. 343.70
Nuntio,& actis iudicum standum,nisi ex aduerso validæ probationes offerentur. 152.30
Nutu aliqua fieri possunt. 1176.70

O

Obedientia an sit semper prælatis seruāda. 253
Obedientia non est cōtemnenda. 1019.70
Obedientiæ controuersia si sit, quis conuenietur. 428.60
Oblatio quid.in tex. 1938.10
Oblatio ciuilis quæ. 1155,70
Oblatio naturalis quæ. ibi.
Obligatio potest fieri sub pœna beneficij. 163,60
Obligatus ratiocinijs onere deposito,& ratione reddita ordinari potest,prius verò non, 298.50
Obligari quem sui beneficij pœna. 383.60
Obscuritas est fugienda. 8.20
Occultatio facit præsumi cōtra aliquos. 1106.60
Odium vnius alteri nocere non debet. 463.30
Odium vnius non grauat alterum. 1547.50
Officiū iudicis in bonę fidei ☞ctib. tātū valet, quā tū stipulatio in stricti iuris contractib. 421.30
Officium iudicis quando datur. ibid.60
Officium & pristinum statū accusatione pēdēte in cuius nomen inter reos delatum est. 760.70
Officij ratione nonnulla licent, quæ alias non licerent. 1927.70
Onus sentiat,qui sentit lucrum. 1398.70
Opem &auxilium qui tulit æque punitur,atque qui damnum dedit. 1855.10
Operis noui nuntiat.qualiter,&quib.fit. 1800.60
Opinio veritati præfertur. 305.50
Opponere se possunt omnes,quos negotium tangit,licet nulla de eis habeatur mentio. 339
Oratio generalis an tantum valet,quantum specialis. 1201.10
Ordinarius minister sacramenti confirmationis est episcopus. 87.74
Ordinarius quod arbiter esse possit iuris canonici esse,secus de iure ciuili. 509.70
Ordinarius recusatus causam personę neutri parti suspectę committere debet. 543.50
Ordinaria iurisdictio quod sit generalis. 962.20
Ordinari quomodo quis intelligatur ad titulum sui patrimonij, 1026.30
Ordinator,quòd precib. carnalibus moueri non teneatur,sed ordinandi prouidentiam & merita attendat,oportet. 271.60
Ordinatus à papa honoratur,& oneratur. 256.40
Ordinandus an impedimentum suum prodere teneatur. 302.10
Ordinatio verbum & actum requirit. 263.70
Ordo rescripti an debeat attendi, 57.20
Ordo seruandus priusquam quis in possessione mittatur. 662.50
Ordo iuris in notorijs an sine peccato seruari possit. 814.70
Ordo triplex est in ecclesia Dei. 10,70
Ordines quo die conferri debent. 257.50
Osianna quæ vox sit, & quid significationis importet. 6,40
Otium est fugiendum. 236.70
Orthodoza vnde dicatur. P 14.10

PActio an possit interuenire in spiritualibus. 1030. 70
Pactum in beneficij renuntiatione sine simonia fieri non potest. 70.50
Pactum nudum an producat actionem. 440.10
Pactum contra leges nihil valet. 444.60
Pactū legis commissoriæ quomodo fiat. 1146,70
Pactum turpe & rei turpis. 444.30
Pactum turpe non obligat. 1645.50
Pactum vnde dicatur. 1937.10
pacto priuatorū iuri publico nō derogat. 549.50
Pacta legitima custodienda sunt. 439,70
pœnitentia an &per quem mutari possit. 1285.70
pœnitentiæ an sit locus post factum. 1322.50
pœnitentia imponenda parentibus,qui filios occiderunt. 1693.70
pœnitentia septennis debetur pro peccato mortali. 1684.10
paganus.censetur,qui papę non obedit. 1378
palliū sub qua forma verborum traditur. 221.60
pallio vtendum est certis diebus tantum. ibid.70
papa an possit legitimare in temporalib. 1541.50
papa contra vetus testamentum quandoque dispensat. 1072.10
papa cum scribit de aliquo eligendo semper facienda interpretatio secundum illius ecclesiæ consuetudinem. 1082.70
papa derogare potest constitutionibus prædecessorum suorum. 4.70
papa est maior Imperatore. 532.20
papa est ordinarius omnium. 559.70.692.30
papa excommunicato communicans, non currit in excommunicationem. 1881.50
papa non potest esse iudex in causa sua. 531.20
Papa iuris obseruantiam velle tollere nō præsumitur, 57.60
Papa nullius iuri intendit derogare. 338.70
Papa quare dicitur seruus, 1.col.1.
Papa quod monachus proprium, & super voto continentię an dispensare possit. 1297,60
Papa si in sua persona vellet agere,coram quo agere deberet. 986,60
Papæ auctoritas an intelligatur excepta in professione. 996.70
Papæ dispēsatio in multis est necessaria. 1092,30
Papæ multa sunt reseruata, 390.40
Papæ sola hæresis opponi potest. 114
Papæ voluntas etiam dura seruanda est. 1940.50
Papalis indulgentia nulli derogare dēt. 1955,70
Partus secundum legem Lombardā sequitur deteriorem conditionem. 297 60
pater &filius possunt simul esse monachi. 291,40
Pater & mater an possint testificari i causa fili. 716. 60
Patrē filiū in legitima grauare nō posse. 1185.70
Patriarchæ quatuor crucem ante se vbiq; ferre possunt. 670.70
Patron⁹ an possit interesse electioni in ecclesia collegiata. 1332.30
Patronus an possit præsentare,lite pendente super iure patronatus. 1320.40
Patronus laicus & patronus clericus differunt in multis. 399.40
Patronus si indignus præsentet,quòd præsentā di potestate priuatus non est, 399.40
Patronus præsentando quibus verbis,& quibus non debet. 1337.70
Paupertas non excusat à peccato. 1642
Paupertatis causa quis plures ecclesias habere potest. 266.70
Paucorum dicta non infamant. 1892. 0
Peccata occulta committēs quatenus sint remouendi. 267.70
Peccatum dupliciter euitatur. 413
Peccatum an aggrauetur ex dignitate delinquētis. 805.50
Peccatum mortale committi vt scādalum euitetur an debeat. 1801.30
Peccata latētia an homines irregulares faciant. 236. 10
Peccata occulta āsint publicis grauiora. 1374.10
Peccata non sunt celanda. 1687.30
Peccare non est aliquid posse. 8.40
Peccans alterius consilio non excusatur. 9.50
Pecunia pro ingressu monasterij accepta,cui est restituenda. 1611.30
Peculatus quid est. 1106.50
Pedagia à quibus constitui possunt. 1344.20
Pedagia quæ dicantur. 1953
Pensio an facultatibus auctis augeri debeat, & diminutis diminui. 443.20
Pensio an sit diminuenda propter sterilitatē rei emphyteuticariæ. 1133.40
Pensio super beneficio quod beneficiu n nó dicatur. 70.20
Pensionis perceptio neque possessionē probat, neque dominium. 893.70
Pensionis solutio omissa facit quem priuari re sua. 592.60
Pentatheucus quis dicatur. 1214.70
Perangariæ quid. 1404
Peregrini quamdiu in peregrinatione sunt,legatorum priuilegio gaudent. 439.40
Peremptorium propter locorum distantiā vt laboribus & expensis pareatur prima vice poni potest. 496.40
Periurus ad iuramentum nō admittitur. 794.60
periurus in testem non recipitur. 706.50
periuri sunt infames. 1150.40
Periurium an litteris probetur, 430.10
Periculi causa aliqua sunt facienda. 1875,70
Persona est prius quærenda, quàm ratio. 141.40
Persona vna ā duarū vicēsustinere possit. 682.40
Personarum ratio an sit habenda in beneficiorū perceptione debeant. 434.60
personę duę propter hominum raritatē à coniugio antiquius prohibeantur. 635.30
Personalis & realis concessio qualiter discerni tur. 1067.60
personaliter exequi debens an possit alij cōmittere. 57.10. 186.30
pertinere verbum quod latissimè pateat & extē datur. 772.50
peruersio ordinis vnius causæ ad aliā processū nō vitiat, cū ordo ille sub ☞stitutiō nō sit. 57.60
petētiū iportunitas obtinet nō ꝯcedēda. 5.40
petitio potest esse triplex. 445.20
petitorium & possessorium simul intentari possunt. 613.70
petrus geminum fecit homicidium. 1850.40
pignus an sēp possit p debitorē recuperari. 583
pignus quid. 1110.50
plenitudo pōtificalis officij i pallio ꝯferi. 52.60
plus petens qualiter punitur. 607.10
plus petitur quatuor modis. 607.50
plura narrans in suo libello, quorum vnum per se sufficeret,vnum probare sufficit. 944
pluralis locutio quòd suas singularitates semp non inferat. 1828.70
pluralitas collegium facit,cū ad hoc sunt instituti vt corpus faciant. 1331.40
pluralitati neque maiori parti quandoque non statur. 1100.60
pœna calūnioſe trahētiū alios ad iudiciū. 83.70
pœnę si sint diuersę quę debeat imponi. 530.20
pœnę iuris canonici sunt multiplices. 403.60
pœnę varię canonum, quę sunt, 403.60
pœnas inferre volens quattuor considerare debet. 454.50
pœna cōuentionalis ā possit peti à religiosis. 59
pœna duplici puniri debēt iudices remiſ. 545.70
pœna an in totum cōmittitur, si sors soluatur p parte. 1859.70
pœna iure canonico non committitur nisi pro rata. ibid.
pœna clericorum recipientium ecclesias de manu laicorum. 1 88.20
populus sequendus non est, sed docend⁹. 109.60
possessor an efficiatur quis per inuestituram rē ctam cum anulo. 1102.60
possessor

Materię glosarum.

Possessor beneficij tenetur quandoque suam canonicam institutionem probare. 461.50
Possessorio,& petitorio simul agi potest. 608.70
Possessor in possessione defendi debet. 405.20
Possessor lite pendente remoueri non debet de possessione,neque ab ea sequestrari. 676.70
Possessor qualiter intelligitur perdere possessionem. 632.ib.
Possessor suæ possessionis titulū dicere tenetur propter præsumptionem contrariam. 187,70
Possessor verus an efficiatur per lapsum anni missus in possessionem. 663.20
Possessor verus an efficiatur,qui ex primo decreto in possessionem mittitur. 662,40
Possessorij rei vendicatio non datur.
Possessorij iudicij quot sunt genera. 615.30
Possessio ispe trāsferē sine apprehēsione. 86.50
Possessio an tribuatur per inuestituram. 1042.50
Possessio auferenda non est sine causæ cognitione. 428.50
Possessio ex pluribus causis haberi potest. 755,70
Possessio i solidū apud duos nequit esse. 664.70
Possessio quæritur alicui quandoq; , qui habet plurimum iuris & minimum facti. 1075.70
Possessio sola non sufficit in beneficijs. 461.70
Possessionis,& proprietatis causa sub vno & eodem iudice vētilanda & terminada est. 608.10
Possideri bona,in possessionem mitti,&restitue re possessionem differunt, 333,50
Posse & velle contraria sunt, 350.60
Possumus,quod de iure possumus. 235.70
Postulatio quādoq; præfertur electioni. 102.70
Postulatio & non electio de certis personis est facienda. 108.10
Postulandi officium est multis interdictū. 454.50
Postulare possūt,qui dati sunt ad eligēdū. 157. 0
Postulare quid est. 456.60
Potentia est multiplex. 42.40
Potestas eligendi cum facta est aliquibus vt eligant de consiliovel cum consilio aliorū,quid facere debeant. 195.20
Potestas patria an tollat per sacrū ordiné. 265 60
Præbenda sententiam requirit. 1057,50
Præbēdæ & dignitates diuidi nō debēt. 1028.70
Præbēdę vacāti pōt honestū op⁹ imponi. 1031,10
Præbēdę per canonicos nō sunt minuēdæ. 21.ib.
Præbendas plures nō episcopi dispensatione potest quis habere. 201,70
Præbendarum diuisio an possit fieri, 1039.60
Præbendatus in duabus ecclesijs pro vtriusque negotijs est vocandus. 1026.30
Præceptum de rebus titulo pignoris obligatis, quod in sortem computandum sit. 829.60
Prædium rusticum & vrbanum. 26.20
Prædicandi officium est priuilegiatum. 414.70.& 1295. 60
Præfixio sola termini an post sententiam causam ad curiam deferat. 243.60
Prælatus an debeat eligi vel postulari ad aliam prælaturam. 226.30
Prælatus est procurator,& non dominus. 131,20
Prælatus habens iurisdictionem temporalem illam committere debet. 1413.30
Prælatus insufficiens remouendus est. 245.50
Prælatus negligens repellitur. ibid.
Prælatus qualiter & quando procedere debeat ad faciendam inquisitionem. 1566.30
Prælati inferiores an possint excōicare. 398. 40
Prælatus sine consensu capituli aut econuerso, nec conuenit, nec conuenitur. 478.40
Prælati bona sunt ecclesię obligata,si male administrauerit. 1145.10
Prælati negligentia est periculosa. 410.70
Prælato infirmo an sit dandus coadiutor. 1061.70
Prælati ecclesiastici an possint testari. 1196,10
Prælati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere non debēt, nec etiā correctionis causa ex cupiditate pęnā pecuniariā ꝯponere. 1856,30
Præmium credentium quod est. 6,70
Præoccupatio est color rhetoricus, 427,10
Præpositus quis dicatur. 1935,20
Prępositi appellatione qui veniant. 264.30
Præscriptio non habet locū quotiescunque fit aliquid contra ecclesiasticā disciplinā, 89,20
Præscriptio an currat nequeunti agere. 866.70
Præscriptio annalis interrumpitur per obligationem cautionis. 668.70
Præscriptio centenaria an sit probabilis. 864
Præscriptio non currit contra visitationé, nec ipsius procurationem. 1367,20
Præscriptio dormit contra ecclesiam ipsa vacante. 176.10
Præscriptio interrumpitur naturaliter & ciuiliter. 858.50
Præscriptio Jongi tęporis vitioso initio impeditur. 875.70
Præscriptio non interrumpitur per exceptionē spoliationis. 602. 70
Præscriptio quod protestatione non interrumpatur. 1353.40
Præscriptionis interruptionem allegans, an con fiteatur de præscriptione. 842.60
Præscriptioni laicorum cum mala fide an possit Papa pręiudicare. 875.40
Præscriptioni in censu locum non esse. 1344.70
Præscriptionem allegans an titulum probare teneatur, 1234.30
Præscriptionem contra obedientiam non curre re iuris est certissimi. 410.70
Præscriptione completa si mala fides superueniat an res præscripta restitui debeat. 856.50
Præscribi limes non potest. 1211.70
Præscribere non omnes possunt. 861.50
Præscribuntur quandoque fines diœcesis. 759.10
Præscribēs an debeat habere iustū titulū. 870.20
Præscribens debet habere bonam fidem. 869. 60
Præsentato ius quæritur. 392.50
Præsentatio per literas fieri potest. 1094.50
Præsens non futurum tempus signari hac demōstratione vestem meam,seruos meos. 84
Præsentia aliquorum desideratur actum in eorū absentia,an & quandò valeat. 339.70
Præsētatio nó semper ptinet ad patronū. 1400,30
Præsumptio an sufficiat ad aliquem condemnandum de hæresi. 1682,10
Præsumitur contra aliquem ex eo quod facere consueuit. 1244
præsumptio est triplex. 788.70
præsumptio ex variis tęporibus sumitur. 789.10
præsumptio facti est duplex. ibidem.& 1443.50
præsumptio hominis quæ. ibidem
præsumptio iuris tantum quæ. ibidem
præsumptio iuris,&de iure quæ, ibidem
præsumptio naturæ quæ. ibidem
præsumptio quādoq; sumitur ex tępore. 1762.70
præsumptio violenta probationem admittit in contrarium. 1393.20
præsumptio violenta probat. 794.50
præsumptiones c.tertio loco.extra singulæ per se non sufficiunt ad probandum, sed iunctæ simul sic. 791,20
prætor ius dicit,etiam si iniqua decernat. 150,70
precarium quid sit. 1116.40
precarium à duobus possidetur. 1117,40
precarium & commodatum conueniunt,& differunt. ibidem
precarium in quibus rebus consistit. 1117.50
precarium qualiter finitur. ibidem
precariæ,precaria,& precarium differunt. 1118.
pretium rei per quid probatur. 744
preces sacras & mysteria clara & vernacula voce episcopos,& presbyteros peragere Iustin. iussit. 150
primitię tanquam debitæ exiguntur, sicut & decimę. 1213.70
primogenitum animalium an sit pro primitiis dandum. 1214
princeps propter inuerecundiam petentium importunitatem,quandoque nō concedēda cō cedit. 184460
princeps solus contra sententiā restituit. 130
princeps vigilat,vt subditi quiescant. 1,col.1.
principis cōfirmatio æquipollet sētētiæ. 1046,30
principali concesso an sit accessoriū concedendum. 330.70
ptior tempore iure potior habetur. 423
Priuatur beneficio clericus nō residens,si monitus non redeat,nec iustam alleget excusationem. 1024.70
Prioratus quare nō cōfirmātur religiosis. 987.60
Priuilegium an cesset causa cessante. 1284.20
Priuilegiū an perdatur p præscriptionē. 1819.20
Priuilegium an vnico actu perdatur. 21.60
Priuilegium clericale per quid perditur. 1831.70
Priuilegiū &præscriptio contraria sunt,ex quo simul haberi non possunt. 873.70
Priuilegium intelligendum secundum cōcedentis intentionem. 1215
Priuilegium multipliciter perditur. 1218
Priuilegiū Papæ ñ itelligit alteri derogare. 1304
Priuilegiū quo miles testari potest vt voluerit, bona non turelas filiorū respicit,vt q patriæ potestatis iure fiant nō pmio militari. 1833.50
Priuilegium collegio,quod nondum est, minimè datur. 83.70
Priuilegium quod vxor habet in dote hēt etiam sponsa quæ doté dedit,sed nō nupsit. 1924.60
Priuilegium seu indulgentia lite pendēte impetrata super re litigiosa in alteri⁹ partis pręiudicium non valet. 715.10
Priuilegij interpretatio contra quem fieri dēt. 18.5. 60
Priuilegij mentionem faciēs,an illud exhibere debeat. 1950.50
Priuilegio renuntiat qui eo abutitur. 1293
Priuilegio& iure cōmuni an possit quis vti. 874
Priuilegia an indigeant interpretatione. 90.50
Priuilegia sunt duplicia. 405.40
Priuilegia sunt perpetua. 1835.50
Probatio minus sufficiens recipitur. 893.40
Processus in criminosos. 529,60
Processus an possit fieri in absentem. 883.70
Procedendi modus in criminibus. 529.50
procuratio præscribi non potest. 867.70
procuratio crescat,si res crescant. 1348.60
Procuratio est triplex. 1356.40
procuratio licite recipit ab epo vitante. 1609.80
procurator actoris an debeat satisdare. 457.60
procurator ab vniuersitate constitui pōt. 588.50
procurator à quo potest constitui. 466.10
procurator an possit interuenire in causa stat⁹. 664. 60
procurator an possit alium substituere. 969.10
procurator fines mandati excedēs sciente domino,an & quando illi præiudicet. 370.50
procurator habens mādatum generale &specia le,& producit tantum speciale,quòd iudiciū nullum sit. 74.30
procurator in causa criminali an possit admitti in principio. 1582
procurator iurat in animam domini si mandatū speciale ad hoc habeat. 586.60
procurator in casibus certis mandatū debet habere speciale. 66.20
procurator pōt constitui ab vniuersitate. 588.50
procurator propter suspicioné reuocatur. 73.50
procurator quis dicitur. 298.20
procuratoris descriptio. 1346.50
procuratoris factum an domino noceat. 569,50
procuratorem constituere neque captiuū,neq; obsidé posse,sic sentias de testamēto. 468.70
procuratorē generalē cōstituere tā ad negotia quàm ad iudicia vnūquemque posse. 469.10
procuratorem mittere an teneatur iustè impeditus. 656.70
procuratores plures simul dari possunt. 473.70
procuratoribus pluribus constitutis an possit vnus sine altero agere. 473.70
procurator mandatum excedens an præiudicet domino. 370.60
procurator an possit mandatū prorogare. ibidē.
procurator dicitur falsus dupliciter. 73.40
procurator an possit dare procuratorem. 75.30
procurator simpliciter constitutus potest oppo nere exceptiones domino cōpetentes. 594.20
procurator rei an ꝑstet cautioné de rato. 471.70
procurator potest dari ad lites præsēres & futuras in diem,& sub conditione,&c. 473.60
prodigus quis dicatur. 94.70
professio monastica qualiter fieri debet. 189.60
professio an censeatur facta ex perseuerātia annali. 1255.10
professus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materię glosarum.

Profestus dies quis. 1366,60
Prohæres quis dicitur. 1168,50
Prohibetur aliquid,nō quod malum sit:sed quia inde potest malum sequi. 723.30
Prohibitus vendere,donare & permutare prohibetur. 455.50
Promotus in mortali an debeat remoueri.824.70
Promotus,& promouendus an differant quo ad irregularitatē prouenientem ex actu. 1706.20
Pronuntiandū super exceptione incidenti.781
Proprietatem perdens in iudicio an possit per sententiam ad possessionem redire. 616.70
proprietas & possessio nihil habent cōe. 622.60
Propriū habere monachis est interdictū. 1291.70
Propter facti similitudinē aliquis annumerat in ter eos,de quorum numero non est. 305.ibid.
Propter scādalum multa ɔ ius permittūt.1464.10
Prorogatio iurisdictionis qñ fieri possit. 383.70
Protestatio an prosit. 23.ibid
Prouideas & prouideri facias differunt.80.ibid.
Publica honesta impedit,& dirimit. 1455.20
Prouisus ius in re habet,præsentatus verò ius ad rem,& personalē actionē contra ēpm. 392.40
Publica vtilitas priuatę debet præferri, 1455.20
Publicatione testium facta in eadem sentētia, & iudicio super nouo articulo vel exceptione testes recipiuntur. 733.ibid.
Publicatio attestationum de iustitia est, non de substantia. 900.10
Publicatio testamenti episcopi non est. 1172.30
Puer quando dicitur. 1057
Pueri qui dicuntur. ibid.
Purgatio quibus est indicenda. 401
Purgatio quando dicitur. 157
Purgatio per quot personas debet pstari.1612,60
Purgatio reprobata fidem non facit. 1839,70
Purgatio sub quo modo est indicenda.1841.ibid,
Purgatio cum quot manibus fieri debet.1842.50
Purgatorum numerus est arbitrarius. 1577.40
Putridæ carnes ferro egent & cauterio. 1301.60

Q

Qvarta q̄ iure naturæ debeť filiis,qui exhædari nō possunt,quæ & quanta sit. 1184.70
Quarta quæ iure naturæ filijs debeť,quod secundum filiorum numerum quandoque maior quandoque minor esse debeat. ibi.
Quarta duplex an retineri possit per filium rogatum hæreditatem restituere. 1185.ibid.
Quædam ex generalitate transeunt,quæ specialiter tranſre non possunt. 1320.20
Quæstio feudi per quem terminari debeat.554.50
Quæstio prēiudicialis vbi inciderit quod de ea primo cognoscendum sit, antequam de principali cognoscatur. 604.60
Quæstiones præiudiciales sunt in quadruplici differentia. 604.70
Quatuor præcipuè in pœnis imponendis consideranda sunt. 454.30
Qui soluendo non est,quod alio modo puniatur regulare est. 654.70
Qui duas per verba de præsenti desponsat & vltimo desponsatam carnaliter cognouit,quam harum habebit. 1464.40
Quod omnes tangit,ab omnibus approbari debet. 253.70
Quod approbo non reprobo. 1103. 30. & 1451. 30

R

Rachel quid significat. 1251.20
Radētes nūmos qua pœna subiicijūť.809.70
Raptus in propria spōsa cōmittitur.1729.ibi.
Ratihabitio locum habet in electionib. 155.40
Ratio an sit de omnibus reddenda. 35.ibid.
Ratiocinia quæ sunt. 298.50
Ratiocinia an impediant aliquē,pmoueri.298.60
Recedere à lite an liceat. 1757.50
Reconuentio cessat in multis. 510.60
Reconuentionis locū nō esse corā arbitro. 520.ib.
Reconuentio non fit in criminali. 542.60
Reconuentio qualiter fieri debeat coram iudice laico. 563.ibid.
Recusatio iudicis redigēda est in scriptis.695.70
Recusationi locū non esse in notorijs, sicut nec appellationi. 921.ib.
Recusatio iudicis qualiter debet proponi,&pro bari. 933.20
Redhibitoriæ prefixum tempus non currit emptori ignoranti latens fugitiui vitium, secus si dissoluta esset emptoris ignorantia. 1867.60
Regium quid. 1330.10
Regulares facile remouentur ab administrationibus. 1601.60
Relatio causę quando fieri pōt per iudicē.975.10
Relegatus non parens deportatur. 526.40
Relictum sub modo statim peti potest. 1107.70
Relicta ad pias causas executioni demandari per diœcesanum episcopum debent. 1187.10
Religionis probatio,in veste monachi debet fieri. 1242
Religionem intrantemarito an sufficiat mulieré iuuenem continentiam promittere. 1271.60
Religiosus spoliatus potest petere restitutionem in absentia superioris. 50.10
Religiosus transiens ad strictiorem regulam sine licentia reuocatur. 273.10, 1250.40
Religiosi an prescribere possunt ecclesias sibi à laicis concessas. 1323.10
Religiosi quod sibi acquirere nō possū t.1348.60
Remittere est dare, 1645.70
Remissiones ad quid valent. 1865.50
Renuntiatio debet esse pura. 125.50
Renūtiatio būficij facta per vim an teneat.27.ib.
Renuntiatio facta siue in fauorem siue causa per mutationis vbi pecunia interuenit operatur simplicem vacationem,& potest impetrari beneficium tanquam vacans per resignationem simoniacam. 228
Renuntiare quandoque quis cogitur obtenta renuntiandi licentia. 241.70
Renuntiatione & conclusione in causa factā nulla admittitur exceptio,vel allegatio instrumētorum. 696.70
Renuntiatio beneficij an valeat sine superioris auctoritate. 1103.10
Renuntiatio iuris nōdū cōpetētis anvaleat.1215
Renuntiatio beneficij facta in manibus laici nō tenet. 2030.70
Replicationem de dolo non dari cōtra doli exceptionem,regulare. 846.20
Repugnantia allegātes audiēdi nō sunt.1847.10
Rei vendicationem proponens an causam expri mere teneatur. 561.70
Res inter alios acta qñque aliis piudicat.903.40
Rescriptum ad beneficia valet,licet patrimoniū taceatur. 64.10
Rescriptum ad hoc vt vitiosum nō sit,non solū ea quæ iuris sunt narranda sunt,sed etiam ea quæ sunt facti. 1075.60
Rescriptū ad lites quod anno pscribatur. 58.50
Rescriptum ad lites impetratum ab excommunicato,nisi reus sit,non valet. 33.70
Rescriptum an falsa latinitate vitietur. 40.10
Rescriptum apostolicum propter rasuram in loco non suspecto non censetur vitiosum. 778
Rescriptum causæ cognitionem prohibens,qđ falsitatis suspicione non careat. 31.40
Rescriptum contra ius,an statim abiiciendum sit. 777.50
Rescriptum dignitatis aut nominis suppressiōe vitiatur. 36.20
Rescriptum directum capitulo tanquam episcopi vices gerenti,de prouidendo alicui de præbenda,si capitulum non prouideat,quis tenetur capitulum an episcopus. 37
Rescriptum executorium impetratū super prębenda & canonicatu nulla facta mentione statuti vel certi canonicorum numeri iuramēto firmati non valet. 51
Rescriptum impetratum cōtra homines diœcesis,quod contra homines ciuitatis non extendatur. 62.60
Rescriptum impetratum cōtra religiosos nulla mentiōe de eorū ordine facta qđ valeat.36.20
Rescriptū nō valet per quod incerti dātur iudices,vel futura committuntur negotia. 38,30
Rescriptum obtentum ad secundum beneficiū nulla facta mentione prioris tanquam minimi,an valeat. 28.70
Rescriptum perditur septem modis. 33,70
Rescriptum secundum prioris mentionem non faciens an & quando valeat. 31.30
Rescriptum vitiatur multipliciter. 54.40
Rescripti forma an semper sit sequenda. 336.50
Rescripti interpretatio qualiter fieri dēt.1940.60
Rescripti impetrator an teneatur ꝓbare omnia esse vera propter clausulam,si ita est. 62.20
Rescripta ad futuras lites non trahuntur. 83.70
Rescripta an semper valeant. 30.50
Rescripti ordo an debeat attendi. 57.20
Rescriptum contra ius commune concedi non debet, 65.60
Rescripta non extenduntur ad successores eorū contra quos fuerunt impetrata. 77.50
Rescripta apostolica ad futuras lites extendantur, 83.70
Rescripta & priuilegia annos Domini diem & consulem continere debent. 772.70
Rescripta sunt strictē intelligenda. 56.30
Rescriptorum reuocatio. 30.60
Responsum petitioni confirmandum. 775
Responsio ad cōfutationem facit ius cōe.287.70
Restituere in integrum quid sit. 486
Restituitur qui tempore spoliationis se possidere probatur. 641.70
Restitutus plenam habet restitutionem in pristinam causam. 647.50
Restitutio in integrum quo iure competat. 339
Restitutionem petens duo probare debet.334.10
Restitutio intra quadriēnium peti.debet, & an post.447.20.& 494.70
Restitutio minorū & maiorū diuersa est.489.50
Restitutio an possit peti ꝓ procuratoré. 497.70
Restitutio in integrum an possit examinari per delegatum. 501.60
Restitutionem coniugis petens duo probare debet. 627.60
Restitutio certis spoliatis denegatur. 640.30
Restitutio an possit fieri spoliato absente aduersario. 1955.50
Reus an possit iudicio pendēte actorem ad aliū iudicem trahere. 84.50
Reus ad citationem etiam primam non veniens est in expensis condemnandus. 459.40
Reus quandoque tenetur exhibere. 770.30
Reo onus probandi incumbit propter inficiationis delictum. 1156.20
Rex de iure subest imperio. 1543.70
Regis vxor etiā mortuorege dicit regina.555.40
Regis mandatum an excuset citatum. 918
Rogatus restituere loco religioso vel ecclesiæ vel expēdere in pias causas,an per ingressum monasterij substitutio euanescit. 688.70

S

Sacerdotes nomine intelliguntur inferiores. 1002. 160
Sacerdotes & clerici quòd ab omni sæculari exactione immunes esse debent. 1404.10
Sacerdos an sit censendus qui sine aliis ordinib⁹ est in sacerdotem ordinatus. 1778.30
Sacramentum triplex in matrimonio carnali copula consummato designatur. 306.70
Sacramenta necessaria quæ sunt. 450.70
Sacramenta voluntaria quæ sunt. ibidem
Sacramento fit iniuria per iterationem. 1689.70
Salinaria quæ dicantur. 1973.10
Salomō quatuor reputauit difficilia cog.786.70
Scādalū an sine peccato vitare possumus.235.20
Schisma interpretatur. 112.70
Scholaris recedens potest in domo vel camera alium loco sui ponere & substituere. 776
Scholastica notitia multum valet. 132.70
Scientia multum inflat. 130.60
Scientiæ defect⁹ reddit aliquē ineligibilē.196.20
Scientia magna magnum tempus exigit. 495.60
Scientia cōueniens tolleratur in prælato.940.50
Scriniarius quis. 862.70
Scripturæ tabellionis an sit sēp credēdū.695.50
Scriptura antiquorū librorum fidē facit.698.50
Scriptura iudicis testibus reprobari pōt.722.70
Scriptura iudicis si publica est,æqualem vim habet cum testibus. ibidem
Sede vacante ad capitulum præbēdarū collatio deuoluatur. 1090.50

Sede

Materiæ Glossarum.

Sede vacante præsentationes, quæ ad ēpm pertinebant ad capitulum deuoluantur. 1091
Sententia per literas subreptitias lata,an valeat, & vtrum ex ipsis iurisdictio detur. 70.70
Sententia an sit in personam procuratoris concipienda. 145.60
Sententiæ ordinarij semper statur. 369
Sententia an posit ferri cum procuratore reuocato. 466.70
Sententia an posit pro parte tenere,& pro parte non. 1265.70
Sententia an posit contra absentem ferri.652.40
Sententia certa an posit ferri in re dubia. 1421
Sententia cōtinens manifestam iniquitatem nulla est. 880.60
Sententia contra ius canonis non valet,sed bene contra ius litigatoris. ibid.70
Sententia ɔ leges lata,ipso iure est nulla. 876.60
Sententia contra matrimonium non transit in rē iudicatam. 879.50
Sententia ɔ priuilegium papæ nulla est. 1784.60
Sētentia ɔ res prius iudicatas an valeat. 896.60
Sententia diffinitiua ex violenta præsumptione quandoque fertur. 786.30
Sententia est proferenda secundum finem ad quē quis agit. 1628.50
Sententia excommunicati nulla est,nec conualescere potest. 1407.10
Sententia excommunicationis est ipso iure nulla vbi certum vel notorium est de iniustitia vel iniquitate snīæ excommunicationis. 1912.60
Sententia executioni mandata, nisi statim probetur exceptio. 739
Sententia certa rei iudicatę auctoritatē non continet. 397.70
Sententiæ iniustæ appellatione quòd nulla veniat. 377.20
Sententia interdicta an suspendi posit. 954.70
Sententia interlocutoria scribenda est,non tamē dicitur,qp in scriptis sit proferenda. 696.60
Sententia inter aliquos lata,alijs etiam partibus non præiudicat. 1047
Sententia intra quod tempus est executioni mandanda. 354.40
Sententia lata contra matrimonium nunquam in rem iudicatam transit, cum postmodum ecclesiam fuisse deceptam doceatur. 1517.70
Sententia lata ex falsis instrumentis contra præsentē tenet mero iure,sed dat restitutio.843.20
Sententia lata in causa matrimoniali tenet, licet in scriptis lata non sit. 744.60
Sententia lata post reuocationem mandati,an & quo casu valeat,& quo non. 462.60
Sententiæ legati quæ vinculum perfectum injecerunt perpetuo durant, secus si momentaneum. 395.20
Sententia nulla à principe ratificari pōt. 1594.10
Sententia nullo temporis tractu in rem iudicatam contra matrimonium transit. 493.40
Sententia per literas subreptitias lata,an valeat: & vtrum ex ipsis iurisdictio tenetur. 71.20
Sententia plurium non semper tenet. 877.40
Sententia quæ notoriè nulla est executioni non demandetur,& si demandetur, exequenti impunè non paretur. 367.60
Sententia reuocatur, quæ contra iustē impeditū fertur. 892.70
Sententia vel transactio papa præsente quòd omni solennitate munita sit. 445.60
Sententia venalis nulla est. 1849.60
Sententia vt executioni mandetur non obstāte aliqua exceptione regulare. 498.60
Sentētiæ arbitri nō nisi metu pœnę pareť.1189.10
Sententiam diffinitiuam in cōtumacem ferre an liceat. 608.40
Sepeliri in locis religiosis melius est,q̄ alibi.1201
Sepulturam eligere quivult relicta sua,quòd religiosiorem eligere teneatur. 1201.30
Sepultura an posit vendi. 1208.70
Sepulturæ officium an vendi debeat, & an non nihil pro sepultura accipiendum sit. 1009.10
Sepultura denegatur tempore interdicti. 1828
Seruus non potest esse iudex. 42.50
Serui ordinati an sint dominis restituēdi. 294.50
Seruus seruum à testimonio repellere pōt.757.60
Seruus factus sacerdos an remaneat liber.1338.60
Serui tus rei quæ non est,constituti potest. 83.70
Seruitus an impediatur propter medium.1396.10
Seruitus an acquiratur ex tempore. 1656
Sicarij qui dicuntur. 1709
Sicut non semper est sicutissimum,id est,non dicit omnimodam similitudinem. 278.20
Sigillis an sit standum. 776.70
Simonia an indicatur per preces. 271.60
Simonia an auctoritate Papæ purgetur. 441.70
Simonia an excusēt ꝓp papę auctoritatē. 442.20
Simoniam inducunt cōsuetudo& modus.1107.70
Simonia quandoque excusatur. 1387.60
Simonia in monachatu commissa, non vitiat monachatum. 1618.60
Simonia facit quem puniri sine culpa. 1622.60
Simoniæ crimine per modum inquisitionis conuictus nō deponitur,sed remouetur ab administratione sine beneficio. 1626.50
Simonia an intentione inducatur. 1637.70
Simonia quid est. 1645.60
Simonia & vsura an inducantur per solam voluntatem. 1640.70
Simoniacus habet titulum. 233.70
Simoniaci an posint dispensari. 240.40
Simoniacꝰ in ordine nō ꝑt missā cantare.1607.20
Simoniacum est pro chrismate pecuniā accipere. 1614. 70
Simoniacꝰ an posit ꝓ capitulū dispēsari.1622.60
Simoniaci regulares qualiē sūę puniēdi. 1642.40
Simoniaci vnde dicuntur. ibidem
Simoniaci hæretici censentur,& eadem pœna puniendi. 1686.40
Simplicitati &imperitiæ qualiter parcatur.53.60
Simpliciter positum est generaliter intelligēdū. 330. 70
Simulatio vtilis permittitur. 478.40
Symbolum est triplex. 6.60
Symbolum vnde dicitur. ibidem
Syndicus collegij siue vniuersitatis quòd in animam propriam iurat. 586.50
Socius dignitate,ætate & receptionis tempore socium præcedit. 137.30
Solemnitates iuris,quòd partium cōsensu remitti possunt. 329.60
Soluere certo loco qui promisit,& nō soluit,ꝙ ad interesse teneatur. 556.70
Solutio partiū magna incōmoda habet. 1144.70
Spiritualia sine temporalibus diu esse non possunt. 1653.10
Spoliatus intentās possessorium &petitoriū nō est ante omnia restituendus. 287
Spoliatus an possit post annū petere restitutionem. 623.40
Spoliationis exceptio an obstet petenti depositum, 603.10
Spoliationis quæstio ciuili non præiudicat,nisi in modum sine exceptionis,siue actionis proponatur. 604.70
Sponsam etiam per vim oppressam,non tenetur sponsus accipere. 819.30
Sponsalia quæ sunt. 118.10
Spōsalia de futuro per religionis ingressū,&per secūda sponsalia de præsenti soluunt.1422.70
Sponsalia de futuro an & quādo per carnalē copulā subsecutā in matrimo.transeant.1443.10
Sponsalia dupliciter dissoluuntur. 1450.60
Sponsalia contrahentes an sint ad matrimoniū compellendi. 1450.70
Sponsalia rumpi propter compaternitatē super uenientem secundum Vinc.& Tan. 1497
Sponsalia an per fratrē cōtrahi possint. 1527.60
Statera iusta in iudiciis vtendum. 1122.70
Stipulatio generalis non valet. 983.70
Subarrhatio per quid fit. 881.50
Subarrhatio fit multipliciter. 1457.70
Subditi an possint iuitis platis ꝓmoueri.1619.20
Substitutionis vtilis declaratio. 637.60
Substitutio an euanescat per ingressum monasterij. 688.70
Substitutiones quot & quæ sint. 1182.10
Subtilitas iuris siue rigor secundum canones seruandus non est. 648.60
Successor singularis an per rescriptū impetratū contra antecessorem etiam re integra,conueniri possit. 510.20
Successor in beneficio habetur sicut filius & hæres. 556
Sumptus faciendi secundum facultates. 416.70
Supplicatio si intra decem dies fiat,euitatur sententiæ executio data cautione,aliās secus.ibi.
Suppressio dignitatis vel nominis vitiat rescriptum. 36.10
Suscitare quid sit. 1183.50
Suspectus de dilapidatione,an sit remouendus ab administratione. 378.30
Suspectus de dilapidatione à quibus est denuntiandus. 379.30
Suspecti sunt torquendi. 1120.40
Suspensio à beneficio quem effectū habet.147.50
Suspensus episcopus an possit præbendas dare, excommunicare,&c. 93.10
Suspensus à canone an possit eligere. 93.50
Suspensus nec eligit,nec eligitur. 269.60
Suspensus ab officio &beneficio an possit agere. 847. 10
Suspensus quis dicitur variis modis. 1907.60
Suspicionis causæ rationabiles nonullæ. 340.50
Suspicio triplex est. 1837.30
Suum iactare nemo præsumitur. T 1156

Tabellio an æquinaleat duobus. 695.30
Tabellionatus officium an possit exerceri per clericos. 1414. 0
Tacens consentire præsumitur. 787.40
Taciturnitas non semper æquiparatur cōsensui. 787. 40
Taciturnitas nō semp habetur de cōsensu. 1337
Tamquam aliquādo potius similitudinem quàm veritatem notat. 426.40
Temerarij iuramenti pœna. 810.70
Temporale an pro decimis dari possit. 1139.10
Tempus quandoque inceptum,quadoque completum requiritur. 115.70
Tēpus ad ꝓuidēdū ecclesijs est diuersū. 210.40
Tempus breue dicitur diuersimode. 267.20
Tempus obligationem non inducit,sed ex tempore consuetudo & præscriptio,ex quib⁹ ius quæritur,causantur. 405.60
Tempus contractus respiciendum. 743.60
Tempus præfigendum accusare noléti vltra qđ non auditur. 796.60
Tempus receptionis litterarum attendēdū,non datæ. 1048.20
tempus receptionis litterarum quandoque cōsideratur,quandoque datæ. ibidem
tēp⁹ lōgū ꝑsumptionem causat maximā.1095.70
tergiuersari quid est. 1759.20
terminus ad appellandū qualiter taxādus.27.30
testamenti definitio. 1169.70
testamentum an possit per clericos fieri.1174.30
testamenti factio,an possit committi alterius arbitrio.in textu & in glos. 1176.60
testatoris volūtas intra quod tempus executioni demandetur. 1170.60
Testificari an possit qui de crimine condēnatus appellauit. 758.20
testis á deit assignare cām sui testimonij.889.50
testis an teneatur prodere vitium suum. 736
testis depositio ambigua contra quem est interpretanda. 638.30
testis pluries cōtra aliquē recipi potest.713.10
testis prętextu criminis repulsus non est punidus. 149.70
testis semel examinatus,qui obscurè deposuit, iterum examinari potest. 754.70
testis vnicus quandoque sufficit. 717.70
testes admittuntur cōtra instrumentum quantumcumque authenticum. 780.30
testes aduersarij reprobari possunt &tres reprobationes fieri. 691
testes aliqui nō sunt cogendi venire ad iudicē. in textu & in glos. 703.70
testes an criminosi sint,quid respondere teneantur. 834.60
testes an possint compelli ad testificandum, in textu. 763.40
testes antiquiores sunt cęteris prędferēdi.318.10

testes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materiæ Glossarum.

Testes compelli an possint, vbi odiosa proponitur exceptio. 730.40
Testi vno an sit credendum. 461
Testes discordes sunt ad concordiam reducẽdi. 712. 50
Testes emẽdati, an possint in causa criminali admitti. 1633.10
Testes etiam publicatis attestationibus possunt induci, si varietur modus agendi, 745.70
Testes examinans multa inquirere debet. 736.60
Testes matrimonio separando admittendos esse præcipuè, qui probatæ vitæ & opinionis sint. 718. 60
Testes in multis casibus recipi possunt lite non contestata. 575
Testes iurare debent remoto odio, amore, commodo, & amicitia. 704.10
Testes lite non contestata in criminalibus, quòd non recipiẽtur. 575.70
Testes minus idonei an sint in causa inquisitionis admittendi. 601.10
Testes minus idonei possunt in exceptis crimini bus admitti. 758.10
Testes mortui an possint reprobari. 576.50
Testes plures in vna dilatione produci possunt. 711. 60
Testes plures quàm duo, in multis casibus requiruntur. 717.70
Testes quos accusator de familia sua adducit nó valent. 718.40
Testes quòd instrumento præferantur. 684.10
Testes quòd lite non contestata contra contumacem possunt recipi, cum de matrimonio carnali, vel spirituali agitur. Item & sententia ferri. 575.40
Testes recepti coram arbitris an fidem faciãt coram arbitris. 752.70
Testes recepti coram arbitro, quod valeant in iudicio. 717.70
Testes secreto, & singuli examinãdi sunt. 754.40
Testes recipi non nisi aduersario præsente, vel legitimè citato, debent. 702,10
Testes secreto & seperatim fiũt examinãdi. 754,40
Testes singuli in cæci testamento se subscribere debent. 1818
Testes si contradicant, quis iuris. 727.70
Testes tam clerici quàm laici in causa ciuili cõpellendi sunt, vbi aliter veritas haberi non potest. 764.70
Testiũ auctoritas an præferat multitudini. 728.60
Testium contrarietas est concordanda, si possit. 827. 70
Testium dignitas est consideranda. 128.40
Testium productioni terminum præfigere iudicem ex officio posse. 690.30
Testibus publicatis super eodẽ articulo nulli in ducuntur. 685
Testium receptio nonvalet, nisi aduersario denũtietur. 742.70
Testiũ reprobationes qualiter fieri debẽt. 751.40
Testimonium ferre, est dignitas. 755.70
Testimonium testium pretio corruptorum non valet. 701.40
Timor mortis an impediat monachari. 1248.70
Titubare quis dicitur. 462.60
Titulus quinque modis dicitur. 201.60
Titulus quid sit. ibidem
Titulus variis modis sumitur. 320.70
Titulum sui beneficij ostendere aduersario, nemo cogitur. 461.70
Titulus sola possessione acquiritur. 1326.70
Transactio, vel pactum ab initio inualidum robur, & vigorem per Papę confirmationem assumit. 445.50
Transactio an in spiritualibus interuenire possit 332.40. & 445.60
Transactio an possit fieri per prælatum sine speciali mandato, 446,50
Transactio ecclesiæ an possit rescindi, ibid.70
Transactio an super re sacra fieri possit. 449.60
Transactio facta de rebus ecclesiæ per prælatum sine superioris consensu successoré non obligar. 450.10
Transactio personalis per Papæ confirmationem efficitur realis. 451
Transactio non fit super matrimonio. 453,50
Transactioni & compositioni, vt contra matrimonium aliquid statuatur locum non esse. 453. 59
Transactio non potest fieri super certo. 516.50
Transactio potius præsumitur personalis, quàm realis. 1067.50
Transactio non vitiatur, etiam si quis vltra dimidiam iusti pretij decipiatur. 1127
Transfert nemo plus iuris quàm habeat. 1323.70
Transgressor consuetudinis æquè punitur sicut transgressor legis. 1235.60
Trebellianica quando, & quibus debeatur. 1185
Treugæ definitio. 458.60
Trinitatis opera sunt inseparabilia. 9.70
Trinitatis nomina sunt triplicia. 13.10
Turpitudinem allegans an sit audiendus. 732.70
Turpitudinem quandoque licet allegare. 792
Turpitudinem allegans quandoq; auditur. 1085
Turpitudinem suam allegans nõ est audiendus, 1162. 70
Turpes personæ si se opponant matrimonio, q̃ audiendæ sint. 1440.70
Tutor incertus dari non debet. 39.40
Tutor etsi inuentarij ante confectionem admini strare non possit, tamen ea quæ modicam dilationem patiuntur gerit. 126.70
Tutor non datur sub conditione. 110,70
Tutor vnus si appellet & obtineat, an prosit alijs. 980. 10
Tutor præest rebus & moribus, 1650,30

V

Valentinianus sine baptismo aquæ saluatus est. 1391,50
Variatio laicis permittitur. 1790.40
Varia in appellationẽ tempora statuũtur. 41.40
Vasallus partẽ feudi, qui vẽdidit, illa priuatur, non toto feudo. 1140.50
Vasallus si vendit feudum perdit illud. ibidem
Velleiano renuntiari potest, sed nõ Macedoniano. 549.70
Velum in monialibus duplex cõuersionis & cõsecrationis. 478.30
Velum est duplex. 1239.60
Vendicationem rei proponens an causam expri mere teneatur. 561.60
Venditor de euictione nõ tenetur, nisi lis mota per emptorem sibi denuntietur. 1127.70
Venditor emptori non tenetur de euictione in tribus casibus. 1128.30
Verba cœlestium mysteriorum grammaticis regulis non subseruiunt. 40.40
Verba rescriptorum secundum ius commune in telligenda sunt. 50.70
Verbum idem propriè & impropriè teneri potest. 69.70
Verbum malum reuocare sapientis est. 207.10
Verba hæc, Prout tibi videbitur iustum, quid significationis importent. 300.10
Verbum dubium in iudicio an contra reum interpretandum est. 688.10
Verba cum effectu sunt accipienda. 1016.70
Verba si sint ambigua, quid iuris. 1424.30
Verbum generale an sit generaliter intelligendum. 1486
Verbum generale & indefinitè prolatũ in priui legijs ad futurum extenditur. 1825.50
Veritas opinioni præferatur, nisi in certis casib⁹. 305. 60
Veritas an sit in matrimonio necessaria. 1430.60
Veritatem celare, est peccatum mortale. 1602.70
Veritas bonæ vitæ, iustitiæ & disciplinæ. 1963
Vexationem redimere an liceat. 16 4.60
Via vna si denegetur, alia non concedatur. 465
Via vna cõceditur, quod alia denegatur, 499.50
Vicaria perpetua est beneficium. 324.40
Vices suas qui simpliciter delegauit, q̃ iurisdictionis nihil penes eum remanserit. 361.50
Victor an hoc ipso quòd victꝰ in expensis cõdẽnatus non sit, appellare possit. 849.70
Viduarũ causæ ad quos spectant. 380,50.548.10
Vigilantibus iura subueniunt. 95.10
Vilissimus habendus est qui dignitate excellit, si ignarus sit. 115.50
Vim vi repellere an licitum sit. 1710.70
Vini plusquam aquæ ponitur in calice. 1380
Violentia fit aut rebus aut personis. 1711
Vir an possit de licentia vxoris intrare monasterium. 1263.60
Vir ingressus monasteriũ à muliere fornicaria reuocari non potest, nec inde exire. 1263. 60
Vir sine consensu vxoris an votum transmarinũ possit emittere. 1277.70
Virgines quando sunt velandæ. 250.30
Virginitas maximum habet priuilegium. 699.70
Virginitatis priuilegium maximum est. ibidem
Virtutem nullus potest habere sine charitate, & qui vnam in actu habet, omnes habet, & qui caret vna, caret omnibus. 237.40
Visitatio quoties in anno facienda est. 1355.10
Visitatores quid facere debeant, & à quo procurabuntur. 1600.60
Vis quid & quotuplex, & quid metus. 482.40
Vis turbatiua de quibus dicitur. 692.40
Vita hominum est corrigenda, 1426.60
Vitium litigij vnde dicitur. 672.50
Vnio ecclesiarum tribus modis fit. 1088. 30
Vnus, dictio æquiuoca. 14.10
Vocatus in ius eat ad prætorem. 910.70
Voluntas coacta, est voluntas. 125
Voluntas an reputetur pro facto. 666.30
Voluntas sine affectu non nocet. 1445.10
Votum cõtinentiæ an debeat de necessitate obseruari à clericis occidentalibus. 1012.10
Votum solemne, 1476.40
Votum simplex. ibidem
Votum continentiæ omnia alia excellit. 146. 70
Votum cõtinentiæ fit propriè & impropriè. ibi,
Vox duplex an possit alicui cõpetere in electione. 883.20
Vsucapio pro dote quãdo locum habet. 1183.70
Vsuræ solutæ an possint repeti. 799.50
Vsuræ per fideiussorem solutæ an possint repeti à reo. 1149.70
Vsuræ qualiter sunt absentib. restituẽdæ. 173.570
Vsura nõ tollitur p periculi susceptionẽ, 1745.10
Vsura centesima quæ. 1789.10
vsurarius an teneatur mittere vsuras suis sumptibus ad eum qui longe abest. 1731.70
vsurarij si totas vsuras restituere non possint, vt qui soluẽdo nó sint, cui soluere teneãtur. 1736
vsusfructus definitio. 1147.70
vsusfructus an possit constitui in rebus, quæ cõsumuntur. 1148,10
vti possidetis si fuerit intẽtatum, qualiter sentẽtia erit proferenda. 692.60
vxorem qui corripit antequam eã duceret, qđ promoueri non possit. 1009.10
vxoris licentia non sufficit ad hoc vt vir eius religionem intrare possit. 1263.60
vxores peti possunt per interdictum de liberis exhibendis. 1427.30

Z

Zelotes quis. 236.30

FINIS.

Proœmium.

GREGORIVS.] In huius libri principio quinque vel sex præcipue sunt prænotanda, videlicet, quę sit intentio, quæ materia, quæ vtilitas, cui parti philosophiæ supponatur, quis modus agendi, & quis libri titulus. 1 Intentio Do. Gregorij in hac præsenti compilatione fuit, diuersas cõstitutiones & Decretales epistolas p decessorum suorum in diuersa dispersas volumina seu compilationes, quæ difficultatem studentib. ingerebant, in vnam compilationem (resecatis superfluis) ad vtilitatem legentium ac studẽtium reducere, prout in eiusdem Do. Gregorij constitutione euidentius declaratur. Materia in hoc opere sunt ipsæ constitutiones & Decretales epistolæ sub singulis tit. collocatę. Vtilitas 2 est, vt his lectis, & intellectis, sciamus discernere inter æquum & iniquum, & vnicuique reddere quod suum est, & in hoc iustitia consistit: vt Instit. de iusti. & iur. in prin. & 22. q. 2. cum deuotissimam. Supponitur Ethicæ. i. morali scientiæ, sicut & alij libri iuris. vnde etiam dicit Imparator, legibus nostris hominum mores intendimus corrigere. C. de secun. nup. l. 1. §. nanque. ibi, Ne in his. Modus agendi talis est. Diuidit enim opus suũ in quinque partes. In prima parte tractat de summa Trinitate & fide catholica, & de constitutionibus, de rescriptis, de iudicibus, & eorum officiis. In secunda parte tractat de iudiciis, & cooperãtib. ad iudicia. In tertia parte tractat de vita & honestate clericorum, & de rebus eorum & ecclesiarum. In quarta de spõsalibus & matrimoniis, & impedimentis eorum. In quinta de accusationibus & criminibus, & pœnis eorum. & sic terminat tractatum suum, ipsum diuidens in quinque partes, ad similitudinem quinq; sensuũ corporis, quos quilibet qui iudicat habere debet, aliter nó est idoneus iudex. Sic enim omnis copula coniugalis restricta est vsque ad quartum gradum, ad similitudinem quatuor humorum corporis humani: vt j. de consan. & affi. non debet. §. prohibitio.

Dicens: Gregorius episcopus, Seruus seruorũ Dei, & c. titulum huius libri ponit.

Vnde versus: *Pars prior officia parat Ecclesiæque ministros.*
Altera dat testes, & cætera iudiciorum.
Tertia de rebus, & vita Presbyterorum.
Quarta docet quales sint nexus coniugiorum.
Vltima de vitiis, & pœnis, tractat eorum. Vel sic, & breuius:
Iudex, iudicium, clerus, sponsalia, crimen.

¶ *Gregorius.*] Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur salutatio. In secunda exordium. ibi, *Rex pacificus.* Prima subdiuiditur, quia primo ponitur quis scribit. secundo quibus scribit, ibi, *Dilectis.* tertio salutat & benedicit. ibi, *Salutem.*

¶ *Glossa sequ. recitetur per modum quæstionis quare se vocat Seruum. &c.*

a ¶ *Seruus.*] Sic etiam Imperator seipsum appellat seruũ. C. de offic. præfe. præto. Afri. l. 1. circa princi. Vel dic q̃ dicit ex humilitate: quia qui maior est vestrum, fiat sicut minister vester. 9. q. 3. nullus primas. Mat. 20. Luc. 22. & Mar. 10. Vel seruus dicitur: quia sicut per seruum acquiritur domino. Institu. per quas perso. nob. acqui. circa princ. ita etiam per D. Papam cuilibet ecclesiæ potest acquiri. j. de censi. cum instantia. in particula quæ decisa est de principio. j. vt lite pen. ecclesia. 2. sic per Imperatorẽ acquiritur hominibus. in auth. constitu. quæ de digni. libe. à patr. potesta. §. illud quoque. coll. 6. & noctes ducit insomnes, vt subiecti sub omni quiete consistant. in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. in princi. colla. 2. & dicit Imperator: Voluntarios labores appetimus, vt quietem aliis præparemus. in authen. vt diui. iussio. subscrip. habe. glorioſi. quæſto. in prin. colla. 8. & infra de resti. spol. c. frequens. †

b ¶ *Filiis.*] bene dicit, filiis: quia solummodo patriarchas, archiepiscopos, & episcopos fratres appellat, omnes alios filios. j. de cri. fal. quam grani.

¶ *Glossa sequens recitat per obiectionem, quòd compilatio non sit generalis, nec omnes liget, ex quo solum, &c.*

c ¶ *Bononiæ commorantibus.*] Et ita non in castris: qm̃ si in castris studeant, beneficia ex priuilegio sibi cõcessa occasione studij habere non debẽt. j. de cleri. non resi. tuæ fraternitatis. 3 Præterea ex quo dicit, Bononiæ, non videtur q̃ aliis mittantur. alibi studentib. & sic non tenentur recipere hanc cõpilationẽ: quia litteræ Papæ non extẽduntur ad alios, quã ad eos quibus mittũtur. vel qui continentur in eis. arg. j. de offic. delega. P. & G. & c. gratum. & c. cum olim. Sed non est ita. omnes enim tenẽtur ad obseruationẽ huius compilationis, sed propter studiũ quod est Bononiæ communius & generalius præcipue in vtroque iure, & ibi quasi de omnib. partibus mũdi sunt studentes: ideo potius Bononiæ diriguntur: & ita omnes tenetur hanc compilationem obseruare, quæ nec possent, nec debẽt singulorũ auribus intimari. 16. dist. quod dicitis. & j. de postu. præla. ad hæc. Et cõstitutio principis post duos mẽses à tempore publicationis oẽs adstringit. in auth. vt fact. nouæ con. circa prin. coll. 5. & j. de senten. excom. nouerit.

d ¶ *Salutem.*] per talẽ salutationem non tollitur excommunicatio, si aliqui scholares, vel magistri essent excommunicati tempore publicationis. j. de sen. ex com. si aliquando. vbi de hoc. Bernar.

Ex pacificus.] Primo ponit exordium, in quo cõcludit finale intẽtum iuris generalis. Secũdo narrationem, in qua ostendit finale intentum huius cõpilationis, seu iuris particularis. ibi, *Sane.* Tertiò conclusionem, ibi, *Volentes.* Prima subdiuiditur: quia primo ponit finẽ vitatoris, i. hominis ad quẽ à Deo dispositus est. Secundò causam deuiationis ab hoc fine. ibi, *Sed effrænata.* Tertiò vt ad debitum finem viator deducatur, concludit legem necessariam, & ostendit tres virtutes ac proprietates legis. tibi, *Ideoque lex.*

CASVS. Præmissa salutatione, sic pone casum in ista constitutione. Rex pacificus, i. dominus noster Iesus Christus pia sua miseratione ab initio mundi disposuit, seu præuidit, subditos suos fore pudicos, pacificos, & modestos. sed ex aduerso surrexit effrenata cupiditas sui prodiga, pacis æmula, mater litiũ, magistra iurgiorũ, quæ quotidie tot litigia generat, q̃ nisi iustitia reprimeret conatus ipsius sua virtute, & explicaret multiplices quæstiones, abusus litigatorũ extingueret fœdus humani generis & concordia exularet, dato sibi libello repudij, extra mundi terminos. Et ideo cõtra istã cupiditatẽ lex ꝑdita est, vt noxius appetitus ipsius restingeretur sub regula iurium, per quã humanum genus informatur vt honestè viuat, alterũ non lædat, ius suum vnicuique tribuat. Secundò in versu illo, *Sane.* ponit Dominus Gregorius cãm huius cõpilationis, dicens q̃ per magistrum Raymundum capellanum suum ad communem vtilitatem studentium fecit redigi in vnũ volumen diuersas constitutiones & decretales epistolas suorum prædecessorũ, quæ dispersæ erant per plura volumina & diffusæ: quarũ aliqua propter nimiã similitudinẽ, quæda propter contrarietatem, quædam propter sui prolixitatẽ, confusionẽ inducere videbantur. Quædam etiã vagabãtur extra volumina supradicta: de quibus (tanq̃ de incertis) frequẽter in iudiciis dubitabat. Adijciens insuper quasdã cõstitutiones & decretales epistolas suas, p quas quædã quæ in prioribus erant dubia, declarãtur. In fine præcipit do. Gregorius Papa, vt hac tantum cõpilatione vniuersi vtãtur i iudiciis & in scholis, districtè prohibẽs, ne aliquis præsumat aliam facere compilationẽ sine licentia sedis Apostolicæ speciali. Nota formam salutationis hic, quam generaliter omnibus facit dominus Papa. Nota q̃ subditi & ecclesiarum prælati pudice, honeste, sobrie & modeste viuere debent. Not. q̃ cupiditas est mater litium, & magistra iurgiorũ. No. q̃ per iustitiam reprimitur cõ natus cupiditatis. Not. quòd per iustitiam quæstiones implicitæ terminãtur. Not. quòd effectus iustitiæ est remouere lites, & sic per consequens tollit cupiditatem. Not. q̃ tria sunt præcepta iustitiæ. Nota quòd tribus de causis iura corrigũtur, scilicet propter nimiam similitudinem, contrarietatem, & prolixitatẽ: & sic vnũ ius corrigit aliud, & reddẽda est ratio quare corrigitur. No. quòd princeps non tantum per se potest iura statuere, sed per alium. No. quòd communis vtilitas attendi debet, tamen studẽtium diligentius attendenda. No. quòd licet par in parẽ non habeat imperium: tamen successor statutum antecessoris corrigere potest & declarare: & sic nota quòd per posteriora priora declarantur. No. quòd ista compilatio est canonica, & in isto prooemio approbata, & ideo in iudiciis fidem facit. No. q̃ nemo post istam compilationem decretalium aliam facere præsumat sine licẽtia sedis Apostolicæ speciali.

e ¶ *Rex.*] Alibi appellatur imperator. 11. q. 3. Iulianus.

f ¶ *Pacificus.* Qui vt pacem doceret, venit in mundum. 23. q. 1. nisi bella. regnum tamen eius non est de hoc mundo. ea. causa. q. 3. §. j. & in Euang. Ioan. c. 18. Tanc.

¶ *Glossa sequens determinat qualiter Deus rex pacificus aliquid disponere dicatur.*

g ¶ *Disposuit.*] scilicet per prouidentiam & prædestinationẽ, non necessitate: quia vasis iræ, & c. 23. quæst. 4. Nabuchodonosor. & ca. vasis iræ. de pœn. distin. 4. c. in domo patris. §. sic itaque. & in præ-

1 Titulus huius libri in manuscriptis vetustissimis ita habet: Incipit compilatio decretaliũ Dñi Gregorij Papæ noui.

2 Quod alij dicunt, causam finalẽ, & ponit hic glo. causam finalem proximã. Causa vero finalis remota est felicitas & beatitudo quæ sequitur ex causa proxima: vt in proœm. ff. §. discipuli. 1. in fi. Io. Andr. in no.

3 Concor. text. in l. generaliter. §. 1. C. de epis. & cler. not. Bar. in l. fin. ff. de colla. plenius i authent. habita. C. ne fil. pro pat.

† In vno manuscripto Vaticanæ legitur, Parisius in altero, Bononiæ & aritius, sed vt pluri mũ omnes habent, Bononiæ.

Universidad de Deusto

ced.& seq.§§.

a ¶*Pudicos.*]idest castos.sic & Imperator subditos suos castitatē seruare hortatur.vnde dicitur:castitas sola est quæ cū fiducia potis est Deo animas præsentare.2 in authen.de leuonibus.§.sancimus.coll.3.quæ suaderi potest,imperari vero nō potest.32.quæst.7.integritas.Vnde debemus esse pudici: quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius.32.quæ.5. nec solo. ADDITIO.Et 23.distī.his igit.ibi, Nō vagi oculi. Hugo de Folleto: Pudicus oculus ianitor est cordis,& excludit quicquid indecens nouerit. Impudicus quærens quod placet per omnia discurrit, volentes intrare patitur, nolentes hortatur. Inde oculi prima tela sunt adulteræ.Ioā. And.in nouel.

b ¶*Pacificos.*]id est pacem custodientes. vnde etiam dicitur:Beati pacifici,quoniam filij Dei vocabuntur.23.q.1.noli. & Matth.c.5.Tancred.

c ¶*Modestos.*]i.tēperatos:qa qlibet debet habere in se tēperātiā, vt sciat seruare misericordiam & rigorem,vel simul vtrunque,45.distin.disciplina.Ber.

d ¶*Cupiditas.*]quæ est radix omnium malorū.47.dist.bonorum. in auth.vt iudi.sine quoquo suffr.§.cogitatio.coll.2. 3 & hoc idem innuitur.de pœnit.distin.2.§.quia radix omnium.post illum.§.ex præmissis.Ber.

e ¶*Sui prodiga.*]Quia non solum rerū, sed etiam famæ quis prodigus est:vt habetur.C.de iis qui poten.no.l.1.in fi.& infra,de accu,cap.prælatorum.aliàs,cap.vlti.& talis crudelis est, qui famam suam negligit.12.quæstio.1.nolo.Et verè:quia omnis ætas ab adolescentia prona est in malum.12.quæstio.1.omnis ætas.aliàs, cap.1. Et omnis creatura sub vitio est.de pœnit.distinct.2.capitu.principium.§.charitas.versſicut ergo,& humana natura quodammodo labitur ad delicta.in authentic.de monach.§.si quis igitur.colla.1. & procliuus est hominum cursus ad voluptatem, & natura est imitatrix vitiorum.20.quæstio.3.procliuus.vnde Claudianus:Procliuior vsus,in peiora datur. Sed in eo quod dicit prodiga, videtur sibi contraria littera ista : quia primo dixit cupiditas : quia qui est cupidus, non est prodigus. Sic intellige, cupiditas refertur ad retentionem temporalium, prodigalitas ad euacuationem virtutum : quia vnum expellit aliud.32.quæstio.1.cum renunciatur.Ber.

f ¶*Nouæ litigia.*]hoc ideo dicit:quia humana natura prona est ad dissentiendum.infra de concess,præben.quia diuersitatem.& ff.ad Trebel.quia poterat.& de conse.distinct.4.sicut in sacramentis.§. item si posset.& ff.de arbitr.item si vnus.§.vlti. & semper nouas deproperat edere formas.C.de veter.iur.enu.l.secunda.§.sed quia diuinæ.& in procemio sexti libri. Et natura introductum est vt plura sint negotia quàm vocabula.ff.de præscript.ver.natura.vnde dicit Imperator,quòd natura nouitates quotidie nititur inuenire:vt in auth.quibus modis natu.effi.leg.§.si quis vero.colla.6.

4 Et ideo nouis morbis noua conuenit antidota præparari.j.de iur.calum.cæterum, Et varia experimenta morborum, varia nos cogunt remedia inuenire.50.distinct.vt constitueretur. Et quod medicamenta morbis exhibent,hoc iura negotiis.in authen.hæc constitu.quæ innouat constitutionem.in princip.coll.8.Et quę de nouo emergunt,nouo auxilio indigent.ff.de interog.act.de ætate. §.ex causa.& ff.vt i poss.leg,l.plane.& ff.de vent.inspic.l.1.in prin. & j.de offi.deleg. infinuāte.& j.de excep.pastoralis.j.de testib. præsentium.& c.penul.

g ¶*Iustitia.*]quæ ab aliis virtutib.augeri , & ad maius apparere desiderat.in authen.de referendariis.§.propterea.coll.2.

h ¶*Libello repudij.*]quē olim maritus dabat vxori.j.de diuor.gaudemus.in fi.& ff.de diuor.l.2.§.in repudiis.

i ¶*Lex proditur.*]Vt humana coerceatur audacia,& tuta sit inter improbos innocentia.4.distin.factæ sunt autem.nam per leges nemo bene facere cogitur,sed male agere prohibetur.23.q.5.ad fidē. Et expone,proditur.i.de nouo ,pmulgatur:vel ideſt,aperit, & manifestatur.Et dicitur lex,quia ligat.vel legitime agit obseruatores remunerādo,transgressores puniendo,3.dist.omnis lex.ff.de iu.& iu.l.1.Ioan.And.

k ¶*Limitetur.*] Limes est agrorum discretio. 5 Vnde versus:
*Limes erat positus,litem vt discerneret agris.*infra,de ver.sign. forus.

¶*Gloss. sequ. declarat quomodo intelligatur verbum , honeste viuere.*

l ¶*Honeste vivat,&c.*] Hæc sunt tria præcepta legis, de quibus habes ff.de iust.& iu.l.iustitia. §.1.& Insti.eo.tit.§.iuris præcepta.& sic sunt intelligēda honeste viuere quantum ad se:in his, scilicet quæ nobis cum agimus, quæ honestas circa matrimonium consideratur. ff. de rit.nu.l. semper. 31. distinct.Nicæna.& circa mores.ff.de tu.& cu. da.ab his.l.scire.§.pen. & §.vlti.Ber.

m ¶*Alterum nō ladat.*] In his,scilicet quæ circa alios agimus.vnde illud : Quod tibi non vis fieri , alijs non facias.in prin.decretorū, distin.1. humanum genus.et infra de maiori-

tate & obedientia.cap.dilecti. 6

n ¶*Ius suū vnicuique tribuat.*]siue sit pœna afficiēdus,siue pmio remunerandus.distin.3.c.fi.& infra titu.proxi.c.firmiter.§.1.in fin. Et per hoc dicitur seruire Deo,sibi,& proximo.& summū bonum in vita est iustitiam colere, et ius suum vnicuique tribuere.12.q.2. cum deuotissimā. Et per hoc quod dicitur, vnicuique, datur intelligi qualiter debeat se habere erga superiorem, parem, et subditum.

o ¶*Sane.*]Ista secunda pars in qua ponitur narratio , subdiuiditur:quia primo ponit euentum circa cōstitutiones ecclesiasticas correctioni submittendas:et ponit materiam et causam impulsiuam huius compilationis.Secundo cōcludit causam finalem:ibi, *Ad communem.*Tertio causam coadiuuatiuam : ibi , *per dilectum.* Quarto formalem:ibi, *resecatis.*Et hæc diuisio sufficit pro sumario.Abb.Siculus.

p ¶*Constitutiones.*]Constitutio est quam princeps facit proprio motu.Decretalis epistola est quando respondet ad consultationem.j.de sen.excom.c.si concubinæ.

q ¶*Similitudinem.*]Idem dicit Imperator,et eādem causam assumit.C.de nouo co.facien.§.quibus specialiter.et de emen.co.do. Iust.§.supradictis.

r ¶*Contrarietatem.*] et ideo cōpilatio antiqua nō fuit legitime ordinata:quia nulla contrarietas debet esse in iure.C.de vete.iur. enucl.l.tanta.§.contrarium.ideo in præsenti compilatione nullum debet contrarium reperiri.

s ¶*Vagabantur.*]Quas videbitis per titulos collocatas istæ non erant in antiqua cōpilatione,& sunt istæ.j.de seruis non ordi. miramur.j.de biga.à nobis.& ita de aliis.

t ¶*Per dilectum.*]Et recte & ordinate.debent enim taliter compilari decretales,vt ordo temporum ipsarum ex illarum cōpositione & dispositione claresçat:primis in primo loco,posteriorib.in secundo ponendis:vt C.de no.co.fa.in 1.cōsti.in §.quibus specialiter.quod quidem seruatur in præsenti compilatione:sed in anti qua non. Et qui eas componunt,non solum debent esse gloriosi doctrina legum , sed experientia rerum:vt C.eod.tit.consti.2.quæ est de Iust.co.com.vnde per ordinationē istius cōpilationis illas scietis,quis illorum,quorum tempore constitutiones,cōsilia, decretales,edita sunt,præcesserit.

u ¶*Resecatis.*]Potest ergo dominus Papa derogare cōstitutionibus prædecessorum suorum,non obstante q̄ par in parem non habet imperium.ff.de arb.l.nam magistratus.& est ratio:quia eadem persona censetur cum eo cui succedit,& nemo potest sibi hanc legem imponere,ne liceat sibi à prima volūtate discedere.ff.de leg. 3.l.si quis in prin.

x ¶*Declarantur.*]infra de regular.statuimus.quæ exponit illam, consulti.

¶*Gl.seq.obijcit,soluit,opponit,& oppositioni respōdet:dem̄ū principaliobiectioni dat sedam solutionē:vltimo formal,& solvit duas qōes.*

a ¶*In*

1 De hoc dic vt no.infra de elect. vt circa.lib. 6.to.And.in nouel.

2 Infra de ele.quia diligētia.& c. quod sicut. in fin. & de con.præbē. cōstitutus. Io Andr. in nouel.

a ¶*In iudicijs.*]Sic ergo videtur q̄ omnibus decretalibus istis vti possumus in iudiciis : quia indefinita æquipollet vniuersali. 1 19.dist.si Romanorum.& j.de priuil. quia circa. & ff.de serui.si cui.ff.de ser.vrb.præd.l.si seruitus.& ita non est hic aliqua indulgentia siue dispensatio.quod falsum est, immo multæ sunt, 2 & indulgētia non debet trahi ad cōsequentiam. 7. q. 1. petisti. & Insti.de iure nat.§.plane.Dicas quòd propter vnam decretalem , vel duas aut plures nec plus nec minus est. & est simile de conse.distin.2. reuera.in princi. vbi dicit quòd omnes illi qui manducauerāt de manna illo , quod pluit filiis Israel in deserto, mortui sunt: & tamē Caleph & Iosue non fuerūt mortui in deserto,immo intrauerunt terram promissionis,76.distin.ieiunium.& ita modicum quid nō nocet.nam modica res nō inducit simoniam.infra de simo.& si quæstiones.Arg. contra : quia pro modica re datur actio furti.14.q.vlt.3 c.vlt.& pro sex solidis tantū committitur simonia.infra de simon.ex tuæ fraternitatis.& pro vna gallina committitur furtum.Insti.de rerū diui.§.gallinarum.Solu.dic , in talibus affectus & intentio committētis consideratur.Vel dicas,quod dicit in scholis,refertur ad decretales illas quæ continent indulgentiam siue dispensationē: quia illæ debent legi in scholis,vt per doctrinā sciatur vbi & quādo sit dispēsandum,Quæ vero ius commune continent,referūtur ad vtrunque:quia illis vtimur in iudiciis & in scholis.Si vero decretalis aliqua de cætero inueniatur extra compilationem istam, quid fiet? Tene quod dicitur infra de fid.instr.c.pastoralis.Hic præcipit Papa vt tantum hac cōpilatione vniuersi vtantur. Quid erit si aliqui vellent vti & legere priorē? Dico q̄ illi essent excōmunicandi:quia faciunt contra mandatum principis.j.de maio.& obe. si quis.& 23.q.1.generali.

3 Concor. tex.in l si ab ducta. cum glos.fi.& ibi Cy.& Pe.de Bel.per. C. de furt.melius in l sed nec ff.de cō di.fur.

¶*Glossa seq.primo dicit quare hec rubrica fuerit præmissa. Secundo tractat de fide per modum summæ,quærens de quatuor , quæ ordinate prosequitur.*

DE SVMMA † TRINITATE, &c.

† Quare dicatur, summa,& quare Trinitas, vide per Hostiē. in sum. huius tit. in prin.

QVoniam omne quod non est ex fide, peccatum est.26.quæst. 1.§.1.ad Rom.14.& infra de præscrip.quoniam omne.& ordo nostræ reparationis à fide sumpsit exordium:ideo de fide catholica primo est agendum.Et quia in fide primo instrui debemus, vt sic ad baptismum creduli veniamus.de consecra.distinc.4.ante baptismum . videndum est ergo quid sit fides, prout hic accipitur, & quot modis accipiatur fides, & quot sint species fidei , & quot articuli , quod præmium credentium , & quæ sit pœna non credentium . Fides enim multis modis dicitur. Dicitur fides quandoque idem quod sacramentum baptismi.45. distinctio.de Iudæis . & infra de baptis.& eius effectu. debitum. Item dicitur fides castitas tori.27.quæstio.2.coniuges. 28.quæstio.1.caue.& infra de iureiurand.quemadmodum. & est vnum de tribus bonis matrimonij.ead.causa,& quæstio.27.quæstio.2.omne itaque.infra de condi.appo.c.vlti.Item dicitur fides securitas,siue pactum,quæ etiam hosti seruanda est.23.quæstio.1. noli.Item dicitur fides quandoque conscientia.infra de restitu. spolia.litteras.§.nos autem.circa princ.& infra de præscrip. quoniam omne quod non est ex fide.i.conscientia.de pœni.dist.3.quærat.§.item illud Ambr.aliàs est ver.Item dicitur fides credulitas, secundum quam credimus id quod non videmus.Fides enim est de re non vista.de pœn.distin.4.in domo.vers.et si abiero. vnde etiam dicitur:Fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum.Item dicitur fides promissio,Insti.de rerum di.§. venditæ.et infra de spon.duo.c.1.Item alio modo dicitur fides collectio artitulorum : vt hic.& 24.q.1.hæc est fides.præterea et in symbolo Athanasij dicitur:Hæc est fides catholica, quam nisi, &c. Item dicitur fides æquitas in actionibus considerata.Instit.de act. §.actionum autem quædam sunt bonæ fidei,quædam stricti iuris. Fides vero sic describitur ab Apostolo in epistola ad Hebr. prout hic sumitur.Fides est substantia rerum sperandarum , argumentum non apparentium. Et dicitur substantia sperandarum rerum:quia sperare debemus quod dictum est à prophetis, esse futurum.Argumentum non apparentium dicitur:quia per prophetias iam completas debemus habere argumentū,ideſt,probationem non apparentem de futuris complendis , scilicet de die iudicij,et de fine mundi. Sed videtur quòd definitio ista non sit bona:quia vera definitio conuertibilis debet esse cum suo definito : sed hæc non est conuertibilis : quia

uersi vtantur [a] & in scholis , districtius prohibemus , ne quis præsumat aliam facere absque auctoritate sedis Apostolicæ speciali.

TITVLVS PRIMVS.

De summa Trinitate & fide catholica.

¶Innocentius tertius in concilio generali. †

† Lateranē. c.1.& c 1.eo. tit.in 4.com pilatione.

¶Tractat de trinitate,& ipsius operibus:de fide & articulis fidei.

quòd ipse sit qui in altari quotidie conficitur. ad futura , quia credere debemus ipsum venturum & iudicaturum viuos & mortuos, & ita videtur esse insufficiens ista definitio. & licet diuersa tempora comprehēdat, vna tantum fides esse videtur. 4 Vnde satis potest dici,quòd non est vera definitio,sed quædam notificatio fidei ab Apostolo dicta.Potest autem magistraliter definiri:Fides est voluntaria certitudo absentium infra scientiam, & supra opinionem constituta.Scientia enim habet cognitionem , fides vero non.Vnde dicit Augusſ.Fides est credere quod non videsde pœni.distin.4.in domo.Species autem fidei sunt duæ.Vna est formata,quā habent boni:& est alia informis,quā habent mali, & existentes in mortali peccato : & fides eorum caret forma. Prima est virtus à qua dicuntur fideles quicunque baptizantur. de confecr.distin.4.si qui apud.& talis fides dicitur informata charitate.Vnde sic potest definiri:Fides est qualitas,qua quis credit quod diligit.charitas dignior est,penes quam consistit omne meritum:& est fons viuus,cui non communicat alienus scilicet à fide.infra de regu.licet.in fin.et de pœni.distin.1.omnis qui non diligit.Vnde dicitur,fides nostra est virtus quam charitas comitatur.Vnde dicit Augusſ.Fides quæ per dilectionem operatur , est fundamentum omnium virtutum.1.q.1.cum Paulus. & alias ita definit.Hæc est fides quæ per dilectionem operatur.de pœnit.dist. 2.charitas.§.item dominus,Amen.ver.hæc est fides.& non ea quæ dæmonū est,qua credūt,et cōtremiscunt. De fide informata charitate dicit Abacuch propheta:Iustus autē in sua fide viuit. Fides nostra est eadē in substātia cū fide antiquorum,vt dictū est:quod probat Euangelium,Turbæ autem quæ præcedebant , & quæ sequebantur , clamabant dicentes , Osanna 5 filio Dauid. Distant tamen in qualitate:quia quod ipsi credebant de futuro , nos credimus de præteritis,scilicet Christum natum et passum. 6 Principales autem articuli fidei nostræ sunt septem , secundum quod septem sunt dona Spiritus sancti : quos quilibet Christianus scire tenetur:clerici explicite, laici implicite, & credere sicut tenet Ecclesia:et sunt hi:Incarnatio siue natiuitas , baptismus , passio Christi siue mors eius,descensus ad inferos, resurrectio,ascensus in cælum, aduentus eius in iudicium, De quibus habes in prima constitutione , firmiter.pro quibus Ioan.in Apoc.legitur fleuisse, vbi dicitur : Vidi librum signatum septem sigillis formam imprimentibus in cælo & in terra,& apud inferos:& nemo fuit dignus aperire librum nisi Leo de tribu Iuda.Et isti septem articuli patent in hic versibus.

4 De hac dictiōe, fides, vide melioꝛem gl.de iure in c.monet.in versi. neque.22.q. 1.& per Leg. in rub.C.de sum.trini.& fi.catho.

Nascitur,abluitur,patitur,descendit ad ima:
Surrexit,scandit,veniet discernere cuncta.

Secundum quosdam theologos, sunt duodecim articuli fidei propter duodecim Apostolos qui eadem hora instinctu Spiritus sanctis symbolum composuerunt.Vnde dicitur symbolum à syn, quod est simul, & bolus, quod est morsellus : quia vnusquisque Apostolorum suum morsellum , ideſt, partem suam apposuit.Et est aliud symbolum maius , quod cantatur in missa , in Nicæna synodo factum propter Græcos, qui non credebant quòd Spiritus sanctus procederet ab vtroque.de consecr.distinctio.5.capitu. vlti.& penulti.Est & tertium symbolum Athanasij : Quicunque vult.quod cantatur in prima.Istud potest appellari quartum symbolum:& ita sunt modo quatuor sicut quatuor Euangelistæ.Prærmium vero credentium est vita æterna. Pœna vero non credentium est gehenna perpetua , iuxta illud: Hæc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit,saluus esse non poterit:& qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit,infra de bapt.& eius effectu.maiores. 7 Ber.

5 Secūdum Augusſ est vox obsecrantis, magis affectū significans, quàm rē ali quam expri mens.

6 De articulis ad humanitatē Christi spectantibus loquitur. Vide S. Thom 2.2. q. .arti.8.q. 2.art.7.

7 Concor. text.in l.inter claras. circa med. C.eo.tit.

Ad Hebr. cap.11.

De hac materia habes de conse.dist.3.c.vlt.de cõse.dist.5.c.pen.& vlt. 22.dist.per totum.23.dist.qui episcopus.

Firmiter.] Nõ solet summari,sed, ꝓ summario diuiditur in duas partes principales.Secunda ibi, *Vna vero*.Prima tractat de summa trinitate, & eius operib.

CAP. I.

FIrmiter [a] † credimus [b] & simpliciter [c] confitemur:quòd vnus [d] solus est verus [e] Deus æternus [f],immẽsus [g], & incommutabilis [h], incõprehensibilis [i],omnipotẽs [k], & ineffabilis [l] Pater,& Filius, & Spiritus sanctus:tres quidẽ personæ,sed vna essentia†,substãtia,seu natura simplex omnino [m]:pater à nullo,filius à patre solo,ac spiritus sanctus pariter ab vtroque:absque initio,semper,ac sine fine:pater generãs, filius nascẽs,& spiritus sanctus procedens, consubstantiales,& coæquales,& coomnipotẽtes [n], & coæterni [o]: vnũ vniuersorũ principium: creator omnium visibilium & inuisibilium, spiritualium & corporaliũ: qui sua omnipotenti virtute simul [p] ab initio temporis vtrãque de nihilo condidit creaturam,spiritualem & corporalem, angelicam videlicet & mundanam: ac deinde humanam [q] quasi cõmunem [r] ex spiritu & corpore constitutam.Diabolus [s] enim quia vbi rõ deficit,fides supplet.de cõse.di.4.c.nihil est aliud.& dist.vlt.c.vlti.arg.vt ꝓ sermo sonat, effect⁹ sentiat.i.fides.de cõse. dist.2.c.reuera.i fi.ꝙa fides est de re nõ visa.de pœ.di.4.i domo.i fi.

Fides supplet, vbi ratio deficit.

† Hanc decretalem,& seq.eruditissime explicat B.Thoc opusc.23.& 24.tom.1.

† Similis text.est in effectu, in l. nullus hæreticus.C.eo. tit.

b ¶*Credimus.*]Hoc ideo dicit:ꝙa dubius i fide, infidelis est.j.de hær.c.1.& arg.22.q.1.oẽ quod.in fi.Et est simile de accusato contra quem nihil est probatũ,& sic remanet dubius qñ se non purgat, Et quia fides est exordium nostræ reparationis:ideo prius de ea ꝑmittit,ꝙa prius homo debet instrui in fide.de cõse.dist.in.4.ante baptismum.& c.ante 20.

¶*Glo.seq.dat tria similia, & submittit genus.*

c ¶*Simpliciter.*] Fides enim simplicib⁹ verbis est proponẽda. 23. dist. q. eps.& 24.dist. quando.Sic & testimonium debet esse purũ.3. q. 9. pura.& simplex debet esse constitutio, similiter & lex.4.distin. erit autem.Sic & quælibet scriptura si obscure loquatur,pro non scripta habetur.ff.de iis. quæ pro non scri.hab. l.1.sic & testimonium obscurum non valet.infra de prob.in præsentia.& infra, de test.cum clamor.& ff.de inter. ac. de ætate.§. nihil interest. Et generaliter nunquam per extranea verba res est proponenda, sed per vsitata.arg.37.dist.relatum.Ioãnes.And.

Obscuritas est fugiẽda.

† Similem & ferme in terminis. text. habes C. eo. tit. in l. inter c'aras.§.omnes vero. versi. & qñ vni genitus filius,&c.

d ¶*Vnus.*]hoc dictum fuit ad differentiam plurium planetarum, quos quidam colebant tanquam Deos.

e ¶*Verus.*]dictus est ad differentiam fictorum.

f ¶*Æternus.*]hoc ideo.dicit,ꝙa misericordiæ Dei nec mẽsuras possum⁹ ponere,nec tpa definire.de pœ.di.1.multiplex.& 26.q.6.is q.g

g ¶*Immensus.* id est,sine mensura:vnde dicitur.Intra omnia nõ inclusus,extra omnia non exclusus,supra omnia non elatus.

h ¶*Incommutabilis.*]22.q.4.incõmutabilis.& tñ dat cuncta moueri.vnde Boeth.3.de cõsola.Stabilisq; manẽs dat cũcta moueri,& c. sæpe tñ mutat sententiam suam,vt ibi dicitur,& c.vnusquisq;.i fi.

Boethius.

i ¶*Incomprehensibilis.*]vnde in veteri lege dicitur. Bestia ꝙ monte tetigerit,lapidabit.& illud:Accedet homo ad cor altũ,& exaltabit Deꝰ ab eo.& illud:O altitudo diuitiarũ sapiẽtiæ & sciẽtię Dei, q̃ incomprehensibilia sunt opera † eius,& inuestigabiles vię eius.

† iudicia.

k ¶*Omnipotes.*]ꝙa oĩa ꝓt quæ decẽt eius potentiã,& quæ posse est aliq̃ posse.vnde peccare ñ põt:ꝙa peccare nõ est aliq̃ posse: vt ait Aug.imo est aliq̃ nõ posse.vt de pœ.dist.2.c.vlti.§.charitas.

Peccare nõ est aliquid posse.

l ¶*Ineffabilis.*]vñ illud,Sapiẽtiã eiꝰ q̃ senarrabit?quasi dicat,nullꝰ.

¶*Glo.seq.tractat de triplici compositione,& dat simile in anima.*

m ¶*Simplex omnino.*]not.ꝙ multiplex est cõpositio.Est eñ ꝓprie cõpositio partis ad partes,vt i reb.corpalib⁹.Itẽ est ꝓpositio,ꝓprietatis ad subiectũ,vt rationabilitas i aĩa.Itẽ formæ ad substãtiã,& substãtiæ ad formã,& nulla istarũ cõpositionũ cadit i Deũ:& ideo dĩ simplex oĩno.i.i quolibet sensu cõpositionis.2 Et pone quasi similе i aĩa,cuius substãtia simplex est:& tñ tria reperiunt in aĩa.Intellectus ꝙ cõcipit:rõ ꝙ discernit:& memoria q̃ cõseruat.Intellectus ꝓcipiẽs,patri primo operãti cõparat.Rõ discernẽs cõparat filio,qui est sapiẽtia patris,disponẽs oĩa in cœlo & i terra.Memoria conseruãs cõparat spũi sancto, 3 q. oĩa bona corraborat & confirmat.Sicut ista tria idẽ sunt in substantia cum aĩa:sic & tres pſonæ pater & filius & spiritus sanctus idem sunt in substantia.

2 Nam si esset quid cõpositũ: esset dare aliquid prius Deo, s. partẽ eius, quod nõ est intelligibile.

3 Alii dicũt ꝙ memoria patri, intellegentia filio, volũtas spiritui sancto. alii ꝙ intellectus patri, volũtas filio memoria spiritui sancto. & de hoc ꝙ Host. in sum.c.de tit.3.1.Ioan. And.

n ¶*Coomnipotentes.*]vt in symbolo Athanasij,sed tamen non tres omnipotentes,sed vnus omnipotens.

¶*Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

o ¶*Coæterni.*]sed cõtra vĩ dicto symbolo,vbi dicit:& tñ nõ tres æterni,sed vnus æternus.Sol.hic ponunt adiectiue istæ dictiones, ibi autem substantiue.hæc est differẽtia,hic designãt personas, ibi essentiam,sed totæ tres personæ coæternę sibi sunt & coæquales.

p ¶*Simul.* vnde Salomon:Qui manet i æternum, creauit omnia simul.vnde in Gen.In principio creauit Deus cœlum et terram: quod simul factum fuit,sed simul dici non potuit.

q ¶*Humanam.* Quia prima die angelos creauit,et sexta die creauit homines.

r ¶*Quasi communem.*]idest mediã inter angelicã et mundanã vel communẽ.i.vtriq; conformẽ:quia in pluribus cõformat se cũ angelis.5.in ratione et discretione:et in multis cum inferioribus.creaturis:quia sentimus cum illis,& in pluribus aliis.

s ¶*Diabolus.*]Dicitur criminator,et est græcum vocabulum deriuatur autẽ a dia,quod est duo : & bolus,quod est morsellus.quia duos bolos tantum de corpore & anima quærit facere.

2 ¶*Dæmo*

a ¶*Dæmones.*]Dæmõ interpretat sciẽs.Et est arg.ex hac littera,ꝙ de bono procedat malũ:quòd est falsum,vt hic exponitur:quia angelus non habuit remedium sicut homo:quia homo peccauit per suggestionem, angelus per se sine alterius suggestione, vt dicit littera sequens.

¶*Glo.seq.quærit,arguit negatiue,soluit ꝓtrariũ, & argumẽto respõdet.*

b ¶*Creati sunt boni.*] Nunquid est idẽ de homine? Vt ꝙ non. ꝓ hoc qđ dicit Apꝰ. Eramus em natura filij iræ sicut & ceteri:à qua nullus liberat nisi per fidẽ. de cõse.dist. 4.c. 2. qđ incipit. firmissime. Dicas ꝙ homo ab initio bonus creatꝰ fuit sicut & angeli, & in charitate. vt de pœn.dis. 2. c.tolle charitatẽ.ver. Adam vero. & c. seq. & c. princeps. vt ꝙ homo creatus fuit immortalis.de cõse.dis. 4. placuit igit. versus fi.dist.Et auctoritas ꝓdicta sic debet intelligi, Eramus enim natura filij iræ.i.eramꝰ digni pœna ęterna, siue debitores iræ. i. pœnæ æternæ,natura.i. inseparabili vitio. s. originali peccato. Originale enĩ peccatũ ita inhęret humano generi sicut fi ef set ei naturale:ꝙa sicut natura nos non deserit dũ sumus, ita nec originale peccatũ:sed tamẽ post baptismum nõ nocet.de cõse. dist.4.c. 2.

† Similem & ferme in terminis. text. habes C. eo. tit. in l. inter c'aras.§.omnes vero. versi. & qñ vni genitus filius,&c.

c ¶*Per se.*]idest ex proprio defectu.

d ¶*Diaboli suggestiõe.*] & ideo magis puniendus est diabolus q̃ ipse faciens. 86. dist. tanta. cir.fi. ibi, *Eos vero*. Nec illud excusat diabolũ, si homo illud aliàs factus⁹ esset.ff.de ser.cor. l.1.§. qui igif.licet videre ꝙ pro tola tñ exhortatione non debeat teneri.nõ enim qui exhortatur,mãdatoris opera fungit.ff.de iis qui no.inf.l.ob hæc verba.in fi. Nec id excusat hominem, qđ cõsilio alterius fecit: quia debuit et potuit explorare apud semetipsum an expediret ei tale cõsilium. ff. manda.l.1.2.in fin. et si dubitabat, potuit consulere peritiores. Quare imputatur alicui. ff.de iur.& fac. igno.l. regula.§. sed iuris.& ff. de bono.possess.in bonorum.in fi.& 37, dist. §.vltimo.

† extremũ iudicium.

¶*Glo.seq.declarat triplicem legem sub triplici tempore.*

e ¶*Ordinatissimã.*]Hæc fuit dispositio:quia tria fuerunt tpa,tempus ante legem, & tẽpus sub lege, et tempus gratiæ.In tpe ante legem habebant homines ius naturale, quo regebantur,quod consiliebat in his duobus præceptis contentis his versibus.

Quod tibi vis fieri,mihi fac:quod non tibi,noli.

Versus.

Sic potes in terris viuere iure poli. dist. 1. in prin.In tempore sub lege regebantur decalogo Moysi dato à Deo : & tunc continebant omnia in figura,quæ cõpleta fuerunt tpe gratiæ,qñ Dei filius nos docuit ꝑcepta completæ.& hic est ordo de quo hic dicit.

Trinitatis opera sunt inseparabilia.

f ¶*A tota trinitate.*]Hoc ideo dicit,quia inseparabilia sunt opera trinitatis. de cõse.dist.2.c.vlt.in fin.& 28.q.1.sic enim neq;. circa prin.Nec potest filius à se facere quicquã,nisi quod viderit patrẽ facientem.de cõse.dist.5.cap.vlt.in fi.

g ¶*Incarnatus.*]Hic explicatur primus articulus fidei.

h ¶*Vna.*]Hoc fuit figuratum in arca Noe,Gen.7.vbi fuit redemptio sanctorum per duas naturas,quo ad opinionem et veritatẽ.

ADDITIO. Per duas naturas,s.lignι et aquę.Habuit etiã includi-

sio in arca,per quam tunc fuit saluatum genus humanũ, figurare i inclusionem diuinitatis in humanitate, per quam erat saluandum.Ioan.And.

i ¶*Impassibilis.*] 22.q.4.incõmutabilis.& hĩ figura his versibus:

Nil Isaac patitur,aries fit victima Christo.

bolo pœnam perpetuam,& isti cũ Christo gloriã sempiternã.

¶*Tractatur hic de sacramentis Ecclesiasticis.Abb.Sicul.*

¶Vna† [q]vero est fideliũ vniuersalis ecclesia, extra [r] quã nullus omnino saluat. In qua idẽ ipse sacerdos est sacrificium [s] Iesus Christus,† cuius corpus & sanguis in sacramento altaris sub specieb⁹ panis & vini [t] veraciter cõtinentur, trãsubstãtiatis pane in corpus & vino in sanguinẽ potestate diuina:vt ad perficiendũ mysteriũ vnitatis,accipiamus ipsi de suo,quod accepit ipse de nostro.¶Et hoc vtique sacramentũ nemo potest cõficere nisi sacerdos,q̃ rite fuerit ordinatus secũdum claues [u] Ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis, eorumq; successoribus Iesus Christus. ¶Sacramẽtũ [x] † vero baptismi (quod ad Dei inuocationẽ, & indiuiduæ Trinitatis, videlicet patris & filij, & spiritꝰ sancti,cõsecratur in aqua)tã paruulis q̃ adultis in forma ecclesiæ à quocũq;, rite collatũ proficit ad salutẽ.¶Et† si post susceptionẽ baptismi qs quã prolapsus fuerint in peccatũ:p veram potest semper pœnitẽtiã reparari. Nõ solũ autem virgines & continentes, verumetiã coniugati [y], per fidẽ rectã & operationem bonam placentes Deo, ad æternã merentur beatitudinem peruenire.

Nec dietas patitur, cum moriatur homo.

† Versus.

22. q. 2. c. si quæliber, §.Abraham.& c.seq.

† Melius dices, vnionẽ cum humanitate.

K ¶*Mortuus.*] Hic explicatur tertius articulus fidei.

l ¶*Descẽdit ad iferos.*] Quartus articulus.

† Ecclesiæ vnitas.

m ¶*Resurrexit à mortuis.*]Quintus articulꝰ:

n ¶*Ascendit in cœlum.*] Hic est sextus articulꝰ.

† Eucharistia.

o ¶*Venturus.*]Septimꝰ articulus.

p ¶*Sedẽt.*] vnde Apostolus:Hoc mortale induet immortalitatem.

q ¶*Vna.*]Hæc est secũda pars principalis, in qua tractat de sacramẽtis. Et primo de sacramẽtis eucharistiæ, in terserens de sacramẽto ordinis.Secundo de sacramẽto baptismi : ibi, *Sacramentũ*. Tertio de sacramẽto pœnitẽtiæ: ibi,*& si post*.Quarto de sacramẽto cõiugij: ibi, *non solum*.Abb.Siculus.

r ¶*Extra quam.*] 24.q. 1.quoniam vetus.

† Baptismꝰ

s ¶*Est sacrificiũ.*]de cõse.dist. 2. c.nec Moyses. vnde dicitur:

Rex sedet in cœna turba cinctus duodena.

Versus.

*Se tenet in manibus, se cibat ipse cibꝰ.*Dicit August.De carne B.Mariæ carnẽ accepit,& eandẽ carnẽ ad manducandũ dedit ad salutẽ.de cõse. dist.2.accesserũt Iudæi. & hoc fuit significatũ ĩ pſona Dauid,de quo dr: Ferebat Dauid manib⁹ suis:vt ibi dr. Bert ¶*Panis & vini.*] Hoc ex causa statutũ fuit,vt in alia forma sumeretur propter horrorẽ.vnde dicitur:Nisi quis manducauerit corpus meum, et biberit sanguinem meum, &c.audito hoc verbo scandalizati sunt discipuli,& dixerunt:Durus est hic sermo.de consecra.distin.,2. prima.de hoc sacramento traditur. j.de celebra. miss. cum Marthæ.

† Pœnitentia.

Christus scipsum cõ municauit.

v ¶*Claues ecclesiæ.*]Nota hic,ꝙ non potest cõficere corpus Christi nisi fuerit ordinatus in forma ecclesiæ.

2 Hoc in genere,nam in c. cleros.21, dist. plures numerãtur. adde Ioan. And. in præfat.lib.6.

x ¶*Sacramentum vero baptismi.*]Hic est secundus articulus qui vltimo ponitur: & hic exprimitur forma baptismi , quam seruat ecclesia.de consecra.distin.4.firmissime.& infra de bapt.& eius effectu.c.maiores.

y ¶*A quocunque.*]A quocũque ergo baptismus cõferatur in forma ecclesiæ,ratum est : vt 1. q.1. quod quidam. et de cõse.dist.4. à quodam. &c.Romanus.24.q.1.c.subdiaconus.§.sed illud.

3 Propter onera matrimonij,expedit tamen ob fornicationem vitãdam . vnde non obstat. 28. q. 1. sic enim.& 32.q. 5. si Paulus

ADDITIO.Sed cum sufficiat cõtritio,nonne melius est abstinere quam ab hæretico recipere:Sol.vt not.32. dist.cap.præterhoc. in glo.pen.Io.And.

¶*Glo.sequens prosequitur triplicem hominum statutum.*

z ¶*Coniugati.*]Not.ꝙ tres sunt ordines in ecclesia Dei 2.s. virgines,cõtinetes,et coniungati.Christus enim plus amat virgines q̃ alios:quia sponte tribuunt qđ sibi non fuerat imperatũ,continetes etiam plus Deo placent quàm coniugati:quia non expedit homini, ad regna cælestia tendenti,accipere vxorem:vt 33.q.5.tũc saluabitur. & ea sunt in nostris officiis gratiosa,quæ cum liceret non impendere, tamen causa dilectionis impendimus.28.q.1.iam nunc.

Damnamus.] Hæc decretalis diuidit in duas partes principales. In prima reprobat doctrinā abbatis Ioachim, In scđa ibi, *Reprobamus.* dānat illā Almarici, Prima pars facit quinq; : quia primo reprobat doctrinā abbatis Ioachim contra Magistrū sententiarū, quā prosequit exprimēdo motiua & rōnes ipsius, Scđo ibi. *Nos autem.* approbat sententiā Magistri, quā damnat Ioachim. Tertio ibi, *Cum ergo.* rndet auctoritati qua principaliter mouebatur Ioachim. Quarto ibi, *si quis,* damnat tenētes opinionem Ioachim, Quinto ibi, *In nullo.* protestatur p monasterio, cui prefuit Ioachim.

† Cap. 3.

CASVS. Magister Petrus Lōbardus dixit in sentētiis suis, q̄ quædā summa res est pater et filius et spūs sanctus: & illa summa res non est generās, nec genita, nec procedens, sed est pater qui generat, filius qui gignit, spiritus sanctus qui procedit ab vtroque. cōtra istū magistrum Petrum Abbas Ioachim cōposuit quendam libellum, in quo appellauit magistrum Petrum hæreticum, et insanū propter hanc suam sententiam, dicens quòd magister Petrus nō tam trinitatem quàm quaternitatem astruebat in Deo, videlicet tres personas, & illam communem essentiam quasi quartam, manifeste protestans, q̄ nulla res est quæ sit pater & filius & spiritus sanctus, nec est essētia, nec substantia, nec natura: quāuis concedat q̄ pater & filius & spiritus sanct⁹ sunt vna essētia, vna substantia, vnaque natura: verum vnitatem huiusmodi non veram & propriam, sed quasi

† Cap.2.eo sit.in 4. compiat.

† Lib.1 sēten.dist.5.

¶Idem in eodem.†

¶Pater & filius & spiritus sanctus vera vnione, non collectiua seu similitudinaria sunt vna essentia, substantia, seu natura: quæ substantia non est generans, nec genita, nec procedens: quia illi actus nō attribuuntur substātiæ, sed personis: nec p hoc in trinitate cōcluditur quaternitas. Contrarium sentientes, vt hæretici sunt censendi, nisi ab errore resipiscāt, & correctioni Apostolicæ sedis se supponant. Ab. Sicul.

CAP. II.

DAmnamus† ergo & reprobamus libellū seu tractatum quem Abbas Ioachim edidit contra magistrum Petrum Lōbardū de vnitate seu essentia trinitatis, appellans ipsum hæreticum & insanum, pro eo q̄ in suis dixit sententiis†, quoniam quædam summa res est pater & filius & spirit⁹ sanctus, & illa nō est generans [a], neque genita, neque procedens: vnde asserit [b] quòd ille [c] non tā trinitatem quam quaternitatem astruebat in Deo, videlicet tres personas, & illam communem essentiam quasi quartam, manifeste protestans, q̄ nulla res est quæ sit pater & filius & spiritus sanctus, nec est essētia, nec substantia, nec natura: quāuis concedat q̄ pater & filius & spiritus sanct⁹ sunt vna essētia, vna substantia, vnaque natura: verum vnitatem huiusmodi non veram & propriam, sed quasi collectiuam & similitudinariā esse fatetur. quemadmodū dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna ecclesia: iuxta illud, Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. &, Qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum illo. Item, Qui plantat [d], & qui rigat [e], vnum sunt: & omnes vnū corpus [f] sumus in Christo, Rursus in libro Regum: Populus meus & populus tuus vnum sunt. Ad hanc autem suam sententiam adstruendam illud potissimum verbū inducit, quod Christus de fidelibus inquit in Euangelio: Volo pater vt sint vnū [g] in nobis, sicut & nos vnū [h] sumus: vt sint consummati in vnum. Nō enim [i] (vt ait [k]) fideles Christi sunt vnum, id est, quædam vna res, quæ cōmunis sit omnibus: sed hoc modo sunt vnū, id est, vna ecclesia, propter catholicæ fidei vnitatem, & tādē vnum regnum propter vnionē indissolubilis charitatis, quemadmodum in canonica Ioānis apostoli epistola legitur: Quia tres sunt qui testimoniū dāt in cælo: pater & filius & spiritus sanctus [l]: & hi tres vnū [m] sunt. Statimq; subiūgit. Et tres sunt qui testimoniū dant in terra [n], spiritus [o], aqua, & sanguis [p]: & de, si tamen est paratus corrigi, non est censendus hæreticus.

Act.4.

1.Cor.6.

1.Cor.3.

3.Reg.22.

Ioan.17.

1.Ioan.5.

a ¶*Non est generās.*] Adiectiue tenetur, i. nō generat, licet, sit persona generans.

b ¶*Asserit.*] scilicet Ioachim.

c ¶*Ille.*] s. Petrus.

d ¶*Qui plantat.*] s. prædicando.

e ¶*Et qui rigat.*] Baptizando. in epistola ad Corinthios.

f ¶*Vnum corpus, &c.*] Vnione charitatis & spiritus. de consecr. dist. 4. quæris à me.

g ¶*Vt sint vnum.*] i. eiusdem voluntatis.

h ¶*Nos vnum.*] s. vnione naturæ.

i ¶*Non enim.*] Hic respondet concilium auctoritatibus Ioachim. ADDITIO. Non est verū. Vnde dixit Pet. & Abba. quòd respōdet ibi, *Nos autē.* sed veritas est quòd respōdet in versiculo, *Cum ergo.* & ista fuit noua glossa, et forte fuit error scriptorū. Io. And.

Ego in antiquis hanc etiā inueni.

k ¶*Ait.*] s. Ioachim.

¶ *Gl. seq. ponit triplex testimonium personarum trinitatis.*

l ¶*Pater & filius & spiritus sanctus.*] Pater dedit testimoniū deitatis q̄ dixit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui, ipsum audite. Filius dedit testimonium deitatis quādo in monte transfiguratus potentiā deitatis, et speciem æternæ beatitudinis ostendit. Spiritus sanctus dedit testimonium quando sup baptizatum in specie colūbæ requieuit, vel quādo ad inuocationem nominis Christi corda credentium impleuit.

1. Ioan.5.

Christi deitas triplici testimonio cōprobata.

m ¶*Et hi tres vnum.*] i. indefferentes quo ad dandum gratiam. Vel vnum, i. vnius substantiæ vel essentiæ.

n ¶*In terra.*] s. q̄ Christus fuit homo.], de celeb. miss. in quadam.

o ¶*Spiritus.*] i. humana anima, quam emisit in passione.

p ¶*Aqua & sanguis.*] q̄ fluxerūt de latere Christi, vt in dec. præd, in qua

in qua idē. & fuit vera aqua, & non aquaticus humor, vt quidam hæretici mentiuntur.

a ¶*Et hi tres vnum sunt.*] Nō natura eiusdē substantiæ, sed cooperatione eiusdē mysterij: qa spiritus p adoptionē nos filios Dei fecit, aqua fecit nos filios Dei per ablutionem baptismi, sanguis per redemptinem gratiæ.

b ¶*Non est generans.*] idest non generat, sed est persona generans.

†Vide Melchioré Canum lib 12. c.7. de locis Theolo. §. secūda præceptio.

¶*Gl. se. distinguit tripliciē speciē nominū i diuinis.*

c ¶*Neque genita.*] no.

1 Ad intelligentiam huius glo. vide Theologos lib. 1 sen. distinct. 34. & beatū Thomam 1. part. qō. 13 adde gl. & Bart. in l. si vnus. §. vltim. ff. de pactis. vbi agūt de nominib⁹, sed alio cōsilio.

d intelligentiā personarū in trinitate q̄ nō minum quædam sunt essentialia, quædā personalia, qdā notionalia. Essentialia sunt quæ in singulari numero dūr cōgrue de trib. psonis figillatim, vt Deus bonus, Deus iustus, æternus, omnipotens, & similia. in plurali vero numero incongrue dicūtur iuxta illud Athanasij: & nō tres dij, sed vnus est Deus. Personalia sunt quæ supponunt personā, & in singulari numero tātum, vt pater & filius et spiritus sanctus. Notionalia 2 sunt quæ notant distinctionem ī personis: vt generās, generata, & procedēs. Ista notionalia cū veniūt adiectiue, dicuntur tantum de personis, et non de essentia. sed qū tenētur substantiue: tūc dicuntur tam de essentia q̄ de personis. vnde hæc propositio simpliciter est vera, Pater est generās, siue hæc dictio, generās, tenēatur adiectiue siue substantiue. Si aūt dicatur, substantia diuina est generans, si hæc dictio, generās, teneatur adiectiue, falsa est: quia vellet notare distinctionem in diuina essentia. si teneat substantiue, vera est: quia tunc est sensus, substantia diuina est generās, i. persona quæ generat. Vnde nomina ista, generans, genita, & procedens, adiuncta nominib. personarū, distinctionem notant personarum: iūcta vero cum nominib. istis substantia, natura, seu essentia diuina, tenētur substantiue et notant essentiā tantum.

† In vno manuscripto ista: & ideo in Deo solum modo trinitas, nō quaternitas reperitur.

2 Quæ sic appellātur, quia personas notificant aliquā do distinctione: quia illas distinguunt: quandoque relatiua: qa personas adinuicem referunt. quandoque proprietates. qa proprie per sonis ī sunt. Io. And.

Ioan.10

d ¶*Natura.*] hæc est illa summa res, quam dixit magister Petrus.

¶ *Gl. seq. ponit quō in diuinis disiunctiua noīa tripliciter iunguntur.*

e ¶ *Alius sit pater, alius filius.*] Disiunctiua siue partitiua noīa vt vnus, aliqs, alius, duo, vel similia, aliqñ significant essentiam, aliqñ non. Noīa partitiua iūcta cum noibus plonalibus, & nō essentialibus in masculino et fœminino genere notant distinctionem in personis: parte est vnus, filius est alius, pater & filius sunt duo Iuncta vero nominibus essentialibus, ita q̄ eis innitantur, essentiam notant: vt pater est vnus Deus, pater & filius sunt vna essentia. In neutro vero genere tantum essentiam notant, pater et filius sunt vnum. i. vna res, et ideo optime dicit, alius pater, alius filius, i. alia est persona patris, & alia persona filij, non tamen aliud, immo idem sunt in substantia: vt iam patet.

f ¶*Orthodoxam.*] i. rectam. ab orthos, quod est rectum, et doxa, quod est gloria, quasi recte gloriosa. Hostien.

g ¶*Ei dedit.*] Vnde Aug. Nihil habet filius quod nō nascēdo à patre acceperit.

h ¶*Simplex oīno.*] De hoc dicas, vt s. c. proxi.

Ioan.17.

† Aliter vnū sunt fideles Christi, aliter tres personæ diuinæ.

i ¶*Procedens.*] s. per inspirationem. de consecr. dist. vlt. c. pen. in fi.

k ¶*Cum ergo veritas.*] dicit respondendo auctoritati prædictæ, Volo, &c. et eam exponit quā inducebat p se Ioachim, & exponit qualiter intelligatur hoc verbum, vnum, et per hoc etiam aliis auctoritatibus respondetur.

Matth.5.

l ¶*Orat.*] In euangelio Ioannis.

m ¶*Vnū in nobis.*] i. vniti nobis vnione spūs.

n ¶*Vnum sumus.*] Hic in alia significatione accipitur hoc nomen vnū, i. vnione substantiæ seu naturæ, vt infra sequitur.

o ¶*In gratia.*] i. per gratiam.

p ¶*Floresi monasterio.*] not. quod si auctor 3 re probatur, eius scripta sunt reprobanda. infra de hæret. fraternitatis. ímo & si bona essent, reprobarentur ratione auctoris: quia non licet ei hoc facere. 96. dist. bene quidem. hic vero licet auctor non reprobetur, quia confitetur se seruare fidem catholicam: tamen scripta sua (quia malam habebant sententiam) reprobantur.

† refutetur 3 De materia huius gl. Alfōsus de Castro libr. 1. de iusta hæret. punit. c. 5. 6. & 17. Petrus Godofredus in l. damnato. C. de hæret. & late lib. 2. comment. in Direct. inq. fito. sect. 1.

q ¶*Corrigēda.*] & ideo quia paratus fuit corrigi, et se correxit, vt sequitur, non debet dici hæreticus, licet quandoque errasset in fide. 24. q. 1. hæc est fides. & q. 3. dixit apostolus.

DE CONSTITVTIONIBVS.

† Almarici hæreses refert Director. par. 2. q. 1.

¶Hæc rubrica potest ad præcedentia et sequentia sic continuari. Tractaturus auctor de iure, præmisit de summa trinitate, & fide catholica, pro sui operis fundamento: quia vbi fundamentum deficit, nihil superædificari potest. 1. q. 1. cum Paulus.

† ca. 12 Burchardus lib. 1 ca. 61. Iuo par. 5. c. 171. & c. 1. eo ti. in 1 compil.

Et quia omne ius constat ex scripto et non scripto, Institut. de iure natura. gen. et ci. §. constat. et 1. distin. c. consuetudo. §. cum itaque. ius autem scriptū est certius et nobilius: ideo auctor præmisit de iure scripto, scilicet de constitutionibus: et postea de iure non scripto, scilicet de consuetudine. Abb. Siculus.

TITVLVS II.

De constitutionibus.

¶Ex consilio Meldensi. †

¶Iuris canonici statuta omnes ligant: & eorū ritu tam in pronunciando quàm in decidendo iudicia sunt regulanda.

¶De prima parte huius rub. tractatur in 1. distinct. vsque ad 7. inclusiue. et in 9. dist. vsque ad 10. inclusiue. et in 13. et 19. et 20. et 29. et 30. et 38. distin. per totum. et 1. q. 7. c. requiritis. §. nisi rigor. vsque ad c. si illa §. breuiter. et 76. dist. ieiunium. 2. in fi. De secūda parte, videlicet de conciliis tractatur 15. dist. vsque ad 16. dist. exclusiue. De vtraque parte habetur 16. dist.

Anonum statuta.]Cõstitutiones canonum ab omnibus sunt seruandæ, Ioan.And.Primo statuit.Secundo confirmando declarat:ibi.*Et nemo.*Abb.Sicu.

CASVS.Præcipit concilium Meldeñ.quòd statuta canonum custodiãtur ad omnibus,& in actionibus vel iudiciis ecclesiasticis nemo ducat suo sensu, sed iudicet scãm canones & leges Not. q canones ab oibus debet obseruari. No.q in iudiciis nemo suo sensu debeat duci.

† Quid dicatur canõ notant Doctores in l. priui legia. C.de sacrosanc. eccles. gl.c.1.dist. 3.

CAP. I.

CAnonũ [a] †statuta [b] custodiantur [c] ab oĩbus [d]. ¶Et nemo in actionibus [e] vel iudiciis [f] ecclesiasticis suo sensu,[g] sed eorum auctoritate ducatur.

¶Gregorius in registro.†

¶Constitutio respicit futura & non præterita.

† lib.7.Epistola. 35, ad Fortunatũ episcopum Neapolitanum.& c.2. eo ti.in 1.cõpila.

CAP. II.

COgnoscẽtes:& infra. ¶Rẽ quæ culpa caret [h],in damnum vocari non conuenit. ¶Quoties vero nouũ quid statuitur,ita solet futuris [i] formã imponere,vt dispendiis [k] præterita non commender [l]: Ne detrimentum ante prohibitionem [m] possint igorantes † incurrere:quod eos postmodum dignum est vetitos sustinere.

Paupertas,odium,vitium,fauor,& scelus,ordo: Personas spoliant & locatiure suo. Ista notantur in d.c.re nouantes.& ĵ.de priuileg.antiqua.vbi de hoc.

¶Augustinus super illud epistolæ ad Hebræos.†

¶Potestas legem condendi & mutandi est penes vicarium Christi. Et quod de vno connexorum statuitur,ad aliud connexum extenditur.Ab.Sicu.

CAP. III.

TRanslato sacerdotio [n] necesse est vt legis translatio fiat. ¶ Quia enim [o] simul P & ab eodem & sub eadem sponsione [q] vtraque data sunt:quod de vno [r] dicitur, necesse est vt nouæ cõsti.circa prin.coll.5.ĵ.de sen.excom.nouerit.ĵ.ne cleri.vel mon.non magnopere.et c.super specula.Nec est necesse vt singulorum auribus inculcetur,vt in d.c.quod dicitis.& infra de postula.præla.ad hæc.Nisi probaret se extra prouinciam tunc fuisse, vel aliàs impeditum,argumẽt.est expressum.ĵ.qui mat.accus.post. cum in tua.

Translato.]Quod de vno cõnexorum statuitur,ad aliud cõnexum extenditur.h.d.Io.An.primo ponit verba Apostoli.Secũdo Augustini illa exponentis:ibi,*Quia enim.*Casus secũdum Pan. sic poni debet,vt cõueniat titulo.Fuit quæsitũ à Gregorio auctore huius cõpilationis,an cõstitutio seu lex deberet intelligi in propriis terminis tãtum,an debeat extendi ad alios casus.& Papa respondet q debet extendi ad connexa,et simila.ad quod probãdũ inducit auctoritatem Apostoli,qui ex translatione sacerdotij intulit per consequentiam translationem legis.Ab.Siculus.

¶Vel sic.Quidam Hebræi licet facti Christiani, seruare volebant legem ad litterã,quæ dicebat,præceptũ de sabbato seruandũ esse, & circuncisionem esse seruãdam, quæ hodie ad litterã seruari nõ debent.Hos reprehẽdit Apostolus,dicẽs q postq̃ sacerdotiũ trãslatum est ad Christianos,necesse est,vt legis translatio fiat.Augustinus super illo loco probat, q hoc facere non debet:quia lex & sacerdotium simul data fuerunt,& ab eodẽ,et sub eadem sponsione,& ideo simul seruanda sunt:quia quod de vno connexorũ dicitur,de alio debet intelligi.Not.trãslato aliquo transfertur lex, & sententia,seu conditio No. q connexorum idem est iudicium.

¶Glo.seq.recitetur per obiectionem & solutionem.

Sacerdotio.]Supple leuitico.vt cesset obiectio, q̃ potest fieri de Melchisedech,qui præcesit legem per quingẽtos annos,quod innuitur ex littera sequenti : quia sacerdotium simul fuit datum cum lege,verum est,supple,leuiticum.

¶Quia enim.]Sunt verba Augustini exponentis prædicta verba Apostoli.

¶Simul.]Quia in monte Sinai eodem tempore contulit dñs Moysi legem & sacerdotium.postquam ergo iam trãslatum est sacerdotium ad Christianos:ergo & lex transferri debet.

¶Sub eadẽ sponsione.]Quia postq̃ dñs dedit legẽ filiis Israel,dixit eis:Audi Israel mandata mea,& ea conserua in corde tuo:& si feceris,dabo tibi terram fluentẽ lac & mel.& tũc ipsi promiserũt seruare legem & sacerdotium:& ideo dicit,sub eadem sponsione. Hic attẽde:quia dñs in veteri tastamẽto temporalia promittebat, in nouo vero promittit ærerna,vt, Centuplum accipietis,& vitã æternam possidebitis,& c.ĵ.de celebra.missa.cum Marthæ.

¶Gl.seq.arguit,& allegat concordantias.

¶Quod de vno.]Arg.q vbi est eadẽ ratio,ibi debet esse idẽ ius, & q de similibus idem iudiciũ est habendum.5.dist.ad eius vero. ver.si enim ea,& 4.dist. denique.ver.vnum quoque.& 16.q.vlt.& hoc diximus.& 1.q.3.si quis obiecerit.& ĵ.de transl.inter corpora lia.ver.sicut ergo.& ĵ.ti.prox.inter.cæteras,i fi. Et quoties ex vna radice vitium nascitur,consequens est vt vna lege tollatur.C.de nupt.si libertã.& 1.q.1.sicut Christus.& 22.q.2.siquis per vetus.Et quod dicit,quod de vno dicitur,idest,quod de vno constitutum est:& sic facit ad titulum:alias non videtur facere.

Nam

[a] Ponebat Hosti. versum; Quicquid culpa, careat me iudice pœna.Io.And.

[b] Quo ad vim coacti nã,leges tamẽ seruare debent.Soccus lib.1. de iusti.& iur. q.6.arti.7.& Burchard'. lib.15.decre. c.41.

[c] Concor. text in l.si a re.§.1.ff. de exce.rei iudi.facit l.si nõ obtulit. ff.de re iud.

[d] ¶*In actionibus.*]ſ.causis.

[e] ¶*Vel iudiciis.*]ſ.criminalibus,quia iudiciũ aliud criminale, aliud ciuile.ĵ.qui fi.sint legi.per venerabilem.circa fi.§.tria.Nec est necesse proponere actionem.ĵ.de iudic.dilecti.si tamen quis proponit ineptam,succumbit,sed aptam potest postea proponere:vt ĵ. de iudi.c.examinata.vbi de hoc 2.

[f] ¶*Suo sensu.*]ſ.malo,& est simile.3.q.9.pura.et ĵ.eo.ne innitaris. qñq; enim suo sensu vti debet iudex in iudicãdo propriæ accepto vocabulo.ff.de arbi.qualem.& in authen.de Iusiur.quod præſ.ab iis qui administr.reci.circa prin.coll.2.& ĵ.de renun. in præsentia. dum tñ secũdum leges et iura pronunciet.in auth.de iudi.§.quia vero.ver,oĩs iudex.aliàs est.§.col.6.& in auth.de defen.ciui.§.iusiurandum. coll.3.et 3.q.7.iudicet.& 20.dist. de libellis.et 37. dist. relatum.& Inst,de offic.iud.in princ.et C.de sent.& interloc.om. iud.l.nemo.

Cognoscentes.]diuiditur ĩ tres partes.In prima ponitur regula ex qua sumitur ratio.In secunda statutum:ibi, *Quoties.*In tertia declarando applicat ad facti rationem,quæ sumitur ex regula: ibi,*Ne detrimentum.*Ab.Siculus.

CASVS.Primo ponit regula generalis videlicet q nullus puniri debet sine culpa.Secundo dr q si cõstitutio aliqua de nouo promulgatur,extenditur ad futura tantũ puniẽda,quæ ptra ipsam cõstitutionem cõmittũtur,ita quòd præterita dispendiis nõ puniat, ne detrimentũ ante prohibitionẽ sustineant ignorãtes:quod eos (si postea deliquerint)dignum est sustinere.Not.regulã:Res quæ culpa caret,in damnum vocari non debet.No. quòd leges dãt formam futuris negotiis.Not.q decretum non ligat ignorantes.

¶Glo.seq.aduuat textum,arguit,allegat duos canones,in contrariũ alleg.4.dupliciter soluit,& remittit.

[h] ¶*Culpa caret.*]quia quod legitime factum est,pœnam nõ meretur 3.C.de adulte.Gracchus,& peccata suos debẽt tenere auctores.C.de pœ.l.sancimus.et ĵ.de ijs quæ fi.à maio.par.cap.quæsitum;Qui caruit.& ĵ.de sent.excom.Romana.in fi.lib.6.Et ita est hic arg.expressum,q̃ nemo priuatur iure suo fine culpa,56.dist.satis perueniũt. 16.q.vlti.inuentum.de restit.ſpo.conquerente.Arg.contra.22.dist. renouãtes.et 34.dist.si cuius vxorem,& c.seq,& 27.q.2.multorum. ĵ.de cle.cõiu.sane.Sol.prima rub.regularirer vera est, ptraria casualia sunt.Vel dicas quòd licet quandoq; quis priuetur iure suo sine culpa,non tamen fit illud sine causa.ĵ.vt lit. non contest.qm frequẽter.§.si vero.& causam facile est videre in ptrariis signatis. In sex casibus priuat aliquis iure suo sine culpa sua,Vnde versus:

[i] Quo ad

[k] ¶*Dispendiis.*] i. dãnis,siue retractationibus:vel.id est,detrimẽtis vel grauaminib. ĵ. de rescrip.dispendiosa. lib.6.Io.And.

[l] ¶*Nõ cõmender.*]i.nõ puniat, vel.i.subiiciat. ¶*Glo.seq.arguit allegãs duos canones.& vnũ al leg.ĩ cõtrariũ,& soluit.*

[m] ¶*Ante prohibitionẽ.*] Argu. neminem ligari constitutione antequã ad ipsum perueniat: vt 32.q.4.dixit Sara.& 82. dist. proposuisti. Argu. contra 16.dist.quod dicitis:Sed non est contra:quia ex quo publice promulgata est, & publicata,oẽs tenẽtur ad ipsi⁹ obseruãtiã, & oẽs ligat post duos mẽses à publicationis tpe elapsos.ĩ auth.vt factæ

† Facit.l.cũ de indebi. to.vbi gl.ff. de proba.& in l.lege.5. cum quida. vbi Bart.ff. ad l.Cor.de fica.

† Addi potest.c.7.extant verba huius capi. ibi in glossa, quæ dicitur ordinaria.& c.4.ca. tit.in 1.compilat.

† Cap.3.eadem verba sunt in glossa ordinaria. &c.6.eo.tit. in 1.cõpilat.

[o] ¶*Quia enim.*]Sunt verba Augustini exponentis prædicta verba Apostoli.

[p] ¶*Simul.*]Quia in monte Sinai eodem tempore contulit dñs Moysi legem & sacerdotium.postquam ergo iam trãslatum est sacerdotium ad Christianos:ergo & lex transferri debet.

[q] ¶*Sub eadẽ sponsione.*]Quia postq̃ dñs dedit legẽ filiis Israel,dixit eis:Audi Israel mandata mea,& ea conserua in corde tuo:& si feceris,dabo tibi terram fluentẽ lac & mel.& tũc ipsi promiserũt seruare legem & sacerdotium:& ideo dicit,sub eadem sponsione. Hic attẽde:quia dñs in veteri tastamẽto temporalia promittebat, in nouo vero promittit ærerna,vt, Centuplum accipietis,& vitã æternam possidebitis,& c.ĵ.de celebra.missa.cum Marthæ.

Aeterna promittuntur in lege Euangelica.

¶Gl.seq.arguit,& allegat concordantias.

[r] ¶*Quod de vno.*]Arg.q vbi est eadẽ ratio,ibi debet esse idẽ ius, & q de similibus idem iudiciũ est habendum.5.dist.ad eius vero. ver.si enim ea,& 4.dist. denique.ver.vnum quoque.& 16.q.vlt.& hoc diximus.& 1.q.3.si quis obiecerit.& ĵ.de transl.inter corpora lia.ver.sicut ergo.& ĵ.ti.prox.inter.cæteras,i fi. Et quoties ex vna radice vitium nascitur,consequens est vt vna lege tollatur.C.de nupt.si libertã.& 1.q.1.sicut Christus.& 22.q.2.siquis per vetus.Et quod dicit,quod de vno dicitur,idest,quod de vno constitutum est:& sic facit ad titulum:alias non videtur facere.

Nam concupiscentiã.]Cõstitutio certũ q̃d prohibens, oĩa prohibet quæ sequũtur ex illo.Io.And.Prio ponit dictũ Apostoli.Secũdo declaratio:ibi,*Hoc enim.*Abb.Sic.CASVS, sic ponitur.

Ad Rom.7. Legitur in epistola Pauli ad Romanos:Peccatũ non cognoui nisi per legẽ.Nam concupiscentiã nesciebã nisi lex diceret, Non concupisces. Aug. exponit hæc verba Apostoli,ſ. Nam concupiscentiam nesciebam, dicens.hoc enim elegit Apost.gña lius,ſ.cõcupiscentiæ vitiũ, vnde omnia mala oriũtur. cõcludit Aug. ergo lex illa bona est, quæ dñ hoc prohibet, omnia mala prohibet. Not.q̃ licet aliquid nõ noceat,si tamen nocere possit,prohiberi debet.Item,no.oriuntur, id est, oriri possunt.sic potes dicere in dictis testium.Item no.quòd aliquo prohibito vel concesso, oĩa concedi vel prohiberi debent quæ ex eo sequuntur.

† Addi potest.c.7.extant verba huius capi. ibi in glossa, quæ dicitur ordinaria.& c.4.ca. tit.in 1.compilat.

¶Gl.ſe.inchoat casum.

[a] ¶*Nã concupiscentiã.*] Legit in epistola Pauli ad Romanos: Peccatũ nõ cognoui nisi per legem.Nã concupiscentiam nesciebã nisi lex diceret, Non concupisces. Auguſt. exponit hic verba illa Apostoli;nam concupiscentiã nesciebam]dicens,quia hoc elegit Apost.

[b] ¶*Nesciebam.*]Esse peccatum concupiscere, vel tam graue, secundum aliam expositionem:Apostolus antequam vidisset legẽ, non credebat esse peccatum cõcupiscere rem alterius, sed postquam inuenit in lege,non concupisces,credidit esse peccatum.

[c] ¶*Hoc enim.*[Verba sunt Aug.vsque in fi.Et dic;hoc,scilicet ne scire concupiscentiam tantum,vel remouendam à se:Vel,hoc, id est peccatum.ita exponit Augustinus.Si intelligas de concupiscentia carnis tantum,falsum esset,cum Apostolus haberet con-

Ad Rom.7. cupiscentiam,& stimulum carnis.vnde dixit:Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, captiuantẽ me in lege peccati.7.q.5.si Paulus.

[d] ¶*Generale.*]Scilicet vitium concupiscentiæ,quod est generale ad omnia vitia.

¶Glo.seq.arg.alleg.quinque iura.

[e] ¶*Vnde omnia mala.*]Arg.q vno prohibito,omnia prohibentur quæ sequuntur ex illo.13.q.5.pœnale.& 4.dist.denique.& ĵ.de fid. instr.inter dilectos.ad fi.C.de rebus alienis non alie.l.vlt.& C.de legibus.non dubium.

¶Glo.seq.dupliciter exponit litteram.

[f] ¶*Oriuntur.*]Id est,oriri possunt.& comprehẽdit genera singulorum,et nõ singula generum,i.nõ est aliquod genus mali, quod q̃que non possit oriri ex concupiscentia. 1 Et sic intelligitur 47. dist.bonorũ.vbi dr q̃ cupiditas est radix omnium malorum.vbi similiter cõprehendit genera singulorũ,et non singula generũ.et de pœ.di.2.quia radix.Et eodẽ modo intelligitur illud quod dicit Imperator,q̃ auaritia est mater omnium malorum.Authẽ.vt iud. sine quoquo suffra.§.cogitatio.ver.fi.coll.2.Et ex hoc gñali vitio concupiscẽtię omnia mala,i.septẽ principalia vitia possunt oriri, scilicet Superbia,Ira,Inuidia,Accidia,Auaritia,Gula,Luxuria : & ideo dicit Aug.cum Apostolo,q̃ bona sit lex, quæ dum hoc, &c. non tamen propter hoc singula vitia cuiuslibet generis, vt puta, interficere hominem,periurium,et similia oriuntur ex concupiscentia.Vel expone q̃ dicit,oriuntur,ideſt orta sunt, præsens pro præterito.ita exponitur.ff.de ver.sig.verbum erit.propter concupiscentiam enim primi parentis omnia mala orta sunt.si eĩ non concupiuisset,non peccauissemus.5.dist.ad eius vero cõcubitũ.in fi.Vnde Greg.Caro nos læta traxit ad culpã,afflicta reduxit ad veniam,et sic nõ esset necesse cõprehendere genera singulorũ, &c.

† Hoc aliàs ebrietati tribuitur 35.dist.ante omnia. aliàs ignorantiæ. 38 dist. ignorantiæ. a iàs amoti pecuniæ.23.dist. his igit.sed nõ obstat,vt per Hosti & Io.And.hic.

[g] ¶*Lex.*Id est,constitutio:vt in princi.decre.lex est constitutio. dist.1.et dist.2.c.1.et sic facit ad titulum.

Melchisedech præcessit legem.

NE innitaris [h] prudentiæ tuæ [i]. ¶ Prudentiæ suæ [k] innititur,qui ea quæ sibi agenda vel dicenda videntur,patrũ decretis [l] præponit [m].

¶Innocentius iij.Senoñ.archiepiscopo,& episcopo Trecẽ.

¶Non valet cõstitutio collegij in dãnum aliquorũ.& cõmodum altorũ,cessante rationabili causa.Vel sic.Absque rationabili causa nõ potest maior pars capituli tollere consuetudinem, vtilitatem prius.tamen nutriendo.

CAP. IIII.

NAm concupiscentiã [a] nesciebã,[b] &c.¶Hoc enim [c] elegit Apostolus generale [d],vn de omnia mala [e] oriuntur [f].Bona est ergo lex,[g] quæ dum hoc prohibet, oĩa mala prohibet.

¶Hieronymus in parabolis.†

¶Constitutiones decretorum singularibus sunt opinionibus præferendæ.

CAP. V.

NE innitaris [h] prudentiæ tuæ [i]. ¶ Prudentiæ suæ [k] innititur,qui ea quæ sibi agenda vel dicenda videntur,patrũ decretis [l] præponit [m].

¶Innocentius iij.Senoñ.archiepiscopo,& episcopo Trecẽ.

¶Non valet cõstitutio collegij in dãnum aliquorũ.& cõmodum altorũ,cessante rationabili causa.Vel sic.Absque rationabili causa nõ potest maior pars capituli tollere consuetudinem, vtilitatem prius.tamen nutriendo.

CAP. VI.

CVm †omnes:& infra. ¶Ad audientiã nostram †peruenit,q̃ Trecẽ.canonici nouum fecerũt in Trecẽ.ecclesia constitutum [n], vt eis tã in præsentia quàm in absentia redditus suos ex integro pceptur is, qui in eadẽ ecclesia post illã constitutionem fuerũt,vel de cætero fuerint instituti,redditus ĩ absentia non percipiant,sed tunc solum cũ fuerint residentes:cũ secundũ Trecẽ.ecclesiæ consuetudinẽ oẽs in hoc cõsueuerũt esse pares. ¶ Statuerũt †etiã vt(cum singulis præbendis annexæ sint vineæ)ipsis suas dum vixerint possidẽtib⁹, vineæ decedẽtiũ ad successores nõ trãsire innitaris prudentiæ tuæ: & ne sis sapiens apud temetipsum. Hieronymus exponit verba ista,ne innitaris prudẽtiæ tuæ,dicens illã inniti prudẽtiæ suæ,qui ea quæ sibi videnẽt agenda vel dicenda,præponit statutis sanctorũ patrũ,vel etiã legib.Not.q̃ propriũ intellectum nõ debet aliquis præferre decretis sanctorũ patrum.

† Cap.v.e ti. in 3 comũl.

† In multis antiq. ita:ad audientiam apostolatus nostri.

¶Gl.seq.inchoat casum.

[h] ¶*Ne innitaris.*]In parabolis Salomonis ponuntur verba ista:Filimi habe fiduciã in domino ex toto corde tuo,ne innitaris prudẽtiæ tuæ, ne sis sapiens apud temetipsum.Hieronymus exponit hic particulã illã,ne innitaris prudentiæ tuæ, &c. nostri.

[i] ¶*Prudẽtiæ tuæ.*] Verba sunt Hieronymi vsque in finem.

[k] ¶*Prudentiæ suæ.*] In malo.& est simile.8.q.1. sciendum. & 3.q.9.pura.& 3.eod.titul. canonum.

[l] ¶*Decretis.*]Id est,cõstitutionib⁹,et ita pertinet ad titulum.

[m] ¶*Præponit.*] Nõ ergo sunt postponẽda de cundum concreta,quæ Hierony.ita nonicorum cõmendat:quod etiam statutum. fieri non debet.37.dist. relatum.

† Hoc est ego sunt postponẽda de cuncta,quæ Hierony.ita nonicorum cõmendat:quod etiam statutum. fieri non debet.37.dist. relatum.

Cum omnes.] Cõmuniter sic summat. Constitutio canonica, quam tollitur ecclesiæ consuetudo antiqua non valet.Et duo facit. Nam in prima parte ponit duo statuta successiue facta.In secunda parte duplici ratione prælegata ambo statuta cassari mandat.Secunda ibi:*Cum igitur.*Abb.Sicu.Hæc decre.fuit prima in tertia compilatione, & sequebatur,simus vnum corpus in Christo.

CASVS.Canonici Trecẽ.tale fecerunt in ecclesia Trecẽsi constitutũ,q̃ tam in absentia quam in præsentia redditus suos perciperent integraliter:qui vero post illam constitutionẽ instituerentur,nihil perciperẽt in absentia,sed tunc tm cum fuerint residentes:cum tum consuetudo ecclesiæ Trecẽ.erat q̃ omnes in hoc essent pares.Insuper cũ singulæ præbendæ vineas haberent annexas,statuerunt q̃ ipsi dum viuerent,suas vineas possiderẽt, et vineæ succedentium nõ transirent ad successores,sed prouentus earũ inter singulos diuidantur.Peruenit ad notitiam domini Papæ.Papa scribit archiepo Senonensi dicens, quod quisq; iuris in alterum statuerit,ipse debet vti eodẽ.& sapientis dicat auctoritas,Patere legem quam ipse tuleris.Papa mandat ipsi archiepo q̃ omnes canonicos antiquos et iuniores in perceptione pbendarum & vinearum faciat esse pares secundum priorem consuetudinem seruatam vsq; ad tps constitutionis præfatæ, vel sin rationabilem constitutionẽ in posterum obseruandam.No.q̃ constitutio facta in præiudiciũ absentium & futurorũ,non valet.No. q̃ quisq; iuris.&c.No.q̃ in prædendis percipientis æqualiter vel inæqualiter,consuetudo attenditur.Not.q̃ si consuetudo fuit q̃ omnes canonici æquales haberent prædendas, & est immutata, debet ad statutum pristinum reformari.

¶Glo.seq.obijcit,& soluit,contra sol.vnam.l.allegat.secũdo quærit. alleg.pro.& soluit distinguendo inter communionem collegiatorum & singularium,& inter necessaria & voluntaria.

[n] ¶*Constitutum.*]Sed nõne canonici isti Trecẽ.poterant hæc et alia statuere aliis irrequisitis etiam in præiudicium successorũ, cum istud videretur esse ius cõe, q̃ absentes nihil percipiãt.ĵ.de cle.nõ resi.inter quatuor.& c.vlt.ĵ.de appel.peruenit?Immo vĩ q̃ sic.arg.10.q.2.c.ea enim.§.hoc ius porrectum.& ff.de pact.reſcriptũ.& 7.q.1.factus est.Sed hoc ideo non valuit, q̃a in præiudiciũ aliorũ,et malo zelo,& cõtra cõsuetudiné ecclesiæ hoc fecerũt.ĵ. eo.tit.ex parte.Et transgressor cõsuetudinis,vt transgressor legis puniendus est.11.dist.in his.Et statutũ siue constitutio debet esse iusta & honesta,et cõis omnibus.4.dist.erit autem.et quia constitutio ista nõ erat generalis,nec cõis omnibus,ideo non valuit, &c.Et cũ ipsi canonici intelligantur quasi vnum corpus et idem collegiũ,non debent duplici iure cẽseri.11.q.2.cognouimus.& ĵ. de deci.c.cum in tua.Et incõueniẽs aliud sequeretur,q̃ successores minus haberẽt quàm prædecessores:& sic non esset vera successio in ius alterius.ff.de acq.re.do.l.hæreditas.& fi.de acq.pos. i.cum

Prou.3 verba : Fili mi habe fiduciam in domino ex toto corde tuo : &

Universidad de Deusto
Biblioteca

I.cum hæredes.in prin.ista cõstitutio non valuit,quia sine consensu epi facta fuit. ℣.de cõsue.c.cum cõsuetudinis.circa fi.arg.contra. ff.de col.l.vlti.vbi fit collatio bonorũ natis,sed non illis qui sunt nascituri.Sed nunquid est verum gñaliter,qđ maior pars capituli facit,totum capitulum facere intelligitur?quod vi.℣.de ijs quæ fi. à ma.par.cap.cũ in cũctis. Dicas q; si aliquid est cõe pluribus, nõ vt collegiatis, sed vt singulis:quod fit à maiori parte illorum,nihil valet nisi oés cõsentiant. ff.de ser.rustic.præd.l.p fundum.nisi ré concedant in naturalé vsum, qđ pôt facere vnus ét inuitis socijs,& ptradi cétibus.Instit.de re.di. §.religiosum.versic. in cõe vero sepulchrũ. & nisi in casu.℣.de iure patro.c.postulasti.& cap. quoniam in quibusdã. Si vero sint plures, vt collegium,distingue, si aliqua facieda sunt ex necessitate, vt alienationes,electiones & similia:sufficit quod maior pars facit. ℣. de ijs quæ fi.à maio.par.c.cũ in cunctis.dum tamen alij absentes vocẽtur. ℣.de elec.c.q; sicut.& c. venerabilé.In alijs quę ex necessitate nõ fiũt, qualia erant ista quæ isti faciebant,nihil potest fieri nisi oés consentiant,vt hic,& in ꝑdicta.l.per fundum. & debẽt cõsentire vt collegium,non tanquam singuli.arg.℣.eo.c.cum M.Ferrarien.& ℣.de electo.c.in Genesi.

† Catonis sed cet in distichis moralibus , vt hic notat Contius.facit textus in Rub. & l.1. ff.quod quisque iuris , &c.

† Trecen.

† Cap.2.eo.tit in 3.com pilatione.

† Hoc est allegãdo pro bauerit,neque enim sufficit dicere,nisi probetur.

a ¶*Quod quisque.*]ff.q; quisq; iur.l.1.& dist.1.in prin.decretorum.

b ¶*Patere legem.*]Dicit Aug.Talis sum in scriptis aliorum, quales volo esse intellectores meorũ.9.dist.neque quorumlibet. Nec debent aliis legem imponere,quam ipsi negligũt obseruare.℣.de præb.c.pro illorum.

¶*Glo.sq.notat,& remittit.*

c ¶*Cœquetis.*]Sic ergo omnes pares debent esse in beneficiis.℣. eo.c.cum M.de hac materia nota.℣.de maio.& obe.c.statuimus.

¶*Glo.seq.notat quòd ex consuetudine,&c.*

d ¶*Consuetudinem.*]No.hic arg.optimum,q; in absentia pôt quis percipere beneficium sine peccato,si consuetudo sit : secus est de iure cõi:vt ℣.de cleri.non residen.c.quia nonnulli.& c.relatum.

Quæ in ecclesiarum.]In prima parte ponitur cõstitutio.In secunda eius cassatio.secunda ibi,*Volentes igitur*.Abb.Sicu.

CASVS.Ciues Teruisini cõstituerunt,q; si aliquis ad inopiã vergere se probabiliter allegauerit, liberam habeat facultatem alienandi feudum quod ab ecclesia tenet.Peruenit hoc ad notitiã domini Papæ.Papa scribit super hoc episcopo Tridentino, volensq; ecclesiarum indemnitati prouidere,decreuit huiusmodi constitutionem,& venditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo clericorum consensu,vires aliquas non habere.No.q; constitutio facta in rebus ecclesiæ per laicos,non valet.No.quòd feudum non potest vendi sine voluntate domini à quo tenetur.

c ¶*Constituerunt.*]Quod eis licuit tam iure fori,quàm iure poli.

1 An Populus Romanus possit hodie condere legem not.Ioan.& Barto Brix 11.dist.ca 1. & Azo. C. de Ie.& consti l vlti.Io. And.

Et vocatur ius ciuile,q; quisque populus 1 sibi constituit.Insti.de iur.nat.§.. & dist.1.ius ciuile.Sed ex hoc statuto nullum præiudicium ecclesiæ generatur,vt hic,& 96.dist.bene quidem.etiamsi in vtilitatem ecclesiæ redundaret:si auctoritas Papæ non interueniret:vt in c.bene quidem.& ℣.eo.c.ecclesia S.Mariæ.& 10.dist.c.1.& ℣.de sen.& re iud.c.cum causa.

2 Electo fossanat: mendari debet. 42.di. quiescamus.

f ¶*Ad inopiam.*]Si culpa sua eget,indignum est ei subueniri 2 .ff. depositi.l.bona fides.arg.op.ad hoc.86.dist.non satis.Vel si suo vitio incidit in egestatem.et est simile.℣. de consue.c.ex parte.

¶*Gl.seq.tractat de alienatione feudi,infeudatione,& datione ĩ dotẽ.*

dat simile de vsuario & emphyteuta.In fine recit.per qõnẽ an vasallus tuito domino feudo renũciet.tenet q; no,allegat vnã.i.in cõtrariũ.

g ¶*Alienandi feudũ.*]Qui feudũ alienat,cadit à iure feudi,& dñs illud alij concedere pôt.℣.de feu.c.2.& in lib.feu.in tit.de alie.feu. consti.si clientulus.sed alij in feudum dare potest:vt in dicta constitutione.

seant,sed prouentus earũ inter singulos diuidãtur. ¶Cũ igitur quod quisq; [a] iuris in alterũ statuit,ipse debeat vti eo:& sapiẽtis† dicat auctoritas,Patere legem[b] quã tu ipse tuleris.mãdamus quatenus antiquos canonicos iunioribus,& iuniores in perceptione fructuũ tam præbendarũ quàm vinearum coæquetis[c] antiquis,secundũ priorem consuetudinem[d] vsque ad tempus prædictæ cõstitutionis seruatam,vel secundũ rationabilem institutionẽ in posterum obseruandam.

¶Idem Tridentino † episcopo.

¶*Constitutio laicorum,ecclesiam seu eius bona non adstringit.*

CAP. VII.

Quæ† in ecclesiarũ:& ifra. Sane peruenit ad audiẽtiam nostram,q; ciues Teruisini cõstituerunt,[e] vt si quis se ad inopiam[f] vergere probabiliter allegauerit,† alienandi feudũ,[g] quod ab ecclesia vel aliis tenet, liberam habeat facultatem : & infra. ¶Volẽtes igitur ecclesiarum indemnitati cõsulere, constitutionem huiusmodi,& venditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu[h],vires decernimus non habere.

¶Idem.

¶Dignitas sublata de ecclesia per statutũ capituli cõfirmatum per Papam, vlterius non censetur vacare,nisi per contrarium actum statutum fuerit reuocatum.

CAP. VIII.

Cvm†accessissent ad Apostolicã sedẽ Arch.Tulleñ. & G.Tulleñ.capituli procuratores:Archid.proposuit memoratus,quòd cum olim quidã Tulleñ.canonici nostris auribꝰ intimassent,q; primiceriatus † in Tulleñ.ecclesia tanto tempore vacauissetⁱ: q; ad manus nostras illius personatus esset donatio deuoluta : & infra. ¶Fuit insuper ex parte capituli allegatum, quòd de cõmuni assensu

† Primiceriatus quale sit officiũ, traditur infra hoc tit. de offic. primicerii.

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pila.

†Aliàs:primiceriatus dignitas.

i ¶*Glosseq.recitetur per ℣ſt.an cõsensus sufficiat.*

h ¶*Personarũ assensu.*] Non tñ sufficeret omnium cõsensus in hoc casu:quia alienatio facta de consensu omnium citra formam debitam, nulla est.12.q.2. sine exceptione.& 10.q.2.hoc ius porrectum.& C.de sac.ſan.eccl. auth.iubemus.in fi.& ℣.de re.eccles.non alie.c.dudum.libr.6.sed si communis forma seruata esset,teneret venditio.℣.de ijs quæ fi. à præla.sine consensu cap.cum nos.sed si læsa esset ecclesia,restituitur in integrum.℣.de in integr.resti.c.requisiuit.& ℣.de emptio.& vendi.c.cum dilecti.

ADDITIO.Hæc glos.non valet in feudo ecclesiastico quod de consensu eccle.à qua tenetur,vendi potest, nec alienatur, immo idem dominium remanet penes ecclesiã.℣.de feu.c.2.de dona.per tuas.dictum ergo Io.tunc procederet,quando ageretur de transferendo directo dominio in emptorem.Io.And.

Cvm acceßissent.]Diuiditur in tres partes.In prima parte ponitur allegatio pro primicerio.In secũda pro capitulo:ibi, *Fuit*, In tertia difinitiua commissio:ibi,*Quocirca*.Abb.Siculus.

CASVS.Quidam canonici Tulleñ.olim significauerunt domino Papæ,q; primiceriatus Tulleñ.tanto tempore vacauerat , q; ipsius collatio ad dominum Papam fuerat deuoluta:vnde Papa mandauit quibusdam,vt super hoc inquirerẽt veritatem, & si vacauisset tanto tempore q; secundũ Lateran.concilium ad dominũ Papam collatio fuisset deuoluta,ipsi personã idoneã de personatu ipsius inuestirent.Cum aũt super hoc executores procedere vellent, ex parte capituli fuit propositũ coram ipsis,q; rescriptũ non valebat veritate tacita impetratum:quia de cõmuni consensu canonicorum Tulleñ.fuerat constitutũ ne dignitas illa esset vlterius in Tulleñ.ecclesia:et ipsa cõstitutio fuerat per sedem Apost.confirmata. propter quod euidenter patet q; primiceriatus tãto tẽpore non vacauit sicut fuit falsę domino Papæ suggestũ : Propter quod negotium delatũ est ad dominum Papã:coram quo oĩa ista fuerunt proposita.vnde mãdat Papa quibusdã, vt si constiterit canonicos Tulleñ.cõiter statuisse ne primiceriatus esset vlterius in ecclesia Tulleñ.& statutũ ipsum auctoritate Apostolica confirmatũ fuisse, illud faciant in suo robore permanere,nisi postmodũ dicti canonici cõtrauenerint aliquẽ in primicerium eligendo.No.q; primicerius dr habere officiũ.No.q; qui facit ꝑtra priuilegiũ, amittit vires priuilegij:& sic nota q; ius perdit per abusum.Not.q; facilius aliquid immutatũ reducit ad pristinũ statũ, quàm q; immutetur.

i ¶*Vacauisset.*]Nulla iusta cã impedientevalias non curreret tempus.℣.de concess.præb.& eccle.non va.quia diuersitatem.argu.ad hoc 28.dist.de Syracusanæ.& 2.q.6.anteriorum.§.ad hoc. Et si Papa interdicat aliquibus ne eligãt sine suo mandato speciali, tempus

pus scilicet trium mẽsium statutum à canone eis currit, nisi intra id tempus postulauerint licẽtiam eligendi.℣.de elect.c. vlt. Greg.

a ¶*Constitutum.*]Ac ipsum statutum per sedem apost. confirmatum fuerat.

¶Glo.seq.q̃rit allegans negatiue,ponit opi.Ioan.& vacillãdo soluit,in fine gl. ponit triplicẽ esse dtũ cõfirmationis ex certa scientia.

b ¶*Confirmatum.*]Sed nũquid canonici per se possunt minuere præbendas , vel dignitates tollere sine licentia dñi Papæ? Videtur q; non: quia nec augere possunt.℣.de cõsue. c. cum olim.& de vi.& ho. cle. c. quoniã vt ait.22.dist c. 1. quia honor ecclesię potius debet augeri q̃ minui.℣.eo. c.ex parte. vbi est expressum q; non.& de conse. dist. 1. vasa. ver. in hoc enim. & ℣.de ver. sign. c. vlt. & quia ꝑ ipsius nostris potius addi reuerentiã cupimus , q̃ minui. 25. q.1.quæ ad perpetuã.& q.2.quæcunq;. Vnde nec eps potest omittere quin statuat archipresbyterũ:quasi solꝰ ipse sufficiat.℣.de offi.archipresb.c.vlt.& meliꝰ est qualẽcunq; eligere q̃ ordinem plenum non esse.ff.de decurio.l.generaliter.§.pen.Ad hoc dixit Io.q; ex causa possunt minuere:vt ℣.de institu. c. 1.& c. auctoritate.& ℣. eo.c.proxi.& de auctoritate epi.21. dist.in nouo testamẽto. Et q; possunt vnã dignitatẽ tollere vel diminuere,vel mutare ꝑbendas. probatur 16.q.1.præcipimus.& ℣.de excess.præla.c.sicut venire. & ff.cõia præd.l.si quis duas.§.1. & ff. de neg. gest. l. cum alicui. ℣. de præben.c.vacante.et 63.dist.c.quia sancta. §. verum. & 67. dist. quorum vices.& c.corepi.& in prædicta decretali.Honorij.℣.eod. c. ex parte.vbi dicit:licet nõ sint eius reddit' diminuti.& ita vi q; potuissent,si fuissent diminuti.Io.Sed verius credo,q; non possint fine auctoritate Papæ,ne qãque in fraudẽ hoc faceret, & causam subiicerent, cum non esset.& hoc idẽ dr de cõsensu epi.arg.optimum.℣.de ver.sign.c.vlti.Quod ergo inutile fuit, hic confirmauit auctoritas dni Papæ ex certa sciẽtia.arg.16.q.1.c. vlti. sicut & datur actio ex nudo pacto si iuuetur auctoritate legis vel principis, ff.de pactis.l.legitima.Vel tene vt dixit Io. q; possunt iusta ex causa,alias non arg.℣.c.proxi.ver.nisi in tñ.a ꝓtrario. Dignitatem tñ nõ credo q; possint creare vel supprimere sine auctoritate Papæ, vt hic dicit:nec diminuere numerum iuramento firmatũ, cui cõfirmatio sedis Apost.accesserit, huiusmodi clausula adiecta,s. q; si secus fieret,nõ valeret.℣.de ꝑben.c.dilecto.à ꝓtrario.Nota q; confirmatio siue constitutio dñi Papæ valet vt confirmet infirmum.2. q.1.in primis. & 3.q.6.hoc quippe. Cõfirmat etiam & supplet defectum solemnitatis omissæ.℣.de transl. c.1. Itẽ valet vt de beneficio illo , q; ex certa scientia confirmatur, postea directe an licite sit acquisitum,an non,sine nouo mandato non cognoscatur.℣.de confir.vti.vel inuti.c.2.Si vero sub hac forma confirmat, s. confirmamus sicut iuste possides:talis confirmatio modicum operatur, vel nihil.℣.de confir.vti.vel inuti.c.1.de qua confirmatione habes. ℣.de concess.præben.et eccle.non va.c.quia diuersitatem.

¶Glo.seq.arguit pro vnico actu,& c.allegãs sex iura,ad cõtrariũ allegans quatuor:demũ ponit quatuor opi.Vinc.Io.Tancredi,& aliorum, quarum quælibet distinguit.

Priuilegiũ an vnico actu perdatur.

c ¶*Contrauenerint.*]Videtur q; priuilegium vnico actu perdatur: vt hic.et ℣.c.proxi.& ℣.de præben.c.pro illorum.& 11.q.3. priuilegiũ.C.de iure dom.impe.l.2.et C. de iis qui per me.iudi.non ap.l. his q.et.C.de pact.inter empt.& vend.l.cõmissoriæ.Argumentum contra,quia delictum personæ,&c.16.q.6.si episcopum.℣.de arbi. c.cum tempore.℣.de priuil.c.accedentib.et c.si de terra.

Vincen.distinguit,aut datur priuilegiũ ad faciendum,aut ad nõ faciendum. Si datur ad faciendũ,et is qui impetrauit,spatio decẽ annorum non vtitur eo, perdit illud.ff.de nundi.l.1.Si vero datur ad non faciendum,si Papa reseruauit sibi aliquid iuris in eo, non potest tali priuilegio renunciari expresse.℣.de arbitr.c.cũ tpe.sed si nihil sibi reseruauit,puta quia dedit priuilegium de non dandis decimis : tũc non perditur nisi legitimo tpe,s. si quadraginta annorũ spatio fecerit ꝑtra priuilegiũ decimas soluẽdo.℣.de priui. c. accedentibus.& c.si de terra.& 7.q.1.q̃ periculosum. Sed ibi sufficit q; semel renunciet,s.circa beneficia. Si datur ad excipiendum, perpetuum est:quia quæ tpalia sunt ad agendũ, perpetua sunt ad excipiendum.ff.de do.excep.l.pure.§.vlti.quod eis verum si nemo agat.sed si agat,& non excipitur ꝑtra agentem , perditur priuilegium.ff.de procurat.l.Pomponius.§.ratihabitionis.& ff.de condi. inde l.si is qui. 1

Ioãnes dixit q; si ille qui impetrauit priuilegiũ directe obuiauit priuilegio,perdit illud vnico actu tñ:vt hic.& ℣.c.proxi. & ℣. de præben.c.pro illorum.secus si nõ seruat illud:vel sic nõ tuetur se illo:tũc enim perdit legitimo tpe.℣.de priui le.c.accedentibus. & c. si de terra.Magis enim delinquit qui directe venit cõtra priuilegiũ, quàm ille qui nõ vtitur illo.arg. ad hoc 84. dist. quisquis. & ℣. de sent. excom.c.contingit.2.

Alij distinguunt , an priuilegium sit onerosum:& tunc vnico actu tollitur.an sit fauorabile:& tunc non perditur vnico actu.

T.melius videtur dicere , si priuilegiũ datũ est fauore personæ seu personarum, quale fuit hic, & in similibus concordãtiis,perditur vnico actu. Si datum est fauore ecclesię siue intuitu religionis,vt sunt priuilegia de nõ soluendis decimis & similibus:nõ tollitur nisi legitimo tpe,vt dictũ est. Et hæc opinio Tan.habetur hic versibus,

Priuatam legem tollit contrarius actus.
Si personalis sit , si patet esse realis:
Tunc non perdetur,nisi præscripßisse probetur.

Melius videtur dicendum q; sicut sunt diuersa priuilegia in diuersis casibus cõcessa , quodlibet priuilegium locũ habeat in suo casu : sicut vides in præscriptionibus,quæ diuersa tẽpora requiruntur.Dic vt ℣.de deci.c.suggestum.

¶*Glo.sequens obiecit & soluit.*

d ¶*Eligendo.*]Videtur q; talis electio nõ deberet valere,qa noua dignitas sine licentia Papæ cõstitui nõ potest.℣.de consue.c.cum olim. 22.dist.c.1.Sed hæc electio vi de nouo esse creata, & sine licentia ℣ Papæ non dr noua dignitas.sed ex consequentia antiquæ dignitatis possunt eam resumere. argum.ad hoc ℣.de feu.c.2.& ℣. de Iudæ. c. consuluit. et ff. de noui operis nunciatio.l.1.§.si quis ædificium. Ber.

Vm M.Ferrarienſis.] Habet materiã prolixã & subtilẽ:& hoc dicit : Si capitulũ ꝓtra suã constitutionẽ de certo canonicorum numero,aliquos recipit in canonicos, de superexcrescentibus fructibus eis ꝑuidere tenetur.Ioan.And.Diuiditur in tres partes. In prima ponitur allegatio pro M.& sociis.In secũda ꝑ capitulo: ibi , *Verum*.In tertia definitio:ibi,*Mandamus*.Abb.Siculus.

CASVS. Canonici Ferrariẽses vt maioribus redditibus abũdarent,statuerunt 14.præbendarum numerum in ecclesia Ferrarien. præter illud quod cõi mensę cõiter deputarũt,ꝓtra antiq̃ cõsuetudinem ecclesiæ.postmodum quadã prębẽda vacante in ipsa ecclesia,canonici ꝓtra cõsuetudinẽ ipsam volũtarie veniẽtes,M. & quatuor socios suos receperũt,nullis prębendis assignãtis eisdẽ: & quamuis redditus illorũ essent quamplurimũ augmentati, noluerunt tñ eisdem de superexcrescentibus redditibus ꝑuidere:et ideo inter dictos quinq; & capitulũ quæstio super hoc mota fuit coram Ferrarien.epo.tandem ad sedem Apost.quæstio est delata. corã dño Papa omnia ista fuerunt ex parte illorum quinq; ꝓposita.& ex aduerso ex parte capituli fuit propositũ,q; in Ferrarien. ecclesia.14.ꝑbendarum numerus fuerat constitutus,et à sede Apo sto.confirmatus:tandem cum vna præbẽda in eadem ecclesia vacaret,ad instantiam quorundam receperunt duos in eandem præbendam , et postmodum ad preces epi dictum M.et quendã aliũ sine præiudicio constitutionis ꝑdictæ in canonicos receperũt.ita tñ q; ipsi de canonicatu nil reciperent donec primi duo essent ꝑbẽdas integre assecuti,et redditus qui per eorum industriã excreuerunt,deputauerunt cõi mensæ, quæ minus sufficiens erat:quos quinq; canonici sibi cõtra ꝑdictã cõstitutionẽ petẽbat in beneficium assignari.Istis & aliis allegatis mãdat Papa iudici,vt cum in constitutione prædicta etiam cõfirmatione Apostolica, vel fuerit vel esse debuerit sicut cõsueuit expressum, nisi intãtum excreuerint ecclesiæ facultates, q; pluribus possint sufficere competẽter: & ipsi canonici ꝓtra consuetudinẽ suã receperãt quatuor ad vacaturas ꝑbendas vltra numerum cõstitutũ:faciat superexcrescentes redditus ꝑdictis q̃nq; canonicis assignãri:ita q; si ex eis ęquales cum aliis possint habere præbẽdã, quod superfluum fuerit,in cões vsus conuertatur,antiquis canonicis præbendas suas percipientibus consuetas:reuocato in pristinum statũ quicquid ab alterutra

1 An & qñ priuilegium vno solo actu vel pluribus amittatur , vide glo. 1 in l. voluntarie. & Cyn post Petrum de Bel. erti.C. de exc.tu & per eosdẽ in l.falso.C. de di.eccl.

† Cap.5.eo. tit in 3.com Pilat.

1 Concor. tex inl si eũ actum ff.de neg. gest. & in i fi. ff. de cal & l.Papinian° exuii. ff. de mino.

1 Simile de cõcessiõe ꝑbendæ.c.vi. lib.6.

terutra partium in præiudiciũ alterius post motã quæstionẽ coram ẽpo Ferrarien. circa ꝑbẽdas vel possessiones fuerit attentatũ. Nota quædam notabilia in hac decretali. Primo ꝙ protestatio nõ prodest illi ꝙ facit ꝓtra ipsam protestationẽ. Iteꝫ vbi certus canonicorum numerus constituitur vel confirmatur, conditio illa, nisi in tantum excrescerẽt, &c. subintelligit, etiã si nõ apponatur. Iteꝫ lite mota nihil est ab alterutra partium innouandum in præiudicium alterius.

¶ *Glos. seq. reci. per q. an sine mandato iste M. &c.*

a ¶ *Sociis.*] Et licet M. haberet mandatum: tñ sine mandato ꝓ sociis absentib⁹ agere posset, cũ essent cõsortes eiusdem litis: quia agebãt vt eis fieret cõicatio de fructibus superexcrescentibus: tñ cauere debet de rato: 1 vt C. de consor. eiusd. lit. l. 2. & est speciale: aliàs non admittitur ad agẽdum sine mandato, nisi esset coniuncta persona. ff. de ꝓcura. l. sed hæc persona. in princ. & infra tit. proxi. c. nonnulli. Et i alio est hic speciale: quia post litẽ contestatam datur cautio: qđ est cõtra id qđ legit. ff. de procur. l. Põponius. §. ratihabitionis. Sed illa lex, Pomponius. loquitur qñ ꝓ procuratorem lis est cõtestata. Vincẽ. Sed nõ credo ꝙ ista sit talis cã: quia qlibet agere poterat pro se, & sine aliis. & iste M. hẽbat mãdatũ ab aliis, aliàs nõ fuisset admissus ꝓcurator. Ber.

1 De his cautionibus tractat Imithie Bonaguida id quod colligitur ex not. infra de procur. c. 1. &c. accedẽs & cap. man dato. & plenius de his in Spec. de satisfdã. Io. And.

† Ex diuerso.

b ¶ *Eo.* id est, in tantum.

c ¶ *Quo.*] id est, inquantum.

d ¶ *Consuetudinẽ.*] Hoc nõ multum noceret, dummodo ex causa hoc facerent: vt dictum est 3. c. proxi. arg. ff. de decr. ab or. fa. quod semel. & in authen. vt deter. fit nu. cleri. coll. 1. ver. non enim, &c. & ff. de instit. c. 1. & c. auctoritate.

e ¶ *Prouidere.*] Subaudi ꝙ ille M. cũ sociis suis petebat ex illis fructibus superexcrescentibus sibi præbendas assignari.

¶ *Gl. seq. recit. per obiect. quæ tripliciter soluitur.*

f ¶ *Ad eam.*] Si hoc esset verũ, talis receptio non valebat. ff. de ꝓben. maioribus. & c. tuæ. Sed probata non fuit hæc forma: sed hoc obiicere non poterãt: quia fatebãtur se fecisse ꝓtra cõstitutionem Turo. concilij. ff. de præben. c. maioribus. quare nõ essẽt audiendi. de concess. præb. & eccl. non va. cum super quæstione. & sic repelluntur suam turpitudinem allegantes. ff. de don. c. inter dilectos. 2 Vel dic ad eam. 1. ea vacante elegerunt duos simꝑ in canonicos.

2 Concor. l. trãsactione C. de trãsac. & l. mercalem. C. de cõdi. ob tur cau.

A D D I T I O. Vel dic ſm Inno. ꝙ forte ambo diuidebant præbendam: sed simpliciter fuerunt electi in canonicos, & non ad ipsam diuidendam: sed postea interse ordinauerunt de præbenda diuidenda: quod fuit illicitum: sed quia isti actus fuerunt diuisi, ideo secundus non nocuit primo. ad hoc. de rerum permu. ad quæstiones. dixit tñ plus sibi placere quod not. de præben. c. dilectus. 2. & c. tuæ. & illud quod ibi not. maxime in decre. dilectus. Io. And.

¶ *Glo. seq. recitatur per quæstionem.*

g ¶ *Alium.*] De quinto non fit hic mentio: quia forte capitulum confitebatur illum elegisse.

¶ *Glo. seq. notat protestationẽ non prodesse. allegat tria iura, in cõtrarium allegat quinque, & dupliciter soluit.*

h ¶ *Sine præiudicio.*] Hic ergo nõ prodest ꝓtestatio: quod est verũ qñ est contra substãtiã facti, vel rei super qua fit: vt si protestatus fuisset cum reciperet aliquem in canonicum, vt non hẽret ꝑbendam: quę substantia est negotij: quia qui receptus est in canonicũ non debet carere ꝑbenda: vt ff. de præb. c. relatum. Si vero ꝓtestetẽ sic, ꝙ ea quæ dicit, nõ dicit animo contestãdi lit em: talis bene valet. Ioan. ff. de app. c. solicitudinem. & ff. de censi. c. olim causam. & ff. de cõdi. indebiti. quod quis sciens. Arg. ꝓtra ff. ꝙ met. causa. per latum. & 31. q. 2. Lotharius. ff. quibus mod. pigno, vel hypo, solu l. si debitor. §. 1. & ff. de in integ. resti. c. cum veniſſent. & ff. de elect. c. Cumana. circa finem. Solu. ibi ꝓtestatio non valet vbi protestans quatuor sociis [a] suis ꝓposuit ꝙ Ferrarien. canonici vt eo [b] amplius suos redditus augmentarẽt, quo [c] ꝓuentus ecclesiæ (q diuidi cõsueuerãt inter plures) in vsus cederẽt paucorũ, quatuordecim ꝑbendas tãtũ, ꝑter id ꝙ mensæ cõmuniter deputarũt, in eadem ecclesia contra antiquã cõsuetudinẽ [d] statuerũt. Postmodũ vero cõtra cõstitutionẽ ipsã volũtarieveniẽtes dictos quinq; in canonicos receperũt nullis ꝑbẽdis assignatis eisdem. Et licet eorũ redditus nõ modicũ fuerint augmẽtati, nõdũ tamẽ eis voluerũt ex superexcrescẽtibus redditibus ꝓuidere [e]. ¶ Verũ † ex aduerso fuit propositũ, quòd quatuordecim præbendarum numero in Ferrarien. ecclesia instituto, & Apostolicæ ꝓtectionis ꝑsidio roborato: cũ vna in eadem ecclesia præbenda vacasset, ad quorundã instantiam duos ad eam [f], & postmodum ad preces episcopi dictũ M. & quẽdã aliũ [g] sine præiudicio [h] dictæ cõstitutiõis in canonicos receperũt [i]: ita ꝙ ipsi canonici de canonia nihil [k] ꝓciperẽt, donec primi duo essent ꝑbendas integre assecuti. Cũq; ꝓ canonicorũ industriã [l] fuerit ꝓcuratũ vt ex possessionibus quas eccle sia tẽpore lõgo possedit, plures eis redditus soluerentẽ: supexcrescẽtes cõmuni mensæ, quæ minus sufficiens fuerat, deputauerũt: quos dicti quinq; sibi postmodũ petierũt cõtra capituli constitutionẽ in beneficiũ assignari: & ff. ¶ Mãdamus quatenus cũ i cõstitutione ꝑdicta, & cõfirmatione sedis Apostolicæ vel fuerit vel esse debuerit sicut cõsueuit † expressũ, nisi in tatũ excrescerẽt ecclesię facultates, ꝙ pluribus possent sufficere [m] competẽter: & iidem canonici in derogationem suæ constitutionis, ad vacaturas [n] præbendas quatuor receperũt

3 Quod est proprie tũe quando protestatio & factum se simul non cõpatiuntur: vbi ergo dupliciter intelligi põt aliquid secus. adde Albertinum tract. de agnos. assertio. q 12. nu. 9. & Gerson. tract. de protesta. cõsideraz.

† Facit ad hoc l. qđ si nolit. §. quia assidua. ff. de ædil edi. nota Bar. in l. nemo. ff. de re. du.

noniam, habet vocem in capitulo. vt puer. ff. de æta. & quali. c. ex ratione. ff. de decur. l. spurij.

¶ *Glo. seq. obiicit & soluit.*

k ¶ *Nihil perciperent.*] Vt ꝙ hoc fuerit simoniacum. ff. de præbẽ. c. dilectus filius. T. Dic ꝙ si itellexissent, & actũ esset inter partes, ꝙ nihil oĩno perciperent, simoniacum fuisset: sed intelligebãt ꝙ tm de ꝑbendis diuisis nihil perciperẽt: & hoc patet ex eo quod dicit ff. antiquis canonicis suas præbendas, etc. et canonici nullũ pactũ cum aliquo fecerunt: sed simpliciter elegerunt illos: ita ꝙ de prębendis diuisis nihil perciperent.

¶ *Glo. sequens obiicit & soluit.*

l ¶ *Industriam.*] Hæc videbãt bona allegatio: quia si per ipsorũ industriam redditus sunt augmentati, nõ debent compelli illos cõmunicare aliis. C. de alluui. l. 3. & ff. de in integ. restitu. c. requisiuit. in fi. aliàs, c. r. & ff. de rei ven. l. cæterum. & nemo cõpellit ad communionem. ff. de condi. indeb. l. si non fortem. §. si centum. ff. pro socio l. qui admittitur. Papa tñ non admisit illam allegationẽ: quia præiudicauerũt sibi eos recipiẽdo. Et tot ponẽdi sunt in ecclesiis quot ex earum fructibus possunt cõmode sustẽtari: vt ff. de instit. c. 1. quia bene poterant eis ꝓuidere de cõibus redditibus: nec distinguit hic qualiter redditus augmentẽtur: nec refert ex quo augmẽtati sunt: vndecunq; processerint, vt ff. de verb. sign. c. fi.

Ecclesia tot habeat ministros, quot commode possint sustentari.

A D D I T I O. Quòd si per industriã canonici sua præbenda augmentetur, sibi cedit, nec diuidere compellitur: secus si cõitatis prædia, vnius solicitudine augmententur: vt hic, secundum Host. Ioan. And. in nouellis.

m ¶ *Possent sufficere.*] Arg. conditionẽ subintelligendam: vt 22. q. 2. beatus. ff. qui satisda. cog. l. vlt. ff. de iureiuran. c. quemadmodum. vbi de hoc. & ff. de rescrip. c. 2.

¶ *Glossa sequens ponit opinionem quam reprobat.*

n ¶ *Ad vacaturas præbendas.*] Per hoc quod dicit ad vacaturas, dicunt quidã, vt Papa Inno. iiij. quod hæc decre. continet dispensationem, & non ius commune. Sed non est verum, immo continet ius cõmune: cũ ex confessione vtriusque partis cõstet illos fuisse receptos in fratres, & ad ius canoniæ. Sed hoc non est contra ius, quòd aliquis recipiatur in canonicũ, & expectet præbendam: sed nullum percipere beneficium, si percipi possit, est cõtra ius. ff. de præben. c. dilectus. 1. & c. relatũ, quia aliud est canonia, aliud præbenda: vt dictum est ff. eo. c. & ideo Papa mãdat eis dari superexcrescentes redditus.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit.*

a ¶ *Vltra*

a ¶ *Vltra numerum.*] Hic potest quæri vtrũ isti qui quotidie recipiuntur vltra numerũ, habeãt vocẽ in electione ẽporum vel aliorum ꝓlatorum? Dico standum esse consuetudini: 1 & si nulla sit consuetudo, adhuc nõ credo quòd debeant vocari ad huiusmodi tractatus vel electiones, cum nondum habeant plenum ius, nec etiam possessionem.

¶ *Glo. sequens. quærit & dupliciter soluit.*

b ¶ *Cum integritate.*] Sed cum canonici isti voluntarie receperunt quatuor vltra numerũ cõstitutum auctoritate propria ꝓtra suã constitutionẽ, quare nõ compelluntur cõicare suos reddit⁹ illis, vt sint oẽs æquales, cũ renunciare videantur suo priuilegio. s. c. pximo? Potest rñderi ꝙ ipsi hoc non petiuerunt: vt in litera patet. & cõdẽnatio nõ debet fieri nisi quatenus petitũ est: vt ff. de ord. cog. c. cũ dilectus. Vel dicas ꝙ si etiam petitum fuisset, nõ debebant condemnari: quia nõ fuerũt recepti vltra numerum ꝑdẽarum, licet vltra canonicorũ numerum: vt satis apparet in littera ipsa: vt dicitur s. eod. c. in notula, per hoc.

¶ *Glossa sequẽs notat & signat contrarium.*

† Cap. c. in 3. cõpilatione, tit. de foro compe.

2 Hanc glo dicunt esse sin. hic Inn & Panor. ad hoc ſ ꝙ renouatur attentata lite pẽdẽte quã do attẽtans de perfidia notatur.

3 Vide de cler. excõic. min. illud. ſ per glo. ſ. qa Ioan. And. in no.

vltra numerum [a] constitutum, antiquis canonicis præbendas cum integritate, [b] percipientibus consuetas, superexcrescentes redditus ꝑdictis canonicis facias assignari: ita quòd si ex eis pares potuerint cũ aliis sortiri præbendas: quod superfuerit, in communes canonicorũ vsus (sicut prius statuerant) siue aliter, prout melius videbitur, conuertatur: reuocatis in irritum quæcunque ab alterutra partium in præiudicium alterius post motam quæstionem [c] coram episcopo Ferrarien. circa ea præbẽdas [d] vel possessiones fuerint innouata.

¶ Idem abbati & conuẽtui S. Syluestri.

¶ *Statutum generale laicorum ad ecclesias, vel ecclesiasticas personas, vel earum bona in earum præiudicium non extenditur: nec specialiter etiam si earũ commodum & fauorem concernat. hoc dicit, quo ad in electi. m. Abb. Siculus.*

CAP. X.

ECclesia † sanctæ Mariæ: & infra. ¶ Nos attendentes quòd laicis (etiam religiosis [e]) sup ecclesijs & personis ecclesiasticis [f] nulla sit attributa facultas: quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas impe rãdi; à quibus si quid motu proprio statutũ fuerit, quod ecclesiarum etiam respiciat commodum & fauorem, nullius firmitatis existit † nisi ab ecclesia [g] fuerit approbatum. Vnde statutum [h] Basilij † de non alienãdis prædiis rusticis, [i] vel vrbanis, ministeriis [k], & ornamentis [l] ecclesiarum: illa reprobatum fuit potissima ratione, quòd auctoritate non fuit Romanis Põtifi. roboratum. ¶ Quod à senatore factum fuerat in præiudicium monasterij non conuenti [m] nec confessi [n] vel cõuicti, in irritũ reuocantes, eadẽ possessiones restituendas sibi sententialiter definimus.

¶ Idem vniuersis doctoribus Parisius commorantibus.

¶ *Pœna simpliciter apposita propter contumaciam, in dubio intelligitur temporalis, & non perpetua.*

CAP. XI.

EX litteris † vestræ deuotionis accepimus: & infra.

4 Quod dicit vt not. de iur. par. nobis Io. And. in no.

† Vide ca. ſ in ecclesiarum. supra hoc tit.

† Hic erat præfectus vrbis Rom.

† Cap 11 in 3. cõpilatio. tit. de iureiurando.

m ¶ *Non conuenti.*] Bene dicit, nõ cõuẽti: quia cõuentio siue citatio est principiũ siue fundamẽtũ ordinis iudicarij. 5 Primo em est quis citandus: vt infra de maio. & obe. c. inter quatuor. & ff. de proba. cap. quoniam contra falsam. vbi consimilia per ordinẽ pronuntur, citationes & dilationes, & c. per conuentionẽ perpetuaf iurisdictio delegari. ff. de offic. delega. c. gratũ. Sed videtur ꝙ potuit ꝓcedere altera ꝑte absente, cũ esset iudex appellationis. ff. de app. c. sæpe. & c. interposita. & 2. q. 6. ei qui appellat. in princ. ibi appellatore cessante. & dicit lex, ꝙ quasi priuiligiũ est illius qui cognoscit de appellatione, ꝓcedere altera parte absente. C. de tẽp. app. l. vlt. §. illud. Sed nõ est ita. semp enim quis debet citari, 6 quęcũq; sit causa, etiã in causa appellationis. ff. de appel. per tuas. immo nõ valet sententia vbi perẽptoriũ edictũ nõ venit ad absentis notitiã, vel ad eius domiciliũ. ff. quæ sen. fine appel. l. 1. §. itẽ cum ex edicto. Et Ioan. de Archeia corã iudice appellationis erat, nec defendebat monasterium, quia dicebat ꝙ non posidebat.

5 Primo est quis citandus. l. 1 .de p æ ript. long. temp. & in l. vir bonus. ff. iud. ſo. & C. ne de sta. def. l. ſ ipa ter.

6 Nisi fuisset terminus assignatus q haberet vicem peremptorij, infra de app. ſ pe. Ioã. And. in no.

A D D I T I O. Vnde cõtraria locũ habent quando est quæstio inter appellantem & appellatum, hic vero monasteriũ nec erat appellans nec appellatum secundum Abb. Ioan. And.

n ¶ *Nec cõfessi.*] Et hoc verum est: quia nemo iudicandus est nisi cõuictus vel sponte cõfessus, 7 quod si fiat, sententia nulla est: vt 2. q. 1. nos in quemquam. Per decre. quam habes ff. vt lit. penden. c. ecclesia. intelligas finem istius capituli.

7 Facit tex. in l. proinde ff. ad leg. Aquil. & C. de confes. l. fin.

EX litteris.] Pœna priuationis à cõione, quæ pp cõtumaciã ex cõstitutione infertur, tẽporalis est, & nõ perpetua. Ioã. And. Prima pars ponit statutum & factũ ex quo surgit dubitatio. Secũda dubitationẽ soluit, duas rones iducẽs. Secũda ibi, *Quia tamẽ.* Abb. Sicu. Ista decre. erat in tit. de iureiur. in tertia compilatione.

CASVS. Magistri artiũ liberaliũ Parisius cõmorantes, à consuetudine antiqua in quibusdã articulis deuiauerãt. Vnde ipsi volẽtes cõsuetudinẽ pristinã reformate iuramẽto interposito statuerunt, ꝙ si quis magistrorũ ordinationi vniuersitatis ipsorũ duceret resistendũ, & tertio cõmonitus vniuersitati eorũ parere contẽneret, extũc cõsortio magistrorũ priuaret, pp ꝙ magister G. supradicta cõione ipsorũ fuit priuatus, tandẽ voluit obedire vniuersitati: sed vtrum debeat recipi, dubitatur: quidam dicebant ꝙ sic debeat remanere priuatus. Alij dicebãt ꝙ recipiẽdus erat ex quo volebat satisfacere. Alij dicebant ꝙ nõ posset recipi pp iuramẽtũ absq; licẽtia Papæ. Vnde Papa consultus respõdet ꝙ cõstitutum nõ fuit, vt huiusmodi

huiusmodi priuatio in prepetuum duraret, cũ tam de iure cõi q̃ de cõsuetudine ecclesię extitit aliàs,& existat,vt qui pp cõtumaciã aliorũ cõione priuatur,cũ satisfacere voluerit,restitui debeat: Mandat dñs Papa,q̃ dictum magistrum obedire volentem admittant in magistralibus ad consortiũ vniuersitatis.No.q̃ qui simpliciter à cõione aliorum excluditur pp cõtumaciam, debet recipi cũ satisfacere voluerit. Ité nota q̃ iuramẽtum est benigne interpretãdũ.

a ¶*Fide.*]idest, iuramento.

b ¶*Tertiove.*]Hæc est enim legitima & canonica citatio siue admonitio trina.24. q̃. 3. de illicita.§.de cõuentione.16.q.7.omnes decimæ.& 17.q.4.de ꝓsbyterorum.quia vindictã semp debet præcedere monitio. 12. q. 2. indigne.in prin.ĵ.de vi. & hon. cle. c. vlt. & ĵ. de sen.exc.contingit. 2.& c.sacro.

c ¶*Intra triduum.*]Nimis breuis fuit terminus,quia non poterat deliberare ad plenum, & ideo potuit in promptum incidisse periculum.simile 2.q.6. anteriorum. primo respõso.vbi olim triduũ dabatur ad appellãdum, vnde dati fuerunt postea decem dies,vel saltem terminũ decẽ dierum statuissent:quia illud tempus modicũ appellatur. ff. de constitu.pecu.l.promissor. §. 1.& propter breuẽ.terminum potest appellari-ĵ.de dila.c.1.

Terminus ad appellandum qualis ꝛaxandus.

¶*Glo.seq.ponit opi.Iuno,ꝓ qua alle.5.iura,Alle.in cõtrariũ,& soluit.*

d ¶*In perpetuum.*]Dicit hic Inn.tertius,q̃ aliud est aliquem simpliciter excludere,& aliud in perpetuum excludere.simile 33.q.4. non oportet.2.in gl.fin.& simile 1.q.1.sunt nonnulli.ver.beatus. ibi,non dicit.& ĵ.de dona.c.pastoralis.sic ff.pro.so.l.coiri societatem.& l.3.§.1.& in glo,Arg.contra.50.dist.c.1.in fi.ibi, non statuta,sed tẽporaliter dilata credatur.& C.de pœ.l.seruus.in fi.ibi, eum qui aliquãdo,ex quo enim non est tempus definitũ,de quolibet tempore intelligitur.1.q.1,eos.& ff.de.euic.l.si rem.§.vlti.& ĵ.de priuile.c,quia circa.vbi verbum simpliciter positum ad futura tempora trahitur, & generaliter intelligitur.Ité inuenio q̃ idẽ est perpetuo remouere.quod simpliciter remouere:vt 1.q.1.reperiunt.in fi.& 76.dist.si quis ex epis,10.q.1,quia sacerdotes.27.q.1. de viduis.Ioan,& ĵ.de coha,cleri.& mulie.c. clericus. Sed circa talia cõsiderãda est natura siue causa cuiuscũq; negotij. hic enim punitur pro contumacia,& non pro crimine;& contumacia sæpe purgatur,vt facile est videre in multis.

Excludere simpliciter, & excludere in perpetuum,an differant.

c ¶*Iuris canonici.*]ĵ.de sen.excõ. c.per tuas.& ĵ.de ver.signi.c.cũ olim.& ca.ex parte. ibi,est exemplum de contumacia et crimine.

¶*Glo.sequens reci.per quæstionem.*

f ¶*Admittatis.*]Non obstante illo mandato,si quid in medio tempore deliquisset,posset repelli.ĵ.de resti.cog.c.præterea.arg.ff.de transa.l.cum Aquiliana.

ADDITIO.Vide de iureiur.c,veniens. super glo.2.Ioan.And. in nouel.

EX parte.]Non valet statutum per q̃ diuinus cultus sine causa diminuitur,etiam si super hoc interceserit in forma communi Papæ confirmatio.Io.And,primo narrat factum corrigendum. In secunda corrigit.secunda ibi,*Nolentes.*Abb.Siculus.

¶Casus sic ponit.Edueñ.canonici,vt maioribus redditibus abundarent,numerũ præbẽdarũ in ecclesia Edueñ.ab antiquo statutũ restrinxerunt,licet redditus ipsorũ nõ fuerint diminuti:significauit hoc eps Edueñ.domino Papæ.nolens igitur Papa cultum diuini numinis diminui,sed potius augmẽtari,mandat quibusdam vt antiquum numerum faciant in ecclesia Edueñ.seruari: & si quas præbendas à tẽpore vltimi statuti vacasse iuenerint, personis idoneis illas conferant de consilio epi,non obstante aliqua constitutione super hoc à canonicis ipsis facta, aut confirmatione à sede Apo. obtenta.Not.quod numerus clericorum per solos canonicos non põt diminui:nec valet statutum super hoc factum,nisi Papa ex certa scientia illud confirmaret.

g ¶*Propriis cõmodis inhiantes.*]idest,cupiditati intẽdentes. vitiũ denotat. simile 3.eo.c. cum omnes.& 3.eo.c. cum M.Ferrariensis.

¶*Glo.seq.infert à contrario,& remittit in fi. allega.c.contrarium.*

h ¶*Diminuti.*]Secus si essent diminuti: quia tunc vi q̃ auctoritate epi possunt diminuere numerum.Arg.ĵ.de vita & honest. cleri. ca. quoniã vt ait.sicut augmẽtatis facultatib.plures possunt ĩstitui etiã vltra numerũ statutũ. 3. eo. c. cum M. arg.ĵ. de cen.c.quanto.& 21. distin. in nouo.& C.de episc.et cle.c.in ecclesijs.de hoc dictum est 3.eo.c.cũ accessissent. dic vt ibi.Arg.contra. ĵ.de ver. fig.c. vltimo.

¶*Glo.seq.reci.per quæstionem:de qua cõfirmatione loquitur littera.*

i ¶*Cõfirmatione.*]sub forma cõi impetrata: quia talis confirmatio nihil noui tribuit.ĵ.de cõfir.vti.vel inuti.c.cũ dilecta.§.nos igit.verſ. nolentes.et ĵ.de cõcess. præb.c.quia diuersitatem.in fin.& ĵ.de priuileg. c.ex parte. quia qui confirmat,non donat.ĵ.de fid.instr.c,inter dilectos.§.cæterũ,

† Ex hoc c. aperte colligitur,nõ valere statutũ p quod cultus diuinus sine causa diminuitur,etiã si in forma cõmuni per Papam fuerit cõfirmatum.

† Adde glo. fi.in clemẽ. vt hi qui in ver.in poste rum.de æta. & quali.

† In quodã manuscrip. vaticanæ ita:de restitutis, & eorũ interpretationibus.

† Hũc text. dixit Card. Floren. esse fin. ad hoc q̃ app. confirmationis intelligitur de cõfirmatione in forma cõmuni.

CAP. XII.

EX† parte episcopi Edueñsis fuit propositum, quod canonici Edueñ.propriis commodis inhiantes g præbendarũ numerũ ab antiquo in ecclesia Edueñ.statutũ(licet nõ sint eius diminuti h redditus) restrinxerunt:& infra. ¶Nolẽtes. igit̃ diuini numinis minui cultum, sed potius augmentari: Mandamus quatenus antiquũ numerum faciẽtes auctoritate nostra seruari: præbendas quas à tempore vltimi statuti inueneritis vacasse in ecclesia memorata (non obstante aliqua cõstitutione super hoc à canonicis ipsis facta,vel cõfirmatione i † à nobis ab eisdem obtenta)personis idoneis k cum consilio l episcopi conferatis.

¶Gregorius nonus archipresbytero sanctæ Mariæ Maioris de vrbe.

¶ *Cõstitutio futura respicit,& nõ præterita:nisi in ea de præteritis caueatur.*

CAP. XIII.

QVoniã cõstitutio Aposto licę sedis omnes adstringit m, & nihil debet obscurum vel ambiguum a continere: ¶Declaramus b constitutionẽ c quã nuper super præferẽdis d in perceptione portionis maioribus, & consuetis seruitiis e à minoribus exhibendis, edidimus, non ad præterita, sed ad futura f tantum extendi. Cum leges & constitutiones futuris certum sit dare formam negotijs, non ad præterita facta trahi: † nisi nominatim in eis de præteritis caueatur.

1 Concor. text in l. & quia.cũ glo. in verſ. nec ipsa lex. ff. de iur.omn. iud.

Cõstitutio an & quando respiciat futura.

2 Adde meliorẽ glo.de iure in cap. frater. in ver.auctoritate.17.q.1.

per tales confirmationes nõ intelligit Papa iuri alicuius derogare.ĵ.de offi.ordi.c.licet.§.1.quia inde non debet nasci iniuria,vnde iura oriunt.ĵ.de accu.c.qualiter et quando.1.C.vnde vi.l.meminerint.Quando valet confirmatio Papæ,et quando non,dictũ est 3.tit.eo.c,cum accessissent.et ĵ.de confir.vti.vel inuti.c.1.et 2. 2 Et obtenta fuit ista confirmatio tacita veritate de antiquo statuto:et q̃ facultates ecclesiæ non essent diminutæ.

k ¶*Personis idoneis.*]Hoc semper subintelligitur.ĵ.de elect.c.cauſam quæ.talibus enim beneficia sunt conferenda:aliàs puniuntur dantes et recipientes.ĵ.de elect.c.nihil est.et ĵ.de præb.c.graue.

l ¶*cum consilio.*]De hoc traditur ĵ.de elect.c.ne pro defectu.&c. cum in veteri.

QVoniam constitutio.]Diuiditur:quia primo ponit causam cõstitutionis declarandæ.Secundo declarationem:ibi, *declaramus.*Tertio declarationis rationem:ibi, *cum leges.*Abb.Siculus.

CASVS.Dñs Gregorius Papa facerat quandam constitutionem in ecclesia sanctæ Mariæ maioris de vrbe,quæ cõstitutio est ĵ.de maio.& obe.quæ incipit statuimus.in qua dicit q̃ presbyteri primum locum obtinent:diaconi secũdũ:subdiaconi tertiũ:& sic de reliquis ordinatim,etiam si posterius admittãtur:& qui maior est ordine,i portiõe pcipiẽda sit potior,etiã si posterius sit receptus. Super ista constitutione dubitatur vtrũ constitutio ista traheret ad præterita, vel ad futura tantum.Dicit Papa,q̃ cõstitutio ista sedis Apost.oẽs adstringit,& nihil debet obscurũ & ambiguũ continere:& ideo declarat constitutionem prædictã,dicens q̃ constitutio ista nõ ad præterita,sed ad futura tantũ debet extẽdi:qa leges & cõstitutiones dant formã futuris negotiis,& nõ præteritis,nisi nominatim i eis dicatur,de præteritis negotiis.Not.q̃ cõstitutio Papæ generalis est,& omnes ligat,cũ sit iudex omnium.Ité not.q̃ qui ius constituit,debet ipsum declarare.Item constitutio debet esse aperta & clara.Ité constitutio futura tantũ respicit,nisi aliud caueatur ibidem.

m ¶*Adstringit.*]Cũ sit iudex ordinarius oĩm Christianorũ,& mater oĩum ecclesiarum:vt 9.q.3.cuncta per mundũ.& si etiã aliquid graue pcipiat,faciẽdũ est.19. dist.in memoriã.& 100.di.ptra more. in prin.Et dic,omnes,scilicet de sua iurisdictione:quoniã potestates distinctæ sunt.10.dist.quoniã.& ĵ.de appel.c.si duobus.nisi forte rõne peccati.ĵ.de iud.cap.nouit.arg.& oẽs dignitates ordinis cuiuſ

euiuscunque ecclesia Roman.constituit.22.dist. in omnes. idem est in sententia Papæ:quia sicut ipse iudicat, alij iudicare debent. infra de re iu.c.in causis.

¶*Glo.seq.reci.per q.qualis sit lex,vel contra.*

2 ¶*Ambiguum.*]Lex enim siue cõstitutio debet esse honesta & iusta, & nullã obscuritatem cõtinere debet: & talis vt traditur 4.dist. erit aũt.ne per obscurã constitutionẽ i laqueũ incidamus. nemini eñ debemus laqueũ injicere.27.q. 1. de viduis. 2.nec debet nos inducere per legẽ obscurã vel dubiam ad id à quo nos cohibere debet.ar. ĵ.de na.ex libe.ventre. c.vnico.et qui me defendere debet,non debet me impugnare.ff.si ser.ven.l.altius.

b ¶*Declaramus.*]Bene dicit, declaramus:quia nullus alius posset eam declarare siue interpretari:quia ad eum pertinet interptatio,ad quẽ pertinet pstituere.ĵ.de sen.excom.c.inter alia. §.vt igitur.et 11.q. 1. c. clericum.§.ex his omnibus. & C.de leg. l.1. et vlti.et ff. de præto. stipu.l. in prætoriis.Et si sup priuilegia Apost.sedis quæstio oriat, non vult Papa de ipsis per alios iudicari.ĵ.de iud.c.cum venissent.

c ¶*Constitutionem.*]quam habes.ĵ.de maio.et obe.c.statuimus.

¶*Glo.seq.remittit.cum seq..ad decre.c.statuimus.*

d ¶*Præferendis.*]An plus debeant maiores minoribus percipere, dicemus super illa constitutione,statuimus.

e ¶*Consuetis seruitiis.*]quid debeant minores maioribus tractatur tam in textu quàm in gl.93.dist.c.à subdiacono.et de hoc etiã dicemus in illa constitutione,statuimus.

¶*Glo.seq.notat,& duos casus excipit.*

f ¶*Futura.*]no.ergo constitutionem respicere futura tm̃, & non præterita.sic 3.eo.c.cognoscentes.arg.31.dist.ante triennium.alias, c.1.et 81.distinct.proposuisti.nisi sit cõstitutio iuris naturalis. quæ etiam respicit præterita.ĵ.de vsu.c.cum tu.Vel nisi dicatur in ipsa constitutione quòd ad præterita trahatur.10.q.1.sic quidam.et ĵ. de elect.c.cum in cunctis.§.hæc sane.et C.de leg.l.leges.2.et hic in fin.vbi dicitur,nisi de præteritis,et c.& infrà,de rescript.cap.ad audientiam.

DE RESCRIPTIS.

¶*Viso de constitutionibus,quia parum est iura condere, nisi sint ministri qui ea exequantur:vt in c.commissa.de elect.lib.6.& in cap.vbi periculum.§.præterea.eo.tit.& lib.ideo post rubricam prædictam auctor intendit tractare de ministris iuris. Et quia vtplurimum dantur per rescripta,ideo præmittit hanc rubricam.Abb.Siculus.*

De hac materia tractatur 25.q.1.& q.2.per totum.

SIcut Romana.]Primo ponitur decisum exordium. Secundo consultatio.ibi, *Quæsitum.*Tertio responsio. ibi, *Inquisitioni.*Quarto responsionis ratio. ibi, *Quia.*Abb.Siculus.

¶Casum sic pone,vt omnis tollatur dubitatio. Quidam propter suam culpam,quia sæpè deliquerat in appellando, priuatus fuit beneficio appellationis,vt puniret in eo in quo peccauit,impetrauit indulgentiam vt sibi liceret appellare: et sic restitutus fuit iuri communi,vt posset appellare vt prius. Quidam alias impetrauit litteras contra istum qui habebat indulgentiam super aliqua causa appellatione remota,vocatus fuit iste ad iudicium:confisus iste de indulgentia sua appellauit ad Papam.quæritur an tali appellationi sit deferendum?Respondet Papa,q̃ tali appellationi non est deferendum,postquã appellatione remota causa iudici est commissa:quia speciale mandatum derogat generali. No.quòd speciale mandatum derogat generali.

¶*Glo.seq.objcit quòd indulgentia est superflua.ponit opinionẽ quam reprobat per finem c.& obiectioni dupliciter respondet.*

g ¶*Vt libere.*]Ista indulgentia superflua videtur, q̃ iure cõmuni liberum est appellare quandocunque aliquis grauatur:alias nõ licet ante sententiam.ĵ.de appella.c.vt debitus honor.olim indifferenter et libere licebat appellare,nisi appellatio manifeste fuisset frustratoria.2.quæst.6.ad Romanam.et ĵ.de appella.c.peruenit.sed quod de iure cõi cõpetit,superfluũ est precibus impetrare.C.de thesau.l.1.lib.10.et ff.ad muncip.l.1.§.Celsus non probat.ergo fuit superflua.Quidam dicunt ad hoc vt indulgentia ista valeat,q̃ licitũ est huic appellare vbique,vbi ius inhibet appellare, puta pp contumaciã, quia cõtumax non auditur appellans.24.q.3.de illicita.1. §.de conuentione.ibi, quinimo.et aliquos tales casus inuenies 2.q.6.c.ei qui appellat.§.sunt etiã quorũ. Sed ista solutio stare non põt: quia dr hic i fine:speciale derogat generali: quia ibi ista indulgẽtia cõcessa fuit in cõtra ius cõe:quia priuilegiũ dr quasi lex priuata. 3. dist. priuilegia. sed priuilegiũ nõ tollitur per ius cõe, nisi de ipso priuilegio mentio fiat.argu.infra eod. tit. cum ordinem et priuilegium non tollitur p aliud priuilegium, nisi fiat mentio in secundo de primo.ĵ.de præscri. c.veniens. sed ille qui impetrauit causam cõmitti secundũ ius cõe, impetrauit appellatione remota : nec fecit mentionem de priuilegio partis aduersæ: et tamen valent secũdæ litteræ:quia speciale derogat generali:et ita siue dicas q̃ litteræ secundæ fuissent priuilegium, siue rescriptum secundum ius cõmune,non potest stare hæc solutio.ergo necesse est dicere,q̃ ist e q̃ impetrauit vt generaliter posset appellare,impetrauit,secũdum ius commune:vt verum sit q̃ speciale derogat generali.Potest ergo dici q̃ persona ista impetrans talis erat,quæ propter delictum et culpam suam non poterat appellare:quia fuerat ei interdictum appellare:vnde ius commune ex indulgentia redditur ei.et est simile.C.de inoffi.testam.l.si quando.et sic debet intelligi vt potius res valeat quàm pereat:vt ĵ.de priuile.c.in his. & ĵ.de ver.sign.c.abbate.ff.de reb.dub.l.quoties.2.Si ergo talis indulgentia emanauerit vt liberè posĩt appellare:nihil aliud videtur principem concedere,nisi vt habeat consuetam & legitimam appellandi potestatem:vt dicit lex prædicta,si quando.& sic nullum contrarium.Vel potest dici q̃ solum ius cõmune indulgetur huic ad cautelam:quia solet plus timeri, &c.23.dist.quanquam.& ĵ.de iureiu.c.& si Christus.& ĵ.de procu,quia in causis.& ĵ.de hære.c.si aduersus.Et si hodie talis indulgentia concederetur,diceré q̃ liceret ei appellare,etiam si non grauaretur, nisi exprimeretur causa indulgentiæ ibi.

† Post cõci. Lateran.sub Alexan. 3.par.10 ca. 11 & c.1 eo. ti in 1.compilat.

† Facit tex. in § audiet. in au.hẽ.de i di. coll 6. & l non solum. iuncta gl.in ver.restituere. ff. de min & l. intra minoris.cũ gl.o.in ver. appella re.eo tit.

h ¶*Quia speciale.*]ĵ.de offi.lega.c.studuisti.& ĵ.eo.pastoralis.

¶*Gl.seq.circa reuocationẽ distinguit inter rescripta ad causas principales,ad causas appellationum,priuilegia,& litteras beneficiales.in fi.soluit duo contraria de decre.ex tua.& decre.ex parte.*

i ¶*Mandatum.*]circa reuocationem rescriptorũ siue litterarum domini Papæ ita distingue.Et primo circa rescripta quæ impetrãtur de iure communi ad lites cõtentiosas. Si primum rescriptum sit generale,et secundum speciale ab aduersario impetratum : secundum valet,non primum:ita tamen q̃ specificatio generalitatis nondum sit facta vt hic,& ĵ.eo.c.pastoralis.siue fiat mentio in secundo de primo,siue non:quia speciale mandatum,&c.Et si primum sit speciale,& secundum generale,idem iuris est, scilicet q̃ speciale valet.ĵ.eo.c.abbatem.Si vero primum est speciale, & secundum est speciale,si secundum expressam facit mentionem de primo,tunc valet secundum,et non primum.infra eodem.c.cæterum.& infra,de re iudica.c.inter monasterium. ĵ.de offi.delega.c. coram.& c.proxi.aliàs si non facit mentionem,valeret primum,& non secundum per iura proximè dicta,et hoc intellige in negotiis iam cœptis citatione iam facta.et de hoc nota.infrà de appel. c.vt debitus.in fin.illius not.& si.& in illa not.sed nunquid. Si verò nec primum nec secundum est iudici præsentatum,& bene potuit præsentari:tunc valet illud quod primo iudici exitit præsentatum secuta citatione,& ita alter potest præuenire primum impetrantem,licet in secundo non fiat mẽtio de primo.infra de appellat.c.vt debitus.hæc est opinio Papæ Innoc.tertij.Si verò primus impetrãs non potuit suas litteras iudici præsentare, valebũt vsque ad annum:& in hoc casu possumus adhuc seruare illa iura. ĵ.eo.ca.si autem.& cap.plerunque.dum tamen hoc fuerit publicè protestatus,cum per eum nõ steterit quo minus suis litteris vteretur.

De reuocatione rescriptorũ accurata disputatio.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

retur.infra de offi.ord.pastoralis.in fi.& optime habes, quòd protestatio sit præmittẽda necessario vbi currit tempus,nisi protestatio præcedat.infra de appella.c.vltim.& j.de elect.cap.vlti.& 16. q.3.c.placuit.§.hæc de præscriptionibus.ver.is aũt.aliàs si hoc nõ fuerit protestatus,valet scd̃ç,si iudici exhibeant,& procedat salté ad citationẽ.sed si exhi buit primas iudici & ci tauit,nec potuit postea habere copiã iudicis in tra annũ:idem est dicẽ dum ꝙ expectari debet p annũ,postea vero va lent secundæ, nec amplius expectari debent iudices primi ne lites fiant penitus immorta les:& quia fit præiudiciũ ei qui non possidet in expectatione.Vel sa tis posset dici, ꝙ ila duo iura c.si aut̃.& c. plerumq;.trahantur ad illã constitutionem, vt debitus.hæc est senten tia Papæ sup decre.cæterũ.j.eo.vt finis litib. citius imponatur.j.de dolo & contu.c.finẽ.& c.venerabilis. & C.de iudi.l.properãdum. in prin. 1 In litteris quæ impetrantur ad appellationem,standum est illis iurib.j.de appel.c.fæpe.& c.oblatæ.& j.de cõfir.vti.vel inuti. c.bonę.& in alijs cõstitutionibus ꝓmulgatis.sup appellationib. Super priuilegiis ita dicas:ꝙ si secundũ priuilegiũ non faciat mẽ tionem de primo,semp valet primũ, & nõ secundũ,2.j.de pscrip. c.veniens.hoc planum est.Si vero rescriptum secundũ ius cõe im petraf ꝓtra priuilegiũ,siue ꝓtra priuilegiatas psonas,nõ valet re scriptum nisi faciat mẽtionẽ de priuilegio:quia tacita veritate ob tentũ est.ita loquitur j.eo.tit.c.cũ ordinẽ.Si aũt primũ rescriptũ sit impetratũ de cõi cõsensu partiũ:& altera pars alijs iudicibus impetrauit causam cõmitti tacito de illo consensu,& in secundis fiat mentio de primis,non valent secũdę,immo in expẽsis condẽnari debet primo impetrãti.j.eod.tit.c.cæterũ.j.de re iud.c.inter monasterium.& j.de offi.deleg.c.corã.In beneficijs impetrandis si diuersæ litteræ à diuersis ꝓtra aliquã ecclesiã impetrant,nec in secundis fiat mentio de primis:illę solummodo valẽt,& ille illud beneficiũ obtinebit, qui primo litteras suas psentauit.j.eo. tit.c. capitulum sanctæ crucis.& j.eod.c. abbatem.ad hoc facit j.de ap pel.c.vt debitus. Alij vero dicũt ꝓtrarium.Si vero in scdis fiat mẽ tio de primis,seruabitur forma litterarũ secundarũ.arg.j.e.c.cum dilecta.Si vero aliquis litteras plures impetrat ꝑ beneficijs plu ribus obtinendis in pluribus eccleſijs:& in alijs non fit mẽtio de aliis:non valent secundæ,si iam receptus est per primas,nisi secun dæ expressam faciant mentionẽ de sua receptione:vt j.ea.decre. Grego.c.in nostra.Item si impetrauerit primas,& ex eis obtinuit aliquas pensiones renuntiando beneficio litterarũ,si aliàs postea impetrauerit hoc tacito,nõ valẽt.j.eo.ad audientiã.2.illa decre.j. de fi.presby.c.ex tua.non contradicit ijs quæ dicta sunt:quia ibi primæ litteræ cõtinebant indulgentiã,vt ille posset dispẽsare cũ filiis sacredotũ:secundæ continebant gratiã,sed de iure:& primæ erant generales,& quod per eas factũ erat,nõ reuocatur per secũ das:qa veritate tacita impetratæ fuerant:quia tacuit ille dispẽsa tionẽ factã cũ illis fillis presbytetorũ.si aũt impetrasset ꝓtra alios cum quibus nondũ fuerat dispensatũ,bene valuissent litteræ illæ. Item illa j.de offic.deleg.c.ex parte.non contradicit : quia & ibi vtrũq; fuit speciale rescriptum,& quia primũ prius fuit ibi præ sentatum:& ideo non valuit secundũ:quia nõ fecit mentionẽ de primo:vel quia de beneficijs loquitur, trahitur ad illã.j.eo.tit.c. capitulũ sanctę crucis.quia Papa nõ intẽdit aliquos grauare i re ceptione duorũ:vt j.eo.tit.c.mandatũ.& c.litteris.& c.abbatem. Sup hoc dic prout no,in c.illo,capm̃ sanctæ crucis.Dicebat autẽ G.ꝙ in litteris iustitiæ sola confideratur repræsentatio:vt in c.vt debitus.de app.j.eo.capitulum sanctæ crucis,sed in litteris bene ficiorum consideranda erat data.j.eo.eam te.

EX *parte Conuentren.*] Diuiditur:quia in prima parte ponitur querela,In secunda prouisio.Secũda ibi,*Verum.*Abb. Siculus. CASVS.Est quidã clericus nomine G.ꝙ impetrauit litteras ad episcopũ Conuentren.ꝓtra quendã aliũ nomine F.sup prẽben.de Noualis,sub hac forma,ꝙ si cõstaret ipsum F.de periurio esse con uictum,& ꝑpetuo illi renunciasse præben.remoueretur ab ea iu dex in causa ꝑcedens:quia ei constitit de præmissis, ipsum F.ea dem præben.priuauit.à qua sentẽtia dictus F.appelauit:& ad archiepm̃ Cãtuarien.litteras impetrauit sub hac forma.vt eidẽ prę-

† Post concil. Latera. par. 1. ca.18. & c.2 eo.tit. in 1. compi.

† Norbale

† Vide notas huius lo ci.

1 Si vtrũque sit generale, valet primo præsentatũ, & specificatum citatio secuta,& stare postulauit illi con stitutioi, vt debitus. infra eo.c pa storalis. in fi.Io.And.

2 Necest ve rũ quod di cebat me lius:cũ pri uilegiũ sit.l. de primo in secũdo non debere fieri mẽtionem; quia illud in legibus communi bus sicut in priuatis; vt etiam not. Lau.de offi. delc.expar te. Io.Andr. in no.

¶Idem Cantuarienſi archiepiſcopo.

¶ *In rescripto apostolico subintelligitur clausula:si preces veritate nitantur. Et si rescriptum prohibet causæ cognitionem, est de falsitate ſuſpectum.*

CAP. II.

EX † parte Conuentren.epi nostris est auribus intimatum,ꝙ cũ de causa quę inter G. & F.clericos vertitur super prę bẽda de Noualis,† cognoscens legitime eidẽ F.secũdũ tenorẽ litterarũ nostrarũ continentiũ quòd si cõstaret ipsum F.de periurio esse cõuictũ, & ꝑpetuo a illi renunciasse præbẽdæ,amoueret ab ea,eo cognito & ꝓbato præbendã adiudicasset † eãdem:ipse in vocem appellatio bendã & absq;causę cognitione præcise restitueret.eps Conuentren. hoc intelligẽs significauit domino Papæ,qualiter i negotio ipso processerat.super hoc negotio rescribit Papa eidem archiepi scopo dicens,ꝙ non credit ita præcise scripsisse,& in huiusmodi litteris hæc cõditio debet intelligi;Si preces veritate nitant̃,etiã si nõ apponatur.Vnde mandat Papa eidẽ archiepiscopo, vt inspiciat litteras Cõuẽtré. epo directas,& si inuenerit,ꝙ secundũ prædictũ modũ eidẽ scripsisset:& in litteris ipsius F.nõ fuerit habita mẽtio priorum litterarũ, sententiã epi Conuen tren.debeat confirmare, & ipsum F.cũ litteris quas impetrauit,ad sedem Apostolicam ve nire cõpellat.Bern. IEx hac decretali nota ꝙ piuriũ repellit ab ob tẽto bñficio.Itẽ renũciatio priuat aliquẽ iure suo.Nota ꝙ Papa nõ scribit sine cãæ cognitione;& si scribit,litterę subreptitiæ sunt, & debẽt ad eum remitti.

† Et iure ciuili nisi hæc clausula inseratur rescripto,non valet rescriptum.l. vlti. C.de diuer. rescrip.

Nota ꝙ i litteris apostolicis intelligitur ist acõditio:Si preces veritate nitãtur:etiam si nõ apponatur.& sic nota ꝙ licet rescripta sint stricti iuris, quædam tamen in eis tacitè intelliguntur.Not.ꝙ iurisdictio delegati prius consideratur secundũ precũ veritatẽ,q̃ secundum formã scripturæ : & sic nota ꝙ scriptum potius interpretandum est valere secundum rei veritatem,q̃ secundũ ordinẽ scripturæ.Not.quòd iudex,qui vltimo datur,formam litterarum debet inspicere.

¶ *Gl.seq.quærit.alle.ꝑ & cõtra.ponit opinionẽ,& soluit distinguẽdo.*

a ¶ *Et perpetuo.*] Sed nũquid istorũ altero ꝓbato põt eps ipsum remouere, cũ alterutrum sufficiat per se.j.de iureiur.c.querelã.j. de fideiuss.peruenit.in fi.& 7.q.1.quam periculosum.& j.de restitu.spo.accepta?Ita vi per iura ꝓdicta.& 48.dist.c.1.sed ꝓtra videt. Forma enim cõmissionis exacta diligentia debet obseruari.j.eo. cum dilecta.in fin.cum episcopus non sua,sed delegantis auctori tate fungat.ff.de offi.eius cui man.est iu.l.& si prætor.& j.de offi. deleg.c.fane.Et dicũt quidã ꝙ vtrunq; probandũ est ꝑ copulã per leges illas.ff.de ver.ob.l.si quis ita.& Insti.de hære.insti.§.pe. Istud non credo,sed distinguo.Si coniunctim duo mãdantur quo rum neutrum per se sufficiat,sed si vtrũq; probetur,sufficit ad re motionẽ:vtrumq; probãdũ est.arg.j.eo.olim.ita.ꝙ incipias ibi à primo.sa vitio falsitatis.arg.j.eo.c.inter cæteras.si talis sit filius facerdotis,& in sacredotio genitus:ista duo sufficiũt si probẽtur. 5.de consti.c.cum accessissent.§.quo circa.Sed si alterum per se sufficit ad remotionem alicuius,sufficit si alterum probetur:licet copulatiuè illa duo mandetur:vt hic,& consimilia.j.eo.inter cæteras.Si coniunctim mandẽtur:& coniunctiua ponitur pro disiũ ctiua:&, pro, vel.ff.de ver.sig.l.sępe.& l.coniunctionem.& econuerso disiũctiua ponitur pro copulatiua.C.de ver.sig.l.cum quidã. & de conse.dist.2.in calice.circa finẽ.& illa pluralitas resoluenda est in singularitatem.j.de prẽben.c.cum iãdudum.& j.de priuil. c.vt priuiligia.& j.de iudi.c.exhibita.& j.de appel.c.significauit. vbi de hoc.& ff.de condi.& demon.l.falsa. in fin.& 1.dist.omnes leges.1.omnis lex.Præterea eadẽ ratio quæ moueret delegãté, debet mouere delegatum.j.eod.c.super litteris.in fine. 4 mirabile esset si remaneret in ecclesia si probaret periurus,licet nõ ꝓbaretur renunciatio,vel ecõuerso:& certè nunquã fuit intentio dñi Papæ vt vtrũq; necesse sit probare : dũ tñ alterũ ꝑbetur:& ita certe sufficit alterũ probari,nisi Papa exprimeret hoc expresse. ¶ Sed ꝙ hic dicit,ita propositũ fuit:& ita Papa factum solummodo respexit sicut fuit ei propositũ:& hoc innuit illa littera,eo cognito & probato:non dixit,his cognitis,& probatis.

b ¶ *Restituere.*] Suggerendo forsitan domino Papę,ꝙ & sine ordine iuris eum spoliasset.

c ¶ *Litteras reportauit.*]non facta mentione de appellatione.

¶ *Gl.seq.signat contrarium,& soluit.*

d ¶ *Cõditio.*]Not.ergo cõditionẽ subintelligendã,etiã si nõ apponatur.22.q.2.c.beatus.& 27.q.2.beata Maria. & ff.qui satisd.cogn. l.vlt.j.de iureiuran.c.preuenit.2.& c.quemadmodum.& ff.de serui.l.si cui.ibi, nam quædã.& ff.de condi.insti.l.cum seruus.& ff.de sol.l.cum quis.1.rñso.in fi.ibi, tacite enim.Arg.ꝓtra 25.q.2.c.diceti.§.vniuersa.Solu.in rescriptis semper subintelligitur hæc condi tio,Si preces veritate nitantur;si ita est,etiam si nõ apponatur,vt hic.

3 Ad hoc vt delegat' possit eum remouere:secundo nario:quod satis posset sustineri secundũ Vin. cui tamen placet quod infra dicit. glo.& idem Phi. Io.And. in no.

4 Facit glo. cum text.in l. delegare. in verb. contestatio. & ibi Bart. ff. de noua.

† Forsan parte se ad hoc expresse adstringẽte, cui mos gerẽdus est. infra de probat. ca. licet. Io.Andr in no.

hic.In iuramentis & aliis hmõi pactionib. subaudiunt generales cõditiones,vt puta,si Deus voluerit:vt in c.beatus. &c.beata Maria. si res in eodẽ statu pmãserit:& similia. 16. q.1. in parochia.ibi, & si Deus voluerit.& 22. q. 2. ne quis arbitret. & aliæ cõditiones quæ ipso iure insunt.ff.de sol.l.cum quis.& in decre. c. quẽadmodum. & in ꝑdictis iurib⁹ ꝓtraria loquunt & in leges,sec⁹ & in canones.

a ¶ *Ad præsentiam.*]Hoc ideo mãdat, quia falsæ ꝑsumuntur litteræ istę, quæ tantam continent iniquitatem. arg. C.de precib. imper. offer. l. quoties. & l. vniuersa. Et tales falsarij mitti de bent ad do.Papam puniẽdi. 19.dist.in memoriam.§. 1.& de cri.fal.c. ad falsariorum.Ber.

† Post concil. Lateranen. par. 7. c. 9.& ca 3. eod. tit in 1.compilat.

CAE *terum.*]Diuidit: quia habet tria dicta,ꝙ sunt tres regulæ in materia rescriptorũ. & in:ibi,*Si vero.*tertium: ibi, *Verum si.*Abb.Sicu. Casus. Aliquis impetrauit litteras ꝓtra aduersariũ suũ sup aliqua causa. aduersarius ille postmodũ obtinuit causam illã aliis iudicibus cõmitti, nulla mẽtione habita de priori cõmissione. Dic hic, ꝙ primæ litteræ valent,nõ secũdæ. Si vero in secundis fiat mentio de primis, tunc secundæ valẽt, & nõ primæ.Vltimò dicit, ꝙ si de assensu partium causa cõmittit, & pars altera postea altera nescĩẽte,tacito de cõmissione priori,causam alteri obtinuerit delegari:litteræ secũdæ nõ valent.& is, qui tali dolo aduersariũ suũ laborare coegit,in expensis debet parti alteri condemnari. No.pœnã illius, qui litteras falsas impetrauit,ꝙ caret cõmodo illarũ litterarum.Not.ꝙ litteræ posteriores debẽt facere mentionem de priorib⁹,aliàs priores nõ reuocãt.Nota,ꝙ post litteras impetratas de consensu partiũ, aliæ litteræ nõ possunt impetrari, nisi de eis faciant mentionem.Not.ꝙ non refert vtrũ fraus cõmittatur in principio vel ꝓcessu tẽporis. Not.ꝙ ille qui per falsas litteras grauat aduersarium, est sibi in expensis condemnandus.

† Facit tex. in l. 1. C. si cõtra ius vel vti publ.& ibi Bal. melius in l.2. e tit.

b ¶ *Cæterum.*] Primã partẽ istius decre.intelligas secũdum illã.j. de app.vt debitus.vt huiusmodi valeãt litteræ,quæ primo iudicib. ꝓsentãtur.Vel dic in iudiciis iam cœptis locũ habere.& ita tenet qd̃ dicit primò.Vel qñ nõ potuit habere copiam iudicis cũ protestatione.Et cœptũ intelligo negotiũ ꝑ solã citationẽ, & nõ per solã præsentationẽ,vt no.in decre.vt debitus.in glo.sed nunquid.

c ¶ *Impetrauerit.*]Et earum auctoritate citatio facta sit.

d ¶ *Aduersarius.*]Secus est si ipse idem : quia si vsus fuerit vtrisq;, neutræ valebunt. j.eo.c.ex tenore.& arg.C.de fid.instru.l.diuersæ. & infra,de fide instru.c.imputari.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.& soluit,& remittit.*

e ¶ *Priores.*]Contra j.de offi.deleg.c.2.Sol.hoc cum ad alios iudices impetratur,illud cum ad eosdem.Et ibi de hoc dicetur.

¶ *Glo.seq.ponit septẽ casus quibus perditur rescriptũ alias legitimũ.*

f ¶ *Iudicio.*]Sic patet ꝙ rescriptũ legitimũ ꝑdit per secũdã,faciẽs mentionem de primo, vt hic.Et ꝑ negligentiam impetrantis anno elapso.j.e.ti.si aũt.& c. plerumq;.Item qñq; ꝑditur per solicitudinem ꝓuenientis. j. de app.c.vt debitus.j.de fo.compe.c.pen.Item ꝑ fraudẽ illius q̃ duo paria litterarũ obtinuit ad diuersos iudices, & vtitur vtrisq;.j.eo.ex tenore.Itẽ morte delegantis re integra.j. de offi.deleg.c.gratũ.& c.relatũ.& c. licet.Itẽ ex noua causa emergẽte.j.de offi.deleg.c.insinuãte.Itẽ ꝑdit ad tẽpus ꝑ excõicationẽ. infra,de offi.deleg.c.prudẽtiã.§.sexta.& j.de excep.c.pia. [libr.6.] ADDITIO. Rescriptũ perdit etiã in ꝑpetuũ,si excõicatus erat impetrans tpe impetrationis. infra eo.c.1.lib.6.& tũc est exẽplum nullitatis. Item per relationem. infra de offi.delega.c.licet.Itẽ per recusationem:quod dic vt de offi.deleg.c.iudex.lib.6. Item morte impetrantis vel eius contra quem impetratũ est rescriptum.j. eo. c.significauit.quod dic vt ibi.Ioan.And.

Rescriptum perdit multipliciter

g ¶ *De comissione.*]Idem intelligo si de commissione fecerit mentionem,& tacuit ꝙ de communi consensu fuerant impetratæ.j.de offi.delegat.c.coram.& j.de re iud.c.inter monasterium.

¶ *Glo.sequens quærit & soluit.*

h ¶ *Laborare.*] Sed in quo coegit cũ laborare:cũ per tales litteras conueniri nõ posset,vt dictum est?Rñ.laborauit ad iudicẽ veniendo p secũdas litteras vocatus vt fuũ priuilegiũ allegaret.ff.de iud. l.si quis in ius voc.nõ ierit. l.2. vel ex aliena. 1 & ff.si quis ex causa. 1 & ca.4. eod tit.in 1. compilat

† Post concil. Laterancn.par. 4. ca. 1 & ca.4. eod tit.in 1. compilat

i ¶ *In expensis.*] Et sic qui malitiosè, vel fraudulenter litteras impetrat,puniri debet in expensis.sic j.eo.tit.c.vlt. qa nonnulli. in Decre. Gregor.& ibi dicemus de istis expensis & damnis.

1. vide de ac cu. vemens. sup pen. gl. Io.And.

INter cæteras.] Ex disiunctiuè narratis in rescripto sufficit impetrãti alterum probare. Primò ponit consultatio.Secundò responsio: ibi, *Huic ergo.*Ab.Sicu. Pars huius decret.est j. de re iud.inter cęteras.

† In quibusdã manuscr. antiquissimis ita,conteriit esse verum.

¶Casus sic ponitur. Papa mandat aliqua sub disiunctione, quorum vnum est verum,alterũ vero falsum,hoc modo: si constiterit ꝙ talis sit filius sacerdotis,& in sacerdotio genitus,ꝙ ꝓximo in tali ecclesia ministrauit,vel ꝙ illicitè occupauit eandem ecclesiã,quod iustum fuerit,exequaris:Quæritur quid iudex facere debeat ? Papa rñdet ꝙ quodcunq; istorũ iudici constiterit,eadẽ Ecclesia ipsum priuat, & idem in similibus est seruandum. Nota ꝙ si aliqua mandantur sub disiunctione,vnum sufficit adimpleri. Nota ꝙ in similibus simile est iudicium.

† Cap. 5 eo. tit.in 1.compilat.

K ¶ *Sub disiunctione.*] Secus videtur si per copulatiuam. suprà eo. ex parte.ibi dictum est de hoc.

l ¶ *Occupauit.*]Fortè intrusit semetipsum per manum laicalem,s potentiam secularem.j.de elec.c.quisquis.& 16.q.7.per laicos.

¶ *Glo.seq.arguit quòd in alternatiuis,& c.allegat cõtrarium,& soluit.*

m ¶ *Istorum.*]Argu.ꝙ si aliquis teneretur ad alterum duorum sub alternatione, vel sub disiunctione : quodcunque voluerit præstare,liberatur. Insti. de hære. insti.§.penulti.& C.de condic. indeb. l.pen.& ff. de iure do.plerumque.§.penulti.&.ff. de legat. 2.si ita. 2.& infra de præbend.referente.Arg.cõtra Instit.de leg. §.si generaliter.Solu.prima rubrica vera est nisi eligẽs fuerit in mora. ff.de optione lega. l. mancipiorum. & ff.de lega. 2. l. statuliberum.§.1. &. ff. de solu.l.stichum. 1. respon. ff. de petit.hæreditatis,item veniunt.§.idem rectè ait.

n ¶ *Illi.*] scilicet clerico.

¶ Glo.*seq.notat de similibus,& c.allegat quatuor concor.*

o ¶ *In similibus.*] Not. ꝙ de similibus simile debet esse iudicium. C. de legi. l. leges. 1.& ff. de legi.l.non possunt. & infra de transla.c. inter corporalia. §. sicut ergo episcopum.& infra de elect. dudum.2.

SI *quando.*] Diuiditur : quia primò ponitur dictum.Secũdò alternatiuè instruit:ibi,*Qualitatẽ.*Tertiò alterius partis alternatiuæ ratio designatur:ibi,*Quia.* Abb. Sicu. Hostien.dicit ꝙ littera præsens tria continet,videlicet litteram exasperantem,benignam responsionem,& tolerantiam patientem.

CASVS.Ecce,aliquis hñs plura bñficia impetrauit litteras ꝓtra Archiepm̃ Raueñ.super obtinẽdo beneficio in ecclesia Rauen.ta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cito de bñficijs suis,archiepc̃s multum miratus fuit q̃ Papa scribebat ꝙ habenti sufficiens bñficium, & super hoc scripsit Papæ,Referbit sibi Papa dicẽs:frater,si aliq̃n dirigimus tibi scripta nostra, quæ animũ tuũ exasperare videant,turbari nõ debes nec moueri, sed debes cõsiderare qualitatẽ negotij ꝙ quo scribimus diligenter:& aut mãdatum nostrum reuerenter adimpleas, aut per litteras tuas causam rõnabilẽ ostendas, quare illud adimplere non possis; quia nos patiẽter sustinebimus si non feceris quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.Nota q̃ ꝓpterverborum asperitatẽ superioris nõ debet inferior moueri,Nota q̃ mãdatum superioris debet adimpleri,vel est reddenda rõ quare nõ adimplet.& sic not.q̃ per litteras monitorias ius conferꝝ.Nota q̃ ea quę per solicitudinẽ nimiã elicita sunt, non valẽt. Nota q̃ de omnibus est reddenda ratio.

animũ tuũ exasperare videntur,turbari[a] nõ debes:& infra. ¶Qualitatẽ negotij[b] pro quo tibi scribitur,diligenter cõsiderans, aut mandatum nostrum reuerenter adimpleas, aut per litteras tuas quare adimplere non possis,rationabilem[c] causam prętendas.¶Quia patienter sustinebimus[d] si non feceris[e] quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.

¶Idem fratribus Cistercienſibus.

¶Cisterciẽſes sunt priuilegiati,quòd non possint conueniri per rescriptum Papæ nisi in eo fiat mentio de eorum ordine.

CAP. VI.

CVm † ordinẽ Cistercieñ. ꝓfessi: & infra. ¶Si cõtra vos sup decimis[f] vel aliis(quę ordini vestro specialiter sedes Apostolica indulsit)non facta mẽtione[g] Cistercieñ.ordinis, litterę fuerint à sede Apostolica impetratę: per eas minimè teneamini respondere.

† Cap.1.eo. tit. in 2.com pi.at.

Petentium importunitas obtinet quandoque non concedenda.

¶Qualitatẽ negotij.]Quãq; enim per nimiã importunitatẽ petẽtium princeps nõ concedenda concedit.C.de peti. bo.subla.l.1.li. 10.& ℣.de pur.can.cum in iuuẽtute.§.cæterum.& de senten.excõ. si aliq̃.℣.eo.c.vlt.in prin.lib.6.Et sic est arg.ꝙ ea quæ per solicitudinẽ nimiã elicita sunt,nõ valẽt.8.q.1.audacter.§.fecerunt.& 22.q. 4.vnusquisq;.in gl.saltãtium.& ff.q. & à qui.ma.li.nõ fi.si priuatus.

¶Glo.seq.arg.alleg.tria iura in contrarium.& soluit.

c *¶Rationabilem.*]Hic est arg.bonum de oĩb.esse rõnẽ reddẽdã.& valet ad testes examinãdos,vt cãm sui dicti reddant, aliàs valere nõ vĩ testis dictum.2.q.1.in primis,§.vtrum testimonium.& 4.q..3 c.placuit.§.ité ĩ criminali.24.q.3.fi habes.§.audistis fortalsis. 1 Et quod rõne caret,extirpare necesse est.68.dist.corepi.Et ꝑlatus paratus debet esse reddere rõnem omni poscenti.36.dist. c.2.§.ecce. ad fi.& ff.de reli.& sum.fu.l.si quis.§.sed interdum,arg.ꝓtra 23.q.4. Nabuchodonosor.ĩ prin.& c.vasis iræ.§.de tyriis.& ff.de legibus. l.non oĩum.Sol.verum est q̃ de oĩbus ratio reddi debet si potest, sed q̃nq; per impotentiam aliter cõtingit,vt in prædicta.l,nõ omnium.& c.Nabuchodonosor.Aut quia nõ interest nostras qualisscunq; sit ratio illa,vt ĩ prędicto c.Nabuchodonosor.& §.de tyriis.

1 Facit tex. in l. sola. & in l.causam C. de test & gl.in ver. sic stipulet. in l.stipulatio ista. §. hoc quoq;. ff de verb. obl. melius. in l. 2. ff. ad exhib.

d *¶Quia patienter sustinebimus.*]Arg.q̃ nõ tenemur adiplere mãdatum prælati si causa reddatur.75.dist.quoniam quidam.& ℣.de præbend.cum teneamur.

e *¶Si non feceris.*]Nec immerito:ꝙa vbi etiã per cõsultationẽ rescribit imperator,nõ vult suã rñsionẽ sequendã esse,si quis non recte rñsum putauerit.C.de sen.& interlo. om.iud.l. nemo. 2 Nã & Vrbanus nulla auctoritate dixit prohibitum esse q̃ vir & vxor nõ possint simul susciꝑe aliquem de sacro fonte.30.q.4.c.vlti.quod tñ prohibitum erat de conse.dist.4.non plures.Sed ideo dicit, nõ est prohibitum;quia expresse non inueniebatur q̃ vir & vxor nõ susciperent,sed implicite prohibitũ erat per c.nõ plures.De quo dic vt ℣.de cogna.spi.c.vlti.in prin.[lib.6.] Obediat ergo subditus quandoque etiam si causam non reddat.19.dist,c.in memoriam,

2 Hosti. dicit, q̃ l.ista intelligitur, cũ ipse imperator non respõdet sẽcũdum eius preces. Io. And.

CVm ordinem Cistercien.]Per rescriptum Papæ in quo non fit mentio de ordine Cistercieñ.religiosi illius ordinis nõ tenẽtur respondere. h.d.Et primo ponit decisum exordium.Secundo dictum:ibi,*Si contra.*Abb.Siculus.

CASVS.Cisterciẽſ.monachi,vel alij religiosi habent priuilegia super decimis,vel aliis rebus.Dĩ hic q̃ si aliquis litteras impetrauit ꝓtra istos religiosos super his in quibus sunt priuiligiati, de ipsorum priuilegiis mentione non habita, per tales literas non tenentur eis respondere. Nota quod rescriptum imperatũ contra regulares super ijs quæ sunt eis cõcessa per priuilegium, non valet,nisi in rescripto de priuilegio vel de ordine mentio habeat.

¶Glo.seq.resc.per q.quid sit super re non priuilegiata,

f *¶Super decimis.*]Secus si conuenianť super aliqua re,in qua nõ sunt priuilegiati.Vnde si per tales litteras cõueniretur super decimis possessionum post generale cõcilium acquisitarum,benevalerent litterę:quia in illis iure cõi cum aliis cẽsentur.℣.de dec.cu per.qa super rebꝰ ĩ quib. priuilegiati sunt ĩtelligiť quod hic dr, vt patet ex ipsa littera.Prę ter hoc habent adhuc aliud priuilegium, s. q̃ per litteras Papæ ad iudicium trahi non poſſunt,nisi de ipsorum ordine fecerint mẽtionẽ, & alij q̃plures habent simile priuilegium,non est tñ in isto corpore.

†Cap.3. eo. tit in 2.com pilatione & vĩ esse pars c.eam te.in fra de ætate & qualitate ordi.

¶Glo.seq.dat simile,pro rogat,obũcit, & soluit.

g *¶Nõ facta mẽtione.*] Suppressio enim dignitatis vel nominis vitiat rescriptum.℣.eod.ad aures.& ℣.eod.sedes.℣.de constit.cum accessissẽt.

3 Facit text. in l.1.ibi Cy. & Petr. de Bellapertic. C. quando Impe. inter vidi. & pu. † in vno manuscrip habetur: & in fratrem.

3 Et q̃ de istis hic dr, idem intelligo de omnibus religiosis,qui habent consimile priuilegium;vt tẽplarij & hospitalarij.℣.de deci.c.ex parte.Sed nonne priuilegium istorum generale é ad oẽs Cisterciẽſes?ita quidẽ: ergo per istas speciales litteras dẽt eis derogari:ꝙa speciale, &c.℣.eo.c.1.& ℣. eod.c.pastoralis.& ℣.de offic. legat.c. studuisti. & ff. de regul. iur.l.in totum.ex his vĩ q̃ speciales litterę derogent priuilegiis generalibus.Sed non est verum : quia priuilegium est lex priuata,& ꝓtra ius cõ.3.dist. priuilegia.℣.de verb.signi.abbate. 4 cõmissio ista de dandis decimis ius cõe continet, & priuilegium non tollit per ius cõe,nisi fiat mẽtio de priuilegio in commissione.Et ideo non valent litteræ etiã spãles ℓm ius commune obtentæ ꝓtra priuilegium:vt ℣.de re iud.inter monasterium.Et si sunt citati monachi, debent venire priuilegium suum allegaturi. 5 ff.de iud.l.si quis ex aliena.aliàs teneret sentencia contra eos lata.ifra de appella.cap. si duobus.

4 Facit text. in l.si quando.C.de in offic.test. & in l.qui mẽtuam.ff. mãda.

5 Vide c.vlt. de præb.

¶Idem Tornacensi episcopo.

¶Si sede vacãte scribatur capitulo,vt gerenti vices episcopi,vt p̃bendã alicui cõferat:si creatur episcopus nondum executo mãdato,& ad eũ spẽtet collatio p̃bẽd.arũ: illud adiplere tenetur.h.d.secũdũ lecturã communiter approbatam.Ab.Siculus.

CAP. VII.

EAm te †: & infra. ¶Dudũ siquidem ante tuã promotionem litterę à nobis (si bene meminimus)emanarũt,quibus decano & ecclesię h tibi cõmiſ se(te adhuc in eodem capitulo existente)mãdatum dedimus, & prẽceptum,vt P.(qui de gente ludęorum originẽ duxit, & diuina gratia fidem ¡ Christi suscepit) in canonicum reciperent†, & prębendam sibi conferre deberent:& infra. ¶Ipsi vero(quia donatio[k] prębenda rum ad te spectabat)prẽceptũ nostrum executioni nõ potuerunt mandare. ¶Cum itaque prẽscriptus P.te super hoc ex

h *¶Ecclesiæ tibi commiſſæ.*]Scribebatur capitulo vacãte ecclesia,

i *¶Eidem Christi suscepit.*]hic præsumit Papa ex subsequenti honestã conuersatione,vt patẽt in antiqua compilatione.℣.de præsump.c.ex studiis.sicut econuerso ex antecedẽti præsumitur pro sequenti.℣.de præsump.c.mandata.& 2.q.1.in primis.§.si vero de crimine.vers.si vita eius vel opinio talis antea nõ extitit. in si.61. dist.miramur.in fin.versic.merito.ff.de suspec.tut.l.3.§.quæri potest. & C.de suscẽ.& arca.l.si aliquid.lib. 10.

k *¶Quia donatio.*]Bene allegabant,quia non habebant potestatẽ conferendi,sed eps.Si tñ Papa cõtulisset beneficiũ alicui,& mandaret vt ipsum recipiant:tũc bene valẽt litterę,& ipsum recipere debẽt.Et ecõuerso si collatio ꝓtinet ad capĩn, nõ dẽt scribi eꝑo.

¶Gl.seq. recitatur per q.an tenetur epś,& c.& dupliciter soluit.

a *¶Infecto negotio.*] Per litteras directas capło nõ tenebat eps istũ recipere de necessitate.de honestate tñ ipsũ rẽcipere debebat. Sed de hoc reprehenditur: qa dicebat q̃ nõ receperat inde mãdatũ,nec ẽt p litteras istas plenè colligiť q̃ ei teneatur beneficiũ conferre.Vel dic q̃ bene tenetur eũ recipere,& cõferre prębendam, vt apparet ex forma mandati. ℣. vbi dicit,in canonicũ reciperent , & prębendam conferrent. & per alia verba, ſmandatũ dedimus & ꝑceptum. 14. q. 1. c. fi.§.quod ꝑcipitur. ℣. de verb. sig. c.in his.

† Vide in hũc locum Ioãnẽ Roiã in singulari bus fidei,singu. 04.

¶Gl.seq. arg. cui dat simile, contra quod alleg. cõtrariũ. Secũdò arguit & determinat.Tertiò arguit & allegat cõtrariũ

†Post cõcil. Lateranenſ sub. Alex. 3 par.41 ca. 8. & c.6.eo ti in 1.cõpilat.

¶Deberes.]Arg.quod quis cũ aliis facere debet,si facultas se obtulerit , ipse solus facere debet , sicut solꝰ potest emẽdare qđ cum aliis malefecit. ℣. de iureiu. c. sicut nostris. vbi de hoc. & 35. q.9. quod q.s ꝓmisit.Arg.ꝓtra. de cle. ꝓiug. diuersis falaciis. ibi soluitur. Et est arg. q̃ causa alicui delegata ipsum sequitur , nec transit ad successores.Sed contrariũ verũ est ℣.de off.dele.c.quoniam abbas.& ℣.de offi.ordi.c.pastoralis.§. præterea. 1 Ité argu. q̃ si aliquid mandatur capitulo,cuilibet de capitulo sigillatim intelligitur esse mandatũ,qui illud implere possit:& si tunc illud facere non posit,illud debet facere cũ potuerit.& ita cum eps sit de capitulo tanquam caput.℣.de concess.præben.& eccle.non vacan. c.post electionem.in parte decisa.& ℣.de iis quæ fi.a prælą. c. nouit.non poterat dicere q̃ non recepisset mandatum.argu. contra & gl.in vers. 12.q.2.c.expiscopus.§.qui manumittitur.

1 Concor tex cũ gl in l.eius qui in prouincia. in verb. ignorassent.&ibi Bar & doct. ff. de re cre. & gl.in vers. præcipiẽtes. §.si vero in authenti. vt nulli iudic

¶Glossa sequẽs arg.datam attendi. alleg. 2.iura.in contrariũ allegat 5.& remittit.secundo arg.quòd dies edi debet,&c.alleg.3.iura.in contrarium alleg.2.& soluit.

c *¶Datam litterarum.*]Ad hoc semper consueuit notari hæc decre.q̃ datam litterarum semper considerandа est:vt ℣.eod.c.cõstitutus.& ℣.de sen.exc.c.si aliq̃n.Arg.cõtra q̃ pśentatio litterarum & non data considerandа est.℣.eo.c.cap.n sanctæ crucis.& ℣. de vsu.c.quia frustra.& ℣. de appel.c. vt debitus. Rationem istius cõtrarietatis dicemus super illa decre.c.dilectꝰ.2.Ité ex hic arg.q̃ edendus sit dies: 2 & consul aduersario.arg.℣.eod.c.si aũt.&c.plerumq;.& C.de ꝓrah. & cõmit.stip.l. optimã. Sed ꝓtra.ff. de eden. l.1.& 2.& ff. quemad. testa. ape. l.2.§.diem aũt. Sol.in editione litterarum dñi Papæ facienda aduersario oĩa ponẽda sunt:q̃n litteræ sunt cões. Arg.℣.de dila. c. præterea.& ea quæ cõia sunt, integraliter sunt edẽda.℣.de ꝓb.c.q̃n ꝓtra. & litteræ tradẽdæ sunt ad videndum.℣.de fi.instru.c.si scripturam authenticã. &c. G. perpetuus vicarius.decret.Greg.& ibi dicemus de editione instrumẽto rum.Ad idem arg.℣.de offi.deleg.c.cum in iure.

2 Ponenda etiã data authẽtica per iudices in ci tatiõe vt hic per Host.

d *¶Iudæus.*]Quoniam de Iudæis conuerſis Ecclesia fundata fuit. 21.distin.in nouo.& 32.q.4.recurrat.

ADDITIO. Et existimandus erat iste dignus fauore.23.q.7. quod autem. &c. quemadmodum. & q. 4. ipsa pietas. secundum Gof.& Hostien.Ioan.And.

AD *aures.*]Cõis est diuisio.Secunda ibi,*Consultationi.*Ab.Sicu.

CASVS. Quidam ꝓlati tacito noie suarum dignitatũ litteras impetrauerint sup maiorib⁹ beneficiis,simplici noie se appellantes.Quæritur,an tales litteræ valeant.Rñdet Papa q̃ nõ est suę intẽtionis,vt p tales litteras debeãt inquietari tales pauperes clerici,in quibus auctor nomen suppremit suæ dignitatis.Vnde tales litteræ non valeni.Ex hac decretali nota q̃ ad intentionẽ mãdantis recurrendũ est.Ité nota q̃ qui litteras super beneficio impetrat,si habeat,debet facere mentionem de eodem.

e *¶Litteras impetrantes.*]Quæ sine speciali mãdato dñi impetratæ ad lites non valent.℣.eo.c.nonnulli.§.1.& ℣.eo.c.ex parte decani. secus in hoc casu.

f *¶Intentionis.*] Hic patet dñm Papam sic vni concedere beneficium q̃ alium non lædat, vel grauet,saltem grauiter 3 seu enormiter. 25. q. 2. de ecclesiasticis. & 11. q. 3.si quis non obediat. & 9. q. vlti. nunc vero. & ff. ne quid in loco publ.l.2.§. merito. & §.si q.s à principe. & ℣.de offi.ordi.c.licet. & ℣.de consue.c. cũ olim.

3 Melius est enim neutrum iuuare quã alterum lędere. 14.q.5.denique. 21.q.2. primum de donationib. apostolicæ. ver. quia tamen secũdũ Hof.Io An. in nouel.

g *¶Supprimit.*]Puniri debet q̃ supprimit qđ tenẽ reualere. 50. dist. ex pœnitẽtiꝰ.ff.de act. emp.& vend.l.1.§.1.

† Cap.7.eo. tit.in 1.cõpilatione , & post concil. Latera. sub Alex 3.part. 4 c.9.

¶Glossa sequens quærit, & remittit.

h *¶Vires nolumus obtinere.*]Et ita vĩ quòd litteræ istæ non valeant. Quid si obtineant per litteras tales?Dic super hoc ꝓut not. ℣. eod. ad audientiam. 2. in glos. quæ incipit,sed quærit.

Sl autem.]Diuidiť,qa primò ponit thema & qstio.Secũdò solutio ibi , *Si eis.* & ibi distinguit. Secundũ mẽbrũ: ibi,*Si autem.* Abb.Sicu.

CASVS. Aliqs ipetrauit litteras ꝓtra aduersariũ suũ super aliqua causa,postmodũ aduersariꝰ suꝰ,sup eadẽ causa ad alios iudices litteras impetrauit,in quibus de prioribꝰ mẽtio nõ fiebat: & cœpit cõuenire aduersariũ suũ q̃ priores litteras impetrauit:ille corã iudicibꝰ excepit se litteras priores habere , de qbꝰ in posterioribus mentio nõ hr.qritur quid iuris sit?dr,q̃ si prior impetrãs dolo vel negligẽtia litteris suis vtꝰ nõ fuerit,ꝓ posteriores litteras poterit q̃uenire:si vero copia iudicis delegati habere nõ potuit , ꝓ posteriores litteras nõ poterit cõueniri.Not.q̃ dolꝰ & negligẽtia imputãt.Ité si ꝓ me nõ stat,quo minꝰ faciã,sed ꝓ iudicẽ,mihi nõ iputat.

1 *¶Si autem.*]Repete,eis vti postpositurit:quia delegati,&c.

¶Glo.seq.signat contrarium,& soluit.

i *¶Dolo.*]Dolus & negligentia ꝑsumit si steterit ꝓ annum q̃ non vtit litteris.℣.eo.c.plerũq;.& ℣.eo.c.ex parte.si copiã iudicis habere potuit. Sed ꝓtradicit lex.C.de diuer.rescri.l.falso.q̃ dicit q̃ rescripta ꝓpetua sunt.Sed ñ est ꝓtra:qa hoc qđ dicit lex,intelligiť si aliud rescriptũ nõ impetrareť ꝓtra primum, aliàs semꝑ valẽt rescripta viuente mãdatore,& eo mortuo,dũmodo facta sit citatio.

Rescripta an semper valeant.

¶.Glo.seq.signat contrarium,& soluit,

K *¶Excusari.*]ĩ.nõ poterit excipere ꝓ culpã suã,quo minꝰ teneať rñdere per secũdas litteras.Sed ꝓtra vĩ:qa si secũdæ litteræ nõ faciãt mẽtionẽ de primis,valẽt priæ.ergo poterit excipere:vt ℣.ce terũ.ꝓterea q̃ annua sunt ad agẽdũ,ꝑpetua sunt ad excipiendũ.ff. de doli exc.l.ꝑtẽ.§. vlt.ergo semꝑ potuerit iste excipere per primas,ex quo nõ faciũt mẽtionẽ secũdæ de primis. Sol.exceptionũ q̃dã sunt ꝑpetuæ,q̃dã tpales. 4 Perpetua dr illa q̃ ꝑpetuo cõpetit q̃cũq; actor agit,vt exceptio doli:qa exceptio doli nõ cõpetit ni si qs agat.ff.de excep.l.exceptio.1 fi.& l.exceptiões.1.tpales sũt illę q̃ nõ ſp cõpetũt,& euitari pũt,vt ĩ pdicta.l.exceptione.§.tpales.& talis ẽ hęc:qa expirauit anno elapso.℣.e.c.plerũq;.& ℣.de offi.ord. c.pastoralis.1 fi.arg.Prẽterea ista mõ ñ hñt locũ, sed q̃ primo suas ſtras ꝑsẽtat iudici& ꝓcedit ĩtra ãnũ, ille obtinet.ℓ.de ap.vt debitꝰ. De hoc notatũ est ℣.e.c.1.ĩ fi.& ĩ c.cęterũ.quare hoc ĩtelligẽdũ sit.

4 Adde de materia exceptionũ & quæ in illis considerentur tex.in l. quoniã.Ale. l.quãuis indubitati. C. de adul & l.

1 § Labeo. ff.de ſtum.

l *¶Nequiuerit.*]Et ita est hic arg.q̃ si per me nõ ſtat, mihi nõ est imputãdũ.2.q.6.anteriõrum.§.ad hæc.in auth.vt ſponsa.lar.§. hæc quoq;. vnde ſumptus fuit §.hic.& ff.ex quibꝰ cau.maio.l.sed & si. 1. respon.Qualiter intelligatur hic ista impotẽtia,dicitur ℣.eo. c.1.

AD *hæc.*]Diuiditur:quia in prima parte ponit excessus , in secunda prouisio:ibi,*Nos igitur.*Abb.Sicu.

CASVS. Quidã impetrabãt litteras à sede Apostolica,per quas

omnia negotia ipsorũ committebantur arbitrio vnius iudicis,vel plurium quos sibi eligere volebãt,vt si aliquos cõuenire volebãt, traherẽt illos ad iudices sibi propitios,& parti aduersæ suspectos, non requirẽtes iudicium sui ordinarij.Papa volẽs huic morbo celeri obuiare remedio,mãdat dioece.epo,vt si tales litteras inuenerit in prouincia sua, de quosdam in prouinciæ tuę partibus tales(vt asserunt)de cancellaria nostra litteras recipisse per quas eorũ omnia negotia [a] vnius iudicis, vel pluriũ(quos sibi elegerint [b])arbitrio committũtur:sicque fit, vt si aliquẽ pulsare voluerint,examẽ ordinarij iudicis non requirãt, sed ad vnũ iudicẽ,vel plures delegatos sibi propitios, & parti aduersæ suspectos [c], sup examinanda quęstione recurrant: & infra.¶Nos igitur huic morbo celeri [d] volẽtes obuiare remedio, mandamus quatenus si litteras tales in prouincia tua inueneris,eas carere viribus nostra auctoritate dicernas.

Generalitas nimia, reprobatur.

¶Idem.

¶Falsa latinitas vitiat rescriptum Papæ. h.d.Ioan.And.concor.And.concor.Abb.

CAP. XI.

AD † audientiam nostrã(te significãte)peruenit,qd' H. de sancto Stephano super absolutione sua,litteras tibi(vt prima facie videbat') Apostoliças pſẽ tauit.¶Quib' (quoniã manifestũ [c] cõtinent in cõstructione peccatum) fidem te nolumus adhibere,†

† Cap.5.eo.tit.in 1.cõpilatione.

¶Clemens tertius,

¶Cõtra secundũ rescriptũ nõ põt opponi de taciturnitate primi impetrati p appellãtẽ desua appellatione nõ habita metione.h.d.Ioan.And.concor.Abb.Siculus.

CAP. XII.

ij EX † parte S.pſone ecclesię de Tarẽto nobis innotuit q, cũ capella de Emptoñ. ad prædictã ecclesiam de iure pertineat, O. diaconus, qui iã dictam capellã detinet) capellanũ ipsius ecclesiæ nomine ipsius S.in ea ministrãtẽ post appellationẽ [e] à sesg factã amouit. ¶Quam cum esset S. prosecutum,dũmodo cõstet per ipm de intẽtione testãtis, vt dicũt pdictę leges,& propter fauoré testõrum:qa nihil est qd' magis debeatur hominib',& c.C. de sacrosc. eccl.l.1.Rescriptum vero dñi Papæ per multas manus trãsit,& magna maturitate decoquit. 35. q. 9. Apostolicę.in gl.1.ĵ.eo.cum adeo.in pri.& in 1.gl.& ita nullum vitium continere debet.ŝ.e.c.ad hæc.vnde ꝓtra illã pſumptionẽ nõ est admittenda ,pbatio.arg.ꝓtra.ff.de offi.pſi.l.illicitas.§.veritas.Lau.notauit q, iustũ vel priuilegia propter falsum latinum non vitiãtur. arg.de conse.dist.4.c.si nõ sanctificaſ. 2 & c.retulerunt.& ff.de manu.testa. qui habebat. De instrumentis tabellionum satis credẽrem illud.de priuilegiis Romanæ curiæ non est verum.Ber.

† Quot & quibus modis rescripta vitiẽtur tria dunt docto resin l.2.C. de diuer.rescrip.

† Cap.8.eo. tit.in 1.compilatione.

EX parte.] In prima narrat factam definitionem,appellationẽ, & spoliationẽ.In secunda vni' partis prosecutionem & alterius negligentiam.ibi, *Quam cum esset*.In tertia finalem determinationem:ibi,*Ideoque*.Abb.Siculus.

CASVS. Capella de Emptoñ.subest ecclesiæ matrici de Tarento. Quidam O.diaconus cœpit cõuenire capellanũ ipsius capellę mi nistrantẽ in ea,noie S.rectoris matricis ecclesię.Ipse O.appellauit ad sedẽ Apo.& post,appellationẽ à se factã ab ipsa capella expulit capellanum.rector matricis ecclesię est ,pſecut' illã appellationẽ quã ille O, fecerat,sed ille O.suã appellationẽ ,pſequi nõ curauit. & cum ille O.fuisset ad iudiciũ euocat',obiecit se habere priores litteras,de quibus in posteriorib.mẽtio nõ fiebat,quas suppresſit vſq; ad tertiã citationẽ,& dolo vel negligentia eis vti postposuit, quod ex diuturnitate temporis apparebat,ex eo q, biẽnium à tpe impetrationis erat elapsum,& de appellatione ipsi' in suis litteris mentio non fiebat.Consultus Papa super hoc mandat quatenus si ita esse constiterit,quicquid factum est post appellationem ipsius O.debeat in statum pristinum reuocari, & illam capellaniam restituere matrici ecclesiæ,eundẽ O.in expensis condemnãdo,si constiterit ipsum.O appellationẽ suam ,pſecutum nõ fuisse.Not.q, maior ecclesia siue matrix potest defendere & agere ,p capellis suis. Not q, sic aliquis debet deferre suę appellationi,sicut sui aduersarij.Item ex diuturnitate tpis vel negligẽtia ,pbat dol'. Itẽ qui litteras impetrat sup eo super quo appellauit,de appellatiõe sua debet facere mentionẽ.Item quicquid fit post appellationẽ suamvel alterius,debet in statum pristinum reuocari.Item qui non ,pſequitur appellationem,debet condemnari in expensis alteri parti.

2 Sed ille textus de baptismo loquitur , & verba cœlestium mysteriorũ vtibilẽ notatur, non restringuntur sub regulis Donati. 38. dist.

¶Gl.se.dat simile.signat cõtrariũ,& duj r soluit solu.alle.cõtrarium.

c ¶*Manifestum.*]Sic patet quòd vitium latinitatis vitiat rescriptũ. sic etiam si Papa loquatur vni in plurali, aut si patriarchas vel epos filios appellauerit , tales litteræ falsæ sunt. ĵ. de fal.c.q, graui.Arg,ꝓtra q, pp malã latinitatẽ non vitiãt.& ff.de manu. testa. qui habebat. C. de leg. l. in legatis. & ĵ.de fi.instr.c.eæ parte.Solu. vitiumscribẽtis in testamentis & instrumentis nõ nocet: cum aliàs de veritate , seu voluntate testatoris constet. C.de testa.l.errore. & l.ambiguitates.Et idẽ esset de volũtate Papę dicendũ si constaret de hoc. Sed verius vſ aliud esse in testamentis, & aliud in litteris Papæ.Testamentum enim cõmittit tabellionibus, cuius scripturã siue latinũ null' corrigit,vnde falsa latinitas nõvitiat testamẽtum,dũmodo cõstet per ipm de intẽtione testãtis, vt dicũt pdictę leges,& propter fauoré testõrum:qa nihil est qd' magis debeatur hominib',& c.C. de sacrosc. eccl.l.1.Rescriptum vero dñi Papæ per multas manus trãsit,& magna maturitate decoquit. 35. q. 9. Apostolicę.in gl.1.ĵ.eo.cum adeo.in pri.& in 1.gl.& ita nullum vitium continere debet.ŝ.e.c.ad hæc.vnde ꝓtra illã pſumptionẽ nõ est admittenda ,pbatio.arg.ꝓtra.ff.de offi.pſi.l.illicitas.§.veritas.Lau.notauit q, iustũ vel priuilegia propter falsum latinum non vitiãtur. arg.de conse.dist.4.c.si nõ sanctificaſ. 2 & c.retulerunt.& ff.de manu.testa. qui habebat. De instrumentis tabellionum satis credẽrem illud.de priuilegiis Romanæ curiæ non est verum.Ber.

EX parte.] In prima narrat factam definitionem,appellationẽ, & spoliationẽ.In secunda vni' partis prosecutionem & alterius negligentiam.ibi, *Quam cum esset*.In tertia finalem determinationem:ibi,*Ideoque*.Abb.Siculus.

CASVS. Capella de Emptoñ.subest ecclesiæ matrici de Tarento. Quidam O.diaconus cœpit cõuenire capellanũ ipsius capellę mi nistrantẽ in ea,noie S.rectoris matricis ecclesię.Ipse O.appellauit ad sedẽ Apo.& post,appellationẽ à se factã ab ipsa capella expulit capellanum.rector matricis ecclesię est ,pſecut' illã appellationẽ quã ille O, fecerat,sed ille O.suã appellationẽ ,pſequi nõ curauit. & cum ille O.fuisset ad iudiciũ euocat',obiecit se habere priores litteras,de quibus in posteriorib.mẽtio nõ fiebat,quas suppresſit vſq; ad tertiã citationẽ,& dolo vel negligentia eis vti postposuit, quod ex diuturnitate temporis apparebat,ex eo q, biẽnium à tpe impetrationis erat elapsum,& de appellatione ipsi' in suis litteris mentio non fiebat.Consultus Papa super hoc mandat quatenus si ita esse constiterit,quicquid factum est post appellationem ipsius O.debeat in statum pristinum reuocari, & illam capellaniam restituere matrici ecclesiæ,eundẽ O.in expensis condemnãdo,si constiterit ipsum.O appellationẽ suam ,pſecutum nõ fuisse.Not.q, maior ecclesia siue matrix potest defendere & agere ,p capellis suis. Not q, sic aliquis debet deferre suę appellationi,sicut sui aduersarij.Item ex diuturnitate tpis vel negligẽtia ,pbat dol'. Itẽ qui litteras impetrat sup eo super quo appellauit,de appellatiõe sua debet facere mentionẽ.Item quicquid fit post appellationẽ suamvel alterius,debet in statum pristinum reuocari.Item qui non ,pſequitur appellationem,debet condemnari in expensis alteri parti.

f ¶*Post appellatione.*]Nõ dr hic sup quo fuerit appellatũ.forte posset dici q, sẽia lata fuit ꝓtra O.diaconũ,à qua ipse appellauit , vel sup alio articulo:vel forte citra aliquam sententiã, sicut olim fiebat. g ¶*A se.*]S.O.& ita nõ detulit suę propriæ appellationi, quod esse non debuit,cum & appellationi aduersarij deferre debuisset. ĵ.de app.c.an sit.& c.pstitutus.& ĵ.de elect.c. bonę. Appellauerat forte ab ordinario corã quo trahebat capellanũ, & super pſonã matricis ecclesiæ.Raro inuenies alibi (vt credo)q, aliquis nõ detulit suæ

suæ propriæ appellationi,vnde iudex poterat procedere in causa: quia vſ appellation: renunciasse:qa pendente appellatione nihil est innouandum.ff.nil inno.appel.pen.l.vnica.& ĵ.de app.c.an sit.

a ¶*Prosecutus.*]Litteras impetrãdo super restitutione ecclesiæ,qua fuerat spoliat' post appellationẽ à spoliatore factã,vt in causa ,pcederetur non obstãte appellatione frustratoria : q, ex eo apparet, quia dictus O. eã pſequi non curauit noie Ecclesiæ de Tarẽto:quia erat matrix ecclesia.

b ¶ *Litteras.*] Forte significauit Papæ , q, rector matricis ecclesiæ iniuriabat ei super illa capella, & sic obtinuit litteras in forma cõi, nulla mentione habita de appellatione;quę ẽt litteræ non impedirent restitutionẽ.ĵ.de restit. spo.c.ex conquestione. cum suis similibus.

c ¶*Nulla mẽtio.*]Et ideo non valebant.ĵ.de app. c.sæpe.in fi.argu. q, qui appellat , debet facere mentionẽ de sua appellatione, & aduersarius eodem modo q, appellationem prosequitur, vt hic dicitur , & ĵ. de confir.vtili vel inuti. c. bonæ.in gl.mentio.

d ¶*Negligentia vti.*]Sic ŝ.eod.c.fi asũt.& ĵ. eod. c.plerumque.

Gl.seq. obiicit,& soluit.

e ¶*Cum biennium.*]Qui enim nõ ,pſequitur appellationẽ intra annũ, aut ex iusta causa intra biennium,1 fingitur non appellasse:& rata manet sẽia.ĵ.de appel.c.cum sit Romana.& ideo iste O. audiri nõ debuit ꝓtextu suæ appel.Sed vſ q, rector iste rõne cõsimili audiri non debuit ad prosecutionẽ appel.cũ actor & reus circa appellationem eodẽ iure vtantur.ĵ.de mutuis pe.c.vlt.& hic dr ꝓtrariũ,sc, q, ille ꝓtra quẽ appellatũ est,auditur post biennũ,& non ille qui appellauit. Qualiter ergo hoc intelligit?Dicas q, iste rector auditꝰ fuit nõ rõne appellatiõis,sed potius rõne spoliationis sup qua litteras impetrauit,nõ obstãte appellatione,vt not.ŝ.in verb. prosecutus.interdicta enim ꝓpetua sunt quantũ ad rei persecutionẽ, non quantũ ad pœnam. ff. de vi.&.vi.ar.l.1.in prin.& si de appellatione nihil dixerit,nihilominus audietur petẽs restitutionẽ ecclesiæ.& multo fortius:quia post appellationẽ spoliauit aduersarium qui debuit deferre suæ appellatiõi. Præterea fauore appellãtis dat annus aut biennium ad ,pſequendã appellationem,& non fauore appellati,vnde appellans statim potest ,pſequi appellationẽ, si ter minus ei pfixus † est,sed appellatus nõ statim.ĵ.de appel.c.oblatę.

1 Addę q, varia tempora in appellatiõe statuũtur de quib' in glo. in verbo , tum ei.inc perso nas.de appe. & in l 1. & ibi Barto ff. de libel. dimiſ.& in l.fi p Bald.C. de rẽp.appellation.

† In aliquot antiquis hic habetur dictio,non, in aliis deest

Qualis pœna non ,pſequẽtis appellationẽ.

f ¶*Post appellatione.*]Et ita quicquid post appellationẽ à se vel ab aduersario suo factũ fuerit,debet irritari.ĵ.de offi.deleg.c.sup quę stionũ.in fi.& ĵ.de ap.bonę.cũ suis cõcor.& i hoc illa corrigit istã.

¶*Glossa sequens obiecit,& soluit.*

g ¶*In expesis.*]Qui appellationẽ suã nõ pſequitur altero pſequẽte,cõdẽnari debet in expensis,vt hic & ĵ.de ap.pel.c.Nicolao.& c. reprehẽsibilis.vel q, pſequitur ipsam ante tẽpus statutũ.ĵ.de app. c.sæpe.Sed nõ vſ q, iste O.debuerit in expensis condemnari, cum appellatus appellationẽ nõ fuerit ,pſecutus intra biennium:cũ hoc idem ius seruãdum sit appellanti & appellato:vt dr in notula;qui enim.& non oportebat ipsum ,pſequi appellationẽ:quia ipso iure rata manet sẽia lata ꝓtra ipsum O.si qua lata fuerit.Potest dici q, ideo condemnatur:quia prætextu appellationis iudex non ,pcesſit;& ille O.post appellationẽ expoliauit capellanum, & sic interat rectoris vt O. condemnaretur sibi in expensis etiam post biennium,propter dolum & malitiam ipsius O.

ADDITIO. Itẽ nõ vſ q, debuerit condẽnari:qa licuit ei renũciare appellatiõi verbo & facto.Dic q, hoc fuit,qa appellãs cõsenserat appellatiõi.vel dic q, renũciare potuit in sui odiũ,nõ i sui fauoré.Nã & verbo renũciare nõ poterat,re nõ integra in iudiciũ appellati.de hoc ĵ.de app.c.cũ cessante.£ n Inno.& Cõpost.Io.An.

CASVS. Aliqñ Papa cõmittit cãm duob.vel trib' iudicibus,cũ illa clausula;q, si ambo vel tres in causa ,pcedere nõ possũt,alter eorũ in cã ,pcedat:Si oẽs interesse nequerit,duo eorũ i cã,pcedãt.Quę rebat de qua impotẽtia intelligebat.Rñdet Papa q, illa impotẽtia itelligit tã de iure q, de facto.De iure,si aliqs illorũ sit seru',vl fin famis, vel alio cõsimili ispedimẽto detẽt',puta si esset excõicat',vel remotus,vel suspect'. De facto, vt si aliqs eorum mortu' fuerit,aut ineuitabili ispedimento detẽtus : & tũc debet cãm suis cõiudicibus significare, vt in negotio sibi cõmisso ,pcedãt. Sed si aliqs illorũ solũmodo noluerit interesse , pp hoc nõ excusat quo minꝰ debeat cũ aliisiteresse:nisi rescripto diceret si oẽs simul i cã ,pcedere nõ poteritis,aut nolueritis itereſſe.No.hic q, seruus & infamis nõ possunt esse iudices:infamis tñ põt esse arbitor.Item not.q, iudices nõpossũt ,pcedere sine q, iudice suo,si ille se nõ excusat.Item verbũ,impossibilitatis, nõ contnet verbumvoluntatis.

† Cap.9.eo. tit in 1.com pilat.

† Adde quid operet illa clausula, q, si duo. per Doct. in c. 1 la. de elect. Spec. in tit.de leg. §. nunc oſtendẽdum,ver. 18. vbi dr q, supplet iuris positiui defectum.

h ¶*Petitorio.*]i.nũcio legitime ordinato.veldicpetitorio,i.,pcuratore.

Deest hæc glossula in multis antiquis.

¶*Glo.seq.ponit quinque ſpecies potẽtiæ,& de illis ponit versus.*

i ¶*Impotẽtia*]Aliqs dr aliqd posse quinq; modis, 2 vnde versus.

Posse qdẽ rebusdãt i',natura,potestas:Officium,meritũ.sextũ diuina volũtas.

2 Adde tex tum cum gl. in l. nepos p culo ff. de verb sig.

De potẽtia iuris habes 22.q.2.faciat homo.27.q. 2. agatho- sa.in fi.De potentia naturæ hr ĵ.de despon.impu.c.puberes,&c.ã nobis.De potestate officij habes ĵ. de cõsan. & affi. c.1.in fi. & 21. dist.c.1.ŝ.inter eos.vers.Petrũ vero.vbi dr q, Petrus prę oĩbus claues regni cælorũ accepit.& 21.dist.iferior.& ĵ.de ma.& obe.c.cũ iferior.De potẽtia meriti legif 3.q.7.c.1.§.tria.& c. 2.i fi. ibi , cuius vita,&c.De potẽtia diuinæ volũtatis hr de pæn.dist.2.c. principiũ. §.charitas.Sed hæc potentia ad duo tñ extenditur,s.facti & iuris.

K *Interesse nequiuerint.*]Quod simul interesse debeant,habes ĵ.de offi.deleg.c.prudentiam.

l ¶*Seruum.*] Quia talis iudex esse non potest,nisi cõi opinione ,p libero se gerat & habeat,quo casu tenet eius sẽia,etiam si post eã latam detegatur eum tempore sententiæ fuisse seruum.3.q.7.c.1.§. veruntamen.& ff.de offi.prætor.l.barbarius.& C.de testa.l.1.

m ¶*Infamẽ.*]Si pẽdente iudicio efficiat infamis vel suspect',posset repelli.ĵ.de test.co.c.ꝓterea.& ĵ.de offi.del.in fine.quia q, de nouo emergũt,nouo indigẽt auxilio.ff.de interro.ac.l.de ætate.§. ex cã.Itẽ si medio tpe excõicef,sed eo absoluto resumit iurisdictionẽ ĵ.de offi.deleg.c.prudẽtiã.§.fexta.Idẽ credo si restituat pristinę famę p principem:qa resumit iurisdictionem 2.q.3.c.si quem.§.notã dũ.in fi.& C.de cura.fur.l.pe.sec' si lata sẽia detegat iudicem fuisse infamẽ.3.q.7.c.1.§.tria.ver.veruntñ.& ff.de offi.prætor.l. barbarius. & C.de testa.l.1.secus in excõicatione:qa sẽia publice excommunicati nulla est.ĵ.de re iud.c.ad ,pbãdũ.& ĵ.de exce.c.exceptionẽ.

3 Facit lex Barbarius & ibi doc ff de offi. prætor. & de re iudi.l.ad ,pbandum. Qualis debeat esse iudex.

n ¶*Impedimẽto.*]Puta qa est excommunicat' 3 vel illiterat',nec habet consuetudinem causarũ:quia perit' dẽt esse iudex,nec debet q, rere ab aliis quid eũ log oporteat.in authẽ.de iudi. in prin.coll. 6.& ĵ.de ꝓsan.& affi.c.ex litteris.in fi. Tũ si illitterat' fit & habeat ꝓsuetudinẽ causarũ siue peritiã iudicãdi,põt ei cã ,pmitti.C.de iudi.l.certi iuris.arg.C.de epi.& cle.l.parabolani.Et q, dã impedimẽta ponũt.3.q.7.c.1.& 2.Item si impedimentũ sit ppetuũ,non potest cognoscere:qđ pot esse multis modis,vt infirmitas,surditas, & c.

¶*Glossa sequens quærit & remittit.*

o ¶*Destinare.*]Per litteras,vel p certũ nunciũ litteratorie destinatũ.64.dist.c.1.& 2.& pen.& ĵ. de offi.deleg.c.prudentiã. 1. rñ. ff. de rebus eorũ q, sub tute.vel cur.l.magis.§.illud etiam quæri potest. & hæc est canonica destinatio.Sed nũquid ille q, interesse non potest,valet aliis delegare vices suas?De hoc dr ĵ. de offi.dele.c. corã. p ¶*Ad consummationem.*]Vt ĵ.eo.c.cum dilecta.

¶*Glossa seq.reci.potest per quæstionem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Procedant.*]Quod quidē facere posſūt,ſi in litteris cōmiſſionis ſit clauſula,illa;q̄ ſi non oēs:alias nō poſſunt ꝓcedere.arg.ī. de of fi.deleg.c.cām matrimonij. & eſt expreſſua.ī.de officj.dele,c. vno delegatorū.& eo.ti.q.prudētiā,& ff.de arbi,ité ſi vn⁹.§.pe,& l. ſeq.

b ¶ *Excuſari.*]Immo poti⁹ debet puniri.ī.de offic. dele.c. prudentiā.§. adiiciꝫus. & hoc caſu alij poſſunt procedere, q̄is nō videatur impleta cōditio ; q̄ ſi non oēs, &c,vt in prædicto c. prudentiam. §. adiiciꝫus. & hoc verū eſt poſtq̄ conſtiterit q̄ non vult intereſſe,& in hoc illa corrigit iſtam.

c ¶ *Intereſſe.*] Hodie etiā ſi nō addatur hoc, ſi tū non vult, alij procedent:licet ſit arguendus qui mandatū Apoſtolicū exequi cōtēnit.

† Vide tex. in l.Inde Nerati⁹ §. fi. cū ſua gl. ff. ad legē Aquil. & l.cōfeſſionibus iuncta gl. ff. de in ſer.actio.

PAſtor.alij.]Diuiditur in duas partes vſq; ad §. quoniam. Primo ponitur conſultatio.Secundo reſponſio : ibi, *Ad quod.* Abb. Siculus.

† Cap.3. tit. in 3. copilationꝫ.

CASVS.Aliquis impetrauit litteras ꝓtra aduerſariū ſuum ſup aliqua cauſa ad aliquos iudices:facta citatione vel ſaltem pſentatione altera pars poſtmodū obtinuit eandem cauſam aliis iudicibus delegarit:& in ſecūdis litteris fiebat mentio de primis,opponebaſ q̄ p falſi ſuggeſtionē,& veri ſuppreſſionē erāt impetratæ.Dubitabatur vtrū primæ litteræ per ſcḋas ſint reuocatæ,& quærit vtrum priores iudices an poſteriores debeāt cognoſcere de hac reuocatione?Rn.q̄ ſi priores iudices nolūt deferre poſterioribus,vel poſteriores prioribus,tunc oēs ſimul cognoſcāt:& ſi forte oēs ſimul nequiuerint in vnam cōcordare ſnīam,q̄is plures ſint iudices in vna cōmiſſione q̄ in alia:huiuſmodi dubitatio per arbitros cōiter electos determinetur.Scḋo formatur talis quæſtio.Q̄cunq; impetrātur litteræ ſub hac forma: Conqueritur Titius de Petro,& quibuſdā aliis ſuper decimis & rebus aliis. quærit vtrū iudex ex tali delegatione habeat iuriſdictionē ſup perſonis,vel rebus non cōprehenſis p clauſulā illam; quibuſdā aliis,& rebus aliis,anteq̄ perſonæ vel res in iudicio ſint expreſſæ.Anteq̄ ſoluat illā q̄nē, ſubijcit aliā quæ oritur ex ſcḋa,quæ talis eſt:aliquis de pſonis illis quæ poterāt conueniri p clauſulam illā; quibuſdam aliis,& rebus aliis, expreſſo ꝓprio noie impetrauit litteras ꝓtra primū ipetrāté litteras generales,deſignando aliquā rem certā,q̄ includebaſ per illā clauſulā;& rebus aliis,nullā mentionē de priori cōmiſsiōe faciēs. q̄ritur vtrum ſcḋæ litteræ valeant,cū de primis nulla fecerit mentionē,nec pſona aut res fuerint adhuc in iudicio expreſsæ? Rñdet Papa ad iſta duo:& primo ad ſcḋam,dicens q̄ cū ſpeciale mandatū deroget generali,iuriſdictio attributa p litteras generales, per ſpeciales litteras quātū ad ea q̄ in ſecūdis litteris ſpecialiter ſunt expreſſa,penit⁹ eneruat,licet de priorib⁹ nō faciāt mētionē.Vnde quantū ad hāc cām ſpecialiter commiſsā,ſuperflua reliquit prima q̄ſtio:quia non hēt ptātē.Poſtea rñdet primæ q̄ſtioni, dicēs q̄ iudex bene hēt iuriſdictionē ſup perſonis vel reb⁹ exprimēdis , ſed illā exercere non poſſet anteq̄ pſonę vel res fuerint expreſſæ.Not.q̄ q̄n dubitaſ de iuriſdictione cui⁹ ſit,oēs debēt cognoſcere an ſua interſit.Itē vbi eſt par iuriſdictio,maior numerus nō pferē.Itē no.q̄ ſpeciale mādatū derogat generali.Not.q̄ iudex hēt iuriſdictionē, ſed illā exercere non poteſt ante expreſsionem rerū vel pſonarū.

¶Glo.ſeq.obiicit,& reſpon.iterum dupliciter obiicit.ponit tres ſolutiones.quas probat.demum ſol.& ſolutioni opponi , vlti.dat finalem ſolu.Finis recitatur per quæſtionem.

d ¶ *Ambigitur.*Sed q̄ro qualiter poſsit dubitari de reuocatione litterarū,aut ſecūdę faciūt mentionem de primis:& tūcvalēt ſcḋę: aut non faciūt:& tūc valent primę.ſ.eo,c,cæterū? Rñ.neutra pars diſiūcte ꝓpetua eſt. prima tollitur per decre,ī,de ſent.& re iudi.c. inter.& de do.& contu.c.ex litteris. & de confir.vti,c,bonæ.& de app.c.ſæpe.& c. oblatæ.ſcḋa tollitur p decr,ī,eo,c,plerumq;.In iudiciis nondū cœptis non habet locū iſta diſtinctio:illæ enim ſolæ valent q̄ primo iudici pſentantur citatione facta p ipſas. ī. de fo. compe.c.,ppoſuiſti.ī.de app.c.vt debitus.& ī.eod.c. cap⁹n ſanctæ crucis. Itē qualiter primi iudices poſſunt deferre ſcḋis,vel ſecūdi primis,cùm vel primi tū vel ſecundi tū ſint iudices,& ita aut primi aut ſcḋi nullam habēt iuriſdictionē.ī.de offi,dele,c, ex litteris. in fi.& ī.eo.tit.c.cæterū.Itē qualiter poſſunt primi vel ſcḋi citare partes,cū vtriq; dubitēt & neſciāt an ſint iudices, īmo rōne dubitationis neutri debēt eſſe iudices ſicut q̄n dubitaſ de tutela duorū,neuter eſt tutor. ff.de teſt.tu.l.duo ſunt Titij.Propter hoc gloſſauerūt hic q.dā q̄ de facto poteſt dubitari,non de jure,vt ſi forte

Cū de reuocatione litterarū dubitatur, qualiter cognoſcēdū quæ ſint reuocatæ.

procedant a . ¶Nec enim ille qui tantummodo non vult intereſſe, hac impoſſibilitatis interpretatione valet aliquatenꝰ excuſari b :† niſi forte ſic in reſcripto habeatur expreſſum : ſi non omnes interfuerint, vel ſimul nequiuerint aut voluerint intereſſec.

¶Innocentius tertius Elien.epiſcopo.

¶In quæſtione reuocationis reſcriptorum recurritur ad arbitros, ſi iudices in cognitione ſibi non deferant nec inuicem concordent. hoc dicit vſque ad §.quoniam.

CAP. XIII.

PAſtoralis†officij:& infra.

¶ Præterea, quæſiuiſti (quando de reuocatione litterarum ambigitur d) vtrū iudices priores , an poſteriores cognoſcere debeant: & vtrum per ſecundas ſint primæ litteræ reuocatæ. ¶ Ad quod tibi reſpondemus,quòd niſi poſteriores prioribus , vel econuerſo duxerint deferendum e , ſimul vtrique cognoſcant:† & ſi forte nequierint ſimul in vnam ſententiam concordare(quamuis plures f ſint ex vna parte quàm ex altera) per arbitros cōmuniter de do.& cōt.Dici pōt hanc fuiſſe rōnē huius decretalis cū diuerſæ ſint litteræ ipetratæ,iudicis citāt partes , & cū pars aduerſa cora eis exhibet ſcḋas litteras,ipſi volūt cognoſcere de reuocatiōe litterarū:ſcḋm hoc q̄ cōtingit. ī.de re iudica.c.inter monaſteriū, in parte deciſa ab integra.Itē ſi ſecūdi iudices citent partes,& cū exhibent corā eis primæ litteræ,ipſi volunt cognoſcere an primæ ſint reuocatæ:ſed quia pro eodē negotio partes nō ſunt trahēdæ ad diuerſos iudices. ī.eod.c.ex.tenore.& ī.eo. c.vlti.ſtatuit hic vt iudices conueniāt ad hoc faciendū,vel vna pars deferat alij:quia & primi de hoc cognoſcere poſſunt,cū corā eis obiiciat talis exceptio,etiā & ſecūdi.Et expone q̄n de reuocatiōe ambigitur.i.q̄n in dubiū deducit de reuocatione litterarum. Sed huic ſolutioni obſtare vī ī.eo.c.cum contingat.ibi enim non conueniunt ad cognoſcēdū,ſed executor videt vtraq; litteras. Vnde potes adhuc meli⁹ dicere , q̄ bene pōt iudex dubitare de reuocatione litterarum,licet ſecundæ expreſſam faciāt mentionē priorum.ſq̄n objicitur ſecundas litteras impetratas eſſe p falſi ſuggeſtionē,vel veri ſuppreſsionem:ꝫ vt ī.eo.c.cæterum,& melius ī.de offi.deleg.c. coram.& ī.de re iudi.c.inter monaſterium.in integra.& hoc idē dixit Io.ī.eo.ſuper illa decr.cum cōtingat. & certe iſte eſt verior intellectus.Sed hæc dubitatio de reuocatione litterarū nō hēt locū in litteris appellatiōis & principalis cauſę:q̄a iudices appellationis de hoc cognoſcere debēt.ī.eo.c.dilectus fili⁹.Io. Sed hęc dubitatio locum hodie nō habet re integra.ī.de appella.c. vt debitus.

† Vide tex. in l. ſi q̄s ex alienat. ff. de iudi.

ADDITIO.Dū gl.dicit,re integra,melius videret dicere,re nō integra:ſed q̄quid habeat gl.hoc intēdit,q̄ſi apparet quis delegatus,& primo citauit:ille erit iudex ſiue ſit primus,ſiue ſcḋs.Io.An.

¶Glo.ſeq.recitetur p q.an in dilatione ſit neceſſarius cōſenſus partiū.

e ¶ *Deferendi.*]De conſenſu partiū ī.de offi.deleg. ſup q̄ſtionum. §.intētionis,& §.nos aūt. aut coram vtriſq; poſſet proponi exceptio,vt dictum eſt in prima notula,& etiam ſine conſenſu partiū poſſent ſi vellent,ſed honeſtum eſt q̄ de conſenſu partium fiat.

¶Gl.ſeq.ponit pro conc.octo caſus quibus nō ſtatur maiori parti.alle. contraria.& ſoluit.

f ¶ *Plures.*]Hic non ſtatur iudicio maioris partis.ī.de iure patr.c. q̄n.ſimile eſt in cauſa epi.6.q.4.c.1.ī.de re iudi. c. nō poteſt. & in iudicibus delegatis à pricipe:vt vī C.de appellat.in offerēdis. ibi. ita tū ſi diſſentirent.& C.qui bo.ce,poſ.l.vlti.& in re cōi.ff.cōi diui.l.ſabinus.& ī.de reg.iur.c.in re cōi.lib.6. & in liberali cauſa C. de cōi ſer.manu.l.1.§.1.& Inſti.de re diui.§.religioſum. quia ibi fit quod religio vel natura rei requirit,& dum quis plus iuris hēt in re:vt C.de dona.l.ſancimus.§.ne autē.Sed ꝓtra.65.diſtin. c. 1.2.& 3. vbi de hoc.ff.de re iudi.l.duo ex tribus. Sol.verum eſt generaliter quod iudicio maioris partis ſtandū eſt:ſed quædam ſpecialia hic ſignata ſunt,vbi hæc regula non obtinet.Sed in caſu iſto non ſtatur iudicio maioris partis:q̄a forte in primis litteris ſunt duo iudices,in ſecūdis tres vel plures.vnde cum illi tres æqualem habēt iuriſdictionem cū illis duob.quia iſti tres loco vnius ſunt,& illi duo ſimiliter loco vnius.ſ.dñi Papæ,nō ꝑualet ſnīa illorum trium: q̄a nō cēſent plures.Licet ſecus ſit in creditoribus, q̄n ſi par debi tū ſit hincinde,ſtaī tū maiori numero creditorū : vt C. qui bo. ce. poſ.l.vlt.Item alia ratione:quia ſi iſti tres iudices iudicarent p ſe, ſuſpecti 3 eſſent. quia viderentur ingerere operas ſuas.ff. de ꝓcu. quæ oīa.ſ.1.ſi aūt iudicarēt ꝓtra,ſe,viderētur à ſe abdicare iuriſdictionē,& velle à ſe remouere,q̄ eſſe nō dēt.ī.de offi.deleg.c.paſtoralis.in prin.& ita debet iri ad arbitros.ſed ſi in primis & ſecūdis eſſent æquales iudices numero,ſatis poſſet dici q̄ ſtabiſ iudicio maio

1 Hæc glo. hōc vult dicere, Papam ſup facto,in certo nō poſſe certū dare reſpōſum. c. de muliere. infra de ſpōſal.I vt reſpōſū C de trāſactio.

2 Idē ſi conuertas, vid notat. infra eod. e. extenore. in fine primæ gl.Ioā.And.

3 Tollit ſuſpectio ; q̄a hoc fit iuris auctoritate. 23.q̄ſtio. 5. ſi nō licet. verſic. quaſdā. ſecūdū Hoſtien. Ioan. And.

cio maioris partis:q̄a maior videtur modo iuriſdictio & poteſtas ab vna parte quàm ab alia.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

a ¶ *Sopiatur.*]Quid ſi arbitri adiudicent iuriſdictionē eis qui non habēt:nihilominus ſentētia illorū iudicū tenebit, quia cū arbitri ſentētiauerint ꝓtra ius ſcriptū,tenet eorū ſnīa, niſi fuerit appellatum:

1 Cōcor.tex. cū glo.in authen. decernimus.in ver ſi.ſacramenti.& ibi.Cin. Pet. de bel. pert. & Bar. C.de arbi.

nī vt 2.q.6.c.ei qui.§.definitiua.& hæc eſt ratio: q̄a per vtraſq; litteras data fuit iuriſdictio.

¶Quoniā autē.] In hoc §.prio ponit⁹ ſultatio: ſecundo rñſio:ibi , *Nos igitur.*& ibi rñdet primo ſecundæ queſtioni, ex cuius ſolutione infert ad deciſionem primę:quia ſi penit⁹ eneruat iuriſdictio priorū: ergo habebant iuriſdictionem.Abb.Siculus.

b ¶ *Perſonæ vel res.*] Qui rem petit,dēt rem certam petere. De hac materia dicemus ī. de libel.ob.c.pe. vbi competentiùs ponitur.

c ¶.] *Speciales litteræ.*] Impetratæ ab aliquo il lorū:qui per clauſulam generalē poterāt cōueniri cōtra primū impetrantem ſuper eadem cauſa. Sed qualiter poteſt ille q̄ poſsidet,ꝓtra impetrātem impetrare ſuper eadem re, cū interdictum poſſeſſorij intētare non poſsit, cū ipſe poſsideat. ī.de iudi.c. examinata. prætera poſsidenti non datur rei vēdicatio. Inſti. de act.§. 1. & C.de ali. iudi.mu.cauſa fa.l.vnica? Dic q̄ primus impetrans impetrauit , vt ageret petitorio,ſecūdus impetrauit ne inquietaretur ſup poſſeſſione illius rei quā poſsidet.nā & alias datur actio poſsidenti, ne inquietetur.ff.ſi ſer.ven.l.ſi quis forte.§.1.& l.ſicuti.§.ſed ſi queratur.De hoc no.ī.de iudi.c.examinata.in gl.ſi ita.

d ¶ *Per ſpeciale.*]Hic patet q̄ ſi vnū reſcriptū eſt generale,& ſecūdum ſpeciale:licet non fiat mentio generalis in ſpeciali,prævalet ſpeciale:vt ī.eod.c.1. & ī. de offi.leg.c.ſtuduiſti.& ff.de reg. iur.l. in toto.Cōtra ī. eo.c.cū ordiné. vbi ſecundū ſpeciale no derogat generali:quia non facit mentionē illius. Ratio ibi redditur:quia primum eſt priuilegium,ſecūdum reſcriptum fuit ius cōe,ſed ius cōe non tollit priuilegiū,niſi mētionem faciat de illo priuilegio.

e ¶ *Eneruatur.*]Facta citatiōe p litteras ſpeciales anteq̄ p gñales.

2 Idē Hoſt. qui etiam dicit q̄ facta expreſſione perſonarum & nō rerum citare pōt. ſed citatus non cogetur reſpondere propter rationem ſuperius ſcriptā Ioan. Andr. 3.Cōcor.tex cū gl. in ver. ignoraſſet. & ibi Bar. & Doc.in l. eiꝰ q̄ in prouincia. ff. ſi certo petat. & in auth. vt nulli iudicū licea in §. ſi vero.cū ſua glo.coll.9

f ¶ *Superflua.*]Hoc caſu cum generale mandatum reuocatum eſt quantum ad hanc cauſam ſpeciliter commiſſam,aliàs bona quæ ſtio eſt,& eam ſtatim ſoluit ibi,donec iuriſdictio,&c.

¶Glo.ſeq.reci.per.q.an delegare & citare poſſit,Arg.q̄ nō. & demū arg.in contrarium.& ſol.demum obiicit quærendo.arguit & ſoluit.

g ¶ *Iuriſdictionē.*]Habet ergo iuriſdictionē,licet nō hēat exercitium.& ita vī q̄ nō poſsit eam alij demādare.eſt enim abſurdum alij demandare iuriſdictionē anteq̄ eam ipſe nāciſcatur.ff.de offi. procon.l.obſeruare.§.vlt.& ſic vī ſimile q̄ nō poſſit citare partes ante expreſsionē rerum.§.q.2.c.vlt.ideo em citātur partes,& dantur inducię,vt quis deliberet.3.q.3.offeratur.ſed in hoc caſu nō poteſt deliberare.Arg.ꝓtra.ī.de appella.c..ſignificantibus.& Inſti.de ac.§.curare.& ī.de reſtitu.ſpo.c.cum ad ſedē. vbi petit hoſpitale cum oībus pertinentiis ſuis:& poteſt comittere,licet non habeat exercitiū:cōmittet enim qđ habet. 2.Sed qualiter priores iudices priuantur iuriſdictione,cum Papa nō intendat eos priuare?Item nunquid eodē modo p mortē delegātis eſſet reuocata iuriſdictio quantum ad nō expreſſas perſonas?arg.q̄ non.C.de duo.re.l.vlti. Et tū animaduertēdum an reuocetur per mortē, an viua voce. ff. de procu.l.ſi defunctus.& l.ſeq. Sed verū eſt q̄ reuocatur p mortem quantum ad ea quæ expreſſa non ſunt.ī.de offic.deleg.c.gratum.& c.hcet.& ī.eod.c.ſignificauit.3 Bernard.

Edes Apoſtolica.]Diuiditur.Nā primo ponit cōſtitutionis cām. Secūdo ſubmittit cōſtitutionē ibi,*Nos igitur.*In qua quatuor facit.Nā primo ſtatuit circa perſonas. Secundo circa multitudinē: ibi,*Sed nec.*Tertio circa res:ibi, *Nec ſuper.*Quarto circa fraudulentam expreſsionem:ibi,*Si quis vero.*Abb.Siculus.

CASVS. Cauſa cōmiſſa eſt ſub hac forma:cōqueritur Titius de Petro & quibuſdā aliis ſup decimis & rebusaliis. taliter impetrātes deſignabāt & minora negotia , vt facilius litteras impetrarent, ꝓ clauſulā generalē conueniebāt digniores pſonas , & ſup maioribus negotiis,q̄rebatur vtrū poſſent. Papa volēs malitiis hoīm obuiare, ſtatuit q̄ ſi minores & viliores pſonæ in cōmiſſionibus ſolūmodo exprimuntur , maiores & digniores ſub clauſula generali non intelligātur includi , & ſic non poſſunt conueniri : ſed nec ꝓ talē generalitatē multitudo effrenata poterit in iudicio cōueniri.qui vero de minoribus & leuioribus negotiis tantum fecerunt mentionem, ſuper maioribus & grauioribus nullatenus audiantur. poſtea dicit q̄ ſi aliquis perſonas aliquas expreſſerit in cōmiſsione, nō vt velit eas conuenire, ſed vt ad pares tranſire valeat vel minores , q̄ fraus vel dolus ei patrocinari non debēt , tanquam mēdax precator careat penitus impetratis. Debemus notare q̄ perſonæ expreſſæ in reſcriptis digniores eſſe debēt,vel ſaltem æquales , quàm ſint perſonæ in clauſula generali incluſę.idem intelligitur de rebus ſpecialiter expreſsis,& generaliter exprimēdis.Itē per reſcriptū plures cauſæ vnius committuntur,ſed non omnes.Item nō debet aliq̄s exprimi principaliter,niſi debeat cōueniri.Itē litteræ per malitiam vel mendacium obtentæ non valent.

† Cap.4.co. tit in 3.cōpilatione.

† Pro hoc eſt tex. in l. in toto.ff.de reg.iur. Bar. inl. Mæuius. ff. de leg. 2. idē in l. 1. in princip.ff.de oper.no.nūcia:

h ¶ *Liberalem.*]Vt pote quæ non claudit gremium redeunti.C.de ſumma trin.l.vlt.ad fi.& C.de epiſ.& cle.l.ſi quis in hos.& 23. q. 4. duo iſta.Sed in quo eſt liberalis,ſiue gratiā facit, quia ad hoc tenetur, ī.de fo.compe.c.licet.in parte deciſa.immo quaſi ꝓceptum euangelij eſt:ſed vbi neceſsitas,ibi nulla liberalitas.ff.de adimen. le.l.rem,legatam.Totum dici poteſt gratia quicquid ipſe facit:q̄a vniuerſæ viæ domini miſericordia & veritas:quia vbi iuſtitia ſeruatur,ibi miſericordia adhibetur.45.diſt.c.diſciplina.

i ¶ *Et viliores.*]Et nō inelegāter,nā, *Ab Ioue principium muſæ,Iouis oīa plena.*Virgil. in Buco.& rō a capite edēda eſt.ff.de eden. l. argentarius.§.edi aūt rō.q̄n principiū potiſsima pars eſt cuiuſcūq; rei. ff. de orig.iur.l.1.& is q̄ maioris dignitatis eſt,debet præponi. 16.diſt.c.placuit .§.pp eorum.& in gl.ibidem.Et vbi legalis paternitas cōtrahitur,primo interrogatur pater q̄ filius.ff.de adop.l. 2.

¶Glo.ſeq.querit circa duo,& ſecundum dubium aperit per quatuor exempla.primum per ſex.demum ſoluit.

K ¶ *Maiores & digniores.*]Sed quas pſonas dicem⁹ maiores & digniores? 4 Nā inuenio q̄ quilibet clericus dī habere dignitatē.4. diſt.deniq;.& 1.q.1.reperiuntur.in fi.Q̄nq; enim mancipia dñr habere dignitatē.ff.de vſufr.ſed & ſi quid.§.ſufficiēter.Q̄nq; poteſta tes ſeculares dñr habere dignitatem.23.q.5.adminiſtratores.Quandoq; enim decurionat⁹ dī dignitas. ff. ad. leg. Cor. de ſica.l.pen. Item nunquid illam maioritatem conſiderabimus, de qua dī 40. diſt.multi.in fi.vel de qua dī 24.q.1.q. cōtra eccleſiæ.vel de qua dī diſt.2.lex eſt.vel de qua dī 2.q.7.quærendum. & c. criminationes. ſin de qua dī ff.de pact.l.maiorem ? Rñdeo,maiores & digniores vocat hic notabiles pſonas,quę ſub clauſula generali cōprehēdi nō poſſunt. ff. de iniur.itē apud labeonē.§. hoc edictum.& tales debent eſſe quæ citius mouerent animū principis vel ad dandū vel ad denegandū reſcriptum.Rōne enim maioritatis præſumiſ contra aliquem.30.q.2.Lotharius.ff.qđ metus cau. non eſt veriſimile.

4 De hoc & plurib⁹ quę ſtionib⁹ circa materiā decretalis vi de in Specul. tit.de reſcri. præſent. §. add.gloſ. ſin ꝑ mio Inſti. §. cumq;. ver. illuſtribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ité quia circa iudicia defertur dignitati,& ꝓsonæ.j.de offi.deleg. c.sane. 2. & c.pastoralis. eod. tit.c.2.lib.6.& 2. q.8.quisquis. & 24. q.1.qui ꝓtra ecclesiæ pacē.& 45.dist.cū beatus.Vī ergo q̄ ꝓ generalem clausulā non posit cōueniri sacerdos vel clericus,cū ipse sit maior quolibet laico. 6. q. 1.beatus.& 96.dist.duo sunt. & j.de ma. & obe.solitę.ver.fe

† Vel descendere ad minores: in vno manuscripto.

† In impressis peccator legebat, & male Sed ex omnibus manuscriptis, precator,reposuimus, facit infra eo.tit.c.sup litteris. & l. & si.C.si cōtra ius vel vtil.publ.

† Cap.5.eo. tit.in 3.compilatio

† Corbeuilla

† causa

cit deus, &c. dūmodo maior clericus speciali vocabulo non sit designatus vel nosatus. & hoc etiā intuebitur iudex,qui debeāt dici maiores vel minores: & q̄ negotia debeant dici maiora vel minora. nō enim certa vel certior dari posset doctrina. argu. 23. q. 4. duo ista. Aliās enim hoc nomen, aliis, bene includeret maiores ꝓsonas:nā nomine populi cōtinentur etiā senatores. plebis aūt appellatione sine patricis & senatoribus, cęteri ciues significantur:vt Inst. de iur. nat.§.plebiscitum, nec semp hoc nomē,aliis, facit positionem. 56. dist.Cenomanēsem.argu.ff.de consti.pecu.l.1. §.debitum.& illud; suspēsi sunt cum eo duo alij latrones nequā. Io. Et est ratio: quia aliter proceditur contra maiores, & aliter contra minores.45.distin. cum beatus.& 24.q.1.q̄ contra ecclesiæ pacem. Similiter de hoc notatur j. de iureiur. c. cum quidam.in gl.quæ incipit,sic patet.

a ¶ *Nō intelligātur.*]Eo ipso q̄ digniores inueniuntur,intelligūtur in fraudē versari.ff. de iur.fil.l.ita fidei.nam scđm distinctionē rerum,noīa sunt distinguenda.21.dist.cleros. & C.de codicil.l.si idē.

b ¶ *Sed nec liceat.*]Prouidet hic Papa ne diuersæ personæ litigatorum vexationibus afficiantur.argu.C.mādati.ꝓ diuersas.in princ. & j.eo.c.nonnulli.intendit enim minuere lites.j.de dol.& contu. c.finem &c.venerabilis.

¶ *Glos.sequens arguit,obiicit,& soluit.*

c ¶ *Multitudinē.*] Arg.occasionē iuris ad iniquū cōpendiū nō trahi.C.de vsuca.pro emptore.l.vlt.arg.10.q.3.c.vlt.& j.eo.c.nonnulli.Sed vī q̄ cū generalitate non debet aliqua cōmissio impetrari. arg.j.eo.c.ad hęc.Sed ideo non valent litteræ illę,quia certi iudices nō erāt ibi dati,sed quos ipse post duceret eligēdos.Sed T.aliter intelligit illud c.ad hæc.j.eod.sed cōcordat huic dicto Lau. vt ibi dixi,& oīa negotia illis cōmittebant,quod erat iniquum : sed generalitas causarum aliās bene pōt cōmitti.ff.de iudi.l.cū ꝓtor.

b ¶ *Effrænatam.*] ff. de testi.l. 3.in prin.& j.de testi. c.cum causam, quę.& effrænatā dicimus vltra 40.vt ibi,& j. de cle.ex.mi.c. latores.Hodievero ista generalitas siue multitudo restricta est vsq; ad 4.in quadā decre.Inno.iiij.quę incipit,cū in multis.j.eo.tit.lib.6.

¶ *Glos.seq.quærit,& soluit,& opinionem ponit.*

e ¶ *Dolus*]Sic j.de do.& contu. c.ex litteris. 30.q.1.dictū est.j. eo. c.proxi.& qui fraudem allegat siue dolū,probare debet.ff.de proba.l.quoties.§.qui dolo.Sed qualiter constabit q̄ noluit cum ꝑsonis expressis in iudicio experiri;sed vult descendere ad minores vel æquales?hoc ipso q̄ descendit primo ad æquales vel minores, ꝑsumitur fraus & dolus,& ipse potest excipere qui conuenit,nisi statim vel quācito posit,conueniat personam expressam,vel nisi forsitan copiam illius habere non posit,& hoc debet primo ꝓtestari:aliter credo illum repellendum. Alij dicunt contrarium.

EX tenore.]Cōmunis diuisio.secūda ibi,*Nos igitur.*Ab. Siculus.

CASVS. Quidam sacerdos de Colouilla impetrauit litteras ad quosdā iudices ꝓtra abbatē de Becco.Iudices illi citauerūt abbatem,coram quibus dictus presbyter noluit rndere. postmodū impetrauit alias litteras ꝓtra abbatē ad illos iudices,q̄ in superscriptione nominantur,de prioribus nō habita mentione:q̄ cum citassent abbatē,abbas proposuit corā eis q̄ per litteras illas nō tenebaī rndere dicto ꝑsbytero,quia per alias litteras ad iudiciū fuerat euocatus,q̄ per posteriores non fuerant reuocatæ: iudices q̄ſuerunt a dño Papa quid iuris? ipse attendens quòd fraus & dolus alicui patrocinari non debēt,rndet q̄ sacerdos carere dēt cōmodo vtrarumque litterarum,quia frauduléter super eodē negotio ad diuersos iudices impetrauit.Nota q̄ per solā citationē ꝑpetuatur rescriptum,& q̄ eadem causa diuersis iudicibus cōmitti non debet.Item in quo quis peccauerit,in eo punietur.

¶ *Gloſ.sequēs in pluralitate rescriptorū distiguit duo mēbra:in quorū quolibet subdistiguit. allegat alia duo,q̄ in illis iterum subdistinguendo prosequitur.*

f ¶ *Negotio.*]Nota quòd cum plures litteræ impetrātur super eodem negotio : 1 aut impetrātur ab eodem, aut à diuersis. Si ab eodē,aut ad iudices eosdem, aut ad diuersos. Si vero aliq̄s impetrat duo paria litterarum super eodē negotio ad diuersos iudices in fraudem,causa fatigandi aduersarium suum,& non ad cautelam , neutræ valent, vt hic,& j.eod.c.quia nōnulli. sed fi ad cautelā, puta quia timebat perdere vnum rescriptum, vel timebat aliquos mori,valent;sed postquam cœpit agere ꝓ alteras, reliquæ non valent; & si attentaret , perderet vtrasque,vt dictum est. Si vero ad eosdem iudices; & discordāt in data: valent primæ,nisi in secundis fiat mentio de primis:quia nihil interest quæ valent. Si vero eadem est forma & data , & ad eosdem iudices, eædem sunt litteræ : quia non nocet habere plures litteras ad cautelam, sicut potest quis habere plura testamenta eiusdem tenoris. ff. de testamen.l.vnum testamentum.& ff.de iis,quæ in test.delen.l. vlt. & ff. de bon.posses.secundum tab.l.1.§.si quis in duobus. nec est incōueniens plures iudices habere super eodē negotio,quia illud habes j.de offi.leg.cum non ignoretis.Si vero sunt diuersæ & aduersæ,neutræ valent.C.de fid.instru.l.scripturæ.& j. de fide instrum. c.imputari.Si autem litterę impetrantur à diuersis ꝑsonis,scilicet ab actore & reo:aut ad eosdē,aut ad diuersos. Si ad eosdē,& cōcordāt in data & forma,eædem sunt litteræ,vt dictum est. Si data est eadem,& forma contraria:ſupersedeatur vtrisque donec cōsulatur superior.j.de offi.deleg.c.sane.& hoc si vtraque pars litteras suas ostendat.Si actor tacet per annum,valēt litteræ rei.j.eo. plerumque. Si vero impetrarētur ad diuersos,primæ valēt,nisi in secundis fiat mentio de primis:vt s.eod.c.cæterum.Si vero nō apparet quę sint primę vel secundę,mutuo se impediunt.Sed istę quādo impetrantur ad diuersos , non procedent hodie:quia illæ solæ valent,quæ primo iudicibus præsentantur. j.de appella. c.vt debitus. & hoc locum habet in his per quas nondum est processū. in aliis autem per quas processum est,vel præsentatio facta est,semper valent primæ,nisi secundæ expressam fecerint mentionem de primis,de processu,& de lite cōtest.infra de re iudi. c.inter monasterium.& j.de offi.deleg.c.coram.Quandoq; tamen valēt secundæ,& non primæ; & primæ sunt in pendēti quousq; cassęt vel firmetur sententia,licet in secūdis nō fiat mētio de primis. infra de confirma.vti.vel inuti.c.bonæ.Et generaliter(sicut credo)vbicūq; possunt primæ elidi per exceptionem, valent secundæ,licet nō faciant mentionem de primis,& non primæ:quia sunt veritate tacita impetratæ.s.eod,c.ex parte.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

g ¶ *Careat.*]Immo videtur q̄ etiā causam perdere debet, sicut q̄ perit seruū in vno iudicio, si petat eundē in alio, perdit causam. C.de asser.tol.l.1.§.vlt.quia vbi iudiciū cœpit,ibi debet accipere finē.ff.de Iudi.l.vbi.& primis iudicib⁹ fieret iniuria.ff.de arbi. l. litigatores.Tamē causam non perdit,2 sed sufficit quòd perdat litteras,& in expensis condemnetur.j.eo tit.quia nōnulli. Sed illud de seruo fauore libertatis dictum est.Ber.

Cum adeo.]Communis diuisio.Secunda ibi,*Cum enim.*

CASVS.Quidā clericus P.nomine impetrauit litteras à dño Papa,vt præpositus & clerici de Gronzola reciperēt ipsum in canonicum & in fratrē.præpositus litteras istas ostendit Mediolan. Archiepiscopo.Archi.multū mirat⁹ fuit,q̄ cum ipse haberet sufficiens

1 De diuersis,dic,vt in fra eod. dispendia.lib. 6 Io.And.

† Cap.7.eo. tit. in 3. cōpilatione.

2 Istam glo. dicit sing. Panor. hic, ad hoc q̄ faciēs citari aliquē coram diuersis iudicibus non perdit causam.

ciens beneficiū in ecclesia Modecen. mādauit dñs Papa q̄ reciperetur in prædicta ecclesia de Gronzola,scribēs super hoc dño Papæ.Scribit Papa archiepiscopo dicens,q̄ si litterarū seriem attendisset, iste archiep.non inuenisset in eis quod ipsius animū offendisset:cum in litteris illis de prębēdis ipsius nulla mentio haberetur:nec dicebatur Modecen.canonicus : nec etiā clericus nominabatur.& in litteris talis erat conditio : si dignus existeret ad ecclesiasticum beneficiū obtinendū. Et ex his omnibus poterat archi.intelligere, qualiter litteræ illæ fuerant impetratæ.s.veritate tacita : & sic non valebāt. Nota hic q̄ diligenter forma mādati est attendēda , & intelligenda ante contradictionem. item in litteris pro beneficio obtinendo fieri debet semper mentio de beneficio alio,si q̄d habet ille q̄ impetrat,& si dignus est. & si hoc nō dicāt, tū debet subintelligi. Ité qui non est clericus non reputatur idoneus ad beneficiū ecclesiasticū obtinendū. Ité si est clericus, debet se clericum dicere:si nō est clericus,non debet se clericū appellare, sed scholarem.

† Cap.8.a eo. tit.in 3 cōpilatione

† Parmacen.

a ¶ *Moderemur.*]Et vere cum multa mōderatione debēt fieri,& cōcedi. 35. q. 9. apostolicę.vt non possint reprehendi. quandoq; tū ipsum fallit obliuio. 23. dist. præterea. & 30.q. 4.quod aūt.vbi oblitus fuit Vrbanus : cum oīm habere memoriā, & in nullo peccare,potius est diuinitatis q̄ humanitatis. C.de ve. iu.enu.l.2.§.si quid aūt.Et nihil est in humana conditione qđ perpetuo stare possit.C.eo.tit.l.2.§.sed quia diuinę. Et testamētum in nulla parte sui similiter debet esse vitiosum.C.de edic.diui Hadr. tol.l. vlti. sic & priuilegium. j.de fid.instr.c.inter dilectos.& j.de priui.c.cum olim.in fi.

¶ *Glos.seq.recit.per q.quæ dicatur sufficiens præbenda.*

b ¶ *Sufficientē.*]Debet enim talis esse quæ sufficiat sibi & suis.30. dist.studeat.in fi.& q̄ aduenientes possit recipere, & iura ꝑalia ꝓsoluere.j.de præben.c.de monachis.& j.de sup.neg.prela.c.sicut. in tali sufficientia debet haberi rō nobilitatis.41.dist.nō cogātur. & scientiæ. j.de præbend.de multa.& dignitatis. ff. de var.& extraor.cog.l.1.§.in honorariis.& ff.de vsuf.l.sed & si quid.§.1.

¶ *Glo.seq.quærit,arguit negatiue,soluit contrarium.*

c ¶ *De præbenda.*[Sed quid si esset modica & insufficiens,tenetur ne de illa facere mētionē?Nō vī.arg.à ꝓtrario sensu.j.de prębē cū teneamur.Expeditū est,q̄ qualecūq; sit beneficiū,debet inde facere mētionē.Si eī dicat se nullū ecclesiasticū beneficiū assecutū, & impetrat rescriptū,non valet.j.eo.c.si ꝓponente.& ibi dicēt de hoc. 1 Et q̄ habet plura beneficia,hanc exceptionē opponere nō pōt.j.de excep.c.cū ecclesiasticæ.Et licet Pape præcise scribat,exceptiones:tū & iustas excusationes patiēttr admittit.s.eo.c.si qñ. & j. de off. deleg.c.ex parte tua..2.& j. de pręben.c.cū teneamur. nam quandoq; scribit rebus aliter se habentibus.arg.2.q.6.biduū. versus finem.versi.rursus illud.

1 Concor. tex. ad hoc in l. vt gradatim. cum ibi no ff.de mu. &ho.

d ¶ *Nec clericus.*]Si dicit se clericū cū nō fit,nō valent litteræ.j. de trāsact.c.ex litteris.& qui nō est clericus,nō reputat⁹ idoneus, vt hic.nec potest in clericorū numero computari.j.de insti.c. 2.

e ¶ *Si dignus existeret.*]Cōditio ista sine oī expressione subintęligitur.j.de elec.c.causam quæ.sicut illa,si preces veritate nitātur. s.eo.ex parte. 1. Sic patet q̄ qui habet sufficiēs beneficiū,ad aliud beneficiū reputatur indignus.j.de præben.c.super.& j.de cle.nō resi. cōquerente.cū ipse beneficio secūdo seruire nō possit,vt ibi.

Ausam quæ.]Diuiditur, q̄a in prima parte ponitur partis cōquestio. In secundā rnsio, & iudicis instructio:ibi, *Nos volentes.* Abb.Sicu.

CASVS. Inter ecclesiam Pręmonstratēn.ex vna parte,& ecclesiam Pramon.ex altera, vertebatur controuersia super quibusdā possessionibus.causa fuit quibusdā iudicibus cōmissa in hac forma,si alterutra partiū citata non venerit,vel iudicio parere cōtēpserit,recipiant partis præsentis probationes : & quantū de iure poterunt,in causæ cognitiōe ac decisione ꝓcedant.Orta fuit dubitatio super forma huī⁹ rescripti, ex eo q̄ dicebatur, q̄ si aliqua pars citata fuerit , &c. recipiatis ꝓbatiões alteri⁹ partis, & causam terminetis. dicebatur q̄ etiā lite nō contestata poterāt recipi testes,& sententia ferri pp contumaciam alterius partis. q̄ſuerūt iudices à dño Papa quid iuris esset. Dicit q̄ clausula illa; quantū de iure poteritis ꝓcedere; debet ꝓcedere clausulā illā de ꝓbationū receptione. & ante illā fuerat inserenda. Vnde mandat Papa vt illā clausulā intelligant ibidē , vbi ab initio debuerat poni.& in causa ista iuxta tenorē litterarū illarū ꝓcedāt, ita tū q̄ si aliter auctoritate illarū litterarū legitime in illo negotio est processum, stabile perseueret.Sivero occasione illius clausulæ q̄d in præiudiciū partis alterius est pręsumptū, illud decernit Papa non valere.Not.q̄ non semper est forma sequēda, sicut hic,& hoc intelligę cū illa forma sit ꝓtra ius cōe,vt hic.Ité pp formā rescripti non est recedēdū à iure cōi, nisi cōstet Papam aliter voluisse.Ité solum illud reuocatur,q̄d est illegitime factū.Ité sicut cā principalis pōt cōmitti,ita & incidēs.

f ¶ *Citata legitime.*]id est tertio.j.de cleric.non resi.c.ex tuæ.

g ¶ *Recipere.*]Per quod videbatur q̄ possent recipere testes lite non contestata,quod esse non debet,vt j.vt.lit.non conte.c.quoniam.& per totum titulum:nisi in casibus contentis in c. quoniā frequenter.& in casu quem habes j.de off.iudi.c.2.

h ¶ *Et quantum.*]Hæc clausula semp debet poni in termino perāptorio,& post ipsum terminū perēptoriū.j.de in inte.rest.c.cū ex litteris.& j.de do.& cōtu.c.cā dilecti.q̄a tūc post pemptoriū editum iudex cōminari debet se ꝓcessurū.ff.de iudi.l.in perēptorio.

i ¶ *Fuerat inferenda.*]Sed errore scribētis fuit postpositā,sed error talis non nocet.C.de test.l.errore.& l.ambiguitates.vñ dic inserēda.i.ac si inserta esset intelligenda.videbatur enim q̄ nō resperet præcedentia. j. de appella.inquisitioni.sed non est verū : quia non est verisimile dūm Papā totā iuris observationem tot laboribus ac multis vigiliis exeogitatā vnico verbo tollere velle. C. de inoff. testa.l.si qñ.& j.de elect.c.ecclesia vestra.2.& arg. j. de resti. spo.c.audita.& q. tutorem præcipit confirmari,secundū ius intelligitur præcipere.ff.de confir.tut.l.tutores.

k ¶ *Præcedat.*]& ita qñq; clausula sequens determinat ꝓcēdētia, & qñq; ꝓcedens sequētia,prout iuris ordo requirit.32.q.7.Apostolus.& j.de appel.c.secūdo requiris.ff.de cōdi.& demō.l.auia.qñq; sequens clausula respicit terminū proxime positū. j.de dona.c.cū dilecti.in fi.& optime facit ad hanc materiam ff. de leg. 1. l.si seruus plurium.in fi. §.vlti. & vere præcedere debet:quia ꝓ totū ꝓcessum negotij de iure dēt ꝓcedi.C.de app.l.eos.§.1.& ꝓcedentia qñq; repetita intelligunt.ff.de condi.& demonst.l.auia.Ité hic est arg.qđ verba rescriptorum secūdū ius cōe intelligenda sunt.j. de off.deleg.super quęstionū.§.si vero duo.& j.eo.super litteris.& C. de inoff.test.l.si quādo.Nec ordo scripturæ ſpectatur, sed potiꝰ id quod de iure sumitur.ff.de solu.l.nec ordo. secus in priuilegiis. j. de deci.c.ad audientiam.in fin.& j.de priuile.c.his.

1 ¶ *Incidentibus.*]Ipso iure tā in principalib.q̄ in accessoriis 2 vel incidētib.vel emergēt⁹ remota est appellatio.j.đ ap.c.vt debit⁹.

m ¶ *Canonice.*]i. ſm iura canonica. de qb.s. dictū est , de cōst.c.1 lo.om.in.

2 Adde casum glo. quotiens. C. de iudic. fac. no. in l. & consequēter. C. de sen. & interm

Constitutus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Constitutus.]Nó valet rescriptũ executoriũ impetratũ super præbẽda & canonicatu, in quo nulla est facta métio de statuto vel de certo canonicorũ numero iuraméto firmato. Io. And. Primo ponit impetrationẽ. Secũdo exceptionẽ ǫtra ipsum. Tertio distinctionis commissionem. Secunda ibi, *Verum.*. Tertia ibi, *Discretione.* Abb. Siculus

CASVS. Quidam clericus P. nomine obtinuit litteras à dño Papa ad decanũ & capitulũ Bituricẽn. vt ipsum reciperẽt in canonicũ & in fratrem, & præbẽ dam, si qua vacaret vel proximo vacaturã eidẽ conferrẽt: sibi sup hoc executorib⁹ deputatis. Sed tñ ex aduerso Bituricẽn. capitulo se oppone̅te, negotiũ ad sedẽ Apost. est delatũ. coram dño Papa dictus clericus allegauit prædicta. Capitulũ ǫtra respondit, ǫ cũ in Bituricẽn. eccle. cert⁹ esset numerus canonicorum iuramento firmatus, & per sedem Apost. confirmatus, & de hoc dictus P. in suis litteris nõ fecisset métionẽ, patet ǫ veritate tacita fuerũt impetratæ. Auditis hinc & inde ꝓpositis, mãdat Papa ǫ si legitime constiterit numerũ canonicorum (qui nunc est in Bituricẽn. ecclesia) per decanum & capitulum iuraméto firmatũ antequã dictus P. litteras executorias impetrasset, quicquid factũ est per litteras suas decernatur irritũ & inane: alioquin si qua præbenda vacat in ipsa ecclesia sublato appellationis obstaculo eidẽ assignetur. Nota ǫ non valent litteræ impetratæ nisi fiat mentio de certo numero iuramento firmato, & cõfirmatione apostolica. Item considerandum est tempus datæ litterarũ.

¶ *Glo. seq. quærit, arguit pro, & contra. & soluit. in fine fortiſi eat textum. cui dicto obicit, & soluit.*

a ¶ *Recieperent,*] Hic duo mandantur. Primum vt recipiat illũ in canonicũ. Secundum, vt assignent ei prębendã si vacat, vel quãcito vacauerit. Numquid ergo si nõ possunt assignare ei prębẽdã, tenẽtur eũ recipere in canonicum saltẽ? Arg. ǫ sic. ff. de præben. c. dilectus. 1. & ff. de dolo & contu. c. cum dilecti. Arg. ǫtra. ff. de off. de leg. c. cũ super abbatia. ff. quod cũ falso tut. l. 1. §. 1. & l. 2. arg. quasi à ǫtrario. 2. q. 6. c. ei qui, §. definitiua. versi. quandoq; vnã. & ff. eodẽ. ser. amit. l. si cõem. & ff. de mino, l. etiam. §. 2. & l. tutor §. 1. arg. ǫ & ǫtra inuenies. 9. dist. si ad scripturas. Finis aũt decr. vī dicere ǫ non: & secundũ hoc est vnũ mãdatum, & non duo: & hoc ideo dicit, quia iuratum erat de certo numero canonicorum, vnde ratiõe iuraméti nõ poterant augere numerũ. Duo in veritate mandauit Papa. ſ. vt eum reciperent in canonicum, & eo recepto prouideretur ei: & eũ recipere erat ǫtra numerũ sacramento firmatum: quare litteræ non valebant. 1 Et certus numerus canonicorũ debet statui in ecclesia secundũ facultates ecclesiæ, in auth. vt determinatus sit numerus cleri. coll. 1, ǰ. de vita & hone. cleri. c. qm̃ vt ait. Et idem est si certus numerus statutus sit in ecclesia: licet non sit iuratus, aut per sedem Apostolicã cõfirmatus: quia nõ valent litteræ, nisi dicatur, nõ obstãte certo numero canonicorũ. Hic tñ videtur arg. cõtra in fi. vbi dicit, si constiterit numerũ, &c. Sed potest dici quòd hic de numero est facta mentio, & nõ de iuramento, nec de confirmatione Papæ.

1 Hoc soluit contraria: quasi dicat si litteræ valuissẽt cõtinentes diuersa mandata: teneręntur ad alterutum si vtri que pareri nõ poterat. Io. Andr.

b ¶ *Vacaturam.*]Quod solus Papa pọt, vt ǰ. de præbẽ. c. per totũ,

e ¶ *Admittere.*] id est, perficere.

d ¶ *Præcipiendo,*] per executorias.

e ¶ *Et cum de hoc.*]Iuramento vel cõfirmatione: vt ǰ, colligitur, vbi dicit numerũ canonicorum, qui nunc est in eadem ecclesia, &c. vt notatur in fine illius notabilis, hic duo.

f ¶ *Mentionẽ.*]Hæc alegatio nõ valet si veniſſent ǫtra numerũ illum aliqñ propria auctoritate. ǰ. de præbẽ. c. pro illorum. 3. de cõstitu. c. cum accessissent.

g ¶ *Et dictas litteras.*]scilicet executorias.

¶ *Glo. seq. obiicit: ponit opinio. Ioan. & soluit. secundo quærit & soluit. tertio arg. alleg. contrarium, & soluit, in fine dat vnum simile.*

Idem archiepscopo Senoñ.

¶ *Non valet impetratio in ecclesia numerata non facta de numero mentione, si per eam frangitur numerus canonicorum, licet non frangatur numerus præbendarum: & processus inde factus est nullus. h. d. quo ad intellectum. Panor.*

CAP. XIX.

COnstitutus†apud sedem Apostolicã P. clericus, ꝓposuit ǫ cum C. p. †n. decano, & capitulo Bituricensi dederit in mandatis, vt ipsum reciperent[a] in canonicũ & in fratrẽ: & præbendam ei conferrent, si qua tunc in eorũ vacaret ecclesia, vel proximo†vacaturã[b], & ipsi cũ†mandatũ eius admittere[c] nõ curassent, eis præcipiendo[d] mãdauit, vt quod mãdauerat adimplerent: sibi super hoc executorib. deputatis: & infra. ¶ Verũ pars aduersa†respõdit: quòd cum in Bituricẽsi ecclesia certus esset numerus canonicorum institutus: firmatus iureiurando, & per RoſPon. cõ firmatus: & cũ de hoc[e] memoratus P. nõ fecisset in suis litteris mentionẽ[f]: intelligendum erat circumuenisse prædecessorem nostrũ, & dictas[g] litteras veritate tacita, impetrasse: & infra. ¶ Discretioni†vestrę mãdamus, quatenus si legitime vobis constiterit numerum canonicorum (qui nunc est in eadem ecclesia) per decanum & capitulum eiusdem ecclesiæ iuramento[h] firmatum antequam prædictus clericus litteras executorias impetrasset[i]: quicquid factum est occasione litterarum ipsarum, irritum[k] decernatis, alioquin ei faciatis in eadem ecclesia præbendam[l] (si qua vacat) sublato cuiuslibet appellationis obstaculo, assignari.

† proximã, † Dictio, cũ, deest in manuscrip.

† altera

† In quibusdam vulgatis, Dominationi, legit. & male, ex manuscriptis tamen constat, Discretioni, legendum.

¶ Idem A. canonico. Pictaueñ.

¶ *Difficile & famosum cap. & est clauis totius tituli. Et hoc dicit in summa. Exprimens falsum, vel tacens verum in rescripto, si malitiose, caret prorsus impetratis. Sed si per simplicitatem vel ignorantiam, aut obtinuisset vero expresso, & suppresso falso saltem litteras in forma communi, & delegatus procedit seruato iuris ordine, & non speciali forma rescripti: secus si nullo modo litteras habuisset.*

CAP. XX.

SVper†litteris quæ ab aliquibus ex malitia, & à nõnullis

† Cap. 10. c. tit. in 3. com pil.

q. 2. beatus. & ǰ. de iureiuran. c. quemadmodũ. circa princi. quare si Papa mandat aliquem recipi in canonicũ nõ obstãte tali iuraméto, tunc licite eũ recipiunt, quia sic apparet ǫ Papa iuraméti factũ quasi de re sua nõ vult ratum habere, cum administratio sola cõmissa est capitulo, & non dominium collatum, & hoc iuramentũ seruare tenẽtur canonici quãtũ in se est, nisi Papa ǫtrariũ mandet: & ideo nõ valuerunt litteræ taliter impetratæ in quibus de iuraméto métio nõ fiebat. Sed quid si iurassent ante ꝓsentationẽ, & post datã? Tũc nõ obstaret iuramẽtũ, quia data respicitur, vt dr hic, & ǰ. eo. c. eã te. Præterea aliud vī hic: ǫ canonia sola sine ꝓbẽda augeret numerum canonicorũ: quia si nõ augeret numerũ, iuramentũ nõ obstaret, quin possent ipsum recipere: & simile sup. de consti. c. cum M. Ferrarien. Item arg. ǫ canonia potest esse sine prouentibus, arg. ǰ. de præben. c. relatum. Sed ǫtra. 1. q. 3. si quis obiecerit. Sed ibi appellãtur res corporales iura, ex quib⁹ res ipsę corporales percipiuntur. Et sicut debet fieri mentio de iuramento, vt hic dicit, sic etiam de pactis, si qua in aliquo cõtractu interueniãt, dẽt fieri mẽtio, aliàs nõ valet priuilegiũ. ǰ. de deci. c. ex multiplici.

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

i ¶ *Impetrasset.*]Hic consideratur tẽpus datæ. Item nõ dicit ante monitorias. Et sic est arg. ǫ per monitorias ius nõ acquiritur. aliàs dixisset, ante monitorias. De hac materia satis habetur infra, de re nuncia. c. veniens.

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

K ¶ *Irritum.*]Et ita ea quæ fiũt per litteras surreptitias, nõ valẽt, de hoc dicemus ǰ. eo. c. ad audientiam.

l ¶ *Præbendam.*] Et in canonicum recipi, ista sunt connexa. 1. q. 3. si quis obiecerit.

SVper *litteris.*]Dolosa surreptiõ vitiat rescriptũ in totũ. Si autẽ processerit ex simplicitate vel ignorantia, eatenus vitiat quatenus fuit causa concessionis. Diuiditur in tres partes. Nã primo recitat casum sup quo antiquitus erat opinio. Secũdo illos ꝓ distinctionem bimembrem ad concordiam reducit: ibi, *Nos igitur.* Tertio dat regularem doctrinã. ibi, *Vt sic.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam impetrauit litteras à dño Papa per malitiã, alij per simplicitatem siue ignorãtiam, tacita veritate, vel suggesta falsitate.

sitate. quidam dicebant ǫ tales litteræ non valent, cũ mendax precator carere debeat impetratis. Alij dicebant, ǫ & si forma litterarũ carere debeat: nihilominus tñ iudex procedere debet secundũ ius cõe. Dñs Papa distinguit inter illos qui per fraudem vel qui ꝓ malitiã, & illos qui per simplicitatem vel ignorantiã litteras impetrant tacita veritate, vel suggesta falsitate. Illi qui per malitiam vel fraudem falsitatem exprimunt, & supprimũt veritatem, nullum cõmodum de huiusmodi litteris consequant: ita tñ ǫ postquam delegato fides super hoc facta fuerit, de causa vlterius non cognoscat. Inter alios qui litteras ꝓpetrẽt expressa falsitate, distinguitur. nam si talis veritas sit suppressa, vel falsitas suggesta, (q̃ si fuisset tacita scilicet falsitas, vel expressa scilicet veritas, Papa salem in forma cõi concessisset litteras) delegatus secundũ ordinẽ iuris procedat, & nõ secundum formam litterarũ. Si vero talis falsitas sit expressa, vel veritas occultata (q̃ si illa fuisset tacita vel expressa, Papa nullas litteras cõcessisset) delegatus non procedat per illas litteras, nisi in hoc vt partes cõuocet ad præsentiã suã, & de qualitate precũ cognoscat: vt sic in vtroq; casu eadẽ ratio quę delegantẽ moueret, moueat & delegatum: & vbi delegãs suas litteras denegaret, delegãs suũ officiũ nullatenus interponat. No. ǫ qui per malitiam & fraudẽ litteras impetrat tacita veritate, & suggesta falsitate, litteræ idistinctẽ nõ valẽt ꝓ fraudẽ: & ita dolus seu malitia facit ǫ nulla distinctio hic est adhibẽda. Item qui fraudẽ allegat, fraudem probare debet. Item qui simplicitatem fecerit, non imputatur. Item secundum ǫ Papa in iudiciis facit, ita & inferiores iudices facere debent.

‡ Distinctionem habendam.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia.*

a ¶ *Diuersos.*]Nam quot sunt capita, tot sententiæ. de conse. dist. 4, sicut in sacramentis. §. item si posset. variæ enim sunt hominũ voluntates. ff. ad Treb. l. quia poterat. & homines faciles sunt ad dissentiendum. ff. de arbi. item si vnus. §. principaliter. & diuersitatem corporum sæpè diuersitas sequitur animorum. ǰ. de concess. præben. c. quia diuersitatem.

b ¶ *Carere oĩ commodo.*]litterarũ. 25. q. 2. c. dicenti. §. & si legibus.

c ¶ *Iuxta rigorem.*]25. q. 1. c. dicenti. §. præscriptione.

¶ *Glo. seq. pro simplicitate al. 8. iura. & duo in contrarium & soluit.*

d ¶ *Simplicitatem.*]Simplicitati subuenitur. de cõse. dist. 2. c. 3. & ǰ. de re. permu. cum vniuersorum. nec obest qđ per simplicitatẽ omissum est: vt ff. de ven. inspi. l. 1. §. vlt, Itẽ imperitiæ parcitur. ff. de proba. cum de indebito. §. si autem is. ff. de eden, l. j. §. vlt. ff. qui satisda. cog. de die. §. si seru⁹. ver. minori. C. qui admit, ad bo. pos. quicumque. & ff. si quis in ius voc. non ic. l. 2. §. si quis in ius. arg. contra. C. de in ius voc. l. 2. C. de fal. mo. l. 1. Dic vt in prima. rubrica; quia rusticati parcendum est. Contraria casualia sunt.

Simplicitati & imperitiæ, quatenus parcitur.

ADDITIO. Scilicet in iure naturali, & in falsa moneta vt dicit Hostien, reprobatur etiam simplicitas in promouendo. 19. dist. Petrus. & in magistro. de transl. inter corporalia. de feriis, capellanus, Ioan. And. in nouella.

1 Hanc glo. dicunt esse sing. Inn. & Abb. hic ad hoc ǫ ex primẽs falsum vel tacens verum in impetratione rescripti, pręsumitur hoc prima fr̃ote fecisse ex simplicitate & nõ ex dolo.

e ¶ *Discretionem.*]Per hãc decre. cassatæ sunt omnes solutiones quæ recitabantur 25. q. 2. c. dicenti, §. præscriptione. C. si contra ius vel vtilitem publicam. l. rescriptum. & l. & si legibus.

¶ *Glo. seq. recit. per quæstionem.*

f ¶ *Priori modo.*]scilicet per fraudem vel malitiã, & qui hãc fraudem allegat, eam probare tenetur. ff. de proba. quoties, §. qui dolo.

1 quia quilibet præsumitur bonus donec probetur malus. ǰ. de scru. ca. vnic. & ǰ. de præsumptio. dudum.

g ¶ *Facta fuerit fides.*]Simile 25. q. 2. c. dicenti. §. & si legibus. & §. si non cognitio. quia cum dubium sit, poterit de hoc cognoscere iudex: quia ratione dubitationis fit quod alias non fieret. ff. de lib. cau. ordinata. §. fin. & C. eo. tit. lite ordinata. & ita qui fraudem allegat, eam probare debet, vt dictum est.

h ¶ *Nullatenus.*]Opposita exceptione legitima, suspẽsa est iurisdictio iudicis circa principalem cãm: & si dubia est, de hoc prius cognoscat: postea cognoscat iudex de fraude siue malitia de qua excipit: nec distinguitur in hoc casu quæ falsitas sit expressa, vel veritas occultata, sed sufficit ǫ per malitiã hoc fecerit, & sic intelligitur lex ista. 25. q. 2. c. dicenti. §. & si legibus. Sed qualiter probatur malitia? Certe ex ꝓspicuis indiciis, puta ex qualitate ꝓsonæ, & ex forma rescripti. Bernar.

i ¶ *Posteriori modo.*] ſ. per simplicitatem vel ignorantiam.

k ¶ *Expressa sit falsitas.*] Puta si dixerit se de possessione vi eiectũ, cum non esset: nihilominus darentur ei aliæ litteræ ex quo petit cãm committi, vel tacet se decanum: & impetrat litteras super vsuris vel super alia re propria. ǰ. c. ad aures.

† vide. l. 1. & ibi Bal. C. si cõtra ius vel vti. pub.

† sed

l ¶ *Veritas occultata.*] puta si occultauit ǫ ad arbitros itum erat, nec causa ꝓ eos potuit terminari. infra de testi. præsentata. argu. C. si. ǫtra ius vel vtili. l. 1.

m ¶ *In forma cõmuni.*] Secundum istum modũ intelligũtur iura illa. 25. q. 2. ca. dicenti. §. præscriptione. & §. præ dicto, & si legibus.

† vide l. meus. cum gl. 2. ff. de procur. & ff. de peti hære l. si possessor. & l. si quid possessor.

n ¶. *Procedat.*]Secus si per malitiam falsitatẽ ma in rescripto data, & reditur ad ius cõe: vt ǰ. eod. causam quæ.

aliqñ receditur à forma

¶ *Glo. seq. ponit 20. casus, quibus expressio falsi, vel taciturnitas veri vitiat rescriptum.*

o ¶ *Litteras dedisemus.*]Ex hoc patet ǫ simplicitas vel ignorãtia nõ ꝓdest circa huiusmodi litteras ꝓtrãdas, imo ad hoc vt rescriptũ teneat, nihil debet supprimi ex iis q̃ mouere possunt animũ principis ad dandũ rescriptũ vel ad denegãdum. Et primo qdem series facti est exprimẽda. ǰ. de cohab. cle. & muli. super eo. Itẽ ꝓcessus causa. ǰ. de re iudi. inter monasteriũ. Item non valent litteræ si qs tacet sententiã latã. arg. ǰ. de fi. instr. inter dilectos. C. sen. rescin. non posſ. vlt. Item si tacuit nomen dignitatis suæ. supra eodem, ad aures. Item si tacuit aliud beneficium sufficiens. supra eod. cum adeo. siue etiam minus sufficiens. ǰ. eod. si proponente, & ǰ. de præbẽd. cum teneamur. Item si tacuit vicariam perpetuam. ǰ. eo. postulasti. Itẽ si tacuit pactum precedens siue compositionẽ. ǰ. de deci. ex multiplici. Item si tacuit statutum numerum canonicorum iuramento firmatum. ǰ. eod. c. proxi. & ǰ. de præben. pro illorum. ǰ. de consti. cum accesisent. Item si tacuit priuilegium. ǰ. eod. cum ordinem. Item si tacuit dispẽsationem. ǰ. de fil. pre. ex tua. Itẽ si tacuit se regulare petendo confirmationẽ. ǰ. de confirma. vti. vel inuti. porrecta. in fin. Item si dixit se clericum nõ esse, cum esset. ǰ. de transl. ex litteris. Itẽ si tacuit ǫ præbenda non vacaret de facto. ǰ. de cõcess. ꝓ. cũ nostris. & c. litteras. Itẽ si tacuit exceptionẽ. ǰ. de proc. in nostra. Itẽ si tacuit appellationẽ à se factã. ǰ. ex parte. vel factã ab aduersario. ǰ. de confir. vtil. vel inuti. bonæ. Itẽ si tacuit ǫ alius de mandato Papę fuerit receptus. ǰ. eod. mãdatũ. & duobus cap. seq. Item si dixit se habuisse monitorias, qđ fuit falsum, & executorias ipetrauit, nõ valent. infra eo. ex infinuatione. Et gñaliter vbicunq; talem veritatem tacuit, vel talẽ falsitatem expressit, qua tacita vel expressa Papa litteras non dedisset, rescriptũ inutile fit.

Rescriptũ quot modis vitiẽtur, ac curiata disputatio.

¶ *Glo. sequens dupliciter exponit illud, forsitan.*

p ¶ *Nisi forsitan.*] Istud forsitan non est dubitatiuũ, immo affirmatiue ponitur: qa de hoc ipso cognoscere debet, an scilicet preces veritate nitantur. ff. de iudic. si quis ex aliena. & ǰ. de appel. cũ parati. simile fositan, habes 33. q. 2. admonere. versi. fi forte ignoscat, ǰ. de procurator. tuæ. Vel ideo dicit. forsitan, qa si notoria esset exceptio, statim posset cessare: & in hoc casu vbi notorii est quòd aliquis non est iudex meus nec re nec gestu, vt si citet me, qui est vltra mare: non teneor ire. argu. ǰ. de accusa. euidentia. & argu. infra de iureiuran. ad nostram. 2. C. de iurisdictio. om. iudic. in criminali. & 2. q. 3. si episcopus. vbi de ista materia notatur per Ioan.

q ¶ *De precũ qualitate*] id est, de veritate vel falsitate precum opposita contra impetrantem.

2 ¶ *In*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*In vtroque casu.*]Primus est,cū tacita veritate,vel falsitate expressa p simplicitatē Papa litteras cōcedit in forma cōi,ac si esset veritas dicta,vel falsitas tacita.Secundus casus est,cū Papa nullas litteras dedisset tacita falsitate,& expssa veritate p simplicitatē.

Doceri.]Solet multum allegari.Diuiditur : qa primo ponitur duplex quæstio.Secūdo solutio:ibi,*Super quo.*Tertio rō:ibi,*Cum ex officio.*Quarto exceptio:ibi, *nisi.*Et hic no, vnū(qđ nescio alibi)q̄p inter abbatē & cōuentū bona mōasterij possunt esse diuersa, vt aliqua pertineāt ad mensam abbatis, aliqua ad mēsam cōuentus,Abb. Siculus.

CASVS.Aliqs impetrauit literas Apostolicas appelatiōe remota ꝓtra abbatē quēdā,nulla facta mētione de ipsius cōuentu:quærebatur vtrum abbas tenebatur respōdere per literas illas sup causa q̄ cōiter ptinet ad abbatem & monachos:& si abbas appellauerit ne compellatur respondere super causa illa,vtrū valeat appellatio. Respōdef,q̄p appellatio né abbas se tueri ſ̄ potest quo minus auctoritate huiusmodi littera rum respondere teneatur,nisi alia causa rationabili iuuetur : qa abbas ex officio suo negotia sui cōuentus teneāt ꝓcurare, nisi fortè abbatis & cōuentus negotia essent omnino discreta.No.q̄ prælatus officium suū adimplere tenetur,& non valet appellatio cōtra vtilitatem ecclesiæ interposita.Not.quòd per litteras contra abbatem tantum impetratas super causa conuentus,potest abbas cōueniri.Ité qui cām habet cū monasterio,abbatē cōueniat, & nō monachos.Not.q̄ plat° officiū suū adiplere tenef,& negotia suæ cōgregationis procurare.Not.q̄ si res abbatis & conuentus sint diuersæ, non abbas sed conuentus poterit conueniri.

¶*Gl.seq.facit quattuor.Primo cōsulit prælatū cōueniendū duplici de cā.& dat simile.Secūdo dicit plātū sine capitulo vel ecotra nō agere vel defendere.distinguit triplicē specie causarū,quædā spectāt ad prælatum.quædā ad capitulum.quædam cōiter ad vtrūque.Tertio recitetur per qōnē an subsequēs cōsensus, &c.Quarto quærit, & soluit.*

Abbas non conuentus cōueniri debet, & quare.

b ¶ *Debeant.*]Discrete agit qui abbatē conuenit:nā si cōuentus cōueniretur,statim plātū nominaret ī iudicio,& sic inducias obtineret,j.vt lit.non conte.qm frequenter,§.q̄ si sup.& C.vbi ī ré act.l.2,quia sine licentia abbatis nec agere nec respōdere pōt cō uentus,quin retractetur sententia.j.de iud.causam.16.q.1.monachi.& q.3.si sacerdotes.sicut nec filius quādiu est in potestate patris.C.de an.excep,l.1.in fi.16,q.3.si sacerdotes.& ideo abbas primo conueniendus est.Dico tamen,q̄ nullum collegium cōuenit vel cōuenitur sine auctoritate prælati,& ecōuerso prælatus sine auctoritate capituli nec conuenit nec conuenitur,sed p syndicū actorem vel procuratorem ab ipso prælato de consensu capituli constitutum;& hoc cum negotium principaliter tangit prælatū. infra de procu.c.1.& si negotium principaliter tangit capitulum, ab ipso capitulo constituatur de auctoritate prælati.infra de iudi. causam quæ.C.de epi.& cle.omnes,§.hoc nihilominus.& hic, & 12.dist,non decet.ī prin,Et hæc locū habent qū negotia capituli & prælati sunt discreta,vt dicit ī fi.Si vero sunt cōia, prælatus de consensu 1 capituli cōstituit syndicū.Vnde vacante sede nihil est innouandū.j.ne se.va.c.1.2.& 3.nec tunc currit prescriptio ꝓtra ecclesiam.j.de præsc.c.1.& c.de quarta.Et si forte capitulum agit, non sufficit subsequens cōsensus prælati, sicut nec sufficit subsequens auctoritas tutoris.ff.de auct.tut.obligari.§.vlti.& insti,eo. tit.§.tutor,Sed hoc nō credo.sufficit enim si postea accedat cōsensus prælati,vel ecōuerso.j.de dona.pastoralis.in fi.& j.de ijs quę fi.à præl.si.consen.ca.cum nos.Et dicit lex quæ confirmat prædicta,q̄ qui non potest alienare , non pōt rem in iudicium deducere,ff.de iur.delibe,ait prætor,Sed quid si lis oriatur inter collegium & prælatū? Adeatur superior,& ille dabit collegio curatorem ad litem ipsam, cuius officiū cessabit lite finita.Insti.de auct. tu.in fi.& ff.de tu.l.3.§.si pupillus,in fi.

ADDITIO.Licet nō negeē hoc fieri posse,tñ sine tali curatore capt.n velut hñs legitimā administrationē agere,defēdere,& ꝓcuratoré,cōstituere poterit:vt de cau.posc.cū ecclesia.& c.cū olim.de instit.cū venissent. ibi, ad petitionē Eboracē. ecclesiæ , &c.Ioā.And. *Glo.seq. recitetur per quæstionem.*

c ¶*Teneātur.*]& quidé tenētur,licet nō fiat mētio ī rescripto.noīe enim plati ecclesia intelligif:& plati monasteriū.ff.de annu.leg.l. annua.§.1.& ff.de ꝑdi. & demō. filiofamilias. Et ecclesia est ī eꝑo, & econuerso. 7. q. 1. scire debes.& ff.de reb.dub. ciuibus.nō tamē noīe plati semp itelligif ecclesia.j.de testamen.re quisiti. & 12.q.2. illud. & q.3.pontifices.

† Cap 11 e. ti.in 3.collectio.

†Heriasen.

d ¶*Oīno discreta.*]Bene dicit, discreta:qa si sunt discreta oīno,non tenef rādere nisi de ꝑte sua : qa rescripta nō extēdunf ad res,vel ad personas in eis non cō prehensas: 2 qm̄ strictē intelligēda sunt.arg. §. eo.sedes.& j.de of.del. cū olim abbas.§.quia vero.& melius ca.P.& G.Et licet sint omnino discreta, tñ nec plat̄us sine consensu capituli, nec capitulum sine consensu prælati hoc facere possunt, vt dictum est in prima notu a.

† Idest, tacendo verū, vel exprimēdo falsum.

2 Adde text. in l fi.& in l. præscriptio ne.C si contra ius vel util pub.

Cum dilecta.]Diuiditur principaliter in quatuor partes.In prima succincte tangit quæstionem.In secunda irritat processū secundorum iudicum:ibi,*Deprehendimus.*In tertia irritum decernit processum primorum iudicum:ibi,*Dictum.*In quarta cōmittit causam,& mandat restitui spoliatos:ibi,*Ideoque.*Abb.Sicu.De facto huius decre.loquitur infra de re iud.ad probandum.

CASVS.Vacāte monasterio Hesien.duę electiones ibidē fuerūt celebratæ : vna de custode illius monasterij, & alia de G.moniali ipsius monasterij.super istis electionib.cā fuit cōmissa primo Hildesen.scholastico,& coniudicib.suis,sub hac forma , vt personaꝝ ad monasteriū accdētes psonæ idoneę cōmitterēt administratiné abbatię,cui fieret restitutio quorūdā subtractorū ab vtraq;parte.Iudices isti ꝑtra formā mādati, ꝓcesserūt.postmodū causa fuit cōmissa abbati Remecheñ.& ꝓiudicib.suis per surreptionē : qa in litteris ꝑter cōsciētiā dñi Papæ fuit articulus insertus de resignatione subtractorū,qui ī litteris prioribus cōtinebatur,& isti iudices cœperūt ꝓcedere in cā.tādem negotiū ad sed.Apost.est delatū.Papa sciēs de ꝓcesib.iudicū ꝑdictorū, inuenit litteras iudicū secūdorū ꝑ surreptionē obtētas:q.a articulus de resignatione subtractorū ꝑter cōsciētiā dñi Papę insertus ī secūdis litteris fuerat, qui in priorib.positus erat,de quib.in secundis litteris mētio non fiebat.& ideo Papa cessauit quicq̄d factū fuit occasione litterarū secundarū.ꝑterea primi iudices ,ꝓcesserūt ꝑtra formā mādati,qui cū deberēt accedere ad locū,& ꝓsonę idoneę administratione cō mittere abbatię,cui fieret resignatio ſnbtractorū hinc ide:ipi hoc cap̄o ꝑtermisso,de alijs inordinate cognouerūt:pp qđ dñs Papa ,ꝓcessum eorū denūciauit irritū & inanē:q.a ꝑtra formā mādati & iuris ordinē ,ꝓcesserūt.Mādat ergo dñs Papa tertiis iudicib.q̄ primo isti iudices restituāt quasdā moniales q̄ spoliatæ fuerūt,& postea mādati forma diligēter obseruata,in negotio ipso pręuia rōne ,ꝓcēdāt.Nota q̄ litteræ ꝑ surreptionē obtētæ nō valēt:& opposita exceptione cassaf quicquid fit ꝑ eas.Ité secūdæ literæ non valent nisi de primis fecerint mentionē.Ité q̄ primo fieri mādanf, primo expedienda sunt ſ̄n formā mandati.Ité forma mādati diligētissime seruāda est.Ité ,ꝓcessus ꝑtra formā mādati,friuolus est.

e ¶*Impetratas.*]quæ falsæ erant:vt infra de excef.prælator,inter dilectos.§.præterea.

f ¶*Nostrā.*]& cācellarij,vt alteri° q̄ debebat req̄ri.j.de cri.fal.licet.

a ¶*Mentio*

a ¶*Mentio non fiebat.*]& ideo secundæ litteræ non valuerunt.supra eo.cæterum.nec quod per eas factum est:vt infra.

Personaliter exequi debens, an possit alii cōmittere.

b ¶*Personaliter.*]No.casum nouum:cū mandatur alicui vt personaliter negotium exequatur,potest alij committere vices suas, si partes consentiant:nisi in duobus casib.In causa inquisitionis.Ité cū Papa prouideri mādat ecclesiæ alicui de prælatis, & alijs ministris.j.de off.dele. quoniā Apostolica.§.is ât. Et est simile quod dicit lex,si ꝓmisisti mihi per te facturū nauē vel aliquid cōsimile:per aliū, me non cōsentiente facere nō potes propter industriam tuā quam elegi.ff.de sol.inter artifices.

¶*Gl.seq.notat ordinem scripturæ seruādum, alleg.sex iura, & tria in contrarium.& soluit distinguendo.Demum obiicit quærendo, & soluit.*

c ¶*Transponētes.*) No. ī rescriptis ordiné scripturæ, seruādū, vt hic, & 43.di.sit rector.in fi. & 3.q.6.in grauibus. & 2.q.1.in primis.ff.de vsufru.quoties. Et ordo verborum ostendit ordiné ,ꝓcessuū. de cōse. dist.2.in Christo pater. ver.vos autem.in glos. cur gradū.& ff.ad Trebel.hrdes.ī fi.Arg.contra.j.e.cām quæ.& arg. j.eo.inter cæteras.arg. C.de app.l.j.Sol.vbi aliquid principaliter mādatur:illud tanq̄ principale & primo tractandum est:cætera vero secundario tanq̄ accessoria subsequenter sunt expedienda : sicut hic.Vbi vero plura principaliter cōmittūtur,nō refert quod illorum primo tractef,nisi forsan vnū de natura sui ꝓcedat:vt ī decr. j.e.causam.& arg.j.de cā pos.& proprie.pastoralis.& C.de rei vēdi.ordinarij,Et ideo cassatus,i.cassus & irritus nūciatur hic processus iudicū, qa articulū principaliter cōmissum omiserunt, de alijs inordinate plurimū cognoscēdo:vt dicitur in littera.& idem penitus habes.j.de of.dele.venerabili.Sed quare non confir.nauit quod legitime factum fuit.j.de prēb.dilectus.j.in fi.& j.de arb.cū tēpore.& j.de priui.cū olim.ij.§.fi.Resp.quia nō seruauerunt formam sibi datā:& quia cum principale sit cassatū,accessoria etiam cassata intelliguntur.j.de fid.instr.inter dilectos.versus fi.& 2.q.6. post appellationem.§.si quis ex pluribus.Bernar.

d ¶*De alijs articulis.*]Scilicet,de electione,& pertinentijs suis.

e ¶*Iuris ordinē.*]Iuris ordo exigitvt primo de spoliatione cognoscatur quàm de proprietate.vt 3.q.1.c.1.& 2.& quasi per totum.& 2.q.2.per totum.& C.de rei vēd.ordinarij.& C.de interdic.incerti juris non est.& ff.de iudi.si de vi & possessione.& j.de restit.spol. ex conquestione.& quæstio spoliationis priuilegiata est.j.de ord. cogni.super spoliatione.Et quia isti iudices hunc ordiné non seruauerunt,Papa illorū processum irritauit,i.irritum esse oſtēdit.j. vt lit.non conte.accedens.1.& præcipue quia illa fuit forma mandati:& ita est de substātia 1 iuris ordinarij ordo iste:& sic in duobus peccauerūt,qa ꝑtra formā sibi datā, ꝛ ꝑtra ordinem iudiciarium,sic j.de confir.vti.vel inuti.examinata.Sed hic videtur loqui de alio ordine,quem non seruauerunt iudices in alijs articulis:vt ipsa littera dicit:& quia cōtra mandati formā fecerunt, & ordiné iuris in alijs articulis non seruauerunt,Papa processum illorū denunciauit irritum & inanē:& sic in duobus peccauerunt, nō seruando formam rescripti nec etiam seruādo ordinem iuris in alijs articulis,forte dimittendo contestationem litis:& sic duobus modis potest imtelligi quod dicit, iuris ordinem.

1 Vide quod notatur 1 q. 1.in summa. & quod dicitur infra de app. ex rō. ne. super 1 gl de of.deleg.prudentia.super fi. 2.gl lo An.

¶*Glo.seq.rec.per obiect.*

f ¶*Irritum.*]& supra dixit,irritandum:quia ibi ipso iure non erat irritus processus,sed irritandus propter litteras surreptitias.ſ.eo. super litteris.hic ipso iure processus nullus : & ideo dicit, irritum duabus de causis:quia contra formam,& contra iuris ordinem:vt 2.q.6.c.& qui appellat.§.diffinitiua.ver.ité sententiæ citra solitum ordinem,&c,& j.de confir.vti.vel inuti.examinata.

¶*Glo.seq.obijcit & dupliciter soluit.*

quibus in secūdis litteris mentio nō fiebat a : & ideo q̄ ipsarum litterarū occasione digne scitur attentatū,duximus irritandū. ¶Dictū insuper scholasticū & cōiudices suos inuenimus minus prouide ,ꝓcessisse, cum enim in litteris nostris eisdem principaliter mādaretur, vt ad prædictā ecclesiā personaliter b accedētes,psonæ idoneæ administrationē cōmitterent abbatiæ, cui ad opus eius fieret hincinde resignatio subtractorū, ipsi formam mandati apostolici transponentes c ,illo capitulo ꝑtermisso:de alijs artículis d inordinate plnrimū cognouerant:propter quod processum ipsorū cōtra nostri formam rescripti,ac iuris ordiné e attētatū, irritum f decernimus & inanem. Ideoq; mandamus quatenus G.& quibusdam alijs fororibus ecclesię(sicut iustum fuerit)restitutis g , & forma mādati nostri exacta diligētia obseruata,in negotio ipso ꝓcuia procedatis.

¶Idem.

¶Valet secundum rescriptum,licet de primo non faciat mentionem,quo vti noluit impetrans intra annum.

CAP. XXIII.

PLerumque † contingit, q̄ aliqui(nostris litteris impetratis) illis vti multo tempore postponentes, tūc demum eas exhibent,cum aliarum auctoritate,ab eis contra quos primitus litteras impetrarunt, cœperint conueniri,dicentes posteriorēs litteras non valere:vt pote non facientes de prioribus mentionem.¶Cum igitur non sit malitijs h hominum indulgendum : statuimus, vt si quis nostras litteras impetrās, infra annum i postquam cōpiam iudicum habuerit, ex malitia vel negligentia k postposuerit vti eis,auctoritate posteriorum litterarum valeat conueniri, licet in ipsis nulla de prioribus mentio habeatur.

† Cap.15 eo. tit in 3.com pilatione.

cientes de prioribus mentionē.Quærebatur quid iuris?Papa dicit, cum malitijs hominum non sit indulgendum, statuimus q̄ si quis litteras impetrauerit,& eis per malitiam vel negligentiā non fuit vsus intra annum postquam habuit copiam iudicum, auctoritate secundarum poterit conueniri,licet de prioribus nullam fecerint mentionem.Not.q̄ malitijs hominum non est indulgendum.Item per lapsum temporis probatur malitia vel negligētia.Ité non curit ei tempus,qui copiam iudicis habere non potest.

h ¶*Malitijs.*] ſ.eod.sedes.j.qui ma.accu.pos. significante. & ff.de rei vendi.in fundo.

¶*Glo.seq.dat primo sex concord.ad id quod dicitur de spatio annali, demum quærit,ponit quatuor opiniones,& primam approbat:vltimo ponit ius nouum,& remittit.*

i ¶*Infra annum.*]Not.hic annalem præscriptionē.j.vt lit.non conteſt.qm̄ frequenter.2.rñ.& j.de offi.or.pastoralis.§.1.j.de offi.dele. quærenti.& 11.q.3.rursus.& c.quicunque.& 20.q.2.puella.Sed quæritur qm̄ incipiat currere iste annus.Tunc cum incipit habere copiam agendi,cum primo habeat copiā iudicum.ff.de diuer.& tēp. præscri.l.1.& 2.q.6.biduum.& ff.de ſerui.rusti.præd.Attilicinus.& si tunc negligens fuerit imputatur ei,ex quo habuit tempus prosequendi suum ius:& huiusmodi negligentia latæ culpæ comparatur.argu.C.ſi tu,non ge.l.j.& 2.23.q.1.dñs noſter.Dicunt quidam q̄ incipit currere à tempore præsentationis litterarum factæ iudici. j.de appel.super eo.2.3 Alij dicunt q̄ à tempore quo cōposuit sarcinulas suas,& potuit aduocatum quærere.ff.ex quib.cau.ma.l.ab hostib.§.sed quod simpliciter.Quarti dicunt,& male,q̄ à tempore datæ.ſ.eo,tit.eam te.& c.constitutus.quod primum dicitur verum est vt dicit littera ista.Hodie vero ista locum non habent : sed potior est conditio occupantis,licet secundæ litteræ non faciāt mentionem de primis.j.de appel.vt debitus honor.& j.eo.capitulum sanctæ crucis.De hoc tamē dictum est satis.ſ.eo.ti.c.1.qualiter intelligatur hoc c.& illud.ſ.eo.ſi autem.

3 Dic vt in gl ī ver mo dicum.in l. t.ff.de consti.pec.& in l non enim. in glo.restituit. ff. ex qui.cau.ma.

¶*Glo.seq.quærit & soluit.*

k ¶*Vel negligentia.*]Sed q̄s probabit hanc negligentiā?Rñ.trāscurſus anni probat hoc, 4 nec alia interpellatio est facieda.j.de lo.& condu.potuit.nisi ille vellet ostendere cōtrarium : sicut dicitur de anno appellationis.j.de appel.cum sit Romana.in princip.Tamen ista non operātur aliquid hodie:quia ille obtinet,qui primo litteras suas exhibet iudici:vt dictum est,nisi primus copiā iudicis habere non potuerit anteq̄ secundas litteras suas præsentasset:quia tunc excusatur : & hoc verum est si hoc fuit publice protestatus, quia

4 Placet Cō postellano quod sequitur in gl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia iudicis copiā habere non potuit:& ita ꝓmissa ista ꝓtestatione secundus nō poterit eum præuenire.ℑ.de app.si iustus metus.

CVm cōtingat.] Quotidie practicaꝫ ista decret.in executionibꝰ gratiarum,cum executores diuersorū mādāt cōtraria capitulo seu ordinario loci : raro aūt practicaꝫ in terminis propriis.ſ.in executionibus causarū & h. d.Instruit ordinariꝰ quid facere debeat cū à diuersis delegatis recipit mādata ꝓtraria. Primo ponitur qō. Secūdo distinguēs respōsio:ibi, *Super quo.* Tertio duplex instructio: ibi, *Cæterum.* Abb.Siculus. Pars huius decre.est de æra. & quali. & de offi. delega. cum contingat.

CASVS. Quidā impetrauit litteras ad iudicesc̄otra aduersarios suos,pars altera impetrat causam eandē aliis iudibus cōmiti. q̄dam obtenti à parte altera mandāt alicui vt partē aduersam denūciet excōicatam. Alij iudices postmodū mādāt eidē vt eādē denūciet absolutā.quæritur q̄d super hoc fit faciendū. Papa dicit hic esse distinguēdū, cū primum recipit mādatū ille cui hoc mādatur,videat an sibi innotuerit inter illos qui primo mādāt, & alios, super iurisdictione discordiā suscitatā,an nihil oīno sciuit:& si nihil intellexit,cū primū mādatum recipit, illud exequatur, si postea ab aliis cōtrariū demādef; tūc perere debet copiā vtriusq; rescripti:& si euidēter appareat ita ꝙ nō sit dubitandū aliquatenus ꝙ litterę illorum à quibꝰ recepit secūdū mandatū reuocent primas:tunc mandatū illud adimpleat q̄d secundo loco mandatur.Si vero cōstet ꝙ litteræ illorū q dederūt primū mandatum,non reuocentur per litteras aliorū,illud nullatenus exequatur donec inter illos concertatio sopiat.& illud idē facere debet si primo mandato recepto, & nōdū executioni mādato,ei innotuit ꝙ inter eos sup iurisdictione huiusmodi cōcertatio esset oborta.in istis oībus mandatis discretus debet esse q ea recipit,ne dicat se dubitare,vbi dubitandū nō est,nec dicat se certū,vbi certꝰ nō est.In fine dicit ꝙ licet certa in his detur doctrina qualiter in his procedendum est,nulla tñ potestas datur huic executori vt inter delegatos aut partes iudicare debeat de iurisdictione.Not.ꝙ in hac decretali statuitur:ꝓ cōtraria mādata q̄ frequenter occurrunt. Not.ꝙ per contentionē iurisdictionis res fit dubia,vt executor hic non procedat.

¶ *Glo.ſeq.quærit,arguit negatiue, & dupliciter ſoluit.*

a ¶*Nihil omnino ſciuiſti.*]Nec per famam,vel alio modo.ℑ.de sent. excom.cū desideres.§.secundę quæstioni.hoc enim dicimur scire. quod ab aliis audiuimus. 22. q. 5. hoc videtur. Sed quid si audiuit ab aliquo leuis opinionis:nūquid hoc sufficit vt nō debeat parere mandato iudicis? Vī ꝙ nō.ℑ.de ſpon.cū in tua.& 11. q.3.in cunctis.& ℑ.de testi.licet.sed vī ꝙ sic,quia in dubiis potius obediendū est:vt 23.q.j.quid culpatur.in fi.& ℑ.de præscri.cū ex officij. 1 Et illa est rō quare executio sententiæ differri non debet : nisi incōtinēti ꝓbetur exceptio.ℑ.de testi.veniens.2.& ℑ. de rest.ſpo.litteras. Dico ꝙ nō sufficit:alioquin retarderet executionē sniæ,qui diceret se habere priores litteras q̄ reuocatę nō essēt,vel q̄ posteriores litteras diceret se habere q̄ reuocarēt primas.&sic sequereť ꝙ nullus iudex posset excōicare vel absoluere, vel ferre sniam,si diceret aliquis ante prolationē sniæ cām illā alijs esse commissam, & sic daretur occasio figmentis , quod esse nō debet.32.q.1.dixit dñs.Insti.vi bo.ra.§.sed nedū talia.& C.vnde vi.si quis in tantam. ff.ad car.l.j.§.si quis nō.ff.de liti.l.j.immo probabilem causam debet habere ille q recipit mandatū de diuersitate litterarum , ante quam credat.23.q.4.quàm magnum.& ℑ.de cle.excom. mi.illud.ff. q̄d cū falso tuto.l.2.in fi.Vel dic ꝙ qualiscumq; notificatio sufficit in secundo casu vt iudex non debeat dici dubius.1.q.4.cap.turbatur.versi.si quis vobis dixerit hoc idolis,& c.ℑ.de ſpon.præterea.2. ff.de peti.hær.item veniunt.§.à quo denunciatū.& ff.de admi.tut. quidam decedens.§.ex quo 2 & hoc videtur innuere littera ista, nihil omnino sciuisti.

¶Idem Rotho.archiepiscopo.

¶*Si à delegato aliquid mādatur ordinario,debet humiliter exequi.Sed ſi aliusdelegatus per alias litteras poſt executionē mandat cōtrarium, vel ſi ante executionem innotuerit ordinarium,inter delegatum qui mandauit, & alium, contentionem eſſe de iuriſdictione, faciat ſibi vtrarumque litterarum copiam exhiberi:non vt iuriſdictionaliter cognoſcat, ſed vt ſe informet an per ſecundas reuocentur primæ.& ſi primæ reuocentur, exequatur ſecundum mandatum.Si autem non reuocentur,vel de hoc dubitet,non exequatur ſecundum mandatum,donec contentio de iuriſdictione terminetur.Abb.Sicu.*

CAP. XXIIII.

CVm † contingat : & infra. Præterea cum quidam super aliquo litigantes, ad diuersos iudices litteras impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant, vt partē aduersam denuncies excommunicationis sententiæ subiacere, aliis iudicibus postmodū tibi iniungentibus,vt eandē denuncies absolutam: quæris an vtrisq;,an neutris,vel alterutris saltē obedire debeas in hac parte. †Super quo tuæ prudentiæ respondentes , credimꝰ distinguendum,an cum primū mandatū recepisse dignoſceris , tibi forsan innotuerit inter illos & alios super iurisdictione discordiam ſuscitatam , an super hoc nihil omnino sciuisti a .Et quidē si super cōtentione huiusmodi nihil tibi penitus innotescat ; cum primum mandatum recipere te contingat. illud debes humiliter executiōi mandare b .†Sed si postea contrarium tibi ab aliis demandatur:tunc litterarum c ad vtrosque à sede Apostolica obtentarum copia postulata,(quas tibi auctoritate præsentium districte præcipimus d exhiberi)si ex ipsarum tenore deprehenderis euidenter(ita quòd non ſit aliquatenus hæsitandum e) quòd litterę quę ad illos à quibus secundum mandatum receperis, impetratę noscuntur, expresſè reuocent litteras aliorum:tu illud intrepidus exequaris,quod tibi secundo loco f mandatur. Si vero ex litterarum inſpectione manifeſtè tibi constet,quòd litteræ obtentę ad illos qui primum dedere mandatum, per ꝙ nunq̄ ex sola inſpectione poterit scire:nisi aliquid intelligat de hoc ex partiū assertione:ſed ꝓhoc nullā habet iurisdictione inter partes.Sed hoc verū est si ille qui habet priores litteras , aliq̄d nō obiiciat cōtra secūdas:aſs iudex ꝑsumeret primas esse reuocatas: ex quo in secūdis fit mētio expreſſa de primis.ſ.e.cæterū. Si autē aliq̄d obiicit,ſtatim executor debet ſuꝑsedere : 3 q̄a ꝑ negationē res fit dubia.C.qui.ad li.procla.non li.l.3. Et in hoc casu intelligitur quod legitur.ℑ.eo.paſtoralis.vt ibi dī, ſcilicet ꝙ tunc dubium est de reuocatione litterarū,quādo fit mētio expreſſa & iudicum & rerū:ſed ab aduersario obiicitur litteras impetratas esse ꝑ falſi ſuggeſtionē:per decr.prædictas.Ité licet executor dubitet an debeat absoluere vel condemnare,tñ secundū regulam Arriani pro nior erit ad absoluendum q̄ ad condemnandum. Regulam illam habes,ff.de act.& oblig.Arrianus.& ℑ.de ꝓba. ex litteris,hoc ideo dicit,quia non constat an ille iudex habeat iurisdictionem:ꝑ hoc tñ non iudicat de iurisdictione quorū sit iurisdictio,ſed tantū dicit se debere exequi mandatum,vel non debere.ℑ.eo. ex parte.

¶ *Glo.ſeq.quærit & ſoluit.*

d¶*Præcipimus.*]Sed quid si nō exhibētur secundæ? Nō exequetur secundū mandatum si ad terminum præfixum non exhibeatur:vt ℑ.de excē.paſtoralis.nam litteræ quę non apparent,non sunt.ff.de contrahen.emp.in lege.& l.Rutilia Polla.de conſe.di. 1.ſolemnitates.in fi.non potest tñ cogere aduersarium ad exhibendū:q̄a non habet iurisdictionē inter partes,vt dicit in fi.Nec ét tenet obedire mandato,nisi videat rescriptum,ℑ.de offi. deleg.cum in iure.

ADDITIO,Dicit ꝙ non habet iurisdictionem, ſed terminus cum causæ cognitione datur.3.q.3. c.induciæ.§.ſpatium.Sed secundum Inno.illud locū habet in termino qui datur ꝓ testibus , & ad instructionem causæ,secus in aliis.Ioan.And.

e ¶*Hæſitandum.*] Videtur ꝙ executor nō debeat petere copiam rescripti,nisi vbi recipit contraria mandata: ſed non est verum:vt dictum est in proxima notula.

¶*Glo. ſeq.obicit & ſoluit.*

f ¶*Secundo loco.*]Sed quare reuocatur q̄d legitime factum est per primas litteras : cōtra id quod legit.ℑ.de resti.ſpo.audita.ℑ.e.causam quæ. Sed per istum executorem nihil reuocatur:ſed denūciātur illi absoluti qui primo fuerant excommunicati.

a ¶*Conſtitu*

1 Adde tex in l quoties. ff. de rebus dub. & in l. cum de nouo.in glo.1. C.de iegib.

2 Et ex quo non liquet arbitro de cā,nō cogitur pronunciare,cū aliter cogeretur ff.de arbi.l.Pomponius.§.vlt.-mo. & ff. de re iu.si vni. secūdū Vin. lo.Andr.

† Quod si non fecerit, poterit cōpelli ad exequendū.infra de offic. deleg. paſtoralis.

† Cap.1.e.ti. in 4.compilatione.

3 Vide de hoc text. in l. iure noſtro.§. fi. & ibi Bart. ff. de teſtamē tut.

a ¶*Conſtitutionū.*]ℑ.eo.c.Paſtoralis.

b ¶*Et idipſum.*]ita vt non exequaris mandatum.& iſte.§. respicit proximum infra.

c ¶*Iudicare.*] hic fallit illa regula.ff.de iudi.de qua re.

OLim ex litteris.] Diuidit. primò ponitur cōsultatio.Secundò responſio:ibi , *Nos igitur.* Vel ſm Hoſt. diuiditur ī tres partes.Nā primò ponit relationē priorum iudicum, Secundò ibi , *Nos igitur.* cōmissionē factā secundis iudicibꝰ. Tertiò ibi, *Verum.* dubitationem emergentē. Abb. Sicu. CASVS. P. clericus sancti Remigij detinebat parochiam de Salice,quā R. de Cliuo dicebat se canonicè adeptum fuisse. vnde idem R. impetrauit causam super hoc cōmitti quibusdā abbatibꝰ. ipſi abbates partes ad suā ꝑsentiā primò, secundò, & tertiò citauerunt: & q̄ dictus P.per se vel ꝑ alium corā eis cōparere noluit,excōmunicauerunt eundē, faciētes fructus illius parochiæ ſeqſtrari : postmodum idē.P.accedēs ad eos ꝙ misit iuri parere, & sic fuit absolutus:& litteras absolutionis eidem cōcesserunt, assignātes locum & diē in quo faceret,quod ꝙmisit:ipse vero locū & diē de litteris radēs , in loco rasuræ scripsit quòd ſeqſtrati fructus restituerē tur eidē. & hoc idē P. confessus fuit coram duobus iudicibus; tertio se excusante:iudices ipſi hæc omnia ſignificauerūt dño Papę: & ipse mandauit iudicibus præsentibus,vt ſi esset ita,ipſi P. super ipſa parochia perpetuum ſilentiū imponerent,& præfato R.prędictā parochiā restitueret cū fructibus ſequeſtratis. sed prædictus R. probauit bene falſitatem prædictam.vnde petebat parochiam illam ſibi assignari:Iudices illi dubitauerunt super clauſula illa[ſi esset ita] vtrū ad omnia prędicta deberet referri, an tātum ad vitium falſitatis. Cō ſuluerunt dūm Papā,& ipſe respōdet,ꝙ clauſula illa ad omnia debet ſuperiora referri , ad hoc vt ipſi Roberto ecclesia conferatur:quia licet propter illā falſitatem esset priuādus ecclesia ſuprædicta præfatus P. qui falſitatem huiusmodi perpetrauit:tamen propter hoc non est illa ecclesia aduersario conferenda,nisi prius ſuper aliis fuerit facta plena fides. Not. propter contumaciā potest q̄s excōicari. Licet agat actione reali,ordinariā tū est iudicū in poſſeſsionē mitti.Ité clauſula[ſi est ita]omnia præcedentia respicit.Ité q̄ falſat litteras iudicis, debet priuari eo ſuper quo litigatur,propter hoc tamē nō acquirit ius alteri parti.

d ¶*Per interpoſitam perſonā.*Quod potest fieri.ℑ.de prēb,accedēs.

¶*Glo.ſeq.reci.per q.an poterit fieri ſequeſtratio,&c.*

† Concor. tex. in l. Arrianus. ff. de act.& cbl. & in l fauorabiliores.ff. de regu.iur.

† Adde ꝙ si ista clauſula deſit in a.i. quo reſcripto, illud ꝑsumitur esse falſum , Archi.& doc in cap.cordi.de appel lib.6

2 Hoc verū si adſtringit ad vtrumque. infra ꝺ proba.licet. Ioan And.

† Vīs de clauſi lailla, ſi ita est.

e ¶*Sequeſtrari.*]Quod de iure fieri nō debuit:nisi causa subesſet.ℑ. de ſequestra.ad hoc.& duobus c.ſeq.vōi de hoc : in quibꝰ duobus dī,ꝙ qū fructus diſsipantur,debet fieri ſequeſtratio.C.de ꝓhibita ſequeſtra.l.vnica.De hoc not.2.q.6.quoties.2.Sed in casu isto licet propter contumaciā,bene sit ſequeſtratio,vt miti? agatur cū reo ℑ. de do.& cōtu.ex litteris. 1 ſed in casu isto non dī proprie ſequeſtratio,prout traditur. ℑ. de ſequeſtra. per totum. quia ibi non fit ſequeſtratio ꝓpter contumaciam.

¶*Glo. ſeq.ſignat cōtrarium, & remittit,ſtetur gu.allę.duo iura.& qu.tuor alleg.in cōtrarium.*

f¶*Ad vta.*]vī quòd per hāc clauſulā[ſi ē ita.] vel per hāc,[ſi præmiſſa vera ſunt.] teneatur impetrator ꝓbare oīa præmiſſa esse vera , licet aliquod ex præmiſſis ſufficeret 2 ad propoſitum probandum. ſi nō ſ.eo.ex parte Con quo reſcribuentrenſis. ff. de excu. tuto.qui teſtamēto. nā nisi quis plene probet ſuā intētionē, ſuccumbit.C.de reiven.l.vlt.fines enim mandati diligēter ſunt obſeruādi.ſ. eo. cum dilecta. & imputet ſibi qui plura narrauit , quorum vnum ſufficeret per ſe. Arg.ōtra quod ſufficit vnum probare. ff. de condi. & demon. falſa] in fin. & ff. de condi. inſti. l.2. §. vlti. ff. de manumiſ. teſtamen. l. ſi ita ℑ. de prębend. cum iamdudum. Dic vt dixi ſ. eo. ex parte. Item arg. eſt hic,quòd ſequēs clauſula reſpicit omnia præmiſſa. ℑ. de ap.ſecundo requiris.& c. inquiſitioni. & c.antepe.arg.ōtra ℑ. de do. cum dilecti. vbi non reſpicit omnia ſuperiora clauſula illa de foreſta , ſed tantum ꝓximā donationem & inferiorem.3.q.5. conſuetuimus.in fin.& in gl. quia infames.& de con fe.diſt.2. cum omne.in prin.& in gl. quod quā ſit.Sed melius est quòd ad omnia referatur, & ſic facit pro alia parte. ff. de in rem ver. ſi pro parte.§.penul.

† Cap.3. eo, tit. in 4. compilatione.

DIlectus] Diuiditur: quia in prima ponitur facti narratio. In ſecūda iudiciū inſtructio: ibi, *Nos igitur.* Ab. Sic

CASVS.Abbas S.Stephani Bonoñ.datꝰ fuit viſitator à ſede Apoſt.ī ciuitate ac dicēcesi Boñ. abbas iſte.B.& A.ꝓsbyteros ꝓ ſuos exceſſus manifestos remouit ab eccleſiis ſuis,& excōicauit:& iidē ꝓbyteri litteras impetrauerūt à ſede Apoſt.in forma cōi ſuper reſtitutione eorū, de cā remotionis ſuę & excōicatione,qua tenebāt adſtricti,nullā faciētes mentionē.Opponebat eis corā epiſcopo Imoleñ.negotij executore, ꝙ litteræ iſtæ non valēt,eo ꝙ nō faciebāt mentionē de cā ſuarum remotionū,nec de excōicatione eorumdē,consulitꝰ Papa reſpondet dicens,ꝙ ſi est ita,litteræ non valēt tāquam ꝑ ſurreptionem obtentę:& ꝙ epiſcopus iſte decernat eas viribus carere.

No.ꝙ

1 Adde tex in l quoties. ff. de rebus dub. & in l. cum de nouo.in glo.1. C.de iegib.

2 Et ex quo non liquet arbitro de cā,nō cogitur pronunciare,cū aliter cogeretur ff.de arbi.l.Pompo nius.§.vlt.-mo. & ff. de re iu.si vni. secūdū Vin. lo.Andr.

† Quod si non fecerit, poterit cōpelli ad exequendū.infra de offic. deleg. paſtoralis.

† Cap.1.e.ti. in 4.compilatione.

3 Vide de hoc text. in l. iure noſtro.§. fi. & ibi Bart. ff. de teſtamē tut.

† Concor. tex. in l. Arrianus. ff. de act.& cbl. & in l fauorabiliores.ff. de regu.iur.

† Adde ꝙ si ista clauſula deſit in a.i. quo reſcripto, illud ꝑsumitur esse falſum , Archi.& doc in cap.cordi.de appel lib.6

2 Hoc verū si adſtringit ad vtrumque. infra ꝺ proba.licet. Ioan And.

† Vīs de clauſi lailla, ſi ita est.

† Cap.3. eo, tit. in 4. compilatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Not.q excõicatus non põt impetrare literas ad agendũ: quia isti presbyteri simpliciter impetrauerũt, tanquã esset spoliati, ad petendam restitutionem, vnde dicitur in forma communi.

¶ *Glo.seq.notat causam exprimendam.*

a ¶ *Causa.*]Not.q non sufficit narrare seriem facti in litteris Papę, nisi causa facti adiicatur. argu. 23. q.vlti. occidit. ĵ. de testi. cũ causam. & causa facti potius quæreda est q̃ ipsum factum. 15. q. 1. c. 1. in fi. & ff. de fur. verum & ĵ. de accu. cum dilectus. C. de adopt. l. 3. & etiam modus i facti. C. de trãsact. vt respõsum.

† Sententia in aliq̃ot antiquis.

¶ Glo. seq. primo notat rescriptũ impetratũ ab excõmunicato nõ valere: & reddit triplicẽ causam. Secũdò signat contrariũ, & soluit. in fine remittit.

1 Hoc verũ secundum Inno quãdo modus cãm uandi vel de negãdi præberet, & si esset actum in modum inquisitionis: aliter si alio modo. ꝺ̃ accusa. qualiter 2. de simo. licet Ioan. And.

b ¶ *Excõmunicationis.*] Hic habes q̃ si excommunicatus impetrat literas vel rescriptũ tacẽs de sua excõicatione, q̃ nõ valent litteræ, tũ q̃a tacuit processũ iudicis. ĵ. de re iud. inter. tũ quia tacuit vitiũ suum, tũ etiã quia ingessit se cõioni hominũ, propter q̃d puniẽdus est. ĵ. de cle. ex. mi, illud. §. illud aũt. & 11. q.3. placuit. vnde incõueniẽs esset q̃ ex eodẽ facto cõsequeretur pœnã & cõmodum. ff. de neg. gest. l. siue. in fin. & in glo. fin. 16. q. 1. le gi. in glo. deteriores. Contra ĵ. de exce. significauerunt. &c. venerabilem. vbi dr̃ q̃ excõicati nõ repelluntur à prosecutione appellationis. sed isti psbiteri erant rei: ergo non debẽt repelli. De hoc dicemus ĵ. de excep. venerabilem. & c. significauerunt. Sed pro nunc dic breuiter q̃ isti non erãt rei, sed actores qui petierunt restitui, nec appellauerãt: in quo casu loquunt̃ extraria. Et sic est arg. q̃ q̃stio spoliationis nõ sit priuilegiata. An aũté literæ ab excõicato impetratę valeant eo

† Cap 4 co tit in 4. cõpilatione.

misim⁹) B. & A. presbyteros ab ecclesis suis (propter eorum graues & manifestos excessus) duxerit amouendos, iidem super restitutione sua nostras ad te in communi forma litteras impetrarunt, de amotionis suæ causa a, & excommunicationis b† qua tenẽtur adstricti, nullam facientes penitus mentionem. ¶ Nos igitur. fraternitati tuæ mandamus quatenus (si est ita) litteras ipsas tanquam per veri suppressionem obtẽtas viribus carere c decernas.

¶ Idem episcopo Veratisamen.

¶ Per litteras iustitiæ non tenetur episcopus prouidere habẽti perpetuam vicariã, vel sufficiens patrimoniũ. Nec valẽt litteræ gratiæ ad beneficiũ obtinendũ, in q̃bus impetrãs tacuit perpetuã vicariam. hoc dicit, cõprehendendo vtrũque intellectum.

CAP. XXVII.

POstulasti † per sedẽ Apostolicã edoceri, vtrũ alicuius ecclesiæ perpetuo vicario, de prouẽtibus vicariæ, bonisq; paternis habenti vnde valeat commodè sustentari, tenearis per illam formam communem [cum secundum ᵈ apostolum] in ecclesiastico beneficio prouidere. ¶ Ad quod sic duximus respõdendum, quòd cum per formam prædictam necessitatibus pauperum clericorum (qui nullum sunt ecclesiasticũ beneficium ᵉ assecuti) sedes Apostolica duxerit succurrendum, perpetuus vicarius (nisi de vicaria fecerit mentionem) commodum reportare nõ debet de huiusmodi litteris, vtpote veritate tacita, impetratis. ¶ Nõ enim beneficio carere debet dici, cui competenter ᶠ de perpetuæ vicariæ prouẽtibus ᵍ est prouisum. Et pro habente beneficij sufficiẽtis subsidium, ex certa scientia super obtinendo alio beneficio, de leui non scribimus, quin faciam⁹ de primo in nostris litteris mẽtionẽ.

¶ Idem in concilio generali.

¶ Per litteras apostolicas de hac constitutione mentionem non facientes, non potest quis trahi vltra duas dietas extra suam diœcesim, nisi de consensu partium litteræ fuerint impetratæ. hoc dicit, vsque ad §. sunt & alij.

CAP. XXVIII.

NOnnulli † gratia sedis apostolicæ abutẽtes a, litteras eius ad remotos b iudices impetrare nituntur, vt reus fatigatus laboribus & expensis, liti cedere, vel importunitatem actoris redimere cõpellatur. ¶ Cũ autẽ p iudiciũ iniuriis adit⁹ patere nõ debeat (quas iuris c obseruantia interdicit) statuim⁹, ne qs vltra duas dietas ᵈ extra suã diœcesim p litteras Apostolicas ad iudiciũ trahi possit ᵉ. ¶ Nisi de assensu partiũ fuerint impetratę, vel expressam de hac cõstitutionem fecerint mentionem ᶠ.

¶ *Non valent litteræ ad lites impetratæ sine speciali mãdato domini, nisi impetrentur per coniunctam personã. hoc dicit.*

¶ Sunt & alij qui se ad nouum genus mercimonij ᵍ cõuertentes, vel vt sopitas possint suscitare ʰ querelas, vel nouas immittere quæstiones, fingũt causas, super quibus à sede Apostolica litteras impetrant, absque dominorum mãdato: quas vel reo (ne propter eas laborum vel expensarum dispendio molestetur) aut actori (vt per ipsas aduersarium indebita molestatione fatiget) venales exponũt. ¶ Cum autem lites restringendæ ⁱ sint potius quàm laxandæ: hac generali constitutione sancimus, vt si aliquis super aliqua quæstione de cætero sine speciali mãdato ᵏ domini litteras Apostolicas impetrare præsumpserit, & litteræ illæ nõ valeãt, & ipse tãquã falsarius puniatur: nisi forte sit de illis psonis à quib. nõ exigit imperator mãdatũ. Not.q in iure nulli est faciẽda iniuria in suo iure. Itẽ vltra duas dietas extra suam diœcesim p litteras Apostolicas nullus trahi potest. Itẽ litteræ sine mandato non valent ipetrare.

a ¶ *Abutentes.*]id est, malo modo vtentes. sic ĵ. eo. quia nõnulli. & ĵ. eod. sedes.

b ¶ *Ad remotos.*] Not.q dr̃ remotus qui est vltra duas dietas extra diœcesim. & facit ad hoc ĵ. de ele. cum inter vniuersas. & cap. nihil est. 1

1 Concor. tex. in l. 1. C. de dilat cũ ibi not. & in l. 1 C. de pœn. & in glos. in ver. quẽ nullus. de rep. ord li. 6.

c ¶ *Iuris obseruantia.*] Quia non debent inde nasci iniuriæ vnde iura oriũtur. ĵ. de accu. qualiter & quando 1. C. vnin ver. quẽ de vi. meminerint. simi. locum. in c. le. s. in 1. constitutione Gregorij.

¶ Glo. seq. quærit, arguit pro vulgaribus, & sic soluit. secũdo quærit, soluit, contra solutionẽ obiicit, & respondet.

d ¶ *Vltra duas dietas.*] Nunquid hoc intelligit de vulgaribus dietis, q̃ habentur ᵉ m consuetudinem regionis, aut de legalibus ᵉ n q̃ viginti milliaria cõputantur, p dieta. ff. de verb. sign. l. 3. & ff. si quis cau. l. vicena? Vr̃ q̃ de vulgarib, quia nota ex cõi vsu intelligẽda sunt. ĵ. de spon. ex litteris 1. non em ex opinionibus singulorum, sed ex cõi vsu nomina exaudiri debent. ff. de supele. l. labeo. & consuetudo est optima legũ interpres. ĵ. de cõsuetu. cũ dilectus. & ff. de leg. si de interpretatione. & plus stat vsui q̃ significationi vocis. ff. de leg. 3. non aliter. imo vsus & stat contra naturã vocis. ff. de lega. 3. vxori. i prin. De hac materia quæ is dicta multa argumẽta notant̃ 12. dist. illud. Et dicas q̃ de vulgarib. dictis istud est intelligẽdũ, q̃a lex dẽt cõuenire cõsuetudini regionis. 4. dist. erit aũt lex. Sed pone q̃ aliquis impetraret litteras vltra duas dietas, non facta constitutionis istius mentione, sed iudices citãt ad locũ vltra duas dietas non remotum à sua diœcesi ipsum reũ, nũq̃d ire tenẽt? Credo q̃ sic; p hoc q̃d dicit; vltra duas dietas nõ trahatur, & est expressum. ĵ. de excep. olim. sed expẽsis actoris debent iudices ad locum ire: alias fieret fraus constitutioni huic. ar. ad hoc. ff. de eden. ꝓtor ait. in fi. Sed vr̃ q̃ non valent litteræ: quia sunt impetratæ tacita veritate tali, quã si dixisset, litteras non habuisset. s. eo. sup litteris. ergo non debent valere: quia eadẽ æqtas quæ mouet delegãtem, mouere debet delegatũ: vt dicit illa decr. super littetis. in fin. Sed eadẽ ratione vr̃ q̃ valeant: quia si dixisset q̃ nõ traheret ille aduersariũ vltra duas dietas, litteras habuisset: ergo debent valere, & bene valent, vt dictum est: quia iste purgat vitium: & remouet exceptionem quæ posset opponi quare nõ valent: quia litteræ non sunt nullæ ipso iure, sed pẽr exceptionẽ annullantur. arg. ĵ. de vsuris. quia frustra.

c ¶ *Trahi possit.*] Non dicit q̃ litteræ non valeant, sed ne trahatur per eas vltra duas dietas.

¶ *Glo. seq. recitetur pro solutionem contrarij.*

f ¶ *Fecerint mentionem.*]Vt si ita dicatur, nõ obstante tali cõstitutione. & sic patet ex hoc loco, q̃ rescriptũ debet facere mẽtionẽ de constitutione 2 ad hoc vt ei iudicet. argu. ĵ. de æta. & quãuis ita. eam te. sic debet etiam facere mentionẽ de priuilegio. s. eod. cum ordinem. Nec habet locum illa regula: speciale derogat generali, licet non faciat mentionẽ de illo. s. eod. c. 1. & c. pastoralis. sed hic rescriptum speciale non derogat generali constitutioni: & illa est causa: quia constitutio illa cõtinet ius cõe, sed ius cõe nõ tollitur per rescriptum, cum rescriptum concedi debeat ᵉ n ius commune, & nõ ꝓtra. 25. q. 2. rescripta. & ideo necesse est vt semper rescriptum impetratum vltra duas dietas faciat mentionem de hac constitutione: quia Papa ignorat locorum distantiam.

2 Cõiter nõ exprimitur nomen constitutionis: sed dr̃, non obstante cõstitutione de duabus dietis edita in concilio generali. 10 And.

¶ Sunt *& alij.*]. Iste §. in tres partes diuidit. In prima parte ponit abusum impetrantium. In secunda prohibet: ibi, *Cũ autem.* In tertia excipit: ibi, *Nisi.* Abb. Siculus.

g ¶ *Mercimonij.*]simile ĵ. eo. quia nonnulli. vbi aliqui tradunt litteras aliis ejusdem nominis.

h ¶ *Suscitare.*]Per rescriptum principis lites sopitæ suscitari non debent. C. de transact. l. causas vel lites. immo tales a limine iudiciorum debent expelli, qui volũt lites sopitas suscitare. C. sententiam. rescin. non pos. l. vltima. & s. eo. dilectus.

i ¶ *Lites restringendæ.*] sic de pœn. dist. 1. pœnæ. ff. de lib. & posthu.

rius puniatur, nisi forte sit de illis psonis à quib. nõ exigit imperator mãdatũ. Not.q in iure nulli est faciẽda iniuria in suo iure. Itẽ vltra duas dietas extra suam diœcesim p litteras Apostolicas nullus trahi potest. Itẽ litteræ sine mandato non valent ipetrare.

a ¶ *Abutentes.*]id est, malo modo vtentes. sic ĵ. eo. quia nõnulli. & ĵ. eod. sedes.

b ¶ *Ad remotos.*] Not.q dr̃ remotus qui est vltra duas dietas extra diœcesim. & facit ad hoc ĵ. de ele. cum inter vniuersas. & cap. nihil est. 1

1 Concor. tex. in l. 1. C. de dilat cũ ibi not. & in l. 1 C. de pœn. & in glos. in ver. quẽ nullus. de rep. ord li. 6.

c ¶ *Iuris obseruantia.*] Quia non debent inde nasci iniuriæ vnde iura oriũtur. ĵ. de accu. qualiter & quando 1. C. vnin ver. quẽ de vi. meminerint. simi. locum. in c. le. s. in 1. constitutione Gregorij.

¶ Glo. seq. quærit, arguit pro vulgaribus, & sic soluit. secũdo quærit, soluit, contra solutionẽ obiicit, & respondet.

d ¶ *Vltra duas dietas.*] Nunquid hoc intelligit de vulgaribus dietis, q̃ habentur ᵉ m consuetudinem regionis, aut de legalibus ᵉ n q̃ viginti milliaria cõputantur, p dieta. ff. de verb. sign. l. 3. & ff. si quis cau. l. vicena? Vr̃ q̃ de vulgarib, quia nota ex cõi vsu intelligẽda sunt. ĵ. de spon. ex litteris 1. non em ex opinionibus singulorum, sed ex cõi vsu nomina exaudiri debent. ff. de supele. l. labeo. & consuetudo est optima legũ interpres. ĵ. de cõsuetu. cũ dilectus. & ff. de leg. si de interpretatione. & plus stat vsui q̃ significationi vocis. ff. de leg. 3. non aliter. imo vsus & stat contra naturã vocis. ff. de lega. 3. vxori. i prin. De hac materia quæ is dicta multa argumẽta notant̃ 12. dist. illud. Et dicas q̃ de vulgarib. dictis istud est intelligẽdũ, q̃a lex dẽt cõuenire cõsuetudini regionis. 4. dist. erit aũt lex. Sed pone q̃ aliquis impetraret litteras vltra duas dietas, non facta constitutionis istius mentione, sed iudices citãt ad locũ vltra duas dietas non remotum à sua diœcesi ipsum reũ, nũq̃d ire tenẽt? Credo q̃ sic; p hoc q̃d dicit; vltra duas dietas nõ trahatur, & est expressum. ĵ. de excep. olim. sed expẽsis actoris debent iudices ad locum ire: alias fieret fraus constitutioni huic. ar. ad hoc. ff. de eden. ꝓtor ait. in fi. Sed vr̃ q̃ non valent litteræ: quia sunt impetratæ tacita veritate tali, quã si dixisset, litteras non habuisset. s. eo. sup litteris. ergo non debent valere: quia eadẽ æqtas quæ mouet delegãtem, mouere debet delegatũ: vt dicit illa decr. super littetis. in fin. Sed eadẽ ratione vr̃ q̃ valeant: quia si dixisset q̃ nõ traheret ille aduersariũ vltra duas dietas, litteras habuisset: ergo debent valere, & bene valent, vt dictum est: quia iste purgat vitium: & remouet exceptionem quæ posset opponi quare nõ valent: quia litteræ non sunt nullæ ipso iure, sed pẽr exceptionẽ annullantur. arg. ĵ. de vsuris. quia frustra.

c ¶ *Trahi possit.*] Non dicit q̃ litteræ non valeant, sed ne trahatur per eas vltra duas dietas.

¶ *Glo. seq. recitetur pro solutionem contrarij.*

f ¶ *Fecerint mentionem.*]Vt si ita dicatur, nõ obstante tali cõstitutione. & sic patet ex hoc loco, q̃ rescriptũ debet facere mẽtionẽ de constitutione 2 ad hoc vt ei iudicet. argu. ĵ. de æta. & quãuis ita. eam te. sic debet etiam facere mentionẽ de priuilegio. s. eod. cum ordinem. Nec habet locum illa regula: speciale derogat generali, licet non faciat mentionẽ de illo. s. eod. c. 1. & c. pastoralis. sed hic rescriptum speciale non derogat generali constitutioni: & illa est causa: quia constitutio illa cõtinet ius cõe, sed ius cõe nõ tollitur per rescriptum, cum rescriptum concedi debeat ᵉ n ius commune, & nõ ꝓtra. 25. q. 2. rescripta. & ideo necesse est vt semper rescriptum impetratum vltra duas dietas faciat mentionem de hac constitutione: quia Papa ignorat locorum distantiam.

2 Cõiter nõ exprimitur nomen constitutionis: sed dr̃, non obstante cõstitutione de duabus dietis edita in concilio generali. 10 And.

¶ Sunt *& alij.*]. Iste §. in tres partes diuidit. In prima parte ponit abusum impetrantium. In secunda prohibet: ibi, *Cũ autem.* In tertia excipit: ibi, *Nisi.* Abb. Siculus.

g ¶ *Mercimonij.*]simile ĵ. eo. quia nonnulli. vbi aliqui tradunt litteras aliis ejusdem nominis.

h ¶ *Suscitare.*]Per rescriptum principis lites sopitæ suscitari non debent. C. de transact. l. causas vel lites. immo tales a limine iudiciorum debent expelli, qui volũt lites sopitas suscitare. C. sententiam. rescin. non pos. l. vltima. & s. eo. dilectus.

i ¶ *Lites restringendæ.*] sic de pœn. dist. 1. pœnæ. ff. de lib. & posthu. cum quidam. ff. si cert. pet. quidã. & sic videtur q̃ in rescriptis verba potius sint restringẽda quam amplianda. ĵ. de offi. deleg. cum olim abbas. in fi. & c. P. & G. nisi indulgeant beneficia. ĵ. de do. cũ dilecti. in fi. & ĵ. de verb. sign. olim tibi.

¶ Gl. seq. not. q̃ generalis procurator non impetrat. inducit quinq; similia. secũdo obycit ad hoc & soluit, tertio ũrit. argu. pro. & soluit. quarto quærit quis probet. argu. q̃ impetrans ponit opi. Io. distinguente in forma verborũ qualitatẽ causæ In fin. ponit q̃d de litterigratiosis. & obseruantia, curiæ.

k ¶ *Sine speciali mandato.*] Sic ergo generalis procurator nõ sufficit ad impetrãdũ litteras. q̃d est bñ notabile. sicut re quiritur specialis procurator in trãsactione. C. de transac. trãsactionis placitum. & ĵ. de arbi. p tuas. in prin. Et in integrum restitutione petenda. ff. de mi. illud. §. si talis. & ĵ. de resti. in integ. corã. Et in delatione iuramẽti: quia procurator nõ dẽt deferre iuramentum alteri parti. ff. de iureiu. iusiurandum. §. procurator. Sic p procuratorem generalẽ nõ põt fieri acceptilatio, nisi habeat speciale mandatum. ff. de accep. l. 3. Sed nonne ratihabitio dñi sufficit ad hoc vt litterę valeant seu valere incipiant quæ prius nou valebant? q̃d vr̃. ff. de iudi. l. licet verum. & ratihabitio retrotrahitur. ff. de pig. si fundus. §. 1. & ĵ. de clan. de spon. q̃ nobis. in gl. fi. & ĵ. de elec. q̃ sicut. circa prin. ver. q̃ si eos. in fi. Item litteræ quæ primo nõ valent, postea conualescunt. ĵ. de fo. cõp. licet 1. in glo. iusti iæ complementum. & c. ex tenore. in fi. ibi, dummodo. Ad hoc rñdeo, q̃ licet procuratio q̃ nulla est, possit ratificari, non tũ valent litteræ istæ aduersario ꝓtra licẽte. ĵ. eo. ex parte. p p rõnem quæ in littera ipsa reddit: q̃a lites 3 restringẽdæ sunt. &c. Sed nũquid litteræ istæ sunt nullæ ipso iure? Vr̃ q̃ sic; quia tanq̃ falsarius punitur, & sic istæ litteræ sunt falsæ: sicut sniavenalis nulla est. 2. q. 6. c. ei qui. §. venales. & ĵ. de vi, & hon. cle. cũ ab oĩ. in fi. Dico q̃ p exceptionem sunt annullandę. in vtroq; casu istiꝰ capituli si reus nihil obiiceret, valerẽt. Sed quis debet procurare q̃ sine mandato sunt impetratæ: an ille q̃ excipit q̃ nõ sunt impetratæ p procuratorẽ, an dñs qui vtitur illis? Vr̃ q̃ dñs, q̃ vtitur illis litteris, & exhibet eas, debeat probare mãdatum: q̃a executor nõ tenetur obedire mandato iudicis, nisi primo ꝓbetur mãdatum. ĵ. de offi. deleg. cum in iure. s. eod. cũ cõtingat. qualiter enim posit reus ꝓbare q̃ non essent impetratæ p procuratorẽ, cum sit pura negatiua, & negãtis factũ p rerũ naturã nulla est ꝓbatio. ĵ. de elec. bonæ 1. §. porro. & 6. q. 5. c. accusator q̃d asseuerat. Preterea licet aliquis ostendat instrumenta ecclesię, non tũ ei credit, nisi caueat de rato. ĵ. de offi. deleg. corã. in prin. Et gñaliter tradit q̃ quoties de mãdato dubitatur, vel procurator dẽt ꝓbare mãdatũ, vel cauere de rato. C. de procu. l. 1. Præterea nõne iubet cũ authẽtico exhiberi libellus porrectus Papæ. 81. dist. Maximiamus. gli. ꝓspecto. arg. 7. q. 1. ꝓsetiũ. sed ad q̃d nisi ad hoc vt sciãt, s. p quẽ fuerit ipetratũ: nã forte p excõicatum sunt impetratæ, quæ nõ valent. arg. ĵ. de ꝓba. post cessionẽ. s. eo. dilectus. de hoc dic vt in decr. pia. de excep. lib. 6. Nec obstat si dicat q̃ instrm apparet non vitiatũ, ergo stãdũ est ei donec ꝓtrariũ ꝓbet. C. de edi. diui. Hadr. tol. l. vltima. circa prin. ibi, ex quacũq;. hic enim nõ impugnat scriptura quin vera sit bulla, & verus sit actor, sed tm̃ de mãdato impetrãtis dubitat. Ad hoc dicit Io. q̃ si ita contineat in rescripto, & cõquestus est talis procurator de tali: tunc non est necesse ꝓbare mandatũ: quia p litteras illas: satis apparet de mãdato, ex quo Papa appellat eũ procuratorẽ: quia constat q̃ vidit mandatũ. Sed si contineat in litteris: significauit nobis talis, vel cõqstus est nobis, cũ ille nõ fuerit in curia, sed alius q̃ dicit se fuisse procuratorẽ legitime constitutum: tũc tenet ꝓbare mãdatũ: quia pleriq; fingũt se esse alios, & sub noĩe aliorũ litteras impetrãt: & nisi doceat de mãdato, nõ debet audiri, vt hic dicit. In causa appellationis dicebat ipse Ioãnes, q̃ nõ tenet ꝓbare mandatũ: quia non est credendũ q̃ aliquis negligat ius suũ in ꝓsequẽdo appellationẽ, q̃ alias diligẽs est. arg. C. q. & adue. quos. l. 1. Si aũt p simplicẽ querelã sint litteræ impetratæ, necesse est semper ꝓbare mandatũ. Cõstitutio ista non bene seruabat, nec admittebat iudices talẽ exceptionẽ: sed certe bene dẽt admitti: q̃a non

3 Propter quarũ odiũ in hoc casu speciale est contra regulam, sicut & in aliis casibus qui not. de pac. c. 2. de reg. iur. ratihabitionem. lib 6. Ioan. And.

3 Et sic etiã contra litteras opponi poterat exceptio rei iudicatæ de lite contest c. 1 lib. 6. venit etiã in modum perẽptoriæ, vt tol. Io. An,

2 Casus est de hoc in terminis in ca. 1. de rescri. lib. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

valent litteræ nisi sint impetratæ p procuratorem.& hoc ꝓbatur in decr. Greg. ℑ. eo.tit.ex parte. vbi dicemus. Secus credo in litteris sup beneficiis obtinẽdis:quia ibi non exigitur mandatũ, cũ sup nulla lite impetrent,sed de gratia tm̃ cõcedant:sed rescripta ad lites iam ortas & nõ futuras impetrantur.ℑ.eo. tit.c,vlt.Curia Romana nõ consuecuit hãc exceptionẽ de mãdato admittere , nec nos admittere debem⁹, & si pp hoc appellaret, non darentur litterę super tali appellatione †. ADDITIO. Dixit Goffre. q talis exceptio , s. [non habẽs mandatũ:] bene admitteretur in audientia cõtra ꝓtentem. Sed post impetrationem iam factã cõtra vtentem rescripto,non admitteretur exceptio. Nec obstat decr. ex parte.ℑ.eo.quæ loquitur in eo qui non vult habere ratum factum impetrãtis ꝑm eũ vel ꝑm Vin. & Pet. de Sãp.ꝓtra impetrare volẽtem admittetur exceptio:& habebit etiã impetrare volens probare mandatũ: post impetrationẽ etiã ꝓtra vtentẽ admittetur exceptio , sed habebit excipiens ꝓbare rescriptum impetratum sine mandato. & q̃o hæc probari possint, dixi s. ead.gl.Dixit Cõpost. q curia non cõpellit procuratorem impetrantẽ probare mandatum ad petitionẽ procuratoris ꝓtradictoris:nisi pri⁹ ille suum mãdatum ostẽdat.Ioan.And.

† alias,excẽptione.

† Dunelien sis
† Dunelien.

† In nõnullis manuscript legit. citabatis.

a ¶*Non dẽt exigi.*]quæ sint illæ personæ,habes ff.de procur.sed & hæredes.

ij *Dilectus filius.*Cũ agitur actione reali , cõputatio dietarũ fit à fine diœ.loci vbi sita est res.Et de meritis appellatiõis nõ iudex causę principalis,sed cui cõmissa est appellatio,cognoscere debet.ita cõiter summãt doct.Sed profecto pars prima summarij nullo modo probat in tex.nec puto eã veram in se.nã in tex. solũ definit qs cognoscere dẽat de meritis appellatiõis.Et venit hoc ad limitandum c.pastoralis.ℑ.eo.Diuiditur iu duas partes.In prima ponitur querela appellantis. In secunda prouidetur ibi, *Quocirca.*Abb.Siculus.

CASVS.Iordanus clericus Dumelien. impetrauit litteras ꝓtra Io. Sarracen.sup ecclesia S. Nicolai Dumelien.dictus Ioan.ad iudiciũ euocatus excipiendo ꝓposuit,q auctoritate illarum litterarũ nõ poterat cõueniri,ex eo q vltra duas dietas à diœcesi vbi sita erat ecclesia ꝓdicta,trahebatur ꝓtra cõciliũ generale, de quo i litteris mentio non fiebat,ipsi iudices hãc exceptionẽ noluerunt admittere,pro eo q idem Io.in Ropheñ.& Elien.diœcesibus obtinet beneficia:quasi ex hoc domicilia haberet ibidem.quare dictus Ioan. sed.Apost.appellauit.appellatiõis causa fuit cõm ssa archiepo Eboracen.& eius cõiudicibus:sed primi iudices nihom inu sin negotio procedẽtes,inhibebant iudicibus appellationis,ne in negotio sibi cõmisso procederent.Vnde mandat Papa primis iudicibus q si ita est,in ipso negotio non procedant:quia non ipsi,sed iudices appellationis cognoscere debẽt ad quos iurisdictio debeat pertinere.Not.q inter iudices datos in principali causa,& Iudices datos in causa appellationis,non reuocatur in dubium quorum sit iurisdictio. Iudices enim appellationis cognoscere debent an sit legitime appellatum : quia nemo cognoscere habet de appellatione ab eodem ad superiorem interpositam,vt hic patet:sed superior ad quem appellatur.

1 Vide Ioan. And. infra de priuil. c. ex orc. in glossa super verbo item ratione possessionis.

b ¶*Concilij generalis.*]5.cap.proximo.

¶*Glossa seq.notat quòd habere ecclesiam vel prębendam, &c. tractans vbi dicatur quis habere domicilium.*

c¶*Domicilii.*]Ex hoc vr̃ q licet aliq̃s habeat ꝓbendã vel ecclesiã alibi,q ꝓpea non habeat ibi domiciliũ.Nã sola possessio domus quæ in ciuitate alia cõparat,non facit domiciliũ.ff.ad muni.libertus.§.sola domus,veruntã bñ potest qs habere domicilium in pluribus locis : dũmodo se in vtroq; æqualiter collocasse videat.ff.ad muni.l.assumptio.§.iuris prudẽtibus.& ℑ.de fo.comp.ex parte B. aliàs dr̃ habere domicilliũ,vbi maiorẽ partẽ rerũ suarũ possidet, & assidue cõuersat:& ibi debet rñdere.C.vbi sen.vel cla.l.senatores.Vel etiã vbi vendit, emit, ꝓtrahit, & festos dies celebrat.ff.ad munici.eius.§.r.rõne vero de qua agit, põt conueniri.ℑ.de fo. cõpe. sane. C.vbi in rem act.l. fi. & ex hoc forum sortit. ℑ. de foro cõpe.c. vlti.vbi numerant plura ex qb⁹ sortit quis forum.Et sic patet q dietæ istæ semper sunt cõputandæ respectu diœcesis, vbi est res de qua qs cõuenit. ℑ.de fo. cõpe. ex parte B.licet ítra illas habeat beneficiũ, vel q̃nq; inueniat,vt hic dr̃. Sed in psonali actione secus: qa põt cõueniri vbicũque habet domicilium.

d ¶*Inhibetis.*]Et male: quia postq̃ causa appellationis est cõmissa ex certa sciẽtia,iurisdictio priorũ iudiciũ est suspẽsa.ℑ.de offi.deleg.pastoralis.§.præterea.Sed iudex appellationis põt inhibere iudici à quo appellatũ est,ne in eadem cã ꝓcedat: vt ℑ.de offi. ordi: Romana.§.nec ꝓ eo.ver.fin. & §. à quib⁹. libr.6.[& ℑ. de appella. Romana.6.si aũt.ℑli.6.]

e ¶ *Sed dicti iudices.*] Nã iudices appellatiõis debẽt cognoscere an sit legitime appellatũ : & si legitima est appellatio,ipsi cognoscant,aliàs remittãt partes ad priores,iudices,in expensis condẽnando appellantẽ. ℑ.de app.vt debitus.et c.cum speciali.Et ita q̃n iudices ad appellationẽ dati sunt,semꝑ debent cognoscere de hmõi iurisdictione:nec conuenire cũ priorib. , sicut q̃nq;vidi fieri. Illud enim habet locum q̃n diuersi iudices contendunt se habere iurisdictionem principaliter.ℑ.eod. pastoralis.Ber.

*Capitulum.*Diuiditur.Nam in prima ponitur facti narratio pplexitatem conquerentis continens.In secunda definitionis commissio illam tollens.Secunda:ibi, *Quocirca.*Ab.Sic.

CASVS.Callimachus clericus spetrauit litteras monitorias ꝓtra capm sanctæ crucis Cameracen.sup obtinẽdo beneficio in eadẽ ecclesia:et deinde ꝑceptorias obtinuit ꝓtra eosdẽ.B. clericus ꝓtra capm idẽ sup cõsimili beneficio in eadẽ ecclesia sibi cõferẽdo,ad archidiaconũ Tornacen. et ad eius collegas litteras executorias impetrauit:q monuerũt capm sanctæ crucis,vt dictum B.reciperent in canonicũ et in fratrẽ:à quib. iudicibus capm appellauit: sed iudices nõ obstante appellatione tulerunt sniam suspensionis in eosdẽ:postmodũ dictus Callimachus litteras executorias⁹super executione mandati pro ipso facti ad alios iudices impetrauit : q tulerũt snias suspensionis et excõicationis in eosdẽ.capm sanctæ crucis factum istud significauit dño Papæ. Papa mandat ẽpo et archi.Legionen. vt illum in canonicũ recipiant,et bñficium assignent ei qui prius mandatum apostolicũ ꝑdicto capitulo reportauit,relaxãtes snias ꝑdictas iuxta formã ecclesiæ,sup ꝓbendali beneficio alteri silẽtium imponendo.Not,qui primo mandatũ Apostolicum repsentat super beneficio,debet beneficium obtinere: sicut seruatus in litteris super controuersiis impetratis.

¶*Gl.seq.signat contraria,& soluit&opi.ponit solutioni contrariã.*

f¶*Prius.*] Et ita q̃ præuenit 2 alium,ille obtinet, ℑ. de appellatio. vt debitus.ibi,prius quam.in gl.& ℑ.eo. abbatem. et simile. ff. de procu.pluribus.et ℑ,de procur.non iniustè:vbi potior est cõditio occupantis.et simile ff.de verb.obl.si Titius.Sed vr̃ q ille pro quo fuit prius lata snia deberet obtinere:nõ ille qui primo ꝓsentauit rescriptum,sicut si quis à plurib.conueniat ex noxa eiusdẽ serui, non ei qui primo egit:sed ei qui ad snĩam prius puenit , dẽt dari. ff.de noxa.si qs à multis.sic etiã in actione de pec.ff.de pec.si vero adhuc

¶Nisi forte de illis personis exiterit,à quibus non debet exigi [a] de iure mandatum.

¶Honorius iij.Cantuarien.archiepiscopo,& coniudicibus suis.

¶*Si occasione duorũ rescriptorũ vnius sci licet in causa principali, alterius in causa appellatiõis cõtenditur:nõ iudex sup principali.sed deputatus super appellatiõe,cognoscere debet de validitate appellationis.*

CAP. XXIX.

ij Dilectus filius I. Sarracenus clericus exposuit coram nobis,quòd cũ Iordanus clericus Dumelien. † ipsum super ecclesia sancti Nicolai Dumelien. † coram vobis auctoritate litterarum nostrarum traxisset in causam:ex parte ipsius I. fuit excipiendo propositum, quòd auctoritate ipsarum litterarum non poterat cõueniri,eo quòd vltra duas dietas à diœcesi(vbi prædicta ecclesia erat) contra statuta concilij generalis [b] (de quo in eisdem litteris non fiebat mẽtio)distabatis †. Et quia huiusmodi exceptionẽ admittere denegantes, procedebatis in causa(pro eo quòd idem I.in Ropheñ. & Elien. diœcesibus beneficia obtinet, quasi ex hoc ibi domicilium [c] intelligeretur habere)ipse ad nostrã audientiam appellauit:& infra. Cumque idem I. appellationem interpositã prosecutus , ad Eboracen. archiepiscopum & eius collegas, super præmissis litteras impetrasset:vos in causa ipsa nihilominus procedẽtes,eisdem iudicibus ne in commisso sibi procedant negotio, inhibetis [d]. ¶Quocirca mandamus quatenus (si est ita) causæ supersedeatit eidem, cũ non vos, sed dicti iudices [e] cognoscere habeant ad quos iurisdictio debeat pertinere.

† In nõnullis manuscript. legit. citabatis.

¶Idem ẽpo & archidiacono Legion.

¶*Si plures impetrãt in eadẽ ecclesia, statur datæ,vt primus impetrans præferatur & solus admittatur.Ita cõmuniter summant doct. Et procedit istud summarium secundum opinionem communem, quæ ho die inualuit propter iura noua.*

CAP. XXX.

CApitulum † sanctæ crucis Cameracen.exhibita nobis petitione monstrauit,quòd Callimacho clerico super præbendali beneficio in eorum ecclesia obtinendo , litteras nostras ad eos prius [f] monitorias, & demum præceptorias impetrante,B.clericus contra eos super consimili [a] beneficio in eadem sibi ecclesia conferendo, ad I. archiepis. Tornac. & eius collegas,de prędictis litteris nõ habita mẽtione [b], executorias à nobis litteras impetrauit:qui post appellationem [c] ad nos interpositam,in eos suspẽsionis [d] & † excõmunicatiõis sentẽtias protulerunt:ac dictus C. super executione mandati pro eo facti,ad alios obtinuit scripta nostra,qui tulerunt suspẽsionis & excommunicationis sententias in eosdem. ¶Quocirca mandamus,quatenus eo recepto in canonicum & in fratrem,assignatoque sibi beneficio prębenda li : qui ad eos prius mandatum Apostolicum reportauit,præfatas sententias [e] iuxta formam ecclesiæ relaxetis [f]: alteri super prębendali beneficio in eadem ecclesia silentium imponentes.

† In multis manuscrip. ita:in eos su spensionis sententias protulerũt.

† Dictio, capitulo collegio. mile cap. hoc.c. inter alia. & cap. quod in duobus.de sententi.exc õis.

¶Idem Bituricen. archi. Apostolicæ sedis legato.

¶*Si habens litteras Papæ ad beneficium,*

adhuc. Forte idẽ posset dici hic.ille enim obtinuisset qui prius receptus fuisset.arg.ℑ.de ꝓben.dilectus 2.sed hic neuter ad snĩam venit.Hic possũt assignari multa ꝓtraria.ℑ.de offi.dele.ex parte 1. & eo.tit.cæterũ.& multa cõsimilia.Sed iura illa hodie correcta sunt p id qđ habes ℑ. de appel. vt debitus.& p id qđ dicit hic. De hac materia dicas vt dixi s. eo.c.1.Sed illa decre.ex parte.ℑ.de offi.dele. loquitur in alio casu , cũ iam litteræ sunt primo ꝓsentatæ ante ꝓsentationẽ secundarũ. & ita concordat cũ ista. Alij dicunt , & forte bñ, q primæ litteræ valent,& non secundæ:qa de primis nõ faciũt mentionẽ,si primus spetrãs nõ fuit negligẽs in ꝓsequendo ius suũ,& hoc constat,licet prius ꝓsententur secundæ: dũ tm̃ non recipiatur secundus ante præsentationẽ priorũ:& ita cessãt ꝓtraria. Sed si prim⁹ nõ ꝓsequatur suũ dolo vel negligẽtia cũ ꝓsequi possit, valebũt secundæ , licet de primis non faciant mentionẽ. secus in rescriptis ad lites obtẽtis vbi p solicitudinẽ ꝓsentantis ꝓditur primum rescriptũ,licet secundũ de primo nõ faciat mẽtionẽ. ℑ.de app.vt debitus. ibi enim remanet ius saluum vtriq; impetranti.

¶*Glo. seq .recitatur per obiectionem,& soluit.*

a ¶*Consimili.*]Ergo nõ super eodem beneficio sed diuersis:aliàs nõ diceret,cõsimili:quia si consimile,ergo aliud, & non idem vterque istorum impetrauerat,vt ei prouideretur in beneficio ꝓbendali:sed non sup vno,sed ita simpliciter:quia nihil est idẽ,cui simile est. arg.ff.si mensor fal.mo.dixe.l.1.§.hæc actio.

¶*Glo.sequens obijcit & remittit.*

b¶*Non habita mentione.*]Per hoc videbatur q litteræ nõ valebãt. ℑ.eo.cæterum.& ℑ.de offi.deleg.ex parte 1. Sed primæ ibi iam fuerant præsentatæ ante præsentationem secundarum:& sic non cõtradicit:sed concordat huic no.Et etiam non obstat c. cæterum.

¶*Glossa sequens arguit,& remittit.*

c¶*Post appellationem.*]Vnde videtur q sententia postea lata non tenuit.ℑ.de senten.excõ.p tuas.Sed ꝓtra dicitur ℑ.vbi dicit,sententias præfatas relaxetis:sed ibi dicitur ratio quare tenuit sentẽtia. Vel intellige q ex iusta causa appellatũ est:quia forte litteras alterius receperant,vel aliam iustam causam allegauerunt:& sic nõ tenuit sententia.Vel dicas vt in vltima notula.

¶*Glossa seq.alleg.quinque concor.obiicit & soluit.*

d¶*Suspẽsionis.*]Arg.q suspẽsus pôt amplius suspẽdi.sicut excõicat⁹ potest excõicari.3.q.4.Engeltrudã.& 11.q.3.excellentissimus. 12. q. 2.de viro.& ℑ.de Iud.& Sarra.ita quorumdam.in fi.vbi de hoc.

e¶*Sententias.*]s.excõicationis & suspensionis latas ꝓximo.cap.

¶ *Glo.seq.obiicit,& tripliciter soluit.*

f¶*Relaxetis.*]Ex hoc patet q snia suspensionis post appellationẽ lata tenuerit.Sed vr̃ q appellatio tenuit,ex eo q ei tm̃ q litteras primò ꝓsentauit prouidere deberet,& nõ illi qui secũdo ꝓsentauit litteras suas,ꝓtra quẽ fuit appellatũ. Dicas q ideo tenuit snia nõ obstãte appellatiõe,qa nõdũ ꝓuiderat alicui illorũ, & in litteris cõtinebatur:si alium ad mandatũ nostrum non recepistis. hæc enim clausula[nisi de mãdato nostro eadẽ ecclesia in receptione alterius fuerit grauata]erat in vtriq; litteris inserta , vt patet in integra.sed ipsi nõ receperãt adhuc,vnde nõ tenuit appellatio cũ nondũ cõpeteret eis exceptio.Vel dicas,si vis:ꝑdictas snias relaxetis,ad cautelã quantũ ad illã snĩam,q̃ lata fuit post appellationẽ, q̃ legitima fuit quãtũ ad aliã latã pro Callimacho, vbi appellatio non præcesit.tenetur proprie illud verbum, relaxetis.Et sic proprie & improprie simul illud tenet. simile 28. dist. presbyterum. 63.dist.in synodo.Quid si ꝓsentatione p aliquem illorũ facta ipsi capitulo alij iudices post app.excõicauerũt?Vr̃ q teneat appellatio,qa ex quo alius ꝓuenerat,ius habebat. Vnde si capitulum ap

pellauit cõtra secundo ꝓsentãtẽ,bñ vr̃ tenere appellatio:quia dẽt ꝓuidere q primo ꝓsentauit:vt hic dicit,& ideo absolutio ad cautelã fieri dẽt.Sed nõ credo:quia quoties aliqui absoluunt ad cautelã,illud exprimit.ℑ.de appel.ad ꝓsentiã,ℑ.de test.veniens.in fi.vn de prima rõ verior vr̃. Vel intelligitur tm̃ de sententiis illorũ à quibus nõ est appellatum, & ita planum est.

ij *Ad audientiã.*]Diuidit , qa in prima ponit facti narratio. In secunda prouisio : ibi, *Fraternitati.* Abb.

CASVS. Quidã ꝓtrauit litteras a se,Apo. vt ꝓuideat ei in ecclesiis alicui⁹ diœcesis subiectis.tandẽ recipit annuas pẽsiones , seu alia beneficia,& destitit ab earũ in petitione:& renunciauit bñficio litterarũ.postea impetrauit alias litteras sup sua ꝓuisione,nõ faciẽtes mẽtionẽ de aliis,vel de pẽsione vel renũciatione. significatũ fuit hoc dño Papæ. mandat Papa archiepo Bituricen.cõtra illos q post tales litteras prius vẽditas , alias impetrant non faciẽtes mentionẽ de aliis,ac ét impetrabũt de cætero, q decernat eos carere oĩ commodo litterarũ: nec ꝑmittat ecclesias p tales litteras vexari,renocando in irritũ quic quid illarũ auctoritate inuenit factũ esse. Not. q teneat facere quis mẽtionẽ de litteris quibus renũciauit:sed illud cõtingit,quia vendidit illas.& ita quasi beneficiati reputant quãtũ ad impetrandũ:quia gratiã sibi concessam vendere non debebãt.

† Ergo pẽnio super beneficio, non videtur posse dici beneficium,cum sicut diuersa hic ponãtur. addec. quãuis. de ꝓben.ib.6

† Contius hic,vendicatas legendũ monuit,sed in omnibus manuscr. vẽditas inuenio,id est tali pacto renunciatas.

g ¶*Pensiones.*] huiusmodi pensiones quæ in fraudẽ fiunt de prouentibus ecclesiarum, prohibitæ sunt in concilio generali. ℑ. de præben.extirpandæ.in fi.& ℑ.de collusione.audiuimus.

¶*Glo.seq.quærit,argu.pro vacillando.soluit contrarium.*

h ¶*Renunciantes.*]Sed nunquid continet simoniã hmõi renũciatio? Vr̃ q sic,cũ ex litteris habet ius ad petẽdũ bñficium spirituale:& in talibus oĩs pactio & ꝓditio cessare debeat.ℑ.de pact. c.vlt. & 1.q.2quã pio. Posset dici q non est simonia:quia ea quæ præcipiuntur à iure,licite deducunt in pactum etiã in spiritualib.ℑ. de electione.significauit.in prin.& in glo.2.& 18.q.2. Eleutherius. in prin.& in gl.1.& istud est de iure q renũciet litteris si vult habere beneficium:sed si habet etiã beneficiũ,posset deduci in pactũ q ei renũciaret si vellet aliq̃d aliud bñficiũ obtinere: quia vtrũq; habere simul non potest. ℑ.de ꝓb.cũ non ignores.Et ꝑm hoc exponẽ,venditas,i.cũ tali pacto renũciatas.Vel potest dici q simonia fuit:qđ hic nõ negat.Vel dic q non fuit simonia ꝓp hoc cõmissa, qđ est æquius:cũ nullũ ius speciale habuerit per litteras illas.Ber.

i ¶ *Mentione non habita.*] Et ideo non valent.ℑ.eo.c.proxi.& ℑ. eod.tit.ad aures.&.c.cum adeo.

¶*Gl.seq.primo q̃rit de reuocatione ꝓcessus facti p rescriptũ surrepti tiũ.secundo alleg.pro,inducẽs tria ca.& rationẽ quã fortificat:soluit etiã obstaculũ,& inducit tria similia:tertio alle.4.in cõtrariũ.quarto ponit opi.1o.quinto so.dist.inter rescripta ad lites,& ad beneficia.*

k ¶*In irritũ.*]Sed q̃ritur an gñaliter sit verum,q quicquid fit per litteras tales surreptitias,debeat reuocari?Hoc manifeste ꝓbatur in capitulo isto,& est simile ℑ.eod. cum dilecta.&c.cõstitutus. & hoc ideo, quia per litteras tales iurisdictio non vr̃ dari.ℑ. de offi. vica.sua nobis,&.35.q.9.veniam. in prin.ibi, surreptum huic sedi. & c.sententiam.& reuocatur etiam quod fit altera parte absente: vt ℑ.de re iud.cum olim.§.post hæc.& ff.de iudi.l. fi ꝓtor. §. Marcellus.Nec obstat si dicas q post snĩam non admittat exceptio, 3, q.6.c.2.§.exceptio.& ℑ.de re iudi.inter. 1 Sed illud non habet locum in exceptionib⁹,in quibus agitur de falso,ℑ.de ꝓc.in nostra. in fi.& ℑ.de prob.licet.§.post hæc.cum enim p tales litteras nõ receperint iurisdictionẽ,quicquid p eas factum est,non tenet.& est sim. qa replicatio omissa ante snĩam ex causa ꝓbabili,post snĩam proponitur.ff.qñ ac.de pecu.annalis est.d.l.quæritũ,multo fortius de reivendi.

1 Si intelligas in impetrando, planũ est: si ꝓsentando, falsum est: nisi qñgratiæ sunt æquales:& pcurat quis sit primus infra eod. penult. lib. 6. Ioan. And.

1 Vide tex. cum glo. in l. peremptoria. C. sent. rescin. non post & in l. officium ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

exceptio. ad idem facit ℸ.de re.iudi.ad ꝓbandum.arg.ℸ.de despō. impu.ad dissoluēdū.in fi.sed illa decr.aliter intelligitur.Et ꝓtra vī ꝙ ꝓ tales litteras det iurisdictio,licet possint elidi ꝓ exceptionē: vt ś.eo.nonnulli.dictum est.arg.ff.de bo. pos. ſm tabulas.l.pen.§. testamento. vnde non potest dici retro iudiciū nullū fuisse:vnde si aliquis sciuit sibi cōpetere exceptionem,& non excipit, sibi imputet.si nescīuit,prætextu exceptionis post repertæ, sniа nō retractetur. ℸ.de re iudi. inter. & c. suborta.Ité libertas per falsos codicillos data non reuocaī.ff. de manu.testa.cū ex falsis. & legata pstātur,licet testamentū sit falsum. ı ff. de hære, insti, l. vlti. Circa istam materiam dicebat Io. ꝙ snia lata per tales litteras tenet, nisi releuetur ꝓ appellationē vel supplicationē, sed retractanda est ꝓ in integrū rest. Vel si vis dicere ꝙ ꝓ tales litteras nulla datur iurisdictio, non est necessaria restitutio:quia ipso iure nulla est snia. ℸ.de offi.vic.sua nobis.Tu dicas ꝙ tales literæ nō sunt irritæ ipso iure,sed possūt annullari ꝓ exceptionē,vnde si à principio huiusmodi exceptio ꝓponatur, si aliquid fiat ꝓtra,totū reuocaī:& sic loquitur ś.eo,cōstitutus.& c.cū dilecta.Si aūt ꝓ cōsensum partiū tacitum vel expressum ꝓcedatur,& detur snia,tenet quidē & valet,cū sit lata à iudice suo:nec ꝓtra ius cōstitutionis:vt 2.q.6. c. ei qui.§.definitiua.& ℸ.de re iud.cum inter vos,nisi fuerit appellatū vel supplicatū.35.q.9.veniā.& c. snīam. & C. de prec. impe. offe. Auth, quæ supplicatio.Et in causa appellationis vel supplicatiōis potest opponere de surreptione.& si ostēdit se ignorasse,bene auditur,& poterit hoc probare ꝓ iuramentū,qa hoc aliter de facili probare nō posset.ℸ.de testi.ꝓsentium.& ℸ.de excep.pastoralis:& hoc intelligo hic,si eis ignorantib.de prioribus litteris receperūt istos ꝓ litteras secūdas.arg,ad hoc.ℸ.de ꝓb.dilecto. Vel potest dici ꝙ aliud sit in beneficiis:ꝛ qa beneficiū nō potest possideri nisi canonice habeaī:ℸ.de institi.ex frequētib,sed isti ꝓ fraudē obtinuerunt,& ideo iniuste,& si primā ecclesiā habuissent quo ad titulū, secundā habere nō poterāt,nisi dispēsatiue,ℸ,de elect.dudū decr. Greg.& ideo necessaria fuit sciētia Papæ in impetratiōe litterarū taliū.ℸ.c.prox.qa Papa ꝓ aliquo hñficiato nō scribit ex certa sciētia,qn faciat mētionē de primo hūficio,ś,eo.postulasti, in aliis bñ tenēt ea q̄ fiūt ꝓ tales litteras:ex quo tacitevel expresse approbāt litteræ. ℸ. de offi.deleg.ex parte 2.nec eo ꝓtextu posset appellari.

IN *nostra*.]Decre.ista intelligi potest duob. modis. Primo de iis qui simul impetrāt binas litteras:& hoc amicat principio. Alio modo de iis qui iam recepti per primas impetrant secundas litteras:& hoc amicatur fini.Et secūdum intellectum quem tenet hic Ioan.Cal.& dñs Flo. potest sic summari. Suppresio iuris ad rem, vitiat rescriptum beneficiale.h.d.In hac decr.primo ponitur facti narratio,ex qua resultat quæstio,Secundo:ibi;*Mandamus*.ponitur mādatum,Tertio:ibi,*nisi de receptione*.ponitur exceptio.Ab. Sicu. CASVS,Quidā impetrant plures litteras vt in plurib. ecclesiis admittantur,non facientes de aliis,in aliis litteris mentionem:& sic quasi recepti in ecclesiis, q̄uis nondum habeant beneficium, alias tñ ecclesias sup receptiōe sua siue ꝓsitione impetūt, & molestāt.Ista ꝓposita fuerūt in ꝓsentia dñi Papæ: vnde mādat archiepo Mediolan.vt faciat istos esse contentos ecclesiis in quib.taliter sunt recepti,nec ꝓmittat ab eis occasione huiusmodi litterarū molestari:nisi de receptione sua faciāt mentionē.Not.ꝙ receptus in canonicum & in fratrē,licet adhuc nō sit beneficiū assecutus, reputatur beneficiatus,ita ꝙ de hoc tenetur facere mentionem.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.*

a ¶ *Mentionem*,]Et ideo vī ꝙ secūdæ valere non debeāt.ś. c, proxi.& ś.eo.cæterū.& c.ex parte.2.& ℸ.de offi.deleg. ex parte. 2. sed in pēdenti est q̄ valeant,si ante ꝓsentationē primarū secūdæ fuerint impetratæ:tūc enim valebūt q̄ prius fuerint ꝓsentatę:vt ś,eo, tit.c.capitulum,& ℸ.de appel.vt debit⁹, postq̄ vero receptus esset ꝓ primas,non valerent secūdæ:vt ℸ.sequitur. Præterea quia Papa nō intendit ei ꝓuidere in plurib. beneficiis,nisi in secūdis litteris mentio fiat de primis,ℸ. eod.c.si proponēte.etiam si modicum esset beneficiū primum.ℸ.de ꝓben.cū teneamur. Sed quid dices si primæ litteræ annullatæ sint ꝓ exceptionē, nūquid valēt secūdæ, licet de primis non faciant mentionem?Dico ꝙ valent secundæ si nondum essēt ꝓsentatæ:quia potius ad cautelā impetratæ videnī: vt si non posset beneficium consequi p primas,vteretur secundis, sicut consueuit dici in rescriptis.ś.eo.ex tenore.& verba cum effectu intelliguntˉ.ℸ.de cleri.nō residen.relatum. vnde cū nihil obtinuerit p primas,valent secundę,qa hæc fuit intentio Papæ,vt per literas suas beneficiū cōsequeretur:& hoc satis innuitur ex eo ꝙ dicit; eos facias esse cōtentos ecclesiis in quibus recepti sunt.

¶ *Gl.seq.obiicit & soluit.*

b ¶ *Beneficium sint assecuti.*] Si enim nondum sint ecclesiasticum beneficiū assecuti, quare non valent litteræ istæ secūdæ,quia qui beneficiū ecclesiasticū nō est consecutus, potest pro beneficio litteras impetrare.ś.eod.cū adeo. & ℸ.si proponēte?R.ideo, licet beneficium nondum sit assecut⁹;tñ ius canoniæ per ꝙ in breui beneficium est habiturus,ex dñi Papæ mandato est consecutus:& pro beneficiato iam reputatur:vnde de hoc in suis litteris tenebatur facere mentionem,si iam erat receptus.

† In multis antiquis ꝙs & abbati Compendien.

iij EX *parte decani*.] Sic summatur ſm intellectū satis notabilē. Quicquid ꝓcurator reuocatus,& de hoc certificat⁹ in iudicio facit in fauorem dñi,non tenet,licet reuocatio ad notitiā iudicis vel aduersarij non puenerit:secus si illud tendit ad cōmodū aduersarij, hoc dicit.In prima ponitur facti narratio. In secunda iudicum instructio:ibi, *Quia vero*.Abb.Siculus.

GASVS.Canonici Lauduneñ.habebant priuilegium à Romano Pontifice,vt possent excōicare oēs sibi iniurias inferētes, vel sua bona detinētes:ratione cuius quidam.I.nobilis ab ipsis fuit excōicatus:sed appellauit ad Papā. Procuratores vtriusq; partis missi sunt ad Papā.Dū ibi essent,& examinaret negotiū:istę.Io. habuit suum procuratorē suspectū,quia forte erat amicus canonicorū, vel canonici aliquid ei promiserāt:vel habebat filiū, cui canonici promiserāt dare aliquā capellā,vel beneficiū.reuocauit igitur suū procuratorē,& misit ad eum suas litteras reuocatorias,ille procurator suus celauit huiusmodi litteras,& non manifestauit neq; iudici,ś.Papæ,nec parti aduersæ,ſprocuratori istorum canonicorū. Ambo procuratores considerātes ꝙ negotiū non posset cōmodè discuti in curiaRomana , qa difficile fuisset illuc cōuocare testes, vel pp nimios calores in vrbe Romana existētes, voluerūt impetrare,& de facto impetrauerūt literas ad vnum epm, & vnū abbatem in Picardia.Erat aūt reuocatus(vt diximus)procurator istius Ioan.Præsentauit litteras iudicibus,quib.cōmittebatur causa iudices citauerunt partes,ſ.canonicos,& istum Ioan.Excepit Ioā.ꝙ virtute istarum literarū non poterat conueniri,cū essent impetratę à suo ꝓcuratore reuocato.Et dixit:Ego credo ꝓcuratori meo ꝓ suum iuramentum si fueri reuocatus,an non.Rnderunt ad hoc canonici,ꝙ illa reuocatio non ꝓuenerat ad notitiā eorū,vel saltē eorum procuratoris,nec etiam ad notitiā iudicis.ſ.Papæ:rōne cuius non valebat.Iudices interlocuti sunt ꝙ hoc nō obstāte ꝓcederent.ille Ioan,non appellauit à snia,sed vidēs hoc,obstupuit,& dixit:Postq̄ reuocatio facta ꝓ me nō tenuit:ergo prouidebo mihi.Ecce quid fecit:obtentis dilationib. ad faciendum negotium suū,dixit suo procuratori , qué iā reuocauerat:oportet te ire Romam celeriter & impetrabis mihi literas alias directas ad istos iudices.Bene.dixit ꝓcurator,fiat,iuit,obtinuit,& rediit,& apportauit litteras faciētes mētionē de primis ꝓ quas iter alia mādabat vt isti duo iudices epꝰ & abbas examinarēt ꝓcessū vsq; ad snīam exclusiue. & pro snia definitiua remitteret ad Rom.Pont. Fuerūt ꝓsentatæ iudicibus istæ litteræ,vt procederent ſm eas, & non ſm priores.Pars canonicorū se oppoſuit cōtra huiusmodi litteras,& dicebat ꝙ non valebāt:qa erāt impetratæ à ꝓcuratore reuocato, qđ ipsemet Ioan,iam in iudicio confessus erat,& etiā extra iudiciū erant impetratæ:quia iudiciū(vt patet supra)erat in Picardia corā illis duobus,& fuerunt impetratæ in curia Rom. & sic extra iudicium.Dicebat Iste Ioan.vos noluistis admittere reuocationē quo ad alias litteras,sed bene quo ad istas:ego nihil cognosco in hoc.Dicūt ei,in primis reuocatio nō fuit nobis nota, bene aūt in secūdis,qa tu ipse cōfessus es in iudicio te reuocasse tuū ꝓcuratorē.Sup hoc cōsultus Papa dicit ꝙ iudices procedant ſm priores.& non ſm posteriores imptratas ꝓ procuratorem istius Ioan. iam reuocatū.Iste est casus ad lōgum clarus & facilis,qui optime declarat istam decretalē,quæ aliās pp nimiam intricationē plena difficultatis erat. Panormit.Not. ꝙ reuocatio ꝓcuratoris dati ad lites

lites ꝓuenire debet ad iudicē & aduersariū,aliter non tenet revocatio :& valent ea q̄ cum tali procuratore facta sunt in iudicio. Ité reuocatio ꝓcuratoris dati ad impetrandum, siue ad negotia, debet peruenire ad ipsum procuratorē tantum. Ité nō valēt litteræ impetratæ sine speciali mādato dñi,hoc estverum nisi fuerit de illis ꝓsonis, à quib. de iure nō exigitur mādatum.

a ¶ *Indulgentiæ*.] Forte concessum fuerat capitulo Lauduneñ. vt si qs in eorum manifestam offensam incideret , ꝙ illū possent excōicare. similem indulgentiam habes ℸ.de verb.sign.ex parte.1 vbi concessum erat canonicis Carnoteñ.quòd nemini licitū esset absoluere excōicatos pro ecclesia Carnotensi,nisi satisfactione ꝓmissa pro emenda.

b ¶ *Articulis*.]Qui fuerint alij articuli,nō habemus.

c ¶ *Contestata*.] Per procuratores datos ad totam litem.

d ¶ *Præter assensum partiū*.] Hoc solo nō valebāt literę posteriꝰ impetratę,ꝑter cōsensum partiū, ét si mandatum procuratoris nō fuerit reuocatū.ś.eod.cæterū. hoc tamen non fuit allegatum , vēl intellige de aliis litteris ad alios iudices prius impetratis:& ita planum est.

¶ *Glo.seq.ponit duas species falsi procuratoris.*

e ¶ *Procurator*.] Not.ꝙ qñq; dicitur falsus procurator,qui nunquam fuit,& talis nec dñm obligat,nec ꝓsoluentē sibi talis procurator liberat,nisi dns ratum habeat.arg. ℸ.de offi.deleg. cum olim. 1.& c.coram. ff. de iudi.licet. & ff. de condi.cau.da.si procurator falso.Dicitur etiam falsus procurator qui fuit,& non est:vt hic.& iste liberat ꝓsoluentē sibi pro dño ignorāte,sed dūm non obligat. ff.si cer.pet.l.eius qui in prouincia.& ff.de ſol.si quis seruo.De exceptione aūt ꝓcuratoria notabiī ℸ.de ꝓcurato. in nostra ꝓsentia.

¶ *Gl. seq. distinguit in reuocatione procuratoris,an fiat ante litem contestatam , vel post , & an procurator consentiat vel resistat:& ex hoc obiicit.& soluit.*

Procurator pp suspicionem reuocatur.

f ¶ *Propter suspicionē*.]Sic ℸ.de procu.in nostra.Propter suspicionem potest procurator non solū ante,sed etiam post litē cōtestatam remoueri.ff.de ꝓcur.ité si suspectus. puta si affinitate aliqua aduersario coniungatur.ff.eo.aut affinitate. aut si familiaris fiat aduersario.ℸ.de offi.deleg.insinuāte.& quoties noua causa superuenit.ff.eo.si post datū.& hoc post litem contest.sed causa cognita.ff.eo.post litē.& l. quæ oīa.& hoc verū est,si ꝓcurator cōtradicat,secus si cōsentiat:quia tūc fine causæ cognitione remouetur. ℸ.de procu. auditis.& ante lit.cōtest.nulla causa interueniente.ff. eo.ante litē.Quare ergo non reuocatur quicquid factū fuit ꝓ talem procuratorē?Ratio satis est in euidenti:quia huiusmodi reuocatio non peruenit ad aduersariū vel ad iudicē:vt ex aduerso pro ponebatur:vt ℸ.sequitur.& ideo quicquid cū ipso factum est, valet quousque reuocatio sit nota aduersario vel iudici. ℸ.de procu. mandato. 2 nec ille probauit ꝙ reuocatio mandati ad aduersariū vel iudicē puenisset:& ideo recte interlocuti sūt iudices se debere ꝓ huiusmodi litteras ꝓcedere& ille nobilis sup hoc acquieuit interlocutioni,ostēdendo alias litteras impetratas ꝓ eundē procuratorē,quæ nō valent si reuocatio ad ipsum procuratorē puenit.Ad hoc ergo vt reuocatio teneat,necesse est vt ad aduersarium vel ad iudicē ꝓueniat.ℸ.de ꝓcu.mandato.& ibi dicemus de hoc, & hoc in iudicio , secus extra iudicium : vbi sufficit ꝙ reuocatio ꝓueniat ad ꝓcuratorē.& postea non valet qđ facit in ꝓiudicium dñi,sed bene valet qđ facit antequam reuocatio ad eum ꝓueniat. vt ℸ.colligitur.versi.si reuocatio,& c.ff.mandati.si mandassem.

¶ *Gl.seq.alleg.v.concor.& duo contraria.Item obicit.& soluit.*

g ¶ *No valere dicebant*.] Et merito:quia ipse nobilis hanc allegationē ꝓtra aduersarios allegabat,ergo ꝓtra se illā recipere teneba tur.19.dist.si Romanorū.§.1.& in gl.suffragari.& 4.q.3.c.fi.ad fi.si qs testibus.& 9.dist.neq; quorumlibet.& 3.q.8. c. 1, §. cuius in agendo.& ℸ.de censib.cum olim.arg.ꝓtra.37.dist.si quid veri. & dist. 10. lege.Et ita ex ꝓpria confessione probat secūdas litteras nō valere:cui confessioni standū vī:sed non est verum nisi reuocatio mādati ad ꝓcuratorē puenerit:vt ℸ.sequitur.& ff.man.si mandassem. arg.ꝙ non sufficit reuocare mādatum , nisi reuocatio ꝓueniat ad procuratorem:vt patet hic,& in l.ꝓdic. si mandassem. & ita potest habere ratas litteras anteq̄ reuocatio ꝓueniat ad ꝓcuratorē,licet cōfiteaī se reuocasse mandatum,non tñ confiteī reuocationē ꝓuenisse ad procuratorem,vnde debet illud ꝓbare:vt ℸ. dicit. Et ita patet ꝙ primæ etiam non debeant valere si ꝓbetur ꝙ reuocatio ad ꝓcuratorē puenisset : & tñ dī ℸ.ꝙ valēt. Sed hoc ideo est: quia reuocatio nō ꝓuenit ad iudicem vel ad aduersariū.ℸ.de procu. mādato.& dī de hoc ś. eo.in illo c.& aliud est in iudicio, & aliud extra,vt dictum est ś. eo. nonnulli.§. sunt &c.alij.

† Concilij Lateranen. sub Innocētio 3 cap.37.

¶ *Glo.seq̄s notāt,quærit & remittit,quæstiōis dubium aperit.fol. ponit opinio.Io.item Vincen.& obseruantiam curiæ.*

† Vide l. sotutum. § fi. cum l. seq. ff de pig. act. & inl fi liusfa ff. de dona.

h ¶ *Sine speciali*.]id est, expresso, ſm Vin.Et ita patet hic ꝙ non valent litteræ sine speciali mādato , licet constitutio illa.ś.eo.nonnulli. male obseruetur,vt dictū fuit ibi: & sic confirmatur hic tenor illius cōstitutionis.Sed qualiter ꝓbabit quis litteras impetratas de mādato dñi?De hoc dictum est in illa constitutione, nōnulli. Si quis cōstituat aliquē procuratorē suum ad impetrandum,sufficit ostēdere ꝙ sibi dedit mandatum ad impetrandum. sed adhuc non vī sufficere,quia ꝙ hoc non constat ꝙ ille impetrauerit.nā alius potuit eas impetrare,& sic non sufficit ostendere tale mādatū, quia illud non probat impetrationē,quia nō probat hoc esse quod ab hoc cōtingit abesse. ℸ.de trāsl.inter corporalia. & C.vnde cognati.l.non hoc.& sic vī adhuc ꝙ necesse sit probare ꝙ ille procurator tales litteras impetrauit,qđ erit difficile ꝓbare:q̄d ergo erit? Dico ꝙ necesse est ꝙ ostendat siue probet mandatū, & ꝙ probet se ab illo recepisse litteras cui mandauit , siue ab alio pro ipso.& consulo ꝙ tam de mandato quàm de receptione litterarū ab illo ꝓcuratorē fiat publicum instrm,ad faciendum fidem in iudicio si ei obiiciatur.Et hoc credo verum tam in causa appellationis quā in litteris quæ impetrantur p simplicē querelam,licet Ioā.dixerit ꝙ non est ita in causa appellationis:qa ita bene possunt lites finiri ꝓ snīam suscitari p tales litteras impetratas fine mādato, vt ꝓ alias:acquiescēret enim forte snię si litteras nō haberet,& sic generaliter intelligo constitutionē.Hæc decre.& illa ś.eo.nonnulli. de iure sic intelliguntur.tñ satis credo sufficere iuramentum impetrantis cum vno teste ad faciēdum fidē sup impetratione litterarum,ex quo constat de mādato.ℸ.de ꝓcu.ex insinuatione.Vinc. dixit ꝙ generalis ꝓcurator sufficit ad hoc: 3 qđ est ꝓtra istā litteram & ꝓtra legem.ff.de offi.eius cui mād.est iur.l.1. sed ipse exponit,ſpeciali,id est expresso:qđ non vī verū:quia in generali ꝓcuratione nihil de impetratione exprimitur.& hoc dicit p legē quę potius ꝓtradicit.ff.de ꝓcura.procurator totorū.Sed si haberet generalem procurationē ad lites & liberā administrationē,satis credo ꝙ posit litteras impetrare,vt ff.de procu.procurator cui.ℸ.de procura.petitio.sed si haberet mādatum generale ad negotia tñ non credo ꝙ posit litteras impetrare ad lites,qa(vt hic dicitur) speciale mandatum exigitur in hoc casu.argu.l.prædictæ,procurator totorum. Curia tamen non seruat hoc quod hic & in cōcilio dicitur,nec daret litteras propter hoc appellanti.

3 Adde contra opinio. Vincen.pro gl.ꝙ si procurator habet generale & speciale mandatū, & producat speciale tantū, iudiciū est nullum. text.est in l. falsus, & ibi Bald. C. de fur.

i ¶ *Personis*,]puta liberi,parentes,fratres,affines,& liberti.ff.de ꝓcurato.sed & hæ personæ,quia & agere possunt pro talibus coniunctis personis, dum tamen cōtraria voluntas nō appareat.ff.de procura.Pomponius.§.vltimo.

4 Adde simile esse text. in l. 1. §. 1. ff. de exce. rei iud. & in l. generaliter. §. sub cōditione. ff. qs

¶ *Glossa seq.quærit.soluit,ponit opi.Innocen.*

k ¶ *Si reuocatio*.] Sed qs ꝓbabit reuocationē ꝓ puenisse ad procuratorem?

curatorem?In casu isto capitulũ Lauduñ.debet probare hoc,aliàs regulare est q̃ actor sẽp debet probare mandatũ,vt dixi ʒ. eod. c.nonnulli.Papa tñ ꝓrariũ dicit,q̃ reus debet probare q̃ non sint impetratæ ꝑ procuratorẽ,quia non est ꝓsumendum q̃ suam pecuniam iactet,& ita ꝑ ꝓsumptionem transfertur probatio in reũ.

¶ *Glossa seq. notat,quærit, arguit negatiue,soluit contrarium.*

a ¶ *Mandatum dominus reuocauit.*]Et ita idẽ est si mandatum fuerit reuocatum, ac si non habuisset mandatũ,immo plus,quia ꝓtra volũtatẽ dñi: quare litteræ non valent. Et ita patet hic ex littera sequẽti q̃ ratihabitio in tali casu locum nõ habet aduersario ꝓtradicente. Itẽ si ꝓcurator mãdauit hãc impetrationẽ alij,nunquid valebũt litteræ impetratæ per illum? Vt q̃ non, quia ꝓcurator ante lit.cõtest.alium procuratorem dare nõ potest.C.de procu. neque tutores.& l.nulla dubitatio. Tu dicas q̃ bene valent litteræ illę impetratæ ꝑ illum, cui ꝓcurator mãdauit.Et quod dr̃,procurator ante litẽ contestatam nõ potest alium ꝓcuratorẽ cõsti tuere, istud verũ est ad agendum:sed ad negotia ꝓcurator datus alij demandare potest. ff. man. si procuratorẽ. §. 1. & ff. de neg. gest. si quis mandato. & talis procurator bene committitur in curia,& consueuit dici in ꝓcuratione, i do tibi potestatem,vt aliũ possis(si necesse fuerit)constituere procuratorem.

† in vno anexi quo ita:in negotio isto.

† hæc duo verba: & aliis: desunt in antiquis.

† faceret.

† Vide l. à procedente. & ibi Bart. C.de dila.

1 Et hoc hodie obseruat communis vsus.

ADDITIO.Et tunc substituens reuocare nõ potest substitutũ qui suscepit mandatum,nisi habeat reuocãdi potestatem.de proc. is quis.lib.6.Ioan.And.

S*ignificante*.]Diuidit:quia primo ponitur appellantis narratio. Secundo appellationis commissio:ibi,*Ideoque*.Abb.

CASVS.Quidã noie R.ipetrauit litteras ꝓtra V.sub hac forma,Cõqueritur R.de V.Remeñ.diœce.sup quibusdam pannis.V. citatus coram iudicibus excipiendo proposuit,q̃ cum non esset Remeñ. diœce.sed Leodieñ.ꝑ huiusmodi litteras nõ poterat cõueniri, cũ de diœc.Leodieñ.nullã fecerint mentionẽ,& quia iudex hãc exceptionẽ admittere denegauit,V. ad sed.Apo.appellauit.Vnde Papa mãdat q̃ si ita est,reuocetur in irritũ q̃cquid fuit post appellationem attentatũ.Nota quòd significatio vnius noĩs nõ extendit ad aliud. Item error nominis vitiat rescriptũ,& idem in sequẽti cap.

¶ *Glossa sequens obiicit per sex rationes.& soluit.*

b ¶ *Non de Remensi.*]Sed vr̃ q̃ hoc sibi obesse nõ debuit:q̃a si hoc dixisset,nihilominꝰ litteras habuisset.ʒ.eo.sup litteris. q̃a ex quo de corpe cõstat,extrinseca nõ nocẽt:licet oĩa nõ exprimanť,j.de cõsan.& affi.tua nos.& ff.de rei vend.si in rem.in fi.Et certũ dr̃ sic ꝓprio noĩe,siue demonstratione q̃ vicé proprij noĩs obtiner, designetur,aut etiam digito ostendať.ff.si cer.pet.certum est.ff.de rei vend.si in rem.in fi.Sed iste ꝓsonaliter ostenditur,ergo vr̃ q̃ sit ꝑ litteras tales q̃diẽ̃dus.

2 Maxime, quia in principio causæ fauendũ est actori.ff.de iudic.si quis intentione. Ioan.And.

2 Præterea nõ debet ei talis error obesse,cum constet de errore,C.de iur.& fact.igno.error facti. Præterea falsa causa non perimit legatũ,siue falsa demõstratio.C.de fal. cau.adie.l.2.ff.de cond.& demon.falsa demonstratio. & j. de conuer.coniug. ex parte. 2. nec mẽdacium obligãtis impedit obligationem. j.de conuer.cõiug.veniens,Sed ista non prosunt:quia rõ illius decr̃,sup litteris.nõ habet locũ vbiq;.Nunquid si Titius appellet se Seium jn litteris,valebunt litteræ?q̃a si hoc dixisset Papæ,nihilominꝰ litteras habuisset,nõ ꝓdest eis talis ignorãtia siue error,immo nocet:q̃a litteræ nõ valebunt,vt hic dicit, & q̃a non cadit in iurisdictionẽ istius delegati:q̃a Papa nõ intendit dare iurisdictionẽ,nisi i hoiem Remeñ,diœce.& ꝓterea incõueniẽs videret si tales litteræ hic deberẽt valere huic: q̃a sic viderenť incertæ,q̃a V.alius diœc.Remeñ.ꝑ illas litteras posset conueniri:& ita vna clausula q̃ certa& determinata videret,posset trahi ad plures personas:q̃d esse nõ debet,q̃a gñalitas in hmõi litteris reprobat. ʒ.eo.ad hæc.& q̃a rescripta strícti iuris sunt. j. de offi.deleg. P. & G. & restringẽdæ sunt lites potius q̃ laxãdæ.ʒ.eod.nõnulli.& rõ illius decre.sup litteris.tũc habet locũ,qñ ex quo dictũ est vel tacitum;Papa citius mouetur ad dandũ vel denegandũ rescriptũ. j. e.ex insinuatione. & c. si ꝓponente.& ʒ.eo.cũ ãdeo.Sed hic nõ est ita.

quo mandatum [a] dominus reuocauit)in negotio† iuxta priorũ continentiã literarũ, nõ obstãtibus posteriorib⁹, ꝓcedatis.

¶ Idem decano, & magistro G.canonico Leodiensi.

¶ *Rescriptum impetratũ contra hominem alicuius diœcesis,nõ extenditur ad hominem eiusdem nominis,alterius diœcesis.*

CAP. XXXIIII.

SIgnificante V.nos noueritis accepisse,quòd cum R.contra V.Remensis diœcesis super quibusdam pannis,& aliis † ad iudices litteras impetrasset,idẽ V.excipiendo proposuit, q̃ cũ idem nõ de Remensi [b], sed de Leodieñ.diœcesi existeret,per huiusmodi litteras(cũ de diœcesi Leodieñ.non faceret†aliq̃ mentionem)conueniri de iure non poterat, nec debebat. Et quia exceptionem huiusmodi admittere denegarunt, nostrã audientiam appellauit.†¶ Ideo que mandamus quatenus si est ita,reuocato in irritũ,& cetera.

¶ Idem priori sancti Laudinensis,& succentori Rothomageñ.

¶ *Per rescriptum impetratum contra homines diœcesis.non possunt conueniri homines ciuitatis.*

CAP. XXXV.

ROdulphus clericus rectoꝛ ecclesiæ sancti Christofori de ciuitate Sagiẽsi, sua nobis insinuatione monstraui, quòd cum magister R. eum per quasdam litteras contra episcopum Sagieñ. & quosdam alios Sagieñ. diœcesis [c], super redditibus & rebus aliis impetratas à nobis, coram iudicibus super eadem ecclesia per generalem clausulam[quidam alij] conuenisset, idem rector proposuit excipiendo,quòd cum esset de ciuitate Sagiensi, & sub eadem clausula nullus de ciuitate ipsa intelligitur inclusus, conueniri non poterat per eandem. Et quia dicti iudices exceptionẽ huiusmodi recusarunt admittere, nostram audientiam appellauit. ¶Ideoq; mandamus, quatenus si est ita,reuocetis in irritum, & cetera.

¶ Idem abbati sancti Iacobi.

¶ *Si conueniendus per clausulam : moriatur re integra,successor cõueniri nõ põt.*

CAP. XXXVI.

SIgnificauit nobis comitissa Namuteñ. quòd cum mortuo comite fratre suo, ipsa in eius successerit comitatu,G. & B.per quasdam litteras Apostolicas cõtra Tulleñ. episcopum, & quosdam alios clericos, & laicos impetratas, eam coram iudicibus(ad quos obtentæ fuerant)super quadam summa pecuniæ, quam eidem fratri suo se mutuasse dicebant,per illam generalem clausulam [quidam alij](quia in prædicto comitatu successerat)conuenerunt:ex cipiẽte itaque procuratore suo, quòd cum adhuc frater eiusdẽ mulieris viueret [a], quando eædẽ litteræ impetratæ fuerunt, nec per ipsas dũ viueret [b] fuerat ad iudicium euocatus, earum auctoritate non poterat conueniri.Et quia iudices exceptionem non admittebant ipsius,nostram audientiam appellauit: & infra.¶Ideoque mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum,& cetera.

¶ Idem Abbati sancti Victoris.

¶ *Non valẽt litteræ executoriæ in quibus impetrãs falso dixit mõitorias præcessisse.*

CAP. XXXVII.

EX insinuatione episcopi Ambiañ. accepimus, q̃ I. clericus super eius prouisione, ad ipsum præceptorias,& postmodum ad vos † executorias contra eum litteras impetrauit: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus si nullæ monitoriæ sup hoc præcesserint, executoriis supersedeatis eisdẽ,dũmodo eædẽ executoriæ de monitoriis [c] fecerint mentionẽ: alioquin in executionis negotio, iuxta directum ad vos pro ipso mandatum, ratione præuia procedatis.

¶ Idem Nouiẽñ. episcopo.

¶ *Cessantibus clausulis in dubio Papa nõ intendit grauare eundem collatorem super prouisione duorum:ideo secundus impetrans repellitur, siue primus expectet, siue sit iam gratiam consecutus. hoc dicit secundum intellectum gloss.*

factus est prælatus post impetrationem:quia non dicitur proprie conueniri persona prælati,sed ecclesia.Io.And.in nouel.

E*X insinuatione*]Diuiditur in duas partes.nã primo ponit partis decisa querela. secũdo ,pusio:ibi *Quocirca*. Abb.Siculus.

CASVS.Quidam clericus nomine Io.impetrauit litteras prꝛeceptorias super prouisione ipsius ad episcopum Ambianeñ. & postmodũ ad iudices istos litteras executorias impetrauit cõtra episcopum supradictum , in quibus cum de monitoriis fiat mentio, episcopus proposuit corã iudicibus, q̃ super hoc nullas monitorias receperat:& cõsuetudo est ecclesiæ vel curiæ Romanæ, quòd præceptoriæ non dentur nisi monitoriæ præcesserint.Vnde ꝑ eas veritate tacita impetratas prouidere non tenebatur eidẽ.consultus Papa respondet,q̃ si super hoc nullæ monitoriæ præcesserũt, supersedeãt executoriis,dũmodo executoriæ de monitoriis fecerint mentionẽ:alioquin procedant per executorias iuxta traditã sibi formam.Not.q̃ si rescriptũ faciat mentionem alterius rescripti,primum rescriptum exhibẽdum est.Item ex hac decretali colligitur cõsuetudo Roma.Eccle.in beneficiis cõferendis, vt primo dentur monitoriæ,postmodum præceptoriæ, vltimo executoriæ: et tunc debet fieri mentio de monitoriis & prꝛeceptoriis.Aliquãdo tamen dat Papa monitorias litteras & executorias simul.

¶ *Glo.seq.reddit causam textus.ponit stylum curiæ,& arguit,*

c ¶ *De monitoriis*]Sic patet quòd executoriæ non valent facientes mentionem de monitoriis , vbi monitoriæ non præcesserint: quia veritate tacita sunt obtentæ,& falsitate expressa,vt facilius litteras executorias obtineret,tanquã si tacuisset veritatẽ exprimendo,executorias non habuisset:vt ʒ.eodem,super litteris.Itẽ si tacuisset alium de mandato Papæ fuisse receptũ,non valuisset rescriptum. infra eodem,mandatum.et cap.abbatem.quæ enim sint exprimenda in beneficijs impetrandis,dicetur infra eodem cap.si proponente,Quandoque tamen executoriæ prima vice cõcedun tur.supra eodẽ cap,capitulum sanctæ crucis, sed illud de speciali gratia.Sed ordo & cõsuetudo curiæ est,2 quòd primo monitoriæ, secũdo præceptoriæ,vltimo executoriæ cõceduntur.supra eodẽ, cõstitutus.Et est hic argumentum,quòd si quis in aliquo instrumento faciat mentionem alterius instrumenti,nõ creditur ei nisi exhibeat primũ.C.de eden.Authen.si quis.& infra de fide instrumen.cũ.& j.de offi.deleg.cum in iure.

Reſcripta non extenduntur ad ſucceſſores eorũ, cõtra quos fuerũt impetrata.

3 6. diſtin. ego Ludo. cur. & infra de ſent. ex. cõm.ſi ciuitas. lib.6. qui eſt diœceſi, & ciuitate intelligitur. quiex vic. ff.ad mun. cipalẽ.l.ſor mam. § ſi vero. ff. de cenſib.

1 Concor. tex in l. ad princ pi.& l. ſequẽ. & ibi Bar.ff de le ga.2. & in l. annua. §. 2. ff. de annu. lega.

† Loquitur abbati ſancti Victoris, ſubaudi , & collegio,aliàs non ſubaudiretur in plurali. cap. quam grauẽ. infra de crimine falſi.

2 Olim fuit, ſed hodie non eſt niſi ſecũdũ q̃ñq; in litteris õ ſcribunt ſuper receptione monialium. Io.And.

Mandatum Apostolicum.]Non intédit Papa eundé collatorem grauare de duobus,vbi pro secundo scribit cú clausula, [si pro alio nó est rescriptum,q huiusmodi gratiá prosequatur.]etiá primo tempore datæ vel præsentationis secúdi gratiam assecuto. In prima ponit dictum. In secunda eius rationem:ibi,*Cum super.* Abb.Siculus.

CASVS.Papa mandauit epo Nouiensi vt magistrum Silue. faceret recipi in canonicum et in fratré ecclesiæ suæ,si pro alio ibidé non scripserit, qui huiusmodi gratiam consequatur: sed eps iam alisú ad mãdatú Papæ receperat, qui beneficium in eadé ecclesia obtinuerat :dubitauit eps,vtrum tenetur prosequi mandatum Papæ, ex eo quòd dicebatur in mandato, [si pro alio non scripserimus qui huiusmodi gratiá prosequatur,]cú nullus prosequeret hãc gratiam , sed iam esset ,psecuta.Consultus Papa dicit, q ex quo aliú iam recepit ad mandatum suum, mandatú illud prosequi nó debet: quia nó est intentio Papæ grauare ecclesias su per receptione duorú. Nota q Papa p suas litteras non intendit aliquos grauate sup plurium receptione,nisi in litteris hoc dicatur.

¶*Glossa sequens obiicit & soluit.*

a ¶*Mandatum.*] Vr fatua hæc quæstio cum diceretur in literis:si pro alio nó scripsimus,qui huiusmodi gratiam prosequatur :Dubium potuit esse ex eo quod dicit:qui huiusmodi gratiam prosequatur , quia iam receperant alium de mandato Papæ,& fic non prosequebat:immo iá ,psecutus erat illá gratiá ex quo credebat ex verbo illo,prosequatur,q non competeret ei exceptio,cum iá esset receptus:multo fortius cópetebat(vt hic patet) 1 & cópetit hæc exceptio recepto mandato , si postea pro alio mãdetur,licet primus adhuc nó sit receptus.J.eod.abbatem.& ẽ.eod.capitulum sanctæ crucis.secus si esset repulsus.

1 Et sic præsés trahitur ad ,steritú. ff.de verb. sig. verbum erit.Io.An.

¶*Glo.seq.ponit duas opiniones,& primam approbat.*

b ¶*Super receptione duorú.*]Et ita habes hic.& J.c.proxi.&c. abbatem. q Papa non intendit aliquos grauare super receptione duorú:quare si scribit pro aliquo recipiendo in aliqua ecclesia:licet clausula illa,si pro alio non scripsimus,non sit ibi,tñ ,subintelligiť sicut illa,si persona idonea est.J.de elect.causam quæ.& sicut illa,si preces veritate nitãtur.ẽ.eod.c.2.quia nó est intentio Papæ grauare aliquos in receptione plurium : vt dicit hic.Alij dicũt in ,trarium:q in fauorem ecclesiæ ponitur illa clausula,si ,p alio nó scripsimus:quia si non opponať:nihilominus tenétur eũ recipere pro quo secúdo mandať.Sed ista littera(vt mihi)vr,ptradicit,& Papa consueuit illam exceptioné remouere dicendo , nõ obstáte si pro alio vel aliis scripsimus,sicut dicit,nõ obstante certo canonicorum numero iuramento firmato, vel quacunq; alia firmitate vallato.& ,m illos frustra apponitur,non obstante si pro alio,&c.

¶*Glo.seq.arguit.*

c ¶*Non fuerit intentio.*]Arg. q Papa p suas litteras nó vult alicui graue præiudiciú inferre.cf. J. de offi. deleg.,super eo,& J.de offi. or.licet.& J.de auctor,& vsu.pal.ex tuarum.& 9.q.3.nunc vero,& ff.ne quid in loc.pu.l.2.§.si q.s a principe,& §.merito.et J.de consue.cum olim,in fi.Item intentio mãdantis consideranda est.J. de præben. cum causam. et c. vlt.& infra de procu.petit. 2 & eadem ratio quæ mouet delegantem , mouere debet delegatum. supra eod.super litteris.

2 Vide tex. in l. talis scriptura.ff. de iega.1.

Litteris Apostolicis,] Diuiditur, q a primo ponitur mandatú q exequi iubet.Secúdo tollit exceptiona:ibi, *Nõ obstante.* Tertio exprimit causam:ibi,*Cum factum.*Abb.

CASVS.Honorius tertius mãdauit quibusdã canonicis per litteras monitorias,vt T.subdiaconum reciperẽt in canonicũ & in fratrem. demũ mortuus est dñs Honorius :præterea dñs Gregor. ix.successor Honorij,mãdauit p litteras executorias eisdé canonicis,vt dictum subdiaconũ reciperẽt in canonicũ, & sic fuit ceptus.postea vero idem Gregor.mandauit eisd & vt G.clericũ reciperẽt in canonicũ,nisi pro aliquo p ipsum eorum ecclesia esset grauata. Dicebant canonici,quòd non tenebanť ipsum recipere, cum alium ad mandatú Gregor.eiusdem recepissent.Mãdat Gregor.Papa vt illũ G.clericũ recipiant non obstante q T. subdiaco num p litteras executorias ipsius Grego.recepissent, cum factũ Honorij potius q̃ suũ fuerit prosecutus. Nota q successor factũ sui antecessorisdebet semper in effectum ducere saltem de honestate.

Glosse seq.arguit, & remittit.

† executi

CAPVT XXXVIII.

MAndatũ [a] Apostolicum ad te directum , vt magistrum S. faceres in canonicum recipi & in fratrem Nouiensem.ecclesiæ , si pro alio ibidé non scripserimus,qui huiusmodi gratiam consequatur sed ẽps iam alisú ad mãdatú Papæ receperat, qui beneficium in eadé ecclesia obtinuerat :dubitauit ẽps,vtrum teneretur prosequi mandatum Papæ, ex eo quòd dicebatur in mandato, [si pro alio non scripserimus qui huiusmodi gratiá prosequatur,]cú nullus prosequeret hãc gratiam , sed iam esset ,psecuta.Consultus Papa dicit, q ex quo aliú iam recepit ad mandatum suum, mandatú illud prosequi nó debet: quia nó est intentio Papæ grauare ecclesias su per receptione duorú. Nota q Papa p suas litteras non intendit aliquos grauate sup plurium receptione,nisi in litteris hoc dicatur.

¶Idem.

¶*Ecclesia in qua Papa primus dedit monitorias,& secundus executorias,per primum,non per secundum,intelligitur grauata.*

CAPVT XXXIX.

LItteris Apostolicis ad vos directis,vt G. clericũ reciperetis in canonicum & in fratrem : nisi pro alio fuisset per nos ecclesia vestra grauata,mãdatum nostrũ vos exequi volumus & mandamus. ¶Non obstãte quòd T. subdiaconum per nostras litteras executorias recepistis , qui à bonæ memoriæ H. ,decessore nostro monitorias [d] impetrauit. ¶Cum factum prædecessoris [e] nostri potius quàm nostrũ fuerimus prosecuti.†

¶Idem.

¶*Diœcesanus cui scribitur , vt in diœcesi sua vbi pro alio scriptum non est , prouideat vel faciat prouideri,nõ potest id exequi circa beneficium spectans ad collationem alterius tam pro alio grauati.*

CAPVT XL.

ABbatem , qui mandatum Apostolicũ iam recepit [f], vt S. clerico in aliqua ecclesiarum sui monasterij prouideret, † & per litteras generales [g] ad diœcesanum episcopum obtentas , vt in diœcesi sua (vbi pro alio scriptum non esset)faceret prouideri [h],cogi iuris ratio nõ

† In antiq ira.perlitteras generales ad diœcesanum obtentas.& remouenda plane videt omnino dictio.&, vt le

netur adimplere.18.quæst.2.dudum.Sic etiam patet ex hac decret. q si aliquis sit receptus ad mãdatum legati vel prædecessoris,per hoc non sit ,piudicii ,successoti , nec intelligitur ecclesia grauata in eo casu. et sicut clausula illa,si ad mandatú Papæ 3 alium non recepistis,habet tm locum in eo qui mãdat,nec habet exceptionem si ad mandatum ,decessoris vel legati alium recipit,sed etiã in legato ipsius mandantis videtur ,trariũ: qa auctoritate Papæ qui delegauit factum est,et qui per alium facit,, scipsum facere videtur.ff.de admini.tut.ita autẽ. §.gessisset et infra de sentẽ. excom.mulieres.Si hoc sit factum de speciali mãdato , locum haberet exceptio,sed de generali non videtur.

3 Hoc non credo, puto enim aliud si dicatur ad mandatum Papæ,quàm si dicatur ad mandatum nostrum. ad hocinfra eo. si gratiose. lib.6.Io.An.

Abbatem.]Commode non potest ista decret.diuidi,cum vnico constructu contineatur. potest tamen quo ad intellectum sic diuidi :quia primo ponit thema ex quo resultat citata quæstio:et ibi:*cogi.*ponitur eius solutio.Ben.Capra.

CASVS. Dñs Papa mandauit abbati sancti Proculi,vt S. clerico in aliqua ecclesia sui monasterij prouideret. Postea mandauit epo Bononiẽ.per litteras generales,vt cuidã alij clerico faceret ,prouideri in sua diœcesi, vbi pro alio scriptum non esset. eps cõpellebat abbatem,vt illum clericum in aliqua ecclesia faceret recipi. Abas dicebat q iam receperat mandatum pro alio:Vnde eps per litteras generales ipsumad prouisioné illius non poterat cõpelle re. Papa rñdet q abbas ad hoc cogi non debet, nec potest illum eps aggrauare sup conferendis beneficiis vel ecclesiis, etiã si eps habeat facultatẽ clerico per easdem litteras prouidendi.Not. q q primo prẽsentauit litteras suas,ei prouideri debet,nec potest cõpelli vt tali prouideat per alias litteras:vt patet hic.

f ¶*Iam recepit.*]Vide q dicit,qui mãdatum Apostolicum iam recepit,non dicit,qui iã ,puiderit. & sic patet q qui primo suũ mãdatum repræsentat , ille debet beneficium obtinere:vt ẽ.eo.capitulum sanctę crucis.& J.de appellatio.vt debitus.& sic tenebatur abbas iste ,puidere S.clerico, dum tñ alij de mandato eiusdé non ,puiderit,nec eps p litteras illas generales potest cogere abbatẽ, vt dicit,super ecclesiis vel beneficiis cõferendis.Ista ttia capitula superius proxima idem videntur dicere:tamen differunt.

g ¶*Per litteras generales.*]Hic habes q generale mandatũ secundo impetratum,nõ derogat speciali primo impetrato.de hac materia dictum est ẽ.eod.c.1. 4

¶*Glossa sequẽs recitetur per quæstionem,an executor datus per formam istam,facias prouideri &c.*

h ¶*Faceret prouideri.*]Per hanc formam non potest facere prouideri in aliqua ,latura.J.de præben.c.vlti.nisi hæc specialiter exprimatur in litteris:vt hic dr in fi.huius cap. Per ista formam facias prouideri

4 Adde tex. & ibi Bart. in l. 1. §. ff de no. op. nun. & in l. §. trãsfugam. & ibi Ange. ff de fica

prouideri,executor cui hoc ius mãdat,põt solũmodo excõicare ptradicẽtes sibi:sed nõ põt eũ instituere,vel in possessionẽ mittere. Cõtrarium tñ vr J.de ,ben.pro illorũ.sed nó ptradicit.& intelige prout ibi notatur.Sed per formã istã:mãdamus tibi q prouideas tali in aliqua ecclesiarũ tuarũ, põt illũ ponere in possessioné, inuestire, ac excõicare cõtradictores, nisi rationabile aliq̃d ostendatur , secundum q dr hic in fi. potestaté habeat prouidendi. & ita vtraq; formarũ istarum exprimitur in c. isto,ab batem. & de hoc not. J. de concess.præben.cum nostris.& J. de præben. cap.vlti.

a ¶*Prouidendi.*] Cũ dr i litteris:auctoritate nostra ,puideas in aliqua ecclesia tuæ diœcesis, etiam si curam habeat animarum.Bernard.

†Lateranen. sub Innocen.iij. c. 47 † & aliis si bi iudicibus deputatis.

Abbatem excõicato.]Diuisio,quia primo ponit factũ:ex quo resultat quæstio, secũdo ibi. *Nõ excõmunicatori.*ponit solutio.tertio in solutione inseritur ratio: ibi, *Qui de facto.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidã prælatus excõicauit quendã subditũ suũ cõtra formã cõcilij generalis,(quod est).de senten.excom.sacro.)scilicet nulla monitione præmissa.Iste cõquestus fuit dño Papæ: vnde mandat illi excõicatori q,si ita est, ipsum sine difficultate absoluat :alioquin mãdat aliis vt ipsum absoluant,si excõicator ipsum non duxerit absoluendũ.Sup verbis istis ,si est ita, orta est dubitatio,vtrũ cognitio ista pertineat excõicatori, an aliis q̃bus hoc mandatur.dr hic q ista cognitio non demandatur excõicatori , q de facto suo certus esse debet,licet deferatur eidem, sed aliis mãdatur.Nota qui contra concilium excommunicatur,sine difficultate debet absolui.Item nemo debet proprium factum ignorare.

b ¶*Concilij generalis.*] J.de senten.excommu.sacro.

¶*Glossa sequens obiicit & respondet.quærit & sol.arg. & remittit, & iudicem instruit.*

c ¶*Ad excõicatorem.*]Sed quare remittitur ad ipsum,cũ iã inique ,pcesserit ptra ipsũ, & ideo suspect[a] est ei:Ad hoc dicas q hæc est forma & consuetudo ecclesiæ,q si aliquis cõqueritur se excõicatũ iniuste fuisse,siue ptra debitã formam cõcilii generalis, si periculũ non est in mora,remittit absoluẽdus ad suũ excõicatorem. J.de sen.excom. sacro. 1 & in hoc defert ipsi excõicatori , vt factũ suũ ipse corrigat:qui veritaté ignorare in ,prio facto nõ debet: vt hic dicit,& J.de off.ordi.ad reprimendã. & forte ad verecũdiã suã vt suũ ,priũ factũ corrigat,& emendet,q̃d quidẽ põt.J.de accusatio.qualiter.& qñ.& J.de elc.nosti.& 35.q.9. q̃d quis. Sed potius parcitur ei ex eo q ipsemet absoluet.maius esset ei op,priũ si alius factũ suum corrigeret:nec debet etiã expectare vt ab aliis corigatur.in authen.de nupt.in fi.coll.4. & ideo dicit,licet in hoc deferatur eidẽ.Et quia per simplicẽ querimoniã retulit hoc ad superiorẽ:& non per appellationẽ:remittit ad excõicatorẽ.si enim appelassẽt,non remitteret ad excõicatorem. J.de sent.excom.per tuas.nisi vellet superior ei facere gratiã:2 vt in d.c.per tuas.&hoc in ordinario,secus in delegato qñ ab ipso appellaf,tũc nõ remittitur ad delegatũ. Sed quid de causa principali:nunquid ipse idẽ poteſt cognoscere de hoc ? Ita q̃d ex quo nõ appellauit. debuit enim appellare , & sic esset exẽptus in totũ.arg. J.de appellat. adhæc.& c.proposuit.Et ita suspẽsus vel excõicatus minori excõicatione potest absoluere excõicatũ. J. de sen.excom.sacro.& suspẽsus suspẽsum.J.de sen.excom.duob⁹. vbi de hoc.si vero iudex iste cert⁹ est q iuste ,pcesit, nõ absoluet illũ:q a delegatus cũ de hoc cõstiterit, remitteret illũ ad suũ excõicatorẽ,vt eius mãdato pareat.Quid de principali quæstione?dic vt in vltima notula dicitur.

2 Quod potest cũ non remittat ad iudicem à quo appellauit, vt eũ iudicet , sed vt eum restituat : vt not 2.q. 1. notũ. Iom. And.

d ¶*Sine difficultate.*]iuramẽti vel alicuius mãdati aut cautionis.

¶*Glossa sequens reci.per quæstionem.*

e ¶*Exequantur.*]Isti non possunt absoluere illũ nisi post terminũ elapsum assignatũ ipsi excõmunicatori,alias nõ teneret absolutio.sic infra de appel.vt debitus.

¶*Glossa sequens distinguit inter ignorantiam facti proprij & alieni. & probabilem & non probabilem.remittit & arguit.*

f ¶*De facto suo certus esse.*]Et sic vr q non licet alicui factum proprium ignorare.& hoc verum est nisi habuerit probabilẽ causam ignorantiæ. 34. q. 2. in lectum.arg. 1.q.1.si quis a simoniacis. aliàs ignorãtia proprij facti non excusat: quia nõ est verisimile q quis ignoret vires patrimonij sui. C.de rescin.ven.quisquis.& hic.Sed in facto alieno tolerabilis est error vel ignorãtia.ff.pro suo.l.vlti. & hoc verũ est si probabilis est,sed crassa & supina ignorantia in facto alieno non excusat. 16. dist.quod dicitis.&.12.q.2.qui & humanis.& 3.de postu.præla.c.1.in talibus non requiritur q sit nimis diligens & curiosus , nec minⁿ negligẽs. ff. de iur. & fact. igno. nec supi na.De hac materia , no.1.q.4.c.turbatur.§. notãdum. arg.est hic,q in notoriis nullæ sunt partes iudicis, nisi quantum ad sententiã. ADDITIO.Præcedit tñ citatio vel requisitio:vt hic vides.Ioa.An.

¶*Glo.seq.reci.per q. ſ. quod sit officiũ legatorũ quib. scribitur.*

h ¶*Cognitio.*]Tñ antequam cognoscant vtrũ iuste vel iniuste sit excõicatus,debet absolui si hoc petierit, 3 præstita cautione & iuramento q parebit mandatis ecclesiæ .J.de off.deleg. cũ contingat. & postea isti delegati cognoscẽt vtrũ fuerit excõicatus ptra statuta cõcilij generalis:& si inuenerint q iuste fuerit excõmunicat⁹,aut seruata fuerit forma cõcilij, remittent illum ad suum excõicatorẽ,vt eius mandato pareat superius. Et hoc quod diximus debet statim absolui anteq̃ cognoscat, verũ est nisi aduersarius obiiciat q non debet statim absolui, qa fuerit excõicatus ,p manifesta offensa, 4 vel qa nó paret rei iudicatę.ff.de rei ven.qui restituere.& J.de of.deleg.quæreti. quo pro bato nó obsoluetur nisi satisfaciat. J.de verb.sig.ex parte.& c.seq. & J.de sen.exco.solet.in decre.noua.[lib.6.]Si vero inuenerint q iniuste fuerit excõicatus:tunc delegati isti cognoscẽt de causa illa pro qua fuerit excommunicatus.

3 Hoc intelligę secũdũ decr.p tuas. de sen.excõ. Ioan.And.

4 Vel manifesta contumacia.infra de sent.ex com.venerabilibus.§.secus.lib.6.Io. And.

Si proponente.]Hodie dicendũ est vt clarius habetur in c.si mo tu proprio. de præben.lib.6.vbi indistincte deciditur,q̃ qualecumq; beneficiũ habeat impetrãs,nisi de illo faciat mentionẽ,nõ valet impetratio secundi.Et diuidit ista decre. in duas partes. in prima ponitur quæstio:in secunda solutio:ibi,*Illud.*Abbas.

CASVS.Aliquis habebat modicũ beneficiũ,de quo cõmode nõ poterat sustẽtari,& impetrauit litteras sup beneficio obtinẽdo, proponens se nondũ beneficium assecutum,nullã faciẽdo mẽtionẽ de beneficio,licet modico quod habebat. Papa cõsultus dicit q litteræ illæ non valent:qa fraudulenter sunt obtentæ.No.quando tuncunq; modicũ sit beneficiũ,semper de ipso est mentio faciẽda,si aliud beneficium voluerit impetrare.

¶*Glo.seq.obicit probãs sex modis non curãdũ de modico.& respõdet per quatuor rationes.demũ q̃rit,soluit,alleg. duo iura in contrariũ.*

h ¶*Minus competens.*]Sed vr q hoc obesse non debeat: qa huiusmodi modica non nocẽt.modica enim res nõ inducit simoniã. J. de simo. & si quæstiones. & 1.q. 1. iudices.& modicum damnum de facili toleratur.12. q. 2 bonæ rei,& modica potest ẽps alienare.12.q.2. terrulas.nec pro modico restituto datur.ff.de in integr. resti.scio.& pro modico nec plus nec minus.de cõse.dist.2. re vera.nec pro modico datur actio de dolo.ff.de dolo.si oleũ.in fi.Sed cõtrariũ,vr,q̃a frauduléter tacuisse vr,vt citius litteras impetret, & quæ in fraudẽ fiunt,imputãtur.ẽ.eod. sup litteris.Præterea iste recipiẽdo modicũ beneficium sibi præiudicauit:vndẽ quærat sibi victũ ex artificio suo.91.dist.clericus victũ.quia ex quo semel placuit,amplius displicere nõ potest.32.q.5.horrẽdus.& vnusquisque in ea vocatione maneat in qua vocat⁹ est.70.dist.sanctorũ.exemplo Apostoli faciat dicentis:Ad oña q̃ mihi opus erãt ministrauerunt manus istæ. 21.q.1.c.1 immo non est aliquis instituendus nisi tãtum sibi assignetur q sibi prouidere & episcopalia iura ꝓsoluere possit.J.de prẽben.de monachis.Planum est enim q tenetur inde facere mentionẽ,aliàs nõ valerent litteræ , & sic soluitur hic quæstio illa quæ ponebatur J.de præben.cũ teneamur.Sed aduerte q̃d dicit in principio.si aliquo ,ponente se nullũ beneficiũ ecclesiasticum assecutũ:si ita q̃s modicũ habens beneficium significet Papæ sine dubio mentitur,& ideo nullũ commodũ dẽt habere de litteris.ẽ.eo.super litteris.quia in fraudẽ tacet modicum beneficiũ.Sed si aliquis diceret ita dño Papæ:supplicat sanctitati vestræ talis pauper clericus,vt in tali ecclesia beneficium ei cõferre dignemini,nũquid valent tales litteræ ? quia tacuit de modico beneficio,& tamen verũ dixit,quia pauper est in veritate.Ista forma

5 Et infra de donat. Apostolicæ .c hoc supra in prooemio in gl. & multa alia exẽpla, quibus nõ curamus de modico, col ligit Archi. de ꝑbendis, c. nõ potest. in prin. lib. 6 adde l r. in fine.ff de vent inspi cien. & l si quis conduxerit, & l habitatores.ff. locati.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

†Ab hoc loco vsque in finē in antiquis exemplaribus ita hīt post verbum beneficium. arg. contra supra eo. postulasti. & infra de præben. dilectus filius G.

non vī ꝓtradicere huic decre. quia nō dicit se habere vel nō habere beneficium. Dici potest adhuc ꝙ non valent, quia semper vī tacere in fraudē beneficiū, licet modicū, vt citius litteras obtineat simpliciter se pauperem clericū appellando: quia per hoc intelligit Papa ꝙ nullū habeat beneficiū.† Quidā dicunt ꝙ bene valēt: quia nō dicit se nullū, sed pauperē beneficium habere. ℣. de præbend. dilectus filius G. & benē dicūt ꝙ nō est necesse, ꝙ de modico teneatur facere mentionem. ℣.eod.postulasti.

¶*Glossa sequēs ponit nonnullē cōditiones subintellectas in litteris beneficialibus, & ponit versus.*

a ¶*De hoc mētionem.*] Nota ergo ꝙ qui habet modicum beneficiū, ni hilomin⁹ tenetur inde facere mētionē, & multæ cōditiones aliæ subintelliguntur sine quibus litteræ nō valent, si est cleric⁹. ℣. de trāsa. ex litteris. Itē si nō habeat aliud beneficiū. ℣. eod. cū adeo. Itē si vult resīdere in ecclesia. ℣. de cler. non resi. relatum. Item si est dignus. ℣. eo. cum adeo. & ℣. de ele. causam quæ. Item si ecclesia tot potest suffice re. ℣. de insti. c. i. & c. auctoritate. & de vi. & hone. cleri. qm̄. & ℣. de consti. cum M. Ferrarien. Item si de terra illa est oriundus. 71. dist. hortamur. & C. de epis. & cleri. in ecclesiis. & ℣. de cleri. peregri. te nobis. Si habet perpetuā vicariā quę sufficiat sibi. ℣. eo. postulasti. Itē si ad mādatū Papæ alius sit receptus. ℣ eod. tribus proximis, cap. Vel si quā aliā iustā habeat excusationē. ℣. eo. si qn̄. vnde potes notare versus. *Clericus indigena, dign⁹, pauper residensque. Redditus, vt pateant, scriptis sunt ista necesse.*

Prima glossa ponit factī speciem.

Q*Vta nonnulli diuersis.*] Septē species fraudis ponūt in hac decre, quarū tres cōmittūtur in impetrādo, & quatuor in abutēdo. pœna vero cōis est omnibus, videlicet priuatur commodo litterarum, & condemnatur in expensis, & hoc sufficit pro summario & diuisione secundum Ioan. And.

b ¶*Sub nomine suo.*] Sex vitia in hoc capitulo reprehēduntur. Primo reprehēdūtur illi q̄ litteras suo nomine impetratas aliis eiusdē nominis tradunt, & qui eas tali modo recipiunt. Itē & illi qui

1 Text. est in l. 1. C. si contra ius vel vtili. publi. & ibi Bald. idem in l. 1. C. qñ li. prin. dat. & in c. dispendia. co. tit. lib. 6.

trahunt ad iudiciū illos ꝓtra quos nil habēt quæstionis. Et q̄ litteras ad futura extendunt negotia, quæ nōdū erāt tpe impetrati re scripti exorta. Itē qui sup̄ vno negotio trahunt reum ad diuersos iudices, vel etiā trahunt reū super pluribus personalibus actionibus corā diuersis delegatis, quæ sub vno iudice cōmodius tractarentur. 1 Itē & reus qui eodem tempore trahit actorē ad diuersa loca, vel indeterminate ad villā, quæ habet cōe nomē cū pluribus villis. omnes istæ personæ quæ malitiā istā exercent, carere debēt cōmodo litterarū, & in expensis sunt puniēdæ. & hoc dicit decre.

Nomen & cognomen in litteris ē exprimēdū.

c ¶*Eiusdem nominis.*] Tali malitiæ obuiandū est, & potest de facili obuiari vt propriū nomē cū cognomine in litteris apponatur, & huiusmodi generalitas nominis remoueatur, ita ꝙ de persona cōtenta in litteris constet. ff. si cer. pe. certum. Et tam isti qui litteras tradunt, q̄ qui modo tali recipiunt, eodē reatu criminis inuoluuntur. simile. ℣. de rest. spo. sæpe contingit. & ℣. de alie iu. mu. causa fact. c. 1. & 2. & ℣. de iud. quia V.

Pœna calūdē trahētiū alios ad iudicium.

d ¶*Quęstionis.*] Et isti quidem rectē puniuntur qui calūnioſe trahunt alios ad iudicium: quia debent expelli, & in expensis condēnari. ℣. de pœ. calumniam. & ff. de iud. eum quem temere. ℣. de do. & contu. c. actor, in decr. noua. Inno. iiij. [lib. 6.]

¶*Glo. seq. obuicit, secundo coadiuuat textum per sex rationes.*

Rescripta ad futuras lites nō trahuntur.

e ¶*Ad futuras trahunt cōtrouersias.*] Sed vī ꝙ hoc quidē fieri posit: quia rei quæ nondum est, potest constitui seruitus. ff. de ser. vr. prædi. si seruitus. §. futuro ædificio. & ff. si ser. ven. l. vlt. ff. de ser. ru. præ. labeo. Sed ꝓtra, res quæ nōdū est, accusari nō potest, ℣. de desp. impube. ad dissoluendū. & id de quo agēdum est, primo in rerū natura debet esse. ff. de iu. codi. quidā referunt. §. 1. & collegio quod nondū est, non datur priuilegiū. ℣. de eccle. ædi. ad audientia. 2. & prædio qđ nondū est, &c. ff. cōia præd. l. 1. nec potest dici verum quod numquā fuit. de pœn. dist. 2. in fi. præterea decretū ipso iure nullū est, quod est datū de ea re quæ adhuc in cōtrouersia nō est.

Apostolicum de hoc mentionem[a] non faciens, impetretur:

¶Illud veluti fraudulentur obtentum dicimus non valere.

¶Idem episcopo Parisien⁹.

¶*Abutētes rescripto Apostolico in casibus hic enumeratis, priuatur cōmodo rescripti & cōdēnāt in suptib. & dānis aduersario.*

CAP. XLIII

QVia nōnulli diuersis modis litteris Apostolicis abutuntur, statuimus, vt quicumque obtentas sub nomine[b] suo litteras, alijs eiusdem nominis[c] tradunt, qui quos volunt fatigant indebitē per easdem, & qui eas tali modo recipiunt, quique illos, contra quos nihil habent quæstionis[d], faciunt in iudicium euocari, aut litteras ipsas ad futuras trahunt controuersias[e], quę nondum fuerant tempore impetrationis exortæ, seu quemquam super vno negotio[f], vel etiam malitioſe super pluribus personalibus actionibus[g], quæ sub vno iudice possent tractari cōmodius, per varias litteras[h] coram diuersis iudicibus trahunt: vt laboribus fatigatus & sumptibus, vel compellatur cō ponere, vel cedere iuri suo: aut reus actorem eodem tempore ad diuersa loca[i], vel indeterminate[k] ad villam, quæ commune cum pluribus eiusdem prouinciæ villis habet vocabulum, citari procurat: vt dum non comparuerit, excom municetur quasi contumax, & sic eum à sua intentione repellat: eorundem litterarum commodo careant, † & aduersariis in moderatis expensis ac damnis[l] quæ propter hoc eas pertulisse constiterit, cōdemnentur.

f ¶*Super vno negotio.*] Hoc planum est: quia debet cōmodo carere vtriusq; rescripti. ℣. eo. ex tenore. & in expēsis puniri: vt hic i fi. dicit. immo vī ꝙ debeat causam perdere sicut ille q̄ petit seruū in diuersis iudiciis, perdit causam. C. de asser. tol. l. 1. §. vlt. qa vbi cœpit iudiciū, ibi debet finiri. ℣. de fo. compe. c. proposuisti. & ff. de iud. l. vbi.

g ¶*Personalibus actionibus.*] Et in hoc obuiandū est eorū malitiis: qa malitiis hominū nō est indulgēdū. ℣. eo. sedes. ff. de iur. fis. ita fidei, quia deliberare nō potest, ℣. de apellat. significātibus. et nimia gñalitas reprobat. ℣. de do. et cōtu. ex litteris et perinde est ac si nullum locū statuisset. argu. ff. de inte. action. de ętate. §. nihil. et vagari nō licet cū alterius damno. ff. de iniur. prætor edixit. et in tali casu tenere appellatio, sicut ibi, & ℣. de app. significantibus. & ℣. de li. ob. c. vlt. et vbi in aliquo loco nominis eiusdem haberet habitationem, et non in aliis: tunc debet intelligi de illo loco, vbi quandoque habitat.

¶*Gloſa sequens alle, tres concor. quærit obijciendo. ponit opi. soluit, solutiom opponit & respondet.*

l ¶*Expensis ac damnis.*] Et merito debet istorū malitia puniri in expēsis et damnis alteri parti. ℣. eo. c. cæterū. & ℣. de do. et cōtum. ex litteris. ℣. de appellatio. vt debitus. Sed q̄s puniet eos, cū isti nō habeāt iurisdictionē, et nō possunt illos punire? Ordinari⁹ nō potest illos punire: quia in hoc nullā habet iurisdictionē. Quidā dicunt ꝙ ordinarius illos punire debet. Mihi vī ꝙ isti iidem iudices pœnam istam debent imponere super expensis & damnis in hoc saltem

2 Text. est in l. 2. & ibi Bal. & in l. falso in gl. 1. & ibi Cy. & Pet. C. de diuersis rescrip. idē in l. 1. C. quā dolib. prima.

3 Alios intellectus huius decretalis vide hic per Doctores.

saltem habent iurisdictionē, vt de precum veritate cognoscant, & pœnā imponāt: vt hic vī. qđ eodē modo intelligitur. ℣. eo. cæterū. vbi est arg. ꝙ secundi iudices debēt hanc pœnā imponere. ad hoc est op. arg. ℣. eo. super litteris. in fi. & ℣. de appellat. vt debitus. 1 & si hoc nō fecerint iudices, dūmodo peritū fuerit ab eis, de sua substātia, illud detrimentū restituere cōpelluntur. C. de iud. sancimus. & poterūt isti iudices cōueniri corā ordinario vel delegato condictione ex illa l. sancimus. Sed ꝙ isti iudices quibus huiusmodi litteræ dirigūtur, nō possit, vī per decre. prædictā, ex litteris. ℣. de do. & cōtu. vbi primi iudices condēnant, & nō secundi. Sed illud ideo fuit, quia corā primis iudicibus obiiciebat de secūdis litteris ab altera parte impetratis, nō facienti bus expressam de prio rib⁹ mētionē. vnde primi iudices cōsuluerūt Papā, qd iuris esset, & rndet prout patet in littera, scilicet ꝙ ipsi primi iudices cōdemnent partē alterā in expensis ꝓp dolū suum, alias secundi deberēt imponere pœnā illā, si coram ipsis fuisset exceptū de primis, & remittere partes ad primos, vt sic illi iudices pœnā istā imponāt corā quibus excipitur: vel qa in litteris secundis cōtinetur, ꝙ primi hoc faciāt: alias secundi debent cōdēnare: quia si dicerētur quòd isti iudices q̄ bus litteræ huiusmodi diriguntur, hoc facere nō possent, per hoc lites ex litibus orirentur: quia ꝓ eisdē expēsis oporteret eos iterū litigare: vnde tutius est & melius ꝙ hoc faciant, vt per hoc malitiis istorū per pœnam huiusmodi obuietur.

1 Et patet hoc in cōcilio Vienen. tit. abbates. & quod hic vocat dāna ibi vocat interesse. Ioan Andreas.

†Lib. 1. epistola 64. ad Felicē episcopum Mesanensem. & c. 1. eo. tit. in 1. cōpilatione.

†Honorius iij. carthidieo & capitulo Laudun.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione.

†velit

†In quibusdam recentioribus ita, sed male iudicio meo: vel in extremitate pallij manu prętati ecclesiæ &c.

TITVLVS IIII.

De consuetudine.

¶Gregorius in regiſtro. †

¶*Consuetudo inferens grauamen ecclesijs, debet iudicis officio tolli. h. d. secundum intellectum magis singularem.*

CAP. I.

COnsuetudines[a] quę ecclesiis grauamen inducere dignoscuntur, nō stra nos decet cō sideratione remittere.

¶Inno. † iij. archiepiscopo & capitu. Lugdun.

¶*Ex consuetudine potest introduci actus siue solemnitas per quam sine apprehensione realī transfertur possessio rei absentis. h. d. & est casus singularis secundum Abb. Siculum.*

CAP. II.

EX† litteris: & infra. Si vero quis possessiones aliquas, clausſtris vel aliis religiosis[b] locis in bona valetudine vel vltima voluntate, pro suorū vult † remedio peccatorum cōferre, hanc conferendi formam esse proponitis, quòd in huiusmodi donationibus modicum terræ consuevit in manu accipere, vel in extremitate pallij †. quod non est solum argumentum donationis factæ, sed etiam traditæ possessionis. Not. cōsuetudinē seruādā esse in donationib⁹ in vltima voluntate factis locis religiosis. Item not. ꝙ possessio trāsfertur per alium actum, quam per traditionem ipsius rei translatæ.

b ¶*Religiosis.*] In iis enim quæ religiosis locis relinquuntur, non requiritur solēnitas testamētorū. ℣. de testa. cū esses. & c. seq. secūdum canonicā æquitatem, & fauorem religionis.

ADDITIO. Vnde etiam legatum factum ecclesiæ crescit per inficiationem. Insti. de pœna temere lit. circa prin cip. Io. And.

c ¶ *Et infra.*] Sub ꝙ isto, † Hæc non infra, continetur, ꝙ qui est glossa dam cauillosi dicebant Bernardi, ꝙ huiusmodi donatio nec habetur non valebat: quia solē in vetustis nitas testaméti nō obcodicibus. seruabatur, eo ꝙ secundum leges testamētum debet fieri septem aut quinque testibus adhibitis, alias non valet: vt ℣. de testa. cum esses. & c. relatum. super hoc Pa pa respōdet, Discretioni vestræ. &c.

† Parisien.

d ¶*Consuetudinis*] prædictæ, quæ laudabilis est, vnde est seruanda. ℣. de simo. ad apostolicā. ex quo æque puniri debet transgressor laudabilis consuetudinis, sicut trāsgressor legis. 11. distin. in his. huiusmodi donatio valeret, etiam si cōsuetudo super hoc non esset.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōpilatione.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia. secundo ponit v. modos, quibus possessio rei sine ipsius apprehensione transfertur, & ponit de his versus.*

e ¶ *Signum.* Sic annulus signum est inuestituræ. ℣. de iis quæ fi. à maiori. par. ca. ex ore. Et inuestura est signum traditæ possessionis. 2 infra de don. per tuas. Item annulus est signum matrimonij. infra de præsumptt. illud. & 30. quęst. 5. fœminæ. 3 Sic etiam restitutio instrumētorum est signum renuntiationis, infra de renū. sane. & infra de pact. cum pridem. & C. quæ res pig. oblig. poss. l. 2. & melius. ff. de pact. l. Labeo. secus est si restituat pignus. ff. eod. tit. l. post quam. Sic etiam res non apprehenditur, & tamen possessio transfertur: vt per claues. ff. de contrahen. empt. c. Iauibus. Item per instrumentum fit donatio. C. de dona. l. 1. Vsu etiam transfertur possessio. ff. de acqui. pos. quod meo. §. si venditorem. item si rem meam penes te depositam tibi vendidi. Insti. de re. di. §. interdum. Item cum quis etiam rem suam vult possidere nomine alterius. ff. de rei ven. quædā. Nec etiam semper in acquirenda possessione necessarius est actus corporalis: vnde sufficit affectus aliquo actu interueniente. ff. de acqui. posſ. l. 1. §. antepe. & hic, licet lex dicat quòd possessio acquiritur corpore & animo, non altero tantū. C. eo. tit. licet. ita ꝙ rei apprehēsio per se vel per alterum sit necessaria. ff. de acqui. pos. quemadmodū. & l. qui vniuersas. Hoc tū scias ꝙ licet ecclesia non apprehēdat possessionē rei sibi collatę, dominiū tū nihilominus adipiscitur: qđ nō est in priuato. C. de rei ven. seruum. C. de sacrosan. eccle. vt inter diuinū. Vnde versus:

Visu siue rei mutuatæ venditione,
Clausibus & chartis, mea si conduco scienter:
Quamuis non aliter detur possessio, transit.

2 Vide Ioannē And. in c. transmissam. de electione.

3 Vide l. si concubina. & ibidem gloſſam. ff. de concubi.

AD *nostram audientiam.*] Nō valet cōsuetudo, vt sentētia à nō suo iudice lata teneat. Ioan. And. Communis diuisio, secunda ibi, *Nos igitur.* Abb. Siculus.

CASVS. In diœce. Picta. talis erat consuetudo etiā in causis ecclesiasticis, ꝙ cū aliqua causa tractabaf ibidē, auditis allegationibus vtriusque partis, ab iis qui prędentes erāt sapiētibus & insipientibus, quæritur quid iuris, & quod illi vel aliquis eorum dictauerit de consilio præsentium, pro sententia habeatur. Peruenit hoc ad notitiam Papæ. scribit Papa epō Picta. dicēs ꝙ talis consuetudo obuiat canonicis institutis, & ideo nullius debet esse momēti: quia

DE CONSVETVDINE.

Continuatio.

¶*Continuatur. Quia visum est supra de iure scripto, quod consistit in constitutionibus & in rescriptis: merito subijcitur de iure non scripto, quod consistit in consuetudinibus. Abbas Siculus,*

De qua consuetudine sit hoc caput accipiēdum.

C*Onsuetudines*] Consuetudo inferens grauamen ecclesiis vel eis onerosa nō tenet. h. d. secundum cōem intellectū. Et non diuiditur. Abb. Siculus.

a ¶*Consuetudines*] Hoc capitulū intelligitur de one rosa consuetudine, & quæ multum lædit: et est radicitus extirpanda. 8. dist. mala. & 12. q. 2. bonæ rei. & 12. distin. omnia. nam consuetudo debet esse rationabilis, & non contra vtilitatem ecclesiæ. ℣. de iis quę fi. a maiori par. ca. cum in cūctis. & ℣. de re iudi. cum causa. & ℣. eod. ad audientiam. & ℣. eo. cum venerabilis. Quando autem consuetudo prævaleat iuri, et quando non, dicetur ℣. eod. cap. vlt.

EX *litteris.*] Valet cōsuetudo per quā ecclesia acquirit dñiū & possessionē rei sine solemnitate legali. Ioā. And. Diuiditur in duas partes. nā in prima ponitur cōsuetudo. In secūda. ibi, *Discretioni*, responsio, siue mandatum.

CASVS. Talis erat cōsuetudo in Dacia, ꝙ si aliquis in sanitate seu in vltima volūtate vellet pro remedio peccatorū suorū cōferre locis religiosis aliquas possessiones, accipiebat modicū terræ in extremitate pallij, qđ palliū manu prēlati sustinetur, & ponitur sup altare sub testimonio vidētiū. huiusmodi donatio vulgariter dī, scotatio. Quidam malitioſe nitebātur huiusmodi donationes infringere, pro eo ꝙ solēnitas testimoniorū in huiusmodi vltimis voluntatibus nō seruabatur. Significatū fuit hoc dño Papæ: vnde mandat ꝙ huiusmodi donationes, quæ prætextu cōsuetudinis talis, conferuntur locis religiosis, vel etiam sunt collatæ, faciant inuiolabiliter obseruari: quia huiusmodi signū, qđ scotatio dicitur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti quia sententia à nõ suo iudice lata non tenet. Vnde mãdat eidẽ epõ, vt in causis subditorum suorum, postquam sibi de meritis ipsarũ constiterit, sententiã proferat, sicut postulat ratio iuris, præmissa consuetudine nõ obstante. Not. q̃ cõsuetudo ꝓtra canones introducta, & non rationabilis non valet. Itẽ sẽtẽtia à nõ suo iudice lata non tenet.

a ¶*Insipientibus.*]idest, minus sapientibus. Nec istud est incõueniens, quia quãdoque reuelatur minori, q̃ maiori nescit. C. de offic. rect. prouin. l. potiores. & 95. distin. esto subiectus. in fi. & 24. q. 3. si habes. Bernar.

† Tex. ẽ in l. 2. in glos. magna, & ibi Cy. C. q̃ sit lon. consue. & in l. nemo alie no. in gl. tẽporalis. ff. de reg. iur.

¶*Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

b ¶*Quæritur.*]Non ꝑ hibetur hic quin à pluribus requiratur: quia facili⁹ inuenitur quod à pluribus & sapientibus quæritur. 20. dis. de quibus. C. de fideic. l. vlti. ad fi. quoniam illiterati q̃nq; habent cautarum peritiã. C. de iu. certi iuris. et in Auth. de iud. §. qa vero. coll. 6. sed hoc solũ reproba tur hic q̃ eorũ rñsum pro sẽtẽtia teneaꝫ, cũ aliàs sẽtẽtia à nõ suo iudice lata sit nulla. C. si à non compe. iu. l. vlt. & ꝛ. de iu. c. at si clerici.

† Aliàs ita: cõcedimus liberam facultatem.

c ¶*Canonicis.*] & sic non valet consuetudo ꝓtra canonicã constitutionem. ꝛ. de off. archi. cum satis. ꝛ. de re iudi. cũ causa. et quæ grauamen inducit. ꝛ. eo. c. 1. Arg. ꝓtra. ꝛ. de cau. poss. cũ ecclesia Sutrina. & ff. de admini. tut. fine hærede. §. pẽ. Ista ꝓtrarietas expedietur. ꝛ. c. penulti. & vlti.

† Cap. 3. in 3. collectio. cod. tit.

¶*Glo. seq. alle. v. cõcor. ponit duos casus exceptos. & secũdũ moderat.*

d ¶*Iudice.*]Sic 2. q. 1. in primis. ꝛ. de iud. at si clerici. ꝛ. de paro. nullus. & C. si à non compe. iudic. l. 2. & 3. Et hoc verum est nisi in causa reconuentionis: vt 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agendo. Vel nisi ex certa scientia aliquis consentiat in iudicem nõ suũ. ff. de iur. om. iudi. si ꝑ errorẽ. & ff. de iudi. l. 2. vel nisi vocat⁹ venire conẽnat. ꝛ. de appe. si duob⁹. Sed hoc nõ habet locũ in clericis, qui nõ possunt in aliũ iudicẽ cõsentire sine licẽtia sui ꝓlati vel iudicis. ꝛ. de fo. cõpe. si diligenti, &c. significasti. 1 vbi de hoc dicetur.

1 Facit tex in authen. cassa. & ibi Bal. C. de sacrosan. eccl. & in Auth. statuim⁹. C. de episc. & cle. & in §. clericus. ea pa. tenẽ. col. la.).

Q*Vanto.*]Nõ valet cõsuetudo permittẽs presbyteris vt chrismẽt. Et sunt duæ partes. In prima ponitur ꝑsumptuosa cõsuetudo. In secunda ipsius reprobatio. ibi, *Discretioni*. Ab. Sic. CASVS. Quidã sacerdotes apud Constantinopolim cõferebãt sacramẽtũ cõfirmationis chrismando in frõte baptizatos: q̃d à tẽpore Apostolorũ soli epi cõferebant per manus impositionẽ, sed ipsi ad suam excusationẽ solam consuetudinem allegabant. Vnde mandat Papa vicario suo apud Constantinopolim constituto, vt omnibus presbyteris suis districte prohibeat, ne de cætero talia sacramenta conferre præsumant: quia licet nõ sint à fidelibus cõtẽnẽda: tũ tutius est ea dimittere sine periculo ex necessitate quę legẽ non habet, q̃ ea recipere ab iis qui conferre non possunt: qa vmbra quædã ostẽditur in opere, veritas aũt in effectu nõ subest. Not. q̃ consuetudo non excusat aliquẽ in delictis, Itẽ nihil cõfertur à sacerdotibus si chrismant in frõte baptizatos, & ita ꝑ nõ data to habetur quod datur ab illo qui dare nõ potest de iure, Bernar.

Ordinarius minister sacramenti cõfirmationis ẽps est. concil. Triden. sessio. 7. de cõfirmatione can. 3.

¶*Glossa seq. alleg. tres concor. secundo signat successiue duo contraria. & soluit. tertio quærit, alle. ponit opi. & soluit.*

e ¶*Reseruata.*] De cõsecr. dis. 5. manus. & c. de his. 68. dist. quãuis core ꝑi. arg. ꝓtra. 45. dist. puenit, vbi presbyteri chrismabãt in frõte. sed illud ad tps. Gre. concesit ꝓ scandalum de speciali indulgẽtia, & isti sacerdotes nihil tenentur, vt dicit in fi. q̃a hoc ex de legatione Papæ nõ faciebãt, & ideo pro nõ dato habetur, q̃ ab illo donãt q̃ de iure donare nõ põt. ꝛ. de iure patronatus. q̃d aũt cõsulis. in fi. & 1. q. 7. Daibertũ. & C. de leg. nõ dubñ. arg. ꝓtra. ꝛ. de sac. ratis, sapientibus & insipientibus [a], quid iuris sit quęritur [b]: & quod illi dictauerint vel aliquis eorum, præsentium consilio requisito, pro sentẽtia tenea tur. ¶ Nos igitur attendentes quòd consuetudo, quæ canoni cis [c] obuiat institutis, nullius debet esse momenti †, cum sententia à non suo iudice [d] lata nullam obtineat firmitatem: vt in causis ecclesiasticis subiectorum tuorum, postquam tibi de meritis earum constiterit, sententiã proferre valeas, sicut ordo postulat rationis, auctoritate tibi præsentium, (præmissa consuetudine non obstante) concedimus † facultatem.

¶Idem L. vicario nostro apud Constantinopolim constituto.

¶*Consuetudo non potest operari, vt clericus non episcopus possit exercere ea quæ sunt reseruata ordini episcopali. & est casus notabilis. Abb. Siculus.*

CAP. IIII.

QVanto † de benignitate: & infra. ¶Peruenit ad audientiam nostram, quòd quidam simplices sacerdotes apud Constantinopolim ea sacramenta præsumunt fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorũ tempore fuerunt solis pontificibus reseruata [e], vt est sacramentum confirmationis, quod chrismando renatos, soli debẽt episcopi per manus impositionem conferre: ad excusandas [f] excusationes in peccatis, solam consuetudinẽ [g] prætendentes: & infra. ¶ Disc. tuæ mandamus, quatenus omnibus presbyteris districte prohibeas, ne talia de cætero sua temeritate præsumant, quæ licet non sint à fidelibus contemnenda: tutius tamen est ea sine periculo ex necessitate [h] (quæ legem non habet †) omittere [i], quàm vt ab his, quibus ea conferre non licet, ex temeritate (quæ lege dãnatur) non sine graui periculo inaniter cõferãtur: cum vmbra quædã ostendatur in opere, veritas autem non subeat in effectu.

¶Idẽ decano et capitulo Cenomanẽsi.

¶*Non valet cõsuetudo per quam interdicti sententia violatur.*

CAP. V.

CVm † inter vos ex vna parte, & canonicos sancti Petri de curia ex altera, super eo quòd dicti canonici generale interdictum [k], ab episcopo vestro, vel à vobis in ciuitate Cenomanẽn. positũ nõ seruabãt, quæstio verteretur †: & infra. ¶Pocurator vero ipsorum proposuit, quòd ipsa ecclesia sanctæ Petri à sui fundatione libera extitit & exempta: & de consuetudine [a], in generali etiam interdicto licitum erat eis, pulsatis cãpanis, alta voce (interdictis & excõmunicatis exclusis) diuina officia celebrare. ¶Nos igitur cognito, quòd ex tali consuetudine, si qua foret, disrũperetur neru⁹ ecclesiasticæ disciplinæ, ipsam de cõsensu fratrũ nostrorum duximus irritandam.

† Cap. 4. tit in. 3 cõpilatione.

¶Idem episcopo Helien.

¶In attribuendis officijs nouæ dignitati, seruatur cõsuetudo vicinarum ciuitatũ: quæ si diuersa fuerit, seruabitur magis rationabilis, & aliis non præiudicans.

CAP. VI.

CVm † olim Londonensis episcopus nostris auribus intimasset, quòd in sua ecclesia proposuerat statuere [b] præcentorem, nos eius precibus inclinati, ei licentiam cõcessimus [c] præcentorem huiusmodi ordinandi: dummodo in conferendis sibi redditibus nulli inferre tur præiudicium [d], statuentes vt præcẽtor taliter institutus, in sessionibus [e], processionibus & aliis illã haberet in Lõdon. ecclesia dignitatem, quam habent alij præcentores in aliis ecclesiis Anglicanis: & infra. ¶Quocirca mandamus, quatenus si secundum diuersas cõsuetudines locorum, diuersas habere noueris præcentores in Anglicanis [f] ecclesiis dignitates, iam dictum præcentorem, illam [g] habere facias in London. ecclesia dignitatem, eaque manere contentum, quam (rationabilibus & approbatis consuetudinibus ecclesiæ saluis) sine [h] præiudicio alieno poterit obtinere.

¶Idem conuentui † Corbien. monasterij.

¶*Non potest induci ex consuetudine, vt quis possit dimittere dignitatem sine superioris licentia, vel vt possit electus administrare non habita confirmatione à superiore.*

CAP. VII.

QVm † venerabilis frater noster episcopus Hostiensis, & L. sanctæ crucis presbyter Cardinalis in partibus Alemaniæ legationis officio fungerentur, inuenerunt abbatem de monasterio Hermion. quod ad Romanam ecclesiam noscitur pertinere nullo mediante, ad monasterium Corbien. quod est etiã Romanæ ecclesiæ spe-

† Aliàs ita: idem conuentui, & Corbiensi monasterio.

† Cap. 6. e. cõsuetudo in aliis erat tit. in. 1. cõpilatione, la seruaretur. argu. ꝛ. de elect. ca. cum ecclesia. Si vero diuersæ essent consuetudines, consuetudo metropolitanę ecclesiæ seruanda est. 12. dist. de his. Vel quod verius est, quod melius seruari posset sine præiudicio aliorum, vt dicit in fin. argu. 12. dist. nouit.

g ¶*Illam.*]Sed videtur q̃ minorẽ, ex quo ita indistincte dicit. arg. ff. de leg. 3. l. nummis. ꝛ. de censi. ca. ex parte. immo videtur de mediocri. ff. de ædil. edict. l. sciendum. §. illud. & l. præcedenti. in fi.

¶*Glossa sequens elicit tria argumenta. ad primum inducit tria iura. ad secundum v. ad tertium, tria.*

h ¶*Sine præiudicio alieno.*]Arg. quòd licet priuilegij verba generaliter loquantur, nõ tamen sunt interpretanda in præiudiciũ aliorũ. ꝛ. de trãslatio. c. licet. in fin. & ꝛ. de off. ord. ca. licet. & ꝛ. de auct. & vsu pal. ca. ex tuarum. Item argu. quòd in dubio recurrit ad cõsuetudinem vicinarum ecclesiarum 3. ꝛ. de cog. ꝑi. c. super eo. & ꝛ. de censi. c. super eo. vbi de hoc dicitur expresse ff. de fun. instr. l. cum de lanionis. §. afinam molendinariam. in fi. ff. de regu. iur. l. semper in ſtipulationibus. & 17. dist. nouit. Item arg. q̃ in obscuris semper interpretatio ita dẽt fieri vt nulli fit captiosa. ff. de re. iur. l. quoties. & ꝛ. eo. c. cum dilectus. arg. 4. dist. erit autem lex.

3 Vide gl. in c consuetudo. dist. 1.

Vm venerabilis.]Non valet consuetudo per quam ꝓlatus sine superioris licẽtia potest dimittere prælaturam, etiam si vellet transire ad aliam dignitatem. h. d. Ioan. And. Diuiditur, quia in prima ponitur temeraria translatio. In secunda trãslati excusatio: ibi: *Postmodum*. in tertia excusationis reprobatio, ibi: *Cum igitur*.

CASVS. Eps Hostien. & L. sanctæ crucis presbyter Cardinalis erant legati in Alemania. inuenerunt isti quòd quidam abbas monasterij, quod ad Rom. eccle. pertinet, nullo medio, transfuerat ad monasteriũ Corbien. q̃d est similiter sedi Apostolicæ speciale, sine licentia Papæ vel eius legati, nec petita nec habita confirmatione: abbas in sui defensione allegabat generalẽ cõsuetudinem illius terræ. cõsultus Papa respõdet, quòd talis consuetudo inimica canonibus, corruptela potius dici debet. & ideo Papa mandat eandẽ de cætero nõ seruari. Not. consuetudo contra canones obtenta non valet. Itẽ nullus sine licẽtia sui prælati debet ecclesiam suam dimittere, vel aliam accipere.

¶*Glo. seq. obiicit & soluit.*

1 Innuit q̃ aliud sit præscriptio, aliud sit consuetudo. de hoc infra, c vlt Ioan. And.

a ¶*De consuetudine.*]Not. q̃ nec præscriptio nec cõsuetudo prodest in hoc casu. vt hic dicit. & est simile ꝛ. de ele. c. cũ causam. & ꝛ. eod. cũ venerabilis. nec ꝓtra ꝓcurationẽ, quæ ratione visitationis debetur. ꝛ. de præscrip. c. cũ ex officij. sicut nec valet transactio in hoc casu, & in huiusmodi spiritualibus. ꝛ. de transact. c. ꝓterea. nec permutatio rei spiritualis potest fieri cũ temporali. ꝛ. de re. permu. c. exhibita. arg. ꝓtra. ꝛ. de priuil. c. cũ olim. 2. & ꝛ. de capel. mona. c. dilectus. & ꝛ. de cen. c. fopitæ. & ꝛ. de præsc. c. de quarta. et c. auditis. nõ sunt ꝓtra tia. ibi nõ ꝑscribit ꝓtra obedientiam, nisi tanto tẽpore fuissent sub dominio Papæ, vel alteri⁹ ecclesiæ: et tũc non dicuntur præscribere, sed potius præscribi: et præter ea illa, de quarta. et illa, auditis. nihil dicũt de obediẽtia, sed ĩ aliis articulis et casibus loquuntur. Et sic patet q̃ vbicunque fit aliquid ꝓtra ecclesiasticam disciplinam.

† Facit tex. in l vnica. ff. de cõsue. & in l nom fol. m §. fi. ff. de excus. tuto.

† Cap. 5. c. tit. in 3. compilatione.

Vm olim.]Diuidit in duas partes. In prima ponitur cõsultatio. In secũda: ibi, *Quocirca*. respõso.

CASVS Eps Lõdon. petiit à dño Papa licentiã vt posset in terra sua ꝑstituere præcẽtorẽ, Papa sibi petitã licentiã ꝓcessit, dũmodo in cõferendis sibi redditibus nulli inferre tur præiudicium [d], statuentes vt præcẽtor taliter institutus, in sessionibus [e], processionibus & alijs, illã haberet dignitatẽ in illa ecclesia London. quam habẽt alij præcẽtores in aliis ecclesiis Anglicanis, & sic episcopus constituit præcentorem. præcentor ille taliter iustitutus occasione litterarum domini Papæ, quędam in præiudicium aliarum dignitatum nitebatur vsurpare, aliqui personatum habentes in ecclesia London. conquesti sunt domino Papæ: Papa mandat episcopo Helien. quatenus quia secundũ diuersas consuetudines locorũ præcentores alii diuersas habẽt dignitates in ecclesiis Anglicanis, faciat illũ ꝑcentoré contẽtum esse illa dignitate, quã potest habere sine præiudicio aliorũ, saluis rationabilibus & approbatis cõsuetudinibus ecclesię London. Not. q̃ noua dignitas sine licentia dñi Papæ constitui nõ debet. Itẽ in dignitatibus diuersa põt esse consuetudo in eadẽ prouincia. Itẽ in præiudiciũ aliarũ dignitatũ noua dignitas constitui non debet. Itẽ consuetudines approbatæ ipsius ecclesiæ nihilominus remanent in sua firmitate.

† Cap. 4. c. tit in. 3 cõpilatione.

b *Statuere.*]Et sic onerosam dignitatem potest epṡ remouere de ecclesia sua cum suis canonicis, dum tñ cõfirmatio Papæ accedat. ꝛ. de consti. c. cum accessissent.

¶*Glo. seq. in prin. & in fi. tractat. an noua dignitas creari possit sine Papæ licentia. & c. in medio signat contraria. & soluit.*

1 Ab hæreticis enim in forma ecclesiæ conferri potest. concil. Trident. sessio. 7. de baptismo, cano. ne. 4.

2 Priuatus ẽt sine principis auctoritate facit nouũ ꝓpus. nisi id fiat ad æmulationem alterius ciuitatis, vel seditionis ma de ecclesiæ. ꝛ. de. c. ad audientiam. 2. & 12. q. 2. bonæ rei. & ff. de ope. putabli. opus. 2. Itẽ datur priuilegium dignitati, sed nõ est ꝓtra illud. ꝛ. de ecclesiæ. ꝛ. de. c. ad audientiam. 2. & ꝛ. de rescri. c. vlti. ficut nec sẽtetiam præuitus datur prædio quod nondũ est. ff. cõmunia prædi. l. 1. arg. ꝓtra. beat. Ioan. And. ff. de ser. rusti. præ. l. labeo. & ff. de ser. vrb. præ. l. si seruit⁹. ¶. futuro. Sed non procedunt ista: quia non datur priuilegiũ dignitati quæ

c ¶*Concessimus.*] Per hoc vĩ q̃ noua dignitas in ecclesia constitui non põt sine licentia Papæ. 22. dist. c. 1. & C. de offi. præf. præto. Afri. Quas gratias. §. optamus. ergo vt omnes iudices secundũ volũtatẽ & timorem Dei, & nostram electionẽ & ordinationem, &c. & hoc ideo: quia si vna dignitas cõstituitur, oportet q̃ alia minuatur. arg. 99. dist. c. nullus. & c. 2. Sed hoc non est verum. arg. ꝛ. de eccle. ædi. c. ad audientiam. 2. & ꝛ. de rescri. c. vlti. sicut nec sẽditionis præsentiam datur prædio quod nondũ est. ff. cõmunia prædi. l. 1. arg. ꝓtra. ff. de ser. rusti. præ. l. labeo. & ff. de ser. vrb. præ. l. si seruit⁹. ¶. futuro. Sed non procedunt ista: quia non datur priuilegiũ dignitati quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Migrasse.*]Sicut abbas subiectus epo nõ debet sine licétia epi renunciare,18.q.2.abbas.nec etiam alij clerici:vt j.de renun.ca. admonet,sic abbas subiectus tm̃ Papæ renũciare nõ põt sine ipsi⁹ licétia,et si sit isufficiẽs.j.de renũ.c.vlt.Greg.Sed vr̃ q̃ esset vtraq; priuandus.7.q.1.si quis eps.& j.de trãsla.c.quanto.Vtrũ toleratus fuerit vel repulsus ab vtraq;, hic non dicit, 1 sed forte propter illam cõsuetudinẽ fuit toleratus,simile j. de elect. c.q̃ sicut.§.super.eod.

1 Et consuludo quare nus excuser, tradit glossa in c. deniq. vers. consuetudi ne.dist.4.

b ¶*Cõsuetudinẽ.*]Quę forte fuit, q̃ statim cũ sint electi, sine aliqua confirmatione administrant,renũciãt, & trãseunt ad alias dignitates sine licentia Papæ, quod esse non debet.j. de elect. qualiter. & j. de renun.c.vlt.ex generali tñ dispẽsatione p̃lati, q̃ subsunt tm̃ dño Papę nullo medio stant postquã sunt in cõcordia electi, administrant qui sunt valde remoti.j.de elect. c. nihil est.Ratio quare hoc fiat redditur,scilicet ne ecclesia interim patiatur damnum in temporalibus q̃ in spiritualib. læsionẽ.

†Vide l.rem non nouam. iuncta glos. C. de iudi. q̃ ibi Pe.de bella. Cyn. Bartol. & Bal. & in l. 2. C. quæ sit longa consuet.

c ¶*Consuetudo.*] aliàs tñ consuetudo attenditur in electionib⁹. arg. 12.dist. nos p̃suetudinẽ. & j.de cle.coniuga.c. cum olim.& j. de cau. pos. & propriet.cũ ecclesia. & 24.q.1. pudenda.& ff. de dec.l.nõ tm̃,

†Cap. 7. e tit. in 3.compilatione.

†Vide omnino notas huius capitis.

CVm dilecti⁹.]Diuiditur in duas partes principales.Prima narrat duplicẽ quæstionẽ electiõis cũ partiũ allegationibus.Secũda ibi, *Quia nobis.*vnam definit,& alteram definiendã cõmittit.Abb.Sic.

CASVS. Vacante monasterio Andreñ.electus fuit quidã monachus eiudẽ monasterij Guil.nomine in abbatẽ:monachi Karoseñ. monasterij huic electioni se opponẽtes dicebãt electionẽ abbatis Andreñ.cœnobij de suo monasterio faciendã, p̃ q̃ quæstio tam super electione prædicta, q̃ super iure eligẽdi abbatem delata est ad sed.Apos.In p̃sentia Papę opponebat dict⁹ dñs G.monach⁹, q̃ tam de iure cõi q̃ de priuilegio speciali ad capitulũ Andreñ, monasterij p̃tinebat electio.vnde petebat electionẽ de se factã cõfirmari.procurator monasterij Karoseñ.,p̃posuit ex aduerso,q̃ olim ad petitionẽ patronorũ monasterij Andreñ.fuit à dicæc.epo cõstitutũ,vt si locus ipse in tm̃ cresceret vt abbas cõstitueretur ibidẽ, electio ipsi⁹ abbatis penes fratres eiusdẽ loci,& capitulũ Karoseñ. penderet: & obtẽtu huius statuti sic fuit longis tẽporib⁹ obseruatum,ita q̃ monasterio Andreñ.vacãte,monachi eiusdẽ loci de gremio Karoseñ, monasterij sibi eligebant aliquẽ in abbatẽ.vnde cũ electio ipsa fuerit p̃tra prædictũ statutũ & consuetudinẽ(quæ est optima legũ interpres)celebrata merito cassari debebat, & mandari fratrib⁹ Andreñ.vt de cætero sibi eligãt abbatẽ de mõasterio Karoseñ.Insup allegauit,q̃ electio ipsa facta erat de suspenso,& à suspensis:& ideo electio non tenebat.dñs Papa auditis hinc inde propositis:quia ei constitit q̃ electio facta fuit de suspẽsis,eã cassauit iustitia exigẽte,id est,cassam & irritã nũciauit.veruntñ quia prædictũ statutũ ita posset intelligi,q̃ per illud nõ derogetur iuri cõi nec priuilegio,hoc modo vt electio pertineat ad capitulũ Andreñ.& confirmatio ad capitulũ Karoseñ.mãdat Papa quibusdã, q̃ si monachi Karoseñ,talẽ consuetudinẽ probauerint,p̃ quã iuri cõi p̃iudicetur:vt monachi Andreñ.elegerint sibi abbatẽ de monasterio Karoseñ,secundũ illã consuetudinẽ debeant iudicare electionẽ monasterij Andreñ,deçetero faciendã;q̃ si talẽ cõsuetudinẽ nõ probauerint,adiudicent monachis Andreñ.ius eligendi abbatẽ,vt liberã habeat potestatẽ vel de gremio sui monasterij, vel aliũde eligẽdi sibi abbatẽ,præsentando ipsum Karoseñ.capitulo, vt si fuerit canonica electio per capitulũ Karoseñ.cõfirmetur.No. q̃ electio facta de suspẽso nõ valet.Itẽ consuetudo interpretatur legẽ siue statutũ epi,vt per ipsam cõsuetudinẽ declaretur statutũ, q̃ poterat dubiũ esse.Itẽ quãdiu ius cõe seruari potest,nõ debet recedi ab ipso.Itẽ cõsuetudo præscripta præiudicat iuri cõmuni, vt de ecclesia aliena tantum eligant,q̃ est contra ius commune. Itẽ per statutũ p̃dictũ p̃iudicatur epo diœcesano,& nõ capitulo Andreñ. cessante cõsuetudine: quia eps de iure cõi ipsam electionẽ deberet confirmare.

¶*Cum dilectus,*] Cum ageret Guil. iste super iure eligẽdi abbatẽ, habebat mandatũ à capitulo & vacãte ecclesia: sed quantũ ad petendã confirmationẽ electionis suæ, agebat ex p̃sona sua iure suo sibi acquisito q̃ electionẽ.sic. j.de i inte.rest.c.2.i nõ. & sic vr̃ vbi de hoc B. d ¶*De iure.*] 18. q. 2. abbatẽ.& j.eo.cap. abbatẽ. & c.quàm sit. & 16.q.vlt. j.de cau. poss. & propriet. c. cum ecclesia.

†alias, à Morieñ.

e ¶*Eligendi.*]Lex dicit q̃ monachi debẽt iurare eligere abbatẽ, quẽ sciũt fide rectũ,vita castum, & qui monasterio valeat vtiliter p̃uidere.i auth.de san.epis. §.iubemus igitur abbatẽ.coll.9.q̃ hodie non seruatur,sed secundum formã illius cõstitutionis.j.de elec.quia pp. eligere debent,si secundum illã volũt eligere.

¶*Glo.seq.quærendo tractat, an clericis inuitis possit episcopus statuere quòd eligant aliũde,ponit solutionẽ, quam in fine determinat.*

f ¶*Constitutum.*]Licet eps posit subiicere vnã ecclesiã alteri,vt vnire.non tñ credo q̃ posit statuere q̃ vna ecclesia eligat de alia clericis inuitis:q̃ hoc esset p̃ra ius cõe 2 vt 17.q.vlti.c.vlt.& 18.q. 2.abbatẽ.& j.de iure pat.c.nobis.quia pacto priuatorũ ius publicũ non tollitur.j.de fo.comp.c.si diligenter.j.de testamẽ.c.requisti,Nec aliquis ius publicũ remittere põt aliquibus cautionibus, nec mutare antiquitus formã constitutã.ff.de admi.tuto.l.quidam decedẽs.& ideo Papa postea interpretatur statutũ.tñ ius istud p̃scribi põt, vt q.s teneat eligere de certo loco:vt hic patet,& j.de verbo.sig.l.abbate. & sic patet q̃ minus iustus titulus dat causam de præscribãdi:vt j.de empt.& vẽ.c.peruenit.ff.pro emp.l. quod vulgo.ff.pro leg.l.pro legato.& l.vlti.& vere vr̃ iniustus,quia eps nõ põt tollere ius vnius ecclesiæ,& dare alteri.j.de re.eccle.nõ alie. c.1.3.Sed ex tali titulo potuit bona fide monasteriũ Karoseñ. p̃scribere,vt alij monachi eligerent de monasterio Karoseñ.& eps solũ modo concesit monasterio Karoseñ.q̃ suũ erat.s.confirmationẽ electionis:& ita cessante p̃scriptione solã cõfirmationẽ habẽt,vt probatur per interpretationẽ Papæ,vt j.patet,satis tñ credo q̃ in ipsa fundatione posit episcopus cũ capitulo cõstituere de voluntate patroni, q̃ illa ecclesia esset alteri subiecta,& q̃ clerici instituendi semper eligerent sibi prælatum de maiori ecclesia.& quod dicit supra,q̃ episcopus nõ potest facere q̃ vna ecclesia eligat sibi prælatum de ecclesia alia,hoc intellige quando ecclesiæ sunt iã institutæ & dotatæ, et ab inuicem distinctæ et separatæ::quia illud esset contra ius commune. j.de excel.præla.c.ad hæc.

2 Et est similе, quia iura ecclesiæ vacantis non habentis defensorem alienari non p̃nt, ipsa tamen eccle sia vniri vel donari põt de reb ecc non alie. dum. lib. 6. clement. ca. tit. si vna ecclesia, & facit quod dicetur in fra de trãs. c. ti. sup. gl. pe. Ioan. And.

3 Concor. tex. cum ibi no. in c. constituimus. de reli. dom.

g ¶*Electio*]Hic sumitur electio æquiuoce,pro confirmatione & pro electione:vt j.patet.et hoc verum est si consuetudo non probetur.sed si probetur,proprie tenetur.

4 Adde de æquiuocatione istius dictionis in l. 2. cum gl. ff.d. op. legis. melior de iure in c. cũ illis. in ver. elect. o. de præb. lib. 6.

h ¶*Interpres.*]ff.de leg.et const.prin.l.fi de interpretatione.et infra de sepul.c.certificari.et tacito consensu per desuetudinẽ lex abrogatur.ff.de leg.l.de quibus.in fi.

¶*Gl.seq.primo ponit quatuor quæ non potest suspensus.secundo quærit.ponit duas opiniones.quæstionẽ declarat.& secũdã opi.approbat.*

i ¶*A suspensis.*]Suspensus enim nõ potest eligere nec eligi,vt hic, &j.de elect.c.cum inter R.seniorem.& j.de ẽta. et qua.c.cũ bonæ.& nãe.& j.de cle.excom.mi.c.postulasti.nec postulari potest qui non seruauit interdictũ.j.titu.proxi.c.1. in fi.nec beneficia conferre.j. de concess.præben.c.quia diuersitatẽ.Sed nonne iudicare & præbendas dare est iurisdictionis?vtiq;,j.de elect.c.nosti &.c.excommunicare.j.de elect.c.transmissam.Nunquid suspensus põt huiusmodi iurisdictionem exercere?Dicunt quidã q̃ eps suspensus põt ex communicare, & præbendas dare:& respondent illi decre. quia diuersitatẽ.q̃ ille eps erat ab officio suspensus & iurisdictione.Sed dicũt q̃ canonicus suspensus eligere nõ põt:quia cũ sit suspensus, nihil officij 1 retinet:secus est in p̃lato. Sed p̃tra istos est 24. q. 1.audiuimus. Alij dicũt & melius q̃ eps suspensus nõ potest ex cõicare, nec interdicere,nec dare p̃bendas. j.de excel. præla.c.vlti. arg. quamuis hoc potuerit post cõfirmationẽ, licet adhuc non sit cõsecrat⁹.Ratio illa vr̃: quia plus aufert ei suspensio quam contulerit consecratio, vt dici cõsueuit, plus tollit negatio quàm ponit affirmatio:nã electus & cõfirmatus multa põt ex iis quæ pertinent ad officium episcopale, quę perdit per suspensionẽ: quia cõsecratio nõ multum addit. j. de trans. c.inter corporalia.Et est simile sicut maritus post matrimoniũ cõsummatũ,nõ potest intrare religionẽ,sed ante põt.j.de cõuer.cõiug.c.ex publico,sic eps nõ cõfirmatus põt aliqua quæ tñ nõ põt consecratus.Sic vides in alio simile,eps in archiepiscopũ electus, non põt ante receptione pallij tanquã archieps clericos ordinare,sed tñ potest antequã sit electus in archiep̃m:q̃a hoc non facit vt eps,sed vt archieps. j.de elec.q̃ sicut.6.præterea.Præterea bene ficiũ concedere & etiam habere posse,cõpetit ratione ordinis,& est eius accessorium.1.q.3.si quis obiecerit.& cui interdicitur vnũ et reliquũ. 81.dist.si quis sacerdotũ. et c. eos qui.Præterea de hac suspensione fuit obiectũ et ,pbatũ ex eo quod dicit.q̃a nobis cõstitit.&c. et licet obiectũ à partibus non fuerit,iudex tñ q̃ debet electionem cõfirmare,ex offico suo debet inquirere de huiusmodi. j.de elec.c.nihil est.Et hæc quæ dicuntur hic de his suspensis, intelliguntur de suspensis ab homine et etiã à canone. Si vero ali quis esset suspensus à canone:puta participãdo cũ excõicatis,ille talis bene põt eligere,et alia facere q̃ sunt iurisdictionis,sed eligi scienter nõ potest.hæc probatur j.de cleri. excõi.ministrã. c. si celebrat.q̃a mitius agitur cũ lege q̃ cũ ministro legis.ff.de arbi. l. Celsus.Satis põt dici q̃ suspẽsus posset excõicare:q̃a põt absolure excõicatũ.3.de rescri.c.ab excõicato. j.de sen.excõ.sacro.et capi.duobus.et q̃ põt absoluerę,põt ligare,et ecõtra:cũ nõ sit priuat⁹ à cõione fideliũ,quare nõ posset ptiuare aliũ.et hoc dico de eo q̃ nõ est suspensus à iurisdictiõe,vt suspẽsus à canone sola partici patiõe.Io.et Lau.hoc cõcedit,q̃ suspẽsus ab officio tm̃,põt excõicare,et p̃bẽdas dare:et intelligũt illã decre.q̃a diuersitatẽ.cũ erat suspẽs⁹ ab officio et iurisdictiõe.Ego aũt nõ credo q̃ suspẽsus ab hoc posit dare præbendas:vt hic dr̃,licet Lau.& Io. concedãt q̃ 70 posit excõicare,et præbẽdas dare.ar.p̃tra posset induci prędi.decre.si celebrat.quę tñ intelligitur de excõicatione minori:melior enim est opinio secunda,quia sicut excommunicatus aliũ excommunicare non potest,24.q.1.audiuimus.ita eadem ratione nec suspensus ab homine aliũ põt suspẽdere.j.de excel.præl.c.vlt. Bern. ADDITIO. Er hoc propter mistură officij et iurisdictionis, idest quam habet spiritualis iurisdictio ad officium, id est ordinem,et ipsius executionem.Ioan,And.in nouel.

1 Quasi vellit iudicare quod eligere competit ratione officii,non ratione beneficij.

a ¶*Cassauimus.*]i.cassam nũciauimus.j..vt lit. nõ cõte.c.accedẽs.

Vbi quid à iure cõmuni discrepat si ei potest re

b ¶*Iuri cõmuni.*]Similé interpretationẽ habes.j.de fi.instru. inter dilectos.ver.cæterum.vbi enim aliquid iure cõi discrepare vr̃, reducendum est ad ius cõe si potest fieri,ne pereat,quia promptum est leges legibus concordare.C.de inoffi.doti.l.vnica.et Augustinus concordat euangelistas,de pæn.dist.1.periculose.et etiã testes

debent ad cõcordiã reduci,ne de periurio notẽtur.j.de testi.c.cũ tu.Sic enim faciẽda est interpretatio,vt nulli sit onerosa,& secũdum ius.3.tit.proxi.c.causam quæ.& j.de priuile.c.ex ore.& 3.eo. c.cum olim.Item secundum q̃ minus est captiosa.ff.de regu.iur.l. quoties.in fi.tit.& hoc itaverum est,q̃ ad ius cõe reducatur,si verba illa patiũtur,vt hoc versu, electio eius penes fratres eiusdẽ loci & capitulum Karoseñ. &c.Nam à verbis priui legij nõ est recedendũ vbi certa sunt.j.de priuile. c. porro. & j. de decimis. c. ad audientiam. vbi enim verba non sunt ambigua:nõ est locus interpretationi. ff. de leg. 3. ille aut ille.sed vbi sunt dubia, necessaria est interpretatio. 2

ducendum est ad ius cõmune.

2 Text. est in l. 2. C. de pta videlicet, quoniam nox. act. & alia non prodest. j. de cau. pos. c. cũ ecclesia. Quæ consuetudo iuri ptæiudicet, et quæ nõ, dicetur j.eo.c.vlt.

¶Hono. iiij. Parsieñ.capitulo.

¶*Capitulum sine episcopo statuta seu consuetudines nouas facere, uel antiquas immutare non potest.*

CAP. X.

CVm consuetudinis⁴ vsuq; longęui non sit leuis auctoritas, & plerunque discordiam pariant nouitates: Auctoritate vobis p̃sentium inhibemus, ne absque episcopi vestri consensu ⁵ immutetis ecclesiæ vestrę constitutiones & cõsuetudines approbatas, vel nouas ⁶ etiam inducatis: Si quas forte fecistis, irritas decernentes.

¶Idem maiori et Burgeñ.de Rupella.

¶*Non valet consuetudo per quam quis indicitur ad peccandum, vel bona propria dissipandum.*

CAP. X.

EX parte vestra fuit propositum,quòd cũ in patria vestra seruatæ sint hactenus duæ consuetudines abusiuæ, quòd si indigena ⁸ vel extraneus, pro digalitatis vitio ʰ, vel incupo suo,et sine suo consensu quasdã cõsuetudines ecclesiæ suæ immutauerunt,et quasdã fecerunt de nouo:pp qđ dicit Papa q̃ auctoritas p̃suetudinis nõ est leuis,et nouitates q̃nq; dissordia induc unt.Vnde præcipit q̃ sine cõsensu epi canonici cõsuetudines nõ immutẽt ecclesiæ,nec nouas inducãt,q̃ si fecerint,decernit illas irritas et inanes.Not.q̃ omnia facienda sunt in ecclesia de cõsensu epi et canonicorum:nisi consuetudo sit in contrarium.

d ¶*Cum consuetudinis.*]C.quæ sit longa consuetudo.l. 2.& j.eod c.vlti.& ibi exponitur.& 11.dist.consuetudinis

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

e ¶*Consensu.*]Bene dicit,cõsensu:quia sine ipsius consensu obtẽto hoc facere non possunt.Sed vr̃ q̃ non teneãtur habere cõsensum,dummodo consiliũ et tractatum cum eo habeant.arg.de arb. c.cum olim.Sed hoc nõ est verũ,quia illud obtinet ex forma arbitrij,immo eps et canonici vnum corpus et vnũ collegiũ sunt, ita q̃ ipse caput,et ipsi canonici membra.j.de iis quæ fi.a præla.c.nouit.et est expressum q̃ si aliquibus mandetur.vt cum 3 cõsilio alicuorum aliquid faciant,eorũ consiliũ expectare tenẽtur,nec sufficit q̃ tantũ requiratur.j.de elect.c.cũ in veteri lege.

3 De hac quæstiõe late Arberti. nus tract. de agnosce. assertio. q. 26.

f ¶*Vel nouas.*]Nouitates enim sine causa inducẽdæ nõ sunt:quia lex dixit q̃ in reb⁹ nouis cõstituendis euidens debet esse vtilitas. ff.de legi.et constit.princip.l.in rebus.arg.3.de constit. c. cognoscentes.et reprehendũtur qui nouitates inducũt.11.dist.q.s nesciat.

EX parte,]Diuidit in duas partes.Primo recitat duas cõsuetudines irrationabiles,quas sed̃o reprobat ibi,*Tenore.* Ab. Sicu.

CASVS.In quadã terra seruabãt duę p̃suetudines.Prima erat,q̃ si aliq̃s deueniret ad inopiã quocũq; casu,siue aliquo modo amitteret bona sua,posset alienare bona vxoris suæ pro voluntate sua. Alia fuit,quòd si vxor alicuius fidẽ violaret cõiugi,et ipse eã p̃ hoc dimitteret,accipiebat dimidiam partem bonorum viri sui,cũ potius esset priuinda omnibus bonis marti,ac etiam dotem suã perdere deberet,mandat.Papa q̃ deçetero tales consuetudines nõ seruentur.Not.q̃ turpes consuetudines nõ debeat obseruari.

4 Hostiẽsis inter parcum & largum ita distingui: parcus est cui plus placet retenta, largꝰ vero cui plus placẽt data. vide Ciceroñ li br. 2. de off.

g ¶*Indigena.*] i.inde genitus.

¶*Glo.seq.instruit quis sit prodigus,&c.& ponit versus,*

h ¶*Prodigalitatis vitio.*]Quod se esse virtutẽ sępe mẽtit.41.dist. sępe.Prodigus est q̃ dat dãda et nõ danda.Auarus qui tenet tenẽda,et non tenenda.Largus mediũ tenet inter vtrũq; Vnde versus,

Prodigus est animi vitio retinenda profundens.
Qui retinet cupide,& ea deposcit auarus.
Largus qui sumptum facit ex ratione libenter.4

Sed non videtur q̃ huic sit subueniẽdum:quia culpa sua et vitio incidit

Universidad de Deusto
Biblioteca

incidit in egestatē.ff.quod.met.cau.l.si mulier.86.distin.non satis. Et dignū est vt male meritē egestate laborēt.ff.depositi.l.bona fides. taliter enim non fuerat subueniendum huic ratione præmissa, & cū alterius læsione,sed eleemosynā dare possumus,ne pereat.86. distin. pasce fame morientem, &c.

† Adde pro interpretatione horū verb. p. s. æ ff.ad Velleia.l. 2.§.verbū volūtatis libito,rex cū ibi not.in l. labeo art.§ 1. de æct. & Bar. in extraua ad reprimēdum.

a ¶*Ineuria.*]id est,negligētia, & ideo ei nō est subueniendū , quia vigilantibus & nō negligentibus iura subuenit. j.de rerū pmuta. c.cum vniuersorū.& j. de dōat.inter dilectos. ba. quia stultis nō cōsuevit subueniri,sed errantibus. ff. de iuris & facti ignorātia.l.penultima.§.si quis ius.& C. si minor se maiorē dixerit.l.si is. & vti ius cōsurrienti panis tollitur, q̄si securus de cibo iustitiam negligat. 5. quæstione q̄nta. nō omnis. & 23. quæstio. quarta. nimiū sunt inquieti. & ideo talis cōsuetudo merito reprobatur.

b ¶*Alienat.*]Quod de iure fieri non debet. ff. de fundo do.l.fundus.& l.lex Iulia.nec etiā p̄p delictū mariti bona mulieris sunt distrahenda.C.ne vxor pro mar.l.1.2.& tertia.C. ad leg.Iuliā de vi pri.l.prima.& j.de pign.c.ex litteris. In casu tñ q̄nq; distrahuntur bona mulieris pro marito obnoxia sunt fisco,si omnia bona mariti exhausta sunt.C.in quib.cau.pign.ta ptra.l.satis.Nec valet alienatio fundi dotalis,etiā si mulier cōsentiat.C.ad Velleia.Auth.siue a me. & in Auth.vt imobilia antenup. do.§.si pprie.coll.5.Sed si iuranerit nō ptrauenire,tenet venditio.j.de iureiur.c.cū cōtingat.si sine vi & dolo præstitū sit iuramētum sponte.Constante etiā matrimonio in tali casu cum incipit vergere ad inopiam,mulier potest repetere dotem.C.de iure dot.l.in rebus.& l.vbi.

c ¶*Bonis.*]Et etiā dotē suā p̄p adulteriū perdere debet.C.de iur. do.l.si dotē.& C.ad leg.Iul.de adult.l.libertatē.& j.de do.inter virum & vxorem.c.plerunque.vbi de hoc.

d ¶*Obseruandas.*]Iuri ptrarias,vt dictum est.Per primā cōsuetudinem inuitabantur viri ad diſsipandum bona sua,per alterā mulieres proniores erāt ad committendum adulterium.arg.ff.de pact. dotā.l.conuenire.talis compensatio non est admittenda.

Cvm tanto.]habet materiam amplam,& multū subtilem.Et habet duo dicta.secundū ibi,*licet*.& quælibet pars potest subdividi.Abbas Siculus.

CASVS. In prima parte dī q̄ quāto amplius q̄s in peccato perseuerat,tāto graui⁹ peccat.Vnde ptra ius naturale nulla cōsuetudo excusat:qa trāsgressio iuris naturalis inducit periculū salutis. Secundo dī q̄ consuetudo lōgæua nō est vilis,tñ nō valet vt præiudicet iuri cōi siue positiuo,nisi illa cōsuetudo sit rationabilis & p̄scripta:quia tūc præiudicat iuri cōi in loco vbi cōsuetudo seruatur.Not.contra ius naturale nulla cōsuetudo valet.Item cōtra ius positiuum prævalet consuetudo rationabilis & præscripta.

e ¶*Diutius.*]infra de fim.c.cum in ecclesiæ.& infra de eo qui du. in matri.quam polluit.ca.cum haberet.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionem de quo iure naturali loquitur, littera & respondet quòd de illo quod consistit in præceptis,&c.*

f ¶*Naturali iuri.*]Quod immobile perseuerat.5.dist.§.sed cū ius naturale.25.q.1.sunt quidā 1, Et hoc verū est quantū ad præcepta vel prohibitiones quæ moralia sunt,& nō mutantur:vt non occides,nō furtū facies,honora patrē,&c.6.distin.nō est.§.his itaq;.& naturalia q̄dē iura īmutabilia sunt, ciuilia vero mutabilia.Instit. de iu.nat.§.sed naturalia.j.de cōsan.& affi.c.nō debet.& ideo nulla cōsuetudo p̄valet ptra ius naturale,etiā si oēs hoīes de mūdo ptra facerēt.32.q.7. flagitia.cuius ignorātia neminē excusat.1.q.4. turbatur.6.notādū. & ibi nihil interest in vitio decipere vel decipi.16.q.1.si cupis.& de ignorātia dī q̄ qui ignorat,ignorabitur.37. distin.ideo.§.vt itaque.De ignorātia iuris naturalis & ciuilis tractatur in summa.1.q.4.§.notandum.& ibi recurrendum est.

¶*Gl.seq.quærit obiciendo pro insolubili.ponit primo opi.quam reprobat.secundo secundam.quam etiam reprobat tertio soluit.*

g ¶*Vilis auctoritas.*]Sed quæritur de qua cōsuetudine hic intellexit Grego.Si dicis de bona cōsuetudine,illā nulla rō siue ius vicit, immo æquiparat ei,11.dist.in his.si de mala,de illa non pōt dici q̄ nō sit vilis,Sup hoc dicūt q̄dā q̄ principiū istius.§.debet itelligi de bona cōsuetudine,& finis de mala: & ita diuersimodè intelligunt:sed hæc nō fuit intētio legis vnde §.iste sumittur.C.quę sit long.consuet.l.2.& ideo inepte dicūt:Alij pro maiori parte exponunt litteram istā,nō tñ est adeo valitura,vt iuri positiuo debeat præiudiciū generare ,supplent generaliter,nō præiudicat iuri,sed

tum inducit :nec positiuo , nisi sit rationabilis & præscripta.

CAP. XI.

CVm†tanto sint grauiora peccata, quanto diutius[e] infœlicem animam detinent alligatam, nemo sanæ mentis intelligit naturali iuri[f] (cuius trāsgressio periculum salutis inducit) quacunque consuetudine (quæ dicenda est verius in hac parte corruptela)posse aliquatenus derogari. Licet etiā longæuæ consuetudinis non sit vilis[g] auctoritas : non tamen est vsque adeo valitura, vt vel iuri positiuo debeat præiudicium generare, nisi fuerit rationabilis[h],& legitime[i] sit præscripta.

† Ad intellligentiam vide B. Thomam 1.2.q. 7.art 2.§. Dominicus Sotum li.2. de iust.& iu re.q.7 art.2.

quam soluit alleg.9.iura.

h ¶*Rationabilis.*]& quā cōsuetudinē dices rationabilē?Illā dico ratiōabilē,quā nō improbāt iura. j.de causa poss.ca.cū ecclesia.& j.eo.c.cum dilectus.& j.de.ver.sig.c.abbate. vt si q̄nq; admittant aliq; ad electionē, ad quos nō ptinet de iure cōi,& de alio collegio,ista cōsuetudo nō improbāt à iure,vt dicunt iura prædicta,& illa est rationabilis,q̄ tñ capitulum eligat canonicos fibi,& alios inferiores prælatos irrequisito eo. j.de elect.c.cū ecclesia Vulterana.vel eps solus hoc faciat. j.de iis quæ fi.à pla.sine consen.c. ea noscitur.licet de iure vnum corpus sint. j.de iis quæ fi.à præl. sine cōsensu ca. nouit.& de iure cōi deberet fieri ab omnib⁹ cōiter ab eo & canonicis:vt q̄nq; fit. j.de cōcef.p̄b.postulastis.Et illā dicere rationabilem,q̄ absentes nō vocentur ad electionē,vt in multis locis cōtingit, vt in Tuscia,& in multis ecclesiis.& hmōi consuetudines legitime præscribūtur,vt patet per prædicta exempla. Illā dico generaliter rationabilem,quæ nō obuiat canōicis institutis.Irrationabilis est quę improbat à iure,qualis est illā j.de insti.c.ex frequentibus.3.eo.c.cū venerabilis.& 3.c.prox.& onerosa consuetudo, vt 3.eo.c.1. & 3.eo.c.cum inter vos.& j.de re iud. c. cū causa.& gñaliter vbi aliq̄d fit ptra neruū ecclesiasticę disciplinæ siue libertatē. j.de elect.c.cū terra.&c.sacrosan.&c.massana

i ¶*Legitime sit præscripta.*]spatio 40.annorum. j.de causa pos.cū ecclesia.& j.de præscri.c.auditis.de hoc potestis habere multa iura.ea enim solū locum habent in rebus ecclesiasticis. 16.q.3.c. placuit.§.quas actiones.Ad hoc vt ergo cōsuetudo iuri cōi præiudicet,requiritur primo q̄ rationabilis sit,& q̄ sit præscripta:vt hic, & c.cū ecclesia.Ité q̄ ex certa sciētia,& nō per errorē sit inducta. ff.de leg.qđ nō ratione.& sciente illo qui potest ius cōdere.ff.de leg.l.de quib⁹.in fi.Et q̄ sit tale ius qđ possit præscribi.Nā quædā sunt quæ non possunt p̄scribi,saltem a laicis. j.de p̄scrip.c.causam quæ.&c.cū ex officij.&c.cū non liceat.Et q̄ nō sit ptra ius naturale.33.q.7.flagitia.vel saltem q̄ sit obtēta in ptradictorio iudicio.ff. de leg.l.cum de consuetudine.& j.de ver.sign.c.abbate.Ité requiritur q̄ sis vsus illa cōsuetudine siue vicib⁹ illis quibus vsus es eo aīo vt intēdas, siue credas te ius habere,& vt in posterū id facias. ff.de itin.actuq; pri.l.1.§.Iulianus recte ait.& l.vlt.alias non prodest,vt ibi dī:& sic solæ vices nō inducunt consuetudinē:quia nō exemplis, sed legibus iudicādū est.C.de sen.& interlo.om.iu.l.nemo.sed secundū consuetudinē talē bene iudicaret,vt dictū est.ff. de leg.l.nā imperator.Ité requiriē q̄ maior pars populi vsā sit ea cōsuetudine ad hoc vt secundum illā iudicetur:quia sicut minor pars populi nō posset īducere legē:ita nec cōsuetudinē.Ité & illa consuetudo p̄iudicat iuri,cuius nō extat memoria hominū.3.q.6. hæc quippe.& j.de ver.sig.c.sup quibusdā.§.1.& ff.de aqua quoti. & æsti.l.hoc iure.§.ductus aquæ.& ff.de aqua plu.ar.in summa.§. idē labeo.& ff.de prob.l.si arbiter.& sic vī q̄ difficile sit probare cōsuetudinē & p̄scriptionē.Sed quā differētiā facis inter cōsuetudinē & p̄scriptionē?Illa pōt assignari(vt q̄dā dicūt) q̄ vbi cōsuetudo

2 Adde tenetum in Authent cassa C.de sacrosanct. eccle. & in l. de quibus. & ibi Bartol. ff.de leg.

Quot requirantur ad hoc vt consuetudo iuri cōmuni præiudicet.

tudo præteditur,admitti posset ,pbatio in cōtrariū,vt ,pbet indebitū fuisse quod cōsueuit percipi.arg.à ptrario.C. de agri. et cēsi. l.litibus.lib.11.sed vbi præscriptio est, non admittitur probatio in cōtrariū ad ,pbādū indebitū fuisse.arg.à cōtrario.j. de pscri.c.si diligenti.vbi dī q̄ bona fides & iustus titulus requiruntur.& ibi dī qñ exigitur titulus , & qñ non.C.de pig. act. l. nec creditores. Ité qui petit aliquid sibi deberi vel fieri ex cōsuetudine , debet allegare causam petendi: & tūc sufficit probare solum tēpus,licet non probet causam:& tunc nō admittitē ,pbatio in cōtrariū : & ſm hoc non vī differentia inter cōsuetudinem & p̄scriptionem:quia in p̄scriptione qñq; probatur titulus.ita dicunt quidam, quare solum tēpus nō est causa inducēdę obligationis sicut nec tollē dæ.ff.de actio. & oblig. l.obligationū.§.placet. & hæc opinio magis placet ſm Io.Alij dicūt q̄ sola p̄suetudo sufficit etiam sine causa. argu. j.de causa possef.c.cum ecclesia.vbi de hoc. vbi vero aliquis est in possessione percipiēdi aliquid, & ei quæstio mouetur:tuēdus est in possessione quousque probetur contrarium.s. indebitum:quia possidet ratione consuetudinis.

† Cap.1. ce. sit.in 3.com pilat.

TITVLVS V.

De postulatione prælatorum.

¶ Inno.iij.decano,& capitulo Senonensi.

¶Impostulabilis est qui violat interdictum. h. d. quo ad tit. habet enim multa alia dicta quæ non facunt ad tit.

CAPVT I.

AD†hæc in beato Petro : & infra. ¶Cumq; de facili nō possetis in vnū locum & propositū cōuenire , sed ad nos fuisset ab aliquibus appellatum[a]:tandē conuenientes in vnū, Altisiodoren. episcopum in archiepiscopum postulastis. ¶ Postulationem vestram per magistrum R.præcentorem vestrum , & per abbatem sancti Petri exponentes, & petentes, vt faciendæ translationi pium præberemus assensum. ¶Verū quoniam antequam idem magister ad sedem Apostolicam accessisset, nobis quasi pro certo constabat , quòd idem episcopus interdicti sententiā nō seruasset,quod etiam idem magister non negauit[c] , in fratrū nostrorum præsentia requisitus à nobis , in ipsius episcopi excusationem allegans[c] ,quòd sententiam latam seruare nullatenus tenebatur, quæ ad eius notitiam , nec per litteras nostras , nec per Cardinalē tunc Apostolicæ sedis legatum , qui eandem sententiam promulgarat , nec per deputati ad hoc executoris mandatum vel litteras peruenissent:& infra. Quod nec sufficit , immo nec proficit ad excusationem prædicti episcopi , cum Cardinalis idem sententiam interdicti præsentibus multis solemniter , ac publice promulgauerit[d]:& eadem ſm Io.Alij dicūt q̄ sola p̄suetudo sufficit etiam sine causa. argu. j.de causa possef.c.cum ecclesia.vbi de hoc. vbi vero aliquis est in possessione percipiēdi aliquid, & ei quæstio mouetur:tuēdus est in possessione quousque probetur contrarium.s. indebitum:quia possidet ratione consuetudinis.

1 De qua cōsuetudine hoc sit accipiendū tradit Compostellanus super c. 1. quē hic refert Ioan. And.

16.q.4. volumus.nisi vi,precario,seu clam possideat,tunc qui dedit,sua auctoritate potest reuocare.vt 10. q. 3. quia cognouimus. j.de insti.cū venissent.Item in alio potest esse differētia inter cōsuetudinem & p̄scriptionem:quia consuetudo q̄nque debet 1 esse obtenta ptradictorio iudicio populi,p̄scriptio vero nō. Ité qa in consuetudine requiritur q̄ maior pars populi vtatur illa,vt dictū est,in p̄scriptionibus non requiritur.Sic ergo intellige q̄ cōsuetudinis nō est vilis auctoritas:tñ nō vincit ius positiuum illa particularis cōsuetudo in eo loco vbi est cōsuetudo, nisi fuerit rōnabilis,& legitime sit p̄scripta,tunc bene vincit ius,& ei p̄iudicat cōcurrentibus p̄dictis in ea p̄scriptione.sed ſm hāc decret.satis sufficere vī si consuetudo solummodo sit rōnabilis,& p̄scripta.Bern.

DE POSTVLATIONE PRAELATORVM.

¶Viso de iure scripto & nō scripto:quia parum est iura condere nisi sint ministri qui eade iura tueantur , vt in l.2.ff.de ori.iur.§.post originem.& in c.vbi periculum.§.præterea.de elect.lib.6.ideo de ipsis ministris & eorum assumptione merito erit videndum.Et quoniā assumuntur altero ex tribus modis.s.per postulationē,electionē, & trāslationem:ideo de omnibus istis tribus infra subiicit. & quia postulatio innititur gratiæ,præmittit titulum de postu.prælatorum. Quid autem sit postulatio,vide per gl.c.vnico.eod.tit.lib.6.Abb.Siculus.

De hac materia habes 61.dist.Ostius.& c.nullus inuitus, & c.episcopus. 63. dist.litteras.71.dist.fraternitatem.cum multis similibus.

AD *hæc.*]Dividit in sex partes.Nā in prima ponit iniusta postulatio.In 2da:ibi,*Postulationē.* postulantiū petitio. in tertia:ibi,*verum.*petitionis impugnatio.In quarta:ibi, *Quod nec.*excusationū reiectio.In quinta:ibi,*Nos igitur.* postulationis cassatio. In sexta:ibi , *Licet.* grotiosa eligendi vel postulandi permissio.Abbas Siculus.

CASVS. Ecclesiā Senoñ.vacante,canonici Senoñ.licet ab initio in discordia fuissent,tandē conueniētes in vnū,ep̄m Altisiodo.in suum archiep̄m postularunt:postmodū per magistrum R.p̄centorem suum petierūt à dño Papa:vt postulationē suam admitteret, & eidē ep̄o daret licētiam transeūdi ad ecclesiā Senoneñ.sed dñs Papa anteq̄ dictus magister ad ipsum accederet,intellexit ,p certo,q̄ dictus ep̄s interdicti sniam quā dñs Papa protulerat in terram Regis Francię, nō seruauerat,quod idē magister nō negauit in p̄sentia dñi Papæ requisitus, allegās q̄ sniam ipsam seruare nō tenebatur:eo q̄ nō puenerat ad notitiā ipsius ep̄i per litteras Papæ,nec p litteras legati,qui sniam publicauit,nec p aliquas executoris mandatū.intūp allegauit q̄ dictus rex in Altisiodo.dicē-

ce.terram propriā non habebat:vnde interdictū nō extēdebatur ad Altisiodo.dicēc.sup hoc scribit Papa Senoneñ.capitulo, dicēs q̄ prima allegatio nō sufficit,nec proficit ad excusationē ep̄i Altisiodo.eo q̄ Cardinalis sniam interdicti publice promulgauit multis p̄sentib.& snia illa à multis in regno Frācię publice seruabatur, & qñ aliqua cōstitutio publice ,pmulgatur : non est necesse q̄ singulorū auribus intimetur , sed sufficit ad hoc q̄ quiliber eam seruare teneatur, q̄ est publice promulgata.& q̄ ita sit,,pbaē per concilium Sardicen. cuius verba hic ponunt. Ad aliā allegationē rndet q̄ non valet : qa dictus rex i Altisiodoren.dicēce.terram propriā non dī habere:quia ipse mā dauit terrā regis Frāciæ subiici interdicto , & Cardinalis interp̄tatus fuit mandatū Papæ , & sniam interdicti ,pmulgauit in terram illam,q̄ regi tunc tp̄is adhærebat:et terra illa Altisiodo.adhærebat tunc ipsi regi.p̄terea ex alia causa excusari non potuit, ex eo qđ nouit Metropolitana ecclesiā suam seruare sniam interdicti, & ipse eam seruare debebat. Dñs Papa his ,pmissis qui ſm Apostolum oēm inobedientiā debet punire , considerās inobedientiam ipsius ep̄i,p̄dictam postulationem repulit vt indignam,non p̄p postulantem ecclesiam,sed p̄p postulatam p̄sonam:cum obedientia non prodesset humilibus,si contēptus contumacibus nō obesset. In fine dicit,q̄ cum hoīem postulassent indignū, potestatem amiserunt eligendi:de gratia tñ concedit eisdē vt de persona idonea ecclesiæ Senoneñ.debeant prouidere. Nota ea quæ publice fiunt, nulli licet ignorare.Ité qđ metropolitana ecclesia seruat,suffraganei debent obseruare.Item omnis cōtumacia est punienda. Item qui non seruauerit interdictum,ineligibilis efficitur.Ber.

a ¶*Appellatiū.*]Quæ appellatio nō tenet nisi causa iusta fuerit allegata. j.de elect.c.cum nobis.in ptin.& j.de appel.c.vt debitus.

¶*Gl.seq.ar.alle.quatuor iur.alleg.duas leges in cōtrariū.& remittit.*

b ¶*Non negauit.*]Per hoc vī q̄ confessio 2 procuratoris dño p̄iudicet.j.de capel.monac.c.dilectus. & de re iud.c.suborta. sicut & confessio aduocati. j.de censi.c.cum olim.& j.de appellatio.c. cū causā.ptra.ff.de interroga.actio l.fi sine.§.fi defensor. aliās est lex, si ille §.si defensor.& ff.de confes.c.certum.§.penulti. Qñ confessio procuratoris siue factū p̄iudicet ipsi dño,dicitur j. de causa possef.cum olim.& j.vt lite non conteſt.c.1.vbi ponitur hæc materia.

2 Forte indicet surgens ex taciturnitate:quod videtur velle Inno. quod expeditum est de cōse.

ADDITIO.Petrus dicebat q̄ iste non fuit procurator postulati,sed postulantium.Io.And.

c. 2. lib. 6. Ioan. An.

¶*Glo.seq.obiicit per tres rationes,& soluit.*

c ¶*Allegans.*]Hæc allegatio bona vī:quia quilibet p̄sumitur ignorans nisi probetur sciens.ff.de proba.l. verius. & decretum nō ligat ignorantes.ff.de decre.ab or.fa.l.vlt.& 82.dist.proposuisti. circa fin.& argu.3.de consti.cognoscentes. immo non sufficit denūciare procuratori.ff.de peti.hær.l.item veniunt.§.petitam. Sed nō est ita:quia cum publice sententia illa fuerit promulgata:eā ignorare nō potest,neq; debet,& præsumitur eam scire. 12. q. 2. qui & humanis.& 16.dist.quod dicitis.arg.ff.de instit. ac. sed & si pupillus.§.proscribere.& ar. j.de præsump.c.quāto.Vbi enim allegatur ignorantia circa ea quæ plerig; sciunt,& quæ publice fiunt , non creditur ei nisi hoc probetur. j.de elect.c.innotuit. ver. nec ,pbare cogimus,&c.]. qui ma acc.pos.cum in tua.& j.de sen.exc.si vero. 34. q.2.in lectum. 3 Sed vbi circa ignota allegatur ignorantia, non cogitur probare ignorantiam.ff.de adminis.tuto.l.hoc autē.

3 Concor. tex. cum gl. 1. in l.regula. ff de iu. & fact. ign. & l. fed ad- des.§.1.cum gl.ff loca.

¶*Glo.seq.allegat 4. concor.ex quib.in fi.concludit. in medio soluit vnam legem contrariam.*

d ¶*Publice promulgauerit.*] Sufficit edicta ,pponi in publico,et si ad citatum non peruenīat.arg.de do.& contu.causam quæ. argu. ff. de dam. infect. l.4.§.toties.& C.de an.except.vt perfectius.

† Concor in l. si id quod .ff. de condic inde.

si.appel.rescin.l.1.§.Item cum ex edicto.quia ibi edictum non fuit
foleniter propositū: & ideo non excusatur nisi ꝓbaret ptrarium,
vt dixi in gl.hæc allegatio.immo vī sufficere ꝙ ꝓ ſolā famā ad ip-
ſum puenerit,j.de ſen.exc.c.cū deſideres.§.ſecundæ quæſtioni.Et
ſi dubitaretur quia ſolummodo per famā intellexit:in tali dubio
debuit potius ſeruare
ſniam interdicti, quàm
eccleſiaſticæ ſacraméta
poſtea pertractare.j.de
cle.exc.nimi.illud.

a ¶ *Soleniter editur.*]Vt expreſſe legit in Auth. vt fac. no. conſti. circa prin. coll.5. vbi dicit ꝙ poſt duos meſes nullus hēt excuſationē ſi vel let ignorātiā allegare, niſi vt dicitur in illa gl. hæc allegatio.

b ¶ *Canonica.*] 16. dist. quod dicitis.

c ¶ *Terram propriam.*] Bona fuit interpretatio Cardinalis : quia cū dicimus, ſeruum ſuū vel ipſius, dño damꝰ actionem : & cum dicimus, in alterius locum. de dño intelligendum eſt, ff.de reli.& ſum. fu. l. 2. §.in locum.hic tñ large ſit interpretatio ad oēs terras quæ tūc regi adhærebant præſtādo auxilium. & eſt ſimile ff. de verb.ſign.l.liberorū. ſicut excōicatio extenditur ad illos qui præſtāt auxilium excōicato.j.de ſen.excom.c.nuper. & c. ſi concubinæ. vel quia terra illa erat de iuriſdictione ipſius, licet ꝓprietas regis nō eſſet : & ideo regnum totum pp cōtumaciam ſuam fuit ſuppoſitū interdicto. j. de offi.dele. c. ſane. & j. de ſpon. c. nō eſt nobis.& j.de iudi.c.nouit.

¶ Gloſſa ſeq.alleg.3.iura in contrariū.ſolu.diſtinguendo quadruplicē interpretationem.

d ¶ *Interpretatus.*]Not. ꝙ legatus interpretatur mandatū dñi Pape.l.ar.ꝓtra.j.de ſen. exc. c.inter aliā.& 11.q.1.c.ſicut. §. ex his oībus. et C. de leg.l.vlti.& j. de iudi.c.cum veniſſent.de hoc ibi ſol.Vnde nota ꝙ quædā interpretatio eſt gñalis & neceſſaria.& redigenda in ſcriptis, vt principis,vt dicūt iura hic ſignata in cōtrariū.Alia eſt generalis et neceſſaria,ſed non,eſt in ſcriptis redigēda,vt ꝙſuetudines.ff.de leg.l. ſi de interpretatione.5.tit proxi.c.cum dilectus.& hic ſimi. Alia nō eſt generalis,ſed neceſſaria, & in ſcriptis redigēda:vt iudicis. ff.de leg.l.nō poſſunt.arg.l.nā vt ait. Quod poſsit iudex interpretari ſniam ſuā,eſt arg.ff.de iudi.l.Paulus. vbi poteſt ſupplere quæ deſunt ſniæ,ſic et interpretari ſicut ꝓtor poteſt.ff. de præt.ſtipū. l. in prætoriis.Et alia eſt quæ nec generalis, nec neceſſaria,nec rediguenda in ſcriptis,vt magiſtrorū.C.de profeſ.vr.Cōſtantino.l. vnica.lib.12.Interpretatio prīcipis ius facit quoad oēs.5.de conſti.c.ſi.

e ¶ *Metropolitanam.*]12.dist.de his.

f ¶ *Inobedientiam.*]23.q.6.c.1.

g ¶ *Vlciſci.*]Immo potius deberet parcere cui ſanctitas ignoſcēdi gloriam dereliquit. C.de epiſ.& clerici.l.ſi qs in hoc genus. vnde dictum fuit de Cæſare. *Qui vincis ſemper,vt victis parcere poſſis.*

Parcere proſtratis ſcit,nobilis ira leonis.

ADDITIO. Ad hoc 45.dist.diſciplina.& alibi.Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos:& alibi. Sicut bellanti & reſiſtenti. & c. 23. q.1.noli.in fine.Hoſtiēſ.Seneca lib.de virtutibus.Honeſtū & magnum vindictæ genus,ignoſcere.Ioan.And.

h ¶ *Obedientia.*] 2.q.5.quanto.

i ¶ *Contemptus.*]Nā facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquēdi.23.q.4.eſt iniuſta.& j.de vi.& hone. cleri. ca. vt clericorum.

dem interdicti ſentētia ī regno Franꝯorū iam à multis publice cœperit obſeruari,nec ſit neceſſariū cū conſtitutio ſolenniter editur [a], aut publice ꝓmulgat, ipſius notitiā † ſingulorū auribus per ſpeciale mādatum, vel litteras inculcare : ſed id ſolum ſufficit,vt ad eius obſeruātiā teneatur,qui nouerit eā ſolemniter editā, aut publice promulgatā:cum & cōtra quoſdā qui Sardiceñ. cōciliū nō ſeruabāt, tamquā illud nō habuerint,aut perceperint,canonica [b] tradat auctoritas, quod eis non facile facultas credēdi tribuitur:cum idē penes illos in ſuis regionibus actū fuerit & receptū.Nec valet ꝙ in Altiſſiodoreñ. diœceſi dictus rex terrā propriā [c] dicitur nō habere,cū nos terrā totā regis ipſius ſubiici mādauerimus interdicto,& Cardinalis noſtrū interpretatus [d] mandatū,in terrā illā ſentētiā promulgauerit, ꝙ regi tūc tēporis adhærebat:& infra. ¶Sed inde liquido conſtat ſepedictū epiſcopū ſufficienter excuſari non poſſe,ꝙ ſuam metropolitanā [e] eccleſiam generalis interdicti ſententiā & recepiſſe nouerat, & ſeruare:& infra. ¶Nos igitur qui ſecūdum Apoſtolū prōpti ſumus inobediētiam [f] omnem vlciſci [g], eiuſdem epiſcopi Altiſſiodorenſis inobediētiam attendentes,nę nil obedientia [h] prodeſſe videretur humilibus, ſi contemptus [i] contumacibus nō obeſſet: cum iuxta canonicas [k] ſanctiones quædā ſint culpæ, in ꝙbus culpa eſt relaxare vindictā,poſtulationem huiuſmodi,nō propter poſtulantem eccleſiā,ſed propter poſtulatā perſonā [l] repulim [m] vt indignā. ¶Licet autē ex eo ꝙ hominē, qui veſtro nō cōueniebat propoſito,poſtulaſtis [m],cū vos interdicti ſententiā ſeruaretis, & ipſe eā cōtemneret obſeruare: permiſſa vobis facile abuſi fueritis poteſtate:ac ideo vos ea nō immerito priuare [n] poſſemus [o], de ſolita† tñ benignitate cōcedimus [p], vt vobis ꝓ poſtulationē,ſeu electionē canonicā ď ꝑſona cōgrua cōſulatis. ¶Idē Hoſtienſi epiſ.Apoſt.ſedis legato. *¶ Qui poſtulationem caſſatam vitio perſonæ innouat , eſt eligendi & poſtulandi poteſtate priuatus.*

CAP. II.

GRatum† gerimus,& infra. ¶¶ Accepimus ex litteris tuis,quòd canonicis Senoneñ. quorum poſtulatio noſtra fuit auctoritate caſſata [q],licet caſſationis litteras ſuppreſſiſſent in fraudem , vt canonice ad electionem procederent, mandauiſti, & infra. ¶Cumq; plures eorum,poſtulationem caſſatā [a] à nobis innouare denuo niterē tur [s], quidam vero epiſcopum per gratiā ei benignitas iudicātisſubueniret.& j.de offi.leg.c.niſi ſpecialis dilectio.bene dicit,cōcedimus:qa quod non poterat de iure cōi,cōcedit eis per priuilegium,vt patet in capitulo ſequēti.

GRatum.]Cōtinuatur hoc.c.ad præcedens:tractat enim de illa materia.Diuiditur in duas partes.nā in prima ponitur narratio duplicis poſtulatiōis,& alterius admiſsio,ac alterius derogatio.ſecundo ponitur papalis approbatio,ibi,*Nos igitur*.Abbas.

CASVS.Canonici Senoneñ.receptis litteris caſſationis poſtulationis ꝑdictæ frauduléter ſumpſerūt litteras ipſas.legatus tū Apoſtol.ſed.qui ſup hoc mādatum Apoſtolicū receperat,mādauit canonicis ꝑdictis,vt ad electionem procederēt canonice celebrandam.quidam canonici Senoñ.poſtulationem caſſatam à dño Papa iterū innouarūt. quidā.alij canonici licet eſſent numero pauciores , poſtulauerūt eſm Cameraceñ.Cardinalis intelligēs ꝙ illi ꝙ poſtulationē caſſatā innouarūt,eſſent eligendi ſeu poſtulādi poteſtate priuati,& ideo ad alios(licet pauciores numero eſsēt)poſtulādi auctoritas eſt deuoluta,poſtulationē factā de epo Cameraceñ.penitus admiſit,& Papa ꝑdictum eſm Cameraceñ.à vinculo abſoluit quo tenebat eccleſiæ Cameraceñ.et cōfirmauit factū legati.Nota ꝙ ꝑſonā indignā eligit vel poſtulat, amittit poteſtatē eligēdi,& poteſtas ad alios licet pauciores numero tūc deuoluit.

q ¶ *Caſſata.*]ſupra.c.prox.

r ¶ *Caſſatam.*] i.non admiſſam.

s ¶ *Niterentur.*]Poſtulando eundem Altiſsiodo.& male : quia ex quo alicuius electio vel poſtulatio caſſatur vitio perſonę,non eſt aſſumendus ad eandem.j.de electio.c.ſuper eo.

¶ Gl.ſe.ārit, arg.ponit opi.10.demū ſoluit.& alle.in cōtrariū reſpōdet

a ¶ *Pauciores*

† Ad intelligentiā vide B. Thomam 2.2. q. 90 art.4. Sotum lib. 1. de iuſt.& iure. q. 1. art. 1. Alfonſum Caſtrū lib. 2. de poteſta te legis pœnalis c.1. & Fernandum Vaſquium lib 1. contro uerſia. illuſtr.c.44.

1 Similis eſt glo. in §. ex his. 11 q.1. Spec. in tit. de leg § ſupereſt. ver. delegatus. quo ꝙue. & in §. nunc oſtēd.ndū. ver.ſi.37.

2 Concor. tex. in l. ſi cū dies. § ſi arbiter. ff. de arbit. & in l. §.abidem ff ad exhi.

3 Hæc non ē glossa Bernardi , nec habetur in antiqs exēplaribus.

4 Hæc non ē glossa Bernardi , nec habetur in antiquis codicibus.

101 De poſtulationē prælator. Tit.V. 102

a ¶ *Pauciores.*]Hic patet ꝙ ſi maior pars delinquit in electione eligēdo vel poſtulādo indignū,electio deuoluitur ad alios,licet numero pauciores.j.de elect.c. bonæ 2.& c. cum in cunctis. & c. cū vintonien.Sed quid ſi oēs delinqunt ꝑter vnum,nūquid ille vnus poterit eligere?Vī ꝙ ſic:quia vniuerſitas remanet in vno, ſiue ius vniuerſitatis. ff. qđ cuiuſq; vniuerſi. ſicut municipij. in fi. & 65. dist. ſi forte.Et dicit, lex hominibus coactis,ſic accipere debemus vt ſiue vnus ſolus vim fecerit, ſiue etiam hoibus coactis. quantum enim ad verba non refert an ſolus vim faciat, an hominibus coadunatis:quia adhuc non deficiūt verba.ff.vi bono.rapt. l. ait prætor.§. hoīes.ſic ſiue vn⁹ ſol⁹ ſit ſiue plures, ille poteſt eligere.Io.dicit ꝙ vnus ſolus non pōt eligere,& in eo ſolo non poteſt ius illud retineri.arg. inducit ad hoc j. de elect. cap.1.& 10. q. 3. vnio. & ff. de ver.ſig.l. Neratiꝰ.qa cū duo ſiue tres faciāt collegium,qui debent ſibi eligere platum, nō poteſt hoc eſſe in vno, cū iam deſinat eſſe collegium,ſicut grex definit eſſe ſi vnum tantum animal remāſit de grege. ff. de lega. 1. l. ſi grege. & ad hoc inducit etiam 65. diſtin. ſi forte. quin ſi vnus ſolus eꝑs remanet in prouincia, debet ipſe alios conuocare ad conſecrandū electum:vt j.de elect.c.bonæ 2.Tu dicas ꝙ vnus ſolus poteſt eligere,& ius eligēdi remanet in vno ſolo per iura prima inducta.Et iura q̄ inducit Io.nō cōtradicūt.Primo illud c. ſi forte.nō ꝙtradicit,qa ipſe ſolus nō pōt aliquē cōſecrare,immo ad minus debent eſſe tres,& eſt de ſubſtantia conſecrationis,ita ꝙ alias non eſſet cōſecratus.66.diſt.porro.vbi forma conſecrationis traditur,ſed ad illa ſola,quæ ſolus facere pōt,non vocabit alios.Et illa decre.bonæ.nō cōtradicit,qa cum prima electio non eſſet nulla ipſo iure,immo ille H.q ſolus eligit, ſecundo eam poterat confirmare:vt j.de elect.c.qđ ſicut. nō debuit procedere ad ſecūda ī niſi pria caſſata:qđ ſi feciſſet, debebat poſtea ſo lus eligere,vt vī ꝑp culpam illorum. Sed in caſu illo dicit Ioan.ꝙ non deuoluitur poteſtas eligēdi ad cotemptum:ſed tunc qū eligunt indignum,ſatis poteſt dici , ꝙ ꝑp talem cōtemptum nō deuoluitur ius eligēdi ad contemptum:quia nō tm peccant illi qui contemnunt,quantū illi qui eligunt indignū:z & ſufficit ꝙ caſſetur electio:quia non eſt nulla , in quo caſu tm priuati ſunt.j.titu. proxi.c.cum in cunctis.Sed debent tunc priuari per ſniam ſicut qū peccatur in forma.j.tit.proxi.c.quia ꝑp.& in c.bonæ. Alia iura quæ dicūt ꝙ definit eſſe collegium,nō cōtradicūt,qa licet collegium definit eſſe collegiū oībus mortuis,ꝑter vnum:nihilominꝰ ius collegij ſiue vniuerſitatis remanet in illo ꝑ legē,ſicut municipij.§.vlt.& hoc dicunt Laurentius,Vincentius,et Tancredus.

b ¶ *Prouidiſti.*]De noſtro ſpeciali mandato,aliàs non poſſet illum tranferre.],de officio lega.c.niſi ſpecialis.& c. quod translationē. & ideo bene dicit,prouidiſti. nō em debuit dicere,confirmamus. quia nihil eſt qud cōfirmaret cum per poſtulationem nullum ius acquiritur.j.eo.c.penult.Sed debet dicere ſuperior, poſtulationē admittimus,vel poſtulationem veſtrā non duximus admittēdam. j.eod.c.proxi.& 3.eod.c.proxim.

BOnæ memoriæ.]Diuiditur in tres partes.In prima ponit duas diſcordes poſtulationes.In ſecunda:ibi,*Nos igitur*.vtranq; repellit,cauſam exprimens,In tertia:ibi, *Mandantes*..mōnet nouam prouiſionem fieri.Abb.Siculus.

Conſuetudo eſt in eccleſia Rauénaté,ꝙ mortuo archiepiſcopo ſignificant hoc Papæ,ſed de ipſius mandato eligunt , aliter ſine mandato eius eligere non eſt moris.

CASVS. Vacante eccleſia Raueñ. canonici illius eccleſiæ eꝑm Imoleñ.poſtularunt.quidam vero poſtulāuerunt S.Praxedis preſbyterū Cardinalē.poſtulationes iſtæ de latæ ſunt ad ſedē Apoſt. Cameraceñ. in archiepiſcopū poſtularēt,tu intelligēs eos qui caſſationē noſtrā quodāmodo reuocare volebāt, eligēdi priui legiū amiſiſſe,quia cōceſſa ſibi ex Apoſtolicæ ſedis benignitate abuterentur temere poteſtate,ac ideo ad alios licet pauciores numero,quantum tamen adhoc pertinet conſilio ſaniores,eligendi vel poſtulandi deuolutā eſſe licentiā,prædictum Cameraceñ. ad eorū inſtantiā in paſtorem auctoritate fretus Apoſtolica prouidiſti [b]. ¶Nos igit a ſolicitudine Cameraceñ. eccleſię ipſum reddidimus abſolutum : quod à te de mandato noſtro factum eſt,auctoritate Apoſtolica confirmantes.

¶Idem † clericis Raueñ.eccleſiæ. *¶ Poſtulatio per quam priuata vel minor vtilitas communi vel maiori præfertur , vel quæ ſit à minori quam a tertia parte collegy,admitti non debet.*

CAP. III.

BOnæ † memoriæ Guil. archiepiſcopo veſtro viā vniuerſæ carnis ingreſſo , quidam vestrū ſanctæ Praxedis preſbyterum Cardinalē;quidam vero Imoleñ. epiſcopum poſtulauerūt:& j. ¶Nos igitur auditis q̄ de facto,& de iure fuerāt allegata, plenius etiā pro vtralibet partium curauimus allegare [c]: cōſiderauimus † vero ꝙ eiuſdē Cardinalis præſentia vtilior ſit nō ſolū Romanę,ſed etiam eccleſiæ generali [d] tam apud Apoſtolicā ſedē,q̄ apud eccleſiā Rauennatē,vnde nō immerito præferētes ſpeciali vtilitati cōmunē [e],& minori maiorē, prædictum Cardinalem poſtulationi veſtræ nō duximus cōcedendum. ¶Attendentes autē ex altera parte, quòd prędictus epiſcopus à minori quàm tertia parte fuerit poſtulatus: & ꝙ Apoſtolica ſedes poſtulationes huiuſmodi nō conſueuerit in tāta diuiſione [f] ac contradictione recipere : cū etiam quādo aliquis ab aliis vnanimiter poſtulatur, ad admittēdam poſtulationē eorū, non tam ex iure debet ſupplere,& non de facto:niſi tale ſit factum quod iam ſit ei notum vt iudici,prout dicit dñs Azo.Alij etiam dicunt ſicut Placē.ꝙ etiam de facto , & inducunt ad hoc ff.de pet.hære.l.vltima.Sed primum verius eſt,ꝙ de tali facto ſupplere tñ debet , qđ eſt ei notum tanquam iudici. 3 arg.C.de appel.l.vlti. in fi. 1. rñ. & eſt arg.Inſtit.de act.§.ſi minus.ff.de ædil.edict. l. bouem. §. aliqñ. Et debet ſupplere vt iudex ſedendo & nō ſtando,ne aduocati officium ſumat.C.de poſtulan.l.quiſquis. inducendo legem vel decretū,vel decretalē. Inuenio ꝙ qñque iudex ſupplet altera parte abſente.C.de temp.appellatio.l.2.§.vltimo.et C. de appellat. l. vlti.in prin.Sed vtraque parte ꝑſente ſupplere non debet:niſi in caſu ꝑp publicā vtilitatem,repellēdo militē a procuratione etiam tacente altera parte.ff. de procuratori.l. filiusfamilias.§.veterani. & C.de procurato.l.militem.Et lex quam inducit Placēti.ff.de petitione hæredita.l.vltima.non obſtat:qa potius conſulitur illi iudicis officio q̄ iure ordinario.Et eſt ſimile ei quod dixi de milite. Nā iudex ex officio ſuo ſi ſcit aliquē excōicatum publice, ipſum debet repellere ab agendo,etiam ſi ab aduerſario non excipiatur. j.de exceptionibus.c.exceptionem.& ſic officio iudicis cōſulitur vt aduerſario:ſicut in l.de petitione hæreditatis.l.vltima.& hic Papa ſupplet ex officio ſuo,& j.de electio.c.cū nobis olim. vbi de hoc dicitur:quare in hoc caſu officium iudicis locum habet.

d ¶ *Generali.*] Argu.ꝙ Papa & Cardinales curam et ſolicitudinē gerant pro ſtatu eccleſiæ generalis:et Imperator vt ſubiecti q̄ete viuāt noctes ducit inſomnes.in Authen. vt iud.ſine quoquo ſuffrag.in prin.coll.2.& idem dicit , Voluntarios labores appetimus vt quieté aliis præparemus.in Authen.vt diuinæ iuſsi. ſuſcriptionem habeant glorioſiſsimi quæſtoris.in princ.coll.8.j.de reſti.ſpolia.c.frequens.et de except.c.vltimo.

¶ Glo.ſeq.alleg.4.concor.& ſoluit quatuor iura contraria.

e ¶ *Communem.*] Et ita publica vtilitas præfertur priuatæ. 7. q.1 ſcias.& ff.pro ſocio.l.actione.§.labeo.et C.de cadu. tollen.l. vnica.§.penulti.& in Authen.de reſti.& ea quæ parit.§.ea enim quæ cōiter. col. 4.& hoc verum eſt:cum in cōi vtilitate priuata includitur.ſicut fit in prælatura:aliàs quilibet debet propriam vtilitatē præferre cōmuni.arg.19.q.2.duæ ſunt,inquit.et 33.q.5. ſi non licet. arg.C.de ſerui.l.præles.et ff.de arbi.l.licet autem.

¶ Glo.ſeq.obicit,& ſoluit.

f ¶ *In tanta diuiſione.*]Ad hoc em vt poſtulatio ꝓdicet electioni,requiritur vt numerus poſtulātiū ſit duplo maior numero eligentium.

1 Et Goſ.hic qui reddit tres ratiōes quas colligas per ſequentia.Puto tamen ꝙ iſte vnus poſſit à ſuperiore petere, vt eccleſiæ prouideat.Ioan. And.

† Aliàs, ita: Idem eſt ei cis Rauen.

† Cap. 3. eo. tit in 3. com pilatione.

† Cap. 1. eo tit in 3. cōpilatione.

† In aliquot manuſcriptis ita : de ſolita tamen benignitate ſedis Apoſto dimus,&c.

2 Adde ꝙ eligens indignum videtur ſcienter facere. ff. de confir. tuto. ſi patronus. per Bar.

† Aliàs, ita: conſideran- tes igitur.

1 Vt quod ſcriptum eſt in atteſtatio nibus vel aliis actis, ſecūdum Inn. ſupra eod. ti.in prin.Sed vtraque parte ꝑſente ſupplere non debet:niſi in ca ſu ꝑp publicā vtilitatem,repellēdo militē a procuratione etiam tacente altera parte.ff. de procuratori.l. filiusfamilias.§.veterani. & C.de procurato.l.militem.Et lex quam inducit Placēti.ff.de petitione hæredita.l.vltima.non obſtat:qa potius conſulitur illi iudicis officio q̄ iure ordinario.Et eſt ſimile ei quod dixi de milite. Nā iudex ex officio ſuo ſi ſcit aliquē excōicatum publice, ipſum debet repellere ab agendo,etiam ſi ab aduerſario non excipiatur. j.de exceptionibus.c.exceptionem.& ſic officio iudicis cōſulitur vt aduerſario:ſicut in l.de petitione hæreditatis.l.vltima.& hic Papa ſupplet ex officio ſuo,& j.de electio.c.cū nobis olim. vbi de hoc dicitur:quare in hoc caſu officium iudicis locum habet.

d ¶ *Generali.*] Argu.ꝙ Papa & Cardinales curam et ſolicitudinē gerant pro ſtatu eccleſiæ generalis:et Imperator vt ſubiecti q̄ete viuāt noctes ducit inſomnes.in Authen. vt iud.ſine quoquo ſuffrag.in prin.coll.2.& idem dicit , Voluntarios labores appetimus vt quieté aliis præparemus.in Authen.vt diuinæ iuſsi. ſuſcriptionem habeant glorioſiſsimi quæſtoris.in princ.coll.8.j.de reſti.ſpolia.c.frequens.et de except.c.vltimo.

¶ Glo.ſeq.alleg.4.concor.& ſoluit quatuor iura contraria.

e ¶ *Communem.*] Et ita publica vtilitas præfertur priuatæ. 7. q.1 ſcias.& ff.pro ſocio.l.actione.§.labeo.et C.de cadu. tollen.l. vnica.§.penulti.& in Authen.de reſti.& ea quæ parit.§.ea enim quæ cōiter. col. 4.& hoc verum eſt:cum in cōi vtilitate priuata includitur.ſicut fit in prælatura:aliàs quilibet debet propriam vtilitatē præferre cōmuni.arg.19.q.2.duæ ſunt,inquit.et 33.q.5. ſi non licet. arg.C.de ſerui.l.præles.et ff.de arbi.l.licet autem.

¶ Glo.ſeq.obicit,& ſoluit.

f ¶ *In tanta diuiſione.*]Ad hoc em vt poſtulatio ꝓdicet electioni,requiritur vt numerus poſtulātiū ſit duplo maior numero eligentium.

Publica vtilitas priuatę dēt præferri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gentium,ĵ.de elect.c.scriptum est.de hoc tñ dicas ſm qđ nota. ĵ. tit.prox.c.scriptum.in gl q incipit,hic dicit Papa. Vt tñ q minima pars eligētiū deberet ptērri multis postulatibus:qa pōstulātes soli gratiæ inniti[tur]ntur:vt hic. Sed eligētes iure cōi iuuant, similiter & electus,sed hoc non est verum.nā patronus laicus in ptendo soli gratiæ inititur.c. q.1.si q3 eorum. & tñ † Alias:mouemur. iniuria fit præsentato si non admittatur. 17.q.7. decernim⁹. et ĵ.de iure pat.c.pasteralis. gratia ergo fit postulato si admittat:iniuria si repellatur.ff. de aqua quoti. & æsti.d.l.1.§. pen.vnde nō solum postulato,sed postulātibus fit iniuria si postulat⁹ est idone⁹, & repellitur.ff.q. satisd. cog. l.si vero. in fi.Alia ratio potest melior assignari,q huiusmodi videat,licet eligentes nitantur iuri,& postulantes gratiā non debent pferre electores ex quo † Cap.4 eo tit in 3.cum pilatione. sunt minima pars capituli:qa nunq tenet electio nisi fiat à maiori parte capituli.ĵ.de electi. c. ecclesia vestra. & c.Cumana. ita tñ q maior pars non peccet:vt ex hoc ipso iure priuetur: quia tūc valet electio minoris partis capituli.supra cap. proxi.

iustitia,quā ex gratia [a] moueatur, † postulationē ipsius non duximus admittendam. ¶Mādantes quatenus cum his qui vocē [b] in electione habere noscuntur,per electionem,postulationem seu nominationem [c] canonicam in personam idoneam conuenire curetis.

¶Idē præposito, & capitulo † Strigoñ.

¶Archiepiscopus in archiepiscopum postulatur.Et ex quo postulatio præsentata est Papæ, non possunt postulantes ab ea recedere: sed debet superioris iudicis expectari.h.d.quo ad titulum.

CAP. IIII.

ij BOnæ†memoriæ Gul.archiepiscopo vestro viam vniuersæ carnis ingresso, cum in Coloceñ. archiepiscopum postulandum à nobis contulissetis [d] vnanimiter vota vestra, suffraganei Strigoñ. ecclesiæ, Quinque ecclesieñ. episcopus

† videlicet & quidā alij,postulationi vestræ se opponere curauerūt,asserētes quòd eis contemptis [e] qui ius habebant eligendi vobiscum,postulatio eadem fuerat attentata, licet vestri nuncij proponerent ex aduerso,quòd super præficiendo vobis Pontifice, † de gratia [f] multotiens suffraganeorū fuerat requisitus assensus,sed ipsi vobis consilium denegauerūt. ¶Nunciis igitur in nostra præsentia cōstitutis, & proponentibus aduersariis quædam alia cōtra postulationis vestræ processum,quia nobis de propositis non constabat, ita duximus prouidēdum, vt si suffraganeis persistentibus in cōtradictione sua, vos † postulationi vestræ velletis instare, per procuratores idoneos ad sedē Apostolicā

hmōi postulatio fuit facta,pp quod nuncij vtriusq; partis ad sed. Apost.accesserūt,sed nūcij capituli ecōtra rōderunt,q suffraganei de gratia solummodo fuerant requisiti,sed ipsi suum cōsilium denegauerunt,& alia etiā nūcij proponebāt ptra ipsam postulationem:& quia de his non cōstitit dño Papæ,ita super hoc duxit rñdendum : si suffraganei pſistere voluerint in cō tradictiōe sua,& canonici Strigoñ.voluerit in stare postulationi suæ, vtraq; pars ,pcuratores idoneos ad sed. Apost. debeat destinare.Si vero suffraganei voluerit desistere à sua ptradictiōe,et canonici volūt in suo ,pposito pmanere,mittāt pſonas idoneas,qđnmPapā reddāt certiorē super negotio postulationis.Si aūt suffraganei in ptradictiōe pſistere voluerint,et canonici diffidāt de iure suo:tunc aliam pſonam sibi prouideāt in pastorē canonice. Istud fuit primū mandatū,sed an teq illud mandatum ad cap[m] pueniret, quidā canonici temere recedētes à postulatiōe quā dño Papæ pſentauerāt, † Alias, & aliis pſistentibus in sua postulatione, prædictū Quinque eccle.ēpm postulauerunt, suā postulationē dño Papæ pſentātes,sed dñs Papa eā nō admisit, cū facta fuisset in maiori ptradictiōe q prima,& ptra formā pdicti mādati mādās capitulo vt pſonā idoneā sibi ,puideāt in pastorē requisito assēsu suffraganeorū,si de cōsuetudine antiqua esset requirēdus: alioquin Papa ,puideret ecclesię de pastore.Istud fuit ſm mādatū: qđ cū ad cap[m] pueniſſet,canonici innitētes mādato priori, suffraganeos ad cōcordiam reuocauerunt pter epm Quinq; eccle. quo facto receperūt ſm mādatū,et illi q Coloceñ. archiepm postularūt,eādē postulationē innouarūt,reuersis ad eos qbusdā qui dictum epm postularunt:illi volētes procedere iuxta tenorem secundi mandati ad cap[m] cæterōs conuocauerūt, & illi noluerint conuenire cū illis.illi credentes penes se remansisse potestatē eligendi,dictum epm postularunt,pp qđ vtraq; pars ad se.Apost. accessit.auditis allegatiōibus hinc inde,scribit Papa super hoc,capitulo Strigoñ.dicēs q nō nocet discordia iliorum qui pdictū epm postularunt,quia primo in postulatione Coloceñ.oēs cōsensērūt, & cōsensum suū propriis subscriptiōibus roboratū ad sed.Apost. transmiserunt.Vnde non potuerūt postea suū cōsensum mutare. si enim postq postulatio pſentat dño Papæ,possent ab ea recedere,postulantes sibi frequenter illuderent, & ipsius iudiciū ab illorum arbitrio pendere videretur.& ideo licet Papa neutram postulationē admittere tenereturtñ qa oēs licet diuersis tpibus cōuenerint in Coloceñ.postulationē ipsius admisit,absoluens ipsum à vinculo quo tenetur ecclesiæ Coloceñ.et dat ei licentiā trāseundi ad Strigoñ.ecclesiam,sibi postmodum pallium transmissurus. Nota postq postulatio præsentata est superiori, nō possunt ab ea recedere postulantes,nec mutare cōsensum,sicut nec post electionem.Item si contempti volūt postea consentire, benevalet postulatio siue electio,dūmodo in forma vel in persona non sit vitium.

¹ In præsentato,non in postulato loquitur & dicit ibi, & vide qđ dr de e iud. cū Bertholdus sup. gl. Io. And.

² Concor. tex. in l. 2. ff. de condi. & demon. l. fi. patron. §. sed necillud. ff. ad Treb.

a ¶*Gratia.*]Hoc ideo dixit:quia p hmōi postulationē seu gratiā, ius non acquirit postulato. ĵ.eo.tit.c.penult.& ideo qa gratia est, non cōpellitur ꝓlatus concedere postulatū.63.dist.litteras. in Authen.de sanct.epis.§.nullus.coll.9.si tū iusta causa exigit,debet cōpelli p superiorē,vt illum cōcedat.ĵ.de iu.pa.c.nullus. Item indirecte quodāmodo cōpellitur illū cōcedere si est idoneus:quia tenet ei ,puidere in consimili bñficio.ĵ.de iu.pa.c.pastoralis.i. Item idem superior istū pōt concedere vel repellere:quia non tenet ei facere gratiā:nisi velit:qa nemo inuitus de suo cogit facere bñficiū. 10. q.2. pcarix.2 nō igitur q.quid iudicis potestati ꝑmittitur, iuris necessitati subiicitur.ff.de iudi.l.non quicquid.arg.ĵ.de offi. deleg.c.consuluit.Sic ergo patet q in hmōi postulationib⁹ implorandum est officiū iudicis,& non iuris actione agēdu est:vt ĵ.eo. c.ad hæc.versi.fi.& ĵ.de in integ. resti. p totū. et Insti. de offi. iud. p totū.Iudicis enim officiū ,ponit pro actione, cū deficit actio. ĵ.de offi.iudic. c.iudicis officiū.sed nō ,pprie imploratⁱ iudicis officiū in casu isto,sed potius gratiā debēt iplorare à superiore.Ber. & demon. l. b ¶*Qui vocem.*]Hoc ideo dicit,quia forte erant aliqui eligēdi postestate priuati.ĵ.de elect.c.cum Vintonien.vel quia oēs sunt vocādi qui ius habent eligendi.ĵ.de elect.c.quod sicut.

ADDITIO.Vel propter suffraganeos ecclesiæ Rauennatis,qui debent de consuetudine interesse.Io.And.

c ¶*Nominationem.*]Nominatio canonica pōt dici qñ oēs cōcordant in aliquo ineligibili assumendo,& vadūt ad eum à quo petendus est consensus,& requirunt eius consensum, vt cū ipso dispenset.Et hæc potest dici nominatio canonica, quæ nō pōt dici postulatio proprie:quia postulatio solemniter debet fieri:quia talis nominatio satis similis est postulationi, immo quasi idem est, vnde dicit postulationem seu 3 nominationem.

ADDITIO.Habes de hac nominatione 16.q.vlt.contra sanctorum.2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua.versi.nomina.Ioan.And.

BOnæ *memoriæ.*]Diuidit hæc decre.in sex partes.In prima ponitur postulationis admittēdæ petitio.ptra eā exceptio et replicatio.In secūda apostolica trimembris ,puisio:ibi, *Nuncis.* vsq; ad §.cæterum.In tertia temeraria & iniusta postulatio & eius repulsio,prouisionis faciendæ monitio,& eiusdem cōminatoria retentio vsq; ibi, *Verum.*In quarta suffraganeorum ad concordiam reuocatio, canonicorum dissensio,duplicis postulationis iniusta innouatio,vsq; ibi,*Nec obstabat.*In quinta ponit tacitæ obiectiōis resp̄sio.vsq; ibi,*Intelleximus.*In sexta ponitur diffinitiua ,puisio, archiepiscopalis translatio,ac pallij vtendi prouisio.Abb.Siculus, CASVS.Ecclesia Strigoñ.vacante, canonici Strigo. postularunt archiepm Coloceñ.quidam suffraganei Strigoñ.ecclesiæ. s. Quinque eccle.eps,& quidam alij epi huic postulatiōi se oppoſuerūt, dicentes q eis cōrēptis & exclusis,qui ius in electione habebāt,

primere quo iure debeat interesse.ĵ.de elect.c.ꝓstitutis. Vnde ĩsti satis videbantur excludendi.

a ¶*Certiores.*]De modo postulandi &de persona postulata an sit idonea,dicitur infra de electio.nihil est.vbi dicitur q de idoneitate personæ sit quærendum.

¶Glo.seq.arguit ad duo de diffide ntia.& vtrūq; declarat distinguendo.

b ¶*Diffidere.*]Arg.q si prælatus diffidat de iure suo, debet dimittere rē quā tenet.ĵ.de simo. per tuas. in fi. 54.distin. c.generalis. in fin. quia bonam fidem agnoscere debet. ff. mandati. Quintus Mutuus. 1. rñ. Sed hoc verum est si de iure ,pprio diffidat, qđ tñ suam tangit personam : sed si diffidit de iure ecclesiæ, cōstituat alium defensorē nomine ecclesiæ. Argu. ff. de nego gest.at qui natura.§. cum me absente. 1 Et not.q diffidētia iuris ꝑmittit variare vbi nō est ius alteri acquisi tū:vt hic,& ĵ. c. proximo.& ĵ. de electio.q si cut.nisi præsentatio iā facta esset superiori, vt ĵ.eod.c. & ĵ.de elect. q sicut.sed hic poterat variare de licentia Papæ: aliàs non, cum postulatio iam esset præsentata,vt ĵ.sequitur, vel nisi iam publicatio scrutinij fuerat facta.ĵ.de electi publicato. Si vero ius est alteri acquisitū, licet diffidant, variare nō possunt in eius ꝓiudicium. ĵ. de elect. cum inter canonicos. i fine. quia nemo potest mutare consilium suum in alterius præiudiciū. ff. de reg.iur.l.nemo.

† Adde tex. in c. dudū. §. de elec. & in l. 2. & ibi Bald. C. de seruit. & aqua.

† Alias ita: litteræ nostræ secundæ peruenissent.

¶ *Glossa seq. soluit contrarium.*

c ¶*Temere.*]Ideo dicit temere,quia alij appellauerāt & perseuerarant in proposito suo, nec poterāt variare ēt si alij nō appellassent: cum iam postulationē suam cōiter factam præsentauerant dño Papæ approbandam vel improbandam.& ideo temere faciebant : aliàs possent variare, vt vi: cum per huiusmodi postulationem nullū ius sit alicui acquisitum. ĵ. c.proxi. nisi iam publicato scrutinio vellent etiam mutare suam postulationem : quia nec tunc variare possunt. ĵ. de elect.publicato.vt dixi in prima notula:nec est ptra.63.dist.quā to.quoniam ibi eligerant indignum,vel ibi non erant duæ partes capituli ad faciendum electionem.

† Alias ita: postha;c mādato nostro secundo recepto. &c.

† Alias ita: quibusdam canonicorū ex his, qui, &c.

d ¶*Contra formā mandati.*]Et ideo non valuit.ĵ.de rescrip. cum dilecta.ff.man.l.diligenter.& ĵ.de electio.cum in veteri lege.

e ¶*Consuetudine.*]Idē esset ac si essent in quasi possessione eligēdi.ĵ.de iure patro.c.cōsultationibus.& inf.de causa possessio.c.cū ecclesia.& ĵ.vt lit.penden.c.1.2. 3. & 4. vel ideo dicit hoc:quia ex quo nō sunt de capitulo,debet apparere an habeant ius eligēdi,

nicam iuxta mandatum Apostolicū ,pcedere cupiētes : sed illis nolētibus cōuenire, intelligentes [i] penes se tantum remāsisse facultatem liberā eligēdi, qa reliq ius suū ,psequi negligebant,pdictū Quinq;eccleſieñ. denuo postularūt : & ĵ. ¶Nec obstabat † eorū discordia qui alium postularūt, cum prius in postulatione archiepiscopi supradicti conuenissetis pariter vniuersi,& cōsensum vestrum annotatū litteris,& subscriptionibus ,ppriis [k] roboratū,petiissetis à nobis p cōmunes nuncios cōfirmari:nosque vestram recepissem⁹ postulationē diiudicādā,si suffraganei forsitā in contradictione persisterēt,vel, si cōsentirēt,aut etiā cederent, approbādā. Si enim postquam postulatio subscriptiōibus postulantiū roboratur,& præsentatur Romano Pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes,nobis frequēter illuderēt [l],& judiciū nostrū ex eorum pendere arbitrio videretur,& infra. Intellexemus itaque, q, & si neutra esset postulatio apptobāda [m], iuxta tenorē tamen † posterioris rescripti, ad nos de cætero Strigoñ.ecclesiæ ,puisio pertineret. Quia vero nō plenā de pſonis illius regni notitiā habebamus,ideo que non poteramus salua cōscientia eidem ecclesiæ in alia persona,† q de regno Hungariæ originem duceret congrue prouidere,nec vellemus ei præficere alienum [n], quamuis honestius [o] videretur, si † suffraganeus ad metropolim suam accederet, quam archiepiscopus ad metropolim transferretur,partem tamē eligimus potiorem. Et eundē archiepiscopum,in quē omnes,quorū cōsensus in electione vel postulatione pastoris requiritur, licet illam approbauerunt præsentationem. infra canonicos.in fin.

† Dicebam in manuscrip.

† In quibusdā vulgatis hic inseritur dictio,nisi,q nec in antiquis, quis ,nec in veteri cōpilatione habetur. sed videto notas huius lo ci.

† vt

m ¶*Approbanda.*]De iuris rigore,cum esset in discordia facta.

n ¶*Alienū.*]71. dist.hortamur.C. de episcop. & cleri. in ecclesiis, & ff.de tuto.& cur.da.ab.fis l. diuus. nec obst.ĵ.de cler.perc.c.vlt, nec obstat.ĵ.de insti.ad decorem.quia illi erāt omnes extranei, & qua ratione illi Veneti instituebantur,eadem ratione & alij:dum modo aliud impedimentum non obstet.

o ¶*Honestius.*]Nam de minori ad maius aliquis est promouēdus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

93.dist.legimus. in fi. & ff. de mu. & ho. vt gradatim & sic potius de pari ad parem quàm de maiori ad minorem. j. de trãsla. c. vlt. ¶ *Glo.seq.arg.& signat contrarium.*

2 ¶ *Diuersis.*] Arg. si oés canonici succesiue conueniant in aliquem q̃ ex tali consensu ius illi acquiritur. j.de elect.c.q̃ sicut.ff. de seruitu.rusti. prædi. l. per fundũ. Sed ptra.vi. 2.q.6. c. ei qui.§.nominationes. sub illo.§. est q̃q;.& j.de elect. c.qa propter. in fin. & c. in generẽ.

† De pallio vide in synodo octauia can.27.& Inouẽ par. 3.cap.325.

ADDITIO. Et 63.distin. c. 1. & c. auditis. vbi de hoc Dixit Abb. primum verũ q̃n ab initio facta est electio à maiori parte. c. q̃ sicut.de electio.sec² si ab initio à minori sit facta,vt in c.auditis.ad l. per fundum. respon. vt not. de consti. c. cum oés.in 1.gl.Ioan.And.

† Cap 5.eo. tit. in 3.com pilatio.

¶ *Glossa.seq. obiecit, & soluit.secũdo quærit, & soluit.*

b ¶ *Pallium.*Sed quare debet ei mittere palliũ? nõne habet ipse suum quod psonã sequitur, & cum ea sepelietur. j. de vsu pallij. ad hoc? Rñ.pallium datur psonæ, sed cõtemplatione loci. vnde non vtitur illo extra ecclesiam suã siue prouinciam. j. de vsu. pal. c. cum sup. & c.ex tuorum. & q̃ pallium respiciat locũ,patet in archiẽpo, qui renunciat loco archiepali,qui perdit vsum pallij. j.de renun.ad supplicationem.Sed nunquid successor istius qui trãsfertur ad eccle siam,eoipso q̃ confirmat vtetur pallio q̃ ibi inuenietur? Nõ sine licẽtia speciali dñi Papæ:& iniuriã faceret ei si denegaret priuile giũ,q̃ pdecessor eius habuit.ff.de aqua quoti.& æsti.l.1.§.pe.Ber.

Postulationem.]Postulatio depẽdet à gratia.Et potest diuidi in duas partes,qa in prima ponitur decisa facti narratio. in secũda:ibi,*Licet.*Prouisio.Abbas.

CASVS.Dicit Papa q̃ per hmõi postulationẽ nullũ ius acquiritur postulato:& ideo sine diudicio alicuius poterat prædictam postulationẽ repellere, tamen de gratia mandauit,q̃ partes mittãt procuratores suos ad ipsum:vt vtraque parte præsente quod iustum fuerit decernatur.

¶ *Glossa sequens querit,& soluit.*

c ¶ *Nullum.*]Et ideo possunt ab ea recedere postulãtes, nisi iã sit psentata superiori.s.c, px,vel nisi publicatio scrutinij iã sit facta, tũc nõ possunt ab ea recedere.j. de elec.c.publicato.Et licet non posit à postulatiõe recedere:nullũ tñ ius adhuc acquisitũ est postulato,quo possit petere iure actionis confirmationem, sed totũ dependet ab arbitrio superioris. & licet gratiã solã debeat petere: tñ iniuriam ei facere vi si nõ admittitur per l.1,ff.de aqua quot.et æsti. l. 1.§. pen.& nõ acquiritur p notationẽ ius notato.j.de elec. q̃ sicut.in prin.vnde non possunt ab ea recedere,vt ibi dr.Sed nũ quid patronus põt aliũ psentare, primo psentato nondũ admisso per eps? Non debet illud facere:tũ si fm præsentauerit, et admittatur,secũdus obtinebit cum distinctione decretaliũ quas habes j.de iure pat.c.cum autem. & c.pastoralis.

d ¶ *Idoneos.*]Qui sciant & possint reddere rationem.17.dist.multis.& j.de procura.c.1.

e ¶ *Præsente.*]Quia causarum merita partiũ assertione pãduntur. C.si p vim vel alio modo.l.2.& j.de æsti.in integ.c. tũ ex litteris.

Et si vnanimiter.]Diuiditur quo ad mentem, nã primo recitat factum.Secundo cassat electionem,& rationem subiungit.

CASVS.Canonici Calaritani concorditer eligerunt in archiepm suum,epm Sutrinũ,petẽtes ipsum cõcedi à dño Papa,Papa rñdet: q̃uis cõcorditer sit electus,cũ ipse alligatus sue ecclesię sine pmissione dñi Papę ecclesiã ipsam dimittere nõ possit,electionẽ ipsam irritauit,qa nullo modo debuit eligi,sed tm postulari.Not. q̃ epi semp sunt postuladi,& nõ eligẽdi q̃n ad aliã ecclesiã petunt.totũ in littera patet:quia nõ possunt consentire sine licẽtia dñi Papæ.

¶ *Glo.se.rationẽ reddit.Secundo ponit alios quatuor postulãdos,s.a-*

tiẽtes defectum ordinis,ætatis,natalium,& laicos.de alienigenis tenet contrarium.finis recitetur per.q.an valeat postulatio de eligibili.

f ¶ *Permissione.*[Sic j.de renũ. nisi cum priden.in fi.& j.de transl. c.inter corporalia.ver.sicut autẽ.& ideo sine licentia Papę trãsire nõ debet:quia est alteri matrimonialiter alligatus : vt hic dicit.& in illa decret.inter corporalia. & tale vinculũ dissolui non potest, nisi auctoritate diuina, id est auctoritate illi⁹ quẽ constat esse vicarium Iesu Christi, vt in d. c. inter corporalia. Et ita patet, q̃ cum nõ possit consentire, non potest eligi :sed tm debet postulari à Papa.ẽ.eo. bonæ memoriæ.i prin. vt hic dr.Idem est dicẽdũ de quolibet, qui est in minoribus ordinibus constitutus,& qui non sit ætatis legitimæ.j.de elec. c. dudum. 1. & j. de ætate & quali.c. præterea. quia huiusmodi personæ inhabiles sunt ad eligendum : quia cũ nõ habeãt ea pp 1 quæ 2. & in c. eliguntur, merito eligi non possunt.simile j.de cle. excom. si celebrat. & ideo postulari debẽt ab eo qui potestatẽ habet dispẽsandi cum illis. Idem est dicendum de illis qui aliàs non sunt idonei, vt illi qui non sunt legitimẽ nati. j.de elect. innotuit. in fi.Sed idem vr de quocunq; clerico qui promoueri debet ad aliã ecclesiam, & pcipue de alio epatu : quia ex toto cõsentire non potest,nec ecclesiã dimittere sine licentia sui epi:vt 7.q.1.eos.& c.si quis pbyter.& j. de renuncia.c. admonet.

† aliàs, Innocẽtius iij.

& sic oés postulandi sunt,& pauci eligẽdi. Dico,q̃ illi q̃ idonei et legitimi sunt ad eligendũ, debent eligi : & possunt ad quãcunq; ecclesiam siue in sua,siue in aliena.j.de elect.c.cum inter canonicos.ibi,electus fuit de aliena ecclesia.[Et idem credo seruandum in postulatione:& si postulatio facta sit in cõcordia, vel à duabus partibus,idẽ credo:& si à longe maiori, & psentata superiori, vel etiam publicatio scrutinij facta sit,nõ possunt ab ea recedere postulãtes.ẽ.eo.bonæ memoriæ.1.& j.de elect.c.publicato.licet nullum ius sit acquisitũ postulato vt ex hoc possit agere,sed põt petere gratiã à superiori.& q̃uis oés clerici adstricti sint ne possint dimittere ecclesias sine cõsensu eorum eorũ, nihilominus eligi possunt :quia non est tanta cõiunctio inter eos et eorũ ecclesias: sicut inter epm & ecclesiã,cui est matrimonialiter alligatus. j. de testa.cap.requisiti. sed illud vinculum non est in aliis inferioribus prælatis. Et idem vr de abbatibus,qui tantum subsunt dño Papæ, quod de epis,s.q̃ sine licentia Papæ,vel ipsius legati recedere nõ possunt.ẽ.de consuetu.c.cum venerabilis. Dic tũ q̃ tales abbates etiam exempti sunt eligendi. c.si abbatem. de elec.in 6. Et laicus eodem modo est postulandus. De hac materia dr 61. dist.c.Ofius. §.sed aliud est.Et not.q̃ sicut postulãdus nõ debet eligi,ita et eligendus non debet postulari : quia non consentiunt postulãtes in illum vt in sponsum p postulationẽ.Vel ẽtis potest dici,q̃ valeat talis postulatio,quia forte dubitatur vtrũ sit eligendus vel postulandus,& ita consentiunt in illum,ac si eligeretur.Et si dicunt:eligimus, & postulamus fm quod de iure melius potest,bene valet quod agitur,siue sit eligendus,siue postulandus:aliàs non valet si eligendus simpliciter postularetur:quia quamuis eligibilis,sit nõ eligitur,sed postulatur.Potest dici, q̃ potuit, noluit: & quod voluit,non potuit adimplere:quia vox,illud, non sinificat.ff.de rebus dub.in ambiguo.& nullũ ius est acquisitum postulato, & superior potest illum admittere vel repellere. 2.

2 Vide c. 1. eo. tit. lib. 6.

DE ELECTIONE, &c.

¶ Quia postulatio est pambula electioni:sit enim vt per eã sublato impedimeto efficiatur qs habilis ad eligendum:merito post rubricã pcedentẽ subiicitur ista de electiõe.Vel sic.Supra visum est de vno modo q̃ quẽ prouideretur ecclesiæ p viã gratiæ:nunc subiicit alium modũ per quẽ prouideretur p viã iuris:quia postulatio innititur gratiæ & electio iuri. Et quia in tractatu electionis potest dubitari de potestate electi:ideo ne auctor haberet materiam ponendi rubricam specialem, subiecit etiam de electi potestate.Abb.Sicu.

De hac materia tractatur 60.& 61.& 62.& 63.& 69.distin.& 1.q.6. & 8.quæst.1.& quæst.3.per totum.

CAPVT I.

† Cap.1 eo. tit.in 1.com pilat.

NVllus] Congregatio ecclesiarum seu collegium ecclesiasticum debet sibi prælatum eligere,& aliter adeptus ecclesiam , expellendus est.h. d. secundum omnes.Primo prohibet.& secundo cõtra factum vitiat,ibi, *Si vero.*Abb.

CASVS. Dicitur in c.isto quòd vbicunque sunt duo vel tres , in ecclesia tanquàm collegium , ad ipsum collegiũ pertinet electio: aliter vero electio non valet. Nota hic quòd de iure communi ad collegium pertinet electio prælati.

† Conciliũ Sardicense, can.1. Bur. chardus lib. 1.decret. c. 19. Iuo par. 5. cap. 73.& ca.2. eo.tit. in 1. cõpila.

a ¶ *Duo.*] Nota q̃ duo faciunt congregationem,vt hic : tres collegium.vt ff.de verb.sign. l. Neratius. retinetur tamen in vno ius collegij. ff. quod cuiusvniuer. l. ficut.§.vlt.Et decẽ homines faciunt populũ. 10. q. 3. vnio. 1 & plures quam 10. aut vi bon tapt. 15. turbam. ff. vi bono. raptorum.prætor ait.§. 1. Et quatuor vel quinq; porci, vel decẽ oues faciuns gregẽ.ff. de abigeis. oues. Et q̃ dicit duo faciunt congregationem , hoc intelligo vbi mortuo prælato plures remanent in cõgregatione,ad minus duo,2 vt hic dr. duo vel tres per id quod sequitur in littera:nisi eorum electione:ergo non minus. & ita patet,q̃ vbi tm̃ est sacerdos,& clericus,ibi non dicitur congregatio siue collegium.Bernar.

1 Vide l. imperator. ff. vi bon rapt.

b ¶ *In congregatione.*]Tunc enim conuentus est electio. j.de iure patro.c.nobis. & 16. q. vlt.congregatio. secus si essent ibi plures non tãquam collegium:tunc enim solius patroni est electio. j. de iure pat.c.postulasti.

c ¶ *Aliter.*] Quàm per canonicam electionem.

Ofius episcopus.]Populus non debet episcopum vel alium prælatum eligere.hoc dicit.Primo ponitur narratio. Secundo approbatio:ibi,*Synodus.*Abb.

CASVS. Osius eps in concilio generali Sardicen.dixit,si q.s literas populi accepit,per quas populus ipsũp etat in suũ prælatũ, qa psumptio est cõtra ipsũ q̃ populũ præmio corruperit & mercede,dixit q̃ fraudes damnarenter, ita q̃ laicam cõionem in fine non accipiat nisi pœnituerit:& synodus sententiam ipsius approbauit.Nota q̃ laici ab electione sunt reppellendi.

d ¶ *Populi.*]Not.q̃ ad clamorem populi nullus est eligendus:quia spe aut gratia hoc faciunt,aut ptium inde recipiunt:vt 8.q.1.si ergo.quia populus sequendus non est:sed docendus.62.dist.docendus. & 61.dist.miramur. Et vanæ voces populi non sunt audiẽdę. C.de pœn.decurionum filij.& argu.ad hoc ff.de app.si constat.

e ¶ *Synceram.*]Charitate informatam.

¶ *Glo.seq.alleg.concor.& vnum contrarium,& soluit.*

3 De hoc vide B. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4.

f ¶ *Corrumpi.*]Not.hic dubia in deteriorem partem 3 interpretari. j.de cleri.non resi.c.1.ar.cõtra. j.de reg.iur.estote. Hoc ideo fit:qa frequentius laici hoc faciũt,& iura ad ea q̃ frequentius eueniũt, adaptantur. 28. dist. de Syracusanæ.& 63.dist.nosse.& ff. de leg. & senatusconsul.l.nam ad ea.

g ¶ *Pœnituerit.*]Quia venia non daẽ nisi contrito & correcto.24. q.2.legatur.& quo gaudebis te fuisse correctũ,nisi doleas te fuisse peruersum? 23.q.7.quemadmodum.& 50.dist.pœnitentes.

Postquam.] Diuiditur:quia primo ponit vnum dictum Secũdo aliud:ibi,*Cuius.*Abbas.

CASVS. Dr in capitulo isto,q̃ qñ cõfirmatio electionis petitur à suo superiori,superior inquirere dẽt de vita & moribus electi in loco in quo conuersatur:vt si dignus inueniat, & electio sit canonica,sine dilatione debeat confirmari.

h ¶ *Impleantur.*]65.distin.de persona.& j.de elect.cum inter vniuersas. c. nihil est.& §. vltimo.

i ¶ *Conuersatus.*]Not.q̃ ibi facienda est inquisitio vbi quis conuersat: quia notus est ibi. simi. 22.dist.illud.argu. j. de præsump. quoldam. & 24. q. 1. pudenda.& 47. dist.de Petro.& j. eod. scriptum est. & qui aliquem purgant, debent notam habere ipsius cõuersationem. 4. j. de purg.cano. cum P.manconella.& c. cum dilectus.alias nõ posset de ipsius vita cõstare. Ber. S. *Ignificasti.*] Pertinet illud c.ad secundam partem rubricæ. Primo ponit admirationẽ,quã confundit.Secundo duplex admirandi motiuum , cui respondet. Tertio concludit. secũda ibi,*Aiunt omne.*Tertia : ibi , *Cum igitur.* Abb.Siculus.

† aliàs Gregorio ix.& male Gregorij lib 8 epistola. 118. registri. & c. 11. eo. tit. in 1. compilatio.

4 Directorium inquisit. 3. par.in partem rubricæ. Primo 3 modo pro cessum terminandi.

CASVS. Dñs Papa per nuncios suos misit pallium archiepo Panormitano tali conditione,si ipse sacramentum præstaret fm formam quam illi Papa transmiserat per apocrisiarios suos, hoc est nũcios,vel secretarios: pp quod mirati sunt reges et maiores regni q̃ Papa hoc iuramentũ exegit: dicentes quòd non est iurandum auctoritate Euangelij,Nolite iurare omnino, quod amplius est, à malo est. nec ab Apostolis nec in conciliis inuenit q̃ sit iurandum.Archiepus significauit hoc dño Papæ, & ipse rescribit ei dicẽs:Mirentur isti principes super hoc dñm Iesum Christũ, qui eandem conditionem apposuit dum dixit:Simon Petre, si diligis me.pasce oues meas.argumentum Papæ est ex facto dñi.si ergo qui cõscientias hoium nouit,hac cõditione vsus fuit : multo fortius & Papa potest aponere hanc conditionẽ qui hoium conscientias non nouit.postea rñdet auctoritati Euãgelij.Nolite iurare,&c.q̃d amplius est, &c. dicit q̃ incredulitas eorũ qui nolunt credere,nisi iuretur , facit vt hoc malum , idest,iuramentum exigatur dño permittente.multi etiam post iuramentum pstitum ab vnitate ecclesiæ,& ab obedientia sedis Apost.recesserunt:qd̃ malum est,& p̃ hoc malum , iuramentum pro fide,pro obedientia, pro vnitate debet pstari.Dicũt enim q̃ in concilio non inuenitur q̃ sit iurandũ:sed hoc nõ obstat, q̃ Romana ecclesia pstat auctoritatem cõcilius,& per eius auctoritatẽ robur accipiunt,& in cõcilis semp excipitur eius auctoritas.In fine dicit,iustũ est , vt qui à fede Apost.exigitis vestræ insignia dignitatis,illi debitæ subiectionis signa psoluatis,quæ insignia subiectionis exhibita declarant vos seruare catholici capitis vnitatẽ.Nota q̃ in spiritualibus hõestæ cõditiones possunt apponi.Itẽ q̃ petit sibi ab alio iustitiam exhiberi,ei non debet illud quod iustum est denegare.

† Apocrisiarius dicit responsalis ab ἀποκρίνομαι quod est respondeo Iunianus & vide notas huius capitis.

† Cap. 22. eo. tit. in 1. compilat.

k ¶ *Apocrisiariis.*] Aprocrisiarij dicuntur nuncij dñi Papæ , quasi sercetarij. nam crisis quandoque dicitur secretũ, quandoque aurum,quandoque iudicium: Versus.

Aurum,iudicium,secretum dat tibi crisis.

Glo.seq.signat contrarium,& tripliciter soluit.

l ¶ *Conditione.*]Signatur cõtra.1.q.2.quã pio.Solu.Cõditio istã nõ est reprobãda,nec simoniã inducit. j.de pact.c.pactiones. sed ostẽdit palliũ nõ aliter esse tradendũ.Sicut hæc adiecto , si satisdederis,cum præses prouinciæ tutoré facit,non habet conditionẽ,sed cõmonet tutelã non aliter committendam.ff.de tute. l. muto.§.1. quia tutor sub cõditione dari nõ potest.q̃a actus legitimi conditioné nõ recipiũt.ff.de reg.iur.actus. j.eo.in electionibus.[lib.6.]

laicam in fine communionem (nisi de hoc pœnituerit ᵍ) talis accipiat : si vero omnibus placet, statuite : Synodus respondit, Placet.

¶Gregorius.iij.†

¶Electio canonica confirmanda est,debet tamen superior ante confirmationem inquirere de conuersatione & vita electi, vbi fuit conuersatus.

CAP. III.

POstquàm : & infra. Confirmationem petẽtium desideria,(si nihil est quod electũ impediat) impleantur ʰ. ¶Cuius vita vel actus, quia melius possunt vbi est conuersatus ⁱ, cognosci, inquirantur ibidem.

¶Paschalis Panormitano archiepo.

¶ Electo in archiepiscopum, sedes Apostolica pallium non tradet , nisi prius præstet fidelitatis & obedientiæ iuramentum.

CAP. IIII.

SIgnificasti † reges & regni maiores,admiratiõe pmotos,quòd palliũ tibi ab apocrisiariis† ᵏ nostris,tali cõditione ˡ est iurandum auctoritate Euangelij,Nolite iurare omnino, quod amplius est, à malo est. nec ab Apostolis nec in conciliis inuenit q̃ sit iurandum.Archiepus significauit hoc dño Papæ, & ipse rescribit ei dicẽs:Mirentur isti principes super hoc dñm Iesum Christũ, qui eandem conditionem apposuit dum dixit:Simon Petre, si diligis me.pasce oues meas.argumentum Papæ est ex facto dñi.si ergo qui cõscientias hoium nouit,hac cõditione vsus fuit : multo fortius & Papa potest aponere hanc conditionẽ qui hoium conscientias non nouit.postea rñdet auctoritati Euãgelij.Nolite iurare,&c.q̃d amplius est, &c. dicit q̃ incredulitas eorũ qui nolunt credere,nisi iuretur , facit vt hoc malum , idest,iuramentum exigatur dño permittente.multi etiam post iuramentum pstitum ab vnitate ecclesiæ,& ab obedientia sedis Apost.recesserunt:qd̃ malum est,& p̃ hoc malum , iuramentum pro fide,pro obedientia, pro vnitate debet pstari.Dicũt enim q̃ in concilio non inuenitur q̃ sit iurandũ:sed hoc nõ obstat, q̃ Romana ecclesia pstat auctoritatem cõcilius,& per eius auctoritatẽ robur accipiunt,& in cõcilis semp excipitur eius auctoritas.In fine dicit,iustũ est , vt qui à fede Apost.exigitis vestræ insignia dignitatis,illi debitæ subiectionis signa psoluatis,quæ insignia subiectionis exhibita declarant vos seruare catholici capitis vnitatẽ.Nota q̃ in spiritualibus hõestæ cõditiones possunt apponi.Itẽ q̃ petit sibi ab alio iustitiam exhiberi,ei non debet illud quod iustum est denegare.

† Cap. 11. eo. tit. in 1. collect.

k ¶ *Apocrisiariis.*] Aprocrisiarij dicuntur nuncij dñi Papæ , quasi sercetarij. nam crisis quandoque dicitur secretũ, quandoque aurum,quandoque iudicium: Versus.

Aurum,iudicium,secretum dat tibi crisis.

Glo.seq.signat contrarium,& tripliciter soluit.

l ¶ *Conditione.*]Signatur cõtra.1.q.2.quã pio.Solu.Cõditio istã nõ est reprobãda,nec simoniã inducit. j.de pact.c.pactiones. sed ostẽdit palliũ nõ aliter esse tradendũ.Sicut hæc adiecto , si satisdederis,cum præses prouinciæ tutoré facit,non habet conditionẽ,sed cõmonet tutelã non aliter committendam.ff.de tute. l. muto.§.1. quia tutor sub cõditione dari nõ potest.q̃a actus legitimi conditioné nõ recipiũt.ff.de reg.iur.actus. j.eo.in electionibus.[lib.6.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet posset instituí sub cõditiõe à testatore. Institu. quibus modis tu. fin. §. sed & si. Et tacitæ conditiones non faciunt legatũ conditionale. ff. de cond. & demon. conditiones. Vel refert à quo apponatur conditio: quia si à superiore, nõ est simonia. Vel potest dici, & melius q̃ ius cõe est, quod hic exigitur. 18. q. 2. Eleutherius. & hoc onus annexum est dignitati. j. de præben. significatum. et 18. distinct. diaconi. Et nota q̃ superior põt apponere conditionẽ ante subditi confirmationem. 23. distin. quanquam. & 28. dist. de Syracusanæ. sed inferior non potest nisi post electionem. 8. q. 3. Artaldus. & vbi onus rei exprimitur, non est simoniacum. j. de præben. c. significatum. Et præterea conditiones quæ ipso iure insunt, bene apponuntur & exprimuntur sine aliquo vitio: de quibus traditur, j. de iureiur. c. quemadmodum. & §. de rescriptis. c. 2.

Ioan. 21.

† Hic fuit error Valdẽsium. Eymericus in Directorio par. 2. q. 14. & q 17.

¶ *Glo. seq. obiicit, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Oblatum.*] Sic j. de simo. & si quæstiones. Sed quare Papa offert ei pallium, cũ pallium non sit dãdum nisi fortiter postulanti. vt 100. dist. prisca. sicuti & in litteris demissoriis epi. 72. distin. epis. sicut nec Apostoli dari debent nisi pẽtantur instanter. 2. q. 6. post appellationem. & j. de appel. cordi. lib. 6. & qui præest, parcissime debet commeatum dare. ff. de re. mili. l. offîcium. §. paternus. Sed hic & in illa, & si quæstiones. dicendum est quòd nuncij ipsius prius instãter petierant: 1 vt patet in fi. ca. & Papa eis per nuncios suos pallium destinauit. Vel voluit eis gratiam facere sine aliqua postulatione, sicut videtur §. de postu. præla. c. bonæ. 2. in fin.

† Vide B. Tho. 1. 2. q. 80. art. 1. & Sotum lib. 8 de iust & iure. q. 1. arti. 2. vbi licitum esse iurare vere ostendunt.

1 Nec extalli petitione potest notari ambitio: vt nota. in prælleg. c. prisca. quia iure suo vtũtur, & ad hoc tenẽtur Io. And.

b ¶ *Pasce oues meas.*] Per hæc verba elegit eũ Deus in prælatum. & per hæc facit ad titulum.

c ¶ *Statutum.*] Supple contrarium.

d ¶ *Amplius.*] id est, iuramentum.

e ¶ *Enim.*] id est. quia. & venit expositiue. §. de consti. traslato.

f ¶ *Malum.*] id est, incredulitas siue malitia: vt postea sequitur. sic etiam exponitur malum pro incredulitate. 22. q. 1. c. 2.

g ¶ *Illo permitente.*] id est, Christo.

h ¶ *Compellit.*] Compellit nos, vt exigamus hoc amplius, id est, iuramentum.

i ¶ *Malo.*] 22. q. 1. ita ergo in fi. 2. q. 5. si quis presbyter. & j. de iureiu. & si Christus.

k ¶ *Pro fide.*] retinenda, quã susc epit, suspectus est in fide. de consec. dist. 2. ego Berengarius. & j. de hære. ad abolendã. & c. excommunicamus. & 1. q. 7. quotiens.

l ¶ *Pro obedientia.* Exhibẽda. 25. dist. quamq̃. et j. de iureiur. nullus. ¶ *Glo. seq. ponit sex casus quibus licite iuratur. & ponit versus.*

m ¶ *Pro vnitate.*] Sseruãda: vt schismatici qui scindunt se ab vnitate ecclesiæ: alias pro veritate, s, habenda seu inquirenda. 14. q. 2. quamquam. pro pace iuratur. 22. q. 1. omne quod. j. de iudi, c. nouit. pro fama. 2, q. 5. presbyter si à plebe. et c. si mala: & j. de purg. ca. per totum titulum. & j. de cohã. cleric. & mulie. tua. in fi. prodãno dato iuratur. 2. q. 1, in primis. et C. vnde vi. si quando. in istis sex casibus licite iuratur. Vnde versus:

Pax, & fama, fides, reuerentia, cautio damni;
Defectus veri sibi poscunt magna cauere. Ber.

oblatũ [a] fuerit: si sacramẽtum, quod à nobis scriptum detulerãt, exhiberes: & j. Mirentur in hac causa dominũ nostrũ Iesũ Christũ, q cũ ouiũ suarũ curã Petro cõmitteret, cõditionẽ posuit dicens: Si diligis me, pasce oues meas [b]. Si cõscientiarũ factor, & cognitor secretorũ cõditiõe hac vs̃ est, nec semel tãtũ, sed & secundo, & vsq; ad cõtristationẽ: qua nos solicitudine oportet tãtã ecclesiæ plationẽ imponere fratrib⁹, quorũ cõscientias nõ videmus? Aiunt omne iusiurandum in Euangelio à Domino esse † prohibitũ, nec ab Apostolis post dominũ, nec in conciliis inueniri posse statutũ [c]. Quid est ergo quod Dominus subsequenter ait: Quod amplius [d] est, à malo est? hoc enim [e] amplius vt exigamus, malum [f] nos illo permittente [g] cõpellit [h]. Nõne malũ est ab ecclesię vnitate, & à sedis Apostolicæ obediẽtia resilire, & cõtra canonũ statuta, prumpere: qđ multi ẽt post sacramẽtũ præstitũ præsumpserunt: & infra. Hoc nimirũ malo [i] ac necessitate cõpellimur iuramentum pro fide [k] †, pro obedientia [l], pro vnitate [m] requirere. Aiunt [n] in conciliis statutum non inueniri [o]: quasi Romanæ ecclesiæ legem cõcilia vlla præfixerint: cum omnia concilia per Romanæ ecclesiæ auctoritatem [b], & facta sint, & robur acceperint, & in eorũ statutis Romani† Pontificis patenter excipiatur auctoritas [q]: & infra. ¶ Cum igitur à sede Apostolica vestræ insignia dignitatis exigitis, quæ à beati Petri tãtum corpore assumuntur [r], iustum est [a], vt vos quoque sedi Apostolicæ subiectionis debitæ signa soluatis, quæ vos cũ beato Petro tanquam membra de mẽbro habere, & catholici capitis vnitatẽ seruare declarent.

¶ Alexand. iij. Pet. presbytero Card. Apostolicæ sedis legato. †

¶ *Si schimaticus ad vnionem ecclesiæ reuersus eligitur in episcopũ, electio non tenet. sed ex dispensatione potest cõfirmari.*

CAP. V.

QVia diligentia tua requisiuit, an electionem electi, qui abiurato schismate [t] † ad vnitatem ecclesiæ rediit, debeas confirmare: Duximus respondendum, quòd si a schismatico nullum ordinem susceperit [u], & eius electio secundum formam canonũ fuerit celebrata, eum † (dummodo alia non impediant) dispensatiue permittimus confirmari. ¶ Mandantes vt eum facias à catholicis episcopis suffraganeis Aquilegien. eccleſię ī epi-

CASVS. Quidã schismaticus reuersus ad catholicã vnitatẽ, electus fuit in ep̃m Aquilegien. ecclesiæ, quæ tunc schismatica erat. quidã Card. Apost. sed. q̃siuit an ipsius electionẽ debeat confirmare? Rñdet Papa q̃ si à schismatico nullũ ordinẽ receperit, & ipsius electio facta fuit ẽm formam canonũ, dũmodo nihil aliud sit qđ impediat, p̃mittit Papa dispensatiue ipsius electiõnem cõfirmari: mãdans vt ipsum faciat à catholicis epis suffraganeis Aquilegiũ. ecclesiæ consecrari, salua debita iustitia et reuerentia eiusdem ecclesiæ. Nota q̃ qui scindit se ab vnitate ecclesiæ, de iure cõi non potest promoueri. Item licet prælatus ecclesiæ schismaticus sit, ecclesiæ tamen non præiudicat cum redierit ad vnitatem.

t ¶ *Scisſmate.*] Octauiani, q cõtra Alexandrũ erat: & Aquilegien. patriarcha tunc schismaticus erat. Vnde dicit, facias eũ cõsecrari a suffraganeis salua, &c, Schisma enim interpretatur diuisio siue scissura, et est græcũ nomen. Vnde scissura in vnitate ecclesiæ esse non potest: et qui schismatici sunt ab eo qui est vnum, se diuidũt, quare spiritum sanctum non habent. 24. q. 1. schisma. inde est quòd vestis domini quæ vnitatem significabat, remansit indiuisa, 16. q. vlti. sicut domini vestimentum.

¶ *Glo. seq. in fine soluit contrarium.*

u ¶ *Susceperit.*] Quia si ordinem susc episset, careret effectu, & repelleretur à dignitate: nisi probaret se cum ordinaretur ordinato rem nesciuisse damnatum. j. de schisma. c. 1. & 9. q. 1. ordinationes sic et qui ordinatur a simoniaco. 1. q. 1. si quis à simoniacis. & cum talibus q̃q; dispensatur: vt hic & j. de schis. c. 2. & c. si quis à simoniacis. sed si scisset, non dispensaretur: vt ibi dr̃ in c. si quis. et sic schismatici non promouentur sine dispensatione, vt hic dicit, alias esset contra. 12. dist. nos consuetudinem,

ADDITIO. Idem not. j. de iureiur. nullus. 2. q. 5. c. 1. & alios versus de hoc habes. 1. q. 7. quotiens. 1. in pen. gl. Ioan. And.

n ¶ *Aiunt in concilijs.*] secunda oppositio.

o ¶ *Non inuenirj.*] vt iuretur.

p ¶ *Auctoritatem.*] 18. distin. per totum.

q ¶ *Excipiatur auctoritas.*] 3. q. 6. dudum. & in c. peregrina. & in iuramento auctoritas Papæ semper intelligitur excepta. §. de rescrip. c. constitutus. & j. de iureiurando. veniẽtes. et ff. ad municipalem. l. imperatores.

¶ *Gl. se. quærit. & soluit.*

r ¶ *Corpore assumũtur.*] Sed qualiter assumitur de corpore beati Petri? sic ītelligitur, q̃ de corpore beati Petri, &c. pallium benedicitur & consecratur à Papa super altare beati Petri, & ibi ponitur, & ille q̃ debet vti pallio, recipit ipsum de altari, si est p̃sens: vel ali⁹ pro ipso, si est absens, & sic assumit de corpe B. Petri.

¶ *Glo. seq. arguit, & alleg. duo contraria.*

s ¶ *Iustum est.*] Argu. q̃ fruſtra petit debitum q̃ qđ debet nõ impendit. j. de mu. petitioni. c. 1. & 2. C. de sent. & interlom. iud. cum Papinianus. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agẽdo 95. dist. esto subiectus. Argu. contra C. depos. l. pe. & j. depo. c. 2.

† In aliquot antiq. ita Romanæ eccle siæ.

† In cõcilio Lateranensi tit. de electione sumi Ponti. cap. 1.

† Cap. 15. eo. tit. in 1. compil.

Pallium cum de corpore B. Petri assumi dicatur.

† In concilio Lateranen. tit. de electio. & electi. potest. cap. 2

† Schismatici redeũtes ad eccle. abiurant. Tucrecrementa de eccl. lib. 4. par. c. 1. & de iure ciuili suspenduntur. textus est, & ibi Baldus. c. 1. de pace iuramento firmanda.

† eam in aliquis.

QVia diligentia tua requisiuit, an electionem electi, qui abiurato schismate † ad vnitatem ecclesiæ rediit, debeas confirmare: Duximus respondendum, quòd si a schismatico nullum ordinem susceperit, & eius electio secundum formam canonũ fuerit celebrata, eum † (dummodo alia non impediant) dispensatiue permittimus confirmari. ¶ Mandantes vt eum facias à catholicis episcopis suffraganeis Aquilegien. eccleſię ī epi-

a ¶ *Iustitia.*] Quia per talẽ consecrationẽ nõ fit præiudiciũ Aquilegien. eccleſiæ in posterũ. §. de sum. trinit. in fine c. 1. et c. damnamus. circa finem.

¶ Glosa sequens elicit duo arg. ad primum alleg. quatuor concor. & sex ad secundum: ad quod signat duo contraria, & soluit.

b ¶ *Reuerentia.*] Quia eps consecratus nihilo minus debebit facere obedientiã patriarchæ cum redierit ad catholicã vnitatẽ. Et est arg. q̃ protestatio necessaria est in huiusmodi, sic 7, 9. 1. pontifices. & 24. dist. presbyteri. & 9. q. 3. saluo. & huiusmodi protestatio semper necessaria est: vt j. de iure patrona. ex litteris. Itẽ est arg. q̃ excõicati vel suspensi omnia iura recuperãt post absolutionem. 15. quæst. 6. nos sanctorũ. et c. iuratos. et 3. q. 4. beatus. & 4. q. 1. c. 1. et 32. q. 5. præceptum. in fin. et 6. q. 1. illi qui. Arg. 9. tra. 2. q. 3. c. Enthemiũ. §. hinc colligitur. et 3. q. 4. consanguineorum. in fi. Sol. Prima pars vera est, et etiã famæ restitutitur si infamia canonica tãtum sit irrogata. argu. 6. q. 1. illi qui.

Licet.] Cõtinet tres partes. In prima ponitur cõstitutionis causa. In secunda constitutio. In tertia quædã protestato. Secunda ibi, *Statuimus.* Tertia ibi, *Ex hoc.* Ab. Siculus.

CASVS. In ordinatione Ro. Pont, ecclesia fæpe passa est scissuram pp multorũ ambitionẽ ad malũ, tandẽ in posterũ statuit Alexander in cõcil. Lateranen. quòd si in ordinatione Rom. Pon. plena omniũ Cardinaliũ non potuit esse concordia, et duæ partes concordauerint, et tertia noluerit cõcordare duabus, vel aliũ nominare præsumpserit: ille quia duabus partibus electus fuerit, sine oĩ exceptione Romanus Pontifex habeatur. Si quis vero de tertia parte consisus, ipsam vsurpare præsumpserit, excõmunicatiõi subiaceat, ita ẽt vt viaticũ sibi denegeret in fine, nisi resipuerit. Præterea si à pauciori bus quàm à duabus partibus aliquis fuerit electus, nisi maior concordia intercesserit, nullatenus assumatur, et prædictæ pœnę subiaceat: ex eo tñ qđ de ordinatione Ro. Pon. statuitur, nullum præiudicium fiat canonicis institutis, et aliis ecclesiis in quibus sententia maioris et sanioris partis debet p̃uale re: quia qđ in eis in dubiũ venerit, p̃ suũ superiorẽ poterit diffiniri. sed in Ro. ecclesia speciale q̃d statuitur: q̃a ibi nullus superior reperitur. Not. q̃ ad cautelam futurorũ multa statuuntur, et futuris casibus obuiãdum est. Item not. q̃ electio Papæ à duabus partibus facta tertia discordante, rata debet esse.

1 Vide c. vbi periculũ de electio. lib. 6.

c ¶ *Constituta.*] 1. 79. dist. si quis Papa. & 23. dist. in nomine dñi.

d ¶ *Euitandum.*] Arg. ad cautelã futurorũ aliquid faciẽdũ. 23. dist. in nomine domini. et 1. q. 7. conuenientibus. et j. de ser. non ordi. c. 1. et ff. si ser. ven. harum. et l. legi, Arg. contra. ff. de vsu. l. 1.

e ¶ *Inimico homine.*] id est diabolo. Et diabolus dict⁹ est homo ab euentu: quia deuicit hominem, sicut imperator dictus est Africanus ab euentu: quia deuicit Africam. 2

2 Vide in auth de hæ. & fal. coll 1. in princ. & in procꝛ. Insti. pergl.

ADDITIO. Vel inimico, id est, vitioso. de pœni. distin. 2. princeps. vel homine, id est, hominus. vnde 1. Petri vlti. Sobrij estote et vigilate: quia aduersarius vester, &c. secundi m H stien. Io. Andr.

f ¶ *Zizaniam.*] Sillaba antepenulti. longa. Vnde versus.

Neue superueniens Zizania feminet hostis,

Frontibus imprimitur vnctio sacra dei.

g ¶ *Exceptione.*] Et sic nulla exceptio põt opponi sibi nisi de hæresi. 40. distin. 3 si Papa. alias enim quantumcunque præcise ét ipse Papa scribat: legitima exceptio est admittenda. j. de offi. dele. ex parte 2. & §. de referi. si qñ. & arg. e. eum adeo. eod. tit. et j. de præscopum ordinari. ¶ Salua debita iustitia c & reuerentia [b] eiusdem eccleſiæ, cum ad catholicam redierit vnitatem.

¶ Idem in concilio Lateran. †

¶ Electus in Romanum Pontifice à duabus partibus Cardinaliũ, nulla exceptione obstante est Papa. Electus autem à minori numero gerens se pro Papa incidit vnà cũ sibi adhærentibus in pœnas hic contentas.

CAP. VI.

LIcet † de vitãda discordia in electione Romani Pontificis, manifesta satis à prædecessoribus nostris constituta [c] manauerint: quia tamen sæpe post illa, per improbæ ambitionis audaciam grauem passa est ecclesia scissuram; nos etiam ad malum hoc euitandum, [d] de consilio fratrum nostrorum & sacri approbatione concilij aliquid decreuimus adiungendum. ¶ Statuimus ergo vt si forte inimico homine [e] superseminante zizaniam [f] inter Cardinales, de substituẽdo summo Pontifice non poterit esse plena cõcordia, & duabus partibus concordantibus pars tertia ooncordare noluerit, aut sibi alium præsumpserit nominare, ille absque vlla exceptione [g] ab vniuersali ecclesia Romanus Põtifex habeatur, qui à duabus partibus concordantibus electus fuerit & receptus. Si quis autem de tertiæ partis nominatione confisus (quia de ratione esse non potest) sibi nõ men episcopi vsurpauerit, tam ipse quàm ij qui eum receperint, excommunicationi subiaceant, & totius sacri ordinis priuatione multẽtur: ita vt viatici etiam eis (nisi tantum in vltimis) communio denegetur: & si non resipuerint, cum Dathan, & Abiron (quos [h] terra viuos absorbuit) accipiant portionem. Præterea si à pauciori bus quàm à duabus partibus [i], aliquis electus fuerit ad Apostolatus officium: nisi maior concordia intercesserit, nullatenus [k] assumatur, & prædictæ pœnæ subiaceat, si humiliter noluerit abstinere. ¶ Ex hoc tamen nullum canonicis constitutionibus, & aliis ecclesiis præiudicium generetur: in quibus debet maioris [l] & sanioris partis sententia præualere: quia quod in eis dubium venerit, † superioris poterit iudicio diffiniri. In Romana vero ecclesia speciale [m] aliquid constituitur: quia non poterit ad superiorem recursus [n] haberi.

¶ Idem in eodem. †

¶ Electio ad episcopatũ fieri debet de digno scientia, moribus, & ætate, & qđ habeat 30, annũ cõpletum, & sit de legitimo matrimonio natus. h. d. vsq; ad §. cũ vero.

CAP. VII.

CVm † in cũctis sacris ordinib⁹ & ecclesiasticis minidine decurionum, nisi duæ partes cõsentiant. ff. de decret. ab ordi. fac. l. 3. & ff. qđ cuiusq; vniuersi. l. plane. Non præcipiunt illa iura: q̃a non dr̃ q̃ duæ partes debeant consentire, sed q̃ debeant esse ps̃entes: & ita est speciale. 4 vel est speciale habito respectu ad alias electiones inferiorum prælatorum: & hoc innuit littera sequens.

n ¶ *Recursus.*] Et ideo dũ eligitur confirmatur, & statim hẽt plenã et liberã administrationem. 23. distinctione, in nomine domini.

Cum in cunctis. [Diuiditur istud princi. vsque ad §. cum vero. in tres partes. Nam primo ponitur vna ratio statuẽdi. Secũdo alia: ibi, *Ea propter.* Tertio statutum: ibi, *Præsenti.* Abbas Siculus.

CASVS. Quia aliqui eligebantur in episcopos, q̃ nõ erãt scientia, moribus, & ætate idonei, statuit concilium Lateranen. quales debeant esse qui in epo eliguntur, ostendẽs hoc per locum à minori, dicens, q̃ in cunctis sacris ordinibus & ministeriis, reqruntur tria p̃cipue, scilicet ætatis maturitas, grauitas morũ, & litterarum scientia. ergo multo fortius in epo hęc sunt requirenda: quia cũ episcopus ad curam animarum sit positus aliorũ, in seipso dẽt ostendere qualiter alij se debeãt habere. ne igitur qđ pro necessitate temporis quandoq; factũ est, trahatur a posteris in exẽplum, statuit concilium Lateranen. vt nullus de cætero eligatur in ep̃m, nisi trigesimũ suæ ætatis annũ peregerit, & de legitimo sit matrimonio natus, & qui vita & scientia laudabilis demonstretur: & cũ electus fuerit, & habuerit cõfirmationẽ & possessionem ecclesiasticorũ bonorũ, transacto tẽpore de consecrandis episcopis á canonibus definito, ille ad quẽ spectat collatio beneficiorũ ipsius, liberam habeat conferendi potestatẽ. Secũdo dicitur, q̃ inferiora ministeria, puta decanatũ, archidiacanonatũ, & talia q̃ curã animarum habẽt annexã nullus recipiat, nisi qui vigesimũ quintum annum

3 Difficilis est intellectus c. si Papa. de quo vide quę ibi citabo.

Cardinales possunt cõpelli ad Papam eligendũ, vt est hodie textus. in c. vbi periculum. §. præterea. de elect. li. 6.

† Interuẽnerit.

† Cap. 3 cõcilij Lateranen.

† Cap. 16. eod. tit. in 1. compilatione.

4 Hæc secũda solutio est verior.

Universidad de Deusto
Biblioteca

annum suę ætatis attigerit,& scientia & moribus laudabilis demonstretur. Cum autem aliquis de prædictis assumptus fuerit, & monitus ad ordinē debitum promotus non fuerit,statuto tēpore definito à canonibus ab illo remoueat officio,& alij conferat qui velit,&possit ea adimplere.& si super hoc appellauerit,nullatenus audiatur: & hoc statutū non de promouendis solum,sed & de pmotis præcipitur obseruari.Tertio dī, q̄ clerici qui p̄tra formā istā quemquā elegerint,eligendi potestate priuatos, à beneficiis ecclesiasticis nouerint se suspensos per triennīū,& eps q̄ p̄tra hoc fecerit, aut fieri cōsenserit, cōferendi prædicta officia potestatem amittat: & per capitulū aut per metropolitanū,si capitulū negligēs fuerit, ordinēt.Not.q̄ tria requirūtur circa eos, qui ad sacros promouētur,scilicet ætatis maturitas, morum grauitas,& litterarū scientia. Ité requritur q̄ de legitimo matrimonio sit natus. Ité quicquid hic dī,notabile est.

† Domini

† Vide Burchardū lib. 2.decretorū. cap.9.

In persona eius qui eligit quot & quales qualitates desiderentur.

a ¶*Aetatis maturitas.*] Hæc tria, scilicet ætas, grauitas morū,& litterarū scientia, in psona electi debent inquiri. ī. eo.cū nobis olim.argu 78. distinct. presbyter. 38. distin. quæ ipsis. & alia etiam,scilicet q̄ sit de legitimo matrimonio natus. ī.eo.c. & quod sit in sacris ordinibus. ī.eod. cap.dudum.& ī.de æta.& qua.c.præterea.

b ¶*Grauitas morum.*]quia imcompositio corporis inæqualitatē iudicat mentis.41.distin.in fi.dist.vbi de Catilina dicitur.

c ¶*Literarū scientia.*]Propter defectū enim scientiæ repellit quis ab ep̄atu, etiam iam promotus. ī.de æta.& quali.c.vlt.vbi legitur de quodā ep̄o qui numq̄ audiuit gramaticam. ī.eo.congregato.

1 Adde. 38. dist. omnes. & infra de renūt. c.nisi cū pridem. § pro defectu.

¶*Glo.seq.instruit qnomodo argumentum à minori sumitur affirmādo,& à maiori negando.*

d ¶*Multo fortius.*]Quia vilissimus cōputandus est, qui præcellit dignitate, nisi præcellat alios sciētia & sanctitate.1.q.1.vilissimus. & 1.q.7. quenientibus. & in authen. de sanct. epis.§.damus.coll. 9.Item argumentū est à minori,& sumitur secundū hāc regulā affirmando. Si id de quo minus vī inesse,inest:& id de quo magis. 38. distin.si in laicis.& 3. q. 3. de iudiciis. & 59.distin.si officia. & 34.q.2. cū per bellicā. & 13.q.2.non æstimemus.Item argumentum à maiori sumitur hic negando secundū hāc regulam:Si id de quo magis vī inesse, non inest:nec id de quo minus. Si Paulus vī fortior Eustochio, sed non est, ergo nec ipse 32.q.5.si Paulus.8.q. 1.si ergo.& 6.q.1.imitare.& 40.distin.quælibet.

¶*Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit,demum ponit de materia distinctionem bimembrem.*

e ¶*Exegerit.*]Sed videt q̄ sufficiat si iam inchoauerit.ff.de mu.& ho.ad rempublicā.sed aliud in secularibus dignitatibus , vt ibi,& aliud in spiritualibus.Et pōt dici q̄ est speciale in ep̄o.Vnde ī aliis inferioribus dignitatibus sufficit attingere annum legitimū: vt ī. 70 dicit ibi, nisi qui iā 25.annū attingerit.sed ille q̄ eligitur in ep̄m, debet esse.30.annorū.in auth. de san. epi.§. clericos.coll.9.& 67.

2 Concor. rex. in l. nō putabam.ff. de condi.& demonstrat. & C. quando dies legat l.his verbis.

dist.quicumq;.2 Vel distingue:q̄nq; fauor tū vertitur in causa, vt in vsucapione: & tunc sufficit incipere diē.ff.de diuer.& tēp.prescrip. in vsucapione.q̄nq; odiū tū:vt in prescriptione 30.annorū, & tūc oportet impleri.ff.de act.et obligation.in omnibus.q̄nque vtrumque:et tunc tempus de momento in momentum computatur.ff.de mino.l.3.§.minorem.

f ¶*Matrimonio.*]Et istud est quartum quod requiritur in ep̄o, et in quolibet alio qui promouetur ad honorē. ī.de filiis presbyte. c. vt filij, vel ad regimen animarū.ī.de filiis ps̄byt.c.penul.et vlt.

g ¶*Confirmationem.*]Bene dicit,confirmationē:quia ante confirmationē nihil debet attingere in administratione, alioquin repelleretur.ī. eod. qualiter. & c.nihil est.& ī.de præben.cū iamdudū.

fsteriis sint ætatis maturitas [a], grauitas morum [b], & litterarū scientia[c], inquirēda:multo[d] fortuis in episcopo hęc oportet in quiri, qui ad curam aliorum positus, in seipso debet ostendere qualiter alios in domo Dei † oporteat conuersari:¶Ea ꝓpter, ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahatur à posteris in exemplum : præsenti decreto statuimus, vt nullus in episcopum eligatur,nisi qui iam † trigesimum annum ætatis exegerit [e], & de legitimo matrimonio [f] sit nat[o], qui etiam vita, & scientia commendabilis demonstretur.

¶*Beneficia electi in episcopum vacant per confirmationem , adeptionem possessionis, & consecrationem secutam , vel postquā præfixum tempus ad petendam consecrationem lapsum fuerit.hoc dicit vsque ad. §.inferiora.Ab.Sicul.*

¶ Cum vero electus fuerit , & confirmationem [g] electionis acceperit, & ecclesiasticorum bonorum administrationem [h] habuerit:decurso tempore [i] de cōsecrandis[k] episcopis à canonibus diffinito,is ad quem spectant[l] beneficia quæ habebat, de illis disponendi liberam habeat facultatem.

¶*In dignitatibus & officiis citra episcopatum ac curatis beneficiis debet assumēdus 25.annum attigisse, & aliàs esse idoneus scientia & moribus , & si non est in ordine requisito, debet se facere promoueri in proximis temporibus, aliàs mōitus non parens priuatur beneficio non obstante appellatione , nisi ex causa legitima excusetur. hoc dicit vsque ad §.clerici.Abbas Siculus.*

¶Inferiora etiam ministeria, vt puta decanatum, archidiaconatū [m], & alia quæ curam animarum habent annexam , nullus ominio suscipiat , sed nec parochialis ecclesiæ regimen, nisi qui iam † vigesimumquintū annum ætatis attigerit [n], & scientia & moribus commendandus existat. Cum autem assumptus fuerit, si archidiaconus in diaconem,& decanus,& reliqui , admoniti non fuerint

3 De istis ꝛ ponibus ad eligendum, electio nem præsentandū, &c. vi re glosſa ꝛ magistralē in c. si electio.c. tit.nb.6.

† Vide concilium Carthaginense c.16.& 8 in cathedrū in lib. 2.decretor. c. 10. & 11. &.12.

g ¶*Administrationem.*] Nam aliqn cōtingit q̄ statim nō nancisci tur possessionē.92.dist.si qui epi.&c.pce.& tūc nō debet cōferri.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem intra quod tempus,&c.*

i ¶*Tempore.*]Quod vī esse sex mensiū,quia intra tres mēses à die vacationis debet eligi.59.dist.postquā.& ī.eod.titu.ne pro defectu. & infra alios tres mēses debet cōsecrari. 100. dist. qn̄ quidem. Sed verius est q̄ illud tempus est tm̄ trium mēsiū post confirmationē, præsentandus vt ex eodē capitulo colligitur , qđ etiā est expressum 75. distin. §. 2. &c.2. in fin. nisi necessitas eū impedierit petere consecrationē: qa tunc nō curreret ei tēpus:vt in dictis c. quoniam quidē. & 75. dist. c. 1. aliàs obtinet quod hic dī,vt 16.q. 1. ne pro cuiuslibet. quia cū sit in mora petendi consecrationē, mora sibi debet imputari , & debet etiā ab illa dignitate repelli : vt in d.c. quoniā quidem.

¶*Glo.seq.signat contrarium.& remittit.*

K ¶*De consecrandis.*] Ar.ꝓtra.ī.de cōsec.præben.post electionem.in princ.vbi soluitur.

¶*Glo.seq. recitetur per duas quæstiones, scilicet quæ sit ratio quare expectatur cōsecratio,& qd si intra tempus fuerit consecratus.*

l ¶*Ad quem spectant.*] Ante enim consecrationem nō dicitur pleno iure habere ecclesiam,cum adhuc tempore consecrationis possit excipi cōtra ipsum.infra de accusa.super his.merito debet expectari vsq; ad tempus consecrationis:postea vero possunt conferri beneficia quę habuerat,& cū fuerit negligens & in mora,vt dictum est.& sic ante consecrationē nō dī ecclesiam habere:quia habere est cū effectu habere.ff.de verborū significa.nomē filiarū.§.habere.tn̄ dī maritus ecclesiæ,vt sine licētia Papæ eam dimittere non possit .ī.de transla.inter corporalia. Sed si ante tempus prędictū consecrationē recipit,statim possunt conferri beneficia priora, quia plene dī translatus.21.quę.2.si q̄s iam translatus. & 16.quæstione 1.ne pro cuiuslibet. nec potest repelli à cōsecratione,nisi per accusationē directā:vt ī.de accu,sup his.& c. qualiter & qn̄.in aliis dignitatib[9] inferioribus secus est: quia qui habet curā animarū,si eligatur ad cōsimilē,habita cōfirmatione & administratione, ipso iure vacat prima,vt.ī.eo.dudū. 2.& ī.de præben.de multa.si primū beneficiū non habeat curā animarum, sed secundū,tūc primū ipso iure vacat,sed nō de facto,si semper retineat primū.ī.de cōsec.præben.litteras.& c.cū nostris.

¶*Glo.seq.not.q̄ archidiacon[9] habeat curā:signat cōtrariū,& soluit.*

m ¶*Archidiaconatum.*]Sic vī q̄ archidiaconus habeat curam animarū, sed non principariter. arg.16.q.7.c. nullus 1.arg. ī.de offic. archi.cū satis. vbi de hoc.Et est verum,q̄ archidiacon[9],qui habet inquirere,et visitare parochiā suā,curam habeat animarū:vnde si recipiat aliā prælationē curā animarū habentē,ipso iure vacat archidiaconatus:vt est expressum ī.eod.c.dudū 2.et ī.de præben. de multa.et potest excōicare et suspendere.ī.de eo qui fur.or.rece.c. 1.et etiā alij prælati,vt ibi dī.Sed vī ꝓtra.16.q.2.visis.24.q.3. corripiantur. vbi dī,q̄ anathema,est mucro epi.Archidiaconi , vel alij prælati, nō possunt excommunicare cum solemnitate illa,de qua traditur.11. q.3. debent.et c. cum aliquis.vt capitula illa intelligātur et loquantur de illa sollemnitate.

¶*Glossa sequens obiicit.& soluit.*

n ¶*Attigerit.*]Dispēsatiue tn̄ potest, licet sit in minori ætate.ī.de æta.et quali. præterea. vt quidam dicunt,de hoc dicitur. ī. eod. cum dilectus Sed contra 78 distinct.si triginta. et c. presbyter. 4 vbi dicitur,quòd ante 30.annum presbyter ordinari non debet: et hic dicit quòd statim debere post.25.annum:quia tales prælati debent esse presbyteri.21. q.2. sicut.argu.infra.de æta.et quali. præterea. Satis potest dici, quòd hodie statur huic ca.secundum quod not.in c.illo,si triginta.

4 Et si debitet de ætate.probabile actor: videq; no. vide q; dicitur infra. de prōba. in principio. gl. Ioan. And.

a ¶*Aca*

2 ¶*A canonibus.*]Hic fit mentio de illis canonibus.75.distin. quasi per totum.& ī.de tempo.ord.c.1.2.& 3.& quia post confirmationem debent ordinari in proximis quatuor temporibus,vel saltē vsq; ad sex mēses:nec credo q̄ loquatur de illis canonibus.77.dist. quicunq;. ibi post diaconatum statur per quiquennium ad sacer dotiū recipendū: quia non credo tantū expectandum.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

b ¶*Remouēatur.*] Signat ꝓtra hoc 74. dist. consuluit.Sol. cum iste suscepерit alterū cōe xorū, tenet ad reliquū: secus in aliis clericis,q̄ per subtrationē beneficiorū sunt compellēdi ad ordines,qn̄ necessitas vel vtilitas subest.ī. de æta. & quali. c.qris.

c ¶*Velint & possint.*] Aliàs sola voluntas nō sufficit, vbi est opus facto.ī. de eo qui mit. in pos.constitutis.

¶*Glo.seq. recitetur per obiectionem.*

d ¶*Promouendis.*]Habes hic q̄ constitutio trahitur ad ꝓterita de hoc dictū est.5.de consti.c. vlti.Et hæc est ratio quare trahitur ad ꝓterita: quia sine aliqua cōstitutione ad hoc tenentur per alia iura antiqua.

e ¶*Promoti.*]id est electi & cōfirmati,sed nō sunt ordinati.

f ¶*Si canones non obsistant.*]Contra.ī.de æta. & quali.vt abbates.Sic solue. Hoc intelligitur de tali, qui sine culpa sua factus est talis,q̄ ordiné recipere nō pōt secundū canones. Vnde propter hoc non debet remoueri,licet ordiné nó possit recipere: quia non est addenda afflictis afflictio.ī.de cleri.ægro.ex parte.& 7.q.1.cū percussio.Et illud intelligitur de tali, qui culpa sua factus est irrigularis,& ideo remouetur.

g ¶*Tunc*]id est,illa vice tantum.ī.eo.cum Vinton.

h ¶*Priuatos.*[ipso iure. ī.eo.innotuit.

i ¶*Beneficiis*] non officiis. quis enim officiaret tunc ecclesiam?

K ¶*Coërcēat.*] Simile 62.distin. docendus. & 82. dist.plurimos.in fin.& C.de emenda. propin. l. vna. & belli pestis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei prēcepta nō reuocant.23. q.4.si quos.in fi.

l ¶*Fecerit.*]cum ad eum pertinet collatio beneficiorum.

m ¶*Conferendis.*]Ea vice cū ad ep̄m pertinet collatio beneficij, vel confirmando primū successorem,& hoc cum ad alios pertinet collatio.& insuper à perceptione proprij beneficij suspēdatur.ī.eo.tit.cap.nihil est.

n ¶*Capitulum.*]Et ita habes q̄ minor supplet negligētiā maioris, & econuerso.ī.de consec.præben.nulla.& c.quia diuersitatē.& 9. q.3.cū simus.65. distin. c. vlt. 89.distin c.2.& maior negligentiam minoris,sed illud est ordinarium:vt in cap.cum simus.

C Ausam quæ.]Cōis est diuisio secunda ibi,*Si sorores.*Abb.Sicul C A S V S.Vacante monasterio sanctæ Margaretæ , moniales eiusdē monasterij cōtulerū potestatē eligendi abbatissam in ep̄m Bonoñ. promittētes eā recipere in abatissam,quā ep̄s eis duxerit prouidēdā. Moniales postmodū re nō integra,volūtatē suā mutare volebant:mādat Papa quatenus si hoc verū est,illā quā ep̄s eis prouiderit, in suam faciāt recepi abbatissam,si idonea fuerit.Not. q̄ potestas eligendi bene potest ꝑsonis idoneis conferri.Ité per hanc decretalem videtur q̄ potestas taliter data nō pōt reuocari.

o ¶*Contulerint.*]Illud quidē recte pōt fieri,& est vna de formis cōcilij generalis.ī.eo.quia ꝓpter.& est simile.ff.quod cuiusq; vni. ité corū.§.fi decuriones.& etiā extra collegiū pōt cōpromitti,qa eps non est de collegio,licet sit caput.ī.de testa.requisisti.arg.vbi non est tanta communio inter episcopum & monasterium.

p ¶*Promittentes.*]Simile ī.de renum.post translationem.

¶*Glo.seq.quærit & remittit.*

q ¶*Prouideret.*]Quid dices,nunquid possunt reuocare talem collationē factam episcopo antequam ipse prouideret:Non videt. ī. eo.in causis.vbi dicitur de hoc.

abrogatum per c. licet canon, et C. comissa de electione in 6.

† Videl.l.1.§. quæritū. cū ibi not.ff.de ap . gl. in c. nō solum.de appel.lib.6.

† Concor. rex. in l. pri uilegia. C. de sacrosan. ec.& ca.1.de consti.

1 Eadem ratio est in e vsuris. infra de vsur. cū su.

† Concor. rex. in l. capitaliū.§.famosos. ff.de pœ.

† Videto hic not. no stras.

potestatem amittat,& per capitulum [n] aut per metropolitanum (si capitulum concordare nequiuerit)ordinteur.†

¶Idem Reuennati archiepiscopo.

Compromittentes super electione tenentur recipere electum a compromissario.si est idoneus.

CAP. VIII.

CAusam† quæ inter monia les sanctę Margaretæ:& in fra. ¶Si fratres in episcopum electionem contulerint [o], promittentes [p] quòd illam quam† eis prouideret [q], recipient: ipsam quam prouiderit, facias ab eis (si tamen [r] existat ideonea †) in suam recipi [s] abbatissam.

¶Idem vigoreñ. † Episcopo.

Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter administrare non potest.

CAP. IX.

NOsti †quomodo Lincoñ. electus concedendi [t] honores, vel præbendas,aut aliàs disponendi de rebus ecclesiæ (cum sua non sit electio confirmata [u]) non habeat facultatem [x]: & infra, ¶Mandamus igitur , quatenus ei auctoritate nostra præcipias, vt concessionē.l.1.Si vero tanquam vir bonus arbitrari debet,tunc nō valet dictum suum nisi sit æquum:vt in dictis c.veniens.& Quintaullis. & ff.pro socio.si societatē.& lege,sequenti.vt hic.

¶*Glo.seq.quærit,alleg.pro quadrupliciter.sed dupliciter soluit.*

f ¶*Recipi.*] Sed qd si elegerit malā,nūquid aliā eps poterit eligere, vel etiam si electa noluerit consentire? Arg.q̄ sic ī.eo.cū terra. & qui optauit acetum, potest iterū optare vinū.ff.de opti.legat. l.2.& reproba electio nulla est.7.quæstio.1.factus est. & ff.de pigno.act. l. eleganter.§. qui reprobos.ff.ad Velleia.quamuis. §. si cum venerit.Item qui iurauit aliter q̄ ei delatum est, iterū iurare debet.ff.de iureiurādo.qui per salutem.In casu isto nō poterit amplius eligere,quia functus est officio suo.ī.de off.dele.in litteris.& ff.de re iud.Paulus.q̄ semel functꝰ est officio suo,siue bñ siue male ; vt ibi,ī.eod.ca.proxi.& ī.eo.innotuit.& c.in causis.Bernadus.

Nosti quomodo.] Diuiditur, q̄ primo ponit ius ex quo infert mandatum:ibi,*Mandamus.*Abb. Siculus.

C A S V S.Quidā electꝰ fuit in ep̄m Licoñ.iste sic electus antequā haberet cōfirmationē,cœpit administrare ac cōferre prębēdas & dignitates: quærebat a dño Papa,vtrū sic electꝰ ante suā cōfirmationē cōferre posset ꝑbēdas.Rndet Papa,q̄ cū istius electio cōfirmata non fuerit,ꝑdicta facere nō potest.Vnde mādat ep̄o vigoreñ.vt ei præcipiat q̄ si quā fecit concessionem de prædictis,eam studeat reuocare.Not.q̄ nullus electus ante suam confirmationē potest aliquid administrare: quod si fecerit, hoc ipso repellatur. Item not.q̄ contra factum suum potest quis venire.

¶*Glo.seq.recitetur per obiectionem.*

t *Concedendi.*] Quod si faceret,deberet repelli.ī.eo.qualiter.& ī. de ꝑben.cum iamdudum.in fin. nisi in casu.ī.eod.nihil est.§.vlti. & illud dispensatiue fit,ne interim ecclesia patiatur detrimentum in temporalibus vel spiritualibus:vt ibi dicitur.sed hic Papa voluit parcere huic electo:quia poterat ipsum repellere.

u ¶ *Confirmata.*] Per cōfirmationē acquirit electꝰ plenā administrationē,& vinculū ꝑiugale ꝓtractū est.ī.de trāla.inter corporalia.

x ¶*Facultatem.*]immo priuari deberet.ī.eo.qualiter.

¶*Glo.seq. arg.alle.11. tit 1.& 6.alleg. in contrarium,& soluit.*

r ¶*Si tamen existat idonea.*]Arg. est hic q̄ cū aliquid generaliter cōmittitur arbitrio alicuius,nō valet,nisi legitime factum sit.ī.de iureiu. Quintaualis.& c. veniens. ff.de ritu nup. quamquam. ff. pro socio.vnde si neruę. & in Auth.de hęre.& fal.§.is igitur. coll. 1. & ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. si quis à principe. ff.d oper.liber.si libertus.C. de inofficio.testa. si qñ.ī.de offici deleg. ex parte. & 16. quæstio. 1. & temporis. & c. postquā.Ar. ꝓtra. 22.q.vlt.c. vlt. & 2. q.6.c. à iudicibus.§.arbitrarij.& ī.de iureiu. si vero.ff.de reg. iur. quisquis. & ff. de dāno infect. qui bona.cum inter.& 23.quæstio. 4. displicet tibi.in princip. Solu. si arbiter est cōpromissarius, eius arbitrio standū est sine æquū siue iniquū fit.ff.de arbi.diem. §.stari.nisi ꝓtra ius scriptū, vel ꝓtra formā cōpromissi fit latū: qa tunc nō tenet.2. quęstio.6.ei q.§. diffinitiua.& if. de cōsid. ind.

† Ordinentur, legitur in conci 10 vnde sumitur.

† post concil. Laterā. sub Alexan. par. 40. c. 1. &c.17.e. tit. in 1. cōpilatione.

† Aliàs ita, q̄ ā episcopus eis &c.

† Nam dantes alicui potestatem vi dentur in tellexisse de idoneo. facit 1 si procurator. ff. de cōd. ind.

† Exonien.

† Post concil. Laterā. sub Alexan. 3. par. 40. c. 1. &c. 18.e. tit. in 1. compilatione.

a ¶*Præ-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Prædictis.*]Ista decre.continet gratiam in eo q̄ non fuit punitus,continet ius in eo quod dicit q̄ non habet facultatem disponendi ante confirmationem.
¶ *Glos. seq. obicit, & soluit.secundo arg.quòd contra factum suum, & c.alleg.quatuor iura pro,& quatuor cōtra,& soluit distinguendo.*
d ¶ *Reuocare.*]Sed qd est qđ dicit, q̄ studeat reuocare? quia talis traditio nulla est:quia pro nō dato habetur quod ab illo donatur qui de iure donare nō pōt. ĵ. de iure patr.qđ aūt. in fin.sed talis reuocatio potius erat de facto q̄ de iure, sicut donatio de facto tm̄ fuit, ne ex tali facto crederet ius habere, & ne credatur hoc sibi licere.Itē arg. q̄ aliqs pōt ꝓtra factū suū venire.12. q.1.certe. 55.dist.pœnitentes.35.q. 9. qđ quis commisit.C. de euic.si tibi liberam. Arg.ꝓtra.17.q.4.sūtquiopes. 18. q. 2. Eleutherius. ff. de ser.ru.præ.p fundū. ĵ.de cleri.coniu. diuersis.Sol. in sententiis interlocutoriis iudex pōt mutare vel reuocare suam interlocutoriá.ff. de re iudic. qđ iusit. ĵ.de appel.c.cum cessante.Circa negotia distingue, si ex mutatione nulli fit præiudicium,licitū est mutare: vbi ex mutatione alteri fit præiudiciū,adhuc re integra licitū est mutare.ff. de iurisd. om.iud.

† Cap. 22. eo. tit. in 1. compil.

†Hæc duo uerba : ad nosin multis antiquis. desunt.

† Aliàs:nō dum.

si cōuenerit. re nō integra nō potest.ff.de reg. iur. l. nemo. nisi fauor aliud inducat.C.de li.cau.interrogatā.Et est simile in reuocatione sentētiæ spiritualis vel corporalis matrimonij, vbi decipitur ecclesia.35. q.9.sententiā. & melius.c.loci.§.his ita rndetur.& ĵ.de re iud.lator.& cōtra sanguinei.Et ideo hic pōt ꝓtrauenire : q̄a administratio est ei interdicta,& sic replicaret de administratione si ei obiiciat q̄ ꝓtra factū suū venire nō possit.ff.de iureiu.l.iusiurādū.1.resp.& seq.Bern.

C*Onsideranimus.*]Diuiditur:nā præmittit causam cassationū. Secundo vtramque electionem cassat:ibi *Quapropter*. Tertio mandat ecclesiæ prouideri:ibi. *Vobis autem*. Abb.

CASVS. Vacante quadā ecclesia q̄dā canonici appallauerunt, q̄ alij nō ꝓcederēt ad electionē sine illis,& ꝓtra priuilegia ecclesię suæ.illi nō obstante illa appellatione, elegerunt Io.Frotinū,appellentes statim ne alij ꝓtra suam electionē aliq̄d attentarent. illi vidētes q̄ nō detulerant suæ appellationi, & ꝓtra tenorē priuilegiorū ecclesię suæ,ad electionē ꝓcesserāt,quendā aliū B. nomine elegerūt.Delata est sup istis electionib⁹ causa ad dñm Papā.audi tis allegationibus partiū,Papa cōsiderans q̄ electioIo.Frotini facta fuit post appellationem,&ꝓtra priuilegia ecclesię,videns etiā q̄ electio B.post illā talē qualē nō cassatā, & post appellationem per quam omnia ad suum statum debent reduci, facta fuit,vtrāq; cassauit,& eōrulit canonicis vt aliam personā idoneā sibi eligant in rectorē,ita tm̄ q̄ vtriq; prędictorū nō minus fama ipsorū integra cōseruetur,& q̄ in alijs ecclesiis possint promoueri,& liceat eis in alterum ipsorū consentire prætquam in ista ordinatione. Not. q̄ nō debet fieri secunda electio prima nō cassata.Item quæ fiunt post appellationē, debent in statum primum reuocari.Item licet cassetur electio alicuius propter modum electionis, non præiudicatur electo quin possit iterum eligi.

c ¶ *Post appellationem.*]Appellare ne fiat electio,non valet:sed ne fiat nisi canonica,tunc bene valet.ĵ.eod.cum nobis.& intellige q̄ allegata fuit aliqua probabilis causa:quia siue appelletur in iudicio vel extra,appellationis causa exprimenda est:vt in decr.Inno.

1 lib.6. iiij.cordi nobis.tit.de appellat. 1

d ¶ *Priuilegiorum*.] Quæ essent ista priuilegia,non habemus.H.
¶ *Glo.seq.signat duo iura in contrarium,& soluit.*
e ¶ *Appellationem.*]ĵ.e.bonæ 1.& ĵ. de app.constitutis. Contra in illis tenuit electio secūdo loco facta,& post alteri⁹ partis appellationē.In illa cōstitutis. tenuit electio secunda:q̄a prima ipso iure nulla fuit:hic vero prima non fuit nulla,sed annallanda.In decre. illa,bonæ 1.non tenuit tribus de causis:vt ibi.dr. De hac materia dicitur ĵ.eod.auditis.
¶ *Glo.seq.arg.alleg.in contrarium,& soluit.*
f ¶ *Fama.*] Arg.infamiā nō comitari depositū.ff.de re mili.qui cū vno.§.non omnis.& §. exauctorat⁹.Argu.ꝓtra. ff. de his qui not. infami.l.2.§. ignominię. Solu.est ĵ.eodē super eo. quia non fuit cassata vi tio personæ.
g ¶ *Ordinationem.*[Dicūt quidā 2 præter istā quæ nunc cassata est,q̄ iterū possunt alterū eligere si volunt.ĵ.eod.super eo.sed hoc non credo: quia propter scāda lunt noluit Papa q̄ in illa vacatione aliquis eorū promoueretur,hodie tū alia debet esse forma in electionibus faciendis. infra eo.quia propter.
S*Vffraganeis.*]Ista decre.facit ad secundā partē rubricæ. & h. d. Metropolitanus confirmatus& cōsecratus nō potest pallio non recepto suffraganeū suum consecrare, sed potest mandare aliis suffraganeis vt illum cōsecrēt. Abb. Sicu. Incipe constructum : ibi , *Licitum est suffraganeis, &c.*
CASVS. Quidam electus est,& confirmatus fuit in archiepiscopū: quæritur vtrum suffraganei sui possint ad mā datum ipsius aliquem suffraganeum suum electum in episcopum consecrare,cum adhuc pallium non reciperit,in quo confertur plenitudo officij pontificalis?Rndet,dicens q̄ suffraganei sui bene possunt & debent ad mandatū ipsius metropolitani electū illum in epm consecrare,licet pallium non receperit.Not.q̄ tale mandatum de iurisdictione fit, non de ministerio consecrationis. Not. q̄ per confirmationē cōceduntur ea quæ sunt iurisdictionis.
¶ *Gl.seq.obicit,opinionem ponit,quam primo improbat, secundo defendit,in fine remittit.Ioan.And.*

h ¶ *Pallium*]Sed ꝓtra vr:quia ꝑ pallium nondum receptū consecratio eꝑorū differretur.100. dist.qm̄.vbi de hoc,quia ante palliū receptū non pōt consecrare virgines,ordines celebrare,vel epos cōsecrare.ĵ.eo.qđ sicut.ad idem facit ĵ.eo.transmissam.ꝑ hoc dicunt q̄dam q̄ hæc nō est decre.sed fuit quædā prouisio.tū pōt tolerari, & vr subesse quædā æquitas:vt cū nōdū sit in mora petēdi palliū, hoc habeat locū:qđ nō vr:quia in traditione pallį penitudo cōfertur pōtificalis officij.ĵ.de vsu pallij.nisi specialis.Vnde & cū ꝑ se hoc facere nō possit,neq; auctoritatē alij faciēdi pstare pōt:& est opt.ar.ĵ.de ꝓsecra.ecc.vel alta.aqua.& ar.ff.ad senatusco sul.Marce.filiū habeo.Dic ergo hic vt dixi ĵ.de trās.cū ex illo.Ber.
S*Vper eo.*]Ista decre.quotidie allegatur:i qua primo ponit quęstio.Secūdo solutio:ibi*Hoc tuam.*In quo duo facit.nam primo respondendo distinguit.Secundo excipit:ibi,*Nisi.*Abb.Siculus.
CASVS.Aliquis electus fuit in aliquā prælaturā,cassata est eius electio.idē electus fuit postmodū ad regimē alterius ecclesiæ:q̄ritur an electio eius debeat cōfirmari:Rndet Papa q̄ si prior electio non fuit cassata vitio personæ,sed ꝑ modū electionis:illa cassatio promotioné eius in eadē ecclesia,& in alia non poterit impedire,nisi forte aliquid simoniacæ prauitatis intercesit.Not.quòd cū cassatur electio ꝓpter modū electionis,nil imputatur electo, nec in alicuius notam infamiæ incidit.& sic poterit eligi iterum: sed secus est si propter vitium personæ cassatur.
¶ *Glo.seq.exemplificat.argu.obicit,& dupliciter soluit.*
i ¶ *Non vitio pſonæ.*]Puta ꝑ aliquā irregularitatē,q̄a erat illegitimus,vel ꝑ crimen,qđ ei fuit obiectū & probatū:qđ si esset ꝓbatum , non potest eligi nec in illa nec in alia ecclesia, cum sit ineligibilis.Et potest hic colligi arg.quòd crimen in modū exceptionis probatum, præiudicet ei in electione alia.sed hoc esset pœnā imponere ordinariam:qđ fieri non debet.ĵ.de ordi.cog.cum dilectus.in fi.

† Vide glos fam in l.vna. verbo,cōtra hanc.ff.ad l. Iuliam. de ambitu.glos fam & Bar. in l. Barbarius. ff. de off.prætо.

† Cap.1.tit. in 2.compilatione.

† In multis antiquis ita: Nos autem ipsam canonice confirmamus. sed vide notas huius loci.

† Cap. 6. e tit. in 2.cōpilatione.

1 Dic hodie prout in concilio Viēn. c. cum rationi. eo. tit.

2 Facit tex. in l. fin. § 1. C. de curat. fur.

ctus.in fi.& ĵ.de excep.deniq;.ff.de his qui no.infa.Lucius.Dicas q̄ si p hoc granata fuit, & est ipsius opinio,potest & debet repelli.ĵ.de test.testimonium.ca.Gregorij est.vbi casus iste ponitur. & argu. 2.q.5. presbyter. & c.si mala fama. & 81.distinctio.tantis. & ĵ.de accusa.omnipotens.vel repellitur in alia electione,cum crimē obiectum probatū in modum exceptionis electionem de qua agitur contingebat. infra de excep. denique. & infra de confes.capitul. 2. sed si modo electionis cassetur electio:tūc non impeditur in alia electione : vt hic dicit. & 3.eo. considerauim⁹.
¶ *Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*
a ¶ *Simoniacæ.*] 1. q.1. c.1.Arg. ꝓtra ĵ.de simo. de regularib⁹.&c1. 9.5.c. 1.qđ hic dr,ius est cōe, quod ibi dr, dispensatio.Bernardus.
C*Vm monasterium.*] Monachus vnius monasterij potest eligi in abbatē alterius monasterij. h.d. secundum lect. communioré, secundū quā parum vtilitatis affert hæc dec. cū præsertim hodie sit clarius prouisum i cle. 1.de electione. Et diuiditur: quia primo ponitur petitio. Secundo confirmatio ibi,*Nos autem*.Abb.Siculus.
CASVS. Monasteriū de pellicia ad tantam dissolutionē deuenerat,q̄ fratres eiusdē loci obseruantiā religionis et ordinē penit⁹ abiecerant:tandē vt eorum monasteriū posset in statū pristinū reformare,conuenerūt vnanimiter in quendā fratrē de eremo,qui laudabiliter fuerat cōuersatus cū fratribus suis, ipsum in abbatē toris desideriis à suo epo postulantes:qui eorū petitioni prębuit assensum, petens eandem postulationē à sede Apo.confimari.et Papa electionem illam seu postulationem canonice confirmauit.
b ¶ *Abiecerunt.*]Vnde deberēt expelli.ĵ.ne cle.vel mō.relatū.Ber.
¶ *Glo.seq.obicit,quòd eremita,& c.& soluit.*
c ¶ *In eremo.*]Et ita vr q̄ erat monachus,licet dicatur in eremo, alias non posset eligi,sed postulari.ĵ.eo cum causam.& c.cum in magistrū. & c.officij.& eiusdē religionis vel maioris debet esse, quia nō est licitū descendere,sed ascendere.2 ĵ.de transla.licet.& 93.dist.legimus.in fin.iuxta illud.& ambulabunt de virtute in virtutē,&c.de pœn.dist.in.2.dum sanctam ecclesiā.Sed si intelligas q̄ iste fuit eremita, tunc abbas esse nō pōt:quia eremita propriū habet.arg.19.q.3.c.perlatū.§.ꝓtra paulus,sed monachus ꝓpriū habere non pōt.ĵ.de sta.monac.cū ad monasteriū.in fine.Credo q̄ iste fuit de eremo : quod sic appellatur, et est in Tuscia: & sunt alibi monachi cui subsunt Camandulenses, et illi de Sancto Damiano qui est iuxta pontem ferreum.
¶ *Glo.seq.quærit obiiciendo,& tripliciter soluit.*
d ¶ *Postulantes.*]Sed quare dicit,postulantes:nonne poterat eligi? Dicas q̄ primū monasterium de Pellicia erat alterius ordinis,vel ille monachus erat in minorib⁹ ordinibus,et ideo debuit postulari:vt dictum est ĵ.de postul.præl.c. vltim vnde dicit in fine,sicut, canonice facta est. vnde vr q̄ cōpetentius poneretur in titu.præcedenti.Sed licet dicatur,postulātes,nō tm̄ credo q̄ fuerit simplex postulatio,sed electio:et hoc satis innuit ex eo qđ dicit,eādē ordinationem postulasti à sede Apost.cōfirmari,et ex eo qđ Papa dixit, nos ea confirmanus.si enim fuisset simplex postulatio,Papa non dixisset,cōfirmamus,sed dixisset,ipsam admittimus vel nō ꝓbamus.ĵ.tit. proxi.bonæ.1. & c.bonæ.2. & sic bene ponitur hic.
Glo.seq.quærit,& dupliciter soluit,& secundum improbat.
e ¶ *Confirmamus.*] Sed nūquid sufficit in hac dispēsatione cōsensus solus epi?Ita,sed ad cautelam cōfirmatur.Iste enim dubitabat an posset hoc facere,& ideo Papa rēdendo cōfirmat factū ipsius; alias ipseꝑapa dixisset,& nos postulationem admittimus.sed ipse solū cōfirmat factū epi.Vel ideo quia forsitan suberat dūio Papæ nullo medio.arg.ad hoc 58.di.c.1.& 2.Sed ista littera vr ꝓdicere ibi, tu vero postulationi, &c. dic vt supra dictum est.
ADDITIO.Dicebat P.q̄ forte postulabatur ab epo vt abbate:quod esse poterit, de iud.causam.Ioan.And.
C*Vm terra.*] Nō valet cōsuetudo, pquā collegiū ad alterius vo luntatē tenetur sibi eligere prælatū.hoc dicit. Et diuidit. Primo ponit decisum exordiū.Secūdo narratio:ibi , *Sicut*. Tertio ꝓnsio:ibi,*Quia igitur*. Et ibi tria facit. primo causam reddens dānat consuetudinem. secūdo statuit,et statutū declarat:ibi, *Statuēres*. tertio permittit, et permissionem determinat:ibi, *Quo facto*. Abbas Siculus.
CASVS.In terra Hierosolymitana talis consuetudo in electiōibus seruabatur , cū electio alicuius ꝓlati deberet celebrari, cōuentus illius ecclesiæ duas pſonas latēter nominabat auribus patriarchæ vel principis:vt sic esset in ptātte patriarchæ vel pricipis alterū præficere,vel vtrunque repelle re.q̄a ergo talis cōsuetudo redūdabat in perniciem ecclesiasticæ libertatis,præcepit Papa illā cōsuetudiné penitus aboleri, statuens vt in omnibus conuentualibus ecclesiis,forma electionis canonicæ obseruetur,vt electores cōueniant in vnū locū vbi debeat electio celebrari,et inuocata spiritus sancti gratia , pſonā idoneā sibi eligant in prælatū.& si in persona quā intēdunt eligere,esset peccatum,vel si modū canonicū non seruarunt,tandiu deliberent,& in persona & in modo,quousq; personā idoneā inueniāt,& modus canonicus cōseruetur,& vacanti ecclesiæ consulatur:quo facto,ꝑ sona electa præsentetur patriarchæ vel principi,vt suum ꝓtet assensum,sed ꝑ hoc nō debet electio impediri.Not. q̄ ius eligendi in collegiata ecclesia ꝓtinet ad ipsum collegiū.Ité laici nō debēt interesse,nec vocē hēre in electiōe ꝓlati.Ité ꝓsuetudo ꝓtra ecclesiasticā libertatē extirpāda est,& mala ꝓsuetudo est resecāda.

† Aliàs,corrupta.

† In antiqua: in grauem pernitiem.

† Concor. authent. cassa & irrita. C de sa. san. eccle.

f ¶ *Terra.*]Scilicet Hierosolymitana.
g ¶ *Funiculus.*Id est,portio.
h ¶ *Consuetudinis.*]Nota consuetudiné contra libertatē ecclesiæ non valere.de hoc dicitur ĵ.de consu.c.1.& vlt.
i ¶ *Conuentualibus.*]Ideo dicit,conuentualibus:q̄a vbi est vnicus sacerdos,patronus debet eligere.ĵ.de iur.patr.nobis.& 16. q. vlti. decernimus.
k ¶ *In quo.*]Scilicet in ecclesia cui pesse debet in capitulo secundum consuetudinem loci illius,si commode fieri potest: aliàs vbi melius obtulerit se facultas.23.dist.in.in nomine domini.3
¶ *Glo.seq.obicit,ponit quatuor solutiones.& approbat vlti.* 3 11.q.2 præceptum. & infra.eo. qđ
l ¶ *Diligentiam.*]Hic sumitur arg. q̄ eligētes possunt aliū eligere ꝓtima electione non reprobata per superiorē.Sed ꝓtra.5.eo.cū in cunctis.& ĵ.eod.innotuit.& 3.eo.considerauimus.ĵ. de concess. ꝓben.c.post electionē.Quod hic dr,sic potest intelligi. diligentiam inquisitionis apponāt,&c.non aliū eligendo statim, sed quærēdo aliquē idoneum,quem eligant alio reprobato.& hoc intelligitur post reprobationē alterius, vel cū sub ea cōditione eligūt si primus non obtinuerit.arg.85.distinctio.archidiaconum Florentinū. Et secūda electio expirabit prima obtinente,sicut fit in substitutione. C. de impub. & aliis substi. post aditam.arg.ad hoc.61.dist.

studij-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Nam sinihil de cõtingentibus omiserunt, latens vitium electi nõ imputabit eis argũ l. 18. si intelligatur. ff. de redhi. & l. quærit. §. fin.

† Cap. 7. e. tit in 1. compilatio.

studij. Et loquit de ignorantibus vitiũ electi & diligentiã r adhibentibus, aliãs priuarentur ipso iure potestate eligendi. 3. eod. cũ in cunctis. & 3. eod. innotuit. & ita scripsit hic Lau. Hodie vero nõ valet electio p vota cõditionalia: vt in decre. Inn. iiij. J. eo. quæ inci pit, in electionib⁹. [. lib. 6.] Sed vr ex ipsa littera q; ali⁹ sit Intellectus. Et littera sic exponitur q; in persona sciẽter electorẽs sit mentio eligẽda de qua in ad eligẽdũ, & nominata ante electionẽ factã, vel in electionis modo qa forte non interfuit oẽs q; debẽt interesse, vel nõ seruat forma ẽm antiqua, ve ẽm noua iura in ecclesiis cathedralib⁹ & abbatiis, quã habes J. eo. qa pp. tamdiu in electione facta seu facienda siue in tractatu electionis: & sic tãdiu deliberent & inquirãt de p̃sona idonea quousq; ipsum iueniãt. & tunc demũ ipsum eligant, & sic satis planè sonat etiã littera. Hodie vero videret seruãda forma etiã in cõuẽtualib⁹ ecclesiis omnib. q; tradit J. eod. quia pp. licet videatur loqui de cathedralib⁹ ex verbis illis, ecclesię viduatæ: quia illæ solæ dicuntur viduatæ: qa ibi dr vinculũ cõiugale p̃tractũ: in aliis inferioribus nõ ita. sed tñ hodie extendit ad oẽs: licet improprie dicãtur viduatę: tñ quo ad multa viduatę dicunt ex quo platũ nõ hñt q; possit negotia illorũ ꝓcurare. & q; sit littera exponẽda sic, patet ex eo qd, dicit p̃sona nosier: qa p nosiationẽ nõ fiet electio.

triarchę, qui pro tempore fuerit, requiratur assensus: sed propter hoc ipsam electionem nolumus impediri.

¶ Idem.

¶ Per confirmationẽ electionis nõ transfertur potestas exercendi ea quæ sunt ordinis, illa enim transferuntur per consecrationem. Abbas.

CAP. XV.

TRãsmissã: † & infra. Quęsiuisti quid faciendũ sit tibi super eo, quod clerici tuæ diœcesis cũ pro suis excessibus suspensionis, vel interdicti, vel excõicationis sententia percelluntur, paruipendentes eam dimittunt ecclesias, & trãsferunt se ad mercimonia[a] laicorũ: nõnulli quoque ipsorum (habitu clericali postposito[b]) vestes induũt laicales, & sicut laici mercatores se turpibus quæstibus implicãtes, cõsimilium sibi laicorũ manus assõciant, & correctionem ecclesiasticã per contemptum eludunt, dicentes q; potestatem nõ habeas eos (nisi tibi specialiter Apostolica sedes indulserit) corrigendi: & infra. Respõdemus igitur, q; ex quo electionis tuę cõfirmationem accepisti, de talibus [c] & cõsimilibus (præter ea quæ maioris inquisitionis discussionẽ exigunt, & ministeriũ cõsecrationis desiderant) quod iustum est, & ecclesiasticæ conuenit vtilitati, statuendi habeas liberam facultatem.

¶ Inno. iij. de Cella sancti Petri, & Mutineñ. † abbatibus.

¶ Qui electioni de se factæ renunciat, appellare nequit ad impediẽdam electionem alterius. Et electio quæ est à suspensis celebrata, non tenet.

CAP. XVI.

CVm † inter R. seniorem & R. iuniorem super abbatia Scaphuseñ. quæstio verteretur, & infra: Bonæ memotiæ Cel. præd. noster prædictũ R. seniorem sententiã cum instãtia postulãtem, ad componendum coegit[d] inuitũ: & sic abbatiæ renuntians, de manu eius custodiam & prioratum recepit, ab eo dum viueret [e] possidendos: Cui ordinationi licet

† Nutricen.

† Cap. 1. e. tit. in 3. compilat.

uit. legatus quidã qui erat in partibus illis, p̃p illos alios q; excessus suspẽdit monachos, ac monasteriũ interdixit: ipsi tñ nõ obstãte sententia ipsius, diuina pr̃optius q; ante celebrabant, & post appellationẽ ab ipso R. seniore ad se. Apo. interpositã, dictũ R iuniorẽ in abbatẽ elegerũt, cui eps illius diœcesis mun⁹ benedictionis cõtulit. & sic iterdũ R. senior & R. iunior pro causa ista ad se Apo. accesserũt. corã Innocentio petebat dictus R. senior electionẽ factã de R. iuniore cessari: vtpote factã post ipsam appellationẽ ab ipso seniore ad sedẽ Apo. interpositã: & electionẽ primo de ipso facta confirmari, cũ monachi cõpositionẽ, quã Celestinus fecerat, noluerunt approbare. Papa dicebat electionẽ factã de R. iuniori nõ tenere, qa facta fuerat à suspẽsis, & de suspensa persona. dominus Papa his & aliis allegatis considerans q; ex consensu cõpositionis recepte ab ipso seniore, ius qd sibi ab illa electione cõpetebat amisissẽt, & ideo appellare nõ poterat ne monachi ad electionẽ procederẽt: qa nõ solent audiri appellantes nisi quorũ interest. decreuit Papa appellationẽ illã legitimã nõ fuisse. vnde nõ potuit impediri electio per eam. præterea præpositus et capitulũ Constantiẽ. significauerunt per litteras suas dño Papæ de interdicto posito allegato. & eps significauit q; idẽ mun⁹ benedictionis impẽdit. Ista duo videnꝫ ꝓtraria. qa vel scriptura capituli. ꝓtradicit facto epi, vel factũ epi obuiat scripturæ capituli. præterea, ꝓbatum nõ fuit q; R. iunior electus fuerit ab interdictis, & ideo Papa non potuit electionem irritare. Vnde Papa committit causam q; busdã abbatibus, vt si cõstiterit q; à suspensis electio facta fuerit, ea cassata omnino, & cõdigna satisfatione recepta, & sententia suspensionis & interdicti relaxata, monasterio de p̃sona idonea cõsulatur. No. q; per cõpositionẽ renũciat quis suo iuri. Itẽ q; semel renunciat suo iuri, postea non potest redire ad illud. Itẽ non audiatur appellans nisi cuius interest. Itẽ hic habes q; vna præsumptio aliã nõ eledit. Itẽ electio de suspensis & à suspẽsis facta nõ tenet.

d *¶ Coegit.*] Quia ius eiusdem forsitan magis vacillabat q; alterius partis. nec poterat sine magnis sumptib⁹ finẽ imponere liti. immo certe ipse idẽ si dubitaret vel diffideret de iure suo, debebat renũciare liti. 3. ẽ post. bonæ. & J. de simo. p tuas. nec dolũ facit q; rẽ deserit, vt litẽ effugiat. ff. de ali. iudi. mu. causa fa. itemsi. §. 1.

e *¶ Dum viueret.*] Licet enim prioratus nõ sint monachis confirmandi. infra de cõfirma. vti. vel inuti. porrecta. si tñ electi canonice fuerint: non sunt remouendi sine causa. J. de statu. mona. monachi,

4 Et fecit hoc forte Papa p̃ bono pacis. 6 distinctione. statuendum. secundum Vin. & Go. Ioã. An.

rea. & 68. dist. quamuis corepiscopis. & arg. J. de transla. inter corporalia. qa ante cõsecrationẽ quasi vidua dr ecclesia p̃p hmõi: vt ibi dr. & sic iure cõi poterat illos clericos corrigere ac punire. B.

CVm iuter.] Primo narrat factũ, secũdo definit articulũ de quo cõstabat: ibi, *Nos attendentes.* tertio: ibi, *Sane.* illud de quo nõ constabat, definiendũ committit. Abbas. Siculus. Hæc decret. fuit prima in tertia compilatione in titu.

CASVS. Vacante abbatia Scaphuseñ. electus fuit in abbatẽ R. senior. cui electiõi monachi quidã se opponere curauerunt, scilicet R. iunior, & quidã alij: super hoc fuit causa cõmissa diuersis iudicib⁹. demum causa ad sedẽ Apo. est delata. cum dictus R. senior cum instantia sententiã postulasset, Celestinus Papa ipsum R. ad componendũ coegit inuitũ, & sic abbatiæ renuntians, de manu Celestini custodiã & prioratũ eiusdẽ monasterij recepit dũ viueret posidendos, & idem R. tali ordinationi consensit, & sic domũ reuersus compositionem illã aduersarij sui noluerũt habere ratam, & sic obtinere nõ potuit quæ sibi p Celestinum cõcessa fuerũt: immo aduersarij ipsi⁹, in eum manus iniecerunt temere violentas, & euandẽs manus illorum ad se. Apo. appella

3 Quo ad hoc, & id quod infra dicitur de collatione beneficiorũ vide qd dicã infra de foro competen. verum. super glo. Ioan. And.

a *¶ Mercimonia.*] Quod nõ licet, 2 ante clericatũ bene licebat. 88. distinctione, fornicari. & 31. distinctione, lex continentiæ.

b *¶ Postposito*] Vnde ipso facto priuilegiũ clericale pdere debẽt. nec ab ecclesia debent defendi. J. de vita & hone. cle. cap. vlti. quia indignum est illis ab ecclesia subueniri, per quos constat scãdalũ in ecclesia generari: J. ne cleri. vel mo. c. sacerdotibus. & hoc est verũ post admonitionẽ: vt J. de vi. & ho. cleric. cap. vlt. & J. de sentẽ. excõmu. in audientia. & in parte decisa p̃mittit de admonitione.

ADDITIO. Et sic est intelligendũ qd hic dixerat Inn. eos q; tales percutiũt, excõicatos non esse, qd reprehẽdebat Abb. Io. An.

¶ Glo. seq. exprimit q̃dã q; sunt ordinis. & q̃dã q; sunt iurisdictionis.

c *¶ De talibus.*] I. pertinentibus ad iurisdictionẽ, puta sicut est iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vasallis, 3 confirmare, inuestire, beneficia conferre, & consimilia quæ consistunt in iurisdictione. 3. eo. nosti. infra. de transla. cap. 1. hæc omnia in confirmatione cõsequitur electus: ea vero quæ sunt ordinis, sicut clericos ordinare, chrisma conficere, depositio clerico rũ, benedicere virgines, & ecclesias & altaria consecrare, & similia cõferuntur in consecratione episcopali. J. eo. q; sicut. §. præte-

2 Concor. tex. in auth. vt ij qui ob §. quandoque. coll. 6.

chi. & de hoc nota. in illa decreta. porrecta,

a *¶ Inuitus.*] Et sic factus est volens, quia coacta volũtas est volũtas. 15. q. 1. merito. 23. q. 4. displiceat.

ADDITIO. Immo prout in integra ꝓtinetur ipsum R. senioré verberauerunt: 1 propter qd̃ fuerũt interdicti, 4 quodã Cardinali,

1 In integra non dicitur verberauerũt, sed qd̃ in eum, manus iniecerunt violentas,

vt in littera continetur ipse vero R. nihilominus appellauit ne eligerent, & tñ elegerũt aduersariũ suum, scilicet R. iuniorem, qui fuit ab episcopo loci benedict⁹, ideo appellatio eiu⁹ non tenuit: quia renũciauerat iuri suo.

¶ Glo. seq. obiicit. ponit opinionẽ quã reprobat, & soluit: & ad duas decre. contrarias respõdet.

b *¶ Ex consensu compositiõis receptæ ius.*] Sed nonne eo ipso qd̃ alij non seruabant compositionem, poterat redire istę ad ius suum primitiũ? 2 Ita vr J. de pac. cum pridem. & J. de renun. sane. & J. de iureiuran. c. 3. & ff. de condictio. cau. da. causa nõ se. si quis accepto tulerit. Et si filius impugnat testamẽtũ patris, in quo mater est instituta hęres, restituitur matri actio de dote quę cõsusa erat per additionẽ hæreditatis. C. de inofficioso testamẽto. si maritus. Et si mulier iuuetur Velleiano, restituitur actio creditori in antiquũ debitorẽ. ff. ad Velleianũ, si mulieri 1. Pręterea simplici pacto nõ tollitur actio prima. C. de trãsactionibus, sicut. nec debet ei fides seruari, qui ꝓtra pacta versatur, nisi cũ actio est odiosa. C. de transactionibus. cum mota. & nisi in criminibus. C. ad Turpilianum. l. quamuis. Sic ergo videtur q; sua interat appellare: vt 2. q. 6. non solent. Vel si actio sublata fuit, saltẽ danda fuit actio de dolo. C. de dolo. cum proponas. Potest dici q; actũ fuit inter partes, vt si altera pars resiliret à pacto soluta pœna ei staretur. ff. de transactionibus. ei qui fidem. Sed hoc non credo, nec hic colligitur. Vnde dicas quòd vbi compositio intercedit & pure renunciat aliquis iuri suo: postea non audietur, 3 vt hic, & infra de renunciatio. in præsentia. & septima quæstio. 1. quam periculosum. & remittentib⁹ actiones suas nõ est dãdus regressus ad eas. ff. de ædil. ædi. q̃ritur. §. si venditor. Et not. q; renunciat spirituali iuri siue beneficio, pure, & sine aliquo pacto debet renũciare, aliãs simoniacũ esset: quia non habet ibi locũ renũciatio sub modo vel sub cõditione: & inde est q; nõ põt redire ad primũ ius. sed in trãsactione vel in pacto secus est: cũ ibi admitta tur talis ꝓtractus: do vt des, facio vt faciat, vel facio vt des, vt locũ nõ habeat in spirituali beneficio. J. de trãsactio. super eo. Si dicas, quare nõ fuit iste R. auditus sup priori beneficio, sicut ibi. J. de pactis. cũ pridẽ. & J. de renũ. sane. Rñdeo quoniã iste nõ habebat actionẽ ad agẽdũ, & nemo sine actione experitur. ff. de nego. gest. si pupilli. §. videamus. tũ quia pure renũciauit, vt dictũ est: tum q; a recipiendo custodiam & prioratũ etiam iuri suo in totũ renũciauit: & quia ipse iudicis officium non implorauit sicut in illis c. cũ pridem. & c. sane. p̃p quod auditi fuerunt & restitui ad agendum

3 Concor. l. nihil. ff. de inoffi. testa. & l. prætor. ff. de va. & excus. mune

c *¶ Præpositus & capitulum.*] Quibus forte negotium cõmissum fuerat, quorum litteris bene creditur. 19. q. 3. statuimus. & 73. dist. in nomine patris, & filij. in fi.

4 Adde, q; duæ p̃sumptiones faciunt vnam probationẽ integram l. fi. cum no. C. de æd. di. Hadri. tol len.

d *¶ Episcopus munus.*] Hic cõcurrũt duę præsumptiones, 4 scilicet factum epi, & scriptura præpositi & capituli, & factũ legati. facto epi creditur. J. de re iudicata. sicut. & J. de renunc. in præsentia. & secunda quæstio. 7. hoc etiam placuit. Vnde non est verisimile quod etiam suspensum & à suspensis electum benedixerit vel cõfirmaret. In cõtrarium præsumitur ex litteris præpositi & capituli, quibus etiam creditur per iura prædicta: & ita circa idem factum quandoque habentur variæ præsumtiones. 57. dist. si quis in ægritudine. & ff. de in integ. resti. diuus. & arg. infra de præsump. litteras. ibi tamen vna præponderat alteri: hic neutra. & ideo Papa mãdat inquiri de illo interdicto.

e *¶ Impendi.*] Quare præsumitur q; electio illius fuit canonica.

f *¶ Præmisimus.*] De suspensione & interdicto a Cardinali positis.

dam, vt si constiterit quòd electio fuerit facta à suspensis[h], ea omnino cassata[i] ipsi monasterio (post satisfactionem condignam, suspẽsionis & interdicti sententia relaxata) de persona idonea consulatur[k].

¶ Idem capitulo Penneñ. †

¶ Si electus non habet sufficientem scientiam, vel ante confirmationem administrat, eius electio cassari debet.

CAP. XVII

QValiter † post obitum: & infra. ¶ Verum quoniam electus à vobis, ante confirmationem administrationi[l] episcopatus se irreuerenter immiscuit, recipiendo tam à clericis quàm à laicis iuramenta, non attendens quòd secundum Apostolum, nemo debet sibi honorem[m] assumere †, sed qui vocatur à Deo tanquã Aaron: præcipue quia nec donum scientiæ Pontifici conueniens[m] fuerat assecutus: Postquam nobis præsentastis eundem: sufficienti examinatione præmissa, electionem de ipso factam duximus irritandam quic quid ex ea[n], & ob eam factum

g *¶ Præmendicat.*] Sed quia nescimus vtrum istorũ alteri p̃iudicet: ideo absoluimus reum: quia in rebus dubiis promptiores debemus esse ad absoluendũ, q; ad condemnandum. ff. de ꝓba. ex litteris. & J. de fid. instr. inter dilectos. 5 in fi. hic secus factum fuit.

† Pentior.

ADDITIO. Quia nõ dũm erat renũciatũ in causa, vel ne per surreptionẽ. & c. secundum Vin. & Abb. & secũdũ hoc cessat quod opponitur q; debuit confirmare, ex quo non poterat infirmare. Ioan. An.

5 Concor. tex. in l. Arrianus ff. de act. & obl. & in l. resticiẽdum. ff. de pec.

h *¶ A suspensis.* 3. de cõsue. cum dilectus. vbi de hoc satis dictum est.

† Cap 2. e. tit. in 3. compilatione.

i *¶ Cassata.*] i. cassa nũciata quia suspensi eligere non possunt:

Ad Heb. 5.

K *¶ Consulatur.* Intellige, q; per capitulũ fiat electio, ex quo non dicit per quos. si enim Papa voluisset monasteri p alios prouideri, illud mandasset: sicut fit rio consueuit. Vnde mãdat illos primo absolui à sentẽtijs suspẽsionis, vt postea eligere possint. & R. seniori restituti fuerunt custodia & prioratus: vt continetur in integra.

† Adde q; ambitiose petens dignitatem seu cularem vel ecclesiasticã punitur in 100. aureis, & est insamis. tex. est in l. 1. ff. ad l. iu. de amb. & in l. 2. & ibi Bart. ff. de in. tact.

6 Sit tutor ante inuentarium administrare non potest, tamen tunc id gerit qui nec modicũ dilationem expectit. ff. de admi. tut. tutor qui re perrorium. l. iñ. & 5. 1. secundum Ho. Io. An.

Quæliter] Primo ponitur decisum exordiũ. Secũdo factum ibi, *Verum.* Tertio electionis cassatio: ibi, *Postquam.* Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Penneñ. vacate, canonici quendã in suum epm elegerunt. ille electus cũfirmatione nondũ habita, cœpit administrare. electio ista fuit præfentata dño Papæ, vt eã confirmaret. Papa examinato electionis ꝓcessu, ꝓcepit q; ꝓdictus electus administraret non habita cõfirmatione, recipiẽdo à clericis & laicis iuramẽta fidelitatis, nõ attẽdẽs q; nemo debet sibi honorẽ assumere, sed qui vocatur à dño tanquã Aarõ. Vnde Papa electionẽ de ipso factã penitus cassauit. Not. q; nullus debet administrare ante confirmationẽ. Itẽ cassato principali, & omnia accessoria cassata in telligũtur. Itẽ propter defectũ scientiæ repellitur quis à dignitate.

¶ Glo. seq. allegat duas concor. & duo contraria. & soluit. demum ponit opi. Lau. tamen consulit non teneri.

l *¶ Administrationi.*] Sic J. de præben. cum iam dudum. & J. eo. bonæ memoriæ. Sed ꝓtra J. eo. q; sicut. & ca. nihil est. §. vlt. hoc ius cõmune, illud dispensatio, vt ibi patet, ita tamen q; de rebus temporalibus nihil penitus alienẽt. Et ideo illud introductum fuit: quia si nimia subtilitate circa hoc vteremur, subtilitas in ꝓnicię ecclesię verteretur. C. ad Trebellia. l. pen. & dixit hic Lau. q; si elect⁹ ante cõfirmationem aliquod disposuit de rebus ecclesiæ vt saluæ essent, quia erant periturę, & hoc non fecit tanquam prælatus, sed tanquam simplex canonicus, nõ vt ob hoc administrasse, & ei nõ debet nocere. ff. de acquirent hæredita. pro hærede. & C. de tu. qui non satisde. tutor. et lege, in dubiũ. 6 Cautius tamen faciet si abstineat, si est aliquis alius qui hoc facere possit: quia etiam qui minimam particulã de hæreditate attigerit, administrasse videtur. ff. de acquir. hæred. si seruum. §. si quis suus. propter hoc cassata est hæc electio, et quia non erat cõuenientis scientiæ.

m *¶ Conueniens.*] Bene dicit conueniens, quia sufficit q; sit conuenientis scientiæ, licet non sit eminentis. J. eo. cum nobis olim. *Glo. seq. allegat tres concor. & duo contraria. soluit.*

n *¶ Quicquid ex ea:*] C. de legi. non dubium. 12. q. 2. alienationes. 20. dist. c. vlt. Argum. contra. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. & §. verum. & infra de iure patro. consultationibus. Hoc intelligitur cum credebatur ius habere patronatus.

Cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ij *Cum in:er vniuersas.*] Qui vocant ad electionẽ canonicũ non vocandũ, illum expectare tenent, nisi per Papam absoluantur,& periculũ sit in mora.h.d.secundum lecturã gl. Primo deciſe ponit ſuplicationem capituli,quã iuſtificat.Secundo cauſam reddẽs illã admitti,& capitulũ inſtruit:ibi,*Quia vero.*Abbas Siculꝰ.

CASVS. Archiepꝰ Capuanus apud Panormũ diem clauſit extremum:Decanus Capuanus, & quidã alij cum ipſo archiepo apud Panormum manẽtes intimauerunt capitulo Capuañ. de morte ſui paſtoris,mandantes capitulo ꝙ ſine ipſis ad electionem non procederent.capitulũ hoc intellecto miſit ſuum nunciũ ad decanũ & alios qui erãt Panormi. xij. dierũ eis terminũ aſsignantes,infra quẽ poſt litterarũ receptionem iter arriperent redeundi.hoc totum ſignificauit capitulum Capuañ. dño Papæ.& ſuper hoc Papa ſcribit capitulo Capuano dicens: quãuis eccleſiaſtica conſtitutio non exigat, vt canonici tam remoti ad electionẽ paſtoris veeentur,& illi præcipue qui mortẽ paſtoris antequã capitulũ præſciuerũt, quia tũ mora periculoſa eſt in electionibus, & ſæpe dãnoſa, ſcribit Papa capitulo Capuano vt inuocata ſpiritus ſancti gratia p ſonã idoneam per electionem canonicã ſibi prouideant in paſtorẽ, tranſmittentes ad ſedẽ Apoſtolicam nuncios, quibꝰ vice regia petãt aſſenſum:& gratia confirmationis Apoſtolicæ requirant.Not.ꝙ illi canonici qui ſunt multũ remoti,& qui ſciũt mortẽ ſui prelati, non debent vocari ad electionẽ:quia & ipſi venire tenẽtur ad eccleſiã ſuam ordinandam.Item not.ꝙ mora in electionibus eſt dãnoſa.Item not.ꝙ aliquis exercet duplex officium.

† Cap.j. e. iit. in.j.conſtitutione.

a ¶*Ad decanum.*]Not.ꝙ abſente decano poteſt electio fieri,licet ſit honorabilor pars capituli.j.de cõceſ. præbẽd. poſt electionẽ.

b ¶*Nommare.*]Et male mãdauerũt,vt ſequitur:quia eos expectare non tenentur.vt j.dicit:quia periculoſa eſt mora,

c ¶*Dierum.*]20.miliaribus pro dieta computatis.ff.de verbo. ſignifi.l.3. & ff.ſi quis cautioni.l.1. & ꝫ.de reſcrip.nonnulli.vbi de hoc ſatis dictum eſt.

A quãm remotis locis vocari poſſint abtetes ad e.ectionem.

¶*Gloſſa ſequens.arguit ad quæſtionem de quãm remoto,&c.*

d ¶*Remoti.*]A quam remoto loco abſentes vocãdi ſint,colligit ex tribus, ꝙ a vocatur à tã remoto loco quantũ eſt à Mediolano vſq; ad Genuam.63.diſt.quanto, ſed non debent vocari a tam remoto loco quantum eſt à Capua vſq; ad 1 Palermum:vt hic dicit.& ꝙ a vocandi ſunt vbi ſine periculo vocari poſſunt.j.eod. qđ ſicut.§.ſi aũt.Sed vr quod omnes qui ſunt in eadẽ pronuncia,ſint vocandi: cum illi præſentes dicantur. 2 C.de præſcri.lon.tem.l.vlt.& j.eodem corã.alias nõ valet quod faciunt præſentes.j.eod.qđ ſicut.& c.bonæ memoriæ 2. Quod omnes de prouincia ſint vocãdi,habes j.eod.in Geneſi.In huiuſmodi vocationibus ꝑ electionibus faciẽdis credo ꝙ ſtandum ſit potius conſuetudini:vt dicitur in illa de cre.in Geneſi.quę dicit,quòd de toto regno Francię vocantur ad electiones de cõſuetudine generali.In aliis negotiis eccleſiæ ſufficit quod facit maior pars præſentium.10.q.2.hoc ius. dummodo maior pars, ſiue duę,ſiue tres ſint præſentes.ff.ꝙ cuiuſq; vni.plane.& l.nulli.nec vocantur abſentes in talibus:vt ibi,hoc ius. Ber.

2 Quoad ꝑ ſcrip longi tẽporis.Ioa. And.

¶*Glo.ſeq.recitetur per quæſtione, an ſciente eccleſiam vacare,&c.*

e ¶*Cognouerunt.*]Vnde vocari non debuerunt:quia ſi ſciuit,certiorari nõ debuit.ff.de actionibus empti & vendi.l.prima.in fine. vnde ſtatim debebãt venire ad tractãdum de cõi vtilitate.C.decur.curiales.2.lib.10.

3 Curiales extra terminos propriæ ciuitatis venire per iudices ꝑ quos coguntur niſi publica neceſſitas exigat. Io. An.

3 Item nec ille eſt expectandus qui procurat eſt, denunciantes penitus non tenere.

¶Idem Capitulo Capuano.

¶ Si vocantur ad electionẽ non vocandi, valet electio facta eis non expectatis. hoc dicit ſecundum lecturam communem.

CAP. XVIII.

ij *Cum*† *inter vniuerſas* metropoles:& infra. Intelleximus autẽ per I. & F. canonicos veſtros,& per litteras quas ad ſedẽ Apoſtolicã detulerũt, ꝙ ad decanũ [a] & alios canonicos veſtros Panormi manẽtes, (cum ex eorũ parte fuiſſet vobis per litteras intimatũ, vt ſic tractaretis ſuper electione ſubſtituẽdi paſtorẽ, ꝙ nullum deberetis in eorũ abſentia nominare [b]) quẽdam ſociũ veſtrum cum litteris deſtinaſtis, duode cim dierum [c] terminũ aſſignantes, infra quem poſt receptionem litterarũ veſtrarũ iter arriperent redeũdi.Quãuis eccleſiaſtica conſuetudo nõ exigat, vt ad electionem paſtoris canonici tam remoti [d] vocentur, & illi præcipue qui longe anteꝙ vos,metropolitani veſtri obitũ præſentialiter cognouerunt [e], quorum aliqui poſt eius deceſ ne ad eum citatio veniat,quia.latitat.arg.ff.de euict.ſi dictum.§.ſi præſente.& j.vt lite non conteſta.quoniã frequenter.§.1.credo tñ ꝙ vocandi ſunt:dummodo ſint in tali loco vnde ſint vocandi:licet ſciant eccleſiam vacare.

¶*Glo.ſeq.alleg.contor.& ſignat contrarium*

ſum, ad Capuanam eccleſiam ſunt reuerſi [f]: Quia vero† mora longior eſt in electionibus valde ſuſpecta, immo ſæpe dãnoſa† ; mandamus quatenus inuocata ſpiritus ſancti gratia, perſonã idoneam per electionem canonicam cõcorditer aſſumatis [g] ad regimen Capuanæ eccleſiæ, conſequenter ad audientiam noſtram nũcios idoneos tranſmiſſuri , per quos à nobis vice regia [h] poſtuletis aſſenſum , & Apoſtolicæ confirmationis gratiam requiratis.

¶Idem archi.& capitulo Capuano.

¶ Nõ debet inſpici an poſt appellationem, ſed an contra fuerit electio celebrata. Et penes vocantes quibus competit vocandi poteſtas remanet ius eligendi,ſi vocati venire contemnunt. Et ad officium confirmatoris ſpectat examinare electum,etiam nemine opponente.Et niſi electus doceatur legitimæ ætatis & litteraturæ, habetur pro non legitime electo.

CAP. XIX.

CVm† nobis olim de obitu: & infra. Cum autem conſtaret interpoſitam fuiſſe appellationem ne fieret electio, niſi canonica, videri poterat quod poſt eam medio tempore nihil

† tamen

f ¶*Reuerſi.*] Sicut qdã ſunt reuerſi, ſic alij poterũt redire. 23.q.4.di ſplicet. circa prici.Arg. contra.ff. de arbi. ſi cũ dies.§.penulti.

† Videl.ſi.§. fin ff. ad l. Rho.de iac. & in l.quod te. ff. ſi cer. peta.

ADDITIO. Arbiter aſsidet loco quo vna pars põt honeſte venire, alia non. Ioan.And.

¶*Glo.ſeq. quærit, alleg. pro & contra.ponit opi. Io.& ſoluit diſtinguẽdo.*

† In aliquot vetuſtis ita: & ideo licet poſt appellationem,non tamen contra, fuit eadem electio celebrata.

g ¶*Aſſumatis.*] Aliis abſentibus, & tñ miſerant pro illis vt ad faciẽdam electionẽ cum eis venirent. Sed pone ꝙ non habuiſſent iſti mandatũ à Papa ad eligendũ: nũquid poterãt iſti eligere ante terminum præfixum illis abſentibus quos vocauerant? Vr quòd ſic.argu. huius c. quia non tenebantur vocare illos: vn de poſſunt mutare voluntatem ſine aliorũ ꝓiudicio. ff. de reg. iur. nemo. à ꝓrio ſenſu, cũ eorum nõ interſit.ff.de condi. ob cauſam da. ſi pecuniam. & ff. locati. l. penult. & j.de depo. c. 2. §.2. & ff.depoſiti.l. 1.§. penult. & j.de ꝓca. c.fina.& j.de inſtitu.cũ veniſſent.Præterea hoc faciebant de gratia. ergo poſſunt illã reuocare qñcunque volunt.ſ. de poſtu. bonæ memorię.quia ius non vr acquiſitum. 4 j.de verbo.ſig. abbate. & 10. q.3.quia cognouimus. Sed ꝓtra vr:q.a ex quo admiſerũt illos vocãdo ad electionẽ,iã nõ poſſunt reuocare.j.eodem.cũ vintoniẽſis.& j.de his quæ fi.à ꝓla. c.vlt. vbi de hoc.& ff.de ſer.ruſt.prædi.per fundũ.Ex eo ꝙ nolunt procedere ad electionẽ ſine illis,cõfitentur ſe hoc non poſſe facere eis excluſis.j.de offi.dele.cum ſuper,& res de facili ad ſuam naturam reuertitur.ff.de pac.ſi vnus.§.ꝙ ſi non totum. Præterea gratia conceſſa ſemel intempeſtiue reuocari non põt.j.de commo.c. vnico. & ff.de ꝓmo.in cõmodato.§.ſicut.cũ non decipi,ſed aduiuari beneficiis nos oporteat: vt in proximis iuribꝰ.In caſu iſto dixit Ioan. ꝙ bene poſſunt eligere,cũ eos vocare nõ tenerẽtur.Mihi vr ꝙ ex quo illos vocauerunt,tenerenẽ illos expectare vſq; ad terminũ ſtatutũ:& hoc dico dũmodo ex tali expectatione ꝓiudicium eccleſię non contingat,vel damnũ aut periculũ.Si vero mora periculũ induceret,nõ obſtãte tunc illa vocatione poſſunt eligere:& hoc vr ſonare littera illius c. ibi,quia vero mora,&c.Et ꝙ iſti proceſſerunt in capitulo præſenti,hoc fuit,quia Papa eis mandauit,& quia periculum timebatur vel imminebat ex mora.

4 Sicut in ſ cario. infra de precar. ſi diceres ſe mandaſſe Inſti. mandata. §. rectè. ſecundũ Cõpo.Io.An.

h ¶*Regia.*]Sic j.de ſo. compe.licet,ſed ex tali aſſenſu adminiſtrare nõ poſſet, quia non cõſentit in eum tanquam Papa,ſed tãquã rex.ſic j.eo. ꝙ ſicut. §.præterea.& 23.q.4.ſi eccleſia.in fin.& ff.de adoptio.ſi pater.§.qui duos.Et ſic duplex cõſenſus exigitur.ſ.eo. cum terra.& j.eo.ſacroſancta.

† Cap.4.c tit.in 3.cõpilatione.

CVm nobis olim.]Diuidit.Primo ponit allegatio ꝓtra electũ.Secũdo:ibi,*Sed contra.*allegatio ꝓ electo. Tertio:ibi,*His igitur.* ipſius examinatio. Quarto,ibi,*Nos.*,ꝓcurationis cõmiſso.Ab.Sic. CASVS.Recepto à capitulo Capuano mãdato prædicto, canonici conuenerunt in capitulo ad tractandũ de electione paſtoris: archidiaconus cũ quibuldã ſuis ſociis appellauit ne fieret electio niſi canonica ſecũdũ tenoré mãdati Apoſtolici, & ſtatim receſsit. Alij qui remãſerunt in capitulo,archidiaconũ & alios ad capitulũ reuocauerunt,vt ſecundũ tenoré mandati Apoſtolici procederẽt ad electionẽ,& cum nollent redire credẽtes poteſtatẽ eligẽdi ad ſe deuolutam fuiſſe,quendam ſubdiaconũ dñi Papæ in archiepm elegerunt.

elegerunt.cum iſta eſſent ad Papã delata,Papa auditis allegationibus vtriuſque partis ſuper hoc ſcripſit cap.Capuano dicens:cũ autem cõſtat appellationẽ fuiſſe interpoſitã ne fieret electio niſi canonica,videri poterat ꝙ medio tpe nihil potuit nec debuit innouari:& ideo talis electio erat iudicanda penitus irrita et inanis poſt appellationem legitime factam.Sed contra hoc ſic poterat reſponderi,cum appellatum fuiſſet non vt nulla fieret electio, ſed vt fieret canonica,ſi canonica electio fuit poſtmodũ ſubſecuta, nihil contra formã appellationis , ſed potius ſm ipſam ꝓceſſum fuiſſe: et ideo nõ erat electio aliquatenus irritanda. Præterea cum poſt appellationem archidiaconus receſsiſſet, et alij eũ reuocaſſent, ipſi aũt noluerunt accedere,alienos ab electione ſe feciſſe videtur, propter quod contra electionẽ nihil poſſe opponere videbatur. His igitur et alijs allegatis, quamuis contra perſonam electi nihil obiectum fuiſſet:quia tamẽ (vt dicit Apoſtolus.) Nemini manũ cito imponas:diligẽter debet inquiri quæ circa perſonam electi ſunt reqrenda:vnde de litteratura eius præcepit dñs Papa ingrere: & licet non eminentis ſciẽtiæ, verũ ſufficientis eſt inuentus,ſicut didicit ab his qui eum cognouerunt,de ætate tamen veritatẽ non potuit ſcire,an ſcilicet annum xxx.attigiſſet.Vnde volens perſonæ & eccleſiæ pariter prouidere,et rationes ac canones obſeruare,præfatum ſubdiaconũ conceſsit in procuratorem eccleſiæ Capuanæ,cõmittens eidem liberam adminiſtrationem tam in tẽporalibus quàm in ſpiritualibus. Nota ꝙ ſi talis appellatio interponat ne fieret electio niſi canonica,electio canonica nõ impeditur. Item qui vocati ad electionem nolunt venire,eligendi poteſtatem amittunt,& ad alios deuoluitur.Item ſuperior habet ex officio ꝙ debet inquirere de impedimento electi,& de omnibus per quæ electus, & electio reprobentur,licet contra electum & formam electionis nihil obijciatur.Item qui non impleuit tricesimum annum,nõ poteſt eligi in epiſcopum,ſed dari procurator.

debuit innouari [a]: vnde talis electio iudicanda erat irrita & inanis, vtpote poſt appellationem canonice interpoſitã, attentata.Sed cõtra, cũ appellatũ fuiſſet,non vt nulla [b] electio fieret,ſed vt fieret canonica: ſi factũ electionis canonice fuerit ſubſecutũ:non vtiq; contra formã appellationis huiuſmodi,ſed magis ſecundũ eã videbatur eſſe proceſſum:& † ideo licet poſt appellationẽ, non tñ contra eandẽ fuit electio celebrata,propter quod nõ erat aliquatenus irritanda:& infra. Itẽ cum poſt appellationem emiſſam archidiaconus cũ ſuis fautoribus chorum exiiſſet, & vos illos vt intereſſent electioni faciendæ vobiſcũ,curaſſetis ſolicite reuocare [c],(qñ ad electionem faciendã accedere noluerunt)alienos [d] ſe feciſſe videtur: propter quod electioni à vobis iuxta formã mãdati Apoſtolici concorditer celebratæ, de iure non poſſe cõtradicere videbãtur:& infra. ¶His igitur & aliis allegatis, quanquã contra perſonam illius quẽ elegiſtis, nihil dictum fuerit vel obiectũ:quia tñ iuxta verbũ Apoſtoli dicentis:Nemini cito manum [e] imponas:debemus attẽdere diligenter ad ea quæ circa perſonã inquirẽda fuerãt:duximus ex officio [f] noſtro(ſicut decuit)procedendũ:& infra.Illius quoque litteraturæ [g], licet nõ eminentis,tñ conuenientis electus exiſtit:vt pro defectu ſciẽtiæ(ſicut plenius intelleximus ab his qui cum melius cognouerunt) ab electione non deberet excludi. De legitima tamen ætate ſcire plene nõ potuimus veritatem: quia cum à multis cuius ætatis exiſteret, curauerimus indagare,à nemine vnquã audiuimus q annũ ætatis triceſimã attigiſſet:& infra.¶Nos eccleſię pariter & perſonæ prouidere volẽtes,& tam rationes [h] quàm canones [i] obſeruare:quia propoſitum veſtrum prouidum intelleximus:& ideo propter vrgẽtem neceſſitatẽ, † & euidẽtem

1 Adde cor in l nulli.C. de ecu.lib.10.

a ¶*Innouari.*]Hoc allegando dicit,quia non extenditur appellatio,niſi ad ea quæ illegitime fiunt,& illa ſola caſſat:arg.j.de reſti. ſpo.audita.& ꝫ.de reſcri.cauſam.ſecus eſt in denunciatione noui operis.j.de no.ope.nun.c.1.& 2.

b ¶*Nulla electio fieret.*]Talis enim appel'atio nõ valet ne id fiat quod edicto perpetuo cauetur.25.q.1.quæ ad perpetuam.ff.de appellatio.recipien.vel non.l.vlt.quoniam publicæ vtilitatis intereſt,vt fiat electio.ff.de noui ope.nun.de pupillo.§.ſi quis riuos.& infra de his quæ fiunt à maio.parte cap.ex ore.in ſi.ſ.eodem,cum inter R.

¶Gl.ſeq.quærit,alleg.pro & contra.ponit opinionem Io.& ſoluit.

c ¶*Reuocare.*]Nunquid eo ipſo ꝙ admoniti nolunt redire, qui præſentes ſunt poſſunt eligere?Videtur ꝙ ſic.argu.hic.& j.e.ꝙ ſicut.§.ſi autem.& arg.ſ.de poſtula.bonæ memoriæ.& j.de teſtib. in nomine domini.65.diſt.ſi forte.j.de offi.deleg.cum ſuper.maxime cum mora in talibus ſit ſuſpecta.ſ.eo.c.proxi.& argu.ff.de adminiſtra.tuto.tutor qui.§.1.et ibi vnus tutor alium non expectat. & j.vt lit.non conteſt.quoniã frequenter.§.1.arg.C.de diui.tute.l. 1.in fi.econtra videtur ꝙ teneantur expectare vſq; ad finẽ trium menſium.arg.2.q.6.c.ei qui.§.appellatore.j.de offic.deleg.conſuluit.et 16.q.3.placuit.ſæpe vocandi enim ſunt ad electionẽ.63.diſt. plebs.et reus abſens debet expectari vſque ad finem triẽnij.C.de iudi.properandum.§.huiuſmodi autem ſcientia.arg.ff.de excu.tuto.non tantũ.& ff.de ver.ob.inſulam.et ita expectabũt vſque ad finem quouſque eligere poſsint.Dicit Io.ꝙ præſentes procedere poſſunt circa finem trium menſium nõ præcipiti feſtinatione,ſed moratoria cũctatione.arg.ff.de admi.tute.tutor qui.§.1.& j.de offi.deleg.conſuluit.Hoc nõ credo,immo dico ꝙ ſi maior et ſanior pars vult procedere ad electionẽ,poteſt: 1 vt prouideant eccleſiæ viduatæ.ſ.c.proxi.ſi vocauerint alios ſpentes vel abſentes,ſtatuto eis termino cõpetenti intra quem cõuenienter poſsint venire:et ſi non venerint, et aſsignauerint iuſtam cauſam quare nõ veniant, alij poſſunt poſtea ad electionem procedere, vel quia debet venire, vel iuſta de cã impeditus, conſtituere aliquẽ de collegio procuratorem cui vices ſuas cõmittat.j.eod.quia propter.et eſt ratio:qa mora in talibus eſt periculoſa valde.ſ.eo.ca.proxi.et j.vt lit.non conteſt.qñ.§.1.et præterea quod à maiori parte capituli fit,debet valere, niſi minor aliquid oſtenderit rationabile.j. de ijs quæ fiu.à maio.par. cap.cum in cunctis. et ſic etiã obſeruatur , & hoc idem dicitur hic.

1 Vide text. in l.1. ff. de no ope. nũ. & l.iubem⁹ nullam . cũ l.ſequ.C. de ſac.ſan. ecc.

Iudex etiã de facto ſup plere poteſt

Qui confirmat electionem,de electo & modo aliqndi ingrere debet.

d ¶*Alienos.*] Ex quo nolunt venire vocati, poteſt ꝓcedi ſine illis: vt dictum eſt.argu.infra, de offi.iudi.delega. cap.prudẽtiam.§. adijcimus.

e ¶*Manum.*] 78.diſtin. quid eſt manus cito. & 24.diſt.ſ.1.

¶*Gloſſa ſequens arguit de facto ſuppleri, &c.& remittit.ponens hic ſpecialitatis cauſam:& dat ſimile.*

Additio videtur hæc non gloſſa Bernardi.

f ¶*Ex officio.*]Nota hic arg.ꝙ iudex poteſt ſupplere etiam de facto:quia Papa ſupplet hic de facto.Quãdo in cauſis iudex debeat ſupplere & qualiter,dictum eſt ſ.de poſtul.præla.bonæ memoriæ. 1.ſed in iſto caſu illud teneas:quia & ſi nihil obijciatur electo:ille qui confirmat electionem,debet inquirere de modo electionis, an ſit canonice facta,de perſona etiam electi,an ſit idonea.j.e.venerabilem.& 28.diſtin.priuſquam.vbi de hoc.aliàs ſi confirmaret indignum,ipſe puniretur,& promotus debet repelli.j.eo.titu.nihil eſt.& de omnibus talibus debet ex officio ſuo inquirere, cum ſua interſit,ne puniatur.

Item & ſi in alio caſu ex officio ſuo iudex ſupplet etiam de facto.j.de excep.exceptionem.in fi.& c.pia.eo.tit.[lib.6.]quos prohibet prætor,in totum prohibet,etiam ſi non opponatur.ff.de poſtula.quos prohibet.& in alio caſu.ff.de peti.hære.l.vlt.ſecundum opinionem Pla.

g ¶*Litteraturæ.*]In prælato requiritur nõ ſolum litteratura, ſed etiam ꝙ ſit ſolicitus,& prudens in tpalibus.39.diſtin.Petrus.Quæ ſcientia exigitur in epo,habetur 23.diſt.qui epiſcopus.et 38.diſt. quæ ipſis.& c.omnes pſallentes.tamen conueniens ſcientia tolleratur in ipſo,vt hic dicit.et argu.ad hoc.ff.de ædil.edict.ſciẽdum. §.illud.& l.ſi quid venditor.§.venditor.et eminens ſcientia bene eſt deſideranda in prælato,et competens toleranda : quia multa ſcientia inflat:ſed eius imperfectum ſupplet perfectio charitatis. j.de renun.niſi cum pridem.§.pro defectu.

ADDITIO.Facit illud actuum.26.dum Feſtus ad Paulum ait: Inſanis Paule,multæ te litteræ ad inſaniam conuertunt.

h ¶*Rationes.*]ideo dicit rationes : quia voluit ſeruare vrgentem neceſsitatem et euidentem vtilitatem eccleſiæ Capuanæ.

Hæc gloſſa & ſequẽs vſque adverbum:procuratorem.nõ ſunt Bernardi,nec habẽt vim vt cetera libris.

i ¶*Canones.*]Ideo dicit,canones:quia nõ potuit ſibi conſtare de ætate xxx.annorum,quæ debet eſſe in quolibet epo ordinando.ſ. eo.ti.cum in cunctis.ſed vr ꝙ electio valere non debet,vt puta facta de hoſie non plenæ ætatis.in c.cum in cunctis.Solue,nihil fuit obiectũ electo,vt dicit.ſ.nec iudex debet cognoſcere niſi de his quæ in iudicio deducuntur.Vel dic ꝙ hæc decre.non cõtinet ius in eo qđ iſte cõfirmatur,ſed eſt quædam prouiſio:quod patet ex eo qđ dicit:nos eccleſiæ pariter et pſonæ prouidere volẽtes,&c.

¶Glo.ſeq.quærit & ſoluit.ponit opi.Inno.

Universidad de Navarra Biblioteca

a ¶*Procur.atorem concedimus.*]Núquid per talia verba cõfirmat electionem?Credo q̃ sic.suspendit tñ consecratiõe vsq; ad legitimam ætatem.Inn.Papa iiij.dicit q̃ non : & cũ fuerit in ætate legitima,debet eligi in archiepm,& Papa dispensat cum ipso : quia cũ nõ esset ætatis legitimæ,Papa ipsum concesit in procuratoré ecclesiæ Capuanæ,ac si esset simpliciter postulatus:alias electionem ipsius denũciassет irritam & inanẽ, & canonici essent eligendi potestate ea vice priuati. ℣.eo.ti.cum in cunctis. & ℣.eo.c.proxi.si scienter eum elegissent.

b ¶*Liberam.*]Per illud verbũ non datur ei potestas male administrã di.21.qõ.1.relatio. 1 arg. C.de inoffic.testa.si qñ. & ℣.eo.ecclesia vestra. ad fin.Et licet prælatus procurator dicatur.12. q.1.§.vlti. & c.vlti.℣.de dona.fraternitatem. tñ donare potest.si cõsuetudo est.℣.de dona.cæterum.& ff.de dona.filiu familias.considerata consuetudine loci, & quantitate doni, vt in cap.prædicto, cæterum.& ff.quod vi aut clam.l.prohibere.§. nõ tantum.

1 Concor tex. in l.1.& ibi Bar.ff.de offi.procõs. & in l.filius. ff.de donat. † Cap.5.eo. tit.in 3.com pilat.

Nnotuit.] Illegitimꝰ eligi nõ potest, licet postulari possit.Et si eligat, electio est nulla ipso iure. Et diuiditur: quia primo ponitur factum & electio de inhabili.Secundo allegatio pro dispensatione: ibi,*Quãuis.*Tertio electionis cassatio ; ibi, *Habito ergo.* Abbas Siculus.

CASVS S.Ecclesia Vigorien.destituta pastore,canonici eiusdẽ ecclesiæ concorditer magistrum M.archi.Eboracen.in suum episcopum elegerunt:tandem petierunt electionem cõfirmari ab archiepiscopo Cantuarien.metropolitano ipsorũ:sed quia electus ille absens erat,electionem illam distulit confirmare:qui tandem veniens secrete fuit & sponte cõfessus q̃ de legitimo matrimonio non fuerat procreatus. postmodum capitulum à sede Apost.petiit eandem confirmari electionẽ.quidam autẽ suffraganei significauerunt dño Papæ,q̃ fuit filius cuiusdã militis ex quadam ingenua & non coniugata susceptus,et idem magister idipsum est cõfessus:sup hoc scribit Papa archiepo Cãtuarien.q̃ licet canon Lateranen.cõcilij ab Alexandro editus,nõ legitime genitos ideo prosequatur,q̃ electionem talium canit nullam esse:tñ nõ potuit legem imponere successori,vt cum talibus dispensare nõ possit, cum par in parem nõ habeat imperiũ,nec potestatẽ.multa enim in hoc casu dispensationẽ inducere videbantur, morũ honestas, litterarũ sciẽtia,et fama personæ multipliciter approbatæ, à quibusdam etiam de fratribus dñi Papæ,qui cũ in scholis cognouerant,et electio concorditer facta,et humilis cõfessio confitentis. Habito igitur diligenti tractatu sup hoc,Papa intelligẽs q̃ capitulum Vigorien.eundem magistrũ non postulauerat, sed improuide eum elegerat,electionẽ prædictã canonis prædicti auctoritate cassatam,denunciauit irritam & inanem,parcendo capitulo Vigorien.quod ei nõ imponit pœnã expressam in canone suprадicto,ſ.q̃ non cõpellit eos probare ignorantiã quã allegant.post cassationẽ electionis prædictæ supplicatũ fuit hoc dño Papæ, vt dispensaret cũ eo:sed quia talis supplicatio noie capituli nõ fiebat,eam non admisit,cum nũcij capituli ad hoc non fuerunt deputati,decernens irritũ & inane quicquid ante receptionẽ præsentium super ordinatione Vigorien.ecclesiæ fuerit attentatũ. & si Vigorien.capitulũ dictũ magistrũ duxerit postulandũ, postulationem suã procuret pſentare.Nota q̃ illegitime geniti eligi nõ possunt,sed tñ postulari,& electio irrita est ipso iure, & eligentes scienter sua potestate eligendi priuati sunt.Item nota q̃ nuncius missus ad vnam rem petendam,aliam petere non potest.

vtilitatem ecclesiæ Capuanæ (quam in hac parte potius approbamus)volumus ipsum firmiter perdurare : præfatũ subdiaconum nostrũvobis in procuratorem [a] concedimus,liberam [b] administrationem ei tam in temporalibus, quam in spiritualibus committentes.

¶Idem Cantuarensi archiepiscopo.

¶Illegitimus potest postulari, non autem eligi :& electores nisi probauerint illum ignoranter elegisse,incidunt in pœnas Lateranen.concilij.

CAP. XX.

INnotuit†nobis, q̃ Vigoriẽsi ecclesia destituta pastore, Prior & conuentus eiusdẽ,magistrum M.archidiaconũ Eboracen.in episcopum elegerunt: cuius confirmationem vsq; in aduẽtum ipsius(qui absens eligebatur & inscius) distulisti [c] : qui tandẽ spontanea tibi & secreta cõfessione monstrauit, q̃ conscientia eius aliquantisper ex natalibus esset læsa:& infra. Cuius electionem capitulũ petiit per sedem Apostolicã confirmari, præsentato nobis electionis decreto [d], subscriptionibus eligentiũ roborato.Quidam autem suffraganeorũ tuorum,asseruerunt,eum fuisse filium cuiusdam militis, & ab eo ex quadã ingenua[c] & non coniugata[f] susceptum. Idem quoque magister adiecit, q̃ nunquam pater eius habuerat vxorem,sed matris†eius,virginitatis florem præripuit quasi furtim†:& infra. ¶Quãuis autem canon Lateranen. † concilij[g] ab Alexãdro prædecessore nostro editus, non legitime genitos adeo persequatur,quòd electionem talium innuit nullam esse [h] ,nobis tñ per eum adempta non fuit dispensandi facultas,cũ ea non fuerit prohibentis intentio : qui successoribus suis, nullũ potuit in hac parte præiudiciũ generare, pari post eũ,imo eadẽ potestate functuris,cũ non habeat imperiũ par in parẽ [i] :& infra.¶Multa enim in hoc casu dispẽsationẽ inducere videbãtur,litterarũ sciẽtia,morũ honestas,vitæ virtus, & fama pſonæ, multipliciter à quibusdã etiã ex fratribus nostris(qui eũ ſ scholis[k] cognouerant)approbatæ† :faciebãt etiã

c ¶*Distulisti.*]Et merito,quia nec eius electionẽ confirmare poterat nisi primo ipse consentiret electioni suæ.℣.eo.c.prox.& ℣.de transla.licet.& quia debet examinari.℣.eo.nihil.

¶Glo.seq.tractat quid contineat decretum, & an sit de substantia.

d ¶*Decreto.*]Decretum debet cõtinere totam seriem & formam electionis, nomina eligentium,et eorũ cõsensum, et subscriptiones cuiusliber, in hunc modum,Ego talis canonicus talis ecclesiæ huic electioni interfui et cõsensi, & propria manu subscripsi.si scit scribere, aliogn alius ꝓ ipso & noie illius & de ipsius mãdato subscribere debet.℣.de sen.& re iudica. cum inter vos. Et nomen electi debet continere, et ad quam dignitatem est electus, & quòd scriptura illa fuit facta per publicam manum, vel per duos idoneos viros.℣.de ꝓbat.quã cõtra falsam. et sigillũ capituli apponatur:& hodie etiam debet continere inquisitionem et voluntates singulorum:et publicationes,& collationẽ et electionem, ita q̃ per tale decretũ appareat formam seruatam fuisse.Et illud decretum secundũ quosdam nõ est de substãtia,electionis, hodie vero,ita [2] est de substantia,q̃ si non fiat publicatio volãtatũ,et inquisitio, & collatio, et electio subsequẽter incõtinẽti, cassatur electio.℣.e.Cumana ecclesia.& ca.cũ post petitã.

Decretum electiõis cõtinere debet.

e ¶*Ingenua.*]Ingenuꝰ est is qui statim vt nascitur liber est.Insti.de inge.in prin.

†matri

†furtum

† Concilij Lateranẽsis cap.3.

¶Glo.seq.quærit,arguit negatiue:sed contrarium soluit.

f ¶*Coniugata.*]Si eũ fuisset ꝯiugata,filius esset spurius, nec posset legitimari per matrimoniũ sequẽs.℣.qui filij sint legit.tanta. 3 Quid si contraxisset postea cum ea:nunquid ipse posset eligi tanquam de legitimo matrimonio natus?Non videtur: quia non fuit de legitimo matrimonio natus.℣.e.cum in cunctis.Nec prodest q̃ res deueniat ad eum casum, &c.tempus enim natiuitatis videtur considerari debere,sicut tempus electionis.℣.eo.dudum. & arg.30.q.5.qualis.vt ibi in virginitate desponsata,et hoc ita potest dici.Dico q̃ bene potest eligi:quia matrimonium sequens 4 omnia præcedentia purgat,& ille tanquam legitimus est habendus.℣.qui fi.sint leg.tãta.idem dicitur in c.qualis.quia verba sunt intelligenda cum effectu.℣.de cleri.non resi.relatum.

3 Concor tex.in l.ge ner.liber.§. penult.ff.de decu.

g ¶*Lateranen.concilij.*]℣.eo.cum in cunctis.

4 Adde ter in l. 1. & ibi Barrol. C. de nup.ex ter pet.& ibi debitum. de bigan.

¶Glo.seqẽs recitetur per q.an.c.cum in cunctis,&c.argu.quòd sic. ponit opi.Tan.quæ distinguit,quam in altero membro reprobat, & litteræ contrariæ respondet.

h ¶*Nullam esse.*]Sic ergo patet ex eo qđ dicit,innuit, nullã esse: & ex eo q̃ dicit inferius,electionẽ ipsam ꝑdicti canonis auctoritate cassatã,q̃ canon ille.℣.eo.cum in cunctis.ẽst canon latæ sententiæ.& ℣.e.cũ vvintonien ſis.dicit Tan.q̃ talis electio est nulla, & in hoc est canon latæ ſniæ:sed quantũ ad aliã pœnã quæ imponitur eligentibus,non est latæ ſniæ,sed ferẽdæ:& ad hoc inducit. ℣.eo.quisquis.& c.quia ꝓpter.Sed hoc nõ dico.immo quo ad oĩa canõ est latæ ſniæ. 5 Sed huic ꝓtradicit qđ dicit inferius,nec pœnã infligimus,&c.i.nolumus esse inflictã:q̃ a parcimus eis, & hoc est quod præmisit,parcẽtes non modicum,&c.Et illa duo ca.q̃a propter.& c.quisquis.in alio casu loquuntur:vt ibi dicemus.Ber.

5 Hoc prꝫbatur. Infra eo ti cõpromissum.& porro.in fi. lib.6.

i ¶*In parem.*]Sic 21.dist.inferior.& ff.de arb.nã magistratus.& ff. ad Treb.ille à quo.ℰ.tempestiuum.nisi se subijciat ei : vt ff.de iur. om.iu.est receptum.& 2.q.7.nos si incompetenter.nisi rõne legationis.93.dist.præcipimus.vel delegationis.℣.de offi.deleg.fane 2. k ¶*In scholis.*]Multum enim operatur notitia scholastica,ſicut et militaris.ff.de castren.pecu.milles filiusfa.et l.ſi forte.in fi.

Par in pare quando habet imperium.

a ¶*REATUM.*

a ¶*Reatum.*]i.defectum siue impedimentũ:quia etsi non sit nota delicti,est tamen nota defectus impedientis promouendum.℣. de pur.can.accedens.

b ¶*Permissam.*]Et sic patet q̃ illegitimus potest postulari.de hoc dictum est.℣.de postu.c.vlti.sed non aliàs indignus, pura suspensus:vel qui suspensionẽ non seruauit.℣.de postu.c.1.

ADDITIO. Ibi ex culpa factus est irregularis : hic sine culpa.61. distin.nasci.& ibi indignus propter crimen, hic propter defectum. Ioan.And.

Ignorantia crassa.

c ¶*Ignorãtiam.*]Ignorantia crassa & supina nõ excusat.℣.de eo qui renũ.epi.c.1.vnde probare debebãt isti ignorantiam quã allegabãt, vt hic dſ 82.distin.pro-

1 Concor l. cũ de indebito glos.in versi.ignoranti. ff. de prob.Bar.o. & glo.in l.ſi cui § 1.ff.de accu.in glo. in ver. doceat.

istorũ ignorantia:quia improuide ipm elegerunt,non requentes de eius persona ab his per quos certificari potuerunt.37.dist.§.vlti. & ℣. de regul.iur.c.penul.& ff.de iur. et fac.igno.l. regula.et ideo debebãt probare diligentiã adhibitam : et sic probarent ignorantiam. hãc ignorantiã poterãt ꝓbare per iuramẽtum.℣. de test.præsentiũ. et ℣. de exce.pastoralis.arg. bo.℣.de seruo.c.vnico.

d ¶*Ad petendam.*]Aliàs si fuissent missi ad eligendum simpliciter,bene potuissent postulasse.℣.eo.in causis.

¶Glo.seq.dicit hic solui quæstionem,in qua alle. pro & contra.

e ¶*Susceptionem.*]Per hoc videt solui quæstio dñicalis qua quæritur, si epo depositio canonici eligunt aliũ antequã recipiãt litteras Papæ, quibꝰ restituitur depositus.arg.est hic pro restituto.8.q.vlt.cap. vlti. C.de man.princi.l. vna. ℣.de præbẽ.inter cætera.argu.cõtra.7.q.1. eos qui. ff. de decu.l.2.℣.de renun.ex transmissa. et C.de nup.neque.

ad id non modicũ,concors capituli Vigorien.electio, petitio populi,assensus principis, votũ tuum, suffraganeorũ suffragia, & humilis deuotio cõfitentis, qui sponte ac humiliter suum maluit cõfiteri reatum [a] ,quàm læsa cõscientia thronum conscendere pastoralẽ.¶Habito ergo super hoc diligẽti tractatu, intelligentes Vigorien.capitulum,eundem magistrũ non humiliter postulasse, sed improuide potius elegisse (cũ ad obtinendum dispẽsationis beneficium procedẽdum fuisset, non per electionem inhibitam, sed per postulationẽ permissam [b]) electionẽ ipsam prędicti canonis auctoritate cassatã, denunciamus irritam & inanem:parcentes nõ modicum Vigorien. capitulo:q̃ eis nec pœnã infligimus expressam in canone supradicto,nec probare cogimus ignorãtiam [c] quam allegant.Et quãuis post cassationem huiusmodi nobis fuerit supplicatũ, vt dignaremur cum eo misericorditer dispẽsare, supplicationem huiusmodi, quæ nomine capituli non fiebat,(cũ non ad postulãdam dispensationẽ, sed ad petẽdam [d] confirmationem ipsius fuerint nuncij destinati) ad præsens nõ duximus admittendam:decernẽtes irritum & inane,quicqd super ordinatione ipsius episcopatus, ante susceptionem [e] litterarũ nostrarũ fuerit attentatum. Quòd si Vigorien.capitulum eundẽ magistrũ, propter prærogatiuã meritorũ ipsius duxerit postulandum,postulationẽ apud sedem Apostolicam præsentare [f] procuret.

¶Idem Genuen.archiepiscopo,&†Placentino & Bobien.Episcopis.

¶Non possunt electores in præiudicium electi compromittere:sed si cõsenserit electioni suæ,vel consentire velit:non obstãte Laudo in contrarium lato,est confirmandus,si aliud canonicum sibi nõ obsistat, licet non sit de gremio illius ecclesiæ quantumcũque ob causam à maiori parte fuerit appellatum.& in hoc vltimo est iste textus multum notabilis.

CAP. XXI.

iij CVm † inter canonicos Saonen.super electione Pontificis quæstio verteretur, ad sedem Apostolicam S. subdiaconus Saonen. & I.procurator capituli [g] accesserunt : & infra.Proposuit autem procurator prædictus, quòd singuli requisiti communi assensu in Hasten. præpositum (excepto prædicto subdiacono) conuenerunt.quo in sua duritia permanente, aliorum consensus redactus fuit in scriptum publicum consequenter. Cæterum pro parte altera fuit propositum ex aduerso , quòd † cum septem essent canonici Saoñ. in capitulum se receperunt de futura electione Põtificis tractaturi : sed archidiacono,archipresbytero, & præposito dictum Hasten.præpositum nominãtibus, fuit à præfato S.obuiatũ,asserente ipsum morbo epileptico [h] laborare, pro quo alia vice tanquam inhabilis fuerat recusatus [i] , nec nerentur aliis ignorantibus.℣.de his quæ fi.à præla.sine consensu capituli,quanto.& iste procurator habebit expensas de capitulo.

†In aliquot antiquis ita: Placentino, & Papien epiſcopis.

¶Glo.seq.recitetur per contrarium de decre.cum dilectus.

h ¶*Epileptico.*]De quibus habes 33.dist.maritum.& c.clerici.& c. communiter diffinimus.

ADDITIO.Et ibi plene no.in gl.magna.& 7.q.2.in ſum.de epilepticis & dæmoniacis,& his qui aliter vexantur, an promoueri posſint,vel iam promoti ministrare debeant.Io.And.

¶Glo.seq.recitetur per contrarium de decre.cum dilectus.

i ¶*Recusatus.*]Per hoc videtur quòd crimẽ in modum exceptionis probatum in vno iudicio, præiudicet in alio.arg.℣.eod.super eo.& 2.quæstio.1.prohibentur.licet enim crimen in modum exceptionis probatum non infamet,℣.de ordi.cog.cum dilectus.in fi.tamen grauat eius opinionem,vnde inhonestum est admittere talem.ff.de decu.eos.& C.de adulter.& ſi libidinem. In causa vero criminali bene repelleretur testis à testimonio, ſi in alio iudicio esset repulsus , 2 probato eius crimine in modum exceptionis,de quo grauata est eius opinio.infrà de testi.testimonium.Sed adhuc probãdum est ipsum morbo epileptico laborare:quia non constabat illum ſic fuisse repulsum per illam allegationem. sed ſi ſt de hoc cõstaret,nõ deberet amplius eligi.arg.℣.de postu.gratum. præto.

† In aliquot vetustis ita: quod cũ essent canonici,septẽ Saonen. qui se receperunt, de futura, &c.

Ibi est capitulũ vbi est maior pars canonicorum.

1 Adde etiã si adhuc pẽ der eã de falso.l 3.§.le ge Iul.ff de test. Bart in l. Barbari⁹.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi cassatur electio illius,seu postulatio secúdo facta, quæ primo cassata fuit propter vitium personæ:vt 3,eo.super eo.

¶*Gl.seq.quærit,ponit opi.Lau.secundo Vincen.& Io.tertio Tancredi, quam approbat,& contrarijs respondet.*

a ¶*Aliam.*]Hic sumitur argu.q̃ nó est electio facienda de aliena ecclesia quamdiu reperitur idoneus in eadé. Sed pone q̃ maiors pars capit̃ et sanior eligat de alia ecclesia, & minor de ecclesia sua:q̃ illarum prævalet?In hac quæstione dicit Lau. q̃ si duæ partes capituli eligunt de aliena ecclesia, tenet electio, quia duæ partes vicé totius capituli obtinent.3.eo. licet de vitanda.et j.e. scriptum est in Apocalyps.i.vbi postulatio facta à duabus partibus præferf electioni factæ à minori parte: quia si duæ partes capituli nó sunt in ecclesia, non videtur capitulú esse. ff. de decre. ab or.fac.l.3. & ff.qđ cuiusque vniuer.plane.sed si non essent duę partes,licet esset maior pars,&eligát de aliena ecclesia, non valet electio si minor pars eligat de sua ecclesia. et sic intelligit illa iura.61.distinc.obitum. & ca.nullus inuitus.85. dist.Florentinum. Vincen.et Ioã.dixerunt q̃ sẽper ꝑualet electio de propria ecclesia à minori parte facta,etiã à duobus. 1 argu.prædictorum decretorum.

Maiore pte capituli eligente de aliena eccle sia,& minore de eadé, vtra electio prævaleat.

† Vide text. in c.contingit.& ibi Inno. hoc tit. Spe.in ti.de nath.§. restat. ver.item de sententia.& vers. sed ne quid clericus.

1 Secus dixerunt devno: quia ille se non pót eligere.aliúde. ecclesia nó: ex quo oẽs consenserút in aliũ: sed si subitiiter aduertisset idé esset de duobus.1o. And.

1 & 63.dist.litteras.& C.de episc.et cleri.in ecclesiis.et j.de cle.peregr.c.vlt.& 7.q.1.deniq;.& quod dr hic,est allegatio:sed ideo hic obtinuit electio de aliena ecclesia,quia minor pars vnum elegit. sed obstat.j.e.in causis.et illud dicunt propter formam mandati vt prævaleret postulatio de aliena ecclesia electioni de propria. Tan.dixit(& melius,vt mihi vr)q̃ electio facta à maiori et saniori parte capituli prævalet vndecunq;,siue de sua ecclesia eligant, siue de alia,dummodo aliud canonicum nó obsistat: & hoc satis bene colligitur in hac decre.qa propter rónẽ illam quã hic allegabat S.subdiaconus friulá reputauit,et inhæret illi soli de morbo epileptico,vt j.dicit non obstante appellatione si qua ex aliis superius memoratis causis,cum eas friuolas,&c.et 3.e.licet in fi. et optime facit.j.e.quia propter.vbi dicit,Is eligatur in qué maior & sanior pars,&c.non distinguendo de quacunq; ecclesia.et ca.in genesi.& c.Ecclesia vestra.vbi dicitur q̃ electio debet fieri à maiori parte capituli.Quid respondebis illis capitulis.61.distin. nullus.et c.obitum.et illi cap.Florentinum?Dicas q̃ verum est q̃ ita deberet fieri,et honeſtũ esset,et de iure est.si tñ maior pars aliter facit,valet:quia in hoc renunciauit iuri suo,quod in fauorem ipsorũ fuerat introductum. 2 Nã et optimus eligendus est et melior.63.dist.metropolitano,et 25.dist.c.vnum.§.nunc autẽ.8.q.1.licet ergo.et tamẽ toleratur dummodo sit sufficiens.3.eo.cũ nobis olim.et j.eod.cum dilecti.vbi multi meliores erant in ecclesia,& sufficit ne malus existat.16.q.vlt.monasterium.

2 Adidẽ est tex.in‖ quæ ro § si venditor. ff. de ædil.edi. & in l.Hæreni⁹. ff. de euict.

3 Ac si dicat gl. si eodem iure habet eligere & cõfirmare cõtra eum confirmaret eligẽdo, ponit Inn. exemplum quando quis ex concessione vel priuilegio habet vtrũque per iura allegata. in pmg. Lã. And.

¶*Glossa sequens obijcit, & soluit.Item arguit negatiue, & soluit contrarium.*

b ¶*Confirmauit.*]Sed nónc eoipso q̃ elegit,cõfirmasse vr, vt 63. dist.in synodo,et ff.de aucto.tut.l.1.sed non est verũ.j.de fide instru.inter dilectos.ver.cæterum.et 3.eo.cum inter vniuersas.in fi. qñ tanquã arbiter elegit, & tanquã archiepś 3 confirmauit.arg. ff.qñ appel.sit.l.1.§.solent.sic.j.eo.q̃ sicut.§.præterea.j.de concess. præben.postulasti.Sed nunquid potest irritare propriã electionẽ si tpe cõsecrationis vel confirmationis probetur ei crimẽ in modum exceptionis?Argu.q̃ non:quia cum ipsam electionẽ teneatur defendere,eam nó debet impugnare.argu.j.de nat.ex li.veni. c.vni.et j.de cleri.coniuga,diuersis fallaciis.argu.ff.de condic.indeb.frater à fratre.et ff.si serui.ven.altius.Sed non est ita:qa tanquam alius confirmat,& tanquam alius eligit.argu.3.q.7.c.infa-

ad aliam[a] ecclesiã debere fieri transitũ,donec reperiretur idoneus in ecclesia Saoñ. & infra. Post hęc archipśbyter pro parte altera de rato(vt dicebat)litteris præmunitus,ipse vero S. pro parte sua in Mediolañ. archiepiscopũ cõpromittere curauerunt,†qui magistrũ G.Modicen.canonicum eis dedit in episcopũ,& etiã confirmauit[g]: & infra.¶Dis.vestrę mãdamus, quatenus cum constet electionem de prępósito memorato,à maiori & saniori parte capituli celebratam fuisse, publicatam etiam & subscriptã[c], si dictus præpositus eidẽ electioni consenserit,vt per mutuũ consensum eligentium & electi, quasi coniugale[d] vinculum spiritualiter sit contractũ:nisi sufficienter sit ostensum, eundẽ morbo epileptico laborare (super quo cõtra ipsum dicitur appellatũ) vos non obstante appellationis obiectu, si qua ex aliis[e] causis superius memoratis ꝑponitur interpósita,(cũ eas friuolas remes.vers.item si contra patrem pupilli.et de hoc dixi plura.argu. 3.eo.cum inter vniuersas.

¶*Glo.seq.arguit,& illud reprobat.*

c ¶*Et subscriptam.*]Arg.colligit hic à ꝓrario, q̃ añ subscriptionem possent recedere electores ab electione.arg.j.de censi.olim. & 1.q.7.saluberrimũ. et 64.dist.quãto.Sed non est verũ : quia postquã electus est aliquis, non possunt electores mutare propositum suum, dummodo ipse electus velit cõsentire,vt j.dicitur,immo etiam ante electionem factã, facta publicatione scrutinij variare nequeunt electores.j.eo. publicato. arg.j.eo.in causis.& ff. de ser.ru.præd.per fundum.& ff.de reg.iu.nemo.immo si nollent illum eligere in quẽ maior & sanior pars consensit,deberent per superiorem compelli.j.e. publicato.quia illũ tenentur eligere, ex quo iam sic processum est. j.eo.quia propter.

¶*Gl.seq.signat contrarium,& soluit.*

d ¶*Quasi coniugale.*] Sed in veritate ꝓtractũ non est vinculum coniugale per consensum eligentiũ & electi ante confirmationẽ.j. tit. proxi.inter corporalia. vers.vnde cum non sit, &c.et j.vt lit.non contest.quoniã.§.si vero.in prin.Et ideo dicit,quasi,quia posset renuncia re sine licẽtia ante confirmationem Papæ.arg.prædictæ decr.inter corporalia.vt ibi not. vers.sicut autem.

† Cap.7.eo tit.in 3.compilatione.

e ¶*Ex alijs causis.*]Scilicet quia erat de ecclesia,et in eadé erant idonei.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

f ¶*Restitre.*]Contra.3.de postul.bonæ.Sed aliud est in postulatione,& aliud in electione per quam ius acquiritur.8.q.2.dilectissimi.Et per postulationem ius non acquiritur.3.de postu.c.pe.immo potest dici q̃ idem est vt si postulatio sit publice facta in scrutinio,vel superiori præsentata, non possint ab ea recedere.3.de postu.bonæ.vt dixi.3.de postu.c.vlt.& penul.

ADDITIO. Dicit Inno.q̃ etiam in electionibus,quæ de canonicis fiunt,post alias publicatas non licet variare.2.q.7.nominationes.C.de appel.qui ad ciuilia.Io.And.in nouel.

g ¶*Non compromiserint.*]Maxime supple,quia idé est ac si compromisissent:vt dicitur.3.quia siue compromiserint,siue nó, possunt mutare consensum suum,vt dictum est.

h ¶*Volente.*]Vt volũtas impleatur,necesse est:quia vbi est opus facto,voluntas non sufficit.j.de eo qui mit.in pos.causa rei fer. constitutis.& j.de biga.nuper.5

5 Concorditex.in l.1.§. fi.ff.q̃ quemadmodũ iur.& l.§. quidam. Pompo.ff. de do.

Dvdum.]Prima pars ponit cõmissionem prius factam. Secunda:ibi,*Ipsi vero*.ponit iudicũ processum.Tertia :ibi, *Cumque*. ponit vnius partis cõparitionem,& alterius cõtumaciam. Quarta:ibi,*Gestis*.examinat processum non plene remissum, ob quam causam sub certa forma diffiniendum committit.Abb.Sicu.

CASVS.Vacante præpositura Colocen.ecclesiæ xiiij.de canonicis elegerunt præpositum sanctorum Apostolorũ:sed xxiiij.præpositum sancti Georgij elegerunt.super istis electionib.fuit causa commissa quibusdam iudicibus sub ista forma,vt si de partium procederet voluntate,causam terminarent eádem:alioquin eam sufficienter instructã remittant ad sedem Apost.Iudices vero citauerũt partes ad præsentiã suam:lite cõtestata receperũt testes: examinauerunt eligentium cõscientias,& audierũt allegationes vtriusq; partis:tandem præpositus S.Georgij dixit quòd nolebat stare eorũ sentẽtiæ:vnde iudices processum causæ ad sed.Apost. destinauerunt,partibus terminum statuẽdo,quo deberẽt in præsentia dñi Papæ cõparere,& termino cõstituto, nũcius præpositi sanctorum Apostolorum accessit ad præsentiã dñi Papæ,præpositus

situs sancti Georgij non iuit,nec pro se misit alium rñsalem:dñs Papa diligenter inspexit acta iudicũ,& inuenit q̃ pro præposito sanctorum Apostolorũ faciebat auctoritas,sed pro præposito S. Georgij numerus,cũ primus à xiiij.secundus vero à xxiiij.fuisset electus.cõtra ꝓpositũ S.Georgij fuit ꝓpositũ q̃ patiebat in ordinibus,scientia,& ætate defectum:sed quia allegationes ipsi[3], quas coram iudicibus allegauit, dño Papæ præsentatæ non fuerunt, non potuit intelligere quid rñderet ad obiecta : & sic non fuit causa sufficienter instructa remissa, & ideo ad diffinitiuam sñiam procedere non potuit.cõmittit ergo causam sub hac forma, vt si notoriũ esset vel cõstaret per ea quæ iam dicta erant,q̃ præpositus S.Georgij electionis tpe patereꝫ defectum in ordinib[3], vel in sciẽtia,vel ætate,imponerent ei silentium super ista ꝓpositura,nó obstãte ipsius absentia corporali,& præposito sanctorũ Apostolorum præpositurã adiudicarent:alioquin cũ quasi à duabus partibus sit electus, & p̃ hoc appareat q̃ bono zelo ipsum elegerint, impedimentis cessantibus ipsius præpositi S.Georgij electionem confirmẽt, alterius electione cassata.No.q̃ numerus qui multũ excedit, præfertur auctoritati.Item cã nó dicitur sufficienter instructa nisi allegationes vtriusque partis iudices audiuerint. Ité ꝓs electionis debet inspici an tũc debeat electus reputari idoneus. Item ad hoc q̃ valeat electio,tria sunt consideranda in electo,scordo, scientia,& etiam tempus,& quartum additur,vt sit legitimus.

† Quoniam ita mãdauit Papa,q̃ si altera partiũ nollet q̃ ipsi iudices causam terminarent, cãm instructam remitterẽt ad ipsum, aliàs non fuisset eis licitũ recusare.

† Hæc verba, pro se, desunt in antiquis.

† Iste text. cotidie ad hoc allegatur q̃ soci[9] dignitate,ꝫtate & receptionis tpe socium præcedit. concor.gloss. in ver. contra maiores.ca. lex,2.dist.

† Colonien. in omnibus manuscriptis. & nõ in aliis impressis.

a ¶*Conscientias.*]No.conscientias eligentium examinãdas sicut conscientiam accusatoris.2.q.7.si qui sunt.

b ¶*Numerus.*]Ex eo q̃ hic dicit in fine,colligit q̃ numerus præfertur auctoritati.j.de appel.constitutis.non enim prę ferenda est dignitas nisi cum numerus est par,vel in modicum excedit.ff.de pact:maiorem.et j.eo.ecclesia vestra.vbi numerus non profuit.j. de testi.in nostra.& de hoc dicemus in illa decre.ecclesia vestra.

c ¶*Dignitate.*]Ecce in quibus consistit auctoritas.23.dist.c.1.

d ¶*Et tempore.*]Quia ante ordinati fuerunt vel instituti in ecclesia.j.de maio.et obe.c.1.

e ¶*Præsentatæ.*]Et sic non remiserunt causam sufficienter instructam:& ideo male fecerunt:quia causam instructã remittere debuerunt:vt C.de appel.ne causas.j.de appel.constitutis.C.de rela.l.1.& 2.

f ¶*Scire.*]Sic 3eo.significasti.

¶*Glo.seq.recitetur per contrarium,& soluit.*

g ¶*Procedendum.*]Proceditur tamen contra contumacẽ in causa appellationis.j.de appel.sæpe.et C.de tẽpo.appel.l.vlti.§.illud. Sed hæc non fuit causa appellationis.

¶*Glo.seq.no.tempus electionis.& c.alleg.3.iura,in contrarium alleg. duo,& soluit.Demum ponit Brocar.de mittio spectando.alleg.pro mittio 6.c.& 11.ll.pro fine tria c.& 6.leges,demum soluit.*

h ¶*Electionis tempore.*]Ista tria præcipue requiruntur in epo.3.e. cum in cunctis.Et not.q̃ in huiusmodi electionibus tempus electionis spectatur,an sint tũc idonei.j.de ætа.et quali.cum bonæ. et j.de cle.exc.mi.postulasti.arg.j.e.auditis.Arg.cõtra.3.de postul. bonæ.1.j.eo.q̃ sicut.§.si autem.Solu.tempus electionis debet spectari,& si tunc non tenuit electio ipso iure,nõ potest tractu tpis conualescere:vt in primis q̃cord.& 16.q.3,c.placuit.§.potest.ver. quæ enim ab initio.&c.si vero ab initio non erat nulla ipso iure, sed per exceptionẽ poterat cassari:tũc tractu tpis pót rata haberi:& sic loquunt cõtraria. 1 Ité arg.est hic initium spectandum.1. q. 1. principatus. & 16. q.3.si sacerdotes. & 55. dist.pcepta.et j.de ꝓbatio.post cessionẽ. et ff.de origi.iur. l. 1.ff.de reg.iur.quod ab initio. ff.de min. denique.§.1. ff.de pub.iudi.is qui.ff. de iurisd.omni.iud. cum quædam.et j.de fo.cõpe.proposuisti.& 3. de rescrip.eam te.ff.man.si procuratorẽ.1. rñ. ff.ad Mace.si tñ.et ff.de pœ. l.1.et C.de testa.l.1.et ff. de vac.mu.l.2.§.qui ad munera.et ff.de pecu.li cet.§.fi filius.in fi.Arg. cõtra,sfiné spectandũ. j.de test. cog.c.ꝓterea. j.de desp.impub. accessit.et c.litteras.ff.de rit. nup.si q̃s.ff.de iure fisci. non intelligitur.§.si q̃s palã.ff.de iud.cũ furiosus.ff.de sta.ho.liber homo.Insti.de inge.§.sufficit.et pro vtraq; parte.ff.cõia præd.receptũ est. 2 Sol.verum est inistium fore spectandũ in cõtractibus vel quasi, & in delictis vel quasi. 3 in oi em negotio ex quo actio oriri põt : & in decretis & constitutionib.nisi propter fauorem aliud cõtingat, sicut in mrimonio vel libertate:vt patet p cõ cordan.,pxime positas. Illud qđ dr finẽ spectãdũ,habet locũ cũ quæritur an id dedit vel nõ dedit:seu q̃ dedisse vr: vel q̃ posidet vel restituit:siue cum capere potuit. in Authent. de nup.§.quia vero hacte nus.coll.4.et ff.de ali.et procedẽdum[g],sed decisionem causæ ipsius iudicibus cõmissimus sub hac forma,vt vel si notoriũ esset,†vel per ea quæ iam dicta erãt,constaret,q̃ præpositus sancti Georgij electionis tẽpore[h] pateretur,vel in ordinibus[i],vel in scientia,vel in ætate defectum,qui eũ iuxta canonũ sanctiones†impediret ad huiusmodi officiũ promoueri, ei(nõ obstãte ipsius absentia corporali[k])silentiũ imponentes,præposito sanctorũ Apostolorum præpositurã adiudicarent eandem : alioquin(cum in eum nõ solũ plures, sed duæ pene partes cõuenerint,& impedimentis[l] cessantibus appareat, q̃ eũ bono zelo elegerint) præpositi sanctorum Apostolorũ electio ne cassata,electionẽ confirmarent ipsius, & ei facerent tanquam præposito respondere.

1 Adde in quibus sit spectãdum ini tiũ, vide.ff. de acqui.re. do.l.qui bona.& Bar.in l.si vsusfructus. ff. de ltip seruo.

† Vide text. in l.1. cũ gl. ibidẽ.C.qui & aduers. quos.

† Canonicas sanctiones.

¶Idem canonicis Maguntinensibus.

¶ *Recipientes postulatum ad ecclesiã tanquam institutum vel administratorẽ, ante admissionem postulationis à superiore factam,priuati sunt potestate eligendi,& ad alios licet pauciores deuoluitur potestas eligendi:& si omnes priuati sunt,deuoluitur ad Papam in ecclesiis cathedralibus.h.d.secundum principaliorem intellectum,qui magis congruit litteræ.*

CAP. XXIII.

BOnæ† memoriæ Magutiñ. archiepiscopo viam vniuersæ carnis ingresso,& qui-

1 Alia iura circa idẽ & circa mediũ spectãdum, & non spectandũ vide infra de con si c.3.in gl.z. Io. Andr. in nouel.

2 Adde text. & ibi Bar.in l. quod ait. §. quod ait. ff.de adult.

† Cap.8.eo tit.in 3.compilatione.

ci.leg.l.Mela.inspicitur enim tempus quo capax est.ff.de iure fis. non intelligitur.§.si quis palam.Et si ago contra te,et non cõpetit mihi ius:si tpe sniæ cõpetit,sequitur condemnatio.ff.de pecu. quæsitum.ff.de rei vend.sinautem.§.1.ff.depos.l.1.§.non solum.

i ¶*In ordinibus.*]Talis electio nulla est,& deuoluit potestas eligẽdi ad alios,licet pauciores,vt hic patet expśse.et hoc intellige qñ ex certa scia eligit:aĩs nó essent priuati,si ꝓbarẽt ignorãtiã,et ita ista tria et quodlibet illorum reddũt electionẽ nullã,vt hic patet.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

k ¶*Corporali.*]Sic j.de re iudi.cum olim.& bene potest procedi contra absentem in isto casu etiã lit.non contest.j.vt lit.non contest.quoniam frequenter.§.porro.Arg.contra.j.de dolo.& contu. c.cum olim.vbi expectatur per annum.Sed illud in eo qui appellauit:illud quod dixi,q̃ potest procedi contra absentem legitime eo citato,intelligas:vt j.de appel.c.per tuas.

l ¶*Impedimentis.*]Propositis cõtra ipsum in ætate,in ordinibus, in scientia & in litteratura.

BOnæ *memoriæ*.]Qui per impressionẽ laicorum aliquẽ postulant,ipso iure sunt priuati ptãte eligẽdi.h.d.&m intellectũ qui multum placet Inn.Hæc tñ lectura nõ multum cõuenit huic litteræ,sed allegationi cõtentæ in antiqua.Item legitur &m eundem Inn.alio modo,&m quem.h.d.Qui post & cõtra appellationẽ legitimam aliquẽ postularũt, ipso facto sunt priuati potestate eligẽdi:& ad alios licet pauciores potestas deuoluitur.hæc etiã lectura non multum cõgruit litteræ:sed magis elicitur ex antiqua.Diuiditur principaliter in quatuor partes.In prima ponitur factũ,et sub certa forma facti commissio.In secũda:ibi, *Licet autem*. processus factus iuxta dictã formã.In tertia:ibi, *Contra legati*.oppo-

sitio contra processum legati,& responsio.In quarta ibi, *Nos igitur*.motus principis,& confirmatio processus.Abbas.

CASVS.Vacante ecclesia Magũtina,ppositus S.Petri Maguntini,& quidam alij qui tũc erant absentes,nec ad eandẽ ecclesiam accedere poterant,mãdauerunt capitulo Maguntino,vt sine ipsis non procederẽt ad electionem pastoris,& ne secus facerent, appellauerunt capl'n Maguntiñ.nõ obstãte appellatione, postulauit epm vormacien.appellãs ne præpositus & alij ptra suam appellationem attentarent.& licẽtia Papæ nec petita nec habita transiuit dictus vormacien.episcop' ad ecclesiã Maguntiñ.& canonici auctoritate propria receperũt eũdem: quo facto ppositus & alij qui tunc erant absentes,videntes q capitulum appellationi de ipsis factæ non detulerant,& dictum vormacien.episcopũ sine licẽtia Papę receperant,illi q cũ præposito erãt, licet pauciores numero,intelligẽtes ius eligẽdi ,pter aliorũ deli ctũ ad ipsos deuolutũ fuisse,dictum præpositũ in archiepm elegerunt.istud negotium per partes delatum ad sed.Apost.fuit.Auditis,quæ partes proponere voluerũt: quia de allegatis à partibus dño Papæ plene non constitit,mandauit epo Prænestino,vt si dictus vormacien.eps recepisset ecclesiam Maguntiñ.quo ad tpalia vel spiritualia,vel ministraret in ea,postulationem de ipso factam irritam nunciaret:de gratia concedens eidem ecclesiã vormacien.cum de iure esset vtraq; priuãdus.quod si parere cõtemneret,priuaret vtraq;.postmodũ vero inquireret vel reqreret de ipsius ppositi electione veritatẽ:et si constaret ei de vi quã ipse præpositus et sui metuebant,electionẽ cõfirmaret ipsius, nõ obstante q post appellationẽ fuisset electus:q.a alij qui appellationi non detulerãt ipsius,cõtra appel.ipsam opponere non valebant: cum frustra imploret legis auxiliũ qui cõmittit in legẽ.Præterea non poterat ei opponi q esset à pauciorib.electus:quia cum ipsi appellationem interpositã contẽpsissent,& præter licentiã Papæ recepissent dictum vorma.epm,se reddiderunt indignos. Si vero non recepissẽt,quo ad tpalia vel spiritualia ecclesiam Maguntiñ. tunc legatus requireret tã de electione q̃ de postulatione,et inquisitionem ad sedem Apost.destinaret.legatus vero licet omnia essent notoria quæ cõtra vor.epm opponebatur,ad maiorem tñ cautelã multos testes ex parte præpositi inductos recepit. Vnde ipse epm madatum Papæ postulationem de epo vor.factam penitus cassauit,et electionẽ præpositi confirmauit, et ipsum consecrauit.quo facto nuncij vtriusq; partis ad sed.Apost.accesserunt. ex parte vor.epi proponebat cõtra factũ legati,q eo non citato & suis sequacibus processisset. Rñdit Papa,q excessus notorius examinatione non indiget:quia factum istud notoriũ erat,et oĩa psumuntur legitime facta,q̃ facta sunt à legato:nec possent probare q citati non fuerunt:quia negantis factum nulla est ꝓbatio ex rerum natura:quia & si quilibet de se diceret q nõ fuit citatus,singuli essent in suis testimoniis singulares:et sicut ad ipsum legatum secure nuncium transmiserunt,ita potuerunt procuratorem idoneũ destinare.Dñs Papa auditis quæcunq; partes ꝓponere voluerũt,q̃uis ꝓp auctoritatem iudiciariã psumãtur quæ à legato facta sunt,esse legitime acta:plus tñ illã rõnem aduertit,q aduersarij ipsius ppositi ex tribus causis pmissis in tm se reddiderũt indignos,q cõtra ipm ppositũ nõ deberẽt audiri : et ideo q̃ factũ est de ipso pposito,q eos nõ pt impediri:immo et si electores ppositi fit deliquissent,et se reddidissent indignos, ad Papã fuisset eligendi potestas denoluta:quare potuisset pdictũ ppositũ pficere eidẽ ecclesiæ in pastorẽ.Sup his igit habito tractatu diligenti cassationẽ postulationis de vor.epo factæ ratã habuit Papa,et electionẽ præpositi confirmauit.Nota q eps qui sine licentia Papæ transit ad aliã ecclesiã,hoc ipso debet eã ꝓdere, & etiã propriã.Itẽ canonici q sine licentia Papæ ipsum recipiũt,priuati sunt potestate eligẽdi,et potestas ad alios deuoluit,licet sint numero pauciores.Itẽ q̃ non defert appellationi aduersarij sui,ꝓtra busdam petẽtibus Vormacien. epm,quibusdam vero archiepi scopum vestrũ tunc præpositũ sine ipso ac sociis eius haberẽt in electione processum,nõ duxerint deferendũ,vti cõtra ipsum hac exceptione f non possent:quia frustra legis auxilium inuocat,qui cõmittit in legem: † vnde nec ab eis posse obiici videbatur q̃ idẽ esset à pauciores secundum eorũ assertionem electus,cũ ipsi appellationem ad nos legitime interpositam contẽnentes,& ꝓter licentiam g nostram recipientes epm memoratum, reddiderint se indignos,)electionem archiepiscopi confirmaret h:& infra.

¶Licet autem essent notoria, quæ contra dictũ Vormacien. episcopum & eius fautores fuerant ꝓiecta, prædictus tamen legatus ad maiorem cautelam, multos testes recepit i ex ipsam appellationẽ nõ debet opponere:q̃a frustra iuplorat legis auxilium qui cõmittit in legẽ.Itẽ quæ à iudice fiũt,præsumuntur legitime acta q̃diu contrariũ non ostẽdatur.Itẽ negatiua directe ꝓbari non potest.Itẽ testes singulares non valent.Itẽ sicut mittit quis nunciũ,ita põt mittere ꝓcuratorẽ:et sic per nunciũ non excusãt quo minus cõtumax iudicetur.Itẽ eũ oẽs canonici i electione delinquũt, ad superiorẽ deuoluitur eligẽdi potestas. Itẽ electio siue postulatio q̃ nulla est,nõ impedit electionem secundam.

a ¶*Constaret.*] Nam si hoc esset, de iure cõi debuit perdere primã & secũdã.12.q.1.episcopus.&c.si quis eps.& j. de transla.quanto.

† Concor. text.in l.auxiliũ. ff. de minor.& in l.fi.§.sin vero post quã. C. de iure deliberãdi.

b ¶*Nunciaret.*] simile j.e.qualiter.et j.de prẽben.c.cũ iam dudum.

c ¶ *De vi.*]i.violenta impressione inferenda. sic j.e.cum vintonien. vt notatur in casu, sed ibi fuit illata.

¶*Glos.seq.recitetur per quæstione an vocatus ad electionẽ qui iuste timet venire,teneatur cõmittere, & olim tenuit q̃ sic.In additione distinguit inter impedimentũ proprium & commune.*

d ¶*Metuebant.*]Si citati nõ poterãt venire ad ecclesiã cathedralem,debebãt cõstituere ꝓcuratores,qui vice fungerẽtur illorũ.j.e.q.a propter.et sic vi q̃ nõ valuisset eorũ appellatio, quo minus alij ꝓcedere potuissent.Nõ credo q̃ hodie valeret talis appellatio,q.a ex quo maior pars citat minoré,si iusta eã impediti venire non possunt,cõstituere debent procuratorẽ.j.e.ti.q.a propter. aliàs credo q̃ electio maioris partis ꝑsentis valeret p eandẽ constitutionẽ,q.a propter.Si autẽ maior pars canonicorũ iusta de cã esset absens,nec posset venire ad ecclesiã in qua debet electio celebrari,& sint in loco ĩ quo debent ad electionẽ vocari, satis ꝓcedo q̃ minor pars debet ire ad maiorẽ si põt,& ecõuerso.aliàs ad locum cõem conueniant oẽs,vel constituant procuratores,si ire non possunt.j.e.quia.23.dist.in nõe Dñi.ver.fi.vbi dicitur q̃ si electio Papæ in vrbe Romana fieri non potest,exeant ad locũ idoneum.sed in casu huius decre.aliud erat impedimẽtũ,in quo absentes nõ debebãt ire,nec dare procuratores.timebat enim vim sibi fieri in electione.i. violentã impressionẽ,et sic nõ habuissent liberã potestatẽ eligendi,nec eorũ procuratores : et ideo tenuit eorũ appellatio propter iustũ metũ impresionis.& ita solus talis timor sufficit,licet impsio secuta nõ sit. 1 vũ de hoc mãdauit Papa in gri.arg.op.ff.locati.habitatores.§.vlti.& l.itẽ quæritur.§. exercitus.aliàs aũt non debebãt ire,vel si aliud iustũ impedimentum habebãt constituere ꝓcuratores,aliàs procedere debent ad electionẽ ex quo vocati erãt p illã cõstitutionẽ,q.a ꝓpter.In spirituali vero sicut in carnali matrimonio debet esse liber ꝑsensus: aliàs nullus esset cõsensus.j.de spõsa.c.cũ locũ. Maguntini fauebant Philippo per cuius potentiam vormacien.eps fuit postulatus & intrusus.ꝓpositus iste fauebat Ottoni,qui electi erãt in discordia,vnde timebãt ipse & sui q̃ nõ possent liberũ habere consensum in electione:vnde appellauerunt ex illa cã quæ iusta fuit: vnde in locũ securum vtrique parti conuenire debebant.Bernar.

e ¶*Constaret.*]aliàs non valuisset appellatio:vel posset suppleri: maxime si vocati non fuissent.

ADDITIO.Hoc verum quo ad cassandã postulationẽ, sed nõ quo ad confirmandam electionem.j.eo.bonæ.Io.And.in nouella.

f ¶*Exceptione.*]j.de appel.c.an sit deferendum.& c.constitutis.& j.de vsu.quia frustra.ff.de mino.auxilium. & 17.q.4.frater noster. 12.q.2.de viro.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& remittit.*

g ¶*Licentiam.*]Vnde priuandi sunt potestate eligendi illa vice. j.de transla.quanto.quæ potest assignari contra id:quia hic ipso iure fuerunt priuati potestate eligendi,vnde tenuit electio postea facta.sed ibi dicit Papa,suspendimus.ibi,soluitur.

h ¶*Confirmaret.*]Q̃ si eccla Magũti.tali mõ nõ recepissetis tũc legat' de vtraq; ingreret:& cãm istructa ad sed.Apo.remitteret.

i ¶*Recepit.*]Et ita q̃q; probatur & examinatur q̃d notoriũ est. arg.24.q.1.pudẽda.in fi.& 11.q.3.corũ qui accusantur.quoniã licet ali

Notorium quandoque probatur & examinat.

cet aliquid manifestũ sit,eius tñ interpretatio non est negligenda.ff.de ven.inspi.l.1.§.nihil.quamuis nihil tam indubitatum est, quin recipiat quandam solicitã dubitationẽ.in auth.de tabellio. circa medium cõstitutionis.colla.6.& ita potius recipiuntur hic testes ad cautelã,quam de iuris necessitate. Vel q̃ ex superabũdãti aliquid probatur.

ff.de manumiss. cãm. in in prin.quia si trãsiuit, non potuit nõ esse notorium.j.de transla.ca. quanto.vel forsan quia non erat notorium.

a ¶ *Cassauit.*]i.reprobauit,vel irritam nunciauit : vt patet,ĩ, quia constitit ei q̃ administrauit, & cepit ecclesiam præter auctoritatem Apost.sedis.

b ¶ *A pauciss imis.*]sic ĩ. de postu.gratum.

c ¶ *Notorius.*] vt 2,q.1. de manifesta.& j.de accu.euidentia.

¶*Glo.seq.recitetur per contrariũ de decre.quoniam contra.*

† Vide.l.fi vero.§. qui pro rei.cum gl.in ver.euidentissime. ff. qui satisd. cog. & in l. ea quidẽ.C. de accu.

d ¶ *Præsumitur.*] sic,j. de renun.in præsentia. & j.de re iud. sicut.j. de prob.post cessionẽ. & 2.q.6.hoc etiam placuit.ff.de publ.q̃stæ.Sed hodie nõ psumitur pro iudicis processu in piudicĩũ alterius, nisi quatenus cõsiterit legitimis documentis.j.de proba.qm̃ cõtra.

e ¶ *Quamuis.*]id est,quia.Sic ponitur.j.de iureiur.quemadmodum.vers.quamuis interdum,&c.

f ¶ *Negantis factum.*]Sic.j.de renũ.super hoc.& j.de prob. quoniam contra falsam.6.q.vlti.actor.

¶*Glo.seq. primo dupliciter exponit tex.Secũdo distinguit triplicem negatiuam.& in prima dupliciter subdistinguit.*

Qualiter sit negatiua di recte proban posse: & quotuplex sit negatiua.

g ¶ *Per rerum naturam.*]i.fm cursum causarum.C.de reb.cre.in bonæ.vel per rerũ naturam,id est,fm naturalẽ probationẽ,id est, per cãm rerum,q̃m ea quæ non sunt,non probantur per aliquam causam.Eius enim quõd non est,nulla est causa.Non em̃ nõ prius quam persona quærenda est.ff.de iur.cod.quidã referũt.§.1.sed ea quæ sunt,probãtur.Vel dic,per rerũ.i.causarũ naturam,i.consuetudinem.Consuetudo enim est altera natura.q.d.fm solitum cursum causarũ negatiua non potest probari.De hac negatiua no.q tribus modis dr.Est em̃ negatiua facti,iuris,& qualitatis.Negatiua facti duplex est,pura & simplex, quæ nõ habet determinationẽ loci,vel tpis,vel alterius rei.Et hæc negatiua pura & simplex probari non põt directe vel indirecte,vt si aliqs dicat se nũquã fuisse citatũ:vel si qs dicat se nõ cõtraxisse cũ Berta:& de tali negatiua loquit hic,& 6.q.vlti.c.accusator q̃d asseuerat.vnde onus probandi trãsfertur ad aduersariũ.& hoc ideo q̃a negationũ nõ sunt causę,vt dixi. 1 Si aũt adijciatur tps vel locus,vel aliq̃d consimile,tunc põt probari indirecte : vt j.de testi.ex tenore.& c.sæpe ries.& C.de cõtrah.& cõmit.stipu.l.optimã.vt si exhibeat instrumentũ,in quo stipulatio cõtineatur facta tali die & loco,vt in pdictis iuribus.Nõ ob.quod dr.j.de prob.tertio.& j.de testi.tã lit teris.in fi.q̃a ibi non probat directe vel indirecte,sed psumptiue. Itẽ negatiua facti probatur,cũ habeat in se implicitam affirmatiuam,vt si dicatur:ego non spõte renũciaui.q.d.coactus renũciaui.& hoc debet probari ab eo q̃ hoc negat.j.de renũ.sup hoc.Itẽ negatiua iuris bene probatur,vt si negas emãcipationẽ recte factam:hoc ipsum ꝓbare debes.ff.de ꝓb.ab ea parte.§.1.q.a qui negat aliq̃d iuste factũ,dicit illud iniuste factũ,vnde illud probare debet.Negatiua qualitatis dr illa:iste nõ est idoneus:hic negatur qualitas.&,hic nõ est legitimus,iste nõ est diligẽs,non est ꝏluendo hoc põt & debet ꝓbari ab eo q̃ hoc dicit,q̃a quilibet psumitur idoneus,nisi probetur cõtrariũ.j.de psumpt.c.dudum.& j.de fcru.in or.fa.c.vno.& ff.de leg.2.cũ quidã.& l.cũ pater.§.rogo.& C.de inoff.testa.omnimodo.arg.contra.C.de proba.ex persona.

¶*Gl.seq.decla.tex.per locum à diuisione.quærit argu.pro.soluit contrarium.terũ quærit & soluit.tertio quærit,alle.negatiue,& soluit,*

1 Tex.est in l. sed & si mi.in glo.ff.ad l.Aquil. & in l.1.in gl.fi.C.vnde vi & instit.

1 Adde de modo probandi negatiuã, & per quẽ debeat probari, in l.2.& ibi Cy. C.de iu. ẽp. & inl.in cõtractibus.§. 1.& ibi Bar. C.de nõ nume.pecu. & vide plene ꝑ Franciscum Herculanũ in tractatu de probatione negatiuæ.

2 Concor. text.in l ob carmẽ.§. fi. ff.de test.& in c.de cõtro. inuesti. & ibi Bald. col.10.

h ¶ *Singulares.*]Et sic esset insufficiens testimonium illorũ.j.eo. c.cum dilectus.& j.de accu.c.cũ dilectus.in fi. 2 Si aũt vnus iuraret de facto alterius:subiret anceps periurĩ : q̃ esse non debet. ff.de in li.iuran.videamus.ff.rerum amo.l.Marcellus.nisi forte sic iuraret.Ego iuro q̃ ille non fuit citatus, q̃ ego sciam.simile.j.de pur.can.quoties.in fi.fic.8.q.3.Artaldus.in Auth.de hære.& fal.§. fi vero absunt.coll.1.aliàs est sub.§.sancimus. vbi dicitur q̃ testes iurent q̃ non sint conscij alicuius malignitatis factæ ab hærede, hoc est dicere quod ipsi sciant.Sic patet q̃ nullus potest probare se non fuisse citatũ,sed illi incumbit probatio qui dicit aliquem fuisse citatũ,nõ ei qui negat.legatus em̃ eos citauit : quod apparet ex eo q̃ ad legatũ nunciũ destinarũt,& ex eo q̃ dicit, omnia

citati non fuerint, nõ posset de facili comprobari:quia negãtis factum f,per rerum h naturã nulla est directa † probatio : cũ etsi quilibet de se posset asserere,q̃ ad eum citatio minime peruenisset, singuli tamen vestrũ essent in suo testimonio singulares h. Ad ipsum quoque legatũ,si voluissent)secure i potuissent procuratorem idoneũ destinare, sicut nuncium k destinarant : & infra. ¶ Nos igitur etsi propter auctoritatem iudiciariam præsumamus pro his quæ acta sunt à legato : illi tamen plus innitimur rationi, q̃ aduersarij archiepiscopi,ex tribus causis l prædictis , se vsqueadeo reddiderũt indignos:

præsumuntur legitime acta,aliàs ei incũbit ꝓbatio qui dicit aduersarium fuisse citatum, non ei qui negat. Sed

† Dictio,dinõne capl'n erat excusatum,si quilibet de ca pitulo iuret se nõ fuisse citatũ ? Vr̃ quòd sic. Negatiua em̃ ꝓbat̃ per iuramẽtũ ipsius negantis.ff.de iurei.l.3.§.quacũq;.& j.de testib.c.ꝑsentiũ.libr.6.& licet sit ꝓbatũ de capitulo non tñ singuli ,ꝓbant de se: sed talis ,ꝓbatio nõ releuaret capl'n.Sed qualiter ,ꝓbabit capl'n citatũ ? Dico q̃ ꝓ hoc ꝙ litteræ citationis diriguntur ꝑlato,& aliqbus maioribus de capitulo. arg.3.de postu.ad hoc. 44.di.comessationes.in fi.& j.de fimo.veniens. Insti.de iure nat.§.sena tus.& ff.de ꝙdi.& dem.

Negatiua probatur ꝑ iuramẽtum negantis.

municipibus.arg.j.de procu.c.vlt.Vel si non habetur illorum copia,sufficit legi litteras publice in capitulo siue in clausto ꝑsentibus qui inueniuntur.j.de do.et contu.c.causam quæ.& c.vlt.& j.de cle.non resi.c.ex tuæ.& interrogandi sunt vicini siue parochiani si volunt defendere.ff.ex quib.cau.mai.ergo.& ff.de liber. agno.l.r.ff.de dam.infe.l.4.§.ptor.Sed si litteræ ꝑsententur ꝑlato, & aliquibus de maioribꝰ,vel soli prælato,et ipse occultauerit litteras,nec ꝑsentauerit eas capitulo,et nõ vadat vel mittat ad iudicem,et sic iudex reputans capitulũ contumax, totũ capitulum susp̃edat vel excõicet,nunq̃d illi qui nihil sciuerunt, sunt excõicati?Videtur q̃ non.nã propter contumaciã ꝓcuratoris dñs non punitur.ff.si q̃s ius di.non ob.l.1.§.si procurator.& j.vt lit.nõ contest.c.1.in fi.vbi innuitur à contrario sensu,q̃ propter cõtumaciã procuratoris dominus excõicari non potest, si dñs ignorauerit. Sed hoc tutius videtur,q̃ capitulum petat absolutionẽ, quia præsumptio non modica est contra ipsum capitulũ:nisi capitulũ diceret se nescisse:sed non de facili posset hoc probare,arg.q̃ posset.j.de proba.tertio.& c.vlt.arg.q̃ capitulum sit excommunicatum.argu.j.de sen.exc.c.Romana.§.vlt.Bernar.

¶*Glossa sequens quærit,& soluit.*

i ¶*Secure.*]Alioquin si non potuisset ire securus,poterat legitime appellare ab eo,nisi securũ locũ eidem prouidisset.j.de app. c.ex parte.& j.vt lit.non conteſt,c.accedens.sed hoc fuit falsum, vt hic dicit.et si hoc esset,tñ potuit mittere procuratorem : sicut misit nuncium.j.de app.c.constitutis.& hic.Sed nũquid tenetur quis mittere procuratorem quando ipse ire nõ potest, puta quia sibi locus est suspectus,vel aliàs impeditus?Nõ credo,quia nemo compellitur mittere procuratorem præcipue in magnis causis,vt erat ista:vt j.de procu.querelã.vbi de hoc, sed mittere debet qui proponat exceptionem,aliàs teneret excommunicatio pro contumacia.j.de appel.cap.fi duobus.

¶*Glossa sequens notat,& signat contrarium.*

k ¶*Nuncium.*]No.simplicem nuncium non audiri. 3 arg.de procu.alia quidem.& j.de do.et contu.c.cum dilecti.arg.contra.Insti.per quas personas nobis acquir.§.1.& ff.depositi.l.1.§.si te rogauero.& j.de offi.deleg.c.prudentiam.

3 Adde quæ debent concurrere, vt eis credat ꝑ l.quis decurio.C.de fal.

ADDITIO.Secundum Ioan.Prima pars vera quo ad agendum vel defendendum.Secunda quo ad excusandum vel denunciandum.Hoſt,j.de procu.c,querelam.& adde quod no.de app.c.cum parati.Ioan.Andr.

¶*Glo.seq.prime.& fi.exponit dupliciter quod dicit de tribus causis, item miscet duo contraria,& soluit opin.interferens quòd hoc cap. contineat gratiam:quod reprobat.*

l ¶*Causis.*]f.quia non detulerunt appellationi,et quia indignũ sine licentia Papæ receperunt,et quia citati nõ venerunt, et etiã quia idem eps sine licentia Papæ transiuit.Contra.ꝛ.eo,considerauimus.cõtra,j.e.c.auditis.vbi vtraq; cassatur, quia factæ fuerũt electiones post appellationem,& prima non cassata,facta fuit secũda.idẽ debuit hic fieri,quia vtraq; post appellationẽ facta fuit. Præterea & ecõtra opponitur,eo ipso q̃ primi postulauerũt post

appellationē sine aliis,non fuerūt ipsi priuati potestate eligendi, quia alij potuerāt consentire,et renunciare appellationi.s.de postula.bonæ.2.et in ꝓdictis decre.cōsiderauimus.& c.auditis.ergo secunda electio debuit hic etiā cassari, cū prima postulatio non fuerit nulla ipso iure.Sol.per talē postulationem factā post appellationē,nullum ius fuit acquisitum vel gratia, quam petere posset, & postulātes poterāt resilire, a tali postulatione,cū nondū esset presentata superiori. s, de postu.bonæ.& sic habebāt adhuc potestatem eligendi:et poterāt cū aliis eligere, si voluissent:sed postea cum reperunt eū sine licentia Papę in contēptum ipsius,cum nō possent: tunc primo amiserunt potestatem eligēdi, & magis deliquerūt, quā si indignū scienter eligerent,& plus est ipso facto delinquere quàm verbo, & plus est contemnere legem viuam quàm mortuā: 1 vt patet in integra, et sic penes illos remāsit ius eligendi, quamuis essent numero pauciss imi. s. de postu.gratum.et appellationem non possunt opponere,cū ipsi cōtra appellationem deliquerint, & cōtumaces fuerint:& ita ex tribus causis ꝓdictis se fecerūt indignos. Sed ex vna ꝓcipue amiserūt potestatem eligēdi,recipiendo illum sine licentia Papæ:aliās si non recepissent illum, nō amississent potestatem eligendi,vt patet in integra.Quidā dicere voluerunt, ꝙ hæc decre.continet gratiā:sed forsan hoc dicunt qui intelligunt hāc decre. ꝙ hæc electio facta fuisset antequā Maguntini recepissent vormacien.vel administrassent.& si hoc fuisset (quod non est verum)gratiam cōtineret.Vel dic ex tribus, Præsumptione,s.quia virum pastorali dignitate præditū cōtra formā canonicā nō solū eligere,sed etiā recipere præsumpserunt:Contēptu, quia postquā ꝓcurator eorū nostras litteras reportauit,quibus mandabatur ꝙ si vormacien.eps in tpalibus & spiritualibus ministrasset, ipsius cassaretur electio,ipsi postmodum quasi electo suo, sicut ex eorū litteris apparet,quibus eum electum suum noīant,temere paruerunt:Et blasphemia,quia legatū nostrum quantum in eis fuit infamantes,eum fuisse corruptum pecunia sunt mentiri.hæc littera est in registro.& sic ex tribus causis reddiderūt se indignos,vnde non debent audiri.s.eo.consideranimus,vt sequitur in glo.

† Vox,memorati, deest in antiquis.

1 Texr. est in l.si pupilli. § 1. ff.de ædēdo & in l. prætor.in princ.

¶ Glo.seq.recei.per opin.Lau.& contrariam Tan.quam approbat.In additione distinguit inter ecclesias cathedrales & alias. Ite an propter negligentiam,an ex delicto priuentur.In fi.ponit opi.contrariū.

a *¶ Ad nos.*]Dixit Lau.ꝙ cum simul oēs delinquunt eligendo indignum:tunc tm trāsferrur potestas eligēdi ad superiorē. 2 Si vero secundi post electionē priorū similiter eligant indignū,reuertitur potestas eligēdi ad priores:& facit pro eo qđ dicit i littera: pariter:& ĵ.eo.cum vintonien.Sed Tan,dicit non esse verū,immo siue simul siue separatim deliquerunt,trāsfertur potestas eligēdi ad superiorē sicut hic dicit.Et illud aduerbiū,pariter,nō notat idētitatē tpis ad peccandū ; qđ exigat vt simul delinquant, sed vitij similitudinem.Et illa decre,cum vintonien.non facit pro eo, quia ibi tm vna pars peccauerat eligendo indignum hoīem illegitime natū:propter qđ ius eligendi ad alios fuit deuolutum:& illi licet quodammodo deliquerint eligendo per impressionē, nō amiserunt ius eligendi:& tunc primi & secūdi simul postea debēt eligere,vt ibi dr.Sed vbi vtraque pars peccat eligendo indignum in electione eporum & eorum superiorum, siue eodem tpe, siue diuersis peccent,semp transfertur eligendi potestas ad dñm Papā, vt hæc littera dicit.sic,ĵ.de concess.pben.quia diuersitatem,& non reuertitur ad primos,sicut dixit Lau.& eodē modo intellige.s.e. ti.cum in cunctis,§.clerici.qđ debet intelligi s.n isiam, vt ad Papam eligendi potestas transferatur:secus est cum clerici sunt negligentes in eligendo,quia tunc deuoluitur eligendi potestas ad proximum superiorē.ĵ.e.ne pro defectu.In electionibus vero inferiorum prælatorū cum eligitur vel cōfirmatur indignus,seruari debet qđ dicitur.ĵ.eo.cū in cunctis,§.vlt.& ĵ.eo.nihil.Sed in casu negligentiæ seruatur qđ dicit.ĵ.de ꝓcess.præbē.nulla.exceptis abbatiis,vbi dātur tres mēses tm,vt dicit decre,illa, ne pro defectu.

2 No. Bart. in l.cū quidam.1.ff.de leg.1.& habetur.in ca. dudum.hoc titu.

3 Ad idē est text in l. si fundus. §. si duoparter. ff.de pigno. & l.ū is cui. ff. de dona. causa mor.

quòd contra eū non debebant audiri:vnde quod de ipso factū fuerat,nō poterat impediri per eos:quin etiam si electores eiusdem partis pariter deliquissent, vt se reddidissent indignos, ad nos[a] deuoluta fuisset hac vice [b] ordinatio ecclesiæ Magūtinen. quare dictum archiepiscopum sine iuris iniuria potuissemus eidem ecclesię præficere in pastorem. Super his ergo, habito diligenti tractatu, cassationem postulationis factæ de Vormacien.episcopo ratam habemus: electionem memorati † archiepiscopi confirmantes [c].

¶Idem clericis sanctæ Agathes.

¶ Sufficit electo ad obtinendum, docere eligentem fuisse in quasi possessione tempore electionis, licet non probet quòd proprietas iuris eligendi ad illum pertinet.

CAP. XXIIII.

QVerelam†,quam G.tituli sancti Vitalis presbyter Cardinalis per œconomum ecclesiæ vestræ , cuius idem Cardinalis est gubernator,contra P.presbyterum ecclesiæ sancti Saluatoris, super ecclesia ipsa proposuit, C.†Papa ptædecessor noster nobis in minori officio constitutis , audiendam commisit [d]. ¶Petebat igitur œconomus , præfatum P. ab ecclesia sancti Saluatoris (quam in præiudicium vestræ ecclesiæ,ac iniuriā Cardinalis prædicti occupare præsumpserat)remoueri : cum ipsa ecclesia pertineat ad ecclesiam sanctæ Agathes pleno iure :

† Cap.9.eo. tit.in 3.cōpilatione. & pro intellectu vide Mar:thæum de Afflictis decis.395.

† Celestin⁹.

4 Hæc duæ glossulæ in verbo : hac vice,& ī verbo:cōfirmā tes:non sunt Bernardi , sed aliorū additiones.

Primo narrat causæ commissionem. Secundo duplicem actoris Petitionem. Tertio rei responsionem. Secunda duo facit. Nam Primo diffinit primum articulum cum expresione causę,& quadam determinatione.Secundo diffinit secundum articulum cum eadem determinatione.Abbas.

CASV S.Populus ecclesiæ sancti Saluatoris cū esset in quasi possessione pśentandi rectorē in ipsa ecclesia,P.presbyterū elegit in rectorē ecclesiæ S.Saluatoris,& per Card.sanctæ Susannæ in ipsa fuit institutus G.tituli sancti Vitalis ꝑsbyter Cardi.ꝓ œconomū ecclesiæ Sanctæ Agathes, cuius Cardinalis ipse est gubernator, mouit qōe cōtra dictum presbyterū super ecclesia S.Saluatoris. Causa ista fuit commissa dño Innocentio per Celestinū dum erat Cardi.coram quo petebat œconomus S.Agathes dictū P.presbyterum ab ecclesia S.Saluatoris remoueri,quā occupauerat ī præiudicium ecclesiæ S.Agathes,& in iniuriam Card.cum ipsa ecclesia pertineat ad ecclesiam S.Agathes pleno iure.insuper petebat pensionem xvj.denariorum Papien.ecclesiæ S.Agathes debitam pro ecclesia S.Saluatoris sibi restitui de nouo subtracta.Ex aduerso rndet P.presbyter ꝑdictus ꝙ ipse nullam iniuriam fecit Cardi. nec in præiudiciū ecclesiæ S.Agathes receperat ecclesiam sancti Saluatoris,cū ecclesia S.Saluatoris nullo iure pertineat ad ecclesiam S.Agathes,nec sibi debet reddere aliquam pēsionem:cū per electionē populi(ad quē pertinet de antiqua consuetudine) per Cardinalem S.Susannæ(ad quam ipsa pertinet ecclesia)fuerat institutus.lite cōtestata & receptis ꝓbationibus hinc inde, mortuo Celestino succesit ei Innocētius.ipse rōnibus vtriusq; inspectis absoluit ipsum presbyterū ab impetitione œconomi S.Agathes super electione & institutione facta de ecclesia S.Saluatoris, imponēdo silentiū super his œconomo S.Agathes,quia constitit ꝙ populus S.Saluatoris erat in quasi possessione pśentandi clericū, qñ ipsum presbyterū elegit ad illam,& ꝙ ecclesia ipsa spectat ad titulum S.Susannæ in spiritualibus pleno iure,salua quæstione super iure patronatus inter ecclesiam S.Agathes, & populū S.Saluatoris.Item quia constitit ꝙ pensio xvj.denariorum Papien.monetæ fuit soluta ecclesiæ S.Agathes annuatim pro ecclesia S.Saluatoris in Terminis per multa tępora,sed de nouo subtractare-stituit ecclesiam S.Agathes in eundem statum percipiendi prędictam pensionem ab ecclesia S,Saluatoris in Terminis, & cōdemnauit prædictum presbyterum ad solutionem pensionis prędictæ subtractæ,salua quæstione proprietatis inter ipsas ecclesias.Not. ꝙ per solam præsentationem factam ab eo qui est in quieta possessione præsentandi,licet dñs non sit,acquiritur ius in ecclesia, ita ꝙ postea non remoueretur si ius præsentandi alij adiudicaretur.Item sententia lata super possessione nō præiudicat proprietati.Item spoliatus restitui debet ante quæstionem proprietatis.

¶ Gl.seq.arguit ad quæstionē dominicalem alle.duo contraria & sol.

d *¶ Commisit.*]Argu.ad quæstionem dominicalem,ꝙ si illeā quo appellatur,efficitur ejusdē jurisdictionis cuius est ille ad quē appellatur

pellaf: ꝙ nihilominus potest de causa cognoscere.ff.de iud. si is qui Romæ.arg.contra.ff.de iud.iudicium.& l.mortuo. et l.Iulianus.Tamen honestius est ꝙ causam deleget,immo videtur ꝙ teneatur causam illam delegare.ff.de iurisd.om.iudi.l.prætor.

¶ Gl.seq.ar.& alle.5.iura sedo op.de cōtrarietate petitionis , et solu.

Duæ actiones simul ꝓponi possūt in eodem libello.

a *¶ Petens..*] & ita patet ꝙ duæ actiones simul ꝓponi possunt in eod. libello. ĵ. de cap. mo.ca.dilectus.& ĵ.de cau.possī.cum ecclesia. & ca.seq.et ff.fa. ercisī. hæredes.§.de pluribus. ff.de act. emp. & ven. non est nouū.& l.seq. Sed vr ꝙ iste œconomus nō fuisset audiendus:ꝙa videbatur ꝓtrarius ī sua petitione. petebat enim illū Petrū remoueri ab ecclesia, ab eodē petēs pēsionē sibi restitui . ista duo ꝓtraria videnť,ꝙ remoueatur,et pensionē sol uat.si enim cōdēnaretur vt remoueretur de ecclesia,qualiter cōdēnaretur ad pensionē ꝑ standam?Sic enim condemnaretur qui nō est prælatus.vnde sententia illa non præiudicat ecclesiæ,sed ꝓtraria petēs nō audiť.ĵ.de app.sollicitudinem.& 23.q.7. ꝙ aūt.74.dist.gesta. C. de mune.pat.,pfessio tua. lib.10.& ĵ.de iud. examinata. Dico ꝙ illa nō obstant:licet enim petatur remoueri. interī tū tāquā legitimus administrator est habēdꝰ. 8.q.4.nonne.& accusato reo pōt solui qđ debeť ei.ff.de fol.reo.& ecōuerso a reo accusato

† Vide text. in l.2.& ibi Bar.C. quæ sit. lon.consue.& in au thē.hoc ius porrectum. C. de sacro san:eccle.gl. in l.rem nō nouā. C. de iud.

† Dictio,electio,deest in antiquis codicibus.

potest peti qđ debet.ff.eod.sed nec illud.& si tibi legatus sit vsufructus,tributa præstare debes.ff.de vsufru.relicto.& l.si pendentes.§.vlti.& quia iste sic agebat , et c.ff.ad Macedo.l.3.et ĵ.de offi. deleg.corā.& si remoueretur,nihilominus condēnaretur ad solutionē pensionis nomine ecclesiæ:& teneret talis cōdemnatio : nā sicut condemnatur suo nomine,ita posset cōdemnari nomine ecclesiæ.arg.16.q.4.volumus.& ĵ.vt lit.pen.quasi per totum.

ADDITIO.Vel dic quòd licet remoueatur, cōdemnari potest ad pensionem subtractam.10.q.2.§.hoc ius.& §.qui rem.Io.And.

b *¶ Consuetudine.*]Quæ prouenit ex iure patronatus,quæ dat ius eligendi.ĵ.de cau.pos.c.cum ecclesia.& ĵ.de his quæ fiunt à prælaf.sine consen.cap.c.ea noscitur.

1 Consulit Hosti.in his sic pronunciari: pronūcio Titium maritū Seiæ,& Ti.procuratorē eius nomine admatrimoniū de quo agebat consecutio iudicati.ff.de re iud.si se ñ obtulerit.& ideo necessario dñs, demno, ptæ scilicet cōe Fauentiæ,condēnatur.Vel dicas in spiritualib. causis cipiendo vt in persona dñi debeat fieri condemnatio.in causis matrimonialidictus Titius deīceps bus 1 & criminalibus.ĵ.de procu.tuæ fraternitatis.arg.C.de iureiadhæreat iuran.l.vlti.Sed dñs M.dixit,ꝙ tunc procurator est condēnandus, vt vxori: & qñ dñs nūquam cōparuit in iudicio:quia dominus litis factus est tā in lecto alioquin dñs condemnabitur,& nō procurat.C.de sentē.& inquā extra, terlocu.om.iud.l.1.quia tunc nō fuit procurator dñs litis,qñ post inaritali affectiōe litem contest.dat procurator.& arg.ad hoc.ff.de his qui not.infatracter. in furti.§.si quis dominus.Ioan.B.& T.dicūt ꝙ siue ab initio,siue ex fia de spon. postfacto procurator iteruenit,in persona procuratoris formāda ex parte. & est sententia.C.de procu.nihil arbitramur.& ff.de nego.gest.liberc.veniens.ĵ. to.§.vltimo.& ff.de procurat.qui proprio.in princip.& l.licet in Io.And. popularibus.in fin.Vt autem nō incidas in aliquod periculū, vel

dubiū,formare debes sentētiam in personam vtriusq; scilicet dñi & procuratoris sui,sic:Talē procuratorem talis,& ipsum dñm cō demno, vel absoluo, 2 & ita saluabis vtramq; opinionē:& ita fer uatur.argu.ĵ.de fide instrumen.cap.inter dilectos.in fin.

¶ Glo.seq.signat contrarium & soluit.

2 Concor. tex in l.sum ma.§.fi.& in l.fi.ff de exceptio. rei iud.

d *¶ Super iure.*]Sed nō ne petitorū & possessorū deducta sunt ī iudicium? quare ergo nō fit condemnatio super iure patronatus? ita vr ī verbis illis vbi rnsum fuit:cū hæc capella ad illam nullo iure pertineat, &c. simile ĵ. de cau.pos. cum ecclesia. & c.seq.et c.cū dilectꝰ. Sed hoc hodie ideo est: quia populus non fuit in iudicio, et ea quæ sunt inter presbyterū facta & Cardinalē sancti Vitalis,nō præiudicāt populo:quia res ¶inter alios, &c.ĵ.de fi.instru.inter dilectos.ff.de re iudi.sæpe.& ĵ.de re iudic.c.cū super cōtroversa.et cap. penul. et est notabile qđ hic dr: vt si electus impugneť ꝙ sit electus à nō dño, sufficit ei probare ꝙ eligens erat in quasi possessione eligendi: licet alter obtineat postmodum in petitorio.ĵ.de iure pat.consultationibus.& c.cū pp discordias.vnde institutus ad repsentatiōem populi nō perdet ecclesiā. sed si altera ecclesia euincat postea ius patronatus,debet ab ea iterum præsentari : vt per hoc sit in quasi possessione iuris sui,scilicet patronatus sanctæ Susannæ in spiritualibus pleno iure,salua qōne sup iure[d] patronatus inter ecclesiam vestra, & populū sæpedictæ ecclesiæ sancti Saluatoris. ¶Quia vero fuit liquide cō probatū,ꝙ pēsio sexdecim denariorū Papiēsis monetæ, fuerit clericis ecclesiæ vestræ, pro ecclesia Saluatoris de Thermis,† annuatim per multa tpa[e] persoluta,sed de nouo subtracta:nos in eundē statū [f] pcipiēdi huiusmodi de ecclesia sancti Saluatoris de Thermis,ecclesiā vestrā decernimus reducendā: & ad solutionē pēsionis subtractę cōdēnamus presbyterū antedictū, salua qōne proprietatis inter ecclesias memoratas.

† In quibus dā antiquis ita:in termi nis.

¶Idem.

¶ Eligentes scienter indignum , priuati sunt potestate eligendi , in electione quæ primo occurrit facienda.

CAP. XXV.

CVm † Vintonien. ecclesia pastore vacaret, archidiaconus cū suis fautoribꝰ Salubrien.decanū, Prior vero & cōplices eius præcentorē Lincoñ.in eꝑm elegerūt:& infra.Licet igitur omnes in cōi de facienda

† Cap.10.e. tit.in l.3.cōpilatione.

natus.infra de iure patrona.si vero.& c.cum propter discordias.

e *¶ Tempora.*]Infra de censi.c.peruenit.contra.sed illud in petitorio:hoc in possessorio.

¶ Glo.seq.alle.legem in contrarium.quam dupliciter soluit.

An lite pendente cōdu ctor, pensio nem soluere teneatur.

f *¶ Statum.*]Et de iure,quia conductor lite pendēte,debet soluere pensionem.16.q.4.volumus.et ĵ.vt lit.pend. quasi per totum. et C.locati. si quis cōductionis.Arg.ꝓtra.C.de agri.et censi. litib. lib.11.vbi dr,ꝙ lite pēdente colonus denegat dño pensionem, nisi diutius eam soluisset.Sed ibi dñs agebat petitorio et nō possessorio.vel ibi nolebat colonus restituere pensionē,quia dicebat ꝙ ille non erat dñs qui ab initio dederat ei rem,et tūc sequestratio fit ; nisi longo tempore soluisset:vt ibi dicitur,et est speciale.

3 Concor. tex. cū not. in l. c. de ꝓhi.sequ.& in l.imperatores.§ fi.& ibi Bar.ff.de app.

Cvm vinton.] Diuiditur principaliter in tres partes,quia i prima ponit vota eligentiū diuisa,et allegationes vnius partis. In secūda,ibi,*Illi vero*.ponit allegationes alterius partis.In tertia: ibi,*Nos igitur*.ponit sententiam.Abb.Siculus.

CASV S.Vacante 4 ecclesia vintoñ.archid.cum suis sequacibus ibi elegit Salubrieñ.decanū,illegitime natum scienter:prior et complices sui elegerūt præcentorē Lincoñ.pro istis duabus electioni bus partes iuerūt ad curiam.Papa auditis probationibus vtriusq; electionis,inuenit vtranq; electionē ꝓtra formā electionis attēta tā.Primā electio archidiaconi de Salubrieñ.decano ꝑ inordinatā præsumptionem facta fuit de homine scilicet illegitime nato, secunda de præcentore Lincoñ.per violentam impresionem.Vnde Papa habito fratrū consilio vtranq; cassauit,postea vero aliquot diebus elapsis,pars illa quæ præcentorem elegerat,ad dñm Papā accedens quoddā exhibuit instrumentum signatum cū sigillo cōuentus,in quo continebatur,ꝙ vintoñ.conuentus vices suas cōmiserat priori,et quibusdem fratribus super electione faciēda in præsentia dñi Papæ:vnde petebat prior et sui licentiam eligendi. Papa illud instrumentū fecit exhiberi alteri parti:quod ab oībus extitit approbatū.Papa quæsiuit ab illo priore et suis ſociis, vtrū vellēt admittere alios ad electionē celebrandam,et ipsi respōderunt ꝙ saluis exceptionib.quas ꝓtra illos habebāt,admittere volebant:et sic protestatione præmissa,omnes simul in cōi fuerunt ad

4 Hiccasus Bernardi glossatoris est & in antiquis codicibus repe. ritur.

tractan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tractãdum de electione:sed nõ potuerũt concordare de alia ꝑsona eligenda cõiter:& sic infecto negotio habuerunt recursum ad Papã:& illi qui ꝑcentorem elegerãt,dicebant illos qui Salubrien. decanum elegerant, iure eligẽdi ipso iure priuatos:quia hominẽ illegitime natum sciẽter elegerant,vnde secundũ conciliũ Lateran. eligendi potestaté ꝑdiderãt: & beneficiis ecclesiasticis ꝑ triẽniũ carere debebant:petẽtes à Papa vt sup̃ hoc interloqui dignaret. Alij vero ad hoc respondebant,ꝙ ille decanus Salubrien.per Apo.sed.le gitimari ꝓmeruit. dñs Papa sup̃ hoc ꝑsideras, ꝙ prior & sui post primã electionẽ suã admiserãt alios ad celebrãdã secundã,& Lateran. cõciliũ vna vice tantũ punit hmõi ꝓsumptores, interloquẽdo ꝓnũciauit illos esse admittẽdos:quia electio quã modo facere volebãt, nõ iã secunda erat, sed potius tertia concurrebat.Bernardus.

†Cõcilium Lateranen. se sub Innocentio iij.c. §.

Nota.ꝙ ꝙ sciẽter indignũ eligit,amittit potestaté eligendi, & deuoluitur ad illos ꝙ nõ peccauerunt.Item per hoc ꝓbatur ꝙ ille canõ,cũ in cũctis.est canon latæ sniæ.Ité illi ꝙ amiserũt potestaté eligẽdi,possunt admitti ad electionẽ ab illis ad quos eligendi potestas fuerat devoluta.

a ¶*Tractauerint.*]Post illas duas cassatas.

b ¶*Concordes.*]De persona assumenda, concordes tamen erant de electione facienda:vt postea sequitur.

c ¶*Scienter.*]Quoniam si ignoranter,tunc non sunt priuati:vt ℨ. eo.innotuit.

d ¶*Promeruit.*]Hæc fuisset bona allegatio,si eã probassent,si sup̃ ꝑatu fuerat ſpaliter disp̃ẽsatum. ℨ.de concess.præben.cũ dilectus.

e ¶*Isti.*]Scilicet prior & complices eius, qui non peccauerunt eligendo præcentorem.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

f ¶*Admiserant.*]No.ꝙ semel approbatũ est,reprobare nõ possũt. ff.de nego.gest.l.Pomponius.ff.de adul.l.si vxor.& 8.quæst.2.dilectissimi.ℨ,eo.cum inter canonicos.et 32.q.5.horrendus.& sic illos admittendo sibi præiudicauerũt,& ius suũ amiserunt quo poterant illos repellere ea vice, & sic ꝑtestatio sua nõ ꝑfuit ꝓtrariũ faciendo.sic.ℨ.de constitu.cũ M.Ferrarien. Præterea quare eos admiserũt cũ essent suspẽsi ipso facto auctoritate cõcilij Lateranen. ℨ.eod.tit.c.cum in cunctis.cũ si elegissent,eorũ electio debuit casari.ℨ.de consuet.cum dilectus.& ℨ.de cle.excom.mini.postulasti.Dicas,quòd illi qui eligunt indignũ,priuati sunt quantum ad alios qui non peccauerunt:sed quantum ad se nõ est potestas eligẽdi ligata:quin bene possint eligere,si ab aliis admittantur:sicut potestas celebrãdi ī clerico peregrino nõ est ligata quantũ ad se: sed quãtũ ad alios,ꝙa celebraret si permitteretur.ℨ.de cleric. peregri.tuæ.sic in monacho qui publice celebrare nõ põt,tñ nõ est suspensus:quia si inuitaretur à populo,et permitteretur ab ep̃o,posset celebrare.16.q.1.cap.adiicimus.§.ecce in hoc. Et licet isti sint suspẽsi à bñficio,nõ ipediunt elegere:ꝙa talis suspẽsio nõ repellit eos ab electiõe;nec ét à diuinis officiis.vñ oĩa negotia tã spũalia q̃ tpalia possunt exercere,& tpe talis supensionis deberent etiã officiare:quia in pœnam talis suspẽsio introducta est, tñ modicã sustentationem debent tunc habere,ne ex toto egeant.

Suspensio à bñficio quẽ effectũ habet.

ADDITIO.Sed si tales suspensi à beneficio,haberent patrimoniũ,vel aliud vnde viuere possent,tunc ex beneficio nihil habere deberent.Ioan.And.

g ¶*Illos.*] Scilicet qui elegerant decanum non legitime natum.

h ¶*Celebrare.*]Cũ haberẽt mãdatũ à capitulo:vt dixi ī casu,secũ dũ qđ patet in integra,aliàs nõ possent eligere.ℨ.eo.tit.c.innotuit.

¶*Glos.seq.quærit, & dupliciter soluit,contra primam solutionem quam approbat,obiicit & respondet.*

i ¶*Tertia cõcurrebat.*]Sed quo respectu dr̃ tertia?Potest dici ꝙ prima electio fuit illa decani nõ legitime nati:secũda fuit ꝑcẽtoris, quæ nõ impediebatur ꝑ primã,cum illi qui elegerant decanũ, essent eligendi potestate priuati:ita ꝙ nõ poterãt obiicere aliquid ꝓtra secundã, in quo tm̃ puniuntur,quia in prima quæ faciẽda occurrit post illã in qua delinquunt,priuati sunt tm̃ potestate eligẽdi,& non in tertia:sed secunda fuit hic cassata, & ita ius eligendi deuolutũ fuit ad omnes,vnde modo tertia concurrebat faciẽda:à qua illi nõ repellebantur:immo admittebantur auctoritate prædicti canonis,& iste vr̃ bonus intellectus.Et sic ex duab. causis isti qui,primo peccauerũt,debebãt admitti ex eo ꝙ ista tertia cõcurrebat,vt dictũ est,& ex eo ꝙ alij admiserant illos ad tractandũ de electione, ex eo enim solo admitterent ad se cundã, in qua nõ debebant admitti:ꝙa post q̃ res iã nõ est integra,nõ possũt illos repellere.ℨ. eo,i causis.& res de facili ad suã naturã reuertit.ff.de pac. l.si vnus. §.qđ si non vt totũ.& ff.de iustitia, & iure.l. pen.& etiã si nõ admissent illos,debebãt nihilominus admitti: & sic vtroque casu debẽt admitti. Et hoc satis colligit ex littera.sed obuiat huic intellectui littera ista.Illi post primã admiserãt illos ad celebrãdũ scdam. Sed hoc exponit i fi.alij volũt dicere:Prima dr̃ electio ꝑcentoris quę fuit cassata:Secũda electio appellat tractat[a] ī quo fuerunt admissi,& pro vna electione reputat, quia si non admississent illos,poterant soli ꝓcedere ad electionẽ: & pro istis facit optime qđ dr̃ in littera: isti post primam admiserant illos ad celebrãdũ secũdã,& ecõtra,et ita ītellexit T.& bene cõcordãt litteræ, & dicebãt T.ꝙ electio decani & electio præcẽtoris reputabãtur ꝑ vna electione:ꝙa simul factæ fuerũt,vt dicebat:sed hoc est falsum:immo in diuersis temporib. factæ fuerunt: vt patet in integra, i secũdũ ꝙ dr̃ in casu: & electio decani appellatur prima,et electio præcentoris fuit secũda, & hæc quæ modo imminet faciẽda,dr̃ tertia respectu illarũ:et qđ dr̃isti post primã: id est,post secundam, quæ dr̃ prima respectu istius quæ imminet faciẽda, et quia illa nulla fuit,& qđ nullum est,nec primum nec secundum dici põt:etiã verũ est ꝙ post primã de decano, quæ in veritate fuit,admiserunt illos:sed non ad secundã factã de præcẽtore:& qđ dicit:ad celebrandã secundã,scilicet respectu suæ,quæ in cassata fuit:et qđ dicit:tertia concurrebat,est vere tertia respectu duarũ quæ cassatæ fuerũt: & sic prior intellectus potior videtur.

¶*Glo.seq.signat contrarium de decre.cum super.& soluit.*

k ¶*Admittendos.*]Arg.ꝓtra ℨ.de offic.delega.c.cũ sup̃ abbatia.vbi iudex ꝙ priuatus erat iurisdictione,nõ potuit postea associari ad iudicandũ.Alia rõ est in iudicibus,vbi enim nõ põt vnus ꝓcedere cũ alio qui iurisdictionẽ nõ habet,nec põt is ꝙ habet iurisdictionẽ,ei dare iurisdictionẽ,vel eũ sibi associare,[2] qn iã ex toto desijt esse iudex:& si hoc faceret,à nõ suo iudice diceretur factũ:et ideo quicquid simul faciunt,nõ tenet:consitẽdo per consequens se nõ posse ꝓcedere solũ:& ita ille ꝙ habebat iurisdictionẽ,perdit illã: vt dicit illa decret.cũ super.In eligentib.secus est:quia licet illi ꝙ possunt eligere admittãt illos qui priuati ℨ erãt per culpã suã,nõ perdunt ipsi ius eligendi:quia possunt renũciare iuri suo.nec illi ℨ sunt priuati ꝓpter uo,sed vna vice tãtum.vñ possunt parcere illis si volunt,sed in iudicibus non est ita.Bernardus.

† In codice Barbatiæ ta:quod isti qui elegerunt præcẽtorem, post primã &c.

† Vide l.2. cum no.per Bar.ff.de ex cus.mu.&in l.2.&l.seruis. ff.de opti.le gat Cyn. & Pe.in 7.q.C. de contrah. emp.

Per inquisitionem.]Primo ponit cõfessionẽ præpositi,ex qua infert.Secũdo ipsius indignã promotionem:ibi,*Cum igitur*.Tertio mandat ipsum amoueri:ibi, *Quocirca*.Abbas Siculus.

CASVS.cum ecclesia Tholosana infamata fuisset super quibusdam excessib.mandauit Papa quibusdã vt inquireret super hoc veritatẽ tã in capite q̃ in mẽbris.inquisitores ad Tholosan.ecclesiam accẽdẽtes acceperunt iuramẽta canonicorũ,et in illa inquisitione qđã Mascaron.cancellarius iuratus asseruit se sciuisse pro certo Ro.olim Tholosan.episcopum & amicos ipsius antequam ipse Robertus eligeretur habuisset colloquiũ cum quibusdã canonicis nominatim expressis,ac eos precibus solicitasse vt ipsum R. in eꝑm eligerent,et vidit& audiuit qñ eꝑs ipse cõfessus fuit in p̃sentia quorũdã canonicorũ præstitisse iuramentũ q̃busdã canonicis,qui suæ primæ electioni fuerant aduersati,credẽs pro certo ꝙ iuramentum illud præstitum fuit vt eligeretur ex pacto.Itẽ dixit idem Mascaron.ꝙ ipsemet post electionem R. cassatam domum eꝑalem nomine ipsius R.detinebat,& recipiebat redditus eꝑales quos expendebat in negotijs ipsius R.Iudices dubitauerũt qualiter dictus Mascarõ.puniri deberet.Papa sup̃ hoc cõsultus rñdet: Cum ergo dictus Mascarõ dict̃ R.simoniacũ scienter elegerit in eꝑm,sicut

† Cõcor.no. in l. nemo potest.ff.de leg.1.& in c. quod sedet. gl.1.de off. ordi.

† Dubitatur.

eꝑm si cut ipse suo iuramento asseruit, & sic beneficijs ecclesiasticis se reddidit indignũ,in ꝓpositũ Tholosan.postea eligi nõ potuit. Vnde mãdat Papa inquisitoribus ipsis,vt ipsum ab officio ꝓpositurę amouẽtes,virum idoneũ faciant assumi ad ipsam.Not.ꝙ sciẽter indignũ eligit,indignus efficitur beneficijs ecclesiasticis, ita ꝙ interim de iure non potest eligi.

a ¶*Episcopatus.*]Cum agit̃ de statu ecclesiæ, recipiũt testes tã cõtra ꝓlatũ quàm ꝓtra oẽs de ecclesia.ℨ.de accu.qualiter & qñ.etiã lite non contestata, si ꝑ contumaciã se absentãt.ℨ.vt lite non constata,c.qm frequẽter.§.sunt & alij. Sed ꝙspiratores ꝓtra illũ ꝓtra quem conspirauerũt,admittendi non sunt,sed super statu ecclesiæ admittuntur. ℨ. de re iudi.cum I. A.

b ¶*Amicos.*] Sec[a] si inimici fuissẽt.ℨ.de simo. sicut.

c ¶*Colloquiũ.*]Hoc sufficeret ad ipsius remotionem.40. dist. multi. Et desiderantibus episcopatus est auferẽdus. 8.q.1.in scripturis.

† Scilicet Mascarõ,de quo paulo ante facta est mentio.

d ¶*Solicitasse.*] Et hoc idẽ nocere debuit.1. q. 6.sicut is qui.& C. de episc.& cle.si quẽdam. & hoc ipso suspectus est ꝙ se ingerit. ff. de procu.q̃ omnia.Et precẽs hmõi importunæ inducere videtur simoniam. 1. q. 1.sunt nonnulli.& c.ordinatiões.

e ¶*Recognouit.*]Talis recognitio siue confessio,licet fieret extra ius præiudicat confitenti, maxime si publice fiat. arg.de excess.prela,q̃ sit graue.& argu. 22. q. 5. hoc vr̃. & recognitio debiti præscriptionem interrumpit.C.de præscrip.30.an.cum notissimi.§.sed & si quis debitori.& in alio casu.3. q. 6.c.testes.§.sed si debitor.

† Alias ita: tum scriptum sit. G.& G.B.& S.canõ, &c.

f ¶*Detinebat.*] Et male. dilapidabat enim. Arg. ꝙ sicut nõ suo, ita nec alieno nomine hoc facere debuit.46. dist. sicut non suo.

1 Quia ante electionẽ iuh

g ¶*Talem.*]ſ.simoniacũ i & ambitiosum : vt patet ex ipsa littera.

¶*Scienter.*]Quia audiuit ab ipso, & sciuit de solutione : vt dixit.8. q.3. ctum est.

t.i.qa quosdam canonicos precibꝰ solicitauit: & quia pa ctum fecit, *Tertio obiicit,& soluit.Quarto notat,dans duo similia.*

A DDITIO.Et illud dicimus scire, quod ab aliis audiuimus:vt dicitur 22.q.5.hoc videtur:vt dictum est.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem an accusatus priuetur prætextu. ponit opi.Inn.& decre.quam alle.respondet.Secũdo fortificat textũ.*

¶*Se ipsi:signum.*]Ad minus per triẽniũ.ℨ.eo.cũ in cũctis.ℨ.c.proxim.ſ.fi criminaliter ꝓtra eũ ageretur:& iducit ad hoc ℨ.de cõfess.cũ super.Sed ille plus peccauit q̃ iste,vnde nõ ꝓbat cũ dicit de isto, & ideo ꝑ hmõi suspẽsionẽ promoueri nõ debuit ad honores.ℨ. de consuetu.cũ dilectus.& ℨ.de æta.& qualita.cũ bonæ.quia vilibus personis nõ sunt concedendi honores.ℨ.de excess.præla.inter dilectos.&C.de digni.neq; famosis.lib.12.et C.de infami.l.vna.lio. ro.& 81.dist. tantis Daniel.ℨ.de accus.oipotens,ℨ.de testi.testimoniũ.C.de procur.reun.ff.de mune.& hon.reus.§.cum ꝓtra quẽ.Et ideo iste Mascaron tãquã indignus debet remoueri:quia fuit consciens simoniæ,& simoniacũ sciẽter elegit:& ideo bñficiis ecclesiasticis se reddidit indignũ:vt hic dicit. 2 Sed quare punitus fuit iste Mascaron?Nã testis fuit,et ideo ꝓtra ℨ.de ordi.cogni.cũ dilect[s].in fin.& ℨ.de excep.deniq;.ff.q̃ po.in pigno.ha.Claudius.et ℨ.de fide instr.inter dilectos.ℨ.de re iudicata.cũ super cõtrouersia.& C.res inter alios acta.p totũ. Solutio.res ista nõ fuit acta inter alios : immo inquisitio facta fuit tã in capite q̃ in mẽbris, vt dixi, & ꝓtra eũ et alios:vñ si ꝑfess[s] fuit ꝓtra se in iure, ei ꝓiudicare debuit.& cõfessus i iure ꝑ iudicato habetur. ℨ.de cõfessis.c.cũ sup̃. Si aliquis inducatur testis in causa alterius,& in modũ exceptionis ꝓbetur crimẽ,testis nõ punit,nisi qa à testimonio repellitur, nec infra quunq; ꝓtraria ꝓxime fignata.Et nota.ꝑ hanc decre.ꝙ suspẽsus à beneficio eligi nõ põt ad beneficiũ vel dignitatẽ a qua quo.& dũ manet in suspensione, sicut nec suspensus ab officio:vt ℨ.de consue.c.cũ dilectus.& ꝙ nõ seruauit iterdictũ. ℨ.de postula.c.ad hæc. & ℨ.de excessibus prælato.c.vlti.

2 Cõcor.gl. magna de trãslatione. & in c.de re gulari.in gl. de simo.

† Cap.11 c. ti.in 3.cõpilatione.

† Vide text. Tl.ex facto. §.rerũ.cum no.ff.de hæ re.inst.& in diana.ff. de ſ.quotiens.

† Dubitatus.

Cum causam.]Cõis diuisio. Secunda: ibi,*Quia igitur*.

Deu.22.

CASVS.Quidã prioratus in ecclesia. S Petri Lucanen. vacauit, maior pars canonicorũ i prioré elegit ꝓsbyterũ Bonũ.qdã alij ꝓtra dicebant dicẽtes,ꝙ talis electio nõ valebat, eo ꝙ dictus ꝓsbyter Bonus nõ erat ꝓfessus ordinẽ regulare.cã fuit cõmissa iudicib.corã q̃ bus allegabatur, ꝙ cũ dictus ꝓsbyter Bonus nõ fuisset professus ordine regulare,eligi nõ potuit i prioré.In ꝓtrariũ ꝓponebat ꝙ multi priores cõtinue vnus post aliũ fuerãt i eccl[a] ipsa per multa & lõga tpa,ꝙ nõ fuerãt ꝑfessi. Dubitauerũt iudices, an talis cõsuetudo excusaret quominus talis electio valeret.consultus Papa rñdet, ꝙ nõ debemus solũmodo attẽdere qđ sit factũ,sed qđ sit faciẽdũ, & ſm legẽ diuinã nõ est arãdũ in boue et asino, nec aliquis debet induere vestẽ de lana & lino contextã.Vñ mandat Papa, vt ipsam electionẽ debeãt irritare,& ꝑdictũ ꝓsbyterũ et alios cõpellant,vt B.Bũdicti regulã in eadẽ eccl[a] cõstitutã ꝓfiteantur et seruẽt, aut ecclesiã ipsam oĩno dimittãt.No.ꝙ non debet considerari qd factũ fit,sed qd faciẽdũ,qa in hoc consuetudo nõ excusat.Itẽ oẽs ꝙ in vno eodẽq; officio deseruiunt,eiusdẽ professionis debent esse.

k ¶*Per multa & longa tpa.*]Cõsuetudo i hoc nõ iuuat.ℨ.de ꝓsue. ad nostrã.& c.cũ iter vos.qa nõ qđ sit factũ,sed faciẽdũ ꝓsiderãdũ est.de of.ꝑs.sed licet.& ff.de iusti.et iure.l. pen.3 & 32.dig.legim[s]. et negligẽtia epi hoc accidit.ℨ.de testa.qa ingrediẽtib.& dispar ꝓfessio in ecclesia esse nõ debet.16.q.1.ꝓsbyteros.& q.7.in nona.

l ¶*Dubitatis.*]Simile ℨ.de referip.c.cum contingat.

m ¶ *Asino.*]id est,homines diuersæ professionis in vno officio nõ sociabis.sic exponitur 16.q.7.in nona actione.

A DDITIO.Vñ versus.*Nemo boues asinis curuo coniũgat aratro. Nec gestet vestem lino lana quoque textam.*

n ¶*Irritetis.*]Et merito:quia contra ius cõmune facta est. 18.q.2. abbatem.

3 Prætor ius dicit etiam cum iniqua decernit:relatione facta nõ ad id quod ꝓtor fecit, sed ad id quod eũ facere oportebat. Ioan And.

abbatem.& c.q̃ sit.et contra istud ius commune nõ præscribitur vllo tempore,vt hic dicit. 1 quamuis per multa & longa tempora

†1 Concor. tex.cum gl. in ver.cessabit.in l.auxilium. ff. de minori.

&c.et similem casum habes. j. eo.tit.c.cum in magistrum.

Quòd sicut.]Diuiditur hæc decret.principaliter ī tres partes. Secũda:ibi in §.*Super eo*.Tertia:ibi in ver.*Quòd autem*.Hæc prima pars primo ponit tria, quæ obijciebãtur ꝓtra formã electionis,& pertinet ad primam partem rubricæ. Potes colligere modũ ponendi casum littera lẽ.Nã facta electiõe de quodã promouẽdo in epm in ecclesia Armachana,secuta illius confirmatione & consecratione,instabant aliqui, vt iste archiepus deberet dejici. ad cuius deiectionẽ allegabant tria ꝓtra personã.Papa audi tis allegationib. vtriusque partis decreuit & mãdauit vt ī littera cõtinetur.Abbas Siculus.

†Cap.3.co. tit in 3.com pilatione.

CASVS.Vacãte ecclesia Armachana quidam abbas electus fuit in archiepm ecclesiæ Armachanæ,et postmodũ cõfirmatus & consecratus.Quidam eps, & abbas quidã opponebant se huic electioni. Legatus Apostolicæ sedis coram quo prædicti se opponebãt,inquisiuit de modo electionis,& de persona electi, quia multa ꝓponebãtur tã ꝓtra personã electi, q̃ ꝓtra formã electionis:& inquisitione facta tã inuenit plura tã ꝓtra psonã electi, q̃ ꝓtra formã electionis.Dubitauit Cardinalis qd sibi esset faciendũ,cõsuluit Papã:& ipse respondit ad illa quæ ꝓtra electionem ꝓponebantur.Primo quidem electio dicebatur facta de tribus,sed illa videtur potius nominatio q̃ electio.vnde nil iuris acquisitũ fuit nominatis.& ideo licite potuit procedi ad electionẽ celebrãdam in ecclesia Armachana.Secundũ fuit, appellatio à rege iterpositaret Papa dicit ꝙ appellatio illa electionẽ nõ potuit impedire:quia nihil attentatũ fuit in præiuditiũ regis:quia nõ nominatio,sed electio solẽnis debet principi psentari,vt suũ præstet assensum tãquã patronus,licet q̃ũq; ꝓ vsurpationẽ in ꝓtrariũ fiat. Tertiũ fuit,quia dicti eps et abbas contempti fuerunt,vt dicebãt: dicit Papa,si electioni interesse debuerunt,& ipsi nõ contẽpti,sed vocati fuerunt,dummodo sine periculo potuerint vocari,siue nequiverunt siue noluerunt ad electionẽ venire celebrandã,ipsorũ absentia electionẽ nõ potuit impedire.Si vero non fuerunt vocati,sed contempti,cassari debet electio,nisi postea pro bono pacis voluerint cõsentire.Super eo vero ꝙ in die consecrationis suæ an tequã missa finiretur,acolythũ ordinauit:pro tãto excessũ castigetur:quia solus Romanus Pontifex qui cõsecratus ante hymnũ angelicũ,et postmodũ missam incipit & perficit consecratus in die suæ cõsecrationis põt ordines celebrare.Alij vero qui ĩter episcopos & ecclesiæ,etiã si esset patronus.j.eod.sacrosancta.non obstante aliqua consuetudine.j.eo.c.Massana.seu electio facta præsentari debet patrono vt suum præstet assensum.ī.eo.cum terra.& c.cum inter vniuersas.et j.eo.tit.c.sacrosancta.

d ¶*Sine periculo*.]Et sic patet ꝙ si periculum est etiam invocãdo siue in mora, 2 alij ad electionẽ ꝓcedere debent eis non vocatis.ī. eo.c.cum inter vniuersas.argu. j.de sent.excom.sacro.

2 Adde tex. cum glos in l.item quæritur.§.si gema. in versi. periculũ. ff. loca.& in l. opus.in glo. 1.eo.ti.

¶*Glo.seq.signat contrarium*.

e ¶*Nequiuerint*.]Arg. ꝓtra.ī.eod.bonæ. ver.si cõstaret de vi,&c.

f ¶*Noluerint*.]Si noluerint, alienos se feciss videntur. ī. eo. c. cum nobis olim.et j.eod.ecclesia vestra.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit*.

g ¶*Vocatos*.]Præsumitur quis nõ vocatus, ni si hoc probetur:vt hic patet.et 4.q.5.quisquis. 82. dist. ppositi. Arg. ꝓtra.ī.eo.bonę.vers. si qa nũcio credit an aliquis sit vocatus. ff. de reb.eo. qui sub. tu.vel cur.magis. §.illud. j. de appel, cũ parati. Dico ꝙ si qs negat se fuisse vocatũ, aduersario incumbit probatio, vt hic innuitur.& j.de proba.quoniam ꝓtra.de hoc dictum est ī.eod.bonæ.

ADDITIO.Dicit Goffredus,Puto nuncio et actis iudicum stãdum , nisi validæ probationes offerrẽtur ex aduerso.alle.j.de testib.cum à nobis.Quid de nuncio dixerint hic Io.& Vinc.scripsi in Spe.de cita.§.sequitur.super versi.sed nunquid.Ioan.Andr.

¶*Ex hac dissoluta gl.seq.format tres oppositiones,& duas quæstiones. Opponitur quòd cõemptus ratificare nõ potest, quia quod nõ valet, &c.Secundo ꝙ nõ potest.quia suo nomine nõ est gestũ quod in spiritualibus,& c.ponit opi.Io.quã reprobat.Tertio quòd cogitur habere ratũ,cũ sit vtiliter gestũ.soluit ꝙ remittere nõ tenetur.& c. Quarto quæritur,an instante contempto eligens resilire possit, allegat pro & contra.Quinto an contempto mortuo requiratur consensus substitutorum.ponit solutionem Vincen.*

h ¶*Consentire*.]Sic patet ꝙ electio quæ nõ valet, per ratihabitionem potest cõfirmari.16.q.1.qm̃ quicquid.et j.de his quæ fi.à pla. sine consen.cap.cũ nos.& cũ ī Apostolica.j.de dona.c.pastoralis. et j.de iure patro.cura.& j.de trãsa.cõtingit.Sed ꝓtra.j.e.auditis. & j.de iure pa.illud.et 16.q.3.c.placuit.§.põt.vers. qđ ab initio. ff.de re iud.qđ ab initio.Sed nõne absentes cogi debẽt ratã habere electionẽ,cũ ī hoc negotiũ ecclesiæ vtiliter gestũ sit.ff.de negest.l.Põponius.cũ absentes id facere tenerentur.ff.de ri.nupt.l.si filius?sed dic ꝙ iniuria facta est absentibus, & illã nõ tenetur remittere sine satisfactione.23.q.4.si illic.90. dist.si quis contristatus.Item si cogerentur consentire præsentibus,iam non haberẽt liberũ,arbitriũ,& sic inuitis daretur eps:qđ esse nõ debet.61.dist. nullus.Itẽ patet hic ꝙ circa spualia possum habere ratũ qđ meo nomine non est gestũ.9.qæst.3.Lugduñ.et j.de iure patro. cura. & 2.q.1.in primis.et 3.q.6.hoc quippe.Sed nunquid in hoc casu posset primi electores resilire,cũ absentes nolũt cõsentire? Quod vr cũ diffidant de iure suo.ī.de postu.bonæ.63.distin.quanto.Sed ꝓtra vr.ī.eo.cum inter cononicos.in fin.et 8.q.2.dilectissimi.ff.de serui.rusti.pdi.per fundũ.ff.de opti.leg.si tibi.§.vnius.ff.de nego. gest.si ego.Itẽ põt dici vt Ioan.dicit,ꝙ si præsentes eligũt & spem suæ electionis ponunt in absentib.sperãtes ipsos ratũ habituros, quia tũc demũ per ratihabitionẽ põt cõfirmari factũ præsentiũ. sed si statim præsentes per suã electionẽ intẽdãt ius dare electo: tunc non põt ratificari ipsorũ electio:vt 6.q.2.Lugduñ.ff.de sol. si quis offerenti.qđ nõ credo,immo qualitercunq; eligãt,possent absentes ratã habere electionẽ,dum tñ nõ sit nulla ipso iure.j.ca. proxi.Itẽ pone ꝙ illi qui cõtẽpti sunt,mortui sint:nũquid subditorum consensus exigitur?Vinc.dicit 3 ꝙ non , nisi essent prælati q̃ alijs succedũt in onere ac honore.j.de off.deleg.qũ abbas.& j. de off.or.pastoralis.in canonico secus.arg.j.de testi.reqsiti.in fi. §.1.¶SVPER *eo*.]Iste §.diuidit in tres partes:qa ponit alia tria quæ obiiciebantur cõtra personam promoti,comprehenso.§.fin. partes satis patent in littera.

Electio inualida an possit per ratihabitionẽ confirmari.

¶*Glossa.*

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem.an missa sit de substantia consecrationis, & an vnus possit consecrare, & alter missam dicere.In fine signat contrarium,& soluit.*

a ¶*Diuidatur*.]Sed qualiter diuidatur, exemplũ habes 23.distinc. quorundam.ita eps qui consecratur,cõcelebrat, id est,simul celebrat suo cõsecratori q̃ principaliter celebrat, & ideo tunc non debet dimittere officiũ illud quod ipse inceperit cũ ꝓsecratore suo,& alios ordinare:quia sic diuideretur mysteriũ illius missæ in qua cõsecrat: qđ fieri nõ debet:& toti missæ debet interesse.

Solus Romanus Põt. in die cõsecrationis suæ valet ordines celebrare.

Missa an sit de substãtia consecrationis.

Et ita vr esse de substantia consecrationis ipsa missa,hac ratione:quia consecrationes eporũ & ecclesiarum & confessio chrismatis debet fieri cũ missa.j.de celebrãte.&de ꝓse. dist.1. omnes basilicæ.et vno cõtextu sine aliquo interuallo:& ille qui consecrat, debet missam celebrare,et ita officium illud totũ cõtinuum debet fieri sine iterpositione vel mutatione aliqua psonarũ. nisi magna necessitas casualiter supueniret. 7.q.1.nihil. & ca. illud. qa sic ordinauit ecclesia Romana, & obseruat.et idem fit & obseruatur in collatione sacrorũ ordinum.Et hac

†In vno manuscripto Vaticani, veritatis.

consideratione vr ꝙ missa sit de substãtia cõsecrationis.ꝓtrarium tñ consueuit dici, & verũ est ꝙ missa nõ est de substantia cõsecrationis:quia diuersa sunt cõsecratio & missa:sed pp virtutem et reuerentiã sacramẽtorũ & ordinum statuit ecclesia ꝙ qñ talia celebrãtur,semper cum missa celebrentur.Contrariũ est not.77.distin. in veteri.Tñ si huiusmodi solẽnitates nõ seruarẽtur, nihilominus valerẽt cõsecrationes,& ordinũ collationes clericorũ:sed q̃ ꝓtra facerent,punirentur ordinãtes,& ordinati:quia ꝓtra ordinationẽ ecclesiæ, & ꝓtra illud quod ecclesia seruat,fecerunt.Sed ꝙ illi q̃ faciunt ꝓtra ordinationẽ ecclesiæ puniantur,habetis de tẽp.ordi.sane.& c.litteras.& c.vel nõ est compos.& duobus.c.ibidẽ sequentibus.oẽs enim tenẽtur seruare qđ ecclesia Romana obseruat.ī. de sacra vncti.c.vnico.in fi.&.quæ omissa sunt in præmissis, debẽt suppleri:vt ī prin.c.dẽ sacra vnc.& ī tit. seq.c.1.& c.psbyteri.Hug. dixit ꝙ si vnus consecrat,& alter missam dicat,cõsecratus erit:sed fieri non debet.De hac materia no.75.dist. ordinationes eporum.

Bernardus decretalium glossator qs fuerit.

De hoc ꝙ dixit Hug.quæritũ fuit à me Bernardo Parmen. canoni co Bonoñ.capellano dñi Papæ in cõsecratione dñi Octauiani Bonoñ.epi , vtrum archiepus posset consecrare , & alius missam cantare?Rñsum fuit ꝙ illud fieri non debebat,cũ illud esset ꝓtra ordinationem ecclesiæ:vt ī.dī,& nunquam audiui nec legi,ꝙ hoc aliqũ factum fuerit:& hac de causa ponitur hic hæc.additio.Bernar.

1 Sed cũ præsentes finaliter epi,nõ apparet, qualis necessitas possit occurrere,nec eo die possint sacri ordines cõferri c 1.& 3.de tempo. ord. vt hic ait Host.& Io. And.

Sed finita illa missa si aliam postea celebraret,bene posset ordines celebrare si necessitas esset. 1 vnde dicit,tunc, quasi dicat,finita illa missa posset prius pallio recepto:qa mysteriũ diuidi nõ debet. 23.dist.quorũdã.Arg.ꝓtra 7.q.1.nihil.& c.illud.Sed illud ex necessitate,q̃ legẽ nõ habet.ī.de cõsue.quãto.de cõse.dist.1.solẽnitates. 2

2 Concor. tex.in l.aliqũ.ff.de of. procõ.& in l.nõ solum. cum vul.ff. de exc.tut.

b ¶*Sine pallio*.]Quia in pallio plenitudo Põtificalis officii cõsertur.j.de vsu pal.nisi.& ideo ante pallium talia facere non potest. Alij tñ dicunt ꝙ potest alij demandare.ī.eo.suffraganeis.quia cõsecrare est ordinis epalis:sed episcopalia ante palliũ acceptũ exercere nõ potest,vnde aliis inferioris ordinis hoc demandare nõ valet.arg.op.j.de conse.eccle.vel alta.aqua.Et arg.ī.eo.transmissam. sed suffraganei sui ad mandatum ipsius possunt alium suum suffraganeum consecrare.ī.eo.c.suffraganeis.

3 Idem Phi. Gof. Inno. Host. Cõp. & Ab. Item secũdũ Inno. & Host.& Cõpost.si le pendente super cõtẽptu mortis cõtemptus vel transferatur ad alia ecclesia,potest cõsecrare, vel ordinare. Et sic ꝓcedit.ī.eo. mor. fi. l.fi.Io. And.

c ¶*Tanquam*.]Et ita quędam facit quis tãquam alius,vt 23.q.4.si ecclesia.in fi.& ff.de adop.si pater.§.qui duos.& l.fi.consul.& j.q. fil.sint legiti.per venerabilẽ.vbi de hoc:quia nullius ecclesię erat eps. tãquam archiepus non poterat:quia nondum recepit pallium.

¶*Gl.seq.not.at.p restitutionẽ purgari pœnã,allegat 5.c.& 5.ll.primæ legis causam exprimẽs.ad cõstrariũ alleg.3.ll.& primã exprimit.atẽ obijcit.dat solutionem Ioan.cui respondet , ponit opin.demum soluit.*

d ¶*Præterire*.]Et ita hic purgatur pœna criminis p restitutionẽ. j.de reb.eccl.non alie.si quis presbyterorũ.35.q.9.ꝙ quis commisit.& 12.q.2.si quis qualibet.simile. j.de loca.& condu.pp.et ca. potuit. 3 sicut si aliquis ante accusationem recedit ab incestuosa coniunctione,siue pœna est.ff.de adul.si adulteriũ. §.ijdem imperatores.sic ff.ꝙ me.cau. l.si cum exceptione.§. fatis.& C. de his qui. vt indig.l.alia.ff.de inoffi.testa.l.Papinianus. §.meminisse.ff. de alie. iud.mu.cau.fac.ex hoc edicto.§. penul. Ar.cõtra.ff.vi bo.rapt. nõ ꝓdest.vbi prodest raptori ré restituere ad euitãdã pœnã. ff.de fur.q̃ ea mente.& ff.depositi.l. 1.§.si rem depositã. Sed obiicitur,iste est suspectus, & satisdatio non mutat maleuolũ animũ tutoris.Insistit.de suspe.tuto.ī fi.Sed iste nõ erat suspectus alias, & excusatur pp mãdatũ cleri & populi. 12. q. 2. de rebus.Ioan. Sed ibi maior præstitit auctoritatẽ,hic fuit iste maior q̃ deliquit, immo ipse facere nõ debuit quod alios facere ipsum prohibere oportuit.19.q. 1. nemo.& ca.in canonibus.& ff.ff ser.ven. altius.ff.de condic.indebiti.frater à fratre. Dicunt quidam,ꝙ hic potest in casu isto & consimili pœna purgari ꝙ nõ remoueatur ab ecclesia nec deponatur.Cõtrariũ dico,ꝙ licet reddat ecclesiam indemnem,,ꝓterea nõ euadit pœnã depositionis , sed euadit solũmodo pœnã excõicationis:vt 12.q.2.monem⁹. et c. diaconi.& c.statuimus.Et hoc etiam dico per iura proxime dicta.hoc probatur per decret.Greg.j.de solu.si quorundã.vbi dī, qui obligat ecclesiam , suspensus est ab admistratione spiritualiũ & tẽporaliũ ipso iure.Et ita intelligitur cap.illud,si quis presbyterorum.quia per restitutionẽ solũmodo euadit,pœnam excõicationis.Et ꝙ hic dicit, dispẽsatio fuit et gratia.& hoc innuunt illa verba:æquanimiter poteris præterire.& ita fuit solũmodo quædã tolerantia.Huic adminiculũ præstitit ꝙ dicit:cleri et populi assensu.cillud , ꝙ quis commisit.loquitur similiter de misericordia de eo qui toleratur in officio suo:vt ex litera ipsius c.patet.ad hoc præstat bonum arg.ff.depositi.l.1.§.si rem.

3 Concor. tex.in l. naugnã.C de cõtra.& cõsti pu.cum gl. fi.& ibi Cy. & Pe.de b.l. perti. facit. C.de ver.signif.Mancimus in glo. expurgari.

Aditis.]Prima pars diffinitionis causam ponit.Secunda diffinitibi,*Nos igitur*.Abbas Siculus.

CASVS.Vacante ecclesia Baiocen.canonici Baiocen.ad electionem cõuenientes,pars vna elegit Guil.archidia.alia pars elegit R. subdiaconũ.Electiones istæ delatæ sũt ad dñm Papã.Ipse Papa examinatis nũcijs vtriusq; electionis,iuenit vtrãq; ꝓtra formã iuris at tẽtatum hoc modo:Cũ enim canonici in capitulo cõuenissent, & voluntates singulorũ inquisitæ fuissent,decanus cũ pauciorib.cõuenit in R.subdiaconũ nõ ipsum eligendo,sed nominando : cantor cum pluribus nominauit Guil.archidia.tandẽ solus cãtor nominauit magistrũ R.de Algediis,appellãs ne decanus q̃ primã vocẽ in electione habebat ad electionẽ procederet sine consensu totius capituli vel maioris partis.Decanus nõ obstãte appellatione illa nõ habitio consensu maioris partis capituli sed lõge minoris, dictũ Guil.archidiaco.elegit,statim appellãs ne qs ꝓtra electionẽ aliquid attẽtaret.decanus tñ allegabat qđ electioni suæ plures consenserunt,sed hæc allegatio nõ valebat,quia electio quæ fuit irrita ipso iure,per subsequẽtem cõsensum nõ poterat esse rata.Post electionẽ cantor et alij qui remanserunt in capitulo,post illã electionẽ decani nondũ cassatã,& post appel.ad sedẽ Apostolicã interpositã recedẽtes à nõatione dicti Guil.archidiaco, dictũ subdiaconũ elegerunt.dñs Papa vtrãq; electionẽ vt ꝓtra formã canonicam attentatam,vt dictũ est,cassauit.Not.ꝙ secũda electio attẽtari non debet prima nõ cassata, qđ intellige cũ prima electio nõ est ī illa ratione electi.Nota ꝙ electio quæ nulla est,ex post facto non cõualescit.Item qđ fit post legitimam appellationẽ,nõ valet.

†Dolen.
†Dolon.
†Sanigueo.
†Sanguineo.

†Cap.14.tit.in 3.compilatione.

†Ait Innocentius ita fuisse in registro: vnã de R.archidiacono,& alteram de magistro R. subdiacono.

c ¶*R.subdiacono*.]Magistro R.olim.

f ¶*Ipsum* R.]Non erat in antiqua.

a ¶*Ar*

a ¶ *Archid.*]Olim verbum istud,dictum.non erat hic.Ber.
b ¶ *Conuenissent.*]Nominando,non eligendo.
ADDITIO. Et per tales nominationes non impeditur electio, ẽ.c.proxi.Ioan.Andr.
c ¶ *Appellatum.*]A cantore & suis.
d ¶ *Prorupit.*]Eligẽdo G.archidiaconũ, & recedendò à nominatione R.subdiaconi.
e ¶ *Electioni.*]Factæ à decano.
† Aldegiis. † Al.egiis. ¶ *Glo.seq.obiicit,soluit, & remittit.*
f ¶ *Ex post facto.*]Hic vi ꝙ electio quæ nulla est ipso iure, impediat secundam,& quia dicit electio quæ fuit irrira ipso iure,& c.ga vtraq; hic cassat:vnde ꝓtradicit.ẽ.eod. bonæ.et ẽ.de appel. constitutis. & j. eod.congregato.in qui bus secunda tenet: ga prima fuit nulla ipso iure.Sed dicas, ꝙ electio illa non erat nulla ipso iure,immo poterat rata haberi,nec erat euidẽs ipsam nõ tenere.Et verba ista,scilicet,irrita ipso iure. nõ tenentur ꝓprie:vñ expone,irrita ipso iure,id est, irritanda de iure, & hæc expositio probatur ꝙ finem ca.vbi dicit:vtrã que electionem duximus irritandã,& sic nulla ꝓtrarietas:et loquitur in eodem casu hæc decr.cum illa.ẽ.eod.considerauimus.Et nõ innuitur hic ꝙ ratihabitio non possit habere locum in electionibus,ga bene habet locũ:vt ẽ.eo.ꝙ sicut.& c.licet.63.dist.quanto. j.de iure patrona.cura.et ẽ.de postula.bonæ.sed hic nõ pot habere locũ ratihabitio,quandiu appellatio pender.Et ei nõ renuncia tur in totũ:ga ꝓtraria sunt cõsentire & nolle recedere ab appellatione.simile. j.de appella.solicitudinem.vnde dixit:maxime appellatione pendente:quasi dicat,si voluit renunciare appellationi et cõsentire, pot cõualescere:& maxime:pro,tm, ponit:et ꝙ dicit ex post facto, &c.allegatio fuit partis aduersæ,nec ponũt illa verba, ex post facto.& hocvr ꝑ fi.vbi dicebat:Nos igit his et aliis auditis q̃ corã nobis allegata fuerũt.vel dic ꝓput dr in vltima notula in fi.
1 Vnus in tel lectus est,i. & in antiqua non erat hoc aduerbium.
g ¶ *Maxime.*]Proprie ponitur:quia idẽ esset citra appellationẽ.
siappellatio non penderet:quasi dicat, ꝙ electio contra iustã appellationem facta,nõ contualesceret, licet appellationi renuncietur:vt dixi supra gl. proxi. Alius intellectus est,i.si appellatum non fuisset. Ioã. And.
h ¶ *Cassatam.*]De facto intellige cũ nulla fuerit:quia ꝙ non est, cassari nõ pot.sic j.de re.eccle.alie.vel non.fi quis presbyterorũ. Ité ꝙ dicit in fi.irritãdã.ꝓtradicit litteræ superiori, vbi dicit ꝙ electio fuerit irrita ipso iure,ergo non poterat irritari, si nulla est. Dic ꝙ verbum istud,irritandã,quantũ ad primam electionẽ,poni tur improprie,id est, irritã:quantum ad secundã ponitur proprie. similẽ 28.dist.presbyterum. quia secunda nõ erat nulla, sed per exceptionem fuit cassata : et si decanus & sui consensserunt electioni secundæ,confirmata fuisset:vt dicitur in fi.vlti.notulæ.
¶ *Gl.se.dist.q. duæ electiones aut fiũt vno cõtextu,aut ex interuallo. secũdo casu aut prima est annullãda, aut nulla:& si nulla: aut istud est euidens,aut dubiũ:& ponit ꝙ etiã nulla impediat secũdã,inducẽs sex similia. Ponit opi.distinguẽtem nullitatẽ iuris vel exceptionis,vel tantũ actionis. Quærit demũ de ratione diuersitatis,q̃ est solutio cõtrarij. & distinguit an primi qui fecerunt electionẽ nullam,sint etiã priuati potestate eligẽdi,necne. In fi.quærit.arg.ꝙ & cõtra,& soluit.*
i ¶ *Irritandam.*]Not.ꝙ vbi plures electiones cõcurrũt, quæ fiunt incõtinenti, neutra impedit aliam,vel prælalet alij quæ prior fit, sed prælalet illa quæ maiorib. iuuat meritis,& plurimorũ approbatur assensũ.63.dist.c.vlt. j.eod.ecclesia.ẽ.eod.dudum. si vero ex interuallo fiat secũda,tunc habet locũ dist.aut prima est aliqua,licet posset elidi per exceptionẽ,aut nulla ipso iure.Si enim euidẽs est,primã nõ tenere ipso iure:puta cũ eligitur qui est ineligibilis. ẽ.eod, cũ vintoñ. j.de appella.cõstitutis.& j.eod.venerabilẽ.et j. eod.tit.congregato.vbi tenet secunda à pauciorib.facta:tunc prima non præstat impedimentũ secũdæ.Sed fi dubiũ est an teneat prima : ga aliqua causa allegatur quare posset tenere, tũc prima præstat impedimentũ secundæ,nec debet fieri secunda,prima nõ cassata.ẽ.eo.cõsideravimus.Sed hic vi ꝓtra ex eo.ꝙ dixit ẽ.cũ tũ ex post facto, &c.ꝙ electio,q̃ nulla est ipso iure,impediat secũdã

dictum G.archidiaconũ [a] conuenissent[b]:solo cãtore postmodum quendam alium,videlicet magistrum R.de Algediis† nominante,ad nostrã fuit audientiam appellatum [c], ne decanus qui primam in electione vocẽ habebat,ad electionẽ procederet sine cõsensu totius capituli,vel maioris & sanioris partis ipsius. Ipse vero decanus non habito consensu maioris partis capituli, sed longe minoris, subito in electionẽ prorupit [d], appellans ne quis contra ipsam aliquid attentaret:quamuis asseueret, quòd electioni [e] factæ plures alij consenserunt: cum tamẽ ex post facto [f] nequiuerit conualescere, quod ab initio nõ valebat:quoniã electio quæ fuerat irrita ipso iure,per subsequentem cõsensum, maxime ꝙ

appellatione pendente,nõ poterat esse rata.Eis ergo ad propria recedẽtibus,†cantor & alij qui remãserant in capitulo, post illã electionẽ nõdũ cassatam [h],& appellationem ad nos interpositã,à nominatione† dicti archidiaconi recedentes,de nouo præfatum subdiaconum eligere præsumpserunt. ¶Nos igitur electionem vtranque duximus irritandam [i].

¶Idem Grandissyluæ, & Bellæperticæ abbatibus.

¶Potestas data cõpromissariis ad eligendum prælatũ,re non integra reuocari non potest: & desinit res esse integra postquã cõpromissarij cœperũt habere tractatum.

CAP. XXX.

IN† causis : & infra. ¶ Cum capitulum Tholosañ.ecclesiæ ad tractãdum de electione episcopi cõuenissent,duos elegerunt vt quinq; de eodẽ capique est nulla iure exceptionis & actionis:vt illa quæ facta est ab excõmunicatis:siue de persona indigna:quia ex ea nõ potest excipi vt alia impediatur. j.de appella.constitutis.et simile.ẽ.eo.bonæ.Sicut aliquis q̃q; cõsequitur sumptus per retẽtionẽ:quos nõ posset consequi per actionẽ.ff.de cõdi.indebi.si in area.in fi.Instit. de re.di.§.certe.arg.ff.de cõpen.etiã.Sed quæ est rõ quare in casu huius decr.electio quæ est ipso iure irrita,impedit secundã,ita ꝙ non valet:& in ꝓtrarijs. j.eod.scriptũ.et j.eod.cõgregato.& ẽ.eo. cũ in cunctis.& c.bonæ.& c.cum vtonñ.et j.de appellatio.cõstitutis.electio q̃ est ipso iure irrita,nõ pstat impedimentũ scdæ.Rõ est hæc.Licet enim in casu huius decre.prima electio sit nulla:eligẽtes tamẽ nõ sunt ipso iure eligẽdi potestate priuati:nec electio ꝓpho deuoluitur ad alios:& ideo cantor et sui non debẽbãt eligere fine decano et suis sociis:& ga elegerũt decano& suis socijs nõ vocatis post appel.prima nõ cassata, & ex interuallo : cassatur vtraq; electio:et vtraq; pars peccauit i forma,siue in modo eligẽdi,sed i ꝓtrariis electio est ipso iure nulla,& eligẽtes sunt ipso iure eligẽdi potestate priuati,et ius eligẽdi deuoluitur ad alios etiã pauciores.ẽ.de postu.gratũ.et ẽ.c.bonæ.& ideo tenet electio, cũ sit facta ab illis penes quos ius deuoluitur eligẽdi.& ista duo cõcurrere debẽt,ad hoc vt teneat secũda electio: plus eñ peccauerunt eligendo indignũ q̃ peccando in forma,et ideo plus puniun tur.Et est simile:quia qui peccãt hodie ꝓtra formã illã. j.eo.ga ꝓp. non sunt priuati eligẽdi potestate,sed priuandi:sed q̃ peccãt eligendo indignum,sunt ipso iure priuati. 3 si vero vtraq; pars peccat in forma,vtraq; cassatur:vt ẽ.eod.considerauimus,& hic et in consimilibus.sed si vtraq; pars peccat in materia,trãsfertur eligẽdi potestas ad superiorẽ.ẽ.eo.bonæ.in fi.hodie vero seruari debet forma illius decre. j.e.quia propter.Sed fi cantor et sui vocassent decanũ & suos ad electionem,et illi etiam noluissent venire:tunc nunquid eorum valuissent electio?Videtur quòd sic.ẽ.e.cũ nobis olim.& c.quod sicut.§.si autẽ.Arg.ꝓtra.ẽ.eo.considerauimus.Credo ꝙ si decanus & sui,qui contempti fuerunt in secunda electione à cantore et suis,cõsensissent electionis cãtoris,valuissẽt secũda.ẽ.eo.quod sicut.cum nullum ius acquisitum fuisset electo per primã electionem , quæ nulla erat ipso iure:vt dicitur. ẽ.vnde ab eo poterat recedi sine iniuria alicuius.

IN *causis.*]Diuiditur principaliter in tres partes.In prima ponit postulati petitionẽ.In secunda ibi,*Nunciꝫ vero.*ponit electi allegationem.in Tertia:ibi , *Quia vero.*partim negotium diffinit , & Partim diffiniendum committit.Abbas Siculus.

CASV S.Ecclesia Tholosañ.vacante,capi n ad tractandũ de electione infimul cõuenerunt,& duos de capitulo elegerũt,vt quinque de eod.capitulo eligerent electores,qui pstito iuramẽto tractarent de electione pastoris.& statutũ fuit à capitulo,vt ille quẽ illi quinque eligerẽt,vel tres ex illis,dũmodo persona esset idonea,pro

2 Concor. Parro.in l.si qs vi. § differentia. ff. de acq.poss.
† In codice Barbatianæ deuntibus, scilicet ad domũ priam.
† Ait Innocẽtius in registro ita haberi : a nominatiõe dicti G.archidiaconi recedentes,de nouo magistrũ R.subdiaconũ cũ esset subdiaconus eligere præsumpserunt.
† Cap.15.eo dem tit.in compilatis.
Electio ipso iure irrita, non præstat impedimentũ secundæ.
3 Adde Rom.post Bar.in l.cum quidã. 2. ff. deleg.2.

nea,pro eſpo haberetur. postmodũ cũ illi duo,quiq; electores elegissent,& illi ad tractandũ de electione secessissent i partẽ , & nõ possent omnes concordare in vnã personã,tres ex illis postulauerunt eſpm Cõuennarũ:reliqui duo tertia die cum paucis de capitulo reliquis absentibus, archidiaconũ Agenneñ.elegerũt.Demũ causa sup istis electionibus ad sedem Apostolicam delata:in præsentia dñi Papæ omnia ista ex parte illorũ qui postulauerãt eſpm Cõuennarũ ꝓposita fuerũt:ecõtrario nuncij ꝑdicti archidiac.rñderunt,ꝙ cũ ꝑdicti quinq; de electione tractarẽt,& inter se discordassent, ita ꝙ cõtentiosæ voces eorũ à fratribus qui remanserant i capitulo, auditæ fuerũt à capitulo, capitulum per duos de canonicis prohibuit ne vlterius in negotio ipso ꝓcederẽt, reuocãdo sibi tradit̃ potestatem, mãdantes eisdem vt ad capitulũ redirent,ad tractandũ de electione cũ aliis:quorũ duo ad capitulũ sunt reuersi: sub sequẽti die capitulũ(vt moris est) fecit pulsari campanas ad capitulũ congregandũ.& cũ ꝑdicti tres cũ quibusdã aliis ad capitulũ nõ venissent:prior cũ maiori parte capi,prædictũ archidiaconũ elegit.Auditis his & aliis , Papa super hoc scribit quibusdã abbatib. in hũc modũ:Quia pstulatio facta de eſpo Conuenarũ , facta fuit ꝑ illos in quos totũ capitulũ eligendi trãstulerat potestatẽ, ꝓp quod de consensu totiꝰ capituli intelligitur esse facta : cũ res nõ esset ĩtegra , ex eo ꝙ electores in tractatu processerant,potestatẽ illã capitulũ nõ potuit revocare:& iõ electionẽ ipsius Archidiac.cassauit.Vnde mãdat Papa cuidã eſpo & duobus abbatib.quatenus si personã illius epi inueniant vtilẽ & necessariam ad regimẽ ecclesiæ Tholosanæ, & idoneã ad hæreticorũ perfidiam extirpandã, ei tribuãt licentiã transeundi ad ecclesiã Tholosa.Not.ꝙ re nõ integra potestas alij cõcessa non potest revocari.Item quod fit per illos quibus totũ capitulum contulit potestatẽ,per ipsum capitulum intelligiꝛ esse factum.Item qui per alium facit,per seipsum facere videtur.

2 ¶ *Præstito.*]Secundum quod lex,dicit in Auth.de sanc.episc.§. iubemus igitur abbatem.coll.9.

b ¶ *Idonea.*]Hæc clausula semper intelligitur, etsi non apponatur.ẽ.eod.causam quæ.et ẽ.de rescrip.cum adeo.

Electio pro postulatione quandoque accipitur.

c ¶ *Electionem.*]No.mirabilẽ significationem huius termini,electio:hoc fuit dicere suam postulationem capitulo publicauerũt. argu. j.de renun.post translationem.

d ¶ *Potestatem.*]hic confessus fuit de intentione aduersarij,& sic fundauit intentionem aduersarij.

e ¶ *Campanam.*]de offi.custo.cap.1.& 2.dist.1.ius militare.
¶Glo.seq.recitetur per quæstionem,an datus ad eligendũ postulet. arg.quod sic per hoc cap.inducens 7.alia iura.ad contrarium inducit sex:soluit & contrariis respondet.

f ¶ *Postulatio.*]Hic habes ꝙ q̃ dati erant ad eligendũ,possunt postulare & de alia ecclesia.sic j.de renun.cum post trãslationẽ.Ex quo enim capitulũ nihil excipit in illa potestate,omnia intelligũtur cõcessa per quæ peruenitur ad illud,& quicquid ipsi possent facere.arg.ẽ.de const.ex.litteris.et j.de priuileg.quia circa.ff.de procu.ad le gatũ.& l.ad rẽ mobilẽ.Et argu.ad hoc.ff.iudi.sol iã tũ. §.in hac.& ff.man.l.vlti.in fi.Arg.ꝓtra.ẽ.eo.ĩnotuit.in fi.ff.de pro c. mandato.& C.de trãsa.transactionis. in fi.& ff.de mino.illud.§. fi talis.& ff.de procur.Pomponius.& ff.de iureiu.iusiurandũ. §.procurator.Solu.Prima rubrica vera:ga talia præparatoria etiã cõiuncta sunt principali negotio:quia per postulationẽ venimus ad electionẽ,vel ad eius effectũ.ff.de sponsa.oratio. Cõtraria casualia sunt.

ADDITIO. Et loquũtur in his q̃ requrũt speciale mandatum. j. de procura.q ad agendum.in fi.lib.6.Io.And.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.an potestas cõpromissariorũ possit reuocari, & primo,phat quòd possit re integra,inducẽs 4. Secũdo quòd nõ possit inducens quinque. Tertio quòd etiam re non integra reuocari possit,inducẽs duo. Quarto quòd re non integra non possit. Quinto ponit opi.quam approbat.Sexto opi.quã non approbat.*

Eligẽdi potestas aliquibus cõcessa an reuocari possit.

† Facit ad hoc lex fin. C.de prædi. dec.lib.10.

g ¶ *Cum res nõ esset integra.*]Ergo si res esset integra,possent reuocare:vt hic arguit,ad instar mandati,ꝙ re integra reuocari pot.Instit. man.§.recte.cum nihil interfit mandatarij. ff. de condict.ob.cau.da. l.si pretium.& l.si pecuniam. & l. dedi. in princ.& in societate.ff. pro soc.verũ.§. vlti. & in depositio. ff. depositi.l. 1.§.penul.& j.de depositio.bona fides.In ꝓtrariũ vr quòd re integra nõ possit reuocari talis potestas , nisi placeret vtriq; parti.sic fit.in vẽditione. C. de actio. & obliga. sicut in initio. cũ gratia vtriusque talis actus factus fit , vt ibi,nã ex quo semel cõsenserunt & cõtulerũt ius in ipsos,& illi receperunt,et etiã iuraueperunt,mutare non possunt,nec reuocare:vt infra de off.deleg.sup quæstionum.§.porro.& quod semel placuit, amplius displicere non potest.32.quæstio.5.horrendus.et 8.quæstio.2.dilectissimi.& ẽ.eod.cum inter canonicos.ver.fin. 1 præterea hic fuit quædã cõcessio siue donatio iuris, sed perfecta donatio non reuocatur.C. de dona. siue.C.de transa.quamuis.& C.de reuo.dona.fi donationem.et C.de dona.quæ sub modo.l.perfecta.& dicit Dñs:Non auferã à te ꝙ tibi dedi.22.q.2.c.fi qualibet.§.non enim.et remittentibus actiones suas nõ est amplius regressus ad eas.ff.de ædilitio.l.quæritur.§.si venditor.& cõmodatũ ante vsum cõpletũ nõ reuocatur.j.de cõmo.c.vnico.et ff.eo.tit.in cõmodato.§.sicut.Et sic non vr per ista iura ꝙ revocatio posset fieri eis inuitis,cũ gratia vtrorũq; hoc sit factũ,et iterũ sit ĩtorũ nõ revocari ius illud ab eis,cum modo possent eligere quẽ volũt,postea vero nõ.In ꝓtrariũ vr ꝙ etiam re nõ integra possunt revocare vsq; ad litem cõtestatã:quia vsq; ad li.contesta.possunt revocare mandatũ procuratorium.ff.de proc.ante litem.& etiã post si suspectus sit.ff.eod.tit. post litẽ.et l.ité si suspectus.& l.quæ omnia.sed illi iã suspecti videbãtur,cũ essent in clamoribus & discordia:vt j.de proc.ex insinuatione.et in c.nostra.& ca.mandato.et iudiciũ soluit vetante eo qui iudicare 2 iussit.ff.de iud.iudicium.ff.de arbitr.sed si in seruũ.in fi.Contra probo ꝙ re non integra nõ possint revocari, j.de iud.c.1.& ff.de iurisdi.om.iudi.fi conuenerit.et hic in fin. Quid ergo dicemus? Satis ꝓbabiliter posset dici,ꝙ talis potestas data revocari nõ possit,siue res sit integra siue nõ.& hic supple, maxime:

† vox. episcopi, deest in nõnullis antiquis.

Cõpromissariorũ potestas ad eligendum an possit revocari.

1 Vide text. in l.si vxor. §.fi.ff.de adult.& in l ꝙ si nolit.§.in factũ.ff. de ædil.edi.

2 Hoc verũ est in ordinario cõmittente etiam re non integra:in delegato secus. infra de off. de leg.quãuis.libro 6. Sed eligere cõpetit ordinario iure.supra eo. ca.1.ergo et re non integra potest revocari. Io.Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

maxime:q̃a non est hoc purũ mandatũ,immo cessio iuris siue donatio,vt dictum est.Et Io.huic opinioni consentire videtur:& ad hoc optime facit ꝛ.eod.causam quæ.Alij dicunt q̃ re integra possunt reuocare,vt hic inuitur à ꝓtrario sensu.Et arg.optimũ:q̃a nõ dr̃ durare talis ptãs , nisi cui permissa durat.ff.q̃ cuiusq; vniuersi. item eorum. §.1. in fi.

a ¶ *Perfidiã.*]Hoc ideo, quia si esset remissus & negligẽs ad hæreticos extripandos, debet remoueri. ℣. de hæretic. excõicamus.1. in fi.

b ¶ *Tribuatis.*]Ex hac decretali bene colligitur q̃ ius acquiritur postulato post publicatio nem postulationis. in hoc,scilicet acquiritur q̃ postulantes ab ea re cedere non possunt,sicut nec ab electione post publicationẽ scrutinij. ℣. eod. publicato. & idem credo publicata postulatione,vt dixi ꝛ.de postulatio.capitu. vlti.& penulti.Sed contrariũ põt assignari. ꝛ. de postulatio.bõnæ.vbi vr̃ q̃ postulantes possunt recedere à postulatione, antequã sit præsentata superiori. Sed hic non poterant recedere:quia promiserant illũ habere ꝓ epo quẽ illi eligerent in epm:& ita nõ poterant venire cõtra promissionẽ suã.

ADDITIO. Vnde q̃ non tenuit hic electio, non fuit ꝓp postulationis publicationem, sed ꝓp defectũ potestatis in compromissarios iã translatę,secundũ Cõpost.qui hoc not.ꝛ.tit. 1. c. fin. Vnde dicebat Innoc. hic q̃ obstabat hæc fides præstita in compromisso.& quia non ipsi, sed compromissarii postulabant.Dicebat etiam q̃ propriã postulationẽ reuocare non posset,nisi consentirent oẽs,vel maior pars.ff.ad munic. quod maior.Dicit Host.q̃ forte requirentur duæ partes.nã aliter non est plena concordia.arg.ꝛ.eod.licet.cum concor.Ioan. Andr.

† Præcipua epõrũ cura in extirpandis hæreticis versari debet,nã hoc eis incumbit iure diuino. Albertinus tra.de agn. assertio.q.11. circa finẽ. pulchre concilium Tholosanũ.c.1.

† Alias,cuidentem.

† Cap.16.c. ti.in.3.compilatione.

† Alias, ita: ab impetitione ipsius episcopi.

Cvm ecclesia Vulterana.]Primo ponitur cõsultatio.Secũdo rñsio:ibi,*Mandamus.*Abb.Siculus.

CASVS.Ecclesia Vulterana canonicorum obsequio longo tempore fuerat destituta.Vnde Vulteran' epũs quosdã elegit & istituit in eadẽ,sed canonici eos recipere noluerunt,dicẽtes q̃ electio talis fuerat in eorũ ꝓiudiciũ attẽtata. ꝓp q̃ epũs ꝓtra canonicos litteras apostolicas ad Floren.epm impetrauit, corã quo petebat epũs, vt canonicos prohiberet ab iniuria quã faciebant eidẽ super electiõe dictorũ canonicorũ.Secũdo petebat vt canonici ipm epm iure electioni libere vti de cætero paterẽtur.Florentinus epũs litesuper dictis articulis contestata,& receptis probationib.vtriusq; partis,dubitans qualiter super prædictis deberet procedere,cõsuluit dñm Papam,causam instructã remittẽdo ad ipsum,& ipse Papa eidẽ rñdet, vt super hoc primo articulo in quo petebat epũs vt canonicos prohiberet ab iniuria quã faciebãt eidẽ super electione prædictorũ canonicorũ,absoluat canonicos Vulteranos ab im petitione epi:quia non vr̃ iniuriam facere qui vtitur suo iure:cũ p testes lõge melius sit probatũ,q̃ canonici illo iure sunt vsi antequã epũs Vlteranus.In secũdo articulo , quo idem epũs petebat, vt canonici paterenẽ epm libere vti decætero iure electionis,absoluat similiter canonicos sæpedictos,cũ sit notoriũ,q̃ in Tuscia consuetudo generalis seruatur,vt canonici in cathedralib.ecclesiis solũmodo irrequisito epo eligẽdi canonicos habeant potestatẽ.Not.q̃ non facit alicui iniuriam qui vtitur iure suo.Not.q̃ i ecclesijs cathedralibus circa electiones consuetudo seruatur, cũ de iure cõi pertineant simul ad capitulum & epm illius ecclesiæ.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

c ¶ *Longo.*]Per hoc videbatur q̃ epũs posset supplere negligẽtiam canonicorum,etiam si aliàs eligere nõ posset.℣.de concel.præben. plo, ad hæreticorũ perfidiam [a] de Tholosañ.diœcesi extirpandum,† quæ ibi per negligẽtiam præsulum miserabiliter & damnabiliter hactenus pullulauit, transeundi ad ecclesiam Tholosanam propter vrgentem necessitatem & eorũdem† vtilitatem,ei licentiam tribuatis [b].

¶Idem episcopo Florentino.

¶De consuetudine potest canonicorum electio ad solum capitulum pertinere.h.d. & solet quotidie allegari.

CAP. XXXI.

CVm † ecclesia Vulterana debito canonicorũ obsequio longo [c] fuisset tẽpore destituta, Vulteranus episcopus volens ministrorum defectum in eadẽ ecclesia restaurare, canonicos quosdã elegit & instituit in eadẽ:quos canonici recipere noluerunt,asserẽtes q̃ talis electio fuerat in eorũ præiudiciũ attentata:& infra.¶Mandamus, quatenus super primo articulo petitionis episcopi, in quo postulauit [d] à te vt canonicos ab iniuria, quam ei super electione canonicorum Vulterañ. ecclesiæ inferunt, prohiberes , ab † impetitione ipsius dictos canonicos absoluere nõ postponas : quia nõ videtur iniuriam [e] facere, qui vtitur iure suo,cũ per testes lõge melius [f] sit probatũ, q̃ canonici supradicti,hoc iure vsi fuerint antequã episcopus memoratus. In secũdo quoque articulo [g],quo idem petebat episcopus, vt dicti canonici ipsum iure electionis vti libere paterentur,absoluere studeas canonicos sæpedictos,maxime si sit notorium [h], q̃ in Tuscia generalis consuetudo seruetur,vt in cathedralibus ecclesiis solum capitulum, irrequisito episcopo , eligendi canonicos habeat facultatem.

¶Idem Abbati sanctiꝛVictoris, & decano Parisiensi, et magistro R.Decortoñ. canonico Morineñ.

¶Cõpromittentes tenentur recipere electum à compromissariis,si sit dignus, nisi contra formam compromissi eum appareat electum.

CAP. XXXII.

CVm† dilectus filius archidiaconus Morineñ. nobis †intimasset : & infra.¶Ecclesia Moriñ.episcopi solatio destituta,canonici eiusdem de pastoris substitutione tractantes, in tres canonicos Morineñ. potestatem eligendi episcopum capitulũ ptinet collatio beneficiorũ,ꝓ iura patrona.nobis.& hic í fi.satis patet ita esse,sed cõsuetudo í pluri busecclesiis derogat huic iuri:vt hic í fi.huius decr.& ℣.de cã posꝯ. cũ ecclesia.et ℣.de verb.signifi.abbate.& ꝛ.de ꝓsue.cũ dilectus. & 24.q.1.pudenda.et ℣.de his quæ fi.à præla.sine consen.capi.ea noscitur.& consuetudo reddit aliquẽ inhabilẽ ad eligendũ.℣.de cleconiu.cũ olim.& 12.dist.nos cõsuetudinẽ.et ff.de decur.nõ tantũ. Arg.ꝓtra.ꝛ.eod.tit.cũ terra.et c.cũ cãm.& ꝛ.de consue.cũ venerabilis.& c.cũ inter.Sed illa consuetudo non est rationabilis:immo est ꝓtra decus ecclesiæ,& ideo nõ est ꝓscriptibilis.ꝛ.de ꝓsue.c.vlti.

e ¶ *Iuuriã.*]Sic ff.de iniur.iniuriarũ.§.1.et ff.de pet.hære.illud. 1.rñ.in fi.& ℣.de app.bonæ.& 14.q.1.quod debetur.et q.5.nõ sane. quia & si noceat 1 alij ita vt auferat ei consueta commoda,dumtñ non faciat animo nocendi, nõ dicitur facere iniuriã.ff.de aqua plu.arcen.si in meo.& ff.de dam.infe.proculus.et 15.q.1.illud.ff.de ser.vrb.ꝓdio.cũ eo.& 23.q.2.c.vlt.secus si faceret aio nocẽdi.ff.de reg.iur.domum.ff.de dam.ife.qui vias.ff.si ser.ven.sicut. §. Aristo.

f ¶ *Melius.*]Et ideo prævalere debet.℣.de proba.licet.sed ſ æquali ter probatũ sit,cõiter cõferat:cũ de iure cõi hoc sit faciẽdũ:vt dictũ est in notula,et vr̃.quia res ad suũ statum sic reuertitur.arg.ꝛ. de cõsue.cũ dilectus.& ff.de pac.ſi vnus.§.q̃ si nõ vt totũ.aliàs.esset sententiandũ pro possessore.℣.de proba.ex litteris.℣.de fide instrumen.inter dilectos.in fi.et Institu.de interdi.§.commodũ.nisi in tribus casibus.℣.de proba.c.ex literis.

g ¶ *Articulo.*]Eadem vr̃ petitio cum prima. Sed dic quòd ꝓprima erat ne repellerent canonicos ab epo institutos.secũda erat,vt in posterum nõ impediret eũ eligere,q̃ licet obtineret in primo,nõ obtineret propter hoc in secundo.arg.ꝛ.eo.querelã.sed in secundo articulo agebatur petitorio,vt patet ex ipsa littera.

h ¶ *Notorium.*]id est,manifestum rei euidentia, vel aliis duobus modis: 2 de quibus tribus modis habes.℣.de coha.cleri.& muli.c. vlti.et ff.de legi.si de interpretatione.

Cvm dilectus filius.]Tres habet partes.In pria ponit allegatio pro electo.In secunda:ibi,*Verum.*allegatio cõtra electum. In tertia

† Collatio beneficiorum ad quos spectet.

† Aliàs, ita: abbati sancti Victoris Parisien. & magistro R. de Torto canonico Morinen.

† Cap.17.c. ti.in 3.compilatione.

† Hæc duo verba:nobis intimasset, desunt in antiquis multis.

tertia:ibi,*Nos vero*..diffinitionis commissio.Abbas Siculus.

CASVS.Ecclesia Morineñ.destituta pastore archidia. eiusdem ecclesiæ electus fuit in pastorẽ:sup ista electiõe iam cõfirmata, orta fuit postmodũ cõtrouersia inter epm electum,et eius sequaces,et quosdam alios couonicos eiusdem ecclesiæ.tãdem delata est quæstio ad sedem Apost. ex parte electi fuit ꝓpositum coram Papa, q̃ cũ ecclesia ipsa vacaret,canonici eiusdẽ ecclesiæ in tres canonicos Morineñ.potestatẽ eligendi epm cõtulerũt, promittentes vt illum reciperẽt in rectorẽ, quem de gremio ecclesiæ ducerent eligendum , qui examinatis voluntatibus singulorũ archidiaco.eiusdẽ ecclesiæ elegerũt. Metropolitanus electionẽ examinãs, ac personam electi, & de ætate ipsius,& de defectu cuius fuerat ab aliquibus dubitatum veritatem inquirens, pronunciauit ipsum in ætate nõ sustinere defectũ, & electionẽ ipsius confirmauit. Vnde petebãt imponi silentium parti aduersæ, quæ se huic electiõi opponebat malitiose.Verum quidã B. noíe ꝓposuit ex aduerso sub pœna beneficij sui se obligans , q̃ supradictis tribus sub hac forma data fuit potestas eligendi,vt examinatis singulorũ voluntatibus illum in quem oẽs vel maior & sanior pars capituli de gremio ecclesiæ ꝑsentiret, eligere teneretur : sed ipsi electores potestatem sibi traditã non seruantes,dictum archidia. quẽ pauci de capꝛo nominarant,eligere ꝑsumserunt. Vnde canonici Moriñ. postmodũ mirabant̃ qualiter archidiacon' fuerat electus,cũ plures essẽt in ecclesia dignio res.vnde cœperũt fere oẽs publice ꝓfiteri,q̃ ipsum archi. nullatenus nominarant , & reputantes se in hac parte delusos,sic talẽ surreptionem dño Papę retulerunt:petens dictus B.dictũ archi.remoueri ab ecclesia Morineñ.dñs Papa his auditis,qa res erat ꝓnicio sa exẽplo,si ꝑ surreptiõis astutiã qsaſcẽderet ad apicẽ dignitatis, ita duxit ꝓuidendũ,vt ꝓtradictores pstent iuramẽtũ q̃ malitiose non proponãt hmõi quæstionẽ:& ꝑdicti tres electores iuramẽto adstringatur dicere veritatem,quot ex canonicis examinationis tpe in dictũ archid.cõuenerũt.& si tres vel duo illorũ dixerint,q̃ maior pars canonicorũ ꝑsenserit in dictũ archid.cõtradictorib. si lentiũ imponatur,cum illorũ probatio in sufficiẽs esset, eo q̃ essent in suis testimoniis singulares.Si vero dixerint q̃ à pauciorib. ꝑdictus fuerit nominatus,tunc si fuerit sufficiẽter probatũ,q̃ illũ de gremio ecclesiæ ſm formam sibi datam eligere tenẽtur,in quẽ oẽs vel maior & sanior pars capituli cõsentirẽt,electio ipsius cassetur:alioqui qđ de arch.factũ sit, ratũ habeatur , & ꝓtradictores compeſcantur ab ipsius molestatiõe,& iudices ꝑdictum B. priuẽt ꝑben.Morineñ.ecclesiæ,qui se hac pœna si in ꝓbatione deficeret, obligauit,nõ obstãte,q̃ sup ætatis defectu obiectũ fuit contra ip ſum,cum idem B.non multum insisterit huic obiectioni, & super hoc à Metropolitano iudicatum fuit,cuius sententia in ré transit iudicatam à qua intra decendium non fuerat appellatũ. Nota. ea quæ per surreptionẽ fiunt,cassari debent. Itẽ nota, q̃ iuramẽtum debet exigi q̃ exceptiones malitiose nõ opponãtur,vt est ꝑsumtio cõtra obiciẽtes.Itẽ ꝓp defectum probationis testes recipiuntur,qui vel de facto suo recipi non deberent.Itẽ testes singulares non valẽt.Item aliquis potest se obligare ad pœnã beneficij sui. Item interlocutoria sententia à qua infra x. dies nõ appellatur, transit in rem iudicatam sicut diffinitiua.

Cõpromissari potest eligere ex tra gremiũ

a ¶ *De gremio.*]Sed si hoc in illa translatione potestatis nõ fuisset expressum, poterant eligere vndecunque vellent.ꝛ.eod.in causis.

b ¶ *Examinatis.*]Ad hoc non tenebatur secundum hanc formam.

¶Gl.seq.primo probat iudicem qui in ætate non dispensat,de illa iudicare posse.Secundo quærit an episcopi in ea dispensent.argu.q̃ non. ponit opi.contrariam.soluit negatiue.

c ¶ *In ætate.*] Potest ẽm minor iudex examinare de ætate , an sit dignus venia ætatis,& docere poterit sup hoc principẽ.C. de his qui ve.æta.impe.l. 2. nõ tñ in ætate dispensare põt. C. eo. tit.l.3. 1 sed lo nominarant: vnde canonici Moriñ. postmodũ admirantes, qualiter archidiaconus electus fuerat memoratus,cum plures essent in eadẽ ecclesia dignio res [c],cœperũt fere oẽs publice ꝓfiteri,q̃ nullaten' archidiaconũ nominarant:& reputãtes se in hac parte delusos , qđ super hoc factũ fuerat,nostro curauerũt Apostolatui referare , & ℣. ¶Nos vero attẽdentes†,qa res pniciosa esset exẽplo, si p surreptionis [f] astutiã qs ascenderet ad apicẽ dignitatis, ita duxim' prouidẽdũ,vt pstito à cõtradictoribus iuramẽto [g], q̃ ipsi malitiose cõtra pfatum electũ non moueant quæstionem huiusmodi,p̃dicti tres electores iuramenti vinculo adstringãtur dicere veritatem,quot ex canonicis examinationis tempore in præfatum archiadiaconum conuenerunt.Et si tres [h] simul, aut duo saltem ex ipsis † iurati,dixerint,maiorem canonicorum partem,in ipsum archidiaconum conuenisse, vos contra dictoribus silẽtium imponatis,

Qua enim ratione epi nõ possunt cõtra illud cõciliũ dispensare: eadem rõne dico q̃ nõ possunt dispensare cõtra cõciliũ 2 Lateraneñ.& cõtra cõciliũ generale .℣.eo.nihil vbi puniuntur q hoc faciunt qđ est magis 2 celebre cõciliũ:in quo prohibetur ne minores ad dignitates præmoueantur.ꝛ.eod.cũ in cunctis. in princ. §.inferiora.& ideo ſtabimus illis conciliis &legibus prædictis,ex quo non inuenio concessum per canones q̃ minores iudices pos ſint dare veniã ætatis.℣.de no.oper.nuncia.intelleximus,vbi enim iura canonica nõ ꝓtradicunt legibus,immo cõcordãt, illis ſtabo.

ADDITIO.Hodie disꝑsant epi in ætate in casu,de æta.& quali.c.vno.lib.6.per quam decido quæstiõ hic notata per modernos, quorũ aliqua colligas ex ibi notatis.Dicebat Io.An. hic circa minores dignitates episcopum dare veniam ætatis.

d ¶ *Terminos.*]Si hoc verum fuisset,nihil valuisset eorum electio. ꝛ.de rescrip.cum dilecta.& ff.mandati diligenter.

e ¶ *Digniores.*] Quibus dignior locus debetur.ꝛ.q.1. illud. & 63. dist. metropolitano. 61. dist. miramur. ad fi.3 Et is gradus cæteros antecedit, qué labor prolixior vel ſtipendia meliora fecerint anteire.C.de offi.magi.off.l.nemo.

f ¶ *Surreptionis.*]Sic ℣.de re iud.cum olim.

¶ *Glo.seq.not.quòd in ſpiritualibus excipiens,&c.*

g ¶ *Iuramento.*]Sic ergo in causa ſpirituali ꝑstat excipiens iuramentũ calumniæ, siue q̃ malitiose hoc nõ proponit.fic. ℣.de testi. cõstitutis.& c.ꝑsentium.& ℣.de resti.ſpo.litteras.& ℣.de excep.pastoralis.licet directe agens nõ præstet hmõi iuramentum:vt ℣. de iura.calũ.litteras.Et hoc fuit rõne ꝑsumptionis.ꝑsumitur enim q̃ malitiose excipiãt,ex quo tot ꝑsumptiones sunt ꝓ electo : qa ſm leges ꝑstatur iuramẽto q̃q; in exceptionibus,licet à principio ꝑstetur super tota lite.in Authe.de testi.§.si vero.coll.7.℣.de testibus. vltra tertiam. Vel dic q̃ licet causa sit super re ſpirituali, q̃ etiam directe agens præstabit iuramentũ calũniæ:vt si agatur ad restitutionem rei ſpiritualis.℣.de resti.ſpo.litteras.quia sic nõ agit ſpiritualiter:Item si agatur ſpiritualiter,iuramentũ de veritate dicenda præstatur.ꝛ.eod.dudum.& ℣.de iureiuran.ex litteris.Sed ibi in causa ecclesiastica iuratur de veritate dicenda.

¶ *Glo.seq.quærit opponendo,& dupliciter soluit.*

h ¶ *Er ſi tres.*]Istis enim creditur quasi duobus testibus.Sed nun-

1 Sic inferior iudex cognoscit ꝺ priuilegio fi. instru.accepimus.secundum Io. & Vinc.

† Dictio, attendentes, deest in antiquis.

1 secus in ſacerdotio ruſticis, quod nõ licet mihi dicere ꝙ vicarius prædio. ſit de aquæductu. arc.l.1. Iacobus Vinnius Io.And.

2 De concilio Lateraneñ. ſub Innocẽtio iij. loquitur, in quo conueniunt prælati tam Græci quam Latini, & ideo vocat magis celebre.

2 Adde meliorem glo. de iure in ciues.in gl. C. de epi.

3 Concor. l.ſenatores. ff.de ſenato. & l.maſoré. ff.de pact. & l.nec homor. C. de epi.& cle.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid fuerunt illi testes in propria causa vel quasi? Non, sed sup eo quod factum est coram ipsis de facto alieno. arg. C. de fideicomis. l. vlt. & Institutio. de testa. ordina. §. legatariis, nam iudici creditur de his quæ coram ipso aguntur. 18. dist. de conciliis. arg. multo fortius istis q toti negotio interfuerūt. arg. C. de adulte. in l. adulterij. C. ad legem Corneliam. de sica. l. fi. Sed nō est verum q̄ iudicibus credatur, nisi quatenus &c. ℣. de probatio. q̄m ꝓtra. Vnde meli⁹ vī q̄ licet isti suspecti essent, & de facto suo quodā modo dicāt, admittitur eorum testimonium in defectum probationis. arg. C. de hære. l. ylti. in fi. & c. 4. q. 3. item in criminali. versi. ité secundum. 2. respon.

† Et de testiū singularitate multiplici vide Grauettam tract. de antiq. tempo. par. 4. adde B. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2.

¶ *Glo. seq. quærit etiam opponendo. & soluit.*

a ¶ *Probatio.*] Sed vī q̄ isti canonici debuerūt audiri ad hoc probandum, quia talis negatiua. *Nos nō consensimus.* potest ꝑbari. ℣. de probatio. tertio. & negatiua indirecte proba ri potest. ℣. de testibus. ex tenore. ¹ De hac materia dictum est. ℣. eod. bonæ. Sed hic ideo non sunt admissi ad ꝑbandum, quia examinatio illa facta fuit secrete & sigillatim, vnde quilibet eorum esset singularis, quia nō posset directe nisi de se. sic ℣. de accusatio. cum dilecti. in fine: quia singularis testis non probat, sed si publice facta fuisset illa examinatio siue nominatio, tunc proba ri posset saltem indirecte: vt ℣. de probatio. cap. 3

¹ Concor. l. 1. § hoc in terdictū. cū glo. . & ibi Bart. ff. de itine. act. pri. & in l. errore. cum gl. interces sisse. C. de erro. aduo.

† Ad idem est tex. in l. stipulatio ista. §. alteri. cum not. ff. de verbo. oblig.

b ¶ *Tunc.*] Audiatis quid vtraq; pars proposuerit ad probandum formam, secundum quam eligēdi potestas tribus dicitur cōmissa fuisse, siue ꝓcessa, & si, &c. Hæc littera est in antiqua decretali. Ber.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

Obligatio potest fieri sub pœna beneficij.

c ¶ *Ostensum.*] Qualiter cōpelluntur canonici probare formā traditam illis electoribus, & non archidiaconus? Hoc potest esse duabus de causis. Quarum prima est præsumptio, que multum faciebat pro eo, videlicet, q̄ iam erat electus & confirmatus. Secūda est: q. a ad hoc se obligauit ille, sicut patet in fine decretalis: vbi dicit q̄ ad hanc pœnam se obligauit.

d ¶ *Cassetis.*] id est, nullam pronuncietis.

¶ *Glo. seq. ponit in prin. & fi. que pœna olim, & ℣ hodie. In medio ad notabile inducit tria similia. & signat contrarium.*

e ¶ *Obligauit.*] Alioquin si se non obligasset, pœna esset in arbitrio iudicis, cum certa pœna hic statuta non sit. ff. de iure deli. l. i. ℣. de accu. super his. & ℣. de offi. deleg. de causis. Sic habes hic q̄ aliquis obligat se sub pœna beneficij sui. ℣. de falsa. c. vlti. Ité obligatur aliquis sub pœna ordinis vel anathematis. 1. q. 7. quoties cordis. & de conse. distin. 2. ego Berengarius. Item & sub alia pœna pecuniaria. 23. dist. quamquam. & 25. q. 2. quæcunq; & ℣. de arbit. dilecti. arg. ꝓtra q̄ sub pœna beneficij nō possit aliq̄s obligari. C. q̄ res pig. ob. pos. ſpem eorum ꝑmiorum. Hodie vero certa pœna statuta est ꝓtra illos q̄ se opponūt ꝓtra electos, siue impugnant electionem. ℣. eod. c. 1. in concilio Lugduñ. Innoc. iiij. [lib. 6.]

¶ *Glo. seq. quærit & soluit, solutioni obiecit. & respondet.*

f ¶ *Iudicatū.*] Sed nunquid obstabat aliis hæc sententia volētibus agere ꝓtra electū? Sicut videmus circa crimina & populares actiones. ℣. de accusa. de his. & 23. q. 4. si illic. & ff. de procu. non cogendum. §. qui ita. ff. de popu. actio. l. 3. nec enim de delicto vnius hominus sæpe est quærendum. ff. nau. cau. stab. l. licet. Vī tñ q̄ illis solum qui præsentes fuerint, debeat præindicari. 2. q. 5. habet hoc. & cap. Mennam, ℣. de accu. veniens. sicut est in ciuilibus actionibus ℣. de fide instrumen. inter dilectos. ibi: res inter alios acta, &c. Ad hoc dicas, q̄ absolutio in popularibus actionibus ꝑiudicat omnibus etiam absentibus, nisi duobus casibus: Vnus est si quis suam iniuriam prosequitur, & probet se ignorasse accusationē ab alio instituta. ff. de accusat. si cui. §. 1. Secundus cum vult docere de collusione prioris accusatoris. ff. de præuari. l. 4. ff. de iureiurand. l. eum qui. §. in popularibus.

¶ *Gl. seq. notat quòd interlocutoria, &c. & remittit.*

¶Idem episcopo Baioceñ.

¶Si ex septem cōpromissariis, tres eligūt quartum, & ille consentit, & est idoneus: confirmabitur electio.

CAP. XXXIII.

CVm † in iure peritus existas: & infra. ¶Primus † tuæ cōsultationis articulus continebat, quòd cuiusdam ecclesiæ decano defuncto: eiusdem loci capitulū sub hac forma in septē ex ipsis canonicis compromisit: vt illum, quem ex se ʰ †, vel aliis de gremio ipsius ecclesiæ omnes pariter, vel maior eorum pars nominaret, idem capitulum reciperet in decanum. Vnde cum vnus ex illis septem à tribus ipsorum: & alius qui non erat de numero eorundem, à tribus aliis in decanum fuerint nominati, requisiti vter eorū assumi debeat in decanum. ¶Super quo taliter respondemus, quòd is qui de numero septem à tribus eorum dignoscitur nominatus, iuxta cuius sententia in rem transiit iudicatam, cum infra decendium ᵍ nō fuerit legitima prouocatione suspensa.

¶Idem episcopo Baioceñ.

¶Si ex septem cōpromissariis, tres eligūt quartum, & ille consentit, & est idoneus: confirmabitur electio.

CAP. XXXIII.

CVm † in iure peritus existas: & infra. ¶Primus † tuæ cōsultationis articulus continebat, quòd cuiusdam ecclesiæ decano defuncto: eiusdem loci capitulū sub hac forma in septē ex ipsis canonicis compromisit: vt illum, quem ex se ʰ †, vel aliis de gremio ipsius ecclesiæ omnes pariter, vel maior eorum pars nominaret, idem capitulum reciperet in decanum. Vnde cum vnus ex illis septem à tribus ipsorum: & alius qui non erat de numero eorundem, à tribus aliis in decanum fuerint nominati, requisiti vter eorū assumi debeat in decanum. ¶Super quo taliter respondemus, quòd is qui de numero septem à tribus eorum dignoscitur nominatus, iuxta cuius sententia in rem transiit iudicatum, cum infra decendium ᵍ nō fuerit legitima prouocatione suspensa.

¶ *Gl. seq. notat quòd interlocutoria, &c. & remittit.*

g ¶ *Infra decendium.*] Per hoc patet q̄ interlocutoria ſnia trānsit in rem iudicatam, sicut & diffinitiua. ℣. de testi. significauerunt. non tñ quo ad hoc transit in rem etiam iudicatam, quin iudex etiam post decē dies posit reuocare. ² ℣. de appel. cū cessante. ff. de re iud. quod iusti. de hoc dicet sup illa constitutione, cum cessante. ℣. de appell.

† Cap. 18. eo. tit. in 5. compilat.

† Aliàs: primus siquidem.

CVm in iure peritus.] Hoc c. legitur variis modis: sed inhærēdo verbis litteræ sum matur vt in rubro. Vel aliter ſm intellectum intrinsecum. Si electio fit ex forma cōpromissi: electus cōsentiendo electioni de se factæ à media parte eligētium, auget numerū, & electionem perficit. Et est casus singularis secundum istum intellectū. In prima ponitur decisum exordium notans quærentem. In secunda consultatio ex ꝓmisso sup duplici electione facta. In terra cōsultationis responsio, cum duplici determinatione. Secunda: ibi, *Primus tuæ consultationis.* Tertia: ibi, *Super quo.* Abbas Siculus.

² Nec quo ad hoc quin relenetur ꝑ appellationē interpoſitam a dēfinitiua, ſi partes litiua, ſi parat præiudiciū negotio principali: vt hic, aliter non. infra de appella. c. vlt. lib. 6. Ioan. And. in nouell.

† Vide l. placne. cū gl. in ver. potest. ff. quod cuiusvni.

† Hūc text. dicunt ſtio. And. in regula, into. de reiur. & Panor. hic, ad hoc q̄ electꝰ cōſentiendo electioni de ſe factæ à mesentium au get numerū & electionē perficit. ad de. Paulum Castren cons. 130. lib. 2.

CASVS. Defuncto decano cuiusdā ecclesiæ, capīt̄n eiusdē ecclesiæ cōpromisit in vij. canonicos eiusdē ecclesiæ sub hac forma, vt illū quē ex se vēl aliis de gremio ipsius ecclesiæ oēs ipsi septem vel maior pars eligerēt. capīt̄n ipsū reciperet in decanū: tandē vn⁹ ex illis septē electus fuit à tribus ipsorū, et alius q̄ nō erat de numero illorum septē, à tribus aliis electus fuit in decanum: consultus dia parte Papa quis eorū esset potior? Rñdet q̄ ille qui de numero septē à tribus illorum est electus, ſm formā cōpromissi debet in decanū assumi, dūmodo electioni de se factæ voluerit cōsentire: & aliq̄ canonicum nō obsīstat. Ex hac decretali consuevit dici q̄ ꝑsona electa auget nnmerum eligentiū. cōtrariū tñ verū est, q̄ persona electi non cōputatur in numero eligētium. quod probatur ℣. eo. Cumana ecclesia. Item forma mandati est ſequenda.

¶ *Gl. seq. ponit opi. dicentiū. quòd cōpromissarij &c. quam reprobat. Secūda pars recipitur p q. q. si unus solus esset cōpromissarius, & sol uit negatiue, ponit opinionem contrariam quam improbat.*

h ¶ *Ex se vel aliis.*] Dicūt quidā q̄ licet hoc non fuisset expressum: de iure tñ vnum de se eligere potērant: vt arg. 8. q. 1. in ſcripturis. ver. ecce mitte me, &c. ff. de tu. & cur. da. ab his. l. vbi absunt. Sed hoc nō credo: q. a ā ſeipso vī electus, & hic tenuit electio ꝑ formam cōpromissi, vt dicit in fine iuxta cōpromissi tenorē, &c. sic ℣. de sorti. c. vlt. vbi de hoc. & hoc q̄ dico optime probat lex. ff. de ꝓtrah. emp. & ven. licet. & l. si in emptione. in fi. Sed si vni tū colla ta est potestas, nō posset se eligere. ℣. de iu. pat. p nrās. ℣. de inst. cū ad nostram. & ff. de tut. & cura. da. l. prætor. & 24. q. 1. dicimus: & quia nemo debet oriri à ſeipso. 8. q. 1. in ſcripturis. Dicunt quidā q̄ si iurasset eligere meliorē, et ipse esset melior: tūc posset eligere se: sed tñ incōueniens esset & inhonestū q̄ se eligeret. sic ambitiosus videret, & ideo repellendus ꝑ illud c. in ſcripturis. potius dēt renunciare tali potestati, & fatuus esset qui sic iuraret, si credit se meliorem vt se eligat. Vel dic q̄ tunc ipse intelligitur exceptus: quia in generali sermone persona loquens non comprehenditur. C. de sol. inquisitio. ff. de cond. & dem. l. qui hæredi. §. vlt.

An is cui data est potestas eligendi possit eligere se ſeipsum.

³ De hoc dicetur infra c. petitio. & iureiur. de adop.

¶ *Gl. seq. quærit & dist. solutt. demum dicit c. correctum.*

i ¶ *Consentiat.*] Quia si vult cōsentire, tunc persona sua computatur inter eligentes, arg. ff. quod cuiusq; vniuersitatis. l. plane. ar. ff.

de adop. l. si consul. & sic quatuor intelligunturː & ita maior pars capituli. Quid si consensit in aliū? Rñdeo. si consensus talis facit cum aliis maioré partē, in se nō potest postea consentire, nec mutare consilium in alterius ꝑiudicium. ff. de reg. iur l. nemo. Si vero consensit in talē in quē minor pars consensit: tūc potest mutare. quia talis cōsensus illi

† Zerangiæ † Laringiæ non prodest. Hodie nō cōnumerat ꝑsona electa inter eligētes. ℣. eo. Cumana. & c. quia ꝓp. nec dicerem valere talem electionem si modo fieret. q. a est electus à minori parte capti.

¶Idem duci Caringiæ †.

¶Electio imperatoris ſpectat ad principes Germanos, tres prælatos, & quatuor laicos, & electio facta per eorum maiorem partem, cæteris non contemptis tenet. Et ad Papam pertinet electum examinare approbare, & inungere, consecrare, & coronare. si est dignus: vel reiicere, si est indignus, vt quia sacrilegus, excommunicatus, tyrannus, fatuus, & hæreticus, paganus, periurus, vel ecclesiæ persecutor. Et electoribus nolētibus eligere. Papa ſupplet. Et data paritate vocum eligentium. nec accedente maiori concordia, Papa potest gratificare cui vult. hoc dicit not. ipse text.

CAP. XXXIIII.

VEnerabilem †: & infra. ¶Inter cætera quidam principes, hac præcipue obiectione sunt vſi, dicentes, quòd Apostolicæ sedis legatus, aut electoris gessit, aut cognitoris[a] fauere, maxime postq̄ ab ipso inūctio & coronatio postulatur: & hoc ꝓbatur iure & exemplo. Iure, hoc modo: Nūquid si principes admoniti & expectati nō potuerunt, vel noluerūt eligere aliquē, sedes Apost. carebit defensore? quasi dicat, non. exēplo, hoc modo: Sciunt eīn principes, q̄ cū Lotharius et Conradꝰ in discordia fuīssent electi, Papa Lotharium coronauit, & imperiū obtinuit coronatus dicto Conrado tunc ad eius gratiā redeūte. Postea monet principes vt à Philippo reprobato recedant, & Ottoni adhærēāt, nisi tūc demum q̄n ꝓtra ꝑsonā vel factū ipsius aliq̄d obiectum fuerit & probatum. His dictis ostendit multa ꝑ q̄ electio Philippi non teneret licet Philippus esset ab oībus electus cōcorditer. hoc modo. impedimenta Philippi sūt notoria, excōicatio publica, piurium manifestū, et persecutio diuulgata, quam ipse et eiꝰ antecessores in Romanā ecclesiā & alias ecclesias exercuerunt. Nam ipse à ꝑdecessore nostro excōicatiōis vinculo innodatus, quod postmodū recognouit dum ꝑ eius nuncīū absolutionis beneficiū postulauit. Vnde patet q̄ fuit excōicatus ipse vero ꝓtra propriū iuramentū regnū sibi vſurpare ꝑsumſit, cū super illo iuramento sedē Apost. primo cōsuluere debuīsset, nec ꝓdest ad suam excusationē, si dicat q̄ iuramentū illud fuīt illicitū: quia nihilominus sedem Apost. prius ſup eo requirere debuit, anteq̄ ꝓtra ipsū ꝑpria temeritate veniret, & hoc ꝑbat exē plo. Gabaonitarū qui cum à filiis Israel ꝑ fraudē ſurripuerūt iura mētū, ipsi tñ filij Israel cognita fraude ꝓtra illud venire noluerūt, nisi prius cōsulerent dūm. vtrum dictū iuramentum sit licitū aut illicitū: & vtrū ſeruādū, sit aut nō ſeruādū nullus ſanæ mētis ignorat ad iudiciū Papæ ꝓtinere. Præterea si Philippus imperiū obtinere, potestas principū deperiret in electiōe, & ꝑiurū obtinēdi de cætero cæteris fiducia tolleret. si eīn Philippus succederet Hēricus fratri suo, sicut Hēricus succesit Friderico patri suo, videret ipe rium nō ꝑ electionē, sed potius ꝑ succesionē ꝓcedere, et in ꝑiudicium principū redūdaret si nō nisi de domo Philippi ducis Sueuiæ videret aliquis assumendus. Vltimo monet Papa istū, ducē, vt oīno à Philippo recedat, nō obstāte iuramēto si q̄d ei fecit rōne regni: quia eo reprobato huiusmodi iuramētū obseruari nō dēt. Not. q̄ hic multa notabilia eliciunt. primū est q̄ ius eligēdi regē, in imperatorē promouendū de iure cōi pertinet ad principes. Ité ad cū ꝓtinet examinatio ad quem ꝓtinet confirmatio. Ité ad offi ciū illius qui confirmat electū, etiā si nihil ei obiiciatur, ꝓtinet inquirere an sit idoneus. Ité q̄nq; reprobat electio potius ꝓp ſonam electi indignam, quam ꝓp eligētes. Item in electionib. plus nocet contemptus vnius, q̄ si multi ſpentes ꝓtradicant. Ité iudex potest alteri parti fauere. Item publice excōicatus repellit ab electiōe Item periurium manifestum repellit aliquē à dignitate. Ité persecutores ecclesiarū ab ecclesiastico honore debent repelli, vt puniantur in quo peccauerunt. Item cum dubitatur an iuramētū sit licitum vel illicitum, recurrendum est ad sedē Apostolicam. Ité in honoribus non debet semꝑ succesio attendi. Ité in fine not. q̄ sublato principali, accessorium non tenet.

† Videl ꝑtandū. §. inautem C. de iud. & ibi Per. & Cy. in l. cōsentaneū. per Bar C. quomodo & quando iud.

† Cap. 19. eo. tit. in 3. cōpilatiōe.

¹ Hic tamē casus nō est Bernardi, nec habetur in veruſtis exemplaribus.

¶Hūc casum ꝓsequitur Bernardus 1 in modū ſequentē. Si electoris, falcem misit in messem alienā: q̄d facere nō debuit. si cognitoris, absente altera parte ꝑperā ꝓcesit, cū citata nō fuerit, & ideo nō debuit cōtumax reputari: scribit Papa sup hoc negotio duci Carīgiæ, dicens q̄ bene confitet & recognoscit ius eligēdi regē, in imperatorē postea ꝓmouēdū ad prīcipes ꝓtinere, & de iure & anti qua cōsuetudine: q. a sedes Apost. trāstulit imperiū Romanū nup à Græcis, in ꝑsona magnifici Caroli ad Theutonicos: sed prīcipes bene recognoscūt, q̄ potestas examinādi ꝑsonā electā ſpectat ad Papā qui eū inungit, cōsecrat, & coronat: q. a illud regulariter verum est, q̄ ad eū ꝓtinet examinatio ꝑsonæ, ad quē manus impositio ſpectat. nūquid enim si prīncipes in discordia ꝑsonā eligerēt indignā, dēret Papa illū confirmare aut coronare? absit hoc oīno. His ꝑmissis Papa rñdet obiectiōi prīcipū, dicēs q̄ legatus approbando & reprobando, nec electoris gessit ꝑsonā: q. a nec aliquem fecit eligi, nec elegit. nec cognitoris: q. a quantū ad eligentes neutrius electionē cōfirmauit, nec etiam infirmauit, sed exercuit denūciatoris officium: quia ꝑsonam Philippi reprobando indignā, ꝑsonā vero Ottonis denūciauit idoneā ad imperium obtinēdū, nō tam ꝑ studia eligentium, quàm ꝑ merita electorū, q̄uis maior pars illorū ad quos ꝓtinet electio, cōsenserint in Ottonē: ex eo q̄ electores Philip. aliis absentibus & cōtēptis ipsum eligere ꝑsumpserūt, patet eos ꝑperā processisse. Verū q. a in electiōibus plus nocet cōtēptus vnius q̄ multorū ꝓtradictio in præsenti. His ergo ꝑmissis reputauit Papa Ottonē idoneū, & Philippum indignum ad imperiū obtinendū. cum enim vota principū in electione diuiduntur, post admonitionē & expectationē, pōt Papa alteri parti

Imperium quando fuerit trāslatū.

¶ *Messem.*] 6. q. 3. c. 1. & ℣. de parochi. c. nullus. Ber.

c ¶ *Absente altera.*] Quod nō debuit fieri ℣. de testibus. in nomine Domini. & 5. q. 9. quasi per totum.

d ¶ *Caroli.*] Cui etiam ius patriciatus siue dignitas collata est. 63. distin. Hadrianus.

¶ *Glosa sequens ponit historiam.*

e ¶ *Trānstulit.*] Legitur in Chronicis, q̄ cum ecclesia Romana opprimeret ab Astulpho rege Lōbardorū, petiit auxiliū à Cōstantino & à Leone filio eius ꝑatoribus Constantinopolitanis: & cū nollēt patrocinari ecclesiæ Romanæ, Stephanus Papa sedēs natiōe Romanus trānstulit imperiū ad Carolum magnū, q̄ fuit filius Pipini, quē Zacharias prædecessor eius subſtituerat Ludouico regi Frācorū, quē depoſuerat, de quo legif 15. q. 6. alius. Et trāslatio illa facta est anno Dñi septingētesimo septuagesimo sexto. q̄ Carolus

Universidad de Deusto
Biblioteca

coronatus est à Leone Papa iij. elapsis post hoc quindecim annis.

Imperiū ad quos est trā slatum.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

a ¶ *In Germanos.*] Sic ergo regnum mūdi translatū est ad Theutonicos, nam ipsi habent regnum Romanæ ecclesiæ. de consecra. dist. 5. in die. Et sic patet q; imperiū non est apud Græcos, licet largo nomine appelletur imperator. j. de maio. & obe. solitæ. sicut & rex Schacorum dr rex, qm extra ecclesiam nō est imperium. 24. q. 1. c. schisma. §. sed nec illud. est autē imperator ille super oēs reges. 7. q. 1. in apibus. & omnes nationes sunt sub eo. 11. q. 1. §. sed si quis. in ver. volumus. 1 Ipse enim est princeps mundi & dns. ff. ad legem Rho. de Iac. deprecatio. Et etiam Iudæi sub eo sunt. C. de Iudæ. l. Iudæi. & oēs prouinciæ. 63. distin. Hadrianus, & oia sūt in potestate imperatoris. 8. dist. quo iure. & 23. q. 8. conuenior. C. de quadrien. pscrip. bene à Zenone.

1 Adde op. gl. cum tex. in l. qui legauerit. ff. ad legē Rhod. de Iac.

b ¶ *Examinatio.*] 77. distin. qui est.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

c ¶ *Sacrilegum.*] Not. q; sacrilegiū impedit promouendum. nam & familia sacrilegi repellitur à sacramentis ecclesiæ. 17. q. 4. miror. & ab aliis legitimis actibus. 3. q. 4. nulli.

ADDITIO. Et sacrilegium inter magna crimina cōnumeratur. 16. q. 3. quod autem.

d ¶ *Eligentium.*] Quia de meritis siue studiis eligentium non cognouit, sed de qualitate electorum pronunciauit.

e ¶ *Quamuis.*] id est, quia, vel proprie tenet. & qd dicit. s. non tam pp studia eligentium, &c. id est, non pp studium eligentium, sed pp merita electorum, personā ducis denunciauit indignā, & personam regis idoneam. sic s. de postu. c. 1. versic. fin. vnde bene sequitur, quamuis plures, &c. & sic non gessit cognitoris personā: quia retulit se tantum ad merita electorū, non ad studia eligentium, quamuis potuerunt referre: vt j. sequitur. vel possunt verba teneri proprie: &, quamuis, ponitur pro quia, vt prædixi. sed superior littera, scilicet, cum neutrius electio, &c. videtur contraria.

† In codice Barbatiæ, ita: ac consuetudine antiqua obtinent, &c.

f ¶ *Contradictio.*] j. eod. bonæ.

¶ *Glo. seq. obicit, & soluit.*

g ¶ *Fauere.*] si fauet, ergo non debet esse iudex. 11. q. 3. quatuor. & c. seq. Sed dici q; in dubio potest fauere cui vult. ff. de leg. 2. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de ho. auct. iud. pos. in venditione. §. vlti. ff. ad Syl. si quis in graui. §. si cum oēs. Vel potest cogere partes ad cōcordiā. Instit. de latis. tu. sinauté. & j. de offi. deleg. c. suspicionis. §. ab ipso. & s. eod. cum inter R. tunc demum debet fauere, cum

in Germanos a. Sed & principes recognoscere debēt, & vtique recognoscunt, sicut iidem in nostra recognouere pstentia, q; ius & auctoritas examinādi personam electam in regem, & promouendam ad imperium, ad nos spectat, qui eum inūgimus, consecramus, & coronamus. Est enim regulariter & generaliter obseruatū, vt ad eum examinatio b pſonæ pertineat, ad quem impositio manus spectat. Nūquid enim si principes non solū in discordia, sed etiā in concordia sacrilegū c quem cunq;, vel excommunicatū, in regem, tyrānum, vel fatuū, hæreticum eligerent, aut paganū, nos inungere, consecrare ac coronare hominē huiusmodi deberemus: absit omnino. ¶ Obiectioni ergo principū respondentes asserimus, q; legatus noster approbando regem, & reprobando ducem, nec electoris gessit personam, vtpote qui nec fecit aliquē eligi, nec elegit: nec cognitoris: cū neutrius electionem quo ad factum eligentium d confirmandam duxerit, aut etiam infirmandam. Exercuit autem denunciatoris officium: quia personam ducis eiusdem indignam, & personā regis denunciauit idoneā quo ad imperium obtinēdum: non tam propter studia eligētium, quàm propter merita electorū: quamuis e plures ex illis, qui eligendi regem in imperatorē promouendum de iure ac † de consuetudine obtinent potestatem, consensisse perhibeantur in ipsum regem: & ex eo quòd fautores ducis absentibus aliis & contemptis, ipsum eligere præsumpserunt, pateat eos perperam processisse: cum electioni plus contēptus vnius, quàm contradicto f multorum merita electorū & eligentium paria sunt. arg. j. de iure patronat. qm in quibusdam. & 68. distin. si forte. vel cum potestas eligendi deuoluta est ad ipsum, s. eod. bonæ, circa fi.

h ¶ *Carebit.*] Aduocatus ecclesiæ non potest esse patronus ecclesiæ, sed cōparatur tutori qui datur pupillo vt eum defendat à vexationibus aliorum, & obsistat: & infra. ¶ Nos vtique non ducem: sed reliquum reputamus & nominamus regē iustitia exigente: & infra. ¶ Quòd autem cum in electione vota principum diuiduntur, post admonitionē & expectationem alteri partiū fauere g possimus, maxime postquam à nobis vnctio, consecratio, & coronatio postulantur: iure patet, pariter & exemplo. Nunquid enim si principes admoniti & expecta ti, vel nō potuerunt vel noluerūt in vnū propositū† cōuenire, sedes Apostolica aduocato & defensore carebit h: corūq; culpa ipsi redundabit in pœnā? Sciūt autem principes, q; cum Lotharius i & Corradus in discordia fuissent electi: Romanus Pontifex Lotharium coronauit, & imperiū obtinuit coronatus: codē Corrado tunc demum ad eius gratiā redeunte. ¶ Eos igitur duximus commonendos k, vt à præfato duce, iusto quidem à nobis iudicio reprobato, recedāt: & præfato regi non abnuant adhærere: nisi † tunc demum contra personam vel factum, legitimum qd ab eis obiectū fuerit & ostensum: & infra. ¶ Sunt enim notoria impedimenta ducis, scilicet excommunicatio publica l, per iurium m manifestum, & persecutio diuulgata, quam progenitores n eius & ipse præsumpserūt in Apostolicā sedē † & alias ecclesias exercere. fuit quoque à præd. nostro excōmunicationis vinculo innodatus o, quod postmodū recognouit, dū per nunciū suū absolutionis beneficium postulauit p. vnde patet q; fuit excōmunicat q electus r: & infra. ¶ Idem etiā contra proprium iuramentum r, super quo neq; consilium à sede Apostolica requisiuit, ambitio-

† In codice Barbatiæ, ita: Nos itaque nō Philippum Ducem, sed ipsum O. reputamus. &c.

† In aliquot vetustis legitur: ꝑpositis, aliās, ita: vel non potuerunt, vel no luerunt cōuenire. sed qualitercunque legas, idē manet sensus.

† In quibusdā vetustis ita: nisi tunc demum, cū cōtra personam. &c.

† Aliās, de est vox, sedē.

p ¶ *Postulauit.*] Not. hic eo ipso q; q.s petit absolui, per cōsequēs se confitetur excommunicatum.

ADDITIO. Nisi ad cautelam fiat: quia bonarum mentium, &c. 4. dist. ad eius vero concubitum.

q ¶ *Electus.*] Vnde ipso iure nulla fuit electio. j. de app. cōstitutis. & s. eod. cum inter R. & s. de consue. cum dilectus.

r ¶ *Iuramentum.*] Quod fecerat Friderico 4 regi Sicilię nepoti suo tanquam imperatori futuro: dum adhuc Henricus imperator frater eius dicti pueri pater, viueret.

Glossa sequens obiicit, & soluit.

2 Facit tex. j. de except. exceptionē. & c. pia. [lib. 6.] cū suis concordan. vnde quicquid interim facit quousq; ad ipsum perueniat excōicatio, tenet & valet. j. de cleri. excommu. mini. Apostolicæ. & s. de re iudic. ad probandum.

4 Iste fuit ille q; post ea depositus fuit per Inno. infra de re iud. ad Apostolicæ. lib. 6. Ioan. And. in no.

1 ¶ *Illicitum.*

2 ¶ *Illicitum.*] qm̄ fuit de successione viuentis. C. de pac. l. pactū. tñ hic voluntas accessit viuentis. vnde vr tenere. C. eod. l. vlti. sed illa loquitur in hæreditaria successione q; in imperio locū habere non potest, nec etiā in beneficiis ecclesiasticis locum habet. j. de concess. præben. nulla. j. de deci. ad hoc. & j. de iure patr. confuluit. Bernar.

¶ *Gl. seq. recitetur per obiectio. §. vlti. &c.*

b ¶ *Venire.*] tali modo sicut fieret, scilicet vsurpando regnum. nā aliās cum fuerit illicitū, propria auctoritate potuit venire ꝓtra non obediēdo illi tanq; regi aut imperatori. 22. q. 4. c. si quis præuentus. §. ecce. Ber. 1 Nec expectari debuit superioris auctoritas. ff. de condi. insti. quæ sub conditione. §. vlt. quia quod necessario destruēdū est, non est necessaria superioris auctoritatis i de structione illius. ff. de lega. 3. fideicommissa. §. si quis illicite. 2 Sed si esset dubiū an valeret, tunc adiri debet superioralias aūt semper seruandum est iuramētum dūmodo sine interitu salutis æternæ seruari possit. j. de iureiur. si vero. si sponte sit pīsti tum, & sine dolo. j. de iureiuran. cum contingat. Ber.

Illicitum in ſtīgi potest ſine ſuperioris auctoritate.

1 Concor. tex. in Lillicitas. §. 1. ff. de offi. prēſi.

Iosue. 9.

2 Valet legatū colum næ exædificio, ex quo illud diruī necesse est Io. And.

c ¶ *Gabaonitæ.*] Hanc historiam habes 22. q. 4. c. inter cætera. §. sed cum his. & c. innocens.

d ¶ *Et successione.*] Tres successiones continuę videnť ius successionis inducere, immo duæ q; binus actus inducit consuetudinem. arg. 25. q. 2. ita nos. & C. de epi. & cleri. l. cū quidam. ff. de excep. scopali audien. nemo.

e ¶ *De domo.*] Immo de alia tribu eligi debet. 8. q. 1. Moyses.

¶ *Glo. seq. tex. fortificat. secundo arguit. alleg. 4. iura.*

f ¶ *Obseruari.*] Etiam si ei iā coronato iurasset post reprobationē legitimā ei non tenerētur in aliquo ratione iuramenti. 15. q. 6. alius. & j. de transla. quanto. circa fi. Item arg. q; destructo principali & accessorium. s. eod. qualiter. C. de vsur. l. eos. & C. depo. si deposita pecunia. & ff. de rei vend. l. & ex diuerso. & de no. ope. nun. l. 2.

nis vitio regnum sibi vsurpare præsumpsit: cum super illo iuramento prius Romana ecclesia consuli debuisset. Nec valet ad plenam excusationem ipsius, si iuramentum illud dicatur illicitum a, cum nihilominus super eo nos prius cōsulere debuisset, quam cōtra ipsum propria temeritate venire b: illo præsertim exemplo, quòd cum Gabaonitæ c à filius Israel per fraudē surripuerint iuramētū, ipsi tamē cognita fraude cōtra illud venire temere noluerunt. Vtrū vero dictū iuramētum sit licitū vel illicitū, & ideo seruādū, an nō seruandum extiterit, nemo sanæ mentis ignorat ad nostrū iudiciū pertinere: & j. ¶ Insuper si prædictus dux imperiū obtineret, libertas principū in electione periret, & imperiū obtinēdi de cætero cæteris fiducia tolleret d: nā si prout olim frater dicti ducis patri eorū, sic dux ipse fratri suo succederet, videretur imperiū nō ex electione, sed ex successione d deberi: & in præiudiciū principū redundaret, si non nisi de domo e ducis prædicti videret aliquis ad imperiū assumēdus & j. ¶ Nobilitatē ergo tuā monentes, per Apostolica scripta mādamus, quatenus à præfato duce recedas omnino, non obstante iuramento si quod ei ratione regni feceris, cū (eo quantum ad obtinēdum imperium reprobato) iuramentum huiusmodi non debeat obseruari f.

3 Concor. tex. in l. quotiens. in ver. si priuatos. C. de dig. lib. 12. & testiū. §. lege Iulia. in gl. impubes. ff. de testibus.

¶ Idem.

¶ *Absentes ad electionē de prouincia sunt vocandi: & cōfirmatur electio maioris & saniores partis.*

CAP. XXXV.

COram dilecto filio tituli sanctæ Pudentianæ † presbytero Cardinali: & infra. ¶ Si vero vtriusque partis fuerit cassata electio, vos (fratribus omnibus qui fuerūt in prouincia g conuocatis) quod maiori & saniori parti eorum super prædictis videritis cōplacere, per censuram ecclesiasticā faciatis firmiter obseruari.

† Cap. 1. eo. tit in 4 compilatione.

¶ Idem Parmeñ. epiſcopo, & eius conſiudicibus.

¶ *Cassatur electio partis maioris facta contempta minori parte, etiam si est vnus solus, non tamen ius eligendi deuoluitur ad minorem. h. d. secundum intellectum communem.*

CAP. XXXVI.

ij BOnæ † memoriæ S. Cr. moneñ. epo in extremis agente, cum de conualescentia ipsius desperaretur, Cremoñ. capitulum H. canonicum suum Regij disciplinis scholasticis insistentem, ad certum terminum in vigilia Pentecostes, pro futuri electione pontificis citari fecerunt: & infra. ¶ Constituto † autē dicto H. pro sua electione, & dilecto filio nostro I. pro electione archipresbyteri coram nobis: electionem ab ipso H. post electionē archipresbyteri non cassatam, licet de viro multæ litteraturæ, honestæ vitæ, & clarę famę, nō pro electione futuri pastoris faciēda: dicto canonico nō veniēte ad terminum sibi ꝑfixum, elapso termino, & epo viam vniuersæ carnis ingresso, anteq; corpus sepulturæ traderet, absente ꝑdicto canonico capīm cōtulit potestatem eligendi quibusdā canonicis ecclesiæ suę, & ipsi canonici post mortem epi, & ante sepulturam cœperunt tractare de electione pastoris, & quidem ex illis maior pars conuenerunt in archipresbyterum ipsius ecclesiæ, & alij in archidia. suum. eo vero sepulto minor pars consensit maiori, et sic dictus archipresbyter post sepulturā ab oībus est electus, cui electioni dictus archid. et capīm consenserunt. postmodū vero supuenit dictus canonicus, asserens se fuisse contemptum, pp qd (vt dicebat) electio non valebat. Vnde credēs potestāte eligēdi ad se esse deuolutā, ꝑdictum archid. elegit. Vnde pp electiones istas dictus canonicus pro se. & q̄dam alius H. noīe pro archid. ad sedem Apost, accesserūt. Papa vero de meritis istarū electionū cognito, electionē archi. celebratā post electionē archipresbyteri nō cassā tā cassauit: qa nō debuit H. canonicus ꝓcedere ad electionē secūdā ante cassationē prioris, in pœna interdictōs dicto H. canonico vocē ꝓdictioīs, in primo cōsensu capto pdurāte, & similiter electionē archipresbyteri iustitia exigente cassauit, tū quia co pe dicti epi nondum tradito sepulturę habuerunt de ista electioe tractatū ꝓtra canonicas sanctiones: tū qa dictus H. canonicus cōté-

† In manuscriptis, ita: constituto autem dilecto filio H. pro sua, & dilecto filio N. pro electione, &c.

† Hic perperam in omnib⁹ legitur Prudentiaæ, cum nullus vnquam fuerit talis titulus. & vides notas huius loci.

† Cap. 2. eo. tit in 4. cōpilatione.

Absentes à quàm remota loco sūt vocandi ad electionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptus fuit,licet vnus solus fuerit:qa in talib⁹ plus nocet cõtẽptus vnius q̃ multorũ ꝓdictio in p̃senti.nec valuit p̃dicta citatio:qa cũ mortẽ eṗi p̃uenit,nõ potuit arcere citatũ. Not. q̃ fcã electio nõ est faciẽda prima nõ cassata.Itẽ vnius solus cõtẽptus põt cassare electionẽ.Item eṗo defuncto nondũ sepulto non dẽt fieri electio.Item citatio nõ legitime facta non tenet.

† Aliàs, ita: cũ de priori electione. ¶*Glo. seq.obiicit,& sol. & in additione partim solutionem corrigit.*

a ¶*Expectare.*]Sed non ne electio quæ fit contemptis illis qui debẽt interesse, ipso iure est irrita,vt ℨ, eod. q̃ sicut. & c. venerabilem. & ℨ. de arbi.cum olim.& 63. dist.obeũtibus. ergo ea non obstante poteſt attentari secũda electio. ℨ. de appel. constitutis. cum enim à iure sit reꝓbata talis electio,non est necesse iudicẽ adire ꝓ ea cassanda.ff.de condi.insti.l. quæ sub conditione.§. vlt.Præterea cũ vniuersitas delinqt in eligẽdo, electio debet deuolui ad eũ qui nõ deliquit.ℨ.eo.bonæ. & ℨ. de postula,bonæ. Dico q̃ electio archiꝑsbyteri non fuit nulla ipso iure,sed potius an nullanda, & ideo debuit expectari cassatio superioris anteq̃ processus fieret ad secũdã, vnde & si vn⁹ habuisset ius eligẽdi, deliquit in hoc q̃ voluit simul esse actor & iudex 1 p̃missæ electionis. ℨ.de concess. ꝓb. post electionem.in parte decisa.& licet illi deliquerũt in eligendo, non tñ illud ius deoluit ad vnum.& hoc ſm Io. q̃ dicit q̃ vnus non ꝑstituit vniuersitatẽ, & inducit in arg.hoc ca.& 65. dist.si forte.& ff.de leg.1.si grege.licet ius vniuersitatis dicatur stare in vno.ff.qd̃ cuiusq; vniuer.sicut.in fin.ꝓ quã l.nos dicimus ꝓtra:& si iste nõ elegisset,poterat post cassationẽ eligere si hoc postulasset:& hoc inuit littera ista cũ dicit ibi,nostrũ debuit expectare iudiciũ anteq̃ procederetur ad secũdum.Et si electio prima nulla fuisset ipso iure:qa electus esset indignus.tunc ipse solus potuisset.ℨ.eo.bonæ.& ℨ.de postu.gratũ.& ℨ.eo.scriptũ est.sed hæc non fuit nulla,immo ipse poterat eã ꝑfirmare si consensisset.ℨ.c.q̃ sicut.Io.dixit q̃ non deuoluit ius eligẽdi ad alios:nisi qñ eligit ꝑsona ineligibus.ℨ.eod.scriptum.in fi, & ℨ.de postu.gratũ.& ℨ.eo.bonæ memoriæ.Sed dic qñ electio nõ est nulla ipso iure,videlicet vbi aliquis est cõtẽptus:tunc nõ ipso in re,sed ꝑ sñiam ius eligẽdi debet deuolui ad alios, vel si nõ seruat forma illius constitutionis.ℨ.eo.quia ꝓp.tunc similiter sunt priuãdi ꝑ sententiam : vt ℨ. eo.ga ꝓp.&c.Cumana.An.ius vniuersitatis remaneat in vno,dictũ fuit ℨ.de post.gratũ. & ibi recurrẽdũ est.Qñq; tñ electio est irrita ipso iure, & tñ impedit secundam. ℨ. eo.auditis.nec tũc eligendi ius deuoluitur ad alios.Vnde secũda electio ibi non tenuit,vt ibi notat in fi.vltimæ notulæ:quia eligẽtes non sunt ipso iure priuati.Et qd̃ dixi 2 q̃ vbi aliquis est cõtẽptus nõ ipso iure,sed ꝑ sñiam ius eligendi debet ad contẽptũ deuoluit:intelligo p sñiam Papæ tñ.ar.istius litteræ, cũ de priori nõ strũ deberet expectari iudiciũ ang procedatur ad secundam. Vbi enim certa pœna statuta est,alia non est imponenda,3 nisi ꝑ eum qui habet potestatis plenitudinẽ;qd̃ satis innuit hæc littera.Iuſſit enim vt cassetur electio,vbi quis ꝑsequitur contẽptũ suũ Ber, ¶*Glo.seq.recitetur per obiectionem,& solutionem.*

† arctare

1 Cũ tamen nemo sibi ius dicere debeat. C ne qs in sua causa.l., vna, vnde vi. & qs in tãtam. ff. qd̃ met. causa. extat edictũ.& de vi priua. creditores, infra de cessione ꝓb. post electio nẽ. ad fi. qd̃ me. c.u. ca vlt.1.q. 1. in primis.15.q. 6.placuit.

† Cap.3.eo. tit.in 4 compilatione.

† Lexonien.
† Leconien.

2 Hoc quod sequitur fuit additio, in qua glosa. or caute torrexit qd̃ dixerat, Io. And.

3 Text.est in l. sine eã ff. de car. edic. & in l 1 in fi. ff.ad munici palem,

b ¶*Tractatum.*] Not.q̃ cassat electio de qua est habitus tractatus ante sepultura mortui.79.dist.nullus 2.Sed ꝓp hoc solũ nõ fuisset cassata,sed assumit hic Papa quasi non cãm vt cãm,sed contẽptus fuit causa cassationis.nã mortuo viro soluta est vxor à lege matrimonij:vt ℨ.de secũ.nup.c,vlt.& pen.& 7.q.1.sicut alteri⁹ vxor, Ber.

c ¶*Multorum.*]ℨ.eod.q̃ sicut.& c. venerabilem.

¶*Glo.seq.arguit,& remittit,*

d ¶*Nec prædicta.*]Rñsio tacitæ quæstionis.Diceret aliquis dño Papæ ille H.fuit citat⁹:& ille nñdit:citatio nõ fuit legitima. Et sic est arg.q̃ si aliquis citetur nõ legitime,si aliquid fiat ꝓtra absentẽ,nõ valet. 4 Generale enim est q̃ ad citationẽ quæ reprobat à iure, non tenet venire citatus etiã vt alleget priuilegium. de hoc not. per Ioan.3. q.2. si eps. & ℨ. de do. & contu. dilectus. vbi de hoc.

4 Text. est in l.] vir bonus. ff. iud. sol.& in l. si pater. C. ne de stat. defunctorum.

† In codice barbatiæ, ita : istud⁹ fuerit attentatum.

Vm ad nostrũ.] Primo ponit factum. Secũdo illud cassat.ibi, *Nos.*Abb.

CASVS. Quidam simul factus fuit monachus & abbas,cũ prius debuerit esse monach⁹ ℨ. abbas. peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ, Papa videṡ q̃ ꝓtra regulares traditiones fuerit attẽtatũ,electionẽ defacto factã cassauit : quia null⁹ debet monachari spem habens vel ꝑmissionem q̃ fiat abbas. Not. q̃ sola spes vel ꝑmissio simoniam inducit : & ideo ille qui sic monachatur vel eligit, de iure est repellẽdus. Item nota q̃ quis prius debet monachari q̃ in abbatem assumi.

† Cap. 4. eo. tit. in 4. cõpilat.

¶*Gl.seq.alle.duas cõcor. signat vnũ contrariũ,& sol. ponit dictum cui signat contrarium.*

e ¶*Monachus.*]Hic habes expresse,q̃ clericus secularis non potest eligi in abbatem. ad idem facit ℨ.eo.cũ causam.& ℨ. eo. cum in magistrũ. ar,ꝓtra.16. q. 1. ꝓbyteros.Sed non est ꝓtra:qa illi presbyteri erãt monachi,& ita poterãt eligi in abbates , & ibi soluitur ꝓtrariũ.Et sunt monachi melioris ꝑditiõis q̃ clerici:quia clerici eos eligunt ad sua officia.58.dist.c.1.& 2. & 18.q.1.c.1,vbi est hoc expressum, sed ipsi nõ eligunt clericos ad suas dignitates.ar. contra.28,q.1.omnes,& 2.q.7.sicut sacerdotes.

† Hic in quibusdam vel gatis habetur dictio, statim, quæ deest tũ in manuscriptis ,tum in aliis emẽdationibus.

ADDITIO.Et hoc ideo:qa quilibet monachus clericus est,sed non cõuertitur:propterea quilibet monachus in clericali officio videtur instructus,sed clericus secularis non in monachali.

f ¶*Nullam spem.*] principalem.8.q.1.sunt in ecclesia.sed secundario licitum est alicui ſperare honores ecclesiasticos. 61. dist. quid proderit.& 59.distin,fi officia.74.dist,consuluit.& verba ista habes 16,q.7.per laicos.

g ¶*Irritare.*]id est irritam nunciare.ℨ.eo,c,proxi.

Officij tui.]Communis diuisio.Secunda:ibi,*Nos autẽ.* Ab. Sic. CASVS.Vacante quodam monasterio posito in medio nationis peruersæ,monachi cũ nõ possent sui ordinis p̃sonam idoneam inuenire,ꝑ quam monasteriũ posset gubernari, in quẽdam nobilem & discretũ oculos extenderũt ꝑ quem poterant melius defensari. Vnde accesserunt ad patrẽ ipsius humiliter postulãtes ab ipso,vt filiũ suũ induceret,quaten⁹ habitũ susciperet monachalẽ,nullã spem patri dantes de ipsius ꝓmotione.& pater ad hoc filium suũ induxit:q̃ monachus factus ſtatim in abbatẽ est electus: cuius electio cõfirmata fuit ꝑ rectorẽ Messanũ legatũ Apostolicæ sedis.mortuo illo rectore q̃ ꝑfirmauit suã electionẽ, succesit sibi q̃dã alius legatus Apo.sedis,q̃ dubitauit an talis electio valuerit, cũ dict⁹ parat⁹ sit se purgare,q̃ ad hoc fuit nulla ambitione inductus,petẽs à Papa vtrũ dictus electionẽ potuit ꝑfirmare,vel dispẽsare cũ ipso,& si electio illa sit cassãda,an iterũ possit eligi in abbatẽ?Rñdet Papa q̃ ex his q̃ incõtinẽti sunt acta, ostendit q̃ talis taliter eligi nõ potuit ĩ abbatẽ:& ideoPãpa electiõẽ illã decreuit irritam & inanẽ,quia prius voluit esse magister q̃ discipulus : sed postq̃ fuerit in regula ꝓpetẽter instructus,si necessitas & vtilitas mona-

monasterij postulauerit, poterit in abbatẽ assumi, ne monasteriũ opprimatur incursibus malignorum:prius tñ ab ipso purgatione recepta.Nota q̃ ex his quæ incõtinenti fiunt, psumitur cõtra aliquem.Item prius debet esse quis discipulus quam magister: vt in præcedenti capitulo dicebatur.

† Aliàs, infirmare.

¶*Gl.se.coadiuuat textũ. all.4.iura.secũdo obicit & soluit. tertio quærit, arguit pro, & soluit contra.quarto quærit obiciendo,& soluit.*

a ¶*Incontinenti.*]Præsumit aliquid ex eo qd̃ incõtinenti est subsecutum.31.q. 1. si quis.& 50. dist. si qua fœmina.quę enim incõtinenti fiũt, ineſſe vidẽtur.ff. si cer.

1 Pacta incõtinẽti facta stipulationi inesse dicũtur. Io. And.

pet.lecta est. 1 quia ex hoc psumitur q̃ turpiter & ex cõuentione sit electus, qd̃ esse non debet. 1. q. 2. q̃ pio. Sed si hæc rõ est quare clericus nõ possit eligi in abbatem : quia non est instruct⁹ in regula monachali:sic eadem rõne monachus non debet eligi in eṗm vel platũ alicuius ecclesiæ secularis,cum ipse non nouerit regulas clericorũ vt possit præfici ecclesiis. 16.q.1.fic viue. & c. si clericatus.quod esset verum si omnino ignorarent.Sed bene eligũtur monachi & regulares ad seculares plationes,ꝓp officium prædicandi , qd̃ priuilegiatũ est.ℨ.de sta.regu. q̃ Deitimorem.& ℨ.de vo. & vo.redem. per tuas.& 18. q. 1. statutum. & 58. distin.c.1.& 2. Sed quid si peritus esset secularis clericus in regulã monachorũ, posset ne tunc eligi in abbatem?Videtur q̃ sic:quia rõ constitutionis in eo cessat.61. dist.c.statuimus.§.his omnibus.sicut monachus peritus in regula clericali põt eligi in eṗm per p̃dicta capitula.Sed non est ita:quia & si scit regulam,non tñ est expertus in ea.Nã graue est inexpertos diuinis obsequiis applicare.19.q. 3. monasteriis. 2 Sed quare non potuit iste postulari in abbatem, cum laicus nesciẽs regulas clericales possit etiam in eṗm postulari.61.dist. Ofius.postea per tres menses discere potest regulas clericales,in Aut.de san.epi. §. damus.col.9.Item eremita postulatur in abbatem. ℨ. eo.cum monasteriũ?Dic q̃ nõ fuit eremita,sed de monasterio qd̃ erat in eremo.Et eadem est rõ:quia si laicus est peritus,non est necessaria in eo probatio habitus clericalis.Sed oia ista nõ prosunt : qa quantumcunque sit laicus peritus in regula monachali,et expertus & probatus in ea,nunquam potest eligi vel postulari in abbatẽ, ꝓp rõnem quę hic reddit ur:& quia eiusdẽ ꝑfessionis debent esse qui eligunt, & qui eligũtur,ne quasi in boue et asino videretur arari: quia quasi simul & semel esset laicus & abbas : et quia p̃sumptio ambitionis maxima est:quia alias nõ fieret forsitan monachus, & ambitio bene repellit quẽlibet à dignitatibus. 8.q.1.in scripturis.3 quia non ambitione sed labore ad augmentũ honoris vnũquẽq; cõuenit peruenire. C. de re mili.contra publicã vtilitatem.lib.12. & ambitus notari solet.61.dist.miramur.in fine.

2 Sicut Dominus voluit beatum Petrum in seipso experiri fragilitatẽ humanam, vt discret aliis misereti.50. distin. cõsiderandum. secundum B.Io.And.

3 Concor. text. in l. fi. ff. ad le. Iul. de amb nisi tamen in Papa.no. Ioan. An.inc.cum Pridẽ.de pactis.

b ¶*Competenter.*]Per tres mẽses.arg.ℨ.de æta.& quali. præterea. & in Auth.de san.episcop.§.damus.

ADDITIO.Vel alias competenter. i. per annum secundum quosdam,& inducunt pro se.78.dist.monachus nouitius.

ADDITIO. Alia concor.Ioan.Tan.et Compost.Sed Host.dicit q̃ per annum. ℨ.de reg.statuimus.potius crederem hoc arbitrariũ, secundum diuersas conditiones personarum.Ioan.And.

Lla quotidiana.]In prima ponitur electionis decisa narratio.In secunda ipsius confirmatio:ibi,*Quia pro certo.*Abbas.Siculus.

CASVS. Quidã electus fuit in eṗm,vel in alium prælatũ.In hac electione quidã interfuerunt qui p̃ solam participationẽ inciderant in minorẽ excõicationem,dubitatur an ꝓp hoc electio vitiaretur.Cõsultus Papa rñdet q̃ pro certo inuenit electionẽ illã canonicã fuisse, & ideo eam confirmauit. Verumtñ si quis defectus fuit in ea ꝓp hoc q̃ illi excõicati minori excõicatione interfuerũt,Papa supplet hoc de plenitudine potestatis. Not. q̃ excommunicatus minori excõmunicatione potest eligere : quia nõ est separatus nisi à sacramentis.

† Aliàs, ita: si quis in eo ex eo fuisset defectus. in codice Barbatiæ ita: si quis in ea vel ex eo fuisset defect⁹.

¶*Glos.seq.distinguit electionem actiuã & passiuam, & reddit causam vtriusque.signat contrariam,& soluit.*

c ¶*Canonicam.*]Not.q̃ licet aliq̃ sunt excõicati minori excõicatiõe, tñ eligere possũt,& talis electio dr canonica, vt hic habes. sed talis sciẽter eligi nõ potest, pro eo q̃ eligitur ad ea à quibus est ipse remotus. ℨ.de excep.a nobis. & hoc est hodie expressum. ℨ. de cleric. excõica. mi. si celebrat. nec incurrit irregularitatẽ si celebrat , peccant tñ tales celebrando:vt ibi dicit. sed criminosi à prosecutione sui iuris non repellũtur,nisi sint excõmunicati maiori excoicatione, & ita isti possunt vti iure suo in eligendo,& in aliis negotiis ecclesię ꝓ alibus & spiritualibus. Argu. contra.ℨ.eod.cum inter R.& ℨ.de cõsuetu. cum dilectus.vbi dicit,q̃ suspensi nec eligere nec eligi possunt.Soluit.hic & in c. si celebrat. intelligitur de suspensione canonis, cõtraria de suspensione iudicis,& mitius agitur cũ lege quàm cum ministro legis.ff.de arbitr.l.Celsus.

† Cap 5.eo. tit.in 4.com pilationis.

Apoc.4.

ADDITIO.Vnde ver.*Suppliciũ leui⁹ dat i⁹,quàm iura ministrãs.*

d ¶*Supplentes.*]Hæc suppletio 4 ex superabũdanti non ex necessitate hic fit,ex eo quod obiectum fuit de tali excõicatione,quæ repellit ab electione per decre.prædi.si celebrat.

4 Nũ autem hæc suppletio fuerit necessaria subtiliter inuestigat hic Hostien.

e ¶*Simplicis excommunicationis.*]Hic potest sumi argu.quòd vtile non vitiatur per inutile.ℨ.eo.c.proxi.in fin.ver.nisi forsan,&c.

Scriptum.]Habet materiam subtilem & difficilẽ,in tñ ꝓ gl. et aliqui dixerunt extra eam hoc c.continere potius quãdã prouisionem Papalem quàm ius cõe. iste tñ intellectus cõiter nõ tenetur:quia ſm eum hæc decretalis esset hic superflua,cõtra id qd̃ habetur in prooemio ℨ.Diuiditur pricipaliter in quatuor partes. In prima ponit exordium decisum.In secunda:ibi,*Sane.*narrat factum electionis & postulationis.In tertia:ibi,*Verũ quia.*ponit cõmisionis causam.In quarta:ibi,*Per Apostolica.* ponit cõmisionis formã. Et hæc vltima pars subdiuit:quia primo ponit processum quem faciet delegatus partib. inuitis.Secũdo:ibi, *Et si partes.* ponit diffinitionẽ quã faciet si ptes ꝑsentiãt,quatuor casus declarãdo. Sed̃s est:ibi,*Quòd si.*Tertius:ibi,*Si vero.*Quartus:ibi,*Nisi.*Abb. Sic.

CASVS.Vacante Constantinopolitana ecclesia duo vocati sunt ad eã:pars vna postulauit archiepm Eradien.alia vero elegit plebanũ S.Pauli de Venetiis.procuratores vtriusq; partis ad sedem Apostolicã ꝓp hoc accesserunt,hæc et alia in præsentia dñi Papæ proponentes.ex parte postulantiũ archiepm ꝓponebatur,q̃ duæ partes et amplius postulauerãt archiepiscopum. Ad hoc probandum inducebatur quoddam publicum instrumẽtum computatis vij.præpositis,& prælatis conuentualiũ ecclesiarum, qui de communi consensu ad electionem fuerunt vocati,& procurator partis aduersæ illud idem fuit cõfessus in iudicio,sed eius confessio

Universidad de Deusto
Biblioteca

extitit reuocata. Vnde pars postulãtium proponebat suã intẽtionem probatam. Quia de his quæ partes in iudicium deduxerant, non potuit fieri dño Papæ plena fides: mãdat Papa cuidã notario suo, vt sup his inquirat diligẽtiſsime veritatẽ de meritis electi & postulati apud Venetias, vbi vterque natus fuit, & diutius cõuersatus, & de studiis eligentium, & postulantium, & de oĩbus quæ causam possunt instituere, apud Constantinopolim, vbi electio & postulatio factę fuerũt: & si partes cõcordauerint, procedat hoc modo: vt si cõstiterit ꝙ de cõi cõsensu patriarchæ admitterentur vij. præpositi, siue per se, siue per alios, & duo alij ex parte vniuersitatis pro oĩbus prælatis conuentualium ecclesiarũ, & tũc tẽpis tot essent prælati quot erant ecclesiæ conuentuales, ita ꝙ cũ septẽ præpositis & nouem canonicis faceret duplo maiorem numerũ quàm xvj. electores plebani: tunc postulationẽ admittat, nisi postulatus indignꝰ repertus fuerit; & electione plebani cassata absoluat illum ab ecclesia Eradien. & det sibi licentiam transeundi ad ecclesiam Constantino politanam. Si vero oẽs prædicti non fecerint duplo maiorem numerum, siue dignus siue indignus fuerit postulatus, eo repulso electionem plebani cõfirmet, nisi & ipse plebanus repertus fuerit indignus. Si vero numerus postulantiũ fuerit duplo maior ꝙ eligantiũ, & persona postulata fuerit indigna & electio & postulatio reproberur: nisi forsitan oẽs, vel maior pars postulãtium ex certa scientia indignum postulassent, et illa vice postulandi, seu eligendi essent potestate priuati, et in hoc casu electionẽ plebani cõfirmet, si eã de persona idonea constiterit celebratam. Nota ꝙ inquirendũ est de conuersatione electi apud illos cum quibus fuit conuersatus. Nota ꝙ qui scienter eligit indignũ: ea vice postulandi vel eligẽdi potestate priuat. Qui vero ignoranter eligit vel postulat indignũ: non punitur. Item si maior pars ignorat vitiũ minoris partis, non imputatur maiori parti quæ hoc ignorauit. Hæc decret. continet ius in fine, alia vero præcedentia ex communi cõcordantia partium & prouisione Papæ dicta sunt.

curatores tã postulãtiũ archiepiscopũ, ꝙ eligentium plebanũ fuit propositũ corã nobis: & j.

¶ Verum quia de his quæ per assertionẽ partiũ in iudicium deducta fuerãt, nobis non potuit fieri plena fides: quãuis super his quæ de numero dicta sunt postulãtiũ, per quoddam instrumentum publicũ, nec nõ per confessionẽ procuratoris aduersæ partis in iudicio factã, sed postea reuocatam [a], pars altera [b] assereret suam intẽtionẽ esse fundatã, causam discretioni tuæ duximus cõmittendam: ¶Per Apostolica scripta mandantes, quatenus super his & aliis inquiras diligentiſsime veritatem, de meritis electi [c] & postulati apud Venetias, vbi [d] nati fuerunt, & diutius cõuersati. De studiis autem eligentium & postulantium, & omnibus generaliter, quæ causam possunt instruere, apud Constantinopolim, vbi huiusmodi postulatio & electio celebratæ fuerunt. ¶Et si partes cõsenserint [e], ꝓcedas hoc modo: vt si cõstiterit de mutuo [f] conueniſse cõsensu, ꝙ ad electionẽ patriarchæ septem admitterẽtur

1 Concor. tex. in l. si postulauerit. & ibi Bar. §. 4. ff. de adult. & l. repititio. ff. de quæst.

præpositi siue per seipsos siue per alios [g], & duo [h] alij ex parte vniuersitatis pro cæteris cõuẽtualiũ ecclesiarũ platis: totq; tũc tẽporis [1] cõuẽtuales ecclesias habuisse prælatos, & ꝙ cũ septẽ ꝓpositis, & nouẽ canonicis. quos quidẽ canonicos constat in postulatiõe ꝑfati archiepiscopi cõueniſſe, duplo maiorẽ facerẽt numerũ ꝙ sexdecim electores plebani, tu vice nostra postulationẽ admittas: nisi probatum fuerit postulato aliquid obuiare de canonicis institutis, † quod promotionem ipsius debeat impedire: ac (plebani electiõe cassata) ipsum ar chiepiscopum absoluas à vinculo quo Eradien. ecclesiæ tenetur: cõcedẽdo ipsum Cõstãtinopolitanæ ecclesiæ in pastorẽ. ¶Quod si ad faciẽdũ duplo maiorem [k] numerum, simul omnes prædicti minime sufficerent: † siue dignus siue indignus fuerit postulatus, tu postulatione repulsa, electionem plebani auctoritate nostra confirmes [l], dummodo nihil obsistat eidem, quod ipsum tanto præsulatu reddat indignum.

¶ Si vero numerus postulantiũ

2 Sed ibi de iure cõmuni, hic de mutuo consensu.

ADDITIO. Hoc intelligit Inno. quãdo oẽs vt singuli singulariter habebant vocem: aliud si vniuersitas prælatorum vnicam vocem habuisset. Dicebat ergo Cõposte. ꝙ tot voces habebant isti, quot committẽtes. nemo enim plus, &c. de re. iu. nemo plus. Ioan.

¶ *Glossa sequens exponit litteram: expositioni signat contrarium, & contrario acquiescit.*

i ¶ *Temporis.*] Hoc ideo dicit: quia si tũc aliqua cõuentualis ecclesia vacasset, pro ea nullus potuisset admitti sede vacante: quia tunc non est qui iura illius tueatur, vel eis posit vti. j. ne sed. vacan. c. 1. & 2. et infra de præscript. de quarta. tũc enim dormit ius ecclesiæ, ita ꝙ nõ currit præscriptio. j. de præscript. auditis. & c. 1. & cap. de quarta. nec ad capitulum ius illud deuoluitur. j. ne sede vacan. c. 2. argum. contra. j. de maio. & obedien. his quæ. & c. cũ olim, quibus forte staretur in casu isto: quia diuersi sunt isti casus à præcedentibus.

Præscriptio dormit contra ecclesiã ipsa vacante.

† Quæ habes, infra eodem tit. c. nihil est.

k ¶ *Maiorem.*] Hic habes ꝙ electio semper præualet postulationi, secundum illos qui dicũt ꝙ hæc est iuris diffinitio, nisi duæ partes sint in postulatione. De hac materia dictũ est supra. de postula. bonæ memoriæ. 1. & ideo statur hic iudicio duarum partiũ, quia quod duæ partes faciũt, totũ capitulum facere videtur. vt ff. quod cuiusque vniuer. plane. & secundum hanc decre. intelligit quod dicit decre. ẽ. de postula. bonæ memoriæ. ꝙ postulatio in discordia non consueuit admitti. hoc intellige prout dr in not. se quẽti. Item not. hic ꝙ cum in electione longe maior numerus est ex vna parte quàm ex alia, non habetur respectus ad meritũ psonę, dum tũ sit cõueniens ille qui est electus à maiori parte. nec ad zelum. eligentium. arg. ẽ. eod. dudum. & j. de appel. cõstitutus. sed si numerus in modicum excedat, tunc recurritur ad merita & ad zelum, & præferuntur numero. arg. j. de testi. in nostra. & est expressum. j. eod. ecclesia. vbi de hoc.

† E'lectio semper postulationi ꝓponderat.

Glo. seq. obiicit, & soluit recitando opinionem quam approbat.

l ¶ *Confirmes.*] Hic dicit Papa electionẽ à minori parte capituli factã confirmari, et tñ pars alia nõ est eligendi potestate priuata, quia non postulauerat indignã ꝓsonam, et de iure licite poterant postulare sicut et eligere: et ita postulando nõ peccant: ergo ius eligendi nõ fuit deuolutum ad pauciores: qđ tũc demum locum habet, cum maior pars scieter postulat vel eligit indignũ, vt in fi. decr. dr. Et ideo ꝓtra. j. eo. Cumana. et in c. ecclesia. et c. in Genesi. in quibus dr ꝙ electio nõ valet nisi sit facta à maiori parte capituli: et hic confirmatur facta cũ longe minori parte. Propter hæc et alia quæ hic dñr, dicunt quidam ꝙ hæc decret. ius cõe non cõtinet, sed fuit quædã prouisio de cõsensu partiũ: et hoc vt ꝓ verba illa superius: si partes cõsenserint, hoc modo ꝓcedas: et ex eo ꝙ Papa admittit hic postulationem in discordia factam: cum per eam nullũ ius acquirit postulato. ẽ. de postu, c. penult. et quia non cõsueuit admitere talẽs postulationes in tanta discordia. ẽ. de postu. bonæ memoriæ. Et ita in his duobus continet gratiã, qđ satis potest concedi. Et ita vr ꝙ vtraq; pars renũciet iuri suo: et quod dicit: de consensu partiũ taliter ꝓcedatur, vt ẽ. dr in verbis ꝓmissis, si partes consenserint, &c. aliàs si ꝓtradicerẽt, nõ taliter ꝓcesisset, sed facta inquisitione sup his de q̃bus ꝓmittit, causam instructam remisissent ad Papã. hoc ꝓbatur ẽ. eo. bonæ memoriæ. in parte decisa. Sed vbi duæ partes postulãt aliquẽ, licet ius nõ acquirat postulato vt agere possit: tñ potest petere gratiã: et iniuria fit ei si nõ fiat illi gratia. arg. ff. de aqua quoti. et æsti. l. 1. §. ꝓmittit. de hoc

not. ẽ.

not. 3. de postula. gratũ. & capitulo penulti. & vlti. Et idem credere si maior pars postulat, ꝙ gratiam deberet habere. Et qđ dicit de duabus patribus, nõ credo necessarium, sed quædam prouisio fuit hic, vt dictum est, quia siue maior pars & sanior, siue duæ partes, siue omnes, totum dependet à superiore. sed qđ in fine dr, ius est.

¶ Glo. seq. arg. à contrario soluit & determinat.

a ¶ *Maior.*] & ita vr à ꝓtrario, ꝙ si maior pars capituli sciuisset illũ esse indignũ, alij nõ punirẽtur ꝓp hoc, & ita est hic arg. ꝙ vtile non vitiatur per inutile. sic ẽ. capitul. proxi. Et est notabile illud, ꝙ culpa & dol[b] minoris partis nõ nocet, nec ea quę fiunt à minori parte irritanẽ ꝓp hoc, & isti soli priuati essent ipso iure eligẽdi in ꝓxima electione, si alii non elegissent. ẽ. eod. cũ in cũctis. & hic. & alii admitterentur, dum tñ probarẽt ignorantiã. ẽ. eod. innotuit. Et si maior pars ignorasset illũ indignũ, vtra que ꝑs debet reprobari à ꝓtrario: vt dr ẽ. & qđ dicit hic ꝙ electio facta à maiori parte cõfirmetur qñ maior pars postulãtium sciẽter eligit indignum, intelligitur qñ vno contextu fiunt postulatio & electio seu electiones: vt hic cõtingit: secus si ex interuallo. tũc enim illi soli qui sciẽtes postulant vel eligũt indignũ, sunt eligendi seu postulandi potestate priuati: & illi qui ignoranter postulauerunt seu elegerũt indignũ, debent ab aliis ad electionem admitti, aliàs deberet electio cassari ꝓp cõtemptũ, vt dicit supra in eadẽ notula.

Vtile per inutile non vitiatur

† Vide l. 1. §. postulasti. ff. de postul.

† In concilio generali Laterã. sub Innocentio 3. c 25. & c. 8. c. tit in 4. cõpilatione.

† Vide Alfonsum Castrum lib. 3. cap. 2. de iusta hæreт punitione.

b ¶ *Postulata.*] Id est ignoranter.

¶ Glo. seq. obiicit, & soluit.

c ¶ *Præsumptione.*] i. ex certa scientia. ẽ. eod. innotuit. Sed qualiter potuit esse dignus iste postulatus archiepatu, et indignus patriarchatu, 1 & qui iudicatus fuit dignus à Papa, vel à suo patriarcha qñ confirmauit eũ, quare denuo inquiri iubet de moribus suis, ꝓtra illud 17. quæstio 4. c. si quis suadentes. §. qui autẽ. & C. de crimi. fal. l. 2. & j. de ꝓta. et quali. accepimus? Dico ꝙ licet quis reputeť dignus ad vnã dignitatẽ, propterea non est dignus ad maiorẽ, licet enim dispensetur cum aliquo in minori dignitate, non tñ dispẽsatur ad maiorẽ. 12. distin. nos consuetudinem.

1 Non enim potest quis esse in vno loco sanct⁹, & in alio peccator. 1. quæstio. 1. sicut Christus. Ioan. And. in nouel.

¶ Glo. seq. recitetur per contrarium: & dupliciter soluit.

d ¶ *Priuari.*] Illud referas ad factũ, cũ sint ipso iure priuati. ẽ. c. cũ in cunctis. 2 illi scilicet qui scienter hoc fecerunt: Vel dic, id est nunciati priuati.

2 Adde qđ not. Bar. in l. cum qui dã. 2. ff. de leg. 2.

ADDITIO. Per qđ not. Host. ꝙ licet duæ electiones fiant vno cõtextu, et maior pars eligat indignũ, & minor dignũ, nunquam obtinebit minor, nisi maior scienter deliquerit. Dicit tñ presumi ꝓtra maiorẽ, nisi probet ignorãtiã: remittit ẽ. eod. innotuit. hoc dictũ est pro opinione mea cõtra suam opinionem Hosti. de qua dicam j. eod. congregato. Ioan. Andr.

e ¶ *Confirmes.*] cũ sit facta à maiori parte illorum qui habebant ius eligendi.

N *E pro defectu.*] Primo ponit cõstitutionis causa. Secũdo ibi, *Statuimus.* constitutio. quæ constituit quatuor facit. Nã primo statuit tempus electioni. Secundo priuat negligentes: ibi, *Intra quos.* Tertio ad superiorẽ deuoluit: ibi, *Ac ipsa.* Quarto punit superiorem si negligit: ibi, *Is vero.* Abbas.

CASVS. Quia ꝓpter defectũ pastoris ecclesia viduata tã in tẽporalibus q̃ in spiritualibus frequẽter sustinet læsionem: ideo cõcilium volẽs periculis animarũ, & ecclesiarũ indemnitatibus prouidere, statuit. vt ecclesia cathedralis vel regularis vltra tres mẽses nõ vacet, ita ꝙ si impedimẽto iusto cessante, electio celebrata nõ fuerit, electores eligendi potestate careant ea vice: & potestas ad proximũ superiorẽ transferatur, & ille ad quẽ fuerit deuoluta potestas, intra alios tres menses de cõsilio capituli et religiosorũ de persona idonea ipsius ecclesiã viduatã, vel si ibi idoneus nõ reperitur, de alia non differat ordinare, si ipse canonicã voluerit esfugere vltionẽ. Not. ꝙ ecclesia cathedralis vel regularis nõ debet vacare vltra tres menses. Item illi qui non potest agere, nõ currit præscriptio. Not. ꝙ per negligentiã ꝙs amittit ius eligendi. Itẽ regularis ecclesia quantũ ad tẽpus eligendi æqui paratur ecclesię cathedrali. Itẽ not. ꝙ quamdiu reperitur in ecclesia idonea persona, non debet eligi de aliena.

f ¶ *Cathedralis.*] Quantum ad hoc nihil additur, quia idem erat secundum antiqua iura. 50. dist. postquam. & 63. dist. obeuntibus. & alij tres dãtur ad consecrationẽ petendã 100. dist. quoniam quidem.

g ¶ *Regularis.*] Et sic patet ex hac cõstitutio ne quòd canõ Laterañ. cõcilii. j. de cõcess. præben. nulla. hodie nõ extendiť ad regulares platuras, qa æquiparatur epatus & prælaturę regulares. simile 16. q. vlt. si quis deinceps. h ¶ *Impedimẽto.*] & ita nõ currit ꝓscriptio ꝓtra canonicos si iusta causa interueniente nõ eligant. 28. dist. de Syracusanæ. & 61. distin. bene nouit. & j. de concess. præben. quia diuersitatem. C. de inoff. testa. l. ꝓtra maiores. ff. q. ex ca. maio. l. quod quidã. & l. seq. & l. ait ꝓtor. Sed si Papa interdiceret electionẽ, non minus currit eis tẽpus, nisi petant licẽtiã eligendi infra tempus statutũ. j. eod. c. vlt. Sed nunquid est hic necessaria protestatio ꝙ nõ possint eligere infra tres mẽses? quod vr. j. de off. ordi. postoralis. in fin. & j. de appel. si iustus metus. Non credo ꝙ necessaria sit in casu isto protestatio: quia debent petere licẽtiam, & si non petant, sunt in mora: vt ibi dicit.

Canon Lateran. concilii qualiter sit intelligendus.

† Vide l. qui cœtu. cum glo. ff. de vi pu. & in l. malum. §. vi dua. ff. de verb sig.

† In eodem concilio l. a teram. sub Inno. iij. c. 24. & cap. 9. eod. tit in 4. compilatio

i ¶ *Ea vice.*] id est, in prima electione: quę si cassaretur, vel si nollet venire, vel si eligeretur indignus, statim recuperarent ius suũ. ẽ. eod. cum vintonien.

k *Deuoluatur.*] olim non deuoluebatur ad proximũ superiorẽ, ſſ. de ꝓcess. præben. dilectus. sed ad Papã in epatibus. & sic reducitur ad ius cõe aliarũ dignitatũ: vt sicut ibi post sex mẽses, ita hic post tres deuoluatur ad proximũ superiorẽ. j. de cõcess. præben. c. nulla.

¶ Glossa ista quærit, arguit, pro & contra: & dupliciter soluit.

l ¶ *Consilio.*] Sed nunquid tenetur semper habere consiliũ capituli sui, vt alias nõ valeat electio nisi habito consilio capituli & assensu? Videť ꝙ sine illis eligere nõ possit, sicut nec alia negotia debet facere sine illis. j. de his quæ fi. à præla. fine consensu capituli. nouit. & c. quanto. & quasi per totum. arg. j. eo. cum in veteri. vbi cassatur electio, quia non fuit expectatũ responsum eorũ de quorum consilio debuit fieri electio: vt 63. dist. obeuntibus. & 15. q. 7. ꝑs nullius. Sed ꝓtra, sufficit enim petere cõsiliũ. j. de arbi. cũ olim. et ex cõsilio nemo obligatur. 14. q. 1. c. quisquis. §. qđ præcipitur. Credo ꝙ hoc facere debuit consentiente capitulo, vel maiori parte: aliàs nõ credo ꝙ solus hoc facere possit per iura prædicta. Vel dic ꝙ sufficit tantũ requirere cõsiliũ capituli in isto casu, & de honestate, cũ ad ipsum solũ deuoluat electio, et nõ ad capitulũ, cõsiliũ vero aliorũ non inducit necessitatẽ, sed de honestate requirit.

3 Host. contra nisi eano nici ratũ habet: quia limitata est forma: qđ satis videtur in scholis. sed contrarium seruatur. Et Cõp. tenet dictũ glo. dicens, ꝙ sic Papa respondit. Ioan. And. in nou.

¶ Glo. seq. succesiue ponit tres obiectiones, & solutiones ipsarum.

m ¶ *Ipsius.*] scilicet vacantis. Hic præcipitur vt de eadẽ ecclesia eligat. Sed nõne ad metropolitanũ deuoluitur idẽ ius quod habuit capitulũ: sed capitulũ potuit eligere vndecunq; veller. ẽ. eod. cum inter canonicos. & c. cũ nobis. & c. in causis. ergo & metropolita nus? Dico ꝙ primo debet inquirere personas ecclesiæ vacantis, & eligere de gremio ipsius ecclesiæ. & illud debuit fieri ꝑ illa iura. 61. distin. c. obitũ. & c. nullus. et 18. q. 2. quàm sit. sed si hoc non fecerit, nihilominus valebit electio. 3 nã multa fieri non debent, facta tñ manent. 27. q. 1. nuptiarum. et 27. dist. cũ vir. 4 et nusquam inuenies ꝙ propter hoc cassetur electio. De hac materia tractatur ẽ. cum

4 Concor. l. non dubiũ. C. de leg. & l. patrefurio. ff. de his qui sunt sui vel alie iur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cũ inter canonicos. Sed quare dr̃ hic ꝙ metropolitanus eligat de eadem ecclesia, cum ipsi perdiderint ius eligendi? Rnde, ipsi perdiderunt ius eligendi actiue, i. quia ipsi nõ possunt eligere: sed non passiue, quia bene possunt eligi, & satis puniuntur in hoc: & non debent ꝑ hoc dupliciter puniri: quia pœnæ restringẽdæ sunt. de pœ. dist. 1. §. pœnæ. Hic habes ꝙ qui eligere nõ possũt, eligi possũt. Sed ꝑtra aliq possũt eligere, sed nõ eligi. ℣. de cle. excõ. mi. si celebrat. hic priuat negligentia eos potestate eligendi, ibi nõ. Et ibi ideo non possunt eligi: qa nõ habẽt id ꝑ quod eliguntur: hic bene habent executionẽ sacramentorum.

CAP. XLII.

QVia propter diuersas electionum formas, quas q dã inuenire conantur, & multa impedimẽta ꝓueniunt, & magna pericula imineꝝ ecclesiis [a] viduatis: ¶ Statuimus vt cũ ele ctio fuerit celebrãda, presentibus omnibus qui debẽt [b] & volũt [c] & possũt cõmode [d] ĩteresse electioni, alij procedere possunt sine illo postquam cõstiterit. ℣. eod. ꝙ sicut. & c. cum nobis. & arg. ℣. eod. ecclesia vestra. vbi de hoc dr̃. & sic omnes vocãdi sunt qui cõmode possunt vocari. Qui sunt vocandi, dictum est. ℣. eo. coram. & ℣. eo. in Genesi.

d ¶ *Commode.*] hoc ideo dicit: quia si commode et sine periculo vocari non possunt, nõ sunt vocandi. ℣. eod. qd̃ sicut. §. i.

¶ *Glossa sequens obiicit, & soluit.*

e ¶ *De collegio.*] per hoc vr̃ dari occasio discordiæ, quia facilius possent ipsi concordare in vnam personã quã assumant in prelatum, q̃ in istos tres: & si discordant canonitci in eligẽdo istos tres, ꝙue inquiretur de meritis & zelo eligẽtiũ, sicut in electione eps̃i. Dico ꝙ in istis inquisitiõibus non requiritur illa examinatio, quia ipsi nõ eligunt, sed inquirũt vota fratrũ: & hoc potest fieri ꝑ quoslibet de capitulo, dũ tñ sint viri digni, & causa inquisitionis secrete fiat: quia quidã forte timore vel fauore timent aliquem noĩare in publico, quem nominant in secreto, & libere nominant quẽ volunt. Libera enim debet esse voluntas in eligendo. 18. q. 2. dilectissimi. & ℣. eod. bonæ. & ℣. c. proxi. sicut in matrimonio carnali. ℣. de spon. cum locum. & prætea per hoc obuiatur malitiis quorundã, qui statim eligebant, & appellabãt ne alij eligerent. ℣. eo. considerauimus. per istam constitutionem malitiis & cauillationibus talium obuiatur.

f ¶ *Secrete.*] Sicut testes in secreto deponere debẽt, vt liberius dicant veritatem, alias nõ valet dictum testis. ℣. de testi. venerabili. & C. de testam. nullum. & ℣. de accu. inquisitionis. §. tertiæ. aliàs nõ valet, nisi fiat secrete.

g ¶ *Redacta.*] per ipsos scrutatores, vel per tabellionẽ, & qd̃ dicit secreto, capititulum tantũ excluditur, et non personę necessariæ.

h ¶ *Mox.*] 2 id est, incontinẽti nullo actu ꝓtrario intermedio post vota q̃sita: & vno ꝓtextu: sicut testamentũ. ff. de test. hæredes palã. in fi. optime ponit sensum istius dictionis, mox. ℣. c. cũ post petitã. arg. ℣. de test. co. præterea. qnq; mox aliter accipitur, i. statim, cum quodam tẽperamento x. dierũ. ff. de consti. pec. promissor. & mox. qnq; dr̃ ad annum. 20. q. 2. si in qualibet. & c. puella. cũ quodã tẽpe remẽto siue spatio. ff. de solu. qd̃ dicimus. ff. ad l. Fal. l. 1. §. fi ita. Itẽ qnq; cũ primum potuit. ff. ad Tertul. l. 2. in §. itẽ cõsestim. & illico, i. vsq; ad triduũ. C. de iudi. cũ specialis. & C. de errb. aduoca l. vlti.

i ¶ *Publicent.*] Post quam publicationem variare nequeunt electores. ℣. eo. publicato. & ideo locum non habet appellatio, immo cõpellendi sunt ad electionem. vt ℣. eo. publicato.

k ¶ *Collatione.*] scilicet numeri ad numerum: vt sciatur in quem maior pars consentit: & zeli ad zelum, & meriti ad meritũ, et numeri ad numerum debet fieri collatio. hæc enim est forma electionis qñ duo electi sunt, aliàs qñ vnus, & si non est necesse, & sic tria conferuntur, numerus ad numerũ, meritum ad meritũ, & zelus ad zelum. ℣. eod. in Genesi. & c. ecclesia vestra. & ibi de hoc tractatur. et ℣. eod. venerabilem.

¶ *Glossa sequens reci. per q. scilicet quæ sint substantialia huius formæ, & nunquid vocatio absentium, numerus trium scrutatorum, & esse de collegio. sint de substantia.*

l ¶ *Sanior.*] dic vt. ℣. eo. ecclesia vestra. Circa formã istã quædã ita sunt exacta diligentia obseruãda, vt si ꝓtra factũ fuerit, electio alicuius qñ est irrita. ℣. eo. ecclesia vestra. et c. in Genesi. aliqñ est irritãda. ℣. eod. cũ post petitam. & c. Cumana. in vtroq; tñ casu non valet, vt hic dr̃. in ver. aliter, &c. Ista quidem sunt de substantia electionis sue forma: vt secreto et sigillatim inq̃sitio fiat, et publicatio in cõmuni, collatio et cõis electio incõtinenti nullo actu ꝓtrario intermisso vnum post aliud faciendo. et hæc probantur. ℣. eo. cum post petitã. & c. Cumana. in fi. & c. in Genesi. et vota i scriptis redacta, vt appareat per scripturã de consensu cuiuslibet, vt si vellet mutare, ei scriptum obuiet. 1. q. 7. saluberrimum. et 27 q. 1. omnes fœminæ. et 20. q. 1. vidua. Et ꝙ quilibet sit vocandus, qui commode vocari possit, nõ credo esse de substantia electionis, vt propterea cassetur electio: dummodo comtempus postea ꝓsentiat electioni factæ. ℣. eo. ꝙ sicut. Quòd tres tantum debeãt esse inquisitores, nõ credo esse de substãtia: dũmodo tot sint inquisitores ꝙ frãus fieri nõ possit. arg. ℣. eod. cũ dilecti. quia qui plus facit, non vr̃ facere ꝓtra. ff. de ser. vrb. prædi. si arborem. & superflua non vitiãt, necessaria vero prætermissa diminuunt ꝓtractũ. C. de test. l. testamentũ. et ff. de sup. leg. l. legata. in princ. et l. labeo. Nec credo esse de substantia ꝙ sint de eodem collegio: quia in electionibus consiliũ religiosorum virorum inquiri debet. 63. dist. obeuntibus. et ℣. c. proxi. dũmodo non sint laici. ℣. eod. Massana. et c. sacrosancta.

¶ *Glossa*

a Aliquo non lente accedere ad electionem, reliqui eligant.

† Singulatim.

† Voces.

† Adhibita.

† Vel.

1 Per hoc dixit Host. q. si eps vel alt. de collegio, cuius vitar esset terribilis, assume retur iter hos scrutores, appellaseri, posset hic adiecta, maxime si intenderet, etiam aliis inutilis ali quem promouere: ũ de hoc se ia ctasset. Ioã. An. in nou.

2 Vide text. in l. 1. & ibi Bar. ff. iudi. fol.

Quis dicatur non posse venire ad electionem.

Que sint de substantia electionis

¶ *Glo. seq. recitetur per duas questiones.*

a ¶ *Viris.*] & isti possunt esse alij à capitulo, dummodo viri religiosi, nec ipsi exprimuntur de capitulo: quia bene possunt potestatem suam dare aliis. ℣. eod. causam quæ. & licet dicatur, aliquibus, vni tñ cõmitti potest, vt in prędicta decre. causam quę. quia non est illud de forma. immo melius põt expedi per vnũ quàm per plures, scilicet duos, qa tunc res fere sine exitu est. ff. de arbi. itẽ si vn⁹. §. vlti.

ADDITIO. Argu. cõ tra. ℣. de off. deleg. prudentiam. vide c. si compromissarius. eod. titu. lib. 6.

† In codice Barbatiæ ita: quasi per inspirationem sancti spiritus absque vitio, &c.

¶ *Glo. seq. querit, arg. solut. ponit opinionem contrariam, quã reprobat.*

b ¶ *Vice omnium.*] Sed nũquid maior pars posset seq. istã formã aliis ꝓtradicẽtibus? Vr̃ ꝙ sic: quia qd̃ maior pars facit, totum capitulũ facere vr̃. & firmitatem debet sortiri, nisi rationabilis causa 1 à pauciori bus ostendatur. ℣. de iis quę si à maior. par. c. cũ in cũctis. Satisvr̃ equũ, & sic vitatur discordia: & facilius cõsulitur ec clesię isto modo q̃ per scrutinium. Sed littera ista ꝓtradicit: vbi dicit, vice omniũ, & qd̃ dicit aliter electio facta non valet. & alia põt ratio esse: quia cum quilibet habet vocem in electione, non debet priuari iure suo, nec aliquis debet compelli ius suũ dare alij. C. de ꝓtrahen. empt. inuitũ. & l. in vẽdẽdis. ficut et emptio volũtaria est. ff. famil. ercis. si pignori. §. vlti. Alii dicunt ꝙ maior pars bene põt potestatem eligendi cõmittere minori parte ꝓtradicente: quod mihi non vr̃ quia non seruatur forma secunda, cum et illa debet seruari, sicut et aliæ duę.

1 Sed rationabile est ꝙ quis non priuetur voce. sua: vt sequitur in gl. & sic hoc c. cõ & cordat. cum gl. Io. And.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

c ¶ *Priuentur.*] Per sententiam, non ipso iure. ℣. eo. Cumana. in fi. vnde signatur ꝓtra. ℣. eo. cum in cunctis. vbi ipso iure priuati sunt. hoc dic vt dixi. ℣. eo. Cumana. in fin.

d ¶ *In eo loco.*] De hoc dixit ℣. eod. coram.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit. Sed o. ar. ad opi. et remittit. Tertia pars recitetur ꝙ duas quæstiões, an canonicus ꝓcurator absentis habeat duas voces, et an cõstituẽs habeat necesse iurare. In fine q̃rit, ar. ꝑ. et soluit.*

e ¶ *Venire.*] Si venire non potest, quare citatur? Non vr̃ citandus. vnde alij eligere possunt. sed hoc non est verum: quia citãdi sunt semper absẽtes, ex quo possunt cõmode citari, siue venire possint siue non: & quia hoc ipsum dubium posset esse præsentibus. ℣. eod. ꝙ sicut. Et intelligo illum venire non posse, qui ꝑ timoré nõ põt venire ad locum. ℣. eod. bonæ memoriæ. Sed in casu illius c. bonæ. nõ tenetur cõmittere vices suas: vt not. ibi in glo. quæ incipit, si ci tati. Vel ꝑ infirmitatem. ℣. quęstio. 3. fi ægrotans. Vel si vocet ad maius tribunal. ff. de re iudi. ꝓtra pupillũ. & ideo cũ iusta causa sit impeditus, iure suo priuari sine culpa sua non debet: vt lit. non contesta. quoniã frequenter. §. 2. vnde qd̃ per se nõ potest, per aliũ exequatur. ff. de procu. l. 1. sicut in iudice. ℣. de off. dele. si pro debilitate. & c. pastoralis. in fi. Et est arg. opti. ꝓtra illos q̃ dicũt ꝙ si plures iudices sunt cum illa clausula, quòd si nõ omnes, &c. ꝙ ille q̃ non põt interesse, licet cõmittere possit vices suas, socii nõ tenentur ipsum admittere: quia extat conditio: qd̃ falsum est. hic nõ põ interesse, & tñ alii tenẽtur procuratorem illius admittere. De illa materia dr̃. ℣. de off. deleg. corã. Et iste ꝓcurator cũ sit de capitulo, habebit duplicem vocẽ. 2 ℣. eod. congregatio. et arg. ℣. de re iud. cũ olim. arg. ℣. eo. ſcriptum. Nec credo ꝙ multum expediat ꝙ iste qui dat procuratorẽ debeat iuramẽtũ præstare: sed ideo dicit, si opus est, fidẽ faciat iuramẽto. ꝙ si præsentes nolẽt ei credere sup impedimẽto quo detinetur, nec aliter admittere velint procuratorẽ, q̃ non haberet verisimilẽ præsumptionẽ, tũc debet iurare ꝙ impedimentus venire non possit: & tũc tenẽtur illũ admittere. Sed qd̃ si nullus vellet de capitulo recipere vicem suam, nũquid posset alii cõmittere qui non esset de collegio? Videtur ꝙ sic: quia per hanc litterã constat ꝙ ipse debet interesse ꝑ se vel ꝑ aliũ, & ita si nullus vult recipere vicem suam, põt alicui viro religioso clerico committere vicem suã, aliàs nõ valet electio si eligerent: & hoc nõ credo esse ꝓtra substantiam, si aliũ admittant q̃ nõ sit de collegio: qa & viri religiosi vocandi sunt ad electionẽ, et de eorũ cõsilio est facienda: ita ꝙ nõ valet aliàs electio. 64. dist. obeuntibus. Tamen nõ credo ꝙ hodie canonici ad hoc teneãtur nisi velint. Et illud c. obeuntibus. nõ tenet nisi quo ad honestatẽ, canonici tñ tenentur recipere illũ, cui cõmiserit vices suas auctoritate huius canonis. arg. cõtra. ℣. de rescri. cũ contingat. & ℣. de appellatio. cũ speciali. Vel si nolint recipere, potest exprimere suã volũtatẽ ꝑ litteras suas, & volũtas illa cũ aliis publicet: & sic extra cap. 1 nõ cõmittat.

ADDITIO. Ista opinio est hodie reprobata per c. si quis iusto. §. fi. eod. tit. lib. 6.

† Concilio Lateranen. sub Inno. iij. c. 15. & in 4. compilatione ca 10. eo. tit.

† possit.

3 Concor. text in l. 1. §. mittant. ff. de ven. in spic. & in l. vxores. ff. de repu.

Electio qn̄ dicatur hẽri per abusum potestatis secularis.

f ¶ *Clandestinas.*] Illa electio dr̃ clandestina, quæ fit singulariter & occulte per occulta cõuenticula. 79. distin. c. 2. 3 & quandiu publica tio facta non est, dr̃ clandestina: vt hic in fi. & quam cito facta est, debet publicari, aliàs nõ valet, vt dictũ est, & ℣. vt eccle. bñ. vt nĩm.

QVisquis.] Sunt duę partes. In prima punit electum consentiẽté. In scda punit eligẽtes, & electionẽ vitiat: ibi, *Quia vero.* Ab. CASVS. Frequenter eligebãtur multi per impressionem siue ꝑ abusum secularis potestatis vel alterius potestatis, & electi cõsentiebãt: qd̃ erat ꝓtra ecclesiæ libertatẽ. Ne dæcætero talia fierẽt, statuit concilij generale ꝙ si quis electioni taliter de se factæ cõsenserit ꝓtra canonicã libertatẽ, careat cõmodo electionis, et fiat ineligibilis, & sine dispensatione ad aliquam eligi non possit dignitatem: hæc est pœna illius qui consentit. Secundo imponit pœnã electoribus, dicẽs ꝙ qui electionem aliter celebrare præsumpserit q̃ dicit Papa, ea irrita est ipso iure, et ab officiis et beneficiis per triennium suspendatur, et sint tunc potestate eligendi priuati. Not. ꝙ in electionibus debet esse liber consensus eligentium: si vero coactus, non valet, immo irrita est electio, & ꝓtra ecclesiasticã libertatem. Item electores qui taliter eligunt, de iure illa vice potestatẽ eligendi amittunt, & ipse electus consentiens, fit ineligibilis.

g ¶ *Abusum.*] Vt laicus, princeps, vel potestas intersit electionib⁹, & talis nõ est vsus, sed abusus: vt ℣. eod. cũ terra. & c. ꝙ sicut. et cõ ꝓtra ecclesiasticã libertatẽ, vt ibi dr̃: et hoc intellige cũ clerici sponte laicos admittunt. Secus si per vim vel impressionem eligerent: quia tunc non puniuntur. ℣. eod. cum vintonien. Ber.

h ¶ *Libertatem.*] Quia si admitterẽtur laici, siue huiusmodi potestates assumerẽt sibi ius in posterũ, sic periret libertas ecclesiæ: qa in electionib⁹ liberũ debetesse arbitriũ cuiuslibet. 8. q. 2. dilectissimi. sicut in mãimonio carnali. ℣. de spõ. cũ locũ. et ideo talis electio nulla est q̃ fit ꝓtra libertatẽ ecclesiæ. ℣. e. sacrosancta. & c. Massana. & ℣. e. cũ terra. & ita laici oĩno excludẽdi sũt i collegiatis ecclesiis.

¶ *Glo. seq. recitetur per q. an ipso iure, & e. arg. pro & cõtra, et soluit. in fi. querit an dispenset episcopus, & soluit quòd sic.*

i ¶ *Fiat.*] Per hoc ꝙ dicit, fiat (qd̃ futuri tpis est) vr̃ ꝙ nõ ipso iure, sed ꝑ sniam debet suspendi. et facit ad hoc ℣. de iure patr. ꝑterea. Vr̃ tñ ꝙ ipso iure per id qd̃ sequitur, non abq; dispẽsatione &c. Et est verũ ꝙ ipso iure fit inegligibilis. et ad hoc facit 16. q. 7. si quis deinceps. et ℣. eo. ne ꝑ defectu. ver. careãt ea vice. sed ibi suspẽsio durat quousq; dignitatem taliter adeptã dimiserit: et q sic suspensus est, sicut per suũ factũ suspẽditur, ita per actũ ꝓtriũ restituitur. 15. q. 6. nos sanctorum. et 71. dist. si quis presbyter. et c. si quis amodo. Sed nunquid eps potest dispensare cum talibus? Credo ꝙ sic. ex eo enim ꝙ conditor canonis hic nõ reseruauit sibi dispẽsationem, aliis concessisse vr̃. ℣. de sen. exc. nuper. et ℣. de præben. de multa. in fi. & c. graue. in fi. et hoc minus est adulterio, inquo põt episcopus dispensare. ℣. de iudi. at si clerici.

4 Adde ad hãc gl. not. & theoricã glo. simi. in regula, in pœnis. de re. iur. lib. 6. & in ca. si diligenti. de foro comp.

K ¶ *Irritam.*] Sic supra eodem cum in cunctis. vbi electio ipso iure

a Non tñ pot est duos eligere nisi in casu, infra eod. c. penul. lib. 6. in ℣. gl. lo. An. in no.

Anconstitutio concilii Lateranensis extendatur ad omnes dignitates.

a ¶ *Ecclesiis viduatis.*] Per hoc vr̃ loquitur tantum de electioni bus prælatorum, id est eporum non canonicotũ. Sed nunquid extendemus istam constitutionem ad omnes dignitates etiã ad nõ cathedrales, & ad plebanatus, & ad alias dignitates quę prelatos habent in ecclesiis collegiatis? Non vr̃: cum ecclesiæ, ꝑter illas dignitates non dicantur viduatæ, cum habeãt epm. Satis põt dici ꝙ non extenditur ad alias dignitates, sed tantũ ad epatus et regulares prelaturas, vt. ℣. eo. ne pro defectu, tñ de facto bene extẽditur ad alias dignitates, & de iure etiam bene põt intelligi cõstitutio ista de illis prælatis qui habent iurisdictionem generalẽ in ecclesiis collegiatis: quia tales prelati, ſponsi quodammodo appellãtur. 21. q. 2. sicut in vnaquaque. Sed non debet intelligi de dignitatibus seu personatibus in ecclesiis cathedralibus: quia in vacatione illarum dignitatũ non dr̃ ecclesia viduata, cum habeat epm qui solus est ibi maritus. Ber.

b ¶ *Qui debent.*] hoc ideo dicit: quia oẽs qui habẽt ius in electione, sunt vocandi. ℣. eod. ꝙ sicut. Et qui sunt in quieta possessione eligendi, simul sunt vocandi. ℣. eod. ꝙ sicut. c. corã. & c. bonę. & de consuetu. si quæ est. ℣. de cau. pos. cum ecclesia.

c ¶ *Qui volunt.*] bene dicit, qui volunt, quia si quis nõ vult inter-

¶ *Glossa*

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuri irrita est quę fit de persona indigna.

¶*Gl.seq.recitetur per quæstionem an per sententiam,& c.arg.pro & contra.ponit opi.& soluit quòd per sententiam.*

a ¶*Suspendantur.*]Per sententiã. sic.ȝ.eod.Cumana.in fi.sic intelligitur ȝ eod.quia pp.Contra,ȝ.eod.cũ in cunctis.vbi ipso iure beneficiis ecclesiasticis sunt priuati, quidam dicũt q̃ stãdum est huic, & nõ illi,& in alio etiã corrigitur ille canó ibi, eligendi potestate priuatos, per.c.proxi.quia pp.diuersitas istius verbi, quantum ad electionẽ, habetur ȝ.e.Cumana.in fi.Sed q̃d dicit,ab officiis & bñficiis priuentur, hoc est verũ q̃ per sententiã priuandi sunt : & illud c.cum in cunctis. nõ corrigitur, vnde ipso iure priuati sunt beneficiis per triẽnium.Et ratio diuersitatis hæc est, hic priuantur officiis & bñficiis, & sic in duobus puniũtur : qui plus peccant, & ibi priuati sunt beneficiis tm̃: qa minus peccãt ibi q̃ hic:vt sic quędam cõpẽsatio sit hinc inde.Vel verius diuersi sunt isti casus, & in diuerso casu loquũtur,& ideo diuersæ pœnæ,hic maior pœna imponit q̃ ibi, qa plus offendit q̃ extra ecclesiasticã libertatem aliquid fecit, sed ibi eligitur persona indigna.

† In eodem concilio. La teranen.sub Inno. iij. c. 26.& cap.11 e in.4.compilatione.

¶*Glo.seq.ponit duas lecturas,et primã reꝓbat.*

b ¶*Tunc.*]id est, ea vice.sic ȝ.eod.cũ in cunctis.Sed si in illo triẽnio quo suspensi sunt iterum vacaret, vt per illam expositionẽ q̃ canonici possent eligere:et ita suspẽsi eligerẽt:sed hoc esse non pót.ȝ.eo.cũ inter R. et ideo istud,tunc,respicit totum trienniũ.& hoc intellige qñ omnes delinquũt :sed si aliqui non deliquissent, ipsi eligerent.ȝ.eod.scriptum est.in fi.et c.cum in cunctis.Ber.

¶*Glos.seq.signat contrarium, & soluit.*

c ¶*priuati.*]ȝ.eod.c.proxi.ꝓtra:vbi priuãtur per sententiam. Idẽ est:quia plus peccant illi quàm illi (vt dictum est)et ideo hic ipso iure,ibi non:et in diuerso casu loquuntur.

† Videconcil Trident. sessio. 6.de reformatione cap. 1. & sessio. 7. de reformat.c. 3. & sessio. 25.de reformatio.c.2.1. Adde Alfonsum Castrũ li.3.de iusta hæreticorũ punit cap.5.

Nihil est.]Diuiditur tota decre.in duas partes.Primo ponitur constitutionis causa.In secunda constitutio.ibi, *Volentes igitur.*aliàs:ibi. *Irrefragabili.*Constitutio vero habet tres partes.Prima prouidet circa confirmationes eorum qui eliguntur ad curã animarum. Secunda:ibi, *Episcopi.*prouidet circa promouẽdos ad dignitates et ordines sacros Tertia:ibi,*Cæterum.*circa cõfirmationem et priuilegium exemptorum.Adhuc prima et vltima possent subdiuidi,quod per te videas.Panor. post.Io.And.

CASVS. Quidam non idonei tam scientia q̃ ætate aut inhonestate vitæ, eligebantur ad regimen animarum : ꝑꝑ quod ecclesiis multa pericula imminebant,volens concilium generale huic morbo cõgruã adhibere medelam , statuit vt cũ aliquis fuerit ad regimen animarum electus,ille ad quem pertinet confirmatio,diligẽter examinet electionis processum,& personã electã;& si electio fuerit canonica,et persona idonea,electioné cõfirmet.et si in ꝓtra riũ fecerit, repellatur electus,& cõfirmator puniatur hoc modo, vt si constiterit,q̃ per negligentiam promouerit hominẽ insufficientis scientiæ,vel inhonestæ vitæ ,vel illegitimæ ætatis,potestatem cõfirmãdi successorem ipsius amittat,& à perceptione ꝓprij bẽficij suspendatur quousq; fuerit restitut[a].Si vero hoc per malitiã fecerit, grauius puniatur.Secũdo dicit,q̃ episcopi tales ad sacros ordines promoueant,q̃ cõmissum sibi officium valeant exercere digne,si voluerint effugere canonicã vltionẽ. Tertio dicit q̃ illi qui nullo mediante pertinẽt ad Romanũ Põti,ad ipsum personaliter præsentẽtur,aut nuncios transmittant idoneos,ꝑ quos diligenter inquiratur de electionibus & electis,& sic postmodũ cõfirmentur si nullũ obstiterit impedimentum.ita tamen q̃ si aliqui sint valde remoti vltra Italiã,& electi sint in concordia,dispẽsatiue interim administrent,ne ecclesiæ ex mora aliquod damnũ incurrãt:sed de rebu ecclesiæ nihil alienent:munus benedictionis siue consecrationis recipiant sicut consueuerũt.Nota diligẽter q̃ tria sunt necessaria illi qui ad regimẽ eligitur animarũ,scilicet vitæ honestas ,scientia , & ætas legitima , & quartum quòd sit legitime natus : & pœna hæc statuta est illis qui promouent indignos ad aliquas ecclesias gubernandas.Not. quòd quando quis indignus promouetur, non solum promotus, sed promouens venit puniendus. Item plus punitur delinquens ex certa scientia,quàm ex ignorãtia. Itẽ quis põt petere cõfirmationem per interpositam personã.Item nota vnũ speciale , q̃ illi qui sunt vltra Italiam,possunt ante confirmationẽ administrare si electio eorũ fuerit facta in concordia , & sint sine medio subiecti Romanæ ecclesiæ.Itẽ qui est vltra Italiã,censetur esse remotus.Itẽ in consecratione recipienda, seruãda est consuetudo.

[a] *Spendãtur* per triennium, eligendi tũc [b] potestate priuati[c].

¶Idem in eodem. †

¶*Si prælatus per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum , perdit potestatem confirmandi primum successorem , & à perceptione proprii beneficii suspẽditur,& promotus deiicitur. Si vero per malitiã hoc fecit,grauius punitur. Electi vero immediate subiecti Papæ, per se aut per personas instructas debent adire Papã,& petere confirmationẽ. Et si sint electi in concordia & valde remoti,videlicet vltra Italiã constituti , interim administrant , ita tamen quòd nil alienent : benedicuntur autem & consecrantur prout consueuerunt.*

CAP. XLIIII.

NIhil † est qd̃ ecclesiæ Dei magis officiat, quàm q̃ indigni assumantur prælati ad regimen animarum. ¶Volẽtes igitur huic morbo necessariã adhibere medelam, irrefragabili cõstitutione sancimus,quatenus cum quispuam ad regimẽ animarum fuerit electus,is ad quem pertinet ipsius confirmatio, diligenter examinet[d]& electionis processum, & psonã electi : vt cũ omnia rite concurrerint, munus ei cõfirmationis impendat : quia si secus fuerit incaute præsumptũ , non solũ deiiciẽdus est indigne[e] promotus†,verum etiam indigne promouens puniendus:Ipsum quoque decernimus hac animaduersione puniri,vt cũ de ipsius cõstiterit negligentia, maxime si hominẽ insufficientis scientiæ[f],vel inhonestæ vitæ,vel ætatis[g]illegitimæ approbauerit,nõ solũ confirmandi primũ successorem illius careat potestate[h], verum etiam (ne aliquo casu pœnam effugiat)à perceptione proprij beneficij suspendatur,[i] quousque(si æquum† fuerit)in dulgentiam valeat promereri. Si vero conuictus fuerit in hoc per malitiam excessisse,grauiori[k]subiaceat vltioni.† ¶Episcopi quoque tales ad sacros ordines & ecclesiasticas dignitates promouere procurẽt, qui commissum sibi officium digne valeant adimplere , si & ipsi canonicam [l] cupiunt effugere vltionem. ¶Cæterum qui ad

† Vide l. si cõstat.& ibi Bar.ff de appe.& inc.cũ sup. in glo. . infra de cau. pos.& proprie.

† Alias: dignum

† Videl.seq uos. C. ad leg.Iul.de vi pu.& in Lemo deinceps. ap ii. C.de epi.& audien.

intereſt ne puniatur ſi promouere indignum,vt ȝ.eo.ſequitur.

e ¶*Indigne.*]ſic 71.diſt.c.tantis.

f *Scientia.*]Quæ impedit promouẽdũ.ȝ.e.congregatio. & deiicit iam promotum.ȝ.de ęta.& quali.c.vlti.

g ¶*Aetatis.*]ȝ.eo.cum in cunctis.Et ita expreſſe patet hic,ꝙ epi in ætate diſpenſare nõ poſſunt.de hoc dixi ȝ.eod.cum dilectus.in glo.ſed nunquid. cum puniatur ſi hoc fecerint:aliàs non deberẽt puniri:quia quod legitime factum eſt,pœnam non meretur. C.ad leg.Iul.de adult.Gracchus.

h ¶*Poteſtate.*]ipſo iure.ȝ.eo.tit.ne ꝙ defectu.et c.cũ in cũctis.ī fi.

¶*Glosa ſequens præmittit quinque ſpecies pœnarum.ſignat contrarium,& ſoluit.*

i ¶*Suſpendatur.*]Variæ pœne ſtatuũtur á canonibus circa illos q illicite promouẽt indignos,& illos qui illicite promouẽtur.Quãdoq; priuãtur poteſtate conferendi illum ordiné quem illicite cõtulerunt:vt 1.q.1.ſi qui epi. & ȝ.de tempo.ordi.litteras.36. diſtin. is qui eccleſiaſticis,et ordinatus remouetur à clero. 50.diſt.ex pœnitentibus.Qñq; ſuſpendit à celebratione miſſæ per annũ.55.diſt. nullus.Qñq; deponitur.64.diſtin.c.vlti. vbi epꝰ ordinatus præter ſcientiã archiepi,deponitur.51.diſt.c.1. et hic ſtatuitur pœna ꝓtra illos qui promouẽt indignos.qui debẽt ſuſpendi(vt hic dicit)per ſentẽtiam à ſuperiore,cũ hoc ad ipſum peruenerit.Huic aſſignatur ꝓtra.ȝ.de prẽben.graue.ibi enim nõ punitur qui promouet in dignos niſi poſt primã & ſecundã correctionẽ,& hoc ſtatim ſine aliqua admonitione.Itẽ hic ordinati ſiue promoti remouẽtur,ibi non.Dicas q̃ in alio caſu hic:& in alio ibi:hic loquitur de his qui ꝓmouentur ad dignitates,& ad regimen animarũ;vt dicit in principio.& qa plus peccant,plus puniunt ſine aliqua admonitione:qa & portæ dignitatis perſonis vilibus patere nõ debent.ȝ.de excel. pla.inter dilectos.& ȝ.de iureiu.querelã. & C.de infa.l,vnica,lib. 10.& C.de digni.neq; famoſis.lib.12.Ibi loquitur de beneficiis ſimplicibus,vbi nõ requiritur tãta maturitas,& ideo habet ibi locũ correctio:quia in promotiõe illorũ nõ eſt tale periculũ.vnde illi non remouẽtur, ſed iſti ſic:& ita ꝓtra non eſt:qa diuerſitas ꝓtradictionẽ impedit,ſicut dr̃,diuerſum tẽpus impedit ꝓtradictionem.

Pœnæ variæ promouentium indignos,& ordinatorum.

Dignitates non ſunt vilibus conferendæ.

K ¶*Grauiori.*]Ad arbitrium iudicis,cum hoc non determinetur. ȝ.de offi.deleg.de cauſis.§.fi.ȝ.de accu.ſuper his.& magis puniẽda eſt malitia q̃ negligentia. ȝ.de fal.ad falſariorum.

l ¶*Canonicam.*]ȝ,eod.cum in cunctis.in fin.

a ¶*Ad*

2 ¶*Ad Romanum.*]ſiue ſint abbates.ȝ.de cõſue. cum venerabilis. ſiue epiſcopi.

¶*Glo.ſeq.recitetur per q.quid de vicinis licet extra Italiam.*

1 Adde vbi ſit Italia & de eius finibus gl. 2.in l.1. ff. de of. præfec. vr. & in l. nationem.§ 1. ff. de verb. ſign.

b ¶*Vltra Italiam.*] 1 licet fines Italiæ non vbiq; diſtent à Roma æqualiter,tamen omnes dicũtur remoti qui vltra duas dietas extra dioeceſim ſuam diſtant.ȝ. de reſcri. nonulli. Sed iſtud verum eſt quo ad iudicia. Sed quãtũ ad hũc caſum q̃ diſtant per duas & dimidiam,vel tres aut parum plus, non credo q̃ debeant habere illud beneficiũ : quia modica diſtantia eſt,tñ conſuetudini ſtetur. Et ita aliquid ſtatuitur pp di ſtantiã,qđ alias non fieret.ſic 63.diſt. cum longe.& ȝ.de dolo & contu.cum olim.

† Aliàs, ita: ſuper electionis proceſſu.

¶*Gl.ſeq. præmittit duos caſus ſpeciales. Secundo quærit de illo q diſtat à metropolitano.arg.ꝙ & cõtra. Tertio quærit qđ de geſtis per ipſum ſi caſſetur electio.arg.pro.ſoluit contrarium.Quarto quærit quid de æquiſitis p intruſum. arg. pro, & contrarium ſoluit.*

Electus, ante cõfirmationẽ q̃q; licite adminiſtrat.

c ¶ *Adminiſtrent.*] In duobus caſibus ex ſola electione habetur ius adminiſtrandi, in his vidélicet q ſubſunt nullo medio Romano Pontifici:vt hic. & in Romano Pontifice.23. diſt. in nomine dñi. Sed quid, ſi ſuffraganeꝰ eſt valde remotꝰ à ſuo metropolitano,nunqd eodé modo põt ad miniſtrare?Vt ꝙ ſic,cũ eadé cauſa ſubſit,ergo vt ꝙ idem ius.ȝ.de cõſti.tranſlato. & c. nam concupiſcentiam.& ȝ.de tranſla.inter corporalia. & ȝ.de confir. vti. vel inuti.cum dilecta.& ſi nimia ſubtilitate vtamur,res eccleſiarũ depereunt.C.de ver.ſi.cum quidã. circa finé.et C.ad Treb.l.pen.Sed

2 Scilicet cõtra iura quę nolunt ante cõfirmationem adminiſtrari.& hoc ſoluit contraria,vt infra de re iu. cõcor. lib. 6. Ioan. An. in nou.

3 Adde oppoſitum in l.iuſturandum quod ex cõuentione. §. pupillus. in verſi.nõ cõpetit. ff. de iureiur. & l. qui neque. ff. de reb. eor. qui ſub tut. vel cur.

Romanum [a] pertinent immediate Põtificem,ad percipiendã ſui confirmationem officij, eius ſe conſpectui (ſi commode fieri poteſt)perſona liter repræſentent,aut perſonas tranſmittant idoneas, per quas diligens inquiſitio ſuper † electionibus & electis poſſit haberi:vt ſic demũ per ipſius circunſpectionem conſilij, ſui plenitudinem officij aſſequantur, cũ eis nihil obſtiterit de canonicis inſtitutis:ita quòd interim valde remoti,videlicet vltra Italiam [b] conſtituti , ſi electi fuerint in cõcordia,diſpenſatiue propter neceſſitates eccleſiarum & vtilitates,in ſpiritualibus & temporiabus adminiſtrẽt [c], ſic tamen vt de rebus eccleſiaſticis nihil penitus alienẽt.Munus vero benedictionis ſeu conſecrationis recipiant,ſicut hactenus recipere conſueuerunt.

¶Honorius iij. capitulo Conſtantinopolitano.

¶*Expenſæ neceſſariæ quas facit capitulũ pro electione prælati, de bonis prælaturæ debent fieri vel reddi.*

CAP. XLV.

VT † præteritę: & infra. ¶Præſentiũ auctoritate ſtatuimus , vt expenſæ neceſſariæ [d], quas capitulum Conſtantinopolitanum,vel eius nuncij , vacante ſede,pro electionis [e] negotio fecerint,de bonis patriarchatus fiant totaliter,vel † reddantur. ¶Dummodo ipſi bona decedentis patriarchæ non occupent [f] vel vſurpent.

¶Idem electo Lugdunenſi.

¶*Electio poſt collationem ex interuallo celebrata,non valet. hoc dicit ſecundum opinionem magis communem.*

CAP. XLVI.

CVm poſt petitam [g] inſtanter, & demum obtentam, quondã Lugduñ. archiepiſcopi ceſſionem, vota canonicorũ Lugduñ. in te tunc ipſorum præpoſitum concorditer conueniſſent : ¶ Quia tandem examinatio (ſicut decuit)proceſſu electionis tuę,inuenimus eam poſt publicationem conſenſuum, & collationis tractatum , aliquandiu fuiſſe protra-

† Alias : & reddantur.

d ¶*Expenſa neceſſaria.*] Sic patet q̃ ſi capitulũ facit expenſas vacante eccleſia ꝓ negotio electionis promouendæ, aut etiã pro electione epi ꝓfirmãda vel alias, totũ poſſunt repetere ab epõ. idem intelligo pro electione alterius prælati : quia hinc inde eadem ratio & idẽ ius. C.ad leg.Fal.l.vlt. C. de inoffi. dona. præcibus. C. de lib. præte. l. 1.& iſtæ expenſæ neceſſariæ debent eſſe & moderatæ , quas fecerunt occaſione illius electionis,vt hic dicit.& ȝ. de do. & contu.cum dilecti. & ȝ.de eo qui mit. in poſ. cum veniſſent. in fi. nec debent excedere ,pbabilem modũ ff.de dam.infecto. inter quas. §. vlt. cum l. ſeq. nec deliętæ : quia nec delicatus debitor, nec onerosus creditor eſt audiẽdus. ff.de pig. act. ſi ſeruos. Et dicuntur expenſæ neceſſariæ ſine quibus negotiũ expediri non poteſt , vel ſine quibus res efficiatur deterior. ff. de impen. in rebus do. fa. l. 1. 2. 3. & 4. &.ff. de verb. ſignifi.

Expenſæ facturæ pro electione a quibus ꝓ iſſint repeti.

Expenſæ neceſſariæ quę dicantur.

impenſæ.& ſufficit ſi credat expedire,licet non expediat.ff.de bo. auctor. iudi. poſ. prætor. §. 2.Et cum ipſi canonici vtilitatem patriarchæ procurauerint, dignum eſt vt ſuum ſtipendium conſequantur. 12. q.4.quicunque quia illud de ſuo facere nõ tenebãtur:qa nemo cogitur inuitus de ſuo facere beneficiũ.10.q.1.præcariæ. 4 & vtiliter negotium ſuum geſtum eſt.ff.de nego. ge. Põponius.in fi.cũ l.ſeq.ſed an vltro.Sed quid ſi duo in diſcordia electi eſſent?Dicunt quidam q̃ tunc nõ repetẽt expenſas. Idẽ credo dicendũ q̃ de vno,dummodo maior pars capituli certet ꝓ electo & obtineat:quia idem eſt ac ſi totum capitulum:quare eodé modo nõ ſolueret illi cõfirmatus expenſas, nõ video.eadé rõ eſt hic.

4 Concor. tex. in l. ſi. C.de nego. geſt. & in l. iuitus §. inuitus ff. de procur.

Gl.ſeq.recitetur per quæſtionem,quid ſi pro ſuis negotiis iuiſſent.

e ¶*Pro electionis negotio.*]Illas autem tñ ſoluent quas pp hoc fecerunt.ȝ.de eo qui mit.in poſ.cũ veniſſent.in fin.et ȝ.de ꝓcu.cũ ꝓ cauſa.& pp hoc negotiũ iuerũt.aliàs ſi ꝓ ſuis negotiis.iuiſſẽt vel miſſent,licet tractaſſent ꝓdictũ negotium,nõ haberent expẽſas. ȝ.de procu.cũ pro cauſa.niſi quatenus plus expẽdiſſent pp lõgionẽ morã.ff.fam.erciſ.ex parte.in prin.ff.de nego.geſt.ſi cõmunes.

f ¶*Occupent.*]Tunc enim q̃ ius ſibi dicunt in rebus occupatis,debent cadere à iure ſuo.ff.qđ me.cã.extat edictũ.& ff.ad leg.Iul. de vi priu.creditores.et 16.q.6.placuit.immo tenenẽ bona decedẽtis cõſeruare futuro ſucceſſori.12.q.2.hæc huius placiti. & c.cũ nõ liceat.ȝ.de offi.or.cũ vos.ſed ſi occupẽt bona,tũc ſufficit qđ habẽt.

Cum poſt.]Primo narrant factum electionis,quam ſecundo cauſſat,ibi:*Quia tandem.*Abb.Siculus.

CASVS.Archiepꝰ Lug. poſtulauit licentia cedendi , & obtinuit. poſt renũciationẽ ipſiꝰ,canonici Lug.ꝑmiſſo ſcrutino,publicatione & collatiõe ſecuta,ꝓpoſitũ ſuũ ꝓcorditer elegerũt i archiepm. electio ꝑtentata fuit dño Papæ.examinato electiõis ,proceſſu,ſuenit Papa ꝙ poſt publicationẽ conſenſuũ & electiõis tractatũ,electio nõ fuit ſtati facta, ſed aliquãdiu ,ptracta,& ꝑfus electi priꝰ fuit requſitus q̃ electus,& ideoPapa electioné caſſauit iuſtitia exigẽte ſolũmodo pp inordinatũ ,proceſſũ:qa nõ fuit forma obſeruata.No. q̃ ſcõtinẽti electio faciẽda eſt poſt publicationẽ et pſenſuũ collationẽ factã:aliàs caſſat electio.Itẽ eligẽdꝰ nõ dẽt reqri ãte electionẽ,ne tãquã ambitioſus repellat.Itẽ forma ſeruari dẽt i electiõe.

¶*Glo.ſeq.ponit quatuor ſimilia circa inſtantiam.*

g ¶*Petitam inſtanter.*]Peti debet inſtanter antequã admittatur, ſicut & pallium. 100. diſt. priſca.ſicut & libelli dimiſſorij. 2. q.6.

poſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

post appellationē. ℣. de appel. cordi. [lib. 6.] & ff. de libel. dimisso. l. vnica. 1 Ité sponsa nō debet statim tradi, vt charior sit dilata. 27. q. 2. instituturn. Item remissio peccatorum. de pœ. dist. 2. importuna. & ea obtenta necesse habet cedere. ℣. de renun. quidam.

a ¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

a ¶ *Protractum.*] Sed vr q; per talē prorogationē nō debet cassari, qa non omnē qđ differendi causa fit, adnumerādū est moræ. ff. de vsur. sciendū. & qđ differtur non auffertur. 32. q. 2. ancillam. immo maturiori cōsilio perficitur. de pœn. dist. 7. c. 1. ideo non debent differre: qa amplius deliberare nō possunt, cum etiam mutare nequeāt vota sua. ℣. eo publicato. Et ideo incontinenti electio fieri deberet, antequā ad alia diuertāt: vno enim contextu totū fieri debet. ℣. eo. quia pp. & ff. de testa. hæredes palā. in fin. 2

2 De hac dicitur supra eod. auditis.

b ¶ *Requisitū.*] Sed nūquid sola requisitio sufficeret ad cassationem? Non vr: quia in fraudē posset ab aliquo æmulo procurari. simile ℣. de simo. ficut. & ideo non vr impedire sola requisitio: sed si consentiat, tunc sufficit ad cassandum pp ambitionem. & simile. ℣. eod. officij. & c. cum ad nostram. & 1. q. 6. sicut is. & C. de epis. & cle. si quemquam. & non ambitione, sed labore ad dignitatē cōuenit peruenire. C. de re milit. cōtra publicam. lib. 12. & ita vtrunq; istorum reddit formam inutilem, hic requisitus cōsentit. & ista fuit causa quare cassata fuit electio. si vero dissentiat, non est eligendus.

† Aliās: nisa.

† Vide tex. in auth. de hære. & fal. § inordinatum. colla. 1. & 7. q. 1 nihil.

† In aliquot antiquis ita: Idē Ebroicēn. priori, & mag. stro G. de Canabull.

† Ebroic. ñ.

† Fuscan.

c ¶ *Inordinato.*] Quia ex his quæ inordinate fuerunt facta, nō potest aliqd ordinabiliter agi. ℣. de accusatio. qualiter et qñ. sic ℣. de rescrip. cum dilecta. Et qualiter forma seruari debeat, dictum est ℣. eod. quia propter.

Constitutio.] Primo ponit petitionē actoris. Secūdo expressionem causę. Tertio ſniam ꝓtra actorēs propter causam ineptā. Secunda: ibi, *Cum autem.* Tertia: ibi, *Nos autem.* Abb. Siculus.

CASVS. Vacante monasterio Fiscanensi, electus fut quidam in abbatē. huic electioni se opponebant quidā abbates: ꝓp qđ procuratores ipsorum & ipsius electi ad dñm Papam habuerūt recursum. procuratores abbatū petebant electionē illam cassari, dicentes, abbates prædictos debere electiōi interesse abbatis Fiscañ. & fuisse conteptos. ex parte aduersa fuit petitum, vt illi procuratores exprimerent quo iure abbates deberēt electioni Fiscanen. interesse, & iussi fuerunt exprimere ius: & respondserunt, cum olim assumpti fuerunt in abbates suorū monasteriorū, cōcessū fuit eis ab abbate & conuentu monasterij Fiscanen. vt haberent vocē in capitulo eorundem. Papa probationē illā friuolā reputans, super hoc imposuit perpetuum silentium abbatibus supradictis. Not. q; monachus transfatus non habet vocē in capitulo à quo trāslatus est. Not. ꝙ quicunq; vult se opponere electioni q; non sit de capitulo, quo iure se opponat, debet dicere, cum ius cōe pro se nō habeat: & si sit laicus, dēt dicere quo iure: quia forte patronus. Item not. ꝙ regulariter ad illos de capitulo solū pertinet electio ꝓlati.

3 Solue melius vt per Innocen. q; possessor tenetur dicere titulum suæ possess. propter præsum. cōtrariam: vt C de proba. l. fin. & cap. vlco. vt eccie. benef.

d ¶ *Quo iure.*] Itī abbates petebant electionē Fiscañ. abbatis cassari, in qua dicebant se fuisse conteptos: & sic cū dicerent se fuisse in quasi possessione eligendi, vr ꝙ inique sit actum cum illis; quia possessor non tenet dicere titulū suæ possessionis. C. de peti hæredi. cogi. & 2. q. 5. 6. 1. non est ita, qa isti tpe petitionis suæ expulsi erant de possessione iuris qđ se habere credebāt, 3 qa qñq; forte habuerunt vocem in capitulo Fiscanen. Et ideo quia eis cōtemptis facta erat electio, petebāt illā cassari, sic ℣. de cau. pos. cum ecclesia. cum enim peterent illam cassari, & ad eos de iure cōmuni nō pertineret electio, merito debebāt exprimere quo iure hoc petebāt, quia sine actione vel causa nemo experitur. C. de edicto diui Hadriani tollendo. l. fi. ff. de neg. gest. si pupilli. §. vltimo. & ff. de admini. tut. quoties. §. item si tēporali. quia ineptam actionem, siue causam exposuerūt, imponitur eis silētium. ℣. de iudic. examinata. qa in diuersis monasteriis non pōt quis esse monachus: ergo nec vocem habere. ℣. de relig. domi. cap. vlti. in fi. Sed si allegassent solummodo consuetudinē nomine ecclesiarū suarū, & probauissent se in quasi possessione fuisse, tunc cassata fuisset electio. ℣. de cau. pos. cum ecclesia. sed nomine suo non poterāt allegare consuetudinem. Et sic not. ꝙ q nō est de collegio, si electionem petit cassari, debet assignare causam suæ petitionis, & idoneā, aliās repellitur, vt hic habes. Item idē est si ante electionē dicat se debere interesse, & ab illis de collegio hoc negat, ꝓtestatione præmissa, vt si docuerit de iure suo, valeat vox eius: possunt ꝓcedere omnes ad electionem, & in hoc casu necesse é docere de iure suo: & sola possessio in hoc casu nō ꝓdest. ℣. eod. Cumana. hic enim agitur ꝓfessoria & negatoria. De hoc dī. ℣. de causa. pos. cum ecclesia.

† Adde gl. in l. nūq; & l. plane. ff. quod cuiq; iuris. l. quia maior. ff. ad munic.

e ¶ *Vocem in capitulo.*]

Isti abbates erant monachi monasterij Fiscaneñ. qñ assumpti fuerunt in abbates, & tūc cōuentus referuauit illis cōfraternitatem, & ꝙ haberent vocē in capitulo Fiscañ. & ita hoc prætextu se credebant debere vocari ad electionē abbatis. sic cōsueuerūt facere multi monachi, 4 vt quasi sint de collegio vtriusque monasterij, vt sic possint eligi si ꝙeniat vt de collegio eodem fiat electio. Istud hodie reprobatur. nullus em̄ pōt esse monachus in pluribus monasteriis, nec abbas pōt præsse diuersis monasteriis. ℣. de religio. domi. ne nimia. §. fina. & ideo causa allegata ab istis abbatibus nulla fuit. si aptam causam etiā postquā causa illa fuit repulsa, allegassent, bene debuissēt audiri per prædictam decre. examinata. & ℣. de donatio. inter dilectos. & ff. de exceptio. rei iudi. & an eadem. & ℣. de cau. possess. cum ecclesia. & ℣. de iudi. examinata.

4 Experiris ꝙ ꝓpter multe simē monachi vocem habere in capitulo alia. licet vocē habeāt super hoc casu. Io. An.

Ecclesia vestra.] Casus huius decr. notus est, & quotidie allegatur. Primo ponitur ꝓpositio negotii. Secundo ipsius examinatio: ibi, *Verum.* Tertio sententia: ibi, *Vnde.* Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Rothomagen. vacāte, canonici ad electionē cōgregati, præmisso scrutinio secundū formam concilij, quidā consenserunt in Thomam, quidā in cancellarium, & quidam alij singulares in singulares ꝓsonas eiusdē ecclesię ꝓsenserunt. electiones istæ delatæ sunt ad Papā, Papa vero auditis quæ sup his & aliis in ꝓsentia sua & fratrum suorū, ꝓposita fuerūt: inuenit ꝙ illi qui consenserāt in Thomam, maioré partē faciebant respectu aliorū qui in alios consenserunt, sed ad maiorem partē totius capituli nō ꝓueniebant, præterea cōsiderauit Papa, ꝙ post publicationē cōsensuū, & collatiōis tractatū nulla subsecuta fuit electio, sed deportatio ad sedē facta post appellationē legitimam. sed talis deportatiō pro electione haberi nō debet. vnde q; quid factū fuit de Thoma, Papa cassauit, id est, cassum & irritū nūciauit, petitione cācellarij nō admissa. Not. ꝙ nō tenet electio nisi sit facta à maiori parte totius capituli: vt hic ꝓbat expresse. Ité publicatio & collatio & maxime electio sunt de forma electiōis siue de substātia, ita ꝙ si aliquod eorum defecerit, non tenet electio. Ité quando electio coelecti irritatur, non tū pp hoc alteri coelecto ius acquiritur.

† Vt si verbi gratia cum xii. canonici essent, quinque nomina uerūt Thomam, quatuor cantellarium, & tres alij & tres.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

f ¶ *Dirigebant.*] consentiendo in ipsum, & nominādo ipsum. Sed vr ꝙ sufficiebat ex quo Thomas habebat maiorem partem q; aliquis aliorum. arg. ff. de verbo. signifi. maiore. vbi dr quis possedisse maiore parte anni, & tū non possedit nisi duobus mensibus. illud verum est ꝙ maioré partem totius capituli debet habere electus, ad hoc vt sua electio cōfirmet, etiā per antiqua iura. ℣. de his quæ fiunt à maio. parte cap. cum in cunctis. & 56. distin. apostolica. & 5. eo. c. quia propter.

Vt electio cōfirmetur maioré capituli partem debet electꝰ habere.

¶ *Glo. seq. reci. per obiectionem, quòd ipso facto possessio apprehenditur, & appellatur.*

a ¶ *Processus.*] Et ideo non valuit, etiam si maior pars capituli cōsensisset in illū. ℣. eo. in Genesi. Et ita qđ præcipuū est, hic deficit, s. electio. & talis deportatio non obtinet vicem electionis, & ita per aliū actum fieri non pōt electio, licet possessio tradita videatur, quamuis possessio non apprehēdatur. arg. ℣. de consuę. ex litteris. & ff. de acq. pos. quod meo. §. si per venditorē. sicut appellat quis ipso facto. ℣. de appel. dilecti. & c. vt nostrū. Ista. n. principalia & præcipua necessaria sunt sine quib⁹ electio nō valet, collatio, publicatio, inq̄sitio, & incōtinēti electio, & scriptura. ℣. eo. qa pp. & ℣. eo. Cumana. & c. i Genesi.

Electio habet aliqua præcipua, & q̄ illa sint.

b ¶ *Appellationem.*] quę locum non habet publicato scrutinio, cum mutare nequeant voluntatē. ℣. e. publicato. & ℣. eo. quia pp.

c ¶ *Cassauimus.*] i. cassum & irritū ostēdim⁹. sic ℣. eod. in Genesi.

d ¶ *Non admissa*] ex eadē causa, quia non fuit electus, & quia minorem partem habebat quam Thomas.

Cum in magistrum.] Primo recitat factū. Secūdo prouidet: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

CASVS. In quibusdā ecclesiis regularibus quidā eligebantur in abbates, qui non erant professi ordinē regularem. hoc intelligēs Papa scribit dicęcesano ejus dicens, ꝙ in magistrum assumi nō debet qui nondū fuit discipulus: nec debet præfici qui nō nouit sub esse: vnde mādat vt quoscunq; tales inuenerit qui professi nō fuerint, ab huiusmodi remoueat abbatiis. Not. ꝙ priⁿ quis esse debe, discipulus quàm magister. Item monachus nō professus nō debet eligi in abbatem: et si electus fuerit, debet ab ecclesia remoueri.

e ¶ *Discipuli.*] Et merito, quia primo debet quis esse discipulus q̄ magister. 59. dist. ordinatos. & 61. dist. miserū. & 16. q. 1. si clericatus.

ADDITIO. Et qui remum tenere nō didicit, secūdū locū in tabernaculo non assumat. 40. dist. ante omnia. & multo répore discę quæ postmodum doceas. 16. q. 1. sic viue & discere debes a peritio ri. 37. dist. relatum. secundum Gof. Ioan. And.

f ¶ *Præficiendus.*] Simile ℣. de ęta. & quali. indecorū. qui enim sub tutelā debet esse, sub se aliū habere nō debet. C. de leg. tu. l. vlti. & 60 qui sub alio est, aliū sub se habere nō debet. ff. de adul. sic eueniet. & ff. ad Mace. filium habeo. & 1. q. 1. est ote.

g ¶ *Professionem.*] Professio enim sola monachū facit, & non habitus. & ℣. de regu. porrectum. & c. ad Apostolicam. & huiusmodi professionem in scriptis facere debent: vt 20. q. 1. vidua. 27. q. 1. oēs fœminæ. vt si reclamare voluetint, obtuet eis propria ꝓfessio per scripturā facta. 1. q. 7. faluberrimum. arg. C. de non nume. pecu. generaliter. & 2. q. 1. legum. & ℣. de proba. per tuas.

Professio monastica qualiter fieri debeat.

h ¶ *Ad amotionem.*] Quia in vno eodemq; officio dispar nō debet esse professio. 16. q. 7. in noua. & consuetudo non prodest in hoc. ℣. eod. cū causam quæ. in qua idem dr. & ℣. de testa. quia ingredienti bus. et in hoc casu idem iudicium est habēdū de monachis et canonicis regularibus, quia non differūt, nisi qa deseruiunt regulæ laxiori. ℣. de ista. reg. ꝙ Dei timorem. 1

1 Adde pro hoc Ioan. And. in c. quantitię infra de præbend. tex. 1. q. 1. nullꝰ. 2.

Vmana ecclesia.] Prima pars narrat factum electionū. Secūda. ibi, *Cum* xviij. ipsas electiones irritat, exprimens causam quare: et electores punit. Abb. Siculus.

CASVS. Vacante ecclesia Cumana statuta die ad celebrandum electionē, canonici & tres abbates qui vocē in electione habere dicūtur, cœperunt de electione tractare. capellani & clerici ciuitatis eiusdem dicebāt se debere electioni interesse, & ꝙ sine ipsis electio fieri nō deberet. tandē ne pp huiusmodi ꝓtradictionē differretur electio, capellani & clerici admissi fuerunt sub hmōi protestatione, ita quòd vox eorum qui nō deberent interesse de iure vel de consuetudine, nō valeret, & sic præmisso scrutinio, septem canonici, & vnus abbas. xj. capellani, & ix. clerici in archipresbyterū eiusdem ecclesiæ conuenerunt. ix. canonici, vnus abbas, vnus capellanus, & nouē clerici in archidiaconū eiusdē ecclesiæ cōsensūt: & publicato scrutinio, à parte sua extitit electus vterq;. electiōes istæ ad sē. Apo. sunt delatæ. dñs Papa meritis auditis vtriusq; electionis, & auditis aliis quæ partes ꝓpōere curauerūt, inuenit ꝙ xviij. fūt canonici, & xiiij. capellani, xx. clerici. & tres abbates, sed neutra electio puenit ad maioré partē totiⁿ capituli, qa non fuit probatū ꝙ clerici admitti debuerint, nec ꝙ capellani admissi fuissēt de iure vel cōsuetudine, qa & si capellani interfuissent vtriq; electioni eṗorū, & scrutatores dederint voluntatū, non tū vota illorū inquisita fuerunt, nec aliquos elegerunt. Sed dato ꝙ vota illorū inquisita fuissent: vel aliquos elegissent, ꝓ hoc tū nō fuit, ꝓbatū ꝙ illud eis competeret de iure vel consuetudine ꝓscripta: & ideo dñs Papa concilij generalis, qa Quinō sunt de capitulo qualiter ad electionem admitti possint.

† Aliās: vel regulares.

¶ *Electio facta à non maiori parte capituli, & omissa collatione non valet.*

CAP. L.

CVmana ecclesia pastoris solatio destituta, & cōgregatis die ad celebrandā electionem præfixa, qui præsentes erant de Cumanis canonicis, ac tribus abbatibus k, qui vocem in electione habere nosc̄untur, capellani & clerici ciuitatis electioni se debere interesse dicentes, sub huiusmodi protestatione l admissi fuerunt, quòd vox eorum qui non deberent interesse de iure vel consuetudine m non valeret. Tandē electiones prædictas factas etiā ꝓtra formā concilij generalis, qa collatio in cōi fuit omissa, que ſtatim post publicationē scrutinij fieri debuisset, cassauit, & electores hac vice potestate eligēdi priuauit. Not. ꝙ in electionib⁹ faciēdis valet ꝓtestatio, licet ꝓtra ꝓtestationē fieri videatur. Item nō valet electio nisi sit facta à maiori parte totius capitu. Item hic probatur, ꝙ persona electi non cōputatur in numero eligentiū, nec auget numerū: qa si archid. fuisset computatus, obtinuisset si forma seruata fuisset: & littera hoc probat vbi dicit: neutrā electionem inuenimus ad maioré partē capituli peruenisse. Ité consuetudo in hoc nō prodest nisi sit scripta. Ité qui peccant in forma concilij p sententiā priuandi sunt potestate eligēdi. hic fuit omissa collatio, & sic fuit peccatū in forma.

k ¶ *Abbatibus.*] de quibus cōstat per speciale priuilegiū vel p cōsuetudinē. ℣. de consue. cum dilectus. & ℣. eod. ꝙ sicut. sed de cleris & capellanis in dubiū reuocabat, & ideo sub ꝓtestatione admissi fuerunt. Et ideo qui de capitalo nō sunt, & dicūt se interesse debere in electione, debent dicere quo iure hoc dicant. ℣. eo. cōstitutur. hic allegabatur consuetudo.

l ¶ *Protestatione.*] Cui consenserūt clerici & capellani, alias nō ꝓiudicaret eis protestatio. sic ergo protestatio valet. sic ꝙ. quod me. causa. perlatū. & 31. q. 2. Lotharius. & ff. qui. mo. pig. vel hypo. fol. si debitor, §. 1. & 7. quęſt. 1. Pontifices. et 34. dist. presbyteri. 28. dist. diaconi. et ℣. de off. ord. pastoralis. et ℣. de appel. cap. vlti. et 16. q. 3. placuit. §. pōt. versi. is aūt. & ff. de neg. gest. Nesennius. In ꝓtrarium vr ꝙ protestatio ista non debeat ꝓdesse. ℣. de consti. cū M. Ferrarien. & ℣. de appellatio. solicitudinē. & ℣. de cens. olim causam. & ff. de condi. in de. qđ quis sciēs. Sed valuit hic protestatio: vt patet in fi. alias si ꝓtestatio nō ꝓcessisset, bene habuissent vocē i electione, cū essent in quasi possessiōe. ℣. de cau. pos. cū ecclesia. et c. cū olim. et ℣. de iure patro. consultationibus. et ℣. eo. querelā. et etiam si nō essent in quasi possessione valuissent eorū vox, ex quo ſpōte admiserūt illos. ℣. eo. ſcriptū. Et ideo quia hic negabatur ab initio illos debere interesse, nec admittebant illos sine protestatione, 2 et to tū ius eorū in iudiciū deductum fuit, vox illorū non valuit, nec ꝙ fuit ꝙ interfuerūt duabus electionibus: quia præscriptionē legitimam nō probauerunt. Et simile ℣. de cau. pos. cum ecclesia. vbi totū ius capellanorū deductū fuit in iudiciū, culpa tū illorū, et post factam electionem, sed isti inuiti hoc fecerunt compulsi ab aduersariis qui negabant illos ius habere. et est multum notabile hoc, m ¶ *Consuetudine.*] Clerici et capellani et etiam abates de iure cōi in electione esse non debent, cū ad capitulum tantum spectet electio.

1 Hanc gl. dicit hic ab bas esse sin. ad hoc ꝙ vbicunque protestatio venit ad de trahendum iuri aduersa ri. non nocet aduersario, nisi expresse protestatiōi consentiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

electio.16. q. vlt.cõgregatio. & 18.q.2.abbatem.& 3.eo.c.1.& j.de iure pat à nobis.sed de ꝓsuetudine possũt.j.de cau.pos.cũ ecclesia.
¶ *Glo.seq.computando probat, quòd vox electi non auget numerum.*
a ¶ *Ad maiorem partem.*]Sic 3.eod.ecclesia vestra.& j.eod. in Genesi. quia cũ clerici & capellani nihil probauerint,vox eorũ nulla fuit: & sic remanserunt septẽ canonici ex vna parte, & vnus abbas: & ita octo:ex alia parte nouẽ canonici,& vnus abbas, & ita decem: quia totũ capitulũ cum abbatibus qui ius habebant, virginti vnus erant, quia canonici erant 18.& sic nulla electio peruenit ad maiorem partẽ illorũ, qui vocem habebant, & sic cassatur vtraque electio. Vel si vis intelligere maiorem partem respectu capituli tatũ, adhuc idem est.Sic patet, ꝙ consensus electi non computatur inter eligentes : quia si sic cõputaretur, vna pars fuisset maior etiã quo ad totũ capitulũ,s.pars archidiaconi, quæ habuit nouẽ, & ipse fuit decimus, & sic erat maior pars capituli: & tñ non voluit electio sua. Quòd ꝑsona electi nõ auget numerũ eligentiũ,euidenter probatur per constitutionem illã 3. eod. quia pp. qa antequam quis eligatur, oportet ꝙ in scrutinio maior pars capituli cõsentiat in aliquem : vt ibi dr. & 3.eod.ecclesia vestra. vt hic. & j.eod. in Genesi. & ita cũ nõdũ sit electus , nec etiã sciant in quem consenserit maior pars, nõ põt augere numerũ.Sic ergo patet ex illa cõstitutione,quia pp.& c.ecclesias.ꝙ persona electi non debet cõputari inter eligẽtes.& qđ dicit 3.eo.cũ in iure.obtinet ex forma compromissi:vt ibi dixi,& hoc dr in littera.nec hoc credo,ꝙ talis electio valeret hodie,& ita est de forma electionis,quòd maior & sanior pars totius capituli cõsentiat in aliquem in ipso scrutinio.

† In multis impressis dicit vox,duabus, quã habent manuscripti, & agnoscit glosa hic.

Electi vox non auget numerum.

† Aliàs ita. sed et si inquisita fuisset eorum vota.

b ¶ *Non tamen inquisita.*]Et ita nõ sufficit dare inquisitores nisi vora eorũ inquirant.sed alterũ per se sufficeret,scilicet inquisitio votorũ.3. eo, quia propter. opus est hic facto,& ideo non sufficit alterum.j.de eo qui mit.in possẽ.constitutis.

c ¶ *De iure competer.*]Quod dicit de iure vel ex cõsuetudine,vel, ponitur pro id est, quia de consuetudine præscripta debent interesse,sed non de iure cõmuni.Vel proprie potest istud teneri, vel id est, ex priuilegio sibi concesso à Papa.simile infra de his quæ fiu.à prela.ea noscitur.

d ¶ *Iam prescripta.*]Sic patet ꝙ sola possessio non dat nec creat ius nisi sit præscripta.j.de cã pos.cũ ecclesia.& sic consuetudo nõ valet nisi sit præscripta & rationabilis.3.de cõsue.cũ dilectus.& c. vlt.Sic et possessio sola non facit aliquem decurionẽ.ff.de decur. Herennius.et sic possessio non facit aliquem clericũ sine canonica institutione.j. de prẽben.dilecto & j.de insti.ex frequentibus. arg.C.de lib.cau.non idcirco.et ff.de decur.Herennius.

e ¶ *Cõtra formã.*] Et sic patet ꝙ forma quæ traditur 3.eo.qa pp. sit de substantia electionis quo ad quædam quæ ibi ponuntur : vt ibi diximus, & est verũ secundum ꝙ hic dicit.Ex quo enim forma ista attentatur, diligẽter seruãda est,ita ꝙ qui ꝓtra facit,punitur: vt hic dicit.Inquisitio,publicatio,collatio sunt de substãtia:vt si omittantur,cassatur electio,et incontinenti debet fieri electio:aliàs si protrahatur,non valet.3.eo.cum post petitã,sic et electiones cassatę furunt duplici de causa,quia neutra facta fuit à maiori parte capituli,& quia forma seruata non fuit.

¶ *Glo.seq.signat contrariũ,ponit opinionẽ quã reprobat,demũ soluit.*

f ¶ *Priuantes.*]Et ita qui facit ꝓtra formã illã.3.eo.quia pp,priuari debet per sentẽtiam,et non ipso iure:vt dicit illa constitutio.ver. qui vero ꝓtra. &c. Vnde signatur ꝓtra.3.eo.cũ in cũctis.&c.innotuit.vel qui ꝓtra istã formã &c. vbi sunt ipso iure priuati.Vnde q dam dicũt ꝙ illa cõstitutio,quia pp. corrigit illum canonẽ,cũ in cunctis.in hoc ꝙ illi hodie non sunt priuati ipso iure,sed priuãdi per sentẽtiam,prouit hic factum fuit,& dr in illa cõstitutione, qa collatio in cõmuni omissa fuerit, quæ post publicationẽ scrutinij fieri debuisset,de fratrum nostrorũ cõsilio sententialiter duximus † irritãdas, electores hac vice eligendi potestate priuantes f.

¶Idem abbati Cluniacen.

¶per compositionẽ factam cũ prælato & capitulo, non potest ius eligendi cõpetere laico,etiam patrono in ecclesia collegiata.

CAP. LI.

SAcrosancta Romana†eccle Sia:& infra. ¶Sane†proposuisti in nostra præsentia, quòd super ordinatione Prioris monasterii sancti Pãcratii ad Cluniacen. ecclesiam pertinentis cum commite de Varenna† patrono ipsius,quidam prædecessor tuus de consensu capituli sui, compositionem quandam iniuit iuri g contrariam †, & ecclesiæ ipsi damnosam,videlicet vt in optione sit ipsius comitis, assumere ad prioratum dicti monasterij (Cluniacen. & de Charitate Prioribus duntaxat exceptis)vnum de duobus melioribus totius Cluniacen.ordinis,quos abbas duxerit nominãdos: & infra. ¶ Attendentes ita que quòd ius eligendi in collegiata ecclesia non cadit in laicum a,& ideo id esset pernitiosum exemplo, & redundaret † in dispendium ecclesiasticæ libertatis b, volumus vt dictum Prioratum libere possis (non obstante compositione ipsa)sicut alios Prioratus tibi subditos ordinare:denunciãdo † ordinationem factam patrono,vt suum voluerit honestum impertiatur assensum.

† Diffiniuimus.

Intellectus c. cũ in cunctis. &c. ꝙ propter ista pra.eo.tit.

† Vox,Romana, ecclesia in pluribus manuscriptis.

† In omnibus manuscriptis, imo in nostra impressa ne proposiţi præsentia.

† Varonnis. † Garennes.

† Videlicet dubiũ, cum not C. de legib. & l.1.§.fi 2.imperiali.

¶Idem decano & capitulo sancti Ioannis & sancti Stephani Bisuntinen.

¶Si per Papam mandatur habentibus eligere quòd eligant cum consilio aliquorum,alioquin consiliarij prouideãt:eligentes debẽt consilium requirere in tractatu electionis.& congruo tempore expectare responsum:alias electio non tenet

CAP. LII.

CVm in veteri lege:& infra. ¶Porro iam dudum vobis dedimus in mandatis , vt infra quadraginta dies post susceptionem † litterarum nostrarũ cum consilio sancti Benigni & Morismundi abbatum, & fratris G. de ordine Prædicatorum , elegeritis personam idoneam canonice in pastorem : alioquin dicti consiliarij vobis de archiepiscopo prouiderent. Verum die ad eligendum præfixa , sex ex vobis potestatem eligẽdi dedistis, vsque ad consilio taliũ ꝑcedas,quàm cito incipis de hoc tractare, debes requirere ipsorũ consilium,nec expectare quãdiu iam fixisti animũ tuũ.Itẽ negligentia siue factũ vnius aliis de iure nõ debet obesse.

¶ *Glossa seq.obtenit,& soluit.*

c ¶ *Sociorum.*]Et sic requisierunt consilium duorum tm:vnde nõ videntur seruare mandatũ : qđ quidẽ exacta diligentia est obseruãdum.3.de rescri.cũ dilecta.j.de offi.dele. venerabilis. Sed licet nõ requirerent consilium tertij, quẽ eligere volebãt,nõ dñr fecisse ꝓtra formam mandati , nec ꝓter formã:quia ipsum eligendo illo consentiẽte consiliũ ipsius regrunt & obtinent.arg. 3.eo.cum in iure.& ff. quod cuiusque vniuer. plane.

† Firmitate.

d ¶ *Ipsorum.*]Sc.duorũ, & non illius qui electꝰ fuit qa ille nõ debuit requiri , cum hoc ipso cassaretur:vt 3.eod. cũ post petitam.

¶ *Glo.seq.not.& dat simile.quærit,& solutioni objcit,& respondet.*

e ¶ *In tractatu.*]Hic patet ꝙ tractatꝰ debet haberi ante electionẽ & collationẽ adinuicem: aliàs qũo eligerẽt nisi primo de aliquo eligẽdo tractarẽt.3.eo. cum terra.& 3.eo. quia pp. & j.de arbit.cum olim. sicut in carnali matrimonio tractatus ꝑcede re debet: & ideo si illi nõ fuerunt requisiti in tractatu electionis, cassatur electio.Sed quid si consiliarij discordarent ab istis electoribꝰ nũquid valebit electio ipso iure?Certe ex ipsa littera satis innuitur,ꝙ si requiratꝰ ipsorũ ꝓsiliũ in ipso tractatu cõpetẽti tpe anteq̃ cõueniant in aliqđ, & cõferãt adinuicem de persona eligẽda,siue concordẽt,siue discordẽt, ꝙ valeat eorũ electio:quia per hanc formã nõ imponitur necessitas vt consilium eorum sequi teneantur,aliàs nõ viderẽtur habere potestatem eligendi,cũ talis potestas penderet ab illorum arbitrio.ad hoc facit opt.arg.j.de arb.cũ olim.& ex cõsilio nemo ad id obligat. 2.14.q.1.quibus.arg.4.dist.deniq;.in fi.arg.Sed circa fin. vbi dr ꝙ nec expectatum fuit eorum rñsum , vr ꝓtradicere huic dicto.Sed dic ꝙ non contradicit:quia rñsum eorũ semper est expectandum,aliàs delusorium videretur,tale consilium petere 3.

ADDITIO. Et quid operetur sic petere cõsilium,ex quo sequi non tenentur,notatur in dicta decre.cum olim.Ioan.And.

¶ *Glo.seq.dat simile,cui signat contrarium.*

f ¶ *Requisitum.*]& ideo pro non requisitis habentur:sicut fero appellat qui tpe competenti non prouocat.2.q.6.biduum,ver.fiqui idẽque. § fidem.Et est simile qđ dicit lex : si promisisti facere insulam infra certum tẽpus,& tantum tempus transierit ꝙ ammodo infra tempus statutum fieri non posset,licet totum tẽpus nõ trãserit possum agere ꝓtra te:quia perinde est ac si totũ tẽpus transierit.ff.de verb.oblig.si ita stipulatus essem.& l.cum stipulatus,et l.hoc iure.Arg.ꝓtra.ff.eod.insulam.Et illud dicitur tẽpus cõpetẽs, quo de liberare congrue poterant.j.de offi.deleg.consuluit.Et tarde fuerunt requisiti,sicut econuerso.tempestiua citatio non tenet.3.e. bonæ memoriæ.arg.

¶ *Glo.seq.signat contrarium & soluit.Secunda pars recitetur per quæstionem,quid si cum assensu,&c.*

g ¶ *Expectatum.*] Et sic vr ꝙ nõ sufficit consilium tm petere,sed expectandum est consiliariorum responsum,& sine ipsorum cõsilio & rñso nõ valet electio.Sed ꝓtra.j.de arbi.c.cum olim.vbi cõsiliũ tm requiritur,sed assensus nõ exigitur,& illud generale est, & obtinet rõne arbitrij,& sufficit licẽtiã petere,licet nõ obtinea

† Lateranẽsis sub Inocentio 3.c. p. 24.

† Aliàs ita: denuncianda ordinatione facta patrono, vt suum,&c.

† Per hãc posteriorẽque fuit Gregoriana. infra de constit.c. 1.libr.6.Ioã. And.

† receptionem.

Eligẽdi ius nõ cadit in laicum.

† reddũdare.

1 Per hãc posteriorẽque fuit Gregoriana. infra de constit.c. 1.libr.6.Ioã. And.

† Aliàs ita: denunciandã ordinatione facta patrono, vt suum,&c.

† Firmitate.

Arbiter est ipsi monasterio, quia ipsi monasterio nequit latere quis pro ipsi spiritualibus.

Universidad de Deusto Biblioteca

1 Concor. tur. ℣. de reg. & transl. ad relig. licet. 1 Item tutor consilium matris rext. in l. in sacris. & in l. hac lege. de proxi. sac. scri. lib. 12. potest omittere, licet testator hoc mãdauerit. ff. de administr. tut. quidam. §. Papinianus. Et ꝓtor nõnunq̃ à volũtate patris recedit. ff. vbi pup. edu. debeat. l. 1. & ita vr ꝙ sufficiat requirere consilium tũ, & non rñsum attendere. Hic non valet quod faciunt, nisi eorũ consilium/habitum sit i tractatu electionis: vt 63. dist. obeuntibus. & 15. q. 7. epi nullius. & 12. q. 2. sine exceptione.

† Alias, ita: de persona idonea abbatis prædicti.

3. eod. ne pro defectu. vbi de hoc. Sed si mandatum fuisset ꝙ cum eorum cõsilio & assensu obtẽto: tunc non valeret electio nisi seque rentur voluntatem cõ siliariorũ. & talis potestas non est libera: quia nõ possunt eligere quẽ volunt, & tunc non astringuntur ad aliquã formam, sed oibus præsentibus requirunt eligãt de con silio, vel cũ cõsilio aliorũ, quid facere debeãt.

† Vide text. in l. 2. §. sed si quis. ff. si quis cau.

Cum potestas eligẽdi facta est ali quibus vt electores siue canonici, cõ silium consiliariorum: & ꝑm eorum consilium & rñsum eligant oẽs, vel vnus vice omnium de ipsorum mandato. Sic fuit factum in electione per manum nepotis dñi Papæ, vbi talis forma data fuit capitulo. Si capitulum Bisuntiñ. voluisset in casu isto eligere per formã scrutinij, tũc ante scrutinium cõiter omnibus ꝑsentib⁹ tractare debebant de electione cum consiliarijs, & requirere eos, & audire consiliũ eorũ, & postea procedere ad scrutinium, & eligere quẽ vellent, & etiam post scrutiniũ requirant cõsilium illorum. & postmodum eligant seruata forma scrutinij. Ber.

† Lateran. concil. sub Innocentio iij c. 16.

¶ Cum autem compertum nõ fuerit competenti tempore requisitum cõsilium de† persona prædicti abbatis: & quãdo extitit requisitum, non fuit expecta tum respõsum nisi modico tẽpore, nec debeat aliis [a] imputari, ꝙ intantum illi sibi tempus arctarant [b] † electionem abbatis ipsius, non personæ, sed electionis vitio, duximus irritandam.

¶ Idem episcopo Siluanecten.

¶ Si maior pars capituli scienter eligit indignum, valet electio de digno à minori parte, etiam ex eodem scrutinio facta. hoc dicit secundum veriorem intellectum & intrinsecum.

CAP. LIII.

COngregato Niuerñ. capitulo ad electionẽ futuri pastoris, tredecim in decanum, & octodecim (computato procuratore [c] cuiusdam absentis) in cantorem ipsius ecclesiæ cõuenerunt: qui cum plures in eum, & pauciores in alium sua deliberia direxissent, à parte sua electus [d] extitit i pastorẽ ecclesiæ Niuerñ. Postmodum [e] credente parte decani, quòd alij plurimum deliquissent eligendo personam scientiæ litteralis expertem, propter quòd illis secundum statuta Lateranen. [f] † concilij ipso iure eligẽdi potestate priuatis, potestas eligendi ad eos extitit deuoluta: decanũ ipsum, qui in eum sua vota direxerant, in suũ episcopum elegerunt, ad sedẽ Apostolicam appellates: & infra. Reliquis petẽtibus vt irritare decani electionem attentatã à paucioribus, & post aliam non cassatam, ac cõfirmare reliquãveluti canonice celebratã à pluribus de persona idonea, dignaremur. ¶ Nos igitur mandamus, quatenus si dictus cantor, defectum in litteratura [g] non patitur, & aliàs est idoneus ad reginen pastorale, ipsius electionem procures auctoritate nostra (infirmata reliqua) confirmare. Alioqn (ipsius cãtoris electione irrita [h] nũciata) prænominatum decanum (si nihil ei de canonicis obstiterit statutis †) eadem auctoritate præficias ecclesiæ memoratæ.

¶ Idem Siluanecten. episcopo, & Ioan. de monte mirabili archidiaco. & succẽtori Parisiensi.

¶ Habens plures dignitates, vel plura beneficia curata, sine dispensatione Papæ inæligibilis est. h. d. quo ad titulum.

CAp. LIIII.

IJ DVdum ecclesia Rothomagensi pastoris solatio destitura, contra electionem quæ in eadem ecclesia fuerat qua infirmata: alioquin cantoris electione irrita [h] nũciata, decanũ ipsum si aliàs idoneus est, ꝓficiat i pastorẽ ecclesiæ Niuerneñ. Nota ꝙ si aliquis defectũ in litteratura patit, electio de ipso facta nõ valet, & ad alios licet pauciores numero deuoluit potestas eligẽdi. Item nota ꝙ nescientia ꝓmouendũ impedit, & ꝓmotũ deijcit.

† Institutis. Scientiæ defectus reditaliquem incligibilẽ.

Epi quescientia instructi esse debeant.

[c] ¶ *Procuratore.*]ℨ. eo. quia ꝓp. c. scriptum. & ff. de admi. tut. ita autem. §. gesisse.

[d] ¶ *Electus.*]Seruata forma scrutinij in vtraque electione.

[e] ¶ *Postmodum.*]Anteq̃ diuerterent ad alium actum: ne sit ptra. ℨ. eo. cum post petitam.

ADDITIO. Poterãt etiã ex interuallo facere, repetito tũ iter eos scrutinio & tractatu, vt dixi in tex. super ver fi. elegerunt. Io. And.

[f] ¶ *Lateranen.*]cõcilij. ℨ. eod. cum in cunctis.

[g] ¶ *In litteratura.*]Et ita defectus scientiæ facit aliquem ineligibilem. ℨ. eod. cum in cunctis. & non solum impedit promouendum, sed deijcit iam promotum. ℣. de ætа. & quali. c. vlti. & defectus scientiæ inducit renũciationem. ℣. de renun. nisi cũ pridem. §. pro defectu. & quia si non sit eminentis scientiæ, saltem sit sufficientis. ℨ. eod. cũ nobis olim. & non solũ debet habere scientiam sacrarum litterarum, sed etiam secularium negotiorum. 36. dist. §. 1. & c. qui ecclesiasticis. vt sit paratus omni poscenti reddere rõnem. ea. dist. §. ecce: ad fi. quia cum ipse debeat alios docere, non debet tunc discere. in Auth. de san. epi. §. damus. coll. 6. & nos qui epi sum⁹, aliorum doctrina non indigemus. 1. q. 7. c. conuenientibus.

¶ Glo. seq. reci. per q. quare hec electio est irrita. & reliqua confirmãda. & argu. contra opinionem.

[h] ¶ *Irrita.*]Ipso iure. ℨ. eo. cum in cunctis. cum indignam personã elegerint: vnde eligẽdi potestas remansit penes alios, q̃uis numero pauciores, cũ primi elegẽdo talem, reddiderint se indignos. ℨ. de postul. c. 2. vnde cõfirmatur hic electio à minori parte celebrata, non obstante priori electione: & ita electio quæ nulla est, non ꝓstat impedimentum secundæ. simile ℨ. eo. scriptum est. in fi. & de hoc dictum est ℨ. eod. auditis. et per hanc decre. expresse reprobat dictum illorum qui dicunt ꝙ canon ille, cum in cunctis. nõ est hodie latæ sententiæ, sed ferendæ: vt dixi ℨ. eo. Cumana. in fi.

Intellectus c. cũ in cunctis. supra hoc titulo.

DVdum.]Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponũtur narrationes partium coram Papa. In secũda: ibi, *Nos igitur.* commissio & processus iudicũ. In tertia: ibi, *Licet autem.* processus Papæ. Abbas Siculus.

CASVS. Vacante Rothomag. ecclesia, canonici conuenerunt ad celebrandũ electionẽ. decanus ipsius ecclesiæ electus fuit i pastorem. ꝓtra istam electionẽ se opponebat. A. arch. ipsius ecclesiæ, & quidam alij canonici. dicto arch. pro se & pro parte sua, et G. archi. procuratore eorum qui electionẽ celebrauerãt, in ꝑsentia Papæ constitutis, inter alia quæ ꝓtra electũ obiecta fuerũt, ꝓposuit archi. prædictus, ꝙ idem electus post cõcilium generale adeptus fuerat archidiaconatũ Ambiañ. & ipsum cũ pluribus parochialibus ecclesijs quas ipse habuerat ante ipm cõciliũ retinere ꝑsumpsit, & dimisso illo archidiaconatu ecclesias ipsas retinuit. Sed in concilio illo dr̃: Quicunq; receperit beneficiũ habens curã aiarũ annexã: si prius tale beneficiũ obtinebat, ipo iure sit isto beneficio priuatus: & si illud retinere contẽderit, etiam alio ꝑsolieť. Sed idẽ electus ꝓtra ꝑdictũ ꝙciliũ veniẽs, notã cupiditatis incurrit, quã in aliis debuit reprobare: & retinendo beneficia q̃ non spectabãt ad

ipsum, rem contrectauit alienam, & sic furtũ cõmisit quodammodo vel rapinam. Præterea in suæ salutis periculum & multarũ animarum dispendiũ illas ecclesias retinebat, cum earũ cura nullatenus ad eum ꝓtineret, cum illis esset ipso iure priuatus, & sic per ipm parochiani dãnabiliter sunt decepti. Ex aduerso rñdebat ꝓcurator alterius partis, ꝙ etsi dictus electus plura beneficia obtinebat, ꝓ pcessionẽ tũ Rothomageñ. archiepi domino Papæ exhibitam, excusabat eundem. dñs Papa excusationẽ illã friuolã reputauit, mandans quibusdam, vt si constaret ꝙ idem electus post receptũ arch. ꝑdictum curã animarũ habentẽ, ꝑfatas ecclesias electiõis tpe tenuisset, nec ostẽderet secũ sup hoc ꝓ sedẽ Apost. dispensatum fuisset, electionẽ cassarent ipsius ecclesiæ, & de persona idonea prouiderẽt. Paribus igit in iudicum ꝑsentia constitutis, & ꝑstito iuramento de veritate dicenda, & factis positionibus hinc & inde, tandẽ idem decanus electus, ex quibusdã grauaminibus ad sedem Apost. appellauit. iudices non obstante appellatione cassauerũt electionẽ eiusdẽ decani, & eidẽ ecclesiæ de Cænomañ. eꝑo prouiderunt: postmodum vero causa ad sedem Apost. est delata. Papa examinato processu iudicum ꝑdictorum, licet positiones et rñsiones factæ fuissent super quibusdã articulis coram ꝑdictis iudicibus: quia tũ Papa non inuenit litem contestatam fuisse, quia per positiones & rñsiones nõ fit cõtestatio litis, sed ꝓ petitionem in iure positam, et rñsionem secutã contest. lit. fit, processum eorũdem iudicum denũciauit irritũ & inanem. post ista oĩa archid. ex causa ꝑmissa petiit electionẽ irritari. electus ꝑdictus rñdit ꝙ electio eius nõ erat irritanda, sed potius confirmãda. lite coram Papa legitime contestata et ꝑstito a partibus iuramẽto de veritate dicenda, electus ipse confessus fuit electionis tpe se beneficia tenuisse prædicta: sed excusabat se dicẽdo ꝙ nõ credebat dictũ archidiaconatum curam aiarum habere, sed tũ ipse confessus fuit in iure, ꝙ archid. Ambianeñ. de cõsuetudine susꝑdit, excõicat, & absoluit presbyteros et priores, & parochiales ecclesias interdicit, visitat, inquirit, & ꝓcurationes recipit, ex hoc patet ꝙ curam aiarum habet annexam: et si etiã non haberet curam aiarum, personatus tũ extitit. sed idem est iudicium de personatibus et beneficiis curam habentibus. Item indulgentiã quã sup hoc se dicebat habere, Papa friuolam reputauit, quia fuit impetrata veritate tacita, et falsitate suppressa, qua tacita vel expressa, ſ. veritate, eã nullatenus habuisset: expresit enim ꝙ ꝑdictas ecclesias canonice fuit assecutus anteq̃ archidiaconatũ habuisset, cũ nullus possit parochiales ecclesias plures habere, nisi vna pendeat ab altera, vel nisi vnã intitulatã et aliã cõmẽdatã haberet, vñ cum ipse vtranque intitulatam habuit, illas canonice non potuit obtinere. Item dixit ꝙ redditus sui personatus erãt tenues et exiles, suppresit etiam ꝙ plures parochiales ecclesias cũ aliis beneficiis in diuersis ecclesijs obtineret, et nõ fuit intentio Papæ secum in tot beneficiis dispensare, nec de nouo sibi aliquid cõcedere. Ad vltimum cum nõ restaret nisi sꝺia proferenda, renunciauit iuri, si qđ competebat, et sponte spontanea voluntate cesit, et Papa eius renunciationẽ admisit. Ex hac decretali plura notabilia colliguntur. Primo ꝙ qui habet curam aiarum vel personatũ, si recipit cõsimile beneficium ipso iure vacat primum. Item qui retinet beneficia cum cura aiarum, vel plures ꝓsonatus, inegibilis efficitur dum illa retinet. Item solus Papa sup hoc potest dispensare vt quis habeat plura beneficia vel ꝓsonatus. Item tpe electionis spectãdum est an quis sit idoneus. Item per petitionẽ in iure propositam, et rñsionem secutam fit litis contestatio, et non per positiones et rñsiones. Item vbi litis contestatio nõ processit, nullus est processus, nec iuramentũ in causa illa factum, sed iterum litis cõtestatio facienda est, et iterum iurandum est. Item confessio in iure facta prænidicat. Item si quis prælatus excõmunicat, absoluit, inquirit, et visitat: ex hoc curam habet animarum. Item beneficia cum cura animarum et personatus æquiparãtur. Idem indulgentia impetrata veritate tacita vel falsitate suppressa non valet.

† Hoc est generale cõcilium Lateranen. sub Innocentio. iij. vbi c. 19. cauetur, ne vllus habeat duo beneficia cum cura annexa.

† Aliàs, ita: quasidẽ ante cõcilium obtinuerat.

a ¶ *Celebrata.*]De decano eiusdem ecclesiæ, qui primo fuerat archidiaconus Ambianensis.

b ¶ *Illorum.*]Not. ꝙ eligentes possunt petere confirmationẽ suæ electionis. 1 sed hoc intelligo de consensu electi esse faciendum, aliàs non. ℨ. eodem innotuit.

1 Adde no. per Bar. in l. si quis. C. de decur. libro 10. & gl. viti. in c. examinata infra, de cõst. vti li vel inutili.

c ¶ *Contra electum.*]Not. ꝙ qui opponit in formam electionis, & non probauerit qđ opponit, condẽnari debet alteri parti i expensis. Qui vero deficit à ꝓbatione eius quod obiicit in ꝑsonã, à bñficiis ecclesiasticis per triennium nouerit se suspẽsum: ad quæ si intra id tempus se ingesserit, ipso iure illis ꝑpetuo est priuatus, nullam spem de misericordia habiturus, nisi probauerit euidẽter, ꝙ probabilis et sufficiens cã ipsum à calũnia excusauerit, vt hæc statuuntur in decret. Innocẽ. iiij. eo. tit. cap. 1. quæ incipit: statuimus.

† detinebat.

d ¶ *In eodem concilio.*]℣. de præben. de multa, cuius verba hic inferi ponuntur.

e ¶ *Cupiditatis vitiũ.*]℣. de cler. non resi. quia nonnulli. ℣. de præben. cum iam dudum. & c. quia in tantum. vnde contra Lateraneñ. concilium, & concilium generale beneficia huiusmodi retinebat.

Decretũ cõcilij Lateranensis, cuius hic fit mentio integrũ inuenies infra lib. 3. tit. 5. de præben & ff. de fideiuss. tutor datus. nec potest esse hortator viduitatis, q tat. c. 18.

¶ Glossa sequen. alleg. 3. concor. inducit quatuor similia.

f ¶ *Reprobare.*]Sic patet ꝙ nõ debes facere id à quo alios debueras prohibere. ℣. de natis ex lib. ven. c. vnico. & ff. de cond. indeb. frater à fratre. et ff. si se. ven. altius. & quod quis debet exigere ab alijs, multo fortius à seipso. ff. de nego. gest. si pupilli. §. videamus. & ff. de fideiuss. tutor datus. nec potest de medio ecclesiæ malum auferre, qui in simile delictum corruerit. 23. distin. primum. Et quod aduersus aliũ præstare debuit tutor pupillo suo, id aduersus se præstare debuit. ff. de admi. tuto. quoties. §. 2. & 42. distin. §. 1. in princ.

Quales esse debeãt parochorũ qui præsunt.

g ¶ *Iure.*]℣. de præben. §. de multa.

h ¶ *Alienam.*]Sic ff. de procu. l. Pomponius. & C. vnde vi. l. vlti.

¶ Glossa sequens dicit quid sit furtũ, opponit quòd hic non cadit furtum. & soluit.

i ¶ *Furtum.*]Simile 7. q. 1. non furem. Furtum committit qui rem alienam inuito dño contrectat. Insti. de oblig. quæ ex deli. nascun tur. §. furtum autẽ. Et df furtum contrectatio rei alienæ fraudulosa: vt Insti. eo. tit. in princ. vt iste qui rem alienam sciẽter tenebat, & ideo nõ excusatur. Si enim quis rẽ contrectauerit alienam credens esse suam, non committit rapinam vel furtum. Insti. vi bono. rapto. §. quia tamen. Item nec excusat hoc etiã si credat dñm permissurum, cum exigatur expressa dispensatio Apostolicæ sedis: vt infra sequitur. & infra de præbẽ. de multa. Sed in furto excusatur si credat dominum permissurum. Insti. de oblig. quæ ex quasi delic. nasc. §. placuit. Sed quod dicit, furtum vel rapinam, hoc non est verum, quia furtum non committitur in re immobili. Insti. de vsucap. §. qa autẽ. nec de re incorporali qualis, erat hic. ff. de acq. rerum do. seruus, §. incorporales. Sed hic ista verba improprie dicuntur, & Iste potius dicitur inuasor. fic exponitur. 7. quæst. 1. nõ furem & latronem, id est, inuasorem. Et hoc etiam exponit cum dicit, quodammodo.

Furtũ quid dicatur.

In re incorporali nõ cadit furtum, sed inuasio.

¶ Glossa sequens causam reddit, arguit, & soluit.

K ¶ *Deceptæ.*]Quia cũ desierit esse ꝑlatus ipsorũ, nihil potestatis habebat in eis: vnde non poterat illas soluere vel ligare. ℣. de pœnit. & remis. ois vtriusq;. & de pœ. dist. 9. placuit. Sed nũquid valebit illis talis absolutio illius talis ꝑlati, siue pœnitẽtia ꝓ illũ ipsis ta? Non vr: qa nulla potestate habet ligãdi vel soluẽdi, sicut nõ valet sꝺia à nõ suo iudice lata, ℣. de iudi. at si clericis. & si sic peribat. In isto casu non credo ꝙ perirent, non quia ille hoc posset, sed propter fidem quam habebant de sacramẽto, cum crederent illũ adhuc esse suũ prælatum, & ita in sola fide 2 saluantur. ℣. de bap. & eius effec. debitum. & ℣. de presby. non bap. Apostolicam, & de confecra. distin. 4. baptismi vicem.

2 Sano modo hoc accipias.

Universidad de Sevilla Biblioteca

a ¶*Per concessionem.*]Ante concilium generale.ĩ.de præb.de multa.poterant epi de talibus dispensare, per illud decretum.70.dist. sanctorum,sed postea non, & ideo non profuit huic concesio facta post illud concilium.Ber.

¶Gl.seq.not at tepus electionis spectādū,& dat duo similia.demū quærit,arguit pro & cōtra, & soluit.& remittit.

b ¶*Electionis tempore.*] Not.tempus electionis spectandum.ſ.eod. dudum,vbi de hoc.& ita ſi tunc non habuiſſet, non imputaretur ei,cū iam purgatus eſſet per reſtitutionē.Sic & qui in crimine detinetur, repellit à teſtimonio, ſed ſi iā emendatus eſt, admittitur,ĩ.de teſt.teſtimonium. cum diſtinctione illius capituli. & ita repellitur vt indignus,quia non erat capax tūc.ff.de iure fiſci. non intelligitur.§.ſi qs palam.Sic etiam conſiderat tēpus cōtractus, an eccleſia decepta fuerit vel læſa vltra dimidium iuſti pretij. ĩ. de empt.& vend.cum dilecti,& ff. de euict. ex mille. §.ſi. C. de reſcin. vend.ſi voluntate. Sed ſi medio tpe dimitteret illas parochiales eccleſias, nūquid prodeſſet ei vt ſic reputaretur dignus?Vī q̄ ſic : quia ſi tpe litis conteſtatæ nō competit mihi ius ptrate,q̄a tūc nō poſsides, & tpe ſentētiæ tu poſſideas, ſequit cōdemnatio.ff.de rei vend.ſi autem.§.1.ff.de peti.hæredi.ſi quo tpe.& ff. de pecul.quæſitum. reſpon.1.et ff.depoſiti.l.1.§.nō ſolum.& merito cū res peruenit ad eum à quo potuit efficax habere principium.ĩ.de cōuer.coniug.placet.Sed ptra:ipſo ſui principio inhabilis erat,q̄a intus ortus occidit.1.q.1.quibuſdā.& talis ptractus non ſumpſit initium ab origine æquitatis.16.q.3.ſi ſacerdotes.Verum eſt quòd nō prodeſſet dimittere huiuſmodi beneficia,vt per hoc cōfirmaretur electio ſua.De hac materia quando conſiderandum eſt principium vel finis.not.ĩ.eod.c.dudum.

c ¶*Per ſedem Apoſtolicam ſuper hoc diſpenſatum.*]ĩ.de pbē.de multa. Et ſic euacuatur opinio Ioānis qui notauit ibi,q̄ epiſcopi adhuc poſſunt in talibus diſpenſare.

d ¶*Eodem decano.*]ſcilicet electo.qui decanus erat eiuſdem eccleſiæ,poſt dimiſſum archidiaconatum Ambian.

¶Glo.ſeq.quærit an per confeſſionem ſiat conteſtatio. arguit contra, & ſoluit pro,diſtinguendo tamen.

e ¶*Reſponſione.*]Sed pone q̄ reus cōfiteat q̄d petitur ab actore, nunquid p confeſsionem ſit litis conteſtatio?Vī q̄ non:quia dicit lex,p narrationē propoſitā & ptradictionē obiectā ſit litis cōteſtatio.C.de iudi.rem non nouam.§.patroni.& alibi.dī:lis cōteſtata vī cum iudex p narrationem cauſam audire cœperit.C.de lit. conteſt.l.vni.& ita q̄d dixit ſimpliciter p narrationē.determinat p illam l.rem non nouam.quæ eſt poſterior,& ita vī q̄ ſiat cōteſtatio litis tūm p ptradictionē, & non p confeſsionem. Dicas q̄ ſi libellus datus eſt aduerſario,& ꝓpoſita narratione actoris aduerſario,ipſe confiteatur animo cōteſtandi litem,tunc lis eſt cōteſtata,& ex tali cōfeſsione damnatur.ff.de confeſ.Iulianus.& ita ſententia diffinitiua fertur ptra reū.Sed ſi nō ſit datus libellus & reus confiteatur in iudicio, tunc non dī fieri litis conteſtatio,nec ferſnia diffinitiua,ſed iudex ꝑcipit reo vt ſoluat ad certū tempus.ff. de iudic.ſi debitori.& tale ꝑceptum non appellatur ſententia,ſed ſimpliciter dī præceptum,et ita ſeruatur.Eſt ergo verū,q̄ oblato libello aduerſario,& poſtea propoſita petitione actoris i iudicio, ſiue reus neget ſiue confiteatur litē cōteſtando, litis conteſtatio eſt facta. 1 Et hoc ſatis habetur p hoc quod dicit, q̄ p narrationē & rñſionem cōteſtatio litis fiat,non diſtinguendo,confitendo,vel negando,& etiam ipſa ſignificatio verbi hoc probat ſatis.Conteſtari, ideſt ſimul teſtari.& ita reus qui cōfitetur,cum actore ſimul teſtatur ſuper re petita.Bernard.

1 Concor. tex.in l.1.§. prætereà.ff. de iti.actu. priua. & in l.1.& ibi Petrus de Belapertī. & Cy.C.de actio. iu. mu. ca,f.c.

†conſiteretur.

†Aliàs, vi. ſus.

†Vide.l.liberto.§.ſina li ff de neg. geſt.

†Aliàs,præſtitoque. †Aliàs,& præſtito.

¶Verum procurator eorū qui elegerāt ipſum,& ſi pluralitatē beneficiorū huiuſmodi coram nobis profiteretur† in iure,per conceſsionem [a] tamen Rhotomag.archiepiſcopi nobis exhibitam, eundem electum niſus † eſt multipliciter excuſare.

¶Nos igit̄, dictā excuſationē, vtpote friuolam nullatenus admittētes†,vobis dedimus ĩ mādatis,vt ſi conſtaret, q̄ idē poſt receptū archidiaconatū prædictum curam animarum habentem,præfatas parochiales eccleſias electionis tēpore [b] retineret, nec oſtenderet ſecū per ſedem Apoſtolicā [c] ſuper hoc diſpēſatum,electionem illius auctoritate Apoſtolica caſſaretis: & infra. ¶Patribus ergo ꝓpter hoc in veſtra p̄ſentia cōſtitutis, præſtito quoquē† iuramēto de veritate dicēda,& factis poſitionibus & reſpōſionibus hincinde,tandē eodē decano [d], prætextu quorundā grauaminū ad noſtram audientiā appellante, vos electionē huiuſmodi irritantes,eidē eccleſiæ de Cenoman.epo prouidiſtis : & infra. ¶Licet autem poſitiones & reſpōſiones ſup pluribus articulis factæ fuerint coram vobis,quia tamen conteſtationem litis nō inuenimus eſſe factam(cum nō p poſitiones &reſpōſiones ad eas factas†,ſed per petitionē in iure propoſitam & reſponſionem [e] factam, conteſtatio litis fiat†) eundē proceſſum de fratrū noſtrorū conſilio irritum [f] duximus nunciandum. Tandē archidiaconus electionē ex p̄miſſa cā petiit irritari[g],electo[h] reſpondente prædicto, q̄ non erat eius electio irritanda.Lite vero corā nobis legitime conteſtatā, præſtitoq; de veritate [i] dicenda à partibus iuramento, idē electus etſi cōfiteretur [k] ſe dicta beneficia electionis tēpore tenuiſſe : tñ excuſare ſe ſup hoc nihilominus nitebatur, q̄a videlicet dictū archidiaconatū nō credebat curā aīarū habere.Sed cū ĩiure cōfeſſus fuerit,q̄ archidiaconus Ambiañ.

f ¶*Irritum duximus.*]Sic patet manifeſte q̄ litis cōteſtatio eſt de ſubſtantia ordinis iudiciarij, & nihil valet ſententia vel teſtis receptio,illa omiſſa.ĩ.vt lit.non cōteſta.c.accedēs.& c.ad hoc.et hic. & ita p poſitiones & rñſiones ad eas, non fit litis conteſtatio.ĩ. de lit.conteſta.c.vnico.& C.de iudi.rem non nouam.

g ¶*Irritari.*]Hic agebat̄ ptra electū, vt eius electio caſſaret ex cauſa p̄dicta.ſimile ĩ.de iudi. exhibita. & eadem cā poſſent ipſi ijdē excipere contra electū, ſi peteret electionē ſuā confirmari.ĩ.de excep. dilecti.& ſic ex eadem cauſa competit actio & exceptio,diuerſo tñ iudicio,q̄d non contingit in aliis iudiciis , cū exceptio ſit actionis excluſio.ff.de excep.l.2. & idem eſt effectus quocūque modo procedatur.Ber.

h ¶*Electo reſpondente.*] Hic ergo patet qualiter litis cōteſtatio fiat, q̄a per petitionē in libello petitam,& rñſionē directe factā ad ipſum , vt hic patet.ſicut etiā traditur.C. de lit. conteſt.l.vnica.& ĩ. de lit.conteſt.c. vni. C. de iudi.rem non nouam. §.patroni.

¶Gl.ſeq.not.quærit,arguit.contra.1.terū quærit, & ſoluit.allegat.in fine ius nouum.

i ¶*De veritate dicēda.*] Not.ergo ius nouum, licet rō eſſet ātiqua.& ſic ēt obſeruaī,q̄ i cauſis ſpūalibus iuramentū de veritate dicēda tūm ꝑstat, & nō de calumnia.ĩ. de iu. calum.litteras,Sed nūquid hmōi iuramētū debet exigi à ꝑlato q̄ litigaī p ſyndicum noīe collegij in cauſis ſpūalibus?Nō vī:quia illud iuramētū debet ꝑstare ſyndicus,qui vī dñs litis factus p cōteſtationem,ſicut ꝑstat iuramentū de calūnia.ĩ.de iura.calum.in ptractādis.& c.ſeq.et c.cum in cauſa.& idē dico in hoc iuramento q̄d in iuramento de calūnia,vt q̄ illud ꝑstare non vult,actor cadat ab actione inſtituta,& reus pro cōfeſſo habeaī.ĩ. de iur.calum.cū in cauſa.& C.eo.tit.l.vlti.§.q̄ ſi actor.Iuramētum illud de veritate dicēda quidā exigūt à ꝑlato,licet ꝑstitū ſit à ſyndico,& in ſpūalibus & in ciuilibus cauſis,vt ꝑlatus dicat inde veritatē de cauſa illa.ſed q̄o iure hoc faciant,nō vidi ius ſup hoc, ſed ex quadā ꝙuitate hoc dicūt,q̄ poſſet ꝓtinere q̄ns; iniquitatē, quia poſſet corrūpi ꝑlatus.Sed nūquid crederet cōfeſsioni ꝑlati, vt ꝑ talem cōfeſsionē condēnaretur eccleſia:& ſi iam fundaſſet eccleſia intentionē ſuā, nūquid ꝓualeret cōfeſsio ꝑlati ptra eccliā factā?Certe nō.arg.opti.25. q.2.poſtea quam.quia factū ꝑlati non debet eccleſiæ ſic imputari.16.q.5.ſi epm. & ĩ.de excep.cū venerabilis.Qui tale iuramentū exigunt:dicunt q̄ confeſsio ꝑlati ſola non ꝓiudicaret eccleſiæ, ſed cū aliis adminiculis ꝓiudicaret,vt ſi altera pars ſemiplene ꝓbaſſet,ita q̄ nō ſufficeret ad condēnādū, tunc cōfeſsio ꝑlati cōplet ꝓbationē.Sed nō credo q̄ deberet talis exigi cōfeſsio:niſi forſan cū ꝑlatus deberet rūdere de eo q̄d ipſe fecit,ſicut ſeruus q̄ns; iterrogaī de facto ſuo.4.q.3.c.ſi teſtes.§. item ſerui neq;.& C.de quæſtio.interrogari.nec tunc dicerem q̄ cōfeſsio illa ꝓiudicet eccleſiæ:q̄a delictū ꝑſonæ,&c.niſi id feciſſet de mādato capī,vel ratū poſtmodū habuiſſet.& hoc ꝓbat decre. illa,ꝓſentiū.q̄ hic inferius allegaī,licet cōſuetudo ſe habeat i ptra riū.Hodie vero habem[g] quādā decretalē ſuper hoc,q̄ dicit q̄ ꝑlatus noīe ſuo,& in aīam capī vel maioris partis ꝑstat hoc iuramē tū de veritate dicenda, & ſic debet rñdere veritatē quā ipſe ſcit, & intelligit p eos i quorū aīas iurauit,et incipit:ꝓſentiū tibi auctoritate,& mittitur cuidam archiepo. 2 Et ita cōfeſsio ſolius ꝑlati non præiudicat eccleſiæ,& ita non debet exigit.Ber.

k ¶*Conſiteretur.*& ideo ꝓ cōuicto debet haberi, cū ſua excuſatio nō valere:q̄a cōfeſſos i iure ꝓ iudicatis haberi placet.C.de ꝓfeſ.l.vnica.et ĩ.de cōfeſ.cū ſup. & c.ex parte.tūm ſi q̄s ꝓbat ſe erraſſe,non nocet cōfeſsio.c.vlti.et C.de iur.et fac.igno.error facti non nocet.

De hac mā tractat plene ĩ.de cōfeſ.c,vlt.et ĩ.de iudi.c.at ſi clerici

¶*Gloſſa.*

1 Hanc decretalem bes mo ſub titulo de teſtibus hb.6.

Confeſsio nō nocet ei qui ratū

¶Gloſſa ſequens arguit à contrario,allegat tria iura.& ar.fortificat per vnā decre.ſecūdo contra allegat quatuor iura, tertio ſoluit.

Archidiaconus an habeat curam animarum.

a ¶*Suſpēdit.*]Innuit q̄ ſec[a] ſit de iure cōi.q.d.Archidiaconus ea quæ ſequūtur facere nō debuerat de iure cōi,ſed de ꝓſuetudine. ĩ.de of.arch.ad hoc.ĩ.de excef.prælat.ad hæc.Item q̄ non de iure cōi hoc faciant,eſt arg. 16.q.7.nullus oīno.immo vī de iure cōi q̄ cō ſuetudo nō profit,ĩ.de off.Arch.cū ſatis. immo cōtrarium vī q̄ de iure cōi hæc ſpectent ad archidiaconū.25.di.perlectis.63.diſt.ſi in plebibus.ĩ.de offi.archidia.c.ad hęc.& c.vt noſtrū. Quid eſt ergo tenendum de iure cōi?Videt q̄ hæc pertineāt ad archidiaconum per iura proxima. Sed conſuetudo ſeruat̄ in talibus. 1 De hac materia dicet. ĩ.de offi.archid.ad hęc. & eo ipſo q̄ archidiaconus vel alius prælatus hoc exercet, intelligere poteſt q̄ curā habet animarū annexam.

†Videcōciliū Triđēt. ſeſſio.24.de reformatione,cap.3.

1 Concor. tex.in l.ob ſeruare. §. antequā.ff. de offi.procon.& lītē eorum. §.1. ff.quod cuiuſ.vniuer.

b ¶*Idem de perſonatibus.*]ĩ.de ꝓben.de multa.§.vlti.& eſt argu. q̄ de ſimilibus idē debet eſſe iudiciū.ĩ.de trāſla. c.inter corpalia.& ĩ.de reſcrip.inter cætera. in fi.Similis enim æquitatis rō ſitia iura ſuadere vī.C.ad l.Fal.l.vlti.ff.ad legem Aquil.illud.& C. de conſti.pecu.l.vlti.&

†aliam. ĩ.de confir.vti.vel inutil.cum dilecta.& ĩ.de conſtit. nam concupiſcentiam.& quoties ex vna radice vitium naſcitur,cōſequens eſt vt eadem lege tollatur. C.de nup.ſi libertam.

c ¶*Habendum.*]Poteſt hic dici prout dicitur 17.q.4.vxor felicis. verſi.ſic eſt ad ſingula,&c.

d ¶*Expreſſa.*[5].de reſcri.ſup litteris.multa exēpla potes habere. ĩ.de reſcri.cū adeo.& c.conſtitutus.ĩ.de offi.deleg.coram.ĩ.de re iudi.inter monaſteriū.& ſic idē iuris eſt in indulgentiis ſiue confirmationibus ſicut in reſcriptis,vt hic patet.& i priuilegiis.ĩ.de deci.ex multiplici.vt non valeant veritate tacita impetrata. Ad hoc vt cōfirmatio valeat,neceſſe eſt q̄ Papa ex certa ſciētia confirmet omnia beneficia,alias non valet,vt hic patet.& ĩ.de confan.& affi.c.quia circa.ĩ.de conceſ.præben.quia diuerſitatem.

e ¶*Habuiſſet.*]Vt ipſe dicebat.

f ¶*Penderet.*]De hoc no.ĩ.de æta.& quali.eam te.

¶Gl.ſequens ponit quinque modos,quibus dicitur titulus ſecūdo ꝓnit regulam.& quinque caſus exceptos.tertio quærit,& ſoluit.

2 Pro ſoluto,& ꝓ trāſlato. & de his omnib[9] ponit Hoſt. ſpeciales rubricellas in ſumma ſua de præſcri. ſuperprima parte rubricæ quæſtra ctat de vſucapio.Ioan. And.

g ¶*Intitulatam.*]No.ergo q̄ nullus pōt habere duas eccl[as] in tulus qnq; dī ſignū,vt 16.q.6.ꝓſuetudo.Et dī titulus oīs cā acqui rendi dñi,vt titulus pro emptore,pro donato,pro hīde,pro ſuo, pro dote,pro legato,pro derelicto. 2 vnde dī q̄ in ꝓſcriptionib[9] eccleſiaſticis bona fides & iuſtus titulus exiguntˉ.ĩ.de ꝓſcr.ſi diligenti.& quiāliquē talem habet titulū,habet cām præſcribendi. Ité dī titulus ipſa eccleſia,vt titulus S.Petri:vnde ſinguli tm clerici ꝑ ſingulos tm titulos ſunt ponēdi,i.eccleſias.80.diſt.epi.vnde in ordinationibus q̄s vocantur clerici,dī,talis ad titulum 3 talis plebis.Item titulus dicit clericatus vel canonicatus in aliqua eccleſia:vnde dī intitulari.i.incleric ari vel canonicari.Et dī titulus quilibet ordo eccleſiaſticus,& q̄libet dignitas vel ꝓlatio.vnde dī quis intitulari in aliqua eccleſia.i.ordinari vel ꝓfici.70.diſt.ſancto rum.Eſt ergo regulariter verū,q̄ nulli clerico de iure cōi licet habere duas eccleſias,vel quo ad titulū clericatus,vel quo ad titulū canonicatus,vel ordinationis,vel ꝓlationis,vel dignitatis,vt 70. diſt.ſanctorum.& hic,vbi dicit q̄ nullus pōt habere plures parochiales eccleſias vel dignitates,cū idē iudiciū de hmōi ſit habendū,vt hic dicit,& ĩ.de ꝓb.de multa.& 13.q.1.c.1.& 80.di,epi.& 7.q. 1.in apibus.& 21.q.1.clericus ab inſtanti.nam habere plures eccle ſias,eſt genus negotiationis:vt in ꝓdicto.c.clericus ab inſtāti.qa

3 Vnde dicebat Abb q̄ ſicut titulus deſignat nomē libri,ſic beneficium intitulatum vel cognomen, neſ denominationē.clerici.Io.An.

eis ſeruire nō poteſt.ĩ.de præben.qa intātum.& ĩ.de cle.nō reſi. quia nonnulli.& qui ad vtrunq; feſtinat,neutrā bā peragit.16.q. 1.presbyteros.Ité ſicut vxore viuēte,nullus aliā pōt habere , ſ ſic nec clericus ſedām eccl[ā] pōt habere.7.q.1.ſicut alterius.& ſic ac cipit titulus in decr.ꝑdictā:& in decretis ꝑdictis.Iſta quidē ſunt regulariter vera. Tñ in caſibus 5 pōt quis habere plures eccl[as]. Primo vbi vna pendet ab altera:vt hic:& ĩ.de æta.& quali.eam te.& ĩ. de præb.extirpandæ.§. 1.Ité ſi habet vnā intitulatā, & aliam cōmendatā:vt hic.& 21.q.1.qui plures.Ité propter paupertatē eccl[ā]rū.10.q.3. vnio.& ĩ.de æta.& qua lit.eā te.Ité olim ꝓpter penuriam clericorū.21. q.1.c.1.in fin.Ité per diſpenſationē dñi Papæ. ĩ.de ꝓben.de multa.& hodie in talibus epi diſpenſare nō poſſunt,vt etiā dicit illa decret.de multa.ſed in illa quam quis habet cōmēdatā, nō dicitur prælatus eſſe.Vnde verſus:

Pauperta,pēdens,defectus,gratia,ſeruans:
Eccleſias retinere duas dat quodlibet horum.

Hæc vera ſunt in prælaturis & dignitatibus . Quid dicemus de aliis clericis,nunqd poſſunt eſſe clerici in pluribus eccleſiis, & ibi habere p̄bēdas?de iure cōi poteſt dici q̄ in pluribus eccleſiis,intitulari non poſſunt:niſi eſſent tenues in ſubſtātia, vt dictum eſt de prælaturis:ſed per diſpēſationē eporū bene poſſunt: quia epi diſpenſatio cum talibus clericis nō eſt prohibita, immo tacite vī conceſſa per contrariā conſuetudinem,quam ſcit Papa & tolerat:ſic & ipſo facto derogatum eſt illi decret.70.di.ſanctorum.Sed in diuerſis epatibus neceſſaria eſt vtriuſq; epi diſpenſatio.Sed hic videtur permitti q̄ clerici poſsint habere titulum in pluribus eccleſiis:quia non prohibet hic niſi de parochialibus,& ſic per contrarium ſenſum permittit clericis habere plures canonias.Sed credo q̄ ſi primum beneficium ſit ſufficiens,q̄ ſecūdum non poſsit habere niſi diſpenſatiue.

4 Text. eſt in l.Arethuſa.& ſequē. cum vu gr. ff.de ſta no mi.

5 His caſus not.21.q. . in ſumma. & Hoſt ponit hīc verſus: dependēs, tenuis, rat[a], vel gra plures.Ité propter Papæ,Vtilitas vrgens, vel cō mēdatio iuſta: Diuerſos locus p mittum: iure teneri.Io an.And.

† Collige ex hoc opti mā practi ca cedēdi ti ti &c. ſimil. eſt in l.poſt quā liti C. de pac.Bar. in l.qui &omæ.§. duo fratres.ff.de ver.obli.

6 Intellige regulariter, & in his quę ſunt iuriſpo ſitiui.

Illarum intitulatā haberet:ipſas nequiuit canonice habuiſſe.Ité ſuggerē, q̄ redditus perſonatus [h] ſui erant renues & exiles, ſuppreſſit , q̄ alios redditus in pluribus eccleſiis noſcitur obtinere. Suppreſſit etiam , quod plures parochiales eccleſias,cū pluribus aliis beneficiis ĩ diuerſis eccleſiis obtineret:cū intentionis noſtræ non fuerit ſecum in tot beneficiis(præſertim habentibus curā animarū) diſpenſare:nec intētionis noſtræ fuerit aliquid ei de nouo cōcedere,ſed vt per indulgētiā poſſet habita licite,retinere[i]:& infra. ¶Tandem cū non reſtaret,niſi proferenda ſentētia, idem tam iuri(ſi quod[k] ei cōpetere videbatur)quàm liti ceſſit† ſpontanea voluntate,cuius ceſſionem duximus admittendam.

¶Idem.

¶Irrita eſt electio,quam collatio non præceſſit,vel quæ facta non eſt à maiori parte capituli,vel quæ non fuit communis.

CAP. LV.

IN Geneſi legitur : & infra.

ctum eſt de prælaturis:ſed per diſpēſationē eporū bene poſſunt: quia epi diſpenſatio cum talibus clericis nō eſt prohibita, immo tacite vī conceſſa per contrariā conſuetudinem,quam ſcit Papa & tolerat:ſic & ipſo facto derogatum eſt illi decret.70.di.ſanctorum.Sed in diuerſis epatibus neceſſaria eſt vtriuſq; epi diſpenſatio.Sed hic videtur permitti q̄ clerici poſsint habere titulum in pluribus eccleſiis:quia non prohibet hic niſi de parochialibus,& ſic per contrarium ſenſum permittit clericis habere plures canonias.Sed credo q̄ ſi primum beneficium ſit ſufficiens,q̄ ſecūdum non poſsit habere niſi diſpenſatiue.

h ¶*Perſonatus.*]id eſt,decanatus ſuper quo impetrauit indulgentiam,vt ipſum cū prædictis parochialibus eccleſiis retineret. Vel forte loquitur de archidiaconatu:vt illas retineret cum archidiaconatu.ĩ.de conſan.& affi.quia circa.

¶Glo.ſeq.notat.& dat ſimile.

i ¶*Retinere.*]Not.q̄ qui habet plura bñficia,quorū alterū per ſe ſufficeret,nō pōt ſine mortali peccato retinere aliud:ſed diſpēſatio reddit licitū q̄d erat 6 illicitū,ſicut vides ſimile,cōſuetudo facit q̄d in abſentia licite poſsit bñficiū percipi.ſ.de conſti.cū oēs. k ¶*Si quod.*]i.quia nō videbatur cōpetere,ideo ceſsit ſponte & in hisquę voluntate.ſic.ĩ.de ſimo.per tuas.quaſi male conſcius ſibi ceſsit. ſunt iuriſpo

IN *Geneſi.*]Sunt duæ pares.Prima ponit tres caſſationis cauſas. Secunda caſſat:ibi,*Nos his*.prima cauſa vſque ibi, *Nec plene*.Secunda vſque ibi,*Nec etiam*.& ab inde tertia.Abb.Et aduerte quia totum legitur ſuſpenſiue vſque ad finem.

CASVS.Vacante quadā eccleſia cathedrali,cū canonici ſtatuta die ad celebrādā electionē cōueniſſent,quidā canonicus G.noīe fuit admiſſus cū proteſtatione.quidā canonicus H.noīe cū eſſet in regno Franciæ,nō fuit ad electionē vocatus,cū de ꝓſuetudine vocari debuit.Præmiſſo ſcrutinio ſm formam concilij generalis, quidam cōſenſerunt in G.Quidā vero in alias ꝑſonas ſingulares, ita q̄ in ipſo ſcrutinio plures nūciati & electi fuerunt.publicato ſcrutinio illi q̄ in eūdē G.in ſcrutinio ſingulariter ꝓſenſerūt, eundem G.ſingulariter elegerūt.demū cā ſup iſtis electionib.ad ſedē Apoſt.eſt delata.examinatis iſtis electionibus Papa ſup his ita ꝓceſsit.dicit Papa,ĩ ꝓcilio generali cauetur vt is collatione habita eligatur,in quē oēs vel maior & ſanior pars cōſenſerit.ſed in G. maior pars totius capituli non cōſenſit,q̄uis habuit maioré par-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem comparatione minorũ,nec fuit plene collatio facta numeri ad numerum,qa in collatione tractatũ nõ extitit nec discussum, vtrum prædicti duo G,& H.vocé in electione habuerãt, nec fuit collatio zeli ad zelum,nec meriti ad meritũ:præterea electio nõ fuit cõiter celebrata:quia licet in dictũ Guli.singuli singulariter cõsensissent, nõ tamen

†In cõcilio Lateranensi sub Innocẽ tio iij.c.24.

publicato scrutinio de buit subsequi singula ris electio,sed cõis : ne idem repeti videretur, vt tot essẽt electiones, quot essent numero electores, qđ est absurdum,quia ex singularibus cõsensibus electio non apparet vniuersalis, nec cõis, quamuis quilibet singularis veritatem exprimat suæ partis.& hoc probatur per quoddam simile:ex singularibus ,ppositionibus, licet sint veræ, nõ apparet vniuersalis propositio , nisi per signum vniuersale exprimatur.Præterea prædicti duo non debebant sic excludi, quia G.erat in possẽsione canonicatus vel quasi, habendo stallum in choro & locum in capitulo legendo & cantando, & in tractatu electionum tanquam canonicus sit vocatus, quãuis fuerit cum protestatione admissus.Alius vero erat in tali loco de quo debuit vocari,cum de toto regno Franciæ vocentur absentes de cõsuetudine ecclesiæ Gallicanæ. His igitur plenius examinatis Papa electionem præmissam contra formam cõcilij

†Vide l.qui habebat. ff. de iega.1. & l ſi pluribus, & ibi Bart ff.de iega.1.

generalis in pluribus attentatã decreuit irritam & inanem.Notandum sunt de forma electionis,quæ si omittãtur vel aliquid ex istis,non valet electio.Primũ est,q maior & sanior pars totius capituli debet esse in electione,aliter non valet electio.Ité collatio necessaria est numeri ad numerũ,zeli ad zelũ,meriti ad meritum. Item cõis debet esse electio siue vniuersalis,id est,oés qui in scrutinio cõsenserunt,publicato eodem, oés vna voce debent ipsum eligere,vel vnus de mãdato aliorũ.Item oés qui requisiti fuerunt in scrutinio,debent esse in collatione.Item absentes vocãti sunt in loco vnde consueuerunt vocari.sed istud vltimum nõ est de forma:quia si absens postea vellet consentire, non cassatur electio propter ea,sed potius confirmatur.

a ¶*Concilio.*]ſ.eo.tit.c.quia propter.

b ¶*Collatione.*]Quæ si nõ fiat,nõ tenet electio.ſ.e.Cumana.in fi.

c ¶*Partium comparatione.*]Sic.ſ.e.ecclesia vestra. & c.Cumana.

d ¶*Ad Zelum.*]Sic patet q in electionibus hodie considerat zelus,& merita electorũ cõsideratur,& dignitas eligentiũ,vt ex oĩbus istis maior & sanior pars cẽseat.ĵ.e.ecclesia.in fi.& ĵ.de testi.in nostra.Illa eñ maior pars & sanior cẽsetur quæ est iustior,& maiori rõne nitit & æquitate.40.dist.multi.in fi.& ff.de pact.maiorem.

Electio qualiter dicatur fieri à maiori & saniori parte.

e ¶*Communiter.*]In cõmuni enim & publice debet electio celebrari,& non singulariter vel clandestine,ſ.e.quia propter.in fi.& hic est expressum qualiter fieri debeat.

f ¶*Repeti.*]Sic vĩ idẽ repeti,qa in scrutinio publicato qlibet per se ꝓsentit singulariter,& solus.si postea publicato scrutinio qlibet p se eligeret vel si quilibet p se separatim eligeret,idẽ repeti

1 Immo per vnũ tãtũ & p verba singularis numeri. infra eod.cum ab vno.de reiu di.c. pen. li. 6,1o.And.

videret.qđ esse non debet,vt seqtur,vel tot essent electiones,&c.

¶*Gl.seq.aducit duo similia de testibus singularib.& de actione cõi pluribus.Signat contrariũ de l.per fundum.cũ similib.& de decre.bonæ.*

g ¶*Nec ex singularibus.*]Cõsensus eligentiũ oés simul ad inuicẽ cõuenire debent,& simul exprimi per vnũ vel plures r vel simul oés.ſ.e.qa ,ppter & ſ.eo.bonæ memoriæ.vbi nõ creditur testibus qui sunt in suis testimoniis singulares.& c.cũ dilectus.& ĵ.de accu.cũ dilecti.Nec voces eorum tanquã plurium admittũtur,quos diuersitas tporũ simul interfuisse prohibuit.3.q.9.nihilominus.simul enim testes in vnum cõcordare debent,sicut etiam electores in vnũ.cum ius eligendi cõe sit oĩbus,p singulos diuidi non debet:sicut cũ vna actio cõis est oĩbus & pluribus,nõ debet diuidi per singulos,sed tota simul in iudiciũ venit,vel venire debet.ff.de iur.om.iudic.ſi idem.§. ſi vna actio.& argu. ad hoc.ff.de ser.rust.prædſ. vnus ex socĩis.arg.cõtra.ff.de ser.rusti.præ.p fundũ.vbi ius cõe eũdi per fundum cõem pluribus,potest mihi separatim concedi : & cum oés cesserint,ius habeo eundi:vt ff.com.ꝓdi.receptũ.& l.ſi quis duas. §.item si duo. & ff.de aqua plu.arcẽ.ſi autẽ. & diuersis tpibus possunt aliq cõsentire electioni.ſ.de postul. bonæ.in fi.& ſ.eo.c.quod sicut.

¶*Gloſſ.sequens reci.per ob.& ſolutioneri & remiſſionem.*

h ¶*Nec præmiſſi duo.*] de quibus nihil discussum fuit.Et ita nec Papa debuit aliqd dicere eis, cum de qua re cognouit iudex,de ea tm debeat iudicare.ĵ.đ cãpost.cum super.& ff. de iud.de qua re.Sed ipse hoc supplet ex officio suo. Qñ iudex supplere debeat,dictum est.ſ.de postu.bonæ.& hoc ꝑci pue debet ĩquirere an forma sit seruata, & an persona sit digna, etiã si nihil dicatur.De hoc dixi.ſ.eo.cum nobis.& c.venerabilem.

i ¶*Primus.*]ſ.Guil.

¶*Gloſſa ſequens ſignat contrarium.& ſoluit.*

k ¶*Poſſeſſione vel quaſi.*]vnde ab electione excludi nõ debuit,sed vocari.ĵ.de causa posſ.cum ecclesia.& potest eligere, & valet talis electio etia si ius in veritate nõ haberet:dũmodo possideat qete, quia credat habere ius,vt ſ.eo.querelã.& ĵ.de cau.posſ.cum olim. & ĵ.de iure pat.cõsultationibus.Si tñ ab initio anteq̃ fiat electio, negatũ fuerit illos habere ius in electione,& admittant sub protestatione vt vox eorũ valeat,si de iure debeat valere,nec valebit vox eorum nisi constiterit eos ius habere.vnde talis possessio nõ prodest.ſ.e.Cumana.vñ ꝓtradicit ei qđ hic dicit.Nõ est ꝓtra, quia non fuit hic discussum an debeat interesse vel nõ.& ita remanſit adhuc in sua quasi possessione,& ita ꝓtestatio hic nõ fuit necessaria ratione præmissa.Præterea aliud est hic, quia ius commune pro se habebat,quia canonicus erat:ille vero non.Bernar.

¶*Glo.seq.arg.& opi.ponit.quam reprobat.*

l ¶*De conſuetudine.*]Sic vĩ q in talibus potius standũ sit ꝓsuetudini q̃ alicui iuri.Quidã dicũt q oés de prouincia vocãti sunt & soli ad electionẽ,arg.illius decr.ſ.e.corã.quia cõis debet esse electio,vt ibi no.de hoc verius credo vt cõsuetudini stet, vt ibi dixi.

m ¶*Formam.*]Arg.q forma mãdati exacta diligentia est obseruãda.ſ.de reſcri.cũ dilecta.ĵ.de offi.dele.venerabilis.& qui cõtra facit,nihil fecisse putat,vt ibi.& ſ.e.qa ,ppter.& c.Cumana.Per hoc & per illud quod dicit in c.illo,Cumana.& ca.cum in veteri.& ĵ. de offi.deleg.c.venerabilis.patet qualiter illa constitutio,qa propter.sit intelligenda.& per hoc quod habebis.ĵ.eo.ecclesia.

n ¶*Irritam.*]Sic intellige.ſ.eo.ecclesia vestra.Ber.

Massana ecclesia.]Hæc decr.tria facit.Primo prohibet. Secũdo decretum ponit.Tertio damnat contrariam cõsuetudinem. secunda:ibi.*Quæ si.*tertia:ibi,*Non obſtante.*Abb.Siculus.

CASVS.In ecclesia Massana ꝓsuetudo inoleuit, q eadẽ ecclesia vacante,quidã laici cũ canonicis eiusdẽ ecclesiæ admittebant ad electionẽ pastoris : significatũ fuit hoc dño Papæ.ipse attendens talẽ cõsuetudinẽ esse cõtra canonicas sanctiones, edicto ꝑpetuo ,phibet,ne ꝑ laicos cũ canonicis fiat electio pũtificalis:& si forte facta fuerit,nullã obtineat firmitatẽ,ñ obstãte ꝓtraria ꝓsuetudine, quæ dici

† Vide text. inl.certum. C.de reiudi.

† Si plures sunt domi niillius loci per quem aqua ducit: volũtas omniũ requiritur: vltimã tamen præ tor tuetur. Io.And.

† Aliàs,Messana.

† Vide concil.Bracarẽse c.1.& Burchardũ lib. 1.decr. c.30.

quæ dici debet potius corruptela q̃ consuetudo.Not.q laici ad electionem non debent aliquo modo admitti.

¶*Gl.seq.fortificat tex.ſecũdo arg.ad pro.vtile vitiari per inutile.alle. 5.iura ad hanc partem,& 5.ad contrarium.*

Laicis non datur eligẽdi potestas.

†Quòd ſi mere ſpiritualia à laicis poſsideri non poſſunt.16.q.7.c.1. & ĵ.de ꝑscrip. cãm quæ. cum de ecclesiasticis dignitatibus nulla sit eis attributa disponendi facultas. 16. q. 7. laicis. quos obsequendi manet necessitas ,nõ auctoritas impetrandi,vt ea,causa & quæstio. c. nõ placuit. & 69.dist. bene quidẽ.qđ si attẽtare voluerit, tamquã sacrilegus iudicẽ, vt ea.causa.& ea. q. ſi qs principum.& p laicos nullus ecclesiam teneat.vt ead.q. per laicos. & talis electio nulla est ſ.eod.quiſquis. immo sunt excõmunicãti, vt ead.q.ſi quis decreps. & duobus cap. seq.Item hic habes q vtile vitiatur p inutile.sic ĵ.de offic. deleg. cum super abbatia. ff. de arbi. Pædius. & 9. dist.ſi ad ſcripturas. & 3. q6. 9. pura & simplex. 8. q. 1. sciendum. arg.ꝓtra.ſ.eod.illa.& ĵ. de cleri. excom. mi. ſi celebrat.& ĵ. de præben.dilectus.& 12.q.2.ſi quos.& 22.q.4.inter cætera.

†Vide Loẽs iudices, cũ tributa diſponendi fanot.C.de de cu.lib.10. in gl.1.& in authen.vt nulli iudic.§.1. in gloſſ.magna.coll.9.

† Cõcilii Lateranen. ſub Innocẽ di, vt ead.q.ſi quis detio iij.c.24.

† In Antiqs: canonicum, inuenio.

¶*Gloſſa ſequens exprimit quare non valeat conſuetudo,*

b ¶*Conſuetudine.*]cum talis consuetudo sit contra ecclesiasticam libertatẽ.ſ.eo.sacrosanctа.& c.cum terra.& ſ.eo.quiſquis.et ĵ. de iudic.cũ causa.& nulla tẽporis longinquitate defenditur.ſ.de cõsuet.cũ inter.& c.cũ venerabilis.& c.ad audientiã.et ſ.eo.causam quæ.& 1.q.3.ſi quis præbẽdas. et quia non est rationabilis, nõ potest præscribi.ſ.de consue.c.vlti.

ij *Eccleſia veſtra.*]Nõ sufficit ad validitatem electionis q sit facta a maiori parte capituli , sed requiritur q illa pars sit sanior.h.d.Et est casus notabil.& semper menti tenendus. Diuidit. Nam primo ponitur duplex electio.secũdo allegatio pro vno electorum.ibi,*Tandem.*Tertio pro alio:ibi, *Pars vero.*Quarto diffinitio:ibi,*Nos ergo.*Abb.

CASVS.Vacante ecclesia Cathalañ.canonici conuenientes in vnum,terminum statuerunt ad electionem celebrãdam absente G.cõcanonico suo,qui noluit interesse cũ eis.adueniẽte termino G.prædicto absente,& eo non vocato præmisso scrutinio secũdũ formam concilij.14.ex canonicis elegerũt B.magistrũ cardinalem canonicum suum.17.elegerunt R.canonicum Remeñ. postmodũ vero superuenit dictus.G.& electioni dicti R.cõsensit.p istis duabus electionib.procutatores vtriusq; partis ad sedẽ apost.accesserunt.ex parte dicti R.,p electione ipsius allegabat q cũ in quatuor excederent aliã G.præfato computato,maior & sanior pars reputari debet.& vbi est maior numerus,ibi maior zelus reputat. allegabatur etiam q dictus G.fuerat ab eis contempus , & quòd postea cõsenserat ꝑdictus G.in prædictum R.Ex aduerso ñdebat q dictus R.in ætate patiebatur defectũ, nec erat sufficiẽtis scientiæ ad ecclesiam supradictã:suus aũt electus erat eminentis sciẽtiæ,ætatis maturæ,& electores ipsius præcellebãt alios meritis et auctorite:& ideo meliorem zelum eos cõstabat habere.Præterea ex parte G.dicebatur q consensu ꝑdicti G.(quem pars R.dicebat esse contemptum,asserente parte G.potius ab eo capi,n contemptum fuisse)cũ nõ fuerit ꝑstitus in scrutinio:& licet post electionem accesserit,nihil adijcere poterat.allegabatur etiã ex parte R. q pars G.peccauerat ꝓtra formã cõcilij generalis,quo cauetur q oibus præsentibus, &c. Sed G.non fuit præsens:ergo,et c. Sed ꝓtra hoc dicebat pars G.q concilium qđ dicit electionem non valere qñ ꝓtra formã peccatur,non debet referri ad cõemptum , nec ad alia quæ nõ sunt de forma:vnde qđ dr in concilio,q electio aliter per laicos[a] cum canonicis,pontificis electio ꝑsumatur. Quæ † si forte præsumpta fuerit, nullã obtineat firmitatẽ : Nõ obstãte contraria consuetudine[b], quæ dici debet potius corruptula †.

¶Idem capitulo Cathalañ.

¶*Nõ ſufficit ad confirmationem electionis quòd ſit facta à maiori parte capituli, niſi etiam illa pars ſit ſanior.*

CAP. LVII.

ij *Eccleſia veſtra destituta*[a] pastore,cõueniẽtes ĩ vnũ (absente G.qui tũc noluit interesse[c])ad celebrandã electionẽ terminũ statuistis. Veniente vero termino, & dicto G.(cũ absens existeret)nõ vocato[d]:præmisso iuxta formã cõcilij† generalis scrutinio, quatuordecim magistrũ G.ꝑsbyterũ Cardinalẽ cõcanonicũ† vestrũ & septẽdecim R.Remeñ.canonicũ elegerunt, præfato G. postmodũ electioni eiusdẽ R.suũ præbẽte cõsensum.¶Tãdẽ procuratoribus vtriusque partis in nostra ꝑsentia constitutis, allegabatur[e] pro electione dicti R. q cũ in iiij.excederet aliã cõputato G.prędicto,maiorẽ capituli partẽ habebat,& per hoc debebat pars sua sanior reputari: cũ vbi maior numerus est, zelus melior præsumatur† .Pars vero altera electionẽ eãdẽ multipliciter impugnabat, proponens prænominatũ R. in ætate[e] pati defectũ:nec esse sufficientis[f] scientiæ ad ecclesiã supradictam:cum ætatis maturæ, & eminentis scientiæ præfatus Cardinalis existat,& cũ electores Cardinalis alios meritis & auctoritate præcellerent, habito præsertim respectu ad psonam electam, meliorem zelum eos habuisse cõstabat.Dicebatur[g] præterea q consensus dicti G.(quem pars eiusdem R. cõfitebatur fuisse cõemptum, asserente parte reliqua capitulum potius cõemptum ab ipso fuisse)cum non fuerit cõsensus præstitus in scrutinio, sed post electionẽ accesserit, adijcere[h] decur.nominationum.Vel dic,si noluit interesse ad terminũ statuendum in quo debeat electio fieri,nõ renunciauit propter hoc quo minus vellet interesse electioni.

† Vide text. inl.ita ſtipulatus.§. credendum est ff.de verbo. oblig.

Qui noluit interesse electioni,an iuri suo renũciasse credatur.

¶*Gloſſa ſequens quærit,& dupliciter ſoluit.*

d ¶*Vocato.*]Sed nunquid debuit iterum vocari?Non credo:quia dicẽdo se nolle interesse,p cõsequens dixit q vlterius nõ vocaretur.sic de offi.deleg.c.cũ super. 1 & aliquo negato,omnia negantur quæ sequuntur ex illo.ſ.de cõstit.nam concupiscentiã.& qui scit,certiorari nõ debuit.ff.de act.emp.et ven.l.1.in fin.ſ.eo.c.cum inter.& scienti ꝓtor non subuenit,sed ignoranti.ff.q cum fal.l.2. in fi.ipse enim decipit.scienti enim et volenti non fit iniuria siue dolus.C.de transac.l.cũ donationis.Vel dic q debebat vocari vt ad terminum statutũ veniret ad electionem celebrãdam: & quia nõ fuit vocatus,contẽptus videtur.vnde cassari debebãt electiones,nisi postea consensisset,si prosecutus fuisset cõemptũ.ſ.eo.q sicut.quia licet tunc noluerit interesse:nõ tũ renunciauit pp hoc quominus vellet interesse,vt dicitur in fine primæ notulæ.

1 Ad hoc infra de do.& contu. cum qui.lib.6.& vide qđ ibi dicã sup gl. videbat. & infra de procur.audiẽtis. in gl.maxime.Io.And.

e ¶*In ætate.*]Si hoc esset verum,electio nulla fuisset.ſ.eo.c.cum in cunctis.

f ¶*Sufficientis.*]& ex hoc electio reddit nulla.vñ electio alterius partis,etiã lõge minoris,valet:vt ſ.eo.congregato.et c.cũ in cunctis.aliàs si esset sufficiẽtis sciẽtię,licet nõ eminentis,toleraretur. ſ.eo.c.cum nobis.de hoc dicitur.ſ.eo.c.congregato.

g ¶*Dicebatur.*]à parte electorum Cardinalis.

¶*Gloſſ.sequens quærit,ar.negatiue & affirmatiue,& ſoluit negatiue,iterum quærit.& ſoluit.*

h ¶*Adijcere.*]iste dixit se nolle interesse,vt dictũ est in prin.nunquid cõsensu istius post electionẽ præstitus cõputandus est,dato q pars sua esset æqualis alteri dignitate,et electus sit idoneus? Vñ q nõ:qa semel renũciauit iuri suo,ergo vlterius ad id redire non potest.Esau 2 eñ primatus suos postmodũ recipere nõ potuit, qa semel cessit:vt 7.q.1.quam periculosum.& remittentibus actiones suas nõ est amplius dandus regressus ad eas.ff.de ædil.edic.l.quæritur.§.vẽditor.et 23.q.4.ſi illic.et dicit lex,qui semel noluit petere bonorum possessionem,perdit ius eius.vbi enim noluit, cœpit ius eius pertinere ad alios.ff.de suc.edi.l.1.§.tutor.et quando semel potuit,noluit:et qñ voluit adimplere nõ potiuꝰ.ĵ.de offi. deleg.c.cũ super.et præcipue cum res iam nõ esset integra.ſ.eo. in causis.et sic ad ius suũ amplius redire nõ potest:ex quo remisit ius suũ aliis, nõ põt vlterius se intromittere:sicut iudex q refert

2 Hæc historia de Esau altiorem habet contemplationẽ,vt logi explicãtes.ca. 25.in Genesi.

causam ad superiores. ℣. de offi. deleg. c. licet. & si tñ dicat se velle referre, non potest se vlterius intromittere. ℣. de appella. c. intimasti. Sed ptra vñ q̃ adhuc valeat eius cõsensus: quia licitũ est ei pœnitere. arg. 2. q. 6. c. ei qui. §. fi q̃s libellos. ne iustæ pœnitudinis humanitas auferatur. & iudex potest mutare suã interloçutoriã nõ obstante appellatione.

℣. de appel. cum cessante. & ff. de re iud. l. qđ iusſit. & magnæ sapiẽtiæ est hoiem reuocare qđ male locut⁹ est. 22. q. 4. magnæ. Non credo q̃ vox sua sit cõputanda, cum nõ fuerit in scrutinio, ex quo dixit se nolle interesse, & se absentauit quousque electio fuit celebrata, licet vocari debuerit, vt dr in fi. fecũdæ notulæ. & quia cõsensit electioni R. non põt prosequi contemptum. Si vero ante electionem factã & scrutinium reuersus fuisset, bene admitteretur, qa res integra est. simile. ff. de mino. l. Scæuola. Si vero factò scrutinio, & ante electionẽ reuertat, iterum debet fieri scrutiniũ si vellet ptradicere, & psequi contemptum, si erat in loco vnde vocari debebat: alias non. Itẽ quid si aliquis erat absens in loco de quo nõ debebat vocari, & tãdem post factam electionem siue scrutinium, quasi casu superuenit, nunquid si consentiat alteri electioni, valebit consensus talis, vt per talem cõsensum pualeat electio? Non credo q̃ talis cõsensus debeat computari, qa nec electionẽ posset ipugnare, eo q̃ nõ fuit vocatus tpe electionis faciendæ, publicato scrutinio, dico spectãdum quis habuerit maiorem partem: sicut cõsideratur an fuerit tunc electus idone⁹. ℣. eod. c. dudũ. aliàs posset contingere, vt qui tpe electionis haberet ius, postea pderet illud p alios superuenientes qui vocandi non erãt, & hoc per constitutionem, quia propter.

† Vide text. in §. quorũ. Iustin. in pro œmio. & in Authent. vt iudi. si. quo. iuffr.

a ¶ *Valebat.*]Et si etiam vere contemptus fuisset, electionem impugnare non posset tamq̃ contẽptus, ex quo consentit electioni: & numerum eligentium non auget.

b ¶ *Denique.*]Allegatio pro magistro.

¶ *Glo. seq. recitetur per q. an vocatio absentium sit de substantia.*

c ¶ *Sicut est istud.*]Non credo q̃ istud sit de forma electionis, vt si aliqui nõ vocentur qui vocandi sunt, nec pp hoc cassabitur electio: dummodo ipsi postea consentiant, ℣. eod. cap. quod sicut. & ℣. de postu. c. bonæ. in fine. Quæ sunt illa quæ sunt de substantia, dicitur. ℣. eod. c. quia propter. quæ non sunt de substantia, collige. ℣. eod. c. Cumana. in fi. & c. in Genesi.

d ¶ *Vigilijs.*[Quia noctes ducit insomnes, vt subiecti quiete viuãt, in Auth. vt iud. sine quo suffra. in prin. coll. 2. & dicit Imperator, voluntarios labores appetimus, vt quietem aliis præparemus, in Auth. vt diuinæ iussio. subsscri. ha. gl. quæro. in prin. colla. 8. & ℣. de resti. spol. c. frequens. [lib. 6.]

e ¶ *Verbo.*]C. de inoffi. testamen. l. si quando. arg. ℣. de rescrip. cap. causam, quæ inter P.

f ¶ *Ex Lateranensi concilio.*]℣. de his quæ fi. à maiori parte cap. cum cunctis.

¶ *Glo. seq. tria ꝓsequitur, q̃ in electionibus attẽduntur. demũ format vnã principale, & duas vel quatuor incidẽtes q̃stiones, & illas soluit.*

g ¶ *Non consenserit.*]Ex hac decreta. patet, q̃ non semp stãdũ est numero in electionibus. Et ideo not. q̃ plura considerãda sunt in electione, auctoritas, zelus, & numerus. Auctoritas cõsideratur in dignitatib⁹ & meritis vitæ. Zelus cõsistit in animo: vt sine carnali amore eligant, sed ſn meritum vitæ personæ sunt eligendæ. 8. q. 1. si ergo. et ℣. vt ecclesia. benef. c. vt nim. De numero patet. Dicas q̃ ſn ista tria debet fieri collatio zeli ad zelum, meriti ad meritũ, numeri ad numerũ, habito respectu ad dignitatẽ: vt hic, et ℣. eo. in Genesi. Si enim ex vna parte sit dignitas, et zelus melior tã respectu eligentium q̃ electi, et ex alia parte maior numerus, ꝓualebit dignitas cũ zelo ipsi numero, vt hic habes. arg. ℣. de testi. c. i pſentia. qa hic erat maior numerus, ab vna parte: nec tñ ſtatur numero: et hoc itelligo dũmodo numerus nõ excedat multũ, aliàs ſtaretur numero, dum tñ electus esse sufficiens. ℣. eo. c. dudum 1. et ℣. de appella. constitutus. 1 sed hic maior et ſanior pars censeſ: licet numerus sit maior ex alia parte. nam illa pars dr maior et ſanior q̃ maiori zelo & maiori pietate mouef. 40. dist. multi. in fi. & 9. dist. sana quippe. & arg. 8. q. 1. si ergo. & ff. de pact. l. maiorem. Si vero ex vtraq; parte meritũ par sit, ſtandũ est numero, licet ex alia parte sit auctoritas. arg. C. qui bo. ce. pos. l. vlti. §. 2. & sic zelus & numerus ꝓferunt auctoritati in hoc casu. Sed quid si esset par zelus in meritis eligentis, numerus & auctoritas hĩcinde? Recurrendũ est tũc ad meritũ electi. 63. dist. si forte. & cap. vlt. vbi de hoc. Sed si omnia sint hincinde æqualia, neutra electio valebit de iure, quia neutra facta est à maiori parte capitu. ℣. eo. c. Cumana. & c. ecclesia vestra. & c. in Genesi. & sic vtraq; est cassanda. In casu isto non crederẽ illos priuandos, quia nõ videntur facere ptra formã ita directe, vñ iterũ eligant. argu. 79. dist. si duo. Si iterũ taliter eligant: tunc priuent iure eligendi: superior 2 tñ potest facere gratiam cui vult. arg. ℣. de paro. c. i. & ff. ad Syl. l. si quis in grauí. §. fi cum omnes. & ff. de religio. & sumpti. funerum. l. vlt. in prin. et ℣. eod. c. venerabilem.

1 Concor. text. in l. qđ maior. ff. ad munic. & l. nominationũ. C. de decurio. li. 10.

Vbicatus scrutinio.]Breue est. Primo ponit dictum. secundo rationem, vel potius aliud dictũ. ibi, *Cum sit.* tertio aliud dictũ: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, canonici procedũt ad electionem per formam scrutinij: in ipso scrutinio quilibet consentit ſm q̃ sibi placet, publicato scrutinio ipsi volũt variare & eligere aliũ: quærebatur vtrum possint? Rñdetur q̃ nõ, cum fieri debeat collatio, & electio sit facienda: et si hoc facere noluerint, ꝓ superiorem compellantur. Nota ex isto capitulo ex quos quis semel consensetit, suum propositum variare non potest.

h ¶ *Scrutinio.* Quid sit scrutinium, habes ℣. eo quia propter.

¶ *Glossa sequens obiecit & soluit. finis iterum obiecit, & soluit.*

i ¶ *Variare.*]Sed quare non possunt variare, cum tñ nondũ sit electus, immo necessaria est subsequẽter electio, aliàs nõ valeret electio, ℣. eod. c. in Genesi. & c. ecclesia vestra. et ita vr q̃ possunt variare, cum nõ videatur adhuc ius acquisitum? ideo nõ possunt variare quia iam res nõ est integra. ℣. eo. c. in causis. & c. ecclesia vestra. et nemo potest mutare consiliũ in alterius ꝓiudiciũ. ff. de re iud. l. nemo. & talis mutatio posset esse dãnosa ecclesiæ, quia sic ꝓ traher et electio, et mora est periculosa. ℣. eo. c. cũ inter vniuersas. & ℣. vt lite nõ contest. c. q̃n frequenter. §. porro. et sic ꝓ hmõi publicationem electio iam initiata quodãmodo vr sicut ꝓ citationẽ negotium est quasi cœptum. ℣. de offi. deleg. c. gratum. et ℣. de fo. compe. c. proposuisti. Et est simile, si quis mihi cesserit seruitutem, ipse quidẽ postea mutare non potest, licet ex toto mihi ius nõ sit acquisitum: nisi cũ oés cesserint. ff. de ſer. rust. præd. l. per fundũ. & ita hic: licet ꝓ talẽ pſensum et publicationẽ nõ sit ius acquisitũ plenũ, variare non possunt, immo ꝓ superioré eligere cõpelluntur: vt hic dicit. Sed ptra. ℣. de trãsla. c. licet. ibi dr, q̃ in electione initiatẽ spiuale matrimoniũ, & per hoc vr q̃ antea posit mutari volũtas, sed ibi vere initiatur in electione: sed hic ꝓ tãto videtur initiari. quia variare nequeunt electores ratione prædicta.

¶ *Glossa sequens primo fortificat textum. secũda pars recitetur. per quæstionem. finis per contrarium. & solutionem.*

k ¶ *Compellantur.*]Quia ex quo quasi cœptum negotium est, per cõsensum pstitũ in scrutinio, necesse est ꝓsummare. & est simile: q̃ enim mãdatũ suscepit, necesse habet cõsummare. ff. cõmo. Lin cõmodato. §. sicut, & ff. manda. l. si quis alicui. §. qui mãdatũ. adiuuari enim beneficijs nõ decipi nos oportet. vt in d. l. ĩ cõmodato. §. sicut. i fi. & ℣. de cõmo. c. vnico. & qđ semel placuit amplius displicere non potest. 32. q. 5. horrendus. ℣. de desponsa. impub. c. de illis. li. ff. de neg. gest. l. Põponius. & q̃ simplr promittunt, sine cõditione solũant. 32. q. vlt. c. vlt. & quæ non cœpit, deliberet: q̃ ingressa est, perseueret, perseuerent. 27. q. 2. nuptiarum. ideoq; merito sunt cõpellendi perficere quod cœperũt. Idem credo in postulatione, vt postquã fuerit publicatũ scrutiniũ, ab ea recedere non possunt: immo tenentur illam porrigere superiori: licet per postulationẽ ius nõ sit postulato acquisitũ rõne prædicta, & de hoc dictũ est. ℣. de postu. ca. vlti. & penul. & in hoc casu valet electio, licet non fiat incontinenti: qa fraus & dolus eorũ nõ debet obesse nominato, 1 & ita nõ ptradicunt. ℣. c. qa propter. & c. cum post petitam.

1 Concor. text. in l. si in fraudem. C. de leg. & in l. 1. & l. ex dolo. ff. de dolo.

SIalicuius.]Inhærendo verbis litteræ sũa sic. Cassata electione plati ꝓpter simoniã sine vitio electi cõmissam, nõ dispẽsat eps ea vice cum cassato super illa prælatione. secus in simplici beneficio super quo dispensat, si libere resignauit. h. d. & habet duo dicta: secundum: ibi, *Quamuis.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis est in prælatũ alicuius ecclesiæ electus per simoniam, eo tamen ignorante, nec ratum habente: talis electio propterea reprobata est. quæritur vtrum eps cum illo poterit dispensare, vt iterũ ad eandem prælaturam eligatur? Respõdetur q̃ episcopus illa vice cum illo dispensare non potest, sed cũ illo qui ignoranter simplex beneficium per simoniam est adeptus, post liberam resignationem potest episcopus dispẽsare. Nota q̃ in simonia ratihabitio retrotrahitur a contrario. Item mitius & lenius agitur cum sponte renunciante, quàm cum illo qui sententiam expectauit.

† Vide. l. nihil §. sicut filius. ff. de iur. of. test.

2 Papa scitet: quia nõ posset hoc inferior. cõtra formam concilii. sed pra eo. quia propter. q̃ intelligeper viã cõmissionis, sed p viã ꝓpriam ad deuoluta est, bene potest alteratum facere. sicpra eod. bonæ. in fine. & si aliter ea monista alter theologus, quem præterea. di. cam de cons. san. & alibi. 1. super vers. diserertos. Io. And.

2 ¶ *Ratum non habente.*]Aliàs si postea cõsentiret, idẽ esset ac si ab initio ꝓcurasset. ℣. de simo. c. sicut. Sic em ratihabitio in maleficiis retrotrahitur, & mandato comparatur. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quoties. & ℣. de resti. spo. ca. cum ad sedem. in fin. & 2. q. 1. notum. in fi. nec refert vtrum ante vel post dederit vel promiserit. 1. q. 1. eos. in fin. Accipere enim est qũcunque accipere, vt ibi: & 1. q. 3. si quis obiecerit. in fi. & c. si quis. & sic qđ meo nomine gestũ nõ est, ratũ habere possum. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. item quæritur. & 9. q. 2. Lugdunenſis. & ita habes q̃ ignorãtia excusat ipm vt possit cum eo postea dispensari. 1. q. 5. pſentiũ. ℣. de renun. c. post trãslationem. & ita habes. ℣. de simonia. c. ex insinuatione. vbi capm dispensat.

¶ *Idem.*

¶ *Cassata electione propter simoniã, etiã sine culpa electi, non dispensat episcopus ea vice cum cassato: secus si electus libere resignauit. hoc dicit secũdum intellectum. glo. 2. in fine.*

CAP. LIX.

SIalicuius electionem propter simoniam, eo ignorante, ac ratũ [a] non habente commissam, contigerit reprobari: cum eo, super prælatione ad quam taliter fuerat electus, illa vice [b] non poterit episcopus dispẽsare: ¶ Quamuis circa eum, qui ignoranter recipit simplex beneficium per simoniacã prauitatem, post liberam resignationem episcopi dispẽsatio toleretur †.

¶ *Cassata electione propter simoniã, etiã sine culpa electi, non dispensat episcopus ea vice cum cassato: secus si electus libere resignauit. hoc dicit secũdum intellectum. glo. 2. in fine.*

CAP. LIX.

SIalicuius electionem propter simoniam, eo ignorante, ac ratũ [a] non habente commissam, contigerit reprobari: cum eo, super prælatione ad quam taliter fuerat electus, illa vice [b] non potest episcopus dispẽsare: ¶ Quamuis circa eum, qui ignoranter recipit simplex beneficium per simoniacã prauitatem, post liberam resignationem episcopi dispẽsatio toleretur †.

¶ *Idem.*

¶ *Electoribus impeditis, currit tempus si possunt impedimentum tollere.*

CAP. LX.

HIs quibus interdicitur, vt absque superioris licentia eligere non præsumant, tẽpus statutum [c] à canone currit [d], ex quo in mora fuerint licentiã huiusmodi postulandi †.

TITVLVS VII.

De translatione episcopi †.

¶ Inno. tertius Antiocheno patriarchæ.

¶ *Patriarcha qui confirmatum in archiepiscopum transfert ad sedem episcopatem, ab episcoporum confirmatione suspendit. ut. lo. And.*

† Vide tex. in l. cum qui ita. §. fi. cum glo. magna. & ibi Bar. ff. de ver. ob.

† In quibus dã antiqui ¶ latione epi vel electi.

3 Sed argumentũ contra, infra de simo. c. nobis. fuit. sol. vt ibi.

HIs quibus.]Breue est, & ideo non diuiditur. Abb. Sic.

CASVS. Dum vacat aliqua eccle. Papa vel eius legatus interdicit canonicis, vt absq; eius licẽtia eligere nõ ꝓsumant: quærebatur vtrum tps statutũ à canone, scilicet triũ vel sex mensium currat illis? & rñdet q̃ bñ currit ex quo ĩ mora sunt postulãdi licentiã eligendi. No. q̃ hic currit tps ei qui non põt agere, sed hoc est propter negligentiã: qa intra tps debent petere licentiã. Item mora nocet, nec potest hic purgari, & hoc sufficit de electione.

c ¶ *Tempus statutum à canone.*]Duobus modis intelligitur hoc, scilicet quia in ecclesijs cathedralibus & regularibus dantur tres menses. ℣. e. ne pro defectu. in minoribus dignitatibus siue beneficiis dantur sex menses. ℣. de concess. præben. c. nulla.

¶ *Gl. seq. obijcit, & soluit. solutioni obiecit, & respondet. In fine ponit duos intellectus capituli.*

d ¶ *Currit.*]Sed mirum vr dicere littera ista, q̃ tps currit illis q̃ agere nõ possunt: vñ ꝓtraria plura signant. ℣. de ꝓcess. qđ diuersitatẽ. & ℣. ne se. vac. per totum. & ℣. de pscr. c. placuit. et c. de quarta. Item tpe schismaticis non currit. ℣. de pscri. c. cum nobis olim. Item filiosa. non currit tps, sed isti loco filiꝛfa. habẽtur, quia sunt in potestate superioris, vnde nõ debet eis currere pscriptio. C. de an. exce. l. i. §. vlt. C. de bo. mater. l. r. in fi. Ratio põt esse: qa licet interdicta sit eis electio, non debẽt ipsi propterea ius suũ negligere & prouisionẽ ecclesiæ, sed diligentes debẽt esse, & petere licẽtiã infra tps, qa negligẽtibus iura non subueniunt. ff. ex qui. cau. maio. l. nõ enim. et negligẽtiæ ignosci non debet. ff. de edẽ. l. veluti. in prin. nec stultis solet succurri, 4 sed errãtibus. ff. de iu, & fac. ign. l. regula. §. si 93 ius. in fi. & ei etiã q̃ valetudine impeditur, tps currit, si non mãdauerit per aliũ' actionẽ mouendã. ff. de diuer. & tẽ. pſcl. l. i. §. plane. et ei q̃ appellare nõ põt iusta de cã, currit tps appellationis, nisi hoc corã publicis pſonis fuerit ꝓtestatus, aliter negligẽtia obesset ei, non obstante illa clausula. ℣. de ap, c. si iustus merus. simile. ℣. de of. or. pastoralis. Et ita in mora sunt, q̃ debet eis obesse. nã mora nocet. ff. de vsur. l. mora, & nõ põt purgari in isto casu. ℣. de sup. neg. pla. c. licet. et c. seq. Cõtra, mora põt purgari: qa si ꝓmitto tibi Stichũ, et offero tibi illũ post morã, purgat mora. ff. de ver. obli. leg. interdũ. §. vlt. ff. si quis cau. et si post tres. Itẽ si ego fui in mora agendi tecũ, et interim mortua sunt aãlia mihi subtracta, mihi mora nõ nocet. ff. de vi & vi ar. l. pe. Sed verũ est q̃ in hoc casu nocet mora, nec põt purgari, cũ ius non habeat eligendi: quia translatũ est ad superioré. vnde si eligerent, nulla esset talis electio: sicut nulla est ſnia illius qui amisit iurisdictionem. ℣. de of. dele. c. cum super. 5 Loquitur cap. istud cũ de ꝓsuetudine alicuius loci eligere non possunt, nisi primo licentia impetrata à superiore. arg. ℣. eo. c. cũ inter vniuersas. Vel intellige cum superior qui habet potestatẽ, interdicit ne sine ipsius speciali mandato ad electionem procedant, sicut sæpe facit Papa vel eius legatus.

4 Concor. l. ſeruꝰ. ff. qđ vi aut clã. & l. seruius. & supra de cõ. fi. c. pen & de præb. eũ. qui. lib 6.

5 Concor. tex. in § ita que. & ibi, Balin prin. constit. ff. orum. & in rub. & nig. C. si à non cõpe. iudic.

DE TRANSLATIONE EPISCOPI.

¶ *Viso de quibusdam modis quibus prouidetur ecclesiis, restat videre de translatione episcoporum per quam eis etiam prouidetur. De materia rubricæ habetur. 7. q. 1. per totum. De hac materia tractatur. 7. dist. & 21. q. 2. per totum.*

Cam-

1 Nisi euidens vtilitas ecclesiæ hoc rõnes superius dictas. Vel dic q̃ diuersi sunt casus: & ideo nõ cõtradicit. Illud. c. pſentiũ. loquit de ipso q̃ inuitus ordinẽ suscepit per simoniam ab alio cõmissam eo ignorãte: & non de dignitate. cap. istud loquitur de eo qui eligitur ad dignitatẽ per simoniã eo ignorante, cuius electio ꝓ sententiã fuit reprobata. vnde eps non potest statim cũ eo dispensare 2 ad eandem dignitatem: sed in c. præsentiũ. põt dispẽsare eps vt eligat ad curã regiminis, ad q̃ non fuerat electꝰ; & sic est diuersitas, nõ ꝓtrietas. arg. ꝓtra. ℣. de simo. requirat, secũdũ Host. & sic potest tolui cõtrarium de ca. Præsentiũ. Host. Ioan Andr.

Publicato scrutinio, cur electores compellantur, & collationem

Universidad de Buenos Aires Biblioteca

Vm ex illo.]Continet quatuor partes. Prima probat translationes eporum soli Papæ competere. Secúda narrat reprehensibile factum patriarchæ: ibi, *Miramur*. Tertia:ibi,*Licet*.ráđet tacitæ quæstioni.Quarta: ibi,*Ne igitur*.pœnam imponit.Io.And.

CASVS. Antiochen⁹ patriarcha quédam L. nomine electũ in Apamen. archiepiscopum, & confirmatum, auctoritate ꝓpria sine licentia dñi Papæ transtulit in Tripolitanã ecclesiã: peruenit hoc ad notitiam domini Papæ.vnde scribit Papa ipsi patriarchæ dicens,ꝙ ex illo generali priuilegio qđ Dñs cõcesit beato Petro dum dixit:Tu es Petrus,& super hãc petram ædifi. &c. per eũ ecclesiæ Ro. est indultum.vnde postmodum constituta emanarunt cõtinentia maiores ecclesiæ causas ad sedẽ Apostolicam † perferendas : ac per hoc translationes[c] episcoporum & sedium mutationes[d], ad summum Apostolicæ sedis antistitem de iure pertineãt[e]:nec super his quicquam præter eius assensum debeat immutari:Miramur quòd L.Apameñ. † electum in Tripolitanam ecclesiã transtulisti: & nouo quodam mutationis genere paruificasti maiorem, & magnũ quodammodo minorasti episcopare archiepiscopũ, immo potius de archiepiscopare præsumens.

†Cap.1.e ti. in 3.compilatione.

†Anacletus Papa epistola Ja i pulchre Melchior Canus libr. 6 c.4.de locis theol.

†Apanien. in manuscriptis.

CAP. I.

CVm†ex illo generali priuilegio [a], quod beato Petro, & per eũ ecclesiæ Romanæ Dominus noster indulsit,canonica postmodũ manauerint institutа[b] cõtinentia maiores ecclesiæ causas ad sedẽ Apostolicam † perferendas : ac per hoc translationes[c] episcoporum & sedium mutationes[d], ad summum Apostolicæ sedis antistitem de iure pertineãt[e]:nec super his quicquam præter eius assensum debeat immutari:Miramur quòd L.Apameñ. † electum in Tripolitanam ecclesiã transtulisti: & nouo quodam mutationis genere paruificasti maiorem, & magnũ quodammodo minorasti episcopare archiepiscopũ, immo potius de archiepiscopare præsumens.

¶Licet enim dictus L. nõdum fuisset in archiepiscopum consecratus,confirmationis tamen munus receperat, & archiepiscopalia(quantum ei licuit)ministrarat : sicut nobis ipsius relatione innotuit,qui se Valieñ. episcopum asseruit confirmasse[f].¶Ne igitur perpetrandi similia,cæteris[g] audacia tribuatur, te ab episcoporum confirmatione duximus suspendendum†.

¶Idẽ decano & capitulo Andegauensi.

¶Electos in episcopos & cõfirmatos trãsferre potest solus Papa.

CAP. II.

INter†corporalia & spiritualia cam cognouimus esse † cere possunt,nec deest illis nisi ꝙ consecrandus nõ est de sua iurisdictione:nec sequitur:hoc facere non potest, ergo non potest aliis mandare.instantiam habes in abbatibus exemptis, & in electis confirmatis,arg.7.q.1.c.pontifices.

¶*Glo.seq.arguit duo.*

g ¶*Cæteris audacia.*]Sic.ʃ.e.c.quãto.arg.ꝙ pœna vnius est metus in eo in quo deliquit.ʃ.de tempo.ord.c.litteras.et ʃ.eo.c.quanto.

†Vide. l. 1. C.ad le. Iul. repet.& Instit.de exec. §.hodie.

†Cap.2.eo. tit.in 3 compilatione.

†Dictio, et se,in manuscriptis non est in textu, sed expositio erat,quę in textũ irrepsit.

Electus in archiepiscopum,& confirmat⁹,qd exercere possit.

1 Et ita credere oportet, Anacletus Papa epistola omnibus episcopis missa,c. 3. Burchardus lib 1.decreti.c.2.

b ¶*Instituta continentia.*]Quia quæstio religionis & fidei ad Petrum tantum referenda est.12.dist.præceptis.et 24.q.1.quoties.et 16.q.1.c.frater noster.& 23.q.vlt.c.conuenior.

c ¶*Translationes.*]Et depositiones.3.q.6.c.quamuis.et c.dudum.et ʃ.c.proxi.& 7.q.1.c.mutationes.

d ¶*Mutationes.*]8.q.1.temporis qualitas.

¶*Glo.seq.ponit versus de castibus reseruatis.*

e ¶*Pertineant.*]Quæ sint illa quæ ad solum Papã pertineant,his versibus comprehende. *Restituit Papa solus,deponit & ipse:*

Diuidit,ac vnit:eximit,atque probat:
Articulos soluit.synodumque facit generalem.
Transfert & mutat:appellat nullus ab illo. De singulis istis habebis cõcor.ʃ.de excess.prælato.c.sicut vnire.et ʃ.de offi.deleg. c.quod translationem.in gl.hæc sunt.

¶*Gl.se.ponit opinio.q̃ soluit ꝓtrariũ:cõtra quã tex.coadiuuãs signat contrarium:ponit duas opiniones,quarũ primã repetit,deinde soluit.*

f ¶*Confirmasse.*]Secundũ quosdã factũ narrat,quia ante pallium receptũ nõ pót ꝓfirmare:quia in pallio plenitudo pótificalis officij ꝓfertur.ʃ.de vsu pal.c.nisi ſpecialis.arg.ſ.de elec.c.quod sicut. circa fi.arg.ꝓtra.ſ.de ele.c.ſuffraganeis. Dicũt quidã ꝙ illa nõ tenet.Alij dicunt ꝙ cõfirmare potest,& oĩa alia facere quæ sunt iurisdictionis,vt hic.et ſ.de elec.c.trãſmiſſam.& c.nosti.quia in cõfirmatione cõsequitur omnia quæ sunt iurisdictionis,& ꝓfirmare iurisdictionis est:quia eo confirmato potest conferre beneficia.ſ. de elect.c.nosti.ergo eadẽ ratione cõfirmare,quia capitulũ vacãte sede ꝓfirmat.ʃ.de ma.& obe.c.cũ olim.et c.is qui.arg.vel comprouinciales epi.64.dist.quia per ambitiones.arg.ʃ.de hære,c.ad abolendã.6.& qm.et arg.ʃ.de cõcess.præben.c.nulla.multo fortius electus ꝓfirmatus.sed vr,ꝙ tunc ad Papã spectet confirmatio.100. dist.qm.et ʃ.de concess.præben.quia diuersitatem.illud est verum differentiam, ꝙ corporalia facilius [a] destruuntur q̃ construantur,spiritualia [b] vero facilius construuntur q̃ destruantur [c]. Vñ iuxta canonicas sanctiones, episcopus solus [d] honorem dare potest,solus auferre nõ potest,Episcopi quoque à metropolitanis [e] suis munus cõsecrationis accipiunt, qui tamẽ non possunt nisi ꝑ Romanũ Põtificem [f] cõdemnari. Cũ ergo fortius [g] sit spirituale vinculum q̃ carnale, dubitari nõ debet, qn omnipotens Deus spirituale cõiugiũ,quod est inter episcopum & ecclesiam suo tantũ iudicio reseruauerit dissoluẽdũ, ꝙ dissolutionẽ †etiã carnalis cõiugiũ,quod est inter virũ & fœminam,suo tantum iudicio reseruauit,ſcipiẽs, vt quos Deus coniunxit homo nõ ſeparet [h]. Non enim humana sed potius diuina [k] potestate coniugium spirituale dissoluitur, cũ ꝑ trãslationem, depositionẽ,aut cessionẽ auctoritate Romani Pontificis(quem constat esse vicarium [l] Iesu Christi) episcopus ab ecclesia remouetur : & ideo tria hęc quæ præmissimus,non tã cõstitutione canonica quàm institutione diuina soli sunt Romano Põtifici reseruata†. ¶Simile enim episcopus consecratus sine licentia Romani Pontificis suam nõ debet ecclesiam derelinquere, sic & electus cõfirmatus [m]:cũ nõ debeat in dubium reuocari,qn post electionem & confirmationem canonicã,inter personas eligentiũ & electi,coniugiũ sit spirituale cõtractũ:cui [n] profecto episcopalis dignitas nihil addit [o]: cũ qs episcopali ꝑditus dignitate,nullius [p] tamẽ ecclesiæ possit esse episcopus : quẽadmodũ de illo cõtingit,ꝙ oneri pontificali renunciat,nõ honori [q]. Vnde cũ non sit maius vinculũ episcopi ad ecclesiã †, q̃ electi, maxime cũ fuerit confirmatus †, immo idẽ penitus & nõ aliud,idẽ iuris [r] obtinet ĩ vtroq;. Sicut ergo episcoporũ translatio, depositio, & cessio:sic & electorum s post [t] cõfirmationẽ (spiritualis ratione cõiugij)soli est Romano Põtifici reseruata.licet vſq; ad tẽpora ista,quod cautũ fuerat de epis,expressum non fuerat de electis: ꝓpter expressã tamẽ similitudinẽ [u],vel identitatẽ potius nemini poterat videri dubiũ subtiliter intuenti: cum de similibus idẽ iudicium sit habendũ. ¶Sed neque [x] illud,quod in canone legitur de hic,referas ad ſacramenta huiusmodi,ſcilicet ordinationes, consecrationes & depositiones.& confimilia,&c.

c ¶*Destruuntur.*Vnde lex dicit ꝙ difficilior est dissolutio matrimonij quàm coniunctio.C.de repu.consensu.in prin.

d ¶*Solus.*]15.q.7.cap.vlt.

e ¶*A metropolitanis.*]64.distinctio. capit.1. 2. & 3.

f ¶*Rom.Pont.*]vt 3.q. 6.c. quãuis dudum. & ſ.c.proximo.

¶*Glo.seq.recitetur per obiec.& solutionem.*

g ¶*Fortius.*]i. digniꝰ, quoniã carnale in veritate fortius est,quia dissolui non potest,etiam si interueniat cõsensus Papæ,& ipsorum coniugum , immo manent cõiuges ſeparatim,ſcilicet ꝓp fornicationẽ. 32.q.7.c.1. & 2. & ʃ. de iureiu.c.tua nos.& durat vſque ad mortem. 7.q.1. sicut alterius. ʃ. de sepul.c.devxore.nisi in casu ante carnalẽ copulam.ʃ.de conuer. cõiu.c.ex publico. spirituale vero cõiugium in multis dissoluit casibus, translatione, renũciatione, & depositione auctoritate Papæ:vt ſ.c.proxi.& ideo minus est forte,sed dignius.

h ¶*Non separet.*]33. q.2.an quod in ſubditis.& c.quos Deus.

i ¶*Non enim.*]Reſpõſio tacitæ quæstionis. Diceret aliquis,quotidie dissoluuntur,& ipse nũdet : nõ enim,&c.

k ¶*Diuina.*]Et sic qđ fit auctoritate Papæ,dr fieri auctoritate Dei:& est verum si iusta causa hoc faciat. 23. q. 1. quodcunque.& q. 3. c. ſi qs nõ recto iudicio.

l ¶*Vicarium.*]& tñ ſucceſſorem piſcatoris.24.q.1.quoniam vetus. & ẽps dr etiã vicarius Christi.33.q.5.c.mulierem.& 2 ſucceſſores ſunt episcopi aliorum Apoſtolorum.68.dist.c.quorum vices.

m ¶*Confirmatus.*]Ergo ante confirmationem potest : quod verũ est.adhuc tamẽ habet tenue ius,cum posset repelli per exceptionem.ʃ.de accu.ſuper his.

n ¶*Cui.*]Scilicet coniugio spirituali.

o ¶*Nihil addit.*]Consummatur tamẽ in consecratione illud matrimonium.ʃ.eod.c.licet.

p ¶*Nullius.*]Ergo non probat hoc esſe , quod ab hoc contingit abesſe.C.de proba.l.neque natales.& C.vnde cognati.l.non hoc. & ʃ.de reſti.ſpo.cap.cum ad ſedem.in fi.arg.ʃ.de teſti.c.cum tu.& 38.dist.c.quæ in ipſis.

q ¶*Non honori.*]ʃ.de ord.ab epiſcopo qui renun.epi.c.1.

r ¶*Idem iuris.*]Quia de ſimilibus ſimile debet esſe iudicium.ſ.de ele.c.dudum.ſimilis enim æquitatis ratio ſimilia iura ſuadere debet.C.ad leg.Fal.l.vlti.ʃ.de confir.vti.vel inuti.cũ dilecta.

s ¶*Sic & electorũ.*]Quod dictũ erat de epis,prorogaꝛ ad electos cõfirmatos:ſicut qđ dr de vxore, prorogatur ad ſpõſam.ff.de iure dot.l.ſi ſpõſa.ff.de fun.dota.l.lex Iulia.C.de bo.q̃ liber.non ſine.in fi.ʃ.de iureiur.c. quẽadmodũ.arg.C.q̃ po.in pig.ha.l.vlt.in fine.

t ¶*Post.*]Ergo ante confirmationem potest.

¶*Glo.seq.arg.in contrarium alleg. duo iura.*

v ¶*Similitudinem.*]Arg.ꝙ de ſimilibus,ſimile debet esſe iudiciũ. argu.ꝓtra.28.q.1.ſic enim.verſi.perinde.& 27.q.1.nuptiarum. circa medium.

x ¶*Neque illud.*]Hic reſpõdet tacitæ quæſtioni,quæ posſet fieri ꝙ cap.100.dist.quoniam quidẽ.quia ibi dr ꝙ ecclesia quæ habet electum cõfirmatum,appellatur vidua,& ille cedit iudicio metropolitani,& hic dicit ꝙ non potest ſine licẽtia Papæ.Papa rñdet huic obiectio

1 Cõſtituitur peculiũ verbo & re: admixt verbo tantum Io.Andr.

a ¶*Facilius.*]Hoc est generale,nam & peculiũ facilius reuocatur q̃ conſtituatur.ff.de pecu.l.non ſtatim. 1 & poſſeſsio facilius amittitur(quia ſolo animo)q̃ acquiratur:quia ibi neceſſarius est actus corporalis.ff.de acquir.poſſeſſ.l.poſsideri.§.in amittenda.

¶*Glo.seq.obicit & soluit.*

b ¶*Spiritualia.*]Tamen ſpiritualia niſi legaliter conſeruentur,de facili deſtruũtur. 40.dist.c.ſicut.ſed illud intelligas quo ad deſtructionem virtutũ,quod fit per peccatum.vnde dicitur qui peccat in vno factus est omnium reus,ʃ.de reg.iu.desleat.& quod dicit

1 Vicarius Christi Petri, non Apostolorum.

2 Concor. text. in l. ſi quis.cũ no. per Bart.C. de decur.li. 10 & c.inde nitatibus.§. vero. de elec.lib.6.

†Vide Dominicũ Sotũ in 4 ſenten.dist. 27. q.1.art.4.

Matth.c.19.

†Vide c. quãuis. de ele.libr.6. & ca.vt debitus.infra de appel.ca. ad fin.

1 Anacletus Papa in epiſtola omnibus epiſcopis miſſa c. 18.refert Burchardus lib. 1. decretorum.c.2.

†Vide text: in prima cõ ſtich. C & in l. Pamphilus. ff.de manu. teſtamen.

†Alias ita: quo ad eccleſiam.

carnale:ſed Dñs dissolutionẽ carnali matrimonij suo tãtum iudicio reseruauit dissoluendũ,qđ est inter virum & vxorẽ.ergo multo fortius reseruauit dissolutionem matrimonij ſpiritualis,qđ est inter epm & ecclesiã.postea rñdet tacitæ quæſtioni : diceret aliqs dño Papæ,multũ frequenter transferũtur episcopi de vna ecclesia ad aliam , & depoſnuntur & renunciant: & ipse rñdet:Istud non fit humano iudicio, immo potestate diuina & auctoritate Romani Pontifi. qui est vicarius Iesu Christi. & ideo illa tria, ſcilicet translatio , depoſitio , ceſsio,ſiue renuntiatio ſoli Romano Põti.ſunt reſeruata. Tertio ꝓbat rñdendo tacitæ quæſtioni, ꝙ idẽ est in electo confirmato qđ dictũ est de epo conſecratoːsicut enim epꝰ cõſecratus ſine licentia Romani Ponti. eccleſiam ſuam relinquere non poteſt,ſic & electus cõfirmatus , qa post electionem & confirmationẽ iter perſonas eligentiũ & electi ſpirituale cõiugiũ est ꝓtractũ:cui cõiugio ẽpalis dignitas nil addit:quia aliqs bene poteſt eſſe epꝰ,& nullius eccleſiæ epꝰ erit : ſicut ꝓtingit in illo qui renũciat loco,& non dignitati.vn de cũ idem ſit vinculũ epi ad eccleſiã , & electi maxime cõfirmati , idẽ iuris obtinet ĩ vtroque. Sicut ergo translatio epoꝝ,depoſitio, & ceſsio,ſic & electorum poſt confirmationẽ ſoli ſunt Romano Ponti. reſeruata : quãuis vſq; ad tẽpora iſta qđ tantum fuerat de epis, nõ fuerat expreſsũ de electis, ꝓp ſimilitudinẽ tñ vel Potius idẽtitatẽ nulli poterat videri dubiũ.& de ſimilibꝰ idẽ debet eſſe iudiciũ.Vltimo rñdet tacitæ qõni, q̃ poſſet fieri ꝑ canonẽ vbi cauẽt de electiõe,vt ſi vltra ſex mẽſes eccleſiã retinuerit viduatã, nec ibi nec alibi donũ conſecrationis accipiat, immo cedat iudicio ſui metropolitani : per qđ decretũ videbatur ꝙ archiepꝰ prædicti bene feciſſent.Rñdet Papa,ꝙ non obſtat decretũ illud:ꝙ aliter intelligentibus q̃ dixerimus, decretum ſuffragari nõ põt:quia eccleſia non intelligitur viduata,quia ſponſum nõ habeat,ſed qa quædã ſunt quæ non poteſt facere,cũ nondũ ſit conſecratus.& ꝙ ſequitur à canone iudicio metropolitani cedat, illud fuit ſtatutũ ad pœnam,vñ nõ debet trahi ad gratiã,vt ſicut deijcit ꝑ ſuã negligentiam à metropolitano, ita poſsit ab eodẽ ad aliã eccleſiam transferri, quia & illud auctoritate canonis dr fieri qui ꝑ canonẽ illud cõceſsit archiepiſcopis. Vñ qđ dixit de ceſsione,poterat dicere de trãslatione,ſi fieri hoc voluiſſetːquia intelligitur ꝓhibitũ qđ nõ eſt aliquo iure expreſsum.Notꝝ ꝙ idem eſt iudicium de electo & cõfirmato ſicut de epiſcopo conſecrato.Item de ſimilibus, ſimile eſt iudicium.Itẽ eccleſia illa dicitur viduata,quæ inutilẽ habet epm.Item pœna non debet trahi ad gratiã.Itẽ qđ non eſt expreſsum,aliquando,intelligitur prohibitum.

¶*Glo.seq.ponit duo exempla.*

a ¶*Facilius.*]Hoc eſt generale,nam & peculiũ facilius reuocatur q̃ conſtituatur.ff.de pecu.l.non ſtatim. 1 & poſſeſsio facilius amittitur(quia ſolo animo)q̃ acquiratur:quia ibi neceſſarius eſt actus corporalis.ff.de acquir.poſſeſſ.l.poſsideri.§.in amittenda.

¶*Glo.seq.obicit & soluit.*

b ¶*Spiritualia.*]Tamen ſpiritualia niſi legaliter conſeruentur,de facili deſtruũtur. 40.dist.c.ſicut.ſed illud intelligas quo ad deſtructionem virtutũ,quod fit per peccatum.vnde dicitur qui peccat in vno factus eſt omnium reus,ʃ.de reg.iu.desleat.& quod dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

obiectioni,qa nõ vī vidua nisi quo ad quædã.Ité nec obstat illud qđ de cessione subsequitur:qa illud statutũ fuit ad pœnam,&c.

a ¶ *Sex menses.*]Melius diceret si vltra quinque:qa de quinq; mẽsibus dicitur in canone illo,cuius sententia hic ponitur.

b ¶ *Ad quæ dam.*]illa,scilicet quæ ministerium consecrationis desiderant.ſ. de electione

c.transmissam.

c ¶ *Inutilem.*] In alijs etiã mortuus reputatur.probat etiã de pœnit,distin. 1. c. facilius. §.hoc idem probat. et c.scindite.et qui inhabilis est ad agẽdũ, nullus dicitur.ff.quod cuiusq; vni.l.1. §. penult. et ff.qui satisdat. coga. l.4.et vlti.et ff.ad Vell. l.quamuis.§.ſi conuenerit.

d ¶ *Ad gratiã.*] Argumen.ff.de exc. rei iu.

†vsum. l.euidẽter. pœna enim nõ debet tribuere alicui ĩmunitatẽ.ff.de immunitãte.ff.releg.relegatorum. §. vltimo. et l. sequen.nec econuerso gratia debet trahi ad pœnã.C.de legi. quod fauore.et quod prouisum est ad cõcordiam, trahi non debet ad noxam.45.distin.licet.

†Dehoc eõ communi vsu loquendi vide l.librotũ. §. quod tamen Cassius.ff.ã leg 3.& l.cũ de ianionis. §.annã molendinariã. ff.de fun instru.legato.

e ¶ *Auctoritate Romani Pontificis.*] Scilicet generali.

f ¶ *Superstitiosis.*] 2. q. 5. consuluisti. et quod Apostolus non definit, nec nos definire debemus.31.quæstione.1.q; ſi dormierit.

¶ *Glo. seq. arg. allegat 8.iura,in contrariũ alleg.7.& vnam solut.interserit.In fine soluit distinguendo.*

g ¶ *Nõ inuenitur.*]Arg. quod non est concessũ intelligitur prohibitũ. ff. de colleg. illi. l. 1. in princip.ff.de do. filius. & 18.q6.2.hoc tantum. et 9.q.3 cõquestus. 32. distin.de illo clerico.& 55. dist.ſi euangelica. ff. quod cuiusque vni.nulli.ff. de postulan.l. 1. §. ait ꝓtor. regula ista locum habet in iudicijs stricti iuris :quia quicquid adstringẽdæ obligatiõis causa dictũ est, nisi id verbis exprimatur,omissum intelligit. ff.de verborũ obligatio.quicquid.et in arbritris id locum habet ĵ.de arbi.cũ dilectus. ff.de arbit.ſi cum dies.§.plenum.et l.quid tñ.in fin.et in prin.ĵ.de deci.ad audientiã.et ĵ.eod.licet.et ĵ.de priuileg.ſi de terra.ſecus est in iudiciis bonæ fidei.Hic fumit ꝓrarium arg.omnia concessa intelligũtur quæ non sunt expresse prohibita,et habet locum in iudiciis bonæ fidei,prout sequitur,qa ibi omnia intelligũtur venire in iudiciũ,nisi expresse prohibeãtur.ĵ.de causa possessio.cap. cum ecclesia.et ff.de iud.l.solem⁹.ff.depoſi.Lucius.ſecus in beneficiis,quæ latissime sunt interpretãda.ĵ.de verb.signifi.olim.et ĵ. de don.cum dilectus.in fi.et ſecus in absolutionibus.ĵ.de sen.excõmu.nuper.Arg.ꝓtra.q; illa,scilicet intelligũtur cõcessa,quæ expresse non inueniũtur prohibita.30.q.3.illud.et q.4.qui ſpiritualem.et 16. quæstio.prima.sunt nonnulli.et ff.de procura.mutus.§. 1.et.5.dist.ad eius.et ff.de testa.l.1.et 28.q.1.iam nunc.in verbo illo. et hoc non vetat Dominus.ſuper hoc consueuit dici:vbi constitutio promulgata fuit,affirmatiue intelligitur concessum,nisi repe-

Concessum intelligitur qđ expresse non prohibetur.

riatur prohibitũ.patet exemplũ 31.q.1. Deus masculũ.et c.seq.q; ſi dormierit.Si vero negatiue fuerit expresse ꝓmulgata, semp intelligitur prohibitum,maxime vbi fuerat eadẽ ratio,nisi inueniatur concessum.exemplũ patet 23.quæstio.5.ſi non licet.nam cuncta 1 licerent nisi iura vetarent.

centiam tribuit trãseundi:prædictos archiepiscopos à consecratione & confirmatione põtificũ,episcopum vero ab executione pontificalis officii Bituricẽsis archiepiscopus iuxta mãdati nostri tenorem suspendit. Et quamuis iidẽ archiepiscopi tanquã h maiores plus excesserint in ꝓmissis †, ꝓfatus vero episcopus minus (vtpote illorũ tanquam maiorum errorẽ secutus)nos tamen intellecta eorum confessione spontanea,& supplicatione deuota, veniam errori dedimus, quia non ex malignitate, sed ex simplicitate i peccauerunt†.Et quoniam præfatus episcopus, qui minus peccauerat, seuerius fuerat castigatus, reatum suũ recognoscens humiliter & deuote, ac misericordiam postulãs, & iudicium non requirens:Nos intuẽtes, q; licet sibi munus consecrationis impẽsum,nec prioris ecclesiæ ipsum pontificẽ fecerit,nec secundæ:cum ad primam non fuerit cõsecratus , & ad secũdã (priori vinculo perdurãte) k nõ potuerit l canonice cõsecrari,adhuc cõiugaliter alteri alligat⁹, ei tã à vinculo prioris ecclesiæ quã à pœna suspensionis penitus absoluto,de benignitate sedis Apostolicæ duximus cõcedẽdũ,vt priori cõsensu hacten⁹ durãte Andegauen. ecclesiam studeat gubernare.

¶Idem episcopo & Petro scholastico Maguntinen.

¶Episcopus qui propriæ auctoritate de sua ecclesia se transfert ad aliam, carebit vtraque.

CAP. III.

QVãto†psonã Hildesemẽ. epi:&ĵ.Ipevero relictam m tis.ipse de hac indulgẽtia confisus vocatus ad Herbipolen.ecclesiam,ad eam propria temeritate transiuit, non attẽdens quòd in euangelio dr:Quos Deus coniunxit, homo nõ separet.potestate transferendi pontifices Dominus sibi reseruauit , ita q; soli beato Petro vicario suo, et successoribus suis suo priuilegio præbuit et concessit.nõ enim homo,sed Deus separat quos Roman.pont.(q; vicẽ veri Dei gerit in terris)auctoritate diuina dissoluit.nẽ ergo facti peruersitas transeat præsumptoribus in exemplũ,qđ nõ põt nõ esse notorium,præcepit illi episcopo vt administrationẽ illius ecclesiæ penitus derelinquat.& qa canonici vota sua prorsus illicite cõtulerunt in episcopũ,vt in eo puniant in quo peccauerũt, ipsos eligẽdi potestate hac vice suspẽsos denunciat, qa vero Hildesemeñ.ecclesiã improbe dereliq; ꝑcipit ei Papa ne vlterius ad ipsam reuertatur,& careat ꝓpria:nec illis præsideat quos per superbiam ſpreuit,nec illis quos per auaritiam concupiuit.

h ¶ *Tamquã maiores.*] 40.dist.in.homo Christian⁹.et ff.de re milit. omne.§.qui manus.iuxta illud.Omne animi vitium tanto cõspectius in se Crimen habet , quanto maior qui pec cat habetur.

i ¶ *Ex simplicitate.*]Simplicitati enim parcendum est. 86. dist. tanta nequitia.& ĵ.de rer.permut.cũ vniuersorum. 2 vbi plures concordantiæ sunt ad hoc.

k ¶ *Perdurante .*] i.ſi adhuc durãt in suo cõsensu.ſimile 63.dist.quãto.et ŝ.de elect.c.bonæ memoriæ Cremonen. & qđ hic dicit,de gratia solummodo dĩ,quia ille debuit vtraq; priuarised quia ex simplicitate hoc cõtingit,pepcit illi.ſimile ĵ. de re. permu.cũ vniuersorum.& capitulũ q; ipsum recepit,priuari de buit ea vice eligẽdi potestate,ſi Papa eũ repulisset,vel cũ eo non dispẽsasset.ĵ.eo.c.proxi.

¶Glo.seq.alleg.quatuor concor.& vnum contra rium.

l ¶ *Non potuerit.*]Et ita quod voluit nõ potuit, et quod potuit noluit. ĵ.de off.deleg.c.cũ super.& C.ſi quis ſibi vel alteri.l. multum. et C. de iure do.l. ſi genero. & ff.de hæred.instituẽ. l.quoties. Arg. contra. C.de institut.sub condi.fac.l. ſi testamẽtum.

Vanto.]Prio narrat factum,secundo aggrauat: ibi , *Non attendẽs*. Tertio punit ibi , *Ne autem*.Io.And.

CASVS.Episc⁹ Hildesemeñ. à sede Apost. indulgẽtiam obtinuit sub hac forma, vt ſi ad maiorẽ dignitatẽ forsitan vocaretur, eã ſibi liceret assumere, dummodo ei nihil obsisteret de canonicis institutis.ipse de hac indulgẽtia confisus vocatus ad Herbipolen.ecclesiam,ad eam propria temeritate transiuit, non attẽdens quòd in euangelio dr:Quos Deus coniunxit, homo nõ separet.potestate transferendi pontifices Dominus sibi reseruauit , ita q; soli beato Petro vicario suo, et successoribus suis suo priuilegio præbuit et concessit.nõ enim homo,sed Deus separat quos Roman.pont.(q; vicẽ veri Dei gerit in terris)auctoritate diuina dissoluit.nẽ ergo facti peruersitas transeat præsumptoribus in exemplũ,qđ nõ põt nõ esse notorium,præcepit illi episcopo vt administrationẽ illius ecclesiæ penitus derelinquat.& qa canonici vota sua prorsus illicite cõtulerunt in episcopũ,vt in eo puniant in quo peccauerũt, ipsos eligẽdi potestate hac vice suspẽsos denunciat, qa vero Hildesemeñ.ecclesiã improbe dereliq; ꝑcipit ei Papa ne vlterius ad ipsam reuertatur,& careat ꝓpria:nec illis præsideat quos per superbiam ſpreuit,nec illis quos per auaritiam concupiuit.

m ¶ *Relicta.*]Hoc cap.& cap.ſequẽs.& illud.cap.ĵ.de nai.et obe. c.humi-

1 Hoc dictũ verũ est in his quæ nõ sunt suo genere mala, nã quæ suo genere malã sunt, vt mẽtiri, etiã si à iure nõ vetarentur, adhuc tamẽ nullo pacto licerent.

† Vide l.in presbyteris. C de ep ſ& cler.& ff de pecu.l. morisſ. iste fere.

1 Concor.l. 1.ff.de do.& ff.de suspect.l. tutor.

† Vide l.1.§ ff.ff.de libe cau.& notã l. plagij. C. ad l. Fla. de plagia.

† Cap.1.c.th in 3.compilatione.

CASVS.De ꝓdicto negotio adhuc scribit Papa in capitulo isto:ſicut vinculum matrimonij quod est inter virum & vxorem, homo dissoluere nequit,de quo dr in euangelio:Quos Deus cõiunxit,homo non separet:ſic vinculũ istud qđ est inter epm & ecclesiam,sine illius auctoritate dissolui nõ debet,qui est vicarius Iesu Christi. hoc nõ cõsideraũit Hildesemeñ. eps q; ꝓpria authoritate ad Herbipoleñ.eccl̃ã trãsiuit.& illa indulgentia quã super hoc se habere ꝓponit,non excusat ab cõcipra sumptionẽ illius,in qua dr, q; ſi ad maiorẽ dignitatẽ vocaret, eam ſibi liceret assumere, dummodo nihil obstaret de canonicis istitutis. Vnde licet videret aliquibus,q; ſi ad maiorem dignitatem vocaretur, eam liceret ſibi assumere : ad parem tñ ſibi transire non licuit: cũ in maiori dignitate ꝓpter maiorẽ vtilitatẽ facilius soleat dispẽsari. Præterea ꝓstulatio ſicut electio examinari debet diligenter:quod quidem in eadẽ indulgentia reſeruabatur dñ dixit : dummodo nihil obstaret de canonicis institutis. vnde antẽq; ꝓstulatio per Papam examinata fuisset , debuit nulla ratione trãsire in proximo. Not.q; epṡ sine licentia Papæ ad aliã ecclesiã transire non debet.quod ſi fecerit,perdere debet vtrãque.Item canonici qui ipsum auctoritate propria recipiunt, ea vice eligendi potestate sunt priuati. Ité punitur qs in eo in quo peccauit. Item nota in c.licet.ſimilitudinem inter matrimoniũ ſpirituale & carnale. Item facilius dispẽsatur cum aliquo vt ad maiorem trãseat fert, ꝑsumptionẽ, &c.

† Leo Papa primus epistola 81 c.8. adde concilium Sardicẽse. c. 1 vbi cauetur ne quis de vno episcopatu ad aliũ trãsferatur.

† Bronburgen.

† Bambengen.

† In codice Barbatiæ ita: Nec illa prædecessoris nostri indulgentia, quam impetrasse,ſe retrasserit,ꝑsumptionẽ, &c.

† Cap.4 co. tu.in 3.compilatione.

Matth.19.

Matth.19. quam iuri scripto.9.distin.ecclesiasticarum.& c.catholica.& ĵ.de cauſ.c.cum ecclesia.

d ¶ *Puri hominis.*]veri tñ hois, qui etiã aliqd est secũdum q; homo. ĵ.de hæreti.c.cũ Christus.& est verus Deus & verus homo. ŝ. de sum.tri.& fide cat.c.ĩ.

† præbuit. e ¶ *Veri Dei vicem.*]Vn de 1 dr habere cælestẽ arbitriũ.C.de sum.tri.l. 1 Tota hæc gl.vix aliqd explicat .p. ĵ.in fi.& ideo etiam na ꝓriis verbis: qđ ſi bene ſtantialia vnius rei apintelligatur plicando alij.arg.C.cõ vera aĩtruit, munia de leg.l.2.& de nihilo aliqd facere eſt ius nouũ cõdere:& de iniu stitiã intellige per cõtitutionẽ iuris: & immuta re ſubstãtiã rerũ accipi debet in his quæ ſantiu tur iura quæ citantur.

curã ita facis.de pœdiris positiui. & ita loquñ ſtinc.3.ex ꝓsona.alias est c.quãuis. ipse enim potest.ŝ. ius dispẽſare. ĵ.de concel.præ.c. proposuit.Idem de iniuſtitia põt facere iuſtitiã, corrigendo iura & mutando.ĵ.de appella.c.vt debitus.& ĵ.de cõſang. & affinit. cap. non debet.& plenitudinẽ obtinet potestatis.2.q.6.c. decreto.

† Facit tex. in l, capitalium.§.pen. ff.de pœn.& in l.ſi qs in ſuo.C.de in offi.test.

f ¶ *Exemplum.*] quia facilitas veniæ ꝑbet incẽtiuum. &c. 23.q.4.est iniusta.& ſi ea quæ male vſurpantur omittimus, excessus viã aliis aperimus.35. quæstio.9. loci.& 93.dist.peruenit.& C.de indi.vi.l.2.in fin.propagatur enim vitium nisi per coerctionem disciplinæ subſequatur correctio.21. q.2.c.placuit.in fi.

2 Tex.est in l.hæredes patam.ff.de testa.&in l.ciues,in gl pe. C.de appel.

g ¶ *Notorium.*]Notorium est quod transiuit, 2 sed qđ sine licẽtia transiuit,non est notorium.ſimile.ĵ.de cleri.excom.min.c.illud.

h ¶ *Illicite.*]Ipsum recipiendo sine licentia Papæ.ſic.ŝ.titu.proxi. ponæ.1.non postulando.

ADDITIO.Dupl̃ põt intẽlligi,i.nõ peccauerũt ĩ eo q; postularunt,sed q; recipiunt.vel peccarunt quia nõ postulauerunt, sed elegerunt.primũ placet Hosti.per decre.seq.ſm Goff. Ioan.Andr. ĵ.de offi.deleg.c.cum olim.

¶Glo.seq.alleg.concor.signat.contrarium.& soluit.

i ¶ *In quo peccauerunt.*]Sic.ŝ.c.proxi.ĵ.de temp.ordi.c.litteras.& ĵ.de offi.deleg.c.cum olim.

k ¶ *Suspendimus.*]per sententiam,& sic nõ ipso iure.ficiŝ.de elec. c.Cumana.in fi,Sic arg.ꝓtra.ŝ.ti.,ꝑxi.bonæ.vbi vī q; ipso iure sunt priuati.& ideo expone,ſuspẽdimus,id est,ſuspensos denũciamus.

l ¶ *Debebat.*]Sua auctoritate,immõ in ea vocatione in qua vocatus erat,debuit ſm Apostolum permanere:vt 21.q.1.clericus.

m ¶ *Canonicas.*]7.q.1.ſi quis episcopus.

n ¶ *Maiorem.*]Maxime,qa idẽ ſi ad parem vel minorem.Bernar,

Licet in tantũ.]Primo ponit dictũ.Scđo recitat factum.Tertio rñdet cuidã obiectioni,Scđa:ibi, *Hoc aũt*.Tertia:ibi, *Nec illa.*

Hildesemeñ.ecclesiã ad Herbipoleñ.ecclesiam auctoritate ſe ꝓpria trãstulit:¶Nõ attendens q; veritas ĩ euãgelio protestat: Quos Deus cõiũxit[a],homo nõ ſeparet. Potestatẽ transferendi Pontifices,ita ſibi retinuit Dñs & magiſter,q; ſoli beato Petro vicario ſuo,& pipm ſuccessoribus ſuis,ſpeciali priuilegio tribuit† & concessit:sicut testatur antiquitas [b], cui decreta patrũ ſanxerunt reuerentiã[c] exhibendam, & euidenter asserunt ſacrorum canonũ sanctiones.Nõ enim homo,sed Deus separat, q̃uos Romanus Pontifex (qui nõ puri hominis[d],sed veri Dei vicem[e] gerit in terris)ecclesiarũ necessitate vel vtilitate pensata,nõ humana,sed diuina potius auctoritate dissoluit:& infra. ¶Ne autẽ facti peruersitas transeat ꝑsumptoribus in exẽplum†(quod quidem ſi verum est, non potest non esse notorium[g]) ſibi prẽcipimus,vt administrationẽ Herbipoleñ. ecclesiæ penitus derelinquat : & infra.¶Cæterum quoniam Herbipoleñ.ecclesiæ canonici, vota ſua in ipsum prorsus illicite[h] contulerunt,volentes(ſicut dignum est)vt in eo puniantur in quo peccauerunt[i],eligendi eos hac vice ſuspẽdimus[k] potestate:& infra. ¶ Quia vero Hildesemeñ.ecclesiã, cui fuerat alligatus,vnde ſecũdum Apostolũ ſolutionem quærere nõ debebat[l],nimis improbe dereliquit: ne ad ipsam redeat vlterius,districtius prohibemus:cũ ſecundum traditiones canonicas[m], qui ad maiorem[n] ſe plebẽ trãstulerit ,à cathedra repelli debeat aliena,& carere propria:vt nec illis præsideat,quos per superbiam ſpreuit:nec illis, quos per auaritiam concupiuit.

¶Idem Brambur. † episcopo & scholastico Maguntinen.

¶Solus Papa transfert episcopos : & indulgentia per eum super tali translatione concessa,ad litteram seruanda est.

CAP. IIII.

Licet† in tñ o :& infra.¶Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod est inter virũ & vxorẽ, homo dissoluere nequit,Dño dicente in euãgelio: Quos Deus cõiunxit,homo nõ ſeparet : ſic & ſpirituale fœdus coniugij,quod est inter epm & ecclesiã,quod in electione initiatum, ratum in confirmatione,& in cõsecratione intelligitur consummatũ,sine illius auctoritate ſolui non potest, qui ſuccessor est Petri, & vicarius Iesu Christi. ¶ Hoc autem C. quõdam Hildesemeñ.epṡ non attẽdens,ad Herbipoleñ. ecclesiam propria temeritate transiuit:& infra : ¶Nec illa prædecessoris nostri indulgentia,præsumptionẽ excusat ipsius, ſed ambitionem accusat,cum in ea sit expressum,q; ſi ad maiorẽ p vocaretur forsitan dignitatem, eam ſibi liceret assumere, dum tamen nihil ei de ſtatutis canonicis obuiaret.vnde licet forſi-

3 Dicit Hosti.q; Ambr. loquitur de matrimonio contracto, qđ sine dubio aut ſtatim tenet aut non tenet,Io.And,

o ¶ *Licet in tantũ.*]Scđm q; verba ista ſonare videnť, colligit q; qs posſit habere principiũ mrimonij sine medio & sine fine. Sed cõtradicit Ambrosius 3 dicẽs q; sacramẽtũ matrimonij aut plenũ est,aut nullũ:qa mrimoniũ res est idiuidua & simplex,ſicut & carnale mrimoniũ,qđ est ꝓiunctio maris & fœminæ indiuiduã vitæ retinens ꝓsuetudinẽ.ĵ.de ꝓsum.c.illud.& 27.q.2.§.1.& Insti.de pa. po.§.2.Rñ.ista verba pñt referri ad solẽnitatẽ potius q̃ ad substãtiam matrimonij.Vel dicas q; pro tãto dr initiatũ:qa post electio nẽ ab ea non pñt recedere electores.ŝ.de elec.c.cũ inter canonicos.immo hodie etiã añ electionẽ,publicato tñ scrutinio variare non pñt.ŝ.de elec.c,publicato.& postea p ꝓsensum electi perficitur,& in ꝓfirmatione fit ratũ ita q; ampli⁹ p se renũciare nõ pt.ŝ. e,c.inter corporalia.& ĩ ꝓsecratione ꝓsummatũ intelligit, & hoc tñ quo ad illa q̃ ministeriũ ꝓsecrationis desiderãt.ŝ.de elec.c.trãsmissam.sed quo ad vinculũ ꝓiugale ꝓsecratio nihil operat.ŝ.eo.c. inter corporalia.sic & in carnali mrimonio ista pñt ꝓsiderari per ſpõſalia,q; ſũt futurarũ nuptiarũ ꝓmissio.30.q.5.nõstrates.4 Quodã mõ vī initiari:qa p illa ad mrimoniũ puenit.ff.de spõ.l.oratio. pãrãtur nisi ante carnalẽ copulã cã religionis.ĵ.de cõuer. coniu. c.ex publico.p ꝓiunctionẽ corporũ ꝓsummat.ĵ.de diuor.c.quãto.

4 Concor. tex. in l ora tio.& in l.o mnino.ff.de spon.

p ¶ *Maiorẽ.*]Quia gradatim conferũtur honores.ff.de mu.& ho. l.vt gra

Universidad de Deusto Biblioteca

l,vt gradatim.& qui promouetur,de minori ad maius promoueri debeant.93.dist.c.legimus.in fi.

a ¶ *Videatur.*]Si alicui videri possit,sed nulli pt videri: ergo nec huic.sic 8.q.1.Moyses.& ar.35.q.5.ad sedē.ver.hic ergo euigilent,& aciem mentis si possunt intendant.q.d,nō possunt.& 24.q.3.si habes.ver.si inuenirentur idonei,&c.Sed Aug. dicit se nescire: & licet forsitā hoc videat aliquibus q possit trāsire:nō tn est verum,cū persona prius sit examinanda,sicut postulatio,prout sequitur.

ADDITIO. Tamen verū est q poterit sine licentia Papæ transire. & in hoc bene vī istis ſm Host.Ioan.Andr.

¶ *Gl.se.objcit,& soluit.*

b ¶ *Ad parē.*]Sed nōne concesso quod maius est,vī cōcedi quod minus est.ſ.de deci.ca. ex parte. 16. q.2.visis.ſ. de dol.c. pastoralis 1 ? Sed dic quòd minus est transire ad maiorē quā ad parem, vel minorē: qa minus est cōtra ius cōe.vnde magis est dispēsabile trāsire ad maiorem quā ad parē vel minorē, ꝓpter maiorē vtilitatem, vt hic dicit.

¶ *Gl.seq.objcit, & soluit.Sedo quærit opponēdo, & dupliciter soluit.*

c ¶ *Postulatio.*]Sed quare hæc verba priuilegij siue indulgētiæ nō interpretatur Papa largissime:vt ſ.de ver.sign.c. olim?Rñ.q forma verborū hoc non patitur, sic ſ.de priui.c.ſi de ter ra.& 3.de consuet.cum dilectus.Item quia per talem indulgentiā noluit subuertere cōsuetam examinationē postulationis.arg.C.de in officio.test.l.ſi qñ.& 3. de elect.ca,ecclesia vestra.Sed q̄ro quā vtilitatē consecutus fuit iste per illam indulgentiam, siue per istam interpretationem,quam hic facit Papa,cum potius interpretatio fieri debeat vt res valeat,quàm vt pereat.ſ.de ver.sig.c.abbate.§. si vnus eligitur.& ff.de re.du.l.quoties.& ſ.de priuilegiis capit.in his.arg.opr.& quod hic dicitur,sine priuilegio tali hoc fieri non potuisset,& priuilegium aliquid adiicere debet iuri communi.ff. ad munic.l.1.ff.de leg.1.ſi quando.potius enim adiuuari beneficio nos oportet,quàm decipi.ſ.de commo.c.vnico.ff.cōmo.l.in commodato.§.sicut.in fin.Rñ.ideo attenuat vires huiusmodi priuilegij,quia per ambitionem obrētum fuit:vt 1.q.1.principatus.& C. de senatusc.l.vnica.ex eo enim q̄ aliquid contra ius obtinet,præsumitur ambitiose obtentum.ff.ad mu.l.1.in prin.Vel dic q̄ super examinatione non dabatur ei aliqua indulgentia, prout patet ex verbis istius indulgentiæ:ver.dum tamen ei nihil obstaret, &c.& ſ.vbi dicit,& tenor illius,&c.sed in hoc valebat ei indulgentia, vt si vocaretur ad maiorem dignitatem,poterat cōsentire, vt per mutuum consensum illius & postulantium initiatum esset spirituale coniugium:quod non esset, si indulgentiam non haberet: quia consentire non posset.supra eodem.cap.inter corporalia.ad fi.si enim seruasset indulgentiam, & vocatus fuisset ad maiorem dignitatem, tunc ad illam potuisset trāsire nulla alia licentiā petita:qui enim non seruat priuilegium,perdit illud.supra de constitu.cap.cum accessissent.cum suis concor. 2 & priuilegium siue indulgentia ita est seruanda secundum quòd in ea continetur. infra de priuileg.cap.porro.sed iste voluit ampliare indulgētiam transeundo ad parem,& sine examinatione, & ideo non profuit ei,nec etiam ad minorem sine examinatione, vt patet ex tenore indulgentiæ.Bernar.

† Cap.1.eo. tit in 2.com pilatione.

1 Itē quandoque trāsire pōt ad parē vel ad minorē pro hibit' à maiori.de resc. sedes. Ioan. And.

2 Concor l. hæredes. C. ad Vell. & l. cum glo. ſi C. de pri. dor.& l.sordidorum C. de exc.mu. lib.10.

tan aliquibus videatur a, vt indulgentiæ occasione ipsius ad dignitatem possit transire maiorem, ad parem b tamen ipsi transire non licuit:cum in maiori dignitate, propter maiorem vtilitatem facilius soleat dispensari.Præterea cū postulatio sicut & electio examinari soleat diligenter, & tenor illius indulgentiæ non solum videatur postulationis examinationem,sed personæ etiam reseruare, subiungens [dummodo nihil de canonicis obuiet institutis] antequā per eum postulatio c examinata fuisset,cui fuerat facienda: nulla ratione debuerat transisse.

TITVLVS VIII.

De auctoritate & vsu pallij.

¶ Clemens tertius.

¶ Infra quamlibet ecclesiam prouinciæ suæ archiepiscopus pallio vti potest, sed extra non potest.

CAP. I.

CVm † super aliqua re: & infra. ¶ Quæsiuisti, quomodo intelligatur, quod in forma traditionis pallij continetur,videlicet [tradimus tibi pallium †, vt eo infra ecclesiam d tuam vtaris.] Quod ita intelligitur,videlicet infra quā libet e ecclesiam prouinciæ tibi commissæ. Si vero te sacris indutum vestibus ecclesiā processionaliter,vel alio modo exire contigerit : tunc pallio f minime † vti debes.

¶ Celestinus tertius,

¶ Archiepiscopus alteri archiepiscopo,pallium suum accommodare non potest.

CAP. II.

AD † hoc quia quæsitū est à nobis ex parte tua,vtrū liceat tibi pallium tuū, metropolitano alij cōmodare: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd non videtur esse conueniens,vt pallium tuum alicui commodes g † : cum pallium personam non transeat, sed quisque cum eo debeat (sicut tua nouit discretio)sepeliri h.

¶ Innocentius tertius C. presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato.

¶ Per pallium confertur plenitudo pontificalis officij,& nomen archiepiscopale.

CAP. III.

NIsi † specialis dilectio illa: & infra. ¶ Sane si postulatio Troiani † episcopi ad Panormitanam ecclesiam fuisset per nos etiam approbata, non tamen deberet se archiepiscopum appellare priusquā à nobis pallium suscepisset, in quo pontificalis officij plenitudo † cum archiepiscopalis nominis a appellatione confertur : ¶ Tu ergo quod factum est,sic studeas palliare b,vt id in cōfusionem tuam, & sedis Apostolicę oppobrium non redundet. ¶ Quoniam si oporteat vt nos, vel tu,ex hoc negotio confundamur, eligemus c potius te cō fundi, quàm lædamus sedis Apostolicæ dignitatem.

¶ Idem

¶ Romanus pontifex semper & vbique vtitur pallio,alij in ecclesijs suis,et certis diebus tantum.

CAP. IIII.

AD † honorem d Dei: & infra. ¶ Sane solus Romanus Pōtifex in missarum solemnijs † , pallio semper vtitur , & vbique : quoniam assumptus est in plenitudinem ecclesiasticæ potestatis , quæ per pallium significatur. ¶ Alij autem eo nec semper, nec vbique, sed in ecclesia suae, in qua iurisdictionem ecclesiasticam acceperūt, certis debent vti diebus: ¶ Quoniam vocati sunt in partem solicitudinis f,non † in plenitudinem potestatis.

¶ Idem Compostellano archiepiscopo

¶ Archiepiscopus extra suam prouinciam pallio vti non potest, etiam si hoc habeat consuetudo.

CAP. V.

EX † tuarum tenore litterarum accepimus , quòd cū fuerit in concessione pallij tibi dictum, [vt ipso infra g ecclesiam tuam vtaris :] & tibi pro ecclesiæ tuæ negotijs frequenter extra tuam prouinciam cōmoranti , verecūdum sit absq; pallio h ministrare : (cum consuetudo i sit in Hispania generalis quòd archiepiscopi extra suas prouincias,pallio indifferenter vtantur) vt extra tuam prouinciam vti pallio valeas, indulgeri tibi à sede Apostolica postulasti. ¶ Licet autem talis consuetudo dicenda sit potius corruptela k † : nos tamen de speciali gratia indulgemus l tibi,vt si necessitate aliqua præpeditus,ad ecclesiam tibi subiectam accedere forte nequieueris , pro consecrandis suffraganeis tuis,vel clericis ordinādis & ad ecclesiam alienam propter hoc m te cōtigerit declinare:dummodo is ad quem ecclesia pertinet,id ꝓmittat n,vtendi pallio o in iam dictis casibus p , liberam habeas facultatem.

¶ Idem.

¶ In qualibet ecclesia suæ prouinciæ,permissis diebus,archiepiscopus missam celebrans,vti potest pallio.

g ¶ *Infra ecclesiam.*]Id est infra quamlibet ecclesiam prouinciæ tuæ,supra eod.cap.1.

h ¶ *Pallio.*] Rationabili tamen causa potest vti vbique.36.distin. cap.qui ecclesiasticis.§.ecce.similiter videtur quòd infula 2 possit vti vbique 21.distinct.cap.cleros.& clericos,videtur quòd vbique. infra.eod.cum sis.

i ¶ *Consuetudo.*]Et mala:& est ratio quia sicut palliū fortiter postulanti datur,vt 100.distin.c.prisca.ita datum fortiter custoditur: & si trāsferat se ad aliam sedem,non tamen cum eo pallium transfertur.3.de postu.c.bonæ.ij.in fin.vnde pro parte est beneficiū ꝓsonale , quia cum persona sepelitur.3.eod.c.ad hoc.et pro parte locale,quia non tranfertur cum persona ad alium archiepiscopatum,sed remanet ibi 3.de postula.c.bonæ.2.in fine.

¶ *Glosa sequens obiecit.*

k ¶ *Corruptela.*]Sed videtur q̄ nō sit corruptula, & q̄ sit tolerādum.ff.de offi.procon.l.1.vbi proconsul vtitur suis insignijs vbiq; postquam egreditur vrbem.

¶ *Glo.seq.reddit rationem.*

l ¶ *Indulgemus.*]Hoc ideo dicit:quia nō est licitum alicui celebrare vel prædicare in alia prouincia,nisi ad hoc fuerit inuitatus. 7.quæst.1.episcopi vel presbyteri.& 9.quæst.2.nullus primas.& 6. quæst.3.scriptum est.

m ¶ *Propter hoc.*]scilicet pro ecclesiis consecrandis , et clericis ordinandis.

n ¶ *Permittat.*]Not.q̄ Papa licet alicui det priuilegium,nō vult tn q̄ vtatur eo in præiudicium alicuius.sic ſ.de of.ord.ca.licet et ſ.de transla.c.licet 3.

o ¶ *Pallio.*]uo scilicet,& non illius ad cuius prouinciam declinas:cum sit personale.3.eo.c.ad hoc.

p ¶ *Casibus.*] Duobus præmissis,non aliis.quod enim in quibusdam permittitur,in aliis prohibetur,arg.ff.de iud.l.cum prætor.

Cum

Vm sup.] † Palliū in toto hoc titulo sumitur pro quodam archiepiscoporū ornamento crucibus nigris intexto, ve ut ito lacerdotalis,quod ſpecialiter archiepalis ornamēta defertur, hæreos vestibus coronam pectus;q; cundans,& ante dependens,de quo vide Panormit.in c. intiqua.de priuileg . sed melius per Innocentiū lib.iiij.in mysteriorum missæ.ca.69. vbi copiose de eius materia,forma & mystica significatione.

† Alias 15,mi lo modo.

† Cap 1.eo. ti.in 2.com pilatione.

† Facit text. in l.persona le ff.sol.ma.

† Cap.1.eo. ti in 3.cō pilatione.

† Troiano. † Troiacē.

Er qd pallū deligatur vide hic Io. An.& alios.

† Cap.3.eo. ti.in 3.com pilatio ne.

† A dde concilium Later. sub Innocentio 3. ranē.

† Solemnitatibus.

† Cap.3.eo. ti in 1.cōpilatione.

1 Quæ Bernardus ſ hac glossa commemorat, non colligū tur ex textu, nā Papa nō de se vel sedis Apostolicæ gubernatore,& de tuę da sedis Apostolicæ dignitate loquitur.

† Alias ita: & nō in plenitudinem &c.

Forma traditionis palliū archiepis.

Intellect. l.siquis.§ fi neris ff. de religios. & sumptuū.

Quibꝰ diebus archiepiscopi pallio vti possint.

† Vide.l.oēs iudices. cū gl.1.C.de de cur.libr.10. & in authē. vt nulli iu. §.1.in gl.ma gna.col.atio ne.9.

1 Forte mitra:in his enim nō designatur plenitudo officii, sicut in pallio.Ioan. And.

Archiepō trāslato, nō transfertur pallium.

2 Concor.l. vbicunque. cum glos.& ibi Barto.ff. de fideiu.& in l.ſi dubletur. §. item.ſi. ita demū.eo.ti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum sis.]In prima decisa ꝓsultatio. In secūda rñsio: ibi, *Vbicūq;*.
CASVS. Quæsitum fuit à Papa quādo & quibus diebus archiepiscopus vti debeat pallio? Respondet q; vbicunque fuerit archiepiscopus infra suā prouinciam in celebrationibus missarum solemnibus diebus pallio suo vti potest.

¶ *Glo. sequens obijcit, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Vbicunque.*] Hic vr ex eo qđ dicit, vbicūq;, q; etiam extra prouinciā archiēps pallio possit vti, sicut proconsul. ff. de offi. procōs. l. 1. Sed contra. 5. eo. c. 1. & c. ex tuarum. sed q; dicit vbicunque, restringe, i id est infra qualibet ecclesiam tuæ prouinciæ. 5. ca. 1. vel, vbicunque, si habeat priuilegium ad hoc. & ille ad cuius ꝓuinciā vel diœcesim trā sit, id permittat. 5. eo. ex tuarū. & sic planū est.

Via nos. In 1. decisa consultatio. In secunda responsio, ibi, *Inquisitioni.*
CASVS. Quidam archiepūs quæsiuit à Papa vtrū tā in sua diœcesi quam in aliena, possit celebrare absq; pallio & sandaliis? Rūdet Papa q; potest, nō tū semper i sua diœcesi debet celebrare cum pallio, sed certis diebus, qui sunt in suo priuilegio expssi. & q; hoc soluitur alia quæstio, qua quæritur, vtrum pro defunctis cū pallio debet celebrare.

¶ *In aliena.*]De licentia diœcesani epi, alias nō: q; nō debet ponere manū i messem alienā: vt 6. q. 3. scriptum est. & 9. q. 2. nullus primas. priuatim tamē posset sine licentia. ꝺ. de cle. peregri. tuę. diœcesanus debet illum inuitare. 7. q. 1. epi vel presbyteri.

c ¶ *Priuilegijs.*]Qui ꝑcise sint dies illi, nescimus, 2 nisi sint illi qui enumerati sunt. 5. eo. ad honorem. & ꝺ. de fer. conquestus.

d ¶ *Quarta.*]Satis soluta est per hāc rñsonē, q; recipere debet priuilegiū suū: & si ibi ꝓtinet q; possit celebrare cū pallio ꝓ defunctis, ita obtinuit & m q; ibi ꝓtinet. similē. ꝺ. de priu. si de terra.

ADDITIO. Et melius in c. porro.

† Videto hic notanso strasin hoc caput.

† Cap. 1 e. ti. in 1. compilatione

† Pontificalis officij.

† Poutificis.

1 Dicebat Hostiensis hoc verbum generale vbicūque, ad quatuor re stringendū, ad prouinciam, ad ecclesiam, ad missarū solēnia, & ad certos dies: & sic vr, q; si sub papiliōne, vel in ca stris, in aliqua priuata domo, extra ecclesiā secundum ca. de consuet. ꝺist. 1. concedimus quā uis infra suā prouinciā, archiepūs ee lebret, pallio non vtetur. Io.

† Cap. 2 eo ti in 1. cōpilatione.

† Alias ita: Si tuam autem.

† Ita legitur in omnibus manuscriptis fide dignis & vox inueritum perperā in ferta fuit.

2 Sed hos paulo antea numerauit glosin c. ad honorē hoc titulo.

3 Tex. est in l. quæro § si venditor. ff. de ædil. edi. & in l. si qs in cōscribendo. C. de pactis.

CAP. VI.

CVm † sis: & infra. ¶ Vbicūque[a] fueris in missarū celebrationibus cōstitutus, diebus solemnibus vsum pallij (per quod plenitudo pontificij† designatur) poteris liberius exercere.

¶ Honorius tertius archiepiscopo Trā.
¶ *Sine pallio & sandaliis, potest archiepiscopus celebrare.*

CAP. VII.

QVia nos: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respōdemus, quòd tam in tua quam in aliena[b] diœcesi, potes sine pallio & sandaliis † celebrare: qui vtique in tua diœcesi non debes semper celebrare cum pallio, sed diebus illis dūtaxat, qui in ecclesiæ tuæ priuilegiis[c] sunt expressi. Sicque soluta est quarta[d] quæstio, qua quæsiuisti, an tibi sit licitum pro defunctis cum pallio celebrare.

TITVLVS IX.

De renunciatione.

Alexander iij. Londoñ. episcopo.

¶ Non datur licentia cedendi episcopo qui propter senectutem vult cedere, si necessarius vel vtilis sit ecclesiæ suæ.

CAP. I.

LItteras † tuas: & infra. ¶ Si tuam aut † senectutē[e], aut insufficientiam † forte cōsiderans, te tanquā emeritū † postulas relaxari: scito nos credere q; tutius sit hoc tempore, si cōmissa tibi ecclesia sub vmbra tur nominis gubernetur, quàm si alteri nouæ[g] incognitæque personæ gubernanda in tanto discrimine committatur: maxime quia in te vigor deuotionis & fidei, etiā corpore senescente, non deficit, sed vergēte deorsum conditione corporea, feruor spiritus in sublimiora cōscendit: & infra. ¶ Monemus te igitur, vt super hoc diebus istis nulla te facias importunita te molestū, quia indecens omnino ꝓbatur, prius soluere militiæ[h] cingulum, quàm cedat victori aduersitas præliorum.

¶ Idē † abbati Doleñ. & priori de Artig.
¶ *Quj abiurat beneficium, licite potest illud (si denuo eligatur) obtinere.*

CAP. II.

CVm † inter P. Gaufridi, & quosdam alios canonicos sancti. I. super spirituali † beneficio, scilicet stallo in choro, & loco in capitulo, quæstio fuisset diutius agitata: & infra. ¶ Ideoque vobis mandamus, quatenus si præfatum P. inueneritis de consensu † maioris partis capituli fuisse de prædicto beneficio auctoritate Apostolica inuestitum, eum faciatis beneficium ipsum pacifice possidere: non enim videtur nobis impedimentum afferre iuramentum[i], quod de eodem sed adhuc. secundum Host. Ioan. And.

Cum inter P.]CASVS. Iste P. impetrauit litteras, & subiecit se misericordiæ capituli, renūciando & abiurādo litteras, & maior pars eū recepit, minor ꝓtradixit, secundū Host. prima pars decisæ narrat factum. Secunda ibi, *Ideoque.* dat iudicium. Io. And.
CASVS. Iste P. Gaufridi abiurauit beneficium suū: Postea obtinuit litteras à dño Papa, vt in eadē ecclesia reciperet, & sic auctoritate litterarū dñi Papæ à maiori parte capituli fuit receptus. Quidā canonici ꝓtradicebāt eidē, opponēdo sibi iuramentum, & ideo cōtra iuramentū non erat recipiēdus. cū sup hoc fuisset qō diutius agitata, mandat Papa quibusdam, quatenus si prædictum P. inuenerint de ꝑsensu maioris partis capituli fuisse de prædicto beneficio auctoritate apostolica inuestitū, eum faciant beneficij possessione pacifica gaudere, nō obstante iuramento, qđ de non repetēdo vlterius eodē beneficio proponit præstitisse, in quo cōsensus maioris & sanioris partis capituli intercessit. Not. ꝙ iuramentum non extenditur ad ea, de quibus vel super quibus nō est iuramentum faciendum. Item ius semel amissum, non renascitur. Item sententia maioris & sanioris partis debet præualere.

i ¶ *Iuramentum.*]Iste P. abiurauit 7 beneficium suum, q; decætero ipsum nō repeteret, sed non iurauit q; nō reciperet, si iterū eligeretur. ꝺ. qđ me. cau. ad audientiā. iuramētum 8 non extenditur ad ea de quibus nō fuit cogitatū in iuramēto, & quæ tūc nō extāt. ꝺ. de iureiu. clericus. sicut nec rescripta extēduntur ad lites q; nō exta bāt tpe ipetrati rescripti. 5. de. rescr. c. vlt. & trāsactio ñ extēdit ad ea de quibus nō fuit dictū vel cogitatū. C. de trāsact. si de certa. & C. de iudi.

4 Senes n. viuidi gubernationi sunt aptissimi. B. Hieronymus in epistola ad nepotianū. Archidiaconus in ca. 1. ta dist. 86.

† Aliàs, ita: abbati, & Priori dicti.

5 Hieronymus ad Lucinum: Cupisse, munerum est: adimplere, culmē perueniisse, eorum. ioan. And.

† Cap. 3. e. ti. in 1. compilatione.

† Aliàs, ita: ciali.

† In codice Barbatia na: de cōsensu maioris & sanioris partis capituli, &c.

6 Concordat. tex. in hac re. Ioan. Bartol. & alij Iurist.

7 Melius dicitur eum uit, hoc est renūciauit.

8 Alberic. in tract. de litterarum libris. 1. q. 25. Desi. in Rubr. C. qui admitt. & in Authen. de biguis. § quoties. ff. de reg. iur.

C. de iudi. licet. vnde non obstat in aliis. & sic isti P. non obstat iuramentum, cū non agat ex prima sua receptione, sed ex nouo iure post iuramentum præstitum, acquisito de cōsensu maioris & sanioris partis capituli, quia alia est modo causa petēdi. ff. de excep. rei iudi. & an eadē. ff. de istit. ac. l. habebat. & ꝺ. de causa pos. c. vlt.

a ¶ *Maioris & sanioris.*]Et sic standum est maiori parti. 65. dist. sane. & 19. distin. in canonicis. & ff. ad munici. qđ maior. Quid iuris sit seruādum de hoc, not. 5. de elect. c. ecclesia vestra. in fi.

b ¶ *Intercessit.*]supple post suam renunciationem. Iste P. post suam renunciationem obtinuit litteras à Papa vt reciperent in ecclesia illa. sic iste inuestitus fuit de bñficio illo auctoritate Papæ, & de cōsensu maioris partis, & sic pars minor nō potest obiicere iuramētū.

† Cap. 4. e. tit in 1. compilatione.

† Aliàs ita: dum olim infirmitate nimia laboraret.

† Iuxta illud: Dum ferro lāguoré, fero religionis amorem: Expers languoris, nō sum memor huius amoris.

EX † trāsmissa.] Prima pars ponit querelā. Secunda prouidet: ibi, *Verum quoniam.* Ioan. And.
CASVS. P. Rubeꝰ sancti Nicolai clericus de Ceparano infirmitate laborās, apud sancti Saluatoris monasteriū petiit sibi habitū monasticum indulgeri: tandē sanitate recuperata trā fuit ad monasterium ꝺictum gratia cōplendi votum suum, & aliqua mora facta in monasterio, fecit sibi restitui illa quæ contulerat ecclesiæ Sācti Nicolai: postmodū nihilominus iste P. volebat vt restitueret in ecclesit prædicta, voluntate mutata: sed abbas de Ceparano & quidam clerici eum recipere nolebant: vnde significauit hoc dño Papę idem abbas. Super hoc scribit Papa eꝑo Verulano, q; dicta ecclesia ab eo soluta est, ex quo ea quæ sibi cōtulit, ad petitionem eius restituit. mandat Papa quatenus si res ita se habet, prædictum abbatem & socios eius ad receptionem illius P. nulla ratione compellat, nec compelli permittat, tū rogare poterit illos vt illum recipiant nō tū tamq; vnum de ecclesia, sed quasi de nouo recipiant eum in sociū & in fratrem. Nota q; suo iuri quis tacite renunciat. Ité nō potest quis redire ad illud cui renunciauit. Item actio semel extincta non reuiuiscit.

c ¶ *Abbatis.*]id est, prælati, quia ecclesia secularis est, & non regularis: & est nomen dignitatis. & iste P. Rubeus erat ibi canonicus.

Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.

d ¶ *Votum.*]non q; emisisset votū, sed q; emittere proponebat. ꝺ. de reg. cōsulti. Ar. ꝙtra. ꝺ. de reg. sup eo. Nō est ꝙtra. ibi habitus fuit ad professionē, hic ad probationē tm. vel hic nullū habitū suscepit. & si suscepisset, nō obstat: nā habitus solus sine professiōe nō facit monachū. ꝺ. de reg. porrect. & ꝺ. q. cleri. vel vouen. c. cōsuluit.

¶ *Glo. seq. obiicit, & tripliciter soluit, & remittit.*

e ¶ *Resignauit.*]Sed qualiter bona illa sibi restituta fuerūt ex quo enim semel fuerunt acquisita ecclesiæ, non debēt ei amplius restitui. 12. q. 2. nulli. 17. q. 4. sunt qui opes? Rñ. iure poli, non iure fori. 17. q. 4. quicunque. argu. ꝺ. de dona. inter vir. & vxo. mulieres. & in Auth. de mona. & si vero. coll. 1. vel de facto fuit hoc, potius q; de iure, si transfuerunt in proprietatem ecclesiæ. Vel forsan sub cōditione contulerat illa bona, si ibi perp etuo remanere deberet. De hac materia notatur ꝺ. de cleric. coniug. a. c. quod ad te.

Admonet.]Primo ponit prohibitionē. Secūdo ipsius trāsgressionem puniri præcipit: ibi, *Quòd si quis.* Ioan. And.
CASVS. Epus Torū. significauit dño Papæ, q; quidam intrabant ecclesias suæ diœce. quæ pertinebant ad suam iurisdictionem, & detinebāt & dimittebant eas absque suo assensu & propria auctoritate. Papa mādat sibi vt ipse prohibeat omnibus personis sui episcopatus, vt nullus auctoritate sua audeat intrare ecclesiā, vel non petendo vlterius proponi tur præsti tisse, si consensus maioris [a] & sanioris partis cano- nicorum ecclesiæ interessit [b].

¶ Idem ep iscopo Verulano.
¶ *Qui renunciauit beneficio suo, illud repetere non potest.*

CAP. III.

EX † trāsmissa relatione abbatis [c] sancti N. de Cepara no, nostris est auribus intimatum, quòd P. Rubeus clericus dum † infirmitate † laboraret, apud monasterium sancti Saluatoris sibi pet iit habitum monasticum indulgeri: qui recuperata postmodum sanitate, ad monasterium illud gratia complendi votum [d] accessit: & ibidem moram aliquantulam faciens, ea, quæ prædictæ ecclesiæ sancti N. contulerat, sibi fecit restitui: nunc autem mutato animo laborat, vt restituatur in ecclesia supradicta. ¶ Verum quoniam iam dicta ecclesia ab eo soluta dignoscitur, ex quo ea, quæ sibi contulerat, ad petitionem suam resignauit [e], eidem: Mandamus, quatenus (si res ita si habet) prædictum abbatem & socios eius ad receptionem P. nulla ratione cōpellas inuitos: nec à populo † Ceparano cōpelli permittas: hortari tamē eos poteris, vt illum non tamquam vnum de ecclesia, sed quasi de nouo recipiant in socium & in fratrem.

¶ Idem episcopo Tornacensi.
¶ *Beneficiatus sine licentia prælati sui beneficio renunciare non potest.*

CAP. IIII.

ADmonet: & infra. ¶ Vniuersis personis tui episcopatus sub districtione prohibeas, ne ecclesias tuæ diœcesis ad ordinationem tuam pertinentes, absque assensu tuo intrare [f] audeant, aut detinere, aut te dimittere inconsulto [g]. ¶ Quòd si quis contra prohibitionem tuam venire præsumpserit, in eum canonicam exerceas vltionem.

¶ Clemens tertius.
¶ *Contra petentem beneficium admittitur spontanea abiurationis exceptio, etiā causa renunciationis non adiecta: contra quam actor replicare poterit, quòd non sponte renunciauit: & qui melius probauerit, obtinebit.*

CAP. V.

SVper † hoc qđ sciscitaris †, vtrū ecclesiastica beneficia qm̄ prælatus ille vel clericus non habet facultatem recedendi ab ecclesia sua fine licētia epi sui: Vnde eius ꝑsensus illegitimus est, qđ cōcedebat Vinc. 1. & si epus malitiose eum non vult concedere, cogendus est per superiorem. arg. ꝺ. de iure patro. nullus. & ꝺm eum habet locum electio tantum in clericis eiusdem ecclesiæ: nos hoc non dicimus, immo clericus alterius ecclesiæ bene potest eligi ad aliam ecclesiam, dūmodo aliàs sit idonens, & in eodē ꝑatu, & in alio: & tenet electio. 5. de ele. cū inter canonicos. vbi de hoc. implorāda est tñ licentia sui epi, & si denegaret eam, cōpelleretur per superiorē si malitiose hoc faceret, ꝙ decr. nullus. ꝺ. de iur. pat.

Super hoc.]Communis diuisio: secunda: ibi, *Sic tuæ.* & habet varias lecturas. Ioan. And.

1 Quidā 2 perebat beneficium suum de quo fuerat canonice institutus, obiiciebatur ei in modū exceptiōis, q; nō poterat repetere ipsum, q; is ad ipsum ꝓtinuerit, q; dū q; ere possidebat illud, sponte abiurauerat: replicabat actor q; non sponte renūciauerat, & hoc vterq; probare volebat. Primo quæritur an exceptio spontaneę abiurationis obiecta, nulla causa refignatiōis assignata, sit admittenda. & dato q; sit admittenda, quærit an testes actoris, qui dicunt q; non sponte renunciauit, post sint admittendi, an testes rei qui dicunt q; sponte forte renūciauit? Rñdet Papa q; nō est verisimile, q; aliquis renunciet beneficio suo sponte multis laboribus acquisito sine magna causa, tū testes super spontanea renunciatione sunt recipiendi: nec est superuacuum, si iudex inquirat causam renunciationis si voluerit, aliàs nō tenetur. & si inuenerit illam probabilem, id est, non vi vel metu, &c., admittet eam & imponetur silentium actori, nisi ipse replicando probauerit q; sponte nō renūciauit. in fine rñdet quasi tacitæ quæstioni, et quò potest hoc esse, cum illa sit negatiua, s. q; sponte non renunciauit? & ipse rñdet q; licet videatur negatiua, tū talis negatiua habet in se implicitam affirmatiuam, scilicet q; coactus renūciauit, & ideo super illa assertione implicita, ꝓbationes actoris sunt admittēdę, & sentētia proferenda pro eo qui melius probauerit. Bernardus.
Nota quòd est verisimile, quòd aliquis renunciet sponte iuri suo, cum cōtra talem præsumptionem admittatur probatio. Item

† Vox, populo, deest in omnib⁹ manuscriptis, sed erat expositio marginalis, quæ irrepsit in textum. in antiquis enim ita habebatur, Ceparano, id est, à populo Ceparano.

Prælatus antus suus transitum ratū habere noluerit, potest illa ecclesia ordinari ꝑ illum ad quē spectat. ꝺ. eo. qđ in dubiis. & hic in fi. ad religionem tm transire possunt. 19. q. 2. duæ sunt. & etiā regulares petita licentia, quāuis nō obtēta. ꝺ. de regula. licet. Item arg. est ex hac littera, q; vn⁹ platus nō possi ad aliā platurā eligi in alia ecclesia, vel etiam canonicus: sed tm postulari:

† 'Cap. 3. e. tit. in 2. cōpilatione.

† Aliàs ita: Super hoc quod scisciteris à nobis: & vide notas huius capitis.

1 In antiquo apparatu: sed in apparatu huius cōpilationis dixit hic contratium. Io. And.

2 Hic carus Bernardi est, & iustus vetustis cotemporibus reperitur.

licitum est vnicuique suo iuri renũciare. Item negatiua habẽs in se affirmatiuam, probatur. Item dignitas et testiũ opinio, de iure est consideranda.

a ¶ *Repoſcentibus*, id est, petentibus.

b ¶ *Sine cauſæ* id est, sine adiectione iustæ causæ renunciationis.

c ¶ *Veriſimile.*]Contra istam ꝓsumptionẽ bene admittitur probatio in cõtrariũ: vt j. dicitur in rũsione. j. de præsumptio. quia verisimile.

¶ *Glo. sequens primo dicit valere renunciationem sine causa. Secundo ad textum signat cõtra rium, ponit opi. & solutionem.*

d ¶ *Reſignationis.*] Licet non sit allegata ab ipso reo, forte ideo renunciauit, quia habebat plura beneficia. j. de præben. c. referente, vel qa simoniace fuerat adeptus illud 1. j. de ꝓsum. non est verisimile, maxime dico, quia idem esset si nullã causam allegasset, & hic non dr ꝙ reus causam allegauit, sed iudex hic quæsiuit: quia sufficit allegare sponta neam renunciationem sine aliqua causa, nec tenetur etiã allegare causam, nec iudex tenet inquirere causam. & hic notat cũ dicit infra, ideoq; superuacuũ esse, &c. q. d. si vult potest inquirere, alias non tenetur: quia sufficit ꝙ sponte renũciauit. j. c. proxi. Quidã signãt. cõtra. j. de resti. spol. solicite. ibi nõ recipiuntur testes illius qui allegabat spõtaneam abiurationẽ ante restitutionẽ, et hic recipiũtur ante et post restitutionẽ. Ita soluebant quidam, hic non allegabatur ꝙ spoliatus renũciauerit: si hoc feciſſet, non admitteretur, ꝓbationes ꝓtra eũ: vt ibi. sed vbi cessat nõ spoliatus, licet ꝓsumatur pro eo ꝙ inuitus hoc fecerit, auditur tũ aduersarius volens probare spontaneã abiurationẽ, qua, ꝓbata si iterũ actor vult replicare ꝙ non spõte, bene auditur. Ad hoc vt nullũ sit ꝓtrariũ, ita dicas ꝙ hic et illa solicite in diuersis casibus loquuntur, nec se tangunt. qui enim p metũ vel p vim renũciat beneficio vel iuri suo, tenet quidẽ renunciatio, quia hoc voluit licet coactus, et sic ꝑditur dñium ex toto: qa coacta volũtas, voluntas est. 15. q. 1. merito. et ff. qd̃ met. cau. si mulier. §. si metu. & l. metũ aũt. §. sed qd̃ ꝓtor. et sic habet locum in hoc casu actio qd̃ metus cã, q̃ appellat actio ꝓtoria. ff. eo. tit. & si mulier. §. si metu. et in hoc casu loquit hæc dec. nec talis proprie dr spoliatus. vnde non põt petere restitutionẽ. cũ non fuerit spoliatus: immo tradidit dñium licet ꝑ metũ, vt dictũ est: sed datur illi actio ꝓtoria qd̃ metus causa, et hic agebat actione in rem. simpliciter petẽdo ecclesiam suã. sed opponebatur sibi spõtanea abiurato qñ res petita tradita est ꝑ metum: agitur actione in rem et in psonam, et si pro misso tũ per metum facta est, et agitur vt res tradatur, hẽt exceptionem qd̃ me. causa. ff. qd̃ me. cau, metum. §. sed ꝙ ꝓtor. sed spoliatus remanet dñs vel quasi, et ꝑdit solam possessionẽ: et in hoc casu habet locum actio vnde vi, siue interdictum possessorium, et in hoc casu loqtur illa decre. solicite. et ibi renunciauit spoliatus. et ſ. n hæc nulla exceptio potest opponi q̃ tangat dñum eius qui petit restitui: quia quæstio spoliationis priuilegiata est. j. de ordi. cogni. sup spoliatione, nec potest referri spoliato quæstio proprietatis, ꝙ nõ habebat ius vel ꝙ nõ sit canonice institutus. j. de resti. spol. item cũ quis. & c. in litteris. & c. ex conquestione. & ideo in casu. c. solicite. non auditur qui ei refert quæstionẽ q̃ sponte renũciauit siue abiurauit, quia illa duo simul stare nõ possunt, ꝙ vnus petat restitui, & aduersarius agat de ꝓprietate, hoc esset ꝓtra ordinẽ iuris C. de rei vẽdicatio. ordinarij, sed hic petebat ecclesiam agẽdo reali actione simpliciter. vnde aduersarius potest obiicere exceptionem peremptoriã, & docere de iure suo, & actor potest replicare, & sic vterque debet docere de sua intentione ſ. n ꝙ hic fit, vt dicit in fi, & in fi. apparebit quis melius ꝓbauerit: et ita plana est quæ consueuit difficilis reputari.

e ¶ *Non vi,*]Sed sponte.

f ¶ *Metu.*]Et tamen metus continet in se vim, & ideo superflue dicitur, non vi. ſ. quod metus causa. l. 2.

g ¶ *Oppreſſione.*]C. quod met. cau. per impressionem.

¶ *Gloſſa ſequens arg. à contrario, & illud argumentum reprobat.*

h ¶ *Pecuniæ.*]Quæ pro expensis etiam in talibus non debet dari. j. de pact. cum pridem. et j. de rer. permuta. ad quæstiones. ex eo ꝙ dicit, nõ interuẽtu pecuniæ, videt à ꝓtrario sensu: qasi interuentu pecuniæ renunciasset, ꝙ talis renũciatio nõ tenuisset, et sic restituetur ei ecclesia: sed hoc falsum est, quia licet renunciatio nõ teneat, tñ priuari debet iste, quia simoniã committit pecuniã recipiendo pro re spirituali, & ideo põt suppleri, maxime si restitueretur in casu isto, de gratia sola hoc fieret.

i ¶ *Promiſſione.*] In casu isto bene restitueret ꝓpter dolum aduersarij. simile. j. eod. sane.

k ¶ *Malo.*] scilicet non credentis. 22. q. 1. ita ergo. & j. de iureiur. & Christus.

l ¶ *Canonica.*] scilicet, vt actor neget se spõte renunciasse.

m ¶ *Oppoſita.*]Et probata, supple, vt sequitur in §. porro.

n ¶ *Admittere.*]Cũ effectu, maxime si probabit reus iustam causam recusationis, obtinebit: nisi actor ꝑ replicationem repellat exceptionẽ, & hoc est qd̃ sequitur: nisi replicatio. &c.

o ¶ *Negantis.*]De hac negatiua dictum est supra de electio. bonæ. dic vt ibi.

p ¶ *Negat.*]Est enim quoddam prægnans, qd̃ includit in se affirmatiuam 2, quia hæc propositio: non sponte renunciauit: includit in se hanc affirmatiũ: coactus renunciauit: et hãc probat actor in sua replicatione. simile C. de codici. nec codicillos. & j. de fuc. ab intesta. cum dilectus. & 3. q. 9. indicas.

q ¶ *Inſicietur.*]id est, neget spontaneam renunciationem.

¶ *Glo. ſequens notat. & dat ſimile. Secundo ar. pro & contra. remittit. & opi. ponit. quæ dat aliam lecturam.*

r ¶ *Ad dignitatem.*]scilicet testium: & sic non semper statur numero testiũ, immo considerari debet dignitas testium, & alia de quibus habes. 4. q. 3. ſi testes. cum duobus cap. ſeq. & j. de testi. in nostra. sic & in electionibus. ſ. de elect. ecclesia vestra. vbi de hoc. & sic obtinebit qui melius probabit de sua intentione. Sed qualiter pronunciabit hic iudex, nunquid debet pronũciare ꝙ sponte renunciauit, vel ꝙ non sponte renunciauit? Vr ꝙ sic: quia super his inducuntur testes: sed hoc non vr, immo vr ꝙ iudex pronunciare debeat sup principali qstione, quæ est de renunciatione ecclesiæ. De hac materia an debeat iudex pronũciare sup incidẽti vel nõ, dicetur. j. de ordi. cogni. intelleximus. Alij intelligunt hanc litterã habito respectu ad dignitatem, ſ. partium: quia si ille qui dicit ꝙ metu renunciauit, esset homo pclaræ dignitatis & opinionis, præsumptio esset ꝓtra illũ q̃ dicit ꝙ nõ sponte renunciauit. ff. qd̃ me. cau. nõ est. & ideo magis apertæ probationes requirũtur ab ipso: vt in l. illa dr, & nihilominus habendus est respectus ad dignitatẽ & opinionẽ testium, vt dictũ est. Si enim ille qui obicit ꝙ spõte renunciauit, habeat meliores testes, ei stabitur, non obstãte dignitate alterius. arg. illius decr. quia verisimile. j. de præsump. & hoc. versi. nulla rõ. &c. 3 & tũ recipiũtur probationes ꝙ sponte renunciauit. In casu isto posset dici iure nouo, ꝙ exceptio hęc abiuratio nis spõte factæ, ꝑ iuramentum lite contestata impediat sup principali quæstione, cum negotium ꝑ iuramentum fit finitũ. j. de lit. cõtest. c. vnico. & j. de celeb. missa. cum Marthæ. vel hic reus de plano confitebat ꝙ beneficiũ illud qd̃ petebat actor, ad ipsum actorem pertinuit, sed sponte illud renũciauerat, et sic nõ fuit alia cõtestatio necessaria hic. Bernardus.

In præſentia.]Primo ponit generalẽ causam cõfirmationis sententiæ. Secundo specialem: ibi, *Quia tamen.* Ioan. And.

CASVS. Duo 4 electi fuerunt ad quandam abbatiã, scilicet N. & quidã alius. causa cõmissa fuit quibusdã iudicib⁹: vel ꝑ ordinariũ tractabat causa: fuit lata sententia ꝓtra ipsum. R. et alteri fuit adiudicata abbatia. & ipse R. appellauit. causa appellationis commissa fuit ep̃o Dulmen. et eius coniudici: corã quibus dicebat R. sententiam non valere, quia in ſnia non exprimebat quare cõtra ipsum lata fuisset, & ꝓpea pars aduersa ꝓbare debebat ſniam iustã fuisse. In ꝓtrariũ rndebatur, ꝙ ista non sunt necessaria, præsumendum enim erat ꝙ ſnia iudicis: demũ causa ista delata est ad dñm Papã.

Papa

Papa vero auditis hinc inde propositis, dicit ꝙ iudex nõ semp debet animũ suum applicare ad vnã speciem ꝓbationis, sed oĩa debet considerare quæ fiunt in eius ꝑsentia, et ex his informare debet motũ animi sui, et formare sententiã, et pro sententia semper ꝑsumitur donec in ꝓtrariũ aliq̃d ostẽdatur, ꝓp iudicis auctoritatẽ. sed si nihil probatũ fuisset coram ep̃o Dulmen. et suo coniudice, standũ est sententiæ, nisi iste R. eam ostenderet irritandã, tum quia cõstitit dño Papæ per litteras quorũdã ep̃orũ & ꝑ confessionem ipsius R. de ipsius renũciatione spontanea, imponit ei silentiũ sup dicta abbatia. & intellige ꝙ renunciatio facta fuit ante electionẽ aduersarij ipsius. R. ad hoc vt renunciatio aliquid operetur. simile ſ. de elec. cũ inter R. j. de iis quæ fi. à ma, par. cap. cum exore. arg. j. de arb. ex parte. et hoc ſm vnum casum: secus ſm alium, pura ipse se opposuit, nulla alia electione facta. Bernardus.

† Aliàs ita: nos de consilio fratrũ nostrorum super cadẽ abbatia, ei silentium, &c.

Not. ꝙ iudex nõ debet se applicare ad vnã speciem probationis. Item semp ꝑsumitur ꝓ snia donec in ꝓtrarium ostẽdatur. Item litteris ep̃orum credit in ꝑiudicium alterius. Itẽ ex confessione quis condemnatur. Item periculosum est ꝙ aliquis renunciet suo iuri.

† Cap. 1. in 2. compilatione. tit. de maioritate & obedien ex quo per cipitur ela tissima huius text' intelligentia, cum ibi integrũ factũ & decisio narretur.

a ¶ *Ad vnam ſpeciem.*] Sic ff. de testi. ob carmen. 6. vlti. et 4. q. 3. ſi testes. §. in criminali. & j. de re iudi. causam.

b ¶ *Præſumi.*]Sic j. de re. iud. sicut. & c. cum inter vos. & ff. de reg. iur. res iudicata.

¶ *Glo. ſeq. arg. contra Ioannem, & reſpondet legi quam inducit.*

c ¶ *Standum.*]Hic est ar. ꝓtra. Io. qui dicebat ꝙ in causa appellationis victor necesse habebat probare ſniam rectè latã fuisse, et hoc per Auth. de iis qui ingre. ad app. §. illud. coll. 5. vbi dr ꝙ victores non aliter potiẽtur sententiis, q̃ si eas rectè latas monstrauerint. Sed dicẽdum est ꝙ semp statur sententiæ: nisi probetur ꝙ iniusta sit. C. de app. qui ad ciuitã. & C. vt causæ pubertatis adsit tutor. l. vnica. arg. de tegere enim debet iniquitatem sentẽtiæ. ff. si penden. appel. l. §. 1 & docere debet se iuste appellasse. j. de appella. cum in ecclesia. Quid ergo rndebis Authen. Dicas ꝙ hoc ipso ꝙ nõ reprobatur, probat eam iustam. C. qui mili. nõ pos. sup seruis. lib. 12. Si vero quis diceret ſniam iniustã ratiõne processus, quia diceret litem non fuisse contestatã, vel ordo iudiciarius nõ fuit seruatus in aliis: tunc necesse habet docere sententiam iustam per ipsum processum. j. de proba. quoniam cõtra. dicta. vt ibi not. in fi. vlti. not. d ¶ *Litteras.*]Quibus standum est quandoq;. j. de proba. post. cessionem. 9. q. 3. curæ. 2.

1 Loquitur cũ dãnatus erat aliquis de crimine cũ bonis & appellauerat: quo mortuo hæres ꝓp bona detegere debet iniustatem sententiæ Io. An.

e ¶ *Confeſſione.*Et hoc solũ sufficit, qa cõfessos in iure pro quictis haberi placet. C. de confess. l. 1. & j. de confess. cum super. & c. vlti.

2 Concor. tex in l. furiosus. ff. ex qui. caumato.

Sane dilecto.]In prima ponitur subdiaconi querela. In secunda prouisio: ibi, *Quia vero.* Ioan. And.

CASVS. Dñs Papa mandauit cuidam legato Apost. sedis, ꝙ H. subdiaconum in Pictauien. ecclesia canonicum instituere procuraret, qui mandatis Papæ obtẽperans ipsum instituit canonicũ in eadem. sed cũ canonici ipsum super ipso beneficio molestarẽt, de consilio quorũdam canonicorũ illius ecclesiæ, misericordiæ capituli se subiecit, eis litteras suas resignãdo, sed ipsum postea recipere non curabant. Vnde mãdat eis Papa cum ipse apud eos debuerit gratiã obtinere, apud quos dispendium dignoscitur sustinere: mandat capitulo quatenus ipsum H. recipiãt in canonicum et in fratrem, eo nõ obstante ꝙ eis litteras suas reddidit. Not. ꝙ qui restituit instrumenta iuris sui, renunciare vr iuri, qd̃ sibi ex litteris competebat. Item vnde gratiam quis meretur, damnum sustinere non debet. Itẽ deceptis & non decipientibus merito subuenitur.

3 Concor. rex. in l. testiũ cũ glo. ff. de testi. & in l. ad testium. §. cõditionem. ff. de testa. per Bar.

4 Hic calus Bernardi. est, & j. vertis exemplaribus regetur.

Testium dignitas est cõsideranda.

R. enũciatio beneficij facta per vim, ꝓ tenetur.

f ¶ *Inſtituit.*]Et canonicos suspendit: vt patet in integra.

g ¶ *Ductus conſilio.*]Dato forte in fraudem, et sui lucri causa. vnde erant in dolo. ff. de dolo. quod si cum scires. et ex consilio fraudulento obligabantur. ff. de re. iur. consilij non fraudulenti. vnde habuit ꝙ raillos actionẽ de dolo, tũ apud se debuit explorare, an ei expediret tale cõsiliũ. ff. mand. l. 2. in fi. quia non tenebãt sequi tale consilium. 14. q. 1. c. quisquis. §. qd̃ præcipitur. vnde vr ꝙ nõ teneãtur, sed tenentur si hoc cõstaret: & si vellet allegare hoc, illud deberet probare. ff. de probationibus. §. quia dolo. sed hic ꝑsumitur dolus, vn de ipsum recipere compelluntur.

¶ *Glo. ſeq. per vnum cap. & per iij. ſimilia probat quod tradendo litteras videtur renunciaſſe. alle. contrarium, & ibi remittit.*

h ¶ *Reddens.*] Et sic tradendo litteras renũciauit iuri suo. sic. j. de pac. cum pridem. & donatis et traditis instrumentis mancipiorum, mancipia ipsa donata intelliguntur. C. de do. l. 1. et qui chirographũ legauit, et actiones quæ cõtinẽtur ibi legauit. ff. de leg. 3. qui chirographũ. et qui obliguit instrumenta agrorũ suorũ, de agris ipsis cogitasse intelligitur. C. ꝙ res pigno. oblig. post l. 2. et si restitui tibi cautionem pignoris, ius pignoris remisisse videor. C. de remiſ. pign. creditricẽ. & ff. de pact. l. 2. secus est si restituo tibi pignus: quia nihilominus possum petere debitũ. ff. de pact. l. 3. rõ diuersitatis est, qa in altero vtilitas, in altero non. Ar. ꝓtra. j. eo. veniens. Sol. vt ibi.

† In codice Barbatiæ ita: Quia vero indecens est, vt vnde misericordiã deberet impettare, inde cogeret dispendium sustinere: Mandamus, quatenus hoc non obstante, ipsum in fratrem & canonicũ admittatis k.

† Videl. quod ro. ſi venditor. ff. de dil edict. & l. Herẽnius.

¶ *Glo. ſeq. alleg. vnam concor. & coadunat textum. Secundo obiicit, & dupliciter ſoluit.*

i ¶ *Suſtinere.*] j. de fideiuſ. quenit. & sic reddebãt mala pro bonis, & hæc quidem malorũ sunt, vnde eis nocet. 23. q. 4. sex sunt differentiæ. & exhibitio suæ reuerentiæ siue honor impensus non dẽt ei esse damnosus. ff. de fur. l. ſi seruus cõis. §. qd̃ vero. & ff. quemadmo. testa. aper. sed ſi quis. & ideo quia fuit deceptus, ꝑmissionibus, ei subuenit. ſ. eod. sup hoc. nam deceptis, et nõ decipientibus iura subueniunt. ff. ad Velleia. l. 2. §. 1. & j. de rer. permu. cũ vniuersorũ. et j. de dona. inter dilectos. et C. ſi mi. ſe maio. dixe. l. 2. Sed qualiter isti audit cũ nullũ ius habeat: et nemo sine actione expe rit. ff. de neg. gest. ſi pupilli. §. vlt. Verũ est ꝙ nullum ius habet, sed qa iste implorauit officiũ iudicis, admittitur ꝓtra eos q. eũ taliter deceperunt. quia cũ deficit actio, officiũ iudicis est implorãdũ. j. de offi. iudic. c. iudicis officiũ. & ff. de mi. ñ cauſæ. ſim. habes j. de pact. cum pridẽ. & ibi officiũ iudicis imploraui, alias nõ audiret. arg. ſ. de ele. cũ inter R. seniorẽ. Sed potest dici ꝙ ꝑ restitutionem huiusmodi litterarũ nõ renũciauit institutioĩ, qua habuit à legato auctoritate sedis Apſicæ: qa nõ renũciauit facto legati ꝑ talẽ restitutionẽ subiiciẽdo se eorũ misericordiæ. & ita de iure fuit auditꝰ.

Deficiente actione, officiũ iudicis imploratur.

k ¶ *Admittatis.*]Datis executorib⁹ sup hoc: vt patet i integra. Ber.

Quod in dubiis.]Propter breuitatẽ non diuiditur. Et pars huius habetur. j. de conſe. ecc. vel alta. & de pœn. & ré. quod in dubiis. Ioan. And.

CASVS. Quidam renũciauit beneficio suo in manu laici, & illud postea recepit ab ipso. quærit an talis renũciatio valeat? Rñd. ꝙ talis resignatio nulla est: verumtñ ſpo iari debet illo beneficio. Not. illud quod nõ tenetur inducere priuationem beneficij. Item ſpiritualia à laico recipienda non sunt, nec sibi renuncianda.

¶ *Glo. ſeq. rec. per q. an renunciatio valeat. arg. quòd non ſolu. quòd valet quo ad eum, alleg. vnã l. in cõtrariũ: ſecunda per q. an ſit ſuſpenſus. & c. arg. quòd ſic. alleg. in contrarium, & illud ſoluit. ponit opi. Io. & contrariam quam approbat.*

l ¶ *In manum laicã reſignantes.*]Nõ vr ꝙ talis renũciatio teneat, nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi fiat in manus eius à quo beneficium recepit.6.q.3. denique, 18. q.2.abbas.& in Authen.de defen.ciui.§. & interim. coll.3 .& ff. de ori.iu.l.1.§.& cũ placuisset.& arg.17.q. 1. Gonsaldus, & optimum arg.C.de defen.ciui.l.vlt.& ẽod.admonet.& hoc in fi.Sol.verum est q quantũ ad ecclesias,vel quantũ ad superiorem talis renũciatio non tenet,qm ecclesia vel superior potest illũ repetere si vult.7.q. 1.non oportet.& etiam superior. 33. q. 5. mulier. Sed ipse nõ potest eã repetere, & ita quo ad se tenet pactũ: quia etsi inutilis sit talis renũciatio, tñ habet in se tacitũ pactum ne repetat, sicut acceptilatio inutilis. ff. de pact. si vnus.§.pen.&ff. de acceptila. si acceptolatũ. & 7.q.1.eos.Ar.cõtra. ff. de accepti. an inutilis. in prin. & quia postea recepit de manu laici, suspensus est. 16. q.vlti. si quis deinceps, & c. seq.imo plus dicit cõsilium generale 1 : qui cõsentit electioni de se factæ p secularis potestatis abusum, ineligibilis efficitur. ẽ. de elect.io.quisquis.Ar.ẽtra dẽ iure pat.ẽterea.sed exponẽ verbũ illud: cõione priuetur,scilicet fidelium:cum iam sit priuatus cõione sacramentorum,recipiendo ecclesiam de manu laici.Ioan.hic dicebat q clericus q sic recipit beneficiũ de manu laici,suspẽsus erat ipso iure,per c.si quis deinceps.qđ satis posset dici.sed decr. p̃dicta,ẽterea,ẽtradicit:vt dictũ est,& c.quisquis.ꝑciliũ generale aliã pœnã imponit:quia efficit ineligibilis:& ideo melius vr dicendũ q illa iura 16.q.7.si quis deinceps. & c.seq. q dicunt q clerici qui faciunt hoc,sunt suspẽsi,& laici sunt excõicati qui clericos instituũt,nõ tenẽt ĩ hoc vt ipso iure pœnã ꝑonãt,sed hodie laici sunt excõicãdi,& clerici q recipiunt bñficia,suspẽdendi,& ineligibles fiunt p iura illa. ẽ. de iure patron. ẽterea.& ẽ. de elec.quisquis.Ber.

† Cap. 1.eo. tit.in 3.compilatione. Et ad intelligentiã huius c. vide B. Thomã. 2. 2. q. 185. art.5.

† Vide tex. in l. si putator.ff.ad legem Aquil. & l.si vr certo,§. cõmodatum, ff. cõmmo.

1 Lateranense sub Innocentio iij. cap.25.

Ad supplicationem.]Prima recitat admissionẽ renũciatiõis, & ejus cãm.Sed a:ibi,*Ne vero.*cãm mandati, & ipsum mandatũ. Tertia:ibi,*Cui.*cõcessionẽ illi factã,& ipsius moderationẽ. Io.An.

CASVS.Arciepiscopus Ragusinus petiit licentiã cedendi à dño Papa: quiã secure ibi nõ poterat cõmorari,& ipse obtẽta licẽtia cessit. arrchiepiscopus Eboracẽsis.de ꝑsensu regis Angliæ concessit eidẽ quoddam beneficium in quadam ecclesia in ẽpatu Carleoli,Papa mandat archiepo Eboracẽsi.ne in vituperiũ ordinis clericalis mẽdica re cogat,quatenus bñficiũ illud ad sustentationẽ cõseruet ipsius, ita vt sine vsu palij in ẽpatu illo officiũ ẽpale valeat exercere,eidẽ archiepo tamq̃ metropolitano obediẽtiã & reuerẽtiã impensurus.Not.q cum quis timet interfici in ecclesia sua , põt petere cessionem.Itẽ not.q superior clericis ꝑuidere tenetur,ne in opprobrium ordinis clericalis mendicent,& sic per hoc videtur necessitas vnius tangere omnes,Itẽ no.casum q archiepiscopus qui subest archiepiscopo,non vtitur pallio.Ber.

a ¶*Morari.*]Forsitan propter intẽmperiem aëris.74.dist.quorundam,vel quia habebat capitales inimicos.ẽ.de elect.bonæ.

b ¶*Defectum.*[Sim.93.dist.diaconi.ver,mendicat infelix,&c.

c ¶*Ad sustentationem.*]Huic prouidendũ est in beneficio,qué nõ crimen,sed causa necessitatis abducit. 7. q. 1. q̃uis triste.sed male meritus publicè egestate laborare debet.ff,depositum.bona fides.& merito huic ꝑuidẽdũ est,quia deposito subuenitur in necessariis. 50.dist.studeat.erit aũt iste tamq̃ plebanus ecclesiæ hujusmodi.

¶*Glo.seq.signat contrarium.*

d ¶*Usu pallij.*]Ar.ẽtra.C.quemad.cjuilia mune.indi,l.3. lib. 10. q̃m majoribus honoribus functos,non licet descẽdere ad minores:vt dicit lex prædicta. & arg. ad idem. 93. distin. legimus.in fi.& ẽ.de translatione.licet.&c.1.

*Nisi cum pridem.*Sũt quatuor principales partes,Prima reprobat has duas causas cedẽdi,s.zelum melioris vitæ,et humiliatem.Secunda ibi,*Intueri.*ponit sex causas ex quibus epi possũt petere licentiã cedẽdi.Tertia:ibi,*Verum.*reprobat alias causas cedendi,vt otiũ,laborem,inspirationẽ,& his similes:probans id auctoritatibus,& rñdens ad id qđ opponi posset.Quarta concludit: ibi.*Monemus.*Itẽ secunda subdiuidit in sex quę facile patẽt.Io.An.

CASVS. Calaritanus archiepus sæpe petiit licentiã renunciãdi à dño Papa:sup hoc Papa rescribit eidẽ dicens , q si ꝑ hujusmodi cessionẽ ꝑmittit sibi fructũ melioris vitæ,sciręt dẽt q ipse nõ est sanctior q̃ fuerit Hieremias:& ideo non debet deserere officium ꝑdicationis,cũ & ipse Hieremias ꝑdicando receperit verbũ Dei, licet renũciauerit ꝑdicandi officiũ.si enim ꝑ humilitatẽ vult cedere,eo ipso vr in superbiã se erigere,q in proposito resignãdi se exhibet ꝑtinacẽ:quia tunc veram obedientiã ostendet, cũ p ipsam locum regiminis non dimittet.

¶Idem Eboracen.archiepiscopo.

¶Papa concedit licentiam cedendi episcopo,qui sine mortis periculo in ecclesia sua morari non potest.

CAP. IX.

AD† supplicationẽ Ragusien.archiepiscopi,eum à cura, qua tenebatur ecclesiæ Ragusien. duximus absoluendum,eo quòd ibi non poterat secure morari [a] : & si accessum haberet ad illã, mortis sibi periculum imminebat†: & infra. ¶Ne vero idem in vituperium ministerij nostri,defectum [b] in rebus temporalibus patiatur: mandamus quatenus beneficium, quod de liberalitate regia, aç concessione tua, in episcopatu Carleoli,& ecclesia de Malebron est illi collatum, ad sustentationem [c] cõserues ipsius: ¶Cui cõcessimus,vt in ipso episcopatu absque vsu pallij [d],officium episcopale valeat exercere, tibi tamquã metropolitano reuerentiam & obedientiam impensurus.

¶Idem archiepiscopo Calaritano.†

¶Ponit sex causas ex quibus episcopi possunt petere, & Papa consuevit concedere cedendi licentiam: quæ sex causæ his versibus comprehendi possunt:

Debilis,ignarus, male conscius,irregularis:

Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

CAP. X.

NIsi† cum pridem:& infra. ¶Si in huiusmodi cessionibilitas corporis est causa cedẽdi,quæ procedit vel ex infirmitate, vel ex senectute, ꝑ quã impotens redditur ad exequendũ officiũ pastorale.non enim pro qualibet debilitate corporali dẽt qs deserere officium suum.& hoc ostendit exemplo Apostoli.

PRO DEFECTV. Pro defectu scientiæ potest quis petere cessionem.sciẽtia enim circa administrationem spiritualiũ & corporaliũ,est valde necessaria:& ideo pro vtriusq; sciẽtiæ defectu, vel ignorantia licite renũciaẽ.Vnde dicit Dñs:Tu scientiam repulisti, et ego repellã te.& licet eminens scientia desideranda sit in prælato,competens tamen toleratur:quia multa scientia(vt dicit Apostolus)inflat:imperfectum cuius charitas supplet.

PROPTER MALITIAM. Propter malitiam plebis aliqñ cedere dẽt prælatus,videlicet qñ plebs adeo mala existit, vt proficere nequeat apud ipsam,& quãto prælatus magis laborat, tãto deterior fit.Vnde dixit Dñs per prophetam:Linguam tuam adhære faciam palato tuo.Et Apostoli direxunt Iudæis:Ecce conuertimur ad gentes, quia verbi Dei vos fecistis indignos. Non tñ ꝑ qualibet culpã subditorũ,pastor dimittere debet gregẽ suum , ne mercenario cõparetur,qui dimittit oues & fugit:sed tunc demũ debet fugere,cũ oues conuertuntur in lupos:& tñ tales sunt aliquando tolerandi:quia sanguinem elicit qui nimis emungit.

PRO GRAVI. Pro scandalo licitum est eꝑ petere licentiam cedendi,cum aliter scãdalum sedari nõ possit:ne plus corpalem honorẽ videatur affectare,q̃ salutem ẽternam. Sed inter scandalũ & scandalũ est distinguendũ:sicut Dñs distinxit , dum dixit Apostolis:Sinite illos,qa cæci sunt & duces cæcorũ.& alibi dixit: Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis,qui in me credunt, expedit ei vtsuspẽdaẽ mola in collo eius,et demergatur in ꝑfundũ maris.

PERSONAE VERO. Propter irregularitatem debet petere cessionem:vt si sit bigamus vel maritus viduæ.vnde dixit Apostolus:Oportet eꝑm esse vnius vxoris virum:non tñ ꝑ qualibet irregularitatem,dari debet licentia cedendi ei qui bene administrauerit:vt si nõ sit natus de legitimo matrimonio:quia licet nõ debuerit tacuisse impedimentum,si oculum est factum,potest cum eo misericorditer dispensari:hoc adhibito moderamine , vt inter naturales & spurios distinguatur,nothos & manzeres.

VERVM. Si vero ꝑ alias causas petat aliquis cessionẽ,non est audiendus,cũ talis postulatio nõ videaẽ discreta:quia ꝑ laboris angustias vel ꝑsecutiones,non debet quis dimittere sposam suã, cui p manũ se fide media copulauit:qm,Beati sunt qui ꝑsecutionẽ patiũtur ꝑ iustitiã.Sed diceret aliquis:spũs vbi vult spirat, & nescitis vnde veniat,aut quo vadat:& qui spiritu Dei ducitur,nõ est sub lege,& ideo si cedendi licentia ei denegetur, tñ cedet,sed põt ei rñderi:quo spũ Dei agitur,q contra veritatẽ aliquid agit? immo contra spũm Dei agit qui contra veritatẽ aliquid attentat.

PORRO. Sed si dicat q forsan alia causa latens est,ꝑ quam cedendi licentia diuinitus inspiratur:põt ei rñderi;Et tu quo scis q talis inspiratio sit diuina?& subiicit exemplum de beato Martino,ostendens illius exemplo q renunciate non debeat.

QVIPPE,Dicit Papa in §.isto.quãtumcunq; quis virtutib⁹ fulgeat,charitatẽ aũt non habeat,nihil habere videtur, Sed nulla est maior charitas q̃ vt ponat animã suam pro subditis suis , vel pro amicis suis,dũmodo possit proficere ipsis:etsi non oĩbus,tñ multis.Vnde ab eorum regimine ꝑ laborem se excusare non debet, exẽplo Apostoli:quia etsi nõ semper laborẽ sequat effectus, nihilominus labor meritorius est apud Deũ,iuxta illud:Reddet Deus mercedem laborũ sanctorum suorum.

Causæ cedẽdi quoad. s.

NEC PVTES. Dicit Papa in §.isto,q nõ debet credere , q ideo Martha malam partem elegerit,quæ circa plurima in actiua vita multum laborabat,quia Maria optimã partem, cõtemplatiuã vitam videlicet,eligit, quę nõ auferetur ab ea:quia licet cõtẽplatiua vita sit magis secura, actiua est magis fructuosa. Vnde lippitudo Liæ,ꝑ sobolis fœcunditatem ꝑsecutur pulchitudini Rachelis : & ẽterea simul potest quis esse actiuus & contẽplatiuus,exemplo Moysi , qui q̃que ascendebat in montem vbi gloriam Dñi cum maiori cerneret libertate:qñq; descendebat ĩ castra.vt populo prædicaret.ꝑ hoc inducit illum dñs Papa ne cedat. Monet ergo ipsum vt laborem regiminis nõ recuset. veruntñ qa in postulando cedendi licentiam institit , dñs Papa reliquit illũ conscientiæ suæ : vt si ꝑ aliquam causam vtilẽ & honestam , distinctis sibi causis prædictis, in suo ꝑpposito ꝑseueret, de licentia sua cedat, alioquin cedendi licentiam nouerit sibi interdictam:qa licet habeat pẽnas quibus in solitudinem auolare desideret : tñ sibi ligatæ sunt nexibus præceptorum.

Hiere.2.

† Episcopo Arelaten.

† In quibusdam vulgatis legitur: eligere, sed tur pulchitudini Rachelis : & ẽterea simul mendose.

† corporalis.

† Adde quis dicatur sednex , not. in l. si pater. §. in arrogationibus. ff.

Per hanc decretalẽ nota causas, per quas potest quis petere licentiã renũciãdi.No.q in oĩbus factis discretio est adhibenda.Itẽ quędam sunt crimina quæ etiam post pœnitẽtiam peractam impediunt:vt simonia in ordine,& homicidiũ. Itẽ scientia inflat,charitas ẽdificat.Itẽ distinguit inter irregularitatẽ ꝑ consciẽtiam sæui criminis,& aliam.Item cõis vtilitas præfertur priuatæ,si in cõi includitur priuata.Item licet laborem nõ sequatur effectus,est tamen labor remunerãdus. Item tpalia & spiritualia possunt simul exerceri sine peccato.Item in iudicio volũtario relinquitur quis conscientiæ suæ,non in contentioso.

1 Dicendo puer sum ego : & nescio loqui. Io.And.

a ¶*Promittit.*]Quasi cedens q cedendo placeas Deo.

b ¶*Sanctificato.*]Scilicet Hieremia.

c ¶*Ministerium.*]Quod priuilegiatũ est.ĩ.de sta.mo.q Dei timorẽ.

d ¶*Cum ille.*]Hieremias qui prædicationis recusabat 1 officium, & tamen postea recepit.8.q.1.in scripturis.

2 Abb hic formauit quandã distinctionem ad intruendum an ꝑlatus teneat cedere , distinguens an electio sit canonica ratione ꝑsonæ & formæ , an canonica ex ꝑsona tñ , vel ex

e ¶*Cuius.*]Scilicet verbi Dei.

f ¶*Forsitan.*]Istud forsitan non videtur poni dubitatiue,sed affirmatiue.fim.33.q.2.admonere.& ĩ.de procu.tuæ. & de pœn. dist. 1. quamobrẽ. & ff.de rei ven.item si.§. 1. & verba sequentia hoc innuunt.& ẽ.de resci.super litteris.ver.nisi forsitan.

¶*Gl.seq.arguit & opponit.ponit solutionẽ consonã.ar.ponit ẽtrariã Io.& Tan.cui obicit , & soluit partim approbãdo.Itẽ qrit & soluit.*

g ¶*Sed dumtaxat 2.*] Ex isto loco colligitur q pro nullo crimine potest epus renunciare sine licẽtia Papæ, quatũcunq; graui.Super hoc dicunt q̃dã,q nullus criminosus, nullus irregularis potest renunciare sine licentia Papæ.arg.ĩ.c.,pxi.ver.vnde quidã.& 6. q. 3. deniq;.& ff.de admi.tut.l.tutores.§.q fe.etiam si talis sit q titulũ nõ habeat,vt simoniacus,& intrusus. in morte tñ ꝑ necessitatẽ possent renunciare. arg.illius c.17.q.4.si quis suadente. Tan.& Io. dicunt q simoniacus & intrusus nõ habẽt titulũ,sed fures & inuasores sunt. 1. q. 1. ordinationes. & 9. q. 1. ordinationes. & ideo quanto plus reũ tenẽt,tãto plus peccant.& fur semp est in mora.ff.de con.fur.si pro fure.§.pen.arg. quia nõ remittit peccatum, &c.14.q. 6.si res aliena. vnde dicunt q renũcia re possunt sine licentia Papæ, quia ipsi ad hoc tenẽtur canonis auctoritate.1.q.1.si quis neq;. In aliis q titulũ habẽt, secus est, ibi necessaria est licentia Papæ,vt hic dicit.ar.ĩ.c.prox.§.rursus. & seq. Sed littera ista ꝑtradicit,snõ cuiusl libet, sed illi⁹ dũtaxat, cuius executio post ꝑ actã pœnitẽtiã ipedit. sed hęc duo crimina talia sunt , & sic vi q hic sit perenda licentia: qa licet titulũ non habeat simoniacus,tñ vr habere titulum,cum per electionem habuerit eccle in fiam:quo ad cõem opinionem habet titulum, cũ occulta fuerit simonia. vnde saltẽ ꝑ hoc tenetur licentiam petere. & causa potest subesse:quia si bene administrauerit, Papa de facili dispensabit cũ eo. arg.ĩ.eo.c.§. ꝑsonæ vero.Satis possẽt hic dici q intrusus oino debet cedere:quia nec quãtũ ad opinionẽ,nec quantum ad veritatem,titulum habet. Quæ ergo sunt crimina, quæ post peractam pœnitẽtiam impediunt executionẽ ordinis?Dic q simonia est vnum de illis. 1. q. 1. erga simoniacos. ĩ. de simo.tanta.Item homicidium. ĩ. de temp. or. c. vlt. & 50.dist. miror. & de his duob⁹ crimin ibus habemus expresse ĩ.de accus. inquisitionis.in princ.Itẽ fim qa licet culpa ꝑ pœnitẽtiã tollat,infamia tñ nõ abolet.2.q.3.c.Euphemiũ.§.hinc colligit.de hoc no.ĩ.de pẽp.or.& qua.or.ex tenore 3 in iltis enim criminibus,quæ post pœnitẽtiã impediũt executio nem ordinis:aut beneficij retentionẽ,debet eꝑs petere licẽtia cedendi:quia pœnitere nõ potest nisi renũciet.In aliis vero crimibus,de quibus põt pœnitere remanẽdo in officio suo,nõ tenetur petere cessionem.arg.illius decre.ĩ.de temp.ordi.c.vlti.

1. Cor. 7.

† Vide l. sed Iulianus.§ quod dicit. ff. ad Mac.& l. ex pluribus. ff. de reg.iur.

3 Concor. l. 1. & vlt. C. de fi.n. pas. cum ibi no & l. 1. §. de qua. ff. de postu.

h ¶*Culpæ.*]Hoc ẽtra illos q dicũt oé crimẽ inducere irregularitatẽ.

i ¶*Pauci.*]qa res pene ẽtra naturã est,q q̃s sit fine peccato.25.dist. §.nunc autem & 81.dist.Apostolus.in fi.fim.ĩ.de præben. c. penul.

k ¶*Impotens.*]talis enim morbus dr sonticus: qa cuiq; rei agẽdę impedimento est.ff.de re iud. quæsitũ. & ff.de verb.sig.l.morbus.

l ¶*Infirmitas.*] Quia feruor spiritus ad sublimiora conscendit,supra eod.litteras.

m ¶*Plerumque.*]nisi esset talis sciẽtia,quam cito addiscere potest: ad quod semper tenetur epus.38.dist.c.vlt.vnde dicit Iurisconsultus. si vnum pedẽ tenerem in sepulchro, adhuc addiscere vellem.ff.de desideicom.lib.apud Iulianum.24.q.3.si habes.

n ¶*Spiritualium.*]38.dist.per totum.

o ¶*Temporalium.*] 86. dist.fratrem nostrum. & 39.dist.Petrus.36. dist.§.1. & merito necessaria est scientia spiritualiũ & tpalium:qa in his alios docere dẽt epus, & ideo aliorũ doctrina indigere non debet.1.q. 7.cõuenientibus.& in Auth.de san.epis.§.damus.coll.9. p ¶*Scientiam repulisti.*] 38.dist.omnes psallentes.

q ¶*Toleranda.*]ẽ.de elect.cũ nobis olim.& ĩ. de præb.venerabilis.

r ¶*Plebis.*]Simile 7.q.1.c.aduersitas. §.hoc tunc seruãdum.& c.vlt.

forma tñ, cuius distinctionis materiam,vide plenius tactam, supra de elect.qđ sicut. in fi. Ioan And.

† Vide tex. in Authen. arg.ĩ.eo.c.§. ꝑsonæ vero.Satis possẽt hic dici q intrusus oino debet cedere:quia nec quantum ad opinionẽ,nec quantum ad veritatem,titulum habet. Quæ ergo sunt crimina, quæ post peractam pœnitẽtiam impediunt executionẽ ordinis?Dic q simonia est vnum de illis. 1. q. 1. erga simoniacos. ĩ. de simo.tanta.Item homicidium. ĩ. de temp. or. c. vlt. & 50.dist. miror. & de his duob⁹ crimin ibus habemus expresse ĩ.de accus. inquisitionis.in princ.Itẽ fim qa licet culpa ꝑ pœnitẽtiã tollat,infamia tñ nõ abolet.2.q.3.c.Euphemiũ.§.hinc colligit.de hoc no.ĩ.de pẽp.or.& qua.or.ex tenore 3 in iltis enim criminibus,quæ post pœnitẽtiã impediũt executionem ordinis:aut beneficij retentionẽ,debet eꝑs petere licẽtia cedendi:quia pœnitere nõ potest nisi renũciet.In aliis vero criminibus,de quibus põt pœnitere remanẽdo in officio suo,nõ tenetur petere cessionem.arg.illius decre.ĩ.de temp.ordi.c.vlti.

2. Cor. 12.

† Additur à vno vetere hæc duo verba,& potens.

1. Cor. 7.

† Vide l. sed Iulianus.§ quod dicit. ff. ad Mac.& l. ex pluribus. ff. de reg.iur.

3 Concor. l. 1. & vlt. C. de fi.n. pas. cum ibi no & l. 1. §. de qua. ff. de postu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Culpa.*]subditorum,scilicet.
b ¶*Fugit.*]23.q.4.tres personas.
c ¶*Vtiliter.*]Quãdoque enim dormire debet seueritas disciplinæ, 23.q.4.ne amisso.& c.non potest.& 12.q.3.quando.
d ¶Elicit,]vt 4.dist.deniq;.& alibi,noli esse nimis iustus,quia iustus q̃q; in iustitia sua perit.2.q.7. c. plerũque 5. de his. & de pœni, dist.1.serpens.

ADDITIO. Vnde versus. *Qui nimis emungit, solet extorquere cruorẽ: Et violenta facit correctio deteriorem, Sed moderata satis correctio gignit amorem.*

Ezec.h.5. e ¶*Esca.*] j. de nouo pe.nun. cum ex iniuncto.
¶ *Glo.seq.circa scandalum distinguit triplicem veritatem, & in vltima subdistin.*
Act. 13. f ¶*Distinguendum.*] Prout Greg.distinguit super Ezechielẽ homil.
Ioan.10. 7. vtrum scandalũ sine peccato vitare possum⁹
2 Si vero dubitetur , an sit peccatũ: vt scandalũ vitãdum.ar. 14 dist. c. fi. 1 q. vlt. & si illa. 23. q. 1. q̃d culpatur. nam si dubitat de peccato, & certũ sit de scandalo , dicemus cũ Augustino: Tene certum, & dimitte incertũ. de pœn. dist. 7. §. 1. ad fin. Ioan And.
an non ? nã inquantum possumus,sine peccato scãdala vitare debem⁹ , alioquin vtilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur. j. de reg. iu.qui scandalizauerit, veritas enim bonę vitæ vel iustitiæ nunquam deserenda est, veritas disciplinæ q̃nque. tunc aũt debet deseri veritas disciplinæ q̃n multitudo peccantium est in causa,non tñ volũt defendere malum quod faciunt, arg. 44. distin. comessationes. vbi de hoc & 50. dist.vt cõstitueretur. & j. de cler. excõ.mi.latores. Si vero defendere volũt malum q̃d faciunt , & excusare illud quasi ex auctoritate,tũc multitudini parcendum non est pp scandalum.de pœn. dist. 6. c. 1.in fi.arg. 82. dist. plurimos. & 7.q. 1. c.aduersitas. §. cum autem.ver.ferrũ quippe.

1. Cor. 8.

Matt. 15.

ADDITIO. De hoc dr̃. j.de temp. ord. c.fine.in tertia notula 2.

Matth. 18.

2 Concor. tex.in l. aut facta §.fi. ff. de pœn.

g ¶*Hoc verbo.*] scilicet non oẽ q̃d in os intrat, sed q̃d ex ore ꝓcedit, coinquinat hominem. tunc dixerunt Apostoli: scis quia Pharisæi quorum religio est in cibis discernendis, audito hoc verbo,&c.vsq; ibi:vt 11.q.3.inter verba.

h ¶*Simile.*]Quasi dicat non est curandum de scandalo eorum.

i ¶*Regulariter.*] Aliàs cum irregularis sit , regulariter ministrare non potest.Ex his enim quę inordinate sunt acta,nõ põt aliquid ordinabiliter fieri. j.de accusa,qualiter & quãdo.sed dic regulariter,id est,laudabiliter & vtiliter.

k ¶*Nõ potuerit.* i.nõ debuerit de iure tpe suę examinatiõis.& sic est ar.q̃ illud dicimur posse,quod de iure possumus. 22.q.2.faciat. & arg. j.de resc.scisscitatus.sed debuit cõfiteri saltem in secreto.5. de elect.innotuit.

l ¶*Culpa.*]Quia non manifestauit impedimentum tpe suæ promotionis.vnde imponi debet sibi pœnitẽtia , cũ dispensatur cum prælatus ab ipsius regimine declinare:quando plebs adeo duræ cervicis existit,vt proficere nequeat apud ipsam:sed ꝓpter eius duritiã,quo magis satagit, eo magis iusto iudicio deficere pmittatur:dicẽte Domino per prophetã:Linguã tuã adhærere faciã palato tuo:quia domus exasperãs est.& Apostoli legũ tur dixisse Iudęis:Ecce cõuertimur ad gẽtes,ga verbi Dei vos indignos fecistis.¶Nõ aũt pro qualibet culpa [a] pastor dẽt gregẽ deserere,ne mercenario cõ pareꝰ,qui videt lupũ venientẽ, & dimittit oues,& fugit [b] : sed de superioris licẽtia, tũc demũ potest tã timide fugere,q̃ prouide declinare,cũ oues cõuertũtur in lupos:& qui debuerãt humiliter obedire,iã irreuocabiliter cõtradicũt : cũ etsi tales sint grauiter ꝓ crimine puniẽdi, qui nimis emungit. Pro grauiquoq; scandalo cuitando(cum aliter sedari non potest) licet episcopo petere cessionẽ: ne plus temporalem honorem quàm æternã videatur affectare salutẽ:memor illius q̃d dicit Apostolus:Si esca [c] scãdalizauerit fratrẽ meum,nõ mãducabo carnẽ in æternum. ¶Sed inter scãdalum & scandalũ est subtiliter distinguendum [f] : sicut Dominus ipse distinxit, cui cũ dixissent Apostoli : Scis quia Pharisæi audito hoc verbo [g] scãdalizãtur?respõdit: sinite [h] illos,cęci sunt & duces cęcorũ. Alibi vero dixit.Qui scãdalizauerit vnũ de pusillis istis , q̃ in me credũt,expedit ei vt suspẽdat mola asinaria in collo eius, & demergat in profundũ maris. ¶Personæ vero irregularitas,vt si forte sit bigamus,vel vi eo:vt sequens littera dicit.tũ si culpa talis & causa,sit irregularitas, dispensatur cum ipso propter vtilitatem ipsius ecclesiæ.

¶ *Glo.seq.arguit & allegat contrarium.*

m ¶*Latet.*]arg. pro opinione illorũ qui dicunt,ꝙ peccata latẽtia faciũt hoies irregulares.50.dist.sacerdos.& c.sacerdotes.à ꝓtrario sensu. & c. de his vero arg.33. dist. habuisse. & ar.ꝓtra.32.q.5. Christiana.vbi dicit:latẽtia peccata non habent vindictam.

1. Tim.5.

ADDITIO. In foro seculari nõ habent vindictam,sed in foro animæ habent.

n ¶*Et causa.*] Si ipsa irregularitas occulta est, dispensatur cũ ipso propter vtilitatem ipsius ecclesiæ.

3 Hæglosulanon est Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

o ¶*Zelotes.*] i. zelans & vlciscẽs peccata, vel exactor castitatis. 1. q. 3.Saluator. §. ecõtra.& 34.q.2.§.1.

p ¶*Patet.*] A contrario sensu.

q ¶*Manżeres.*] sicut legitur in historiis,in rubrica,quibus nõ est fas ecclesiã Dei introire. Manzer proprie dr̃ de scorto natꝰ. Spurius de concubina. Nothus de adulterio natus. sic dr̃ nota febris q̃ affligit sicut quartana,& tñ non est vera quartana.sic nothus quia vr̃ verus filiꝰ, sed non est.Et oẽs tales illegitimi ab honoribꝰ repelluntur,vt 5. de ele. cũ in cũctis. & 5. de ele. innotuit.& j. de fil.presby.c.1.& vlt. Naturalis dicitur, natus de cõcubina, quæ tenetur in domo quasi loco vxoris vnica. et talis in bonis patris ab intestato succedit in duas vncias paternæ substantiæ. si alij filij non extent,nec cõiunx legitima.C. de nat. li.Authen,licet patri. et in bonis maternis succedit cũ legitimis filiis. C. de senatusc̃on. orfi. si qua.§.vlt.

Exod. cap 20.

† Videꝰ Thomam 2.q.105.arti. 4. & Alfonsum Castrũ lib.1.c.10.de iusta hæreticũ punit.

† Frontes legentia iustextus & glossæ quatenus negant de filiis illegitimis, videtur Card. Panormitanus Panormitanus leotii in libro de matrimonio & spõsalibus fi.

ADDITIO.Vnde de talibus reperiũt isti versus:*Mazerib⁹ sortũ,sed mæcha nothis dedit ortum.*

† In vno vetusti Vaticano desunt duę dictiones manũ fidelium &c. fidelium copulati.

Vt feges à spica,spurius sic est ab amica.

Sunt naturales,qui non bis sunt speciales.

r ¶*Omittamus.*] Et tamen statim subiungit de illo,&c.et est colorum rhetoricus,qui dicitur præoccupatio. simile 8. q.1.Moyses.in fine.

Matth 5.

Otium monachis & magnatibus parit inimicos.

f ¶*Otiositas.* iuxta illud:Otia si tolas,periere cupidinis arcus. et alibi:Quæritur Egistus quare fit factus adulter?In prõptu causa est,desidiosus erat.Et dicit Hieron. ad Monachum. Super facito aliquid boni operis, vt te diabolus inueniat occupatum,de conse,distin.5.nunquam.

s ¶*Sponsam.*]S.de transla.inter corporalia.& ff.sol.mat.si cum dotem.§.fi maritus.& expone sponsam.id est,ecclesiam militantem.

¶ *Glo.seq.ponit triplicem lect.*

u ¶*Defigendo manũ.*]Verba sunt Salomonis in parabolis loquẽtis de fiediussore,q̃ obligauit se apud extraneũ.i.apud creditorẽ , est extraneus,i.alius à fideiussore & reo principali,sic eps defigendo manum,

manũ,id est,ꝓ manualem obediẽtiã obligauit se pro ouibus suis apud extraneũ,i.creditorẽ,i.apud Deũ q̃ sibi credidit gregẽ suũ, mediãte suo metropolitano,cui obediẽtiã fecit manualẽ.eps em tenet reddere rõnem Deo ꝓ aĩabus sibi cõmissis,si male custodierit oues suas.j.de reg.iur.c.pen.Et expone apud extraneũ,i. apud aliũ: quia Deus est aliꝰ

Bps de quibus Deo reddet rõnem.

Ioan. 3. ab hoie in eo q̃ Deus, qa Deus est creator, & homo est creatura. Vel dic q̃ Deus extraneus est à quocũq; Christiano:et tũ quilibet Christianus est eius filius:si lius enim dr̃ esse in potestate patris quousq; est emãcipatus:eo emãcipato dr̃ extraneus ficut quilibet alius, & tñ est eius filius 1.ita Deus emancipauit hoiem,cũ dedit ei liberum arbitrium faciendi quodlibet bonum vel malum, & ita dictꝰ est extraneꝰ.

2. Cor. 5.

1 Concor. tex.ĩl. quintiã.in fi.ff. de rit. nup. & in l. si duobus. C. de bon. pos. cõtra tabul.

a ¶*Spiritus vbi vult spirat.*]Vnde 2 de eo dr̃. Tu spiras vbi vis : tua munera diuidis vt vis. Scis cui des quod vis, quãtũ vis,tpe quo vis.

2 Hæc glosula non est Bernardi.

b ¶*Vias.*] quia nõ sunt in hoie viæ eius.47. distin. c. sicũt. §. necesse est.in fine.

c ¶*Sub lege.*] 19. q. 2. duæ sunt. et j. de reg. licet.

d ¶*Indubitãter.*] Quia nefas est dicere, q̃ scriptura mentiatur. 23. q. 5.quid ergo.

e ¶*Pontifex.*] beatus Martinus.

f ¶*Illius.*] scilicet beati Pauli Apostoli.

g ¶*Flore.*] i. operibus virtutum : quia virtutẽ nullus potest habere sine charitate:q̃n qui habet vnam virtutem in actu,habet oẽs:& q̃ caret vna,cæret oĩbus. 24. q. 1. vbi sana.32. q. 1. cũ renũciat. de pœn. dist. 2. si enim ingt. j. de re. iur.defleat peccator.

Philip. 1.

†quantumque.

h ¶*Nihil.*] iuxta illud Apostoli : si tradidero corpꝰ meũ ita vt ardeã, charitatem aũt non habeam,nihil 3 mihi prodest. de consec. dist. 4. si quis autem.ad fi.dist. 1 ¶*Multis.*] vt 7.q.1.ibi.

Ioan. 15.

3 Quo ad vitã æternam: ꝓdest enim quo ad minus supplicium: vt ibi. Io.An.

k ¶*Plus.*] 23. q. 4. quis non.

l ¶*Effectus.*] iuxta illud: Non est in medico semp releuef vt æger. et q̃q; est vitium materiæ, non artificis.j.de lo. et conducto. ꝓ. ff. ad leg. Aquil. si seruus. §.si calicem. & 43. dist. Ephesiis. nec euentus mortalitatis medico q̃ diligens fuit imputari debet. ff. de offi. ꝓfi. illicitas.§.sicuti. & suffi cit diligentiã adhibere quã põt.47.dist.c.vlt.et si negotiũ nõ habeat effectũ,sufficit si sit vtiliter cœptũ.ff.de ne.gest. sed an vltro.

1. Cor. 15.

Sap. 10.

§.1.licet sec⁹ sit ĩ negotiis pupilli.ff.eo.ti.l.si pupilli.i prin.& l.litis

diligẽtibus se.¶Sed dices:Spiritus vbi vult spirat [a] , & nescis vnde veniat,aut quo vadat : & ideo nõ est,qui possit vias [b] illius spiritus pscrutari; qui vero spiritu Dei agũtur,nõ sunt sub lege [c] :quoniã vbi spiritus Dei, ibi libertas.quare si cedẽdi tibi licẽtia data ab homine nõ fuerit,nihilominus tũ cedes:quia data est tibi libertas cedendi à Deo.Certe desipis, si sic sapis, nã quomodo spiritu Dei agit, qui cõtra spiritũ Dei agit?si eũ vera sũt q̃ præmissimus, (immo quia indubitãter [d] sunt vera),ꝓ culdubio cõtra spiritũ Dei agit qui aliquid cõtra veritatẽ attẽtat,quoniã ipse est spiritus veritatis.¶Porro si dicas, q̃ forsan alia est causa latẽs,propter quã cedẽdi volũtas tibi cælitus inspiratur,& nos siquidẽ respondemus,tu quomodo scis q̃ talis inspiratio sit cælestis?nonne recolis quid ille gloriosus Pontifex [e] dixerit cũ cœpissetviribus corporis repente destitui. Domine , si adhuc populo tuo sum necessarius , nõ recuso laborẽ,fiat volũtas tua.illi⁹ [f] exẽplũ secutꝰ qui dixit:Cupio dissolui,& esse cum Christo, manere aũt in carne necessariũ est pp vos,& j. ¶Quippe si quantocũq; † virtutũ flore [g] refulgeas,& in te nõ habeas charitatẽ,nihil [h] te cõprobaris habere. nulla siquidẽ maior poterit esse charitas,q̃ vt animã suã ponat quis ꝓ amicis suis. cũ aũtẽ ꝓpter hãc te deceat animã tuã pro subditis tuis ponere,nulla occasiõe(dũmodo ꝓficere illis possis,etsi nõ omnibus, tamen multis [l]) ab eorũ regimine te cõuenit excusare:quoniã si laboris causam ꝓtendis,exemplũ te Apostoli subleuabit, qui sua det tibi laborẽ huiusmodi non refugere,dum se asserit ꝓ communi salute plus [k] cæteris laborasse,quia licet nõ semp sequatur laborẽ effectus [l] , nihilominus tñ ipse labor est meritoriꝰ apud Deum , iuxta q̃d legitur, Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorũ:& infra. ¶Nec putes q̃ ideo Marthamalam partẽ elegerit, quæ circa plurima satagebat:quia Maria [m] optimã partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea : quoniam licet illa [n] sit magis secura [o] , ista [p] tamẽ est magis fructifera: & licet illa sit magis suauis,hęc tamen magis vtilis:cũ in fœcũditate sobolis lippitudo Liæ [q] , Rachelis pulchritudini sit prælata:quãuis simul in vnũ & cõtemplatiuus esse valeas,& actiuus:legislatoris [r] exemplo , qui nũc ascendebat in montem, vt ibi gloriam Dñi cũ maiori cerneret libertate:nunc vero descendebat in castra, vt cũ vtilitate maiori necessitatibus populi ,puideret †. quapropter [s] facilius indulgetur vt ascendat monachus ad præsulatum [t] , q̃ præsul ad monachatũ descendat, & infra. ¶Monemus itaq; vt laborẽ pastoralis regiminis non recuses,ne fortassis ad pedes suos cũ Maria sperneret te recipere,qui † sibi apud te diuertenti " spreuisses cum Martha solicita ministrare:& infra. ¶Quia vero in postulando cedendi licentiã instituisti, tibi te duximus relinquẽdũ,vt distinctis causis,propter quas cedere oporteat:si propter aliquã causam vtilẽ & honestã in huiusmodi proposito perseueres, de licẽtia [x] nostra cedas , alioquin cedẽdi licẽtiã auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam,quoniam etsi pẽnas habeas,quibus satagas in solitudinẽ aduolare,ita tamen astrictæ sunt nexibus præceptorũ, vt liberum non habeas absque nostra permissione volatum.

¶Idem episcopo Fauentiñ.in archiepi scopum Raueñ.electo.

¶*Episcopus qui propter crimen renunciauit episcopatui , & ad religionem transiit, ad episcopatum reassumi non potest. Secus si renunciauit propter persecutionem,infirmitatem,defectum scientiæ , simoniam ipso ignorante cõmissam,vel aliã similem causam.*

CAP. XI.

Post † translationem tuam ad ecclesiam Rauennateñ. adeptus,& hoc cõperto ad monasteriũ de licẽtia superiorisꝰ transiuit,quamuis ad illum redire nõ possit,ad alium tñ licite poterit reassumi.in istis casibus nihil dr̃ attẽtari ꝓtra cõciliũ ꝓdictũ,quod

m ¶*Maria.*]de qua dicitur: Maria vile forum:vas septem dæmoniorum:Plorans immodice fit apostola de meretrice.

n ¶*Illa.*]scilicet vita contemplatiua.

o ¶*Secura.*] ergo potius amplectenda:nã tenere certũ,& dimittere incertum debemus.de pœn.dist.7.c.vlt.ff.de ritu nuptia.adoptiuus.§.1. sed vtraque est certa.

p ¶*Ista.*] s.actiua vita.

q ¶*Lia.*]Lia lippa erat oculis: q̃ quatuor filios genuit ex Iacob,sed Rachel duos tñ, s. Ioseph & Beniamin.

Luc. 10.

r ¶*Legislatoris.*]s.Moysi.36.dist.si quis vult.

s ¶*Quapropter.*] i.propter quam causam.

t ¶*Ad præsulatũ.*]18.q. 1.c.vnico. & 8.q.3.c.3.

u ¶*Diuertenti.*] id est, accedenti.

Gen. 29.

x ¶*De licentia.*]qui petit licẽtiam & obtinet, cõpelli debet vt cedat. j.eod.quidam.

Post translationem.] Sunt tres partes,prima ponit postulationẽ, & postulãtiũ petitionẽ. Secunda:ibi,*Verum.* canonẽ postulatiõi & petitioni ꝓtrariũ, quẽ interpretat ponẽdo casus q̃bus canon obsistit, et quibus non. Tertia:ibi, *Cũ ergo.* cõmittit postulationẽ certis casib⁹ ad mittendã,et in aliis repellendam. Ioan. And. CASVS.Vacãte ecclesia Fauentiñ. canonici cõtulerunt liberã potestatẽ eligendi in l. eorũ concanonicum.Ipse vero postulauit Io. canonicum S. Fridiani olim ẽpm Sarnateñ.ꝓpositus et capitulum Fauentiñ. postulationẽ illã petierũt approbari à dño Papa:sed huic postulationi videbãt obstare capitulũ Cõstãtinopolitani cõcilij,in quo dr̃vt qui cunq; de pontificali dignitate ad monasticam vitã, & pœnitẽtiæ locũ descẽdit,ad pontificatũ vlterius nõ resurgat.vñ contra illud cõciliũ,qđ est vnũ de quatuor cõciliis q̃ seruat ecclesia sicut quatuor euangelia, nõ videbãt eadẽ postulatio admittẽda,verũtñ in quibusdã casibus nõ obstante illo cõcilio, is qui monasticã vitã elegit, potest iterũ ad ep̃atum assumi. Primo si pp persecutionem vel pp corporis infirmitatem,ad monasticam vitam descẽderit,de superioris licẽtia,his cessantibus ad ep̃alẽ poterit resurgere dignitatem. Item si quis propter cupiditatem parẽtum eo ignorante fuerit ep̃atũ

† Videl. in emptione cum glo. in ver. refert. ff. de ædili. edict. l. iustissime. in gl. eo. tit.

† si sibi apud,&c.

† Cap. 5. eo. tit in 3. compilatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

loquitur in eo casu cum aliquis dimittit ẽpatũ pp aliqđ crimen, & ad monastĩcã vitã pẽitentiæ causa descendit: aliis opinionibus reiectis quæ in littera ponunt. Quia nó cõstitit Papæ pp quã causam ꝑdictus I. cesserit ẽpatui: mandat Papa Rauennati electo, ꝙ si constiterit ei, ꝙ pp aliquã de ꝑmissis causis vel consimilibus ꝑdictus I. renũciauit ẽpatui, dummodo necessitas vel vtilitas id expocat, dẽt ei licentiã transeundi ad ecclesiam Fauentin. in I. eorũ concanonicũ liberã[a] eligẽdi auctoritatẽ vnanimiter cõtulisent†, ipse I. sancti Fridiani Lucan. canonicum olim episcopum Sarnaten. † in Fauentin. episcopũ postulandum[b] elegit. Porro à sancti Fridiani priore[c] sup hoc requisito & obtẽto cõsensu†, præpositus & alij postulationẽ eandem approbari à nobis humiliter petierũt. Verũ postulationi huiusmodi videbatur cõcilij Constantinopolitani[d] capitulum obuiare, in quo statutum est, vt quicũq; de pontificali dignitate ad monachorum vitã & pœnitentiæ locũ descenderit, nequaquam vlterius ad pontificatũ resurgat. vnde cõtra dictum concilium (cũ sit vnũ ex quatuor[e] principalib[9], quæ sicut quatuor euãgelia ecclesia catholica veneratur) nullatenus videbatur eorũ † postulatio admittẽda. ¶ Cæterũ speciales quidam casus inueniuntur, in quibus (prædicto cõcilio non obstãte) is qui vitã monachalẽ elegit, rursum licite potest ad episcopatũ assumi, si enim quisquã ꝓsecutionis rabie sæuiente, vel præpediente inualitudine corporis: cum proficere nequeat in regimine pastorali, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat: persecutionis vel ægritudinis impedimẽto cessante[f], ad episcopalẽ poterit resurgere dignitatẽ. ¶ Itẽ si qs ꝓpter litteraturę defectũ ne tãquam cæcus cæcos[g] ducatũ præbeat † locũ regi minis auctoritate Apostolica deserendo[h], ad otium se cõtulerit monachale, ac p exercitiũ lectionis, scientiæ repererit margaritã, procul dubio poterit denuo vocatus à Domino, cathedrã reascẽdere pastoralẽ. ¶ Rursus si quis p cupiditatẽ parẽtũ[i] (eo tamẽ penit[9] ignorãte) fuerit episcopatũ adeptus, & hoc cõperto episcopatũ ipsum de licẽtia superiores dimittẽs, [k] obseruãtiã elegerit regularẽ: & si ad episcopatũ eundẽ: redire postmodũ nequeat[l], iuxta canonicas sanctiões, ad aliũ tamẽ poterit licite reassumi ¶. Quãquam autem in his & consimilibus casib[9] is, qui episcopatu dimisso monasticam vitam elegit, resurgere valeat ad officium pastorale, nihil tamen in his contra præscriptũ † intelligitur cõcilum attentari: quod in eo loquitur[m] casu, cum propter

a ¶ *Deserendo.*] 5. cap. proxi. 6. pro defectu.

i ¶ *Parentiũ.*] data pecunia vel promissa. 1. q. 5. quæcũq;. & c. ꝑsentiũ.

k ¶ *Dimittens.*] statim cum illud sciuit primo petitia & obtenta licẽtia à dño Papa, vt hic dicit: & sic non potest renunciare sine licẽtia Papæ 3, q̃uis simoniacus, aliàs ratihabitio retro fibi præiudicat. j. de simon. sicut. vel infra bre ue tẽpus. 1. q. 1. constat & j. de regul. c. 2. quod in maleficiis verũ est. ff. de vi. & vi arm. l. 1. §. quoties. 34. q. 2. si virgo. C. de transa. q̃uis. & C. quo & qñ aud. ab eo.

¶ *Gl. seq. reci. p q. an dispẽsari possit cũ simoniaco & simoniace promoto. alle. 5. iura, quòd non, & quatuor in cõtrariũ. ponit opin. Vin. & demum aliorum qui distinguunt simoniacũ in ordine & in beneficia. & simoniacũ & simoniace promotũ. & sponte cedentem & litigantem.*

l ¶ *Nequeat.*] Quia erga simoniacos nulla mi sericordia est adhibenda. 1. q. 1. erga simoniacos. & 7. q. 1. ꝑsentium. & 3. de elect. super eo. 1. q. 1. qđ quidam. & j. de simo. nobis fuit. Sed cõtra videtur ꝙ possit cũ simoniacis dispensari: vt 1. q. 5. quicunque. & c. præsentium. & j. de simo. de simoniace. & 3. de electio. si alicui[9]. Solu. Vin. dicit ꝙ talis de iure nõ potest eligi siue postulari, sed dispensatiue debet postulari. Alij dicunt ꝙ si cõmissa fuit simonia in ordine, nullus potest cum eo dispensare: vt 1. q. 1 erga. & c. qđ quidam. nec etiã dñs Papa, vt dicunt: quia characterẽ habet vitiosum, cui renunciare non potest: & ideo non purgatur vitium ĩstud: vt 14. q. 6. si res aliena. Sed hoc non credo: immo potest Papa bene dispẽsare cum simoniacis q̃ characterẽ habent vitiosum, qui scienter simoniam commiserunt. j. de simo. c. pen. sed inferiores ꝓlati nõ possunt dispensare cum sciente, sed Papa: hoc ideo quia bene purgatur vitiũ furti, re furtiua apud furem remanente de voluntate dñi. ff. de vsuc. furem. in prin. 4 & 1. q. 1. qđ quidã. ver. si forte militię characterem, &c. idem in violento detentore. ff. de ꝓca. certe. §. Iulianus. 5 Sed cũ simonia cõmissa est ignorante illo cui acquisitũ est beneficiũ, vel qui ordinẽ vel dignitatem adeptus est ignoranter, possunt epi dispẽsare post liberam resignationem. Sed in hoc distingue, si beneficium etiã simplex eo modo est adeptus, si tam post resignationẽ potest resumi ad illud dispensatiue: vt 3. de elect. si alicuius. in fi. & capitulum etiã tunc dispensat, vt j. de simo. ex insinuatione. In illo q̃ dignitatẽ sic est adeptus, distingue si sponte resignet, petẽs humiliter resignationẽ admiti, si tam pot eps dispensare cũ illo, & ad eandẽ ꝓlaturã. arg. 1. q. 5. ꝑsentium. vbi dispensatur in dignitate assumenda cũ eo qui spote renunciauit ordini ignoranter recepto, 6 & arg. illius c. quicunq;, circa prin. tũ illud loquitur de dispensatione Papæ. Et arg. illius decre, si alicuius. à ꝓrario sensu. Si vero de hoc contendit in iudicio, & electio sua reprobata fuerit, quia simoniace fuit facta, licet eo ignorãte, tunc eps illa vice & in sua vacatione cum eo non poterit dispensare, sed postea sic. 3. de elect. si alicuius. in princip. & ita teneas circa huiusmodi dispensationem simoniacorum.

m ¶ *Loquitur.*] Hęc interpretatio tenenda est super c. illo. 7. q. 1. hoc nequaquam, exclusis opinionibus, ibi notatis.

n ¶ *Non*

a ¶ *Non valebat.*] 1. q. 1. si quis neq;. ex hoc colligo, ꝙ simoniacus sine licentia dñi Papæ renunciare nõ pót. de hoc not. 5. c. ꝓxi. §. 1.

b ¶ *Dimisit.*] 7. q. 1. quàm periculosum.

c ¶ *Locum tantum.*] j. de ord. ab epo qui renuncia. epi. c. vnico.

d ¶ *Ordinem*] id est, ordinis executionẽ: quia characteri nemo posset renunciare.

e ¶ *Ex præmissis causis.*] quatuor, de quibus dictũ est 3. in littera, scilicet, pp populi persecutionem, vel corporis infirmitatem, defectũ sciẽtiæ, vel pp simoniã ab aliis eo ignorante commissam: cum quis renũciat pp aliquã causam talem, non prohibetur iterum postulari ad dignitatem epiſcopalem, vt hic dicit.

¶ *Gl. seq. duo quærit, & soluit.*

f ¶ *Ordini.*] i. ordinis executioni. sed quod si renũciasset ordini, adhuc potest reassumi de licentia Papæ. nunquid reconsecrabitur? Non: qa characteré rerinuit. 1. q. 1. qđ quidam. ver. si forte militiæ. 32. qõ. 7. licite. & ideo sola executio sibi deest, quam reassumit de licentia Papæ.

g ¶ *Alioquin.*] i. si non renũciauit ex aliqua de prædictis causis quæ si unt sine peccato, sed ex alia pp peccatum.

ADDITIO. Vel, id est, nisi eps probauerit prædicta, vel aliàs tibi de illis cõstiterit secũdũ Inno. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem.*

a Intelligas hanc glo. in his 5 pertinent ad ius positiuum humanum.

h ¶ *Durum.*] non tñ impossibile, quia bene dispẽsat dñs Papa cõtra aquatuor scilia, & ꝓtra Apostolũ, dũtamen nihil statuat ꝓtra fidẽ. 25. q. 1. sunt quidam. argu. 34. dist. lector. 82. dist. ꝓsbyter. quod autẽ legitur 15. dist. sicut. de articulis fidei intelligitur.

† Vide l. iubemus. cum gl. in ver. promiss. C. de sacrosanct. eccle.

Vidã cedendi.] Prima pars ponit factum. Secũda corrigit, causam reddens: ibi, *Sed cum.* Io. And.

CASVS. Quidam impetrant cedendi licentiam, & ea obtenta licentia cedere nolũt. dicit Papa ꝙ compellendi sunt vt cedant. No. ꝙ si quis licentiam cedendi à Papa obtinuerit, cõpellendus est vt cedat: Item quod semel placuit, amplius displicere non potest. Itẽ quod primo fuit voluntarium, postea fit necessarium.

i ¶ *Cedendi cum instantia.*] Ex eo quod cum instantia perseuerando petunt, præsumitur ꝓtra eos magis. de pœni. dist. 1. diuortiũ. et C. ad Vell. si mulier. in fin. sic etiam palliũ cum instantia petẽs debet. 100. dist. prisca. & ff. de quæstionibus. l. 1. §. diuus.

† Vel alteri superiori, cum tex. de Papa nihil exprimit. Ioan. And.

k ¶ *Compellendos.*] Not. ꝙ aliquis cogitur renunciare obtẽta licẽtia renunciãdi, tũ secundũ leges re integra recuperabuntur bona quibus cesserit. ff. de cessi. iis qui. sed hoc ideo est, ne illudatur Papa: 1 sicut si postulatio præsentatur Papæ, nõ pót postea recedere ab ea. 3. de postula. bonæ. ratio quare compellantur, reddit in littera. In huiusmodi cõpulsione cõsideret Papa cõmodũ ecclesiæ, vel ꝓpriã saluté petẽtis, quorũ neutrũ vult impediri, & ideo cõpellit.

Veniens.] Prima pars ponit appellationem impetrãtis, & eius causam. Secunda, ipsius prosecutionem, & auditoris dati sententiam. Tertia, ipsius sententiæ confirmationem. Secunda: ibi, *Ad quem.* Tertia: ibi, *Nos igitur.* Ioan. And.

CASVS. Ioannes sub diacon[9] impetrauit litteras ad quosdã iudices vt ei præbendã vacãte in ecclesia sancti Florentini in confluentia assignarent. & cum ipsi vel lẽt mãdatũ Apostolicũ adimplere, quidã canonici illius ecclesiæ se opposuerũt dicẽtes, ꝙ ipse renunciauerat iuri sibi ex ipsis litteris cõpetebat: sed ipse sub diuonus hoc negauit. canonici testes induxerũt ad hoc probãdum, per quos videbatur ꝓbatum ꝙ ipse gratiæ capituli se commisisset. duo iudicũ sententiauerunt eundem subdiaconũ nõ posse vti litteris supradictis, pro eo ꝙ gratiæ capituli se commisit, quare iuri suo renũciare vid[9] fuit: à qua sententia ille appellauit, suæ appellationi vigiliam Epiphaniæ terminum præfigens. ille accessit ac terminũ: sed aduersarius post terminum per duos menses & amplius expectatus non venit: tandẽ nũcius aduersarij cum litteris ad cõtradicendũ, & ad impetrandum tantum comparuit coram auditore dicto 10. cõcesso. sed cũ sufficiens ad causam tractandã nõ esset, idem auditor sententiã iudicũ ꝓdictorũ cassauit iustitia exigente. Not. ꝙ licet quis ꝓmittat se gratiæ aduersarij non renunciando litterit ꝑtratis ꝓtra ipsum nõ intelligitur propter hoc renunciasse iuri qđ sibi ex litteris competebat. Item cũ aliquis statuit terminum suæ appellationi, vtraque pars appellationis causam prosequi debet per suf centi incunficientem procuratorẽ ad tota causam, cum peremptorie ad hæc citata intelligatur. Item nõ statim post terminum peremptorium debet iudex procedere.

1 ¶ *Negante.*] & sic per negationem facta fuit res dubia. 2 C. qui. ad lib. procla: non licet. l. 3. & sic per narrationẽ & responsionem l. 1. §. præterea. ff. de itin. act. prisimili. c. *fane.* & *ponit dissolutiones, & ipsius duas lecturas.*

m ¶ *Cõmisisse.*] Et sic cõmisit se gratiæ capituli tantũ: sed in veritate non erat probatum ꝙ per hoc litteris renũciasset. quare ipsorũ sententia retractatur: quia & si verum esset ꝙ se eorum gratię commisisset, non vi renunciasse litteris: nisi expresse litteras ipsas restituisset. 3. eo sane. & j. de pac. cum pridem. & si commisit se illo-fac.

rum

† Vide l. 1. §. 1. C. qđ cuiusq. vn. & in Authen. de ẽpisc. § 1. coll. 7.

† Sartuñ.

† Concor. l. obæs. C. de ẽpisc. & oblig.

† Aliàs: eadem.

1 Vbi de hoc, vel facvim in eo qđ dicit: liberã, secundum Host. Ioan. And.

2 Concor. tex. in l. si pater. C. de hær. inst. & in l. genera liter. C. de epiſco. & cle ric.

† Lateranen si cap. 28. & cap. 1. eod. tit. in 4. com pilatione.

† Vide l. sed leg. Aqui. & si § 1. ff. ad l. 1. §. icien dum. ff. de ædil. edi.

† Aliàs, canonico.

† Florẽt. † Florent.

1 Si fit cessio à domino re furtiua & habuit ꝓ tradita, desinit furtiua esse, & possidet pro suo Io. And.

2 Et sic dicit prosequi debet per suf centi incunficientem procuratorẽ bit ꝓbatio ad tota causam, cum peremptorie ad hæc citata intelligatur. Item nõ dicit. Ioan. And.

3 Concor. terea. ff. de itin. act. prisimili. c. *fane.* & ibi Pet. de bel. perr. & Cy. C. de alien. iudi. causa

† Intelligas cõcilii Cõstantinopolitani iubentis, ne quis ex epo monachus factus ecclesiæ præsit

† Vide l. iubemus. cum gl. in ver. promiss. C. de sacrosanct. eccle.

3 Vide de domo. tanta lo per gl. 2. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rũ gratiæ, & ipsi nullam gratiam faciebant, poterat vti iure suo. Et est simile, licet eamus ad arbitros in causa appellationis, propterea non renuncio appellationi, immo postea possum prosequi appellationem, nec mihi currit tẽpus interim. C. de tempo. appe. Auth. si tñ. nec inde debet dãnum subsstinere, vnde meruit gratiã reportare, ℨ. eo. sane. & ℣. de fideiuſ. peruenit. et ℣. de pact. cum pridem. Sed ꝓtra vr ꝙ tacite vr renũciasse litteris suis. ℣. de off. deleg. gratũ & ℣. de testi. cũ venissent. & ℣. de iis q̃ fi. à maio. par. cap. ex ordine. & ℣. dẽ ꝓben. pro illorum. & C. de iure dot. l. a. ff. de lege cõmiſ. post diẽ. & nihil refert an alterũ ex æquipollentibus 1 quis faciat. ff. de re iud. in summa. & ff. de arb. quid tñ. §. prima. & ℣. de verb. sig. in his. Dic ꝙ per hoc non renunciauit per prima iura, & quia cassata fuit illa sententia. simile vr ℨ. eo. sane. sed ibi plus petit tradẽdo litteras aduersarij, quare iuri suo renunciauit: hic nõ tra didit litteras, licet commiserit se gratiæ aduersarij. Vnde ibi auditus fuit potius iudicis officio q̃ iure actionis: hic vero ipso iure: vel ibi audit[9] fuit de iure, vt dicitur ibi in fine vltimæ notulæ.

† Vide tex. in l. si quis in cõscribẽdo. cum ibi not. C. de pact.

† Dictio, in, deest in antiquis.

† Aliàs, Ad quam.

1 Ista non sunt æquipollẽtia renunciare & submittere se gratiæ: vt supra dixit glo. & facit infra de insti. cũ veniſſent. Io. An.

ces[a] prædictorũ sententialiter decreuerunt, eundẽ non posse vti litteris supradictis, ꝓ eo ꝙ idẽ aduersarij se gratiæ cõmisiſſet, ꝓ qđ visus est renunciasse[b] iuri sibi ex ipsis litteris competẽti †. A qua sentẽtia idẽ appellãs, in † vigiliã epiphanæ termiñ suæ appellationis præfixit[c]. ¶ Ad quem † cũ venissem P. de Colle medio, capellanũ nostrũ super hoc sibi concessimus auditorẽ. Sed cũ eius aduersarius non accesserit per duos mẽses & amplius expectat[9], nec vllus cõpareret pro eo sufficiens responsalis, tandẽ quidã litteras habẽs ad cõtradicendũ & impetrandũ, coram eodem cõparuit: qui cum ad tractandum causam minus sufficiens[d] crederetur, idem auditor sententiam prędictorũ iudicium sententialiter (iustitia exigente)

terminus ad prosequendam appellationem, & altera pars nõ fuerit sufficienter prosecuta ad sententiam defendẽdã, cõtumax debet reputari: siue sit pars appellata, siue appellãs: quia iudex appel latiõis altera parte absente debet ꝓcedere ad cassandã vel cõfirmandã sententiam. C. de tempo. appel. l. vlti. §. illud. 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. & ℣. de appella. per tuas. vbi de hoc est expressum: quia non misit nuncium sufficiẽtem, sibi imputet: nec põt dici, ꝙ citata non fuerit: quia terminus constitutus ad appellationem prosequẽdam ab appellante vel iudice, vicem obtinet peremptorij, vt eo elapso perinde ꝓcedatur ac si peremptorie sit citatus. ℣. de appella. sæpe contingit. Et not. ꝙ hic appellatus tenetur mittere nuncium sufficiẽtem ad appellationem prosequendam, si terminus sit præfixus à iudice vel ab appellante 3, & appellans eodẽ modo, aliàs finietur causa altero prosequẽte legitime: & hoc est cum lis est contestata, & appellatur à diffinitiua sentẽtia, siue post litem contestatam, vt hic habes: aliàs in expensis punit; vt dicit illa decre. Nicolao. quia ibi non fuit lis cõtestata, et appellatum fuit à grauamine. Vnde non poterat procedi ad sententiam altera parte absẽte. vnde punitur tantum in expensis, quia non venit sufficienter instructus. Si vero appella tio ante litem contestatã à iudice recepta nõ fuit, nec ab aduersario approbata: tũc sufficit appellãti mittere procuratorẽ ad impetrandũ, & ꝓtradicẽdũ. ℣. de appellatio. interposita. §. primo. saluo eo quod dr ℣. de appellatio. cordi, sed cũ appellatur à sentẽtia diffinitiua, non refert vtrũ appelatio approbetur ab aduersario vel iudice, saluo eo quod dicetur extra de appella. cordi. sed cõsidera tur vtrum tetminus sit præfixus à iudice, vel ab appellante. & tũc vtraque pars tenetur mittere sufficientem procuratorem ad totã causam: vt hic patet: aliàs ꝓcederetur ꝓtra absentẽ tamquã contumacem, vt hic patet, et infra de appella. interposita.

Lectæ coram.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Nos autem.* Ioan. And. CASVS. Quidam abbas adeo graui ægritudine laborabat, ꝙ de vita desperabatur ipsius. ad cõsilium cuiusdam æmuli sui, qué æmulum non credebat, absoluit monachos ab obedientia sua, et episcopum suum vocauit vt in manibus suis renũciaret: nõ tamẽ renunciauit. postmodum recuperata sanitate monachi obediẽtiã et reuerentiam fecerunt eidem. dubitauit abbas, an ex tali facto renunciasse intelligatur abbatiæ? Rñdit Papa ꝙ non. Not. ꝙ non intelligitur ꝙs renũciare regimini suo, licet absoluat subditos ab obedientia sua: quia illa non est forma renunciandi.

e ¶ *Desperaretur.*] Sic ℣. de regula. et transeunti. sicut tenor.

f ¶ *Consilium.*] de quo tenebatur ille æmulus actione de dolo, si fraus interceſsit. ff. de regu. iur. cõsilij. 4 et contra illũ põt agi de dolo quãti eius interfuit id factũ nõ esse. ff. de dolo. arbitrio. §. dolo. et hoc verum est si fuisset soluendo: sed hoc nõ esset, si vera re nũciatio fuisset. vnde in eo casu debet restitui ad pristinum ius. ff. de dolo. et elegenter. §. pẽn. et ff. de eo per quem factum erit. l. vlt. hic ista cessant: quia non fuit hic renunciatio cum effectu.

¶ Gl. seq. fortificat tex. per simile: obicit de tacita renunciatione per vnum capitul. id coadiuuans per quinque similia, & soluit.

g ¶ *Non fecit.*] Et ideo voluntas talis non obsuit, quia nõ processit ad factum simile: voluntas non sufficit vbi opus est facto. ℣. de eo qui mit. in pos. causa rei seru. c. 1. et arg. ℣. de re iudi. cũ aliquibus. 5 Sed contrariũ videtur quòd tacite videtur iuri suo renunciasse. ℣. de iis quæ fi. à maio. par. cap. ex ore. vbi ipso facto videtur renunciasse, sicut ipso facto Deum negamus. 11. q. 3. existimãt. ipso facto mentimur. 22. q. 5. cauete. et ipso facto appellamus. ℣. de app. dilecti, et c. vt nostruꝝ. et eo ipso ꝙ quis salutat prælatũ, cõsentit in illum, quem nõ potest reprobare. 63. dist. cum Hadrianus. nec est opus scripto qui obedientiam suam ipso volũtarij adueꝛtus probat officio. ℣. de maio. et obe. legebatur. cõtrarium tamen verum est, quòd propter hoc non renunciauit.

¶ *Glo. seq.*

2 Et c. consuluit. in fi. gl. vlt. dic ꝙ q. ista beneficialis erat: & hodie in ea tene qđ habes, infra de elect. c. 1. li. 6. nec est vera distin. glo. ꝙ sola termini præfixio etiam ꝓtra ipsum ferri, licet forsitã posset in expẽsis condemnari. vnde ꝓtra. ℣. de appel. Nicolao. vbi cõdẽnatur appellans in expensis: quia nõ fuerit prosecutus nisi quo ad impetrãdũ. et ibi nõ fuit processum super principali. Potest dici ꝙ in illa decr. Nicolao. hoc non fuit petitũ. Ille Nicolaus tantũ petiit alteram partẽ in expẽsis condemnari, quia nõ miserat sufficientẽ procuratorẽ: hic vero petiit. vt procederetur ad sentẽtiã infirmandã. Vel melius, hic fuit lis contestata, et sententia diffinitiua lata. et ideo cũ statutus esset

3 Concor. tex. in l. præcipimus. cũ no. C. de appel. & l. 1. §. ab eodem. cũ glo. magna, & ibi Bar. ff. quibus & à quibus.

† qui.

4 Vide de excõ. super. fundo. glo. 2. Ioan. And.

5 Concor. tex. in l. prætor ait. ff. de no ope. nun ciat. & ibi Bartho.

¶ *Gloſa sequens arg. Ioan. Andr.*

a ¶ *Promiserunt.*] Et sic videtur reassumpsisse obedientiam, à qua illos absoluerat, tali modo non poterat, cum esset prælatus eorũ, sine licentia episcopi sui. 18. quæstio. 2. abbas. & capitul. proxi. & supra eo. admonet. cum sit de substantia regulæ ipsa obedientia. ℣. de maio. & obedien.

† Vide 1. quamuis. ff. de in ius vo. & l. si pœnituerit. ff. de diuor.

cum in ecclesiis. item arg. quòd re integra licitum est pœnitere. ℨ. de elect. in causis. & ff. de iurisdi. om. iudi. si conuenerit.

Dilecti filii.] In prima parte ponitur conuẽtus petitio. In secunda: ibi, *Cum igitur*, ipsius repulsio, & negotij commissio. Io. And.

† VV. CASVS. Quidam abbas ad Romanam ecclesiam nullo medio pertinens, & sentiẽs se insufficientem, renunciauit in manibus monachorum regimini abbatiæ sine licentia Papæ, & monachi alium elegerũt. peruenit hoc ad Papam. cum ergo dictus abbas sine licentia Papę renunciare nequierit abbatiæ, ipse tam renuciationem quàm electionem denunciauit irritas & inanes: mãdans quibusdã quatenus abbatem ipsum faciãt restitui loco suo, quo restituto recipiant vice Papæ renũciationem ipsius. Not quòd resignatio fieri debet in manu sui ꝓlati, aliter non valet. Item abbas immediate subiectus Romanę ecclesiæ non potest cedere sine licẽtia Papæ.

† In multis antiqs ita: ipsique G. monachum sancti Victoris sibi elegerunt, &c.

b ¶ *Insufficientem.*] ℣. propter insufficiẽtiam debet remoueri. 18. quæst. 2. si quis abbas. Item propter negligentiam prælatus repellitur. 1. q. 1. c. si qui episcopi. §. ecce cum. & iudex similiter. C. de off. præfec. orientis. l. 3. & sic bene debet admitti renunciatio, si fiat debito modo propter insufficiẽtiam. ℨ. eod. titu. nisi. §. pro defectu. in fi. & c. post translationem. §. item. & Papa hic admittit illam ꝓpter negligentiam. ℣. de offi. custo. c. 1. et magister propter insufficientiam debet remoueri à docendo. C. deprof. & me. l. 2. lib. 10.

1 Vide qđ not. in ele. eod. tit. ca. vnico in gl. 2. Ioa. An.

c ¶ *In manibus.*] quia ad quem pertinet cõfirmatio, ad ipsum pertinere debet resignatio. 1 18. quæst. 2. abbas. et ideo talis renunciatio non tenuit. argum. supra eod. quod in dubiis. sed quantum ad se bene tenuit: 2 quia non posset repetere. de hoc dictum fuit ℨ. eod. quod in dubiis. tamen compellitur postea cedere, sed hoc cõtingit propter insufficientiam.

2 Vnde dicebat Gof. ꝙ d superiore habente rationem, & præsentem licentiam eligẽdi, poterat electio fieri.

d ¶ *Cedere.*] Nec ad aliam abbatiam se transferre. ℨ. de consue. c. cum venerabilis.

¶ *Glo. seq. infert, dat simile, & arguit.*

e ¶ *Electionem.*] Si non tenuit renunciatio, nõ tenuit electio. sic si aliquis non est] gitime destitutus, alius in locum illius nõ fuit legitime institutus. 3. q. 6. hæc quippe. et infra de accu. ad petitionem, sim. 81. distinct. tanẽs Daniel. & 7. quæst. 1. præsentium. Item argum. quòd si principale non tenet, nec id quod ex eo secutum est. infra de fid. instrum. inter dilectos. & C. de leg. non dubium. Bernar.

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA, &c.

¶ Viso de modis quibus Prælati aſsumuntur: quia sæpe in plaruris negligenter res aguntur. 40. dist. ante omnia. & quod negligitur supplẽdum, & quod omittitur, inst. urandum est: ideo, &c. Ioan. And.
De hac materia tractatur 84. & 86. dist. & 2. q. 7. negligere.

Tatuimus.] CASVS. Cisterciẽses aliquando remouent abbates de monasteriis suis, vel moriuntur, & alios in locũ eorum substituũt: epi dioc. essani nolũt benedicere substitutos abbates. ℣. statuit Papa hic ꝙ si epꝰ tertiò requisitus eos benedicere renuerit, liceat ipsis abbatibus ꝓprios monachos benedicere, & alia exercere quæ ad officium pertinẽt, donec epi illos benedicant. Not. negligen tiam prelatorũ puniẽda circa officiũ suum. Item not. ꝙ quis dat qđ non habet.

† Cap. 1. & tit. in 2. cõpilatione.

f ¶ *Substitutos.*] Et cõfirmatos, qã ante nihil facere vel disponere possunt. ℨ. de ele. nostr.

¶ *Glo. seq. arguit, allegat 5. iura. in contrarium allegata. 6.*

g ¶ *Benedicere.*] Arg. ꝙ aliquis põt dare quod non habet. C. de testa. manu. cum constitutio. ver. fin. arg. C. de iure emphy. l. vlt. argu. ad hoc. ℨ. de elec. suffragaꝛ neis. & ff. de acquir. re. do. non est nouũ. & ff. de vsufruc. qđ nostrum nõ est. Ar. ꝓtra. ℣. de iure patro. qđ ait. in fin. ℣. de don. inter virũ & vxo. nuper. & ff. de reg. iur. nemo. & ff. de acquir. re. domi. traditio. & 1. q. 7. Daibertũ. & ff. de off. proconsul. obseruare. in fin.

† Vide l. 1. libertorum. §. 1. ff. de his qui no. infra. & l. chorus, ga. ℣. neis. & ff. de acquir. re. do. non est nouũ. & ff. de vsufruc. qđ nostrum nõ est. Ar. ꝓtra. ℣. de iure patro. qđ ait. in fin. ℣. de don. inter virũ & vxo. nuper. & ff. de reg. iur. nemo. & ff. de acquir. re. domi. traditio. & 1. q. 7. Daibertũ. & ff. de off. proconsul. obseruare. in fin.

¶ *Glo. seq. exemplificat, obiicit & soluit, & dat simile.*

† Cap. 2. c. tit in 1. cõpilatione.

h ¶ *Alia.*] Scilicet vt cõferãt lectoratũ in ꝓprio monasterio. ℣. de æta. & quali. cũ contingat. & arg. 69. dist. c. 1. si tũ presbyteri sint, vt ibi, cum et illa impositio manus non sit nisi quædam benedictio: vt 1. q. 1. manus. Sed quaꝛ liter possunt hoc facere ante suam benedictionẽ? Dic ꝙ in odium eporum 3 dominus Papa hoc concedit per ipsam constitutionẽ, ne propterea in spiritualibus vel aliis patiãtur monasteria detrimentum propter negligentiam episcoporum. Similem indulgentiam habes ℨ. de elec. nihil est, §. vlti.

3 Inebediẽtium & non curantium adim plere, quod ipsis incumbit.

Sicut nobis.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Nolentes.* Ioan. Andr.

CASVS. Quidam regulares habent ecclesias ad eorum præsentationẽ pertinẽtes, quas vsibus propriis appropriare nituntur: nolunt ad eas, cũ vacãt, alios prẽsentare, sed instituunt ꝓ sua voluntate, et ita grauant eos pensionibus, ꝙ nec ecclesiis cõpetẽtur in paupertate deseruire, nec epo in epalibus rñdere, nec hospitalitãte seruare valẽt. Significatum fuit hoc dño Papę: nolens igitur Papa vt antiquus ſtatus ecclesię ꝓp hoc subuertatur, mãdat quatenus nisi exẽptæ sint ecclesiæ supradictę à iurisdictiõe epi, excessus illos studeat rationabiliter emendare, & nisi infra tempus cõcilij laterañ. statutum, prædicti monachi præsentauerint ei personas ad vacãtes ecclesias, ex tũc liceat sibi appellatione remota in eis ordinare rectores: ita tñ ꝙ per hoc nullũ patronis in posterũ præiudicium generetur. Not. ꝙ exempti à dioc. esano puniri non possunt. Item nota concessionem ecclesiarum ab epis factam sine iu is solemnitate, nõ valere. Item propter negligentiã amittit qꝭ iu præsentandi illa vice, sine præiudicio in futurum.

i ¶ *Nituntur.*] Quod facere non possunt: nam ad priuatũ cõmodũ trahi non debent, quæ ad communem vtilitatem præfixa sunt. 25. q. 1. quæ ad perpetuum. & ℣. de offi. archipresby. vt singulæ. & arg. ff. pro so. actione. §. labeo. & ℣. de præben. nulla ratio.

k ¶ *Concessionis.*] Cõcessio epi sine cõsensu capi vel maioris patris, nõ sufficit vt possit trãsferre ecclesiã vel fructꝰ ipsiꝰ ad regulares. ℣. de dõ. postoralis. & ℣. de iis q̃ fiũt à ꝓla. sine cõsensu cap. cũ nos.

a ¶ *desti*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Destituunt.*]In eccleſiis quę ad eos pleno iure nō ſpectāt,inſtituere vel deſtituere nō poſſunt prebyteros:ſed illos debēt epīs p̄ſentare,vt ipſi epi de cura plebis nūdeāt,& monachis de rebus tē poralibus exhibeant rationem.ℨ.de p̄ben.in Laterañ. concil. & ℨ.de priuil.cū & plantare.§.in eccleſiis.& c.ſane.& c.ſtatuendum. ſed ſi pleno iure ad eos pertineant:tūc poſſunt inſtituere & deſtituere. 16.q.2. c. 1. & ℨ.de p̄ſcri. cum olim.& ℨ. de priuileg. quoniam per confeſsionem.

† Vide tex. cum gl'o. in §. ſocierate. ff. pro ſoc.& Bal.in l.acce ptam, C. de vſu.

b ¶*Penſionibus.*]nouis: quod non licet.ℨ.de cē ſib.prohibemus.

c ¶*In pauperitate.*]ma gna, i q̄ non poſſunt honeſte Deo ſeruire:q̄a cum ad vtrumq; feſtinant,neutrū bene pera gūt. 16. q. 1. p̄sbyteros. & C. d' aſſeſſo. l.nemo.

1 Hęc gloſſu la nō eſt Ber nardi nec ha betur in an tiquis libris.

d ¶*In epiſcopalibus.*]Sci licet in ꝓcurationibus. 10.q.3. cauendum. & c. relatum. & in cathe dratico: vt ea. cauſa. q. 3.illud.ſi epſ donet ec cleſiā monachis, cathe draticū ibi debet habe re. ℨ. de don.paſtoralis. & tīn debēt.ſacerdotes monachorum habere, vnde iura ep̄alia ſoluere valeant,& hoſpitalitatem ſeruare,& vitam ſuam honeſte habere, vt hic dicit, & ℨ.de p̄b. de monachis.

† insolentiam.

† violentiā.

† Concilii Lateranen. ſub Alexādro iii. c. 8:

† ſtatutum

ADDITIO. Et habet locū etiā in exēptis: vt eod.tit.c.1. lib. 6. Io. An.

e ¶*Hoſpitalitatem.*]Tenentur enim clerici ad illā hoſpitalitatē, qua continet officiū pieta tis. 42. diſt. §.1.nō ad il lā quæ fit ex debito ſer uitutis. C.d' epiſ.& cle. l. 1.ℨ.de immu. ec.c.1. f ¶*Tua.*]quia tunc ni hil habet epſ.ℨ.de priuil. cū & plantare.§.in eccleſiis.& ℨ.d' p̄ſcrip. c.olim.& ℨ.de priuile. quoniam.

† Cap. 3. e. tit. in 4. cōpilatione.

g ¶*Prædictos exceſſus.*] Ergo ſi exempti ſunt, eſs illorū exceſſus pu nire non poterit. arg. 16. q.1. frater noſter, aliter inutile eſſet illorū pri uilegium, quia priuile gia ita ſunt ſeruanda, ſecundū q̄ continetur in illis. ℨ. de priuile. porro. Quid iuris ſit de hac materia, tractatur ℨ.de priuile.c.tuarum.& c.cū et plantare.& 6.q.3.cap.placuit.

h ¶*Lateran. concilio.*]ℨ.de conceſ.præben.nulla.

i ¶*In poſterum.*]Per iſtā enim ordinationem nō ſit eis præiudiciū in alia proxima p̄ſentatione:niſi hac vice tantum. arg.§.de elec. cum in cunctis.et nulla admonitio eſt hic neceſſaria:quia tempus ipſos admonet. ℨ. de loca. et condu. c. vlti.& C.de iure empy.l. vlti.2 & C.de contrahen.et commit.ſtipu.magnam.

2 Et vide hāc & ſeq. in præ. c. vl. ſuper vl. glo. Io, And.

Licet.]Prima pars deciſe narrat factū.Secūda dat iudices ſuā certa forma,per quā ius ſuū Papa tuetur:ibi,*Ne igitur*.Io.An: CASVS.Magiſter Ho.et Rogerius diutius litigarunt coram Papa ſuper archidiaconatu Richemundiæ:quia dicebatur q̄ collatio archidiaconatus infra tēpus concilij facta nō fuerat.ne igit Papa ius ſuū negligere videatur,mandat quibuſdam,quatenus ſi cōſtiterit,Archidiaconatū Richemundiæ vacaſſe per annum, tempore ſemeſtri quo vel ad archieꝑm,vel ad capitulū donatio ptinebat, computato non à tempore vacationis, ſed à notitia:cū ex tūc ad Papā fuerat illius donatio denoluta:vtriq; ſuper eo ſilētiū impo-

ſua inſtituunt & diſtituunt[a] voluntate: admiſſos ita penſionibus[b] onerātes, quòd nec eccleſiis cōpetenter poſſunt in paupertate[b] nimia deſeruire †: nec epiſcopo in epiſcopalibus[d] reſpōdere: neq; hoſpitalitatem[c] (ſicut conuenit) tranſeuntibus impertiri. ¶Nolentes autem,vt ſtatus eccleſiæ debitus & antiquus,per inſolertiam † alicuius ſubuertatur: mandamus,quatenus (niſi à iuriſdictione tua[f] exemptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ) p̄dictos[g] exceſſus ſtudeas rationabiliter emendare. Et niſi prædictæ perſonæ infra tēpus in Lateraneñ. †cōcilio[h] conſtitutū †, ad vacātes eccleſias tibi[i] perſonas idoneas præſentauerint: extunc tibi liceat (appellatione remota) in eiſdē ordinare rectores, qui eis p̄eſſe noueꝛint & prodeſſe:ita tamē quòd ex hoc nullum patronis præiudicium in poſterū generetur.

¶Innocentius tertius.

¶*Supplet ſuperior inferioris negligentiā in beneficiis conferendis.ſi tempus Lateran.concilij lapſum ſit:& collatio per inferiorem poſtea facta non valet.*

CAP. III.

Licet † magiſter[k] H. & R. ꝓcurator R.de ſancto Cadimundo, ſuper archidiaconatu Richemūdiæ diutius litigauerint coram nobis : & infra. ¶Ne igitur ius noſtrum negligere videamur [l], qui alios in ſua iuſtitia confouemus: mandamus,quatenus ſi vobis cōſtiterit archidiaconatum Richermundiæ vacaſſe per annū(tēpore ſemeſtri, quo vel ad archieꝑm,vel ad capitulum donatio pertinebat, nō à vacatione, ſed à notitia[m] computato) cum pro eo,quòd Eboraceñ.archiepiſcopus alium ſuperiorē non habet,ex tūc fuerat ad nos donatio deuoluta, vtriq; ſuper eo ſilentium imponatis[n].

¶Idem magiſtro P.de Caſtro nouo,& R. monacho fontis frigidi Apoſto.ſedis legato.

¶*Si is ad quem ſpectat beneficij collatio,lapſo tempore Lateran. concilij conferat,non valet collatio,niſi de miſericordia toleretur.*

CAP. IIII.

Litteras † veſtræ diſcretionis †accepimus,quòd cum in quibuſdam eccleſiis legationi veſtræ ſubiectis, quædā beneficia & dignitates tanto tempore vacauiſſent, quòd tā prælati,quàm capitula ſecundū tenorem Lateraneñ. concilij †, eſſent iure inſtituendi priuati: poſtquam aduentus veſter innotuit, in beneficiis illis perſonas minus idoneas inſtituere præſumpſerunt: & infra. ¶Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi beneficia vel dignitates noueritis perſonis idoneis aſsignatas : eas † de patientia[o] ꝑmittatis ab ipſis pacifice poſſideri : alioquin perſonas amouentes prorſus ab ipſis, eas de perſonis idoneis auctoritate noſtra ſuffulti, non differatis quātocyus † ordinare.

¶Idem epiſcopo Samo.†

¶*Is ad quem primo loco ſpectabat collatio beneficij,lapſo tempore Lateranen.cōcilij conferre non poterit.*

CAP. V.

Dilecto filio P. tituli ſancti Marcellini † presbytero Cardi.S. & R.,ꝓcuratoribus P. & G.apud ſedem Apoſtolicam natur. Not.tēpus ſex menſiū currere à tempore notitiæ,nō à vacationis.Itē tempus non currit ignoranti.Itē poſt tempus illud elapſum non poſſunt eligere qui fuerant negligentes.

k ¶*Licet magiſter.*] De archidia.iſto habes ℨ.de cōceſ.præbē.poſt electionem.

¶*Glo. ſeq. arg.alle. duo iura & remittit.*

l ¶*Videamur.*] Argu. q̄ ordinata charitas à ſe incipit. de pœn.diſt. 3. ſane.arg. 23. q. 5. ſi nō licet.& ℨ.de vſu pal. niſi.vbi de hoc.ℨ *Glo.ſeq.alleg.vnam con cor.ſignat. contraria,& ſoluit.*

m ¶*A notitia.*]Sic ergo patet q̄ tēpus iſtud currit à tempore ſcientiæ tantū. ℨ.de conceſ. præben.quia diuerſitatem.in fin. Argu.tū eſt q̄ currit ab eo tempore quo ſcire potuit: vt ff.quis ordo in bo.poſ. ſeſſ.l. vlt. arg.ꝑtra. ff.de peti.hēredi. ité veniūt. §. petitā. Quod prius dictum eſt, valet.

¶*Gloſ.ſeq.improbat opi. & ſoluit contrarium.*

n ¶*Imponatis*]Hic eua cuatur opinio illorum quī dicunt, q̄ mora in electionib' poſsit purgari, 4 quę ꝓſuerit notari. ℨ. de cōceſ. præbē. nulla. nam hic fuit nulla electio, quia fuit facta poſt ſex menſes. ℨ. eo.dilecto.& c.ſequens non obſtat : quia illud fuit tolerātia, et ſic plānum eſt quod dī per totum titulum iſtum.

Litteras.] Communis diuiſio. Secūda ibi, *Diſcretioni*.Io.And.

CASVS. In quibuſdā eccleſiis quędā beneficia & dignitates tāto tempore vacauerant,q̄ donatio illorū ſecundū Laterañ.concil.ad ſedē Apoſtolicam fuerat deuoluta:illi ad quos collatio ptinebat, intelligentes legatos Apoſto. ſedis ad partes illas accedere, inſtituerunt in beneficiis illis perſonas minus idoneas. legati inuenerunt illa beneficia taliter collata. dubi tauerunt an deberent illos inſtitutos remouere:mandat illis Papa,quatenus ſi beneficia & dignitates perſonis idoneis ſunt collata,ꝑmittant illos de patientia pacifice poſsidere,alioquin remoueant,et de perſonis idoneis illa non differant ordinare.Not.q̄ collatio quæ non tenet,de patientia ſuperioris tenet,alias non valeret.

o ¶*Patientia.*]Ita de iure talis ordinatio nō valebat.ℨ.c.proxi. & ℨ.c.proxi.nam multa per patientiā tolerantur,quæ ſi in iudiciū venirent, caſſarentur.ℨ.de præb.cum iamdudum.et ſic not.q̄ ſola patientia dat hoc ius talibus inſtitutis,nō ex illa inſtitutione extūc: ſed exnunc ex tali patientia.ſic ff.de offi.procon.obſeruare.in fin. §.1.q.1.in primis.Bernard.

Dilecto.] Prima pars deciſe narrat factum.Secunda:ibi, *Quia nobis*.definit,Tertia ſub conditione confirmationem cōmittit:ibi,*Mandamus*.

CASVS. Vacante Salamantina eccleſia decanus cum quibuſdā ſequacibus ſuis, quędam P.nomine mercatorem elegit,appellans ne ꝓtra ſuā electionē aliquid attentaretur:archiepiſcopus ad quē (vt dicebatur)electio cantoris fuerat deuoluta,aliū G.nomine in canto

tantorem eligit,propter huiuſmodi electiones procuratores vtriuſq; partis ad Romanam eccleſiam acceſſerunt:quia cōſtitit Papæ q̄ electio à decano & eius ſequacibus facta,poſt elapſum ſex mēſiū ſpatiū extitit celebrata,infra q̄ epſ & capitulū cōiter eligere debuerunt: electionē de dicto P.factam,decreuit irritam & inanem, & appellationem à decano interpoſitam, factū archiepī, ad quē erat eligēdi auctoritas deuoluta, non potuiſſe aliquatenus impedire, vnde mandat quatenus electionē de prędicto G. debeat confirmare, niſi ei aliquod canonicū obuiaret. Not.q̄ ꝑ negligentiā amittit q̄s ius eligendi. Item mora in talibus nō purgat.

¶*Gloſſa ſequens reci. per quaſi. quis eligat ad prabendā vel beneficia eccleſia collegiate : & dicit quòd platus & capitulū,niſi habeat aliud conſuetudo cui ſtatur.Si gnat cōtrariū.& ſoluit.*

a ¶*Communiter.*] De iure cōi electio ſpectat ſimul ad capitulum & epm:vt poteſt hic colligi.& ℨ.de conceſ. præben.poſtulaſtis.& ℨ. de iis quæ ſi. à prælat. ſine cōſenſu capituli.ea no ſcit. & ideo cū omnes ſimul ſunt negligētes, transfertur eligēdi poteſtas ad ſuperiorē, vt hic & capitu. poſtulaſtis. & ſicut alia tractare debent cōiter. ℨ. de iis quæ ſi à prælā.ſine conſenſu capituli.p totū. ita & electio debet fieri cōiter:niſi conſuetudo repugnet.ℨ.de elect. cū eccleſi Vulterana.in fin. vbi de hoc.

† Alias: ſub moro.

† Londonen.

† Bonoſi.

& ita ſi capitulum p ſe confert beneficia,vel q̄ſq; eps per ſe,illud tū ſit de cōſuetudine ſingulari, vt c.ea noſcitur.ſicut vides q̄ in quibuſdam locis eligit capitulum,& in quibuſdā locis eligit eps, vnde ſoli conſuetudini aſcribendum eſt,& talis conſuetudo ratio nabilis eſt, et ideo poteſt ꝑſcribi : de talis poteſt intelligere et de cōſimilibus.ℨ. de cōſue.c.vlti.in fin.Huic quod dixi,q̄radicere vī. 16.quæſt.7.nullus omnino. Sed illud intelligas ſecundū ea quæ dicta ſunt.& hanc conſuetudinē approbat concilīū Lateraneñ.ℨ.de cōceſ.præben.nulla. vbi habetur q̄ q̄q; ad capitulum ſpectat collatio præbendarum, dignitatum,et cura animarum,q̄q; ad epm: et tunc vnus ſupplet negligētiam alterius,vt ibi dī.et illud nō poteſt intelligi niſi de conſuetudine:de iure cōmuni non.

1 Concor. l. §. cum not. ff. de re. dicti. Bal.in prælud.iis feu. c. 1. de feu.col.10.

b ¶*Irritam.*]& ſic patet q̄ mora in talibus purgari nō poteſt,q̄a talis electio nulla eſt,vt hic dicit.de hoc dictum eſt ℨ.eod.tit.licet.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM, & qualitate ordinandorum.

¶*Viſo de promotione prælatorū,tractandū eſt de ordinatione clericorū. & quia certis tpibus.& cū ſcrutinio debet fieri,ideo,&c.Io.And. De hac materia tractatur 21.& 24.& 25.& 50.& 51.diſtin.& in multis alijs. & 9.quæſtio.1.& quæſtio.2.& 15.quæſtio.8.per totum.*

Vbidiaconos.] Sunt tria dicta.ſecundum:ibi, *Quamuis*. tertium:ibi, *Sabbato*.Ioan.And.

CASVS.Hic duo dicuntur. Primum eſt, q̄ non licet alicui niſi Rom. Pont. aliquem diebus Dñicis in ſubdiaconū ordinare, quamuis Deo dicatis virginibus velum conſecratorium imponendi, et minores ordines conferendi, diebus Dominicis habeant poteſtatem.Secundum eſt, q̄ non licet alicui in vigilia Pentecoſtes ſacros ordines celebrare: quia in ſequenti ſeptimana, recepto Spiritus ſancti flamine celebrantur.Not.virgines poſſunt conſecrari diebus domicis, & minores ordines conferri.

¶*Glo.ſeq.arg.ad contrarium.alle.8.iura.& ſoluit.*

c ¶*Romano.*]Et ita patet q̄ ab aliis attentari nō poſſunt quæ ſibi

1 Concor. l. preſes. C. de feriis. & 2 qua. & l. pupillum. & ibi Bart. ff. de excu. tu.

† deuotionis.

† Lateran. concil. ſub Alexan. iij. cap. 8.

3 Concor. l. mora. cum gl. magna. ff. de viar. & l. quod & in l. viam. eod.

† easdem.

† Alias. quā tocitius

† Zamorā.

† In multis antiquis, Marcellinus bētur.

tantum Ro. eccle. reſeruauit. ſimile ℨ. de transla. inter corporalia, & c.1. & ſupra de ele. q̄ ſicut. §. ſuper eo. Et eſt arg. q̄ conſuetudo Rom. eccle. ad conſequentia trahi nō debet ab aliis. 2 arg. ꝑt. 12. diſt. c.1. & 2. & de conſe. diſt. 1. baſilicas. C. de ædifi. priua. cum dubitabatur. & q̄d Romę fit ℨ, ſpectandum eſt. ff. de off. præ. ſed licet. & ſecundū q̄ Papa facit,& nos facere debemus. ℨ. de re iud. in cauſis. & eadem ratio quæ mouet ipſum, mouere debet alios iudices. ℨ. de reſcri. ſuper litteris. arg. optimum Inſti. de ſat. tu. §. vlt. in fi. Solutio:quæ Romana ecc. ſeruat, & docet alios ob ſeruare, ad illa ſeruā tenētur ſubditi ei⁹. quæ vero in ſignum pri uilegij ſibi tantum ſeruauit, nullus alius ſine ſua ſpecialia licentia attentare debet. quæ ſint illa, dī ℨ. de off. leg. c. quod translationem.

¶*Glo. ſeq.ſignat contra rium.& ſoluit.*

d ¶*Virgines.*] 20. q. 1. deuotis. ꝑtra, vbi dī q̄ nō niſi i die Epiphaniæ rū,in Albis paſcalib⁹ & natalibus Apoſtolorū virgines ſunt veladæ. adde ibi & hoc q̄d dī hic,& hoc quod ibi: & ita alterum per alterū ſuppletur.

† Post concil. Lateranen. ſub Alexand. iii. par. 1. §. 6. cap. 24. & cap. 2. eod. tit. in 1. compilatione.

Sane.] Cóis diuiſio. Secunda:ibi, *Significamus*.Ioan.And.

CASVS.Conſuetudo erat in quibuſdā eccleſiis Scotiæ & Valliæ, q̄ in dedicationibus eccleſiarum vel altarium extra ieiunia quatuor temporum [e], clericos ad ſacros [f] ordines promouere. Significamus quod conſuetudo illa (vt pote inſtitutioni eccleſiaſticæ inimica) eſt penitus improbanda, & niſi multitudo [g] & antiqua [h] conſuetudo terræ

† In vno vetuſtiſſimo manuſcri pto. Galliæ. in alio. Gavvliæ.

CAP. I.

Vbdiaconos † autem,nulli niſi Romano Pōtifici liceat in diebus Dominicis odinare: ¶Quamuis conſecrandi Deo dicatas virgines[d],& minores ordines his diebus habeāt licentiā celebrādi. ¶ Sabbato quidē Pentecoſtes,non liceat alicui ſacros ordines celebrare, cum in ſequēti ſeptimana (recepta ſpiritus ſancti gratia) celebrentur.

¶Idem epiſcopo Herfordenſi.

¶*Non valet conſuetudo quòd extra ſtatuta tempore ſacri ordines conferantur.*

CAP. II.

Sane† ſuper eo quod moris eſſe dixiſti in eccleſiis quibuſdam Scotiæ & Valliæ†, in dedicationibus eccleſiarum vel altarium extra ieiunia quatuor temporum [e], clericos ad ſacros [f] ordines promouere. Significamus quod conſuetudo illa (vt pote inſtitutioni eccleſiaſticæ inimica) eſt penitus improbanda, & niſi multitudo [g] & antiqua [h] conſuetudo terræ eſt eccleſiaſticę inſtitutioni inimica, et ideo improbanda. et ſi multitudo et antiqua cōſuetudo non eſſet,taliter ordinati nō deberēt in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.ſed in Romana eccl.ſic ordinati deponerentur,et ordinatores auctoritate ordinandi priuarentur.Not.q̄ multitudo inducit diſpenſationem.Vnde verſus.

*Ob populum multum,crimen pertranſit inultum.*ℨ

Not.q̄ multitudo et conſuetudo antiqua excuſat.

e ¶*Quatuor temporum.*] ſupple et extra ſabbatū Sanctum, & in ſabbato hebdomadæ mediæ Quadrageſimæ. ℨ.capite proximo. quia tunc licet.

f ¶*Ad ſacros.*]ad minores poteſt diebus dominicis,et aliis diebꝰ ſolemnibus.ℨ.c.proxi.tamen ſi ſecus fiat, characterem recipiunt. infra eodem conſultationi.

¶*Gloſſa ſequens arg.alleg.4.iura.demum arg.determinat.& tripliciter veritatem diſtinguit.*

g ¶*Multitudo.*]arg.q̄ multitudo diſpenſationem inducit.50.diſt. vt conſtitueretur.& 1.q.7.quotiés 2.& 44.diſt.c.comeſſationes.& 23.q.4.non pōt.verſus.*Ob populū multū crimen pertranſit multū.* In multitudine tū illis nō parcit,quos magis cauſam delicti eſſe conſiterit.ℨ. de cleri.excō.mini.latores..et ita pp ſcandalū aliq̄d omittit impunitū, cū aliās nō eſſet omittēdū.qđ fieri pōt ſi veritas nō offenditur,q̄ triplex eſt,ſcilicet iuſtitiæ.ℨ.de re.iur.q ſcādalizauerit. veritas doctrinæ ſiue diſciplinę. 11.q.3. qñ ergo.veritas bonę vitæ.22.q.2.primum.in prin.et 32.q.5.ita ne.hæc numquam dimittēda eſt pp ſcādalū.11.q.3.inter verba.ſed veritas iuſtitiæ & veritas doctrinæ ſiue diſciplinæ qñq; omittit pp ſcādalū, puta qñ multitudo eſt in cauſa,vt hic dī.de hoc dī ℨ.derenū. niſi cū pridē. §. pro graui quoque.Veritas iuſtitię ad iudicem,doctrinæ ſiue diſciplinæ ad prælatū,bonę vitæ ad quēlibet pertinet.Vnde verſus.

Diſpenſatio fit propter multitudi nem.

Veritas tri plex declara tur.

Eſt verum vitæ doctrinæ iuſtitiæque.
Primum ſemper habe, duo propter ſcandala linque.

¶*Gloſſa ſequens arg.alleg.2.iura.& tria alle.in contrarium.& duplici ter ſoluit.Ioan.And.*

h ¶*Antiqua.*]Argu.q̄ conſuetudo excuſat in delictis. arg. 32. q. 4. obūciuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

obiiciunttur. & 4. distin.denique arg.ꝓtra.ĵ,de simo.nō satis.& ĵ. de eo qui duxit in matri.quā polluit per adulteriū. cū haberet.5. de cōsuetud.c.vlt.1.rñ.Sol.ꝓsuetudo siue multitudo excusat à pœna temporali, quæ pp scandalum imponi non potest,sed à pœna æterna non excusat,immo amplius accusat:vt dicunt cōtraria, & nō minus ardebunt qui cum multis ardebunt.2. q.1. multi.in fi. Vel dic ꝙ consuetudo excusat in iis quæ sunt ꝓtra ius positiuū,dū tñ sit rationabilis & ꝓscripta.3.de consue. c. vlt. in fin. 2 In his vero ꝙ sunt ꝓtra ius naturale, nullo modo, nec ulla consuetudo excusat,vt ibidem primo respondo

1 Concor. l. aut facta §. fina. ff. de pœ.

2 Concor. l. 1. & ibi Bald. C. de consuet.& in auth ingressi, cum ne. C de sacrosan eccle.

† Post concil. Lateran. sub Alexā. iij.par.16 c. 21. & cap.3. eo tit.in 1. compilatione.

† Vt intelligas hæc nomina minis trorum ecclesiæ, vide Magistrum sent. lib. 2 dist. 14. ad de concil. Trident. sessio.23.de ref. cap 2.& vide notas huius capitis.

2 ¶ *Deponerentur.*] ab executione, & suspensi haberentur. cum tñ re cepissent characterem, vt ĵ.eo.ca penul..

De eo. Cōis diuisio Secunda: ibi, *Taliter respondemus.* Io.An.

CASVS.Quæritū fuit à Papa, an liceat extra iciunia quatuor temporum aliquos in ostiarios†, lectores, exorcistas, vel acolythos, aut etiam subdiaconos promouere: Taliter respondemus,quod licitū est epi scopi, dominicis & aliis festiuis diebꝰ,vnū aut duos ad minores[c] ordines ꝓmouere. Sed ad subdiaconatum, nisi in quatuor temporibus, aut sabbato[d] sancto, vel in sabbato ante dominicam de passione,nulli epi scoporū, præterquā Romano pōtifici licet aliquos ordinare.

¶ Idem.

¶ Criminosus occultus moneri potest ne promoueatur ad ordines, sed prohiberi non debet.

CAP. IIII.

Ex†tenore tuarū literarum accepimus, ꝙ N. clericus adeo[e] deliquit, ꝙ si peccatum eius esset publicum,degradaretur† ab ordine quē suscepit, & amplius nō posset ad superiores ordines promoueri. ¶ Verū quoniam peccatum ipsius fore occultum dixisti, mandamus, quatenus pœnitentiam ei condignam imponas,& suadeas,vt parte pœnitentiæ peracta, ordine suscepto vtatur[f]: quo contentus existens,ad superiores amplius non ascendat: Veruntamen quia peccatum occultum[g] est†:si promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere[h].

¶ Lucius tertius archiepiscopo Turoñ.

¶ Religiosus contra prohibitionem prælati sui ordinari non debet.

CAP. V.

Ad† aures nostras peruenit, quòd religiosi quidā ad superiores desiderant ordines promoueri,sed prælati[i] eorum desideriis contradicunt. ¶ Tuæ igitur quæstioni taliter respond.quòd honestius & tutius est,subiectis debitam præ-

autem.Vnde vi idem dicendum circa promotos & promouēdos[5], facilius tñ impeditur promouēdus q̄ deiiciatur iam promotus,15. q.1.6.vlt.Circa promotos Anto.& Tan.distinguūt ꝙ quatuor cō siderandat sun.Primum,ſ.quātitas criminis,vtrū videlicet sit enor me vel mediocre. & in hoc considatur quantitas criminis.Secun dū est.quæ est qualitas criminis, vtrum sit occultum vel manifestū. Tertium est modus publicationis,an sit videli cet publicum per operis euidentiam, vel per iudicis sententiā,vel p nen. sub A spontaneā confessionē:tunc acta pœnitentia poterit cū eo mi sericorditer agi secūdū qđ visum fuerit eſo,qñq; plus vel minus. 15.q.vlt.si quis presbyter.50.dist.presbyterū.& hoc totum intelligas, cum veram pœnitentiam egerit,& non simulatam:quia si simulatam, non restitueretur.50.dist.vt constitueretur.

Circa promotos, & ꝓmouēdos criminosos quot & qua lia considerari debeāt.

† post concil. Lateranen. sub A xa.iii.par. 50. c.3.& c. j.eod.tit in 1. cumpilatione.

† Aliàs ita: a iam susceꝓto ordine degradare

g ¶ *Occultum.*] & sic probatione cessante,vindictæ ratio cōquiescit.32.q.5. Christiana. & secretorū Deus iudex et cognitor est.32. dist.erubescant. & 2.q.5. consuluisti.& solum Deum habent vltorem.C.de iureiu.iuriurandi.

¶ Glo.seq.signat contrarium,& tripliciter soluit.Ioan.And.

h *¶ Prohibere.*] etiā si in crimine teneantꝰ, phibēdi nō sunt,sed cōmonendi. ĵ.eo.c.vlt.ar.ꝓtra.ĵ.c.proxi.Sol.hic loquit de seculari,ibi de regulari q̄ propriā voluntatē non habet.12.q.1.nō dicatis.& c. nolo. Vel illud ꝓp scādalū prælatorū:hic nullū scādalū.Vel meliꝰ, istud est cū q.s petēs ordines,hēt ius petēdi rōne tituli quē habet, vel dignitatis,illud cum ius petendi nō habet:et ideo platus suus q̄ nouit secreta sua,potest eum repellere.arg.ĵ.de spō.præterea 2.

Ad aureas.] Communis diuisio.Secunda:ibi,*Tuæ.* Ioan. And.

CASVS. Quidam religiosi volūt ad ordinos promoueri:ꝑlati eorū nolunt ꝓmoueri:quæritur qd iuris sit? Rñdet papa,ꝙ tu tius est eis ministrare in inferioribꝰ ordinibus,suis platis obediētiā impēdendo,q̄ cū scādalo suorū ꝑlatorū ad ordines superiores promoueri.nec sunt in hoc audiēdi,quia pōt esse ꝙ prælati eorū, aliqua sua secreta cōmissa nouerint,ꝓp quæ salua conscientia ne queant ꝓmoueri,quia nō in sublimitate graduū,sed in amplitudine charitatis acquirit regnū Dei.Not.ꝙ regulares ꝓtra volūtatē suorū ꝑlatorū ꝓmoueri nō debēt.Itē nihil cū scādalo est faciēdū.

i *¶ Prælati.*] id est, abbates vel priores regulares, large sumpto vocabulo.infra,de verborum significatione.quamuis.

¶ Glo.seq.alleg.5.conc.& in cōtrariū quinq̄ iura.& soluit,distinguēs excōcationē à precpto,& in ꝓcepto distinguit an spectet ad eius officiū, vel nō.Et primo casu subdiudit an sit iustū vel iniustū,vel dubitetur.

2 *¶ Obedientiam.*

2 *¶ Obedientiam.*] & ita patet ꝙ minores suis prælatis obedientiā seruare debent.arg.100.distin.ꝓtra morem.& 19.dist.in memoriam.& 8.q.1.sciēdum.ff.de re mi.l.j.§.in bello.n.q.3.abſit. arg.ꝓtra, quia non est semper obediendum.12.distin.non liceat.15.q. 6. iuratos.11.q.3.non semper.C.de decur.omnes.lib.10. in fin.& j.eod.

1 Itelligeꝭ cum Host. præcisus. si enim talis esset,vt hæreticus schismaticꝰ rebellis & excōicatus: tunc non debet ei subditus in ali quo obedire. infra de of.or. quod sedem. de excess. prælato. tanta. Io.An.

† Aliàs, plenitudine.

dilectus.Sol.si prælatꝰ excōicet, siue iusta sit sententia siue iniusta, obediendum est sententiæ. 11. q. 3. sententia Pastoris. & c. sicpiscopus forte. nisi in duobꝰ casibus. ĵ. de sen.excō. per tuas. Itē præcepto Prælati si non pertinet ad officiū suū qđ præcipit, non est obediendum.ff.de re.iu. factum à iudice.arg. 7.quæst.1. quia frater. Si vero pertinet ad officium suū, obediendum est: vt hic et in similibus, qñ non decipitur in ꝓcepto. Si vero præcipiat quod omnino est malum: nō faciat ꝓtra cōscientia licet iustū videat prælato.ĵ. de restit.spo.litteras. seruato quod dr ĵ. de sen. excom.inquisitioni. si vero præcipiat quod malū est,non obediendū est ei. 11. q. 3. q. resistit. & c.si dns. & c. Iulianus.& c. nō semp. Si vero dubiū sit ꝓcepti: pp bonū obedientię excusat à peccato, licet ſ veritate sit malū. 6. 4. & dist. 23.q.1. qd culpatur 2.

† Adintelligentiā vide Anacletum Papam epistoia 2. Burchardū lib. 1. decr. ca. 28. huonem par.5.c.139. adde Gratia nū dist. 64. 6. 4. & dist. 23.q.1. qd culpatur 2. 66. cap.1.& vide primū canonem A posto.corū & cap. 9. in 1. compilatione tit.de electione.

¶ Glo.seq. alle. 5. iura, & tria in contrarium. soluit,& remittit.

b *¶ Scandalo.*] arg. nihil cū scandalo faciendum esse. arg.54.distin. generalis. i fi. et 51.dist. c.1. 11. dist. illa. 28. q. 1. vxor.& c.iā nūc.arg.ꝓtra.ĵ.de re.iu.qui scandalizauerit.11.q.3.inter verba. & 3.de renun.nisi cū prudem. §.pro graui quoq;.Solu. pro vitando scandalo, sæpe cessat rigor ecclesiasticę sententię,sed ma lū perpetrari non debet.arg.11.q.3.quid ergo.de hoc dictū est 5.c. sane.& in c.nisi cum pridem.§.pro graui.5.de renunt.

2 Concor. l. 3.cumgl.§. in bello. ff. de re mili.

c *¶ Esse potest.*]Not.aliquid esse faciendū vel omittendū,ad cautelam eorum quæ fieri nō possunt.32.q.1.dixit Dns.ff.de nego.gest. diuortio. i.rñ.in fi. ff.de iis qui deie.vel effu.si vero. §.prætor 2.ff. de dam.infec.qui bona.§.si quis stipulatus.

d *¶ Regnum Dei.*]quia apud Deū nō grad⁹ elegātior,sed vitæ melioris actio comprobatur. 23.q.4.sicut excellentia.et ille maior dr in regno Dei,qui est iustior.40.dist.non loca.& ca.multi.in fine.

Sarchiepiscopus.]Ponit duo dicta.secūdū.ibi,*Reliqui vero.* Io.An.

CASVS. Quādo archiepꝰ debet cōsecrari,omnes suffraganei cōueniant ad sēdē metropolitanā,vt ab omnibus cōsecretur.epi vero cōprouinciales,si necesse fuerit,iussu archiepi à tribus epis possunt consecrari aliis cōsentientibus.sed melius est si archiepꝰ cū aliis omnibus pontificem consecrauerit.Not.quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet.Itē licet quis aliquid possit per alium gerere:melius tamen est si per seipsum gerat.

e *¶ Ordinandus.*]id est,cōsecrandus:nisi forte haberent ius in electione.93.dist.miratus valde.& tunc dic ordinandus,idest,eligendus:quia de consuetudine vocandi sunt.

f *¶ Metropolitanam.63* .dist.metropolitano.& 51.dist.c.vlt.

g *¶ Ab omnibus.*]Not.quod omnes tangit,ab omnibus comprobari debet:quia in concedendo hausti aquæ omnes debent venire, ad quos ius aquę spectat.ff.de aqua plu.arcen. in concedendo. & C.de aucto.prestan.l.vlt.& C.de cōi agro deser.quicunque.in fin. lib.11. & 8.q.1.licet ergo.& ff.de adop. nam diuus. Dicas quòd in tali casu omnes vocandi sunt,et debent adesse si fieri potest : & tunc sufficit q̄ maior pars consentiat.ff.ad muni.quòd maior.& q̄ omnes suffraganei debeant ipsum ordinare,legitur 64.dist.qa per ambitiones.et hoc quod dixi q̄ maior pars sufficit, locū habet in collegiis,secus in priuatis,vt dictum est supra de cōsti.cū omnes.

positis obedientiam[a] impendēdo,in inferiori ministerio deseruire, quàm cum præpositorum scandalo[b] graduū appetere dignitatem. ¶ Nec est in hac parte subiectorum desiderium confouendum: quoniam esse[c] potest, quòd prælati eorum commissa secreta nouerint, ex quibus constat eis, quòd salua conscientia nequeunt sublimari, quia non in sublimitate graduū, sed in amplitudine † charitatis acquiritur regnū Dei[d].

¶ Idem.

¶ Metropolitanus ab omnibus suffraganeis consecratur. Suffraganeus vero a tribus, metropolitano iubente.

CAP. VI.

Si†archiepiscopus obierit,& alter fuerit ordinandus[e]: omnes episcopi eiusdem prouinciæ,ad sedem metropolitanam[f] conueniant, vt ab omnibus[g] ordinetur[h]. ¶ Reliqui vero comprouinciales episcopi(si necesse fuerit) cæteris consentientibus, à tribus iussu archiepiscopi poterunt ordinari: sed melius[i] est, si ipse cum omnibus eum qui dignus est, elegerit[k], & cuncti pariter pontificem consecrauerint.

h *¶ Ordinetur.*]id est 3. eligatur,cum habent ius in electione, vt dictum est.alias expone, ordinetur,id est.consecretur.

i *¶ Melius est.*]& sic vi,ꝙ licet possit aliquid fieri per aliū,et per inde habeatur ac si per se.ff.ꝙ cuiusq; vniuersi.item eorum.6.1. ff. de admi.tuto.ita tñ.§.gestisse.melius tñ res expeditur perse,ꝙ per alium, arg.2. quæstio.7. accusatio.

k *¶ Elegerit.*] Cū 3 nō habeat ius in electione vt dictū est,aliàs expone elegerit,idest,electū approbauerit.

3 Hæc glossula, & ila finalis in verbo,elegerit, nō sunt Bernardi, nec habent in antiquis exemplaribus.

† Concilium Arelaten. 1 cap 5. Burchard⁹ lib. 1. cap. 27. iuo. par. 5. And. cap.138.& in compilatione tit. de electio.cap † & concordat concilium Niarchepi non præsumāt cænū c. 4. epm consecrare,nec ar qā videas chiepiscopꝰ aliquē cōsecrare præsumat sine duobus vel tribus epis, ita vt alij comprouinciales epi ꝓ suas litteras cōsentiant: quòd si inter illos discordia fuerit,archiepiscopus maiori numero cōsentiat. Not.standū esse maiori parti.

Ex concilio Arelaten. †

¶ Dicit idem quod in præcedenti.

CAP. VII.

Ne episcopi sine metropolitani permissu[l],nec metropolitanus sine tribus[m] vel duobus episcopis comprouincialibus præsumat episcopum ordinare[n], ita vt alij episcopi comprouinciales admoneantur epistolis, vt se suo responso significent cōsensisse[o]. ¶ Quod si inter partes aliqua dubitatio fuerit, maiori numero metropolitanus consentiat.

¶ Vrbanus tertius archiepiscopo Pisano.

¶ Ordinatus extra tempora suspenditur, donec dispensetur cum eo, & ordinans punitur.

CAP. VIII.

Cvm quidā: & infra. ¶ Episcopū qui die,quo non debuit,ordines celebrauit, canonica[q] disciplina corrigere: & ordinatos à susceptis ordinibꝰ tamdiu reddere debes expertes, donec apud nos[r] restitutionis gratiam consequantur.

¶ Celestinus tertius Hidroñ.† archiepiscopo.

¶ Graci à Latinis ordinari non debent, nec contra, si in ritu ordinandi sunt diuersi.

¶ Glossa seq.soluit contrarium.

l *¶ Elegerit.*] Cū 3 nō habeat ius in electione vt dictū est,aliàs expone elegerit,idest,electū approbauerit.

† Concilium Arelaten. 1 cap 5. Burchard⁹ lib. 1. cap. 27. iuo. par. 5. And. cap.138.& in compilatione tit. de electio.cap † & concordat concilium Niarchepi non præsumāt cænū c. 4. epm consecrare,nec ar qā videas chiepiscopꝰ aliquē cōsecrare præsumat sine duobus vel tribus epis, ita vt alij comprouinciales epi ꝓ suas litteras cōsentiant: quòd si inter illos discordia fuerit,archiepiscopus maiori numero cōsentiat. Not.standū esse maiori parti.

m *¶ Sine tribus.*]Inclusiue. & sic non est ꝓtra.64.dist.comprouinciales.Quidā intelligebāt olim litterā sicut sonat,et male,quia sic videretur q̄ archiepꝰ minorem auctoritatem q̄ epꝰ haberet,cum hoc possit fieri à tribus epis iussu archiepiscopi:vt ĵ.cap.proxi.& ideo additum fuit in littera, vel duobus.quod nō erat in antiqua cōpilatione: & quod dicit,tribus,est de substantia cōsecrationis, alias non esset ꝑsecratus si essent pauciores.66.dist.c.porro.vbi traditur forma consecrationis ab Apostolis.

n *¶ Ordinare.*]id est, consecrare.

o *¶ Consensisse.*]64.dist.c.1.2.3.& 4.

p *¶ Maiori.*] Quando maiori numero sit standum vel non. supra de elect.ecclesia vestra.2.

Cvm quidam.]Primo ponit ordinantem,secūdo ordinatū.pars huius de iureiur.cum quidam.Abb.Sjculus.

CASVS. Quidam epꝰ cōtulit sacros ordines extra iiij. tempora, die quo nō debuit.dr ꝙ epꝰ puniri debet canonica disciplina,sci licet vt priuetur potestate cōferendi ordines quos illicite cōtulit. et ordinatis interdicat executioordinū susceptorū,donec apud sedem apostolicam restitutionis gratiam consequantur. Nota ꝙ quis debet puniri in eo in quo deliquit.Item nota ꝙ ab homine non potest restitui per eundem.

q *¶ Canonica.* Vt priuetur potestate conferendi ordines,quos illicite contulit: supra eodem,sane. & infra eodem.c.litteras. aliàs si pœna statuta nō esset,pro arbitrio superioris puniretur.ĵ.de offi cio delegati.c.de causis.

r *¶ Apud nos.*] Et sic talis dispensatio soli Papæ reseruatur. infra eodem.cap.litteras.quia ex eo quod dicit, apud nos, aliis abstulit potestatem.argumentum infra de prębendis.de multa.in fine.vbi dicitur per sedem Apostolicam,& ita non per alios:argumentum infra de sentētia excōmunicationis.nuper.& infra de prębendis. c.graue.in fi. & infra eodem. c .dilectus.in fine.& sic habes vnum casum, in quo episcopi vel archiepiscopi dispensare non possunt. tamen dic vt infra eodem,consultationi.

1 Hic casus Bernardi est & in antiquis codicibus reperitur.

Vm secundum.] CASVS. Clerici 1 latini in partibus Calabriæ ordinabantur à græcis epis secũdum institutionem græcorũ extra quatuor tpa ordines conferendo,& econuerso græci à latinis,& ita permixtim se ordinabãt adinuicẽ. Et hic prohibetur q̃ latini de cætero ritũ illorum non seruẽt,sed in quatuor tpibus ordines conferant, non obstante consuetudine antiquitus obtẽta:cum sit poti⁹ ptra ecclesiasticã institutionẽ.ꝛ.eo.sane.Arg.cõtra.ℸ. eod.qđ trãslationẽ. vbi tolerat talis mos,sed hodie talis mos reprobatur, vt de cætero talis cõmixtio esse nõ debeat, sed vnus sit epꝰ qui omnibus præsit, ℸ. de officio ordinarij. quoniam in pleriſq;.Bernard⁹, Not. q̃ certis tẽporibus sunt ordines conferendi.Itẽ nota q̃ in collatiõe ordinũ nõ est sequendus proximorum ritus.

† Cap. 1. e. tit. in 2. compilatione, vbi integra narratio facti huic fragmento magnam lucem affert.

† Aliàs. Rauli loci.

X parte.] Communis diuisio. Secũda ibi,*Mandamus.*

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

CASVS. Quidam monachus Caroli loci trãstuli se ad nigros monachos,& habitũ illorum assumẽs, in presbyterũ est ꝓmotus. dubitabãt isti monachi,vtrũ in ordine sic suscepto debeat ministrare. Mãdat eis Papa quatenus monachũ illũ ꝓmittãt officiũ sacerdotis exeq; libere,nisi aliud canonicũ obstiterit.Not. q̃ ordo sacer in apostasia, irregularitatem non inducit Ber.

† Aliàs aliquid.

Gl.sẽ.quærit,et soluit.

a ¶ *Ad nigros.*]Sed quę fuit dubitatio huiusmodi quæstionis? ideo dubitauit,quia monachus iste fuit apostata, vnde non debuit admitti ad legitimos actus; vt 3. q.4. beatus. & ita vr q̃ abbas nõ posit dispensare cum eo:quia tẽpore quo recepit ordines,suspensus erat.arg.ℸ.de ẽta.& qual.cũ bonæ,& infra de cle.excom.mi.postulastis,Arg.contra.ꝛ.de elec.cum inter R.Vel dic q̃ non est apostata,nisi qui ad seculum redit.ℸ. de

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilatio.

2 Per quod capitulũ dicit hic Innoc. idem apostatã, q̃ sine causa dimittit ꝓfessionem, quam dimittere non licet: sed cononam dimittere licet. decler. cõiu. Ioannes. ergo patet quòd nõ est de substantia ordinis. Io. An.

apostata,c.1. & 50.distin.c.vlt. 2 quandoque dicuntur apostatæ retro abeuntes.26.quæstio.vlti.non obseruetis.Item is apostata dicitur,qui recedit à fide.2.q.7.non potest.

b ¶ *Libere.*]Si monasterium ad quod transiuit, fuit maioris religionis,tunc non peccauit, ℸ. de re. licet.& tunc de iure cõi potest ī ordine susceptо libere ministrare,& hoc ita vr fuisse,si vero minoris,tũc peccauit mortaliter,& tunc cum eo est dispensandũ & aliter non debet ministrare.

ADDITIO. Eo saluo quòd si relicto monachatu,ordinẽ quis assumat, non poterit secum dispensari,nisi per Papam.ℸ. de apostatis.c.vlti.secundum Goff.Ioan.And.

CAP. IX.

CVm †secũdum regulas ecclesiasticas:& infra. Quia vero(sicut dicitur) in partibus Calabriæ Latini à Græcis, & Græci à Latinis secũdũ alterutrius institutionis obseruantiã ordinant:nolum⁹ decẽtero cõmixtiones & consuetudines rituũ in ordinibus obseruari.

¶Inno.iij,abbati & conuẽ,Cariloci †.

¶ *Si monachus vnius ordinis, in secundo ordine ad quem transiuit receptus sacerdotium, ad primum ordinem rediens in eo libere ministrabit.*

CAP. X.

EX †parte vestra nostro fuit Apostolatui reseratum, q̃ quidam monachus vester,se ad nigros[a] monachos trãsferens, & habitum eorum assumens, ad sacerdotij ordinem in ipso habitu est ꝓmotus : vnde quia dubitastis, vtrum in assumpto taliter ordine ministrare debeat : Mandamus,quatenus(ni si canonicum aliud † obuiet) ipsum monachum officium sacerdotis libere[b] exequi permittatis.

¶Idem C.presbytero Cardi.Apost.ſedis legato.

¶ *Si Græcus episcopo Latino subiectus ordinatur sine Latini licentia à Græco, interdicitur sibi executio. Si vero de licentia,tunc toleratur.*

CAP. XI.

QVòd translationẽ pontificis:& infra.¶Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd cum clericus Græcus episcopo Latino subiectus, à Græco pontifice ordinatur[d], nisi de mãdato vel licentia sui episcopi fiat, interdicenda est ei ordinis executio sic susceptі tamquam ab alieno pontifice, sine mandato vel licentia sui episcopi ordinato.¶Si vero de mandato vel licentia[d] sui præsulis,à Græco pontifice,secundum morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus sit episcopus Latinus,qui clericos suos à Græco facit antistitе ordinari : quamdiu tamen talis mos ab ecclesia toleratur[e], impediri non dẽt ab executione ordinum taliter susceptorum.

¶Idem Mutiñ.episcopo.

¶Ordinatus à Papa sine licentia Papæ ad superiores ordines non promouetur.

CAP. XII.

CVm † in distribuendis : & infra.Meminimus à nobis fuisse suppliciter† postulatum, & clementer indultum[f], vt quia præfatus A. ecclesiæ Romanæ subdiaconus erat, mãdaremus ipsum ꝓ Bononiensem episcopum promoueri.

¶Idem eidem,& magistro H.subdiacono nostro.

¶Duo sacri ordines non possunt conferri eidem, vno die, vel duobus continuato ieiunio.

CAP. XIII.

LItteras †vestras recepimus super inordinata ordinationе Imolensis electi, quẽ Bononiẽn. episcopus præcedenti sabbato in diaconũ,& sequenti die dominico (cõtinuato ieiunio)in presbyterum ordinauit: In quo,quantũ vterq; deliquerit,euidenter intelligit,qui prudenter attẽdit.Si enim vtrumque ordinem eodẽ die conferre illi non licuit, pari nõ licuit ratione,vnũ ordinẽ vno die[a], & alium†altero (ieiunio continuato)conferri † :cum propter cõtinuationem[b] ieiunij fictionе[c] canonica,siue mane diei dominicæ trahatur ad sabbatum, siue vespera sabbati ad diẽ dominicã referatur,profecto mane cũ vespera, seu vespera cum mane,ad eundem diẽ pertinere[d] dicetur†: ¶Nã si quantum[e] ad hunc necessitatis articulum pertinet,mane ad vnum diem, & vespera referatur ad aliũ,cur esset cõtinuatio ieiunij necessaria,cum & sabbato ante cœnam,& dominica ante prãdiũ, intelligãtur† esse ieiuni ? ¶Præfatum itaq; Bonoñ.episcopum (vt puniatur in quo deliquit[f]) à collatione ordinum, diaconii scilicet & presbyterii : alterum vero ab executione officii sacerdotalis tamdiu volumus manere suspẽsos,donec de illis aliter

† Aliàs ita: & alium in alio.

† Vide. l. 1. cũ gl. in ver. separatim. ff. de vsufr. ac.& Inst.de leg. §. si eadem.in gio.

2 Concor. tex. i illud. §.fin.ff.ad l. Aquil.

†Videl.Titius.& ibi ℸ Bar.ff de libe.& posth. & in l. hæc verba.in fin. ff. de verb. figni.

† Ordinans scilicet & ordinatus.

4 Dicũt qui dãp rõ qua alii ordines in Sabbato conferũtur,& epa ilsin dominica,est : qa sicut vigilia seruit festo: ita, ꝓnoti, ad sacros episcopo. de consec.dist. 2 epis sacrificans.& cap. 1 eq.Io. And.

† Cap. 4. e. tit. in 3. compilatione.

† humiliter Ordinatus à Papa honoratur & oneratur.

conuinci. 2.q. 4.præsul. & c. nullam.Itẽ nõ põt cogi ab epo recipere ordines. ar. de cõsecrad.dist. 2. c. vlt. Item quia maior honor ei debeꝰ q̃ aliis,ℸ. de ma. & obe. per tuas. & ff. de albo scri. l. vlti. Sed iste põt iudicari ab epo suo : vt dicit illa decr.per tuas. vnde ꝓtra. 9.q.2.nullus primas.vbi dr:q nõ põt ordinare,non põt iudicare,& econuerso: Illud ordinarium & regulare,hoc speciale est pp excellentiã superioris,qui manum imposuit.arg.c.illius.de cõsecra.dist.2.c. vlti.

† Cap. 5. e. tit. in 3. compilatione.

Litteras vestras.]Primo narrat factũ quod secundo improbat, improbationis causam inserens:ibi,*In quo.* tertio punit contrafacientes:ibi,*Præfatum itaque.*

CASVS.Quidã canonicus Bononi.A.nomine ecclesiæ Ro. subdiaconus,electus fuit in episcopũ Imoleñ. epꝰ Bono.recepto mãdato præcedẽtis capituli,ordinauit ipsum die sabbati in diaconũ: & die dominico cõtinuato ieiunio in presbyterũ: quenit hoc ad notitiam domini Papæ,vnde mãdauit inquiri veritatẽ super hoc per episcopum Mutiñ.& magistrum H.subdiaconum suum.ipsi factum secundum quod est dictum,significauerunt domino Papæ: & ipse rescribit eis dicẽs,q̃ ipse recepit litteras suas sup inordinata ordinatiõe Imoleñ.electi:in qua ordinatione quantũ ordinator & ordinatus deliquerint,euidẽter intelligit q̃ prudenter attẽdit:quod probat hoc modo. Si enim nõ licuit Bononiẽ,episcopo vtrumq; ordinem illi conferre eodẽ die:eadẽ ratione nõ licuit ei vnũ ordinẽ cõferre vno die:& aliũ alio die cõtinuato ieiunio:cũ propter cõtinuationem ieiunij fictione canonica,siue mane diei dominicæ trahatur ad sabbatum, siue vespera sabbati ad diem dominicam referatur:illa duo ad eundem diem pertinere dicũtur.Si enim dicatur q̃ mane diei Dominicæ ad vnã diem,& vespera sabbati ad diẽ aliam referãtur.non esset continuatio ieiunі necessaria:quia sabbato ante cœnã,& dominica ante prãdium ieiuni intelligũtur.ideoq; Papa Bonoñ.episcopum vt puniatur in quo peccauit,suspendit à collatione ordinum,diaconij,ſ.& presbyterij,alterum vero ab executione sacerdotalis officij suspendit, donec de ipsis aliter duxerit disponendum.No.q̃ nullus duos sacros ordines recipere debet:nec aliquis illos cõferre eodem die.qui contra fecerit,punitur,prout hic dicitur.No.hic regulam q̃ quis debet puniri in eo in quo deliquit.

a ¶ *Vno die.*]Hoc ergo solũ reprehenditur hic q̃ ordinem vnum vno die,& alterũ altero die contulit idẽ episcopus: vnde collige, q̃ si die sabbati nõ potuit ꝓficere ordinationem, sequenti die dñico continuato ieiunio põt eam quã incepit perficere, & vno die intelligũtur ordines collati fictione iuris,& sic loquitur ca. 75.distinct. quod à patribus.

¶ *Gl. seq.dat simile. & allegat contrarium.*

b ¶ *Continuationem.*] Cõtinuatio de duobus facit vnum, & coniungit illa.arg.16.q.3.c.placuit.§.potest.ver. hinc. de præscrip.& 7.qu æst. 1.illud. eap.nihil. 1 sicut cum bissextus occurrit, duo dies pro vno computantur.ℸ.de ver. sig.quæsiuit.& ff.de minideniq;.§.minorem.Sed arg.contra.ff.de ſta.lib. cum hæres.§.Stichus.

c ¶ *Fictione.*] immo & sine fictione aliqua bene vespera & mane ad vnam diem naturalem referuntur,iuxta illud: Et factum est vespere & mane dies vnus.

¶ *Gl.reci.per q.qua die sint ordines conferendi. sol.ponit opin.Hug.tractat demum de sabbato paschali,& ponit opin. Vin.quam nõ approbat.*

d ¶ *Pertinere.*] Teneas incunctãter, q̃ omnes ordines die sabbati cõferri debent.ꝛ.eo.c.1.2.& 3.& 75.dist.c.vlt. præter epalem 2 dignitatem,quæ die dñico tm confertur.75.dist.ca.1.& præter minores ordines,qui possunt conferri diebus dominicis & aliis solemnibus.ꝛ.eo.c.2.& 3.et subdiaconatus ordo potest cõferri die dñico à solo Papa:vt ꝛ.eo.de eo.licet ergo die dñica continuato ieiunio conferantur,sabbato tñ conferri intelligũtur, et ideo cõtinuatio ieiunij necessaria est.H.vero dicit,oes ordines die dñica cõferendos,& non die sabbati:& idem dicit de baptismo.de consec.dist. 4.venerabilis.& c.seq.argu.75.dist.q̃ à patribus.versic.sed post diẽ sabbati eiusdẽ noctis quæ lucescit in prima sabbati cxordia consecrandi eliganturin quibus,iis qui consecrandi sunt ieiunis,& à ieiunantibus sacra benedictio cõferatur.quod eiusdem obseruantiæ erit,si mane ipso die dominico cõtinuato sabbati ieiunio ordinatio celebretur,à quo tẽpore præcedentis noctis initia non recedunt.& sm opinionem eius non vr quare sit cõtinuatio ieiu nij necessaria : vt vna dies fingatur sabbatum & dñica:nam sicut ordo epalis potest conferri die dñica sequenti,et nõ exigitur cõtinuatio ieiunij,ne fingatur dies sabbati trahi ad dñicã,ita si quis ordinetur mane die dñica,posset hoc facere sine ꝓtinuatione ieiunij.Not.tñ q̃ in sabbato magno paschali non celebratur ordo: quia nec missa cantatur.de consec.dist.3.sabbato.Dicunt quidam q̃ illi ordines qui celebrantur die dñica,trahuntur ad sabbatum: & ideo fit ordinatio die sabbati,qm sabbatũ significat requiẽ, et qui ordinatur,trãsit ad requiem clericalem:requiescit em à laboribus secularibus.Vin.dicebat spale de sabbato paschali, vt missa trahatur ad dñicam seq.et ordines ad sabbatum.sed hodie nõ fit hoc in illo sabbato,vt ꝛ.eo.de eo.vbi dicitur q̃ in sabbato sancto ordines conferuntur,immo ita celebratur tũc missa sicut in aliis sabbatis ordinationum,& ita seruatur de facto. 3

3 Et bene celebrãtur ordines,supra eo.c.1.

e ¶ *Nam si quantum.*] rñsio tacitæ quæstionis,diceret aliqs duo dies sunt,& ita non vno die duos ordines contulit,& respondet.

¶Glo.seq.recitetur per obiectionem & solutionem.

f ¶ *Deliquit.*]Immo in pluribus puniuit eum quàm deliquit:quia non peccauit diaconatum cõferendo,& tñ fuit punitus in eo : & ideo plus punitur ordinator q̃ ordinatus:qa debuit esse prudentior .4 & quia maior. arg.ꝛ. de transla. inter corporalia.& vt alij à fere & Laur similibus arceantur.& est simile.ℸ.c.proxi.

4 Concord. mori: §.iste facta. ff. de pœ not.in l. presbyteris. C.de ep.ſco. aud.

Vel non est.] Primo narrat factũ, quod secundo puniri ꝓcipit: ibi.*Discretioni.*Io. And.

CASVS. Epꝰ Cõuentreñ.quendam puerum M.noie xiij.annos habentem inordinate & sine certo titulo in diaconum ordinauit ī ludibrium ordinis clericalis : puer ille hoc significauit dño Papæ,& q̃ nõ prouiderat eidẽ. Vnde mandat quibusdã,quatenus si res taliter se habet,prędictum epm suspendant à collatione ordinũ, et compellant eundem vt eidem M.prouideat i ecclesiastico bñficio competenti, suspendentes eundem M. ab executione ordinis diaconatus,donec ad ætatẽ legitimam peruenerit,in iniuriã ordinantis.No. q̃ aliquis punitur odio alterius.Item qui ordinat aliquos ante legitimam ætatem , punitur prout hic dicitur. Item qui ordinat aliquẽ ad sacros ordines,tenetur ei prouidere.

Nota ex hoc textu q̃ ꝓ opera alicui⁹ cognoscitur discretio mentis eiusdem.

† Aliàs:diaconatus.

g ¶ *Repulisse.*] vñ posset ei dici:& ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.38.distin. omnes psallentes.in fi. & ꝛ.de renun.nisi cum pridem.§.pro defectu.

† Leon. & Salesbrien. abbat.

† Leon.& Salesbrien. abbatibus.

Dilectus filius.]Prima pars ponit reprehẽsibilem ordinationẽ. Secunda punit ordinantem:ibi,*Cum ergo.*Ioan,And.

† Cap. 1. eo. tit in 4. cõpilatione.

CAP. XIIII.

VEl non est cõpos sui episcopus Conuentreñ. vel nimis videtur à se sciẽtia repulisse[g], qui M.puerum latorem præsentiũ adhuc tredecim annorum contra sacrorum canonum institutа[h], inordinate in diaconum dicitur ordinasse, in ludibrium ordinis clericalis:& infra.¶Discretioni vestræ mãdamus, quatenus si rẽ inueneritis ita esse, prædictum epm à collatione ordinum suspẽdentes[i], ipsum vt eidẽ M.quem ab executione officii diaconi† vsque ad ætatem[k] legitimã in iniuriam[l] suspendimus ordinantis, ꝓideat in ecclesiastico beneficio cõpetenti[n], per censuram ecclesiasticam cõpellatis.

¶Idem Letoñ.† & Cala.ab.

¶Episcopus conferens eidem vna die plures sacros ordines,etiã si de mãdato metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi potestate suspenditur.

CAP. XV.

DIlectus † filius G. Humilien. † canonicus, nostro

† Cap. 1. e. tit. in 2. compilatione, vbi integra narratio facti huic fragmento magnam lucem affert.

† Aliàs. Rauli loci.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilatio.

2 Per quod capitulũ dicit hic Innoc. idem apostatã, q̃ sine causa dimittit ꝓfessionem, quam dimittere non licet: sed cononam dimittere licet. decler. cõiu. Ioannes. ergo patet quòd nõ est de substantia ordinis. Io. An.

† Aliàs aliquid.

Gl.sẽ.quærit,et soluit.

† Cap. 3. e. tit. in 3. compilatione.

† Cap. 4. e. tit. in 3. compilatione.

† humiliter Ordinatus à Papa honoratur & oneratur.

† Cap. 5. e. tit. in 3. compilatione.

4 Dicũt qui dãp rõ qua alii ordines in Sabbato conferũtur,& epa ilsin dominica,est : qa sicut vigilia seruit festo: ita, ꝓnoti, ad sacros episcopo. de consec.dist. 2 epis sacrificans.& cap. 1 eq.Io. And.

† Et bene celebrãtur ordines,supra eo.c.1.

† Ordinans scilicet & ordinatus.

† Vide. l. 1. cũ gl. in ver. separatim. ff. de vsufr. ac.& Inst.de leg. §. si eadem.in gio.

2 Concor. tex. i illud. §.fin.ff.ad l. Aquil.

†Videl.Titius.& ibi ℸ Bar.ff de libe.& posth. & in l. hæc verba.in fin. ff. de verb. signi.

4 Concord. mori: §.iste facta. ff. de pœ not.in l. presbyteris. C.de ep.ſco. aud.

† Leon. & Salesbrien. abbat.

† Leon.& Salesbrien. abbatibus.

† Cap. 1. eo. tit in 4. cõpilatione.

† Omnes fere manuſcri pti habent ita.

† V V. Imolicen.

† Ymilicen.

5 Concor. tex. in l. si fugitiui. cogl. in ver. amputato. ff. de fer. fugi.

6 Quasi dicat, non est solũ odium ordinantis, sed defectꝰ ordinati. Io. And.

Decretal. I CASVS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Ymilicen.

CASVS. Ecclesia Humilienſi vacante, canonici Humilien. G. eorum canonicū in minorib. ordinibus cōſtitutū, in eṗm elegerūt. archiepūs Caſſaleñ. metropolitanus eorū mādauit eṗo Treceñ. vt ipſum vno & eodē die ad tres ſacros ordines ꝓmoueret: qđ non ausu ꝓprio, ſed de mādato archiepi nō diſtulit adimplere: qđ totū dictus G. dño Papæ reſeruauit. Super his dñs Papa inquiſiuit veritatem: & qa conſtitit ei, ipſum eṗm Treceñ. in pluribus deliquiſſe, tū quia confeſſus fuit ſine mandato archiepi hoc feciſſe, tū quia & ſi de mandato archiepi conſtaret, ei obtēperare nō debuit in hac parte, cū hmōi diſpenſatio illi à canone non ſit ꝓmiſſa: & quia ſæpe reatū periurij variauit, prius iurando ꝙ archiepūs id ꝑceperat, & poſtea fuit in iure confeſſus ꝙ archiepūs id nō mandauerat, ipſum tādiu ab ordinādi poteſtate ſuſpēdit, donec ſuā meruerit gratiam obtinere. Not. hic arg. ꝙ epi diſpenſare nō poſſunt niſi in caſibus a iure ꝓmiſſis. Itē in iniuſto mādato, plato non eſt obediendū. Itē auctoritas ſuperioris non excuſat. Itē qui in iure varius eſt in dicto ſuo ſiue cōtrarius, periurus reputatur.

† Calcen.

† In codice Barbatiæ, ita: ſed ipſius archiepi (vt ipſe confeſſus extitit) mādato per fecit.

† Vide text. cū glo. ſi in l. non intelligitur. § taciturne in glo. in verſi. manifeſtiſſimis. ff. de iure fiſi.

¶ *Gl. ſeq. ſoluit cōtrariū.*

a ¶ *Elegerunt.*] in poſtulandū, ſ. quia ſi ſimpliciter electus fuiſſet, nō valuiſſet electio. ſimile. ſ. de renunc. poſt tranſlationem.

b ¶ *Tres ſacros.*] Quod nullo modo debet fieri, ſed vnus ordo vno die debet cōferri. ſ. eo. litteras. & ideo punitur, vt in fine.

¶ *Glo. ſeq. arg. alleg. duo iura, & vnum in contrarium. & remittit.*

c ¶ *Permiſſa.*] Arg. op. ꝙ epi diſpēſare non poſſunt niſi in caſibus ſibi cōceſſis a iure, qđ quidam concedunt. & facit pro eis. ſ. de fil. ꝓsby. c. vlt. & pen. Arg. cōtra. ſ. de ſen. excō. nuper. in qua opinione ſunt Lau. Io. Vin. & T. de hoc traditur. ſ. de iud. at ſi clerici. De hac materia no. 50. di. miror. & 1. q. 7. c. requiritis. ſ. niſi rigor. immo ꝓhibita. ſ. eo. litteras. ſ. de eo qui fur. ord. re. c. vlt. & ita colligit arg. prædictū. Vel dic, ꝙ nō licet eṗo diſpenſare in ijs quę pertinēt ad generalem ſtatum eccleſiæ: vt hic, & ſ. eo. ſane. & ſ. cod. literas. In criminibus diſpenſare poſſunt niſi ſit expreſſe prohibitum.

Epis in quibus liceat diſpenſare.

¶ *Gl. ſeq. alle. 5. concor. & tria contraria. demum arg. & determinat.*

d ¶ *Obtemperare.*] hic habes, ꝙ auctoritas ſuperioris nō excuſat. 12. q. 2. quicunque. & c. de rebus. & 11. q. 3. ſi dominus. & 16. q. 1. in canonibus. & q. 7. decimas. 1 Arg. contra. 63. diſtin. Salonitanæ. 14. q. 5. furti. §. & iuſſu. ff. de his qui no. infa. & l. iuſte ff. de acqui poſ.

1 Concor. l. dixit Dominus. & 28. diſt. diaconi. Item eſt arg. ꝙ præceptū iniuſtum prælati non eſt adimplendum. 11. q. 3. Iulianus. ſi certum ſit ꝙ eſt iniuſtum. ſecus ſi dubitaretur. 23. q. 1. quid culpatur. in fi. & ff. de reg. iur. ad ea.

e ¶ *Periurij.*] Vnde poſſet priuari eccleſia, & deponi. ſ. de iureiu. querelā. & ſ. eo. ti. c. vlt. cū in iudicio ſit confeſſus, & cōfeſſus pro ꝓuicto habetur. ſ. de ꝓbat. cū ſup. & C. e. tit. l. vnica. ſed ei pepercit.

f ¶ *Variauit.*] Vnde non erat ei credendū, infra vt eccle. beneſi. vt noſtrum. & ſ. de præſump. litteras. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item in criminali. verſiculo, qui falſo: 2 vel varie ſic ſ. de pœn. ſuper his.

2 Concor. l. ſed & ſi puiſti. §. cōdig. tio. in gl. ne fuerit. ff. de inſtito. & ff. de neg geſt. l. ſi ꝓponus ſcribit. i gl. tens eſt imponēda, & poſtmodū ſuſtineri poterūt in ſuſceptis ordinibus miniſtrare. No. ꝙ ordo tenet quocunq; tpe confertur, licet conferri non debeat niſi certis diebus.

¶ *Glo. ſeq. arg. quòd tempus, & c. dat ſimile de etate. & baptiſmo.*

h ¶ *Characterem.*] & ita quocunque tpe ordines cōferūtur, character imprimitur: quia tps non eſt de ſubſtantia ordinis, ſic nec ætas impedit characterē. ſ. e. vel nō eſt compos. tñ quia tranſgreſſor eſt canonis, qui recipit ordines extra tps debitū, punitur, vt hic: qa ei interdicitur executio ordinis ſic ſuſceptī. ſ. e. cū quidā. & qui ꝙferunt, puniūtur: quia priuantur poteſtate ordinandi. ſ. eod. ſane. Sic & baptiſmus à quocūque conferatur in forma eccleſiæ, tenet, licet à Iudæo vel Pagano, quāuis ab eo recipi nō debeat. ſ. de ſum. tri. ca. 1. in fi. & de ꝙſe. diſt. 4. à quodā. & c. Romanus.

i ¶ *Competēti.*] Primo eis ſuſpenſis ab executione ordinū. ſ. eo. cum quidam. & c. vel nō eſt. ad arbitriū iudicis pœna imponit, ex quo nō eſt determinatum. ſ. de offi. deleg. de cauſſis. & ff. de iure deli. l. 1. §. ait prætor.

¶ *Gl. ſeq. ſignat contrarium. ſoluit: ſolutioni op ponit. reſpondet, & oppoſitioni acquieſcit.*

k ¶ *Poteris.*] Et ita vſ, ꝙ epi poſſunt cū talib. diſpēſare, ex eo qđ dicit, poteris ſuſtinere. Vñ ſignaē cōtra. ſ. e. cū quidā. & ca. literas. vbi dicit: donec apud nos. & ſ. c. proxi. i fi. Dicas, ꝙ poſſunt auctoritate iſtius cap. ſibi cōceſſa: aliàs non vſ iure ordinario per iura ꝓdicta. & c. litteras. Sed vſ ꝙ ſuo iure hoc facere poſſunt: quia hic Papa reſpondet ad cōſultationem. ſed quia conſultatio in hoc ſolo fuit, vtrum tales reciperent characterem: quod ſequitur, addit Papa præter conſultationē. Vel dic ꝙ bene pōt eṗs cum talibus diſpenſare, cū hic reſpondeat de iure. arg. ſ. e. cū quidam. in prin. & arg. ſ. de ele. quod ſicut. §. ſuper eo. & contraria intelliguntur, cū Papa ex certa ſcientia ſibi reſeruat diſpenſationē illorū, vt magis alij terreantur, & ipſi puniātur.

† Aliàs ita: in ordinib⁹ faciendo.

† Vide glo. §. homicidium. in fi. de the. de pœ. iur. in coll. 10.

† Aliàs poſt ꝓpter, ponit.

† Aliàs poſt penitentia habetur.

An eſt poſſint diſpenſare cū clericis extra tpora.

Q *Veſtum eſt.*] Cōis diuiſio. Secunda: ibi, *Reſpondemus.* Io. And.

CASVS. Sacerdotes & alij clerici cōmittunt qñq; adulterium, periurium, homicidium, & falſum teſtimonium: quæritur an permitti debeant in ſuſceptis ordinibus miniſtrare? Rñ. Papa ꝙ ſi crimina prædicta ordine iudiciario probata vel aliàs notoria nō fuerunt, non debent prædicti præter reos homicidij, in ſuſceptis vel in ſuſcipiēdis ordinibus impediri poſt pœnitentiā peractam. Si vero non pœnituerint, monendi ſunt ſub obteſtatione diuini iudicij, vt in periculum ſuæ dānationis in ſuſceptis ordinib. non miniſtrent. No. oēs criminoſos, ꝓter reos homicidij etiā occultos, poſt peractam pœnitētiā in ſuſceptis ordinibus poſſe miniſtrare.

l ¶ *Comprobata.*] Per teſtes, vel confeſſionem in iure factam.

m ¶ *Notoria.*] Notoriū tribus modis dr crimē, per ſniam, ꝙ cōfeſſionē in iure factā, & ꝓ rei euidētiā. ſ. de coha. cle. & mulie. c. vlti.

n ¶ *Homicidij.*] Sic patet ꝙ homicida quātūcunq; occultus, etiā poſt peractā pœnitentiā adminiſtrare nō poteſt: ſic ſ. de accu. inquiſitionis. i. rñ. Vnde Dñs dixit Dauid ꝓphetæ poſt pnām: Non ædificabis mihi tēplum: quia vir ſanguinis es. 1. q. 7. ſi quis omnē. & de conſe. diſt. 1. c. 1. de hoc dictum eſt. ſ. e. ex tenore. illi vero ante actam pœnitentiam miniſtrare non debent, vt hic vſ a ꝓtrario ſenſu, immo poſſunt tempore pœnitentiæ peracto. ſ. e. ex tenore.

o ¶ *Non pœnituerint.*] i. ſi vere nondum pœnitentiam egerint, & ideo videtur ꝙ non ſint permittēdi in ſuis ordinibus miniſtrare.

p ¶ *Monēdi.*] ſed nō cōpellēdi, cū ſint occulta peccata ipſorū. ſ. e. ex tenore. ſed ꝓmittēdi ſunt arbitrio ſuo. ſim. ſ. de iureiu. mulieri.

¶ *Glo.*

cum eo diſpenſat epiſcopus.

CAP. XVI.

CONſultationi tuæ taliter reſpondemus, q; eos, qui extra tēpora ſtatuta ſacros ordines receperūt, characterem[h] nō eſt dubium recepiſſe, quos pro tranſgreſſione huiuſmodi (primo eis pœnitentia impoſita competenti[i]) ſuſtinere poteris[k] in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.

¶ Idem.

¶ Occultus criminoſus præter homicidā, poſt pœnitentiam in ſuſceptis miniſtrat, & ad ſuperiores aſcendit: ante pœnitentiam monetur, vt etiam in ſuſceptis non miniſtret.

CAP. XVII.

QVæſitum eſt de ſacerdotibus vel aliis clericis, q; per † reatum adulterij, periurij, homicidij, vel falſi teſtimonij, bonum conſcientiæ rectæ perdiderunt: & infra. Reſpondemus quòd ſi propoſita crimina, ordine iudiciario cōprobata[l], vel aliàs notoria[m] non fuerint, non debent hi (præter reos homicidij[n] †) poſt † pœnitētiam in iam ſuſceptis vel ſuſcipiendis ordinibus impediri: qui ſi non pœnituerint[o], monendi[p] ſunt, & ſub interminatione diuini iudicij obteſtādi, vt in teſtimonium ſuæ damnationis[a], in ſuſceptis etiam ordinibus non miniſtrent[b].

261 De ſcrutinio in ordi. &c. Tit. XII. 262

¶ Glo. ſeq. recitetur per q. an in occultis ſit diſpenſatio neceſſaria. alleg. pro & contra.

a ¶ *Damnationis.*] Simile. ſ. de ſimo. Matthæus. in fin. & veræ dānationis, niſi cum eis ſuus eṗs poſt peractā pœnitentiā duxerit diſpenſandū, qđ quidē pōt. ſ. de iudi. at ſi clerici. & valde neceſſaria eſt diſpēſatio in occultis, nō ꝓp depoſitionē vitādā, qa propter occulta peccata nō puniſ quis, quæ vindictā non habent. 32. q. 5. Chriſtiana. 1 ſed vt licite ſuum officium exequatur, qđ aliter non poteſt. 33. diſtin. habuiſſe. quia de eo ſuper quo diſpenſatum eſt, poſtea accuſari non pōt. ſ. de fil. preſby. ex tua. & ſ. de ſchiſma. fraternitati. alioqui poſſet ét poſt peractā pœnitētiā accuſari. 33. q. 2. admonere. 15. q. 5. pſbyter. Arg. ꝙtra de pœ. diſt. 4. diuina clemētia. & 23. q. 4. ſi illic. & 1. q. 4. iam itaque. ſed verū eſt ꝙ accuſari etiam poſſet. Alanus.

1 Concor. l. cum fratre. cum no. per Bal. C. de iis quib. vt indig.

† Cap. i. de ſcrutinio faciendo, in 3. compilat.

b ¶ *Non miniſtrent.*] Si non pœnituerint. ergo ſi pœnituerint, poſſunt adminiſtrare ſine periculo dānationis. & ſic vſ cōtra Ala. qui dicit, ꝙ licite nō miniſtrant etiam poſt pœnitentiā ſine diſpenſatione: vt dixi in proxima notula. ſaltem valet diſpenſatio quantum ad accuſationem, aliàs ſufficit pœnitētia in occultis: vt hic patet. B.

DE SCRVTINIO in ordine faciendo.

¶ Dicto de ordinandis: quia ordinandi examinandi ſunt: ideo, &c.

De hac materia tractatur 24. di. per totū. & 23. qui epiſcopus. 51. diſt. qui in aliquo.

† Vide text. in l. præſen. ti. cū not. C. de iis qui ad eccleſiā confugiunt.

E *X parte.*] Sunt duæ partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio: ibi, *Fraternitati.* In qua primo eccleſiæ Romanæ morem inducit. ſecundo reſpondet, reſponſum moderatur, & moderatum declarat. Ioan. Andr.

CASVS. Cum aliquis eṗs debet cōſecrari, metropolitanus conuocat alios ſuffraganeos ad faciendā conſecrationē: epi ꝓſentant conſecrandū archieṗo dicentes: Reuerēde pater, poſtulat mater Eccleſia hūc electū i eṗm ꝓſecrari. & ipſe illos interrogat ſi ſciūt illum eſſe dignū: eṗs quidā in hmōi rñſione ne hoiem offenderet, Deū exiſtimat offendiſſe, qñq; ꝓter, qñq; cōtra ꝓſciētiā rñdendo, cū electi cōuerſatio eſt illi minus bene cognita, vel penitus ignota: quæſiuit qualiter in hmōi interrogationibus ſalua conſcientia debeat rñdere? Rñdet Papa: cū nos aliqué ꝓmouemus in diaconum vel ꝓsbyterū, prior diaconorū dicit: poſtulat ſancta mr Eccleſia hunc diaconū ad onus ꝓsbyteratus, vel hunc ſub diaconum ad onus diaconatus aſſumi. & Papa interrogat: Scis illū eſſe dignum? & ipſe rñdet, ſcio & teſtificor illū eſſe dignū ad hoc onus quantum humana fragilitas noſſe ſinit. Vñ in tali rñſione nō credit Papa aliqué peccare, dūmodo ꝓtra cōſcientiā non loquatur, quia non ſimpliciter dicit illū eſſe dignū, ſed inquantum humana fragilitas permittit: quia qué indignū non nouit, dignū debet æſtimare. Hac ergo rñſione ſecure poterit vti, niſi forte ſibi cōſtet ꝙ ſit indignus. Si vero ſciat illū indignū, ſignificet hoc metropolitano anteq̄ veniant ad ſcrutinium. Sed Papa hāc interrogationem nō facit in cōſecratione epi, ſed in ordinatione ꝓsbyteri vel diaconi. Nota ꝙ qui facit contra conſcientiam, peccat mortaliter. Item quilibet præſumi debet dignus qui neſcitur indignus. Item hic ſcientia pro credulitate accipitur.

¶ Gloſſa ſequens obijcit, & ſoluit.

c ¶ *Et ſcit & teſtificatur.*] Mirabilis eſt rñſio iſta: potius eṁ dicere deberet ſe nullā habere ſciam de ei⁹ dignitate vel idignitate? Rñdeo, ex eo ꝙ videt illū electū à bonis 2, quandam vī habere notitiā de dignitate ipſius, & de tali rñdet, quia audiit ab aliis. 22. q. 5. hoc videtur.

2 Quia prohetari videtur illum futurū bonum. 93. diſt. ca. legimus. ver. noli. vbi de hoc.

d ¶ *Cōtra cōſcientiam.*] Quia tūc ædificaret ad gehennam. ſ. de reſtit. ſpol. litteras. ſ. de præſcri. qm omne. 28. q. 1. c. omnes. §. ex his.

¶ Gl. ſeq. ponēs brocardū, alle. pro tria iura, in cōtrariū alle. 5. & ſoluit.

† In omnibus manuſc. deſunt hæc duo verba: vel intima. re.

e ¶ *Æſtimare.*] Nota quēlibet ꝓſumi dignū, niſi ꝓbetur indignus. & de quolibet præſumendum eſt bonū, niſi ꝓbetur contrariū. ſ. de præſumpt. dudum. ff. de manumiſſ. teſta. ſeruos. & ff. de leg. 2. cum pater. §. rogo. Sed ꝙra vī quia præſumit non idoneus, niſi probetur idoneus. C. de ijs qui ve. æta. imper. l. 2. & C. de proba. ex perſona. ff. de magi. conue. l. 1. §. fi magiſtratus. & in dubio præſumitur ꝙs excōcatus. ſ. de ſent. excom. cum deſideres. §. ſecundæ quæſtioni. & præſumitur potius fornicatio quàm matrimoniū. 30. q. 5. aliter. Sol. hoc generale eſt vt vōi pericu lum animæ vertitur, ꝓſumatur in deteriorem partem. ſ. de ſponſa. iuuenis. & 68. diſt. presbyteri. ſed licet videatur deterior, tamen melior & tutior eſt. ſimile de confeſ. diſt. 4. paruulos. aliàs circa iudicia potius præſumitur iuſtum vel bonum, quam cōuerſo. 86. diſt. ſi qd. 11. q. 3. in cunctis. 22. q. 4. innocens. ff. de proba. ab ea parte.

† Innonnullis antiquis ita: reſignauit eṗatum. & in multis habetur ita hic titulus: De ordinatis, ab epiſcopo, q renūciauit epiſcopatui, vel excōmunicato.

† Poſt cōci. Lateranen. ſub Ale. iij. par. 6. c. 18. & ca. vnico. eo. ti. in 1. cō Pilatione.

† Reſignationem, in vno, in aliis vt in textu.

TITVLVS XII.

De ſcrutinio in ordine † faciendo.

a ¶ Innocentius tertius.

¶ Epiſcopus interrogatus in ſcrutinio epiſcopi ordinandi, poteſt reſpondere illū dignum. ſi non nouit illum indignum.

CAP. I.

EX † parte tua fuit propoſitū: & infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter reſpōdemus, quòd cum aliquem in diaconum vel presbyterum promouemus: prior diaconorum qui nobis aſſiſtit, dicit: Poſtulat ſancta mater Eccleſia hunc diaconum vel ſubdiaconum ad onus presbyteratus vel diaconatus aſſumi: & nobis interrogantibus, ſi eum cognouerit eſſe dignum, idem reſpondet, quòd quantum humana fragilitas noſſe ſinit, & ſcit[c], & teſtificatur illum ad huiuſmodi onus officii eſſe dignum. Vnde in tali reſponſione aliquem peccare non credimus, dummodo contra conſcientiam[d] non loquatur †: quia non ſimpliciter illum aſſerit eſſe dignum, ſed in quantum humana fragilitas noſſe ſinit: cum illum, quem indignum eſſe non nouit, dignum debeat æſtimare[e]. Huiuſmodi ergo reſponſione ſecure vti poteris, niſi forte de indignitate tibi conſtiterit conſecrandi. ¶ Si autem illum indignum eſſe cognoſcis, metropolitano (priuſquam ad huiuſmodi ſcrutiniū veniatur) ſecreto ſtudeas nunciare, vel † intimare, quamuis nos interrogationem huiuſmodi, non in conſecratione pontificis, ſed in ordinatione diaconi vel presbyteri faciamus.

TITVLVS XIII.

De ordinatis ab epiſcopo qui renunciauit † epiſcopatui.

¶ Alexander iij. Toletano archiepiſcopo.

¶ Epiſcopus qui renunciauit loco tātum, inuitatus conferre poteſt ordines ſicut prius. Si vero & dignitati, cum ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad ſacros diſpenſat epiſcopus ſuus, cum ordinato vero. ſcienter ad ſacros non diſpenſat.

CAP. I.

EQuiſiuit † à nobis tua, fraternitas vtrum clerici, qui poſt renūciationem † factam à prædeceſſore tuo ordines receperūt, in ipſis debeant remanere: & infra. ¶ Reſponſum eſt, quòd ſi ſine mandato archiepiſcopi cōſtaret, cū illi huiuſmodi diſpenſatio à canone minime ſit permiſſa[e], ipſi obtēperare[d] nō debuit in hac parte, tū etiā quia reatū periurij[e] ſæpius variauit[f], iurando prius ꝙ archiepiſcopus id præceperat, & poſtea ꝙ illud non mādauerat in iudicio confitendo: ipſum tamdiu ab ordinandi ſuſpēdimus poteſtate, donec noſtrā[g] meruerit gratiam obtinere.

¶ Greg. ix. archiepiſcopo Baranenſi.

¶ Ordinatus ad ſacros extra tēpora ſtatuta, ordinem recipit, & poſt pœnitētiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

bebit:quia eam non habebat.Si vero ignoráter,eps cum tali poterit dispensare:nisi crassa & supina fuerit ignorátia, Nota quòd minores ordines possunt cóferri à non episcopis. Item qui non habet executionem ordinis,eam dare non potest. Ité ignorantia crassa & supina non inducit dispensationem.

a ¶ *Vsque.*] exclusiue: vt ꝓbant sequentia. sic ponit.ff.de ijs qui not. infa.ait ꝓtor.q̃que ponitur inclusiue.93. dist. à subdiacono.ff.de sena.l.vlt.§.senatores.

b ¶ *A non episcopis.*] id est,abbatibus.69.di.q̃m videmus.& ĵ.tit.proxi. cum contingat.

† In codice Barbatiæ ita: vtrum sacros ordines, &c,

c ¶ *Executionem.*] Ergo suspẽsus est qui à suspenso recipit ordines. 1.q.1.statuimus. & resignatio non abstulit illi ordinẽ,sed executionẽ.

d ¶ *Crassa.*]Tunc dicit crassa & supina ignorantia,q̃n aliquid publice fit vel coram populo.& hæc non excusat: vt ff.de verb.signi.lata culpa 1.

¶ *Gl.sequens objcit, & dupliciter soluit.*

e ¶ *Ignorantia.*]Simile ĵ.de cleri.exc.mi.c.pen. & ita si probabilis fuerit ignorantia,cum eo poterit per eṕm dispẽsari.ĵ.c.pxi. Sed cótra. ꝓbabilis facti ignorantia quẽlibet ignorátem excusat ex toto. ff. de iur.& facti igno.error. &l.regula.ergo ſm hoc nulla dispẽsatio est necessaria? Rñ. in culpa fuit recipiẽdo ordines ab eṕo non suo.9.q.2. Lugdunẽsis.& ideo necessaria est dispẽsatio. Vel melius dicas,quòd licet ꝓbabilis sit ignorantia,necessaria tñ est dispẽsatio:quia cum in talibus ordinator non haberet executionẽ sui officij,eá alij ꝓferre nõ potuit.vt 1.q.1.statuimus.quia quod nõ habet, dare non potest.r. q.7.Daibertum.& pro nõ dato habetur,quod ab illo datur q̃ de iure dare non potest.ĵ.de iure patro.quod autem.in fin.ergo necessaria est dispensatio ad hoc vt habeat executionem ordinis.

† Aliàs ita: De ætate & qualitate ordinandorũ, & ordinae, &c,

CVm clericis.]CASVS.Quæritur q̃d sit faciendũ de clericis, q̃ ignoranter ordinantur ab excõicato?Et ſndetur q̃ potest per suos episcopos cum talibus dispensari.Nota q̃ episcopus dispensare potest cum ignoranter ordinatis ab excommunicato.

¶ *Gloss.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.Item quærit, affirmatiue,soluit negatiue.*

f ¶ *Excommunicato.*]Sic patet q̃ excõicatus cõfert ordinẽ, licet extra ecclesiam,& hæretici etiam conferunt ordinẽ.9.q.1.ab excõicatis.& c.ordinationes.Sed cõtra ea,causa.q.1.c.1.vbi dicitur q̃ nullo modo dr cõsecratio quæ ab excõicatis est celebrata.Dic q̃ ibi non fuit seruata forma ecclesiæ.Vel dicas : non dr cõsecratio, verum est quantum ad executionem:quia quod non habẽt, dare non possunt:vt 1.q.1.perfectionem.& c.ventú est.& c.1.& de confec.dist.4.quomodo.Sed nunquid potest alios excõicare?Videtur q̃ sic:quia consert ordines:quod plus est,vt videtur:ergo potest alium excommunicare.sed non est ita.cum enim sit extra ecclesiam,alium eijcere extra ecclesiam non potest.24.q.1.audiuimus. secus in ordine:quia licet sit extra ecclesiam,characterem tamen retinet,& illum potest conferre,si ecclesiæ forma seruetur.

ADDITIO.Item ordinatio requirit verbum & actum.ĵ.de sacra.non iteran.c.fi.excommunicatio vero verbum tantum,Hoſt, & facit ad no.de contec.eccl.vel alta.c.aqua.Io.And.

¶ *Glo.seq.recitetur per contrarium.*

g ¶ *Episcopos.*]Et sic episcopi dispẽsant hic,sic 9.q.1.ab excõmunicatis.& c.ordinationes.quia ignorãtia eos excusat.si vero sciẽter ordines recepissent,non dispensaretur cum eis: vt c.ordinationes.sic ĵ.eo.c.proxi.in fi.

DE AETATE ET QVALITATE.&c.

¶ *Dicto de ordinãdis,dicendũ est de præficiẽdis.Et quia in præficiẽdis cõsideratur ætas,& qualitas, & ordo : ideo &c.* 10*an.And.*

¶ Ex concilio Pictauen.

¶ *Non summatur.*

CAP. I.

VT† abbates[h], decani & præpositi[i],qui presbyteri non sunt, presbyteri fiãt[k]: Qui archidiaconatus tenẽt,diaconi : qui vero archipresbyteratus,presbyteri:aut amittant[l] †honorem† . ¶ Quòd si aliqua iusta causa prohibente,presbyteri aut diaconi esse nõ potuerint,prælationes amittant.

¶ Alex.iij.Cantua.archiepiscopo,

¶ *Ecclesiæ dispensatiue minori concessa, non per laicos,sed per clericos regi debet, donec ille perueniat ad ætatem.*

CAP, II.

EX† ratione : & infra. ¶ Accepimus quòd Conuentren. episcopus, pueris[m], qui sunt infra decennium constituti,in archidiaconatu[n] R. archidiaconi Cistren.ecclesias[o] plures concessit, quæ non per clericos, sed per laicos disponuntur. ¶ Vnde quoniam non debet hoc aliquatenus tolerari : Mandamus, quatenus prædictum episcopum super his corripias , & clericis idoneis administrationes , & custodiam præscriptarum ecclesiarum,donec prædicti pueri P ad

T abbates.] Decre.ista facit ad titulũ de ordin.præficiendorum.& Concor.ĵ.eo.quæris.vel ad tit.de qualitate ꝓficiendorum.Io.And.

CASVS. Dicitur hic abbates,decani,præpositi fiant presbyteri,archidiaconi fiant diaconi. Secundo dicitur q̃ si aliqua causa non potuerint promoueri, dimittant prælaturas, Ex hac decretali not. q̃ si ex aliqua iusta cã plãtus ad sacros ordines promoueri nõ potest, prælaturã debet amittere.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilatione. Hoc cap est difficile, q̃ in fine,operis declaratur, vbi videtur notare nostra.

† dimittãt.

† honorẽ.

† In quibusdam impressis legitur : omnib⁹, sed in manuscr. omnino.

h ¶ *Vt abbates.*] supple,statuimus.

i ¶ *Præpositi.*]Dignitas est ꝑ se,q̃uis sit nomen generale ad oés qui habent prælationem.ĵ.de ver.sig.quamuis.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilatione. Et post concil. 1.ateanen. sub dex.iij. part. 25.c.1.

† Cap.4.eo. tit.in 1.compilatione. & post concil. par.25.c.2.

k ¶ *Fiãt.*]Sic.ĵ. de ẽlc. cum in cunctis.

¶ *Glo.seq.alleg.quatuor iura in contrarium, & soluit.*

l ¶ *Amittant.*]ĵ.de electio.cũ in cũctis.§.hic fane.ꝓtra.ĵ.de cle.ægro. c.1.ꝓtra.ff.de sta.ho.qui furere.ꝓtra.ff.de postu. l.1.§.casum.ꝓtra.hoc itellige q̃n ꝑ culpã suã ad talem statum peruenit, q̃ promoueri non pót:ꝓtraria vero q̃n sine culpa , & tunc non debet addi afflictis afflictio.ĵ.de cle.ægro.c.1.& c.pen.

† Vide l.omnes.C.ã his qui ve.ætat.impe.& in l.fi.C.de iur.omiu.

† Adde quis dicatur ꝑ dispensationem, videtur veniã ætatis impetrasse: vt C.de ijs qui ve. æta. impe.l.eos.sed nõ est ita:quia licet q̃s veniam ætatis impetret,nõ tñ potest alienare sine decreto, nec habet liberam administrationem vsq; ad ætatem xxv.ann.vt in prædi.l.eos.

† Contrarie in vno.

INdecorum.]Prima pars ponit exordium & causam mandati.Secunda mandatum.Tertia cõminationem irritationis & pœnæ. Secunda:ibi,*Nolentes.*& tertia:ibi, *Scituri.*Et facit ad rubricam de ætate.Ioan.And.

CASVS.Primo dr q̃ indecorum est, vt regãt ecclesias qui seipsos regere nõ nouerunt, cum discreti, & litterati ad regimen ecclesiarum debeant promoueri.Secundo dicitur, q̃ ammodo minoribus xiiij.annis regimen ecclesiæ non committatur:& si secus fuerit,irritabitur,& eps punietur.Hæc decretalis nõ continet ius commune.ĵ.de elect.cum in cunctis.Not.qui seipsum regere nescit,aliis præfici non debet.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.an sacer ordo,&c.alleg.5.leges pro.& 6.in contrarium, per quas tenebat Lau.quòd non ponit opi.contrariam, quam probat duabus rationibus per locũ à minori, & hãc approbat.*

Potestas patria an tollatur per sacerum ordinem.

c ¶ *Qui seipsos.*]Qui enim in ꝑlatũ eligitur:& si minor sit nõ debet esse sub patris potestate.arg.ff.ad Treb.ná quod ad ius.& ff. de adult.sic euenit.& C.de legi.tu.l.vlt.Insti.de excu.tu.§.minores.& ff.ad Mace.filium habeo.Arg.ꝓtra.ff.de adop.ꝑ adoptionem. & ff.de ijs qui sunt sui vel alie.iu.filiusfamilias.& ff. de mune.& hono.l.2.& ff.de iudi.cum ꝓtor.in fin.vbi dr nihil interesse,an iudices sint potestate,an sui iuris sint,& ꝓsbyter dr in potestate patris esse.C.de epis.& cle.Authen.ꝓsbyteros.Insti.qui.mod.ius pa.potest.§.filiusfamilias.licet adipiscat honores,remanet tñ in potestate patris.ꝑ ista iura vr q̃ sacer ordo nõ liberet à patria potestate. Laurentius,& alij dicũt q̃ quilibet sacer ordo liberat à patria potestate, q̃n liberat à Dñica , quæ maior est.de eṕali ordine habes 54.dist.si seruus sciente.de sacerdotio ead.distin.ex antiquis.& c. frequens.de diacono dr q̃ præstando vicarium liberatur.eod.c.ex antiquis subdiaconus eodem iure vtitur cũ diacono.ĵ.de ser.nõ or.miramur.& nulla dignitas secularis similis est sacerdotio.Arg. 96.dist.duo sunt.ĵ.de ma.& obe.solitæ.& dignitas patriciatus solebat ius patriæ potestatis:ergo multo fortius sacerdotiũ , & q̃libet sacer ordo.arg.ĵ.de sen.excom.cũ volũtate.§.vlti.hoc credo verũ.

¶ *Glo.seq.arg.à contrario,quod reprobat.*

¶ *Glossa sequens quærit,& arg.negatiue.*

a ¶ *Ad congruam.*] Idem dicit lex in eo qui se obligat pro filio suo decurione : quia tenetur quousq; perueniat ad ætatem cõgruã.ff. ad munic.Lucius.§.imperatores.Sed pone q̃ eps aliquem minorẽ facit archidiaconũ:habebit ne iste vocẽ í capĩo sicut si esset legitimę ætatis? Argum.q̃ non:quia minores xxv. ann. decuriones facti, licet decurionũ sportulas recipiant, non tñ interim suffragium ferre possunt.ff. de decurionibus. spurij. §. minores.sicut nec minor factus miles debet sapientum iura tractare: vt C.de testamen. milit.l.vlt.

† In quibusdam impressis legitur : *soluit contrarium.secũdo quærit,arg.affirmatiue,soluit cõtrarium, solutioni obijcit, & obiec. respondet.*

b ¶ *Ætatem.*] dispensatiue tolerãtur isti puerí,aliàs non deberent. ĵ.de elect.cum in cunctis.& ĵ.eo.eam te.Sed nũquid talis rector potest omnia facere tãq̃ maior? Vr q̃ sic.ff.de iud.quidam cõsulebãt. quod tñ nõ est verum. ĵ.c.proxi.& C.de testa. mili.l.vlti. Sed nonne iste ex quo toleratur ꝑ dispensationem, videtur veniã ætatis impetrasse: vt C.de ijs qui ve. æta. impe.l.eos.sed nõ est ita:quia licet q̃s veniam ætatis impetret,nõ tñ potest alienare sine decreto, nec habet liberam administrationem vsq; ad ætatem xxv.ann.vt in prædi.l.eos.

INdecorũ † est,vt hi debeant Ecclesias regere,qui non nouerunt gubernare seipsos [c] †, cum ad ecclesiarum regimen tales personæ sint admittendæ, quæ discretione præmineant, & morum fulgeant honestate. ¶ Nolentes itaque sustinere,vt paruulis ecclesiæ regimen cõmittatur †:Mandamus, quatenus nemini infra [d] annũ quartumdecimum constituto, personatũ cuiuslibet ecclesiæ cõcedere præsumatis. ¶ Sciturí pro certo, quòd si contrarie † præsumpseritis : quod inde feceritis,irritabimus,& inobedientiã vestram grauiter puniemus.

d ¶ *Infra xiiij.annum.*]Ex eo q̃ prohibet infra xiiij.annũ, videẽ concedere q̃ post xiiij.annum statim cõcedat : quia quod de vno prohibetur , de alio conceditur.arg.25.dist.qualis.sed non est ita : q̃a licet prohibeatur.infra xiiij.annũ, nõ tñ cõcedit.in xv.vel xvj. immo infra xxv.annũ prohibetur.ĵ.de ele.cum in cunctis.§.inferiora.& ĵ.c.proxi.

¶ Idem.

¶ *Ad regimen ecclesiarum non debet instituí indignus scientia, moribus vel ætate.et qui habet duas ecclesias , alterã dimittere cogitur, nisi causa subsit.*

CAP. IIII.

EAm† te decet:& infra. Arctius inhibemus,ne personas,quæ in ecclesijs tui episcopatus ad curam animarũ fuerint ordinandæ , in ipsis instituas, nec aliqua occasione, vel etiam litterarum [e] nostrarum obtentu institui patiaris , quæ scientia, moribus,& ætate,concilij [f] † non cõgruant institutis. ¶ Sed etiam habentes plures ecclesias,quæ ex vna non pendeant [g] ,tibi liceat appellatione postposita cogere ad vnam ipsarum quam maluerint, dimittendam [h] : nisi ita fuerint tenues [i] in substantia , quòd proprios sacerdotes non possint conuenienter alere†.

† Cap.5.eo. tit.in 1.compilatione.

† Concilij Lateran.sub Alex.iij. tit. de electione Romani Põtificis.c.3.

¶ Idem.

¶ *Is qui nondum est in sacris , si aliàs est idoneus , ad regimen parochialis ecclesiæ dispensatiue potest assumi.*

CAP. V.

PRæterea † licet ad regimen parochialis ecclesiæ non debeat aliquis , nisi subdiaconus, & ꝓtra ius,& ꝓtra publicã vtilitatẽ é tale rescriptũ,& iõ nõ valet.C.de ꝓci.impe.of.rescripta.arg.ĵ.de rescri.ex parte.& ĵ.de testi.causam quæ.Ité est hic arg.q̃ nõ est obediendũ semp mandato dñi Papæ.arg.ĵ.de rescrip.si q̃n.& c.cũ adeo.& ĵ.de hæret.ad abolendam.in fi.sed non dr mandatum quando ignoranter mandat.

† In antiq̃ legitur, habere.

f ¶ *Concilij.*]Lateranen.ĵ.de elect.cum in cunctis.§.inferiora.

¶ *Glossa seq.quærit,& soluit.*

g ¶ *Pendeant.*]Qualiter dr vna ecclesia pendere ex altera, potest dici ſm quod legitur ĵ.de reli.do. quia monasterium.arg.ff.arbo. fur.cæ.si gemina.& si aliqua parochialis ecclesia subsit alij , licet ꝑlatus maioris ecclesiæ duas ecclesias habere dicatur,tñ alius ꝓsbyter erit in subiecta.Ité si ecclesia parochialis in fundo suo aliã constituat,nihil impedit vicarium in ea instituí, & ꝑlatum maioris ecclesiæ ꝑlatum esse vtriusq;:non tñ per se seruiet vtrique : nã dispensatione eṕi,vnus ꝑlatus diuersis præest ecclesijs in habẽdo vnam cõmẽdatam, & aliam intitulatã:70.dist.sanctorum.Lau.hoc tñ intellige ſm determinationem illarum decre.ĵ.de ele.dudum, & ĵ.de præb.de multa.Item in casu quem habes.ĵ.de præb. extirpandæ.§.qui vero.potest quis habere plures ecclesias.

Ecclesia vna, qualiter dicitur dependere ex altera.

h ¶ *Dimittendam.*]ĵ.de præben.referente.& hoc secundum illam decre.de multa.intelligi debet.

1 Ecclesias plures in quibus casibus habere liceat.

ADDITIO.Credo hoc posse locũ habere q̃n nescitur quæ fuerit ſbi primo collata,vel fuit hic gratia.Vinc.Vel loquit de collatis ante concilium Lateran.vt dixi in prædi.c.referente.Io.and.

i ¶ *Tenues.*]In 1 casu isto permittit Papa propter paupertatẽ habere plures ecclesias.10.q.3.vnio.Item propter raritatem clericorum 21.q.1.c.1.in fi.Item intitulatam vnam, & aliam commendatam 2.21.q.1.qui plures.ĵ.de elec.dudum.vbi de hoc.

2 Inno.dicebat vnã intitulatã & plures cõmendatas , sed dic hodie vt infra de ele. nemo deinceps.libr 6.

ADDITIO.Vñ versus:*Paupertas, pẽdẽs,defectus, gratia , seruãs, Ecclesias retinere duas,dat quodlibet horum.*

PRæterea.]Prima pars ponit rigorem.Secunda dispensationem. Tertia dispensationis terminationem.Secunda:ibi,*Dispensatiue.*Tertia:ibi,*Dum tamen.*Ioan.And.

CASVS.Dicitur in hac decre.quòd nullus debet ad regimen

Universidad de Deusto
Biblioteca

animarum admitti,nisi ad minus sit subdiaconus:tñ dispensatiue in minoribus ordinib. cõstituti possunt admitti,dummodo tales sint qui infra breue tẽpus posint in presbyteros ordinari Not.q̃ non potest eligi ad curam animarum in minoribus ordinibus cõstitutus:dispensatiue tamen potest postulari.

a ¶*Subdiaconus*.] qui hodie potest eligi in epm,ĵ.eod.à multis,& eodem priuilegio gaudet quo diaconus.ĵ.de † qui infra. ser.non or.miramur.

† Adde qđ dicatur tps breue. l. si quis.ff.de ar bi,& l.si lon gius,ff.de iu dic.

¶*Gl.seq.recitetur per q. & sol.secũdo arguit,quarit.& remittit.*

b ¶*Breue tempus.*]Q̃que breue tẽpus dicit quatuor mensium. C. de vsur,rei iudi. eos. ff. de iudic. si debitori. q̃nq; decem dierum.ff. de cõsti. pecu. promiss or.§.r.q̃nque duorum mensium. C. de secun. nup.l.2.q̃nque xxx.dierũ.ff.de iti, actuq; pri. l.r.§.r.sed hic appellat breue,tẽpus, annus.in anno enim & dimidio potest aliquis ꝓmouere ri ad sacerdotium. 77. dist.monachus vero no uitius, & hic dimittimus dimidiũ,annũ ꝓp minores,ordines Vinc, Item arg.q̃ parum est vtrũ aliquid fiat ĩ præsenti,an in breui tpe,ff si cer.pet.lecta est.ff. de in inte.resti.diuus.ff. vt in possleg.l.si is à quo, sic ergo patet.q̃epi possunt dispensare cum eo qui est in minoribꝰ ordinibus,nunquid cum eo q̃ est in minori ætate?Dicunt quidã q̃ sic. arg.huiꝰ c.De hoc not. ŝ.de ele. cum dilectus. arg.q̃ possit.ŝ.eod. indec orum.

Tẽpus breue dicitur diuersimode.

† multũ, in omnib. manuscriptis.

† Aliàs, sacros.

† Vt verbi gratia homicidiũ,vel simoniã in ordine.

† assueuerẽt.

† Vide l.vnicã, C. de inoffi.do. & in Auth. de exhib. & intro.re.§.fin. cũ nota col 3.5.

Q*Varis à nobis*.] Communis diuisio. Secunda : ibi, *Cum igitur*.que duo facit.Primo ponit ꝓrarietatẽ canonũ, quos secũdo distinguendo concordat:ibi,*Statuentes*.& secundum membrũ distinctionis prosequitur:ibi, *Quòd si*.Ioan.And.

CASVS.Clerici bñficiis ecclesiasticis abundãtes, moniti à prælato suo vt ad maiores ordines ꝓmoueantur,nolunt promoueri, dicentes secreto se tale quid cõmisisse qđ eos salua cõscientia ordinari non finit: ꝙrit quid de talibus sit agendũ?Rñdet Papa q̃ in casu isto videnꝫ canones discordare, cum quidã dicãt eos nõ cõpellẽdos, alij vero ꝓrariũ asseuerãt.hãc ꝓrarietatẽ volẽs amputare,statuit vt si clerici se dicant indignos ꝓp occulta sua peccata peceptione maiorum ordinũ, inferiores clerici de ecclesia probabilis vitæ & opinionis ꝑferant eisdẽ,& beneficia sibi auferantur. & aliis conferant:nisi forte qui ordinari recusant,in aliis seruitiis ecclesiæ fuerint vtiles.Si sola vero voluntate ordinari recusant,& vtilitas ecclesiæ vel necessitas suaserit, si idonei fuerint,cõpellẽdi sunt ad maiores ordines recipiẽdos per amissionem locorum, & beneficiorũ subtractionem.Nota q̃ clerici qui nolũt promoueri si ꝓp occulta peccata hoc faciunt, ab ecclesia remoueri possunt; si sola voluntate,compellũtur per amissionem beneficiorũ suorũ. Item vtilitas & necessitas parificantur.

c ¶*Non sinit*.]Simile de tempo.or.c.vlt.& ĵ.c.proxi.& ĵ.de simo, ex tua.& c.Matthæus.& 1.q.1.sacerdotes.

d ¶*Compellendos*.]74.dist.honoratus.& c.consulit.& c.1.& 2,

e ¶*Contrarium*.]74.dist.si qui clerici.& c.placuit.23.q. 4. displicet.& 1.q.6.sicut.arg.8.q.1.in scripturis.

¶*Glo.seq.distinguit,ſignat contrarium,& ſoluit,*

Cõmittẽtes peccata occulta quare nus sint ꝛe. mouendi,

f ¶*Fatentur*.]Aut ipsi cõmiserunt ista peccata occulta ante suam promotionem,aut post.si ante,remouendi sunt:quia tpe suæ examinationis hoc non fuerunt confessi.24.distin,c.vlti.& 50,dist.ex pœnitẽtibus.& 81.dist.si qui sine,& c.seq.sed si postea cõmiserũt illa peccata,fecerũt se indignos:vnde sunt expellendi,ex quo sua culpa se fecerũt idignos.arg.ŝ.eo.capi.1.si tñ vtilitas ecclesiæ fuerit q̃ nõ remoueanꝫ: quia in aliis negotiis ecclesiæ sunt valde necessarij & vtiles,tolerantur in ea:& ita ĺn hoc dispensatur cũ eis ꝓp vtilitatẽ, maxime cũ peccata sunt occulta.Sed ꝓtra vr de tẽp. or.ex tenore.& c. vlti. vbi criminosi tolerant, quia peccata sunt occulta:& hic priuantur. Sed illi volunt & petũt promoueri acta pœnitentia, & isti fatẽtur se indignos,& nolũt promoueri.si vellent promoueri acta pœnitentia admitterentur,ꝑter reos homidicij:vt dicitur in contrario.

ADDITIO.Vnde dicebat Boa.quòd isti nõ priuãtur beneficiis ꝓp crimen,sed ꝓp id quod renuunt ordinari, licet illi hoc faciãt ex pscĩtia criminis.Ioan.And.

g ¶*Vtilitas*.]Ergo ꝓp vtilitatem ecclesiæ cõpellit quis recipere ordines,& ꝓp necessitatem,aliàs est etiam puniendus ꝓ subtractionem beneficiorum : vt sequif.simile ŝ.de electio.cum in cunctis.§. inferiora & 74.distin. consuluit. vbi eodem modo compellũtur, vt sic indirecte de nolentibus fiant volentes.

A*D aures*.]Cõis diuisio. Secunda : ibi, *Tibi breuiter*.Et melius fuisset hæc decre. posita in rub.de temp.or. & quali.ordi.Io.And.

CASVS.Quidã canonicꝰ Colon. eruditꝰ in physica, cũ pluribus ẽm artem suam medicinã cũ diligentia exhibuisset, plurib.in ꝓtrarium succesisit, cũ medicinis perceptis mortis periculũ incurrerent.Iste volebat ꝓmoueri ad sacros ordines, consuluit dñm Papam.Papa super hoc rñdit q̃ si super præmissis conscientia ipsum remordeat,ad maiores ordines de suo consilio non ascendat.Nota q̃ ꝓtra cõscientiam nullus debet promoueri.

h ¶*Cum diligentia*.]Et ideo nõ vt imputandum, si adhibuit diligentiam quam potuit.50.dist.hi qui arborem.& c.sæpe.& ideo si ꝑter culpam suam casus fortuitus cõtingit, ei nõ imputatur.ĵ.de cõmo.c.vni.& ĵ.de homi.c.vlt.& ff.commo.in rebus.& ff.de offi. præsi,illicitas.casus enim fortuiti præuideri non possunt:vt in ꝑdictis proximis cõcordãtiis:& absit vt nobis imputetur qđ ꝑter voluntatem nostram contingit.23.q.5.de occidendis.Versus:

Non est in medico semper releuetur vt æger.

i ¶*Conſcientia*.]33.dist.habuisse.Qui enim facit ꝓtra cõscientiam, ædificat ad gehẽnam.ĵ.de resti,spo,litteras.& ĵ.de præscri,q̃n oẽ. 28.q.1.oẽs deinceps.§.ex his.ĵ.de senten.ex cõmu.inquisitioni.

k ¶*Remordeat*.]vt si forte imperite medicinam dedisset infirmis, aliàs euentus mortalitatis nõ est imputandus ei:vt ff.de offi.præsi.illicitas.§.sicuti.& ff.ad le.Aqui.qua actione. §.vlti.ff.de var.& extraor.cog.medicus.Vel si negligens fuerit:quia dissoluta negligentia prope dolum est.ff.manda,si fideiussor.1.respõso.

ADDITIO.An medicus teneatur infirmum pauperem vel diuitem nolentem soluere,vel nolentem sumere medicinam curare gratis , not.83,distin.c.1.& in Spec.de sala.§.fi. in 1.col. Et quomodo pœnam Giezi euadat medicus, qui pro dãda sanitate pretium recipit,not.1.q.1.qui studentꝫ.Et quomodo medicus à salario recipit,vbi non licerꝫ ab infirmo, dicam de postu.c.1.in glo.notandum.Ioan.And.

l ¶*Cõſilio*.]Hoc est consilium reuerentiæ,cui obidiendum est,6. dist.testamentum.& 14.q.1.quisquis.& ĵ.de simo.Matthæus.in fi. secus in consilio prefectionis.14.q.1.quisquis.quale est illud:Si vis perfectus esse,vade & vende omnia quæ habes,& da pauperibus. Et de tali cõsilio potest intelligi quod dicitur in c.quisquis.ĩ verbo illo,si consilio vti volueris.

C*Vm bonæ*.]Sunt duæ partes,consultatio & rñsio.secunda : ibi, *Respondemus*.Et facit ad partẽ rubricæ de qualitate præficiẽdorum,Io.And.

CASVS.Clemens Papa vocauit quosdã clericos Barañ.ad pstiã suã, vt satis facerẽt archidiacono suo, quem grauiter læserant; quia ipsi venire cõtẽpserũt, fecit in eos suspẽsionis sñiam promulgari : in qua triennio pmanentes, quidam ex illis suspensi aliqua beneficia ecclesiastica sunt adepti.Qnæsitũ fuit à Papa vtrum beneficia sic recepta possint licite retinere? Et ipse rñdet, q̃ nõ licet eis quæ habuerant, vel quæ postmodũ sunt adepti, aliquatenꝫ retinere.Vnde mãdauit archiepo Barañ.vt eos pro tãta cõtumacia,& contemptu Apostolico , beneficiis quæ habent nõ differat spoliare.Not.q̃ suspẽsi ab hoie beneficia ecclesiastica adipisci non possunt. Item qui per triennĩ ſteterit suspẽsus pertinaciter, debet suis beneficiis spoliari.

† Cap.5.eo. tit.in 2.compilatione.

† Factũ narrat,qa idem fuit per annũ. Io.And.

† spectatæ.

a ¶*Læſerant*.]miles q̃ præposito manus intulit,capite punit.& omnis cõtumacia aduersus præsidem vel ducẽ capite punitur.ff. de re mili.omne delictum. §. 1.& 2.& qui resistit castigare voleti.ff.eo. tit. milites.§.irruẽs.& iuxta diuinum oraculum ꝓtumacia parẽtis mortẽ luitur.86.dist. nõ satis.ver. cæterum. in fi.

ADDITIO.Et qđ hic dicit.læſerant,intelige in rebus: quia si in persona,ipso iure fuissent excommunicati.

b ¶*Suſpenſi*.] Suspensi eligere nõ possunt:nec etiam eligi.9.q.1.nos in hoiem.& ŝ.de consuet. cum dilectꝰ.ŝ.de electꝰ. cũ inter R.& c.per inquisitionẽ.& ĵ.de appel.constitutis.nec beneficia eis tpe suspẽsionis cõferri possunt, vel litteras pro beneficio obtinẽdo impetrare; vt hic & interim beneficia ecclesiastica sunt deneganda 1.ĵ.de appellat.pastoralis.

† Videl.1.ff. si quis ius di.nõ obtẽ. & ff.de postu.l.1.3.di si qs extra.

† Hoc c.vsque ad illa verbatim q̃ habes in Panormia lib.3.titu.de elect. sum. Pont.c.5.

† Aliàs ita super eo qđ nos cõsulere voluisti, tibi breuiter respondemus, quòd si super præmissis conscientia te remordeat, &c.

† Cantori.

† Cap.2.eo. tit.in 2.compilatione.

† In antiq exẽplaribus ita:quod in arte physica eruditꝰ pluribus ita ĩ ipsius artis traditione nes, &c.

c ¶*Poſtmodũ ſunt adepti*.]Talia beneficia tenere nõ possunt etiã si postea fuerint absoluti : quia tunc tempore obtẽti beneficij inhabiles erãt,& indigni: quia in talibus principium considerandũ est.ŝ.de elect.dudum ad audientiam.& 1. q. 1. principatus.16. q. 3.

1 Si sunt in mora petẽdi absolutio si sacerdotes.Et est arg.q̃ tẽpus impetrati rescripti, considerandũ est:puniẽdi ergo sunt, qui suspensi ſpiritualia præsumũt tractare, in tantum q̃ epꝰ cum talibus dispensare non potest.11.q.3.ſi.quis episcopus.& ĵ.de sent.excommuni.cum illorum.

d ¶*Spoliare*.]ex quo per annũ & vltra qui ſtat in excõicatione, priuari debet beneficio suo.11.q.3. rursus. & excõicatus qui tractat ſpiritualia,deponi debet.ĵ.de do.& contu.veritatis.Idem videtur in suspenso,vt hic.Ber.

¶ Celestinus tertius.

¶*Qui ſteterit per annum in ſuſpenſione, priuatur beneficio quod prius habebat,& quod interim acquiſiuit.*

CAP. VIII.

C*Vm*† bonæ memoriæ Clemens Papa præd. noster I. Buccarum & quosdam alios Barañ. clericos vocauisset, vt ad præsentiam ipsius accederent, H.archidiacono suo, quẽ grauiter læserant [a], responsuri : quia venire iuxta mandatum Apostolicum contempserunt, in eos fecit sententiam suspẽsionis promulgari : in qua triennio † permanentes, quidã ex ipsis suspensi [b], aliud beneficium ecclesiasticum sunt adepti. Et quia vtrum beneficia sic recepta possint rationabiliter retinere, nos consulere voluisti:Respondemus,quòd non licet eis illa,quæ habuerunt beneficia,vel q̃ postmodũ [c] sunt adepti,aliquatenus retinere. Vnde Barañ. archiepiscopo dedimus in mandatis,vt eos pro tanta pertinacia & cõtemptu Apostolico† , beneficijs quæ habent , non differant spoliare [d].

¶ Innocentius tertius.

¶*Subdiaconus in epiſcopum eligi poteſt.*

CAP. IX.

A*Multis*† multotiens , an subdiaconus in episcopũ eligi valeat,hæsitatur. ¶ Si quidem Vrbanus Papa primus decreuit,vt nullus [e] in episcopum, nisi in sacris ordinibus religiose viuens inuẽtus fuerit, eligatur: Sacros(inquit)ordines diaconatum dicimus & presbyteratũ: hos siquidẽ solos [f] primitiua ecclesia legitur habuisse. Subdiaconos vero(quia etiam ipsi ministrãt altarib⁹) opportunitate exigente cõcedimus in episcopos eligi , si tamen præclaræ † scientiæ ac religionis existant. quod ipsum non sine Romani Pontificis, vel metropolitani [g] licentia fieri permittimus.

¶ In quibus [h] verbis innuitur, quòd Vrbanus ad statum primitiuæ ecclesiæ se referens (in quo subdiaconatus ordo sacer minime dicebatur)instituit , vt de subdiacono (nisi vtilitatis causa, & tũc etiam nisi de permissione metropolitani , vel Romani Pontificis) non posset electio celebrari. ¶ Verum [i] cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur, sicut Vrbanus Papa secundus, sub his verbis expressit † : Erubescant [k] impij, & intelligant iudicio spiritus sancti, eos qui in sacris ordinibus presbyteratu, diaconatu , subdiaconatu, sunt positi, si caste nõ vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. Et iterum † : Nemo [l] ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo , aut probatæ castitatis existat : & qui vsq; ad subdiaconatum vnicam,& virginem habuerit vxorem. Et ad similitudinem diaconi & presbyteri,subdiaconus debet contin ẽtiam obseruare [m] : sicut est in sexta [n] synodo † constitutũ: vt si quis eorum qui ad clerum accedunt, nuptiali iure mulieri [o] voluerit copulari, hoc ante subdiaconatus ordinem faciat. Et beatus Gregorius † statuisse legitur,vt nullum [p] facere subdiaconum præsumant episcopi , nisi qui se caste victurum promiserit† . ¶Nos volentes super hoc articulo disceptationis materiam amputare : Statuimus , vt subdiaconus in episcopum valeat libere [q] eligi, si-

† Cap.6.& Panormia. ibidẽ.c.102.

† Lib 1.epistola. 42. ad Petrũ subdiaconũ Siciliæ.

† Vide l.2. cum no.per Bar.9 & cũ placuisset. ff de ori.iu.

† Refertur etiã in Panormia lib. 3.titꝰ de continen. cleric. c.c.103.

† Panormia ibidem.cap. 104.

2 Concor.l. iure gen.§. adeo. C.de pact.& l.legatũ & l.ad rem mobilẽ.ff.de procura.

q̃ subdiaconus eligi possit.

e ¶*Nullus*.] Ponit tenorem illius decret.60. distin.nullus in epiſcopum.vsque ibi, in quibus verbis.

¶*Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem.*

f ¶*Solos*.] supple sacros:qa subdiaconatus bene fuit in primitiua ecclesia,sed non reputabatur sacer.21. dist.in fi.§.1.& 25.dist.c.1.

g ¶*Metropolitani*.] sic olim dispẽsabat metropolitanus cũ ineligibili circa ætatum , sed cum illegitimo dispẽsare nõ potest.ŝ.de elect.innotuit.nec in ætate.C.de ijs qui ve.æta. impe. l. 2.& 3.sed cum ijs qui patiuntur defectum in ordine, satis videtur q̃ possit adhuc archiepꝰ dispensare in archiepiscopatu:sicut olim poterat.arg.60.dist.nullus in epiſcopũ.& in aliis dignitatibus inferioribus bene potest.ŝ.eod. præterea 2.

h ¶*In quibus*.] Verba ista sunt Innoc. interpretantis capitulũ Vrbani , qui locutus fuit secũdum antiquam tẽpora.

i ¶*Verum cum hodie*.] nunc incipit allegare,

k ¶*Erubeſcant*.]32.dist.erubescant.

l ¶*Nemo*.32.dist.nemo.

m ¶*Obſeruare*.]Ex quo oneratur,dignum est vt honoretur.16.q. 6.de lapsis.

n ¶*Sexta ſynodo*.]32.dist.si quis eorum.

o ¶*Mulieri*.]38.dist.vt nullum.

p ¶*Nullum*.]38.dist.vt nullus.& 31.dist.ante triennium.

q ¶*Libere*.]Et ita quòd fuit prius dispensatio, hodie est ius commune.sic infra de offi.leg.quòd translationem.& ad subdiaconatum extẽditur quod de superioribus dictum erat.similẽ ŝ.de trãslainter corporalia.et supra de consue.cum venerabilis. et eodẽ priuilegiogaudet subdiaconus quo et diaconus.ĵ.de ser.nõ ordi.miramur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

T Vam.] Prima pars ponit exordium, Secunda mandatum: ibi, *Mandamus.* & facit ad duas partes rubricæ, scilicet de qualitate & ordine. Ioan. And.

CASVS. Monasterio sancti Quirici vacante, Cardinalis quidam volens ipsum de persona idonea ordinare, cum super hoc diligẽtiam adhibuisset, nec posset pſonã idoneam inuenire, p quã posset ſtat⁹ monasterij in melius reformari: tandem inuenit quendã monachum discretũ & vtilẽ monasterio, q aliàs de iure non poterat eligi in abbatem, pro quo quidã laici apud Cardinalem intercedebãt. consuluit Papam, quid sup hoc esset agendũ. Papa cõmẽdat diligẽtiam Cardinalis, Mandans eidem, quatenus, si non potest eidẽ monasterio de pſona magis idonea prouidere, monachũ illum, quem sibi cõmendauit, p quẽ ſtatus monasterij creditur reformandus, ibi pficiat in abbatẽ, nullũ habẽs respectũ ad petitionẽ illicitã laicorũ, sed ex officio suo tm̃ ad hoc, pcedat, ita tñ q ad sacros ordines non ascendat, cum necessitate instante posſit in abbatem assumi in minoribus ordinibus cõstitutus: & laici ipsi nõ sint illi aliqua consanguinitate vel affinitate cõiũcti, vt pp hoc ꝓtra ipsum aliqua suspicio posſit oriri. Ex hac decre. not. q licet preces sint illicitæ, tñ si nõ habeatur respectus ad illas, non cõmittitur simonia. Nota q ex necessitate dispẽsatur cũ aliquo, vt in abbatem assumatur, & in minoribus ordinibus ministret. Item officium abbatis in administratione consistit.

† In antigrafa: Tuã in domino diligentiã commendantes, quã super monasterio sancti Quiriaci digno sceris, adhibere, &c.

† Aliàs: informandus.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. compilatione.

¶ Glo. sequens circa preces an simonia inducãt, distinguit inter proprias & alienas. in primo casu ponit opinionem Hugonis & contrariã. In secundo subdistinguit an sint spirituales, an carnales: & tũc arg. pro indigno, aut pro digno. & tunc aut habetur respectus ad illas, aut non.

a ¶ *Nullum prorsus.*] Nõ enim preces carnales debet respicere q̃ est ordinator, sed tm̃ merita & prouidentiam ordinandi. 1. q. 1. q. 1. busdam. & 8. q. 1. Moyses. & c. fi ergo. Et ideo not. q̃ cum quis eligitur vel ordinatur, aut suis pcibus interuenientibus, aut alienis. Si suis, dicunt quidam, & Hugo cum eis, q̃ quantumcunq; sit idoneus, simonia cõmittitur. arg. 8. q. 1. in scriptutis. & 1. q. 7. si quis oẽm. & 1. q. 1. ordinationes. & j. de iure patro. per nostras. Istud. credo si est indignus, & in quod dicit T. sed si dignus est, potest etiã preces porrigere superiori cũ indiget: quia tunc nõ psumitur ambitiosus, sed potius pp necessitatẽ 1: alias potest dici q̃ simonia esset. arg. 1. q. 1. c. filium. §. non ita quorundam. Et arg. j. de simo. tua. Si preces quis pro se porrigat vt in platũ eligatur, ambitiosæ sunt & illicitæ. 1. q. 1. nullus itaq;. Si vero pcibus alienis promoueãt: aut pces sunt spirituales, aut carnales. Si sunt carnales, & fiũt p indigno, simonia committitur. 1. q. 1. de ordinationibus. quia succedũt tales preces loco pretij. 1. q. 1. sunt nõnulli. Si pro digno, dummodo superior nõ habeat respectũ ad pces, sed ad meritũ, licite posse teneatur. sunt admitti, vt hic, & 1. q. 1. quibusdam. Si vero sunt spirituales admitti possunt, nec inducunt simoniam. 1. q. 1. latorem,

Simonia an inducatur p preces.

1 Dixit Hosti. q. nõ reprobaret, si prælatus cõ sanguineũ egẽtẽ nõ in dignũ ffert. magis idoneo non egẽti, iu simplici benefi cio, cũ & talibus, quide tenetur. 86. di. nõ sa

b ¶ *Non ascẽdat.*] Forte erat irregularis, & sic potest q̃s esse abbas in minoribus ordinibus p̃p necessitatẽ: aliàs non valeret. nã & diaconus potest esse abbas. 50. dist. accedens. arg. Immo & infamis curã monasterij gerere potest: vt ibi. Infamis enim à ciuilib. muneribus non excludit. C de iis qui non imple. stipẽ. fa. so. sunt. tibi taliter respondemus, quòd cum in septima synodo[d] sit statutum, vt lectores per manus impositionem licentia sit vnicuique abbati[e] in proprio monasterio solummodo faciendi, dummodo ipsis ab episcopo, (secundum morem præficiendorum abbatum) manus impositio facta noscatur, & constet eum existere sacerdotem: per primam tonsuram, iuxta formam ecclesiæ datam, à talibus clericalis ordo[f] confertur.

¶ Idem.

¶ Si canonicus regularis factus monachus, iusta de causa ad canoniam reuersus, ibi postea præficiatur, licite tenere poterit prælaturam.

CAP. XII.

INtelleximus †, quòd cum in monasterio tuo fuisses laudabiliter conuersatus, ad monasterium sancti Innocentij talis ordinis accessisti: vbi cum aliquandiu in ipso ordine permãsisses, demum ad cor reuersus, de metropolitani & aliorum consilio, ad primam domum redire curasti: in qua tandem sub regularis obseruantiæ disciplina taliter Deo & hominibus placuisti, quod per tuorum exigentiam meritorum, fratres tui præfecerunt te vnanimiter in abbatem.

¶ Ne igitur occasione moræ, quam in præscripto monasterio contraxisti † (quasi † conscientia tua te remordeat) in susceptę administrationis cura tepeſcas, attendẽtes quòd cautum est in canone[a], ne quis canonicus regularis, nisi forte (qđ absit) publice lapsus sit, efficiatur monachus: & si factus fuerit, ad canonicatus ordinem reuertatur, vltimus in choro manendo. Consuluit Papa super hoc, mandat ei Papa quatenus circa curam sibi cõmissam solicitudinem adhibeat diligentem, sequentia bona continuãdo prioribus. No. q̃ canonicus regularis factus monachus, potest præfici in abbatem.

a ¶ *In canone.*] 19. q. 3. mandamus.

¶ *Gl. seq. signat contrarium. & quadrupliciter soluit.*

b ¶ *Curam,*] Hic videtur q̃ si aliquis transit ad ſtrictiorem religionem sine licentia prioris vel abbatis, q̃ reuocandus sit ad priorem ecclesiam. Sed vī obsta re. j. de reg. licet. Sed potest intelligi quod hic dī qñ ex leuitatis causa trãsit: prout intelligi consueuit ille canon. 19. q. 6. 3. mandamus. Vel dicatur q̃ iste fuerat tãtum in habitu p̃bationis. Vel iste locus quẽ itrauerat, fuerat laxioris religiõis quã prior. Vel dic, q̃ si aliquis petita licẽtia, licet nõ obtenta, trãsit ad ſtrictiorem regulã, q̃ tũc non potest reuerti ad priorẽ locũ. 1. et sic loqtur illa decreta. licet sed si nullo modo petit licẽtiam, tunc redire cogetur prout hic fecit.

† In codice Barbatiæ ita: Discretionituæ taliter respõdemus, q̃ circa, &c.

† Cap. 3. tit. de qualitate ordinan. in 4. compilatione.

1 Concor. l. 2. §. fi. per do. & to. ff. de ex ere. & ff. de ĩstit. sed & §. §. cõditio.

A *Ccepimus.*] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Licet.* Et facit ad secundam partẽ rubricæ de qualitate præficiendorum. Io. And.

CASVS. Eps Zamorẽs. quosdam clericos promouit ad sacros ordines sine certo titulo. clerici isti impetrauerunt litteras super sua ꝓuisione ꝓtra epm Zamorẽs. ad quosdam executores. eps qñ citabat ab eis, exceptiones ꝓponebat cõtra ipsos clericos: sed ipsi eas admittere nolebãt. vñ petijt sibi sup hoc prouideri: vñ Papa rescribit ei dicens: licet in ordinationibus clericorũ tã ipse q̃ antecessores ipsius eam diligentiam debuerint adhibere, vt minus idoneos non ordinarent: vnde ẽm hoc contra illos exceptionem opponere non possent: nisi forte post promotionem reddiderint se indignos: tñ Papa ex abundanti qñ scribit pro talibus, facit apponi in litteris suis, ſi ordinatus pro quo scribit, sit ecclesiastico beneficio non indignus.] Vnde Papa sine aliqua examinatione posset illũ cõpellere ad prouisionem illorũ, quos ipse vel antecessores sui ad ordines promouerint: cũ illos ad bñficiũ obtinẽdum debeat idoneos reputare, quos ad ordines recepit. Vñ nõ debet graviter sustinere si illos facit ꝓ alios examinari, quos nõ credit sine examinatione ordinatos fuisse anteq̃ ipsum cõpellat ad prouisionem illorũ. Mandat Papa eidem, quatenus ꝓuideat illis pro quibus litteras suas recipit in forma cõi, in maiori ecclesia vel in alijs diœcesis Bracareñ. & exceptiones quas ꝓtra ipsos duxerit proponẽdas, præcipit audiẽdas. No. arg. q̃ semel examĩatus amplius examinari non debet, nisi de ijs quæ postea contingunt. Itẽ qui dignus reputatur ad ordinẽ, dignus reputari debet ad bñficium. Itẽ semel examinatus, iterũ examinatur. Item per formam cõem poterit executor prouidere in maiori ecclesia. Itẽ quantũcũque absolute scribatur, exceptiones legitimæ sunt admittẽdæ.

c ¶ *Exceptionem.*] No. q̃ qui ordinauit aliquem postea nõ potest ei irregularitatem aliquam vel crimen aliquod obijcere. nisi ex causa superueniente 2: sic nec electror contra electum. 8. q. 2. dilectissimi. & est simile. 4. dist. in istis. & 4. q. 3. si quis testibus. & j. de concess. præben. cum super quæstione. in fi. sic 28. dist. diacon. & j. de cler. coniuga. diuersis fallacijs.

2 Tex. est in l. si vxor. §. fin. ff. de adult. & ff. sol. ma. l. cũ mulier,

¶ Gl. seq. alleg. vnã concor. & duo cõtraria. alle. etiã duo iura similia per casum couersum. demũ quærit. ponit opi. Io. & contrariũ soluit.

d ¶ *Reputare.*] No. q̃ qui reputatur dignus ī vna dignitate, si postea eligitur ad alteram, etiam tunc dignus debet reputari. sic. 74. dist. gesta. Arg. ꝓtra 12. dist. nos ꝓsuetudinẽ. & 3. de elec. scriptũ est. Ecõtra vero qui reputatus est indignus in vno officio, debet indignus haberi in alio. ff. de suspec. tu. l. 3. §. quæri potest. vbi dī q̃ si aliquis male se habuit in tutela, & deinde detur curator, tam q̃ suspectus remoueri debet. C. de fus. & archa. l. si aliquid. libr. 10. Item quid dices si aliquis irregularis vel criminosus toleratus est in officio sacerdotali: nunquid si talis eligitur ad dignitatẽ potest excipi cõtra eũ ab illis qui eũ toleraverunt in officio sacerdotali? Videtur q̃ nõ: quia qui eum reputauerunt dignũ ad ordinẽ, & ad beneficium reputabũt eũ dignum. arg. j. de accu. nulli. j. de sent. excom. in præsentia. & ff. de li. causa. qui sciens. sicut nec vir accusare potest mores vxoris, quos prius probauit. 3 ff. de adulter. si vxor. in fin. hoc concedebat Io. sed ex officio suo potest inquirere de talibus. 2. q. 7. quærendum. ff. de postul. quos prohibet. & ff. de pet. hær. l. vlt. & ff. de adul. l. 1. §. si publico. & j. de except. exceptionem. & q̃ superior debeat de his inquirere, habes expresse. 5. de elec. nihil est. & in ca. venerabilem. Tamen quod dicit Ioann. q̃ isti qui toleraverunt in sacerdotio ipm, non possunt isti postea obijcere: nõ credo: quia licet tolerassent eum in tali officio, propterea non debẽt tolerare eũ in maiori. nunquid si eligatur in episcopum vel in maiorem prælatum, non possunt ei obijcere aliq̃d: immo possunt: quia licet sit dignus in minori, non tamen in maiori debet idoneus reputari. 12. dist. nos consuetudinem. Et argum. 5. de elec. scriptum est. accusare ipsum possunt per cap. prædictum, nulli. Sed si promoueatur ad dignitatem, credo q̃ possunt contra illum excipere.

3 Sed bene improbat se quentes matrimonium. de inceiur. quemadmodũ Io. And.

† Vide l. si cui fundus. ff. de fund. instruct. & l. illi cum illo. ff. de vsu fru. leg.

¶ Gl. seq. litteram exponit, & notat aliquem sæpius examinari. alle. 3. aur. & duo in contrarium. & soluit.

e ¶ *Examinari.*] Intelligo tñ q̃ in eo casu permittatur epo examinatio siue exceptio qñ non per se examinaut epi, sed per archidiaconum. de of. arch. ad hoc. sic patet q̃ aliquis sæpe examinatur. j. de præb. cum secundum Apostolum. & 2. q. 5. Mennam. & 2. q. 1. notum. Arg. cõtra. j. de of. leg. licet. & ff. nau. cau. sta. l. licet. Sed videtur q̃ tantũmodo debeant examinari de ijs quæ postea contigerunt. arg. 8. e. c. 1. immo bene debẽt examinari, ne indigni promoueantur, & negligentia prioris examinatoris non debet impedire quo minus quæratur an dignus sit: & ad hoc tenetur superior. 8. de elec. nihil est. & c. venerabilem.

Examinatę iterum examinatur.

f ¶ *In formã communi.*] j. de præben. cum secundum apostolum.

¶ Glo. seq. not. quærit, & soluit.

g ¶ *In maiori ecclesia.*] No. q̃ per formam communem, qua mãdatur alicui vt prouideat alicui in aliqua ecclesiarum ciuitatis vel diœcesis, potest ꝓuideri in ecclesia cathedrali: vt bene patet hic, & j. de præben. pro illorum. & c. cum ẽm Apostolum. sed per formam illam non posset prouideri in aliqua prælatura. j. de præbẽ. c. vlt. quia ad prælaturas non extenditur intẽtio mandatoris. Sed quid si dicatur tantum: prouideas tali in aliqua ecclesia diœc. Bonoñ. nunquid potest prouidere in aliqua ecclesia ciuitatis? Vel si dicatur: in aliqua ecclesia ciuitatis Bonoñ. nunquid in ecclesia diœcesis? Dicas q̃ non: quia per clausulam illam [in aliqua ecclesia diœce. Bonoñ.] nõ comprehenduntur ecclesiæ ciuitatis, vel ecouerso. 5. de reſcri. Rodulphus.

h ¶ *Exceptiones.*] Quantũcũque Papa præcise scribat, exceptiones legi

& si factus fuerit, ad canonicatus ordinem reuertatur, vltimus in choro manendo. Consuluit Papa super hoc, mandat ei Papa quatenus circa curam sibi cõmissam solicitudinem adhibeat diligentem, sequentia bona continuãdo prioribus. No. q̃ canonicus regularis factus monachus, potest præfici in abbatem.

a ¶ *In canone.*] 19. q. 3. mandamus.

¶ *Gl. seq. signat contrarium. & quadrupliciter soluit.*

b ¶ *Curam,*] Hic videtur q̃ si aliquis transit ad ſtrictiorem religionem sine licentia prioris vel abbatis, q̃ reuocandus sit ad priorem ecclesiam. Sed vī obsta re. j. de reg. licet. Sed potest intelligi quod hic dī qñ ex leuitatis causa trãsit: prout intelligi consueuit ille canon. 19. q. 6. 3. mandamus. Vel dicatur q̃ iste fuerat tãtum in habitu p̃bationis. Vel iste locus quẽ itrauerat, fuerat laxioris religiõis quã prior. Vel dic, q̃ si aliquis petita licẽtia, licet nõ obtenta, trãsit ad ſtrictiorem regulã, q̃ tũc non potest reuerti ad priorẽ locũ. 1. et sic loqtur illa decreta. licet sed si nullo modo petit licẽtiam, tunc redire cogetur prout hic fecit.

† In codice Barbatiæ ita: Discretionituæ taliter respõdemus, q̃ circa, &c.

† Cap. 3. tit. de qualitate ordinan. in 4. compilatione.

1 Concor. l. 2. §. fi. per do. & to. ff. de ex ere. & ff. de ĩstit. sed & §. §. cõditio.

A *Ccepimus.*] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Licet.* Et facit ad secundam partẽ rubricæ de qualitate præficiendorum. Io. And.

CASVS. Eps Zamorẽs. quosdam clericos promouit ad sacros ordines sine certo titulo. clerici isti impetrauerunt litteras super sua ꝓuisione ꝓtra epm Zamorẽs. ad quosdam executores. eps qñ citabat ab eis, exceptiones ꝓponebat cõtra ipsos clericos: sed ipsi eas admittere nolebãt. vñ petijt sibi sup hoc prouideri: vñ Papa rescribit ei dicens: licet in ordinationibus clericorũ tã ipse q̃ antecessores ipsius eam diligentiam debuerint adhibere, vt minus idoneos non ordinarent: vnde ẽm hoc contra illos exceptionem opponere non possent: nisi forte post promotionem reddiderint se indignos: tñ Papa ex abundanti qñ scribit pro talibus, facit apponi in litteris suis, ſi ordinatus pro quo scribit, sit ecclesiastico beneficio non indignus.] Vnde Papa sine aliqua examinatione posset illũ cõpellere ad prouisionem illorũ, quos ipse vel antecessores sui ad ordines promouerint: cũ illos ad bñficiũ obtinẽdum debeat idoneos reputare, quos ad ordines recepit. Vñ nõ debet graviter sustinere si illos facit ꝓ alios examinari, quos nõ credit sine examinatione ordinatos fuisse anteq̃ ipsum cõpellat ad prouisionem illorũ. Mandat Papa eidem, quatenus ꝓuideat illis pro quibus litteras suas recipit in forma cõi, in maiori ecclesia vel in alijs diœcesis Bracareñ. & exceptiones quas ꝓtra ipsos duxerit proponẽdas, præcipit audiẽdas. No. arg. q̃ semel examĩatus amplius examinari non debet, nisi de ijs quæ postea contingunt. Itẽ qui dignus reputatur ad ordinẽ, dignus reputari debet ad bñficium. Itẽ semel examinatus, iterũ examinatur. Item per formam cõem poterit executor prouidere in maiori ecclesia. Itẽ quantũcũque absolute scribatur, exceptiones legitimæ sunt admittẽdæ.

c ¶ *Exceptionem.*] No. q̃ qui ordinauit aliquem postea nõ potest ei irregularitatem aliquam vel crimen aliquod obijcere. nisi ex causa superueniente 2: sic nec electror contra electum. 8. q. 2. dilectissimi. & est simile. 4. dist. in istis. & 4. q. 3. si quis testibus. & j. de concess. præben. cum super quæstione. in fi. sic 28. dist. diacon. & j. de cler. coniuga. diuersis fallacijs.

2 Tex. est in l. si vxor. §. fin. ff. de adult. & ff. sol. ma. l. cũ mulier,

¶ Gl. seq. alleg. vnã concor. & duo cõtraria. alle. etiã duo iura similia per casum couersum. demũ quærit. ponit opi. Io. & contrariũ soluit.

d ¶ *Reputare.*] No. q̃ qui reputatur dignus ī vna dignitate, si postea eligitur ad alteram, etiam tunc dignus debet reputari. sic. 74. dist. gesta. Arg. ꝓtra 12. dist. nos ꝓsuetudinẽ. & 3. de elec. scriptũ est. Ecõtra vero qui reputatus est indignus in vno officio, debet indignus haberi in alio. ff. de suspec. tu. l. 3. §. quæri potest. vbi dī q̃ si aliquis male se habuit in tutela, & deinde detur curator, tam q̃ suspectus remoueri debet. C. de fus. & archa. l. si aliquid. libr. 10. Item quid dices si aliquis irregularis vel criminosus toleratus est in officio sacerdotali: nunquid si talis eligitur ad dignitatẽ potest excipi cõtra eũ ab illis qui eũ toleraverunt in officio sacerdotali? Videtur q̃ nõ: quia qui eum reputauerunt dignũ ad ordinẽ, & ad beneficium reputabũt eũ dignum. arg. j. de accu. nulli. j. de sent. excom. in præsentia. & ff. de li. causa. qui sciens. sicut nec vir accusare potest mores vxoris, quos prius probauit. 3 ff. de adulter. si vxor. in fin. hoc concedebat Io. sed ex officio suo potest inquirere de talibus. 2. q. 7. quærendum. ff. de postul. quos prohibet. & ff. de pet. hær. l. vlt. & ff. de adul. l. 1. §. si publico. & j. de except. exceptionem. & q̃ superior debeat de his inquirere, habes expresse. 5. de elec. nihil est. & in ca. venerabilem. Tamen quod dicit Ioann. q̃ isti qui toleraverunt in sacerdotio ipm, non possunt isti postea obijcere: nõ credo: quia licet tolerassent eum in tali officio, propterea non debẽt tolerare eũ in maiori. nunquid si eligatur in episcopum vel in maiorem prælatum, non possunt ei obijcere aliq̃d: immo possunt: quia licet sit dignus in minori, non tamen in maiori debet idoneus reputari. 12. dist. nos consuetudinem. Et argum. 5. de elec. scriptum est. accusare ipsum possunt per cap. prædictum, nulli. Sed si promoueatur ad dignitatem, credo q̃ possunt contra illum excipere.

† Vide l. si cui fundus. ff. de fund. instruct. & l. illi cum illo. ff. de vsu fru. leg.

¶ Gl. seq. litteram exponit, & notat aliquem sæpius examinari. alle. 3. aur. & duo in contrarium. & soluit.

e ¶ *Examinari.*] Intelligo tñ q̃ in eo casu permittatur epo examinatio siue exceptio qñ non per se examinaut epi, sed per archidiaconum. de of. arch. ad hoc. sic patet q̃ aliquis sæpe examinatur. j. de præb. cum secundum Apostolum. & 2. q. 5. Mennam. & 2. q. 1. notum. Arg. cõtra. j. de of. leg. licet. & ff. nau. cau. sta. l. licet. Sed videtur q̃ tantũmodo debeant examinari de ijs quæ postea contigerunt. arg. 8. e. c. 1. immo bene debẽt examinari, ne indigni promoueantur, & negligentia prioris examinatoris non debet impedire quo minus quæratur an dignus sit: & ad hoc tenetur superior. 8. de elec. nihil est. & c. venerabilem.

Examinatę iterum examinatur.

f ¶ *In formã communi.*] j. de præben. cum secundum apostolum.

¶ Glo. seq. not. quærit, & soluit.

g ¶ *In maiori ecclesia.*] No. q̃ per formam communem, qua mãdatur alicui vt prouideat alicui in aliqua ecclesiarum ciuitatis vel diœcesis, potest ꝓuideri in ecclesia cathedrali: vt bene patet hic, & j. de præben. pro illorum. & c. cum ẽm Apostolum. sed per formam illam non posset prouideri in aliqua prælatura. j. de præbẽ. c. vlt. quia ad prælaturas non extenditur intẽtio mandatoris. Sed quid si dicatur tantum: prouideas tali in aliqua ecclesia diœc. Bonoñ. nunquid potest prouidere in aliqua ecclesia ciuitatis? Vel si dicatur: in aliqua ecclesia ciuitatis Bonoñ. nunquid in ecclesia diœcesis? Dicas q̃ non: quia per clausulam illam [in aliqua ecclesia diœce. Bonoñ.] nõ comprehenduntur ecclesiæ ciuitatis, vel ecouerso. 5. de reſcri. Rodulphus.

h ¶ *Exceptiones.*] Quantũcũque Papa præcise scribat, exceptiones legi

nes legitimæ admittendæ sunt.ff.de offi.dele.ex parte 1. nisi dicatur q nullæ debeant admitti,quod nunquá de facili dicit : vt ibidem.sed si enumerentur nó obstante tali & talibus exceptionib. tunc illæ nó sunt admittédæ.arg.ff.si quis cau.sed & si.§.quæsitũ.

†Laterancñsi.c.27.

CVm sit ars artium.]Pertinet ad titulũ de qualitate,& diuisio per se patet. Secũda:ibi, *Quoniam.*

†Cap.4.tit. de qual.ordi.in 4.compil.

CASVS.Præcipit Papa vt episcopi diligenter instruant & informent illos quos ꝓmouent ad sacerdotiũ per se vel p alios viros idoneos super diuinis officiis,& ecclesiasticis sacramẽtis:q̃ si de cæteró rudes & ignaros ꝓmouerint,& ordinatores & ordinati grauiter punientur:qm melius est paucos bonos quá multos malos habere ministros.Hoc vltimum verbum notandum est.

a ¶ *Ars artium.*] Bene dicit : quia animæ sunt pretiosiores oibus alijs rebus & corporib⁹.12.q.1. præcipimus. & 24.q.3.si habes.& j.de pœni.& remiss.cum infirmitas.in fi.

†Satius. †Sanius

b ¶*Per alios.*]Per clericos suos de latere suo missos. 24.distinct. quando.

†Math.15.

c ¶*Deprehendi.*] No.q̃ eo ipo q̃ ordinatus ap

†Vide l.qui paret indignus, & ordinãs similiter:vt 81.dist. tantis Daniel.in fi.nec enim põt ignorare præ latus vitium subditi.ſ. de re iud.q̃uis.arg.ſ.de elect.innotuit.C.de rescin. vend. quisquis. & ff.loca. sed addes.§.1. 1 & ff.de ędil. edic.l.1.§. causa.sed hoc est verũ cum eos examinat per se.secus ſi per alios.24. dist.quando.& j.de off. arch.c.ad hæc.

duos.cũ gl. ff.devulg.& pup.subitũ.

†Aliàs Birtuien.

†Aliàs Calaniten.

1 Si locaui vasa vitiosa & vinum ef fluxerit teneor : nec me excusat ignorantia. Io.And.

d ¶*Malos.*]Simile.23.distinct.talẽs.& dicit lex, melius est pauca idonee effundere,q̃ multis inutilibus hoies præ-

¶Idem in concilio generali.†

¶Minus idoneus in sacerdotem promoueri,vel ad regimen animarum assumi non debet.

CAP. XIII.

CVm†sit ars artium [a] regimen animarum, districte præcipimus,vt episcopi promouendos in sacerdotes diligẽter instruant & informent, vel per seipsos,'vel per alios [b] idoneos viros super diuinis officiis, & ecclesiasticis sacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. ¶Quoniam si de cętero rudes, & ignaros ordinare præsumpserint,(quod quidẽ facile poterit deprehendi[c])& ordinatores,& ordinatos vltioni graui decernimus subiacere.Sanctius †em est (maxime in ordinatione sacerdotũ) paucos bonos,quàm multos malos [d] habere ministros:quia si cæcus cæcum†ducit, ambo in foueam dilabuntur†.

¶Honorius iij.capitulo Bremeñ.

¶Defectus scientiæ deijcit iam promotum.

CAP. XV.

QVamuis multa proposita fuerint contra episcopum Calinensem † quia tamen confessus [e] est coram nobis se numquam de grammatica didicisse, nec etiam legisse Donatum [f],& per euidentiam facti vsque adeo de illitteratura & insufficientia sua constat, quòd cõtra Deum esset, & canonicas sanctiones, tantum in episcopo tolerare defectum [g], ipsum à pontificalis officij executione, & ab administratione Calineñ.ecclesiæ penitus duximus amouendum.

TITVLVS XV.

De sacra vnctione.

¶Innocentius tertius.

¶Ecclesiæ Græcorum in ordinationibus & consecrationibus seruare debet vnctiones, quas seruat ecclesia Romana, Episcopus autem cum consecratur inungitur chrismate in capite & manibus : quod si fuerit prætermissum, per tres episcopos est supplendum.

CAP. I.

CVm†venisset ad Apostolicam se dem Bracarẽsis †episcopus, qui in consecratione sua sacram non acceperat vnctionem , quoniam apud vos [h] non consueuerunt pontifices,cum consecrantur,inungi:Nos quod illi defuerat, man dauimus in ipso suppleri [i] : facientes caput eius & manus per Albañ.episcopum (assistentibus [k] ei duobus episcopis,secũdum morẽ ecclesiasticum) sacro chrismate deliniri : & infra. ¶ Scire te volumus, duas esse species vnctionis : exteriorem,quę materialis est & visibilis : & interiorẽ,quæ spiritualis

defectu.competens tñ sciẽtia in eo toleratur.ſ.de elect.cũ nobis olim.& c.prædicto,nisi cum pridem.§.pro defectu.Ignominio sum enim est eo,cũ ipse deberet alios docere,ſi tunc quærat ab aliis edoceri.in Authen.de san.episco.§.damus.coll.9.& prima.q. 7.cõuenientibus.& 1.quæſt.1.vilissimus.& qui doctior est & sanctior eligendus est.8.q. 1.licet ergo.& talis debet eligi cuius comparatione cæteri,grex dicantur.25.dist.ca. vnum orarium.§.nomine autem criminis.

DE SACRA vnctione.

¶Quia ex ordinandis & præsciendis aliqui inunguntur,viso de illis,de sacra vnctione videndum Ioan.And.

De hac materia tractatur.96.dist. & 95.per totum.

De secunda parte rubricæ tractatur. 64. & 65.dist.per totum.

CVm†venisset.]Diuidit ſ duas ptes principales.In prima instruit ecclesiã Græcorum circa materiam vnctionum.Secũda rñdet ad quæstionẽ principalem. Secunda: ibi, *Licet.* Et prima põt subdiuidi in tres principales.Secũda:ibi,*Scire.*Tertia:ibi, *Monemus.* Et in hac prima parte dicit se fecisse per tres eo suppleri quodhuic eo deerat.Io.Andr.

† Cap. vnico.eo. tit. in 3.cõpilatio.

† Bramenben. †Latrabenſ. † Bramuſben. † Bratulen. Sed fortaſſis legẽdũ: Bracarẽſis dirib̃are, agit eñ hic de quodam eo Græco, vt notat Cõtius: Bracarẽſis autem eps in Hiſpania eſt.

CASVS.Quidã 4 eps Græcus ad Apostolicã sedẽ accedens [5],cõfessus fuit dño Papæ,q̃ in cõsecratione sua sacrã non acceperat vnctionem,vnde Papa qđ illi defuerat,ſ eo fecit suppleri.ſcribit ergo Papa super hoc Constantinopo.patriarchæ,ostendens q̃ duæ sunt species vnctionis : exterior, & interior. Exteriore ĩnũgitur corpus, interiore cor.& vngitur quis oleo & chrismate,ostẽdẽs quare de vno,et quare de alio.Et quare eps inũgitur in capite,& princeps in humero:et qlibet fidelis inũgit ſ scapulis et pectore oleo sancto añ baptismũ,et post baptismũ inungit chrismate ſ vertice & q̃ cõsecratur altare et calix,exẽplo beati Siluestri, & auctoritate tabernaculũ.Dicit etiã q̃ sacramẽtũ vnctionis,aliud figurat ſ no uo testõ q̃ in veteri.vnde nó iudaizat ecclesia vnctionis celebrãs sacramẽta:sicut quidã mẽtiuntur q̃ diuinas nó intelligũt scripturã ,ꝑpter historiã,tũ ,ꝑpter mysticã rõnẽ.iste tñ patriarcha potest vti baculo ad similitudinẽ aliorũ põtificũ.Bernardus.Not.q̃ p tione eorũ,& regũ,et sacerdotũ,qualiter ſsecranſ & inunguntſ: quo & in quib⁹ mẽbris,et de qua vnctione qlibet eorũ inungaſ, et de significatione vnctionũ.Itẽ no.q̃ summus sacerdos dr̃ eps.

4 Hic cassus Bernardi ẽ, & in antiq̃ codicib. reperitur.

5 Forte ſ hãc gatione patriarchæ cõstantinopo. quæ ſ eris assẽsculo pastorali: cũ Romanus Pontifex nõ vsetur,vt patet in ſ.Io.An.

a ¶*Inungitur cor.*]Immo aĩa,sed hoc ideo dicit,quia anima sedẽ habet ſ corde pricipaliter : vel potius quia nó fructificat vnctio ſ anima, nisi ex corde & voluntate procedat.Vincen.

Iac.5.

1 Concor. tex.cum gl. in l.ſ quis Titio. ff.de leg.2.

b ¶*Infirmatur.*]95. distin.cap.presbyteros.§. sed istud.

1.Io.2.

c ¶*Vnctionẽ.*]ſ.vnctio. figura est antiptosis,cũ casus ponit pro casu. ſim.25.distinct.c. vlti. & 65.dist.cap.1.ver. omnis sanctificatio,id est,omnem sanctificatũ. & j. de iudi.ca.a.verſ.quem, id est,qui.

† In multis impressis adduntur hæc duo verba: ita faciatis, sed male, sunt in nec sunt in manuscriptis.

d ¶*Sacramentum.*] ſimile de ꝑse.dist.4.c.1.& j.de celebr. missa.cum Marthæ.§. ex eo.in fin.

e ¶*Agit.*]ſ.salutem.

f ¶*Auget.*]Iuxta illud: Super ægros manus imponent,& bñ habebũt. & vere auget sicut cõfirmatio. j.e.c.ver. quia per eã ſpiritus sanctus ad augmentũ datur, & robur,&c.

g ¶ *Mysticæ ratione.*] prout statim sequitur.

Mat.25.

h ¶*Legitur.*] in euangelio sancti Matthæi.

i ¶*Dicitur.*]in lib. Sapientiæ.

k ¶ *Quo ad proximũ.*]

Eccle.24.

Ista duo necessaria sũt. 12.q.1.nolo. & n.q.3.nó sunt audiendi.

l ¶*Ab intus.*] procedit, supple,vnctio.

m ¶ *Bonus odor.*]i.exẽplum & imitatio Apostolorũ:qm̃ Apostoli ꝑ prædicationẽ & famã

2.Cor.1.

inuitabãt hoies ad saluté.verba ista habes. 23. q.4. Nabuchodonosor.

1.ad Ti.3.

& dr̃ bonus odor ꝓdicatio bonorũ, quã qđã ex charitate susciꝑiũt: & inde ifti in aĩa viuũt: vnde dicit, Aliis sumus odor vitæ in vitã,ſ.eternam. Alij vilipendũt & conteñunt ꝓdicationẽ bonorum,& ifti de tali cõtẽptu morte incurrunt aĩæ:vnde dr̃, Aliis sumus odor mortis in

Matth.6.

mortem,ſæternã.& ita ex eodẽ bono odore alij saluantur , & alij pereunt.

n ¶*Vitæ.*] i. dilectiõis, & bonæ opinionis ducentis eos in vitam,ſcilicet æternam.

o ¶*Mortis.*] i.inuidiæ, & malæ opinionis, ducentis eos in mortem. ſæternam.

p ¶*Foris.*] Simile.8.q.1. licet ergo.& 63.distinc.

†desĩgnatur

plebs Diotrensis.& ca. nosse.& c.vota ciuium.

Can.5.

& c.vlt.& de cõse.dist. 1.iubemus.

† vngũtur. q ¶*Vt cortina cortinã trahat.*]id est,vt fidelis trahat infidelem.28.q.1. iam nunc.

r ¶*Iuxta illud.*]Euãgelij.vel dic iuxta illud in canticis canticorum.

s ¶*Sicut seipsum.*]i.ad id quod seipsum. hoc aduerbiũ sicut, non est ſicutiſsimũ: quia ordinata charitas prius debet incipere à seipso. 23.q.5.ſi non licet.vnde primo debet q̃s facere eleemosynã sibi, deinde ꝓximo.de pœn.dist. 3.sane cauendum.C.de ſerui.præses.

Psa.132. 1.Cor.13. Luc.4.

Sicut non ſemper est ſicutiſsimũ, id est,nõ dicit of modã ſimilitudinem.

t ¶*Illius.*]ſ.Christi.

v ¶*Caput enim viri.*] 23.q.5.cum caput.

x ¶*Consecrare inquit.*] Hæc benedicto dr̃ ab eo dũ ꝓsecrat manus ꝓsbyterorũ : & sic cõis est hæc bñdictio eorũ & presbyterorũ.16.q.1. c.generaliter.§.ecce.

† Aliàs ita: ad euangelizandum.

y ¶ *Vbi.*] id est, postquam.

2 Scilicet ea vnctione qua alij regesvel sacerdotes visibi liter vegebãtur.& ita vi detur loqui Gratianus hic citatus.

z ¶ *Vnxit.*] Mystica fuit & iuisibilis vnctio Christi: qa nec 2.in regem nec ſ sacerdotem fuit vnctus:vt 2.q.7.ca. testes.§.his ita respondetur.

3. Reg.c.19.

a ¶ *Extunc,*] id est,ex tempore Christi.

b ¶*Personam capitis.*] id est,Christi,qui est caput ecclesiæ.

c ¶*Differentia.*] quod

¶*Tractat de vnctione regum, & de differentijs in vnctione inter reges & pontifices.Pan.*

¶Vnde in veteri teſtamento non solum vngebatur sacerdos,sed etiam rex & propheta : sicut in libro Regum Dominus præcepit Heliæ,Vade & reuertere in domum † tuam per desertum in Damascum, cumque perueneris illuc, vnges Hazael regem super Syriam.& Iehu filium Namsi vnges regem super Israel, Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abel-Meula vnges prophetam pro te. Sed vbi [y] † Iesus Nazarenus (quem vnxit [z] Deus spiritu Sancto, sicut in actibus Apostolorum legitur) vnctus est oleo pietatis †præ consortibus suis, qui secundum Apostolum est caput Ecclesiæ,quæ est corpus ipsius,principis vnctio à capite ad brachium est translata : vt princeps extunc [a] non vngatur in capite,sed in brachio, siue humero, vel in armo , in quibus principatus congrue designatur, iuxta illud quod legitur , Factus est principatus super humerum eius, &c. Ad quod etiam significandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant inuitati. In capite vero pontificis sacramentalis est deliburio † conseruata , quia personam [b] capitis in pontificali officio repræsentat. Refert autem inter pontificis & principis vnctionem , quia caput pontificis chrismate consecratur , brachium vero principis oleo delinitur, vt ostendatur quanta sit differentia [c] inter auctoritatem pontificis & principis potestatem.

†ibi: viam, habetur.

† Aliàs ita: Sed vbi Iesus venit Nazarenus &c. Act.10. Ephe.1. Col.2.

† Dictio, pietatis,deest in antiquis. Ysai.9. 1.Reg.9.

†In vno solo manuscr. erat: deliniratio:sed recẽtibus litteris,in cæteris, deliburatio.

¶*Tractat*

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

ostenditur.96.dist. duo sunt.& 7.de maiorit. & obedi.solitæ.

Apoc.1. 1.ci.2. a ¶ *In fronte.*]Vt de cō sec.dist.5.de his.& c.no uissime.& ca.manus.in quibus habetur significatio istarū vnctionū.

† Vox, Petrus, est in omn. mānuscriptis. b ¶ *In pectore.*]de consecra.distinc.4. deinde. & c.presbyteri.

c ¶ *Reddere rationem.*] vt 36.dist.c.qui ecclesiasticis.§.ecce.ad fi.

d ¶ *Simplex sacerdos.*] de pscc.dist.4.psbyteri.

1 Vide concilium Trident. sessio. 7.de confir. can.3. e ¶ *Hanc.*]C. 1 cōfirmationem in fronte soli episcopi cōferunt.5. de consue.quanto. vbi de hoc.arg.contra.95. dist. peruenit.vbi presbyteri chrismabant in fronte.Solu.illud concesit Grego.dispensatiue ad tempus propter scādalum,vt ibi expresse patet:alias sacerdos nihil cōferret:vt in c.quato.

Heb.10. Abac.1. f ¶ *Summus sacerdos.*]i. eps.2.q.7.accusatio.

Iac.1. g ¶ *Vicarij.*]63.distinc. quorum vices.

h ¶ *In qua.*]Simplex relatio est hic sicut ibi, mulier saluauit, q̄ damnauit.qm̄ alia fuit columba quæ detulit ramū oliuæ in arca Noe, & alia quæ descēdit super Christum dum baptizaretur.

Gal.5. 2 Hæ duæ glossiæ nō sunt Bernardi, nec sunt in antiq. libris. i ¶ *In cataclysmo.*] Id est,in generali diluuio siue tempore diluuij.

k ¶ *Reuertēs.*] 2 ad arcā Noe.

Eccle.1. l ¶ *Aliud quidem.*] Et sic colligitur hic quòd alium ordinem habuit in subsātia olim Leuita,& aliū modie:alias videretur etiā ecclesia iudaizare in idētitate.

Rom 10: m ¶ *Pastorali.*]de consec.dist.1, nullus episcopus.& 45.dist. disciplina.Ber.

Mat. 10. & Mar 8. n ¶ *Propter historiam.*] Martialis vnus de discipulis Petri, quē posuit Dñs iter discipulos cū dixit:Nisi efficiamini sicut paruulus iste,nō intrabitis in regnū cælorum,&c.quē postea Petrus cū alio, f.Matthæo ad prædicandū misit in Germaniā, qui cū iret, mortuus est, & rediit collega ad Petrū,& Petrus ait:Accipe baculū, & tangens eū dic vt in noie Dñi surgat & pdicet.& iuit.xl.die à tpe mortis tetigit eū, & resurrexit & prædicauit, & ita Petrus remouit à se baculū, & dedit subditis.Designātur 3 auté per baculum ea q̄ his versibus comprehenduntur.

¶ *Tractat de Christianorum omniū vnctione.*

¶ Quia vero Christus fecit nos in sanguine suo Deo nostro regnum & sacerdotes, (propter quod Petrus † Apostolus ait: Vos estis genus electum,regale sacerdotium) idcirco in nouo testamēto non solū reges & sacerdotes vnguntur,sed etiā oēs Christiani: bis ante baptismū, scilicet oleo benedicto: primū in pectore,deinde inter scapulas:& bis post baptismū,scilicet chrismate sanctō:primū in vertice,demum in fronte [a] .In pectore [b] namque baptizandus inūgitur, vt per sancti Spiritus donū abijciat errorē & ignorātiam, & suscipiat fidē rectam: qa iustus ex fide viuit.Inter scapulas,vt per Spiritus sancti gratiam excutiat negligētiā & torporem, & bonā operationem exerceat:quia fides sine operibus mortua est:vt p fidei sacramentū,sit munditia cogitationū in pectore,& per operis exercitiū sit fortitudo laborū. In scapulis,quatenus fides per dilectionē, secūdum Apostolum operetur. In vertice vero baptizatus inungitur : vt sit paratus omni petenti de fide reddere [c] rationē:quia per caput intelligitur mens:iuxta qđ legitur:Oculi sapientis in capite eius, cuius superior pars est ratio, & inferior est sensualitas.vnde bene p verticē, quæ est superior pars capitis,intelligit [d] ratio, quæ est superior pars mentis. In fronte vngitur baptizatus,vt libere cō fiteatur quod credit : quia corde creditur ad iustitiā,ore vero fit cōfessio ad salutem:memor eius quod Dñs ait:Qui me cōfessus fuerit coră hominibus, &c. Ante baptismū ergo vngitur oleo benedicto,& post baptismū chrismate sancto : quia chrisma soli cōpetit Christiano.Christus [e] enim à chrismate dicitur,vel potius à Christo dicitur chrisma:nō secūdum nominis formā,sed secundū fidei rationē.A Christo [f] vero Christiani dicūtur, tanq̄ vncti deriuentur ab vncto:vt oēs cōcurrant in odorē illius vnguēti, cuius nomen oleum est effusum.

¶ *Tractat de vnctione chrismatis post baptismum,quæ dicitur confirmatio.*

¶ Per frontis chrismationē,manus impositio designatur:quæ alio noīe dicitu r' confirmatio, quia per eā Spiritus sanctus ad augmentū datur & robur:vnde cū cæteras vnctiones simplex [d] sacerdos,vel pśbyter valeat exhibere,hāc [e] nō nisi summus sacerdos, [f] id est epś † debet cōferre:quia de solis Apostolis legitur(quorū vicarij [g] sunt episcopi)q̄ per manus impositionem Spiritum sanctū dabāt:quēadmodum actuū Apostolorū lectio manifestat.Cum audissent (inquit) Apostoli qui erāt Hierosolymis,qa recepissent Samaria verbū Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannē:qui cum venissent,orauerūt pro ipsis,vt acciperēt Spiritū sanctū, nōdum enim in quēquā illorū venerat, sed baptizati tm̄ erāt in nomine Dñi Iesu: tunc imponebant manus sup illos, & accipiebant Spiritum sanctū.cuius aduētus per vnctionis ministeriū designatur,quia colūba in qua [h] Spiritus sanctus super Christū in baptismo descēdit, ad vesperū in cataclysmo † [i] reuertēs [k] ramū retulit virentis oliuæ, cuius vtiq; sacramentum Dauid prophēta prænoscens, exhilarandam facie in oleo prædicauit.

¶ *Tractat de consecratione altaris.Abbas.*

¶ Vngitur præterea secundum ecclesiasticū morem,cum consecratur altare, cum dedicatur templum,cum benedicitur calix,non solum ex mādato legis diuinæ,verum etiā exēplo beati Siluestri,qui cum consecrabat altare,illud chrismate perungebat, præcepit eī Dominus Moysi, vt faceret oleū vnctionis,de quo vngeret testimonij tabernaculum,& arcā testamenti,mensāmq; cū vasis. ¶ Verū vnctionis sacramentū aliud † quidem [l] efficit,& figurat,tam in nouo quàm in veteri testamento.vnde non iudaizat ecclesia,cū vnctionis celebrat sacramentum,sicut antiqui mentiuntur,qui neq; scripturas,neq; Dei nouere virtutem. ¶ Monemus igitur, vt illum in ordinandis presbyteris, & consecrandis episcopis morem serues, & facias obseruari,quē Apostolica sedes obseruat, & infra. ¶ Licet † Romanus Pontifex non vtatur baculo † pastorali [m] ,tum propter historiam [n] ,tum propter mysticam [o] rationem,tu tamen ad similitudinem aliorum pontificum poteris eo vti.

In baculi forma pśul datur hac tibi norma.
Attrahe p primū, medio rege,punge per imū.
Attrahe peccātes:rege iustos:punge vagantes:
Attrahe,sustenta,stimula,vaga,morbida,lenta.
Vincentius.

o ¶ *Mysticam rationē.*] quia baculus habet in summitate recuruationem, quasi ad trahendum:quod non est necessariū Romano Pontifici : quia nullus ab illo diuertere potest finaliter; 4 quia ecclesia non potest esse nulla. 24.q.1. pudenda,in fin. Vel quia per baculum designaē coercitio siue castigatio,ideo alij pōtifices recipiunt à suis superioribus baculos: qa ab homine 5 potestatem recipiūt.Romanus Pontifex non vtitur baculo:qa potestatem à solo Deo recipit.

TITVLVS XVI.

De sacramentis † non iterandis.

¶ Innocentius tertius.

¶ *In ordinato in subdiaconum sine manuum impositione, & confirmato non chrismatis,sed olei vnctione,non fiet iteratio, sed supplebitur prætermissum.*

Pastoralis

† Est enim ordinarius minister eius sacramenti. Concilium Trident. s. sess. 7.de confirmat.can.3. Act.8. Matt.4. Mar.1. Luc.3.

4 Puto quod sam respexisse ad ludum Euangelij: Et certi nus pastor & vnus ouile.

5 Et Recognat cū qui non benexerit,ab eo qui dedicabit culū recipiuandum,si est, remouendum: quod in Romano Pont fice licet cum nō habeat.10.dist.

† Vide notas huius capitis.

Pastoralis.] Duæ sunt partes Secunda.ibi, *Ad quod.*Et prima subdiuiditur.Secunda:ibi,*Et si.*Ioan.And.

CASVS. Quidam fuit promotus ad ordinem subdiaconatus sine manus impositione: quæritur fuit an permitti debeat ministrare in tali ordine. Item quidam fuit per errorem vnctus oleo,cum deberet inungi Chrismate:quæritur vtrum sacramentū cōfirmationis debeat in eo iterari? Respondet Papa quòd in talibus non est aliquid iterandum, sed supplendum quod incaute fuerat prætermissum. Not. qđ nō dicitur iterari quod prius factum non fuit. Item quæ omittuntur in ordinibus conferendis,suppleri debent.

¶ *Glossa sequens recitetur per obiectiones, & solutiones.*

2 ¶ *Permitti.*] Ad hoc nō videtur respōdere: sed dic quòd antequā suppleantur ista,ministrare non debet. 52. distin.solicitudo.& satis videtur respondere ex eo quod dicit litera, suppleri:quia non dicitur actum cū aliquid superest ad agendum. 7. quæstio. 1. illud. & capitul. nihil. & C. ad Syllania. l. penultima. in fin.

¶ *Glo.seq.signat.contrarium.& soluit.*

b ¶ *Impositione.*]quam solus episcopus facere potest diaconibus. 23. dist. diaconus.Sed cōtra. 22. dist. subdiaconus.vbi dicitur quòd subdiaconus non recipit manus impositionem.sed illud c.loquitur de impositione manus consecratoria,quæ nō datur subdiacono, sed hæc impositio manus est quædam benedictio.sic accipitur 69. distin.quoniam. & 1.q. 1.manus.

c ¶ *Iterandum.*]Et sacramentum non debet iterari,ne sacramēto fiat iniuria.de consec.dist.4.oſtenditur.& 1.q.1.q. quidam.

d ¶ *Supplendum.*]Sic 5.c.proxi.circa prin.& 1.q.1.c.Spiritussanctus, §.ecce.& 7.eo.presbyter.

Nobis.]Sunt duæ partes:quarum quælibet subdiuidi potest in tres.Secunda:ibi,*Nos autem.*

CASVS. Quædam corpora defunctorum sepulta sunt à schisma ticis tempore cuiusdam schismatici vvaldemarij:quæritur vtrum debeant exhumari.Item quidam presbyteri degradati,celebrauerūt cū indumentis sacerdotalibus:super altaribus : quæritur vtrū altaria debeant reconsecrari.& vestes benedici? Respon.Papa q̄ corpora defunctorum prædictorum nō sunt exhumanda, nec vestes benedicendæ, nec altaria supradicta reconsecranda. Not. quòd vtile per inutile non vitiatur.Item not.quòd propter defectum personæ ornamenta ecclesiastica non polluuntur.

e ¶ *Exhumandos.*]Propter hoc corpora exhumari non debent: quia illis nō nocet talis sepultura,dummodo aliàs boni fuerint. 1 7.de sepul.sacris.& 13.q.2.animæ defunctorum.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.& solutionem.*

f ¶ *Benedici.*]indumenta propterea iterum benedici non debēt: ex quo semel consecrata sunt.Et hæc fuit dubitatio:quia vestimē tis ecclesiæ,aliī quam sacrati homines vti non debent,de' consecrari.arg.88. dist.c fin.& 90.dist.c. fi. 10.And. distinctione 1.cap. vestimenta.sed vestimenta propterea non polluuntur.

† Cap.1.co. tit.in 3.compilatione.

† In codice Barbatiæ post verbū sepulti, habentur hæc verba: vtrū debeant exhumari.

† Ordinationem.

† In duobus vetustioribus legitur: diaconatus.

¶ Hæc est alia quæstio.

† Aliàs ita: archiepiscopo Lugdun. &c.

1 Vide dicunt Inn. & Host.qđ si tales fuissent in culpa', vt quia elegisset à talib' spelliri, graviter peccasset.& ex humādi essent.arg.88. dist.c fin.& 90.dist.c. fi. 10.And.

CAP I.

PAstoralis †:& infra. ¶ Præterea nos cōsulere voluisti,an permitti [a] debeat ministrare, qui sine impositione [b] manuum fuerit ad ordinem † subdiaconatus † assumptus:

¶ Et † si confirmationis sacramentū in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non chrismate, sed oleo delinitus. ¶ Ad quod breuiter duximus respondendum, quòd in talibus non est aliquid iterandum [c] ,sed caute supplendum [d] quod incaute fuerat prætermissum.

¶ Hon.iij. archiepiscopo Londoñ. † & eius suffraganeis.

¶ Prohibet sepultos à schismaticis exhumari,vestimenta cum quibus celebrarunt iterum benedici,& altaria in quibus celebrarunt iterum consecrari.

CAP. II.

ANobis humiliter quæsiuistis, quid fieri debeat de mortuorum corporibus,qui tempore schismatici & reprobi VValdemarij à schismaticis sunt sepulti † : & de indumentis sacerdotalibus , cū quibus: necnon de altaribus, in quibus degradati presbyteri celebrarunt. ¶ Nos autem inquisitioni vestræ breuiter respondemus , quod non credimus ob hoc dumtaxat sepultos huiusmodi exhumandos [e] : aut debere indumenta talia iterum benedici [f] :vel recōsecrari altaria [g] supradicta.

¶ Gregor.ix.archiepiscopo Londoñ.†

¶ Si † ordinatione presbyteri vēl diaconi, manus impositio fuerit prætermissa, statutis temporibus supplebitur.

CAP. III.

PResbyter & diaconus cum ordinantur [h] , manus impositionem [i] tactu corporali (ritu ab Apostolis [k] introducto)recipiunt.quòd si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum , sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos , caute supplendum [l] , quod per errorem extitit prætermissum †.Suspensio [m] † autem manuum,debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.

TITVLVS XVII.

De † filiis presbyterorum ordinandis vel non.

¶ Ex concilio Picta.

¶ Illegitimus non ordinatur,nisi vt religiosus fiat : nec tunc præficitur,idest, ad prælaturam non habilitatur.

euidenter.sed differentia est:quia episcopus & omnes presbyteri qui ibi sunt,super caput ipsius presbyteri ordinādi,manus imponunt.23.dist.presbiter cum ordinatur.diacono vero solus episcopus manus super caput illius ponit:vt dist.ea.c.diaconus.

k ¶ *Ab Apostolis.*]Apostoli enim cum de præcepto Spiritussancti Paulum & Barnabam mitterent ad Euangilium prædicandū gentibus,manus eis imposuerūt : & ideo ritu introducto ab Apostolis , presbyteris & diaconis manus imponitur : vt dicitur 75.distinct.quòd die dominico. similiter ordinatio episcoporum siue cōsecratio,ab apostolis,scilicet Petro,Iacobo,& Ioanne introducta est dantibus formam successoribus.66.dist.porro.

l ¶ *Supplendum.*]5.eod.pastoralis.

m ¶ *Suspensio.*]Quādo episcopus incipit orationē ad benedicēdum sacerdotem,tunc presbyteri omnes qui primo tāgebant caput,debent eleuare manus, ita q̄ non tangant caput ordinandi: quod ex ipso facto melius paret qualiter debeat fieri quàm aliquo iure exprimatur.sic infra de dona.apostolicæ.quædam enim sunt quæ melius possunt intellectu percipi , quàm locutione exprimi.ff.de solu.ratum.ff.rem ratam haberi.quo enim.§. Iulianus.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

¶ Vidimus de ordinandis,qui ex variis causis impediūtur,inter quos est vitium originis:ideo,&c.

De ista materia habetur 56.distin.per totum.& repetitur in 6.

Vt filij.

g ¶ *Altaria.*]Iterum propter hoc reconsecrari non debent,de cōsecr, distinct.1.si motum.& c,ecclesiis.quia propter hoc non sunt execrata,sicut nec ecclesia, licet polluatur sanguine.de consecr.distin.1.ecclesijs.

Presbyter.]CASVS.Dicitur in hoc cap.quòd quando presbyter & diaconus ordinā tur,recipi ūt per tactū corporaleam manus īm positionem,ritu introducto ab Apostolis. qđ si fuerit omissum, statuto tēpore ad huiusmodi ordinēs conferēdos debet caute suppleri q̄ per errorū extitit prætermissum : nec debet propterea aliquid iterari, suspēsio manuum tunc debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.

† Aliàs Lugdun.

Not.quòd presbyter & diaconus p manus impositionem debēt ordinari.Ité not. quòd ordinatio sacerdotis & diaconi introducta est exemplo Apostolorū. Ité nota quòd licet in conferendo sacramento sit defectus,non tamē reiteratur quod legitime factum est : sed suppletur defectus. Ité nota q̄ suppletio ordinis non debet fieri. nisi in diebus cōstitutis ad ordines faciendos : & sic nota quòd idem est in parte quod in toto.Ité nota quòd duo imperfecta faciūt vnum perfectum.

† Videl.qui testamento. ff. de excu. tuto.

† Aliàs, impositio : sed in plurib' & vetustioribus suspensio.quod vi detur hic agnoscere glossa.

h ¶ *Ordinantur.*] Manus presbyteri & diaconi chrismatis liquore perungi non debēt: vt 23.dist.præterea.

¶ *Glo.seq.ponit differentiā in manus ipositione pśbyteralī et diaconali.*

† In vno vetustissimo ita: De filiis presbyterorum nō ordinādis nec in paternis ecclesiis toco lerandis. In alio ita: De filiis presbyterorum & aliis illegitimenatis or dinandis vel non.

i ¶ *Impositionem.*] Sacerdotibus & diaconi bus manus imponitur. 23. distinct. quorumdam.& eorum consecratio similis est 16. q. 1.c.generaliter. §. ecce

Presbyteris & diaconis qualiter manus imponā tur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VT *filij*.] Duæ sunt partes. Secunda ibi, *Sed neque*. non faciens ad titulum. Prima pars duas prohibitiones ponit, & à prima vnum casum excipit: ibi, *Nisi*. Ioan. And.

CASVS. primo dicitur q̃ filij presbyterorum non promoueantur ad sacros ordines, nisi fuerint monachi, vel in canonica congregatione regulari laudabiliter conuersati. Secũdo dr̃ q̃ prælatias nullatenus habere possunt. Tertio dicit quod serui non sunt ordinandi, nisi à dñis suis pri⁹ donentur plenaria libertate. Ex hac decretali no. quod ingressus monasterii, tollit irregularitatem prouenientem ex alterius delicto. Ité filij presbyterorum prælatias habere non possunt. Item serui ordinari non debent, nisi fuerint manumissi.

a ¶ *Vt filij*.] supple, statuimus.

b ¶ *Ex fornicatione*.] simi.ś.de elect.cũ in cũctis.q̃.de fer.nõ ordinã. cõsuluit.& 35. quæstio. 3.de incestis.

c ¶ *Prælationem*.] Sic q̃.eo.c. vltimo. fine dispẽsatione sedis Apostolicæ: vt ibi.

d ¶ *Neque serui*.] q̃. de seruis non ordinan. cõsuluit.

CAP. I.

VT† filij[a] presbyterorũ, & cæteri ex fornicatione[b] nati, ad sacros ordines† non promoueantur: Nisi aut monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuentes†: prælationem[c] vero nullatenus habeant. ¶ Sed neque serui[d], nisi à dominis suis libertate donentur.

¶ Alexand.iij.Lincoñ.electo.

¶ *Illegitimus filius sacerdotis, qui hoc tacito per rescriptum apostolicum paternam ecclesiam impetrauit, remouetur ab illa.*

CAP. II.

AD† præsentiam nostram accedens R.presbyter, tacito[e] quòd esset filius sacerdotis, impetrauit à nobis, vt in ecclesia, in qua pater eius ministrauit, existeret capellanus. Ideoque mandamus, quatenus si tibi constiterit, quòd memoratus R. sit in sacerdotio genitus, & quòd pater†, in eadem ecclesia ministrauit[f]: non obstantibus[g] prædictis litteris nostris, ipsum amoueas ab eadem.

¶ Idem.

¶ *Non potest filius sacerdotis ecclesiæ paternæ præesse. hoc dicit cum seq.*

CAP. III.

PRæsentiũ† auctoritate iubemus, vt filios sacerdotum in ecclesijs paternis[h] ministrare, vel eas qualibet occasione obtinere nullatenus patiaris[i]: sed ipsos ab ecclesijs, in quibus patres eorum ministrasse noscuntur, studeas penitus amouere.

¶ Idem Vigoreñ.episcopo.

¶ *Idem dicit.*

CAP. IIII.

COnquerẽte† nobis M.clericok: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si publicum est & notorium[l], patrem R. clerici habuisse in prædicta† ecclesia personatũ, filium eius ibidem ministrare, aut eiusdem ecclesiæ personarum habere nullatenus patiaris: & si iam institutus est ibi, eum inde non differas amouere[m].

¶ Idem Londoñ.episcopo.

¶ *Episcopus qui scienter contulit filio sacerdotis paternam ecclesiam, eximde eum remouere non potest.*

CAP. V.

VEniens† ad præsentiam nostram N.clericus nobis proposuit, quòd cum illum ad capellam sancti L. quam ei concessisti, in presbyterum ordinasses, ipsum ea postea spoliasti, eo quòd pater eius in prædicta† ecclesia ministrauit[n]. ¶ Ideoque fraternitati tuæ mandamus, quatenus si tibi innotuerit[o] quando eam sibi dedisti, quòd pater eius presbyter ĩ dicta ecclesia ministrasset, ipsam ei restituas[p], & in pace dimittas, amoto alio, si quẽ instituisti forsitan in eadem.

† Cap 1.eo. tit.in 1.compilatione.

† gradus.

† viuant

† Post cõci. Laterã. sub Alex.3.part. 19.c 4.& ca. 3.eo.tit in 1. cõpilatiõe.

Concilium Tridẽt.pxi me citatũ.

Cõciliũ Laterã.sub Innoc 3.c.31.

1 Maxime beneficiales de hoc eo.ti. ad audiẽtiã.

2 Io.And.

† Cõcilium Trident. sessio.25.in decreto de reformatiõe. c.15.idẽ sanciũt.

† Post cõci. Laterã. sub Alex.3.part. 19.c.3.& ca. 2.eo.tit in 1. copilatione

a ¶ *Tacito*.] & ideo nõ valuerunt litteræ, ś. de rescrip. sup. litteris. 1 & 25.q.2.& si legibus.

b ¶ *Ministrauit*.] Nullo medio: quia si media persona iterueniisset, secus esset. ĩ.eo.c.ex transmissa. & c.ad extirpãdas. ex tunc enim si fuisset legitimus, licite posset ibi ministrare: aliàs non. ĩ.eo.c.fina.

c ¶ *Non obstantibus*.] Quia ipetratæ sunt tacita veritate. simile ś. de ætate & qual.eam te. secus si ex certa scientia illum recipi mãdasset. Et sic est arg.q̃ non est semper obediẽdum litteris sine mãdato Papæ. arg. ś. de rescri. si quando. & c. prædicto, eam te.

ADDITIO. Item est arg. hic q̃ litteræ impetratæ tacita veritate non conferunt iurisdictionem.

PRæsentium.] CASVS. Prohibet hic Papa ne filij sacerdotum debeãt ministrare in ecclesiis paternis, vel eas aliqua occasione detinere, sed inde penitus amoueantur. Not. filium in paterna ecclesia non posse ministrare.

d ¶ *Paternis*.] Idẽ iuris est de aliis. ĩ.e.c.vlt. vnde supple, maxime.

e ¶ *Patiaris*.] Nisi habeant illas per dispensationem Apostolicæ sedis. ĩ.eo.c.ex tua. & c.pe.& vlti. Et idem est si fuit perpetuus vicarius. ĩ.eo. constituturus. aliàs expellantur, & aliis idoneis conferantur. ĩ.eo.c.vlt. De hac materia dicetur. ĩ.eo.c.vlti.

CONquerente.] CASVS. Mortuo p̃sbytero ecclesiæ sanctę Mariæ, M. clericus fuit p̃sentatus ad eam à patrono. R. filius dicti presbyteri impediebat eius institutionem, vnde dictus M. cõquestus fuit Papæ. mandat Papa si publicum est notorium, patrem dicti. R. habuisse personatũ in dicta ecclesia, filius eius nullo modo instituatur ibid. & si institutus est, remoueatur. Not. q̃ filius portat iniquitatem patris: qđ verum est tpaliter, nõ aũt ætern aliter.

k ¶ M. *clerico*.] Qui p̃sentat⁹ erat à patrono ecclesiæ. & iste R. molestabat eũ sup illa ecclesia ĩ qua pater ei⁹ nullo medio ministrauerat.

l ¶ *Notorium*.] Qualiter dicaẽ aliquid notoriũ esse, habes. ĩ. de cõha. clerico. & mulier. c.vlt. q.a si ibi ministrauit, non põt esse notorium. ś. de transla. prælato. quanto.

m ¶ *Amouere*.] Cũ non oſtẽdat dispensationẽ Apostolicę sedis: vt dicitur est ś. c. proxi. & idem hic dicas.

VEniens.] Sunt duæ partes. Prima ponit querelã clerici. Secunda: ibi, *Ideoque*. prouidet distinguẽdo. Secundum membrũ: ibi, *Verum*. Ioan. And.

CASVS. Eps Lódoñ. ordinauit N. clericũ in presbyterũ, ad capellã sancti Laurentij, quam cõcesit eidẽ: postmodum vero ipsum spoliauit eadem, p̃ eo q̃ pater eius in ipsa ecclesia ministrauit. Sacerdos ille significauit hoc dño Papę. vnde mandat Papa eidẽ eṕo, quatenus si constitit ei qñ ecclesiã ei concesit, q̃ pater eius p̃sbyter in ipsa ecclesia ministrasset, ipsã sibi restituat, & in pace dimittat, amoto alio siquem in ea instituit. Sed si hoc ignorauit: ex quo eũ ad ipsum ordinauit, eam sibi restituat donec in alia ecclesia sibi prouideat vnde honeste valeat sustẽtari. Not. in omnibus decretalibus istis, q̃ filius non debet succedere patri in ecclesiis paternis. Ité qui scienter ordinat idigniũ, cõpellitur ei prouidere.

n ¶ *Ministrauit*.] maxime. ĩ. eo.c.vlti. ex quo non est legitimus.

¶ *Gl.seq.quærit & dupliciter soluit, iterũ quærit. & all.p & cõtra.*

o ¶ *Innotuerit*.] Sed qualiter potuit ei innotescere? Rñ. si ipse fuit ei confessus qñ ipsum examinauit. 22.q.5. hoc vr. Vel dicas innotuit, quoquo modo. ff. de admi. tut. quidã decedens. ś. vlt. & si eps hæc sciebat, non tenebaẽ ei dicere: quia q̃ sciuit, certiorari nõ debuit. ff. de act. empt. & vẽ. l.i. in fi. Sed quis probabit innotuisse epo? Ille qui dicit & allegat sciẽtiam, debet probare. ff. de proba. verius. & 82. dist. propositi. sed p̃sumptio est ꝓtra eṕm qđ ipse sciuerit, qui eum examinauit vel fecit examinari. 24. dist. qñ episcopus. & præsumitur q̃ nihil omiserit de contingentibus. 11.q.3. absit. & ś. de ætate & quali. accepimus. vnde vr̃ q̃ ipse debeat ꝓbare se ignorasse. simile, innotuit, ponitur ś. de rescrip. cum contingat 2.

p ¶ *Restituas*.] Quia qđ benigne contulit, fraudis cõsilio nõ debuit revocare. ff. de ædil. edic. ad res donatas. Vin. & de pœ. dist. 1. quantumlibet. simile 22.q.2. nõ enim. & 16.q.2. visis. Sed nõne pót eps ꝓtra factũ suũ venire si est illic itũ? Ita vr̃. 35.q.9.qđ quis commisit. & ś. de elect. nosti. & ĩ. de re. eccles. non alie. si quis presbyterorum.

† Post cõci. Laterã. sub Alex.iij.part. 19.c.6.eo.tit.in 1. compilatio.

† Præsentata, legitur in omnibus antiquis.

† Post cõci. Laterã. sub Alex. iij. part. 19.c.1.& ca. 4.eo.tit. in 1. compilatiõe Concilium Toletanum 9.c.10.

† Præsentata in omnibus manuscriptis.

2 Alias, Sabal.

† Vide. l.1 2. ff. de iur. & fa. igno. & l. fi res obligata. ff. de lega.1.

† Post concil. Lateran. sub Alex.iij. part. 19.c. 6. & c.7.eo.tit. in 1.compilatione.

† Salab.
† Salebi.
† Sabel.

terorũ. & C. de euict. si tibi liberã. sed hoc ꝑcipit in odiũ ẽpi qui talem scienter eligit. simile ĩ. de cler. cõiug. diuersis fallaciis. & in hoc facit Papa gratiã huic sacerdoti, vt ille eps de cætero tales nõ promoueat, & cũ ignorauerit ipsum fuisse talem, toleratur in eadẽ ecclesia de gratia, scilicet quousq; prouideatur ei i alia ecclesia, & sic in primo casu

¶ Verum si hoc ignorans fecisti†, ex quo ad ecclesiam ipsam eum in presbyterum ordinasti[a], eam sibi restituas, donec in ilia ecclesia sibi prouidias, vnde honeste valeat sustẽtari.

¶ Idem Oxoñ.episco.

¶ *Gratiam continet: & hoc dicit. Ex quo filius sacerdotis est ordinatus, non debet carere beneficio. Ioan. And.*

CAP. VI.

PRoposuit† nobis R. lator præsentium, q̃ cum ad ecclesiã de Saleb.† à domino fuerit præsentatus, tu curam animarũ noluisti sibi committere, pro eo q̃ esset filius sacerdotis. ¶ Cæterum quia indignum est, vt ipse postquã est in subdiaconatus ordinatus, omnino debeat ecclesiastici bñficij prouisione carere[b]: Mandamus quatenus aliquem honestum presbyterum cũ assensu[c] eiusdẽ clerici inuenire studeas, qui ecclesiæ seruiat supradictæ, ita q̃ prefatus R. medietatem omnium beneficiorũ prædictæ ecclesiæ, eidem in suo ordine seruiendo, pacifice debeat ordinare. nõ enim solus[d] presbyter missarum solemnia, vel alia diuina officia potest sine ministri suffragio celebrare.

a ¶ *Ordinasti*.] Arg. ꝓtra 50.di. ex pœnitẽtib⁹. & 81. dist. si qui sine. Contra hoc fit ex dispensatione: vt dixit. Nũquid interim est prælatus? Ita: & habebit omnia. ff. de bo. pos. l.2. Sed cõtra vr̃ q̃ non sit prælatus. platura enim ad tẽ pus dari nõ pót. 55. dist. præcepta. sicut nec hæreditas tẽporalis. ff. de adopti. si tibi. & ff. de hæred. instit. hæreditas. ff. de regu. iur. actus legitimi. sicut nec libertas. ff. de manumiss. test. libertas. ff. de pœ. quæsitum. 5.2. sed hoc intelligitur fieri de mandato domini Papæ: aliàs non esset prælatus.

P *Roposuit*.] Primo ponit clerici supplicatio. Secũdo gratiosa ꝓuisio. ibi, *Cæterũ*. Ab.

CASVS. R. clericus à Patrono p̃sentatus fuit ad ecclesiam de Salabra. 1 eps diœce. noluit ei curam animarum cõmittere, pro eo q̃ esset filius sacerdotis. accessit ad Papã dicẽs q̃ esset in subdiaconũ ordinatus. rescribit Papa episcopo dicens, qđd indignum est vt careat beneficio ecclesiastico, qui in subdiaconum est ordinatus: vnde mandat quatenus aliquem honestum presbyterum cum assensu illius clerici debeat iuenire, qui ecclesiæ ipsi deseruiat, ita q̃ præfatus R. habeat medietatẽ omniũ beneficiorũ ipsius ecclesiæ, quoniã solus presbyter missarum solemnia vel alia officia sine clerico non pót celebrare. Not. q̃ in sacris ordinib. cõstitutus nõ debet carere bñficio. Ité sacerdos solus sine clerico nõ debet esse.

¶ *Glo.seq.arguit, allegat 4.iura.*

b ¶ *Carere*.] & ita est hic arg. q̃ qui habet ordiné, debeat habere beneficium. 70. dist. c.1. & 2. et ĩ. de p̃b. eps. et 1.q.3. si q̃s obiecerit.

¶ *Glo.seq obiicit, dat solutio. P. secundam per supplitionem tertiam Vin. & Lauren. demum vacillat quis istorum sit prælatus.*

c ¶ *Cum assensu eiusdem*.] Sed quare requiritur assẽsus illius, & nõ patroni? ꝓtra illud 63. dist. principali. & c. seq. P. dicit q̃ patronus eligit solum prælatũ, et iste subdiaconus erit prælatus, & ideo cõ sensu eius exigebatur. ĩ. de iure pat. postulasti. vel supple: & patro ni cõsensu principaliter. Vel dicas melius q̃ sacerdos erit prælatus, vt dicebant Lau. & Vin. subdiacon⁹ toleraẽ ex dispensatione, & ideo cõsensus patroni debet requiri principaliter, et patronus ꝑsentabit presbyterũ de assensu clerici: & isti æqualiter 2 habebunt bona ecclesiæ. Et hoc quod dr̃ de isto R. potius credo dictũ ex dispensatione quam de iure (quia ex q̃ eo dicit, indignũ est vt ipse, &c.) sacerdos debet habere de iure administrationem: & secũdum hoc satis vr̃ q̃ clericus sit prælatus ex dispẽsatione Papæ: vt dicit P. & sacerdos erit seruitor ecclesiæ, qđ innuit littera (qui ecclesiæ seruiat, &c.) quod satis vr̃. sed littera potius colligitur quòd presbyter sit prælatus, q̃ clericus, ex eo quòd dicit, solus presbyter, & ex eo q̃ dicit sine ministri suffragio. Et arg. quod clerici possunt habere præbendas distinctas & diuisas.

¶ *Glo.seq.arguit.allegat.5.iura.*

¶ *Solus*.] Arg. q̃ ecclesia dedicari non debet, nisi tãtum assignet eidem, quod duobus sufficiat. arg. 7.q.1. illud. & 81. dist. in omnibus. de cõse. dist.1. hoc quoq; statutum. & c. nemo. et 1.q.2. placuit.

2 Alias, Sabal.

¶ Idem archiepiscopo Cantuarien.

¶ *Filius præesse potest ecclesiæ, cui pater præfuit mediate.*

CAP. VII.

EX† transmissa conquestione G. clerici percepimus, q̃ ad abbatis de Castris præsentationem, in quodam beneficio ecclesiæ de† N. eum in præsenti recipere distulisti, eo q̃ pater eius in ꝑfata ecclesia ministrauit: quo defuncto media[e] inter cessit persona, cui prędictũ beneficium est collatũ. ¶ Ideoque mandamus, quatenus si est ita, prænominatum G. ad præfatũ beneficiũ admittere non postponas, nõ ideo minus obseruato[f] Apostolici rescripti decreto, q̃ successionẽ[g] in ecclesia Dei hæreditariam detestatur.

¶ Idem Vigoreñ.episcopo.

¶ *Filius præesse potest ecclesiæ, in qua pater sine titulo ministrauit.*

CAP. VIII.

CONstitutus† in præsentia nostra G. clericus, supplici nobis insinuatione mõstrauit, quòd cũ capellã de Stortoñ.† canonice fuisset adeptus, & eã pluribus annis pacifice possedisset, R. miles ipsum ea sine iudicio spoliauit[h]. Cumque memoratus clericus exinde apud nes accipiatur nomen hæredis: vt in prædicta l. sciendum. & contraria specialia sunt: & si iste Gu. fuit legitimus, nulla dispensatio est necessaria, ex quo media interceſsit persona: vt dr̃ hic in fi. & hic non dr̃ quòd non fuerit legitimus. Ber.

f ¶ *Obseruato*.] id est, nõ propter hoc minus obseruatur decretũ illud, quo prohibetur filios succedere ĩ paternis ecclesiis: vt ś. eo. præsentium. & in ecclesia successio esse non debet. 8. quæstione prima. Apostolica.

g ¶ *Successionẽ*.] Not. q̃ hæreditaria successio in filiis, & etiã hominibus eiusdem loci consideratur. ĩ. de iure patro. consuluit. & ĩ. de instit. ad decorem. & ĩ. de decimis. ad hæc.

CONstitutus.] Prima ponit quæstionem. Secũda prouisionem: ibi, *Fraternitati*.

CASVS. Quidam clericus G. nomine, quandam capellam canonice fuerat adeptus, vt dicebat: & eam pluribus annis possedit quiete. tãdem R. miles ipsum spoliauit eadem, propter quod clericus apud ordinarium depositum quæstionem. obiectum fuit ei, q̃ pater eius in capella ministrauit eadem: pp qđ capellã nõ potuit rehabere. ipse conquestus est dño Papæ, dicens q̃ pater eius nec persona nec vicarius perpetuus fuit in ipsa capella, aliqñ tñ stetit ibi, sed nullum ius habebat in ea. Mãdat Papa epo Vigoreñ. quatenus si constiterit ei, q̃ dictus clericus à prædicta capella fuerit per potentiam laicalem eiectus. & quòd pater eius nõ fuerit persona vel perpetuus vicarius in ipsa: licet quandoque ministrasset ibidem nomine prædicti Gul. faciat eam sibi restitui cũ fructibus inde perceptis. Not. q̃ spoliatus restitui debet cũ fructibus perceptis a tempore spoliationis. Item perpetuus vicarius ius dicitur habere in ecclesia, vnde eius filius succedere non potest.

h ¶ *Spoliauit*.] quod de iure fieri non potuit. 16. quæstione. 7. laici. & capitul. contra sanctorum. nec etiam in hominibus clericorum laici habent potestatem. 23. quæstio. 8. scire. & 12. quæst. 2. ecclesiarum.

¶ *Glo.seq.obiicit, & soluit.*

† Cap. 9.eo. tit in 1.cõpilatione. & post concil. Laterã. sub Alex.iij.part. 19.c 9.

† Aliàs de Corbana.

3 Concor.l. hæredis. ff. de ver sign. & l.fin.C. de sepul. viola. & gl in.l.in princi. ff. de pe hære.

Universidad de Deusto · Biblioteca

a ¶*Etectus.*]Sed cum iste fuerit spoliatus, debuit restitui simpliciter ātequam cognoscatur de iure suo.ℑ.de resti. spo.i litteris.& cap.item cum quis.& cap.ex conquestione.Sed hoc ideo fit quod mandat Papa inquiri,quia nō agebat ipse possessorio,sed petitorio & possessorio:quod patet ex ipsa littera in principio: qa dixit se canonice institutū,

& fuisse postmodum spoliatum, & ideo de vtroque mādat inquiri:sic ℑ.de restit.spoliat. accepta.aliās si simpliciter petiisset restitutionē,restitutus fuisset sine causæ principalis cognitione.

¶*Glosa sequens ponit duo dicta, ad secundum signat cōtrarium,& remittit.*

b ¶ *Perpetuus vicarius.*]Nota quòd licet parte temporalis vicarius fuit ibi, non videtur impedimentū præstare filio : quia cū pater nullū habuit titulum vel ius in re,cessat ius successionis. Itē si pater fuerit prælatus, potest ibi esse canonicus filius de legitimo matrimonio natus.ℑ.e.

† Post concil.Lateran. sub Alexan. iij.par.19.c. 10.& c.11.e. tit.in 1.compilatione. ad hæc.contrarium videtur dicere ℑ.eod.ad abolendam. & ibi de hoc dicetur.

c ¶*Nomine.*] Si parte ministrauit ibi nomine filij, patet quòd filius erat prælatus : quia is etiā possidet cuius nomine possidetur. ff. de acquir.pos.quod meo. Inst.de interdi.§.possidere.ℑ.de restit.spo. cū veniret. infra de præscrip.si diligenti.

† Alias,bonæ.

†Aliās, habuisse.

d ¶*Perceptis.*]vel etiā qui percipi potuerunt. infra de resti.spol. grauis.vbi de hoc.

EX tua.] In prima ponit ꝓsultatio.In secunda respōsio: ibi, *Super quo.*Ioan.And.

CASVS.Archiepiscopus Eboracen. obtinuit īdulgētia à domino Papa, vt posset dispensare cum filiis sacredotū,vt remanere possent ī ecclesijs, quas patres eorū nullo medio habuerūt,dūmodo essent bonæ vitæ & opinionis,vel lōgo tēpore ecclesias tenuissent.Archiepūs dispensauit cū aliquibus taliū.Post istā dispensationē,quidā ad iudices impetrauerūt litteras à Papa, vt si constaret prædictos esse filios sacerdotū vel clericorum qui proximo ante illos ecclesias tenuerunt,imponerent illis silentium,& ecclesias illas ipsis impetrātibus assignent,tacita veritate de præmissa dispensatione.Archiepiscopus consuluit dñm Papam, vtrum per litteras illas dispensatio sua debeat reuocari. Respondet Papa, quòd si per priores litteras cum aliquibus dispensauit,dispensationem illam nō vult per posteriores litteras irritari.In fine prohibet Papa clericos laicæ donationis intuitu in ecclesijs , sine auctoritate episcopi sui instituī , & institutos præcipit remoueri.Abb.Nota quòd dispensatio semel concessa reuocatur.Item litteræ verritate tacita impetratę nō valent.Item nullus debet institui in ecclesiis sine auctoritate episcopi.

e ¶*Consultationem.*]Improprie ponitur:quia cū respondetur cōsultationi , ius cōe ostenditur per respōsionem.arg.infra de vo.& vo.redem.ex multa.& ideo expone consultationē,id est supplicationem,quia indulgentiam cōtinet hæc decre.& hoc patet ex eo quod dicit ℑ.dispensasti. 1 & dispensationē.& probatur hoc ℑ.eo. c.pen.& vlt.nam Papa tantū cum talibus dispensat:vt ibi dicitur.

1 Vide nota ta.infra eo. ti.c 1.primo respōso. in fi.lib 6.

f ¶*Eos..*]scilicet cum quibus fuerat dispensatum.

te deposuisset querelam, obiectum fuit ei , quòd pater suus in capella ministrauit eadem: & infra. ¶Fraternitati tuæ mādamus , quatenus † sit ibi constiterit, quòd idem clericus à capella fuerit prædicta per potentiam laicalem eiectus [a] , & quòd pater eius prefatæ capellæ ꝓsona seu perpetuus [d] vicarius non fuerit/licet in eadem nomine [c] eiusdem G. quandoque ministrauerit) ipsam sibi cum redditibus perceptis [d],restituere non omittas.

¶ Idem Eboracen.archiepiscopo.

¶Si is cui concessum est à Papa, vt possit dispensare cū filius sacerdotū circa ecclesias paternas immediate tenendas,cū aliquo dispesat:ille per litteras iustitiæ postea cōtra eū impetratas remoueri nō poterit.

CAP. IX.

EX†tua nobis parte est propositum , qꝺ cum olim ad tuam consultationem [e] super filiis sacerdotum, tales à nobis litteras recepisses,vt eos posses in ecclesiis , quas patres eorum nullo mediāte possederāt , sustinere,quos probatæ vitæ & sanę†cōuersationis cognosceres, vel quos longo tēpore illas tenuisse†cōstaret:quidā ad iudices litteras impetrauerunt, vt si cōstaret eos esse filios sacerdotū,vel clericorū, qui in proximo ante eos [f] ecclesias tenuerunt , super his imponatur eis appellatione cessante silētium, & ecclesias istas ipsis [g] assignēt, q uāuisin eis se ostendere nequeant [h] per episcopos institutos. ¶Super quo tibi taliter respondemus, quòd si per priores litteras cum aliquibus clericis dispensasti , dispensationem tuam posteriorum litterarum intuitu, nolumus irritari [i] . Alios vero clericos laicæ donationis[k] intuitu, in ecclesiis sine auctoritate pontificis sui institui, aut institutos remanere auctoritate Apostolica prohibemus.

¶Idem Cantua.archiepiscopo , & eius suffraganeis.

¶Si manifestum est , quòd filius in ecclesia immediate successit patri , sine aliqua testium receptione , ab illa remouebitur.

CAP. X.

QVoniam†est sacris canonibus prohibitū : & infra. ¶Præcipimus, quatenus si manifestum & publicū fuerit patres† in ecclesiis personatus gessisse, filios ab eisdem(si etiā eas adepti sunt)penitus excludatis[l]:nec ad earū gubernationem vlterius[m] assumantur. Nolumus enim vt causa in iudiciū deducatur, vel testes etiam admittantur,si hoc manifestum [n] exīstat.

¶Idem Cantua.archiepiscopo.

¶Filius etiam legitimus , remouetur ab ecclesia in qua immediate successit patri vicario vel rectori.

CAP. XI.

AD†extirpādas successiones:& infra.¶Fraternitati tuæ mandamus , quatenus si qui filij presbyterorum [o] prouinciæ tuæ teneant ecclesias,in quibus patres eorum tanquam tos. ¶Super quo tibi taliter respondemus, quòd si per priores litteras cum aliquibus clericis dispensasti , dispensationem tuam posteriorum litterarum intuitu, nolumus irritari [i] . Alios vero clericos laicæ donationis[k] intuitu, in ecclesiis sine auctoritate pontificis sui institui, aut institutos remanere auctoritate Apostolica prohibemus.

¶Idem Cantua.archiepiscopo , & eius suffraganeis.

¶Si manifestum est , quòd filius in ecclesia immediate successit patri , sine aliqua testium receptione , ab illa remouebitur.

CAP. X.

QVoniam†est sacris canonibus prohibitū : & infra. ¶Præcipimus, quatenus si manifestum & publicū fuerit patres† in ecclesiis personatus gessisse, filios ab eisdem(si etiā eas adepti sunt)penitus excludatis[l]:nec ad earū gubernationem vlterius[m] assumantur. Nolumus enim vt causa in iudiciū deducatur, vel testes etiam admittantur,si hoc manifestum [n] exīstat.

¶Idem Cantua.archiepiscopo.

¶Filius etiam legitimus , remouetur ab ecclesia in qua immediate successit patri vicario vel rectori.

CAP. XI.

AD†extirpādas successiones:& infra.¶Fraternitati tuæ mandamus , quatenus si qui filij presbyterorum [o] prouinciæ tuæ teneant ecclesias,in quibus patres eorum tanquam

g ¶*Ipsis.*]impetrantibus.

h ¶*Nequeant.*]Hoc ideo dicit, qa de gratia ipsi obtinuerūt litteras pro istis ecclesijs obtinēdis.Et ex hoc patet,ꝙ ecclesias licite retinere nō poterāt per solam concessionem episcoporū, ex quo Papa mandat eos remoueri:& est verum.ℑ.eo.c.vlt.

¶Glosa sequens notat dispensationem semel factam,&c.

i ¶*Irritari.*]Ergo dispensatio semel facta nō est reuocanda amplius:sicut nec iniuriæ remissio. 23. quæst. 4. si illic. 2 immo beneficium decens est esse māsurum.in Auth. cōstitu.quæ de dign. fi.li. à pa. §. illud quoque. coll.6.Deus enim dona sua multiplicat. de pœ. dist. 1. quantumlibet.& ℑ.de schisma. fraternitati.

2 Concord. sed si vnus. 3.filio ff. de iniur. & ita l.1.eo.tit.

K ¶*Donationis.*] 1. q. 7.si quis omnem. in fi. immo suspendi debent clerici & communione priuari , qui ecclesias recipiunt de manibus laicorum , & laici sunt excommunicandi. infra de iure patron. præterea. cum ipsi tale ius possidere non possunt.ℑ.de elec. sacrosancta. & c. Massana.nisi in capella vbi patronus habet tantū ius præsentandi. infra de iure pat.c.à nobis. & ca. quod autem. & cap.cum autem. & ca. pastoralis. & non ius conferendi. infra eod. c.vlti.

Pœna clericorum recipientium ecclesias de manib⁹ laicorum.

†Cap.11.eo. ti.in 1.compilatione.

† Alias ius patres eorū.

QVoniam.] Prima recitat factum.secunda prouidet: ibi, *Nolumus.*

CASVS.Mādat Papa Cantua.archiepiscopo, & eius suffraganeis, quatenus si publicum fuerit patres personatū in ecclesijs habuisse, filios eorum ab ecclesijs illis excludant, nec ad eas vlterius assumā tur:& si hoc publicum est, nec causa in iudicio deducatur, nec testes admittātur.Nota quòd in notoriis ordo iuris non requiritur.

Cap.1.eo.ti. in 2.compilatione.

1 ¶*Excludatis.*]ℑ.eo.præsentium.& ℑ.eo.c.vlt.

m ¶*Vlterius.*]Et ita loquitur de illegitimis,& sic nec in paternis nec in aliis institui debent:vt ℑ.eo.c.vltimo.

¶Glo.seq.notat quòd in manifestis,&c.alle.4.cōcord.in contrarium alleg.4.tura.

n ¶*Manifestum.*]Et ita habes ꝙ in manifestis & notoriis ordo iudiciarius nō est obseruād⁹.2.q.1.de manifesta.& c. quæ Lothari⁹. ℑ.de appel.cum sit Romana.in fine.& C.de accus.ea quidem.Argcōtra.2.q.1.Deus omnipotens.& ℑ.de diuor.porro.& ℑ.de electio. bonæ memoriæ.

AD *extirpandas.*]Primo ponitur decisa consultatio. Secundo respōsio,Secunda:ibi,*Fraternitatis.*

CASVS.Dicitur hic quòd filij presbyterorū ꝙ ecclesias tenēt, in quibus patres eorū nulla persona media ministrarunt tanquā personæ vel vicarij perpetui,remoueātur ab illis.Nota quòd filij presbyterorū nō possunt succedere patribus in ecclesiis,in quibus patres eorum personæ vel vicarij fuerūt perpetui.Itē media persona purgat vitium successionis.

¶*Glo.seq. vect.per q.an prohibitio filiorum,&c.*

o ¶*Filij presbyterorū.*]vel etiā nepotes,vel inferiorū qlibet quo rū est ius succedēdi.arg.Inst.de her.qual,& dif.§.fur.In collateralibus

libus non prohibetur.arg.ℑ.de offi.dele.ex parte.& quilibet repel litur ꝙ qui quasi iure successionis ecclesiā sibi vēdicare intendit:qa ibi nō habet locū successio.3.eo.ex transmissa.in fi.& 8.q.1.aplica.

a ¶*Vicarij.*]perpetui.simile 3.eo.constitutis.

b *Nulla persona media.*]3.eo.ex transmissa.

c ¶*Amouere.*] etiam si sint de legitimo matrimonio nati : ne videat locū habere successio. 8. q. 1. apostolica. secus si media persona intercessisset:qa de iure cōmuni, ibi & alibi possent præfici,cum sint legitime nati.

† Casan. †Cassien. episcopo † Caseibeñ.

AD *hæc.*] Cōmunis diuisio. Scda : ibi, *Sciat.*Abb.Siculus.

† Cap.3.eo. ti.in 2.compilat.

CASVS. Quæsitū fuit à Papa,vtrū filij episcoporū posūt ad sacros ordines promoueri , si aliās digni sint?Respon. Papa:si de legitimo matrimonio sunt geniti, nec aliud impediat,possūt ad sacros ordines licite ꝓmoueri,& in eisdē ecclesiis in quibus præsunt patres eorum, beneficiū obtinere.Noꝙ pater & filius legitimus simul possunt esse in eadem ecclesia.Item nota hanc decre.generaliter pro omnibus filiis clericorum,de legitimo matrimonio genitis ꝙ possunt ad sacros ordines promoueri , & ecclesiastica beneficia habere,nō solum in ecclesiis,aliis, sed etiā in paternis, patribus eorū viuis vel mortuis.

† Cap.4.eo. ti.in 2.compilat.

¶*Gl.seq.signat cōtrariū.*

† Coroneb. † Ioron.

d ¶*Legitimo.*] ℑ. eo.ad obolendam,arg.contra secūdum vnam lect.sed illud maxime , quod est ibi, tenetur comparatiue:aliās illegitimus filius simul cum patre in eadem ecclesia esse nō debet.ℑ.eo cum decoré.

e ¶*Obtinere.*] & ita potest filius legitimus in paterna ecclesia simul cū patre bñficium obtinere.arg.ℑ.eo.cū decoré.à ꝓrario sensu in verbo,illegitimus.sed in paterno bñficio siue dignitate succedere nō debet.8.q.1.apostolica.& 3.eo.cōstitutus.& 3.eo.c.proxi.Ber.

Cap.1.eo.ti. in 2.compilatione.

Michael.]Diuiditur.In prima facti narratio. In secunda causæ commissio:ibi,*Fraternitati.*Abb.Sicu.

CASVS.Michael ꝑsbyter proposuit corā Papa,ꝙ ecclesiā sancti Io.canonice fuit adeptus.Sed M.filius Antonij presbyteri,ꝙ proximo ante habuit ꝑsonatū ipsius ecclesiæ,asserit ad se pertinere vicariā eiusdē ecclesiæ.mandat Papa quatenus si cōstiterit dictū M. filiū fuisse ipsius Antonij,qui proximo ante habuit ꝑsonatū illius ecclesiæ,super vicaria ipsius ei silentiū perpetuū imponat.Not. ꝙ filius sacerdotis patri succedere non potest tāquam persona , vel tamquam vicarius in ecclesia permanere.

Probandæ filiationis, & illegitimitatis varij modi.

¶*Gl.seq.quærit,& soluit:ex solutione infert aliam quæstionē quam soluit.iterum ex solutione obnoit,& respondet.*

† ¶*Constiterit.*]sed qūo poterit hoc cōstare si ipse negauerit se filiū fuisse illius? 1 Rñ. si natus fuit ex illa quā tenebat secū publice in domo pro cōcubina:ꝑsumit eū filius illi⁹, sicut aliquis ꝑsumit filius,qa nat⁹ est in matrimonio:quia pater est is, quē nuptiæ demonstrant.ff.de in ius voc.quia mater.Et ita ꝑsumptiue talē dicimus filiū,quē talis cohabitatio filiū demōstrat:quia fuit in possessione filiationis.C.ď suis & leg.l.3.Sed si nō fuit natus de tali,qualiter probabit?Rñ. ex eo ꝙ ille vocabat illū filiū,& ille appellabat eū patrē,& cōiter habebat & nominabat fili⁹.ℑ.de ꝓba.ꝑ tuas. & ex dilectione sola discernit quis,cuius filius approbaſ.ℑ. de ꝑsum.

1 Vide l. si mater. C. ne de statu defunct. & l.si cum pater C.si adu. rem iudica.

afferte.Sed vī ꝙ talis nominatio nō ꝓbet illū filiū:qa ꝓtrariā admittit probationē.C.de prob.non nudis.C.de test.neq; professio ff.de inof.test.si instituta.§.r.Bene stat nominationi ꝑ illā decre.ꝑ tuas.in fi.nisi expresse ꝓtrariū probaref:vt dicunt illa vltima iura.

g ¶*Proximo.*]ℑ.eod.ad extirpandas.

ljum Antoni, qui eiusdem ecclesiæ habuit proximo[g] personatum, ei super eadem vicaria perpetuum silentium imponere non postponas.

¶Idem.

¶Illegitime genitus,etiam de vxore , sine dispēsatione ad ordines vel beneficia promoueri non potest.

CAP. XII.

AD †hæc, ex parte tua nostris auribus est relatum: & infra.Quod à nobis fraternitas,tua requisiuit,an à pontificibus generati valeāt ad sacros ordines promoueri, si scientia fuerint & morū honestate probabiles:Sciat fraternitas tua, ꝙ si ex legitimo [d] sint matrimonio procreati, nec aliud canonicum obuiat,licite possunt ad sacros ordines ascendere :& in eisdem ecclesiis in quibus præsunt,vel præfuerunt genitores eorum,beneficium obtinere [e].

¶Idem.

¶Nō potest filius esse vicarius illius ecclesiæ,in qua pater proximus fuit rector.

CAP. XIII.

MIchael †presbyter de sancto Germano transmissa nobis conquestione monstrauit,quòd cum ecclesiam sancti I. de Corona † tuæ diœcesi canonice sit adeptus,N.filius Antonij,qui proximo ante , ipsius ecclesiæ habuit personatum, ad se vicariā ipsius asserit pertinere:& infra.¶Fraternitati tuę mandamus, quatenus si constiterit [f] tibi ipsum M. fuisse filium Antonij, qui eiusdem ecclesiæ habuit proximo[g] personatum, ei quasi iure successionis ecclesiā sibi vēdicare intendit:qa ibi nō habet locū successio.3.eo.ex transmissa.in fi.& 8.q.1.aplica.

a ¶*Vicarij.*]perpetui.simile 3.eo.constitutis.

b *Nulla persona media.*]3.eo.ex transmissa.

c ¶*Amouere.*] etiam si sint de legitimo matrimonio nati : ne videat locū habere successio. 8. q. 1. apostolica. secus si media persona intercessisset:qa de iure cōmuni, ibi & alibi possent præfici,cum sint legitime nati.

† Casan. †Cassien. episcopo † Caseibeñ.

AD *hæc.*] Cōmunis diuisio. Scda : ibi, *Sciat.*Abb.Siculus.

† Cap.3.eo. ti.in 2.compilat.

CASVS. Quæsitū fuit à Papa,vtrū filij episcoporū posūt ad sacros ordines promoueri , si aliās digni sint?Respon. Papa:si de legitimo matrimonio sunt geniti, nec aliud impediat,possūt ad sacros ordines licite ꝓmoueri,& in eisdē ecclesiis in quibus præsunt patres eorum, beneficiū obtinere.Noꝙ pater & filius legitimus simul possunt esse in eadem ecclesia.Item nota hanc decre.generaliter pro omnibus filiis clericorum,de legitimo matrimonio genitis ꝙ possunt ad sacros ordines promoueri , & ecclesiastica beneficia habere,nō solum in ecclesiis,aliis, sed etiā in paternis, patribus eorū viuis vel mortuis.

† Cap.4.eo. ti.in 2.compilat.

¶*Gl.seq.signat cōtrariū.*

† Coroneb. † Ioron.

d ¶*Legitimo.*] ℑ. eo.ad obolendam,arg.contra secūdum vnam lect.sed illud maxime , quod est ibi, tenetur comparatiue:aliās illegitimus filius simul cum patre in eadem ecclesia esse nō debet.ℑ.eo cum decoré.

e ¶*Obtinere.*] & ita potest filius legitimus in paterna ecclesia simul cū patre bñficium obtinere.arg.ℑ.eo.cū decoré.à ꝓrario sensu in verbo,illegitimus.sed in paterno bñficio siue dignitate succedere nō debet.8.q.1.apostolica.& 3.eo.cōstitutus.& 3.eo.c.proxi.Ber.

Cap.1.eo.ti. in 2.compilatione.

Michael.]Diuiditur.In prima facti narratio. In secunda causæ commissio:ibi,*Fraternitati.*Abb.Sicu.

CASVS.Michael ꝑsbyter proposuit corā Papa,ꝙ ecclesiā sancti Io.canonice fuit adeptus.Sed M.filius Antonij presbyteri,ꝙ proximo ante habuit ꝑsonatū ipsius ecclesiæ,asserit ad se pertinere vicariā eiusdē ecclesiæ.mandat Papa quatenus si cōstiterit dictū M. filiū fuisse ipsius Antonij,qui proximo ante habuit ꝑsonatū illius ecclesiæ,super vicaria ipsius ei silentiū perpetuū imponat.Not. ꝙ filius sacerdotis patri succedere non potest tāquam persona , vel tamquam vicarius in ecclesia permanere.

Probandæ filiationis, & illegitimitatis varij modi.

¶*Gl.seq.quærit,& soluit:ex solutione infert aliam quæstionē quam soluit.iterum ex solutione obnoit,& respondet.*

† ¶*Constiterit.*]sed qūo poterit hoc cōstare si ipse negauerit se filiū fuisse illius? 1 Rñ. si natus fuit ex illa quā tenebat secū publice in domo pro cōcubina:ꝑsumit eū filius illi⁹, sicut aliquis ꝑsumit filius,qa nat⁹ est in matrimonio:quia pater est is, quē nuptiæ demonstrant.ff.de in ius voc.quia mater.Et ita ꝑsumptiue talē dicimus filiū,quē talis cohabitatio filiū demōstrat:quia fuit in possessione filiationis.C.ď suis & leg.l.3.Sed si nō fuit natus de tali,qualiter probabit?Rñ. ex eo ꝙ ille vocabat illū filiū,& ille appellabat eū patrē,& cōiter habebat & nominabat fili⁹.ℑ.de ꝓba.ꝑ tuas. & ex dilectione sola discernit quis,cuius filius approbaſ.ℑ. de ꝑsum.

1 Vide l. si mater. C. ne de statu defunct. & l.si cum pater C.si adu. rem iudica.

Hæc glosa est singularis,& cōtra opinionem aliorū.

2 Quasi per illam dehonestentur.

3 Facit ad hoc l.assum prum.§.1.& l. libertus. §. patris. ff. ad munic.

Litteras.] In prima ponit supplicatio: In secunda supplicationis admissio : ibi, *Verum.*Abb.

CASVS. Quidam vir & eius vxor cōi cōsensu, ꝓmiserunt castitatē se seruaturos:qua ꝓmissa in facie ecclesiæ , vir promotus fuit postmodū vsq; ad sacerdotiū, Tandē in sacerdotio cōstitut⁹ habuit accessum ad vxorē, & ex ea filiū genuit H. nomine. iste H.desiderauit à puericia ministrare Dño ī officio clericali:dicit Papa,licet à filiis paterna incontinentia sit ꝓpelleda nosc atur : si tñ aliter † dignus inuētus fuerit, permittimus ipsum ordinari [k] in clericū, & ad ecclesiasticum beneficiū (vnde commode sustentari valeat) promoueri.

† Cap.5.eo. tit.in 2.compilatione.

† in manu scriptis veueri,vnde valeat fusten tari.No.ꝙ natus de vxore legitima habetur ꝓ non legitimo. & hoc ideo : qa natus est post continentiā cōi voluntate ꝓmissam, & ita de illicito coitu dici pōt.

¶Innocentius tertius.

¶Illegitimus,in ecclesia paterna præbendari non debet.

CAP. XV.

CVm decorē domus Dei:& ℑ.¶Filiis canonicorū prębēdas in eisdē ecclesiis cōferri nō sinatis,quarū sunt canonici patres eorū : ¶Cum indecorū sit vt in altaris officio illegitimus [l] filius impudico patri ministret, in quo vnigenitus Dei filius æterno patri pro salute humani generis victimatur [m].

¶Idem in concilio generali †.

¶Si illegitimus maxime filius spurius instituitur in ecclesia in qua institutus est pater,institutio non valet, & instituēs à suis beneficiis suspendatur.

h ¶*Legitima.*]ducta ante sacros ordines fusceptos,qua postea vti nō licuit.31. dist. ante triēniū.32.di. placuit.qa ꝓmissa cōtinētia siue castitate,postea fuit ꝓmot⁹.vnde postea vti vxore nō licuit.77. dist epūs bñdictionem.& 32.dist. seriatim.ℑ.de cler.cōiuſane.& ℑ.ď cōuer.cōiu. cōiugat⁹. & ideo de iure nō potuit ꝓmoueri.

i *Licet à filiis.*]hic vult dicere,licet à filiis, &c. id est, licet filij sint repellendi ꝓ paternam incontinentiam , [2] tamen si aliās boni , &c.

† Cap.31.

¶*Glo.seq.quærit,arg.pro & contra,& soluit.*

k ¶*Ordinari.*]Sed nūquid ꝑ hoc nō dispensatur tm cū eo in minoribus ordinibus?Arg. ꝙ sic : quia promissio in genere mediocritatē respicit.ff.de auro,& arg.leg.l.qui lancem. & ff.deleg.1. legato.& C.cōia deleg.l.vlt.§.sed si quis.& ff.de leg.1. apud Iulianum. §.scio.& C.ď don.si quis argentū.§.simili quoq;.à simili dispensatio ī genere respicere debet tm minoritatē.arg.ff.de leg. 3.nūmis. arg.cōtra.ℑ.ď trāsla.c.vlt.& ff.de cōst.princi.bñficiū. & ℑ. de verb. sig.olim.ℑ.ď dona.cū dilect⁹.i fi.& opt.arg.ℑ.de simo.c.vlt. Sed tutius est tm intelligere de minoribus:qa sic Papa sensisse vī,& nos ita sentire debemus.ar. ℑ.de resc.sup litteris.i fi.& ℑ.de ꝓbē.c.vlt.

CVm decorem.]Primo ponit vnum dictum.Secūdo causam reddit:ibi,*Cum indecorum.*Pars huius decr.ℑ.de vita & hone. cleri.cum decorem.Abb.Siculus.

CASVS.Filij canonicorum de illegitimo matrimonio nati,non debent canonici fieri,vel prębendas habere in ecclesiis,in quibus patres eorum sunt instituti:quia indecorū est, vt nō legitimus filius, impudico patri in altaris officio ministret.No.ꝙ illegitimus filius non debet ministrare patri in officio altaris.

¶*Glo.seq.signat contrarium de decre.proxima.*

1 ¶*Illegitimus.*]sed legitimi bene possunt esse in ecclesiis in quibus præsunt patres eorum.ℑ.eo.ad hæc. 3 Sed contra.ℑ.eo. c. ꝓxi. vbi legitimi prohiberi videntur , secundum vnam lecturam illius aduersarij,maxime.& ei standum est.

m ¶*Victimatur.*]ℑ.de summa trinit.c.1.§.vna vero.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD *abolendam.*]Primo ponit inhibitiõis causam impulsiuam: secundo inhibet:tertio decernit:quarto contra facientes puniri mandat.partes patent.

CASVS. In pluribus eccleſiis quædam inoleuit corruptela, ꝙ filij canonicorum fiebant canonici in eccleſiis ſecularibus,in quibus patres eorum erãt inſtituti canonici,præcipit concilium ꝙ canonicorum filij,& maxime ſpurij nõ fiant canonici in eccleſiis ſecularibus in quib. patres eorum ſunt inſtituti:& ſi ꝓtra factũ fuerit, non valeat eorũ inſtitutio: & qui tales canonicare præſumpſerit, à beneficiis ſuis ſuſpendatur. Not. ꝙ qui canonicant indignos, ſuſpendi debent à beneficiis ſuis: & inſtituti remoueanť. a ¶*Filij.*]Scilicet, illegitimi.

† Concordat concil. Trident. ſeſſio. 25. de reformatione c. 15. & habet c. 1. eod. tit. in 4. compilar.

† Innocentius iij. legitur in alt quot vetustis.

¶*Gl.ſeq. cũ ſequenti pro ſequitur duas lecturas il lius aduerbij,maxime.*

b ¶*Maxime ſpurij.*]Sic iſtud aduerbium, maxime,ponitur pro tantũ, tunc legitimi poſſunt inſtitui: vt ſ. e. ad hæc. Si intelligas proprie: tunc nec legitimi ſunt inſtituendi in eccleſiis in quibus ſunt inſtituti patres eorum,multomagis & ſpurij; quod ſatis vſ:& ita corrigitur. ſ.eod.ad hęc.de ſpuriis nula dubitatio erat, cũ illi eſſent prohibiti per multa alia iura:vt ſ.eo. c.1.& j.de ſer.non ord. conſuluit. & ff. de pœ. ſanctio legum,ſed dic vt in ſequenti notula dicitur.Bernar.

† In multis antiquis legitur.G.Remen.

Pater & filius poſſunt ſimul eſſe monachi.

c ¶*In ſecularibus.*]Et hoc ideo dicit,quia in regularibus bene poſſunt ſimul eſſe monachi,vel regulares canonici pater & filius:qa tales perſonæ irregulares non prohibentur intrare religionem.ſ. eo.c.1.& 56.diſt.vt filij. & ita in ſecularibus prohibenť tm ex hoc verbo.Sed ex eo qđ dicit inferi?:ꝙ vero tales,vt dictũ eſt canonicare pſumpſerint,à ſuis bñficiis ſuſpẽdãtur:vſ ꝙ loquatur tm de ſpuriis:quia cũ illis epi deſpenſare nõ poſſunt:vt j.eo.c.vlt.pro legitimis nõ ita punirent:et ita loquiť tm de ſpuriis, & ſecũdũ hoc

1 Idem Raymun. ſum. Gofin ſum. circa princ. dicit, ꝙ canoniam non poſſunt habere, vt hic, ſed beneficium bene: vt in c. ad hæc.Io.An.

hæc dictio,maxime,ponitur ꝓ tantũ 1 ,id eſt,illegitimi tantũ ,phi bentur,& nõ legitimi,licet gloſſula ꝓcedens ꝓtrariũ videať dicere.ſed verius credo ꝙ de oĩbus filiis intelligatur,aliàs nihil adderet iſta cõſtitutio,niſi hoc ſolum ꝙ tantũ pœnã imponit hic ordinatorib.ſed ꝓtrariũ eſt verũ:qa ponitnr , ꝓ tm,ſed à ꝓpria verbi ſignificatiõe nõ eſt recedẽdũ,ſi res aliter ſalua eſſe põt.ff. de lega. 3.non aliter.& j.de dec.ad audientiã.& ſ. de tranſla. inter corporalia.& in re dubia melius eſt verbis edicti ſeruire.ff.de exer.l.1.ſ. ſi is qui,& ideo iſtud,maxime,tenętur proprie, & põt intelligi re ſpectu eorũ q nõ sũt ſpurij,ſed aliàs illegitimi:vt ſunt naturales, & ſic idem dicit quod ſ. eo.l. cum decorem. & addit:quia pœna hic ſtatuitur contra ordinatores.& ſic non tollitur.ſ.eod.ad hæc.

¶*Glo.ſeq.arguit & reſpondet.*

Epiſcopi an valeãt diſpẽſare cũ illegitimis in ſimplici beneficio.

d ¶*Non valere.*]arg.ꝙ epi nõ poſſunt diſpenſare cũ illegitimis in ſimplici beneficio,& ex eo quod hic dr:decernimus nõ valere:& ꝙ pœna imponitur ordinatoribus talium perſonarũ,eſt ar.j.eod. c.vlt.vbi remouẽtur illegitime promoti ſine diſpenſatione Papæ: hoc ius cõe ſtatuitur,ſed diſpenſatio nõ prohibetur in aliis eccleſiis,in q̃bus patres nõ ſint inſtituti:& ita bene poſſunt epi diſpenſare cũ illegitimis in ſimplici beneficio in aliis eccleſiis nõ paternis,ſed in paternis nõ poſſunt.eo enim ipſo qđ ꝓhibet cõciliũ de paternis tm,dat ſtelligi ꝙ de aliis ꝑcedat.arg.j.eo.c.fi.& ſ. eo. ad hæc.& c.cũ decorẽ.De hoc dic vt j.eo.c.vlt.i notula,ſic ergo. Ber.

Dilectus filius.]In prima facti narratio.In ſecũda ibi, *Quocirca.* cauſæ commiſsio.Ioan.And.

CASVS.Virgilius ꝓsbyter habebat quandam eccleſiã curã aĩarũ habentem,quã nullo medio habuit pater eius.ꝓpoſitus ſanctæ Marię ipſum monuit vt eccleſiã ipſã dimitteret:ipſe vero dicebat ꝙ Remẽſis archiepꝰ Apoſtolicæ ſedis legat? cũ eo diſpẽſauerat:& ideo eã dimittere nolebat.præpoſitus ſignificauit hoc dño Papæ: mandauit Papa quatenus non obſtante aliqua diſpenſatione,quę à ſede Apoſt.nõ manauit,ſtatuat qđ canonicũ fuerit, appellatiõe remota ipſum ab eccleſia remouendo. Not. ꝙ ſolus Papa cũ filiis ſacerdotum poteſt diſpẽſare,vt præſint in eccleſiis in quibus patres eorum habuerunt

CAP. XVI.

AD † abolendã peſſimam, (quę in pluribus inoleuit eccleſiis) corruptelam, firmiter inhibemus, ne canonicorũ filij [a],maxime [b] ſpurij,canonici fiant in ſecularibus [c] eccleſiis,in quibus inſtituti ſunt patres eorum : Et ſi fuerit contra pręſumptum,decernimus non valere [d]. ¶Qui vero tales (vt dictum eſt)canonicare pręſumpſerint,à ſuis beneficiis ſuſpendantur.

¶Honorius † tertius.

¶*Aliàs quàm Papa non diſpenſat,vt filius in eccleſia paterna immediate ſuccedat.*

CAP. XVII.

DIlectus filius G. præpoſitus ſanctæ Mariæ trãſmiſſa nobis petione monſtrauit, quòd cum Virgilius preſbyter quandam eccleſiam curã animarum habentem, quam nullo medio [e] habuit pater eius, obtineat , ipſum monuit vt reſignaret eandem:ſed idem aſſerens quòd H.† Remeñ.archiepiſcopus,tũc Apoſtolicæ ſedis legatus diſpenſauit cum eo , id efficere contradicit.¶Quocirca mandamus , quatenus non obſtante [f] diſpẽſatione aliqua, quæ à ſede Apoſtolica nõ manauerit , quod canonicum [g] fuerit (appellatione poſtpoſita)ſtatuatis.

¶Greg.ix.Turoneñ.archiepiſcopo.

¶*Illegitimus abſque diſpenſatione Papæ, ad dignitatem vel perſonatum vel beneficium curatum promoueri non poteſt.*

CAP. XVIII.

NImis in tua prouincia eccleſiæ deformatur honeſtas,ex eo quòd filij ſacerdotũ, & alij non legitime nati, ad dignitates & perſonatus , & alia beneficia curã animarum habentia,ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ [h] promouentur.

¶Quocirca mandamus, quatenus prædictis perſonis à perſonatibus , & dignitatibus , & huiuſmodi beneficiis prorſus amotis, ea perſonis idoneis cõferri facias per illos, ad quos collationem ipſorum de iure noueris pertinere. Et ne id de cætero præſumatur, diſtrictius inhibemus.

tum legatus in prouincia ſua : & iſti legati qui non mittuntur de latere dñi Papæ,vt j.de offi.leg.cum non ignoretis.nõ habẽt tam largam legationem,ſicut illi qui mittuntur à latere dñi Papę.vt j. eo.de offi.leg.c.excõicatis.vnde ſatis poſſet dici,ꝙ Cardinales legati,qui quaſi pars corpis dñi Papæ intelliguntur,vt 6.q.1.c. ſi q s ex militibus.poſſunt cum talibus diſpenſare:ſed alij non poſſunt vltra id qđ ſpecialiter in eorũ priuilegio continetur:& ꝙ illi habeãt maiorem auctoritatem & poteſtatem, patet:quia pſentibus legatis miſsis de latere dñi Papæ,iſti nõ debent tunc ſuæ legationis officium exercere. j.de offi. leg.c.volentes. & optime facit ad hoc.93.diſt.c.vlt.& 94.diſt.c.1,immo nec illi poſſunt diſpenſare ꝓ-legatorum tra cõcilium Lateranenſi. j.de præben.c.dilectus.& hic,& cap. pro xi.& cap.ad extirpandas.

¶*Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

g ¶*Canonicũ.*]ſed qđ erit canonicũ?Rñdeo vt ab eccleſia expellat: vt j.c.,pxi,filius enim patri in eccleſia ſuccedere nõ debet 2 ſ.eo. c.pſentium.& c. conquerente.& c. ad extirpandas,& in pluribus cap.ſeq.poſt illud c.præſentium.& 8.q.1.apoſtolica.

Nimis.]Primo ponit abuſũ ,puincię,quẽ ſecũdo circa ꝓterita corrigit iubet:& in futurũ prohibet:ibi,*Quocirca.*Io.And.

CASVS.In prouincia Turoñ.filij ſacerdotũ & alij non legitime nati ,mouebanť ad dignitates & pſonať?,& ad alia bñficia curã aĩarũ habẽtia,ſine diſpẽſatione Apoſtolicæ ſedis:vnde mãdat Papa archiepo Turoneñ.quaten? pdictos oẽs remoueat à dignitatibus,pſonatibus,& huiuſmodi beneficiis curã aĩarum habẽtibus: & illa pſonis idoneis cõferri faciat per illos,ad quos collatio ipſorum noſcitur pertinere,ꝓcipiens ne id de cætero attẽtare præſumant.Not.ꝙ ſolus Papa poteſt diſpẽſare cum filiis ſacerdotum, vt ad dignitates & curam animarum poſsint promoueri.

¶*Glo.ſeq.not.ſecũdo quærit, arg.quòd ſic.alleg.2.in contrarium.quibus reſpondet.tertio iterum quærit.arg.pro & contra,& ſoluit.*

h ¶*Sedis apoſtolicæ.*]Sic ergo patet aperte per decretalẽ iſtam,qđ iuris de filiis ꝓsbyterorum,& aliis illegitime natis:quia non poſſunt ad dignitates vel beneficia curã aĩarum habẽtia promoueri, niſi ꝑ diſpenſationẽ ſedis apoſtolicæ:ſic ſ.eo.c.ex tua. &c.,pxi.ar. ſ.eod.ad abolendã.& ſi ,pmoti ſint,debent expelli.Sed nunqd epi poſſunt diſpẽſare cũ talibus illegitime natis in ſimplici bñficio,et vt ,pmoueant ad ſacros ordines ſine aliqua ꝓlatione ? Videtur ꝙ ſic:eo eñ ipſo ꝙ prohibet tm illos à dignitatibus , & cura aĩarũ, intelligitur ꝓmittere de aliis inferiorib. beneficiis:quia quod de vno prohibetur, de alio ꝓmittitur.25.diſt.qualis.& j.de iis quæ fi. à ꝓla.ſi conſen.cap.cũ apoſtolica.in fi.ꝓterea nõ inuenitur eis ꝓhibitũ,ergo inteligitur ꝓmiſſum eis. j.de re.ꝓmu.c.ad quæſtiones. et 30.q. 4. qui ſpirituallem. 1 ſed vſ prohibi-

1 Concor. l. ficut.§ 1. ff. tum.ſ.eod. c. 1. et c. ad ad legẽ Aql. abolendam.et j. de ſer. & ff.ad Ma- non ord.conſuluit. Sed cc. l. ſed Iu- põt dici ꝙ ibi ius cõe lianus. in fi. ſtatuitur, ſed diſpenſatio nõ prohibetur. Sed

† Cuius concilii Toleta ptra hoc vſ expreſsũ. ſ. eod.cap.litteras.vbi dinni ſit nondũ ſpenſat Papa cum tali intellexi idẽ ad clericatũ. ibi , Papa tamen Burchardus lib. diſpenſauit. per hoc tã 2,cap.18. & aliis nõ prohibetur:qa 29. & Iuo. hoc ab ipſo fuit petitũ. par. 6. cap.et ſic patet ꝙ illegitime 129. & 130. nati,de iure cõi promo & in 1.com ueri non poſſunt ad aliquos pilat. eo.tit. qué ordinem. Sed ſi in cap.1 quibus monaſteriis vel regulalocis eſt in- tegrũ decre ribꝰ eccleſiis miniſtra- tum cõcor. uerint,nunquid poſtea canon Apoſtolorũ. 81. & Gelaſius Papa 1.epiſtola quadã epiſcopis ꝙ Lucaniam, & c.cap.16.

† Aliàs, Inſtituendi

† infamari

† Burchardus lib. 2.litterarum. et j.de pœdecret. cap. nis in quibuſdã. Poteſt 31. Iuo par. dici ꝙ poſtq̃ intraue- 6. cap. 132. rint religionem,poſsũt Gratianus diſt. 54. c. 6. ꝓmoueri ad ordines ſine aliqua diſpẽſatiõe:ad honores vero pro Panormia lib 3. tit.de moueri non debent ſine diſpenſatione,prout hic dicitur.et arg.ſ. eod.c.1.verſ. prælationem vero,&c.et ita habes hic caſum in quo ſeruis non epiſcopis aufertur diſpenſandi poteſtas. ord. cap. 1. & poſt concil. Lateraneñ. ſub Alex iii. par. 30. cap. 56. & cap 1. eo. tit. in 1 com pila. vbi integrum detectum , & variam inſcriptionem inuenies.

DE SERVIS NON ORDINANDIS,&c.

¶*Viſo de impedimento originis,videndum eſt de impedimento conditionis perſonæ.*

De hac materia habetur 60.diſt.per totum.Ad hoc.12.q.2. liberti. vſque ad ca.aurum.Io.And.

INſtruendi.] Primo ponit dictum.Secundo eius approbationem. Tertio ex eo dat inſtructionem. Secunda:ibi,*Reuera.*Tertia:ibi,*Et ideo.*Ioan. And.

CASVS. Dicitur ꝙ non debet ordinari ſeruus niſi primo fuerit abſolute manumiſſus : quia quod virtute verbũ illud:quod infirmari,vel vituperari poteſt,prẽcaueri debet.

¶*Gloſſa ſequens recitetur per obiectionem.*

a ¶*Ingenuitatis.*]Improprie tenetur illud verbũ , quia ingenuus eſt qui ſtatim cum naſcitur liber eſt. Inſtit.de inge. in prin.vñ dic ingenuitatis,id eſt,libertatis plenæ : quia qui ad clericatũ promouetur,prius plenam libertatem cõſequi debet nullo à domino retento obſequio temporali,alioquin promoueri ad clericatum nõ debet,54.diſt.quicunque:

¶*Gloſſa ſeq.not.at futura præcauenda.alleg.tria iura in contrarium.*

b ¶*Præcaueri.*]Not.ꝙ futura ſunt pcauenda. 23. diſt. in noie Dñi. et 63.diſt.cũ Hadrianus.et 1. q. 7. conuenientibus. circa princ. et exempla pſentia nos cauere ꝓmonent in futurũ.72.diſt.plurimos. in fi.et maior triſtitia eſt de talibus cũ reuocãtur q̃ naſcatur gratia de accitis,id eſt,vocatis. 51.diſt. præterea.et c. deſignata.et eccleſia pro talibus infamatur. j.tit.proxi.c.vnico.et ſic ad cautelam futurorum aliquid fit. 28.diſt.de Syracuſanæ.et ꝓidere quis debet,quod cõtingere poteſt.ff.loca.§.1.ar.ptra ꝙ non imputatur alicui ſi non diuinauit.ff.ad leg.Aquil.l.ſi putator.in fin. et ff. mand. Lſi ſideiuſſor.§.ſi cum debitor,et j. vt eccle.bene.vt noſtrum.

DE ſeruorum.]Duo facit cõcilium.Primo ponit ſtatutũ.Secundo contra factum irritat:ibi,*Et ſi.*Ioan.And.

CASVS.Statuit cõcilium Toletan.vt nullus presbyterorũ decæ-

TITVLVS XVIII.

De ſeruis non ordinandis, & eorum manumiſſione.

¶Ex concilio Toletano †.

¶*Seruus ante plenam manumiſsionem ordinari non debet.*

CAP. I.

INſtruendi † : & infra.¶Forte dicet aliquis: Clericus fieri nõ permittitur, niſi ante clericatum in genuitatis [a] dignitate potiatur.Reuera verũ dicit: Et ideo quod infirmari † vel vituperari poteſt,prẽcaueri [b] debet.

¶Ex eodem †.

¶*Seruus ſine licentia domini ordinatus, deponitur,& domino reſtituitur.*

CAP. II.

DE ſeruorum ordinatione: & infra. Statutum eſt , vt nullus epiſcoporum deinceps tero ,ꝓmoueat ſeruos ad ſacros ordines,nec etiã ad minores, niſi prius à dominis libertatẽ fuerint conſecuti:& ſi aliquis ſeruus fugiat dominũ ſuũ,& fraudulenter ad gradus eccleſiaſticos promotus fuerit,deponatur,& dñs eius eum recipiat.No.ꝙ ſerui promoueri nõ debẽt ſine licẽtia dñorũ ſuorũ.Itẽ qui ordinatur ſine manumiſsione ignorante dño vel ꝓtradicẽte, deponẽdꝰ ẽ.Itẽ licet aliqs fuerit in poſſeſsione libertatis,eam amittit.

c ¶*Ad ſacros.*]Idem intelligas de inferioribꝰ. 54.diſt.c.1.et c. quicunque.et c.ſi quis obligatus.et ſ.c.proxi.

¶*Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem coram quo iudice,&c.*

Libertatis cauſa ſub ſi ꝺ ſtatu ſuo certare vo quo iudice d ¶*Fugiens.*]Iſte fugiẽs luerit, ad prioré iudicẽ cognoſci à quo fugit,remitti debebet, vt ibi cauſa ſtatus agať.C.vbi cauſa ſtatus agi de.l.1.ſi vero eſt in poſſeſsione libertatis, ſub illo iudice vbi eſt, conuenietur. C. eo. l.3. Hoc auté debes intelligere, ꝙ hæc quæſtio ſi lio Toletadubitetur an ſit fugitiuus vel nõ, tractabiť et finiet antequã inchoetur in 1. com tur cauſa ſtatus.ff.de li. Pilatio. cauſa.l.liberis.§.ſunt et aliæ.et l.igitur.§.poteſt. ſi vero nõ eſt fugitiuus, et vult proclamare in libertatem,ſequitur forũ dñi. C. vbi cauſa ſtatus agi de.l.4.

† Ex concigere, ꝙ hæc quæſtio ſi lio Toletadubitetur an ſit fugitino. 4. c. 73.

¶*Glo.ſeq. diſtinguit,aut ſeruus ordinatur,aut monachať.primo caſu , aut id ſit ſciẽte dño,aut ignorãte:& cũ ſcit,aut cõtradicit,aut tacet: cũ ignorat,aut ordinator vel præſentator ſcit,aut nõ: & cũ neſcit, aut ordinatus eſt ad minores,aut ad ſacros citra presbyteratum.aut ad presbyteratum.Ia.And.*

e ¶*Deponatur.*]Quid iuris ſit de ſeruis ordinatis,no.ꝙ ſi ordinať ſeruus dño ſciẽte et contradicente,ſeruus remanet & reſtituitur dño:etiã ſi ſacerdos ſit factus,vt quidã dicunt:vt 54.diſt.ex antiqs. Alij ꝓtradicunt,vt Io.et Tanc.Si vero ſciente et nõ cõtradicente dño,tunc ſtatim liber eſt: 2 vt 54.diſt.ſi ſeruus ſciente.Si autẽ dño ignorãte ordinetur,ſed epo vel præſentatore ſciente ꝙ ſit ſeruus: tũc ille efficitur liber,et epiſcopꝰ vel præſentator tenẽť dare dño duos ſeruos æque bonos.54. diſt. ſi ſeruus abſente. Si non habeat vnde ſoluat,reſtituetur dño:vt ſtatim diſtinguitur. Si vero dominus ignorãte,et epo et præſentatore fuit ordinatus, ſi conſtitutus eſt in minoribus ordinibus,deponitur et remanet ſeruus.54. diſt. ex antiquis.et c.frequẽs.Diaconus vero det vicarium pro ſe : aut ſi non habet,ipſe reddatur.54.diſt.ex antiquis. Eodem priuilegio ſubdiaconus gaudet.j.eo.miramur.ar.ad id.ſ.de ætate.et qual. c. à multis.Si vero eſt ſacerdos,ſtatim liber eſt , ſed amiſsione peculij ſui mulctať:vt in c.illo,ex antiquis.Vel ſi non habet peculiũ , ſeruiat domino in diuinis officiis.54.diſt.frequens. Si vero quis monachus factus eſt,vſque ad trienniũ tantũ poteſt eũ repetere,vltra vero remanet monachus et liber.54.diſt ſeruus ſciente.3.

2 Niſi cum eo ex cauſa fuerit diſpẽſatum.

3 Concor. tex. in Authen. de mo na. in prin. & §. 1. col. 1.

DE *famulis.*]Tria ſunt dicta.Secundum ibi,*Quicquid.* Tertium ibi.*Quibus.*Io.And.

CASVS.Statuit cõciliũ Toletanũ,ꝙ eccleſia poſsit conſtituere preſbyteros et diaconos p parochias de ſeruis ſuis,ita tñ ꝙ primo accipiãt libertatẽ,et quicq̃ illi poſtmodũ acquiſierint, vel eis datũ fuerit , ad extraneas pſonas nõ tráſmittãt:ſed oĩa poſt obitũ ſuũ ad ius eccleſiæ à qua manumiſsi ſunt debeãt ꝓtinere.Quibus accuſandi vel teſtificandi aduerſus eccleſiam omnis aditus præcludatur,ſicut et cæteris libertis:ad quod ſi aſpirauerint,et libertatem amittant,et honorem ordinis,quem non dignitate naturę, ſed temporis neceſsitate meruerunt. No.ꝙ liberti dominũ ſuum accuſare non poſſunt,vel contra ipſum teſtificari ſine venia.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium de duobus canonibus,& ſol.Itẽ ſignat contrarium de l.& quadruplicitur ſoluit.*

f ¶*Non licebit.*]12.q.3.c.1.et 2.Cõtra hoc loquitur de libertis eccleſiæ hac conditione manumiſs.illud intelligitur de iis qui ingenui

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt.Itē ꝓtra Inst.de succes.liber.§.sed nostra.Hic de reb. acq̃sitis occasione ecclesiæ,ibi de aliis.Vel hoc de manumissis ab ecclesia, vt q̃cquid acquirant,ecclesiis intelligant acquirere:illud à priuatis. Vel isti non habebāt consanguineos,illi sic,12.q.2.eps qui filios.& ratio est 12.q.3.pōtifices.& j.de test.c.cū in officiis.hoc est de iis q̃ intuitu eccl'æ dat̄ sunt, & pro remedio animarū defunctorū:vt ibi dr,& in c. pontifices.Illud verius credo q̃ hac cōditione isti manumissi fuerūt,Si vero simp'r libertati sunt donati:tūc liberum est eis facere qđ volunt,j.eod.c.eo.libentius.

a ¶*Ecclesiæ.*]id est,plātum: quia ei præcipue tenent̄,cum sit caput.j. de ver.sig.c. cum clerici,secus est de aliis singularibus personis. 12. q. 2. qui manumittitur.

† Altheum † Althem. † Archi.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilatione. Burchardus lib. 2. cap. 234. Iuo par. 6. cap. 301. vbi habes in regrū decretum,

c.octāpa discussio.& c. eps q̃ mācipiū.sed ꝓtra eccl'am testificari non potest,cū sit patrona:ni fi ipsius edicti venia impetrata.C. de in i⁹ voc. l. 2. et c.prædi. qui manumittitur.aliàs in seruitutē redigūtur:vt dicit hic, & c, qui manumittitur.

b ¶*Meruerunt.*] id est, acceperūt, vel intelligepropriesquia ipsi libertatem meritis suis acceperunt. 12. q. 2. si quos de seruis.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cōpilatione. & post cōciliū Lateran. sub Alexan. iij. par 26. c. 19,

NVllus.] CASVS. Si aliquis seruum suū donauerit libertati, & eū fecerit in presbyterū ordinari,& ille postea in superbia elatus dño suo noluerit canonicas horas celebrare, accusēt ad ep̃m suum & degradet.No. in manumisso operas spirituales posse retineri.

† Hæc admonitio fortassis in veteribus cæremoniarū pōtificiarum libris extabat: hodie non extat.

Nota aliqué p ingratitudinem ad pristinum statum reducendum.

¶*Glo.seq.arg.alleg.contrarium,& soluit.*

c ¶*Canonicas.*]arg.q̃ Dns posset retinere operas spirituales in eo qué manumittit ad clericatum.arg.contra.54.dist.quicunq;. illud intelr de obseq; tēporali,qđ retinet in eo q̃ manumittit nō ad ordines:sed vt laicus remaneat,& istud de obsequio spirituali:qđ non prohibetur,immo licitum est 1.54.dist.frequens.in fi.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

d ¶*Accusatus.*]Sed qualiter ꝓtra istū agit̄ciuiliter an criminaliter? Si criminaliter, & Dns non prob̃et:qualiter punietur Dominus? Potest dici q̃ accusatus nō punitur proprie, quia Dns non accusat,sed potius agit,vt in seruitutē redigatur.arg.C.de eden. l. qui accusare,vel si vis vt proprie teneatur,accusator punietur ꝓ motu iudicis si defecerit in probādo:& obligabit se ad extraordinariam pœnam.j.de accu.c.super his.

¶*Glos.seq.signat contrarium, circa quod ponit sex opin.& tertiam approbat.*

e ¶*Degradetur.*]54.dist,ex antiquis.&c.frequens, contra: vbi dr q̃ sacerdos factus remanet liber.sup hoc varij varia dixerunt. qui dā dicunt q̃ istud corrigitur ꝑ illa.vel dic q̃ illa cōtinent ius cōe: hæc specialia sunt in odium illorum qui promoti sunt vt seruiāt in diuinis officiis.arg.j.eo.c.eo libentius. Melendus dixit, q̃ hoc Dominus dixit in pacto vt redigeretur in seruitutē,nisi ministraret dominis suis diuina.B.dicit, q̃ intelligit de seruo prælati. Vel posset dici,vt quidā dicunt,q̃ libertas est res spiritualis: & ideo potest venire in commutatione cum alia re spirituali:j.de re.permu.ad quæstiones.Hug.dicit q̃ hoc cap.non tenet,verior videtur opi.Melendi,qui dicit q̃ eo pacto vel conditione liber factus fuit & ordinatus,vt seruiret dominis suis in diuinis,aliàs in seruitutē redigatur.& facit pro hoc j.eod.c.eo libentius.& est arg. q̃ si Domino ignorante seruus sacerdos factus fuerit,debet reddi Dominō vt seruiat ei in diuinis.54.dist.frequens.ergo multo fortius debet ei seruire vbi eo pacto promotus est, vt dixi:quia maior cōtumacia præsumitur illius.& sic propter contumaciam, & quia fidem promissam non seruat, deponitur & redditur Domino, & nullo priuilegio clericali gaudebit vlterius,quo ad Dominum.

¶Quibus(sicut cæteris ecclesiæ libertis)accusandi vel testificandi aduersus ecclesiam [a], aditus præcludatur : ad quod si aspirauerint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ,sed necessitate temporis meruerunt [a].

¶Ex concilio apud Alichi. †

¶*Dominus in seruo quem manumittit, potest spiritualēs operas retinere.*

CAP. IIII.

NVllus † : & infra.¶*Si quis de seruis suis quemquam donauerit libertati , & ipsum in presbyterum fecerit ordinari, ille autem postea in superbiam elatus , domino suo canonicas [c] horas psallere noluerit,accusatus [d] apud episcopum,qui ordinauerit eum, degradetur [e].*

¶Alexan. iij. archiepiscopo Turonensi.

¶*Spurij vel serui,ordinari non debent.*

CAP. V.

COnsuluit † : & infra. Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd neque spurios [f], neque seruos [g] ordinare debes : & si memor es in consecratione tibi dictum fuit, vide † ne quemlibet seruilis conditionis ad ordines promouere præsumas.

¶Inno.iij.Varien. † episcopo.

¶*Manumissus ab ecclesia vt fiat clericus, et ipsi ecclesiæ perpetuo seruiat in diuinis, ad aliam ecclesiam se transferre non potest:secus si pure fuerit manumissus. Vel sic:secus si fuerit manumissus vt seruiat. Ioan.Andr.*

CAP. VI.

EO † libētius:& infra.¶*Addiecisti aliam quæstionem, an illorum filij , qui ecclesiæ seruili conditione tenentur,traditi à parentibus militiæ clericali, cum suorum conniuentia dominorum [h], vt † in eadem ecclesia debeant deseruire , assequentes propterea libertatem, post tempus ea relicta possint ad aliam se transferre ? In quo credimus distinguendum, vtrum eo tenore [i] fuerint manumissi & obligati † ordini clericali , quòd manumittenti ecclesiæ dum vixerint , deberent impendere [k] famulatum in obsequiis diuinorum : & tunc transferendi se ad aliam, est eis licentia deneganda : vel manumissi extiterint absolute † : ficque libertatem habeant ad aliam [l] transeundi.*

¶Idem.

¶*Ius quod est de seruo facto diacono, etiam de subdiacono debet intelligi.*

CAP. VII.

MIramur non modicum cum certū † sit in constitutionibus antiquorum [a], quādo † serui ingradus ecclesiasticos ordinati , debeant in seruitutem , vel non debeant reuocari,& infra. ¶*De subdiaconali ordine, quia de eo non fit mentio [b] in patrum statutis expresse,videtur nobis, q̃ & is cū diaconali gradu,priuilegio gaudet eodē.Nam licet sacer ordo nō reputaretur † in ecclesia primitiua:tamen à constitutione Gregorij [c] atq; Vrbani [d] secundū moderna tēpora , sacer gradus esse minime dubitatur.*

¶Gregorius ix.archiepo Neapolitano.

¶*Natus ex patre seruo & libera matre liber est,& licite promouetur.*

CAP. VIII.

DIlectus filius G. diaconus proposuit , quòd I. miles ea occasione, quòd patrem ipsius hominem suum esse proponit (licet mater [a] sua , cuius debet imitari conditionem †, libera esse nosc̃atur) ne promoueatur in presbyterum , impedire præsumit. Quocirca mandamus,quatenus si tibi constiterit de præmissis, eundem militē ab huiusmodi impedimento cessare † compescas.

TITVLVS XIX.

De obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.

¶Ex concilio Cartha.†

¶*Obligatus ratiocinis, deposito onere & reddita ratione, ordinari potest,prius vero non.*

CAP. I.

MAgnus episcopus Augustꝰ. dixit, ꝓcuratores [f], actores,executores [g], seu curatores [h], pupillorū si debeant ordinari. ¶ Gratus episcopus dixit , Si post depositā onera & reddita ratiocinia [i] , actus vitæ ipsorum fuerint comprobati in omnibus , debent cum laude Dei (si postulati fuerint) honore munerari † , si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati , ecclesia infamatur [k].

a ¶*Antiquorum.*] 54.dist. ex antiquis.c.frequens.& c.quis autem.

¶*Glo.seq.recitetur per obiectionem decre.ex antiquis.*

b ¶*Mentio.*]Vt patet in prædictis canonibus.54. dist. ex antiquis. vbi nulla fit mentio de subdiacono expresse,sed de presbytero & diacono fit mētio expresse.de subdiacono & inferioribus officiis fit mētio non expresse,

† Aliàs,quomodo,

sed generaliter fit de subdiacono mentio in c.ex antiquis. ver. reliqua vero officia. Illa clausula respicit oēs post diaconum:quia secūdū antiqua iura,subdiaconalis ordo non erat sacer, & iō cōi iure censebatur cum inferioribus ordinibus in primitiua ecclesia.60. dist, nullꝰ in epm.& c.pced.

† Et secundū hoc sunt exponenda glossæ,& dicta doctorū antiquorum dicētiū, subdiaconatum non fuisse diné, id est, non reputabatur sacer. glossa sup. de æta. & qualit. c. à multis. & infra de bigamis. c. 2.verbo , sacros.

† Vide l. idem Pomponius. §. idem scribit.ff.de rei. vendi.& Inst. de inge. §.1.

† Verbum, cessare , de est in veteribus codicibus.

† Vide l. manumissi. ff. de iust. & iur. & l. libertum. ff. de adopt.

† Aliàs cessatum.

c ¶*Gregorij.*] Constitutionem Gregorij habes 31. dist. ante trienium.& 28.dist.nullum.

d ¶*Vrbani.*] secundi scilicet : vt 32. dist. erubescant. & illa iura. 61. dist.hodie correcta sūt: q̃a bñ pōt subdiaconus hodie eligi i epm. s. de æta.& qual, c. à multis.

Dilectus.]Primo ponit querelam.Secundo super ea dat iudicē. Secundo ibi. *Quocirca.*Ioan.And.

CASVS. Ioānes miles impediebat G.diaconum ne ordinaretur in presbyterū,ea occasione,quia dicebat patrē ipsius diaconi hominē suū esse,quamuis mater ipsius libera esset.vnde ille diacon⁹ hoc ꝓposuit corā Papa,vnde mādat Papa archiepo Neapolitano quatenus si p̃dicta vera sunt,ipsum militē cōpelcat ab huiusmodi impedimento.Not q̃ filius sequitur conditionem liberæ matris.

¶*Glo.seq.obiicit per locum a diuisione,& sol.dupliciter.*

e ¶*Mater sua.*]Si iste natus est de legitimo matrimonio ꝓtradicit illud decre.32.q.4.liberi dicti sunt.vbi dr ꝙ natus de legitimo matrimonio deteriorē partē sequit semp:& hic dr,partus sequit matrē.Si aūt dicis q̃ nō fuit natus de matrimonio:tūc sequitur cōditionē etiā matris:vt ibi.& hic vr idē.sed secundū hoc nō pōt stare qđ hic dicit:q̃a si iste nō est natꝰ de matrimonio legitimo, ꝓmo ueri nō pōt ad sacros ordines.s.d fil.pbi.c.r.& hic dicit q̃ in ps byterū ordinetur.Dico ergo q̃ iste erat natus de legitimo matrimonio,& tñ sequit cōditionē liberæ matris.C.de rei ven.l. partū. & ff.de li.cau.placuit.& etiā ancillę si ibi nō est matrimoniū: vt ff. de sta.homi.l.lex naturę.& c.illud intelligit ꝑm Lōbardā cōsuetudiné,quæ adhuc obseruatur in multis regionibus,vt partꝰ sequat deteriorē conditionē natus de matrimonio legitimo.Sed lexRomana aliud tenet,vt partus sequatur ꝓditionē matris natus de legitimo matrimonio,vt dicūt leges ꝓdictæ.Vel cap.illud,liberi.pōt reduci ad ll.ꝓdi.vt dicas ibi:deteriorē partē sequat̄,id est,debiliorē,s.fœmineā.nā sexus fœmineus debilis est:& iō iste cū sit natus liber de libera matre,pōt ꝓmoueri nō obstāte ꝓtradictione militis.ꝓterea cū iste iā esset diacon⁹,poterat i libertate remanere dato vicario,& sic dns ipsum impedire nō poterat.54.dist.ex antiqs.

Partus sequitur deteriorem conditionem.

DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA, ORD. &c.

¶*Viso de obnoxiis conditione seruili,videndum est de obligatis ad ratiocinia secundū Gof. Et secundū eū ratiocinia redditiones sunt rationum,& sunt rationum redditiones , quibus est quis obligatus ex administratione reipublicæ.*

De hac materia habetur 51.& 53.& 56.dist.per totum. & suprà de temp.ord.ver.an obligati.Ioan.And.

Magnus episcopus.] Sunt tres partes , quæstio & quæstionis responsio,& responsionis approbatio. Secunda:ibi,*Gratus.*Tertia:ibi,*Vniuersi.*Ioan.And.

CASVS.Eps Augustēn.quæsiuit in concilio , vtrum procuratores,actores,executores pupillorū, seu curatores debeant ordinari Gratª eps rñ.q̃ post officia sua deposita, & reddītā rationē su: officij possunt ordinari, dummodo aliàs digni inueniti fuerint, sed non ante quam liberati sint ab officiis suis:q̃a ecclesia infamaī, cū postea conueniūtur super officiis suis,oēs dixerūt: Recte rñdit Sanctitas vra , & ita est nostra sententia, Not.q̃ ordinandi liberi debēt esse non solùm à seruitute , sed etiam ab officiis secularibus.

† Concilium Carthaginē se primum cap.8. refert Burchardus lib.2.decreti. c.36.Iuo par. 6.c.137. & in 1.compilat. eo. tit. c. vnico Gratianus dist. 14. c. 3. vbi falso tribuit cōcilio Magunti nen. & est difficilis text⁹,sed vide quæ dixi innotis huius capitis.

¶*Iste primæ duæ glo.seq. exponūt quid sit procurator,actor,et executor.*

f ¶*Procuratores.*] Procurator dr qui mandato dñi aliena negotia in iudicio administrat. ff.de procu.l. 1. alius dr procurator ad negotia datus.ff. man.l.si remunerandi. §. 1. & specialis titulus est iste ad negotia, quia iste ad causas , ille ad negotia actor constituitur à corpore vel vniuersitate.ff. quod cuiusque vniuer. l. 1. & debet constitui etiam cū decreto. & ad lites præsentes non ad futuras.ff.eo.l.item eorum.§.sed si ita.

† Aliàs, nu merati, pro moueri.

g ¶*Executores.*] Qui mādata iudiciū exequū exercuerint:quia illi promoueri non possunt,51.dist.aliquātos.ita q̃ irregularitatem non contraxerunt.

h ¶*Curatores.*]Meli⁹ dixisset,tutores,ꝑ hoc qđ sequit , pupillorū: tutor em̄ dat̄ pupillo ītra xiiij.ann.curator post xiiij.vel, ad xxv,

¶*Gl.seq.distinguit:aut retinet officium,aut deponit.Primo casu aut obligatus est seculari personæ,aut ecclesiasticæ,cum deponit:aut ratiocinia sunt publica,aut priuata:& si priuata,aut mouetur quæstio,aut non.& si mouetur,aut de dolo,aut de culpa.*

i ¶*Ratiocinia.*]Ratiociniis obligatus alicuius secularis psonæ ni si fuerit miserabilis cui obligatus est,& si in officio suo voluerit remanere,promoueri non debet.arg.21.q.3.c.1.& 2. j.ne cleri. vel monā.c.1.& 2. & c.sed nec procurationes.Si vero ecclesiasticæ psonæ vel miserabili fuerit obligatus,etiā in officio suo perseuerās ad gerēdam poterit ꝓmoueri,si aliud nō obsistat.arg.86.dist. peruenit.arg. 16. q.7.in noua.89.dist.indicatū. Si vero administrationē depositi cuiusc̃q; negotia gesit,si ex ea obligatiōe remaneat obligatus, & publica sint ratiocinia ꝓmoueri nō debet ante redditā rōnē.C. de episco.& cleri.l.officiales.Si vero priuata,aut in ipsa ꝓmotione mouetur sibi quæstio,aut nō.si mouetur,aūt prius mota est:distinguitur:aut conuenitur de dolo,vel de culpa tūn.si de dolo vel culpa tūn.si de dolo ꝓsidia,nō debet ante finē litis promoueri.arg.81.dist.tātis Daniel. & 23.dist.iliud.& C.de proc.l.reū.& in hoc casu potest intelligi hoc cap.& tñ debet taxari infra qđ tēpus decidatur causa. arg. j. de clande.despon.c.cum inhibitio.& j.qui si.fint legi.c.lator. & 5. q.1.quidā.C.de inge.manu.l.diffamari.ff.de accu.l. cum Titia.Si de culpa tūn quenitur,promoueri pōt nō obstante reclamatione cre ditoris,cū lis suo marte currere posit vt priꝰ,et ēt sub eodē iudice.ff.de iurisd.om.iud.l.cū quædā.& 5. de fo.compe.c.,ꝓpositi. Si vero nec lis sibi mouet nec mota est,nō obstāte obligatiōe ꝓmouet, nisi manifestū sit ipsū de dolo teneri.tūc em̄ eps ipsū ex officio suo repellere pōt,sicut quēlibet criminosū.6.q.1.infames. Ala.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

k ¶*Infamatur.*]Quid si prohibente creditore fuerit promotus ad clericatum?Rñ.nō deponetur propter hoc,sed bona sua cedēt ei in solutū:quæ si nō sufficiant,eps ei tenetur qui abstulit ei occa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sionem negotiandi.88.dist.fornicari. & expone infamatur, id est, inde puniatur.

ADDITIO. Vel dicas q̃ non teneatur vltra id quod facere potest episcopus. J. de solu. Odoardus.

a ¶ *Nostra.*]Nam omnia nostra facimus quibus auctoritatem impertimur. C. de vete. iur. enucle. l. 1. §. sed neque. arg. J. de sen. excom. c. mulieres. Ber.

† Alias ita: ideoq; ista est nostra, alias ita: ideoq; ista est vestra sẽtẽtia. sed ex manuscriptis restituimus.

† Salernitano Archiepiscopo.

DE CORPORE vitiatis ordinan. &c.

¶ *Viso de impedimento obligationis ad ratiocinia, de impedimento corporis videndũ est. Io. An. De hac materia habetur 55. distin. per totum & 49. distin. per totum.*

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compilat. habes etiam post concilium Lateranen. sub Alex. iii. par. 26. cap. 6. & qua tenꝰ ad duellũ spectat vide q̃ nouissime diffinivit cõciliũ Trident sess. 25. de re format. cap. 19. adde. B. Thomã, & ibi Caietanũ 3. 2. q. 9. 5. art. 8. ad 1. ar. & plenissime per Fernandũ Vasquium lib. 1. controuersiarũ illust. c. 12. & c. 49.

† Cap 2. eo. tit. in 1. compilat. & post cõciliũ Late ranen. sub Alexan. iii. par. 40. ca. 3.

1 Concor. l imperiale. C. de nup. & l. fi. C. de do. inter vir. & vxo-

† Aliàs ita: De maculacro in oculo,

¶ *Presbyter qui in duello digiti partem amisit, ex dispensatione sui episcopi, potest in suo ordine ministrare.*

CAP. I.

DE † presbytero Campaniæ, qui duellum sponte obtulit, & oblatũ susceꝑit ᵒ, & in eo partẽ digiti amisit: Respondemus, quòd cum ipse non perdiderit tãtũ de digito, quin sine scandalo possit soleniter celebrare, satis potes post peractã pœnitentiã, cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare ᶜ, licet eius excessus grauis admodum extitisset.

¶ Idem Cistercien̄ electo,

¶ *Habens in oculo maculam, quæ non inducit magnam deformitatem, etiam ad episcopatum poterit promoueri.*

CAP II.

CVm † de tua electione quæstio mota fuisset: & infra. ¶ Tibi quòd in oculo maculam habeas, & filius canonici ᵈ fueris, est obiectum. ¶ Vnde Cantuarien. archiepiscopo dedimus in mandatis, vt pro eo quòd canonici filius diceris, in promotione tua ex multa dispensatione procedat. ¶ De † macula vero, archiepiscopo prædicto mandauimus, vt cum

¶ Vniuersi dixerunt Recte statuit Sanctitas vestra, ideoque† ita est nostra ª sententia.

TITVLVS XX.

De corpore vitiatis ordinandis vel non.

¶ Alexander tertius †.

¶ *Presbyter qui in duello digiti partem amisit, ex dispensatione sui episcopi, potest in suo ordine ministrare.*

CAP. I.

DE † presbytero Campaniæ, qui duellum sponte obtulit, & oblatũ susceꝑit ᵒ, & in eo partẽ digiti amisit: Respondemus, quòd cum ipse non perdiderit tãtũ de digito, quin sine scandalo possit soleniter celebrare, satis potes post peractã pœnitentiã, cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare ᶜ, licet eius excessus grauis admodum extitisset.

¶ Idem Cistercien̄ electo,

¶ *Habens in oculo maculam, quæ non inducit magnam deformitatem, etiam ad episcopatum poterit promoueri.*

CAP II.

CVm † de tua electione quæstio mota fuisset: & infra. ¶ Tibi quòd in oculo maculam habeas, & filius canonici ᵈ fueris, est obiectum. ¶ Vnde Cantuarien. archiepiscopo dedimus in mandatis, vt pro eo quòd canonici filius diceris, in promotione tua ex multa dispensatione procedat. ¶ De † macula vero, archiepiscopo prædicto mandauimus, vt cum

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

f ¶ *Visum fuerit.*]Ita q̃ idoneum sit & iustũ, qđ eis videbitur. J. de electio. c. causam. & ff. loca. si in lege. & ff. de oper. liber. c. si libertus. Ité pone q̃ habeat vnũ oculum maiorem alio: nunquid remoueatur ꝓꝓ hoc? vr q̃ non. ff. de ædil. edict. qui clauum. §. 1. & hic nõ determinat quid facere debeãt, vnde arbitrio istorũ relinquitur. J. de offic. iudi. deleg. c. de causis. & ff. de iur. de liber. l. 1. §. 1.

† Quidam portenthæ verba, prout tibi videbitur iustum, vide in l. quidam. ff. dele. 3. & l. fi. de iussor. § fi. ff. de deleg.

EXparte.] Primo ponitur monachi petitio. Secundo: ibi, *Sane*. responsio, arguendo à prohibitis. Secundo à pmissis: ibi, *præsertim*. Ioan. And.

CASVS. Quidã monachus Barth. nomine in cunabilis sectus fuit. postmodũ fuit ordinatus in diaconum: quæritur an possit vlterius ad maiores ordines ꝓmoueri? Rñdet Papa q̃ Nicænum concilium, phibet illos ad ordines ꝓmoueri, & si promoti sunt, debent deiici qui seipsos abscinderunt, vel affectauerũt vt ab aliis abscinderentur dum tñ sani erant: sed qui in cunabulis secti sunt, bene possunt promoueri, qa cum iudicium animi non habeant, affectare non possunt vt ab aliis abscindantur. Et in canonibus Apostolorum legitur, q̃ si quis per insidias eunuchus factus sit, vel ita natus, vel in persecutione ei virilia amputata sunt, si aliàs dignus est, põt fieri epꝰ. Nor. q̃ non potest promoueri q̃ se abscidit. Ité qui nolẽs vel ignorãter abscinditur, promoueri potest.

† Cap. 1. eodi. tit. in 2. compilatione.

† Concilium Nicænum c. 1. Iuo par. c. 374.

g ¶ *Nicæni concilij.*]55. dist. si q̃s p ægritudinẽ. & c. si quis à medicis.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstione, quæ est ratio quare se abscindentes, &c. Ioan. And.*

h ¶ *Abscinderint.*]Ex indignatione, scilicet nulla causa superueniẽte. 33. dist. maritum. quia si ex causa superueniente hoc fecit, puta timore lepræ, nõ imputatur. J. eo. c, ex parte. & ideo isti ordinari prohibentur, qui sani se abscindunt, quia quasi homicidæ suiipsius iudicantur. & Dei conditioni inimici. 55. distinct, si quis abscinderit. & quia præsumitur, quòd omne turpe in aliũ faceret, qui hoc in seipso ausus est attentare. ff. de ædil. edict. l, cum autem. §. excipitur. sed quare aliquis inicit sibi manus, cum membrorum suorum nemo sit dominus? ff. ad leg. Aqui. liber homo. religione enim & non ferro quærenda est castitas. 23. q. 5. tunc saluabitur. ad fi. arg. J. cap. proxi. & quod dicit, affectauerint, vt ab aliis, & c, intelligas cum effectu: quia cogitationis pœnam nemo meretur. de pœn. distin. 1. cogitationis.

† Idem sentiunt Innocẽtius epistola Felicem Nu ceriani epi scopum c. 1. refert Burchardus lib. 2. c. 14. cordat cum Nicæno c. 1. sed hic additur dispensatio.

i ¶ *Iudicium.*]quia ætas illa nescit quid videat. C. de fal. mone. l. 1, & 3. q. 7. infamis. §. tria.

k ¶ *Apostolorum.*]55 distin. eunuchus.

S*Ignificauit.*]In prima factum. in secunda conditionale mandatum, secunda: ibi, *Quocirca*.

CASVS.

CASVS. Quidam presbyter credens se obsequiũ præstare Deo, fecit sibi amputari virilia: dicitur q̃ si dignus est aliàs, dispensari potest, vt in officio sacerdotis præter officium missæ ministret. Nota qui se abscidit, promoueri non potest.

a ¶ *Obsequium.*]Sed in hoc displicuit: quia nõ ferro, sed religione quærenda est castitas. 33. q. 5. tunc saluabitur. in fi. & 3. c. proxi.

b ¶ *Virilia.*] Talẽ appellat lex morbosum. ff. de ædil. edi. l. fin autẽ. arg. 55. dist. si quis abscidet. rit. & etiã homicida reputatur. 55. dist. q̃ parte.

† Vox, Deo, deest in anti quis.

¶ *Glos. sequens reci. per q. quod sit sacerdotale officium.*

c ¶ *Officium.*]Sicut baptizare, pœnitentiam dare, & alia officia ꝑter officium missæ, & alia ſmilia quæ solis sacerdotibus sunt concessa. 16. q. 1. adiicimus. de consc. dist. 4. constat.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. compilatione.

¶ *Gl. seq. reci. per quæstionem.*

d ¶ *Nostra.*] Et ita dispensatio est? quia deponi debet qui iniusto errore superat? seipsum abscinderit. 55. dist. si quis abscinderit. & c. qui par tem. 33. distin. maritum. nõ enim licet alicui sequire in corpꝰ suũ, cũ nemo sit dñs membrorũ suorum. ff. ad leg. Aquil. l. liber homo. 1. rñ. & sic i hoc casu põt dispensare epꝰ cũ dicat auctoritate sua: qđ credo etiã sine auctoritate dñi Papæ in aliis admissa.

† Aliàs, à tam grauis infirmitatis, vitio.

† Facit ꝙ sed & quæ cum. §. 1. cõ not. ff. de lu spadonem. ff. de verb. sig.

† Cano. 21 eisdem ferẽ uerbis, quibus vtitur hic Papa.

ij EXparte M.] In prima, querela ꝓsbyteri. in secunda, prouisio: ibi, *Quoniam*.

† Milicen. † Milten.

CASVS. Quidã presbyter sentiens sibi lepræ periculum immineꝛe, fecit sibi ꝑcidi virilia. quærit an ꝓsit in officio suo ministrare? Rñdet Papa q̃ si ita est, & aliàs idoneus est, exequendi officium suum liberam habeat Potestatem. Nor. q̃ si aliquis abscideꝛit seipsum iusta de causa, nõ efficitur irregularis, nec eius promotio vel officium impeditur.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. com pilatione.

e ¶ *Lepræ.*]quæ expellit hominem à cohabitatione aliorum. 33. q. 2. hoc ipsum. & J. de eccle. ædi. cap. cum dicat Apostolus. & J. de cleri. ægro. c. tua nos.

¶ *Gl. seq. notat à cõtrario rationẽ reddit, signat cõtrariũ & soluit.*

f ¶ *Infirmitatis.*]Secus si ex indignatione. 55. dist. si quis abscideꝛit. c. qui partem. & c. 2. qui se, vel obtentu religionis. 5. c. proxi. Et est ratio: qa eunuchos volũtarios diligit Deꝰ, & nõ ex necessitate factos. 33. q. 5. tunc saluabitur. 55. dist. si quis per ægritudinem, quia nemo est dominus membrorum suorum. ff. ad leg. Aquil. l. liber homo. & ff. de pecu. l. depositi. §. Strichum. ar. contra. ff. de pecu. l. sed & damnum. §. si ipse. hoc tantum ei liceret, q̃ dñs seruꝰ propter hoc damnum nihil de peculio seruꝰ deducit. Vinc.

g ¶ *Hunc.*]scilicet qui à dominis, vel à medicis, vel à barbaris sectus fuerit. 55. dist. si quis à medicis.

h ¶ *Exeq̃atur.*]Et ad superiores promoueãt ordines. 55. dist, si q̃s à medicis. & de iure cõi sine aliqua dispensatione per iura ꝑdicta.

EXpositi.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur*. Ioan. And.

CASVS. Quidam promotus fuit in abbatẽ, qui carebat altera manu. consultus Papa rñdet q̃ cum ipse pro tãto defectu nõ possit ad sacros ordines promoueri, si ipse hoc tacuerit in sua promotione, ab officio abbatiæ debet perpetuo remoueri. Nor. q̃ abbas ad sacros ordines promoueri debet.

¶ *Gloseq. reci. per q. quid si amisisset digitos, quid si dentem.*

i ¶ *Manu.*]Idem esset si amisisset digitos, ꝓ quos impediretur ad frangendum Eucharistiam. J. de cle. ægro. c. presbyterum. & ff. de ædil. edict. l. idem Offilius. Secus si impediretur per amissionẽ digiti. 5. eod. c. 1. sed propter carentiam dentis non impediretur, nec dicitur morbosus. ff. de ædil. edict. l. cui dens 1.

k ¶ *Enormi.*]Secus si pro minori. 5. eod. c. 1. & 2.

l ¶ *Defectu.*]id est, irregularitate.

m ¶ *Promoueri.*]Quia abbas debet esse qualitate. c. 1.

1 Adde quis dicatur morbosus. l. 1. §. 1. gl. morbi. ff. de ædil. edicto. & l. quæsitũ §. 1. ff. de re iudi.

¶ *Gl. seq. alleg. 3. concor. quærit, & quæstionis dubiũ aperit. ponit opi. Io. & sol. contrariis respondendo.*

n ¶ *Tacuerit.*]Ordinandus enim impedimẽtũ suũ tenetur ꝓdere. 50. dist. ex pœnitentib⁹. & 56. dist. quia simplr. & 54. distin. si seruus. Sed quare iste remouet ab abbatia? si dicis ꝓp irregularitatẽ, cõtradicit 5. de æta. & quali. c. tuã. et 16. q. 1. legi. & 50. dist. accedens. arg. Dixit Io. q̃ potius remouet ꝓp scandalũ q̃ ꝓp irregularitatem, qđ nõ credo, immo irregularitas suf ficit ad remotionem, & quia hoc tacuit fraudulenter, & abbates de iure debẽt ad ordines ꝓmoueri. aliàs si culpa sua ꝓcedunt, repelluntꝰ. 5. de æta. & quali. c. 1. & c. illud accedens. nõ dicit q̃ ille sit abbas, sed solicitudinẽ in monasterio debet habere, puta syndic⁹ vel cellarius, porius ad laborẽ q̃ ad honorẽ. Decre. illa, tuã. q̃ vr cõtraria, loqtur de dispẽsatione ꝓp necessitatẽ. Quòd abbas talis debeat esse sacerdos est arg. 5. de elect, ne ꝓ defectu. ibi æquiparatur regularis & cathedralis ecclesia. vnde vr̃ q̃ sit nomen honoris, & nihilominus oneris & laboris. vnde dicit Gregorius. Omne enim qđ hic eminet plus afficit mœroribus q̃ honoribus gaudet. 23. dist. nerui.

† Intellectus q̃ vr cõtraria, loqtur de c. tuam. de dispẽsatione ꝓp necessitatẽ. & qualit.

† Concilio Aurelianen. c. 3. c. 6. idẽ cõciliũ Are latense. 3. c. 3. quibus locis eadẽ est sentẽtia, sed diuersis ver bis conscripta: referunt Burchardus. lib. 2. c. 33. Iuo par. 6. c. 14 & c. 2. eod. tit. in 1. compilatione cõcor dat concilii 1 rident sessio. 23. in decreto de reformat. c. 8,

TIT VLVS XXI.

De bigamis non ordinandis.

¶ Ex concilio Aurelianensi †.

¶ *Breue est.*

THomas.]Primo ponit monachi casum. Secundo conditionale mandatum: ibi, *Quocirca*. Ioan. And.

CASVS. Thomas monachus dum esset in annis puerilibus constitutus, quædam barra ferrea casu fortuito cecidit sup pollicem dextræ manus ipsius, ita q̃ vngulã auulsit ab eo. dubitabatur vtrũ posset ad sacerdotiũ ꝓmoueri? Rñdet Papa, q̃ si potens est in ipso pollice ad frangendũ Eucharistiam, & aliud canonicum nõ obstat: ꝓp talem deformitatem nõ debet impediri, quominus possit ad sacerdotium promoueri. Not. q̃ parua deformitas non impedit promotionem.

o ¶ *Deformitate.*]Modica enim deformitas nõ impedit: qualis hic fuit 5. eod. c. 1. si enim magna esset deformitas, vt totum digitũ vel pollicẽ ꝑdidisset, non ꝓmoueretur. J. de cle. ægro. c. ꝓsbyterũ. De huiusmodi deformitatibus no. ad intelligentiã huiusmodi tituli, q̃ quidã sunt corpore vitiati sponte, quidã casu. si sponte, distinguo, aut nulla iusta causa interueniẽte, & tunc ordinandus repellitur, & iam ordinatus deiicitur. 55. dist. qui partẽ. & c. si quis à medicis. & 33. dist. maritũ. Aut iusta cã interueniẽte: tũc nõ prohibet ab ordine, puta timore lepræ, vel aliqua consimili causa. 5. eo. c ex parte. 2. nisi generet deformitatẽ: quia tũc in omni casu repellitur. ar. 55. dist. lator. & c. si euãgelica. & 5. c. ꝓxi. Si casu i magnis mẽbris, siue corpulentia siue dignitate repellit & deiicif, si deformitatẽ generet. 55. dist. si euãgelica. in paruis vero mẽbris nõ ipedif si deformitas modica sit, & sine culpa sua: vt hic 2. si vero culpa sua in talẽ modicã deformitatẽ ꝺcidit, de misericordia etiã toleratur. 5. e. c. 1.

† Concilium Aurelianen. c. 3. quibus locis eadẽ est sentẽtia, sed diuersis ver bis conscripta: referunt Burchardus. lib. 2. c. 33. Iuo par. 6. c. 14 & c. 2. eod. tit. in 1. compilatione cõcordat concilii 1 rident sessione. 23. in decreto de reformat. c. 8,

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

¶ *Quia inter cæteras irregularitates bigamia non modica reputatur, ideo, &c. Ioan. And.*

† Facit l. si mora. cũ gl. ff. soluto matr. & l. qua actiõe. §. fin. ff. ad l. Aquiliam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De hac materia habetur 26.di.& 34.c.si quis de laicis,§.quid ergo.vsque ad fi.dist.& 77.dist.c.quicumque.& 28.q.vlt.per totum.& repetiturin 6.Ant.de But.

T *bigami.*]CASVS.Bigami & soleniter pœnitentes,& mariti repudiatarum,ad sacerdotiũ promoueri non possunt, vt hic dicitur. Not. q bigamia & solemnis pœnitentia impediunt promotionem.

a ¶*Vt bigami.*]supple, statuimus, ꝓpter istud verbum bigami, & repudiatarum mariti, solum facit ad titulum.

† Spaleten. † Valent. † Spalentin. † Spoleten.

h ¶*Pœnitentes.*] Soleniter.50.dist.c.ex pœnitentibus.61. distin. non promoueantur.

c ¶*Non ascẽdant.*]Propter defectũ sacramenti.Ĩ.e.c.debitum.vbi de hoc sacramento tradit.

† Cap.1.eo. ti.in 1 compilatio.

Vper eo.]Primo recitatur cõsultatio.Secundo datur rñsio : ibi, *Respondemus.*Io.And.

† 1.ad Tim. 5.3.

CASVS.Quidã bigami promoti fuerunt ad sacros ordines, quærebat an debẽt in suis ordinibus ministrare?Respõdit Papa,q ordinatores eorum priuandi sunt potestate ordinãdi,& ordinati ad sacros ordines non debent in ipsis ordinibus remanere:quia cõtra Apostolum cum bigamis dispensare non licet,tamen cum ordinatoribus dispensari potest,vt potestate ordinandi nõ priuentur.No. quòd episcopus cum bigamis dispensare non potest.

d ¶*Bigamis.*]scilicet ordinatis.

e ¶*Et officio ordinandi.*]i.priuandi sunt potestate & officio conferendi similes ordines.fic.5.de temp.ord.c.litteras.& c.dilectus.

¶*Glo.seq.ponit quinque modos quibus quis dicitur bigamus.*

Bigamus quot modis q dicatur. adde 5otum inferius citatum.

f ¶*In bigamis.*]Vere vel interpretatiue.vnde dicit bigamus qui castitatẽ promissam violat.27.q.1.quotquot.Itẽ qui cõtraxit cum vidua vel corrupta.33.dist.maritũ.& Ĩ.e.c.debitũ.& c.à nobis.Itẽ qui vnam de facto,& alteram de iure habuit diuersis tẽporibus. Ĩ.e.c.nuper.Item qui scienter cognouit vxorẽ adulteram.34.di.si cuius.& cap.si laici.isti omnes bigami reputantur interpretatiue quantum ad legẽ promotionis.Quidã vero ꝓpter defectũ sacramẽti,vt mariti viduarũ,& corruptarũ,& q sciẽter cognouit vxorẽ adulterã.Alij vero non ꝓpter defectũ sacramẽti,sed ꝓpter affectũ intentionis cũ opere subsecutio:vt c.nuper.& c.a nobis.Itẽ ille vere dicitur bigamus qui diuersis tẽpibus successiue habuit vxores duas.26.dist.deinde.& c.acutius,& isti non promouentur propter sacramenti defectum,de quo dicetur.Ĩ.eo.c.debitum.

¶*Gl.seq.signat cõtrariũ decre.lector.ponit 4.opiniones.demũ soluit.*

i Cum bigamis an possit dispensari , anceps quæstio , de qua eleganter Sotũs li. 4.sen.di. 17. q.3.art.3.vbi hæc omnia illustrat.

g ¶*Dispensare.*]Sed ꝓtra 34.dist.lector.ibi dispensat vt bigamus subdiaconus fiat,sed ibi ostendit M.q liceat 1 Papę aut alijs epis, dispensare cum bigamo vsq; ad subdiaconatũ,& non supra:qđ non est cõtra Apostolum per hoc cap.Prohibitio Apostoli est de diacono, ꝓsbytero, & epo,& nõ de aliis:quia subdiacoatus non erat adhuc sacer ordo.R. dixit q Marcellus Papa retulit se ad statum primitiuæ ecclesiæ,in quo subdiacoatus nõ erat 2 sacer ordo.60.dist.nullus.Quidã dicebãt q epi olim poterant dispensare cũ bigamis in ordinibus maioribus hac rõne, quia epi dispẽsant cũ criminosis.Ĩ.de iud.31 si clerici,& tñ Apostolus prohibuit criminosum ordinari.25.dist.6,nunc autem.nec tñ dicuntur facere contra Apostolum,& sic eadem rõne cum bigamo.quorum opi. reprobatur.Ĩ.e. nuper.& c.a nobis,H.dixit q epi dispẽsare nõ poterant cum bigamo vel viduarum marito.arg.50.dist.nõ cõstat. cuius opi.confirmatur per illa c.nuper.& a nobis.Io.voluit dicere q Papa non posset.Quod dicit R.& H.verisimũ vr:quia licet dispensetur cũ criminosis,non tñ seqtur q cũ bigamo, & illa est ratio,quia criminosus post peractã pœnitẽtiã restitutus vr in primum statũ,& incipit esse qđ non fuit.50.dist.ferrum.& c.pòderet.& c.dño sancto.Et ideo cũ talib.dispensatur.sed bigamus nõ prohibetur promoueri ꝓpter crimẽ,sed pp sacramẽti defectum. Ĩ.e.debitum.& 26.dist.acutius.quia carnẽ suã diuisit in plures ab vnitate recedendo,sed illud sacramentum amplius restitui non

2 Expone, id est,nõ reputabatur , vt paulo post dicam.

CAP. I.

T *bigami*[a],pœnitentes[b], vel repudiatarũ mariti , ad sacerdotium non ascendant[c].

¶Lucius iij.Spat.†archiepiscopo.

¶*Cum bigamo qui ordinatus est ad sacros,non dispensatur:& ordinator priuabitur potestate ordinãdi, nisi cum eo fuerit dispensatum.*

CAP. II.

SVper†eo quod tua fraternitas de bigamis [d] requisiuit: Respõdemus quòd ordinatores eorum,potestate & officio[e] ordinandi, & ordinati si ad sacros ordines fuerint promoti, eis ideo sunt priuandi, quia in bigamis [f] contra Apostolum † dispensare [g] non licet, vt debeant ad sacros [h] ordines promoueri : vel in eis si promoti fuerint remanere.In ordinatore [i] autem potest dispensatio adhiberi,vt ordinandi potestate & officio non priuetur.

¶Celestinus tertius.

¶*Bigamus vxore viuente vel mortua, non ordinatur.*

CAP. III.

DE†bigamis presbyteris,& viduarum maritis, idem sancimus omnino, vt nec viuentibus vxoribus, nec defunctis [k],ad diuinorũ debeant celebrationem admitti : maxime cum à doctrina sit Apostoli, & institutionibus ecclesiæ alienũ.

¶Innoc.tertius Ratispa.†episcopo.

¶*Qui mortua vxore promotus ad sacros, cum secunda de facto contraxit & cognouit,bigamiæ pœnam incurrit, licet non sit bigamus.*

CAP. IIII.

NVper † à nobis : & infra. dist.quicunq; pœnitẽs,per qđ cap.vr q posset.Sed illud tantum intelligitur de minoribus ordinibus.

h ¶*Sacros.*]Diaconatum & presbyteratũ, qui duo tantum sacri fuerunt 4 secundum antiqua tpa.60.dist.nullus.hodie idẽ est de subdiaconatu.5.de æta.& quali.c,à multis.& 3.de ser.non ordi.c. miramur.vbi dicitur q eodem priuilegio gaudet cum diacono.

i ¶*In ordinatore.*]Cum quo potest dispensari.per hoc patet q non cum bigamo ordinato vt remaneat in ordine,vel vt promoueatur:quia quod de vno conceditur,de altero denegatur.25.dist. qualis.& Ĩ.de præsum.e.nonne.

De bigamis presbyteris.]De facto post bigamiam ordinatis.

CASVS.De presbyteris bigamis & viduarũ maritis idem iuris est quantũ ad promotionẽ:quia ꝓtra Apostolũ ordinari nõ debent.No.q bigamus est ipso iure suspensus à diuinis officiis.

k ¶*Nec defunctis.*]Et ita illud impedimentum non potest purgari per mortem vxoris:quia non matrimonij vinculum, sed irregularitas contracta ex carnis diuisione est impedimento, & illa non tollitur per mortem vel pœnitentiam.26.dist.vna. & c.acutius.nec per baptismum:vt in c.prædicto.

NVper à nobis.]Primo ad casum propositum allegat pro vna parte.Secundo pro contraria.Tertio solu.Secundo:ibi. [*Licet.*]Tertia ibi:[*Nos autem.*]Io.Andr.

CASVS.Quidã dum erãt in laicali ordine constituti, cõtraxerunt matrimoniũ.postmodũ mortuis vxoribus facti sunt clerici, promoti sunt ad sacros ordines.demũ ꝓtraxerunt secũda matrimonia.quæritur vtrũ cũ talibus clericis qui taliter cõtraxerunt, possit dispensari vt in ordinibus suis remaneãt,vel ad superiores possint ꝓmoueri?& primo ostẽdit q tales bigami sint iudicãdi in matrimonijs enim cõtrahẽdis nõ attẽdit iuris effectus,sed animi destinatio.Vnde qui duas habet simul vxores, infamia notat: quod partim ad factũ cõuenit retorqueri:sicut legif de ꝓsbytero qui cõtraxit matrimoniũ:q propter hoc nõ legalibus nuptiis detinerit:qđ ad factũ refert,non ad ius:eadẽ rõne tales de quibus est quæsitum,debent inter bigamos reputari.In cõtrarium vr q non sint bigami reputandi:cum opinioni sit veritas præferẽda.si dicamus illos bigamos,secundũ hoc sequit,q ille qui nullã habuit vxorẽ,esset bigamus reputãdus:vt si quis de facto ꝓtraheret cum diuersis,cũ quibus de iure non posset contraheret.Respondit Papa quòd cum huiusmodi clericis tanquam cũ bigamis dispensari non potest,licet in veritate bigami nõ existant, nõ propter sacramenti defectum, sed propter affectũ intentionis cum opere subsecuto:quia quãtum in ipsis fuit, secunda matrimonia cõtraxerunt.No.q infamis dicitur,qui simul duas habet vxores. Item not.q opinioni veritas præfertur.Item reputatur bigamus qui bigamus non est quo ad promotionẽ.Itẽ voluntas sine effectu punitur:quia processit ad effectum.

† Hoc,tamquã,non est expressiuũ veritatis, sed similitudinariũ,ita illud: Ex illis tanquã ad latronẽ. &c.

† Vide Sotum. libr. 4. sent. dist.17. q.3.art.2.

† Vide l. cũ qui §.si mulier.cũ vulg. ff. de iniur. & l.quãuis. ff.de in ius voc.

† Videl.si in emptionẽ. ff de mi.& l. si equo. ff. de leg 1.

† Cap.1.eo. ti.in 2.compilat.

† Rotom. 8cũ.

† Cap.1.eo. ti.in 3.compilatio. Et de hoc vide Io. c. vide Io. minat Sũ in 4.sen. dist.29. q.3.art.3.

4 Sanchez do hoc agit, id est, ab reputabatur. tur facti. subdiaconatus erãt in primitiua ecclesia, sed nõ reputabatur. cer.ita glo. sa supra & quia æta.& quia cap à multis ver.solos.

a ¶*Tertius.*]Alij duo soluuntur.Ĩ.de sen.excom.c.nuper.

b ¶*Matrimonijs contrahendis.*]illicitis & prohibitis.

¶*Glos.seq.alleg.cõcor. quibus quandoque plus affectus consideratur, quandoque plus factum.*

c ¶*Iuris effectus.*]vt C. de adult.l.eum.qui vbi sunt hæc verba.si enim aliqs ꝓtrahat nuptias, cum ea cũ qua nõ potest de iure cõtrahere, ifamis est: licet nuptiæ non habeãt effectũ. ff. de iis qui notan.infa. l. quid ergo.§.3.quũq; magis cõsideraẽ effectus, quàm affectꝰ,vel quàm factum ipsum.de pœn. dist.1.§.hæc autẽ verba. 1 quia verba ipsa sunt cum effectu accipienda.Ĩ.de cler.nõ resi.c.relatum.ff.de cõdi. & demon.l.hæc conditio.1.& Ĩ.de spon.c.vlt. Quãdoq; magis consideraẽ factũ quàm ius. Ĩ.de concess.præb.c. litteras.& c.cum nostris. qũq; cõsideraẽ plus iuris effectus.ff.de condi. insti.l.mulieri.§.1.Ĩ. de sponsa.c.iuuenis.

1 Vide l. do li. §.1 ff. de fer.cor.& l. idẽ fi.inglo. Sẽpronius. & l.si pupilli.§.Titii in gl.5ẽpronii. ff. de nego. gest.

d ¶*Duas simul habet vxores.*] C.de adulte.l. eum qui.

e ¶*Ad factum.*] Quasi diceret,de facto cõtraxit cũ secunda,quia de iure non potuit. Duas enim vxores simul habere non licuit,nisi cui ex reuelatione diuina cõcessum fuit.Ĩ.de diuor.c.gaudemus.

f ¶*Non legalibus nuptijs.*]28.dist. ꝓsbyterũ.

g ¶*Tales.*]Clerici scilicet, de quibus primo quæritum est.

¶*Gl.seq.alle.7.cõcor.& sex contraria,& soluit.*

g ¶*Videntur inter bigamos.*] Hic colligẽ q opinio præfertur veritati.simile Ĩ.de spon.c.iuuenis.& 3.q.7. infamis.§.tria.ver. verumtamen si seruus.& C.de testa.l.1. & 22.q. 2.homines.ff.ad Mace.l.3.Ĩ.de offi.dele.e.coram.& Ĩ.de iure pa.c. consultationibus.& 5.de elect.c. ꝗrela.Sed contra.8.dist.veritate. 81.dist.quicũque.& Ĩ.qui fil.sint legi.c.per tuas.C.plus va.qđ agi. l.1.2.& 3.Sol.verũ est quòd veritas præferẽ opinioni. 2 alia casualia sunt:vt scilicet opinioni potius stet quàm veritati,vel in fauorem contrahentium , & odium decipientium.ff.ad Maced.l.3.vel in fauorem prolis.Ĩ.qui fil.sint legi.c.cum inter I.vel fauorem testamentorum.C.de testa.l.1.vel sententiarum.3.quæst.7.c. infamis.§.tria.versi.verumtamen si seruus.

2 Videl.do li. §.1 ff. de fer.cor.& l. idẽ fi.inglo. Sẽpronius. & l.si pupilli.§.Titii in gl.5ẽpronii. ff. de nego. gest.

ADDITIO.Vnde versus.*Testamẽta,fauor,odiũ, sentẽtia, proles: Ex istis causis præfertur opinio veris.*

i ¶*Quantum in ipsis fuit.*]In maleficijs enim voluntas, nõ exitus spectatur.arg.49.dist.c.vlt.& ff.ad leg.Cornel. de sicarijs.l.Diuus. C.de ser.cor.l.si quis seruo.

k ¶*Tanquam cum bigamis.*]Not.arg.propter similitudinem facti aliquem numerari inter eos, de quorum numero ipse non est. 27. q.1.quotquot.& 50.dist.si ille.ff.man.l.vlti.in fi.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

l ¶*Dispensari.*]Arg.contra.Ĩ. de cle.coniu. c. sane. Illa loquitur de eo qui nunquam habuit vxorem,sed in sacro ordine cõtraxit, & ideo cum tali dispẽsari potest.hic loqui videtur de eo qui primo in laicali habitu cõtraxit, & postea factus sacerdos iterũ cõtraxit:vnde bigamus reputatur quãtum ad effectum,licet in veritate non sit : & sic punitur propter affectum tantum cum opere subsecuto,& nõ propter defectũ sacramenti.Defectꝰ enim sacramenti vnitatis non est in isto : q a in veritate carnẽ suam non diuisit in plures.

¶Tertius [a] articulus videbatur habere nõ modicum quæstionis: quoniam cum in matrimoniis contrahẽdis [b],nõ iuris effectus [c],sed animi destinatio attẽ datur: vnde illum comitatur in famia,q duas simul habet vxores [d]: quod partim ad factum [e] conuenit retorqueri:sicut in ca none legitur , de ꝓsbytero, qui non legalibus nuptiis [f] detinetur:eadem censura tales [g] videtur [h] inter bigamos reputandi: Licet obuiet ex aduerso quòd opinioni sit veritas præferenda:& quòd iuxta præmissa , qui nullam vxorem habuit , foret bigamus reputandus:quod cõtingeret, si quis de facto contraheret cum diuersis , quibus de iure non posset matrimonia liter copulari. ¶ Nos autem in hac quæstione taliter respondemus , quòd cum huiusmodi clericis , qui quantum in ipsis [i] fuit,secundas mulieres sibi matrimonialiter cõiunxerunt,tanquam † cum bigamis [k] non liceat dispensari [l],licet in veritate bigami non existant:nõ propter sacramenti defectum [m], sed propter affectum† intentionis cum opere subsecuto.

¶Idem Meteñ.episcopo.

¶*Qui contraxit cum virgine , licet prius ab alio fuerit desponsata , bigamus non censetur.*

m ¶*Sacramenti defectum.*]de quo Ĩ.eod.debitum.

DEbitũ † pastoralis officij: & infra.¶Fraternitati tuę duximus respondendũ,q cum duo sint in cõiugio [n], videlicet cõsensus animorum,& cõmixtio † corporum : quorũ alterũ [o] significat charitatẽ [p], quæ cõsistit in spiritu inter Deũ & iustam animã : ad quod pertinet illud qđ dicit Apostolus : Qui adhæret Deo vnus spiritus est cũ eo:reliquũ [q] verò designat conformitatem [r],quæ consistit in carne, inter Christum & ecclesiam,ad quod pertinet illud quod Euãgelista testatur: Verbũ caro factum est,& habitauit in nobis : profectò coniugiũ † illud , quod nõ est cõmixtione corporũ consummatũ, non pertinet ad illud cõiugiũ designãdum , quod inter Christũ & ecclesiam ꝓ incarnationis mysterium est cõtractum:iuxta qđ Paulus exponẽs illud quod dixerat protoplastus [s]:Hoc nunc os ex ossibus meis , & caro [t] de carne mea : & propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna [u]:statim subiungit: hoc autem dico magnum sacramentũ [x] in Christo & ecclesia. ¶ Cũ ergo propter sacramenti defectum , in-

† Cap.1.eo. ti.in 3 compila.1 cẽtiqua huius.c.habes infra c. 4.de bapt.& eius effectu agit Cõius.

† cõiunctio

1.Cor.6.

† Vide Magistrum sententiarũ , & Doctores lib 4.distin.27.

Gen.2.

Ephes 5.

3 Glossa hæc fortassis ꝓprietatis vocabulorum ꝓ mysterio , accipit sacramẽtũ ꝓ cõiugio , vt doceat conciliũ Colonie. de sacramẽto nõ ꝓcipiendo , in æ legis , in principio.& ita accepta nil falsi cõtinet.

CAP. V.

DEbitũ † pastoralis officij: & infra.¶Fraternitati tuę duximus respondendũ,q cum duo sint in cõiugio [n], videlicet cõsensus animorum,& cõmixtio † corporum : quorũ alterũ [o] significat charitatẽ [p], quæ cõsistit in spiritu inter Deũ & iustam animã : ad quod pertinet illud qđ dicit Apostolus : Qui adhæret Deo vnus spiritus est cũ eo:reliquũ [q] verò designat conformitatem [r],quæ consistit in carne, inter Christum & ecclesiam,ad quod pertinet illud quod Euãgelista testatur: Verbũ caro factum est,& habitauit in nobis : profectò coniugiũ † illud , quod nõ est cõmixtione corporũ consummatũ, non pertinet ad illud cõiugiũ designãdum , quod inter Christũ & ecclesiam ꝓ incarnationis mysterium est cõtractum:iuxta qđ Paulus exponẽs illud quod dixerat protoplastus [s]:Hoc nunc os ex ossibus meis , & caro [t] de carne mea : & propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna [u]:statim subiungit: hoc autem dico magnum sacramentũ [x] in Christo & ecclesia. ¶ Cũ ergo propter sacramenti defectum , inhibitum est ne bigamus, autviduę maritꝰ,possit ad sacros ordines promoueri:quia nec illa est vna vnius, nec iste est vnus vnius.sic ergo patet,q vbi inter coniuges deficit cõmixtio corporum, ibi non deest signaculum huius sacramenti : vnde soluo tibi quæstione propositã: ille qui mulierem ab alio viro dudũ,sed non cognitam,duxit vxorem, ꝓ hoc impediri nõ debet, quin possit ad sacerdotium promoueri:quia nec ille nec illa diuisit carnem suã in plures.Not.q defectus sacramẽti est causa,quare bigamꝰ vel maritus viduæ corruptæ ad sacros ordines nõ possit promoueri:& ita non crimen,sed irrigularitas hoc facit.

n ¶*In coniugio.*]scilicet,carnali copula consummato.

o ¶*Alterum.*]scilicet,consensus animroum.

p ¶*Charitatem.*]id est,dilectionem & coniunctionem.

q ¶*Reliquum.*]id est,commixtio corporum.

r ¶*Conformitatem.*]id est,coniunctionem & vnitatem.

s ¶*Protoplastus.*]id est, Adam primo plasmatus.

t ¶*Caro.*]35.q.10.fraternitatis.& Ĩ.de diuor.c.gaudemus.

u ¶*Incarne vna.*]id est , in carnali operatione ad vnam carnem procreandam.

¶*Glo.seq.tractat de triplici significato matrimonij. Secundo quærit de tertio in quo constat.ponit opi.quam reprobat,& soluit.*

x ¶*Sacramentum.*]Triplex sacramentũ 3 designatur in matrimonio carnali copula consummato.Primũ est vnio fidelis animæ ad Deum per dilectionẽ,& charitatẽ,& hæc designatur per coniunctionem animorũ in ipsa prima despõsationem,dum alter per mutuum consensum consentit in alterum:& de hoc sacramento fit mentio ibi:alterũ signat charitatẽ q cõsistit in spiritu inter Deum & iustã animã.Secundum est vnio humanæ naturæ ad Deũ , quæ facta est in vtero virginali per incarnationem verbi Dei , & hoc designatur per carnalẽ commixtionẽ viri & vxoris,& de hoc ibi fit men

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit mentio, reliquum vero designat conformitatem, quę consistit in carne inter Christum & sanctam ecclesiam. Primum est vnio voluntatis. Secundum est naturæ conformitas: vt 26. dist. acutius. de conse. distin. 2. in Christo pater, vbi habes de conformitate naturæ diuinæ & humanæ. & non intelligas q̄ ipse actus corporalis designet hoc sacramentum, sed propter actum consummatum, sacramentum designatur. Tertium sacramentum est vnitas ecclesiæ ex omnibus gentibus collecta, & vni viro Christo subiecta. hoc sacramentum designatur per illum coniugatum, qui vnicum tantum matrimonium seruauit. sed vbi secundū matrimonium contrahitur, hoc tertiū sacramentum non habet locum: quia recedit ab illa vnitate, quæ primo signabatur per vnicum matrimoniam 1, quia in secūdo matrimonio diuidit carnem suam in plures, vnde vnitatem ammodo signare nō potest, Christus em̄ signat vnitatem ex omnibus gentibus Christo subiectam: vt d. c. acutius. sed ex quo ecclesia Christo se coniūxit, ab eo numquam discessit, nec ipse ab ea. ergo bigamus talem vnitatem signare non potest, & ideo promoueri nō potest propter defectum istius tertij sacramenti.

1 Mysteriū tamen incarnationis bene potest in secundo matrimonio significari.

† Cap vnico.eo.tit. in 4 compilat.

† Aliàs matrimonia.

† In vno vetustissimo exempiari, ita, plures successisse.

duo prima sacramenta hic exprimuntur, vt dictum est, sed hoc tertium non expresit in littera, nisi loquēdo de ipso non imponendo aliqua verba per quæ illud significet: nisi forsitan per illa verba, nec illa est vnica vnici, nec ille vnus vnius. per hoc tantum notatur recessus ab vnitate, & melius ī. vbi dicitur: nec illa nec ipse diuisit carnem suam in plures, & sic in vnitate remansit vrerq;. & ibi: vbi deficit inter huiusmodi cōiunges commixtio carnalis, nō deest signaculum huiusmodi sacramenti, scilicet vnitatis. Vel per illa verba, hoc autem dico magnum sacramētum inter Christum & ecclesiam. sed de isto tertio sacramento legitur 26. dist. acutius. Sed in quo consistit signatio illius tertij sacramenti? Quidam dicūt q̄ in ipso coniugio: sed hoc est falsum: quia mortua vxore contiugium desinit, & sic nulla esset signatio. Itē matrimonium non consummatum non signat hoc sacramentum: vt hic in fi. Est ergo dicendum, q̄ in eo, qui matrimonium vnicum seruauit, clerico facto & ordine suscepto, est signatio istius tertij sacramenti; nec est necesse q̄ talis clericus sit vel fuerit coniugatus: quia auctoritas Apostoli, oportet ordinandum esse vnius vxoris virum, intelligitur per negationem, sic, vnius vxotis virū. id est, non pluriū: immo qui nunquam habuit vxorem, liberius promouetur: quia ab vnitate non recessit, sed in vnitate permasit.

a ¶*Viduæ.*] id est, corruptæ: quia licet fuisset vidua, dummodo nō corrupta, non prohibetur: vt hic dicit.

¶*Glo. seq. quærit, ponit duas opi. & secundam approbat.*

b ¶*Cognitam.*] Sic patet q̄ vxor ordinandi, ad hoc vt ille possit promoueri, virgo debuit esse. ī. eo. c. vlt. Sed quare exigitur maior castitas in vxore quàm in viro? Respon. quia maritus corruptæ, si cum ea vna caro efficiatur, promoueri non potest. 34. dist. præcipimus. curandū. si cuius. si q5. & c. si laici. sed ille qui habuit cōcubinam post vxorem vel ante, promoueri potest. vt 34. dist. fraterminatis. H. dixit q̄ vir signat ecclesiam, quæ in parte recessit à Christo adulterando, recedendo à fide, & si in parte virgo fuit, & ideo non deest signatio sacramenti in viro, quamuis nō sit virgo. vxor vero signat Christum qui nunquam ecclesiam diuisit: quoniam ipse est fons viuus cui non communicat alienus. ī. de reg. c. licet. in fi. et de pœ. dist. 1. §. item vt Christus. alij dicunt (& videtur melius) q̄ vir signat Christum, qui primo copulauit sibi synagogam, et postea copulauit sibi ecclesiam de gētibus, scilicet mi litātem, in qua sunt boni & mali, et ideo non nocet si vir nō fuerit virgo. Vxor vero signat ecclesiam triumphantem, in qua nō est

De materia huius glossę consule Theologos lib. 4. sent. dist. 26. & seq.

hibitum sit, ne bigamus, aut maritus viduæ [a] præsumat ad sacros ordines promoueri: quoniam nec illa est vnica vnici, nec iste vnus vnius: profecto vbi deficit inter huiusmodi coniuges commixtio carnalis, nō deest signaculum huiusmodi sacramenti, scilicet vnitatis. ¶ Vnde is qui mulierem ab alio viro ductam, sed minime cognitam [b] duxit vxorem: quia nec illa, nec ipse carnem suam diuisit [c] in plures: propter hoc impediri non debet, quin possit ad sacerdotium promoueri.

¶Idem Lugd, archiepiscopo Apostolicæ sedis legato.

¶*Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus non est.*

CAP. VI.

QVia † circa minima †: & infra. ¶ Sane postulasti p sedem Apostolicam edoceri, si presbyteri plures † concubinas habentes, bigami [d] censeantur. ¶ Ad quod duximus respondendum, quòd cum irregularitatem non incurterint bigamiæ, cum eis, tamquam simplici fornicatione notatis, quo ad executionem sacerdotalis officij poteris dispensare.

¶Idem.

¶*Subdiaconus qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non sit.*

CAP VII.

ANobis fuit: & infra. ¶ Ille autem qui in subdiaconatus ordine constitutus, de facto tantum, (quia de iure non potuit) duxit viduam [e] in vxorem, profecto bigamus non existit, sed nec viduæ potest in veritate dici maritus: cum inter ipsum & illam non fuerit vinculum maritale cōtractum: cum eo tamen contra doctrinam Apostoli, † tamquam cum marito viduæ dispensare non licet: non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere [f] subsecuto.

macula neq; ruga, quæ semper virgo permansit saltem mente. Vnde Apostolus: Despondi enim vos vni viro, &c. 27. q. 1. nuptiarum. & ideo exigitur q̄ vxor carnem suam non diuis erit in plures. quod si fecerit, deest in coniuge signatio tertij sacramenti vnitatis, & ita illud tertium sacramentum exigitur tam ex parte viri, quàm ex parte vxoris. Vnde episcopus vnius vxoris, signāt vnitatem ex omnibus gentibus vni viro, id est, Christo subiectā. 26. dist. acuti⁹.

¶*Glo. seq. reci. per q. alle. pro, ponit opi. contrariam, quam reprobat.*

c ¶*Diuisit.*] Sic 34. dist. Valentino. per quod soluebat hęc quęstio. sic ergo consideramus potius rōnem & causam quare hæc fiat, quàm factū ipsum: et ita is qui duxit vxorē à se primo corruptā potest promoueri: quia ratio & causa nō inuenitur in eo, quare nō diuisit carnē suā in plures. Dicunt quidā q̄ talis promoueri non debet: quia verū est q̄ est maritus corruptæ. agu. op. pro eis 30. q. 5. qualis. & H. in hac opinione fuit. sufficit q̄ ita scriptum est. ff. qui & à quib. manu. li. non fi. l. prospexit. & 6. q. 3. scriptū est in lege. quod nō credo: eadem ratiōe & iste de quo quęsitū fuit, non posset promoueri: quia verū est q̄ fuit marit⁹ viduę & corruptę, quare intelligo quod dicit c. qualis. qñ ab alio corrupta est, & capitula plura q̄ ad idē possent induci. 77. dist. quicūq;. & 34. dist. c. curandum. & c. ṗcipimus.

† Ad Timoth. 5.

QVia circa.] Diuiditur: quia primo ponitur cōsultatio, secūdo responsio. Secunda: ibi, *Ad quod.* Et pars huius habetur ī. de priui: c. quia circa. Io. And.

CASVS. Presbyteri habentes plures concubinas, q̄ritur vtrū bigami sint censendi? Rndet q̄ propter hoc non incurrunt irregularitaté bigamiæ. vnde cū talibus, tamq̄ cum fornicariis, poterit eps dispensare, vt suum officium exequanē. No. q̄ plures habens concubinas, irregularitaté non incurrit. No. mirabile q̄ cum eo qui peccat dispensatur, & cum illo qui non peccat, non dispensatur.

¶*Glo. seq. signat contrarium, & soluit. secundo no. quòd luxuria, & c. signat contrarium & remittit.*

d ¶*Bigami.*] ī. eod. nuper. arg. cōtra. sed ibi loquit q̄ñ vtraq; fuit solemniter ducta tamquā vxor, hic vero non. & ibi prima fuit vxor: secunda vero esse non potuit. No. mirabile q̄ plus habet hic luxuria q̄ castitas. arg. 34. dist. fraternitatis. Sed contradicit in Auth. de resti. & ea q̄ parit. in fi. coll. 4. et stulti non debēt esse melioris cōditionis q̄ periti. 16. q. 1. legi epistolā. & ff. q̄ vi aut clā. l. seruus. & ff. de furt. l. itaq; fullo. § 1. ratio huius redditur ī. c. proxi.

ANobis fuit.] CASVS. Quidā subdiaconus quandam viduam de facto duxit in vxorē: quia de iure nō potuit, quæritur vtrū bigamus reputeť quo ad legē promotionis? Rndet Papa q̄ in veritate non est bigamus, nec maritus viduæ: cum inter ipsos nō fuerit matrimonium: veruntamē cum eo, tamq̄ cum marito viduæ non poterit dispensari, non p̄p sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto. Ex hac decre. no. bigamus reputatur quo ad promotionem, qui bigamus non est.

e ¶*Viduam.*] Quia cum esset in sacro ordine constitutus, cum ea matrimonium ꝓtrahere non potuit. 28. dist. c. presbyterum. & ī. eo. c. nuper. tū licet non fuerit matrimonium: quia tū quantum in ipso fuit, cum ipsa vidua contraxit, cum eo dispēsari non potest ꝓtra doctrinā Aposto. ī. eo. c. fu ṗ. eo. non ꝓpter sacramēti defectū, sed ꝓpter voluntatē quā habuit ꝓtrahēdi cū vidua, non contentus suis terminis, cum ꝓcesit ad actum, licet non habuisset effectum. sic ī. eo. c. nuper. & est hic & ibi argumentum expressum, quòd voluntas non contenta suis terminis punitur. & ea quæ ibi etiam dicta sunt hic possent repeti, cum similis causa sit quare hoc fiat. causa dicta est ī. eo. c. debitum.

f ¶*Cū opere.*] scilicet carnali. arg. ī. eo. debitū. & 34. dist. Valētino.

DE CLERICIS PEREGRINIS.

¶*Quia inter eos qui ab ordinibus prohibentur, arcentur & peregrini, ideo, &c. De hac materia habetur 98. & 71. & 72. dist. per totū. & 7. q. in multis capitulis.*

† In multis Alexan. iiii. sed falsa est inscriptio, nam cum hęc compilatio facta est, nondū erat Alexander quartus creatus Papa.

VAlde nos.] Sunt duæ partes, consultatio & responsio. Secūda, ibi, *Tuæ igitur.* Io. And.

CASVS. Clerici quandoque se transferunt ad remotas partes, & dicunt se ordinatos, nec ostendunt litteras eorum à quibus se ordinatos dicunt: quæritur quid de talibus sit agendum? Respondit Papa q̄ tutius est in his statuta patrū seq̄, quàm nouū aliud statuatur. De trāsmarinis statutum est, vt ad minus quinque episcoporum testimonio super ordinatione sua muniantur, qđ de aliis incognitis simiiter est seruandum, ita vt aliquanto tempore habeantur in suspenso, in quo de ipsorum actibus instruātur illi cum quibus morantur, & in quirendum est etiam de inferioribus ordinibus: quia posset esse quòd aliquid ptermisisent. His cōsideratis poterunt admitti ad diuina, si aliàs digni inuenti fuerint. Nota q̄ nō statim credendū est alicui sup ordinatiōe sua. No. q̄ inquirendū est de cō uersatiōe alicui⁹, ab illis cū quibus moratur.

† Cap. vnico. eo. tit. in 2. compilat. & habeť in regrū post cōciliū Lateranen. sub Alexan. iii. par. 16. cap. 20.

† Adde qualiter & qñ credendum sit sigillo. ī. l. Lucius. & ibi Barto ff. de fid. instr. & in l. ad testium. ff. de testamen.

† Aliàs ita, qui similiter. &c. aliàs ita: si similiter sunt in eo incongruenti.

a ¶*Statutum.*] 98. dist. per totum.

b ¶*Quinque.*] Ideo cū quinq; exigunt: q̄a dubitari cōsueuit de sigillo vnius epi. si enim de illo constaret, id solum sufficeret. ī. de proba. c. post cessionem. vel per testes. ī. eo. c. tuæ 1.

1 Concor. l. si procuratorem ff. de procura. & c. l. ne satisda tio. ff. rem ratam habe.

c ¶*Incogniti.*] Ex quo enim incogniti sunt, ex plorandum est cuius fidei & innocentiæ sint, 42. dist. quiescamus. ff. nau. cau. ita. l. vltima. §. feruorum.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōpilalat.

d ¶*In suspensione.*] qđ hic dr, intellige de iis q̄ in ecclesiis recipi postulant tamquā, cleci, ceterum si tanquam viatores vellent celebrare secreto, permittēdi sunt. ī. eo. c. tuæ. & arg. de conse. dist. 2. non prohibeat. & 7. q. 1. episcopi.

e ¶*Actibus.*] nā per act⁹ sequētes præsumit de pteritis, & econuerso. 34. q. 2. cum per bellicā. & 6. q. 1. qui crimen. ff. de re millit. l. non omnes. §. à barbaris. & 2. q. 1. in primis. 50. dist. si quis diaconus. & 77. dist. quincunque.

f ¶*Poterit dispensari.*] id est, ex benignitate recipi poterunt.

ADDITIO. Vel secūdū Inno. hoc dicit: quia si clericus sit ignotus, & litteræ ignotæ: non est sine dispensatione epi admittendus. J. c. fi. vel. f. m Hostien. dispensari ad litteram est si in aliquo egent dispensatione. de ordi. ab episc. c. 1. & 2. Ioan. And.

INter quatuor.] Cōis diuisio. Secūda: ibi, *Inquisitioni.* Io. And. Pars huius f. m Ioā. And. habetur ī. de maio. & obe. c. inter quatuor. de cleri. non resi. inter quatuor. & de reli. do. inter quatuor.

CASVS, Clerici aliquādo trāsferunt se ad partes Constantinopolitanas, accedūt ad patriachā sine litteris suoꝝ ordinatorū, tū offerunt iuramentū q̄ sunt in certis ordinibus cōstituti, & perūt ad superiores ordines promoueri: q̄ritur quid iuris sit? Respon. q̄ nisi primo constiterit patriarchæ p idonea argumenta, de ipsorū ordinatione canonica, non debet illos suscipere in illis ordinibus:

TITVLVS. XXII.

De clericis peregrinis.

¶Alexand. † iij. Cenomañ. episcopo.

¶*Vltramarini & valde remoti ordinationem suam probare debēt per quinque episcoporum sigilla.*

CAP. I.

VA † nos duxit fraternitas consulendos, quid sit agendum de clericis, qui in remotis regionibus ordinati, litteras eorum ostendunt, à quibus sibi proponunt manus impositas: & vtrum episcoporum sigilla sint, quæ repræsentant, incertum existit †. ¶ Tuæ igitur cōsultationi respondemus, tutius esse, vt in his statuta patrum veterum obseruentur, quàm nouum aliquid statuatur. Statutum [a] autē est de transmarinis, vt ad minus quinque [b] episcoporum super ordinatione sua testimonio muniantur, quod in aliis (si† similiter sunt incogniti [c]) credimus obseruandum, ita tamen vt in suspensione [d] aliquanto tēpore habeantur, in quo plenius de actibus [e] instruantur ipsorum. ¶ Sed & de inferioribus ordinibus inquiri oportet: quia posset contingere, vt aliquibus prætermissis saltum fecissent. His autem peractis, si digni inuēti fuerint, circa eos poterit dispensari [f].

¶Innoxen. iij. Constantinopolitano patriarchæ.

¶*Clericus peregrinus qui iurat se ordinatum: nisi aliter probet, in illo ordine non suscipietur, nec ad superiores promouebitur.*

CAP. II.

INter † quatuor: & infra. ¶ Consuluit nos iterum tua fraternitas, vtrum † clericos ad te sine suorum ordinatorum litteris § venientes, & offerentes iuramentum, quòd sint in quouis ecclesiasticorum ordinum constituti, debeas ad superiores ordines promouere. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi de ipsorum ordinatione canonica, per idonea tibi constiterit argumenta [h], eos nec in illis suscipere [i], nec ad maiores debes ordines promouere: præsertim antequam conuersatio eorum fuerit approbata.

¶Idem patriarchæ Hierosolymitano.

¶*Perigrinus de cuius ordinatione non cō stat, non permittitur celebrare in publico, sed in occulto sic.*

CAP. III.

TVæ † fraternitatis: & infra. ¶ Vtrum † clericos, qui ad partes Hierosolymitanas sine commendatitiis [k] litteris veniunt, permittere debeas celebrare diuina: & infra. Respondemus, quòd nisi legitime tibi constiterit, siue per litteras, siue per testes [l], de illorum ordinatione canonica [m], qui penitus sunt ignoti, non debes ipsos permittere in † tuis plebibus celebrare. ¶ Sed si forsitan eorum aliqui secreto [n] ex deuotione celebrare voluerint, poteris sustinere.

¶Honorius tertius Regiñ. episcopi.

¶*Inferiores, prælati, sine diœcesanorum consensu, in ecclesiis suis perigrinos non possunt instituere.*

CAP. IIII.

TE nobis ꝓponente didicimus, quod quidam prælati ecclesiarum tuæ iurisdictionis, in ecclesiis sibi commissis nec ad superiores promouere antequā eorū cōuersario fuerit approbata. No. q̄ iuramentū ignoti nō admittit⁹ super sua ordinatiōe: sed vtrum clerici hoc ideo, ne illi quibus eos, &c. celebrāt, decipiatur.

† In pluribus antiquis post illud, in fra, ītarim sequitur: vtrum clerici hoc ideo, ne illi quibus eos, &c. celebrāt, decipiatur.

g ¶*Litteris.*] quas habere debet semper. 71. dist. c. prāmatus. ī. eodem c. proximo.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstiōes, quæ vocat hic argumenta.*

h ¶*Per argumenta.*] Nō dicit per testes vel instrumenta, sed per argumenta esse probādum: quia per argumenta sitie p indicia probatur æque sicut per testes. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. ver. nullus homicidarū. & 32. q. 1. dixit dominus. 27. q. 1. nec aliqua. & C. de rei vend. l. indicia. & ī. de psump. c. litteris. Vel idonea argumēta vocat sigilla episcoporū. 98. dist. trāsmarinos. vt ī. c. ꝑxi. vel sigillū epi sufficit si notū sit. 71. dist. extraneo. & C. de epi. & cler. l. si quā p calumniam. in fi. Sed si pdiderit instrumentū, probet amissionē & tenorem ipsius, & q̄ sine vitio fuerit. ī. de priuil. c. cū olim. in fi. vel p testes. ī. c. ꝑximo.

Nomine argumentiq̄d in hoc intelligatur.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilat.

i ¶*Suscipere.*] nisi vt hospites. 7. q. 1. epi vel Presbyteri. & de cōsecra. dist. 2. nō ꝓhibeat. & 42. dist. quiescamus.

† In vno manuscripto hæc verba præmit. tunc. consuluit insuper tua fraternitas, vtrum, &c.

TVæ fraternitatis.] Cōis diuisio. Secūda: ibi, *Responde mus.* Ioan. Andr.

† In anti. quis de est dictio, in.

CASVS. Clerici aliquādo accedunt ad partes Hiero. sine cōmendatiis litteris suorū episcoporū: quæsuit patriarcha an permittere debeat illos celebrare diuina? Respōdet Papa, q̄ nisi cōstiterit ei siue per litteras siue per testes, de canonica ordinatiōe ipsorū qui igno

2 Hæc glosula non est Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

ti sunt, nō permittat illos suis plebibus celebrare. sed si secreto voluerint celebrare, permittant. Nota q̄ alicui licet in secreto, quod non licet in publico. & hoc est ne decipiatur populus.

k ¶*Commendatitiis.*] vel etiam dimissoriis. 71. dist. c. pen. & 19. q. 1. duæ sunt.

l ¶*Per testes.*] vel per alia legitima arg. ī. c. ꝑxi. arg. de præsump. c. litteras. & de cōuersatione ipsius primo debet cōstare. ī. c. ꝑxi.

m ¶*Canonica.*] id est, secundum ordinem ecclesiæ facta. ī. de sum. trinit. c. firmiter. in fi.

n ¶*Secreto.*] quia tunc nullum periculum sit alicui nisi sibi. sed si publice celebraret populo, tunc periculō esset vt si nō esset sacerdos, populum diciperet. 42. distin. quiescamus. & ī. de celeb. miss. de homine.

TE nobis.] Communis diuisio. & secunda pars est ibi, *Attendentes.* Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Quidã prælati ecclesiarũ de iurisdictione epi Regiñ. sine cõscientia ipsius epi, clericos de alienis episcopatibus instituebant in ecclesiis sibi commissis: quæsiuit eps à Papa quid iuris esset de illis clericis? Respondit Papa, q illud eis non liceat, cum sit contrarium honestati, & contra institutiones sanctorũ patrum: & ideo potest inde eos remouere nisi ex dispensatione eos duxerit dimittendos. No clericos instituẽdos in ecclesiis de eodem loco, vel de eadem diœcesi, & non extraneos.

† Alijs, scilicet, hoc est, sine licẽtia, aut facultate.

† Vide l. qã vulgo. ff. de stat hom. & l. si cũ dies. § cõprosmissio ff. de arbitr.

a ¶*Institutionibus.*]71. dist. c. 1. & 2. per totam dist. & 72. dist. per totũ. & C. de epis. & cle. in ecclesiis. sic de aliena ecclesia non est assumendus prælatus, dum reperitur idoneus in eadẽ. 61. dist. nullus.

¶*Glo. seq. arguit ad duo, & de secundo remittit.*

b ¶*Ex dispẽsatione*] No. arg. q nullus potest eligi de aliena diœcæsi. sed tñ debet postulari: qa instituti absq; scientia epi, remouẽtur, nisi cum eis voluerit dispẽsare: & sic per solam dispẽsationẽ de aliis episcopatibus instituitur. & est hic bonum argumento pro opinione illorũ q dicũt q semper præualet electio de gremio ecclesiæ, alij electioni factæ de alia, etiam si sit facta à minori parte. de hoc dixi 3. de electione. cum inter canonicos.

† Videto notas in hũc locum in fine operis adiectas.

† Cap 2. eo. tit. in 1. cõpilat. Facit concilium Aurelian ense 4. cap. 26.

DE OFFICIO archidiaconi.

† onere.

¶*Explicito tractatu ordinandorum, de dignitatũ officiis est videndum: & quia archidiaconus post episcopum maior est, ideo, & c. Io. And.*

De hac materia habetur 25. dist. perlectis. 74. dist. honoratus. 94. dist. c. fi. Ant. de But.

† Qualiter hodie visitent archidiaconi, tradit concilium Trident. sess. 24. in decreto de reforma. cap 3.

¶ *Titulus XXIII.*

De officio archidiaconi.

¶Ex libro Romani ordinis †:

¶*Ponit quæ spectant ad officium archidiaconi.*

CAP. I

VT † archidiaconus post episcopum sciat se vicarium[c] esse eius in omnibus, & omnem curam in clero (tam in vrbe [d] positorum, quàm eorum, qui per parochias habitare noscuntur) ad se pertinere, siue de eorum conuersatione, siue honore † & restauratione ecclesiarum, siue doctrina ecclesiasticorum, vel cæterarum rerum studio: & delinquentium rationem coram Deo redditurus est. ¶Et † vt de tertio [e] in tertium annum, si episcopus non poterit, parochiã vniuersam circumeat: & cuncta, quæ emendatione indigẽt, ad vicem sui episcopi corrigat[f] & emendet.

Vt archidiaconus.] Dicit hoc c. & seq. quę ad officiũ archidiaconi per tinere noscantur: & quia tota hæc decre. cadit sub vno constructu, ideo commode diuidi non potest. Ant. de But.

CASVS. Dicitur hic q archi. est vicarius epi in omnibus q ad eũ pertinent, similiter & causæ clericorũ & in vrbe et extra vrbẽ ad ipsum pertinent: & cõuersatio eorũ: & onus et restauratio ecclesiarũ et doctrina ecclesiasticorũ: et correctio excessuũ. Item de triennio in triennium cum eps fuerit impeditus, debet totã visitare diœcesim, et ad vicem sui epi corrigere corrigenda. No. q archi. est vicarius epi, et potest corrigere. Vnde infertur q habet coercionem, qđ verum est de consuetudine præscripta.

c ¶*Vicarium.*]& ita habet cognitionẽ et iurisdictionẽ, & ex quo vicarius est. C. de offi. vica. l. 2. & ĵ. de offi. vica. c. penult. & 25. distin. perlectis. arg. in Auth. de defen. ciui. circa prin. colla. 3.

¶*Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

d ¶*In vrbe*]arg. contra 25. dist. perlectis. Sol. licet quædam pertineant ad officiũ archid. primicerij, et thesaurarij, vt ibi dr, tamen prædordinator est in cunctis, et loco epi, et tamquã vicarius eius.

¶*Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

e ¶*De tertio.*]Episcopus vero singulis annis debet visitare parochiã suam. 10. q. 1. cpm. decernimus. placuit. nisi dimittat hoc ne pp eius accessum grauentur ecclesiæ, tunc mittat archidiaconũ. vel quia eps ire non potest 1, vt hic dr. Item cõtra ĵ. eod. mandamus. vbi dr q archidiaconus debet visitare singulis annis, aut etiã pluries, si expedit. ibi loquit de visitatione suæ propriæ parochię, hic qñ visitat vniuersam parochiam ad mandatum episcopi.

f ¶*Corrigat.*]Sic ergo archidiaconus habet coercionẽ ex quo hẽt iurisdictionẽ, quia iurisdictio sine coercitione nulla esset: vt ĵ. de offi. dele. ex litteris. & ff. d off. ei[9] cui mand. est iur. l. vlt. Quid de iure cõpetineat ad archidiaconũ habes ĵ. e. ad hæc. & c. ad nostrũ. & c. pxi. secus de consuetudine. ĵ. c. vlt. vbi de hoc.

Officiũ.] CASVS. dr hic q ad officiũ archidiaconi pertinet legere Euangeliũ quod voluerit, vel præcipere alicui diacono qđ legat: et qñ eps debet missam celebrare, præcipere debet sacerdotibus, vt induãt se vestib[9] sacris, vt epo ministrẽt. Itẽ in matrice ecclesia nullus debet legere nisi rorium aut epistolã, aut lectionẽ cãtare, donec primo ab ipso auscultet: debet etiam ordinare acolythos qs eorũ dẽt deferre cãdelabrũ, et qs thuribulũ. No. q ad officiũ archid. pertinet Euãgeliũ legere, & ad officia ecclesiæ ordinare, et illos q legere vel cãtare debent, in matrice ecclesia auscultare.

g ¶*Auscultetur.*] Vt hoc potius spectare ad officiũ magistri scholarũ, sed potius ex cõsuetudine fit hoc, sicut et multa alia q considerãtur et attẽdũtur in huiusmodi officiis, potiꝰ q ius cõmune. ĵ. de excess. prælat. ad hæc. & ĵ. eod. c. vlt. Bernardus.

ADDITIO. Vel loquitur cum eps est præsens, et mandat hoc p archidiaconũ expediri, ſm Vinceti. Io. And.

¶ Ex concilio Toletano.

¶*Non summatur, sed ponit quædam quæ spectant od officiũ archidiaconi.*

CAP. II.

OFficiũ † vero archidiaconi est Euangelium quando voluerit legere, vel alicui de diaconis præcipere, & quando episcopus missam canit, ad iussionem illius induant se Leuitæ vestimentis sacris: qualiter cum pontifice ad missam procedant †: & infra. ¶Omne ecclesiasticum officium prouidendo, lectiones aut responsoria in matrice ecclesia dare debet, & auscultare, intantum, vt nullus Euangelium aut Epistolam, responsoria, vel quamlibet in ecclesia lectionem legat vel cantet, donec auscultetur[g] ab ipso. ¶Acolythos † quoque ipse ordinet, quis eorum candelabra, quis thuribulum deferre, quisue minorum in ecclesia aliqua officia agere debeat.

¶Greg. iij. † archid. Salonitano †.

¶*Custodia vasorum ecclesiæ spectat ad archidiaconum.*

CAP. III.

EA[h] quæ contra: & infra. ¶Scire vero te volumus, quod à te districte quæsituri sumus, quia vel propriæ ecclesiæ, vel ea quæ de diuersis ecclesiis cimilia[i] sunt collecta, non sub omni solicitudine & fide seruantur. Quòd si quid ex eis, vel negligentia [k], vel cuiusquam fraude deperiit: tu hoc

Ea quæ contra.] CASVS. Archidiaconus Salonitanus habuit custodiam vasorum et aliorum ornamentorum ecclesiæ. archiepiscopus Salonitanus significauit domino Papę, quòd archidia. negligens erat circa prædicta custodienda. Super hoc scribit Papa archid. dicens quòd districte inquirat ab ipso de vasis ecclesiæ. quæ illic collecta sunt, qualiter custodiunt: si aliquid ex negligentia vel fraude ipsius perierit, ipse in hoc punietur, et tenebit ad restitutionẽ ipsorũ, cũ ipse ad hoc ex officio teneatur. Nota in prelato negligentiam et fraudem comparari.

h ¶*Ea quæ.*]De isto archidiacono habeẽ 74. dist. gesta. & c. honoratus. & c. vbi ista didicisti.

i ¶*Cimilia.*] Per hoc intellige omnia vasa ecclesiæ. arg. 12. q. 2. apostolicos. 2 et custodia horum potius pertinet ad custodem siue thesaurariũ, sed vt dixit in proxi. c. consuetudo attẽditur, vbi nõ est thesaurarius, hoc forte ptinet ad archidiaconũ, vt hic videtur.

¶*Glo. seq. obiicit, & soluit.*

k ¶*Negligentia.*] Prælatus enim non solũ tenetur de dolo, sed de culpa lata, et leui ad instar tutoris. C. de peri. tu. vel cursu. res pupilli. et C. arbi. tu. quicquid. sed etiam de negligentia, vt hic patet: cum

1 Facit ad hoc ff. d admin. tut. l. ita autem. §. gessisse, cum seq. & aliis vulg.

† Cuius cõcilij Toleta ni sit, nondũ inueni.

† Cap. 3 eo. tit in 1. compilatio.

† Vt verẽ gratia, bene honeste, & demisso vultu.

† Quis etiã do sit acolythorũ ecclesia, tradit Magister sen tentiarum lib. 4. dist. 24. §. quatuor loco.

† Gregorij Epistolarum lib. 1. regist. & cap. 1. eod. tit. & 1. compilat.

† Salonitano. in nullis manuscriptis.

2 Hinc etiã eccliarchæ dicitur custos vasorũ, & aliarum rerũ ecclesiæ, qualis est sacristia & thesaurarius, & archidiaconus meliarchia locus vbi reponitur thesaurus. l. vlt. §. fin. aut. C. de bo. auct. io. pol. adde notata huius capitis.

cum etiam propter negligentiã remoueatur. ĵ. de offi. custo. c. 1. & §. q. 1. c. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. & 81. dist. dictum. & arg. 18. q. 2. si quis abbas. sic etiam iudex propter negligentiam remouetur. C. de offi. præfect. ori. si quos. & ff. de cust. & exhi. re. caueri. & l. non est. quod potest intelligi cum negligentia crassa est. arg. 1. q. 1. quicquid. & ff. de verb. sign. magnã. & arg. 3. de ord. ab epi. qui re. episco. c. 1. in fi.

a ¶*Reatu.*] Arg. q negligẽtia prælati mortale peccatum est. 81. dist. dictum. ĵ. de reg. iu. c. pénult.

b ¶*Custodia.*]Ad ipsum etiam pertinet cura & solicitudo totius eccle ęç. 25. dist. perlectis. & ĵ. eo. ad hæc.

† Cap. 4. eo. tit in 1. compilat. post concilij Laterane. sub. Alexan. iij. par. 16. c. 2.

¶ Concilij, & manuscrip. instrumẽta.

Vm satis.] Ponit causam deci suã & expressam. Secũda mãdatum, ibi, *Mandamus.* Io. And.

CASVS. Archidiaconus Elien. sine licentia epi sui cõmittebat curã animarũ, dicens hoc ex cõsuetudine sibi licere, eps cõquestus fuit Papæ de hoc, dicit Papa q obtentu alicuius consuetudinis non debet facere ętra institutiones sanctorũ patrũ. Vnde præcipit ei q nulli cõmittat curam animarũ sine licẽtia & mãdato sui epi. Not. q. ad episcopũ pertinet cõmittere curam animarum, non obstante cõsuetudine quæ præscripta non sit.

† Cap. 5 eo. tit. in 1. compilat. & habetur post cõcilium Lateranen. sub. Alexan. iij. par. 36. §. 4.

¶*Glo. seq. rec. quòd archidiaconus habeat curam animarũ: alleg. duo iura quòd non, & duo quòd sic. ponit opi. Hug. & opi. contraria, & soluit.*

Archidiaconus an habeat curam animarum.

c ¶*Cõsuetudinis.*]Vtrũ archidiaconus habeat curã animatũ vel nõ, iura videnẽ diuerso modo loqui, de iure cõi nõ habet curã animarũ. 16. q. 7. nullus omnino. & hic non potest etiam de iure cõmuni excommunicare. ĵ. c. proxi. Arg. contra. ĵ. de eo qui fur. or. rece. c. 1. cum suis concor. & 3. eo. c. 1. Hug. dicit q archidia. de iure communi non habet curam animarũ, nisi sibi specialiter ab epo demandet: nec alij potest committere, per c. prædictum, nullus. & p hoc cap. & omnia illa iura quæ videnẽ ptrariũ innuere, itelligit ex delegatione epi. sic & illud ca. 63. dist. si in plebibus. Alij dicunt contrarium, scilicet q habet curam animarũ & iurisdictionẽ. & ex eo q eps eum instituit, siue quia per collegiũ eligitur, & p epi scopum confirmatur generalẽ administrationẽ cum iurisdictione adispiscitur. & facit ad hoc ĵ. de præb. referente. & ĵ. de eo qui fur. or. rece. c. 1. cum suis concor. & ĵ. eod. mandamus. Quæ autẽ sunt illa quæ de iure cõi pertinent ad archidiaconum, collige p ca. ĵ. eo. ad hęc. & c. vt nostrũ. Alia vero potius habent archidiaconi de consuetudine quàm de iure cõi: quia visitant & corrigunt de cõsuetudine. ĵ. eo. c. vlti. & 3. de elect. dudum. et sic de consuetudine omnia alia iura consimilia intelliguntur. ĵ. de excess. prælat. ad hæc. et quod dicit hic, obtentu consuetudinis, intellige nõ præscriptę. ĵ. c. proxi. q archidiaconus nõ potest excõicare, intellige, q non excommunicabat de consuetudine: et sic retulit se ad ius cõe. sic ergo iura quæ loquunt diuersimode de iurisdictione archidiaconi, intelligenda sunt secundum diuersas consuetudines diuersorũ locorum. sic 3. de consue. cum olim.

d ¶*Constitutiones.*] 16. q. 7. nullus omnino. et q. 1. cunctis fidelibus. et sic de iure communi ad officium archidiaconi non pertinet cõmittere curã animarũ. hoc iã patet per notulã præcedentẽ.

Archidiaconis.] CASVS. Archidiaconi de iure communi non possunt in aliquos sententiam promulgare, nisi auctoritate episcoporum, secus tamẽ est de consuetudine. Nota q archidiaconi de iure communi nõ possunt excõmunicare, nisi auctoritate episcoporum.

¶*Glo. seq. recitetur per contrarium de decre. dudum. soluit, & opinio non ponit.*

reatu[a] adstringeris, qui per archidiaconatus ordinem custodiæ [b] eiusdem ecclesię arctius deputaris.

¶Alexan. iij. Elien. archidiacono.

¶*Archidiaconatus sine mandato episcopi non committit curam animarum, id est, non habet iustitutionem auctoritatis abilem.*

CAP. IIII.

CVm † satis sit absurdum: & infra. ¶Quoniam igitur obtentu alicuius consuetudinis [c], non debes contra sanctorum patrum constitutiones † [d] venire, & quod adtuum nõ spectat officium vendicare. ¶Mandamus, vt nemini sine licentia & mandato epi scopi curam præsumas committere animarum.

¶Idem Vigorñ. episcopo.

¶*Archidiaconus de iure communi nõ potest excommunicare. Ant. de But.*

CAP. V.

ARchidiaconis † non videtur de ecclesiastica institutione licere (nisi auctoritas epi scoporum accesserit) in aliquos sententiam promulgare [e].

e ¶*Promulgare.*] hoc verum est de ecclesiastica institutione, id est, de iure communi: vt hic dicit. 16. q. 2. visis. & q. 7. nullus. & 24. q. 3. corripiantur. secus de consuetudine: vt 3. de elect. dudũ 2. protut dictum est in c. proxi. Dicunt tñ quidã q eo ipso quod eligitur Archidiaco ab vniuersitate, habet iurisdictionẽ in subditos, & potest excommunicare. arg. 93. dist. excõmunicare. legimus. & de offi. iud. ord. cum ab ecclesiarũ. & qđ hic dr in fi. [nõ videtur licere] verum est quo ad verba canonis ex antiqua institutione ecclesiastica. arg. 16. q. 1. cunctis fidelibus. sed quo ad iura decretaliũ secus. sed credo verius quòd dr 3. eo. c. proxi.

¶Idem episcopo Conuentreñ. & Abbati Cestreñ.

¶*Archidiaconus semel in anno (nisi necessitas exigat plus) visitet suã prouinciam, id est, parochiam. hoc dicit.*

CAP. VI.

MAndamus † quatenus prohibeatis Cestreñ. Archidiacono ne ad ecclesias sui archidiaconatus visitandas [r], nisi semel in anno accedat: Nisi forte talis causa emerserit, propter quam ipsum oporteat præfatas ecclesias sæpius [s] visitare.

† Habetur post concil. Lateranen. sub Alex. iii. par. 2. c. 11. & vide concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3.

¶Innocentius tertius.

¶*Dicit primo quòd sit officium archidiaconi: & in quo per illud releuetur episcopus. Et secundo dicit decanos rurales per episcopum & archidiaconum eligendos & amouendos, si illorum vices communiter gerant.*

CAP VII.

AD † hæc nos dicimus †: & infra. ¶Sane consuluit nos tuæ fraternitatis deuotio, quid ad officium archidiaconi debeat pertinere: & in quibus per ipsum cura episcopalis solicitudinis debeat releuari, & nos, prout possumus respondemus, quòd archidiaconus (secundum

† Cap. 1. eo. 2. & sic est arg. q archidiaconus habet curam animarũ, & q possit alij cõmittere, sed intelligere hic log. de consuetudine, vt dixi 3. e. cũ satis.

† In omnibus autiqs legitur: adhęc nos Dominus.

¶*Glo. seq. signat contrarium, soluit & remittit.*

§ ¶*Sæpius visitare.*] & ita sufficit semel cãtum in anno visitare, ex eo qđ prohibet pluries visitare nisi noua causa emerserit Sed contra. ĵ. de censi. cum venerabilis. vbi vr q possunt propter aliquã necessitatẽ bis in anno visitare, et procurationẽ habere: intellige illud cũ determinatione istius prout ibi dicitur, si est opus 1, quia non solum bis in anno, sed etiam pluries in anno si causa subsit potest prælatus visitare. 18. q. 2. visitandi. & c. non semel. Si vero alia de causa pro suis necessitatibus accedat ad ecclesias, propriis sumptibus procuretur. C. de stat. et imag. l. vlt. de hoc dic vt ĵ. de censi. cum venerabilis.

1 Vel illud intellige ex conuẽtione vel ex consuetudine speciali. infra de cẽsib. quãto. Ioã. Andr.

Ad hæc.] Diuiditur in duas partes principales. Secunda: ibi, *Subsequenter.* Et quælibet subdiuidit in consultationem & responsionem. Ant. de But.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa quid pertineat ad officium archidiaconi: et in quibus per ipsum cura episcopalis solicitudinis releuetur? Respon. Papa secundum statuta Isidori, imperat subdiacanonibus et leuitis, et solicitudo parochiarum et ordinatio earũ dem pertinet ad ipsum: audire debet iurgia singulorum: archieres byteri rurales qui decani vocãtur, subiacere debent eidem. Item secundum constitutionem Romani ordinis, maior post episcopũ & eius vicarium reperitur. Item in epistola beati Clemẽtis Papę, oculus episcopi nominatur, et loco ipsius per episcopatum corrigit corrigenda, et emendanda emẽdat, nisi adeo ardua fuerint negotia, quod absq; maioris sui præsentia nequeãt terminari. Item in quadaã constitutione Inno. continetur, q ad ipsum pertinet institutio corporalis tam in beneficiis quàm in dignitatibus: & examinatio clericorũ qui ad ordines promouẽtur, ad ipsum ptinet, & ipse debet eos episcopo præsentare. Quæritũ fuit insuper vtrũ decani rurares qui pro tẽpore instituuntur, debeant ad mandatũ epi vel archidiaconi vel etiam vtriusq; institui vel destitui si fuerint amouendi. Ad hoc respondet Papa, qđ omnes tangit. ab omnibus debet approbari: et ipsi decani cõmune officiũ vtriusque exercent, et ideo cõmuniter eligendi sunt, vel etiã amouendi. Nota in quibus de iure cõmuni consistit officium archidiaconi. Item nota q imperat subdiaconibus & leuitis. Item solicitudo et ordinatio parochiarũ pertinet ad ipsum. Itẽ audire debet causas singulorũ. Itẽ decani rurales subsunt ei. Item maior est post episcopũ & eius vicariũ. Itẽ dicit oculus epi, et loco ipsius corrigit excessus subditorum. Item institutio corporalis in beneficiis et dignitatibus ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus ad ipsum pertinet. Ité examinatio clericorũ, quia ad ordines promouentur, ad ipsum pertinet, & eos debet episcopo præsentare. Item no, quod omnes tangit ab omnibus approbari debet.

a ¶*Beati Isidori.*] vt 25. dist. perlectis.

¶*Glo. seq. arg. ponit opi. Ioan. quàm determinat.*

Archidiaconus quã habeat iurisdictionem.

b ¶*Iurgia.*] & sic est ar. q archidiaconus habeat iurisdictionẽ, per c. perlectis. & arg. 63. di stin. si in plebibus. & j. de pœnis. licet. dixit Io. q habet ordiniriam iurisdictionẽ de iure cõi, & verũ est in omnibus quæ continẽtur in hoc c. & j. eo. vt nostrum. et ita per cõsequens correctionem, licet nõ possit cognoscere nisi de modicis causis per hoc q dicit, iurgia: quia talis iurisdictio sine coercẽtione nulla esset, vt dixi j. eo. c. n. In aliis autem quæ hic non enumerantur, stabimus cõsuetudini præscriptæ: vt dictũ est j. eo. cũ satis.

† Non tamen indicãt archidiaconi causas matrimonij, & criminum. Concilium Triden. sessio. 24. decreto de reformatio. cap. 20. § ad hæc. nec causas concubinatus, idem Concilium sessio. 25. decreto de reformatio. cap. 12.

c ¶*Romani ordinis.*] j. eod. c. i.

d ¶*Beati Clementis.*] 93. dist. diaconi 1. & in epistola Euaristi. ea. distin. diaconi. 2.

† Concor. dat Concil. Triden. sessio. 24. in decreto de reformat. cap. 14. vbi habes! quales creari debeant archidiaconi.

e ¶*Nostra constitutione.*] Credo q sit illa. j. eod. vt nostrũ. quæ debuit præcedere istã in ordine, secundũ ordinationẽ illarũ decretaliũ. vnde per hoc vt q loquatur de alia constitutione. sed forsitã nõ seruatur ille ordo: nisi in ordinatione decretaliũ diuersorum auctorũ, secundum q patet etiam in aliis locis.

¶*Glo. seq. obiicit & soluit. secundo arg. & illud determinat.*

f ¶*Examinentur archidiacono.*] j. eo. vt nim. sed alibi dr q istud est officium sacerdotũ. 24. distin. quando. hoc verum est de iure, sed illud vbi episcop⁹ eligit specialiter sacerdotes ad hoc: vel si nõ est ibi archidiaconus vt i multis ecclesiis. vñ ergo q episcop⁹ nõ sit punendus si promouet indignum, sed potius archidiaconus q examinat et repræsẽtat episcopo. arg. 54. dist. si seruus, sed non est ita, quia eps tenetur de facto illius qui examinat, cũ de mandato illius illud fiat: sicut exercitor nauis de facto magistri tenetur. ff. de exerci. l. 1. §. magistrũ. nisi forte examinator talis fuisset, vt nõ sit verisimile ipsum mentiri. arg. j. de pig. significante. ẽm hoc si talis ordinat sine titulo, episcopo ignorante, examinator qui præsentauit eũ, tenebitur ei prouidere 1. sed si ille non sit soluendo, habebit regressum contra episcopum: & hoc ideo quia adhuc reseruatũ est episcopo ius examinãdi 2 illum. arg. 3. de æta. & qual. accepimus. & in subsidium ne ille ordinatus in opprobrium clericorum mẽdicet. 3. de renun. ad supplicationẽ. 93. dist. diaconi.

1 Facit quod no. Bart. in l. mediterraneæ. C. de anno. & triti.

2 Examinatus enim examinatur in his præcipue in quibus vertitur periculum animæ. de probat. causam. Io. An.

g ¶*Tangit.*] C. de aucto. præstan. l. vlt. & ff. de aqua plu. arcen. inconcedendo. et ff. de adop. nam ita diuus. et 3. de temp. ord. & archiepiscopus. vbi de hoc.

h ¶*Communiter.*] secundum consuetudinem Ios.

S*Ignificati.*] Sunt tria dicta quæ patent. Io. And.

CASVS. Archid. sine conscientia epi sui & auctoritate litteras suas promouendis nõ cõcedat, & ordinandi per litteras archiadiaconi promoueri nõ debent: quod si fecerint, episcopus interdicat eis executionem ordinũ taliter susceptorum. Not. q archid. nõ potest dare litteras commendatitias promouendis.

i ¶*Auctoritate.*] hoc ideo dicit quia sine auctoritate & cõscientia sui epi nullus debet p moueri ad ordines, & alius eps talem ordinare nõ debet: qđ si factũ fuerit talis ordinatio rata nõ est quo ad suum episcopũ, qui eis interdicit executionẽ. 9. q. 2 c. i. & c. seq. j. de de paro. nullus. & interdicendo est talibus executio ordinis sic susceptι. 3. d temp. or. q trãslationẽ. episcopus tñ potest cũ talibus dispensare, & recipere eos in illis ordinib. 9. q. 2. Lugdunensis.

¶*Glo. seq. signat contrariũ, & sol. reliquũ recite t p q. an absẽte epo, &c.*

k ¶*Litteras.*] Et ita patet q archi. non potest dare litteras cõmẽdatitias ad ordines suscipiẽdos, sed solus eps. 71. dist. extraneo. & de cõs. dist. 5. nõ oportet. & 68. dist. quãuis. arg. tñ contra q hoc possit. 3. c. pxi. ver. in quadã. ad fin. nõ ꝓtradicit: quia licet illos examinet, & præsentet illos suo epo, nõ tñ potest illos alij epo præsentare. hoc intelligẽ cũ eps est presens. Si vero episcopus absens esset extra parochiam suã, & necessitas vel vtilitas ordinandorũ immineret, tunc posset illos prælẽtare aliis epis per quos ordinẽtur: qa absente episcopo supplet vices illius. arg. 3. eo. c. 1. & c. ad hæc. sic & archipresbyter. j. eo. c. 1. vel vacante eccle. j. de maio. & obe. cum olim. & hoc intelligo si archidiaconus hẽt hoc de consuetudine, alias nõ, nisi haberet speciale mandatum ab epo 3.

V*T nostrũ.*] CASVS. De iure cõi ad archidiaconum ptinet re præsentare ordinandos

† Cap. 2. cõtit in 4. cõpilatione.

† In magis vetustis libris executionẽ ordinum taliter susceptorum interdicas.

¶Idem.

¶*Archidiaconus examinat & præsentat ordinandos, & ponit prælatos in sede.*

CAP. IX.

VT † nostrum[l] : & infra.

¶Nec fuit sufficiẽter probatum, quòd cancellarius ex officio suo exerceat spiritualia memorata: cum ea potius de iure[m] communi ad archidiaconi spectent officium, repræsentare † videlicet ordinandos episcopo, & illos examinare[n], ponere abbates & abbatissas in sede.

† Cap. 3. eo. tit. in 4. compilatione.

¶Hono. iij. abbati Arimineñ. Trecen. diœcesis, & archidia. & decano sancti Steph. Trecen.

¶*Archidiaconi in monasteriis iurisdictionem non habent, nisi quantum tribuit eis generalis vel specialis consuetudo.*

CAP. X.

DIlecto filio : & infra. ¶Ad petitionem archidiaconi Senoñ. conquerentis, quòd abbas & conuentus monasterij sancti Petri Senoñ. denegabat sibi exhibere annuã ꝓcurationẽ, & alia quædã rõne sui archidiaconatus ad ipsum spectantia. causa ad ipsius archidiaconi petitionẽ cõmissa fuit sancti Crispini & quibusdã aliis, corã quibus petiit idẽ archidiaconus vt abbas & monachi sibi obedirẽt in iis q pertinẽt ad iurisdictionẽ, correctionẽ, & visitationẽ, spectantes ad ius archid. cum monasterij ipsum sit situ infra terminos sui archidiaconatus, videlicet vt coram se respondeãt cõquerẽtibus de ipsis, & citati venirẽt ad psentiã suã: & eius mãdata honesta audituri, salua regula sua, & abbatis sui disciplina. petiit insuper ne decætero facerent aliquos de Senoñ. bailliuia, eo ꝑtermisso corã officiali archiepiscopi Senoñ. cõueniri, dicens q primo conueniri debent sub ipso, q corã officiali archiepi, exceptis specialibꝫ causis ipsius archiepi & hominũ & familiæ suæ: litte vero super prædictis cõtestata, iudices de cõsensu vtriusq; partis remiserunt causam ad sedẽ Apost. Sed quia Papa nesciebat cõsuetudinẽ qua vtitur archid. Senoñ. i aliis abbatiis. Senoñ. ordinis ꝑfati monasterij, non potuit ꝓferre sniam: vnde cõmissit causam iudicibus ꝑsentibus, mandans eisdẽ quatenus super his veritatẽ inqrant p canonicos Senoñ. qui de huiusmodi ꝑsuetudine debent habere notitiã plenioré: & nisi constiterit eis ꝓdictũ archid. vel eiꝰ antecessores de consuetudine pacifice obtenta, iurisdictionẽ aliquã in ipso monasterio vel in hmõi abbatiis hactenus habuisse, ꝑfatum monasteriũ absoluant ab impetitione archid. sibi super hoc perpetuum silentiũ imponendo. Si vero per eosdem canonicos constiterit de præmissis, eandẽ iurisdictionem adiudicent archidiacono, quã in monasterio vel in aliis abbatiis constiterit habuisse, super aliis silentiũ imponentes eidẽ. No. q iurisdictio archid. ex cõsuetudine in multis consistit, vt hic patet: de iure cõi cõsistit in iis quæ dicuntur 3. eod. ad hæc. & c. vt nostrũ. Item veritas semper est inquirenda p illos de quibus magis versimile est q eam debeant scire. Ité recurrendũ est ad consuetudinẽ aliarũ ecclesiarũ. Ité cõsuetudo debet obseruari in vna ecclia q obseruatur in aliis eiusdẽ ordinis. Ber.

† Est autem ꝓcuratio, necessariorum sumptuum exhibitio, q debet prælatis diœcesim, seu subditos visitantibus.

† Idem

† Quid in visitatione ꝑtare debeant prælati, tradit concilium Triden. sessio. 24. de reformatione. ca. 3.

† Archiepiscopi.

a ¶*Sit situm.*] Per hoc forte credebat archidiaconus intẽtionem suam fundatam esse, quasi de iure communi. 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. sed hoc est ius episcoporum.

b ¶*Et eius mandata.*] Ista pertinent ad correctionẽ: sed ea quæ præcedunt, ad iurisdictionem.

c ¶*Quæ archidiaconi solent.*] Et ita videbatur in hoc respicere cõsuetudinem. j. de excess. prælato. ad hæc. & 3. de consuetudi. cum olim. quæ tribuit iurisdictionẽ. arg. j. de offi. ord. duo simul. & C. de emancipa. l. vlt. quæ in his præcipuę considerantur: vt dixi supra eod. cum satis.

d ¶*Salua sua regula.*] Correctio enim monachorũ, primo loco ꝑtinet ad abbatem. j. de offi. or. quanto. & j. de ꝑtu. mon. in singulis

e ¶*Sub ipso,*] Per hoc multum præiudicabatur archiepiscopo, si hoc esset verum, sed forsan consuetudo est illius archidiaconi.

f ¶*Exceptis*] Lite vero contestata super præmissis, de consensu vtriusq; partis causam remiserant 1 iudices ad Apostolicam sedẽ: quia Papa nesciebat cõsuetudinẽ qua vtitur archid. Senoñ. in abbatiis Senoñ. diœce. præfati monasterij sententiã proferre nõ potuit. vnde causam cõmittit sicut sequitur. hoc est in antiqua decre.

1 Per constitutionẽ putat Host. q per appellationẽ ideo, quia causa non fuit ad eos remissa, sed aliis cõquibus magis est versimile. Ioan. And.

g ¶*Maiores ecclesiæ Senõ. canonicos.*] No. ergo q testes illi requirendi sunt ad testimoniũ, de quibus magis est versimile, q veritatẽ sciant: & illi sunt potius ꝓferendi. sic. 33. q. 6. cõsanguineos. & j. qui mac. pos. vñ. & ab antiquioribus, vt ibi dr. ad di. quorũ dicta recurrẽdũ est in antiquis factis. ff. de leg. 3. si chorus. §. r. & 20. dist. de quibus. ab illis enim requirẽda est veritas, quibus lux veritatis potius assistit. 4. q. 3. si testes. 2 sic ergo canonici ꝓferent, hic, quia melι veritatẽ scire debent, qui forte cũ ipso archidiacono prædictis qñq; interfuerũt. Sic & illa q in capitulo fiunt, q canonicos melius probant. j. de testi. veniens. & q domi geruntur, facilius probatur per domesticos q per alios. C. de rep. cõfensu. §. seruis. & C. de qõnib: interrogari.

Testes antiquiores sunt cæteris præferendi.

2 Concor. tex in l. ꝓpter. C. de ꝓpte. & cler. ibi Bald.

h ¶*Pacifica.*] Not. q cõsuetudo siue possessio debet esse pacifica, non violenta, ad hoc vt præscriptio locũ habeat, & sine interruptione. j. de præscri. sanctorũ. & c. illud. & 16. q. 4. volumus. & C. de præscr. 30. vel 40. ann. si quis. & l. vlt. & ita patet q iurisdictio siue officiũ archidiaconorũ, potius colligitur ex consuetudine, q ex iure cõi: quia huiusmodi visitatio & correctio potiꝰ ex ꝑsuetudine habenẽ. arg. 3. d elec. dudũ 2. Dic ergo super hoc vt dixi. e. cũ satis.

† Burchardus lib. 3. cap. 50. Iudictio siue officiũ archi diaconorũ, potius colligitur ex consuetudine, & c. 1. eod. tit. in 1. compilat. vide notas huius cap.

i ¶*Abbatiis.*] arg. q ad si dubitetur quid aliqua ecclesia facere debeat. j. de cẽsi. ecclesiis. & c. sopitæ. & c. sup eo. & 100 dist. ꝑtra morẽ. 3 nisi diuersa esset cõsuetudo vniuscuiusq; ecclesiæ. arg. 3. de consue. cũ olim. & ita si archidiaconus probaret cõsuetudinem di huiusmo in aliis monasteriis sui archidiaconatus, obtineret in isto: quia non debẽt diuerso iure censeri. 12. q. 2. cognouimus. & j. de deci. cum in tua.

3 Concor. gl. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. & fi. ca.

CASVS. Archid. Senoñ. conquerebatur, q abbas & conuentus monasterij sancti Petri Senoñ. denegabat sibi exhibere annuã ꝓcurationẽ, & alia quædã rõne sui archidiaconatus ad ipsum spectantia. causa ad ipsius archidiaconi petitionẽ cõmissa fuit sancti Crispini & quibusdã aliis, corã quibus petiit idẽ archidiaconus vt abbas & monachi sibi obedirẽt in iis q pertinẽt ad iurisdictionẽ, correctionẽ, & visitationẽ, spectantes ad ius archid. cum monasterij ipsum sit situ infra terminos sui archidiaconatus, videlicet vt coram se respondeãt cõquerẽtibus de ipsis, & citati venirẽt ad psentiã suã: & eius mãdata honesta audituri, salua regula sua, & abbatis sui disciplina. petiit insuper ne decætero facerent aliquos de Senoñ. bailliuia, eo ꝑtermisso corã officiali archiepiscopi Senoñ. cõueniri, dicens q primo conueniri debent sub ipso, q corã officiali archiepi, exceptis specialibꝫ causis ipsius archiepi & hominũ & familiæ suæ: litte vero super prædictis cõtestata, iudices de cõsensu vtriusq; partis remiserunt causam ad sedẽ Apost. Sed quia Papa nesciebat cõsuetudinẽ qua vtitur archid. Senoñ. i aliis abbatiis. Senoñ. ordinis ꝑfati monasterij, non potuit ꝓferre sniam: vnde cõmissit causam iudicibus ꝑsentibus, mandans eisdẽ quatenus super his veritatẽ inqrant p canonicos Senoñ. qui de huiusmodi ꝑsuetudine debent habere notitiã plenioré: & nisi constiterit eis ꝓdictũ archid. vel eiꝰ antecessores de consuetudine pacifice obtenta, iurisdictionẽ aliquã in ipso monasterio vel in hmõi abbatiis hactenus habuisse, ꝑfatum monasteriũ absoluant ab impetitione archid. sibi super hoc perpetuum silentiũ imponendo. Si vero per eosdem canonicos constiterit de præmissis, eandẽ iurisdictionem adiudicent archidiacono, quã in monasterio vel in aliis abbatiis constiterit habuisse, super aliis silentiũ imponentes eidẽ. No. q iurisdictio archid. ex cõsuetudine in multis consistit, vt hic patet: de iure cõi cõsistit in iis quæ dicuntur 3. eod. ad hæc. & c. vt nostrũ. Item veritas semper est inquirenda p illos de quibus magis versimile est q eam debeant scire. Ité recurrendũ est ad consuetudinẽ aliarũ ecclesiarũ. Ité cõsuetudo debet obseruari in vna ecclia q obseruatur in aliis eiusdẽ ordinis. Ber.

a ¶*Sit situm.*] Per hoc forte credebat archidiaconus intẽtionem suam fundatam esse, quasi de iure communi. 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. sed hoc est ius episcoporum.

b ¶*Et eius mandata.*] Ista pertinent ad correctionẽ: sed ea quæ præcedunt, ad iurisdictionem.

c ¶*Quæ archidiaconi solent.*] Et ita videbatur in hoc respicere cõsuetudinem. j. de excess. prælato. ad hæc. & 3. de consuetudi. cum olim. quæ tribuit iurisdictionẽ. arg. j. de offi. ord. duo simul. & C. de emancipa. l. vlt. quæ in his præcipuę considerantur: vt dixi supra eod. cum satis.

d ¶*Salua sua regula.*] Correctio enim monachorũ, primo loco ꝑtinet ad abbatem. j. de offi. or. quanto. & j. de ꝑtu. mon. in singulis

e ¶*Sub ipso,*] Per hoc multum præiudicabatur archiepiscopo, si hoc esset verum, sed forsan consuetudo est illius archidiaconi.

f ¶*Exceptis*] Lite vero contestata super præmissis, de consensu vtriusq; partis causam remiserant 1 iudices ad Apostolicam sedẽ: quia Papa nesciebat cõsuetudinẽ qua vtitur archid. Senoñ. in abbatiis Senoñ. diœce. præfati monasterij sententiã proferre nõ potuit. vnde causam cõmittit sicut sequitur. hoc est in antiqua decre.

1 Per constitutionẽ putat Host. q per appellationẽ ideo, quia causa non fuit ad eos remissa, sed aliis cõquibus magis est versimile. Ioan. And.

g ¶*Maiores ecclesiæ Senõ. canonicos.*] No. ergo q testes illi requirendi sunt ad testimoniũ, de quibus magis est versimile, q veritatẽ sciant: & illi sunt potius ꝓferendi. sic. 33. q. 6. cõsanguineos. & j. qui mac. pos. vñ. & ab antiquioribus, vt ibi dr. ad di. quorũ dicta recurrẽdũ est in antiquis factis. ff. de leg. 3. si chorus. §. r. & 20. dist. de quibus. ab illis enim requirẽda est veritas, quibus lux veritatis potius assistit. 4. q. 3. si testes. 2 sic ergo canonici ꝓferent, hic, quia melι veritatẽ scire debent, qui forte cũ ipso archidiacono prædictis qñq; interfuerũt. Sic & illa q in capitulo fiunt, q canonicos melius probant. j. de testi. veniens. & q domi geruntur, facilius probatur per domesticos q per alios. C. de rep. cõfensu. §. seruis. & C. de qõnib: interrogari.

Testes antiquiores sunt cæteris præferendi.

2 Concor. tex in l. ꝓpter. C. de ꝓpte. & cler. ibi Bald.

h ¶*Pacifica.*] Not. q cõsuetudo siue possessio debet esse pacifica, non violenta, ad hoc vt præscriptio locũ habeat, & sine interruptione. j. de præscri. sanctorũ. & c. illud. & 16. q. 4. volumus. & C. de præscr. 30. vel 40. ann. si quis. & l. vlt. & ita patet q iurisdictio siue officiũ archidiaconorũ, potius colligitur ex consuetudine, q ex iure cõi: quia huiusmodi visitatio & correctio potiꝰ ex ꝑsuetudine habenẽ. arg. 3. d elec. dudũ 2. Dic ergo super hoc vt dixi. e. cũ satis.

† Burchardus lib. 3. cap. 50. Iudictio siue officiũ archidiaconorũ, potius colligitur ex consuetudine, & c. 1. eod. tit. in 1. compilat. vide notas huius cap.

i ¶*Abbatiis.*] arg. q ad si dubitetur quid aliqua ecclesia facere debeat. j. de cẽsi. ecclesiis. & c. sopitæ. & c. sup eo. & 100 dist. ꝑtra morẽ. 3 nisi diuersa esset cõsuetudo vniuscuiusq; ecclesiæ. arg. 3. de consue. cũ olim. & ita si archidiaconus probaret cõsuetudinem di huiusmo in aliis monasteriis sui archidiaconatus, obtineret in isto: quia non debẽt diuerso iure censeri. 12. q. 2. cognouimus. & j. de deci. cum in tua.

3 Concor. gl. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. & fi. ca.

TITVLVS. XXIIII.

De officio archipresbyteri.

¶Ex concilio Toletano.

¶*Archipresbyter ciuitatis subest archidiacono, & principaliter præst presbyteris & presbyteralibus officiis.*

CAP. I.

VT † archipresbyterk sciat se subesse[l] archidiacono, & eius præceptis sicut sui episcopo cõsuetudinẽ aliarũ ecclesiarum, siue iuridictionẽ recurendũ est, & c. sopitæ. & c. sup eo. & 100 dist. ꝑtra morẽ. 3 nisi diuersa esset cõsuetudo vniuscuiusq; ecclesiæ. arg. 3. de consue. cũ olim. & ita si archidiaconus probaret cõsuetudinem di huiusmo in aliis monasteriis sui archidiaconatus, obtineret in isto: quia non debẽt diuerso iure censeri. 12. q. 2. cognouimus. & j. de deci. cum in tua.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

¶*Quia post archidiaconum archipresbyteri facit gradum: ideo, & c. De materia ista habetur 25. dist. perlectis. versi. archipresbyter.*

T *archipresbyter.*] Hæc prima tria ca. nõ summant nec diuiduntur pp. multiplicitatem dictorum. Ioa. Andr.

CASVS. Dicitur hic q archipresbyter debet subesse archidiacono, et ei sicut episcopo obedire, et aliorum presbyterorum curam agere debet, & in absentia episcopi missam debet cãtare, aut ille cui ipse iniunxerit. Not q archipresbyter subest archi. Item curam aliorum presbyterorum agere debet. Item vice episcopi missam celebrat. Ber.

k ¶*Vt archipresbyter.*] supple, statuimus.

Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

l ¶*Subesse.*] Sic videtur q qui maior est in ordine, subsit minori, vnde contra. j. de ma. & obe. statuimus. & c. 1. Sed dicas q archidiaconus

Universidad de Deusto
Biblioteca

diaconus præest archipresbytero quo ad dignitatem,non quo ad ordinem. 2. q.7.puto.& c. quæritur.C.de offi.vi l.1.& sic non contradicunt 33.q.5.est ordo naturalis. sic & in angelis & in potestate & in ordine differt alter ab altero.89.di.ad hoc.

a ¶*Collectam.*]id est missam matutinalem,seu ferialé.simile lxix. dist. quoniam videmus.

† Officium in manusc.

† Vox, presbyterali, deest in antiquis.

† Vox, arimanu deest in antiquis, & in locis initio cap. citatis.

† Cap.2.eo. tit.in 1.com pila. & vide concilium Trident infracitatum.

† Sacerdotes Cardinales hoc loco,nō vrbis tantum Romæ, sed alia rum etiam ciuitatum primos sacerdotes interpretamur, quibus tituli,hoc est parotedantur.

1 Qualiter acciptur dies, vide in l. au liacta. §. tépus. & ibi Bart ff. de præ.& in l. hæc verba. ff de ver bo.sign.

2 Sed laicus non potest absolueresa cramentaliter, vnotaui infra de officio iud. ordi. c. pastoralis. super glosain verbo, præterquā in mortis articulo.

b ¶*Iniunxerit.* sic xxv. dist.perlectis.ad fi.vnde sumptum fuit hoc cap. de verbo ad verbum.

M ¶*Insteriū.*] CASVS. Dicit hic q archiepresbyter debet habere curā & solicitudiné de omnib⁹ sacerdotibus, vt epi sui mādatis obediāt. in absentia autem epi debet ofa officia episcopi supplere,exceptis iis q ei sunt prohibita. Nota ministro ecclesiæ sibi adinuicem fustragari debere.

c ¶*Cardinaliū.*]id est, principalium. simile 7. q.1.pastoralis,& dicunt cardinales à cardine:q a sicut in cardine regitur ostiū, ita p istos debet in ecclesia regi officiū: vnde etiā dicti sunt cardinales : quia p eos regitur vniuersalis ecclesia.simile 24. dist.pbyter.& 71.dist. fraternitatem. ibi exponitur cardinalis, idest proprius. & 21.q.1.relatio.

d ¶*A sacrosancto die Dominico.*]idest,à vespere sabbati, qn tūc incipit secūdū canonicam cōputationem, 1 siue quo ad officium.] de fe.qn. & 75.dist.qđ à patribus.

ADDITIO. Et sic tūc debēt septimanas incipere: quod quidam nō obseruant. Ioan. And.

e ¶*Indeclinabiliter.*]id est,horis statutis, & isto impedimēto cessante.] de cele.mis.presbyter.& ferens illā sententiā: Maledict⁹ qui negligenter facit opera Dei.

f ¶*Cedant.*] id est,cessent quando officium suum facere debent.

g ¶*Surritate.*] id est rusticitate viuēdi, sicut scurra facit.

h ¶*Prohibita.*]de quibus habes 68. dist.quāuis.sed ad ea faciēda de bēt vicinos episcopos inuitare cum cautela & studio. 7.q.1.pontifices.

i ¶*Cōsulto episcopo,reconciliare.*] ergo eo inconsulto non debet, nisi eo absente maxima necessitas cogat.26.q.6.c. vlti.& loquitur de solemni pœnitente, qui publicū crimen cōmisit,quod vniuersam cōmouet vrbē , vt ibi dicitur.in quo etiam casu quilibet sacerdos posset eum reconciliare.arg.17.q.4.si quis suadente.& etia laicus.2 de consecratio.dist.4.sanctum est baptisma.

k ¶*Cunctis.*] archiepresbyter post episcopum,curā debet habere animarum in ecclesia cathedrali.

l ¶*Iussionem.*]sic ff.cap.proxi.& 25.dist.perlectis.

O ¶*Fficium.*]CASVS. In hoc cap.ponunt multa,quæ spectant ad officium archipresbyteri, quæ expresse patent in littera. Not.ex hoc cap.multa quæ pertinēt ad officium archipresbyteri.

m ¶*Benedictiones.*]in matutinis quando debent legi lectiones.

pi obedire: & quòd spacialiter ad eius pertinet ministerium†, super omnes presbyteros in ordine presbyterali† positos curam agere animarum †: & assidue in ecclesia stare:& in episcopi sui absentia ad vicem eius missarum solemnia celebret,& collectam [a] dicat, aut cui ipse iniunxerit[b].

¶Leo Papa.

¶*Ad idem.*

CAP. II.

MInisterium † archipresbyteri,in eo constituitur,vt diligenti cura prouideat ministerium sacerdotum Cardinalium [c], qui solemne debent agere officium in communicatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, à sacrosancto die Dominico[d] incipiendo, per omnes horas canonicas indeclinabiliter [e] perseuerent : vt opus Dei digne & sancte perficiatur ab eo , cui committitur : & infra. ¶Prouideat etiam archipresbyter vitam sacerdotum Cardinalium †: præceptis sui obtemperando episcopi , ne aliquando cedant[f], aut scurrilitate[g] torpeant : & infra. ¶Si episcopus defuerit (exceptis his quæ prohibita[h] sunt) archipresbyter prouideat cuncta quæ in sacerdotum ministerio perfici debeant , fontes benedicere: pœnitentem infirmum (consulto episcopo[i]) reconciliare: pœnitentiam cunctis[k] aliis sacerdotibus iniungere. ¶In præcipuis festiuitatibus , aut ipse celebrationem missæ solemniter impleat, aut ad sui iussionem[l] cui committitur, peragat veneranter.

¶Idem.

¶Declarat quòd sit officium archipresbyteri Ciuitatensis. Ant.de Bu.

CAP. III.

OFficium† archipresbyteri de vrbe constat, quando ibi præsul defuerit, vice ei⁹ officium inchoare: benedictiones [m] presbyterales in ecclesia dare: missam quādo voluerit, cantare , vel cui de sacerdotibus iusserit. Quādo vero episcopus missam canit,debet prę- cipere sacerdotibus,vt induant se vestibus sacris,& qualiter ad missam procedant.¶Debet eñ præcipere custodi ecclesiæ, vt in sacrario Eucharistiæ Christi propter infirmos[n] nō desit:debet infirmis ,puidere,& prouidēdo præcipere sacerdotibus, ne forte sine cōfessione[o] vel cō firmatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Chisti moriantur: cōfessiones† peccatorū eorū,qui à foris[q] veniunt, recipere cū omnibus sacerdotibus, & exinde per prouisionem pontificis magnam debet illis adhibere curā. ¶Ad Christianos quoque faciendos, & baptizandos infantes,& ad suc currendum,omnia à sacerdotibus per iussionē † illius fiant.

¶Idem † ex synodo † Rauennæ habita.

¶Archipresbyter ruralis, presbyterorum & laicorum plebaniæ suæ curam gerit: contra decretum tamen episcopi nihil ordinare potest.

CAP. IIII.

VT † singulæ[q] plebes archipresbyterū habeant,propter assiduam erga populum Dei curam, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verumetiam presbyterorum, qui per minores titulos[r] habitant, vitam iugi circumspectione custodiant: & qua vnusquisque industria diuinū opus exerceat † episcopo suo renunciat [s]. ¶Nec contendat † episcopus non egere plebem † infirmus sine confessione, reus erit animæ illius. 26. q. 6. si presbyter . & cap. cognouimus.

¶*Glo.seq.arg.signat cō trariū, & soluit.*

P ¶*A foris veniant.*] id est extra ciuitatē,tamē qui sint de diœcesi.Et arg.q quilibet de episcopatu pōt sacramēta recipere i maiori eccle sia:qđ verū est.arg.50. dist .i capite.Arg.cōtra de pœ. dist.6.placuit.& j.de paro.nullus.nō cō tradicunt.eps nō,debet recipere parochianū alterius epi,hic nullū parochianū alterius recipit: quia omnes possunt recurrere ad archipresbyterum maioris ecclesiæ, vt hic dicit. Bernardus.

V ¶*Tsingule.*] CASVS:Hoc cap.loquitur de ruralibus archipresbyteris,& diuidit in duas partes.Primo dicit q singulę plebes habeāt singulos archipresbyteros,qui nō sōlū laicos corrigant,sed etiā capellanos sub ipsis constitutos. Secūdo dicitur quòd nō putet episcopus nō egere plebem archiptesbytero, quasi ipse solus sit ad omnia sufficiens : quia & si valde idoneus sit, decet tamē vt sua onera partiaī : & sicut matrici ecclesiæ pest episcopus, ita plebibus archipresbyter: vt ecclesia in nullo titubans videatur: cuncta tamen episcopo referre dēt, & nihil cōtra eius præceptum ordinare præsumat. Not.quòd solus episcop⁹ est ordinarius in sua diœce.Item,onera & officia ecclesiastica sunt partienda.

q ¶*Vt singulæ.*]Hoc capitulum loquitur de archipresbytero rurali, præcedēs de archipresbytero Ciuitatēsi.Alan.

¶*Glo.seq.ponit 5.modos quib⁹ dicitur titulus, & remittit.*

† Cap.3.eo tit.in 1.com pilat. Concilium Triden.sessio.25. de reformatione cap.1. salubriter & alii,vt archipresbyteri & alii curam animarum habentes populo prædicent Dei verbū.

† & obtendat † plebes.

† prouisionem.

† Hic putarem loandum nouē decimū scribendū. is enim fy- nodum Rauennæ celebrauit Leo. antiquior fuit.

† Cap.4.eo. tit.in 1.com pilat

r ¶*Titulos.*]Titulus appellatur ecclesia.70. distin.c.1.& 80.distin. episcopi. & hic etiam dicitur titulus canon.50. distin.si quis diaconus.Itē dicitur titulus,tractatus.ff.de postu l.1.argu.26.quæst.5. nec mirum. vers. fi.his duobus titulis.Item dicitur actio titulus. C.fami.ercisc. non est ambiguum. Item dicitur titulus dignitas. vnde Ouidius.

Gratulor Oecaliam titulis accedere nostris; De hoc dictum est ff. de ele.dudum 2.

¶*Glo.seq.arg.& alleg.3.iura in contrarium.*

s ¶*Renunciet.*] arg.q solus episcopus sit iudex ordinarius in sua diœce.11. q.1.de persona.80.dist.non debere.arg.contra. 10.q.3.c.1. &c.nullus.& 2.q.1.nemo.1.responso.

a ¶*Valeat.*]quia ipse sufficere omnibus nō potest:& ideo p alios hoc facere dēt.ar.ptra.j.de offi.ord.inter cætera.nec ipsemet eam sibi assumere debet:q a & prætor se tutorem dare nō potest. ff. de tut.& cu.ptor.sic platus à seipso platuram accipere non potest. j. de insti.c.vlt.& j.de iure pat.p tuas.& j.de bap. & eius ef.debitū.

† eas.

† In multis manuscr. deest vox, ecclesiæ.

† præsunt

† doctrinā

1 Aliās ista littera esset sibi contraria secundū Host. Vnde dicebat Innoc. q terminabit minora secundum ordinationes episcoporū. Io. And.

† Item

† Cap. vnico. eod. tit. in 1.compil. luo par. 6. cap.20. Gratianus cap perlectis.15. dist. Panormia lib.3.c. 41. & vide notas huius capitis.

† In omnibus manuscriptis ita: donet lectiones ad nocturna officia.

† Instituantur.

b ¶*Sua onera.*] debet enim sua onera partiri cū aliis. j. de præsump.

c ¶*Ita archipresbyteri:*] istud,ita,nō notat omnimodam similitudinem,quia aliter præsit episcopus quàm archipresbyteri præsint.

d ¶*Referant.*] præter minora quæ ipsi archipresbyteri determinare possunt , 1 cum habeant ordinariā iurisdictionem. j. de offic. or. cum ab ecclesiarum. & j.de consang. & affi.ex litteris.

DE OFFICIO primicerij.

¶*Visum est de officio archipsbyteri. Sed quia in choro primicerius est primus absente archipresbytero, ideo ponit de eo. An.de But.*

Et accipitur hic primicerius pro cantore.de offi. primicerij,sacristæ, & cu stodu,& quid ad qdlibet spectet,vel ad officiū cuiusque ordinis tractatur. 21.dist. cleros. 25. distin. perlectis.93.dist.per totū. supra in rub. de offi. archid.ver.quod sit officiū cuiuslibet, & seq. & supra in proxi.rub.

V ¶*T primicerii*[p].]In hoc c.dicitur q primiceri[p] subest archidiacono : ptinet tñ ad eius curā pesse diaconibus, & aliis minoribus,& debet dare lectoribus lectiones , & cantoribus resp̄soria, ita q omnes instruere debet & castigare. Not. ex hoc cap. multa quæ pertinēt ad officium primicerij.

e ¶*Vt primicerius.*] supple,statuimus.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& tripliciter soluit.*

† in nō nullis manuscriptis ita:confessiones peccatorū qui à foris veniunt.

f ¶*Diaconis.*]ff. de offi.arch.officiū.q tra ca.ista loquuntur ſm diuersas cōsuetudines diuersarum ecclesiarum, vel primicerius hoc facit ad mandatum archidiaconi,vel tamq̄ vicarius eius.& ita prælatus qui subest ep̄o, potest alij demandare vices suas, & merito: quia ordinarij iudices sunt.Lau.

g ¶*Vt ipse.*] s.archidiaconus:vel ipse,s.primicerius, qđ est melius.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

h ¶*Donet lectiones.*]sed hoc vt ptinere ad officiū archidiaconi.ff. de offi.archid.officium. diuersa cōsuetudo diuersarum ecclesiarū impedit q tradictionē,q circa hmōi officia consideraī potius. Ber.

DE OFFICIO SACRISTAE.

¶Viso de officio primicerij,videndum est de officio sacristæ,id est,thesaurarij.

De hac materia habetur 25.distin.perlectis.in fi.Ant.de But.

archipresbytero,quasi ipse eā † gubernare valeat [d] : quia & si valde idoneus sit, decet tamen vt sua onera [b] patiatur : & sicut ipse matrici ecclesiæ † præsint: ita archipresbyteri [c] præsint, † plebibus,vt in nullo titubet ecclesiastica solicitudo:cuncta tamen referant [d] ad episcopum, nec aliquid contra eius decretum † ordinare præsumant.

TITVLVS XXV.

De officio primicerij.

¶Idem † ex libro Romani ordinis.

¶Ponit ea quæ spectant ad officium primicerij.Ant.q.de But.

CAP. I.

VT † primicerius [e] sciat se esse sub archidiacono sicut & archipresbyter : & ad eius curam specialiter pertinere , vt præsit in docendo diaconis [f], vel reliquis gradibus ecclesiasticis in ordine positis:vt ipse [g] disciplinæ & custodiæ insistat, sicut pro animabus eorum coram Deo rationem est redditurus:& vt ipse diaconibus donet [h] † lectiones,quæ ad nocturna officia clericorum pertinent : & de singulis studium habeat , vt in quacunque re capacē sensum habuerit , absq; vlla vacet negligentia,aut à quo ipse iusserit instruantur †.

TITVTVLVS XXVI.

De officio sacristæ.

¶Ex concilio Toletano.

VT sciat.]CASVS. Dicitur in hoc capitulo q sacristæ subest archidiacono,& custodia vasorum , & vestimentorum spectat ad ipsum,& cura totius thesauri,& luminaria,& incensum. Not. ex hoc cap. multa quæ pertinent ad officium sacristæ.

CAP. I.

VT † sciat [i] se sacrista subiectum archidiacono,& ad eius curā pertinere custodiā sacrorum vasorum [k] , vestimentorum ecclesiasticorū , seu totius thesauri ecclesiastici: necnon quæ ad luminaria [l] pertinent, siue in cera [m] [siue † in oleo.]

TITVLVS XXVII.

De officio custodis.

¶Ex libro Romani ordinis.

¶Ponit quæ spectant ad officium custodis. hoc dicit.

CAP. I.

CVstos† ecclesiæ, cui ea quæ ecclesiæ cōpetunt, custodienda cōmittuntur,oportet vt sui archidiaconi iussioni in cunctis obediat:in canonicis horis signa tintinabulorū [n] pulsanda,ipso archidiacono iubēte ab eo pulsentur:palliavel linteamina altaris,seu cūcta vtensilia [o] ecclesiæ indesinenter custodiat : lampades & laternas in accendendo,seu extinguendo peruigil existat:ne † aut supra modum [p] lucendo oleum depereat , aut minus lucendo obscurior sit ecclesia : sed omnia cum discretione [q] † agantur : quæ nosc itur omnium virtutum esse mater.

¶Si vero is minus doneus [r] ad hoc peragendum extiterit , ab

i ¶*Vt sciat.*] supple, statuimus.

¶*Gl.seq.soluit cōtrariū.*

k ¶*Vasorum.*] secundo post. archid. & sic non est contra.ff. de offi.archid.ea quæ.

l ¶*Luminaria.*]lampadum. vt differat ab eo quod sequitur.

¶*Glo.seq.obucit, & soluit.*

m ¶*Siue in cera.*] quia in his illuminatur ecclesia : & ſm hoc etiam videtur pertinere ad officium custodis. j. tit. proxi.& c.proxi. sed hoc referas ad diuersam cō suetudinem , vt sæpius dictum est.Ber.

† Cap.1.eo. tit.in 1.com par.6.ca.20.

† In nonnullis desunt hæc verba:si ue in oleo.

DE OFFICIO custodis.

¶ Quia custos est quasi minister sacristæ,ideo sub sequenter ponit de eo. Ant.de But.

Vstos.]CASVS. Dicitur in hoc c. q custos ecclesiæ debet obedire archidiacono , & ad eius mandatum canonicas horas pulsare, & ornamenta altaris , & cuncta vtensilia ecclesiæ custodire:& circa lampades & laternas in accendendo & extinguendo peruigil esse debet,ne nimis ardēdo oleum depereat, nec minus incēdendo obscurior fiat ecclesia. Si autem custos circa hoc negligens fuerit, p archidiaconum corrigi debet. Not. q discretio est mater oīum virtutū. Item ineptus minister ab ecclesia eiici debet.

n ¶*Tintinabulorū.*]ff.de elect. in causis. & j. c. proxi. & 1. distin. ius militare.

¶*Gl. seq.signat contrarium, & soluit.*

† In codice Barbatiæ ita:vtne cōtra modum lucendo oleum ecclesię depereat. in alio ita: ne vt supra modum lucendo oleū, &c.

† In vno ita: cum diseretione in ecclesia agā tur.

o ¶*Vtensilia.*]ff.de offic.archi.ea quæ.contra sol.supple,sub archidiacono & sacrista.vel diuersa est consuetudo.

¶*Glossa sequens arg.alleg.6.iura,ponens tres versus.*

p ¶*Modum.*]sic 24.q.1.manet.ar.q ita exceditur modus in eo qđ est amplius,sicut in eo qđ est minus.51.dist.q in aliquo. 45.dist.disciplina.41.dist.q5q5.& ff.de pæn.respiciendū. C.de cust.reo.si quis in fi.& j.de vi.& ho.cleri.cleric⁹.& sic media via tenēda est vnde versus: *Cum media semper gaudebam ludere forma.*

Maior enim mediis gratia rebus inest. et illud.

Inter vtrumque vola:medio tutissimus ibis.

q ¶*Cum discretione.*] Discretio enim mater est omniū virtutum. 1.q.5.præsentium.

r ¶*Minus idoneus.*]Sic ergo remouet ab officio suo,min⁹ idoneus: sic magister min⁹ idone⁹ remouet:q primum moribus,deinde scia & facūdia alios ꝓcellere dēt.C.de ꝓfes.et med.l.2.lib. 10. et iudex & ꝑlatus remouentur ꝑ negligentiā.ff.de offic.archid. eam quæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Emendet.*]arg.q per denunciationē offensa proxima veniam meretur.35.dist.cps.C.de episc.aud.nemo. & sic quodlibet peccatum non inducit depositionem.5.q.4.in loco.

b ¶*Denunciando.*]arg.q per denunciationem aliquis remouēdus sit.arg.2.q.7.quapropter. j. de iureiu. querelam.j.de.fideiuss. per-

archidiacono coerceatur, vt se emendet [a]. Si autem indomitus permanserit,archidiaconus episcopo denunciando [b] proui deat,vt indecente eiecto, aptus domui Dei constituatur minister, vt omnia in laudem Dei fiant.

¶Ex concilio Toletano.

¶*Ad idem.*

CAP. II.

CVstos† solicitus debet esse de omni ornamento eccle siæ,& luminariis siue incenso: necnon panem & vinum omni tempore præparatū ad missam habere debet: & per singulas horas canonicas signū ex consensu archidiaconi sonare : & omnes oblationes seu eleemosynas seu decimas (cū eiusdem tamē cōsensu absente [c] episcopo) siter fratres diuidat. ¶In his tribus [d] ecclesiæ colūnis(vt sancta sanxit synodus) consistere debet alma mater ecclesia: vt ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores & sanctores [e] esse viderint,vt nulla negligentia in sancta Dei ecclesia videa tur. ¶Hi tres, archidiaconus, archipresbyter, custos, simul iuncti vero animo prouide per agant & perfecte, & non sit inuidia neq; zelus [f] inter illos.

TITVLVS XXVIII.

De officio vicarij

¶Alexand.iij.episcopo Noruicen. & G.archid.

¶*Vicarius si beneficium curatum postea sit adeptus,Vicaria priuabitur.*

Papæ,R.nid.Papa nō est canonicū,vt q curā hēt aīarum in diuersis ecclesiis, vicarius fiat in alienis.Vñ mādat Papa,quatenꝰ si est ita, pdictus ꝓsbyter cōpellaī desistere à petitione vicariæ pdictæ. Nota q qui recipit curam aīarum in alia ecclesia,vicariæ renunciare intelligitur. arg. colligitur hic, q si non recepisset curam in aliis

CAP. I.

AD† audientiam nostram peruenit , quod G. presbyter monachos de Rameseia petendo vicariam ecclesiæ de Burnel,à qua viginti annis retrocessit, in diuersis [g] postea ecclesiis personatum adeptus , fatigare præsumit.

¶Quia † igitur non est canonicum, vt qui curam animarum in diuersis habet ecclesiis,vicarius in alienis existat: Mandamus quatenus,si est ita , prædictum presbyterum à petitione supradictæ vicariæ , desistere compellatis.

¶Idem Elien.episopo.

¶*Plures vicarias quis habere non potest.*

CAP. II.

PRouideas† attentius,ne in episcopatu tuo patiaris aliquem vicarias habere plures [h]. ¶Quia cum vicarij teneantur personis & ecclesiis deseruire, alienū est ab ordine iuris,vt vicariā quis habeat præter vnam.

¶Idem Vintonien.episcopo.

¶*Perpetuus vicarius per episcopum institutus,per rectorem remoueri,vel portione sua fraudari non potest.*

CAP. III

AD† hæc si persona alicuius ecclesiæ,vicario,quem in eadem ecclesia instituit, de assensu & auctoritate diœcesa-

ecclesiis, q adhuc posset petere vicariā, q̄ uis xx.anni elapsi essent.

g ¶*In diuersis.*] qđ esse non debuit, cum pluribus seruire non possit: quia dum ad vtrumque festinat, neutrum bene peragit.16. q. 1. ꝓsbyteros. & C. de assess. nemo. et eo ipso q̄ pmisit se intitulari in secunda,vel postq̄ translatus est ad eam, pdit ius qđ habuit in vicaria. j. de concessio.præben. litteras. 21. q. 2. si quis iam translatus.et qui beneficiatus est in vna ecclesia, non est idoneus ad aliam. j.de præben. sup inordinata. immo non solum vicariam petere non poterat,sed vtrūq; beneficium pdere debet,si vtrumq; retinere contēdit , ſm moderna iura. j.de pben.de multa.qui enim habet vicariam ppetuam, beneficiatus intelligitur.3. de rescrip. postulasti. et q curam aīarum vel plationem et consimilem recipit, prima ipso iure vacat. j. de præben. de multa. et idem est si q̄s habet perpetuam vicariam , sicut si haberent ecclesiam intitulatam. j.eod. c.vlt.et 3. de fil. presby.constitutus.

† Cap.2.eo. tit.in 1.com pilatio.

† Cap.2.eo. tit in 1 compilat. & post concil.Later. sub Alex.iij.par. 30. cap. 5.

† Cōcilium Trident. sess. 24. de reformat.c.17.

P*Rouideas.*]Primo ponit dictum. Secūdo ipsius rōnem:ibi, *Quia.* Ant.de But.

CASVS. Præcipit Papa q̄ nullus habeat plures vicarias:quia vicarij tenenē deseruire ecclesiis et pōnis ecclesiarum : & ideo alienū est ab ordine iuris ,vt aliquis habeat vicariā

† Cap.4.eo. tit.in 1.com pil. & post concil. Later. sub Alexan. iij. par.39.c.2.

præter vnam.No.q̄ sicut nullus potest habere plures ecclesias,ita nec plures vicarias,vtrumque enim contra ius est.

¶*Glo.seq.obiect.& soluit.*

h ¶*Plures.*]Ex eo qđ dicit,plures,vī q̄ posit habere vnā vicariā: sed hoc vī falsum:quia quilibet in propria psona, & nō per vicarium debet in ecclesia deseruire. j.de cle.nō res. quia nonnulli. et c.seq.et 3.de elect.cum in cunctis.et melius in iure nouo. j.de pb. extirpādæ.§.qui vero Et hoc est verū,nisi in casibus qui ponūtur in dicta decre.extirpādæ.§.qui vero.f.cum parochialis ecclesia sit annexa dignitati vel pbēdæ maioris ecclesiæ,vt ibi:aliās hodie vi carij cōstitui nō possunt.et talis vicarius dēt esse sacerdos,cū habeat curā aīarū. j.eo.c.vlt.et dēt esse ppetuus,vt in pdicto §. qui vero.et canonice institutus cū certa portione per epm j.c.proxi.

A*D hæc.*]Primo ponit duplex dictū. Secundo excipit,licet impropriabile.ibi,*Nisi.*

CASVS.Prælatus ecclesiæ de auctoritate et assensu epi instituit vicarium in ecclesia sua,et eidem instituit certam portionē.decesit prælatus iste,alter subſtitutus est illi:quæritur vtrum posit illum vicariū remouere, vel portionē assignatā diminuere?Et rñ.q̄ neutrum facere potest,nisi aliquid cōmittat ꝓp qđ ꝓ iudicē sit in vicaria vel beneficio cōdēnandus.Not.q̄ vicarius ꝓpetuus æquiparatur prælato,vt eo viuēte nō posit à vicaria expelli, licet titulum non habeat:nisi propter culpam suam,sicut nec prælatus.

¶*Glo.seq.ponit opi.quam reprobat.*

a ¶*Episco*

1 Alanus sci licet & Innocentius.

a ¶*Episcopi.*]Quidā 1 supplent,& patroni si nō sit collegiata ecclesia,qm patroni cōsensus desideraī vbicunq; ius ppetuū pcipiendi aliquid confertur alicui.arg.16.q.7. decernimus.& q.5.si quis eꝓrum,C. de auct.pstan.l.vlt.& 63.dist.principali. hoc non credo q̄ cōsensus patroni sit requirendus, cū patronus tantummodo debeat præsentare vacante ecclesia , vt dicunt iura prædicta: sed ecclesia nō intelligitur vacare in institutione vicarij:& hoc videtur hic innui.

¶*Glo. sequens reci.opponendo quòd solus prælatus, &c.1o.*

b ¶*Remouere.*]ergo habet ius in re, verū est, q̄ habet ius vicariæ, sed nō dicit habere ecclesiam quoad titulum. solus enim prlatus habet eam intitulatam:tſi expelli non potest, ac si haberet eam intitulatam sine iusta causa,& tunc per iudicē, & nō per prlatum ipsius ecclesiæ:vt hic in fine dicit.

† Cap.5.eo. tit.in 1.com pil. & post Concil. Lateranen.par. 39.c.3.

c ¶ *Minuere.*] cum sit perpetuo cōstituta.arg. infra de cenci.prohibemus.

¶*Glo.seq.ponit duas lecturas.citca secundā opponit,& soluit.*

2 Hic casus Bernardi est & in antiqs libris reperitur.

C*Lericos.*]Sic pone casum. 2 Prælati ecclesiarum in quibus habent curam aīarum vel aliam dignitatē , in propria persona deseruire debent ecclesiæ,& non subſtituere sibi vicarios : q̄ hoc est ꝓtra rationem. & iste casus probatur j.de præben. extirpandæ.§.qui vero. & sic ordinabis litterā. Non ꝓmittas clericos, i.plātos in presbyteratu:vel alios in inferioribus ordinibus ꝓstitutos, subſtituere alios in vicariis ecclesiarum,quas.f.ecclesias adepti sunt tamē prælati. & q̄ ita accipiatur hoc nomē,clericos , ꝓbatur. appellatione eñ clericorum oēs superiores continentur.in Auth.de sanct.epis.§. presbyterorum.coll.9.& 11.q.1.de persona.ſm alium casum, qui ꝓsueuit:expone,clericos,id est vicarios subſtitutos,alios scilicet vicarios in vicariis quas adepti sunt:quasi dicat vicarius nō potest alium vicarium sibi cōstituere.sed iste casus nō est bonus: quia ꝓ hoc innuitur,q̄ licitum sit constituere vicariū, quod non est verum,vt dictum est secūdum ius nouum,nisi tu velis restringere hāc decre.ad casum illius §.qui vero.sed in nullo casu licet vicario alium sibi vicarium subſtituere. Bernardus. Not. q̄ vicarius non potest vicarium sibi subſtituere.Abbas.

† Tua nobis

† Videl. si. cum ibi not. C. si à non comp. iud.

† Et de vicariorum institutione de quibus hoc loco, vide quales ecclesiarum debeant, Concil. Trident. sessio 24. de refor. c. 16.

S*Va nobis.*]Ponit dictum,& ipsius rationem:ibi, *Quoniam.*quam fortificat:ibi,*Præsertim.*Ex q.b° infert:ibi,*Mādamus.*Ant.de But.

CASVS. Clerici cuiusdam plebis epi Vulterani, iurauerunt sibi eligere prælatum ad voluntatē laicorum,& sic elegerunt sibi prælatum,& electionem suam epo præsentauerunt:eps cassauit illam electionem,& excōicauit laicos illos,qui clericos cōpulerant, & ipsos etiam clericos pro isto & aliis excessibus excōicauit,& impetrauit litteras ad archiepm Pisanū & suos coniudices , vt eos tanq̄ excōicatos faceret euitari vſq; ad debitā satisfactionē:post hoc pars aduersa litteras impetrauit ab epo Portuen. vicario dñi Papæ,ad epm Lucanum & suos coniudices,qui auctoritate illarum laicos & clericos absoluerūt,excōicantes epm Vulteranum: eps Vulteranus significauit hoc totū dño Papæ:prius tñ ex abundanti appellauit,licet sua illa non teneret.super hoc scribit Papa iudicibus dicens litteras vicarij per surreptionē obtētas,quia iurisdictio vicarij,quem Romanus Pont.reliquit in vrbe,nō extenditur extra vrbem,nisi ei specialiter sit concessum:ꝓcipue cum ipse moratur in sua prouincia speciali:videlicet inter Capuanā prouinciam & Pisanam.Vnde mandat quatenus quicquid occasione illarum litterarum factum est,denuncietur irritum & inane.Nota q̄ litteræ ꝓ surreptionem obtentę,non conferunt iurisdictionem: vt hic patet.Itē vicarius vel legatus causas alterius prouincię vel iurisdictionis committere non potest.

d ¶*Vicarij.*]vicarius omnia potest quæ pertinent ad iurisdictionē illius , cuius vices gerit.C.de offi.eius qui vi.alt.ge.l.1.93.distin. c. vlt. & 94. dist. c.1.quædam tñ sunt quæ sine speciali mandato attentare non debet j.de of fi. lega. quòd translationem.

e ¶*Non extenditur.*] nisi forte infra centesimū miliare , ad instar pfecti vrbis. ff. de offic. præf.vr.l.1. §. in initio. & ff.de offic. procon. si in alia.§.vlt.

† Iurisdictio vicarij Papæ ad quot miliaria extendatur.

† Innocent.

f ¶*Irritum.*]Not.qđ factum est per surreptionem,non valet tamē à non suo iudice. 11. q. 1. cap. pen. & C. si à non compe.iu.l.vlti.& retractari pōt altera parte absente. j.de re iudi. cū olim. & ꝓcipue in decretali ista. hæ enim litteræ nullā conferebant iurisdictionē:q̄a iurisdictio vicarij non extenditur extra vrbē:vt hic dicit. ergo si concedat litteras extra, est nulla iurisdictio.ff.de iu. om. iud.l.vlt,C.qui pro sua iurisd.l.vnica.& ita q̄quid factum est hic per litteras vicarij,ipso iure non tenuit. De hac materia dictum est supra de rescrip. ad audientiam 2.

† carum.

E*Xparte.*] In prima facti decisa narratio. In secūda:ibi,*Mandamus.*mandatum. Ant, de But.

CASVS. Vicarij ppetui tenētur facere residentiam in ecclesiis,in quibus obtinēt vicarias:& cū habeāt curā aīarum,debēt esse in ordine sacerdotis.qđ si facere noluerint, compelli debent ꝓ subtractionē prouētuū ipsarum vicariarū.No. q̄ perpetuus vicarius debet esse sacerdos,& in vicaria residere.

g ¶*Perpetuos vicarios.*]Perpetuus vicarius dī,qui canonice à persona ecclesiæ & auctoritate epi est institutus,& certam dēt percipere portionē.3.eod.tit.ad hæc.& j.de præb. extirpandæ. §. qui vero.nec potest quis habere plures vicarias,cum habeat curā aīarum tanē vicarius,& debet residere in loco,vt hic dicit,sicut nec quis potest habere plures ecclesias.j.de cle.non resi. q̄a nonulli. & c.seq.& j.de pben.de multa.In quibus casibus posit quis constituere vicariū,dicitur in prædicta decr. extirpandæ. §. qui vero. beneficia enim ecclesiarum,propter officia diuina cōstituta fuerunt 3. 11. q. 2. concessio. 16. q.1.generaliter.& 1.q.2.c.vlt.arg.C.de ami.test.l.pen.& 21.q.3.c.Cyprianus.

Vicarius ꝓpetuus quis dicatur.

3 Vnde secundū Apostolum 1. ad Thessal. 3. Qui non laborat , non manducet.

h ¶*Per subtractionem.*]Et sic etiam compelluntur alij clerici , q̄n necessitas vel vtilitas,vt ordinētur,exposcit.3.de æta.& qua.quæris.nec habet locum distinctio quæ ꝓsueuit notari 84.dist.in prin. maxime vbi quis recipit beneficium,aīarum curam habēs annexā sibi,indistincte debet ꝓmoueri, vel priuari illo officio.3.de elect. cum in cunctis.& 3.de æta.& quali.c.1.60.dist.per totum.

TITVLVS XXIX.

De officio & potestate iudicis delegati.

¶Alexand.iij.Londoñ.episcopo.

¶*Delegatus Papæ potestatem habet non solum in partes, sed etiā in alios qui suam iurisdictionem impediunt.*

DE OFFICIO ET POT. IVDICIS DELEGATI.

¶*Visum est supra de iis q̄ gerūt vices alienas in diuinis officiis, & in iurisdictiōe voluntaria:restabat videre de iis q̄ gerūt vices alienas in iudiciis & in iurisdictione contentiosa.Verum q̄a delegatus Papæ est maior quodlibet ordinario.infra eod.tit.sane 2.& de off.leg.studuisti, ideo ponitur hæc rub.ante rubricas seqnentes,secundum Ioan. And.*

De cuius materia non habetur ita specifice in decretis , sed in aliquibus c.& præcipue in ca.quia sunt.28.dist. & reperitur in 6. & in cle.Bened.Capra.Habetur etiam 28.dist.quia sunt.74.dist.quorundā. 64.dist.c.1.& 2.25.q.2.igitur.

Via quæsitum.] Communis diuisio ponitur in hac decre. Secunda: ibi, *Sic tibi.* Abb. Sicu.

CASVS. Quidam impetrant litteras contra aduersarios suos: & cum ipsi eos faciunt ad iudicium vocari, Potestates & alij potentes minis & terroribus compellunt conquerentes silere: & sic mandatum domini Papæ eluditur: quæritur quid iudex facere debeat? Rñdet Papa q̃ sicut agentes & consentientes pari pœna puniri debent: sic eodem modo, tam illi qui trahũtur in causam, quàm principales fautores eorum, si iustitiam impediunt p censurã ecclesiasticã sunt coercendi. Not. quòd iurisdictio iudicis extenditur ad omnes illos qui iurisdictionem illius impediunt: licet de illis in litteris non fiat mentio.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. com pil. & post concil. Late ranen. par. 7. c. 2.

† qui.

† eliditur.

Rom. 1.

a ¶ *Compellunt.*] Vnde iactura causæ affici debent qui patrocinio potentiorum aduocãt. C. ne liceat poten. l. 1. & ff. de ali. iudic. mu. c. 2. & iudex pp phibitionem illorũ nõ dimittat suam iustitiam exercere, ff. de iudi. decernimus. in fi. arg. 11. q. 3. quatuor. c. iniustum. & C. quod metus causa. l. vlt.

† Eboracen.

¶ *Glo. seq. alleg. duas concordantias, & duo cõtraria, & soluit distinguendo quadruplicè consensum.*

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilatione & post concil. Lateranen. par. 7. c. 3.

b ¶ *Pari pœna.*] Sic patet q̃ facientes & consentientes pari pœna constringuntur. sic 2 quæst. 1. notum. 86. distin. facientes. argum. contra. q̃ magis puniuntur consentientes quàm agentes. 24. q. 3. qui aliorum. & 11. q. 3. qui consentit. Ad hoc not. q̃ quadruplex est consensus, s. negligẽtiæ, cõsilij, cooperationis, & auctoritatis seu defensionis. In primo casu, s. negligentiæ, minus peccat consentiens q̃ faciẽs, nisi forte negligentia nimis crassa fuerit, vt in plato: vt 1. q. 1. quicquid inuisibilis. & 83. dist. consentire. & c. nihil. In secundo casu, s. consilij, minus punitur: plus tñ quàm negligens. arg. 86. dist. tanta. In tertio casu cooperationis æqualiter peccant faciẽtes & cosentientes, & ſ̃n hoc intelliguntur omnes auctoritates, quæ dicunt, q̃ æqualiter puniuntur. In quarto casu auctoritatis siue defensionis, magis peccat consentiẽs defendendo, & auctoritatem præstando quàm faciens, & magis puniendus est. 24. quæst. 3. qui aliorum. & 11. quæst. 3. qui consentit.

ADDITIO. Vnde versus. *Cõsensus spernit, suadet, iuuat, atq; tuetur.*
Hic minus, hicque minus luit, hic æqualiter, hic plus:
Consentiens, operans, defendens, non reprehendens.

c ¶ *Impedire.*] Vide qualiter iurisdictio extẽditur ad illos de quibus in rescripto mentio nõ hi, t sic excõicatio extenditur ad illos in quos lata nõ fuit. ff. de senten. excom. nuper. & c. si concubinæ. & hoc cõtingit quia impedit ipsam iurisdictionẽ, & iudex oſa po testt, quæ ad ipſam iurisdictionem ptinẽt, et sine quibus causa expediri non potest. ff. eo. pterea. & c. significasti. et c. prudentiam. in fi. et cap. suſpicionis. 1. respon. & ff. de testi. tam litteris.

† Concor. §. oportet. cũ gl. iurisdictione. & ibi Bald in Authen. de def ciu colla. 2. & Bart. in l. 1. §. cum igitur. ff. de vi & vi armata.

Sane si à nobis.] Diuiditur: quia primo ponitur statutum. Secundo: ibi, *Ne pro varietate*, eius ratio. Bened. Capra.

CASVS. Aliquis impetrauit litteras sup aliqua causa ꝓtra aduersarium suũ ad aliquos iudices, ille aduersarius alias litteras impetrauit ad eosdẽ iudices in alia forma: dubitabãt iudices quid facere deberẽt? Rñdet Papa, q̃ iudices suſpẽdere debẽt executioni vtrarumque litterarum, donec Romanum Pontificem consulant, ne propter varietates litterarum causa valeat retardari. Not. q̃ ignorantia iudicium circa formam diuersarum litterarum, facit executionem iurisdictionis suspendi, quousque consulatur superior sup-

CAP. I.

Via † quæsitum est, quid faciendum sit de Potestatibus, quæ † cum præcipimus alicui iustitiam exhiberi, minis aut terroribus conquerẽtes silere compellunt [a], & sic mandatum nostrum eluditur †: Sic tibi respondemus, quòd sicut agentes & consentientes pari pœna [b] (scripturæ testimonio) puniuntur: sic tam eos, qui trahuntur in causam, quàm principales eorum fautores, (si eos manifeste cognoueris iustitiam impedire [c]) districtione ecclesiastica poteris coercere.

¶ Idem Bonoñ. † episcopo.

¶ Cum diuersæ litteræ sub eadem data & forma contraria impetrantur & præsentantur à diuersis ad eosdẽ iudices: superſedetur vtrisque donec consulatur Papa.

CAP. II.

Sane † si à nobis super aliqua causa litteræ impetrantur, & aliæ postea (non facta mentione priorum litterarum [d]) litteræ opponuntur, si iudicibus per hoc. Not. quòd pro varietate litterarum, fines causarum non debent impediri.

¶ Glossa sequens signat contrarium, & soluit dupliciter, & secundum reprobat.

d ¶ *Priorum litterarum.*] contra. ſ. de rescri. cæterũ, vbi valent primæ litteræ, si secundæ non faciant mentionẽ de primis: sed illud itellige qñ ad diuersos iudices primæ & secũdæ litteræ impetrantur: hic quando ad eosdem iudices primæ & secundæ litteræ impetrantur, & forma diuersa est. vnde vt dicere, q̃ superſedere debẽt, ꝺonec consulant superiorem qualiter debeãt se habere ſ causa ipsa, ſ cu quas litteras procedãt, ne ꝓ tali varietate negotium ex toto impediatur, si vellent sequi vtráque formam: sed ſm hoc vt negotium impediri. non impeditur 2 finaliter, sed ad tempus, vel quousq; Papa rescribat super illo. Sed hodie non vt habe c. 5. te locum qđ hic dicit: quia procedere debent per formam primo sibi datam, ex quo secundæ litteræ nõ faciunt mentionem de primis. ff. de appel. vt debitus. & ſ. de rescr. c. capꝫm sanctæ crucis. & quia tacita veritate impetratæ sunt, cum non fecerint mentionem de prima forma. Alij volũt intelligere hoc cap. vt concordet cum illo, cæterũ. & dicunt q̃ procedendum est ꝓ primas, & superſedere debent executioni ſecũdarum donec consulant Papam sup pœna imponenda illi impetranti tacita veritate. sed hæc littera, vtrarumque, contradicit eis. & est prius primũ dictũ verius ꝓ decre. vt debitus sed super expensis potest puniri. ſ. de rescri. cæterum. in fine. De hac materia dixi ſ. de rescrip. cap. 1.

2 Secundum Laurẽtium, & Vincentium. Io. And.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. com pilat. & post concil. Lateranen. par. 7.

† Vox, cauſa, deeſt in antiquis.

† G.

¶ Idem V. † Carnoteñ. electo.

¶ Si causa committitur infra certũ diem decidenda: nisi partes prorogent, per lapsum diei expirat iurisdictio.

constituere procuratorem. ſ. de procu. querelam. Bernar.

DE causis.] Diuiditur in duas partes principales, sicut sunt duo dicta primũ vt in rubro. ſm vero hoc intẽdit: Vbi certa pœna per ius ſtatuta non est, delegatus imponit abitrariam. Secunda: ibi, *Illis etiam.*

CASVS. Aliqua causa commissa fuit decidenda infra certũ tempus, puta infra duos mẽses: quærebatur vtrũ iudex termino sibi prefixo elapso, posset vltẽrius de causa illa se intromittere, si infra tempus præfixum non fuerit terminata? Respõdet Papa, quòd nisi dies ab Apostolico præfixus, de communi consensu partium infra tempus ſtatutum in litteris fuerit prorogatus, eo transacto mandatum apostolicum expirauit. Secundo quærebatur: Ecce iudex delegatus citat partes vt veniãt ad præſentiam suam, nolunt venire, vel ſtare iudicio suo: quæritur qualiter puniri debeant? Respondet Papa, si tale negotium fuerit, q̃ certa pœna in canonibus exprimatur, illam imponat: alioquin puniat eos secundũ arbitrium suum, considerata qualitate delicti, & etiam causæ. Not. q̃ iurisdictio delegati potest ad maius tempus de consensu partium prorogari. Item delegatus pœnam ſtatuta in iure imponere potest, & non aliam. Item si nulla pœna ſtatuta est super negotio, de quo iudex cognoscit, pœnam contumacibus imponat secundum arbitrium suum.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. com pilatione. & post concil. Lateranen. par. 7. c. 6.

† fit.

¶ Glo. sequens primo dicit, quando currat. secundo quærit. arg. pro & contra: & soluit.

a ¶ *Certum terminum.*] tẽpus id currit postquam litteræ iudicib. præſentantur. infra de appel. super eo. 2. Quid si infra xx. dies causa committatur terminanda: nunquid inducĩæ xx. dierum dandæ sunt. 3. quæſt. 3. offeratur? Videtur q̃ sic: quia beneficium iuris nemini est auferendum. 28. distin. de his. in fin. ff. de re iudi. l. 4. §. si quis ex testamento. & restitutio quæ infra quadrienniũ determinari debet, reo dilationem petente prorogatur vltra quadrienniũ, & tunc prodest tam reo quàm actori. C. de temp. in integ resti. petẽdæ. sed cõtradicit in fin. quia tẽpus prorogari nõ potest nisi de consensu partium. Solu. pp tpis angustiam puto arctandas inducias, & non ampliandas: interdũ enim licet iudici arctare tempus à lege ſtatutum. ff. de re iud. l. 2. & infra de reg. iu. quod ad consultationem. nam & causa criminalis infra biẽnium terminanda est. C. de iud. properandum. in princ. & C. vt infra certum temp. crim. quæstio ter. l. vltim. quandoque tamen infra quinquaginta dies. C. vt omnes tam ciui. quàm mi. iudi. l. 1.

¶ Glossa sequens arg. alleg. 2. iura. & 6. alleg. in contrarium, soluit distinguendo.

Iuris solemnitates an possint remitti per partes.

b ¶ *Cõsensu partium.*] arg. q̃ de consensu partium solemnitates in ris possunt remitti. arg. infra de resti. ſpol. licet. & ff. de fer. l. 1. arg. contra, infra de fer. c. vlt. & 3. q. 5. accusatoribus. 23. distin. quorundam. C. de li. causa. nec si volens. C. de arbi. Authen. decernimus. C. de iura. cal. l. vlti. §. sed quia. Solu. illæ solemnitates iuris, quæ sunt introductæ in fauorem partium, possunt omitti de consensu partium. vt ff. de fer. l. 1. & infra de testi. tuis. & infra de resti. ſpol. licet. sed illis solẽnitatibus, quæ sunt introductæ propter reuerentiam dierum 1, partes renũciare non possunt. infra de fer. c. vlt. & illis quæ pro communi vtilitate siue publica: vt in præalleg. §. sed quia. & cæteris quę sunt de substantia iudiciorũ, vt est libelli oblatio, & litis contestatio, & q̃ sententia feratur in scriptis.

1 Aliàs, Dei.

c ¶ *Prorogetur.*] & ita patet q̃ iurisdictio quæ certo tempore finitur, potest prorogari ad maius tempus. De prorogatione iurisdictionis dicetur infra eo. P. & G. Et si compromissum fiat ad certũ tempus, finitur cõpromissum, nisi de consensu partium prorogetur. ff. de arbit. diem proferre.

3 Concor. l. non valet. cũ not. per Bar. C. ad l. Flam. de pla. & de ofñ. deleg. super quæſtionũ. cum gl. ſimplicitor lib. 6.

CAP. III.

SI † pro debilitate, vel pro qualibet alia graui causa † vel necessitate, tractãdis causis, quæ tibi à sede Apostolica cõmittũtur, interesse nõ poteris, liberũ [f] tibi sit personis discretis [g] & idoneis vices tuas cõmittere: Ita tamen quòd si res tãti est, te consulere [h] debeant: Nisi forte causæ [i] ita graues [k] sint, quòd sine præsentia tua non possint commode terminari.

¶ Idem V. † Carnoteñ. electo.

¶ Si causa committitur infra certũ diem decidenda: nisi partes prorogent, per lapsum diei expirat iurisdictio.

CAP. IIII.

DE † causis, quæ infra certum [a] terminũ decidendę committuntur, hoc tuam volumus cognitionem tenere, quòd nisi dies præfixus, de communi consensu partium [b] prorogetur [c], eo transacto [d] mandatum expirat.

¶ Vbi certa pœna per ius ſtatuta non est, delegatus imponit arbitrariam. hoc dicit.

¶ Illis etiam qui pro causis tibi commissis, ad citationem tuã venire [e], aut tuo ſuper his parere iudicio neglexerint: si tale fuerit † negotium quod certa [f] exinde pœna in canonibus exprimatur, eandem infligas [g]: alioquin ipsos pro delicti qualitate & causæ, secundum tuum arbitrium [h] punire procures.

¶ Idem archiepiscopo Senoneñ.

¶ Per simplicem commissionem causæ, potest delegatus citare, contumacem punire, & reliqua facere: quæ spectãt ad causam.

CAP. V.

PRæterea † super hoc quod nos consulere voluisti, vtrũ liceat iudici delegato non ordinario cogere contumacem, vt veniat, aut damnare si non veniat: ¶ Hoc tibi auctoritate præsentium innotescat, quòd postquam ei causa licet simpliciter [i] delegatur, satis potest nostra auctoritate partes compellere: & etiam contumaces scueritate ecclesiastica coercere [k]: etiam si litteræ cõmissionis id non contineant, aut † partes mandatum [l] nostrum non habeant, vt accedant: Quia ex eo [m] quòd causa sibi committitur, super omnibus quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem.

¶ Idem Vintonieñ. episcopo.

¶ Si causa pluribus etiam simpliciter est commissa, quilibet subdelegare potest. h. d. & quotidie allegatur.

† Cap. 6 eo. tit. in 1. com pilat. & post concil. Late ranen. par. 7. c. 7.

f ¶ *Certa.*] sic est in vsurariis. infra de vsur. quia in omnibus. & si illi perseueraue rint, excommunicẽtur. infra de vsu. præterea. sed certa pœna ſtatuta est: qa si est cõtumax, si talis est res, debet mitti in possessionem causa rei seruandæ: si non est talis, excommunicetur. infra vt lit. non contest. tuæ. & cap. qñ. Quid si diuersæ sunt pœnæ? Minor imponatur. de pœni. distin. 1. pœnæ. 50. dist. si quis voluntate. & c. si qua fœmina. vel locus erit gratificationi. infra de iur. patro. cum autem aduocatus. vel illam, quæ magis timetur, vt in c. quoniam frequenter. in fin.

2 Hæc glossula non est Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

¶ Glossa sequẽs distinguit inter delegatum & ordinarium.

g ¶ *Eandem infligas.*] cum sit delegatus: quo casu dispensare non potes, sed iure communi procedere: cum fines mandati exacta diligentia sint seruandi. ſ. de rescrip. cum dilecta. secus in ordinario, qui dispensare potest. ſ. de iudi. at si clerici.

† In codice Barbatiæ: aut mandatum pargebeant Apostolicum, vt accedant.

h ¶ *Arbitrium.*] arg. ff. de iure deli. l. 1. §. 1. qualitate delicti & causæ & personæ inspecta. ſ. de homi. sicut dignum.

PRæterea.] Ponit casum, ipsius responsionem, et responsionis rationem. Secunda: ibi, *Hoc tibi.* Tertia. ibi, *Quia.* Abb.

CASVS. Alicui delegato causa cõmissa fuit simpliciter sub hac forma: Causam, quæ vertitur inter tales, tibi committimus terminandam, quod iustum fuerit exequaris: iudex iste quia in rescripto non continebatur q̃ posset punire contumacẽ, vel q̃ posset citare partes: quæsiuit vtrum posset cõtumacem cogere vt veniat, aut vt posset eum punire si non veniat? Respondet Papa q̃ postquam causa iudici est commissa, licet tamen simpliciter, potest partes compellere vt veniãt, & punire contumaces ecclesiastica seueritate, quãuis in litteris nõ contineatur: aut partes mandatum non habeant vt adinuicẽ accedant: quia ex quo causa fibi committitur, super omnibus quæ ad causam pertinẽt, plenariam recipit potestatem. Not. q̃ delegatus potest punire cõtumaces. Item ex quo causa committitur alicui, omnia commissa intelliguntur, sine quibus causa competere non potest. & sic extenditur iurisdictio ad omnia accessoria.

i ¶ *Simpliciter.*] sine aliqua forma expressa: qa si certa forma esset data, illa esset seruanda. ſ. de rescrip. eum dilecta. sed cum simpliciter mandat, qđ iustum fuerit exequaris. ſ. de fil. presby. c. penult. tunc habet locum qđ hic dicit, q̃ omnia potest sine quibus causa expediri non potest. infra eod. prudẽtiam. in fi. & c. suſpicionis. Et sic est arg. q̃ verbum simpliciter positum, generaliter intelligitur. 19. dist. si Romanorum. & infra de priui. quia circa.

Verbũ simpliciter positum, est generaliter intel. igẽdũ.

k ¶ *Coercere*] secundum tenorem illius decre. infra vt lit. nõ contesta. tuæ. si lis est contestata, secũdum tenorem illius decre. infra de dol. & contu. prout.

l ¶ *Mandatum.*] ſm q̃ habetur infra de resti. ſpo. conquerente.

¶ Glo. sequens arg. alleg. 6. iura, quòd principali concesso, &c. In contrariũ alleg. 8. & soluit. Secũdo arg. quòd aliquo prohibito, & c. alleg. 2. iura. & in contrarium vnã l. quam soluit, Tertio arg. ex connexis. & c. alleg. 5. iura. & 4. in contrarium. & soluit. 10. And. in nouel.

m ¶ *Ex eo quòd causa.*] argum. quòd concesso principali conceditur accessorium. 8. distin. quo iure. & 16. q. 1. si monachus. & ff. de iur. om. iudic. l. 2. & ff. de re iudi. quidam. C. vbi, & apud quos. l. vltim. & infra de in integ. resti. causa. argum. contra. 20. q. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

constituit. ff. depo. l. 1. §. quæ depositis. & infra de test. ad hoc. ff. de vsufr. item si fundi. §. sed si insula. 2. quæst. 6. quisquis. & C. de epis. audi. Authen. si liberi. & C. de lib. præ. vel exhæ. Authen. ex causa. & C. de leg. seruis. Solu. prima pars vera est. & c. constituit. nō est contra: qa ibi intentio principalis fuit circa res, alia non tangūt patriū. Ité est arg. q aliquo ꝓhibito, ꝓhibetur oé id p qđ pueniť ad illud. ff. de spon.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. com. pila. & post Concil. Later. par. 7. cap. 8.

oratio. ĵ. de procur. tuę. verumtū licet aliqua sint annexa, & alicui concessa, licet vnū admittatur, non tñ aliud, immo nec illud. ff. de lib. & posth. si ita. §. regula. sed illud est speciale fauore libertatis. Item arg. q idem iuris

† Nō tamen potest alii sibi ass. ciare iurisdictionem nō habenté. infra eod. cum super.

est in vtroq; cōnexorū. 3. de consti. transl. to. & 1. q. 3. si quis obiecerit. & 8. dist. quo iure. & ĵ. de appel. vna. ff. de app.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. com. pil. & post Concil. Later. par. 7. cap. 11.

si quis. & §. si quis. & §. se. ar. ptra. ĵ. đ eo q dux. in ma. quā pol. p adul. propositum. C. de fi. instr. l. 2. & ĵ. de despon. impu. de illis. & 2. q. 5. interrogarum. Solu. idē iuris est in vtroq; cōnexorū, vbi alterū sine altero esse nō ǫtingit: vt

† Aliàs ita: eam auctori tate sibi cōmissa. aliàs ita: causam auctoritate Apostolica sibi commissam.

hic. & vbi eadem rō est in vtroque casu: vt 3. de consti. translato. secus vbi diuersa est ratio, vt patet per contraria.

Vāuis.] CASVS. Causa ꝓmissa fuit sam, sed plu sub hac forma: causam, quæ inter tales ver titur vobis cōmittimus terminandā, faciatis q decte, &c. nulla alia clausula adiecta, quæ aliqñ adiici tur, hæc scilicet: q si ambo nō poteritis, &c. quærebat siue dubitabatur, si alter nō posset interesse, vtrū posset ꝓmittere vices suas? Rndet Papa si duobus causa ꝓmittitur, licet in litteris nō apponatur: [si ambo ǂ nō poteritis, alter nihilominus exequatur.] bene potest alter cōmittere vices suas siue coniudici suo, siue alij. Nota q iudex delegatus semp cō mittere vices suas potest, qualiscunq; forma sit: nisi ei ꝓhibeatur.

¶ *Glossa sequens soluit quæstionem, quæ fuerit dubitatio.*

a ¶ *Duobus.*]hæc fuit dubitatio: qua cā cōmissa fuit duob. sub hac forma: mādamus vt ꝓcedatis in causa: q̄ iustū fuerit faciētes, nulla clausula adiecta, q̄ si ambo nō poteritis, &c. credebat q̄ si vnus non posset interesse, q̄ nō posset ꝓmittere. ideo q̄siuit eps Vinton. an posset ꝓmittere vices suas, & dicit q̄ bene pōt, quia clausula illa nihil facit quantū ad potestatem cōmittendi, cū habeat illam a lege. ĵ. eod. pastoralis. 1. rnſo. & c. quoniā. & C. de iudi. à iudice.

Significasti.]Primo ponitur decisa consultatio. Secundo respondetur ibi, *Consultationi.* Abb. Siculus.

CASVS. Dubitabat iudex iste an delegat⁹ posset snīa suā mādare executiōi, si ordinari⁹ ad mādatū suū eā exeq; nollet, aut nō posset. Rnd. Papæ ǫsule⁹, si iudex ordinari⁹ ad mādatū delegati à Papa, aut nō vult aut nō pōt aliis resistētib. snīam à delegato latā executiōi mādare, delegat⁹ nihilominus snīam ab eo latā pōt executiōi mādare, & punire resistentes. Nor. q̄ ex ista decr. vī innui q̄ executio snīę spectet primo loco ad ordinariū. Ité nota q̄ delegat⁹ Papę pōt punire oēs impedientes officiū suū, tam in cognoscendo q̄ in exequendo: & suā snīam pōt exequi, & mādare alij vt eā exequatur.

¶ *Glossa sequens recitetur per q. 1o. And.*

b ¶ *Ordinarius.*] Dubitatio fuit: quia iste credebat, q̄ delegatus iudex non posset suam sententiam mandare executioni, arg. 2. q. 6. quisquis 2. & ff. de re iu. à diuo pio. fed potest, vt hic patet.

c ¶ *Non vult.*]Si non vult, pōt compelli a delegato, qui maior est illo etiā ep̄o quantū ad cām illam. ĵ. eo. sane. & ĵ. e. pastoralis. 1, rñ, etiā si iciat eam iniustā. ĵ. eo, pastoralis. §. q̄a vero. dum tñ faciat ei fidē de iurisdictiōe sua. ĵ. eo. cū i iure. & C. de mādat. prin. l. vnica.

d ¶ *Resistentibus.*]quos potest excōicare, cū hēt coerctionē, alias ralis executio delusoria videretur. ĵ. eod. ex litteris. & arg. ff. de offi. cius cui mand. est iurisd. l. vlt. in fi. & 3. eod. c. 1,

CAP. VI.

QVamuis † simus: & infra. ¶ Si vero duobus [a] causa committitur, etiā si non apponatur, vt vnus sine altero procedat in ea: nihilominus vnus ex ipsis, siue suo cōiudici siue alij, vices suas potest† committere in hac parte.

¶ Idem Noruicen. episcopo.

¶ Delegatus Papæ exequitur sententiam suam, quam exequi non potest aut non vult is cui eam commiserat exequendam.

CAP. VII.

SIgnificasti † nobis: & infra. Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si iudex ordinarius [b] ad mandatum iudicis delegati à nobis, aut nō vult [c], aut non potest (aliis resistentibus [d]) sententiam ab eo latam effectui mancipare: delegatus iudex eam † auctoritate nostra sibi commissam, potest executioni mandare: & si qui sibi restiterint [e], eos sententia ecclesiastica coercere.

¶ Idem.

¶ Si ordinarius scit eum non canonice institutum, quem delegatus Papæ mandat in possessionem induci, non resistet violenter, sed precibus instabit, vt differat donec Papa consulatur.

CAP. VIII.

SI † quando clerici coram iudice delegato, prælatos ecclesiarum super ecclesiis quas tenent, in causam traxerint, & coram eodē iudice transactione [f] † vel alio modo ecclesias obtinuerint, in quibus certū sit eos institutione [h] canonicam nullatenus habuisse, nec possessionem etiam corporalem: Ordinarius iudex non debet iudicis delegati mādato [g] resistere [i] violenter †, sed apud ipsum instare, vt differat eos in possessionem mittere, donec nobis rei veritas innotescat.

¶ Idem Brixien. episcopo.

¶ Post diffinitiuam executioni mandatam, expirat delegati iurisdictio.

CAP. IX.

IN litteris †: & infra. ¶ Cōsultationi tuæ taliter respondemus, quòd ex quo iudex delegatus per se vel per aliū, sententiam executioni mandauit, vel mādari præcepit [k], eius auctoritas & iurisdictio cessat: Quia semel est officio suo functus [l].

e ¶ *Restiterint.*] & sic videntur fieri de sua iurisdictione ꝓstando impedimentum: vnde illos potest excommunicare. 3. eo. quia quæ situm. & ĵ. de testi. tam litteris,

Si quando.]Primo ponitur quæstio. Secūdo solutio: ibi, *Ordinarius.* Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis clericus ꝑtraniit litteras ad aliquē delegatū ꝑtra ꝑlatū ecclesiæ, sup ipsa ecclesia: ꝑlatus coram iudice tract⁹ est in causam. tandē p cōpositionem vel alio modo, clericus ille ecclesiam obtinuit corā illo iudice: & certū est q̄ clericus nec canonicam institutionē nec possessiōem in ipsa ecclesia habuit corpalē: delegatus mādat alicui vt illū clericū mittat in possessionē ipsius ecclesiæ: q̄rit vtrū eps debeat resistere mandato huiusmodi delegati? Rndet Papa q̄ ordinarius nō dēt violenter resistere delegato, sed apud ipsum debet instare, vt differat illū mittere in possessionē, donec Papæ super hoc negotio veritas innotescat. Not. q̄ ordinarius nō debet violēter resistere delegato, nec impedire officiū suum.

† Cap. 10. eo. tit. in 1. com. pil. & post Concil. Later. par. 7. c. 11.

† per trāsactionem.

† Facit ad hoc text. in l. nec magistratibus. ff. de iniur.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

f ¶ *Transactione.*]trāsactio in spiritualibus in teruenire nō potest. ꝑprie sumpto vocabulo. ĵ. de transa. sup eo. amicabilis aūt compositio posset. ĵ. de trāsa. statuimus. arg. ad hoc. ĵ. de præben. nisi. & ĵ. de re. permu. c. fi. Vnde expone transactione, i. amicabili compositione,

† Post concil. Later. nen. sub. lex. iij. c. 1.

Transactio in spiritualibus non habet locum.

g ¶ *Institutionem.*]vnde titulū non habent vel causam possidēdi. titulus enim non acquiritur per transactionem in spiritualib. sed canonica institutione. ĵ. de insti. ex frequentibus. & ff. de decu. Herennius Modestinus. 1

h ¶ *Mandato.*]de mittendo in possessionem illum transigentem.

¶ *Glossa seq. recitetur per quæstionem.*

i ¶ *Resistere.*]Sed ꝓcibus insteт, aliàs appellet si non admittat ꝓces, & tenebit appellatio. ĵ. eo. sup eo. ar. ĵ. de re iu. cū sup ꝓtrouersia.

IN litteris.]Diuidit: q̄a primo ponit decisa cōsultatio. secūdo rñsio: ibi, *Consultationi.* tertio redditur rō: ibi, *Quia.* Bened. Capra.

CASVS. Iudex delegatus tulit snīam sup aliqua causa sibi cōmissa: q̄rebatur vsq; ad q̄d tēpus iudex iste delegatus se interponere posset vt ſtetur snīæ suæ? Rndet Papa, q̄ ex quo per se vel per aliū snīam mandauit executioni, expirat iurisdictio illa: quia semel est officio suo functus. Nota q̄ delegatus Papæ & per se & p aliū potest exequi snīam suam. Item nota q̄ qui semel officio functus est, deinceps non habet iurisdictionem: q̄d verum est cum sententiā mandauerit executioni, vel mandari præcipit cum effectu.

k ¶ *Præcepit.*]cum effectu, snam si mandauit, & nō est paritū, ipsemet postea exequat: vt 3. eo. significasti. verba enim cum effectu sunt accipienda. ĵ. de cle. non resi. relatū. & de pœn. dist. 1. hæc aūt verba. & ff. q̄d quisq; iur. L. 1. §. hæc autē verba. & ĵ. de spon. c. vlt. hæc potest facere vsq; ad annum à die latæ snīæ. ĵ. eo. tit. quærenti.

¶ *Glossa seq. alleg. duas concor. & ponit 10. alios casus, quibus expirat iurisdictio delegati.*

l ¶ *Officio suo functus.*]Sic ff. de re iudic. iudex. et ĵ. eod. c. venerabilis. Et ita expirat delegati iurisdictio, sententia lata executioni mandata: vt hic. Item finitur mortuo iudice, cui proprio noīe scribitur 2. ĵ. eod. qm̄ abbas. à ꝓtrario sensu. Item per mortē illius ꝓtra quem litteræ impetrantur re integra, 3. de rescrip. significauit. Item reuocato mandato, ff. de iudic. iudicium soluitur. & per secundas litteras, quæ expressam faciunt mentionem de primis. 3. de rescri. cæterum. Item si iudex remittit causam superiori. infra de offic. vno leg. licet Traneñ. Item elapso termino commissionis, supra eod. de causis. Item si re integra moriatur delegans, infra eod. gratum.

& c. licet.

& c. licet. Item per legitimam recusationem. ĵ. de so. compe. licet. & ĵ. de appel. secundo requiris. Item per appellationem legitimā. ĵ. de appel. vt debitus. Item per delationē appellationis. argu. ĵ. de appel. fæpe. & c. interposita.

Consultationibus.]Communis diuisio. Secunda: ibi, *Super quo.* Abbas Siculus.

¶ Idem abbati sancti Albini.

¶ Reo absente non per contumaciam, delegatus datus etiam ad diem, non restituet actorem, licet possessionem & deiectionem probare volentem.

CAP. X.

CONsultatiōibus † : & infra. Quæsitum est, vtrum si aliquis ecclesia vel possessione qualibet se asseuerans absque iudicio & causa rationabili spoliatum, & à nobis ad iudices litteras obtinuerit, vt infra certū tempus restituatur sibi possessio, si cōstiterit iudici eum esse taliter spoliatum, possessio debeat ei restitui: cum is qui tenet ecclesiam vel possessionem quam ipse requirit, antequā [a] de litteris ipsis aliqua mentio fieret, studiorum vel peregrinationis, vel alia huiusmodi causa se absentauerit, nec infra tempus præfixum †, iudici possit suam præsentiam exhibere. Super quo respondemus, quòd nec potest nec debet restitutionem [b] habere, quamuis paratus sit coram iudice delegato, testibus idoneis, possessionem [c] & deiectionem suam probare: nisi is [d] qui possidet, se per contumaciam absentasset.

† Cap. 15. eo. tit. in 1 compila. & post Concil. Lateran. par. 7. c. 17.

¶ Idem Carnoten. episc.

¶ Delegatus Papæ in causa sibi commissa, iurisdictionem habet super ordinarium & quemcunque maiorem.

CAP. XI.

ij SAne † quia nos: & infra. ¶ Tuę quæstioni duximus respōdēdū, quòd iudex à nobis delegatus, vices [e] nostras gerit, vnde in causa illa superior est, & maior illis quorum causam suscepit terminandam [f] †.

¶ Ideoq; si episcopus [g] vel alia persona [h], quæ non sit de iurisdictione [i] illius, in causa quā ei delegamus, rebellis aut contumax fuerit, secundū qualitatem tegrum, vel ad appellandū. & hæc missio non prohibetur hic: sed restitutio tm̄. de restitutiōe absentis dī 2. q. 6. c. biduum. §. si aduersus absentem. & etiam sine iusta causa restituitur ei possessio qñcunq; infra annum: prout dicitur in decret. quoniam. §. in aliis.

† Cap. 16. eo. tit. in 1. compil. & post Concil. Later. anen. par. 7. c. 20.

c ¶ *Possessionem & deiectionem.*]Nota q̄ hæc duo tenetur ꝓbare qui petit restitui. s. se possedisse, & spoliatum fuisse. ĵ. de resti. spolia. olim causam. & ĵ. qui filij sint legi. causam quæ. & idem est si aliquis spoliauit vel mandauit, vel ratam habuit spoliationem. ĵ. de resti. spol. cum ad sedem. ad fin. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. deiecisse.

d ¶ *Nisi is.*] Per hanc litteram videt q̄ si iste ꝓtumaciter fuisset absens, q̄ esset restitutio faciendā: q̄d non est verum, nisi post litē contestatam: quia tunc si esset contumax, reciperentur testes, & restitueretur, si probasset suam possessionem, & spoliationē: & sic intellige versiculū vltimum: alias testes ante litem contestatam ꝓ contumaciam non sunt recipiendi in causa restitutionis. ĵ. vt lit. non contesta. c. 2. & sic mutat casum. 2 similis mutatio est de causa possessorio. c. penult. quia 3. dixit de eo qui erat absens probabili causa, et antequā sciret litteras ꝓtra se ꝑpetratas: et hic loquitur cum lite contestata, cōtumax inuenitur. et in eo casu (si liquet de causa) restituitur possessio. ĵ. de dolo et cōtuma. prout. vel mittitur tantum in possessionē causa rei seruandæ ꝓp cōtumaciam lite non contestata. ĵ. vt lite non contestata, quoniam. §. in aliis. vel potest intelligi sm̄ opinionem illorum, qui dicebāt, q̄ lite non cōtestata possunt recipi testes ꝓtra cōtumacē, & sententia ferri. hæc fuit opinio Hugo. et sic proprie tenetur illud, nisi. Ber.

† Facit text. in l. generaliter. cū mo. ff. de fideiuss. & ff. de sol. l. si duo.

2 Intendit gl. quòd fit mutatio in qualitate ꝑsonæ ipsius rei, & in statu causę. Io. And.

ij *Sane.*]Primo ponit decisa consultatio. Secundo rñsio, ibi, *Tuæ.* In qua tria facit. Primo præmittit rñsionis causam. Secundo: ibi, *Ideoque.* rñspondet. Tertio: ibi, *Ita quòd.* rñsonsum declarat. Bened. Capra.

CASVS. Aliquis clericus vel laicus causam habet cum ep̄o. causa ipsa commissa fuit alicui iudici delegato ꝓtra ep̄m, q̄ delegato, non subest aliàs: quæritur qualiter delegatus ep̄m punire debeat, ad aliquid faciendum vel dādum cum rebellis fuerit ipsi delegato? Rndet Papa quòd iudex delegatus ab ipso, vices ipsius gerit, et ideo maior et superior est illis quorum causam suscipit terminandam. Vnde si ep̄s vel alia persona, quæ non sit de iurisdictiōe ordinaria iudicis delegati, in causa quæ sibi à sede Apostolica delegatur, rebellis & contumax fuerit, iudex delegatus pōt ipsum ep̄m interdicere vel suspendere, ita q̄ sm̄ qualitatem negotij tēperate procedens ep̄o interdicat ingressum ecclesiæ, vel sacerdotale officium, vel terram ipsius ep̄i interdicto supponat. Nota q̄ delegatus vices gerit delegantis. Ité maior est illis quorum causam suscipit terminandam. Item contra maiores partes ab initio tēperate delegatus procedere debet. Ité terra potest interdici pro delicto domini.

e ¶ *Vices nostras.*] Not. q̄ delegatus vicem gerit delegantis. 93. distin. cap. vlti. & 94. distin. cap. 1. et ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. et si prætor.

¶ *Glossa seq. arg. quòd Papa, &c.*

f ¶ *Terminandam.*]arg. 21. dist. c. inferior. et cap. denique. Item maior est ordinario quantum ad causam illam. ĵ. de offic. ordi. pastoralis. Item arg. q̄ Papa potest ligari ab illo, cui peccata sua confitetur. 2 q. 5. mandastis.

g ¶ *Si episcopus.*] cuius causa cōmissa est delegato: et ita est de iurisdictione delegati quantum ad illam causam.

h ¶ *Persona.*]cuius causa non est delegato commissa: tamen si iurisdictionem delegati impediat, delegatus potest illum punire, vt hic dicitur. et 3. eod. c. 1.

i ¶ *De iurisdictione.*]quia ex tali delegatione fit de sua iurisdictione, cuius causa est delegato commissa.

[a] Vel qui simpliciter cōmisit vel aliis datus est. infra eo. vno delegatorum. Io. And.

[b] Præmisso, in vno non multū vetusto.

[c] Possideri bona, in possessionem mittendi, & restituendi, & restitutionem possessionis differūt.

[d] Glossa est similis in l. cum propo nas. C. de bon. aucto. poss. d. & ff. de acqui. pos. possideri. §. vlti. & ĵ. vt lit. non contest. qm̄. in fi. & hoc in ꝑsonali actiōe. sed si quis absens sit, ꝓtra quē agat actio ne reali, citari debet ad domū, & interrogādi sunt amici, an ipsum defendere velint. ff. ex quib. cau. ma. l. ergo. et si non sit qui eū defendat. sit missio in possessionē petitā causa rei seruandæ. ĵ. vt lit. non contest. qm̄. §. in aliis. et sic intelligit ꝓtrariū illud. §. si fundū. Aliud est possessionē restituere, vt hic dicit: quia tūc est possessor quousq; euincat ꝓprietas, & habet cōmodū possessionis, et hoc denegatur in casu ꝑsenti, si daretur restitutio: quasi diffinitiue ꝓcederetur ꝓtra absentē lite nō cōtestata, q̄d esse nō dēt. ĵ. vt lite non cōtest. p totum et idem est seruandū in hac causa, sicut esset si tractaretur causa proprietatis. ĵ. vt lite non contest. c. 2. Quid ergo faciet iste spoliatus? fiet denunciatio ad domū legitimam: & si nō sit qui eū defendat, mittatur in possessionē causa rei seruandæ. reo postea venēte, iusta probata causa absentiæ restituitur in integrum, vel ad appellandū. & hæc missio non prohibetur hic: sed restitutio tm̄. de restitutiōe absentis dī 2. q. 6. c. biduum. §. si aduersus absentem. & etiam sine iusta causa restituitur ei possessio qñcunq; infra annum: prout dicitur in decret. quoniam. §. in aliis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Gl.seq.no.in pœnis,&c.& signat contrarium.*

a ¶ *Compelli.*]cum habeat iurisdictionem in illū aliàs nulla esset delegatio talis.ʃ.eod.ex litteris.& ff.de offi.eius cui man.est iurisdic.l.vlt.in fi.& est notabile:q a defertur maioribus,in pœnis infe rendis pp dignitatem.cōtra habes ʃ.de sta.re.ea quæ.primo nō.

ADDITIO. Sed qđ verum est, ab initio est deferendum.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

b ¶ *Officium.*] Qñ sic specialia interdicūtur, alia nō ſterdicta potest exercere.ʒ. de cor. viti. c. significauit. secus si esset simpliciter ab officio suspensus.Ber.

c ¶ *Specialiter.*]Hoc fit cum eps suo noie conuenit.& est arg. q alius pro delicto alterius punitur.Item arg.pro delicto vnius tota terram supponi interdicto. ʒ. de postu. ad hæc. & ʃ. de spon. non est vobis.

Ex parte.] Diuiditur q a primo ponitur partis cōquestio.Secundo prouisio:ibi, *Quoniã igitur*, Abb.

¶ Cap.17.cotit.in 1.compila. & post concil.Lateranen.par.7. c.21.

CASVS.Quidam clericus N. noie impetrauit litteras ad eſm Cōuentren.vt archidiaconatum, quem in ecclesia ipsius primo vacare cōtingeret, assignaret eidē: litteris istis ſsentatis,quidā alius R.nomine litteras alias ad Ebora.archiepm. impetrauit sub hac forma:vt si aunculus eius archidiaconatum quē hēbat in ecclesia Conuētren. oino dimittere vellet, ipsum assignaret eidē, nulla de prioribus litteris habita mētione:eps Conuentren.hoc intellecto significauit negotium dño Papæ p eundem N.sup negotio isto ſscribit Papa archiepo & epo ꝑdictis dicens,q si memor fuisset pro dicto. N.scripsisse,pro aduersario suo nullā litteras direxisset.Vnde mandat eisdē,quatenus ꝑfato.N.archidiaconatū ipsius ecclesiæ,si vacet,assignēt, non obstātibus litteris posterius impetratis.Nota q si litteræ sup bñficio impetrentur & ſsententur,litteræ posterius impetratæ sup cōsimili beneficio in eadē ecclesia,nō facientes de prioritate mētioné, nō valēt.

d ¶ *Omnino.*] i.sine aliqua pactione,conditione,vel modo.

¶ *Glo.seq. obicit, obiectioni signat contrarium, & solu.obie.secundo quæritur.arg.pro.& sol.*

e ¶ *Dimittere.*] Videtur q talis renunciatio simoniaca fuerit,q a q remittit,dat.ʒ.q.3.talia.& ʃ.de testib. veniēs. et ff. de calum. quinetiam.& ff.quæ in frau.cre.in fraudē. 1 Ar.cōtra.ff.quæ in frau.cre, si pignus.Rñ.hæc dictio,oino,ſsoluit ꝑtra.i.sine aliqua ꝑditiōe. Ité pone q simpliciter renūciet:sed in aīo habet vt ei detur,aliàs non renunciaturus,vī q simonia committitur:sola enim volūtate cōmittitur:sicut vsura,quæ sola voluntate cōmittitur.ʃ.de vsur.cōsulnit.& 1.q.1.qui ſtudet.sed secus in simoniacis:quia prohibita : secus in prohibitis quia simoniaca.Prohibita, quia simoniaca sunt illa quæ i veteri testamento nouoq; simoniaca erāt in sui natura: vt vendere sacramēta,vt ꝑdicto c.qui ſtudet.& c. sicut eunuchus. Simoniaca, quia prohibita sunt illa quæ p constitutionē ecclesiæ facta sunt simoniaca:quale est hoc,& etiā pactum dare post receptionem in canonicum,& in istis non sufficit sola volūtas, nec in aliis,dum tñ sit contenta suis terminis.Quod de vsuris dī, nō pro mouet:quia vsuræ in vtroq; testamento prohibitæ sunt Vin.

¶ *Glo.seq.contrarium soluit,& remittit.*

f ¶ *Non obstantibus.*]Arg.ꝑtra.ʒ.de rescrip.c.1.ibi:ſspeciale derogat generali.sed hic primæ videntur generales, & secundæ ſspeciales: quæ de vno ſspeciali beneficio faciunt mentionem,& tñ nō valent

1 Facere vī in fraud.m qui nō facit quod facere debet , vel non vtitur seruituti[b], Ioan.An.

† Hæc duo verba ; aduersarius eius, desunt in antiquis.

† Vox,litteras,etiam de est in antiq.

facti poterit, vel interdicti, vel ſsuspensionis sententia, à iudice delegato cōpelli [a] : ¶Ita quòd iudex secundum negotij qualitatem temperate procedens, episcopo vel ingressum ecclesiæ , vel sacerdotale officium [b] interdicat:aut etiam terram illius,quæ ad iurisdictionē suam pertinet specialiter [c] , interdicto supponat.

¶Idem Eboracen. archiepiscopo , & episcopo Conuentren.

¶ *Si primus impetrauit primam dignitatem in ecclesia vacaturam , secundus impetrauit certam dignitatem ipsius ecclesiæ cum vacaret,& illa postmodum vacat: debetur primo,& non secundo. h.d.& est notabilis decisio.*

CAP. XII.

EX † parte N. nobis innotuit, quòd cum ad te frater Conuentren. nostras litteras impetrauerit, vt ei archidiaconatum, quem in ecclesia tua primo vacare contingeret, assignares : R.[aduersarius † eius] alias ad te frater Eboracen. litteras † impetrau it,nulla de prioribus habita mentione: vt si aunculus suus archidiaconatum, quem habebat in ecclesia eadem , vellet omnino [d] dimittere [e] , ipsum ei faceres assignari. ¶Quoniam igitur , si memores fuissemus , nos pro prædicto N. litteras direxisse, pro aduersario nullatenus scripsissemus : Mandamus quatenus præfato N. archidiaconatum ipsius ecclesiæ(si vacat) nō obstantibus [f] posterioribus litteris,assignetis.

¶Idem Eboracen.archiepiscopo.

¶ *Vbi contraria voluntas Papæ non apparet,delegatus iuris formam seruare debet & rationabiles exceptiones admittere. Ioan.And.*

CAP. XIII.

EX † parte tua: & infra. ¶Quæstioni tuæ taliter respondemus, quòd si quando iudici delegato expediat, formam sibi statutam seruare, debet tamen rationabiles [g] exceptiones admittere, & in causa iuxta iuris æquitatem procedere : Nisi exprimatur in litteris nostris, quòd nullæ [h] debeant exceptiones admitti : Quod nec nos, nec antecessores nostros credimus [i] vnquam † expressisse.

¶Idem abbati & conuentui maioris monasterij.

¶ *Delegatio facta dignitati non expresso nomine proprio , transit ad successorem.*

CAP. XIIII.

QVoniam † abbas Leicestriæ,q suscepto mādato nostro,partibus diem ad agen-

concor.& vnum contrarium.& soluit.in fi.iterum arguit.

g ¶ *Rationabiles.*]Arg.q magis est procedēdum ſm iuris ordinē, q ſm formam rescripti:sic ʒ.de rescrip.causam q inter.Sed contra ʒ.de rescrip.cum dilecta.Sol.semper sequenda est forma rescripti. si nō cōtradicat iuri:si vero ꝑtradicat,sec[o] est,ʒ.de æta.& quali. ea te.& hoc verum est nisi Papa ex certa scientia ꝑrariū mādet, tūc est ei obediendum.etsi durum sit mādatum.100.dist, ꝑtra morem. & 19.distin.in memoriam. & ille qui recipit legitimas exceptiones.secūdum ius facere intelligitur:ad qđ etiam tenetur.ʒ.de æta. & qualit.accepimus. in fin. 3 Item arg.q si compromisisti in aliquem vt stares mandato suo, intelligendum est de honesto. infra de iureiur.veniens. & c.quintauallis.

¶ *Glo.seq.recitetur per contrarium.*

h ¶ *Nullæ.*]ſsupple,et constet intētionem Papæ talē fuisse et volūtatē:aliàs enim nō obstante tali generalitate,rōnabiles exceptiones recipi debent.arg.ʃ.de resti.ſspol.audita.argu.ff.de pig.obligatiōe.C.quæ res pig.ob pos.l.1.et ff.de peculi.l.qui peculij. Sed cum ſspecialiter numerans.et dicit nō obstāte tali generalitate,vel tali de exceptione,illas nō recipiet iudex.arg.ff.si q s cau.sed et si.ʒ.q.ſsitū.

¶ *Gl.seq.alle.3.canones in ꝑrariū & sol.iterū alleg.in ꝑrariū vnā l.*

i ¶ *Credimus vnquam.*]arg.cōtra.2.q.7.lator.et 21.q.2.placuit.cōtra. 27.q.1.si homo esses.Sol.in ꝑrariis notū erat Papæ factum ipsum: et quia illa talia sunt,vbi locum nō habet exceptio vel excusatio. Item arg.contra.C.de decur.exemplo.lib.10.

ADDITIO. Sed ibi similiter causa fuit notoria.

Quoniam abbas.]Diuiditur:quia prima pars narrat factum:secunda illud approbat:ibi, *Nos*.et pone causam litteralem vt in glo.Abbas.

CASVS.Causa 4 fuit ꝑmissa duob[o] abbatib[o],s.abbati Leicestriæ, et abbati Vincestriæ,non expresis propriis nominibus, et ambo citaue

2 Idem Inn. & Host. vel potest dici q ꝑtinue fuit priuilegiū secundi loco.de.&c. & sic reprobatur opi. M.vt dixi in fra & excep. c. 1. Io.And.

† Cap.18.cotit in 1.compila.& post concil.Lateranen.par. 41.cap.1.

† Cap.20.c. tit. in 1. cōpil. & post concil.Lateranen.par.47. cap.3.

† alteram.

† Vox, vt quam , non est in antiq.

Mortuo delegato, quādo succedat ei alius.

b ¶ *Substitutum.*] Ecce q successor pōt cognoscere vnde potuit cognoscere prædecessor etiā delegatus,& hoc verū est qđ ꝑriū nomen in litteris nō sit expressum:quia pro vna persona intelliguntur:quia dignitas non moritur.sed si proprium nomē in litteris fuerit expressum,quia tunc commissio facta fuit personæ,successor non cognoscet:& hæc est ratio,quia(vt dixi)dignitas nunquam perit, indiuidua vero quotidie pereunt.ff.de lega. 1. l. 4. si quis in fundi. Sed vī q idē sit,& si nō exprimatur proprium nomen:quia hoc nomen abbas talis loci,loco proprij nominis est.ff. de libe. & posth.nominatim.arg.sed non est proprium nomē,sed singulare. vt phœnix,& appellatiuum similiter,& si electus sit loco prædecessoris.ff.de iudi.mortuo iudice.in Authen. vt nulli iudic. §. & hoc iubemus.coll. 9. Sed vī q etiā si expressum non sit nomē dignitatis, q successor adhuc cognoscere possit. arg. ff.de ꝑdi.& dem.l.filiꝙ. §. Titia. & ff.de lib.& posth.l.placet.& l.seq.& arg.ff.de ann.leg.l. ann.§.1. sed illud testator voluit.Sed pone q plures archiadiaconi sunt i aliqua ecclesia, 1 sicut sunt i ecclesia Parisien.& Papa mādat archidiacono Parisien.sine additione proprij nominis,vel cognominis,ita q non apparet de quo senserit,cū plures sint archidiaconi, quis ergo erit iudex? Vī q nullus,qa si duo dati sunt tutores eiusdē nominis,nec apparet de quo senserit testator,neuter erit tuto.ff.de testamē. tutel.duo sunt Titij.et si testator dicat,exhæredo filium meū,cū plures habeat,nomine proprio nō expresso,nullus est exhæredatus. ff. de libe.et posthu.l.nominatim.& si non apparet quis hęres institutus sit ʒ, institutio non valet.ff.de hered.institu. l.in tempus. §. quotiēs.& ff.de reb.dub.si ita fuerit. §.item si ex pluribus. & ff.de manu.testa.cum ex pluribus.Sed vī q ille sit iudex qui impetrator elegerit,sicut si inter duos dubite tur de eodē legato cui potius dare debeat, hæres eligere dēt cui ſsoluat.ff.de lega.2.ſsi quis seruū.§.ſsi inter duos.et si quis intentiōe ambigua vſus est,qđ ei vtilius est , debet accipere.ff.de iudi.ſsi quis intentione. et ff. de iud.solemus.& C.de condi.inde.ſsi quis seruū. hoc vidi de facto.Hic satis patet, q ille quem elegerit actor, erit iudex:quia de illo sensit cū impetrauit litteras.ff.de verborū obligatiōe.inter ſstipulantem.Sed si cōi consensu partium partes concordassent,et cōsensissent,non distinguēdo de quo quid erit,cū modo dicat actor de vno,& reus de altero,nec pōt constare de quo intellexerunt,quia nō cōcordant.Hic dicere possum,q ille sit iudex cui primo sunt litteræ præsentatæ.ʒ.de rescrip.cap.capitulum sanctæ crucis.& ʃ. de appellatio.vt debitus,sed si esset simul præ-

1 Videtur q hoc esse nō possit.7.q.1. in apibus.in fi.ubi singularis archidiaconi,&c. Io. And.

2 Vt si testator plures habetamen eiusdem nominis & nomē solum exprimit, nec apparet de quo senserit.hoc vt ſsic quotiēs. Ioan. And.

3 Per. distinguēdū an sint eadē formam, & tunc nō valet:an ꝑsint eadem formam, & tūc valet.arg. leg. qđ nota. de reiudic. causam in 1. glo.& intellige vt ibi dicā.Io. An.

4 Hic essis Bernardi est, in vetustis codicib. habetur.

dum præfixit[a],abbatem Vincestriæ de nouo substitutum[b] iudici præmortuo,illi mādato nostro porrecto : quia sub expressis nominibus locorum & non personarū commissio emanauit,sibi socium in causæ cognitione adiunxit : Nos sententiam illorum (sicut est iusta[c]) ratam & firmam habemus.

¶Idem.

¶ *Si quæstionem de iure præsentandi Papa delegat appellatione remota, & sub ea forma , vt delegatus ad præsentationem eius ad quem viderit pertinere, ordinet ecclesiam : per hoc non debet instituere, sed pronunciare:& ù ad quem pertinet,instituet : & si iuri suo detrahitur , licite appellat.*

CAP. XV.

SVper eo vero quod subiūgere voluisti, si de præsentatione ſsbyteri inter aliquos [d] quæstione suborta,causam contigerit delegari alicui sub hac forma : vt si constiterit ius [e] de quo agitur, ad partē alterutrā† pertinere, ad præsentationem ciusdē de persona idonea ordinet [f] ecclesiam appellatione remota,an liceat[g] delegato iudici,inscio diœcesano episcopo, vel archidiacono,vel archipresbytero reclamante,præsentatū sibi clericum in possessionem ecclesiæ mittere:& an si archipresbyter[h],vel archidiaconus[i], vel episcopus ad quē institutio pertinet,appellauerit †, eorum sit appellationibus deferendū.

¶Hoc tuā volumus discretionē tenere, quòd licet quæstionē,quæ de ſsentiatiōe vertitur, appellatione remota cōmittamus alicui terminandā:non tamē est nostræ intētionis[k],diœcesano episcopo,archidiacono, vel archipresbytero, præiudicium generare : ideoque præsentandus est illi qui instituendus fuerit †,& tenebit[l] eorū appellatio,si videntes iuri suo detrahi duxerint appellādū,quia nō † illis †, sed partibus[m] inter quas causa cōmissa est,appellationis remedium est sublatum,

† appellauerint.

† est.

† Scilicet episcopo, Archidiacono, vel archipresbyte ro.

† Alijs, illi

Papa nullius iuri intentit derogare.

eorū appellatiōibus deferendū:Papa cōsultus rndet:q licet qōnē cōmittat de ſsentiatiōe appellat.re.nō tñ est ei[a] intētionis facere ꝑiudiciū diœcesano eps, archidi.vel archipsbytero:vnde clericus instituēdus ſsentari dēt illi.ad qđ de iure ꝑtinet institutio,& si ꝑtra factū fuerit,eorū appellatio valebit:qa appellatio solūmodo inhibita est iter quos eā vertit,et nō ꝑdictis.Not.q forma rescripti nō est semp seruāda,vt hic patet:sed hoc fit,qa p hoc fieret ꝑiudiciū illi,ad quē ꝑtinet institutio,nec nocet illi q obtinuit.Ité licet causa ꝑmissa fit inter aliquos,alij tñ quos negotiū tāgit,admittūt ad defensionē suā.Ité appellat.remota intelligitur illis inter quos cōmittitur,& nō aliis.Item res inter alios acta,aliis non nocet.

d ¶ *Inter aliquos.*]qui se dicunt patronos.

e ¶ *Ius.*]scilicet præsentationem,vt dixi ʒ.

¶ *Glo.seq.ponit quæ fuerit dubitatio.*

f ¶ *Ordinet ecclesiam.*] Hęc verba ambiguitatē continere videntur: vnde iudex credebat q ipse instituere posset clericū ſsentādū,qđ non est verū:vnde fic expone,ordinet,idest pronunciet ordinandā ecclesiā,ad præsentationem illius qui probauit iusꝑtronatus ad se pertinere:tamen si eps,archidiaconus vel archipresbyter consentiret delegato,valeret eius institutio.

g ¶ *An liceat.*]Prima quæstio.

h ¶ *An si archipresbyter.*]Secunda quæstio.

¶ *Glo.seq.arg.& duos casus exprimit,ex quibus illud procedit.*

i ¶ *Archidiaconus.*] Arg.q archidiaconus vel etiam archipresbyter potest cōmittere curam animarum,sed hoc est quādo ab episcopo est eis ſspecialiter concessum.ʒ.de offi.arch.cum satis.vel cū aliis hoc obtinent de consuetudine.arg.ʒ.de elect.dudum 2. & ʒ. de offi.archid.dilecto.& ʃ.de excess.præla,ad hæc.

¶ *Glo.seq.elicit duo argumenta.*

k ¶ *Intentionis.*] Arg. priuilegia,rescripta,et alia consimilia ad ea tantū extēdi de q bus cogitatū est.ff.de pact.tres fratres.ff.de trāsact. cum Aquiliana. et ita intentio mandatis consideranda est.ʃ. de resti. ſspo.audita.et ʃ. de præben.cum causam.& c.vlt.Item arg. q iuri nullius intendi Papa derogare.22.q.2.primum.ʃ.de offic. ord.licet.et ʃ.de deci.ex multiplici.et ʒ.de rescrip.ad aures.

l ¶ *Tenebit.*]Et ita debet differri executiō sententiæ, si per eam alicui præiudicium generatur.ʃ.de re iudi.cum super controuersia. et verum est nisi præsumptio sit in cōtrariū q malitiose appellet, sicut contingit in restitutione.ʃ.de in integ.resti.suspicata.

¶ *Glo.seq.notat tria.& de vltimo remittit.*

m ¶ *Sed partibus inter quas.*] Et ita licet appellatio sit remota in litteris,

citauerunt partes,.abbate Vincestrię tādē mortuo,& altero substituto,abbas Leicestriæ ꝑcesit postea cū abbate Vincestriæ substituto,& tulerunt sententiā & dñs Papa confirmauit illā. Vel pōt poni casus,q abbas Leicestriæ solus citauit mortuo cōiudice suo: quia sub illa forma,q si ambo non poteritis,&c.& postea altero

Universidad de Deusto
Biblioteca

litteris, nihilominus possunt appellare omnes quorũ interest.2.q.6.nõ solent.Itẽ not.q̃ omnes possunt se opponere quos negotiũ tangit,licet de illis non fiat mentio,& sunt admittendi, 2 aliàs nõ teneret appellatio interposita p̃ eos.Item.arg.q̃ iurisdictio extenditur ad eos de quibus non est cogitatum.de hoc dixi 5.eod.quia quæsitũ.Item arg.q̃ res inter alios acta non nocet aliis. ℣. de re iud. quãuis. vbi de hoc tractatur, & competẽtius ibi ponitur quàm hic.

1 Dicit Hostien.q̃ hæc sunt bona argumenta, q̃ quisq; audientia curię admittatur ad contradicendũ. Ioan. And.

¶ Idem.

¶ Si causa simpliciter est delegata duobus, sententia vnius non tenet.

CAP. XVI.

† Capit. 21. eod tit.in 1. compilat. & post Concil. Lateranen. par.5.c.26.

CAusam† matrimonij, quæ inter I. mulierem & Blanchaciũ agitari dignoscitur,Furolienensi,† & Vapicenensi epiſcopis nos meminimus commiſſe: quibus eam viro reſtitui mandãtibus,vir mulierem cruciatibus & flagellis adeo affecit,quòd inuita[a] & coacta inter ſe & virum ſuum confeſſa[b] eſt parentelam, ſicque factum eſt, quòd ad iudicium[c] vnius eorũ, dimiſit eandem:& infra. ¶Diſ. veſtræ mandamus, quatenus ſi inueneritis quòd præfatus B.di ctam I. ad iudicium ſolummodo[d] alterius prædictorum à ſe ſeparaſſet†(quia cũ cauſa duobus cõmittitur,ſententia vnius[e] non tenet)ipſum vt eandẽ mulierem ſicut vxorem ſuam beni gne recipiat[f], & maritali affectione † pertractet, monitione præmiſſa cogatis. ¶ Si qui tamẽ apparuerint,qui(poſtquam ab eo recepta fuerit) matrimonium ipſorum velint, & legitime poſſint impetere, cauſam audiatis, & fine canonico terminetis.

† Alias ita: Toronilien. & Napicien. † Alias: Toroiulien.

a ¶ *Inuita.*] Et ideo talis confeſsio prẽiudicare non debet.31.q.2. Lotharius. & 15.q.6.c.1. & ſi etiam ſponte id cõfiteretur, p̃ vnius confeſsionem vel etiam amborum,matrimonium ſeparari nõ debet:quia ſæpe adinuicem colluderent.℣.de eo qui cog.cõſan.vxo. ſuæ.ſuper eo.& 35.q.6.ſ. vlt.ſed ſi ambo confiteantur,et fama publica conſentit, tunc poſſunt ſeparari.35.q.6.ſi duo.quidam tñ aliter intelligunt illum canonem.

† affectu.

b ¶ *Confeſſa eſt.*] coram 2 vno iudice tantum,cum talis cõfeſsio hodie non teneret.

2 Hæ duæ glosſulę nec ſunt Bernardi,nec habẽtur in veruſtis codicib.

c ¶ *Ad iudicũ vnius.*]Et male,2.q.a nõ erat ibi poſita illa clauſula, [q̃ ſi non omnes,&c.]vel alter ſe litteratorie non excuſauit.

¶ *Gloſſa ſequens ponit brocar.ad primam partem alle.9.iura,ad ſecundam 4.& ſoluit.*

d ¶ *Solummodo.*]Arg.q̃ vbi aliquorum præſentia deſideratur, q̃d in eorum abſentia agitur,nõ tenet : vt 63.diſt.obeuntibus.& 5.de ele.cum in veteri.& C.de teſt.ſi vnus.& 66.diſt.porro.& 68.diſtin. corepi.& ff.de tranſact.cum hi. §.ſi prætor.et ff.de re iudi. duo ex tribus.et C.de aduo.fiſc.l.vlti.ff.& de iure fiſc.ſi fiſcus.Arg.ꝓtra 63. diſtin.c.1.& 2.& C.de poſtulan.velamento.& 15.q.7.felix. Sol.duobus modis deſideratur præſentia alicuius quantum ad neceſsitatem,& ſic vera eſt prima rubrica,vt hic. & 5.de ele.ct.q̃ ſicut.& c. venerabilem.Item quãtum ad honeſtatẽ vel vtilitatẽ ℣ talis abſentia non vitiat q̃d actũ eſt,vt in contrariis.& 32.q.2.honorãtur.

e ¶ *Vnius.*]Quid iuris ſit quando iudices ordinarij , vel delegati, vel arbitri ferunt diuerſas ſententias,dr̃ ℣.de re iudi.c.vlt.& ibi dicetur de hoc.3 Si vero ſunt duo iudices, & alter ſine altero ꝓcedat,non tenet ſententia,vt hic,ſiue etiam plures,& aliquo abſente pronunciant.ff.de re iud.duo ex tribus.

¶ *Glo.ſeq.alleg.concor ſignat contrarium,& ſoluit.*

f ¶ *Recipiat.*] Sic ℣.de reſti.ſpo.ex cõqueſtione.arg.ꝓtra.℣.de ordi. cog.intellexim⁹. Hic & in illa, ex cõqueſtione. poſſeſſorio agit.& ideo cum cauſa ſpoliationis ſit priuilegiata,illa ſem per primo eſt tractãda, & conuẽtus ſuper ſpoliatione reconuenire ſpoliatum non poteſt, niſi de alia ſpoliatione.infra de or.cog.ſup. ſpoliatione. facta vero reſtitutione poſtea cognoſcatur de proprietate,ſcilicet de cauſa matrimonij. Illa,intelleximus.loquitur de petitorio:ſed ſi incontinenti iſte vellet probare cõſanguinitatẽ, maxime in gradu indiſpẽſabili, reſtitutio differt ſecũdum tenorẽ illius decre.℣. de reſti.ſpo.litteras. alias ſemper faciẽda eſt reſtitutio.

ij *Cauſam quæ.*] Cõis diuiſio, ſecunda ibi, *Verũ.* Abb.Sic.Pars huius ℣. de do.& cõtu. cauſam quę.& ℣.qui fil. ſint legit. cauſam quæ 1. & 2.

CASVS. Inter F. & R.de Ardenna,quæſtio vertebatur ſuper natiuitate Agathæ matris dicti R. cauſa ſup hoc commiſſa fuit epĩs Veroneñ.Mutineñ.& Lõdoneñ. ad petitionẽ ipſius R. ſed quia dictus Lõdoñ. epſ dñs erat dicti R.prædictus F.habebat eum ſuſpectũ, vnde Papa ad petitionem ipſius F.amouit ipſum , & loco ipſius ſubrogauit abbatẽ Herfordenſem.Not.cum iudex eſt dñs impetrãtis, põt legitime recuſari.

¶ Idem Oxoneñ.& Vinto.epiſcopis,et abbati Herfor.

¶ *Delegatus qui eſt dominus impetrantis , recuſari poteſt.*

CAP. XVII.

ij CAuſam†,q̃ inter F.& R. de natiuitate Agathæ vertitur, vobis fratres epiſcopi, & Londoñ. epiſcopo cõmiſimus terminãdam. ¶Verũ quoniam idem F.præfatum Londoneñ. epiſcopũ habebat ſuſpectum, pro eo quòd dominus[g] eſt prędicti R.ipſum amouendum, & te fili abbas loco ipſius † duximus ſubrogandum.

¶ Idem.

¶ A ſubdelegato delegati Papæ , qui ſubdelegauit nõ in totum,non ad Papam,ſed ad ipſum delegatum appellari debet.

CAP. XVIII.

CVm † te conſulente:& infra.¶Si ſuper cauſa,quæ tibi ex noſtra delegatione committitur, à perſonis[h] eccleſiaſticis, vna vel pluribus, quibus (vt parcas laboribus partium & expenſis) cognitionẽ ipſius cauſæ , & teſtium examinationem (ſententia tibi reſeruata) committis, appellatio fuerit interpoſita : huiuſmodi appellationis intuitu , cauſam ipſam indiffinitam relinquere non teneris.

† illius.

† Cap.4.eo. tit.in 2.compilat.

g ¶ *Dominus.*]Arg.eſt hic euidens,q̃ rationabilis eſt cauſa ſuſpicionis, ſi iudex eſt dñs aduerſarij. arg. 3.q. 5. accuſatores.& 11.q. 3.quatuor. & ℣. eo.inſinuante. & idem eſſet ſi iudex eſſet vaſallus impetrantis.arg.22.q. 5. de forma.Itẽ ſi ſit ſuffraganeus impetrantis.℣.vt lit.non conteſt.accedens.Item ſi eſſet conſanguineus, 4 vel aduocatus extitit in eadẽ cauſa pro ipſo.℣.de appe.poſtremo.idẽ vr̃ ſi habet conſimilem cauſam.℣. de iud.cauſam q̃ inter.arg.op.ad hoc.℣.de teſti.perſonas.De cauſa ſuſpicionis tractabitur ℣.eo.ſuſpicionis.& ℣.de app.cum ſpeciali.

4 Vel hæred inſtituti toto vel in parte, ſi de iudice. l.Titianus.2.

ADDITIO.Vñ verſus. *Quatuor iſta:timor,odiũ,dilectio,cenſus: Sæpe ſolent hominum rectos peruertere ſenſus.*

Cvm te.]Si delegatus Papæ committit cauſam nõ in totũ,& à ſubdelegato appellatur ad Papam,per hoc nõ impeditur ꝓceſſus delegati Papæ.h.d.cõis diuiſio.Secunda:ibi,*Si ſuper.*Abb.

CASVS. Quæritur ſi delegatus à principe ſubdelegauerit vices ſuas alteri, ſi appellãt à ſubdelegato,vtrũ delegatus debeat dimittere cauſam indiſcuſſam? Et reſpondet q̃ nõ:ſed poteſt procedere, ſcilicet ſi aliquid ſibi de iuriſdictione retinuit.Not.q̃ ab auditore non poteſt appellari. quod verum eſt ſecundum diſtin.illius dec.ſuper quæſtionum.℣.eo.§.3.

¶ *Glo.ſeq.arguit & remittit.*

h ¶ *A perſonis eccleſiaſticis.*] id eſt,ab audientia perſonarum,quibus cauſa commiſſa eſt.Et eſt arg.q̃ delegatus cauſam cõmiſſam ſibi ſubdelegare debet perſonis eccleſiaſticis, & nõ laicis,cũ laici de talibus cauſis eccleſiaſticis iudicare non debeant.℣.de iud. decernimus. & decret. iſtã habes infra eodem.ſuper quæſtionum. circa principium.& ibi exponitur.

ADDITIO.Sed hodie eſt ꝓuiſum in c.ſtatutũ.in §.in nullo.de reſcrip.lib.6.vbi dr̃ q̃ illis perſonis dẽt committere delegatus Papæ quibus

qbus cõmittit ipſe Papa,& q̃ ſunt illæ perſonæ,habeẽ ibi in princ.

† Innocentius.

RElatum.]Per litis conteſtat.perpetuatur iuriſdictio.In prima ponitur deciſa conſultatio.In ſecunda:ibi,*Nos itaq;*.rñſio.

CASVS. Hæc decret.correcta eſt:quæritur ſi mortuo mãdatore, poſsit procedi ꝑ litteras ab eodẽ impetratas ante morte eius? & reſpon.quòd ſi lis eſt cõteſtata, poteſt ꝓcedi, aliàs nõ: hodie põt, ſi ante citantur.℣.de of. lega.c.vlt.No. q̃ morte mandatoris re exiſtẽte integra,expirat mandatum.Item per litis conteſtationẽ perpetuatur iuriſdictio.

† Cap. 22. eo. tit.in 1. compil. & poſt concil. Lateranen. par.7. c. 22. vbi habes decretũ integrum.

a ¶ *Conteſtata.*]Quod dicit hic,ſecundum leges locũ habet,q̃ ſi ante litem cõteſtatã moriatur mandator 1 expirat mandatum , vt hic dr̃:quia lis nõ dr̃ cœpta niſi ꝑ litis conteſtationem, 1 Auth. de litig.§. omnem. colla.8. ff. rem rat.habe.amplius.ſecũdum canones non cõſideratur tantũ litis cõteſtatio:ſed ſufficit ſola citatio ante morté mãdatoris ad perpetuãdũ reſcriptum : vnde citatione præmiſſa nõ finitur mãdatum per mortem mandantis 2. ℣. c. proxi.& c.licet. ſed ſi ci tatio nõ præcedat mortem,ſtatim expirat mãdatum. ℣. de offi.lega.c. vlt. §. 1. & ff. de iuriſdi. omnium iudicũ. & q.a. qualiter fiat cõteſtatio litis,habetur ℣.de li cõte.c.vnico.Item ſicut ꝑ libelli oblationem perpetuaſ actio. C. qũ lib. princ.da.lit.conte.facit l. 1. & 2. quæſt. 6. anteriorum.& ſicut res litigioſa efficitur per libelli oblationem:vt in Auth.de litigio.in prin. coll.8.et C.de lit.Authen.litigioſa.eodem modo perpetuatur iuriſdictio delegati per ſolam citationem,vt dicunt iura prædicta.

1 Vide tradita in l. & quia. ff. de iuriſd. om. iud.

2 Et ratio eſt, quia citatio ſecundum Bart. eſt ſententia: nor.in l. in ſacris. C. de Proxi. fac. ſcri. lib. 12. & C.de epiſc. & cler.l.omnes.& l.cum clericus. Poſt principium.

† Cap. 23.e. tit .in 1. cõ. Pilat.& poſt concil.Lateranen. par. 48.c.3.

G¶ Sane conſuluit nos deuotio veſtra, an ante obitum delegantis propoſito citationis edicto, lite vero poſt mortem conteſtata,nihilominus debeat in cauſa procedere delegatus: Et vtrum is intelligatur appellationi renunciaſſe, qui ea interpoſita , ad producendos teſtes inducias poſtulauit, & decia.3 & in eadem l.contrarium dicitur.

ADDITIO.Aliud in iudicio.ſi enim procurator haberet actionem mandati,officium videretur ei damnoſum.

d ¶ *Receſſum.*] Not.præſumptionem iuris, q̃ iuri ſuo renunciare præſumitur qui iuri ſuo ꝓtrariũ facit.℣.de teſt.cũ veniſſet. 4 quæ loquitur de hoc eodẽ negotio.& eſt eiuſdem Vrbani. & ℣. de app. ſolicitudinem. & ℣.de his q̃ fi.à ma.par. cap. ex ore.vbi de hoc multa arg.inuenies.& ℣. de vi.& hone.cle.c.vlti. & C.de iur. do. impe. l. 2. & ff. de mino. ſi filius. ff.de inoff. teſta. ſi exhęredatus. & l.ſi ꝓponas. §. 1. & 73. diſt. cum Hadrianus.

3 Vide de cle. excom. miniſt.Apoſtolicę. ſup glo.& quòd ſequitur de præbẽd.dum. ad ſi. lib 6.Ioan. And

4 Concor. l. proteſtatia. §. C de iu. do. & in l. originem. C. demutatione lib.11.

P *Rudentiam.*]Diuidi tur iſtud princ. in duas quæſtiones.Secũdo ſimul illas ſoluit,ponendo rationẽ decidendi.Secunda : ibi, *In hoc caſu.*Abbas.

CASVS.In prima parte poniť talis quæſtio: ecce cauſa cõmittitur tribus iudicibus cũ illa clauſula , [q̃ ſi oẽs intereſſe nequierint, duo nihilominus in cauſa procedãt] duo illorum citãt reũ, queritur vtrũ ille teneat venire. poſt iſtam quæſtionẽ ſtatim facit aliã quæſtionem. Tres iudices citant reũ, in termino conſtituto, cõm paruit corã duob⁹ tertio abſente , nec ſe excuſante,vel committente vices ſuas:queritur vtrum duo præſentes poſsint in cauſa ꝓcedere,& eam per ſententiam diffinire.Ad primam quæſtionem non intelligitur prima ſoluta:dicit Papa q̃ cum aliquis non oſtenderit legitime ſe cum alijs intereſſe nõ poſſe,vel alias de hoc conſtare canonice nõ poterit, alij ℣ cauſæ cognitione procedere nõ debent.q̃d ſi fecerint,non valebit:quia integrum eſt iudicium quod plurimorũ ſententiis cõfirmatur,& Papa libentius committit cauſam duobus quàm vni, & tribus quàm duobus:quia & ſi ꝓtra facerẽt,formã reſcripti nõ ſeruarẽt. q̃ hoc intelligitur queſtio prima ſoluta:quia ſi tres citãt partes,& duo illorum tertio abſente procedere non poſſunt:ergo & ſi duo tantũ citant,reus ad ipſorũ citationẽ venire nõ tenetur.

† Cap. 3.eo. tit. in 2. cõpil. alia lo. ca in quib⁹ ſunt cætera fragmenta huius capitis inducta hic gloſſa.

e ¶ *Prudentiam.*] Per ſ hanc decre.not.cautelam.ſi q̃s eſt excõicatus,& ab excõicatore abſolui nõ poteſt vel nõ vult,faciat litteras impetrari ſuper aliquo negotio ꝓtra aliũ ſuum aduerſariũ ad amicos iudices,& ſic poterit ab eis abſolui,vt hic dicit.

f ¶ *Quinto loco.*] Primam quæſtionem habes ℣.de mu.peti.c.prudentiam. ſecundam & tertiam ℣.de appellat.ſecũdo requiris.quartam habes ℣.de tranſact.c.ꝓterea 2.

¶ *Gloſſa ſequens declarat quare dicat,quaſi.*

b ¶ *Quaſi cœpti.*]Ideo dicit,quaſi cœptũ:q̃a quãtũ ad ꝑpetuãdã iuriſdictionẽ cœptũ eſt negotiũ,ſed quãtũ ad lit.cõteſt.nõ eſt cœptũ:vñ legitimas exceptiones põt opponere:vñ ſucceſſor impetrãtis poterit ꝓuenire reũ mortuo impetrãte.ar.5.de reſcr.ſignificauis. vbi de hoc.& arg.ff.de inof.teſt.poſthumus.§.vlt.C.d̃ noua. ſi delegatio. ff.de iur.om.iu.et q̃.ibi expone,agi cœperit ꝑ citationẽ,ad hoc vt faciat ad ꝓpoſitũ.& ℣.eo.licet.et ℣.d̃ of.lega.c.vlt.

Gloſſa ſequens ſignat contrarium.

c ¶ *Maxime.*] Hic bene dicit : quia idem eſſet ſi eſſet certus præmiſſa citatione:quia poteſt procedere etiã ſi eſſet certus de morte delegãtis,et ſi negotiũ nõ eſſet quaſi cœptum,nõ procederet, et ideo poteſt procedere cũ nondũ ſit certus,et negotiũ ſit quaſi cœptũ. Ar. ꝓtra.Inſti.mãdati.§.recte,ibi innuit q̃ ſi ignorans poſt mortem citauit,licet poſtea ſciat de morte,procedere poteſt.ff.de acquiren.poſ. ſundi venditor.§.1.et ff.ſi cer.pe.l.eius qui in ꝓuin-

† Lucius † iij. Cantuarieñ.archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶ *Morte delegantis non expirat iuriſdictio delegati corã quo lis erat conteſtata.*

CAP. XIX.

RElatũ† eſt: & infra. ¶ Nos itaq; conſultationi veſtræ reſpondemus,quòd ſi lis fuerit ante prædeceſſoris noſtri obitũ conteſtata[a], mandatum morte mandatoris nullatenus expirauit.Si vero ante litis conteſtationem deceſſit,non eſt à iudicibus,quos delegauerat, ex delegationem huiuſmodi procedendum.

¶Vrbanus iij.

¶Si delegatus citauit ante mortem delegãtis,ꝑpetuata,eſt eius iuriſdictio.Et appellationi renunciat, qui coram iudice,a quo appellauit,litem proſequitur.

CAP. XX.

GRatum † gerimus:& infra.

mum productioni & allegationi renuncians, atteſtationes petiit ſolemniter publicari.¶Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus,quòd cum in caſu priori citatione facta, negotium ſit quaſi cœptũ[b]: & maxime[c] ſi delegatus non ſit certus de obitu delegantis, poteſt & debet in cauſa procedi:tenebitq; quod iuſtitia fuerit præuia diffinitum. ¶In ſecũdo vero caſu,videtur ab appellatione receſſum[d], ſi ſecundum ea quæ præmiſſa ſunt, eum qui appellauerit, conſtiterit proceſſiſſe.

¶ Celeſtinus iij.

¶ Si cauſa committitur tribus delegatis cum clauſula,quòd ſi nõ omnes,&c.priuſquam appareat de impotentia tertij , dicto procedere non poſſunt.Et ſi procedunt, nihil agunt.h.d.vſque ad §.adijcimus.

CAP. XXI.

PRudentiam[e] † tuam : & infra. ¶Quinto loco[f] ſupplicas informari , vtrum cũ tribus cauſa committitur,ita q̃ ſi omnes intereſſe nequierint, duo eam nihilominus exequãtur : ſi reus à duobus tãtum fuerit cõuocatus , venire neceſſario teneatur[g]. Et ſi citatus à pluribus

rñdet Papa directe,ſedrũdẽdo ad ſecũdã partem,ſi ſolummodo[h] citatus ſit reũ,queritur vtrũ ille teneat venire. poſt iſtam quæſtionẽ ſtatim facit aliã quæſtionem. Tres iudices citant reũ, in termino conſtituto, cõm paruit corã duob⁹ tertio abſente , nec ſe excuſante,vel committente vices ſuas:queritur vtrum duo præſentes poſsint in cauſa ꝓcedere,& eam per ſententiam diffinire.Ad primam quæſtionem non intelligitur prima ſoluta:dicit Papa q̃ cum aliquis non oſtenderit legitime ſe cum alijs intereſſe nõ poſſe,vel alias de hoc conſtare canonice nõ poterit, alij ℣ cauſæ cognitione procedere nõ debent.q̃d ſi fecerint,non valebit:quia integrum eſt iudicium quod plurimorũ ſententiis cõfirmatur,& Papa libentius committit cauſam duobus quàm vni, & tribus quàm duobus:quia & ſi ꝓtra facerẽt,formã reſcripti nõ ſeruarẽt. q̃ hoc intelligitur queſtio prima ſoluta:quia ſi tres citãt partes,& duo illorum tertio abſente procedere non poſſunt:ergo & ſi duo tantũ citant,reus ad ipſorũ citationẽ venire nõ tenetur.

e ¶ *Prudentiam.*] Per ſ hanc decre.not.cautelam.ſi q̃s eſt excõicatus,& ab excõicatore abſolui nõ poteſt vel nõ vult,faciat litteras impetrari ſuper aliquo negotio ꝓtra aliũ ſuum aduerſariũ ad amicos iudices,& ſic poterit ab eis abſolui,vt hic dicit.

f ¶ *Quinto loco.*] Primam quæſtionem habes ℣.de mu.peti.c.prudentiam. ſecundam & tertiam ℣.de appellat.ſecũdo requiris.quartam habes ℣.de tranſact.c.ꝓterea 2.

¶ *Gloſſa ſequens tract.at q.tex.argues primo ad negatiuam.Secundo ad affirmatiuam. Tertio ponit diſtinctionem 10.quam approb.at.m ſi.formatduas quæſtiones,quas ſoluit.*

g ¶ *Teneatur.*] Ad hanc quæſtionẽ non vł Papa rñdere,ſed vł q̃ nõ teneatur venire.℣.eod.cauſam matrimonij.& ℣.de eo qui mit. in poſſ.cauſa rei ſeruan.cum ſicut.& 2.q.6.c.ei qui.§.diffinita.ver. item ſi plures. & ff. de re iudi.duo ex tribus.et ff.de arbi.ſi in tres. & l.ſeq.ꝓterea ſi veniret,illi duo nõ poſſent procedere:& ideo non eſſet contumax,ſi non veniret:vt ff.de iud.non vł.& ff.de pecu.eo tempore.& ff.de arb.ſi cum dies.§.ſi arbiter,ꝓterea nõ vł eſſe in mora, qui ſe poteſt tueri ꝑ exceptionem.ff.ſi cer.pet.lecta eſt.ff. de vſu.ſciendum.& ℣.vt lit.nõ conteſt.quoniã frequenter.§. ſi vero aliter. ad fin.& ff.iud.ſol.vir bonus.Contra vł,q̃ teneatur venire, quoniam quilibet illorum eſt iudex inſolidum,cum ſit res indiuiſibilis. 24. q.1. loquit.℣.de iure pat.c.1.& ff.de bo.lib.ſi libertus.in fine. & ff.de ſer. viæ.& C.de reli.ſi ſepulchrum.& ff.de reſi. vel qd̃.& ad ff.ad leg.Fal.l.1.§.ſi vſufructũ⁹.Itẽ vn⁹ ſolus cõſul pcedere

† Hæc gloſſula non eſt Bernardi, nec reperitur in antiquis libris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dere potest altero absente.ff.de of.consul.l.vnica.arg.C.de aucto. præst.l.vlt.§.sanctimus. & ff.de exercito.l.1.§.si plures.tñ ille §. pro vtraq; parte facit.& est arg.bo. ff.de fideic.lib. si legatario.§.1. & quilibet tenetur sltē venire allegaturus priuilegiū suū.ĵ.de app. cū parati.ff.de iudi.si qs ex aliena.& ff.si quis in ius vo.nō ierit.l. 2.1. tñ.Ad hoc distinxit Ioan.& bñ,vtrū iudices sint ordinarij vel delegati.si 1 iudices sunt ordinarii, vno absente reliqui possunt ꝓcedere. ꝙ iura quæ ad hoc sunt inducta,cū quilibet per se insolidū habeat iurisdictionem.in delegatis vel arbitris secus est: quia vno absente reliqui nihil possunt facere, nec tenet qđ fit ab eis.ŝ.eodē. causam matrimonii. & ĵ.eod. vno delegatorum.& ĵ. eod. c. ꝙxi. & ff.de re iudic. duo ex trib⁹.licet enim qlibet eorū habeat iurisdictionem insolidū, eam per se nō pōt exercere:quia loco vni⁹ intelliguntur,sicut si plures furantur vnā trabē, ita ꝙ nullus eā furaſ,& tñ quilibet tenet. ff. ad leg. Aq Lita vulnerat⁹. in fin. ſſ.ŝ.de rescrip. pastoralis.ſ fi. & sic patet ꝙ iste de quo q̄rif, ad talē citationē nō tenet venire.& si dicis ꝙ Papa non rñdet ad q̄stionē, immo bñ rñdet,ꝙa rñdet ad secundā,quæ est,vtrū duo ꝑsentes absente tertio,& se nullo modo excusāte ꝓcedere possint, ꝙ nō debēt ꝓcedere:& si processerint,ꝙ nihil putabuntur egisse. bñ rñdet ad primā quæstionē,quia secūda soluta intelligit prima soluta,ꝙa si nihil facere possunt,sequitur ꝙ nō tenet venire,& sic quasi superflua relinquitur qō prima.ŝ.de rescrip.pastoralis.fic ĵ. de iure pat.postulasti.vbi ꝑ solutionē vltimæ quæstionis,solutur præcedentes, & sæpe sic inuenies.Et sic dico ꝙ qñ duo citant tñ, & hoc ꝑtat, citatus nō tenet venire 2: in quo casu loquit hęc decre. quia hic ponitur pro quæstione ꝙ tm duo citant,& est q̄stio iuris:& ego respondeo ꝙ non tenetur.Sed si tu ponas ꝙ tres sunt dati iudices ꝑtra te,& duo citēt te ꝑ litteras suas vel nūciū,& nul la fit mētio de tertio,hic non est certus de facto,immo potes dubitare an tertius se excusauerit vel commiserit vices suas illis,& ideo licet minus caute faciāt,ꝙa nō faciunt mētioné de tertio in litteris suis,Tutius est ire & videre an habeāt auctoritatē à cōsocio, & si habent, bene possunt procedere:si vero non habeāt delegationē vel excusationē à suo cōsocio,non possunt procedere: vt ĵ.c.proxi.& potes agere ꝑtra illos ad interesse,eo ꝙ te calumnioſe citauerūt,nec in hoc possunt ꝓcedere erroré,cū in hoc sint certi,& ꝙ teneāt ad interesse,patet de sen.excō.sacro.Sed pone ꝙ duo ,ꝓcedant ꝑtra istū absentē citatū,& tertius postmodū habeat ratū qđ illi fecerint,nūquid valet snīa sicut valet in electione ŝ.de ele. ꝙ sicut? Dico ꝙ non valet snīa talis ꝑ ratihabitionē tertij,cū ab initio nulla fuerit, 3 vnde postea ratificari nō potest.ff.de reg. iur.qđ ab initio.in fi.Itē quid si partes cōsentiāt vt duo procedāt: nunquid valeret talis processus tertio nō veniēte,nec se excusante? Nō credo ꝙ partes possint illis dare illā iurisdictionem.C.de iur.omnium iudi.l.priuatorum consensus.& infra eo.P.& G.

a ¶*Sentētiæ calculo.*]i. 4 finali vel diffinitiua snīa.vñ calculus multiplex sumit⁹:vt patet i his versibus,*Calculus ē rō numer⁹,snīa,ē arbo. Calculus est pondus,nimimus lapis,ensis acutus. Libro Papiæ si vis exempla require.*

¶*Glo.seq.quærit & soluit:iterum quærit & soluit.*

b ¶*Per certum nuncium.*] qui sit certæ & approbatæ fidei.97.dist. nobilissimus.Sed cui debet fieri fides ꝙ sit certus nūcius?Dico ꝙ iudicibus ꝓsociis. arg. ff.rem ra.hab.nec satisdatio.et fides facienda est iudici, cū secundū ea quæ corā eo ꝓbātur,debeat iudicare. ŝ. de renunc. in præsentia.et 3.q.7.iudicet.et partibus etiā de hac delegatione vel executione debet fieri fides:quia ꝙ hoc ꝑstat an habeāt iurisdictionē de quo facere fidē debēt.ĵ.eo.cū in iure.Sed nūquid isti nuncio vel excusatori creditur sine litteris?Nō credo, quātūcūq; honestus sit vel fidelis.ĵ.de ,pba.qm ꝑtra falsam.et vni testi non creditur quantūcūq; honestus sit.4.q.3.c.si testes.ſ. vni⁹ testimonio. & ideo sequitur,litteratorie destinatū:et ita potius credit litteris,q̄ nūcio:hęc cēu est idonea probatio,quæ fit ꝑ litteras.ff.de pign.ꝓtrahitur.18.dist.placuit.& qđ dicit,litteratorie destinatum,respicit vtrumq; diuisim,vel est expositiuum.

ADDITIO.Sed nūcio iurato credit.ĵ.de app.cū parati.vbi de hoc.

¶*Glo.seq. obiicit per locum à diuisione,& soluit.*

e ¶*Non ostenderit.*]Vī ꝙ nō debeat eos certificare:quia ipsi certi sunt: si non interest, hoc contingit vel quia non potest, vel ꝙa non vult, sed in vtroq; casu ,pcedere debent: vt hic dī.§.adiicimus.ergo cū certi sint,certificari nō debēt:vt ff. de act.emp. & ven. l. 1. 1 fi. Rñ.licet sciant,hoc eis denūciādū est.ſemper enim debet cōstare de hoc antequā ,pcedat, ꝙa posset esse ꝙ bene vult interesse, nec per eū stat, sed per partes,q̄ ipsum ducere debent suis expensis: quia cū suis expensis venire nō tenetur, vt bene colligitur ĵ.de vi.& hone.cleri.cū ab omni specie.De hoc ibi notatur.& est simile si mulier sciāt libellū accusationis esse porrectū, recte tñ nubet,dū ei nondū est denunciatū.ff.de adul.denunciaſ se. circa prin. argu. ff. quando dies leg.cedat huiusmodi legatum.

d ¶*Canonice.*]puta per testes:vt probetur absens longe vt haberi non possit,vel infirmus.arg.ŝ.de cler.peregri.tuę.

e ¶*Nihil egisse.*] Per hoc noueris esse solutā primo loco proposi tā quæstionem. hæc solutio includit in se illius solutionem:vt dictum est in prima notula.fic.ĵ.de fri.et male.et impo.coe.fraternitatis.&ŝ.eod.super eo.

f ¶*Illa quippe.*]Interpositio est ob hoc ꝙa fecerat mētionem de plurib⁹ iudicibus,ꝙa nihil facit ad q̄stionē,et ille versiculus,mandati si quidē,&c.cōtinuatur ꝑcedenti solutioni,et illa clausula,illa quippe &c.cōpetētius poneret post illā clausulā,mādati si qdē, & sic esset tota ꝓtinua et planior,vel satis potest legi tota ꝓtinua.

g ¶*Duobus quàm vni.*]Secus est in arbitris:quia propter naturalē hominum facilitatem ad dissentiēdum,melius compromittitur in vnum quàm in duos, quia res fere sine exitu est.ff.de arbi.item si vnus.§.principaliter.& ĵ.de arbi.innotuit.tamen si cōpromittitur in duobus,tenet compromissum,et prætor cogere debet illo,vt si dissentiant,tertiam eligant personā,cuius auctoritati stetur:vt dicit §.principaliter.et.ĵ.eo.suſpicionis.§.1.

h ¶*Plurimorum.*]Quod enim à pluribus quæritur sapiētib⁹,facilius ſuenit.20.dist.de quib⁹.et ꝓ ampliores hoſes ꝓfectiſsima veritas reuelatur. C. de fideic.l.vlt.ad fi.et 64.dist.extra conſcientiam.

i ¶*Citra formā.*]Versiculus iſte ,bat ꝙ duo tm ,ꝓcedere nō debēt, et citatio est de processu. ĵ. eo.pastoralis.§.1.et ĵ.de probatio.qm ꝑtra falsam.et si ,ꝓcedāt,nihil egisse reputabūtur.ergo si citāt nihil faciunt.quia de toto ad partem negando valet argumentum: et sic ꝑ hoc probant quæ dicta sunt in prima notula,et sic forma rescripti seruanda est. ŝ. de rescrip.cum dilecta.et quia omnibus iurisdictio demandatur,ab omnibus debet citari.

ADIICIMVS. Primo decidit vnum casum.Secundo alium cōsimilem:ibi,*Idem quoque.*Abbas Siculus.

CASVS.Vbi in commissione apponit:si omnes interesse nequierint, duo nihilominus exequantur.Si aliq̄s illorū cū possit,noluerit interesse,alij nihilomin⁹ ,pcedere possunt,quāuis ille sit de hoc arguēdus,ꝙ mandatū Apostolicū exequi contēnit.et idē dicē dū est per oīa qñ scribitur duobus cū illa clausula,ꝙ si ambo &c.

k ¶*Cum possit.*] Et hoc absq; periculo 5 rei familiaris:quia tunc non tenetur negligere sua.ff.de iud.si longius.1.respon.

l ¶*Noluerit.*]Hoc est qđ additur ei qđ supra dixi, si oēs interesse nequierint.et ibi potes hoc verbum supplere, vel interesse nequerint,aut noluerint,&c.

m ¶*Procedant.*] Postquā constiterit ꝙ interesse nō vult,vt ŝ. dixi in alio casu quando interesse non possint.ŝ.de rescrip.scisciatus. *Glo.seq.quærit,& soluit.*

n ¶*Arguendus.*] Immo et puniendus,ꝑ eo ꝙ mādatū Apostolicū exeq nō vult:vt ŝ.de rescript.scisciatus.sed q̄s arguet eū aut puniet?Cōiudices?nō, ꝙa par in paré nō hét imperiū.ŝ.de elec.inno tuit.et ff.ad Trebel.ille à quo.§.tēpestiuſi.ordinari⁹?nō,ꝙa delega

† nec, in quodam vetustissimo.

1 Si iudices sint ordinarii, vno absente, reliqui procedunt.ſec⁹ in delegatis.

† Facit ad hoc tex. cū glo.in l. magistros. C. de profes.& me.lib.10.

† cognitiones.

2 Hoc tenet Inn. Alii dicunt ꝙ duo possunt ꝓcedere in his quæ nō capiunt dilationē. ar. ff. de admitu. tutor.ꝙ repertoriū. qđ nō placet Vin.Io. And.

3 Concor. l. 1. & ibi Bart.C.com. vtri.iudi. & l. si mater. §. interdictum. ff. de excep. rei iud.

4 Hæc non est glossa Bernardi,licet in aliquot antiqs inueniatur, sed in margine ita vt aperte non esse glossa cognoscat.

Nuncio seu executori sine litteris non creditur.

† In quibusdam manuscr. ita: duo vestrum similiter &c.

† Granus. fra ſt dona. ad Apost. lica. vnde cum grauc. cum concordan. aliàs vt vel faret exp. tatio,cū sit inuentarij aliquis qui non ſit cū ca ſingula ria neg. cia aliquando lā occurgus secundus Hoſt. Ioan. And.

† Concor. tex.in l non dubium. cū concor. ff de pœnis.

tus maior est eo quantum ad illā causam.arg.ŝ.eo.sane 2.& ĵ.de offi.ordi.pastoralis.§. 1.superior ergo eū puniet,cuius mandatum exequi non curat.C.de temp.appellat.l.vlt.§.illud.Et coniudices debent superiori denūciare negligentiam ipsius.arg.ĵ.de præben. graue. ad fin.2. q.7.ea p ꝑ.sufficit sola redargutio, cū per hoc non ꝓiudicetur partibus, ꝙa alij ,pcedere possūt.

† Aliàs, de

SEXTA. Supra visum est de his quæ opponuntur in personam iudicis : nunc subiicit de his quæ opponūtur in personam actoris.Et h.d. vsq; ad §. fi vero. primo ponit principalem quæstionem, quā secundo soluit:ibi, *Hāc dubitationē.* Abb. Sicu.

CASVS.Petrus impetrauit causam cōmitti contra Martinum iudicibus sup aliqua quæstione : pendente ista commissione Martinus fecit citare Petrū prædictum pro alia causa corā ordinario, vel coram delegato: quia Petrus iuri non parebat, fuit excommunicatus ab ordinario vel delegato : dū sic esset excommunicatus,cœpit conuenire Martinum corā suis iudicibus delegatis: Martinus reus obiecit Petro actori, quòd in iudicio stare non potest, cum sit excommunicatus : quæritur si reus non velit ſtatim probare ipſum excommunicatum,aut nō possit, vtrū actor audiri debeat donec reus probauerit ipsum excommunicatum? Ad hoc respondet Papa, ꝙ si reus ſtatim vel infra terminum competentē non probauerit quod obeiecit,actor postmodum audiatur : veruntamen si constiterit vel per confessionem actoris, vel alio legitimo modo actorem excommunicatū esse, tunc ab ipſis iudicibus delegatis secundum formam ecclesiæ debet absoluit:tamē si ab ordinario vel delegato propter aliā iustam causam fuerit excommunicatus,ad suum excommunicatorē debet remitti absoluēdus:& si ille malitioſe ipsum nō absoluerit, iudex delegatus ipsum absoluat:dummodo nō sit tale genus excōcationis, cui⁹ absolutio sedi Apostolicæ reseruatur: ꝙa ex quo principale ſibi committitur , & accesſoriū cōmiſſum intelligitur. ex ſolutione prædictæ q̄ſtionis oritur alia quæ talis est:Iſte actor excōicatus absolutus est ꝑstito iuramēto ꝙ ſtabit mandatis eccleſiæ:quæritur corā quibus debeat ſtare iuri de cā illā ,ꝑ qua fuit ex cōicat⁹, an corā ſuo excōicatore,an corā iſtis delegatis?Rñt ꝙ coram suis excōicatoribus dēt iuri parere,ꝑ ca illā ,ꝑ qua fuit excōicatus ab eis,nisi cā illa ſpecialiter aliis iudicibus fuerit delegata. Sed ſi excōicatores in cā illa malitioſe ,pcedere diſtulerint,tūc de legati iſti in causa illa procedere poterūt,& suā iurisdictionē tā ꝙ in accessorio exercebūt.Nota plura notabilia in hac decre.Primo cū plures ſunt iudices cum clauſula illa, ꝙ ſi non omnes,&c. duo ſine aliis ,pcedere non pñt,niſi primo cōſtet legitime ꝙ terti⁹ interesse nō pōt.Itē forma mādati diligēter est ſeruāda.Itē de legat⁹ ſi interesse nō vult cū aliis,alij ,pcedere possunt,cū de volūtate ipſius cōſtiterit.Itē exceptio excōicationis repellit agētē.Itē ordinarius vel delegatus per negligentiam vel malitiam amittit iurisdictionem. Item delegatus eandem habet iurisdictionem in accessorio, quam in principali.Itē causa reconuentionis accesſoria cenſetur propter malitiam priorum iudicum.

a ¶*Vinculo excōicationis.*]Sed vī ꝙ ſi excōicatus impetret rescriptū tacito de ſua excōicatiōe,ꝙ valeat postquā fuerit absolut⁹.ar. C.de preci. impe.off. l.vniuerſis.Item arg.ꝙ per absolutionē quis in priſtinum ſtatū reducatur.arg.4.q.1.c.1.& 2.& quia cū ſit pœna, nō debet extēdi, ſed potius reſtringi.ĵ.de his quæ fi.à ma.par.cap. queſiuit. & de pœ.dift.1.c.pœnæ.1 Sed ꝑtra ŝ.de æta.& qua.c. cum bonæ. & ŝ. de reſcri.c. dilectus.& ĵ.de appell.c.paſtoralis.verū est ꝙ litteræ ab excōicato impetratæ hoc tacito,nō valent ad agēdū vel ad beneficiū obtinēdū,vt dicūt ꝑtraria:ſed ad ſui defenſionem obtētæ, puta quia appellauit,tunc bene valent litteræ:licet nō faciant mētioné de excōicatione.ĵ.de excep.c.cū inter.c.dilectę.& c.ſignificauerunt.& c.vlt.& qđ hic dicit,ſcilicet abſoluāt eum, & postmodū procedant,locū habet qđ post litteras impetratas fuerit excōicatus ab homine vel à iure:& ideo eo abſoluto valēt litteræ:quod patet ex eo quod dicit, non potest ſtare in iudicio:nec ꝙ litteræ non valent,ſed die ſuper hoc ſecundū qđ notatur. ĵ.de except.c.pia.in glo.quę incipit.ſed mirum.verſus finem.

b ¶*Statim.*]id est 2 infra octo dies.ĵ.de except.c.pia.

c ¶*Donec.*]Hic fuit dubitatio,vtrū esse procedēdū ſuper principali nō obſtante exceptione oppoſita,donec de ipſa excōicatiōe cō ſtaret, vt ſimul ſuper principali & exceptione,procederetur,quod non debet esse : immo ſuperſedendum eſt ſuper principali quæſtione, donec termino cōpetenti ,pbet exceptio. ĵ.de iudi.c.exhibita.

d ¶*Terminū.*] Et 2 ita non plures. ĵ.de appel. c. ſecundo requiris. & c.cum ſpeciali.

e ¶*Competentem.*]Hodie terminus iſte non eſt ad arbitriū iudicis, ſed infra octo dies exceptio excommunicationis probari debet, die in quo proponitur nō computato.ꝙ ſi probata non fuerit, iudex in causa procedat : reum in expenſis actori,quas propter hoc feciſſe docuerit, condemnando, taxatione præmiſſa, & vltra duas vices hęc exceptio nō proponatur ſeruato tenore decre.& ꝙ excōicationē opponit,ſpecie ipſius & nomē excōicatoris exprimere debet: vt i decr.Inn.iiij.in qua oīa hæc ſtatuuntur,& incipit,pia conſideratione.ĵ.de exce.[lib.6.]

¶*Glo. ſeq. reci. per q.an in executionibus conteſtanda ſit lis.& arg. quòd ſic.in contrarium alleg.vnum c.ponit quorundam obſeruantia, quam in antiqua gloſa reprobat,in additione approbat.*

f ¶*Ex confeſſione.*] Ex loco iſto ſatis colligitur,ꝙ ſup exceptione debet lis cōteſtari inter partes,& iurari etiā de calūnia in ciuilibus, ſed nō in ſpiritualibus,ſed de veritate dicēda:ꝙa exceptiones debēt dari in ſcriptis.ĵ.de prob.c.qm̄ ꝑtra.ſicut etiā dat libellus.ĵ.de lib.obla.c.ignarus eps.& ad exceptionē dēt ille ꝑtra quē ,ꝓponitur rñdere,vt hic dicit,& ſic lis ꝓteſtatur.ſi negauerit actor exceptionē, tunc iurabitur de calūnia.ĵ.de fideiuſ.c.cōſtitutus.& eſt op.arg.C.de iur.calū.l.1. 3 & ſi poſtea per cōfeſsionem non cōſtiterit de exceptione,probabit illam ꝑ teſtes,vel alio modo quo poterit:vt ꝑ inſtrumēta,aliàs ,pceſſus nō valeret lite nō cōteſtata. ĵ.vt lite nō cōteſt.c.ꝓ totū.ar.ꝑtra.ĵ.ď.iud.c.2.& ſup hac exceptione vel alia conſimili vbi crimina opponūtur,teſtes cōpelli nō debēt.ĵ.de teſti. cogē.dilectorū.qđ tñ nō obſeruāt hoc in exceptionibus,& male, ſicut credo:ꝙa ordo iuris vbiq; eſt ſeruandus,cuius ,pcedit iure ordinario.& hoc ,pbatur ĵ.de app.c.interpoſita.ŝ.vlt. tñ iura illa quæ dicūt,ꝙ lite nō ꝓteſtata,nō tenet ,pceſſus, loquūtur in negotiis principalib⁹.vnde satis potest dici,ꝙ nihilominus valet proceſſus in exceptionibus dilatoriis & emergentibus,licet lis nō fuerit in his cōteſtata,4 & nullo iure cauetur ꝙ in his proceſſus non teneat,cōteſtatione omiſſa,iuxta illam regulam,Multa fieri non debent,&c. ĵ.de reg.c.ad Apoſtolicam.Ber.

g ¶*Q̄ volibet modo.*]puta teſtibus vel inſtrumento.ĵ.de teſt.c.veniens.& ĵ.vt lit.non conteſt.c.quoniam frequenter.

h ¶*Excōicationis.*]maioris ſcilicet, quia minor non repellit ab agēdo,nec à conſortio fidelium.ĵ.de except.c.à nobis.nec ab electione.ĵ.de cle.excommu.mi.c.ſi celebrat.

i ¶*Formam.*]quæ duplex eſt ĵ.de verbo.ſignifi.c.ex parte.

¶*Gloſſa ſequens not.& arg.alleg.v.iura.an contrarium alle.tria. ſoluit & bene,ſed in additione ab illa ſolutione recedit.*

k ¶*Aliam iuſtam cauſam.*]ſecus eſſet ſi ꝑ p eandē cauſam,quę nūc delegatur:qm̄ nō teneret iurisdictio,ſi ſe excōicatū ſuppreſsit,vel ſi expreſsit,à delegatis iſtis abſoluereſ,nec remitteret ad primos, immo tacita veritate de alia commiſsione,nō valerent litteræ,vel de proceſſu ordinarij.arg.ĵ.de appell.c.vt debitus.Lau.ſed hic nō dicebatur actor excōicatus ante impetrationē litterarū:qđ patet ex ipſa littera,& notatur in gloſſ.quę incipit, ſic vī.Hoc qđ dī in iſta notula,olim ſeruabat:hodie vero litteræ ꝑtratæ ab excōicato bñ valent, & eo abſoluto ,pcedī ꝑ eas.ĵ.de exce.c.pia.[lib.6.]

l ¶*Ad excōicatorem.*] quia iſti delegati alias nō habent potestatē illum abſoluendi, niſi primo illum excōicatorē req̄rāt, quod ſi nō fecerit,

1 Hæc gloſſula, & illa ſuper verbo , termi-num , non ſunt Bernar di.

† Amouemus

† Alias ita: quòd ſi ille qui taliter tale q̄d obti cit.

† aliquo

Litis contestatio an debeat fieri ſu p exceptione.

3 Non cogitur pars probare niſi qui ,pbationem exposcit,iuret de calūnia. Io.An.

4 Hanc glo. dicit hic Ab.ſing. ad hoc q̄ in exceptionibus dilatoriis non eſt neceſſaria lit.conte. & libelli obla-tio, & iuramētum de calumnia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fecerit,primus ordinarius vel delegatus tũc illũ absoluere posſũt præſtito iuramento prius,quòd ſtabit mandatis eccleſiæ ſuper eo pro quo prius fuit excõicatus:aliàs ſi ſtatim illũ abſoluerent,non credo ipſum eſſe abſolutũ.11.q.1.c.pen.& C.ſi à non compe.iud. l. vlt.& ff.de reg.iur.l.factũ à iudice.quia ſub conditione hoc mandatur,& ita ante condi

† Scilicet excommunicator.

tionem exiſtenté etiam abſoluere ipſum non poſſunt 1.

† Aliàs de ritu.

a ¶*Reſeruetur.*]18. q. 4.ſiquis ſuadente. ℣.de ſent.excom.tua nos.

b ¶*Explorati.*]q.d. hoc nõ vt eis cõmiſſum, & Papa rndet q̃ pmiſſum intelligitur tamquã acceſſoriũ, & eſt rnſio tacitæ quæſtionis: & ſic abſolutio é acceſſoriũ, q̃a ſine illa cã principalis procedere non põt, quia non auditur niſi abſoluatur actor.ℨ.eod. c.præterea.ff. de iuriſd. om.iudi.l.2.

1 Concor tex. cum gl. in l. ſi quis ſocuples. ff. de mã.teſta.

ADDITIO. Et expone, explorati, ideſt, diſcutiẽdo declarati,enuclea ti,manifeſti & clari.

SI VERO. Continuatur iſte §.ad præcedẽté hoc ordine.ℨ.fuit dictum q̃ ſi excõicator non vult abſoluere actorẽ ad reſipiſcẽtiõé delegati,q̃ ipſe delegatus poterit abſoluere ne im pediatur cognitio cauſæ ſibi cõmiſſæ: ſed q̃a excõicatus abſoluitur præſtita cautione,de parendo iuri in illa cauſa, pro qua fuit excõicat[a]: dubitatur corã quo iudice iſte deberet parere iuri in illa cã, ex quo iſte delegatus iſtũ excõicatum abſoluit, & rndetur vt patet ĩ litte ra.Et primo poniturq̃ incidens.ſecundo ſoluitio:ibi,*In quo.*

† Qui paulo antea abſoluerũt eũ.

† Vox, iudicibus deeſt in omnibus manuſcript. & in vno ita : niſi ſpecialiter il lud fuerit, in alio vetuſtiſſimo ita: niſi ſpeciali ter fuerit iſtud negotium,&c.

c ¶*Excõicatoribus.*]Niſi ab ipſis fuiſſet legitime appellatũ,vel niſi aliam legitimam exceptionem opponere poſſet contra illos.ℨ.eod.infinuante.

d ¶*Diſtulerint.*]ſ.procedere in cauſa illa,pro qua ille fuit excõicatus.Et ſic vr q̃ actor & reus eodé tẽpore poſſunt litigare corã diuerſis iudicibus,& ſic eſt ptra.C.de ſen.& interlocu.om. iud. in Auth.& conſequẽter.de hoc dixi.ℨ.de reſcrip.c.vlt. hodie ſtãdum eſt decre.Inn.iiij.de reſcrip.quæ incipit,diſpendia litium.[lib. 6.] 60

e ¶*In principali.*]Sic econuerſo idẽ iuris in acceſſorio & in principali.ff.de accep.& per iuſiurandum.§.& ſi fideiuſſori.

¶*Glo.ſeq.quærit,& ſoluit,notat & dat ſimile.*

f ¶*Acceſſorio.*]Acceſſoriũ vocat cauſam illã pro qua fuit excõicatus actor hmõi cauſæ,& ſic rndebit reo in hac cauſa ſub iudicib. delegatis,quos ipſe impetrauit ſi reus voluerit ipſum recõuenire, ℨ.de mu.peti.c.1.& 2.& ſi pro cã alterius tertij ab iſto reo fuit excõicatus q̃d eritẽnihilominus abſoluent eũ pſtito iuramẽto,q̃ ſtabit mandatis eccleſiæ.& ,pcedent in negotio ſibi cõmiſſo principali:ſed in alio procedere non poſſent etiã ſi ille reus,& ille actor conſentirẽt:q̃a iuriſdictio iſtorũ ,progari ad iſtũ tertiũ nõ poſſet, cũ de illo in litteris mentio non fiat,cũ talis iuriſdictio ſit delegata.ℨ.eo.P.& G.in fin.et not.q̃ iſti excõicatores per negligẽtiã pdunt ſuã iuriſdictionẽ,tã circa abſolutionẽ q̃ ſuper principali negotio.ſic.ℨ.de.fo.compe.c.licet.& c.ſeq. 2 et ita delegatus ſupplet negligẽtiam alterius delegatis vel ordinarij,ſicut ordinarius ſupplet deſidiam delegati.ℨ.de off.ord.c.ſignificauit.

2 Concor. § ſi vero. in Auth. de q̃ſto. coll.5.& in Auth. vt differ.iud.ſi tamen col. 9.

C*Vm cauſa.*]Diuiditur hæc decre.in duas partes.nam primo recitat factum ſuper quo & pro quo fuerat appellatũ. Secundo committit appellationis cauſam:ibi.*Fraternitati.*Abb.Siculus.

CASVS. Inter archiepos Montis Ragalis & Roſan.vertebatur quæſtio ſuper quibuſdam decimis:cauſa ſuper his fuerat commiſſa archiepis Capuano & Panormitano, et epo Rhegin.duo iudices ſcilicet archiepi,citauerũt archiepm Montis regalis ad certũ terminum,ipſe comparuit in termino corã archiepis duobus, tertio,ſcilicet Rhegin.abſente,in quorum præſentia propoſuit excipiendo,q̃ duabus de cauſis eorum non debebat ſtare iudicio, q̃a cũ cauſa tribus commiſſa fuiſſet,& ipſe à duobus fuerat tm̃ ad iudicium euocatus, tertio nec committente vices ſuas, nec ſe excuſante, corã duobus rndere nõ debebat. Item ante ipſorũ citationẽ, & notitiam litterarũ illarũ, ,p causa illa,nunciũ ſuum ad ſedẽ Apo. deſtinaue rat,allegãdo ſuper hoc quandã decre.Alex. ſed archiepi has exceptiones admittere noluerunt,pronunciantes vt corã eis rndere, pp q̃d ad ſedem Apo. appellauit:iudices illi non obſtãte appellatiõe illius, aduerſariũ induxerunt in poſſeſsionẽ illarũ q̃ cimarũ. Mandat Papa tit.in 3.com- quibuſdam,quatenus ſi pilation. quotquot ex illis ſuper præmiſſis,

† Cephaloden.

¶*Si cauſa ſimpliciter dilegatur tribus, duo ſine ſubdelegatione tertiũ procedere non poſſunt.Quod ſi fecerint, ab eis poterit appellari.Idem ſi ſunt dati cum clauſu la,quod ſi non omnes. non enim valet proceſſus duorum tertio inconſulto. hoc dicit comprehendendo vtrunque intellectum.*

CAP. XXII.

CVm † cauſa quæ vertitur inter Montis regalis & Roſañ. archiepiſcopos, ſuper quibuſdã decimis, Panormitano & Capuano archiepiſcopis, & tibi frater Rhegineñ. commiſſa fuiſſet à nobis, ſine debito terminanda,prædictus archiepiſcopus Montis regalis (ſicut accepimus) ad primam Panormitani & Capuani archiepiſcoporum citationem acceſſit, in quorum præſentia excipiendo propoſuit , quòd pro duabus cauſis eorum non deberet ſtare iudicio, tum quia ipſa cauſa tribus fuerat iudicibus delegata, & idem † ab illis [g] duobus tantum (te frater Rhegiñ. inconſulto , nes vices tuas ſuper hoc committente) ad iudicium fuerat euocatus , tum fuiſſet,ſed hoc ſolũ probare debet quòd non fuit admiſſus,hodie ad hoc vt illud ſufficiat,debet appellãs in exceptione ,ppoſita adii cere,q̃ paratus eſt illã ,pbare.ℨ.de appellationibus.ic. interpoſita.

† Cephaloden.

¶*Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.ſecundo quærit,arg.pro & contra:demum obiicit,& ſoluit.*

g ¶*Ab illis.*]Vnde non tenebatur corã eis rndere, nec etiã venire tenebatur,ſi certũ erat q̃ à duob[o] tm̃ fuerat vocatus.de hoc dictũ eſt ℨ.eo.c.,pxi.niſi velit quis venire ſuũ priuilegiũ allegaturus:ne de facto ſaltem vexetur ſecundum q̃ hic contingit,quia non obſtãte tali exceptione iſti duo proceſſerũt de facto ſolũmodo,quia de iure nõ potuerũt.Sed ptra vr ℨ.de appellat.c.ſi duobus.3 vbi te net ſententia excõicationis ab eo lata qui iudex nõ erat,pp cõtumaciã illius qui appellauerat ad Papã,quia citatus corã metropolitano non cõparuit.Sed hoc ideo eſt,quia ille qui excõicauit,credebat ſe iudicẽ pp appellationẽ ad ipſũ factã, ignorãs q̃ alter ad ſedẽ Apo.appellaſſet:vnde tenuit ſententia,quia ille debuit ei ſigni ficare q̃ appellauerat ad Papã,& p illã probo q̃ iſte citatus tm̃ à duobus ire non teneẽ,cum illi ſciant 4 ſe ſine tertio ,pcedere non poſſe:& ſi procedant nihil valet.ſic in decre.ſi duob[o].ſi ille ſciuiſſet.q̃ ad Papã appellaſſet,et eo nõ obſtãte ipſum excõicaſſet,non valuiſſet,vt ibi colligit enidẽter.Sed ponamus q̃ tres ſunt iudices ſub illa forma,q̃ ſi nõ oẽs &c.Tertius malitioſe non venit, nec ſe excuſat,vel nõ ,pmittit,& ſic alij nõ põt ,pcedere, quid fiet de illa cã? Arg.q̃ põt duo ,pcedere.65.diſt.ſi forte.ad inſtar electiõis : vt ℨ.de ele. q̃ ſicut.In ptrariũ vr q̃ non põt, quia primo cõſtare debet eis de impotentia vel volũtate tertij.ℨ.eo.c.,pxi.et ℨ.de reſcri. ſcíſcitat[a].vel pót eſſe q̃ habet iuſtã cãm abſentiæ.q̃d eñ ſi poſtea ,pbaret ſe non potuiſſe venire iuſta de cã?Caſſabit q̃d factũ eſt ad inſtar rei abſentis. ℨ.de re iud.cũ Bertholdus.Ité qualiter põt duo citare tertiũ,cũ ſit par illis,& par in parẽ nõ hẽt imperiũ.ℨ.de ele. innotuit.

innotuit. & ff.ad Treb. ille à quo.§.tẽpeſtiuũ.ſi eñ teneret ad eorũ citationé venire,ergo ſi nõ venerit,poſſẽt eũ excõicare,q̃d nõ eſt verũ.Ad hoc dicas q̃ cirare nõ põt eũ vt veniat, ſed admonere põt vt veniat & rogare:& ſi nõ veniret vſq; ad tertiã ɪmonitionẽ vel rogationẽ,nec aliq̃d reſcripſerit:vel ſi dixerit ſe velle intereſſe & non venerit:tũc põt

1 Idem hic Hoſtiẽſ. ſed Tan.& Philip. videtur tenere contrarium ſotquando in ſingulari, ſic ſcilicet: quòd ſi non veniat termino ſtatuto.

alij ,pcedere,quia ſſumſit nolle venire,vel nõ poſſe itereſſe. 2 & talis ſſumptio habebitur ,p rnſione illi[a], ſ.q̃ nõ velit,vel nõ poſſit venire. ar.3.q. 9. decernim[a]. & ff. đ re iud.l. ɔtumacia.

† Hanc habes infra de appel. c. ad hæc ſicut.

& op. arg.65.diſt. ſi forte. & ſic ſtati remanet iuriſdictio apud alios. ℨ. eo.c. ,pxi.& ℨ.c. ,pxi.

2 Concor, l. ea.cum glo. ſi.C.ſi man. ita fuc.ali.& Auth.ſi omnes ſi vt ſe abſ.ære.abſtit,

nec obſtat ſi dicat ſe tũc nõ potuiſſe venire, quia potuit alij ,mittere vices ſuas,vel ſe excuſare.ℨ. eo.paſtoralis. §. vlt. nec eſt inconueniens, q̃ vnus delegat[a] ſuppleat negligentiam alterius delegati.vt ℨ.c. ,pxi.§.ſexta.ſic etiã ordinari[a] ſupplet deſidiã delegati. ℨ. de off.or.c. ſignificauit.Ité talis iudex qui negligit iuſtitiã facere,facit litẽ ſuã. 23.q.2.dñs.& ,pp negligentiam iudex remouẽ.C.de off.pfe.oriẽ.l. ſi quos.ſic & plat[a].1. q. 1. c.ſi q̃ epi.§.ecce cum honoris. merito ergo cũ cõſtet de negligẽtia tertij,duo ,pcedere põt.

† Vide l. quæ admoddũ.cũ glo. C.de agri.& cenſit.lib.11,

a ¶*Nunciũ.*] ℨ.de app. meminim[a]. & c. ad hęc ſicut.ar.ptra.2.q.6.c. nõ ſolent. §.eius vero.hodie hæc allegatio locũ non habet.ℨ.de appellationibus. c. vt debitus. in fine.

† ipſe.

b ¶*Protulerunt.*]& male ex certa ſciẽtia,quia appellauit.vnde nõ valuit q̃d poſtea fecerũt.

c ¶*Conſtiterit.*] Et in abſentia partis aduerſæ contumacis poteſt conſtare lite non pteſt.ℨ.de app.interpoſita.§.vlti.& hic eſt caſus

3 Concor.l. 2.§.1. & ibi in quo poteſt ſ.de reſcri. 6. ff. quis & à quo appel. Doc. in Auth. ad hæc. C. de iud.

¶ ibi in quo poteſt ,pcedi lite nõ conteſtata,vt patet per decre.ſdictã. ¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

d ¶*Admiſſe.*]Et ita vr̃,q̃ in cauſa appellationis,ſufficit oſtendere ſe appellatiõis ex cauſa probabili.3 eſt tũ neceſſe 4 q̃ probet cauſam appellatiõis veram fuiſſe.ſimile ℨ.de appellat.c.dilecto. vnde ſignatur ptrariũ.ℨ.de app.c. interpoſita. vbi appellans debet ,pbare cam appellatiõis fuiſſe verã.& ℨ.de teſti.c.ex parte Adæ.de hoc

3 Ibi ordinatus, hic plures delegatus, melius,vt in quibuſdam Auth. Ioan. And.

4 Aliàs nec eſt neceſſe. ſed ſatis in manu ſcriptis. & aliis antiquis etiam impreſſis.

diceẽ ℨ.de app.c.interpoſita.Qñ debeat ,pbari verã fuiſſe,vel ſufficiat oſtẽdere ſe appellaſſe ex cã probabili,dic vt in c.ex parte Adę.

e ¶*Spoliatũ.*]ab illis duobus iudicibus q̃ mãdauerãt eũ ſpoliari.

f ¶*Cum fructibus inde perceptis.*]Vel qui percipi potuerunt.ℨ.de reſtiſ.ſpo.c.grauis.& 12.q.2.non liceat.

CVm *ſuper abbatia.*] Prima pars deciſe narrat factum. Secunda diffinit:ibi,*Quamuis.*Abb.

CASVS. ita ſ. colligit ex integra.6 Cã vertebat inter ꝓuẽtũ de Cõchis & S.quondã abbatẽ ipſorũ ſup ipſa abbatia, qua dicebat ſe fuiſſe ſpoliatũ iniuſte:poſt multas & varias cõmiſsiões obtinuit iſte S.cãm cõmittit epo Leſion.& abbati de Becco ſiue vallis Richeriæ ſub hac forma,vt alter ſolus altero nolẽte intereſſe,aut etiã nõ valente, mãdatũ Apoſtolicũ adimpleret,partib[9] in præſentia iudicũ cõſtitutis,pars R.q dicebat intruſus,in iudiciu iſti[9] S. cũ monaſterio ſuo ſup quadã eccl.a ſua,tũ ét qa ipſum R.redeũtẽ a Romana curia,nõ admiſit ad oſculũ pacis,& quia dicto R.diſſerat q̃ ſi poſſet, noceret ei in cã illa,& hoc ,pbare volebet corã dicto abbate ꝓudice,vel corã arbitris electis a partib[9],dicto epo admittere hoc nolẽte ante ingreſſum cauſæ fuit ab ipſo epo poſtmodum appellatũ,ſed ipſi duo nihilominus interlocutẽtes appella

4 Si ergo ad iungerẽtur delegatus ꝓ nouum ſcripturn, nec eſt proquis primo delegati hoc ignorantis ex decre. in duobus Ioan. And.

† Vide ter. cum gloſſa, in ver. negotio geſto. in fin. in l. ſi cũ tuam pecuniam. C. de contrahen. & commit. ſtipula.

† Cap. 1. e. tit. in 3. cõ pilat.

† Alies ſtatutenionis, vt ſol[a] aliq̃d diffiniret,& ideo cũ eo qui iã iudex deſierat eſſe,diſponere aliquid nõ valebat,poteſtate ac voluntate mutuo ſibi aduerſantibus,qñ à duobus factũ eſt de iure nõ valet.Bernardus.Not.q̃ ſi iudex excuſationẽ legitimã nõ admittit,deſinit eſſe iudex appellatione pp hoc interpoſita. Ité racite ipſo facto amittit q̃s iuriſdictionem, & ipſo facto aliquis cõfitetur. Ité vtile vitiatur per inutile. Ité iudex nihil facere debet ꝓtra poteſtatẽ ſuę iuriſdictionis.

monaſterii veſtri de Conchis.

† Lexiuientes fuerunt.

† dum.

† cõſequẽs

g ¶*Inxta formã.*]quæ fuit,vt alter ſolus ĩ cauſa proceder, altero nõ valẽte aut nolente intereſſe 7, vt dictum eſt in caſu.

7 Hanc gloſſam dicunt Doctores hic eſſe ſingularem in effectu ſuo.

h ¶*Appellationẽ.*] quia non admiſit recuſationes propoſitas contra ipſum, & poteſt dici q̃ ipſo facto interlocutus fuit reſtituendo eũ ipſo epo: vt dictum eſt ſ. &. imponẽdo ſilentiũ aduerſario poſt illã appellationé,q̃a ſi integra nõ inuenitur,q̃ verbo ſup hoc interlocuti ſuiſſet

† Vide l. ſi cũ quæſtionum. §. ſi vero.vbi de hoc.

¶*Glo.ſeq.ponit quinque ſimilia.& arguit.*

† fuit.

CAP. XXIII.

CVm † ſuper abbatia monaſterij veſtrij, inter vos & S. quondã abbatẽ veſtrũ, fuiſſet quæſtio agitata,demũ ſup ea ad Leſion.† epiſcopũ,& abbatẽ de Becco noſtræ fuerãt† litteræ de ſtinarę: & infra. ¶ Quamuis ſolus abbas antequã appellaretur ab eo, iuxta formã[g] litterarũ noſtrarũ procedere potuiſſet:quia tamen pro eo quòd cũ ipſo epiſcopo interlocutus eſt, appellationẽ [h] prius ab eodẽ epiſcopo interpoſitã nõ tenuiſſe de iure ſine ipſo,cũ† poſſet & nollet negotio intereſſe,per conſequentiã † confeſſus eſt[i],ſe nõ poſſe mandatũ Apoſtolicũ adimplere:nec ſuæ intẽtionis extitit, vt ſine coniudice ſuo aliquid diffiniret : & cũ eo qui iam iudex eſſe deſierat[k],aliquid ſuper prædicto negotio rite diſponere non valebat, voluntate ac poteſtate ſibi mutuo aduerſantibus[l], cum noluerit quod potuerit, & quod voluerit adimplere,nequiuerit†:quod à duobus factum fuerat †, effectum

† Cap. 1. e. tit. in 3. cõſequentia confeſſus eſt pilat.

† Alies ſtatutenionis, vt ſol[a] aliq̃d diffiniret,& ideo cũ eo qui iã iudex deſierat eſſe,diſponere aliquid nõ valebat,poteſtate ac voluntate mutuo ſibi aduerſantibus,qñ à duobus factum eſt de iure nõ valet.Bernardus.Not.q̃ ſi iudex excuſationẽ legitimã nõ admittit,deſinit eſſe iudex appellatione pp hoc interpoſita. Ité racite ipſo facto amittit q̃s iuriſdictionem, & ipſo facto aliquis cõfitetur. Ité vtile vitiatur per inutile. Ité iudex nihil facere debet ꝓtra poteſtatẽ ſuę iuriſdictionis.

† Lexiuientes fuerunt.

† dum.

† cõſequẽs

¶ Idem archiepiſcopo Toletano.

¶*Si iuriſdictio delegati expirat in termino peremptorio, quem partibus aſſignauit, poſt congruam horam peremptorij, iudex non expectabit contumacem : Si non expirat , poteſt expectare in diem*

i ¶*Confeſſus eſt.*]Ipſo enim facto confeſſus eſt:ſicut ipſo facto ne gamus Chriſtum. 11. q.3.æſtimant. & ipſo facto mẽtimur. 22. q. 5. cauete.ipſo facto appellamus.ℨ.de appellat.c.vt noſtrum.& c.dilecti.ipſo facto habemus ratum.ff.de inoff.teſt.l.ſi proponas.& l.vlt. ff.rem ra.habe.l.3.§.falſus. & ipſo facto renunciat quis iuri ſuo:vt ℨ.e.titu.gratum.& ℨ.de his quæ fiunt à ma.par.cap.ex ore.vbi plura arg.inuenenies de hoc.Ité arg.q̃ qui vnum dicit vel facit,plura facit vel dicit.ff.de arbi.l.Celſus.§. 1.& 11. q.3.æſtimant.& c.ſeq.ar. ℨ.de do.& contu.c.cũ dilecti.& ff.quod met.cau.l.1.

8 Et ſic non contradicebat voluntas poteſtati, vel hic versus inde & falſus tulerunt ſententiam,ibi ſeparatim auctoritatẽ præſtarunt verus tutor & falſus:Dicit Hoſt. q̃ ibi erratur in fact.ohic vero in iure.ff.de iur. & facti ignoꝛ.l.regula. Ioan And.

k ¶*Deſierat.*] Propter recuſationes prædictas,& appellationes.

¶*Gl.ſeq.no.poſſe.& à velle,& c.alle. 5. iura in ptrariũ.alle.primo 4. iura,demũ 5. demũ decre.cũ Vintõ.& ibi remittit.*Ité *l.1.ff.q̃d cũ ſal. tu.quã dupliciter ſoluit.alle.poſtmodũ duas ꝓcor.1n fi.ar.q̃d vtile,etc.*

l ¶*Mutuo aduerſantibus.*]Not.q̃ poſſe & velle ptraria ſunt,vt hic: nec valet q̃d valere poteſt,quia illud non vult,nec valet illud q̃d vult, quia illud non poteſt valere.C.ſi quis alte.vel ſibi.multũ intereſt. C. de iure do. l.ſi genero. ſic ℨ.de transla. inter corparalia. verſus fin. ff. de mili. teſt. l.ſi miles. ff. de re.du.l.in ambiguo. ſi. de hære.inſtit.l.quotiẽs.ar.ptra.ℨ.de præbẽ.c.inter cætera.& c. dilectus 2.& potius interpretanda eſt res vt valeat q̃ vt pereat.ℨ.de verb.ſign.c. abbate. & ℨ.de priui.c.in his.Ité ar.ptra.12.q.3.ſi quos ff.de ptrahẽ.emptio.l.qui tabernas.ff.de lib.cauſa.l.1.& l.non ſolũ. §.1.et facit ad hoc Inſtitu. de adop. §. vlt.ar. ptra.ℨ.de ele.c.cum ſi Vinton.ſed ibi ſoluitur. Ité arg. ptra.ff.quòd cum fal.tuto.l.1.§.1. vbi dr̃ q̃ licet verus tutor auctoritatẽ præſtet cũ falſo tuto.tũ tenet quod dictũ eſt.Sed illud ideo eſt,q̃a licet plures ſint tutores, vero in iutũ ſolus poteſt adminiſtrare.C.de auct.præſtan.l.vlt.Vel cũ verus tutor ſcit ſe 8 ſolũ eſſe tutorẽ.ſimile huic eſt ff.de arbi.l.parui.in fin.& ℨ.de ſen.& re iudi.ad probandum.Ioan.Item arg.q̃ vtile vi-

Conſuluit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Consuluit.]Cóis diuiſio.Secũda:ibi,*Nos autem.*quæ ſubdiuidi-
tur.Nam primo diſtinguit,& diſtinctionem proſequitur,Se-
cunda ibi, *Ne vero.*determinat congruam horam iudicij. Tertia:
ibi,*Porro.*inſtruit iudicem.Abb.

CASVS. Iudex peremptorie citat partes ad teſtes recipiendos,
vel ad publicádas atte
ſtationes eorũ, vel ſen
tentiam proferẽdã. ſed
pars altera contumacia-
ter ſe abſentat in termi
no cõſtituto : quæritur
an ſaltem circa vltimã
partẽ diei iudex in ne-
gotio ſibi cõmiſſo pro-
cedere debeat,vel expe
ctare ſequẽte diẽ. Itẽ
ſi expectauerit, queri-
tur vtrũ contumax ite-
rũ ſit citandus,quia nõ
fuit proceſſum in ter-
mino conſtituto? Papa
ſuper hac quæſtione di
ſtinguit, vtrũ iuriſdi-
ctio delegati duret poſt
terminũ peremptoriũ,
aut expiret in illo:ſi du
ret,in diẽ ſequẽte æqui
tate ſuadẽte debet ex-
pectare,nec contumax
amplius eſt citãdus,ni-
ſi iudex ei gratiã face-
re voluerit. ſi vero ex-
piret in termino dato,
tunc ſi partes hoc ſciue
rint,& non præſentaue
rint ſe corã iudice, ea
hora qua poſsit cõgrue
perſicere quod incumbit, extunc ꝓcedat ad
faciendũ id, ꝓp quod
terminũ aſsignauit, ne
inſtantia iudicii euane
ſcat.iudiciũ vero in te-
nebris exerceri nõ de-
bet, qa Qui male agit
odit lucẽ.licet enim ſe-
cundũ leges more Ro-
mano dies à medeitate
noctis incipiat, & i me
dio ſequẽtis noctis deſignat(vnde quicquid fit in duab⁹ dimidia-
tis noctibus, perinde habetur ac ſi fieret in die)tñ Papa illã horã
congruã intelligit,ex qua poſsit ante noctis tenebras pficere qđ
incũbit.In fine dicit,ꝙ diſcretus iudex nõ debet in aſsignãdo pe-
rẽptorio,iuriſdictionẽ ſuã taliter coarctare,niſi magna neceſsitas
id expoſcat.Not.ꝙ per principium capituli poſt litẽ conte.in his
quæ occurrunt,debet terminus perẽptorius aſsignari.Item in ſe-
quentem diẽ debet iudex expectare.Item iudex poteſt facere gra
tiam poſt terminum peremptorium alium aſsignando.

† Cap 3.co
tit.in 3.cõpi
tione.

† iuriſdi-
ctione dele
gata,nõ or
dinaria, vt
habeat locũ
ſequens di-
ſtinctio, qa
ordinaria
iuriſdictio
ꝓpetua eſt,
vt not.infra
eo. quæren-
ti.

alteram, & iterum citare ſi vult.

CAP. XXIIII.

COnſuluit† nos tua frater-
nitas, vtrum cum ad recí-
piẽdos teſtes, depoſitiones[a] pu
blicandas eorum,vel ſentẽtiam
proferendã, peremptorie citas
†partes, & earum altera ſe ab-
ſentat cõtumaciter die data:an
circa vltimã ſaltem partem diei
tibi ſit in negotio procedendũ:
vel in diẽ expectandum potius
ſubſequentẽ:& ſi expectaueris,
vtrum contumax iterũ ſit citã-
dus[b],cum non fuerit die par-
tibus aſsignata proceſſum? ¶Nos
autem credimus diſtinguendũ,
vtrũ iuriſdictio duret poſt ter-
minum peremptoriũ, an expi-
ret in illo. Si durat, in diẽ alte-
ram,æquitate[c] ſuadẽte, poteris
expectare:nec erit pars contu-
max peremptorio elapſo citãda,
niſi gratiã[d] fecerit ei benignitas
iudicantis. ¶Si autem expiret:
niſi partes cum id nouerint, ſe
tibi præſentauerint ea hora,
qua congrue poſſis procedere,
ad exequendum id propter
quod eis legitime terminum[e]
peremptorium aſſignaſti, ex-
tunc[f] exequi poteris quod in-
tendis:ne fruſtra iudicialis in-
ſtantia[g] euaneſcat. ¶Ne vero
iudicium eccleſiaſticum exer-
ceatur in tenebris: quia iuxta
teſtimoniũ veritatis, Qui ma-
le agit[h] odit lucem[i]: licet etiã
ſecundum conſuetudinem &
conſtitutiones legitimas, more
Romano, dies à medietate no-
ctis incipiat[k] † & in medio †
noctis deſinat ſubſequenti(vn-
de quod in duabus dimidiatis
noctibus agitur, perinde ſanxit
habẽdum legalis auctoritas[l],
ac ſi qualibet parte lucis aga-
tur)Nos tamen eam procedẽ-
di horã congruã intelligimus,
ex qua poſſis ante noctis tene-
bras[m] perficere quod incũbit.
¶Porro diſcretus iudex in aſſig
natione perẽptorij[n],nõ debet
iuriſdictionẽ ſuam(niſi neceſſi
tas exigat)adeo coarctare[o].

a ¶*Depoſitiones.*]id eſt,dicta ipſorum teſtium.

b ¶*Citandus.*]Videbatur ꝙ peremptoriũ fuiſſet circũductum,vt
iterum eſſet citandus.ff.de iudi.l.& poſt peremptorium.

c ¶*Aequitate.*]Et quidem æquum eſt & honeſtũ in diem alterum
expectare,nec ſtatim debet dici contumax.potuit quidem habere
iuſtam cauſam abſentiæ,&ſic reuocabitur ſentẽtia. ꝺ.de re iudi.c.
cum Bertholdus.nec prætor feſtinare debet ad decernendum, vt
iubeat poſsidere.ff.de dam.infect.l.ſi finita.§.forte.nõ tñ eſt neceſ
ſarium niſi velit in diem alterum expectare.

¶*Glo.ſeq.primo ponit vnũ,qđ iudex põt,cui ſignat ꝓrariũ.& aliud
qđ nõ põt.demũ obicit,& obiectiõi ſignat ꝓrariũ.qđ dupliciter ſoluit.*

d ¶*Gratiã fecerit.*]Ecce quãta poteſtas datur iudici circa iudicia
vt poſsit parcere cõtumaci in prejudicii alterius.C.qũo & qñ iu.
l.1. ff.de arbi.l. ſi cũ dies.§.ſiquis ex litigatoribus.non enim quic-
quid 1 iudicis poteſtati ꝑmittitur,id iuris neceſsitati ſubiicit.ff.de
iud.l.nõ enim q̃quid.& eſt ꝓtra id.ꝙ.q.c.vlt.Itẽ licet iudex poſ-
ſit parcere in ferẽdo ſententiã termino cõſtituto,nõ tñ põt ei par
cere in expenſis & ſumptibus:alioquin ipſe de ſuo reſtituet expẽ
ſas.C. de iudi.ſancim⁹. Sed vr ꝙ de iure mero teneatur expectare
vſq; in diẽ ſequentẽ.ff. de ver.ob.l.qui hoc anno. 2 vel ꝙ ſalte in
ſuprema hora diei poſsit iudicare.2. q.6. biduũ.& hoc ideo,qa iu
dex matutino,veſpere,& mane,& meridie iudicare põt.in Authẽ.
de iud.ſ.ſedebũt. col.6. Sed ꝓtra vr.ff.de ori.iu.l.2.§.&quia.vbi di-
cit,ꝙ incõgruũ eſt ꝙ iudices veſpere ſedeãt,ſtatur potius authen
tico. Vel dicas ꝙ nõ eſt ꝓtra,qa ibi dr ꝙ incõgruũ erat magiſtrati-

1 Et alibi di-
citur.Omni
b⁹ magiſtra
tibus cõcef-
ſum eſt,non
dicit.iniũ-
ctum velin
diſtum iu
riſdictionẽ
ſuam,&c ff.
ſi quis in ius
vo.nõ ierit.
l.1. in prin.
Io. And.

2 Illud in o-
bligatione,
hic ſecũs ꝙ
pter iudicis
contemptũ
ff. d arbi.l.
Celſus.Ioã.
Andr

iudex recuſari.Item ſi cõſentio in illũ quem poſſum legitime re-
cuſare,illum poſtea non poſſum recuſare.

¶*Glo.ſeq.ponit paritatem & imparitatem inter iudicem & teſtem.*

1 Quidicãt familiares& domeſtici copioſe di-
xi lib.3.an-
nor in Di-
rectorium
Scho.145.

a ¶*Familiarem.*]Familiaritas 1 repellit iudicẽ ſicut & teſtẽ.ꝺ.de
teſt.c.in litteris.Nã familiaritatis affectio veritatẽ impedire ſolet.
3.q.5. accuſatores. im-
mo tota familia recuſat
pp dñm.C.ſi quacunq;
prædi. po. l. vnica. ſed
modica familiaritas nõ
nocet.ff.de ver.ſig.l. la-
te.§.amicos.& eſt ſimi
le.ꝺ.de appel.c.ex inſi-
nuatione.&vt lite non
conteſt.accedens. & 3.
de reſcrip.c.ad hæc. &
ff.de procu.l.aut.affinita-
te.hic tñ aduertas, qꝺ
minor cauſa repellit iu
dicẽ quàm teſtem:quia
quælibet conſanguinita
repellit iudicẽ. ꝺ.de
appell. c.poſtremo. ſed
non teſtẽ:qa frater te-
ſtatꝰ pro fratre.ꝺ.de præ
ſum.c. litteras. 2 pro-

†iudices

†iudicum

†poſtulanit

terea non inuenitur
prohibitũ: quia edictũ
de teſtibus ꝓhibitoriũ
eſt.ff.de teſtil.l.i. & hoc
ideo quia facilius inue
niũtur plures iudices,
quàm vnus teſtis.

2 Et canoni-
cus pro ca-
nonico .ſu-
pra de offi.
arch.c.vlt.q
tamen a iu-
dicio recu-
ſatur. infra
eo.c.cum R.
Io.Andr.

b ¶*Sine quo.*]quia mã
dabatur,qꝺ ſi nõ oẽs,tu
fratet eſſe cũ altero ip-
ſorũ i cauſa procedas:
tũc enim alij non poſ-
ſunt ꝓcedere ſine ip-
ſo vel ſuo ſubdelegato.
ꝺ.eo.c.qm.§.primo.

† priorem

† mediera-
re.

c ¶*Officialis.*]Et ita ti-
meri poteſt ne trahaſ
in partẽ epi,& ſic in partem R.arg.ꝺ.de eo qui mit.in poſ.cauſa
rei ſer.c.cum ſicut.& ꝺ.vt lit.non conteſt.c.accedens.2.

† Cap.4 co
tit in 3 com
pilatione.

d ¶*Poſtmodum.*]Sic patet ꝙ exceptio dilatoria poteſt proponi
poſt litẽ conteſt.ſi de nouo incipiat competere.ſic ff.de arb.l.non
diſtinguemus.§.cũ quidam.& ff.de inter.ac.l. de ẽtate.§.ex cauſa.
& ꝺ.de in integ.reſti.c.vlt.

e ¶*Merito.*]Hæc cauſa mouit iſtũ R.vt cauſam faceret aliis cõ-
mitti, ne pars aduerſa ꝓp huiuſmodi ſuſpicionẽ recuſaret illos iu
dices, & impetraret cauſam aliis committi,corã quibus oportuiſ
ſet ipſum R.poſtmodũ iudicare.& ita eſt arg.ꝙ quis debet proui-
dere ea q̃ poſſunt facere contra ipſum ſicut pro ipſo arg.11.q.1.de
perſona.ver.ne obiiciatur, &c.ff.loca.l.ſi quis domum.§.1.&.ꝺ.de
procu.ca.1.

f ¶*Conſenſerit.*]ſcilicet pars aduerſa,nam ipſe R.cogitur litiga-
re corã eis,cũ in eos ſemel cõſenſerit,& ipſos impetrauerit.ꝺ. eo.
c.ſuꝑ qõnum.&3.q.3.offeratur.& 4.q.3.c.ſi teſtes.§.venturis.vr tñ
ꝙ ipſe R.eos poſsit recuſare ꝓp nouã cãm,ſicut eius aduerſarius:
abſurdũ enim eſſet iudiciũ in vnã partẽ declinare,& non in alte-
rã.ff.de arbi.l.ſi cũ dies.§.ſi arbiter.in fi.arg.ff.qđ quiſq; iuris.l.1.&
merito poterãt recuſari ꝓp familiaritatẽ.ff.ꝺ auct.tu.l.qđ dicim⁹.
in fi.& C.de his q ad eccl.cõfu.l.vlt.§.ſicubi.& 3.q.5.conſtituimus.

† Vide l.mo
Romano.
ff.defer.
Bart.in l.
facta §.tes
pus ff.de
pœ & l.ha-
ver ba.in fi.
ff. de verb.
ſign.&de di
uiſione dicti
adde Macro
bium lib.2.
Satur.c.3 &
Gellium lib.
3.c.2. Alcia
tum & Ioã
nem Bra-
chæum in l.
2. ff de ver-
bo.ſig & Na
uarrũ in ma
nuali de ora
tio. & hoc
no. cap.ꝓpo

g ¶*Inſtantia.*]id eſt,po
teſtas.

h ¶*Qui male agit.*]Vn
de Horatius.
*Vt iugulent homines ſur
gũt de nocte latrones.*

i ¶*Odit lucẽ*] Sic 18. q.
2.pernicioſam. vnde ꝓ-
ſumit ꝓtra illũ q occul
te cõfert beneficia. ꝺ.vt
eccle. beneſi. c.vt noſtrũ.19. diſt.Anaſtaſius.& 81.diſt.c.clericus.ff.
de ritu nup. palã. & melius.l. vlt.ff.de admi.tu.l.non exiſtimo. Et
tenebræ aptæ ſunt ad fabricandũ falſũ.ff.de ven.inſpi.l. prima.§.
tria luminaria.tñ tranſactio põt fieri de nocte.C. de tranſact.l.nõ
minorem.& teſtamentum.ff.de teſt.l.ad teſtamentum.§.vlt.

Ioan.iii.

k ¶*Incipiat.*]quantũ ad ꝓtractus,qui poſſunt fieri qualibet hora.

l ¶*Auctoritas.*]ff.de fer.l. more.Romano.

¶*Glo.ſeq.querit,& ſoluit ponit opinionem contrariam.*

m ¶*Tenebras.* Quid ſi iudex ꝓceſsit in tenebri ad lumẽ candelæ,
vel ad cõteſtationẽ litis,vel ſententiã protulit,nunquid valet qđ
agitur.Credo quòd valeat proceſſus.licet ꝓcedi nõ debuerit,dũ-
modo aliud non impediat, & præcipue ſi iudex honeſtus ſit,cum
hic non dicatur ꝙ ſi proceſſum fuerit,non valeat quia multa fieri
non debent,facta tamen valent.3 Alii forte contra.

3 Concor.l.
1. §. bidui
ff.qua.appe
l.ſit.& l.non
dubium. C.
de negot.

n ¶*Perẽptory.*] ff.de iudi.l.nõnunq̃.ꝺ.de in inte.reſt.tũ ex litteris.

o ¶*Coarctare.*]ꝺ.de appel.c.irreprehenſibilis.& 2.q.6.c.ei .q.§.ap-
pellatore.ff.de excu.tuto.l.non tantum.

Inſinuante]In prima parte ponit actoris gratioſa petitio.In ſecũda
ſub duplici ꝓditione ipſius exauditio.ſecũda:ibi,*Quo circa.* Abb.
CASVS. R.rector eccleſiæ ſancti Saldati,habebat quæſtionẽ cũ
quodã alio Tho.nomine rectore alterius eccleſiæ,ſuper iure paro
chiali : cauſa fuit cõmiſſa eſpo Vigorieñ.& officiali ipſius,& cui-
dam alteri ad petitionẽ rectoris ſancti Saldati ſub hac forma,ꝙ ſi
non omnes, tu frater epiſcope cũ altero illorũ procedas.Iudices
proceſſerunt in cauſa lite conteſt.tractu tẽporis ante diſſinitiuam
ſententiam dictus epiſcopus præfatum R.in ſuum familiarem aſ-
ſumpſit,vnde cum tam epiſcopus q̃ officialis ipſius, quos dictus
R.impetrauerat,poſtmodum familiaris eorũ eſſet effectus, ab ad-
uerſa parte merito poſſent recuſari,cauſam ipſam aliis iudicibus
periit cõmitti. Quibus mandat Papa,quatenus ſuper his veritatẽ
inquirãt, & ſi ita inuenerint,ꝓcedãt in cã iuxta cõtinẽtia priorũ
litterarũ,niſi pars aduerſa corã primis iudicib⁹ litigare cõſenſerit
poſtquã dict⁹ R.familiaris ipſorũ ſact⁹ fuit:alioquin partes ad exa
mẽ priorũ iudiciũ reuertãt.Not. ꝙ ex noua cauſa lite cõteſt. põt
iudex

Vigorieñ.epo & coniudicibus
ſuis à nobis obtinuerit delega-
ri poſtmodũ(licet fuerit in ea-
dẽ quæſtione ꝓceſſum) tractu
temporis ante diffinitiuæ ſniæ
calculũ,idẽ epſ dictũ R.in fami
liarẽ[a] admiſit,ſine quo[b] alij cõ-
iudices† (ſecundũ q̃ in noſtris
litteris mandabatur) in cã pro-
cedere non valebãt, & alter ip-
ſorum coniudicum† officialis[c]
eſt epiſcopi ſupradicti:propter
quod aduerſæ parti poterat ſu
ſpectus haberi:vñ cũ tã epiſco-
pus q̃ officialis prędictus (vtpo
te quos idẽ R.in iudices poſtula-
rat†,& ipſe familiaris eorum
poſtmodũ[d] eſt effect⁹)ab aduer
ſa pte,poſſent merito[e] recuſari,
decliſionẽ ipſius cauſæ veſtræ pe
tiit diſcretioni cõmitti. ¶Quo-
circa mãdamus quatenus ſi eſt
ita(niſi poſtq̃ familiaris eius eſt
effectus,litigare cõſenſerit[f] cur
rã illo)in cauſa ſecũdũ priorũ †
cõtinentiam litterarũ (ratione
præuia)procedatis : alioquin[g]
partes ad priorum iudicum re-
uertantur[h] examen.

¶Idem priori ſancti Fridiani.

¶*Delegatus Papæ ſententiam ſuã exequi poteſt vſque ad integrum annum.hoc di-
cit,& eſt caſus ſingularis.*

CAP. XXVI.

QVærenti† quid per cenſu
rã eccleſiaſticam†:& in-
fra. ¶Si vero delegatus à nobis
excommunicet illum,qui rei iu
dicatæ parere cõtẽnit:licet ali-
quibus videatur ꝙ ſuo ſit fun-
ctus officio[i], vt vlterius nõ ha-
beat ex delegata ſibi iuriſdictio
ne proceſſum : alij autẽ dicãt ꝙ
iuriſdictio ei⁹ duret, donec ſen
tẽtiæ pareatur[k], vt iterim abſol
uere poſſit parere volẽte. ¶Nos
tamẽ per æquitatis ſemitã ince
dentes,preſentium auctoritate
ſtatuimus,vt delegatus à nobis,
nõ ſolũ vſq; ad quadrimeſtre[m]
tẽpus quod ad ſoluendũ debi-
tũ à lege reo cõceditur,ſed vſq;
ad integrũ[n] annũ,iuriſdictionẽ
ſibi commiſſam, ad exequen-
dũ ſententiam valeat exercere:

3.& ſi minus tempus daretur,ſuppletur à lege.ff.de re iud.l.4.§.
ſi quis.Arg. contra. ꝺ.de re iud. quod ad conſultationem.& ff.de
re iud.l.2.vbi dicitur quòd tempus illud poteſt arctari & elongari
à iudice. Sed illud intelligitur fieri cũ cauſæ cognitione & iuſta
de cauſa:alias non debet arctari.& in illa,quod ad conſultationẽ,
ſponte recepit terminum breuiorem.In realivero actione ſtatim,
ſi dixerit reus ſe velle parere ſententiæ:alias poſt x.dies ſi nõ fue-
rit appellatum debet ſententia mandari executioni.Arg.Inſtit.de
officio.iud.§.1. 5 Et in criminali ſtatim mandanda eſt executio-
ni.argu.de pœ.diſtinct.1.defleant.alias incipit, Adam.C. de pœ.
l.cum reis.ſed hoc eſt verum generaliter,niſi in caſibus qui no-
tantur.11.quæſt.3.cum apud.Et tempus illud quadrimeſtre datur
à die latæ ſententiæ ſi non eſt appellatum, vel ſi eſt appellatum à
die confirmationis ſententiæ.C.de vſur.rei iudic.l.2.& confeſſus
habet hic tempus à die confeſsionis.ff.de confeſ.l.certum.§.vlti.
ſed ſi confeſſus fuerit de crimine,nõ ſtatim mandabitur ſenten-
tia executioni,donec pronuncietur crimen contra ipſum,ſed in
vinculis teneri debet.ff.de cuſto.& exhib.re.l.ſi confeſſus. & 2.q.
1.nos in quenquam.

ADDITIO. Et iſta ſupradicta clare habentur per hos Verſus:

*In perſonali poſt menſes quatuor:in re
Protinus eſt omnis ſententia perficienda.
Sic in criminibus:ſed caſus excipe quinque:
Confeſſus.prægnans,iratus,& inſula,ſeruus.*

Horum declarationem habes 11.q.3.c.cum apud.in gloſſa.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.Secũdo quærit,arg.pro & contra,& ſoluit.*

n ¶*Ad integrũ annũ.*]Sed quare nõ põt exeq ſuam ſuã poſt an-
nũ,cum iudex ſemp teneatur ſententiã tueri.ff.ne vis fiat ei qui
in poſſ.mit.l.1.nã iudex quantum ad futurũ tẽpus proſpicit par-
tibus.ff.ſi ſer.ven.l.egi.& l.harum.ſed illa lex loquitur de ordina-
riis,ne vis fiat ei, &c.aliæ.duæ leges loquũtur in ſeruitutib⁹,quæ
debentur in futurum:ſed hic loquitur de legato cuius iuriſdictio
non eſt perpetua,ſed infra certas metas tẽporis finitur ſecundũ
qđ hic dicit.Sed pone quòd poſt ſniam victꝰ inquietat victorem,
nũquid prior delegatusdebet adhuc cognoſcere? Videtur ꝓ hãc
decre.ꝙ ſic:cũ iuriſdictio duret vſq; ad annũ, quia non vr poſſeſ
ſionẽ adeptus qui eã ſtatim amiſit.ff.de acq.poſſ.l.non vr.arg.ff.de
hær.vel ac.ven.l.2.§. pueniſſe. et §.illud.quia cũ effectu peruenit
ſe dr,vt ibi:ſed cõtra videtur,quia functus eſt officio ſuo.ſ.co.c.
ſi litteris.et ff.de re iud.l.iudex.et qa iſtud ad ordinariũ ſpectat.ꝺ.

† Cap.5.co
tit.in 3.com
dex & ꝺ.de iura.ca.ac ſi
clerici.in fine.

† Et qd per
cenſurã ec-
cleſiaſticam
intelligatur,
traditur in
c. quærenti.
infrà dever.
ſign.

5 Fit autem
tunc execu
tio in re, ſi
reſtitui poſ
ſit:aliàs ca-
uebit eõdẽ
natus de re-
ſtituendo in
fra certũ tẽ
pus, re vel
ſtimatione
vt ibi. *Non
ob* ff.devſu.
l.in fideicõ-
miſſi. & ff.
quod met.
cauſ.item ſi
cũ exceptio
ne ſ.ꝙ ſi ho
mo. qꝺ ia in
prima l. age
batur actio
ne ex teſta-
mento,in ſe
cunda actio
ne quod me
tus cau.quæ
perſonales
ſunt ſecũdũ
Inn.& Host.
Io.And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de app.c.cũ teneamur.Itẽ quia hic noua iniuria est,& ideo noua interpellatione opus est.ff.de except.rei iud.l.si mater.§.2. põt dici q licet sit noua iniuria,tñ sequela est ꝓcedentis facti, vñ ad ipsum spectat.arg.ff.de inst,l.cuicumq;.§.penult.aliter deluſoria viderent edicta iudicũ,ff.ne qd in lo.publ.l.vlt.& j.de ma. cõt.contra interdic, eccle. c.1.

† Aliàs,ante litem conte statam.

& satis vt quòd saltem vsq; ad annũ possit cõ pescere ꝓtradictores,& q nõ patiunt illũ quiete possidere, excõmunicãdo illos etiã generaliter,sed non assumẽdo aliquã cognitionẽ vlterius.Ad iudicẽ em delegatũ spectãt q accidũt añ sniam, sed post sniam nullã cognitionẽ assumere dẽt, cũ iã pon habeat nisi merã executionẽ:vnde nõva let si cognoscere vellet vt iudex. C. de execu. rei iudi.l.fi vt ꝓponis. ea vero quæ accidunt post sententiã, spectãt ad ordinariũ,quia non agitur ex prima causa, sed ex noua.

† Cap.6.co. tit.in 3,com pilat.

† In aliquot vetustis ita: cõstitutioni Alexãdri Papæ pdeceſſoris nostri nullatenus, &c.

¶ *Glo.seq.reci.per q.an excommunicatũ pro cõtumacia iudex post annum absoluat.primo & tertio arg.quòd non.secũdo q̃ sic.vltimo soluit.*

2 ¶ *Ante litis contestationem.*] Vt q̃ si iudex delegatus ante lit.contesta.excõicet aliquem pro contumacia, q̃ post annũ ipm absoluere nõ possit:Sed ꝓtra.j.de offi.iud.or.pastoralis.vbi succeſſor in honore & onere absoluit.Item iudex cœpit exercere iurisdictionẽ suam,vnde ppetuata est j.eo.licet.& §.eo. gratum.& ita post annum potest absoluere,& quãdocunq; : quia ecclesia nulli claudit gremiũ suum.C.de sum.tri.l.vlt.Arg. contra q̃ post annum absoluere non possit.11.q.3.rursus.& c.quicunque. Sol.dico q̃ post annũ potest illum absoluere quãdocunq;,& procedere in causa,qñcũq; ille fuerit absolut⁹.& qđ dicit hic, q̃ post annũ nõ potest illũ absoluere, intelligitur de eo qui excõmunicatus fuit post diffinitiuã sententiã,cui nõ parebat, vnde fuit excõicatus iste:& talis post annum absolui nõ põt ab eodẽ,quia iurisdictio expirauit in totũ,& quo ad executionẽ omnino:sed vbi quis excõicatur ante litis cõte.vel post litis ꝓtest.ante sniam diffinitiuã semp põt absolui,q̃a iurisdictio durat vsq; ad sniam latã &

1 Cõcor.no. in § si nõ ꝓcepta. in gl. præcipiẽtẽ. in Authẽ.vt nulli iud. coll 9.gl.in l.si vt ꝓponis. C. quo. & quã.iud.

executioni mãdatã,& infra annũ post sententiã: r & ista littera sic intelli.si aliquis cõtumax est,qui conuenit actiõe reali, actor dẽt mitti in possessionẽ rei petitæ causa rei seruãdæ:& si cõtumax venerit infra annũ a tpe interlocutoriæ latæ,recuperat possessionẽ: post annũ nõ recuperat possessionẽ,sed audit de ꝓprietat:ecodẽ modo delegatus vsq; ad annũ suam sniam executioni mãdare potest.postea vero non potest:& in hoc attenditur ista similitudo.

sicut obseruatur in illo qui ante litis[a] † contestationem contumax inuenitur.

¶ Idem Cantuarien.archiepiscopo.

¶ Delegatus Papæ potest principium,medium,& finẽ causæ coniunctim et diuisim subdelegare.hoc dicit vsque ad §.verum.

CAP. XXVII.

SVper † quæstionum articulis,de quibus nos consulere voluisti, taliter respondemus: quòd per constitutionem nostram[b] consultationi[c] † Alexandri Papæ nullatenus derogatur[d],sed illa per istam exponitur:immo in ista verius, quæ in illa fuerãt prætermissa, supplentur.Ipse namque respondit:quòd si super causa, quæ alicui ex Apostolica delegatione cõmittitur, à personis ecclesiasticis,vna,vel plurib⁹,quibus delegatus (vt parcat laboribus partium & expensis)causæ cognitionem ipsius, & testiũ examinationes, sententia sibi reseruata committit[e], appellatio † fuerit interposita[f], huiusmodi appellationis intuitu, causam indiffinitam relinquere non tenetur. ¶ Nos autem statuimus, quòd licet is cui causa cõmittitur remota appellatione non possit[g] eam aliis sine prouocationis[h] obstaculo delegare: si tamen delegatus à nobis, vel iudex quicunque[i], non tam cognitorem quàm executorem[k] ad † aliquem certum articulum quempiam deputauerit: ab eo, (nisi modum[l] excedat) non liceat appellari, dummodo[m] de partium deputetur,vel recipiatur[n] assensu.

† Cãa pellationis multa fallunt cõcil.Trid. dẽ.sessio.25. de refor.ca. & sessio.22. de refor.ca. 10. & c.a.o.& aliis locis.

¶ Quòd si delegatus à nobis, vel litis[o] exordium, vel causæ chiepiscopũ, vnde ipse sup hoc duas quæstiones fecit dño Papæ. Prima est,vtrũ per decre.Inn.derogatũ sit decre.Alex.Secũda fuit, vtrũ appellõi illius qui appellauerat occasione cõstitutionis Innsit deferendũ.Super his duobus articulis rñdet Papa,& primo ad primũ dicens, q̃ per cõstitutionẽ.Inn.non derogatur decre.Alex. immo in constitutione Inno.supplenſ quæ in decre.Alex.fuerãt prætermissa.Et subiicit statim tenorẽ illi⁹ vsq; ad §.nos autẽ.& ibi ponit verba cõstitutionis Inno.dicẽs, q̃ licet is cui causa committitur apre.non possit eam alij sine prouocationis obstaculo delegare, tñ si aliquẽ articulũ deputauerint alicui audiẽdũ, ab illo nõ poterit appellari,dummodo de partium detur vel recipiatur assensu. Sed si delegatus ipse committit exordium litis, vel finẽ causæ,vel totũ negotium,ab illo,tãquam à iudice poterit prouocari.Postea vero in §. intẽtionis.declarat Inno.intentionẽ,quã habuit in cõstitutione illa,licet is cui.dicens q̃ delegat⁹ ab ipso potest cõmittere principiũ & finẽ & mediũ causæ sibi cõmissæ, cõiunctim vel diuisim ſm q̃ ei visum fuerit expedire,vt iudicialis auctoritas valeat liberius expediri,non obstante qđ dr in lege,ſ.quòd iudex debet cognoscere per seipsum in principio, in medio , & in fine: quia ipse delegatus antequam ferat sniam, videre debet omnia q̃ acta sunt diligenter.& hoc vsque ad §.verum.

† In quibusdam manuscriptis ita: ad diffusũ aliquos &c.

1 Adde quæ causæ & articuli possunt delegari per.l.1.& ibi Bart. ff. qui & à qb.

† Vide text. in Lã iudice. C. de iu. & gl.in l.sæpe audiui.ff.de offi.præfi.

b ¶ *Nostram.*]quæ j.sequitur, & incipit. licet cui, &c.et protenditur vsque ad §.intentionis.

c ¶ *Consultationi.*]quæ est 3.eo.c.cum te consulente.& istæ ponit statim,sibi,si super causa,&c.vsque ibi, nos autem statuimus.

d ¶ *Derogatur.*]immo corrigit qui interpretatur.ff. ad Ter.l.1.§. qui operas.

e ¶ *Committit.*]lit.cõtest.vt probat.j.§.porro.ver.vnde si forsan.

f ¶ *Interposita.*]ad Papam,scilicet.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& remittit.*

g ¶ *Nõ possit.*]arg.ꝓtra.j.de eo.ti.ꝓ.fi.Sol.vt ibi, j.e.c.cũ R.ad fi.

h ¶ *Prouocationis.*]hoc ideo dicit,qm nullus põt cõmittere causam appellatione remota,nisi princeps : quia priuilegiũ est principis.ff.à quib.app.non licet.l.1.in fi.

i ¶ *Quicunque.*]ergo si ordinarius delegat aliquem articulũ causæ alicui,ab eo appari nõ põt,nisi modũ excedat,put sequit i ista.

ADDITIO. Nec ẽt recusari põt pro eo q̃ sit suspect⁹.qđ verũ est,si de consensu partium datus fit.ff.de appel.Lex consensu.

k ¶ *Executorẽ.*]Executor dr ꝓprie q̃ rẽ iudicatã ducit ad effectũ. C.de exec.rei iud.l.executore.& talis executor partes iudicis sibi vendicare nõ debet: quia nõ habet aliquã cognitionẽ. C.eo.tit.l. si vt ꝓponis.Hic aũt improprie dr executor,qui aliquẽ certũ articulũ examinat,& de eo cognoscit,et ideo pmisit,non tã cognitorẽ q̃ executorẽ,puta de aliqua exceptiõe,vtrũ testis sit admittẽd⁹, vel de aliquo cõsimili,ita q̃ nulla iurisdictionẽ habeat,sed tñ exequat mandatũ,& faciat qđ iniunctũ est, & si qd dubij fuerit, debet referre delegato,& à tali nõ appellaſ,nisi modũ excedat, vt hic dr.Et posset forsitã dici,q̃ talis auditor habet iurisdictionẽ et coerctionẽ.arg.j.eo,c.ex litteris. et tã nõ põt ab eo appellari,nisi modũ excedat.Hodie vero nullus potest appellare ipso iure , nisi ipse grauet qualiscũq; sit iudex,et in quocũq; articulo potest appellari ab eo cui commissa est iurisdictio cum cognitione , si aliquam partem grauauerit.j.de appel.vt dẽbitus,et ideo nihil operatur quod dicit,appellationẽ remota.

Executor qs dicatur, & quales ius partes.

2 Concor.l. si vxor.ff.de adul.&.l.qđ si nolit.§.in fact ũ.ff. de ædil.edi.

l ¶ *Modum excedat.*]quod si fecerit,appellatur ad delegatum,nõ ad delegantem.j.eo.§.porro.

m ¶ *Dũmodo.*]supple,nec põt recusari,dũmodo, &c.qđ patet i §. verum.vbi Papa ostẽdit qualiter constitutio ĩua sit intelligenda.

n ¶ *Recipiatur assensu.*]hoc vt obuiare decre.Alex.à ꝓtrario sensu.

¶ Glo.seq.recitetur per q. quid sit litis exordium.

Exordium litis explicat.

o ¶ *Litis exordium.*]exordiũ litis põt appellari quo ad ppetuãdũ rescriptum , citatio.3.eo.gratũ,et j.e.licet.et j.de offi.leg.ca.vlt.& ter.

j.de for.cõpe.,ꝓposuisti.& C.de ꝑscr.xxx.vel xl.ann.sicut in rem. vel quo ad faciẽdã rẽ litigiosam oblatio libelli reo ĩsinuata.C.de liti.Auth,litigiosa.,ꝓprie vero exordiũ litis,est litis ꝓtest.tũc enim ſstaſ sacramẽtũ de calũnia.j.de iura.calũ.cũ causam.qđ debet fieri ĩ exordio litis.C.de iura.calũ.l.cũ iudices.& ex tũc,id est, post lit.contest.teneſ de fructibus etiã bonæ fidei. possessor.C.de rei vendi.l.certum.

a ¶ *Causæ finem.*]id est, cognitionẽ cũ calculo sententiæ, quæ imponit finẽ causæ.ff.de arbi.l.diem autẽ.ff. de re iud.l.1.

b ¶ *Prouocetur.*]si grauatur: aliàs hodie ante sniam nõ appellaſ.j.de appel.c. vt debitus. & c.interposita.

c ¶ *Per iudicẽ.*] Ex hoc probat q̃ is cui cõmittit litis ꝓtestatio,& causæ decisio,iudex est, & ab eo potest appellari.

d ¶ *Diuisim.*] id est, vnam partem vni, & aliam alii.

¶ *Gl.seq.per q.re.an iudex appellationis deleget.*

e ¶ *Alii delegare.*] nisi causa sit criminalis , q̃ non delegatur 1.arg. 9.q.3.saluo.vbi dicit, in conspectu omniũ, &c. licet à principe possit delegari. 23. q. 4. illud. & ff.de testi.l.3. §. item diuus.vel nisi sit iudex appellationis,q̃ secũdũ leges nihil potest delegare.C.de iud.Authen.ad hæc.secundũ canones secus est.de quo aũt hic fit mẽtio cui derogatur per hanc decre.saltẽ q̃ delegatus quicũq; sit , causæ principalis sine appellatione potest cõmittere vices suas secundum tenorem huius decretalis.

¶ *Glo.seq.differentiam ponit inter leges & canones.*

f ¶ *In principio.*]Istud obtinet secũdũ leges,vt iudex coram eo in principio faciat litẽ cõtestari,& per se ferat sententiã:media vero cõmittat cõsiliarijs suis,sed semel etiã audiat negotiũ ĩ medio.in Authen.vt defun.seu fune.eorũ.§.illud.& §.seq.coll.5.in Authen. de exhi.reis.§.si vero colla.5.& C.de iud.Authent.ad hæc. secundum canones aliter,vt hic dr.Itẽ secundũ leges tantum suis cõsiliariis committit iudex examinationem,vt in dicta Authẽ.ad hęc. & in Auth.de iudi.§.si quis autem.coll.6.secundum canones cõmittit cuicunq; vult.j.eod.c.pastoralis.

g ¶ *Inuestigare.*] Hoc non habet locum quando committit finẽ. VERVM.Cõtinuatur iste.§.ad ꝓcedentia.nã 3.dixit Papa,q̃ per suã cõstitutionẽ nõ intẽdebat derogare cõstitutioni Alexãdri:q̃a principalis intẽtio sua fuit,,put habẽt in ver.itẽtionis.Sed q̃a possent dubitari,ã & qñ posset appellari à subdelegato, subiicit istũ.§. CASVS.In ꝓcedẽti.§.dixit,q̃ iudex delegat⁹ põt ꝓmittere principium,mediũ,& finẽ, & coniũctim & diuisim:sed non dixerat,q̃ posset appellari.vnde in §.isto dicit q̃ si totã cãm cõmittit alicui, vel principiũ,vel finẽ,ab eo tamq̃ à iudice licite ꝓuocatur.cũ aũt mediũ causæ cõmittit,ab ipso tamquã à iudice appellari nõ licet, nec põt,nisi mãdati fines excedat, vel merito sit suspect⁹ : & ideo bene statuit ĩ cõstitutione sua,licet is cui, &c.q̃ talis auditor dẽt de ptiũ volũtate,ne valeat postea recusari,& hoc vsq; ad §.porro.

h ¶ *Ab eo.*]cui principiũ vel finẽ cõmittit secundũ qđ determinatur.j.§.ꝓxi.qñq; ad Papã , qñq; ad ipsum delegatũ põt appellari.

i ¶ *Vel merito.*]supple,vel recusari,nisi merito, &c.

k ¶ *Statuimus.*]Non statuit,sed consulendo dixit , dummodo de partium deputetur assensu,ne possit recusari.Ber.

¶ *Gl.seq.ponit dictum, cui signat duo contraria successiue,& soluit. demum arg.& quæstionem soluit.*

l ¶ *Assensu.*]Et ideo postea recusari nõ põt.semel eñ iudex electus recusari nõ potest.5.eo.in fine.& 3.q.3.offerat.& 32.q.5. horrendus. 2 appellare tñ possum ab eo,nõ tñ eũ recusare.ff.de ap.ex cõsensu.ff.qui fatiſ.cog.arbitro.licet sit ꝓtrariũ.arg.j.de re iu.cãm q̃. nõ est ꝓtrariũ:q̃a ibi fuit appellatũ: & qđ dicit ibi ĩ cõfirmatione sniæ, q̃ de cõi consensu fuit causa commissa,illa non fuit cã quare sententia fuit confirmata,sed quia appellans nõ ꝓbauit,q̃ snia fuisset iniqua.Itẽ ꝓtra.2.q.6.à iudicib.sed illud loq.tur de arbitris cõpromissariis,3 à quibus nõ appellatur.C.de arb.l.1.Item arg.q̃ assessor qui participat examinationi causæ & similibus.ff.de offi. assesſ.l.1.de consensu partium est eligẽdus.arg.hic.& 2.q.6.placuit. & 11.q.1.c.3.sed si partes non conueniant, eligat iudex non suspectũ.arg j.de ap.cũ speciali.& j.c.proxi.in fi.& illũ eligat partes etiã inuitæ,q̃a iudiciũ ĩ inuitũ reddit.ff.de ver.obli.inter stipulãtẽ. §.1.versi.non forsan.& ꝓcedentibus verbis.§.si vero.& §.qñ vero.

1 Concor.l. si vxor.ff.de adul.&.l.qđ si nolit.§.in fact ũ.ff. de ædil.edi.

2 Quia volũtate non iuris necessitate adeuntur ifra e.c. ab arbitris. libr.6.loan. And.

dum excedat : tunc enim potest recusari, nisi datus sit de partium consensu. Abbas.

¶ Verum cum totam causam committit alicui , vel principium aut finem ipsius : ab eo[h], tamquam à iudice potest licite prouocari. Cum autem alicui medium † tantum committit, ab ipso tamquam ab auditore prouocari non potest:nisi mandati fines excedat †, vel merito[i] sit suspectus , vnde ne valeat recusari, prouide statuimus[k], vt de partium detur vel recipiatur assensu[l].

¶ A subdelegato non in totum appellatur ad subdelegãtem , non autem ad primum delegãtem : secus si in totum.h.d.vsque ad §.quem vero.

¶ Porro[m] cũ delegatus à nobis iurisdictionem suam in alium transfert[n] totã,si fuerit appellandum, non ad eum[o] , sed ad nos appellari debebit. Cum dati fines excedit,vel sit suspectus delegat⁹ nõ obstante tali appellatione vt parcat laboribus partium & expensis , causam indiffinitam secundum decre.Alex.relinquere non tenetur.& sic intelligitur decre.Alex.quando committitur medium causæ : & sic apparet quod Inno.suppleuit de principio, finẽ & toto negotio, & hoc vsque ad §.quem vero.

† media

† Vide tex. in Authent. cum quaincia. cum pro-no.C.vbi de cri. agi opor.

m ¶ *Porro.*]§.iste.respicit.§.nos & proxi.& §.verum.

¶ Glossa sequens primo recitatur per quæst.& sol.secundo obiicit & soluit.tertio quærit & soluit.ponit opinionem solutioni contrariam cui respondet.

n ¶ *Transfert.*]Non tamen iudicis dandi licentiam committere potest:licet illud sit de iurisdictione.ff.de iurisdict.om.iudic.l.3. in fin.nec potest cõmittere remota appellatione.& hoc ideo quia illam non habet ex commissione.sed à lege.C.de iudi.l.à iudice.& j.eo.c.pastoralis.1.respon.& c.quoniã.vnde in alium eam transferre nequit:& sic hoc saltem nõ transfert in aliũ,quia si hoc posset subdelegatus,posset aliũ delegare,quod esse nõ potest.j.de appella.cũ causam.præterea qualiter potest abdicare à se iurisdictionem,saltẽ sine licentia eius à quo habet eam : vt ff.de off.procon. l.solent.1.respon.cũ teneatur exequi mandatũ ipsius etiã si fit per quam durum.19.distin.in memoriam.&100.dist.ꝓtra morem.Licet enim iudex committat totam causam alicui, nihilominus retinet iurisdictionem,licet alius habeat exercitiũ illius causæ.ff.de offic. eius cui man.est iurisd.l.1.§.vlti.ff.de iurisdict. omn.iud.l.more. & l.& quia.& reuocare potest quando vult.ff.de iudi.l.iudiciũ solui tur.Dicas quòd leges illæ omnes,q̃ dicũt q̃ non potest abdicare à se iurisdictionem,& proxime ad hoc inductæ , intelliguntur de iudiciibus ordinarijs,& illi possunt quandocũq; reuocare,etiã si totam causam cõmittant:sed in delegato secus est, cũ propriũ nihil habeat,sed eius qui mandauit.ff.de offi.eius cui man.est iurisd.l.quæcunque.§.qui mandatum.& ideo nihil reseruat si totã iurisdictionem committit.Sed nunquid delegatus potest commit hic, vbi extere totam causam retenta sibi executione sententiæ? satis videt q̃ possit:quia illud est de iurisdictione sua,sed tunc ad eum appellari non posset.quia nihil habet iurisdictionis quantum ad cognitionẽ causæ, 4 sed solã executionẽ:vnde vlterius partes iudicis assumere nõ potest.C.de exec.rei iu.l.fi vt proponis.T.dixit q̃ non potest,quia sententiando definit esse iudex,sed illa nõ videtur ratio,quia ille non sententiat,& quantum ad executionẽ durat iurisdictio.infra eod.cap.pastoralis.& secũdum dictum T.delegatus non posset exequi sententiam suam, quod falsum est.5.eo. cap.significasti.Bernar.

4 Hoc verũ quãdo mera executio mission⁹ habetur cau ſę coguitio, aliud vbi re tinetur : vt vi retentionis, & ex vi appellatiõis factæ, & ex vi huius interpretationis, recuperatur iurisdictio arg. ff.ad Turp. l.1 in fi.& in fra de app. cap.vt debitus. secũdũ Ho.Io.And.

ADDITIO.Vide c.fi delegatus.eo.tit.lib.6.

¶ Glo.seq.signat successiue duo contraria,& soluit.

o ¶ *Ad eum.*]Lex indistincte dicit, q̃ si delegatus committit alij

Universidad de Deusto
Biblioteca

causam,ad eum est appellandũ.C.qui pro sua iurisd.l.vnica.& illa intelligitur ẽm istã,qñ non cõmittit totum,vel aliter ẽm leges.Ité aliud ꝓtrarium vī.ff.quis & a quo app.l.1.in fi.vbi dī ꝙ si iudex delegat⁹ delegat alij cãm,si ab illo vltimo appelletur,nõ appellabitur ad ipsum qui eũ dedit,sed ad iudicem illius qui dedit illum à quo appellatur:& ita ꝓtradicit huic qđ dicit, nõ ad eum; sed ad nos: & intelligas illã secundum istã, vt dictum est de alia, quia ibi totum cõmisit: & ita concordat huic qñ totũ commisit.C.qui pro sua iurisdi.l. vnica, vel aliter secundum leges,& aliter secũdum canones.

† Aliàs ita: cui media cauſæ committit.aliàs ita: cui media cauſæ cõmittuntur.

¶*Glo.seq.ponit duas opiniones, & primam approbat.*

a ¶*Si causa sit ei.*]maxime : quia idem esset si non sit remota:qa vtroq; casu appellatur ad eum, & non ad Papam, & quia ipso iure hodie remota est ante sententiã.ī. de app,cap. vt debit⁹.Alij ꝓtradicũt ꝙ si nõ est remota appellatio in litteris, appellatur ad Papã omisso delegato ipsi⁹:sic potest appellari ad Papã ab aliis iudicibus quolibet medio omisso,qđ prius dixi,veri⁹ credo. arg.ī.eo.ca.in prin. ver.ꝙ si super.& c.cum te consulente, &c.

b ¶*Appellaretur.*]ad Papam.

c ¶*Auditor.*]talis potius dicitur habere notionem,quàm iurisdictionem.ff. de re iud.l.prætor ait.in prin.& dic notionem, id est, cognitionem & iurisdictionem.ff.de verb.sig.l.notionem.

d ¶*Merito.*]supple,vel recusetur pro eo ꝙ merito,&c.

e *Consultationem præmissam.*]scilicet Alexandri , quæ ponitur in princip.ver.quod si super causa.& hic iuterpretatur in quo casu illa intelligatur.

QVEM VERO.Continuatur potius ad §.verum.quàm ad §. præcedentem.nam ibi fuit dictum ꝙ ad hoc vt nõ possit recusari subdelegatus,seu auditor,deputandus est cum partium consensu.sed ne crederet aliquis ꝙ de necessitate esset requirẽdus partium consensus,subiicit Papa istum §.Abb.Siculus.

CASVS.In proxi.§.ver.pro eo ꝙ mandati fines excedat,vel merito sit suspectus.& in illo.§.verũ.dixit, nisi mãdati fines excedat, vel merito sit suspectus.Vñ ne valeat recusari,proinde statuimus vt de partiũ def vel recipiatur assensu:ꝙ hoc videbaī ꝙ simꝑ posset recusari,nisi datus esset de assensu partiũ,sed hoc nõ est verũ. & ideo dicit:Si delega. aliquem deputauerit auditorem etiã sine assensu partiũ neutra partiũ poterit recusare, nisi corã delegato iustam recusationis causam ostendat.

¶*Glo.seq.tangit coram quo causa suspicionis tractari debet.*

f ¶*Coram eo.*]id est,coram delegato à Papa : & ideo in isto casu causa suspicionis nõ probatur corã arbitris,cũ aliàs generale sit, ꝙ causa suspicionis probari debet corã arbitris,ī. de app,c. fedo reqris.& c.cum speciali.idẽ credo si ordinarius delegat causam, SI VERO.Cõtinuatur iste §.ad §.porro.nã ibi prosecutus fuit auctor quando appellatur ab vno delegato, hic quando fuerunt: duo delegati:& vnus cõmisit alteri vices suas,Diuiditur, ꝙa primo ponit vnum dictum Secũdo.ibi, *Quia*.illius rationẽ assignat. Tertio:ibi,*Vnde*.ponit,quandam illationem.Abb.

CASVS.dictum est ī.in §.nos autem. quòd delegatus à Papa cui causa commissa est ap.re.potest committere alij vices suas, & potest cognoscere.In §.isto ostẽdit quòd istud nõ est generaliter verum hoc modo:duo sunt à principe delegati ap.re.vnus cõmittit alteri vices suas.Iste qui recipit iurisdictionẽ a socio suo,delegat⁹ est à Papa app.re nõ tamẽ potest alij cõmittere vices suas, nec procedere ap.re.quamuis dicat in litteris,quòd alter in causa procedat sine reliquo ap.re,si non possunt ambo pariter interesse: & redditur ratio:quia quod potest ex iurisdictione sibi à principe delegata,nõ potest cum iurisdictione à condelegato cõmissa.vnde in hoc casu si appelletur,ab isto ad Papam est appellandũ non ad delegatum,propter rationem superius assignatam in §.porro. quia totam iurisdictionem consocius sibi commissit.

g ¶*Vices suas.*]simpliciter committens vices suas,totum cõmisit-

autem sibi aliquid de iurisdictione reseruat : si causa[a] sit ei appellatione remota commissa, non ad nos , sed ad eum poterit de iure appellari. Vnde si forsan appellaretur[b] ab eo, cui medium † causæ committitur: siue cognitor aut executor dicatur,vel(quod melius est)auditor[c], pro eo quòd vel mandati fines excedat,vel merito[d] sit suspectus:nihilominus tamen delegatus à nobis , iuxta consultationem[e] præmissam,causam poterit diffinire,vt parcatur laboribus partium,& expensis.

¶*Auditor datus sine partium consensu recusari potest vt suspectus,non tamen sine causa.Abbas.*

¶Quem vero delegatus à nobis deputaucrit auditorem,neutra partiũ poterit recusare, nisi coram eo[f] iustam recusationis causam ostendat †.

¶*Si vnus ex duobus delegatis principis cum clausula app.re.subdelegat alteri acceptanti, non potest acceptans subdelegare,nec app.re.procedere:quod tamen ante acceptationem poterat: & si ab isto fuerit appellandum, appellabitur.ad Papam : etiam si fuerit subdelegatus non in totum. h.d.secundum veriorem intellectum.*

¶ Si vero duo sunt à principe delegati, & vnus committit vices suas[g] alteri , ille nec potest[h]nec † debet] appellatione remota procedere,nec causam alij delegare[i] † : quamuis in cõmissione facta duobus cõtineatur expressim , vt appellatione remota alter possit procedere sine reliquo, si non possunt[k] ambo pariter interesse:

¶Quia qđ potest ex sola iurisdictione sibi † à principe delegata, non potest cũ iurisdictione sibi à condelegato cõmissa. Vnde si

1 Concor. tex. in l fi.ff. de vi.trit & oico legato.

† Facit ad hoc.l. apertissimi.& l. cum specialis.C.de iu.

Delegatorũ vnus si partem iurisdictionis cõmittit, & ab eo appellet, ad quẽ appellari debebit.

† Hæc duo verba : reris, debet , desunt in antiquis.

† Videtur in l.à iudice.C. de iudic.

† suæ.

ADDITIO.Alij cõtradicũt,ꝙ si nõ est remota appellatio i litteris, appellet ad Papam omisso delegato ipius, sicut potest appellari ad Papã ab aliis iudicibus quolibet medio omisso.qđ prius dixi, ve ce. in princip.ver.ꝙ si super, &c.& c.cum te.

¶*Gl.seq.ponit dictũ, cui signat ꝓtrariũ,& soluit. ponit secundũ,alleg. duo iura cõtra.in contrariũ alleg.5.ponit 3.alleg.vnũ capitulũ in contrarium alleg.duo iura,& alia duo ad similia per conuersum.*

i ¶*Delegare.*]hoc enim nõ põt cũ fit delegatus ab alio q̃ à principe.ī.de app,cũ cãm quæ.ff.de of.procõ.l.legatus.& C. de iud.l.à iudice.nisi delegat⁹ sit ad vniuersitatẽ causarũ.ff.de iud.l.cũ ꝓtor. §.1.ff.quis & à quo app.l.1.§.1.arg.cõtra.ī.de re iud.c.cũ Bertholdus.sed illa nõ tenet in hoc ꝙ decre.ꝑdictã.ī.de app.c.cũ causam, quæ.Ité hic habes ꝙ minus dignũ trahit ad se magis dignũ arg.ī. de tẽp.ord.c.literas. 2 & ī.eo.c.cũ sup.arg.ꝓtra.ī.de cõsecra.eccl. vel altra.ca.qꝙ in dubiis.& ī.de cele.misc.cum Marthæ.§.præterea potest dici.& C.de pet.hære.hæreditas.et 13.q.2.non æstimemus. & ff.de solu.l.si alieni.et C.de app.l.præcipimus.§.vlt.Item habes ꝙ cũ res transit de vna pſona ad aliã,nõ trapsit cũ suo priuilegio vel sua causa,vel honore,vel onere.sic 12.q.2. qui manumittitur. Arg.cõtra.16.q.1.si quis,laicus.& ī.de pig.c.ex litteris.quandoque aliquod ius inefficax est apud vnũ,& si ille mandet illud ius alij, ꝙ quo efficax est apud illũ.ī.đ elec.c.fuffraganeis.ff.de noua.l.doli mali.

† Vbi Dominica tractatur ad fol. illud. Nota necessitas & cõtinuatio ieiuniorum. Feria dicit dignitas & cũ dignitas est quã Dominica.And.

¶*Gl.ſe.ponit vnã paritatẽ,circa quã qrit & remittit.ſcdo quærit,& soluit.tertio qrit.alle.pro.soluit.ponit opi.ſolutioni contrariã.quarto quærit.all.pro & cõtra.ponit opi.quã reprobat tenẽs cõtrariũ.1o.An.*

k ¶*Si non possunt ambo.*]Hic patet ex isto §.ꝙ qñ dicit in cõmissione,qđ si ambo in causa procedere nõ potestis,alter nihilominus procedat.ꝙ ille qui non potest interesse,potest cõmittere vices suas.siue ergo apponatur clausula illa,ꝙ si ambo.vel,ꝙ si non oēs,&c.siue nõ apponat,iudex potest semp cõmittere vices suas, cum habeat illud à lege.ī. ca.proxi.& ī.de app.cũ cãm quę.& C. de iud.l.à iudice.Hic consueuit illud qæri,vtrũ cõiudices teneãtur,admittere subdelegatũ à cõiudice suo,qui interesse nõ põt ? Et videt ꝙ nõ:quia iã extat conditio.ī.eo.c.coram,& ibi istã qõné explicabimus.Sed illud qritur,an inuitis partibus iudex possit causam alij delegare? Vtiq;:cum hoc habeat à lege , vt dicũt iura prædicta,& ī.eo.quoniam.1.respon.et ita nulli facit injuriam qui vtitur iure suo.ī.de elect cũ ecclesia Vulterana.Sed quærit vtrum delegatus post q̃ cõmisit vices suas in totum,an possit postea revocare? Vī ꝙ sic.nã iudiciũ soluitur vetãte eo qui iudicare iussit. ff.de iud.l.iudiciũ.dicas,ꝙ si ille cui cõmisit , suscepit subdelegationẽ,et ea vti cœperit,postea eã revocare non potest,ī.eo.venerabili.si vero nõ vult suscipere,tũc posset nihilominus postea ꝓcedere:alioquin poterit eã bene re integrã revocare: qa verba intelligenda sunt cũ effectu.ī.de cleri.non resi.relatum.ff.qđ quidẽ iu.l.1.§.hæc aũt verba.et ita notauerũt ī hac decr.Inn.iiij.et Got. ī.eo.§.porro.in verbo illo,totã.et idem dicit Inn.Papa ī.eo.c.venerabili.sed sola pmissio nõ sufficit etiã si subdelegatus cã recepit:nisi sequaī citatio quomin⁹ea revocare possit,et ita sniauit In no.vt no.in decr.venerabili.qđ patet ex eo ꝙ mortuo delegato re integra subdelegat⁹ postea ,pcedere nõ põt,ī.e.licet.et eadẽ rõne mortuo subdelegato re ītegra delegat⁹ resumit iurisdictionẽ,hac ratione,

rõne,ꝙa iurisdictio delegati re integra existẽte apud subdelegatũ nõ est plene translata,nec legatus plene dī functus officio suo, nisi citatione secuta p subdelegatũ:vt patet ī decre.venerabili.T. dicit ꝙ si subdelegatus recipit subdelegationẽ,postea revocari nõ potest,& idem dixit B.sed postea mutauit : vt ī.dicit.Ordinarius qñcũq; põt reuocare iu

† Iuteller. ī iudicium. ff.de iud.

risdictionẽ:in quo casu intelligit illa lex, iudiciũ. 1 & ff.de of.procõ. l.solent.§.1.sed si partẽ iurisdictionis delegat⁹ sibi retinuit,potest reuocare,ī.eo.§.porro.& per l.prædictã , iudiciũ soluit.Sed pone ꝙ vnus delegatorũ pmittit cõsocio partẽ iurisdictionis, si ille grauauerit partẽ,ad quẽ appellabitur:ad condelegatum? nõ: ꝙa par ẽ illi,& à pari ad parẽ nõ appellaf. ff.de app.l.1. & 2. q. 6. anteriorum.§.illo videlicet. ī.de app.dilecti.2. nec cõsocius à quo appellatum est,possetcognoscere,immo si hoc vellet, hoc ipso ꝑderet iurisdictionẽ.ī.e.cũ super.Arg.contra.ff. quãdo app.fit.l.1.§.sed & si præfes .& §.præcedẽti. ibi appellaf ab ordine & præside ad ipsum ꝑsidem tantũ.arg. 17. dist. multis.ibi enim appellatur à metropolitano ad conciliũ,in quo ipse habet interesse:& ita in hoc casu appellabiī ab isto ad eũ & condelegatum.Quidã dicunt ꝙ bñ valet appellatio ad ipsum & condelegatum,& idem est si vnus cõmittit alij à suo iudice:quia si tũc appellatur ab illis,appellari debet ad ipsum & cõdelegatum.arg.huius.§.ꝙ ꝓtrariũ sensum.Credo ꝙ in nullo istorũ casuũ taliter sit appellãdum.Si enim vnus vellet confirmare illud quod fecit,& alter cassaret,nihil esset.Dic ergo ꝙ ad superiorem in talibus est appellãdũ.ī.eo.§.porro.& qđ dicit ī.non ad nos,sed ad eum est appellandũ.intelligẽdũ est qñ vnus solus est iudex,vel si plures essent,oēs cõmittunt alij vel vni soli retẽta sibi parte iurisdictionis vices suas:aliàs qualitercũq; pmisceas,semper est appellandũ ad Papã, 2 quicquid alij dicant: & hoc idẽ dicit Lau.pp

a Idẽ si duo sint delegati, & vnus deleget totũ, & alter eidẽ vel alteri partem secundũ Io. allega.C. de app.l. præcipimus.in fi. Io.Andr.

rationes pmissas, & idem sequeret ꝙ vnus solus posset ꝓcedere: sula illa,ꝙ si ambo,&c sed dicũt,si esset in litteris illa clausula , ꝙ si ambo.vel,ꝙ si nõ oēs, &c.tũc põt procedere delegatus: quia re ferauuit sibi aliquid de iurisdictione:quia tunc extat conditio:qa ille à quo fuit appellatum,nõ debet cognoscere de appel.sed hoc nõ credo:quia non intendit Papa delegare istis causam principalem, & appellationis.Ber.

b Et habetur in l.cõpilat. 6.16.nec po nitur ī hac Gregorii eõpilatione, cũ hic ei derogetur.

a ¶*Aliquibus.*]Scilicet Alexandro in antiqua compilatione.de appel.nos 3 in eminenti.

b ¶*Ad primum.*]quia in totum cõmisit:ergo à contrario si reseruauit sibi iurisdictionem , ad ipsum delegatum debuit appellari, & hoc potest respicere quod sequitur:eius ergo,&c.

c ¶*Superius.*]ī.eo.ca.§.porro.in prin.

ADDITIO.Quia.ſ.nihil remãsit de iurisdictione penes subdeleganté vices suas simꝑ:et ideo ad ipsum appellari nõ potest.

EIVS ERGO,Iste.§.decidit qõné principaliter propositam.Et sic decidit tres casus.Sed⁹:ibi, *Quis etiã*: Tertius.ibi, *Quòd si*.Abb.Sic.

CASVS.Hic ñdet secundæ qõni.ex his quę dicta sunt, concludit Papa dicẽs,ꝙ appellatio illius qui appellauit ad Papã occasione cõstitutionis Inn.pro eo ꝙ subdelegati isti dati non fuerãt de cõsensu illius,non valuit,nec debuit impedire quominus ꝓcederẽt auditores:nisi primo corã ipso delegato iustã causam recusationis ostẽderet:et si tamẽ suspecti fuissent merito recusati,delegatus Papæ nihilominus debuit in causa ꝓcedere,ac eã terminare.Sed si delegatus iustã causam recusationis nollet admittere allegatã ꝓtra subdelegatos, sed ꝓpellebat illũ audire corã suspectis, à tali grauamine licite potuit appellare:& quicqd factũ est post il lã appellationẽ,dẽt in irritũ revocari.Hãc cõclusionẽ sumit ex tribus.§.ꝓximis.§.porro.in pri.vbi dī,ꝙ si appellet ab eo cui mediũ causæ,&c.& §.si vero.vbi idẽ dicit à ꝓtrario sensu.versi. nobis tũ vī ꝙ ad delegatẽ.ergo à ꝓtrario sensu si nõ ꝓmisisset vices ī totũ, suspecti fuissent merito recusati:delegatus tamen à nobis nihilominus potuisset sublato appellationis diffugio causam iudicialiter expedire. Quòd si iustam recusationis causam noluit admittere delegatus , sed coram suspectis eum litigare † cogebat, à tali grauamine licite potuit † ad nostram audientiam appellare : quodque †post appellationem huiusmodi est præsumptũ, iudicari debet irritum & inane.

¶Idem episcopo Helien.

¶*Delegatus Papæ nisi malitiose se exoneret.ſubdelegatum compellit ad suscipiendam subdelegationem:in coactione tamen deferet suæ dignitati & personæ. h.d. vsque ad §.item cum totum.*

CAP. XXVIII.

PAstoralis† h officij:& infra. ¶ Consult. † tuæ duximus respondendum , ꝙ cum delegato à principe iurisdictio dandi iudicem sit à lege concessa i (dummodo ipse exonerare k seipsum malitiose non quærat) potest cõpellere renitentem l: eo quòd iurisdictio illa nullius

† Aliàs ita: Cõsultationi tuæ talis-ter duxim⁹, &c.

† Concor. rex.in l.ap-tissimi.C.de iud.

Pastoralis.]Hæc prima pars diuidi potest in tres partes.Nã ī prima ponitur decisa cõsultatio.In secũda:ibi, *Consultationi*.ponitur rñsio.In tertia:ibi, *Delegatus*.quædã instructio.Bened.Capra.

CASVS.Aliquis est delegatus à principe, & ipse cõmittit alicui vices suas,ille nõ vult suscipere subdelegationẽ:quæsuit eps Helien.vtrũ illũ possit cõpellere?Rñdet Papa:à lege ꝓcessum est dele gato à principe, ꝙ ipse possit cãm sibi ꝓmissam ꝓmittere alicui, dũmodo malitiose hoc nõ faciat: & ideo põt cõpellere illũ vt suscipiat,qa talis iurisdictio nulla videret, si coerctionẽ aliquã non haberet:tñ iudex debet diligẽter videre,vt ſi pſonis superioribꝰ ex causa negotiũ duxerit cõmittẽdũ,in cõpulsione dignitati deferat & pſonę.Ité qrebatur,vtrũ delegatus possit cõmittere alicui vt ci tet partes?Rñdet Papa,cũ totũ negotiũ cõmittere possit,vt dictũ est ī.citationis officiũ.cõmittere potest,& punire contemptoré.

† audire, in antiquis.

† quia qđ post, &c. aliàs: quidqd ro.& est arg.à toto in post &c. quãtitate.sic ī.c.,pxi.§. 1.& 9.q.3.cum simus. & hic respondet secundo articulo quæstionum.

† Cap.7.eo. ti.in 3 compilatione.

h ¶*Pastoralis.*]delegatus à Papa cãm sibi cõmissã alij ꝓmitterevoluit, ille noluit eã recipere:qrit vtrũ delegat⁹ possit eũ cõpellere.

i ¶*Concessa.*]C.de iud.l.à iudice. & ī.de appella.c. cum causam quæ.& ī.eo.c.quoniam.

¶*Glo.seq.recitetur per q.an non impeditus subdeleget.arg.negatiue. ſol.contrarium.secundo quærit.arg.pro & contra,& soluit.*

k ¶*Exonerare.*]non vī ꝙ iudex possit cõmittere causam , nisi cũ iusta cã impedit⁹ interesse nõ põt.ī.eo.c.ſi pro debilitate.& ī. de resci.c.ſcisciat⁹.C.de pedaneis iu.l.1.ff.đ iud.l.vlt.arg.ī. de resti. c.i noīe dñi.qđ nõ est verũ:immo cũ de iuris bñficio hoc habeat, potest cõmittere vices suas.ff.de off.ei⁹ cui man.est iurisd.l.1.& ī. c.,pxi.& ī.eo.qñ.Sed nũquid ſtatim credẽdũ est iudici, cũ ſcribit ſe nõ posse interesse?Nõ vī,nisi de hoc cõstet,vt ī.eo.prudentiã. 1.rñ.ſi eñ crederet pasim cuilibet iudici,quilibet ſe posset malitiose exonerare cũ vellet.arg.ff.đ ya.mu.l.1.& l.ptor.arg. ꝓtra. ī. de re iu.c.cũ sup.in parte decisa.Sol. 5 nõ est præsumẽdũ ꝙ iudex malitiose cãm cõmittat.dubia enim ī melioré partẽ debemus interpretari.ī.de reg.iu.c.estote.et ff.de reg.iu.l.semp in dubiis. et de quolibet præsumendum est bonũ,nisi ꝓtrariũ appareat:vt ī.de ſcru.c.vnico.ī.de præsum.dudum.& ſi quis dicat hoc factũ in fraudem,illud debet probare.ff.de probatio.quotiens.§.qui dolum.

† Aliàs ita: Cõsultationi tuæ talis-ter duximus, &c.

4 Concor. debet in irritum reuocari.ī.eo.c.cũ causam. & hic in fin.

† B.Thom. & Gaietan⁹ 2.2.q.50.ar 4.

l ¶*Renitentem.*] Sic patet ꝙ aliquis cõpellẽdus est inuitus suscipere

Universidad de Deusto
Biblioteca

pere iudiciū etiā homo alterius fori.C.qui pro sua iurisd.l. vnica. circa fi.ff.de muneri.& honori.munerum.§.iudicandi necessitas. nisi aduocatus q̄ non pót cogi alibi q̄ in suo foro suscipere iudicium.C.de aduo.diuer.iud.sancimus.i fi.& hoc in delegatis à principe.sed ordinarius non pót cogere hoiem alterius fori.ff.de iurisdi. om.iu.l.vlt.ff.de tut.& cur.da.ab his. l. 1. & 2. & j.de of.or.pastoralis. sed nemo pót cogi vt arbitriū suscipiat. ff. de arbi.l.3.§.1.sed postquā suscepit,debet compelli:vt in d.§.

a ¶ *Si coerctionem.*]Iurisdictio sine coerctiõe nulla é.ff.de of.ei* cui mã.est iurisd.l. vlt. & j. c.px.verūtñ verbū,coercēdi, maioré cõtinet aíaduersionē.ff.de offi. p̄cō.meminisse.i fi.immo qui delegat,p̄cipit. C.qui pro sua iurisd.l. vnica.in prin.& præceptū necessitate hēt. 14. q.1.qđ debet.& inuitus quis delegat. arg. ff. de mu.& ho.munerum. §. iudicandi.C. de aduo. diuer.iu.sancimus.in fi. b ¶ *Superioribus.*] puta in dignitate cõstitutis. §.eo.sane.50. dist. contumaces.45.dist.cū beatus.& j.de mai.& obe. p̄ tuas.et 2.q.8. quisq;s.

† Vide l.capitalium,& ibi Bar.ff.de pœn. fa. qđ not.in l.1.ff. eod.

ADDITIO.Et hodie delegatus Papę nõ potest subdelegare,nisi illis personis quibus Papa delegat , de quibus in c.statutū.in prin. de rescr.lib.6.Abb.

c ¶ *Citationis officiū.*] arg.à toto in quātitate.arg.§.eo.c.proxi.§.eius ergo.& 9.q.3.cum simus 1 .in princ.

1 Concor. ex in l.quæ de tota. ff. de rei ven.

d ¶ *Discretione.*]quæ est mater omnium virtutū.§.de offi.custo.c. 1.& 1.q.5.præsentium.

e ¶ *Punire.*]§.§.proxi.& §.eo.sane.

PRAETEREA.Primo ponitur consultatio.secundo : ibi, *Nos autem.*respōsio.Abbas.

CASVS.In §.isto ponitur talis quæstio.Causa commissa est alicui appel.remota.iudex tulit sententiam diffinitiuam,appellatum fuit ab illa sententia:causa appellationis commissa est : primi iudices mandauerūt alicui,vt sententiam ab ipsis latam mandaret executioni. Iudices appellationis mandant prioribus iudicibus quatenus nec per se,nec p alium sententiā illam mandent executioni:quæritur quid iuris sit?Respondet Papa,q̄ cū ex certa scientia appellationis causam committit aliis cognoscendam,appellationem illam recipit , & reuocat priorum iurisdictionem , vt interim illorum iurisdictio suspendatur quousque de causa appellationis plenius cognoscatur.

2 Istud qđ sequitur potius concludit cõtrariū eius ad qđ inducitur, quia si procedunt, vbi pronunciāt legitimā appellationē , & vbi illegitimā remittūt sniæ suspēdatur.sed vī q̄ eorū iurisdictio sit reuocata,ex eo q̄ dicit:iurisdictionē priorū iudicū videmur reuocare.arg.C.de episc. aud.in Auth.si quis litigantium.& ideo melius vī q̄ scđi iudices debeāt ea mandare executioni , vt dicit T.& q̄ secūdi,hoc facere debeāt,vī:quia si iudices appellationis confirmarēt sniam vltima die anni à tpe appellationis,patet q̄ primi iudices nō possunt eā stam, remit mādare executioni,cū iurisdictio sua quo ad oīa expiauerit.§.e. tere debent q̄renti,sed illud est verū vbi nō est appellatū,sicut videm* 2 q̄ iudices appellonis ante diffinitiuā sniam,si ꝓnūciēt appłonē legitimā,procedūt postea in principali.j.de app.vt debit*.& c.cū in ecclesia.& etiā idē est in diffinitiua q̄q;.C.de re.cre.gñalite r.§.& si iudex.sic dicendum est q̄ illi qui cōfirmāt diffinitiuā sententiam, debent facere qđ supereſt ad faciendū:sed siue primi siue secundi hoc faciant,nō refert quantum ad effectū sententiæ.Si primus iudex fuit ordinarius,satis pōt dici q̄ exequetur ipse suam sentētiā, cum sua iurisdictio sit perpertua.sed vī q̄ secūdus iudex debeat potius eam exequi , quia ex secūda sentētia agitur p actionē in factū, & non ex prima:vt no. j.eod.corā.& ff.de his qui not.infa. l. furti. & ideo iudex appellationis eam debet exequi, non primus.

ADDITIO.Et ideo potius secundus quàm prim* debet exeq.arg.à toto in quantitate.

QVIA VERO.Primo ponit cõsultatio se cundo:ibi, *Attendentes.* respōsio.Abb.

† Vide tex. in l.cū ille not. ff. ad Turp.

CASVS.Delegatus à Papa tulit sentētia diffinitiuam, à qua nō est appellatū.mandat iudici ordinario vt sentētiā illā exequatur:ordinarius scit sententiā illā iniustam:quæritur vtrū debeat illam executioni mandare,vel nō? Respōdet Papa q̄ per talem demandationē nō cognitio,sed tantū exe cutio demandat.& ordinarius tenet obseq. delegato.vnde tenetur sententiam illam executioni mandare , etiā si sciat illam iniustam, nisi apud illum efficere posit vt ab illo mandato eum absoluat.

Executio mera q̄ datur.

¶ *Gl.seq.distinguit merū executorē & mixtū,dicēs qđ sit vterq; et an corā eis excipiat,vel ab eis appellet.Et i mero subdiuidit inter sniam iniustā & nullā.Finis reci.p obiectionē d iusto pcepto,cui nō ē parē.&c.*

h ¶ *Et si sciat.*]Ad intelligentiam eius qđ hic dī not.q̄ est executio mera,& est executio mixta.Mera executio dī q̄ partibus præsentibus 3 cognitū est.de causa ab aliquo,& ille mādat alicui q̄ sniam suam exequatur.C.de exce.rei iud. executorē.talis executor non debet audire exceptiones,&de talis executione hic logitur.& C.de exe.rei iud.si vt proponis.& j.de re iu.decætero.& ff. de iud.si prætor.i.rū.vbi sniatū fuit ꝓtra absentē.& expone si sciat illā sniam latā iniustā, i.ꝓtra ius litigatoris latā,q̄a sup hoc nulla habet cognitionē:ideo dicit:& si nō cognitio,sed executio,&c. vī illā debet tm simpliciter mādare executioni : secus si sciat illā nullā,vt si esset lata auctoritate falsarū litterarū.j.d fal.sup eo:vī iudex delegat* nō habuit iurisdictionē,vel p falsa strumēta,vel p dolū aduersarij:& si ista obijciant corā executore isto, superſedere dēt executioni, dūmodo malitiosē vel calūnioſe hmōi nō proponātur:& tūc refert negotiū superiori. j.de re iud.decætero.& j. eod.si-qñ.& C.si ex fal.inst.iudicati.& ff.de iud.si ꝓtor.§. Marcellus.si executor talis esset ordinarius & deputatus executionibus sniarū,debet admittere talē exceptionē:vt dicit l.si ꝓtor.§.Marcellus.Calūnioſe ideo dixi,q̄a si hoc esset nō deberet differri executio.C.ad l.Cor.de fal.l.2.vbi crimē falsi obiiciebat cā morandæ solutiōis,& ideo executio nō differt,cū salua sit ei postea qō falsi,vt ibi.Mixta dī executio, q̄ hēt cognitionē annexā:vt cū Papa mādat alicui restitui rē suā,vel mādat alicui dari beneficiū corā tali executore, admittunt legitimæ exceptiões quātūcunq; absolute scribat.§.e.ex pte.2.& 25.q.2.& si nō cognitio,& §.de reſcr.si qñ.& c.cū adeo.& §.de æta.& qua.accepim*.Et no.q̄ à mero executore nō appellat,nisi excedat modū executiōis.C.quor.ap.nō re.ab executiõe.& j.de re iud.q̄ cōsultationē.in fi.& 2.q.6.sub illo c.ei q.§.sūt quorū.ver.ab executore.et §.c.,pxi.§.verū.et §.seq.sed ille si dī pprie executor,sed auditor,vt ibi dī.sed à mixto executore bñ appellat,si ñ admittat legitimā exceptionē,vt aliàs ptes grauaue rit.j.de app.dilecto.et c.vt debit*.§.de æta.et qua.c.accepim*.Ité not.q̄ nō semp obediēdē est iudici,si euidēter iniquū est mādatū ipsius,siue ꝓtra ius.23.q.1.qđ culpaſ.et 11.q.3.non semp.et duobus

Executio mixta.

A mero executore non appellatur, secus à mixto.

c.se,50.dist.si q̄s ꝓpostera.sec* si aliàs fuerit iniustū.23.q.5.lex æterna.& c.cū minister.licet nō sit obediēdū iniquo prcepto iudicis, vt dicūt iura hic,pxi.signata.hoc p̄ceptū iā nō dī iniquū,immo iustū est,i.de rigore iuris inductū,& ideo est exequendū:nā ex quo sniа lata est,licet iiusta,& ꝓtra ius litigatoris,à qua nō est appellatū , elapso decēnio de iuris rigore mādāda est executioni.arg.C.vt lipe.l.vltima.spōtanea.n. appellationis omissio turpitudiné purgat , q̄ sententiæ inerat.arg.ff. de cōdi.ob tur.causam. l.si ob turpē.vel si appellauit secūdo & succubuit.& hoc etiā de rigore iuris ītroductū est:nec lité debet refricare sentētia lata,vt ali quis ſsit litiū finis. j.de do.& contu. finē.& c. venerabilis.si per iniuriā iudicis sit dānatus, conqueratur de ipso. j. de emp.& vend.si venditori.C.de euic.l.emptor fundi.ff.de euic.si per imprudētiā. & Insti.de ob.quæ ex quasi delicto.in princ.

1 De qõne huius glosę late Th. & Caietan* 2.2.q.67 artic.2 & Conarruuias lib.1.c.1.variā. resolut. adde textū & gloss. & Barin l.illi. §. veritas. ff. de of. præsid.

¶ *Glo.seq.arguit contra Hugonem.*

a ¶ *Tenetur eandem.*] Arg. 1 ꝓtra Hug.& eius sequaces q̄ dicūt q̄ iudex nō debet ferre sententiā scā'm allegata,si habeat cōsciētiā ipsam in ꝓtrariū,sed dēt cautionē.& j.de re iud.si vt proponis.& j.de re iu.decætero.& ff. de iud.si prætor.i.rū.vbi sniatū fuit ꝓtra absentē.& expone si sciat illā sniam latā iniustā, i.ꝓtra ius litigatoris latā,q̄a sup hoc nulla habet cognitionē:ideo dicit:& si nō cognitio,sed executio,&c. vī illā debet tm simpliciter mādare executioni : secus si sciat illā nullā,vt si esset lata auctoritate falsarū litterarū.j.d fal.sup eo:vī iudex delegat* nō habuit iurisdictionē,vel p falsa strumēta,vel p dolū aduersarij:& si ista obijciant corā executore isto, superſedere dēt executioni, dūmodo malitiosē vel calūnioſe hmōi nō proponātur:& tūc refert negotiū superiori. j.de re iud.decætero.& j. eod.si-qñ.& C.si ex fal.inst.iudicati.& ff.de iud.si ꝓtor.§. Marcellus.si executor talis esset ordinarius & deputatus executionibus sniarū,debet admittere talē exceptionē:vt dicit l.si ꝓtor.§.Marcellus.Calūnioſe ideo dixi,q̄a si hoc esset nō deberet differri executio.C.ad l.Cor.de fal.l.2.vbi crimē falsi obiiciebat cā morandæ solutiōis,& ideo executio nō differt,cū salua sit ei postea qō falsi,vt ibi.Mixta dī executio, q̄ hēt cognitionē annexā:vt cū Papa mādat alicui restitui rē suā,vel mādat alicui dari beneficiū corā tali executore, admittunt legitimæ exceptiões quātūcunq; absolute scribat.§.e.ex pte.2.& 25.q.2.& si nō cognitio,& §.de reſcr.si qñ.& c.cū adeo.& §.de æta.& qua.accepim*.Et no.q̄ à mero executore nō appellat,nisi excedat modū executiōis.C.quor.ap.nō re.ab executiõe.& j.de re iud.q̄ cōsultationē.in fi.& 2.q.6.sub illo c.ei q.§.sūt quorū.ver.ab executore.et §.c.,pxi.§.verū.et §.seq.sed ille si dī pprie executor,sed auditor,vt ibi dī.sed à mixto executore bñ appellat,si ñ admittat legitimā exceptionē,vt aliàs ptes grauaue rit.j.de app.dilecto.et c.vt debit*.§.de æta.et qua.c.accepim*.Ité not.q̄ nō semp obediēdē est iudici,si euidēter iniquū est mādatū ipsius,siue ꝓtra ius.23.q.1.qđ culpaſ.et 11.q.3.non semp.et duobus

† Et magistro G. con. Fusen. Tertiusen.

exequi nihilominus tenetur a eandem : nisi apud eum efficere possit,vt ab hoc onere ipsum absoluat:& infra.

¶ *Delegatus qui impeditur die statuta ꝓcedere,partem hoc procurantem puniet: & quantū ad diem illā causam committet appellatione remota in odiū procurātis, nisi partes negotiū prorogent.Abb.Sicu.*

¶Cum autem sæpe contingat, ad diem quem iudex delegatus à nobis, partibus assignauit:earum altera procurāte, vt negotium prorogetur, iudicem ipsum à rege[b] vel archiepiscopo euocari : Nos peruersorum volentes malignitatibus obuiare, decernimus, vt si delegato constiterit hoc fuisse alicuius partis malitia procuratum , ipsam puniat[c] animaduersione condigna : & (ne aliquod lucrum ex huiusmodi fraude reportet) personæ neutri[d] parti suspectæ, quantum ad diem illū cōmittat ipsum negotiū audiēdū:quæ in ipso appellatione[e] remota procedat : nisi forte partes consenserint negotium prorogari.

¶Idem abbati sancti Hilarij , & magistro † G.cano.Teruisino.

¶ *Subdelegatus à delegato Papæ iurisdictionē habēre potest coercere impeditem. h.d.comprehendendo vtrunque intellectū.*

b ¶ *A rege.*]simile 18.dist.si epūs.per hoc patet q̄ hæc clausula , [si nō oēs,&c.]nō spectat ad temporales impotentias,quia secundū hoc iudex qui q̄q; non posset interesse,nō posset alij cōmittere vices suas sed vī q̄ iudex iste potius teneat obedire mādato Papę,q̄ archiepo vel regi , vt n.q.3.qui resistit.ff.de re iudi.ꝓtra. pupillū.sed cū vtriq; possit obedire diuersis tēporibus , vel etiā eodem vtriq; obedire tenetur.ff.de ope.li.duorū libertus.immo ꝓp propria commoda pōt deferere iudicium.ff.de iudi.l.si longius.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.quam quadrupliciter soluit.*

c ¶ *Punit.*]forte ad interesse:vel pōt ei imponere mulctā, id est, pœnā pecuniariā.C.de spor.l.2.vel ad arbitriū iudicis, ex quo pœna statuta certa super hoc nō est.§.eo.de causis.in fi. vel excōicet illum, quia impedit iurisdictionē iudicis:vt §.eo.c.1.et c.præterea.

d ¶ *Neutri parti suspectæ.*]Hoc semper est faciendum.j.de appel. cum speciali.

¶ *Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit.*

e ¶ *Appellatione remota.*]ꝓtra.§.c.proxi.§.si vero.& §.nos aūt.& ff.à qui.app.nō licet.l.1.in fi.Dic q̄ speciale est hoc vt iudex delegatus posit cōmittere causam remota appellatione,in odiū illius qui procurauit absentiā iudicis: sed hodie locum hoc nō habet,quia appellatio ipso iure remota est:vñ nullus pōt appellare ab aliquo iudice nisi grauetur.j.de app.vt debitus.Vel dic q̄ nō cōmittit appellatione remota,sed auctoritate huius decre.subdelegatus ꝓcedit app. re.& statutū fuit hoc i casu isto,q̄ subdelegat* procedit app.re.i odiū illius qui ꝓcurauit absentiā delegati.ita non est ꝓtra, qđ satis patet p hanc decret.& eodē modo intelligif.j.e. cū R.vbi dī q̄ delegatus causam cōmittit appellatione re.sed illud fit ex præcepto Papæ,non p cōmissionē delegati:quia delegatus nihil cōmittit vbi iudex electus procedit appellatione re.auctoritate illius decre.cū R. secundū tenorē primarū litterarum.Ber.

Delegatus quandoque causam cōmittit appellatione remota.

† Cap.8.eo. ti.in 3.compilatio.

† Aliàs:eiusque litteras, &c.

CAP. XXIX.

EX† litteris patriachæ Grandeñ.& infra. ¶Mandamus quatenus nisi vobis constiterit, quòd litteræ quæ secundo loco ad archipresbyterum Paduanum impetratæ dicuntur , de prioribus litteris ad primicerium Grandeñ. & plebanum sanctæ Sophiæ obtētis, expressam[f] fecerint mentionem : vt per secundas primæ appareant reuocatæ: cum primos iudices auctoritate litterarum nostrarum iurisdictionem non sit dubium habuisse : quam potuerunt postmodum patriarchæ, quo ad executionem sententiæ demandare : ex qua coercitionem etiam idem patriarcha receperat: cum huiusmodi demandata iurisdictio delusoria videretur,si subdelegatus[g] huiusmodi coercitionem aliquam non haberet: interdicti sententiam ab eodem patriarcha in Castellañ.archidiaconum promulgatam, pro eo quòd eiusdem patriarchæ executionem impediens , eius † litteras quibus mandatum prædictorum iudicum nunciabat, legi in publicum non permisit † : tandiu sanctæ Iustinæ ꝓtra uersia vertebatur super canonicatu sanctæ Iustinæ.Primo fuit cā cōmissa ad petitionē canonicorū sanctæ Iustinæ primicerio Grādeñ.& plebano sanctæ Sophiæ, sup eo q̄ idē presbyter se clericū ipsius ecclesiæ asserebat.Secundo ad petitionē A.presbyteri impetratæ fuerūt aliæ litteræ archipresbytero Paduano,in quibus de prioribus.vt dicebatur mentio nō fiebat.tādē archipresbyter Paduanus q̄a clerici sanctæ Iustinæ nō recipiebāt illū presbyterū in socīū & in fratrē,illos excōicatos fecit publice denunciari:postea primicerius & plebanus mādauerūt patriarchæ Grādeñ.vt dictos clericos denūciaret ñ esse excōicatos, cū in secūdis litteris de prioribus mētio nō fiebat.sed cū patriarcha exequi vellet mandatum , sibi iniunctum.archidiaconus Castellanus ipsum impediuit:vnde patriacha archidiaconū illū suppositi ecclesiastico interdicto:ꝓpter hoc fuit orta inter ipsō s cōtroversia,& sic quæstio delata est ad Papā.sed quia non potuit Papæ de facto ipso plene constare,mandat quibusdā iudicibus,vt super litteris ipsis veritatē inquirant:& si constiterit euidenter q̄ secūdæ litteræ non reuocent primas,sententiā latam in archidiaconū castellanū,vsq; ad debitam satisfactionē faciāt obseruari.si aūt cō stiterit euidenter q̄ secūdæ litteræ expresse reuocent primas, sententiā patriachæ denūcient irritā & inanē,cū nullā receperit à primis iudicibus,q̄ iā reuocati fuerāt,iurisdictionē.Bernardus. Nor. q̄ in secundis litteris debet fieri expresse mētio priorū.Ité not.q̄ executor habet iurisdictionem siue coercitionem.Ité sententia lata ab eo qui non habet iurisdictionem,nulla est.

† Vide text. in l.si qs id quod. ff. de iur.om. iud.

f ¶ *Expressā fecerint mentionem.*]Puta quia nō continēt serié rei suæ,siue facti. j.de coha.cle.& mu.super eo.& ff.de app.si expressim 3 .& j.de re iudi.inter monasterium.Vel q̄a simplr fecit mentionē de ecclesia illa,tacito de aliis litteris.j.de dolo & cōtu.c.2.

2 Hic casus Bernardi é, & in antiqs codicib* reperitur.

3 Tunc non valet sententia cōtra ius error expri mitur.Ioan. And.

g ¶ *Si subdelegatus.*]Scilicet patriacha.Hic euidenter apparet q̄ iudex subdelegatus,& etiam merus executor,qualis erat patriarcha , habent coertionem.j.de re iud.cū Bertholdus.ver.alioquin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& 3.eo.proxi.i.rñ,& etiam iudex delegatus ab eo p.11.q.1.peruenit.Immo & subdelegatus secundū leges habet iurisdictioné,scilicet modicā coerctionem.C.de.spor.l.2.& ff.de offi.eius cui mandat iur.l.vlt.& C.de defen.ciui.defensores.& ff.si quis ius dicenti non obtempe.l.1,immo & arbiter habet coerctionem.ff.de arbi. non ex omnibus. & ff. de iudi.l. 2, in fin. Dicunt tamen quidam q̄ delegatus ab ordinario non habet aliquam coerctionē.2.q.6. quisquis.& ff.de re iud.à duo Pio.& ĵ.de fo.cōpe. si quis p̄ta clericū, nisi lis sit cōtestata coram ipso.in Auth.de liti.§. omnē.coll.8.& sic non pōt mittere in possess. ff.de iur.om. iud. iubere.sed q̄ possit in possessione loquitur, q̄ ius non tribuit, quæ fit causa custodiæ.

† Cap.9.eo. tit.in 3.com pila. ¶ *Glo.seq.distīnguit inter excommunicatū pro offensa dubia,& manifesta,cui signat contrariū. ponit opi.& soluit.*

a ¶ *Satisfactum.*] Hoc obtinet vbi quis excōicatur pro crimine siue pro manifesta offensa, vt prius satisfaciat q̄ absoluat. 1 ĵ.de verbo. signi.ex parte, si vero pro cōtumacia vel occulto delicto , ſtatim debet absolui præstito iuramēto, q̄ ſtabit mādato ecclesiæ,vt ibi dicit.Sed p̄tradicit ĵ. de appella.qua fronte. §. sane.sed illa nō p̄tradicit, immo concordat: ibi excommunicatus fuit pro cōtumacia,vel alia causa,quæ non fuit manifesta,vt dicit T.Sed obstat quod ibi dī:vel qualibet alia causa.Lau.dicit q̄ ideo ſtatim recepta cautione absoluitur,ne ī excōicatione decedat 2. Sed dic cū T.q̄ nō p̄tradicit,& q̄ dicit:pro qualibet alia causa,q̄ non sit manifesta:quia si causa illa nō est manifesta , ſtatim debet absolui ante satisfactionē, nec tenetur satisfacere,nec debet cōpelli nisi primo constet de illa iniuria vel offensa.

b ¶ *Denuncietis irritam.*]Ex hoc patet q̄ sententia quæ nulla est, nō est executioni mandanda, immo exequenti impune nō pareatur,arg.ŝ.eod.si qñ.immo & violēter resisti pōt ei, vt hic, sicut resisti pōt ǫ officiali venięti ad accipiendū bona alicuius;nisi prius ab imperatore forma fuerit data,C.de iur.fis.prohibitū est. lib.10. licet ita sit,non tñ patriarcha iste tenetur iniuriarū,cū hoc ignoraret,quia putabat sententiam aliquā fuisse,arg.ff.vi bon.rap.l 2. §.si publicanus.arg.ĵ.de senten.excom.sacro.

¶ *Glo.seq.arguit.& reprobat.*

c ¶ *Et manem.*]Vt puta latam à iudice non suo.Et pōt notari arg. q̄ patriarcha siue archiepūs nō est iudex ordinarius in prouincia. arg.9.q.3.conquestus.sed hic nō procedebat patriarcha ordinaria potestate,immo delegata tñ,& sic non colligitur illud arg.hic.

Licet vndique.] Clausula illa [q̄ si nō omnes duo,& c.] purificat in vno vicem alterius habente , etiā duobus impeditis.h. d.Communis diuisio,secunda:ibi, *Inquisitioni.* Abb.Siculus, C A S V S.Causa commissa est tribus iudicibus à domino Papa sub hac forma:q̄ si non omnes, &c.vnus commisit cuidam de sociis suis vices suas,& tandem mortuus est:tertius tanquam suspectus fuerat recusatus.queritur an superstes nomine suo & defuncti possit negotium diffinire? Respōdetur q̄ si iudex iste nō cœpit vti iurisdictione sibi à cōsocio delegata eo viuente,iurisdictio expirauit per mortem mandatoris re integra:si vero ante mortē illius cœpit vti iurisdictione sibi cōmissa,vices suas et illius poterit adimplere.No.q̄ re integra morte mandatoris finitur mādatum.Item per solam citationem perpetuatur iurisdictio delegati ¶ *Omnes.*] ŝ.eod. 4 prudentiam.

e ¶ *Suspectus.*]Vt 4 ŝ.eod.causām quæ.& ŝ.eod.insinuante.

f ¶ *Vti non cœperit,*]saltem per citationem.ŝ.eod.gratū.ĵ.de offi. leg.c.vlt.ff.de iud.si quis postea. ff. de polli. l.1. ff. de nego. gest.

† ea

g Adde textum cū glosa in c.ex tenore.& cap. porro infra de sen.exc.

2 Vnde secūdum cū Ioquitur in ęgroto:vel loquitur ī eo qui nō pōt ſtatim satisfacere. ff.de iud.si se nō obtulerit.§. ait prætor Io.And.

3 Ex quo est notorū:seus si dubiū vel nō sit veritas patefacta: & sic soluitur cōtrarium q̄d gl.signat ꝑ simili.supra eo.si quando.& supra eo.c. proxi. §.quiavero. secundum Host. Ioan. And.

demus, quòd si iurisdictione à suo sibi collega delegata , eo viuēte vti non cœperit f: quia mandatum huiusmodi re integra g,morte mādatoris expirauit:nō habet solus officium iudicandi. si vero ante mortem illius iurisdictione vti cœperit taliter demandata , vices suas & illius poterit adimplere.

¶Idem episcopo Baiocen.

¶ *Non creditur quis delegatus,nisi delegationem probet.*

CAP. XXXI.

CVm † in iure peritus: & infra. ¶ Præterea quæsiisti , cum tibi ab aliquo sub hac forma mandatur : Auctoritate qua fungor , ĵniungo , vt talem denuncies excommunicationis sententiæ subiacere: ac tibi super mandato h Apostolico hæsitanti , ab aliquo nō sit facta fides † : an mandatum huiusmodi exequi tenearis?

¶ Super quo tibi huiusmodi damus responsum , quòd nisi de mandato sedis Apostolicæ certus extiteris,exequi non cogeris quod mandatur.

¶Idem Parisien.& Trecen.episcopis, & abbati sanctæ Genouefæ.

¶ *Per procuratorem non habentem mandatum, de re ad rem,iurisdictio prorogari non potest.*

CAP. XXXII.

CVm † olim abbas, & cōuentus Vergiliacen.sua nobis conquestione monstrassent, q̄ comes Altissiodoren.quoddam stagnum, molendinum, & domum,in terra eorū construere, nitebatur,in ipsorum† præiudicium & grauamen:episcopo & thesaurario.Niuernen. cōmisimus causam ipsam. Per quorū litteras accepimus,q̄ lite super petitionibus ecclesiæ contestata,receptis vtrinque testibus,& attestationibus publicatis, cum super dictis testium inter partes fuisset postmodum disputatum : Tandem pars comitis proposuit, quòd de damnis in memoribus,& rebus aliis datis, super quibus testes deponere videbantur , cognoscere non debebant : cum in rescripto a nost.o nulla † de damnis mentio haberetur : & infra. Iudices autem interlocuti sunt † , quòd super damnis datis à comite, ad eos cognitio pertinebat. Quo audito comes ad appellationis beneficium conuolauit. Vnde ipsum iudices euocatum,& nec per se,nec per responsalem idoneum comparentem , excommunicationis vinculo adstrinxerunt: & infra.

¶Quia vero super damnis datis antequam b lis fuerit contestata, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cum in rescripto nulla de illis mentio haberetur, nec ad ipsos potuerit iurisdictio prorogari : cū procurator c ad illa solummodo intelligatur constitutus,quæ in commissionis litteris inueniūtur expressa†:& †postquam comes publicatis attestationibus intellexit , super his fuisse depositum,protinus d cōtradixit:Nos eosdē iudices pronunciauimus minus iuste interlocutos fuisse:ac sæpedictū comitem,qui ob hoc ad appellationis beneficium conuolauit, excommunicationis sentētia non fuisse ligatum e.

¶Idem Senoñ.archiepiscopo.

¶ *Quæ acta causæ relationis iudicum delegatorum sigilla violando aperuit,nō auditur postmodum contra illa.*

† Cap.11.e. tit.in 3.compilat.

† eorum

† Aliàs, ita: nulla de dānis datis &c.

† Fuerunt

4 Hæc duæ glossæ nō sunt Bernar di.

† Vide l.qui cūque.ff.de pub.& no in l.sciendū.ff. de ver.ob.

5 Adde prohoc no.in eius qui in prouincia. in glo.ignorasse.& ibi Bar.ff.ei cor. per.

† Cap.10.e. tit.in 6.compilat. & est pars decretalis:cum in iure.quā habes supra ti. de electio.

† Aliàs ita: tibi iniūgo, &c.

† Vide l.qui cūque.ff.de pub.& no in l.sciendū.ff. de ver.ob.

6 Delegati sententiæ nō creditur nisi cōmissio ostendatur.

7 Idē in officialib. Cartusiēsibus & ceteris bonā fidē habentibus ꝓpter ignorantiā quam facile præsumitur.

8 Secus quibus nō creditur sine litteris. Gl.in fi.ff. de iudi.l.3. prohibitione. & ibi Gofr. Io.And.

quicunque impetrat à principe causam committi alicui vel delegari,vt si sententia lata fuerit pro eo à delegato,ita bene custodiat cōmissionem sicut ipsam sententiam:lapsu enim temporis si conueniretur,& ostenderet sententiam sine commissione,nō valeret ei nisi probaret de cōmissione.Sententiæ vero ordinarij semper ſtatur,& pro ea præsumitur:quia ibi constat de iurisdictione. ĵ. de re iudic.sicut. & 2.q.6. hoc etiam.Lau.Si tamē publicatum fuisset rescriptum in iudicio:videtur quòd sufficiat, si de hoc constat : licet postea sit amissum,ĵ.de priuil. cum olim. C.de testa.publicati. & ĵ.de fide instru.cap.fi. item si sententia redacta est in publicam chartam, videtur q̄ sufficiat.ĵ.de testi. significauit. & in Auth.vt fratrum filij.§. r.coll.9.licet fit.arg.cōtra.ĵ.de re iud.cum inter vos.Item sufficit si habet subscriptionem testium.16.q.3. ca. dilecto.6.potest. Sed videt q̄ hodie sufficiat solus tabellio ad imponendam fidem sententiæ.ĵ. de proba.quoniā contra falsam. Vt nulla sit dubitatio,ita debet fieri quod auctoritate iudicis rescriptum domini Papæ solemniter in publicam formā redactum inseratur in ipsa sententia iudicis auctoritate,& alia instrumēta procuratoria : quia idem iuris est de illis, vt si ostenderetur sententia lata in personā procuratoris vel syndici:vel in ꝓtrarium,si non cōstaret de mandato procuratorio,sīia non valeret,nec ſtaretur ei si negaret illū fuisse procuratorem:sed postquam in ipsa sīia inseruntur huiusmodi instrumēta,& rescriptum,iudicis auctoritate ſtabitur postea sententiæ,etiam si originalia rescripta non appareant.C.de testa.publicati.Item caueat in sententia excommunicationis, vt qui absolutus est,custodiat instrumentum siue litteras absolutionis, per quas tutus existat si ei obiiceretur excōmunicatio:aliàs posset ei periculum generari:vt ŝ.de elect.venerabilem.& ĵ.de cleri.excōmini.propositum.arg.opt.quòd ita fit faciendum.Bernar.

Cum olim abbas.]Excōicatio lata post appellationem legitimā est nulla.h.d.secundum litterā.Diuiditur in duas partes principales.secunda:ibi, *Quia vero.*Et prima pars ex facit.Nam primo ponit causæ commissionem.Secundo:ibi,*Per quorum.* processum. Tertio:ibi,*Tandem pars comitis.*exceptionem.Quarto:ibi, *Iudices.* iudicum interlocutionem.Quinto:ibi, *Quo audito.*comitis appellationem.Sexto:ibi,*Vnde.*ipsius excommunicationem.Abb.

C A S V S.Comes Altissiodorcñ.quoddam stagnum, & molendinum,& domū volebat construere in præiudiciū & grauamē monachorum Virgiliacen.monachi cām super hoc epo & thesaurario Niuernen.obtinuere cōmitti,lite contesta.super petitionibus monachorū,receptis vtriusq; partis testiuis & publicatis,& cum sup illis fuisset à partibus disputatū,comes ꝓposuit, q̄ sup damnis in memoribus & rebus aliis datis,sup quibus testes deposuerunt,cognoscere non debebāt iudices:cū de his in rescripto nulla mētio haberetur.iudices interlocuti fuerūt,q̄ super dānis datis à comite ad eos iurisdictio ptinebat:quo audito comes ſtatim ad sedem Apostolicā appellauit.sed iudices nō obstante appellatione euocauerunt ipsum:& quia non venit,nec misit, excōicauerunt eūdem,& per litteras suas negotium domino Papæ intimauerunt.sup hoc rescribit Papa quibusdā iudicibus dicēs, q̄ super damnis datis ante litem contesta.cognitio ad dictos iudices non pertinebat,cū de damnis in rescripto nulla mētio haberetur, nec procurator potuit sup his ad iudices ꝓgare iurisdictionē,cum ad illa solūmodo ꝓstitutus intelligat,quæ in rescripto cōmētur, & quam cito comes intellexit sup damnis fuisse depositū, ſtatim ꝓtradixit:vnde Papa pronūciauit iudices illos perperā ꝓcessisse, & sæpedictū comitē,q̄ propter hoc appellauit,excōicationis sīia non fuisse ligatum.Not.q̄ prorogatio iurisdictionis fieri non potest per procuratorem domino ignorāte.Item procurator datus ad causam certam,ad aliam non potest extēdere suum officium. Item fines mādati diligenter seruandi sunt.Item si dominus non contradicat facto ꝓcuratoris excedētis fines mandati,ratum habere intelligitur.Itē sententia excōicationis lata post legitimā appellationem nulla est.

a ¶ *In rescripto.*] Et ideo nō valuit quod factum est,si formā mandati transgressi sunt.ŝ. de rescri.cum dilecta.

b ¶ *Antequam.*] Maxime, 1 quia nec post litem contestatā;qa dominus non habuit ratū factū procuratoris,immo postquā sciuit, ſtatim contradixit.

¶ *Glo.seq.reci. per q.an per procuratorem fiat prorogatio.*

c ¶ *Cum procurator.*] qui simpliciter constitutus fuit ad cām prædictis iudicibus delegatam.Et not.q̄ licet per ribus principales p̄sonas post scriptis, fieri ꝓgatio iurisdictionis.ff. de iudi.l.3. §.sed & si iudex.& l.de qua re.§.1.per procuratorem tamen fieri non potest, cum de hoc nō fuerit cogitatum quādo cōstitutus fuit procurator.arg.ff.de auro, & argē.lega.si ita.ff.de transact. cū Aquiliana. ff.de contrahen.empr. Rutilia Polla. & C. de transact.transactionis.fin.ff.de iureiur.l.iusiurandum.§.procurator.& 22.q.2.ne quis arbitretur.Qualiter fiet prorogatio, dicetur. ĵ.eo.P.& G.prætextu enim vnius articuli non debent super alio probationes admitti.C.qui leg.perso.l.vlt.& ff.de iureiu.si duo patroni.§.Iulianus.circa fi.& alia dicta non valent, cum iurēt super alio articulo.ĵ.de testi.de testibus.

1 Hæc glosa non est Bernardi nec habetur in antiquis codicibus.

† Vide text. in l.2.& ibi Bart.in fi.ff. si cer.per.

† Dictio,&, deest in plu

¶ *Glo.seq.reci.per q.an taciturnitas domini sibi noceat,cū sit procuratorem excessisse mandatum,secunda pars reci.per q.an prorogatio temporis iurisdictionis fiat per procuratorem.Finis recitatur per obiectionem.*

d ¶ *Protinus contradixit.*Ex hoc vī q̄ si procurator fines mandati excedit dño sciente,q̄ præiudicet domino nisi ſtatim contradicat, 2 arg.54.dist.si seruus sciente.arg.ĵ.de his quæ fi.à præscr.sine consen.cap.c.2.ff.quod cum eo qui in alie.po.l.vlt.ff.de instī.sed & si.in prin.ff.ad Macedo.si filius 2.C.de nup.si vt proponis.& si iudex scientibus partibus excesserit fines etiam mandati,eis prēiudicat.argumen.C.communia vtriusque iudic.l.2.alias non præiudicat factum procuratoris domino ignorante.C.de procu.si procurator.ff.de procu.si ignorātis.Item no.q̄ licet procurator nō possit prorogare causam de re ad rem,tñ videtur q̄ posset prorogare de tpe ad tempus:quia qui dat procuratorem vt confestim agat, intelligendum est permittere procuratori,& postea litē peragere.ff.de procu.qui procuratorem.Itē procurator mandatū prorogare potest ad id qđ est prope mandatū.ŝ.de elec.in causis.&ŝ.de renun.post translationē.& ff.iud.sol.iam tñ.ŝ.vlti.& prorogat ad ea quæ sunt præparatoria mandato.ff.de procu.ad rē mobilem.& l.ad legatum.& accessoriū ipsius siue sequelā.ff de instito.l.cuicūque.§.si ei quē.in fi.Prorogatio de re ad rem,inuito reo non valet deficiēte iurisdictione:qa imperator inuito reo nō ꝓtextēdere rescriptū ad alias res,quas in rescripto nō expressit,vt in c.isto ꝓtingit:sed p recōuētionē bene extendit ad res alias inuito actore,de q̄b.nulla mētio habita est in rescripto,si actor ꝓsītere velit in sua petitione.ŝ.e.prudētiam.in fi.& est rō.ĵ.de mu.pet.c.1.Bene ¶ *Ligatum.*] quia nō habebant iurisdictionem super damnis. sic ŝ.eo.ex litteris.Vnde posset agere contra iudices ad interesse, qui eum iniuste excommunicauerūt.ĵ.de sen.excom.sacro.& hic error eos excusare non potest,

1 Host.contra quo ad hūc casum, cū nullum esset iudicium ipso iure.ff.de iud. licet. quod puto ꝓpter iurisdictionis defectū. fit ergo vera gla.in processu habito per procuratorē vltra formam mandati co rio,vel delegato, in eo q̄ iudex erat.Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CVm olim magister.[Prima pars decise ponit factū principale. Secunda:ibi, *Verum.*narrat culpā illius B.Tertia:ibi, *Qui postmodum.*ponit ipsius confessionē & excusationē.Quarta:ibi, *Sane.* excusationis reprobationem.Quinta:ibi, *Sed vt.*culpæ punitionē. Abb.Sicu.

CASVS. M.archidiaconus, & B.præpositus adinuicem permutauerunt dignitates suas: occasione huiusmodi permutatiōis orta fuit quæstio inter ipsos, cā super hoc cōmissa fuit quibusdam iudicibus, tandem cum processissent in causa,ad sedem Apostol. transmiserunt acta ipsius causæ per dictum B.qui non erubuit aperire litteras iudicum, quas dño Papæ debuit fideliter præsentare.Ipse in pſentia Papæ se excusabat dicēs, q̄ iudices perperā processerant cōtra ipsum. Vnde timēs ne litteras portaret Vrię,scripta illorū aperuit, et q̄d suspicatus fuerat, ādinuenit.Super hoc dicit Papa,si iste B. cōsiderasset q̄d melius expediret, vel non recepissēt scripta suspecta,vel ea recepta sibi fideliter præsentasset,et ostendisset corā ipso cām suspicionis:ꝑterea nō ꝙquerebatur de iudice quē Papa ei ꝓcessit, sed de illo qué ipse duxerat eligēdū,et iudices cōque rebātur de ipso:vñ Papa verbis illius fidē nō luit adhibere,sed vt puniatur in quo peccauerat, Papa ꝓtra acta iudicū q̄ violauerat, ipsum noluit exaudire, ne de dolo suo cōmodum reportaret.No.q̄ litteras iudicum nullus debet aperire iudicibus ignorantibus.Item punitur quis in eo in quo peccauit. Item dolus suus nemini prodest.

† Adde q̄ talis incurrit pœnā falsi. gl.& ibi Bal. in 10 col.de pa Constā. in gl.in ver. sigillo.

† Processerunt † Aliàs, & acta.

2.Reg.11.

† Hæc clausula : motu ꝓprio,quid operatur, tradit Felynus c. nonnulli. de reseri. & late Gabriel.in com. con.l.tit. de clausul consel.2.

† Violauit. † In vno vetustissimo ita:ipsum sicut nec debuimus,nec voluim" ex audire.

a ¶*Cùm olim.*]Hæc decre.& illa quam habes.ī.de rerum permuta.cum olim.loquuntur de eadem materia.

b ¶*Deleganti.*]Cuius vicem gerebant.ſ.eo.fane.iniuria enim iudicum,ad eum pertinet cuius legatione funguntur.2.q.7.accusatio.in fi.& 3.q.1.nulli.immo ipsos tamquam delegantem honorare debent partes.93.dist.c.vlt.& 94.dist.c.1.

c ¶*Sigilla violauit.*]& ideo est puniendus tamquam falsarius, et ob hoc solum priuari debuit beneficio.ſ.de rescript.olim.et ī.de fal.ad audientiam.

¶*Glo.seq.recitat historiam.*

Libr 2 Reg. cap.11.

d ¶*Vriæ.*]Tangit illud quod legitur in lib.Regū.cum Vrias rogatus à rege Dauid nollet accedere ad Bersabe vxorē suā, quā Dauid rex cognouerat,timens ne concepisset ex eo,sicut & fecerat, quod cū ipse facere nollet,rex remisit Vriam ad Ioab principem militiæ cum litteris continentibus,vt poneret eum inter fortissimos hostes,vt occideretur ab eis,quod & factum est.sed iste stultus fuit,quia recepit litteras illas,& habebat eas suspectas : quia primo debuit eas videre diligenter,et si quid inesset iniquum,debuit contradicere relationi iudicum,si contra veritatem referebant:iudices enim debent ostendere partibus relationē quam faciunt superiori.2.q.6.biduum.in fi.et C.de rela.l.1.et 2.aliàs posset appellare,vt ibi:& quotiens iudex se relaturum pollicetur, illico litigatoribus acta edere tenetur.ī.de appel.intimasti.

¶*Glo.seq.no.& alleg.tria iura in contrarium.*

e ¶*Proprio motu.*]Sic ergo vī,q̄ iudex maxime q̄ué princeps cōcedit,posit recusari.Arg.cōtra.ī.de app.nouit.& ff.de offi.præfe. prætо.l.1.credit enim princeps nō aliter fore iudicaturū,quā ipse esset iudicaturus,vt ibi dr.Arg.contra.Insti.de satisf.tut.in prin.

f ¶*Peccauerat.*]Sic supra de transla.c.quāto.et c.inter corporalia.et ī.de iure patro.pastoralis.in fi.& ſ.de temp.ord.litteras.

g ¶*Ne videretur dolus.*]Quia fraus et dolus nemini debēt patrocinari.ſ.de rescrip. fedes Apostolica.ī.de testa.c.officij.

CAP. XXXIII.

CVm olim[a] magister S. & B.archidiaconatū,& præpositurā adinuicem commutassent:& infra. ¶ Verum dictus B.delegatis nostris nō deferēs, immo verius deleganti[b], sigilla violauit[c] illorū†,& scripta quę nobis fuerant pręsentanda,non erubuit aperire.Qui postmodū in nostra præsentia cōstitutus, aduersario præsente,in excusationem suam proposuit, q̄ iudices perperā processerant†contra ipsum, cum†acta in scriptis minus fideliter redegissent:vnde timens ne litteras portaret Vriæ[d],illorum scripta aperuit, & quod suspicatus fuerat,adinuenit.¶ Sane si quod expediret melius notauisset : vel nō recepissēt scripta suspecta,vel recepta nobis fideliter præsentasset,& ostendisset causam suspicionis propositæ coram nobis. Præterea cum non cōquereretur de iudice,quem ei proprio motu[e]†concessimus:sed de illo potius quē ipse duxerat eligendum, & iudices suas nobis per eū litteras destinassent, de ipso pariter conquerētes, verbis ipsius fidē non duximus adhibendam. ¶ Sed vt in eo saltē puniretur, in quo peccauerat[f] contra acta iudicū,quę temere violarat†,ipsum† (sicut nec debuimus)noluimus exaudirē:ne videretur[g] dolus suus ei patrocinium attulisse.

¶Idem abbati & capellano sanctæ Mariæ Bononiensis.

¶Delegatus non tenetur admittere collegam sibi adiunctum per litteras surreptitias,nec ipsius subdelegatum,hoc dicit secundum vnum intellectum.vel sic:Delegatus subdelegatum collegæ impediti nō tenetur admittere.si in rescripto est clausula,quòd si ambo, &c.hoc dicit secundum alium intellectum.

CAP. XXXIIII.

COram†dilecto filio M.diacono Cardinali (quē tibi & H.nuncio , & clerico sanctæ Agathæ aduersario tuo, qui cū instrumentis eiusdem ecclesiæ, sed absq; litteris[h] de ratihabitione,ad Apostolicā sedem accesserat,sed de rato cauerat,sub fideiussoria cautione†, cōcessimus auditorem)proponere†curauisti:q. cum quidam in parochia sanctę Mariæ,in honorem beatæ Agathæ ecclesiā cōstruxisset, Alexander†Papa prædecessor noster causam super hoc abbati S.Stephani,& Priori sancti Victoris cōmisit terminādam:qui pro ecclesia S.Mariæ diffinitiuā sententiam protulerunt.¶ Verū capellanus sanctæ Agathæ,sententię parere contēpsit.Cumq; super eadē causa corā Ferrariēsi episcopo,per annum disceptatū fuisset, pars ecclesiæ sanctæ Agathæ horum veritate suppressa[a], magistrum L.Bonon. canonicum obtinuit eidem episcopo in causæ decisione[b] adiungi : qui cum causæ interesse non posset, prædictus episcopus, cui per sequentes litteras mādabatur,vt si ambo interesse non possent mandatis Apostolicis exequendis,ea ipse nihilominus adimpleret:sententiam[c] prædictam cōfirmauit:& infra. Nuncius vero ecclesiæ sanctæ Agathæ inter alia proposuit, q̄ cum dictus magister L. vices suas alij delegasset , episcopus admittere noluit[d] subdelegatum:sed post appellationem ad nos interpositam,solus in causę cognitione processit:& infra.

¶ Sed fuit econtra responsum, quod Ferrarien. episcopus solus procedere potuit,cū in vltimæ commissionis litteris fuisset insertum, quòd si ambo interesse non possent, prædictus episcopus nihilominus exequi procuraret:quod non intelligitur[e],vt si per se,vel per alios interesse non possent : † quia id raro †vel numquam contingeret:sed si non posset personaliter interesse. ¶Idem igitur Cardinalis latam ab eodem Ferratem verba.ꝑterea optime hoc probat.ſ.de elec.qa ꝓter.ſ.illud. vbi habes q̄ ille qui non potest interesse,potest alij cōmittere vices suas,& illi tenentur recipere illum,alias nō valeret electio:& q̄d per nos facere non possumus,p alios facere debemus.ff.de p cu.l.1.& ff.de admi.tut.ita tñ.ſ.gessisse.Sed cōtra vī expresse per hanc allegationē:quia ſm eā confirmata fuit sua.Præterea nō tenentur illū recipere ad mandatū illius,quia par est illis, & par in parē non habet imperiū.ſ.de ele.innotuit.ff.ad Treb.ille à quo.§. tempestiuum.nec illud vī sequi,q̄ si ille potest committere,q̄ alij ipsum admittere teneātur,qa ex alieno facto nullus obligat.ff.de ver.ob.stipulatio ista.arg.Dicunt quidā q̄ licet ille qui nō potest interesse,posit committere vices suas alij,coniudices non tenentur eum admittere nisi velint,quia iam extat cōditio,& sic remāsit iurisdictio penes illos:vñ ipsi ,pcedere possunt soli.si voluīt:& cessante impotētia poterit postea cū ipsis ,pcedere.arg.C.de curfur.cum aliis.vbi curator tpe furoris administrat,cessante furore cessat:sic delegatus iste cū interesse nō pōt,nō cōmittit vices suas. Sed hoc nō credo,immo dico q̄ ille qui interesse nō pōt p impotentiā factī tpalis, 2 potest cōmittere vices suas.& cōsocij tenentur admittere illū subdelegatū:& allegatio q̄ hic ponit, nō continet ius.Et circa huiusmodi subdelegatiōes ita distingue:aliud est cū ab initio delegant plures iudices cū illa clausula,q̄ si non oēs, &c.& nullus postea adiūgitur:et aliud cū ab initio delegatus est vnus vel plures,& postea alius adiungit cū illa clausula, q̄ si ambo.vel,q̄ si nō oēs,&c.In primo casu delegatus pōt aliū subdelegare,et consocij tenētur illū admittere.In ſcdo casu refert an res fit integra vel non:Si res sit integra,idē est ac si ab initio oēs dati essent,et adiunctus pōt cōmittere vices suas,et alij tenētur ipm admittere in causæ cognitione.Si vero res nō est integra, qa iam processum erat ad litis conte.et horū veritate suppressa aliqs est adiunctus,hmōi adiunctus vel subdelegatus ipsius non est admittendus,tamē p veri suppressionē adiūctus sue obtētus:sicut ptin git in pſenti negotio.et hoc bñ colligit ex hac decr.& hoc ꝓbat in Auth.de exhi.re.§.illud.vñ sumpta fuit Auth.offerat.vbi idē dr q̄ post lit.pt.alius petitus adiungi nō pōt,nec primus refutari, & ideo sua Ferra.epi ꝓfirmata fuit.Et q̄d dicit hic,q̄ nō intelligit vt si p se,vel p alios,&c.nō est verū:qa clausula illa,q̄ si non oēs, &c.pōt locū habere in multis casib.de iure & de facto, in quibus casibus duo vel alius procedere possunt : puta 3 de iure, vt si est excōicatus.ī.de re iud.ad probandū.vel suspectus recusatus.ſ.eo. cū sup.& c.licet.vel infamis vel seruus:vt ſ.de resc.scisciatus.de facto interesse nō potest, puta si mortuus fuit,vel aliàs perpetuo impedimēto detentus,puta furiosus:vt in prædict.decre.scisciatus.& in talibus casibus locū habet clausula illa,q̄ si nō oēs, &c. Sed q̄ impeditus est tpali impotentia, bene pōt cōmittere vices suas,et ꝓsocij tenētur admittere subdelegatū.sed i casu istius decre.admitti nō debuit rōnib.ꝑmissis.Ergo sic debet intelligi clausula illa,q̄ si nō oēs,&c.puta si nō pōt interesse de iure vel de facto,vt dixi,tūc non pōt cōmittere,cū nullā habeat iurisdictionē, alias bñ habet iurisdictionē q̄uis impediatur ad tps:et ideo tunc pōt cōmittere,et cū effectu.et q̄d dicit,impeditus ad tps,non intelligas q̄ oīno sit impeditus,vt nullo mō tūc posit interesse:sed si vellet oia alia dimittere,bñ posset interesse:sed nō vult ꝓtenere sua,tunc propter cām illam nec tenetur.ff.de iud.l.si longius.Ber.

† Accede ad Abbā. & Host. & Io.And. in c.cū olim. de rescrip. & Host. in c.cū dilecti. de rescrip. & Io.And. in c.cū olim. de rescrip. & Host. in c.cū dilecti. de rescrip.

† Infero q̄ clericus debet parēs,pro alio probat ꝓtestando de rato: tenetur de rato,eo modo. Aut. de epis. & cler. generaliter. C.de epis. & cler.

† In codice Barbatia: constituto. Barbatius: proponere curauit.

† In antiqua: Alexander scribit nobis.

1 Licet enim esset originalis reus, i causa tamē appellatiōis erat actor: & per hoc secundū Pe. & Abb. & Egi. dicim" q̄ præstitit cautionē de rato, quia liās debuisset cauere de iudicato soluēdo. prima placet. Io.And.

De rato habēdo,quando sit cauēdum.

† Cap.1.tit. de parochiis,& aliis parochianis,in 3. compilat.

† Vide.l.iura. cū.l.seq. C.de postu. & l.nā ad ea ff de legi.

† posset

Delegatus qui non pōt interesse,au mittere vices suas.

1 Secus ergo si per perpetuā cām im pediatur:& sic tenet infra de vo. q̄ sup his.& quodibi dixi.Restat ergo vt respō deatur ad decre.supra co.si pro debilitate.& c. quāuis. dic secundū eū primam lo co delegato,vel pluribus datis simne clausula. secūdam in eo qui ex voluīate eō mittit nō p impotētiā : secundum Gof. Io.An.

2 De iure distinguī pōt, vt autūt antiquī, inter impotentiā iuris & facti, vt primo casu nō subdeleget, secundo sic, vt si sit mor tuus.

a ¶*Sen*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Sententiam confirmauit.*]Ex hac secunda sentẽtia datur actio in factũ,quæ hic confirmatur,& non ex prima,vt ff.de his qui no. infa.furti.arg.ff.ad Trebel.si quis priorem.hac tamen confirmata, confirmatur & prima.

Cvm R.canonicus.]Si reus ad locũ iudicis delegati ire non potest,debet remouere, & dari sibi iudex in alio loco.h.d. Et primo ponit ,quisionis & mãdati causam. secundo mandatum:ibi, *Mandamus.*Abb.Sic.

CASVS.Quædã causa vertebatur inter istũ R.canonicum Ianueñ. & P.ciuem Ianueñ.ad petitionẽ ipsius R. fuit causa cõmissa præpositi sancti Dominici:qui cum parte citasset aduersam, pars citata in eius pſentia fecit ,ppoſni, q ,ppter graues inimicitias ciuitatis suæ, in eius pſentia non poterat cõparere. dictus R.significauit domino Papæ.Vnde mãdat Papa dicto ppoſito, quatenus pfato R.reliquat hác optionẽ vt ĩ ciuitate Ianueñ.vel diœce si eligat aliquẽ virum discretum,exceptis canonicis Ianueñ.qui cũ sint eius socij, merito essent parti aduersæ suspectis,coram quo quæstio terminetur, & dictus præpositus præciriem.episcopo sententiam confirmauit [a],& aduersæ parti super hoc perpetuum silentium duxit imponendum. Nos ergo quod ab eo factum est, auctoritate Apostolica confirmamus.

¶Idem præposito sancti Dominici subdiacono nostro.

¶*Locus ad quem reus secure accedere nõ potest,& canonicus in causa concanonici delegatus recusari poterit.*

CAP. XXXV.

CVm† R. canonicus Ianuẽ. causam quæ inter ipsum [ex † vna parte],ac P.[b]ciuem Ianuen.vertitur,tibi obtinuerit delegari:& idem ciuis propter multas & graues inimicitias ciuitatis suæ,in tua nequeat præsentia comparere:¶Mandamus quatenus supradicto R.huiusmodi optionem relinquas: vt (exceptis canonicis Ianuen. quos,cum sint [c] eius socij, merito habet pars aduersa suspectos)in ciuitate vel diœcesi Ianuen.in qua sunt multi viri prouidi †,iudicem eligat [d], coram quo quæstio terminetur:cui auctoritate nostra districte præcipias,vt eãdem causam iuxta rescripti à te†obtenti tenorẽ appellatione remota fine debito terminare procuret.

† Cap.1.eo. ti.in 4.com pilatio.

† Hæc verba: ex vna parte. desunt in antiquis.

†In codice Barbatiæ ita: ,quidi & discreti.

†In omnib' antiqs ita: ad te.& initium capitis indicat, ita omnino esse legẽdum.

Si causam similem delegatus tueatur: Vel si patronus fuit olim,tunc moueatur.

¶*Gl.seq.signat contrariũ ad id quod actor eligit.soluit tripliciter.secundo arg.& id reprobat,& reſpõdet.in fi.signat cõtrariũ & soluit.*

d ¶*Iudicem eligat.*]nota ex hac litera.q̃ q̃n reus ad iudicem ire nõ potest secure, quòd actor põt & debet eligere iudicẽ in loco nõ suspecto,& non aduersarius. Contra habes: q̃a reus eligit iudices. 11.q.1.iudices. & 15.q.7. si autem.& 3.q.6.peregrina. & 4.q.5.quisq;s. & 2.q.6.placuit.Idẽ videtur cum ordinarius recusat, q̃ reus eligat. ĩ.de app.cũ spãli.Contrarium dicit lex,q̃ iudex petit' dari nõ debet nisi ob reuerẽtiam petiti iudicis.ff.de iud. obseruãdum. Decretales ꝑdictæ loquũtur in causa criminali,& præterea nõ statur hodie ill lis. 1 Quod dicit hic q̃ c.si autẽ.ĩ. iste eligat, intelligo si altera ps cũ eo noluerit cõcordare, vel cum altera pars est absens. Vel dic q̃ de speciali gratia dabat ei Papa hanc electi.cum de cõsensu vtriusq; esset eligendus:vt ĩ.e.sup quæstionum. 2 Item arg. q̃ iudex non potest de cã cognoscere, pót alij cõmittere vices suas. Sed contrarium est verum.ĩ.de appel.secundo requiris.§.tertio. & hic non loquitur de iudice suspecto, sed quia reus non potest ire ad iudicẽ.vnde iudex tenetur locũ prouidere securũ.ĩ.de app.ex parte.& 33.q.2.siue. vel cõmittere causam in loco non suspecto,vt hic : vel potius procedit iudex iste auctoritate illius rescripti.Et est hic arg.q̃ iudex incertus dari possit:contra.ĩ.de rescri.ad hæc.sed hoc de gratia fuit:vt dictum est.

† Cap.4.co. tit.in 4 compilatione.

1 Immo ista tur,si loquatur in criminali cã cũ presbytero, vel diacono: vt in præallis. ĩ.q.7.Io.And.

2 Vel hic pone ille P.ad cens, concedat me in ciuitate Ianuensi,& eligat sibi inde cem quem spectũ,secundum Host. Io.And.

†Hic est,huiusmodi,in quibusdam manuscriptis.

† Hoc verbum dicit Abb. esse fing hic ad hoc q̃ pellatio iustæ fecit. tiæ vera nulla.

Cvm contingat.]Cõis diuisio.secunda:ibi, *Ad quod.* quæ subdistinguitur in effectu in duo membra principalia.Primum est q̃n quis cõqueritur se excõicatum post appellationẽ legitimã.Secundum est q̃n quis conqueritur se iniuste excõicatum. & istud membrum subdiuiditur:quia primo loquitur q̃n excommunicatus volebat probare se iniuste excõicatum antequam absolueretur.Secundo loquitur q̃n excõmunicator volebat probare se iuste excommunicasse antequam excõicatus absolueretur, licet peteret se absolui.Primum membrum principale est in ver.*Ad quod.* Secundum membrum est in ver.*In eo.*& secundum membrum secundi membri est in ver.*Verum.*Io.de Imo.

CASVS.Aliquis conqueritur dño Papæ, q̃ post appellationem legitimã fuit excõmunicatus ab eꝑo suo,vel aliàs iniuste excõicauit eundem.vnde mãdat Papa iudicibus, q̃ si est ita, absoluatis eundem iuxta formam ecclesiæ,vel sententiam denuncietis nullam:eꝑs paratus est probare se illum excõicasse ante appellationem eius,vel sniam iustam esse:quæritur vtrũ liceat iudicibus illum absoluere,vel denunciare sniam nullã esse, nõ admissis probationibus eꝑi?Rñdet Papa q̃ cum aliquis cõqueritur se post appel.legitimam excõicatum,probationes vtriusque partis sunt admittende antequam absoluatur,per quas probationes apparebit, vtrum absolui debeat,vel denunciari potius non ligatus.sed cum quis dicit se iniuste excõicatum fuisse,antequã fuerit absolutus, vix est eius probatio admittenda,nisi tunc tantum q̃n dicit intolerabilem errorem in snia fuisse expressum, & ad hoc probãdum debet admitti antequam absoluatur.sed si simpliciter dicat se excõicatum iniuste,& eꝑs dicit q̃ iuste excommunicauit eundem, & super hoc postulat probationes admitti,non est eꝑs audiẽdus, antequam fuerit absolutus:quia & si cõstaret ipsum iuste excommunicatũ fuisse,nihilominus debet absolui.Vnde in hoc casu statim iuxta formam ecclesiæ debet absolui, & postea probationes vtriusq; partis sunt admittẽdæ:vt appareat vtrũ iuste vel iniuste fuerat excõicatus.No.q̃ in duobus casib.non tenet excõicatio,vt si post appellationẽ legitimã sentẽtia excõicationis lata sit, vel si intolerabilis error in sententia sit expressus, in quibus casibus ante absolutionẽ debet admitti ad probãdum, in aliis debet statim absolui.Item nõ debet qs admitti ad probãdum, quo ꝑdato nõ prodest.

† vtriusli bet.

¶ *Glo.seq. obijcit quod probatio superflua est, & soluit.*

a ¶*Vtriusque partis.*] Et ĩ si testes eꝑi dicerent excõicationẽ præcessisse appellationẽ, testes aũt alterius dicerent appellationẽ præcessisse, sentẽtiare debet iudex,q̃ & aſi sentẽtiã et post fuit appellatũ.ĩ.de testi.cũ tu. & ita vĩ superfluum,quia semper iudicatur pro appellãte:quia si testes eꝑi dicerent q̃ tm̃ post sentẽtiam appellasset, illis non crederetur, quia probarent negatiuã:qđ esse nõ debet. ĩ.de elec.bonæ memoriæ.& ĩ.de cau.possess. cum ecclesia. Dico q̃ probationes eꝑi audiri debent, si vult probare se illum excõicasse antequam vocẽ appellationis emitteret:ſm quod ponitur in quæstione,in principio : vel etiam si vellet probare appellationẽ iniustam:quia illa nõ impediret excõicationẽ sequentem.ĩ.de app.vt debitus.vbi dr q̃ qui appellat,rationabilem cãm debet proponere:& si probata fuerit iniusta appellatio,remittetur ad eꝑm.ĩ.de app.vt debitus.& c.cũ in ecclesia.Nec est verum quod dicitur,q̃ semper pronunciabitur pro appellante:quia potest esse q̃ eꝑs melius probet, & per plures & meliores testes quibus ſtabitur 2.ĩ.de proba.licet.ĩ.de rest. in nostra præsentia.Et potest dici q̃ illa decre.cum tu.loquitur cũ testes vtriusque partis erant æquales,vt sic fiat interpretatio pro vtrisque partibus,ne de periurij reatu notentur.

1 Ista g'o. dicũt.Iuno. & Abbas est sẽ.fin.in suo effectu.

2 Vel p responsiones ad positiones, vel ad interrogationes apparentes bis,semel tã cum appellatum.de fi. instr.cũ Ioã nes.ver. venerũ.Io.Andr.

b ¶*Vix vel numquam.*]Ĩ.in casu sequenti tantum.simile.ĩ.de sententia.excom.per tuas.

c ¶*Intolerabilem errorem.*]tz.q.2.3 qua diuinis.9.q.3. episcopus. de hære.fi quis.

¶ *Glo.seq.no.quem non debere admitti,&c.*

d ¶*Nihilominus.*]No.q̃ non debet quis admitti ad probãdum illud qđ probatum nõ prodest.C.de probat.ad probationẽ.& ĩ.de simo.c.per tuas.in fi.ver.qm̃.& si probata,&c.& valet ad exceptiones opponendas,quas quidã admittunt indifferenter.& in fi.pronunciant ſm illas : si de iure valent,aliàs non prodest illa probatio.Illud fieri non debet.Primo cũ proponuntur,debet prouidere iudex an sint admittendæ vel non.si sunt admittendæ,tunc debet audiat probationes super illis:qui aliter faciũt nõ bene faciunt:quia si quis bene probaret exceptionẽ suam,& non admitteretur,pót esse cã appellandi 4 :q.a audiendo probationes super illa,iudex vĩ eã admittere cũ effectu:& ideo illud nõ est faciẽdũ, nisi iudex sub illa protestatione illũ ad probãdũ admittat, vt si de iure debeant valere,q̃ valeant,aliàs non.ĩ.de elect.c.Cumana.

3 Hæc glosula non est Bernardi.

4 Nõ video quia fit effectus appellationis.Potius explũi: excepi actore ab aggẽdo repellendũ, quia excõicatus mino riũ.iudex admisit excẽptionem, & probatis,ea proba tã nõ repellitã factorem, dicetur ne grauariter conquerat, quare admittit ne ad ꝑbandum? respondebit me.

¶ *Glo.seq.quærit obijciendo,& soluit.*

e ¶*Probationibus.*]Sed cũ iste iam sit absolutus,quare audiuntur probationes super hoc?dico,q̃ duplici de causa potest fieri, q̃ probabit q̃ iniuste fuit excõicatus,nõ iniungitur ei aliq̃d ꝑ iuramentũ,et ideo præceptũ differtur quousque cõstet vtrũ iuste vel iniuste sit excõicatus.ĩ.de of.or.ad reprimẽdã. Si iuste fuit excõicatus,tunc præcipiet ei per iuramentum,q̃ super eo pro quo fuit excõicatus satisfaciat:vt in dicta decr.ad reprimendã.Itẽ si proba ret q̃ admonitione legitima non præmissa ipsum excõicassẽt, excõicator per mẽsem erit priuatus ingressu ecclesiæ.ĩ.de ien.excõ. sacro.Itẽ si iniuste excõicatus fuerit,excõicator tenetur illi ad interesse:vt d.c.sacro,& in tm̃ tempus abstineat q̃tum visum fuerit superiori.2.q.1.nemo.& 24.q.3.de illicita.Et econuerso,si sententia iusta probata fuerit,excõicatus tenebitur ad interesse excõicatori,vt in decre.sacro.nisi vtrũque probabilis error excusẽt, vt ibi, & ita patet quare admittantur probationes post absolutionem.

ADDITIO.Pone q̃ excõicatus pro contumacia petat absolui à iudice, offerẽdo cautionem de stando iuri: nunq̃d absente aduersario & nõ vocato potest absolui?Vĩ q̃ fic.ĩ. de rescri.olim. Præterea vbi lex non distinguit, etiã nec nos distinguere debemus.2.q̃.5. cõsuluisti.& ĩ.de trãsla.inter corporalia.& ĩ. de decim. ad audiẽtiã, ĩ.de maio.& obe.ca.solitæ.nec sibi ꝑiudicium fieri vĩ:quia si esset præsens, & appellaret vel iterdericeret, nihil ei ꝑdesset:vt in hoc.c.cum cõtingat.Sed q̃ra dici pót.ĩ.de sen.excom. venerabili.ĩ.de eo q̃ mit. in poss.c.r.& c.cum venissent.n.q.3. excõmunicatos.vbi dicit:excõicatos à sacerdotib. nullus recipiat ante vtriusque partis examinationem iustam,dic vt ibi.

† Vide l.vi deamus.§.in Fauiana .ff. de vſu. & l. ad lites abbreuiandas cũ prætor. admittũtur saluo iure ff.de ver.ſi impertinẽtium, & non admittendorũ. Io.And.

Venerabili fratri.] Prĩo ponit formã delegationis.Secundo subdelegationis delegati:ibi, *Porro.* Tertio reuocat ,pcessus subdelegatorũ cãm exprimẽs:ibi, *Quorũ.*Ab.Sic.

CASVS.Pridericus quòdã imperator ſpoliauerat Cephaludeñ. eꝑm ecclesia,& aliis bonis suis:Papa rogauit eum vt dictum eꝑm restitueret:quod idẽ promisit se factũrũ,sed non adimpleuit promissum.Vnde Papa mandat archiepiscopo Cusentineñ.quatenus prædictum eꝑm faceret restitui ad eꝑatum,& alia quibus fuerat ſpoliatus:quo restituto plenarie,& corporalem possessionẽ & paſicisã adepto,si eꝑs ipe de dilapidatione suspectus esset,virũ prouidũ coadiutorẽ prouideret eidẽ,sine cuius consilio nihil disponeret de his quæ pertinent ad tpalem administrationẽ,quousque Papa de ipso aliter duceret prouidendũ veritate cõperta:& interim vtriq; illorũ interdiceret omne genus alienationis.Sed archiepiscopus infirmitate corporis grauatus,commisit vices suas abbati sancti Spiritus de Panormo,qui cum deberet eꝑm facere restitui,cœpit inquirere,vtrũ eꝑs esset de dilapidatione suspectus, contra formã mandati eo non restituto: postmodum archiepus cũ iam esset officio suo functus,cõmittendo in integrum vices suas, idem negotium cõmisit thesaurario Cusentineñ.tãdem processus illorum iudicũ domino Papæ fuerunt exhibiti,quos dñs Papa iustitia exigente cassauit,i.cassos & irritos nunciauit : quia abbas contra formam mandati processit ad inquirendum de dilapidatione,non restituto episcopatu:& q̃a archiepiscopus postea thesaurario negotium non potuit delegare.& ideo quicquid fecit, nullius fuit momenti.No.q̃ ſpoliatus restituendus est antequam aliquid sibi obiiciatur.Item forma mandati seruanda est,alioquin nihil agitur.Item suspectus de dilapidatione non statim remouetur,sed datur ei coadiutor,& omnis alienatio prohibetur eis interim.Item committens vices suas, postea reuocare non potest, nec alij committere.qui contra facit,nihil agit.

f ¶*Fuerat ſpoliatus.*]per Fridericum 5 imperatorem.

g ¶*Restituto plenarie.*]Hoc ideo dicit:quia ſpoliati ad oĩa iura sua tam corporalia quàm incorporalia debent restitui,anteq̃ aliquid sibi obiiciatur,vel antequam inquisitio fiat contra ipsos: vt 2.q.2.per totũ.& c.nullus.vbi dicitur q̃ oĩa iura sunt restituẽda.3. q.3.per totum.& ĩ.de resti.ſpo.in literis.& c.item cum quis.& ca. ex conquestione.& c.Pisanis.vnde dicit,plenarie.

5 Hoc patet ex regesto ipſius Honorij,cuius fragmentũ refert Contus hic initio huius capitis,quem vide to.

¶ *Glo.seq.obijcit,& soluit.*

h ¶*Suspectus.*]Sed vĩ q̃ isti non sit dandus coadiutor,ex quo erat de dilapidatione suspectus : immo potius deberet destitui.3.q.2. quia ea.C.de suspect.tut.eum quem.& dolum facere videbatur

petendo

Universidad de Deusto
Biblioteca

petendo restitutionẽ,cũ destitui debeat propter hoc.ff.de do.exce.dolo.Dic q̃ hoc olim obtinebat ſm antiqua iura, q̃ accuſatus ſeu denunciatus ſuſpectus de dilapidatione remouebat pendẽte lite ab adminiſtratione:vt 3.q.2.quia ea.vbi de hoc.& C.de ſuſpec. tut.eum quem.hodie vero ſecus:quia non remouetur ab adminiſtratione, niſi prio probetur ſuſpectus de dilapidatione male adminiſtrãdo, & hoc proba to præſumitur q̃ de cætero male adminiſtrabit.ff.de admi.tu.ſi cui. §.hiſdẽ.& ff.de ſuſpec. tut.l.tutor.§.quæri poteſt.& C.de ſuſc.& arc. ſi aliquid.libr.10. Et ita accuſatus ſiue denunciatus de dilapidatione, & probatus ſuſpectus ſm iura noſtra,remouet ab adminiſtratione : vt hic, & infra, de ſimon.licet Heli. Et etiam iudex ſine accuſatore poteſt aliquem remouere, ſi apertiſsimis argumẽtis liqueat eum eſſe ſuſpectum.ff. de ſuſpec.tut.l.3.§.præterea. Nec admittẽdus eſt ſi vellet ſatisdare:q̃a ſatisdatio nõ immutat maleuolum animũ tutoris.Inſti.de ſuſpec.tu to.§.nouiſsime.& ff.de ſuſpec.tut.quia ſatisda tio. Et qui eccleſiã ſuã pro alienis debitis aggrauat ſiue obligat,ipſo iure ſuſpẽſus eſt ab adminiſtratione tẽporalium & ſpũalium. j. de ſolu.ſi quorundam.

†Coadiutores,quando dari ſint,& qualiter permittantur, tradit cõcil. Triden.ſeſſio.21.de refor.cap.6 & ſeſſio.25.de refor.c.7.

†Verbum: adiungere, d' eſt in antiquis.

†Vide text. in l.1.cũ no. C.de appel.

Suſpect⁹ de dilapidatione à quibus eſt denunciandus.

Ad hanc autem denũciationem quilibet vꝫ admittendus.in Auth.de non alie.aut permu.§.hic nobis.in fin.coll.2.& C.de ſuſpect.tut.pietatis.probabilius tñ videtur,q̃ hi tantum admittãtur,quorum intereſt:vt 16.q. 7.filiis vel nepotibus.& 2.q.7.quapropter.vel ſaltẽ ſoli clerici admittantur.11.q.2.non liceat.Ad denunciandum admitterẽ quemlibet de illa parochia,q̃a eorũ intereſt vt eccleſia nõ perueniat ad malum ſtatum.arg.16.q.1.qm̃ quidquid.& 12.q.2.aurum habet.

Coadiutor a datur dupli ci de cauſa.

¶ *Coadiutorem.*]Et ita hic datur coadiutor propter ſuſpicionẽ dilapidationis.alibi datur propter infirmitatem ſeu ſenectutẽ.7. q.1.ſcripſit.& c.quamuis.argu.ff.de tute.ſolet.1 & j.de cleri.ægro. c.penul.& vlti.

1 Datur curator habenti tutorem propter tutoris infirmitatem vel ſenium. Io. Andr.

¶ *Gl.ſeq.ponit dictum,cui ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶ *Conſilio.*]Hic intelligo,& cõſenſu:alias non valeret multum talis coadiutor.arg.ad idem.5.de elect.cum in veteri.& ca.ne pro defectu.Arg.contra.j.de arbi.cum olim.Sed illud videtur dictum propter formam arbitrij.

c ¶ *Omne alienationis genus.*]Quid contineatur per hoc quod dicit,omne genus alienationis,habes.j.de reb.eccle.non alie.c.nulli.& C.de reb.alie.non alie.ſancimus.Largiſsime ſumitur hic hoc verbum,alienationis:alibi ſtrictẽ ſumitur pro eo tantum contractu quo dominium transfertur.C.de fun.dota.l.1.

d ¶ *Caſſauimus.*]id eſt,caſſos & irritos denunciauimus.5.de reſcri.cum dilecta.

e ¶ *Mandati.*]& merito:quia fines mandati diligenter ſeruandi ſunt.ff.man.diligenter.& C.de procu.ſi procurator.& 5.de reſcri. cum dilecta.vbi quaſi idem quod hic dicitur.vbi de hoc.

¶ *Glo.ſeq.ſoluit quæſtionem.*

Delegatus committẽs vices ſuas, an poſsit ipſe rũad ſe reuocare.

f ¶ *Vices ſuas.*] Hic ſoluitur q̃ dubitatur,an delegatus ſimpliciter committens vices ſuas poſsit eas reuocare ? & patet q̃ non, poſtquam ille vti cœperit ſua iuriſdictione,vt hic patet.& vt no. 5.eod.ſuper quæſtionum.in notula:patet, &c.quia committendo vices ſuas ſimpliciter,omnia commiſit quæ poterat ſuper illo negotio.ſic.5.eo.ſuper quæſtionum.§.ſi vero.ſic qui cauſam ſimpliciter committit,omnia videtur committere quæ ad cauſam pertinere noſcuntur.5.eo.præterea.& j.eod.ſuſpicionis.& eſt argu.q̃ indefinita æquipollet vniuerſali.ff.de ſerui.vrb.prædio.ſi ſeruitus. & ff.de tutel.l.3.§.vlti.& j.de priuile.quia circa.& j.de iurepatro. ex literis.

g ¶ *Non potuit demandare.*]cum abbas iam proceſsiſſet in negotio:antea vero potuit reuocare.Bernardus.

prouideret coadiutorem [a] † eidem adiungere†,ſine cuius cõſilio [b] nihil eorũ faceret,quę ad adminiſtrationẽ pertinent tem poralem : quoadusque veritate cõperta,duceremus aliter prouidendum,interim omne alienationis [c] genus eorum vtriq; autoritate noſtra diſtrictius interdicens. ¶ Porro idem archiepiſcopus corporis infirmitate grauatus,cõmiſit in huiuſmodi negotio vices ſuas,primo abbati ſancti ſpiritus de Panormo, ac demum theſaurario Cuſentiñ.Quorũ proceſſus nobis exhibitos, de fratrum noſtrorum cõſilio caſſauimus [d] iuſtitia exigente:quia videlicet abbas contra mandati [e] noſtri tenorem†, ad inquirendum vtrum de dilapidatione ſuſpectus eſſet epiſcopus,eo nõ reſtituto, proceſſit:& archiepiſcopus ipſe (cum iam ſuo functus eſſet officio:dicto abbati committendo in integrum vices ſuas [f])huiuſmodi negotiũ dicto theſaurario non potuit demandare [g] .

¶ Gregorius ix.S.præcẽtori & magiſtro N.canon.Ambianẽ.

¶ *Si delegatus pronunciauerit ſe iuriſdictionem non habere,ipſum etiam de conſenſu partium non reaſſumit.*

CAP. XXXVIII.

SIgnificãtibus M.muliere, & I.nato eius,nos noueritis ac cepiſſe, q̃ cũ nobilis mulier Iuliana vidua, mentiens ſe pauperem †contra eos ſuper terris & rebus aliis ad iudices, noſtras litteras impetraſſet, iidẽ coram eis excipiẽdo proponere curauerunt, q̃ cũ dictæ litteræ ſuggeſto mẽdacio impetratæ fuiſſent,cum prædicta Iuliana(quæ nobilis eſt & diues)pauperem [h] ſe dixiſſet in eis,corã ipſis (niſi requiſito prius domino, ſub cuius iuriſdictione ipſi cõſiſtunt, & coram quo parati erant eidẽ exhibere iuſtitiæ complementum)non debebant de iure per tales litteras cõueniri : vnde dicti iudices interloquendo pronunciarunt,ſe per eaſdẽ litteras procedere [i] nõ debere:& infra. reſumpſerunt,& cum vellent in cauſa procedere, dicta M.& I. filius eius,ſentientes ſe prægrauari,ad ſedem Apoſtolicam appellauerunt.vnde mandat Papa,quatenus ſi ita eſt,reuocetur in irritum quicquid per dictos iudices factum fuit.Nota quòd cum iudex pronunciat ſe non habere iuriſdictionem, ſiue ſe non poſſe procedere,ſtatim amittit iuriſdictionem, etiam ſi iuſte pronuncier: vnde in cauſa illa vlterius non procedet ex primo reſcripto. Item compromiſſum infra certum tẽpus poteſt fieri. Item quicquid fit poſt legitimam appellationem,non tenet.

¶ *Glo.ſeq.ponit dictum cui ſignat contrarium,& ſoluit.*

h ¶ *Pauperem ſe dixiſſet.*]Et ſi pauper eſſet,adhuc debet corã iudice agere,& ſequi forum rei:quia cauſa viduarum 2 non ſpectat principaliter ad eccleſiam niſi quo ad protectionem & defenſionem.j.de ver.ſign.ſuper quibuſdam.87.diſt.c.1.& 2.Immo ad iudicium regis ſiue domini illius loci cauſa viduarum,pupillorum & orphanorum ſpectare videtur.23.q.5.regum.& q.3.ab imperatorib. & C.quando imper.inter pup.l.vnica.ſecundario ad eccleſiã ſpectat.23.q.5.adminiſtratores.vel ſi iudex ſecularis negligens eſſet. j.de fo.compe.ex tenore.arg.contra.j.de foro compe.ex parte B. Sed loquitur ibi in poſſeſſorio:in quo caſu poteſt implorare iudicium eccleſiæ.

† Facit ad hoc.ſi quis ad declinãdã.ſinatem.C.de epiſ.& cler.& illiciras.& ſi.ff.de offic. præſid.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an bene pronunciauerint indices : & dicit quòd non,quo ad vnam executionem,quo ad aliam diſtinguit.*

i ¶ *Procedere non debere.*]Non vꝫ q̃ bene pronunciarent quantũ ad ſecundam exceptionem,ſed ſuperſedere debuerunt quouſque procederetur coram iudice ſeculari.Et ſi ille fuiſſet negligens in iuſtitia exhibenda,ipſi poſtea procedere potuiſſent.j.de fo.cõpe. ex tranſmiſſa.& c.licet.& c.ex tenore.Et ita ſic pronũciando ami ſerunt 3 iuriſdictionẽ:quia iudex ſiue bene ſiue male pronũciando,functus eſt officio ſuo.ff.de re iu.iudex.Sic etiã ipſo facto fine pri pronũciatione amittit q̃s iuriſdictionẽ,alium ſibi affociando,qui male fuit ſ iuriſdictionem non habet.5.eo.cum ſuper.Et ſi referat negotium ad ſuperiorem.j.de of.leg.licet.vel ſi dicat tantum ſe referre velle negotium.j.de appel.intimaſti.& C.de rela.l.1.Et ideo non potue runt illam poſtmodum reſumere:quia ſiue bene ſiue male functi ſunt officio ſuo.5.eo.in litteris.ff.de re iud.l.iudex.etiã de cõſenſu partiũ,quia ex quo expiravit iuriſdictio,partes nõ poterãt dare iuriſdictionẽ:q̃a conſenſus priuatorũ,iudicẽ nõ facit nulli præſt iudicio.C.de iur.om.iu.priuatorũ.vnde vlterius non poterant

1 Non expirat iuriſdictio per cõpromiſſum, licet expiret primũ cõpromiſſum per ſecũdũ. & de hoc q̃ ſit diuerſita tis nõ.in Spe.de arbi. §.finitur.in fi.& dicã de arb.inotuit. ſup.1.gl. Io. Andr.

2 Concor. text.in l.pacta quæ con tra.ff.de pa.

poterant ſe intromittere:vnde caſſat q̃cq̃d fecerunt, tanq̃ à non ſuo iudice factũ,vt dicit in fi.Sed in eo q̃ dicit ſe pauperem, cum eſſet diues & nobilis,in fraudẽ vt citius haberet litteras,vꝫ q̃ bene pronũciaſſent,ne de fraude cõmodum reportaret.arg.5.de reſcri.ſup litteris.& c.ſedes.ſi cõſiterit eis q̃ dolo ſiue fraude dicit ſe pauperẽ, bñ pronunciarunt,ſecus ſi p ſimplicitatem,vt in decre. prædi.ſuper litteris. q̃a tunc ſiue ſit pauper, ſiue diues,debet requiri prius dominus ſeculares:vt dixi in princ.notulæ.

a ¶ *Si infra terminũ.*] Quod fieri poteſt.ff.de arb.ſi cum dies.in prin. ſicut & iuriſdictio ad terminum cõmittitur. 5.eo.de cauſis.& etiam infra terminum poſſet q̃s redire ad iudicẽ. i ſi vellet.ff.de arb.ſed ſi in feruum.in fi.ſed pœna committeretur.

b ¶ *Negligentibus.*]Poterãt compelli ad procedendum ex quo erãt negligentes.ff.de arbi. l.3.§.1.immo & ſi partes finito termino vellent iterum in eos cõpromittere,compellendi ſunt ſuſcipere arbitrium ex quo fuerunt in mora.ff.de arb.ſi cum dies.reſpon.1.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

c ¶ *Per formam compromiſſi.*]Si pœna fuiſſet appoſita in iſto cõpromiſſo,nunq̃d mulier iſta quæ noluit redire ad iudices, poſſet cõueniri ad pœnã?Credo q̃ nõ : q̃a per huiuſmodi cõpromiſſum partes non poterant eis dare iuriſdictionẽ,cum priuatorũ ꝓſenſus eum iudicem non faciat,qui nulli præſt iuriſdictioni : vt dictum eſt in gl.non vꝫ.& ideo cũ principale nõ teneat, nec pœna ſuper hoc adiecta:vt j.de preca.c.2.in gl.quæ incipit,promiſſa.& j.de cenſi.grauis.in gl.quæ incipit,hæc fideiuſsio. 2 Si autem iſti iudices eſſent ordinarij alias,& ex certa ſciẽtia compromiſiſſent ſubiicere ſe eorũ iuriſdictioni : tunc poſſet peti pœna, ſi nollent ſe ſubijcere ipſorum iuriſdictioni.Ber.

Vſpicionis cauſa.]Vt ſunt duo dicta,duæ ſunt partes.ſecũda:ibi, *Ab ipſo quoque.*

CASVS.Reus corã iudice cõſtitutus,aſsignauit iuſtam cauſam ſuſpicionis ꝓtra iudicẽ dicens,q̃ paratus erat arbitros eligere:ſuper hac ſuſpicione cognoſcẽda,electi ſunt arbitri à partib.quæritur vtrũ iudex debeat ipſis arbitris terminũ aſsignare, infra quẽ ſuſpicionis cãm debeant terminare?Rñdet Papa, q̃ iudex q̃ propter hoc forſitan prouocatus obeſſet,non debet ad hoc terminũ aſsignare:ſed arbitri potius coram quibus probatio eſt faciẽda, omnia facere debent quæ ad hunc articulum pertinere noſcuntur.Iſtud hodie correctum eſt:quia iudex hoc facere debet q̃ decre.Inno.iiij.quæ incipit,Legitima ſuſpicionis cauſa.

AB IPSO.Dicitur in §.iſto q̃ ſi arbitri diſcordes fuerit, iudex compellere debet ipſos vt in vnam ſniam cõueniant,vel tertium aduocent cum quo ipſi duo vel alter eorum in vnam ſententiam conueniant,ne huius occaſione principale negotiũ prorogetur: & hoc quidem facere debet iudex,quia ſicut iuriſdictio eſt commiſſa eis,ſic & oĩa alia ſine quib⁹ iuriſdictio explicari nõ poteſt. Nota illa oĩa pertinere ad iuriſdictionẽ iudicis,ſine quibus principalis quæſtio nõ poteſt exerceri,& ſi ſint acceſſoria ad cauſam principalem.Ité nota,q̃ ſuſpenſa iuriſdictione iudicis, nihilominus ſuam exercet iuriſdictionẽ,quod eſt mirabile. Sed hoc ideo eſt,vt per hoc ſua iuriſdictio declaretur,ſed in omnibus alijs nihil facere poteſt quãdiu pronunciatũ ſit ſuper cauſa ſuſpicionis.

d ¶ *Suſpicionis cauſa.*]Quæ debet eſſe rationabilis ad recuſandũ, talis quæ ſi eſſet probata,deberet legitima reputari.j.de appell. cum ſpeciali.ſic & in appellatione:vt in decre.cum ſpeciali.& c. vt debitus.& ſi eſt dubia,arbitri hoc diffiniant.

e ¶ *Forſan.*]quia nõ debet iudex propter ea moueri:quia non ſa cit ei iniuriam:cum vtatur iure ſuo.5.de elec.cum eccleſia Vulterana.ff.de iniu.iniuriarum.§.1.& hoc eſt ei à iure ꝓceſſum:vt hic, & j.de ap.ſcẽo requiris.§.1.& c.cũ ſpeciali.Sed refert ſe ad id qđ contingere ſolet,licet non debeãt moueri,tñ indignãtur pro ma iori parte.et ideo q̃ forſitan prouocatus eſt contra illũ, non debet terminum ad hoc cognoſcẽdum aſsignare,ne ſibi obeſſet in arctando ipſum:& licet ſit prouocatus, non tñ propterea poterũt ipſum declinare quaſi offenſum,cum habeat iuriſdictionem ceſſante probatione ſuſpicionis.ff.apud eũ à quo appellatur.l.vnica.

¶ *Glo.ſeq.dat ſimile.quærit & ſoluit.Iterũ quærit,arg.negatiue, ſoluit contrariũ.no.demũ hic ſpeciale tractatus,qualis ſit iuriſdictio arbitrorum. in fine notat tria tempora.*

f ¶ *Ad quos omnia.*] Sicut enim iudici oĩa cõmiſſa intelligũtur q̃ ad cauſam ipſam pertinent. 5.eo.præterea.& hic.§. ſeq.ff.de iu.om.iud.cui iuriſdictio.ſic & his arbitris:& habẽt iuriſdictionem & coerctionẽ. & poſſunt compellere teſtes, et impedientes punire:vt patet hic expreſſe.& põt appellari ab eis.Sed ad quem appellabitur?Ad papã appellabitur.Sed quid dices ſi iſti qui eliguntur arbitri à partib. nolunt ſuſcipere arbitriũ,quid erit,ſunt ne compellẽdi?Videtur q̃ non:quia nemo cõpellitur arbitrium ſuſcipere.ff.de arbitr.l.3.§.1. 3 quia hæc res libera eſt, vt ibi dr. Dico q̃ tenentur accipere tale arbitriũ : immo in virtute obedien tiæ diſtricto ꝓcepto à domino Papa iniuncto tenentur.j.de app. cum ſpeciali.& ſi huic præcepto non obediant,ſunt compellẽdi. Si iudex ordinarius recuſatur,ordinarius compellat illos:ſi delegatus de quo hic loquitur,eos compellat,non obſtante eo quod recuſatus eſt,alias iudicium non procederet.Ité hic eſt aliud ſpeciale:quia conſenſus priuatorum eum facit iudicẽ,qui nulli præeſt iudicio,nec iſti veri arbitri dicuntur,niſi pro tanto, q̃a eliguntur ſicut arbitri;alij eliguntur de conſenſu partiũ:et hic patet q̃ alij arbitri nullã coerctionẽ habent,ſed tñ metu pœnæ eorũ ſententiæ ſtatur.C.de arb.l.1.vel per homologationẽ,id eſt, cõfirmationẽ vel approbationem,vel taciturnitatem decẽ dierum.C.de arbi.cum antea.& iſti iudices ſunt,licet arbitri appellentur.ſic 11. q.1.peruenit.& ff.qui fatiſ.cog.l.arbitro.& ff.quod me.cau.ſi cum exceptione.§.hæc aũt actio. 4 C.de ſen.ex brc.re.l.1.& ff.de ꝓba. ſi arbiter.Et iuriſdictio iſtorũ quaſi ordinaria eſt per electionẽ, ſicut qñ exercitus ſibi eligit imperatorem.13.diſt.legimus.& conſtitutio confirmat talem iuriſdictionẽ.j.de appel.cum ſpeciali.ſicut & lex mandata confirmat talem iuriſdictionẽ.ff.de iur.om.iu. & quia.Et ex eo q̃ dicit:omnia quæ ad hunc articulum, &c. iudex recuſatus nil poterat facere circa articulum recuſationis, et ſic non poterat præfigere terminum arbitris ad finiendã cauſam recuſationis:ſed ante iſtam decr.iudex recuſatus præfigebat terminum arbitris ad finiẽdam cauſam ſuſpicionis:ſed hodie iudex recuſatus debet ſtatuere terminum arbitris,ſecũdum q̃ olim fiebat ante iſtam decre.j.de app.legitima.[lib.6.]& in hoc ſolo corrigitur hæc decre.per illam,alijs non mutatis.Ber.

† Ad intellectum huius capitis cauſæ recuſationis ſunt cognoſcendæ, quas refert Host i ſum. ti. de recuſatio.§.quæ ſunt inſtæ cauſæ.Ioan. And.in c.legitima. de app.lib.6. & Panor.in c. li. infra, de app.ex quibus inteſtes ſ cauſæ ſunt ſufficiẽ tes ad recuſandum iudicem.

g ¶ *Terminum.*]ſ.ad probationem faciendam poſſunt arbitri terminum partibus aſsignare,et omnia alia quæ pertinent ad hanc ſuſpicionẽ probandã arbitri facere debẽt,et non iudices. Et per hanc decr.nõ vꝫ prohiberi iudici quin poſsit præfigere terminũ competentẽ arbitris,infra quẽ cauſam ſuſpicionis debeãt terminare:ſicut olim fiebat.Contra tñ dici conſueuit,et hodie redactũ eſt ad ius cõe:vt j.de app.legitima.in concilio Lugdu.[lib.6.]

h ¶ *Vt conueniant.*]ſcilicet 5 arbitri.ff.de arb.l.itẽ ſi vnus.§.principaliter.

i ¶ *Aduocent.*]ſcilicet 5 arbitri,et non partes.contra.5.de reſcri.c. paſtoralis.et verum eſt q̃ primi duo eligi debent à partibus, ſed tertius ab arbitris,vt hic.

¶ *Glo.ſeq.objcit,& ſoluit,quærit & ſoluit.*

k ¶ *Sunt cogendi.*]Simile dicit lex in veris arbitris.ff.de arbi.item ſi vnus.§.principaliter.ne res ſine exitu eſſet.Sed vꝫ q̃ iſte iudex ſuper principali non poſsit ſe intromittere,cũ ſua iuriſdictio interim ſit ſuſpenſa.ſic.5.e.paſtoralis.§.præterea.& pendente dilatione iudicis officium conquieſcit. 6 C.de dila.ſiue pars.et j.de app.ſignificãte.arg.5.de reſcrip.paſtoralis.in fi.Sed hoc permittitur iudici in pœnam illorũ qui nolunt concordare, & ne culpa eorum contingat negotium prorogari, et ita malitia eorũ coercenda eſt:alias ſe iudex intromittere nõ poteſt circa principale,

5 Hæ duæ gloſſulæ nõ videtur Bo nardi , nec h. benturin antiquis codicibus.

6 Præter ea quæ hic ſcripſit Innocẽ. Io.Andr.& alij , videto Specula.tit. de recuſatione.§.vlti. vbi pleniſſime.

cum

3 Solubi ꝓ bẽ.diſtin. ſi cedunt ꝓ ſtorione ſi cedunt ꝓ cundi ſint ꝓ pri, vel ibi hoc benẽ, ſi male fuit ſ ſi ſuccẽſ ſuccẽſ

4 In hac lege & duab⁹ ſq. arbiter ponitur pro iudice. Ioã. And.

1 Ibi loquit de compromiſſo volũtario,hic de neceſſario , ſine quo nõ poteſt expedi iuriſdictio delegatũ. Io.And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum sit iurisdictio suspésa,vt dixi.Sed quid erit si arbitri nō conueniant simul malitiose vt negotium ipsum prorogetur?Idē credo q̄ iudex posit eos compellere vt procedant,ne diutius ꝓtingat negotium differri, alias contineret iniquitatē ista constitutio:quia per hoc daretur causa malitiis hominum,quibus est potius obuiandum. ℨ. de rescrip.sedes Apostolica.& ff.de rei vendi.in fundo.

P & G. Hoc ca. est multum famosum ꝓtinens materiā prorogationis satis difficilē & prolixam, & cōmunis in eo est diuisio.Secunda : ibi, *Quas*.Abb. Siculus.

†Ad intellectum vide Lafrancum tract.de arbit §. prorogatio.

CASV S.P.& G.mercatores litteras Apostolicas impetrauerūt ad abbatem sanctę Genouefæ,contra eſm Londoñ.mercatores illi coram abbate illo cōque rebātur de eſo Lōdoñ. q̄ quādā summam pecuniæ,quā ipsi eſo mutuauerunt, promiserat illis restituere certo loco,& termino, sed ipse dictam pecuniam non persoluit:pēdente iudicio coram abbate,l.laicus qui non erat de iurisdictione abbatis, in quadam summa pecuniæ dictis mercatoribus tenebaſ,ipseſoluit prorogare iurisdictionē delegatā ipsius abbatis,& terrā suā supponere interdicto:q̄d & factū est:qa in termino pecuniam non persoluit:reuocatū fuit in dubiū,an tales sniæ tenerēt?Dicit Papa q̄ sniæ istæ nō tenent:quia si aliàs abbas iurisdictioni præsse dicatur,iurisdictionis prorogatio nulla fuit,cū in dictum l.nullā abbas iurisdictionē habebat.& iurisdictio delegata ad alias personas quàm quæ in rescripto continentur,prorogari non potest. Nota abbates iurisdictioni præsse.Item iurisdictio delegata ad personas de quibus in rescripto non fit mentio,prorogari nō potest.Item sententia illius qui iurisdictionem non habet,nulla est.

†Laudunē.

†Videl.l.ff de eo quod certo lo.& l. vnicā.& ibi Bartol C de sen quæ pro eo quod interest.

a ¶*Loco & termino.*]Hoc ideo dicit:quia si promittis pecuniam mutuatā mihi soluere certo loco & termino,& nō soluis eo loco,teneris mihi in q̄tū mea interest mihi solutā fuisse in eo loco:& ideo p officiū iudicis pdēnaberis ad interesse,quia abstulisti mihi vtilitatē loci.Idē est si ego peto in alio loco q̄ conueni: quia aufero tibi vtilitatē loci:vnde & tibi i hoc teneor.ℨ.de plus pe.cap.vnico.hæc enim actio vtriusq; vtilitate cōtinet actoris & rei.ff.de eo q̄d cer.lo.l.2.& C.e.ti.l.vnica.Et dī hæc actio certi cōdictio,sed appellatur arbitraria propter locū:qa p officiū iudicis petitur hoc interesse : cū enim petitur principale debitū principali actione,puta ex testamento,vel certi cōdictione,tunc debet implorare iudicis officium,vt habeat rationem vtilitatis actoris vel rei in cōdemnatione facienda.ff.de eo quod cer.lo.l.2.i.rñ.& §.1.& l.si hæres.& l.aut si mutua.& l.in bonæ. Sed in bonæ fidei cōtractu si promisisti mihi soluere certo loco,interesse venit tūc iure actionis,& est in obligatione ad interesse.

1 Hoc verū superiore ratū habente,ne sit contra.supra de renū admo net. secūdū Hosti.Ioan. And.

b ¶*Iurisdictionem.*]ℭ.delegatam,secus de ordinaria.

c ¶*Voluit prorogare.*]Sed non potuit,vt in fine dicit,sed prorogauit de facto.

d ¶*Promulgares.*]Sic ergo volebat se obligare sub pœna excōicationis,q̄d q̄dē ꝓt.de ꝓsec.di.2.ego Berēgarius.Ité sub pœna bñficij sui. 1 ℨ.de elec.cū dilect⁹.& ℨ.de falsa.c.vlt.sed deficit iurisdictio.

2 Vide Speculat.tit. de arbi §.excipitur. item nunqnid.

e ¶*Iurisdictioni præsse.*]Vnde vī q̄ potuit in eum consentire,& illum constituere sibi iudicem.ff.de iud.l.1.& 2.ff.de iur.om.iu.l.si conuenerit.sed hic prorogare volebat delegatā iurisdictionē in se,quod esse non potest,vt hic dicit,& non ordinariam.

¶*Glo.seq.distinguit triplicē prorogationē,tpis,rei,& personæ. demū q̄rit,arg.pro & cōtra,& soluit.i fi.subdit de prorogatione clericorū.*

f ¶*Prorogatio nulla.*]No.ergo q̄ posit fieri prorogatio iurisdictionis.sit em̄ ꝓgatio de tpe ad tps : vt si Papa mādat cām terminari infra certum tps,illo elapso expirat iurisdictio:nisi partes infra tps de cōi 2 cōsensu prorogarint tps.ℨ.de causis.& hoc faciendū est de cōsensu iudicis.ff.de iud.l.2.§.sed si iudex.& ita tri- 3 Adde Lanfrancū trac. de arbitr.§. prorogatio. vbi plene de materia pro rogationis.
plex psensus requritur.sic arbitriū ꝫ prorogatur.ff.de arb.diē prorogationis. ferre.& l.arbiter ex cōpromisso.& si arbiter fuit i mora,cōpellit

principale negotium plus debito prorogetur.

¶Idem abbati sanctæ Genouefæ.

¶Delegata iurisdictio ad personas nō expressas in rescripto,etiam de ipsarum consensu prorogari non potest.

CAP. XL.

P †& G.per litteras Apostolicas conquerentibus corā te de episcopo Lōdoñ.†q; concessum ab eis mutuū promisso loco & termino [a] nō persoluit: pendēte iudicio I.laicus qui in quantitate quadam eisdē mercatoribus tenebatur,in se tuam iurisdictionē[b] (sicut asserit)voluit prorogare [c]†:vt si infra terminum cōstitutum prædictam non solueret quantitatem, excommunicationis † & interdicti sententias in personam & terrā eius promulgares[d]: Quas huiusmodi occasione à te latas decernimus non valere:cum & si aliàs iurisdictioni præesse [e] dicaris, quia in dictū I. nullam iurisdictionem habebas, iurisdictionis prorogatio[f] nulla nosciturextitisse:cum huiusmodi delegata iurisdictio ad alias psonas nequeat prorogari.

¶Idem.

¶Maior xx.annis potest à quocūque dari delegatus.Idem in maiori xviij.dummodo interueniat consensus partium.Minor vero xviij.non potest dari nisi à principe.

CAP. XLI.

CVm vicesimum annū peregeris [g] †,dari potuisti in ætate huiusmodi delegatus.

¶ Cæterum constituto infra ætatem eandem [h], (nisi partes scienter consentirent in eum, qui annum decimumoctauum transcendisset) facta delegatio ab alio quàm à principe, non teneret.

cit,qui nulli præst iurisdictioni,i.iudicio:sed delegatus nulli iudicio siue iurisdictioni pest,& ideo in eū nulla pōt fieri prorogatio,solæ em̄ illæ psonæ q̄ in rescripto ꝓtinētur,iurisdictionē delegati possunt prorogare ad res alias tñ.Sed pone q̄ partes prorogent iurisdictionē delegati ad res alias,q̄ quæ in rescripto cōtineanť,cuiusmodi erit illa iurisdictio, eritne delegata vel ordinaria?Vī q̄ sit ordinaria:qa hī à l.ff. 4 de iu.om.iu.& quia.ecōuerso, vī q̄ sit delegata:qa fortiē naturam prioris iurisdictionis:vt sicut non appellatur à prima,nec ab ista.ff.de arb.l.labeo.& C.de iu.cū spāli.immo vī q̄ eadē sit cū priori,sicut idem est pcariū cū priori q̄ precariū prorogat. ℨ ff.de pca.sed si manēte.arg.ff.de off.pcō. meminisse.& est verū q̄ talis iurisdictio delegata est.prima enim iurisdictio extenditur ad res alias p cōsensum partiū. Item illud scias,q̄ clerici nō possunt in se prorogare iurisdictionē in iudicē secularē,quantūcunq; psentiāt,nec etiā alterius iudicis ecclesiastici,nisi de licētia sui epi.ℨ.de fo.cōp.significasti.& c.si diligenti.

Cvm vicesimum annum.]Cōtinet tres partes,vt sunt tria dicta, quæ patent in textu.

CASVS.Quidā xx.annū habēs quæsiuit à Papa,vtrū posset dari delegatus in cā?Rndet Papa,ex quo xx.annum peregit,bñ potuit dari dele.in tali ætate.Sed si esset infra xx.annū,non tenet delegatio ab alio q̄ à principe facta,nisi partes scienter consentiant in illum,qui annum xviij.transcendisset.Not.q̄ xx.annus debet esse completus in eo qui datur iudex ab alio quàm a principe.

¶Glo.seq.alle.5.concor.signat vnum contrarium,& soluit.

g ¶*Peregeris.*]Et sic vī q̄ nō sufficit annus incœptus.sic.ℨ.de ele.cū in cunctis.& ℨ.de regu.ad nostrā.& c.significatū.& xx.q.1.ca.1. & c.illud.Arg.cōtra.ff.de mu.& ho.ad rēpublicā.vbi annus incœptus pro cōpleto habeť.sed illud loq̄tur de his q̄ rempublicā administrant,& de decurionib.qui fauoris causa admittuntur post incœptum xxv.annū.simile.ℨ.de ele.cū in cunctis.§.inferiora.sed hic loquitur de iudice delegato,qui dari pōt post xx.annum, vbi tantus fauor nō consideratur:& quia qui in minori ætate est,minoris discretionis esse ꝓsumit : vñ annus xx.debet esse cōpletus.

¶Gl.seq.ponit triplex impedimentum iudicum,scilicet à natura,à lege,& a moribus.de primo quo ad impuberem. arg.à contrario. & illud determinat.Finis arg.obiciendo,& dupliciter soluit.

h ¶*Ætatē eandē.*]Nota ergo q̄ quidā sunt q̄ impediunť vt iudices esse nō possint,natura,vt surdus,& mutus,ꝓtuo furiosus, & impubes:quia hmōi psonæ iudicio,i.discretione carēt.3.q.7.c. infamis.§.tria.& ff.de iu.cū ꝓtor.§.nō autē.Ité lege impediť,q̄ à senatu remotus est ꝓ infamiā.Ité moribus,vt fœminæ,& seruī: nō q̄a nō hñt discretionē,sed q̄a ciuilibus nō funguńť officiis,vt in d.§.nō aūt.Ex eo q̄ dī q̄ impubes iudex esse nō pōt, vī a contrario,q̄ ſtatim postquā est pubes, possit esse iudex, q̄d tñ nō est verum

verum indistincte. Tū dicas q̄ adultus ordinarius & delegatus à principe constituī potest:quia princeps qui eum cōstituit, oia ab eō factavalere decreuit.ff.de re iu.quidā cōsulebant.vnde sumpta est hæc decr.Si vero adultus maior xx. annis delegatus sit ab alio q̄ à principe,tenet delegatio:vt hic in prin.sivero sit minor xx.annis,nō tenet delegatio, nisi partibus cōsentientibus in eū q̄ sit maior xviij. vt hic in fi.& ff. de arbi.cū lege. nisi esset datus à principe. minor vero xviij.annis ab alio quàm à principe dari non potest iudex, etiam consentientibus partibus, vt hic inuitur sed lex illa, quidā cōsulebant. vī dicere q̄ ex consensu partiū minor xviij. annis dari possit delegatus : sed dic ibi minor, dūmodo nō sit minor xviij. annis. arbiter enim minor xx. annis 2 esse non potest. ff. de arb.cum lege. Præterea consentientib. partibus vt vī iurisdictio datur in xviij. anno, vt dicit l.quidā arbitrium vero non,nisi in xx. an. ff. de arbit. cū lege. sed dignior sit quàm arbitrium,vī q̄ maior ætas esset requirenda,& infamis arbiter esse pōt 3.q.7.c. infames. §. tria & §.cognitores.ff.de arb.pedius.sed ifamis iudex esse nō pōt ead. causa et q.7.infames.et ℨ.de rescrip.fcisitatus.quæ est ergo tō diuersitatis?Rō pōt esse duplex:quia iurisdictio datur à prīcipe,siue à magistratibus,arbitrium vero à priuatis. vel ideo quia multa remedia sunt in iudicio,puta,ſupplicatio,appellatio,recusatio.in arbitrio vero sola pœne solutio:ideo ætas maior requiritur,ne partes in prōptum incidant periculum ꝓp ignorantiā arbitrorum: vnde arbitri iurare non debēt,ne propter ignorantiā in periurii incidant:in Anthen.de iud..§.quia vero coll.6.

†Hunc textum intelligē cū facta est delegatio nominatis personis, secus si dignitati iuxta c. quoniā abbas.supra eod.

1 Ab ipso Principio: nec enim sufficit q̄ pēdente cōpromisso factus sit maior. de hoc in Spec. de arbit.§ 2. ver. quid si cū pendēte. Io. And.

¶Idem.

¶Potestas plurium delegatorum vel arbitrorum simpliciter datorum , expirat per mortem vnius.

CAP. XLII.

VNo † delegatorum [a], vel arbitrorum (sicut proponis) rebus humanis exempto, eorū officium expirauit: ¶Nisi aliud in delegatione aut cōpromisso fuisset expressum.

¶Idem.

¶Delegatus Papæ subdelegere potest,licet dat⁹ sit ex officio, vel de partium cōsensu, vel cum clausula prælectionis , videlicet, quòd si non omnes,tu cum alio exequaris,& c.hoc dicit vsque ad §.iu autem.

CAP. XLIII.

QVoniam Apostolica sedes intendit prouidere negotiis [b],& non personis quibus eadem committuntur,si iudex tertius licet ex officio nostro,vel de assensu partium pro cōmuni à nobis datus eisdem, alij delegauerit vices suas(cum delegato à principe id cōcedatur à iure †) delegatio valebit ipsius. ¶Idem quoque dicendū est cum mandatur [c] episcopo vt cum altero suorum coniudicum mandatum Apostolicum exequatur:& tunc sine subdelegato ab ipso episcopo , reliqui duo procedere non valebunt.

¶Is cui committitur negotium , vt personaliter exequatur,potest.si partes consentiunt,alteri subdelegare. Fallit in casibus hic expressis.h.d.vsque ad §.cæterum.

¶Is autem cui iniūgitur,vt personaliter [d] negotiū exequatur, potest (dūmodo partes cōsentiant [e]) hoc aliis delegare:Præterquam si inquisitionem [f] fieri, vel ecclesiis de prælatis , vel aliis ministris prouideri mandaremus †: cum in his omnibus † casibus industriam & fisub hac forma:Tu frater episcope cum altero iudicum mādatum Apostolicum exequaris,episcopus bene potest alteri committere vices suas,sine quo alij procedere non possunt.

b ¶*Negotiis.*]Simile dicit lex.rebus enim & nō verbis legē imponimus.C.cōia de leg.l.2.in fi. & hoc ideo dicit, ne credat aliquis Papam ita elegisse illū, vel partes in eū taliter cōsensisse, q̄ abstulerit ei potestatē delegandi vices suas , cū ei visum fuerit expedire , nisi Papa hoc expresse vetaret,cui habeat hoc à lege.C.de iud.à iudice.et ℨ.eo.pastoralis.& ita licet cōiter à partibus sit electus, nihilomin⁹ eis inuitis poterit cōmittere vices suas, vt hic manifeste collegit:de hoc dictum fuit ℨ. eo. super quæstionū : & hæc fuit dubitatio:aliàs nō prouideret Papa negotiis suis,sed personis.Ber.

c ¶*Cum mandatur epo.*] Sic ergo soluta est quæstio qua q̄rebatur olim, an epus posset committere vices suas, cum sic scribebať:Tu frater epe cum eorum altero, &c. & ita potest cōmittere, & alij non possunt epce dere sine ipso , vel sub- † mādamus delegato ipsius,vnde si † mādemus moreretur epus antequā cōmittat 2 vices suas, † Dictio, omnibus , deest in manuscriptis.

expirat aliorum officium quousq; alter substituatur.ℨ.eo.q̄n. ga sine ipso alij nullo modo poterunt procedere.ℨ.c.proxi.

IS AVTEM. Primo ponitur dictum. secundo exceptio:ibi, *Præterquam*.Tertio exceptionis ratio:ibi,*cum in his*.Abb. Siculus,

CASVS.Mandat Papa sub hac forma alicui : Mandamus tibi vt personaliter tale negotium exequaris:quæritur vtrū iudex posit alij cōmittere vices?Et rñdet q̄ bene potest,dummodo partes cōsentiant:nisi in tribus casibus,in quibus committere nō pōt, etiā volentibus partibus:primus est cum Papa mandat fieri inquisitionem,vel mandat prouideri ecclesiis de prælatis,vel aliis ministris quia in his casibus Papa eligit fidem & industriam eorum,quibus negotia committit.

d ¶*Vt personaliter.*]Sic patet q̄ si iniūgitur alicui vt personaliter aliquid faciat,non potest id ꝑ alium facere,nisi de consensu illius seu illorū quorum est negotium illud,quia eorū interest.4 Pot est etiā de ipsorum consensu cōmittere alij istud exequendū,aliàs nō potest.ff.de sol.inter artifices.Et si testator iusserit aliquem suis manibus domum cōstruere vel pingere,ꝑ alium id facere nō potest:quia hoc in ꝑsonam illius concluſisse vī.C.de ca.tol. l.1.§.sin vero talis.Sic econuerso,q̄d quis in ꝑsona sua facere prohibeť,id ꝑ subiectā ꝑsonam exercere non debet.ff.de admi.re.ad ci.perti.l. 2.§.1.q̄d noīe meo facere nō debeo,nec noīe alieno.46. dist. sicut non suo.& 23.q.vlt.his à quibus.& hoc ideo ne alia via contingat q̄d fieri ꝓhibeť.ff.de tut.et cu.scire. 5 §.si mater.& ff.de cōd. insti. quæ sub conditione.§.si quis.& ff.de bon.lib.quæritur.et ℨ.de ꝓc. tur.& C.si mancipium ita ven. l. vlt. In casibus enim sequentibus non potest iudex cōmittere vices suas, etiam consentiētibus illis,quorum negotium cōmittitur in causa inquisitionis: & cum debent ordinare ecclesiā de prælato,vel de aliis inferioribus ministris:quia in his Papa eligit industriam illorum , & quia in istis maius periculum vertitur:ideo nō vult Papa ea per alios fieri:qa circa maiora cautius est agendum.42.dist.quiescamus.7.q.2.c. vlt. & ff.de carb.edi.l.1.§.2.et 61.dist.miramur.

e ¶*Consentiant.*]Aliàs non possunt.

¶Glo.seq.ponit opin.& approbat contrariam.

f ¶*Inquisitionem.*]Hoc intelligunt quidā cum Papa cōmittit inquisitionē vel prouisionē de ꝑlatis,aut aliis ministris ex officio suo: vbi nō sunt partes,tūc nō potest delegatus cōmittere vices suas, si mandať vt ꝑsonaꝫ intelligat⁹ vbi sunt partes,quia partes possunt renūciare iuri suo.Ego credo q̄ siue ista fiāt ꝑ partes.siue ex officio,q̄ nō possit alij delegare ille cui hoc mandať vt ꝑsonaliter interſit:quia Papa cōsiderat in his casibus publicā vtilitatē,ne crimina remaneāt impunita,6 & vt potiua ꝓuideatur ecclesiis q̄ ꝑsonis,vt dicitur in prin. de aliis negotiis. & ideo eligit industriam illorum quibus hoc mandat,vt hic dicit.Ber.

Compromissum finitur per mortem litigatoris alterutrius.

Iudex alterius mutatione diuini.

1 Videl.à iudice. & ibi Pe.de Bella perti. & Cy. C.de iudi.& Bar. in l. ga ff. de iurisd. om.iud.

2 Vel posťq̄ committit, ñ subdelegaťeo viuente, vti non cēpit.supra eo. licet.Io. An.

3 Hoc si pro priū nomen non erat expressum aliàs expirat in totum vt ibi secundum Host. Ioan. And.

4 Concor. l. qui hæredi. ff. de condi. & demon.& l. fin. ff. de verb. oblig. super glo.

5 Hanc & tres sequentes vide in decret tuæ. pen..o.And.

6 Concor. l.si longius §.1. ff.de iudi. & ff. de pœ.l.si operis.cū vulg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAETERVM. Ecce cõmissum est alicui, prædicare crucem, excõicare, vel absoluere aliquos, dispensare cum irregularibus, vel iniungere pœnitentias: queritur an liceat illi committere alij hoc officium suum? Rndet ꝙ nulli licet hoc committere: qa iurisdictio non est ei cõmissa, sed potius certũ ministerium. Not. ꝙ dns Papa prouidere intẽdit negotijs tractandis & terminandis, non iudicibus quibus eadẽ cõmittũtur. Nota ꝙ rebus & non verbis lex est imponenda. Nota ꝙ iudex delegatus à Papa licet cõtra partibus sit electꝰ, nihilominus etiam eis inuitis potest aliis committere vices suas, Item si causa cõmittitur pluribus inter quos aliqs sit eps, adiecta clausula, ꝙ si non oẽs, &c. tu frater epe cum altero eorum mãdatum Apostolicũ exequaris: eps potest committere alij vices suas: & alij sine epo vel delegato ab ipso procedere non possunt. Item si iniungitur alicui vt negotium psonaliter exequaſ, potest de cõsensu partiũ aliis delegare vices suas, nisi in duobus casibus, ſ. cũ personaliter inquisitio mandatur, aut de plato ecclesiæ prouideri. Ité qñ eligitur industria p̃sonæ ad aliquid faciendum, non potest illud p alium adimplere. Ité si committitur alicui ꝙ prædicet crucem, excommunicet aliquos vel absoluat, dispenset cum irregularibus, iniungat pœnitentias, non potest hoc officiũ aliis demandare nisi à sede Apostol. fuerit delegatus. Item argu. ꝙ episcopi auctoritate propria cũ irregularibus non possint dispẽsare, cum hoc ex commissione summi Pontificis concedatur.

¶ *Glo. seq. reci. per. q. an isti ministri possint coercere. tenet quòd sic, huic signat contrarium, & soluit.*

a ¶ *Commissum.* Illi enim quibus hæc quæ sequuntur expedienda cõmittuntur, meri executores sunt ad certos articulos expediendos, & nullam habent iurisdictionem, vt dicit in fi. ideoque vices suas alij committere non possunt: coerctionem tñ vidẽtur habere, vt ſaltem excõicare possint 1 impedientes eos exercere suum ministerium sibi iniunctum: alioquin delusoria & sine exitu esset talis commissio. ſ. eod. ex litteris. quod satis credo. arg. illius. c. ex litteris. Contradicere tñ videtur littera quæ dicit, non sibi iurisdictio, &c. Sed dic, non sibi iurisdictio, verum est quantum ad hoc vt committere possint, vel quia nullam habẽt iurisdictionem inter aliquas partes, ſed tantum officium.

¶ *Glo. seq. arg. respondet, & remittit.*

b ¶ *Cum irregularibus.*] Arg. ꝙ epi auctoritate propria cũ irregularibus dispensare non possunt, ex eo ꝙ hoc ex cõmissione conceditur, & verum est ꝙ episcopi cum quibusdam irregularibus cessa nõ vidẽtur: quia dispensare non possunt. ſ. de fil presb. c. fi. an episcopi possint dispensare vbicunq; nõ prohibentur, dicetur, ſ. de iudi. at si clerici.

† Vide notas nostras in hunc ſ.

† Dicas hoc verum si in litteris apponat hæc clausula, &c. vero talis clausula nõ apponitur, &c. vt dicit ju. fi.

DE OFFICIO LEGATI.

¶ Quia officium legati in quibuſdam simile est officio delegati, cum vterque gerat vices superioris, ideo post rubricam præcedentem subiicit istam. Abbas.

De hac materia habetur 94. & 97. dist. per totum. 63. dist. quãto. 2, q. 5. quanto. & c. ſi. 1. dist. ius gentium. 11. q. 1. peruenit. 2. q. 1. in primis. 21. dist. in nouo. 3. q. 6. hoc quippe. 25. q. 1. ſat agendum.

VIn non ignoretis.] Primo ponit causam in genere, ex qua secundo postea concludit: ibi, S. *ane.* Abb.

CASVS. Archiepiscopus Cantua. est delegatus in prouincia ſua. quidam tamen ſuffraganei ſui dicebant, quod causas ſubditorum ſuorum audire non poterat, nec debebat, nisi cum per appellationem deferuntur ad eum: & sic non permittebant clericos ire ad archiepiscopum per ſimplicẽ querimoniam: Archiepiſcopus ſignificauit hoc dño Papæ: ſuper hoc ſcribit Papa ſuffraganeis Cantuar. dicens, ꝙ ipſi ignorare nõ debent archiepm ſuum ſibi pesse iure metropol. & iure legationis: & licet archiepus iure metropol. non debeat audire causas de epatibus ipſorum, nisi per appellationem deferantur ad ipſum: tñ iure legationis, vniuerſas causas quæ per appella-

dem perſonæ, cui talia committimus, eligere videamur.

¶ *Is cui committitur nudũ ministerium exequendum, non potest vices suas alteri committere. fallit in legato ſedis Apoſtolicæ. Et est tex. notabilis, & multum allegatur. Abb. Siculus.*

¶ Cæterum † (ſalua legatorum ſedis Apoſtolicæ auctoritate) nulli cui commiſſum [a] fuerit prædicare crucem: excommunicare: vel absoluere aliquos: dispenſare cum irregularibus [b]: vel iniungere pœnitentias, liceat hæc de cætero aliis demandare: quia non ſibi iuriſdictio, ſed certum miniſterium potius committitur in hac parte.

TITVLVS XXX.

De officio legati.

¶ Alexander iij. vniuerſis ſuffraganeis Cantuarien. eccleſiæ.

¶ Legatus Papæ etiam per ſimplicem querelam adiri poteſt.

CAP. I.

CVm † non ignoretis Cãtuar. archiepiſcopũ vobis non ſolũ metropolitico, ſed etiã legatiõis iure præeſſe: & ſ. ¶ Sane licet idẽ archiepiſcopo pus metropolitico † iure, audire non debeat cauſas de epiſcopatibus veſtris, niſi per appellationem [c] deferantur ad cum: legationis [d] tamen obtentu, vniuerſas [e] † quæ per appellationẽ vel querimoniam peruenĩunt ad ſuam audiẽtiam, audire poteſt & debet: ſicut qui in prouincia ſua vices noſtras gerere comprobatur.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ De cauſa ſpecialiter delegata à Papa, legatus ſe intromittere non poteſt.

CAP. II.

SVtuiſti † [ſ a nobis †] quęrere, vtrũ de cauſa quã alicui Cardinalis, hoc facere nõ poſſet, niſi expreſſe cõtineretur in legatione ſua. ſ. c. 1. & 2. illa enim quæ ſpecialiter ſibi reſeruauit Papa, mandata iuriſdictione generali non transferũtur. ff. de of. eius cui man. eſt iuriſ. l. 1. §. vlti. multa enim ſunt quæ in generali mandato non intelliguntur niſi exprimantur. ff. de procura. Pomponius. in prin. & l. ꝑceden. in fi. & ff. de mino. illud. §. ſi talis. ff. de iureiu. iuſiurandũ, §. procurator. Sed presbyterum poſſet deponere adiunctis ſibi aliis epis. 15. q. 7. felix. & c. ſi autem. An poſſit abſoluere illos qui in canonem inciderunt, habes ſ. eod. excõicatis. Item ſi quis appellaret ad Papam, poſſetne illũ compellere corã ſe litigare? non: arg. ſ. de appel. ſi duobus. quia quolibet omiſſo ad eum poteſt appellari. 2. q. 6. ideo. An indulgentiam poſſit facere, dicitur infra eod. cap. vlti.

¶ Gloſſa ſeq. infert ex verbo generali, ſignat contrarium de duobus iuribus, & ſoluit.

c ¶ *Vniuerſas.*] Et ita põt audire cauſas quæ mouentur ꝓtra exẽptos ſui archiepatus. Sed ꝓtra ſ. de ſup. negli. pla. ſicut. Ité ar. ꝓtra. 25. q. 2. ſeruatis. vbi dicit ꝙ priuilegia ꝑpetua ſunt. Sed hoc videtur derogare illis priuilegiis, Dicas ꝙ iſti legati per ſuam legationem nõ poſſunt punire exẽptos, vel audire cauſas quæ mouẽtur ꝓtra eos, niſi velint rndere ſub eis, & hoc de his quę in eorum priuilegiis cõtinentẽ. & tota ſua poteſtas cõſiderãda eſt ex forma priuilegij. Alij vero legati Cardinales vel etiã alij qui mittũtur de latere dñi Papæ, habent maiorem iuriſdictionem tã ꝓtra exẽptos q̃ ꝓtra oẽs alios. ſaltem his tm̃ quę ſedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruãtur, ſed iſte epus Cantuarien. & conſimiles nõ habent talem poteſtatẽ. Arg. ſ. eod. c. excommunicatis.

ADDTIO. Hoc intellige ſecũdum illam decre. ſ. de appel. vt debitus. vt not. in gl. ſed nunquid. & de fo. compet. c. propoſuiſti.

¶ Tuduiſti.] Communis diuiſio. Secunda: ibi. *Reſpondemus.*

SCASVS. Legatus dñi Papæ generalis eſt in aliqua prouincia: dñs Papa commitit ſpecialiter aliquam cauſam alicui delegato: quæritur vtrum delegatus iſte poſſit impedire proceſſũ huiuſmodi delegati, vel cognoſcere de cauſa illa ante cognitionẽ ipſius delegati vel poſtea. Rndet Papa, ꝙ cum mandatũ ſpeciale derogat generali, legatus commiſſionem alij factam ſpecialiter impedire non poteſt. & ſi delegatus ſm̃ formã mandati ſniam tulerit, legatus nõ poterit eã aliquatenus irritare: tñ ſi rationabiliter lata erit, eam poterit confirmare, & executioni mandare. Nota ꝙ legatus generalis poteſtatem non habet de cã alij ſpecialiter delegata, quia ſpeciale mandatum derogat generali.

¶ Ante.

a ¶ *Ante cognitionem.*] hoc intellige ſecũdum illam decret. vt debitus. ſ. de appel. vt not. in gl. ſed nunquid. ſ. de appel. propoſuiſti.

¶ *Gloſſa ſequens. ſignat contrarium, & remittit.*

b ¶ *Mandatum.*] Simile ſ. de reſcri. c. 1. & c. paſtoralis. Quid iuris ſit ſuper iſtis mandatis, dictum eſt ſ. de reſcri. c. 1. & de offi. deleg. ex parte. cõtra. & illud ſoluitur. ſ. de reſcri. c. 1.

c ¶ *Non poteſt.*] Non em̃ expirat iuriſdictio minoris iudicis in preſentia maioris. 11. q. 1. peruenit. & 95. dist. ecce. C. de do. in hac ſacratiſsima. immo ſpecialis delegatus quãtũ ad cauſam illam maiorem generali delegato habet poteſtatem. arg. 93. dist. ꝓcipimus. arg. ſ. de offi. ord. paſtoralis. vel ſaltem par eſt ei.

† Dictio, iã, deeſt in manuſcriptis.

d ¶ *Mandatum ſpeciale.*] quia par in parem non habet poteſtatem, nec reuocare poteſt ſniam alterius. C. ſi aduerſus rem iudi. aduerſus ſententiã. 1 & ff. ad Treb. ille à quo. ſ. tempeſtiue. & ff. de arbit. nã & ſi eẽ ſpecialiter vel lect. innotuit.

Contra illius ſententiam qui vi- principis iudicauit, prætor, ſed nõ ſolus princeps reſtituit Io. An.

¶ *Gl. ſeq. quærit opponendo. ponit opin. Ala. & ſoluit. Ad hanc litteram diſpliciter reſpondet: & ſecundum reprobat. In ſi. quærit. arg. negatiue, & ſoluit.*

e ¶ *Cõfirmare valebit.*] Sed qualiter confirmabit iſtam ſniam niſi de ea cognoſcat, an ſit iuſta vel iniuſta? Sed de illa cognoſcere non poteſt, niſi ſpecialiter ei cõmittat, vt ſuperius dicit: ergo illam confirmare non poteſt. Dicunt quidam, vt Ala. & Goff. ꝙ de ea cognoſcet: & ſi eam inuenerit iuſtã, confirmabit eã: ſi vero iniuſtam, remittet illam ad ſuperiorẽ. ſimile C. vbi ſena. vel cla. l. vlti. Verius eſſet credo ꝙ nullã habeat ſup hac ſniã cognitionem, nec debeat ſup hoc ſe intromittere, tñ ad mãdatũ illius qui tulit ſniam, poſſet illam mandare executioni: aliàs nullo modo ſe intromittat: & qđ dicit: confirmare valebit, refert ſe potius ad factũ, quàm ad ius: quia talis confirmatio nihil operatur: vel in cõi forma poſſet confirmare, quæ parum valet: ſed nec ſic poteſt, cum ſit quantum ad hoc inferior. Sed nũquid legatus teneſ ei obedire vt ipſam ſniam mandet executioni? non vi: a quia cum ſit generalis legatus, & ab eodem datus, maior eſt illo cui cauſa delegata eſt, & ille ei ſubeſt. in aliis ſatis crederem ꝙ deberet illã mandare executioni: quia quantum ad iſtam cauſam maior vi ipſo legato. vt ſuperius dixi. & debet ſuper hoc ſupplicare, nec ipſum compellere, vt ipſam ſniam exequatur: quia forſitan per alium non ita bene poteſt executioni mandari.

Secũdum Ala. & Phi. hoc dictum placuit Vincen. ſi legatus aliàs eõ eſt ibi ordinarius: tunc enim rõne illius ordinarii cum cogere poſſet. Ioan. And.

Niſi ſpecialis.] Continet vnum dictum, & non diuiditur. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã Cardinalis Apoſt. ſedis legatus auctoritate ꝓpria träſtulit Troianũ epm̃ ad Panormitanam eccleſiam ꝓtra canonica inſtituta: dñs Papa hoc intelligens, ſcribit eidem dicẽs, ꝙ niſi eſſet ſpecialis dilectio, quam habet ad ꝑſonam illius, pœna docente cognoſceret quãtum ipſe deliquit ꝓtra ꝓſtitutiones canonicas & conſuetudinem generalem in tranſlatione Troiani epi. Not. ꝙ iudex rõne amicitiæ põt remittere pœnam 3. 50. dist. clerico. & 35. q. 9. veniam. licet pretio non poſsit eam remittere. ſ. de ſimo. nemo. & 1. q. 1. nullus. argu.

Hoc verũ de pœna pecuniaria. f. vel cũ arbitrio pendet ex grauitate delicti, ſecundum Ioan. And.

f ¶ *Specialis illa dilectio.*] Nota ꝙ iudex rõne amicitiæ põt remittere pœnam 3. 50. dist. clerico. & 35. q. 9. veniam. licet pretio non poſsit eam remittere. ſ. de ſimo. nemo. & 1. q. 1. nullus. argu.

g ¶ *Pœna docente.*] quia qui ſtultus eſt in culpa, ſapiens ſit in pœna. 38. dist. qui ea. ſimile 27. q. 1. ſi homo eſſes.

h ¶ *Sanctionibus.*] 69. dist. c. vlt. 7. q. 1. mutationes. ſ. de tranſla. inter corporalia. & c. 1.

i ¶ *Transferre.*] Hæc enim generali mandato non transferuntur: quia ſunt meri imperij, & ſpecialiter ſedi Apoſtolicæ reſeruata. ff. de offic. eius cui man. eſt iur. l. 1. & ſ. de tranſla. c. 1. & c. licet. & c. inter corporalia. & ſ. c. proxi.

Q*Vod tranſlationem.*] CASVS. Cardinalis de quo dr̃ in capitulo præcedenti, legatus in regno Siciliæ, auctoritate propria ſubiecit Panormitanam eccleſiam Meſſan̄. conceſſo ſibi priuilegio primatiæ, credens hoc ſibi licere ex officio legationis, ex eo ꝙ ex eodẽ officio poteſt abſoluere illos qui violentas manus mittunt in clericos: qđ de ſpeciali conceſsione ſæpe indulgebatur legatis. Papa hoc audiens ſcribit eidẽ legato dicens, ꝙ licet generalis legatio in regno Sicilię ſit ei commiſſa, tũ ad ea non debuit manus extẽdere, quæ in ſignũ priuilegij generalis ſoli Romano Pontifici ſunt reſeruata: licet enim ex officio legationis legati poſsint abſoluere illos qui violentas manus mittunt in clericos, nõ debẽt ꝑpea æſtimare ꝙ poſſint Panormitanã ecclesiã ſubiicere Meſſanẽſi, vel ꝙ ex eadẽ poſſint duo epatus venire, vel vnũ diuidere ſine licẽtia ſpeciali. Nota ꝙ nullꝰ legatꝰ ex generali legatione põt ad illa manus extendere, quæ ſoli ſunt Romano Põt. reſeruata, excepta illorum abſolutione, ꝙ manus violentas in clericos iniecerunt.

¶ *Gl. ſe. ponit 18. caſus. reſeruatos. Finis addit decimũ nonũ, et coadiuuat ꝓ ꝙđ iura ꝙ iſta tranſire non debeant. demum quærit. arg. pro & cõtra. ponit opi. Io. & ſoluit.*

CAP. III.

NIſi † ſpecialis [f] illa dilectio, quam ad perſonam tuam habuimus & habemus, iuſtum motum animi noſtri temperaret, pœna docẽte [g] cognoſceres, quantũ exceſſeris †, qui ſpretis canonicis ſanctionibus [h], & conſuetudine generali, motu proprio præſumpſiſti, Troianum epiſcopum de Troiana eccleſia ad Panormitanam de facto transferre.

† Vide tex. priuilegij generalis ſoli Romano Pontifici ſunt reſeruata: licet enim ex officio legationis legati poſsint abſoluere illos qui violentas manus mittunt in clericos, nõ debẽt ꝑpea æſtimare ꝙ poſſint Panormitanã ecclesiã ſubiicere Meſſanẽſi, vel ꝙ ex eadẽ poſſint duo epatus venire, vel vnũ diuidere ſine licẽtia ſpeciali. Nota ꝙ nullꝰ legatꝰ ex generali legatione põt ad illa manus extendere, quæ ſoli ſunt Romano Põt. reſeruata, excepta illorum abſolutione, ꝙ manus violentas in clericos iniecerunt.

¶ *Gl. ſe. ponit 18. caſus. reſeruatos. Finis addit decimũ nonũ, et coadiuuat ꝓ ꝙđ iura ꝙ iſta tranſire non debeant. demum quærit. arg. pro & cõtra. ponit opi. Io. & ſoluit.*

† Cap. 3. eo. tit. in 3. com pilat.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. com pila. & pro intellectu eorum quæ in fine diſſeruntur de vnione vide Concil Trident. ſeſſio. 24. de refor. c. 11. & aliis locis.

k ¶ *Reſeruata.*] Quædã 4 ſunt q̃ ſedes Apoſtolica ſibi ſpecialiter reſeruauit: vt eſt q̃ſtio fidei. 24. q. 1. quotiens. & ſ. de bap. & eius effe. maiores. Ité maiores eccleſiæ cauſas, trãſlationes eꝑorum, ſediũ mutationes. 7. q. 1. mutationes. ſ. de tranſact. c. 1. Item depoſitiones eꝑorum, ceſſiones eorundem: & trãſlationes electorũ. ſ. de trãſla. inter corporalia. Item congregatio concilij generalis. 17. dist. c. 1. depoſitio & reſtitutio epiſcoporum, & ſumma negotia eccleſiæ. 2. q. 6. ideo. Item exemptio epiſcoporum. 16. q. 1. frater noſter. Item quædam vota ſolus Papa commutat. ſ. de voto et vo. red. ex mul ta. Item ſolus Papa diſpenſat in maioribus criminibus, et cũ filiis ꝓbyterorum, & cæteris illegitime natis, vt ꝓmoueãtur ad dignitates. ſ. de iudi. at ſi clerici. et ſ. de fi. ꝓsby. c. vlt. Ité ad ipſum ſolum omiſsis mediis appellatur. 2. q. 6. c. 3. & 4. arg. 2. q. 7. metropolitanũ. Et eſt arg. expreſſum ꝙ appellatio omiſſo medio nõ tenet. ſ. de appella. dilecti 3. Item ſubdiaconos facere poteſt diebus dñicis. ſ. de tempo. ord. c. 1. & c. de eo. Item primam vacantem dare nõ poteſt legatus. ſ. de ꝓb. dilectus 1. Ité nõ põt abſoluere excõicatos à delegato. ſ. eo. ſtuduiſti. multo minus excõicatos à Papa. Iſta oĩa quæ ſibi ſpecialiter ſedes Apoſt. reſeruauit, in generali demãdatiõe nõ transferunt, niſi ſpecialiter de his cõtineatur ibidem: vt hic dicit. Iſta enim ſunt quaſi meri imperij. ff. de iuriſ. om. iud. ſperiũ. & ideo generali cõmiſsione non transferũtur. ff. de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. l. 1. et eſt fiſc quia licet paterfa. liberã cõcedat filio adminiſtrationẽ, non põt tñ alienare. ff. de his quæ in frau. cred. ſi pater. ff. de pact. ꝓtra. iuris ciuilis. §. vlt. Ité nec põt donare. ff. de don. filiuſfamilias. & in generali ꝓmiſsiõe ea nõ veniũt q̃ ſpecialiter qs non ꝓcederet. ff. de pec. qui peculij. Ité maiora non ꝓmittãt ſine ſpali mandato. ff. de ꝓcu. Põponius. & l. mãdato. Sic eodẽ modo ꝓtor miſsionẽ in poſſeſsionẽ ex ſcẽo decreto ſibi ſpeciali reſeruat. ff. de da. infec. dies cautionũ. §. 1. ff. de iuriſd. om. iud. iubere cauere. Quæ aũt ſibi ſpecialiter non reſeruat, aliis indulgere vĩ. ſ. de ſentexcom. nuper. arg. Sed nunquid legatus talis miſſus à latere Papæ poteſt iudicare de exẽptis qui ſubſunt tm̃ dño Papæ? Arg. ꝙ non. ſcere. 17. dist. huic. Arg. ꝙ poteſt. 16. q. 1. frater noſter. Io. dicit ꝙ nonpo teſt, & melius facit ſi abſtineat. argu. inducit ff. de offic. ꝓcon. nec q̃cũ. Ego credo ꝙ poteſt cognoſcere de cauſis, q̃ ꝓtra ipſos mouẽ tur, non obſtantibus priuilegiis ſuis: qa ꝑ priuilegia illa eximunt ſolum à iuriſdictione eꝑorum, in quorum territorio cõmorãt, ſed à iuriſdictione ipſius Papæ vel legatorũ non eximuntur. & ita ét

4 Extãt Roma in bibliotheca Vaticana in 2. ji. regeſti Gregorii vii fol. 109. 27. priuilegia Pontificis Romani, quorum plurima hic refert gloſſa. ea in notis huius loci retulimus.

Legatus an poſſit de cauſis exempto rum cognoſcere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

videmus de facto seruari: & quia Papa eorũ iudicia sibi specialiter non tũ reseruauit,excóicatos qui in canoné incidunt, absoluere possunt legati ex officio legationis:vt hic.& ĵ.de sent. excõ. ad eminentiam.& ĵ.eo.c.penul.Item solus princeps potest ꝑmittere causam appellatione remota.ff.à quib.app.non licet.l.1, in fi. & ĵ. tit. prox.sup quæstionum. §. nos autem.

ADDITIO.Vñ vers⁹:

Restituit Papa solus, deponit & ipse.
Articulos soluit:symodumque facit generalẽ.
Transfert & mutat: appellat nullus ab ipso.
Diudit,ac vnit, eximit atque probat.

Licet.] Primo recitat factũ electiõis & ꝓcessũ legati. Secũdo super processu diffinit:ibi, *De consilio.*Abbas Siculus.

CASVS.Vacante Tranen. ecclesia canonici vnanimiter elegerũt in archiepm G, fratrem Cassinẽsis abbatis. Eps Portuen.in partibus illis legatus, examinari fecit electionem ipsius, & examinationem illã ꝑ nuncios suos ad sedẽ Apostolicam trãsmisit: quo facto legatus electionem eandem iterũ examinari ꝓcepit: ꝓ qđ abbas ꝓdictus conquestus fuit dño Papæ, ꝙ postq̃ electioné examinauerat, & eam ad Papam direxerat, malitiose electioné eandẽ examinare præsumpsit: dñs Papa de cõsilio fratrum examinationẽ secundam ramq̃ à nõ suo iudice factã, postquam negotium ad Papam direxerat, denunciauit irritam & inanẽ.Nota ꝙ sicut sententia à non suo iudice lata nõ tenet,sic nec examinatio.Not.ꝙ iudex amittit iurisdictiõẽ postq̃ remisit negotiũ ad suũ superiorẽ:& si q̃d postea fecerit,nihil valet.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

a ¶*Transtulerat.*]In hoc enim deliquit:quia translato negotio ad Papam,cognoscere quis non posset:vt 2.q.1.nomẽ ꝓsbyteri. & 3, q.6.multum stupeo.nam eo ipso ꝙ iudex dicit se velle referre negotium ad superiorem,non potest ammodo cognoscere.C.de rela.l.1.& C.de appel.ex illo. & illico 1 relationis exemplum litigatoribus edere tenetur. ĵ.de appel.intimasti.q̃d itelligitur si partes approbauerũt relationem:sed si consentirent vt iterum cognosceret,ante factam relationem posset procedere.C.de rela.l.1.& 3.

b ¶*Examinare.*]Vt tñ ꝙ posset examinare negotium,non vt pronũciaret,sed vt causam magis instructam remitteret ad Papam. ĵ. de appellat. constitutus.& 2.q.1.nomen.& ĵ.de statu reg. ea quæ. versic.hæc eadem.quod nõ credo,ex quo enim semel examinauerat,& examinationem direxerat ad superiorem,iam iudex esse de fierat: 2 vt ĵ.sequitur.& est simile ĵ.de postu,præla. bonæ. & quia de facto vnius sæpe quærendum non est.ff.nau.cau.sta.licet. in fi.

c ¶*A non suo iudice.*]C,si à non compe. iu.l. vlti. & ĵ. de cõsuetu. ad audientiam.& ĵ.de iudi,at si clerici.& ĵ.de offi.deleg. cũ super & 11. q. 1. penult.

Dilectus.] Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Cum igitur.*Abbas.

CAP. IIII.

Eps Prænestinus Apost.sedis legatus cõcessit ecclesiã S. Trudonis R.canonico Metheñ.archid. Metheñ. molestabat ipsum super dicta ecclesia,nec ꝓmittebat ipsum pacifica possessione gaudere,dicẽs ꝙ eo inconsulto,ad quẽ prælentatio illius ecclesiæ ꝓtinebat,ecclesiam illam ei conferre nõ potuit.Dictus R. significauit hoc dño Papæ:sup hoc scribit Papa quibusdam dicẽs ꝙ plus iuris habet in concessione ꝓlatus,quam in ꝓsentatiõe patronus:nec ꝓiudicatur patrono si qñ per legatũ Apost.sedis eo in consulto ecclesia cõcedatur.Vnde mandat Papa quatenus dictum archidiaconum compellant desistere ab inquietatione dicti R.sup ipsa ecclesia.Nota regulam ꝙ plus iuris habet in cõcessione ꝓlatus,quam in præsentatiõe patronus.Nota ex hac regula quòd ex præsentatione acquirtur ius ꝓsentato.Nota ꝙ legatus põt eccle siam conferre inconsulto patrono.

d ¶*Inconsulto.*]Sic ĵ.de iurepatro.cum dilectus.sed illud de laico intelligitur.

¶*Glos. sequens exponit litteram, & ponit opi. Io.& Lau. quam reprobat.*

e ¶*Plus iuris.*] Hoc ita intellige, plus iuris, i. plenius est ius institutionis siue cõcessionis ꝓlati, quam ius ꝓsentationis patroni.vnde ex sola pręsentatione laici patroni nõ cõsequitur quis plenũ ius. ĵ.de iure patro. pastoralis. & c. qđ aũt.& c.cum aũt. quia põt patronus mutare voluntatem suam anteq̃ eps cõfirmet ꝓsentatũ, & alium ꝓsentare:vt dicũt iura ꝓdicta.& ita nõ habet plenum ius,sed ex sola institutione seu cõcessio

Universidad de Deusto
Biblioteca

nor est potestas eorũ.& isti nõ possunt absoluere excõicatos etiã subditos nisi specialiter eis concedat:vt dicit hic in fin.Illi vero q mittuntur de latere dñi Papæ quia & ipsi pars corpis eius esse intelliguntur: vt 1. q.1. in c. si quis cum militibus.C.ad l.Iul. maie. q.si quis.ex officio legationis oĩa possunt,nisi illa quæ specialiter sibi fedes Apostolica reseruauit.s.eo.q translationem.Sed quos dicemus de latere dñi Papę missos? an Cardinales tm, an alios etiam existentes in curia:vt puta cappellanos,archiepos epos, pro suis negotiis in curia existentes? Sed vr q proprie dicantur de latere Papæ Cardinales, quia ad lat⁹ eius semp afsistunt: sed idẽ vr de capellanis & aliis curialibus, quia & ipsi afsistunt ei,licet non in secretis consiliis. Satis posset dici, q illi dñr missi de latere Papæ, quos inuenit existẽtes in curia sua, etiã si non sint Cardinales,& illos transmittit specialiter ad alienam prouinciam cõcedendo eis generalem legationẽ.Item qui potest ex officio suo absoluere,potest cõmittere vices suas alij, cũ viderit expedire. ĵ. tit. proxi.c.vlt.Proprie dñr missi de latere dñi Papæ Cardinales tm. arg. ĵ.de sen.excõ.ad eminentiam.quia ipsi pars corpis dñi Papæ dñr, vt dictum est ĵ.& ideo istorum potestas latior est q̃ aliorum:quia & de sua & aliena 1 prouincia absoluere possunt in eundo & redeundo:alij vero absoluere nõ possunt aliunde veniẽtes:nisi amplius illis sit cõcessum,vt dicit in fi.Ad hoc not.q ecclesiæ Romanæ legati quantũcũq; plenã habeãt legationẽ,nõ possunt ex officio legationis cõferre bñficia,nisi specialiter eis fuerit cõcessum: vel nisi sint legati Cardinales,qui ampliori debent progatiua gaudere.hoc totum statuitur in decre.Inn.iiij.quæ incipit, officij nostri debitum.Bernardus.

† Lanen

† Vide l. v. nica. C. qui pro sua iurisf.& l. 3.C. de offi.pror.

Legati de la tere proprie qui dicãtur.

1 Quid si sibi resistatiæ & resus? vide in Spec.eo. tit. §. nunc dica mus.ver. qd sæpe. Io. And.

2 Absoluentur tamen p ordinarios suos,si statutum absolutiõem mãio in rinon reseruat,infra de institu ex fiequentib.Io. And.

3 Nõ tamen intelligas ad essentiã legis vel,statuti primæ vt perpetua sint, nã hoc in potestate principis positum est Gemin.Iaſon Gomez in proœmio regul. cancellariæ, q. 2. vt plurimũ tamen lex ppetuã esse solet.

4 Dicit Hostien q hæc iura probãt q ordinaria iurisdictio ppetuæ debitus.est fic ĵ. de offic. deleg.licet.et c.gratũ. quia pro mortuo quantũ ad hoc reputatur.Multis modis dicitur iurisdictio expirare,vt not.ĵ.de offi.deleg.in litteris.

c ¶ *Citatio non præcesit.*]ergo si citatio pcesit, valebit cõmissio post recessum.sic p citationẽ ppetuatur iurisdictio.sic ĵ. de offic. deleg.gratum.& c.licet.& ĵ.de fo.cõpe.proposuisti.sic ĵ. de appel. 80
ctio pot præ vt debitus.est sic ĵ.de resci.capitulum sanctæ crucis.in qnibus dr
penire dcie- q sola citatione siue cõuentione 4 puenitur iurisdictio aliorum,

manuum iniectores illuc contingat aliunde accedere:Et qui ecclesiarum suarum prætextu legationis sibi vendicant dignitatem,etiam subditis(quamuis in prouincia sua existentes)beneficium absolutionis impertiri non possunt : Nisi de speciali gratia illis & istis amplius à sede Apostolica concedatur.

¶Idem.

¶ *Durant legati statuta etiam legatione finita,finitur tamen sui delegati iurisdictio,si citatio non præcesit.*

CAP. X.

NEmini dubium esse volumus, quin legatorum sedis Apostolicæ statuta [a], edita in prouincia sibi commissa,durent tamquam perpetua, licet eandem postmodum sint egressi.¶Secus autem † si causas duxerint aliquibus delegandas †: cum iurisdictio istorum expiret [b], si ante illorũ discessum, horum citatio [c] non præcesit.

TITVLVS XXXI.

De officio iudicis ordinarij.

¶Ex synodo Ioannis Papæ.

¶ *Episcopi in suis diœcesibus possunt crimina inquirere,& punire:& cum opus fuerit,inuocare brachium seculare.*

CAP. I.

PErnicioſam †: & infra. ¶Habeant igitur episcopi singularũ vrbium in suis diœcesibus liberam potestatẽ, adulteria & scelera inquirere [d], vlcisci, & iudicare [e] † secundum q canones [f] censent,absque impedimẽto alicuius.¶Et cum opus fuerit publicũ [g] conuocent auxiliũ:non ad

a ¶ *Statuta.*]sic patet q statuta q̃ faciunt legati in prouincia sibi cõcessa, ppetuo sunt seruanda:& si lata sunt sub anathemate, qui ptra faciunt,sunt excõicati.2 ĵ.de lo.et ꝺdu.c.ex rescriptis.nã epi qui sunt minoris auctoritatis,statuta i sua diœcesi facere possũt. ĵ.de ma.& obe.si quis venerit.Item de remissionibus quas faciũt locis religiosis siue põtibus,quid dices? nunquid & illæ sunt permittendæ? vr q non:quia pses prouinciæ nõ potest interdicere alicui ptra tepus suũ,vti arte fua.ff.de pœn.l.vlti.ff.de postu.puto.§. vlt. sed verũ est q valent ppetuo sicut statuta,licet enim administratio sit tpalis,illud qđ factum est per eũ,perpetuũ 3 est, vnde q facit ptra,icidit in pœnã,si aliqua pœna appolita est.et pfectus pto rio ad tempus &in perpetuum potest prohibere alicui ne vtatur aduocatione.ff.de offic.præfec.vrb.l.1.§.vlt.

b ¶ *Expiret.*]& ita patet q recedendo à prouincia sua expirat iurisdictio,sicut p mortem expirat. ĵ.de offic.deleg.licet.et c.gratũ.

c ¶ *Citatio non præcesit.*]ergo si citatio pcesit, valebit cõmissio post recessum.sic p citationẽ ppetuatur iurisdictio.sic ĵ. de offic. deleg.gratum.& c.licet.& ĵ.de fo.cõpe.proposuisti.sic ĵ. de appel. debitus.est fic ĵ.de resci.capitulum sanctæ crucis.in qnibus dr penire dcie- q sola citatione siue cõuentione 4 puenitur iurisdictio aliorum,

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

¶ *Visum est de officio ordinarij specialis,vt est legatus:nunc subiicitur in genere de officio cuiuslibet ordinarij.Abbas.*

De hac materia tractatur 3.q.7.& 9.q.3.10.q.1.et q.2. & q. 3.18.q. 2.per totum.& 30.q.vlt.incerta.vsque ad fi.q.3.q.5.qui a sup̃ electi.

Pernicioſã.] Primo ponit decisum exordium. Secundo dispositionem: ibi.*Habeant igitur.*

CASVS. Statuit Ioannes Papa i synodo ista, q epi singularum ciuitatum habeant potestatem inquirendi crimina, & punire crimino- sos secundum quod canones dicuat sine impedimento alicuius: & si opus fuerit, inuocent brachium seculare, ita tamen quod per hoc nullum præiudiciũ fiat episcopis, vt hoc ipso ius sibi ac- quirant.Nota quòd vbi ecclesia per se non sufficit, inuocare debet auxilium seculare.

d ¶ *Inquirere.*]tunc scilicet cum frequens & clamosa fama est contra subditum, quæ obtinet vicem accusatoris. ĵ. de accu.qualitet & quãdo. & ĵ.de simo. licet Heli.& tunc possunt testes introducere cõtra illos.11.q.3.præcipue.etiam lite non contest.ĵ.vt lit.non contest.quoniam frequenter.§.sunt & alij.

e ¶ *Iudicare.*]vndecũque illi sint:præsides enim prouinciæ purgare debet prouinciam suam malis hominibus,nec distinguitur vndecunque sint.ff.de offi.præsi. præses prouinciæ. & 6. q. 3. placuit.& C.vbi de cri.agi opor.Auth.quia in prouincia.

f ¶ *Secundum quod canones censent.*]Dicunt canones q epi causas synodales inquirere debent:& testes maturiores in parochia constituere,vt causam synodalem ad epm deferant. 35.q.6.eps in synodo.ad epos enim pertinet inquirere de huiusmodi criminibus ecclesiasticis,de adulteriis, de consanguinitate inter virũ et vxorem.et 35.q.6.eps in synodo.& cap.ab isto die. et duobus cap.seq. Item de hæresi.ĵ.de hæreti.excõicamus.§.adiicimus. Item crimen usurarum,sacrilegij,simoniæ,et similia proprie spectant ad ecclesiasticum iudicem: et de his principalibus inquirere debent episcopi, et punire, et etiam de quocunque mortali peccato.ĵ.de iudi.nouit.Item ex eo quod dicit hic,inquirere, vlcisci,& punire secundum q canones censent,est arg.q̃ iudex debet iudicare secundum allegata , & secundum canones et leges , et non secundum conscientiam: 5 vt expresse dicitur 11. q. 3.summopere. & 3.q.7.iudicet. et 6.q.2.si tantum. et cap.placuit.& ĵ.eo.c.proxi. & C.de iud.rem non nouã.et in Authen.de iud.§.quia vero.colla. 6. et in Auth.de defen.ciui.§.iusiurandum. coll. 3. et ff.de offi.præsi. illicitas.§.1.arg.ptra.ĵ.q̃ põt iudicare secundũ quod putat.ff. quis et à quo appel.sit.l.appellari,& ff.de arbit. qualem. et 11.q.3. tunc vera est.et arg.8.dist.qui cõtempta veritate.In hoc casu q̃ iudex aliud habet in conscientia,et aliter cõstat per probationes legitimas,dicunt quidam q̃ debet alij causam delegare.ff.de iurisd. om. iud.prætor.Alij dicũt et melius,q̃ licet iudex aliud habeat in conscientia sua quam constet per allegata,debet iudicare secundũ q̃ facta est fides sibi in iudicio per iura primo dicta:et nõ debet sequi conscientiam:quia non scit illa tamq̃ iudex, sed tanq̃ Deus. ĵ.c.proxi.et 6.q.2.si tm. et c. placuit. nec peccat , nec dicitur facere ptra conscientiã.6.et ita nec in cõdenando nec in absoluendo sequatur conscientiam.Et q̃ ita sit procedẽdum patet, nã dñs omnia sciebat:et tm nullum voluit condẽnare nisi probationibus conuinceretur.2 q.1.Deus omniporens.Aduerte tm quòd qui cõtra conscientiam iudicat,punitur secundum tenorem cõstitutionis Inno.iiij.ĵ.de re iud.cum æterni.[lib.6.]

g ¶ *Publicum conuocent auxilium.*]ĵ.iudicium seculare.sic 23. q. 5. principes.et 96.dist.cum ad verum vetum est.vtraq; potestas per

alteram adiuuatur, vt ibi dicitur.& ĵ.eod.qm. & posset compelli ad hoc ĵ.de maledic.c.z.

¶ *Glo.seq.arg.signat contrarium,& remittit.*

a ¶ *Præiudicabit.*]quia per hoc non acquiritur ius in præiudicium ecclesiæ,vt sua auctoritate posset in posterũ attẽtare,nisi de mandato ecclesiæ:immo tenetur auxilium pstare ecclesiæ, & posset compelli ad hoc. 23. q. 5. administratores. & ĵ. de maledi.cap. 2. & est arg.q̃ protestatio necessaria est, quãdo aliqui aduocant ad ea,in quibus ius non habent. 7. q. 1.pontifices.& 24.distin.presbyteri.

ADDITIO. Arg.contra.3. de ele. cum Vinton.ibi sol.

† Cap.6.qo. tit.in 1.com pilat.& post concil.Lateran. par. 30. cap.55.

Si sacerdos.] Diuidi pot in duas partes principales , sicut sunt duo dicta. fin : ibi. *Sed si ille.* Prima subdiuiditur. Primo ponitur thema,ex quo quæstio. Secundo decisio:ibi , *Non debet.* Tertio ratio:ibi, *Sicut dixit.*Ant. de But.

CASVS. Sacerdos scit aliquem pro certo reum alicuius criminis, vel ipse criminosus ei confessus fuit, dicitur quòd si ille admonitus noluerit satisfacere, sacerdos non debet eum arguere nosatim , nisi ordine iudiciario crimen fuerit ei ꝓbatum, sed in genere admoneat illũ, exemplo Dñi qui dixit : Vnus vestrũ me traditurus est.Sed si ille qui damnum fusti- nuit,petat iustitiam,sacerdos potest excõicare illum qui damnum dedit hoc modo:excõico quicunq; fecit tale factum : sed nomine proprio nõ debet eum excõicare,quis ei confessus fuerit:q̃ non vt iudex scit,sed vt Deus,& debet illum admonere, ne ingerat se cõioni ipsius sacerdotis:quia nec Christus Iudam remouit.Not.q̃ iudex nõ debet iudicare faciunt.& ĵ.de fo. cõpe. significasti, & hoc oẽs cõcedunt, nisi cõsueradu faceret contra tales,sed anathematizare non possunt,vt dicunt quidam ic.q. 2. viros. & 24. q. 3.corripiantur.Et tu dicas q̃ non possunt anathematizare siue excõicare, cum illa etiam solemnitate de qua traditur in q.3.debent, & de illa excõicatione intelligunt quæ practicata capitula:ic.q.2. vi- fis.et 24.q.3.corripiantur.& quod hoc facere possunt illi inferiores prælati,habes ĵ.de eo qui fur.or.c.1.& quia hoc non est ordinis,sed potius iurisdictionis.3.de elect.transmissam.et illud generaliter traditur, q̃ quilibet prælatus collegiatæ ecclesiæ, licet subsit epo,est tñ iudex ordinarius in plebe sua.& habet iurisdictionem & cognoscendi & excõicandi,vt hic dicit.& in Authen.de defen.ciui. 9. 2. colla. 3. et 15. q. 4. cui.et ĵ.de iudi. decernimus.arg.C. de iurisd. om. iudi. vlt. ex illam dico prælatum hoc facere posse,& talem iurisdictionem habere qui est electus à collegio siue vniuersitate. 5.de elect.c.1.et 93. distin.leginus. & idem intelligo si præsit cões maiori cũ iurisdictione, puta episcopo.

† Pro intelligentia huius c. vide Thomam B. 3. par.q. 80. art.6. & pleniſſime So- tum in 4. sent distin. 21.q.1.art.6.

† Creditor habens omnia bona debitoris obligata,non impetrat illo- rum domi- nium,secus cedit eum ipsum exprimẽdo:quia sic ꝑderet peccatorem.qđ esse nõ debet.de pœn.dist.6.plenius. & ĵ.de pœ.et remiſ. ois vtriusq;.

† aſtorem, in antiquis,

† Videlicet periũ, cum not.ff.de iuriſd.omn.iud.

e ¶ *Nominatim.*]ĵ.proprio nõie expresso non debet eum arguere, vel excõicare,sed in genere sic dicedo:Quicunq; fecit tale factũ,sit excõicatus,et perinde hr ac si ,ꝑprio nõie expresso esset excõicatus quantũ ad Deũ,sed quantum ad ecclesiã non:q̃ nõ vitabitur ab ecclesia.& est simile 11.q.3. excellentissimus. et Instit. de exhæ. lib.§.masculos.& §.nommatim.& ff.de lib. & post. nominatim.

f ¶ *Remouere a cõione.*]Similiter 6.q.2.sit tm.et c. placuit. Sed qđ si eps dicat.excõico vnum 2 de illis qui tale factum fecerunt? Vr q̃ nullus sit excõicatus:quia cũ ex pluribus seruis ciusdem nominis fiat,ꝑ vnus liber esse iussus est , neuter liber erit.ff.de manumiſ.testa.cũ candus.24.q.2.sane.ar.ptra q̃ vterq; sit excõicatus.ff.de admen.le. 13.§.si duobus. 3 & ff.de rebus dub. qui duos. Sol. Sed verum est q̃ neuter est excõicatus:quia ſnia incerta est,et ideo rei iudicatæ

auctoritatem non continet,sicut snia quę certam quantitatem non continet,nulla est.C.de sen.quæ sine cer.quan.l.pen.& vlti. g ¶ *Admonere.* in secreto,ne ingerat se cõioni suę.simile ĵ.de sent. excõ.cum non ab hoſe. 1.rñ. sed publice non debet eũ remouere: sicut nec Christus Iudam remouit, immo ei Eucharistiam dedit. de confec. dist. 2. cum oẽ.& c. si illud. et cum aliis ad ꝓdicandũ misit.q. 1. sicut Christus.

¶Alexand. tertius Florent. episcopo.

¶ *Si ordinarius subiectus episcopo prosert in sibi subiectum iustam censuram ecclesiasticam , episcopus illam seruare debet, & illam sine satisfactione & conscientia proferentis relaxare non debet.*

CAP. III.

CVm † ab ecclesiarũ prælatis ecclesiastica [h] sententia, in malefactores aliquos promulgatur, rata debet & firma consistere:& vsq; ad condigna satisfactionẽ inuiolabiliter obseruari. ¶Quapropter mandamus,quatenus si quãdo plebanus sancti P. † in clericos vel laicos parochianos suos, interdicti vel excõmunicatiõis sententiam rationabiliter fulerit, ipsam facias inuiolabiliter obseruari,& eam sine cõgrua satisfactione,& absq; eiusdem plebani conscientia non relaxes.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. com pilat. & post concil. Lateran. par. 31.c.7.

† Paneratij.

¶Idem Cantuariensi archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Si ordinatio vacantis ecclesiæ etiam patronatus ex iusta causa differtur,est ibi per episcopum œconomus ponendus.*

CAP. IIII.

CVm † vos plerumq; oportear ordinationem eccle-

† Cap. 5. eo. tit in 1. com pilar. & post concil. Lateran. par. 1. cap 21.

¶ *Gloſſa seq. vel.per q. an prælati inferiores episcopo,& c.arg.ponit opi. & ſoluit.*

h ¶ *Ecclesiasticæ sententiæ.*]sic ergo plati illi possunt excõicare.16. q.1.alia causa est.et sic sunt iudices ordinarij. arg. ĵ. de excess. prælator.ad hæc.& habent cura animarum.3.de elect.cũ in cunctis.§.inferiores.sic & abbas potest excõicare,& habet iurisdictionẽ. ĵ. de fiñio.sicut.3.de offi. deleg. Petri et Guil.& ĵ.de fo. cõpe. significasti, & hoc oẽs cõcedunt, nisi cõsueradu faceret contra tales,sed anathematizare non possunt,vt dicunt quidam ic.q. 2. viros. & 24. q. 3.corripiantur.Et tu dicas q̃ non possunt anathematizare siue excõicare, cum illa etiam solemnitate de qua traditur in q.3.debent, & de illa excõicatione intelligunt quæ practicata capitula:ic.q.2. vi- fis.et 24.q.3.corripiantur.& quod hoc facere possunt illi inferiores prælati,habes ĵ.de eo qui fur.or.c.1.& quia hoc non est ordinis,sed potius iurisdictionis.3.de elect.transmissam.et illud generaliter traditur, q̃ quilibet prælatus collegiatæ ecclesiæ, licet subsit epo,est tñ iudex ordinarius in plebe sua.& habet iurisdictionem & cognoscendi & excõicandi,vt hic dicit.& in Authen.de defen.ciui. 9. 2. colla. 3. et 15. q. 4. cui.et ĵ.de iudi. decernimus.arg.C. de iurisd. om. iudi. vlt. ex illam dico prælatum hoc facere posse,& talem iurisdictionem habere qui est electus à collegio siue vniuersitate. 5.de elect.c.1.et 93. distin.leginus. & idem intelligo si præsit cões maiori cũ iurisdictione, puta episcopo.

i ¶ *Rationabiliter.* quod semper plumitur donec probet ptrariũ. arg.ĵ.de rem.in præsentia.& ĵ.de re iudi.sicut & seruada est à ſ. de iudi. c. subditis,sine sit iusta,sine non.n.q.3.sententia pastoris.

¶ *Gl.seq.querit.& soluit.*

k ¶ *Non relaxes.*]Sed pone q̃ eps relaxet tale sniam plebano irrequisito, nec aliqua satisfactione præmissa,nunquid tenet absolutio ? Vtique,cum sit superior ; & ordinarius fuæ diœcesis. 11. q. 1.de persona.sed male facit,immo & si subditus cõqueratur epo, debet illum remittere ad suum excõicatorem absoluendum. ĵ.eo. ad reprimẽdam.ſm tenorem illius decretalis,nisi periculum effet moræ. ĵ.de sen.excom.sacro. & tunc recepto primo iuramẽto secundum formam ecclesiæ,vt traditur in decret.sacro.

C *Vm vos.*]Communis diuisio.Secundaãbi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Patroni ecclesiarum Cantuarien. prouinciæ psentabant ad vacātes ecclesias personas minus idoneas: pp quod ordinatio ecclesiarum differebatur: vel etiā inter psentatores et platos alia discordia emergebat: quæsitū fuit a Papa quid sup hoc esset iltis platis faciendum? mandat Papa, quatenus si aliqñ in vacantibus ecclesiis, in quibus eccle siastica psona psentationem non habet, vel quia minus idonei præsentātur, vel alia de causa nō possint personas idoneas ordinare, ponant in ecclesiis œconomos, qui debeant ꝓcipere fructus, & eos expédere in vtilitatem ecclesiarum, vel conseruare quousq; personæ idoneę fuerint institutæ. Nota ꝙ minus idoneus non est in ecclesia recipiēdus. Nota ꝙ si quæstio est sup. eccle sia vacāte, ordinari[a] ex officio suo in ea ꝓficiet œconomū. Nota ꝙ bona vacātis ecclesiæ successori sunt seruanda.

† emergit

† cessante

a ¶ *Personæ.* Hoc ideo dicit, quia psona ecclesiastica facili[e] cogitur, puta per suspēsionē vel subtractionem beneficij. 74. dist. consuluit. vt sic fiant concordes.

¶ *Glos. seq. rect. per q. an patronus, &c. soluit q. nou, rationem inducens quam fortificat. In fine ponit contrariam opinio. quam reprobat.*

Patronus laicus & patronus clericus differūt in multis.

b ¶ *Minus idoneæ.*] Sic patet ꝙ patron[a] laicus licet psentet idignū, ꝙ non est priuatus nec priuādus potestate psentādi, sed in collegio seu ecclesiastica psona aliud est: quia si collegiū eligat vel psentet indignum, est ipso iure priuatus, §. de elec. c. cum in cunctis. Idem credo de clerico patrono, ꝙ non parcitur ei si psentet indignum, immo priuatus est eodem modo, vel saltem priuandus est, sicut vides in alio articulo, clericus patronus variare non pōt, laicus potest anteq̄ psentatus sit cōfirmatus. j. de iurepat. cum autē. et hæc potest esse ratio quare laico patrono dantur tm quatuor mēses à tpe vacationis. j. de iure patr. cum pp. collegio vero siue clericis dantur sex menses ꝓ illam constitutionem. j. de concess. præb. nulla. quia laicus nō priuatur potestate psentādi, licet indignū psentet. clerici vero sic. 1 vnde hic sit quædam cōpēsatio hincinde: qa laici grauantur in tpe, & releuantur in alio: quia nō punitūtur, et quia clerici puniuntur eligendo. vel psentando indignū, releuantur in maiori tpe: & qa clerici magis debent esse discreti et scire iura: ideo puniūtur si peccēt in electionibus seu psentationibus, & clerici patroni eodem iure vtuntur in psentando quantum ad pœnam, si delinquant sicut clerici eligendo. arg. præd. c. cū autem Quidam tū dicūt, quòd ad superiorem deuolvitur prouisio ecclesiæ, cum laicus patronus psentat indignum in Auth. de san. epi. §. 60 si quis oratorij domum. coll. 9. tū iure nostro non cauetur hoc expresse: & ideo standum est canoni, et non legi. Ber.

1 Concor l. cum quidā. cum not. per Bart. ff. de jega. 2.

c ¶ *Causa.*] puta, scandalum magnum. arg. j. de iure pat. c. 1. et 2. sed pro modico scandalo non dimittit eps ecclesiam ordinare. j. de iure patrona. qñ, vel quia de iure patronatus vertitur quæstio inter episcopos et præsentatores.

Œconom[a]

d ¶ *Œconomos.*] Hic constituitur œconomus ad conseruandū, nō ob quas cau sas cōstitua tur.

agendum. 75. dist. qñ. qñq; etiam ad agendum constituitur. C. de epi. et cleri. ois. §. nihilominus. & j. de iura. calum. imperatorū, & j. de capel. mona. dilectus. & c. constituturus. & hoc intellige cum de iurepatronatus q̄stio est inter patronos & eps, vel qñ patroni non concordant de psentanda psona, vel malum psentant: tūc debet eps statim ponere œconomū, qui cōseruet bona ecclesiæ. Si quæstio est de iure patronatus inter patronos, vsq; ad quatuor menses expectabit eps, illis elapsis ordinabit ecclesiam, saluo iure in posterū illi qui obtinebit. j. de iurepatro. qñ in quibusdā. & c. cum pp discordiam. Et ex hac littera notare debes, ꝙ patronus se intromittere non debet de rebus ecclesiæ, nisi quo ad defensionē. 16. q. 7. decernimus. & c. filiis. Sed eps vel alius prælatus ad quem pertinet institutio, debet habere custodiā illius ecclesiæ vacantis.

e ¶ *Futuris personis.*] Nota bona ecclesiæ cōseruanda in tpe succes soris. 12. q. 2. hoc huius placiti. et c. charitatem. & 75. dist. qñ qui dam. & 10. q. 2. si quis eps, nisi sint talia quæ seruando seruari non possunt. C. de admini. tutor. l. lex quæ tutores. in fin. & ff. de petitione hæredi. diuus. in fi. 1. respon. & 10. q. 2. si quis episcopus.

Ex parte.] Communis diuisio. secunda: ibi, *Taliter respondemus*, in qua subdistinguit. & secundum membrum: ibi. *Si vero.* Abbas.

tere ad Papam. Si vero sibi non constat, est tamen sibi vrgens suspicio contra eum, debet cogere eum se purgare.

CAP. V.

EX † parte tua, & infra. Quia nos consulere voluisti, vtrū illorum absolutio teneat, qui (occultatis excessibus, pro quibus excommunicati fuerant) absolutionis beneficium per sedem Apostolicam meruerunt, suæ excommunicationis causam aliam prætendentes, Taliter respondemus, quòd si ita tibi constiterit, debes eos ecclesiastica censura compellere cum litteris tuis rei veritatem continentibus ad Sedem Apostolicam redire [f]. ¶ Si † vero id tibi non constiterit, & eos suspectos habueris, quòd confessi non fuerint veritatem: ipsos cōpellere debes exinde coram te, quòd

† Cap. 1. eo. tit. in 2. com pilat. & post consti. hanc. pau. 31. c. 1.

CASVS. Quidā subditi Cātuarien. archiepo excōicati fuerunt iusta de causa: isti excōicati accesserunt ad Papam supprimentes causas pro quibus fuerant excōicati, & alia ꝓtendentes, absolutionis beneficium meruerūt: quæritur an sint habendi pro absolutis? Rūdet Papa ꝙ si constiterit ita esse, compellendi sunt ad Apostolicam sedem redire cum litteris rei veritatem continentibus: & si de hoc non cōstiterit, & suspecti fuerint, ꝙ dño Papæ veritatē confessi non fuerint, cōpellendi sunt purgationem pstare, ꝙ veritatem confessi fuerūt in absolutione sua impetrāda. Nota ꝙ excōicatus in absolutiōe obtinenda, debet expri mere causam pro qua fuit excōicatus: aliās non est habendus pro absoluto.

† Quatenus in hoc dam nantur illici tæ copulæ consanguinitatis & affinitatis, vide concil. Trident. sess. 24. in de creto de reformatione matrimonij per 3 multa capita.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. com pilat.

¶ *Glo. seq. arguit, ponit opinionem quam reprobat, demum quærit, et duplicīter soluit, & solutioni signat contrarium.*

f ¶ *Redire.*] Ex eo ꝙ isti cōpelluntur redire ad curiā, patet ꝙ non sunt absoluti: quia talis absolutio ꝓ surreptionē veritatis obtēta, nō prodest. j. de sent. excō. cum pro causa. et c. ofnicij. in fi. et litteræ sup hoc impetratæ non tenent. Quidā dicunt ꝙ si ꝙ pluribus criminibus vna tm sua aliquis sit excōicatus, dum tū aliqđ eorū expresserit in absolutiōe, absolutus est, si de aliis postea ꝙeratur. arg. de confec. dist. 4. tunc valere. qđ non credo 2 verū, nisi de illo qđ expresserit. Sed illa absolutio nō prodest, cū adhuc sit ligatus pro alio crimine, et etiā extra ecclesiam, j. de sent. excom. cū pro causa. sed tūc demum valebit absolutio, cū ab alia excōicatione fuerit absolutus: sicut si quis de vno peccato pœnitentiā agat, & non de alio, talis pœnitētia nō ꝓdest, quo ad vitam æternam. nisi cum alterius criminis pœnitentia egerit. de pœn. dist. 4. § vlt. in fi ne. Sed si pluribus sententiis ligatus est, oportet vt a qualibet absol uatur, et vltima confirmabit oēs ꝓcedentes: quia tunc incipiēt vā lere. arg. ff. ad Trebel. l. 1. §. sed & quoties. sicut dī de pœn. dist. 3. §. vlt. in fi. j. de pœn. & re. qđ quidam. & ff. de fer. rustic. præ. p tua. dū. Et tot sunt necessariæ absolutiones, quot fuerūt excōicationes. Sic ff. de no. ope. nūc. de pupillo. 9. fi in pluribus. et 2. q. 3. c. 1 quem. §. si puaricator, ver. si plura crimina. Et talis semp est vitādus, quo usq; sit absolutus ab oibus: vel si esset excōicatus a plurib. et oēs excōicatores cōmitterēt vices suas vni, et ille absoluat ab oibus, vna sola expressa cuiuslibet excōicationis causa absolutus erit: & idē erit ac si singulariter absoluerētur a qualibet. Et est similis de acceptilatione, quæ capit plures obligationes. ff. de accepti. si pluribus. Sed Inno. nō vī velle soluere hāc qōnem. j. de senten. excō. officij. Sed q̄ritur quare absolutus pro falsa causa non hī ꝙ absolutō: sicut pro falsa causa excōicatus hi pro excōicato, saltē quo ad ecclesiam: vt 11. q. 3. c. 1. & 2. Rūd. vtrobiq; consulitur aiæ: quia excōicatio etsi sit iniusta, non est contemnēda, ne ex iplo ꝓtentu ligef. 11. q. 3. c. si is qui. §. cū ergo. in fi. & excōicatio est medicina aiæ. j. de sent. excom. cum medicinalis. lib. 6. Et nō conténatur. 24. q. 3. notandū, et potius ei obest qui iniuste excōicat, q̄ excōicato si nō contemnit. 11. q. 3. illud. Alia rō potest assignari, quare non prosit absolutio ex falsa causa: quia excōicatus fuit ꝙ certa causa: et ois res ꝙ qualeſuq; causas nascitur, ꝙ eadem debet dissoui. j. de reg. iur. ois res. sed de illa causa nulla est facta mētio: et ita illa remanet, ergo et eius effectus: et sic remanet excōicatio prima. Præterea durante priore causa ex alia causa ex qua excōicatus non fuit, absolui non potuit: qaia ab illo qđ nil fuit, absolui nō potuit, et sic talis absolutio nulla: ab illa vero non intendebat ; illū absoluere, et ab alia nō potuit absolui, ar. §. de trāsla, inter corpalia. et §. de offi. deleg. cum sup. et ff. de hære. instit. quotiés. arg. ꝙ a absolutio ex falsa causa teneat. j. de consan. et affi. quia circa.

2 Idem Lan. Tanc. Vin. & Goffr. tunc ea lere. respon. de ꝙ ibi fictio habi zati specialem bat remissionem peccatorum: quæ cessante & adueniente charitate de remittitur. Sed excōicatio tione cessante, non cessat excōicatio exquo ergo a principio non fuit absolutus, nō quā cōtinuatio absolutionis nec satisfactio. excō. cum desideret, in fine ra mentum de paratio eo. tit. quod in dubiis. Ioan. And.

3 Necinten dere potest rat. arg. de contrahen. per tot. lit. ibi spiciatur. et go intentio absoluentis ficus hoc ge zantis. de conse. dist. 4. solet. Io. And.

3 ¶ *Pur.*

a ¶ *Purgationem.*] Et ita quos eps habet suspectos, potest compelere ad purgationem præstandam, vt hic dicit: dummodo publica laborent infamia. j. de purga. canoni. nos inter alios. & si sint infamati apud bonos & graues. j. de pur. can. cū in iuuentute. & nō sit orta ab inimicis. 11. q. 3. in cunctis.

SIgnificauit.] Propter periculū animæ sup plet ordinarius desidiā vel malitiam delegati. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Cum itaque.*

CASVS. Duobus modis potest poni casus. Primo sic: Aliq; ꝓtraxerunt matrimonium: publica fama erat ꝙ erāt ꝓsanguinei vel affines, & scandalū hoc denunciatū fuit eps sine accusatum matrimoniū. Vnde eps vocauit illos: ipsi fuerunt contumaces, non venerunt, pp qđ eps illos excōicauit. ipsi appellauerunt, aut etiam per simplicē querelā significauerūt dño Papæ, ꝙ ipsi non erant ꝓsanguinei vel affines, & sic litteras super hoc obtinuerūt ad iudices ď legatos. iudices absoluerūt illos, & c. put sequitur. & cū isti fuerunt absoluti, iudices delegati non accedūt ad locū, vbi testes ad ꝓbandācō sanguinitatē vel affinitatē debēt produci, nec aliquos pro receptione testium illuc trānsmittunt, & sic illi remanēt in copula iniqua: & causa vlterius non procedit: quæritur quid iuris esset. Rñ. Papa. ꝙ dolus & fraus non debent illis patrocinari. & pro malitia vel desidia iudicis delegati, nō debet quis remanere in copula coniunctionis iniquæ: & ideo quotiés ea quæ dicta sunt, ꝓtingerit euenire, licite potest ordinarius taliter absolutos in prima excōmunicationis sententiam reuocare, & tādiu eos taliter retinere ligatos, quousq; causa in testium receptione, et in aliis causis legitimū incipiat habere ꝓgressum. Nota ꝙ qui illicite sunt coniuncti, excōicandi sunt, vt abinuicem discedat. Ité ordinarius suppleat malitiam seu desidiam iudicis delegati. Secundo ponitur casus. Iliti ætrax erūt matrimonium. accusatu fuit matrimonium super cōsanguinitate aut affinitate, tandem lata fuit sententia diuorcij: sed qua abinuicem nō recedebāt, fuerunt excōicati. Tandem significauerunt dño Papæ, ꝙ sententia lata est per falsos testes. & hoc probare volebant. Vnde Papa cautam cōmisit super hoc iudicibus absoluerunt illos, &c. prout sequitur in alio casu, et iste casus bonus est: quia sententia lata extra matrimoniū nō transit in rem iudicatam, quin possit reuocari veritate reuelata quandocunque.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. com pilat.

† Quatenus in hoc dam nantur illici tæ copulæ consanguinitatis & affinitatis, vide concil. Trident. sess. 24. in de creto de reformatione matrimonij per 3 multa capita.

† Senſus hoc verbū talis est: Si suspecti super quo nō dixerint Papæ veritatem, cōpellēdi sunt ad purgandam eam in ſpicionem, vt inde cōligatur eos verum dixisse.

b ¶ *Notantur.* Quia noluerunt parere sententiæ diuortij latę propter consanguinitatē vel affinitatē, sed sic excōicati ipetrarūt litteras super reuocatione sententiæ, quæ non transit in rē iudicatā. j. de re iudic. lator. & c. consanguinei. hoc secundū vnum casum. sed glossa intelligūtur ante sententiam cum fuit appellatū: Secundum alium casum fuerunt excommunicati ante sententiam.

c ¶ *Pro eorum receptione.* Hoc intelligēdum est qñ testes ad iudicem venire non possunt: quia sunt valetudinarij, vel alio impedimento detenti: vel ét sunt in honore constituti. j. de testi. c. ſi qui testiū. qui alias compellendi sunt venire. C. de testi. ſi qñ. dummodo non per longum iter. ff. de testi. l. 3. §. vlt.

d ¶ *Effectum.*] Vnde postulasti quid sit faciendum.

e ¶ *Desidia iudicis delegati.*] Et ita iudex ordinari[us] ſupplet desidiā delegati, ſicut delegatus ſupplet ordinarij, §. de offi. deleg. prudentiam. §. sexta. et j. de foro competen. licet. & c. ex tenore. sed quod dicitur hic, ſcilicet qđ recidunt in iurisdictionem ordinariam, ex eo contingit, quòd non profequitur appellationem ſuam, & ne propter hoc remaneat in incestuosa coniunctione.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit dupliciter.*

f ¶ *Reuocare.*] post admonitionem ipſis delegatis factā, vt procedāt, & ipſis cōiugatis vt causam ſuā profequātur: & ſi postea malitioſe verſantur ne procedāt, tūc reducat illos ordinarius in priſtinā excōicationis ſententiam. arg. §. de offic. deleg. prudentiam. §. ſexta. Sed quantum expectabit? certe modicum tempus dabitur, infra quod poſſit cōponere ſarcinulas, & ſe parare ad causam. ff. ex quib. cau. maio. in integ. reſtit. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. Vel hoc intellige ad arbitrium boni viri, id eſt iudicis. ff. de verb. obli. continuus. §. cum ita. ¶ *In receptione.*] per in concilio procuratorem, ſcilicet Viennen. cum ſint illi excōicati. refert in cle. arg. j. de iudi. intellexi mus. vel etiam per ſeip ſos poſſunt cauſam incipere, quia quodam modo rei ſunt, 1 & reus bene poteſt ſtare in iudicio excōicatus. j. de in. Deo no excep. ſignificauerunt. bis. C. de epiſ & cler. & c. vlt. & profequi appellationem ſuam ibi: ſed poſtquam incœperūt habere delegati legitimū progreſſum, vt hic dicit, poterūt abſol uere excommunicatos, in priſtinam excommunicationis ſententiam reuocare [f], ipſosque tamdiu eadem ſententia tenere ligatos, donec cauſa in receptione [g] teſtium, & in aliis legitimum incipiat habere progreſſum.

1 Dicit Hoſt. hunc eſſe caſum

¶ Innocentius tertius Auſitano † archiepiſcopo.

† Auxitan.

¶ *Ordinarius ſupplet negligentiā abbatis, non reuocantis monachum vagabundum.*

CAP. VII.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compil. & de materia huius c. adde plene g. ¶ *In receptione.*

QVanto † deuotio religioſorum, & j. Ad audiētiā noſtram noueris peruenīſſe, q̄ monachi, canonici, & alij regulares tuæ ꝓuinciæ, cū deberent potius in clauſtro [h] iuxta regularia cōſtituta diuinis obſequiis vigilare, de obedientiis & redditibus: quorum curam geſſerunt, pecunia congregata, clauſtrum abhorrentes, per curias principum [i] & potentum, diſcurrere non verentur, & infra. ¶ Mandamus, quatenus quoſcunq; tales inueneris [k]: niſi ad cōmonitionē tuā reſipuerint, vt proprium [l] in manibus prælatorum ſuorum, ſine difficultate reſignēt, conuertendū in vtilitatem domus, ſecundū abbatis [m] † cōſiliū, & regulaꝛē vitā obſeruēt, ſi prælati [n] eorum

† Aut Innocentius loco horum ponit in textu, nempe: abbatis cōſilium, hæc alia eſſe debēt, vide ſi ſunt negligentes, tūc epi cos corrigant ſecundum q̄ hic dicitur.

h ¶ *In clauſtro.* 16. quæſt. 1. ſi cupis. & ſine quo viuere non poteſt. 16. quæſt. 1. placuit.

i ¶ *Principum.*] Et ſi ibi in aliqua adminiſtratione caperētur, indignum eſt eis ab eccleſia ſubueniri, per quos conſtat ſcandalum in eccleſia generari. j. ne clerici vel monachi. c. facerdotibus.

k ¶ *Inueneris* per inquiſitionē. j. de fimo. de regularibus. vel euidentia rei. j. de coha. cler. & mulie. c. vlti. et c. veſtra.

l ¶ *Proprium.*] Quod niſi in morte reſignauerit, in ſignum perditionis in ſterquiliniō cum eo ſubterretur. j. de ſtat. reg. monachi. & cap. cum ad monaſterium.

m ¶ *Abbatis.* 18. q. 2. abbates.

¶ *Gloſſa ſequens not. allegat. duo iura, ponit opinionem Hugo. quam reprobat.*

n ¶ *Si prælati.*] Sic patet ꝙ coercītio & correctio monachi primo loco ſpectat ad abbatē, j. de app. reprehēſibilis. in fi. & 24. q. 3. corripiatur. Hug. dicit ꝙ ſi agat in figura iudicij, ſolus eps cognoſcere debet de eius cauſa: ſecus ſi agatur ſm regulam clauſtralē. 18. q. 1. de perſona. C. de pat. pot. l. 2. et C. de emen. ppin. l. vnica. Sed pro babilius vī dicendū ꝙ prælatus eccleſiæ collegiatæ habet iuriſdictionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctionem:vt 16.q.5.c.1.vt dictum est.3.eo.cum ecclesiarũ.& q̃ abbas siue prior posit excõicare monachos suos, est expressum.j. de ma. & obe.cum in ecclesiis.& j.de simo.ficut. 1 In omnibus his potissime consideranda est consuetudo cuiuscũq; ecclesiæ,quæ dat iurisdictionem.9.q.3.conquestus.C.de eman.l.i.& vlti.hodie reuocatio talium pertinet primo loco præsidentibus capitulis abbatũ & priorũ. j.de regu.c.vlti.& ibi adiicitur pœna scilicet excommunicationis.

1 Concor. not. in l. ad legatum. ff. de procura.

a ¶ *Officij*.] sic 3.de æta.& quali. queris:& 74.dist.consuluit.

AD *reprimendam*.] Duo facit. Primo p̃mittit generale exordiũ, ex quo postea infert speciale mãdatum: ibi, *Ideoq;*. Abb.Sicul⁹. CASVS.Eps Lexonié. ſ quosdã subditos suos tulerat fętętias excõicationis, aut suspẽsionis. Archiep̃s Rothomag.& alij suffraganei eius,non seruabãt sententias illas : perueniẽt hoc ad Papã,vnde scricit archiepo & eius suffraganeis dicens,q̃ pp malitiam peruersorũ, pœnę certæ statutæ sunt,& ideo sicut volũt suas sniãs latas in subditos ab alijs obseruari,ita debẽt ipsi seruare sententias aliorũ. quare mãdat eis,quatenus sniãs quas Lexonien. eps canonice tulit in suos subditos, obseruẽt,& faciãt ãsuis subditis obseruari. Tãdẽ lo

† Cap.2.eo. tit. in 3.cõpilatione.

post tuam commonitionem id exequi negligenter omiserint: per suspẽsionem officij [a] & beneficij, appellatione remota compellas.

¶ Idem Rothomagen.archiepiscopo & eius suffraganeis.

¶ Ab vno episcopo excommunicatus, ab alijs est vitandus. Et archiepiscopus per querelam aditus non absoluet, nisi primo remittat.

CAP. VIII.

AD † reprimendam malitiam [b] peruersorum, pœnæ certæ sunt in canonibus [c] constitutæ : quas sicut latas à vobis interdũ in subditos,vultis inuiolabiliter obseruari: ita latas ab alijs [d], debetis inuiolabiliter obseruare : Ideoq; mãdamus, quatenus sententias,quas Lexonien. episcopus duxerit in subditos suos canonice promulgãdas: & vos ipsi[e] seruetis, & à vestris subditis faciatis inuiolabiliter obseruari. ¶ Tu vero frater archiepiscope(cũ excommunicatiõis sententia, per appellationis non suspendatur [f] obiectũ)si quis excommunicatus, ab episcopo, de iniusta tibi fuerit excommunicatione conquestus [g], ad ipsum (ei quasi cocpiscopo deferens) absoluendum, secundum ecclesiæ formam remittas : qui si noluerit ipsum absoluere, tu (recepta iuratoria cautione) absolutionis munus ei poteris exhibere, ita tamen quòd nisi legitime tibi constiterit,eum contra iustitiam excõmunicatum fuisse [h],ex debito sibi iuramenti præcipias,vt super eo de quo fuerit excommunicatione notatus †, eidem episcopo satisfaciat competenter. Quod si facere cõtempserit, eum in excommunicationis sententiam, appellatione remota reducere non omittas.

¶ Idem Turonensi † archiepiscopo.

¶ De causis subditorum archiepiscoporum & episcoporum suorum, patriarchæ non cognoscit, nisi per appellationem legitimam, aut vigore consuetudinis seu priuilegij.

CAP. IX.

DVo† simul:& infra.¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd cum sit in canonibus [a] diffinitum, Primates vel patriarchas [b] nihil iuris præ cæteris habere, nisi quantum sacri canones concedunt, vel † prisca illis consuetudo [c] contulit ab antiquo : ita vt secundum Nicænas [d] † regulas, sua priuilegia [e] seruentur ecclesiis: præterquam si Apostolica sedes aliquam ecclesiam [f], vel rectorem ipsius, quolibet speciali priuilegio [g] decreuerit honorare, quamdiu clerici tui coram te voluerint [h] stare iuri, compelli nõ debent iudicium patriarchæ [i] subire : nisi causa per appellationem ad eius [k] audientiam perferatur : aut ei aliquid super hoc à sede Apostolica sit indultum.

¶ Idem Turonensi archiepiscopo.

¶ Archiepiscopus impeditus potest consecrationem sui suffraganei alteri committere, & consecrandus tenetur ab illo commissario munus consecrationis recipere.

CAP. X.

QVod † sedem Apostolicam.& infra.¶ Nos siquidem consuluisti, vtrum si aliqua infirmitate, vel alia iusta causa detentus, aliquem suffraganeorũ tuorum consecrare nõ posses, alicui coepiscoporũ tuorum vices tuas committere [l] spõdemus, quòd cum sit in canonibus [a] diffinitum, Primates vel patriarchas [b] nihil iuris præ cæteris habere, nisi quantum sacri canones concedunt, vel † prisca illis consuetudo [c] contulit ab antiquo : ita vt secundum Nicænas [d] † regulas, sua priuilegia [e] seruentur ecclesiis: præterquam si Apostolica sedes aliquam ecclesiam [f], vel rectorem ipsius, quolibet speciali priuilegio [g] decreuerit honorare, quamdiu clerici tui coram te voluerint [h] stare iuri, compelli nõ debent iudicium patriarchæ [i] subire : nisi causa per appellationem ad eius [k] audientiam perferatur : aut ei aliquid super hoc à sede Apostolica sit indultum.

¶ Idem Turonensi archiepiscopo.

¶ Archiepiscopus impeditus potest consecrationem sui suffraganei alteri committere, & consecrandus tenetur ab illo commissario munus consecrationis recipere.

CAP. XI.

PAstoralis † officij: & infra. ¶ Ex parte tua fuit insuper quęsitũ †: vtrum si aliqua causa fuerit ad archiepiscopum per appellationem delata, possit eãdem iure ordinarię potestatis , suffraganei sui subdito delegare, vel animaduertere in eundem †, si causam renuerit suscipere delegatam? ¶ Ad quod respondemus, quòd archiepiscopus , ipsum ad suscipiendam delegationem huiusmodi , compellere nequit inuitum [n] : cum in eum (licitum tibi esset: & infra.¶ Cõsultationi tuæ taliter respondemus , quòd in tali articulo constituto, & tuas vices (vt dictum est) tibi committere licet, & consecrandus, munus debet ab eo consecrationis acciperet †, cui eas duxeris committendas : dummodo catholicus habeatur: & impedimentum ei ex subtractione gratiæ [m] Apostolicæ sedis non obsistat.

¶ Idem episcopo Helien.

¶ Archiepiscopus causam ad se per appellationem delatam , subditis suffraganei committere potest, non tamen ad ipsam suscipiendam compellere potest.h.d.vsque ad §.præterea.

CAP. XI.

PAstoralis † officij: & infra. ¶ Ex parte tua fuit insuper quęsitũ †: vtrum si aliqua causa fuerit ad archiepiscopum per appellationem delata, possit eãdem iure ordinarię potestatis , suffraganei sui subdito delegare, vel animaduertere in eundem †, si causam renuerit suscipere delegatam? ¶ Ad quod respondemus, quòd archiepiscopus , ipsum ad suscipiendam delegationem huiusmodi , compellere nequit inuitum [n] : cum in eum (ex-

† Cap.4 eo. tit. in 3. cõpilatio.

† Cap.3 eo. tit. in 3. cõpilatio. & vide notata huius capitis.

2 Concor. text. in l. si cui. §. 1. ff. de acusa. & in Authen. vt ju di. fine quo quo suf. §. cõsideraui mus.cum gl. ill cito. col. 1.

3 Vt in homicida,post modũ prio moto.

4 Vt in presbytero in famato,donec se purget:& in cõcubinario, Ioan And.

5 Pro intelligentia huius glossæ

† Has habes in 8. concilio Nicęno c.6.& 7.

1 Et quæ dicatur longa cõsuetudo, tradit glo. in l. de quibus. ff. de legi. & in Rub.C.quæ sit lõga cõs.

† Cap.4 eo. tit. in 3. cõpilatio.

a ¶ *Canonibus.*]9.q.3. conquestus.18.q.2.c.1.& vlt.

b ¶ *Patriarchas.*]Diuersitas est in nomine, dignitas est eadem. 99. distin.§.1.& c.1.& 2.

¶ Glo.seq.ar.diuturnitatem tẽporis, & c.alleg.4. iura.& 3.in cõtrarium. & soluit.

c ¶ *Cõsuetudo*] rationabilis & prescripta, 1 aliàs consuetudo non prodest.3. de consue.c. vlt. Et est arg.temporis diuturnitatem,& solutionem & obligationẽ inducere in futurũ.arg. 16. q. 2. statuendum. & j.de cẽsi.ex parte. & c. olim causam. & C. de agri. & cen. litibus.lib. 11.ar.ptra j. de exc.prela.cum ad quorundam. & 10. q. 3. quia cognouimus.& j.de cen.peruenit.So.qui est in possessione alicuis rei, in ea defendi debet.vt lit. pen.quasi per totũ.arg. 3.de elect.querelam.in fin. & j. de cau. pos cũ ecclesia.& ff.si ser. ven. l. harum. & ff. de aqua quoti.& esti.l.penul. & est defendendus,nisi liqueat eum vi vel clam vel precario possidere. & sic intelligũtur ptraria.de hoc dixi 3.de cõsue.c.vlt.

d ¶ *Nicænas.*] 65. dist. mos antiquus.& c. seq.

e ¶ *Priuilegia.*] Priuilegia ecclesiarum perpetuo sunt seruãda. 25. q. 2. c.1. & 2.& 3. Sed personalia priuilegia cum personis extinguũtur. 7.q.1. petisti. et ff.de cen.ætatem.in fi. & j.de præsump.mandata. & 3.de offi.legati.volentes.

f ¶ *Ecclesiam.*]Sic 9.q.3.conquestus.

g ¶ *Speciali priuilegio.*] Arg. q̃ dominus Papa pót detrahere vni ecclesiæ, et alij conferre : quod quidem nullus dubitat 2. 16.q.1.

h ¶ *Voluerint.*]maxime:& si nollent,compelli debent ab archiepi scopo,nisi ipse consentiret.j.de foro compe.significasti.

i ¶ *Patriarchæ.*]Hierosolymitani.B.

k ¶ *Ad eius.*]à grauamine vel à sententia.j.de app.cum ecclesia.

Quod sedem.]Cõis diuisio.secunda: ibi, *Consultationi.*Abbas.

CASVS. Archiepiscopus propter infirmitatem vel aliam iustam causam non potest cõsecrare suffraganeum suum:quæritum fuit à Papa vtrum posit super hoc alicui committere vices suas?Respondet Papa q̃ archiepiscopus taliter impeditus,potest alicui episcopo vices committere,et consecrãdus debet ab illo munus consecrationis accipere,dummodo catholicus habeatur, et impedimentum ei ex subtractione gratiæ sedis Apostolicæ non obsistat.Not.q̃ munus consecrandi potest delegari.Itẽ suffraganei delegationem factã à sno archiepo tenentur suscipere. Itẽ electꝰ tenet suscipere cõsecrationẽ à quo metropolitanꝰ voluerit.

¶ Glossa sequẽs repetens textũ,addit quomodo archiepiscopus cogere potest eum cui committit,& ad quid tenetur consecratus:distinguit demum inter ea quæ sunt iurisdictionis & ordinis , & causam reddit.In fi.dicit merum imperium secundum canones delegari

l ¶ *Committere.*]Certum est enim q̃ archiepiscopus potest mãdare vices suas et ille tenetur recipere,et potest illum compellere j. c.proxi.et iussu archiepi,suffraganei illum cõsecrare debent.3.de temp.ord.si archiep̃s.aliàs sine sui præsentia,eps non debet cõsecrare.65.dist. non debet.et c.eps non est.et eps sic consecratus debet visitare archiepiscopum infra duos mẽses,et si non posit impeditus insta de causa,hoc ei significetur.65.dist.si quis in metropolitana. Item & ordinandus tenetur recipere consecrationẽ ab eo cui mandauerit,licet in hoc grauetur q̃ iudex superior hoc facit iure suo: suffraganei vero ad mandatũ illius.sic 3.de off.deleg. sup quæstionũ.§.si vero duo.Archiep̃s pót cõmittere ea quæ sunt iurisdictiõis etiã illis q̃ eã non habent. j.c.,pxi. sed ea quæ sunt ordinis vel p̃secrationis p̃mittere nõ potest his qui eã non habent,puta illis q̃ non sunt epi,vel archiepiscopi, vel maiores. j. de consecrat. ecclesiæ vel alt.aqua.Nec etiam talia dicuntur cõmitti, sed cũ mãdat archiep̃s suffraganeis vt hoc faciãt, sola auctoritas eis deest, et nihil cõmittit eis archiep̃s, nisi qa dat auctoritatẽ pp prælationem quã habet sup illis. & hoc patet ex eo q̃ q̃q; epi inuitant ad hęc facienda ab illis q̃ ea facere nõ possunt:vt puta capitulũ q̃q; inuitat alium epm ad consecrãdũ ecclesiã vel altare,vel ad clericos ordinandos. 7.q.1.põtifices. Itẽ satis potest dici secundũ canones , q̃ ea quæ sunt meri imperij, † possunt delegari,vt dictum. Positio. 24. q.4. illud.& 2.q.7. sicut.licet secundũ leges non possunt, nisi cũ delegans nõ pót adesse.ff.de off. eius cui mãda.est iurisdictio. l.i. m ¶ *Gratiæ.*] id est si non sit excõicatus, vel suspẽsus,vel schismaticus.talis nõ pót ordinare vel ordinari : vt 3.de ele.quia diligentia.3.de æta. & quali. cũ bonæ. et j.de schisma.qđ à pdecessore.et 3.de eps q̃ renun.epi.c.vlt.et hæreticus non sit.9.q.1. c.1.et 2.huiusmodi enim personæ non conferũt executionem.Bernar.

† Vide.l.vni cam. C. qui pro. sua iurisdictio.

† Cap.1.eo. tit. in 3.cõpilat.

† requisi tum.

† Ratio est quia iudicare est publicum ius. l. munerum. §. iudicandi. ff. ad mu. & hon. &l. vnica C.qui pro sua iurisdi.

PAstoralis.] Istud principium vsque ad §.*Præterea*.diuiditur in duas partes:quia in prima ponitur consultatio.in secunda rñsio:ibi, *Ad quod*.Abbas.

CASVS. Aliquis appellauit ab eps ad archiepm: quæritur vtrũ archiep̃s causam istã sibi delegatam per appellationem posit cõmittere alicui subdito sui suffraganei iure metropolitico,et si nolet causam suscipere , vtrũ posit ipsum ad suscipiendã delgationem compellere?Resp. archiep̃s ipsum ad suscipiendam delegationem compellere non potest inuitum:quia in eum nullã habet potestatem, nisi in quibusdam certis articulis:quamuis eps suus eidem sit metropolitico iure subiectus.

¶ Gl.seq. quærit, ponit opi. Hug.et sequit.demũ opi.Io.quã approbat.

n ¶ *Inuitum.*] Not. q̃ pinguius ius habet archiep̃s in epis, q̃ in eorũ subditis,vt hic patet.& 3.eo.tit.quãto ar.Sed nũquid idẽ iuris est in epo circa subditos suorũ subditorũ?Certe nõ:qa eps eis præponeretur si voluerit p̃se cognoscere de causis subditorũ, cũ sit iudex ordinarius omniũ de sua diœcesi.11.q.1.d̃ persona.& arg. ad hoc.ff.de iud.iudiciũ.& 11.q.3.qui resistit.et 8.dist.quæ ptra mores.in fin. & 2. q.1. nomen: sed archiep̃s non est iudex ordinarius totius prouincię, nisi eporũ tm̃, nisi in casibus inferius notatis vt dicit i fine. et ita nó est simile hoc ꝺm Hug.et T.et Vin.Io.dixit q̃ iecto archidiacono, non posset ad eṕm appellari, propter rationẽ quæ sequitur in glo. Io.An.

3 Dixit Hosti.q̃ secundum hanc epi. sequetur, q̃ de archipresbytero subdiacono, non posset ad eṕm appellari, propter rationẽ quæ sequitur in glo. Io.An.

ditos archiepiscoporum suorũ, quod est in canonibus diffinitum: & idẽ intellige de archiepiscopo in subditos suffraganeorũ suorũ: vel nisi quantum consuetudo illis contulit ab antiquo. Item notq̃d cõsuetudo dat iurisdictionẽ.Itẽ actor forũ rei debet sequi.

† & †Has habes in 8. concilio Nicęno c.6.& 7.

1 De eps vero dubitatur: & de eo not. de reli.do.con sistutus.Io. And

† Cap.3 eo. tit. in 3. cõpilatio. & vide Innocen. & Felynum in c. quamuis. de accusat. qui metthodice referunt omnia genera pœnarum.

6 Facit ad hoc tex. in l. inter eiras. C. de sum. trin. & fi.catho.

† Alias,nõ datus, nam innodatur, quod habes impressũ, in nullo manuscripto reperi.

† Tirensi.

7 Per quam decret.di.xl. hic Ioan.& male q̃ non præsumitur pro sententia Io.An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si duobus. Verius credo qđ dicit Io. ꝙ episcopi nó possunt cognoscere de causis subditorum prælatorum suorũ eis inuitis: sic enim posset eos priuare omni sua iurisdictione, quod nó est verũ: quia nimis esset iniquum. ℣. de excess. præla. ad hæc. immo debet sententias seruare subditorum suorũ, ℣. eod. cũ ab ecclesiarũ. vbi notatur de iurisdictione eporũ.

† metropolitica.

† Hic in omnibus fere impressis habetur dictio, ordinario, quę deest in antiquioribus exemplaribus. in recẽtioribus ex margine irrepsit in textũ ex glossa tamen conditat, nullo pacto fuisse a Raymũdo positam in textu, aliàs frustra explicasset Bernardus.

1 Quod est verum, nisi contraria consuetudo & rationabilis obuiet ex aduerso.

nam si sua vnicuique iurisdictio nõ seruatur, ecclesiasticus ordo cõfunditur. 11. q.1. peruenit. & tñ eps nihilominus est iudex ordinarius diœcesis suæ, quo ad multa alia quæ patẽt per se, eps tñ posset bene cõpellere subditos subditorũ suorũ, suscipere delegationẽ sibi ab ipso factam: sec⁹ in archiepiscо, vt hic.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an archiepiscopus sit ordinarius pronincię. ponit primo duas opi. vlt. Tan. quę dicit eum non ordinariũ nisi in certis casibus: & enumerat 12.*

a ¶ *Exceptis quibusdã articulis.*]Est tñ iudex ordinarius totiꝰ puincię, qa eius gerit solicitudinem. 9. q. 3. c. 1. & 2. nec ideo sequitur quòd cuiuslibet de puincia. Vel potest dici ꝙ habet iurisdictionẽ super quẽlibet, sed impeditam & ligatã: ex quo nó habet nisi in quibusdam articulis. arg. ℣. de reser. c. pastoralis. §. vlt. in fin. & ℣. de cleri. pereg. tuæ. & hoc secundum Lau. T. dicit ꝙ non est iudex ordinarius, nisi in casibus specialibus. Primo cũ deuiat in diuinis officiis 1 à consuetudine metropolitanæ ecclesiæ. 12. dist. de his. Itẽ si deliquit in eius diœcesi: vt 6. q. 3 placuit. in hoc casu efficitur aliquis de iuridictione cuiuslibet alterius. Itẽ si habet prædiũ in diœcesi sua: vt ℣. de fo. comp. c. vlt. & ista casus pertinet etiã ad quemcunque aliũ. Itẽ si causa deferatur ad eũ ꝑ appellationẽ. ℣. de off. le. c. 1. & ℣. eo. duo. & 11. q. 1. peruenit. Item cum absolutus ab archiepo non vult parere epo. ℣. eod. ad reprimendam. Item si criminalis est causa inter episcopum & clericũ suum: tunc illa causa debet deduci ad synodũ, in qua præsit archiepus. 6. q. 2. c. 1. Item 12. dist illud si clericus habet ciuilẽ causam ꝓtra epm suũ. 11. q. 1. si clericus. & si ꝓtra clericum, corã arbitris terminetur: vt in c. clericus. Itẽ in alio casu. ℣. eo. irrefragabili. sed ibi dr ꝙ tamquam delegatus à Papa. Item qñ eps negligens est. in eo quod ipse facere debet. 9. q. 3. cum simus. & ℣. de senten. excom. per tuas. & ℣. de app. qua fronte. Item mortuo epo, & ecclesia idoneos clericos non habet. 12. q. 2. non liceat. Itẽ cũ euidens est, sententia epi esse iniusta. ℣. de app. ff. de leg. nó solicitudinem. Item cũ visitat prouinciam. ℣. de præscrip. cum ex officio. & ℣. de cen. sopitę. & c. cũ nuper.

& l. seq. Io. And.

¶ *Glo. seq. obicit, & soluit.*

b ¶ *Nullam habeat potestatem.*] Si nullam habet iuridictionẽ vel potestatem in eũ, ergo talis delegatio nó vr valere: & sic sentẽtia eius nulla. arg. C. qui pro sua iurisdi. vnica? Rñ. licet in clericũ illũ cui cõmittit causam, nó habet potestatem, tñ in causa quæ ad eũ per appellationem delata est, habet potestatẽ. & ita causam ad suã iurisdictionem pertinentẽ delegat, & ille bene recipit iuridictionem, si vult illã recipere: sed si non vult illã recipere, potest partes compellere vt consentiãt in aliquem vel aliquos, & potest mãdare epo vt compellat illum recipere cõmissionem: quod facere potest, licet sit appellatum ab eo. arg. ℣. de fo. compe. si quis ꝓtra clericũ. & ℣. de offi. deleg. susꝑicionis. §. vlt. & ℣. de appel. cũ ꝑciali.

PRAETEREA. Diuiditur: quia in prima ponitur consultatio, in secunda responsio: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Causa commissa est alicui per sedẽ Apostolic: ãdelegatę citauit reum, non venit, contumax fuit: p ꝑ cõtumaciam suam manifestam fuit excõicatus, vel iudex actorem duxit in possessionẽ rei petitę causa rei seruãdæ. Tandem mortuus est delegatus, reus vult absolui, vel recuperare possessionẽ amissam prælita cautione ꝙ iuri parebit: quæritur an liceat alicui ordinario ipsum absoluere, vel possessionem sibi restituere infra annum, sufficienti cautione recepta sine ꝑciali mãdato Apost. sedis? Rñdet ꝙ cum delegatus quantum ad illam causam maior sit ordinario, sine ꝑciali mandato dñi Papæ excõicatus ab huiusmodi delegato, beneficiũ absolutionis per aliũ nó poterit obtinere, ꝓterq̃ in mortis articulo, nisi talis fuerit: ille delegatus cui alius succedat in onere & honore: nec possessionẽ amissam poterit recuperare ꝑ aliũ, q̃ sedẽ Apostolicam. In fine dat Papa tale consiliũ, ne actor post annum efficiat verus possessor, reus coram ordinario, vel si ordinariũ habere non potest, corã publicis & honestis psonis, offerat & præstet cautionem, ꝙ iuri parebit, interrum pẽdo per hoc prescriptionem annalem: vt sic post annum recuperare possit in possessionem amissam. Nota ꝙ archiepiscopus non habet iurisdictionẽ in subditos suffraganeorum suorum, nisi in certis articulis. Item delegatus Papæ maior est ordinario, quantum ad causam illam quæ est ei cõmissa. Item ordinarius non potest se intromittere de his quę fiunt à delegato papę. Item si aliquis non potest habere copiã iudicis, illud protestetur coram ordinario: vel corã publicis personis, si ordinariꝰ haberi nõ põt, qđ ꝑ eum non stat quo minus faciat quod facere intendebat: & sic postea non currit ei tempus quousq; copiã iudicis habere poterit.

c ¶ *Alicui.*]scilicet ordinario.

d ¶ *Maior.*]℣. de offic. delegat. sane.

e ¶ *Sine mandato.*] C. si aduersus rem iudi. aduersus. ff. de mino. minor magistratus. & 21. dist. inferior.

f ¶ *Præterquam in mortis articulo.*] Quo casu de quolibet genere excõicationis, & à quolibet etiã laico potest absolui. arg. 17. q. 4. si quis suadente. & ℣. de sententia excõicationis. quod de eis. arg. ad hoc, de cõsecratione, distin. 4. sanctum est baptisma. Sed nunqd in obsidione positum vel transfretare volentẽ, licet absoluere, Vincent. dixit ꝙ sic: quia iam imminet periculum mortis. Sed hic videndum est an immineat naufragium, vel periculum mortis, nó enim intrando mare semper imminet naufragiũ: qđ si esset, nullus transfretaret: sed cum sunt in naufragio in periculo mortis, tunc satis potest dici quod liceat, vel si intret bellũ cãpestre ꝓtra Sarracenos, vel alias iustũ, & manifestum appareat periculum mortis, liceat absoluere etiam laico. arg. prædict. cap. sanctum est. Quidã dicunt ꝓtrariũ, quòd nunquam licet laico absoluere à tali excõmunicatione, quia potest ei succurri post mortem, cum constet per aliquem de confessione per euidentia signa. ℣. de senten. excommu. cum à nobis. Sed hoc non posset ita locum habere in naufragio, si omnes submergerentur, quia tunc commune est periculum, omnium de naue. Vel dic quòd laico potest quis confiteri in necessitate, sed laicus non potest istum absoluere vel ligare: quia non habet claues ecclesię. ℣. de summa trinit. & fid. cath. c. 1. §. vna.

g ¶ *Succedat.*] supra de offic. deleg. quoniam abbas. & infra de immu. eccle. aduersus. quia cum in locum & eius ius succedat, partibus eius fungi debet. ff. de iudi. mortuo iudice. ff. de eden. quædam. §. nil interest.

h ¶ *Põtificem.*] vel per eius delegatum ꝑcialiter ad illã causam destinatum. ℣. de eo. qui mit. in poss. cum sicut.

¶ *Glo. seq. not. secundum decretum. alleg. vnam concord. alleg. iura in contrarium, & remittit.*

i ¶ *Possessor.*]Ex hoc vr, ꝙ quis sit verus possessor post annum, & non ante. ff. de acquirenda possessio. l. 3. §. vlti. Item vr ꝙ ad hoc vt aliquis dicatur verus possessor, non sit necessarium secundũ decretum. ℣. vt lite non contestata, quoniam frequenter. §. in aliis. argum. contra. ℣. de eo qui mittitur in possessẽ. causa rei seruan. cap. 1. & ff. de acquirenda possessi. 3. §. vlt. in fine. & ff. de damno infect. si finita. §. si quis autem. §. sequen. & §. Iulianus. quę cõcordantiæ loquuntur in actione personali. & hoc dicitur. infra de dolo & contumacia. contingit.

k ¶ *Publicis.*] C. de an. excep. vt perfectius. & 15. q. 3. c. placuit. §. is autem. & C. de epi. audi. l. sancimus. & ℣. de. app. c. vlt.

¶ *Glo. seq. querit, & soluit.*

l ¶ *Annalem.*] Sed vtq; ad qđ tps poterit postea petere ré sibi restitui

† Infero ergo ꝙ habet ea quæ sunt meri & mixti per Liubertanum. ff. de iurisd. omn. iudic.

† Quia in mortis articulo nulla est criminis aut culpa, ideo cessat reseruatio, & ideo cessant excommunicationes quorumlibet pœnitentes, à quibus potest absolui quilibet sacerdos. Trident. sess. 14. c. 7. de casibus reseruatione.

1 Et ℣. deiecto, nõ præscribet. c. vlti. de præscrip. secundum Hostien.

† Cap. 6. eo. tit. in 3. cõpilatione.

† Hæc verba iuxta ea nonitas sanctiones. de. sunt in antiquis exemplaribus.

† In omnibus antiquis ita: q multa & grauia cõmittere ꝓponuntur.

2 Scilicet, vt qui vult rẽ petere, si ꝓpotest intẽtec Possessoriũ. Io. And.

3 Concor. l. 2. §. fi. ff. qđ cuiusque vni. & l. 1. §. idem Pomponius. ff. đ dona.

stitui siue recipere possessionem? Dic ꝙ vsq; ad xl. annos secundũ iura canonica, vel ſm leges vsq; ad xxx. an. quia sola litis contest. ꝑpetuat actiones vsq; ad xl. ann. vt C. de præsc. xxx. ann. cũ notissimi. & 16. q. 3. c. placuit. §. põt. Sed nunquid ſm iura canonica poterit talis præscribere, ex quo habet iam, vel debet habere cõscietiã rei alienę? secundũ iura ciuilia talis bene vsucapit, licet sciat rem alienã. ff. de noxa. ac. & generaliter. Credo tñ, ꝙ si aliter non habeat conscientiã læsam, nisi ꝙ res fuit deducta in iudiciũ, cum habeat titulũ. i. auctoritatẽ iudicis, bene præscribit. ex hoc enim ꝙ res fuit deducta in iudiciũ ꝑ ipsum, eam petendo, præsumitur habere bonã fidẽ, & præcipue, quia qñ fuit ei tradita possessio, debuit iurare de calumnia 1, quia aliter non dat possessio, etiã causa rei seruandæ, nisi negotio summatim examinato. ℣. vt lit. non cont. quoniam frequenter. §. quod si. & ita bene põt præscribere. De hac materia tractat ℣. de præsc. quoniã omne. & sicut interrumpitur annalis præscriptio in possessione, vt post annũ recuperet possessionem, sic & in excõicatione: vt si nõ põt inuenire suũ ex cõicatorẽ infra annũ, post annum nõ perdet causam. 11. q. 3. rursus.

¶ *Glo. seq. dat tria similia in principio, & vnũ in fine, mediũ tractat qđ si ille nolit recipere.*

2 ¶ *Ac præstare.*] Ecce consilium iuris & vtile. simile consilium dat tibi lex. ff. de rei vẽdi. is qui destinauerit. sic & in stipulatione illa quanti ea res, commodius est certam summã adiicere, in qua difficile est probare quanti ea res est. ff. de præto. sti. l. vlt. simile consilium. ℣. de app. c. vlti. Et not. ꝙ dicit offerre ac præstare, quia oblatio sola non sufficit nisi factũ sequatur. ℣. de eo qui mi. in possessionem. ff. de obla. & inter. l. si fundum. §. si. ff. qđ cautum. & l. 1. §. fi. ff. de publi. in rem. act.

a ¶ *Ac præstare.*] Ecce consilium iuris & vtile. simile consilium dat tibi lex. ff. de rei vẽdi. is qui destinauerit. sic & in stipulatione illa quanti ea res, commodius est certam summã adiicere, in qua difficile est probare quanti ea res est. ff. de præto. sti. l. vlt. simile consilium. ℣. de app. c. vlti. Et not. ꝙ dicit offerre ac præstare, quia oblatio sola non sufficit nisi factũ sequatur. ℣. de eo qui mi. in possessionem. ff. de obla. & inter. l. si fundum. §. si. ff. qđ cautum. & l. 1. §. fi. ff. de publi. in rem. act. causa rei seruandæ. c. 1. 3 & hoc intellige si illi volunt recipere, alias non noceret. ℣. de eo qui mit. in pol. causa rei. ier. c. 2. sicut nõ sufficit offerre pecuniam ad interrũpendum cursum vsurarũ, nisi deponatur in ędę sacra. C. de vsu. acceptam.

offerre ac præstare[a] quod iuri parebit, poterit cautionem: vt sic post annum recuperare possessionem per sedẽ Apostolicã mereatur.

¶ Idem Archiepiscopo Senonen.

¶ *Papa per rescriptum quo mandat ordirio, vt subditos suos corrigat, nõ facit ex hoc ipsum delegatũ, ideo ab eo poterit appellari ad proximum superiorem, sicut si Papa nullum mandatum fecisset. h. d.*

CAP. XII.

Licet † in corrigẽdis excessibus [iuxta † canonicas sanctiones] applicationis sit diffugiũ interclusum[b], & ideo Parisien. episcopus à nobis receperit in mandatis, vt tã circa viros religiosos, quàm etiã clericos seculares[c] suæ iurisdictioni subiectos, q† multa & grauia crimina cõmitere proponunt, inquirat & corrigat appellatiõe remota, quæ viderit corrigẽda: statuens ad reformationem eorũ, quòd regulare fuerit & honestum:

¶ Quia tamẽ intẽtionis nostræ nec fuit nec esse debuit[d], iurisdictioni tuæ per mãdatum huiusmodi derogare, præsentium auctoritate duximus declarandum, quòd si in inquisitionibus ab eodem episcopo, non tamquam delegato[e], sed tamquam ordinario faciendis, aliquis casus emerserit, in quo licitum sit ad sedem metropolitanam appellare[f], prędicti occasione mãdati[g], auctoritati tuæ, quo minus ad te tamquã ad metropolitanum appellari[h] valeat, nolumus aliquatenus derogare†.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ *Prælati subditos corrigunt & reformãt appellatione remota, vel consuetudine nõ obstante. Si tamen capitulũ cõsueuit corrigere excessus canonicorũ, si infra terminũ ab episcopo ꝑfigendũ nõ facit, ipse episcopꝰ hoc faciet. hoc dicit vsq; ad §. cæterũ.*

CAP. XIII.

Irrefragabili constitutione sancimus, vt ecclesiarũ prælati, ad corrigẽdum subditorũ excessus, maxime clericorum, & reformandos mores prudẽter ac diligenter intendant, † ne sanguis eorum [i], de suis manibus requiratur. ¶ Vt autẽ correctionis & reformationis officiũ libere valeant exercere, decernimus vt executionẽ ipsorum, nulla consuetudo [k], vel accu. qualiter & quando. §. debet. vel in aliquo excederet formam inquisitionis. ℣. c. proxi. circa princip. ℣. de accusatio. inquisitionis.

g ¶ *Mandati.*] quo non delegatum constituit, sed vt ordinarium instruxit: quia per tale mandatũ non posset procedere vt delegatus, cum ex eo non habeat delegatam iurisdictionem. ℣. eo. titu. graue. vbi simile fuit mandatum.

h ¶ *Appellari valeat.*] Et ita potest appellari in inquisitione sicut in correctiõe à grauamine, scilicet cũ modus exceditur. ℣. de sent. excõ. vniuersitatis. ℣. de appel. de priore. & c. proxi. circa princ.

I *Rrefragabili.*]Hæc decret. vsq; ad §. *Cæterum.* habet duo dicta. secundum: ibi, *Excessus.* Abbas.

CASVS. In principio statuit concilium, quòd prælati ecclesiarum prudenter ac diligenter intendãt circa correctionem & reformationem subditorum suorum, & præcipue clericorũ, ne sanguis eorum de prælatorum manibus requiratur, vt autem liberius correctionis officium valeant excercere, decernit ꝙ nulla cõsuetudo vel appellatio ipsorum officium valeat impedire, nisi modus canonicus in talibus excedatur, tamen excessus canonicorum cathedralis ecclesiæ, qui consueuerint corrigi per capitulum, ad commonitionem episcopi infra certum terminum præfigendum ab ipso, per ipsum capitulum corrigantur in illis, in quibus talis fuit consuetudo: & si capitulum negligens fuerit, episcopus extunc Deum habens præ oculis ipsos corrigat appellatione remota.

i ¶ *Ne sanguis eorum.*] Durum verbum est istud pro prælatis negligentibus subditos corrigere. similе ℣. de reg. c. vlti. & ℣. de stat. re. cum ad monasterium. §, vlt. & ℣. de accu. qualiter & quando. §. pen. Nec admittitur pastoris excusatio si lupus oues comedit, & pastor nescit. ℣. de re iu. quamuis. Et eo ipso ꝙ prælatus tacet, consentit. 43. distin. sit rector. & ex eo permittitur securitas deliquendi. 83. distin. error. Et facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi. 23. q. 4. est iniusta. Ne ergo subditorum sanguis de prælatorum manibus requiratur, sequantur Paulum dicentem, Mundę sunt manus meæ à sanguine omniũ vestrum. 43. dist. Ephesiis.

k ¶ *Nulla consuetudo.* Quia non præscribitur ꝓtra epm in talib⁹. ℣. de præscri. cum ex officij. & ꝓtra obedientiam similiter nõ currit præscriptio. ℣. de ꝑscrip. cũ nõ liceat. tñ in ꝓciudicũ archidiaconi iurisdictionem

4 Et ideo quia genus illud mixtũ est, inquantum religioni participant, dicuntur clerici: inquãtum laicis, dicũtur seculares. de sum. tri. c. 1. sup ver. cõem. secũdũ Ho. Ioan. Aud.

† derogatri

† Cap. 7. & c. eod tit. in 4. compilatione.

5 Concor. text. quem Bart. dicit singu. in l. 1. C quipio sua iurisdictione.

† Qua aũt ratione prælati subditorum excessus corrigere debeant, præscripsit concil. Trident. sessio. 13. de reform. cap. 1.

Prælati negligentia est periculosa.

Act. c. 20

Universidad de Deusto
Biblioteca

iurisdictionem exercere non debet.ℨ.de excess.prælato.c.2.nisi ille esset negligens:vt hic dicit de capitulo:tunc enim posset.

a ¶*Vel appellatio*]quia à correctione nō appellaſ.ℨ.de app.reprehensibilis. in fin. & c.cum speciali. in fin.& c.ad nostram.nisi modum excedat,vt hic dicit.de hoc dictum est ℨ.c.proxi.

¶*Glo.seq.soluit obiec.de cre.& de persona,Secundo quærit,an quilibet canonicus sit index.ar.negatiue, & soluit. Tertio obicit contra deuolutionem iudicandi per tres rationes,quas repetit cōtra deuolutionem eligēdi.ponit opi.Io.& ſol.Fireci.p quæſtio.an episcopus poſt terminū requirat capitulū ī corrigēdo.*

b ¶*Per capitulum.*]vel per decanum, vel per alium prælatū de capitulo si consuetudo est. arg.ℨ.de ap.dilectis. de iure cōi de causa criminali cognoscere debet episcopꝰ, 1 q. solus ordinarius est. 11. q.1. de persona.& hoc quod dicit hic de cōsuetudine est: vnde dicit, consueuerunt.Sed nūquid in illo casu quilibet de capitulo erit iudex canonici illius ꝓtra quē inquiritur?Non vī,cū quilibet eorū sit par ei,vel forte minor illo.Dicas ꝙ non:sed quilibet est iudex, 2 sicut est in pluribus delegatis.ℨ.de off.deleg.vno delegatorū.sicut est in electionibus.ℨ.de elec.quia propter.Sed quomodo deuoluit potestas iudicandi de capitulo ad epm,cum episcopus sit de ipso capitulo tamquam caput.ℨ.de hic quæ fiunt à præla. sine consen.ca.c. nouit. & c.seq. & ℨ.de ver. sig. cum clericiPræterea cum episcopus sit de capitulo tamquā caput,vt dictum est,si omnes negligē tes sunt, ergo ad ipsum episcopum non deuoluitur potestas, immo ad metropolitanum,si non omnes sint negligētes:ergo apud illos tm remanebit illa potestas sicut in paucis remanet ius eligēdi ꝓp vitium aliorū.ℨ.de electbonæ. & c.congregato. Præterea si deuoluitur potestas ad epm,ergo vī ꝙ ille solus posſit cognoscere de causis criminalibꝰ aliorū,qđ est ꝓtra illud.15.q.7.eps nullius. & 86. dist. si quid vero.& ℨ.de accu.qualiter & quādo.eadem est quæstio qualiter deuoluatur electio à capitulo ad epm.Ioā.dicebat ꝙ vbicunq; est eps de capitulo, & ipse cū aliis est negligens, deuoluitur ius eligendi vel corrigēdi ad metropolitanū:qnq; nō est de capitulo,& tunc deuoluitur potestas de capitulo ad epm,ℨ. de concef.præb. postulastis.Ego dico,ꝙ eps semper est in capitulo tamquam caput, & alii tamquam membra.Et dico ꝙ de iure cōi ius eligendi simul pertinet ad capitulū & epm.de hoc dixi ℨ. de ele.cum ecclesia Vulterana.nisi cōsuetudo sit in ꝓtratiū:videlicet,ꝙ solus eps qnq; confert beneficia.qnq; capitulum in ecclesia sua,& ℨm hoc trāsfertur ius eligendi de vno ad alium.Si vero ius cōe in ecclesia seruatur:tunc trāsfertur ius illorū ad archiepm, & sic intelliguntur omnia iura quæ faciunt mentionem de tali trāslatione.Nec vī rationem habere quod dicit Ioā.ꝙ eps qnq; de tali capitulo sit, qnq; non: qnq; tū eps interest electionibus nō tantum episcopus,sed tamquam canonicus:& est ſpecialis consuetudo in quibusdā ecclesiis, in quibus eps retinet ius canoniæ, & præter redditus suos percipit aliquid de capitulo:& tūc est in electionibus tāquam canonicus:& sic intelligitur illa decre.postulastis. & tunc similiter trāsfertur potestas ad ipsum epm nisi malitiam adhibeat:vt dicit ibi.Hoc est verū circa collationem beneficiorum,sed cum eps est negligens in correctione ſubditorū,non deuoluitur ius corrigendi vel puniendi ad capitulū,sed potius ad archiepm.9.q.3. cum simus.quia iuridictio talis principaliter spectat ad epm, licet de consilio eorū & in eorū ꝑsentia debeat hoc facere 3.15. q. 7. eps nullius.& 86.dist.si quid vero.Sed cū ius corrigēdi pertinet ad capitulū in ecclesia cathedrali de cōsuetudine, vt hic dicit:cū ipsi de capitulo tamquā negligētes,ius transfertur ad epm: vt hic habes expresse,& eps postea nihilominus de consilio eorumdem debet corrigere:quia licet perdiderint ius corrigēdi, non perdiderunt ius cōe,quo debēt cū epo in talibus interesse.similе ℨ.de ele.ne pro defectu.quia licet perdant per negligētiā ius eligendi actiue,non tñ perdunt passiue.ℨ.de elec.ne ꝓ defectu.& si omnes in cā correctionis sunt,tūc nō ꝓcederet eps cū eis.Ber.

CAETERVM. Iste §.loquitur de cessatione à diuinis,pro qua vide c.si canonici.& c.quamuis.eod.tit.lib.6.Abbas.

CASVS.In §.isto dī ꝙ si canonici absq; manifesta & rationabili causa,in cōtemptū epi cessauerint à diuinis,eps nihilomin cē-

appellatio[a] valeat impedire:nisi formā in talibus excesserint, obseruandā. ¶Excessus tamen canonicorū cathredralis ecclesiæ,qui cōsueuerūt corrigi per capitulum[b], per ipsum in illis ecclesiis (quæ talem hactenus consuetudinem habuerunt) ad commonitionē,vel †iussionem episcopi corrigantur infra terminum competentem ab eo † præfigendum,alioquin ex tunc episcopus Deum habens præ oculis, ipsos vt animarum cura requirit, per censurā ecclesiasticam corrigere nō postponat.

¶*Si canonici sine manifesta & rationabili causa (maxime in contemptum episcopi) cessant à diuinis, episcopus cessationem non seruabit,& metropolitanus vice Papæ cognoscet.hoc dicit.*

¶Cæterum si canonici absque manifesta & rationabili causa (maxime in contemptum episcopi) cessauerint[c] à diuinis: episcopus si voluerit nihilominus celebret in ecclesia cathedrali : & metropolitanus ad querelam ipsius, tamquam super hoc delegatus[d] à nobis, taliter eos per censuram ecclesiasticam cognita veritate castiget,quòd metu pœnæ[e] talia decætero non præsumant.

¶*Prælatus in impositione pœnæ cauere debet à quæstu pecuniæ, & ab omni alio grauamine. hoc dicit vsque ad finem.*

est ꝓtra.ℨ.de his quæ fi.à ma.par.cap.quæsuit.vbi dī ꝙ requirit cō sensus epi & canonicorū.Itē vī ꝙ capitulū nō posſit suspēdere ecclesiā: quia sic seipsos supponeret interdicto:qđ esse nō pōt,ꝙ qs suspendat seipsum:qa ī ꝓprio facto iudices esse non pñt, nec pñt sibi dicere legē,nec sibi possunt ſperare.21.dist.nūc aūt.& ff.de arbit.l.pen.qđ ꝓcedit Io.Sed ꝓtra credo,si capꝫm de ꝙsuetudine hoc habet, bñ pōt ecclesiā supponere interdicto:nec dicūt seipsos suspendere vel interdicere sed ecclesiā interdicūt,vt diuinū officiū non fiat in ecclesia ꝓp delictū alicuius seu aliquorū,& in alia ecclesia ipsi celebrent:quia seipsos non interdicūt,nec eps eadē ratione posset interdicere ecclesiam suā cathedralē:quia interdicere seipsum,sed potest sicut hoc sæpe contingit de facto.sæpe eñ propter factum ciuium interdicit ecclesiam , & episcopus cessat ibi à diuinis,sed in aliis ecclesiis non cessat.

¶*Glo.seq.primo reci.per q.qualis sit iurisdictio.Secūdo quærit,obiicit & ſol.& ponit opi.Ioan.quā reprobat.Tertio obiicit decre.si clericus. & ſoluit, & circa hoc interserit incidentem quæstionē,quam ſoluit.*

d ¶*Super hoc delegatus.*]Sic ℨ.de hęret.ad abolēdam.in fin.Et dic delegatus datus:nō enim posset dici illa iurisdictio delegata , cū non expirat morte delegantis re integra,nec etiā expirat tēpore: est ergo ordinaria vel quasi auctoritate huiꝰ canonis archiepo cō cessa à sede Apostolica. simi.ℨ.de transla.inter corporalia.ver.q. vt hoc possent ex cānone,&c.& est ſpecialis casus in quo metropolitanus habet iurisdictionem in ſubditos ſuorum ſuffraganorū.Sed quare eps non corrigit excessus ſtorū in casu ſisto sicut in aliis,vt ℨ.dicit?Ratio reddi pōt,quia cū iste excessus sit in persona epi cōmissus 4,siue in odiū suū,ei facta est in iuria,& nemo iniuriā propriam vindicare debet auctoritate propria.23.q. 4.inter querelas. & q. 5. de occidēdis. & iudex de facto suo esse nō debet.4.q.4.c.1. Io.aſsignauit aliā rationē,ſ.ꝙ eps ſolus nō posſit punire aliquos, ſed cū canonicis ecclesiæ.15.q.7.eps nullius.& 86.dist.si quid vero.& sic ſequereſ ꝙ ipſi canonici essent rei et iudices.hæc nō vī ratio ſufficiens:quia si canonici aliàs excederēt oēs,eps bene pōt per ſe corrigere et punire illos,& ſibi imputent:quia per delictū ſuū priuati sunt illo iure tūc.ſimile ℨ.de ver.ſig.abbate.in fi.ſi eps ſolus nō posſet corrigere illos cū oēs excedūt.iā viderent habere priuilegiū delinquēdi,& sic remanerēt in delicto suo:qđ absurdū eſſet.Sed quare nō tractat cā iſta corā arbitris,cū canō dicat,ꝙ ſi eps habeat causā cū clerico ſuo,corā arbitris debet tractari.11.q. 1.ſi clericus aduerſus.ſed illud cap.loquit de ciuilibꝰ cauſis.Sed in casu illius c. ſi clericus nollet eligere cōiter abitros,qui cōpellet ipſum:eps nō,ꝙa nō eſt iudex in causa ſua:archieps nō,ꝙa nō habet iurisdictionē in eum, niſi in certis casibus.ℨ.eo.paſtoralis. & iſte nō eſt de illis:qđ erit?Credo ꝙ licet cā ſit epi,ipſe eps pōt illū cōpellere vt arbitros eligat cū eo.ℨ.de app.ſecūdo requiris.§.1. & c.cū speciali. & ℨ.de offi.dele.ſuſpicionis.§.1.ſed in casu iſtius cauſe immo ratio alia melior pōt aſsignariihic enim in iniuriā & cōtemptum epi ſuſpenditur eccleſia.et ſic eſt causa criminalis, quia hic agit eps de iniuria ſibi irrogata:et de causa criminali arbitri cognoscere nō possunt,nec de liberali vel matrimoniali.ℨ.de in integ. reſt.cā.§. vlt.ff.de arbi.nō diſtinguemꝰ.§.Iulianus. & §.de liberali.

c ¶*Metu pœnæ.*]Sic eñ ferro abſcindenda ſunt vulnera,ꝙ fomentorum non ſentiunt diſciplinam,92.dist. plurimos.in fin.& 16. q.1.in canonibus.& ℨ.de ele.cū in cunctis.§.vlt.& vt alij etiā pœnā ſimilem pertimeſcāt,& terreātur.ff.de pœ.capitaliū.§.famoſos. & 2.q. 7.quapp. & ℨ.de ſta.re.ea quæ. 6.1. iuxta illud Horatij in epiſtolis.

Oderunt peccare boni virtutis amore.
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

† de hoc tra. Ctatur infra depœnis c. licet, vbi videas.

Qvoniã.]Sunt duo dicta principia. Secūdum:ubi,*Prohibemus*.Abbas.

CASVS.In multis partibus infra vnā diœcesim vel ciuitatem permixti sūt populi diuerſarum linguarum , qui ſub vna fide varios habēt ritus & mores:ſtatuit conciliū,ꝙ epi huiuſmodi ciuitatū,eligāt viros idoneos, qui ſecūdum diuerſitatē linguarū, diuina illis officia celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruēdo eos verbo & exemplo:prēterea prohibet cōciliū ꝙ vna ciuitas non habeat plures epos, tamquam vnum corpus habens plura capita quaſi monſtrum. Sed ſi neceſsitas ꝓp cauſas prædictas poſtulauerit, epꝰ loci catholicū præſulē nationibus illis conformem conſtituat ſibi vicariū, qui ſit ei per omnia obediens & ſubiectus: & ſi aliquis aliter ſe ingerat, nouerit ſe excōicatū: & ſi nō reſipuerit, ab omni eccleſiaſtico miniſterio deponatur,adhibito(ſi neceſſe fuerit)auxilio brachij ſecularis. Nota ꝙ vnaquæq; ciuitas vnū tātū debet habere Pōtificē. Item eccleſia inuocare poteſt & debet auxiliū ſeculare, ſi neceſſe fuerit.

† Aliàs ita: diuerſa habens capita quaſi,&c.

a ¶*Prouideant.*] ſuis expenſis. ℨ. c.proximo.

† præſcripras.

b ¶*Monſtrum.*] ff. de ſtatu ho.nō ſunt liberi. ſim. C. de poſth. hæred. inſti.quod certatum.in fi.& ff.de verb.ſig.quæret aliquis. quia vnus tantum debet eſſe imperator. & ſinguli epiſcopi per ſi ngulas diœceſes. 7. q.1.in apibus.

c ¶*Neceſſitas.*] Diſpenſatiue dictū est hoc ꝓp neceſsitatē,vt hæc littera probat.&7.q. 1.non autē.ℨ.de renun.ad ſupplicationē.& iſte pontifex ſubiectus est diœcesano ratione officij ; qđ exercet in eius diœceſi tāquā vicariꝰ,vt ſequēs littera dicit:ſecus in illa decre.ad ſupplicationē.

d ¶*Glo.ſeq.quærit,arg.& ſoluit.*

¶*Vicarium.*]Et tū habebit iſte vicarius ordinariā 2 iuriſdictionē ſiue poteſtatem. ℨ. de offi.archid.ad hoc. & 25. dist. perlectis. vbi archidiaconus eſt vicarius epi,& tā iuriſdictio ſua ordinaria, eſt perpetua,ſic vī ꝙ aliquis qui nō eſt archiepꝰ,poteſt habere ſuffraganeū.ſic etiam archiepꝰ qnq; eſt ſubditus epo.ℨ.de renuncia. ad ſupplicationem. Sed à quo cōcerabitur iſte epꝰ?Rndeo,a ſuo epo, non à metropolitano, cū ei non ſubſit.ℨ.eo.paſtoralis.adiūctis ſibi duobus vicinis epis,qa aliter cōſecrari non debet.66.dist.por ro.et ℨ. de tempo,or.ſi archiepꝰ.& c.nec epi.et illi tenentur venire ad aduocationē illius:quia ſibi inuicem mutuum cōſilij & auxilium exhibere tenentur.ℨ.de treuga et pace.c.1.& 11. q.3. curæ.

¶Prouideant itaque diligenter eccleſiarum prælati,vt hoc ſalutare ſtatutū, ad queſtū† pecuniæ,vel grauamen aliud nō cōuertant:ſed illud ſtudioſe ac fideliter exequantur, ſi canonicā velint effugere vltionē:quoniã ſup his ſedes Apoſtolica auctore domino attētiſſime vigilabit.

¶Idem in eodem †.

¶*Cum in ciuitate vel diœceſi ſunt populi diuerſarum linguarū,epiſcopus debet prouidere eis per viros idoneos,qui ſecundū varietatē linguarū officia eis celebret,& ſacramenta miniſtrent.Et ſi vrgens eſt neceſsitas, conſtituet ſibi vicariū pontificem illius linguæ, non tamen propter hoc eadem diœceſis debet habere duos epiſcopos.*

CAP. XIIII.

† Ad intelligentiam huius c. vi de quæ copioſe ſcribit Ludouicus Gomez in Regula cancellariæ de idiomate.

QVoniam† pleriſq; partibus infra eandem ciuitatē atque diœceſim, permixti ſunt populi diuerſarū linguarum,habentes ſub vna fide varios ritus & mores:diſtricte ꝑcipimus, vt pōtifices huiuſmodi ciuitatum ſiue diœceſium, prouideant[a] viros idoneos,qui ſecundū diuerſitates rituum & linguarū, diuina illis officia celebrēt, & eccleſiaſtica ſacramēta miniſtrent,intīruēdo eos verbo pariter & exemplo.¶Prohibemus autē omnino,ne vna eademque ciuitas ſiue diœceſis, diuerſos pontifices habeat, tāquam vnum corpus diuerſa † capita quaſi monſtrum[b].¶Sed ſi propter prædictas † cauſas vrgens neceſsitas[c] poſtulauerit, pontifex loci catholicum præſulem nationibus illis conformē, prouida deliberatione cōſtituat ſibi vicarium[d] in prędictis, qui ei per omnia ſit obediens & ſubiectus.Vnde ſiquis aliter ſe ingeſſerit, excommunicatiōis ſe nouerit mucrone percuſſum[e], & ſi nec ſic reſipuerit, ab omni miniſterio eccleſiaſtico deponendum:adhibito (ſi neceſſe fuerit) brachio ſeculari[f] ad tantam inſolentiam †repellendam.

¶Idem in eodem †.

¶*Epiſcopi qui per ſe non poſſunt,tenētur aſſumere idoneos qui ſuppleant ſuo loco, quo ad prædicationes, viſitationes,& confeſsionum auditiones: & vt poſsint epiſcopi reperire tales,præcipit in eccleſijs cathedralibus & collegiatis, tales inſtitui.*

CAP. XV.

INter cætera quæ ad ſalutem ſpectāt populi Chriſtiani,pabulum verbi Dei permaxime ſibi noſcitur eſſe neceſſarium: quia ſicut corpus materiali, ſic anima ſpirituali cibo nutritur: eo quòd non in ſolo pane viuit homo,ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. ¶Vnde ꝓcū ſæpe contingat,ꝙ epiſcopi propter occupationes multiplices, vel inualitudines corporales,aut hoſtiles incurſus,ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ,quod in eis reprobandum eſt omnino, nec de cętero tolerandum) per ſeipſos[g] non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei, maxime per amplas diœceſes & effuſas: generali cōſtitutione ſancimus , vt epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis[h] officium ſalubriter exequendū aſſumant, potentes in opere & ſermone: qui plebes ſibi cōmiſſas vice ipſorum (cum per ſe iidem nequiuerint) ſolicite viſitantes, eas verbo ædificent & exemplo : quibus ipſi cum indiguerint, congrue neceſsaria[i] ſubminiſtrent †: ne pro neceſſariorum defectu , compellantur deſiſtere ab incœpto.

[a] ¶*Prouideant.*] Et ita eſt canon latæ ſententiæ:ſicut ille 17. q.4. ſi quis ſuadente. ſicut & ill.ℨ.de elect.cum in cunctis.& cap.quiſquis.vbi ipſo iure ſunt ſuſpenſi.

[b] ¶*Monſtrum.*] Sic ℨ. eod. c. 1.& 17. dist.nec licuit. & 23. q. 5. principes. aliàs autem niſi clericus ſit incorrigibilis , non eſt

3 Concor. tex. in l. miles. cum gl. & ibi Bart. ff.de. reiu.

implorandum brachium ſeculare. 3 & etiam depoſitū nō poteſt laicus punire, niſi ſit incorrigibilis. ℨ.de iudi. cū nō ab homine. & 81. dist. dictum. niſi in crimine falſi. ℨ. de cri.fal.ad falſariorū. & ita vbicunq; deficit eccleſiaſtica poteſtas,recurrendum eſt ad auxilium ſeculare. 11. q. 1. petimus. & 23. q. 5. de liguribus. & ſic vna poteſtas per aliam iuuatur. 96. dist. cū ad verum. & c. vētum eſt. 1.q.1.Bernardus.

† Cōcor. cap. 10. & cap 3. eo. tit. in 4. cōpilatione.

[c] ¶*Neceſsitas.*] Diſpenſatiue dictū est hoc ꝓp neceſsitatē,vt hæc littera probat.&7.q. 1.non autē.ℨ.de renun.ad ſupplicationē.& iſte pontifex ſubiectus est diœcesano ratione officij ; qđ exercet in eius diœceſi tāquā vicariꝰ,vt ſequēs littera dicit:ſecus in illa decre.ad ſupplicationē.

[d] ¶*Glo.ſeq.quærit,arg.& ſoluit.*

¶*Vicarium.*]Et tū habebit iſte vicarius ordinariā 2 iuriſdictionē ſiue poteſtatem. ℨ. de offi.archid.ad hoc. & 25. dist. perlectis. vbi archidiaconus eſt vicarius epi,& tā iuriſdictio ſua ordinaria, eſt perpetua,ſic vī ꝙ aliquis qui nō eſt archiepꝰ,poteſt habere ſuffraganeū.ſic etiam archiepꝰ qnq; eſt ſubditus epo.ℨ.de renuncia. ad ſupplicationem. Sed à quo cōcerabitur iſte epꝰ?Rndeo,a ſuo epo, non à metropolitano, cū ei non ſubſit.ℨ.eo.paſtoralis.adiūctis ſibi duobus vicinis epis,qa aliter cōſecrari non debet.66.dist.por ro.et ℨ. de tempo,or.ſi archiepꝰ.& c.nec epi.et illi tenentur venire ad aduocationē illius:quia ſibi inuicem mutuum cōſilij & auxilium exhibere tenentur.ℨ.de treuga et pace.c.1.& 11. q.3. curæ.

[e] ¶*Mucrone percuſſum.*] Et ita eſt canon latæ ſententiæ:ſicut ille 17. q.4. ſi quis ſuadente. ſicut & ill.ℨ.de elect.cum in. cunctis.& cap.quiſquis.vbi ipſo iure ſunt ſuſpenſi.

[f] ¶*Brachio ſeculari.*] Sic ℨ. eod. c. 1.& 17. dist.nec licuit. & 23. q. 5. principes. aliàs autem niſi clericus ſit incorrigibilis , non eſt implorandum brachium ſeculare. 3 & etiam depoſitū nō poteſt laicus punire, niſi ſit incorrigibilis. ℨ.de iudi. cū nō ab homine. & 81. dist. dictum. niſi in crimine falſi. ℨ. de cri.fal.ad falſariorū. & ita vbicunq; deficit eccleſiaſtica poteſtas,recurrendum eſt ad auxilium ſeculare. 11. q. 1. petimus. & 23. q. 5. de liguribus. & ſic vna poteſtas per aliam iuuatur. 96. dist. cū ad verum. & c. vētum eſt. 1.q.1.Bernardus.

† Idem roborauit concil. trident. ſeſſio. 5 c.2. ſub Rub.de reformat. & ſeſſio 2 de reformatio. cap. 4. concordat concil Cartha. 4 c. 10. & conc. Rhemen,c.4.

† Adde de hoc, & qđ ſalarium habere debet, ꝓ Docto. in l. inſiſperios. ff. de exc tu. & in cle. cum ab omni ꝺ vit. & hon.cle.

[g] ¶*Per ſeipſos non ſufficiunt.*] Et ideo cum aliis onera ſua partiri debent. ℨ. de preſump.mandata.& ℨ.de offi.archiepreſ,vt ſingulæ.

[h] ¶*Prædicationis officium.*]quod priuilegiatum eſt.ℨ.de ſta.re.ꝙ Dei timorem.nec tñ pōt aliquis prædicare niſi mittatur 4 auctoritate eſporū vel Apoſtolicæ ſedis. ℨ. de hær.excōicamus.§.qa vero. ADDITIO. Contrarium ſignauerunt quidam huic.ℨ.de offic. deleg.c. vlt.ſed non eſt contra : quia ibi loquitur in delegato,qui officium prædicationis ſibi iniunctum committere nō poteſt:hic loquitur in ordinario cuius officium latius patet.

4 Cōciſum lateranen. ſub Leone x. ſeſſ.11. in ꝓtinc. & Cōcil.Trident. proximè tatum.

[i] ¶*Neceſsaria ſubminiſtrent.*]ſicut legatus principis cum mittitur in ꝓuinciam, de rebus ſiſci vel imperatoris vīuere debet.in Auth vt nulli iudi. §.nulli col.9. & ī Auth.de man.prin.§.illud tñ. coll. 3.licet ſecus faciant legati domini Papæ.ℨ.de præſcrip. accedentes.& ℨ.de cenſib.cum inſtantia.& c.procurationes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C*Onquerente.*]In prima parte petitio & contestatio. In secunda sententia:ibi,*Nos autem.*Abbas.

CASVS.Procurator monasterij sancti Benedicti montis Subasij conquerebatur q̃ epͤs de Assisio diœcesanus ipsius,non contetus iuribus epalibus in ecclesiis & capellis ipsius monasterij,quæ debet habere,à quibusdã ecclesiis exigebat procuratiões, quæ ad eas præstandas non sufficiebant:Vnde petebat procurator ipsius monasterij, q̃ epͤs specificaret illa quę cõpetebãt eidẽ in eisdẽ ecclesiis ratione iuris epalis, quibusdam vero specificatis fuit legitime contestata. Dñs Papa visis & itellectis ,pbationib. & rõnibus vtriusq; partis, decreuit q̃ epͤs habeat canonicam obedientiã, subiectionẽ, & reuerẽtiam, & alia quæ in littẽra enumerãtur,in ecclesiis seu capellis diœcesis ipsius ad monasterium ipsum spectantibus:ita quòd eũ ad ecclesias illas visitandas accesserit,non plus requirat ab illis ecclesiis, nomine procurationis, nisi quantũ ei poterũt exhibere,pensatis facultatibus earundẽ,ne amplius aggraueẽtur i procurationibus quàm cęterę capellę eiusdẽ diœce. & istis iuribus in prædictis ecclesiis epͤs sit contentus, nec amplius exigat præter moderatum auxiliũ, quòd iuxta formam Laterañ. concilij duxerit postulandum, si manifesta & rationabilis causa extiterit.Not.q̃ generalitas specificãda est.Itẽ procuratio quæ debetur ratione visitationis,secũdum facultates ecclesiæ debet dari.Itẽ non amplius debet exigi ab vna ecclesia,q̃ exigatur ab aliis, in procurationib.faciẽdis,& eodẽ iure quantũ ad hoc ecclesiæ cẽseri debẽt.

† In vno manuscripto:quorum quibusdam autẽ iuribus specificatis hinc inde fuit super præmissis lis legitime cõtestata. In alio ita:quorũ quibusdã specificatis fuit sic legitime cõtestata.

¶Vnde præcipimus tam in cathedralibus, quàm in aliis conuentualibus ecclesiis, viros idoneos ordinari, quos episcopi possint coadiutores & cooperatores habere, non solũ in prædicationis officio,verum etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentiis iniungẽdis, ac cæteris quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis autem hoc adimplere neglexerit, districtæ subiaceat vltioni.

¶Honorius tertius episcopoAsisinatiñ.

¶Episcopus in ecclesiis diœcesis suæ debet esse cõtentus iuribus episcopalibus:& quæ sint iura episcopalia declarat.

CAP. XVI.

COnquerẽte œconomo monasterij S.Benedicti mõtis Subasij nobis innotuit, quòd tu iuribus episcopalibus non contentus, quæ in ecclesiis seu capellis eiusdem monasterij debes habere,à quibusdam earum procurationem exigis: quas ad dandam procurationẽ minime sufficere proponebat: petẽs vt specificares [a] quæ tibi ratione iuris episcopalis competerent in eisdem: quorum † quibusdam specificatis, lis fuit legitime contestata. ¶Nos autem inspectis probationibus, & quæ ab vtraque parte fuere proposita intellectis, Decreuimus, vt in ecclesiis seu capellis tuæ diœcesis ad monasteriũ ipsum spectãtibus,habeas canonicã [b] obedientiã, subiectionẽ & reuerẽtiã,institutionẽ & destitutionẽ,correctionem & reformationẽ,ac censurã ecclesiasticã,iurisdictionẽ [c] quoq; causarũ omnium,ad forũ ecclesiasticũ de iure spectantiũ, pœnitentias [d],& sacrorũ omniũ quæ ab epͦo sunt recipiẽda, collationẽ, synodũ & synodatici † seu cathedratici noïe duos solidos [e], quartã decimationiũ [f] & mortuariorũ [g], visitationẽ quoq; annuã [h]: ita q̃ cũ ad eas visitandas [i] accesseris,non amplius ,pcurationis nomine requiras ab eis,nisi quãtũ(pẽsatis facultatibus [k] earũdẽ)moderate poterũt exhibere,ne† plus cæteris [l] capellis eiusdẽ diœcesis in ,pcura tionibus onerentur : & infra. Tu autem his iuribus in præfatis ecclesiis contentus existens, non amplius ab eis exigas,præter moderatum auxiliũ, quod iuxta formam Laterañ. concilij [m], si manifesta & rationabilis causa extiterit, cum charitate postulandum, sicut ab aliis ecclesiis eiusdem diœcesis,pro necessitate tẽporis sustinemus.

¶Idem abbati & conuentui S. Remigij.

¶Episcopus visitans monasterium nõ introducat seculares,sed duos aut tres canonicos suos cum aliquibus religiosis.

ta, quandoq; medietas.ℑ.de sepult.certificari.et c.1. & 2.& dicitur mortuarium,quod q̃s relinquit ,p anima sua in morte.de istis habes ℑ. de test. officij. et c. requisisti. & hanc quartã percipiebat epͤs cum ex ꝓsuetudine:& ideo super his duabus quartis necessaria fuit probatio, sed non super iuribus epͤscopalibus,quę ipso ꝓsẽ. de iure debebantur:sed ista quarta mortuariorum potius petinet ad ius epͤscopale:vt in prædi.cap.officij.et c.requisisti.

¶Glo.seq.reci.per obiectionem & solutionem.

h ¶*Annuam.*]Sic semel tantum in anno pôt epͤs visitare ecclesias. 10.q.1.decernimus.& c.epͤm .& c. placuit.alibi dr ℑ q̃ bis in anno. ℑ.de cens.cũ venerabilis.et ℑ.de hæret.excõicamus. §. adiicimus. alibi etiã dicitur q̃ visitabit quotiẽs necesitas fuerit.10.q.1.regen da.18.q.2.non semel.

i ¶*Visitandas.*]Hoc est ordinarium,vt semel tantum in anno visitet.si tamen fuerit necessitas,potest pluries visitare.supra de offi. archi. mandamus. quia necessitas legem non habet. de consec. dist.1.sicut.et sibi imputent clerici qui tales se reddunt vt totiens debeant visitari.

k ¶*Facultatibus.*]Iuxta facultates faciẽdi sunt sumptus.ℑ.de censi. c. cum nuper.et c.sopitæ.ne longi temporis victum breuis hora consumat.ℑ.de cen.cũ Apostolus.et ne ad exterminationẽ ex tremæ virtutis ecclesiæ perducãtur.10.q.3.inter cætera. et c. illud.

l ¶*Cæteris.*] quia cum ipsi episcopo eodem communi iure cum aliis capellis subsint,eodem iure debent censeri. 12. q. 2. cognouimus.et ℑ.de decimis. cum in tua. et dignum est vt qui similem cum aliis suscipiunt vitam,similem sentiant in legibus disciplinã. ℑ.de stat.re.recolentes. quia nec debet aliis fieri remissio,aliis autem tribulatio.25.q.1.c.ideo.§.is ita. circa finem.

m ¶*Lateran.4.concilij.*]ℑ.de censibus.cum Apostolus.

c ¶*Iurisdictionẽ.*] Nã iudex ordinarius est episcopus in sua diœcesi,tam monachorum quàm aliorum.11.q.1.de persona.

d ¶*Pœnitentias.*]publicas & aliorum maiorum criminum. ℑ. de excess.præla.accedentibus.

e ¶*Duos solidos.*]Duos solidos petere potest epͤs à qualibet ecclesia suæ diœcesis nomine cathedratici , pterquã à monasteriis. 10. q.3.inter cætera. Et appellatur cathedraticũ quia pro honore cathedræ datur. 10. q. 3. placuit. quandoque appellatur synodaticũ , quia in synodo datur.ℑ.de cẽsi. olim. & isti duo solidi dabuntur secundum æstimationẽ illius monetæ,quæ antiquitus erat ab initio solui consueuit, nisi circa solutionẽ minoris monetæ , quæ & eodem modo est in vsu,sit præscripum.vt in prædicta decre. olim. siue sit maior moneta in vsu, siue sit minor.ℑ.de cen.cum canonicis. & c. prædicto,olim.

¶Glo.seq.signat contrarium,remittit & soluit.

f ¶*Decimationum.*]Sed vr q̃ perceptio decimarum de iure cõi pertineat ad parochiales ecclesias tm.ℑ. de deci. cũ in tua. & c. præcedenti.Sed ꝑtra vr.ℑ. de decimas.vbi epͤs decimas petebat iure cõi,debitas sibi solui:& obtinuit. & de hac quarta habes 10. q. 3. vnio. & 12. quæstio. 2. Vulteranę. & c. nobis. & c. conceſſo. Quid iuris sit de hoc , dicetur ℑ. de decimis , cum ꝓtingat. hanc quartam de consuetudine 2 epiſcopus percipiebat.

g ¶ *Mortuariorum.*] Quandoque tamen est tertia,quãdoque quarta,quandoq; mediet.ℑ.de sepult.certificari.et c.1. & 2.& dicitur mortuarium,quod q̃s relinquit ,p anima sua in morte.de istis habes ℑ. de test. officij. et c. requisisti. & hanc quartã percipiebat epͤs cum ex ꝓsuetudine:& ideo super his duabus quartis necessaria fuit probatio, sed non super iuribus epͤscopalibus,quę ipso ꝓsẽ. de iure debebantur:sed ista quarta mortuariorum potius petinet ad ius epͤscopale:vt in prædi.cap.officij.et c.requisisti.

¶Glo.seq.reci.per obiectionem & solutionem.

h ¶*Annuam.*]Sic semel tantum in anno pôt epͤs visitare ecclesias. 10.q.1.decernimus.& c.epͤm .& c. placuit.alibi dr ℑ q̃ bis in anno. ℑ.de cens.cũ venerabilis.et ℑ.de hæret.excõicamus. §. adiicimus. alibi etiã dicitur q̃ visitabit quotiẽs necesitas fuerit.10.q.1.regen da.18.q.2.non semel.

i ¶*Visitandas.*]Hoc est ordinarium,vt semel tantum in anno visitet.si tamen fuerit necessitas,potest pluries visitare.supra de offi. archi. mandamus. quia necessitas legem non habet. de consec. dist.1.sicut.et sibi imputent clerici qui tales se reddunt vt totiens debeant visitari.

k ¶*Facultatibus.*]Iuxta facultates faciẽdi sunt sumptus.ℑ.de censi. c. cum nuper.et c.sopitæ.ne longi temporis victum breuis hora consumat.ℑ.de cen.cũ Apostolus.et ne ad exterminationẽ ex tremæ virtutis ecclesiæ perducãtur.10.q.3.inter cætera. et c. illud.

l ¶*Cæteris.*] quia cum ipsi episcopo eodem communi iure cum aliis capellis subsint,eodem iure debent censeri. 12. q. 2. cognouimus.et ℑ.de decimis. cum in tua. et dignum est vt qui similem cum aliis suscipiunt vitam,similem sentiant in legibus disciplinã. ℑ.de stat.re.recolentes. quia nec debet aliis fieri remissio,aliis autem tribulatio.25.q.1.c.ideo.§.is ita. circa finem.

m ¶*Lateran.4.concilij.*]ℑ.de censibus.cum Apostolus.

x Adde de hoc in l. Titia. & ibi Bart. ff. de lega. 2. & in l. rei appellatione. ff. de ver. sig.

V*T iuxta.*]Præmittit motiuum prohibitionis.Secundo prohibet:ibi,*Firmiter.*Abb.Sicu.

CASVS.Præcipit hic Papa q̃ cũ plati exercent officiũ visitationis,seculares secũ nõ habeãt,p quos possit in claustris dissolutionis materia ,puenire,sed eps in decenti habitu, adiũctis sibi aliquot religiosis.No.q̃ in visitationibus quas epi faciunt nõ debẽt interesse seculares, sed potius regulares.

a ¶*Seculares.*]Quia ẽt cohabitare & cõiungi nõ possunt quibus ſtu dia sunt diuersa.16.q.7. in noua.& oppido laici infesti sunt clericis. 2.q.7.laicos.& sine ſtre pitu iudiciorum talia fieri debent.ℑ.de accu. olim. 1 ad clericos seculares, tantum refertur quod dicit, seculares, quia de laicis non est dubium,quia in talibus interesse non debent,vel de facto ducebant laicos.

Alias ita: †ecclaresin terſint personæ.

† Alias ita: virisaliis.aliàs ita: vel aliis.

† Quos ,in vtriuſtioribus exẽplaribus legit: quor.

b ¶*Ecclesiæ.*] cũ quibꝰ hoc facere debet.86. distin.ſi quid vero.15.q.7. epͤs nullius.ℑ. de accu. qualiter & quando.

† Adde q̃ta lesintroducẽs debet il lorũ vti con c ſilio.l. quid tamẽ. & ibi Bar.§.ſi arbi ter.ff.de arbit.

¶*Habitu.*]ℑ.de vi. & hone.cleri. clerici.21.q. 4.per totum.

d ¶*Adiunctis.*] q̃ sunt in huiusmodi officiis exercitati.ℑ.de ſta.reg. qđ in singulis.Bernar.

¶ Et quia visitator inquirit de his q̃ nec etiam nun ciatur:& sic sunt corrigenda fecie 10.3.q.2. ſi peccauerit. 10.And.

D*ilectus.*] In prima ponitur partis cõtinuatio. In secunda Papa præ prouiſio:ibi,*Cũ igitur.*Abb.Sicu.

CASVS. Inter abbatem monasterij Rothomagen.ex vna parte,& epͫm Veneten. ex altera,quæstio super quibusdam quęstionibus vertebatur:dicebat abbas q̃ tertia pars emendarum, quas homines q̃nq; parochiarum pro ſuis excesſibus ſoluere cõpellunturad ſuũ ſpectat monasterium ab antiquo,& q̃ orta quæstione ecclesiastica inter hoïes dictarum parochiarũ, citatio ptinebat ad ipsum abbatẽ,sed examinatio & deciſio q̃nis ad epͫm Veneten.& ad ipſum abbatẽ cõiter ptinebant.Sed epͤs ſup his & ſup emẽdis inquietabat abbatẽ: ſuper his de ꝓsensu partiũ litteræ fuerunt impetratæ à dño Inno. ad iſtos iudices:per quas mandatur eiſdẽ,vt auditis hinc & inde propoſitis,cãm ſufficiẽter inſtructã remitterẽt ad Apo.ſedẽ corã quibus dictus epͤs proceſſum iſtorũ iudicũ impediebat, occaſione cuiuſdã ſniæ latæ ſup quibuſdã eccleſiis,quo ad legẽ diœceſanam pro ipſo epͦo.ſed quia iudices non procedebant, ſupplicauit præfatus abbas dño Papæ Honorio,vt cũ citatio cauſarũ, examinatio,deciſio & emendæ,ad legẽ iuriſdictionis pertineãt, occaſio ne ſententiæ ſupradictæ nõ permitteret impediri proceſſum iudi cum prædictorũ:ſuper his ſcribit Honorius ꝑdictis iudicib⁹, mandans q̃ cũ prædicta de lege iuriſdictionis exiſtant,quatenus non obſtante huiuſmodi ſnia procedant in negotio iuxta traditam ſibi formã.Not.q̃ alia eſt ſententia lata quo ad legẽ diœceſanã, & alia lata quo ad legem iuriſdictionis,cum vna alij non obſtat.

¶Glo.seq.ponit partem casus.

e ¶*Ab antiquo.*]Dicebat abbas q̃ orta eccleſiaſtica qõne inter homines ipſarũ parochiarũ,citatio pertinebat ad ipſum:ſed examinatio & deciſio quæſtionis ad epͫm Veneteñ.& ad ipſum cõiter ptinebãt,ſed epͤs ſup his inquietabat abbatẽ,& ſup emẽdis:vnde de cõi cõſenſu partiũ litteræ fuerunt impetratæ ad iſtos iudices,

¶Gl.seq.distinguit legem diœcesanam & iurisdictionis, & quid spẽctet ad vtramque.distinguit etiam inter monasteria & seculares ecclesias & monasteriorum capellas.

f ¶*De lege iurisdictionis.*]Not.hic differentiam inter legem iuriſdictionis,& legem diœceſanã:in quibus legibus cõſiſtit totũ ius & poteſtas epͫorum.Ad legẽ enim iuriſdictionis pertinent iſta de quibus hic contendebatur:datio curæ aĩarũ,delictorũ coercẽtio, ordinatio eccleſiarũ,ſiue cõſecratio altariũ & vr̃ginum, cõfectio chriſmatis,& generaliter oĩm ſacramentorũ & ordinũ collatio, quæ conſiſtunt in dando:& alia plura & ſimilia,quę enumerãtur. 5.eo.c.3.& c.conquerente.& incipiunt ibi:

CAP. XVII.

V*T iuxta:*& infra. Attẽdentes igitur quòd indecens eſt,vt Remeñ.archiepiſcopo,in monaſterio veſtro viſitationis officium exercente, ſeculares [a] † interſint, per quos poſſit in clauſtro diſſolutionis materia prouenire : ¶ Firmiter inhibemus,vt nullos decætero ſeculares in capitulum (niſi duos vel tres de canonicis eccleſiæ [b] ſuæ, in decenti habitu [c] , aliis† quos †expedire viderit religioſis adiunctis [d])ſecum viſitationis tempore introducat†.

¶Idem epiſcopo Baioc.& archidiacono Rothom.

¶Lex diœcesana & lex iurisdictionis sunt diuersa:vnde res iudicata in vna,non obstat agenti in alia.

CAP. XVIII.

D*Ilectus filius abbas monaſterij Rothomageñ.nobis expoſuit,quòd tertia pars emẽdarum,quas homines quinque parochiarum, pro ſuis exceſſibus ſoluere compelluntur, ad ſuum ſpectat monaſterium ab antiquo [e] : & infra : Cumque Innocen.Papa præd.noſter vobis dederit in mandatis, vt auditis hincinde propoſitis, cauſam remitteretis ad cum ſuffi-*

cienter inſtructam : dictus epiſcopus proceſſum veſtrum diutius impediuit, occaſione cuiuſdam ſententiæ,quæ ſuper quibuſdam eccleſiis,quo ad legem diœceſanam, promulgata extitit pro eodem. Vnde præfatus abbas nobis humiliter ſupplicauit, vt cum citatio,cauſarum examinatio,& deciſio†,ac emẽdæ,ad legem iuriſdictionis pertinere noſcantur,nõ ſineremus ſententiæ memoratæ prętextu, negotij proceſſum vlterius impediri. ¶ Cum igitur prædicta de lege iuriſdictionis [f] exiſtant, mandamus quatenus huiuſmodi ſententia non obſtante, procedatis in negotio iuxta traditam vobis formam.

¶Gregorius nonus epiſcopo Suañ.

¶Per rescriptum quo Papa mandat ordinario,vt corrigat clericos suæ diœcesis, nõ datur ei iurisdictio super exemptos.

CAP. XIX.

G*Raue gerimus, quòd† cũ in eccleſiam ſanctæ Mariæ de Orbitello, & quaſdam alias † in tua diœceſi exiſtentes ad monaſterium ſancti Anaſtaſij de vrbe ſpectantes, nullam iuriſdictionem habeas ordinariam, aut etiam delegatam† :*

2 Item de iure: non ẽt nim ꝺ hic q̃ percepio decimarum ſpectat ad epiſcopum: ſed quãdoque decimis per ceptis ab eccleſia, restituit quarum parte,quod de iure ſ. infra de priui. & plantare.

2 Item de cauſas audtre,& omnia q̃ circa iudicũ aguntur, ex pedire, viſitare, corrigere, ſuſpẽdere, interimerare quædam , quæ pertinent ad legẽ diœceſanam.Ad legem vero diœceſanã, ſpectat vocatio ad ſynodũ : & ad ſepulturas mortuorũ,cathedraticum, tertia vel quarta mortuariorũ , quarta decimarũ.De iſtis duab⁹ quartis dic vt no.ℑ.eo.ti.cõ querente.in no.q̃nque hoſpitiũ. & conſimilia quæ conſiſtunt in recipiẽdo.q̃ſq; tñ lex diœceſana cõprehẽdit legẽ iuriſdictionis.ℑ.de præſcri.auditis.& ℑ.e.conquerente.dicas ergo q̃ omnia monaſteria ipſo iure in fauõrẽ religionis exẽpta ſunt à lege diœceſana.10.q.1.c.1. & q.3.inter cætera. & 16. q.1.c.cum pro vtilitate. & 18.q.2.quàm ſit.& c. vlti.& 16.q.1.placuit.ab huiuſmodi ſupius enumeratis.& ca.proxi. ad legem diœceſanã ſpectantibus libera ſunt omnia monaſteria:nec ea talia facienda cogi poſſunt. 18. quæſtio. 2. quàm ſit.à lege vero iuriſdictionis non ſunt exempta : niſi ſpeciali priuilegio ſint munita, ſed omnia monaſteria tua,&c. ſua in diœceſi cõſtituta,ſubſunt epͦo quo ad legẽ iuriſdictionis. 18.

† In plurib⁹ antiquisita: ad q̃ cũ in ſanctæ Mariæ de Orbitello, & quãdam aliàs eccleſias exiſtentes in tua, &c.

† Quid holie possint eſi circa viſtandos & corrigẽdos monachos, ſtatuit conTrident. ſeſſio. 21. de reformatio. cap.8.

q.2.hæc tñ monaſteria.& c.cognouimus.16.q.1.interdicimus.ſecularesvero eccleſiæ ſubſunt epͦo quantũ ad vtramq; legẽ.10.q.1.de his.& c.antiquos.præſtant tñ monaſteria epͦo ſeruitium ex prima conſtitutione.18.q.2.Eleutherius.& etiã ratione viſitationis.ℑ.de præſcri.cũ ex officij.Vel q̃ debetur ex conſuetudine.18.q.2.ſeruitium.& 1.q.3.quæſitũ.in fi.capellæ vero monaſteriorũ ſeu regularium ſubſunt epͦo quantũ ad vtrãque legẽ.ℑ.eo.cõquerente.16.q. 2.ſane.& ℑ.de priui.cum & plantare.§.in eccleſiis.niſi pleno iure ſeſſio. 21. de ſubſint monaſteriis.ℑ.de priui.quoniam per confeſsionem.Capellæ vero monaſteriorum exemptorum ſubſunt epiſcopo, ſicut & aliorum capellæ:niſi exempta ſint monaſteria cum capellis ſuis.ℑ. de priui.ex ore.in fi.vnde ratione capellarum ad ſynodum venire tenentur:vt ibi.nam & abbas ad ſynodũ venire tenetur.ℑ.de maio.et obed.quod ſuper.et 18.q.2.abbates.et hoc intelligas de his q̃ populum habent:et ſic non contradicit illa palea.18.diſt.epͤs:& 18. q.2.§.vlt.Quare non contradicunt:quia illa intelliguntur de his qui populum non habent.Sic ergo ex hac littera patet,q̃ ſententia lata ſuper his quæ ſpectant ad legem diœceſanam,non tangit ea quæ pertinent ad legem iuriſdictionis,et ſic ſententia lata pro vno,non obſtat in alio,cum ſint penitus diuerſa.

G*Raue gerimus.*]In prima ponitur quæstio.In ſecũda prouiſio: ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS.Quidam epͤs recepit mandatũ à dño Papa Greg.ſuper correctione clericorũ ſuæ diœce.et ciuitatis:occaſione iſtius mãdati epͤs tulit ſniam interdicti in eccleſia S.Mariæ de Orbitello,et quaſdã alias exiſtẽtes in diœceſi ipſius epi, ptinẽtes ad monaſterium S.Anaſtaſij de vrbe,& ſuſpenſionis ſniam in clericos earundem:abbas cõqueſtus fuit ſup hoc dño Papæ, cũ ipſe paratus eſſet corrigere cũctos dictarũ eccleſiarũ:mandat Papa dicto epͦo,q̃ cũ i dictas eccleſias nullã habeat iuriſdictionẽ ordinariã vel delegatã,occaſione ꝑdicti mãdati,quaten⁹ ſi ita eſt,prudẽter corrigat quæ minus ,puide attentauit,& ꝑdictas ſnias ſine difficultate relaxet.No.q̃ Papa per litteras ſuas nõ intendit ꝓiudiciũ generare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glo.seq.elicit tria argumenta.*

a ¶ *Litterarum.*]Arg.habes hic,per generale mandatū, posterius concessum,priori speciali,s.priuilegio exemptionis non derogatur:quia de illo in generali mentio nō habetur.Idem argu.q̄ cōe ius non tollit priuileginm. 1 Item ecclesiæ sunt exēptæ à iurisdictione epi,& litteræ super correctiōe clericorum secundum ius cōe obtentę non derogant priuilegio exēptionis. simile.5.de rescrip.cum ordiné.Item arg.q̄ Papa per litteras suas iuri aliorū præjudicare nō intēdit.5.de offi.deleg. super eo,& 5.de aucto. & vsu pal.ex tuarū.simile habes.5,e.licet.& p has litteras debebat ꝓcedere tamē ordinarius,non tamquam delegatus.simile habes.5, eo.tit.licet.Bernar.

b ¶ *Corrigere sit paratus.*]maxime:qm si ille non corrigeret illos, propter negligentiam abbatis vel prælati, nō trāsfertur potestas corrigendi ad episcopum, cū nō sit ordinarius illorū,nec in eos aliquā habet iurisdictionem, arg.5.de sup.negli.pla. sicut.sed habet locum istud, cū abbas subest epo:quia tunc fi abbas negligēs esset,tunc demū epūs potest illos corrigere.5.eo.tit. quanto. & ca.irrefragabili.& 9, q.3.cum simus. & j.de concef.præbē.nulla. & j.de app.ca.

† Conciliū Triden.sessio.14.ca 7. de cauſis reseruatiōe,& sessione.14. de reforma. ſ.6.

† In duobus vetustissimis codicibus ita : archiepō Salernitan. & abbati Sancti Leonardi in cæteris ita:archiepiscopo,& Sancti Leonardi abbati Salernitano.in vno pro, Salernitano,legitur, salopitano.

c ¶ *Si est ita.*]Per hāc clausulā,si est ita : huic cognitio non demandatur,quia de facto suo certus esse debebat. 5.de rescrip.ab excommunicato.

¶ *Gloſſ.ſeq.allegat 4.concor.& vnum contrarium.*

d ¶ *Per teipſum.*]Sic ergo debet aliquis emendare quod perperā gesit,& palliare quod fecit.5.de aucto.et vsu pal.nisi specialis. et j.de accusa.qualiter & qñ.& 25.q.2.quod quis commisit. et idem dicit imperator,non enim erubescimus corrigere quæ prius diximus,nec ab aliis corrigi expectare volumus,vt in Auth.de nup.in fi. 2 col.1.colla.4.Arg.contra.j.de cle.coniu.c.diuersis fallaciis.

¶ *Gl.ſeq.obijcit, & dupliciter ſoluit,& primam approbat.*

e ¶ *Relaxes.*]Et sic vī q̄ sententiæ latæ tenuerunt, sed cōtradicit littera superior vbi dicit,nullam habeas iurisdictionē ordinariam vel delegatam,& sic vī q̄ sententia nulla fuerit, et sic debuit dicere,denuncies non tenere:vt 5,de offi.deleg.cum contingat.vnde dicas,q̄ ista sententia absolutionis potius ad factū refertur.similē.j.de test.dilecto.quia forte illi abstinuerunt timore talis sniæ: sed propter obseruationem talis sniæ nullum ius acquiritur epo. j.de restit,spol.olim inter.Et expone,relaxes, id est, relaxatas esse ostendas,sic j.vt li.non cōte,accedens 1.si ecclesiæ illæ ei nō subsunt,sentētia non tenet.j.de reli,do.cum dilectus.Vel posset dici q̄ si ecclesiæ illæ non sunt exemptæ,tū epūs non habet primo loco correctionē, sed abbas,cui subsunt nullo medio,ad quē pertinet correctio principaliter illorum clericorum:nec epūs potest ei auferre iurisdictionem illam,nisi cum abbas fuerit negligens.arg.5. eo.irrefragabili.et c.quanto.prout no.5.eod.pastoralis.& ſm hoc ponitur proprie hoc verbum,relaxes:q̄ nō debuit epūs illos corrigere quādiu abbas,illos corrigere sit paratus:& ideo dicit, minus prouide attentasti:sed potius de facto relaxātur, vt dictū est.

His quibus.] CASVS.Dicitur in Decre.ista,q̄ illi qui ex officio suo in certis casibus possunt absoluere illos qui propter violentam iniectionem manuum in clericos incidunt in sententiam excōmunicationis,absolutionē huiusmodi possunt aliis committere cum viderint expedire.No.q̄ beneficium absolutionis potest delegari.Bernard,

f ¶ *Ex officio.*]Scilicet ordinario,

¶ *Glo.ſeq.quinque ponit exempla,& ad ſecundum exemplum ſignat contrarium & ſoluit.*

occasione litterarum[a] nostrarum,quas super correctione clericorum tibi transmisimus, in eas interdicti,ac in clericos earumdem suspensionis sententias promulgasti : quamquam abbas eiusdem monasterij eos corrigere[b] sit paratus:& infra. ¶ Mandamus quatenus si est ita[c], prudenter corrigens per teipsum[d],quæ minus prouide attentasti, prædictas sententias sine difficultate relaxes[e].

¶Idem.

¶ *Ordinarius cui competit absoluere ab excommunicatione,potest aliys absolutionem demandare.*

CAP. XX.

His †quibus ex officio[f] in certis casibus[g] competit illos absoluere,qui pro violenta manuum iniectione, incidunt in canonem sententiæ promulgatæ,licet aliis huiusmodi absolutionem committere, cum viderint expedire.

TITVLVS XXXII.

De officio iudicis.

¶Honorius tertius archiepiscopo†sancti Leonardi,& abbati Salernitano.

g ¶ *Casibus.*]Primo ex officio legationis.5.de offi.leg.q̄ trāslationē.& c.excōicatis.& c.nemini.Ité si cui cōmittatur hoc ex priuilegio:vt archidiacono Bon.qui ex priuilegio absolute excōicatos in studio Bon. commorātes,vel delinquētes,ibidē.Sed ꝑtra hoc est manifestū arg.q̄ cōmittere nō possit.5.de of.del.c.vlti.§.vlt.cū ei nō competat hoc ex offō, sed ex priuilegio. & sic certū ministeriū sibi cōmittitur in hac parte,& huic forte stādū est q̄ potest:qa non dē illud certū ministeriū, cū illud sibi cōpetat ratione dignitatis, cui concessum fuit priuilegium perpetuū.Ité epi in certis casib⁹ possunt tales absoluere.j. de sen.exc.mulieris. & c.de monialibus.& ca. quod de his.& c.vlt.Ité abbas absoluit tales.j. de sen.exc.cum illorū. Item in articulo mortis possunt epi & sacerdotes tales absoluere. 17.q.4.si quis suadente. et j.de sepul.c.vlt.Et in omnibus istis casibus personę superius noiatæ,cū viderint expedire,possunt super his iure ordinario cōmittere vices suas auctoritate huius canonis. Item intelligo in omnibus aliis excōicationibus, q̄ illi qui ordinario iure vel delegato à principe possunt absoluere,possunt committere vices suas cū viderint expedire, dūmodo delegatus habeat iurisdictionem,et sic nō ꝑadicit.5.de offi. deleg.c. vlti.in fi.Bernardus.

† Cauensis. †Sauen.

† Amalphia. †Almafitan. †Amalfitan.

† Addo q̄ ꝓpter hāc clausulā per Bar.in l.1.ff. de aut.& arg.eu.leg.

DE OFFICIO IVDICIS.

¶ *Supraviſum eſt de officio ſingularum dignitatum, & ſingulorum iudicum,nunc congruo ordine ſubijcit indeterminate de quodā officio,quod eſt ordinario & delegato commune.Abbas.*

De hac materia habetur 3.q.6.c.infames.ſ.ſi vero in vno.

X litteris.]Cōis diuisio.Secūda:ibi.*Mādamus*.Ab.Sic. CASVS.Inter abbatem & conuentum monasterij Caneñ.ex vna parte,& conuentum Fossæ Nouæ ex altera,super quibusdam possessionibus quæstio vertebatur coram archiepiscopo & abbate sancti Leonardi Salernitaneñ.corā quibus proposuit procurator monasterij Fossæ Nouæ,q̄ habere nō poterat aduocatum:Vnde super hoc eorum officium imploravit.Archiep⁹ dedit eidem R.clericū suū, vt in causa illa suum patrocinium exhiberet, sed quidam monachus Caneñ.excipiendo proposuit,hoc esse factū in præiudicium sui monasterij,eo q̄ dictus R.eius clericus & domesticus existebat:iudices dubitantes quid iuris esset,significauerunt hoc domino Papæ,& ipse mandat eisdem,quatenus nō obstante huiusmodi exceptione in negotio procedant eodem præuia ratione.No. q̄ familiaris episcopi potest esse aduocatus in causa coram eo. Item,no.q̄ aduocatus datur officio iudicis.

h ¶ *Monaſtery.*]Scilicet,Fossæ Nouæ.

i ¶ *Implorādo.*]Et sic patet q̄ ad officiū iudicis pertinet ꝓuidere partibus de aduocatis,si alias habere non possint.ff.de off.procō. l.nec quicquam.§.aduocatos.& ff.de postu.l.1.§.ait prætor.debet etiam attendere iudex,vt equa distributio aduocatorum fiat, 3 C. de postul.prouidendum.& 3.q.7.c.infames.ver.si vero in vno.hoc olim obtinuit,qñ salaria de publico dabantur : hodie vero q̄libet debet sibi prouidere,secundum q̄ melius potest.C.de iud.prope-randum.§.illo proculdubio.pauperibus tñ & huiusmodi personis debilibus,qui sibi prouidere non possunt,debet prætor de aduocatis consulere & prouidere.ff.de postul.l.1.§.ait prætor.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

k ¶ *Obſtante.*]Ex hoc patet q̄ hæc exceptio non est admittenda: habeo te suspectū,qa aduocatus alterius partis est clericus tuus, vel cōmēsalis,vel familiaris.arg.ꝑtra.j.de app.ex insinuatione.Sed

non est contra:quia ibi non dicit,propter hoc iudex recusari pōt vt ſuspectus q̄ aduocatus sit cōmensalis iudicis,sed dicitur,q̄ iudex videbatur fouere latenter partem sui clerici cōmēsalis, qui erat aduocatus,vnde ex eo sumitur argu.contrarium.

Vdicis officium.]Breue est,& per alia verba potest sic summari. In officio iudicis qđ principaliter loco actionis proponitur,sit litis contestatio:secus si nō principaliter. h. d. Primo ponit vnum dictū cum exemplo. Secūdo aliud : ibi, *aliàs*. Abbas Siculus.

† Parethesi inclusa desunt in multis manuscriptis.

† Id est, vbi actio desinit.

† Id est vel postlitē cōtestatā, vel postquā est in causa cōclusum.

CASVS.Ecclesia vel minor læsa est i aliquo cōtractu,in quo forma iuris seruata fuit,vel in aliqua sententia, à qua nō fuit appellatum, & ita destituti sunt iure cōi:recurrerunt ad officiū iudicis p bñficiū restitutionis,petiit ecclesia vel minor principaliter restitui contra ipsum contractū,vel contra sniam:quæritur vtrum in casu isto debeat litis cōtestatio fieri?Dicit Papa q̄ vbicunque officiū iudicis loco actionis proponitur,puta cū petitur restitutio in integrū:principaliter litis ꝓtestatio debet fieri.Si vero incidenter,siue ante ingressum litis,siue post ingressum causæ huiusmodi officium postuletur, pōt ad hoc habere recursum sine litis contestatione.No.q̄ cū restitutio principaliter postulatur,ordo iuris seruari debet sicut in quo libet alio iudicio ordinario,nisi certa actio vel causa proponatur.

¶ *Gl.ſeq.ponit quædam exempla quibus imploratur iudicis officium.*

a ¶ *Iudicis officiū.*]Iudicis officiū latissime patet. 1 ff.de iur.omn. iudi.l.1.Quædam ergo sunt in quibus officiū iudicis imploratur. Potest enim iudex supplere de iure,quæ aduocatis desunt, vt C. vt quę desunt aduo.iudex sup.l.vnica.de hoc dixi.5.de post.bone. Item interrogare debet quotiēs ætas mouet iudicē.ff.de interrog.act.vbicunq;.& 30.quæ 5.iudicantem.etiā postquā est in causa conclusum.j.de fide instr.cū 10.item locū habet officiū iudicis in omnibus quæ contingunt post lit.contest.circa rē petitā, vt in fructibus perceptis post lit.contest.siue damnū detur in causa.ea enim quæ post lit.cōtest.accidunt,valde pertinent ad officiū iudicis.ff.de rei ven.non solū.& l.itē.§.1.C.de rei ven.certum.& ff.de ædil.edict.ædiles.§.item sciendum.omnia talia quæ contingunt post lit.contesta.petuntur officio iudicis,& non iure actionis.illa quæ contingunt ante lit.contest.ſpecialiter debent peti in libello.& nisi fuerint petita,iudex de illis non pronūciabit:vt in prædict.§.item sciendum.Item de dolo,culpa & negligentia post litē contestatā admissam.ff.de rei ven.qui petitorio.§.1.& in multis aliis locū habet iudicis officiū:sed hoc officiū competit maiori & minori.& multa possent poni exēpla in his & aliis incidentibus ante lit.cōtest.& post,in quibus ꝓceditur sine lit.ꝓtest.vt 5.c. pxi.

¶ *Gl.ſeq.primo litteram exponit,& rationem reddit.Secundo ſignat contrarium,ponit opi.& ſoluit,ſolutioni obijcit, obiectioni & contrario reſpondet.denum arg.ſignat contrarium,remittit, & ſol.Vi. reci.per tres quæſt.an etiam delegato competat,& an detur maiori, & an ſit perſonalis vel realis actio.*

b ¶ *Pro actione proponitur.*]Hoc ideo dicit,qa iudicis officiū nemini datur,nisi tūc demū cū alia actio nō supereſt, nā si cōi auxilio q̄s munitus est,nō debet ei tribui extraordinariū.ff.de minor. in causæ.in prin. 2 & loco actionis habere, & quia quasi ordinarium est iudiciū,cū principaliter postulatur,sicut in aliis iudiciis debet lis cōtestari.ff.de mino.Papinianus.§.vlt.& istud officiū iudicis nō perpetuatur per lit.ꝓtest.vt ibi dicitur,immo infra certū tps debet terminari, puta si ecclesia esset læsa in aliquo cōtractu celebrato soleniter,tunc debet petere directe restitutionē cōtra illum cōtractū.Idē est de minore si directe petit restitui. Sed ꝑtra cā cognita & præsentibus aduersariis,vel si per ꝓtumacia desunt, causæ in integrū restit.perpendenda sunt.ff.de min.in causæ.§.cā cognita. Et sic vī q̄ si altera pars sit ꝓtumax,q̄ possit cā expediri. Quid ergo fiet si est ꝓtumax?Istud de facto vidi,& vario modo dicebant sapientes.Quidā dicebant q̄ dāda est restitutio, alij quod nō:satis vī expediri per hanc decr.Dicas ergo q̄ altera parte absente per contumaciā,lite nō ꝓtest.non est faciēda restitutio, nec sniæ super hoc proferēda est,sed debet actor in possessionē mitti cā rei seruandæ,de illa re,super qua petitur restitutio.simile.5.de offi.dele.consultationibus.Si vero lis esset cōtestata,tunc daretur restitutio læsione probata.Sed per Authent.vī q̄ altera parte absente possit restitutio indulgeri citra litis contestationē.in Auth. vt spon.lar.§.hoc aūt.coll.9.& C.vt hæres ab hæred.se abstineat.

† Cap.1.eo. tit in 1.cōpi. & post concil.Lateran. sub Alexan. iij.part 44. c.1.

† Aliàs ita: max,lite nō contestata cū vnitatis.

Minor si se ab hæreditate abstinet, vocādi sunt creditores.

† Lib 12.epist.15.

1 Vnde dicebat Vin. tantum valere iudicis officium in bonæ fidei cōtractib⁹, quantum stipulationē in cōtractib⁹ stricti iuris. ff. depos.l. Lucius. & vbi deficit lex ædil.edict.cōtract⁹,iudex facit qđ ex bono & æquo sibi videtur. Insti. de loca. §. pe.Io.Andr.

2 Hæc l. intelligitur de extraordinario,qđ competit ꝓpter beneficium reipublicæ vel minoris, alias vī q̄ possit expediri cā restitutionis lit.non ꝓtest.Dicit em lex, q̄ multis casibus datur iudicis officium,vbi cōstitutum restituitur,qđ alias non fuit.

3 Et aliqñ sic oritur potestatium,ne si honoris locus detur mediocres desideria sua nō proferant.ff.de offi procōs. nec quicq̄ obstet.Io.And.

Prima loq̄tur in illo q̄ erat in legatione,secundo in illo q̄ præfidis mādato recūbebat sub custodia militari.Ioan. And.

4 Facit ad hoc.l.,postq̄ liti. & ibi Bal.C de pactis.

ADDITIO.Et expone ante,i.antequam sit in causa cōclusum: vel expone ante litis contestatio.exhibito tamen libello post.

DE MAIORITATE ET OBEDIEN.

¶ Quia miniſtrorū & iudicū de quibus ſupra viſum eſt,alij ſunt maiores,alij minores,nec aliter poſſet eccleſia ſeu ſtatus vniuerſalis cōſiſtere(de quo vide pulchrū tex.in c.ad hæc.89.di.)ideo competenti ordine hic ſumitur de ipſorum maioritate & obedientia impendenda.

De hac materia tractatur 21.& 22.& 93.& 96.& 99.diſt.per totum.33.q.5.qui ſitit.5.finis.vſque ad ſi.q.8.q.4.& 9.q.3.c.epiſcopo.§. ſola.vſque.ad ſi.q.11.q.3.& ſi.vt dictū eſt ad §.cū ergo.& c.ſi autē nobis.& trib.c.ſeq.22.q.3.& 2.q.7.admonendi.23.q.4.duo.22.q.vl.de forma.81.diſt.c.vl.23.diſt.quamquam.de conſec.diſt.5.in omnibus.74.diſtinct.epiſcoporum.

TITVLVS XXXIII.

De maioritate & obedien.

¶Grego.†Augustino Anglorum epo.

¶Prius ordinatus cæteris paribus prior & maior habendus eſt.

CAP. I.

Vm †certum:& infra. ¶ Sit honoris ista distinctio, vt ipse prior & maior[d] habeatur,qui prius cōmunitatis†conceditur p missionē in possessionē,vt dixi.& lex illa, in causæ.§. causa.intelligitur lite cōtestata, cum minor petit restitui contra factum suū,& nō ꝑa aliquē.Et q̄ sic intelligat,satis vī per legem quæ dicit,q̄ litis ꝓtestatio in hmōi restitutionibus est faciēda,per quā etiā litis contestationē non perpetuat iudicis officium.ff.de min.Papinianus.§.vlt.Ité est hic arg.q̄ actio ſm canones sit proponēda.arg.cōtra.j.de iud.dilecti.vbi de hoc.vñ expone,p actione,i.loco iuris cōis.& q̄a ei qui nullo iure cōi iuuatur,datur restitutio in integrū p officiū iudicis,& hoc officiū qđ loco actionis proponit,cōpetit ordinario principaliter & incidēter,sed incidēter delegato,vel principaliter si hoc ei principaliter cōmittatur. arg.j.de in integ.rest.c.pe.vbi de hoc.Et idē intelligit cum maior restituit principaliter,qñ alia actio nō supereſt,verbi gratia:aliqs absens fuit cā reipublicæ.præscriptū est contra ipsum,,pter eius absentiam debet restitui officio iudicis.C.ex quib.cau.maio.in integ.rest.l.1.& 2. 3 ff.eo.tit.per totū.& officiū istud datur fauore rei siue personę,& nō propter ipsam rem:vnde potest computari inter personales actiones,& non inter reales,cum imploratur à minore vel ecclesia,& etiam cum postulatur à maiore.

¶ *Gl.ſeq.primo exēplificat.Secūdo arg.ſuper exceptione, &c. ſignat contrariū,& ibi remittit,Ité ſignat aliud cōtrariū, & ibi remittit.*

c ¶ *Alias ante.*]i.ſi peratur restitutio non principaliter, sed incideuter,qñq̄ post lit.contesta.super principali qōne, puta apertis attestationibus,aut etiā postq̄ sit in cā cōclusum,allegat pars altera,ecclesia,vel minor,q̄ omisit necessariā ꝓbationē:vnde petit se admitti ad probationē omissam officio iudicis.j.de in inte.resti.auditis.& hoc fieri pōt citra litis cōte.& ante ingressum litis, vt si omisit aliquā exceptionē,quā nō proposuit infra tps sibi ſtatutū.j.de exce.pastoralis.aut si omisit sup exceptione ipsā ꝓbāda ꝓbationē necessariā.Ité officio iudicis admittit, qa interest eius litibus & sumptibus nō vexari.ff.de mino.minor xxv.annis. & si omisit allegationē.ff.de mino.minor xxv.annis.Item est ar.hic,q̄ sup exceptionibus,quæ proponūtur ante ingressum litis, vel etiā lite ꝓtest.nō sit necessaria litis ꝓtest. 4 arg.cōtra.5.de offi.dele.prudentia.§.fexta.ver.de hoc.j.de appel.interposita.§.fi.in quib⁹ proceditur iure ordinario.& hoc officiū cōpetit etiā maiori ante lit. conte.& post.Item arg.cōtra.j.de appel.significante.vbi soluitur.

ADDITIO.Et expone ante,i.antequam sit in causa cōclusum: vel expone ante litis contestatio.exhibito tamen libello post.

DE MAIORITATE ET OBEDIEN.

¶ Quia miniſtrorū & iudicū de quibus ſupra viſum eſt,alij ſunt maiores,alij minores,nec aliter poſſet eccleſia ſeu ſtatus vniuerſalis cōſiſtere(de quo vide pulchrū tex.in c.ad hæc.89.di.)ideo competenti ordine hic ſumitur de ipſorum maioritate & obedientia impendenda.

De hac materia tractatur 21.& 22.& 93.& 96.& 99.diſt.per totum.33.q.5.qui ſitit.5.finis.vſque ad ſi.q.8.q.4.& 9.q.3.c.epiſcopo.§. ſola.vſque.ad ſi.q.11.q.3.& ſi.vt dictū eſt ad §.cū ergo.& c.ſi autē nobis.& trib.c.ſeq.22.q.3.& 2.q.7.admonendi.23.q.4.duo.22.q.vl.de forma.81.diſt.c.vl.23.diſt.quamquam.de conſec.diſt.5.in omnibus.74.diſtinct.epiſcoporum.

Vm certum.]Breue est.Vel per alia verba potest sic summari.In honoribus reuerentialibus impendēdis ponderatur cæteris paribus maioritas ex prioritate ordinationis.Abbas.

CASVS. Qui prius ordinatus est,maior & prior his qui posterius sunt ordinati,debet haberi.Nota q̄ qui prior est tempore, pōtior est iure.

d ¶ *Maior.*]nisi posterior ordinatus fuerit à maiore.j.eo.p tuas. & ff.de albo scrib.l.1.& vlt.& 93.dist.c.vlt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Gloss.seq.ponit brocar.de priori tempore inducens 7.iura pro, & 7. contra.& soluit.*

a ¶ *Fuerit.*]Argu.qui prior est † pe,potior 1 est iure.75.dist.c.vlt.7. q.1.factus est.27.q.2.duobus.17.dist.c.concilia.§.hinc etiam.& cap. vlt.& C.qui potior.in pig.haben.diuersis.& l.si in fundū.arg.contra.74.dist. eporum. & ff.qui potio.in pig.hab. interdum,& ff.si cer.pe tz,creditor.arg.contra. j.de iure pat.illud.ff.de relig.& sump.fu,l.pen. 8.q.1.licet.ff.qui & à quibus ma.liberi non fi.si quis habés. quæ etiam facit pro cõtraria parte.Sol.1.rñ.est vera,contraria sunt specialia & casualia,vt patet p singula contraria.

† Vide l.honores ff.de decurio.

†Cap.3.&4.eo.titu.in 1 compil.Burchardus iib. 13.ca.23.Iuo par.16.c.24. 1.Reg.13. Deut.17.

¶ *Gl.seq.dupliciter exponit litteram.*

b ¶ *Actione.*] i. tractatu.fic 16.q.7.in nona actione, id est, tractatu nono die habito.& 16. q.3.prima actione. Vel dic de concordi actione,id est.cõcordi consensu,vel saltem maioris partis.65,distinc,c.1, 2.& 3.

† Epistola 81. Anastasio episcopo Thessalonicensi.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cõpi.

† Aliàs:Ariticus.

S*i quis venerit.*] Prio dictum.Secũdo corroborat p vnã auctoritatẽ:ibi,*In lib.Reg.* Tertio per aliam:ibi, *Et in concil.*Abb.9ic.

† quòd.

CASVS.Dicit in hoc capitulo, q̃ si q̃s fecerit cõtra decretum sui episcopi, excõicandus est.Nota q̃ epi possunt facere decretum.

¶ *Gl.seq.arguit & excipit.*

c ¶ *Decretum.*]iustum scilicet.& sic habes q̃ episcopus potest facere decretum siue constitutionem 2 in sua diœcesi.de consec. distinc.3.c.1.episcopi enim possunt condere canones episcopales, quia quilibet populus & quælibet ecclesia sibi potest constituere aliquod ius.distinct.1.ius ciuile.& 8.distin.quæ contra.& 11.distin. catholica.& 12.distin.illa.sed de maioribus negotiis non possunt aliquid statuere.

2 Concor.c. 2.de consti. lib.6.

d ¶ *Abjiciatur.*]11.q.3.si autem vobis.& c.sequenti.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.*

e ¶ *Principi.*]i.Papæ.de consec.dist.1.corpora.sicut econuerso imperator vocatur pontifex.10.dist.de capitulis. Sed nunquid laici debent obedire Papæ ? Potest dici q̃ sic, quo ad spiritualia.j.eod, omnes principes.& j.de itd.notat.Sic econuerso principi seculari,id est imperatori omnes subditi obediant,& clerici quiab eo recipiunt temporalia.j.eo.solitæ.

¶ *Glo.seq.quærit,& dupliciter soluit.*

3 Si q̃s epistolã ipsam Leonis legerit, rectius hæc fortassis interpretabitur.

f ¶ *Morte.*Sed nunquid 3 ecclesia punit taliter ? Non:sed ostendit quid iudex secularis facere debeat.Vel morte,ꝛæterna:quia peribit propter delictum contumaciæ,nisi pœnituerit. Vel dic q̃ non obedierit iusto præcepto.11.q.3.si dominus.Si est iniustum, & hoc est manifestum,non obediat,vt ibi.& c.Iulianus.Si dubium esset præceptum principis,propter bonum obedientiæ,quod sibi præcipit,faciat.23.q.1.quid culpatur.in fine.

L*Egebatur.*]Potest textus iste intelligi dupliciter.Primo q̃ iste frater Atticus scripturam de obedientia præstanda epo nomine proprio scripsit.Secundo potest intelligi quod scripsit nomine alterius.Et non est vis quis intellectus teneatur,sensus eñ litteræ est,q̃ clericus non habens curam animarum, non tenetur promittere episcopo obedientiam per scripturæ confectionem, vel per iuramenti præstationem:sed satis est verbo obedientiam promittere.& hoc intendit littera iuncta gl.Abbas.

CASVS.Quidam electus fuit in prælatũ alicuius ecclesiæ & p̃mo motus:quidã frater Atticus noīe,qui absens erat, hoc audiẽs statim venit,& voluit ei facere obedientiã,sed ꝓlatus volebat q̃ ipse per scripturã obligaretur ad obedientiã præstandã & seruãdam; & sic scripsit & ꝓpõdit frater Atticus:prælatus ipse significauit hoc dño Papæ qualiter frater Atticus scripserat:Rescribit ei Papa dicens q̃ in litteris illis signũ prodebatur iniuriæ, quia non fuit necesse vt obligaretur scripto,qui obedientiam suam sponte exhibuit.No.quòd nõ est necessarium vt aliquis se obliget scripto, qui obedientiam voluntarius impendit.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

g ¶ *Iniuriæ.*]Simile.j.de simo.ex diligenti.& j.de reg.iu.indignũ.

Clemens †Papa tertius.

¶ *Ab omnibus de diœcesi obediendum est episcopo.*

CAP. II.

S*I †quis venerit cõtra decretum c episcopi, ab ecclesia abijciatur d.* ¶ In libro regum legitur:Qui non obedierit principi e ,morte f moriatur. Et in concilio Agathen,quòd anathematizetur.

¶ Leo Papat.

¶ *Clericus administratione cavens non tenetur ad iuramentum obedientiæ, vel ad faciendum scripturam super ea.*

CAP. III.

L*Egebatur* † in litteris tuis, quòd frater Atticus † charitulam de obediẽtiæ sponsione conscripserat,in qua signũ pro debatur iniuriæ g . Non enim necessarium fuerat,vt † obligaretur scripto, qui obedientiam suam,ipso iam voluntarij aduẽtus h officio comprobabat.

¶ Idem.

¶ *Veniens contra decretum vel constitutionem episcopi debet excommunicari.*

CAP. II.

S*I †quis venerit cõtra decretum c episcopi, ab ecclesia abijciatur d.* ¶ In libro regum legitur:Qui non obedierit principi e ,morte f moriatur. Et in concilio Agathen,quòd anathematizetur.

¶ Leo Papat.

¶ *Clericus administratione cavens non tenetur ad iuramentum obedientiæ, vel ad faciendum scripturam super ea.*

CAP. III.

L*Egebatur* † in litteris tuis, quòd frater Atticus † charitulam de obediẽtiæ sponsione conscripserat,in qua signũ pro debatur iniuriæ g . Non enim necessarium fuerat,vt † obligaretur scripto, qui obedientiam suam,ipso iam voluntarij aduẽtus h officio comprobabat.

¶ Clemens † Papa tertius.

¶ *Ab omnibus de diœcesi obediendum est episcopo.*

CAP. IIII.

O*Mnes † principes* i † terræ & cæteros homines, episcopis obedire, beatus Petrus præcipiebat.

¶ Innocentius iij.capitulo Herbipolen.

¶ *Non obediens canonicis institutis, incurrit inobedientiæ notam, id est, infamiam.*

CAP. V.

I*Llud † Dominus in beato Petro:*& infra. ¶ Cum spiritualia sint temporalibus digniora k † : & obedientia melior sit quàm victima l : & auscultare m magis quàm adipem arietum offerre:non debuerat Hildesemensis episcopus, pro temporali commodo n ,inobedientiæ notam incurrere, & Apostolicis iussionibus contraire.

¶ Idem illustrissimo † Constantinopol. Imperatori.

¶ *Imperium non præsit sacerdotio, sed subesse , & ei obedire tenetur. Vel sic: Episcopus non debet subesse principibus, sed præesse. hoc dicit, & est multum allegabile.*

CAP. VI.

S*Olitæ † benignitatis affectu:* & infra. ¶ Mirata est impe-

† Burchardus lib.1.c. 24.Iuo par. 5.c.214.& 6. 5.co.tit.in 1 compil.

† Aliàs ita: Omnis potestas terræ. 1.Petr.2.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilat.

† Facit Lin nouatione, & ibi Bart. C.de sacrosanc.eccle.

† In manuscriptis itur illustri Constantinopolitano.& c.

† Cap.1.eo. tit.in 3.eo. pil.

homines obedirent episcopis.No.q̃ sacerdotium maius est imperio,scilicet in spiritualibus.

¶ *Glo.seq.de duobus mixtim quærit,& soluit.*

i ¶ *Omnes principes.*]Ergo principes subsunt epis:quod verũ est, vt hic,& j.eo.solitæ.& 96.dist.duo sunt.Quid si rex habet multos epos in regno suo,corã quo tractabit spirituales causas suas, vel cui dabit decimas? Causas spirituales tractabit coram illo epo in cuius territorio habet larem principalem.C.vbi sena.vel clarissi. l.2.decimas prædiales dabit illi episcopo, in cuius territorio sita sunt prædia.j.de parochi.significauit.alias decimas dabit vbi audit diuinum officium,proportionabiliter diuidendo si audit in pluribus.ff.ad munici,l.assumptio.Arg.contra.j.de testa.relatum. in fine.Bernard.

I*Llud Dominus.*]CASVS.Eps Hildesemeñ.vocatus ad aliam sedem ep̃alem,propria auctoritate se ad illam transtulit:Et ꝛdargutus,dicebat q̃ fecerat pro cõmodo illius ecclesiæ:quia nisi forte transisset,ecclesia illa fuisset passa damnum graue in temporalibus:Papa vero illum hic redarguit,quia propter commodũ temporale,non debuit venire contra canones disponentes q̃ citra licentiam Papæ nõ debet eps episcopatum suum dimittere:vt in c.2.de transla.præla.forte iste episcopus pro suo cõmodo proprio se transtulit.Abbas.Nota q̃ spiritualia sunt temporalibus digniora.Item obedientia præfertur omnibus.

k ¶ *Digniora.*]quo ad quid:quoniam spiritualia sine temporalibus non proficiunt,sicut nec anima sine corpore.1.quæst.3.si quis obiecerit.

l ¶ *Victima.*]81.dist.si qui sunt presbyteri.32.dist.c.præter hoc.§.verum.& 8.q.1.sciendum.

m ¶ *Auscultare.*]i.attendere & audire mandatum cum effectu.

n ¶ *Commodo.*]Occasione sine prætextu pietatis non est faciendа impietas: vt 1.q.1.non est putanda.14.q.5.forte,argu.& 30.q.1. nosse 4 .

S*olite benignitatis.*]Primo ponit admirationẽ Imperatoris, & auctoritatem qua monebatur.Secundo:ibi,*Verum.* exponit illam.Tertio:ibi,*Potuisses.*ad declarandam prærogatiuam sacerdotij iducit auctoritatẽ Hieremiæ.Quarto ibi,*Præterea.*auctoritatẽ Gen.Quito ibi,*Hæc aũt.*ocludit ꝓtra Imꝑatorẽ.Sexto ibi,*Nos aũt.* ibi se excusat q̃ nõ inrepauit dicẽs,q̃ increpare poterat:& hæc autoritati

4 Concor.l. actione.§.in verb. eo in gl. pore. fi.pro socio. & l.1. Bar.ff.de lu.mar.

1 Hic casus Bernardi é, sed textum meliusintelliges,si intelligam legetis epistolã in operibus Innocentij iij.quam ex hac casu suspositione.

†Aliàs,visi. 2.Pet.c.2.

† dicit

† In quibus dam impref sis, auffertes, legitur, & maie vt ex serie con stat: sed videto notas huius loci.

† recipiunt.

† Concor. textus in l. sancimus.C. de epi.& cler.

† Verbum fuit, deest in antiquis.

toritatibus comprobat.Septimo:ibi, *Verum.*relinquit imperatorem suo iudicio.Abb.Siculus.

CASVS.Imperator 1 Cõstãtinopolitanus faciebat patriarcham Constantinop.iuxta pedes suos in parte sinistra sedere:Papa hoc intelligẽs scripsit ei q̃ nõ decebat eũ taliter se habere erga suũ patriarchã,cũ alij reges& principes suis prælatis (vt debent)reuerenter assurgant, & eis iuxta se sedem venerabilem assignẽt:Imperator re scripsit ei dicẽs, q̃ multum mirabatur q̃ eũ super hoc nisus fuerat increpare,dicens q̃ sacerdotium suberat imperio, auctoritate Petri dicẽtis:Subditi esto te oĩ humanæ creaturę propter Deũ, siue regi taniquam præcellẽti, siue ducibus, tãquã ab eo missis ad vindictã malefactorum, laudem vero bonorũ: & infra.

¶ Verum c si personã d loquẽtis, & eorũ ad quos loquebatur, ac vim locutionis diligẽtius attendisses,scribentis nõ expressisses taliter intellectũ. Scribebat eñ Apostolus subditis suis, & eos ad humilitatis meritũ prouocabat:nã si per hoc quod dixit†, subditi estote,sacerdotibns voluit imponere iugum subiectionis:& eis prælationis auctoritatem afferre†,quibus eos subiectos esse monebat:sequeret ex hoc q̃ etiã seruus quilibet in sacerdotes imperiũ accepisset,cũ dicatur : oĩ humanæ creaturæ:

¶ Quod autẽ sequitur : regi tãquam præcellenti:nõ negamus quin præcellat imperator in tẽporalibus illos dũtaxat, qui ab eo susciꝑiunt e † tpalia:sed pontifex in spiritualibus f antecellit: quæ tanto sunt tpalibus digniora,quanto anima præfertur g † corpori:licet nõ simpliciter dictũ fuerit:subditi estote,sed additum fuerit,propter Deum h : nec pure sit subscriptũ, regi prę cellenti, sed interpositũ forsitã fuit†,nõ sine cã,tãquã i .Quod autem sequitur : ad vindictam malefactorum, laudẽ vero bonorum:intelligendum non est, q̃ rex vel imperator,sup bonos & malos gladij acceperit potestatem, sed in eos solummodo qui vtentes gladio,eius sunt iurisdictioni commissi:& infra.

¶ Potuisses autẽ prærogatiuam sacerdotij ex eo potius intelligere,quod dictũ est:non à quolibet,sed à Deo:nõ regi,sed sacerdoti:nõ † de regia stirpe, sed de sacerdotali prosapia descẽdenti,de sacerdotibus videlicet qui erant in Anathot:Ecce constitui te k super gentes & regna, vt euellas l ,& dissipes:ædifices, & plantes m :& infra.¶ Præterea nosse debueras , q̃ fecit Deus duo magna luminaria in firmamẽto cœli,luminare maius n vt pesset dieı , & luminare minus vt præsset nocti : vtrũque magnum:sed alterũ maius. Ad firmamẽtũ igitur cæli, hoc est vniuersalis ecclesię,fecit Deus duo magna luminaria,id est,duas instituit dignitates,quæ sunt pontificalis auctoritas,& regalis potestas.Sed illa quæ pest diebus, id est spũalibus,maior est : quæ vero carnalibus,minor:vt quãta est inter o solẽ & lunã,tãta inter põtifices & reges differẽtia cognoscatur.¶ Hęc autẽ si prudenter attenderet imperatoria celsitudo,nõ † faceret aut pmitteret Cõstãtinopolitanũ patriarchã,magnũ quidẽ & honorabile mẽbrum ecclesiæ,iuxta scabellum pedum suorũ in sinistra parte sedere:cũ alii reges & principes,archiepis & epis suis (sicut debent) reuerenter assurgãt p , & eis iuxta se venerabilẽ q

d ¶ *Si personã.*]Considerandа est pſona loquẽtis,& cui q̃s loquitur.26.dist.deinde opponit.& j.de pſan.& affi.de infidelibus.& aliquid probatur rõne personarum colloquẽtium.arg.1.q.7.didici.

¶ *Gl.seq.quærit,arguit,soluit,contra solutionem opponit.In additione dat veram solutionem.*

e ¶ *Suscipiunt.*]Nunqd ergo appellabit ab epo ad Imperatorem? Videtur q̃ sic.j.de for. compe.verum.tunc eñ cognoscit quasi ciuilis iudex.arg.j.de appel.si duobus.Dico q̃ sic,nisi consuetudo sit contraria.arg.ad hoc.18.dist. si epꝰ.Videtur tñ q̃ illa temporalia penitus essent à iurisdictione Imperatoris separata. 10. q.1.nouerint.Ioã. 2 Dicas q̃ appellandum est ad archiepm,nisi de cõsuetudine, vel priuilegio,vel alio iure ad alium sit appellãdum.j. de app. Romana.§.debet.[lib.6. 3]

† Aliàs,nec.

2 Et infra de iure par. c.vnico. lib. 6.Io.And.

f ¶ *In spiritualibus.*]10. dist. suscipitis. 96. dist. cum ad verum.

Hier.1.

3 De hoc de deli. ipue. c. 2. Io.And.

g ¶ *Præfertur.*] 12.q.1. præcipimus.& 24.q.3.si habes.& 38.distinct. sedulo.

Gene.1. Psal.135.

h ¶ *Propter Deum .*] Per qd vt esse ꝑfilium perfectionis,in quo liberum est arbitriũ.14. q.1.c.vltimo.

¶ *Gl.seq. arguit. allega. 3.iura,in contrarium vnam legem.*

i ¶ *Tamquam.*] Quod quandoque similitudinem potius quàm veritatem notat : vt illud euãgelij,Tamquam ad latronẽ,&c.nihil enim est simile sibi : vt sit similitudinariũ, non expresiuũ veritatis.fim. ff.de pecu.l.3.§.fi filius familias. 4 Et est hic arg.q̃ nulla dictio debet vacare in rescripto , alioquin frustra membranas occupat. 19.dist.si Romanorum. 4 Si igitur argu.ad hoc.28.q.1. sic enim.& ff.de vsu.l.4.argumẽt.contra.C. de fideiuss.non rectè.

† Huc spectat concil. Trident. sess. sio.25 derepto , forma.c.17.

k ¶ *Constitui te.*] Hic loquitur Dominꝰ Hieremiæ Prophetæ, dans ei potestatem super gentes & regna.

l ¶ *Euellas.*]Vitia scilicet.

m ¶ *Plantes.*]Virtutes.

n ¶ *Maius.*]96.distin.duo.

o ¶ *Inter solem & lunam.*]Igitur cum terra sit septies maior luna,sol autem octies maior terra:restat ergo vt pontificalis dignitas quadragesies 5 septies sit maior regali dignitate.

5 Aliàs,quinquagies septies.sed de maguitudine solis & lunæ,& terræ, & quantum vniuscuiusq; eorum reſpꝛto sit maius,vide to lem.cũ ib.5. Almagesti cap.16.

ADDITIO.Laurentius hic adducit dictum Ptolemæi.Manifestum est quòd magnitudo solis continet magnitudinem terræ centies & quadragesies septies,& duas medietates eius.Item palam est quòd magnitudo solis continet magnitudinem lunæ septies millies & septingesies, & quadragesies quater, & insuper eius medietatem.Item dicit q̃ terra continet magnitudinem lunæ trigesies nouies.

Io.And.dicit:quod ratione non capio,astrologis relinquo.

p ¶ *Assurgant.*]Et inclinent eis:vt 63.dist.Valentinianus.

q ¶ *Venerabilem.*]Ex sede enim venerabili præsumitur : vt supra de consue.cum olim,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Non distinguens.*]Nec nos ergo distinguere debem⁹.2.q.5.cō-suluisti.31.q.1.q̄ si dormierit.& 33.q.2.quos Deus.& ℨ,de trāsla.inter corporalia.arg.22.q.5,hoc videtur.Arg.ꝓtra.ff.de testib.quæsitū.

b *¶Omittamus.*]Dicit se omissurū qđ statim inducit:& est quidā color rhetoricus qui dicitur præoccupatio.8.q.1.Moyses.in fi.

c ¶*Quodcūque.*] Qui dicit oīa, nihil excipit, 19 dist.si Romanorū.ff. de offi.præsid.l.3.Ber.

Ioan.11. PEr *tuas,*] Communis diuisio. Secūda: ibi,*Ad quod.* Abb.Sicu. CASVS.Aliquis recepit ordinem ſubdiaconatus à dño Papa:q̄situ est à domino Papa: vtrum p ordiné subdiaconatus ſubtrahatur à debita reuerentia ſui epi? Rñdet Papa q̄ & si decens ſit vt illi ſecūdum q̄ uenit inter alios ſubditos à ſuo epiſcopo deferatur, qui à ſede Apo. fuerat ordinatus:propterea tamē ab obedientia epiſcopi non abſoluitur. Not.q̄ ſubdiaconi domini Papæ ſubſunt epīs à quibus habent beneficiū.

† Concor. tex in extra ua,vnā ſanctam. tit.de maio.& obe dien.

† nouiſſimū

Matth.c.16.

† In codice Barbatiæ ita: Verū autem imperatoriā excellentiā ad bonum & vtile,per litteras noſtras duximus inuitandā. Vtrū igitur tibi d iuſta ſuggeſſerim⁹, &c.

Itē ſallit regula,q̄ quos ordinare quis nō pōt, nec iudicare pōt. Item qui honorē recipit, & onus recepiſſe intelligit. ¶*Gl.ſeq.exponit.Secundo arg.Tertio quæritur, arg.pro,& ſoluit cōtrarium,& opinionē ponit.*

¶ *Subdiaconatus.*] Eis eſt q̄ in maiori ordine ſunt cōſtituti, nō præferuntur.ff.de albo ſcri.l.1. 1 & 16. diſtinct.

†Cap.3.eo. tit.in 3.com pila.

c.placuit.§.Iſidorus. & merito eſt illis deferendum, cæteris enim non occurrentibus ratio priuilegij habenda eſt.ff.

1 Vbi nō apparet cōſtare tudo municipij, attenditur in ſubſcriptionib. decurionū dignitatis honor. Ioā. Andr.

q̄ cum eo qui in alie. pot,l.3.& eſt hic argumento exēptis epīs, vt in ſynodo ſedeant in meliori loco:quia lex dicit, q̄ primo ſcribenda ſunt noīa eorū, qui dignitates iudicio principis ſunt cōſecuti.ff.de albo ſcriben.l.vlti.& ſi iſti eligāt̄ ad plationē,ad onus intelligunt̄ eligi,priuilegio ſuo nō obſtante:q̄a recipiēdo honorē,& onus recepiſſe itelliguntur.ℨ.de pb.ſignificatū.C.de teſtib. nullū.ℨ.de renū.ad ſupplicationē.C.de poſtu.q̄ſq;s.Sed nūqđ pōt epīs talē ſubdiaconū deponere pp crimen?Arg.eſt hic q̄ ſic, ex eo qđ dicit,ab obedièția ēt minime abſoluunt̄.ſed nō credo, tū cām inſtructam debet remittere ad Papā.arg.3.q.6.q̄uis.C.vbi ſena.vel clariſsi.l.3.§.2.& ℨ.de ſta,reg.ca q̄.op.arg.iſte ēt nō ꝓuincīſ niſi ſepte teſtib.12.q.4.preſul.Quidā tū dicūt q̄ epīs eos deponere debet.

e ¶*Abſoluuntur.*]Simile eſt,C.de iur.om.iu.l.vlt.& q̄uis abſoluti non ſint ab obedientia,quā aliàs debēt platis ſuis, tamē ad ſupiores etiam ordines ſine licentia Papæ promoueri non poſſunt.ℨ.de temp.ord,cum in diſtribuendis.& hoc ſit propter reuerentiā maioris,qui manus eis impoſuit.de conſec,diſt.2.c.vlt.

INter *quatuor.*]Primo deciſum exordium ponitur.Secundo duplex petitio,quæ reiicitur:ibi,*Petitionem.*Tertio proteſtatur:ibi, *Juſtitiam.*Secunda pars ſubdiuiditur.Nam primo ponit vnam petitionem.Secundo aliam ibi,*Super.*

CASVS.Iſta quæ petebantur per iſtū patriarcham, fuerant olim ſubiecta eccleſiæ Coſtantinopolitanæ,ſed cū iſta eccleſia laberetur in hæreſim ſeu ſchiſma,ſubtraxerūt ſe ab obedientia patriarchæ,& adhæſerunt Romanæ eccleſiæ:demū capta ciuitate Conſtantinopolitana p fideles populos,& patriarcha ibidē cōſtituto per Ro.eccleſiā petiit idem patriarcha illas eccleſias compelli ad obediētiā ſibi ſtādā:Papa aūt petitionē ſuā duplici rōne nō duxit admittēdā.Prima,q̄a ipſi non obediebāt patriarchæ anteq̄ ciuitas Cōſtantinopolitana caperet,& ſic eccleſia Conſtantinopolitana non erat in poſſeſsione ſubiectiōis.Secūda ratio,q̄a in præiudiciū illorū quibus illæ eccleſiæ obediebāt, cū non fuiſſent citati vel ꝓuicti,nō debebat aliqđ attētari.Nā patriarcha petebat extra iudicium illas eccleſias ſibi ſubiici. Et hoc quo ad primā petitionem. reſpectu vero ſecūdæ petitionis littera eſt in ſe clara.Abbas.

SVPER.Præterea petebat patriarcha, vt q̄ minus Papa faceret ſibi ſpendi obediētiā ab archiepō & epīs regni Cypri:& Papa fere idē rñdet in hac petitione ſecūdum quod in alia, cum ipſi ante promotionem patriarchæ exēpti exiterant, q̄ Conſtantinopolitana eccleſia erat inobediēs & rebellis,& in eorum abſentia circa ſtatum illorū nihil debeat immutari.ſi vero iuſtitiam de illis poſſularit, audiet ipſum.No.q̄ cōtra abſentem non citatū, nō conuictum vel confeſſum,nō eſt ꝓcedendū.

f ¶*Caperetur.*] à Venetis.

g ¶*Iuris namque.*] Prima ratio.

h ¶*Præiudiciū.*] Nulli enim auferēda eſt poſſeſsio añ cāæ cognitionē,vt 12.q.5,c.1.in fi.argu.16.q.6.plaçuit.1. q.3. volumus.& ℨ.vt lit.pēden.per totum.C.vndē vi.ſi q̄s in tātā,C.ſi per vim,vel alio modo.l.2. *Glo.ſeq.notat duo.*

i ¶*Citati.*] Vnde ſnīa nō tenet cū citatio nō ꝓuenit ad eū, nec fuit publice ꝓpoſita.ff.quæ ſit ſen. ſine app.reſcin.l.1.

† Cap.4.eo. tit in 3.com pil.huc refertur. inter quatuor. ſi pta de elect. pereg.& infra de elect. nō reſtēdo.

† In omnibus manuſcri.ita:Petitionem,qua ecclesias tibi ſubiici, poſtulabas, &c.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. compilat.

2 Sed vide omnino q̄ iubeat hodie obſeruari concil. Trident.ſeſſ.de reformat.c. 2.

† Aliàs,ad Deum.& ꝓ vtraque ſit facit q̄ nota. ſupra de tempor. & ad aures.in gl. 2.

† exiterit.

† Aliàs cōtra.

† debuimus

† Aliàs, Cumque.

† Cap.1.eo. tit in 4.compilat.

† Vdeſt, ſigillis authē ticis prælatorum ſig: latis. quod dic vt not. ſupra de fi. inſtr.c.1. & c.cum dilectus.

2 Concor.l. fi.C.de auct.ſtu. & l. adoptio. ff. de adopt.

CAP. VII.

PEr tuas nobis litteras:&infra. ¶Poſtulaſti per ſedis Apoſtolicæ oraculum edoceri, vtrum quis per ordinem ſubdiaconatus [d], à Romano pontifice ſuſceptum, à debita tibi reuerentia ſubtrahatur. ¶ Ad quod breuiter reſpondemus,q̄ etſi decens ſit, vt illis quantum conuenit à te inter alios tibi ſubditos deferatur, quos benignitas Apoſtolica collatione ipſius ordinis honorauit, per eam tamen ab obediētia, quam aliàs tibi debent,minime abſoluuntur [e].

¶ Idem Conſtantinopolitano patriarchæ.

¶Quando de obedientia vel ſubiectione agitur,nihil attentari debet in præiudicium rei vel poſſeſſoris non citati.

CAP. VIII.

INter quatuor:& infra. ¶Petitionem † contra eccleſias, quas tibi ſubiici poſtulabas,quę priuſquam Cōſtantinopolis ciuitas caperetur [f], Conſtantinopolitano patriarchæ minime reſpondebāt,duplici ratione non duximus admittendam. ¶Iuris namq; [g] ratio poſtulat,vt in eorum præiudicium [h],quibus eædem eccleſiæ ſunt ſubiectæ, nihil ordinemus de ipſis:cum nec citati [i] ſint,nec cōuicti,nec per contumaciam ſe abſentent [k]:& infra. ¶ Super obedientia vero quā vt tibi impendi faceremus, ab archiepiſcopo & epiſcopis regni Cypri ſimiliter poſtulaſti,fere idem duximus reſpondendum: cū & ipſi [l] ante tuam promotionem fuerint† exēpti, quando videlicet Cōſtantinopolitana eccleſia erat inobediens [m] & rebellis:& in eorū abſentia [n] circa† ſtatum ipſorum, non debuerimus † aliquid immutare:Iuſtitiam tamen nō negabimus tibi,cum ça duxeris poſtulandam.

¶Idem.

¶Abbates & ſacerdotes qui ſunt diœceſani epiſcopi,ad eius ſynodum venire, & ſibi obedire compelli poſſunt per cenſuram eccleſiaſticam.

CAP. IX.

QVod† ſuper his, & infra. ¶Abbates & ſacerdotes §.itē ex eo edicto.Et no.q̄ ille qui eſt in poſſeſsione obedientiæ, ꝓueniendus eſt,& non ſubditus qui ſtat obediētiam,& agit pro eccleſiis,& defendit eas ſibi ſubiectas.ℨ.de rel.do.cōſtitutus.& c. cū venerabilis.Itē no.q̄ oēs quos negotiū tangit,vocandi ſunt: vt hic pater:qđ ſi non fiat,non ꝓiudicatur abſenti,niſi forte ſciens cauſam ſuam agi & taceat.ℨ.de re iud.quamuis,vbi de hoc.

k ¶*Se abſentent,*]ſim.3.q.9.c.2.& per totum.& ℨ.de reſcrip.ex parte 1.& ſupra de conſtit.eccleſia.non tenet reſcriptum, quod præcipit aliquid fieri abſente altera parte,& non per contumaciam. C.vnde vi.meminerint.& C.ſi per vim,vel alio modo poſſeſsio.l. vltima.

l ¶*Cum & ipſi.*]Prima ratio.

¶*Gloſſa ſequens obycit.*

m ¶*Inobediens.*]Videtur q̄ hoc licitè potuiſſet petere,argu.ℨ.de elect.quia diligentia.& ff.de bo.li.etiam.§.ſi deportatus,

n ¶*Et in eorum abſentia.*]Secunda ratio.Bernar.

QVod *ſuper.*]Primo ponit deciſum exordium.Secundo dictū, cum ineluſa limitatione,dictum eſt:ibi, *Abbates.* limitatio: ibi,*Dummodo.*Abbas.

CASVS.

CASVS.Abbates quidam qñ vocabātur ad ſynodū ab epo diœceſano,dicebāt q̄ non tenētur ire ad ſynodū:quæſiuit epūs à Papa quid iuris eſſet:Rñdet q̄ abbates & ſacerdotes ſubiecti epo lege diœceſana,qui ad ſynodū venire contemnunt,per cenſurā eccleſiaſticā ad ſynodū venire cogantur,obedientiā & reuerentiā ſuo

† ſubiectos epo exhibētes,dummodo nihil iniquū ſtatuatur in ipſa.No.q̄ abbates ad ſynodum venire debent.

† Concil. Tridēt.ſeſſio. 24 de refor.c.1.

¶*Glo.ſeq.obiicit, & ſoluit.*

a ¶*diœceſana.*]Sed qua re vocātur abbates ad ſynodū,ꝓtra illud q̄ legitur 18.dist. epūs. & 18. q.vlt.§.fi?Rūdeo,abbates habētes,populū, tenentur venire ad ſynodū:de quibus loquitur 18.q.2.abbates.ſed non habētes populū,nō tenētur venire,niſi cauſa rationabilis ſubſit, vt dī ī illa palea.18. diſtin. epūs.vnde Ciſtercienſes etiam ſi non eſſent exēpti,cū non habent populū,nō tenētur ire venire:exēpti enim qui populum non habent nō tenentur venire,18.q.2. quām ſit neceſſarium. in fi.de hoc dictū eſt ℨ. de off.ordi.dilectus.

† illam

† Cap. 2. eo. tit. in 4. compilat.

b ¶*Obedientiam.*]quia iudex ſiue prælatus iuriſdictionem ſuā defendere poteſt pœnali iudicio.ff.ſi quis ius dic. non obtemp.l.1.

CVm *ſi eccleſia.*]Primo narrat factum. Secundo dat iudices: ibi,*Ideoque.* Prima pars facit tria. Nā primo ponitur Papæ mādatum. Secundo rebellio.4.canonicorum,& ipſorum excōiicatio:ibi, *Cūque.* Tertio ipſorum abſolutio, & præceptū ei factum:ibi,*Cum igitur.*

CASVS. Significatū fuit dño Papæ q̄ canonici eccleſiarū ſanctorum Victoris & Ioānis in monte inobediētes erant ſuo priori, & in aliis q̄ plurimū excedebant,Papa vero volens intendere circa reformationem eorū,māda uit canonicis vniuerſis vt priori ſuo ī his quæ ad Deū pertinent,obedirēt.Litteris dñi Papæ receptis omnes reſponderūt q̄ parati erāt in omnibus obedire,exceptis quatuor,q̄ ꝓtra priorē ſe in ſuperbiā erexerūt,quāuis de obediētia ſtāda p̄ſtitiſſent iuramētū:& cū nō poſſent ad obediētiā reuocari,dictus prior excōicauit eoſdē:Tādē petierūt abſolui ab ipſo priore, & ipſe p̄cepit eiſdē vt iurarēt parere mādatis ipſius,q̄ ipſi facere no luerūt:vñ noluit eos abſoluere: poſtmodū dicti quatuor ad ſedē Apo.acceſſerūt,cū p̄ſtitiſſet Papæ de ipſorū cōtumacia p̄ litteras multorū prælatorū,recepto ab eis iuramento ī forma eccleſiæ, iſtos fecit abſolui,p̄cipiēs eis ſub debito iuramēti,vt ad clauſtrū redirent,& ſuo priori humiliter obedirent.ſup negotio iſto ſcribit Papa duobus abbatibus,mādans eiſdē, quatenus compellant præfatos canonicos redire ad obedientiā ſui prioris:& ne de ſua malitia valeant gloriari,cōpellāt eoſdē,vt præſtēt eidē priori iuramentū qđ de parendo mādatis prioris,ꝓ ſua abſolutione ſupbe negauerūt,ſi viderit expedire.qđ ſi facere noluerint,de monaſterio expellātur.Not.q̄ priores & abbates p̄t excōicare.Itē iuramentū de obedientia [a] contumacibus poteſt exigi.Itē litteris

c ¶*Iuramentum.*]Not.q̄ regularis ſuſpectus de inobediētia,cogi pōt iurare obediētiā.arg.ff.de iud.in omnibus. 2 Arg.ꝓtra.ℨ. eo. legebatur.

d ¶*Excōicationis.*] & ita prior ꝓ inobedien tiam pōt exōicare ſubditū ſuū.ſic & electus in abbatem.ℨ.de ſim. ſicut.

¶Gl.ſeq.ponit duo argumēta,et primū, reꝓbat.

e ¶*Authenticas.*]Vī q̄ per ſcripturas probet crimen alicuius, & ita p̄ chartā pōt ꝓbari priuilegium alicuius,arg.5.q. vlt.Epiphaniū.qđ non eſt verū.Itē eſt arg. hic q̄ litteris prælatorū creditur ī iudiciū aliorū, cū viuæ voci nō creditur.ℨ. pb.qm ꝓtra.Itē habes hic q̄ litteræ prælatorū ſcripturæ dicūtur authenticæ.ſic ℨ. de fide inſtru.c.2. & c. cū dilectus.ℨ.de ꝓbatio.poſt ceſsionem.

ADDITIO.Certiores.Nō reputat probatū quātū ad depoſitionē,ſed quātū ad abſolutionē.Itē nō agebatur criminaliter ſecūdū Innocētiū.Io.Andr.

f ¶*Iuramēto.*]Not. q̄ à piuro & ſuſpecto recipitur đ nouo cautio iuratoria, 3 qđ eſt ꝓtra illud 22.q.5. paruuli. & ꝓtra illud ℨ.de præſum. litteras. & ℨ. de coha. cle.& mu. clericos.ſed illud fit in maiorē confuſionē ipſorū, & maius opprobriū, & quia aliā cautionē p̄ſtare nō p̄t,cum nil habeāt, vt 12.q.1.non dicatis.

g ¶*Excludatis.*] Ecce pœna inobediētiū,& nihilominus excōicādi ſunt, & ab omnibus euitādi vſq; ad ſatisfactionē.ℨ.de regulari.& trāſeun. c. vlt.in fi.Ber.

HIs *quæ.*] Duo ſunt dicta.ſecundūbi, *Quando.*Abbas.

† Hæc duo verba, vel malitia, deſunt in antiquis.

CASVS.Inter eccleſiam ſancti Laurentij in Damaſo ex parte vna,& capellas ſibi ſubiectas ex parte altera,quæſtio vertebat ſu per ſcrutinio & alijs articulis corā Papa: ipſe auditis quæ vtraq; pars corā ipſo proponere voluerat,ſententiādo decernit, vt preſbyteri & clerici earundem capellarum cardinali qui tunc erat in eccleſia ipſa,& qui per tempora fuerit,præſtent manualē obediētiam,& reuerentiam,& ad eccleſiam ipſam pro ſcrutinio, baptiſmo,& capitulo conueniant temporibus conſuetis,correctionem ipſius cardinalis recipiant,& ſententias excōicationis, interdicti vel ſuſpenſionis, quas in eos & eorum eccleſias cōtulerit, inuioſabiliter obſeruent.Cū vero eccleſia illa cardinali vacabit,capellani & clerici ſupradicti, capitulo ipſius eccleſiæ exhibeant omnia ſupradicta,excepto qđ dictum eſt de correctione excōmunicatione, ac ſuſpenſione ipſorum : quia dominus Papa pro bono pacis, ſuæ prudentiæ reſeruauit.Not.hic quæ debēt capellani & clerici ſuis plebibus.Item vacante eccleſia capitulum exercet vicem prælati.

h ¶*Obedientiā.*]Hic eñ paret qualiter ſubditi obediētiā [a] facere

† Ex iuſta cauſa cogitur quis cauere de eo qđ debet in diē, vel ſub conditione. Ioan.And.

† In pluribꝰ manuſcri pus habet, Damaſco, tam in titulo.& quod hic C. ſi aduer. venditio.

† In aliquot vetuſtiſſimis exēplaribus ita:ſu ꝑ ſcrutinio, aliiſque articulis diligenter audi tis.

† & qui ꝓ cēpore fuerint.

4 Et contta hāc nō curārit præſcribere o.de præſcript cum non liceat. & quod hic traditur an ſit ſpeciale in cardinalibus, tradūt hic In. Host.10.A.

debeant suo prælato sine scriptura.ff.eo.legebat.& sine iuramento.ff.de iureiuran.nullus.sic ff.de restit.spol.olim.& qnq; per iuramentum,vt cap.nullus.

ADDITIO. Nisi essent suspecti:vt ff.tit.proxi.

a ¶ *Pro seruitio.*]Sic.ff.de capel.mo.dilectus.vbi de hoc in glo. quæ incipit,sic.ff.

¶ *Glo.seq.arguit vacãte sedes & c.signat contrarium,& soluit.*

1 Vacante ecclesia per obitum prælati aut aliàs,ad quē trãsferatur iurisdictio, late docet Hostiensis in c.ad abolendam. de hæret.versi. sede vacante.

b ¶ *Pro bono pacis.*]Ergo vt q; de iure cõi vacante ecclesia prælato,trãsferatur potestas ad capitulũ: sed pro bono pacis Papa hoc sibi reseruat,cum omnia alia libere capitulo reseruauerit.Et ita vacãte ecclia capitulũ põt iudicare,absoluere, & excõicare.ff.de hære.ad abolendã,1. rñ,& ff. eo. cum olim.arg.65.dist.c. vlti.& 7.q.1. pontifices. & 23.distin.in nomine dñi.Ea vero quæ ministerium cõsecrationis desiderant, facere non pñt: immo vocabunt vicinos epos cũ cautela studio: vt in dicto c. pontifices. Præbendas tñ vel dignitates, vel curã aiarũ, quæ pertinent tantũ ad prælatũ, capitulũ vacante ecclesia conferre nõ põt: q a nusquã inuenitur q; vacante sede,potestas cõferendi beneficia trãsferatur ad cap.ff. ff. ne se.va.illa.Arg.ptra illud quod dictũ est, q; capitulũ possit absoluere. 11.q.3.si quis eps damnatur.Illud verũ est, q; si excõicatus à prædecessore non sit absolutus, q; successor illũ absoluere ff, cũ ei succedat in onere ac in honore.ff.de offic.ord.pastoralis.Sed nõ negat q; capitulũ possit illũ absoluere necessitate exigente:& ita pp periculũ animarũ hoc permittitur.Et satis põt cõcedi.arg.huius.c.q; capitulũ vacãte ecclesia(cũ causa rationabilis subest) põt excõicare subditos si fuerint contumaces & inobedientes.Ber.

† Lumburgen.
† Neburgen.
† Quedeburgen.

† vacauerit

Ille.a in Christo filia.]Prima pars ponit querelã.Secũda: ibi, *Quocirca.*dat iudices.Abbas.

CASVS.Abbatissa Bubrigen.cõquesta fuit dño Papæ, q; cũ ipsa canonicas suas & clericos suæ iurisdictioni subiectos susp̃deret ab officio & beneficiis,exigentibus suis culpis,ipsi cõsiti ex eo q; ipsa eos excõicare non posset,suspensionem ipsius non seruabãt, & sic eorum excessus impuniti remanebant.Mandat Papa cuidã abbati,quatenus dictas canonicas & clericos compellat per cẽsuram ecclesiasticam,vt abbatissæ præfatæ obedientiam & reuerẽtiam impendãt,& eius salubria mandata obseruent.Nor. q; mulier excommunicare non potest.

¶ *Glo.seq.alleg.vnam concor.in contrarium alleg.3.iura,& soluit.*

Abbatissa an possit habere iurisdictionem.

c ¶ *Iurisdictionẽ.*]Sic ergo mulier habet iurisdictionẽ.ff.de arbit. dilecti.Sed ptra vr q; mulier iudicare nõ põt.33.q.5.mulierem.nec ciuilibus fungitur officiis.C.de procur.alienã.ff.de reg.iur l.2.Dicas q; abbatissa habet iurisdictionem talem qualẽ, non ita plenã sicut vir habet.Dicas ergo, q; potest suspendere ab officio & bñficio monachas suas,& clericos suæ iurisdictioni subiectos,secũdũ q; hic satis innuitur,si inobedientes fuerint:habet enim administrationem tpalium & spiritualium.arg.ff. de confir.cum dilecta.ff.de his quæ fiunt a præla.sine consensu cap.c.2.Item ratione suæ administrationis post suã confirmationẽ potest conferre ecclesias & beneficia,& instituere clericos in ecclesijs sui monasterii, sicut faciũt cõfirmati.ff.de elec.nosti.& sicut abbates.ff.de his quæ fi.a præla.sine con.cap.c,ea.noscitur.Sicut abbas enim de cõsensu capituli repræsentat, vt dicit illa decre.ea noscit,eodẽ modo abbatissa.Excõicare aũt nõ potest vel absoluere.ff.d sen.excõ. de monialibus.Et potest dici quòd nec ab officio potest suspẽdere,nec interdicere,quia & hoc pertinet ad claues.ff.de excess.præ. tanta.& non dicit hic Papa,q; possit, q.a non sexui fœmineo,sed virili traditæ sunt claues regni cælorũ:licet enim beatissima virgo Maria excellẽtior sit Apostolis vniuersis:nõ tñ illi,sed illis tradidit claues regni cælorũ.ff.de pœ.& re.noua.nec pôt velare moniales.20.q. 2. statuimꝰ.

Præterea mulier nõ debet habere talẽ potestatẽ,quia non est facta ad imaginẽ 2 Dei, sed vir,q; est imago & gloria Dei, & mulier dẽt subesse viro, & quasi famula viri esse, cũ vir caput sit mulieris, non econuerso.33. q. 5. hæc imago.& cap. cum caput.3 Et ideo quia excõicare nõ potest,præcipit Papa quòd clerici & moniales, q contemnũt suspensionem ipsius, cõpellantur per cen.ecc.ad seruandam eius suspensionẽ & salubria mandata eius.

d ¶ *Canonicas.*]Nõ dicit,monachas:loquitur enim secundũ consuetudinẽ Theutonicorũ, vbi sunt canonicæ seculares, quæ nullã faciunt ꝓfessionem, nec renunciãt propriis, immo q;q; cõtrahũt matrimonium. 4 de talibꝰ potest intelligi.12. q. 5. c,vlt,in fine.

e ¶ *Salubria.*] si certũ est q; sint salubria, vel etiam si sit dubiũ.11.q. 3.quid ergo.& 23. q. 1. quid culpatur.in fin.Si certũ est q; essent mala,nõ est obediendũ.11. q.3,nõ semper.c.si dñs. & c,Iulianus.

Qualiter intelligatur quod mulier nõ facta ad imaginem Dei,tradit. S. Thomas 1. par.q. 92. art. 1. ad 1. arg. 4. mentum.

3 Facit textus in l. fed & vir.ff. de donat. inter vir. & vxo. et in l. licet. & in l. liberto.ff.d opt. liber.

Dilecti filij.] In prima parte ponitur querela.In secunda ꝓ-

Quisfacile te fecerit cõsortem ligiosorum de senẽ ex com nõ obstãt. vbi de hoc Io.Andre.

uisione:ibi, *Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Patriarcha Grandeñ.occasione cuiusdã consuetudinis exigit iuramentũ fidelitatis ab epo Castella,præter formã canonicam quã alij suffraganei cõsueuerunt præstare suis metropolitanis : archid.& canonici Castellani videntes ex hoc ecclesiæ suæ ꝓiudiciũ generari,ad sedẽ Apost.appellarũt,ne occasione illiꝰ nihil exigãt ab epo Castellano vltra id qd faciũt alii epi à suis metropolitanis ꝓaliquã consuetudinẽ.vnde mandat Papa patriarchæ Grãden.quatenus cõtentus existat forma canonica,quã ipse recepit ab epis subiectis sibi nullo medio,nec amplꝰ exigat à Castellatio epo obtentu alicuius consuetudinis,prætextu iuramẽti præstiti : sciens q; Papa absoluit eum ab huiusmodi iuramento, quantum ad alios articulos , immo ipsum denunciat potius non teneri.Not.q; vbicunq; videt aliquis sibi præiudiciũ generari,põt appellare.Item qd tibi fieri non vis,alij non facias,Itẽ iuramentum non extenditur ad ea quæ de iure præstanda non sunt.

¶ *Glo.seq.reci.per obie.de decre.cum inter R.*

f ¶ *Appellarunt.*]quia corũ intererat.per tale enim iuramentum præiudicabatur ecclesiæ,saltẽ de facto:quare admissa fuit appellatio.2,q.6.nõ solent.& ff.de elect.c.cũ inter R.Et sic eps per iuramentũ fuũ non poterat ecclesiã obligare, cũ nõ tenuerit quo ad illa quæ præter formam canonicam continebanť in eo. simile.ff. de reli.do.cũ dilectus nã delictũ personæ, &c.16.quæst. 6.si epm. nec conditionem ecclesiæ in hoc potuit facere deteriorem.infra de dona.fraternitatem.simile infra de insti.cum veniffent.vbi dr q; quòd iuramentum à prælato in præiudicium suæ dignitatis ꝑsti tum non præiudicat ecclesiæ;& inuito prælato,& contradicente ecclesia posset pro defensione ecclesiæ contradicere, & repetere quod præstitum esse occasione talis iuramenti.12.q.2.non liceat Papæ.& ff.de iureiurando.sicut 2.

g ¶ *Nolles.*]sic dist.1.in prin. 5

ADDITIO. Vñ versus: *Quod tibi vis fieri,mihi fac:qd nõ,mihi noli. Sic potes in terris viuere iure poli.*

a ¶ *Forma.*

2 ¶ *Forma.*]quã habes.ff.de iureiu.ego N.qua forma Papa cõtentus est,vt ibi dicit:ergo multo fortius & alij debent esse illa contenti.simile 22.q.5.de forma.In qua forma debet ꝑcialiter inseri iuramentum de fidelitate & obedientia.ff.de priui.antiqua.

¶ *Gl.seq.recitetur per obi.quare consue.non iuuat, & sol.secũdo arg.*

b ¶ *Consuetudinis.*]Sic patet q; cõsuetudo nõ habet locum in hoc casu:cum talis consuetudo sit contra generales ecclesiæ cõsuetudines. 100.dist.cõtra morem. feruare eñ debet morem aliorum etiã metropolitanorum, vt ibi dicit:& quia per vsurpationẽ hoc faciebat, nõ prodest cõsuetudo. 10.q.3.qa cognouimus. & 93.dist.illud. & 24.q. 1.schisma. & 1. q.1.nullus epꝰ.Item est arg.ex eo q; dicit:nil amplius exigas, q; sua auctoritate põt denegare qd cõtra generalem ꝑsuetudinẽ aliorũ metropolitanorũ præstitit.10.q. 3.quia cognouimus. licet illud diu præstiterit.C.de agri. & censi. litibus.lib.11.ff.de cẽsib.peruenit.arg. tẽpus eñ non inducit obligationẽ sicut nec tollit. ff.de act.& ob.l.obligationum.5.placet.

† Præteriri

† In codice Barbatiæ,iste sit ipso iure hac vice eligendi seu postulandi potestate priuatus.

¶ *Glossa sequens tria notat.*

c ¶ *Iuramenti.*]Not.q; iuramentum non extenditur ad ea quæ de iure præstanda nõ sunt,licet ꝑ his iuretur. 1 Iuramẽtum enim non fuit inuentum vt esset iniquitatis vinculũ.ff.de iureiur.quanto.& 22.q.4.inter cætera.immo ipso iure non tenet iuramentum quo ad alios articulos,qui in forma iuramenti non cõtinentur,vt dicitur hic in fi.et iuramenta ꝓtra statuta canonum præstita non tenent.ff.de so.compe.si diligenti.in fin.& quia iuramentum illud præstitũ fuit in damnũ ecclesiæ: 2 vnde non tenuit.ff.de iureiu.sicut.Itẽ habes hic q; iuramẽtũ tenet pro parte,et pro parte nõ tenet.sic 22.q.4.inter cætera.Item arg.q; vtile non vitiat per inutile.

1 Concor.l. non dubiũ. C.de legib. & l.non videtur.9.qui iussu.ff. de reg.iur.

2 Id autem solumquod post appellationẽ vel antẽ præstitũ fuerit, non ipedit quominus obligetur:dummodo sine interitu satisfactionis seruari possit. infra de iureiu.si vero. Ioan. Andr.

CVm olim.]Primo prouidet circa electionẽ faciendam. Secundo circa confirmationem.ibi, *Mandantes.*Abb.Sicu.

CASVS.Vacante monasterio sancti Saluatoris Messañ.monachi elegerunt quendam in abbatem,personam videlicet indignam,et sic ipso iure fuerunt eligẽdi potestate priuati:mandat Papa Priori fratrum Predicatorũ& archidiaco.Rhegin.quatenus auctoritate ipsius,de gratia speciali concedant dictis monachis eligẽdi in alia seu postulãdi liberam facultatem,licet ipso iure hac vice sint eligendi potestate priuati:et cum ecclesia Messañ.vacet ad ꝑsens, electionem suam ꝓsentent capitulo Messañ.confirmandã,prout de iure fuerit,vel etiam infirmandam.No.q; ecclesia vacante capitulum supplet vicem episcopi in confirmationibus prælatorum.

3 Concor.l. cum quidã. 2.& ibi Bar. ff.de leg.2.

d ¶ *Priuati.*]quia elegerunt indignum.ff.de elect.cum in cũctis. & c.cum Vintonien.et c.cõgregato. 3 et sic de gratia tantum restituitur eis electio,vel quia non elegerunt infra tempus.ff.de electio.ne pro defectu.

¶ *Gl.seq.allegat duas concor.in contrarium alleg.3.iura.& soluit respondendo ad contraria,& remittit.Finis reci.per quæstionem,quam soluit,& remittit.Io.And.*

De materia huius glossę late Hostiẽ.ad abolendam.de hæret. vers. de vacante.

e ¶ *Capitulo.*]Sic patet hic manifeste q; vacante ecclesia potestas siue iurisdictio epi deuoluitur ad capitulum.sic.ff.de hære.ad abolendam.in prin.et ff.eod.his quæ.arg.contra:multa habes q; potestas epi non deuoluitur ad capitulũ vacante ecclesia.ff. ne se.va.illa.et 24.dist.presbyteri.ff.in Io.vt ibi no.71.distin.fraternitatem.vbi dr q; vacãte ecclesia collatio bñficiorũ non deuoluit ad capitulũ, et q; capitulũ nõ potest dare licentiam alicui trãseundi ad aliam ecclesiã,si illic eligatur:& hic dr q; capitulũ potest cõfirmare electum in abbatẽ vacãte ecclesia.Quæ est ratio diuersitatis hinc inde?Ratio illa põt esse,capitulũ ideo non potest alicui dare licentiam transeundi ad aliã ecclesiã,q; ibi est quædã alienatio personæ,sed capitulũ sine ꝑsensu prælati alienare non potest sede vacante.12.q.2.si qua de rebus,sed maior est alienatio personæ quàm rerum.12.q.1.præcipimus.Et ideo non potest dare licentiam transeundi,sed per confirmationem,de qua fit hic mẽtio,nulla fit alienatio nec præiudicat epo futuro,et sic loquuntur cap.ꝑdicta,quæ

signatur pro cõtrariis.Ad illã decre.illa.dicas q; capitulũ non põt conferre beneficia quæ pertinent ad epm vacante ecclesia, quia omnes fructus & iura episcopatus debẽt fideliter custodiri & reseruari successori.12.q.2.hæc huius placiti.& ca.non liceat.& ff.de off.ord.cum vos.Sed collatio beneficiorum inter bona episcopalia & fructus cõputantur,& magnũ fieret ꝓiudiciũ epo successori per talem collationẽ: & ideo non potest cõferre nec distrahere tales fructus sicut nec alios:& de hoc dictũ est ff.eo.tit.his quæ. Et qd ibi minus dicitur, supple hic.Et coram capitulo poterit obiici electo quicquid posset coram epo:& ita capitulum cognoscet tamq; eps de his q; obiicientur contra electum,& casu habita electione fi casuada fuerit:aliàs nõ assumet capitulum iurisdictionẽ episcopi.de hoc dixi.ff.de offi.ordi.irrefragabili.Ber.

† Ad intellectũ vide ca. vlt.supra de constit.

ADDITIO. Alij dicunt q; continet gratiam per illam decreta. ff.ne se.vac.illa.vbi dicitur q; nõ inuenitur in iure,q; collatio beneficij spectet ad capitulũ.

S *Tatumus.*] Tria fũt dicta. Secũdum:ibi, *& sic.*Tertium.ibi,*Et qui.*Abb.Siculus.

† Hoc est, acolytaꝰ tenebit quartum , & sic de singulis donec ad vltimum minorem perueniatur.

CASVS.In ecclesia sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe,talis erat cõsuetudo,q; illi qui primo recipiebantur ibidẽ, præferebãtur illis, qui posterius recipiebantur in sessionibus et in portionibus ꝑcipiendis,etiam si esset in maiori ordine ꝑstitutus: quia istud inhonestum erat,statuit Papa,q; presbyteri primum locũ teneant,diaconi secundum,subdiaconi tertium : et sic de reliquis obtinebant ordinatim,etiam si posterius sint receptꝰet in portione percipiẽda,qui in maiori ordine fuerint,minoribus præferantur,et minores clerici faciant seruitia consueta.Not.q; maiores et digniores reputantur in maioribus ordinibus constituti.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

50 f ¶ *Primum locum.*]quia secundum dignitatem cuiuscunq;,quilibet honorandus est in sede.ff.de ꝑsue.c.cum olim.et qui prior est in eodẽ ordine vel dignitate ordinatus,in loco & in subscriptionibus præmitti debet.17.distin.c.vlt.& ff.de albo scri.l.1.& 74.dist. episcoporum.sic ff.eo.c.1.& 75.distin.c.vlt.minores enim maioribus obsequium præstare debent.93.distin.a subdiacono.C.de offi. rec.l.1.arg.contra.23.q.4.sicut excellentiam.vbi dicitur : non gradus excellentior vel elegantior,sed vitæ,&c.& 40.distin.non loca vel ordines.Sed ibi loquitur quo ad virtutes,siue de merito vitæ. 40.distin.cap.vlti.

60 ¶ *Glo.seq.dicit ad partem,quòd habenda sit ratio ꝑsonarum, &c. alleg.9.canones,vnam decre.& 3.ll.in contrarium alleg.duos canones. quinque decre.& vnam l.& soluit.*

g ¶ *Potiorem.*]Sic videtur q; in perceptione beneficiorũ habẽda sit ratio ꝑsonatuum siue dignitatũ,vt plus percipiãt,qui in potioribus sunt ordinibus constituti,& meliora stipendia cõferantur ff.m dignitatem cuiuscũq;:vt 12.q.2.nobis.c.Vulteranæ.& c.cõcesso.& dist.1.ius militare.& 1.q.2.ca.vlt.et 74.dist.ꝑsuluit.et 61.distinct.miramur.in fin.Et is gradu cæteros antecedat,quem labor prolixior et stipendia meliora fecerint anteire.C.de offi.mag.offi. l.nemo.Et ratio stipendiorum habenda est.ff.de re milit.non omnes.in prin.et in Auth.de defen.ciui.in prin.coll.3.vbi nobilitatis ratio habetur.& de pœn.dist.4.in domo.et ff.de præben.de multa. §.vlt.et 41.distin.non cogantur.Sed ptra vr q; omnes qui in vna ecclesia famulantur,æqualiter percipere debent.ff.de cõstit.c.cum omnes.et c.cum M.nec vni dandum est vnde alij scrupuloso cordemoueantur.16.q.7.c.1.et dicit Apostolus. 4 Non enim volumus vt aliis sit remissio,vobis autem tribulatio.25.q.1.§.his ita.ad ff. pro socio.l.verum.§.si cum tres.vbi dicitur quòd ex eadem societate non debet vnus plus percipere quàm alter : nec nobilis præponitur ignobili.arg.ff.de app.c.ꝑstitutus.nec refert vndecunque sint.ff.de institu.c.ad decorem.& dum quis laudabiliter officium suum exequitur,ex abundanti requiritur suę notio nationis.ff.de iud.cap.cum deputati.Quid ergo est dicendum?Dico, q; ab initio

Personatuũ ratio an sit habenda in beneficiorũ perceptione.

4 Secundæ ad Corinth. cap.8.

consti

Universidad de Deusto
Biblioteca

consideranda est nobilitas siue sciétia,vt etiam maioribus & pluribus beneficijs honorétur ab illis qui eos promouent.ĩ.de præb. cap.de multa.et circa eos qui simul sunt in ecclesia,honestũ esset vt qui maiores sunt,plus percipiant et digniores:secundum q̃ dicunt iura priora.Sed circa hoc plus consideratur vniuscuiusque ecclesiæ consuetudo.ĩ. de consti.cum omnes. & c.cum M.Sed si nulla sit consuetudo, puta quia ecclesia fundatur de nouo, tunc videtur quòd secũdum locum et meritũ cuiuscunque sint danda stipẽdia.Sed videtur q̃ recurrẽdum sit tunc ad consuetudinem vicinarum ecclesiarum siue prouinciæ. ĩ.de cen.cap.super eo. iure cõmuni non plus credo dandum maioribus, quàm minoribus, nisi cõsuetudo contrariũ inducat:et secundũ hoc potest exponi:potiore,id est,priorem:vt primo percipiant, qui in maiori ordine sunt constituti:& hoc seruari potest in ecclesiis,vbi non sunt distinctæ prębendæ,vbi vero distinctæ sunt, quilibet percipit p se suos reditus:& hic non credo prębẽdas esse distinctas:sed fructibus collectis,quotidie forte percipiunt quilibet portionem suam.

¶*Glo.seq.distinguit duplex seruitium dominorum,& c.Item reuerentiam & obedientiam.*

† In vno exẽplari sectustissimo habetur,Colomensi.

†Aliàs, potiorem.

† Videl de curio. C. de decuri li.12. non.in l homine.ff. mãda.

† potior

†Chuer. †Huer. †Cuei.

1 Concor. tex.in l potiores. cum ibi no.C.de effic. recto. prou.

ac minores facere seruitia consueta [a].

¶Idem archiepiscopo Coloceñ.†

¶Si ecclesia sit a in aliquo archidiaconatu erigitur in cathedralem ,à iurisdictione archidiaconatus eximitur.

CAP. XVI.

CVm inferior superiorem † soluere nequeat, vel ligare[b]†,sed superior † inferiorem liget regulariter,& absoluat: & satis absonum videatur,vt filius potestatem habeat in parentem [c]: miramur quòd cum tu monasterium de Cheurſ, constitutum in Firmieñ. archidiaconatu tuæ diœcesis,ecclesiam erexeris cathedralem [d]: archidiaconus Firmieñ. in tantam prorupit temeritatis audaciam, vt in episcopum ibi consecratum,& ecclesiam, suam iurisdictionem exercere præsumat:& infra. ¶ Mandamus, quatenus præfato archidiacono, à cuius iurisdictione dictũ episcopum denunciamus exẽptum[e],id districte studeas inhibere. ¶ Prouiso vt si ex hoc archidiaconi † Firmieñ.iura læduntur,in diœcesi tua (vbi expedire videris) absque alieni iuris præiudicio [f], recompensationem illi facias congruentem.

¶Idem Lemouiceñ.†Archidia. & priori sanctæ Radegundis Pictæ.

¶Compositionem super iure primatiæ, vnus solus cuius interest.poterit impedire.

CAP. XVII.

HVmilis doctrina [g] magistri: & infra.¶Mandamus

a ¶*Consueta.*]No.q̃ minores seruitia facere debẽt maioribus. 1 hoc intelligo circa seruitia exhibẽda in obsequiis diuersorum, vt secundum q̃ quilibet minor est in ordine, maiora seruitia faciat secundum suum ordinem debita:prout dicitur 23.dist.subdiaconus.& c.seq.in quibus ostenditur quid pertineat ad officium cuiuslibet.Alia vero seruitia extra diuinorum celebrationem facere non tenentur,si quæ non pertinẽt ad obsequia ecclesiæ.Reuerentiam tamẽ minores maioribus exhibere tenentur:vt minor assurgat maiori:& cedat ei primum locum in sedendo & in eundo 93. dist.à subdiacono.nisi minori in ordine maior administratio sit concessa:vnde archipresbyter,archidiacono debet reuerentiã ratione administrationis & officij sibi commissi.xxv.dist.perlectis.ĩ. de offi.archid.ad hæc.in mandato siue iudicio nemo tenetur alteri, nisi ei qui habet administrationem vel iurisdictionem super eum, cui obedire tenetur in his quæ spectant ad officium suum:et eius honesta & salubria mandata obseruent.ĩ.e.dilecta.& ĩ.de offi.archi.ad hæc. 2 ĩ.de of.archipresby.c.1.2.& 3.& ĩ.c.proxi.Ber.

2 Vel cũ maiorgerit locum maioris,93.dist.c. visi.10.And.

CVm inferior.]Primo narrat factum.Secundo prouidet episcopo:ibi,*Mandamus*.Tertio prouidere mãdat archidiacono:ibi, *Prouiso*.Abb.Siculus.

CASVS.Archiepus Coloceñ.de licentia domini Papæ monasterium de Cheur,cõstitutum in Firmieñ.archidiaconãtu dicæc.Coloceñ.erexit ecclesiam cathedralem:& Papa ecclesiam illã exemit à iurisdictione ipsius archidiaconi.Archi.prædictus in tantã prorupit audaciam,vt in epm ibi consecratũ,& in ecclesiã,suã iurisdictionẽ exercere præsumpserit:significatũ fuit hoc dño Papæ,vnde sup hoc scribit ipsi Coloceñ. dicẽs,q̃ inferior potiorẽ soluere nequit vel ligare,sed potius maior minorem regulariter absoluit,& inhonestum est & absurdũ,vt filius potestatem habeat in parentem:& ideo mandat ipsi Coloceñ.vt præfato archi.districte præcipiat,ne decætero in dictum epm talia attentare psumat: cũ dominꝰ Papa ab ipsius iurisdictione ipsum exemerit:ita tñ vt si pp hoc archidiaconatus iura lęduntur in diœce.suæ,absq; iuris alieni præiudicio recompensationem faciat congruentẽ.Not.q̃ minor in maiorem potestatem habere non debet.Item sine alterius præiudicio ecclesia construi debet,aut ampliari.

¶*Glo.seq.ponit tres regulas: & à qualibet illarum excipit.secundo arg.& illud determinat.*

b ¶*Ligare.*]21.dist. inferior sedes.No.ex hoc loco q̃ inferior superiorẽ nõ põt ligare vel soluere.Itẽ qui põt ligare,põt & absoluere.& ecõuerso qui põt absoluere.põt ligare,sic ff.de re iud.l.3. Primũ recipit exceptionẽ,cũ maior subiicit se etiã minori.2.q.7. nos fi incõpetẽter.& ff.de iur.om.iu.est receptũ.Secundũ recipit exceptionẽ.ĩ.de off.dele.q̃renti.vbi aliquis põt ligare,sed post an nũ non põt absoluere.Tertiũ similiter habet exceptionẽ.de cõse. dist.4.sanctũ est.vbi penitus qs põt absoluere tpe periculi, qui tñ non potest ligare.Itẽ est hic arg.q̃ si Papa mãdat alicui vt excõicet aliquẽ,q̃ põt absoluere illũ:q̃a excõicatio et absolutio pari cõditione cẽsẽt,vt cui vnũ cõmittit,et reliquũ.de pœ.di.1.verbum. Sed hoc nõ credo,si hoc sibi tñ quasi executori cõmittatur,cũ ad certũ articulum datus fit executor. arg. ĩ. de offi.dele.super quæstionum.§.1.& c.fi.§.fi.

An qui excommunicat aliquem de mandato Papæ,ipsum possit absoluere.

c ¶*Parentem.*]immo econuerso filius debet esse í patris potestate. ĩ.de cõuer. infi.c.vlt.et Inst.de pat.po.§.ius autẽ.arg.cõtra.ĩ.de renũ. ad supplicationem.vbi † minor pręest maiori,et iurisdictionẽ habet in ipsum,immo pater debet regere ,plẽ suã.24. q.4.duo ista nomina.& C.de emenda.propin.l. vnica.ĩ.de sent.exc.cũ volũtate.§.vlt.& filius etiam dum est in potestate patris, agere pro rebus suis non põt.C. de ann.exce.l.1.§.1. í fi.

† Aliàs, sed minor pręest maiori, et chidiaconatus.

† Magistro Duxen. Archid. & priori sanctæ Radegun. Pictauen.

¶Glo.seq.in prin.& in fine fortificat textũ, in medio signat contrariũ.

d ¶*Cathedralem.*]de licẽtia dñi Papæ 16.q.1. præcipimus. & 22.dist. c.1.et ĩ.de excess.pręla.sicut vnire.et ĩ.ne sede vacante.c.1.aliàs auctoritate propria non potuisset,q̃a huiusmodi mutationes,translationes et consimilia debent fieri de auctoritate Papæ.7.q.1.mutationes.arg.contra.ĩ.de offi.or.q̃m in plerisque.§.prohibemus.& hoc factũ fuit propter longã et latã prouinciã,vel propter diuersitatem linguarũ.ĩ.de offi.or.q̃m.& c.inter cætera.qđ licet ex auctoritate illius canonis,quoniam.et ĩ.de transla.inter corporalia.

¶*Gl.seq.reci.per obiectio.& sol.& solutioni signat cõtrariũ,cui resp.*

e ¶*Exemptum.*]Nam solus Papa eximit epos.16.q.1.frater noster. sed per hanc exceptionẽ quæ fit ab archid.non intelligitur exemptus à iurisdictione epi:& sic vt q̃ nisi fuisset exẽptus ,à iurisdictione archid.iurisdictionẽ haberet in eũ:sed quia hoc erat inhonestum,vt maior subesset minori,& contra iura.21.dist.inferior.et 93.dist.à subdiacono:ideo exẽptus fuit oĩno à iurisdictione ipsius.

3 Non exmittit immo denũciauit exemptum 10.And.

f ¶*Præiudicio.*]Et sic Papa non intẽdit alij per suas litteras præiudicium irrogare.sic ĩ.de consue.cum olim.in fi.& ĩ.de offi.or.licet.cum concor.et ĩ.de vsu pal.ex tuarum.ff.ne quid in loco pub. l.2.§.merito.et §.si quis à principe.et ĩ.de offi.deleg.super eo.& 9. q.3.nunc vero.

HVmilis doctrina.]In cõpositione super iure primatiæ faciẽda, debẽt omnes prælati prouinciæ et capitula ecclesiarũ cathedralium consentire.Et duo facit,nam primo mãdat cõpositionem publicari,si prælati consentiant.Secũdo:ibi:*Si qui vero*.dissentientes mandat citari,et publicationem non fieri.Abb.Sicu.

CASVS.Inter archiepm Bituricen.et archiepm Burdegaleñ.cõtrouersia fuit diutius agitata sup iure primatiæ q̃s eorũ dẽt esse primas:dñs Papa Greg.post diutinã ꝯtentionẽ,quãdã fecit ,quinus reqrãt assensum ꝓlatorũ Burdegaleñ.,puinciæ i ea pśentiũ, et sensum Bituricen.capituli sup ipa ,puisione:quo habito ,puisionẽ illã soleniter publicauit,et si aliq ꝓsensum pstare noluerint,publicationi pdictæ superfedeant,et eisdẽ pcipiãt,vt pson.ꝛ. si prælati fuerint,ad pśentiã Papæ accedãt:vel si capitula fuerit,q̃ ꝓcurato res idoneos ꝓareãt,pśecuturi corã Papa ius si qđ habet,satisfacturi parti alteri,si succubuerit í expẽsis.No.qđ oẽsvel aliquos tã dẽt:sed hoc ideo statuit,in casu isto,q̃a quasi fundata erat intẽtio Bituricen.p illã ,puinciã:et ideo si succũbant, calũniari videntur, milis et benignus auditorib.et humiliter docere,nõ cũ austeritate & potẽtia:vt 46.dist.hoc habet 4 .austeritatis aũt nimiæ increpatio,nec correptionẽ recipit nec salutẽ.45.di.cũ beatus.et nimia fæuitia ꝯceptoris culpæ cõparatur.ff.ad l.Aquil.ꝯceptoris.modica tamen et leuis coerctio ꝯceditur magistro,ita vt excõicationẽ nõ incurrat,ĩ.de sen.excõ.cũ voluntate.& c.ex tenore.& 23.q.5.circũcelliones.ad fi.nec fæuiẽdi audacia debet ꝯcedi,nec paterna di ligentia omitti,vt ibi dr.et c.circũcelliones.in fi.qa dũ nimiũ seruat humilitas,regẽdi frangiť auctoritas. 5 86.dist.qñ necessitas. c.1. 10. And

¶*Glo.*

¶*Glo.seq.quærit, obycit quare ex parte Burdeg.non sufficit consensus capituli,sicut econuerso:cum prælatus cum capitulo litiget donec componat.Sol.quòd propter interesse.*

a ¶*Prælatorum.*]Sed quare requiritur consensus istorum prælatorũ?Videtur q̃ cõsensus capituli Burdegal.sufficiat in tali prouisione,sicut ex alia parte sufficit cõsensus capituli Bituricen. quia prælatus de cõsensu capituli sui litigare põt ĩ. de procur.alia quidẽ, potest etiam donare.ĩ. de do.pastoralis.í fi. et ĩ.de his quæ fi.à præla. sine cõsen.cap.cũ nos. potest etiam compositionẽ facere.ĩ.de trãsact.contingit. & ĩ. de deci.ex multiplici. Dicas q̃ ideo requiritur consensus prælatorum & capitulorum cathedralium ecclesiarũ.Burdeg.,puinciæ, quia per illam prouisionem reseruabatur ius Bituricen. archiepiscopo in Burdeg. prouincia, vt posit visitare. vñ hoc respiciebat prælatos & capitula , quia tunc eũ procurare tenerent cũ accedit ad eorũ ecclesias ĩ.de præscri.c. cũ ex officij.ĩ. de censi.c. sopitæ.& ita eorũ interesse ꝓsentire vel ꝓtradicere:q̃a qđ oẽs tãgit,ab oĩbus est approbandum.ĩ.de offic.archid. ad hoc. in fi. & supra de temporibus ordinationum.fi archiẽps.& 66.dist. archiepiscopus.& 53.dist.c.1.& in concedendo hausꝛum aquæ omnes vocandi sunt quis ius habent.ff.de aqua pluuia.arcenda.in cõcedendo.& ideo requiruntur, vt consentiant vel dissentiant. Ex alia parte sufficit cõsensus capituli Bituricen.quia per illam prouisionem consulebatur Bituricen.archiepiscopo,nec intererat aliquid prælatorum Bitiricen.prouinciæ de illa prouisione.

1 Adẽ ex iure primatiæ ipsorũ cum ad ipsum pertinet per appellationem gradatim. Item p negligentiã deuoluitur ad ipsos beneficiorum collatio, & his similia.

¶Glo.seq.ar.quærit,& soluit.Iterum quærit & soluit,& dat simile.

b ¶*Præsentium.*]Argu.quòd præsentes tantum requirendi sunt ad componendum,& eodem modo ad litigandum. sicut in alienationibus faciendis.10. quæstio .2. hoc ius. ver. si autem. arg. 7. quæstio.1.factus.Sed quid esset si modica pars prælatorum esset præsens , & longe maior esset absens , & eodem modo de capitulis , nunquid sufficit consensus illorum paucorum ad consentiendum huic prouisioni,vel ad mouendam litem ? Videtur q̃ sic. arg.huius.ca.10.q.2.hoc ius. 2 Sed quos dicemus præsentes , an illos tantum qui sunt in ecclesiis suis , an etiam illos qui sunt in prouincia?quod videtur.C.de præscr.long.temp.l.vlt.Vnde credo q̃ requirendi sunt,dummodo sint in prouincia:quia pro præsente ibi habentur.Idem credo si minor pars capituli sit præsens, q̃ de beat vocare alios qui sunt in prouincia, si commode vocari possunt , quousque saltem sit ibi maior pars capituli.Si autem sint extra prouinciã,aut ita remoti q̃ commode vocari non possunt, præsentes disponãt de rebus ecclesiæ:q̃a tota potestas & ius vniuersitatis remanet penes illos quotcunque sint.ff.quod cuiusque vniuer.l.sicut.

2 Adde qđ contrarium est veritas: vt ff. alliud. § referetur. ff. de reg. iur.& in l q̃ maior ff.ad munici.

c ¶*Capituli.*]per hanc decre.probatur,q̃ prælatus sine cõsensu capituli non potest agere nec componere , secundum q̃ notatur ĩ.de resci.c.edoceri.& ĩ.de procur.c.1.arg.ad hoc.ĩ.eodem c.dilecti.Bernardus.

¶*Glossa sequens arg.duo.*

d ¶*Noluerint.*]Not.q̃ ille cuius interest , impedit prouisionem Papæ:sicut aliquis retardat executionem sententiæ.ĩ.de testi.c.veniens 2.& ĩ.de iud.cum super controuersia.arg.quòd non intendit Papa alicui præiudicare per suas litteras.

Citatus an possit mittere procuratorem.

e ¶*Personaliter.*]Cum enim quis citatur vt personaliter veniat ad causam,nõ sufficit tunc mittere procuratorem, vt hic videtur. Si vero simpliciter citetur , tunc potest mittere procuratorem.C. de procur.l.vlti.in prin.vel ipse debet ire.ĩ.de do.& contu.cum dilecti.& C.de procura.l.vlti.Sed cum personaliter quis citatur, & ipse ire non potest,vel etiam in alio casu cum simpliciter citatur,si causa sua ardua sit,non compellitur mittere procuratorem. C.de procu.l.vlti.sed debet in vtroque casu nunciũ destinare , ad allegandas causas quare venire non possit.ĩ.de procur.cap. querelam.& ibi dicitur de hoc.Et illud scire debes, quòd delegatus à sede Apostolica,nõ potest iubere alterutram partem corã se personaliter comparere,si de hoc nõ habeat speciale mandatum: nisi causa sit criminalis,vel pro veritate dicenda , vel pro iuramento calumniæ faciendo,vel aliàs iuris necessitas hoc exigat,in decre. Innocen.quarti.ĩ.de iudi.iuris esse ambiguum.sed Papa hoc facere potest quia nõ adstringitur legibus vel canonibus, 3 vt hic patet.Bernardus.

f ¶*Si alij.*]Vt capitula , quæ non nisi per procuratorem venire possunt.

¶*Glossa sequens arg.& remittit,& argumento respondet.*

g ¶*In expensis.*]Sic videtur per litteram istã, quòd victus victori cõdemnandus est semper in expensis. argumen. infrà de pœn. calumniam. de hac materia tractat plene infra de do.& contu. circa fin. Sed hoc ideo quia iam quasi intentio actoris fundata erat per compositionem: & ideo si succumbant, quasi calumnioseꝛ videtur hoc fecisse : quia tunc demum consueuit dici, quòd victus in prima causa victori sit condemnandus, & quasi ad terrorem hoc dicit Papa:vt si dubitarent, de iure suo nõ litigarent.Et est argu.op.quòd victus victori semper sit condemnandus in expensis.Bernardus.

† Cap.21. tit.1.com. pilac. & in Panormia lib.8 cap. 1,7.

† octauam.

† octauam.

3 Vnde expleniudine potestatis , cogit eos hic pro maiori veniꝛe.vel propter pertinaꝛũ legalitatẽ.ff.de iudi. fi actor.vel propter magni

DE TREVGA ET PACE.

¶Quia iudicum est ad pacem discordãtes reducere.90.dist.per totũ: & ideo quia est tractatum de offi.iudicum,merito annectitur hæc rubrica.Vel aliter sic:Quia maiorum & superiorum est treugas & pacem inire,subditorum vero obedire:ergo & c.

De hac materia tractatur 90.dist.per totum.24.quæst.3.si quis Romipetas.& c.illi.

Treugas.]In prima parte determinat tempus feriarum in actu bellandi.In secũda ponit pœnam rumpentium treugã.In tertia instruit omnes quid facere debent,vt treugæ & paces seruentur,& ponit pœnam eorum ratione negligentiæ.Ant.de But.

CASVS.Primo dicitur q̃ treugæ durare debent a quarta feria post occasum Solis, vsque in diem Lunæ in ortu Solis , & ab aduentu Domini vsque ad octauam Paschæ.hoc tamen non seruatur.Secundo dicit q̃ qui treugas fregerit,excommunicetur post tertiam commonitionem,& nullus excõicato cõmunicet. Tertio dicit q̃ triplex funiculus difficile rumpitur, ideo mandat q̃ episcopi omnes sibi consilium & auxilium impendant : & qui secus fecerit,puniatur.Not.qđ trina admonitio debet præcedere vindictam.Item sententia ferenda est in scriptis.Item funiculus,triplex difficile rumpitur.

4 Quæ dissident a iure an sit seruanda:Ioã. And in c. ꝙ humani. de hom.lib. 6. verbo: perpetuo

h ¶*Treugas.*]Treuga est securitas præstita rebus & personis, discordia nondum finita.

Treugæ diffinitio.

ADDITIO.Pax vero est finis discordiæ , quæ debet haberi in volũtate,guerra in necessitate,vnde bellamus vt pacem habeamus.23.q.1.nisi bella.& c.noli æstimare Io.And.

¶Glo.seq.no.obycit per locum à diuisione,& dupliciter soluit.

i ¶*Frangere.*]No.q̃ hæc treuga canonica est , 4 & non conuentionalis.si enim esset cõuentionalis, semper seruaretur.nam fides hosti seruanda est.23.q.1.noli æstimare.Sed qualiter intelligiẽ qđ dicitur de ista treuga?Si intelligitur de iusto bello,à tali nullo die cessandum est etiam Dominico 5 die.23.q.vlt.si nulla.ĩ.de regu. iur.quod non est licitum.Si vero de bello iniusto,hoc nullo tempore faciendum est.Sol.potest intelligi de iusto bello, & licet nõ quam sit cessandum à tali , minus tamen vacandum est ei in hoc tempore quàm in alio.vnde capitulum illud, si nulla.intelligitur qã ineuitabilis vrget necessitas.Vel potest intelligi de iniustis bellis,vel Papa respexit ipsum factũ,vt non semper darent operã bellis,& ideo ob reuerentiam dierum tunc cessarẽt:& nõ tempore debent fieri,& multo minus isto tẽpore.Sed quod dicit hic, hodie non tenet:& episcopi qui nõ seruant hanc constitutionẽ, non dicuntur transgressores: quia non fuit moribus vtẽtium approbata huiusmodi treuga.4.dist.cap.in istis.§.leges.

5 Vide B. Thomã, & Caietanum.2.2. q. 40.art.4.

a ¶*Vicinis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Vicinis.*]11.q.3.cap.curæ.

b ¶ *Confirmet.*]id est,obseruet:& ita ipso facto cõfirmat eã:aliàs nec infirmare pôt, cũ nõ habeat imperiũ par in parem.21.dist.inferior.& c.denique.& melius 3.de elect.innotuit. & ff.de arbi.l. nam magistratus.

c ¶ *Periculo.*]id est, excõmunicationi subij ciatur. 24. q. 3. illi qui. vbi hoc idem dicitur.

d ¶ *Funiculus.*]Primus é excõicatio ꝓprij epi. Secundus est,vicinorũ episcoporũ obseruatio seu cõfirmatio.Tertius consilium & auxilium eorundẽ:& ideo quãto fortior est,difficilius rũpitur.C.cõia de successio.Authen.itaq;. ff. de libe.leg.l.3.in fi.

e ¶ *Consilium.*] Not.ꝙ prælati tenẽtur sibi mutuum præstare consiliũ & auxiliũ.93. dist. præcipimus.& c.perlatum.

† Ecclesiastes cap 4.

Innouamus.]CASVS. Dicit hic ꝙ presbyteri,monachi, cõuersi, viatores, agricolæ, & animalia q̃ portant ad agrũ semina,vel arant, potiant securitate. No. quæ personæ, & q̃ animalia gaudent treugis.

† trepidus habet in vetustissimis codicib⁹. in recentioribus, tepid⁹.

f ¶ *Innouamus.*] quia iam statutum erat. 24. q.3.si quis Romipetas. & cap.paternarum.

† Cap.22.in eodẽ concil Lateran & c.2 eo.tit in 1.compi.Panormia. lib. 8.c.147.

g ¶ *Existentes.*] Ergo dum vacãt agriculturę tantum hãbẽt priuilegium : sicut militi nõ currũt tempora dũ est in militia.C.quibus nõ obest longi temporis ꝓscriptio. l.vlt.sed animalia semper habent: vnde pignori dari non possunt.C.quæ res pig. ob. non possunt .l. pignorum.

1 Idẽ in peregrinis,scilicet quãdiu peregrinantur secundũ Hosti. sicut & legati priuilegiũ habẽt quãdiu in legatione sunt.ff deiudi.l.1.§.legatis.Io.And.

DE PACTIS.

¶ *Supra visum est de pace:sed quia pacta & trã factiones sunt q̃dã conuentiones ex pace factæ, ideo ,&c.Abbas Siculus.De hac materia habetur 22.quæstio.4. in multis cap.*

ANtigonus epis*copus.*]iudex ecclesiasticus prouidet seruanti pactum contra nõ seruantẽ.hoc dicit.diuiditur: Nã primo ponitur dictum Antigoni epi.Scõo approbatio concilij: ibi,*Vniuersi.*Abb.Siculus.

CASVS.Antigonus epꝰ Matureñ.in cõci.Africano grauem depositi querimoniã de Optãtio epo, quia cum inter se pactũ fecissent ꝙ alter nõ subtraheret alterius populos:Optãtius epꝰ nõ seruauit pacta inita inter eos: sed alliciebat populos Antigoni.Vnde petebat vt pacta inita inter eos seruentur,aut cõuentus,si se non correxerit, ecclesiasticum sentiat disciplinam : vniuersi dixerunt: pax seruetur: & pacta custodiantur. Not. ꝙ pacta seruari debent.

¶ *Glo.seq.no.pacta seruanda.alleg.3.canones,& vnã legem.ponit quatuor casus quibus non valet pactum.In fin.arg.ex nudo pacto,& c.rationem reddit & remittit.*

h ¶ *Pacta custodiantur.*]reformata per pacta inita inter episcopos, qui cõtendebant adinuicẽ de iure parochiali.Et ita est arg.ꝙ pacta legitima custodiantur.20.q.1.puellæ.in fi.& 22.q.4. innocens. & 18.q.2.Eleutherius.Pacta eñ legitima, q̃ neq; dolo malo neque aduersus leges,neq; quibꝰ fraus aliqui fiat,facta sunt: seruabo ait prætor.ff.de pact.l.iurisgentiũ.§.ait prætor.Pactũ vero quod dolo initum est,non valet. ꝛ. de rerũ permu.c.cum vniuersorũ.C.de excep.& præscri.l.aduersus.Item si alteri sit captiosum.ff.de rescin-

sumpserit, post tertiam admonitionem si non satisfecerit, suus episcopus sententiam excommunicationis dictet in eũ, & scriptam vicinis [a] episcopis annunciet: quorum nullus excommunicatum in communione recipiat, immo scriptam sententiam quisque confirmet [b], si quis autem hæc violare præsumpserit, ordinis sui periculo [c] subiaceat. ¶ Et quoniam funiculus [d] † triplex difficile rumpitur,præcipimus vt episcopi ad solum Deum, & ad salutem populi habentes respectũ, omni trepidatione sepositа, ad pacem firmiter tenendam,mutuum sibi consilium [e] & auxilium præbeant, neque hoc alicuius amore vel odio prætermittant. Quòd si quis in hoc opere trepidus † inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

¶Idem †.

¶ *Persone hic enumeratæ plena securitate gaudent tempore guerre.*

CAP. II.

INnouamus [f] vt presbyteri, monachi, conuersi, peregrini,mercatores, rustici,eũtes & redeũtes,& in agricultura existentes [g], & animalia quibus arant & semina portant ad agrum , congrua securitate lætentur.

TITVLVS XXXV.

De pactis.

den.vend.si id quod pure.in fi. 2 Ité si sit ꝓtra bonos mores.C.de inutilibus stipul.ex eo. 3 Item quòd obseruatum vergit ad dispẽdium salutis æternæ,non tenet. ꝛ.eo.pactiones.vbi de hoc.Ité habes hic arg.ꝙ ex nudo pacto oritur actio.12.q.2. quicunq; suffragio.& q.5.quia Ioan.licet sit ꝓtra ẽm leges.ff.de pact.l.iurisgentiũ.

¶Et concilio Africano.

¶ *Pacta quantumcumque nuda seruanda sunt.*

CAP. I.

ANtigonus episcopus dixit: & infra. ¶ Aut inita pacta suam obtineant firmitatẽ, aut conuentus (si se non cohibuerit) ecclesiasticam sentiat disciplinam.Vniuersi dixerunt, pax seruetur, pacta custodiantur [h].

¶Gregorius †.

¶ *Conuentio inãdita per consensum superioris validatur.*

CAP. II.

QVotiens † in conuentionibus nostер expectatur assensus , ne in dubium veniant quæ geruntur, ratihabitio [i] eas debet pro securitate partiũ solidare [k].

¶Idem †.

¶ *Iudex debet studiose agere, vt promissa adimpleantur.*

CAP. III.

QValiter in Sardinia:& infra.¶ Studiosè agendum est,vt ea quæ promittuntur, opere compleantur[l].

¶Alexander tertius Exoneñ.& vvigornen.episcopis.

¶ *Non valet pactum.per quod beneficium ecclesiasticum debet pecunia resignari.*

colligere ex fi.l.illius.ff.de offi.proconsul.l.obseruare.& ff.de seruis. rusti.prædi.l.per fundum.& ꝛ.de reg.c.significatũ.& cũ virum. sed quasi regulare videtur vt ratihabitio retrotrahatur , & confirmet præcedentia.ff.de pig.l.fi fundus.§.si nesciente.ꝛ.de his quæ fi. à præla.fine consensu capituli.c.cum nos.Ratihabitio tamen habet exceptionis in filia, quę nubit tempore luctus , postea patre ratum habente.ff.de his qui not.infam.l.quid ergo.fallit.in pupillo vbi non.valet ratihabitio tutoris, nisi presens sit in ipso negotio. Instit.de auctor.tuto.§.tutor.& ff.de aucto.tuto.l.obligari.§.pupillus.fallit in seruo.ff.de acquir.hære.l.si quis mihi.§.iussum. vbi debet præcedere iussus domini.

k ¶ *Solidare.*] id est , confirmare. & intellige cum causæ cognitione. infra de confirma.vtil.vel inutil. capitul. primo, & secundo.vbi de hoc.aliàs parum valeret confirmatio in forma communi.Bernardus.

Valiter.] CASVS.Dicitur quod studiosè est.agendum , vt quæ ore promittuntur, opere compleantur.Nota ꝙ ea quæ promittuntur,adimpleri debent.Ité not.ꝙ verba accipienda sunt cum effectu.

¶ *Glossa sequens inducit simile.argu.& signat contrarium.*

l ¶ *Compleantur.*]simile.23.dist.psalmista.& illud , 4 & quæ procedunt de labijs meis,non faciam irrita.Et est argu.ꝙ verba cum effectu sunt intelligenda.ꝛ.de cleri.non resid.c.relatum.Item nec sufficit voluntas nisi sequatur effectus.ꝛ.de eo.qui mit.in pos.cautela rei ser.c.i.fim.ꝛ.de re iudic.c.cũ aliquibus.arg. contra.ꝛ. de biga.nuper.& c.à nobis.

CVm pridem.]Primo ponitur factũ,sub quo continetur processus causæ,partium transactio,ipsius reprobatio, Papalis ordinatio & interces*sio.secundo dat iudices ibi,*C*æterum.*Abbas.

CASVS.Monachi de Acra , & P. clericus pro se & fratre suo habebant controuersiã inter se super ecclesia & capella de L.quibus spoliati fuerant à monachis.S.clericus ꝓ curator monasterij , & ꝓdictus P.pro se & fratre suo accesserunt ad dominũ Papã,procurator & P.clericus pro se & fratre suo cuius erat, quandam fecerunt compositionem,ſ.ꝙ dicto P.pro expẽsis quas fecerat,tres marchę argẽti soluerentur à monachis, & idẽ P.liti cederet, & ab infestatione monachorũ cessaret : quã compositionẽ petierunt per dominũ Papã cõfirmari, sed ipse noluit cõfirmare: qa illicita erat,tandẽ Papa monuit illum P. vt pro se & fratre suo renuntiaret liti:quod& fecit, & instrumenta quę ſp hoc habebat, in manibus domini Papę resignauit,que destinauit monachis,mãdãs priori & fratribus,vt eidem P. & fratri suo aliquod beneficiũ assignarent, de quo maius lucrũ haberent quàm de illa illicita pactiõe,sed prior & monachi acquiescere noluerunt. Propter quod dictus P.clericus ad dñum Papã rediit, exponens ei omnia supradicta:super hoc mãdat Papa quibusdã iudicib. quatenꝰ moneãt priorem & monachos vt ꝓfato P. & fratri suo competẽs beneficium conferant & assignẽt: quod si non fecerint, si cõstiterit eis dictos clericos à ꝓdicta ecclesia & capella absq; ordine iudiciario violẽter ejectos,faciãt illas sibi restitui,nõ obstantibus litteris cõfirmationis,quas dicti monachi super hoc impetrasse dicunt.Not.ꝙ nulla pactio illicita in spiritualibus faciẽda est,nec aliquid dandũ etiã pro expensis.Ité qui renũciat instrumẽtis,liti renũciare intelligit.

a ¶ *Dicebat.*]Ite enim tum esset coniuncta persona,etiã sine mãdato audiretur agens pro fratre.ff.de procurato.Lsed hæ personę. & l.Pomponius.§.vlti.& C.eod.titul.l.exigendi.& ꝛ. de rescript. cap.nonnulli.tamen cauere debet de rato:aliàs nõ obesset.C.quibus res iudi.non nocet.l.i.

b ¶ *Liti cederet.*]Hæc renunciatio fratri non noceret : licet esset procurator eius,et generalem administrationẽ haberet.ff.de procurato.mandato generali.et C.eod.tit.fi procurator.et C.de trãsact.l.transactionis.

c ¶ *Non diximus.*]Infra titulo proxi.ſtatuim⁹.ꝓtra solu.ibi cõpositio super decimis facta licita est:vt ꝛ.de decimis ca.ex multiplici. et c nuper.hic vero simonia expresse cõmittebatur recipiẽdo pecuniã pro re spirituali,quã renunciauit. 1 Ité arg.ꝓtra.ꝛ.de ꝑben. c.nisi essent.ibi nulla ꝓpositio vel pactio turpis iter partes interposito , hic uenit,sed iudices ꝓ bono pacis i quos ꝓpromissum fuit,ſtatuerũt vt ad tẽs certa pecunia solueret: & ideo Papa illã ꝓstitutionẽ ex cã ꝓdicta tolerauit : sed hic pactio turpis inter partes interuenit.

¶ *Glo.sequens recitetur per quæstionem , an auctoritas Papæ purget simoniam , ponit duas opiniones.contra secundam alle.& soluit. demum opi.distinguendo concordat.*

d ¶ *Illustræ pactionis speciem.*]qa ius spirituale pro pecunia remissum fuit.Quidam dicũt ꝙ pactum valuisset,si auctoritas Papæ interueniisset.arg.ff.de his qui not.infa.l.furti. §.qui iussu.Tan.dixit. quòd ꝓp auctoritatẽ superioris simonia nõ purgatur,ex quo aliquis est simoniacus.si vero cũ ius habeo,dedero tibi pecuniã recti mendo vexationem meam,non pecco.arg.ꝛ.q.3. quæritum. & ꝛ.de simo.cap.dilectus.iuxta illud Apostoli,Redimentes tempus, quoniam dies malí sunt.arg.est tñ contra.ꝛ.de simo.Matthęus. Sed ibi data fuit pecunia his qui ius habebãt in electione. Sed videtur ꝙ si compositio esset cõfirmata per Papã,ꝙ excusati fuissent ilti fratres,qa Papa habet pse nitudinẽ potestatis, & pôt supra ius dispensare.ꝛ.de concef.præben. c.ꝓposuit. & de eo qđ non est ius, facit ius. 3. q.6.hoc quippe.Ité ipse naturam rei immutare pôt.C.de rei vxo. actio. l.i.in princip.potest di ci,ꝙ in 2 his quæ in sui natura simoniaca sunt 2 Notabilis in veteri testamẽto, vt est hæc g'o ſ distinctio quã Duranꝰ impugnat libr. 4. sen.distinct. 25.q.5.sed eã tuetur Soto per cõstitutionem ecclesiæ simoniam inducunt,excusaret auctoritas Papæ , quia potest dispensare in talibus.

ADDITIO.Et de hoc dicitur.ꝛ.de offi.de leg.ex parte 2.

e ¶ *Resignauit.*] ad cautelam, & ex superfluo, quoniam facta renuntiatione ipsũ iure irrita sunt instrumenta.C.de condi.ex le.l. dissolute. & ꝛ.titu.pxi.c.r.& aduersarius potest illa petere.C.ad exhi.l.vlti.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.ponit opi.demũ solu it.In fin.quærit,arg.negatiue,contrariũ soluit.*

f ¶ *Restitui faciatis.*] arg.contra.7.q.1. quàm periculosum.vbi habes quòd Esau recipere post hæc non potuit qđ semel cesserit. Potest dici ꝙ non tenuit renuntiatio,cum essent eo tempore spoliati.argu.ꝛ. de restit.spo.solicite dicas melius,ꝙ isti imploranerunt beneficiũ principis,& de gratia restituuntur,& illa renũtiatio tacitam habebat conditionẽ annexam,scilicet, si monachi adimplerẽt quod mandauit Papa.sic ꝛ.de renũtia.c.fane.de hoc dictũ fuit ꝛ. de electio.c.cum inter R. 3 Sed pone ꝙ monachi iam cõtulissent ecclesias alijs: quid fieret? Arg.ꝙ non remoueantur instituti.6.q.1.eos. immo remouendi sunt, & monachi tenentur prouidere illis.7.q. 1. præsentium.ꝛ.de præben.inter cætera.

Accepimus.]Diuiditur.Prima pars narrat factum, quod secũda præcipit corrigi.ibi,*Verum.*Abb.Siculus.

CASVS.Quædam ecclesiæ cõcessę fuerunt quibusdam clericis, tali modo siue tenore,ꝙ illis defunctis alij nominibꝰ proprijs designatis succedant eisdem:significatũ fuit hoc domino Papæ:Mãdat Papa Eboracen.archiepiscopo,cum hoc sit iniquum , & sacris cõstitutionibus cõtrarium quatenus huiusmodi successiones detestabiles & iniquas decernat omnino friuolas & inanes.Nota ꝙ in beneficij & ecclesijs successio locum non habet.

¶ *Glossa sequens fortificat textum.*

g ¶ *Nominatim.*]hoc etiã improbatur à iure ciuili:quia nõ possumus pacisci de hæreditate alterius,nisi eius voluntate. 4 C. de pactis.l.vltima.

h ¶ *Canonibus.*]qui prohibent successiones in ecclesia Dei fieri. 8.q.1.Apostolica.ꝛ.de fil.presby.ad extirpandas. c. præsentium.& c.ex transmissa.& quasi per totum.

Cum clerici.]Diuiditur.Prima narrat factum.Secunda corrigit: ibi,*Nos.*Abbas Siculus.

CASVS.In Cantuarien.prouincia decedẽtib. prælatis ecclesiarum,clerici qui instituebantur in eis, pactum faciebant cum illis

Mandamus quatenus monea-
tis eosdem, vt præfato P.& fratri eius , competens beneficiũ cõferant,& assignent: alioquin si vobis constiterit dictos clericos à prænominata ecclesia & capella,absq; ordine iudiciario violenter ejectos , ipsas eisdem restitui faciatis[f]†:non obstantibus litteris nostrę confirmationis,quas ꝓdicti Prior & monachi à nobis impetrasse noscunt.

¶Idem Archiepiscopo Eboracen.

¶ *Non valet pactum de succedendo post mortem prælati in ipsius ecclesia.*

CAP. V.

ACcepimus† quòd quædã ecclesiæ clericis sint tali tenore concessæ,quòd post eorum obitum , alij nominatim [g] succedant. ¶ Verum quoniam hoc iniquum est,& sacris canonibus [h] inimicum , & ideo non debet aliquatenus tolerari: Mãdam⁹ quatenus huiusmodi successiones † tam detestabiles & iniquas, appellatione cessante prohibeas , & omnino friuolas & inanes † esse decernas.

¶Idem Cantuarien. archiepiscopo , & eius suffraganeis.

¶ *Qui per pactum augendæ pensionis consecutus est ecclesiam,debet ea priuari , & aliàs canonice puniri.*

CAP. VI.

CVm† clerici vestræ iurisdictionis (sicut accepimus)

† Post concil.Lateran. par.28. ca 2. de pactio nibus licitis & illicitis in reb.ecc.& c. 4.eo.tit.in 1. compilatio.

† ipsam

† aliàs,idẽ.

† In quibusdam manuscr.ita:authentica instrumenta,q̃ super eisdẽ ecclesia & capella habebat,&c.

† Scripta,in vno exemplari.

1 Replicat & declarat, contrarium non soluit, vnde dicẽdum Frã. Vin.& Inn. ꝙ hic erat suspicio turpis pactꝰ : q̃ semper præsumitur,quia aliã fuit pactionẽ tolerabilis.vel ibi. nisi esset.ibi nulla ꝓpositio vel pactio turpis iter partes interpositio , hic uenit,sed iudices ꝓ bono pacis i quos ꝓpromissum fuit,ſtatuerũt vt ad tẽs certa pecunia solueret: & ideo Papa illã ꝓstitutionẽ ex cã ꝓdicta tolerauit : sed hic pactio turpis inter partes interuenit.

¶ *Glo.sequens recitetur per quæstionem , an auctoritas Papæ purget simoniam , ponit duas opiniones.contra secundam alle.& soluit. demum opi.distinguendo concordat.*

d ¶ *Illustræ pactionis speciem.*]qa ius spirituale pro pecunia remissum fuit.Quidam dicũt ꝙ pactum valuisset,si auctoritas Papæ interueniisset.arg.ff.de his qui not.infa.l.furti. §.qui iussu.Tan.dixit. quòd ꝓp auctoritatẽ superioris simonia nõ purgatur,ex quo ali-

† Lib.8.epistola 38.regist. Iohannis octauo. & c.ꝓposuit. eo.titu.in 1. compil.

† Afric. legit in codicibus , sed desumpsit ex concilio Carthaginen.ſ.c.15. & habetur in 1. eo.titu.in 1. compilat.

† Lib.7.epistola 60.regist.

† Cap.11.eo.tit.in 1.cõpil.

Psal 88. Misericordias Domini,&c.Ioan. And.

† facit l.2 ff. ad le. Iul.de vi & vi ar.

2 Notabilis in veteri testamẽto, vt est hæc g'o ſ distinctio quã Duranꝰ impugnat libr. 4. sen.distinct. 25.q.5.sed eã tuetur Soto per cõstitutionem ecclesiæ simoniam inducunt,excusaret auctoritas Papæ , quia potest dispensare in talibus.

† Post cõci. Lateran. par. 28.c.4.& ca. 5.eo.tit in 1. compil.

† Idẽ cõcil. Triden sess. 21.de reformat. c.7.

† vanas.

† vacuas.

† Post cõci. Lateran. par. 28.c.8. & ca. 6.eo.ti.in 1. compil.

3 Et fuit hoc in fauorem obedientiũ. & odiũ inobedientium. de post.ca.1. & quia decet pris , &c. de ter.permut. cum vniuer sorum. Ioã. And.

4 Sed nec hoc sufficit in beneficijs.de hoc de cõcef.præb. ca.2. & 3 in gl. Io.Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a quibus ecclias recipiebāt, q ipse soluerēt maiores pēsiones de ecclijs illis q̄ solui ꝓsueuerāt,vt sic facilius possent ecclias adipisci .Vnde Papa mandat archiepo Cantuarien.& eius suffraganeis quatenus prohibeant clericis,ne decætero id attēptare prēsumāt, & si ꝓtra fecerint,illos ecclesiis ipsis debeāt spoliare:& eos ꝓ tāta prēsumptione ecclesia stica seueritate punire. Nota quòd pēsio antiquitus constituta non debet augeri:& qui cō tra faciunt, puniuntur.

a ¶*Pacisc antur.*]Pactū istud nō valet, quia est ꝓtra canones.ℨ.de cēsi. ꝓhibemus.ℨ.de præbē. auaritiæ.& 1 pactū turpe non valet..ℨ.eo. pactiones.& iuramētū super hoc præstitū nō tenet.ℨ.de cē.grauis.ℨ.de iureiur.tua nos.arg.

¶*Gl.seq.q̄rit,arg.pro & ꝓra.soluit distinguēdo.*

b ¶*Pensiones.*]Sed pone q̄ facultates ecclię sint augmētatæ , nūqd pēsio debet augmētari? Arg.est hic q̄ non.ℨ. de cēsi.prohibem⁹.Sed ꝓtra.arg.ℨ.de cē.q̄to.et 3.d̄ posti.cū M. pōt dici, q̄ si diligētia clericorū bona sunt augmētata, nō debet augeri pēsio, ne diligētia sua sit illis dānosa.C.de allu.l. vlt.

2 Si vero aliunde bona ecclesiæ augmētata fuerint,tūc pōt & dēt augeri pensio,q̄a iusta cā subest vt augmēteť. ar. ℨ.d̄ cēsi.q̄to.De hoc die vt ℨ.de cen.c.ꝓhibem⁹.

c ¶*Ecclesiastica.*] quæ erit depositio , cum simoniaci sint.1. q. 1. reperiuntur. & cap. erga simoniacos.

1 Concor. tex.cum gl. in l.pacta q̄ cōtra C. de pact.& l.ius rigentiū.§. fed & si qs. ff.eo.

†Cap.56.

† Cap 1.eo. tit.in 4.com pila.

2 Videin ꝑ. al.c.cūM.fu per glo.hoc videbatur. Io.And.

PLerique.]Primo narrat factum. Secundo corrigi ꝑcipit : ibi, *Cū autem.* Abb. Sicul⁹.

CASVS. Quidā clerici regulares & seculares,cum ipsi domos suas locant,vel concedunt feuda,pactū adiiciunt in præiudicium parochialium ecclesiarum,vt cōductores & feudatarij decimas soluant eis,& apud eorū ecclesias eligāt sepultura:hoc peruenit ad notitiā dñi Papæ: cū ergo id de auaritiæ radice procedat,Papa pactū tale penitus reprobauit,statuens vt qc quid fuerit occasione huius pacti perceptum, ecclesiæ parochiali reddatur.Nota.q̄ pactū in præiudiciū alterius factū ei nō nocet.

¶*Glossa sequens signat contrarium, & soluit.*

d ¶ *Reprobamus.*]pactū enim tale non nocet ecclesiæ qn à quolibet possessore possit petere decimā.ff.de pactis.l.i ter debitores. ff.de instit.l.fi cum villico.Et arg.ad hoc.16.q.1.si quis laicus.& hoc patet ex eo q̄d dicit in fine,ecclesiæ parochiali reddaf,arg.ꝓtra.ff. de pact.l.epistola.§.pactum.vbi dr q̄ tale pactum iustū est.Sol.tale pactū iustū est, vt creditor qui possidet pignus,tributū soluat, vt dicit §.pactum.quia & sine tali pacto possessor conueniendus est.Si vero in cōtrariū fieret pactū,quantum ad ipsos pacisc entes valet pactum,sed nō quantum ad dominum tributorum:quia pactum priuatorum,formam iuris fiscalis nō tollit,vt dicit lex prædicta, inter debitorem.& ℨ.de foro competen.cap. fi diligenti.

3 Facit.l.stipulatio ista. §. alteri. ff. de ver.obli. & l.pe.ff.de transac.

e ¶*Reddatur.*]Et ita ecclesia pōt agere ꝓtra regulares vel seculares clericos,vt ei reddant quod perceperūt occasione talis pacti. posset etiam agere contra possessores si vellet.arg.12.q.2.Apostolicos.& C.si tutor.vel cura.l.3.

PActiones,]Primo ponit dictum,& eius rationem.Secundo ampliat illam,& probat:ibi, *Quod etiam.*Abb.Siculus.

CASVS.Dicit Gre.q̄ pactiones pro spiritualibus obtinēdis,nullius sunt momenti:quia in talibus omnis pactio,& omnis conuētio cessare debet:& idem dicendum est de alijs quæ sine periculo animæ obseruari non possunt:quia,vt dicunt leges , pactum turpe,vel rei turpis,aut impossibilis,nec de iure nec de facto obligationem inducit.No.q̄ in spiritualibus omnis pactio & conuentio cessare debet. Item pactum turpe vel impossibile non obligat.

f ¶ *Cessare.*]In spiritualibus enim omnis pactio illicita seu conuētio cessare debet:vt 1.q.1.quam pio.& ℨ.de simo.tua.& ℨ.tit. proxi.

decedentibus ecclesiarum personis, paciscantur [a] ex ipsis ecclesijs maiores solito soluere pensiones [b], vt facilius possint easdē ecclesias adipisci : ¶ Nos ad tam detestabile vitium extirpandū,fraternitati vestræ mandamus,quatenus ne id attentare præsūmāt : districtius prohibentes, (si contra prohibitionē vestram venire præsumpserint) appellatione cessante, eos taliter adeptis ecclesijs spolietis: aliàs pro tantæ præsumptionis excessu seueritate ecclesiastica [c] punientes eosdem.

CAP. VII.

PLeriq; † (sicut accepimus) regulares clerici, & seculares interdum : cum vel domos locant vel feuda concedunt, in præiudicium parochialium ecclesiarum pactum adijciunt, vt cōductores & feudatarij decimas eis soluant, & apud eosdē eligant sepulturam. ¶Cum autem id de auaritiæ radice procedat, pactum huiusmodi penitus reprobamus [d], statuentes vt quicquid fuerit occasione huiusmodi pacti perceptum, ecclesiæ parochiali reddatur [e] †.

¶Gregorius nonus.

¶*Non valet pactio in spiritualibus, vel quæ pactum inducit , vel turpis seu de re turpi,vel impossibilis de iure vel de facto.*

CAP. VIII.

PActiones† factæ à vobis(vt audiuimus)pro quibusdam spiritualibus obtinendis : cum in huiusmodi omnis pactio, omnisque conuentio debeat omnino cessare [f], nullius penitus sunt momenti.¶Quod etiā de alijs est dicendum, quæ obseruatæ vergunt in animæ detrimentum.Nam etiā iuxta legitimas [g] sanctiones,pactū turpe,vel rei turpis [h], aut impossibilis de iure vel de facto, nullam† obligationem inducit.

† Gregorius † A. † subdia. & Dom. Abb.

¶*Instrumenta,& alia iura partium, contraria transactione tolluntur.*

CAP. I.

SIcut graue : & infra. ¶ Post salubrem decisionem de controuersia vestra factam , decreuimus, vt omnia instrumenta,vel

† Die vt pene hodie habetur.c.a. ℨ. de ſpōſa. & in clem. cupientes ℨ. vlt. de pac.

† Vide Nauarrū in manuali cōfeſſor.c.23.nu. 9.de ſimonia. & Sotū libr. 9.de iuſtit. iu.q.5.

† Facit.l.iubet ſtipulat ce.§.facer.& l.impoſſibilis.ff.de verb. obl.

† Extat lib. 7.ep.Greg. giſtri & Gregorij.& c.1. eo.tit.in noua Pilat.

† Hoc fuit Anconitano, diacono, & Dominico abbati.

finitio.& cap.si ad peccatum.& cap.mulier.& hoc est pactū turpis rei.Pactū turpe dici potest quod sit de turpi re, vt c.si ad peccatum.Et pactum dicitur turpe quod fit etiā de re sacra, siue spirituali:vt hic,& in omnibus quæ in sua natura bona & licita sunt, sed per pactum fiunt illicita.Item pactum de re cuiusq commerciū per rerum naturam haberi non potest,nullius est momenti.ff.de reg.iur.impossibilium.& ff.de verbo.oblig.si stipuler. 4 & Insti.de inutilib.stipul.circa princ. 5 & generaliter pactum quod contra leges & constitutiones vel cōtra bonos more sit , nullius est momenti.C.de pact.pacta quæ.ff.solu. matr.alia.§.1.Vel contra senatusconsultum.plebiscita,decreta,edicta principum.ff.de pact.iurisgen.§. prætor.Sic & impossibile præceptum nullum est siue sententia.ff. quæ sententiæ sine appel.rescin.Paulus.

h ¶*Rei turpis.*]Rei turpis nulla est obligatio.ff.manda.si remunerandi.§.rei turpis.Bernardus.

DE TRANSACTIONIBVS.

¶*Continua hanc rubricā vt dictū fuit in præcedenti titulo. Est autē transactio de re dubia & lite incerta pactio nō gratuita.Et vnā differentiam inter transactionem & pactum habere potes in his versibus:*

Incerta de re trāsactio dicitur esse.Sed fiūt certæ pacta fauore rei.
De hac materia tractatur 5.q.2.si primates.

SIcut graue.]Diuiditur.nā prima pars discernit.Secūda supplet:ibi,*Cui si quid.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidā prelati ecclesiarū habebāt cōtrouersiā inter se sup aliqua q̄stione,& p transactionē illa cōtrouersia fuit decisa: sed ne aliqua dubitatio remaneret in posterum.petierunt à Papa , vt eam confirmaret.

super hac transactione statuit Papa,vt omnia instrumēta,& quidquid aliud esse quod opē alicui partiafferre posset , vel ex prescriptione,vel priuilegio,sint cassa & vacua,& sola pacta perpetuam obtineant firmitatem:& si aliquid omissum fuerit, ex auctoritate domini Papæ plenum & firmum vigorem & robur obtineat sola transactio sue pactum. Nota.q̄ ea q̄ sunt infirma vel minus valida, per confirmationem Papæ recipiunt firmitarem.

¶*Glossa sequens signat contrarium , & soluit distinguendo.*

a ¶*Sit vacuum.*] Ergo licet postea reperiātur instrumenta,non tamē lis restaurabitur. C. de trāsac.sub prætextu. & ℨ.de re iudi.inter monasterium & c.seq.arg. contra.C.de iudic.l. licet.& Institu.de inutilibus stipulationib. circa princi.Super hoc ita notabis,est petitio specialis.generalis , & indefinita.Hic transactio specialis, non obest in alijs specialibus. C.eo. age cū Geminiano.Hic trāsactio ǵalis restringit ad hoc de quo specialiter actū est.ff.eod. l.qui cum tu.§.1.C. eo. tit.si de re certa.Hic generalis transactio non rescinditur.C. eod. sub prætextu.Hic specialis tranſactio in vno capitulo,nō impedit ꝓcessum aliorum.C.eo.l.penul.Hic generalis transactio de rigore iuris tenet,sed replicatione doli rescinditur.ff.de pact.l.tres fratres.ff.de admini.tuto.l.Lucius.§.tutor.Hic indefinita vt specialis transactio.in alijs non obest, quæ in iudicium deducta non sunt. C.de iudicijs.l.licet.

b ¶*Habitorum.*]arg.nouissima pacta dūtaxat valere.C.de pactis. l.pacta.& ff.eo.si vnus.§.pactus.& ℨ.de rescrip.c.cæterum.in fin.

c ¶*Obtineat.*]Nisi dolo transactio talis si exorta quia tūc nō valeret.C.eo.l.sub prætextu.ff.de pact.l.emptor.§.Lucius.

d ¶*Notionis.*]factæ cum causæ cognitione, vt dicitur ℨ.tit.proxi. c.2.& c.proxim.

¶*Glossa sequens inducit duo similia.*

e ¶*Auctoritate.*]Nota q̄ si transactio vel pactum ab initio inualidum fit,per confirmationem.Papæ sumit vigorem,vt hic argu.ℨ. tit.proxi.quotiēs.sic 1 & sentētia quæ nō tenet, per cōfirmationē Papæ efficitur valida.3.q.6.hæc quippe.& omnia nostra facimus (dicit Imperator)quibus auctōritatem nostram impertimur.C.de veteri iuri enucleando.l.1.§.sed neque.sic testamentum omnium testamentorum solemnitatem superare videtur, q̄d cōscienciā principis tenet.C.de testa.omnium.

1 Concor.l. tale pactū. & not.ff.de pact.facit.l. vlt.eiu.ff. de ope.libe.

Tatuimus.]Non diuiditur, quia continet vnum dictum.Abbas Siculus.

2 Vel præsentiam fecidum Tā. & Vinc.qui Pro hoc dicebant sententiam vel sententiam factæ transactionem Papæ confirmationis.

CASVS.Aliquod collegium quæstionem habebat cum aliquibus super decimis:dubitabatur vtrum compositio posset interue nire?Statuit Papa q̄ si super dicimis inter collegium illud & ecclesiasticam personam cōpositio facta fuerit de assensu episcopi sui,rata & firma permaneat.Nota q̄ transactio locum habet in decimis:quod verum est cum datur spirituale pro spirituali.

¶*Glo.seq.arg.allegat 5.iura,in contrarium allegat 10.fol.respondens ad tria iura de primis.*

f ¶*Vt si super decimis.*]Hic est arg.q̄ in spiritualibus potest interuenire transactio.54.dist. generalis.& c.ex antiq.s.& 10.q.2.casellas.in fi.& 23.q.4.si illic.& ℨ.de rerum permuta.ad quæstiones.Sed contra.1.q.2.quam pio.& ℨ.de pact.cum pridem.& c.pactionos. & ℨ.eo.constitutus.& ℨ.de rerum permutatio.ad quæstiones. et cap.vlti.et 16.q.7.decimas quas, et 13.q.2.in ecclesiastico. et 1. q. 1. placuit.et ℨ.eod.super eo.Solutio,in spiritualibus transactio proprie sumpto vocabulo interuenire non potest , vt aliquod temporale detur pro spirituali,quia simoniacū esset : et sic intelligūtur ꝓtraria hic signata.Quod dicūt duæ primæ cōcordantiæ de ser

3 Vide B. Thom.2.2. uo ordinato,q̄ ibi potest interuenire transactio,non est verū, q̄a q.100 art 4. ibi nō datur temporale pro spirituali: quia licet detur ne reuocet ad 3. arg. & in seruiturem,nihil datur pro ordine,nec aliquod spirituale emit, Scotus libr.9. sed emitur libertas,et seruitiū corporale redimitur,vt libere pos fit ministrare,q̄d licet.36.q.1.de raptoribus.sicut cū emitur 3 terra,vt ibi ædificetur ecclesia:quod licet,quia nō dicitur propterea

emi ecclesia,vel simonia committi Capitulū , cæsellas.nō obstat, nec dicit hoc,sed dicit q̄ res ecclesię alienari non debēt excepta causa captiuorū,vt ibi dicitur.sed nō dicitur transactio, sed proprie captiuorum redēptio : & datur pecunia recepta de rebus & vasis ecclesiæ, & redimuntur captiui.Et amicabilis cōpositio pōt

ta & inconcussa persistat.

¶Idem Dulmeñ.ꝓpiscopo.

¶*Si capitulum consensit transactioni quā fecit prælatus nomine ecclesiæ , vlterius dissentire non potest.*

CAP. III.

COntingit † interdū, quòd licet abbas vel Prior alicuius cōuentualis ecclesiæ,cū ecclesiastica, vel seculari persona sup his de quibus inter eos cōtrouersia vertitur, corā delegato vel ordinario iudice trāsigat, capitulū tamē eandē transactio nē nititur reuocare. ¶ Vn quia nos consulere voluisti , tibi respōdemus, q̄ si abbas vel Prior à capitulo suo, de ratihabitione litteras [h] habuerit, transactionem quam fecit (si fuerit aliquot annis [i] seruata) capitu-

† Dulmen.

† Post concil Lat.ran. part. 28 c.5. §. cui libe. & c.3.eo.tit. in 1.compil.

intereuenire in spiritualibus : vt hic dicit.& ℨ. de dec.ex multiplici.& c.nuper.& c.dilecti. & ℨ.eod.c.de cætero. & c. super eo.in fi.& ℨ.eod. cap.veniens.

g ¶ *Personū ecclesiasticarum.*]quasi dicat , cum laicis non possent taliter cōponere, vt ex illo spirituali qđ ecclesijs debent,aliquid retinere possent , cū laicis in spiritualia possidere sine periculo animarum nō liceat.ℨ.de deci.prohibem⁹.& 16.q.7. decimas.& ℨ.de præscrip.c. causam q̄.Et sic videtur q̄ cum laicis nō possit fieri cōpositio , vt minus soluant , nisi Papa auctoritatē præstaret. ℨ.de confir.vti.c.vlti.tū propter vtilitatē ecclesiarum videtur licere, saltem de auctoritate episcopi. quia sic multum consulitur ecclesiæ.argu.ℨ.de ijs quæ fi.à prælat.sine consen.cap.cum in Apostolica.Bernardus.

4 Concor.l. procurator. §. cui libera.& ibi Bar to.ff.de præ cu.& l.2.eo. tit.

ADDITIO.Hoc tenet Host.dicēs q̄ hoc scribit laicis: aliàs dixisset Papa.aliam personam , nō aliquam.Nec obstat secundū eū q̄ dicitur,laicos nō præscribere,nec possidere posse:dicit enim q̄ non possident nec præscribunt ius decimæ,sed quantitatē partis. & secūdum hoc potest intelligi quod legitur de paro.c.fi.de dec. in aliquibus.Pro hac parte secūdum vnum intellectum facit qđ not.ℨ.eo.super eo.in fi.1.glo.Io.And.

Contingit.]Cōmunis diuisio.Secūdatibi , *Vnde.*Abbas Siculus.

CASVS.Abbas siue Prior alicuius cōuentualis ecclesiæ habet causam cum aliquo clerico vel laico coram ordinario vel de legato ; abbas vel prior super quæstione illa transactionem fecit cum aduersario sine consensu capituli : vnde capitulum transactionem illam nititur reuocare : quæritur vtrum possit? Respondet Papa , quòd si abbas,vel prior habuit mandatum siue litteras de rato à capitulo suo,trāsactionem illam si aliquot annis seruata fuit,non poterit reuocare,ac si non consenserit à principio: & si litteras de rato nō habuit,reuocare nō poterit:quia eam postea ratam habuit.No.q̄ procurator ad agendum & defendēdum datus,non potest transigere nisi dominus postea ratum habeat.

¶*Glo.seq.primo notat.secundo ponit opi.Vin.contra quam alle.& remittit,tertio ponit differentiam quam improbat.*

h ¶*Litteras.*]Not. q̄ abbas simpliciter ad agendum constitutus, sine licentia capituli transigere non potest.C.de trāsac.l.transactionis.vnde procurator transigere nō pōt,etiam si haberet generale mandatum ad agendū.ff.de procu.l.mandato.Vin.dicit q̄ licet abbas vel alius prælatus nō possit transigere sine speciali mādato, 4 ad hoc tū potest exercere actionē.ff.quod cuiusq. vniuer. l.vlti.Arg.ꝓtra expressum.ff.de iure delib.l.ait prætor.vbi dicitur q̄ ille qui nō pōt alienare,non potest rem in iudiciū deducere. de hoc dicitur.ℨ.de procu.c.1.Si tamen abbas præter mandatū ꝓcuratoriū habeat.litteras de rato à capitulo suo,cōtinentes simpliciter,quòd quicquid super tali negotio fecerit,ratū habebit, pōt trāsigere:vt sic notētur differētiæ inter litteras procuratorias, & litteras de rato.ℨ.de reli.do.cū dilectus.vbi de hoc , & hic idē videtur.Quod dicit litteras de rato:expone vt ibi dixi id est,mādatum procuratorium,continens q̄ etiā abbas trangigere posset super quæstione de qua coram delegato agebatur , cū illa clausula, [& quicquid super his per abbatem factum fuerit , capitulū ratū habere ꝓmisit:]aliàs nō valeret talis trāsactio , vt dictum est.Vel abbas habuit simplex mandatum transigendi tantum corā delegato & ita capitulum non poterat reuocare tranſactionem ex eo quòd non consenserat.Vel dic vt in no. seq.

i ¶ *Aliquot annis.*]Hoc ideo dicit:quia si transactio fiat secundū formam iuris post quadrienniū rescindi nō potest,ante vero potest,si ecclesia proberet se læsam.ℨ.de in integ.restitu. requisiuit. aliàs non potest venire contra transactionem etiam statim. C. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Vide de renun. post trãslationẽ. in gl. istatim. Io. And.

† Aliàs ita: ac si consenserit, sed glossa non agnoscit verba aliquot annis. vide tamẽ notas nostras in hũc locum.

†Post cõci. Latero. par. 28.c 6.& ca. 4 co.ti in 1. compilat.

† Rationẽ tradit B. Tho.2.2.q. 100.art.1.ad 5 arg. adde Sotum libr. 9.de iusti & iur.q.7.ar.2.

2 Hæc cõtro uersia hodie sedata ẽ per c.1.& 2. dein integ. restit.libr. 6. & c.ab eccle sia.in clem. eo.tit.

3 Secũdum Tan. vel dic secũdũ Inno. vt dixiin text.& dicit Host.q. ista gratia potiꝰ respicit iudicem qui participatione veri criminis adeo reddidit se indignũ q̃ conuadiendi frontem nõ habet. simile de electbone 1.ad fi. Dicit etiam Host. hic põ detari q̃ nõ irritat: sed irritam decret nit. Vnde q̃ eessum cauſæ ilius virtute non po terit impedire q̃ irritũ erat. Ioã. And.

transact.l.quamuis. 1 & secundum hoc supple, maxime: quia idem esset si nõ fuisset seruata. & hoc innuit littera, quæ dicit, capitulũ ac si nõ consenserit in eam, non potest reuocare, quasi diceret nõ poterit eam reuocare tamq̃ non consenserit: quia consensit concedendo literas de rato, vel potius consensit eam obseruando. Si enim abbas nõ habebat mandatũ de trãsigendo, statim debebãt ptradicere monachi, & ideo eũ impugnare nõ possunt quasi ñ pſenserit. Et q̃ dicit, aliquot annis, supple, maxime: quia idẽ est ac si semel consenserint. ℣. de arbi. per tuas, vñ de iure cõi nõ pót reuocari, sed p in integrũ restitutionẽ si ñ fuit aliquot annis, id est, quatuor seruata. & hæc expositio probatur. C. de tẽpo. in integ. restit. l. vlt. vbi habes, q̃ omnis restitutio tã maioris q̃ minoris, infra quadriẽniũ dẽt fieri. & hoc est ptra opinionẽ 2 illorũ qui dicunt q̃ restitutio semper est dãda, & ante quadriẽniũ & post, & quandocunque. arg. illius aduerbij, semper. & ℣. de in integ. restit. cap. 1. Bernardus. 9 ¶ *Ae si.*] idem tamq̃ si non consenserint: qa re vera consensit dando litteras de rato.

Cõstitutus.] Prima pars ponit querelã. Secũda dat iudicem: ibi, *Quia*. Abb. Siculus.

CASVS. Inter G. clericum ex vna parte, & A. clericũ ex alia, super quadam capella qõ vertebatur, tãdẽ sopita fuit per transactionẽ: & fide hinc & inde præstita cõfirmata: tũ præfatus A. eã seruare nolebat. Vnde G. clericus dño Papæ fuit conquestus: dicit Papa q̃ huiusmodi transactiones specie habẽt simonię: & ideo mandat quibusdã, quatenus transactione in irritũ reuocata, audiant causam. Not. q̃ transactio in spiritualibus interuenire nõ põt. Et ẽ non solũ à malo, sed etiam ab omni spicie mali abstinendum est.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas, deinde arg. alle. duo iura, vnum allegãs in contrarium.*

b ¶ *Fidepræstita.*] id est, iuramento, quod non fuit obligatorium, qa sup re illicita, & ptra leges & canones. C. de leg. l. nõ dubiũ. & 22. q. 4. inter cætera. & ℣. de iureiur. c. tua. & 3. tit. proxi. c. vlt. & ff. de pact. Iiurisgentium. §. sed & si q.s. ver. & generaliter quotiẽs pactum à iure cõi, &c. vel proprie intelligitur: quia æque punit trãsgresso fidei, vt iuramenti: vt ℣. de fideiuſ. c. peruenit. & ℣. q̃d met. cau. c. ad aures. Ité arg. q̃ non tenet principale, nec accesſorium. simile ℣. de fo. compẽ. c. fi diligẽti. & ℣. de si. instr. c. inter dilectos. Arg. cõtra quòd accesſorium tenet, sed non principale. ℣. de iureiur. cap. debitores.

¶ *Glo. seq. obijcit. & soluit. Iterum obijcit. & soluit.*

c ¶ *Audiatis.*] Sed eũ sit transactio simoniaca, quare non deponit, immo ptra iuramentũ siue fidẽ suã audit? Dicas 3 q̃ de gratia tantum auditur ad priſtinã causam: quia de iure deponi debuit, cum ipſe confiteretur peccatũ ſuũ & turpitudinẽ suã: immo audiri nõ debuit ptra factũ ſuum & turpitudiné ſuam. ℣. de cõcеſ. præbẽ. cũ super. & ℣. de don. inter dilectos. Sed videt obstare huic exceptio doli, cũ yterque in culpa fuerit volẽdo seruare transactionẽ. ff. de doli excep. apud Celſum. §. Marcellus. prꝛterea in pari causa turpitudinis, potior est conditio possidentis. ff. de cõdi. ob turp. cau. l. ſi ob turpẽ. §. porro. Sol. vterq; de iure cõi puniri debet, sed de iure poli auditur: vt quod prauũ est, corrigat. ℣. de re iud. c. lator. & c. consanguinei. ℣. de collu. c. 1. & causam præstitit diſpensationi, ne alter de dolo suo cõmodũ, alter vero damnũ ſentiret, & ideo non admitteretur hæc exceptio doli: quia alius remaneret i dolo & simonia: & propter hanc rationem, contra exceptionẽ doli nõ datur replicatio: vt in §. Marcellus.

ADDITIO. Et ista materia meli⁹ explicata est. ℣. de excep. cap. cum dilecti. hoc quod dicitur in isto cap. habet locum, cũ vna ecclesia agit contra aliam de subiectione, vel pro aliquibus iuribus lum ac † si [a] non consenserit in eam, non poterit reuocare,

¶ Idem abbati de Strat. & priori S. Eusebij.

¶ *Super ecclesiastico beneficio transigi non potest, etiam cum iuramenti interpositione.*

CAP. IIII.

COnstitutus † in nostra præsentio G. clericus sua nobis assertione monstrauit, quòd cũ inter ipsum, & A. clericum super capella de Stratis controuersia emersisset, tandẽ per trãsactionem sopita fuit: & licet hincinde, fide præstita [b], firmata fuisset: eam tamen præfatus A. seruare recusat. ¶ Quia † igitur huiusmodi trãsactiones speciem continent simoniæ: Mandamus quatenus reuocata trãsactione in irritum, causam audiatis [c], &c.

¶ Idem Carnoteñ. episcopo.

¶ *Per transactionem factam sine auctoritate episcopi, potest prælatus, sed nõ ecclesia constitui censualis.*

CAP. V.

DEcætero † noueris, quòd cum aliquis ad extraordinarium [d] iudicem, litteris impetratis, cum aduersario suo cõponit, postmodum in ecclesia de qua agitur, ius aliquod habiturus: Si compositio nõ est iuri contraria [e], non est à loci episcopo reprobanda. ¶ Sed census absque episcopali auctoritate, cui præst ecclesiæ sub hoc prætextu solutus, vitam eius qui soluerit non excedit †.

¶ Idem Eboraceñ. archiepiscopo, & vvigoreñ. episcopo.

¶ *Si beneficium quod per transactionem habetur, impetratur vt vacans, ab eo qui fuit transactionis mediator: non valet impetratio. hoc dicit quoad titulum.*

CAP. VI.

EX † litteris vestris accepimus, quòd cũ olim inter R. & A. clericos, sup ecclesia de Vult. † coram te frater episcope, qui iudex fueras delegatus auctoritate G. qui tunc eidem A. patrocinabatur [f] in causa, & coram delegato, & compositio inde fit.

Ecætero.] Transactio facta sine auctoritate epi. super ecclesia, si nõ est iuri ptraria, nõ est per eam reprobanda: sed si per eũ census ecclesiæ imponitur, non excedit vitam transigentis. Primo ponitur quæstio. Secũdo solutio: ibi, *Si compositio.* Et ibi duo dicta: secundũ ibi, *Sed census.* Abb. Siculus.

CASVS. Rector ecclesiæ cuiusdã, impetrauit litteras à dño Papa cõtra rectorẽ alterius ecclesiæ: coram iudice cõposuit cũ aduersario, ita q̃ p cõpositionẽ in illa ecclesia ius aliquod haberet, puta aliquẽ cẽsum annuatim: quærit vtrum talis cõpositio valeat? Rñdit Papa, q̃ si cõpositio non est iuri cõtraria, nõ est reprobanda ab epo: sed census sub hoc prætextu solutus siue soluẽdus illi ecclesiæ cui præst qui litteras ſpetrauit, vitã illius q̃ soluerit nõ excedit. Nota q̃ compositio in ſpiritualibus fin ius fieri debet. Ité census intelligitur personalis esse, nisi exprimatur q̃ sit realis.

d ¶ *Extraordinarium.*] id est, delegatum. sic ℣. q.3.c. inducias. §. spaciũ. vers. ei autem.

¶ *Glo. sequens arg. à contrario, & dat duas lecturas.*

e ¶ *Contraria.*] quia si esset cõtraria iuri, non toleraref. ℣. de electio. c.cum clerici. & ℣. de collu. audiuimus. & 3. de maio. & obe. dilecti. si autẽ cõsona sit iuri, tenet. 3. eo. ſtatuimus. & ℣. eo. super eo. in fi. Et põt intelligi quod dr̃ hic, q̃d de ꝓuiſione ipſius iudicis. ex officio suo. sine aliqua pactione partiũ ſtatutũ fuit factũ, & iusta cã interueniente, alias simoniaca esset. ℣. de præb. nisi. & talis cõpositio personalis erit, nec transit ad ſucceſſorẽ illius q̃ soluit. ℣. eo. veniens. & c. prædicto. nisi quia censualẽ ecclesiã constituere nõ potuit ℣. de cẽſi., phibemus. nisi facta fuerit de auctoritate epi, vt dicit in fin. Vel dic q̃ hoc cap. locũ habet cũ vna ecclesia agit ptra aliã de subiectione, vel pro aliquibus iuribus coram delegato, & compositio inde fiet coram delegato. quod dixit ℣. cui præst, scilicet impetrator. Bernard.

Ex litteris.] Qui fuit transactionis mediator, contra eam nõ auditur. Prima pars narrat factũ. Secunda diffinit: ibi, *Cum autẽ.*

CASVS. Inter R. & A. clericos quæstio vertebatur, super ecclesia de Vulte. corã vvigoreñ. epo à sede Apostolica delegato, in cuius ꝓsentia transactio inter prædictos clericos facta [f] fuit mediãte G. q̃ eidẽ A. in eadẽ causa patrocinium præstabat, & testis etiã inſcriptus fuit ĩ illa transactione: postmodũ dictus G. mẽtiens se clericum, cũ nondum fuerit tonſuratus in clericum, super ecclesia illa tacito de transactione, contra dictum R. litteras impetrauit ad archiepiſcopũ Eborac. & vvigoreñ. epiſcopum, corã quibus proponebatur litteras nõ valere, pro eo quòd cum nondũ fuerit tõferatus in clericum, ipſe dixit se clericum, & quia non dixit in litteris, qđ eo mediante & auctoritate ipſius transactio fuerit facta: vnde iudices remiſerunt causam ad dominum Papã: ipſe examinato negotio, cũ dictus G. confiteretur se interfuisse in illa trãsactione, & non fuisset tonſuratus in clericum quãdo litteras impetrauit, eidem G. super dicta ecclesia silentiũ imposuit. Nota. q̃ tacite renunciat quis iuri suo, præstando aduocationem in causã, in qua ius habet. Item qui dicit se clericum cum non sit, non valent litteræ, impetratæ, cum hoc in fraudem dicat, vt eas citius habeat.

f ¶ *Patrocinabatur:*] Per hoc iuri suo tacite renunciare videbatur: qui enim ſcienter patrocinatur petenti rẽ ſuam, ſibi præiudicat: vt hic, & ff. de inoffi. teſtamen. l. vlti. ſecus ſi ignoranter. ff. de rei vind. l. inter officium. & C. de rei vind. l. re tua. & C. de præſcri. long. tempo. l. nec petentem.

¶ *Glo. seq. quærit, arg. & soluit.*

a ¶ *Testis inscriptus.*] in instrumento transactionis, & non in causa in qua patrocinabatur: quia & testis & aduocatus in eadẽ causa esse non debet. 2. q. 6. statuendũ. Sed q̃ritur an ob hoc solum q̃ testis inſcriptus fuit, possit à petitione repelli? Vr̃ q̃ non: quia non ob hoc iuri suo renunciare intelligit. ff. de pign. actio. l. Caius. sed ibi ignorabat q̃d continebatur in teſtamento, qđ ſignauit Caius cum annulo suo, secus si auctoritatem pſtitit. ff. de pig. l. fideiuſſor. §. pater Seii. & hic.

b ¶ *Transactio.*] id est, amicabilis cõpositio. ℣. c. prox. in fi. & c. ſtatuimus. & ℣. cap. proxi. in fi. aliàs transactio ꝓprie de re ſpirituali fieri nõ potest. ℣. eod. constitutus. et ℣. c. proxi. q̃a q̃d simoniacum esset.

c ¶ *Impetrauit.*] contra ipsum R. contra quem fuerat aduocatus.

d ¶ *Non inficiaretur.*] Et ita ex cõfeſsione cõuincitur: quia cõfeſſus in iure pro cõuicto habetur. ℣. de confeſ. c. 1. & vlti. & C. eod. tit. l. vnica. Ex duobus enim debet iste ſuccumbere: quia pſtando auctoritatem trãsactioni iuriſdo renunciauit, & q̃a mendacium dixit impetrando, & veritatẽ occultãdo, i merito ergo silentium ei imponitur.

¶ *Glo. sequens.*

e ¶ *Tonsuratum.*] Ergo licet postmodum tonſuram acceperit, nõ profuiſſet ei. Arg. ℣. de reſcrip. cum adeo. principium enim in talibus conſiderãdum est. ℣. de elect. dudum. vbi de hoc. & 1.q.1. principatus.

Super eo.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, Tale. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis cõram iudice petebat beneficium ecclesiaſticum in aliqua ecclesia: q̃rebatur vtrum super hoc bñficio sic ip iudicio deducto posſit fieri transactio? Rñdet q̃ sup re sacra litigio sa, non põt fieri transactio: quia res sacra dato aliquo vel retento aut promiſso, vt posſideatur, ſpecie cõtinet simoniæ. Si vero gratis & amicabiliter fiat cõpositio inter litigãtes, non obuiat sacris canonibus. Nota q̃ in ſpiritualibus non habet locum transactio.

¶ *Gl. seq. distinguit an ecclesia veniat vt proprietas, an vt beneficium.*

f ¶ *Super re sacra.*] Hic euidenter patet, q̃ de re sacra siue ſpirituali transactio interuenire non potest. ℣. eod. constitutus. & ℣. eo. ꝑcrea. & c. ex parte. neq; pactio. 3. de pact. pactiones. & c. cũ pridem. et duobus ſeq. c. vt dictum est. et ℣. eod. ſtatuimus. vt detur pale pro ſpiritualibus. ℣. de re. pmu. c. vlt. ſed ſi ſpirituale detur q̃ ſpirituali, bñ tenet, & valet talis pmutatio seu transactio. ℣. de re. pmu. ad quæſtiones. & sic tũ detur ſpirituale vel remittatur pro alio ſpirituali. Sed diſtingue vtrũ agatur de re ét ſpirituali, quæ petatur tamq̃ bñficiũ, an tamq̃ ꝓprietas, ſi agatur sup bñficio, vt aliquis recipiatur ad beneficiũ eccleſiæ, vel quantũ ad ꝓtionẽ, tũc nulla potest interuenire transactio proprie: & hoc notauit dũ dixit: ecclesiaſtico beneficio in litigium deducto: quia simoniacum esset, et quia talis titulus non habetur ex transactione, sed p canonicam inſtitutionem. ℣. de inſtitu. ex frequentibus. et 3. de renunc. admonet. & 16.q.7. nullus omnino. arg. ff. de decur. Herennius. Si vero res sacra siue ſpiritualis in litigium deducatur tamq̃ ꝓprietas, tunc bene potest interuenire trãsactio, puta duæ ecclesiæ siue duo epi litigant super aliqua ecclesia vel aliquibus: quia alter dicit illas sibi ſubiecta s, alter negat qui posſidet, ibi potest interuenire trãsactio: quia & ꝓmutatio. ℣. de rer. permuta. ad quæſtiones. vt ſi vnus haberet vnam eccleſiam, & alter aliã per trãsactionem: vel quia vnus epus aliqua ſpiritualia in ecclesia perciperet, et alius alia, hoc totum potest fieri per trãsactionem. ſic etiam potest intelligi 3. eod. ſtatuimus. potnit fieri diuiſio decimarum inter partes: quædam tamen ſunt in quibus non admittitur transactio seu compoſitio: vt ℣. eod. c. vlt. vbi de hoc. Ber.

¶ *Glo. seq. ponit & exponit diffinitionem transactionis.*

nonibus [k] nequaquam dicimus obuiare.

¶ Idem abbati de Straphor. † & Priori de phe.

¶ *Transactio facta de rebus ecclesiæ per prælatum sine superioris consensu, non obligat successorem.*

CAP. VIII.

VEniẽs † ad Apoſtolicę ſedis clementiam magiſter G. de Fauill. ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd monachi maioris monaſterij terras in parochia ſanctæ M. de Marchia † excolunt, & ab eadẽ eccleſia coloni eorum omnia eccleſiaſtica, tã neceſſaria [l] quàm voluntaria ſuſcipiũt ſacramenta: & tamen eidem eccleſiæ decimas ſoluere contradicunt: & infra. ¶ Arbitrantur autem ſe poſſe tueri cuiuſdam transactionis prætextu, inter præfatos monachos, & quendam ſacerdotem memorati G. prædeceſſorem factæ, vt de duabus carruatis † terræ, quas in dominio ſuo monachi tenent, tertiam tantum decimarum partem exoluant: & infra.

g ¶ *Dato.*] Transactio non procedit vel non fit, niſi in aliquo dato vel retento vel promiſſo: vt hic dicit, & C. eo. tit. transactio. q eũ transigit, quaſi de re dubia, & lite incerta neq; finita trãsigit. ff. eo. l. 1. Et ideo dixi, dubia, & etiã lite incerta. qa credit ſe habere bonam cauſam: alioquin ſi euidens eſſet calumnia, 2 nõ tenet trãsactio. ff. de condi. indeb. l. in ſumma. 1. rñſo. Neque finita: ideo dixi, qa ſi finita eſſet cauſa per ſniam, à qua non eſſet appellatum, poſtea non teneret transactio. ff. de condi. indeb. ęleganter.

§. ſi poſt rem iudicatã.

h ¶ *Simoniæ.* 3. eo. conſtitutus. & ℣. eo. prætrea. & c. ſeq.

i ¶ *Amicabiliter.*] 3. eo. ſtatuimus. & c. de cẽteris. & ℣. eo. c. pxi. & ℣. de deci. ex multiplici. & c. nuper.

k ¶ *Canonibus.*] qui phibent illicitas pactiones in ſpiritualibus: vt 1.q.2. quàm pio. & q. 1. eos. & q.3. ſi quis pbendas. cum ſuis concordã tiis. et 3. tit. prox. c. fin.

Veniẽs ad Apoſtolicã.] Prima pars ponit querelam. Secũda dat iudices: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

CASVS. Monachi quidam maioris monaſterij, excolũt terras in parochia ſanctæ Marię de Marcho, & coloni ipſorũ monachorũ oia ſa cramenta tam voluntaria q̃ neceſſaria recipium ab eadẽ eccleſia: monachi ꝑdicti talem fecerunt compoſitionẽ cum rectore ipſius eccleſiæ ſanctæ Mariæ ꝑdeceſſorẽ iſtius rectoris, vt monachi de duabus carruatis terræ, quas monachi retinẽt in dño suo: tertiã partem decimarum tũ ſoluant eccleſiæ ſanctæ Mariæ, & de omnibus aliis decimam integre ſoluant, demum mortuus est ſacerdos ille, cũ quo talis transactio facta fuit: ſucceſſor illius integraliter petebat decimam de oĩbus poſſeſsionibus, quas ipſi monachi & coloni monachorum excolunt in parochia ſanctę Marię: monachi volebant ſe defendere ꝓtextu transactionis prędictæ, nec ꝑmittebãt colonos suos ſoluere decimas ꝑdictæ eccleſiæ: rector iſte conquestus est dño Papæ: vnde mandat Papa quibuſdam quatenus compellant monachos & agricolas ipſorũ ſoluere decimas eidem eccleſiæ integraliter de oĩbus rebus, de q̃bus decimæ debent ſolui, et de ſubtractis ſatisfaciant compententer: niſi ꝑfati monachi docuerint, transactionem ꝑdictam ſup duabus carruatis terrę, p ſedem Apoſtolicam cõfirmatam fuiſſe, cũ aliàs transactio illa ſuper duabus carruatis fuerit perſonalis: & pacta inter alios acta, aliis obeſſe nõ debeant. Not. q̃ factum anteceſſoris non ꝑiudicat ſucceſſori in rebus eccleſiæ. Ité transactio facta inter perſonas, niſi confirmata fuerit per ſedem Apoſtolicam, perſonalis eſt. Item res inter alios acta, aliis non obeſt.

¶ *Glo. seq. declarat quæ sint sacramenta necessaria, quæ voluntaria, & quare sic vocantur.*

l ¶ *Neceſſaria.*] Quædam ſacramẽta ſunt neceſſaria, 3 quædã voluntaria. hæc diſt. ponitur 1.q.1. §. notãdum eſt. Sacramenta neceſſitatis ſunt iſta, baptiſmus, cõfirmatio, pœnitentia, vltima vnctio, corpus Chriſti, & ideo dñr ſacramenta neceſſaria vel neceſsitatis quia ſine iſtis homo ſaluari nõ poteſt, ſi ex cõtemptu omittũtur, & haberi poſſunt. ſacramentũ vero baptiſmi in neceſsitate, à quocunq; poteſt recipi, dummodo in forma eccleſiæ conferatur. 3. de ſum. trin. c. 1. in fi. et de conſe. diſt. 4. à quodam. Et etiam pœnitentia. nam confiteri poſſunt cuicũq; 4 in neceſsitate iuxta illud: Cõfitemini alterutrum peccata veſtra. Sacramenta vero voluntaria ſunt illa q̃ omittere non eſt peccatum, quæ dignitatis ſacramenta dñr: vt in 5. eod. notandũ. vt ſunt ordines, qui à dignioribus confertur, id eſt, epis. Vel quia non niſi digni ad ordines aſſumendi ſunt. Item matrimonium. Sine huiuſmodi ſacramentis bene poſſumus ſaluari. 22. q. 4. §. vlt. ad finem.

† Staupho & priori de Plibr.

† Post cõcil. Laterã. nen. par. 48. cap. 1. & cap. 3. eod. tit. in 3. compilat.

† Marchon.

2 Ex parte actoris: sce si ex parte rei C. eod. tit. sub prætextu. licet alia via, scilicet actione vel replicatione doli consulatur actori ad hoc perreũ rij. in dubio, vt ibi dicit. de hoc in l. ſtatim. alle & C. eod. tit. l. 2. Io. And.

† Aliàs, carrucatis & quid ſit carruata vide in notis huius cap.

3 De materia huius gloſſæ conſule omnino Theologos, & præſertim B. Thomam 3. par. q. 65. art. 4 & Sotum lib. 4. ſent. diſt. 1. q. 6. art. 4. & haberi poſſunt. ſacramentũ vero baptiſmi in neceſsitate, à quo tas hui⁹ ca.

4 Sed conſeſſio facta laico non eſt ſacram ẽ ſtus s lib. 4. ſent. diſt. 8. q. 4. art. 1.

Sed quæ ius, habere poterat qui clericus nõ erat ℣ vide non placet lectus. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Transactionem.* Id est, compositionem. J. eo. statuimus. & J. de deci. ex multiplici. vbi similis est compositio. vel proprie tenetur.
¶ *Glo. seq. quærit, arg. pro & contra, & soluit. Ioan. And. in nouel.*
b ¶ *Confirmatam.*] Sed nunquid cõfirmatio Papæ transactionem personalem facit realem, vt sic immutet eius substãtiam? vr ℘ sic, quia auctoritas principis facit q̃q; ex nudo pacto actionem dari, & auctoritas legis hoc facit. arg. ff. de pact. legitima. et q̃ confirmatur, datur. ff. de verb. sign. l. lege obuenire. & princeps vnit duas res in vnam naturã. C. cõia de leg. l. 2. Arg. cõtra. 12. dist. præceptis. & J. de cõfir. cum dilecta. & c. vlti. Dic ℘ hæc transactio: ab initio, quãtum ad intentionem transigentium fuit realis, sed sacerdos ille hoc facere non poterat sua auctoritate, nec successõrẽ poterat obligare sine auctoritate superioris. arg. 3. eo. de cætero. & c. tingit. sic habes J. de confir. vti c. pen. &

† Cap. 4. eo. in 2. compilat.

ita confirmatio Papæ facit realem transactionem, quæ quantũ ad ipsas pẽonas, personalis erat, si ex certa scientia hoc facit: quia põt facere ℘ illa quæ nulla est, sit aliqua. arg. 16. q. 1. c. vlt. & J. de iis quæ fi. à pla. cum Apostolica. et plus est de nihilo aliquid facere, q̃ de aliquo aliud. ar. de consc. dist. 2. reuera. arg. C. de rei vxo. act. l. vnica. circa prin.

c ¶ *Inter alios.*] Sic ff. de pact. si vnus. §. item ne experiar. in fi, & ita pactum pdecessoris nõ obligat successorẽ. arg. J. de preca. c. 2. 1. sic & cõfessio inter alias pẽonas non nocet alij. 2. q. 5. interrogatum. J. de

1 Concor. tex. in l. fi ti bi. §. cũ posessior. & ibi Bart. ff. de pact.

adult. significasti. Sed nũquid ille sacerdos posset reuocare talem transactionem anteq̃ confirmetur à Papa, cum sit personalis? Arg. ℘ sic. 35. q. 9. q̃ quis. et c. quisquis. et J. de rebus eccle. non alie. si quis pbyterorum. 2 Credo ℘ licet sit personalis trãsactio, ipse tñ q̃diu vixerit, non poterit reuocare, sicut nec monasteriũ eã posset reuocare. J. de deci. ex multiplici, nisi per in integrum restitutionem si ecclesia esset læsa. J. de in integ. resti. c. 1.

2 Hoc c. & præcedẽs lo quuntur de alienatione quæ non tenet: ista vero temporalis pactio tenebat ad tẽpus. Io. And.

d ¶ *Ipsos.*] scilicet monachos de parte sua. J. de deci. tua nobis. & colonus de sua, vt ibi.

e ¶ *Ex integro.*] sic J. de deci. cũ homines. & c. tua nobis. Bernar.

PRæterea.] Non valet transactio sup iure præsentandi, per quam nouus census imponitur ecclesiæ, vel antiquus augetur. h. d. Communis diuisio. secunda: ibi, *Cum igitur.* Abbas,

CASVS. Ecce vacat aliqua ecclesia, ℘tentio est inter laicos et aliquos religiosos sup psentatiõe rectoris; venerũt ad talẽ trãsactionẽ, vt laici habeãt psentationẽ, religiosi ℘cipiãt ab eccl'a maiorẽ pensionem, q̃ recipere cõsueuerunt: vel nouã, cũ nihil antea ℘cipiebant: q̃ritur an talis trãsactio teneat? Rñdet Papa, ℘ talis trãsactio simoniaca vr, et ió de iure nõ tenet: nec monachi ex ea vllũ debent cõmodũ obtinere. Nota ℘ p transactionẽ noua pẽsio imponi nõ põt, nec vetus augeri partũ pactione, sine vitio simonię,

f ¶ *Transigitur.*] propria auctoritate,

g ¶ *Nullam.*] immo etiam auctoritate superioris nõ posset modo constitui cẽsualis ista ecclesia, nec vetus census augeri. J. de censi. prohibemus. et c. scientes.

h ¶ *Simoniaca.*] Cũ non liceat transigere de re spirituali interuenu pecuniæ, vt dictum est 3. eod. super eo. & c. statuimus. fin. 3. de pact. cum clerici. J. cap. proxi.

¶ Mandamus, quatenus nisi prefati monachi, transactionẽ a præscriptam auctoritate Apostolica confirmatam b esse docuerint, cum alias inter personas facta potius quàm inter ecclesias videatur: nec pacta inter alios c acta aliis obesse patiamur: ipsos d & agricolas, decimatiões ex quibuslibet rebus proueniẽtes ex integro e, & illarum quas illicite detinuerant iustam æstimationẽ restituere eidem ecclesiæ compellatis.

¶ Lucius tertius Ormeñ. episcopo.

¶ *Sicut super iure præsentandi, ita super annexo non potest transigi, vt recedatur à lite interueniente aliqua temporalitate.*

CAP. IX.

PRæterea † quãdo inter laicos, & viros religiosos de præsentatione alicuius ecclesiæ quæstione suborta transigitur f, ita quod præsentationem laicus obtineat; religiosi vero nouam vel maiorem percipiãt in ecclesia, in qua prius nullã g vel minorem habere cõsueuerant portionem: an huiusmodi transactio teneat quæsiuisti.

¶ Cum igitur ipsa pactio simoniaca h merito videatur: Respondemus quòd de iure non tenet: nec ex ea religiosi vllum debent commodum obtinere.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Super spirituali subiectione non licet transigi.*

ADDITIO. Quia ius patronatus est spirituale.

ij PRæterea.] Cõis diuisio. secunda: ibi, *Respondemus.* Abbas Sicu.

CASVS. Quædã cella voluit eximi a subiectione qua tenebaã matrici ecclesiæ: oblato libello & lite cõtest. fratres illius cellæ per syndicum suũ cõfessi fuerunt in iure, se olim fuisse subiectos matrici ecclesiæ, & q̃stionem de hac subiectione olim motã fuisse, & per trãsactionem sopitã, ita ℘ quendam cẽsum soluerẽt annuatim matrici ecclesiæ, & essent à subiectione illius ecclesiæ exempti. Prior matricis ecclesiæ ꝓponebat pro ipsa: ℘ de spirituali subiectione transigere non licebat, & excõfessione illorum factũ apparet ℘ olim subiecti erãt matrici ecclesiæ: ergo adhuc ad subiectionẽ tenentur, cum priuilegiũ exẽptionis non ostendant: iudex dubitauit q̃d iuris esset. Rñdet Papa ℘ ex confessione illorũ fratrũ debet ferri snia ꝑtra eos, cum illa transactio iniquitatem contineat, licet non cõstiterit dño Papę de illo q̃d cella determinate reddere tenebaã. Nota ℘ de subiectione trã sactio non potest fieri. Item confessus in iure pro conuicto habetur. Item cõfessio capituli ꝑiudicat. & sic vr ℘ cõfessio plati non ꝑiudicet, nisi esset syndicus in causa, vel nisi confiteretur in aiam suã & fratrum suorum, ẽm ℘ intellexisset ab eis, q̃d quidem verum est.

† Cap. sequit. in 2. compilatione.

† Prima quæstio habetur de maiorit. et obed. c. præterea. 1. & ibi de appell. c. de spirituali. secundo quæritur, ne transigere non licebat, & excõfessione illorum factũ apparet ℘ olim subiecti erãt matrici ecclesiæ: ergo adhuc ad subiectionẽ tenentur, cum priuilegiũ exẽptionis non ostendant: iudex dubitauit q̃d iuris esset. Rñdet Papa ℘ ex confessione illorũ fratrũ debet ferri snia ꝑtra eos, cum illa transactio iniquitatem contineat, licet non cõstiterit dño Papę de illo q̃d cella determinate reddere tenebaã. Nota ℘ de subiectione trã sactio non potest fieri. Item confessus in iure pro conuicto habetur. Item cõfessio capituli ꝑiudicat. & sic vr ℘ cõfessio plati non ꝑiudicet, nisi esset syndicus in causa, vel nisi confiteretur in aiam suã & fratrum suorum, ẽm ℘ intellexisset ab eis, q̃d quidem verum est.

i ¶ *Exim.*] contendendo in iure, ℘ non debeat subesse, non priuilegium allegando. Lau.

¶ *Glo. seq. soluit contrarium.*

k ¶ *Confitẽtes.*] Similẽ

CAP. X.

ij PRæterea † quarto † loco quæstio talis accessit, ℘ quædam cella eximi i voluit à subiectione, qua matrici domui tenebatur: & infra. ¶ Fratres illius cellæ se confitentes k in iure illi domui quondã fuisse subiectos, referebãt quæstionem olim de hac subiectione fuisse motam, & transactione sopitam; eatenus vt quendam annuum † censum l ecclesiæ matrici reddendo, essent à subiectione m principalis domus exempti: & infra. Prior conseq̃eter pro maiori ecclesia proponebat, quòd de spirituali subiectione trãsigere non liceret. ¶ Respõdemus igitur, quòd ex prædicta fratrum confessione n, contra eos sententia procedere debeat, præsertim cum illa transactio (licet nobis de illo quod cella determinate reddere tenebatur, cõstare nequierit) iniquitatem simoniacã o continuisse putetur.

† Cap. sequit. in 2. compilatione.

† annuatim.

¶ Honorius tertius I. tituli sanctæ Praxedis presbytero Cardi.

¶ *Index potest & debet se interponere pro transactione inter partes facienda, præterquam in casibus, in quibus iura hoc non admittunt, vt super matrimonio. h. d.*

CAP. XI.

EX parte tua: & infra.

¶ Poteris ad componen-

confessionem habes J. de except. cum venerabilis. sed illa eis non obfuit, quia excipiendo hoc fecerunt. 3 per hanc confessionem fundata fuit intentio alterius partis. poterant sic respõdere, olim fuit quæstio de subiectione, sed illa fuit transactione, id est amicabili compositione terminata.

Quod de vtrib. plenius infra de reg. iur. exceptiones. lib. 6.

¶ *Glo. seq. reci. per q. san posit matrix ecclesia cellam eximere.*

l ¶ *Censum.*] Qui scilicet cẽsus licet esset recognitio debitæ subiectionis, vt J. de censi. omnis anima. arg. 18. q. 2. Eleutherius. non tñ debuit sic transigi: Immo videtur ℘ nõ posit eximi, sicut nec epus pleno iure eximit etiã ecclesiam. J. de donа. pastoralis. sed si gratis vellet quis ecclesiam sibi subiectam non per transactionẽ eximere, bene posset remittere quicquid iuris habeat in ea, retinẽdo ẽt pensionem annuatim soluendam maiori ecclesiæ: nec esset simonia. J. de relig. domi. constitutus. ita tñ ℘ illi de cella deberẽt obedientiam & reuerẽtiam matrici domui. J. de cẽsi. cum venerabili. quia sine capite esse non debet: quia in hoc non posset maior ecclesia illos eximere, 93. dist. nulla ratione.

m ¶ *Subiectione.*] Nõ poterat hic allegari pscriptio: q̃a ꝑtra subiectionem non currit pscriptio. J. de pscri. cum non liceat. & quia malam fidem psumebantur habere pp confessionem propriam.

n ¶ *Cõfessione.*] in iure factã, et corã iudice suo. J. de iudic. at si clerici. et fi. de iterrog. act. voluit, et ita ꝓfesio ꝑtra se ꝓiudicat. J. ẽ ꝓfes. cũ sup. & c. vlt. vbi de hoc, et intellige ℘ p syndicũ ꝓfessi sunt, q̃is dicat hic fratrũ confessione, nec reuocauerunt cõfessionẽ.

o ¶ *Simoniacam.*] 5. c. proxi. & c. constitutus. & 3. de pact. cum priorem. & c. pactiones.

EX parte tua.] Super matrimonio transigi nõ potest. Diuiditur, nã primo hortatur legatũ vt cõponat et in casibus expressis à iure.

1 Casus hic Bernardi glossatoris est.

† Concor. tex. in l. 1. §. & post. ff. de noui ope. nunc. & 90. dist. per totum.

† Perperã in impressis legitur: dispositionis.

† Vide Turrecrematã. 28. q. 1. in summis, vbi late de hoc.

à iure. In fi. dicit quid de casibus non expressis: ibi, *In his.* Abbas.

CASVS. Quidam 1 Græci furtiue recipiebant sacros ordines à nõ suis epis: Quidam etiã celebrabant in ecclesiis interdictis, nec volebant obedire Latinis: Et quidã alij Græci & Latini epi cõsecrationes celebrabant in ẽpatibus aliorũ, & decimas ꝓcipiebãt ibidem in eorum ꝓiudiciũ & grauamẽ. Item quidam laici Græci ꝓprias vxores auctoritate sua dimittebant, alias illis viuentibus recipiẽtes: Et quidam alij abbatias & ecclesias cũ hominibus ecclesiarũ detinebãt, & in aliis etiã pluribus excedebãt, vt de in integra: super his excessibus Cardinalis cõsuluit Papã qualiter esset ꝓtra istos agendũ, & ipse hic rñdet prout sequitur. Bernar.

Nota ℘ iudex primo ad componendũ debet laborare. Itẽ seueritati detrahendum est. Item ꝓtra matrimoniũ cõpositio vel dispensatio locum non habet. Itẽ vbi ius nõ inuenitur, æquitas seruãda est. Item in humaniorẽ partẽ semper debet iudex declinare. Item persona, causa, loca, tempora, & status terræ consideranda sunt.

2 Et sic per partium cõ cordiam res manebunt crimina impunita sol- ue vt not. 90. dist. c. 1. Ioan. And.

a ¶ *Ad componendum.*] Sic enim iudex prius debet cõcordare partes quam ad iudicium venire: si potest. 5. q. 2. si primates. & 90. distin. studendum. 23. q. vlti. si quis membrorum. & q. 4. si illic. & J. de

3 Hæc est grauissima quæstio de qua plene Turrecremata 35. q. 2. c. coniunctiones.

4 Carnali copula contracta summata: quod dic vt not. de consang. cont. c. ex Publica. lib 6. Io. And.

quæ seruatur cum deficit lex. 1. dist. consuetudo. & vbi ius scriptũ non est, de similibus ad similia est procedendum. ff. de legibus. nõ possunt. & J. de re iudic. causis. & J. de ſta. regu. super quodam. in fi. & cap. recolentes. & supra de rescript. inter cæteras. & supra de translatio. inter corporalia.

quòd personas & causas, h loca & tempora videris postulare.

TITVLVS XXXVII.

De postulando.

¶ Ex concil. Lateranen. †

¶ Clericus in sacris vel minoribus beneficiatus, in seculari foro postulare non debet nisi pro se vel sua ecclesia, vel miserabilibus personis.

CAP. I.

CLerici † in subdiaconatu, & supra in ordinibus quoque minoribus, si stipendiis i ecclesiasticis sustẽtentur, † corã seculari iudice aduocati in nestin. fama. & 1. quæst. 7. cap. exigunt.

† Concor. l. 1. & ibi Bar. C. de pat, qui filios distra.

¶ *Glo. seq. prosequitur 4. in pœnis considerandis.*

h ¶ *Causas.*] In oibus pœnis inferẽdis cõsiderantur ista quatuor principaliter. Persona primo, consideranda est quæ sit, quia aliter ꝓceditur cum maioribus quã cũ minoribus. 5. de offi. deleg. sane. & c. pastoralis. & 45. dist. cũ beatus. & 24. q. 1. qui ꝓtra pacẽ. & J. de

† Concor l. magnæ. in fi. & J. de accu. cum dilectus. & 23. q. vlt. occidit. & ff. de fur. verum. & 16. q. 6. c. 1. in fi. Et op. arg. 6. dist. testamentum. Et locus consideratur in iudiciis. arg. 3. de rescrip. nonnulli. quia cõsuetudo loci attendi debet. 4. dist. erit aũt lex. & 31. dist. ante trienniũ. & c. aliter. & J. de cle. coniu. cum olim. Et tẽpus etiã consideratur, quia est tempus tacendi, & tempus loquendi. 36. dist. c. qui ecclesiasticis. §. ecce. In quo statu sic princeps loci, vt hic dicit, aut status imperij, &c. q̃a in turbatione regni rigor iuris seruari nõ ꝓt. Et ꝓp nouitatẽ gentis tempus consideratur: vt 35. q. 3. ℘ scripsi. & J. de pœn. & remiss. Deus qui ecclesiam. pp nouitatem fidei multa ibi attenduntur, & hoc totum habes 29. dist. sciendum. J. de homi. sicut dignum. 1. rñ. vbi ista quatuor considerantur, & quædã alia.

ADDITIO. Vnde versus. *Causa, locus, tempus, personaque perspicietur, In pœnis dandis, vt eas iudex moderetur.*

DE POSTVLANDO.

¶ Si vocati ad iudicia non pacisc untur neque transigunt, solent sibi quærere aduocatos & procuratores: ideo post duas rubricas præcedentes iubicitur ista: & sequens, quæ præmittitur ante tractatum de iudiciis, quia hæc sunt præparatoria iudiciorum. Quid autẽ sit postulare, habes text. in l. 1. ff. eod. & per glo. in c. vltri. J. eo. Et aduerte quòd multæ sunt personæ, quæ postulare prohibẽtur: vt patet in his versib.

Non cuicunque datur quod postulet, immo negatur:
Addictus pœnæ, seruus, puer, actor, arenæ:
Lumbibus cæsus, mulier, multiebria passus.
De hac materia tractatur 3. q. 7. 15. q. 2. de pœn. distin. 1. memo. 14. q. 5. denique.

GLerici.] Diuiditur, quia prima pars ponit prohibitionem, à qua secunda excipit: ibi, *Nisi.* & addẽ etiam de personis sibi coniunctis, vt probatur. J. eo. c. fi. Abb.

CASVS. Statuit concilium Lateranẽ, ℘ clerici in sacris ordinibus constituti, & etiam in minoribus, qui stipendiis ecclesiasticis sustentantur, coram secularibus iudicibus pro secularibus negotiis aduocati fieri non præsumant, nisi propriam causam vel suæ ecclesię prosequantur, aut pro miserabilibus personis. Nota ℘ clerici nec in maioribus nec in minoribus constituti, aduocare non debent. quod verum est in foro seculari, nisi in propria causa, vel ecclesiæ vel miserabilis personæ.

¶ *Glo. seq. arg. a contrario, quod approbat distinguendo inter criminales & ciuiles causas, constitutos in minoribus, in sacris, & professos.*

i ¶ *Stipendiis.*] Videtur ergo à sensu contrario si stipendia nõ habeant

Universidad de Deusto
Biblioteca

beant q̃ possint aduocare, qđ verũ credo de minoribus in causis ciuilibus, quia in criminalibus causis, vel vbi de pœna sanguinis agitur, interesse non debẽt. j. ne cleri. vel mona. sniam. & 23. q. vlti. his a quibus. De iis qui sunt in maioribus ordinibus, aliud est dicendum, quia illi coram seculari iudice aduocare non debent: & si sine titulo sunt promoti, eps eis dẽt proui dere. j. de pben. non liceat. & c. eps si aliqué, & c. cum secundum, de regularibus planũ est quòd aduocare nõ debent. j. c. proxi, quia & negotiis secularibus se immiscere non debẽt. j. ne cleri. vel mona. nõ magno. & 16. q. 1. alia est causa. c. placuit, & cap. monachi. de sacerdote habes j. c. vlti.

a ¶ *Secularibus.*] immo opprobrium est clericis si se peritos forẽsiũ disceptationũ ostẽdere voluerint. C. de epis et cleri. repetita. et C. de testa. consulta. pro miserabilibus tamen personis possunt postulare. j. eo. c. vlti.

† Concil. Trident. sessio 22. de reform. c 1.

EX parte tua.] Communis diuisio. Secũ da: ibi, *Vnde*. Abbas.

CASVS. Quidã canonici regulares aduocabant in causis ecclesiasticis et forensibus: et cũ eis obiiciebatur q̃ aduocati esse non debent, nisi forte pro vtilitate monasterij, et ab bate etiam monasterij imperãte, ad suam defensionem allegabant q̃ capitulum illud, quo talia prohibentur, de monachis tantũ, et non de regularibus loquitur. cõsultus Papa respondet q̃ idem iudicium de canonicis regularibus et de monachis est habẽdum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum. No. q̃ regulares et monachi quo ad secularia eodem iure vti debent.

† Fadé vox supra de supplem. negligẽ prælat. c. 2. & fortasse legendũ, in solẽtiam. vt ibi notaui: vel die, insolertiã, id est, insciriam.

1 Infero q̃ prohibitus vendere, &c hibetur donare & permutare cõeo. l. statu liberi à cæteris ff. de statu li. not. in l. sanci mus C. de reb. eccles. non alien.

2 Quod dic vt cod. tit. cap. 1. lib. 6. sic & ex 3. c. legis Aql. verbum ruinæ extendit ad fcissim collisũ, effusum, vel aliquo modo peremptũ, vel deterioratum fuisti. ad l. Aquiliã. §. item in omnibus secundum Ioan. Aud.

b ¶ *Ecclesiasticis.*] vt 16. q. 1. c. monachi. et c. de præsentium, et j. ne cleri. vel mona. non magno. opprobrium est talibus si velint videri periti forensium disceptationum. C. de testamen, consulta. et C. de episco. et cleri. repetita,

c ¶ *Imperante.*] 16. q. 1. monachi 2. nõ sufficit vtilitas monasterij, nisi hoc faciat de mandato abbatis propter bonum obedientiæ, arg. ff. de re mili, l. 3. §. in bello. nec auditur eo prætextu q̃ est coniuncta persona: nisi habeat speciale mandatum. leges enim de hoc loquentes intelliguntur de factis priuatorum, ff. de procu. sed et hæ personæ, et l. Pomponius. in fin,

¶ *Glossa sequens dat 5. similia.*

d ¶ *Idem iudicium,*] Similiis habetur extẽsio per interpretationẽ. 28. q. 1. idolatria, sic nomen venditionis ad alias alienationes extẽditur 1. ff. quibus mo. pig. vel hypo. fol. sicut. §. venditionis, et vernbum, alienationis, ad alios ptractus extenditur, per quos etiam dominium non transfertur. j. de re. eccle. non alie. nulli liceat. sic et id quod dr de simoniacis extenditur ad alios 16. q. 7. et hoc scripsimus. ver. et arbitror cõuenire verbum, &c. sic et prohibitio. de legibus audiendis de monachis et regularibus, extenditur ad prælatos seculares, j. ne cleri, vel monach. super specula. 2 et regularibus canonici æquiparantur monachis: nisi quia regulæ inseruiunt laxiori. j. de sta. reg. quod Dei timorem. Bernar.

CVm sacerdotis sit.] Primo ponitur ratio, secundo dictum cum clausula exceptiua: ibi, *Non nisi.* tertio pœna: ibi, *Clericus.* Abbas.

CASVS. Primo dr, q̃ sacerdos aduocare non debet, nisi pro seipso, vel ecclesia sua, vel si necessitas immineat, pro piunctis personis aut miserabilibus. Secundo dicit q̃ clericus qui ptra ecclesiã suam à qua beneficiũ recipit, pro extranea persona aduocatus vel procurator extiterit, tamq̃ ingratus beneficio illius ecclesiæ potest spoliari. Nota q̃ sacerdos in certis casibus rãtum potest aduocare. Itẽ ingratus potest priuari beneficio quod recepit vel recipit ab eo contra quem ingratus est.

¶ *Gloss. seq. dicit vnde sumpta, & arg. inducens multa similia.*

c ¶ *Nulli nocere.*] Ista verba sumpta fuerunt ex illo canone. 14. q. 5. denique. Ad hoc autem tenetur quilibet Christianus: sed magis sacerdos, qui debet velle prodesse omnibus: vt ibi dr, & hoc quia quisque ,phibetur alij inferre quod sibi nolit fieri. 1. distin. in princip. & 3. de maior. & obed. dilecti filij. Et est argu. q̃ nulli consulendum est cum alterius iniuria. 22. q. 2. primum. ff. de condict. indeb. nam natura. & 11. q. 3. si quis vero non obediat. 99. distin. nullus. & non debet alteri per alterũ iniqua conditio afferri ff. de regu. iur. non debet. & cauẽdum est ne prætextu nocẽtis, inno centes puniantur. C. de iis qui latro. occultaue runt. l. 2. & sanctius est nocentem impunitum relinqui, quàm innocentem damnare. ff. de pœn. absentem. & pœna debet suos auctores tenere. j. de iis quæ fiũt à maior. par. cap. quæsiuit. & C. de pœn. sancimus. Et sic patet q̃ sacerdos aduocare non debet, nec se negotiis secularibus immiscere, nisi pro cura miserabiliũ personarum. 88. distinct. 1. et per totam dist.

† In multis manuscriptis deest vox, officio. & super vero bo, sit, in iis quibus habetur hæc expositio, id est interest nec habetur in c. denique. 4. q. 5. vnde fuit tur.

† præstare pserit.

f ¶ *Pro seipso.*] Sic quẽdam sunt personæ quæ pro se tantum et pro quibusdã personis possunt postulare. 3. q. 7. §. Sunt autem, vbi habes quæ personæ possunt postulare, & quæ non, & pro quibus, sic & sacerdos pro se & pro quibusdã aliis personis hic enumeratis postulare potest, pro ecclesia sua, & pro personis coniunctis: sed nõ indistincte, nisi necessitate instante, puta, quia sunt minus potentes, vel quia non possunt habere ita bonum aduocatum. & sic restringitur quodam modo ad necessitatem, quantũ ad coniunctas personas. Quæ sunt coniunctæ personæ, dr. ff. de procur. sed & hæ personæ. & 3. q. 7. c. infames. §. sunt autem. ver. alij enim. inter quas personas satis credo intelligendos confratres suos eiusdem ecclesiæ. & pro coniunctis personis posset etiam litteras impetrare sine mandato. 5. de rescrip. nonnulli, & agere etiã. ff. de procu. Pomponius. in fin. dum tamen non appareat contraria voluntas, vt ibi dicit. & pro personis miserabilibus, de quibus habes 87. distin. per totum. 88. dist. cap. 1. & c. episcopus gubernationem, & in pluribus aliis cap. ibidem.

g ¶ *Postulare.*] Postulare est desiderium suum vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere. 3. quæst. 7. c. infames. §. sunt autem, & ff. de postula. l. 1. §. postulare.

Postulare quid est.

¶ *Glossa seqñs textum fortificat per similia & quæstionem interserit, quam soluit.*

h ¶ *Contra ecclesiã.*] Clericus ergo qui ptra ecclesiã à qua beneficiũ habet, aduocat, vel est procurator, tamq̃ ingratus beneficiũ ipsius perdere debet. argu. bonum. 1. q. 7. c. 1. & 96. distin. si imperator. 3, q. 1. nulli. sicut vasallus tenetur dño. 22. q. 5. de forma. aliàs perdit feudum, vt in libro feudorum quemadmodum feudũ amittitur. & milites rempublicam de qua alũtur, ab omni necessitate bellorũ defendant. C. loca milites. Sed si habet clericus beneficia in pluribº ecclesiis, nunqd possit pstare patrociniũ vni ptra aliã. Non vf. in eo casu neutram iuuet vel offendat. argu. huius c. & 14. q. 5. denique. sed si esset prælatus in vna ecclesia: & in alia habuisset simplex beneficium: videtur q̃ ratione prælationis posset ptra aliam stare. arg. ff. de in ius vo. quæritum. & 3. q. 7. §. item si contra patrem, sic & libertus ecclesiæ si cõtra ipsam agat vel testificatur, tamquam ingratus in seruitutem redigatur. 5. de ser. nõ or. de famulis ecclesiæ. & 12. q. 2. octaua discusio. sic & donatio propter ingratitudinem reuocatur. j. de dona. propter eius ingratitudinẽ. C. de reuo.

Clericus habens duo beneficia, an possit pro vno contra alterum postulare.

C. de reuo. do. l. 1. & vlt. & in Authen. de nupt. in §. si mater. colla. 4. & in Authen. vt liber. de cætero aureo nõ indigeant annulo. §. illud. coll. 6. & iustum est vt ecclesia in sinu suo non retineat fraudatorem quem suscepit extraneum. 12. q. 4. sacerdotes. & ecclesia sua, mater eius est. 2. quæst. 6. ad Romanam. quæ ipsum domino sociauit. infra de pœn. cap. 2. sic propter ingratitudinẽ pater potest filium exhæredare in totum. 19. q. vlt. cap. vlt. & in Authent. vt cum de appellatio. cognoscitur. §. causas. col la. 8. sed si contra aliquẽ ecclesia in propria causa, quæ non tã git ecclesiam, postulauerit vel ,pcurator fuerit, non puniretur. 12. quæst. 2. qui manumittitur. sed si ecclesia esset ei ingrata, tunc contra ipsam aduocare posset, nec succederet ei ab intestato, etiam si non haberet propinquos. C. de inofficioso testamento. li beri. vbi mater excluditur à filij successione, propter ingratitudinem commissam erga filium.

† Legẽdum Salonitano vt lib. 11. epistola 11. siue 13. c. 13. registri B. Gregorij. c. 2. eod. tit. in 1. compil.

† Aliàs ita: quibusdam nostris.

DE PROCVRATORIBVS.

¶ *Dic vt supra in præcedenti titulo pro continuatione rubricæ. Et quid sit procurator. in l. 1. ff. eo. Abbas.*

De hac materia tractatur 5. q. 3. per totum. 80. dist. per totum. 9. q. 3 cum simus. 2. q. 7. infamis.

ALia quidem.] Primo præmittit motiuum. secundo submittit mandatum: ibi, *Quia ergo.* Abbas.

CASVS. Episcopus Salon. habebat quãdam causam cum quodam aduersario suo in curia domini Papæ, pro causa illa quidam accesserunt ad Papam non habentes mandatum ab episcopo, & cum aduersario episcopi iudicium sunt ingressi, sententiam contrariam reportantes, episcopus hoc intelligens scripsit quibusdã de curia, q̃ illos ad causam illam non miserat: vnde quæ cũ ipsis in iudicium epi facta erant subsistere non debebãt: & ipse idem eps dixit hoc cuidam I. noie, qui dixit hoc Papæ, q̃ ab illo audiuerat q̃ illos nõ miserat. Demũ pro causa illa misit quosdã nuncios ad dñm Papã, qui cum nõ haberent mandatũ, non fuerunt auditi. Vnde Papa scribit huic epo dicens, q̃ præsentibus nunciis credere noluit sine mãdato, ne idẽ diceret de iltis quod dixerat de prioribus: vnde si vult causam suã tractari, mittat psonam instructam cum mandato legaliter facto, cum suscriptionibus presbyterorum & diaconorum suorũ robo rato: vt quicquid cũ eo factum fuerit, iure subsistat. Nota q̃ factũ falsi procuratoris, domino non præiudicat. Item sine cõsensu capituli, non admittitur agendum.

¶ *Glo. seq. distinguit tria membra, & in tertio tres opiniones ponit.*

a ¶ *Portitoribus.*] Quia constabat istos non habere mandatum ad agendũ, non fuerũt admissi. Vnde circa ,pcuratoré actoris distingue, vtrum certum sit procuratoré habere mandatũ: vt quia reus hoc confitetur, vel ipse ostendit mãdatum sufficiens, vel si neget, probet hoc procurator p testes 1 vel instrumentũ: & ẽm hoc procurator non tenef satisdare dñm ratum habiturum, sicut nec dẽt satisdare ,pcurator psentis & confirmantis, vel apud acta ,pcurator factus. C. de satisd. l. 1. An certum sit eum nõ habere mandatũ: aut dubitatur vtrum habeat, vel non habeat mandatũ. si certũ est eum non habere mandatum, repellitur, vt hic: & si velit satisdare, non est audiendus, nisi sit coniuncta psona, q̃ admittitur cũ satisdatiõe, nisi appareat de ptraria volũtate dñi. ff. de proc. Pomponius. §. vlt. & l. sed & hę personæ in casibus tñ admittitur ptra volũtatẽ pro libertate. ff. de lib. cau. l. 1. 2. & 3. & pro defensione cõdemnati. ff. de ap. non tñ. vbi aũt dubitatur de mandato, dicebat P. semper esse in electione rei an velit exigere probationẽ mandati, an satisdationem. B. dicebat distinguendo: vtrum reus diceret procuratori, non habes mãdatum, & tunc ,pcurator tenebatur ,pbare mandatum, an diceret, dubito an habeas mandatum, & tũc est in optione procuratoris qđ facere velit. Azo dicebat q̃ in arbitrio ,procuratoris est, an velit probare mandatũ, an cauere de rato: q̃ a cũ q̃s tenetur ad alterũ duorũ, s. ,pbare, vel cauere: qđ voluerit pstãdo liberat. ff. de iur. do. plerumq̃. §. vlt. & C. de condi. inde. si quis

Postulare quid est.

1 Hanc glossã dicit Abbas. hic fang. ad hoc q̃ procurator possit procurare per testes.

feruum. Hæc satisdatio danda est, qñ de mandato dubitatur C. eo. l. 1. & ff. vt in pos. leg. si is à quo. §. 1. 2 idẽ in actore vniuersitatis. ff. qđ cuiusq;. vniuer. itẽ eorum. §. actor. item clerici inter coniunctas psonas numerant. arg. 12. q. 2. non liceat. Item no. q̃ licet ,procurator actoris non caueat de rato, qñ cõstat de mãdato, cauere debet de defendendo. C. de satisd. l. vnica. alias denegat ei actio. ff. eo. tit. mutuus & surdus. §. pœna. & de oibus etiã q̃ ptra ipsam mouẽtur, defendere debet ff. de procur. l. omnium. & duabus legibus seq.

2 Procuratori de cuius mãdato cõstat, & petit satisdatio nẽ legatorũ cauendum est, sed si dubitetur de mandato: cauet de rato. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. arg. alleg. 6. iura.*

b ¶ *Præmonuit.*] Argu. ad cautelam futurorũ habendã. 23. distin. in nomine. & exẽpla psentia nos cauere p̃monẽt in futurum. 82. dist. plurimos. in fi. & arg. ff. loca. si quis domũ. §. 1. & 1. q. 7. conuenientibus. hic psumitur ex pteritis circa futura. sic j. de psumptio, mandata. & c. scribam.

† Videl. nõ solum §. qui alienum & ibi Bar. ff. eod.

c ¶ *Mandato.*] Tria debet continere mãdatum, s. nomen eius qui procuratorem eũ constituit, & causam ad quam cõstituitur, et q̃ eo factum fuerit: vt ff. eo. tit. si ,pcurator. Sed pone q̃ de mãdato dubitetur: quia sigillum incognitũ est, quid erit? De eo fieri debet fides. arg. ff. qđ cuiusq; vniuersi. item. §. actor. & ff. de admi. tu. vulgo. et C. de fid. instru. quidam. & arg. ff. de publi. quicunque.

3 Hæc glossa non est Bernadi, nec habetur in vetustis exẽplaribus.

¶ *Glossa seq. no. prælatum sine capitulo, vel econtra litigare non posse. ad contrarium inducit 4. leges. vnum canonem, & 2. decre. ponit opin. & soluit. respondemus ad contraria.*

d ¶ *Legaliter.*] Littera sequens exponit hoc verbum, legaliter. Ex eo qđ hic dr: & legitur j. de iudi. causam quæ. colligitur euidẽter q̃ nec prælatus sine consensu capituli, nec capitulum sine consensu prælati potest iudicium exercere, nec conueniri: quia nec alienare potest alter sine reliquo. 12. q. 2. sine exceptione. nec cõmutare, nec donare, vt ibi dicitur: & j. de dona. patroralis. & j. de iis quæ fi. à præla. sine consen. c. p totum. & eodem modo nec capitulum sine consensu prælati, cum oẽs vnũ corpus intelligantur. j. de iis quæ fi. à pla. nouit. et pterea dicit lex, q̃ qui non potest alienare, non potest rem in iudicium deducere. ff. de iure deli. ait ptor. & p iudicium quædam alienatio fit. in iudicio enim ptrahitur, sic in stipulatione. ff. de pecu. licet. §. sed si filius. in fin. pterea si prælatus sine consensu capituli posset agere vel cõueniri, et ꝑiudicaret ecclesiæ factum prælati, fraus posset fieri ecclesiæ, & ꝑiudicium q̃ permitterent, immo ,pcurarent qñque prælati se cõueniri, & facerent collusionem. Sed ptra vr, q̃ solus prælatus cõuenire et conueniri possit. ff. qđ cuiusq; vniuer. l. vlti. vbi dicit, vtilis actio administratori ciuitatis debetur. & ff. de cond. & demon. municipibus. et ff. ad muni. municipes. & C. de iura. ca. l. 2. §. hoc etiam. in fin. et 12. q. 2. non liceat. et j. de re. ecclesiæ non alie. si quis presbyterorum. et 3. de referri. edoceri. vbi de hoc. Dicunt quidam, q̃ prælatus potest conuenire et conueniri sine cõsensu capituli, per iura prædicta. Ego dico ptra. q̃ nec prælatus sine consensu capituli, nec capitulũ sine consensu prælati agere vel conueniri potest p priora iura. tñ ꝑcedo q̃ si prælatus vel collegiũ agat sine consensu alterutrius, et vellet cauere de rato, dẽt audiri, cũ sit administrator, et teneatur negotia ecclesiæ procurare: vt 3. de referri. edoceri. si vero ꝑueniat, nõ dẽt audiri sine consensu capituli: nisi caueat de iudicato soluẽdo, cũ q̃libet alter se possit offerre defensiõi, si velit cauere de iudicato soluẽdo, et periculo suo litẽ suscipere. et illa ca. si qs. 9 sbyterorũ. et, non liceat in speciali casu loquuntur, s. cum agitur de reuocatiõe rei alienatæ indebite et male: quia p hoc consulitur ecclesiæ, nec potest lædi, qđ ptingere posset in aliis casibus, vbi non agitur specialiter de reuocatione rei alienatæ indebite, non obstãtibus legibus p ptrariis signatis: quia intelligi possũt, s. vt cõpetat actio administranti non quantũ ad hoc vt agere possit solus, nisi caueat de rato, vel nisi habeat speciale mãdatum ad hoc. nec in rebus ecclesiasticis stamus legibus illis, sed canonibus. Et quo iure nõ potest cõponere seu tranfigere sine cõsensu capituli. 3. de ma. et ob. c. fin. 3. de transa. contingit. eodẽ iure non potest agere vel rãdere sine consensu capituli. arg. ad hoc 3. de maio. obe. c. vlt.

Prælatus sine consensu capit. aut econuerso nec conuenitur.

1 2. q. 2. & c. si quis prælatorũ. de rebus eccle. nõ al. e.

e ¶ *Indicio.*] id est, instituto. Bernardus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Querelam.] Reuocatur sententia qua cõdẽpatus fuit in expẽsis ex iusta causa absens legitime excusatus: quia in ardua causa procuratorem constituerat nolluit.ita cõmuniter summaꝫ. prima pars decisse ponit partis querelam.Secũda dat iudicem:ubi, *Mandamus.*Abbas Siculus,

† Cap.1. eo. tit. in 2. cõ pilatione.

CASVS.Inter epm Salumen. & A. clericum super quadam ecclesia q̃stio vertebatur: causa commissa fuit epo Vigorneñ.eps citauit illũ clericũ:ipse infirmitate impeditus ad terminũ venire non potuit, qđ ꝓbare voluit cora ipso epo p quendã pbyterum et diaconũ, quos ad hoc destinauit: eps hoc non obstante condemnauit eũ in restitutione expensarũ, quas nuncius epi fecerat ad terminum illũ.sup hoc conquestus fuit clericus ille dño Papę.Vnde mandat q̃busdam, q̃ si constiterit q̃ Vigorneñ.episcopus pfatum A.non condẽnauerit in restitutione expensarum pro alia rõnabili causa,nisi pro eo q̃ in termino constituto infirmitate detentus ad eius psentiã nõ accesisit,& ipse ad probãdũ infirmitatẽ suam nũcios suos miserit, eundẽ A.ab eadẽ snia absoluant:qa nemo põ cõpelli nisi in grauibus causis cõstituere ꝓcuratorẽ. Nota q̃ q̃ ad terminũ nõ venit, põt in expensis parti alteri cõdẽnari,nisi iusta de causa fuerit ipe ditus, & hoc constet,Item iusta causa ꝓbata, reuocatur snia.Itẽ in grauibus causis non cõpellitur quis constituere procuratorẽ.

a ¶ *Querelam.*]Et ita non per appellationem:vt notatur in fine.

b ¶ *Expensarum.*]quas fecerat aduersarius veniendo ad terminũ coram Vigorũ.delegato à Papa ad petitionẽ Salubriensis episcopi super ecclesia ipsius.

c ¶ *Rationabili causa.*]Si enim nõ fuisset infirmitate detẽtus, vel alia iusta causa rõnabilis fuisset,quare ꝓcesit ꝓtra eũ,s.cõtumacia,bene tenuisset statim ꝑdẽnatio expensarũ.j.de dolo.cũ dilecti. & C.de iudi.sancimus.& j. de ap.reprehensibilis.Sed nunqd reus si non venerit in prima citatione,condemnari debet in expensis? Hic vi q̃ sic; quia pp infirmitatem tũ excusatur:et nisi cõstiterit hoc,non reuocabitur snia.et ita potest quis condẽnari in expẽsis pro prima contumacia.arg.ff.si quis in ius vo.non ierit. l.2. §.1.& actor ꝑdemnaretur si nõ veniret.ff.de iudi.eum quem temere.& in consi.Lug. idem dr.de do.& contu. actor.1.& actoris et rei est æqua conditio.ff.de re iur.non debet. 2 Dicunt quidam q̃ si reus non veniat in prima citatione vel in secunda ét non debet cõdẽnari:qa non dr adhuc cõtumax nisi post peremptoriũ terminum. Dico 3 q̃ etiã pro prima & pro secunda citatione puniri debet in expẽsis,si ad trinã citationẽ veniat,si vero nõ veniat ad citationẽ peremptoriã : tũc alias puniẽ:quia mittitur actor in possessionẽ rei petitæ, vel excõicatur si missio fieri nõ põt.j.vt lit.nõ cõtest.tuę. Et si postmodũ reuertitur infra annũ,restituit oẽs expẽsas factas ab eo tpe quo fuit cõtumax.& si nõ venit ad aliquã citationẽ, ad oẽs expensas cõdẽnabit,quas fecit aduersarius veniendo ad primã citationẽ et ad secundã et tertiã:& sic punit prima ꝓtumacia. & eodẽ modo dico,q̃ debet puniri ꝑ prima cõtumacia,licet veniret ad secũdã,alias deberes dicere,q̃ qñ nullo modo venit,nõ debet condẽnari in expensis nisi factisad termiuum peremptorium.

1 lib. 6.

2 De materia huius glo. vide p tit. inf. 1. ff. de diuer. & reꝑscrip.

3 Idem not. 24. dist. ho narratus. & 4. q.5. in su ma & hanc opi. ficinte ligę, q̃ si v na citatio maneat gra tuita in pri ma vel viti ma Io. An.

¶ *Glo.seq.alle.cõcor.ponit opinio.ad quã inducit vnũ capitulũ.eã reꝓbat,& c.respõdet.demũ obiicit de duab.legibus,& soluit.Itẽ obiicit de duabus decr.& soluit.Not.a ꝓtrario,q̃rit, ar.,ꝑponit opi.et soluit.*

d ¶ *Detentus.* Iusta fuit causa nõ veniẽdi,vnde ꝓbata causa dẽt reuocari quicquid fuit factũ ꝓtra absentẽ.ff.de iudi,si ꝓtor.& j.de re iudi.cum Bertholdus,& ff.de re iudi.q̃stum,§.1.quartana tũ nõ excusat, vt ibi dicit.& arg. 5. q. 3.si ęgrotans.18.dist.placuit.& 93. dist.iuxta. Dicũt tũ quidam q̃ tenetur mittere ꝓcuratorẽ ex quo venire non potest, si ita fuerit citatus vt veniat vel rũsalem trãsmittat. 4 j.de do.& con.cum dilecti.sed hoc non credo q̃ pp citationem iudicis,teneatur mittere ꝓcuratorem si venire nõ potest, maxime si in grauibus causis quis cogi ad hoc nõ possit,vt hic di de iud. & predi.1. ff de diuer & tẽp pscrip.

4 Concor. Bar.cũ tex. in l. pars lit testamun. ff.

5 lib. 6.

CAP. II.

QVerelam [a] † A. clerici accepimus: & infra.¶Mandamus quatenus si vobis constiterit, quòd Vigorñ. episcopus præfatum A. in restitutione expensarum [b] pro nulla alia rationabili causa [c] condemnauerit, nisi pro eo tantum quod in termino constituto ad eius præsentiam non accessit infirmitate detentus [d], cũ non possit quis cogi, nisi velit in grauibus [e] causis procuratorem constituere, & ipse ad probandum infirmitatem suam presbyterũ & diaconum destinauerit,cum ꝓtradicit:qa Papa hoc fecit ex plenitudine potestatis.Et alia ratio est,qa ille non, allegauit nec ostendebatnec ꝓbauit iustã excusationem,vnde vel debuit ire, vel sufficientẽ mittere:quia neutrum fecit,de contumacia fuit cõdẽnatus.Et illud scire debes q̃ qui ad iudicium vocat,potest indistincte in pecuniariis causis cõstituere ꝓcuratorẽ,licet in citatione hoc nõ dicat:nisi in duobus casib⁹, puta si dns iustior est q̃ ꝓcurator, et si causa sit vehemẽtior. C.de ꝓcu. l. vlti.Et ideo non cõpellitur cõstituere ꝓcuratorem, quia nec recipere tur,si veniret: puta si ageret de administratione sua vel tutela:vel etiã si aliãs esset arduanec ita cõsidit de alio: ad hoc enim ostendendum debet mittere excusatorẽ, ne ꝓcedatur ꝓtra eũ:q̃ snia nõ reuocabit nisi causa ꝓbata, et cum maiori difficultate. Sed vi q̃ quis cõpellatur ꝑstituere ꝓcuratorẽ etiã infirmitate detentus. ff.de diuer.& temp. ꝑscrip.l.1. & ff.de mino.Papinianus.vbi cõpellitur quis agere indirecte,ne currat ei ꝑscriptio.Sed à iudice nõ cõpellit,sed ille q̃ nõ potest agere ad hoc vt nõ currat ei ꝑscriptio,cõstituet ꝓcuratorẽ ad agẽdũ:vt litẽ cõtestetur :sed reus nõ cõpellitur dare ꝓcuratorẽ, & ita nõ ꝓtradicũt leges illæ. Itẽ signaẽ aliud ꝓtrariũ 5.de ele.c.bonæ.& j.de app.constitutus.vbi dr:sicut missit nuncium, ita potuit mittere ꝓcuratorem,sed ibi nõ suberat iusta causa:qa semp tenetur qs ire vel mittere,nisi sit iuste impeditus:& tũc debet mittere excusatorẽ ad allegãdũ impedimentũ:vt hic cõtingit.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõpilatione.

a ¶ *Querelam.*]Et ita non per appellationem:vt notatur in fine.

b ¶ *Expensarum.*]quas fecerat aduersarius veniendo ad terminũ coram Vigorũ.delegato à Papa ad petitionẽ Salubriensis episcopi super ecclesia ipsius.

c ¶ *Rationabili causa.*]Si enim nõ fuisset infirmitate detẽtus, vel alia iusta causa rõnabilis fuisset,quare ꝓcesit ꝓtra eũ,s.cõtumacia,bene tenuisset statim ꝑdẽnatio expensarũ.j.de dolo.cũ dilecti. & C.de iudi.sancimus.& j. de ap.reprehensibilis.Sed nunqd reus si non venerit in prima citatione,condemnari debet in expensis? Hic vi q̃ sic; quia pp infirmitatem tũ excusatur:et nisi cõstiterit hoc,non reuocabitur snia.et ita potest quis condẽnari in expẽsis pro prima contumacia.arg.ff.si quis in ius vo.non ierit. l.2. §.1.& actor ꝑdemnaretur si nõ veniret.ff.de iudi.eum quem temere.& in consi.Lug. idem dr.de do.& contu. actor.1.& actoris et rei est æqua conditio.ff.de re iur.non debet. 2 Dicunt quidam q̃ si reus non veniat in prima citatione vel in secunda ét non debet cõdẽnari:qa non dr adhuc cõtumax nisi post peremptoriũ terminum. Dico 3 q̃ etiã pro prima & pro secunda citatione puniri debet in expẽsis,si ad trinã citationẽ veniat,si vero nõ veniat ad citationẽ peremptoriã : tũc alias puniẽ:quia mittitur actor in possessionẽ rei petitæ, vel excõicatur si missio fieri nõ põt.j.vt lit.nõ cõtest.tuę. Et si postmodũ reuertitur infra annũ,restituit oẽs expẽsas factas ab eo tpe quo fuit cõtumax.& si nõ venit ad aliquã citationẽ, ad oẽs expensas cõdẽnabit,quas fecit aduersarius veniendo ad primã citationẽ et ad secundã et tertiã:& sic punit prima ꝓtumacia. & eodẽ modo dico,q̃ debet puniri ꝑ prima cõtumacia,licet veniret ad secũdã,alias deberes dicere,q̃ qñ nullo modo venit,nõ debet condẽnari in expensis nisi factisad termiuum peremptorium.

1 Secũdum Lau.Bar dicit hoc fuisse,quia prætmortuus clericus in alio iudicio fuerat introductus: & sic faciebat fidem in secundo. C. de testi. l. fi. Ioan. And.

¶ *Glo.seq.obiect:& soluit.*

f ¶ *Absoluere.*]Vi q̃ non fuerit absoluendus:quia qui nõ appellat à snia iudicantis, acquieuisse vi, & snia etiã interlocutoria à qua non appellatur,trãsit in rem iudicatam. j. de testi.significauerũt.& j.de re iu. ad consultationem.sibi ergo imputãdũ videbatur,quia non appellauit.Potest dici q̃ iste fuit auditus beneficio restitutionis: quia iustam causam habuit absentiæ:qua probata,absoluitur: quia & diffinitiua snia reuocatur,iusta causa absentiæ ꝓbata.j.de senten.& re iud. cum Bertholdus.immo vi q̃ snia nõ teneat.ff.de re iud.q̃stum.& interlocutoria licet transeat in rem iudicatam, à qua non appellatur quãtũ ad litigantes,nõ tn quo ad iudicẽ, qn possit eam reuocare,cũ viderit eam iniustã.ff.de re iud.qđ iussit. prout notatur j.de app.cum cessante.et ideo auditur iste.Bernar.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõpilatione.

Ex insinuatione.]Prima pars ponit partis narrationem,sup qua secunda dat iudices:ibi,*Cæterum.*

CASVS. Inter archidiaconum Sagien.& magistrũ G.sup pbẽda Lexon.ecclesiæ q̃stio vertebatur:archidiacon⁹ pro causa illa quẽdam constituit ꝓcuratorẽ ꝓtra illũ magistrũ G.ad sedẽ Apost.accedentẽ:sed cum postea idẽ archid.de fide illius ꝓcuratoris dubitaret,pscientibus duobus clericis eidẽ ꝓcuratori expresse ꝓhibuit, sciente aduersario suo,ne iudiciũ ipsius causæ suscipiceret,nec litteris suis vteret in iure,nec de ipsa se vlterius intromitteret.ipse nihilominus in causa procedens ꝓtraria snìam reportauit : & ille G.in possessionẽ illius ꝑbẽdæ fuit inductus:archidiaconus hoc intelligẽs his oĩbus ꝓtradixit,et significauit ꝑdicta dño Papæ.mandat Papa quibusdã, q̃ si ꝑ iuramentũ illius archidiaconi & clerici superstitis,cum alter mortuus sit,constiterit de ꝓmissis,nõ obstante snia ꝓtra archidiaconũ lata,possessionẽ dictæ ꝑbendę cum fructibus ꝓceptis restitui faciant eidem archidiacono,si aliud canonicum nõ obsistat, facta restitutione,si archidiaconus suam canonicam institutionem probauerit,ipsam ratã habeant & firmã. Nota q̃ factum falsi procuratoris dño non ꝑiudicat,iste ꝓcurator falsus fuit,à quo mandatũ fuit legitime reuocatũ.Item reuocatio mandati probatur ꝑ propriũ iuramentum,& ꝑ iuramẽtum vnius testis.Item ꝓbatur ꝑ iniquam snìam debet restitui. Item probare debet quis suam institutionem,si reuocatur in dubium.

2 Adde q̃ quis nõ cõpellitur ostendere aduersario tulũ beneficii. l. fin.C. de rei vea.

g ¶ *Inhibitum.*] Vnde eo ipso ꝓcuratoris litteras reuocauit. j.e.c. proxi.qđ indistincte potuit cum lis nõ fuerit contestata,& res sit integra.ff.eod. l.ante litem.arg.5.de elect.in causis.nã & depositũ quicũque potest repeti. ff.depositi.l.1.§.penul.& sciẽte aduersario hoc fecit, de hoc dicetur j.eo.mandato,& ita sententia nulla fuit lata cum falso procuratore. j.c.proximo. 6

6 Concor. tex.in l. qui ca. C.de iudi.& ibi Bar. cũ glo.

h ¶ *Susciperet.*] id est,ne ad suscipiẽdum iudicium in iure suis literis vteretur,prout in antiqua decretali continetur.

¶ *Glo.*

¶ *Gl.seq.arg.all.6.iura.obiicit dupliciter et soluit cõtungẽs duas opi.*

a ¶ *Clerici.*]Arg.q̃ dicto vnius testis sit credendum.arg.j. de testi. in oi negotio. simile.8.q.3.talia.& 28.dist.de syracusanæ.& arg.op. q̃ vni iurato testi credit.ff.de do.præleg.Theopompus.& ff. quem admo.te appe. l.1.§.vlr.arg.ff.de iureiu.si duo patroni 1.rñ.Arg.cõtra.4.q.3.c.si testes.§.ité vn⁹ vero.& ver.ité vbi numerus.& j. de testi. licet. & c.veniẽs. Item arg. q̃ dictum archid. istius pro teste vno recipiatur:& sic erũt duo testes.j.de testi. in omni negotio. sed dictum illius nõ debet sibi ꝑdesse : quia nullus idoneus testis in re sua in telligitur. 4. q. 3. versi. nullus in re.Põt dici 1 q̃ hic erat psumptio ꝑ archid.& erat reus:vnde fauorabilior, ideo delatũ ei fuit iuramentum : qđ fieri potest & debet.C.de re.credi. & iureiu. i bonæ fidei. & ff.de iureiur. admonedi. & quia ꝑ hoc modicum ꝑiudicatur ad ri, cũ salua sit ei actio sua. & in talibus non requritur ita plena ꝑbatio. arg. j. de re iud. cum Bertholdus. vel licet aũt. & j. de ei in teg. resti.ex litteris. & iniquũ esset vt per talẽ fraudem puniretur. vn de merito debuit ei deferre sacramentũ cũ vno teste, qa inspectis circũstãtiis psonarũ & causæ, iudex qñq; dẽt deferre sacramẽtũ acto ri, qñque reo. j. de iureiu. c.vlt.in fi.& hic talis causa est,& talis persona:& optime facit ad hoc ff.de legi.tut.legitimos.

1 Secũdum Lau.Bar dicit hoc fuisse,quia prætmortuus clericus in alio iudicio fuerat introductus: & sic faciebat fidem in secundo. C. de testi. l. fi. Ioan. And.

† Cap.1. eo. tit. in 2. cõpilatione.

† Epm legitur in impressis, & male, & antiqui oẽs habet,ipsum.

b ¶ *Sententia.*] cum fit lata cum falso procuratore,& ideo nulla. C.de procura.licet,& infra cap.proxi.in fi.& 5.de rescri. ex parte decani.

c ¶ *Aliud canonicum.*]Puta excommunicatio,vel pactum de non petendo restitutionem post sententiam,vel res iudicata, vel si ratã habuit sententiam latam cum falso procuratore.

¶ *Glo.seq.obiicit.ponit opi.quam reprobat,& soluit, & iterum duas solutiones subdit,quas non approbat.*

d ¶ *Probare potuerit.*]Sed quare iste cõpellitur probare titulum suæ possessionis,ꝓtra illud 2.q.5.§.1.& actore nõ probãte reus debet absolui. 6.q.vlt.c.accusator. j.vt eccl.benefi.vt nostrum. & j. de cau.pos.cum ecclesia.ff.de proba.l.2.& C.de eden. qui accusare. & C.de rei ven.res alienas?Dicunt quidam q̃ iste archid.cõfidens de iure suo,ſibi onus ꝓbãdi assumpsit.sic j.de rest.ſpo.licet. & 29.q.2.cuius rei gratia.& ita mos ꝓbare volenti gerendus est. ff.de prob.circa cũ.§.fi.Hanc non credo veram solutionem, ꝑpea dicas q̃ ideo iste tenetur probare canonicã institutionẽ, quiã cũ esset archidiaconus in ecclesia,de iure cõi illã ꝑbendã cum archidiaconatu habere nõ poterat,nisi probaret secũ dispẽsatũ fuisse. arg.op.100.dist. cõtra morẽ.arg.op.j.de deci. dudum. & per eum qui potuit dispẽsare. j.de schis.fraternitati.& j.de ꝑben.ꝑterea.& c.cum non ignores.& j.de concess.ꝑben.litteras.et c.cũ nostris.& quia in plurib.ecclesiis intitulatus esse non potest.5.de elec.dudũ 2.70.dist.sanctorum.vnde ꝑ hmõi psumptionẽ debet ostendere suam canonicã institutionẽ,psumptio eũ transfert onus ꝓbandi ad reum qñq;.C.de ꝓba.siue possidetis.et j.vt eccl.benefi. vt nostrum.sola em possessio nõ sufficit in beneficiis ecclesiasticis, nisi adsit canonica institutio. j.de institu.ex frequentibus.vnde dẽt habere litteras suæ institutionis.2.q.1.legum. 2 sicut nec sola possessio facit aliquem decurionẽ,sed iusta electio.ff.de decu.Herẽnius. & ꝑscripto hæc non prodest,cũ habeat malam fidem,ex quo non fuit legitime institutus,quia bona fides exigitur.j.de ꝑscri.si diligentia.& c.qñ oẽ.sed hoc non prodesset aduersario,nisi ius haberet.5.de rescrip.olim.Alij dicũt,ſ.Papa Innocentius quartus q̃ ex quo est in possessione,nõ cõpellitur probare suam canonicã institutionẽ.nemo em cogi; ꝓbare titulũ iuę possessiõis.C. de pe.hæ. cogi.Sed littera ista ꝓtradicit:sed posset suppleri,maxime ẽm hoc: vel dic,eo ipso q̃ aduersari⁹ nõ ꝓbat ꝓtra archidiaconũ,satis itelligit archidiaconus ꝓbare suã canonicã institutionẽ.C.q mili.nõ pos.sup seruis.li.12.littera tn ꝓtradicit.qđ prius dixi, veri⁹ credo.

in causa procedens,sententiam contrariã reportauit. ¶Cæterũ quia alter de prædictis clericis dicitur obiisse,mãdamus quatenus si p ipsius archidiaconi & superstitis clerici [a] iuramẽtum cõstiterit de ꝓmissis,sentẽtia [b] cõtra eũ lata nequaquã obstãte prædictæ ꝑbendæ possessiõem cũ fructibus inde perceptis (si eius restitutioni aliud canonicũ [c] nõ obsistat) auctoritate nostra restituat faciatis eidẽ. Restitutiõe vero facta,si archidiaconus ipse suam canonicam institutionem probare [d] potuerit, ipsam ratam permanere appellatione postposita decernatis:

- ¶Innoc.tertius Cabilon. & Catalan. episcopis.

¶ *Rescriptum super consecutiuis iudiciis impetratum à procuratore reuocato, & de hoc certificato,nõ valet,nec ꝓcessus vel sentẽtia lata per ipsum,si reuocatio peruenit ad aduersarium.ꝑ.d.secundum glo.*

CAP. IIII.

IN † nostra præsentia [e] Tulleñ.episcopus est cõquestus, quòd cum ad causam quæ inter ipsum † & decanũ Tulleñ. super dilapidatione, excõmunicatiõe,& periurio,ac quibusdã aliis criminibus † vertebatur,T.& G.ꝑsbyteros procuratores [f] institueꝝ,ipsos ad sedem Apostolicã duxerit destinãdos cũ de ipsorũ fide postmodum titubasset [g],mandatũ quod eis dederat, infra modicũ tẽporis spatiũ reuocauit [h]:sed ipsi licet mãdati litteras reuocatorias recepissent, nihilominus in negotio processerũt,& ꝑ procuratoribus se gerentes,cũ aduersario ingressi iudiciũ, cũ eo ad Parisieñ.archidiaconum & collegas suos in eiusdẽ præiudiciũ nostras litteras impetrarunt:& infra.¶Cũque prædictus epus, ad probandũ q̃ falsi [i] procuratores fuerũt,ab ipsis iudicibus inducias postulasset, ipsi exceptionem oppositã inutilem [k] & superuacuam reputantes, ad probationem ipsius dilationem cõcedere noluerunt : propter quod ad appellationis beneficiũ conuolauit. Sed iidem

† Vox, crimínibus, deest in omnibus antiquis.

Super his omnibus episcopus dño Papæ fuit conquestus, Papa vero licet vix fidem talibus adhiberet,q̃ dicti iudices viri prouidi & discreti taliter processissent,cũ in sua relatione quã Papæ fecerunt,nullã de hmõi exceptione fecerint mẽtionẽ:quia tn eps ꝑ viros prouidos & honestos,de q̃bus nõ est verisimile q̃ falsum tulerunt testimonium,sup ꝓmissis fecit plenã fidẽ,considerans etiã q̃ exceptio falsi procuratoris,et ante snìam & post põt opponi, qua probata iudiciũ nullũ,et controuersia nulla reputaf: processum ꝑdictorũ iudicũ duxit irritandũ.Not.q̃ exceptio falsi procuratoris et ante snìam et post obiici potest:& snìa taliter lata dño non nocer.Item iudex qui refert negotium ad Papã,debet facere mentionem de exceptionibus propositis,& de toto processu.

¶ *Glo.ista rect.per solu.contrary.*

c ¶ *Præsentia.*]Per inquisitionẽ quã iste decanus prosequebaf, vel denũciatiõẽ eiusdẽ decani,vel exceptiõẽ:alias procurator iterune nire nõ posset in criminali. c.q.3.in criminali.& j.de accu.veniẽs. 3 f ¶ *Procuratores.*]Simul,& tunc occupantis melior est conditio. j. eo.non iniuste.vbi de hoc.

3 Accur. in l. vnica C. de fatisda. no. q̃ si iudex, sciuit reuocatione,tũc nullus est sententia, cum ea tu erit in nõ legitimam personã. Si vero aduersarius tantũ tũc quia iudex nil de contingenti bus omisit, tenet sententia:sed proro aduersario sciente reuocatum est mandatũ,non valet 3 iudiciũ scientiã repellitur ille a cõmodo sententiæ ope replicationis ioan. And.

g ¶ *Titubasset.*Titubare dr is qui suspicionẽ habet sup eo de quo contendit.arg. C. de acq.posſl.nemo. in fi.& C.de cõdi.inde.l.vlt. reuocatio- et põt suspectus remouerì indistincte ante litẽ cõte.siue sit suspecctus siue non.ar.5.eo.c.proxi.ff.eo.tit.ante lit. conte.de hoc dixi 5. de rescrip.ex parte decani.nisi sit procurator ꝑstitut⁹ in rẽsuã, et nisi velit vti aliqua retentione.et hoc post litẽ cõtest.quia tũc de facili nõ trãsferrẽ ab eo causa.ff.eo.tit.quæ oĩa. ad fi.vers.fi.plane.

¶ *Glo.ista obiicit & soluit.*

h ¶ *Reuocauit.*]Et ideo non valuit qđ cũ eo factũ fuit.ar. ꝓtra. C. de satisd.l.vna.et ff.e.si procuratorẽ.vbi dicit q̃ licet procurator re uocetur,iudiciũ tn qđ cũ eo factũ est ratum esse debet : illæ leges intelligũt cũ vetit⁹ est procurator agere,ignoratẽ aduersario vel iudice:quo casu nihilomin⁹ valet qđ idẽ quasi procurator postea fecit.j.eo.mandato.vbi de hoc.et 5.de rescri.ex parte decani.Si ve ro aduersario sciente reuocatum est mandatũ,non valet 3 iudiciũ post reuocationẽ.in quo casu intellige qđ hic dicit,et 5.c.proxi. i ¶ *Falsi procuratores.*]simile j.de in integ.resti.ex litteris.5.de of- fi.deleg.cum olim.

¶ *Glosæ sequentis principium recitetur per obiectionem,& soluit.Secundo obiicit de decre.super litteris.& soluit.*

k ¶ *Inutilem.*]Cum in litteris cõmissionis contineret ipsos fuisse

Universidad de Deusto
Biblioteca

procuratores, patet quòd procuratio fuit ꝑsentata dño Papæ,& ꝙ reuocatio nō puenit ad ipsum,quæ ad ipsum vel ad aduersariū puenire debet.j.eodem mādato.potius quàm littera de rato,quæ sem ꝑ iudici vel aduersario exhibenda est.ff.rem ratam hab.ne satisdatio.& ff.eod. si procuratorem.quare videbatur iudicibus, ꝙ calumnioſe ꝓponeret huiusmodi exceptionē,sed ꝓ hāc rationē repellit: quia ipse probare volebat quòd essent falsi procuratores,quia poterat esse ꝙ reuocatio puenit ad aduersarium: & hoc voluit ꝓbare: quod sufficit. j. eodem,mandato. vnde appellatio eius renuit. Sed vt quòd litteræ istę deberent valere,saltem quo ad hoc vt procederent ſm veritatem negotij:quia hoc fuit tale falsum, qđ si fuisset dictum, nihilominus obtinuisset litteras decanus, ſ. de rescrip.super litteris. Sed isti falsi ꝓcuratores , reuocato mādato iudicium sunt ingressi cū aduersario, & de consecutiuis 1 lit teras cum aduersario, impetrauerunt.& ideo nil valuit qđ fecerunt: quia si non valuit ingressus iudicij,nec cōmissio super futuro ꝓcessu. & quia in fraudē hoc fecerunt, & vnus alterius odio nō debet prægrauari. C.de inofic. testa si quis in suo.

1 Exponit Abbas. 1. de consequentibus partibus iudicii. Ioan.And.

† Videtex. in l.licet. C. de iudic.

† reputentur;

simile infra de ſimo.nobis.& dignus est misericordia, qui alieno vitio laborauit. C.de natura. libe. l. legem Anastasij.sic 16.q.1.frater noſter.in princ,

a ¶ *Fidem.*]simile ſ. de renun.in præsentia. & c. ſuper hoc.arg. & j.de præben.nisi essent.argu.

b ¶ *Mentionem.*hoc faciebat præsumptionem pro eis,cum nil dixerunt,& hanc præsumptionē elidit probatio in ꝙrariū.& est no tabile ꝙ iudices in sua relatione debent facere mentionē de exceptionibus propoſitis, & aliis quæ rationabiliter proponuntur. arg.j.de re iudi.inter monasterium,

c ¶ *Religioſos.*] immo per ſeipsum & vnū testem posset hoc probare.ſ. eod. cap. proxi. & infra de iureiur. cap.vlt. in fin.& C. de re.cre.in bonæ fidei,

d ¶ *Oblati.*] De nemini præsumendum est ꝙ sit immemor suæ salutis.1.q.7. sancimus.quia quilibet præsumitur bonus,nisi probet. malus.ſ.de scru.c.vnico.et j.de præsum.dudum.

¶ *Glo.seq.tractat de duplici exceptione procuratoria.*

e ¶ *Exceptio.*] Qū dicatur falsus procurator,dixi ſ.de rescrip.ex parte decani. et illa est exceptio falsi procuratoris.Est et alia exceptio procuratoria,ſ.cum quis nō potest esse procurator, veluti

2 Hoc non habet locū in militibus nostri temporis, licet cingant ense, secundū datū.ſ. de rescrip. ex parte decani,in fin.et hęc exceptio post litē C. in Spec. de procur. §. 1. ver. ité ꝙ est miles. & sex quæ sunt necessaria in veris militib⁹. not ff. ex q ta à non suo iudice.11. q. 1. c. 1. et c.pen. C.ſi à non compe. iud.l. pen. vide qđ dixi post Host de sent. excō. cūm desīde res.in prin. Ioan.And.

miles: 2 & nō potest opponi post litē cōtestatā, cum sit dilatoria. ff.eod.filius familias. §. veterani.et C.eod.tit.ita demum. et hanc. potest omittere fideiussor.ff.manda.si fideiussor.§.quædam. Est & alia exceptio procuratoria.ſ.non habere mandatum : de qua hic dr: quia plus est mandatum fuisse reuocatū,q̄ non habuisse mandatū.ſ. de rescrip. ex parte decani,in fin.et hęc exceptio post litē contestatam pōt opponi:& hanc exceptionem non debet omittere fideiussor,ff.manda. inter causas.§.mandato.et talis exceptio non potest opponi post sententiam.vt hic,et C.eo.tit.licet.

f ¶ *Nullum.*]Ex eo tamē iudicio quod nullum est,ſolutum nō repetitur.ff.de iudi de qua re.§.2.

g ¶ *Momenti.*] Non est hoc ſpeciale,in hoc casu , sed idem est in omni exceptione,per quā probatur retro nihil actum esse, vt pu ta à non suo iudice.11. q. 1. c. 1. et c.pen. C.ſi à non compe. iud.l. vlt.ſimile j. de re iud.ad probandum, j.de excep.exceptionem.et ſi quid donetur ab eo qui non potest dare,nō valet.j.de iure patquod aūt.et ſi donetur ei qui capax nō est.j.de cle.excom.mi.potſtulasti.et ſ.de ꝓba.et quali.cum bonæ.C.de inoffi.testa.fratres.

¶ *Glo.seq. reci.per obiec.quomodo altera parte absente,&c.*

h ¶ *Irritandum.*]Irritat hic Papa factū iudicis altera parte absente,vt vī: quia non apparet ꝙ altera pars fuerit præsens,et lite nō contestata, & iuris ordine prætermisso, testes contra eū recipere ꝑsum pserūt, ipsum à Tulleñ.ecclesia per sententiā remouēdo.¶Nos vero licet vix fidem [a] adhibere potuerimus,quòd dicti iudices vtpote viri litterati, prouidi & honesti taliter ꝓcessissent,maxime cū in sua relatione(quā ad nostrā præsentiā trāsmisere,)de huiusmodi exceptione nullā fecerint mētionē[b]: quia tamē episcopus ꝑ viros religioſos[c],prouidos & honestos,de qbus non est virisimile, quòd suæ salutis obliti[d],ac iuramēti religione cō tempta:falsum testimoniū tulerint,nobis fecit sup iis quæ sunt proposita plenā fidē: attēdētes etiā ꝙ falsi procuratoris exceptio[e],nō solum ante sentētiam, verū etiā postea potest obiici†, vt pote qua ꝓbata, iudiciū nullū[f], & nullius mōmēti[g] controuersiæ reputantur†, processum supradictorum iudicium sententialiter duximus irritandum[h].

¶Idem Brixieñ.episcopo.

¶ *Si agitur de adulterio coram iudice seculari ad pœnam legalem, non interuenit procurator: secus si coram ecclesiastico ad separationem tori.*

CAP. V.

TVæ† fraternitati : & infra. ¶Consultationi tuæ taliter respondemus,ꝙ si vir accuset vxorē de crimine adulterij corā iudice seculari,ad pœnam ligit imā [i] infligendā, quia tunc inscriptionis vinculū debet arripere†, seque ad pœnā talionis[k] adstringere, nō per ꝓcuratorē, sed per ſeipsum ꝑsentē oportet præsentialiter accusare. ¶Si vero vir accusare velit vxorē de adulterio corā ecclesiastico iudice,vt ab eius cohabitatiōe diſcedat:qa tūc & si forsan[l] oporte at eū inscribere, vt designet in scriptis nomen [m], locum [n], & tempus [o], & omnia quæ comprehenduntur in lege [p] ciuili,

† Pœna talionis an hodie locum habeat tradit Couarruias lib.2. variar. resolut c 9.& la te Petrus Dueñas regula 27. incipien.accusans aliquē. addeB.Thomā 2.2.q.68 art.4.& 30. sum libr. 1. de iusti. & iure.q.5.ar. 4.

† Cap.1.eo tit.in 4.collpila.

1 Et quia quandoque quæritur de crimine causæ ingratitudinis commissæ. in Authen. vt cum de app. cog.§. illud.& ideo interdū vocatur accusatio. C. de inoffi. testa. l. parētibus. & l. in ateina. interdū querela. ff. eo.tit.l.1.

† Cap.1.eo tit. in 3. collpil. & dicit. tellectus de Decium in Rubr. de iud. & Ioan. comes. vol.1.

† In antiqo codicibus accipere. aliàs recipe.

gendam non per procuratorem,sed ꝑ ſeipsum illud facere debet, quia tunc debet inscribere, & ad pœnam talionis se astringere. Si vero accusēt eam de adulterio corā ecclesiastico iudice,ad separationē tori , sustineri potest vt ꝑ procuratorē accusēt:quia & si accusatio sit de crimine,nō est tū criminalis,sed mixta inter criminalē & ciuilē:quia et si oporteat ipsum inscribere,vt designet in scriptis nomen adulterij,locum, et tempus , oīa quæ in lege, ciuili cauentur,ad talionē tū se obligare non debet:ne forte cum in probatione defecerit,intentionis suæ consequeretur effectum. Not.quòd in causa criminali procurator non interuenit.Item qui non probat qđ intendit,debet puniri,sicut reus cōuictus puniretur,quia calumnioſe accusauit.Item vbi ciuiliter agitur de crimine,potest procurator interuenire. Item ſi aliquis ꝓbetur vna via.alia via,ad id non debet admitti.

¶ *Glo.seq.reci.per q.quæ sit pœna adulterij secundum leges.*

i ¶ *Legitimam.*]Per leges veteres puniebatur mulier conuicta de adulterio ad pœnam sanguinis. C. de adul. castitati, & etiam ſm legem Moſaycam lapidabatur. 33. q. 5. hæc imago.Hodie vero detruditur in monasterium. C.de adulte.Authen.sed hodie.& j. de conuer. coniug. gaudemus. Et potest vir vxorem conuictam de adulterio et comdemnatam retinere ſi vult, et vxor virum,vt dicitur in prædicta Authentica,

k ¶ *Ad pœnā talionis.*]Olim infra lx.dies vtiles à tpe diuortij,vir accusare poterat vxorem iure mariti 3 sine metu calumniæ. C. de adul.q̄ uis adulterij. & l.iure mariti.et ff.de adul.is cuius.§.vlti. & l.mariti.§.ꝑterea.Hodie vero cōstāte matrimonio potest eā accuſare,et tenet inscribere ad pœnā talionis obligādo se.in Authē.vt liceat ma.& auiæ. §. causas.& §.quia vero plurimas.coll.8. & hic.

3 In quibus cōstitutis ius.not.c.§. 4.c. nullius. §. aliq̄ quādo.Ioan.

l ¶ *Si forsan.*] Hic nō notat dubitationem,sed expreſsiuū veritatis. sic 33. q. 2. admonere. circa medium. et de pœn. dist. 1. quam obrem.& ff.de rei vin.item ſi.§.1.

m ¶ *Nomen.*]adulterij.

n ¶ *Locum.*]in quo commissum fuit adulterium.

o ¶ *Tempus.*]scilicet annum et menſem admiſsi criminis. 4

p ¶ *Glo.seq.ponit quæ requiruntur in libello accusatorio per versus.*

p ¶ *In lege ciuili,*] quam habes 2. q. 8.libellorum,& ff.de accu.& inscrip.l.3. Quid contineri debeat in libello accusationis,notatur his verſibus:

Consule,mense,die,coram prætore professus:
Te deferre reum,crimen,loca,pone sodalem.
Et licet hora,dies,non mensis prætereatur.

4 Adde gl. in l. cauis. C.de accu.

¶ Gloſa

¶ *Glo.seq.soluit dubium ponit brocar.alleg.4.iura.ad primam partem.& vnum in contrarium.*

a ¶ *Effectum.*]quod esset ſi ſeparentur.potest tū teneri ad aliā pœnam,vt perpetuo ei adhæreat,qua carere voluit. 32. q. 5. hæc imago vel ad pœnā extraord.ſe obligabit.]j.de accu.ſuper his.Ité habes hic,ꝙ ſi quid prohibetur vna via , altera via non debet admitti. C.ſi manci.ita ven.l. vl. & ff. de tu. & cu. scire. ff.de cōdi.insti.quæ sub condi.§.ſi quis. & ff.de bo.lib.l.quæritur. argu. contra.4.q.3.c. ſi testes. §.ſerui neque.

b ¶ *Mixta.*] Sicut solet dici de querela inofficioſi testamēti, quæ est mixta inter ciuilē &criminalē. Ciuilis est:quia qui eam proponit, proponit hæreditatis petitionem.ff. de in off.test. qui de inofficioſo.& in eo accedit ad criminalem : quia ſi non venit die ſtatuta, postea non auditur.ff.de inoff. test. Papinianus.§.1. 1 argu. C.qui accu. non poſ. ſi ea.& j.de accu.licet.

Vm pro causa.]Prima pars ponit decisam partis querelā. Secunda dat iudices : ibi, *discretioni.*Et incipe causam litteralem,ꝙ inter istum G.qui erat procurator capituli,& archidiaconū, erat cōtentio super expensis factis ꝑ istū archidiaco. in causa quā susceperat promouendam de mandato capituli,& Papa ꝓnunciauit vt habetur in littera: potest tū cause figurari aliis modis.Abb.Siculus.

CASVS.Inter G.& F. archidiaconos Gabiloñ ecclesiæ,quæstio vertebatur:procuratores vtriusq; accesserūt ad Papam:procurator ipsius F. proposuit ꝙ F. archid.impetrauit à C.prædecessore Innocentij litteras confirmationis super quibusdā institutionibus ecclesię,de cōsensu capituli factis,ex quarū inobseruātia ecclesia lædebatur,petens causam committi,& cōfirmari constitutiones prædictas,& ea sibi restitui quæ in vtilitatē ecclesiæ ipse expendebat: mandat Papa quibusdā quatenus expēsas faciant restitui archidia.ſi legitime probare poterit,de mādato capituli se suscepisse ꝑdicta negotia ,ꝓmouenda, & ꝓ hoc ad sedē Apo.accessisse.No.ꝙ ſi q̄s fecit expensas in ꝓ- curāda vtilitate ecclesię,nec res habuit effectū:niſi hoc fecerit de mādato capituli,nō recupabit eas,& sibi imputet ſi sine mādato capituli hoc accipiebat:sec⁹ ſi res effectū habuisset ēt sine mādato

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

c ¶ *De mandato.*] Immo & ſi non interuenisset mandatum,posset tamen ea petere quæ vtiliter expēdit in negotiis ecclesiæ. 12. q.4. quicunque.ff.de neg.gest.Pomponius.& j.de fideiuſ.quod quibusdam.& j.de depoſito.c.1.

d ¶ *Propter hoc.*] Simile ſ.de electio.vt præteritæ.quia ſi aliàs fuisset iturus ad curiam,non posset petere expēsas factas,niſi quatenus plus expendisset propter longiorē moram. ff. familiæ ercisc. ex parte.in prin.& ff.de nego.gestis.ſi cōes.diſtinguitur tū:quia ſi egit de mādato ſiue ſuccubuit,ſiue non,potest petere expēsas: vt C.mandati.l.etiam.ſed ſi egit ſine mandato,& ſuccubuit,non petet expensas.ff.iudica.ſolui.iam tamen.§.in hac.iſtæ autem expēsæ non excedent probabilem modum.ff.de damno infecto. inter quos.§.vltimo.& lege ſeq.in princ.ſic j.de eo qui mit. in poſ.cum veniſſent.in fi.& j.de ſequestra.cap.2.in fi.

Via in causis.]In prima ponitur petitio.In ſecūda ipsius admiſsio:ibi,*Licet igitur.*

CASVS. Vniuersitas ſcholariū Parisiensium qnque causas mouebat ꝓtra alios,& alij ꝓtra ipſam, & qa vniuersitas in causis per se interesse nō poterat, petebat à Papa vt ſuper hoc procurator sibi instituere liceret.Rndet ꝙ licet de iure cōi illud facere posſit: tū indulget eis Papa facultatem procuratorē instituēdi ſup his. Not.ꝙ vniuersitas de iure cōi potest constituere procuratorem. Item quod iure communi competit,indulget hic dominus Papa.

¶ *Gl.seq.not.at differentiam inter legem & canonem.secundo reddit duplicem constitutionis causam.*

e ¶ *De iure communi.*] Not. ꝙ vniuersitas pōt constituere procuratorem, nō obstāte qđ dr: procurator est qui mādato dñi negotia administrat.ff.eo.l.1.ſed vniuersitas loco dñi habetur.Secundū leges procurator cōstituitur tm à vero dño.ff.eo.l.1. ſecundum canones non est differentia in vocabulis,dūmodo constet ꝙ habet potestatē agēdi & defendendi. j.eo. petitio. & quilibet administrator , ꝓcurator dr. 1. q. 2. saluator. Sed illa fuit dubitatio,quia ſcholares nō videntur cōstituere vniuersitatem, cū ius vniuersitatis non sint à principe consecuti. ff.quod cuiusque vniuer.l.1. ff. de colle.illi.l. 1. Item quia si esset vniuersitas,ſyndicum vel actorem deberet cōstituere auctoritate epi.C.de epiſc.et cle.oēs.§.nihilominus. sed Papa rndet ꝙ de iure cōi hoc licet. & est verū,ꝙ vniuersitas cōſtituit procuratorē , & per ipsum procuratorē iurat.j.de iur.cal. cum causam. sed ꝓcurator à vero dño cōstitutus, non iurat de calumnia, sed dns. 2 C.de iura. calumn.l.2.§.fin autem. & ſ.habet ſpeciale mādatum. de iur. calum c.vlt. lib. 6. & dicit hic Ho. ꝙ ideo iuratſyndic⁹, procurator nō, quia me ius ꝑsumitur scire veritatem.

† Vide Hostiensem tractatum de prīui eg. Schelarium priuil. gio 30.

† In aliquot antiq. ſanonden. tis.ij.

† iurat eriā procurator

† rec.ſatio ne.

CAP. VII.

QVia in causis, quæ contra vos & pro vobis mouentur,vestra vniuersitas ad agendum & respondendū cōmode interesse nō potest , postulastis à nobis,vt procuratorem instituere ſuper hoc vobis de nostra permissione liceret.Licet † igitur de iure communi [e] hoc facere valeatis,instituendi tamen procuratorem ſuper his auctoritate præsentium vobis concedimus [f] facultatem.

¶Honorius † tertius episcopo Egitañ.

¶ *Si citatus ad causam constituit procuratorem,quem postea reuocat,potest nihilominus contra eum procedi inquantum status causæ patitur sine alia citatione.hoc dicit quo ad intellectum.*

CAP. VIII.

AVditis & intellectis, quæ ſuper delegatorum nostrorum processibus fuere propoſita:processus [g] ipsos & quęcumque secuta sunt ex eis vel ob eos [h],noueris nos irrita iudicasse : non obstantibus litteris quas de reuocatione † mādati procuratori suo Colubrien.epiſcopus destinauit : cum antequam ad illum [i] litteræ huiusmodi peruenirent,fuisset ſuper eisdem processibus hinc inde ad talionem† tamen non debet ſe aliquatenus obligare, ne forte cum in probatione defecerit intentionis suæ consequatur effectum [a],sustineri potest, si necessitas id postulauerit , vt per procuratorem accuſet : quoniā huiusmodi accūſatio & ſi de crimine fiat,non est tamē crimina lis,sed quasi mixta [b] inter ciuilem & criminalē,quamquam in præsentia principaliunr personarum securius procedatur.

¶ Idem.

¶ *Qui de mandato domini causam procurauit,ab eo repetit expensas propter hoc factas.*

CAP. VI.

CVm † pro causa quæ inter G. & F. Gabiloñ. ecclesiæ archidiacoñ. vertebatur : & infra. ¶Diſcretionī vestræ mādamus, quatenus expensas archidiacono restitui faciatis,ſi legitime probare potuerit ſe de mādato [c] capituli ſuscepiſſe prædicta negotia promouēda,& propter hoc [d] ad sedem Apoſtolicam accesſiſſe.

¶Idem ſcholaribus Parisieñ.

¶ *Vniuersitas etiam ſcholarium potest ad agendum & defendendum procuratorem constituere.*

† Iurat etiā procurator & ſ. habet ſpeciale mādatum. de iur. calum c.vlt. lib. 6. & dicit hic Ho. ꝙ ideo iuratſyndic⁹, procurator nō, quia me ius ꝑsumitur scire veritatem.

† rec.ſatio ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re postea.vnde talis reuocatio nõ impedit sententiam ferri super his in quibus est conclusum:& ita quodammodo fertur sententia contra absentem,sed pro præsente reputatur, quia & si præsens esset,nihil posset obiicere:& si tempestiue reuocatio fuisset facta, non ostensa iudici vel aduersario:nihilominus valuisset quicquid fecisset vsque ad ostẽsionem reuocationis.J. eo.mãdato.& C. de fatisd.l. vnica. & ff.eod.si procurator in fi. Sic in iudice tenet quod facit,donec intelligit reuocatam iurisdictionẽ. J.de ap. si duobus. arg. & quamdiu seruus habetur pro libero, valet sententia illius. 3.q.7.c. infamis.§. verumtamẽ. & argu.9. quæst.1.ordinationes.& ff. de offic. præsi.fi forte.& ff. mãd. si mandassem.argu.ff. ficer.pe. eius qui in prouincia.Si vero reuocatio tempestiue fuisset ostensa aduersario vel iudici : quicquid fieret postea,non valeret: & sic possunt intelligi supra eod. ex insinuatione.& cap. in nostra. vt ibi dicitur.

† & facies euam quousque.

a ¶ *Nostro contemptu.*] sic J.de postulan.c. bonæ.& J.de offic. leg. licet. & J. de appel.intimasti. & C. de relatio. L1. quia sic illuderetur superiori.& argu. ff. de succes.edict.l.1.§. decretalis.

¶ *Glo. seq.reddit rationem,& dat simile.*

b ¶ *Peruenerunt.*] Quia tunc quasi contumax fuit.& tunc expectare incœpit.simile.J.de sequest. c. 1.de dolo & cont.cum dilecti.in fi.& hoc in culpa illius episcopi, qui negotiũ ad curiam procurauit destinari.simile.J.de appel.Nicolao.& c.interposita.& c.reprehensibilis.& J.de restit.spoli.cum causam. §. 2.

¶ *Glo. seq.successiue signat tria contraria,& soluit.*

c ¶ *Facies etiam.*] Et sic snia condemnationis profertur antequã cõstet de futuris expensis.vnde signatur ꝓtra.ff.de vsur.l.1.§.1. vbi

1 Istud verum ita ꝙ statim datur exactio: & sic non contradicit Goff. adde quod not. infra. de sepulti. in no stra dicebat Inno. quòd illud locum habet in vsuris quę sunt odiosę, aliàs bene pro uidetur index in futurum & facit qđ not. infra de homi. prę. lati. lib. 6. vel secundum cumillud lo cum habet vbi non est obligatio, sed hic incontinenti erat obligatus ex consuetudine. Ioan. And.

dē ꝙ tractus futuri temporis non spectat ad iudicē 1,hic iam cõmunis ita ꝙ statim ꝙ facturus ẽsset expensas.Sed vī ꝙ snia quantum ad futuras expensas non teneat:quia non continet certam quantitatẽ,& incerta sententia nulla est.C.de senten. quæ sine cer. quantit. profer.l.hæc sententia.sed illud habet locũ vbi certa quantitas petita est iure actionis, vel species : quia si ibi sententia incerta est , non parit actionem rei iudicatæ.Sed istæ expensæ petũtur officio iudicis pro interesse propter contumaciã alterius partis , & ideo pót condemnari etiã ad expensas factas & faciendas,quas declarabit postea suo sacramento,& fit hic condemnatio expensarum nulla taxatione præmissa, quod est ꝓtra id.2.q.3.c.inducię.§. qđ fieri.fic & J.eo.constitutus.& J.qđ metus cau.c.fi.sed illa taxatio pōt fieri postea qñ iurabitur super expensis.vt dicit c.cũ quis.§.qđ fieri.

P Etitio vestra.] Diuiditur.nam primo ponitur petitio.Secundo respõsio.ibi,*Nos igitur*.Abb.Siculus.

CASVS. Eps Mutinen.de mãdato sedis Aposto. In Liuoniã pro fecturus,constituit M.& I.canonicos Mutin.suos vicarios, & procuratores generales,pro ipso epatu : Isti ꝓcuratores auctoritate huius generalis mãdati,agebant ꝓtra detentores bonorũ epi Mutin.vel conueniebãtur pro ipso:obiiciebatur eis,ꝙ ex ipso mãdato id facere non valebant,pro eo ꝙ etiam in instrumento vicarię suæ,siue huiusmodi procurationis,non exprimebatur, ꝙ ipse cõstituerit eos syndicos vel actores,sed procuratores generales:tenoré huius instrumẽti miserũt ad Papã, Papa inspecto tenore instrumenti cõstitit ei euidenter,ꝙ intentio fuit ipsius epi , dare illis liberam potestatem agendi & respondendi pro ipso epatu:Vn de huiusmodi exceptionem friuolam reputauit.Not.ꝙ non refert an dicatur ab vniuersitate,vel collegio,talé procuratorẽ vel syndicum,vel actorem dari,dummodo appareat , ꝙ ad agendum vel respondendum,sit per sequentia vel præcedentia datus.

¶ *Glo.seq.quærit.arg.pro.& soluit.*

d ¶ *Generales.*] Licet fuerint generales procuratores,non tamen poterant transigere.ff.eo.mandato generali.nec possunt alienare nisi fructus aut alia quæ de facili corrumpi possunt.ff.eo. procurator totorũ.Sed nũquid alter istorũ possit agere vel administrare sine reliquo?Vī ꝙ sic,quiain tutoribꝰ & actoribus id seruatur, vt alter sine altero administrare possit.ff. de negotio.gest.cũ alicui.& ff.de administratione tuto.l. decreto.versi.1.& l.Lucius.§.1.& l.si plures.§. quamuis.ff.manda.& l. creditor. §. duobus.

Procuratores generales possunt, non specialiter.

Credo ꝙ si insolidũ cõstituti sunt , vnus pót agere sine altero, & alia facere ,put negotia occupauerint: aliàs nõ pót vnus agere sine alio 2: licet in tutoribus aliud sit benigne receptum,vt dicunt illæ leges,decreto.& Lucius, & lex illa. creditor. §. duobus.intelligif in eo casu, cũ insolidũ vtriq; mandauit.de hoc no. J. c.pe.in notula,sic ergo.

2 Concor. tex in l. vlt. procurator. & ibi Bar. ff. eod.

e ¶ *Actores.*] secundũ canones nõ videbatur ista dubitatio. quia canon omnes administratores nomine procuratoris intelligit.1.q.3.faluator. est enim nomen generale.vt J.eod. quia in causis. vbi vniuersitas de iure cõi constituit procuratores.

†In multis antiquis, hic dicit episcopo.

†Vbaldo.

f ¶ *Intentio.*] Sic patet ꝙ qñ verba generalia siue dubia, ponũtur in huiusmodi instrumentis procuratiõis,recurrendum est ad intẽtionem constituentis.sic etiam de priuilegiis.J.de decimis.ex multiplici.3.de officio ordin.licer.& in rescriptis. J. de arbitr. exposita. & J.de restit.spol.audita.3.de offi.deleg. super eo. & in beneficiis conferendis. J.de præbẽ.super inordinata.& c.vlt. Et illa est causa quia verba debent deseruire intentioni,non intentio verbis: per verba enim exprimitur intentio.22.q.5.humanæ aures.& 38.distin. sedulo:& 1.q.1.Marcion.& J.de verbo.significationis.& c.præterea.& de consec. dist. 4. retulerunt. & facit ad hoc ff.de iudi. si quis intẽtione ambigua.Arg.ꝓtra.ff.de pac. veteribus.& ff.de ꝓtra hẽda empti.Labeo.& l.cũ in lege.sed illa locũ habet in ꝓtractibꝰ, vbi vẽditor dẽt aperte oĩa exprimere 3:aliàs fit interpretatio cõtra ipsum.& ita manifestũ, est ꝙ nõ est semp considerãda verborum forma in huiusmodi cõstitutionibus , sed quid est eis cõmissum,& in quo officio:quia hoc nomen , procurator,est generale nomen ad qualibet administrationẽ:& per sequentia quæ ponũtur in cõstitutione,restringitur ad id de quo agitur : vt patet hic. Vnde si diceretur:ego do Titio potestatem agendi & defendendi in causa vel in causis,quam vel quas habeo cum tali,sufficiens est mandatũ,non obstante subtilitate legali, quæ in hoc casu solummodo videtur legem imponere verbis,& non rebus , cum sit potius contrarium faciendum.C.communia deleg.1.2.in fine.

3 concor. contrarius regulas. ff. de pos. filius. & ibi Bar. & quo Bal. da. l. exhibitor. §. Lucius.

A Ccedens.] Primo prouidet libertati mulieris. Secundo citat ad causam:ibi,*Tu ergo*.Abbas.

4 Secundũ hoc ergo nullus ex ciuitatibus vel obiicis pro curatorem constituere nec testante ff. de testa. obiiciendi. gu. ff. de iure fisci, dicun. nec qui decretum tenetur iurare, vt hic. Ioan. And.

CASVS.Quędã nobilis mulier D.noĩe de Massa Lucã.diœcesę. nomine filij sui ꝓtraxit spõsalia cũ Vbaldo ciue Pisano noĩe filiæ ipsius Vbaldi,filiis ipsis scientibus,arrha forsitã hinc & inde apposita:quia nobilis filia forsitan nolebat perficere qđ conuenerat cũ dicto Vbaldo:idẽ Vbaldus detinebat eã sub potẽtia sua:significatũ fuit dño Papæ,vnde mãdat dicto Vbaldo, quatenus nobilẽ illã restituat pristinæ libertati,& ipsam faciat secure reduci ad castrũ suum de Massa Lucañ.diœcę.vt ibi existens libera, ꝓcuratorẽ libere valeat ordinare,ꝙ corã Papa sua iustitia ,ꝓsequat : & ipse idẽ Vbaldus sup spõsaliboꝰ,ꝙ dñtur ꝓtracta inter filiã suã,&filiũ dictæ nobilis,ꝓcuratorẽ idoneũ ad ꝓsentiã Papæ trãmittat, ꝙ plenã habeat potestatẽ ad agẽdũ & defendẽdũ.Not.ꝙ qui agere vult vel rñdere,nõ debet esse in potestate alterius,sed libertatẽ habere debet.

¶ *Glo.seq.fortificat textum: secundo quærit,& soluit.*

g ¶ *Libera.*] Qui enim agit libertatẽ debet habere 4 vt libere cõ-

fiteatur,& possit esse in iudicio:quia cõfessio per metũ siue timorem extorta, non præiudicat.31.q. 2. Lotharius.et 15.q.6..c.1. et 22. q.4.inter cętera.in fi.et præcipue in matrimonio , in quo libertas omnimodo restituenda est,et locus prouidẽdus est, in quo nulla possit esse formido.33. quæstio. 2. siue de coniugij. et plena debet

¶ Tu ergo super spõsalibus quę inter natam tuam , & filium eiusdem nobilis contracta proponuntur , procuratorem idoneum ad præsentiam nostram mittas , qui ad agendum & respondum [a] plenã † habeat potestatem.

† In aliquot antiq. plena ria.m.

¶ Idem Cantuarien.archiepiscopo.

¶ *Si procuratori generali denegantur inducię ad consulendum dominum ex causa prob.abili absentem, poterit procurator appellare.*

CAP. XI.

Dilectus filius magister L. rector ecclesiæ de Auna transmissa nobis petitione mõstrauit,quòd cum R. presbyter contra ipsum causa studij Bononiæ commorantem, super eadem ecclesia ad iudices nostras litteras impetrasset , earum auctoritate à iudicibus ipsis eodem rectore citato [b] , procurator ipsius generalis [c] ad omnia eius tractanda negotia, pro eo quòd competentem terminum infra quem rectorem ipsum consuleret, vtrum deberet contendere vel cedere [d] quæstioni, sibi concedere denegabant, pro eodem nostram audientiam appellauit. Quocirca mandamus , quatenus si est ita, reuocato in irritum,&c.

¶ Idem episcopo Lexoñ.

¶ *Si reus recedit a iudicio dimisso procuratore solummodo ad agendum, cõtumax est,& condemnatur in expensis.*

CAP. XII.

COnstitutis in præsentia nostra H.Priore Sagieñ.& T. laico , dilectum filium O. subdiaconum nostrum super causa quæ inter ipsos super quadã summa pecuniæ vertitur , concessimus auditorem: & infra. ¶ Quia Prior super ipsa pecunia in qua dictus T. eum sibi suæ vxoris [e] nomine teneri dixerat,& ipse hoc omnino negaret, & ipsa vxor ipsius T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad probandum intentionem suam testes quos ad hoc habebat, coram eo produci fecisset, & ipse T. ad hoc idem facere non curasset, & ipse Prior ad publicationem testium processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium iterum processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium decimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium undecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium duodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tertiodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quartodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quintodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sextodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septimodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octauodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonodecimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium vicesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium tricesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadragesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quinquagesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexagesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septuagesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium octogesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium nonagesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium centesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium ducentesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium trecentesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quadringentesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium quingentesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo octauo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium sexcentesimo nono processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo primo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo secundo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo tertio processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo quarto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo quinto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo sexto processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret, & ipsi ad inuicem super hoc litigarent, & ipse Prior ad publicationem testium septingentesimo septimo processisset, & ipse T. ad hoc se opponeret

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuita vxore? Non: quia vtilis actio acquisita vxori, præfertur directæ acquisitæ marito: nec potest agere ea inuita. ff. de procura. si procurator. vbi dicitur q̃ si procurator meus stipulatus fuerit satisdationem, iudicatum solui, vtilis actio mihi datur: nec potest agere procurator me inuito.

a ¶ *Illicentiatus.*] 11.q. 3. certũ. ideo contumax reputatur, quia nullum responsalem sufficientem dimisit.

b ¶ *Ad agendum.*] Ideo non valuit mandatum, quia cum Prior esset reus, debuit dimittere procuratoré ad defendendũ, & nõ ad agendum: nisi vellet reconueniri actorem, & ideo cõtumax reputatur: qa non dimisit idoneum. Qualiter autem debet dimittere quis procuratoré idoneũ & sufficientem, dictum est ſ. eod. accedens. & iste procurator noluit eũ defendere: quod si fecisset, non fuisset condemnatus Prior in expensis, sicut credo.

c ¶ *Taxatione.*] quæ semper debet præmitti ante condemnationem. 3. q. 3. §. offeratur. & etiam iuramento præmisso. 2. quæstio. 1. in primis. & ſ. quod met. cau. c. fin. quod debuit hic præmitti. Et sic no. quòd sententia super expensis pro contumacia potest ferri in absentem. & hoc est quod dixi supra eod. querelam. de expensis scilicet quia non venit, vel si venit & recedit sine licentia, condemnatur in expensis.

d ¶ *Finem litibus.*] infra de dolo & contu. finem. & cap. venerabilis. Bernardus.

M *Andato procuratoris.*] C A S V S. Aliquis constituit aliquem procuratorem in causa quam habet coram iudice ordinario vel etiã delegato: procurator iste cũ aduersario ingressus est iudicium: dñs postmodum reuocauit mandatum à suo procuratore: quæritur vtrum ea quæ cum ipso procuratore postmodũ fiunt, valeant? Respondet Papa, q̃ si reuocatio ista ad iudicem illum vel aduersariũ nõ peruenit, iudicium quod ipse quasi procurator postea est expertus, ratũ debet esse. Not. q̃ reuocatio peruenire debet ad iudicem vel aduersarium, alias nihil valet quod agitur per illum procuratorem, ne de dolo quis commodum sentiret.

¶ *Glo. seq. facit quinque. dicit primo quid continere debeat procuratorium. Secundo quando de procuratorio rei omnino cõstare debeat. Tertio quòd procurator rei caueat de iudicato soluendo, non de rato, nisi in casibus: & septem enumerat. Quarto quando cautiones præsentur. Quinto de syndico & tutore, quòd non cauent de iudicato soluendo. & causam reddit.*

c ¶ *Mandato procuratoris.*] De mandato procuratoris actoris dicitur ſ. eo. c. 1. in mãdato enim procuratorio debet cõtineri præcipue nomẽ eius q̃ cõstituit procuratorẽ, & nomẽ procuratoris, & in qua causa, & q̃ ratum habebit quod cum eo actũ erit, sicut in litteris de rato, & coram quibus iudicibus, maxime si sunt delegati: coràm ordinario enim nõ est necesse multum q̃ fiat de eo mẽtio. ff. de procura. si procuratorẽ. & istæ litteræ mitti debẽt aduersario, vt certus sit: quibus releuatur ,,curator à fatisdatione de rato cũ de mãdato dubitatur, vt ibi dr. De mãdato procuratoris rei omnino constare debet: & si non ostẽdatur mãdatum, repellitur, nec admittitur tãquã procurator etiã si dubitaretur, nisi vellet se offerre defensioni, 1 & siue quis habeat mandatũ siue nõ, & quãcũcunq; sit idoneus procurator rei, debet præstare aliquã aliã cautionẽ, ſiudicatũ solui. C. de satisdat. l. vnica. & ff. eod. qui proprio. ſ. qui aliũ. & l. minor. in fi. & Insti. de satisd. ſ. fi vero. quæ clausula scilicet, iudicatũ solui. tria cõtinet, ſ. q̃ defendat reũ in causa, & q̃ dolũ non cõmittat, & q̃ soluat iudicatũ: & hoc ipsum q̃ verbũ sonat. ff. iud. sol. l. iudicatũ solui. & hæc satisdatio debet interponi ab ipso dño qñ præsens constituit procuratorem dñ conuenitur: & si absens extra iudiciũ cõstituitur, cautionẽ interponat ,p suo procuratore. p quã fideiussor, existat sub hypotheca rerũ suarũ. Insti. de satisd. ſ. fi vero. aliàs ipsemet procurator exponere dẽt prædictã cautionẽ, 2 quantũcunq; locuples sit & idoneus, vt dictũ est. Cautioné vero de rato non pstat procurator rei, ſ. rẽ ratã dñm habiturũ, cũ & si ille, ſ. dñs ratũ nõ habeat, ipse soluat de bursa sua, quia reuocare nõ potest dñs. Porro vbi reuocare posset, vel retractare q̃ actum est, debet procurator præstare cautionẽ rẽ ratam dñm habiturum, vt cum quasi defensor cõuenitur rei vẽdicationẽ, vel cõi diuidũdo, vel familiæ erciscundæ, vel finium regundorum, & ecclesia vel minor, & restitutionem in integrũ postulãdo: & cã ſtatus cũ seruus clamat in libertatem ptra procuratoré dñi, duplicem cautionem præstat procurator rei: iudicatũ solui, & rem ratam dũm habiturũ. ff. eod. Põponius. §. sed & is. & l. si defunctus. §. vlt. quia in hoc iudicio vtraq; persona sustinet vicẽ duarũ psonarum. ſ. de proba. ex litteris. & ff. eo. non solũ. §. si ſtatus. & §. est & casus. & cum tutor postulatur suspectus, & ipse per procuratorem defenditur. ff. eo. nõ solum. §. vlti. & huiusmodi cautiones ante litis contesta. peti debent. ff. eo. Põponi⁹. §. ratihabitionis. Procurator vniuersitatis siue colegij cautionem de iudicato soluendo non præstat: qa sustinet vicem vniuersitatis, & iurat de ca luminia in animam pro priam. ſ. de iura. calum. c. in ptractandis. & c. ſeq. & C. de iur. cal. l. 2. §. finaũt. quia quasi dñs intelligitur sicut & tutor. ff. pro emp. l. qui fundum. §. si tutor. arg. ff. rem ra. ha. actor. nec tutor cauet de iudicato soluendo. C. de admi. tuto. l. vlt. §. defensionem. sicut nec verus dominus illam præstaret. Instit. de satisdat. 6. sed hodie. & ideo de necessitate est istud officiũ. ſ. eo. quia. sed officiũ ,,curatoris est voluntarium, quia nemo compellitur cõstituere procuratorem ſ. eo. querelã. aliàs nõ esset differentia inter procuratorem priuatæ personæ, & syndicum vniuersitatis.

¶ *Gl. seq. sic reci. scilicet primo finis qui signat cõtrariũ, & sol. secundo principiũ quod distinguit an ad solũ procuratore peruenerit reuocatio, an etiam ad aduersarium vel iudicem mediũ. arg. à contrario, & illud reprobat: contra quod inducit legem, quam soluit.*

f ¶ *A domino reuocato.*] Circa huiusmodi reuocationem notabis. Cum aliquis reuocat mandatum factum procuratori ad agẽdum vel defendendũ constituto, aut reuocatio peruenit ad procuratorem tantum, aut etiam ad aduersariũ vel iudicem. Si tantũ ad procuratorem, non præiudicat aduersario: quia iudicium quod idem quasi procurator postmodum est expertus, ratum esse debet: vt hic, & ſ. de reſcr. ex parte decani. 4 & ff. eo. ſi procuratorem. in fi. & C. de satisdat. l. vnica. etiam ante iudicium cœptum. ff. iudi. sol. si ante. ad idem. ff. de solu. qui hominem. §. si Titium. & l. si quis seruo. & l. cũ quis. §. 1. Et si pater iusserit filio credi: postmodũ ignoráte creditore mutauerit voluntatẽ, cessat senatusc̃o sulũ, qm̃ initiũ spectandũ est. ff. ad Macedonia. si tũ. Et si dicã: qui voluerit cũ seruo meo ptrahere, periculo meo ptrahat: posſũ mutare volũtatẽ, si certificauero creditorẽ. ff. q̃ iussu. l. 1. primo rñ. in fi. Si vero reuocatio pueniat ad iudicẽ, vel ad aduersariũ: q̃quid fit cũ eo, tamẽ cũ falso procuratore, nõ valet: vt hic à ptrario sensu. ſ. de rescrip. ex parte decani. postea nõ procedat iudex cũ illo procurato re. ſ. eo. auditis. et sic intelligitur q̃ dr ſ. eo. ex insinuatione. & c. in nostra. qui enim vult reuocare procuratorẽ, certificare dẽt aduersarium vel iudicẽ: vt hic dicit. Sicut litteræ de rato mittuntur iudici & aduersario. ff. eo. si procuratorẽ. ff. rẽ ratã ha. ne ſatisdatio. sic multo fortius litteræ reuocatoriæ. Sed quare dicit, post litis cõtestationem? Innuitur à ptrario sensu q̃ ante litis cõtestationem posset reuocatio fieri, etiã ignoráte iudice vel aduersario, et q̃ ne ex insinuatione. & c. in nostra. Ex littera illarũ nunc̃ colligitur, q̃ reuocatio peruenerit ad iudicem vel aduersariũ: et tũ reuocaẽ q̃ factũ fuit ,p illos procuratores. Sed ibi ſuppletur q̃ reuocatio per uenerit ad aduersariũ. Sic ergo ſupple hic, maximè: qa idẽ est ante litẽ ptestatã & post litẽ. sic enim multi possent decipi, si ſola reuocatio procuratoris ſufficeret, si nõ denunciatur aduersario vel iudici: qñcũq; fiat reuocatio, certificãdus est aduersarius: aliàs imputet sibi q̃ hoc tacuit. Ar. ptra. ff. mãda. si mãdassem. Illud in negotiis vbi nõ decipitur vẽditor: hic decipitur aduersarius, & ideo secus. Sed si reuocatio sit missa procuratori ante lit. contestat. & ipse oculttat hoc: videtur q̃ procuratori sit imputandum q̃ eam non ostendit, & ſententia quantum ad eum valeat, ſed nõ quantum ad dominum: quia ſe liti obtulit alienæ. ff. rem ra. ha. l. 3. §. fallus. & ff. de iudic. de qua re. §. 2. & ff. de rei vend. is qui ſe obtulit. et l. prædicta. si quis seruo. in fin. 5 Sed hoc forsitan posset habere locum cum procurator est ſoluendo: aliàs non. argum. prædictarum decre. ex insinuatione. et cap. in nostra. Vel dic quòd tenet ſententia, et imputet sibi dominus qui hoc nõ insinuauit iudici vel aduersario, vt probat hic littera. Item ex hac littera videtur, quòd etiam post litem contestatam indifferenter reuocari possit absque cautæ cognitione: 6 et ideo contra. ff. eodem. post litem

1 Vide notas, nostras in hunc locum.

† Vide tex. in l. 2. cum ibi not. ff. quod cuiu. vniuerſ.

1 Glo. in l. non solum. §. qui alieno. ff. eod. Cynus in l. 1. C. eo.

2 Et antequam hoc faciat, potest iudex recusare, excipere, & alia facere, quæ præcedunt lit. cõtest. de hoc in Spec. de satisd. §. pen. ver. sed pone. Ioan. And.

3 Nec reperprocurationis officium. & hoc plus facit, ut ad positum infra c. proxin. in gl. 2. Io. And.

4 Facit tex. in l. 1. ſupr. ff. de verbo. obligni.

5 Ponit exemplum l. cum quis. ſupra ff. hoc additio quæ ille Titius tenetur ſuæ ti.

6 Concordat in l. 2. ff. de procurator. & ibi Bart. ff. eo.

post litem autem contestatam. Non est contra: quia hoc non habet locum quando procurator consentit. Si vero procurator nollet, debet hoc fieri causa cognita: tamen non procederetur in causa post reuocationem, nisi post causam cognitam: & tñ nõ debet audiri procurator, qui sibi assumpsit ,,curationem, vel se asserit procuratorem: quia hoc ipso suspect⁹ est, 1 & ita semper remouetur. ff. eo. quæ omnia. sed hoc dicit procurator, vt sine nota ſuspicionis remoueatur: vt l. prædicta, quæ omnia.

1 Quòd ingerit operas in inuitum. Ioan. And.

a ¶ *Vel.*] pro, & : aliàs ſequeretur à ptrario q̃ si reuocatio ad alterũ peruenisset, valeret quod cum eo factũ esset: q̃d non est verum.

N *On iniuſte.*] Sex sunt dicta principalia istius textus, Scꝫum: ibi, *Quãuis.* Tertiũ: ibi, *Qui licet.* Quartũ: ibi: *Quod fieri.* Quintum: ibi, *Potuit.* Sextum: ibi, *Licet.* Abb.

CASVS. Filiusfa. cõstitutus est procurator in aliqua causa, & etiã ad futuras lites cũ qui busdam aliis & insolidum, & ipse ,,præuenit alios: obiiciebatur q̃ non poterat esse procurator, cũ esset in potestate alterius: & q̃ ad futuras causas cõstitui nõ poterat: iudex nihilominus ipsum admisit: quæritur quid iuris sit. Respondet Papa q̃ iudex iuste fecit qui ipsum admisit, quamuis ad futuras controuersias fuerit cõstitutus: & licet cum aliis simul fuerit constitutus, ipse tamen prius procurationis officiũ occupauit: sed talis occupatio nõ habet locum in procuratoribus diuersis temporibus constitutis: quia dato posteriore, prioris procuratio esset reuocata.

P O T V I T. Procurator condemnatus est, vtrũ teneatur appellare & prosequi appellationẽ? Rñdet, q̃ in eo q̃ ſententia est lata cõtra ipsum, potest & debet appellare: vel si ex aliqua iusta causa appellare non potest, debet hoc dño significare, vt si voluerit, appellet, sed causam appellationis prosequi non tenetur inuitus. Totũ est notandũ qđ hic dr. No. q̃ plures possunt dari procuratores simul. Item not. q̃ filiusfamilias potest dari procurator. Ité nota q̃ quis dando ſecundum procuratorem reuocat primũ. Item nota q̃ procurator non tenetur appellationem prosequi. Item not. q̃ licitum est alicui agere nomine alterius, & non suo.

b ¶ *Filiumfamilias.*] Filiusfa. etiam sine mandato pro patre admittitur ad agẽdum & defendendum, præstita satisdatione. Immo et si esset minor: quia iustius est talẽ admittere, quàm absentẽ inde ſensum condemnare. C. eo. tit. exigendi. Item põt constitui procurator ad agendum et defendendum, vt hic dicit. et ff. eo. filiusfam. §. ipse quoq;. vnde iudex iuste fecit qui illum admisit, nisi esset minor, quem non debuit admittere: quia si decipiatur, potest restitui ipse, et fideiussores eius. ff. eo. minor. nisi forte pro parte ad defendendum ex benignitate, et non de rigore: vt in l. exigendi. in fi.

c ¶ *Ad futuras.*] Ad præsentes et futuras lites bene datur procurator in diem, et ſub conditione: et in ppetuũ, et ad tempus. ff. eod. l. 3. & 4. et ad vnam causam: et ad plures, et ad omnes: vt ff. eo. l. 1. et l. mandato. et ſ. eo. dilectus. et ſi sens et absens dari potest. ff. eo. l. 1. in fin. nec datur inuitus. C. eo. inuitus. et debet expresse consentire, aliàs inuitus vi datus. ff. eo. filiusfamilias. §. inuitus. et qui libet qui non prohibetur, dari potest: quia prohibitorium est hoc edictũ. ff. eo. inuitus. §. 1. et certus debet esse procurator. ff. eo. l. 2.

¶ *Glo. seq. arg. negatiue. soluit distinguendo.*

d ¶ *Cum alii.*] Sic ergo patet q̃ plures ,,curatores simul dari possunt. 2. q. 6. c. post appellationem. §. forma. in fi. et ſ. de testi. insup. et ff. eo. pluribus. et ff. de admi. tu. decreto. §. 1. Sed nunquid ambo, vel etiã si sunt plures, simul agere debẽt, vel vnus sine altero? Vi q̃ vnus sine altero agere non posſit. arg. ſ. de of. dele. causam. et ff. de re iu. duo. Dicas, si plures dati sunt simul insolidum, potior est conditio occupantis: vt hic. vnde ſupple hic, insolidum: simile. ff. eo. pluribus. et ff. de leg. 1. ſi pluribus. in fi. et ſ. de appell. vt debitus. et ſ. de reſcrip. c. capitulũ sanctæ crucis. sic ff. de admi. tu. decreto. in fin. et ff. de ver. obl. ſi Titius. arg. ff. de duobus reis. ex duobus. qñq; tñ ille dr occupare, qui primo ad ſententiam venit. ff. de pecu. si vero. & ff. de noxa. si quis. sed si simul occurrerent ad litem contestandam, iudex tunc potest eligere magis idoneũ, ne repugnantia inde cõtingat, & si vnus negaret, & alter cõcederet. ff. de accusa. si plures. & ff. de administr. tut. decreto. in fi. si vero nõ sint dati insolidum, sed simpliciter, tũc neuter agere potest vel defendere ſine reliquo, & sũt simul admittendi, sicut iudices qui dãtur ſine clauſula illa, q̃ si non omnes, &c. sed idem vi dicẽdum siue addatur insolidum, siue non: cũ ratio illi⁹ l. ſi plures. §. quamuis. & l. decreto.

† Vide l. si quis cum. §. h. ff. eod.

† Vt iusfinihilominꝰ remaneat: pertas, vel metus.

† Id est nũciare coram testibus. l. ſi admitterꝫ. procurato. ¶ *Glo. ſeq. ponit casum* re. §. ſi igno *exemptum, & inducit ſi* rantes. ff. mand. *mile.*

c ¶ *Temporibus.*] Ponit tenorem illius l. ff. de procu. ſi quis cum procuratore. §. ſi. in quo casu non est melior occupantis conditio: quia dando ſm, priorem reuocare vſ, vt hic dicit, & l. prædicta, ſi quis cũ procuratore. §. vlt. nisi dando ſecũdum expri- mat q̃ priorem vult durare in procuratorẽ. ff. de leg. 1. ſi pluribus. sicut est in iudicib⁹: quia ſm rescriptũ de gotat primo. ſ. de reſcri. cæterum. 2 et qñq; ſecundus priori adiungitur. ſ. de offi. dele. corã. Ad vnam litem plurium personarum et vnus et plures procurato res dari possunt. ff. eo. ſi quis cum. §. vnus. Qñq; tñ plures personæ non possunt agere vel experiri, nisi per vnũ defensorẽ, ſeu defen- dere, vt vbi plures fideiussores sũt, et volũt defendere eũ pro quo fideiusserunt iudicatum ſolui. ff. iu. ſol. iam tamen. §. ſi tñ. Et plures hæredes necesse habent dare procuratorẽ, ne actor incõmodo afficiatur, si defensor in plures personas diuidatur: vt in l. ꝑdicta. ia tñ. §. ſi tñ. et ff. de exerci. ne in plures. Idem est in redhibitoria. ff. de ædi. edi. q̃ si nolit. §. ſi plures. Idem est vbi ille qui agebat iudicio fami. erciſ. cõi diui. fi. reg. deceſsit pluribus hæredibus relictis: quia & ad omnia omnes vnum procuratorem dare debent. ff. fami. erciſ. ſi familiæ erisc̃undæ. et ff. de procu. licet. in fi.

2 Immo est contrarium ſi iudicibus non possunt agere vel experiri, nisi per vnũ defensorẽ, ſeu defen- dere, vt vbi plures fideiussores sũt, et volũt defendere eũ pro quo fideiusserunt iudicatum ſolui. ff. iu. ſol. iam tamen. §. ſi tñ. Et plures hæredes necesse habent dare procuratorẽ, ne actor incõmodo afficiatur, si defensor in plures personas diuidatur: vt in l. ꝑdicta. ia tñ. §. ſi tñ. et ff. de exerci. ne in plures. Idem est in redhibitoria. ff. de ædi. edi. q̃ si nolit. §. ſi plures. Idem est vbi ille qui agebat iudicio fami. erciſ. cõi diui. fi. reg. deceſsit pluribus hæredibus relictis: quia & ad omnia omnes vnum procuratorem dare debent. ff. fami. erciſ. ſi familiæ erisc̃undæ. et ff. de procu. licet. in fi.

¶ *Glo. ſeq. arguit, & remittit.*

¶ ¶ *Contra ipſum.*] Bene dicit, ptra ipſum: qa in persona procuratoris semper formanda est ſententia, aliàs non tenet. C. de senten. et interlo. om. iu. l. 1. siue ab initio, siue post litem contestatam procurator interuenit. C. eo. nihil. De hoc dixi ſ. de elect. querelam. not. q̃ iste §. ponit tenorem illius l. C. eo. inuitus.

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. an domino scienti ſententiam latam, &c.*

g ¶ *Appellare.*] Procurator ergo appellare tenetur, sed prosequi nõ cogitur. C. eo. inuitus. qđ si nõ fecerit, imputatur ei. ff. de neg. gest. liberto. §. vlt. in fi. Vel ſaltem denunciare tenetur dño ſententiã latã ptra ipſum, vt dñs appellet si voluerit: qa culpa ipſius amisit causam et ipse nõ poterat diuinare: vñ imputatur ſibi. ſimile ff. mãd. si fideiuſſor. §. ſi cum debitor. et hoc est verum cum dñs nesciuit: si vero sciuisset, certiorari non debuit. ff. de act. empt. et ven. l. 1. in fi. et ſ. de reſcri. ab excõicato. vnde tunc ſibi imputet dñs q̃ nõ appellauit. Vel põt dici q̃ appellare tenet procurator, vel dño denũciare: quia hic nõ distinguitur vtrũ dñs hoc sciat vel ignoret ptra ſe iudicatum: aliàs mãdati tenebitur, nisi alterum faciat, nisi iusta causa eum excuſet: vt dicit littera ſequens, puta, iustus metus. tũc denunciet dño. 3 de appell. c. vlt. vel inopia, sicut dr de fideiuſſore condemnato vltra verum debitum. Qui nõ potest propter inopiã appellare, debet hoc denunciare principali personæ 3. ff. man. ſi dns procuratorem. §. ſi ignorantes. Bernardus.

3 Et huius dicti est efficax ratio: quia licet tamen ſe ſentẽtiat. m, probabiliter credere potuit, q̃ procurator ſoli citus appellaret. Ioan. And.

C *Conſulti ſumus.*] Cõis diuiſio. Secunda: ibi, *Taliter.* Abb. Siculus. CASVS. Quædam communitas constituit quendã procuratoré ad impetrandũ: maior de illa cõitate, et iurati per quos cõitas regitur, erant excõicati eo tempore quo iniunctum fuit illi ,,curationis officium: quæritur vtrum talis procurator p̃p hoc ab impetrãdo debeat repelliꝫ Rñdet, q̃ nõ est procurator huiusmodi re pellẽdus: nisi illi excõicati expreſsi essent in litteris procuratiõis,

vel nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel nisi alias eorũ auctoritate procuratio facta fuisset,vel nisi ipsa cõitas sciens eos tales esse,simul cũ eis cõstituisset eundem.Not. q̃ si maior pars scienter admittit indignũ,nihil valet q̃d agit: sed si ignoranter, p̃p paucos nõ vitiatur factũ maioris partis.Iteꝝ vtile vitiat ꝑ inutile.Item expressa q̃ũ;nocent,nõ expressa nõ nocẽt.

¶*Glo. seq. aperit.dubiũ: secundo quærit,arg. & sol.sol.opponit & oppõe spondet.*

a ¶*Iurati.*]Per hoc videbatur q̃ procuratio non valebat: quia maior & iurati per quos cõitas regebatur,erant excõicati. ipsi quasi caput vniuersitatis cẽsentur, & ipsi iurant pro causis vniuersitatis. C. de iur. cal. l. 2. §. hoc etiam. in fin.ff.de condi. & demon. municipibus. ff.ad munici.municipes. huiusmodi maioribus cura totius rei publicę commissa est, vt dicit lex illa, municipes. vnde vī q̃ institutio procuratoris nõ valeat:& sic ille procurator debet repelli,cũ auctores illius nõ recipe rentur. ℣.de testi. licet. Sed quid dices: imperator est excõicatus, impetrauit litteras ꝑ nõ excõicatis etiam credentibus illum non esse excõicatum,vel etiã credentibus:nunquid valent litterę,vt per eas procedat? Vī quòd sic:quia non refert per quemcunq; preces oblatę sint.C.de preci. impe.offer.vniuersis. & mulier etiam admittitur ad impetrãdum, quæ aliàs ad iudicium pro alio non admittitur,ff.de reg.iur.l.1.C. de procu.alienam.Super hoc dicas,q̃ tales litteræ bene valent & tenent: 1 licet imperator qui eas impetrauit , repulsus fuisset ab impetrando,si vice cãcellarius illum excommunicatum sciuisset: cum etiam si principalis dominus eas impetrasset, valerẽt eo absoluto. ℣.de excep.pia cõsideratione.de hoc teneas secundũ q̃ ibi not.in glo.sed mirum.Sed videtur q̃ litteræ impetratæ ab excommunicato non valeant, per hoc q̃d dicit, si maior & iurati excõicati, essent expresi in litteris procurationis,procurator eorũ deberet ab impetrando repelli, & ipsi iidem repellerentur. Ergo multo fortius litteræ impetratæ ab excõmunicato nõ valẽt:q̃a si excõicatus repellitur ab impetrando,& litteræ impetratæ ab ipso repellendæ sunt.Hoc ita intelligendum est,cũ vicecancellarius,& alius q̃ litteras cõcedit, scit illos,ſ.maioré & iuratos excõicatos: tunc debet procurator eorũ repelli ab impetrando:q̃a & ipsi repellerentur:& ita nõ licet eis per aliũ q̃d per se ipsis nõ liceret.℣. de testi. licet. Excõicati publice nec per se nec per aliũ ad agẽdũ velimpetrandũ,vt agãt,admitti debẽt. ℣.de excep.exceptionẽ.in fin.Si vero viccancellarius ignorat impetrãtem excõicatum,nec ꝫtra ipsum excipiatur , & litteras obtinuerit , valebũt & poterit agere per eas cum fuerit absolutus. ℣.de excep.pia.Bernar.

ADDITIO. Quidam dicunt q̃ valent litteræ;ego credo q̃ non valent:quia sunt impetratæ ab excõicato,cuius procuratio nõ tenet.℣.de proba.post cessionem.licet ille ad litem esset datus,& indignum est scripturã illius admitti,cuius actor damnatur.℣.de hære.fraternitatis.nam si sciuisset illum talem qui tales litteras concedit,fuisset repulsus.ergo & tu debes repellere ipsum cum suis, instrumentis.℣.de hære.excommunicamus.§.credentes.versꝰ.tabellio quia eadem ratio,&c. de rescrip.super litteris.

b ¶*Expressi.*] Expresio ergo nocet hic, 2 q̃a per hoc apparetq̃ eorũ mandato fuit cõstitutio facta tãquam maiorũ:vnde non valet,quia si maior de vniuersitate,puta administrator,cõsules,prælatus excõicati sint,vniuersitas agere non potest,quia quasi mortua tunc habetur.11.q.3.nemo eporum.& ita quasi vacare intelligitur,vnde agere non potest.℣.ne fe.va.c.1.2. & 3.Idẽ est si in procuratione nõ sint expressi:dũ tñ constet q̃ eorũ auctoritate cõstitutio sit facta,vt hic dicit:sed cũ expressi sunt,tũc cõstat.& sic expressa nocent, nõ expressa nõ nocẽt,ff.de reg.iur.expressa.et quia eorum auctoritate factũ est, ꝓprium factum cẽsetur:quia omnia nostra facimus quibus auctoritatem impertimur. C. de ve. iure enu.l.1.§.sed neque.in fin.

c ¶*Procuratoris*]puta, quia dicebatur in procuratione: talis cõmunitas fecit Titium suum procuratoré ad impetrandum,& maior & iurati interposuerunt suam auctoritatem.

¶*Glo.seq. arg.ad brocar.quòd vitiatur vtile,&c.alleg. 7. iura & 5. alleg.in contrarium.demum quærit.arg.pro & contra,& soluit.*

d ¶*Tales*]Et ideo impuratur,quia nõ debebat illos ad hoc associare. simile ℣.de elect. scriptum est.in fin.Et est arg.q̃ vtile vitiatur hic per inutile. arg. ad hoc.9.dist.si ad sacras:& ℣.de offi.dele.

¶Gregorius † Papa subdiacono defensori Siciliæ.

¶*Religiosi debent habere syndicum. qui causas monasterij agat & defendat, etiam (si oporuerit) constituto illi salario.*

CAP. I.

SIcut studij nostri esse debet à litigiis forensibus monachos submouere c, ita necesse est nostra prouisione,quẽ admodum negotia eorum disponi debeãt,ordinare. Pro qua re tibi præcipimus , quatenus cũ Fausto loq debeas,cui (si voluerit) cõstituto salario, monasterij generaliter d debeas negotia cõmẽdare. Expedit enim ꝓ aliqui de maioribus sint excõicati,et paratus sit hoc ꝓbare excipiens?& vī q̃ sic poterit agere:quia sicut valet constitutio ad impetrandũ, ita debet valere cõstitutio syndici ad agendũ,dũmodo constitutio syndici similis sit constitutioni procuratoris.Sed vī q̃ hoc esse non posit:quia in syndicatu debent exprimi maiores psonę,et alii etiam, & ꝑcipue prælatus administrator , vt appareat an sint duę partes vel maior pars vniuersitatis.ff.qđ cuiusq; vniuer.plane. & collegium sine prælato non cõuenit,nec cõuenit. ℣. de iud.causam. sed hoc non potest constare nisi exprimanẽ nomina in ipsa constitutione.Vel fatis potest dici,q̃ litteræ valeãt prędicto modo impetratæ,cõstitutio tñ syndicatus nõ valeat nisi illi absoluantur,nec est hoc incõueniens,quia vnus solus vel pauci de capitulo possent impetrare litteras pro ecclesia,vel cõstituere procuratorem ad hoc,cum sint coniunctæ personæ:vt arg.℣.de rescrip.nonnulli.& 12.q.2.non liceat.Bernadus.

DE SYNDICO.

¶*Viso de procuratore qui gerit negotia domini,merito subitur de syndico,qui gerit negotia vniuersitatis.*

SIcut studij.]Diuiditur.Nam primo præmittit exordiũ, ponens duas causas mandati.Secundo,in medio ponit mandatum:ibi,*Pro qua re*.Abbas.

CASVS. Hic dicit Papa, q̃ ad eius officium pertinet monachos remouere à forensibus litigiis:& eodem modo ad ipsum pertinet qualiter eorum negotia debeant ordinari. Vnde mandat isti ſubdiacono defensori Siciliæ,quatenus loquatur cum quodam Fausto , & c. constituat ſalarium de bonis monasterij, constituens eum ſyndicum siue procuratorem generalem ad omnia negotia monasterij in iudicio procuranda: expedit enim vt modicum damnum ſustineant, vt ab huiusmodi litigiis cõquiescant, & diuinis intendant. Not.quòd monachi nõ debẽt esse ſyndici etiã pro causis monasterij:sed istud ex honestate dictũ est, quia contrariũ seruatur,nec repellũtur propter hoc.

e ¶*Submouere.*]16.q.1.monachi.

¶*Glo.seq. tractat de syndico,qđ sonet hoc nomẽ.ad quas causas detur,à quo,an caueat de rato vel de iudicato soluendo,an iuret de calumnia,an possit esse laicus.subdit hoc cap.de honestate loqui.*

f ¶*Generaliter debeas negotia cõmendare.*]Not.q̃ hoc nomẽ,ſyndicus, nomẽ græcũ est,latine defensor 3 appellatẽ,& ad certã causam agendã vel defendẽdam eligitur.ff.de muneribus & honoribus.munerũ.§.defensores.& generaliter ad omnes causas præsentes & futuras:vt hic,& ℣.de iuramento calumniæ.imperatorũ.cõstituitur ab vniuersitate seu collegio vel corpore 4.ff.qđ cuiusq; vniuer.l.1. & l.itẽ eorũ §.fi decuriones.& syndicus iste fi dubitatur de mandato, debet cauere de rato fi agat,& partibus ꝓcuratoris fungitur, et ex eisdem causis mutari potest ex quibus ꝓcurator: vt l.prædicta,item eorum.§.penulti.& vlti.sed nõ cauet de iudicato soluẽdo,cũ defendit.vt dictũ est supra tit.proxi.mandato.quia

to. quia talis ſyndicus personam ſubſtinet vniuersitatis siue collegij:sic & tutor nõ cauet de iudicato soluendo,sed de iudicio ſisti. C. de administra. tut. l. sancimus. §. defensionem.& iurat de calumnia iste ſyndicus in animam propriam. infra,de iuramen. calum.in pertractandis.&c.imperatorum.& tutor & curator iurant de calumnia, vt C. de iuramen.calum.l. 2. Itẽ posset esse laicus,vt vī hic in fine: quia ſeruos Dei litigare non oportet.2.q.7. sicut sacerdotes.& 11.q.1.te quidem. & c.clericum. §. ex his omnibus. ver.secularia iudicia si habueritis, contemptibiles,&c. & in Authen.de sanct.epi fco.§. alium autẽ. coll. 9. & ℣. de iur. calum.c. 1. in fi. Quod dictũ est, satis esset honestũ:quia quelibet persona eccle ſiastica debet habere procuratorem bonæ famæ, 1 pro quolibet ecclesiastico negotio. 5. q.3.quia episcopi. tamẽ vere.& c. monachi. & iura prædicta loquuntur ſolummodo de honestate. sic videmus seruari de facto , & debet constitui quandoque ab episcopo , quandoque à capitulo , prout notatur ℣. de rescript. c.edoceri.

a ¶*In commodo.*] i.potius deberent modicũ incommodum ſiue dãnum ſustinere in eo q̃d dabunt ſyndico,& cessare à litibus,& per alios litigia exercere.Bernardus.

DE IIS QVAE VI METVSVE causa fiunt.

¶*Supra in præcedentibus titulis visũ est de ijs quæ ſpõte egimus in iudicio vel extra,merito subiicitur de iis quæ agimus coacti & inuiti, nã tutat dant remediũ rescissoriũ aduersus ea quæ fiunt p̃ metum,& appellatur actio,quod metus causa.Et scias quòd regulariter gesta p̃ metũ tenẽt: sed veniunt rescindenda per actionem quòd metus causa. fallit in quibusdam casibus,in quibus metus vitiat ipso facto:vt plene.not.infra eod.c.abbas.Et competit hæc actio ad interesse,vt colligitur in ℣.si cum exceptione.in princ.ff.eod.Abbas.*

De hac materia tractatur 15. q.6. 22.q.3. & 23.q.6.& q.5.per totum.& q.3.in multis.& 6.q.1.hoc tũc.1.q.1.§.constat.15.q.1.merito.

PErlatum.] Prima pars narrat factum.Secunda dat iudices:ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS. Quidam nobilis cum haberet vxorem suã ſuspectam, prçcepit militibus ſuis, vt eam ducerent ad quandam ſyluam, et eam occiderent.ipſi duxerunt illam ad ſyluam, et gladio euaginato vt eam occiderent,tamdem pietate moti pepercerunt eidem ſub tali conditione, quòd in monasterio monialium ſuſciperet habitum monachalem, et ſic ducta fuit ad monaſterium. miles maritus ipſius, miſit duos epiſcopos ad monaſterium vt ei velum imponerent, ipſi vero(quia iuuenis erat, et filium paruulum habebat)ſuſpectam habuerunt mutationem vitæ ipſius : traxerunt eã in partem,quærentes ab ipſa,quare hoc faciebat, et illa rem per ordinem expoſuit illis, dicens, q̃ timore mortis hoc faciebat, et quãdocũque poſſet,inde recederet:alter illorũ vt ſatisfacere videret crudelitati viri illius,velũ ſibi imponere ſimulauit:poſtmodũ vir de medio eſt ſublatus,mulier ſtatim de monaſterio exiuit,& aliũ maritum accepit:propter quod epiſcopus dicẽce.ad inſtãtiam monialium ipſos excommunicauit: mulier factam illud domino Papę ſignificauit.Vnde mãdat Papa quibuſdam iudicibus,quatenus dictam mulierem & virum eiuſdem à ſententia excommunicationis abſoluant, recepto iuramento q̃ eorum ſtabunt mandato: deinde mulierem illã, & abbatiſſam, et moniales ante pſentiam ſuam faciat præſentari,& ſi legitime probatum fuerit mulierem illam monaſterũ intraſſe non timore mortis,ſed ſponte:vel ſi etiam timore intrauit,& poſt modum mortuo viro ratum habuit qđ prius fecit,per cenſurã ecclesiaſticam ad monaſterium redire cogatur. Not.q̃ ꝓteſtatio valet. Item votũ timore mortis emiſſum non tenet. Item quod ab initio nõ tenuit,confirmatur ratihabitione ſequenti.

¶*Gloſſa ſequens arg.pro proteſtatione. allegat 4. iura,& vnum in contrarium, & ibi remittit.Secundo quærit, & ſoluit.*

b ¶*Propoſuit.*]Hic ergo valet proteſtatio:vel 31. q. 2. Lotharius. 28 diſt. diaconi. & 7. q.1. pontifices. & ℣. de cle. Cumana. contra. ℣. de conſti. cum M.io quib de hoc.Sed quid ſi non audet proteſtari? Non obeſt. C. de re. cre. generaliter. §. ipſe argu. 34. quæſtio. 1. non fatis.in prin.q̃d intelligitur ſi cõſtet in iudicio.

c ¶*Velum.*] ſcilicet conuerſionis,quoniam velum conſecrationis quod tantum virginibus datur, imponere non debet. 20.q.1. de votis.& ℣.d.reg.vidua.

¶*Glo. ſeq. not. ad brocar.ſimilationis.alleg.ad primam partem ſeptemtura, & ad ſecundam alia ſeptem,& ſoluit.*

d ¶*Simulauit.*]Not. q̃ vtilis ſimulatio permittitur. 22. q. 2. vtiſem. ff. de noua.doii exceptio.in fin.et 23. q. 3. dñs. ff. de don.l.1.§ non fuit.et 43.diſtin.in mandatis.Inſti.de act.§.aliæ.et 23. q. vlt. vt pridem.Arg.ꝫtra.27. diſt.qđ interrogaſti.ff.de iuſti.et iur. l.1. §.1.et 12. q.1.certe ergo.ff.de oſſi.præſi.cõgruit.§.vlti.C.de iur.do.in rebus. in fi.22. q.5. cauete. et C.de ince.nup.l.vlti.in fin.Sol.dolus, fraus. et ſimulatio ſunt nomina reatus,qui nũquam permittitur à cano aliquãdo vulgari cõſuetudine denominat actus legitimos, et tũc pmittunt:vt in primis cõcor. 36.q.2.c.nullus.§.his auctoritatibus. et ſic ſimulatio boni quãdoque bona eſt vt hic,et permittitur.et quandoque mala,vt hypocriſis:vt c.quod interrogaſti. et c.certe. & c. cauete. ſimulatio mali quandoq; bona eſt, vt fuit ſimulatio Dauid,qui ſimulabat furorem:vt in dictis c.vtilem.et c. dominus. et de conſe.diſt. 2. acceſſerunt. vbi dr̃,ferebatur Dauid manibus ſuis,ſed manibus ſuis nemo portatur: Chriſtus enim manibus ferebatur.de conſe.diſt.2.acceſſerunt.

¶*Gloſ.ſeq.vlti.per contrarium.*

e ¶*Quod veſtro.*]Sic ℣.de ſen.excom.ex tenore.ſed 2 cõmunis forma eſt q̃ iuret qui abſoluitur,ſtare mandatis eccleſiæ. ℣.de app.ad hoc.et ℣.de ſenten. excom.cũ deſideres.ſed nõ refert quãdocunq; iſtorum modorum iuret:quia licet iuret ſtare mãdato iudicis,per illam formam non intelligitur aliud quam per aliam, nec magis adſtringitur:quia mandatum ſuum debet eſſe ſecundum ius, nec aliud extenditur:quia nec de alio in.endunt.

¶*Glo. ſeq. obicit de negatiua,& ſoluit.ſterũ obicit,& quadruplicíter ſoluit:& primam reprobat.*

f ¶*Non timore mortis.*]Sed 3 qualiter poteſt hoc probari,cum ſit negatiua,& iſta negatiua includit in ſe affirmatiuam hanc , ſcilicet, ſponte religionem intrauit.ſimile ℣.de renunc. ſuper hoc.de hac negatiua dictum eſt ℣.de ele.bonæ.Et hanc negatiuam debẽt probare moniales, quæ mulierem illam repetebãt.Sed videtur q̃ potius mulier illa debuit probare q̃ timore mortis intraſſet:quia moniales fuerunt in quaſi poſſeſſione illius ſine monaſterũ, & quaſi fundata erat intentio monacharum per talẽ poſſeſſionem & cohabitationem,et veli ſuſceptionem,et mulier allegare videtur metum mortis. ſed q̃ hoc allegat,illud debet probare.ff.quod me.cauſa.

† Vide l. 1. ff. quod cuiuſque vni. & c. cũ non ignores. de præben.

† procurationis.

1 Dic contra vt infra de ꝓbatio. poſt ceſſionem & hoc tenebat olim Bernardus,ſed poſtea ſententiã mutauit, vt ait Ioan. And.q̃uem videto.

2 Dicunt quidã hanc gloſſam tẽpore Innocẽtii iiii.ad ditionem fuiſſe. ſed hũc in omnibus manuſcriptis. habetur: & de materia eiuslate hic Innocen. & Ioan.And.

† Reſtituta eſt à nobis inſerti ptio, nã per eam ita prius legebat. Exo n. epiſcopo. & priori S. M. Cæſarau.

† Vide. Hoſtien. & Io. And. c. in ꝓtractãdis. infra. de iuramen.

† Poſt concil. Laterã. par. 50. cap. 13 & c. 1. eo. tit. in 1. cõpilatio.

† ſuſpectã ſcilicet de adulterio.

† Itamanu ſcripti emẽdatores, ſedfortaſſis Talabres, ſcribendum aliàs, Colabris. aliàs, Colubris, etiãs Tolobris.

3 Recte ſequitur hic gloſſa.

4 De materia huius gloſſæ vide plene.q. Speculat. tit. de ſyndico. ad de Ioan. An. in c. 2. latra

Velum imponia ibus dup ex con uerſionis & cõſecrationis.

1 Tirasonẽſis ſcilicet: nam hic cũ 31. q. 2. Lotharius. 28 Cæſaraugd diſt. diaconi. & 7. q.1. ſtano velũ imponebam, vt patet in integra.

2 De materia huius gloſſæ dixi copioſe lib. 3 comment. in Directo riũ Inquiſitor.Schoh.6

3 De materia huius gloſſæ vide Hercũlanũ Franciſcum Gatiæ, præſertim in 5. modo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

me.causa. non est. Respondetur q verum est hoc, sed quia constabat de protestatione voluntatis ab initio facta, adhuc præsumitur nolle. 31.quæst. 2. Lotharius. ff. de leg. 3. si quis in princ.& qui voluntatem immutatam allegat,hoc probare debet:vt hic, & ff.de proba. eum qui. C.de testa.sancimus.& C.de app.p̃cipimus. in fi. & ff. de leg. 3. fideicom. §. si rem.& ff. de leg. 1. si mihi.§. interdum. Sed hoc nõ habetur ex hac littera, q̃ cõstaret de protestatione, nisi per narrationẽ præmissam. Ideo aliter dꝛco ipso q̃ mulier hæc non probat,intelliguntur moniales probasse suam intentionẽ præsumptiue, cum de facto cõstaret, licet nõ de forma facti. C. qui mili.non pos.super seruis.lib. 12. Vel moniales sponte onus probãdi fuisse volebant,vnde mos eis gerendus fuit. j. de rest.spo. licet. in fi. ff. de proba. circa eum.& talis metus bene excusat: siue timor & metus stupri, & timor seruitutis,& metus verberum.§.eo.isti quidem.& C.de transac.interpositas. & infra c. proxi.& quę fiunt iusto timore, reuocantur.C.de re.cre.l.generaliter.Vel dic quòd vtraque pars debet docere de iure suo.simile supra de renunc. super hoc.

† In antiq. resumere.

† Post concil. Laterã. par. 22.c.7 & cap. 2 cotit. in 2.compilatione.

† Eadmundi.

¶*Glo.seq.notat signat contrarium,remittit & soluit.*

a ¶*Postmodum.*] Quasi dicat si constaret de metu ab initio, & postea sponte ratum habuit,votum suum tenuit.simile j.de regula.significatum. & c.cum virum.vbi habes q̃ istud quod ab initio non tenebat, per ratihabitionem roboratur,sic & in matrimonio carnali. j.de spon.ad id quod. & j.de despon.impub.de illis.in fi. not. & aliud quod colligitur hic manifeste, q̃ aliquis vxoratus, vel vxor alicuius etiam iuuenis, si viuente altero sciente & consentiente intret religionem profitendo de timore aliquo etiam iusto vt hic erat & postea ratũ habeat spõte,vel interim etiã mortuo marito,q̃ in tm teneat votũ,q̃ non posit vlterius ad seculum redire : & si redierit,compelli debet reuerti ad monasterium, & tamen viuente marito nõ tenebat votũ vsquequaque q̃tũ ad maritum, quin posse etiam eam reuocare.arg.ad idem.j.de conuer. coniu.ex parte consuluit.contra.eo.tit.placet.& c.quidam intra-

1 Ratificat enim mando ibi post eapet int-grũ mẽsem secundum quos-dam. arg.1 q 1. constat. Alii dicunt de duobus mẽsib⁹.arg. de conuer. coniug ex publico.secũdum Inno. Ioan.And.

uit.vbi de hoc. Et dic postmodum,ideſt post mortem viri: 1 et ita planum est, quia viuente viro metus mortis durare intelligitur: quod ex eo colligitur, quia ante mortem mariti nõ fuit ausa exire. Vel dic quòd mulier ista habuit viri assensum, quod patet in antiqua decretali,quia maritus duxit episcopos ad monasterium, vt illi mulieri velum imponerent, siue misit illos,vt hic dꝛ.ver. epi vero. et ita concensitisse castitatem non pro missis,& itasq̃ 1. constat. lẽizauit votũ suũ,si spõte hoc fecit.Si vero timore mortis hoc fecit,et postmodũ tractu tpis ratũ habuit, tenuit votũ ratihabitiõe sequenti: cum vtroque casu habuerit viri assensum.Sed ſtãdum videtur illis iuribus.j.de conuer.coniug.cum sis.& c.ad Apostolicam. Sed intellige illas secũdum quòd not.in c.vxoratus.j.de cõuer.coniug.in not.sed pone.Bernar.

tis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodum [a] ratum habuisse, ipsam ad monasterium redire, & habitum depositum reassumere † censura ecclesiastica compellatis.

¶Idem episcopo Vigornien.

¶Qui per metum amissionis patrimonij sui beneficio renunciat,illud repetere potest.

CAP. II.

ABbas† sanctí Cadmũdi†, à quo R. præsentium lator patrimonium suum tenere dignoscitur, milites & burgenses ad domum eius (sicut accepimus) destinauit, qui eum à domo & vniuersa possessione expellerent, nisi ecclesiam suam penitus abiuraret, quod eum idem R. tali modo coactus [b] fecisset, abbas alij concessit supradictam ecclesiam. ¶Vnde quia quæ metu & vi fiunt, de iure debent in irritũ reuocari† : Mandamus quatenus prædicto R. cum integritate restituas vniuersa.

¶Clemens tertius.

¶Qui terrore laicorum electioni de se factæ renunciat, si renunciatio iuramento, vel fide firmata non sit, regimini ad quod electus erat, præfici poterit.

CASVS. Quidam clericus R.nomine habebat ecclesiam ab abbate sancti Cadmũdi, abbas milites et burgenses suos misit ad clericum illum, vt eum à domo et vniuersa substantia expellerẽt, nisi ecclesiam suam in manu abbatis abiuraret:qui tali modo eã coactus abiurauit, et abbas ecclesiam illam alij concessit.Vnde iste R. conquestus fuit domino Papæ,mandat Papa episcopo Vigorñ. quatenus si ita est, prædicto R.cum integritate restituat vniuersa: quia quæ metu vel vi fiunt,debent in irritum reuocari. Not.q̃ metus amissionis rerum excusat, et iusſum est vt ea reuocentur, quæ tali metu tradita sunt, et iuramentum non obstat.

¶Glossa sequens notat,signat contrarium & soluit.secũdo notat per metum facta valere, dummodo, &c.reddit causam.dat modum rescindendi.& contra quę agatur:cui signat contrarium,& soluit.circa modum rescindendi dat casum exceptum,cui signat contrarium, quod soluit dando regulam, & sex casus exceptos. ponit opinio. contrarium quam reprobat.

b ¶*Coactus.*] Not.q̃ si quis per metum amissionis rerum suarum aliquid faciat vel iuret se facturum, et illud adimplet iuramẽtum, potest repete re quod tali modo fecit vel abiurauit.ar.50.dist.presbyteros.Et intellige de talibus reb⁹ sine quib⁹ vita corporis amittitur, vel patitur grauem iactur̃a.22.q.4.c.innocens.versi.quisquis ergo.arg.contra. 32.q.7.oés causationes .sed non tangit hoc.Nota ergo circa hanc materiam,q̃ ea quæ per timorem 2 vel metũ fiũt, q̃ posit cadere in cõstantem virum, tenẽt, & obligatur quis per hoc, licet coactus: & iuramentum super hoc factum tenet, dũ tamen tale sit factum super quo iuratur, vel quod promittitur, siue etiã traditur,quod seruari posit sine interitu salutis ætern æ, aliàs non tenet iuramentũ. 22.q. 4. si aliquid. argu. 5. de pact. pactiones. quia pro nullo metu debet q̃s peccatũ operari mortale. j. eo.sacris. & potius quælibet mala pati, quam malo cõsentire. 32. q. 5. ita ne. & ita tenent ea quę per metum fiunt & iuramẽtum.j. eod. ad audientiam. Et hoc ideo,quia coacta volũtas,est voluntas. 15. q.1.merito quæritur.Sed q̃ra hoc datur actio quod metus causa. et probato metu restituitur per officium iudicis quod dedit vel tradidit, aut absoluetur si promisit. ff.eodem. l. metum. §. sed quod prætor.Nec refert in hoc casu quis metum fecit, an is qui possidet, an alius, dummodo probet se per metum rem perdidisse:quia metus iustam in se habet ignorantiæ causam. ff. eod.si cum exceptione.§.in hac. Et potest agere tam contra possidentem, quàm contra illum qui metum intulit.ff.eod.tit.l.Pedius.1. respon. sed fi ab vno cõsequitur ius suum, contra alium agere non potest,vt in prædicta l.Pedius.§. vlt.in fi. ff.de dolo. l.si plures. & ff. de eo per quem fac.erit.l.1.§.si plures. C.de condi.fur.l.1.arg. q̃ra.ff.ad l. Aquil.item Mela.§.sed si plures. Sed illud est pœna,hoc interesse,et pœna vnius non liberat alíũ, vt in l.Item Mela.§. sed si plures.Et est verum q̃ subuenitur metũ passo, nisi culpa sua inciderit in metum. ff.eod.l.si mulier.& 22. q. 4.inter cætera.arg. contra.j.de spon.veniens.et ibi culpa sua incidit in metum,et tamen non tenet matrimonium contractum per metum.Solue hoc cõtrarium per distinctionem talem.Tenent ergo quę per metum fiunt, et subuenitur metum pasis, nisi culpa sua incidant in metũ. Ab ista doctrina siue generalitate,excipiũtur casus in quibus fallit,etiam si culpa sua incidisset in metum.Et primo in causa matrimonij 4 qualiscũque metus interueniat culpa sua vel sine culpa, matrimonium contractum per metum non tenet, nec obligatur qui hoc facit, etiam si iurat, quia matrimonia libera debent esse : quia inuitę nuptiæ difficiles exitus consueuerunt habere. infra de spon. requisiuit. & cap. gemma. & C. de spon. l .vltim.in fin.& vbi metus vel coactio intercedit,cõsensus liber dici non potest. j.de spon.cum locum.& matrimoniũ solo consensu cõtrahitur.27.quæstio.2.sufficiat.Sed c. prædictum, inter cætera. videtur dicere contrariũ : sed non contradicit,quia ibi nõ interuenit iustus metus,qui posit cadere in constãtem virum,qui solus excusat.ff.eodem.metum. Vel dicas,prout consueuit exponi, matrimonium sit firmum & stabile:quia illud verbũ, sit, nõ ponitur præceptiue,sed consultiue,& sic c.illud, inter cætera. loquitur de consilio tantum,vel metus nõ fuit probatus.Itẽ & dos promissa per metum vel soluta non tenet:quia est accessoria ad matrimonium.ff.eo. si mulier.§.si duo. vbi dicitur, quòd si dos per metum promittatur,non nascitur obligatio.Itẽ in rebus ecclesiæ est speciale, q̃ non tenet traditio,vel promisio,vel iuramentum factum per metum de rebus ecclesiæ.15.quæstio. 6. c. 1. j. deiureiurãdo.peruenit.quia etiam si sponte prælatus res ecclesiæ traderet,nõ tenet traditio sine solemnitate de qua cauetur.12.q.2. sine exceptione.multo fortius nõ tenet traditio derebus ecclesiæ facta per metum,nec iuramentum super hoc factum:quia si nõ tenet principale, nec accessorium.C.de leg.non dubium.& j.de fo. compet. si diligenti.Item & in voto:quia votum 5.per metum factum,non tenet.3.eod.perlatum.quia votum res est consilij & nõ præcepti, & liberum est arbitrium in vouendo , aliàs non est votum.32.quæstio. 1.integritas. & j.de voto.licet.& voluntariũ militem sibi eligit Christus. coactum autem sibi auctionatur diabolus.15. q.1. non est.Item non tenet iurisdictio per metum extorta. ff. de iudi. l.2.1.respon. Item auctoritas tutoris per metum extorta, nulla est.ff.de aucto. tuto. Li.§. vltim.In omnibus aliis casibus tenet

2 Quarum rerum metus admittendus sit vel non, copiosè tractat Aristoteles lib. 3 Ethico. cap. 6.7. & 8.

† Vide l. 1. cum glo. & l.1. cum glo. C. & ff. eod. & pro intelligentia huius c. vide Soto in 4. dist. 29. q. 2. art. 3.

3 De hoc vide de 12.q.2. monemus. & late hic per Hostien.

4 De hac difficultate vide plene per sotum lib. 4 dist. 29. q. 2. art. 3.

5 Vide Soto vbi supra. & lib. 7. de iust. & iur q. 2. art. 1.

tenẽt quæ per metum fiunt, vt dictum est:dum tñ talia sint, quæ sine interitu salutis æternæ seruari possint. Alij dicunt cõtra, quia ea quæ per metum fiunt,non tenent ipso iure.argu.ff.eo.l.1.vbi dicitur:quod metu factum est,ratum non habeo, dicit prætor. Sed illud non est verum,immo potius contra innuitur ex verbis illis, quia quod non est, ratum haberi nõ potest. Bernar.

† Cap.1.eo. tit.in 2.compilatio.

ADDITIO. Et hæc supradicta patẽt in his verbibus.

Tutor,iudicium, dos, sacrum,copula,votum.

Hæc sex vi facta,de iure scias fore nulla.

Cætera ius patitur, sed postea restituentur.

AD aures.] Communis diuisio. Secundo ibi, *Tuæ igitur*. Abb. Sicꝛulus.

CASVS. Quidam electus fuit in plebanum cuiusdam ecclesiæ concorditer vno excepto: Ipse ad terrorem laicorum renunciauit electioni de se factæ:quærebatur vtrum nõ obstante tali renunciatio ne præfici deberet eidẽ ecclesiæ?Respõdet Papa,q̃ renunciatio facta ad terrorẽ laicorũ non impedit,quo minus ille præficiatur eidẽ ecclesiæ,nisi forte illa renunciatio cõfirmata fit iuramento,vel fide interposita.No.q̃ renunciatio ad terrorem laicorum non tenet:tamen si iuramentum interueniſſet,vel fides data fuisset,cum tale iuramentum sine periculo animæ violari non posit,non debet præfici ex illa electione.Item iuramentum & fides æquiparantur.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilatione.& vide notas huius capitis.

¶*Glo.seq.reci.per q.an valuerit renunciatio.*

a ¶*Laicorum.*]Talis renunciatio non tenet,etiam si spõte fieret: quia non est facta in manu prælati,vt 5.de renun.admonet.& j.c. c.proxi.& c.quod in dubiis.vbi de hoc.argu.17.q.2. Gonsaldus.tamen si sponte renunciasset,quo ad se, bene teneret, sed quo ad superiorem 1 non,vt not.in illa decret.quod in dubiis.& arg.5.de renun.super hoc.

† Vide de bant Tan.& Vin.in arbitrio superioris pendere. Ioan.And.

¶*Glo.sequens arg.à contrario.alleg.3.iura in contrarium.ponit opi. demum soluit.*

b ¶*Nisi forte iuramento.*]ergo si iuramẽtum interueniſſet:vel fides interposita fuisset q̃ vlterius nõ repeteret,nõ potest eam repetere iuramento vel fide obstante,quod põt seruari sine interitu salutis æternæ.j.eo.cum dilectus.j.de iureiurand.si vero.& 22.q.4. si aliquid.sic j.de resti.spo.accepta.arg.contra.j.de restit.spol.ca.2. & supra de renun.cum inter P.& 5.eodem.abbas.Solu.quidam dicunt quòd hoc quod hic dicitur,et in similibus signatis,ius commune est:quod dicitur in contrariis,dispensatio est,sed ex littera non colligitur dispensatio.Illa decre.j.de restitu.spoliato.c.2.non contradicit,quia in alio casu loquitur,qa aliud est repetere quod per metum tradidit vel renunciauit,vt hic.& j.c.proxi. Aliud est petere restitutionem eius quo fuit spoliatus: 2 vt dictum est.5.de renun.super hoc.Et illa decre.cum inter P.non contradicit, quia ibi non agit ex prima sua institutione.Illa decre.abbas.non contradicit,quia ibi iurauit solummodo abrenunciare, & renunciauit:sed non iurauit quòd non repeteret.Sed hic dicit Papa, si iuramentum interueniſſet in renunciatione, scilicet quòd non reciperet illam prælationem, tunc non posset præfici illi ecclesiæ, propter iuramentũ quod potest seruari sine interitu salutis æternæ:sed non negatur quin præfici possit probato metu, superioris officio implorato,secundum quod fecit in illa decre.abbas. & in similibus,& sic non contradicunt contraria signata.excusat enim metus stupri siue status,verberis,atque necis.ff.eo.tit.l.ego puto. & l.nec timorem.& l.isti quidem.§.1.2.& 3.item metus substantiæ fuæ.5.c.proximo.Bernardus.

1 Vnde dicebant Tan.& Vin.in arbitrio superioris pendere. Ioan.And.

2 Et sit ratio quia prius non fuit res affecta quando traditur,& iterueniuit voluntas tradentis.Ibi dicit res est affecta & vinculo quãdo iurat,nec interuenit voluntas spontanea prælati in tradi tione rei secũdũ Ho. Ioan.And.

AD audientiam.]Diuiditur,quia primo ponitur partis conquestio.Secundo dat iudices:ibi,*Mandamus*.Abbas.

CASVS.Magister Guil.rector ecclesiæ de Cheuellis grauissimo metu regis coactus,iurauit q̃ ecclesiam illam renunciaret in manibus illorũ ad quos illa ecclesia pertinebat,quod factũ est.conquestus fuit dño Papæ,& ipse rñdet:quæ vi,aut metu fiunt,carere debent robore firmitatis:Vnde mandat Papa quibusdam, quatenus,si constiterit magistrum illum ad resignationem per talẽ metum fuisse coactum,qui poterat cadere in constantem virũ : præfatam ecclesiam faciant illi restitui:non obstante iuramento prædicto,quo solummodo tenebatur ad resignandum,sed nõ tenebatur ad nõ repetẽdum.Not. q̃ iuramẽtum per metum prestitum seruandum est,dummodo sine periculo animæ seruari posit.vt hic patet. Iré iuramentũ non extéditur ad illa super quibus pstitũ non est.

c ¶*Ad quos pertinebat.*] aliàs nõ tenet resignatio.5.de renunc.admonet.& ca.qđ in dubiis. & 3.ca.proxi.arg.6.q.3. quod ptor. denique.

† Vide l.metum. §. sed & §. volenti.

¶*Gl.seq.ponit antiquũ edictum prætorii, & dicit quid sit vis.& in fin. quid sit metus.interserit quinque modos quibus dicitur vis.*

& ibi Bar.ff. eod.

d ¶*Causa.*]Olim ita dicebatur : quod vi metusve causa gestum est, ratum non habeo. vis enim fiebat mẽtio, ꝓpter necessitatem con

† Vicrosien.

trariam spontaneæ voluntati. Sed hodie detracta est vis mentio, ideo scilicet, qa quod fit vi atroci, id metu quoque fieri videtur:quia vis includit in se metũ, & est superius ad metum.ff.eo.l.1.& 2.Et dicitur vis impetus maioris rei cui resisti non potest.ff.eo.l.1.& 2.Vi dico compulsiua,quæ inducit actionem quod metus causa,vt legibus prædictis,& non expulsiua,qa illa inducit interdictum vnde vi,de rebus immobilibus tantum, & de ijs quæ immobiliibus cohærent:Nec ablatiua,quæ inducit actionem vi bonorum raptorum circa mobilia tantum.ff.de vi & vi arma.l.1.§.fi fundus.& §.2.& Insti.vi bo.rapt.§.sed nedum. Nec etiam turbatiua,quæ inducit interdictum vti possidetis in rebus immobilibus,& in rebus mobilibus interdictum vtrobi,cum duo se possidere contendunt : Nec inquietatiua,quæ inducit interdictum quod vi aut clam:vt cũ quis non finit alium vti re sua quiete,vel curare, vel alia facere,vel quando alter eo inuito vult aliquid ædificare in suo,vel iam forte ædificauit:nec distinguitur in hoc interdicto iuste vel iniuste fecerit.ff.quod vi aut clam.l.1.Metus autem est instantis vel futuri periculi causa mẽtis trepidatio. ff.eo.l.1.Et no.q̃ licet non sit necessarium periculum præsens esse, tamen exigitur metum esse præsentem saltem pro futuro periculo:non enim sufficit suspicari eum inferendum.ff.eo.metum.1.respõso.Et dicitur metus,quia mentem tenet.

Quid,vis,& quotuplex : & quid metus.

e ¶*Debent.*]Qualiter hoc intelligatur,dicitur.5.eo.c.Abbas.*

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

f ¶*Ad resignationem.*]Not.q̃ licet metus interueniſſet,in præstatione iuramenti vel alicuius promissionis,si postmodum in resignatione vel solutione non interceſsit metus,quia sponte postea renunciauit,vel soluit,non potest repetere:proxima enim violentiæ turpitudinis causa sublata est.C.c.tit.l.2.ff.de condi.ob tur. cau.si ob turpem causam.& 5.eo.perlatum.in fi.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& respondet.*

g ¶*Repetendum.*]supra eod.ad aures.argumen.contra.vbi obstat iuramentum.Non est contra:quia ibi iurauit quòd nõ repeteret, vt ibi dictum est,hic iurauit tantum renunciare, sed non iurauit quòd non repeteret.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

g ¶*Resignandum.*]Sed quid si iurasset non repetere? Respondeo, si tunc non repeteret.C.si aduer.ven.l.1. 3 & infra de iureiur.si vero. & 5.eo.abbas.Papa vero ex officio suo mãdabat illum restitui ob denunciationem sibi factam.infra de iureiu.ad nostram.& ille idẽ non obstante iuramẽto posset hoc denunciare Papę.j.de iureiur. quemadmodum.posset etiam impetrare absolutionem iuramẽti, sicut fit in vsuris.j.de iureiu.ex administrationis.& in hoc dolum facere nõ videtur,qui fraudem & dolum excludit.ff.de leg.2.cum pater.§.Titio.in fi.Bernar.

3 Vide de procu.in ꝓpositis.supra per glo.pen. Ioan.And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Acris. In prima parte ponitur decisa consultatio. In secũda distinguens respõsionibi, *Distinguimus.* Et primũ membrum prosequitur ibi, *In primo*, Secundum: ibi, *In secundo*, Abbas. Pars huius decre. de sepul. & de senten. excom. sacris.

CASVS. Aliquis inuitus participauit excõicatis: quærit vtrũ sit excõicatus: distinguit hic Papa, vtrũ ille qui cõicat excõicatis inuitus, sit attractus p coactionẽ, an p metũ coactus. In primo casu nõ est excõicatus, cum pati magis quã agere videatur. In secũdo casu est excõicatus, sed licet metus illatus culpã attenuet, eã prorsus non excludit: ga pro nullo metu debuit mortale peccatũ incurrere. No. q cõicans excõicato p coactionem, nõ est excõicatus: ga magis patitur q̃ agit. Itẽ si quis metu cõicat excõicato, excõicat. Itẽ metus culpam attenuat. Item nota regulã q p nullo metu debet quis incurrere mortale peccatũ. a ¶ *Per coactionem.*] absolutã. 45. dist. de Iudæis. & 50. dist. presbyteros. 1. q. 1. constat, cum magis pati quam agere videatur. 6. di. testamẽtum. Sicut nec valeat testamentum vbi testes inuiti detinentur. ff. qui testa. face. pos. qui testamento. 5. vlt. Et tutor si per vim detentus fit, non valet quod agitur, immo dormienti comparatur. ff. de aucl. tut. l. 1. in fin.

¶ *Glo. seq. cum seq. recitetur, per duas obiectiones.*

b ¶ *Attenuet.*]Hic metus attenuat peccatũ. 2. q. 1. in primis. q̃nque nullo mõ excusat. de conse. dist. 4. eos. 1 & 11. q. 3. quisquis metu.

c ¶ *Excludit.*]Minor tamẽ causa excludit eam. arg. 11. q. 3. qđ præcessor, & antecessor. sed illud est indultum à iure, & eis possumus participare in his quæ ad salutem animarum illorum pertinent: nec incurrit quis excommunicationem, licet alia incidenter proponantur, vt magis proficiant.]. de sent. excom. cum voluntate. & c. respõso.

d ¶ *Incurrere.*]Simile 32. q. 5. tane. Bernardus,

CAP. V.

Vm dilectus filius.]Primo p̃mittit diffinitionis cãm. Secũdo sequit obstaculũ. ibi, *Non obstante.* Tertio diffinit: ibi, *Super.* Abb.

CASVS. Canonici insulari volẽtes obseruare ordinẽ Cistercię. emiserunt votũ p̃stito iuramẽto, q̃ regulã Cistercien. ordinis obseruarent, vel q̃ translationem suæ ecclesiæ ad ordinem illorũ nullatenus impedirent: & hæc facta fuerũt fratribus Cistercien. præsentibus: postmodũ vero prędicti canonici voluntate mutata, voluerunt reuocare qđ fecerant: petierunt restitutionẽ p̃tra factum suũ, dicentes q̃ per metũ & dolũ Cistercien. ad hoc fuerant inducti, & ideo non valebat qđ fecerant: receptæ fuerunt probationes hinc & inde. Papa examinato negotio, quia cõstiterat ei de voto emisso, & de iuramẽto p̃stito a canonicis prædictis, q̃ regulam Cistercien. obseruarent, vel q̃ non impedirent translationẽ ipsius ecclesiæ ad ordinem illorum, imposuit illis silentiũ super restitutione petita: cũ vtrũq; seruatũ nõ vergat in dispẽdiũ salutis æternæ, nec velit viã periuriis aperire nõ obstante violentia, quæ proponebatur illata: cũ non contineat metũ mortis, vel corporis cruciatũ, nec obstante dolo quo se ꝓponebãt fuisse seductos, cũ talis dolus potius ad fatuitatẽ ipsorũ, q̃ ad circunuentionẽ Cistercien. debeat retorqueri. No. q̃ iuramentũ semper est seruandũ, dummodo sine periculo animæ seruari possit. Itẽ metus, qui non cõtinet metũ mortis, vel cruciatum corporis, nõ excusat. Itẽm dolus quo quis inducitur ad bonũ animæ, non imputatur, nec impedit propositum melioris vitæ. Itẽm nemo debet viam periuria aperire.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

c ¶ *Ecclesiæ.*]Non tñ potuerunt ecclesiã suã subiicere ordini Cistercien. vel etiam alij, incõsulto diœcesano epõ.]. de excess. prælat. sicut vnire. sed est verũ q̃ quatum ad epm hoc non potuerunt, & nullũ præiudiciũ fit epõ: sed q̃tũ ad se bñ tenuit talis translatio.]. de do. inter dilectos. & eps habebit iura episcopalia sua sicut consueuit.]. de reli. dom. q. a monasterium. sed nõ vt ꝑ ipsũ subiecerint ecclesiam ordini Cistercien. sed seipsos personaliter obligauerũt seruare regulam a illorũ, & bñ potuerunt promittere nõ impedire translationem ecclesiæ suæ ad ordinem Cistercien. faciendam, per illos ad quos pertinet: sed ipsi per se hoc facere non possunt, sed per episcopum de consensu capituli.

f ¶ *Salutis æterne.*]Et ideo bene seruari debet.]. de iureiu. si vero. & 22. q. 4. si aliquid. idem si salutis corporalis. 12. q. 4. c. vlt. vers. quisquis ergo. &]. de iureiur. verum.

g ¶ *Aperire.*] vt C. de indi. vidui. l. 1. in fin. C. si aduersus ven. l. 1. &]. de iureiur. si vero.

¶ *Glosſ. sequens reci. per quæstio. & incidentem opinionem.*

h ¶ *Violẽtia.*]Quæ fuerit illa violẽtia, ignoramus, & forte aliquaeba incusserãt eis timorem, quæ non semper sufficiũt ad iustũ timorem. ff. quod met. caus. metum. &]. qui cle. vel vo. insinuãte. vel forte etiam minabantur eis excommunicationem, sed ille timor nõ excusat cum excommunicatio sit medicinalis. 2. q. 1. multi.

¶ *Glosſ. sequens tractat multiplicem speciem metus. & diuersa circa ipsum auxilia.*

i ¶ *Metum mortis.*]Nõ solum in duobus istis, sed etiam in pluribus aliis casibus excusat metus. quandoque metus verborũ. arg. 7. dist. fuerunt. & 23. q. 8. conuenior. & ff. de acquir. hæred. qui in aliena. 6. vlt. quandoque metus rerum. 50. dist. presbyteros. & 3. eo. abbas. & propter metum libertatis, exigere non possum quæ onerandæ libertatis causa stipulatus sum. ff. quarum rerum actio non datur. l. 1. §. quæ onerandæ. quandoque metus iudicis. 2. q. 1. in primis. vel alicuius potentis. C. eo. titu. l. pen. et vlt. quandoque metus status, vel honoris, vel sui ipsius, vel filiorũ, et metus stupri. ff. eo. isti quidem. Item quandoque non tantum metus, sed suspicio metus excusat. ff. loca habitatores. §. vlt. & ff. ad leg. Aquil. item si quis fumo. §. vlt. q̃que metus mortis, aut cruciatus corporis tñ excusare videtur: vt hic, & C. de transact. interpositas. Vnde videtur relinquendum arbitrio iudicis, an verba vel minæ vel potentia hominis sit iusta causa metus, vt ff. ex quibus cau. ma. l. 3. & argu. ff. eo. non est verisimile. Item subuenitur metum passo, per hoc edictũ, quod metus causa. tunc tantum, quando metus cadit in constantem virum. ff. eo. metus. &]. de spon. veniens. Sed vbi quis minorem metum passus est, 3 videlicet per impresionem siue potentiam iudicis, vel dolo alterius quis vendit res suas: tunc subuenitur ei iudicis officio. ff. eo. non est verisimile. §. fi. vel per constitutionem principum. C. eo. l. penul. & vlti. & ff. de offi. præs. illicitas. vel per responsa prudentum siue interpretationem prudentum. ff. de var. & extraor. cog. medicus. iudex vero alicui nõ dicitur inferre metũ. ff. eod. l. 2. sed iniuriam facere potest, vt ibi. ff. ad leg. Aquil. quemadmodum. §. magistratus. &]. de emp. & ven. cap. vlti. vbi de hoc. Et not. quòd secundum canones, siue vi, siue metu, siue dolo aliquis renunciat rei suæ, subuenitur ei contra omnem possessorem. 3. q. 1. red integranda. & quæstio. 2. c. 2. & ff. de inofficio. testa. eum qui. i. respon. & per episcopum suum potest quis implorare hanc restitutionem.

ADDITIO. Quis autem metus excusare possit, patet per hunc Aersum Hostien.

Excusat carcer, status, & mors, verbera, stuprum,
Excusare metus hos posse puta, quia nescis.

Stupri siue status, verberis atque necis, ff. eo. ego puto. &]. nec timorem. &]. isti quidem. §. 1. 2. & 3. Item metus substantiæ suæ. 3. cap. proxi.

¶ *Glo. seq. elicit tria notabilia & cuique signat vnum contrarium.*

k ¶ *Ad fatuitatem.*]Sic patet q̃ licet dolus interueniat in huiusmodi spiritualibus, non tamen subuenitur dolum passo, licet dolus det causam contractui. simile 20. q. 3. constituit. Idem in matrimonio.]. de conuer. coniu. ex parte. et c. veniens. in fi. et c. dudum. quod est contra id. ff. de dolo. & eleganter in prin. Item habes hic q̃ dolus non præponderat culpæ, quod est contra id. ff. ad l. Aquil. item Mela. in prin. Item no. q. in spiritualibus non habet locum in integrum restitutio: quia non videntur decepti, qui meliorem vitam elegerunt, 4 Arg. contra.]. titu. proxi. ex litteris. Bernar.

Super

Super restitutione petita silentium eis duximus lenẽtialiter imponendum.

¶ *Gregorius.*

¶ *Probata violentia per testes, res amissa probatur per iuramentum. Et super valore rerum amissarum taxatione iudex premissa, & secuto peteruis iuramento fit condemnatio.*

CAP. VII.

Vper eo quod aduersarius vester se conquerebatur a vobis per violentiam spoliatũ, arbitramini contra vos fuisse iniuste procedũ, cum non ni si proprio iuramento probauerit singula quæ amisit. Verum postquam de violentia perteterit, & de amissis rebus per iuramentũ proprium iudex tamẽ prius considerabit, qualitatem personæ, an sit talis, vt ꝑ ea ipsam non ꝑsumatur q̃ ꝑter hoc deferatur. & quantitatem rerum amissarum.

¶ *Gl. seq. ponit differentia, circa interesse, & secundam partis rubricæ adaptetur. capiendo querit opponendo & dupliciter respondet.*

a ¶ *Per testes.*]Sufficit enim probare per testes in iudicio violentiã illatam, & super rebus amissis stabit iuramẽto ipsius: sufficit hoc totũ habes. G. vnde vi, si qñ totũ reprobem. illius. l. hic habes. Et sic interesse, qđ surgit ex malefitio, ꝓbatur per iusiurandũ. sic 2. q. 1. in primis. seu est surgit ex contractu: quia tũc per testes probandũ est. Insti. de verb. ob. §. non solum. ff. de minor. si in emptionẽ. & ff. de ędi. argẽtarius. §. fi. et qđ hic dicit, nõ ptinet proprie ad actionẽ, qđ mixtã. sed ad interdictũ vnde vi. siue vi bonorum raptorũ. vade lex illa vnde hoc sumptũ est, ponitur. C. vnde vi. §. qui. Et ita facit ad illã partẽ ciuilis, vbi dicit, de ijs quæ vi. pcedentes decretales pertinent ad illam partem, quæ dicit, metusve causa. sic]. actione qđ metus cã. sufficit ꝓbare metũ fuisse sibi illatum, q̃uis nõ ab eo q̃ quenit, metus illatus sit. ff. eo. si cũ exceptione. §. 10. hac. Sed quæ fuit causa quare. statur in casu isto iuramẽto illius qui vim passus est, cum iuramentũ non sit deferendum nisi adsit bona præsumptio, puta, q̃a habet vsũ rei, &c. vt §. de pcu. ex insinuatione. &]. de iureiu. c. vlt. & C. de re. credi. in bonæ. Ratio illa prima est, ꝓpter difficultatẽ, ꝓbãdi singula vtensilia, & huiusmodi minuta, quæ de facili probari nõ possent, & ideo indultum est in fauorem spoliati, & in odium violenti. & hoc idem dr. 2. q. 1. in primis.]. Et præterea ideo statur iuramento actoris, quia habet optima præsumptionẽ, f. violentiam illatam sibi ab illo qui conatur: quam debet per testes probare, vt hic dicit, & in prædicta. l. si quando. Et sic iuramẽto statur in expensis restituendis: quia & ibi similiter difficile esset hoc probare. C. de iud. l. sancimus.

b ¶ *Amissũ.*]Tempore violentiæ, vel damno dato: vt in prædicta. l. si quando, & c. in primis.

c ¶ *Taxatione.*]Vltra quam, scilicet taxationẽ nõ iurabit: vt prædicta. l. §. qñ. sic §. de procu. cõstitutis. & 3. q. 3. c. induciæ. §. quod fieri. & ff. de exhiben. & introduc. §. quoniã mox. coll. 5. & secũdum q̃ iuratum est, debet condemnare: vt. l. si quando. & non minus. in Auth. de iudi. §. oportet. 2 colla. 6.

d ¶ *Ꝑa ꝑsonarum.*]Persona ergo respiciẽda est an honesta fuerit, vtrũ sit pauper vel diuer. arg. op. ff. de legi. tu. legitimos. arg. §. de offic. deleg. fane. & c. pastoralis. i. rñ. & 2. q. vlt. quilquis. qualitas etiã negotij considerãda est. simile.]. de appel. cũ sit Romana. & ff. de iu. nõnunquã. &]. de iureiur. c. vlti. in fi. & C. vnde vi. §. qñ. Ber.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE.

¶ *Supra visum est de quadã restõne spãli, quæ scilicet datur occasione metus: sed quia quædã est restitutio generalis, per quã subuenitur ecclesiæ & minoribus iure speciali, in rebus vero ex clausula generali, in fine huius tit. causa fuit generandi metro post rubricam precedentẽ, subiungitur hic, in qua tractatur generaliter de restitutione in integrum. Et quod restituere in integrum, est idem quod in pristinum statum reponere. 2. q. 3. in fi. & in Auth. de sanct. ep. §. fi. Abb. Siculus.*

De hac materia tractatur 35. ff. & 4. C. & per totum.

TITVLVS XLI.

De in integrum restitutione.

¶ Alexan. iii. Alphanen. episcopo.

¶ *Si in curatu vendationis vel locationis ecclesia fuit enormiter læsa, potest ad ipsius talem contractum petere restitutionẽ in integrum: emptor tamen siue conductor non debet fraudari in pretio suo, vel in fructibus per eum factis.*

CAP. I.

Equisiuit † tua fraternitas, quid agendum sit de possessionib' laico censu concessis. Nouerit itaque quod si ecclesia læsa est, & manifeste apparet detrimentum ipsius, cum episcopo eiusdem ecclesiæ conditionem facere deteriorem non licebit, & ecclesiæ iure minoris h sit. Nec tamen ita sit ꝑ emptores possessiones illas fecerint suis expensis meliores, non debent defraudari sumptibus bona fide factis. No. q̃ quandocunque læditur ecclesia enormiter, debet restitui sicut minor.

† Iste text' reputatur lin. per Abbatem hic, & Brixi. in suo dictionario in ver sicu. æstimatio.

† Post concilium Later. par. 29. c. 7. & c. 1. eod. tit. in 6. compil.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*

e ¶ *Sub modico censu.*]id est, pro modica pecunia distracta: & sic non ꝑtradicit litteræ sequẽs, vbi dicit, ad ius & ꝓprietatẽ cõuenit redire, &c. & q. 4. dicit, in fine, coloni, id est, emptores colẽtes ipsas possessiones, vel potest intelligi q̃ verba ꝓprie ponantur, vt de vtroq; contractu intelligatur: vt si ecclesia lædatur in contractu locationis: puta, quia ad longum, tempus locauit rem aliquam pro certa pensione, in qua læsa est 3 ecclesia, siue in cõtractu venditionis.

3 Nec tenetur exprimere an do lo aduersarij an sui facilitate sit ipsa. de hoc & an plures causas possit exprimere, vel vna exprẽsa alteram ꝑ. qui: vide in Spe. 2 parte eo. ti. §. qua liter. 1 prin.

f ¶ *Detrimentum.*]magnũ scilicet: nam ꝑ modica causa nõ datur restitutio. ff. de mino. si ex causa iudicati. 1. respon. in fi. & ff. de in integr. restit. l. scio illud. de re. eccles. i. non alie. c. penul.

g ¶ *Non liceat.*] infra de dona. fraternitatem. melius est enim iura ecclesia intacta seruari, quam post vulneratam causam remedium quærere. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necessaria. l. vlti.

¶ *Glosſ. seq. recitetur per q. an post quadriennium restituatur ecclesia, & ponit opi. quam approbat, ponit etiam contrarium.*

g ¶ *Iure minoris.*]Sic est.]. eo. c. auditis. vbi de hoc & fungitur iure rei publicæ. 23. q. 4. quid ergo. dicitur minoris factæ maioris & comparatur minori in hoc: quia sicut minor postquã excessit xxv. an. petit restitui vsque ad quadriẽnium, de ijs in quibus læsus fuit infra xxv. annos. sic et ecclesia tantum vsq; ad quadriennium petit restitui vbicunque lædatur, a tempore læsionis computandum. Et quod dicit, semper debet illæsa seruari illud, semper, non notat tempus circa eundem contractum, vel circa eandem læsionem, vt de eodem contractu, vel de eadem læsione semper in ꝑpetuum ꝓsit ecclesia restituiri: absurdum istud videtur, et est contra id quod legitur. C. de temp. in integr. restit. l. vlti. vbi dicitur quòd omnis restitutio infra quadriennium debet terminari, sed sic debet intelligi illud, semper, id est, quotiescunque lædetur illa ecclesia, debet petere restitutionem super illa læsione vsque ad quadriennium, et ita si millies læderetur, millies potest restitui. 4 et ita semper est minor, quia semper restituitur, et restituetur quandiu durabit in his in quibus lædetur: et sic reuera fungitur iure minoris, et hæc est communis opinio. Alij dixerunt vt Alanus et G. Naso cum eo, ꝑ infinitum ꝓsit ecclesia restitui ꝑ eo cõtractu in quo læsa est, nec currit ei illud quadriennium. arg.]. eo. tum ex litteris. et inhærent superficiei istius verbi, semper, et male. et dic semper, id est, in omni contractu, siue quandocunque lædatur, vt dictum est.

4 Adde qđ præiudicium legium habent hospitalia quod ecclesia: ergo, &c. text. est singu. in l. omnia. C. de epis. & cleri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Constiterit.* jn iudicio præsentibus partibus. ℣. eo, tum ex litteris. vel per cōtumaciam absentibus. ff. de mino. in cauſæ. §. cauſa. & l. etiam, §. vlt. ℣. de reb. eccle, non alie. c. pe. & C. ſi aduerſus dotem. l. vnica. & ff. de adop. l. nam ita, & in Authen. vt ſpon. larg. §. ad hoc. colla. 9. de hoc dictum eſt 5. de offi. iud. c. vlti.

b ¶ *Redire.* Et ſic patet qđ ꝓtract⁹ fuit alie nationis nō locatōis, vt dixi in princ. & alienatio tenuit. Vnde auxilium reſtōnis neceſſariū ſuit: quia tūc demū datur, cū alia actio non ſup eſt. ff. de mino. l. in cauſæ. in prin. & 5. de offic. iudi. c. 2. Vnde no. quodſi alienatio rei eccleſiaſticæ facta eſt in caſu licito ſicut debet, & traditur 10. q. 2. hoc ius. & 12, q. 2. ſine exceptione, bñ tenet ꝓtractus: & ſi læſa ſit in ꝓtractu illo, nō ſubuenitur ei niſi ꝑ bñficiū reſtitutionis, niſi eſſet decepta vltra dimidiū iuſti pretij: qa tūc iure cōi iuuatur. ℣. de empt. & ven, cum dilectus. & c. cū cauſa. & C. de reſcin. ve. l. 2. Si vero alienatio nō ſit facta ꝑdicto modo, ſcilicet cum cōſenſu capituli, & meliorationib⁹ inſpectis, nullus eſt ꝓtractus ipſo iure 1. 12, q. 2. ſine exceptione. & c. Apoſtolicos. & c. alienatiōes. & prædicta decre. cū dilecti. & agitur tunc iure cōi ꝓtra poſſeſſorē. arg. C. de ſacroſan. ecc. l. iubemus. & C. ſi aduer. dona. l. 2.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. com pila.

1 Iſta glo. eſt ſing. ſecūdum doctores hic.

c ¶ *Defraudari.* Sicut enim eccleſia in damno morari non debet: ita nec in lucro. ex vtra que parte fieri dēt reſtitutio. C. đ repu. l. vnica 2. ff. de mino. l. quòd ſi minor. §. reſtitutio. & l. intra vtile. in fi.

† Veneten. † Naueten.

2 Qui in integrum reſtituitur ſicut in damno morari non debet: ita nec in lucro. Ioan. And.

C *Vm veniſſent.*] Prima pars ponit comparitionem partium, & dationem auditorum. Secunda: ibi, *Coram.* allegationem epiſcopi. Tertia: ibi, *Ad hoc.* allegationem monaſterij. Quarta: ibi, *Nos igitur.* interloquitur. Abb. Siculus.

CASVS. Vacāte monaſterio Rothoñ. monachi elegerūt quēdā in abbatē: eps Veneteñ. oppoſuit ſe ꝓtra iſtā electionē, ꝓp q⁹ electⁿ ipſe & qđā monachi Rothoñ. & magiſter A. ꝓ eſpo Veneteñ. ad ſedē Apoſto. acceſſerunt. datus fuit qđa Cardinalis auditor: corā quo prædictus magiſter A. ex parte eſpi. ꝓpoſuit, qđ cū monaſteriū ꝑdictū ſitū ſit in diœceſi Veneteñ. & eccleſiæ Veneteñ. ſubiectum, dictus eps poſſeſsione ſubiectionis, & iure eligēdi abbatē vſus eſt hactenus quiete ac pacifice. tandē occaſione cuiuſdā electionis, quæ facta fuerat ibidem de cōi cōſenſu partiū, litteræ impetratæ fuerunt ad eſm Veneteñ. & collegas ipſius, quorum duo ad monaſteriū acceſſeruut. Intruſus eorū aduentū intelligēs, renunciauit electioni huiuſmodi, & de monaſterio receſſit: iudices præceperunt monachis, vt ſyndicum facerent, qui in cauſis monaſterij reſponderet, prohibentes eiſdē ne aliquē eligerēt in abbatē, donec cognoſceret de iure, quod eps dicebat ſe habere in electione abbatis: monachi fecerūt procuratorē ad mādatū iudicum, tū abbatē ꝓtra eorū præceptum elegerunt: cuius electionē eps petijt infirmari, & ſe reſtitui ad poſſeſsionē vel quaſi, qua cū monachi ſpoliarant: iudices diffinitiuā ſententiam pro eſpo protulerunt, caſſantes electionem prædictam quā ſniam petebat ꝓcurator epi cōfirmari. Ad hoc fuit ex aduerſo rnſum, ꝙ corā prædictis iudicibus per procuratorem monaſterij propoſitum fuit, ꝙ monaſterium ipſum nullo medio ad Romanā eccleſiam pertinebat: iudices tamē cōtra monachos nimis animoſe cœperunt procedere, & ꝙ monaſterium non fuerat defenſum nec priuilegia libertatis fuerūt exhibita corā eis, quæ priuilegia exhibuit coram auditore. Vnde petebat procurator monaſterij, per beneficiū reſtitutionis ſe admitti contra prædictam ſententiam, & priuilegia libertatis inſpici. Dominus Papa inſpectis priuilegijs, quæ declarabant monaſterium ad ius & proprietatē Romanę eccleſiæ pertinere, intelligens inſup ꝙ licet procurator monaſterij priuilegia ſerunt: quorum aduentū intruſus præſentiens, renunciauit huiuſmodi electioni, & ſe à monaſterio abſentauit. Sed iudices auctoritate Apoſtolica monachis iniunxerunt, vt ſyndicum vel procuratoré eligerent, qui in cauſis monaſterij & conſulte ageret, & vtiliter reſponderet: diſtrictius inhibentes eiſdem, ne aliquem eligerent in abbatē, donec plenius cognoſceretur de iure, quod epiſcopus ſe habere in abbatis electione dicebat. Monachi vero & ſi procuratorem † ad mādatum iudicum elegiſſent: abbatem tamen cōtra inhibitionem eorū eligere præſumpſerunt: cuius electionem epiſcopus petijt infirmari, & ſe ad poſſeſſionem reſtitui, qua eum monachi ſpoliarāt. Deīde iudices diffinitiuā ſententiā protulerūt, electionē caſſantes eandē: quam ſententiā dictus magiſter petijt cōfirmari. ¶ Ad hoc fuit reponſum, quòd licet per procuratorem ex parte monachorum fuiſſet propoſitum, quòd monaſterium ipſum ad Romanam eccleſiam nullo medio pertineret: dicti tamen iudices cōtra eos ꝓcedere nimis animoſe cœperunt † & infra. ¶ Nos igit⁹ inſpectis priuilegijs

† In nonullis manuſcrip. itaq; & ſi procuratorem vel ſyndicū, ad mādatum,

† Roſen. in pluribꝰ manuſcriptis, aliās Floren.

d ¶ *Poſſeſſione.*] vel qua ſi poſſeſsione: quia incorporalia non poſsidētur, ſed quaſi poſsidentur. ff. de vſuca. l. ſequitur. §. ſi viam.

e ¶ *Subiectionis.*] & poſſeſsione iuris eligendi abbatem.

f ¶ *Fuerat.*] per monachos, & ita ſpoliauerūt epiſcopum poſſeſsione eligendi.

3 Et hoc vbi in reſcripto erat claſſ. ſi nō obſtāte iura hic allegē. Ioan. And.

g ¶ *Duo eorum.*] tertio eis committente vices ſuas, vel ſe excuſante, aliās nihil feciſſent. 5. de offi. deleg. prudentiam. 1. rñ. & c. cū cauſam. & c. cauſam. matrimonij. in antiqua tamē

i † Vide la. mādato. ca. no. ff. de mino.

contrarium. allegabatur.

h ¶ *Renunciauit.*] Ante confirmationem ſufficit renunciatio facta eis qui elegerunt.

¶ *Glo. ſeq. obijcit & ſoluit.*

i ¶ *Procuratorem.*] Et ſic vī ꝙ collegiū poſsit cōſtituere procuratorem ſine conſenſu prælati, etiā vacante eccleſia pro cauſis monaſterij, ꝓtra id quod eſt ℣. de iudi. cām quæ. & ℣. ne ſede vacante. per totum. Sic intellige qđ dicit hic, eligunt procuratoré vel ſyndicū vacante eccleſia, vt de facto ſine electione ipſa prælati agatur, de qua erat contentio inter eſm & conuentū, quæ aliter tractari non poterat, & ad hanc cauſam tantū conſtituit, nō ad alias quæ tractari non poſſent 4 vacante eccleſia, per iura prædicta.

¶ *Glo ſeq. recitetur per quæſtionem 3 & ſoluti. cui ſolutioni ſignat contrarium, & remittit.*

k ¶ *Inhibentes.*] Non vī quòd ipſi potuerint inhibere, cū monachi eſſent in quaſi poſſeſsione eligendi, alium eligēdo qui renūciauit, & ſic vſq; ad ſententiam tuendi erāt in poſſeſsione. 16. q. 4. volumus, & 12. q. 5. c. 1. & ℣. vt lit. pen. per totum. Vnde Papa hic in fi. nō caſſat electionem factam poſt inhibitionem illam. arg. ad hoc. 11. q. 1. quia res in litigio. & C. de prob. l. 2. Arg. contra. ff. de pe. hære. l. diuus vbi prohibetur poſſeſſori aliquid detrahere de bonis hæreditatis, niſi ꝓbita ſatisfatione de reſtitutione. ſed hoc ſoluitur in fine notulæ, quæ incipit, ſed nonne.

l ¶ *Præſumpſerunt.*] Ex hoc verbo videtur ꝙ nō debuerant eligere poſt prohibitionem. ſed licet nō debuerant, facta tamē electio non caſſabitur, quouſq; cognoſcatur de iure eligēdi. vt dicit i fi. n ¶ *Spoliarant.*] & ius eligendi abbatem ad epiſcopum decetero pertinere: quia ad ipſum pertinebat ius eligendi.

m ¶ *Inſpectis priuilegijs.*] Huiuſmodi iſpectio iure debuit ſuſpēdere confirmationem ſententiæ latæ pro epiſcopo. arg. ℣. de teſti. veniens. & ℣. de re iudi. cum ſuper.

¶ *Gloſ.*

¶ *Gl. ſeq. arg. de proteſtatione. alle. 4. iur. alleg. vnū in contrarium, & remittit, & ſoluit.*

a ¶ *Proteſtatus.*] Et ſic proteſtatio prodeſt. 5. de elect. Cumana. & 5. de offi. ord. paſtoralis. in fin. & 5. de ijs quæ vi metusve cau. fi. perlatū. & 7. q. 1. pōtifices. Arg. ꝓtra. 5. de conſtit. cū M. Ferrarien. de hoc dictū eſt i c. Cumana. & ſine iſta proteſtatione admiſsi fuiſſent monachi per beneficiū reſtitutionis, vnde ſup ple maxime.

1 Hæc gloſſa nō habetur in antiquis exemplaribus.

b ¶ *Negligentia.*] De qua negligētia tenetur monaſterio, ſi propriū habet. arg. ff. man. l. diligenter. cū omiſerit exceptionem monaſterio competentem. ff. manda. l. ſi fideiuſſor. 1. rñ. c ¶ *In damnum.*] cū ad defenſionē vocari debuerimus. ℣. de confir. vti. cum dilecta. & dñs ſemper in iudicio nominandus eſt. ℣. vt lit. non cōteſt. c. quoniam. §. penul. & C. vbi in rē actio. l. 2.

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. an hæc reſtitutio detur, cū procurator eſt ſoluēdo. ponit opi. quòd nō. ſubdit differentiam inter reſtitutionē minoris & maioris, quā partim reprobat. In ſi. ponit priuilegiū eccleſiæ.*

d ¶ *Reſtituimus.*] Hæc reſtō (vt qdam dicunt) daē qñ procurator non eſt ſoluendo, vt tūc fiat reſtitutio ꝓtra eccleſiā: vt ff. man. l. ſi. procuratorem. in princ. & ff. de do. & elegāter. §. ſi dolo. hic procurator non eſt ſoluendo, etiam ſi aliās ſit locupules: quia libertas & ſtatus monaſterii æſtimari nō poſſet. ff. de re. diui. ſacra. §. vlti. Ex hac enim cauſa quilibet erit re ſtituendus: quia ex quacunque cauſa iuſta dicit prætor in integrum reſtituam. ff. ex qui. cau. ma. l. 1. aliās nunquam reſcinderetur ſententia pp dolum, vel pp negligentiam procuratoris: 2 ſed dñs agat contra procuratorem ſi dolū commiſit. C. de procur. l. ſi pro curator. in fi. & ipſe de omni dolo & culpa tenetur dño. C. man. à procuratore. qa nec procurator omittere debet exceptionē cōpetentē ex perſona rei. ff. man. l. denique. & l. fideiuſſor. 1. rñ. & ita hic vī loqui non tm̄ de reſtitutione minoris, ſed etiā de reſtitutione maioris ex clauſula generali, ſi qua iuſta, & c. vt dictū eſt. Et eſt differentia inter reſtitutionē quæ fit iure minoris: quia illa data tur officio iudicis deficiente actione. ff. de mino. quod ſi minor. §. vlti. & 5. de offi. iudi. c. 2. & illam quæ fit iure maioris: quia tunc habet actionem ſuo iure, ſcilicet vtilem, accedēte iudicis officio. ſi. quod me. cau. l. metum. §. ex hoc edicto. & §. prece. arg. C. quod me. cau. ſi vi vel metu. ſed certe lex illa. ff. de do. & eleganter. §. ſi. & illa. ff. man. l. ſi procuratorem. nō reſtituit actionem cū per negligentiā 3 procurator ſuccubuerit, ſed cū per dolū, vnde ſi negligens fuit ꝓcurator, imputet ſibi qui tali negotiū ſuū cōmiſit. ff. de mino. l. cum mandato. arg. ad hoc. 5. de offi. deleg. c. cum olim. ff. de tribu. l. procuratoris. verumtū ſi procurator eſſet ſoluēdo, ſatis vī ꝙ fauore eccleſiæ in optione habet an velit cōuenire procuratorem, vel velit reſtitui ad rem. C. ſi tutor vel curator. l. etiam.

1 Hic non reſtituit eccleſiam laſam peregrigentiam, ergo loquitur de reſtitutione. ꝙ ſi iure mihotis.

¶ *Gloſſa ſequens obijcit & ſoluit, ſolutioni opponit, & ponit opinio. cui ſignat contrarium, & ibi remittit. demum perfectius recitat opi. Io. cui coaptat hoc c.*

e ¶ *Electionem.*] Sed nōne fuit facta hic electio poſt inhibitionē iudicis? ergo caſſanda erat. ℣. de mati. cō. ꝓtra inter. ec. c. 1. & c. vlt. & ff. ne quid in lo. pu. l. vlt. ℣. de no. ope. nun. c. 2. & ℣. de deſpon. impub. c. ad diſſoluēdū. in fi. ſed certe ex eo. ꝙ iſti erāt i poſſeſsione aliū eligendi, lite pendente priuari non debent. 8. q. 4. nōne. & 16. q. 4. volumus. ſed hæc ſol. non vī poſſe ſtare, nā mota cōtrouerſia patron⁹ pſentare nō debet. arg. ℣. đ iure patronat. ex litteris. ergo eodē modo mota controuerſia eligere nō debet: ex hoc enim ſequeretur incōueniens, quia ſi poſtea probaretur illos nō habuiſſe ius eligēdi, caſſanda eſſet electio: quia omnes fructus percepti reſtituēdi ſunt. C. de rei ven. l. certū. & ſic ſequeret ꝙ electio facta ab eo qui credebat habere ius, eſſet caſſanda, qđ eſſe nō debet. 5. de elect. querelā. ℣. de iure patr. cōſultationibus. Ad hoc dicit Io. ꝙ licite pōt eligere qui eſt in quieta poſſeſsione, licet fiat ei cōtrouerſia. ff. de aqua quoti. & æſti. vlt. et vti omni iure ſuo vſq; ad finem cauſæ. 8. q. 4. nonne. Contra tñ vī in hoc caſu quod dī 5. de iur. patro. ex litteris. Tutene prout ibi notaī, ſcilicet ꝙ nō debet eligere: ſed ſi eligat, iudex tñ ſiue ſuperior ad quē pertinet inſtitutio, nō confirmabit electionē, nec caſſabit pendente cōtrouerſia, ex qua pēdet, prout dicit decretalis in fi. Sed Ioan. dicit ꝙ ſi de hoc fiat ei controuerſia, an poſsideat tale ius, tunc nō debet eligere. Arg. 5. de cōſti. cum M. in fin. & ita videtur hic: eps enim petebat reſtitui ad poſſeſſionē iuris eligendi, & ſic nō poſsidebāt monachi quiete, & ideo caute dixit Papa electionē nec confirmari, &c. id eſt donec cognoſcaē ad quos pertinet ius eligēdi, & ſcipue quātū ad poſſeſsionē, vt ſicut prima electio ñ eſſet caſſanda ni ſi prius ꝓtitiſſet an eps poſsideret ius eligendi tempore electionis: ita nec alia quę facta fuit poſt iſtam. ſic. ℣. de cauſa poſſ. cum ecclēſia. vbi agebaē poſſeſſorio & petitorio, etiam & hic ſimiliter: quia de iure eligēdi vt patet ex littera 5. verſus prin. & ideo quandiu pendet quæſtio iuris ſeu poſſeſsionis, electio confirmari vel infirmari non debet.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cōpilatione.

† ſup quitē buſdam eccleſiis in valle de Eueſcam cōſtitutis.

† In vno antiq. ita: O. vi deiicet & 1.

CAP. III.

A *Vditis* † & intellectis cauſæ meritis in quæſtione quę vertitur inter Vigoriē. epiſcopum, & abbatem de Eueſcā, ſuper † eccleſijs ī valle de Eueſcam, quas epiſcopus aſſeruit ad ſe diœceſana lege ſpectare, abbas autem eas eſſe ab eius iuriſdictione prorſus exēptas: cognouimus euidenter eccleſias illas per priuilegia Roman. Pont. non eſſe ab epiſcopali iuriſdictione ſubtractas: niſi forte vallis de Eueſcam ſit ille locus qui fuit à duobus regibus Roē † videlicet & Offa libertati f donatus, & quem bonæ memoriæ Celeſtinus Papa liberta ti donauit, ſicut in ipſius priuilegiis continetur g. Verum tanto tempore probantur per teſtes ab abbatibus de Eueſcam pleno iure poſſeſſæ, vt videatur in eis ius epiſcopale legitime pręſcripſiſſe, niſi forte per tantum temporis ſpatium Vigorieñ. eccleſia interim vacauiſſet, vt tempore vacationis

4 Concor. l. 1. quæ ꝺ noredæ. cū glo. in ver. belliſſime. ff. quæ. re. act non dabit.

† Ad declarationē vi de Ioanne And. in c au ditis. de præſcript. ſuper gloſſa, Celeſtinus.

tera 5. verſus prin. & ideo quandiu pendet quæſtio iuris ſeu poſſeſsionis, electio confirmari vel infirmari non debet.

Vditis.] Etiam contra eccleſiā reſtituitur eccleſia, quæ grauiter fuit læſa propter probationem omiſſam. Primo recitat factum Secundo interloquitur: ibi, *Licet.* Abbas.

CASVS. Inter eſm Vigorieñ. ex parte vna, & abbatem de Eueſcam ex altera, ſuper quibuſdam eccleſijs in valle de Eueſcā conſtitutis qō vertebatur, quas dicebat eps ad ſe ſpectare lege diœceſana: abbas dicebat illas eſſe exemptas ab epali iuriſdictione, & ſi hoc non eſſet, dicebat ſe in illis epale ius legitime pſcripſiſſe. Receptæ fuerunt probationes hinc & inde corā iudicibus delegatis. Tandē cauſa delata eſt ad ſedē Apoſtol. Videns eps ꝙ eccleſiæ prædictæ per priuilegia non erant exemptæ ab eius iuriſdictione, tamen abbas præſcriptionem probauerat cōtra ipſum, allegauit ꝙ Vigorieñ. eccleſia vacauerat à tanto tempore, ꝙ illo de medio ſubducto pręſcriptio non eſſet completa: & ad hoc probādum per beneficium reſtitutionis petiit ſe admitti. Abbas prædictus hoc audiens, allegauit ꝙ vallis de Eueſcam eſt ille locus, qui fuit libertati donatus per duos reges: & quē Celeſtinus libertati donauit, & ad hoc probandū petiit ſe admitti ꝑ idē bñficiū: Papa auditis & intellectis meritis huius cauſæ, licet eſſet ī cā concluſum: quia tū vtraque pars neceſſariā probationē omiſit, & vtraque pars fungitur iure minoris, æquitate penſata, vtramq; eccleſiā admittit ad probādā rationē omiſſam, ne pp hmōi negligē tiam grauī iactūrā lædantur. Abbas. No. ꝙ eccleſia fungitur iure minoris. Iteī not. ꝙ eccleſia reſtituit incidenter ad ꝓbandā allegationē omiſſā. Iteī poſtq̄ eſt in cauſa cōcluſum, datur illud bñficiū.

¶ *Glo. ſeq. vrg. alleg. vnum canonem.*

f ¶ *Libertati donatus.*] Arg. ꝙ reges poſſunt dare priuilegia libertatis. 63. diſtin. in ſynodo. 4

g ¶ *Continetur.*] In priuilegijs Celeſtini cōtinebatur, ꝙ ipſe exemerat à iuriſdictione epi locū illum, qđ prædicti reges libertati donauerāt, & de valle de Eueſcam in priuilegio mētio non fiebat, & ita per priuilegiū Celeſtini nō probatur quòd eccleſiæ de Eueſcam ſint exemptæ à iuriſdictione epi, & ſic recurrendum eſt ad priuilegium illorū rēgum, & ſi ibi contineatur ꝙ illi reges vallē de Eueſcā donauerūt libertati, tunc erit probata exēptio, & ſic dubia ꝓbatio nō ꝑdeſt. Reges enim donauerūt locū illū liberati quo ad temporalē iuriſdictionē: Papa vero quo ad ſpiritualē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Subducto.*]Deducēdū est ergo tps vacationis in pscriptione.ℨ. de pscr.c.1.& c.de quarta,& c.auditis.& c.cū nobis.& illud tēpus deducēdū est,quo solet succurri cuilibet qui lædit,primū sit,medium,vltimúve.C.de rest.milit.l.quod tempore.& C.quibus non obl.on.tēp.præscrip.l.pscriptione.ff.qui.ex cau.ma.necnō.§.si qs.

¶Glo.seq.ponit tria quibus fungitur ecclesia,& quartū quo non fungitur,demū quærit, ponit duas opin.solvit,& subdit alias duas.

b ¶*Iure minoris.*] Ecclesia enim fungitur iure minoris:vt hic, & ℨ. eo.c.1.Itē fungitur iure reipublicæ. 23.q. 4. quid ergo,& 1.dist.ius publicū.& C.de sacrosanct.eccle.vt inter diuinū.Hinc est ꝙ prælati ecclesiarū cōparātur tutoribus & curatoribus.in Auth.de eccle. tit.§.vlt. coll.9. arg. ad hoc.2.q.2.quia ea. Item fingit iure imperij in Auth.de nō alie.vel pmu.§.sancimus.coll. 2. immo maior.est imperio.96.dist.duo,et ℨ. de mai.et obe. solitæ. sed nō fungitur iure pupilli:qa cōtra pupillare ætatē nō currit præscriptio.C.de præscrip. xxx.an.sicut in rē. Sed in quibus casibus compāratur ecclesia minori dubitari posset. Dicunt quidā ꝙ in omnibus ecclesia comparatur minori,qm̄ ecclesia pōt restitui ptra pscriptionē sicut minor. C.si aduer.vlucap.l.vnica.et ff.de mino.l.etiā ei.et C.si tutor vel cura.interuenit.l.minoribus.et C.de in integ.resti.mi.l.minorib⁹. et Authen.de hær.et fal.§.pupillus. coll.1. quod bene vī expressa ratione:vbicūq; enim ecclesia lęditur,debet restitui , sed ante cōpletā præscriptionē nō est læsa,immo iure cōmuni agere potest,sed tūc demū finita præscriptiōe dr̄ læsa:quia iure cōi si agat, repellitur pscriptione probata,sed à tēpore læsionis, i.tēpore pscriptionis finito.vſq; ad quadrieniū pōt petere restitutionē , vt dicit lex illa.C.de tēp.resti.in int.l.vlt.et ita pōt peti restō cōtra pscriptionē vſq; ad quadrieniū.Quidā dicūt, ꝙ ptra pscriptionē nō datur restitutio:quia canones volunt prēiudicare ecclesiis p præscriptionē.16.q.3.placuit.& q.4.volumus.immo ℈ illos q dicunt ꝙ ptra præscriptionē datur restitutio,sequeretur ꝙ nunquā pscriptio curreret ptra ecclesiā.Sed huic facile est rndere:qa bene currit pscriptio ecclesiæ,sed si petit restitui ptra bñ audit sicut minori currit,sed restituitur.Non video quòd aliud sit in ecclesia q̄ in minori,nisi quia nō inueni scriptū in iure canonico,ꝙ ecclesia restituat ptra pscriptionē,sed eadē ratione qua minores restituunt fauore imperfectæ ætatis,sic fauore ecclesiæ introductum fuit ꝙ vteretur ecclesia iure minoris.sed vbi eadē est rō,ibi debet esse idem ius.ℨ.de pstī.nā cōcupiscētiā.& c.trāllato.& ℨ.de trāsla. inter corporalia.sed verius vī qđ dī,ꝙ ptra præscriptionē nō dat restitutio,ne frustra iura loquētia de præscriptione sint statuta,& potest etiā dici,ꝙ post quadrieniū audiret si probaret se illo quadrieniō iusta de causa impeditū fuisse.arg.4.q.5.c.1.& ℨ.de appella.c.ex ratione.ff.de mino.l.ait prætor. & l.si fine.§.vlti.& C. de temp.ap.l.vlt.§.illud.quidam ponūt ecclesiā in primo anno minoris,restituētes eam vſq; ad xxix.an.sicut minor.alij restituūt eam vſq; ad xv.ponentes eā in xiiij.an.sed hoc nil est, nec debet poni in aliquo anno,sed ad similitudinē minoris facti maioris restituitur ecclesia vſq; ad quadrienniū sicut minor:vt dictū est ℨ.eo.c.1.

c ¶*Restituimus.*]In his enim præscriptionibus,quæ spectāt ad statum iudiciorū,vbicunq; lęditur ecclesia restituitur,vt si cōtumax pdēnata est,ff.de mino.l.minorē.fin.arg.ℨ.c.proxi.Vel si nō appellauit,vel etiā si dū agit vel cōuenitur,i aliquo capta est vt minor. ff.de mino.l.ait prætor.§.sed in iudiciis.& l.si fine.§.itē si nō ꝓuocauit.& ℨ.eod.c.vlt.Vel si omisit allegationē, 1 vel ea q̄ faciunt ad instructionē causæ:vt hic, & ff.de mino.minor xxv.an.& ℨ.eo. corā.Itē quicquid omisit nō solū in damno,sed etiā in lucro.ff.de mino.l.ait prætor.§.vlt.& l.nō omnia.Itē in confessione.ff.de cōfes.l.certū.§.penulti.& pp nouas defensiones tunc apparētes vel nouiter ꝓtingētes.arg.C.si sæpi⁹ in integ.rest.postu.l.vlt.& ℨ.eod. c.vlt.Sed i ꝓtractib⁹ certū est ꝙ ecclesiæ subuenit.ℨ..e.c.1.vbi ḋ hoc. d ¶*Contra reliquam.*]Sicut minor ptra minorē,nisi cū pecuniam amisit.ff.de mino.l.verum.§.vlt. ff.ex quib. cau. ma.l. vlt. Et not. ꝙ restituere in integrū est reducere in eū statū in quo erat ante læsionem.ℨ.eo.c.1.& C. de repu.l.vnica.C.de in integ.resti.l.postulata. & ff..de mino.l.qđ si minor §.restitutio.& generaliter restituitur nō solū cū de bonis diminuit,sed etiā cū ītererest ecclesię litibus & sumptibus non vexari.ff.de minor.l.minoribus.

1 Vide Speculat.eo.tit. §.2.uers.sed pone.

† In vno natiquo ita,ꝙ ꝓpellatione interposita ad nos.

2 Petitan. & obtēta restitutiōe in integrū,omnia sunt in suo statu,ac si nūq̄ nec cā nata fuisset.

Ex litteris.] Contra sententiam latā in causa matrimoniali,restituitur ex iusta causa etiam maior beneficio supplicationis. Prima pars ponit mulieris supplicationē , & iudicis relatione.Secunda dat iudicē:ibi,*Licet autem.* Abbas.

CASVS.Inter I. virū & L.mulierē causa matrimonij vertebatur, q̄ commissa fuit duobus archipresbyteris , q̄ cū inter ipsos sententiā diuortij protulissent, mulier ad sedem Apostolicam appellauit.appellationis causa commissa fuit abbati de Calueñ. & archiepo Paduano: qa mulier ad terminū peremptoriū statutum ad sententiam audiendam non accessit,abbas cui alter cōmiserat vices suas,sententiam,à prioribus iudicibus latam,confirmauit.post octo dies à tempore sententiæ, pater mulieris ad abbatē accessit,& intellecto ꝙ sententiam protulisset,iurauit ꝙ quidam ad eū & filiam eius accesserat, & fraudulenter nomine ipsius abbatis falsas litteras præsentauit,cōtinētes,vt quia iudex in termino illo ipsius se conspectui præsentaret,& postmodum appellauit ad sedem Apostolicam , & etiam supplicauit h , sic in restōne in integrū qñ suspectus est qui petit restitui, mādatur snīa executioni sub consimili cautione. ℨ.eo.suscitata. Item in hoc differt appellatio à supplicatione:qa appellatur vſq; ad decē dies:supplicari aūt pōt vſq; ad biennium,qđ verū est cū supplicatio porrigitur superiori. C.de sen.præfe.prætо.l.vnica. Si vero supplicatio porrigitur iudici, tunc vſque ad decē dies:vt in Authē.pallegata,quæ supplicatio.

a ¶*Ad plenū.*] Hoc iō dicit: qa si plene probasset hāc fraudem, & causam absentiæ , iure cōi fieret restitutio. ℨ. de re iudi.cū Bertholdus.vbi min⁹ sufficiēs ꝓbatio sufficit,ne piudicaret opinioveritati: vt ℨ.de ꝓcu.ex insinuatione.& c.in pśentia.& hoc ideo:qa absens legitime citatus: psumit ꝓtumax si nō venerit.3. q.9.decernim⁹.65.dist.si forte.ff.de re iud.cōtumacia.Sed talis psumptio ꝑt elidi p aliā prę sumptionē.ff.de ī integ. rest.diu⁹.& ide est ꝙ p psumptiuā ꝓbationē, & min⁹ plenā elidit psumptio ꝓtumaciæ. Vñ per sacramētum vnius pōt probare se nō ꝓtumacem:nā violēta præsumptio eliditur p iuramētū.35.q.3. extraordinaria.& op.arg.ℨ.qui ma.accuſ. posſ. cum in tua.& sic pōt intelligi. 4.q.5.quisquis.in fi. Tū hoc iuramentū non facit plenā probationē, sed fauore matrimonij admissa fuit mulier ad agēdū, nec auditur mulier prætextu appellationis suæ,qa contumax præsumitur, sed per fraudē semiplene probatā,& in fauorē matrimonij restituiē.

† Ostiensis.

† Cap.4.co. in 3.cōpi.

† Vide Iozanem Vasæū in annalibus Hispaniæ.c. 20.

† ei,

† eidem.

¶Glo.seq.arg.& opi.ponit.

b ¶*Restituimus.*]Arg.ꝙ nullo tractu temporis transit ī sententia contra matrimoniū in rem iudicatā.ℨ.de re iud.c.lator.& c.consanguinei.Sed ex hoc sumunt quidam contrarium arg.& male.

† Sententia fauore matrimonij non transit in rē iudicatā,ne querela hęresis fauore fidei.Lucas de Pe. in l.1. C. de sent. aduers fiscū li. 10.tit.1.lib. 10.dicit non ad Director. scholo.

ADDITIO.ex hoc quod dicit,restituimus,probāt ꝙ transit in rem iudicatam.

¶Glo.seq.arg.& remittit.

c ¶*Confirmetis vel infirmetis.*]Hoc tūm habet facere iudex appellationis.2.q.6.in fin.Et hoc habet locum qñ in causa appellationis nil noui proponitur,& vnicus tm̄ est articulus, vt hic erat, aliàs iudex appellationis pro parte potest confirmare sententiā,& pro parte infirmare:vt ℨ.de test.Raynutius.& c.Raynaldus.Item ex eo quod dicit,cōfirmetis vel infirmetis,videtur ꝙ executio non spectet ad ipsos.de hoc dictum est.ℨ.de offic.dele.pastoralis.§.ꝑterea.

¶Licet autem de fraude taliter perpetrata per huiusmodi iuramentum non cōstet ad plenū[a], in fauorē tñ matrimonij de benignitate canonica,cōtra fraudem propositam,supplicationē mulieris admisimus,& ad audiē tiam restituimus[b] eam pro matrimonio postulātem. Ideoque mandamus quatenus de causa prioris appellationis ordine iudiciario cognoscentes,cōfirmetis vel infirmetis [c] (sicut iustum fuerit)sententiam à primis iudicibus promulgatam.

¶Idem episcopo & capitulo Osceñ.†

¶Etiam contra sentētiam Papæ restituitur ecclesia hoc primo.Et causa restitutionis in integrū debet præsentibus partibus tractari.hoc secundo.hāc duo dicit quo ad titulum.

CAP. V.

TVm† ex litteris Celestini Papæ prędecessoris nostri, tum ex ijs quę ipsius tēporibus gesta fuerunt, grauem Ilerdeñ. †ecclesię intelleximus quęstionem, per snīam Eugenij Papæ super ecclesiis quibusdā prolatam,se lęsam enormiter,& olim & nunc etiam cōquerentis.vtde cū idem Celestinus tempore Anastasij Papæ proximi successoris eiusdē Eugenij in minori adhuc officio constitutus, in partibus Hispanię legationis officio fungeretur, &†ex delegatione ipsius[d] cognoscere cœpit de controuersia memorata, cui etiam Alexander successor ipsius Anastasij,officio legationis denuo in partibus eisdē fungenti,causam cōmisit eandem: idem quoq; Celestinus ad apicem summi pōtificatus promotus G. sancti Angeli diacono Cardinali tūc Apostolicæ sedis legato dictā controuersiam sub eo tenore cōmisit, vt inspectis Ilerdeñ.ecclesiæ priuilegiis,auditis etiā partium rationibus†, memorata snīa[e] non obstante, diffinitiuā proferret snīam, eāque faceret obseruari: verum quoniam per ipsum legatum, aut per alios quibus sub eodem tenore causa eadem commissa

† Dictio,& deest in aliquot antiquis.

† Hoc est iuribus,& aliegationibus.

rint adimplere,procedatur in cā nihilominus quantū de iure fuerit procedēdū.Not.ꝙ snīa etiā Papæ,qū per surreptionē lata fuit, debet in melius reformari.Itē in breui tēpore nō vī qs plene instructus saltē in ardua causa.Itē vtraq; parte præsente,causa restitutionis ī integrū debet exminari.Itē causarū merita partiū asser tione manifestantur.Itē in prima citatione potest proponi perēptorium edictū,propter distantiam viarū,& etiā ex alia iustā cā. d ¶*Ipsius.*]Scilicet Anastasij.

¶Glos.seq.objcit & soluit,circa solutionem objcit & respondet.

e ¶*Sententia.*]Per hoc vī ꝙ Celestinus restituerit ecclesiā Ilerdeñ.sed cum multa tempora sint elapsa,à tēpore Eugenij,qui tulit snīam ipsam, vsque ad tempus Celestini,scilicet xlv.anni , qūo auditur ecclesia Ilerdeñ.sup restitutione ? & Inno.similiter vī eā admittere ad restitutionē petendā.infra,vbi dicit, an data vel dāda.Sed est ptra alia iura.Nā vltra quadrienniū dari nō debet.C.de tēp.in integr.rest.l.vlt.nec etiā ppetuaē per ptestationē litis.ff.de mino.Papinianus.ī fi.Pōt dici ꝙ restitutio data fuit tēpore Anastasij,qui cōmisit negotiū Celestino in minori officio pstituto:qa Anastasius fuit ‚pxim⁹ successor Eugenij:& ꝙ causa terminata nō fuit,stetit ꝑ iudices:vnde nō est imputandum actori.2.q.6.anterio rū. 2 C.de in integ.rest.l.pendente.sicut satis patet ꝑ multas commissiones.vnde etiā dicit ifra,[An data sit vel dāda]Si vero data, postea dari nō debet.C.si sæpius in integ.rest.post.l.vlt.vel si esset denegata.ℨ.eo.c.vlt.nisi ex cā,vt ibi dī.Sed objcit.Eugenius tulit snīam primo mense sui apostolatus : vt infra dī,& vixit viij.an.& mensibus iiij.& xxj.diebus.sed Anastasius successit Eugenio, qui causam super hoc cōmisit Celestino tunc in minori officio pstituto,& ita videtur ꝙ restitutio danda sit post quadrienniū.vnde ex hoc trahunt qđā arg.ꝙ restitutio semper sit danda:vt dictum est. ℨ.eo.c.1.quia hæc vī dari post quadrienniū.Sed tu potes rndere,ꝙ ex eo qđ dicit hic,non constat ꝙ Anastasius dederit restitutionē, sed commisit causam super restitutione an esset dāda vel nō. Sed obstat sortius factū Celestini,qui mandauit non obstāte snīa Eugenij, diffinitiuā tamen proferri super ecclesiis prædictis:sed hoc fecit Celestinus potius de gratia quàm de iure,qđ patet:qa restitutio danda est causa cognita præsentibus partibus : vt dicit.ℨ.& ff.de mino.in causis.§.in cā.Vnde Papa noluit inniti facto ipsius, sed deliberauit decernere pśentibus partibus,vtrū sit data vel dāda,& ideo nō plene probatur per hāc decretalem ꝙ dari debeat restitutio post quadriennium:quia nec Papa hic determinat hoc.

2 Quod tūc potissimum verū est cū id stetit per principē, vt ibi, & infra de appel ca. ex insinuatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Extitit.*] Post recessum prædicti cardinalis.
b ¶ *Testes.*] qui producti fuerunt ad probandum, q̃ dari debeat restitutio,& q̃ potius per iudicem,& non per ecclesiam Ilerden. steterat,quòd non fuerat processum:vt hic dicit.
c ¶ *Magister.*]habens ad hoc speciale mãdatũ:vt ff.de mino.illud. §.si talis.& j.eo.c.corã.
d ¶ *Officium nostrum.*] Hoc ideo dicit: q̃a tñ iudicis officio,& nõ iure actionis petit restitutio.ff.d̃ mino.l. quod si minor.§. vlti.& ꝛ. de offi.iud.cap.2.
e ¶ *Restitui.*]Ergo si fuit restituta p Celestinũ.
f ¶ *Committendũ.*] Eo enim ipso q̃d commisit negotiũ principale, videtur concessisse beneficiũ restitutionis:sicut cõmittẽdo causam vt cõmisisse appellatio nem.ꝛ. de offi.deleg. c. pastoralis. §. præterea. sed hic ignoraf quæ cã commissa fuisset, an cã restitutionis, an cã illa,scilicet an dãda esset an nõ:vt patet p sequẽtia.sed vt q̃ dãda esset restitutio,vt dr in præ- † debeam. dicta notula.& hoc p̃bat per hoc q̃ ecclesia Ilerden.petebat restitui corã Innocentio Papa.
g ¶ *Sententia.*]Ro.sedis. ponit tenoré ca.35.q.9. sententiã.& c.veniam.
h ¶ *Permiserũt.*]Sed il lud perraro fit.ff.de mi no.minor aũt magistratus.& C.fi sæpius resti. in integ.postũ.l.1. & 2.
1 Vnde dicit canon:Multo tempore disce, quæ postmodũ doceas. 16. q.1.sic viue. i ¶ *Instructus.*] Arg.q̃ in modico tẽpore non põt quis multũ addiscere. 1 arg.48.dist.§. 1. q̃a nemo repẽte fit summus.de pœ.dist.2.§. hæc quæ de charitate. Arg. cõtra.qfiq; enim ingenium supplet tempus in bñ studentibus:sicut industria supplet tempus.77.dist. monachus. nec sufficit diu i schoolis fuisse,sed laudabiliter vixisse inquirendũ est.12.q.2.gloria epi. in fi. 2 & arg.C.de iis qui ve.æta.impetra.l.1.
2 Concor tex.in l.Stu duisse. cum bona glo. C. de p̃x sacerum i. li. 12. ¶ *Glo.seq.ponit tres lecturas.*
k ¶ *Ex parte vestra.*]Per hãc litterã videtur q̃ pars Oscen.ecclesiæ priuilegium suum falsauerat,addendo aliquid vel diminuendo,vt magis faceret pro se: p̃ quod Eugenius tulit sentẽtiã ꝓtra Ilerden.ecclesiã.Sed eo ipso q̃ quis falsat litteras iudicum, debet amittere causam,sicut dicit illa decre.ꝛ. de resc̃r.olim.quod hic fi fecit Eugenius credens priuilegium verũ,cũ nõ esset,vt dicit littera ista ibi:[illa nitẽs pcipue,&c.] & hic patet q̃ falsauerat priuilegium quod postea repertũ est integrũ & incorruptũ i registro. Similis falsitas habetur j.de except.cum venerabilis.& ideo tale delictum non debet obesse Ilerden.ecclesiæ, quo minus salte restituat in isto beneficio.Vel forte pars Ilerden.ecclesiæ falsauerat priuilegium Oscen.ecclesiæ,& hoc cõstitit in iudicio:vnde Papa shiauit ꝓtra Ilerden.ecclesiã,& ideo dicit[illa nitens,&c.] & hoc vt verius ſ̃n hanc litteram.In antica compilatione 3 dicebatur ab altera parte producta,& ſ̃n illam litteram,planior est sensus: & ſ̃n hoc pars Ilerden.ecclesiæ falsauit priuilegiũ suũ:& ideo cõtra ipsam fuit sententiatũ,quòd melius vt ſ̃n illã regulam, delictum personæ, &c.& ita cõcordat cum illa decret.cum venerabilis.vnde nõ debet obesse Ilerden.ecclesiæ delictum illius qui priuilegium falsauit,quin saltem restituatur isto beneficio, cum ecclesia Ilerden.non fuerit in culpa.
3 Quæ dicitur in antiqua cõpilatione hanc decretalem legentis, & totam facit hius pecipies.
f ¶ *An danda.*]Ideo iubet inquiri:quia non constabat an fuisset admissa ecclesia Ilerden.ad restitutionẽ,& præsentibus partibus extitit[a] (licet testes[c], pducti ex parte Ilerden. epi recepti fuerint)mandatũ tñ Apostolicum non extitit adimpletum:magister[c] A.canonicus Ilerden.postulauit per officium[d] nostrum dictam sentẽtiam in melius reformari,& contra eam restituit[e] ecclesiam Ilerden. ¶ Nos igitur cũ fratribus nostris & aliis deliberauimus diligenter: nõnullis asserentibus, q̃ cum prædictus C.†prædecessor noster, cõ tra iam dictam sentẽtiam visus fuerit Ilerden.ecclesiæ restitutionis beneficiũ indulsisse, cum ea non obstante duxerit negotium cõmittendum[f],& nos supplicationem eiusdẽ ecclesiæ admittere debebamus †, pſertim quia sententia[g] Romanæ sedis non negatur posse in melius cõ mutari,cum aut surreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum & tẽporum, seu grauium necessitatũ dispensatiue quicquã ordinare decreuit: Et secundum iura ciuilia, principes etiam contra res bis iudicatas in auditorio suo examinari restitutionẽ in integrũ pmiserunt[h]:Perspeximus quoque ex data sentẽtiæ in regiſtro dicti Eugenij Papæ repertæ, q̃ primo mense sui pontificatus fuerit promulgata,quando non plene de meritis ipsius causæ videbatur instructus[i],illa nitẽs præcipue ratione, q̃ priuilegiũ Vrbani secũdi ex parte vestra[k] productũ,subiectum fuerit falsitati,cuius tenorem nos in regiſtro ipsius inuenimus incorruptum:Tandẽ deliberatio nostra in hoc resedit:vt an data sit restitutio,an danda[l] cõtra præmissam sententiã,partibus præsentibus decernatur, quarũ assertione[m] merita causarum pandũtur. ¶ Quocirca mãdamus, quatenus vsque ad festum beati Lucæ, vel in propriis personis,vel per idoneum responsalem nostro vos conspectui præsentetis, q̃ dicta sententia retractari non debeat(si poteritis)ostensuri[n]: vel si forte exigente iustitia fuerit retractãda:vel per vos,vel per respõsalem idoneũ appareatis sufficiẽter instructi, vt in principali negotio canonice procedatur:pro certo sciturí, quòd cũ propter multam locorum distantiam[o], nõ possit ad nos, sine magnis laboribus & expensis sæpius haberi recursus, si ad præmissum terminum, quẽ vobis peremptorium assignamus, iniuncta vobis contemperitis adimplere, Nos nihilominus in ipso negotio, quantum de iure[p] poterimus,procedemus.

¶Idem.

¶Petitio restitutionis in integrum contra sententiam suspendit regulariter executionem sentẽtiæ in euentu istius causæ re-

pter distãtiam permittũtur,quæ aliàs prohiberẽtur: vnde versus:

Non facit ergo parum distantia longa viarum:
Prorogat inducias,aufert onus,impedimentum:
Cogit adire forum,conseruat ius dominorum.

Pone exemplũ. Prorogat inducias appellatori.j.de appel.c.cum sit Romana. Aufert onus electo & electoribus.63.dist.c.cum longe.Impedimentum aufert domino volẽti repetere seruum suum factum monachum.17.q.2.si quis incognitus.Cogit adire forũ , quia fine licentia patris absentis filius causam agere potest.ff.de iudi.si longius. Conseruat ius dominorum in possessione turbata domino ablẽte.C.si per vim,vel alio modo.l.1.vbi admittitur ad possessionem tũrbatam recuperandam seruus vel amicus,qui aliàs non admitteretur.

p ¶ *Quantum de iure.*]Sed qualiter procedetur in hoc casu restitutionis,dato quòd pars citata non veniat, nunquid potest procedi ad testium receptionem, vel diffinitiuam sententiam super ipsa restitutione?Videtur quòd non:quia litis contestatio in hoc casu facienda est.ꝛ. de offi.iudi.capit.2.ff.de mino.l.Papinianus.§. vlti.sed lite non contestata testes nõ sunt recipiendi.j.vt lite non contesta.per totũ.Et hoc innuitur hic ex eo quod dicitur[Quantum de iure,&c.]cum aliàs lite contest.citari debeat : vt si nõ venerit,ad sententiam procedatur.Qualiter hoc fieri debeat,dictum est.ꝛ. de offic.iudic.cap.2.sed contra videtur, quòd ad sententiam procedi non possit.ff.de mino.in causæ.§.1.& C.fi minor ab hæred.se abſti.Auth.fi omnes.Sol.hæc contrarietas habetur.ꝛ. de offi. iud.capit.2.

Suscitata.]Si restituatur in integrũ ꝓtra sniam is ꝓtra quem est præsumptio,mandatur sententia executioni,præstita cautione de restituenda re,si prius cõdemnatus in hoc iudicio prævaleat. Diuiditur in quatuor partes.Nã prima ponit decisam facti narrationem.Secũda ibi, *Nos intellectis.*ipsius diffinitionem.Tertia ibi, *Sententia.* restitutionis petitionẽ. Quarta ibi, *Ne vero.*ipsius concessionem cum certa probatione.Abbas.

CASVS.Inter epm Burgen.& monasteriũ Ouien.vertebatur quæstio super quatuor articulis , & sup quibusdã decimis monasterio ac quisitis per quandam trãsactionem : quæ cõmissa fuit quibusdã iudicibus:corã quibus ꝓ cessum fuit,& pclusum in causa:Tandem causa super his delata fuit ad dñm Papã. Auditis quæcunq; partes proponere voluerũt, Papa cõdemnauit monasteriũ super quatuor articulis prædictis,lata sententia super prædictis articulis,dummodo Papa vellet super decimis proferre sententiam, super quibus coram iudicibus fueratin causa conclusum:procurator monasterij petijt bñficiũ restitutionis i integrũ ad probãdã præscriptionem tam super quatuor articulis prædictis,quàm etiã super decimis prædictis, acquisitis monasterio ꝓ trãsactionẽ:& dñs Papa dicto procuratori restitutionis bñficiũ super dictis articulis concessit.Ne vero per excogitatam malitiã (sicut ex quibusdam præsumptionibus videbatur)effectum sententiæ in damnum epi contingeret impediri, & ne monasterium p executionẽ detrimẽtum incurreret, pp diuersas præsumptiones, dñs Papa æquitate pẽsata ita prouidit:vt prędicta sẽtẽtia executioni mandetur ante aliquam probationem,ita tñ quòd sufficiẽtem præstet cautionem eps Burgen.q̃ si monasterium obtinuerit in causa,omnia quæ perceperit occasione ipsius sentẽtiæ, monasterio restituantur,Not.q̃ ecclesia restituitur ad probandam præscriptionem post sniam & ante sniam,licet sit in causa cõclusum. Item propter præsumptionem sentẽtia mãdatur executioni,quę aliàs mandari non deberet.& hoc de æquitate,& non de rigore.

† Cap.1.co. tit.in 4. cõpil.
† Omense. † Oinen.
† Vox,facta, de est in omnib' vetustis exemplaribꝰ.
† comparentis.
1 Facit l.1. C.de sen.& interloc. omn.iud.

¶ *Glos.seq.recitetur per contrarium.*

a ¶ *Monasteriũ Ouien.* Hic fertur sentẽtia ꝓtra monasteriũ.simile j.de cẽsi.fopitę.alibi in personam procuratoris siue syndici.ꝛ. de cle.c.querelã.vbi de hoc.& j.de capel.mona.c.dilectus.Sed ecclesia nõ multũ curat de illa solẽnitate,sicut nec facit differẽtiã iter procuratorẽ & syndicũ,ex quo pstat de potestate tradita.ꝛ. d̃ pcu.c.petitio. 1 Vel dic pdemnari monasteriũ i pſona ꝓcuratoris.
b ¶ *Decimis.*]Sup qbꝰ iã pclusum erat in cã.simile ꝛ.eo.c.auditis.
c ¶ *Per transactionem.*]id est,amicabilem compositionem. ꝛ. de tranſact.c.2.& j.de deci.cap.ex multiplici.
d ¶ *Postulauit.*]Iste fuit procurator constitutus ad causam,& snia lata ꝓtra monasteriũ postulauit i integũ restitui, & obtinuit.Sed ꝓtrarí dicere lex:q̃a fine speciali mandato,ad hoc procurator nõ admittitur.ff.de mino.l.illud.§.fi talis.& j.c.proxi. Potest dici q̃ lex illa locum habet cum restitutio principaliter postulatur, vt ꝛ. eo.tum ex litteris,nõ tñ per illum ꝓtra quem lata fuit sentẽtia,vt tunc exigatur speciale mãdatum ad hoc:sed qñ incidẽter postulatur restitutio,sicut hic, licet post sententiam super quibusdam: quia incontinẽti post sniam ante factam executionem,& per eũ qui factus erat dns litis per cõtestationem,intelligitur incidẽter factum,& super quibusdam quæ petebantur ante sniam, vñ procurator ad causam cõstitutus bene põt petere restitutionem sup articulo incidenti.ꝛ. eo.auditis.quia omnia q̃ ad causam instrumentum faciunt,sibi concessa intelligũtur.arg.ff.de procu.l. ad rem mobilem.& l.ad legatum.& arg.ad hoc.ff.eo.tit.l.qui proprio.§. item quæritf.arg.ad hoc ꝛ.eo.c.auditis.& simil.C.eo.l.ita demũ 2.

2 Exceptio malitiæ non opposita cõtra procuratorem ante litem cõtestatam, etiã in ea,quæ litem cõtestatam antecessit non potest. Ioa. And.

stitutionis.fallit si contra petentem restitutione est præsumptio malitiæ,quòd causa differendi executionem hoc petat : quo casu executio fit præstita cautione de restituendo.si petens restitutionẽ obtinebit in causa.hoc dicit secundũ mentẽ,iuncta glossa penult.& in hoc vltimo est iste textus valde singularis respectu vtriusque iuris.

CAP. VI.

SVscitata† super diuersis articulis inter Burgẽsem episcopum,& Ouiense† monasterium quæstione:& infra. ¶ Nos intellectis quæ vtraque pars proposuit coram nobis, super quatuor articulis prænotatis, monasterium[a] Ouien. iustitia condemnauimus exigente.

¶ Sententia vero lata, procurator monasterij ad probãdum præscriptionem factam †, tam super quatuor articulis prænotatis, quàm etiã super quibusdam decimis[b], per transactionem[c] acquisitis,& infra:Restitutionem in integrum nomine monasterij postulauit[d],quã eidem duximus indulgendam: & infra. ¶ Ne vero p excogitatam malitiam (sicut ex præsumptionibus pluribus videbatur)effectum sententiæ in damnum episcopi contingeret impediri: neve monasterium per executionem sententiæ[e], propter diuersas suspiciones incurreret detrimentũ[f],Nos æquitate pensata[g],iure duximus prouidendum, vt ante omnia supradicta sententia executioni mandetur : & infra. ¶ Volumus nihilominus,& mandamus,vt† ab ipso episcopo recipiatis idoneam cautionem[h], quòd si monasterium in causa ipsa prævaluerit, vniuersa quæ medio tempore sententiæ ipsius occasione perceperit,monasterio restituat memorato.

¶Hono.iij. archiepiscopo , & capitulo Brachareñ.

¶Post peremptorium non auditur ecclesia de iure communi , auditur tamen per beneficium restitutionis in integrum.

CAP. VII.

COrã fœlicis memorię I.Papa præd. nostro lite inter

3 Facit l. 1. cum opinionibus gl. ff. de tabulis exhiben.
† Aliàs,quatenus.

similem,& fol.cui signat contrarium & respondet.

g ¶ *Pensata.*]Hic præfertur æquitas iuri.C.de iud.placuit.sed hoc contingit propter præsumptionem,cum aliàs de iure communi, postulata restitutione in integrũ,omnia in statu suo esse debeãt, donec restitutio finita fit.C. in integ.restit.postulatã.l.vnica.sicut appellatione interposita nil est innouandum.ff.nil no.apel. interposita.l.vnica.& 2.quæst.6.c.ei qui.§.appellatione interposita. Sed cõtra.ꝛ.de trãsactio.ca.vlt,vbi dicitur q̃ ius seruandũ est : vbi vero ius deficit,æquitas seruãda est.Sed p̃sumptio soluit ꝓtrariũ.
¶ *Glo.seq.allegat simulta,& arguit.*
h ¶ *Cautionem.*]Hoc generale est vbicunque in dubio aliquis admittitur,quod semper ille qui admittitur,præstabit cautionẽ. C.de leg.l.fi in fraudẽ. 4 C.de peti.hære.l.vlt.1.respõso.ff.de rei ven.is à quo.& l. seq.ff.vt legatorũ vel fideicommiſ. seruan. cautionẽ. fa caueatur.l.postquam.§.1.ff.de dam.infect. prætor. in prin. arg. ꝛ. vt lit.pen.ecclesia sanctæ Mariæ.Item argumẽtum est hic quòd cautio sit præstanda ab eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ,de fructibus restituendis,si suspectus est.ꝛ.de seque.c.2.
4 Adde de appel.super co. 1. super gl. vlt. Ioan. And.

Coram fœlicis.]Prima pars narrat factum,secunda interloquitur:ibi,*Nos autem.*

CASVS.Inter archiepiscopum Brachareñ.& archiepiscopum Toletan.corã Innocentio super iure primatiæ quæstio vertebatur:lite inter prædictos archiepiscopos contest.coram ipso, causam commisit quibusdam iudicibus : vt ipsam causam sufficienter instructam remitterent ad Apostolicæ sedis examen,partibus terminum peremptorium assignando,in quo cum omnibus munimentis per quæ causa instrui posſit , sedi Apostolicæ se præsentent sententiam audituri.termino vero elapso post longã expectationem comparuerũt procuratores archiepiscopi Barachareñ.sed quia nõ portauerunt depositiones testium,& alia munimenta,dilationem ad hoc faciendum postulauerunt : Papa interlocutus fuit,quòd super hoc audiendi nõ erant,cum ad hoc sibi terminꝰ peremptorius assignatus fuisset.ipsi petierũt ad hoc se admitti per beneficium restitutionis,exhibẽtes super hoc speciale mandatum:vnde Papa Honorius dedit illis dilationem vsque ad octauas Pentecostes per beneficium restitutionis. Nota dilationem dãdam per beneficium restitutionis ad depositiones testium , & alia munimenta portanda , quæ in termino constituto fuerant admissa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Super primatia.*]Primatia & patriarchatus vna tãtum dignitas est,licet nomina sint diuersa.99.dist.c.1.et 2.

b ¶*Procuratores vestri.*]Et ita ad vnã causam plures procuratores dari possunt.de hoc dictum est 3.de procurator.nó iniuste.et 7.de testibus,insuper.

c ¶*Munimenta.*]Munimenta dicũtur quibus causa munit et instruitur:vt testes,instrumẽta,cõfessiones, et quic quid aliud quod adiuuet causam.

d ¶*Petita.*]denegando ipsam eis: vt infra patet.

¶*Glo.seq.ponit octo casus,in quibus requiritur speciale mandatum.*

e ¶*Mandatum.*]In hoc casu nó vr generale sufficere mandatũ procuratoris simpliciter cõstituti ad causam.ff.de minori.illud. 1 §.si talis.Et quidã alij casus sunt in quibus nó sufficit generale mandatũ, vt i causa suspecti tutoris.de procu.non solũ. §.vlti.Alius qñ aliquis reliquit duos procuratores omnium rerũ suarum, tũc alter ab altero nó potest exigere sine speciali mandato.ff. de procu.l.qui duos.Alii est i interdicto de liberis exhibẽdis.ff.de li. exhi.l.3.ff.de ,pcu. Pomponius.in prin.Quint⁹ est in transactione.ff. ꝺ procu.l.mandato.et in alio casu procurator ñ potest deferre iuramẽtum sine speciali mandato vel recipere.ff. de iureiu. l. iusiurandum. §.procurator.et in acceptilatione.ff.de acceptilation.l.3.de hoc dixi 3.c.proxi.qualiter locum habeat.in alio casu,exigitur speciale mandatum.3.de rescrip.c.nonnulli.

¶*Gl.seq.signat contrarium,& soluit.*

f ¶*Duximus.*]Et ita aliquid conceditur hic vna via,quod alia via denegatur.contra 3.ꝺ procu.tuæ.cum suis cõcor. ibi positis.Sed illa intelliguntur de iure communi:vt si in iure communi aliquid vna via prohibetur,& alia via eodem iure debet prohiberi. hic vero secus.

† In antiquis codicibus vno excepto ita inter eos.

1 Ex hac l. arguit io.2 q. . qua de cã.ꝙ generali mandato non delegatur dispensatio. & ad hoc Spec. tit. §. consequenter. ver generaliter.

† Vide text. in l.si quando. & ibi Barto.C de dilatio.

† Videto notas huius capitis.

† Paronen. † Perenen.

† Hicin vulgatis habetur dictum, quam nec seriesorationis admittit, nec habent manuscripti.

Constitutus.]In prima ponitur partis petitio, super qua secũdo dat iudices:ibi,*Quocirca mandamus.*Abbas.Siculus.

CASVS.Pater & mater magistri Guil. & Ioannis fratris ipsius canonici Patrosinen.habebãt quasdã possessiões cões:matre ipsorum defuncta cui succedere debẽt,G.pater ipsorũ eis in minori ętate constitutis,possessiones prædictas vtrique cões vendidit pro certa pecuniæ quantitate:& quia vẽditio hmõi non valebat pro ea parte q̃ ex successione materna fratres ꝓtingebat ꝑdictos, emancipauit eosdẽ,& fecit eos ꝓtractui cõsentire:ꝓterea confuetudo est in Patrosinen.municipio,ꝙ si aliquis vẽdat possessiones suas alicui extraneo à consanguinitate sua,ille qui est proximior vẽditori,vsq; ad annũ & diẽ à tẽpore vẽditionis pót offerre pretium emptoribus,& illi tenentur recipere pretiũ,& restituere rẽ pretiũ offerenti:magister Guil.ꝙ se & Ioan.fratre suo accessit ad dñm Papã,& exposuit ei prędicta,petẽs à dño Papa quòd cũ adhuc existerẽt infra tẽpus ad obtinendum beneficiũ restitutionis in integrum,vt venditioné prædictã pro ea portione quæ ex successione materna contingebat eosdẽ,faceret nunciari nullã, vel per beneficiũ restitutionis i integrũ ꝓtra ipsam vẽditioné subueniret eisdẽ:in alia portione paterna petebant sibi per idẽ bñficiũ subueniri tãq̃ ꝓximioribus ad offerendũ pretiũ emptoribus, iuxta cõsuetudinẽ municipij Patrosinen quod hactenus omiserũt, cum in hoc enormiter lædantur,& ipsi parati sunt offerre pretiũ emptoribus,vel eorum hæredibus:Vnde mandat Papa quibusdã, archiepiscopum Toletan.& te frater archiepiscope super primatia [a] solemniter contestata, fuit peremptorius terminus assignatus : & infra.¶Verum elapso termino constituto , post expectationem non modicam, comparuerunt procuratores [b] vestri : sed quia non attulerant depositiones testiũ, & alia munimenta [c], dilationem cum instantia postularunt. Postquam vero contra † eos interlocuti fuimus super dilatione petita [d],tandem indulgeri ecclesiæ Brachareñ.dilationem propter instructionem causæ, per auxilium restitutionis in integrum postularunt , exhibentes super hoc ex parte vestra speciale mãdatum [e]. Nos autem vsque ad octauas Pentecostes, per restitutionis beneficiũ id vobis duximus [f] indulgendum †.

¶Gregorius nonus.

¶*Restituitur minor in eo quod contraxit vel omisit,si probat exinde se læsum,& sit infra tempora restitutionis petendæ.*

CAP. VIII.

COnstitutus† in ꝑsentia nostra magister Guill. pro se ac fratre [g] suo I.canonico Parrosineñ. † exhibita nobis petitione monstrauit, quòd † eis in minori constitutis ætate,ac eorum matre (cuius successores [h] existunt) rebus humanis exempta: quondam Guil. pater ipsorum quasdam possessiones vtrique [i] cõmunes quibusdam vendidit, pro quadam pecuniæ quantitate, ac (vt huiusmodi venditio robur firmitatis haberet)emancipauit eosdem [k] †, & fecit eos contractui consentire. Quare supplicauit vt vel venditionem [l] eandem, mandaremus nunciari nullã [m], vel cum [n] adhuc existant infra tempus [o] ad obtinendum beneficium in integrum restitutionis indultum, & infra annum & diem à tempore contractus, ipsis tamquam proximioribus competeret super alia portione ius offerendi emptoribus pretium , iuxta municipij Parrosinen. † consuetudinem [p] approbatam, quòd hactenus omiserunt, dignaremur eis super vtroque (cum in hoc non modicum læsi noscantur, & emptoribus portionis eiusdem, vel eorum successoribus pretium sint offerre parati) per idem beneficium subuenire. ¶ Quocirca mandamus,quatenus si præmissa inueneritis veritate subnixa,vel venditionem quatenus si præmissa inuenerint esse vera,vẽditioné prædictam quo ad partẽ quę ipsos contingit ex successione materna,denũciẽt esse nullam,si in ea iuris solemnitas est omissa,vel si fuit seruata,& eos constiterit esse læsos,tam super illa quàm super alia portione paterna,in integrũ eosdẽ restituant, dum tñ quod offerunt, duxerint faciendũ.Not.ꝙ frater ,ꝑ fratre sine mandato admittitur ad impetrandum.Item si iuris solẽnitas ſ ꝓtractu minoris non seruatur , nullus est ꝓtractus in ꝑiudiciũ minoris.Idem est ſ cõtractu ecclesiæ.Si vero iuris solemnitas interuenit , & læsus sit minor vel ecclesia,subuenitur eis per beneficiũ restitutionis ſ integrũ.

¶*Glos.seq.recitetur per quæstionem.*

g ¶*Fratre suo.*]& merito, cum sit coniuncta persona.3.ꝺ rescript.c. nõnulli.& etiã ad agẽdum admittitur, dũ tã contraria voluntas nõ appareat.ff.de procu. l. sed & hæ personæ.& Pomponius,§.vlt.& in causa restitutionis nõ admitteretur ad agendum,nisi constaret de voluntate ipsius.ff.de mi nori.l.patri.1.respõso.

h ¶*Successores.*] quia filius succedit etiã matri ab ſtestato 2.siue ex testamẽto.C.de bo.ma. l. 1. pater veto habet vsumfructum in cuius potestate est:qui omnẽ diligentiã tuendæ rei debet habere: alienare tamen rem filij vel donare nó potest.C. eod. tit.l.1.& 2.

¶*Glos.seq.signat contrarium & soluit.*

i ¶*Vtrique.*]scilicet patri & matri', quas possessiones de cõi pecunia emerũt.simile.7.de dona.inter vi.& vxorem.c.significauit.Sed ꝙra vr:quia quicquid habet vxor , totũ ꝑsumitur esse de bonis mariti.C.de dona.inter vi.& vxo.l.si vxoris. & ff.de dona.inter vir.& vxorem,l.Quintus Mutius.Illud verum est quando non constat vnde res illæ processerũt,Sed hic cõstat, quia vt dixi, de pecunia communi emptæ vel vtrique communiter legatæ fuerunt,& hoc certum erat.

† Infero ꝙ qualitas clericatus & canonicatus non liberat quem à ꝑtria potestate sed solũ ꝑsonã.& l. cor.in Authent.quæ dignit. §. palam. & Authen.de quæstor.& volũtate ipsius.ff.de mi epis.& clerico.l.patri.1.respõso.

† Parones. filius ex testamẽto.C.de dona.inter vi.& vxorem.c.significauit.Sed ꝙra vr:quia quicquid habet vxor , totũ ꝑsumitur esse de bonis mariti.C.de dona.inter vi.& vxo.l.si vxoris. & ff.de dona.inter vir.& vxorem,l.Quintus Mutius.Illud verum est quando non constat vnde res illæ processerũt,Sed hic cõstat, quia vt dixi, de pecunia communi emptæ vel vtrique communiter legatæ fuerunt,& hoc certum erat.

k ¶*Eosdem.*]Hoc ideo dicit : quia dum filius est in potestate patris,alienare,vel aliàs disponere de rebus suis nó potest,nec agere pro his,nec ei tunc temporis currit præscriptio : vt C.de bona.l.1.& C.de anna.except.l.1.§. vlti.Ideoque emancipauit eos: vt consentirent,& ratam haberent venditionem eandem quo ad partem maternam,in qua debebant succedere matri.

l ¶*Venditionem.*] Quatenus cõtingebat eos de bonis maternis: in alia parte quo ad partem patris petebãt restitui ad ius offerendi pretium,& si venditio de bonis maternis teneret , petebãt restitui similiter contra eam.

m ¶*Nullam.*] quasi factam à minore xxv.ann.si iuris solemnitas non fuit seruata.

n ¶*Vel cum.*]supple,si iuris solemnitas fuit seruata in vẽditione.

o ¶*Tempus.*]scilicet quatuor annorũ.C.de temp.in integr.resti.l. vlti.est & hic arg.ꝙ vltra quadriennium non detur restitutio Bern.

p ¶*Consuetudinem.*]Cõsuetudo 3 erat approbata illius loci,qđ si quis rem communem cum alio , vel rem suam venderet extraneo,vel alicui magis remoto:qui proximior est illi alienanti, a tempore contractus,vsque ad annum & diem & post, potest offerre pretium emptori,quod soluit pro re illa, & ille tenetur recipere pretium , & restituere rem:& isti fratres omiserant offerre pretium infra annum,& diem ꝓ re patris alienata , cum ipsi essent proximiores,& ad hoc offerendũ petebant restitui,vt rem patris rehaberent.

† Vide Mattheũ ã Afflict.decis. 224.& notas huius capitis.

a ¶*Debita.*]Quia si habebant curatorem, & eius auctoritas non interuenit,ipso iure nulla fuit vẽditio.C.de i integr.resti.minorũ. si curatorem.& si decretum non interuenit siue auctoritas prętoris,non tenet venditio seu ꝓsensus subsequens,quia tutor & curator alienare rem minoris sine auctoritate prætoria nón pót.C. de ꝑdi.mino. si decretum alienan.l.1.& 2. & l.minorum.et l.si quidem.et in pluribus legibus ibidẽ.Si vero illi nullum habebant curatorẽ, & ꝓtraxerunt vel cõsenserunt auctoritate ꝓtoris venditioni facẽ a patre, obligãtur. sed si læsi sunt 1 ,restituũtur:vt l.prædi.si curatorẽ.in fi.& ita si solemnitas iuris est omissa,nulla fuit vẽditio, & sic etiã nulla ,pnũciabitur.si solẽnitas seruata fuit & ꝓbauerint se læsos,restituẽtur tã ꝓtra venditionẽ contingentem ipsos ex successione materna,quàm etiã ad ius offerendi in venditioñe paterna.

2 Læditur minor aut in iudicio aut in contractu. de hoc §.ꝺ.dist. irreligiosũ. And.

†In vno antique ita: i ꝑsos auctoritate no stra, &c.

b ¶*Constiterit.*]Probabunt ergo isti se minores & læsos,aliàs nõ audirentur.ff. de iureiur. nam postea.§.si minor. quo probato restituentur tã ꝓtra venditionẽ quàm ad ius offerendi.

Causa restitutionis.] Tria sunt dicta principalia. Secundum : ibi, *Delegati.* Tertium : ibi, *In matrimoniali.* Abbas.

CASVS.Quia beneficium restitutionis extraordinarium est, & non datur nisi deficiẽte iure communi,dubitari poterat quis dare posśit beneficium restitutionis:& ideo Papa ostendit in capitulo isto qui iudices hoc facere posśint,hoc modo : Quidam sunt iudices ordinarij habentes administrationem,isti possunt causam restitutionis in integrum examinare ac finire. Item delegati ab his hoc idem facere possunt, siue hoc ipsis delegatis commissum fuit specialiter,siue in ipso negotio incidat quæstio restitutionis. Item quidam alij sunt ordinarij,non habentes administrationem & arbitri de hac causa cognoscere non possunt,nisi corã eis mora fuerit incidenter.In fine dicit quòd in causa matrimoniali, liberali,& criminali,arbitrer assumi nõ potest cum huiusmodi causæ maiores iudices exigant.Not.ꝙ arbitri incidenter cognoscunt de causa restitutionis.Item in tribus casibus hic signatis arbiter assumi non potest.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

c ¶*Habentibus.*]sicut est ęps,potestas & huiusmodi:et alij etiam minores ordinarij contentiosam iurisdictionẽ habentes,qui præsunt alicui vniuersitati,qui habẽt administrationem cum iurisdictione.ff.de postulan.l.1.§.vlt.& C.vbi et apud quos.l.vlt.n.q.n.de persona.ff.quod cuiusque vniuer.l.vlt.et alij etiam minores ordinarij contentiosam iurisdictionem habentes.

¶*Gl.seq.obũcit & soluit,solutioni opponit,& tripliciter respondet.*

d ¶*Delegatis.*]Et sic delegati ab ordinariis hoc edicto possunt cognoscere de cã restitutionis,siue principaliter mandetur eis, siue incidenter eis cõtingat quæstio restitutionis,et multo fortius delegatus à principe ſcut hoc totũ traditur.C.vbi et apud quos restit.in integ.postu.l.vlt.quæ ponit totum tenorem huius decre.Sed videtur ꝙ esse non posśit, ſ.q. ordinarius posśit alij demandare cognitionem istam:qm in integrũ restitutio causæ cognitionem desiderat.ff.de in integ.resti.l.3.et 5.eo.c.tum ex litteris.et ff.de minori.l.in causæ.§.causa.sed quæ officio iudicis causa cognita expediuntur,alteri demandari non possunt.ff.de offic.proconſ.l.nec quicquam.§.vbi decretum.Sol.restitutio in integrum cõperit iure magistratus,et transit cognitio restõnis siue ſpaliter siue generaliter cõmittatur.C.vbi et apud quos.l.vlt.sed ea quæ competũt iure magistratus,delegantur.ff.de off.eius cui man.est iurisdictio. l.1.respon.1.Sed contradicit lex quia ea quæ magis sunt imperij quam iurisdictionis,magistratus facere non potest.Sed restituere est magis imperij quam iurisdictionis:ergo non permittitur magistratibus.ff.ad muni.l.ea quæ.ergo multo minus possunt delegare.Potest sic responderi:omnia quæ competunt iure magistratus delegari possunt,sed non omnia quæ delegãtur ſpecialiter, competunt iure magistratus,vt in hoc exemplo:& in mero imperio, cuius cognitio ſpecialiter demãdatur, si contingit præsidẽ abesse:vt in l.prædicta.ff.de offi.eius cui mand.est iurisdictio.l.1.Vel dici potest delegari nõ cuilibet,sed magistratui municipali. Verius est quod hodie huiusmodi cognitio posśit delegari:vt C.vbi & apud quos.l.vlt. et hic, & Lea.quæ corrigitur.

† Vide l.fin. & ibi Bart. C. vbi & apud quem.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

¶*Non habent.*]Vt illi q̃ dantur à principe ad aliqua officia exercenda, puta vt cognoscãt de appellationib⁹, vel de sententijs,vel ẽt de aliys quæstionibus, si q̃ volunt se subijcere eorũ iurisdictioni,posśunt cognoscere de in integr.restit.& de aliys causis, sed neminẽ cõpellere posśunt corã se litigare.& de talib.potest intelligi.ff.de iud.l. 1.ver.vel aliam iurisdictionem, &c.C.de iud. rem non nouam.vel vt posśint dare tutores & curatores,vel emancipare,isti dicuntur ordinarij sine administratione à talib⁹ delegati, et arbitri de restõne cognoscere non posśunt principaliter ſi directe agatur de restitutione: etiam ſi esset ad hoc electus à partibus,posśet committere causam restitutionis, sed maiores tantum.

† In antiquis dicebat dicto,iu.

f ¶*Incidenter.*]Principaliter enim isti cognoscere non posśunt de restitutione,cum causa ista requirat maiores iudices, qui hoc ex officio suo faciant:si autem inciderit quæstio restitutionis in negotio,de quo compromissum est,vel quod est alijs delegatis commissum,posśunt tunc de restitutione cognoscere.sic C.de iudi.l. quotiens.& C.de ord.iud.l.1.ibi enim iudex cognoscit de causa status incidenter,qui aliàs cognoscere non valet. Nec dicitur arbiter tunc facere extra compromissum:quia huiusmodi restitutio non est alia causa siue negotium ab eo de quo cõpromissum est, sed oritur ex illo,& ei cohæret de quo cõpromissum est, 2 vtpura ſ si omisit probationem,arbiter potest de hoc cognoscere,vel de sirmilibus quæ incidunt in causa.

1 Concor l. interlitigantes. ff.ad muni.& ibi Bart. C. vbi & apud quem.

¶*Glo.seq.succẽsiue signat duo contraria,& soluit.*

g ¶*In matrimoniali.*]Causæ enim matrimoniales per iudices discretos 3 debẽt tractari,qui potestatẽ habeant iudicandi.3.de cõsang. & affi.c.ex litteris.& est expressum.3.de transact.c.vlt.vbi de hoc. Item cã liberalis & criminalis maiores iudices requirunt.ff.de arbi.l.non distinguemus.§.Iulianus.& 8.de liberali.Unde sumptum est hoc.Arg.contra.ff.de ijs qui no.infa.l.quid ergo.6.ex compromisso.vbi dr ꝙ snia arbitri non infamat,vnde vr ꝙ posśit cõpromitti de crimine, quod dicit lex illa, qd ergo.§.ex compromisso. non intelligitur de famoso delicto,sed de tali quod nullo modo infamat,& quia non per omnia snia est,vt ibi dr : hic vero & in l. non distinguemus.intelligitur de famoso delicto, de quo arbiter assumi non potest.Itẽ arg.contra.3.de præsum.litteras.sed ibi nõ fuit simpliciter arbiter:quia retinuit sibi delegatam potestatem.

3 Hest, ecclesiasticos. concil. Trident sessio. 24 tit.de sacramento matrimonij cano. vltim.

Restitutio in integrum an posśit examinari ꝙ delegatum.

Beneficio.]CASVS.Lata fuit sententia contra ecclesiam,a qua sententia non fuit appellatum:ecclesia contra sententiã illam petijt beneficium restitutionis in integrũ : negata fuit restitutio: petijt iterum in alio iudicio restitutionem:quæritur vtrũ debeat audiri?Respondetur ꝙ denegari debet ecclesiæ beneficium restitutionis,præterquam ad appellãdum,nisi nouis defensionibus ad huiusmodi beneficium sit admittenda,sed restitui debet ad appellandum:Nota ꝙ contra sententiam latã in vno iudicio,non datur restitutio in alio iudicio,nisi ad appellandum. Item quæ de nouo emergunt,nouo auxilio indigent.

h ¶*Denegato.*]Si aliquis petat restitutionem in integrum,& contra ipsum lata fuit snia denegando restitutionem, si iterum petat restitutionem,denegari debet:tñ potest restitui ad appellandum contra sententiam à qua non appellauit:quia denegata fuit restitutio:vt hic dicitur,& C.si sæpius in integ.resti.postul.l.1.

a ¶ *Nouis.*]Tunc enim propter nouas defensiones iterũ auditur. C.si sæpius in integ.resti.postu.l.1.2.& 3.ex illis tribus legibus sumptum est qđ hic dicitur.Sed qualiter intelligas quod dicit, nouis defensionibus?Nouæ dicuntur defensiones siue quæ tunc erãt,sed allegatæ non fuerunt,quia occultæ erant:siue quæ postea emersẽ-

1 Facit l.1.& ibi doc. C. si sæpius restit.in integ. post.

runt. 1 Sed quidam intelligũt de omissis primis tantum, quasi non posśit de nouo aliæ superuenire, quod credo verius,& ita pp nouas defensiones quæ tunc erãt admittit iterũ ad bñficium restitutionis, non obstãte qđ in alio iudicio fuit denegatũ. Sed ꝓtra vr:qa ex noua cã recusat iudex post litẽ cõtestatã.ff.de offi. delc.c.infinuãte. fin. j. de excep.ca.pastoralis. & 4.q.3.ca.si testes.§. si qs testibus.& q̃ de nouo emergũt,auxilio in digẽt.ff.de inter.actio. l.de ætate.§.ex cã.principe vero etiã ꝓtra res bis iudicatas restõnem in suo auditorio admittit.ff. de minor. minor auté magistratus. arg. ff.eo.tũ ex litteris.Item vr quòd pluries posśit dari.ff.de mino. l.& si fine.§.restitutus.vbi sæpius restitutus fuit minor.Solu.Potest dici ꝙ illud speciale est in hæreditate,vel etiã ibi nõ fuit denegata,sed sæpe concessa,puta,petij restitui in integrũ cõtra sniam,ꝓcessa fuit mihi: iterũ lata fuit snia contra me i pricipali,iterũ dabit mihi in integrũ restõ,non cõtra primã snìam,sed contra secundã,qđ põt fieri nisi in casu.C.de bo.q̃ libe.l.vlt.§.vbi autẽ.hic vero fuit denegata,vnde ammodo non auditur, nisi nouæ defensiones,&c.& est speciale quod dicitur in §.vbi autẽ.propter paternam verecundiam,& ne leges ludibrio fiant.Bernardus.

DE ALIENATIONE IVDICII MVTAN.&c.

¶Supra visum est de beneficio seu remedio restitutionis,per quod prouidetur lęsis tam minoribus quàm ecclesiis & maioribus ex causa. Nunc competenti ordine annectit aliud remedium, per quod prouidetur illis,in quorum præiudicium est facta rei alienatio,causa futuri iudicij mutandi.Abb.

De hac materia tractatur.11.q.1.c.vlt.& in multis capitulis.

De alienatione iudicii mutandi causa facta.

¶Alexander tertius.

¶Is in quẽ factæ est alienatio rei causa mutandi iudicij, conuenitur per rescriptum impetratum contra alienantem.

CAP. I.

EX † quorundam relatione audiui mus, quòd cum aliqui litteras cõmissionis à nobis impetrãt,aduersarij,(vt mãdatum nostrum eludant) antequam litteræ ad iudices perueniant , vel etiam postea, priusquam citentur ab eis,in vocem appellationis prorumpunt : & infra. ¶Nos igitur contra prædictam calliditatẽ & versutiam prouidere volentes [b], Mandamus,quatenus si aduersarij eorum pro euacuãdo nostro mandato taliter appellauerint [c] ,aut de possessione, de qua controuersia vertitur [d] ,commutationem fecerint [e] †, vel se malitiose duxerint absentandos [f] : eos qui ĩ possessione se ingesserint: appellatione cessante cogatis sub vestro examine iuris æquitati parere.

† Post concil. Lateran. sub A.ex.iij. par.49.ca.5. & c.1.eo.tit. in 1.compil.

¶Grego.ix.abbati sancti Nicolai, & decano Furneñ.Morineñ.diœce.

¶Clericus causa mutandi iudicium, non debet recipere cessionem à laico.

CAP. II.

EX partẽ Scabinorum † Hipretis † fuit propositum, quòd inter laicos eiusdem loci quæstionibus emergẽtibus dirimendis per iudicium seculare ꝙ, quidam clerici sibi dono vel pretio ab aliquibus laicorum ipsorũ cedi faciunt actiones : vt aduersarios ad ecclesiasticum forum trahant, & prædam ex huiusmodi commercio assequantur : & infra. ¶ Cum igitur cessiones & emptiones litium legitimæ prohibeãt sanctiones [a] ,ita ꝙ iactura causæ afficiant [b] illos,qui sibi potentiorum patrocinium taliter adquirere præsumunt †,& ex eo sint etiã odiosæ,quod ex fonte cupiditatis videntur procedere: Mandamus, quatenus clericos memoratos à præsumptione [c] huiusmodi,per censuram ecclesiasticam compescatis.

† Scabines vocant Bel. gẽ,& alij pulsi senatores seu oppidorũ magistratus.

† Hipreti

TITVLVS XLIII.

De arbitris.

¶Ex concilio Africano [1].

¶Arbitri sunt in dispari numero assumẽdi,& eis discordantibus stat sententiæ maioris partis.

CAP. I.

SAne : & infra: ¶ Si autem ex communi placito episcoporum inter quos causa versatur, arbitros elegerint:aut vnus eligatur:aut tres [d] :vt si tres elegerint,aut omnium sequantur sententiam,aut duorum [e] †.

† Vide l.ite vnus.& l. in tres.ff. eodem.

¶Alex.iij.Eboracẽsi,archiepiscopo.

¶Nullam est arbitrium seu arbitramentum,continens peccatum,per partes, non remissibile.

CAP. II.

NOn † sine multa necessitate Ar. presbyter nobis proposuit,quod cum in ecclesia sancti Alphridi, per manum R.archidiaconi de Suella personæ illius ecclesiæ,capellanus instituꝛus fuisset,eodẽ R. mortuo M. nepos eius, qui sibi in ecclesia iam dicta successit:eundem presbyterum capellanum ibidem iterum ordinauit [f] : & infra. ¶Cum autem idem presbyter extra prouinciam exulans,de suo beneficio non posset iustitiam obtinere,nec suam vlterius inopiam sustinere, per dolum [g] & fraudem ipsius M. ab eo est sacramentum [h] extortum, vt arbitrium clericorum duorum exinde susciperet & seruaret: qui iam dicto M. fauentes [i] †, presbytero præceperunt, vt quinque [k] marchas

† Cap 1.eo. tit. in 2.compilatione.

† Vox.eccle siæ,deest in aliquot vetustis.

Sane.]CASVS.Statuit cõcilium Africanum, ꝙ si inter epos causa vertitur,& ipsi super hoc voluerint eligere arbitros:aut vnum eligant,aut tres, quorum trium sequantur sententiã,aut duorum. Nota ꝙ arbitri in impari numero eligi debent.

¶Gl.seq.reddit causam, & quæstionem soluit.

d ¶ *Vnus eligatur aut tres.*]Vnus aut tres sunt eligẽdi,& nõ duo: quia res fere sine exitu futura est pp nãturalẽ hominũ facilitatem ad dissentiendũ.ff.de arb. Item si vnus.§.princi paliter.tũ si cõpromittatur in duos,tenet arbitriũ,et si nõ ꝓcordauerint,cogendi sunt,vt vel ꝓcordent,vel tertiã ꝑsonã assumãt:vt ibidẽ dicitur.& j.de of.dele. Item si vnus.§.vlt.

† Alias ita: eidem presbytero.

e ¶ *Aut duorũ.*]Sufficit duorũ sententia ꝑsente tertio, licet ille dissentiat:eo vero absente nõ valet.ff.eod.l.si in tres. nisi in cõpromisso expressum sit,vt duo sine tertio procedant.ff.eo. nõ distinguemus.§.cũ in plures.sic obtinet in iudicibus.ĩ.de offi.deleg. prudentiam, & de vtrisq; hic cauet.ĩ.de offi.deleg.vno delegatorum seu arbitrorum.

Non sine.]Nõ valet arbitriũ simoniacũ vel dolosum.In prima parte ponitur facti narratio.In secũda causę commissio:ibi, *Quoniam igitur.*Abbas.

CASVS.Alanus presbyter institutus fuit capellanus in ecclesia sancti Alphridi per Archid.de Suella,eodem Archi.mortuo M.nepos ipsius,qui archi.in ipsa ecclesia,successit,eundem presbyterũ capellanum iterum instituit ibidem,& illum fecit postmodũ prædicta ecclesia ꝑoliari.Tandem per fraudẽ & dolum ipsius M.extortum fuit ab ipso iuramentum,vt arbitrium duorũ clericorum susciperet & seruaret:et illi arbitrati fuerunt, quòd ipse M.dicto presbytero quinque marchas argenti persoluꝛet,et toti cederet quæstioni.Vnde presbyter ista significauit domino Papæ : & ipse scribit super hoc Archiepiscopo Eboracen.dicens quòd non decet aliquatenus sustinere,vt quod perperam arbitrati sunt, relinqui debeat incorrectum:mandans quatenus si præfati clerici confessi fuerint se tam nequiter arbitratos fuisse,vel alias de hoc cõstiterit,dictum presbyterum ab illo iuramento absoluat,& ipsum restituat ad ecclesiam suam:vel si arbitrium ipsum fuerit æquitate subnixum,vtramque partem ad ipsius obseruationem compellat. No.quòd arbitrium inique latum non valet.Item super re spirituali compromitti potest in clericum.

1 Vide de emp.& ven. cum dilecti. super vlt gl. & in ea glo. vide.§. si vẽ ditor.Ioan. And.

f ¶ *Ordinauit.*]id est,institutionem prædictã confirmauit ad cautelam supple,& illum fecit postea prædicta ecclesia ꝑoliari.

g ¶ *Dolum.*]Dantem causam contractui,vnde nõ tenuit.ff.de dolo.et eleganter. 1 secus esset si incidit in contractũ.ff.de act.empt. & ven.Iulianus.§.si venditor.& sim.ĩ.de renun.sane.vbi dolose ille inductus fuit,vt eorum misericordiæ se subijceret.

h ¶ *Sacramentum.*]quod interuenire in arbitrio siue in compromisso prohibetur.C.eo.tit.Auth.decernimus.ex quo tamen interuenit seruandum est,dummodo arbitrium sit licitum vel æquum, vt hic,in fi.& j.eo.cum tempore.

i ¶ *Fauentes.*]Et ita per gratiam arbitrati sunt, vnde competebat huic exceptio doli,si ageret ex illo arbitrio.C.eod.arbitrorũ.non obstante ipsorum iuramento:quia iuramentum ad hoc nõ extenditur,nisi ad ea quæ legitime arbitrarentur,alias illicitum esset,& non seruandum. j.de iureiur.quanto.& c.Quintauallis.

k ¶ *Quinque marchas.*]Et sic continebat simoniacam prauitatem. ĩ.de pact.cum pridem.& ĩ.de transac.præterea.1.et 2.et c.constitutus.et ideo arbitrium non valuit,nec etiam pœna si esset apposita committeretur,si non staretur tali iniquo arbitrio.ff.eo.nõ distinguemus.§.cum quidam. .

¶ *Gloſ.*

consuetudine illius loci,ꝙ clerici trahere possunt ad ecclesiasticum forum laicos,alias de iure non.

¶Gl.seq.de cessione actionis distinguit,aut fit in vltima volũtate,aut inter vivos pacta.secũdo casu aut fit potẽtiori,aut non potentiori:& hoc casu aut est dubitata,aut ĩdubitata:& secũdo casu aut est vera, aut simulata, aut dubitatur.

Cessio actionum quãdo fieri possit, & quando non.

a ¶ *Sanctiones.*]C.mã. l.pen.& vlti.Et nota ꝙ huiusmodi † cessiones ꝙnque nõ tenẽt. Si cessio actiõis fit in vltima volũtate, tenet cessio.ff.de legꝫ. nomẽ.& in casibus.C. man.ꝑ diuersas.& l.ab Anastasio. nisi res vel actio legata fit litigiosa.C.de liti.q.cũq;.& in Auth.nunc si hæres.sed legatarius põt adesse liti ne colludat, vt ibi dr.Si vero ex pacto, siue inter viuos fiat cessio vel donatio potentiori,nulla est;nec agere potest ille ex ea cessione:imo iactura causæ afficiũtur ꝙ hoc faciunt:vt hic dicit.& C. ne lic.pon.l.7.& 2.& l. fi.Si vero fiat cessio nõ potẽtiori.si actio sit dubitata, i.in iudiciũ deducta, nõ tenet cessio: non tã admittit actio: si agit ille ꝙ cessit,i casibus nõ tenet.C.de lit. l.2.& l.vlt.Si vero actio sit indubitata, i.nondũ in iudiciũ deducta, tenet.C.de hær. vel actiõ.per to.Item distinguẽ vtrũ ẽt sit simulata,quia tunc nulla est.C.plus va.quod agitur.ꝑ tot.& dicitur simulata si id actum est inter cedentẽ & illum cui fit cessio.Si vero dubiũ sit an sit simulata vel vera,ꝑsumitur ꝙ sit simulata, ex eo ꝙ actio pro parte donata,pro parte vẽdita vr.C.man.l vlti.& in tali casu nõ agit is cui ceditur,nisi ad id quod dedit in superfluo:nec is cui cessit,nec is cui ceditur,vt ibi dr.ff.§.si quis.Item præsumitur si modicum pretium datur,& hic nõ agitur nisi ad id quod dedit: & ex quantitate pretij simulata præsumitur.Item si dubitatur an sit vera vel simulata,præsumitur simulata,in quo casu loquitur.C. mand.l.pen.exceptis quibusdam casibus ibi positis.

† Vide.tex. in l.fi.cũ gl. & not.C.de

¶Gloſſ.sequens reci.per duas q.an ipso iure,& de quibus potentioribus,&c.

b ¶ *Afficiant.*]C.ne lic.poten.l.1.& 2.& dicas afficiãt per snìam, nõ ipso iure, vt patet per l.prædictã.C.ne.lic.pot.vbi dicit, iactura causæ mulctentur,id est, afficiantur per snìam,intelligendũ est, huiusmodi cessiones odiosæ sunt:quia de vitio cupiditatis procedunt: vt hic,& C.ne lic.poten.l.vlt.Et no.ꝙ titulus iste de alie.iudi.&c.intelligitur de potentioribus,qui non sunt in aliqua dignitate siue administratione,sed titulus ille,ne liceat potentioribus, patrocinium litigatoribus impertiri,intelligitur de potẽtioribus qui sunt in dignitate siue administratione constituti,& eodẽ modo intelligitur lex illa.C.quod me.cau.si per impresśionem.& tamen sub isto tit.interserit breuiter naturam huius tit.ne liceat.& de materia illius tit.mandati.vt dicitur in prima notula.

Vide l.ite & l. fin. eodem.

c ¶ *A præsumptione.*]Sic patet ꝙ clerici non debent recipere huiusmodi cessionem:quia si simulata sit cessio,non valet.C.mand.l. penul.et si esset vera cessio vel datio,præsumitur nihilominus in fraudẽ facta,& auaritiæ causa:clerici enim ab illicita negotiatione prohibẽtur.14.q.4.clerici.& c.canonum.quia sic negotiari iam facto clerico non licet.88.dist.fornicati.

DE ARBITRIS.

¶Supra visum est de præparatorijs iudiciorũ:merito de ipsis iudicijs erat videndũ.Sed quia arbitria sunt radacta ad instar iudiciorũ:vt l. 1.ff.de arb.præmisit cõpilator ipsam rubricam.Ita communiter continuatur.& in C.& ff.seruatur iste ordo.nam præmittitur ibi de arbitris,& postea sequitur de iudicijs.Et quid sit arbitrium dic vt no. per Inno.& alios in cap.Quintauallis.de iureiur.Abb.Siculus.

De hac materia tractatur.2.q.6.c.si quis episcopus.§.arbitrary.& c.ĩ iudicibus.& §.seq.3.q.7.c.inf.anus.§.tria.prope finem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glossa sequens signat contrarium, & soluit Ioan.*

a ¶ *Cognouerint.* id est, si fuerint coram archiepo: & ita credit istis in iure in eo qđ male fecerunt. arg. §. de elect. cũ dilecti. arg. tñ contra. Jdẽ testibus recusatis, sed hoc vi admitti pp inopiã probationũ, quoniam forte per alios constare non potest, vt in decr. cum dilecti. & arg. ad hoc. C. de hæreticis penult.

b ¶ *Absoluas.* Supple, & ipsum absolutũ restituas, & potest exponi, absoluas, id est, absolutũ ostendas: quia iuramentum non extenditur ad istũ casum, vt dictum est. & ita retractatur arbitriũ superioris auctoritate: vt J. c. prox. sed nõ fuerũt isti veri arbitri, sed mali cõpositores, & arbitratores: & ideo dictũ eorũ boni viri arbitrio pot corrigi. ff. pro socie. ré. alias inique sententię arbitri statur. ff. eo. die. §. stări. sed in hoc casu nõ valeret snia talis pter simoniam.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. com pil.

Eruenit.] Arbiter sua auctoritate spiritualia laico adiudicare nõ potest, ita communiter summatur. Primo ponit factũ. Secundo corrigendum committit. ibi, *Vnde.* Abbas Siculus.

CASVS. Guil. clericus quandam sororem suã tradidit in vxorem G. de Callis, pmittes eidẽ G. q annuatim daret eidem quĩque solidos sterlingorũ super eisdẽ quinq; sol. orta fuit discordia inter eos. Vnde super hoc cõpromiserũt in quatuor personas, quæ taliter arbitratæ fuerunt, q idem G. peciperet annuatim decimas, quas Guil. habebat in parochia de Callis pro quinque solidis prædictis. Significatum fuit hoc dño Papæ: qa huiusmodi arbitriũ in posterum ecclesiæ posset esse damnosum, mãdat papa cuidã, quatenus si est ita, prænonitum G. moneat & compellat, vt pdictas decimas liberas omnino dimittat, nec huius occasione aliq d sibi vlteri propter hoc vendicare præsumat, & clericum illum moneat, vt cum eodem G. amicabiliter conueniat. Nota qđ factum prælati in damnum ecclesiæ valere non debet, nec delictum personæ in damnum ecclesiæ debet redundare.

† Vide notas nostras in hũc loc̃ũ.

† Id est, ecclesiastica districtione, vel disciplina.

c ¶ *Decimas.* id est, fructus decimarum.

¶ *Glo. seq. recitatur per quæstionem vel obiectionem.*

d ¶ *Existere.* In hoc arbitrium posset esse in posterũ damnosum ecclesiæ quia occasione illius arbitrij iste. G. vellet decimas illas post decessum illius clerici retinere, & ita ecclesiæ pręiudicaret: quia & si non de iure, de facto tamen damnum sustineret: & compelleretur litigare cum illo, & expensas facere: quia interest ecclesiæ ne subditos vexetur. ff. de minori. minor xxv. annis.

e ¶ *Aliquid vlterius vendicare præsumat.*] Occasione huiusmodi arbitrij nil potest vendicare ab ecclesia, vel decimas illas retinere: quia non licuit illi clerico conditione ecclesiæ facere deteriorẽ. J. de donationibus, cap. fraternitatẽ tuã. nec alienare potuit rẽ ecclesiæ in damnũ ipsius ecclesiæ. 12. q. 1. sine exceptione. & ita ipso iure non tenuit arbitrium. sic ergo ad factum rantũ respicit reuocatio huius arbitrij.

Dilecti filij. Clerici de temporalibus compromittere possunt in mulierem, alias de consuetudine, iudicium tenet. Ioan. And. Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicẽ bis, *Quamuis.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter abbatẽ & cõuentũ de Scarduna Cisterciẽ. ordinis ex vna parte, & hospitalarios ex altera, verteba tur, qđ super vsuario cuiusdã nemoris in reginam Francorum fuit cõpromissum vtrinque sub certa pœna, Ipa au ditis causæ meritis per diffinitiuã, sniam, arbitriũ, pmulgauit de cõsilio quorundam epoꝝ: hospitalarij intelligentes q fœminæ secũdũ regulã iuris a ciuilibus officijs sint remotæ, & etiã si inter libertos suos audiẽtiam susceperint, ex illarum sententia nec pœna cõmittitur nec datur, ipsius arbitriũ obseruare contemnebant: pp qđ monachi domino Papæ sunt cõquesti. Vñ super hoc scribit quibusdam dicẽs, licet fœminæ (vt dictũ est) à publicis officijs sint remotæ, quia tñ iuxta cõsuetudinem approbatã, quæ pro lege seruatur, i partibus Gallicanis, hmõi fœminæ præcellentes habent ordinariã iurisdictionẽ f subditos suos, mãdat Papa istis iudicibus, quatenus cõpellãt hospitalarios p pœnã in compromisso apposita ap. re. vt arbitriũ ipsum sicut prouide latũ est, & ab vtraq; parte sponte receptũ, obseruent, cũmodus. Alias

† Cap. 1. eo. tit. in 3. com pil.

† Lvitus C. de aucto.

† Alias sunt.

CAP. III.

PEruenit † ad nos q cum G. de Cal. sororem G. clerici duxisset in vxorem, idẽ G. fidei interpositione firmauit, q quinq; solidos sterlingorũ † annuatim daret eidem: vnde cum super eisdem quinque solidis inter ipsos cõtrouersia mota fuisset, in quatuor cõpromisere personas: quæ taliter arbitratæ fuerunt, q idẽ G. decimas [c], quas in parochia de Cal. præfat. G. habere dignoscitur, pro quinq; prætaxatis solidis perciperet annuatim. Vnde quoniam huiusmodi arbitrium ecclesiæ posset in posterum pernicios exi stere [d]: Mandamus quatenus, si ita inueneris: prænominatum G. diligenter commoneas: & eccles. † dis. compellas: vt præfatas decimas liberas omnino dimittat, nec sibi occasione huiusmodi aliquid vlterius vẽdicare [e] præsumat. Clericũ vero moneas, vt cum eodem G. amicabiliter studeat conuenire.

¶ Innocentius tertius cancellario, & magistro Ioth. canonico Parisiensi.

¶ *In mulierem singularem ramquam in arbitratricem cõpromitti nõ potest. secus si mulier habet alias iurisdictionẽ de iure cõmuni vel consuetudine. nam tũc etiã super rebus temporalibus ecclesiæ potest in eam valide compromitti. hoc dicit vbre.*

CAP. IIII.

Dilecti † filij abbas, & conuẽtus de Scarduna Cisterciẽ. ordinis sua nobis querela monstrarunt, quòd cum inter eos ex vna pte ac hospitalarios ex altera, super vsuario [f] cuiusdam nemoris quæstio verteretur: in reginam [g] Francorum fuit compromissum vtrinque: quæ causæ meritis intellectis arbitrium duxit per diffinitiuam sententiam promulgandum: & infra. ¶ Quamuis autem secundum regulam iuris ciuilis, fœminæ à publicis officijs sint remotæ [h]: & alibi † dicatur, quòd licet summæ opinionis existant, si arbitrium in se susceperint, vel, si patronæ inter libertos suos interposuerint audientiam, ab omni sint † iudiciali examine separandæ, vt ex earum prolatione nulla pœna [i] aduersus eatum contemptores, nullaque pacti exceptio habeatur: quia tamen iuxta consuetudinem [k] approbatam, quæ pro lege seruatur in partibus Gallicanis, fœminæ præcellentes in subditos suos ordinariã iurisdictionẽ habere noscũtur, Mãdamus quatenus hospitalarios, vt arbitriũ ipsum, pśertim cũ episcoporũ fuerit pśentia & cõsilio roboratũ, sicut pro uide latũ est, & ab vtraque parte sponte receptum, obseruent,

† Alias sunt.

g ¶ *Reginam.*] arg. q de rebus ecclesiasticis posśit cõprimitti in laicũ. arg. J. eo. p tuas. arg. extra. J. eo. pringit. vbi dr de hac materia.

¶ *Glo. seq. ponit regulam, & tres casus excipit.*

h ¶ *Sint remotæ.*] Verum est q fœminę à ciuilibus officijs sunt remotæ. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. & 33. q. 5. mulierem. & ff. de re iudi. l. 2. nisi princeps. scienter eis delegauerit causam. 2. q. 5. Mennam. & 23. q. 4. si q s. 12. q. 2. cum deo otiosimã. & arg. ff. de re iudi. quidam. tamen in veteri lege populũ iudicabant. 15. q. 3. §. 1. Item tutelam gerere pot si renunciat Velleiano, & secundis nuptijs. in Auth. de hære. quæ ab intestato deferuntur. §. ex his. colla. 9. item constituitur procuratrix à domino Papa. J. de confir. cum dilecta.

i ¶ *Nulla pœna.*] simile C. eod. l. vlti.

¶ *Glo. seq. arguit, allegat quinque iura.*

k ¶ *Consuetudinem.* Et ita est arg. q cõsuetudo dat iurisdictionẽ, & derogat iuri scripto. arg. 3. de consue. ex litteris. C. de emancl. l. vlt. & C. quæ sit lon. con. l. 2. & n. dist. in his.

¶ *Glos.*

1 Ad hoc facit ius cuiusq; quo seruatur sic scribitur. contra non seruantem arbitrium factũ sub pœna. ad idem. infra eo. per tuas Io. Andre.

† Pisania.

† Pigamia.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. com pil.

2 Vide Inno. in c. suã. infra de pe.

¶ *Glo. seq. signat contrarium allegat 3. primo dat vnam solutionem. secundo distinguit triplicem pœnam. In fine quærit, arguit negative, & soluit.*

¶ *Per pœnam.*] sic ergo religiosi viri possunt petere pœnã cõuentionalem 1. 25. q. 2. quæcunque. & 12. q. 2. eps qui mancipium. & 23. dist. quãquam. & 21. q. 5. si q s cuiuslibet. arg. cõtra. J. de dolo & pœ. suam. et 12. q. 2. fraternitas. Dic q pœnã à iure permissam petere possunt, vt 16. q. 1. statuimus. & 1. q. vlt. quotiens. et c. sancimus. in fi. 10. q. vlti. c. vlti. et satis vĩ q possunt petere pœnã per iura priora, nisi auaritię causa extorqueãt, vt J. de simo. nemo. arg. Vel melius dicas, q si pœna apponitur loco interesse, secundũ hoc potest petere pœnam quãti sua interest 2. ff. de empti. et vẽ. prędia. sed si pœna apponitur loco cõtumaciæ: tunc põt peti pœna et res. ff. de col. bonorum. l. 2. §. si cum duob. et ff. de tab. exhi. locum. §. condẽnatio. si autẽ apponit in fraudem vsurarũ, peti non potest. J. de emp. et vẽ. ad nostrã. et ff. de acti. empti. et ven. Iulianus. §. idẽ Papinian[a]. Et ita isti p pœnã cõpellendi sunt stare arbitrio, vel etiã per res depositas, vt eas daret victori. ff. eo. litigatores. §. qđ ergo. siue ergo pœna promissa fuit à parte parti, siue ,pmissa ipsi arbitro, qa tũc cõpellitur mihi cedere actionẽ, quia quod causa mei fit, meũ est. ff. de eden. prætor. §. 1. & si contemplatione alicuius aliquid fit, eius est periculum. ff. de præsc. verb. si gratuitam. §. vlt. Sed nunquid pœna recepta potest peti vt stetur sniæ? Arg. q non. ff. eo. l. 2. & C. cod. l. 1. & 2. qa prarias actiones intendit, & ideo nõ audit. arg. 3. de electio. cũ inter R. & B. & C. de fur. l. 1. & J. de appel. solicitudinem. & in Auth. de iudi. §. quia vero. coll. 6. vbi dr de hoc dr expresse. & hoc est verũ nisi in cõpromisso dictũ, sit, vt pœna soluta stet arbitrio. ff. de transa. l. pe. & C. de transa. cum proponas. & 25. q. 2. quæcunque. vbi de hoc. & prædicto c. qui mancipium.

Vm tempore.] Minor ecclesia in præiudicium Papæ, de libertate cõpromittere non potest. Et diuiditur: nam in prima recitat factũ compromissi. In secunda laudũ latũ: quod pro parte approbat & pro parte reprobat, *Quia legitime.* In tertia rationẽ reprobationis: ibi, *Cum & si.* Abbas.

CASVS. Abbas de Pigrauia priuilegia & alias indulgentias à se de Apostolica tępore Celestini meruit obtinere, pp qđ eps Mersburgeñ. dioecesanus eius ptra ipsum grauiter est cõmotus, vñ abbas super controuersijs quæ inter ipsum ex vna parte & epm & quosdam monachos ipsius abbatis ex parte altera vertebãtur, ,pmisit se arbitrium Magdeburgeñ. archiepi fide hincinde data ser uaturum: Archieps arbitrium sub certa forma, super cõtrouersijs illis promulgauit, pronũcians q abbas renũciet priuilegijs & indulgentijs libertatis: Demũ orta est discordia inter ipsos occasione huiusmodi arbitrij, pp quod ipse abbas, & ,curatores epi, ad sedẽ Apostolicam accesserunt: Papa examinato cõpromisso & arbitrio, qa cõstitit ei legitime, q fide hinc inde data cõpromissum fuit in archiepm prædictũ, arbitriũ ipsum decernit obseruandũ, exceptis capitulis illis, q ptra libertatẽ ipsius monasterij & duarũ capellarum eiusdem, in arbitrio sunt expressa: quia etsi spõtevellet abbas illis renũciare, de iure tñ nõ posset renũciare priuilegijs vel indulgentijs libertatis, sine licẽtia Romani Põtificis, quæ indicãt monasteriũ ad ius & ,pprietatẽ Romanæ ecclesiæ pertinere. No. q iuramentũ quatenus tangit ius alterius, non tenet. Itẽ arbitriũ pro parte tenet, & pro parte nõ tenet. Itẽ exemptus non potest renũciare priuilegio libertatis sine licentia illius cui subest.

1 Concor. reg. cum gl. & Bart. in Auth. de ve. to. contingebat. C. de iudic.

¶ *Glo. seq. signat contrarium & soluit.*

b ¶ *Magdeburgen. archiepiscopi.*] Ex hoc vr qđ ordinarius posśit esse arbiter 3. arg. 5. de elect. causam quæ. & in Auth. vt differẽtes iudices. §. si vero contingit. coll. 9. itẽ & delegatus. J. de præsumpt. litteras. & J. de præb. nisi. & J. eo. cum olim. lex tũ vĩ cõtradicere. ff. eo. sed & si in ferũ. §. 2. & 3. q. 7. c. infamis. §. tria. ver. si quis vero. sed hic solum prohibet quòd ordinarius non potest iubere vt partes in se compromittant. ff. de tut. et cura. l. 4. §. prætor.

c ¶ *Fide hincinde data.*] sic. J. eo. ex parte. et C. eo. ne in arbitris. sed iurare arbiter nõ debet. C. eo. Auth. decernimus. secũdũ quosdam. sed veri[a] est quòd

4 Ibi partes iuran. stare arbitrio. nec etiam partes. Ioan And.

d ¶ *Obseruandum.*] me tu pœnæ, si apposita fuit. 5. eod. c. proxi. vel metu iuramenti. 22. q. 1. omne quod. et 6. q. 4. quod bene semel. idem esset si neutrum prędi-

† Hinc vi. det. ri, infer partes arbitrio ,sensisse, vel verbis infra x. dies nõ cõtradixissent. C. eod. cum antea.

cta? Respondet Papa q licet in iudicio conuentus reconuenire valeat conuenientem, tamen coram arbitris reconuentio locum non habet: quia arbitri iudicare non possunt nisi de his tantum super quibus in eos extitit compromissum. Not. q reconuentio coram arbitris fieri non potest.

¶ *Glossa sequẽs ponit quatuor vel quinque casus, in quibus non procedit reconuentio.*

h ¶ *Non potest.*] Cessat reconuentio coram arbitro: vt hic dicit. Itẽ in criminibus non habet locum reconnentio. 3. q. 11. cap. 1. quia nõ relatione criminum, sed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iudi. sis qui. Item in causa ,spoliationis. J. de restit. ,spo. ex conquestione. & melius. J. de or. cog. super ,spoliatione. nisi de alia ,spoliatione vbi est hoc expressum. Item in omni momentanea possessione. C. qui legiti. perso. l. vlt. Item in ,spoliatione facta ecclesijs & ecclesiasticis viris. arg. J. de iure patro. relatum. §. ad hoc. & est expressum. ff. de iudic. l. 2. §. item si agatur.

¶ *Glo. seq. potuisset apertius recitari distinguendo cũ Ioan. & Vincen. quòd arbitria & iudiciaria cõueniũt in principio, medio & fine cãe.*

i ¶ *Nisi de his.*] Vel eis cohærentibus, sine quibus causa cõmode expediri nõ potest: vnde potest ,statuere diem ,solutioni faciendæ. ff. eod. si cum dies. §. vlt. & l. quid tamen. §. ,solutioni. & l. Celsus. Itẽ potest cognoscere de causa in integrũ restitutionis, quæ incidit in negotio de quo compromissum est 3. de in integ. rest. causa restitutionis. Sed nũquid potest cognoscere sup petitione duplivl vt ff. ad leg. Aquil. inde Neratius. §. penul. Videtur quòd sic: qa sequitur ex delicto in arbitrio commisso. Sed cõtra. arg. est quòd

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non cognoscit super pœna contumacis.ff.eo.q.d tñ.§.vlt.arbitria tñ redacta sunt ad similitudinem iudiciorum.ff.eo.l.1.Circa istam materiam no.q; arbitria stricta via incedunt.nil enim extra compromissum facere pôt arbiter.ff.eo.nô distinguemus.§.vlti.nâ solû id venit in arbitriû.de quo dictû est vt veniat.ff.eod.si cû dies. §.plenû.saluo eo quod dr in principio notulæ: sed in iudicio veniunt omnia quę expresse nô prohibentur.j.de cau. poss.cû eccl'esia.& ff. de iud.solemus.Itẽ arbiter nô potest punire contumaciam litigatoris, nec testes pôt cogere. ff.eo.quid tñ.§.1.nisi in casu quẽ habes.ẽ.de of. deleg.suspiciôis.& hoc est verû q; nô pôt punire cõtumaciâ nisi in compromisso hoc actû fit.ff.de iudi.l. 2. §. vlti. et ff.eod.non ex omnibus. 1 quæ intelligitur ẽm illâ de iud.quia arbiter nullâ habet iurisdictionem.ff.de re iudi. prætor.Itẽ arbiter non potest pronũciare nisi vtraq; parte præsente, nisi hoc inter litigatores conuenerit.ff. eod. diẽ.§. si quis litigatorum.Item nô pôt citare partes nisi ad locum in quo cõpromissum factû est.ff.eod.si cû dies. §.si arbiter.Itẽ arbiter nô potest delegare arbitrium.ff.eod.in compromisso.et l. non distinguemus.§. quæsitû. Itẽ satisfactio nô præstat coră arbitro : quia sufficit pœnæ compromisso.in Auth.de liti. §.ad excludendas.in fi. coll.8.Itẽ in arbitrio nô pôt mora purgari vbi dies præfixus est ab homine.ff.eo.Celsus.secus in iudicijs.C.de fi.inst. fancimus.& ff.si qs cau.& si post tres. Item sñia arbitri nô infamat.ff.de ijs qui no.infa.quid ergo.§.ex cõpromisso.& hoc ideo:quia non potest cognoscere de crimine quod infamet.ff.eo.non distinguemus.§.Iulianus.& ẽ.de in integ. resti.causa.in fin.in his omnibus discrepât arbitria à iudicijs. Itẽ & in alio si partes renũciant appellationi,& pactû faciunt de nô recedendo ab arbitrio , nihilominus recedere possunt.C.eo.l.pe. secus circa iudicia.C.de temp.app.l.vlt.in fin.& in quibusdâ cõueniunt,quia per vtrunque interrumpitur præscriptio.C.eo.l.vlti.in fin.& quâtum ad iuramentum calumniæ.C.de iur.calum.l.1. & 2.§.sed quia.

Vm olim.[Primo ponitur consultatio.Secundo respõsio:ibi, *Nos igitur.*

CASVS.Inter Priorẽ sancti Bartholomæi Lucani ex vna parte,& rectorem & fratres,hospitalis sancti Bartholomæi ex altera, super eligendis rectore & fratribus in ipso hospitali quæst. verte batur:super hoc commissa fuit causa quibusdâ iudicibus , tandé vtraque pars in ipsos iudices compromisit,& ipsi protulerût arbitrium,super quo vtrinque dubitatio est exorta,quâ petiuerunt per sedem Apostolicam declarari:dominus Papa viso instrumento arbitriû continẽte,ac diligenter inspecto,inuenit q; prior sancti Bartholomæi secundum formâ arbitrij tenetur habere consilium cum familia hospitalis,& tractare cum ea de inueniẽdo rectore:propter quod dicit Papa , q; nisi Prior tractauerit cû familia hospitalis, & ipsius cõsilium requisierit super inueniendo rectore,nô habet potestatem eligendi rectorẽ:& si elegerit, electio irrita erit:sed habito consilio & tractatu cum familia super hoc, Prior libere poterit eligere rectorem,siue concordet,siue discordet familia cum ipso rectore.Nota quòd forma arbitrij seruanda est.Item aliquis tenetur requirere consilium alterius,sed non tenetur illud sequi.

a ¶*Compromittens.*]sic.ẽ.eod.cum tempore.vbi de hoc.

¶*Glos.sequens primo hanc interpretationem adducit ad duo. secundo obijcit,& soluit.*

¶Idem rectori , & fratribus hospitalis sancti Bartholomæi Lucani.

¶*Qui per arbitrium tenetur eligere cũ aliquorum consilio : tenetur illorum consilium in tractatu electionis requirere,sed sequi non adstringitur.*

CAP. VII.

CVm† olim super eligendis in hospitali vestro rectore & frarribus , inter vos & Priorem sancti Bartholomæi Lucañ.coram iudicibus delegatis quæstio verteretur, & vtraque pars in eos compromittens [a], ipsorum arbitrium se promiserit seruaturam : super prolato ab ipsis arbitrio vtrinque dubitatio est exorta, quam petiſtis per sedem Apostolicam declarari. ¶ Nos igitur publico instrumẽto arbitrium continente diligenter inspecto , cognouimus, quòd secundum formâ arbitrij , Prior sancti Bartholomæi Lucañ.tenetur habere cõsilium † cum familia hospitalis eiusdem , & tractare cum ea de inueniẽdo rectore. Propter quod dicimus , quòd nisi Prior super inueniendo rectore tractauerit cum familia hospitalis,& ipsius consilium requisierit , non habet potestatem eligendi rectorem : & si alio modo eũ elegerit, eius electio haberi debet irrita & inanis. Verum† habito cum familia super hoc consilio & tractatu, Prior libere potest rectorem eligere,dumtaxat idoneum, siue concordet siue discordet [b] familia cum ipso , super inuentione rectoris.

¶Idem in concilio generali †.

¶*De rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest.*

CAP. VIII.

COntingit† interdum,quòd cum actori:& infra. ¶ Ad hæc generaliter prohibemus , ne super rebus spiritualibus [c] compromittatur in laicũ : quia non decet vt laicus in talibus arbitretur.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Auctoritate iudicis causæ etiam delegati potest de causa spirituali in clericum & laicum compromitti : & si arbitrium est à partibus receptum , debet à partibus executioni mandari, licet per generalem procuratorem factum fuerit compromissum.Si autem non fuit arbitrium approbatum,& pœna fuit apposita , agitur ad pœnam,aliàs ad interesse.hoc dicit, generaliter inhærendo litteræ.*

Contingit.]CASVS. Prohibet & in hoc capitulo ne super rebus spiritualibus compromittatur in laicũ. Nota q; non valet compromissio facta in laicum de rebus spiritualibus.

¶*Glo.seq.fortificat textum per tria iura.allegat quinque iura in cõtrarium, soluit distinguendo ciuiles & spirituales causas : laicos solos & mixtos clericis auctoritate Papæ & inferiorum.*

c ¶*Spiritualibus.*]Sic enim patet quòd de rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest etiam incidenter:quia laicus de talibus cognoscere nõ potest.j.qui fil.sint legit.lator.Et ecclesiastica negotia tractare nô debẽt laici.j.de iudic.decerninus.Et de vniuersa ecclesia male iudicat qui quærit iudiciû laicorum.11.q.1. placuit.Sed ẽtra.2.q.7.nos ſi.& 15.q.1. plures.32.dist.c.præter hoc. §.verũ.& 2.q.5.Mennã.nam et in infamem compromittitur.3.q. 7. c.infamis.§.tria.in fi.Dicas q; de rebus mere ciuilib⁹ quibus nullum ſspirituale est annexũ,bene potest compromitti in laicũ.arg. huius cap.cum enim tantũ ,phibeat de ſpiritualibus : de tẽporalibus permittit.arg.quia quod de vno prohibetur,de altero cõceditur.25.dist.qualis.j.eo.expõsita.Si vero compromittatur in laicum de rebus etiam ſpiritualibus,nõ tenet arbitrium,vt hic.Sed ſi compromittatur in clericum et laicum,auctoritate tamẽ superioris videtur q; valeat,tum quia non ſimpliciter in laicum:tũ q; a auctoritate superioris.j.eo.c.proxi.aliàs auctoritate ,ppria hoc facere non posſent,et magis dignum trahit ad ſe minus dignum:vt ſic potius res valeat quàm pereat.j.de consecr.eccl.vel alta.quod in dubijs.et j.de verbo.ſignific.abbate.ſed in laicum tantum cõpromitti etiã auctoritate episcopi nõ potest,ſicut credo, niſi auctoritate Papæ.vt 32.distin.cap.præter hoc.§.verum. 2. q. 5. Mennam.et c.nos ſi.ea.causa.q.7.quia episcopus etiam causam ſpiritualem laico committere non posſet,cum ius ſpirituale nõ cadat in laicum.96.dist.bene quidem.et arg.ẽ.de elec.sacrosancta, et cap.Massana. 3 Vnde dico quòd laicus de rebus ſpiritualibus nullo modo iudicare potest nec principaliter nec incidenter. Et quòd ecclesiasticis personis tantum causa ſpiritualis ſit committenda,est arg.ẽ.de offi.deleg.cum te consulente,et c.ſuper quæſtionum.§.ſin.versſ. quòd ſi.

Pe

Per tuas.]In prima parte ponitur cõsultatio. In secunda diffinitio,aliàs distinguens respõsio:ibi,*Super quo.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter hospitalarios sancti Ioânis,& plebanum de Piscia super hospitali sancti Allucij quæstio vertebatur:causa super hoc fuit cõmissa Genuẽn.archiepo.Tãdem ,pcurator plebani cũ parte altera, auctoritate Genuẽn. archiepi iudicis delegati compromiserunt de quæstione illa in vnum clericum & duos laicos iuramento & procuratore plebani interposito : illi ptulerunt arbitrium : hospitalarij impetrauerũt litteras ad archiepm Pisa num super executione arbitrij, cum plebanus nollet arbitrium obseruare, plebanus coram archiepo proposuit q; ad causam tractandam ,pcuratori dedit generale mãdatum,non tñ ei mandauit vt fine speciali mãdato compromittere posset,vel trãsigere super eo. Et præterea ,pcurator iã dictus de assensu canonicorũ [b] suorũ nõ fuerat institutus:& ideo dicebat arbitriũ non valere :præsertim cum procurator fines mandati [c] excesserit, & arbitrium fuerit per vnum clericũ & duos laicos promulgatum, licet ipsi de assensu Genuen.† archiepiscopi , cui causa commissa fuerat, arbitrium protulissent : & infra. ¶Super quo fraternitati tuæ taliter respondemus,quòd si ex parte plebani arbitrium receptum fuerit, indistincte ratum [d] haberi debet : ac per hoc iuxta tenorem mandati Apostolici executionimãdari. Si vero receptum non fuerit, refert,vtrum fuerit, vel non , de obseruando ipsum pœna statuta.Et quidem si pœna fuerit apposita,agi potest ad pœnam : at si nulla statuta fuerit,sed simpliciter quòd staretur sententiæ , fuerit compromissum : procurator ad interesse poterit conueniri† : quia iuramento suo seipsum personaliter,non ecclesiam poterat obligare. Quod autem à duobus laici & vno clerico dicitur esse prolatum, nequaquam obuiare videt, cũ auctoritate [e] dicti archiepiscopi factum sit, cui causa de qua dicitur compromissum,fuerat delegata.

† Cap.1.eo.tit.in 4 compilatione.

† Pisia

† Albatii

† In aliquot vetustissimis exẽplaribus ita : q; licet ad causam tractandam procuratori suo dederit generale mãdatum & c. quæ lectio planior est.

† Ianuen.

¶Honorius tertius archiepiscopo Colonien.

¶ *Si per duos electos ad eandem prælaturam,in discordia compromittitur in ordinarium,morte alterius compromittẽtium expirat compromissum:ordinarius tamen ex potestate ordinaria procedit super iure superstitis,antequã fiat trãsitus ad aliam electionem.hoc dicit.*

CAP. X.

EX parte tua nostris est auribus intimatum, quòd vasio obligare:tñ obligatur,vt dicit lex : quia sæpe extra id quod agitur nascitur obligatio.ff.commod.si is.in fine.

¶*Glossa sequens notat,quòd delegatus, &c. signat contrarium , & soluit.*

e ¶*Auctoritate.*]Et ita auctoritate superioris potest compromitti in laicum & clericum simul de rebus spiritualibus. de hoc dictũ est,ẽ.cap. proxi. Item vî hic q; delegatus mandauit sñiam arbitri executioni,& si ipse nollet procedere,q; delegatus posſis arbitrũ cõpellere,& nõ ordinarius.arg.C.de iudicis.l.vlt.arg.contra.j. de foro cõpetenti. si quis contra. Sed hoc verum est qñ delegat⁹ datur vel ad exequendum arbitrium 2,vel ad compellendum arbitrum:aliàs ordinarius debet compellere arbitrum vt procedat. ff. eod.l.4.§.ait prætor.Bernar.

EX parte.]Morte alterius compromittentium expirat compromissum.Primo ponitur consultatio, Secundo resſponſio : ibi, *Breuiter.*Abbas Siculus.

CASVS.Vacante ppositura sancti Cuneberti in Colonia,canonici eiusdem ecclesiæ vota sua diuiserunt in duos:quidam elegerũt H.de Iuliaco,et quidam alij elegerunt C. de Lombardia.Postmodum cum partes essent in pſentia Colonien.archiepi, et tractarẽt sup huiusmodi electionibus,in ipsum super hoc fide pstita ꝓmiserunt:qui causæ meritis diligenter auditis & intellectis, diem ad ferendã diffinitiuam sñiam partibus assignauit:pendente dilatione alter electus H.de Iuliaco de medio est sublatus:Archiepus hoc audito,canonicis prohibuit,ne pendẽte sua sñia ad aliã electionem procederent,sed quidam eorũ nihilominus B. Colonien. canonicũ in ppositum elegerunt:die ergo quo debebat ferri sñia, partibus coram archiepo constitutis,dictus B.allegauit, q; archiepus vlterius procedere non debebat,cum p mortem alterius cõpromittentis videatur compromissum finitum:archiepus cõsuluit super hoc dñm Papam,Rñdet Papa,quòd licet compromissum p mortem ipsius H.sit finitum, prius tamen de meritis prioris electionis cognoscere debuit,quàm processus fieret ad secundam: quia dictus C.superstes ius habet:secundus vero non. Not.quòd finitur compromissum per mortem alterius compromittentis,secus in iudicio.

† Vide l. Plautius. ff.de procurato.

1 Vide de hac materia Albertinum in repetitio. cap.1.de hær. lib. 6. q. 10.& i trac. de agnos. assertio.q. 16.

† Die per l. istã q; cõtumaciam pu nire nô potest mulctã do:bene tamen in expensis condemnando. Ioan.And.

1 Sequitur. fines mandati custodiendi sunt. Ioan.And.

2 Non est superfluum, quia vt ait Seneca in l. de 4. virtutib⁹.Prudẽtis est prius examinare consilium.

† aliàs ita. Verũ habet to fratrum, & familiæ suæ hoc esse filio & tenere Priorem ad aliquid ctatu.

† In consilio generali tenetur.cap.a.

3 Per quæ iura patet q; etiã sine electione prælati vel electi nõ potest aliquis esse in laicũ compromissum. Inno. Ioan. And.

a ¶*Diui*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Diuiserunt.*] quod non est nouum nec reprehensibile. 8. q. 1. non est nouum. & 63. dist. c. vlt.

b ¶*Fide præstita.*] de qua habes 3. eod. cum tempore. secundum leges non debent iurare, sed pœnam possunt partes apponere. in Auth. de iudi. 6. quia vero. colla. 6. & C. eo. Auth. decernimus.

c ¶*Curasti.*] & bene: quia pendente electione illius superstitis, nō est alia electio celebranda 3. de electio. considerauimus. & ista electio primo debuit reprobari q̄ fieret transitus ad secundam. ℨ. de concessione præbendæ. post electionem. ad fin. & 3. de electionibus. auditis. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. ponit duo quæ fortificant allegata p̄ B. & eis respondet.*

d ¶*Allegauit.*]& male, vt declarant sequentia: quia primo constare debuit de hac electione: vt dictum est in prima notula. sed mouit eū forte quia dicit lex quòd mortuo altero ex litigatoribus, qui dederat fideiussorē iudicio sistendi causa, prætor non debet eum iubere a mmodo exhibere. ff. qui satisd. cogan. si decesserit. & sententia lata post mortem litigatoris non valet. ff. de re iudi. in summa. §. vlti. & l. seq. Sed hoc non est verum generaliter, immo sententia debet ferri post mortem, saltē propter accessoria ff. de rei vend. vtique. & mortuo eo qui appellauit, necesse est hæredibus causam finiri. C. si pendēn. appel. mors interue. l. 1. quasi per to. Ita & hic necessaria est sententia quantum ad canonicos, qui quasi hæredes sunt quo ad ius eligendi, si alterius electio cassetur, et quantum ad alium electum, vt sciatur an sua electio sit canonica, per mortē alterius nō perdit iste ius suum, nec acquirit si ius non habebat: ideoque debuit iudex causam finire anteq̄ sic tertius eligeretur vt de omnibus constaret. Sed illa videbatur melior allegatio, q̄ vlterius non procederet: quia cū ipse cognosceret tamq̄ arbiter ex cōpromisso, & compromissum finiatur morte litigatoris: vt hic dicit. & ff. eo. diem proferre. §. 1, & l. sed interpellatur. vlterius cognoscere nō debebat. Sed licet sit finitum cōpromissum p̄ mortem alterius, tñ procedere potest, cum sit iudex ordinarius suo iure, pp rationem quæ redditur 3. & in ipsa littera inseritur: nec vt verus arbiter cognoscebat. arg. ℨ. de præben. nisi. quia de matrimonio carnali in arbitrum compromitti non potest. 3. de transac. c. vlti. & 3. de in integ. restit. c. penul. in fine. et hic de matrimonio spirituali agitur: alias arbiter post mortem alterius litigatorū nō procederet, nisi iterum compromittatur in ipsum à successoribus, per leges prædictas proxime.

† Caliberri

† Viliaço.

† Vide l. diem p̄fere. §. 1. & l. sed interpel latur. ff. eo.

e ¶*Arbitrum.*] id est, compromissum. ff. eod. diem. §. 1.

f ¶*Cognoscere.*] vt ordinarius, vt dixi: alias si ordinari nō fuisset, non posset cognoscere, vt dictum est. Et sic habes, quod in ordinarium potest compromitti. 3. eod. cum tempore. vbi de hoc.

Xpōsita.] Communis est diuisio. Secunda: ibi, *Licet autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter epm Feltren. et Bulueñ, ex vna parte, & ciues Teruisinos ex altera, super districtu seu iurisdictionibus et rebus aliis quæstio vertebatur, quæ per sniam Host. epi Apostolicę sedis legati fuit terminata: eadem occasione ipsius sententiæ, quæda discordiæ ortæ fuerunt inter eos: sup quibus discordiis partes cōpromiserūt in ducem Venetorum, vt eius arbitrium seruaretur, obsides

cante præpositura sancti Cuneberti† in Colonia, canonici eiusdem ecclesiæ vota sua diuiserunt[1] in duos, videlicet H. de Iuliaco †, & C. de Lombardia: & infra. Cumque postmodū tractaretur super electione huiusmodi, & partes essent in tua p̄sentia cōstitutæ, in te demū sup hoc fide[b] prestita cōpromittere curauerūt: qui causę meritis diligēter inspectis, ad pferēdam diffinitiuam sententiam, diem ipsis cōsentientibus præfixisti. Interim vero præfato H. ab vna parte electo sublato de medio, supradictis canonicis inhibere curasti[c], ne tua pendente sententia, procederetur ad electionem aliam faciendā: quorum quidam nihilominus B. Colonien. canonicum elegerunt. Die igitur quo sententia proferri debuit, in tua præsentia partibus constitutis, dictus B. allegauit[d] quòd procedere vlterius non deberes. Quapropter tibi edoceri à nobis humiliter postulanti, breuiter respōdemus, q̄ licet arbitrium[e] sit finitū per mortē ipsius † H. prius tamen de primæ electionis meritis debuisti cognoscere[f], quā processus fieret ad secūdā: nā si dictus. superstes in electione ius habet, secundum constat penitus non valere.

¶Idem electo† & abbati sancti Zenonis & C. canonico Veroneñ.

¶*Arbiter post rem. iudicatam super discordiis nouis assumptus, non potest per suum arbitrium sententiam immutare, etiam si de componendo inter partes mandatum acceperit à Papa.*

CAP. XI.

EXpolita nobis Feltreñ.† & Bulueñ.† electi petitio continebat, quòd cum causa quæ inter antecessorē suum ex parte vna, & ciues Teruisinos ex altera, super districtu & rebus aliis vertebatur, per sententiam Hostiensis episcopi tunc Apostolicæ sedis legati fuerit terminata: & infra. Tādem super quibusdam discordiis quæ hinc inde videbantur exortæ[g], in ducē Venetorū tamquam in arbitrū, cum parte altera compromisit[h]: & infra. ¶Licet autem eidem duci litteras nostras miserimus, vt ad componendum inter partes laborare deberet, cum tamen intentionis[i] nostræ non fuerit immutare sententiam ipsam, vel sopitas per eam querimonias suscitare, Mādamus quatenus (præfatis litteris non obstantibus) quicquid per prænominati ducis arbitrium, contra ipsius legati sententiam inueneritis esse factum, in irritum reuocetis[k], ci districtius inhibētes, ne vlterius

† Alias iuncti. electo alias ti.

† Feltren. † Fulgen.

† Belluen. † Belliu.

cem de his super quibus sentētia lata erat: nam trāsactio siue cōpositio fieri debet de re dubia, & lite incerta. ff. de trāsactionib. l. 1. sed cum res hic certæ erant per sniam, à qua non fuit appellatum nec supplicatū: ideo transigi siue compromitti non potuit. 1 Hoc. C. de transact. si causa. & ff. de trāsactionibus. etiam post rem. & ff. bi. de cōd. indebiti. eleganter. §. si post. Ad q̄d compromissum fuit hic. de certa re: hæc dubitatio soluitur in littera: quia non fuit compromissum ad hoc vt sententia mutaretur. sed vt illi duo duce mediante, desisterent ab iniuriis quas faciebant episcopatibus illis, vt infra sequitur.

1 Vide notata per Doctores in c. ex rescripto. & ad not. in c. 2. de pigno.

i ¶*Intentionis.*] Semper recurrendum est ad intentionem scribentis, vt hic dicit, et 3. de procu. petitio. et 3. de offi. ord. licet. et 3. de vsu pal. ex tuarum. et ℨ. de præben. cum causam. & c. vlt. quia eius est interpretari cuius est condere. ℨ. de senten. excom. inter alia. et n. q. 1. c. sicut. & ex his. et C. de legibus. l. vlt.

¶ *Glossa. seq. obiicit, & soluit.*

k ¶*Reuocetis.*] Sed vī q̄ arbitrium tale nō sit reuocādum, siue sit æquum siue iniquum. ff. de arbi. diem. §. ſtari. Dicas ergo q̄ siue quis fuerit arbitrator siue amicabilis cōpositor, non est standū iniquo arbitrio, sed reducendum 2 est ad arbitriū boni viri. ff. pro so. l. societatē. §. arbitrorū. imo & si iurasset, debet reuocari. ℨ. de iure iur. Quintaualis. et ff. de ritu nup. quanq̄. ff. de oper. lib. si libert°. siue etiam arbiter fuerit. et eodem modo non est standum iniquo arbitrio. 3. eod. c. f. et 2. et ꝑterea ideo reuocaē, q̄a iam latum erat num in ꝑtra sniam directe, sed super hoc nō fuerat cōpromissum, vt infra reuocaretur per arbitrium f̄m q̄ in littera dicitur. et arbitriū nō extenditur nisi ad ea tantū de quibus cogitatum est et expressum 6. in compromisso. 3. eo. tum dilecti. vbi de hoc. Ber.

¶ *Glo. seq. allegat tres concor. & duo iura in contrarium, & soluit.*

2 De mutuo. l. si quis ita. ff. de arbitris. de arbit. & arbitr. l. 1. ff. de rei. iur.

a ¶*Obsidum*

a ¶*Obsidum.*] Sic ℨ. de iureiur. ex rescripto. & 23. q. vlt. vt pridem. & ff. qui test. facere pos. obsides. Sed cōtradicunt leges: quia liberi homines obligari non possunt. C. q̄ res pig. obl. pos. qui filios. & ℨ. de pign. lator. Solut. obsides bene dari possunt: vt dicunt iura primo inducta: nec dicuntur obligari loco pignoris, sed tenētur obsides, vt fiat quod inter partes conuenit: & ita cum solutum sit arbitrium & reuocatū, debent obsides restitui 1: ga sublato principali, & accessorium. ℨ. de fide instr. inter dilectos. ℨ. de foro compe. si diligenti.

1 Vide notata per Doctores in c. ex rescripto. & ad not. in c. 2. de pigno.

I *Nnotuit.*] Non valet cōpromissum de incerta persona in arbitrum assumenda. hoc dicit, quo ad titulum. Primo ponit factum. Secundo dat iudices: ibi, *Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā laicus C. nomine impetrauit litteras Cōtra Guli. laicum super quadā summa pecuniæ, ad quosdam iudices delegatos, coram quibus dictus Guli. cōuentus in causam, tandem fuit à partibus in duos arbitros compromissum, sic tamen quòd si illi duo adinuicem discordarent, tertium adderent iudices nominati, retenta penes se Potestate compellendi Partes ad obseruādum arbitriū per dictos arbitros promulgādum. sed cum dicti arbitri non possent esse cōcordes, dicti iudices tertiū adiunxerunt, qui cum altero illorum dictum Guli. condemnauit: idē Guli. à dictis iudicibus compellebatur sententiā obseruare: inde sententiens se aggrauari, ad sedem Apostolicā appellauit, sed ipsi eius appellatione contempta, tulerunt excōicationis sententiā in eundē: vnde mandat Papa, quatenus si ita est, dictam sententiam denuncient esse nullam, cum iure sit ciuili statutū, vt compromissum de incerta persona assumenda in arbitrū non teneat. Nota q̄ compromissum de incerta persona in arbitrū assumenda non tenet. Item sententia excommunicationis post legitimam appellationem lata, nulla est.

† obseruationem.

¶ *Glo. seq. dat simile de iudice. secunda pars reci. per q. an potuerint delegati sibi retinere executionem arbitrij.*

b ¶*Potestate.*] Sic etiam cōpromittitur in iudicē retenta delegata potestate. ℨ. de præbend. nisi. & ℨ. de præsumpt. litteras. & tunc iudex potest vti delegata iurisdictione si expedierit, & arbitraria potestate, vt in decret. nisi. sed hic nō poterant retinere huiusmodi arbitrij executionem, nisi per prorogationem iurisdictionis de consensu partium, quæ hic interuenit. sed hic non valuit prorogatio: quia non valuit compromissum de incerta persona assumenda, & sic non poterat fieri executio, licet intenderent prorogare iurisdictionem delegatam de vno negotio ad aliud. Bernar.

¶ *Gl. seq. dat similе de iudice, procuratore, & tutore: signat cōtrariū decre. proxi. & remittit: elicit tria argumenta: signat contrarium decre. cum speciali. & dupliciter soluit.*

c ¶*Legali.*] vt ff. eod. item si vnus. §. si in duos. quia compromissum de incerta persona non valet, vt ibi dicit: quia in assumēda il la tertia persona, isti iudices poterant dissentire, & sic res sine exitu futura est. ar. ꝑtra. ℨ. cap. proxi. Sed ibi soluitur. Et sic iudex certe esse debet, alias non valet commissio. 3. de resci. ad hæc. & sic procurator certus esse debet. ff. de procu. l. 2. sic & tutor incertus dari non potest. ff. de test. tute. tutor incertus. & l. duo sunt Titij. & Instit. de leg. §. tutor. & ideo cum à principio non tenuerit cōpromissum, licet fuerint postmodum concordes in assumēda tertia persona, non tamen tenuit arbitriū, & sic nec sentētia etiam excommunicationis p̄p hoc lata. Et sic est arg. q̄ si principale non tenet, nec accessorium. ℨ. de fo. compe. si diligenti. & ℨ. de fi. instru. inter dilectos. & C. de legi. non dubium. Item est arg. quòd ab initio nō tenet, postea nō conualescit. ff. de reg. iur. quod in initio. & 16. q. 3. c. placuit. §. potest ver. quòd si priuatus. Item est argu. hic q̄ licet res ad eum casum perueniat à quo potest habere initium, tamen non valet. hic non valuit compromissum: quia tertius arbiter incertus erat. Sed manifeste contradicit. ℨ. de appellat. cum speciali. vbi dicitur quòd si vnus. §. si duo arbitri sunt eligēdi: & si concordare nō possunt, assumant tertium: & si tertius arbiter incertus est, qualiter respondebis? Potest dici q̄ illud est speciale in causa recusationis: quia illi arbitri non dār veri arbitri, immo quasi naturam iudicum sapiunt: quia iurisdictionem videntur habere. argum. 3. de offic. deleg. suspicionis. Vel dicas q̄ non est contra. ibi enim statuit ius, q̄ duo arbitri eligantur à partibus, qui de suspicionis causa cognoscant: & si illi duo non concordant, ipsi arbitri eligant tertium. 3. de offic. deleg. suspicionis. sed partes non eligāt illos, vt si discordes fuerint, eligāt tertium: sed simpliciter eligant duos, nulla mentione habita de tertio. & ius ostendit ibi quid facere debeāt partes, & quid postea

† Videl. itē ciali. vbi dicitur quòd si vnus. §. si duo arbitri sunt eligē- in duos. ff. di: & si concordare nō cod.

audientiam, sed ipsi appellatione contempta, excommunicationis tulerunt sententiam in eundem. ¶Ideoque mandamus, quatenus si est ita, cum legali[e] sit prouisione statutum, vt compromissum de incerta persona in arbitrum assumenda non teneat, dictam excommunicationis sententiā denūcietis penitus nullā esse†.

¶Idem abbatissæ, & conuentui Iotreñ.

¶Valet compromissum factum in vnum vel in plures, vt ipsi per se causam diffiniant. vel per alios, quos ipsi elegerint. hoc dicit secundum intellectum quem sensit glo. hic. & Inno. in cap. præcedenti, qui placet mihi. Panormi.

CAP. XIII.

CVm à nobis peritur: & infra. ¶Ex parte vestra fuit propositum, quòd olim inter vos & Senoneñ. archiepiscopum quæstione suborta, super eo quòd idem archiepiscopus asserens monasterium vestrum metropolitico iure sibi subesse, procurationes & res aliàs exigebat à vobis. Tandem in R. sancti Angeli diaconū Cardinalem tunc Apostolicæ sedis legatum à partibus concorditer[d] cōpromisso: & promisso sub certa[a] pœna, quòd arbitrio ipsi arbitri. cum in fine nō potuerunt concordare: & etiam quod dicit hic, respicit ipsum factum, vt si tertius eligatur incertus, non teneat compromissum, vt hic factum fuit. Si dictum fuisset hic q̄ certam personam eligerent: si discordassent, tūc valeret. ff. eod. itē si vnus. §. si in duos.

Vm à nobis.] Primo ponitur factum. Secundo cōfirmatio: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter abbatissam & conuentum Iotreñ. monasterij, & archiepiscopum Senoneñ. vertebatur quæstio, super eo quòd idem archiepiscopus dicebat monasterium ipsum metropolitico iure sibi subesse, petēs propterea ab ipso monasterio procurationes & res alias. Tandem cōcorditer à partibus cōpromissum fuit in R. sancti Angeli diaconum Cardinalem Apostolicę sedis legatum: & compromissum fuit sub certa pœna, q̄ præcise parerent arbitrio seu ordinationi eiusdem, vel duorum mediatorum, quos idem Cardinalis super hoc deputaret: Legatus super hoc deputauit magistrum P. capellanum domini Papæ, & I. archidiaconum Senoneñ. mediatores: & ipsi ordinando & diffinitēdo causam huiusmodi terminauerun: postmodum petiuerunt partes à domino Papa, vt ordinationem & diffinitionem prædictam cōfirmaret: & ipse quod per dictos mediatores super hoc factum fuit, cōfirmauit. Not. q̄ hæc decret. nō ꝑtradicit iuri: quia licet incerto arbitrio compromitti non possit: tñ sic potest compromitti q̄ valeat arbitrium, qđ laudatū fuerit arbitratu Cardinalis. ff. de arbitris. si ita

d ¶*Concorditer compromisso.*]Et sic de re spirituali potest in ecclesiasticam personam compromitti: quod verum est. 3. eod. contingit. vbi de hoc.

e ¶*Sub certa pœna.*] supra eodem, dilecti. cui tantum metu pœnæ stabitur: vt ibi, & C. eodem. l. 1. & sic religiosi possunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

exigere pœnam, qualiter & quando hoc liceat, dicitur supra eodem. dilecti.

¶ *Glo.seq.duo notat,& remittit.*

a ¶ *Mediatorum.*]ſic videtur,q̃ arbiter incertus poſsit aſſumi:qa hic non fuit expreſſum de mediatoribus iſtis:vnde ſignatur contra.ſ.cap.proxi. ff. eod.

ité ſi vnus.§.ſi in duos. Sed dicas quòd Cardinalis non fuit aſſumptus vt verus arbiter, nec illi mediatores,ſed potius fuerunt amicabiles cõpoſitores, qui de plano, & ſine ordine iudiciario,& ſine aliqua cognitiõe partes concordauerũt. & hoc patet ex verbis illis, arbitrio ſeu ordinationi: & ex eo quod dicit inferius:ordinãdo & diffiniendo.vnde quod factum fuit per legatum ſiue per illos quos,ad hoc mediatores elegit,tenet. Vel ſi fuerũt arbitri, adhuc ceſſant contraria : qũia hic nõ fuit compromiſſum factum de incerta perſona, ſed partes dederunt poteſtaté legato vt ipſe eligeret arbitros ſeu mediatores,& ipſe elegit certos, & hoc nõ eſt ꝓtra iura ſuperius ſignata:& ideo Papa confirmat ordinationem illorum, quia nec Cardinalis poterat diſcordare:ſed in ſuperiori decre. potuerunt diſcordare, & ita non contradicit. Bernardus.

Compromiſſum.]CASVS.Quæritur an cõpromiſſum in arbitros extendatur ad cõpromittentis hæredes?Et reſpondeo q̃ non,niſi in compromiſſo de hæredibus ſit cautum. Not. q̃ compromiſſio non tranſit ad ſucceſſores, niſi de ipſis facta fuerit expreſſa mentio, ſeu ordinationi eiuſdem, vel duorum mediatorum [a], quos idem ſuper hoc deputaret,præciſe parerent:magiſter P. capellanus noſter, & I. archidiaconus Senoneñ. mediatores ab eodem ſuper hoc deputati legato,ordinando & diffiniendo cauſam huiuſmodi terminauerunt. ¶Nos igitur, quod per prædictos mediatores ſuper hoc actum eſt, auctoritate Apoſtolica confirmamus,

¶Idem.

¶Compromiſſum ante ſententiam latam, finitur morte alterius cõpromittentium, vnde non tranſit in hæredes compromittentium,niſi de eis ſit cautum in compromiſſo:hoc dicit,comprehendendo mentem capituli.

CAP. XIII.

COmpromiſſum non extenditur in compromittentis hæredes [h], ſi de ipſis nõ caueatur ibidem †.

¶ *Gl.ſeq.facit quinque.Primo dicit vnde ſumi potuit cap.Sedo ponit differentiam inter iudicia & compromiſſa:& cãm reddit.Tertio dat ſimile in pacto.Quarto dicit quid ſi alter compromittens ſolum expreſſit hæredem.Quinto notat,& dat ſimile de morte arbitri.*

b ¶ *Hæredes.*] hoc ſumptum eſt de legibus illis. ff.eodem.diem proferre. §.1. & l.ſed & interpellatur.§.ſi ab altera parte. ſecus eſt in iudiciis, iudicium enim transfertur ad hæredes, quamuis de hæredibus mẽtio nõ fiat. C. de iur. cal. Authen. principales. & hoc ió quia arbitria ſtricti iuris ſunt:compromiſſum vero nõ extenditur niſi ad ea tantum, de quibus expreſſe in compromiſſo cauetur. §. eod. cum dilecti. & ff. eodem. non diſtinguemus. §. de officio. nec ad alias perſonas,vt in legibus prædictis. ſic pactũ perſonale non extenditur ad hæredes quandoque.ff.de pact.idem in duobus. §. perſonale. & l.iuriſgentium.§.pactorum.ſi alterius partis tantum hæredis mentio etiam fiat, morte nihilominus ſoluitur compromiſſum. vnde ex vtraque parte debet fieri mentio hæredum,aliàs non tranſit ad hæredes,vt dicit lex ꝑdicta,ſed & interpellatur.§.ſi ab altera. vnde melius diceretur in compromittentium hæredes : & ita ſoluitur compromiſſum per mortem alterius compromittentis. ſ. eodem. ex parte. & per mortem alterius arbitrorum. ſupra de offic. deleg. vno. Bernardus.

1 Et in iudicio ſemper ſuccedit extraneus niſi ſic dictum ſit. ff. de reſtipul. arbitrio cedit ſi fuerit dictum in ſocietate. vero non ſuccedit heres, quãuis in actione ſuccedat. nemo poteſt. ff. pro ſocio.

† Videlicet veribus. C. de cõtra. commiſ. pulat.

FINIS LIBER PRIMI.

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS

¶ Supra dictum eſt de præparatoriis iudiciorum : nunc de ipſis iudiciis eſt videndũ.Vel ſic:In proximo præcedenti tit.dictum eſt de arbitris , verũ quia arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum. l.1.ff.de arbit. ideo de his ſubdit.

De hac materia rubricæ habetur 2.q.1.& 5.q. 4. 14. q. 1. 15.q.7.16.q.6. 30.q.vlt.§. his ita. vſque ad ſi.& habetur in Sexto,& in Clem.

† Ex concilio Africano cap. 54. reflect Burchardus lib. 1. decret. c. 181. & Ivo par. 5. cap. 197. & c. 1. eod.tit.in compilat. & vide notas huius capitis.

DE Quoduultdeo. Poteſt multipliciter ſummari, ſecundum varios intellectus. Et primo ſic: Qui promiſit nõ declinare iudicem, pœnitere non poteſt. Vel ad eundem intellectũ ſic, & clarius : Pactum de non declinando iudice aliàs ſuo,qui exceptione legitima repelli poterat, eſt irreuocabile. Diuiditur in tres partes ſm Andr. in prima ponitur facti narratio. In ſecunda iuris diſpoſitio.In tertia incidentis quæſtionis deciſio. Secunda : ibi , *Placuit.* Tertia:ibi,*Nam.* Abbas Siculus.

† Hinc vides inferri ꝙ ad valorem citationis oportet ꝙ fiat auctoritate iudicis ,ad instantiam partis. l. ad peremptorium. & ibi Bar. ff. eod.

CASVS. Quidam impetebat Quoduultdeũ epm Centurieñ. petiit illum introduci in cõcilioAfricano.Interrogatus fuit an cum aduerſario ſuo vellet in iudicio experiri:primo id promiſit , altera die reſpondit hoc ſibi non placere : atque receſsit:petebat aduerſarius vt remoueretur ab epatu : & concilium excõicauit ipſum:ſtatutum fuit in concilio ꝙ nullus eidem. Quoduultdeo cõiceat donec ſatisfactione pſtita fuerit abſolutus: & ſic fuit excõicatus,epatus tñ ante cauſæ exitum adimi ſibi non debet Not.ꝙ pp contumaciam aliquis eſt excõicandus : nec dẽt abſolui niſi ſatisfecerit , ſed in principali cauſa procedi non debet.Item ſine cauſæ cognitione nullus deponi debet.

a ¶ *De Quoduultdeo.*] proprium nomen eſt.

b ¶ *Quem.*] Id eſt,qui,& ponitur caſus pro caſu.ſic 75.diſt. ordinationes.& 18.q.2.quidam.vbi eos ponitur pro hi.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit.& ſecundam reprobat.*

c ¶ *Interrogatus.*] Ex ſuperabundanti interrogatur, qñ aliàs ex neceſsitate tenebatur ſub eis rñdere:quia iudiciũ redditur in iuuitum.ff. de verb.obl.inter ſtipulanté.§. 1. quia oẽs cauſæ tunc in ſynodo tractabantur:vel forſitan ne poſſet poſtea iudicem recuſare.3.q.3.§.offeratur.ſ.de off.dele.ſuper quæſtionũ.§.nos.& §.verum.niſi aliquid poſtea de nouo emergat.ſ.de offi.dele. inſinuante.& ff.de inter.act.de ætate.§.ex cauſa.& ff.de procu. ſi poſt datũ procuratorem.& de pœn.diſtin.6.placuit. ſed illa non fuit cauſa: quia ſynodum totam non potuit recuſare.

d ¶ *Experiri.*] Experiri ponitur hic pro defendere. aliquando tamen ponitur pro agere.ſ.de cauſa poſſ. & proprie. paſtoralis. & not.ſ.de ſenten.& re iudic.c.pen.

e ¶ *Non placere.*] Sed nonne fuit locus pœnitentię?Vr̃ ꝙ ſic.ff.de iud.om.iud.ſi cõuenerit.Rñdeo,locus eſt pœnitẽtiæ. ſ. de iur. pat. cũ laici.ſed nõ hic,quia non põt pœnitere in alterius piudiciũ.ff. de reg.iur.nemo.& qa cõtumaciter receſsit,fuit excõicatus. 11.q. 3.certum.immo inuitus compellitur reſpondere,vt dictum eſt.

f ¶ *Donec.*] Loquit ſm antiqua tpa,qũ cauſa excõicati tractabat anteq̃ abſolueretur.11.q.3. ſi eps forte. Intellige ſm antiquam litteram,quæ olim in antiqua compilatione talis erat hic:nullus eidem cõiceat,donec cauſa eius,qualem potuerit terminum ſumat. Et ſm iſtam litterã bene loquitur ſm hodierna iura : quia cũ pro contumacia fuerit excõicatus,nullus dẽt ei cõicare donec ſatisfactione ſmiſſa.i. ſatisfatione pſtita de iudicio ſiſti,fuerit abſolutus.ſ.de verb.ſig.ex parte.hodie vero ſtatim debet abſolui , & poſtea cognoſci de cauſa excõicationis,niſi in caſibus: vt ſ. de ſent. excõ.per tuas. & niſi quis excõicatus ſit pro manifeſta offenſa. ſ. de verb.ſign.ex parte.& 23.q.vlt.peſsimam. & ſ.de ſenten. excom. ſolet.[lib.6.]

LIBER SECVNDVS.

TITVLVS I.

De iudiciis.

¶Ex concilio Africano †.

¶ Contumax in non comparendo vel non reſpondendo excommunicari poteſt: beneficio autem priuari non debet. h. d. Abb. Sicu.

CAP. I.

DE Quoduultdeo [a] Centurienſi epiſcopo,quem [b] cum aduerſarius ipſius, cũ petiiſſet ad conciliũ introduci †, interrogatus [c] an cum eo vellet experiri [d] primo id promiſerat, & altera die reſpondit hoc ſibi non placere [e], atque diſceſſit: ¶Placuit,vt nullus eidem communicet, donec [f] ſatisfactione præmiſſa fuerit abſolutus. ¶ Nã adimi [g] ſibi epiſcopatum [h] ante cauſæ eius exitum nulli poteſt de iure videri.

¶Ex ſynodo Eugenij Papæ †.

¶Laici eccleſiaſtica negotia tractare non debent , ſed prælatorum iudicio diſponuntur.h.d.Abb.Sicul.

CAP. II.

DEcernimus, vt laici [i] eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant [k].Sed † epiſcopi,abbates , archiepiſcopi † , & alij eccleſiarum [l] prælati,de negotiis eccleſiaſticis (maxime de illis quæ ſpiritualia eſſe noſcuntur) laicorum iudicio non diſponant: Nec propter eorum prohibitionem , eccleſiaſticam dimittant iuſtitiam exercere.

¶Alexan.iij.illuſtri † regi Angliæ.

¶Cauſa iuriſpatronatus ſpectat ad iudicium eccleſia.hoc dicit ſpecifice, & ad literam.

CAP. III.

QVanto † diuina gratia: & infra. ¶ Cauſa vero iuriſpetronatus,ita coniuncta eſt & connexa [m] ſpiritualibus cauſis: quòd non niſi eccleſiaſtico iudicio valeat diffiniri.

1 Niſi crimẽ eſſet notoriũ. infra.de accuſat. eui dentia. vel niſi ageret de fœdere matrimonii. vt lite non conteſt. quoniam.

† Eugenii ii in ſynodo Remeſi cap. 4.& c.1.eod. tit.in1 cõpil.

† Et, in multis antiquis.

† In anti qua compilatione: archidiaconi. Sed in omnibus manuſcr. Raymundi habetur, archi epiſcopi.

† illuſtriſſimo.

† Poſt concil. Lateranen. ſub Alati lex iii. par. 47.tit de iu re patronatus.cap.4.& cap.5.eo.tit. in 1. compil.

tere exercere iuſtitiam eccleſiæ.

i ¶ *Laici.*]Laici enim de eccleſiaſticis negotiis intromittere ſe nõ debent.ſ.de re.eccle.non alie.cum laicis.ſ. de arbit. contingit. & ſ.de conſti.eccleſia.& 96.diſt.bene quidem.

k ¶ *Nõ præſumãt.*] auctoritate ſua:delegari tñ poſſunt ſaltem cauſæ pecuniariæ , ſiue huiuſmodi mere ciuiles , vt hic colligit, & in laicos etiam de talibus poteſt cõpromitti.ſ.de arbit.expoſita. Papa vero ciuiles,criminales,& ſpirituales cauſas poteſt laico delegare.arg.32.diſt.c.præter.§.verum.& 2.q.5.Mennam.& 63. diſtin.in ſynodo.& c.Hadrianus.& 10.q.3.illud.videtur etiam ꝙ eas teneatur delegare.11.q.1.te quidem.& c.clericum.§.ex his omnibus 2.ſ. de hoc dictum eſt ſ.tit.proxi.contingit.

¶ *Gl.ſeq.arg.alleg.7.iura.*

l ¶ *Eccleſiarum prælati.*] Arg.omnes eccleſiarũ prælatos eſſe iudices ordinarios.arg.ſ.de offi.ordi.cum ab eccleſiarũ.25.diſt. perlectis.2.q.1.nemo.11.q.1.experientiæ. & c.ſi quis ex fratribus. & ſ. de app.reprehenſibilis.& ſ.de eo qui fur.or.ſuſce.c.1.

Quanto.] Laici cauſas connexas ſpiritualibus tractare non poſſunt.hoc dicit.

CASVS. Dĩ hic, ꝙ cauſa iuris patronatus ita eſt annexa ſpiritualibus cauſis,ꝙ nullus niſi iudex eccleſiaſticus de ea iudicare debeat.Not.ꝙ cauſa mixta inter ſpũalem & ciuilem, magis ſequitur naturam ſpiritualis quàm ciuilis. Item idem iuris eſt in connexis quo ad iuriſdictionem ſicut in mere ſpiritualibus.Itẽ rõne rei potius dicitur ſpiritualis,quàm rõne perſonæ: & ſic quod eſt minus dignũ in ſui ſubſtantia,maioris eſt efficaciæ quo ad iuriſdictionẽ.

¶ Gl.ſeq.ſummari põt ꝑ modũ obiectionis aſſumẽdo ibi,& laicus.vel ꝑ modũ qõnis,quare.ſ.dicatur annexũ.& nõ ſimpliciter ſpirituale,&c.

m ¶ *Connexa.*]Ius vero patronatus non dicitur ,pprie ſpirituale: ſed ſpirituali annexũ.ſ.de iure pat.de iure.& ideo dicit hic Hug. ꝙ eius cauſa annexa eſt ſpiritualibus cauſis:vnde ſpirituale cẽſetur pp connexitatẽ: quia quæ religioſis adhærent, religioſa ſunt. ff.de rei vend.quæ religioſis.& ex tali cohærentia ſumit ſuam naturam.ſic ſ.de paro.ſup eo.& ideo talis cauſa ꝑ iudicẽ eccleſiaſticum tñ tractari debet,vt hic:& arg.ſ.c.proxi. vnde vendi nõ poteſt.

Ius patronatus cẽſeatur ſpirituale.

Universidad de Deusto Biblioteca

test. j. de iure pa. de iure. Et laicus tale ius pót posidere, cũ nõ sit mere spirituale, sed ei annexũ: sed alia iura mere spiritualia posidere non potest: vt j. de pscrip. causam quæ, & 16. q. 7. c. 1. & 3. de elect. sacrosancta. & c. Massana. Et ius funerãdi potest laicus posidere. ff. de mor. inferen. l. 1. et tñ dñium sepulturę nõ habet. Instit. de re. diui. §. nulli". Ber.

AT si clerici,] Diuiditur in quatuor partes ſm qđ quatuor sunt dicta. Secũda: ibi, *Si vero*. Tertia: ibi, *De adulteriis*. Quarta: ibi, *Sed nõ debet*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clerici fuerunt conuenti coram iudice seculari: cõuicti vel cõfessi fuerũt ibi de crimine: erãt parati an pp talem confessionẽ, sint à suo epõ condẽnandi: quia sicut ſnia a non suo iudice lata non tenet, ita nec confessio facta coram eodem. Si vero coram epõ suo de criminibus in iudicio conuicti fuerint vel confessi, dummodo sint talia crimina, pp quæ suspẽdi debeant vel deponi, suspendẽdi sunt à suis ordinibus, vel ab altaris ministerio ppetuo remouendi, Secũdo quærebatur, vtrum epi dispensare possint cũ clericis, qui adulteria cõmiserunt? Rñdet Papa, q epi eps dispensare potest cum clericis post peractam pœnitẽtiã de adulteriis, & aliis criminibus, quæ sunt minora. Tertio quæritur vtrum clericus depositus iudici tradẽdus sit seculari? Rñdet q clericum pro suis excessibus depositum, eps non debet iudici tradere seculari: quia cum suo sit functus officio, duplici afflictione non debet ipsum affligere. Nota. q cofessio facta coram non suo iudice non piudicat confitenti: nec ſnia à non suo iudice lata. Itẽ eps potest dispensare in adulterio. Itẽ non est quis dupliciter puniendus. Item depositus seculari iudici tradi non debet.

¶ *Glo. seq. ponit casum exceptũ, secũda signat cõtrariũ de decr. multi.*

a ¶ *Condemnandi.*] Nisi ex hoc grauata sit multum eorum opinio. arg. op. j. de testi. testimoniũ. & j. de sen. exc, cũ desideres. §. 1. in eo casu pp infamiam debet se purgare: vt dicit illa decre. cũ desideres. alias si se purgare nõ potest, debet puniri, quasi conuictus interpretatiue. j. de purga. cano, c. cum P. & j. de simo. insinuatum, 1 de hoc arg. ǫtra. 2. q. 1. multi. Sed ibi exponitur circa princ.

¶ *Glo. seq. alle. 3. cõcor. & soluit ǫtrariũ de decret. si diligenti. Secũdo quærit sub nube de sententia cõtra clericũ lata* p *laicũ in causa recõuentionis. Tertio quærit de sic cõdenato de crimine qđ infamet, an, &c.*

b ¶ *Non tenet.*] vt 2. q. 1. in primis. ver. de pſona. & j. de consuet. ad audientiã. C. si à non compe. iudi. l. vlt. Ex eo enim q̃ isti ex tali cõfessione nõ puniuntur, seu ſnia ǫtra eos lata nõ tenet, colligit q̃ isti iniuste tracti fuerunt ad iudicium seculare: nam si voluntarij hoc fecissent, etiam si pro eis esset lata ſnia, locũ suum amitteret in criminali, & in ciuili pderent causam. 11. q. 1. inolita. & c. placuit. & j. de fo. cõpe. si diligenti. vnde nõ piudicat eis. Sed si clericus conueniat laicum coram iudice laico, & ille laicus reconueniat clericum ciuiliter de crimine, si feratur sententia contra clericum, bene tenet, quia suus iudex est per recõuentionem. j. de mu. pet. c. 1. & 2. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agendo. & C. de sent. & interlo. om. iudic. cum Papinianus. & in Authen. et consequenter. Criminaliter vero ipsum conuenire nõ posset coram iudice seculari, 11. q. 1. c. 1. & 2. nec recõuenire: quia in crimine non admittitur reconuentio. 3. q. 11. neganda. quia non relatione criminũ, sed innocẽtia reus purgatur. ff. de public. iudi. is qui. Sed pone clericum cõdenatum ciuiliter de furto, vel de alio crimine qđ infamet, à iudice seculari p reconuentionem, nunquid eps suus, p tali ſnia, ex qua infamis vr, seu confessione, condemnabit illum q̃ talis sit infamis? Dicit lex q non potest facere pśes, puinciæ, quin cõdemnatum de furto sequatur infamia. ff. de furtis, non potest. Rñdeo ex tali ſnia non deponitur: quia cũ ciuiliter actum sit, non debet dici infamis. Si vero ex tali ſnia vel confessione grauata est eius opinio: tali officio debet suspendi vsq; ad debitã purgationẽ, arg. 2. q. 5. presbyter si a plebe. & j. de simon. accusatum. & c. seq. arg. ff. de suspect. tuto. l. tutor. §. ꝑterea. & C. de testi. nullum. arg. q deponi vel beneficio priuari nõ dẽt, donec aliud ǫtra ipsum ꝓbaretur. arg. §. eod. c. 1. & 15. q. vlt. c. vlt. in fine. & ꝓterea non debet puniri, quia nondum fuit actum ad hoc, et ideo pœna ordinaria sibi imponi non debet. j. de ordin. cognit. cum dilectus. et j. de excep. c. 1. in fine. & ipxta iudicij formam sententia debet formari. j. de simo. licet Hely. Quando confessio præiudicet vel quando nõ, dicetur j. de confes. c. vlt.

† Post concil. Lateran. par. 2 c. cap. 4. & cap. 6. eod. tit. in j. compil.

† In multis manuscriptis & impressis, & legitur, pro, nec, sed magis placet lectio, quam retinuimus.

¶ Idem Salernitano archiepiscopo.

¶ *Clericum conuictum vel confessum de crimine coram iudice seculari, ex eo non panit episcopus, sed coram se conuictum vel confessum punit pœna debita, nisi cum illo dispenset, quod potest in adulterio & minoribus: depositum vero nõ statim tradit curiæ seculari. h. d. vsque ad finem. Abbas Siculus.*

CAP. IIII.

AT si† clerici coram seculari iudice cõuicti fuerint vel confessi de crimine, nõ sunt propter hoc à suo episcopo aliquatenus cõdemnandi [a]. Sicut enim sententia à non suo iudice lata non tenet [b]: ita nec† facta confessio coram ipso. ¶ Si vero coram episcopo de criminibus in iure confessi sunt [c], seu legitima probatione [d] conuicti: dummodo sint talia crimina, propter quæ suspendi debeant vel deponi, non immerito suspendendi sunt à suis ordinibus, vel ab altaris ministerio perpetuo remouendi.

¶ *Summatus est iste §. supra in princ. c. tamen quia habet materiam separatam & notabilem, ideo dic aliter. In adulterio & minoribus potest cum clericis peracta pœnitentia episcopus dispensare: depositum autem pro suis excessibus nõ tradit indifferenter curiæ seculari. h. d. Abbas Siculus.*

¶ De adulteriis† vero & aliis criminibus, quæ sunt minora, potestatem et quantitatem criminis. j. de homi. sicut dignum. vt iuxta iudicij formam sententia dictetur. j. de simo. licet Hely. & j. de ord. cog. cum dilectus. in fin.

† Vide concil. Tridentinum sess. 24. de reformatio. cap. 6.

¶ *Glo. seq. primo signat cõtra decre. quid omnibus. & dat duas solutiones. Secundo arg. a contrario, quòd episcopi nõ dispensent in maioribus adulterio, nec vbi non sunt expressæ permissi, dicens quòd hæc est quorundã opinio. ad quam inducit duas decret. deinde vect. opi. cõtrariã, ad quam inducit 5. exempla maiorum criminum, subdens genus, ad quod inducit duas decre. & vnam l. & exprimit, quorum sunt opi. & illam, vna ratione coadunat.*

DE ADVLTERIIS, *vero & aliis criminib*", *quæ sunt minora.*] Ar. ǫtra. 32. q. 7. quid in oibus adulterio grauius? Solu. illa interrogatio nõ implicat q̃ adulterij sit grauius aliis criminibus, sed quasi raritatẽ denotat, et est simile de pœ. dist. 1. si sacerdos. Vel dic grauius, i. cõius. et illud dictũ fuit in detestationẽ criminis, vt magis vitaretur: quia multa alia peccata grauiora sunt adulterio, vt puta, incestus. 32. q. 7. adulterij malũ. Ex verbis istis colligunt quidam q̃ epi de adulterio tm et inferioribus criminibus põt dispẽsare, & nõ in maioribus quasi à ǫtrario sensu, cũ dicat de adulterio, 4 & aliis q̃ sunt minora, ergo nõ de maioribus quia hoc qđ de quibusdam concedit, de aliis negare vr. arg. 25. distin. qualis. & C. de pcu. maritus. & j. de psump. nonne. & arg. j. de iis quæ fiũt à præ. sine consen. cap. cum Apostolica. ad fin. & dicunt q̃ tm dispensare possunt in casibus expressis à iure. arg. huius. c. vbi de quibusdam conceditur. vnde aliis vr prohibitum per iura ꝓdicta, et est ad hoc argu. §. de temp. or. dilectus. ex eo q̃ ibi dr, cum illi huiusmodi dispensatio a canone minime sit permissa. et sic argumẽtatur ex eo q̃ intelligitur prohibita esse, et sic quælibet dispensatio prohibita epis intelligitur, nisi eis sit expresse concessa: quia nunq̃ intelligitur esse prohibitum qđ nõ est expresse pcessum. §. de transla. inter corpalia. Alia est magis cõis opinio, q epus vbicunq; potest dispensare, vbi nõ inuenitur prohibitum, & vacat hoc ar. à ǫtrario sensu: quia in multis grauioribus criminibus q̃ de adulterio, dispẽsatio est pmissa epis. puta, in hæresi. 50. dist. presbyteros. Item cum quis. 86. de sacrilego. 50. dist. si quis presbyter. et in criminibus occultis. 50. verb. sbd. & dist. de his vero. Item cum simoniaco qñq; in beneficio, qñque in ordine. 1. q. 1. c. 1. et vlt. & j. de elect. si alicui". Item cũ schismatico, apud Tuscos. 50. dist. vt stitueretur. Et generaliter vbicũq; non pbibetur dispensatio, intelligitẽ esse pmissa. arg. j. de sent. excõ. nuper. & c. à nobis 2. et lex hoc optime. pbat. ff. quib. ex cau. maio. necnõ. 5. 1. Edictum de dispensatione. pbitoriũ est ſm hanc opinionẽ, et in hac opinione fuit Hug. vt inueniẽs 50. dist. si quis psbyter. et Io. 6 qui nolauit de hac materia. 50. dist. miror. et 1. q. 7. 8. nisi. et Lau. Vin. et Tan. hoc idem dicũt. Qñq; inueniẽs q̃ pbibetur dispẽsario, vt in casibus quos distinxit Io. in c. miror. qñq; inueniẽs q̃ pmittitur, vt in casibus notatis in pdicto 8. nisi. Immo eps et quilibet sacerdos potest dispensare, et mitigare canones pœnitẽtiales, q̃ satisfactione iniungũt pro peccato ꝓfesso in pœnitẽtia. ar. de pœ. dist. 1. qñ dispensatum. & 50. dist. de his clericis. & c. 2. qui. & 26. q. 7. tpa pœnitudinis. sed canones illos, q inducũt pœnã depositiõis vel suspensionis in enormibus criminibus, mitigare vel dispensare nõ possunt. 50. dist. miror. et 12. q. 2. de viro. et j. de accusa, inquisitionis. r. ſsl.

6 Vinc. dicit eſm posse dispẽsare vbi no inuenit prohibitum, vt probat. 24. de elect. in 6.

2 ¶ Pœnitentiam.

a ¶ *Pœnitentiam.*] Hoc ideo dicit, qa venia nõ cõceditur nisi pœnitenti. 24. q. 2. legatur. & quomodo gaudebis, &c. 23. q. 7. c. vlt. Et nemo potest bene agere pœnitentiã, nisi sperauerit indulgentiam. de pœn. distin. 1. nemo vel saltem partem pœnitentiæ egerit. 82. distin. presbyter. in fin.

ADDITIO.

1 In recentioribus libris impressis sequẽtia vsque adver bũ: functus officio: peream erãt inserta vt ilesa. Bernardi, cum tamen non sit, vt series indicat, nec est in veteribus codicibus.

¶ Quia r de potestate epi qñ valeat dispẽsare & qñ non, varij varia referunt & aduersa, nõ nullis afferẽtibus eſm dispensare posse vbicũ que nõ inuenitur, ꝓhibitũ. ar. eius qđ legitur j. de sent. excõ. nuper. & ff. qui. ex cau. ma. l. necnon. §. 1. in qua sṅia fuerunt Tan. & Lau. & est magister B. & not. p eum in isto cap. aliis in ꝓrariũ sentiẽtib. vt G. Nasone, qui scripserunt, q eps dispensare non potest nisi vbi inuenitur cõcessum, pro quibus facit j. de temporor. dilectus. & §. de transla. inter corporalia. Vincentio concedente dispensationem epis, vbicunq; eis non inuenitur prohibitum, & inuenitur aliqñ p eos fuisse dispensatum: & in aliis nouis casibus dispensationem epis nullatenus concedendam p pallegatam decre. dilectus. & c. inter corporalia. Sed vt ois opinionis diuersitas euitetur: ita est distinguẽdũ. Refert, an eps velit dispẽsare ǫtra canones, qui non inducunt irregularitatem, an contra illos qui ir regularitatem inducunt. In primo casu non potest: verbi gratia: Canones prohibẽt ne ordinetur qs ad plures sacros ordines vno die, hoc non est pp irregularitatem: sed vt mysteria vel interstitia ꝓporum obseruentur, non enim irregularis psumitur q̃ statim est ordinatus. In hoc casu eps dispensare nõ potest, cũ hmõi dispẽsatio ei à canone non sit pmissa. §. de tẽp. ord. dilectus. Itẽ, pbitũ est ne eps sine licentia Papæ de ecclesia ad ecclesiã tranferat. hoc non est pp irregularitatẽ: sed qa Papa hoc sibi in signum specialis priuilegij reseruauit: vt §. de offi. le. q̃ translationẽ. & in hoc casu archieps cum suffraganeo dispensare non potest. §. de trãsla. inter corpalia. Si vero eps velit dispẽsare ǫtra canones, q irregularitatẽ inducunt, distingue vtrũ irregularitas ꝓueniat ex defectu, aut ex delicto. Si ex defectu, aut ex defectu natalij, aut ex defectu sacramenti. Si ex defectu natalium, in hoc casu potest eps dispensare in minoribus ordinibus & beneficiis. §. de fil. psby. c. veniẽs. & c. fin. Si ex defectu sacramẽti, puta, ꝓtraxit aliqs cũ vidua corrupta, vel habuit duas vxores, vel alias est factus bigamus: tunc eps dispensare non potest, vt §. de big. sup eo. & c. nuper. Si aũt proueniat ex delicto, iterũ distingue, aut ex proprio aut ex alieno. Si ex ꝓprio, potest dispẽsare eps: vt in adulterio, & in aliis inferioribus, vt hic: non aũt in maioribus: quia ex quo conceditur de minorib. de maioribus ꝓ consequens denegatur. 25. dist. qualis. cũ suis concor. Si vero procedat irregularitas ex alieno delicto, tunc põt dispensare eps in maiori crimine q̃ sit adulterium. do exemplum: Simonia est maius peccatũ adulterio. j. de simo. p tuas. & tñ ibi dispensat eps, cũ procedat ex alieno delicto: puta, dedit aliquis amicus suus pecuniã te ignorante alicui, vt tibi daret ꝓbendam, vel te ad ordines ꝓsentaret, potest tecum dispensare eps post tuam liberã resignationẽ, q̃uis in dignitate taliter acquisita dispensare nõ possit. vt 1. q. 5. c. 1. & vlt. & §. de elec. si alicuius. Sed queritur quare eps põt dispensare ǫtra canones q̃ irregularitatẽ inducũt, & nõ ǫtra illos qui non inducunt irregularitatẽ: vt dictũ est §. cũ videretur cõtrariũ potius esse dicẽdum? Rñdeo 2 diuersitatis hmõi põt ista rõ assignari: in canonibus qui inducunt irregularitatem, dispẽsat eps, quia causa constitutionis cessat t̃ pe dispẽsationis, vt potes videre in quolibet criminoso: criminosus enim non ꝓhibetur propter 2. 4. de reformatio. moueri, nisi pp crimen qđ commisit. Sed causa huiusmodi constitutionis cessat post pœnitentiã a criminoso pactam: quia scripti est. Memor esto vnde ceciderit, & age pœnitentiã, & prima opera fac. 50. dist. dño sancto. c. ferrum. cũ igitur causa cessat, merito potest eps dispensare: quia cessante causa cessat effectus. j. de appel. cum cessante. Sed in canonibus qui non inducũt irregularitatem nunq̃ potest rõ cõstitutionis cessare: & ideo nec effectus, ex quo causa non cessat. Nunq̃ enim potest cessare causa constitutiõis, q̃ ꝓhibet eſm transferri de ecclesia ad ecclesiam sine licẽtia Papæ: quia cum causa illius cõstitutionis sit (vt dictum est supra) signũ ſspecialis priuilegij ecclesiæ Romanæ, nunq̃ potest cessare rõ illa, cum priuilegia semper sint obseruanda. 25. q. 2. c. 1. & 2. & l. canonizata quæcunq;. sub cap. decessorum. nõ obstat iis quę dicta sunt de dispensatione nec cap. psbyterum, 50. dist. licet videatur ǫtra j. c. 1. de pscrip. vbi eps dispensat in maiori crimine q̃ sit adulterium, scilicet in hæresi: quia illud hodie non habet locum, cum hæretici debeãt immurari, siue incarcerari. j. de hæret. c. pen. Item nec obstat illud c. si quis. eadem distin. vbi dispensatur cum sacrilegio: quia illud sacrilegium nõ est tm peccatum, quãtum est adulterium. Et sic breuiter de similibus dici potest. P. de Sampsone.

2 Adde gl. simi. & tabellem fi. de iure ci. ſtips. & item verborum. & de constãg. & affinit. c. 1.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. compilatione.

† De delictis clericorum & eorum puniendis. Panormi. Pulchre & ordinate. Diaz in practica. Et ideo, quia videro, omnia hic tradita intelligo.

† Gisebur. gen.

b ¶ *Functus officio.*] sic j. de offi. deleg. in litteris. & c. venerabili. ff. de re iudi. iudex.

c ¶ *Duplici.*] 81. distin. psbyter aut diaconus. & de pœn. dist. 3. c. sceleratior. §. hic auctoritatibus. & c. sunt plures. §. auctoritas. nõ debet duplici pœna conteri, ita q̃ vtraque per se sufficiat: aliàs bene posset inferre duas pœnas. 21. q. 5. si quis cuiuslibet. & 17. q. 4. attendẽdum. & c. si quis deinceps. & j. de rap. in archiepiscopatu. & 5. q. 6. quia iuxta. & j. de cal. cum fortius. & j. vt lite non contest. quoniam. §. vltim. & crescente contumacia, crescere debet & pœna. ff. de pœn. relegati. 3

3 Relegatus non parens, deportatur in ꝑpetuũ: & deportat' nõ parẽs, capite punit. Ioan. And.

d ¶ *Iudici tradere seculari.*] Nisi post depositionẽ fuerit incorrigibilis: tunc potest excommunicari, & postmodum crescente cõtumacia tradi curiæ seculari. j. eo. cum non ab homine. et sic intelligitur 3. q. 4. clericus. 11. q. 1. si quis sacerdotũ. Qualiter deceat tradi curiæ seculari 4, habes j. de verb. sign. nouimus. Ber.

4 Et qualiter debeat degradari, habes infra de pœ. c. 11. lib. 6. adde Directorũ Inquisitorũ par. 3. in 9. modo proc. terminum. 198. & bernardinum Diaz in pract. crimi. cano. c. 33.

CAEterum.] Vasallus paratus coram domino resp̃dere, coram alio super feudo conueniri non debet. h. d. Vel sic: Cognitio feudi inter vasallos spectat ad dominum feudi. Diuiditur: quia pri mo ponitur excessus. Secundo ꝓhibitio: ibi, *Nos*. Et illa diuiditur in duas. Nam primo prohibet. Secundo limitat restringendo prohibitionem: ibi, *Quamdiu*.

CASVS. Quidam habebant possessiones in feudum ab ecclesia Bosñ. Isti vasalli ecclesiæ trahebãtur in causam sup possessionibus illis, coram delegatis à quibusdam aliis, qui dicebant se potiores in feudo illo: isti excipiebant, q̃ parati erant rñdere corã dño feu di: iudices hoc nõ obstante sniam excõicationis seu ẽt interdicti promulgabant in ipsos, eps dñs feudi significauit hoc dño Papæ, vnde districtius id fieri ꝓhibet q̃diu illi parati fuerint super possessionibus illis, in præsentia episcopi domini feudi iustitiã exhibere. Nota. cum vertitur quæstio feudi inter vasallos, coram domino feudi causa illa tractari debet.

5 Adde pro hoc l. 1 & ibi Bart. cũ glo. C. de dona. & in l. debitorum, per Bar. C. de pact.

¶ *Glo. seq. habet duas partes, & quælibet illarum tria dicta: secunda distinguens ibi, & not.*

e ¶ *Quamdiu parati fuerint.*] Quãdiu ergo dñs feudi est paratus facere iustitiam inter vasallos, et ipsi etiam parati sunt rñdere sub eo, nullus alius dẽt se intromittere de illa iurisdictione: aliàs si ne gligens esset dñs, trãsferretur iurisdictio ad aliũ. ar. ſmile j. de fo. comp. licet ex fusceptio. et c. ex tenore. et si alter de vasallis nollet rñdere sub dño, poterit illũ punire: et ipsi tenent litigare de feudo sub dño feudi. j. tit. ꝑx. c. ex transmissa. & c. verum. Sed in iudicio possessorio potest agere vasallus corã ordinario. j. tit. ꝑx. ex parte B. qa exceptio talis locũ habet in peritorio: vt ibi dr. Et nota 5 sup hoc, q̃ si quæstio feudi vertitur inter dñm et vasallum, vtrũ vasallus debeat ipsum habere vel non, tũc p alios vasallos causa illa debet tractari. si vero inter duos vasallos tractaẽ causa, s. q̃s illorũ sit potior in feudo: tunc dñs feudi debet cognoscere: vt hic, et in 9st. Frid. hac edictali. §. ꝓterea. et j. eod. nouit. Si vero inter vasallos et alios qui non sunt vasalli, agatur de illa rei vendicatione: tũc dñs non cognoscet: quia esset iudex in causa sua: qđ esse nõ debet. C. ne quis in sua causa. l. vnica. sed ordinarius tunc cognoscet, vel de legatus. j. tit. proxi. cum sit generali. et 11. q. 1. experientiæ. Ber.

DIlecti filij.] Sufficit actori factum ꝓponere, nec cogitur nomẽ actionis exprimere. h. d. Et duæ sunt partes. In prima querela. In secunda prouisio: ibi, *Prouideatis*. Abbas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.Prior & clerici de Guiseburna,habebãt quæstionẽ ꝓtra Eboracẽſ,archiepm:conqueſti ſunt dño Papæ,& ipſe cauſam illã cõmiſit quibuſdam,mandans eiſdem,vt attentius prouideant, ne inquirant cuiuſmodi actio intẽtetur,ſicut à multis fieri ſolet,ſed ſimpliciter factũ er cauſam facti diligenter inquirãt, et ſm formã canonicã , cauſam terminare ꝓcurent. Nota q ſm canones,actionẽ nullus tenetur proponere , ſed cauſam ſufficit dicere.

a ¶*Subtiliter.*] Nota ſubtilitates in cauſis ecclеſiaſticis reprobãdas, ſimile de iura. calum. litteras.& j.de dolo. & contu.c. 1. & j.de reſti. ſpol. ſæpe. quia huiuſmodi ſubtilitates,ad pniciem rcuertunſ.C.ad Trebel. l. pen. & ſtricta ro qñq; omitti ſolet.ff. de relig. et ſump. fu. l. ſunt plonę.et ſi.ad leg. Aquil. ita vulneratus. §. vlt. ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſol.ſicut te.§. ſi debitori. cũ enim de bona fide agitur,de apicibus iuris non eſt diſputandum. ff. man. ſi fideiuſſor. §. quædam.

† Vide l. cũ hi. §. ſi quis. ff. de tranſa. & l. is cui. ff. de iſer.

¶*Glo. ſeq. alleg. in contrarium 7. iura, ſoluit, ſubdit deinde opin. Lau. & poſtea materiam proſequitur.*

Actio an ſit ſecundũ ea nones pro ponenda.

b ¶*Actio intentetur.*] Sic patet q; non tenemur actionem proponere ſecundum canones.argu,ꝓtra.j.de mu.

†Cap 8.eo. tit. in 2. cõpil. & vide Iuonẽ par. 6. cap. 427. & par. 15 c. 150.& Iuliũ Clarum in pract. crim. §.36.

¶Prouideatis attentius , ne ita ſubtiliter [a] , ſicut à multis fieri ſolet, cuiuſmodi actio intentetur [b] inquiratis , ſed ſimpliciter [c] & pure factũ ipſum & rei veritatem, ſecundum formam canonum , & ſanctorum patrũ inſtituta,inueſtigare curetis.

¶Idem Paduano epiſcopo.

¶*Excommunicatus in iudicio , niſi tamquam reus ſtare non poteſt.*

CAP. VII.

INtelleximus: & infra.¶Quia poſtulaſti à nobis, vtrum excommunicatus in iudicio ſtare poſſit:¶Reſpondemus quòd conueniri [d] poteſt:& debet per alium in iudicio reſpondere: Ne videatur de ſua malitia cõmodum reportare †.

¶Lucius tertius Strigoñ.archiepiſcopo.

¶*Clericus de omni crimine debet coram eccleſiaſtico iudice conueniri , nec valet conſuetudo contraria.*

CAP. VIII.

CLerici †: & infra. ¶Cum imperator dicat, quòd leges non dedignantur [e] ſacros canones imitari , in quibus generaliter traditur , vt de omni crimine clericus debeat coram eccleſiaſtico iudice coueniri †: ¶Non debet in hac parte canonibus ex aliqua conſuetudine [g], præiudicium generari.

¶Clemens tertius.

¶Iudex ex officio prouidere debet, vt debitæ ſolemnitates ſeruentur in iudiciis, quibus omiſſis iudicium redditur fruſtratorium.h.d.Abbas Sicu.

CAP. IX.

CAuſam †,quæ vertitur inter fratres Dulmeñ. monaſterij, & monachos ſancti Albani †:& infra. ¶Prouideas inter cætera , vt fratres Dulmeñ. monaſterij cum auctoritate & aſſenſu epiſcopi [h] ſui,ingrediãtur negotium:Ne ſi fratres ſancti Albani †obtineant , epiſcopus idem, abbatem monaſterij ſe proponens,litem ſopitam valeat ſuſcitare.

¶Celeſtinus tertius.

¶Clericus depoſitus, incorrigibilis execõmunicandus eſt , & ſucceſſiue anathematizandus : & ſi ſic non reſipuerit, per iudicẽm ſecularem comprimendus eſt. h. d. Abb.Siculus.

1 Sed & quadoque ex eadem cauſa.duæ ob igationes inſurgunt nec tollitur vna per aliã. ff. de tut.& ratio diſtrah. l. 1. §. in tutela. ſecundum Hoſt Ioan.

c ¶*Simpliciter.*]ſic j.eod.paſtoralis.

INtelleximus.] Excommunicatus poteſt conueniri,ſed nõ cõuenire.ſic cõſter ſummatur. Primo ponitur quæſtio.Secũdo reſpõ: ibi,*Reſpondemus*.Tertio reſponſionis ratio; ibi,*Ne videatur*,abbas.

CASVS. Quærebatur vtrum excõicatus in iudicio ſtare poſſit: Rñdet q; conueniri poteſt, et per alium rñdere: ne de malitia ſua videatur commodum reportare. Not.q; excõicatus cõueniri poteſt , & per alium debet reſpondere. Item quis poteſt facere per alium quod per ſe non poteſt. Item nemo debet de ſua malicia commodum reportare.

¶Glo. ſeq.ecia.in textu, reliquum per duas queſtiones,& ſecunda quærit de tribus.

d ¶*Conueniri poteſt.*]Excõicati enim conueniri poſſunt, ſed non cõuenire.j.de hæret.excõicamus.§.credentes, j. de ſenten.excõ.ſi vere.ne ex ſuo dolo cõmodum habeat,vt ibi dr,& p procuratorẽ: vt hic dicit,debent in iudicio rñdere.Sed quid ſi noluerit conſtituere procuratorem,cum nemo ad hoc ſit cõpellẽdus.5.de ꝓcu. querelam. et ꝓterea principalis ꝑſona de calumnia debet,iurare: quo ergo per ꝓcuratorem hoc facere debet? Sol.ſi non vult cõſtituere procuratorem,non credo illum cõpellendum:quia forſitã non inuenit qui ita fideliter tractet cauſam ſuã,et participãtes ei in eadẽ cauſa non ſunt excõicati.j.de ſent.excom. ſi vere. cum talis participatio ſit tãtũ ad damnum illorum. Sed nunquid poteſt reconuenire?non.j.de excep. cum inter. Excipere vero poteſt & appellare, & alia oſa quæ ad ſui defenſionẽ ptinent.j. de excep.cum inter. & c. ſeq. per totum. quia cui principale ꝑmittitur, & acceſſorium conceditur.ar. 5.de offi. deleg. præterea.& c. prudentiam.§.ſexta. & c. ſuſpicionis. et ff. de iuriſd.om.iud.l.2.

† Vide Athen.ſtatumus. C. & epiſc. & cle.

† Cap.2.eo. tit. in 2. cõpilatione.

† Albini.

CLerici.] Duo facit. Primo legem probat. Secundo conſuetudinem ꝛmprobat:ibi, *Non debet*. Et pone ſic cauſam. Conſuetudo erat q; omnes fures puniret iudex laicus, & hanc cõſuetudiné Papa hic damnat, et in ratione decidendi arguit hic Papa per locum à maiori : et ideo facit hic mentionem de lege: aliàs nõ faceret ad propoſitũ. quaſi dicat ſecundum Ioan. And. Si canon hoc caſu non vincit legem ſcriptam, & communem, fortius legem non ſcriptam et particularem, vel lo calem.Abbas Siculus.

CASVS.In archiepatu Strigoñ.de cõſuetudine cõueniebant clerici corã iudice ſeculari de criminib⁹:qſuit Strigonien.archiep⁹ à dño Papa,qd ſup hoc eſſet ſeruadũ,& ipſe rñdet cũ dicat imperator q; leges nõ dedignãt ſacros canones imitari,in q⁹ generaliter tradit,vt cleric⁹ de oi crimine corã eccleſiaſtico iudice debeat cõueniri: mãdat Papa eidẽ,q; in hac ꝑte nõ ꝑmittat canonib⁹ ex ali qua ꝓſuetudine ꝓiudiciũ gñari.Nota q; leges nõ dedignãt ſacros canones imitari.Itẽ cleric⁹ de oi crimine corã iudice eccleſiaſtico dẽt cõueniri. Itẽ cõſuetudo in hac parte nõ ꝓiudicat canonibus.

† Cap.2.eo. tit. in 2. cõpilatione.

† Aliàs, ſeruitus. † ſtigatur. ſed in omnibus manuſcriptis, inueratur.

† aliquo.

e ¶*Non dedignantur.*]j.de iura.cal.c.1.& j.de no.ope.nun.intelleximus.et in Auth.vt clerici apud ꝓrios epos,§.penul.coll.6.Ber.

f ¶*Crimine.*]1.q.1.c.1.& 2.& in pluribus cap.ſeq.

¶*Glo.ſeq.colligit arg.& ſignat contrarium.*

g *Conſuetudine.*] Arg. q; conſuetudo iuri ſcripto non ꝓiudicat. ar.n.diſt. conſuetudinis. 2 Arg. ꝓtra.diſt.ea.c.in his.Sed verum eſt vbi conſuetudo non eſt rõnabilis nec ꝓſcripta.5.de conſue.c.vlt. vbi de hoc.et ita in caſu iſto non poteſt habere locum cõſuetudo quantumcũq; tpe obtenta eſſet, quia eſſet ꝓtra eccleſiaſticã liber tatem,& ſtatutum eccleſiæ, ſic 5.de conſue.ad audientiam,& c.eſt inter.& 5.de elect.c. cum cauſam. & melius c.cum terra.Bernard.

2 Conſid. gl. in 1. rem notatam. de iudi. Ioan. Per. de Bald. Per. Cyn. & Bald. Bart. in l.2.C.quæ ſit lõga conſuetudo.

CAuſam quæ.] Iudex prouidere debet ne collegiũ litiget corã eo ſine auctoritate prælati. ſic cõſter ſummat. Primo cauſam committit.Secundo delegatum inſtruit:ibi:*Prouideas*.Tertio cauſam inſtructionis ponit:ibi,*Ne ſi*.

† Albini.

CASVS. Fratres Dulmeñ.monaſterij habebant cauſam cũ monachis ſancti Albani:Papa cõmiſit cauſam illã cuidam iudici delegato,mandãs eidem vt inter cætera prouideat,vt fratres Dulmeñ. monaſterij,ingrediant cauſam cũ aſſenſu et voluntate epi ſui,qa ſi forte monachi S. Albani obtineãt, epus Dulmeñ.dicẽs ſe abbatẽ illorũ, litem ſopitam valeat ſuſcitare,Nota q; capitulũ ſine cõſen ſu prælati ad agendum vel defendendum admitti nõ debet.Item iudex ,quidere debet an ꝑſona quæ agit vel defendit,ſit legitima.

3 Concor. ex in hac facta. & ibi Bart. ff. de pœn.

h ¶*Aſſenſu epiſcopi.*]quia ſine aſſenſu prælati,collegium nec conuenit nec cõuenitur.C.de epiſc.et cleri.oẽs.§.nihilominus.et arg. 12.q.2.ſi qua de rebus.ſic et platus ſine aſſenſu capituli conuenire vel conueniri nõ poteſt. 3 5.de ꝓcu.c.1.ff.de iure delibe.ait ꝓtor. De hac materia dicitur 5,de reſcrip.edocerit.et 5,de procura. c.1.

CVm non ab homine.] Clericus depoſitus incorrigibilis comprimitur per curiam ſecularem. ſic communiter ſummatur. Communis diuiſio.ſecunda:ibi,*Conſultationi*.

CASVS. Clerici aliq̃ deprehendũtur in furto,homicidio, periurio,vel aliis quibuſcũque criminibus: quæritur vtrũ liceat regi vel cuilibet iudici ſeculari eos iudicare? rñdet q; ſi clericus in quocũque ordine fuerit conſtitutus, in furto vel alio quocũque crimine deprehenſus fuerit, & conuictus ab eccleſiaſtico iudice, deponi debet:& ſi depoſit⁹ incorrigibilis fuerit, ſuſpendi debet.Deinde creſcẽ te contumacia excõica ri debet,& ſi poſtmodũ in profundũ malorum veniens contẽpſerit: cũ eccleſia non habeat quid vltra faciat, tradẽ dus eſt curiæ ſeculari, ita q; ei exiliũ , vel alia pœna legitima inferatur. Not. q; clerici in quocunque crimine & quocunque ordine deprehenſi fuerint, à ſuo iudice ſunt condemnã di.Item creſcente contumacia , creſcere dẽt pœna. Itẽ clericus incorrigibilis tradi debet curiæ ſeculari.

† Cap.5.eo. tit in. 2. cõpilatione.

Ad intelligentiam vi de Couarru in c. alma mater. ꝓt.reſect. §.8.nu.8.ad de Bernardi num Diaz in ꝓac.cri. cap.c.131. & ſeq.

† aliquo.

† Inaliquot manuſcript. ita ; in profundum malorum veniens cõtẽpſerit.

a ¶ *Deprehenſus legitime.*]Ita q; aliqui clerici interſint deprehẽſioni & detẽtioni per ſpatiũ xx.horarum.argu. ff. ad leg. Iuliam , de adulte. capite.ſed etiam per laicos poteſt comprehendi clericus in ipſo facinore,vt ita notorium ſiat crimen,& detine re ſine nota excommunicationis, dum tamẽ hoc faciant de prælatorum ſuorum auctoritate.5.de ſen.excom.c.vt famæ.

† In vno veriſſimo ſit ita: qd ei deputetur pœna exilii, &c.

b ¶ *Deponendus.*] 5.eod.at ſi clerici.& 5.eod.clerici.C. de ſpor.l.2. C.vbi ſena.vel clar.l.vlti.

† Vide Ioan. And. infra. 1 ſic ergo procedendum eſt quãdo pœna incipit a crimine. Excepto falſa:io litterarum Apoſtolicæ ſedis: ille in exaggerationẽ & odio criminis ipſo iure excommunicatus eſt, & depoſitus omni priuilegio clericali,& incõtinenti traditur curiæ ſeculari.5. de falſa.ad falſarium.& in crimine hæreſis.5.de hæret.excommunicatus.& capit.ad abolendam.§.1.qui vero falſas litteras aliorũ,puniri debet:vt traditur infra de falſa.ad audientiam.Vbi vero pœna incipit a contumacia,primo debet ſuſpendi, poſtmodũ creſcente contumacia excommunicari,deinde deponi,vt dicit cap.forte. & alia cap.contraria.vltimo debet tradi curiæ ſeculari.

† In Rubrica de ſchiſma dicis. adde per. ſenſum Cla rũ in Prac. crimi. q. 36.

c ¶ *Excommunicari.*]Id eſt,ſuſpendi,vt differat à ſequenti,qui dicit anathematis.aliàs verbo excommunicationis , maior excommunicatio intelligitur.5.de ſen.excom.ſi quem.

¶ *Glo.ſeq.ponit 4.concor. ſecundo tria contraria.tertio ſolutionem diſtinguentem.*

d ¶ *Poſtmodum.*]Nota qualiter in criminibus ſit procedẽdum, vt primo deponatur,poſtea excommunicetur. ſimile 81. diſt.dictum. & 3.q.4.clericus.& 11.q.1.ſi quis facerdotum. & 5.eod. at ſi clerici. Arg.contra.23.q.4.forte.& 34.diſt.quorundam. 74. diſt. Honoratus.Sol.quãdoque proceditur contra aliquẽ pro crimine,quandoq; pro cõtumacia.vbi pro crimine primo loco proceditur cõtra aliquem,ſi crimẽ tale eſt quod inducat ſuſpenſionem , primo debet ſuſpẽdi:vel ſi inducat depoſitionẽ,debet deponi : & ſi corrigibilis apparuerit,nõ proceditur amplius ꝓtra ipſum, ſic intelligẽ ſupra eod.at ſi clerici.Si vero incorrigibilis fuerit,ſeruatur qd hic dr,vt tunc demum tradatur curiæ ſeculari , cum eccleſia non habeat vltra quid faciat,& ſic intelligũtur illa cap.3.q. 4. clericus. & 11.q.1.ſi quis facerdotum. licet quidam intelligant illa ſpecialiter in cauſa epiſcoporum propter enormitatem delicti,& excellẽtiam perſonarum.& ſic etiam illa capitula intelligũtur de incorrigibilibus.17.diſtin.nec licuit.11.q.1.petimus. 23.q.5.de Liguribus.

† In vno veriſſimo ſit ita: qd ei deputetur pœna exilii, &c.

† Aliàs, ſeruitus. † ſtigatur. ſed in omnibus manuſcriptis, inueratur.

CVm † non ab homine : & infra. ¶A nobis fuit ex parte tua quæſitum , vtrum liceat regi, vel alicui ſeculari perſonæ iudicare clericos cuiuſcunque ordinis, ſiue in furto, ſiue in homicidio , vel periurio , ſeu quibuſcunque fuerint criminibus deprehenſi . ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus , quòd ſi clericus in quocunque ordine conſtitutus , in furto , vel homicidio , vel periurio , ſeu alio † crimine fuerit deprehenſus [a] legitime, atque conuictus, ab eccleſiaſtico iudice deponẽdus [b] eſt. Qui , ſi depoſitus incorrigibilis fuerit,excommunicari [c] debet, deinde contumacia creſcente anathematis mucrone feriri: poſtmodum [d] vero ſi in profundum malorum veniens †,contẽpſerit,cũ eccleſia nõ habeat vltra quid faciat, ne poſſit eſſe vltra perditio plurimorum,per ſeculare cõprimendus eſt poteſtatem,ita † q; ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur †.

¶Idem.

¶Per reſcriptũ impetratum contra violentum conuenitur qui ſcienter ſuccedit in vitium.hoc dicit ſecundum communem modum,qui mihi placet.Panor.

CAP XI.

QVia † V. qui violenter dicebatur eccleſiam P. clerici occupaſſe , defunctus eſt,vt accepimus,& R. eam poſtmodum eſt ingreſſus: ¶Præcipimus,vt ſecũdum formam priorum litterarum inter ipſos R.& P. ſub eiſdem iudicibus mediante ratione, ſicut inter [e] eundem P. & præfatum V. ſi viueret,negotium terminetur.

¶Innocentius tertius ſancti Sergij & ſancti Georgij abbatibus.

¶Solus Papa cognoſcit de dubiis priuilegiorum Apoſtolicæ ſedis , & non inferior.

CAP. XII.

CVm † veniſſent : & infra. ¶Cum ſuper priuilegiis ſedis Apoſtolicæ cauſa vertatur, Nolumus de ipſis per alios iudicari [f].

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilatione.

† Cap.6.eo. tit.in 3. com pilatione.

ſucceſſor conueniri poteſt:& decretum factũ in perſona anteceſſoris ſam defuncti,in perſonam hæredis transfertur.ff. de fideicõ. fil.cum quaſi.Sed ꝓtra vr q; non ſit cõueniendus ſucceſſor : quia reſcripta ad alias perſonas vel res non extendũtur, niſi quæ continentur ibidem.vt 5.de off.deleg.P.& G.in fin.& c. cum olim. ad fin.& eſt expreſſum etiam de ſucceſſore vniuerſali.5.de reſcrip.ſignificauit.& iudicis datio non tranſit ad hæredem illius qui non erat in rebus humanis,ꝓtra qđ dat⁹ fuit iudex.ff.quæ ſen.ſine ap. reſcin.eum qui.verum eſt q; reſcriptum re integra non tranſit ad ſucceſſorem,nec ſucceſſor illius ꝓtra qđ impetratur, pôt cõueniri:vt 5.de reſcri.ſignificauit.vbi de hoc.Quod hic dr,intelligitur de illo ſucceſſore qui ſcienter occupauit rẽ alterius, quã ſciebat ad ſe non pertinere:vnde quaſi in vitium ſuccеſſit , ſicut ille qui ſcienter recipit rem à deiectore.j.de reſti.ſpo.ſæpe contingit.& ſi cut ille qui recipit rem ab alio cauſa mutandi iudicij.5.de alie. iu. mu.c. 1.iſti enim quaſi ſimiles ſunt in vitio:vnde poſſunt conueni ri coram eiſdẽ iudicibus,& per eaſdẽ litteras ſicut anteceſſor: vt hic dr,& in illo tit.de ali. iu.mu.cau. fa. c. 1. & eo ipſo q; R.occupauit rẽ quã iſte P.ſpoliatus fuit per illum V.vr habere ratum factum illius.ſimile j.de immu.ecc.c.aduerſus. aliàs quare appoſita fuiſſet hæc decre.in hoc titulo? Alij dicunt q; iudices illi ꝓcedunt tantum ex vi iſtarum litterarum , nec aliàs poterant procedere per primas:quod non credo.Bẽr.

2 Couarru. 5. de alie. iud.mutan.c. 1. & decretalis epiſtola 2 vim conſtitutionis habet.19. diſtin. in memoriam.& c. ſi Romanorum.ergo ad ſimilia omnia illa trahere poſſumus.ar.ff.de leg. non poſſũt.ergo tam ſingularis quàm vniuerſalis

¶Vbi reſcriptũ impetratum contra violentum conuenitur qui ſcienter ſuccedit in vitium.hoc dicit ſecundum communem modum,qui mihi placet.Panor.

CVm venirent.]Hæc eſt pars illius quam habes 5.de in integ.reſti.cum veniſſent.

CASVS. Dicitur hic , q; quando oritur quæſtio de priuilegiis Romanæ eccleſiæ,non debet de ipſis iudicare niſi ſolus Papa.No. q; eius eſt interpretari cuius eſt cõdere.Itẽ cauſa priuilegiorum ſedis Apoſtolicæ generali mandato non delegatur.

¶Gl.ſeq.reddit rationem dicti.ſecũdo ponit quæſtionem,in qua alle. pro & contra.& ſoluit.tertio format obiect.quam ſoluit.

f ¶ *Iudicari.*]Et hoc ideo.quia eius eſt interpretari cuius eſt cõdere : vt j.de ſen. excom.inter alia.& 11. quæſt. 1. c. ſicut §. ex his. 3 & C.de leg.l.vltim.& ff.de præto.ſtipu. in prætoriis. Sed nunquid incidenter poteſt alius cognoſcere quàm Papa:Vr q; ſic.C.de iud. quotiẽs.& 5.de in integ.reſti. cauſa.in fin.inſpiciendo priuilegiũ, & ſi verba ſunt manifeſta,iudex poteſt dicere, nõ obſtat priuile-

3 Vbi de multiplici interpretatione not & ſupra de poſta ca.1. Iobet. & j.de excep. exceptionem.in fin.j.qui ſi.ſint.le.lator. Dicas q; hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

q hoc habet locũ cum verba obſcura ſunt & ambigua: quia tũc eius eſt interpretari cuius eſt cõdere, vbi vero aperta ſunt & clara, poteſt iudex dicere, obſtat priuilegiũ vel nõ obſtat. arg. prædicte decre. accepimus. 1 Sed qualiter poteſt Papa eſſe iudex in cauſa ſua, cum alius debeat eſſe iudex quàm actor: vt 4.q.4.c.1.& 2.C. ne quis in re ſua ius ſibi dict. l. vnica. Papa enim in tali caſu litigat per procuratorem. j. de cõſt. vti. cũ dilecta. Ité quia lites ſine omni ſuſpicione procedere debent. 3.q.5. quod ſuſpecti. Item quia res eccleſiæ Ro. proprie ſunt Papæ ſicut res iſtci ſunt Imperatoris, quaſi patrimonium. ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. hoc interdictũ. Item de cauſa iſcali cognoſcere debet procurator Cæſaris. ff. de offic. procon. nec quicquam. Sed dic q Papa poteſt eſſe iudex in ſua cauſa, ſicut Imperator in cauſa iſcali. ff. de iis quę in teſtamento delen. l. proxime. & 21. dist. nunc autem. & prælatus põt eſſe teſtis in cauſa eccleſiæ ſuæ. 14.q.2. ſuper prudentiã. ſic eps iudex eſt in cauſa eccleſiæ ſuæ. 23. q. 4. Guliſarius. & 7.q.1. ſicut. Cõſultius tũ & honeſtius faciet ſi alij hoc commiſerit. argu. 2. q. 7. nos ſi incompetenter. & ff. de offic. procon. l. nec quicquam. & intel ligitur de Priuilegiis quæ Papa cõcedit aliis eccleſiis, & non de illis priuilegiis, quæ à Dño collata ſunt Ro. eccleſiæ. 3. de transla. c. 1. & 21. dist. in nouo. & cap. quamuis. de aliis priuilegiis bene iudicat per alios. vel põt exponi, nolumus iudicari per alios niſi per delegatos à nobis. & ſic eſt planum: quia ex quo Papa dat priuilegium, vel indulgentiam, vel etiam confirmationem, nullus de illis cognoſcit, ammodo ſine eius mandato. j. de confir. vti. vel inu. c. 1. & 2. Bernar.

1 Vide tradita ĩ c. ſi Papa. hoc tit. lib. 6.

† Cap. 3. co tit in 3. cõpilatione, & de intelligentia vide Ioannem Lupũ tract. de cõfeder. princ. membro 1.

Matth. 18.

¶ Idem prælatis per Franciam conſtitutis.

¶ *Iudex eccleſiaſticus poteſt per viam denunciationis Euãgelicæ, ſeu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiã laicum, maxime ratione periurij, vel pacis fractæ.*

CAP. XIII.

NOuit † ille qui nihil ignorat. & infra. ¶ Nõ putet aliquis q iuriſdictionẽ illuſtris regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus, cum ipſe iuriſdictionem noſtrã [a] nec velit, nec debeat impedire. Sed cũ Dominus dicat in Euangelio: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eũ inter te & ipſum ſolũ: ſi te audierit, lucraris fratrẽ tuum: ſi te nõ audierit, adhibe tecũ vnum vel duos, vt in ore duorũ vel trium teſtiũ ſtet omne verbum: q ſi non audierit, dic eccleſiæ: ſi autem eccleſiã non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus [b], & publicanus. Et rex Angliæ ſit paratus ſufficienter oſtendere, q rex Francorũ peccat [c] in ipſum, & ipſe circa eum in correctione proceſſit [d] ſecũdum regulam Euangelicam, & tandem quia nullo modo profecit, dixit † eccleſiæ: quomodo nos qui ſumus ad regimen vniuerſalis eccleſiæ, ſuperna diſpoſitione vocati, mãdatum diuinũ poſſumus non exaudire, vt non procedamus ſecundum formã ipſius? Niſi forſitan ipſe coram nobis, vel legato noſtro, ſufficiẽtem in contrarium rationem oſtendat? Non enim intendimus [e] iudicare [f] de feudo: cuius ad ipſum [g] ſpectat iudiciũ: niſi forte iuri cõmuni per ſpeciale priuilegium, vel contrariam conſuetudinem [h] aliquid ſit detractum: ſed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus, & debemus. ¶ Non igitur iniurioſum ſibi debet regia dignitas reputare, ſi ſuper hoc Apoſtolico iudicio ſe cõmittat, cum Valentinianus † inclytus imperator, ſuffraganeis Mediolanẽ. eccleſiæ dixiſſe legatur: Talem in põtificali ſede cõſtituere procuretis, cui & nos qui gubernamus imperiũ, ſyncere noſtra capita ſubmittamus, & eius monita (cũ tãquã homines deliquerimus) ſuſcipiamus neceſſariò velut medicamẽta curantis. Nec ſic † illud humillimũ omittamus, qđ Theodoſius † ſtatuit imperator, & Carolus innouauit: de cuius genere rex ipſe noſcitur deſcẽdiſſe: Quicunque [i] videlicet litẽ habens ſiue petitor fueſt, 4 Ecce duo gladij ſunt hic: quam poteſtatẽ ſuis ſucceſſoribus tranſmiſit. 40. dist. c. 1. verum executionem gladij temporalis impe ratoribus, & regibus cõmiſit eccleſia, & tamen iuriſdictionẽ cauſarum ciuilium aliqñ per ſacerdotes exercuit. 11. q. 1. relatum. quædam enim poſſumus aliis cõmittere, quæ nobis nõ poſſumus retinere. arg. j. de inſtitu. c. vlt. nec debet eps ſibi retinere quod debet aliis dare. 12. q. 2. quatuor. & melius 1. q. 1. te quidem. De hac materia habes. j. qui filij ſint legiti. cauſam.

1 Vide tradita ĩ c. ſi Papa. hoc tit. lib. 6.

† Cap. 3. co tit in 3. cõpilatione, & de intelligentia vide Ioannem Lupũ tract. de cõfeder. princ. membro 1.

Matth. 18.

† dicit, in antiquis.

¶ *Iudex eccleſiaſticus poteſt per viam denunciationis Euãgelicæ, ſeu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiã laicum, maxime ratione periurij, vel pacis fractæ.*

CAP. XIII.

NOuit † ille qui nihil ignorat. & infra. ¶ Nõ putet aliquis q iuriſdictionẽ illuſtris regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus, cum ipſe iuriſdictionem noſtrã [a] nec velit, nec debeat impedire. Sed cũ Dominus dicat in Euangelio: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eũ inter te & ipſum ſolũ: ſi te audierit, lucraris fratrẽ tuum: ſi te nõ audierit, adhibe tecũ vnum vel duos, vt in ore duorũ vel trium teſtiũ ſtet omne verbum: q ſi non audierit, dic eccleſiæ: ſi autem eccleſiã non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus [b], & publicanus. Et rex Angliæ ſit paratus ſufficienter oſtendere, q rex Francorũ peccat [c] in ipſum, & ipſe circa eum in correctione proceſſit [d] ſecũdum regulam Euangelicam, & tandem quia nullo modo profecit, dixit † eccleſiæ: quomodo nos qui ſumus ad regimen vniuerſalis eccleſiæ, ſuperna diſpoſitione vocati, mãdatum diuinũ poſſumus non exaudire, vt non procedamus ſecundum formã ipſius? Niſi forſitan ipſe coram nobis, vel legato noſtro, ſufficiẽtem in contrarium rationem oſtendat? Non enim intendimus [e] iudicare [f] de feudo: cuius ad ipſum [g] ſpectat iudiciũ: niſi forte iuri cõmuni per ſpeciale priuilegium, vel contrariam conſuetudinem [h] aliquid ſit detractum: ſed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus, & debemus. ¶ Non igitur iniurioſum ſibi debet regia dignitas reputare, ſi ſuper hoc Apoſtolico iudicio ſe cõmittat, cum Valentinianus † inclytus imperator, ſuffraganeis Mediolanẽ. eccleſiæ dixiſſe legatur: Talem in põtificali ſede cõſtituere procuretis, cui & nos qui gubernamus imperiũ, ſyncere noſtra capita ſubmittamus, & eius monita (cũ tãquã homines deliquerimus) ſuſcipiamus neceſſariò velut medicamẽta curantis. Nec ſic † illud humillimũ omittamus, qđ Theodoſius † ſtatuit imperator, & Carolus innouauit: de cuius genere rex ipſe noſcitur deſcẽdiſſe: Quicunque [i] videlicet litẽ habens ſiue petitor fueſt, 4 Ecce duo gladij ſunt hic: quam poteſtatẽ ſuis ſucceſſoribus tranſmiſit. 40. dist. c. 1. verum executionem gladij temporalis impe ratoribus, & regibus cõmiſit eccleſia, & tamen iuriſdictionẽ cauſarum ciuilium aliqñ per ſacerdotes exercuit. 11. q. 1. relatum. quædam enim poſſumus aliis cõmittere, quæ nobis nõ poſſumus retinere. arg. j. de inſtitu. c. vlt. nec debet eps ſibi retinere quod debet aliis dare. 12. q. 2. quatuor. & melius 1. q. 1. te quidem. De hac materia habes. j. qui filij ſint legiti. cauſam.

† dicit, in antiquis.

§ Hic caſus Bernardi ẽ, & in antiqs exemplaribus inuenitur.

a ¶ *Ethnicus.*] 45. diſtin. ſed illud. 24. q. 1. omnibus. j. de iureiurand. quemadmodum.

b ¶ *Peccat in ipſum.*] id eſt, offendit, vel ledit eum. aliter accipitur peccare in aliquem in auctoritate illa, Si peccauerit, &c.

c ¶ *Proceſſit.*] illum admonendo vt ſeruaret fœdera pacis: aliàs denuncians non auditur, niſi admonitione præmiſſa. j. de accuſa. cum dilectus. cum ſuis concordantiis.

d ¶ *Non enim intendimus.*] Reſponſio tacitæ quæſtionis.

e ¶ *Iudicare de feudo.*] directe ſcilicet, ſed tantum ratione peccati, & inducẽdo ad pœnitentiam. 6. q. 1. illi qui. & 22. q. 1. prædicãdum. & 23. q. 4. ecce. & ſic per conſequentiam cogit reſtituere feudum arg. 14. q. 6. ſi res aliena. Qualiter quæſtio feudi tractari debeat, dicitur 5. eod. cæterum.

f ¶ *Ad ipſum.*] ſ. ſũ quæſtio eſt de feudo inter vaſallos, tunc iudicium pertinet ad dominũ feudi. De hac materia no. 3. eod. cæterũ.

g ¶ *Conſuetudinem.*] Not. q conſuetudo parificatur priuilegio. 9. q. 3. conqueſtus. & 63. dist. quia ſancta. & 64. dist. quia per ambitiones. Item patet hic q conſuetudo dat iuriſdictionem, 3. de arb. dilecti. & C. de eman. l. 1. & vlt. & 63. dist. quia ſancta. Et q conſuetudo iuri communi præiudicet, habes hic.

¶ *Gl. ſeq. ponit obiectionem ipſius ſolutionis, & quoddam argumentũ.*

i ¶ *Quicunque.*] Sed cum hæc lex ſit abrogata 5, pœnã ſuſtinet recitator & auditor. C. de vete. iur. enucle. l. vlti. §. hæc omnia. igitur vt quid membranam occupat? 19. dist. ſi Romanorũ. Reſpon. licet ſit etiam ſublata, notitia tamen ipſius neceſſaria eſt, vt 7. dist. fuerunt. vt oſtendat quantam dilectionem habuit promulgator legis erga ſacerdotium: & ratio eius durat, licet ius ciuile deãruatur. ff. de cap. dimi. eas. Ité eſt arg. q eccleſia poteſt inducere legem cum pro ipſa facit: ſed eam̃ pra ſe recipere nõ tenetur. 10. dist. lege. legẽ iſtam habes 11. q. 1. quicunque.

† Concor. Lhos accuſa rein fin. ff. de accu. & Lin multis. cum not. ff. de ſta. ho.

† Hæc verba ab erro. re ad veritã, deſunt in manuſcriptis. ſũt in antiqua compilatione.

† Vox, pro Prio, deeſt in antiquis.

a ¶ *Iuriſdictionem noſtram.*] Per 3 hoc quod dr hic, patet q eccleſia cã. & vide vel Papa, non habet vtrumque gladium. 96. diſt. cum ad verum. & j. de app. ſi duobus. & j. qui filij ſint legi. cauſam quæ. Imperiũ enim & ſacerdotium ab eodẽ principio proceſſerũ. in Auth. quomodo opor. epiſco. in princ. & coll. 1. non ergo de temporali iuriſdictione debet intromittere ſe Papa, niſi in ſubſidium, ſ. cũ iudex ſecularis negligens eſt, vel cum vacat imperium. j. ti. proxi. licet. & c. ſeq. Sed vt q Papa maior ſit Imperatore. 96. dist. duo ſunt & 5. de maio. & obe. ſolitæ. nam iura cœleſtis imperij, & terreni Petro cõmiſſa à Deo ſunt. 22. dist. c. 1. ipſe enim vtrumque gladium habuit, vt dicit Euangeliſta, 4 Ecce duo gladij ſunt hic: quam poteſtatẽ ſuis ſucceſſoribus tranſmiſit. 40. dist. c. 1. verum executionem gladij temporalis impe ratoribus, & regibus cõmiſit eccleſia, & tamen iuriſdictionẽ cauſarum ciuilium aliqñ per ſacerdotes exercuit. 11. q. 1. relatum. quædam enim poſſumus aliis cõmittere, quæ nobis nõ poſſumus retinere. arg. j. de inſtitu. c. vlt. nec debet eps ſibi retinere quod debet aliis dare. 12. q. 2. quatuor. & melius 1. q. 1. te quidem. De hac materia habes. j. qui filij ſint legiti. cauſam.

† corrigere.

† hoc narrat Caſſiodorus in hiſt. tripart. lib. 7. & 8. refert Gratianus in c. Valentinianus. 63. dist.

† Dicitur, deeſt in antiq. ſed videtur notus huius loci.

† Hoc habes in cod. ce Theodoſiano lib. 16. tit. 2. & 4. Lucæ c. 22.

b ¶ *Ethnicus.*] 45. diſtin. ſed illud. 24. q. 1. omnibus. j. de iureiurand. quemadmodum.

c ¶ *Peccat in ipſum.*] id eſt, offendit, vel ledit eum. aliter accipitur peccare in aliquem in auctoritate illa, Si peccauerit, &c.

d ¶ *Proceſſit.*] illum admonendo vt ſeruaret fœdera pacis: aliàs denuncians non auditur, niſi admonitione præmiſſa. j. de accuſa. cum dilectus. cum ſuis concordantiis.

e ¶ *Non enim intendimus.*] Reſponſio tacitæ quæſtionis.

f ¶ *Iudicare de feudo.*] directe ſcilicet, ſed tantum ratione peccati, & inducẽdo ad pœnitentiam. 6. q. 1. illi qui. & 22. q. 1. prædicãdum. & 23. q. 4. ecce. & ſic per conſequentiam cogit reſtituere feudum arg. 14. q. 6. ſi res aliena. Qualiter quæſtio feudi tractari debeat, dicitur 5. eod. cæterum.

g ¶ *Ad ipſum.*] ſ. ſũ quæſtio eſt de feudo inter vaſallos, tunc iudicium pertinet ad dominũ feudi. De hac materia no. 3. eod. cæterũ.

h ¶ *Conſuetudinem.*] Not. q conſuetudo parificatur priuilegio. 9. q. 3. conqueſtus. & 63. dist. quia ſancta. & 64. dist. quia per ambitiones. Item patet hic q conſuetudo dat iuriſdictionem, 3. de arb. dilecti. & C. de eman. l. 1. & vlt. & 63. dist. quia ſancta. Et q conſuetudo iuri communi præiudicet, habes hic.

¶ *Gl. ſeq. ponit obiectionem ipſius ſolutionis, & quoddam argumentũ.*

i ¶ *Quicunque.*] Sed cum hæc lex ſit abrogata 5, pœnã ſuſtinet recitator & auditor. C. de vete. iur. enucle. l. vlti. §. hæc omnia. igitur vt quid

§ De materia huius gloſſæ vide p. c. c. e. plo. ctores in §. Inſtit. de reſt. ordi.

membranam occupat? 19. dist. ſi Romanorũ. Reſpon. licet ſit etiam ſublata, notitia tamen ipſius neceſſaria eſt, vt 7. dist. fuerunt. vt oſtendat quantam dilectionem habuit promulgator legis erga ſacerdotium: & ratio eius durat, licet ius ciuile deãruatur. ff. de cap. dimi. eas. Ité eſt arg. q eccleſia poteſt inducere legem cum pro ipſa facit: ſed eam̃ pra ſe recipere nõ tenetur. 10. dist. lege. legẽ iſtam habes 11. q. 1. quicunque.

a ¶ *Cum ſermone.*] 3. de in integ. reſti. c. tum ex litteris.

b ¶ *Ex Deo.*] Similiter imperium à ſolo Deo eſt 23. q. 4. quæſitum. & 43. dist. ſit rector.

c ¶ *Corripere.*] ſaltem indirecte. 2. q. 1. multi. verſi. ſi quis frater, &c. Arg. pra. ff. de peti. hæredi. hæreditas. in fine. Quandoque tũ aliquis malum facit, nõ tñ punitur, immo remunera tur: vt ille qui colligit oliuam immaturã auctoritate illa, Si peccauerit, &c.

† corrigere.

d ¶ *Proceſſit.*] illum admonendo vt ſeruaret fœdera pacis: aliàs denuncians non auditur, niſi admonitione præmiſſa. j. de accuſa. cum dilectus. cum ſuis concordantiis.

e ¶ *Non enim intendimus.*] Reſponſio tacitæ quæſtionis.

f ¶ *Iudicare de feudo.*] directe ſcilicet, ſed tantum ratione peccati, & inducẽdo ad pœnitentiam. 6. q. 1. illi qui. & 22. q. 1. prædicãdum. & 23. q. 4. ecce. & ſic per conſequentiam cogit reſtituere feudum arg. 14. q. 6. ſi res aliena. Qualiter quæſtio feudi tractari debeat, dicitur 5. eod. cæterum.

g ¶ *Ad ipſum.*] ſ. ſũ quæſtio eſt de feudo inter vaſallos, tunc iudicium pertinet ad dominũ feudi. De hac materia no. 3. eod. cæterũ.

h ¶ *Conſuetudinem.*] Not. q conſuetudo parificatur priuilegio. 9. q. 3. conqueſtus. & 63. dist. quia ſancta. & 64. dist. quia per ambitiones. Item patet hic q conſuetudo dat iuriſdictionem, 3. de arb. dilecti. & C. de eman. l. 1. & vlt. & 63. dist. quia ſancta. Et q conſuetudo iuri communi præiudicet, habes hic.

¶ *Gl. ſeq. ponit obiectionem ipſius ſolutionis, & quoddam argumentũ.*

i ¶ *Quicunque.*] Sed cum hæc lex ſit abrogata 5, pœnã ſuſtinet recitator & auditor. C. de vete. iur. enucle. l. vlti. §. hæc omnia. igitur vt quid membranam occupat? 19. dist. ſi Romanorũ. Reſpon. licet ſit etiam ſublata, notitia tamen ipſius neceſſaria eſt, vt 7. dist. fuerunt. vt oſtendat quantam dilectionem habuit promulgator legis erga ſacerdotium: & ratio eius durat, licet ius ciuile deãruatur. ff. de cap. dimi. eas. Ité eſt arg. q eccleſia poteſt inducere legem cum pro ipſa facit: ſed eam̃ pra ſe recipere nõ tenetur. 10. dist. lege. legẽ iſtam habes 11. q. 1. quicunque.

a ¶ *Cum ſermone.*] 3. de in integ. reſti. c. tum ex litteris.

b ¶ *Ex Deo.*] Similiter imperium à ſolo Deo eſt 23. q. 4. quæſitum. & 43. dist. ſit rector.

c ¶ *Corripere.*] ſaltem indirecte. 2. q. 1. multi. verſi. ſi quis frater, &c. Arg. pra. ff. de peti. hæredi. hæreditas. in fine. Quandoque tũ aliquis malum facit, nõ tñ punitur, immo remunera tur: vt ille qui colligit oliuam immaturã auctoritate illa, Si peccauerit, &c.

† corrigere.

ADDITIO. Si colligit immaturã, tenetur l. Aquilia. ſi maturam, tunc Dñs cui colliges expẽſas donaſſe videſ, cum remunerat, ſecundum Hoſtien. Aquilia reſpicit damnum, nec illi legi locus eſt vbi damnum datũ non eſt. Ioan. And.

Deut. 2.

d ¶ *Cum regibus.*] 3. de offi. deleg. ſane. & c. paſtoralis. & 12. quæſt. 2. ſi qua de rebus. & 18. dist. ſi epiſcopus. & 24. q. 1. qui contra pacem.

e ¶ *Ita magnum.*] vt 3. q. 9. c. vlt.

f ¶ *Pacem.*] Ad eccleſiã enim ſpectat pacẽ ſeruare, & obſeruari facere. 3. de treu. & pa. c. 1. & 24. q. 3. ſi quis romi petas. & c. paternarum. g ¶ *Non eſt dubiũ.*] 22. q. 1. omne quod. & cap. Prædicandum. argu. 93. dist. diaconi.

h ¶ *De plano.*] nõ in forma iudicij, ſed in modũ denũciationis. ſic 2. q. 3. c. ſi quẽ. §. abolitio. Vel de plano, id eſt, ſine ſtrepitu iudiciorũ. j. de acc. olim. & c. ſicut.

i ¶ *Eius exceptio.*] Sic ergo ꝓtra denunciationẽ admittit exceptio. j. de deſpon. impu. ad diſſoluendum. quod verum eſt ſi obiiciatur q ſit criminoſus: & hoc ſiue proſequatur iniuriã ſuam, ſiue nõ: cũ in modũ denunciationis agitur, repellitur prætextu criminis: quãtũc agit quaſi quilibet extraneus: qualiter enim moueretur bono zelo ad correctionẽ alterius, qui nondũ eſt correctus? 3. q. 7. qui ſine. & c. ad. q. c. infames. §. porro. in fin. & c. iudicet. & 1. q. 1. multi. & 25. dist. c. vlt. & 35. q. 6. eps in ſynodo. & j. de teſti. cogen. prẽterea. & j. de ſpon. cũ in tua. De hac materia dicitur 2. q. 1. ſi peccauerit.

P *Aſtoralis.*] Primo ſtatuit. ſecundo à ſtatuto vnum caſum excipit: ibi, *Niſi.* Abbas Siculus.

CASVS. Principales perſonæ ipſum factum per ſeipſas proponere debẽt, niſi fuerint ita indiſeretæ, vt earũ defectus p aliquos ſuppleatur. Not. q in iudicio principalis perſona dẽt per ſeipſum factum proponere. Item iudex poteſt ſupplere defectum partis. *Gl. ſeq. in ducit duas leges ad coadiuuat. dũ textum. ponit deinde decẽ caſus, quibus quis per aliam reſpondet, qui per ſe patent.*

k ¶ *Factum proponant.*] Et per ſeipſos reſpõdeant, & non p alios. ff. de interrog. act. qui ſeruũ. §. vlt. & C. de iura. cal. Auth. principales. niſi vbi tenentur ratione officij. ff. de procu. non ſolum. Item vniuerſitas per aliũ rñdet. 12. q. 2. qui manumittitur. & ff. quod cu. vniuerſi. l. 1. §. quib⁹. & l. item eorũ. §. actor. Item excõmunicatus per aliũ debet reſpõdere. 5. eo. intelleximꝰ. Item & eps. 5. q. 3. quia epi. Item illuſtres. C. de procu. l. penul. & in diſcretæ perſonæ. vt hic. & minores. 5. de æta. & qualita. ex ratiõe. C. de aucto. præſtan. clarum. Item furioſi, prodigi, & mulier luxurioſa. ff. de cura. furio. l. & mulieri. Bernardus.

† In antiqua: vel ricugas in eat cõ petẽtes, vel ſaltem &c.

E *Xaminata.*] Si actor ineptam actionem proponit, reus abſoluitur ab inſtãtia iudicij. Si poſtea aptam proponit, reus reſpondere cogitur, ita communiter ſummatur. Diuiditur in quatuor partes. In prima pnũciatiõis ratio. In ſecũda ipſius rationis declaratio: ibi, *Quia.* In tertia pronunciatio: ibi, *Vnde.* In quarta, ꝓteſtatio: ibi, *Ita tamen.* Abb. Sic.

† Vide l. ea de accuſ. & l. diuꝰ. ff. de cuſt. & exhi. eo.

CASVS. Inter nobilem virum M. de Riparia, & quoſdam milites de Cãpania vertebatur quæſtio ſuper iure patronatus eccleſiæ ſancti Angeli: de communi concordia ſequeſtrata fuit eccleſia illa apud vicedominum Sabiñ. tandem idem M. intentauit actionem ſuã contra milites illos, vendicando ab eis ius patronatus ipſius eccleſiæ, li te conteſt. teſtes induxit ad probandum, q ipſe ius patronatus ipſi eccleſiæ poſſidebat quando vicedominus Sabiñ. eandem tamquã ſequeſtratam accepit: eã iſta delata fuit ad dominum Papã, & ipſe diligẽter examinata cauſa predicta, actione quam intentauit cõtra milites ꝺictos ſuper iure patronatus ipſius eccleſiæ, incongruentẽ & ineptam inuenit: quia cum teſtes induxerit ad probandum, q ipſe ius patronatus ipſius eccleſiæ poſſidebat quando dictus vicedominus eandem tamquam ſequeſtratam accepit, apparet quòd nec rei vendicationẽ intentare, nec ipſius reſtitutionem poterat poſtulare: Vnde Papa pronunciauit intentionem ipſius nobilis non tenere, abſoluendo milites ab eadem: tamen ſi congruentem & aptam voluerit proponere actionem, reſpondere ſibi nihilominus teneantur. Nota quòd cauſa iuris patronatus coram iudice eccleſiaſtico debet tractari. Item ei qui poſſidet, non competit rei vendicatio nec reſtitutio: & ideo quia iſte poſſidebat ius patronatus, quando ſequeſtrata fuit eccleſia, non comperebat ei rei vendicatio. Item eum libellus inepte concipitur, reus ab inſtãtia iudicij abſoluit, & ſi poſtea congrue reformet, nihilominus reus tenetur reſpondere. Item in hac decreta. videtur q actio ſecundum canones ſit proponenda.

† In aliquot antiquiſtis: factũ ſuum.

† Riuaria.

† Cap 3 tit. de cõſt. vti li vel inuicili. in 3 compilatione.

† Campani cos.

† Vide l. eũ precum. C. de lib cau. & l. item apud Labeonem §. ſi quis libello. ff. de iniur.

1 ¶ *Sequeſtratam.*] Sequeſter appellatur ille apud quem res in litigium

Universidad de Deusto
Biblioteca

gium deducta,cõiter à litigatoribus deponitur:& huiusmodi depositio non potest fieri,nisi à pluribus,quamuis aliàs & vnus & plures deponere possint.ff.depositi.licet.

¶Glo.seq.dat duplicem lecturã,quarũ vtraque concludit cõtra actorẽ.ponit deinde duplex remediũ quo vti poterat actor, scilicet depositi cõtra sequestrum, vel negatoria contra reos.

a *¶Possidebas.*] Si ita intelligit littera ista, q̃ iste dicebat se possedisse antequã deponeret apud sequestrum,& cũ sequestrata fuit,tũc plane est quod hic dicit, quia tũc habetur pro possessore,nisi ea mente deposuisset ecclesiã apud sequestrum, vt ipsum sequestrum constitueret possessorem potius quàm custodẽ. ff. de acqui.poss.interesse puto.ff.depositi.l.licet.§. 1.vnde nõ poterat intẽtare rei vẽdi. contra illos milites,nec interdictum possessorii, cũ ipse possideret,possessori eũ non datur rei vendicatio. Inst.de act. §. 1. & C. de alie. iudi. mut.cau.fac.l.vnica. Si vero dicebat se possidere postquã deposuerat ré apud sequestrũ, sed ipsum posuit custodem:tũc adhuc dr̃ possessor, aliàs non: vt ff. depositi.l.licet. §. 1. & 10 nullo modo agere poterat rei ven.nec interdicto possessorio cõtra milites,sed ptra seq̃strũ poterat agere depositi. ff.depositi. ei apud. §. 1.arg.ff.de pecu.l.depositi.1.respon. & ff. de priuileg.credi.si ventri.§.2.in fin.& C.de vsur.acceptã.in fi. Quãdoque tñ rei vendicatio datur possidenti:nam à depositario vel à cõmodatario possum rem vendicare,licet ego rem illam possideam:& hoc dr̃ fieri ratione detentionis.ff.de rei ven.officium.ad fi.Et confessoria similiter datur possidẽti,ne inquietetur. ff. si ser. ven.si forte.§.1.& 1.sicuti.§.sed si quæritur.& hoc cum est in quasi possessione seruitutis:ne vicinus altius tollat domum suã,si ille vult altius ædificare,tunc per cõfessoriam ille potest prohibere vi cinũ ædificare:vt dr̃ in l.si forte.& l.sicuti.§.sed si quæritur.Et confessoria datur etiam ei qui non possidet,& contendit sibi seruitutem deberi.ff.si serui.vendic. l. 2. Negatoria datur dño qui negat alium habere seruitutem,vt in l.prædicta.Isto modo debuit agere miles iste, negando milites illos habere ius in ecclesia,petẽdo ne inquietarent eum super iure patronatus.& de istis duabus habes ẽ.de cau.possess.cum ecclesia.

¶Glo. seq. habet duo dicta. Primum distinguit: & secundum facit tria argumenta:duas opiniones ponit.& remittit.

b *¶Non tenere.*] Cum eñ inepta proponitur actio,iudex non debet statim illam corrigere,si est dubia:quia licet debeat supplere de iure,de facto tñ supplere non debet,1 sed debet absoluere reũ, cum postea perpenderit eam ineptam ex probationibus:vt hic,& ff.si men.fal.mod.dixe.l.1.§.1.& ẽ. de dona. inter dilectos. & ẽ. de restit.ispol. cum ad sedẽ.Si vero manifeste cognoscit q̃ sit inepta, statim eam reiiciat iudex vel assessor.ẽ.eod.causam. ff. de assessorib. l.1.& ẽ. de desponsa.impu.ad dissoluendum.ẽ.de elect.constitutis.Item ex hoc loco videtur q̃ actio secũdum canones sit proponẽda.arg.ẽ.de mu.pet.c.1.contra ẽ.eo.dilecti.vbi de hoc. Dicũt tamen quidam,q̃ in spiritualibus causis actor nõ tenetur proponere actionem:vt sic intelligantur iura quæ dicũt actionem non esse proponendam:in ciuilibus vero tenetur.Ioan.dixit,q̃ secundum canones non tenetur quis proponere actionem,q̃ magnam requirit subtilitatem,sed leuem,sicut est rei vendicatio,locati,de posit.vtrum huiusmodi leues teneatur nominare, dicas vt dictum est ẽ.eod.dilecti.

1 De hoc vide Hostien. & alios. supra. c. 3. de postu.

Cvm deputati.] Duo facit. Primo punit iniuriam quæ inferebatur præceptoribus templi.Secundo eam deinceps inhibet

patronat⁹ ipsius ecclesiæ possidebas [a] :profecto nec rei vendi cationem intentare , nec ipsius restitutionem poteras postulare: Vnde intentionem tuam in hac parte pronunciauimus non tenere [b] , absoluentes eosdem milites ab eadem : Ita tamen quòd si congruentem & aptam intentare volueris actionem, respondere tibi nihilominus teneantur.

¶Idem magistro & fratribus militiæ templi in Italia constitutis.

¶Præceptores templi pro domibus suis agere & defendere possunt , nec obstat eis regio,vel quod ignota sit eorum origo.

CAP. XVI.

Cvm deputati: & infra. ¶Ac cepimus, quòd quidam tã seculares,quàm ecclesiastici iudices,illos quos habetis in domibus vestris præceptores , in causis ad prosequendam suam iustitiam non admittunt, tamquam licitum non sit eis, super litigiosis negotiis curam agere, qui pacificis decreuerunt studiis inhærere : illud allegantes in repulsionem ipsorum , quòd eorum ipsis generatio non est nota : qui vndecũque venerint gratia diuina vocati, dummodo laudabiliter [c] exequantur officium sui ordinis, ex superabũdanti requiritur suæ nationis [d] . ¶Ne quis igitur in prosecutione causarum, præceptores eosdem , ab agendo vel respondendo occasione huiusmodi repellat, auctoritate † Apostolica inhibemus.

¶Idem Vercellen. episcopo , & abbati deToleto.

¶Prælati debent laicis de clericis (appellatione frustratoria non obstante) iustitiã facere:ad secularem tamen forum clerici à laicis trahi non debent : etiam data ipsorum prælatorum negligentia.

CAP. XVII.

Qvaliter & quando: & infra. ¶Præcipiatis ex parte nostra prælatis, vt laicis de clericis cõquerentibus,plenam † faciant iustitiã exhiberi : Non obstantibus appellationibus [e] frustratoriis,quas in eorum gravamen clerici frequenter opponunt:Ne † pro defectu iustitię,clerici trahantur à laicis ad iudicium seculare:quod omnino fieri prohibemus [f] .

Qvaliter & quando: & infra. ¶Præcipiatis ex parte nostra prælatis, vt laicis de clericis cõquerentibus,plenam † faciant iustitiã exhiberi : Non obstantibus appellationibus [e] frustratoriis,quas in eorum gravamen clerici frequenter opponunt:Ne † pro defectu iustitię,clerici trahantur à laicis ad iudicium seculare:quod omnino fieri prohibemus [f] .

CAP. XVII.

Qvaliter & quando: & infra.¶Præcipiatis ex parte nostra prælatis, vt laicis de clericis cõquerentibus,plenam † faciant iustitiã exhiberi : Non obstantibus appellationibus [e] frustratoriis,quas in eorum gravamen clerici frequenter opponunt:Ne † pro defectu iustitię,clerici trahantur à laicis ad iudicium seculare:quod omnino fieri prohibemus [f] .

CASVS.Magister & fratres militiæ tẽpli in Italia constituit,habent quosdam in domibus suis,quos appellant præceptores:Iudices tam clerici quàm seculares,nõ admittebant eos in causis pro sua iustitia prosequenda,illud allegãtes in repulsione ipsorum, q̃ eis eorũ generatio nõ est nota : significatum fuit hoc domino Papæ:Vnde prohibet auctoritate Apostolica ne aliquis huiusmodi præceptores in prosecutione causarũ,hac occasione ab agendo & respondendo repellat. Not. q̃ quilibet præsumitur idoneus,nisi probetur indignus.

c *¶ Laudabiliter exequatur.*]Et sic propter industriam & probitatem luebãt pœnam. C. depositi.l.vlti.

† In aliquot antiquis iuris auctoritatibus præsentium inhibemus.

¶Gl.seq.ponit duas causas dubitandi,& tres de cidendi.

d *¶Nationis.*] Forte ideo quærebant isti de natione istorum, vt sciretur de fama ipsorũ: nam infames cõsueuerunt fugere loca nationis suæ.19.q.2.duæ sũt. arg. ad hoc. 3.de cleri. peregri.tuę. & infamis nõ potest esse procurator vel iudex.3.q.7. c. 1. & c.infames.§. sunt autem.vel ideo quærebatur, vt sciret an essent serui:quia seruus in iudicio stare nõ potest.2 C. de iudi. seruus, nisi in casib⁹. ff. de iudi.vix certis ex causis. Sed spretis his pśumit ius quemlibet esse dignũ: nisi probetur ptrariũ.3.de scru.c.vni.& ẽ. de præsum.dudũ,& præsumitur quilibet liber,ex quo apparet in possessione libertatis. 3. q.7.c.infamis.§.tria.ver.verũtamen si seruus.in fi.& ff. de off. præt.Barbarius.fin.ẽ.de inst.ad decorẽ.Vel dic q̃ eo ipso q̃ deputatus fuit.arg.19.q.vlt.non licet.in Auth.de mo.in princ.coll. 1. ideoque non sunt repellendi:quia legitimæ personæ præsumuntur.11. q. 3. eorum.ff.de proba.verius.& l.1.

† plenariam.

† Cõcilium Carthagin. 3.c. & concil. Tolet. 3.c.9.

1 Nisi probetur liber. 3. q.7. & tria. ff. de offic. præt. & l. 1. C. de testi.

Qvaliter & quando.] Iudices ecclesiastici debent de clericis laicis iustitiam facere.sic communiter summatur. & secundum hanc summationem ista decreta.est de indubio. ff. ad municip.l.1.Et tria facit,primo præcipit. secundo impedimentum remouet:ibi,*Non obstantibus.*tertio grauamen suspicatur, & prohibetur:ibi,*Ne pro defectu.*Abb.

CASVS. Præcepit Papa prælatis ecclesiarum, vt laicis conquerentibus de clericis,plenam iustitiam faciant,non obstãtibus appellationibus frustratoriis, quas clerici contra laicos frequenter opponũt,ne pro defectu iustitiæ clerici trahantur à laicis ad iudicium seculare,quod omnino prohibet fieri.Not.quòd nemini est iustitia deneganda.Item arg. quòd in defectum iustitiæ clerici ad iudicium seculare trahi possunt:sic econtra , propter defectũ iustitiæ iudicis secularis,ecclesia potest se intromittere. ẽ. de fo.competen.licet.& c.ex tenore.

e *¶Appellationibus.*]quæ ipso iure non tenent. ẽ. de appellat.pastoralis.1.respõso.& c.vt debitus.

¶Gl.seq.fortificat textũ quo dicitur,quòd iniuiri non trahuntur:nec mirum,quia etiã volentes,& c.& de consensu episcopi,& remittit:dicit vltimo contrarium esse in casu conuerso.

f *¶Prohibemus.*]Immo & si velint,non possunt laicum suum iudicem constituere. ẽ.titul.proxim.si diligenti. & cap. significasti. 11.quæstio.1.inolita.& ca.placuit. Et videtur quòd etiam de consensu episcopi non possit.& puto illud verum.infra titu.proxim. significasti. licet iura antiqua contrarium innuere videantur , vt dicitur ibi. Sed econuerso laici trahuntur ad forum ecclesiasticũ propter desidiam iudicis secularis.infra titu.proxim.licet.& cap. seq.& c. ex transmissa.

Causam,

Causam, quæ.]Iudex habens cõsimilẽ causam,à iudicio remouetur. Primo recitat delegationẽ causę.Secũdo causam remotionis vnius delegati,& alium subrogat:ibi,*Quia vero.*Abbas.

CASVS.Inter abbatem et conuentum Vindon. et archidiaconũ Carnotẽn.super quibusdam procurationibus quæstio vertebatur:

¶Idem †.

¶Iudex habens vt priuatus pene consimilem causam,quam habet vt iudex,à iudicando remouetur.hoc dicit.

CAP. XVIII.

Causam † , quæ inter abbatem & conuentũ Vindoñ. † & archidiaconum Carnoteñ. super quibusdã procurationibus, vertitur: vobis & archidiacono Parisien. meminimus commississe: & infra. Quia vero cum eundẽ archidiaconũ similis pene [2] causa cõtingat,nimis fauorabilis parti alteri videretur †, nos te fili decane, loco ipsi⁹ archidiaconi subrogãtes [b] : Mandamus quatenus(nõ obstãtibus prioribus litteris)iu† causa ratione præuia procedatis.

† In aliquot antiqs ita: Idẽ Parisien si episcopo, & decano.

† Cap. 1. cõtit. in 4.cõpila.

† vinteñ.

† Vide l. litigatores. ff de arbi.

† Aliàs,desũt hæc verba: in causa alii ita: in negotio.

† In omnibus verisimilis ita : Innocent.iii. Archid. Remen.

† Et decano Berimunen. Colmen.diocesi.aliàs. † Bruniem. † Beneuen. † Bituricen.

† Præsentiam.

† Virdimẽsi.

1 In hoc est simile: quia isti similiter morbo laborans re pellitur etiã ab excipiendo. Ioan.

Hono. † iij. archidia. Remensi, & decano † Crimensi Colosi.diœce.

¶Si iudices de principali & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscunt,vel super principali lite non contestata testes recipiunt,licite ab eis appellatur.

CAP. XIX.

Exhibita nobis R. Virdunẽ sis † electi petitio declaratuit, quòd cum super facto electionis suæ, H. archidiaconi ac quorundam canonicorum Virdun. aduersariorum suorum procuratores ad nostram audientiam † accessissent , Parisiensi episcopo,& coniudicibus suis, sub certa forma litteras nostras direxim⁹ inter alia cõtinentes, vt vocatis qui forẽt euocandi [c] , super propositis & aliis negotium cõtingentibus [d] , inquirerent [e] veritatem : & infra. ¶Cum autem idem electus quibusdam ex his qui contra eum agebant,conspirationem [f] , & à quibusdam excõmunicationem [g] , in modum exceptio nis obiiceret , se id offerens probaturũ , præfati iudices interlocuti fuerunt, quòd de his & principali negotio simul inquirerent: nolentes, quasi non iudices , sed inquisitores existerent, super dictis exceptionibus ipsius electi probationes admittere : sed peruertendo [h] , iuris ordinem , de præmissis exceptionibus & principali negotio pariter per se inquirentes intendentes , & procedentes etiam ad receptionem testium, lite nondum super eodem negotio contestata [i] : quare prænominatus electus nostram audientiam appellauit : & infra. ¶Quia vero non in modum inquisitionis, sed commissionis testata: vnde dictus electus ad sedem Apost.appellauit.omnia ista dictus electus domino Papę significauit,vnde mandat quibusdã iudicibus, q̃ cum non in modum inquisitionis,sed commissionis negotium extitit delegatum, quatenus si ex dictis grauaminibus vel aliquo ipsorum ꝑsiterit appellatum,reuocato in irritũ quicquid post appellationẽ huiusmodi inuenerint esse factum, in causa ipsa iuxta continẽtiam priorum litterarum ꝓcedant prætia ratione. No. q̃ in causa electionis omnes vocãdi sũt, quos ipsum negotium tangit, & de omnibus negotium cõtingentibus inquirendum est. Item conspiratores nõ admittuntur cõtra electum tamquam inimici vel excõmunicati:quia ab agendo sunt excluſi. Item exceptio peremptoria , vt conspiratio ante litem contest. debet admitti : quia est præiudicialis. Item de exceptionibus & negotio principali,cõtra iuris ordinẽ simul cognosci nõ debet, sed de illis primo cognoscendũ est,quæ sui natura præcedunt.

2 Quod colligitur ex eo quod dicit textus: vocatis, qui forent euocandi. de quo vide Specul. tit. de inquisit. § 1. vers qd si inlittera.

c *¶Euocandi.*] Omnes enim illi euocãdi sunt quos negotiũ tangit.3. de tempo. or. si archiepiscopus. & 66.distt.ar chiepis. & 8. q. 1 licet ergo. & ff. de adop. nã diuus.& ff. de mino. in causæ. §. causa. C. de anct.præst.l.vlt.

d *¶Negotium contingẽtibus.*] contingẽtia ipsam electionem , puta meritis electi,& studiis eligentium, & de zelo, & an aliquid simoniacæ prauitatis interceſſerit.3.de elect.scriptũ est.& c. super eo.& ẽ. de excep.denique.in fi.

e *¶Inquirerent.*]Ex hoc verbo visum fuit iudicibus,q̃ in modũ inquisitionis deberent procedere , et non in forma iudicij.& ita lit.non contest.poterant ,pcedere propter contumaciam alterius partis.ẽ.vt lit.nõ contestata.quoniam frequenter.§.sunt et alij.& ẽ.de accu.qualiter et quando.§.debet Sed errauerunt,cum forma illa nõ fuisset in modum inquisitionis commissa,sed in modũ iudicij 2 mera inquisitio non committitur in tali casu : quia inquisitio fit sup excessibus, et inquisitor debet accedere ad locum.2.q. 1.Deus omnipotens. et ẽ.de simo.licet Hely.

3 Quia Papa vno verbo non intẽdit iuris ordinẽ tollere. de ele. ecclesia 2. secundum Vin. nõ valuit etiam iste processus, quia factus est contra intentionem delegãtis. de quo. c.fin secundum Host. Ioan And.

f *¶Conspirationem.*]Quod si verum fuissent,repellendi erant, nec audiendi ꝓ tali electũ:quia quasi inimici,et ex odio hoc facere præsumitur:vnde ab agẽdo sunt repellẽdi,sicut à denunciatione seu inquisitione. ẽ. de accu.cũ oporteat.et 3.eo.nouit.in fin.nec tales ad testimonium sunt admittẽdi.ẽ.de simo.licet Hely.& c.ꝓ tuas. conspiratio enim grauissimum crimen est,ita vt accusatum à proprio gradu repellat.11.q.1.coniurationum.& c.seq.

g *¶Excommunicationem.*]Exceptio excommunicationis repellit ab agendo:et quia isti agebant contra electum,talis exceptio admittenda fuit: quia excommunicati audiendi non sunt.ẽ.de sent. excom. per tuas.& c.si vero.ẽ.de hære.excommunicamus.§.credẽtes. Sed cum electus petit confirmationem agendo contra ipsos, qui se sibi opponũt, si opponant aliquid electo in modum exceptionis,ad defensionem ecclesiæ suæ,contra illos non admittitur replicatio excommunicationis:quia et si cõstet illos esse excõicatos, non repellerentur à defensionẽ.ẽ.de excep.dilecti.q̃ à defensione nullus excõicatus repellitur.ẽ.de excep.in tribus. vlti. cap.

h *¶Peruertendo.*]vnde non valuit quod fecerunt:quia fines mãdati seruãdi sunt.3.de rescrip.cum dilecta.& 3.de offi.deleg. venerabili.immo et si verba rescripti viderentur esse contra ordinem iuris,tamen non debet recedi à iure. 3 3.de rescrip.causam quæ.

i *¶Lite nondum super eodẽ negotio contestata.*]Quod fieri nõ dẽt. ẽ.vt lite non contesta.per totum.nisi electus esse contumax:tunc enim ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim ne patiatur ecclesia detrimentū ex mora, possunt recipi testes lite non contest.ꝛ.vt lite non contest.quoniam.§.porro.

a ¶ *Dictis grauaminibus.*]scilicet,quia simul super exceptione & principali negotio procedabant,& lite nō cōtestata.Et colligitur ex hac littera,ꝙ si plura grauamina assignentur in appellatione, sufficit alterum probare,dūmodo quodlibet per se sit sufficiés,simile ꝛ.de appel. significauit.& ꝛ.de prēben.cum iamdudū. & ꝛ.de refer. ex parte. vbi de hoc. Si autem plura proponuntur,quæ habent diuersos effectus,nō sufficit alterum probari quo ad vtrumque effectū: sed sufficit quo ad alterū. exemplum habes.ꝛ.de refer. olim.sed omnia quæ hic dicta fuerunt, habent eundē effectum,scilicet vt appellatio legitima fuerit ergo sufficit quodcunque probetur , quia vtrumq; per se sufficit.

V*Enerabilis.*]Instantia iudicij non perit per lapsum triennij, sic cōitur summatur. Et sunt duæ partes.in prima,partis quæstio:in se cunda , Papæ prouisio: ibi,*Mandamus.*

CASVS. Inter archiepm Rauennatem. ex vna parte , & communitatem Ceruien. ex altera, super iurisdictiōe ciuitatis ipsius, & quibusdam aliis articulis vertitur,sit per subterfugia & cauillationes eorum per triennium prorogata , dicti Ceruienses,asserentes instantiā iudicij per decursum triēnij peremptam esse , respondere sub tuo examine recusauerūt:& infra. Mādamus quatenus exceptione huiusmodi non obstante [b] , in negotio ipso procedas,iuxta tradita tibi formam.Not.ꝙ instantia iudicij , secundum canones,per lapsum triennij non perit: quia iurisdictio iudicis est perpetua,& rescripta perpetua sunt.

¶ *Glo.seq.nota.l.properandum in ecclesiastico foro,& c.dicens, quòd etiam secundum legem,licet pereat instantia,nō perit iurisdictio delegati.dicit deinde, ꝙ hoc nō videtur perhoc ca.corrigi.quia, & c.ad quod respondet Ioan.And.Et procedit multum intricate,et in effectu sentit quatuor lecturas,quas vide per Panor.*

b ¶ *Non obstante.*] Sic ergo patet ꝙ hodie non habet locum lex illa.C.de iudiciis.properādū.primo respō.§.vlt.& §.plerumq; vbi dī ꝙ instantia iudicij perit,nisi causa finita sit. infra triennium à tempore litis contestatæ connumerandum,vt iterum incipiat de nouo procedere,ac si numquam fuisset processum.Si enim isti respondere nolebant:quia instātia iudicij perierat,nō erāt audiēdi: quia licet secundū legem prædictam,instātia iudicij perierat decursu triennij,litteræ siue iurisdictio iudicis nō perierat: quia iurisdictio iudicis est ꝑpetua,&rescripta perpetua sunt.C.de diuer. rescrip.falso.& arg.C.de consti.pec.l.2.& C.de præscrip.30.vel 40. ann.l.vlt.Poterant tamen dicere,non tenemur rīdere,nisi nouus libellus detur de nouo,& omnia iterum procedāt ab initio per l. ꝑdictam,properandū.quæ modo nō habēt locū quantum ad hūc articulum per decr.iſtam.& sic obuiandū est malitiis eorum , qui causas malitiose volūt prorogare. Sed ex hac decretali non vī ꝙ lex illa,properandum.corrigatur,quia nō colligitur hic,ꝙ lis fuit cōtestata,sed per subterfugia& cauillationes causa sit prorogata: &hoc potuit esse totū ante litem cōtest.immo lis contestata fuit: quia decisio etiam causæ prorogata fuit,vt dicit,& sic fuit lis cōtestata.& ita habetur expressum in antiqua,ꝙ lis erat contestata. & ex eo quod dicit,instātiam iudicij periisse,apparet , ꝙ processum erat in principali negotio,quod dicitur fieri per litis contestationem,quæ est principium causæ.

S*Ignificauerunt.*]Nō obstāte exceptione tēporis feriati pp vindemias,mandanda est sententia executioni.hoc dicit secundū vnum intellectum,vel ſm alium ita cōiter summatur. Cum actor & reus sunt diuersi fori,causa proprietatis & possessionis pōt corā diuersis iudicib[b] agitari:sed hoc non vī indistincte verum secundū Panor. Sūt duæ partes. In prima partis cōque stio. In secunda Papæ prouisio : ibi , *Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter abbatē & conuentū monasterij sanctæ Mariæ de Florentia ex vna parte , & cōitatē castri de Signa, Floré.Diœce. ex altera sup possessiōe vel qua si iuris eligendi ibidem rectoré , corā potestate Floré.quæstio vertebatur:dicta potestas ꝑ monasterio super possessione vel quasi iuris eligendi rectoré in castro prædicto , diffinitiuam sniam promulgauit: lata prædicta sentētia,monachi elegerunt ibi rectorem , sed illi castellani non recipiebant illum in rectoré, & insuper potestas Flo. cōpellebat abbatē & cōuentū sup ꝑprietate vel quasi prædicti cōmunis iuris in seculari iudicio cōitati prędictæ rñ dere. Significatum fuit hoc domino Papæ: vnde mandat eſpo Boñ. & coniudicibus suis, quatenus si est ita, cōpellāt communitatem prdictam,electū ab eisdē monachis admittere in rectorē castri ꝑdicti,audituri postmodum super proprietate vel quasi dicti iuris, quicquid partes duxerint proponēdum:partibus in præsentia iudicū constitutis,ex parte cōitatis prædictæ fuit excipiēdo propositū,ꝙ tunc corā eis rīdere nō tenebatur de iure,cū tempus vindemiarū tūc existeret feriatū.Ex parte monasterij fuit rñsum,hoc malitiose proponi,vt videlicet cā protracta,tempus electi ꝑdicti inutiliter laberetur.Cōsultus Papa,mādat super hoc eisdē iudicibus,quatenus hoc nō obstante ,ꝑcedant in negotio præuia rōne. Not.ꝙ hic diuidit cōtinētia causæ , sed hoc fit ꝑp diuersum forū. Ité ex cā proceditur tpe feriato vindemiarū altera parte inuita.

c ¶ *Promulgauit.*] Et hoc bene fieri potuit,cū causa non esset ſpiritualis, sed super iurisdictione temporali , & abbas & cōuentus fuerint actores,vnde debuerāt sequi forum rei.ꝛ.tit.proxi.cum sit generale.& 11.q.1.experientiæ.& c.ſeq.& C.de iurisd.om.iud.iuris ordinem.& à sententia lata super possessione,diffinitiua [a] appellatur.ꝛ.vt lit.non conteſt.c.2.& hic.

¶ *Glo. seq.mixtim dupliciter objcit,& soluit satis clare.*

d ¶ *Super proprietate.*] Sed vī ꝙ isti monachi tenebantur rīdere aduersæ parti super proprietate corā iudice qui cognouit de possessione:quia iudex ille qui cognouit de possessione,cognoscere debet de proprietate. ꝛ.de cau.poſ.c.1.& est illi audiētia denegāda,qui continentiā causæ nititur diuidere,vt coram vno agat de possessione,& in alio iudicio de proprietate.C.de iudi.nulli.præterea causæ cōuentionis & reconuentionis corā eodē iudice fieri debent.C.de sent.& inter.om.iudi.cum Papinianus.& 3.q.8.cuius.vbi dī,cuius in agendo quis obseruat iudiciū , ipsum in eodē negotio habere ꝑtra se iudicē nō dedignetur:vt in l. cū Papinianus.& 3.q.8.c.accusatores.§.cuius in agendo.& illud quasi vī idē negotium.ꝛ.de mu.pe.c.1.Sol.verum est ꝙ continentia causæ diuidi nō dēt,& ille ꝙ cognouit de possessione , debet cognoscere de proprietate,siue sit ordinarius siue delegatus:cui causa simpr quo ad vtrumq; fuit cōmissa.ꝛ.de sequestra.ad hæc.& hoc locum habet cum actor & reus sunt eiusdē fori:sed in casu præsenti non sunt eiusdem fori.vnde monachi, qui primo egerūt de possessione,debebant sequi forum rei,quod fecerunt & obtinuerunt:& si, aduersarij volebāt postea cōuenire monachos super proprietate debebāt sequi forū monachorū.Et causa possessionis & proprietatis bene possunt tractari corā diuersis , maxime vbi causa talis subest: qa nihil cōe habet causa possessionis cum causa ꝓprietatis. ff.de acqui.poſ.naturaliter.§. nihil. Et si aliqs postulauerit aliū iudicem super ꝓprietate, & aliū super possessione, non est audiendus. & sic loq̄tur.ꝛ.de caus. possef.c.1. & C. de iudi. nulli. & ita nō ꝓtradūt huic decre. qa hoc isti monachi non fecerūt. Alia iura:cuius in agēdo,&c.non tangūt causam istam : quia illa loquuntur in reconuentione , quæ debet fieri simul cum cōuentione. ꝛ.de mu. pe.c.1. & ꝛ. de or.cog.cum dilectus.& tunc etiam si vellēt reconuenire de alia re, nō poterant, cum quæstio spoliatiōis de qua agebant monachi, priuilegiata sit.ꝛ.de ordi. cog. super spoliatione. nec de proprietate simul tunc cum possessione poterat agi. C. de rei vend.ordinarij.

¶ *Glo.seq.tractat de feriis fauore hominum introductis,& quomodo illis renunciatur,aliis nō. & quomodo ex cā quis tunc cogitur litigare.*

a ¶ *Propter vindemias.*] Tempore enim vindemiarum & tempore messium,nō cōpellitur quis in iudicio rādere,ita quod sententia lata contra absentem non tenet. Tamen si consentiunt partes,bene valet iudicium.ff.de fe.l.1.& l. si feriatis. & de istis feriis habes C.de fe.omnes dies.in princi.sed illis feriis quæ inductæ sunt ob reuerētiā Dei & aliorū Sanctorū, nullus ꝑt renunciare,ét si partes vellēt.Aliis vero inductis in fauorē hominum bene renūciatur.hoc est expressum ꝛ.de fe.c.vlt. & de consē. dist.3.c.1. Et arg.ad hoc.ff.de arb. si feriatis.15.q.4.c.1.& 2.potest tñ dist.3.c.1. Et arg.ad hoc.ff.de arb. si feriatis.15.q.4.c.1.& 2.potest tñ tali die (vt vī) libellus offerri.de adul.l.miles.§.fexaginta.& §.illius.sed ex causa,tali tpe aliquis cōpellitur litigare:vt hic dicit in fine,ne tēpus illius electi ad regimē illius loci elabatur.1 Et idem credo si finiretur iurisdictio iudicis tempore illo, qđ tunc posset ꝑcedi,ne iudicialis instantia euanescat.arg.ꝛ.de offi.dele.cōsuluit.

DE FORO COMPETENTI

¶ *Quia res ad iudicia vocati frequenter excipiunt de foro,& plerūque dubitatur,quòd forum sic excipientes sequi debeant:ideo,& c. secundum Goffre. Sed ego contimno sic. Tractaturus auctor de singulis actibus & partibus iudicij:quia ante omne aliam actum iudicialem debet discuti de competentia fori,iuxta not.in c.inter monasterium. de re iudi.& in c.pen.de excep.ideo præmittit istam rubr.quia posito fundamento ponitur ædificium.1.q.1. cum Paulus. Et forum proprie nentri generis prout hic ponitur,significat territorium cuiusque iudicis infra quod poteſt in facinorosos animadvertere.ff.de verb.sign.l. pupillus.§.territorium. Vnde tota diœcesis dicitur territorium episcopi.16.q.7.omnes basilicæ.extra quod territorium impune nō paretur. de consti.c.2.lib.6.*

De hac materia habetur 96.dist.3.q.6.& 6.q.3.11.q.1.21.q.5.per totum.reperitur in Sexto,& Clem.Abb.Siculus.

S*I quis clericus.*] CASVS. Statuit concil. Chalcedo. ꝙ si clericus causam habeat aduersus alium clericū, vel laicus aduersus clericum,non deferat eſpm clerici conuenti,vel de consilio illius, alium iudicem eligat & ecclesiasticum. Not. ꝙ actor forū rei debet sequi.Ité sine licētia epi, clerici alium iudicem eligere nō possunt.

b ¶ *Non deferat.*]Quod si fecerit,puniri debet,prout dicitur 11.q.1.nolita.& c.placuit.& ꝛ.eod.ſi diligenti.

c ¶ *Actio.*]ꝛ.petitio:quia secundum canones actionem proponens tenetur.ꝛ.c.proxi.dilecti.vbi de hoc.& c.examinata.

d ¶ *Consilio eiusdem.*]Aliter enim nullo modo possunt eligere in præiudiciū aliorum,immo de licentia episcopi iudicium seculare non possunt eligere,sed ecclesiasticam personā bene de licentia episcopi.ꝛ.eo.significasti.alias nec vocātes nec inuiti possūt deferre eſpm etiam si iuramentum interueniret.ꝛ.eod.ſi diligenti.

e ¶ *Alios.*]id est,ecclesiasticos.ꝛ.eo.significasti. vel eps committat alicui.

f ¶ *Vtraque pars.*] Honestū & iustū est istud, vt ambe partes ſi præsentes sint,eligāt iudicē cōiter, vt hic , & c.q.6.placuit.ar.ptra.ꝛ.de offic.dele.cū R. sed illā intelligo qū altera pars est absens, vel cum nō vult concordare reus, vt ibi dī : alias iniquū esset illud qđ daret ad voluntatē alterius altero præsente : & sic obseruatur i curia Romana.ptra.11.q.1.c.iudices. & 15.q.7.c. si autem.sed illa intelliguntur in crimi nali,& nō tenet hodie.

N*Vllus iudicū.*] Duo facit. primo prohibet.secūdo adiicit pœnā:ibi,*Quod si.*Ab. Sic. CASVS.Statuit cōcilium Parisiēn. ꝙ nullus iudex secularis , ecclesiasticā personā præsumat distringere vel cōdēnare:qđ si fecerit,ab ecclesia cui fecit iniuriā,tandiu maneat sequestratus quousque satisfaciat.No.ꝙ seculares iudices,ecclesiasticas personas iudicare vel condemnare non debent.Ité qui iniuriam facit ecclesiæ,communione ipsius priuari debet.

g ¶ *Iudicum.*]scilicet,secularium.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

h ¶ *Minores.*]Quos appellat hic minores? Potest dici ꝙ scholares, siue feruentes ecclesiæ deputatos ad eius obsequium:quia illi eodem priuilegio censentur.arg.12.q.2.ecclesiarum seruus.

i ¶ *Sine permissu pontificis.*]Hic vacat ar.à contrario sensu,vt probatur ꝛ.eod.significasti.vbi de hoc.

k ¶ *Aut condemnare.*] nisi forte in causa recōuentionis,quia bene rādere tenent de ciuili,sed non de spirituali,vt dictum est ꝛ.c. proxi.& ꝛ.de iudi.at si clerici.c.vlt.Arg.ꝛ.de mutu. peti. c.1.2. & 3.q.8.c.accusatores.§.cuius in agendo.C.de senten. & interlocu. omnium iudicium.cum Papinianus.in Auth.& consequenter. sed in criminali non habet locum reconuentio coram iudice seculari.nec ét coram quocunq;,vt dictum est ꝛ.tit.proxi.at si clerici.

l ¶ *Cui iniuriam.*]Qui iniuriā facit ecclesiæ, debet priuari cōione ipsius.17.q.4.sicut antiquitus.nec ad supplicādū debet admitti vbi sacrilegiū cōmittere nō dubitauit.ea.cau.q.4. frater & coepiscopus.12.q.2.de viro nefando.vt sic puniatur in quo peccauit. sic ꝛ. de iurepat.pastoralis.in fi.& ꝛ.de offi.deleg.cū olim.& ꝛ.de trāsla. quāto.& ꝛ.de tempo.ord.litteras.& ꝛ.de Iudæ.ad liberandum. & ꝛ.de immu.eccle.c.fi.

m ¶ *Sequestratus.*]per sententiam.simile 30.dist.quasi ꝑ totū.Ber. *Ane si.*]Eps ratione rei cōuentur coram archiepiscopo, in cuius ꝓuincia res sita est. hoc dicit magis specifice. Abbas Sicu. CASV S. Si duo epi diuersarū prouiciarū sup aliqua possessione vel loco adinuicē cōtendant,ille ꝛ.rimas,vel patriarca , vel archiepūs,in cuius iurisdictione est locus de quo cōtēditur,cognoscat, vel det iudices q cām dirimāt.No.ꝙ ratione rei sortitur q̄s forū. n ¶ *Primos.*] Et hoc intellige cū ipse non potest ꝛ siue non vult per seipsum cognoscere.

o ¶ *Prouincia.*]Sic patet ꝙ sub illo iudice agere debet actor in cuius prouincia res est litigiosa:vt ex ipsa re sortiatur forū.ff.de cēsiforma.§.fi vero.& ꝛ.eo.c.vlt.& 11.q.1.experientiæ.& C.vbi in rem act.actor.& C.de ꝑdi.mino.si ꝑdiū.& C.de præscri.lon. tēp. l. vlt.

Si quis

¶ *Actio.*]ꝛ.petitio:quia secundum canones actionem proponens tenetur.ꝛ.c.proxi.dilecti.vbi de hoc.& c.examinata.

¶ *Consilio eiusdem.*]Aliter enim nullo modo possunt eligere in præiudiciū aliorum,immo de licentia episcopi iudicium seculare non possunt eligere,sed ecclesiasticam personā bene de licentia episcopi.ꝛ.eo.significasti.alias nec vocātes nec inuiti possūt deferre eſpm etiam si iuramentum interueniret.ꝛ.eod.ſi diligenti.

¶ *Alios.*]id est,ecclesiasticos.ꝛ.eo.significasti. vel eps committat alicui.

¶ *Vtraque pars.*] Honestū & iustū est istud, vt ambe partes ſi præsentes sint,eligāt iudicē cōiter, vt hic , & c.q.6.placuit.ar.ptra.ꝛ.de offic.dele.cū R. sed illā intelligo qū altera pars est absens, vel cum nō vult concordare reus, vt ibi dī : alias iniquū esset illud qđ daret ad voluntatē alterius altero præsente : & sic obseruatur i curia Romana.ptra.11.q.1.c.iudices. & 15.q.7.c. si autem.sed illa intelliguntur in crimi nali,& nō tenet hodie.

N*Vllus iudicū.*] Duo facit. primo prohibet.secūdo adiicit pœnā:ibi,*Quod si.*Ab. Sic. CASVS.Statuit cōcilium Parisiēn. ꝙ nullus iudex secularis , ecclesiasticā personā præsumat distringere vel cōdēnare:qđ si fecerit,ab ecclesia cui fecit iniuriā,tandiu maneat sequestratus quousque satisfaciat.No.ꝙ seculares iudices,ecclesiasticas personas iudicare vel condemnare non debent.Ité qui iniuriam facit ecclesiæ,communione ipsius priuari debet.

¶ *Iudicum.*]scilicet,secularium.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

¶ *Minores.*]Quos appellat hic minores? Potest dici ꝙ scholares, siue feruentes ecclesiæ deputatos ad eius obsequium:quia illi eodem priuilegio censentur.arg.12.q.2.ecclesiarum seruus.

¶ *Sine permissu pontificis.*]Hic vacat ar.à contrario sensu,vt probatur ꝛ.eod.significasti.vbi de hoc.

¶ *Aut condemnare.*] nisi forte in causa recōuentionis,quia bene rādere tenent de ciuili,sed non de spirituali,vt dictum est ꝛ.c. proxi.& ꝛ.de iudi.at si clerici.c.vlt.Arg.ꝛ.de mutu. peti. c.1.2. & 3.q.8.c.accusatores.§.cuius in agendo.C.de senten. & interlocu. omnium iudicium.cum Papinianus.in Auth.& consequenter. sed in criminali non habet locum reconuentio coram iudice seculari.nec ét coram quocunq;,vt dictum est ꝛ.tit.proxi.at si clerici.

¶ *Cui iniuriam.*]Qui iniuriā facit ecclesiæ, debet priuari cōione ipsius.17.q.4.sicut antiquitus.nec ad supplicādū debet admitti vbi sacrilegiū cōmittere nō dubitauit.ea.cau.q.4. frater & coepiscopus.12.q.2.de viro nefando.vt sic puniatur in quo peccauit. sic ꝛ. de iurepat.pastoralis.in fi.& ꝛ.de offi.deleg.cū olim.& ꝛ.de trāsla. quāto.& ꝛ.de tempo.ord.litteras.& ꝛ.de Iudæ.ad liberandum. & ꝛ.de immu.eccle.c.fi.

¶ *Sequestratus.*]per sententiam.simile 30.dist.quasi ꝑ totū.Ber. *Ane si.*]Eps ratione rei cōuentur coram archiepiscopo, in cuius ꝓuincia res sita est. hoc dicit magis specifice. Abbas Sicu. CASV S. Si duo epi diuersarū prouiciarū sup aliqua possessione vel loco adinuicē cōtendant,ille ꝛ.rimas,vel patriarca , vel archiepūs,in cuius iurisdictione est locus de quo cōtēditur,cognoscat, vel det iudices q cām dirimāt.No.ꝙ ratione rei sortitur q̄s forū. n ¶ *Primos.*] Et hoc intellige cū ipse non potest ꝛ siue non vult per seipsum cognoscere.

o ¶ *Prouincia.*]Sic patet ꝙ sub illo iudice agere debet actor in cuius prouincia res est litigiosa:vt ex ipsa re sortiatur forū.ff.de cēsiforma.§.fi vero.& ꝛ.eo.c.vlt.& 11.q.1.experientiæ.& C.vbi in rem act.actor.& C.de ꝑdi.mino.si ꝑdiū.& C.de præscri.lon. tēp. l. vlt.

Si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis contra.] Coram suo ep̃o conueniendus est clericus: qui si recusatur, dabit delegatum partibus non suspectum. sic solet cõiter summari. sed Panor. summat aliter ꝓsiderata potius mente legis q̃ cortice. Eps, si recusatione ꝓtra eũ proposita ad arbitros venire nõ vult, etiã potest partiũ non requisito consensu, causam principalem alicui nõ suspecto committere, cuius sententiam execu-
† Gregori. lib.9. epistola. 74. regi-stri. tioni mandabit. Et secũdum intellectũ melior em diuiditur, quia primo prouidet qñ iudex vt suspectus recusatur à reo. Secũdo qñ
† Cap.5. eo. tit. in 1. cõ-pilat. delegatus in locum recusati recusatur ab actore: ibi, *Aut si.* Tertio prouidet circa executionẽ: ibi, *A quibus.* Ab. Siculus.

CASVS. Dicitur hic quòd si aliquis causam habuerit ꝓtra clericũ, corã ep̃o suo eũ cõueniat: & si eps tamquam suspectus fuerit recusatus, committat alij causam ipsam: sed si actor recusauerit illũ cui eps causam commisit, eps
† Post concilium Late ran. par. 8. c. 7. & c. 7. eo. tit. in 1. cõ-pilat. det aliquem, qui partes compellat vt concordi ter iudices eligant, ne possint postea recusare, & idẽ est si reus recusaret illũ executorẽ & quod per illos fuerit diffinitũ, per ep̃m executioni mandatur lege seruata. Not. ꝙ ordinarius potest recusari. Itẽ delegatus epi suã sententiam nõ potest execution̄i mãdare: vt hic colligitur: contrarium notaui in glo. in hoc c. signata.

¶ Greg. † Bonifacio defensori Corsicæ.

¶Episcopus vt suspectus recusatus, de cuius suspicione notorie constat, potest dare delegatum partibus non suspectum: cuius sententiam poterit per se executioni mãdare.

CAP. IIII.

SI † quis cõtra clericum causam habuerit, episcopum ip sius adeat: qui si vt suspectus [a] fuerit recusatus, executor: [b] ab eo deputetur. Aut si hoc actor [c] refugerit, ab eodem episcopo est deputandus: qui partes sibi mutuo consensu iudices compellat eligere: A quibus quicquid fuerit diffinitum, ipsius solicitudine [d] (seruata lege [e]) modis omnibus compleatur.

¶ Alexander tertius †.

¶ Super re ecclesiæ vel clerici, potest laicus coram ecclesiastico iudice conueniri, sed si probabiliter negat rem esse ecclesiæ vel clerici, ad iurisdictionem ecclesiasticam declinandam, conuenitur coram suo iudice,

CAP. V.

SI clericus laicum de rebus suis, vel ecclesiæ impetierit, & laicus res ipsas non ecclesiæ aut clerici, sed suas proprias asseuerat †: debet de rigore iuris ad forensem iudicem trahi: Cum † actor forum rei [f] sequi debeat: Licet in plerisque partibus aliter de consuetudine [g] habeatur.

¶Idem.

¶ Si quæstio feudalis est inter clericum & laicum, cognoscet dominus feudi: sed eo negligente cognoscet delegatus Papæ, etiam ante negligentiam datus, hoc dicit, secundum lecturam glo.

CAP. VI.

EX † transmissa nobis insinuatione B.C.& VV. militum ecclesiæ tuæ, intelleximus, quòd cum R. [h] de Cassauille, eos super quadam possessione coram Treceñ. episcopo traxisset in causam, nobilis vir de Campis eorum dominus [1], sub debito fidelitatis eis inhibuit, ne de seculari feudo in iudicio [k] ecclesiastico responderent: & infra. ¶ Per dominum feudi causam iubeas terminari †. Et si ipse malitiose distulerit [l], tu ei debitum finem imponas.

[1] Et supra de offic. delegati, quæritur. ii. vbi de hoc.

Abb. Siculus. † asserat.

CASVS. Si clericus cõueniat laicum de rebus suis vel ecclesiæ, & laicus dicat res illas suas, tũc actor forũ rei sequatur, licet de consuetudine alicubi aliter obseruetur. Nota regulam generalem, actorem forũ rei sequi debere: in quibusdam partibus aliter de consuetudine seruatur.

† In antiquo. tit. cum actor semper forum rei sequi debet.

f ¶ *Actor forum rei, &c.*] Hæc regula generalis est. ĵ. eod. cap. cum sit. & ii. q. i. experientiæ. & c. seq. & 3. q. 6. c. 2. & c. neminem. & C. de iurisdict. omn. iud. in crimina li. & C. vbi in rem actio. tit. in 2. col. vltima. & ff. de alienatione iud mu. causa facta. quia etiam. in prin. & in Auth. vt cle. apud proprios epos. coll. 6. fallit hæc regula in casibus notatis ĵ. eod. cũ sit. & c. licet. & c. ex tenore.

† Post concilium Lateran. par. 4. c. 2. eodem tit. in 2. compilatione.

g ¶ *De consuetudine.*] Talis cõsuetudo cõtra omnia iura prædicta, est. 2 sed introducta est ꝓp negligentiam laicorum in exhibenda clericis iustitia. ĵ. eo. cum sit generale. & c. licet. & c. ex tenore. sed Papa siue sint negligentes, siue non, quotidie concedit litteras clericis contra laicos super quacunque quæstione: & ita assumit sibi iurisdictionem aliorum, contra id quod dicit. 3. tit. proxi. nouit. in prin.

† Vide l. 8 post opera. ff. de iudic. & ibi Bal. & Cy. qui ex consensu. C. de epi. & cle.

EX † transmissa nobis.] Quæstio feudi dẽt per dñm terminari. qui si negligit, ecclesiasticus iudex aliàs superior eius hoc faciet, ita cõiter summatur. Vel summa sic, ſm alium intellectũ: Quæstio feudi debet terminari per dñm feudi immediatum. & hęc lect. incidit cũ prima, sed est magis clara & not. Et primo ponitur partis conquestio. Secundo: ibi, *Per dominum.* Papæ prouisio. Abb. Sicul.

2 Sed ĉ feudalis, quia iuris-dictionalis. dist. in his. secundum Per. & Ioan. And.

CASVS. Quidam nomine R. de Cassauille coram Treceñ. epo. traxit in causam B.C.& vv. milites cuiusdam epi super quadã possessione: quidã nobilis vir de Campis eorum dñs, sub debito fidelitatis eis inhibuit, ne de seculari feudo in ecclesiastico iudicio responderẽt, cum paratus esset eidem R. iustitiam exhibere: episcopus Treceñ. eos reputãs contumaces, tulit excõmunicationis sententiam in eosdem, propter quod milites conquesti sunt dominum Papæ: Vnde mandat epi̇scopo istorum militũ, ꝙ ipse causam illam iubeat per dñm feudi terminari; & si ipse malitiose distulerit, epi̇scopus idem cãm ipsam terminare procuret. Not. causam feudi per dominum ipsius feudi terminari. Item propter negligentiã seu malitiam amittit quis iurisdictionem.

h ¶ R.] Forte clericus erat iste 3 R. quia aliàs Papa non dedisset ei litteras: quia licet concedat clerico contra laicum, non tamen concedit laico contra laicum, dum tñ habeat alium superiorem, cum consuetudo curiæ sic se habeat, nisi de cõsuetudine, & sponte se subiiciant iurisdictioni ecclesiæ. sic potest intelligi 3. de arb. innotuit. & consimilia. & 3. c. proxi. in fi.

3 Ecclesiæ de quibus habebat iudicatã epi̇scopi ex concessione Alexandri. Ioan. And.

i ¶ *Dominus.*] quo ad feudum illud, aliàs videtur quòd erant milites ecclesiæ, vt 3. dicitur in littera.

K ¶ *Ne in iudicio ecclesiastico responderent.*] Quod quidem facere potuit, cum Papa talem prohibitionem admittat. qualiter causa feudi debeat tractari, dicitur 3. titulo proxi. cæterum.

l ¶ *Distulerit.*] Et sic per negligentiã iudicis secularis, iurisdictio quæ prius erat inefficax apud delegatũ, modo est efficax. sic ĵ. eo. licet. & c. ex tenore. sic etiam delegatus per negligentiã perdit iurisdictionem, & transfertur ad ordinarium. 3. de officio ordinarij, significauit. 3. de offic. deleg. prudentiam. §. sexta. in fi. Bernard.

Verum

VErum.] Dñs feudi siue sit ecclesiasticus siue secularis, causam feudalem cognoscit. sic communiter summatur. Primo ponitur factum. Secundo ſtatutum: ibi, *Statuimus.* Abb. Sicul.

CASVS. Vacante quadam ecclesia, mota fuit quæstio à quodam super quibusdam feudis ad uersus præpositũ, pertinẽtibus ad prietatẽ vacãtis ecclesiæ: dubitabatur quid fieri deberet de huiusmodi quæstione: consultus Papa ſtatuit, ꝙ ad præsens supersedeatur huic quæstioni, quousq; eps fuerit ibi electus. & confirmatus & si feudũ illud ad ecclesiam pertineat, epi
† Cap. 1. eo. tit. in 2. com pilatione. beneplacito relinquatur sicut iustum fuerit: quòd si ad ecclesiã nõ pertineat, imperiali beneplacito relinquatur. Not. ex hac decretali bonum. arg. ꝙ vacante ecclesia iurisdictio epi ad capitulum non pertineat. Itẽ causa feudi per ipsius dominum debet expediri.

¶Idem.

¶ Per dominum feudi secularem siue ecclesiasticum quæstio feudalis terminari debet, etiam si vasalli sint clerici, et si plures prætendantur domini, non potest vnus cognoscere, maxime alio absente. an feudum ad eum pertineat. hoc dicit, secundum lecturam magis notabilem.

CAP. VII.

VErum † quoniam de quibusdam feudis, aduersus præpositũ quæstio mota fuit [a]: Statuimus, vt ex quo episcopus [b] fuerit in ecclesia consecratus †, de feudis [c] ipsis, sub suo iudicio cognoscatur, si ad ecclesiasticam cognitionem [d] pertineant: alioquin [e] imperiali beneplacito, sicut iustum fuerit, relinquatur.

† In codice Barbatiæ tæ cõsecra-tus, vel cõfir matus, de feudis, &c.

¶Lucius tertius.

¶Malefactores ecclesiarum in vtroque foro conueniri possunt.

CAP. VIII.

CVm † sit generale vt actor forum rei [f] sequatur: & infra. ¶ Verum quoniam seculares iudices in exhibenda iustitia personis ecclesiasticis, sæpe in iudicio sunt remissi [g], in fauorem ecclesiæ est introductũ, vt malefactores [h] suos, qui sacrilegi sunt censendi, venerabi
† Cap. 4. eo. tit. in 2. com pilatione.
lium locorum rectores, possint sub quo maluerint iudice conuenire †.

¶Celestinus tertius.

¶Causæ clericorum secundum iura, non secundum consuetudines laicorum terminantur. Vel sic: In loco temporalis iurisdictionis ecclesiæ, causæ clericorũ sunt secundum ius canonicum terminandæ. hoc dicit. secundum glo. & vtrumque summarium recipit determinationem.

CAP. IX.

QVòd † clericis: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si quas causas pecuniarias, clerici Parisius commorãtes, habuerint contra aliquos [i], vel aliqui contra eos, ipsas iure canonico decidatis †.

† Innoc. iij. Vercellen. epiſcopo.

¶Laicus laicum super re ciuili coram iudice ecclesiastico conuenire non potest, nisi in defectu iustitiæ secularis, vel nisi consuetudo id exposcat.

CAP. V.

LIcet † ex suscepto: & infra. ¶ Mandamus quatenus si quando à laicis Vercellen. litteras super rebus præcipue quę forum seculare contingunt, à sede Apostolica contigerit impetrari, sublato appellationis obstaculo, decernas cauerit, in veram litis æstimationem condemnari debeat. ff. de iudi. si filiusfamil. 2 Bernardus.

2 Vide ea. cũ æterni. de sent. & re iud. lib. 6.

¶Glo. seq. tractat de pœna, & foro sacrilegorum. Secundo ponit quinque crimina ecclesiastica. tertio arguit à contrario.

h ¶ *Malefactores.*] id est, raptores rerũ ecclesiasticarũ & suaſores. 12. q. 2. ne de viro. Et isti qui sic bona ecclesiarũ arripiũt, tamq̃ sacrilegi iudicantur, & possunt excõicari vsq; ad cõdignã satisfactio nem. 12. q. 2. nulli liceat ignorare. & c. quicũq;. & c. prædia. & est expressum. ĵ. eod. c. conquestus. & quasi homicidæ reputantur. 12. q. 2. qui abstulerit. & quia isti sacrilegiũ committũt, vt dicunt iura prędicta, coram ecclesiastico iudice sunt trahendi: cũ istud crimen sit † Cap. 1. eo. tit in 2 com dñ. & hoc sacrilegium qñq; per iudicem secularẽ punitur. C. de epiſco. & cleri. si quis in hoc genus. Itẽ crimẽ vsurarum. ĵ. de vsu. cũ Diaz in tu. hæresis, simoniæ, periurij, & adulterij, hæc pertinent ad ecclesiam, & consimilia. & de quocunque peccato. 3. de iu. nouit. & hoc quod hic dicit introdu cẽtũ est in fauorem ecclesiæ. Et quia hoc dicit specialiter de malefactoribus ꝙ possint cõ uenire sub quo iudice velint: secus vbi intelligendum de aliis, ꝙ co-
† Cap. 1. eo. tit. in 3. com pilatione.
nisi cõsuetudo contrariũ inducat, vt dicitur 3. eo. si clericus. in fi.

3 De materia huius glossæ vide Bernardinũ pilatione. ſtrum. 82. 85. 86. 89. & 106.

† Hinc inferrur ꝙ ſta tura laicorum non licegant clericos. vide Batt. in l. 1. C. de sum. trinit.

Q*Vod clericis.*] Diuiditur: quia primo ponitur decisa ꝙestio. in secunda mandatum: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Mandat Papa, ꝙ si clerici Parisius commorantes causas pecuniarias habuerint contra alios, vel alij contra eos, iure canonico decidantur. Not. quod dicitur in ista decretali, speciale est Parisius, et fauore vniuersitatis introductum.

i ¶ *Aliquos.*] etiã laicos. et est speciale Parisius, vbi eps habet temporalẽ iurisdictionẽ, et gerit vicẽ comitis: vnde et præco banũ ibi núciat nosse epi et regis. aliàs laici debẽt in causis pecuniariis coram suo iudice ꝙueniri, nec tractareſ ibi cã iure canonico, sed ciuili vel iure municipali, et si causæ tractanſ inter clericos & laicos quos ꝙueniũt, vſi ꝙueniãt iure canonico nõ obstãte ꝙsuetudine.

L*Icet ex suscepto.*] Diuiditur. Primo ponit dictũ cũ sua modificatiõe. Secundo: ibi, *Liceat.* ꝙidet ꝓtra grauamina ꝙsulũ. Tertio: ibi, *Si vero.* ꝙidet ꝓtra recusationes ipsorum. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam laici Vercellenſes super quæstionibus, quæ forũ ecclesiasticũ non ꝓtingũt, litteras impetrabãt ꝓtra alios laicos fatigantes eos laboribus et expensis, et iurisdictionem consulum Vercellen. eneruantes, cum ipſi parati essent cõquerentibus iustitiam exhibere: Vnde consules Vercellen. significauerũt hoc domino Papæ, et ipſe super hoc mandat epiſcopo Vecellen. quatenus si aliquando à laicis Vercellen. super rebus quæ forum seculare cõtingunt, litteras contigerit à sede Apostolica impetrari, illas decernat irritas, et inanes, dummodo consules, et commune Vercellen. de se conquerentibus iustitiam exhibeant: et si aliqui corã cõsulibus fuerint aggrauati, ad ipſum epiſcopum sicut hactenus fieri uatum est, vel ad sedem Apostolicam poterunt appellare. hoc præfertim tempore quo imperio vacante, ad superiorem secularem non possunt habere recursum: si vero consules iustitiæ, tanquã suspecti fuerint recusati, corã arbitris à partibus electis de causa suspicionis agatur: quæ si probata fuerit, ad ipſum epiſcopũ vel ad Papam pro iustitia recurratur. No. quòd litteræ Apostolicæ impe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rę aęe ſuper his quæ ad forum eccleſiæ non pertinent,ſunt in penetij,nec proceditur per eas quouſq; ſecularis iudex negligés apparuerit in iuſtitia exhibendæ:et ſic pp negligentiam iudicis ſecularis eccleſia ſe de his intromittere poteſt.Itē vacāte imperio eccleſia ſupplet vicem imperij,& ad eā appellatur vacante imperio.

Item iudex ordinarius poteſt recuſari:quia iſti cōſules ordinarij ſunt, licet cōtra opinionem legiſtarum:vt C.de iur. om.iudi.l.nemo.

a ¶*Iuſtitiæ complementum.*] Ergo quouſq; ad ſniam peruenit,ſemper eſt in pendēti an valeat reſcriptum.j.c.prox. & ſ.eo. ex trāſmiſſa. quādoque enim reſcriptū eſt in pendenti.ſ.de reſcrip.ſi autem.

† Nolue-rint. ¶*Glo.ſeq.ad caſum quē ponit littera,addit quin que caſus,quibus,&c.*

b ¶*Vacante imperio.*] Iſte eſt ergo vnus caſus in quo iudex eccleſiaſtic⁹ poteſt ſe immiſcere ſeculari iuriſdictioi, ſcilicet cū ſuperior nō inuenitur. Alius eſt cū iudex ſecularis negligit facere iuſtitiam:vt hic,ver.dūmodo,&c.et j. cap. proxi. &c.2.arg. 23.q.5. adminiſtratores. Tertius eſt, cum aliquid ambiguū fuerit,& difficile, & inter iudices variatur. j. q. fil.ſint leg.c. per venerabilem. circa medium.Quartus eſt in omni crimine ecclesiaſtico,puta vſura, ſacrilegio,& ſimilibus: vt 6. q. 2. c. 1. & 12. q.2. nulli liceat.& j.de vſuris. quoniam. Quintus eſt cū per denunciationē criminis cauſa defertur ad iudice eccleſiaſticum.ſ.tit. prox.nouit.Item ratione cōnexitatis,vt in dote.j.

† Aliàs. archiepiſcopo.

† Cap.2.eo. tit. in 3. cōpil.

3 Dicit per hoc facere ad quęſtionem de dua b⁹ quartis. not.infra de reſt Raynutius. q⁹ ſcilicet in ambiguitate opinionum legiſtarū ſtetur interpretationi canonicæ. Ioan. And

auctoritate noſtra irritas & inanes, dummodo Conſules & Commune,de ſe conquerentibus in iudicio ſeculari, exhibeant iuſtitiæ complementū a.

¶Liceat tamen ipſis qui ſub eiſdem Cōſulibus taliter duxerint contendendum,ſi ſe in aliquo ſenſerint prægrauari, ad tuam (ſicut hactenus ſeruatum eſt) vel ad noſtram,ſi maluerint†,audientiam appellare: hoc præſertim tempore, quo vacante b imperio, ad iudicem ſecularē recurrere nequeunt, qui, à ſuperioribus in ſua iuſtitia opprimuntur.† Si vero Cōſules iuſtitiæ tāqu ā merito ſuſpecti fuerint recuſati,coram arbitris cōmuniter electis, de cauſa ſuſpicionis agatur:quæ ſi probata fuerit eſſe iuſta,ad te, vel ad nos c pro iuſtitia recurratur: ſicut ſuſperius eſt expreſſum.

¶Idem archidiacono †, & theſaurario Turonenſi.

¶Vidua laicum coram iudice eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi ſuper cauſa eccleſiaſtica, vel in defectum iudicis ſecularis.

CAP. XI.

Ex † tenore litterarum coram nobis Britāniæ,noſtris eſt auribus intimatum,quòd cum cauſam, quæ inter mulierem nobilem F. & I.de Meduano, ſuper hæreditate ſua noſcitur agitari, vobis commiſerimus terminandam, ipſe comes eidē mulieri, cum tam ipſa, quàm prædictus I. eſſent de foro ipſius, mandauit, vt cauſam deferrēt ad ipſum, promittens eidem, quòd facere ei iuſtitiæ plenitudinem exhiberi c †:& infra,

¶Nos igitur attendentes, quòd ſic ſumus viduis in iuſtitia e de bitores,quòd aliis iniuſtitiā face re nō debemus,Mādamus quatenus, niſi ſit talis cauſa,quæ ad eccleſiaſticū f iudicem pertinere noſcatur,ei ſuper ſedere cure tis:dummodo per iudicem ſecularem, ſuam poſſit iuſtitiā obtinere: alioquin non obſtante ipſius contradictione, cauſam ipſam ratione ꝓia terminetis g.

¶Idem Piſano archiepiſcopo.

¶Clericus non poteſt conſtituere ſibi iudicem laicum,etiam ſi proprium iuramētum,& aduerſarij conſenſus accedat.

CAP. XII

SI † diligenti: & infra. Aſſeruiſti te vſque ad hæc tempoirs incipiunt habere effectum.

d ¶*Exhiberi.* Et quia iudices nihilominus procedebant in cauſa, Comes ſignificauit hoc domino Papæ.

¶Glo.ſeq notat cauſas viduarum non pertinere,&c.

e ¶*In iuſtitia.*]ſimile j. de donat.inter vir.& vxo.nuper.Per hoc patet q⁹ cauſa viduarū non pertinet principaliter ad eccleſiaſticū iudicem, licet pertineat ad eccleſiam quātū ad protectionē: vt 87.diſt. c.1, et 2.immo ad iudicium ſeculare ſpectēt 2 primo cauſæ viduarū, pupillorum, et orphanorum. 23. q. 5. regum. & q. 3. ab imperatoribus. & C. qſi imper.inter pup.l. vnica.ſecundario quātum ad defenſionem ad eccleſiā ſpectant. 23. q. 5. adminſtratores. & j.de cenſi. licet. et cauſa viduarū et aliarum miſerabiliū perſonarum ſpectat ad eccleſiam vbi agitur de iniuria,ſiue de violētia eis illata.24. q. 3.ſi quis de potēstibus. Et ſic intellige.j. eod.ex parte. vbi Papa cōmittit cauſam viduæ ſuper violētia irrogata. et ſic pōt intelligi j.de verb.ſign. ſuper.§.vlt.et præcipue circa dotes,vt in ꝓdicta decre.nuper.cauſa pœnitētium ad eccleſiam pertinet. 11. q. 1. aliud. hæreſis,ſimonię,adulterij,cum agitur ad ſeparationem matrimonij. j.vt lit.non conteſt.c.1. & ſ. de procu. tuæ. & aliæ de quibus dicetur in ſeq. notula.& indire

f ¶*Eccleſiaſticum iudicem.*] Sicut ſunt cauſæ matrimoniales. 3 ſ. Ide offi.deleg. cauſam matrimonij. & j.de conſanguni.et affini.ex itteris.Item cauſa natiuitatis alicuius. j.qui fil.ſint legiti.lator.& c.cauſam. Item iuſpatronatus.ſ.de iud.quāto.Item decimarum.j. de deci.per totum.Item cauſa vſurarum.j.de vſur. quoniam.et per totum.et alia plura,vt dictum eſt ſ.eod.cum ſit.et cap.licet.

¶Glo.ſeq. reci. per queſt. an ſcilicet communitate negligente procedant iſti delegati virtute primarum vel ſecundarum,&c.

g ¶*Terminetis.*]Per litteras prius impetratas.vt incipiant valere ex nunc quo ad effectum. ſ. de offi.deleg.c.3.§.1.ff.de leg.3.l. 1. §. 1. C.de dona.inter.vir.& vxo.donationes. & ſ. de reſcrip.eam te.Interim enim iuriſdictio dormit.ſic j.de reſcri.paſtoralis.in fi.Videtur enim committi cauſa ſub conditione,ſi iuſtitia coram ſeculari haberi nō poſſit.arg.j.de iureiuran.quemadmodum.ſicut cognitio principalis cauſæ ſub cōditione committitur in cauſa appellationis. j. de appella.vt debitus.ſic ſ.de offi.deleg.inſinuante.& ff.de iure dot.ſtipulationem.Quòd autē litteræ,quę ab initio non valent, poſtea conualeſcant,eſt arg.ſ.de reſcri.ſi autem. j.de conuer.coniu.placet.ff.de iniuſt.rup.& irri.teſt.cum in ſecundo. ff. de liō.et poſth.ſi quis poſthumos.in prin.& ff.de pig.act.ſi in rem. §. vlti.& ſ.de elect.quòd ſicut. arg. contra.ſ.de elect. dudum.vbi de hoc.et j.de proba.poſt ceſsionem. Itē hic habes quòd iuriſdictio perditur per negligentiam. ſic ſ.de offi.dele.prudēciam.in fine.& ſ.de offi.ordi.ſignificauit. et cap. licet. 4 et ſic litteræ iſtæ ſunt in pendenti quouſque appareat de negligētia iudicis ſecularis.ſ.eo. c.proxi.ſicut in pendenti eſt,an in ſenatuſconſulto Macedoniano commiſſum ſit.ff.ad Macedonianum.l.1.§.ſi pendeat.

SI *diligenti*] Pars huius j.de præſcri.ſi diligēti.Diuiditur in tres partes. in prima ponitur falſa opinio archiepiſcopi Piſani.In ſecunda ipſius inpugnatio:ibi, *Immemor*.In tertia concluſio: ibi, *Manifeſtus*.Abbas,

CASVS.Quidam clericus Piſanus cōtraxit cū aliquo, promittens eidem ad certum terminum ſoluere certam pecuniæ quātitatem, alioquin poſſet eum cōuenire coram iudice ſeculari,& clericus

ricus promiſit ei reſpondere ſub illo,iuramento interpoſito : dubitatum fuit,an poſſet ſic renūciare iuri ſuo,ſaltem in temporalibus,& iudicem laicum ſibi conſtituere. & an iuramentum teneret:ſuper hoc cōſultus fuit archiepūs Piſanus,qui fuerat doctor legum:& ipſe rñdet,q⁹ vſque ad tempora illa tenuerat,q⁹ licitum ſit clerico renunciare iuri ſuo,ſaltem in temporalibus,& ſibi laicum iudicem cōſtituere:& iuramētū ſuper hoc prēſtitum ſeruādum erat. Reſponſio & opinio archiepi peruenit ad Papam : vnde ſcribit eidē archiepo, referēdo ſibi opinionē ſuam, qualiter aſſeruit q⁹ licitū erat clerico renunciare ſaltem in tēporalib. iuri ſuo,& laicum iudicē ſibi conſtituere , & q⁹ iuramentum ſuper hoc prēſtitum erat ſeruandum,oblitus conſtitutionis illius,quę dicit q⁹ pacto priuatorum iuri publico non derogatur:& q⁹ non potuerit renunciare,nec laicum iudicem ſibi cōſtituere,oſtendit per 2 cilia Meleuitanen.& Carthaginen.In concilio Mileuitanen. 1 ꝓtinetur,q⁹ clerici non protrohāt clericos ad iudicia publica,relicto pontifice ſuo:quod ſi fecerint,cauſam perdant,& à cōione habeā tur extranei.Et in concilio Carthaginen.dr,q⁹ tam epi, quām diaconi,& quilibet clerici in criminali ſeu ciuili negotio,ſi derelicto iudicio eccleſiaſtico,voluerint ſe purgare publicis iudiciis,etiā ſi pro eis lata fuerit ſententia,locū ſuū amittant,& hoc in criminali actione:In ciuili vero,perdāt qđ euicerint, ſi locū ſuum obtinere voluerint.Ex quibus ꝑcilijs manifeſte apparet,q⁹ clerici,nec inuiti, nec volentes,poſſunt paciſci vt ſeculariа iudicia ſubeant:quia hoc nō eſt beneficiū ꝓſonale cui renūciari poſsit,ſed potius toti collegio eccleſiaſtico.publice eſt cōceſſum,cui pactū priuatorū derogare non poteſt,& iuramentum ſuper hoc præſtitū licite ſeruari nō pōt,q⁹ ꝓtra ſtatuta canonica illicitis pactionibus informatur.Not.q⁹ ius publicum pacto priuatorum nō tollitur.Item cleri ci neqe in criminali,neque in ciuili poſſunt laicum iudicem eligere,ſuo derelicto:qđ ſi fecerint,puniuntur,vt hic dr.Itē ius iſtud publicum eſt,& ideo nullus ei renunciare poteſt.Item ſi principale non tenet,nec accеſſorium. Item iuramentum contra canones Præſtitum,non tenet.

† Aliàs ita: conſtitutionis illius.

† Verba quę hoc loco tri buuntur cō cilio Mileu tano habenti in concilio Toletano 3. cap.13. reliquain concilio Carthaginenſi 3. ca.9.& vide notas huius capitis.

2 In concilio Toleta no 3. c. 13. hęc continentur.

¶*Glo.ſeq.ad id quod dicitur hic ius publicū nō tolli pacto priuatorū, alleg.12.iura pro concor.In contrariū alleg.11.iura.Sol.diſtinguēdo inter ius publicū fauorabile tātū,et fauorabile & odioſū, & ponit exēpla.Subdit ēt quatuor ratiões quare clericus nō ꝓſentit in nō ſuum iudicē,dicens ſecus de laico in ciuilibus:dicit deinde aliud in arbitris.*

a ¶*Pacto priuatorū.*]Sic ergo patet q⁹ priuatorū pacto iuri publico non derogatur.ff.de pact.ius publicum.& l.inter debitorē. 2 ſ. de regu. iur. l.neque publicum remittere poteſt aliquibus pactionibus:nec mutare formam antiquitus conſtitutam.ff.de admi.tut.quidā decedens. & j. de teſta.requiſiti.& nemo pōt facere q⁹ leges in teſtamēto ſuo locum nō habeant.ff.de lega. 1. nemo. & ff.ad l.Fal. q⁹ de bonis.§. 1. & C.de odi.inſer.l. 2. & C. de iura.calum.l.vlti. §. ſed quia. & 10. q.1.ſic quidā.ff.de poſtu.quos prohibet.j.de except.c. exceptionē, ar.ꝓtra.ff.de pact.pacifci.& l.pactū inter hæredes.ff.à quib.app.nō licet.l.1.in fin.& §.1. & C. de tempo. appel. l. vlti. in fin. & ff. de ſeru.l.1. & ff.de mino.ſi iudex.& j.de reg.ad Apoſtolicam. & j. de priuileg.ſi de terra.& c. accedentibus. & C.de pactis,ſi quis in ꝓſcribendo,vbi vī expreſſum.& j.eod.dilecti.ſup hac ꝓrarietate dicas q⁹ illi iuri quod eſt tantū introductū in fauorem aliquorum, bene poteſt quis renūciare:ſed ſi aliquod ius introductū eſt in fauorem quorundā pro publica vtilitate ipſorū,& odio aliorū,nullus poteſt tali iuri renunciare:tale eſt hoc de quo hic agitur:quod introductum eſt non tam in fauorem clericorum, q̄ in odiū laico rum:ipſi enim clerīcis opido ſunt infeſti:vt 2.q.7.laicos.& c. laici. et tale eſt illud 17.q.4.ſi quis ſuadente.quia ei renunciare nō poteſt.j.de ſent,excō.contingit. Sicut potes videre in ſimili. mulier pōt renunciare Velleiano:quia in fauorē ipſius tū introductū eſt. ff.ad Velle.l.vlt.§.pe.et C.eo.tit.l.iubemus.pp infirmitatem ſexus. C.ad Vell.ſi ſine.& ff.eod.l.2.§.verba.ſed Macedoniano nō poteſt renunciari:quia illud in fauorem quorundā introductu eſt : et in odium creditorum.ff.ad Maced.ſed et ſi pater.in fi.ſimiliter beneficio reſtitutionis non pōt renunciari:quia tā in fauorē quàm in odium introductū eſt licet ſit ar.ꝓtra.ff.de minor.ſi iudex. 3 item alia ratio conſueuit aſsignari,quare non poſsit clericus in aliū iudicem conſentire:quia præiudicatur eſo ſuo,ſine cuius conſenſu iurare non poteſt,nec alium iudicem habere. 11. q. 1. clericum. 3 q. 6. non liceat. j. de iura.calum. c. 1. in fin.Item ab alio non poteſt recipere ordinem,niſi ab epiſcopo ſuo,ergo nec iudicium, quod eſt maius.Sic argumentatur cano.9.q.2.nullus Primas.& j. de paro.c.3.Item non poteſt ab alio prelato petere animæ iudiciū quod eſt occultum:multo fortius non poteſt petere iudiciū perſonæ j.de pœn. & re.omnis vtriuſque.& de pœn.diſt. 6. placuit.

3 Concilio Toletan. 12. cano. 12.

ſic poſſet contingere, quòd oēs ſubditi epiſcopi alium ſibi iudicē eligerent. Laicus vero bene poteſt aliū iudicē ſibi eligere in ciuili negotio.ff.de iud.l. 1. & 2. ſed in criminali nō. 11. q.1.ſi quis cum clerico. & C.de iuriſd.om. iud. in criminali.clerici tamen arbitros bene poſſunt eligere præter cōſenſum epiſcopi. ſ. de arbi.c.1. & 2. & in c.dilecti.& per totum titu.

Item dixi quòd illi priuilegio,ſi quis ſuadente.renunciare nō poteſt,tamen clericus verberatus à laico,vel ab alio,poteſt ei remittere iniuriam quantum ad ſe, ſed non quantum ad eccleſiam.23.q.4.ſi is qui. 63. diſtin. Salonitanæ.

b ¶*Concilio.*]quæ concilia tu habes 11.q.1. inolita. et ca. placuit.

c ¶*Ne clerici.*]Hic ponit tenorem illius c.inolita.

d ¶*Petrahant.*et ſic trahuntur inuiti,et ideo punitur ille qui eos trahit,et ſic loquitur c.inolita.in actore.

e ¶*Cauſam perdant.*]Sed nunquid per ſententiā,an ipſo iure? H. dicebat q⁹ ipſo iure perdit cauſam:ſed videtur potius quòd p ſententiam.arg.prædicti c.inolita.vbi dicit.cōuentus et cauſam perdat.et C.de iur.om.iud.in criminali.vbi dicit:actor actione cauſæ mulctetur,reus pro condemnato habeatur.et arg.prędicti ca.placuit.vbi dixit, locum ſuum amittat. quod verius videtur.op. 4.ad hoc arg.j.de exceſſ.prælato.grauem. hoc dicit Io. H. contra. Sed nunquid intelligimus hanc pœnam imponendam ſtatim,vel poſt conuentionem,vel poſt litis conteſtationem,vel tantum ſi perſeuerat vſque ad finem cauſæ?Et videtur certe quòd poſtquam vocatus eſt ad iudicium. 11. q. 1. inolita. vbi dicit : ad iudicia publica non pertrahant : ſi contra fecerint,cauſam perdant.et cap. placuit vbi dicit:qui de ſeculari iudice poſsit auxilium,etc. et C. de iuriſd.omn.iud.in criminali.vbi dicit:qui inuocauerit in vetito examine.Sed videtur q⁹ ante litis cōteſtationē poſsit pœnitere, nec incidit in pœnam.ff.rem ra.hab.amplius.et ff.de in ius voc. l. quamuis.5 et ff.de iur.om.iud.ſi conuenerit.Et arg. illius cap. placuit. vbi dicit:ſi crimen fuit intentatum,vel ciuilis cauſa commota.per quæ verba innuitur,quòd lis fuit cōteſtata.immo etiam vī q⁹ quandocunque ante ſenteutiam licitum ſit pœnitere. arg. ff. de inof.teſta. Papinianus. §. meminiſſe.et C. de ijs quib.vt indig. alia cauſa.et ff.quod metus cau. ſi cum exceptione.§.hæc actio.et ni in ius ſanſatis.Hug.dicebat,quòd hic nō eſt locus pœnitentiæ:benignius tamen eſt,et tutius dicere,quòd ante litis conteſtationē ſine pœna deſiſtere pōt.arg.illius cap.placuit.quia promptiores eſſe debemus ad miſericordiam q̄ ad rigore.ff.de actio.et obli. l. Arrianus Poſt litē vero conteſtatā non poteſt vitare pœnā.arg.prædictarū legū,amplius. et l.quamuis.et l.ſi quenerit. Sed in cauſa ſpirituali ſola depoſitio querimoniæ ſufficit,vt ab eccleſia tamq̄ membrum putridum abſcindatur,et beneficia aliis conferantur.j.de exceſsibus præla.grauem.Sed poteſt dici,quòd illud eſt propter exceſsū nimium, eo quòd in ſuum epiſcopum tantum facinus attentare præſumpſit,vt merito augeri debeat pœna.ff.de re mili.omne delictum. §. 1. ſed de rigore debent puniri , qui in vetitum examen alios trahunt.

5 Libertus cuadit pœnam,ſi deſtit à vocatione patroteſtatā. Ioā. Andr.

f ¶*A communione.*]Sacramentorum:quia in pœnam remouebuntur à ſacramentis ad tempus.argu. 2. q. 6. catholicus.vel potius a cōione,id eſt,officio et būficio,ſi clericꝰ eſt priuet : vt dicit Hug. ſed nimis rigida eſſet hæc pœna,nec ēt talis expoſitio ꝓſonat litteræ:et ita dicit q⁹ nō perdit locū ſuū,ſi perdere vult qđ euicit. Et hucuſq; loquitur in actore:ſequentia verba:et tam epi,etc.in reo.

g ¶*Tam epiſcopi.*] Hic ponit tenorem illius cap.placuit.

h ¶*Purgare.*]Et ſic loquitur in reo.cap.placuit.et ideo quia ſponte elegit vetitum iudicium,puniturꝫ et expone,purgare,id eſt,examinare cauſam ſuam. Et die quòd voluerint cum effectu, id eſt, fecerint q⁹ examinaretur ibi cauſa : nam ſi inuiti traherentur, non punirentur.arg.contra.ſ.de iudi.at ſi clerici. et 11. q. 1. ſi qui clericorum.

4 Ar.ad hoc C. de aſſer. tol. 1. in fi. & C.de hær. quicunque. ante ſi. Ioā. And.

ADDITIO. Vnde verſus:

Clericeſi quæris examen quod prohiberis:
Et deponeris,& cauſa deſtitueris.

i ¶*Pro eis ſit lata.*]Sed quid ſi contra eos lata ſit:Vī q⁹ nō teneat:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia sententia à nõ suo iudice lata nõ tenet.ff.de iudi.at si clerici. 21.q.1.si qui clericorũ. satis patet qd dicẽdũ sit: nã si obtineret, sñia nõ valeret. Sed si ꝓtra eos lata est,de iure tenere nõ deberet:tamẽ quanti ad se,& in odiũ illorum seruabitur talis sñia,& compelletur ad hoc propter culpam suam,immo multo fortius pro condẽnato debet haberi.arg. ff. de renuncia.quod in dubiis.

¶ *Glo.seq.tria dicit.finis de qua causa, princ.cui applicetur, mediũ qd cũ vterque fuit in culpa.*

a ¶ *Perdant quod.*] Id est,rem quæ ab eis petebaf,de qua fuerunt absoluti, & habebũtur ꝑ condemnatis: & res illa dabitur actori,cui facta est iniuria: qa reus aliter se conueniri non patiebatur: quia forte potẽs erat, & actor ipsum timebat,vnde non audebat illum cõuenire coram suo iudice, & sic actor inuit⁹ & coactus cõuenit illum. Sic in præsenti casu actor perdit qđ euicit, & datur reo, qui inuitus tractus fuit ad iudicẽ alienum. Sed si vterq; fuerit in culpa:tunc debet dari illi ecclesiæ cui facta est iniuria, et iurisdictio eius spreta.Et qđ dicit:perdant qđ euicerit, intellige cum causa est propria clerici. i secus si negotium sit ec clesiæ:quia delictũ per sonæ, &c. 16.q.6.si episcopum.

† Cap.1.eo. titu.in 4.collat.

1 Concor. tex. in l. nõ aliter. ff. de lega 3.

b ¶ *Si locũ suum*]ecce, reus habet electionem, vt vel perdat causam, vel amittat locũ.Si potius vult perdere locũ, nunquid habebit quod eiicit? Sic, si actor fuit in culpa,aliàs nõ; quia factum istius nõ debet obesse actori innocenti. & sic est casus,in quo tenet sententia à nõ suo iudice lata.

¶ *Glo. seq.quærit,arg.affirmatiue,soluit contrarium,& remittit.*

c ¶ *Manifeste patet.*]Hic ergo patet arg.ex præcedentibus cõciliis, q; nec inuiti, et hoc ex concilio Mileuitan.n.q.1.inoitra.nec voentes.et hoc ex cõcilio Carthaginen.placuit,pacisci possunt vt iudicia secularia subeant. Sed nunquid tacite possunt renunciare suo foro, rndendo coram laico?arg. quòd sic,3.q.6. pulsatus. nã et Papa renunciat suo foro.2.q. 7.nos si incompetẽter.et q.5.mandastis.multa enim possumus tacite,ad quæ nõ possumus nos pacto adstringere.ff. de procur.l. filiusfamilias.§.veterani.et C.de pact.l.vlt.& C.de iuramen. calũ. 1.2.in fi.Dicas q; neque tacite neque expresse potest clericus alium iudicem constituere, immo in eccles' aliica persona sine licentia speciali episcopi sui consentire nõ potest, nec ilum in iudicem eligere:vt 3. q. 6. non liceat. ĵ.eod.ſignificasti.vbi determinatur ista dubitatio,vt ibi dicit.

Clerici neque tacite neque expresse possunt suo foro renunciare.

¶ *Glo.seq.notat, & duplicitur probat.ar.quòd si principale,&c.alle. in contrar. deinde ad casum conuersum pro & contra.in fin.vbi dicitur,quòd vbi factum lege prohibete non tenet non tenebat stipulatio,mandatum vel iuramentum adiectum.*

d ¶ *Iuramentũ.*]Sic ergo patet q; si ꝓtractus nõ tenet siue pactũ, iuramentũ de obseruãdo ipsum ꝓtractum vel pactum, non tenet neque obligat. C. de legibus. nõ dubiũ.et quia iuramentum ꝓtra bonos mores,et vim legium,et auctoritat ẽ iuris nullius est momenti ff. de legaris primo.si quis inquilinos.§.si quis.et quia iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis.22. q.4.inter cętera. et ĵ.de iureiur,quanto.Item.arg. ꝙ si principale nõ tenet,nec accessorium. vt C.de vsuris. eos.et C.depositi.l.si deposita pecunia. et l. prædicta, non dubium. & ĵ. de fide ĩstrum. inter dilectos. & quia idem iuris est in principali & accessorio. ŝ. de offi.dele.prudentiã.in fi.ar.ꝓtra.ĵ.de iureiur.debitores.& c.cũ cõtingat. Similiter quod iuris est in accessotio, et in principali. arg.23.q.1.paratus. versus finem.ver.nam si Christiana.in fin.aliàs est capitulum ar.ꝓtra ꝙ aliud est in accessorio,quàm in principali.ff.de pact.l.3 ar.ꝓtra ꝙ sublato accessorio,tollitur principale.ff.de pact.l.2.arg. ꝓtra.C.de remiſ.pign.creditricem.Itẽ signatur contra.ĵ.de iureiu. cum contingat, vbi iuramentũ super contractu contra legem facto præstitum, seruatur, & ibi de hoc.Bernardus.

mittant , & hoc in criminali actione, in ciuili vero perdant[a] quod euicerint si locum [b] suũ maluerint obtinere †: Manifeste [c] patet, quòd non solum inuiti, sed etiam voluntarij, pacisci non possunt vt secularia iudicia subeant, cum non sit beneficium hoc personale,cui renunciari valeat, sed potius toti collegio ecclesiatico publice sit indultum : cui priuatorum pactio derogare non potest. Nec iuramentum [d] licite seruari potuit,quod cõtra canonica statuta illicitis pactionibus informatur.

¶Idem Beluacen.episcopo.

¶Clerici super excessibus coram suo episcopo conuenti debent,non coram his quibus seruiunt, nisi consuetudo vel priuilegium aliud inducat.

CAP. XIII.

CVm †contingat interdum: & infra. ¶Insuper postulasti, an cum aliqui clerici deputati seruitio capituli Beluacen. aut aliorum clericorum tuæ diœcesis,super excessibus impetuntur, sint cogendi coram te, vel potius coram illis quibus seruiunt, querelantibus respondere, cum illi sibi iurisdictionẽ huiusmodi vendicare contendant, licet illos excommunicare non valeant, vel aliàs etiam coercere. Super quo taliter respondemus, quòd ad te (vtpote ordinarium) de talibus debent conquerentes habere recursum : maxime [e] si super his impetuntur,quæ in tua noscuntur diœcesi commisisse. Nisi forte hi quibus delinquentes ipsi deseruiunt, ex indulgentia, vel consuetudine [f] speciali,iurisdictionem huiusmodi valeant sibi vendicare.

¶Idem.

¶Episcopus delicti condemnat clericum de delicto, sed non priuat beneficio alibi existente : sed episcopus beneficij priuabit, quasi exequendo condemnationem iudicis delicti. hoc dicit secundum vnum intellectum. Secundum alium intellectum hoc dicit: Episcopus delicti condemnat clericum de delicto , priuando beneficio alibi sito, sed executio realis fit ab episcopo beneficij.

CAP. XIIII.

† Cap.3 eo. tit. in 4.collat.

POstulastiſ†per sedem Apostolicam edoceri, vtrum sacerdos habẽs ecclesiam in vna diœcesi, & residens in eadem, domicilium vero patrimonij ratione in alia, ibi delinquens, ab eo in cuius diœcesi habet patrimonium , pro delicto ibidẽ commisso debeat iudicari: præsertim in causis quæ officij sui seu beneficij priuationẽ exposcunt? ¶Ad quod breuiter respondemus, quòd per eps in cuius diœcesi deliquit [a], sentẽtia promulgari poterit in eundem. Sed ab eoin cuius diœcesi beneficium obtinet , erit quo ad illud executio facienda [b].

¶Honorius tertius archiepiscopo,decano,& archidiacono Turoneñ.

¶Miserabilis persona potest Laicũ interdicto vnde vi, corã iudice ecclesiastico conuenire,etiam si res subtracta dicatur feudalis.

CAP. XV.

EX parte B. quondam Angliæ reginę fuit propositũ, q; cũ nobilẽ virũ G. detentorẽ castri Segrey,ratione dotalitij [c] pertinẽtis ad ipsam,quo per eũ vel eius cõplices [d] cõtra iustitiã fuerat spoliata † auctoritate bonæ memoriæ Ioannis Papæ præd.nostri coram vobis traxisset in causam : Dictus nobilis excipiendo proposuit,quòd literæ Apostolicæ non valebant, pro eo quòd castrum Guargiæ, vbi est eius domicilium principale,consistit in diœcesi Rodoñ. quæ vltra duas dietas à Turonis est remota. Verum replicatum fuit ex parte reginæ, quòd idem nobilis Turonis satis poterat conueniri,cum non solum in Rodoñ. diœcesi , sed etiam in Andegauensi [e] diœcesi existat, eo † quòd & castra & redditus plures habet in ipsa: & castrum de quo quæstio vertitur, in eadem est diœcesi [f], quæ à Turoñ. nequaquam vltra duodecim leucas † distat.

Idem quoque adiecit, q; cũ dicta regina,ius suũ corã domino feudi prosequi debuisset †: literæ Apostolicæ non valebant, cũ non faciebant mentionẽ q; dominus feudi fuerit requisit⁹, & ipse in exhibenda iustitia,extiterit negligens vel remissus, subiiciens q; eædẽ litteræ,falsitate expressa fuerant impetratæ: eo quòd suggestum fuerat castrum illud ad eãdem reginã ratione dotalitij pertinere , cũ nec ab initio,nec durante matrimonio, à viro sibi fuerat in donationem propter nuptias assignatũ. Ad hoc autẽ fuit ex parte ipsius reginæ responsum, quòd vidua spoliata, irrequisito feudi domino , spoliatorem seu detentorem rei, coram ecclesiastico iudice poterat conuenire,cuius interest viduas de fensare : & infra. ¶Mandamus, quatenus si vobis constiterit dictum nobilem,terrã & mansionem habere in Andegauensi diœcesi , in qua interdum consueuit commorari , & ipsam diœcesim vltra duas à Turoñ.non distare dietas,& in eadem litigiosam rem esse , non obstantibus exceptionibus aliis [e], quæ in petitorio potius quàm in possessorio, (quod regina contra eundem nobilem intentabat) locum habere videntur, in ipso negotio iuxta priorum continentiam litterarũ, ratione præuia procedatis.

adeptus senatoriam dignitatem.ff.ad muni.municeps. Sed hoc verum est quantum ad munera.nõ quantũ ad dignitatẽ:vt ibi dicit: ¶ *In eadẽ est diœcesi.*]i. Andegauen. Hoc enim sufficeret solũ si corã ordinario Andegauen. qõ ista mota fuisset:quia ratione rei de qua quis cõuenitur,sortitur quis forum.ŝ.eo.sane.ĵ.eo.c.vlt. et C. vbi in rem act.l.actor.etiam si res sit mobilis.ff.de iudi.quod legatur.et de hoc dicitur ĵ.eod.c.vlt.

¶Gl.se.no.ex tex.hui⁹ gl.litteras ipetratas ꝓtra laicũ,&c.signat ꝓtra ria,et soluit.Sedo no.ꝙ cã viduarũ,etc.remittit. Tertio declarat quæ re nõ fuit recipiẽda vl.exceptio.Vltimo obicit ad dominationẽ ĩstius reginæ.1o.An.duuidit.Sed Panor.expedit hãc gl.ꝑ quatuor oppositiões

g ¶ *Exceptionibus aliis.*]Scilicet,ꝙ castrũ illud ad signatum non fuit ipsi in donationẽ ꝓp nuptias à viro.Itẽ alia,ꝙ dñs feudi nõ fuit requisitus anteq; litteras impetraret:ĩstæ exceptiones locũ nõ habent in possessorio,sed in petitorio locũ habent:vt hic dicit.Et sic vĩ ꝙ litteræ impetratæ ꝓtra laicũ nõ valeãt,nisi primo iudex secularis fuerit requisitus & negligens,siue fuerit dñs feudi,siue alius iudex : nisi de hoc in literis fiat mentio:cũ hæc exceptio in petitorio locũ videaf habere.vñ signatur cõtrariũ ŝ.eo.ex tenore.&c. licet. & c.ex trãsmissa.et ŝ.tit.prox.cæterum.vbi expresse videtur quòd nõ sit necesse de hoc facere mẽtionem:sed sufficit ꝙ superfedeat litteris,dũmodo dñs feudi vel alius secularis velit & paratus sit iustitiam exhibere:et postquam constiterit de negligentia, procedant alij.Sic ergo intellige quod hic dicit:quæ potius in pe

debeat iudicare,ꝑcipue in causis quæ officij vel beneficij priuationem inducunt?Rndet ꝙ per eꝑm in cuius diœce.deliquit,sententia in eundem clericum debet promulgari, sed per illum eꝑm in cuius diœcesi habet ecclesiam,sñia debet executioni mandari. Not.ꝙ rõne delicti efficitur quis de foro alterius. Itẽ per aliũ fertur sententia, & ꝑ aliũ executioni mandatur,

1 Concor. tex in l. relegatorũ. §. 1. & § interdicere.& seq.cũ §. est quoddã genus. & ibi Bart. ff. de interd.& relegatis.

a ¶ *Deliquit.*]& ita delictũ dat iurisdictionẽ. ĵ.eo. c. vlt.& 6.q.3.placuit. 1 & eꝑs iste ĩ cuius diœcesi deliquit debet ferre sñiam ꝓtra ipsũ sup crimine,& non super ecclesia : & hæc sñia lata sub vno,facit fidẽ in alio iudicio. fimile 24. q. 1. subdiaconus. & 11. q6. 1. statuimus.ff.de iureiurando. si duo patroni.C.de liber.cau.iubemus.

b ¶ *Executio facienda.*] Ille enim iudex in cuius diœcesi est res : in qua fieri debet executio, debet sententiam mãdare executioni : & sic ille eꝑs cui subest il la ecclesia ĩstius clerici , priuabit illum per sententiam ab alio eꝑo latam.arg.ff. de re iudi. à diuo Pio.§. in criminibus.si crimen magnũ est,ille iudex exequat sententiam,vbi delictũ est perpetratum. ĵ. de rapt.c.1.& ff. de re milit.desertorem. in prin. & in Auth.vt nulli iud. §.si vero quis comprehensorum.coll.9.

† Vide l.9.§. diuus.ff. de sep.vio.& l. iubemus.C. de sac. eccle.

EX parte.]Sunt duæ partes. In prima, partis cõquestio.In secunda iudicum instructio:ibi, *Mandamus*.Prima subdiuiditur. Primo ponit causæ commissionem, & rei vocationem. Secundo : ibi, *Dictus*. rei exceptionẽ, & actoris replicationẽ ad illam. Abb. Siculus.

† Alias ita: eo quòd in ipsa diœcesi

CASVS.Aliqui clerici deputati sunt seruitio capituli Beluacẽsis, aut seruitio aliorũ clerorũ Beluacẽn. diœcesis:clerici isti sic ad seruitiũ deputati ꝓmittũt excessus aliquos:quæsiuit eꝑs Beluacẽsis,vtrũ clerici isti cum impetũtur super excessibus suis,queniendi sint coram ipso,vel potius coram illis q;bus seruiũt: cum illi quibus seruiũt hmõi iurisdictionẽ vendicare ꝓtendãt, quamuis eos nõ possint excõicare, vel aliàs coercere. Ad hoc rndet Papa, ꝙ corã eꝑo Beluacẽn.tãquã ordinario ꝑueniendi sunt, maxime super iis q; in sua diœce. commisisse dicunt, nisi forte illi quib⁹ ipsi delinquẽtes deseruiũt, ex indulgentia speciali vel ꝙsuetudine, vendicẽt sibi huiusmodi iurisdictionem. No.quòd priuilegium & ꝙsuetudo derogãt iuri cõi, ét in criminibur.Item solus eꝑs cognoscit de criminibus in diœcesi sua commissis de iure communi, nisi consuetudo vel priuilegium sit in contrarium.Itẽ episcopus solus est ordinarius in diœcesi sua.

† Leuca no ta & vulgaris ꝓ apud Hispanos, continet 3. dalia, siue quatuor mi lia italica.

CASVS.B.regina quõdam Angliæ, impetrauit litteras ad iudices delegatos, ꝓtra nobilẽ virũ Guli.q; contra iustitiam spoliauerat eam castro Segrey ptinẽ te ad eam ratione dotalitij.coram quibus dictus nobilis excipiẽdo proposuit,ꝙ litteræ non valebant,pro eo ꝙ castrum Guargię, vbi est eius domicilij principale,consistit in diœcesi Rodoñ. quæ distat à Turonẽsi vltra duas dietas:Cõtra hoc ex parte reginę fuit replicatũ,ꝙ nobilis ille Turonensis bene poterat conueniri:qa & in Rodonensi & Andegauensi diœcesibus existit,& castrũ de quo quæstio vertitur,in diœcesi Andegauensi existit:quæ non distat à Turonensi vltra duas dietas.ꝑterea idem adiecit,quòd ipse coram dño feudi debuit conueniri,et ideo litterę Apostolicę nõ valebãt, cum non faciant mentionem ꝙ dñs feudi fuerat requisitus , & in exhibendo iustitiam,fuerat negligens vel remissus. Insuper dicebat,ꝙ litteræ expressa falsitate fuerat impetratæ,ex eo ꝙ suggestũ fuerat castrum illud ad reginam illam ratione dotalitij pertinere, cũ nec ab initio,nec durante matrimonio,sibi à viro in donationẽ propter nuptias fuerit assignatũ.Contra ista ex parte reginæ fuit responsum,ꝙ vidua spoliata,irrequisito dño feudi spoliatoré seu detentorem rei coram ecclesiastico iudice , cuius interest viduas defensare,bene poterat cõueniri:iudices sup propositis dubitarũt:vnde regina dño Papæ prædicta significauit : vnde mãdat iudicibus prædictis,quatenus si constiterit dictum nobilem,terrã & mansionem habere in Andegauensi diœcesi,in qua interdũ habitare consueuit,et ipsa diœcesis à Turonẽsi non distat vltra duas dietas,et i eadẽ diœcesi res litigiosa existit,in ipso negotio iuxta

1 Dicit Innocen. idem si haberet ibi magnam partem bonorum suorum: vel latrem', ideſt, familiã. vel si nihil haberet, & ibi tamen assidue cõuersatur.

† Vide.§.1. cũ notatis,& prohib.feu. alienat. per Feder. collat.10.& aud ¶ *Complices.*]Not. ꝙ tenetur quis hoc inter dicto siue quis fecit,siue cõplices eius ipsius mandato,siue etiam ratũ habuerit.ĵ.de restit. spoli.cum ad sedem. & ff.de vi & vi arm. cũ ãte.& l. 3. §.cum procurator.quia facientes & consentientes pari pœna puniuntur.ŝ.de offi. deleg. c. 1. & 2. q.1.notum.in fine. & tenẽtur etiam alia ratione,si rẽ illam sciẽter recepit à deiectore.ĵ.de rest.spo. sæpe contingit.& ŝ.tit. proxi.quia V.

2 Vide Ancharranum moderatorum.ff. de iurisd. omn. iud.

† De hoc articulo quæstiones ponit Guido Papæ decisio. 202. & ibi Dinus super Decretalibus. Inquisitorum. ubi per Scholast.

e ¶ *Andegauensi.*]Potest enim quis habere domicilium in diuersis locis. ff. ad mun. assumptio. §. iuris prudentibus.& l. filij §. senatores. & ff. de sena.senatores.2 veruntamen sola possessio dom⁹, quæ ꝓparatur in alia ciuitate,non facit domicilũ. ff.ad muni. libertus. §. sola domus. nisi eã inhabitauerit: vnde dicit ĵ.in qua interdum consueuerat habitare : sed definit esse municeps cõuersatur.

† Vide Ae tra laicum à Papa impetratæ an valeant.

C. vbi sena. vel clar. l. 2.

CAVSA feudi quo ad petitorium iudicium , coram dño feudi tractari debet.& ista tria requirũtur coram delegato, ꝙ habeat domicilium infra duas dietas à iudice de legato, & ꝙ res litigiosa sit infra eandem diœcesim.

c ¶ *Dotalitij.*]id est,donatiõis ꝓpter nuptias: mulier enim dr dotem dare viro,vir autem dr dare vxori donatiõem propter nuptias. ĵ. de dona.inter virũ & vxo. nuper.in fin.

† Litteræ contra laicum à Papa impetratæ an valeant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

titorio locū habere videntur:vt scilicet nō procedat delegatus p litteras impetratas sup proprietatis iudicio,si dñs feudi,vel etiā alius secularis paratus sit iustitiam exhibere:& ita litterę ab initio suspensæ manent.Postquam vero apparuerit de negligētia iudicis : secularis siue dñi feudi,ex tunc incipiunt habere effectum,

1 Etiam ex post facto, puta, quia incepit cognoscere secularis ; & potest repetere secundum Inn. & facit qđ no supra. cod.licet in 1.glo.Io. Andr.

sed ex toto nō elidūtur secundū ꝙ hic iste nobilis intendebat,De hoc dictum est ɜ.de officio delegati,significātibus.Item est argu. ex hac decre. ꝙ causa viduarū pertinet ad ecclesiam : quia hic dñs Papa audit viduam istā non obstantibus exceptionibus ꝑdictis, Dic de hoc vt dixi ɜ.eod.ex tenore.Item hæc exceptio:ꝙ castrū nō fuerit in donationē propter nuptias assignatū:merito debuit reprobari, quia erat questio principalis,si regina ageret de ꝓprietate, vnde nō debebat ꝓponi in modum exceptionis : hoc enim debebat probare regina, si principē ageret petitorio iudicio. Et illud scias,ꝙ illud qđ venit in principali quę stione, non debet proponi in exceptiōe dilatoria,qa talis exceptio non impedit litis cōtestationē : vt hoc traditur in quadam decre. Innoc. iiij. in concilio Lugdūn.de litis cōtest. quę incipit : exceptionis 2 peremptoriæ nisi in casibus ibidem contētis: quia exceptio est actionis exclusio , vt

2 Habetur eod. tit. lib. 6.

peremptoria.ff.de excep.l.2.siue iudicis siue actoris repulsio,sicut sunt dilatoriæ.ɜ.de excep.pastoralis.& ɔ. de appell.secūdo requiris.Sed quare appellatur mulier ista in principio,& hic regina,cū rex qui fuit maritus ipsius, mortuus sit: potest et debet 3 sic appellari, quouscq; nupta fuerit viro inferioris dignitatis.ff.de senatō. fœminæ.et C.de nup. cum te.et ff.ad municipalem.l.filij.§.vidua.

3 Vide Guidonem Papæ decisione 379.& 380.

¶Gregorius nonus fratri Palmerio canonico sanctæ trinitatis.

¶Laici vsurpantes iura ecclesiastica, velut sacrilegi per iudicem ecclesiasticum compelluntur.

CAP. XVI.

COnquestus est nobis Bononiēn.episcop⁹, ꝙ Potestas & commune Bononiēn.tēporalem iurisdictionem , quæ in quibusdam castris & villis, ecclesiæ Bononiēn. competit pleno iure [a] : & in cuius quasi possessione [b] fuisse ac esse dignoscitur, per violentiam vsurpare præsumunt: & infra. ¶Cū autem valde sit iniquum , vt ea quæ collata sunt pro remedio peccatorum venerabilibus ecclesiis, vel relicta, aut eis iustis modis aliis acquisita , aliis vsibus applicari : propter quod merito inuasores [c] ipsarum rerum , tamquam sacrilegi sunt anathemati vsque ad satisfactionem congruam supponendi: & infra. ¶Mandamus, quatenus si tibi constiterit de præmissis, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam cessaquicunque prædia.qui abstulerit.& c.r.de illis capitulis hic fit mētio, & de hoc quod dictum est ɜ.eod.cū fit.Istos inuasores potest ecclesia sub quo maluerit iudice conuenire:vt ɜ.eo.cum sit generale.& isti nō sunt excommunicati ipso iure,sed sunt excommunicandi,quousque satisfecerint tam de iniuriis,quām de damnis, vt hic patet:imo iniuriam ecclesiæ factam prælatus remittere nō potest. 23. q. 4.si is qui. & 63. distinct. Salonitanæ.

Dilecti filij I. & A. ciues Romani.] Priuilegiū alicui cōcessū, vt nō teneatur nisi certo loco respondere,nō extenditur ad locū,vbi ex aliqua causa de iure communi cōueniri potest. & est casus not.Diuiditur. Primo ponitur querela actoris,quæ cōtinet causę commissionem.& rei exceptionē. Secundo ponitur mandatum factum reo cum comminatione & prouisione si non pareat: ibi,*Verum*.Abbas.

CASVS.Quidā ciues Romani I. & A. quandam quantitatem pecuniæ mutuauerant epo Dulmensi,qui promisit eisdē dictā pecuniā soluere certo loco,videlicet citra mare. Sed qa dictus episcopus pecuniam vt promisit non psoluit. impetrauerūt litteras contra dictum episcopum ad abbatē sanctæ Genouefæ Parisien. abbas citauit successorem dicti episcopi Dulmensis, qui mutuū contraxit: corā quo ex parte ipsius epi fuit excipiēdo propositū, ꝙ omnibus Anglicis à sede Apostolica est indultum,vt super causis pecuniariis citra mare cōueniri nō possint:propter quod abbas nō processit:Vnde illi mercatores significauerūt hoc dño Papæ, & ipse scribit episcopo Dulmen.dicens,quòd etsi fuisset tale priuilegium concessum,non tamen prodesset illis qui aduersariis certo loco soluere promiserunt:quia et ibi,et vbi domicilium habent,possunt conueniri: et ideo mandat eidem , quatenus dictis mercatoribus satisfaciat de dicta pecunia cū iustis et moderatis expensis, & cōgrua satisfatione damnorum , cessantibus vsuris: alioquin mādat dicto abbati vt in negotio sibi commisso procedat,non obstante dicta indulgentia, iuxta traditam sibi formam Nota ꝙ successor potest conueniri per litteras impetratas contra prædecessorem, licet antecessor citatus non fuerit.Item licitū est cuilibet renunciare iuri , quod pro se introductum est:& ita ista indulgentia non continet ius publicum.

¶Glo.seq.recitatur per modum obiectionis,quomodo conuenitur per rescriptum non nominatus in illo,soluit & remittit.

a *¶Vbi domicilium.*] & sic duobus locis poterat conueniri, ſ. vbi promisit,& vbi habet domicilium.ɔ.eo.c.vlti.& ɜ.eo.c.ex parte.sic est in electione creditoris,vbi malit ipsum conuenire.sim. ɜ. eod. cum sit.

¶Gl.seq.tractat quales expensæ veniant.& remittit.secundo quærit quomodo ꝓbentur expē se & damna, & soluit.

† Videl.cō. traxisse. ff. de acti. & obli.& Bartolum in l. 1.C.de sum. trinit.

b *¶Cū iustis & moderatis expensis.*] Expensæ istæ moderatæ debent esse.ɔ. de sequestra. ad hoc.ɔ.de dol. & contu. finem.& c.cum dilecti. & ɔ.vt lit. non contest. qm.§.in aliis. & nō superfluę siue delicatę.ff. de pigno.act. si seruos. in fi.& ff.de dā. infect. iter quos.§.vlt.& l.seq. de hac materia dicitur ɔ.de dol.& contu. finē. & c.cū dilecti. & dāna quæ sustinuit , reficere debet.ɔ.de fideiuss. peruenit.Sed qualiter pro babuntur expensæ & damna illata ꝓp hoc? Expensę probabūtur ꝑ iuramētū illius qui eas fecit prædicta taxatione à iudice,sicut hic bene probaſ.C.de iud.sancimus.& ɜ.de proc.cōstitutus.& §.qđ vi metuſve causa.c.vlti.& C. vnde vi.ſi qñ. & 2. q. 1. in primis. vbi staſ iura mēto præmissa taxatione,licet illa loquatur i alio casu.De dānis siue interesse dic,quòd debēt probari per testes. Instit.de verb.obl.§.nō solum & ideo vtile esset certam summā adiicere:qa difficile est ꝓbare interesse.ff.de prętor.stipu.l.vlt.§. non solum. & iudex hoc interesse inquirere debet per suam subtilitatem. C. de sentent. quæ pro eo quod interest profer. l. vnica. Et ita hoc est notatu dignum , quòd expensæ & damnum datum per dolum siue per violentiam vel rapinam,postquam constiterit de violentia per testes,probatur per iuramentum , vt dicunt iura prædicta.ɜ.quod met.cauſ.cap.vlti.& l.ſi quando.C. vnde vi. & c. in primis. & l.sancimus. interesse vero aliunde veniens per testes probandum est.

† De intellectu huius cap. vide Ferrandum Vasquium lib.1.§.9. de successio. resolut. nu. 95.

1 Concor.l. 2. & ibi Pet. de bella per ti. & Cy. C. communia. vtriuſ. iud. & l. vnica. & ibi B. C. qui pro ſua

Significasti.] Clericus sine diœcesani episcopi licentia, iurisdictioni non sui iudicis se submittere non potest.Communis diuisio.Secunda:ibi,*Inquisitioni*.Abbas.

CASVS.Quidam clericus tenebatur C.mercatori in quadam pecuniæ quantitate,clericus iste subiecit se iurisdictioni Trecen.abbatis,si in termino dato sibi à mercatore nō satisfeciſſet eidē:terminus ille elapſus fuit,nec satisfecit:quærebatur vtrū abbas posſet exercere iurisdictionem in illum clericum,& vtrū potuerit se subiicere iurisdictioni abbatis?Rūdet Papa,licet priuatus ꝑsensu eum qui præest iurisdictioni posſit suum iudicem constituere,tamen clerici in nō suū iudicē cōsentire non possunt,nisi forte sit persona ecclesiastica , & voluntas diœcesani episcopi accesserit. Not.ꝙ clerici non possunt consentire in iudicem non suum , nisi in alium clericum:& de voluntate episcopi:aliās non possunt.

c *¶Priuatorum consensus.*]vt C.de iurisd.om. iudic.priuatorum. & l. 1. dum tamen ex certa scientia,& non per errorem.ff.de iudi.l.1. & 3.ff.de iurisdi.om.iud.ſi per errorem.

¶Glo. seq. format primo & vltimo duas quæstiones,in medio signat contrarium.& recitat primo contrarium,secundo vltimam quæstionem,tertio primam,& omnia satis clara.

d *¶Clerici tamen in iudicē non suum.*]Hic expresse patet ꝙ clericus in non suum iudicem etiā ecclesiasticū,sine consensu expresso sui epi consentire non potest.sic 3.q.6.non liceat. & 9. q. 2. c. 1. & 2. quod ſi fecerit,sṅia non tenet,vt in proximis c.9.q.2. c. 1. et 2. et 6.q.3.denique.Sed nunquid clerici qui consentiunt in iudicē ecclesiasticū non suum, cadunt propterea à iure suo,sicut cū trahūt vel trahuntur ad seculare iudicium.ɜ.eo.ſi diligenti.et 11.q.1. inoconsensus [c] , eum qui iurisdictioni præesse dignoscitur, suum possit iudicem constituere:clerici [d] tamen in iudicem nō suum,(nisi forte sit persona ecclesiastica,& episcopi diœcesani voluntas accedat) consentire non possunt.

¶Idem.

¶Legitime citatus tenetur coram iudice citante causam prosequi,non obstante ꝙ post citationem mutauerit forum.

CAP. XIX.

PRoposuisti nobis,quòd quidam subditus tuus,ad petitionem cuiusdam † aduersarij sui , à te legitime citatus [e] ad causam,quia postmodum iurisdictionis alterius esse cœpit, tuum intendit iudicium declinare. ¶Porro tuæ prudentiæ dubiū esse non credimus,quòd is in prædicta causa, ius reuocā di forum non habet , quasi ab altero † iam præuentus.

† Dictio, cuiusdam, deest in manuscriptis.

¶Idem.

¶Quisque clericus potest in curia Romana conueniri,licet aliàs specifice forum ibi non sortiatur:habet tamen ex causa ius reuocandi domum.

cum apud seculare iudicē ecclesiasticū non permittente pulsare , ergo de consensu epi vī ꝙ possit.Sed non credo,2 quia nec consensus epi sufficit.hic,supple.in cap.clericum.maxime,quia nec de consensu epi potest.Sicut enim clericus huic priuilegio quod introductum est in fauorem totius ordinis clericalis,renunciare non potest:ita nec episcopus potest huic priuilegio renunciare,vel cōsentire,vt clerici hoc possint,nec potest eos compellere ad hoc , cū eadem ratio sit hinc inde:quia episcopus priuilegiū clericorum minuere non potest,sicut nec posset facere quòd aliquis clericus verberaretur sine sententia excommunicationis.arg.ɔ. de sentent.ex commun.contingit.De hac materia dictum est satis ɜ.eod. si diligenti.Bernardus.

† Aliàs:alio † Aliàs:illo.

1 Non est cōtrarium ei qđ no.supra tit. proxi. c. 2.quia aliud est delegare,aliud iurisdictionē. vnde in delegata appellatur ad delegantem: in ordinaria prorogata ad superiorē.Ioan. And.

PRoposuisti.]Si citatus ad causam postea mutat forum , in causa illa coram primo iudice respondere cogetur.h. d. Communis diuisio.Secunda:ibi,*Porro*.Abbas.

CASVS.Quidam subditus Bonon. episcopi legitime citatus fuit ad causam , ad petitionem aduersarij sui,postmodum factus fuit alterius iurisdictionis,propter quod intendebat eius iudicium declinare:quæritur an posſit?Respondet quòd ille in causa prędicta ius reuocandi forum non habet,quasi ab alio iam præuentus.No. quòd per solam citationem perpetuatur iurisdictio quantum ad causam illam pro qua quis citatus est.

e *¶Citatus.*]sic ff.de iud.ſi quis postea.vnde hæc sumpta est , et l. vbi cœptum est.ff.de iurisd.omn.iudi. cum quædam. sic ergo patet,quòd per solam citationem perpetuatur iurisdictio tam ordinarij,quàm delegati:vt hic,et in prædictis iuribus:vt ɜ.de offi.deleg.c.gratum.et c.licet. et ɜ.de offi.leg.c. fin.et per solam citationem,seu conuentionē prę uenitur iurisdictio. ɔ.de appella.vt debitus. et ɜ.de rescrip. cap.capitulum sanctę crucis.in quibus habes, quòd qui primo litteras præsentauit facta citatione,obtinere debet iudices suos,non obstante ꝙ alter prius litteras impetrauit, qui litteras suas non præsentauit.Qui ergo conuenitur coram ali quo iudice competenti, necesse habet vsque ad finem persistere, etiam si mutauerit forum:quia præuentus est per hanc conuētionem, vt hic dicit, 3 et patet hoc per iura prædicta.

2 Intellige vt maior sit dubitatio, de illo qui aliàs non tenebatur ratione rei vel alterius fori coram primo iudice respondere: sed solū rōne domicilij.Io.And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Licet.] Clerico in curiam Romanam couento non cõpetit declinatoria fori: posset tamen sibi ex causa cõpetere ius reuocandi domum.h.d.Et primo ponit quatuor modos sortiendi forũ. Secũdo addit quintum cũ modificatione ibi: *Quia tamen.*Abbas. CASVS. Quidam eps apud sedem Apostolicã cõstitutus,cõuẽtus fuit ab aduersario suo,ipse dicebat q̃ non tenebatur respondere: cũ propter hoc vocatus non fuerit,nec ibi contraxerit,vel domicilium habuerit,nec possessio de qua ipse conueniebatur,erat ibi, ex quibus causis fortitur quis forum: super hoc scribit Papa capitulo ipsius epi dicens, q̃ licet ex causa aliqua de prædictis,ex quibus q̃s fortitur forũ, eps illorum apud sedẽ Apostolicam cõuẽtus nõ fuerit:quia tñ Romana ecclesia omniũ ecclesiarum mater est & magistra, eps prædict[i]⁹ recte potuit conueniri,vt ibi aduersario respõderet: nisi pro alia iusta & necessaria causa veniss[e]t: quam si tũc allegasset, ius reuocãdi domũ saltem fuisset eidẽ.Nota, q̃ ex quatuor causis hic positis, potest quis in foro alio conueniri.

CAP. XX.

LIcet ratione[a] delicti,seu cõ tractus[b], aut domicilij,[c] siue rei de qua contra possessorem[d] causa mouetur: quibus forum regulariter quis sortitur, episcopus vester apud sedẽ Apostolicam conuentus non fuerit: ¶Quia tamen omnium ecclesiarum mater est eadem & magistra, rite compelli potuit[e], vt ibi suis aduersariis responderet: nisi pro alia iusta & necessaria causa veniss[e]t, quã si tunc allegasset, ius reuocandi domum saluum fuisset eidẽ.

TITVLVS III.

De libelli oblatione.

¶Ex concilio apud sanctũ Medardũ †.

¶Actor tenetur in scriptis libellum porrigere. Vel sic:Iudex non debet admittere actorem ad litigandum,nisi prius libellum in scriptis offerat. hoc dicit per alia verba.

CAP. I.

IGnarus† episcopus dixit: Habetis libellum reclamationis[f], vel postulationis? Illi responderunt, se præ manibus nullum habere libellum, Ignarus episcopus dixit†: oportet vos secundum ecclesiasticam auctoritatẽ, reclamationẽ vestram, libelli serie declarare, eamque vestris manibus roboratam, synodo porrigere, vt tunc vobis canonice valeat responderi. Et tunc ipsi fratres, libellum conscribentes, correxerunt.

† Invnoexẽplari legit.habuerunt,sed aliis Ignarus habuerũt.

† Vide l.fi. quando.C. vnde vi.& l.omnes.C.d aud.& in Auth.ibi d. iud.§ oportet.

† Medardũ monasteriũ est in vrbe Suessionensi,vbi tit con cilium habitum est re-fert Burchar-dus lib 2 de cre.cap 19. Iuo par.6.c. 269 c.1.co. ti in 1.cõpil. & vide notas huius capitis.

Item dominus papa ordinarius iudex est omnium ecclesiarum,& clericorum. Item si quis ad Romanam curiam pro causa iusta & necessaria sit vocatus,non tenetur tunc ibi respõdere nisi voluerit:sed habet ius reuocandi domum.

¶Glo.seq. cum tribus seq.& principio vltimæ recitari solent textua liter. Et deinde vltima quærit quæ sit iusta causa reuocandi domum. Et gl.ponit sex exempla,declarans,&c.

a *¶Ratione delicti.*]Nor.q̃ ratione delicti efficitur quis de iurisdictione alterius.sic ff. de rap. c.1. & 3. q. 6.ibi,causa.& 2. q.1.si peccauerit.& 6. q. 3. placuit, & C.vbi de crimi.agi opor.Auth.qua in prouincia.& C.vbi sena. vel cla.l.1.et 3,eo. tit. postulasti. & ff. de accu.l.vlti.et l.si cui.§.idem imperator.et ita delictum dat iurisdictionẽ ei qui alias eam non habet.Item delictũ tollit priuilegiũ: vt in prædict.Auth. qua in prouincia.& 11. q. 3. priuilegium.Quid iuris sit de priuilegiatis,dicitur ff. de priuile.ex tuarũ.et pro delicto conuenitur quis vbi domicilium habet,vel vbi inuenitur. C. vbi de crimi.agi opor.l.1.et si crimen graue sit, remittitur puniẽdus ad iudicẽ vbi deliquit in Auth.vt nulli iud.§.si vero quis cõprehensorum.coll. 9.et ff.de re militari,desertorem.& ff.de custo. et exhi.reo.l.solent.

1 Concor.l. sanctimus. C.de pœ. & Alb.de Rosa.in rub.C. ne fi.pro patre.Add ple niorem glo sam in c fi-cur.&in ca. ad abolẽdã. infra de hæret. vbi est ratio cur ob delictũ perdatur priuilegium.

b *¶Seu cõtractus.*] Hoc nomẽ ꝓtractus,largissimè sumitur,siue sit verus ꝓtractus,vel quasi ꝓtractus,vel aliud vnde obligatio oritur. ff.de iudi. hæres absens. §. 1. & l.omnem obligationem.et l.interdum.§. vlti. et hoc intellige siue inueniatur,siue non.debet enim illuc remitti sicut in criminibus dicitur:cum in hoc parificentur. in Auth. vt omnes obe. iudi.in.2.colle.§.hæc considerantes.coll.5. In delictis enim hoc seruatur.in Authen.vt nul.iud.§.fi vero quis comprehensorum. & §.seq.coll.9.Quidam tamẽ dicunt illum esse conueniẽdum,si ibi inueniatur vbi contraxit,per l.hæres.in prin. Item vbi quis soluere promisit,potest conueniri.3.de offi. dele.P. & G. et 5.eo.dilecti.quod dicit littera ista:ratione contractus:intellige secũdum quod traditur expresse in quadam decretali Innocentij iiij.quæ incipit,Romana.eo.tit.§.contrahentes.[lio.6.]

2 Vt sacerdos domicilium habet in loco bene ficii, & in loco patrimonii.supra eodem postulati. vagabundus vero ibi dicitur domicilium habere vbi mouetur,vt no. in 11. C. vbi de crim agi oport.

c *¶Aut domicilij.*]ratione domicilij fortitur quis forũ:et ibi potest conueniri.5. eod. dilecti.et ff.de iudi.hæres absens.§.proinde. Et potest quis habere domicilium in pluribus locis.2.3.eo.ex parte.et ff.ad mun.assumptio.§.iuris prudentibus.De hoc dictum est 3.de referip.dilectus filius.

d *¶Contra possessorem.*Ratione possessionis,de qua quis cõuenitur, fortitur quis forum, et coram illo iudice conueniri debet, in cuius iurisdictione res est.3.eo.sane.et etiã vbi habet domicilium et C. vbi in rẽ actio.l.fi.et 3.eo.ex parte B.etiam si res sit mobilis. arg. C.vbi in rẽ act.l.vlt.& ff.de iud.quod legatur.§.sin autẽ.Quidam tamen dicunt hoc habere locũ tãtum in rebus immobilibus

e *¶Compelli potuit.*]cũ dñs Papa sit iudex ordinarius singulorũ, nullum fori priuilegium poterat allegare. 9. q. 3.cuncta.& Roma cõis patria est omniũ.ff.ad mun.Roma.ergo nullus declinare potest forum eius,vnde ille cõpellitur ibi suis aduersariis respõdere: nec ius reuocãdi domum haberet, nisi pro alia iusta causa & necessaria veniss[e]t,vt dicit littera ista,puta,si fuisset vocat[u]⁹ à principe pro publica vtilitate.in Authen.de san.epis.§.si vero epi.coll. 9.Item clerici legati nõ tenẽtur rñdere:nisi tũc ibi contraxissent,vel si in delegatiõe deliquissent, vel rem aliquam tunc emissent,nam tũc rñdere tenebũtur:aliàs daretur eis occasio res alienas deferẽdi domũ. ff. de iudi. non aliàs. 1. rñ. & 5.1. & l.seq. Item qui causa dicẽdi testimonium ibidem vocatus est,vel qui iudicandi causa ibi accersiti sunt,vel qui causa exercendæ appellationis illuc venerunt,vel causa reddẽdæ tutelæ.istæ psonæ habẽt ius reuocã di domũ,si nõ ibi ꝓtraxerunt vbi cõueniuntur, & hoc totum dr ff. deiudi. l.2. §.legatis. & §.seq.Sed legati nõ tenentur respondere nisi de his tantum quæ tẽpore legationis suæ cõtraxerũt: vt ibi dicitur. Item si legati agãt:tũc tenẽtur se defendere,si recõueniant,nisi agant pro iniuria sibi illata:vt ea.l.§.fed si agant. si quis allegauerit talẽ causam, nõ compellitur respõdere:vt hic patet,& hoc est expressum 3. de dilatio.expositum.vbi qui vocatur à principe ꝓ vtilitate Romanæ,ecclesiæ,habet ius reuocandi domum.

† Vide l.5. francum in 5.quoniam. § probationes.§.de ꝓbat.& quatenus hic agitur de libello incerto & obscuro,videe tiã Iasonem in §.sed istæ. Instit.de actio. Decius in c.dilecti. supra dẽ iud. & Paulum de Castro cõsil. 145.& Alexan.cõsil.181.& 184. in 2.vol.

DE LIBELLI OBLATIONE.

¶Supra visum est de foro competenti,& an & quãdo forũ possit declinari:Verũ quia rei ad iudicia vocati si non declinant forũ, petunt sibi edi libellum, vt sciant quid & qualiter petatur,& sup quo debeant respondere,ideo competenti ordine subiicit istam rubricam.

De hoc materia habetur 2.q.8.ꝓ totum.81.dist.Maximianus.Abbas.

IGnarus. Non diuiditur,quia ponit vnicam facti narrationem.Abbas.

CASVS. Quidam 3 fratres in cocilio conquerebãtur de quibusdã aduersariis suis.Ignarus episcopus. dixit: Habetis vos libellum reclamationis vel postulationis vestrã in serie libelli,& synodo porrigere,vt vobis possit canonice respõderi:et tũc fratres illi cõscripserunt, et synodo porrexerunt. Not. quòd libellus semper dandus est aduersario, et sic libellus videtur esse principium ordinis iudiciarij:vt sine eo nullum sit iudicium.

3 Facti species melius percipietur ex integro, quam notatis ex locis citatis.

¶Glo.seq.recitetur ꝓ modũ summæ quærendo de 7.scilicet quot sunt species libellorum:quid sit libellus,cui offeratur,qualiter,quãdo,quis sit effectus.& an sit de substantia,&c.

† *¶Libellum reclamationis.*] No.q̃ duplex est libellus.Est autẽ libellus cõuentionalis,seu postulationis,qui datur in ciuilibus cõnibus, 3.eo.C.vlti.de quo hic intelligitur.Et est libellus accusationis,qui datur in criminalibus actionibus: vt 2.q. 8. descripta.§.libellorum. et 3. de accu per totum.et 2.quæst.1.legum.Est ergo libellus scriptura in qua cõtinetur res quæ petitur,et causa petẽdi,et nomen actoris et rei,& coram quo iudice,vt 3.eo.per totũ. et sic patet q̃ semper offerendus est libellus iudici , et per ipsum reo,vt ipse reus possit deliberare:vt 3.q.3.c.induciẽ.§.offeratur.& in scriptis debet dari:vt hic patet,et in Auth.offeratur.C.de li.cõte.et 3.de prob. quoniam contra.& in principio litis per prædict. Auth. offeratur. Not.tamen. arg.contra 11.q.1.si quis cum clerico. Sed illud obtinet in modicis et vilibus causis, vbi scriptura non requiritur, Item contra.3.de do.et cõtu.prout.et illud intelligo q̃ in libellus ante datus fuerat:et per talem libellum sic oblatum iudici,& postea reo,actio annalis perpetuatur.C.quando libel.princ. da. lit. contest.fa.l.2. & rem litigiosam facit subsecuta per executorem conuentione: vt C.de litigi.Auth.litigiosa.et interrumpit præscriptionem. C. de præscrip.xxx.vel xl.ann.sicut.Sed nunquid libelli oblatio est de substantia ordinis iudiciarij ? Videtur q̃ sic: quia

De materia huius Glosæ vide Decium in Lucẽ de iurisdict. fi. dicentis, iu. & Iulium Clarum in pract. crim. §.fi.q.12.

quia concilium istos fratres noluit audire nisi primo libellum scriberẽt.& optimum arg.3.de probat.quoniam contra. & per libellum apparet de modo agẽdi secundum quẽ semper debet formari snia.3.de simo. licet Hely.3.de accu.qualiter. & qñ. & per Auth. prædictã,offeratur.optime videtur probari,vbi dicit.Litis autẽ cõtestatio ꝓtra hoc indultum habita pro nihilo est. Et sic videtur q̃ sit de substãtia,sicut & litis contestatio.3.de litcontest.c.vnico.& 3.de electi.dudũ 2.Dicunt tñ quidã q̃ nõ est de substãtia iudiciarij ordinis oblatio libelli:& sic potest omitti tacite, sicut confueuit dici de iuso calumniæ. Alij contra q̃ non valet quicquid factum est,& hoc per iura prædicta, nisi sit vilis causa, vt dictum est: quod melius videtur iure canonico. Ista enim principalia sũt, libell⁹, qui est principiũ & fundamentum causæ, litis contestatio, & q̃ snia feratur in scriptis.

ADDITIO. Quæ debeãt in libello cõprehẽdi habes his versibus:

Quis,quid,coram quo,quo iure petatur,& à quo:
Recte compositus quisque libellus habet.

Vel sic, & clarius

Conuenti nomen,& nomen conuenientis.
Iudicis & nomen scribet,causamque petendi:
Et quæcunque petet res,ista scribere debet.

Significantibus.] Diuiditur: Nam in prima ponitur appellantis narratio. In secunda appellationis commissio. Secunda: ibi, *Quocirca.*Abbas.

CASVS. Duo fratres I.& A.coram iudicibus delegatis à quodã V.nomine,tracti fuerũt in causam:oblatus fuit eis libellus,in quo petebatur ab eis quãdam terra:ipsi cum plures terras haberẽt,petierunt à iudicibus,vt terram illam super qua cõueniebantur,facerent designari,quod ipsi facere denegarũt:propter quod ad sedem Apostolicam appellarunt.Mandat Papa, quatenus si est ita, quicquid factum est post appellationẽ,debeat in irritum reuocari.Nota quòd cum agitur rei vendicatione, semper designãda est res,quæ petitur certo loco,& etiam finibus certis.

¶Glo.seq.duo facit.Primo tractat qualis declaratio libelli fiat in indiciis singularibus,vniuersalibus.& generalibus. Secundo an libellus possit mutari.Ioan.And.Panormit.dividit istã glo.in 5.partes. In prima ponit practicam libellandi in actionibus singularibus.Secundo in vniuersalibus.Tertio in generalibus.Quarto quærit an libellus possit mutari,corrigi seu emendari,vel aliquid de nouo accumulari.Quinto quærit an eo casu quo mutatur,sint danda nouæ inducte.

a *¶Significantibus.*]Nota 1 ad intelligentiam istius capituli & sequentis,& eorum quæ circa hanc materiam dicuntur. Aut enim cõuenitur quis actione reali:puta,rei vendicatione,vt hic : & tũc expriméda est res quæ petitur,& vtrum petatur tota,aut pars:vt peto talẽ fundum.ff.de rei vend.si in rem.alias enim reus deliberare nõ posset,vt hic dicit : nec iudex sententiam ferre debet sup per incerto.argu.Instit.de act.§.curare.& 33.dist.habuisse.& 11.q.3. graue. item duos proximos vicinos illius fundi ad minus debet.ff.de cen.forma censualis.quia generalitas parit obscuritatẽ.ff.de iure fisci.Arg.ꝓtra.ff.de rei ven.quæ de tota.§.incerta.& ff.cõi diui.& si non omnes.§. si incertum. Sed contraria ista specialia sunt circa defalcationem legatorum.Et licet in casu isto debeat quis specificare rem & ipsam designare,vt est dictum:cautam tamẽ exprimere non tenetur in libello. causa enim expressa est eo ipso quòd proponit rei vendicationem.causa enim nõ est alia nisi ipsum dominium,cum dicit rem ad se pertinere iure dominij vel quasi.ff.de excep.rei iudic.si mater. §. eandem. & §.1.& 2.& melius in l. & an eadem. §. actiones.Item & hoc nota, cum agitur rei vendicatione quòd si aliquis subiiciat vnam causam in libello,& succũbat,põt adhuc eandem rem petere ex alia causa, nõ obstante exceptione rei iudicatæ.ff. de excep.rei iud.si mater. §.1.& ·.& l.& an eadẽ.& C.de peti.hære.hæreditas.ff.ad exhiben. de eo.§.fæpi⁹.& 3.de iud.examinata.idẽ est in possessorio. 3.de do nat.inter dilectos.& hoc tuti⁹ est actori.Arg.ꝓtra.ff.de iureiu.duobus.§.colonus.vbi dicitur,quòd qui proponit vnam actionẽ,non potest aliam proponere pro eadẽ re.Sed illud est, quia illæ actiones surgunt ex eadem causa.Si vero nullam causam expressit,tũc totum ius suum in iudicium deduxisse videtur, vnde obstabit ei exceptio rei iudicatæ, si absoluitur reus:quia actor non probauit ff.de exce.rei iud.l.& an eadẽ.§.actiões. & 3.de cau.pos. cũ ecclesia.Ité si fuit absolutus reus,quia ipse nõ possidebat,si postea incipiat possidere, nõ obstat exceptio iterũ petẽti.ff.de excep.rei iud. si à te.1.rñ.& l.si rẽ meã. & 3.de exce.c. pe.Si autẽ agat personali actione,vt si petas x.dari tibi,causa petendi expri méda est in libello,aliter enim non tenetur rñdere.3. c.proxi. & C. de edic.diui Hadri.tollen.l.vlti. & 3. de censi. peruenit. qa causa semper præcedere debet ex qua aliquid debetur.ff. qñ dies leg.ce. hmõi legatum. Et si absoluitur reus, non obstat exceptio,si idem postea petatur ex alia causa.ff. ꝺ excepr.rei iudi. l. & an eadem.§.actiones.& 3. de causpos.c.vlt.& idẽ est quantum ad hoc, quod in rei vendicatione nec assignata enim vna causa petendi in libello,siue actio sit personalis,siue realis, nõ obstat rei iudicatæ exceptio:si agat ex alia causa, vt dicũt iura prædicta.In vniuersalibus iudiciis nõ est necesse exprimere siue designare singulas res,sed sufficit dicere,peto talem hæreditatẽ, quia sum hæres. ff. de peti. hære. l. 4.& l.si quo tempore.ff.si pars hære. pe.l.1.§. vltim.& sic potest suia proferri,condemno te vt restituas hæreditatem quæ fuit talis.Item peto ecclesiam cum pertinentiis suis. 3.de rest.ipo.cum ad sedem.& 3. de prob.licet. & 3.de do.inter dilectos. In generalibus vero iudicis,scilicet tutelis, negotiis gestis,pro socio,& consimilibus,sufficit exprimere causam vel factum sic:peto rationem de administratione quam gessisti. nec exigitur expressio aliquarum rerum.C.de iud.licet.Item no.quòd libellus potest mutari 2 & emendari & corrigi sicut placet vsq; ad litis contestationem. 2. q. 8. libellorum & C.de eden.l.3. & post litis contestationem nõ potest mutari,nec aliquid addere vel minuere.ff.de iud.non potest.& ff.de except.rei iudi.egi.& l.cũ quæ ritur.& sic noua interpellatione opus est,vt dicit lex illa:non potest.3 Et si mutauerit actionem vel addiderit,habere debet nouas inducias ad deliberandũ,nisi ex primo libello potuit esse instructus,& hoc licet sine præiudicio aduersarij, vt scilicet ei teneatur ad interesse totiẽs variando.ff.de interro.actio.de ætate.§.vlt.arg. ff.de eden.vbi,§.is autem,& ff.de iudi.eum quem temere.propter leum & minimam additionẽ non debet habere nouas inducias. 3.de dila.litteræ.Illud præterea scias,quòd si reus sic iam conuentus,edita sibi actiõe per iudicem vel executorem , reo postulante necesse habet perficere litem actor.C.quomodo & qñ iu.Auth. q̃ semel. si vero non sit reus prædicto modo conuentus,licitũ est ei desistere,quia nemo inuitus agere cõpellitur.C.vt nemo inui.age re.l.vnica. Quod autem dictum est quòd actio potest mutari,hoc locum habet in his,in quibus vna non tollitur per electionẽ alterius.Sed si vna tollitur per electionem alterius,tũc nõ potest mutari:quod obtinet in casibus,scilicet in seque.concor.C.de furt.l.1. & C.si ser.exte.se emi manda.l.1.& C.de codicil.l.vlt. & ff. de tribu.qđ in hæredẽ.§.eligere & C.de pac.inter emp.& ven.l. cõmissoriæ.ff.de leg.2.cum filius.§.variis.4 Et quod dixi quòd actio potest mutari, non intelligas quòd ab ea in totum recedi possit,sed necesse habet accusator eam cum noua actione vsque ad finẽ perducere.C.quomodo & quando in.Auth.qui semel. sic intelligunt doctores legum illam authenticam.

† Aliàs arbi chidiacono.

† Aliàs. Cluten.

2 Vide circa hunc articulum, Deciũ in d.l. edito. C. de eden.

3 Concor. in l. quod de ele. vbi quis duas lib. 6. vbi & hoc 10. And.

4 Et infra ff. de postu.c.vninecesse habet accusator eam cum noua actione vsque ad finẽ perducere.C.quomodo & quando in.Auth.qui semel. sic intelligunt doctores legum illam authenticam.

DIlecti filij.]Diuiditur vt 3.c.proxi.Secunda ibi,*Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS.Prior et conuentus sanctæ Mariæ ad Carceres,petebãt quandam quantitatem pecuniæ à fratribus sanctæ Mariæ de Hispida corã Priore sanctæ trinitatis Veroñ.auctoritate Apostolica:fratres sanctæ Mariæ de Hispida petiuerunt à iudice, vt causam face ret exprimi in libello,ex quo dictam pecuniam soluere tenebantur:aliàs respondere nõ tenebantur:& quia dictus iudex hanc exceptionẽ admittere denegabat,ad sedẽ Apo.appellarũt.Vñ mãdat Papa,quatenus si est ita,reuocet in statũ pristinũ q̃quid post appel.hmõi fuerit attẽtatũ.No.q̃ qui agit personali actione, semper tenetur causam exprimere in libello,ex qua cõperat sibi qđ petit.

2 *¶Conuen*

a ¶ *Conuentionali.*] Quid sit libellus conuentionalis, dictum est §.eod.cap.1.

b ¶ *Quare sibi.*] Hic manifeste patet, quòd in personali actione tenetur quis exprimere causam petitionis. De hoc dictum est §. cap.proxim.

DE MVTVIS PETITIONIBVS

† Vide l. fi.C.de an. except. & l. fi.de cad. & ib. Bar.

¶ *Supra tit.proxi. visum est de libelli oblatione. Sed qa pleriq; libelli porrigũtur ab vtraq; parte, & fiunt hinc inde mutuæ petitiones, & dubitatur de mõ & practica procedẽdi: ideo copilator annectit hũc titulũ.*

De hac materia habetur 3.q.8. cuius in agendo. Abbas.

EX litteris.] Reus recõuenire potest actorẽ etiam coram iudice delegato, qui simul audiet & finiet causam vtramque. Primo iustificationem mandati ponit. Secundo ipsum mandatum subiungit: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

CASVS. Plebanus & clerici Matureñ. coram episcopo Vulterano & abbate de spongia à sede Apost. delegatis, abbatem & conuentum Matureñ. monasterij traxerunt in causam super quibusdã quæstionibus: abbas & conuẽti prædicti coram eisdẽ iudicibus reconuenire volebant plebanũ & clericos prædictos super suis quæstionib⁹, quas contra eos habebant: dubitauerũt iudices, vtrum super his haberent cognoscere, cum de negotiis monachorum nihil eis cõmissum fuisset expresse? Papa consultus respondet, q̃ ordo iuris exigit, vt plebanus & clerici, abbati & conuentui prædictis debeant respondere de iustitia coram eis, cum ipsi petant ex ipsis de suis quæstionibus sibi iustitiam exhiberi, mandans quatenus actione plebani & clericorum proposita, & responsione facta, compellant eosdem abbati & fratribus incontinenti de suis quæstionibus respondere, & vicissim rationes partium audientes concordia vel iudicio vtriusque negotium debeant terminare. Nota, q̃ qui petit iustitiam ab alio, tenetur eidem iustitiam reddere. Item reconuentio coram delegato potest fieri. Item conuentio & reconuentio simul procedere debent. Item iudex primo ad concordiam si potest intendat. Item iurisdictio delegata extenditur ad res de quibus in rescripto non fit mentio, altera parte inuita.

¶ *Glo.seq.facit tria. Primo ponit modũ in recõuentione tenendũ. Secõ tractat an post litẽ cõtestatã procedat recõuẽtio. Tertio arg.ex textu q̃ frustra petit, & c.alleg.8.q.c.r demiũ.alle.5.9 traria: & vltimũ soluit.*

† De Materia glossæ vide Decium in l.est receptum. ff. de iurisd. omn. iud. & Socinum in Falentiis, regula 412. & Ioannẽ Nouellum regula 172.

c ¶ *Respondere.*] Nota, qualiter 1 debeat fieri recõuentio coram iudice delegato prout hic satis colligitur. Proposita enim petitiõe actoris reus actorem si vult recõuenire, ante litis cõtestationẽ, 2 suam potrigat ei petitionem, & ita deliberatione super vtraque petitione hincinde habita, debet fieri contestatio litis super petitione actoris primo, & incõtinenti super petitione rei respõdere debet actor. & postmodũ iudex vicissim audiat vtraque causam, & vna sua terminare dẽt causas, vt hoc totum patet hic, & §. eod.cap.cũ dilectus. & si actor nollet reo rñdere, iudex debet ei iustitiã denegare, nec audire ipsum super causa sua, vt §. de iura. calum, imperatorũ. & c.vlti. §.pœna. & ff. de procur. mutus. §. pœna. & C. de cõpen. neq; scriptura. & ff. de var. & extraor. cog. l.1. §. vlti. in fin. & si iudex hoc negligeret, & procederet in proposita quæstione, nõ tenet factum eius, vel est potius appellandum ab ipso. ff. quæ sen. fi. ap. re. l.1. §. vlt. in fi. Si vero reus differat suam petitionem porrigere post litis contestationem, non vt quòd sit audiendus. C. de sen. & inter. om. iud. Auth. & p̃sequenter. vbi dr̃, & conseq. ea.

Prior & conuentus nollent exprimere in porrecto libello† cõuentionali [a], quare [b] sibi dicta pecunia deberetur, super hoc minime respondere tenebãtur: & quia dictus iudex exceptionem huiusmodi admittere denegabat, nostram audientiam appellauerunt: Ideoque mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum, &c.

TITVLVS. IIII.

De mutuis petitionibus.

¶ Alex.iij. Vulterano episcopo, & abbati de Spongia.

¶ *Iudex etiam delegatus, compellit actorẽ ad respondendum reo, in causa reconuentionis, & vtranque causam ordine successiuo simul audiet: & vna sententia terminabit. h.d.*

CAP. I.

EX † litteris: & infra. Quoniam rationis ordo exigit †, vt plebanus & clerici Matureñ. abbati & fratribus Mãturensis monasterij, de iis quæ aduersus eos ponunt, debeant in vestra præsentia respondere [c]: cum sibi ex ipsis coram vobis à sede Apostolica delegatis iustitiam postulant exhiberi. ¶ Mandamus, quatenus actione [d] plebani & clericorum proposita, & responsione facta [e]: monitione præmissa, compellatis eosdem, memoratis abbati & fratribus, incontinenti [f] coram vobis super [g] suis quęstionibus respondere: & vicissim postmodum rationes partium audientes, cõcordia [h] vel iudicio vtriusque negotium terminetis.

¶ Celestinus tertius Rothoma. decano.

¶ *Modus procedendi datus per rescriptum in causa conuentionis, intelligitur repetitus in causa reconuentionis.*

CAP. II.

PRudentiam †: & infra. ¶ Sane consuluisti nos, vtrum cum causa appellatione remota committitur, & reus coram eodem iudice actorem reconuenerit, & actor super reconuentione appellationis obstaculum interponit, an sit huiusmodi appellationi deferendũ? Nos vero ita sentimus, quòd cum actoris & rei eadem sit conditio [a]: & vno eodemque iure circa appellationis remediũ debeat vterque censeri: sicut desiderat actor, vt sibi iuxta mãdatoris rescriptum iustitia fiat appellatione remota: eodẽ modo [b] reconuenienti debeat in sua iustitia respondere.

TITVLVS V.

De litis contestatione.

¶ Greg.ix. abbati sancti Ioan. in vineis.

¶ *Non per positiones & responsiones, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit litis contestatio: qua omissa, nullus est processus.*

CAP. I.

OLim inter episcopum Nouiensem ex parte vna, & capitulum ecclesię sancti Quintini ex altera, super quibusdã in iuriis, & excõicationum sententiis, & quibusdam aliis articulis orta materia quæstionis: & infra. Iudices factis quibusdam positionibus & responsionibus ad easdem: auditis etiam quæ partes voluerunt proponere coram eis: causam eandem ad examen Apostolicum remiserunt. ¶ Procuratoribus igitur partium propter hoc in nostra præsentia constitutis, quamuis positiones & responsiones [c], hincinde super pluribus articulis factæ fuerint coram iudicibus memoratis: quia † tamen litis contestationem non inuenimus esse factam, cum non per positiones, & responsiones ad eas, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam litis contestatio fiat †: processum ipsorum, de fratrum nostrorum consilio, irritum duximus nunciandum.

Et res deducta in iudicium non videtur per simplicem petitionem, vel per editionem actionis. C.eo.tit.l.vnica. & vbi principium deest, nihil superædificari potest. r.q.1. cum Paulus. & §. de presby. non bap. veniens. & cuiusque rei principium potissima pars est. ff. de orig. iur. l.1. & licet contestatio litis sit principium, tamé necesse est libellum præcedere, vel porrigere, super quo litis cõtestatio fiat, vt dictum est §. de libel. obl. c. 1. Est autem litis contestatio negotij principalis hincinde apud iudicem facta narratio, & subsecuta responsio, vt hic, siue negando siue confitendo. de hoc no. §. de elec. dudũ. quod est ita intelligendum, vt fiat animo procedendi in causa, & ea intentione directe ex proposito. Vnde si aliquis proponat factũ coram iudice non ea mente, vt litem contestetur, vel respondeat, sal uo iure suo, & sine præiudicio, nõ erit propterea litis contestatio facta: cum hoc fiat non ad iudicis interrogationem, sed motu proprio: Litis contestatio fieri debet interrogante iudice, actore proponente suam actionem, & reo respondente ad interrogationem iudicis, vt mos est fieri. argu. C.eo.l.vnica. in fi.j. de do. & contu. prout. sic patet quòd non erat facta litis contestatio, cum factum proponitur cum † testatione, & sine præiudicio. arg. op. ff. quib. mo. pig. vel hyp. fol. si debitor. 6. si in venditione. 2 Et arg. §. de ele. 2 Si creCumana. vbi dicitur de potestatione. vbi ergo litis cõtestatio nõ tor consenprocedit: nil valet quod agitur, vt hic, & §. tit. prox. per totum. Et sit alienapotest ratio assignari quare per positiones & respõsiones ad eas tioni pignon fit litis contestatio. qui enim ponit aliquod dictum vel factũ, risquæ fecit nihil petit ab aduersario: nec etiam ostendit super hoc velle age- debitor libere: & ita nõ posset per hoc fieri sententia cõdẽnationis vel absolutionis, cum nil petitum sit per positionem, sed ostenditur aliquid esse factum vel dictum seu promissum: & sententia semper ferenda est secundum modum agendi. §. de acc-qualiter & quando fin. & §. de simo. licet Hely. & condemnatio non est facienda nisi ad hoc fit actum. §. de ord. cog. cum dilectus. ad fin. & hoc etiam probatur, quia interrogationes, & responsiones aliquádo fiunt ante litis contaltetionem. ff. de interro. actio. quasi p totum. de quibus quidem notatur §. de iura. calum. c. pe. in glo. quæ incipit, omnia quæ. & per illas interrogationes & responsiones nulla fieret condẽnatio vel absolutio. nisi fieret postea litis contestatio super petitione actoris: & ita patet quòd vbi fiunt tantũ positiones & responsiones, nulla petitione præmissa, vel nulla litis contestatione facta, nullus est processus: vt §. de elect. dudum. & hic. Sed quid si petitio oblata fuit, & in actis redacta: sed contestatio litis non fuit facta, sed positiones & responsiones factæ fuerunt? Idem credo: scilicet quòd processus non valeat: quia litis cõtestatio non est facta. Bernardus.

VT LITE

CASVS. Quidam impetrauit litteras contra aduersarium suum ap. re. reus recõuenit actorem coram eodem iudice: actor appellat super recõuentione: quæritur an tali appellationi sit deferendum? Cõsultus Papa respondet, quòd cum actoris & rei eadem sit cõditio, & vno & eodem iure circa appellationem censeri debeat vterq;, sicut actor vult quòd iustitia sibi fiat app. re. eodem modo debet recouenienti respondere de sua iustitia. Nota quòd actor & reus eodem iure cẽsentur, & eadẽ est conditio vtriusque. Itẽ eodẽ modo quo quis vult sibi iustitiam fieri, sub eadem forma alij respondere tenetur.

a ¶ *Eadem sit conditio.*] quia in iudiciis nõ debet esse personarũ acceptio. §. de iudi. nouit. & 4.q.4.c.2. & non debet actori licere quod reo non permittitur. ff. de reg. iur. nõ debet. & ita si remota est appellatio quo ad agentem, & eodẽ modo quo ad recouenientem: quia eodem iure quod quis in alterum statuit, ipso debet vti. ff. quod quisque iur. in alterum. l.1. 2. & §. & §. de constit. cũ omnes. Et hodiẽ nõ videtur habere locũ q̃d dicitur de appellatione: quia ipso iure remota est appellatio in qualibet quæstione. §. de appe. vt debitus. & c. pastoralis. in principio.

¶ *Glosse. seq. primo arguit, secundo fortificat, & soluit 1. q. vltimo signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Eodem modo.*] idest, secundum eandem formam qua procedit iudex in principali, & in reconuentione: & parem potestatem habet iudex quo ad omnia in vtraque quæstione. Et sic est arg. q̃ iudex eandem habet auctoritatẽ in prorogata iurisdictione sicut & in delegata. de hoc dictum est. §. eo. de offi. deleg. P. & G. Remotio enim appellationis repetita intelligitur in reconuentione. simile 31.q.7. apostolus. sicut cum aliquid relinquitur ab hærede intelligitur repetitum & a substituto. C. ad Trebel. l. non iustam. & ff. de leg. 2. debitor. §. 1. & ff. de verb. obli. Titia. §. 1. Sed pone quòd actor super vna re tantum litteras impetrauit, nunquid reus potest illũ conuenire super pluribus? Videtur quòd non. arg. ff. de iurisd. omn. iud. si idem. §. quid & si. & arg. huius litteræ. Sed contra credo. arg. §. c. proxi. ibi, suis quæstionibus. Item retenta hac eadẽ positione reus reconuenit actorem super pluribus, vel super vno tantum, & sic actor efficitur. Nunquid actor quasi reus reconueniens potest agere contra reum super alia re, quæ in litteris expressa non fuit. arg. ff. de excep. l.2. §. illud? Non credo q̃ hoc possit: quia recõuentio non intelligitur nisi quantum ad illum qui primo conuenitur. Item arg. contra. C. de leg. quod fauore. non est contra: quia illud intelligitur cum princeps tuo motu in fauorem alicuius ius cõcedit, puta, minoribus vel ecclesijs. Quod dicit hic, intelligitur

1 Dixerũt Tã. & Rom. ecclesia. 2 Vin. quãdo aliquis impetrauit illud ius: & Papa ad instantiam 1 petẽtis litteras q̃ est quantum ad omnes. §. de appel. c. vt debitus.

DE LITIS CONTESTATIONE.

¶ *Quia post libelli oblationem & mutuam petitionem sequi debet litis contestatio, ideo subiicit istam.*

De hac materia habetur 3.q.3. osservatur. & repetitur in 6. Abbas.

Lim inter episcopum.] Primo ponit processum iudicum, & ipsorum relationem. Secundo ipsum processum decernit irritũ, & dicit quare. Secunda: ibi: *Procuratoribus.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter epm Nouien. ex parte vna, & capitulum ecclesiæ sancti Quintini ex altera. vertebatur quæstio super quibusdã iniuriis, sententiis excommunicationũ, & quibusdam aliis articulis non super quibus causa commissa fuit quibusdam iudicibus: iudices eisdem, & auditis quæ partes proponere voluerũt, causam remiserunt ad Apostolicam sedem: procuratoribus vtriusque in præsentia Papæ constitutis, & examinato processu iudicũ, dominus Papa quia nõ inuenit litis contestationem factam fuisse, processum ipsorũ iudicum irritum nunciauit: quia licet positiones & responsiones hincinde factæ fuissent super articulis prædictis, super hoc tamẽ non fuit cõtestatio litis facta, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit contestatio litis. Not. q̃ vbi contestatio litis omissa fuit, nullꝰ est p̃cessus. Item cõtestatio fit p̃ petitionem appositam, & responsionem secutam. & hoc in scriptis debet apparere.

¶ *Gl. seq. opponit, et duas solutiones dat. Vnam in principio. Aliam circa finem gl. In medio dicens quid sit contestatio, & quomodo fiat, & quòd protestatio proponentis vel respõdentis impedit contestationem. Vltimo ponit quæstionem.*

c ¶ *Responsiones.*] Sic §. † Vide Bartolum, Fulgosium, & videtur quòd istud fuit Paulum in ficeret, quia positiones l causas. C. super ipso facto fiunt, de transac. vnde satis intelligit li- ad le Socitis contestatio fieri per num in repositiones & respõsiones. sed non est verum quia litis cõtestatio est exordiũ litis, siue principium causæ appellat. relius § id. §. de offic. deleg. super quæstionum. §. 1. & 2. ibe. legat.

† Vide Bar- guła 295.

† Videre. in l. vnica. C. eod. & l. Ancipium circo ff. de

Conuentens pro ecclesia recõuenitur pro illa. Io. And. † Præcedentia, ff. finis schismat. & excõicatis, ut non conuenitur & conuenire possit, supra de iudi. intelligenmus. Ioan. And.

Qualiter dictum intelligi, vide p Bartol. in Authen. & c. sequentes C. de fideiussor. & interlocu. iud. ad arma & rixa procedere patiat. potest sua iurisdictio. ne compescere. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VT LITE NON CONTESTATA. &c.

¶Supra visum est de litis contestatione qualiter fiat. Verum quia plerunque lite non contestata petuntur testes recipi: vel de facto recipiũ tur: & dubitatur quid iuris, ideo subiicit istam rubricam.

1 Et nota ex rubro negatiue posito, quòd regulariter lite non contestata non debent testes recipi, nec ad diffinitiũ sententiam procedi. Abba. Sicul.

†Vide Bartholomæũ de Senum in Tallentis regula 296. & aliquot sequentibus.

TITVLVS VI.

Vt lite † non contestata non procedatur ad testium receptionem, vel ad sententiam diffinitiuam.

¶Innocentius tertius abbati sancti Proculi, & L. canonico Bononiensi.

¶Si agatur de adulterio ad separationem tori, & ante ltis contestationem reus est contumax, potest excõmunicari: sed testes recipi non possunt, nec causa diffiniri.

CAP. I.

AD hoc.] In prima ponitur delegatorũ cõsultatio: in secunda diffinitio seu responsio: ibi, *Consultationi*. Abbas.

CASVS. Quædã causa matrimonialis vertebatur inter R. & B. vxoré eius, causa commissa fuit abbati sancti Proculi & eius coniudici, corã quibus dicta B. accusabat virum suũ de adulterio, ad tori separationem: & vt dotẽ suã reciperet ab codẽ: oblato libello procurator viri noluit rñdere, prætextu aduocati, quẽ non habebat, inducias postulando: tandẽ dixit se paratum rñdere libello: Sed die statuta dum credebatur quod respõderet libello, petiit restitutionem vxoris primo faciendam marito: & ne secus fieret, appellauit: mulier dicebat se virũ habere suspectũ: sed procurator noluit cauere de impunitate personæ nec viri: postea noluit comparere: iudices non obstante appellatiõe illius, testes mulieris receperũt, attestationibus publicatis, dubitabatur de ferenda sniа: quidam dicebant deferendũ esse appellationi: alij deferendum non esse: consultus Papa qd iuris esset, rñdet q̃ licet ordo iudiciarius in aliis cõtrouersiis sit seruandus, & in matrimonialibus causis nõ vsquequaq; .Sed quia in p̃senti negotio non est actũ de fœdere matrimonij, sed de crimine adulterij ad tori separationẽ: testes lit. non conte. recipi nõ debent: vnde siue deferendum siue non deferendũ appellationi fuisset, non est ad diffinitiuã sniam procedẽdum: tñ præfatus R. si ꝑtu max fuit, potuit excõciari: vel pp cõtumaciã procuratoris si sciés non purgauerit eandẽ. No. q̃ in causa criminali cum ciuiliter agitur, potest interuenire procurator. Itẽ arg. q̃ ꝑtextu aduocati dandæ sunt inducię. Item in causa criminali cũ agitur de fœdere matrimonij, ordo iudiciarius per omnia non seruatur. Item lite non conte. non sunt testes recipiendi, nec sententia diffinitiua ferẽda. Item propter contumaciam procuratoris nõ est dominus puniẽdus, sed cum sciuerit & non purgauerit, potest excommunicari.

a ¶*Reciperet.* Et etiam donationem propter nuptias: nã sicut pp adulterium vxoris vir lucratur dotẽ, ita mulier pp adulteriũ viri lucratur donationem propter nuptias. C. de repud. consensu. §. si vero. quia vir & mulier non ad imparia iudicantur. 32. q. 1. si quis vxorem. si tamen filij extent ex eorum matrimonio, tunc dos siue donatio spectat ad filios. in Authen. vt liceat matri & auiæ. §. si de adulterio colla. 8.

b ¶*Noluit respondere.*] licet agatur hic de crimine: quia tamẽ non agitur criminaliter, potest interuenire procurator & respondere, & agere. 3. de procurato. tuæ.

c ¶*Aduocatus.*] Si aliquis vocatur ad iudicium, & dicat se nõ habere aduocatũ, dandæ sunt sibi inducię ad quęrendũ aduocatũ. ff. ex quibus cau. ma. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. & l. ait prætor. §. vlt. & arg. ad idem C. de iudi. properandum. §. penul. & ff. de poſtu. l. 1. §. ait prætor. & ex causa etiã medio tempore dandæ sunt inducię propter 2 absentiam aduocati, si iusta de causa esset impeditus: cum nimis esset difficile & graue, alium quærere aduocatũ, qui merita causæ non nouit. & sic eodem modo pro alio inducias obtineret vt instrueretur. sed si malitiosè petãtur, nõ sunt dandæ. arg. 3. de do. & contu. prout. post sententiam non habet locũ si diceret: nõ habui aduocatum tempore sententiæ. C. de postu. velamento. & ideo propter hoc non retractabitur sententia: est tñ speciale in causa fisci vt non valeat sententia lata contra fiscũ aduocato eius absente. ff. de iur. fis. fiscus. C. de aduo. fisci. l. vlt.

¶*Glo. seq. ponit quinque casus, quibus non fit restitutio.*

d ¶*Suspectum.*] Hic est vnus casus vbi spoliato viro vxor nõ restituit, scilicet cũ timetur de fœuitia viri. 3 3. de rest. spo. ex transmissa. & c. litteras. in fi. & 32. q. 1. de benedicto. Item si incõtinenti probetur impedimentũ saltem in gradu indispẽsabili, in quo casu non debet fieri restitutio. 3. de restit. spol. litteras. Item si publice fornicatur. 3. de diuor. significasti. Item si virgo fuerit, & timeatur corrumpi. 3. de spon. cũ locum. & arg. 3. de rest. spol. ex transmissa. & c. ex parte. Item & si non vult habitare cum viro sine cõtumelia creatoris, denegatur ei restitutio: quãuis iniuste fuerit spoliata. 3. de diuorgaudemus. §. qui autẽ. aliàs viro faciẽda est restitutio ante principalis causæ ingressum. 3. de restit. spol. ex cõque stione. præstita primo sufficienti & idonea cautione de impunitate p̃sonæ. 3. de rest. spo. ex transmissa. & c. litteras. & 32. q. 1. de benedicto. nisi tanta esset viri austeritas, q̃ non auderet se viro committere: quia tunc nullo modo debet restitui: vt in c. litteras. in fin.

ADDITIO. Etiam si vellet satisdare. Vnde versus.

Si non continuit: si mox probat impedimentum:
Sit que vir austerus: Moysi si lege relictus.
Si virgo fuerit: & corrumpi timeatur.
Si vir posideat iniuste vel violenter.
Casibus his septem dominus nõ restituetur. Vel sic & breuius.
Blasphemoque Deum, sæuo, macho manifeste,
Stirpe parente sato: neque virgo redditur vxor.

e ¶*Seruetur.*] Nota quòd plura sunt specialia in causis matrimonialibus: quia vbi agitur de fœdere matrimoniali, põt agi ꝑtra cõtumacem lite nõ cõtestata ad diffinitiuam sniam. 3. eo. qm. §. porro. Itẽ quia minor põt esse in causa etiã per procuratorẽ. §. de restituti. ſpol. ex parte. Itẽ ꝓfessio ꝑtra matrimoniũ non p̃iudicat. 3. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. super eo. Item quia pater & mater possunt testificari tam in coniungendo q̃ in disiungẽdo matrimonio. 3. qui matr. acc. posſ. vſ. 4 Itẽ q̃a snia lata ꝑtra matrimoniũ ad separationem eorũ qui iam ꝓiuncti erant, non transit in rẽ iudicatam. 3. de sen. & re iud. lator. & c. consanguinei. Item nec tran factio siue compositio potest in matrimonio interuenire. 3. de trã sa. c. vlti. item nec arbitrium. 3. de restit. in integr. causa. in fi. item nec pœna locum habet. ff. de verb. obl. Titia. & C. de spon. l. vlt. & 3. de spon. gemma.

Matrimonialis causa multa habet specialia.

4 Quod dic infra. de restituti. sup. ea. Ioan. And.

ADDITIO. Item licet in aliis causis posit remitti iuramentum testibus, vt 3. de testibus. c. tuis. non tamen in causa matrimoniali. Vnde versus.

Coniugij iura sunt hic specialia plura.
Non contestata quod stat sententia lata.
Procuratores tali dant lite minores.
Hæc non cassatur, homo contra si fateatur.
Et non iurati testes sunt hic reprobati.
Hic si procedit, concordia quæque recedit.
Hic non transigitur, non arbitriumque subitur.
Non confirmatur sententia si qua feratur.
Hinc speciale tene, cessat stipulatio pœnæ. Item breuius.
Non contestata fertur sententia lite.

Et man-

Et mandat pubes: non sit sententia perpes.
Arbitrium, pœna, pactum, transactio cassat.
Et non iurati testes, confessio contra.

1 Atque hoc diffiniuit eõ cilium Tridẽ. sed. 24. de sacra mẽ tomatri mo nii, can. 7. ad de contiliũ Milenitanũ cap. 17. & co cilium Afri canum cap. 69.

a ¶*Ad separationem coniugij.*] Verum istud, coniugij, impropriе ponitur, quia propter adulterium ipsum coniugum 1 nõ dissoluitur, immo manent cõiuges etiam separati. 32. q. 7. c. 1. & 2. & ideo expone, cõiugij, id est, cõiugũ, qui propter adulteriũ separantur ab inuicem quo ad mutuam seruitutem tãtum, vinculo matrimonij nihilominus perdurãte, & hoc patet, quia licet sic absoluatur ille qui nõ peccauit, à seruitute alterius qui adulteriũ cõmisit: contrahere tamẽ non potest. 33. q. 1. dixit dominus. & si cõtraheret, compelleretur redire ad primam. 3. de diuortiis. ex litteris.

¶*Glo. seq. recitetur circa materiam opinionum antiquorum.*

b ¶*Ad diffinitiuam sententia.*] Hic patet q̃ in ciuilibus causis nunquã est ferenda snia lite nõ contestata. arg. 3. de do. & contu. prout. & C. quomodo & qñ iud. l. consentaneum. in fi. & 3. eo. tit. per totum. & in Auth. de exhi. reis. §. fi vero. coll. 5. in criminali ciuiliter mota, vt hic. Hug. ꝑtradicit q̃ testes possunt recipi, & snia ferri & in criminali, dũmodo de causa li queat vel liquere posit, siue causa sit criminalis, siue ciuilis. De hac tñ materia traditur 3. q. 9. in summa. & 3. de do. & contu. veritatis. Et no. q̃ dñs Papa p totũ tit. istum fuit in opi. Io. qui dixit quòd lite nõ contestata nõ sunt recipiendi testes. Mar. ꝑtra cũ Hu. & dominus Papa quandoque sequitur opi. Mar. 3. de testa. Raynutius. & c. 10 Raynaldus. 2 vbi tractatur de duabus quartis deducendis.

¶*Glo. seq. primo probat contumacia factum, nisi excedat confessionem, & dolum procuratoris nocere domino, & duplicem causam reddit, secundo allegat in contrarium. tertio soluit. Deinde format quæst. in qua alleg. pro & contra, & postea soluit.*

¶ Concor. l si procurator. §. fi. & l. 3. & 4. & l. 1. & dat & l. 1. & ibi Ba. ff. de ꝓcurat.

c ¶*Procuratoris.*] Ex hoc loco euidẽter apparet, qñ dñs puniẽdus sit. Est ergo dñs puniẽdus qñ ipse ꝓtumax fuit. Itẽ pp contumaciã fui ꝓcuratoris ea sciẽte, & eã nõ purgante, q̃a tũc intelligit ratã hr ꝓtumaciã fui ꝓcuratoris, vnde põt excõicari, aut aliàs puniri, & l. 1. & q̃a alienam culpã fecit propriã per cõsensum. Et ita punitur dñs ꝓ pp factũ ꝓcuratoris, siue eius contumaciã. arg. 3. de app. læpe cõtingit. & 2. q. 6. §. biduũ. vers. fi aduersus. 3 nã factũ ꝓcuratoris nocet dño. 3. de in integ. res. cũ venissent. & cõfessio ꝓcuratoris nocet dño. 3. de re iud. fuborta. & ignoranti, vt ibi. & dolus ꝓcuratoris nocet dño. ff. de tribu. ꝓcuratoris. & C. de excoct. & trãs. mili. an. l. in ex coctione. lib. 12. & q̃ factũ ꝓcuratoris dño præiudicet, 4 abes rem non præiudicat, nisi excedat fines mãdati. 3. de off. dele. cũ olim. & C. de procu. si procurator. & sibi imputet qui malũ procuratorẽ eligit. & hoc verũ ff. de mino. cũ mandato. nam cũ ꝓfit dño factũ procuratoris & ibi ipse pro si iniuste obtinuit. ff. de ꝓcu. qui proprio. §. in cæteris. sic & ei dẽt curator pro si iniuste nocere. Sed ꝓtra vſ q̃ cõtumacia procuratoris non debet nocere & minus eo dño. ff. si quis ius di. nõ ob. l. 1, §. fi ꝓcurator. & expresse traditur, q̃ obſente. Si tñ ꝓcurator cõueniendus est, nõ dñs. ff. man. si mandato. nisi ex- vero cauit ꝓfessisset in prin. Itẽ ignorãtis dñi conditio per ꝓcuratorẽ detero apud rior fieri nõ dẽt. ff. de procu. ignorantis. nec tñ ſcientia eius dño q̃ eo ignorãti nocet. ff. de lib. cau. in seruo. nec delictũ eius. in Auth. de cha. procu ec. tit. 6. si qs in sua domo. coll. 9. nec alienus dolus alteri nocere tator cogit dẽt. ff. de excep. dol. si ꝓcurator. Sol. dicas q̃ ꝓcuratoris ꝓtumacia fcie defen- ipsi dño ꝓiudicat in eo casu, in quo loquitur hic, puta, q̃a scit eius sere: nec sufficit ſti pullationem contumaciã, & ratam habet eã, eo ipso q̃ nõ purgat ipsam. vñ in committi. eo casu põt dns excõicari. Si vero dñs ignorat eius ꝓtumaciã, nec fe. cauit, vel eam ratã habet, ipse ꝓcurator punitur de dolo suo, 4 & nõ dñs: & filius. §. fi & l. non co- sic loquitur. ff. si quis ius di. l. 3. c. fi qs ꝓcurator. & alia iura ad hoc gendum. inducta: q̃a iniquũ est aliquẽ alterius odio. prægrauari. C. de in off. §. secundum test. si q̃s in suo. vers. fi. & peccata suos debẽt tenere auctores. 3. de Io. Vin. & his quæ fi. a maio. par. cap. qſuit. & C. de pœn. sancimus alias ergo Phi. & adde dñs nõ est excõicandus ignorans culpam & dolum sui procura- qd habetur toris, vel cum eã scit, ſtatim eam purgat. Et est hoc notabile cir- Procur. c 1. ciem. de ca ea quæ facit in iudicio ꝓ formã mandati, bene fit p̃iudicium Ioan. And. dño per confessionẽ procuratoris, seu per factum illius, vt dicũt iura primo inducta, dummodo non egrediatur formam mandati: alias nõ obesset dño, si cũ primũ scit, contradicat. 3. de offi. deleg. cum olim. Sed quid si ꝓp contumaciã procuratoris tñ dominus excõicetur à iudice, domino ignorante contumaciam procuratoris, nec eã ratam habente, nunquid erit excõicatus? hoc sæpe cõtingit. Vſ q̃ non teneat, quia hic dicit: potuit excõicari pp suã cõtumaciam, vel procuratoris, & illud dicitur posse fieri quod de iure fit. 22. q. 2. faciat homo. Sed vſ q̃ excõicatio teneat, cũ sit lata à suo iudice siue iuste siue iniuste. 11. q. 3. snia pastoris. & 1 culpa quo dammodo vſ, qui talẽ procuratorem ꝓstituit, qui nõ obtemperat iuri: & aliquis ꝓ facto alterius etiam sine culpa punitur. 3. de spon. non est. Credo q̃ vtutius sit dicere q̃ sit excõicat', licet nõ debuerit excõi. 1. art. 2. cari, & debet absolui sine aliqua satisfactione, & absque grauamine, & credo q̃ iudex tenetur ei ad interesse. 3. de sent. excom. sacro. quia illum excõicauit iniuste & non citatum.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. com pilatione.

5 De pluribus quorũ nõ bus hic specian tibus vide Dominicũ Sotum lib. 4 sententi. dist. 22. q. 1. art. 2.

†Vide l. 1. ff. si quis i° di. non obtem pe. & l. 2. ff. si quis in ius 3. de sent. excom. sacro. vo. nõ iere.

† permanet.

ACcedẽs.] Duo facit. Primo ponit. Secũdo ipsius retractationẽ: ibi, *Cũ igitur*. Abbas.

CASVS. Inter archiepũm Tireneñ. ex vna parte, & plebanũ sancti Marci in tyro ex altera, super iure parochiali ipsius ecclesiæ q̃stio vertebatur: causa super hoc commissa fuit tribus epis, in quorũ præsentia archiepus Tireñ. petiit restitutiones iuris parochialis in ecclesia sancti Marci, quo dicebat se spoliatum: plebanus allegans, q̃ cum notorium esset duos de prædictis epis suffraganeos esse archiepi Tireñ. & propter hoc esse sibi suspecti, nihil ad obiecta rñdens, sedem Apost. ꝓ allauit: ipsi vero iudices cum plebanus sæpe monitus vt iuri pareret, in sua ꝓtumacia perduraret, receperũt testes ex parte archiepi productos, mãdantes postmodũ plebano, vt ad eos accederet ꝓ a testes obiecturus: q̃ cũ ad eorũ præsentiam non accederet, excõicauerunt eundẽ, adiudicãtes posſessionem iuris parochialis archiepo, & eum restituentes in integrum prohibuerunt ne aliquis dictam possessionem pertubaret: negotium istud delatũ fuit ad sedem Apostolicã: super hoc scribit Papa patriarchæ Hierosolymitano, & archiepo Cassen. dicens, q̃ lis coram præfatis iudicibus ꝓstit. non fuit, & manifeste patebat litteras impetratas fuisse per veri suppresſionẽ: quia notoriũ erat duos iudicum prædictorum suffraganeos esse archiepi Tireñ. & idẽ plebanus legitime appellauit, & si etiã appellatio legitima nõ fuisset, iudices forte pp contumaciam potuerũt plebanũ excõicare, sed non debuerunt plebanum excõicare, nec lite non conte. sũ per negotio principali diffinitiuam ꝓferre snĩam. Vnde dũs Papa suas prædictorũ iudicũ cassauit: immo cassas & irritas nũcãuit, dans in mãdatis archiepo Tireñ. vt ecclesiæ sancti Marci restituat instrumenta, & alia vniuersa, quæ occasione prædictæ sententiæ per alios occupauit.

Quidam intelligunt hanc decret. loqui quòd archiepus agebat p beneficium restitutionis in integrum iure minoris. Not. quòd iudex subditus actoris, potest legitime recusari. Itẽ cum notoria est suspicio, litteræ per veri suppresſionem obtentę dicuntur, ex quo in eis de illa non fit mentio. Itẽ lite non contestata. testes recipiẽdi non sunt, nec diffinitiua sentẽtia proferenda. quod si fiat, sententia est nulla. Item cũ sententia nulla est, non debet cassari: sed cassa & irrita nunciari, quia qd̃ nihil est, cassari non potest, & omnia restituẽda sunt in pristinam causam per talem sentẽtiam habita. Item sententia lata super posſessione, diffinitiua dicitur.

¶*Gl. seq: reci. signando contrarium de decre. vt debitus. & dilecto. Sol. triplex istud verius. vel supple, hoc propter notorium.*

Appellatio nõ expreſſa causa non valeat.

d ¶*Appellauit.*] Hic nulam causam appellãdi seu grauaminis expresſit: vnde non valet secundũ hodierna iura appellatio. 3. de appe: vt debitus, quia causa semper debet exprimi coram iudice, & propter illam apellari. 3. de ap. dilecto filiõ. G. aliàs admitti nõ debet: quare talis appellatio nõ valet hodie. hic enim appellauit pp suſpicionem, & appellare non debet hoc modo: debuit enim causam suſpicionis coram iudicibus allegare probabilẽ, & si non admiſſent legitimam suſpicionem, tunc debuit demum appellare. 3. de ap. cum speciali. tñ infra vſ q̃ legitima fuerit appellatio verſi. ex his plebanũ legitime, &c. Et ita ꝺm antiqua iura sufficiebat appellare, licet causam non exprimeret, vt hic vſ: quia Papa talem appellationẽ vſ admittere, quia illi iudices fuerũt suſpecti archiepiſed hodie non teneret. Vel dic q̃ causa suſpicionis fuit allegata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lis & cau
sa sit notoria, non credo eũ relevari ab exceptione recusationis opponenda, sed in hoc proderit non tutũ iuris remedium. qd causa rationabilis & facti quòd vera, qa reiudicabit habeat probanda, nec erit necesse ad arbitros recurri. Ioan. And.

† Vide tex. in l. 2. §. si quis 2 princip. ff. ne quid in lo. pub.

† Ordina sic : Igitur nos cassamus pdictas sententias cum iis nõ esset cõtestata, & posteret, &c & constaret, &c.

† Aliàs: & manifestũ sit.

2 Hęc glosa sua non est Bernardi.

legata, nec admissa, vnde tenuit appellatio. & ita nullũ ptrariũ. Vel quia suspicionis causa notoria erat, valuit appellatio plebani, quã uis causam nõ expresserit 1, vt ℑ. sequitur in ipsa litteraſecus cum causa suspicionis, aut etiam appellationis latens est: quia tũc debet exprimi secũdum quod traditur ℑ. de ap. vt debitus. & c. cum speciali. & c. iterposita.

a ¶ *Testes receperunt.*] lit. nõ cõt. & male. 3. eo. c. pxi. & ℑ. eo. per totũ.

b ¶ *Protulerunt.*] Et male, quia nemo compellitur obiicere in personas testium.

c ¶ *Possessionem iuris.*] nõ aũt possessionẽ causa rei seruandæ qđ forte facere potuerũt, immo sine forte, si contumax fuisset. ℑ. eo. c. prox. & c. qñ. §. in aliis. sed appellatio præmissa vĩ defendere ipsum plebanũ à contumacia. vnde non tenuit sñia excõicationis vt iferius sequitur. Quidam intelligũt hãc decre. loqui in causa restitutionis in integrũ iure minoris.

d ¶ *Perturbare.*] Arg, qꝫ iudex debet defendere inductum in possessionem. ℑ. de sim. querelã.

¶ *Glo. seq. not. 4. in causam recusationis. & addit quatuor, dicens non sic in testes.*

† Aliàs: & ¶ *Subesse.*] Hæc est iusta causa recusatiõis qꝫ iudex sit suffraganeus aduersarij, sicut & illa qꝫ iudex sit dñs aduersarij. 3. de offi. deleg. causam quę inter R. vbi plures casus notanť de recusatione. Idẽ vĩ si eẽt affinis. 3. q. 9. absens. & ff. de iureiur. lex Cornelia. in prin. & 4. q. 3. §. itẽ lege Iulia. Itẽ si est Comes. ff. de offi. præ. senatusconsulto. & 3. de offi. deleg. cũ R. propter dñm tota familia põt recusari. C. si quis quacũque præd. ℑ. o. l. vnica. & licet ex istis causis repellatur iudex à iudicando, non tñ repellitur testis à testificando: & hæc est causa, quia facilius posset habere multos iudices quàm vnum testem. vnde repellitur iudex à iudicio propter defectum testis: vt sic ferat testimonium in causa. ℑ. de testi. dilecto.

¶ *Glo. seq. opponit vers. i. plurali. & soluit.*

f ¶ *Ac ex his.*] quare dicit ex his? quia nõ appellauit ex pluribus causis, sed tñ quia erat suffraganei post appellationẽ vnica videbat cã appellationis eo tẽpore quo appellauit, licet tñ nõ expresserit, scilicet qa iudices duo erat suffraganei, sed post appellationem alia causa grauaminis superuenit, scilicet quia receperũt testes lite nõ contestata, & ꝑ hoc dicit ex his, quia ex superueniẽti 3 grauamine sumpsit appellatio maiorem firmitatem, & sic ex his quæ postea fiũt intelligitur fortius valere, sed ab initio vnica videtur, & sic legitimã vocat appellationẽ, & tñ nulla causa fuit expressa, vt dictum est, & ita ex post facto apparet legitima. ℑ. de frig. & maleſi. fraternitatis. Vel dic qꝫ duo iudices recusati fuerãt, nisi & quia non admiserunt recusationem, appellatum fuit. & sic est planum quod dicitur, vt 3. dictum est. Bern.

g ¶ *Contumaciam.*] Si appellatio nõ fuisset legitima, propter cõtumaciam debuit & potuit excommunicari, vel aduersarium in quasi possessionem iuris mittere causa rei seruandæ: vt ℑ. c. proxi. sed diffinitiuam nunquam potuit proferre sententiam super possessione, quæ erat quæstio spoliationis, cum lis non esset cõtestata. ℑ. eod. per totum. & quod dicit, forte, non notat dubitationem, sed potius affirmationem.

h ¶ *Cassauimus.*] id est cassam denũciauimus. Hoc ideo ita exponit, quia proprie dicitur cassari sententia vbi tenet: sed cum sententia nulla est, vt hic, sententia non debet cassari: quia quod nõ est, cassari non debet. sed debet denunciari nulla, sicut fit in sententia excommunicationis. ℑ. de sent. excom. per tuas. & 3. de offi. deleg. cum contingat. & hic duæ fuerunt sententiæ, scilicet excommunicationis in plebanum, & alia super restitutione possessionis iuris parochialis.

i ¶ *Vniuersa.*] quia si principale non tenuit, nec illud quod ex eo nosceitur esse secutum. ℑ. de fide instru. inter dilectos. §. cum igitur in fi. & C. de legi. non dubium. cũ suis cõcor. Omnia ergo restituenda sunt, quæ occasione ipsius sñæ habuit, sicut cum restituitur minor aduersus sentẽtiam, pignora 4 præstita debẽt restitui. ff. de mino. si ex causa. §. 1. & cum retractatur sententia, omnia debẽt restitui in pristinum statum, vt hic, & ex vtraque parte fieri debet restitutio. C. de repu. l. vnica. ff. de mino. quod si minor. §. restitutio. & 3. de in integrum resti. c. 1.

Vt lite fraternitatis.]

In prima ponit decisa cõsultatio. In secũda distinguẽs respõsio. Et secundum membrũ: ibi, *Quod si.* Abb. Sicul°.

CASVS. Aliquis citatus est ad causam legitime lite non contest. & ita contumax est: quæritur qualiter contra eum sit procedendũ? Rñ. si reus lite non contest. contumax inuenitur, si talis est causa qꝫ actor possit in possessionem rei petitæ induci, causa rei seruandæ inducendus est in eandem: qꝫ si non sit talis causa, quòd possit mitti ĩ possessionẽ, debet excommunicari. Not. qꝫ in actione reali, pœna contumacis ordinaria est missio in possessionem rei petitæ: item vbi non potest fieri missio, reus debet excommunicari.

4 Capta ex causa iudicati, & tunc restituũtur cum grãdano cum grãdanum est minoris ex re pignoribus, etiã si haberet pecuniam ex illis receptã. Ioan. And.

† Vide ad hoc tex. in l. dissolutæ C. de cond. ex lege.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõpilat.

† In vulgatis ita : sed sententiarum se contumax

k ¶ *Contumaciter.*] Pluribus modis dicitur quis contumax. ℑ. eo. quoniam. §. 1. & 11. q. 3. certum. & ff. de re iu. contumacia. §. 1.

l ¶ *Possessionem.*] vel quasi possessionẽ. ℑ. de cau. pos. cũ ecclesia. 1.

¶ *Glo. seq. in duobus instruit iudicem, de tertio remittit. Secundo ponit quinque auxilia, &c.*

m ¶ *Inducendus.*] Non tamẽ iudex multum debet festinare ad decernẽdam huiusmodi missionem in possessionem, aliàs fieret restitutio cõtra eam. arg. ff. de dam. infe. si finita. §. si forte. quia etiã sententia diffinitiua reuocatur iusta de causa. ℑ. de re iud. cũ Bertholdus. & debet summatim negotiũ perscrutari ante missionẽ. arg. C. vbi in rem act. l. 2. & ℑ. eo. quoniam. §. penult. an iste sic missus sit custos tantum vel verus possessor, dicitur. ℑ. de do. & cõ. cõtingit. Not. tamen quòd quinque auxilia prodita sunt cõtra illos qui non admittunt actorẽ in possessionem ꝛm mãdatum iudicis. Primum, quia puniũtur in expensis. ℑ. eo. qñ. §. in aliis. & ℑ. de quæstra. ad hoc. Secũdum est, quia eo nõ obstante, qꝫ nõ possidet, verus efficitur possessor anno elapso. ℑ. de do. & cont. contingit. ff. de bon. auct. iud. pos. quamuis. Tertiũ est, quia potest excõicari, vt hic, & ℑ. eo. qñ. §. vlt. Quartũ, qa põt quenire aduersariũ quæ sua interest possessionem nõ habuisse. ff. vti possi. l. fi duo. §. vlt. & ff. ne vis fi. ei qui in pos. mis. l. 1. in prin. Quintũ quia manu militari eiici põt. ff. ne vis fi. ei q in pos. miss. est. si q missus. ff. de rei ven. qui restituere. Vnde versus:

Anno vetus eris possessor si prohiberis:
Expensas reddent quem nulitis arma repellent.
Vtilitatis opem reddet, feret ac anathema.

n ¶ *In possessionem nequeat.*] puta, si causa effet criminalis: siue ciuiliter siue criminaliter agatur, vel matrimonialiter, scilicet quãdo agitur ad separationem matrimonij, contumax est excõicandus. 3. eo. c. 1. in fine. & 11. q. 3. rursus. & c. quicunque. & hic. Bern. ADDITIO. Itẽ si fit ciuilis personalis, sed reus nõ põt pati missionẽ, quia nõ habet immobilia nec mobilia. ℑm Ho. Idem si reus abscondit rem, vel periit dolo suo, secundum Vin. Ioan. And.

† Intrudatur.

† de curia Dei, & de eleemosyna abbatibus.

&c.

ij *Accedens.*] Sunt duæ partes. Prima ponit appellãtis quærelã. Secũda commissionis causam: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

CASVS. Vir G. vicecomes cum vxore sua causam matrimonialem habebat, quæ ad petitionem vxoris cõmissa fuit epo Coriopiteñ. & archidiacono cuidam & magistro Petro: iudices citauerunt dictum nobilem: ipse corã eis fecit proponi quòd erãt sibi certa ratione suspecti: eps erat proxima linea cõsanguinitatis coniunctus comiti Britanniæ, qui erat eius aduersarius manifestus, q vxorem suã publice detinebat, & archidiaconus erat cõmensalis eiusdẽ comitis Britanniæ magister P. erat oriundus de terra vxoris ipsius, nimis fauens eidẽ, & omnes existunt subditi ipsius comitis nec poterat ire ad eos nisi per terram ipsius comitis, nec volebat eidem nobili terminũ assignare, nisi in terra inimicorum suorum: & quia non admittebant huiusmodi recusationes, ad sedem Aposto. appellauit: iudices nihi lominus lite non contest. receperunt testes super consanguinitate inter dictum nobilem & vxorẽ ipsius: dictus nobilis dño Papæ est cõquestus, petens etiã vxorẽ suam, & terram eius sibi restitui. Vnde mandat Papa quibusdã iudicibus, quatenus super prædictis veritatẽ inquirant, & si constiterit qꝫ ante litem cõtesta. vel etiam post app. ex causis præmissis interpositam, testes super consanguinitate cõtra matrimoniũ absq; culpa cõtumaciæ recepti fuissẽt, attestationes illas decernãt irritas & inanes, & muliere illã compellant ad virũ suum redire, facta restitutione plenaria tam terræ quã vxoris cum fam audiãt fine canonico terminantes eandem. Nota tres causas recusationis, qꝫ iudex consanguineus illius qui moratur cum aduersario meo, & ei præstat cõsiliũ & auxiliũ, potest recusari. Item iudex qui ortus est de terra, in qua aduersarius meus habet iurisdictionẽ, potest recusari. Item nullus dẽt citari ad locũ non tutũ. Item nõ tenetur nec debet quis propter cautionem committere se suis inimicis. Itẽ testes recepti lite nõ contestata, vel post legitimã appellationem nõ valent. Item in causa matrimonij propter contumaciam, etiam lite nõ contestata testes recipi possunt. Item restitutio primo facienda est ante ingressum causę principalis.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõpilatione.

† Aliàs: vv.

† Ex qualibet enim harum causarũ orit inimicitia capitalis vt hic per doctores tradit Marsilius in l. 1. §. prætera. ff. de quæstio. ad quæ dixi ff. adnot. in Directorium Iuguistorũ Sebol. 123.

1 Saluo eo quod habes a infra. de ref ti. statutũ. cum autẽ. 6. Dixit Host. quòd si ffeccẽtin dubiis con tentis re sentit. parcatur fratres diligere. &c. quòd dixi. appellelegiti mali. l. 6. Ioan. And.

¶ *Linea consanguinitatis.*] quæ est iusticiens causa recusationis.

b ¶ *Etus.*] scilicet comitis Britanniæ, ideoque erat suspectus illi.

c ¶ *Qui.*] scilicet comes.

d ¶ *Oriundus.*] Vnde quis oriũdus fuit, ibi domicilium retinere dicitur. ff. de senato. l. penult. Et est ista admirabilis suspicio, quã sufficere nõ credo: i sed quæ non prosunt singula, multa iuuant: vt notatur. ℑ. de ꝓbationib. cũ causam. Vel dic, oriũdus de terra sua, ideſt, de terra quæ pertinebat ad iurisdictionẽ illius comitis, & ad proprietatẽ ipsius domineꝫ & ita est sufficiens causa recusationis, qꝫ isti iudices erant de districtu ipsius comitis Britanniæ. Vel dic vt vis vi intelligere de terra vxoris, de terra quæ pertinet ad iurisdictionem vxoris, & tunc valet recusatio, vt supra eod. accedens.

e ¶ *Nimis fauens.*] Sed nunquid tenetur quilibet diligere proximum suum. de pœnit. dist. 1. omnis qui nõ diligit? Rñ. non omnis amicitia repellit iudicem, sed maxima. ff. de ver. sig. late. §. amicos. sicut nec omnes inimicitiæ repellunt testem, nisi maximæ. ℑ. de simo. licet Hely. & c. per tuas. 2 & causa cognita illud disqri debet. ff. de quæstio. l. 1. §. per quæstionem. nam propter leues inimicitias non extinguitur legatum. ff. de adi. lega. l. 3. in fi. Sed vĩ qꝫ modica causa iudicem repellit, vt dictum est 3. eod. accedens. & 3. de offi. deleg. causam quæ qa lites sine suspicione procedere debent. 3. qõ. 5. quia suspecti. & C. de iud. apertissimi. Sed qđ dicit, nimis fauens, solvit quod dictum est.

† Vbi de hoc. & 3. q. 5. accusatores. & infra de accusa. cũ oportet.

ADDITIO. Quasi dicat. nõ sufficit si dicaſ, nimis fauens, nisi fauoris causa exprimatur: aliàs qlibet iudex posset fine causa recusari, subaudi ergo vt dixi in textu. Ioan. And.

† vtrisque

f ¶ *Sub districtu.*] Hæc exceptio omnes tãgit.

g ¶ *Inimicorum.*] Hæc fuit sufficiens causa appellandi. 3. q. 9. hortamur. & ℑ. de appellatio ex parte. ff. de iud. si longius. ff. de arbit si cum dies. §. si arbiter.

h ¶ *Inimicis.*] Simile ℑ. de senten. excõ. de cætero. & c. quamuis. nec in hoc casu sufficiens potuit cautio præstari. arg. ℑ. de rest. spol. litteras. in fi. & hoc propter fragilitatem cautionis. ff. ad Treb. qui ita, §. 1.

¶ *Glo. seq. soluit contrarium de decre. causam.*

i ¶ *Ex præmissis causis.*] scilicet qa eps erat cõsanguineus comitis, & archidiaconus cõmensalis eiusdem, & alter oriundus de terra vxoris, & locũ assignabant per terram inimicorũ: quia huiusmodi exceptiões nõ admittebãt, legitima fuit appellatio & quælibet etiam per se sufficeret ad appellandum, 3 præter illam qꝫ oriundus fuit alter iudicum de terra vxoris. illam solam nõ putarem sufficientem ad recusandum iudicem vel iudices, sed ꝑstat adminiculum aliis, vt dixi 3. quæ nõ prosunt singula, multa iuuãt. ff. quib. ex cau. ma. necnon. §. si quis sæpius. nisi velis dicere de terra qꝫ ptinet ad iurisdictionẽ vxoris: tunc bona est exceptio: qa omnes erant de districtu ipsius comitis. arg. ℑ. de præsum. tertio. et ita siue testes recepti fuerunt ante litẽ contest. siue post appel. ꝓmissam ex præmissis causis non valet receptio testium super ꝑsanguinitate, nisi ille fuisset contumax: tunc enim in causa matrimoniali ante litem contest. recipiuntur testes, non obstante absentia illius. ℑ. eo. c., pxi. §. 1. & hoc est qđ sequit, absq; culpa cõtumaciæ.

† Cap. r. eo. tit. in 3. compilatione.

3 Concor. l. fina §. cui du cia. & ibi doc ff. de vitri. & ole. l. & Spe. in tit. del § § quid si

k ¶ *Terra.*] l. domus. eius enim cognitio pertinet ad Papam ratione connexitatis: quia est accessoria ipsi matrimonio. ℑ. de do. inter vi. & vxo. c. 1. 2. & 3. & sic nõ est contra. ℑ. q. filij sint leg. causam q. 2.

peteret. ver. quid si fit socius.

Vontam frequenter.] Quia ista decreta. est valde ꝓlixa, & habet materiam satis separabilem, ideo Panor. eam legit per partes. Et diuiditur hoc prin. vsque ad §. *Porrò.* in quatuor partes. nam primo ponit regulam. Secundo duos casus excipit: ibi, *Nisi.* Tertio solemnitatem requisitam: ibi. *Sed si actor.* Quarto quid iuris si illa non seruetur: ibi, *Attestationes.*

CASVS. Quia dubitabatur frequenter vtrum lite non contestata testes recipi valeant, vt patet ꝑ ꝓcedẽtia iura: statuit Papa regula riter verum esse, qꝫ lite non contestata non est ad receptionem testium procedendum: ab ista generalitate excipiuntur qđã casus, in quibus lite non ꝓtestata testes recipi possunt, vt si de morte testium timeatur, vel absentia diuturna: tũc si causa sit ciuilis, ne veritas occultetur, & copia probationis aliquibus casibus fortuitis subtrahat: senes & valetudinarij, & alij testes, de quibus ex aliqua rõnabili cã timetur, recipiendi sunt lite non contestata, siue pars conuenta sit contumax, siue sit absens absque malitia, vt conueniri non possit. Sed si actor non conuenerit aduersariũ infra annũ,

ex quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex quo poterit conueniri:vel saltem non renunciauerit illi exceptioni huiusmodi testium,attestationes illæ non valeant, ne forte hoc procuret in fraudem,vt processu temporis legitimæ defensiones locum habere non possint.

¶ Glo. seq. ponit 20. casus, cõputatis textualibus quibus fallit regula.

a ¶ *Regulariter verum esse.*] Hæc regula fallit in casibus hic positis, scilicet vbi timetur de morte vel absentia testium, & vbi agitur de electione, vel matrimonio,& in causa inquisitionis &publicationis. Item in causa denũciationis.ℨ.de iudi. nouit. Ité in actoris absentia præsente reo recipiuntur testes lite nõ contestata. C.qũo.& qñ iud. in Auth.qui semel.ℨ.de dol.& contu.cãm quæ. Item vbi actor nõ põt. agere pp iuramentum quo iurauit nõ repetere vsuras. 1 ℨ.de iureiu. ad nostrã. Ité cum milicio iudicis se abstinet; vt in Auth. vt spon.lar. §.ad hæc. coll.9. Ité vbi aliqd iudicis officio ex pedit.C. si minor se ab hære.absti. in Auth. ibi posita.Item cum in integrũ restit. incidenter postulatur officio iudicis.ℨ.de offi. iud. cap.2. Item cum agitur de iniquitate iudicis in casu quem habes. ℨ. de app. interposita.§.vlti.Item. quod dic vt in petitione legati, vel fideicõmissi,arg.C.de vsu.& fru.l.2. sed ibi dicit,post lité nõ cõtestatã.in fi.vnde casus iste non dẽt excipi de regula.Item cũ agitur finiũ regundorũ iudicio.vt C.fin.regun.l.3. Item in Trebellianica restitutione.C.ad Trebellia.l.pen.§.cũ auté. Ité in causa hæresis post mortẽ.24.q.2.sane 2.Ité vbi offendit publi cum commodũ.C.de pœn.ne diu.& 3.q.3.quia ea.Item cum persona est incerta.5.q.1.quidã.& q.2.c.2.& ℨm quosdã in causa libertatis.C.de inge.manu.diffamari.arg.contra.ℨ.de testi.cum olim. Ité vbi agitur de beneficio obtinendo ecclesiastico,vt in conci.Lugdun.Inn.iiij.ℨ.de eo qui mit.in pos.cau.rei ser.eum qui. [lib.6.]

ADDITIO. Vnde versus.

Absens,vel moriens,necnon electio,coniunx:
Nunciat,inquirens,si publicat,& fugit actor:
Iurans non agere,vel si minor abstinet hæres:
Restituique petens medio,qui pronocat absens:
Post hæc trebellans legatum qui petit,errans.
Ac reus incertus,libertas,publicus vsus:
Non contestando possunt distinguere lites.
Istis iudicium iungas de fine regundo.

1 Et idem vbi vsurarius in testamento redidisse iussit. nã tunc recipiuntur testes lite nõ contestata. & idem dicunt quidã vbicunque quis iurat aliquid tale ad nostrã. Ité cum milicio iudicis se abstinet; vt in Auth. vt spon.lar. §.ad hæc. coll.9. Ité vbi aliqd iudicis officio ex pedit.C. si minor se ab hære.absti. in Auth. ibi posita.Item cum in integrũ restit. incidenter postulatur officio iudicis.ℨ.de offi. iud. cap.2. Item cum agitur de iniquitate iudicis in casu quem habes. ℨ. de app. interposita.§.vlti.Item. quod dic vt in petitione legati, vel fideicõmissi,arg.C.de vsu.& fru.l.2. sed ibi dicit,post lité nõ cõtestatã.in fi.vnde casus iste non dẽt excipi de regula.Item cũ agitur finiũ regundorũ iudicio.vt C.fin.regun.l.3. Item in Trebellianica restitutione.C.ad Trebellia.l.pen.§.cũ auté. Ité in causa hæresis post mortẽ.24.q.2.sane 2.Ité vbi offendit publi cum commodũ.C.de pœn.ne diu.& 3.q.3.quia ea.Item cum persona est incerta.5.q.1.quidã.& q.2.c.2.& ℨm quosdã in causa libertatis.C.de inge.manu.diffamari.arg.contra.ℨ.de testi.cum olim. Ité vbi agitur de beneficio obtinendo ecclesiastico,vt in conci.Lugdun.Inn.iiij.ℨ.de eo qui mit.in pos.cau.rei ser.eum qui. [lib.6.]

2 Et super exceptione, quod dic vt nor. supra de offi.dele. §. fexta. Io. And.

3 Idẽ Gof. Inn. & Ho. nec enim est in eis burſale interesse sicut in ciuilibus secundum Abb. secundum Inn. est ratio quia testes recipi non debent nisi fiat accusatio ℨ habeat fieri per præsentẽ,& de præsente. 2. q. 8. c. 2. &c.

b ¶ *Procedendum.*] Super principali,sed super incidenti interdũ vel emergenti 2 bene recipiuntur testes, vt probetur q citatio peruenit ad aliquem,vel quòd contumax fuerit: in casu quem habes.ℨ.de appel.interposita.§.vlt.

c ¶ *Ciuiliter.*] Hoc ideo dicit,quia in criminalibus nunquam recipiuntur testes lite nõ conte.& ibi probationes strictissime requirũtur 3 5.q.6.Epiphanium.C.de proba.l.vlt. Qualiter in criminali causa procedatur,dicitur.3.q.9.in summa.& ℨ.de dolo. & cõtu.C.veritatis.

d ¶ *Ne veritas.*] 14.q.2.quamquam.

e ¶ *Subtrahatur.*] Tũc enim curare debet iudex & magistratus vt salua sit rerũ probatio.ff.de testi.curẽt.& in Auth.de testib.in vlti. col.coll.7.§.pe.& §. hic vero.& ℨ.de testi.si quis testiũ.& ff.ad leg. Aquil.l.1.Vel etiam si timetur quòd testes propter morã varient fidem ſuam,aut moriantur.ff.ad Carb.l.3.§.fi duæ.arg.ℨ.eo.c.§.sunt & alij.ℨ.de testi.significauit.

f ¶ *Timetur.*] Tunc illi soli recipiuntur de quibus timetur, & nõ alij:nisi in causa publicationis.ℨ.de testi.significauit.& ℨ.eo.cap.§. sunt & alij licet in his casibus recipiantẽ testes lite nõ ꝓtestata, veritate tñ inſpecta,& quo ad effectum nõ intelliguntur recepti lite nõ contestata:quia non publicantur nisi lite contestata,& cum aliis si alij lite cõtestata inducti fuerunt,nec ad sententiam procedat iudex per tales testes:sed in sequenti.§.recipiuntur lite nõ cõtestata,& fertur sentẽtia. & sic est differentia in 1. respõso & 2.

g ¶ *Conuenta.*] idem est si nondũ sit conuenta,sed conuenienda.

h ¶ *Aduersarium.*] cum fuerit absens,& non contumaciter.

i ¶ *Infra annũ.*] Ecce præscriptio annalis.sic ℨ.de rescri. plerunq; & ℨ.de off.ord.pastoralis.C.de hære.Auth.idẽ. & ℨ.c.§. in aliis.& ℨ.de hære. excõicamus. §. 1. & n.q.3.rursus. & c.qui cunque. & iste annus vtilis est ab initio,quia non currit nisi ab eo tempore quo potuit experiri,vt in decr.plerunque.& 2.quæst.6.biduum.

k ¶ *Non valeat.*] illi q testes ꝓduxit, sed aduersario bũ valebũt, q dolum nõ adhibuit. 14.q.5.c. nõ sane. quia pro vtraque testificantur.

l ¶ *In fraudẽ.*] Nõ enim arctãda est alicui ꝓban di facultas.ff. de incendi.& nau.ne quid.§.de his.& 3.q.7.§.tria.ver.si qs ex litigatoribus. & ℨ. de test .significauit. & cap.dilecto. Item est hic præsumptio iuris & de iure, contra quam nõ admittit probatio. 54.dist.fraternitatẽ.ℨ. de iud.c.vlt.& ℨ. de sponſ. ad id.& c.is qui. vbi de hoc:secus si esset etiam tantum de iure.ff.quod metus causa.non est verisimile.27.q. 1. nec aliqua.Bernar.

m ¶ *Ad repellendũ testes.*] Testibus humanis rebus exẽptis:ꝑ quos testes recepti reprobarent siue eorũ dicta.ℨ.de test.c.ex tenore.& c.ſpentiũ.& C.de ꝓtrahen.ſtipu.l.optimã.ver. & si inter præsentes partes.vel quia se absentarẽt,vel efficerentur inimici actoris.ff.de Carbo.edict.l.3.§.duæ.& ff.de fur.l.quidam.& arg.ff. ad l. Aquiliã. in lege Aquilia.Dicta vero illorũ posset qñque reprobare ex ipsis depositionibus,& per testes etiã post morte ipsorum testiũ, & personas,dummodo testes haberet per quos posset hoc probare. C.de testi.l.fi.24.q.2.sane 2.arg.C.ſi pen.appella.quamuis.sed quia poterat contingere,q illi interim morerentur , vel aliàs,vt dictũ est impedirentur,ideo infra annum debet denunciari ipſi reo receptionem talem factam esse contra eum: quod nisi fecerit , non valebit talis receptio testium.

n ¶ *Vel aliæ.*] Exceptiones elidẽtes principale negotium, vt puta præscriptio,quam tunc poterat probare, vel pactũ de nõ petẽdo. vel cõsimiles 4 :quia potest esse q tunc tpis probationes sup his haberi nõ possent.arg.ff.ad leg. Aquil.in lege. & ff. de fur.l.quidã. PORRO In §.isto vsq; ad §.sunt & alij. excipiunt alij duo casus à regula supra posita, & pinguius excipiunt isti q ꝑcedentes: cũ in istis posit etiam ad sniam procedi.Et diuiditur in duas partes principales.Nam primo decidit quid iuris quãdo reus est absens per contumaciam.Secundo:ibi,*Si vero.*ponit quid qñ est absens sine contumacia.Et ista secunda subdiuiditur in tres.Ná primo tractat de matrimonio ſpirituali iam contracto. Secundo de ꝓtrahẽdo:ibi, *Quòd si.*Tertio de carnali:ibi,*Si autem.*Abb.Siculus.

CASVS.In isto §.excipiũtur adhuc duo casus à prædicta regula in quibus testes recipi possunt lite nõ cõtestata.Primus est,si super electione alicuius quæstio moueatur.Secundus , si super matrimonio siue copula maritali quæstio oriatur.In his duobus casibus ne propter longam moram in ſpiritualibus & temporalibus patiatur ecclesia lęsionem,& ne viro vel mulieri fornicationis occasioꝓrabeatur,si contumax fuerit ille contra quem actio fuerit proponenda,testes lite non cõtestata sunt admittendi;& si liquet de causa,ad diffinitiuam est procedendum.

o ¶ *Alicuius.*] electi,non confirmati,& qui nondum consensit.

p ¶ *Electione.*] puta,q nõ sit canonice celebrata, vel q electus sit criminosus.& licet videat loq capitulũ in ꝓlato,ꝑ idẽ dici in electiõe cuiuslibet clerici;q ibi lædit eccl'a ex lõga mora,vel ẽtsi vocat vt psentiat,& nõ veniat.ℨ.de ele.c.statuimus. in ꝓcil.Lugdun. q ¶ *Prohibitus.*] ℨ.de resti.ſpo.litteras.& 30.q.3.Pytacium.

r ¶ *In huiusmodi casibus.*]Superfluũt isti ablatiui,quia hoc aduerbium,tunc,quod præcesit,sufficeret.

a ¶ *Occultat.*]Sim.5.q.1.quidam.ℨ.de alie.in.mu.cau.fac.c.1.& ℨ. de offi.deleg.c.consultationibus.

b ¶ *Impedit.*] Talis habeꝑ pro citato denũciatione facta publice ad domum suam.ℨ.de cleri.non resi.ex tuæ.& ℨ.de do.& contu.c. vlt.ff.de euic.c.ſi dictũ.

† Vide text. in l.cõtumacia cum notaff.de regul. iur.

§.ſi ꝑsente.& l.ſi ideo. §.ꝑsenti.Et ita sufficit ꝙ publice edictũ ꝙponatur ac domum 1 suã vel ecclesiam, vt dicũt iura ꝑdicta:& citari potest litteris vel edictis. ff.de fideic.l.cum vero. §.pen.& sunt tres modi contumaciæ,& quocũque illorũ aliquis cõtumax sit,hĩ ꝙ cõtumacę.Primum modũ habes hic : & alios duos modos contumaciæ habes 11.q. 3. certum est. ADDITIO.Vnde versꝰ:

Casibus in tribus quis dicitur esse rebellis,
Impedit,occultat,iussis parere recusat.

1 Cum veto domus, vel locus habitationis tuæ aditi non potest sufficienter citatio fiat in palatio Papæ,vt fatius prosequitur hic Io.Andr.de quo vide ex trauag. Bonifacii octaui,inci rem nõ nouam.

† Cõtrahẽda vel cõtracta,sed is q abest contumacę & sic variat.& sequenti,& sequenti.Ioan. Andr.

SI VERO.In isto §. dꝰ,q si ille cõtra quem ꝓceditur,sit absens , et nõ per contumaciam, et agatur de spirituali coniugio inter prælatum & ecclesiam iam ꝓtracto,illud obseruetur quod sup expectatione talium est in sacris ordinibus constitutum.Sed si agat ꝺ spirituali ꝙiugio ꝓtrahẽdo , electus ꝑ spatiũ sex mẽsium expectetur,nisi superior plus vel minus viderit expectãdũ pẽsatis negotij circũstantijs.Si vero de carnali ꝙiugio sit agẽdum , tamdiu alteruter cõiugũ expectetur,donec de ipſius obitu iure similiter ꝑsumatur:quia cũ fine culpa,sit absens,vt iusto forsan impedimento detineatur,vel voluntate propria,sed nõ malitiosè in remotis partibus morã faciat , ita q in breui citari nõ possit,& ideo ꝓtra eũ procedi nõ debet,eũ si ꝑsens esset,forsitan legitimas defensiones haberet,eo non obstante qđ de lapsu carnis posset opponi,quia in matrimonio multi casus occurrũt,in quibus coniuges continere coguntur sine culpa,causa tamen subest.

c ¶ *Aliter.*]id est, non per contumaciam.ℨ.de offi.dele.c.consultationibus,Bernar.

d ¶ *Maxime.*]proprie.sic ℨ.de ele.cum inter 3.ver.vt per mutuum, &c. Alij exponunt,maxime.id est,tantum.

¶ *Glo.seq.ponit sex varietates temporũ,de quibus loquũtur iura super absentia clericorũ, distinguens:aut scitur vbi est clericus absens, aut ignoratur.Et ad hanc distinctionem opponit & soluit.subdit de expectatione electorum,& suorum aduersariorum , & de absentia accusatorum vel denunciatorum.Ioan.And.*

e ¶ *Canonibus.*]De hac absentia varie loquuntur canones Quidã dicunt de duobus mensibus.7.q.1.ꝓsentium.Quidam de tribus septimanis:vt ea.causa.q.1.ſi quis in clero.Et quidam de quinque annis.ℨ.de cleri.non resi.c.2.Quidã de tribus.Quidam de quinq; mẽsibus.100.dist.qñ.& 75.dist.qñ.Quidam de vna hora.91. dist. clericus.92.dist.c.vlt.Sup hac expectatione dicendum est,q si aliqs est absens in eo loco vnde possit citari,vel ſ studio,vel in aliquo loco vbi apparet manifeste,q̃a nõ latitat,ꝑtatus illius ipsum legitime monere debet,vt ad suam ecclesiã reuertat infra tẽpus ſtatutũ,infra qđ reuertat:tunc si nõ reuertat ad terminũ,ẽps post illi priuare beneficio & officio:nisi iusta causa impediat, & de licentia epi ad certum tempus, siue ꝑter licẽtiam , ẽps semper ipsum primo monere debet vt redeat ꝑ iura ꝑdicta.ℨ.de cleri.nõ resi.c.inter.& c.vlt.& ℨ.de appel.puenit.2.alias non teneret sniã ꝑtra absenté nõ vocatum neq; citatũ:& iura antiqua , q hic ſignant,sic intelligũtur.Verũ est ꝙ clerici ab ecclesijs suis abesse nõ debent,tñ si hoc contingat,taliter sunt vocandi,anteq̃ ſpoliẽtur,& ita seruandũ est circa eos.q cõparent, & citari possunt. Si vero nesciatur vbi sint 3 , nec citari possunt ꝓnaliter,trinæ citationis edictũ apud eorũ ecclesias publice ꝓponatur,vt reuertãtur.& si vltra sex mẽses venire distulerint,suis beneficiis posteà ſpolientur.ℨ.de cleri.nõ resi.ex tuæ.& sic qualitercunq; sit aliquis absens,semp debet citari ꝑdicto modo.Ité vi q melior sit conditio illorum qui malitiosè se absentant,quàm conditio illorum q comparent,& citari possunt ꝑsonaliter:quia illi habẽt sex mẽses, isti citantur ad arbitriũ ꝓlati vel ad mẽsem , vel duos,vel plures, vel minus,ℨ.n q requirit & exigit distãtia locorum,sed illud cõtingit quia nescit vbi sunt,quia potest esse q sunt multũ remoti vel impediti , nec in breui possunt ꝙ sanguineos reuocari vel amicos.Et ideo maius tempus & certum datur eis vltra qđ ecclesia vacare non debet.ℨ.de cõcess.ꝑben. nulla.et hoc locũ habet in his clericis & ꝓlatis qui iam cõfirmati sunt, & possessioné diutius habuerunt,vel etiã cõsenserunt. De his vero qui solummodo electi sunt,nec cõfirmationé vel possessioné habuerunt,teneas qđ hic dr: quia expectãtur ꝙ sex mẽses plus vel minus ta in repe.l, ℨm q visum fuerit superiori,cum ꝙ contumaciam nõ est absens. Si vero ille qui accusat electionem aut excipit ꝓtra electũ,nõ comparet anno elapso:electus potest confirmari.ff.de mune.& ho.reus. Sed nõ credo q tñ sit expectãdus,immo superior ꝑfigit ei certũ terminũ infra qué cõpareat ,ꝑsecuturus intentionem suã:alioq; confirmabit eum.ℨ.de accu.licet.& ℨ.de clã.despõ.c.cũ inhibitio. & ℨ.qui matri.accus.pos.cum in tua.& hoc totum expeditũ est. ℨ.de elect.statuimus.sed in epatu dantur accusatori tres mẽses.in Auth.de san.epiſc.§.ſi quid aũt.coll.9.sed potius ista ſ arbitrio superiorum cõsistunt. ℨ.de do.& cõtu.cũ olim 1.ꝓtra,sed ibi soluitur. si vero contra prælatum absentem agatur criminaliter, vel etiam ciuiliter per denunciationem alicuius:tunc citetur vt veniat ad defendendum ſe:si non veniat,excõmunicetur propter contumaciam,& expectabitur per annum,& post annum procedatur contra ipsum super bonis,nõ super crimine:ℨm q traditur.11.q.3.rursus.& c.quicunque.& ℨ.de do.& contu.veritatis.vbi de hoc.

† Adde quot modis pbãtur aliqs mortuus , docet Odofredus in l. ſi.C. de facr. san eccl.Cynus in l.ſiq.dem. C. ſol. ma.& Marã is post.vbi ponit.25.modos.

† verisimile

† In codice Barbatiæ iuenit: vel ſ capti uitate , vel infirmitate: aut alio,&c.

f ¶ *Expectandus.*]Postmodum ,ꝑceditur contra eum,& recipientur testes,& diffinitiue procedetur:vel alius eligatur , si non vult consentire.& nil ei opponitur.

† Adde de modo ꝙbãdi iustã absentiam in l.pe.§.ad crimen. ff. de pub.iud.

g ¶ *Sit agendum.*]cum non sit absens per contumaciam.

h ¶ *Præsumatur.*]ꝙ famam,quia senex erat,vel etiam quia in acie fuit nec rediit,ꝑsumitur ꝙ his casib⁹ sit mortuus:& si ꝓtrahat credens ita,exculatur ab adulterio.etiã si viuat:ꝑ ignorantiam.34. q.2.cum ꝑ bellicam.quia non committitur adulterium sine dolo. ff.de adul.l.pen. 4 vel ſi receperat litteras illorum cũ quibus milĩ tauit.C.đ rep.Auth.hodie.dic tñ q nõ debet ꝓtrahere, nisi primo sit certa de morte ipſius.ℨ.de secũ.nup.dñs.ℨ.de spon.in ꝑsentia. sed satis certum est illi ꝙ solas huiusmodi violentas ꝑsumptiones posit̃ aliquanto tempore duxerit expectandum , forte per annũ vel etiam quinque annis,vt in prædicta Auth.hodie.

† Quĩ ignorãs mulierẽ non iure repudiatã illã ducit, adulterium non committit.

i ¶ *Malitiosa.*]4.q.3.§.item his qui non detrectandi causa.

¶ *Glo.seq.ar.qđ nõ tenet.& c.tenet cõtrariũ,quod postea moderatur.*

k ¶ *Citari non possit.*]Si nõ potest citari,ꝓtra ipsum ,ꝑcedi nõ potest.Et sic est arg.ꝙ nõ tenet sniã cum peremptorium nõ ꝑuenit in notitiam absentis.3.q.9.cauent.ff.quę sen.sine ap.rescin.l .1. §. item ex eo edicto.5 C.qũo & qñ iud.ea quæ.& ff.locati.l.item q̃ritur.§.exercitu.Sed verius est ꝙ sufficiat si diligẽs sit inquisitio facta,licet non sit inuentus.ℨ.de do.& contu.causam & c.vlt.& ℨ. de cleri.non resi.ex tuæ.& 7.q.1.ꝑsentium.& C.de iud.properandum.§.ſi quidem.ff.de euic.ſi ideo.§.præsenti.& l.ſi dictum.§.ſi præsente.et hoc verum est quando malitiosè est absens:aliàs non proceditur contra eum quantum ad casum præsentis litteræ, ADDITIO.Nam quãtum ad missionem in possessionem bene procederetur.quod dic vt ℨ.de eo qui mittitur in possessionem. c.ſi.secundum Innoc.Ioan.And.

5 Ibinõ per uenit: quia nec proposĩtum fuit secundum Io. qui hoc no. in canone ſtatim alle. & facit qđ no.ſupra de postula. ca. 1. in 4 gl. Io. And.

¶ *Glo.seq.succeſſiue ſignat,& soluit duo contraria.*

l ¶ *Non debet.*]Arg.ꝓtra.ℨ.qui fil.sint legi.perlatum.sed ibi agebat tantum de prole,an esset legitima vel non,et nõ contra absenté. vel ille fuit requisitus,vt ibi innuitur.Contra.ℨ.qui mat.accu.posc.1.illa corrigitur per istã.Præterea ille fuit absens culpa sua propter maleficium quod commiserat,vnde non præiudicat mulieri. et sic differt casus ille ab isto:et ibi soluitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Opponi.*]Respondet tacitæ quæstioni.Diceret aliquis, si mulier tã tum cõpellitur expectare,incideret forte in fornicationẽ. et Papa respondet ad hoc.

1 Per hæresim enĩ non dissoluitur matrimonium. cõcil. Trident. sessio.24 de sacramento mætrimonij cano.5.

b ¶ *Multi casus.*]vt si alter de fidelibus labatur in hæresim. 1 ℑ.de diuor.quanto.vel si alter cõiugum incidatur,vel si mulier impotẽs casu teddat ad reddendum debitum. 32. q. 7. illi qui sani. vel.si alter furiosus factꝰ fit. 32.q.7. neque furiosus. et c.hi qui.vel si in captiuitate alter teneret. ℑ.de spon.in præsentia. vel si vir incidat in casum leprę.ℑ.de coniug. lepro.c.1.

SVNT. Hic excipiũtur duo alij casus,à regula.Et non diuiditur. Abbas Sicu.In isto §. adhuc excipiũtur duo alij casus,in quibus tedãtur antiquis ita. Sunt & alij casus speciales, in quibus similiter,&c.

†In quibus

2 Hæglossa non est Bernardi.

nes legitimas ad intentionem contrariam elidendam: eo nequaquam obstante quod de lapsu carnis posset opponi[a]:quoniam in coniugio multi casus[b] occurrunt, in quibus coniuges sine culpa, sed non sine causa continere coguntur.

¶Ad perpetuam rei memoriam, vel cum agitur per viam inquisitionis, possunt testes sine litis contestatione recipi,& etiam publicari, hoc dicit, vsque ad §. in alijs vero.

¶ Sunt † & alij [c] casus similiter speciales, in quibus absque litis contestatione,legitime possunt testes produci: vt quando excessuum inquisitio [d], vel testium publicatio [e] imminet fa- 30
cienda.

*¶Si reus lite non contestata est cõtumax, & agitur reali,mittitur actor in possessionem rei petitæ,causa custodiæ: quam tamen recuperat reus veniens infra annum si offerat cautionem de stando iuri,& restituat expensas: post annum vero his non seruatis non auditur,nisi super proprietate.Sed si conuenitur reali,qui nomine alie- 40
no possidet,nominabit dominum in iudicio,& statuetur ei terminus infra quem faciet dominum comparere. qui si infra*

nes legitimas ad intentionem contrariam elidendam: eo nequaquam obstante quod de lapsu carnis posset opponi[a]:quoniam in coniugio multi casus[b] occurrunt, in quibus coniuges sine culpa, sed non sine causa continere coguntur.

¶Ad perpetuam rei memoriam, vel cum agitur per viam inquisitionis, possunt testes sine litis contestatione recipi,& etiam publicari, hoc dicit, vsque ad §. in alijs vero.

¶ Sunt † & alij [c] casus similiter speciales, in quibus absque litis contestatione,legitime possunt testes produci: vt quando excessuum inquisitio [d], vel testium publicatio [e] imminet facienda.

*¶Si reus lite non contestata est cõtumax, & agitur reali,mittitur actor in possessionem rei petitæ,causa custodiæ: quam tamen recuperat reus veniens infra annum si offerat cautionem de stando iuri,& restituat expensas: post annum vero his non seruatis non auditur,nisi super proprietate.Sed si conuenitur reali,qui nomine alie- 40
no possidet,nominabit dominum in iudicio,& statuetur ei terminus infra quem faciet dominum comparere. qui si infra*

terminum non venerit,iudex illum citabit,quo adhuc non veniente,iudex mittet actorem in possessionẽ veram.Si vero reus contumax conuenitur actione personali, mittetur actor in possessionem bonorũ ipsius rei, pro modo debiti declarati, & primo mobilium, secundo immobilium.si mobilia non existant:vel excommunicabitur reus.h.d.vsque ad finem.

¶In aliis vero casibus prudenter est attendendum,vtrũ contumax actione [f] reali, an personali conueniatur. Si reali, mittendus est actor in rei petitæ possessionem, vt tædio affectus [g] reus veniat responsurus. Qui si venerit infra annum(iudicio sisti prætita cautione[h] †, ac exhibita satisfactione congrua expensarum [i]).possessionem [k] recuperet.Quòd si cautionem offerre neglexerit[l] infra annum, actor post annum verus [m] constituetur [n] † possessor: super proprietate duntaxat aduersæ parti defensione legitima reseruata.

¶Quod si super rebus immobilibus [o] quisquã conueniatur, qui eas possidet nomine alie-

m ¶ *Verus.*]id est, vere et incommutabiliter.nam & ante,ẽm quoddam est verus possessor,sed non incommutabiliter:quia infra annũ tenetur restituere possessionẽ,et ita statim est verus possessor. arg.C.de pscrip. xxx. vel xl.anno.si quis emptionis.§.pen. Nos tñ contrarium dicimus secundum iura canonica.arg.ℑ.de offi.or.pastoralis.& ℑ.de dolo & contu.c.contingit.

¶ *Gl.seq.tractat,an secundum decretum sit necessarium,& remittitur.*

n ¶ *Constituetur.*]Et ita est arg.ex eo qđ dicit,cõstituetur,ꝙ ante annum nõ sit verus possessor,vt dictum est in ꝓxima notula. Sed qualiter cõstituitur? forte ab ipso iudice si petatur,& sine forte.ℑ.de eo qui mit.in possel. c. 1.et ff.de dam. infec.si finita. §. sed et si quis.& §.seq.et arg. ℑ.de offi. ord.pastoralis.in fin. Verius est ꝙ in realibus actionibus 4 nõ habet locũ ẽm decretum, nisi aliquis ad cautelã illud impetret.quia solus transcursus anni constituit aliquem possessorem verum:vt ℑ.de offi.ordi.pastoralis.& ℑ.de dolo et contu.contingit.In personalibus vero secundum decretũ locũ habet,sed nõ vniformiter.De hoc plenius dicitur in prædicta decre:contingit.

QVOD SI. In §. ꝓxi.dictum est qñ quis conuenitur noĩe suo, in isto §.dr ꝙ si aliquis conuenitur sup rebus immobilibus, quas possidet noĩe alieno,deber ille statim noĩare dñm i iudicio, et iudex dẽt ei terminum assignare vt hoc denunciet dño,et ipse coram eo veniat, vel idoneum dirigat rñsalem,vt actioni rñdeat.Si vero dñs ad tempus statutum nõ venerit,tamẽ lite contestata ad interrumpendam pscriptionem longi tpis ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus fuit , iudex vocabit dñm legitimis edictis:et si non venerit,iudex summatim examinabit negotium, et in possessionem rerum petitarum actorem mittere non tardabit, omni allegatione absenti super principali quæstione seruata.

¶Gl.seq. tractat an in rebus mobilibus sufficiat dominum nominare,& an in rebus immobilibus ius habens id ponit.

o ¶ *Immobilibus.*] Secus enim vt in rebus mobilibus,vbi non vt prodesse nominare dominum in iudicio,cum habeat facultatem restituendi rem. ff. de rei vendi.l.officium.in fi.Idem iuris est etiã in rebus mobilibus ; quia potest & debet dñm noĩare in iudicio. C.vbi de cri.argi opor,Auth. qua in ꝓincia.sed in rebus immobilibus,quas aliquis possidet noĩe alieno,vbi nullũ ius habet, si cõueniatur, statim debet in iudicio dñm noĩare.vt hic,& C.vbi in rem act.l.3.si.enim ius habet in re,non ꝓdest dñm noĩare, qa ipse

posset agere pro iure suo.ergo tenetur se defendere.arg.op.ℑ.dẽ fi de instr.G.ꝓpetuus.possessor enim semp conueniendus est.12.q. 2.quicunq;& 16.q.1.in canonibus.arg.ℑ.de app.ad audientiam. & ℑ.de alie.iud.mu.c.1.& ff.quòd met.cau.l.si cum exceptione.§.aliqñ.ff.de noxa.de illo.ff.de admi.rer.ad ci.perti. imperatores. §.1. arg.ꝓtra.12.q.ai de reb. & ff.de ꝓbrahen.empt.l. vlt. §. Lucius. & ff. de his quæ in frau.cre.q 4 debitore.arg.ℑ.de præscrip.auditis.& 16. q.3. inter memoratos.

a ¶ *Statim.*]id est,ante libelli oblationem , vel etiam post,antequã rñdeat. Tenor istius. §. ponitur quasi de verbo ad verbum.C.vbi in rẽ act.l.2.

b ¶ *Perducendo.*]per illum 1 qui in iudicio do minum nominauit.

c ¶ *Excipiat.*]id est,suscipiat.sic 33. q. 5. non est nostrũ.& ℑ. tit. ꝓxi. imperatorum. & ℑ. de plus peti.c.vnico.

d ¶ *Contestata.*] scilicet,ne currat pscriptio possessori:qñ pscriptio possessoris interrupta est per hanc denunciationẽ:licet videatur quasi contestata.nõ tñ actor audiretur volens producere testes sup proprietate,ac si lis esset cõtestata:quia illud locum habet qñ lis est vere contestata, Per narrationem & rñsionem:sed hic non est vere contestata: sed quasi,quo ad interrumpendam præscriptionem:vt hic dicit.

e ¶ *Edictis.*]id est, 2 citationibus ad domum eius missis.ℑ.de do. & contu.causam quæ.& c.vlti.

f ¶ *Summatim.*]Sic C.vbi in rem act.l.1.& ff.vt in possl.lega.ſi is à quo.& ff.de carbo.edicto.l.1.§.causæ. & C. de bo. auctо. iu. possidenti.& qui iurat.Et dic,summatim,i.semiplene,non enim statim iudex ꝓp contumaciam alterius partis cõstituet pśenté possessorem, vel etiã mittet eum in possessionem causa rei seruadę: nisi aliquã videat primo pśumptionẽ ꝓ eo : quia posset esse q sic aliquis calumnioſe peteret:vnde iudex primo recipiet ab actore iuramentum de calumnia.ff.de car.edic.l.3.§. causæ. & sic obseruatur. & istud iuramẽtum sufficiet,ita q aliud vlterius nõ pśtabit si reus infra annum rediret, volés in causa procedere.arg.ff.ad exhi.l.thesaurus.vnde petet ab actore iudex,vt sup hoc,scilicet q sic non calumniæ causa petat:hoc exhibeat calumniæ iuramentũ. ff. ad exhi.l.thesaurus.& ℑ.de resti.ſpol.litteras.& ℑ.de ele.cum dilecti.non enim debet iudex festinare ad missionem faciendã: qa si reus probabit iustam absentiæ causam,restituetur.ff.de dam.infe. si finita.§.item si forte.& ℑ.de re iudi.c.cum Bertholdus 3 .& sic obseruatur hodie de facto,& istud iuramẽtũ sufficiet,ita ꝙ aliud vlterius non pśtabit si reus infra annum redierit,volés procedere in causa:vt in §.1.sed in casu huius.§.iterum iurabit actor ramq reus,qñ ꝓueniet:quia primo iurabit vt actor, postea vt reus: & idem est si post annum agere velit qui primo conueniebatur, secundum ꝙ est in casu huius §.

¶Gl.seq.quærit quandiu,&c.soluit.solutioni opponit,oppositioni respondet.ponit deinde opi.quam reprobat.soluit.quærit de diuersitatis ratione,& dupliciter soluit.

g ¶ *Reseruata.*]Sed q̃diu reseruabitur quæstio proprietatis ? ẽm canones vt ꝙ perpetuo,cum res sit facta litigiosa:& debebat per hoc dubitare de iure suo. Dic q̃ i casu isto bene potest pscribere: quia bonam fidem vt habere:quia credit rem ad se ꝓtinere : cum etiam iuraverit ꝙ non malitioſe seu ꝓ calumnia petit rem illam: & ideo pscribere potest:& iuste possidet, q auctore ꝓtore possidet.ff.de acq.possel.iuste.Quidam dicunt,ꝙ in casu isto sicut in priori seruatur qstio super possessione vlq; ad annũ absenti.Sed Prius dictum verius credo 4 ,& absolute dr hoc:nam sicut reseruatur ius saluũ possessionis vsq; ad annum,in §. ꝓxi.sicut ibi expresse hoc dicitur,ita hic diceretur si hoc esset verum.Sed quæ est ratio quare ibi auditur vsque ad annũ super possessione , hic vero statim est verus possessor:nec auditur vsq; ad annũ sup possessione? Ratio illa consuevit assignari:qa maior cõtumacia ꝑsumitur in casu isto quàm in priori:qa ꝑplures citationes vocatus est, & plus contemp sit.primo enim vocauit colonum,& colonus denunciauit dño:post quã denunciationẽ citatur dñs edictis legitimis:& ideo plus punitur,& sufficit legislatorem ita voluisse:

sic enim est in lege. ff.qui et à quibus.prosperit legislator.& 6. q. 3. scriptum est in lege.ergo ita tenendum est.

SI AVTEM. In isto §.prosequitur aliud membrum distinctionis,dr hic ꝙ si aliquis conueniatur super actione personali,& cõtumax fuerit:vel mittẽdus est actor in possessionem mobiliũ bonorum ipsius , vel immobilium, si forsan nõ habeat mobilia,ꝓ modo debiti in libello declarati: vel ipse contumax excõicetur: ita scilicet ꝙ iudex à principio alterutra pœna sit contẽtus, quam magis viderit expedire, ad alteram nihilominus ꝓcessurus,si hoc meruerit proternitas contumacis. & si venerit infra annum , vel etiam post annũ,audietur ẽm ꝙ auditur ille qui conuenitur actione reali, qui infra annum recuperat possessionem, vt Iulium Clarum dictum est ℑ.§. in aliis. eodem modo auditur iste ante annũ et post, sicut ille auditur ante annum. Nota ꝙ ad iudicẽ ꝑtinet habere curam & diligentiam vt

† Vide Antonium Gomeziũ tom. 3 variaꝝ. resolut.ca.1. nu. 38.& seq. & pterat possessionem, vt Iulium Clarum dictum est ℑ.§. in aliis. rũ in pract. eodem modo auditur cri.§.fi q 85. iste ante annũ et post, versic. ſoleꝛ sicut ille auditur ante etiam.

salua sit rerum probatio.Item nota regulam ꝙ lite nõ cõtesta.testes non sunt recipiẽdi,nisi de morte eorum timeatur,vel absentia diuturna. Item ꝓp defectum probationis recipũtur testes lite nõ contestata.Item nota annalem pscriptionẽ, quæ currit ꝓta illũ qui producit senes et valetudinarios,et alios de quorũ absentia timetur.Item non est alicui arctanda ꝓbandi facultas.Item in matrimonio carnali et spũali recipiuntur testes lite nõ cõtestata, qñ altera pars est contumax.Item nota hic ꝙ tribus modis dicit quis contumax,scilicet qñ venire contemnit,vel qñ malitioſe seipsum occultat,vel qñ impedit ne posſit ad eum citatio peruenire.Item qui, impedit ne citatio ad eum perueniat habetur pro citato.Itẽ mulier debet virum suũ expectare donec de ipsius morte sit certa,et econuerso.Item qñq; priuatur quis iure suo sine culpa, non tñ sine causa.Item nota qualiter agitur ꝓtra cõtumacẽ.Item reus possessionẽ ꝓtra se datã potest intra annum recuperare.Itẽ missus in possessionem causa rei seruandæ,ẽm canones verus possessor est. Item qui conuenitur nomine alterius,debet dominum in iudicio nominare. Item illa pœna reo est infligenda , quæ magis timetur.Item diuersis pœnis potest iudex reum punire.Item crescente contumacia,crescere debet et pœna.

h ¶ *Vel immobilium.*] Hoc ordine iudices sententiam exequẽtur. vltimo ad actiones decurritur.ff.de re iudi.a diuo pio.

i ¶ *Declarati.*] in libello suo. C. de bon. auth. iu. posſ.Authen. & qui iurat.

¶Gl.seq.cum sequenti signat duo contraria,& solut.

k ¶ *Magis timeri.*]Illa enim potius est infligenda:quia hoc solum bene agitur,&c.23. q. 5.prodest.Arg. ꝓtra.ℑ.de offi.deleg.sane.& c. pastoralis.rresponso,sed ibi soluitur 5.

5 Speciale propter reuerentiã ꝑsonarũ.Ioa. Andr.in nouel.

l ¶ *Ad alterum.*]Quia crescẽte contumacia,crescere debet pœna. ff. de pœn.l.relegati .Sic ergo duæ pœnæ ab initio non sunt infligendæ.ℑ.de iudi.at si clerici.Arg.ꝓtra.16.q.1.statuimus.

¶Gl.seq.obiicit de l.si prius.ponit primo opi.1oan.secundo opin.Laurentii,soluit opi.& solutionem contrarij.

m ¶ *Distinctionem.*]Sed non videt ꝙ distinctio facta in reali actione locum posſit in personali habere,licet littera hoc innuat,quia debitor potest recuperare pignora sua qñcumque venerit, dummodo nõ sint distracta.C.de distra.pigno.l.si prius.Creditor enim nullo tempore præscribit rem sibi obligatam pignori.ff. de vsuc. l.non solum.§. qui pignori. et l.pignori.quia creditor quãtum ad hunc casum non posſidet pignus.ff.qui latisfida.cogan.sciendum. §.creditor. Et ad hoc dixit Ioan.& bene,quia creditor post annũ non efficitur possessor quantum ad vsucapionem:sed tantũ post annum habet comodum possessionis in hoc,ꝙ cum prius teneretur probare pecuniam quam petebat,post annum etiam transfertur probatio ad reum:vt tũc aduersarius teneatur probare illam indebitam : sic efficitur petitor de possessore. arg. bo.ad hoc. ℑ. de solu.is qui.Lau.dixit.quòd huic seruatur quæstio possessionis et proprietatis quousque præscriptum est iuri offerẽdi.argum.C.de præscrip. xxx. vel xl.anno. l. cum notissimi. §. fed cum illud.versi eodem iure.nisi ex secundo decreto res sint etiam pro debito assignatæ, vel distractæ.aliàs vsque ad triginta annos

Universidad de Deusto
Biblioteca

recuperet res suas oblato debito. Dicas q̄ debitor semp̄ auditur quousq; p̄scriptum sit, volens recuperare rē suam restitutis expēsis, & p̄stita cautione iudicio sisti, nisi pignora distracta sint vel in solidum data auctoritate iudicis: vel secundum legem conuētionis directa, vt dixit lex p̄dicta, si prius. & ita infra annū veniēs restituris expensis p̄stita cautione q̄ iuri parebit, recuperabit res suas: siue confiteat debitum, siue neget. C. de bo. auctori. iud. possi. Auth. & q̄ iurat. Et q̄d dixi, iuxta distinctionē i alio, &c. sic intellige, iuxta distinctionē, id est, ſm primum membrum distinctionis: in quo tm̄ similitudo notatur: & non iuxta secundum: quasi dicat: sicut ibi veniens infra annum in reali actione audiē p̄stita cautione, & restitutis expēsis recuperat possessionē: ita in p̄sonali actione, siue infra annum, siue post annū veniat recuperat res suas, dumtū caueat iudicio sisti, & restituat expensas: vt sic noteſ similitudo tm̄ i hoc casu: & in illo cum ante annum cōtumax inuenitur: ita q̄ similitudo non transeat ad alium casum post annum: & ita plana est littera. Bernar.

†In impreſsis legitur, Honoriꝰ iter tius, sed ex codice Barbatiæ verā lectionē reſtituimus, & Honorij ſecundum reposuimꝰ, vt hic etiā obſeruat Contius. habeſ hæc decreta ſ. post con cil. Lateran. ſub Alex. 3. par. 23. c. 1. & c. 2. eo. tit. in 1. compila tione. in vno vetuſtiſſimo ita: Honorius epiſcopis eccidentalibus. inalis legitur: Honorius, ſimpliciter.

DE IVRAMENTO calumniæ.

¶Quia actione ſ iudicio edita, et litis conteſtatio ne facta, ſuccedit ex ordine iuramētū calumniæ ideo poſt rubricas præcedentes ſubiect iſtā ſecūdum Gofredum.

†Legendū, Marciano, vt recte hic admonet Contius.

TITVLVS VII.

De iuramento calumniæ.

¶Honorius ſecundus †.

¶Clericus in cauſa eccleſiæ ſuæ iuramentum calumniæ poteſt alteri cōmittere: & per ſe iurare non cogitur, nec debet ſine ſuperioris licentia.

CAP. I.

1 Vnde dicebat Vin littera cōſtructa damnata q̄ verbū, poſt annum, ponatur in ſi. & tunc non reperatur iuxta dicta actionē poſt annum hm plicter. & dicit ſim lē conſtitutionē 34. distinct. habuiſſe. Ioan. And.

IN hærentes veſtigijs prædeceſſorum noſtrorū dicentium. grauiores [a] quæſtiones per ſummū Pontificem terminari: & infra. ¶Legibus [b] itaque comperimus eſſe cautum, vt nullus clericus iurare præſumat. Alibi vero reperitur ſcriptum, vt omnes principales [c] perſonæ, in primo litis exordio ſubeāt calumniæ iuramentū [d]: propter quod pleriſq; venit in dubium, vtrū clericus iuſiurandum præſtare debeat, aut alij hoc officium delegare: quia vero illud cōſtitutionis edictum, vbi clerici iurare prohibentur, à Marco † Auguſto de Conſtantinopolitatis clerici promulgatū fuiſſe videtur: idcirco ad alios nō creditur pertinere. Vt ergo dubietas iſta auferatur, ſecundū etiam deciſionē filij noſtri H. † quondam imperatoris, cuius ſunt verba [e] hæc: ¶Eius itaque † interpretationē corroboramus, & diui Marci [f] † conſtitutionem ita interpretari debere decernimus, vt ad omnium eccleſiarum [g] clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum imperator Iuſtinianus decreuerit, vt canones patrum vim [h] legū habere oporteat, & in nonnullis patrum † ca canonibus [i] reperiatur, vt clerici omnimo iurare non audeant, dignū eſt vt totus clericali ordo, à iuramento calumniæ præſtando ſit immunis. ¶Præterea ſtatuti preſcriptum [k] tenor talis eſſe dignoſcitur: Nos [l] itaque diuinę & humanæ legis intentione ſeruata † decernimus, & imperiali auctoritate irretractabiliter diffinimus, vt non epiſcopus, non preſbyter, nō cuiuſcunque ordinis clericus, non abbas, non aliquis monachus, vel ſanctimonialis, in quacunque cauſa ſiue controuerſia, ſeu criminali [m], ſiue ciuili iuſiurandi forma, ſiue alio quolibet genere, ſine ſuo ſacramento, aut alterius, ſecundū quod ſuperius diffinitum eſt, aliquid iuret. Quod ſi quis temerario ausu hoc fecerit, ſi clericus fuerit, ſuo ordine priuetur, ſi laicus, excommunicationi ſubiacebit. Et ſi quis clericus, vel laicus, ſuper his, quæ ſuperius diffinita ſunt, ſe obligare ad iuramentum præſumpſerit, ſciat ſe ſimili pœna ligandum. Et ſi quis clericus, vel laicus, ſuper his, quæ ſuperius diffinita ſunt, ſe obligare ad iuramentum præſumpſerit, ſciat ſe ſimili pœna ligandum. Et ſi quis clericus, vel laicus, ſuper his, quæ ſuperius diffinita ſunt, ſe obligare ad iuramentum præſumpſerit, ſciat ſe ſimili pœna ligandum.

a ¶*Grauiores quæſtiones.*] Quæ dicātur maiores cauſæ, dictum eſt 3. de offi. deleg. quod tranſlationem. 2

b ¶*Legibus.*] C. de epiſc. & clerici. l. cum clericis. ver. q̄ ſi lis.

c ¶*Principales.*] C. eod. tit. Authen. principales.

¶*Glo. ſeq. ponit quinque capitula iuramenti calumniæ.*

d ¶*Calumniæ iuramētum.*] In iuramēto calumniæ quinq; capitula cōtinentur, ſ. q̄ credat ſe bonam cauſam habere: interrogat [a] nō negabit q̄d verum eſſe credit, nec vtetur ſcie ter falſa probatione, & q̄ dilationem nō petat in fraudē: nec dedit nec dabit, nec promiſit, nec promittet aliquid pro hac cauſa: niſi illis p̄ſonis quibus leges dare p̄mittunt. C. eo. tit. l. 2. circa princ. & Authen. principales. & i Auth. vt liti. iu. in princ. coll. 9. Vnde verſus.

Illud iuretur, quòd lis ſibi iuſta videtur.
Et ſi quæretur, verum non inficietur.
Nil promittetur, nec falſa probatio detur.
Vt lis tardetur, dilatio nulla petetur.

[a] Aliàs, aliquis.

e ¶*Verba.*] Ab illo loco, legibus itaq;. vſque ad illum locum, verum cum, &c. exceptis p̄dictis, ſ. ēm etiam vſque ibi, corroboramus.

f ¶*Diui Marci.*] C. de epiſc. & cle. l. cum clericis. ver. ſi. q̄ ſi lis.

¶*Glo. ſeq. arg. ad bre car. alleg. 5. iura in contrarium. alleg. 2. canones & ſoluit.*

g ¶*Eccleſiarum.*] ar. q̄ vni cōceditur, ad cōſequētiam trahi poteſt à cæteris, & q̄ vni conceditur, nulli eſt denegandum. 16. q. 1. p̄dicator. & 5. diſt. ad eius vero. in fi. de conſec. diſt. 4. proprie. 50. diſt. & purgabit. C. de fideic. l. pen. 3 Arg. p̄tra. 16. q. 1. hinc etiam. & 7. q. 1. petiiti. Sol. q̄d vni iure cōi cōceditur, trahi poteſt ab aliis in exēplum, & nulli debet denegari. 5. diſt. ad eiꝰ vero. q̄d vero p priuile gium alicui conceditur, non extēditur ad alios: & ſic intelligitur 16. q. 1. hinc etiam. & 26. q. 2. non exemplo. & ff. de conſti. prin. l. 1.

h ¶*Vim.*] In Auth. de eccle. tit. in prin. coll. 9. & in Authen. vt cle. apud. proprios epiſ. §. illud. coll. 6.

i ¶*Canonibus.*] 22. q. 1. in nouo. & j. de iureiuran. c. & ſi Chriſtꝰ. & 2. q. 5. ſi quis presbyter. 22. q. 5. c. vlt.

k ¶*Principis.*] ſcilicet, Henrici.

l ¶*Nos.*] ſcilicet, Henricus.

¶*Glo. ſeq. quod not. ex tex. duabus ll. coadiuuat. duas all. in p̄trarium ſol. reſpondēs etiā ad rationē cōtrariā. demū ad tex. obiecit, & ſoluit.*

m ¶*Criminali.*] Hic colligitur q̄ in criminali cauſa iuramentū de calumnia ſit p̄ſtandum. arg. C. eo. tit. l. 1. vbi dī q̄ in oībus cauſis, vbi p̄batio requiritur, eſt iurādum de calumnia: vt C. de fid. inſtr. l. vlt. ver. ſancimus. Ar. p̄tra. Inſti. de publi. iudi. in prin. & ff. de bo. eo. qui mor. ſibi conſci. l. 1. Sed p̄traria iſta nō obſtant: quia magna differentia & diuerſitas eorū eſt in inſtituendis & exercendis huiuſmodi cauſis: nam ēm hoc nec lis conteſtaretur, nec libellus daret in cauſa criminali, ſed oīno aliter quàm ciuiliter deberet tractari. Ité non valeret cauſa quā q̄dam aſsignāt, q̄ in criminali trā ſigere liceat, & ideo iuramentum de calumnia non exigit, nā ſacramentum de calūnia tranſactionē nō excludit, nec ab ea excludit: quia q̄uis licitum ſit q̄ reo trāſigere, nō tñ ſequitur q̄ liceat ei falſa inſtātia vti: nam idem diceres ēm hoc in pecuniaria cauſa. Similiter ſoluitur illud. ff. de bo. eorum qui mor. l. 1. vbi dī q̄ in cauſa ſanguinis licitum eſt cuilibet aduerſarium ſuū corrupere, & ita licitum eſt ei mentiri. Dñs Azo eſt in hac ſnīa, q̄ in cauſa criminali de calumnia ſit iurandū, & inducebat hanc decret. pro ſe. Sed qualiter clericus pōt hoc iuramētū aliis delegare in cauſa ciuili ſiue criminali, p̄tra illa iura q̄ dicūt, q̄ principales p̄ſonæ debēt hoc iuramē

2 Addi glo. opti. in cap. Ca. de proſeſ. q. in vt. Conſtan.

†Id eſt, ſtē tici.

†Inno. Hoſti. & Ioan. Andr. hallucinati ſunt in interpretatione huius loci.

†Marcian.

† Vide epiſtolā. Cornelii Papæ, & cōcil. Turburicen. c. 2.

† In plurib⁹ antiquiſsimis exemplaribus vt ſi quis in ſa cōmiſerit.

† In codice Barbatiæ i. tas: Eugenij Papæ, Ardua no Romano ecclēſiæ ſub diacono, & magiſtro Cumibono.

† Poſt cōci Lateranen. ſub Alex. iij. par. 23. c. 2. eo. tit. de p̄cu. petitio. & iſtæ p̄ſonæ in cauſis vniuerſitatis ſiue collegij de calumnia iurant. j. eod. in pertractandis. & c. imperatorum. & cap. vlt. vt hic patet.

b ¶*Inconſulto.*] Iſtud difficile vī, vt epſ̄ pp hoc debeat requirere Rom. Pontificē, ſed hoc nō ſeruatur. vnde ſi epſ̄ litigat in propria p̄ſona, ipſemet p̄ſtet iuramentū de calumnia: nec eſt neceſſe requirere Papam. j. e. c. vlt. clericus facilius poteſt requirere epm: vnde tenetur primo requirere ipſum. p̄trariū tñ ſæpe cōtingit, ſed iudicium p̄pea nō vitiatur. Et eſt arg. hic ex eo q̄ clericus iurare nō poteſt ſine licentia ſui epiſcopi: quod non poteſt in iudicē non conſentire. de hoc traditur. ſ. de foro compe. ſi diligenti. & cap. ſignificaſti. & 11. q. 1. inolita. & c. placuit.

† Quod dicā tur debere dari filio exhereditato, non tenet. ad hoc. dicemus, quòd habeat nos ſum, locum habentes exhæredati ne ceſſe eſt. Ioan. And.

Litteras.] Primo ponit ius & conſuetudinē curiæ. Secūdo infert proceſſum cauſæ: ibi, *Vnde.* Et hodie hoc c. corrigit per c. 1. eo. tit. lib. 6. vbi ſtatuitur q̄ etiā in iſtis cauſis iuretur. Abbas Sicul⁹.

CASVS. Quædā cauſa decimarū cōmiſſa fuit q̄buſdā iudicib⁹: cōtentio erat inter partes de iuramēto calūniæ: q̄ſuerūt iudices à Papa vtrū iuramentū illud deberet in hac cauſa p̄ſtari? Rñdet q̄ Romana eccleſia in his caſibus in q̄bus de eccleſijs, decimis, & rebus ſpūalibus tm̄ agitur, iuramētū de calūnia nec dare, nec recipere conſueuit: quia huiuſmodi cauſæ ſpūales: tractari debēt ex canonum æquitate, & non ex legū diſtrictione, cū canones in cauſis huiuſmodi nulli indicant calumniæ iuramētum, vnde dimiſſa contentione de iuramēto calumniæ, in cauſa procedāt. Nota q̄ in cauſis ſpiritualibus iuramentum calūniæ non eſt præſtādum, nec rigor iuris ciuilis ſeruandus, ſed æquitas canonica.

¶*Glo. ſeq. diſtinguit cauſas ſpirituales & q̄aſi mere ciuiles, crimina les & mixtas, & obijcit q̄d in ſpiritualibus, &c. & fatetur id honeſtū ſubdens in poſſeſſorio, & exceptionibus etiam ſpiritualibus iurandū.*

c ¶*Rebus ſpiritualibus.*] Quædam cauſæ dicūtur ſpūales, vt hic patet: vel ſpūalib⁹ annexę, vt cauſa iuriſpatronatus: vt ſ. de iudi. quæ to. & in iſtis nō iuratur de calumnia, vt hic patet, ſed de veritate dicenda. ſ. de elec. dudū 2. & j. de iureiu. ex litteris. q. a aliter iudex veritatē inquirere de facili nō poſſet, quā tenetur inquirere. 30. q. 5. iudicantem. 23. q. 8. occidit. C. de eden. l. 2. & C. de procur. l. vlt. Sed certe fortius i videretur iurandū de calumnia in huiuſmodi ſpūalibus cauſis quàm in ciuilibus, q. a grauius eſt periculū ſi cauſa iuriſpatronatus ſit litiget, & ideo debet iurare, q̄ calumniose in ſpūalibus quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

lędus,vel etiã alij quibus cura monasterij cõmissa est.ff.ad muni. municeps.quia hmõi personæ intelligũtur scire veritatem,vt ibi dr.ff.de condi.& demon. municipibus.C.eod.tit.l.2.§.hoc etiã. in fi.& ideo tales instituendi sunt qui veritatẽ sciãt.ſ.eo.c.proxi.sic etiam contingit in procuratoribus.C.de procu.l.vlt. fed aliud est in collegiis illis secularibus : vel est speciale priuilegium clericorũ.

a ¶ *Decidat.*]Qui enim de calumnia iurare nõ vult, ſi est actor,cadit à causa : & reus habetur pro confesso:vt hic, & j.c.vlti.§. pœna. & C. e.tit.l.2.§.qđ ſi actor.&

1 Q Væ forte non habebunt syndicos de cõsuetudine : ſecũdũ vim cẽ.vel aliud ſecũdum ll. aliud ſecundum canones, ſecundum Goffr. Io.And.

¶ Sed ne aliena iura videantur huiusmodi occaſione illicite detinere, & ipſi à cauſa ſua decidant [a], ſi ex parte ipſorũ prędictum iuramentum, cum res poſtulauerit,non fuerit præſtitum:eiſdem præcipimus, vt in ſuo monaſterio œconomum [b] ſtatuant, qui pro eis petere, & excipere,atque iuramentum de calumnia (cum neceſſe fuerit) valeat exhibere : & infra. ¶ Tu vero frater Nemauſeñ. epiſcope œconomum idoneum [c] ſtatuas, qui in tali officio conueniens ipſi monaſterio videatur.

¶ Lucius tertius Helieñ.epiſcopo, & archid.Noruiceñ.

¶ *Clerici etiam in eorum cauſis iurant de calumnia,contraria conſuetudine non obſtante.*

CAP. V.

CAeterũ [d]† quia nouis morbis [e] noua conuenit antidota præparari : Mandamus, quatenus in cauſa quæ inter R. clericum de ſancto Albano, & I.† & F.canonicos Lõdoñ. vertitur : ad veritatem [f] eliciendã, appellatione ceſſante, præſtari faciatis ab vtraque [g] parte calumniæ iuramentum : conſuetudine,quæ legi [h] contraria eſt, non obſtante.

¶ Innoc.iij.epiſcopo Placeñ.

¶ *Procurator vel ſyndicus vniuerſitatis eccleſiaſticæ vel ſeculariũ,de calumnia iurare poteſt.hoc dicit.*

CAP. VI.

CVm†cauſam,quæ inter Raennateñ. archiepiſcopũ, & commune Fauentinum, ſuper villa Luci, ac quibuſdam alijs,vertitur, delegatis iudicibus duxerimus committendã, & ijdẽ in negotio minime proceſſiſſent: Nos partibus dedimus in mandatis : vt pro ipſa cauſa noſtro ſe conſpectui præſentarent : quorum procuratoribus,cum inſtrumentis de rato,in noſtra preſentia conſtitutis, petitionem ipſius archiepiſcopi per procuratorem [i] eius fecimus exhiberi: & ad eam, gationibus & rñſionib⁹ redactis in ſcriptis,& lite legitime cõteſtata iuramẽtum calumniæ fecit à p̃dictis procuratoribus vtrinq; pſtari.Nota q̃ procurator debet habere litteras de rato.Item per petitionem in iure propoſitam,& rñſionem ad eam factã ſit litis conteſtatio.Item lite cõteſtata iuramentum calumniæ pſtari debet.Item procurator vniuerſitatis iurat de calumnia.

¶ *Gloſſa ſequens tria facit.primo notat etiam per vniuerſitatẽ vel collegium de vtroque iure procuratorem conſtitui,qui iurat de calũ nia.ſecundo & tertio format duas quæſtiones.In arg.vtraque ad negatiuam.& ſoluit contrarium.*

i ¶ *Per procuratorem.*]Hic patet,q̃ collegiũ ſiue vniuerſitas põt cõſtituere procuratorẽ:& eſt expreſſum ſ.de procu.quia in cauſis.& c.petitio.& canõ etiam oẽs adminiſtratores generali verbo procuratores appellat.t.q.3.Saluator.& lex dicit q̃ monaſteriũ ſe defendere debet p procuratorem.in Authen.de ſan.epiſ.§.ſi vero epi.i fi.coll.9.& ita tam iure canonico quam ciuili, collegiũ ſiue vniuerſitas conſtituit procuratorẽ.de hoc dixi ſ.de procur.c.petitio.& talis procurator de calumnia iurabit,vt hic.dr. & ſ.eo.in p̃tractandis.& c.imperatorũ.Sed cũ iuramenti de calũnia ſit de credulitate:vt ſm q̃ credit & exiſtimat debeat rñdere.C.eod.l.2. §.1.nũquid poteſt petere tempus ad deliberãdum ſup eo de quo interrogatur?Et vr̃ q̃ non:quia aut credit,aut nõ credit illud ſup quo interrogat:& ita ſtatim poteſt & debet rñdere,credo vel nõ credo : 4 nec põt dicere.dubito:ſed in ſacramẽto de veritate dicenda poteſt dubitari:vnde habebit inducias ad deliberãdũ,ſi dicat ſe dubitare.ff.de iter.actio.qui interrogatur.C.de iu.delib.l. ſi 6 & curatoris.& ff.de iureiur.Iuſiurandũ.l.rñ.& etiam vbi de calũnia iuratur,datur tẽpus ad deliberãdũ ſ. Sed ſi excõicatus cõueniatur,nunquid pſtabit hoc iuramentum?Vr̃ q̃ nõ:quia nõ eſt ei licitum ingredi ſacra : ergo nec tangere ea.ſ.dict.ad eius vero.& quibus reliqua ſacramẽta negantur,quo vnum genus ſacramẽti eis conceditur:vt 95.dict.illud.Dico q̃ bene debet pſtare iuramẽtum nõ obſtante excõicatione.arg.j.de ſent.excom.à nobis.& c. cum deſideres.1.rñ.vbi iuramẽtum excõicati non admittitur anteq̃ abſoluatur.Præterea cum poſſit & debeat in iudicio rñdere, oſa licẽt ei ſine quibus cauſa expediri nõ poteſt 6 .arg.ſ.de offic. deleg.c.præterea.& ff.de iuriſd.om.iud.l.2.& eſt expreſſum.arg. j. de excep.cum inter.alioquin in poteſtate ſua eſſet etiam rñdere ſed vel non reſpondere:& ſic reportaret commodum de ſua malitia; quod eſſe non debet, j.ſenten.excom.c.ſi verẽ,

a ¶ *Alteram.*

2 ¶ *Alteram.*]Per hoc facta eſt litis conteſtatio.ſ.de elec. c. duꝫ.2.& ſ.de lit.conteſt.c.vnico.

¶ *Gloſ.ſeq.ponit 8.vel 9.interrogatoria quæ ſiunt ante litis conteſtationem,ſubdens,quod generaliter vbicunque,&c.*

b ¶ *Interrogationibus,& reſponſionibus.*Oſa quæ in iudicio fiunt, ſunt redigenda in ſcriptis.j.de.pba.c.qm. cõtra falſam.Quæda vero interrogationes faciẽdæ ſunt ante litis cõteſtationem, quæ nõ debent omitti ante litis conteſtationẽ:reus debet iterrogari an poſſi deat rem quæ petitur ab eo:& pro qua parte: vel ſi deſijt dolo poſſidere. ff.de interro. actio.l.q̃ ſeruũ.§.i iure. ff.de rei vend.Lq̃ petitorio.& ſi qs rideat ſe non poſſidere,cũ ipſe poſſideat:ſi actor hoc ꝓbauerit,res auferẽda eſt illi : & debet dari actori:q̃uis non ꝓbet rem ſuam eſſe.ff.de rei vẽd.l.vlt.alias eſt periculi. hæc interrogatio omitti nõ debet,ne iudicium deluſotiũ ſit.j. vel lita pẽdente.c.eccleſie S.Mariæ.Et aliæ interrogationes plures faciendæ ſunt:puta, an ſit hæres : vel quota ex parte ſit hæres:& an in poteſtate.ſeruũ habeat cuius noie noxali iudicio agitur.Itẽ an quadrupes.quæ damnum dedit, ſit eius.Item an ex teſtamẽto ſit hæres. Item an ædes.ſit ſua ex qua damnũ timetur : q̃ colliguñ.ff. de interrogan.actio.l.qui interrogãt,& l.ſi q̃s.in iure, & l.ſeq.& l.ſi defenſor. §. illud q̃ritur.& l.nõ alienũ.Item q̃ rideat cuius ætatis ſit reus, ſi dicat ſe dubitare.ff. eo. l.de ætate.Itẽ q̃q; & ante litis conteſtationẽ, & poſt litis conteſtationẽ.vbicunq; æquitas mouet iudicẽ [2], debet interrogare.ff.eo.vbicunq;.& 30.q.5.iudicanté pars ad interrogationem aduerſarijs rñdere non cogitur: 2 tamen ſi repoſſderit, tenet reſpõſio.ſ.eod.ſi. fine.& j.de do.& contuma.c.prout.& certum debet reſpondere.ff.eod.de ætate.ſ.nihil.Ber.

† Aliàs,legitime

† Aliàs, Mutuli.

1 Vel aſſeforem quia & ipſe parti interrogationibus, ſic offi ſecũ.idem vel alio iudice, officiũ delegauit ſu de offic. deleg. ſuper quæſtionũ. Phi ſecũdũ Phi Andr.in Io.And.

† Authicle gendum eſt C. & F. aut in c. penulti.infra de fideiuſſo. 1. quia hẽt vtroque ea pite.

3 Propter morte, vel nouam mopiã fideiuſſoris exigit Item conſuetudo iuri non præiudicat.

a De his omnibus notanerat hic Io an.qd etiam not.1 qõ.7. ſi quis arga. & 16.qõ 7. cpim. Ioan. And.

† Poſt concil. Lateranen.ſub Alexan.3.par. 23.c.5.& ca. 6.eo.tit.in 1. compil.

d ¶ *Cæterum.*]Hæc eſt pars illius.j.de fideiu.c.peruenit.

e ¶ *Nouis morbis.*]Nam experimenta morborũ cognunt nos inuenire multas medicinas.50.diſtin.vt cõſtitueretur.& quod medicamenta morbis exhibent,hoc iura negotiis.in Auth.hæc conſtituunt con.quæ.in princ.coll.8.& quæ de nouo emergunt,nouo auxilio indigent.ff.de interro.act.de ætate.§.ex cauſa. & ff.vt in nouo caſui poſſeſſ.legato.l.plane. 3 & nouis rebus nouum remedium eſt exhibendum.ff.de vent re in poſſi.l.1.in prin.

f ¶ *Ad veritatem.*]Hæc eſt præcipua cauſa quare iuramentum illud præſtatur,vt veritas eliciatur.j.de iureiur.ex literis. Secũda, vt timore iuramenti contentioſa litigantium inſtautia cõpeſcatur.C.eod.tit.l.1.

ADDITIO. Tertia,vt timore iuramenti non efficiat immemor ſuæ ſalutis:quo ad alia capitula, quæ not.ſ.eod.tit.c.1.& 1.q.vlti. ſancimus. ſecundum Goff.Ioan.And.

g ¶ *Gloſ.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.& format q.& ſoluit.*

¶ *Ab vtraque parte.*]Vtraq; pars principalis dñs,ſiſtud iuramẽtum pſtare debet.ſ.e.in pertractandis.Sed pone q̃ aliquis litigat p procuratorem,& dñs qui conſtituit procuratorem,eſt lõge remotus:puta,vltra mare,vel in alia peregrinatione,quid erit i hoc non tangit ſacra,ſicut & in teſtimonio.11.q.1.imperator.& C.de epiſc. & cleri. Auth. ſi iudex.& in Auth.de ſanc.epiſc.§.nulli vero coll.9.& 2.q.5.qua de cauſa. qñq; tñ tangit ſacra.1.q.7.quoties. & C.de ſan.epiſc.Auth.ſed iudex.Sed ꝓtra.ſ.eod. c. 1.vbi dr.q̃ epſs iurare nõ debet,ſed aliis hoc officiũ delegare,non eſt ꝓtra:quia nõ dr ibi q̃ non debeat iurare, ſed dicitur q̃ non debeat compelli.vt ibi dicitur.

ADDITIO. Hodie vero nouo iure dẽt iurare in animã propriã, & in animã ſui capitulj,vt dicit illa decre. j.de teſtibus,preſentiũ. lib.6.

¶ *Gloſſa.ſeq.quærit, & ſoluit.*

c ¶ *Pœna.*] Sic ſ. eod. c. imperatorum, & C. eod.tit.l.2.in Auth. vt litig.iur. in exor.lit.§.ſi autem. in fin. coll.9.vñ de ſumptus eſt §. iſte. Sic actor qui non vult iurare, cadit à cauſa. Sed nunquid ipſo iure, an ꝓ ſententiam? 3 Dicas q̃ per ſniam iudicis, quia iudex ꝓcedit contra illum ac ſi nihil ꝓbaſſet,reum abſoluendo,& eodem modo de reo.C.eo.Auth.principales. in fine. Bernar.

† Poſt concil. Lateranenſe ſub Alex.3. par.3.c.5.vbi eſt integra facti ſpecies

; videl.prout perãdũ.ſ.& ſi quidẽ.adcis, quia iudex ꝓcedit de hic Hocontra illum ac ſi nihil ſtienitem,& ꝓbaſſet,reum abſol- alios latius uendo,& eodem modo hunc articu de reo.C.eo.Auth.prin lũ diſputancipales. in fine. Bernar. tes.

DE DILATIONIBUS.

¶ *Qui ex iudicio cæpto ſolent litigantes inducias petere,quadoque ad poſtiones:quadoque ad pro bationes faciendas:ideo, &c. Et aduerte ſecundũ Goſ.quòd licet rub.ſit generalis, tamẽ decre.huius tit. loquũtur de dilationibus quæ dãtur ante litis conteſtã.tantum.Et ſic nor. quod rubrum quandoque eſt generalius nigro.*

† Videl con tumacia. ff. de re iud.& l.tres.deñun ciationes.C. quo.& qua. iud.

De hac materia habetur 3.q.1. & 3. & 7.q.2. per totum.Abbas Sicu.

TITVLVS VIII.

De dilationibus.

¶ Alexand.iij, Cantu. & Vigorien. epiſcopis.

¶ *Summa ſit.(ne videatur conuenire rubricæ de appellationibus,)citatio vocatoria cum peremptoria non debet eſſe nimis breuis,maxime vbi de rebus eccleſiaſticis agitur, niſi neceſſitas aliud ſuggerat.*

CAP. I.

DIlecti† filijabbas, & monachi de H. nobis inſinuare curarunt,q̃ cum cauſam quę vertitur inter ipſos & monales de Ledeñ.ſuper eccleſia de Alteñ. decano & archidiacono Lincoñ. commiſeritis terminandam : ipſi timentes ſe à iudicibus aggrauari, eo quod ad primam citationem terminum ſibi nimis [f] breuem & peremptorium ſtatuerunt †; ad noſtram audientiam duxerũt appellandum:& infra.¶ Quia vero non ſpectat ad iuris ordinẽ diem peremptorium [g], maxime cum de rebus eccleſiaſticis agitur(niſi forte neceſſitate vrgente) taliter maturare. Mandamus,quatenus ſi eſt ita,reuocato in irritũ,ſi qd inueneritis poſt appellationem huiuſmodi attẽtatũ,in cauſa iuxta priorũ tenorem litterarum procedatis.

Dilecti filij.]Si detur nimis breuis terminus peremptorius vbi non ſubeſt neceſſitas, licite appellatur.Et ſunt duæ partes.In prima appellantis profecutio.In ſecunda ipſius appellationis commiſſio.10.Secunda:ibi, *Quia vero.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter abbatẽ & monachos de Heñ.ex vna parte,& moniales de Ledeñ.ex altera,ſuper eccleſia de Alteñ.coram decano & archidiacono Lincõnienſi a ſede Apoſt.delegatis,q̃ſtio vertebat: iudices ꝓdicti ad petitionẽ monialiũ citauerunt monachos & ꝓemptorie, & nimis breuẽ terminũ ſtatuerunt:abbas & monachi timentes ſe à iudicibus aggrauari,eo q̃ prima vice terminũ peremptoriũ & nimis breuẽ ſtatuerunt, ad ſedẽ Apoſt.appellauerunt: referibit Papa iudicibus,dicens q̃ non ſpectat ad iuris ordinẽ diẽ pemptoriũ taliter maturare, & ꝓcipue cum agitur de rebus eccleſiaſticis, niſi neceſſitas immineret.Vnde mãdat quatenus ſi eſt ita,quicqd factũ eſt poſt illã appellationẽ,totũ debeat in irritum reuocari, & iuxta priorũ continentiã litterarũ in cauſa procedi. Nota q̃ prima vice peremptorium proponi non debet,niſi ex magna cauſa, & appellatio propter hoc facta valet , vt hic patet.

f ¶ *Nimis breuẽ.*]Sed qđ terminũ dicis nimis breuẽ,cum hic nõ exprimat quot dierũ terminũ iudices ſtatuerũt:hoc relinquo arbitrio iudicis inſpecta qualitate negotij,& locorũ diſtantia.j.de appel.cum ſit Romana. ADDITIO. Circa medium. verſi.quicunq;.& in Auth.de litig.§.ſi vero cauſam.coll.8.

¶ *Gloſ.ſeq.reci.per quæſtionem,Nunquid ex cauſa,&c.ſoluit quòd ſic, quod probatur per duo ſimilia.In ſ.inſtruit iudicem.*

g ¶ *Peremptorium.*]Quod eſſe nõ dẽt,immo trib⁹ edictis vel vno

Universidad de Deusto
Biblioteca

peremptorio qđ continere debet tm̃ tempus quantũ tria edicta. 24.q.3.de illicita.circa medium,versi.quicunque.& in Authen.de liti.§.si vero casu.coll.8.& ff.de re iud.cõtumacia.& ff.de iudi. ad peremptorium.& l.nonnunq̃,vnde quia nimis breuem terminũ statuerunt,iusta fuit causa appellandi,ex causa tñ peremptorium istud potest moderari sicut iudex viderit expedire. 1 ff.de iudi.l. nõ nunq̃.& 3.de offi.delleg.cõsuluit.circa fi.& hic : versi.nisi forte.sicut tẽpus qđ datur cõdemnatis, arbitrarium est.j.de re iudi. qđ ad cõsultationẽ.& ff.de re iud.l.2.sic & tẽpus appellationis põt moderari iudex. j.de appell. cũ sit Romana.& c. cũ speciali.& q ex eã nimis breuem terminum peremptoriũ statuerit, exprimere debet causam i citatione, vt pars illa cãm nõ habeat appellãdi.3.de i integ. resti.tũ ex litteris,in fine.

1 Secũdum eõditionem causæ pers̃o uarum & tẽporis. Ioan. And.

† Cap.2.eo. tit.in 2.compilat.

† Aliàs:euocato.

Præterea.] Cõmunis diuisio.Secũda : ibi, *Quia*.Abbas.Siculus.

CASVS.Aliqua causa cõmissa est alicui iudici delegato : ipse citat reũ:& in litteris citationis inserit tenoré rescripti,vt reus eo viso deliberare valeat super eo,de quo conueniturreus in termino pstituto, & libello sibi oblato petit inducias ad deliberandum:actor dicit qp non est audiendus, quia bene potuit deliberare si voluit in spatio dilationis:quæritur qđ iuris sit?Rñdet qp si reus ad iudiciũ vocatus potuit instrui sup eo de quo cõuenitur,ex rescripto sibi cõmisso,induciæ deliberatoriæ nõ sunt ei vlterius indulgẽdæ, sed procedere debet iudex i negotio sibi cõmisso.Nota qp iudex delegatus tenorẽ rescripti debet inserere in litteris citationis:& illæ induciæ tũc erũt deliberatoriæ,ita qp reò ad terminũ veniẽre recepto libello statim debet rñdere, nec habebit inducias ad deliberandũ,si ex rescripto instrui plene potuit:quia non debet certiorari qui certus esse potuit & noluit.

2 Aliàs habebit ſaltẽ ad deliberandũ ſuper cõcẽptione libelli,immo ſecundũ Hoſtiẽſem oblatio libelli extra iudicium facta ſufficiat ad denegandas delationes:nõ tamẽ ad ſe rendam ſententiã ſecundum Innoc. immo erit neceſſe qp libellus ſterũ in iudicio offerat parti.C. de lit. conteſt.l.vltima & Autẽ offerat. & præſente aduerſario 3.q.9.charta:quia nec datur dilatio ab initio dari non debet,quia inſtructus venire potuit. 3.q.3.ſpatium.verſi.ei aũt.Item dantur dilationes gratia teſtiũ vel inſtrumentorum qñque ſ.n diſtinctionem illius legis. C. eod. l.1, & 3.q.3.§.ſpatiũ.dilationes iſtæ hodie videntur arbitrariæ, vt iudex cõſideratа locorũ diſtãtia,& tpis qualitate,inducias ꝑcedat. arg.j.de appel.c.cũ ſit Romana,c.cũ ſpeciali.vltra mediũ, & j.de re iud.qđ ad cõſultationẽ.niſi forte illis de quibus dſ.3.q.3.§.ſpatium.& C.eodem.l.1.In illis induciis non debet iudex maiorem dilationem dare:ſed illas bene poteſt abbreuiare,vt ex illa littera patet,In pecuniariis cauſis tm̃ vna dilatio debet dari, & illa ſine cauſæ cognitione:ſecunda vel tertia danda nõ eſt,niſi cauſa cognita.ff.eod.l.vlt.& l.orationes.In criminali dantur duæ actiones, tres reo.ff.eod.l.vlti.Et dilatio dari debet iudice ſedẽte pro tribunali:& vtraq; parte preſente:& cauſa cognita de plano vel ſemiplene.3.q.3.§.ſpatium.verſi.à iudice.Et data dilatione iudicis officium conquieſcit donec tempus dilationis effluxerit.C.eod. l. ſiue pars.& j.de appella. c. ſignificante. Item iudex debet dare dilationem quandoq; ad malitiam rei conuincendam.j.de do.& contu. cap.prouт.& cap. cum olim. verſic. volentes. Item poteſt facere gratiam etiam poſt peremptorium.3.de offic. delega.c. conſuluit. vltra medium.

¶Celeſtinus tertius.

¶Inducie deliberatorie denegantur reo, ſi per litteras citatorias plene potuit inſtrui,& deliberare ſuper eo de quo quæritur.

CAP. II.

PRæterea† adieciſti, quòd cum cauſæ tibi à ſede Apoſtolica delegantur,& in litteris citatoriis reſcriptum Apoſtoli cum inſeris, vt eo viſo deliberare[a] valeat, qui ab altero cõuenitur:& infra. ¶Quia igitur quid agendum ſit in hoc caſu, deſideras edoceri, taliter reſpondemus : quòd reo ad iudicium legitime cõuocato† ,ſi ex reſcripto ſibi trãſmiſſo plene[b] potuit inſtrui ſuper eo, de quo in iudicio conuenitur, induciæ deliberatoriæ nõ ſunt vlterius indulgendæ:ſed procedendum potius eſt ad examinationem cauſæ, & finem ei debitum imponendum.

† Aliàs:Eloquato.

¶Honorius tertius Ferẽtino† epiſcopo.

¶Ex declaratione verbi generalis, vel am bigui poſiti in libello , nouæ inducie deliberatoriæ dandæ non ſunt,ſi per expreſſa potuit reus deliberare ſuper ambiguitate illa,vel generalitate.hoc dicit.

CAP. III.

LItteræ tuæ ac petitio preſbyteri † ſanctarũ Priſcæ & Aquilæ de vrbe,nobis exhibitę cõtinebãt:& infra.¶Idẽ presbyter cõtra nobiles viros A.& G. libellũ eccleſię ſuæ nomine obtulit, cõtinentem , q. penſio de poſſeſſionibus ſoluta nõ fuerat ipſi eccleſiæ,claſſis iã tribus annis[c],& vltra.Nobilib[b] vero ipſis petẽtibus,vt explicaret ipſis ſpatiũ,quod per hãc adiectionẽ[c]& vltra]ſignificari volebat:& ipſo presbytero exprimẽte, q. ſeptẽ annis fuerat in dictæ pẽſionis ſolutione ceſſatũ:ijdẽ dicentes libellũ eſſe huiuſmodi expreſſione mutatũ, lõgiores ad deliberãdũ petierũt inducias : quas quia denegaſti eiſdẽ , ad noſtrã audientiã appellauerũt. ¶ Nos igitur appellationẽ huiuſmodi friuolã reputantes,Mandamus, quatenus ea nequaquam obſtante , in negotio ipſo ratione cauſæ cognitionis ſecundum quod iuris fuerit,appellationẽ huiuſmodi friuolã reputantes,mandetis quatenus ea nequaquam obſtante, in negotio ipſo ratione

† Eccleſiæ ſancti Pauli in vrbe Roma eſt abbas vnus,& huic eccleſiæ deſeruiunt.7. presbyteri Cardinales,quorũ vnus eſt ſ.byter Cardinalis ſanctæ Priſcæ.

† Aliàs,præſentium.

† Videtur ex l.1.& ibi glo.& doct. C. eo.

† Aliàs,præſentium.

† Vide Lactione.§ Labeo.cum gl. ff.p.o ſo.& ff.ſ.ſol.matrimo.

† quaſi dicat,cõuenti debet in terra ſua.

† Aliàs, pride mutua. alias eſt. l. idẽque. §. generaliter. & ſi ſcienter illã omittat, imputatur ei.ff.de excep.omnes exceptiones.& ff.de fideiuſſ.ex perſona.& procurator ad ea omnia intelligitur cõſtitutus, quæ ad cauſam ſpectare videntur.arg.3.de offi.deleg. præterea.& ca.cũ olim curatio vel r.& ff.de procura.ad le mãdatũ, cũ gatum,& l.ad rem mobilem.& ita ad cautelam quãdoquè talia dicuntur, vtilior tamen eſt proteſtatio:vt cum aliquid ꝑponitur proteſtatur ſic,ſaluo iure meo,vel,ſaluis aliis exceptionib.mihi competentibus.ff.qui.mo.pig.vel hypo.fol.ſi debitor.§.1.

† Aliàs,præſcriptis.

a ¶*Deliberare valeat.*]ſimile 3.q.3.offeratur.& in Authen.de litig. §.omnem colla.8.Bernard.

¶*Glo.ſeq.tractat quomodo littera plene inſtruat,vt dicit tex.& de dilationibus teſtium,& quomodo dentur & qualiter.*

b ¶*Plene potuit.*]quia in litteris continetur quid velit petere,& cauſa petẽdi,& qualiter agere velit:& res à parte ſpecificãtur.qđ facere debet qui aliquid petit.3.de libel.obla.c.2.& 3.vbi de hoc. & ff.rei vendi.ſi in rem.ſed raro contingit qp ꝑ litteras Papæ omnia ſic ſpecificẽtur.ſic & in criminali debet apponi in litteris citatoris quicq̃ reo obijcitur, vt paratus veniat.5.q.1.ſi Primates. Quidã vero ad cautelã i fine citationis apponũt libellũ actoris, vt ſic plene deliberare poſſit:& ſi tunc ꝑ litteras vel libellũ plene inſtrui potuit,non debet alias inducias deliberatorias habere 2, qa potuit plene eſſe inſtructus,niſi forte ad ꝙrendum aduocatũ, & cõſilia amicorũ.3.q.3.de inducijs.& ff.quib.ex cau.ma.l.ab hoconſtitub.§.ſed qđ ſimpliciter.ſed in hoc caſu cum ad libellũ debeat rñdere de ipſo facto,non dabuntur inducię ad ꝙrendũ aduocatũ. arg.3.de iudi.c.paſtoralis.quia ꝑ factum ipſum de quo agitur dẽt ſcire vtrum verum ſit qđ ab eo petitur vel nõ.alias enim dilatio ſemꝑ danda eſt ei qui vocatur ad iudicium.3.q.3.offeraſ.ſed actori dilatio ab initio dari non debet,quia inſtructus venire potuit. 3.q.3.ſpatium.verſi.ei aũt.Item dantur dilationes gratia teſtiũ vel inſtrumentorum qñque ſ.n diſtinctionem illius legis. C. eod. l.1, & 3.q.3.§.ſpatiũ.dilationes iſtæ hodie videntur arbitrariæ , vt iudex cõſiderata locorũ diſtãtia,& tpis qualitate,inducias ꝑcedat. arg.j.de appel.c.cũ ſit Romana,c.cũ ſpeciali.vltra mediũ, & j.de re iud.qđ ad cõſultationẽ.niſi forte illis de quibus dſ.3.q.3.§.ſpatium.& C.eodem.l.1.In illis induciis non debet iudex maiorem dilationem dare:ſed illas bene poteſt abbreuiare,vt ex illa littera patet,In pecuniariis cauſis tm̃ vna dilatio debet dari, & illa ſine

† Videtur ex l.1.& ibi glo.& doct. C. eo.

† Aliàs,præſentium.

† Hæc tres glo ſunt Bernar di,nec habẽtur in vetuſtis exẽplaribus.

tempus

a Vnde alter tempus non potuit r deliberare reus,per primũ libellum : & ideo ſecundũ dixit facta expreſsione illius tpis,debet habere inducias ad deliberandum.ff.de teſta.hæredes palam.§.quod vero quis.ſi per primũ libellum deliberare non potuiſſet:ſed hoc ſatis potuit deliberare.3.q.3.offeraſ.de hoc dixi.5.de libel.obla.c.pen.& ſic patet, qp vbi qs plene poteſt inſtrui p primum libellum, licet aliquid addatur quod non mutet naturã negotij,non habebit nouas inducias.Ber.

a ¶*Procedas.*]Et ita qñ appellatio fruſtratoria eſt, remittitur ad eum à quo appellauit.j. de appel.cum in eccleſia. & c.vt debitus.& ĩ expenſis debet cõdemnari:vt ibi dicitur.

Xpoſuit nobis.] Si poſt citationẽ ad cauſam reus pro publica vtilitate voceſ , circumducitur peremptorium,& habebit nouas inducias. Ita cõmuniter ſummatur. ſed iſta ſummatio eſt nimis generalis.qđ eñ ſi cauſa nõ eſt ardua,& reperitur citatus in loco iudicij poſt expeditionẽ publicæ vtilitatis : vel fuit vocatus eo tẽpore quo iã deliberauerat: vel potuiſſet iam deliberare ſi voluiſſet? Certe teneretur reſponde re:vt ſatis innuitur ex ratione litteræ.Diuidit quia prima pars narrat factum. ſecunda : ibi, *Nos igitur.* interloquitur, & prima continet plura , vt in ea patet. Abbas.

CASVS. Inter Biturices & Burdegalenſes archiepiſcopos vertebatur quæſtio ſuper iure primatiæ:Papa ciauit Burdegalẽſem archiepm vt ad initium quadrageſimæ ꝑ ſe vel idoneũ reſpõſalem ad Præſentiam ſuam accederet:quem terminum ſibi peremptorium aſsignauit Bituricẽſ.archiepo ſuper iure primatiæ rñſuro. poſtmodũ vero dictus Burdegaleñ.pro ſubſidio Ro.eccleſiæ vocatus ad ꝑſentia dñi Papæ ꝑſonaliter acceſsit:dictus Bituricẽſ.in curia conſtitutus poſtulauit inſtanter,vt Papa in negotio primatiæ ꝑcederet.Burdegal.ad propria rediens quẽdam conſtituit ꝑcuratorem,qui ſaluis exceptionibus ſibi cõpetentibus, in rñdendo & defendẽdo oĩa faceret,q̃ ipſemet Burdegaleñ.faceret poſſet.Bituricẽſ.archiepũs petiit,vt dictus ꝑcurator rñderet eidẽ:ille excipiẽdo propoſuit,ſe ad hoc nõ teneri:quia pro alia cauſa, ſcilicet, pro publica vtilitate dictus Burdegaleñ.vocatus fuerat qualiter ꝑ absente debuit reputari:& priuilegium reuocandi domũ haberet: & adhuc non deliberauerat cum ſuffraganeis ſuis & aliis, quorũ cõſiliũ cã iſta requirit:nec habuerat tmpus in quo ad vtrumque negotium potuerit eſſe paratus,ex aduerſo fuit rñſum, qp cũ ipſe prius vocatus fuiſſet ſuper quæſtione præmiſſa,non fuit intẽtionis Papæ primum mandatum per poſterius reuocare:& tm̃ tempus habuit,qp bene potuit deliberare ſuper vtroque negotio.dñs Papa de conſilio fratrum ſuorum dilationem adhuc ſibi cõceſsit vſque ad feſtum Natiuitatis domini.Not.qp qui ad curiam Romanam vocatus eſt propter publicam vtilitatem eccle.Roma.nõ tenetur tunc ſuis aduerſariis reſpondere ; licet Papa ſit ordinarius omnium,ſed habet ius reuocandi domum.

b ¶*Peremptorium.*]Sic enim iudex propter diſtantiam viarũ ex cauſa prima vice poteſt peremptorie citare.5.de in integ.reſtitu. tum ex litteris.in ſi.& 5.eo.c.1.Ber.

c ¶*Perſonaliter.*]cum quis perſonaliter vocatur per Papam,non ſufficit mittere procuratorem.5.de maio.& obe.c.vlti.& j.de dol. præuia procedas[a],iuxta priorũ continentiam litterarum.

¶Greg.ix.Abbati. Aquæviuæ Turonen. diœceſ.& Archid.Turonen.

¶Si citatus in cauſa ardua, de longinquo vocatur pro publica vtilitate,etiam ad locum iudicij,ita quòd infra terminum citationis deliberare,& alia ſibi neceſſaria ad comparendum explicare nõ potuit,in termino reſpondere non cogitur,ſi reperiatur in loco iudicij,ſed habebit nouas inducias. h.d.notabiliter.

CAP. IIII.

EXpoſuit nobis Bituricenſis Archiepiſcopus : & infra.

¶ Burdegalenſi archiepiſcopo dedimus in mandatis †, vt ſuper iure primatiæ, quam in eo & in prouincia ſua dictus Bituricen.archiepiſcopus ſe habere proponit , ad initium proximæ prætereitæ quadrageſimæ(quod ei terminum peremptorium[b] aſſignauimus) per ſe , aut per procuratorem idoneum,ſe conſpectui noſtro præſentaret †. Cumque poſtmodum perſonaliter [c] vocatus pro eccleſiæ Romanæ ſubſidio, ad noſtram audientiam † acceſſiſſet :dictus Bituricen.archiepiſcopus apud ſedem Apoſtolicam conſtitutus, poſtulauit inſtanter , vt in eodem negotio procedere deberemus. Idem vero Burdegalenſis archiepiſcopus , ad propria rediens, conſtituit pro ſe procuratorem in ipſo negotio: qui (ſaluis[d] exceptionibus ſibi cõpetentibus,in reſpondendo, & defendendo, ac aliis) omnia faceret,quę in propria erat perſona facturus.Petente ergo archiepiſcopo ſupra dicto,vt præfatus procurator reſponderet eidem : ille excipiendo propoſuit,ſe ad hoc non teneri, cum pro alia maiori cauſa,pro publica ſcilicet vtilitate[e],dictus Burdegalenſis vocatus,pro abſente reputari debuerat † ,& reuocãdi domum priuilegium † habuiſſet. Nondum etiam ſuper hoc deliberauerat cum ſuffraganeis[f] ſuis,& aliis,quorũ conſilium tam ardua cauſa requirit: nec tempus [g] habuerat in quo ad vtrumque negotium valuerit (ſicut expediret) eſſe paratus.Sed pars altera econtra reſpondit, quòd cum ſuper quæſtione predicta prius fuerit euocatus,noſtræ intẽtionis nõ fuerat primũ mandatum per poſterius reuocare : temporis quoq; ſpatium habuerat tam prolixũ, vt potuiſſet ſi voluiſſet,ſuper cã deliberare prædicta, ſicut fecerat cum quibuſdam:& cõmode vtrique negotio imminere[h] :& infra.¶Nos igitur de cõſilio fratrum noſtrorũ,vſque ad proximum† venturum feſtũ natiuitatis Dominicæ, dilationẽ adhuc ſibi duximus indulgendam[i].

† Si citatus in cauſa ardua, de longinquo vocatus pro publica vtilitate,etiam ad locum iudicij,ita quòd infra terminum citationis deliberare,& alia ſibi neceſſaria ad comparendum explicare nõ potuit,in termino reſpondere non cogitur,ſi reperiatur in loco iudicij,ſed habebit nouas inducias. h.d.notabiliter.

a Dixit Vin. q̃ valet in hoc q̃ conſſio facta emiſſa excepti one dilatoriã nõ valet.ſ.mã. diligenter.arcẽtatur enim & limitat q̃ curatio vel aliàs conſeſſio procuratoris nocet domino.ſupra tit.2.c.1. non tamẽ tenetur mandatarius.ff. man. Quæritur. vel ſecundũ eũ ſ. vtilis clauſula ne videatur ſimpliciter cõtitutus ? & ſic cogatur ꝑ domũ ſecundũ dominum eũſdẽ ꝑtes quas ſaluat non fuerunt recipiendæ, facturus eſt ipſe de hoc vide Io. Andr. in nouel.

† Videtur ex l.1.& ibi glo.& doct. C. eo.

† Aliàs,præſentium.

† Aliàs, priſcriptis.

† Vide Lactione.§ Labeo.cum gl. ff.p.o ſo.& ff.ſ.ſol.matrimo.

† quaſi dicat,cõuenti debet in terra ſua.

† Aliàs, pride mutua. alias eſt. l. idẽque. §. generaliter. & ſi ſcienter illã omittat, imputatur ei.ff.de excep.omnes exceptiones.& ff.de fideiuſſ.ex perſona.& procurator ad ea omnia intelligitur cõſtitutus, quæ ad cauſam ſpectare videntur.arg.3.de offi.deleg. præterea.& ca.cũ olim curatio vel r.& ff.de procura.ad le mãdatũ, cũ gatum,& l.ad rem mobilem.& ita ad cautelam quãdoquè talia dicuntur, vtilior tamen eſt proteſtatio:vt cum aliquid ꝑponitur proteſtatur ſic,ſaluo iure meo,vel,ſaluis aliis exceptionib.mihi competentibus.ff.qui.mo.pig.vel hypo.fol.ſi debitor.§.1.

† Aliàs,præſcriptis.

e ¶*Vtilitate.*]Cum enim Burdega.pro publica tantũ vtilitate vocatus fuiſſet ad illum terminum,non debebat tunc cõueniri, immo ius reuocandi domum habebat.in Authẽ.de ſan.epi.§.ſi vero epi.coll.9.Item pro alia cauſa iuſta ius habet reuocãdi domum.5. de ſo.cõpe.c.vlti.vbi de hoc.& plures aliæ cauſæ ſunt ex quibus ius reuocandi domũ qs habet.ff.de iud.l.2.§.legatis.& 5.q.2.c.1.& ideo inducię prorogantur huic:vt dicit in fi.aliàs officium ſuum eſſet damnoſum ei,quod eſſe non debet.ff.de fur.ſi ſeruus cõis.§. quod vero.& ff.quemad.teſta.aperi.ſed & ſi quis.& ff.quib.ex cau. l.videlicet.& 4.q.3.§.venturis.nec debet damnum conſequi vnde præmium meretur. j.de fideiuſ.peruenit.& 5.de renun.ſane.Ber.

f ¶*Cum ſuffraganeis.*]cum quibus,& etiam cum capitulis cathedralium eccleſiarum debet deliberare, cum eorum interſit.5.de maꝫ.& obe.c.vlti.

ADDITIO.Vnde appellantur inducię ad tractãdum ſup iure primatiæ,vt ſequitur.& quia quod omnes tangit,ab omnib[9] debet comprobari,vel reprobari.5.de off.archidia.ad hoc.Vel dic qp ideo dandæ ſunt inducię,ſcilicet ꝑpter cãm ſuperuenientẽ, propter quam nouæ inducię dandæ ſunt.ff.de interrog.actio.de ætate.ſ.ex cauſa.aliàs dandæ non ſunt,5.eo.c.ſecundo & tertio.

g ¶*Nec tempus.*]ſcilicet 3 ſufficiens:ideo ampliantur ei inducię ſuper hoc,vt ſequitur.

h ¶*Imminere.*] id eſt, 3 intendere & deliberare.ſic exponitur.88. diſt.conſequens.

i ¶*Indulgendam.*] 3 ſcilicet ſuffraganeorum nomine:& ita intelligitur.5.de reſti.in integ.coram,in ſi.

¶Viſo

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE FERIIS.

¶Triso supra de dilationibus,quæ dantur à iudice:videndum est de dilatione,quæ datur,à iure:ideo,&c. ita cõtinuat Gof.& alij,Vel dic, qd feriæ largo modo sunt dilationes:ideo &c.

De feriis causarum & aliis colendis, habetur 15.q.4.& de cõsec. distin.3.cap.1.

De feriis autem nuptiarũ,habetur 33.q.4. Abb.

TITVLVS IX.

De ferijs.

¶Ex † concilio apud Compendium.

¶Diebus Dominicis mercari,litigari, iudicari,vel iurari non debet: sed de vespera in vesperam debent celebrari.

CAP. I.

MNes dies Dominicos[a] à vespera, in vesperam cum omni veneratione decernimus obseruari, & ab omni illicito opere abstinere: vt in eis mercatum minime fiat, neque placitum, neque aliquis ad mortem[b] vel ad pœnam iudicetur:nec sacramenta (nisi[c] pro pace, vel alia necessitate[d]) præstentur.

¶Alexander tertius.

¶Festorum principium & finis fieri debet secundum ipsorum magnitudinem, & consuetudinem regionis.hoc primo.In præcipuis festis, & intra Pascha & Pentecosten,non sit solemnis genuum flexio.Si tamen tunc clerici, vel episcopi ordinentur secundum ordinationis modum genua flectuntur.hoc secundo.Romana ecclesia speciale festum de Trinitate non facit:seruatur tamen de hoc cuiusque ecclesiæ consuetudo.hoc tertio.

CAP. II.

QVoniam † in parte:& infra.¶Licet scriptum[e] † sit, de vespera in vesperam celebrabitis sabbata vestra:festorum tamẽ principium & finis, iuxta eorum qualitatem, & diuersarum regionum consuetudinem debet attendi: & sicut magnitudo dierũ exigit, prius[f] incipere & tardius terminari: & infra. ¶ Diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis & festiuitatibus, siue inter Pascha & Pentecosten, genuum † flexio nequaquam debet fieri: nisi aliquis ex deuotione id velit facere in secreto[h]. ¶ In consecrationibus † autem episcoporum, & clericorum ordinationibus, consecrans & consecratus tantum,genuaflectere possunt: secundum quod consecrationis modus requirit.

¶Præterea festiuitas sanctæ Trinitatis secundum consuetudines[i] diuersarum regionum à quibusdam consueuit in octauis[k] Pẽtecostes,ab aliis in Dominica prima, ante aduentum Domini celebrari. Ecclesia[l] siquidem Romana in vsu non habet, quòd † in aliquo tẽpore huiusmodi celebret specialiter festiuitatem: cum singulis diebus Gloria patri, & filio & spiritui sancto, & cætera similia dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

¶Idem Tribuerien.archiepiscopo †.

¶Propter necessitatem alimentorum, licet diebus feriatis in honorem Dei operi seruili intendere:maxime circa rem temporem periturã.hoc dicit.

CAP. III.

LIcet † tam veteris, quàm noui testamenti pagina, septimum diem[m] ad humanam quietem specialiter deputauerit:& tam eum quàm alios dies maiestãti[n] altissimæ deputatos: necnon natalitia sanctorum martyrum[o] ecclesia decreuit obseruanda : & in his ab omni opere seruili cessandum:& infra. ¶ Indulgemus vt liceat parochianis vestris, diebus Dominicis, & aliis festis

a ¶*Maioribus.*] Vt puta natiuitatis Domini,dici Epiphaniarum, Paschatis,Ascensionis Domini,& Pentecostes.

b ¶*Alecta.*] Genus piscis est, & raro & certis diebus apparet. ideoq; ppter necessitatẽ facilius indulgetur Dominicis diebus, vt captioni intẽdant. sic enim ppter necessitatẽ,vel pietatẽ possunt (præterquam in maioribus[a] anni solemnitatibus) si alecia[b] terræ se inclinauerint , eorum captioni, ingruente necessitate intendere:ita quòd post factã capturam, ecclesiis circumpositis[c],& Christi pauperibus,congruam faciant portionem.

¶Clemens iij.alias Celestinus.

¶Tres septimanæ, quibus canon prohibet fieri nuptias , ante festum Ioannis Baptistæ,non continuantur festo.sed intelligitur de septimana Ascensionis cum duabus sequentibus.

CAB. IIII

CApellanus † tuus (frater episcope) coram nobis ex parte tua proposuit, q, cum statuta[d] canonica declarent nuptias tribus septimanis†ante festũ natiuitatis† beati Ioãnis Baptistæ minime celebrari debere:qdã hebdomadas illas, absq; interpellatione continuandas[e] intelligunt. Alij vero inter festũ & ipsas volẽtes facere interuallũ, illud dicũt ob reuerẽtiam festiuitatis Pentecostes fuisse statutum : quæ in septimanis istis solet interuenire quandoque: & sic à tribus diebus rogationũ ante Ascensionem Domini inchoantes, vsque ad octauum diem post Pentecosten (illis hebdomadis computatis) illo tantum spatio temporis celebrari nuptias † non permittũt, earum celebrationem ab inde nullatenus inhibentes. ¶Quia ergo consulti fuimus , vtra istarum opinionum potior videatur : nobis & fratribus nostris apparuit,quòd licet ea sit Romanæ ecclesiæ consuetudo, vt quocunque[g] tempore matrimoniũ contrahatur † , consensu[h] interuenientre legitimo de præsenti: quia tamen à Septuagesima vsque ad septem † dies post Pentecosten celebrari nuptiæ non sinuntur , & postea etiam tribus septimanis vel pluribus , ante festiuitatem sancti Ioannis , sine differentia celebrantur: posterior sententia meliori & subtiliori[i] nititur ratione : & siue secundum canones à Septuagesima vsque post octauas Paschæ:siue iuxta consuetudinem ecclesiæ Romanæ vsque post † septem dies festi Pentecostes (quòd caret octauis)nuptiæ suspendãtur:in Dominica quæ sequitur, & deinceps possunt licite celebrari.

¶Gregorius nonus.

¶In feriis introductis in honorẽ Dei & sanctorum,nisi ob necessitatẽ vel pietatem iudicium exerceri non potest etiam de cõsensu partiũ.feriæ tamẽ introductis fauore hominum.partes renunciare possunt.

CAP. V.

COnquestus est nobis:& infra. ¶Quamuis nõ prorogari[k] , sed expediri deceat † quæstiones : debet tamen iudicialis strepitus diebus conquiescere feriatis , qui ob reuerentiam Dei noscuntur esse statuti: scilicet † natalis Domini, sancti Stephani , Ioannis Euãgelistæ, Innocentium, sancti Syluestri, Circuncisionis,Epiphaniæ, septem diebus Dominicæ Passionis, Resurrectionis cũ septem sequentibus, Ascẽsionis, Pentecostes cum duobus † qui sequũtur , natiuitatis Ioannis Baptistæ,festiuitatum omnium Virginis gloriosę,duodecim Apostolorũ , & pcipue Petri & Pauli,beati Laurentij, dedicationis beati Michaelis,solẽnitatis omnium Sanctorũ, ac dibus Dominicis, cęterisque solemnitatibus , quas singuli epi suis diœcesibus cũ clero & populo duxerint solemniter venerandas: quibus[l] vtique solemnibus festis

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Alias cau sas habes in tex &in gl. 15 q.4 placita.in fin.Io. And.

2 Etiam extra iudiciũ puta in instrumento contractus, & etiam tacite, puta, scienter recipiendo talem terminum de his in Spe.eod. tit.§.fi.&libet valeat hæc renũcia tio quo ad partes: non tamen tunc cogẽtur testes:vt ibi.& no.C eod.l. omnes in vl ti gl.Io.An.

† Apetrino. † Alatano. † Aten. † Alteran.

suum,& tempus vindemiarũ,de quibus hic inferius ſeqtur. & ff. eod.tit.l.1.& iſte feriæ indicũtur ad requiem laboris, vt quiescant hic homines à cauſis:& iſtæ ferię indicũtur varijs temporibus & in diuerſitatẽ locorũ:quia quidã tardius colligunt meſſes ſiue vendimiã:quidã citius.ff.eo.l.præſides.Ferijs introductis ob reuerẽtiam Dei partes renunciare nõ poſſunt, vt hic dicit expreſſe: alijs autẽ ferijs introductis ob fauorem hominũ, bñ poſſunt partes renunciare,vt hic in ſi.cõpelli tñ nõ poſſunt niſi in caſibus. ſ. de iudi. ſignificauerũt. & ff.eod.l.1. §. vlt. & l. ſeq.aliàs nõ valet ſententia: vt ff.eod.l.1. & iſtæ feriæ omnes cõtinuæ ſunt, & computãtur in anno vel biẽnio appellationis ,pſequẽdæ : & quolibet die feriato põt q̃s appellare, ſed nõ proſequi appellationẽ.C.de eo.l.1. tẽpore meſſium vel vindemiarum qñq; cõpelliũtur aliqui ad iudiciũ venire.ſ.de iudi. c. vlt. ſaltem vt litem conteſtẽtur:puta, ſi actio vel res ſit tẽpore peritura, puta,actio furti,iniurię damni, & aliæ , vt ſ.de iudi.ſignificauerunt.& ff.eo.tit.l.fi.§.ſed excipiuntur.& l.2.& 3.Ea vero quæ pertinent ad pacem vel concordiam,quolibet die feriato poſſunt expediri.C.eod.l.vlt. puta, trãſactiones, pacta:vt ibi.

3 Proſper lib.epigrammatũ: Non recto ſeruat legalia fabbata cultu, Qui pietatis opus credit in his verũ.Ioan. And.

a ¶ *Neceſſitas.*]puta cauſa debilium vel miſerabiliũ perſonarũ: quia in operibus miſericordiæ dierum diſtinctio 3 non eſt habenda.argumen. 01.76.diſt.vtinam.& de conſecratione,diſtinctione 5.nunquam.& ſumma eſt ratio,quæ pro religione facit.ff.de relig. ſunt perſonæ.in fine.Bernardus.

Vnde verſus. *Hæc faciũt cauſas feſtis tractare diebus:*
Pax,ſcelus admiſſum,manumiſſio,res peritura:
Terminus expirans,mora teſtis abeſſe volentis.
Cumque poteſtatis patriæ ius filius exit.

DE ORDINE COGNITIONVM.

¶ Quia lite conteſtata,præſtito iuramento,datis dilationibus ab homine & à iure ſolent rei ſuas quæſtiones proponere:de quibus quo ordine ſit cognoſcendum,poſſet merito dubitari:ideo,&c.

De hac materia habetur 2.q.2.&3.q.2.&q.1.Abb.Siculus.

Ntelleximus.]De peremptoria exceptione ante ſententiam iudex cognoſcit:ſed ſufficit ſuper principali pronunciare Communis diuiſio,ſecunda:ibi, *Inquiſitioni.*Abbas.

CASVS.Quædam mulier peretebat quendam in virum : induxit teſtes ad probandum ſuam intentionem.Vir timens ſibi fieri præiudicium per teſtes illos,exceptionem conſanguinitatis obiicit: per quam,petitionem mulieris repellere intendebat: quærebatur an primo eſſet de impedimento. conſanguinitatis agendum, quam ſuper cauſa matrimonii ſententia proferatur? Reſpondet Papa, q̃ exceptione conſanguinitatis probata , principalis quæſtio eſt perempta:& ideo de ipſa eſt antea cognoſcendum, quam ad diffinitionis articulum procedatur,quo cognito & probato, vir ab iperitione mulieris debet abſolui.Not.q̃ exceptio peréptoria ante ſentẽtiã oppoſita debet exminari: & cognoſci de ea anequã ſententia ſuper principalis q̃one feratur:q̃a ex illa apparebit qualiter debeat formari ſnia.Item ſuper excep:ione peréptoria ſiue incidenti,nõ pronũciatur,ſed ſuper principali quæſtione.

¶ Glo.ſeq.ſup quæſtione,an in his quæ occurrũt inter lite,ſit ,pnunciandũ:primo ponit opi.Bulgari,quod nõ,& inducit. tres leges.Mediã Ioan.& AZo.diſtinguentium.& hanc approbat reſpondendo.L. Pla. & M.contra ſolu.alleg.decre.cum Io.cui dupliciter reſpondet.

c ¶ *Cognoſcendum.*]Ex hac decre.colligitur manifeſte, q̃ cũ reus in modũ exceptionis,aliquã exceptionẽ obiicit actori,de illa incidẽti tñ cognoſci debeat,fundata intẽtione actoris primo.C.de proba.exceptionẽ. & C.de excep.ſi quidẽ.& non ſententiare ſup ea,ſed tm̃ ſuper principali pronũciandũ ſit.Super hoc fuit diuerſitas inter doct. Bulgarus dicebat q̃ ſup incidenti q̃ſtione ſiue exceptione ,pnunciari nõ dẽt,ſed tm̃ cognoſci de ipſa,ſed ſup principali ſolũmodo, q̃a eo ipſo q̃d pronũciaf ſuper principali quæſtione,ſatis intelligitur eſſe pronunciatũ ſuper incidenti per quãdam cõſequentiã: & hoc dicebat per leges illas.C. de ordi. iud.l. 1. & l. 2. & quia ibi dr̃, ad officium iudicis pertinet vniuerſam incidentem quæſtionem examinare:q̃m non de ea pronũciat,ſed de hæreditate. C.d̃ or.cog. l.2. 2.rñ. & C.ad l. Iul. de adul. q̃m Alexãdrũ. & C. ad leg. Fab.de pla. l.præſes ,puincię.M. & P.dicebãt q̃ ſup hac ſemper debet ,pnũciari. ff.de iud. de qua re. & ſ. de cau. poſ.cũ ſup. & ff.de mi. intra vtile. & ff.de præ. l. 3. & ff. de lib. cau. liberis.§.vlt. niſi ſpediatur p̃p conditionẽ ſuæ perſonæ:quia eſt pedanę iudex;vt C. de iud. quotiẽs. vel cõditionẽ rei : vel q̃a pupillus eſt cui mouetur qõ ſtatus ſuus,ſed ſuper hæreditate.C.de ord.iud.l.1.Dñs Io.& Azo 4 cum eo diſtinguit,& bene inter quæſtiões ſiue exceptiões incidẽtes, & emergentes:Incidẽs quæſtio dr̃ que cõpetit reo etiã ante litis conteſtationẽ ſ,puta, pactũ de non petendo, res iudicata , delatio iuramenti, conſanguinitas, quæ obſtat matrimonio:vel aliud quodcũq; impedimentũ perpetuũ,& cõſimilia.In his enim obtinet ſnĩa B.q̃a nõ pronunciatur in his,ſed ſuper principali:vt hic expreſſe apparet:& in his nõ ,pnunciatur niſi q̃ ciuilis incidit in criminali:vel e᷑tra.3.q.11.§.aliq̃ſ.ver. q̃ cõſitetur.& C.ad l. Iul. de adul.q̃m Alexãdrũ.C.ad l.Fab. de pla.ſpes prouincię.& ecõtra: cũ ciuilis ciuili ,piudicat. ſ. eo.tuã.& 3. q.11.§.ſi de hęreditate. ſ. qui fi.ſint.leg.lator.Emergẽtes dicũtur illæ,quæ cõpetũt & emergunt in lite:puta, an dilatio ſi danda an nõ:an talis teſtis ſit recipiẽdus vel nõ:an talis poſitio vel interrogatio faciẽda ſit vel nõ: vel vtrũ aliquis ſit in poſſeſsione libertatis vel nõ:& non in iſtis emergentibus obtinet ſentẽtia M. & P.& ſic intelligitur lex illa. ff.de libe.cau.liberis.§.vlti.& in iſtis pronunciari debet,aliàs nõ poſſet procedere iudex in principali,niſi in his pronunciaret, & ſic ſtelligitur l.de qua re.ff.de iud.& decre.cũ ſup.Vel dic de qua re cognouit,verum eſt principaliter.Ad illam l.itra vtile.rñdeſ,q̃ ibi non fuit pronunciatũ ſuper incidẽti, ſed ſup ẽtate, & eſt ſpeciale:vel vt reſtitueretur in integrũ ratione ætatis fuit pronũciatum:& ita per conſequentiã ſuper ẽtate pronunciatur.Ad legem illam.ff.de præuaricator.dicũt, q̃ ſpecialia eſt ibi.Vel dicas,quòd neceſſarium eſt vt ibi pronuncietur de præuaricatione antequã admittatur ad accuſationem:& in modũ replicationis illud obiicitur,& q̃a illud cõpetit ante lit.cõteſt.tm̃,ideo pronũciandũ eſt, & in hoc eſt ſimile exceptiõi dilatoriæ:q̃a in hoc ante litẽ cõteſtẽ debet opponi : & ideo dẽt pronũciari ſup illa ſicut in dilatoriis ante lit.conteſt.pronũciatur:& potꝛea eſt peréptoria. 6 Ar.᷑tra.]. de fide inſtru.cũ Ioannes.ibi,pronũciat Papa ſuper exceptiõe incidẽter propoſita in cauſa appellatiõis.Ratio ibi poteſt aſsignari: quia cũ non pronuncietur in cauſa appellationis directe ſup principali q̃eſtione,ſed tantum confirmatur,vel infirmatur ſnĩa: pronunciari debet ſuper incidẽti q̃eſtione oppoſita in cauſa appellationis. vel ſi pronunciatur ſup talibus,non eſt cõtra ſubſtãtiam ordinis iudiciorũ,& ſuper incidenti ſiue peréptoria exceptione pronunciatur,ſ.de elec.cum dilectus.ad fi.illa exceptio vr potius incidens quam emergẽs.Et idem etiam poteſt dici in l.intra vtile.quod pronunciatum fuit ſuper incidenti q̃eſtiõe,ſcilicet ſuper ætate:nec propterea ius offẽditur,nec eſt cõtra ordinẽ iuris q̃ ibi pronũcietur ſup ætate,quæ fuit incidens q̃eſtio,nec dicitur in iure q̃ talis ſententia non teneat.

Exceptio ſi obiciatur , an ſuper ea ſit pronunciandum.

† Cap. vnico eo.tit.in 1.compi.

cit ſuper ipſo principali pronunciare.hoc dicit.

CAP. I.

Ntellexim⁹† q̃ cum quædã mulier,peteret quẽ dam in virum, teſtes ad ſuæ intentionis aſſertionem induxit : per quos pars viri futurum ſibi præiudicium metuens , exceptionem conſanguinitatis obiecit, ex qua intendit petitionem mulieris elidi:& infra.¶Inquiſitioni tuæ taliter duximus reſpondendum, quòd cum exceptione probata , quæſtio principalis perimatur, ante eſt cognoſcendum c de ipſa , quàm ad diffinitionis articulum procedatur : quo facto , virum ab impetitione mulieris(prout expoſcit ratio iuris)abſoluas.

† Narmen. † Nouarien. † Varicen. † Marin.

† Cap. vnico eo.tit.in 3. compilatione.

† Felorlitẽ. † Terẽtino.

† Arrone.

4 Hoc ſcꝫtur Innocentius inducit tali,cum inter R.ſupra de eo.

5 Et ſic etiam ex circũſtantiis nemini dubium eſt,quin habẽt ve ruſtionem cauſam,an ie iudicium ecprunciẽ verũ eſt vel nam & poſt iudicij cœptũ pol. fet fieri ꝓnẽdo,q̃ eſt incidẽs, & ꝓpter ruiſſet ex. co cari a. ctor. vel testis,vel reus ſpoliatus,in fra c. ꝓxim. q̃ eſt emergens.o.Ab.

6 Intelligas hoc ſpeciãliter dictũ de exceptiõe præſcriptionis,quæ ꝓpter cautionis q̃a ꝓnunciatio ꝓ.iudicatũ ꝓpter ſuaſitorem, nõ auditur, amplius ea tractãtibus de præſcript. nec inſiſtit. ſecundum Abb. Io.And.

TITVLVS X.

De ordine cognitionum.

¶ Clemens iij.Alatrino † epiſcopo.

¶ Contra mulierem vendicantem aliquem in maritum, admittitur exceptio conſanguinitatis:quæ prius diſcutienda eſt,quàm ſuper matrimonio pronuncietur : & ſuffi-

CVm *dilectus.*]Sunt duæ partes.In prima facti & proceſſus narratio.In ſecunda iudicis interlocutio:ibi , *Nos autem.*Itẽ prima ſubdiuiditur in tres.Prima proponit actoris petitionẽ. Secunda:ibi,*Et citra.*rei exceptionẽ.Tertia:ibi, *Verum.*actoris replicationem.Itẽ ſecunda principalis facit duo,quia primo interloquitur diſtinguendo duo mẽbra:primũ:ibi.*Cum ea.* ſecundum:ibi,*Sed quoniam:*ſecundo:ibi , *Verum.*declarat interlocutoriam,probans id per duo ſimilia , primum: ibi, *Quemadmodum.*Secundũ:ibi,*Teſtes etiam.* Abb.Siculus.

CASVS.Abbas de Fertẽtino accedens ad pẽſentiam dñi Papæ,conqueſt⁹ fuit nomine monaſterij ſui, de quibuſdam nobilibus dñis de Artone,q̃ ipſi manu armata & cum exercitu, ad caſtrum monaſterij venientes , monaſteriũ ipſum damnificauerũt in prędis animalium & rebus aliis , de quibus iuſtitiã ſibi fieri poſtulauit.ex parte dictorũ nobilium in modũ exceptionis citra litis cõteſt.fuit reſponſum , q̃ milites ipſi ꝑ dolũ & violentiam ipſius Abbatis amiſerunt caſtrũ ſuum,quod ipſi & ,pgenitores ipſorũ tenuerãt & poſſederãt i quiete, petẽtes illud ſibi reſtitui , priuſq̃ petitionib⁹ abbatis rñderẽt, cũ teſtes haberẽt præſentes, per quos incontinenti intentionem ſuam probare volebant:ex parte abbatis fuit taliter replicatũ. q̃ ab ipſo reſtitutio peti nõ poterat, qui nõ fuerat ſpoliator Præſertim cũ caſtrũ illud,ad proprietatẽ monaſterij pertineret : qđ nõ diffitebatur pars aduerſa:vñ cũ ad ipſum monaſteriũ res ſua redierit ab alio poſſeſſa,debet retẽtionis cõmodũ obtinere, etiã Poſt tpa lõgiora, & indiciũ reſtitutoriũ ꝓtra ſpoliatorẽ tñ cõpetit:Dñs Papa his & aliis itellectis,diſtinguit hoc modo:vtrũ ſpoliationis q̃ſtio ab illis nobilibus obiecta ſit in modũ actionis ad reſtitutionẽ petendã,an in forma exceptionis, ad intentionẽ aduerſarij repellendã:Si enim ſit propoſita in modũ actionis:tũc inteſſ̃m mutuæ petitiones,ſe tamq̃ diuerſæ minime cõtingetes:& telligũt illam:Qui prior appellat,prior agat:illa quæſtio q̃ primo ,pponit̃,prima debet tractari:& viciſsim tractatæ,eadẽ debẽt ſnĩa terminari:Sed q̃a illa quæſtio fuit à pdictis nobilibus in modũ exceptionis propoſita,interloquẽdo pronũciat, vt ,pbationes eorũ ſup ipſa exceptione primitus audiãtur,& ea probata abbati rñdere non cõpellantur,donec reſtituãtur ab ipſo:q̃a ſpoliatus ante reſtitutionẽ,ſuo ſpoliatori rñdere nõ cogitur:ſed ſpoliatione in modũ exceptionis tm̃ ,pbata,nõ eſt ꝓp hoc reſtitutio facienda:ſicut ſi in modũ exceptionis crimẽ teſti opponit,vt à teſtimonio repellat:& ſi crimen ꝓtra teſtẽ ,pbatũ fuerit ciuiliter,nõ ideo ſibi pœna ordinaria debet inflĩgi,ſed teſtimonio eius credi nõ debet:& hoc cõtingit,quia in ipſum accuſatio non procedit, & inter infames quaſi ex falſo teſtimonio non habẽtur,quorũ teſtimoniũ reprobatur.Not.q̃ quæſtio ſpoliationis duobus modis poteſt opponi ꝓtra ſuũ ſpoliatorẽ:in modũ actionis,& ſic ſunt duę petitiones,& ſimul tractandæ:& in hoc nõ eſt priuilegiata q̃ ambæ ſunt reſtitutoriæ.Itẽ in modũ exceptionis:& ſm hoc non tenetur aduerſario rñdere,ſpoliatione ,pbata,quocũq; modo agat ſpoliator.Itẽ nota regulã,Qui prior appellat,prior agat.Itẽ ſpoliat⁹ ſuo ſpoliatori ante reſtitutionem non cogitur rñdere.Itẽ cum crimẽ ciuiliter probatur,teſtis nõ punit̃ pœna ordinaria,ſed ſolũmodo à teſtimonio repellitur.Item ex modo agẽdi formari debet ſnĩa.

a ¶ *Armata.*]Illa vis quæ fit cum armis,publica eſt: quę vero ſine armis,priuata dr̃.Inſtitu.de publi.iudi.circa fin.§.item lex Iulia.de vi pub.& ff.de vi pub.l.1.vnde iſti plus peccauerunt.

Vnde verſus: *Vis priuata reum deponit ab ordine rerum:*
Sed deportatur, ſi vis armata probatur.

¶ Innocentius tertius epiſcopo Narmarienſi.†

¶ Si reus cõtra actorem ſpoliatorem ſpoliationem opponit:aut excipiendo,& tunc prius auditur , & ea probata , reſpondere non cogitur : ſed per hoc non reſtituitur: aut agendo,& tũc ſimul vtraque quæſtio terminatur,et ea probata reſtituetur.

CAP. II.

CVm † dilectus filius abbas de Ferentino †,de nobilibus viris dominis de Artone † depoſuerit quæſtionem , quòd manu armata a , & cũ exercitu, ad caſtrũ monaſterij venientes, in prædis animalium, & alijs damnificare dictum cœnobiũ præſumpſerunt, de quibus iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat : Ei citra litis conteſtationem , ſub forma exceptionis b fuit ex aduerſo reſponſum , quòd per ipſius dolum c & violentiam, caſtrum Sirati amiſerant:quod & progenitores eorum tenuerant, & ipſi poſſederant in quiete : ſibi petentes prius reſtitui, quàm petitionibus ipſius reſponderent:præſertim cum teſtes haberent præſentes , per quos intentionem ſuam incontinenti d probare volebant. ¶Verum ex parte abbatis fuit taliter replicatum , quòd ab eo reſtitutio peti non poterat, qui non fuerat ſpoliator, præſertim cum dictum caſtrum , ad ius & proprietatẽ ſui monaſterii pertineret : quod etiã pars aduerſa nullatenus negabat. Vnde & † verus dñs (ad quem ab alio res ſua poſſeſſa reuertitur , etiã poſt tẽpora longiora) retentionis e debebat cõmodũ obtinere:& iudicium reſtitutoriũ, cõtra ſpoliatorem f tantum cõpetere dignoſcitur,& infra.¶Nos autem diſtinguendum eſſe credimus,vtrum ſpoliationis quæſtio ab eiſdẽ nobilibus ſit obiecta in modũ actionis, ad reſtitutionem petendã,an in forma exceptionis, ad intentionẽ aduerſarij repellendã: Cum ea in modũ actionis propoſita, intelligãtur mutuæ petitiones ſeſe tamquã diuerſę minime contingentes,ac per hoc,iuxta g regulã iuris,qua dicitur, Qui prior appellat prior agat,quæ pri⁹ eſſet ,ppoſita,prius foret tractãda,quamquã in idem iudicium ambæ deductæ,viciſſimque tractatæ,ſimul eſſent eadẽ h ſententia terminandæ.¶Sed quoniam quæſtio illa fuit ab eiſdem nobilibus tantum in modum exceptionis i obiecta, interloquẽdo pronũciauimus,vt probationes eorũ ſuper ipſa exceptione primitus audirentur,& ea probata quia V.et hic:quia per dolũ Abbatis ſpoliati ſunt.Et latius patet reſtitutorium iudicium ſecũdum canones quàm ſecũdum leges, etiam vbi quis dolo vel metu perdit rem.3.quæſt.1.redintegranda ſunt omnia.ſecus eſt in actione quod metus cauſa,quę datur cõtra illum qui metum non adhibuit.ff.quod metus cauſa.l.ſi cum exceptione.§.in hac.

a ¶ *Exceptionis.*] Ergo qui excipit,nõ conteſtatur litẽ. & ſic patet q̃ qui negat,non excipit:ergo q̃ excipit, nõ cõfitetur. ff. de excepti. non vtiq;.& ſ.de excecum venerabilis.

¶ *Glo.ſeq. obiicit , quod delictum,&c.*

c ¶ *Ipſius dolum.*] Sed quare debuit nocere eccleſiæ dolus abbatis, ſiue violẽtia:cum delictum perſonæ , &c. 16. q.6.ſi cẽm 1 ? Sed hic totus conuẽtus cõſenſerat abbati,vel ab ini tio , vel ex poſt facto. argu.ſ.de reſtitu. ſpol. cum ad ſedem.in fi. ſed ratihabitio in malefitio 2 retrotrahitur, & mandato comparatur. ff.de vi & vi arm.l.1. §. ſed & ſi cum quis.

d ¶ *Incontinenti.*]Hoc mulũ faciebat ad hoc vt reſtituerentur. ſ. de reſtitutio.ſpol.litteras. & ſ.de teſti. veniens. 2.

e ¶ *Retentionis.*] 16.q. 3.c. placuit.ver.q̃ ſi mala.& C.de pſcr.xxx.vel xl.annorum.ſi q̃s emptionis.§.q̃ ſi quis.

f ¶ *Contra ſpoliatorẽ.*] vel ꝓtra eum q̃ mãdauit,vel ratã habuit ſpoliationem.ſic ſ.de reſtitutione ſpoliatorũ. cũ ad ſedem.in fi.et ff. de vi et vi armata.cũ à teniſi ſcienter ré recipiat à deiectore,cũ per hoc ei ſuccedat in vitiũ. ſ. dr̃ reſtitu.ſpoliato. ſępe contingit.& ſ.de iudi.

1 Concor. rex.in l.ſancimus. cum quia.C.de pœnis.

2 Violentiæ vel deiectionis,vt patet in l ſequen. Io.And.

3 Quando locum habeat hæc regula,& quãdo fallit,ibi nota . & in Spe.de incide.quæſtio. verſic.videmus.Ioann. And.

4 Cuius verba ita habẽt:In quorum præſentia,(ſcilicet Cardinalũ quibus hæc cauſa à domino Papa commiſſa fuit) ſua abbas depoſuit quæſtionẽ , quod ſtatim nobilis nulla reqſitione præmiſſa,manu armata, & cũ exercitu,ad caſtra mona ſterii Ferentini,& Gab. venientes in prædis animaliũ , ſegetum conꝺnationib. caꝑtionib⁹ hominum, homicidijs per petrariꝭ, & dãnis aliis, vſque ad li braꝝ Lucen. præter ſtragem hominum,& iniurias irrogatas damniſi cæ cœnobium dictũ præſumpſerunt:de quibus & aliis pariter quæ velier proponere contra ipſos,iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat,&c.

tentem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentem repellit:vt hic,& ff.de exceptio.l.2.ergo non interrumpit. Licet sit arg.ǫtra.ff.quod metus cau.l.metũ.§.sed ǫ ptor.in fi.vbi dī ǫ excipiẽdo vī experiri.& ff.rem ra.ha.quo enim tutore.i fi. & ff.de excep.l.1.& ff.de proba.in exceptionibus.Itẽ quærif, vtrũ exceptio spoliationis posit opponi ī qualibet causa? Et pôt dici ǫ non: q.a nó opponit actioni depositi:q.a ibi nó admittit cõpẽsatio. C.de compe.l.vlt.& C. depositi.fi q.s vel pecunias.& ǰ. deposi. bona fides.§.fane.Alij dicunt ǫ petenti depositũ bene obstat exceptio spoliationis,quoniam obiicit petẽti restitutionẽ, saltem in modũ recõuentionis,& etiam exceptionis , & quæstio spoliationis est priuilegiata. ǰ. eod. super. Et ideo satis vī ǫ opponi posit actioni depositi: q.a fauorabilior vī spoliatio quàm actio depositi , licet illa sit bonæ fidei.Sed quid si in modũ exceptionis probaui spoliationem , nunquid eædem probationes valebunt , si volo directe petere possessionem?Dico ǫ nõ, nisi aduersarius cõsentiret.

ǰ.de test.veniens 2.Sed pone ǫ succubui in exceptione: nunquid possum postea directe agere possessorio?Videtur ǫ nõ:quia eãdẽ quæstionẽ volo refricare,licet alio genere iudicii,quod nõ licet. ff.de except.rei iud.si quis cum totum.§.& generaliter.Sed tamẽ dico ǫ possum,nec impedit si succubuiquia possessoriũ directe etiam potest intentari ex dissimilibus causis.ǰ.de dona.inter dilectos.Et si primo agatur criminaliter,& non obtinuit , postea agi potest ciuiliter. 1 C.quando crimi.ac.præiu.ciu.l.vnica.

a ¶ *Non cogerẽtur.*]quia nec nudi contendere,nec inimicis inermes debemus nos opponere.3.q.2.oportet.Sed si conueniatur ab alio q̃ á spoliatore,non obstat ei exceptio spoliationis.sed si criminaliter accusetur,pôt excipere ǫ spoliatus est ab alio quàm à suo accusatore,si tota sua substãtia vel maiori parte sit spoliatus: vt in quadam constitutione Inn.iiij. ǰ.de resti.spo.frequens.& sic intelliguntur canones isti.& 2.q.2.per totum.et 3.q.2.per totum.

¶ *Glo.seq.allegat quatuor concordãtias,signat cõtrariũ de quatuor capitulis,& vnam legem,& antequam respondeat,format quæstionem,& soluit.demum respondet ad tria capitula,& ad legem.*

b ¶ *Restitutio facienda.*]quia ad hoc non agebatur.Semper enim videdum est ad quid agatur:quia ẽm modũ agendi formatur sententia.ǰ.de sĩmo.licet Hely.et ǰ.de accu.sup his.et melius c. qualiter et qñ.nec enim potestas iudicandi vltra id extenditur,q̃ in libello est deductum.ff.cõi diui.l.vt fundus.Arg.ǫtra.ǰ.de cõcef.ṗb. ex parte.& 24.q.3.ecce:& ǰ.de confes.cũ super. & ǰ.de elec.per inquisitionem.& ff.de adul.l.1.§.si publico.vbi accusator conuictus in modũ exceptionis punitur,sed testis nõ punitur,licet cribit ei exceptionis fi dictæ spoliatiõis, vel sententia? Dicǫ non: propter æquitatem super uenientis sententiæ ff.cõmodato.§. fin. ,ppter q̃ æquitatẽ is qui tulit interlocutoriam, ipsam reuocare debet.ff.de re iud.quisiit. Io.And.

1 Et hoc est contẽplatione rei familiaris secundum Inno.q etiã hic,quærit,qd ú abbas succubuit in exceptione:postea militibus cõtra ipsum agentibus obtinuit in interdicto , & absoluitur est ab ipsorum impetratione:demũ abbas reincipit eãdem qõnem,nunquid obstat ei exceptionis probatæ spoliatiõis, vel sententia? Dicǫ non: propter æquitatem super uenientis sententiæ ff.cõmodato.§. fin. ,ppter q̃ æquitatẽ is qui tulit interlocutoriam, ipsam reuocare debet.ff.de re iud.quisiit. Io.And.

2 Intellectus c ecce.2.4,q. 3 & aliorum diligẽter adnorandi.

legitime , abbati non cogerentur [a] respondere super petitionibus memoratis , donec restituerentur ab ipso : cum spoliatori, spoliatus ante restitutionẽ non cogatur vllatenus respondere. ¶ Verum spoliatione in modum exceptionis tantum probata, non est per hoc restitutio [b] faciendã: Quemadmodum si in modum exceptionis aliquod crimen testi obiicitur, vt à testimonio repellatur, & si crimen contra eum ciuiliter probatum fuerit , non ideo sibi pœna infligitur ordinaria , sed eius dumtaxat testimonio non creditur:quod ea ratione contingit,quoniam in ipsum accusatio non procedit. ¶ Testes etiam quorum testimonium reprobatur [c] , inter infames , quasi ex falso testimonio , non habentur.

¶Honorius tertius Ludouico regi Francorum.

¶Petenti hæreditatem , obstat exceptio natiuitatis , quæ prius debet coram ecclesiastico iudice terminari. hoc dicit secundum glossam , intelligendo quòd hic erat prius coram iudice seculari petita hæreditas , & exceptum fuit de illegitimitate.

CAP. IIII.

TVam non credimus latere prudentiam, causam natalium reginæ Cypri ad examen nostrum(vt pote quæ ad forum ecclesiasticum [d] pertinet) esse delatã:& infra.¶Quia vero antequam natalium causa terminata esset , dependentẽ ex illa [e] terrogatus & cõfessus punitur.In illa,ṗ inquisitionem agebatur, ibi:tam in capite q̃ in membris.Ad legem illam.ff.de adulter.l.1.§.fi publica.pôt dici ǫ iudex q. cognoscit de adulterio, ex officio suo punit maritũ de lenocinio sine accusatore:q.a cũ exceptio lenocinij non profit vxori,obesse debet marito,alias maritus nõ puniretur de crimine: qd esse nõ debet: quia publicæ vtilitatis est , ne crimina remaneant impunita. ǰ. de sen.excõ.vt famæ.& ff.ad leg. Aquil. ita vulneratus. versus finem.

c ¶ *Reprobatur.*] Arg. ǫtra.ǰ.de test.cũ tu.vbi dr̃ne periurij reatu notẽtur.sed illud ĩtelligit quo ad factum & opinionẽ.& quod hic dicit, referas ad ius:quia de iure nõ cẽsetur infamis:sed infamiam facti forsitan nõ euitat, 3 vt ibi dr̃.& hoc dr̃ expresse.ff.de obseq.à li. & liber.parentibus , & patrono præt.l. 2. Ber.

Vã nõ credimus.] Pẽdẽte cã nataliũ coram ecclesiastico iudice,quæstio hæreditatis ex illa dependens, per secularem iudicem inchoari non debet. h.

d.extra gl.intelligendo,ǫ hæc causa legitimatis fuit mota prius coram iudice ecclesiastico : & ea pendente petebatur hæreditas coram seculari.Primo narrat factum de præterito.Secundo proponit circa futurum:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS.Mortuo comite Campaniæ sine prole,regina Cypri dicebat ǫ debebat illi succedere ĩ comitatu tamq̃ proximior:Quidam alius hoc intelligens accesit ad dñm Papã proponens ǫ cũ ipsa regina nõ fuisset de legitimo matrimonio nata,dicto comiti succedere non debebat,sed ipse:quod paratus erat probare in ṗsentia dñi Papæ , petens ab ipso vt mãdaret regi Frãciæ,vt si forsitan dicta regina super successione comitatus prædicti, corã ipso proponeret quæstionem , non audiret eandẽ,donec causa natalij(ex qua illa dependebat)fuerit terminata: qd Papa nõ distulit adimplere.mortuo autẽ ipso rege,cui Papa prædicta mãdauerat,succesit ei Ludouicus filius eius:vnde Papa scribit eidẽ sup eod.negotio,credens prudentiã ipsius nõ latere , causam natalij dictæ reginæ,quæ ad forũ ecclesiasticũ pertinet , ad examẽ ipsius esse delatam:& licet Papa dictam reginam in suo iure velit fouere:tñ quia antequam causa natalij terminata esset,incipere causam successionis depẽdẽtẽ ex illa, nihil aliud esset quam negotiũ ipsum diuersis processibus intricare , & ordinẽ iuris pertubare: & ideo fi ab ipsa regina fuerit requisitus super hoc,patiẽter expectet donec causa natalium per sedẽ Apost.fuerit terminata. Not. ǫ causa natalium ad forum ecclesiasticum spectat.Itẽ causa natiuitatis ṗiudicialis est ad causam successionis,& ideo primo debet terminari:si ǫtrariũ fieret,ordo iuris puerteretur : qd̃ esse nõ dẽt:nec valeret processus successionis,si legitima nõ pronunciaretur.Item negotium diuersis processibus non est intricandum. d ¶ *Ad forum ecclesiasticum.*]Et ita causa natalium ad ecclesiam ṗtinet.Quæ sunt illæ causæ quæ ṗspectant ad ecclesiasticum forum, dictum fuit ǰ.de fo.compe.cum sit.& c.licet 1.& c.ex tenore.

¶ *Glo.seq.distinguit:aut duæ quæstio.ciuiles sunt principales,aut altera incidens,& tunc quandoque ciuilis incidit,&c.*

e ¶ *Dependentem ex illa.*]Ex hoc loco satis patet,ǫ si quæstio ṗiudicialis incidat in causã,de ea sola primo est cognoscẽdũ antequam de principali:quia ea probata principalis quæstio est peremptа,vt hic dr̃.Et not.ǫ si duæ sunt principales quæstiones,& sunt ambę ciuiles:quæ primo proponitur,primo tractatur,& vna sententia terminatur.ǰ.eo.c.proxi.& ff.de iud.qui prior.Sed quãdoq; quæstio ciuilis incidit,& præiudicat ciuili, & tũc de incidenti est antea cognoscẽdum &pronunciandum:vt si quis agit de hæreditate directe,& alter incidẽter proponat,ǫ nõ sit legitime natus, de hac est antea pronunciandum:vt hic,& ǰ.qui fil.sine legi.lator, vel si proponatur quæstio seruitutis:& hæc primo expediẽda est. 3.q.n.§.si de hæreditate.& C.de ord.co.l.2.qnque quæstio ciuilis, præiudicat criminali,& est primo tractanda,vt si aliquis qui credat se liberũ accusetur de crimine,& postea moueatur ei quæstio status,primo tractabitur incidens quæstio de statu.3.q.1.§.si crimen.& C.de ordi.cog.l.3.et C.ad leg.Iul.de adult.quoniam Alexandrum.

xandrum.& C.ad leg.Fla.de pla.præses ,puinciæ Qñq; criminalis præiudicat ciuili: 1 vt 3.q.n.§.aliquando.ver. ciuili. Quandoque criminalis præiudicat criminali.3.q. n. dicto.§. aliquando.c. prius est vbi de hac materia habes satis.& sic qñque vna quæstio dependet ab altera:& tunc nõ sunt simul tractandę:quia sic esset diuersos intricare processus, & sine vtilitate. simile ǰ.de iu.exhibita. vbi simul de principali & exceptionib[b]cognoscere voluerũt iudices: quod esse non debet.ǰ. de offi.dele.prudentiã. §.sexta.& ǰ.de foro cõpe.ex parte. & c.ex tenore.

1 Vt C.si qs ali.rest.,phi, l.1.vbi petẽs hæreditatẽ accusat , ǫ testatorem compulit,vt eũ hęredem institueret, & ibi habetur satis in ṗpe.de inciden.quæstio. in princ.lo. And.

a ¶ *Successionis.*]Super comitatu campaniæ,in quo dicebat regina ista se debere succedere.

b ¶ *Patienter expectes.*] Et ita patet,ǫ iudex ciuilis etiam incidenter, & per recõuentionem de causa spirituali cognoscere,non potest.ǰ. qui fi. sint leg. causam 2.& c. lator. & hic. De hac materia dictum est ǰ.de iud.ar si clerici. 2 Sed cõtra , vī ǫ saltem incidenter de tali quæstione cognoscere possit.C. de iudi. quotiẽs. C.de ordi. iud. l. adite. ff.de in.om.iud.si idem. & ff.de iudi. qui non cogitur. sed est verum quod prius dicit , licet secus sit in contrartjs causis ciuilibus.

2 Concor. Anthẽ.quas tiones.& Bart.C. de ṡpe. sanc. ecclę.

Vper spoliatione.]Agens interdicto vnde vi,non reconuenitur nisi de alia spoliatione:de qua etiã excipi pôt ǫtra eum. Diuiditur.Nam primo dicit quid iuris cũ agens possessorio recõuenitur.Secundo.q̃d iuris cum ǫtra eũ excipitur:ibi, *Quamquam.*Prima ṡubdiuiditur.Nam primo ponit dictũ,exceptionẽ interserẽs. Secundo ṡubmittit rationem dictis:ibi,*Cum restitutionis.*Abbas.

CASVS.Aliquis fuit spoliatus ab aduersario suo : spoliatus ṡuã spoliatoré traxit in causam,petens restitui sibi rem illam qua eũ spoliauerat:spoliator volebat eũ reconuenire,qritur q̃d iuris sit? Rñdet,ǫ spoliator iste nõ est audiendus volens reconuenire spoliatũ, nisi eum reconueniat de alia spoliatione:quia petitio spoliationis in hoc priuilegiata est,vt qui illã intẽtat, nõ cogat rñdere suo spoliatori,anteq̃ fuerit restitutus.Sed si spoliator ĩ modũ exceptionis opponat q̃ alia spoliatione ǫtra ipsum spoliatũ,repellit eũ ab agẽdo.No.ǫ quæstio spoliationis priuilegiata est, vt spolia tor non posit reconuenire spoliatũ iudicio petitorio.Itẽ spoliator potest opponere de alia spoliatione in modum exceptionis.

¶Gl.seq.not. q̃licet agenti possessorio nõ referatur quæstio dominij, tamẽ agenti petitorio vel possessorio refertur quæstio spoliationis:& tũc aut in modũ actionis aut exceptionis,&c.Secundo instruit reum spoliatorem,qui etiam est spoliatus,vt videat quod sibi magis,&c. Vltimo format duas quæstiones,& illas soluit,

3 Sequitur, quæritur, recõueniri nõ potest petitorio.sed ṡup alia spoliatione bene põt: cognoscẽdũ de vi, vt hic dr̃:nec pôt ei referri q̃stio ,ṗprietatis ab eo, ṡup eo de quo quærit de ṗprietate rei. Io.And.

c ¶ *Restitutionem petentem.*]Qui enim petit restitui,ab aduersario quenif.ff.de iud.si de vi et possessione 3 .et C.de rei ven.ordinarii.et ǰ.de rest.spo.c.in litteris.c.item cũ quis.& c.ex conquestione.nisi primo fuerit restitutus:vt hic , & ǰ.de rest.spo.solicite. Vñ not.ǫ vbi duæ quæstiones possessoriæ proponũtur à diuersis, illæ possunt simul tractari,vt hic ẽm illam regulã,Qui prior appellat, Prior agat.ff.de iud.qui prior.& tunc vna sententia debet terminari.ṡ.e.cũ dilectus.quia vtraque spoliatio priuilegiata est.Si vero vnus agit petitorio,& alter possessorio:distingue qualiter reus obiiciat spoliationẽ:Si enim petat directe restitui,duæ sunt petitiones;quia in modum actionis fit reconuentio de spoliatione,& tunc simul tractandæ sunt:vt ǰ.eod.cum dilectus. 4 Si in modum exceptionis proponat spoliatio.tũc primo tractat exceptio spoliationis, ṡecundum quod dr̃ in illa decre.cũ dilectus.Si vero qs agat de spoliatione,cõtra ṡuum spoliatorem,vel etiam de re alia; tũc spoliator potest opponere exceptionẽ de ṡua spoliatione, & in modum actionis,& in modũ exceptionis, vt hic dicit.Sit ergo cautus quid sibi magis expediat,vtrũ agere directe,vel excipere. Si magis expediat reo possidere ré aduersarii , quam ṡuam recũtentans, nõ cogatur ante restitutionem,spoliatoribus respondere †: Quamquam ab agendo (spoliatione ab eis in modum exceptionis proposita †) repellatur.

TITVLVS XI.

De plus petitionibus.

¶Gregorius nonus.

¶Ponit quatuor modos plus petendi, & pœnas plus petentium.

CAP. I.

CONsilium † prouidentiæ dici nõ potest,quod pecuniã tibi debitam,ante terminum ab aduersario repetisti. ¶ Punitur enim importunitas plus petentium,si ṡuper petitione ṡua duxerint in iudicio [d] perſistẽdum: & ego excipio ǫtra te ĩ modũ exceptionis,de spoliatione eadem quacõuenio te,nunquid debeo admitti?Dico ǫ sic:quia ad aliud ṗponiẽ vt actio,ad aliud vt exceptio.arg.ff.de inof.test.ǫtra veterani.aliàs est l.Papinian^a.§.sed neq; impuberis. 5 & ǰ.de test. veniens 2.& c.cũ in tua.Sed q̃d si ille excipiat de sua spoliatione ? dico ǫ potest,& elidit actionem meam,& ita remanet conuentio & recõuentio inefficax.si autem expediret ei magis agere q̃ excipere,proponat de sua spoliatione in modum replicationis, et sic per replicationem elidit exceptionem meam,et sic remanet conuentio et reconuentio efficax.

† Vide tex. in l.bona fides.cũ not. eadem re fit cõuentio ff. depositi. & reconuẽtio:quia tũc vtilius est ṗponere spoliationem in modum actionis.ǰ.de resti. spo. ex conquestione. quia restituetur in eo casu ante ingressum principalis causæ.Si vero in modũ exceptionis, nõ restituetur, sed repellit agẽtem:& sic vtroque casu ṗiudicat quæstio spoliationis in hoc casu. Item recompẽsatio non potest opponi petenti restitutionem : tissime per q̃a sic indirecte admitteretur recõuentio. C. de compen.l. vlti. arg. ǰ.de excep.cũ inter. in fi.Item in momẽtanea possessione cessat recõuẽtio.C.qui leg. perso. habet standi in iud. vel nõ.l.vlt.Sed si ago ǫtra te possessorio,et tu recõuenisme possessorio, & ego excipio ǫtra te ĩ modũ exceptionis,de spoliatione eadem quacõuenio te,nunquid debeo admitti?Dico ǫ sic:quia ad aliud ṗponiẽ vt actio,ad aliud vt exceptio.arg.ff.de inof.test.ǫtra veterani.aliàs est l.Papinian^a.§.sed neq; impuberis. 5 & ǰ.de test. veniens 2.& c.cũ in tua.Sed q̃d si ille excipiat de sua spoliatione ? dico ǫ potest,& elidit actionem meam,& ita remanet conuentio & recõuentio inefficax.si autem expediret ei magis agere q̃ excipere,proponat de sua spoliatione in modum replicationis, et sic per replicationem elidit exceptionem meam,et sic remanet conuentio et reconuentio efficax.

† In omnibus manuscriptis legitur, opposita.

† De materia huius capitis vide la. Iaso.in §. si quis agens. & seq̃ insti. de actio.

5 Substitutus directe filio impuberi,eo mortuo contra matrem im ṗpuberis agẽtem de iuofficioso, dicit testamẽtũ illud fuisse simulatum.Io.And.

DE PLVS PETITIONIBVS.

¶Continuatur secundũ Gof.& Io.an.And.quia plerunq; in iudiciis plus petitur:ideo,&c.Vel sic,supra in ṗxi.rubri.dictũ est de ordine cõgnitionum:Verum quia interdũ excipitur actorẽ plus petere,et dubitari posset de ordine & modo ṗcedẽdi,ideo ṡubijcitur,&c.abb.Sicul. Onsilium.]Diuiditur in duas partes.ṡecunda : ibi , *Te quoque.*Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis mutuauit pecuniam alicui amico suo restituendã sibi certo termino:iste ante terminũ repetebat pecuniã:rñdebatur ei ǫ non poterat eam repetere ante terminum:immo de hoc puniri debebat:consuluit Papam super hoc:rñder ei Papa:non fuit consilium prouidentiæ,ǫ ante terminum, pecuniam tibi debitam repetisti:vnde punitur importunitas plus petentium,si in iudicio perſistant in ṡua petitione:hoc modo,vt qui plus petit re siue causa, in expensis aduersario condemnetur:qui plus petit loco,ad interesse teneatur,pro eo ǫ vtilitas adimitur debitori, quam habuisset : si loco ſtatuto ſoluisset et ei qui plus petit tẽpore,duplicantur inducię , nec respondere tenetur,nisi ei ſoluantur expensæ.

6 Vel donec aduersarius refecerit expensas. Iniquum enim esset si non restituerent expẽſę,quas fecit etiam ante lit.con test.vnde dicit Hosti.ǫ licet ante lit. contest fieri possit; tenetur tamen ad interesse aduersario si quod sit.Io. And.

¶Glo.seq.reci.per.q.vsq; ad quod tempus,&c.alleg.quòd ante lit.con testa.ṡecundo alleg.quòd ante ṡententiam primum tenet Linducit, quam tamen fatetur in alio casu loqui.

d ¶ *In iudicio perſistendum.*]Et ita ſi volũt desistere à petitione,licitum est,nec puniuntur:et hoc possunt facere vsque ad lit.contest. 6 postea vero ſi possunt desistere sine pœna.C.eo.tit.l.vnica. sic licitum est ei pœnitere ante litem contest.ff.rem ra.habe.amplius non.Sed vī ǫ licitũ sit pœnitere qñcunq; ante ṡententiã:vt contest ff.de inof.testa.ǫtra veterani.aliàs est l.Papinianus.§.meminisse.et C.de his quibus vt indig.alia.et C.ad l.Cor.de fal.qui falsas.et C. loca.conductores.in quibus potest pœnitere ante ṡententiã.Sed prius dictum verius est,ǫ ante lit.contest.pœnitere debent:aliàs puniuntur in expensis.C.eo.l.vnica.et hic.Et hoc etiam cũ re aut causa plus petitur.Sed lex illa loquitur cũ aliquis per dolũ ṡuper maiori

Universidad de Deusto
Biblioteca

maiori quãtitate exigit cautionem,et ille si perſiſtat,à toto debito punitur exceptis duob⁹ caſibus,ſcilicet tráſactiõis,et ſcđæ cõfeſſionis,q excipiũt ĩ Lilla. et ita de aliis pl⁹ petitionib⁹ loq̃r hic.

a ¶ *Plus loco.*] Qui petit alio loco q̃ vbi cõuenit,ad intereſſe per officiũ iudicis pòt cõueniri,in eo in quo dãnificatur q̃ ĩ alio loco cõuenitur. ff. de eo q̃ cer.lo.l. 2. §.fin.De hoc intereſſe dictũ eſt §. de poſſ.dele.P.& G.

b ¶ *Amplius tempore.*] In iſtis quatuor modis plus petẽdi olim punie batur in tota cauſa.Inſti.de act.§. ſi q̃s agens. & Inſti.de excep.§.appellanſ. Sed hodie non ita puniuntur:q̃ enim q̃s ante tẽpus petit,ſi dicæ duplicanſ, et nihilomin⁹ ĩ expẽſis puniſ, Inſti.de excep. §.hodie aũt. & hic. 1 Si aũt re, cauſa, loco plus petat. & reus aliq̃d damnũ ſuſtinuit circa ſportulas, actor triplicẽ pœnã patiſ.Inſti.de act. §.tripli. & §. ſed hoc quidem antea. & in aliis expẽſis condemnabitur : vt dictum eſt in littera.

TEQVOQVE Caſus.In §.iſto exponit quatuor modos prędictos plus petẽdi:Ille petit plus cauſa,q̃ cũ aliq̃d debeſ ſibi in genere vel ſub alternatione,ré in ſpecie, vel vnum pciſe petit.Re vero plus petit , ſi x. ſint debita, & ipſe petit.xx. Loco plus petit,cũ quis alibi pſuenitur,q̃ ſoluere cõuenit.Tẽpore plus petitur cũ ante terminũ vel cõditioné petiſ, q̃d debeſ.No. hic quatuor modos plus petẽdi,& pœnã ei⁹ q̃ ptra facit. Item qui plus petit re ſiue cauſa,cõdemnatur aduerſario in expenſis.Item qui plus petit tẽpore vel loco ad intereſſe tenetur.

c ¶ *Cauſa plus petitur.*] Hic exẽplificat pdictos quatuor modos pl⁹ petẽdi:q̃ a cauſa plus petiſ,vt puta, p̃miſi tibi x.vel Stichũ,in opti one mea eſt ſoluere qué volo.C.de cõd.inde.ſi q̃s ſeruũ.ff.de iure do.plerunq;.§.ſi.vel ,p̃miſi hominẽ in genere,nõ iſtũ vel illũ: ſi tu petis à me præciſe x.vel Stichũ,auferre vis mihi electionem, 2 q̃d eſſe nõ debet,vnde puniri debes in damnis,quæ ſuſtinui vt dictũ eſt,vt Inſti.de act. §.hic autem.et §.præterea. Loco, et re patet in ipſa littera. Tẽpore, vt ſi promiſi tibi x.ſoluere vſque ad annum, et tu antea petas : vel promiſi tibi ſi imperator intraret Italiã, & tu petis ante conditionem extanté.Exemplum de his habes Inſt. de actio.§.plus autem quatuor modis.

ADDITIO. Vnde iſti quatuor modi plus petẽdi cõprehẽdũtur in hoc verſu.*Plus petitur cauſa,vel tempore,reque,locoque.*

DE CAVSA POSSE. ET PROP.

¶Dictum eſt ſupra de ord.cog. Verum quia dubitari poſſet de ordine adhibendo cum cauſa poſſeſſionis & proprietatis,ab eodẽ vel diuerſis deducuntur in iudicium,merito hic ſubiicitur.Abbas.

Vſceptis.] Doctores noſtri nõ ſummãt,ſed ponunt cauſum,forte q̃a actor pſens petebat reũ abſentẽ pdẽna ri in vtroq;.ſ.in cã poſſeſſionis et proprietatis:aut q̃ Papa cauſam poſſeſſionis cõmitteret vni,& cauſam ,pprietatis alteri.Papa vero rñdit vt ĩ littera. Vel primo petiit vnũ, vt vtrũq; iudiciũ diuerſis iudicibus cõmitteretur: & ab hoc repulſus petiit ſecundũ,vt ſaltem Papa pronũciaret:& iterato fuit repulſus , ratio repulſionis habeſ in littera, & poteſt hæc decre.ſummari vt in rubro.Et ſecũda pars:ibi,*Nec nos.* Abbas.

CASVS. Quidã Fœlix nomine de Sicilia habebat cauſam cũ ad uerſario ſuo,petebat à Papa vt cauſam poſſeſſiõis cõmitteret vni iudici , & cauſam proprietatis alij.Ad hoc rñdet Papa,q̃ legali ,puiſione decretũ eſt cauſam poſſeſſionis et ,pprietatis ſub vno & eodẽ iudice dẽre cognoſci,vnde nõ admittit petitionẽ ipſius.Itẽ petebat à Papa vt ptra aduerſariũ ſuũ abſentẽ diffinitiua ,pferret ſententiã:& ipe rñdet,q̃ ptra inauditã parté et abſentẽ nihil põt diffinire.Not.q̃ cauſa poſſeſſionis & proprietatis apud eũdem iudicẽ debent cognoſci & finiri:& ſic cõtinentia cauſæ diuidi nõ debet.Item ptra abſentem non contumacem,nõ eſt procedendum.

d ¶ *Momenti.*]id eſt,poſſeſſionis.Et dr poſſeſſio,momentũ , non q̃a durat p̃ momentũ,ſed q̃a ꝫ parũ duratura eſt apud poſſeſſorẽ, cũ actor docuerit de p̃ prietate:& à ſententia momentaneæ poſſeſſionis ſm l.nõ appellatur.C.ſi de momẽ. poſſ. l.vnica.et 2.q.6.c.ei qui. ad finẽ.§.đ poſſeſſione ſecus ſm canones.§.de iudic.cap.fin.

¶Gl.ſe.obiicit & ſoluit, ſignat cõtrarium.& ibi remittit.

e ¶ *Sub vno.*]Sed quare dicit,cum alia ſit cauſa poſſeſſionis,& alia pro prietatis,nec habeãtali q̃d cõe.ff.de exc.rei iu. & an eadẽ.§.vlt.& ff.de acq.poſ. naturaliter. §. nil cõe.& l.permiſceri. Hoc ideo dicit:quia cõtinẽtia cauſæ diuidi nõ debeſ.J.de ſeq.c.r.§. Papa.& C.de iudic.nulli. hoc eſt dicere, iudex q̃ cognouit đ poſſeſſiõe, dẽt cognoſcere đ proprietate.Et ita expone ĩ vno eodẽq; iudicio,.ſ. corã eodẽ iudice:vt dicũt iura p̃dicta:q̃a faci li⁹ cognoſcit đ ,pprieta te q̃ cognouit đ poſſeſſiõe.Arg.ptra.§.đ iuſignificauerũt.Sed ibi erãt diuerſi fori,hic eiuſdẽ, & ſic ſi cõtradicũt.

¶Glo.ſeq.ponit tres lecturas vltimi verſicul.

f ¶ *Diffinire.*]Not.quòd dicit,diffinire,quaſi diceret, diffinitiuã ſententiam contra abſentem non poſſumus proferre ante litem conteſtã.§.vt lit.non conteſtata,per totum.vel dic non poſſumus diffinire,etiam lite conteſtata contra inauditã partem : quia non liquet de cauſa. Et ideo præciſe diffinire non poſſumus , quin ſalua ſit ad minus quæſtio proprietatis abſenti.infra de do.& cõtu.prout.et §.vt lite nõ conteſt.quoniã.§.pen.et C.quomo.et qñ iud.l.conſentaneum.Et ita duobus modis poteſt intelligi partícula iſta,vt lit.non cont.vt ſic non fiat diffinitio,ſed ,pter cõtumaciam in poſſeſſione miſsio,vel lite etiam conteſt.quando non liquet de cauſa.Vel tertio modo:q̃a ptra abſentes non citatos,nõ conuictos,nõ confeſſos,nihil poſſumus diffinire.§.de ma.& obe. inter quatuor. 4 & ſic plana eſt littera.Bernar.

Ad vltimum.]Si poſſeſſorio & petitorio ſimul eſt actum , poteſt iudex prius poſſeſſorium terminare.Communis diuiſio. Secunda:ibi,*Nos autem.* Abbas.

CASVS.Cauſa commiſſa fuit quibuſdam iudicibus quo ad poſſeſſorium & petitoriũ:iudices volentes parcere laboribus partiũ & expenſis,de vtraq; quæſtione cõmixtim audiunt allegationes, & teſtes recipiunt:poſtmodũ audiunt allegationes,& teſtes ſup poſſeſſione,& pronunciant ſecundum tenorẽ illarum : quæritur vtrũ,hoc licite fieri poſsit?Reſpondet Papa,q̃ licite illud fieri poteſt,cũ etiam ſit in iure ciuili expreſſum.Not.quòd cauſa poſſeſſionis & proprietatis ſimul tractari poſſunt : alias cauſa poſſeſſionis præcedere debet.

g ¶ *Deputati vt de poſſeſſione & propritate.*]q̃a cauſa eſt eis vtraque commiſſa,& idem eſt ſi ſimpliciter cauſa indifinite committitur:quia vtraque cauſa intelligitur eſſe cõmiſſa.J.de ſequeſtra. ad hoc.quia diuidi non debet continentia cauſarum.ſ.cap.proxi. C.de iudi.nulli.ſic & cauſa proprietatis & vſusfructus apud eundem iudicem ſunt tractandę.ff.de libe.cau.ſi pariter.ſic & in aliis. ff.de qui,rebus ad eundem iudic.eatur,l.1.Ber.

h ¶ *Pronuncient.*].ſ.ſuper poſſeſſione.

¶Glo.ſeq.alleg.4.concor.ſubdens de iure canonico ſimul petitorio & poſſeſſorio ab eodem agi poſſe:quam dicit fuiſſe opinionem M.Sed 10. contra.& remittit.demum dupliciter exponit hoc,prius,hic poſtũ.

i ¶ *Expreſſum.*].ſ.q̃ prius audiãt atteſtationes de poſſeſſione,& p nũciẽt ſup illa:illud eſt expreſſũ in iure ciuili.C.de rei vẽ.ordinarii.C.đ interdi.incerti iuris ſũ eſt.ff.đ acq.poſ.exit⁹ ptrouerſiæ.ff. de iudic

de iudic.ſi de vi & poſſeſſione.Tñ ſecundum iura canonica ſimul poteſt procedi ſuper vtraq; quæſtione,& vna debent ſententia terminari.J.eo.c.proxi.et c. cum dilectus.ita q̃ primo pronuncietur ſuper poſſeſſione,& incontinẽti ſuper proprietate:vt ibi dr, & c. cum ſuper.& ita cauſa poſſeſſionis,& proprietatis ab eadem per ſona intentari poteſt ſimul:& vnõ iudicio tractari & terminari:quia nõ ſũt iſta cõtraria.de hoc diceſ J.eo. paſtoralis.& c. cũ dilectus. & in hac opi. fuit dñs M. & ei⁹ ſequaces.dñs.Io. & eius ſequaces volũt ſtare ll.prædictis. 1 ſed illa diuerſitas determinabitur J.eod.paſtoralis. & c. cũ dilectus. & quod dicit hic q̃ primo pronuncient ſuper poſſeſſiõe , nihilomin⁹ de proprietate pronũciare debent incontinenti: ex quo ſimul eſt actum, & publicatio ſimul facta , & de vtraq; liquet : aliàs differtur quæſtio proprietatis.J. de teſt.ſignificaueruntaliàs ſi volunt differre iudices iudicium proprietatis, nec teſtes publicare cum aliis, etiam poſſunt procedere ſuper poſſeſſione tãtum. & ſic ſtellige qđ hic dicit,vt cõcordet iuri ciuili,prout dicit in fine: aliàs ꝫradicerent iura ciuiliaꝫ ſcđm canones, ſi aliq̃s vult agere ſimul vtroque iudicio,iudex ſimul expedire debet vtrumq;.J.c.proxi.2 & c.cum ſuper.& c.cũ dilectus.aliàs cõtradicerẽt. hic iudices ex officio ſuo hoc fecerunt,vt cõmixtim audirent,ſed prius volebant procedere ſuper poſſeſſione,quod licitum eſt ſecundum iura ciuilia,nec canonica contradicunt.

Cum eccleſia.]Duæ ſunt partes principales.In prima ponit facti & proceſſus narratio.in ſecunda diffinitio:ibi, *Nos igitur.* Prima ſubdiuiditur in quinque.Primo eñ ponit petitionẽ actoris.Secundo recognentionem reorum:ibi,*Verum.*Tertio modum proceſſus:ibi,*Partibus ergo.*Quarto allegationem actoris:ibi,*Pars canonicorũ.*Quinto allegationem reorum:ibi,*Parte clericorum.*Secunda principalis ſubdiuiditur in duas.Nam prima diffinit poſſeſſorium.Secunda petitorium:ibi,*Verum.* Abbas.

CASVS. Eccleſia Sutrina vacante,canonici q̃uenientes in vnũ & inuocata ſpiritus ſancti gratia, paſtoré cõiter elegerũt, petentes poſtmodũ electionem ipſius per ſedẽ Apoſt.confirmari:clerici conuentualiũ eccleſiarum ciuitatis eiuſdẽ,oppoſuerũt ſe huic electioni in auditorum præſentia,proponẽtes q̃ cũ in electionib. eſporũ ipſi ac eorũ p̃deceſſores p̃ſueuerint ſtereſſe,canonici Sutrinenſes eis contemptis & excluſis,ad electionem ,pcedere p̃ſumpſerũt:vnde nõ confirmari,ſed infirmari potius petebant eãdẽ,petitoriũ & poſſeſſoriũ ſimiliter intentantes:lit.cõteſt.teſtes recepti fuerũt.vtrinq; atteſtatiõibus publicatis,pars canonicorũ dicebat itẽtioné ſuã eſſe ,pbatã ſufficiẽter, q̃ ad eos tñ ſpectaret electio, Pars clericorũ aſſerebat q̃ p dicta ſuorũ teſtiũ plene ,pbauerat,q̃ electioni Pontificis intereſſe debebãt,& q̃ in triũ eſporũ electio. nibus,qui vltimo & immediate eccleſiæ Sutrinæ p̃fuerãt vocẽ habuerãt cũ canonicis,eligẽdi:Dñs Papa examinatis atteſtationib. antedictis,deprehendit teſtes canonicorũ in perhibendis teſtimoniis varios extitiſſe,& vacillaſſe ꝫrafidẽ ſuã,et q̃ negatiuã ,pbare ntebanſ,vt ad ipſos & non aduerſarios ptineret ius eligẽdi.pars vero clericorũ ſufficienter oſtẽdit.q̃ in trib⁹ electionibus eſporũ, de quibus præmiſſum eſt,fuerũt p̃ſentes,et habuerũt vocẽ eligendi. Vnde Papa electionẽ præmiſſam factã cõtẽptis et excluſis clericis antedictis caſſauit reducens clericos ipſos in eã quaſi poſſeſſionẽ quã ante motã cõtrouerſiã habuerũt:verũ q̃a vtraque pars quicquid iuris habuerat,in quæſtione prædicta deduxerat in iudiciũ,et iure ciuili ſit cautũ non ſolũ illud venire in iudiciũ,de quo dictũ eſt,vt veniat:ſed etiã illud venit ĩ iudiciũ,qđ noſtatim nõ eſt p̃hibitũ:et ſm ſtatuta canonica electiões eſporũ ad canonicos cathedraliũ eccleſiarũ nõ eſt dubiũ ptinere,niſi ſecus alibi obtineat de cõſuetudine ſpeciali.et licet clerici p̃dicti ,pbauiſſẽt tertio ſe cã conſtitutis,in auditorũ præſentia teſtes vtrinque producti fuerũt : & eorũ depoſitionibus plublicatis , pars canonicorũ p teſtes à ſe productos intẽtionẽ ſuam:q̃ ad eos tñ ſpectaret electio:ſufficiẽter dicebãt †eſſe probatam : parte clericorum ni hilominus aſſerente, quòd per dicta teſtium quos produxerãt, & ipſi aſſertionem ſuam (quòd electioni pontificum intereſſe deberẽt) plenius probauiſſent: per quę conſtare dicebant, eos electionibus trium epiſcoporum,(qui eccleſiæ Sutrinæ vltimo & immediate præfuerant) cum canonicis cathedralis eccleſię affuiſſe , vocemque habuiſſe cum aliis eligendi.

¶Nos igitur (quoniam deprehendimus teſtes veſtros in perhibendis teſtimoniis varios † extitiſſe : atque aduerſus fidem atteſtationis ſuæ coram auditoribus vacillaſſe : interfuiſſe in electiõibus epiſcoporum,de quibus præmiſſum eſt, ius tamen eligendi propter breuitatem temporis nõ perduxerũt vſque ad legitimam præſcriptionem:vnde ius aliquod ſibi acquirere non potuerũt,& actore non ,pbante,reus debet abſolui. His omnibus rationibus conſideratis,Papa abſoluit canonicos prędictos ab impetitione p̃dictorũ clericorũ , ſup faciendis electionibus eporũ,ſibi ſuper hoc ſi lentiũ perpetuũ imponendo.Multa notabilia hic notanſ:Primo q̃ teſtis qui varius eſt in dicto ſuo, nõ valet. Item q̃ vacillat,reiicitur. Itẽ † Aliàs diqui negatiuam directe cebat. probare nititur,nõ valet.Itẽ poſſeſſoriũ &petitoriũ ſimul poſsũt in tentari. Itẽ qui probat ſpoliationẽ,reſtituitur: & ſi deficit in proprietate,ſtatim deſtituitur. Itẽ cũ ſimul agitur poſſeſſorio , & petitorio, primo pronũciatur ſuper poſſeſſorio. Itẽ de iure cõi electio eporũ ptiner ad canonicos, niſi ,ſuetudo pſcripta aliud inducat.Item ius eligendi poteſt pſcribi: ſed hic nõ pſcripſerũt, & ideo ſuccubuerunt. Item actore nõ ,pbante,reus debet abſolui.

a ¶ *In vnum.*] quia ſpiritus ſanctus non venit niſi ſuper cõgregatos in vnũ.24.q.1. c. audiuimus. §.fin aũt.& vbicũq; 4 duo vel tres cõgregati fuerint in noſe meo,ibi ſũ in medio eorũ.1.q.1.cum ſcriptura.et 24.q.1.alienus.et 20.diſ.c.vlt. in fin.

b ¶ *Spectaret.*]Sed qualiter fuerunt admiſſi canonici ad aliquam probationem,cum pars aduerſa diceret ſe ſpoliatam,cum nil obiici poſsit ſpoliato ante reſtitutionem,nec ſuper eo quæſtio ,pprie tatis referri.J.de reſti.ſpol.in litteris.et c.item cum quis.et c.ex ,quęſtione.§.de ordi.cog.ſuper ſpoliatione?Sed dicas q̃ iſti clerici conuentualium eccleſiarum,non tantum poſſeſſorium intẽtarũt, ſed petitorium ſimul cum poſſeſſorio:vnde licitum fuit alteri parti de iure ſuo docere.Et in hoc minus caute fecerunt iſti clerici, quia quamdiu poteſt aliquis intentare aliquid poſſeſſorium,non debet agere de proprietate.ff.de rei ven.is qui deſtinauit.

c ¶ *Vltimo.*]Bene dicit,vltimo:quia licet quandoq; fuiſſent in eligendi poſſeſſione,hoc non ,pdeſſet ad hoc,vt poſſent petere reſtitutionẽ:licet ſecus ſit in dñio.C.de proba.ſiue.Itẽ bene ſequit , et immediate:quia ſi non continuaſſent tempora, nõ præcripſiſſent. ff.de diuer.et tempo. præcri.in vſucapione. §. 1.et de vltimo tpe caute dixit:quia in præſcriptiõe vltima tempora ſpectanda ſunt. C.ne de ſtatu defun.ſi mater. et C.de apoſt.publi. l. quicunque. 5 lib.10.arg.35.diſt.ab exordio.et 28.diſt.quia ſunt.

d ¶ *Vocemque habuiſſe.*]Caute etiã dicit,vocẽq; habuiſſe:q̃a poſſet eſſe q̃ interfuiſſent cauſa cõſilij dãdi,et tñ non elegiſſent, nec ſcrutatores voluntatũ dediſſent,aut vota ſua inquiſita nõ fuiſsẽt. ſ.de ele. Cumana eccleſia.et 63. diſt. obeuntibus. vel forte eſſent inuitati.63.diſt.cũ Hadrianus.ſed per talẽ inuitationẽ ius non acquirit.9.q.3.nunc vero.et c.ſeq.et arg.ad hoc. ſ. de poſtu. bonæ 2. q̃o. non eſt vera ſecunHoc enim nõ ſufficit q̃ aliq̃s poſsideat,ſed q̃ intẽdat ius ſibi acq̃rere.ff.de iti.actuq; priua.l.vlt.ff.quemadmodũ ſerui.amit. l. fi.imdũ Doct. p mo in dubio p̃ſumendũ eſt iſtos potius nõ habere ius.arg.24. diſt. l. Celſus. & pſbyteri.et 7.q.1.pontifices. quia nõ veriſimile eſt,q̃ q̃s iactet res ibi Bar. ff. ſuas.ff.de ,pba.cum de indebito.ver.qui enim ſoluit. et ſ. de elec. de vſue. & quia diligentia.nec enim ſequitur,q̃ ſi fuerint electi,q̃ ideo poſſederint. 6 ff.de acquiren.poſ.ſi quis antea.J.de re.ſpo. olim. et ff. de vi et vi arma.l.1.§.vim vi. ad tex. glo. reſpõdetur.

e ¶ *Vacillaſſe.*] Hoc ſolum ſufficeret ad repellendos teſtes.et q̃ dixit,varios extitiſſe:vt 3.q.9.pura.et 4. q. 3. c. ſi teſtes.§. itẽ q̃ falſo. et J.de pœ.ſup his.et J.vt ecc.benefi.vt noſtrum.§. oibus ergo.et 35. q.6.de parẽtela 2.ĩ fi.et ff.de quæſt.de minore §. tormenta. in fi.et l.ex libero.§.1.in fi.ſũ qñq;verbis et nõ re aliq̃ diſſentiũt.J.de ver.ſigni.nihil obſtat.et J.de teſt.cũ tu ſili.et ff.de re iud.actorũ. 7 cõiu. duũ. 8.q.1.in ſcripturis. §. quies.in glo.opere.de pœ.diſt. 1. periculoſæ.

7 Verba mutare,tenore ſententiæ ipſe uerante, nõ eſt prohibitũ.ad idẽ in fra eũdem.

† Teſtes varii & vacillantes qui dicantur, colliges ex his quæ dixi lib. 3. comm. in Dirẽcto.inquiſit.Schol. 118.

3 Sano modo hoc accipias , iuxta textus quos alleg.

4 Matth.ca. 18.

5 In matre, quæ quãdo que ſe geſſit pro libertate, quandoque pro ancilla tempus mortis inſpicitur.Io.And.

† In codice Barbatiæ clarius ſic: ita quod qui cẽ plus petit, ſiue cã, &c.

† Vid l.1 ff. de eo quod cer.loco.

† plus

1 Adde ad materiã huius c.ſi.gl.l. 2.& ibi Bart. ff.eo.

† Aliàs. Fœlici, in pluribus exẽplaribus ſcribitur habetur autem hoc apud Gregoriumlib. 7.regiſtri in dictione 1. epiſtola 98. & c 1.eo-tit. in 1. compilat.

2 Et per hoc patet pœnã esſe nõ debet,vnde puniri debes in damnis,quæ ſuſtinui vt dictũ eſt,vt Inſti.de act. §.hic autem.et §.præterea. Loco, et re patet in locum habere,etiam ſi petat qđ eſt viiius:vt dicit hic Fran. & patet in ſti.de actio. §.plus.

1 Adde pro lo.opt. tex. in l. ordinarii.C.de rei vẽ. & l. incerti. C. de interd.

† Cap.1. eo tit.in 3.compil.

† coram

1 Sic ex vno proceſſu conſequitur quis duplex commodũ ſecundum Lau.Vin.& Tanere.qui inducunt iura, quæ no infra eo. eũ ſuper. Ioan. And.

† Aliàs, recipiant.

2 Concord. i.C. de ex. rei iud.

3 Dicebat Tanc. quia ꝫpta eſt tantum per mẽtum dare. idem Gof & Hoſt.

4 Adde pro tamen ſemp eſt pœna. Inſti.ad leg. Aquil.§. his autem.ſecũdum Hoſtien. Io.And.

† Vide tex. in l.1.& per totum tit.ff. de qui.reb.ad eum.iud.ca.

† Cap. vnic. eo tit in 2.compil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Negatiuam.*] forte dicẽtes, q illi cõuentuales clerici nunquã interfuerunt electioni, vel vocem habuerunt. ar. ff. de elect. cũ dilecti. quod tũ fieri non potest. ff. de elec. bonæ 1. et ff. de renunc. super hoc, et 6. q. vlt. cap. accusator.

¶ *Glo. seq. quært & soluit, & respondet solutionis obstaculo.*

b ¶ *In trium episcoporum.* Ex hoc videtur q ſi aliquis cer vtitur aliquo iure, per hoc est in quasi possessione illius. arg. C. de fideicommiss. l. 1. et ff. de vſu. cum de in rem verſo. ff. de serui. quoties 2. Sed quid ſi semel eligit in xl. annis, quia eps ille tanto tempore vixit? Dico q per hoc est in quasi possessione illius iuris. ar. ff. de cõstit: cum accessissent. & ff. de præb. pro illorũ. a ꝓtrario sensu. nã aqua dicit quotidiana, quæ tãtum semel in anno ducit. ff. de aqua quoti. et æsti. l. 1. §. 2. et 3. et ſi immiſi tignũ in parietem tuum, ſtatim possideo seruitutem. ff. de seruitu. vrba. prædio. seruitutes quæ in superficie. in princ. vnde tuẽdus sum in illa quaſi possessione. ff. vt lit. penden. c. 1. & 2. & 16. q. 4. volumus. niſi constet q vi, vel clam vel precario possederim. arg. ff. de excep. præla. c. cum ad quorundam. & tũc qui dedit, auctoritate ſua poterit revocare: vt ibi, et 10. q. 3. quia cognouimus. nec obſtat quod dicitur de xxx. diebus, quibus ad minus vti dẽt in anno ad hoc vt habeat interdictum de itinere actuque priuato. ff. de itine. actuq; priuato. l. 3. §. hoc interdictum à ſuperiori. qa hoc intelligitur de eo interdicto quod habet mixtam cauſam: quia duo debet ꝓbare: & hoc anno ſe fuiſſe vſum, & seruitutem ſibi cõpetere, et conſtituisse, vt ibi dicitur.

¶ *Glo. seq. ſignat contrarium.*

c ¶ *Quæſt poſſeſſionem.*] Hoc ideo dicit. quia incorporalia nõ poſſidentur: ſed quaſi poſſidentur. 1. ff. de vſuca. ſequitur. §. ſi via. ff. de serui. vrb. predio. ſi ædes. §. libertas. Arg. ꝓtra. 3. q. 1. redintegranda.

d ¶ *Reducẽtes.*] verbo tantum, et non re, cum iam conſtet de proprietate: vt ſequitur in littera, et ſ. cap. proxi.

¶ *Glo. ſeq. obiect. & ſoluit*

e ¶ *Quicquid iurit.*] Sic. ff. de exce. rei iud. et an eadem. §. actiones. & C. de an. excep. l. vlt. Sed quid deduxit in iudiciũ pars canonico rũ: cũ ipſi eſſent rei et poſſiderent? Non vt q aliq̃ deducerẽt in iudiciũ: immo de iure cõi ad eos ſpectat electio, et poſſidenti nõ eſt ꝓdita actio. Inſtit. de act. §. iſtæ quoq;. & ff. de iudi. examinata. & ita nec petitoriũ nec poſſeſſoriũ deduxerũt ſ iudiciũ. Sol. hęc opoſitio habet locũ in actionibus in rẽ, quæ cõpetunt ꝓ rebus corporalibus. vt in §. iſtæ. quoque. ſed in actionibus in rẽ, quæ cõpetunt ꝓ rebus incorporalibus, vt in ſeruitibus, datur actio poſſeſſori ꝓ tuẽdo iure ſuo. & hęc dr negatoria, q̃ cõpetit dño q̃ negat aliũ ſeruituteꝫ habere in re ſua. et hanc negotioriã deduxerũt canonici in iudiciũ, dũ negabãt clericos habere ius in electiõe: q̃a aliud nõ poterant in iudiciũ deducere. Confeſſoria vero datur ei qui ſibi deberi ſeruituteꝫ contendit 2: ſm q iſti clerici faciebãt, q̃ dicebãt ſe habere ius in electiõe, et hoc deduxerũt in iudiciũ, locorũ co ꝓprietatis et poſſeſſorij. hæc probant ff. ſi ſeru. ven. l. 2. 1. rñ. & ſi forte. §. 1. l. ſi cui. §. ſed ſi quærit. & Inſti. de ac. §. æque ſi quis. et ſic intelligitur quod hic dicit: vtraq; pars deduxerit in iudiciũ quicquid iuris habebat in electione.

¶ *Glo. ſeq. dupliciter exponit litterã. primo de ſingularibus iudiciis, quòd ad acceſſoria, nõ quòd ad alia. & ſoluit contrariũ de l. ſi. C. de an. ex. ce. ſecũdo de generalibus & vniuerſalibus, dicẽs ſecus in actionibus ſtrictis iuris & perſonalibus & arbitrariis. Vltimo arg. quòd illud tantum, & c. ſignat contrarium de 4. ll. & ſoluit.*

2 Concor l. f ¶ *In iudicium.*] Hoc ſumptum est ex illa l. ſolemus. ff. de iudi. illa enim veniunt quæ includi poſſunt in actione propoſita, vt loquaſ in ſpeciali iudicio: vt in rei vẽdicatione: vt fructus, et expenſæ, & vſuræ quæ acceſſoria ſunt, et ad eandem rem ſpectãtia. ff. de aqua plu. arcen. Atteius. in fin. & ff. de ædil. edic. ædiles. §. item ſciendũ. nõ autem veniunt omn a alia. Nec eſt ꝓtra C. de ann. excep. l. ylti. de act. § cõtra. gl. altius.

& quòd negatiuam [a] quodam modo aſtruere ſatagebãt, proba re volentes ius electionis ita † ad vos ſpectare, q̃ ad aduerſarios minime pertineret: Per teſtes vero partis aduerſæ fuit ſufficiẽter oſtenſum, quòd in triũ epiſcoporum [b] electionibus, de quibus præmiſſum eſt, clerici præſentes affuerint, & vocẽ habuerint eligẽdi) præmiſſam electionẽ factã eis cõtradicentibus, & excluſis, decreuimus irritandã, clericos ſępedictos in eam quaſi poſſeſſionem [c] (quam ante controuerſiam motam habuerant) reducentes [d]. ¶ Verum quoniam in queſtione prædicta, quicquid iuris [e] vtraq; pars in electione habebat, deductũ in iudicium videbatur, cũ iure ciuili ſit cautũ, id venire in iudicium [f], nõ ſolum [g] de quo actũ eſt, vt veniret, ſed id nonvenire, de quo nominatim actum eſt, ne veniret [h]: & ſecundũ ſtatuta canonica electiões epiſcoporũ, ad cathedralium eccleſiarũ clericos regulariter pertinere noſcãtur, niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine [k] ſpeciali: nec ex † eo quòd clerici antedicti, ſe inter eligentes Sutrinos epiſcopos probauerunt tertio [l] extitiſſe, ius eligẽdi propter breuitatem temporis [m] vſque ad

† Aliàs ſic legitur: ita quidem ad vos, &c.

[a] Credo q̃ hoc inducit in cõtrariũ, quia ibi dicit rex reſtituendũ eum qui receſſit a re vel proprias, licẽt ſuas ſub ſtantias per didit. Sed dicẽdũ eſt ibi dicat ſicut corporalium reſtitutionem, non ꝓpter hoc negat quin etiam in incorporalib' fieri debeat. quod etiam alibi exprimitur. l. q. 2. nullus. & ff. de ſerui. l. pe. in fi. Ioã. And.

† Cap. 2. eo. lit. in 3. com pilatione.

† Aliàs ita: & quia ſe probauerat. Aliàs ita: Eũ quia ſe probauit.

† Huiuſpe tiodi ſenſus talis citer ac ci conuen tualium ec cleſiarũ de cebus ſa pradictum, quamuis ea bus ꝓpter. ne intelligi, ſ. e - rint, non ea mea acquiſi uerit in e ligendo, quã legit mo re ꝓbe id tua poſſeſſio.

vlt. ad fi. & Inſti. de act. §. ſi minus. ff. de peti. hære. l. 4. ff. de rei ven. ſinauté. §. poſsidere. In iſtis omnibus ll. dicitur, q̃ plus venit in cõdemnatione quàm in petitione: Solu. iſtarũ ll. tap. et in prin. gl. an ſint exatranea, aut cõiuncta, & acceſſoria, ſic aliqñ minus venit in condẽnatione quàm in petitione. ff. de cõdi. fur. ſi ſeruus furtiuus ff. de rei ven. ſinautem à Titio. §. poſsidere. & ff. de pet. hær. ſi quo tempore. §. ex diuerſo.

ADDITIO. Not. q̃ hæc clauſula, id venire in iudicium, &c. ſub aliis verbis hoc habet: Non ſolum illud vẽ eſſe deductum in iudicium, quod expreſſum eſt: ſed torum illud quod non eſt exceptũ.

g ¶ *Non ſolum.*] argumentaſ Papa ex hac lege p locũ à minori: ſi id de quo min' vẽ ineſſe, ineſt: & id de quo magis, ſiue econtrario.

h ¶ *Ne veniret.*] Arg. omnia eſſe conceſſa, quæ nõ ſunt prohibita.

i ¶ *Cathedralium.*] 63. dist. c. 1. c. 2. & c. ſacrorum. §. ex his. & §. ſequ. & §. de elect. cum terra.

k ¶ *De conſuetudine.*] introducta de volũtate eius cui ꝓiudicat. ff. cõi ꝓdi. vẽditor. §. 1. et ita neceſſe eſt q̃ ſit ꝓſcripta, vt hic innuit: & §. de ꝓſu. cũ dilectus. & c. vlt. vbi de hoc. & ſ. de ver. ſig. abbate.

l ¶ *Tertio.*] Nõ ergo tres vices inducũt ꝓſuetudinẽ, niſi in criminibus. 25. q. 2. ita nos. in prin. et in gl. vſum. & C. de epiſcaudi. l. 5. in fi. & i gl. ff. de pœ. di. 2. c. ſi ſeruo. §. ecõtrario. ſi enim ꝓſuetudo eſſet, ex tribus vicib', iuuaret, vt hic. ſed nõ ꝓdeſt niſi legitime, ſic præſcripta, vt dicit hic, licet tueatur aliquẽ i poſſeſſione quouſq; conſtet an ſit debitum. 18. q. 2. ſeruitium. & ſ. vt lit. pen. c. 1. & 2.

¶ *Glo. ſeq. not. à contrario litteræ, quòd præſcribitur ex vnico actu cũ tẽporis curſu. & ſoluit contrarium: ſecundo ſubiicit, & dupliciter ſoluit, & ſolutioni ſignat contrarium, & ibi remittit.*

m ¶ *Breuitatem temporis.*] Et ita patet, q̃ ſi breuitas tẽporis non obſtaret. iſti clerici ꝓſcripſiſſent 4 ius eligẽdi, etiã ſi ſemel eligiſſent ar. C. de ſerui. l. vlt. licet videatur ꝓtra: quia ſerbitutes, quæ nõ habent continuam cauſam, duplicatum tempus requirunt. ff. quẽadmodum ſerui. amit. ſi ſit conſtituta. ſed ſecus eſt ſecundũ cano nes. arg. ſ. de præſcrip. c. de quarta. & hic. Sed contrarium videtur in hoc loco, quod dici conſueuit, q̃ in præſcriptione eccleſiaſtica requiritur bona fides, et iuſtus titulus: alias non præſcribitur. ſ. de præſcrip. ſi diligenti. & ſ. de deci. dudum. ſic et in conſuetudine cauſa allegari debet. arg. ſ. de cenſi. peruenit. Et ita dici conſueuit, q̃ in conſuetudine allegari debet cauſa, et in præſcriptione titulus. De hac materia inuenies. ſ. de conſuet. cap. vlt. ſed hic nulla cauſa ſiue titulus fuit allegatus, & tamen præſcripſiſſent, ſi perueniſſent ad legitimum tempus, vt hic patet. Ad hoc poteſt dici, q̃ in huiuſmodi incorporalibus ſola patiẽtia habetur pro titulo: nã patiẽtia loco traditionis habetur in ſeruitib'. ff. de pub. in rem act. ſi ego. §. 1. & ff. de ſeruitu. quotiens 2. Vel dicas q̃ ſpeciale eſt circa iſta corporalia iura, q̃ nõ eſt neceſſe allegare ibi titulum: ſed hoc ſolum ſufficit, q̃ nec vi, nec clam, nec precario vſus ſit tali iure. ff. ſi ſerui. ven. ſi quis ditturno. et ex eo q̃ erant in quieta poſſeſſione, præſumebatur q̃ nec vi, nec clam, nec precario poſſiderent. Argu. contra. ſ. de præſcript. ſi diligenti. Solu. qui enim facit gratiam, illud debet proteſtari. 7. q. 1. pontifices. et ſ. de elect. Cumana. et hoc forſitan voluerunt probare iſti canonici, quòd illi clerici nõ fuerant in electione iure proprio, ſed de gratia qua ſra dicẽbãt, ſi negatiue,

[a] ¶ *Præſcripti*

a ¶ *Præſcriptionem.*] Vt q̃ hoc ius (quia quaſi ſeruitus) est præſcribi nõ poſsit: quia ſeruitus nec in bonis alicuius, nec extra bona est. ff. de vſufr. lega. l. 1.

b ¶ *Actore non probante.*] C. de edẽ. qui accuſare. 6. q. vlt. c. accuſator. C. de ꝓba. actor. & ſ. vt eccl. benef. vt noſtrum. §. cũ enim. Ber.

CVm ſup.] Diuidit, nam primo deciſe narat factum. Secundo diffinit: ibi *Eum q.* Pars huius ſ. de confeſ. cum ſup. Et primo poſſeſſorium. Secundo petitorium: ibi, *Verum.* Abb. Siculus.

CASVS. Vacãte Bethlehemitana eccleſia, duo electi fuerunt ad eã, R. ſubdiaconus dñi Papæ & P. canonicus ſancti ſepulchri. R. ſubdiaconꝰ fuit ꝓfirmatus p patriarcham Hieroſolymitanum, & poſſeſſione adeptus: ſed poſtea per ſeculare potẽtiam ſpoliatꝰ. Poſtmodũ vterq; electꝰ ad ſedẽ Apo. acceſsit: prædictus R. ſubdiaconꝰ, ꝓponit. q̃ cũ eſſet canonice electus, confirmatus ẽt ꝓ patriarcha, & ſpoliatus p potentiam ſeculare m; petebat electionẽ ſuã ꝓfirmari, & reſtitui ad poſſeſſionem, qua fuerat ſpoliatꝰ: ꝓdictus P. petebat ſuã electionẽ confirmari. lite ꝓteſta. ſuper ꝓdictis petitionibus, & probatiõibus hinc inde receptis, & examinatis, q̃a dictus ſubdiacon' probauit ſe per potentiã ſeculare ſpoliatum, Papa iuſtitia mediante ipſum reſtituit: verũ quia tã poſſeſſoriũ q̃ petitorium deductũ fuit in iudiciũ, & tam reſtitutionis quam electionis q̃ plenius examinata, & conſtitit dño Papæ electionẽ vtriuſq; canonicam non fuiſſe, & iudex de qua re cognouerit, pronũciare debeat, electionẽ vtraq; caſſauit. No. q̃ poſſeſſorium & petitorium ſimul poteſt intentari, & idem intellige hic quantum ad hoc quod not. ſ. c. proxi.

c ¶ *Confirmatus.*] Ex hoc principio, & ex ſi. c. colligitur. q̃ ꝓfirmatio nil iuris ꝓfert, vbi electio canonica non fuit. ſ. de ele. cum inter canonicos. & c. cum dilecti. tũ ſi poſſeſsionẽ fuerit adeptus, & poſtmodum ſpolietur, debet reſtitui, quamuis nõ fuerit electio canonica: vt hic patet.

¶ *Gl. ſeq. alle. vnam concor. quærit. & dupliciter ſoluit. ſecundo quærit. arg. affirmatiue per duas ll. contrarium ſoluit.*

d ¶ *Reſtituendum.* Solo verbo reſtituit eũ, quia in eadem ſnia deſtituit eum. ſic ſ. c. prox. Quid ergo prodeſt talis reſtitutio: quantũ ad hunc caſum nil prodeſt, niſi q̃a ſatisfit iur. & petitioni actoris. ff. de iud. de qua re. & hoc poſſet q̃ſq; prodeſſe quo ad fructus reſtituendos, vt ſpoliator reſtituat fructus p ceptos, & q̃ p cipi potuerunt a tẽpore deiectiõis vſq; ad tẽpus litis ꝓteſt. ſup proprietate. & ita licet obtineat i proprietate, tũ ppea q̃a i' ſibi dixit, q̃ tũ ad poſſeſsionẽ reſtituere debet fructus p ceptos. Sed nunq̃d ille q̃ eſt in poſſeſsione, vtrũ fructibus? Vt q̃ ſic: q̃a alimentoꝝ cauſa ve ritati non ꝓiudicat. ff. de his qui ſi vel alie. iur. ſunt. ſi iudex. Et pupillus p̃ inopiã q̃ñq; p̃cipit alimenta à ſcripto hærede, qui appellauerat, vſq; ad finẽ litis. ff. de inofficioſo. Sed ꝓtrariũ verũ eſt 1. q. 1 cũ canonicꝰ nõ habuit ingreſsũ, dẽt reſtituere fructꝫ, quos inde p̃cipit. & eſt expreſsum arg. ſ. de ꝓb. di lecto. & melius ſ. de iure pat. cũ dilectus. in fi. quia quaſi intruſus eſt. vnde nil debet inde ꝓmodi habere: ne de improbitate ſua cõmodum conſequatur. & eſt arg. ad hoc quaſi expreſsum. ſ. de reſt. ſpo. ꝓ auis. & fructꝫ illi reſtituẽdi ſunt eccleſiæ vnde illos p̃cipit.

¶ *Gl. ſe. no. duas petitiões, & c. all. 7. iura. ſcdo quærit, & dat tres ſol.*

e ¶ *Tã poſſeſſorium quàm petitorii.*]Et ſic duæ petitiones eodẽ iudicio expediunt. arg. C. de oſſ. rec. prouin. l. 1. & i eod. libello. et ſic vno proceſſu duplex ꝓmodũ q̃ ſequit. ar. ff. pro ſocio. ſi fratres. §. ſi plures. & ff. fa. erc. hæredes. §. ſi de pluribus. ff. de act. emp. & ven. nõ eſt nouũ. & ff. quorũ leg. 1. §. q̃ſ autẽ. & ſ. eo. cũ dilect'. & ſ. eo. c. 2. & ſ. de capel. mona. dilectus. Sed qualiter poſſeſsoriam & petitoriũ deductum fuit in iudiciũ ab vtraq; parte: de hoc dixi ſ. eo. c. proxi. Quidam dicunt q̃ neater poſsidebat, alias non potuit intẽtari. ſed ab vtraq; parte hoc nõ poſſet fieri, niſi vterq; fuerit ſpoliatus, ſed alter tantum fuit ſpoliatus: vnde poteſt dici, q̃ in rebus incorporalibus datur actio poſſeſſori ꝓ tuendo iure ſuo. vt in proxi. c. dictũ est. Vel verius dicas, q̃ hic alter tantum fuit ſpoliatus, qui intentauit ſimul petitorium & poſſeſſorium: reus vero qui poſsidebat, defendebat ſe ſuper vtroque, & ſic quodam modo vtraque pars deduxit vtrũque in iudicium. ſ. eo. cum dilectus.

† Cap. 3. eo. lit. in 3. com pilatione.

† Diebus Hoſt. & Ioan. & Vinc. hoc ius ſic ſingu lis annis e - nim exactis le q̃ nõ poſ ſet competere niſi expiratis annis ſequentibus. ita enim hoc ius ꝓſcripſit. ſum. ſolum.

† In codice Barbatię ita de ea pronũciare debeat.

quia non debet actori licere quod reo non licet. ff. de reg. iur. non debet. ſed verius est quòd alter tantum petitorium intentauit: q̃ dicebat ſe canonice electum: quia & hic non dicitur, quòd vtraque pars deduxit in iudicium vtrũque poſſeſſorium & petitorium.

f ¶ *De qua re.*]ff. de iudi. de qua re. hæc regula fallit in cauſa criminali epi. 3. q. 6. quamuis. & c. dudum. fallit in ſnia lata à ſuperiori. ſ. de re. iudi. de cætero. fallit vbi ſola cognitio demãdata est. ſ. de teſt. cũ olim. §. verũ. & ſ. de offi. ord. dilectus 2. Itẽ fallit in incidentibus quæſtionibus: vt dictũ eſt ſ. de ord. cog. cap. 1. C. de ord. iud. aditę. vn-

† Cap. 3. eo. lit. in 3. com pilatione.

2 Concor. l. de ita intelligiẽ de qua re cognouerint princi cũ not. ff. de paliter, ſcilicet de ea ꝓ iudi. & l. à nunciare debet, vt hic: q̃a petitorio & poſſeſ-

diuo pio. & ibi Bar. ff. de re iud.

ſorio principaliter agebatur ab altera parte.

ADDITIO. Item fallit p̃ appellationem. recuſationem, vel reuocationem: quia tunc pronunciare non poteſt minor iudex, qui cognouit. ſ. de appel. dilectus. Io. Andr.

PAſtoralis.]Duæ ſunt partes. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio: ibi. *Conſultationi.* Secũda ſubdiuiditur ĩ duas partes. Nã primo rñdendo diſtinguit, an ſit vel non ſit in cauſa cõcluſum. Et ſm membrum: ibi, *Si vero.* Prima ſecundæ tria facit. Primo rñdet ad primum membrum diſtinctionis. Secundo: ibi, *Cum legali.* rñſionẽ probat lege. Tertio ibi, *Aliis.* proteſtatur. Secũda ſecundæ etiam facit tria: quia primo rñdet ſecũdo membro, reſponſionis cauſam inferendo: ibi, *Ne lites.* Secundo in verſi. *Niſt.* vnum caſum excipit, quem ſtatim exemplicat: ibi. *Puta.* Tertio: ibi, *His igitur.* dat generaleꝫ doctrinam. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis fuit ſpoliatus ab aduerſario ſuo: ſpoliatus traxit ſuum ſpoliatorem in cauſam: requiſitus à iudice quo iudicio velit experiri, ipſe ſtatim obtulit libellum ſup proprietate, de illata violentia nullam faciens mentionem, poſtquã fuit in cauſa proceſsũ, vult. redire ad poſſeſſorium, & agere de violentia ſibi illata, nouũ iudicium ſuper poſſeſſorio intẽtando: quæritur quid iuris ſit? Rñdet q̃ ille qui cœpit rem vẽdicare, bene poteſt agere poſſeſsorio iudicio, quod proponitur pro recuperãda poſsẽſione, ſeu etiã adipiſcenda, antequam ſit renunciatũ aut cõcluſum in iudicio proprietatis primit' inſtituto: & hoc probatur p legẽ, qua dicitur, q̃ ille qui ſundum cœpit ab illo vendicare, cum quo interdicto vnde vi poterat experiri, pendente iudicio proprietatis põt nihilominus agere interdicto vnde vi, aliis poſsẽſoriis iudiciis, ſcilicet interdicto vti poſsidetis, & vtrobi, in ſuo robore duraturis, q̃ de ſui natura præcedunt vẽdicationem dominij, nec ſimul tractari poſsũt cũ proprietate. Si vero renunciatum ſit aut concluſum in iudicio proprietatis, vt iã poſsit p diffinitiuã ſniam terminari, ne lites exlitibus oriantur, & via poſsit fraudibus aperiri, cauſa non decisa, poſsẽſorio nõ erit vtendum, niſi iudex q̃ de cauſa cognoſcit ex iuſta cauſa viderit hoc expedire, puta, ſi ex aptis indiciis facile argũitur iniquitas inuaſoris, vel p malitiam q̃ caſu ſpoliato ſubtraxerit faculrãte ꝓbandi dñium. His & aliis cauſis inſpectis (quæ continẽt æquitatẽ, aut iuſte mouerint animum iudicãtis) poterit agi iudicio poſſeſſorio, poſtquã etiã fuerit concluſum in iudicio proprietarꝫ. No. q̃ a iudicio ꝓprietaris, antequã ſit in eo concluſum, poteſt quis redire ad iudicium poſsẽſorium, & etiam poſtquam concluſum fuerit, ex iuſta cauſa: vt dicitur hic in fi.

g ¶ *Auſpicia.*]id est, exordia litis. C. de excep. l. pen. & C. de codicil. l. vlt. 1. reſpon.

¶ *Gl. ſeq. net. tres caſus, quibus delegatus petitorium & poſſeſſorium cognoſcit, & ſignat contrarium.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

requisitus [a], quo malit experiri [b] iudicio, litem proprietatis ingreditur, de illata sibi violentia nullam faciens mentionem: cum autem fuerit in causa processum, nouum iudicium super possessorio nititur inchoare: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd possessorio quidem iudicio, quod [c] de recuperanda seu adipiscenda possessione proponitur antequã renunciatũ sit, aut conclusum [d] in proprietatis iudicio primitus instituto, agi potest [e] ab eo qui rem cœperit vendicare: Cum legali sit prouisione statutum, eum qui fundum vendicauerit, ab eo cum quo inter dicto vnde vi potuit experiri, pẽdẽte [f] iudicio interdictũ [g] possessionis nihilominus intentare [h]: Aliis possessoriis iudiciis in suo robore duraturis, quæ vẽdicationẽ dominij, sui natura præcedũt. ¶ Si vero renunciatũ fuerit vel conclusum, vt iã possit causa, proprietatis diffinitiue sententiæ calculo terminari: (Ne lites litibus in culcẽt, & via possit fraudibus a periri) causa [i] nõ decisa, possessorio non erit vtẽdũ: Nisi iudex q de causa cognoscit, hoc ipsũ ex iusta cã viderit expedire †: Putia, prius agi debet de possessione, vt appareat qs possideat, vt postea qui possidebat, de violentia sibi illata experiatur, & sic nunquam econuerso. C. de ap. l. 1. et illa verba, quę vendicationem, &c. non faciunt implicationem, sed demonstrationem notant, quasi dicat, possessoria interdicta volunt prius tractari, quàm rei vendicatio. ff. de rei vend. is qui destinauerit, licet quandoq; secus fiat. prior tamen intellectus verior est.

a ¶ *Requisitus.*] à iudice scilicet, & hoc cum vtraque causa commissa est iudici: vt 3. eod. cap. 1. Idem videtur si causa proprietatis est ei commissa. arg. C. de rei vendi. ordinarij. Idem est etiam vbi causa est simpliciter commissa. infra de sequestra. cap. 1. Licet sit contra arg. C. si à non compe. iud. si de proprietate. 1 quia contineutia causæ diuidi nõ debet. C. de iudi. nulli. & 3. eo. cap. 1.

b ¶ *Experiri.*] id est, agere. alibi poniturpro defendere. 3. de iudi. c. 1. nemo enim sine actione experitur. 3. de iud. examinata. ff. de admini. tuto. quotiens. §. item si temporali. ff. de nego. gest. si pupilli. §. fi. Item est hic arg. quòd cũ plures actiones nomine eiusdem rei cõpetunt: vt ff. de mino. verum vna illarum est eligenda. ff. de trib. q i hæreditatem. §. eligere. ff. de reg. iur. nemo 2. §. quotiens.

c ¶ *Gl. seq. ꝑsequitur triplex possessoriũ: scilicet adipiscendæ, recuperãdæ, & retinẽdæ: & ponit tria interdicta primi, duo secũdi, & duo tertij. demũ ponit quadruplicem lectũrã illius ver. Aliis possessoriis, prima, quod loquitur de possessoris retinendæ. & soluit cõtrariũ de §. nihil. secunda loquitur de interdictis, quæ habent mixtam causam. tertia de præparatoriis. quarta, secundum casum l. 1. C. de appella. & in fi primam approbat.*

c ¶ *Quod de recuperanda.*] Ad intelligentiã huius modi, not. q triplex est iudicium possessoriũ, vel pro adipiscenda possessione, vel recuperãda, vel retinẽda. Pro adipiscẽda possessione proponitur interdictũ 2 quorũ bonorũ, et interdictũ quorũ legatorũ, & Salui anũ interdictum. ff. quo. bono. l. 1. & ff. quorũ lega. l. 1. & ff. de Salnia. interdict. l. 1. Interdictũ pro adipiscenda possessione datur bonorũ possessori, & hæredibus hæreditariis. Institu. de interdict. §. adipiscẽdæ. Bonorũ possessor nomẽ est iuris, sicut & bonorũ possessio. ff. de verbo. signifi. hæreditatis. l. 1. & bonorum possessor dicitur ille qui succedit de iure prętorio, Insti. de interdict. §. restituto ria. in glo. bonorum. Et dicitur ideo adipiscendæ possessionis: quia licet hæres hoc ipso q est instítutus, et hæreditatem adiit, efficiatur dominus rerum hæreditariarum, tamen possessionẽ earũ non adipiscitur, nisi apprehẽdat possessionem. ff. de acqui. possessio. cum hæredes. in princ. et si ab alio possideantur, potest adipisci earum possessionem per ĩstud interdictum. pro recuperanda possessione datur interdictum vnde vi: et quod vi aut clam. Pro retinenda possessione datur interdictũ vti possidetis, pro re immobili: vel vtrobi pro re mobili. hoc habes Institu. de interdi. §. adipiscendæ. et §. seq. & ĵ. de proba. c. licet, Si ergo aliquis cœpit agere rei vendicatione, potest redire ad iudicium possessorium quod proponitur pro recuperanda possessione, vel adipiscenda, pendẽte iudicio proprietatis: vt hic dicitur, & ĵ. de test. significauerunt. in prin. er ff. de vi et vi armata. cum fundum. §. vlti. & ecõuerso de possessorio potest redire ad iudicium proprietatis, sed ad interdictum de retinenda possessione, non potest redire pendẽte

2 De materia interdictorum latere per Iasonem, & alios in §. omnium. Instit. de act. & alibi sæpe in multis paragraphis eiusdem tituli.

3 Idem Inn. & si dicas quo potuit ignorare se possidere? Respondet Hostiẽ. q is cui faccessit per aliũ possidebat: & quirenda possessione. naturaliter. §. nihil. in fin. vbi dicitur quòd hoc potuit hæres, pbabiliter ignorare. ff. de legatis. 1. qui in certus. & sic debet pbabiliter ignorare sub tenori, secũdum ea quę not. de elect. in. 1. Apostolicæ. 10. And.

iudicio proprietatis primitus instituto, scilicet vti possideris, vel vtrobi, quæ proponuntur pro retinẽda possessione: nec ecõuerso potest redire ad iudicium proprietatis postquam cœpit agere vti possideris: quia sibimet esset cõtrarius: qui enim proponit rei vẽdicationem, dicit alium possidere: vt 3. de iud. examinata, q a possidenti non datur actio. Institut. de actio. §. ille quoque. & qui agit vti possidetis, dicit se possidere: vnde pẽdẽte iudicio, pprietatis nõ potest redire ad aliud. Nec obstat quod legitur. ff. de actionibus. l. 1. Interdictũ pro adipiscẽda possessione datur bonorũ possessori, & hæredibus hæreditariis. Institu. de interdict. §. adipiscẽdæ. Bonorũ possessor nomẽ est iuris, sicut & bonorũ possessio. ff. de verbo. signifi. hæreditatis. l. 1. & bonorum possessor dicitur ille qui succedit de iure prętorio, Insti. de interdict. §. restituto ria. in glo. bonorum. Et dicitur ideo adipiscendæ possessionis: quia licet hæres hoc ipso q est instítutus, et hæreditatem adiit, efficiatur dominus rerum hæreditariarum, tamen possessionẽ earũ non adipiscitur, nisi apprehẽdat possessionem. ff. de acqui. possessio. cum hæredes. in princ. et si ab alio possideantur, potest adipisci earum possessionem per ĩstud interdictum. pro recuperanda possessione datur interdictum vnde vi: et quod vi aut clam. Pro retinenda possessione datur interdictũ vti possidetis, pro re immobili: vel vtrobi pro re mobili. hoc habes Institu. de interdi. §. adipiscendæ. et §. seq. & ĵ. de proba. c. licet, Si ergo aliquis cœpit agere rei vendicatione, potest redire ad iudicium possessorium quod proponitur pro recuperanda possessione, vel adipiscenda, pendẽte iudicio proprietatis: vt hic dicitur, & ĵ. de test. significauerunt. in prin. er ff. de vi et vi armata. cum fundum. §. vlti. & ecõuerso de possessorio potest redire ad iudicium proprietatis, sed ad interdictum de retinenda possessione, non potest redire pendẽte

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Duobus.*] Sed qualiter potuit iste archidiaconus ex bino actu eps cõsequi ius, cũ nec trinus tribuat. ſ. eod. cum eccleſia. ſed qua druplex actus neceſſarius vſ. C. de ſerui. l. vltima. §. aliis. autẽ. Sed hoc ideo contingit: quia qui eſt in quieta poſſeſsione eligẽdi vel præſentãdi, poteſt eligere et præſentare: & ille conſequitur ius ex hoc. ſ. de elect. querela.

ſ. de iure patron. ꝙſulta tionibus. q. enim eſt in quieta poſſeſsione, debet vti iure ſuo i quouſque euincatur ab eo. ſ. vt lit. penden. c. 1. & 2. & 16. q. 4. volumus. & ſic conſequitur aliquis dominiũ ab eo qui nõ eſt dominus, & ſufficit hoc electo vel præſentato tãtum in poſſeſſorio obtinere, id eſt, ꝙ electo r ſit in quaſi poſſeſsione eligẽdi, ad hoc vt cõfirmet electio vel preſentatio p iura ꝓdicta.

¶ *Glo. ſeq. obicit & ſoluit diſtinguẽdo. & ad inſtructionẽ caſus iterum diſtinguit. Secũdo obicit quòd lit. nõ conteſt. & c. dat tres ſolutiones, quarum prima plus placet.*

b ¶ *Iudices recuſare.*]Sic patet ex hoc loco, ꝙ ſi ꝓcurator tuus impetrauit tibi iudicẽ, ꝙ nõ poteſ eũ poſtea recuſare, ac ſi tu ipſe eũ impetraſſes. ſ. de offi. deleg. ſuper quæſtionẽ. §. verum. Sed mirum videt, ꝙ factum procuratoris in hoc caſu præiudicet dño, cũ hic nõ poſſet hr̃e dñs recurſum ꝓtra ꝓcuratorẽ: q. a in caſu iſto procurator eſt nõ ſoluendo: vnde nõ debet nocere dño. ff. de dolo. & elegãter §. pen. & ff. de eo per quem fa. erat. l. vlti. in princi. Sed illa iura intelliguntur cum procurator dolum commiſit: ſecus eſſet ſi negligenter verſatus eſſet, et ſibi imputet qui minus diligenté procuratorem conſtituit. ff. de mino. cum mãdato. in fi. poteſt tñ pars leſa propter negligentiã procuratoris nomine eccleſiæ petere in integrum reſtitutionem. ſ. de in integ. reſtitu. cum veniſſent. In caſu iſto dico, ꝙ ſi dominus dedit certa formam de certis perſonis ꝑ iudicibus obtinendis, & ipſe egreſſus eſt illam formam petendo alios iudices, tunc nõ fit præiudicium dño, quin poſſit illos recuſare ſi voluerit. arg. ſ. de offi. deleg. cum olim. et C. de procu. ſi ꝓcurator. & hoc eſt expreſſum ſ. de ap. ſignificante. circa medium: ibi, ꝓtra inhibitionem. & per glo. ibi. Sed ſi ſimpliciter fuit cõſtitutus procurator ad impetrandum iudices, non dando certum mãdatum de certis perſonis: tunc non poteſt iudicẽ recuſare. arg. l. prædictæ, ſi procurator. Quãdo præiudicet factum procuratoris domino, & quando non, dicitur ſ. vt lite nõ conte. c. 1. 2 Sed qualiter fuerunt hic recepti teſtes lit. non conte. poſt recuſationem, ſi non conſentiebãt in iudices: licet de conſenſu procuratoris eorũ fuerunt obtenti? Ideo recepti ſunt non obſtante recuſatione: q. in præſentia Papæ lis fuerat per illos procuratores conteſtata. vt patet in antiqua decre. 3 alias nõ fuiſſent recepti ſi nõ conſenſiſſent: vel non valuiſſet receptio teſtium lite non conteſta. ſ. vt lit. non conteſta. per totũ. Vel dic ꝙ bene valuiſſent atteſtationes ét lite non conteſt. cũ iſti canonici fuiſſent actores, ſi fuerunt connumaces: vt ſ. de do. & contu. cauſam quæ. vbi de hoc not. & ſ. vt lit. non conteſt. quoniam frequẽter. in princ. vel ſi erant rei: quod verius videtur per ipſam litteram: & ſi cõtumaces 4 fuerunt: bene poſſunt teſtes recipi lite non conteſ. ſ. vt lit. non cõte. qũ frequẽter. quia agebatur de electione: ſed verum eſt ꝙ lis erat cõteſtata.

c ¶ *Aſſenſu.*]Et ab eis eſſet reſcriptum impetratum: nec induciæ deliberatorię dandæ ſunt impetranti. 3. q. 3. c. inducię. §. ei autem. nec dilationis inducias petere debent, cum apud ſedem Apoſtolicam ꝑ procuratores vtriuſque partis lis erat cõteſtata: & hæc littera probat quod canonici erãt actores, quando imperrauerũt reſcriptum.

d ¶ *Imponentes.*]Et hæc littera, ꝓbat ꝙ canonici erãt actores: q. reo non imponitur ſilẽtiũ: ſed abſolui̇tur actore nõ ꝓbante. Ber.

¶ *Glo. ſeq. obicit quòd exceptio rei iudicatæ, &c. & dupliciter ſoluit, & in fine ſoluit impropriętatem ad titulum.*

e ¶ *Reſeruata tamen, &c.*]Sic. ſ. de elec. querelã. Sed nũquid eps pòt repellere iſtos ꝑ exceptionẽ rei iudicatæ: nã cũ ille obtinuit, q. habuit cauſam ab epo: illud ꝺbet epo ꝓdeſſe: ſicut pactũ factũ a deoſtorio' hæreditatis (ue ab ipſis petãt) cũ ęptore hæreditatis: nocet venditori ipſius hæreditatis. ff. de pact. ſi cũ emptore? Sed non eſt verum: quia exceptio rei iudicatæ trãſit ab actore ſuo ad aliũ, ſcilicet emptorẽ, ſed nõ reuertitur ad actorem ſuũ. ff. de except. rei iudi. ſi a te. §. vlti. ſic ſ. de elect. querelã. Eſt etiam alia ratio: quia hæc ſententia lata eſt ratione poſſeſsionis inter capitulũ et archidiaconũ: ſed ſi capitulum poſtea voluerit agere ꝓtra eſm, illa erit quæſtio ꝓprietatis: & ſic erat omnio alia cauſa: q. a ſententia lata ſup poſſeſsione non obſtat eaſdem perſonas. [*Hactenus procedit gl. Ber. qd ſequit, eſt additio.* §.] Iſta decre. cõpetentius deberet poni in titu. de elect. ſicut decre. quere lã. q. a tit. iſte loquit ex iter eaſdẽ ꝑſonas vertit qó poſſeſsionis et proprietatis: vt patet ſ. eo. per to. tit. quod hic nõ fit. nec dr̃ hic propriè quæſtio poſſeſsiõis, q. a nõ eſt actũ poſſeſſorio iudicio: in quo caſu loquitur iſte tit. ſed archidiaconus obtinuit: q. a eps erat in poſſeſsione vel quaſi iuris eligẽdi.

Vel dic ꝙ iſta decre. reſpicit tantum ſecũdã partem rubricæ. Ber.

f ¶ *Res inter alios acta.*] ſ. de re iud. c. penult. ſ. de prębend. dilecto. in fi. & ſ. de do. inter dilectos. in fi. & ſ. de offi. deleg. ſuper. eo. & ſ. de fide inſtru. inter dilectos.

In cauſa.] In prima deciſa diffinitiuo, In ſecũda proteſtatio: ibi, *Ad hæc.* Abb. Sicul.

CASVS. Patriarcha Grãdeñ. petebat ſubiectionẽ in monaſterio S. Georgij. & l. ſolidos Venetorũ ad indiciũ ſubiectionis, intẽtãs poſſeſſoriũ, ſcilicet & petitoriũ. ſup duobus ꝓdictis articulis liteconteſt. pars vtraq; ſuas ꝓbationes induxit. & q. a patriarcha ꝓbauit ſe poſſediſſe, ac percepiſſe prædicta: cũ diceret ſe ſpoliatũ ꝓdictis, dñs Papa ipſum reſtituit, verũ quia vtraq; pars deduxerat in iudiciũ quicq. d iuris habuerat in ꝓdictis, P. viſis priuilegiis ꝓdeceſſorũ ſuorũ ex parte monaſterij ꝓductorũ, ꝓnũciauit monaſteriũ liberũ. & ad Romanã ecc. nullo medio ꝓtinere, abſolue do monaſteriũ in ꝓmiſſis, & aliis q. iuriſdictionẽ & ſubiectionẽ reſpiciũt, ab impetitiõe patriarchæ, nõ obſtãte poſſeſsiõe ab ipſo patriarcha probata: q. a nõ ꝓbauit tãto tpe ſe pcepiſſe ꝓdicta, & ꝓ hoc renunciatũ fuerit priuilegiis liberratis: ſed cũ de ꝓdictis l. ſolidis quos patriarcha petebat ad indiciũ ſubiectionis, ſit actũ ab ipſo, ꝙ ſniam quã ſup hoc ꝓtraria reportauit, Papa ſibi nõ admit poteſtatem ſi alio iure de præmiſsis l. ſolidis voluerit experiri: Not. ꝙ non obſtat res iudicata, ſi ex alia cauſa eadem res petatur ſuper qua fuerat aduerſarius abſolutus.

¶ *Glo. ſeq. ſoluit impertinentiam tituli.*

g ¶ *Ad ſubiectiõis indiciũ.*]Petebat patriarcha ſubiectionẽ in monaſterio ſancti Georgij. & l. ſolidos ad indiciũ ſubiectiõis ab iſto abbate, vt probaret ꝑ hoc ꝙ ei ſubeſſet. & ſ. de cenſi. omnis anima. 10. q. 3. illud. & C. de epiſco. & clerici. nulli. & in his actũ fuit à patriarcha poſſeſſorio & petitorio: i poſſeſſorio obtinuit, in petitorio ſuccubuit: & ſic facit ad titulũ: alias nõ vſ facere ad titulũ. & ſic patet ꝙ male fuit deciſa, & melius fuiſſet poſita in titu. de re iudi. ſiue de excep. Qũq; vero cẽſus talis, eſt ſignũ exceptionis, quandoq; ſolũmodo ſignũ protectionis. ſ. de priuileg. recepimus. & tunc nõ eximitur à iuriſdictione dioœceſani: vt dicto cap. recepimus. in fin. & in glo. ſin. 6 ſed hic petebatur in ſignũ ſubiectionis, ſicut etiã ſ. de cenſi. cũ venerabilis. ſed q. a monaſteriũ liberũ erat, & exemptũ per priuile. Rom. Pont. ſuccubuit in illo caſu: & in aliis: quia non percepit ille tanto tempore ꝙ renunciatum vel præſcriptum fuerit priuilegium libertatis: vt patet in integra.

h ¶ *Iure.*]Sic patet ꝙ qui rẽ petit, & præcipue in perſonali actione ex vna cauſa, ſi ſuccũbat ꝙ nõ obſtat ei exceptio rei iudicatæ, ſi poſſea petat eãdẽ rem ex alia cauſa. ff. de excep. rei iud. cũ quæritur. &l. & an eadẽ. §. actiones. Idem eſt in reivendicatione ſi exprimatur tñ vna cauſa. ff. de excep. rei iu. ſi mater. §. eandẽ. Idẽ eſt etiã in poſſeſſorio. ſ. de dona. inter dlectos. & ff. de acq. poſ. poſſideri. §. ex plurib'. 7 arg. ꝺ hoc dictũ eſt ſ. de lib. ob. c. 2. vbi ꝺ hoc.

¶ *Si petens rem ex vna cauſa ſuccumbit ex alia cauſa petere poterit. h. d. quo ad litter. a. Vel ſic. Petẽti rẽ iure dominij, poſſeſſionẽ ꝓbare nõ ſufficit. h. d. quo ad titulũ.*

CAP. VIII.

IN cauſa, quæ inter patriarchã Grandeñ. ex vna parte, & abbatẽ & cõuentũ monaſterij ſancti Georgij de Venetiis, ſuper ſubiectione ipſius monaſterij, ex altera vertebatur: inuenimus pro eodem patriarcha probatum, quòd inter alia abbas qñque iuit ad eius ſynodũ qnquaginta ſolidos Venetorũ ei per plures annos exoluens †: & infra. Ad hæc cum de præmiſſis l. ſolidis, quos petiit ad ſubiectionis indiciũ g, à patriarcha ſit actum per ſententiam diffinitiuam, quam ſuper hoc contrariam reportauit: ei non adimimus (ſi alio iure h de ipſis aliqua canonicorum, duobus a archidiaconis cõtinue (qui ante ipſum extiterãt) fuerat aſſignatus: & quia canonici prædicti, iudices b recuſare minime debuerunt, cũ cauſa prædictis iudicib' delegata fuiſſet, de vtriuſque partis procuratorum aſſenſu c, prædictũ archidiaconatum eidẽ per diffinitiuam ſententiã adiudicare curauimus: canonicis Vincẽtinis perpetuũ ſilentiũ imponentes d: Reſeruata e tamen eis quæſtione proprietatis, ſuper collatione archidiaconatus ipſius, ſi forte ſuper hoc contendere voluerint adverſus epiſcopum Vincentinũ: cum res inter alios f acta, non debeat eis præiudiciũ generare.

¶ Honorius iij. abbati ſancti Cypriani Torcel. dioœceſis, et ſanctæ Mariæ nouæ de Venetiis.

† Vnde ſecũdum Holti. etiam ſi vacante archidiaconatu canonici appellaſſẽt, neeps conferret: & eps ni hilominus contuliſſet: tenet collatio eſt: cui appellatio poſſeſſionẽ ſuam nõ auferet. ad hoc de ſup. neg. præia. c. fin. vbi dixi de hoc & de mai. & obe. dilecti. ſ. g]. ſed quid. Io. And.

† In omnibus manuſcriptis exẽplaribus deeſt vox, nouus. Cõtius ex ſerie capitum, Gregorium ſequentium, legendum ad monet. Antonius Auguſtinus ex lib. 7. epiſto la 126. fuit regiſtri Bo. Gregorij. Forſitan ſcribendum eſt Gregorius Conſtãtinus Medio-lanenſis epo. habet ure. 7. eo. tit. in compilatione.

† Philarius, † Philagrius

† In codice Barbatitã ab eccleſiæ veſtræ.

1 Vide de hac materia per Bar. inl. quando. cum ſlo. ff. de rei vend. & tex. ibi. 1. plane. ff. de peti hære.

2 Concord. cum quæſtã. §. diuus. ff. de vſu. & l. ceſſus. cum not. ff. de vſu.

3 Etin regiſtro ſecũdũ Inn. qui dicit ibi per te, ꝙ poſt li tem conteſt. de conſenſu procuratoris dati fuerint tres iudices, quorum alterũ recuſabant canonici: q. a conſanguineus archidiacon. Io. And.

4 Dato etiã ꝙ appellaue rint ex ſdicta ea fruſtratoria ſe cundum in noc. ad hoc. infra de do & contu. eũ qui libro 6. Io. And.

5 Fgoin ea tiquis eccl. plarib' hoc qd ſequitur velut glo. ſcripta inue nio, nec du bito qu ſit Bernar.

† Facit ad hoc text. in l. cum quid. ff. ſi certũ pe.

6 cum quãtã

7 emptor ꝙ vſufeципs, poſſidẽs pro ſuo & pro emptore & hæres ꝓ poris pro hærede & ęmptore. Io. And.

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

¶ Viſum eſt ſupra de cauſa poſſeſsionis, ſed quia cauſa reſtitutiõis poſſeſsoria eſt, ideo de illa ſubmittit ſecũdũ Gof. Vel ſic: Viſo qualiter poſſeſsio perdatur q. a perdita reſtituenda eſt: ideo, &c. ſecundũ Hoſt. Vel ſic: Vidimus ſupra quo ordine cauſæ poſſeſsionis & proprietatis tractandæ ſunt, ſed quia du bitari poſſet, an ſpoliatus ſit indiſtincte reſtituendus: ideo ſubiecit hanc rubricam. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 2. q. 2. & 3. q. 1. & 2. per totum.

TITVLVS XIII.

De reſtitutione ſpoliatorum.

¶ Gregorius nonus †. epiſcopo Conſtan.

¶ Aduerſus reſtitutionem petentem, non eſt audiendus reus de proprietate opponẽs, niſi actor conſentiente.

CAP. I.

LIcet multum: & infra. ¶ Conqueſt[a] eſt nobis Philaſius † cęcus ei[b] cãpũ ab † eccleſiæ hominibus irrationabiliter occupatum. ¶ Quod ſi ita eſt, quamquam ante omnem contentionem [a] poſſeſſio ei debuerat violenter ablata reſtitui [b]: tamen quia Euentus diaconus ipſius eccleſiæ conſentiente illo conſtituit ſe legitimè probaturum, dictum campum eiuſdem eccleſiæ iuris eſſe, veritatem inquire: & ſi hoc probatum fuerit, huic dicendum eſt, vt à ſua intentione diſcedat: Alioquin res ei ablata reddatur,

¶ Alexan. iij. Vigornień. † epiſcopo.

¶ Petenti reſtitutionem beneficij, non obſtat renũciatio facta poſt ſpoliationem: quia præſumitur non ſpontanea. Et ſerioſe addidi: quia præſumitur non ſpontanea: quoniam etſi probaretur ſpontanea, deberet obſtare talis exceptio, vel renunciatio in beneficialibus.

CAP. II.

SOllicite † cures perquirere, quo tempore H. renunciauit eccleſiæ: & ſi tibi conſtiterit eum ſpoliatum [c], cum eidẽ eccleſiæ renunciauit: cõtra eũ teſtes alterius partis, de iuramento, & renunciatione ſponte facta (antequam reſtitutus fuerit) non admittas †: quia non eſt veriſimile [d] quòd ſponte iuri ſuo renunciauerit, qui renunciat ſpoliatus. Sed teſtes eiuſdem H. quibus intendit ſe probare, quòd violenter prædicta eccleſia fuerat ſpoliatus, ſed ſponte ipſi renũciauerat, dum eã poſſidebat: vnde non erat audiẽdus: & hoc probare volebat. Rñdebatur, ꝙ & ſi verũ eſſet ꝙ renũciauerat, ſpoliatus tñ renũciauit & inuitus: & hoc probare volebat. Conſultus Papa quid ſup hoc eſſet agẽdum mandat Vigornień. epo, vt diligenter inquirat quo tempore H. renũciauit eccleſiæ, & ſi conſtiterit illum ſpoliatũ, cum eidem eccleſiæ renũciauit, ꝓtra ipſũ teſtes alterius partis de ſpontanea renũciatione & iuramento præſtito non admittat, antequam fuerit reſtitutus: quia non eſt veriſimile ꝙ ſpõte iuri ſuo renunciauerit, qui ſpoliatus renunciat: ſed teſtes ipſius H. recipiantur, qui bus probare intẽdit, ꝙ violenter prædicta eccleſia fuerit ſpoliatus. Not. ꝙ ei qui petit reſtitui, non poteſt referri queſtio proprietatis, ꝙ ius non habeat: & ſic quæſtio proprietas nõ præiudicat quæſtioni poſſeſsionis: quia quę-ſtio ſpoliatiõis priiuile-giata eſt. ſ. de ord. cog. ſup ſpoliatione. Hic ergo tñ agitur poſſeſſorio: vnde aduerſarius non eſt audiendus, moues ei quæſtionẽ proprietatis: q. a nihil habet cõe quæſtio proprietatis cõ poſſeſsione. ff. de acqu. poſ, naturaliter. §. nihil. quare non obſtat iuramentũ reſtitutionẽ peteti, cũ in ea nõ agatur de iure proprietatis: ſed iuramentũ & renũciatio ſpontanea tãgunt ius proprietatis: cui abiurando renũciauit ſpoliatus, ſed poſſeſsioni non renunciauit vel abiurauit: q. a iã amiſerat eam per ſpoliationem, & ei quod nõ poſſidebat, renunciare nõ poterat, quare petit reſtitutionẽ. Si vero cõſtaret ꝙ non ſpoliatus renunciaſſet: bene reciperẽtur teſtes aduerſarij 3 ꝙ ſpõte renũciauit, dum quiete poſsidebat: vt in c. ſeq. Et ſic eſt arg. q. iſtud ſit lata ſententia ſuper proprietate, nõ obſtat agere volẽti de poſſeſsione: vt not. ſ. de cauſa poſ. c. paſtoralis. & etiam ar. cõtra colligi tra ibi, ꝙ obſtet, in glo. ergo ſi aliquis, &c.

[a] *¶ Gl. ſeq. ad rationem tit. addit aliam ſecundo ſignat contrarium de decre. ſeq. ponit opinionem: & dupliciter ſoluit.*

[d] *¶ Quia non eſt veriſimile.*]Contra hanc præſumptionem nõ admittuntur teſtes ex quo conſtat ꝙ ſpoliatus ſic renũciauit: & hoc non tñ ex vi ꝓſumptionis, ſed potius ex natura & priuilegio ſpoliationis: quia eã intentãs nõ eſt recõueniẽdus, niſi de alia ſpoliatione

† Viugoren. † Virgorn.

† Poſt cõcil. Laterã. ſub Alexan. iij. & cap. 1. eo. dem. Andr.

† Iſtũ tex. dicit hic Ab. eſſe ſingu. ad hoc ꝙ quãdo ali qua excẽptio propoſitur in genere, quæ in ſpecie certa contẽta ſub genere concludit inter tis incerta non debet ꝓ hoc excludi.

1 Vel quia veniens non fuit admiſſus: vel quia fuit electus ciando poſſeſsionem amiſerit, ſecundum In. a. c. decre. ſiper hoc. Ioan. Andr.

2 Poſtio propoſitio ꝓbare pro bationẽ. ſecun lu Petr. Ia. & Abb. Ioan. Andr.

3 Quæſtio excipere cõ tra petitionem, ſed reprobare pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione coueniretur, vel ei in modũ exceptiõis alia ſpoliatio obijceret.ſ.de or.cogni.ſuper ſpoliatione.Sed manifeſte vī ꝓtraria decreſequens, vbi obijciens ſpontaneam abiurationé agẽti poſſeſſorio,auditur.Quidã ſic ſoluũt ꝓtrarietatẽ,ꝙ hic metu renũciauit, & non corã ſuo iudice:& in ſeq.c.renunciauit ſponte,& corã ſuo iudice. Verior eſt ſolutio, ꝙa hic agebat poſſeſſorio tm̃in ſequenti poſſeſſorio & petitorio:vt patet in antiqua. Vel dic ꝙ hic cõſtabat eum ſpoliatũ fuiſſe,cũ renunciauit:ꝙa hoc primo queſitũ fuit:vt dicit in prin.ſed in ſequenti non cõſtabat eũ fuiſſe ſpoliatum: i immo dicebatur ꝙ nulla ſpoliatione facta, ſponte dũ poſſidebat renũciauit: & ſic admittitur ad ꝓbandũ ꝙ non ſpoliauit indirecte.ſic ſ. eo. cum ad ſedem. & ſ. de teſti, ſignificauerũt.& ſ. eo. olim i. arg. ꝙ ſicut admittitur actor ad ꝓbandum ꝙ fuerit ſpoliatꝰ, ſic reus poteſt & debet admitti ad probãdum ꝓtrariũ; qđ erit dũ ꝓbauerit ꝙ ſponte renũciauerit,cũ poſſidebat, & corã ſuo iudice:& ſi hoc ꝓbauerit, patet ꝙ ipſũ nõ ſpoliauit. & ſic nulla ꝓtrarietas,& ibi ſp ceſſit renũciatio ſpoliationé,ſed ecõuerſo hic, & ideo ſecus:& ita nõ fuit ſpoliatus.

a ¶ *Spoliatus.*] Quid ſi ſpoliatus ſtetit per annum quòd nõ petiit reſtitui: nunquid poſtea auditur? Videtur ꝙ nõ: quia interdictum actio eſt prætoria, quæ anno expirat. Inſti. de perpe. & tempo. ac. in prin. Rũdeo, prætorię actiones temporales ſunt quo ad pœnã; perpetuæ quo ad proſecutionem ipſius rei. ff. de act. & obli. in honorariis. ff. de vi & vi arma. l. in princ. immo ſecundum canones videtur quòd etiam ad damnum ſiue ad pœnam perpetuo agi poſſit: quia nulla conditio tẽporis opponi poteſt: vt 3. q. 1. redintegranda.

† Poſt cõci. Laterã. par. 21. c. 2. & ca. 2. eo. ti. in 1. compil.

† ide text. in l. ſi quis vi. §. differẽtia ff. de acqui. poſ.

† Aliàs ita: ſed ſpontanea voluntaꝛ.

Cœpta cõqueſtione.] Petẽti reſtitutionẽ eccleſiæ, obſtat exceptio ſpõtaneæ abiurationis. hoc dicit. In prima parte ponit conſultatio, continens commiſsionis formam & exceptionem. In ſecunda reſponſio: ibi *Mandamus*.. Abb. Siculus

CASVS. Quidam clericus P. nomine, conqueſtus fuit dño Papæ, ꝙ eccleſia ſua violenter fuerat ſpoliatus: mãdauit Papa quibuſdã iudicibus, vt ſi de hoc conſtaret, eccleſiam faceret ſibi reſtitui, partibus coram iudicibus conſtitutis: reſponſum fuit ab aduerſario, ꝙ ipſe nõ fuerat ſpoliatus, ſed corã Eboraceñ. archiepõ dũ eccleſiam poſsidebat, ſpontanea volũtate abiurauit eandẽ: & hoc offerebat ſe probaturum: iudices conſuluerunt ſuper hoc dño Papã: & ipſe mandat eiſdem quatenus ſi conſtiterit eis, ꝙ prædictus P. nullo metu vel vi coactus, ſed ſpõte dum eccleſiã poſsidebat: abiurauit eãdem; ei ſuper hoc perpetuũ ſilentiũ imponant: cum per hoc appareat ꝙ non fuerit ſpoliatus. Nota ꝙ petẽti reſtitutionẽ, põt opponi ꝙ non fuerit ſpoliatus, & auditur volens hoc ꝓbare.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarii de decre. ſ. proxi. ibi remittit. & in fine ponit opinionem. Secundo & tertio ſignat, & ſoluit duo contraria.*

b ¶ *Abiurauerit.*] Contra. ſ. c. proxi. vbi nõ admittuntur teſtes. ibi ſoluitur. Itẽ arg. ꝓtra, ſ. de inſtitu. cum veniſſent. ſed ibi poſſeſſorio actum fuit: & ipſi etiam abiuratio vel renunciatio perſonalis fuit, ſed ꝓceſsio ibi non fuit realis. 2 Itẽ arg. aliud ꝓtra. ſ. de conceſ. præb. poſt ſua, ipſud in electionem. ibi: non fuit abiuratio probata: vnde ibi reſtituitur: & poſt reſtitutionẽ poteſt opp oni abiuratio: vt ibi dicitur in fi. Quidam dicunt ꝙ illa decre. ſolicite. continet diſpẽſationem, ex eo ꝙ ibi auditur ꝓtra iuramentũ. hæc vero ius continet, ex eo ꝙ hic nõ auditur contra iuramentum 3. arg. ſ. de iureiurand. ſi vero. Bern.

¶ Idẽ vvigoreñ. epiſcopo, & Helieñ. archidiachono.

¶ *In interdicto de retinenda, ſuccumbit reus ipſius abiurationẽ probata. h. d. quo ad titulum.*

CAP. IIII.

Audita † querela T. clericus H. perſona eccleſiæ de Sander, ipſum ſuper eccleſia ſua de Peleñ. †indebite moleſtaret: Londoñ. epiſcopo, & tibi fili archidiacono dedimus in mandatis vt ſi vobis conſtaret, quòd prædictus H. alterius eccleſiæ [c] perſonatum haberet: vel iuramẽto ſpontaneæ prẽſtito firmauerit, ſe memorato T. ſuper eadẽ eccleſia †queſtionem decẽtero non moturũ, ab eius moleſtia ſuper hoc cõpeſceretis eundem: & infra. ¶ Cum vero vobis plenius conſtitiſſet, dictum H. non ſolum alterius eccleſię perſonatũ habere, ſed etiam ſpontanea voluntate eccleſiam de Peleñ. †in perpetuũ abiuraſſe: prohibuiſtis eidem, ne dictũ T. ſuper hoc decẽtero moleſtaret[d]. ¶ Licet autem nun cius eiuſdem H. poſteriores litteras impetrauerit, formam aliã continentes, quòd non obſtantibus litteris à ꝓparte altera impetratis, reuocari deberet ſi quid immutatum eſſet in cauſa, poſtquam idem nuncius iter ad nos arripuerit veniendi:

¶ Quia tamẽ nõ intelleximus [e], primas. h. d. & m Ioan. And. ſed adde ad iſtud ſummarium, etiam ſi in ſecũdis litteris dicatur, ꝙ debeat reuocari quicquid immutatum erit in cauſa à cætero tempore. Diuiditur. nam primo ponit tres comiſsiones. Primo primam, & proceſſum ipſius vſque ibi, *Licet*. Secũda vſque: ibi, *Quia tamẽ*. ibi incipit tertia vbi prẽmittit cauſam mandati. ſecundo mandatum bimembre, quod per ſe patet Abb. Siculus.

† Aliàs, Perieren.

CASVS. Quidam clericus T. nomine acceſſit ad dũm Papã, & cõqueſtus eſt ei, ꝙ H. rector eccleſiæ de Sand. ipſum T. ſuper eccleſia de Peleñ. indebite moleſtabat, cũ eſſet rector alteriꝰ eccleſiæ, & iuraſſet ꝙ ipſi T. ſuper eadẽ eccleſia non moueret quæſtionem. Papa mandauit ẽpo Londoñ. & archid. Helieñ. vt ſi cõſtaret eiſdem, dictũ B. alterius eccleſiæ perſonatum habere, vel ꝙ iuramento ſpõtanea voluntate præſtito ſuper eadẽ eccleſia dicto T. quæſtionem decætero non moueret, ipſum H. ab ipſius moleſtia prohiberent: tãdem cõſtitit eiſdem, ꝙ nõ ſolum habebat ſpõnatum alteri⁹ eccleſiæ, ſed volũtate ſpõtanea abiurauerat eccleſiam de Peleñ. vnde iudices præcepерunt eidem H. ne dictũ T. ſuper eccleſia ipſa decætero moleſtaret. Sed dictus H. nuncium ſuũ ad curiam deſtinauit, litteras impetrans formã aliã cõtinentes, ſcilicet ꝙ nõ obſtantibus litteris à parte alte

† Aliàs ſuper eadẽ cauſa, ſ. in ſui antiquis.

† Poſt eõci. Laterã. ſub Alex. 3. part. 21. c. 5. & c. 5. eo. ti. in 1. cõpilatione, vbi habes integram narrationẽ facti.

† Aliàs inno uatum.

1 Prima diuiſio ſcripti non patroci nati contra ſententiam, à qua nõ fuit appellatum. Secunda diuiſio ſcripti ſalẽ cõtinẽs mandũ, in his verã æſtimatiõnem Ioann. And.

† Poſt eõci. Latera. ſub Alex. 3. part. 21. c. 5. & c. 5. eo. ti. in 1. cõpil. & de in. teſtibꝰ & materia vide late per Auto. Gabr. lib. 1. cõmu. opi. tit. de teſti. ſpol.

2 Et poſſeſſor vel domi nio quæra tur prius co gnoſcẽdum cũ vi, quàm de proprietate. Io. And.

3 Ted illud ſuæ authen tũ vide tur corre gi in Au. ſ. petit qđ ſtatim reſtituere dẽt. ff. de doli excep. dolo. Sed illud põt intelligi in petitorio iudicio: & hoc verũ eſt, niſi ſit talis ꝑdo pot. in põt. coll. 6. cuius vita: nullus parcere debet. C. quãdo li. vnicu. ſ. iu. ſe vin. l. 1. tiã. coll. 6. & in. ſ. de offi. ord. licet. §. quia tamen. & ſ. de vſu pal. ex tuarum. & C. de emancip. l. nec au us. & ea quæ cauſa cognita ſtatuuntur, reſcriptis reuocari nõ poſſunt: vt C. comminatio. epiſto. de proba. ex las, programmata. &c. l. 3. ad hoc facit C. ſuam reſcindi nõ poſſ. l. itaque. Iaſ. impetrata. & C. de teſta. & quemadmodũ teſta. l. ſi teſtamentum. And.

4 In quo interdicto vergue imperare & ſecus in ꝑdone ꝓbatione. do & huius cõi diuidun regnus indi. ciis fecũdã. inn. ve ſubra

a ¶ Rece

a ¶ *Receptionem.*] No. tempus receptionis litterarum cõſiderandũ. & nõ datæ. ſic ſ. de preb. dilectus 2. vbi de hoc in gl. receperũt.

¶ *Glo. ſeq. aſſignat contrarium, & ſoluit.*

b ¶ *Occaſione ipſarum.*] Nota ꝙ hic fit in ſecũdis litteris mẽtio de primis ẽt expreſſa; nõ tñ reuocantur primæ. vnde ſignat cõtra. ſ. de reſcrip. cæterum. & c. ex parte 2. ſed hoc ideo eſt, quia ſnia iam erat lata per primas, ꝙ validæ fuerũt: aliàs ſecundæ reuocãt illas, vt hic patet: à qua ſnia nõ fuit appellatũ: vt C. vt li. pẽden. l. 1. & 2. 1 C. de tranſactio. cauſas. & C. ſen. reſcin. non poſſ. l. impetrata.

† Hũc text. dicit hic Abbas eſſe ſingularem ad hoc, ꝙ hæc verba, bene reuocatis in irritum, nõ intelligitur de legitime act ſ.

c ¶ *Non obſtante.*] Hoc ideo, quia iuriſdictio ꝓ primas litteras attributa, reuocata, erat: vn de nulla fuit ſententia lata poſt receptionẽ ſecundarum. ſic ſ. de offi. deleg. ex litteris. Bern.

In litteris.] Primo ponitur quæſtio. Secundo ipſius reſio. Tertio reſponſionis rõ: & partes patẽt. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis dicit ſe de poſſeſsione eccleſiæ ſuæ violenter eiectũ: vnde petit reſtitui: aduerſarius dicit eum nõ fuiſſe canonice inſtitutũ: quæritur qd iuris ſit? Rũdet ꝙ primo cognoſcẽdũ eſt de vio lẽta eiectione, ꝙ de canonica inſtitutione: ꝙa ꝑdo de iuris rigore debet reſtitui. No. ꝙ quæſtio poſſeſſionis præcedere debet quæſtionẽ proprietatis. Item peteti reſtitutionẽ, nõ poteſt referri quæſtio proprietatis: niſi primo fuerit reſtitutio facta.

¶ *Glo. ſeq. in prine. alleg. vnii ſimile ſecundo oppo nit cõtra textum in hoc quod dicit prius agendũ de violenta eiectione. in glo. ſeq. exponit: ſecundo opponitur: videtur quòd ſimul poſſeſſorio & petitorio poſſit agi. Panor.*

d ¶ *De violenta eiectione.*] Cũ enim agitur de violentia & poſſeſſione, prius agẽdũ eſt de poſſeſsione quis poſsideat, ſcilicet vt ꝓ vi. 2 cũ qõ ſpoliationis ſit priuilegiata. ſ. de or. cog. ſuper. ſi & hoc cũ vnum intẽtatur ab vna parte, & alterũ ab altera. ſecus ſi vtrũque ab eodẽ: quia tũc poteſt vtrunque ſimul proponi. ſ. tit. proxque ab eodẽ: quia tũc poteſt vtrunque ſimul proponi. ſ. tit. prox. cũ eccleſia. & c. ſeq. & c. cũ dilectus. & interdicto vti poſsidetis. naturaliter prius de poſſeſsione agit. C. de interdict. incerti iuris. cum ſuis concor. ꝙa & ciuilis & naturalis ratio ſuadet, vt alter poſsideat, & alter à poſsidente petat. Inſtit. de interdi. §. retinẽde. e ¶ *Canonica inſtitutione.*] Et ſic patet quòd ſpoliato non poſsit referri quæſtio dominij: niſi primo fuerit reſtitutus. ſ. eod. ſolicite. vbi de hoc.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium & ſoluit, & determinat. Ioan. And.*

f ¶ *Prædo.* Iſi. de vi & vi arma. l. 1. §. qui à me. arg. ꝓtra: qa dolo facit ꝓ petit qđ ſtatim reſtituere dẽt. ff. de doli excep. dolo. Sed illud põt intelligi in petitorio iudicio: & hoc verũ eſt, niſi ſit talis ꝑdo cuius vita: nullus parcere debet. C. quãdo li. vnicu. ſ. iu. ſe vin. l. 1. tiã.

g ¶ *Rigorem.*] Niſi dñs rem petat eodem tempore cũ fure. 3 ff. de po. bona fides. §. exẽpli loco. tamen æquitas quãdoque præfertur. rigo. C. de iud. placuit.

1 *Tem cum qui.*] Diuiditur vt proxima. Abb.

nec intelligi debuit, vt reuocaretur quod per vos factum eſſet auctoritate litterarum noſtrarum †: ſed ſi quid præſumptione vel violentia immutatum † eſſet: Mandamus, quatenus ſententiam quam protuliſtis ante poſteriorum litterarum receptionem [a], occaſione ipſarum [b] nullatenus reuocare tentetis, & ſi contra ſententiam ipſam aliquid ſtatuiſtis, ſtudeatis id ſubluto appellationis obſtaculo reuocare. Si vero poſt receptionem ſequentium litterarum, ſententia lata fuerit: ea non obſtante [c], iuxta tenorem ipſarum, appellatione poſtpoſita procedatis.

¶ Idem Brixieñ. epiſcopo.

¶ *Petenti reſtitutionem beneficij, quæſtio inſtitutionis non canonicæ referri non põt.*

CAP. V.

IN † litteris tuis: & infra. ¶ Super illa quæſtione, videlicet, cum quis dicit ſe de poſſeſsione violenter eiectum: & aduerſarius dicit eum non fuiſſe canonice inſtitutum: Reſpondemus, prius de violenta eiectione [d], quàm de canonica [e] inſtitutione agi debere: quia prædo, [f] etiam eſt ſecundum rigorem [g] iuris reſtituendus.

¶ Idem Exoñ. epiſcopo.

¶ Non obſtat exceptio criminis, agenti interdicto vnde vi, vel quod vi aut clam.

CASVS. Aliquis dicit ſe de poſſeſsione ſua violẽter eiectũ: vel dicit aduerſariũ ſuſt clã poſſeſsionẽ illã intraſſe: vnde petit reſtitui: aduerſarius opponit ei crimẽ: vt ſic ꝓtextu criminis repellat eũ à ſua intẽtione: quæritur qd iuris ſit? Rũdet ꝙ obiectio talis nõ debet admitti, nec executio principalis cauſę ꝓp hoc debet differri: qa nullũ crimẽ põt ei opponere anteq̃ fuerit reſtitutus, cũ ꝓſumatur eius inimicus exiſtere. Not. ꝙ petenti reſtitutionem aduerſarius crimen opponere nõ põt ante reſtitutionẽ: quia ꝓſumitur inimicus.

¶ *Glo. ſe. dicit eũ, cuius poſſeſsionẽ aduerſarius intrauit, reſtituẽdũ eſſe nõ ege re niſi in duob. caſibus, & quid cõſequetur ages per hoc interdictum.*

h ¶ *Clã poſſeſſionem intraſſe.*] In hoc caſu nõ eget reſtitutione: quia poſſeſsionem non amiſit: niſi in duobus caſibus, pura, ſi veniẽs non fuerit admiſſus. Itẽ cũ non accederit: quia ſuſpicaturſe poſſe repelli. ff. de acquirẽ. poſſeſ. clam poſsidere. ſ. qui ad nudinas. & l. ſi id. ſ. vlt. cõſequitur tã, vt quod iã ædificatum eſt tollatur & cõſeruetur indẽnis, prout iuratũ fuit in litis taxatiõe à iudice facta. ff. quod vi aut clam. ſemper. ſ. in hoc interdict. & l. 1. §. deniq;. vbi dr, ꝙ nulla iuſta exceptione ſe tueri põt qs aduerſus factum quod vi aut clã fecit, ſeu ꝓtra interdictũ iſto agentẽ.

† Poſt concil. Latera. par. 22. cap. 6. & c 6. to. tit. in 1 com

† Videl qui ad nũdinas. § clam poſſi dere. cum l. ſeq per Bar. ff. de acquirẽ. poſſeſſio.

i ¶ *Criminaliter.*] vt 3 q. 1. & 2. p totum. & ſ. eo. c. frequẽs. [lib. 6.]

¶ *Crimen obiecit.*] Et male: quia ſeparata eſt cauſa criminis à cauſa poſſeſsiõis. C. de do. inter vir. & vxor. ſi maritus in fin.

† Cap 1. eo. tit in 2. com pilatione.

† Carefort.

k ¶ *Principalis.*] ſcilicet cauſa reſtitutiõis: quia principalis eſt, & primo expediẽda. ſ. eo. c. 1.

Conquerente.] Primo ponitur querela. Secundo: ibi *Quia vero.* Præceptum. Tertio: ibi, *Reſtitutione.* iudicis datio.

CASVS. Quidã clericus R. nomine cõqueſtus fuit dño Papæ, ꝙ archiepiſs Cãtu. ipſum ſine iuris ordine ſpoliauit eccleſia ſua: Papa ſcribit archiepõ dicens, ꝙ nõ decet honeſtatẽ ſuã, taliter clericos ſuos ſpoliare beneficiis ſine ratiõabili cauſa, q̃bus potius paterna debet prouiſione ꝓſulere: Vnde mandat quatenus ſi eſt ita, ꝑdicto clerico eccleſiã reſtituat cũ fructibꝰ inde perceptis, & in pace ipſam dimittat eidẽ: facta vero reſtitutione, ſi aliquid ſuꝑ eccleſia ꝑdicta ꝓtra ipſũ ꝓponere voluerit, corã Exoneñ. ẽpo ad hoc delegato cum eodẽ R. poterit ordine iudiciario experiri. No. ꝙ nullus dẽt deſtitui vel ſpoliari etiã à ſuo prælato, iuris ordine nõ ſeruato. Item reſtitui debet res cum fructibus perceptis. Itẽ ſpõliatus non tenetur reſpondere de proprietate, donec fuerit reſtitutus.

m ¶ *Rationabili.*] 16. diſt. ſatis peruerſum. & 36. q. vlti. inuentum.

n ¶ *Paterna.*] 16. q. 1. prædicator. & 8. q. 1. clemens. & ſ. de præb. c. 2. & c. cum ſecundum apoſtolum. & ſ. de cenſi. cumapoſtolus.

¶ *Glo. ſeq. quærit obiciendo.*

o ¶ *Si eſt ita.*] Sed quare dicit, ſi eſt ita, nunquid debet ipſe cognoſcere de facto ſuo? Rũdeo, nõ: quia cũ de facto ſuo debeat eſſe certus: ſuper hoc nullã habet cognitionem, ſed ille cui cauſa cõmittitur. ſed in hoc, vt quod iniuſte fecit emendet, defertur eidem. ſ. de referi. cap. ab excommunicato.

† In codice Barbatię ita prædictum eccleſiã præ cum &c.

p ¶ *Perceptis.*] & qui percipi potuerunt. ſ. eod. grauis.

q ¶ *Volueris.*] Ex quo enim aduerſarium ſe ſibi conſtituit, non debet eſſet iudex in facto ſuo. C. ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat. l. vnica. & 4. q. 4. c. 1.

¶ *Glo.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glo.seq.recitetur per notabile,& quæstionem.*

a ¶ *Experiri.*] Et sic vī q̄ ecclesiam sibi retinuerit, & non alij dederit,aliàs etiā ille cui dedisset,deberet experiri:& iudex de his q̄ corā eo acta essent,si interrogaretur,scriberet delegato.18.dist. de conciliis.& si archiepˢ eū non restituerit,vt mādat,tūc delegatus cognoscet an taliter fuerit spoliatus:q̄a hoc illi mādat,ex eo q̄d dicit:si est ita,vt dictū est semper enim præsumit pro snia i iudicis, quousq; p̄bet ptrariū.5. de renū.in præsentia, & j. de re iudi.ficut. & 5.de elect.bonæ.& j.de probat. post cessionem. ff. de iusti. & iur. l.pen.§. prætor.

† Sed hic nō fuit sententia vel iudicialis priuatio: sed extra iudicialis spoliatio. Io.And.

† Cap.3.eo. tit.in 2.compila.

Ex trāsmissa.] Primo mandat restitutionem cum cautione.Secundo prouidet quid agendū sit cum fragilis est cautio:ibi,*Si autem.* Abbas.

CASVS. Quidā miles petebat restitutionē vxoris suę,q̄ ab ipso sua temeritate diuerterat:quæ ptra matrimoniū cōsanguinitatē opponebat? Rndebatur,q̄ nō debebat ei restitui, cum nondū ipsius possessionē habuerit:& ét quia timet suæ personæ periculum imminere: mādat Papa quibusdā, quatenus si constiterit q̄ prædicto militi præfata mulier fuerit legiti me desponsata & ab eo cognita,ipsam faciant ei restitui,recepta cautione sufficienti ab ipso, quòd ei non debeat malum inferre. Si vero ita crudelis & seuerus fuerit,quòd mulier de ipso diffidat : committatur alicui honestæ mulieri vsque ad finem causæ , custodienda in loco, vbi vir vel parentes ipsius nullam possint mulieri violentiam facere. No.quoddam speciale in ista restitutione , videlicet quòd debet probari proprietas,scilicet matrimonium cōtractū esse legitime, & quòd eam cognouerit, & quòd spoliatus fuerit. Item cum timetur de fœuitia viri:debet cauere vxori de impunitate personę. Item quando capitali odio vir odit vxorem,non est ei restituenda,etiam si vellet cauere.

† Aliàs molestiam.

†Vel ponatur in loco religioso:infra de spon. c.cū locum. & supra eo. accedens.de procura.

b ¶ *Legitime.*]id est,per legitimum consensum de præsenti vtriusque 2,per verba idonea expressum. j.de sponsa.si inter.& cap.tuę & in facie ecclesiæ: & ideo nō obstaret restitutioni,licet obiiceretur cōsanguinitas.j.eod.ex conquestione. nisi obiceretur gradus indispensabilis,vel etiam quodcunque aliud impedimentum perpetuū:& probationes essent incōtinenti paratæ. j.eo. litteras. secus si ageretur petitorio.5.de ordine cognitionū.intelleximus.

2 Ita q̄ tenuerit rōne cōsensus:dato q̄ aliter sit nullum. simile infra de spon.c.t. lib.6.Ioann. And.

¶ *Glossa sequens not.in hoc possessorio duo probanda:ponit simile:& rationem subdit.*

c ¶ *Et ab eo cognita.*]Et ita per hoc habuit possessionem.Et sic patet q̄ duo debet probare qui petit restitutionem:videlicet legitimam dispēsationem vere vel præsumptiue,& carnalem copulam. & est simile in seruitutibus:vbi quis debet probare duas res, scilicet.seruitutē cōstituta fuisse:& se vsum fuisse.ff.de itin.actuque. pri.l.tertia.§.hoc autem interdicto. & hic seruitus est hincinde: nec est simile hoc possessorium, aliis possessoriis de recuperanda possessione:quia ibi nō est necesse probare de iure,supra de officio delega.consultationibus.Hic non sufficit sola possessio: quia possessio hic haberi non potest sine iure:vt j.eod.ex parte.Quare non sufficit sola possessio:quia liber homo possideri non potest. hic est talis possessio,quòd qui possidet,possidetur. j. eo.litteras. in fi.& cap.ex parte.& j.de rapto.cum causa.

d ¶ *Sufficienti cautione.*] j.eo.litteras.in fine.sufficiens cautio citur si pignora vel fideiussores dētur.ff.manda.si mandato Titij. §.vlti.ff.de fideicommiss.liber. l.ergo.§.adiici. sed nomine cautionis simpliciter posito,cautio nuda intelligitur.C.de verb. sig.sancimus.& iudex recipiat cautionē, per quā magis possit mulier esse secura.5.vt lit.non contest.quoniam.§.vlt.& hoc solum bene agitur,&c.23.q.5.prodest.sic 32. q.1.de benedicto. si vero non possit secure cauere,non est restitutio facienda.j.eod.litteras.& 5.vt

3 Adde quæ dixi lib.3 cōmēt.in Directo scho. 139.

cientem responsalem tuū,cum eodem R.ordine iudiciario poteris experiri[a].

CAP. VIII.

¶Idem.

¶Restituitur cōiunx viro probāti desponsationem & copulam,& de ipsius impunitate cauenti:nisi magna sit viri sæuitia.

EX † transmissa nobis:& infra.¶Mandamus, quatenus si vobis cōstiterit,quòd præfata mulier prædicto militi legitime [b] desponsata fuisset , & ab eo [c] cognita : ipsam ei restitui faciatis : recepta tamen sufficienti [d] cautione , quod illi non debeat aliquod malum inferre.¶Si autem capitali odio ita mulerem vir persequitur , quòd merito de ipso diffidat , alicui probæ & honestæ mulieri, vsq; ad causæ decisionem,custodiēda studiosius committatur in loco vbi vir vel parentes eius, mulieri nullā possint violentiam [e] † inferre †.

¶Idem.

¶Per solutionem pensionis rei donatæ [f] alienatur donatario , cū auctoritate donatoris acquiritur illi donatario rei donatæ possessio: adeo quòd si ab illa expellitur , per interdictum recuperandæ agere poterit.

CAP. IX.

CVm † venissem ad nos G.canonicus sanctæ Trinitatis de Hasul. † à suo Priore & capitulo destinatus, in audientia nostra proposuit , quòd cum Eboracen. archiepiscopus ecclesiam de N. eis concessisset, & per scriptum proprium confirmasset: ita quòd post decessum G clerici , (qui præfatam ecclesiam tunc tenebat [f]) vsibus eorum omnibus modis proficeret † : & interim auctoritate ipsius Archiepiscopi, idem G.ipsis canonicis , annuam solueret pensionem:& infra. ¶Respondemus , quod si præfati canonici , de prædicta ecclesia , auctoritate eiusdem archiepiscopi , viuente clerico , perceperuut annuam [g] pensionē,quam archiepiscopo soluere cōsueuit: quā concessionē dominus Papa inspecto instrumēto cōcessionis archiepiscopi,confirmauit:Mortuo clerico prædicto,canonici prædicti cōsiti de cōcessione & cōfirmatione prædictis,sine auctoritate archiepiscopi,possessionem ipsius ecclesię sunt ingressi:archiepiscopus quia auctoritate propria,& eo non requisito possessionem ipsius fuerunt ingressi , fecit spoliari prædictam ecclesiam omnibus, quæ clericus defunctus ibi dimiserat ipsis canonicis : Vnde canonici prędicti domino Papæ de archiepiscopo sunt conquesti:Respondet Papa super hoc,quòd si canonici prædicti, à præfata ecclesia, viuēte clerico supradicto auctoritate archiepiscopi perceperunt annuam pensionem,eo mortuo,quamuis non habuerūt auctoritatem archiepiscopi,vitioſe tamen nō sunt ingressi possessionē, cum sit cautum in iure,vt is possideat,cuius nomine possidetur: & ideo archiepiscopus tenetur ad restitutionem eorum,quæ inde fecit asportari.Nota , quod qui per alium possidet , possidere intelligit,& ita viuente clerico intelligitur possidere per ipsum.

¶ *Glo.seq.obiicit,quòd non vacans,&c.& soluit.*

f ¶ *Tenebat.*] Sic colligitur ex hoc,quòd beneficium non vacans fuit illis cōcessum,vnde eo ipso debēt perdere illud. j. de concess. præbend.qui in viuorum.& cap. post electionem. licet donator aliud donare illis teneatur. j.de præben.inter cætera.& 7.q.1.præsentium.Sed hoc non habet locum in hoc casu: quia quod collegio datur,nemini datur.argu.12.q.2.episcopus.§.qui manumittitur.& nullus suo nomine inde capit emolumentum. 2.q.6.§.biduum.versi.palam.& sic nullus desiderat mortem viuentis 4. de concess.præbend.nulla.& talis donatio licite fieri potest de consensu episcopi,etiam à patrono sine præiudicio possidentis. j. de dona.cōsultationibus.quæ ponit istum casum.& j.de iure patro. quod autem.

g ¶ *Annuam.*] Per hoc intelliguntur canonici accepisse possessionem,& archiepiscopus sic eam amisit, & receptio pensionis fuit signū traditæ possessionis.arg.5.de consue.ex litteris.sicut & donādo vel vendendo rem aliquam,si vsumfructum sibi retinuerit, eam tradidisse videtur.C.de dona.quisquis rem. & l. si quis argētum.§.sed si quidē.ff.de rei ven.quædam mulier.& est arg.ad hoc ff.de acquiren.pos.quod meo.§.si véditorem. & l.qui bona. & l.si aliquam.nec mortuo clerico, ſtatim canonici amiserūt possessionem,quam prius habebant,sed tunc demum si neglexissent.ff. de acq.pos.ſi de eo.§.1.Ber.

¶ *Glo.seq.ponit partem casus decisam.*

a ¶ *Caius*

1 Archiepˢ dicebat eos nō restituē dos:qa non possederāt. Io.And.

2 Hanc habes in 2.cōpilatiōe,in tio huius sa pitis citatā.

† Adde de hoc per.l.ex stipulatiōe. ff.de acqui. pos.& l.2.C. eod.

† Cap.8.eo. tit.in 1.compilat.

3 Concor. l. ſicut.in fin. ff.quemad. vindicet.& l.non ſoli.§.1.ff. de lib.ega.

4 Maxime quia natura levitium est negligi, q̄ cōmuniter, possidetur vt fenū habere quitum non habeat,arbitrio. C. quando & qui. quar.præs.l. 2.lib. 6. Io. And.

a ¶ *Cuius nomine possidetur.*] j.de præscr.si diligenti.& 5.vt lit.nō ptest.qm.§.q̄ si super.Insti.de interdi.§.possidere.ff.de acqui. pos. quod meo:& l.generaliter.Supple (vt intelligas quare faciat ad titulū q̄ mortuo clerico illo, canonici statim intrauerunt possessionē sine requisitione archiepi:vnde ipse spoliauit eos prædicta ecclesia,& oīa bona ec clesiæ fecit asportari: vnde petebāt canonici restitui,i vt patet in integra. 2 & sic per respōsionem patet,q̄ sunt restituendi, quia possidebant, & iniuste spoliauit eos.

Ex conquestione.] Si altero cōiugū matrimoniū accusante alter petat restitui , ante omnia restituit. Primo ponitur appellātis querela.Secundo. iudicum datio : ibi, *Mandamus.* Abb.Siculus.

CASVS.Quidam miles C.nomine B.mulierem in vxorē accepit, & eā maritali affectione pertractans,filiā suscepit ex eaːtandē sine iudicio ecclesię à se remouit eandē: & litteras ad iudices impetrauit, vt matrimonium accusaret de cōsanguinitate: Sed anteq̄ à iudicibus citaret,coram dicē ce.epˢ virum sibi restituī postulauit , & ob hoc ad sedem Apostoli cam nuncium destinauit:demum corā prætatis iudicibus cōstituta,aliquando per se,aliquando per procuratorem, ante causæ ingressum & post,virum sibi restitui postulabat:iudices restitutione denegata , in principali procedere voluerūt,vnde ipsa ad sedē Apostolicā appellauit: mulier ꝓquesta fuit hoc dño Papæ,vnde mādat Papa iudicibus,quatenus si est ita,mulieri virum restitui faciāt,& quicquid post appellationem factum est,debeāt in irritū reuocare: audiētes postmodū causam super consanguinitate,& debito fine terminantes eādem.Nota,q̄ restitutio semper facienda est antequam tractetur quæstio principalis. Item quicquid fit post appellationem ie gitimam,debet reuocari.

b ¶ *Sine iudicio ecclesiæ.*]Et ideo male,etiam si cōsanguinitas notoria esset. j.de diuor.c.porro.quia talis separatio pœna est, quæ non debet imponi nisi per iudicem.33.q.2. seculares. & §.in hoc.

c ¶ *Per procuratorem.*]Quod bene licet,etiam si esset minor xxv. annis. j.eo.c.ex parte.etiam si ageretur ad tori separationem tm. 5.de procu.c.tuæ.sed si criminaliter ageretur,non:vt in c.tuæ. & j.de accu.c.veniens.in crimine enim non interuenit procurator. 7.q.3.in criminalibus 3.

ADDITIO. An aūt comparēdo per se,videatur reuocare procuratorē,vide bonū tex.in c.si quem.de procuratoribus. [Io.6.]

¶ *Glo.seq.no.ex tex.quòd etiam post lit.contest.&c.& adducit c.pastoralis.Obiicit de decre.inter monasterium.Soluit,& ſtādo obiectioni respondet ad hoc ca.& ad c.pastoralis.*

d ¶ *Ante ipsius causæ ingressum,& post.*]Per hoc videtur q̄d quæstio spoliationis in modū actionis ,ꝓposita prę iudicet principali & ante litē,& post litē ꝓtestatā.arg.5.de causa poss. c. pastoralis. Sed videtur quòd nō sit audienda mulier ista petens restitutionē lite contest.super principali,sicut in mutuis petitionibus,quę ante ingressum principale proponendæ sunt.5.de mut.pet.c.1.& C.de sen.& interlo.om.iudi.Auth.& consequēter. & quia dilatoria est qualitercūq̄te proponatur,& dilatorię quęstiones omnes siue exceptiones ante litem cōtestatā debent proponi,postea vero nō.j.de re iud.c.inter monasterium.Satis videtur dicendū , q̄ si aliquis cōtestetur litem,cum actore intentāte quæstionē proprietatis (sicut faciebat vir iste,qui agebat de cōsanguinitate)si nihil reus dicat de spoliatione ante litem contestatam, nō sit postea audiēdus:siue in modum actionis vel exceptionis velit obiicere spoliationem super eadē re.& sibi imputet qui hoc omisit: sed super diuersis bene posset peti restitutio in modum actionis reconueniēdo lite contestata durāte iudicio.5.de ordi. cognitio. ca.cum dilectus.& 5.de restri.in concilio Lugdunensi.cap.dispēdia.& reus quoque.sed nō in modū exceptionis. Et in casu huius decre.quæstio spoliatiōis proposita in modum actionis prius debet terminari, & facta restitutiōe procedatur sup petitorio. Sed hic ideo mulier audit , qa & ante ingressū litis, & coram ordinario,& coram delegato hoc in stanter petebāt,& post ingressum,& nihilominus compulsa per iudices ingredi iudicium, petiit restitui , & cū ni hil ꝓficeret,appellauit & quod dicitur in decret.pastoralis. intelligitur quādo primo q̄s intentat petitorium, il le idem ante conclusio nem potest redire ad possessorium, vnde nō est simile.

† Hic in pleriq̄ canonigis legitur: nouerunt, cui repugnāt & feriēs huius capi tis: nā cum iudices constituti, nem negarent,& de facto procederēt, ipsa appellauit.

¶Gl.seq.ponit quatuor casus in quibus non fit restituti o coniugis.

e ¶ *Non debuit.*]nisi in casibus,puta si esset publice adulterata. j. de diuor.significasti.vel ni si timeret fœuitia viri, ita q̄ non posset ei cauēri. j.eo. litteras. & 5. eo.c.ex trāsmissa. & in casu quem habes j.de diuor. c. gaudemus. in fi.ltē vbi petitur restitutio 4 in modū exceptionis , ibi non datur restitutio , quia nō agitur ad hoc.5.de ord. cog.c.cum dilectus.

† Cap.5.eo. tit.in 2.compilatione.

4 Melius dixisset vbi ꝓponitur spo itatio Ioan. Andr.

f ¶ *Restitui factatis.*] Arg.contra.5.de ord.cog.intelleximus.ibi,petitorio,& hic possessorio.sic non est contra.

† Vide tex. in l.1. §. qui autem. cum §. seq. ff.de vi & vi arm.

¶Glo.reci.per obiectionem.

g ¶ *Post appellationem.*]Et ita tenuit appellatio,licet esset inhibita in litteris,quia remotio appellationis non impedit appellationē, vbi manifeste quis grauatur. j.de appel.c.vt debitus. & ideo omnia reuocantur,quæ post appellationem legitimam facta sunt. j. eo.litteras.Bern.

h ¶ *Fine canonico.*]Verbū istud,fere,semper ponitur in causis spiritualibus:& præcipue in matrimonialibus,quæ per canones terminari debent. 5 j.de consan. & affi. c. 1. in fine.In ciuilibus cautis ponitur debito fine:sed in hoc nō est vis:quia in spiritualibus ponitur quandoque debito fine.j.eo.cum ad sedem.circa prin. j. de testi.ex tenore. 6 Bernar.

5 Et per iudices ecclesiasticos,vt diffiniuit concil.Triden. sessio. 24.de sacramento matrimonij can.11.

Gratis.]Prima pars decisę ponit querelam,super qua secunda dat iudicem:ibi,*Mand.amus.* cui quatuor tantum mādat, quæ per se patent.Abbas.

CASVS. Archidiaconus iste de quo fit hic mentio,ſpoliauit monachos istos Dolensis monasterij,& dāmna alia & iniurias irrogauit eisdem:Vnde monachi domino Papæ grauiter sunt conquesti mandat Papa quibusdam,quatenus si conſiteritr eis de præmissis compellāt prædictum archidiaconū restituere omnia quæ abstulit prædictis monachis,& damna plenarie resarcire,& de iniuriis satisfacere competenter:prouideāt insuper,vt fructus perceptos ab archidiacono à tempore violētiæ,& quos percipere monachi potuissent,si nō fuissent ſpoliati,eisdem restitui faciāt vniuersos. Not. q̄ ſpoliati plenarie sunt restituendi ad omnia quæ amiserūt cum fructibus perceptis,& qui percipi potuerunt.

6 Concor. l. 1.§. ſūtum. de pupillo. §.denuncia. re ff.de no. ope.nunc.

¶Glo.seq.recit.per q.quomodo constare debeat,&c.

i ¶ *De præmissis.* De violentia per testes constare debet,si aduersarius ipsam negauerit.De rebus amissis per proprium iuramētum qualitate personarum ac negotij inspecta,& sic taxatione iudicis præmissa potest sequi condemnatio.5.quod met.cau.c.vlti. vbi de hoc.& C.vnde vi.ſi quando.& 2.q.1.in primis. & de iureiu. olim.

k ¶ *De illatis iniuriis.*]quas specificare debet qui agit iniuriarum. ff.de iniur.prætor.1.respon.

¶ *Gl.seq.reci.per quæst.quid intelligitur appellatione fructuū:et dicit id quod*

Universidad de Deusto
Biblioteca

id quod supereſt, &c. diſtinguens inter fructus induſtriales & naturales, & inter poſſeſſorem malæ fidei, & bonæ fidei, & violentum.

a ¶ *Fructus.*] Nota q̃ fructus dicuntur qui ſuperſunt deductis expẽſis, quæ fiunt gratia quærendorũ, colligendorũ, & conſeruãdorũ fructuũ. quod locũ habet tã in bonæ fidei poſſeſſoribus, quàm in malæ fidei etiam pr̃e donibus. ff. de pet. hær. l. ſi à domino. §. fructus. & l. plane. in fi. & C. de fru. & lit. expen. l. 1. nam nullus caſus interueni re pót, qui hoc genus deductionis impediat. ff. fam. ercisc. fundus q. 1. reſpon. in fin. & ff. ſol. mat. fructus. niſi in vno caſu, ℣. de deci. tua nobis. fructus enim intelli guntur deductis neceſ fariis impẽſis. ff. de ope. ſer. fructus. & ff. de vſur. l. quod in fructus. & ff. man. l. qui mutuã. §. fin. arg. 12. q. 2. vobis. cũ hac diſtinctione: bonæ fidei poſſeſſor tenetur reſtituere tantũ extantes ante lit. conteſta. & nõ cõſumptos: poſt litẽ vero conteſt. vniuerſos. C. de rei ven. certũ. Malæ fidei 1 autẽ poſtquam in ſeſſor, nõ tñ violentus, tenetur reddere omnes qui probantur ad eum peruenuiſſe ante lit. con teſta. & poſt. C. de rei. ven. l. ſi fundum. Si vero fuerit violentus, tũc tenetur reſtituere perceptos, & eos qui perci pi potuerũt per veteres poſſeſſores, vt hic dicit, & ℣. eo. quereẽte. & ℣. de off. deleg. cum cauſa. & 12. q. 2. non liceat. in glo. ſi. quod tñ loquitur in re male alienata: ſimile. ℣. de ap. bonæ. & ff. de peti. hær. l. ſed & ſi lege. §. quod autem ait. & ff. de rei ven, ſi nauis. §. vlti. & C. vnde vi. l. ſi de poſſeſsione. & ff. de vi & vi arma. l. 1. §. qui autem vi deiectus eſt. & §. nõ ſolũ. ſicut in pignoratitia actiõe. C. de pig. act. l. 2. & hoc poteſt intelligi de fructibus induſtrialibus, vt frumento, vino, & conſimilibus. ſecus videtur de aliis, ſcilicet de naturalibus, vt pomis, ficubus, & conſimilibus: quoniam iſtos nõ ſa- cit ſuos poſſeſſor etiã bonæ fidei, vnde reddere tenetur vniuerſos & conſumptos extantes: vt ff. de vſur. l. fructus percipiendo. Et de fructibus iſtis qualiter reſtituendi ſunt, habes Inſti. de oſſ. iud. §. 1. & in glo. cum fructibus. ff. de rei ven. ex diuerſo. ibi no. Et in verbo, reſtitutionis, omnis vtilitas actoris continetur. ff. de verb. ſign. cum prætor. & 3. q. 1. per totum. & 2. q. 2. per totum.

† Terdonẽ.
† Tendonẽ.
† Cap. 1. eo. tit. in 3. com pil.
† Terdonẽ.
† Locodio.
† Lacedio.
† Terdonẽ.
† De ordine Humiliato- rũ vide ple- ne per R. Antoninum in ſeſſor. libro h. itoriali part. 2. titu 15. c. 23. & Caſſaneu in catalogo gloriæ mun di par. 4. cõ- ſideratione. 60. ℣. de mi litibus mi- litiæ templi vide eũdem Antoninum ibidem cap. 2. & Caſſa neum in di- cto catalo- go par. 9 cõ ſideratione 4. v- biratiſſime.
† Terdonẽ & conſtitue rent.
† Terdonẽ.

Olim cauſam.] Ei, qui nõ poſsidet, denegatur reſtitutio. ita cõi ter ſummatur. In prima ponitur commiſsionis & fãcti narratio. In ſecunda cauſæ diffinitio: ibi, *Intelligentes*. Abbas.

CASVS. Quidam Humiliati olim impetrauerũt ab epo Tridoñ. vt hoſpitale & oratorium conſtruerent in loco Caluentiæ, & eis quaſdam poſſeſsiones cõceſſerat ſub ea cõditione, q̃ nomine epi Tridoñ. oratorium ibidem & hoſpitale cõſtruerẽt, & tres ſolidos nomine cenſus eidem epo ſoluerent annuatim, & ille qui eidem loco præficeretur, inueſtituram ab eodẽ epo perciperet, & pro ſe & fratribus ſuis eidem & ſucceſſoribus ſuis obedientiam faceret manualem, epo retinẽte nihilominus dñium loci, & ſic fuit multis temporibus obſeruatum: poſtmodum magiſter militiæ templi ad eãdem domũ aſpirans, ipſos fratres adeo circumuenit, q̃ præter cõſcientiam epi, ſe & ſua in eius manibus tradiderunt, ea tñ cõditione appoſita, ſi epo & capitulo Tridoñ. complaceret, ſine quorum aſſenſu ſe nihil poſſe facere aſſerebant, & magiſter cõditionem acceptauit appoſitam: magiſter ſtatim acceſsit ad locum, & omnia quæ ibi inuenit, aſportauit: epſ hoc intelligẽs, ad illam acceſsit, & quos inuenit ibi ad cuſtodiã domus à magiſtro dimiſſos, eiecit ab ea, cum liceat repellere vim vi, ſecũdum quod iura permittunt: quo facto, ad petitionẽ magiſtri cauſa ſuper hoc fuit quibuſdam abbatibus commiſſa, coram quibus petebat dictus magiſter præfatam domũ ſibi reſtitui, qua ipſum epſ ſpoliatũ fore cõſtet. & teſtibus hinc inde receptis, iudices cauſam in- ſtructam ad ſedem Apo. remiſerũt: dominus Papa diligenter examinato negotio, & intelligens prædictã domum eidem magiſtro traditam ſub cõditione fuiſſe, & quòd nullum præiudicium iuri

quia aut poſsideo rem aliquam per me, vel per aliũ, puta p ſeruũ vel colonum: Si per me, licet ſponte recedã, non animo deferendi poſſeſsionẽ, adhuc eã retineo, niſi ſcienter negligam. ff. de acquir. poſ. ſi de eo. §. 1. & ſi alter intret talem poſſeſsionẽ, quã ſolo animo retineo, adhuc retineo poſſeſsionẽ 1, niſi ille me veniẽtẽ nõ admittat, vel ſi non audeo accedere ad poſſeſsionem, & etiam ſuſpicor me poſſe repelli. ff. de acqui. poſ. l. ſi id q̃d. §. vlti. & l. clam poſsidere, §. qui ad nundinas. Et quàm cito ſciuero alium eſſe in poſſeſsione, poſſum expellere ipſum, vt hic patet, & ff. de acqui. poſſ. l. quod meo nomine. §. vlti. ff. de vi & vi ar. idem eſt. §. eum igitur. Sed ſi aliẽ eſt in poſſeſsione noie meo: tunc ſi ille expelli tur: vel alij tradat poſſeſsionem, ſtatim perdã eam. ff. de acqui. poſſ. l. poſsideri. §. quod ſi ſeruus. & hæc vera ſunt in rebus inmobilibus, ſed ſi quis rem tuam mobilẽ occupat, ſtatim perdis poſſeſsionem: vt ff. de acqui. poſ. ſi rem mobilem.

1 Concor. l. 1. & ibi B. ff. de acq. poſ.
† Vide text. in l. 3. §. cum arietes ff. ſi quadr. pau. fec. dii.

a ¶ *Cum ſtatim.*] Id eſt quàm cito potuerint. ff. ad Tertu. l. 2. §. & confeſtim.

b ¶ *Suſpicari debuerat.*] Vt ff. quod vi aut clam. ſeruus. ff. de acqui. poſſ. l. poſsideri. §. ſi quis nunciet.

¶ *Glo. ſeq. recs. per q. quid debeat probare.*

c ¶ *Reſtitutionem.*] Et ſic patet, q̃ nõ ſufficit, ꝓbare q̃ aliquis fuerit ſpoliatus, niſi probet ſe poſſediſſe. 2. duo enim probare dẽt qui petit reſtitui: ſe poſſediſſe, & ſpoliatũ fuiſſe. ℣. de offi. dele. cõſultationibus. in fi. ſed hic nõ poſsidebat vt dixit, quia ſub conditione poſſeſsionem accepit. Item ſi quis poſſedit ex precario vel ex gratia, non poteſt petere reſtitutionem. 11. q. 3. quia. vel ſi obiiciatur. q̃ incontinenti deiecit. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. vim vi. & ff. ad l. Aquil. l. ſcientiam. §. qui cum aliter. & ℣. de ſent. excom. c. ſi vero. §. ſi vero aliud eſt poſsidere, aliud in poſſeſsione fuiſſe. ff. de acquir. poſſ. l. ſi quis autem. §. idem Pomponius.

1 De huius gloſſæ veritate cõſule hiſtoriam in d. decretali, ad abolendam foſſas nõ dã tas nõ debent vendo Hie ronymi militatorum ſed illis hæ militatos, vel Paupertatis nõ dãtur.

Excõicatio, an incurra- tur per eũ q̃ vi expellit clericum.

¶ *Glo. ſeq. quærit, allegat pro & contra, & ſoluit diſtinguendo.*

d ¶ *Exceſſiſtis.*] Debuerũt hoc facere cũ moderamine inculpatæ tutelæ. C. vnde vi. l. 1. Sed nunquid iſti ſunt excõicari, q̃ expulerunt illũ magiſtrũ, & alios religioſos de domo illa? Vñ q̃ fic. ℣. de ſen. excom. nõ dubiũ. & ex pluribus aliis capitulis ibidẽ. Sed ꝓtra vi: q̃ licitum eſt cuilibet ſe defendere. ℣. de ſen. excom. ſi vero alicuius. §. ſi vero. & q̃ a iſti admiſi ſunt ad agendũ: quod nõ eſſet ſi Papa eos excõicatos reputaret. ℣. de prob. c. poſt ceſsionẽ. Dicas q̃ hæc ratio nõ vñ bona, quia non agebant, ſed defendebant ſe ꝓtra iſtũ magiſtrum, qui petebat reſtitutionem. Dicas q̃ ſi iſti ſciẽter & ex proꝓoſito exceſſerũt modũ in expellendo eos de domo illa, incidẽrũt in ſniam excõicationis 3, quia vim vi repellere licet, ſed cũ moderamine inculpatæ tutelæ. arg. 23. q. 3. non inferenda. & ff. ad leg. Aquil. l. fi ex plagis. §. tabernarius. & ℣. de ſent. excom. c. vt famæ. in fine. Sed ſi non aliter poſſent ſe defendere, niſi modũ excederent, nec tunc credo illos incidiſſe in ſententiam. arg. ff. ad leg. Aquil. l. ſed & ſi. 1. reſponſo. Si vero caſu & ignoranter exceſſerunt modum, tunc non eſſent excommunicati. arg. ℣. de hom. c. ſicut dignum. §. illis præterea. Bernardus.

† Cap 3. eo. tit. in 3. com pilatione
† In Codice Baibatię ita in remotis Partib. &c.
† Aliàs, N.
† Aliàs, D.
† Aliàs, V.

3 De hoc de tranſact. ca. 2. in gl.

3 De hoc ar ticulo vide latius p Hoſtì. & Ioã. And. & alios do ctores anti- quos, & re- centes.

Ingreſſus poſſeſsionem ignorante domino, ad quem pertinet, poteſt per ipſum dominum ſtatim cum ſciuerit repelli etiam violenter, nec ex tali repulſione competit repulſo contra dominum interdictum poſſeſſorium. h. d.

CAP. XII.

OLim † cauſam, quæ inter vos nomine Tridoñ.† eccleſiæ, & magiſtrum & fratres militiæ templi in Lombardia ſuper domo Caluentiæ vertebatur, de Locedio † & de Columba abbatibus, meminimus commiſiſſe: & infra. ¶ Epiſcopus Tridoñ.† poſſeſsiones quaſdam Humiliatis [b] †, ſub ea cõditione [c] conceſſit: quòd nomine Tridoñ. † epiſcopi oratorium ibidem, & hoſpitale conſtruerent †: & tres ſolidos cenſuales Tridoñ.† epiſcopo annis ſingulis exhiberent: à quo etiam perſona, quæ loco præficeretur eidem, inueſtituram perciperet: & pro ſe & aliis fratribus, ei, & ſucceſſoribus eius obedientiam faceret manualem [d]: epiſcopo ſibi loci dominium nihilominus retinente. Dictus vero magiſter ad eandem domum aſpirans, ipſos adeo circumuenit, quòd præter conſcientiam veſtram, ſe & ſua in eius manibus tradiderunt: ea tamen conditione [e] appoſita, ſi vobis quod facerent, † complaceret: ſine quorum aſſenſu ſe nihil poſſe facere aſſerebant [f]: & infra. ¶ Intelligentes autem prædictam domum, eidem magiſtro traditam [g] ſub conditione fuiſſe: & quòd nullum iuri veſtro præiudicium [h] fuerat irrogatum, ex eo quòd idem magiſter iuſtitiæ veſtræ non inſcius, vobis ignorantibus poſſeſſionem accepit: præ-

† facerent, legitur in aliquot exemplaribus, & male, ex quo ad Hapellere licet. Item nullũ militatos reſtituit præiudicium domi- feratur, quia no, ſi eo ignoranter alius ea conditio poſſeſsionem illius ac- ne ſe & ſua cepit, quo minus illum magiſtro re expellere poſsit cũ hoc tradide- ſciuerit. Itẽ vim vi re- rũt, ſi quod pellere licet cũ mode- facerent, pla ramine inculpatæ tute cere ergo & læ, & qui modum exce capitulo dit, tenetur. Tridoñ. vt clarius pa- tet ex anti-

b ¶ *Humiliatis.*] Olim iſti Humiliati 2 cõdemnati fuerunt ab eccleſia, per Lucĩ Papam, ſecundum quod continebatur in decre. ℣. de hære. ad abolendam. in particula quæ modo eſt deciſa in prin. illius ca. ſed poſtea tempore Clemẽtis recepti ſunt ab eccleſia: quia in nullo errabant niſi quia condemnabant iurantes. ſed ipſi in hoc ſe correxerunt: & iurant quando expedit, & eccleſia eos modo approbat.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per obiectionem quòd conditio in ſpiritualibus, &c. & fit triplex ſolutio.*

c ¶ *Conditione.*] id eſt ſub ea forma. 18. q. 2. Eleutherius. & ℣. de præben. ſignificatum. ℣. de cenſibus. quãto. vel in traditione terræ poteſt opponi conditio. ℣. de condi. appo. verũ. & ita non eſt hęc cõditio ſimoniaca 3, cum etiam aliàs de huiuſmodi illa eccleſia teneaſ, ex quo ſurgit in territorio Tridoñ. epi: ſicut nõ eſt ſimoniacum cum epſ eccleſias cõcedit aliquas piis locis, ſi in eis aliquid ſibi reſeruet nomine penſionis. ℣. de reli. domi. conſtitutus. ver. cũ autem. Et cẽſus etiam ſoluitur ad indicia ſubiectionis. ℣. de cauſ. poſſ. c. vlc. & ℣. de cenſi. omnis anima. in fin. Iſta quidem de iure cõi conceduntur. vnde expreſſe poſſunt cõſtitui cenſus in fundatione eccleſiarum, quantum ad inferiores: non quãtum ad prælatos.

3 De hoc de tranſact. ca. 2. in gl.

d ¶ *Manualem.*] ℣. de ma. & obe. his qui. ad quam ſubditi tenẽtur, vt ibi, & etiã per iuramentum q̃nque. ℣. de iureiur. nullus. & ℣. de no. ope. nunci. cum ex iniuncto. & 23. diſt. quamquam. vbi de hoc.

e ¶ *Ea conditione appoſita.*] Niſi hæc cõditio fuiſſet appoſita, valeret ꝓtra Humiliatos, ſi ſimplex fuiſſet huiuſmodi traditio, ſed non præiudicaret epo, vel alteri qui ius haberet. ℣. de do. inter dilectos arg. ℣. quod me. cau. cum dilecti. & ℣. de arbi. cum tempore. argu. ℣. de re iudi. cum ſuper controuerſia.

f ¶ *Aſſerebãt, et infra.*] Sub 4 iſto. infra, ꝓtinetur q̃ ille magiſter ſub ea cõditione recepit domum. & epſ ſuperueniens cũ magno poſſe, expulit magiſtrum & ſuos, vnde magiſter dicens ſe eſſe ſpoliatum, petiit reſtitutionem, ſed denegatur ei, quia non poſſedit.

4 Hæc gloſſa non eſt Bernardi, nec habetur in antiquis exemplaribus.

g ¶ *Traditã ſub condutione.*] Qua non exiſtente, traditio non valebat. arg. ℣. de condi. ap. c. de illis. & c. verum. & Inſtit. de verb. obli. §. ex conditionali. & ideo dictus magiſter non poſsidebat: nã tũc demum dicitur quis poſsidere, cũ conditio extat. ff. de acqui. poſſ. l. qui abſenti. §. ſi quis. & eodem modo nõ amittit poſſeſsionẽ qui ſub conditione recedit. ff. de acqui. poſſ. l. ſi me. 1. reſponſo. in fin. & ideo cum non poſſederit, non poterat ſpoliari: & ideo non reſtituitur iſte magiſter, quia non fuit ſpoliatus.

¶ *Glo. ſeq. circa poſſeſsionem perdendam diſtinguit & ſubdiuidit.*

h ¶ *Præiudiciũ fuerat.*] Vt ſcias quando alicui præiudiciũ fiat circa poſſeſsionẽ, vel quamdiu eam poſsidere intelligatur, notabis, quia

ſpenſare non poteſt, nec etiã conſueuit, & probationes ſint ineõ- tinenti paratæ: quæſuit etiam an idem eſſet, ſi graduꝫ diſpenſabilis, vel impedimentum diſpenſabile allegetur, & probatiões ſimiliter ſunt paratæ? Rñdet Papa dicẽs, quòd circa ſolutionẽ propoſitæ quæſtionis diuerſæ ſunt ſniæ diuerſorum: Quidam dicunt reſtituionẽ faciẽdã, alij cõtrariũ aſſeuerãt, alij medium viam eligũt, dicẽtes qñq; faciendã, qñq; denegãdã: primi iuuari videntur per decre. Lucij Papæ ℣. eo. ex queſtiõe. cuius ſniꝫ & verba hic ponunt: ſed ꝓtra iſtos videt obſtare periculũ inceſtus: ſed ipſi rñdẽt timoré illũ vanũ eſſe: quia etſi reſtitutio fiat, non tñ ſequitur quòd cõſanguinitatis hẽt notitiã, nec debet exigere debitũ, nec ꝓtra cõſciẽtiã reddere, alioquin peccat mortaliter: ſicut ille ſuper cuius ꝓiugio nulla q̃ſtio mouetur, nec reddere nec exigere debet, ſi habet conſanguinitatis notitiã. Secũdi iuuari videntur per decret. Clementis, cuius verba & ſniꝫ hic ponit quæ eſt ℣. de ordine cognitionũ. intelleximꝰ. cum in multis caſibus differatur reſtitutio. Vtima opinio ſatis vẽ cõgrue adaptari, vt in gradibus diuina lege prohibitis reſtitutio denegetur, ſed in gradibus humana cõſtitutione prohibitis ſit cũ effectu reſtitutio indulgenda, in quib. poteſt diſpenſari: ſicut beatus Grego. & multi alij diſpenſarunt: vnde non peccat qui ad mãdatum eccleſiæ reddit debitũ in talibus gradibus: ſed in aliis gradibus diuina lege prohibitis non poteſt diſpẽſari. Dominus Papa nullam de præmiſsis opinionibus ad præſens reprobare intendit, tamen decre. Lucij Papæ refertur ad poſſeſſorium, decre. Clementis ad petitorium: Verumtamen cum mulier habẽs notitiam conſanguinitatis, præſertim in gradibus diuina lege prohibitis, non poſsit ſine mortali peccato carnaliter cõmiſceri, fruſtra adiudicatur reſ in tali caſu reſtituꝛio ſpoliato, cũ illa cõtra Deũ & ꝓtra cõſciẽtiam non debeat iudici obedire, ſed potius excõicationẽ humiliter ſuſtinere, & ſic eſſet quaſi pplexa, quia pp ſniam eccleſiæ debeꝛ reddere debitum, & pp conſcientiam reddere nõ deberet, & ſic vtriq; laqueus pararetur, cum inter ſe carnaliter cõiũgi nõ poſſent, nec alter alteri copulari: pp ea melius videtur dicẽdum dño Inno. q̃ cum opponitur conſanguinitas, & maxime in gradibus diuina lege prohibitis, & probatiões offerũtur incõtinẽti paratę, in quibus adiudicanda eſt reſtitutio, prætęrquam ad carnalẽ copulam, & ad maiorem cautelam iuramentum recipi debet ab ipſa, q̃ talis obiectio malitioſe nõ fiat, præcipue ſi fama conſentit, quouſque auditis probationibus cauſa terminetur: Si vero non habeat probatiões incõtinẽti paratas, ſed dilationes petat, quia præſumptio eſt cõtra eã, q̃ ſua temeritate recęſit à viro: ad reſtituꝛionem plenariam eſt cogẽda eccleſiaſtica cenſura, quam debet humiliter ſuſtinere, negãdo debitũ cõiugale, donec probatiões offerat paratas: & tunc abſolutione petita & ꝓſtita, procedatur ſm q̃ eſt præmiſſum, nullo mandato interim ſibi facto, ſi vero tanta ſit viri ſæuitia, vt ei non poſsit de iure cauerꝛi, nõ ſolũ dẽt ei reſtitui, ſed ab eo potius amouerꝛi: alioquin ſufficienti cautiõe prouiſa, ſi fieri poteſt, coniunx ante cauſæ cognitionẽ eſt reſtituẽda marito. Nota q̃ potius debet quis ſequi cõſciẽtia q̃ ſniam eccleſiæ. Itẽ cũ probatiões incõtinẽti ſunt paratæ, non eſt reſtitutio quo ad carnalẽ copulam faciẽda. Itẽ cũ ꝓſumptio eſt cõtra aliquẽ, q̃ malitioſe proponat exceptionẽ, iuramẽtum debet præſtare, quòd malitioſe ea non opponat. Item cũ propter ſæuitiam viri vxori prouideri non poteſt, non eſt reſtitutio facienda.

4 De hoc ar ticulo vide quid ſanci- erit concilium Trident. ſeſſio. 24. de reformatione c. 20. ad hæc, cauſæ matrimoniales.

¶ *Gl. ſe. ad ſupraſcriptionẽ inducit duo ſimilia. ſignat ꝓtrariũ, & ſol.*

e ¶ *In tua.*] Arg. archidiaconũ 4 habere iuriſdictionẽ cauſarũ matrimonialiũ. ſic & abbas. ℣. de excef. præla. accedẽtibus. in fi. ſic & quod in decr. prędicta, accedẽtibus. in his eñ conſuetudo ſeruatur, quæ dat iuriſdictionem. 9. q. 3. conqueſtus. in text. & in gloſſa cõſuetudo. C. de emãci. l. 1. & vlt. & ℣. de arbi. dilecti. in fi. & ita potius cognoſcunt ex cõſuetudine quàm ex iure. arg. prædictæ decr. accedentibus. & arg. ad hoc ℣. de offi. archi. c. vlti. ad fin.

f ¶ *Coniunctam.*] Et hoc incontinenti probare volebat.

¶ *Gloſſa*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Gloſſ.ſeq.arg.primo à contrario litteræ, & illius argumenti tenet contrarium.Secundo quærit arg.affirmatiue: ſoluit cõtraria.& adducit duo ſimilia.

a ¶*Diuertit.*]Aliàs ſi eam à ſe repulliſſet,non poſſet petere reſtitutionem, cum ſeipſum expoliaſſet.arg.27.q.2.Agathoſa 1.Sed contra credo:quòd hoc nõ obſtaret, ſi velit ipſam habere, qui eam expulit,quia eo ipſo q̃ repetit ipſam,& ipſa non vult ad eum redire,intelligitur eũ ſpoliaſſe. Sed nunquid haberet locum pactum de non petendo?Videtur quòd ſic.33.q.5.quòd Deo pari.in talibus non valet pactum, vel compoſitio. ſ. de tranſact. cap. vlt.ita quòd vterque remaneat in ſeculo,nullũ pactũ ibi valet,nec abſoluere ſe poſſunt, etiã ſi iurarent. ſ. de iureiu. tua.& etiam ſi vouerẽt arg. ſ. de conuer.coniu. ex parte 2.in fi. quia cõfeſsio etiam ibi locum nõ haberet contra matrimonium: vt 35.q.6. ſi duo.& ſ. de eo qui cognouit cõſangui.vxo.ſuæ, ſuper eo.nec etiã exceptio rei iudicatæ locũ habet ibi,vnde volũtas ibi deambulatoria eſt. ſ.de re iudi. c. lator. & c.conſanguinitatis.

b ¶ Et *infra.*] ſub iſto, infra, continetur q̃ quæſiuit etiã,an idẽ eſſet ſi gradus diſpenſabilis,vel aliud impedimentum dispenſabile allegetur,& probationes eſſent incontinenti paratæ.Ber.

c ¶*Vtram mediam.*]Arg.de medio ſpectando.ſic ſ.de off.dele.quærenti.in glo.æquitatis.Vnde Ouidius:

Inter virtunque vola,medio tutiſſimus ibis.

¶ *Gloſſ. ſeq.aduuat primam opi.per quatuor decre.& duas leges:& ſoluit duo obſtantia.*

d ¶*Per decretalem.*]Iſtorum opinio,ſcilicet q̃ reſtitutio ſit faciendа,multis iuribus iuuãt:& primo p decr.ſ.eo.ex conqueſtione.& c.in litteris.& c.cité cũ q.ſ.& ſ.vt lit.nõ ꝓteſt.accedẽs 2.C. de ap.l. 1.& C.de do.inter virũ & vxo.ſi maritus.nec obſtat illa decr. ſ. de ordi.cog.c.1.q.a loquiſ in petitorio,vt hic.& ſ.df.nec obſtãt leges illæ.ff.vt in poſſ.li ſi is à quo.ff.ad exhibendũ.l.3.§.ibidẽ.& ff.ad Carbo.l.3.§.cauſæ. quia loquuntur in poſſeſsione adipiſcenda,etiã in exhibitione rei,vbi differtur miſsio in poſſeſsionẽ,ſi incontinenti ,pbetur de proprietate ſ. & fallit in caſibus notatis ſ.eo.c. ex cõqueſtione. & in caſibus qui notantur 3.q.1.in ſumma. ſ.c. proxim.

e ¶*Conor.*] Conor.ex.in 1.ſi coloni,cum nota. C. de agri.& cen. li.lib.1.

† Aliàs ita: deretur pericnlum expugnare.

† In veruſtis exẽplaribus ita:nec exigere debitũ

nec contra conſcientiã ſoluere teneatur.

f ¶*Non poteſt.*] id eſt, nõ vult,vel non expedit.ſic 32.q. 5. ſi Paulus. in gl. ſuſcitare. quoniã Papa in omnibus diſpẽſare põt, quæ non ſunt contra articulos fidei, vel generalẽ ſtatum eccleſiæ.15. diſt. ſicut.in gloſ. fi.& 25. q. 1. ſunt quidã. cum glo.ſua. nec in his quæ ſunt contra ſubſtãtiam monachatus. ſ.de ſtatu. monach. cum ad monaſterium. in fi. nec in his quæ in ſui natura ſunt mala , vt q̃ ſine peccato poſſet quis adulterari.arg.ſ.de iureiu.& ſi Chriſtus.§.quædam etiam. nec poteſt diſpenſare vt ſimul quis habeat plures vxores.ſ.de tranſac.c. vlti. Idem credo de gradibus diuina lege prohibitis : vt hic dicit. vnde propriè ponitur hoc verbum,non poteſt.& ideo hæc expoſitio:non vult,vel non expedit,non habet locum hic.

† Aliàs ita: incẽſtus vi-ſtituenda marito.

† In veruſtis exẽplaribus ita:nec exigere debitũ

nec contra conſcientiã ſoluere teneatur.

¶ *Glo.ſeq.reci.per obiect. & dupliciter ſoluit.primo violando litteram.ſecũdo plane legẽdo , vt ſit caſus ſpecialis , ſicut & alij quinque , quos enumerat.*

f ¶*Non poteſt.*] id eſt, nõ vult,vel non expedit.ſic 32.q. 5. ſi Paulus. in gl. ſuſcitare. quoniã Papa in omnibus diſpẽſare põt, quæ non ſunt contra articulos fidei, vel generalẽ ſtatum eccleſiæ.15. diſt. ſicut.in gloſ. fi.& 25. q. 1. ſunt quidã. cum glo.ſua. nec in his quæ ſunt contra ſubſtãtiam monachatus. ſ.de ſtatu. monach. cum ad monaſterium. in fi. nec in his quæ in ſui natura ſunt mala , vt q̃ ſine peccato poſſet quis adulterari.arg.ſ.de iureiu.& ſi Chriſtus.§.quædam etiam. nec poteſt diſpenſare vt ſimul quis habeat plures vxores.ſ.de tranſac.c. vlti. Idem credo de gradibus diuina lege prohibitis : vt hic dicit. vnde propriè ponitur hoc verbum,non poteſt.& ideo hæc expoſitio:non vult,vel non expedit,non habet locum hic.

2 Et inceſtus ſpericulũ.& q̃ ꝓbationes impedimenti paratas habeat : & qa iniuſta,& expulſa à viro receſſerit.

hæc patent in antiq.10. And.

d ¶ *Et infra.*] Sub iſto,infra,continetur q̃ quæſiuit etiã,an idẽ eſſet ſi gradus diſpenſabilis,vel aliud impedimentum dispenſabile allegetur,& probationes eſſent incontinenti paratæ.Ber.

e ¶*Vtram mediam.*]Arg.de medio ſpectando.ſic ſ.de off.dele.quærenti.in glo.æquitatis.Vnde Ouidius:

Inter virtunque vola,medio tutiſſimus ibis.

¶ *Gloſſ. ſeq.aduuat primam opi.per quatuor decre.& duas leges:& ſoluit duo obſtantia.*

f ¶*Per decretalem.*]Iſtorum opinio,ſcilicet q̃ reſtitutio ſit faciendа,multis iuribus iuuãt:& primo p decr.ſ.eo.ex conqueſtione.& c.in litteris.& c.cité cũ q.ſ.& ſ.vt lit.nõ ꝓteſt.accedẽs 2.C. de ap.l. 1.& C.de do.inter virũ & vxo.ſi maritus.nec obſtat illa decr. ſ. de ordi.cog.c.1.q.a loquiſ in petitorio,vt hic.& ſ.df.nec obſtãt leges illæ.ff.vt in poſſ.li ſi is à quo.ff.ad exhibendũ.l.3.§.ibidẽ.& ff.ad Carbo.l.3.§.cauſæ. quia loquuntur in poſſeſsione adipiſcenda,etiã in exhibitione rei,vbi differtur miſsio in poſſeſsionẽ,ſi incontinenti ,pbetur de proprietate ſ. & fallit in caſibus notatis ſ.eo.c. ex cõqueſtione. & in caſibus qui notantur 3.q.1.in ſumma. ſ.c. proxim.

g ¶*Mouetur.*]Reſume, nec exigere nec redde re debet debitum.

h ¶*Oraculũ.*] i. rñſum.

i ¶*Clementis.*] ſ. de or di.cog.c.1.Ber.

k ¶*Caſibus.*]de quibus aliqui notãtur ſ. eo.ex conqueſtione.

¶*Glo.ſeq.notat ſecundũ gradũ ꝓhibitũ lege diuina.ſignat ꝓtrariũ de decre.gaudemus, & ſoluit.*

l ¶*Diuina lege.*]In Leuitico,ſ.18.c. quondã pp hominũ raritatẽ,tũ duæ ꝑſonæ excludebãt à ꝓiugio,vt nec filiꝰ matrẽ,nec filia patrẽ duceret.Sub lege excepit ſe re duodecim,matrẽ,nouercã,ſororẽ,neptẽ,amitã,materterrã,vxorẽ patrui vxorẽ fratris:ſed hoc recepit determinatione.8.q.1. olim. 5 priuignã,filiã priuigni vel priuignę,ſororẽ vxoris paucas tũ excluſit, vt multiplicarenẽ hoſes. Sub gratia vero, ſ.tẽpore Chriſti plurimæ ꝑſonæ excludunẽ, vt locũ haberet ꝓtinẽtia, & eſt illa ,phibitio ꝓiugij: nã à fornicatione quilibet & q̃libet excludunẽ. Et ita cũ eccl̃a in iſtis gradib̃ diuina lege ,phibitis nõ ꝓſueuerit diſpenſare,eis oppoſitis nõ eſt reſtitutiofaciẽda &hoc vt ſonare litera iſta.

ADDITIO. Tredecim ꝑſonas diuina lege,phibitas habes his verſib̃:

Nota,ſoror,neptis,matertera,fratris & vxor.
Et patrui coniunx,mater,priuigna,nouerca,
Vxorisque ſoror,priuigni nata,nuruſque,
Atque ſoror patris coniungi lege vetantur.

m ¶*Beatus Gregorius.*] 35.q.3.quædam lex.

n ¶ *Nec peccat.*] Allegatio eſt.

o ¶*Nec cuiquam earum.*] Omnibus enim iuris auctoribus æqua prærogatiua 6 ſeruanda eſt. C.de ve.iur.enu.l.1,§.is ita.arg.19.diſt. ſic omnes.& 20.diſt.de libellis.in fi.

p ¶ *Volumus generari.*] Et tũ generatur, Iudices enim ſecundum ſuam opinionem ſententiant.11.diſt.nolite.& ſ.de cel. miſ.de homine.arg.de cõſe.diſt.1. præcepta. & Papa hic loq̃ vt vꝰ magiſter.

q ¶*Porro.*]Hæc allegatio Gregorij eſt.

r ¶*Non eſt.*] 28.q.1.omnes.§.ex his.ſ. de præſeri. quoniam omne.& ſ.de ſimo.per tuas.

s ¶*Excõicatione.*]Hoc ſm diſtinctionẽ illiꝰ dec.ſ.& sẽ.excõ.iq̃ſtitiõi.

t ¶*Laqueus.*]eccl̃a.n.nulli dẽt laqueũ iniicere.27.q.1. de viduis 2.

a ¶ *Duma.*]

a ¶*Diuina.*]ergo vꝝ q̃ in ſecundo gradu eccleſia diſpenſare non poſsit,cũ iſt ad fneꝛit diuina lege prohibitum.30.q.3.Pyctacium.in glo.2.& in leuitico prohibetur ſecũdus gradus in conſanguinitate & affinitate:vbi dicitur:Turpitudinem ſororis vxoris tuæ, & filiæ eius non reuelabis:filiam filij eius, & filiã filiæ non aſſumes. Sed ꝓtra vꝝ ſ.de diuor. gaudemus. 1 vbi dꝝ q̃ ſi pagani contraxerunt in ſecundo gradu, poſt ſimul remanere. Dicas q̃ in Leuitico ,phibetur ſecundus gradus in deſcendentibus , nõ in collateralibus: vnde in ſcõdo collaterali diſpenſare põt eccleſia. q̃ expone, ꝑſertim , id eſt,maxime: quia ſi probationes incontinenti ſunt paratæ,non eſt faciẽda reſtitutio , quãtũ ad carnalem copulã,in quocunque gradu , ſed multo fortius in gradibus diuina lege prohibitis : aliàs fiat reſtitutio quo ad omnia,vt ſ. ſequitur.

b ¶*Offeruntur incontinenti.*] Hic patet,q̃ licet ſpoliator velit probare incontinenti exceptionem conſanguinitatis, tñ ſpoliatus priꝰ eſt reſtituendus , ſi periculũ animæ non immineat: q̃ hic mulier reſtituitur in cæteris , præterquam ad copulam , & tamen probationes incontinenti offeruntur: vnde tollitur diſtinctio quorundã qui dicunt, q̃ ſi ſpoliator velit ſtatim probare exceptionẽ,reſtitutio differtur per id quod legitur.ff.ad exhibendum.l.3.ibidem.& ff.vt in poſſ. lega.l.is à quo.Sed illæ leges in alio caſu loquũtur : vt dictũ eſt ſ.

¶*Glo.ſeq.notat quòd in ſpiritualibus ſuper emergentibus,&c.*

c ¶ *Iuramento recepto.*] Hoc eſt notabile,q̃ licet in cã matrimonij & aliis cauſis ſpiritualibus de calumnia ſiue malitia non iuretur:vt ſ.de iuramen.calum.litteras. iuratur tñ de calumnia ſuper exceptionibus poſt emergẽtibus:ſi tñ per eas alterius ius aliquatenus tollatur. ſ.de ele.c.cum dilecti.& ſ.qui matr.accu.poſſe. fi.& ſ.de teſti.præſentium.ff.de damno infe.qui bona.§.ſi quis ſtipulaturus.arg.ff.qui ſatisd.cogan.l.de die.§. iubetur. Dicas quòd vbi in principio ſemel lite cõteſtata iuratũ eſt de calumnia , poſtea nõ iuratur:q̃ iuramentũ illud extẽditur ad omnes exceptiones peremptorias,quæ poſtea occurrũt,ſiue ſint emergentes,ſiue ſint ante litẽ cõteſt.bene iurat ſuper exceptionibus propoſitis, & ꝓpoſitis deſignatis ante litẽ cõteſtationẽ,ſiue ſint dilatoriæ,ſiue peremptoriæ,quæ poſtea occurrũt,ſiue ſint emergentes,ſiue incidẽtes.C.de iura.calum.Auth.hoc ſacramentũ.Olim aliter obtinebat,vt ſ.de excep.paſtoralis.ſiue ſit cauſa ſpiritualis,ſiue ciuilis ſed ſen. ſeruabatur,q̃ iurabat ſuper quolibet capitulo:vnde hodie nõ vadit iuramẽto ſ. de iureiu. Et nihilominus iuratur poſtea de calumnia ſuper principali quæſtione,quia aliud eſt iurare ſuper exceptionibus ante litẽ cõteſt. & iurare ſuper propoſitis,quia ibi declinatur iudiciũ , nec tangunt principalem quæſtionem,nec ex ea oriũtur:& aliud eſt iurare ſuper exceptionibus poſt litem conteſtatam,quia illa tangunt principale negotium,& oriuntur ex eo.vnde iuramentum de calumnia ad omnia extenditur quæ emergũt poſt lit.conteſt.& quæ incidunt:& ideo poſt litem conte. præſtito iuramento ſuper principali quæſtione, non iuratur poſtea:quia ſic quaſi bis iuraretur.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

d ¶ *Tolerare.*]Hoc intellige ſecundũ diſtinctionem illius decre.ſ. de ſen.excom.inquiſitioni.Sed pone q̃ talis excõicata iniuſte mouetur,nũquid debet ſepeliri in cœmiterio eccleſiæ, cũ apud Deũ non ſit ligata.24.q.3.ſi quis non recte? Dicas q̃ non 2, quia quantum ad eccleſiam ligata eſt,quæ nõ iudicat de occultis.ſ. vt eccl. beneſi.ſine dimi.conſe.vt noſtrum.c.porro.& ſic eccleſia pro ipſa non debet orare 3. Quo ad Deum ſoluta eſt,nec nocet ei vilis ſepultura.ſ.de ſepul.ſacris.in fi.potius enim conſulendũ eſt animæ quàm corpori.& in tali caſu vbi mulier certa eſt,potius dẽt Deo obedire quàm iudici, ſecundum conſilium Papæ. & 11. q. 3. non ſemper.& 23.q.1.quid culpatur.ne contra conſcientiam ſuam ędificet ad gehennam.

e ¶*Sufficiens.*] 32.q.1.de benedicto. ex quo enim propter ſæuitiam vnus reliquum dimittere poteſt ſecundum legem.in Auth.de nup. §. ſi igitur mulier tale aliquid. coll. 4. ergo multo minus eſt reſtitutio:facienda : quia turpius eiicitur quàm nõ admittitur hoſpes. ſ. de iureiur. quemadmodum. §. alioquin.& ſi hoc caſu alicui honeſtæ mulieri committẽda eſt,vbi ſecure more tur.ſ.eo.c.ex tranſmiſſa.& ſ. de ſpon. c. cum locum.arg.ſ.de procu. c.accedens.& prẽterea fatiſdatio nõ immutat maleuolum propoſitũ. Inſti.de ſuſpect.tuto.§. nouiſſime.

f ¶*Nondum ſeptem annorum.*]Et ita nihil egit,cũ ætas impediret. ſ.de deſpon.impu.litteras.& c.acceſsit. Item arg.q̃ vbi quis vult contrahere matrimonium,nec põt ætate prohibente,nec ſponſalia contrahit,quia nõ vult:nec matrimonium,quia nõ poteſt:nec illud intelligitur contrahere.ff.de dona.inter virum & vxo.cũ hic ſtatus.§.pen.& ſ.de offi. deleg. cum ſuper. C. ſi quis alteri vel ſibi. multum intereſt.Arg.contra.ſ.de deſpon.impu.de illis.1.in fin. & c.tuæ.Sed videtur q̃ illa licet fuerit minor, tamen auctoritate ſua non

1 De intelle ctu.ea gaudemus.vi ſe ſortum libr. ſen diſtinc. 40.q. 1. arti. 4.vbi etiam de materia huius gloſ. tã.

2 Vide quod dicã de ſponſ. veniens.in glo.nũ alter. q̃ Io. And.

† De hoc articulo vide plene p Turrecrematã ſ.q.2.c. coniunctiones. & per Dominicũ Sotum libr. 4. ſen. diſt. 41. q.1.art.4.

† Capet.

† Aliàs quia hic petẽtium tur.

† Scilicet ex fraum.

3 In aliquot antigs poſt verbum, ſolum, ita habetur: ſub lege gratiæ priuignam &c.

4 De materia huius gloſæ,vide Turrecrematã,& Sotum ante citatũ.

5 In aliquot antiq. poſt verbum, ſolum, ita habetur: ſub lege gratiæ priuignam &c.

6 Hiero.ſuper Danie. peccauit de magiſtroris eccleſiæ iudicare ſcientias, &c. Ipſe tamẽ dixit ad Alex nõdo ciuis ſed doctris opti-mi, ſed ſecundũ ponderanda eſt. Io. And.

7 Vide quod dicã de ſponſ. veniens.in glo.nũ alter. q̃ Io. And.

† Cap.4 eo. tit.in 1. compilatione

Senen.habebat quandã neptem ſuã intra pubertatem conſtitutã M. nomine,voleb at eã copulare matrimonio filio H. ciuis Senen. nõdũ ſeptem annorum:& traducta fuit in domum eiuſdem,ſed ipſa poſtquam ad nubiles annos peruenit,noluit ratum habere qđ à patruo ſuo fuerat in cho ntũ,& de domo illius receſsit , poſtulãs à Senen.epiſcopo cu n alio licentiam contrahendi:epiſcopus citauit partes ad præſentia n ſuam:Mulier per procuratore ſuũ petebat poſſeſsiões,& res alias ſibi reſtitui,datas pro ipſa nomine dotis,& dari ſibi licentiam contrahendi:pars altera petebat reſtitutionem mulieris,aſſerens illam per procuratorem cauſam agere nõ poſſe,ſed debebat perſonaliter intereſſe:epiſcopus ſuper hoc dubitauit,& conſuluit dominum Papam:Papa reſpondet, q̃ non eſt dubium quin ipſa mulier quamuis ſit minor,poſſit cauſam matrimonij per ꝓcuratorem tractare,& pars altera reſtitutionẽ mulieris poſtulare non poteſt,cum nullo commodo iuris ſeu poſſeſſionis fuerit deſtituta:quia per talem traductionem,quam nõ præceſſerunt ſponſalia vel conſenſus legitimus , nec etiam ſubſecuta fuerunt,nullum obligatorium vinculum cõtractum fuit inter eos vnde mandat quatenus ſi eſt ita:non obſtantibus exceptiobus ſuprædictis, audiat quæ partes hincinde duxerint proponeda:& qđ canonicum fuerit appellatiõe remota,decernat.Not.quòd minor xxv.an.maior xij. vel xiiij. in cauſa matrimoniali cenſetur maior, & per ſe,& per procuratorem cauſam tractare poteſt.Item in tali reſtitutione petẽda,neceſſe eſt probare ius matrimonij,& poſſeſſionem corporalem,ſcilicet per carnalem copulam ad hoc vt detur reſtitutio.Item iſta poſſeſsio non ,pcedit ſine iure.Item qui intendit contrahere matrimonium , nec poſsit ætate prohibenre, nec etiam ſponſalia contrahit.

¶*Gl.ſeq.ar.q̃ volens matrimonium contrahere, &c. ſignat contrarium.ſecundo obicit de decre.de illis.Soluit,diſtinguendo inter ſponſalia nulla,& aliqua.*

EX ꝑte M. Petens reſtitutionem con iugis,habet ,pbare cõiugium legitimum ex cõſenſu.Ita communiter ſummiſt.Sed ex hac ſummatiõe infertur vt ſufficiat probare ſolũ coniugium : licet non ,pbetur carnalis copula: de quo tamen ſunt opiniões.In prima parte poniẽ mulieris querela partim deciſa.In ſecunda dat iudicem:ibi, *Quia igitur.*Abb.Sicul.

CASVS. Quidã ciuis Senen. habebat quandã neptem ſuã intra pubertatem conſtitutã M. nomine,voleb at eã copulare matrimonio filio H. ciuis Senen. nõdũ ſeptem annorum:& traducta fuit in domum eiuſdem,ſed ipſa poſtquam ad nubiles annos peruenit,noluit ratum habere qđ à patruo ſuo fuerat in cho ntũ,& de domo illius receſsit , poſtulãs à Senen.epiſcopo cu n alio licentiam contrahendi:epiſcopus citauit partes ad præſentia n ſuam:Mulier per procuratore ſuũ petebat poſſeſsiões,& res alias ſibi reſtitui,datas pro ipſa nomine dotis,& dari ſibi licentiam contrahendi:pars altera petebat reſtitutionem mulieris,aſſerens illam per procuratorem cauſam agere nõ poſſe,ſed debebat perſonaliter intereſſe:epiſcopus ſuper hoc dubitauit,& conſuluit dominum Papam:Papa reſpondet, q̃ non eſt dubium quin ipſa mulier quamuis ſit minor,poſſit cauſam matrimonij per ꝓcuratorem tractare,& pars altera reſtitutionẽ mulieris poſtulare non poteſt,cum nullo commodo iuris ſeu poſſeſſionis fuerit deſtituta:quia per talem traductionem,quam nõ præceſſerunt ſponſalia vel conſenſus legitimus , nec etiam ſubſecuta fuerunt,nullum obligatorium vinculum cõtractum fuit inter eos vnde mandat quatenus ſi eſt ita:non obſtantibus exceptiobus ſuprædictis, audiat quæ partes hincinde duxerint proponeda:& qđ canonicum fuerit appellatiõe remota,decernat.Not.quòd minor xxv.an.maior xij. vel xiiij. in cauſa matrimoniali cenſetur maior, & per ſe,& per procuratorem cauſam tractare poteſt.Item in tali reſtitutione petẽda,neceſſe eſt probare ius matrimonij,& poſſeſſionem corporalem,ſcilicet per carnalem copulam ad hoc vt detur reſtitutio.Item iſta poſſeſsio non ,pcedit ſine iure.Item qui intendit contrahere matrimonium , nec poſsit ætate prohibenre, nec etiam ſponſalia contrahit.

¶*Gl.ſeq.ar.q̃ volens matrimonium contrahere, &c. ſignat contrarium.ſecundo obicit de decre.de illis.Soluit,diſtinguendo inter ſponſalia nulla,& aliqua.*

f ¶*Nondum ſeptem annorum.*]Et ita nihil egit,cũ ætas impediret. ſ.de deſpon.impu.litteras.& c.acceſsit. Item arg.q̃ vbi quis vult contrahere matrimonium,nec põt ætate prohibente,nec ſponſalia contrahit,quia nõ vult:nec matrimonium,quia nõ poteſt:nec illud intelligitur contrahere.ff.de dona.inter virum & vxo.cũ hic ſtatus.§.pen.& ſ.de offi. deleg. cum ſuper. C. ſi quis alteri vel ſibi. multum intereſt.Arg.contra.ſ.de deſpon.impu.de illis.1.in fin. & c.tuæ.Sed videtur q̃ illa licet fuerit minor, tamen auctoritate ſua non

Universidad de Deusto
Biblioteca

sua nō debuit recedere.ℑ.de despon.impu.de illis 1.in prin.Sed in hoc distingue vbi sponsalia nō tenuerunt ætate prohibente,nec postea cursu tēporis placuerūt,vt hic,vel si ꝑ vim ꝓtracta fuerāt: vt ℑ.de despō.impub.ex litteris.auctoritate sua pōt mulier recedere,qā nulla obligatio fuit hincinde ꝓtracta:vt in ꝑdictis decre.c. litteras.& cap.accesfit.

† Videl.qui vniuersas. ff de aequi. poss.

Vbi vero spōsalia tenēt, non dēt recedere alter sine licentia ecclesiæ.ℑ. de despō.spu. de illis 1.

a ¶ *Copulare.*] hoc qđ dicit [voluerit matrio copulare]tollit oīa cōtraria,& hoc quia volūtas patrui ad nullū actū ꝓcefsit,nec quo ad sponsalia, nec quo ad matrimoniū,& ita nulla obligatio fuit cōtracta,vt ℑ.sequitur.

b ¶ *Postulauit.*] & etiā res fi quas dedit ei in dotē. nā semper subintelligitur talis cōditio, si matrimonium fuerit subsecutum 1. ff.de iure dot.l. stipulationem. & l.dotis promissio. & fructus & partus. ff. de condi. causa non secu. q se debere. §. fundus.

1 De iure & de facto.infra de do.in tex vi.& vx. & si necesse. Io.Andr.

¶ *Gl.seq.primo ponit decē casus,quibus minor cē setur maior.Secūdo quærit , an in spiritualibus restituatur minor,& solu it.Tertio quærit de renunciante beneficio,& c.alle. 3.iura ad negatiuam.& 3.ad affirmatiuam,& soluit.*

c ¶ *Quamuis minor.*] Sic patet ꝙ in causa matrimoniali minor xxv.annorū censet maior.Similiter in voto.20.q.2.c.1.§.1.& c.2.Ité & in alio cāsu cū minor mortē patris exequitur,vel cū agit de testamento patris.15.q.3.de crimine.Ité cū agit de recuperāda possessione.C.qui legi.perfo.l.vlti.Ité cum agit de toro violato. ff.de adul.si maritus.§.lex Iulia.Ité cū agit de libero homine exhibendo.ff.de lib.ho.exhi.l.3.§.fed si mulier.Ité cum impetrauit veniam ætatis.C.de his q ve.æta.impe.l.1.Ité cū agit negotia alterius.ff.de mino.l.cum mandato.Et generaliter vī, q ℔m canones etiā cōtra patrem suū minor agere possit:vt 2.q.7.quæritur.Sed nunquid minor ꝑt petere restitutionē in integrū in huiusmodi spiritualibus siue ecclesiasticis negotiis,si doceat se læsum:vt si ꝓtraxit cū paupere cū poterat ꝓtrahere cū diuite?Dico ꝙ nō:qa error diuitiarū nō impedit matrimoniū.29.q.1.§.1.ergo nec sponsalia:quia in hoc cēsetur maior.Et vbi minor mutat ſtatū,non restituit.ff. de mino. l.si ex causa.§.Papinianus ait.arg.20.q.2.c.1.& 2.& si maior est xx. annis,ꝑt se permittere venūdarī ad participādū prerīū:vt Insti.de iure perso.circa fi.Sed si minor xxv.an.renunciauit beneficio suo, nunquid potest implorare restitutionem?Vī ꝙ nō,quia in talibus loco maioris hī,quia in rebus ecclesiasticis sīa lata cōtra minorē absentem & indefensum,tenet.ℑ.de elect.dudū.1.§.cū autē.Sed in rebus immobilibus sīa lata cōtra minorē absentē, nulla est.ff. de re iud.ꝓtra pupillū.Ité ex hoc sequeretur inconueniēs, quia fi minor renūciasset ecclesiæ,si postea illa conferat legitime alicui, demū minor petat restitui,ꝙ ei adiudicabit ecclesia, qui legitime est eā adeptus,& sine culpa: qđ esse nō debet.ℑ.de appe.bonæ. 56. dist.satis peruersum.16. q.c.vlti. inuentum est. Item quīa in rebus ecclesiasticis censendus est sui iuris , sicut & filiusfamilias in castrensi peculio.ff.ad Macedo.l.2.& 3.in fi.Econtra vī ꝙ posit : qa & maiori cōpetit restitutio in integrū.ℑ. de resti.inin teg.c.ex litteris.Item in rebus ecclesiasticis maius periculū est q̄ in aliis: ergo in eis cautius est agendum.42.dist. quiescamus.7.q.2.c.vlt.ff.ad Carbo.l.1.§.fed fi quis.incongruum enim esset quōd per assumptionem rei ecclesiasticę ꝑderet beneficiū restitutionis:quia vtilitas debet augeri nō minui per dignitatem.ff. de iudi.l. si longius.

2 Si nō collatū subuenitur,& hæc fuit opi.Io. & Vin. hic: quā approbat H si ecclesiæ & animabus exꝑediat : vt sic magis cōsideretur læsio ecclesiæ q̄ personæ argu. supra de elect in causis.Ioan And.

Minor in cēsus casib. & in alio cāsu cū minor mortē patris exequitur,vel cū agit de testamento patris.15.q.3.de crimine.Ité cū agit de recuperāda possessione.C.qui legi.perfo.l.vlti.Ité cum agit de toro violato. ff.de adul.si maritus.§.lex Iulia.Ité cū agit de libero homine exhibendo.ff.de lib.ho.exhi.l.3.§.fed si mulier.Ité cum impetrauit veniam ætatis.C.de his q ve.æta.impe.l.1.Ité cū agit negotia alterius.ff.de mino.l.cum mandato.Et generaliter vī, q ℔m canones etiā cōtra patrem suū minor agere possit:vt 2.q.7.quæritur.Sed nunquid minor ꝑt petere restitutionē in integrū in huiusmodi spiritualibus siue ecclesiasticis negotiis,si doceat se læsum:vt si ꝓtraxit cū paupere cū poterat ꝓtrahere cū diuite?Dico ꝙ nō:qa error diuitiarū nō impedit matrimoniū.29.q.1.§.1.ergo nec sponsalia:quia in hoc cēsetur maior.Et vbi minor mutat ſtatū,non restituit.ff. de mino. l.si ex causa.§.Papinianus ait.arg.20.q.2.c.1.& 2.& si maior est xx. annis,ꝑt se permittere venūdarī ad participādū prerīū:vt Insti.de iure perso.circa fi.Sed si minor xxv.an.renunciauit beneficio suo, nunquid potest implorare restitutionem?Vī ꝙ nō,quia in talibus loco maioris hī,quia in rebus ecclesiasticis sīa lata cōtra minorē absentem & indefensum,tenet.ℑ.de elect.dudū.1.§.cū autē.Sed in rebus immobilibus sīa lata cōtra minorē absentē, nulla est.ff. de re iud.ꝓtra pupillū.Ité ex hoc sequeretur inconueniēs, quia fi minor renūciasset ecclesiæ,si postea illa conferat legitime alicui, demū minor petat restitui,ꝙ ei adiudicabit ecclesia, qui legitime est eā adeptus,& sine culpa: qđ esse nō debet.ℑ.de appe.bonæ. 56. dist.satis peruersum.16. q.c.vlti. inuentum est. Item quīa in rebus ecclesiasticis censendus est sui iuris , sicut & filiusfamilias in castrensi peculio.ff.ad Macedo.l.2.& 3.in fi.Econtra vī ꝙ posit : qa & maiori cōpetit restitutio in integrū.ℑ. de resti.inin teg.c.ex litteris.Item in rebus ecclesiasticis maius periculū est q̄ in aliis: ergo in eis cautius est agendum.42.dist. quiescamus.7.q.2.c.vlt.ff.ad Carbo.l.1.§.fed si quis.incongruum enim esset quōd per assumptionem rei ecclesiasticę ꝑderet beneficiū restitutionis:quia vtilitas debet augeri nō minui per dignitatem.ff. de iudi.l. si longius.

annorum, matrimonio voluerit copulare[a]: ac eadem traducta fuerit in domū eiusdē†:ipsa ex quo ad nubiles annos peruenit, ratū nolens habere quod à patruo suo circa hoc procuratum fuerat,à Senen.episcopo nubēdi alij licētiā postulauit[b]: & infra.¶Quia igitur non credimus ambigendum, quin ipsa mulier (quamuis[c] minor) causam possit matrimonij per procuratorē tractare: ac pars alia (quæ mulieris restitutionem sibi fieri prius postulabat) restitui nequa quā debeat, vtpote nullo iuris seu possessionis cōmodo[d] destituta:cum per solam traductionem (quam non præsserunt sponsalia , vel consensus legitimus,nec fuerūt ēt subsecuta[e]) nullum inter eos obligatorium vinculum sit contractum:Mandamus,quatenus,si est ita (non obstantibus exceptionibus[f] supradictis) audias quæ hincinde partes duxerint proponēda, & quod canonicum fuerit , appellatione remota,decernas.

¶Idem.

¶Interdictum vnde vi, non competit contra illū,qui non spoliauit,nec spoliari mādauit , nec spoliationem ratam habuit.

CAP. XV.

CVm † ad sedem Apostolicam accessissent Cumañ. episcopi , & fratrum hospitalis Hierosolymitani procuratores: & infra. ¶ Abbati de Accoñ. causam (quæ super ecclesia &hospitali de monte Citano inter eos vertebatur) taliter duximus committendam,vt audiret omnia tam ad possessorium, titur restitutio,vbi nulla potest esse possessio : vt cum petitur restitutio consanguineæ.ℑ.cap.prox.Sed illud est,quia possesio iuris præcessit,de qua constat.fic.ℑ.de præb.referēte.arg. ℑ.de proc. ex insinuatione.Item seruus petit restitutionem rerum dñi absentis,quas de iure nō potest possidere.C.si per vim, vel alio modo. l.1.Sic.er vxor restituit ad res datas sibi à viro,quas de iure possidere nō potest.ff.de vi & vi arm.arg.l.1.§.deiicitur.De hoc,scilicet an possit repeti qđ non licet possidere,traditur 14.q.1.c.1. in text. & gl.2.Et no.ꝙ licet aliqua appareat traducta,nō tñ præsumendū est ſtatim pro ſponſalibus vel matrimonio,vt hic patet,& l.prædicta,quæſitum.ff.de ſpon.ſed vbi ſponſalia præcedunt infra pubertatem,ſi ſponſa compleuit xij.annum apud ſponſum, præſumitur matrimonium.ℑ.de ſpon.ad id.ff.de ritu nuptiarum.l.mulierem.

e ¶ *Subsecuta.*] quia nunquam ſponſalibus puella conſenſit, vel antequam puer ſeptimum annum compleuerat,ab eo receſsit.

f ¶ *Exceptionibus ſupradictis.*] ſcilicet ꝙ petebat fieri primo ſibi reſtitutionem:& ꝙ illa non poterat agere per procuratorem:quę non habent locum hic.

Vm ad ſedem.] Diuiditur principaliter in duas partes.In prima proceſſus narratio.In ſecunda cauſæ diffinitio. Secunda: ibi,*Nos prioris.*Abb.Siculus.

CASVS.Inter hoſpitalarios Hieroſoly.ex parte vna,& eꝑm Cumanum ex altera vertebatur qō ſuper eccleſia & hoſpitali de mō te Citano,quæ cōmiſſa fuit abbati de Acconeñ. vt audiret omnia tam ad poſſeſſorium quām ad petitorium iudicium pertinentia, quæ pars vtraque duceret proponēda,& cauſam ipſam fine debito terminaret:coram quo petiit procurator hoſpitalis,eccleſiā & hoſpitalē prædictum cum poſſeſsionibus & pertinentiis ſuis,quę tenebat epiſcopus ſibi reſtitui: dicens illa ad hoſpitalarios Hieroſolymitanos de iure ſpectare : & quōd ipſa diutius poſſediſſent, poſſeſſorium ſolummodo intentando: ad quæ reſpondit procurator epiſcopi , ſe nec ſcire nec credere ſupradicta ab hoſpitalariis poſſeſſa,vel ad eos aliquatenus pertinere:ſed epiſcopus tenebat & poſſidebat prædicta tamquam in ſua diœc.conſtituta : Litecontеſt.ad probandum intentionem ſuā pars vtraque teſtes produxit:abbas examinato negotio cōdemnauit procuratorem epi ad reſtitutionem omnium prædictorū: pars epi ad ſedem Apoſt. appellauit à ſententia illa:procuratores vtriuſque partis comparuerunt in præſentia Papæ,qui cauſam examinauit eandē,& videbatur per teſtes probatum, quōd nuncius epi Cumani abſtulerit cruces hoſpitalariis,inhibēdo eiſdem,ne ad ſupradictam eccleſiā vel hoſpitale rediret, & quōd eps prædicta omnia poſsidebat:vt de procurator hoſpitalariorū petebat dictam reſtitutionis ſententiam cōfirmari:Reſpondebatur ex parte epi,ꝙ ſi forſitan ſit oſtenſum ꝙ nuncius epi prædicta feciſſet, nō tamen fuit probatum ꝙ de mandato epi illud factū fuiſſet: Papa conſiderans acta priorū iudicij,quia ꝑtare nō potuit per dicta teſtium,vel per ꝓteſiones partium,

partium,vel etiā ꝑ inſtrumenta,vel ꝑ euidentiam facti,ꝙ Cumanus eps ſpoliauerit hoſpitalarios,vel mādauerit ſpoliari , vel ratā habuerit ſpoliationē,pñciauit in q̄ſtione ꝑdicta interdictum vñ vi,locum nullatenus habuiſſe:caſſando ſniam reſtitutionis latam à ꝑdicto abbate,licet pars aduerſa diceret,ꝙ pro ſnia iudicis eſſet ꝑſumēdum,qui ex aliis cauſis animū ſuum potuit informare.Nota ꝙ acta in vno iudicio, fidē faciūt in alio.Ité nō ꝑſumitur de iudice, ex quo nō ꝓtat de facto. Item nota hic quatuor modos ,ꝑbandi:per teſtes,cōfeſsiones, inſtrumēta, & per euidentiā facti. Ité interdictū vñ vi,nō datur,niſi contra illum qui ſpoliauit,vel mandauit , vel ratam habuit ſpoliationē: q̄ & ió inepte fuit ,ꝓpoſitū iſtud poſſeſſorio cō tra eꝑm.Ité à ſnia ſup Poſſeſſorio appellatur, non tamen ſuſpenditur executio,& ſic ſecundum quem ordinē caueāt.Qualiter leges habitu no- & illæ intelligātur, dī hic in gloſſa quæ incipit, ſic patet.in fi.

1 Id eſt, ad fratres hoſpitalarios, eidem dicūt ſuos milites & hodieuſes & nunc de uis familia ſpoliauerit: Malta,quo- & ió inepte fuit ,ꝓpoſi quis frequens tū iſtud poſſeſſorio cō eſt in iure tra eꝑm.Ité à ſnia ſup canonico Poſſeſſorio appellatur, ueritio, de ſuorum ori licet in legibus ꝓtrariū

2 ¶ *Ad petitorium.*]ſiue ſimul ſiue ſeparati poterat agere procurator hoſpitalis,de hoc dictū eſt ℑ.de cauſa poſſeſsionis.cū eccleſia. & c. cū ſuper.& c. cū dilectus.

† Aliàs ita, quidē ꝑ ſeſtes idoneos,&c.

¶ *Et pertinētiis.*]Hic ergo datur libellus generalis.ſic ℑ. de dona. inter dilectos.& ſnia ferꝛtur ibi,generaliter.& ℑ.de proba.licet. ad fi.Ar.ꝓtra.ℑ.de libel.obla.c.2.& c.3.vbi plene no.de hoc.Ar.ꝓtra. ff. de rei ven.ſi in rem 1. & Insti. de act.§.curare.Sol.ꝓtraria iſta locū habent in rei vendicatione, & in ſingularibus iudiciis,vbi oīa debent ſpecificari q̄ petunt.Sed hic & ℑ.de dona.inter dilectos.cum oibus conſimilibus locū habent in iudiciis vniuerſalibus. Nam ſi quis petit eccleſiam cū ſuis ptinentis,[vniuerſalis.ſ eſt petitio]& in hoc caſu ad id qđ nō extat tpe petitionis apud eum qui cōuenitur,ſi tpe ſnīæ poſsideat,condemnatur, ac ſi tpe litis cōteſtatæ poſsideret.ff.de peti.hære.ſi quo tpe.& ff.de pecu. quæſitum. Sed qualiter procedetur circa ptinētias,cū reūs neget eas ptinere ad eccleſiam vel ad hoſpitale ? Rñdeo,vbi obſcure & indeterminate aliquid ,ꝓponitur circa initium iudicij,accipimus id qđ vtilius eſt actori.ff.de iud.ſi quis intētione.& ff.de verb.oblig.inter ſtipulātem.§.1.& id qđ nocet reo.ff.de interrog.act.de ætate.§. nihil. In medio litis qualiter ꝑſumitur pro vtroq;. arg.30.q. 5. iudicanté.& ℑ.de testi.cū tu.In fine magis ꝑſumo ,ꝙ reo.ℑ.de prob.ex litteris.& ℑ.de fide inſtr.inter dilectos.in fi. debet eī actor declarare in procceſſu 2 de pertinentiis,aliàs non fieret executio ad volūtatē ſuā. arg.ℑ.de præſcr.auditis.& ℑ.de ſpon.ex litteris.

† Cap.ſ.eo. tit.in 3 com pil.

3 Immo nul latum reū poteſt per re reſtitutionem, cū per hęc him omnia dē minuī amit tur ipſo iure.ceū ſecū dum leges de hæred. §. de hæred. Bruno lib. 10 Arelatenſis ſtatu. de hæret.no tabili.Ioā nes Roſsus ſingulariter ſcribit,ſingula.

Biblioteca Universidad de Deusto

¶ *Glo.ſeq.quærit,et ſoluit.*

c ¶ *Diutius poſſediſſet.*]Nūquid hoc ſolum ſufficit ,ꝑbare, ꝙ aliqñ poſſedit,ad hoc vt poſsit reſtitui?Non niſi ,ꝑbet ſpoliationē. ℑ. de offi.deleg.conſultationibus.& ℑ.eod.c.olim. vbi de hoc. Secus eſt in dñio. quia ibi ſufficit probare ꝙ ille à quo habet cauſam , fuit dominium non ita de facili perditur ſicut poſſeſsio.ff.de acq.poſſ.ſi quis vi.§.differentia.

d ¶ *Nec credere.*]Per hoc enim fuit facta litis conteſta.per narrationem & reſponſionem.ℑ.de lit.conteſt.c.vnico.arg.C. de excep. ſi quidem.ff.de peti.hære.ſi debitor.

¶ *Glo.ſeq.obiecit, & ſoluit.*

e ¶ *Teſtes.*]Sed cū agatur hic poſſeſſorio tm̄,nunquid dēt probare pars altera,ꝓtra quam agebatur tm̄ poſſeſſorio?Videt ꝙ nō:qa & quæſtio ſpoliationis primo tractanda eſt.ℑ.eo.in litteris.& c.item cum quis.& c.ex conqueſtione.Dicas ꝙ ſup eodē poſſeſſorio poteſt ſe defendere:puta quia incontinenti deiecit ℑ, vel dic ꝙ leges illę intelligunt in poſſeſsiōe adiſpiſcēda,vt in legatario,& in creditore,& ſcripto hærede:ſed in interdicto vñ vi,bene pōt appel-

4 Vide de hac materia in l.3.§ quæ argumenta. per Doct. ff. de teſti.

† Alias , Nos igitur.

† Vide l. actor.& ibi Cyn. C. de proba. & l. 1.C.de confeſ.

5 Dicipoteſt ad ſolutionem huius,vt recitant Innocē. & Hoſt. quōd hoc videbatur probatū nō erat: multa enim videntur quæ non ſunt vt dixerunt. Placeuit canones ratum poſſum habere quod meo noīe non eſt geſtū.9.q. ff. de acq. poſſeſſ.l.naturaliter. 2.Lugduneñ.& 16.q.1.c.vlti. & ℑ.de his quæ fi. à præla. ſine conſenſu capituli. c.3. de elect.quod ſicut. Item not. ꝙ licet interdictū vnde vi.nō detur niſi ꝓtra deiectorē(vt dictum eſt) tñ actio qđ metus cā,datur contra quemlibet poſsidentē,vt ℑ.de his q̄ vi metuſve cauſa fiunt.c.abbas.& c.ad audientiam.&16. q. 6. c. 1.& ff.qđ me.cauſa.ſi cum exceptione.§.aliqñ.& C.eo.tit.nō intereſt. ſimiliter interdictum qđ vi aut clam.ff.qđ vi aut clam. ſemper. in prin.ſimiliter interdictū de noui ope.nun.ff.de no. ope.nun.l.vlti. Et not.ꝑ hanc decre.ꝙ à ſnia lata ſuper poſſeſsione momentanea appellatur contra illud 2.q.6.c.ei qui. §. de poſſeſsione. & C. de moment.poſſeſſ.l.vnica.& C.quo. appel.non rec.l. quiſquis. vnde aliud ſecundum canones,& aliud ſecūdum leges. Vel dic ꝙ leges illę intelligunt in poſſeſsiōe adiſpiſcēda,vt in legatario,& in creditore,& ſcripto hærede:ſed in interdicto vñ vi,bene pōt appel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lari,quia per talem ſnĩam poteſt fieri præiudicium proprietati.C. vnde vi.ſi quis in tantũ.& talis ſententia diffinitiua appellatur.ſ. vt lite non conteſt.accedés 1.& ſ.de iudi.ſignificauerunt.

a ¶ *Motum.*]4.q. 3.ſi teſtes.j.de teſtī.in noſtra præſentia. & ſ.de renun. in præſentia.& ſ.de elect.bonæ 1.& j.de re iudi.ſicut.

ij OLimvobis.] Violétus,q non eſt ſoluendo, ad reſtitutioné fructuum non vrgetur. h.d. ſm Io. An. & licet hæc ſummatio ſit vera in ſe, tñ nimis reſtringit terminos litteræ. Primo ponit querelã. Secundo prouidet: ibi *Verum.* Abbas Siculus. CASVS.EpſsOueten. ſpoliauit eſm Zamoren. quadã parte diœc. ſuæ: mandauit Papa q busdam iudicibus vt ipſi compellerent eſm Oueten. ad reſtitutionẽ partis diœc. Zamoren. quã tenebat,cũ fructib⁹ inde pceptis.Epſs Oueten. coram iudicibus ꝓponebat, q cum ipſe ſpoliatus eſſet à rege eſpatu ſuo,non debebat nec poterat ad hoc compelli,cum nihil haberet qđ reſtituere poſſet,niſi primo ad eſpatũ ſuum fuerit reſtitutus taliter,vt reſtituere poſſit qđ percepit de fructibus alienis. Iudices ſup hoc dubitãtes cõſuluerunt dñm Papam, & ipſe reſcribit eidem dicens, q inanis eſt actio qua excludit inopia debitoris: mandãs eiſdẽ, vt nõ prius compellant eſm Oueten. ad reſtitutionem fructuũ, q̃ ipſe taliter fuerit reſtitut⁹, vt reſtituere poſſit qđ percepit de fructibus alienis.Not.q ꝓtra eũ qui non habet vnde reſtituat non competit beneficium reſtitutionis cum effectu, donec ad pinguiorem fortunã̃ puenerit.rõ redditur in littera,quia inanis eſt actio,&c.

† Cap.1.eo. tit.in 4.compil.

†Oueten⁹ & Zamoren⁹ ſ ẽpatus in Hiſpania ſunt, de quibus vide ſo annem Vaſæum in annalibus Hiſpaniæ, c.11.

† Concor. text.in l.nam is.ff.de do.

qui motum [a] animi ſui potuit ex cauſis aliis informare) iuſtitia exigente caſſantes.

¶Idem

¶Exceptio inopiæ,de qua conſtat à clerico oppoſita, impedit executionem ſententiæ, etiam latæ in poſſeſſorio.h.d.comprehendendo mentem litteræ, & veram lecturam.

CAp. XVI.

ij OLim † vobis deduiſſe meminimus in mandatis, vt Oueten.† epiſcopum ad debitam partis reſtitutionem Zamoren.† diœceſis,quã tenebat ,cum perceptis fructibus reſtituere cogeretis , & infra. ¶Verum quoniam inanis [b] eſt actio, quam inopia debitoris excludit† : Mandamus, quatenus non prius epiſcopum ad reſtitutionem fructuum compellatis, quàm ipſe fuerit taliter reſtitutus [c] ,vt reſtituere poſſit quod percepit de prouentibus alienis.

¶Idem.

¶Per excommunicationis probationem, non probatur quaſi poſſeſsio iuriſdictionis, licet aliquibus diebus fuerit obſeruata , ideo petens reſtitutionem, hoc ſolo probato , ſuccumbit. h. d. quo ad intellectum.

CAP. XVII

ij OLim † inter te pro abbatia tua, & Pariſien. epiſcopũ , nomine Pariſien. eccleſiæ:ſuper poſſeſſione iuris parochialis [d] , in parochia de Monte, quæſtione ſuborta:& infra. ¶Nos attendentes,quòd(ex eo ſolo quòd populus prędictæ parochiæ, timore [e] ſententiæ ſuæ, per aliquot dies abſtinuit à diuinis) nullam in eos iuris parochialis poſſeſſionem,idem epiſcopus fuerit aſſecutus: nec fuerit aliquo modo probatũ quòd (eo tempore quo ſententiã ipſe protulit) poſſeſſionem in ipſis iuris parochialis haberet , vel prius etiam habuiſſet† , reſtitutionem ei adiudicare de iure nequiuimus:cum ipſum non conſtiterit ſpoliatum.

¶Idem in concilio generali †.

¶Recipiens ſcienter rem inuaſam à ſpoliatore , tenetur eam ſpoliato reſtituere, licet non probet dominium.

CAP. XVIII.

SÆpe †contingit,quòd ſpoliatus per ſpoliatorẽ in aliũ re tranſlata, dum aduerſus poſſeſſorem non ſubuenitur [f] per quãdam ſnĩam,quam tulerat in populũ dictæ parrochiæ, ꝑ quam aliquot diebus populus abſtinuit à diuinis,ꝑ hoc volés ꝑ bare ſe fuiſſe in poſſeſsiõe iuris parochialis ipſius parochiæ:dñs Papa examinato negotio,conſiderãs q ex eo ſolo q populus dicte parochiæ,timore ſniæ dicti epi,ꝑ aliquot dies abſtinuit à diuinis,nullam poſſeſsionẽ iuris parochialis fuerit aſſecut⁹,nec aliquo modo probauit q eo tpe quo protulit ſniam,ipſam poſſeſsionem iuris parochialis habere in populo dictæ parochię, vel prius etiã habuiſſet: vnde reſtitutionem dicto epo adiudicare nõ potuit,cũ non ꝓbauerit ſe poſſediſſe, nec ſpoliatum fuiſſe. Nota q licet qs obſeruet ſniam timore ipſius à nõ ſuo iudice latam, ex eo ſolo nullam poſſeſsionem acquirit pro lator ipſius.Item q petit reſtitui, debet ꝓbare ſe poſſediſſe,& ſpoliatum fuiſſe.

† Cap.1.eo. tit.in 4.compil.

d ¶ *Parochialis.*] Et ita poſſeſſorium poteſt intentari circa res incorporales. ſic ſ. de cauſa poſſ.c.cum eccleſia.

¶Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.¶Not.at etiam timorem, excõmunicationis.

e ¶ *Timore.*Sed nunqd poſſeſſor ꝓdit poſſeſſionẽ q timore deuict⁹ abſtinet ſe ab illa. ff.de acq.poſſ. l.poſſideri.§.ſi quis nũciet.& l. clam poſſidere.§.qui ad nundinas? Item nonne ex eo qs quis ꝓaret mãdato alt cuius,gerit ſe pro ſubdito eius:vt j.de capellã.dilectus.& j. de his quæ fiũt à ma. par. De hoc tractatur ſ.de alie.iud.mu. cauſa fact.c.1. De hoc tractatur ſ.de alie.iud.mutan.cauſa fact.c.1.vbi de hoc.

†Lateranẽ. ſi ſub Innocẽt.iij.ca.33.& c. 3.eo.titu.in 4.compil.

† Quæ ſint remedia huius capitis, & quando, & quibus competant, vide Mattheu. de Afflictis decis.quod de parochia Papiæ in fine tit. de foro competẽ. maiſtri in vbi hæc de materia huius capitis.

¶ *Sæpe contingit.*]Spoliatus reſtitutionẽ petit ab illo qui ſciẽter rem à ſpoliatore recepit.Primo ponit factum corrigendum.Secundo corrigit:ibi,*Vnde.*Abbas.

CASVS. In iure ciuili cauetur q beneficiũ reſtitutiõis ꝓtra ſpoliatorem tñ datur: Vnde contingit aliqñ q ſpoliator transfert in alium rem illam, qua alium ſpoliauit,& ſic ſpoliatus non poteſt petere,reſtitutionẽ ꝓtra poſſeſſorẽ,qui nõ ſpoliauit:vnde oportet ipſum intentare ꝓtra poſſeſſorẽ iudiciũ proprietatis:ſed ꝑ diffi cultatem ꝓbationũ amiſſo cõmodo poſſeſſionis ſpoliatus amittit proprietatem: ꝑ quod ſtatuit concilium,vt non obſtãte iuris ciuilis rigore, ſi aliquis de cætero ſcieter rem talem receperit,cũ ſpoliatori ſuccedat in vitiũ,ꝓtra huiuſmodi poſſeſſorẽ ſuccurratur ſpoliato per beneficium reſtitutionis,quia nõ multum intereſt quo ad periculum animæ , iniuſte detinere,ac inuadere alienum. Nota iuris rigorem non eſſe ſeruandum in caſu iſto, propter vitium ſucceſsionis.

† Hunc textum dicunt hic Doctores ſingulariter,ad hoc quod ſemel poſſidens ſemper præſumitur poſſidere.

¶Glo.ſeq.repetit iam dicta ſupra.eod.c.cum ad ſedem.in glo pen.

f ¶ *Non ſubnitur.*]Verum eſt q ſpoliato non ſubuenitur ꝑ interdictum vnde vi ſm canones, niſi ꝓtra illũ qui deiecit,vel mandauit,vel ratum habuit. ſ. eod. c.cum ad ſedem.in fi.ff.de vi & vi ar. cum à te,& l.1.§.deieciſſe. & §. ſeq.ſed ſubuenitur iudicis officio ꝓtra quẽlibet poſſeſſorem.arg.ſ.de iudi.quia V.& j.de ap.bonæ.& de condictione ex canone,redintegranda. 3.q.1. ſemper ſubuenitur,ſiue

tur,ſiue dolo,ſiue vi,ſiue metu,ſiue alio modo ré ꝑdidiſſet:ſemp ſubuenitur.3.q.1 redintegrãda.licet actio de dolo deſ tñ ꝓtra dolum facientem,actio vero quod me.cau.cõtra quemlibet poſſeſſorem.ff.qđ me.cau.l.ſi cum exceptione.§.aliquando.ſimiliter actio quod vi aut clam.ff.quod vi aut clam.l.ſuper.1.reſponſo.

a ¶ *Rigore.*]illius legis. ff. de vi & vi ar.cum à te.& ita ſm canones rigor iuris ciuilis nõ eſt ſeruandus.j.tit. proxi. c. 1. & nimia ſubtilitas iuris qñque perniciosa eſt. C.ad Treb.l. penul. & ſ.de iud.c.dilecti. & 49.diſt. hinc etenim.§. paruo.in ver.ſæpe.

† Aliàs,iuxta.

† Aliàs,acceperit.

¶ *Gl.ſeq.not.ſcientiam neceſſariã ad condictionẽ ex hac decr. ſubdens hanc locũ nõ habere in re litigioſa, vel de qua ſperatur litigium.*

† Aliàs: aut inuadere. Aliàs ita: ac rem inuadere alienam.

b ¶ *Scienter.*]Sic ergo ſolus ille poteſt conueniri condictione ex causa furtiua,qui ſcienter recipit rẽ alienam. ſic ſ.de iudi.quia G.ſed ſi ignoranter recipit,cõueniatur cõdictione ex illo canone. 3. q. 1 redintegranda. vel ex illa decr.obligatur.quia G. Nõ itelligas qđ hic dr: cũ qs alienat rẽ litigioſam , vel de qua timet fieri controuerſia,quia ſi alienatur res litigioſa , nulla eſt alienatio. C. de litil.l.2. & j.vt lit. pend.c.3. ſi autem alienat rem nõ litigioſam, ſed de qua ſperatur litigium, tenetur ad intereſſe,id eſt,quanti in tereſt illius rem aliena tam nõ eſſe. ff. de alie. iud. mu. cauſa fact.l.1.

† Aliàs ita: Gregorius 5 epo Lucẽſi.

¶ *Occupans certum locum,in quo quis iura libere poſsidebat ſi per ipſius occupationẽ non poteſt poſſeſſor ſua iura libere poſſidere ſicut prius,conuenit poteſt poſſeſſorio pro libertate poſsidendi: & reſtitutio fieri non poteſt niſi dimittat locum in priſtina libertate.h.d.valde ſingulariter.*

CAP. XIX.

PIſanis , ac Lucanis ciuibus per grauem diſcordiã (quã diu inter ſe habuerãt) afflictis grauiter & attritis:& infra. ¶P. ſubdiacono noſtro dedimus in mandatis,vt poſſeſſionem(quã in quibuſdam caſtris conſtat [c] Lucanam eccleſiam habuiſſe) ſibi prius plene ac libere (ſicut tempore motæ diſcordiæ habuerat) reſtituta [f] , & ſuper ea de qua dubietas oriretur,ſufficiẽti [g] cautione recepta,(quòd iuri coram nobis prædicti Piſani parerent)prolatas pro occupatione caſtrorum ipſorum, in eos ſententias relaxaret,& infra. Piſanis igitur aſſerẽtibus, quòd per te ſtabat quo minus tibi iuxta mandatum noſtrum fieret reſtitutio,& inſtanter petentibus vt dictas ſententias præfatus ſubdiaconus relaxaret: ipſe receptis cautionibus de parendo iuſtitiæ coram nobis , ſententias relaxauit eaſdem : propter quod tu reputans te grauatum , ad noſtram præſentiam acceſſiſti , impugnaturus proceſſum ſubdiaconi ſæpedicti:& infra. ¶Porro duo in noſtro continebantur mandato, vt videlicet poſſeſſio , quam conſtabat Lucanam eccleſiam habuiſſe tempore motæ diſcordiæ, prius reſtitueretur eidem: & vt eiuſdem poſſeſſionis reſtitutio fieret plene ac libere, ſicut eam habuerat tempore ſupradicto : quorum primum ad factum , alterum vero referebatur ad modum [h] . vnde

c ¶ *In vitium.*] quia vitium rei, ſequitur omnem poſſeſſorem. C. de acquir.poſſeſ.vitia. & facto actoris ſucceſsio damnatur hæredis.1. q. 1. cito turpem. & j.de pœn.in quibuſdam.& j.de immu. eccl.aduerſus.in fi.

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.

d ¶ *Iniuſte detinere.*] Not.q iura pro eodem reputant auferre & detinere iniuſte , vt hic.16.q.1.decimæ.ſimiliter auferre & non dare.47.diſt.ſicut.& 42.diſt.§.12.q.2.indigne. Arg.cõtra.12.q.2.& ſi illi. in princ.

ADDITIO. Sed illud intelligitur tempore neceſsitatis,in quo omnia dicuntur eſſe communia.

PIſanis.]Si mandatur reſtitutionẽ fieri ſub certo modo,neceſſe eſt non ſolum in facto,ſed etiam in modo pareri,aliter nõ valet qđ agitur.Ita cõiter ſummatur.Sed ego ſummo ſic:Mandatum factum de reſtituenda libera poſſeſſione alicuius rei , ſi non pót adimpleri reſpectu poſſeſsionis rei,quia nõ conſtat de ipſius ſpoliatione :debet adimpleri reſpectu libertatis poſsidẽdi, ſi de ipſa ſpoliatione libertatis conſtat. & eſt caſus valde not.Primo ponit querelam eſpi Lucani. Secundo expreſſa cauſa diffinit:ibi , *Porro.* Et ſecundum Hoſt. decre. iſta cõtinet commiſsionẽ proceſſuum, iniuſtam appellationem, primi mandati interpretationem,& iniuſti proceſſus retractationem.Caſus litteralis ponitur variis modis.Abbas Siculus.

CASVS.Piſani occupauerunt quędam caſtra eſpi Lucani,pp qđ orta fuit diſcordia inter Lucanos,& Piſanos:& quia Piſani nõ reſtituebãt caſtra illa eſpo Lucano,de mandato dñi Papæ excõicati fuerunt:Demũ cum diu ſtetiſſent in excõicatione,petierũt abſol ui à dño Papa,parati ſtare mandatis eccleſiæ:vnde Papa quędam ſubdiaconum ſuũ P.noſe miſit ad eos,dãs eidem in mandatis , vt eccleſiæ Lucanæ reſtitueret plene ac libere poſſeſſionem,quã in quibuſdam caſtris conſtabat ipſam eccleſiam habuiſſe , ſicut tpe motæ diſcordiæ habuerat:& ſup ea de qua dubietas oriret, ſufficienti cautione recepta(q ꝓdicti Piſani coram dño Papa iuri parerent)excõicationis ſniãs in eos ꝓlatas ꝓ occupatione caſtrorũ relaxaret.Poſt contẽtiones multiplices dicebant Piſani,q ꝑ eſm Lucanum ſtabat quo minus reſtitutio fieret iuxta mandatum dñi Papæ:vnde petebãt quatenus ſubdiaconus ꝓdictus, ſniãs ꝓdictas relaxaret:ipſe receptis cautionib. q iuri pareret corã dño Papa, ſniãs relaxauit eaſdem: eſs pp hoc reputãs ſe grauatum , ad Apoſtolicam ſedẽ acceſsit, impugnatur⁹ proceſſum ꝓdicti ſubdiaconi : auditis allegationib.partium,dicit dñs Papa,q in mãdato ſuo duo cõtinebãtur, vt videlicet poſſeſsio quam conſtabat Lucanam eccleſiã habuiſſe tpe motæ diſcordiæ:quorũ primum refertur ad factum, alterum refertur ad modũ:vnde licet in facto formam mandati ſubdiacon⁹ ipſe adimplere nequiuerit, vt Piſani dicebãt, quia non poterat facere reſtitui eſpo poſſeſsionẽ caſtrorum, de qua nõ conſtabat eidẽ, nec etiã poſſeſsio affictuum & pẽſionum poterat eſpo reſtitui , vt ipſe dicebat, q̃a ea nõ fuerat ſpoliatus , tñ peccatũ fuit in modo:q̃a ſubdicaonus debuit facere,vt Piſani poſſeſsiõem penſionũ & affictuũ dimitteret eſpo plene ac libere,ſicut ipſe habuerat tpe motæ diſcordiæ:quam poſſeſsionẽ ꝓtestabãtur Piſani eſm habere in caſtris ꝓdictis:& hoc eſſe non poterat, niſi Piſani caſtra illa oĩno dimitterent,quia illis tenẽtibus caſtra ꝓdicta,in quibus habet affictus & penſiones,ea plene ac libere habere nõ poterat,ſicut habebat qñ Piſani caſtra eadẽ non tenebant, quia in poteſtate Piſanorum erat eſm admittere vel repellere.His ergo cõſideratis,dñs Papa proceſſum ſubdiaconi antedicti iudicauit irritum & inanẽ. Nota q forma mandati diligenter ſeruanda eſt:& qui cõtra facit irritus eſt proceſſus.Item qui reſtituitur plene ac libere debet reſtitui,& in priſtinum ſtatum reponi.

e ¶ *Conſtat.*]ſ.ꝑ euidentiam facti,cum eſſet notoriũ eſm ibi poſſeſsionem habuiſſe.ſic ſ.e.cum ad ſedem.ad fi. nec poterat aliqua tergiuerſatione celari,& ſic notoriũ erat.j.de coh.cleri.& mulie. c.vlt.ſuper illa poſſeſsione de qua dubietas eſſet,cautio ꝓſtatur.

f ¶ *Reſtituta.*]quia 1 hæc offenſa erat notoria per confeſsionẽ partis aduerſæ,& ideo ſatisfactio debuit præcedere ca.ex parte.ad fi. ibi,in ſecundo.de verb.ſign.

g ¶ *Sufficienti cautiõe.*]Simile j.de ſeq.poſ.c.1.in fi.j.de verb.ſig.c. ex parte.ſufficiens cautio erit ſi pignora vel fideiuſſores dẽtur 2. ff.mand.ſi mandato.§.vlt.& ff.de fideic.liber.l.ergo.§. addicimus.

¶Glo.ſeq.no.quòd non ſufficit impleri alterum ex duobus quæ principaliter mandãtur.dat ſimile.& argum.

h ¶ *Alterum ad modum.*]Not.q cum duo mandãtur principaliter, non ſufficit alterum ſine altero adimpleri,vt hic patet.Primũ fuit vt poſſeſsio caſtrorum reſtitueretur eſpo.iſtud in facto ꝓſiſtit, hic facto opus eſt.Secundũ , vt poſſeſsionis reſtitutio fieret plene ac libere,ſicut habebat eã tpe motę diſcordię: & iſtud ꝓſiſtit in mõ. & hæc duo ſub vno ĩcludebãtur,vt patet in prin.ver.vt poſſeſsio nem quam,&c.ſub illa forma duo mandantur.fic j.tit.,pxi.c. cum dilecti.& ff.de arbi.Celſus.Et ita patet hic , q ſi quis peccat tam in facto,q̃ in modo, vel in altero tñ,non valet qđ agitur.ſic j. vt eccl.benefi. vt noſtrum.ſicut etiam ſi quis peccat tam in ꝓnam electi quàm in modũ electionis,non valet qđ agitur.ſ.de ele.ſup eo.& c.quia pp.Et ita eſt optimũ arg.q forma mãdati diligenter ſeruanda eſt.ſ.de reſcrip.cũ dilecta.& ſ.de offic.deleg.venerabili.

† Hæc gloſsula non eſt Bernardi, nec habetur in antiquis exẽplaribus

1 Dicit Phi. q ſufficit iſto caſu iuratoria, niſi illi valde ſuſpectiẽſſent q̃ periurũ non time-rent:de verbo ſign. ex parte. & de præſum.litteras.intelligo hoc vbi de ſufficiẽtibus non fuiſſet exprẽſum. Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶*Possessionem.*]qđ dicit,possessioné hic,comprehédit possessionem castrorum, & possessioné iuriũ, q̃ Lucanus eps habebat in castris de quibus cõtendit:& sic cõprehédit possessioné affictuũ & pensionũ:qua possessione eps nõ fuerat spoliatus:vt j.sequit. vnde debuit facere subdiacon' iste,q̃ eps iste plene ac libere posset percipere pẽsiones & affictus: qđ cum nõ fecerit, nõ seruauit formam sibi datã, & ideo ꝓcessus nullus fuit, vt dicit in fine.Bernar.

¶*Glo.seq. declarat qñ fuit in modo peccatum.*

b ¶*Fuit tamen in modo peccatũ.*] Hic expresse patet,qualiter peccauit in modo:quia cum ipsi Pisani confiterent eps habere pensionẽ & affictus in castris ꝑdictis, & ipsi ea possiderent, eps non habebat plenã libertatẽ ꝓcipiendi hic pensionem & affictus, immo in eorũ potestate erat ipsum admittere vel repellere:vt j.seq. ergo eps nõ habebat plenam libertatẽ, quia hæc potestas pertinebat ex potestate illorum.5.de procur. accedẽs. vnde subdiacon' iste debuit facere ista eps affictus vocẽs restituere r: qđ si non fecerit, peccauit in modo: quia etsi dubitabat: de possessione castrorũ,tñ de pẽsionibus, & affictib' nõ dubitabat: & ita quod consistebat in modo, certificabat id qđ respiciebat in factum: & ita siue dubitetur de possessione siue non,ex quo constabat de pensionibus & affictibus,plena ac libera debuit fieri restitutio castrorum, in qbus habebat pẽsiones. Ber.

c ¶*Ea plene ac libere:*] Not. q̃ qui restituitur, plenã habet restitutionem ꝑ pristinã causam. ff.de vi & vi ar. l. 1. §.q aũt vi deiectus. §. non solum.fic & vacua possessio nõ traditur emptori,si alius in ea sit,causa legatorum vel fideicõmissorũ.ff.de act.empt.& vẽd.l.2. §.vacua.qñq; fit restitutio, sed non plena.5.eod.litteras. sed illud propter periculum animæ.

d ¶*Irritum.*]Not. q̃ dicit, irritum.Et ita patet q̃ iudex quando nõ seruat formam mandati, ipso iure irritum est quod facit,sicut 5.de rescr.cum dilecta.vbi de hoc.

ADDIT.1.O.Et per hoc apparet Pisanos absolutos non esse.sic 5.lit.contest.c.1,in fin.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

¶Viso de spoliatis & eiectis aduersariorũ potentia,videndum est nũc de fatigatis vn iudicio,aduersariorũ dolo & contumacia,secundũ G. Vel cõtinua sic secundũ Hostien.Q uia spoliatus quãdoque dolo vel cõtumacia rei,restitutionem consequi non potest,ideo merito subiciturhæc rub.Et vtraque continuatio est satis bona.

De hac materia habetur 3.q.9.& 4.q.5.& 5.q.2.& 3.per totũ,11. q.3.certum.repetitur in Sexto,& Clemen.Abbas.Siculus.

D *hæc.*]cõmunis diuisio.Secunda,ibi:*Ad quod.*Abbas. CASVS,Reus vocatus ad iudicium non venit,ꝑtumax est: iudex ꝑp contumaciã rei, pronunciat actorem mittẽdũ esse in possessionem rei petitæ, causa rei seruandæ, sed ꝑp potentiam rei siue dolum, non potest nanciscꝫ possessionem:tandẽ imminẽte fine anni,reus ne possessioné post annũ amittat,offert cautionem stãdi iuri.Quæritur hic cuiusmodi pœna iste sit puniendus,qui nõ paruit iulsio

de licet (prout pars Pisano rum dicebat) in facto,mandati formã subdiaconus ipse adimplere nequiuerit,quia non poterat facere tibi restitui possessionem [a] castrorum, de qua nõ constabat eidem †: nec etiam (secundum quòd tu ipse dicebas)affictuũ & pensionum possessio poterat tibi restitui, quia ea non fuerat spoliatus:fuit tamen in modo [b] peccatũ : quia debuit facere vt Pisani possessionem pensionum & affictuũ (quam per eorum confessionẽ constabat te in castris prædictis habere) tibi dimitterent plene ac libere, sicut ecclesia tua illã habuerat tẽpore motæ discordiæ:quod quidem esse non poterat, nisi Pisani castra ipsa omnino dimitterent : quia illis detinentibus castra, & munitiones castrorum, in quibus dictas pensiones † recipis & affictus, ea plene ac libere [c] habere non posses, sicut habebas quando ipsi castra eadem minime detinebant: eo quòd quamdiu ea detinent , in eorum potestate relinquitur, te non admittere, vel repellere quando velint.

¶His ergo diligenter auditis, processum huiusmodi de fratrum nostrorum consilio , irritum [d] iudicamus.

TITVLVS XIIII.

De dolo & contumacia.

ni iudicis? Rñdet Papa, q̃ in ecclesiasticis psonis & negotiis, rigor.iuris non requiritur, sed cum iustitia pp hoc q̃ iudicis non paruit,nõ periclitetur,admitti debet reus,cũ p cautionẽ stãdi in iudicio se adstringit.Not. q̃ rigor iuris non est seruadus secundũ canones,& præcipue vbi ius actoris non est factum deterius.

¶Alexander iij. Herfodeñ. † episcopo.

¶Reus qui mittendum in possessionem ad mandatum iudicis non admisit, non multabitur de canonica æquitate , si infra annum caueat stare iuri.h.d.

CAP. I.

AD† hæc cum cõtingat, actorem multotiẽs [e] mittendum esse in possessionẽ,causa rei seruandæ,propter absentiam partis aduersæ: & per eius dolũ siue potentiã, nõ possit rẽ custodiendã [g] nanciscꝫ [h], ac imminente fine anni,reus(ne possessionem amittat) debitam offerat cautionem : cuiusmodi sit pœna multandus, (quia iussioni non paruit iudicis) à nobis tua fraternitas requisiuit. ¶Ad quod dicimus , quòd in ecclesiasticis personis & negotiis, rigor [i] & districtio iuris non requiritur † : sed (cũ iustitia propter hoc non periclitatur [k]) patiẽter admitti debet , cum reus per cautionem stãdi iudicio se adstringit.

¶Idem abbati de Ramese, & archidiacono Helieñ.

¶Propter contumaciam rei, potest iudex rem petitam sequestraye,& ipsum contumacẽ in expensis condemnare , quas propter ipsius contumaciam,vel dolosam exceptionem actor fecit.hoc dicit Panormi.

CAP. II.

EX† litteris vestris accepimus , q̃ cum vobis causam quę inter monachos de Etoll.†

ad cap.placuit.

i ¶*Rigor.*] Arg. q̃ subtilitas iuris siue rigor ſm canones non est seruandus:vt 5.tit.pxi.sepe.vbi de hoc.& ita vt q̃ rigor ille Institutionis.ff.de iust.& iur.l.1. §.ius autem.& vi bon.rapt. §. 2. ver.sed nedum talia.& 27. q. 2. priusquam. & C. vnde vi.si quis in tantã.& 16.q.6.placuit.non debeat ſm canones in seruari.arg. 5. tit. pxi sæpe.& 5.de iur.calum.litteras.& j.de rapt. cum causam. & c.vlti.& 2.q.7.lator.& 16.q.1.frater noster. 12. q. 2. nulli.Rigor talis non seruatur in causis ecclesiarum & minorum, quibus consulitur beneficio restitutionis 3,sed in causis priuatorum bene seruatur: vt C.vnde vi meminerint.& l.si quis. & qđ dicit in c.placuit.causæ suæ detrimentum patiatur.hoc verũ est quo ad iudicium possessorium,ſm quosdam:sed à proprietate non repellitur:vt ibi,in fi.dicitur.Vel ipse non stabit in causa pro re illa,sed clerici illius ecclesiæ. Vel potest intelligi,detrimẽtum patietur in rebus propijs.12.q.4.quicunque.

k ¶*Non periclitatur.*] Cum enim nullum fiat ei iudicium ex hoc non expedit q̃ rigor seruet.sed si iustitia periclitaretur,ex hoc puniretur ad interesse. ff. ne vis fiat ei qui in possess.mit.l.1.rñſo.1.§. hæc verba.& ff.vti poſſ.si duo.5.vlt.ad expensas tñ punitur.c.px.& 5.vt lit.non contest.qñ.§.in aliis.& j.de pœn.calumniam.& 5. de aroi.dilecti.sed hoc ideo dicit,quia iudex ecclesiasticus non impo nit pœnã siue mulctã, quam imponeret secularis.ff.si quis in ius vo.non ierit. l. 2. §.si quis.ibi,extraordinariam pœnam imponit.

Ead idem.ff.de iudi.l.2.§.vlti.Bernar.

X litteris.] Summat Joan.And,tribus modis.Et demum tenet primum

c ¶*Multotiẽs.*]Non ergo ſem p,quia aliquando contumax excõicat. vt 5.vt lit.non contest. tuæ.& c.qm.§.vlti.

ADDITIO.Quibus aũt remediis ꝓcedatur ptra cõtumacem & rebellem,not.5.vt lit.non contest.tuæ.Et etiã potest haberi p hos vers[o]:

Iudicis officio mulctat, pignus capietur.
Diruit ac retinet , ius denegat,intereritque.
Seruat,anathema, punitur quisque rebellis.

f ¶*Causæ rei seruãdæ.*] In qua iudex eũ tueri debet. ff. ne vis fi.ei q̃ possess.mit.l. 1. §.1. arg. j. de sim. querelam. in fine. & ff. de ori. iur. l. 2.§.post originem.

g ¶*Custodiendam.*]Qui eũ in possessioné mittitur ex primo decreto, tãtum custos efficitur, & non possessor. j. tit. proxi.c.vlt. de hoc plenius dĩ j.eo.contingit.

¶*Glo.seq.distinguit.*

h ¶*Nanciſci.*]Licet impediatur ab aduersario ne possessionem nãciscatur, semp tñ intelligitur possidere. arg.ff. de bon. auct. iud. poſ. q̃uis. & est expressum. j.eo. contingit. Si vero impediatur p alium,ille tenet ei ad interesse. ff.ex qui. cau.in possess. eatur.si quis creditoré, hoc intelligo si fuerit soluendo,aliàs obtinet qđ dictum est 2. arg. ff. de dolo.& eleganter.§. si dolo.& ff.ẽ eo p quę factũ est.l.vlt.1.rñſo.

¶*Glo.seq. arg.quod l. si quis in tantum. &c. & tripliciter soluit.Respõ.*

† Herfordẽ. † Hiforen.

† Vide text. in l.diligenter ff. manda.

1 Dicũt Pe. & Ab.quòd hæc gl. tur-bat intelle-ctũ:quia nõ erat loc' restituendi, sed dimittendi, quo vero Papa hic vtitur, vt dixi in text Io.And.

† Pensio & debebat castra ista eps affictus vo-ces sunt vulgares, quæ quandoque ſsumunt pro mercede rei locatæ,quãdoque ꝓ solutione fortis & vsuris rum gl.in l. quæsitũ. ff. de pign.ali-quando pro fructibus.l. prẽliorum. ff.de vsur.

Seruat,anathema, punitur quisque rebellis.

† Post concil.Lateran. sub Alex.iij. par.3.ca.1.§. c.1.eo.tit.in 1.compil.

Iudicis officio mulctat, pignus capietur.
Diruit ac retinet , ius denegat,intereritque.

† Vide text.

† Vigorn.

† Forden.

† De citatione,quantum ad hoc cap. attinet vide plene per Socinũ regula 71.in cipiente: citandus personaliter.cũ quantibus.

2 Concor.l. ea quæ. & l. ab eo. ff. qũo & quãdo iud.& l 1. §.itẽ.ff.quæ sent. si app. rescind.

3 Idem Vin. & Host. & hoc tenet Io. 11. q. 3. quicunque. licet alibi dixerit.ſ. 3. q.9.in ſumma,ſtam de cie esse cortera rectã p decre. qñ frequenter.Io. And.

primum ſummarium,videlicet:Reus cõdẽnatur ad expensas,quas pp eius contumaciam.vel dolosam exceptionem actorem fecisse constabit.Communis diuisio.Secunda:ibi,*Verum.*Abbas Siculus.

CASVS. Inter monachos de Etolk. ex vna parte,& canonicos Linconeñ.ex altera,quæstio vertebatur ſup quibusdã ecclesiis de V. & M. causa ad petitionẽ monachorũ cõmissa fuit iudicibus:canonici legitime citati, se contumaciter absentarũt:iudices licet monachi pp contumaciã canonicorum mittẽdi essẽt in possessioné rerum petitarum.possessioé dictarũ ecclesiarũ sequestrari fecerũt , vt saltem affecti tædio venirent ad iudiciũ:Tandem dum monachi peterent ecclesias sibi restitui:rñderunt canonici auctoritatẽ iudicum expiraſſe,pro eo q̃ causa illa iudicibus aliis erat cõmiſſa,sed in litteris posterioribus nõ fiebat mentio de prioribus , nec nõia ecclesiarum, quæ cõtinebãtur in prioribus litteris, exprimebantur,sed indiffinite dicebatur:ſup quibusdam ecclesiis:Iudices ſuper hoc dubitãtes , ꝓsuluerunt dñm Papã : & rñdet q̃ cum dol' & fraus alicui patrocinãri non debeãt, mãdat quaten' in causa procedãt ſm tenorẽ priorum litterarũ, nõ obstantibus posterioribus,cõdẽnantes canonicos in expensis ipsis monachis,quas propter hoc feciſſe noscuntur.Not.q̃ qui malitio ſe trahit alium ad iudicium,in expensis debet condemnari aduersario.Item dolus & fraus nõ dẽt alicui prodeſſe,sed potius obeſſe.Item generales litteræ non reuocant ſpeciales.

† In codice Barbatiçita sed tantum indiffinite. &c.

† Aliàs præſcripsam.

¶*Glo.seq.ponit sex modos contumaciæ.*

a ¶*Contumaciter.*]Multis modis committitur contumacia, qñq; attẽditur respectu non veniẽtis,vt hic.& j.eod.cum dilecti. ad fi. qñq; respectu non restituentis.ff.de rei ven.qui restituere.qñq; respectu non rñdentis,vel obſcure rñdentis,quod idẽ est ac ſi non rñderet.ff.de inter.act.de ætate.§.qui tacuit.& §.nihil.qñq; respectu non iurantis:vt ff.de iureiur.manifeſte.qñq; respectu receden tis infecto negotio.j.eod.prout. & 11.q. 3. certum. & 5.de procu. conſtitutis.18.diſt.ſi quis autem.& 5.de iudi.c.1.& quãdoque respectu non exhibentis.ff.de app.creditor.§.iuſſus. 1

ADDITIO.Vñ verſus:*Non veniẽs,non reſtituẽs, citiuſque recedens:*
Nil dicens,pigniſque tenens,iurareque nolens:
Obſcureque loquens,iſti ſunt iure rebelles.

b ¶*Relegionis.*]Arg.q̃ cum religiosis mitius agendum est. 12. q. 2. religiosam.& ff.de relig. ſunt perſonæ.in fi.

¶*Glo.seq.poteſt recitari per quæſtionem,an potuerit,&c.*

c ¶*Sequestrari.*] Hoc de iure fieri nõ dẽt nisi in casibus.j.de seq. c.1.& vlt.vbi de hoc.sed de gratia hoc fecerunt, cum debuissent monachos miſisse in possessionem causa rei seruandę.5,vt lit.non coẽst.tuæ.& c.qñ. §.in aliis.sed hic noluerũt seruare talẽ rigorẽ.

d ¶*Præiudicare prioribus videbantur.*]quo ad opi.illorum canoni corum,sed non est ita.

¶*Indiſſinite.*]Prõpter talem mentionẽ generalẽ seu indiffinitã, priores litteræ non reuocãtur ꝓ posteriores,sed expreſſam debẽt facere mentionẽ de prioribus.5.de offic.deleg.ex litteris. in prin. & j.de re iudi.inter monaſteriũ.& j.de coha.cler.& mul. ſup eo. & j.tit.proxi.cvlti. 2 demum citari debet procurator,ſi quem dimiſit:quem tenetur dimittere quilibet:& maxime poſtq̃ est citatus: aliàs ꝓcedereturꝓtra eũ tamq̃ ꝓtra contumacẽ denunciationib' ad domum,vel ad ecclesiam absentis factis, vt hic.& j.eo,venerabilis.& j.tit.proxi.c.vlt.& ff.ex quib.cau.ma. item ait.§.hæc antẽ. & amici ſunt requirendi.vt ff.eod.ſcilicet.ex quib.cau.ma.l. ergo. & ff.de dam.infec.l.4.§.prætor. 16.q.3.c.placuit. §. ſi autem præſidem.& ff.de lib.agno.l.1.1.reſp.& ff.quib.ex cau.in poſ.ea.l. hæc autem.Præterea dĩ hic:receptis testibus alterius partis ad ſniam procedatis.& ideo cõtradicit expreſſe.j.tit.px.c.ſi.vbi dĩ,q̃ ſi citatus procurator non dimiſit,denunciatione ad domũ facta,causa custodiæ in possessioné mittatur actor,vel excõicetur, ſi miſsio fieri nõ poteſt,& hic dicit q̃ testes,&c.& 5.vt lit.non contest.qñ.§. in aliis.& c.tuæ.qualiter ergo intelligitur hæc decre?Dicas q̃ hęc non contradicit illis:quia in alio casu loquitur:contraria locũ habent, quando reus est contumaciter absens 3, nec dimiſit procuratorem:tunc lit.non contest.mittitur actor in possessionẽ causa custodiæ.hæc decre.loquitur quando actor est absens,& re' præsens:tunc em contra actorem absentẽ recipiuntur testes lite non contest.& sententia poteſt ferri,vt dicit in fi.& sic loquitur etiam Authen.C.quõ & qñ iudex.Auth.qui ſemel.& in Auth. de liti. §. oẽm.col.8.& R.filius Agathæ ꝓtra quẽ ꝓcedit,erat actor,& F. re', vt patet.j.qui fi.ſint legi. causam quæ.& ille R.impetrauit litteras illas q̃b. agebat ꝓtra F.ſup hæreditate aui ſui:& F.impetrauit literas iſtas & illas.5.de offi.deleg.causam quæ 2. & iſte F. ſpetrauit remotionẽ vnius iudicis,& fecit addi illud qđ hic dicit.ſin verbo cæterũ.Quidã dixerunt q̃ lis fuit hic ꝓtest.sed non est ita. quem actor impetrauerat.Secũda ipsam petitionem exaudit : ibi, *Cæterum.*Abbas Siculus.

CASV 5.ſuper F.& R.filium Agathæ vertebatur quæstio de natiuitate ipsius Agathæ,occasione ſucceſsionis:causa natiuitatis cõ

& canonicos Lincoñ.ſuper ecclesiis de V.& M.vertitur,duxerimus committendam: & canonici citati legitime, se cõtumaciter [a] absentauerint:vos , licet monachi essent ob contumaciam aduersæ partis in possessioné rerũ petitarum mittendi: intuitu tamen religionis [b],cum eis mitius agere volẽtes, possessionem sequestrari [c] feciſtis : vt sic saltẽ canonici affecti tædio, ſtare iudicio cogerẽtur:Tãdem monachis ecclesias sibi restitui postulãtibus,canonici respõderunt,auctoritatẽ vestram penitus expiraſſe,eo q̃ ad alios iudices litteras impetrarũt,quę prę iudicare [d] prioribus videbãtur. ¶Verũ quoniã in posterioribus litteris nõ fuit mẽtio facta priorũ:nec in eis nomina cõtinebãtur ecclesiarũ,quę in prioribus posita fuerãt:sed † indiffinite [e] dicebatur:ſuper quibusdam ecclesiis : Nos attẽdentes malitiã & dolum nulli patrocinari debere:Mãdamus,quatenus præfatam † causam , secundũ formam priorum litterarum (non obstantibus posterioribus) terminetis : expensas [f] , quas propter hoc monachi feciſſe noscuntur, eis à canonicis restitui facientes.

¶Idem Exoneñ.& Vintonieñ.† episcopis,& abbati Herfordeñ. †

¶Actore contumace testes recipi , & sententia ferri debent,etiam lite non contestata,reo instante.h.d.secũdum cõmunem intellectum.

CAP. III.

CAuſam quæ inter F.& R.ſilium Agathæ, de natiuitate ipsius A. vertitur , vobis fratres epi, & Londoñ. epo commiſimus terminandã:& j. ¶Cærũ ſi aduersarius [g] ſuus legitime citatus [h] †, ad præſentiam vestrã accedere,vel iudicio vestro parere contẽpserit,aut etiã ſe absentauerit (cũ de Anglia receſſiſſe dicatur) procuratorẽ eius, ſi quem reliquerit , conuocetis : qui ſiue venerit , ſiue non, aut ſi procuratorem non dimiſit , denunciationibus ad domum [i] eius miſsis , receptis testibus alterius partis,iuxta priorum litterarum (non obstantibus posterioribus) terminetis : expensas [f] , quas propter hoc monachi feciſſe noſcuntur , eis à canonicis restituere facientes.

¶*Gl.seq.in prin.tractat de citatione ad domum:quod sit cũ non apparet citandus,nec eius procurator.secũdo signat contrariũ de decr. ſ.infra tit.1.& de decr.quoniã.& tuæ.ſolut quod illa,in reo, hæc,in actore contumace:& ſubdit diuerſitatis rationem. Interſerit etiam op.quòd hic fuerit lis conteſta.quod reprobat.*

i ¶*Ad domum.*]No.q̃ citandus est ſemper aliquis ſi inuenitur. 4. q. 5.quiſquis.& j.qui ma.accu.poſ.c.1. & j.eo.venerabilis. in fi.& j.tit.proxi.cvlti. 2 demum citari debet procurator,ſi quem dimiſit:quem tenetur dimittere quilibet:& maxime poſtq̃ est citatus: aliàs ꝓcedereturꝓtra eũ tamq̃ ꝓtra contumacẽ denunciationib' ad domum,vel ad ecclesiam absentis factis, vt hic.& j.eo,venerabilis.& j.tit.proxi.c.vlt.& ff.ex quib.cau.ma. item ait.§.hæc antẽ. & amici ſunt requirendi.vt ff.eod.ſcilicet.ex quib.cau.ma.l. ergo. & ff.de dam.infec.l.4.§.prætor. 16.q.3.c.placuit. §. ſi autem præſidem.& ff.de lib.agno.l.1.1.reſp.& ff.quib.ex cau.in poſ.ea.l. hæc autem.Præterea dĩ hic:receptis testibus alterius partis ad ſniam procedatis.& ideo cõtradicit expreſſe.j.tit.px.c.ſi.vbi dĩ,q̃ ſi citatus procurator non dimiſit,denunciatione ad domũ facta,causa custodiæ in possessioné mittatur actor,vel excõicetur, ſi miſsio fieri nõ poteſt,& hic dicit q̃ testes,&c.& 5.vt lit.non contest.qñ.§. in aliis.& c.tuæ.qualiter ergo intelligitur hæc decre?Dicas q̃ hęc non contradicit illis:quia in alio casu loquitur:contraria locũ habent, quando reus est contumaciter absens 3, nec dimiſit procuratorem:tunc lit.non contest.mittitur actor in possessionẽ causa custodiæ.hæc decre.loquitur quando actor est absens,& re' præsens:tunc em contra actorem absentẽ recipiuntur testes lite non contest.& sententia poteſt ferri,vt dicit in fi.& sic loquitur etiam Authen.C.quõ & qñ iudex.Auth.qui ſemel.& in Auth. de liti. §. oẽm.col.8.& R.filius Agathæ ꝓtra quẽ ꝓcedit,erat actor,& F. re', vt patet.j.qui fi.ſint legi.causam quæ.& ille R.impetrauit litteras illas q̃b. agebat ꝓtra F.ſup hæreditate aui ſui:& F.impetrauit literas iſtas & illas.5.de offi.deleg.causam quæ 2. & iſte F. ſpetrauit remotionẽ vnius iudicis,& fecit addi illud qđ hic dicit.ſin verbo cæterũ.Quidã dixerunt q̃ lis fuit hic ꝓtest.sed non est ita. quem actor impetrauerat.Secũda ipsam petitionem exaudit : ibi, *Cæterum.*Abbas Siculus.

CASV 5.ſuper F.& R.filium Agathæ vertebatur quæstio de natiuitate ipsius Agathæ,occasione ſucceſsionis:causa natiuitatis cõ

† De citatione,quantum ad hoc cap. attinet vide plene per Socinũ regula 71.in cipiente: citandus personaliter.cũ quantibus.

2 Concor.l. ea quæ. & l. ab eo. ff. qũo & quãdo iud.& l 1. §.itẽ.ff.quæ sent. si app. rescind.

3 Idem Vin. & Host. & hoc tenet Io. 11. q. 3. quicunque. licet alibi dixerit.ſ. 3. q.9.in ſumma,ſtam de cie esse cortera rectã p decre. qñ frequenter.Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum,quam contra reum absentem:vnde rei fugientes appellãtur: vt in l.properandum.§.& si quidem.& in gl.fugiente.C.de iudic. & actor debet vti intentione ad implendũ suam causam,reus debet extenuare causam.4. q.4.c.1. & in Auth.de litig.§. omnẽ.coll. 8.vbi redditur hæc ratio.Et ideo potius parcitur reo,quia facit id à quo denominatur.

Actor vero cõtrarium eius quod debet, & eo absente possunt recipi testes, & sententia ferri, & quia fauor consideratur ex parte rei: quia rei fauorabiliores sunt quam actores, & ideo iura voluerũt eis potius subuenire, q̃ actoribus, cum prima facie sit præsumptio ꝓ eis.ĩ.de proba.ex litteris. & ne sit ĩ potestate actoris cũ voluerit reũ vexare,& ideo necesse habet litem vsq; ad finem perducere, si reus voluerit: vt in Authen. præmissa,qui semel.

† Videtur ex. in l. consentaneum. C. quõ & quã do iud. & ibi Bart.

† Virgimitin.

† Ingeruntin.

† Abbatibus.

† Cap. 4. c. tit. in 1.cõpil.

† Aliàs ita: qui contumaciter à presentia vestra recessit.

a ¶*Formã.*] ĩ.q. fi. sint leg. causam quæ 1. Ber.

rQuem forte nunc dimittit,quia videt eum habere defensiones suas paratas,& expectat quòd pereat.& hoc colligitur supra.vt lit.non conte. qui, in in princ. hinc est, ꝙ quandoque præfigitur actori tempus ad agendum ex causa. C. de inge l.diffama tr. infra, de resti.spo.fre quens.lib.6. Ioan. And.

PRout † nobis : & infra.

¶Reum, quia † contumaciter [b] à præsentia vestra recesserat, iuratoriam coegistis exponere cautionem [c], quòd coram vobis iuri pareret: Cumque die præfixa vestro se conspectui præsentasset, prætextu aduocati [d] quem non habebat, respondere solita malitia recusauit. Tandem actore instante [e] respondit, quòd quadraginta annis decimas, de quibus erat contentio, percepisset : variisque postmodum excusationibus vtens , in vocem appellationis prorupit, & contumaciter iuramento contempto , recessit. ¶Ideoque mandamus, quatenus ad conuincẽdam [f] † eius malitiam, semel eum ad vestram præsentiam conuocetis : & si venerit, finem imponatis negotio competentem. quòd si venire contempserit , causam, (vtpote [g] lite quæ ingeritur contestata)diffinitiua sententia terminetis [h]: vel præsenti saltem adiudicetis possessionem, seruata dumtaxat quæstione proprietatis absenti.

† Aliàs cõuincendũ.

¶Innocentius tertius.

¶Qui fundata intentione actoris exceptionem peremptoriã obiicit , quam non probat incontinenti, sed accipit inducias: si defecerit in probando , condemnatur incontinenti, diffinitiua non expectata in expensis , ac soluere cogitur : quod si non potest , punietur in corpus secundum arbitrium iudicis. hoc. dicit, not. ĩste tex. secundum lecturam , quæ placet Panor.

¶*Innocentius tertius.*

¶Si reus potest litem contestatam est contumax , si alias liquet de causa , fertur diffinitiua sententia , si non liquet, actor in veram possessionem inducitur.

CAP. IIII.

a Concor. gl. in §. itaque. in prohemio Hostiensium.

b ¶*Contumaciter.*] Contumax est qui cum debet parere,nõ paret.ff.de re iud.cõtumacia.alias latitare nõ videtur,qui si præsens esset, non compelleretur respondere.ff.de iud.nõ videtur.& ff.de peculio.eo tẽpore.in princ.& ff.si quis in ius voc.non ie.l. 2. alios modos contumaciæ habes ĩ.vt lit.nõ contest. quoniã.§.1.& alios modos notaui ĩ.eod.ex litteris.

¶*Glossa sequens rec.per quæst.qualis cautio,&c.& an iuratoria vel pœnalis,&c.*

c ¶*Cautionem.*] Not. quòd sola promissio sufficit pro cautione ista,vbi nõ fuit excõcatus,vel data possessio.ff. de iud. l.1.§.sed si dubitatur.& non obstãte iuratoria cautione ex iusta causa poterit appellare.ff.qui satisda.cog.l.vlti.& ĩ.de app.ad hæc.nec etiã pœna committeretur si esset apposita.ff.rem ra.hab.l.3.§.falsus.& ff.iudic.solui cum apud.sed hic non appellauit ex iusta causa, & ideo dicit,iuramento contempto;vnde incidit in periurium.

d ¶*Aduocati.*]Quando inducię dandæ sunt prætextu aduocati,dictum est ĩ.vt lite non contest.c.

¶*Glo. seq.tractat an per responsionem ad interrogatio.&c.& arg. sine libello,&c.*

e ¶*Instante.*]Perinde est ac si à iudice interrogaretur.ff.de interact.si finẽ.§.1.& per talem interrogationem,& responsionem fuit litis contest.facta: vt dicitur in fin.nec distinguitur per quem fiat interrogatio.supra de lit.contesta.cap. vnico.in gloss.& intelligo libellum super decimis illis porrectum, in quo decimæ petebantur,& hoc satis colligitur ex ipsa littera , vbi dicit [decimas de quibus contentio erat] licet quidam dixerint, quòd libellus non fuerit hic porrectus ; & ꝙ hoc volunt probare ꝙ sine libello possit iudicium exerceri.Vel potest intelligi,instante actore,id est,ad instantiam actoris iudex ipsum interrogauit,& reus respondit, quòd quadraginta annis possedit,sed veritas fuit ꝙ actor interrogauit:vt patet in antiqua.& satis potest valere talis cõtestatio, sicut valet rũsio ad interrogationes aduersarij facta.ff.de interrogato.actio.si sine.

f ¶*Ad conuincendam.*] Nota dilationem dari ad conuincendam malitiam. sim. in Authen. vt cũ. de appel. cog. §. sed hoc.coll.8. & C. de iud.Authe.iubemus. & infra eod.cum olim.in mo etiam iudex ei facere gratiã potest post peremptorium edictũ, vt iterum citet ipsum. supra de offi.deleg.cõsuluit.

g ¶*Vtpote.*] Expressiuum veritatis est, sicut illud, Vidimus gloriã eius, gloriam quasi vnigeniti , &c. 2 & patet hoc ex eo quod potest ferri sententia : vt ĩ.sequitur.

h ¶*Terminetis.*] si liquet de causa , vel liquere potest:quia possunt recipi testes:vel si nõ liquet, vel liquere non potest:adiudicabitur tantum ei possessio.Ideo nota, cum aliquis conuenitur actione reali, & fuerit absens per contumaciam,ita distingue:aut lis est contestata:aut nullo modo contestata, Si lis est cõtestata vt hic,aut liquet de causa, vel potest liquere,aut nõ.Si liquet de causa,vel potest liquere, q̃ recepti sunt testes, & instrumenra producta,& cõfessiones factæ vel possunt recipi:tunc procedatur ad sniam diffinitiuam ſm merita causæ,absoluendo vel condemnando,ſm tenorem illius l. C. de iudi. ꝓperandum.§.sin aũt.& hic.& 3.q.9.decernimus.Si autem non liquet ĩ, nec liquere possunt,quia actor nullos testes inducit vel instrumenta, ꝙ quæ possit ꝓbare de iure suo:tunc adiudicãda est possessio tm actori, salua ſtione ꝓprietatis absenti:vt hic dr. & C.quõ & quã iud.consentaneũ.& erit ſtatim verus possessor. Si vero lis est quasi contest.saltem ad interrumpendam ꝓscriptionẽ, puta cũ quis conuenitur qui possidet nosse alieno,dño in iudicio nominato, & facta denunciatione,& ipso legitime citato, si non venerit:tũc adiudicat possessio ipsi actori,salua quæstione ꝓprietatis absenti.ĩ.vt lit.non contest.qm frequenter.§.ꝙ si sup rebus. & C.vbi in rem act.l.2. & ita idem est qñ lis est contest.& non liquet de causa:sicut qñ est quasi contestata.Si vero nullomodo lis est contest. reo cõtumaciter absente:tunc mittendus est actor in possessionem rei petitæ,causa custodiæ.ĩ.vt lit.non contest.qm.§. in aliis.& C.de præscri.xxx.vel xl.ann.ſi qs dicit emptionis.§.fed & si quis.& ĩ.tit,pxi.c. vlt.& tũc reus vsq; ad annum poterit recuperare possessionem restitutis expẽsis,& ſtita cautione iudicio ſisti:anno elapso non auditur nisi super ꝓprietate,vt in ꝓdictis cõcordantiis, qm frequenter. §. in aliis. & l.si quis emptionis. Et hæc vera sunt reo absente, & actore ꝓsente. Si vero actor fuerit absens contumaciter reo ꝓsente,& petẽte vt in causa ꝓcedatur, tũc si lis sit contestata,locum habet qđ dr C.de iudi properandũ. §.& si quidẽ.Si vero lis non sit contest.locum habet.C.quõ & qñ. in Authen.qui semel.& ĩ.eo.c.prox.quia in casu isto possunt recipi testes lite nõ cõtest.si reus petierit:ſm ꝙ dicit ꝓdicta Auth.qui semel.& ĩ.eod.c.proxi.Et hęc vera sunt in actione reali.In ꝓsonali vero actione reo absente locum habet qđ dr ĩ.vt lit.nõ cõtest. qm.§.vlt. & C.de bo.auct.in pos.Auth.& qui iurat.tũc enim mittitur actor in possessionem bonorum ipsius rei, pro modo debiti declarati in libello,vt ibi dr.Si vero est talis causa ꝙ actor nõ possit mitti in possessionem,debet reus excõcari,ĩ.vl lit.non cõtest. tuæ. Et siue sit actio ꝓsonalis siue realis,iudex illam pœnã potest imponere,quæ magis timeatur,ad alteram postea ꝓcessurus:vt in deere.qm.in fi. qa hoc solũ bene agit,& cętera.23.q.5.prodest.ĩ fi.

FInem litibus.]Qui fundata intentione actoris peręptoriã obiicit,& acceptis induciis deficit in ꝓbando,punitur in expẽsis, quia dolosus ꝓsumit.hoc dicit ſm Ioan.And.Posset tn latius sumari scđm eũ sic:Qui fundata intẽtione actoris exceptionẽ obiicit,&c.vt sic ĩcludatur quasi ꝑemptoria exceptio, & dilatoria,eo casu quo probatur, vel ꝓponitur post litẽ cõtest. vt patet ĩ. de offi. dele.c.ĩsinuãte.hoc tñ indistincte Panormitano non placet , vt hæc decr.per oĩa habeat lo cum in quasi ꝑemptoria vel dilatoria. Et pri mũ ſummariũ Io. And. est nimis generale ſi fi. Item non facit mẽtionem de aliquo requisito ꝓ tex. ad hoc vt fiat hæc condemnatio.ſ.qñ incontinenti non vult vel non potest ꝓbare. Vnde ſcias ꝙ casus hius c. est ſingularis & nouus.ꝓ hoc facit verbum,ſtatuimus.in tex.positum,qđ ius nouũ inducit.iuxta not. in c.decernimus.ĩ.de iud.Diuiditur.Nam primo ꝑmittit cõstitutionis duas causas generales:Secundo cõstitutionem ſubmittit:ibi *Præsenti*.adiiciẽdo alias duas causas ꝑstitutiõis ſpeciales,quarum vnã interserit in ipsa constitutione:ibi, *Quia frequenter*.Abbas.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilatione

† Videl.4.& ibi Bart. §. hoc autem ſudicium.ff. de dam. in ſect &in l. ad perem. ptorium.ff. deiudi.

† Videl qui ſe patris.C. vnde lib. & ſiſſimater. § ſi ad Ter tul.

CASVS.Quidã malitiose fundata intẽtione actoris,vt negotiũ differretur,opponebant exceptiones ꝑmptorias,Papa volẽs obuiare malitiis iſtorum,ꝑsertim cum de beneficiis eccleſiaſticis litigatur,ſtatuit,vt postq̃ aliquis intentionẽ suam ꝓbauerit,ſi altera pars legitimam exceptionem opponat,quam nolit aut nõ ꝓsit incontinenti ꝓbare,ſi defecerit in ꝓbando,condẽnetur alteri parti in expẽsis ꝓ hoc factis, ab eo tpe quo recipit inducias ad exceptionẽ probãdam:& ſi ſoluendo non fuerit,aliàs ad arbitriũ iudicis puniatur:vt hoc timore perterritus, in grauamen alterius falſas exceptiones opponere non ꝑsumat.Not.ꝙ qui deficit in ex ceptione peremptoria probanda,fundata intentione actoris, debet,in expensis condemnari.Item ad arbitrium iudicis puniri debet,qui expensas ſoluere non potest.Item exceptio peremptoria potest opponi publicatis attestationibus.

a ¶*Finem litibus.*]Sim.ĩ.eo.c.venerabilis.C.de agri.& censi.l. litibus.lib.11.& C.de iud.properandum.in prin.& ĩ.de re.iu.c.2.

b ¶*Sine dispendio.*]ĩ.de ele.cum inter vniuerſas.ſ.quia vero. & ĩ. vt lit.non contest.quoniam.§.1.

c ¶*Diu vacare non possunt.*]ĩ.de conce. præben.nulla.§.cum vero.& ĩ.de elect.ne pro defectu.& 50.dist.postquam.

d ¶*Fundauerit.*]vel ꝓtestes,vel ꝓ instrumenta,vel per confessionem,vel ꝓ euidentiam factiſ:vt ĩ.de resti.ſpo.cũ ad ſedem.in fin.& C. de excep. ſi quidem.vel etiam ꝑsumptiue.C.de proba.ſiue.vel ipſo communi iure.16.q.7.oẽs basilicæ.& 18.q.2.monasteria.

e ¶*Exceptionem.*]Hic patet ꝙ exceptio pemptoria põt obiici publicatis attestationibus,ex eo qđ dicit,fundata intẽtione alterius partis.ſic ĩ.de test.c.de testibus.vbi de hoc ĩ.de cog. ſpuali.c.vlr. 1 C. *Glo.diuiditur in sex partes(licet Pano.diuidat in octo.) Primo tract.de ex pensis factis in dilatoriis:& hæc facit tria:quærit,ponit opi.& ſoluit distinguendo:Secundo tractat de expensis contumaciæ ibi, Sed expensæ:dicens duo , quod etiam inſte litigans illas ſoluat, & quòd ſtatim ſoluãt.Tertio ibi . Item : tractat de expensis principalis causæ, & præmittit regulam quam postea determinat distinguendo,an ſtatutum vel non.ponit opi. quæ non distinguit : quam glossa fatetur veram in criminali. Quæritur ibi,Sed in causa : tractat de factis in causa appellationis. Quinto ibi, Et not.tractat quæ expensæ sint restituendæ. Sexto ibi, Nota quod expensæ tractat de petitione & condemnatione ipsarum.*

a De materia huius ſ ¶*Expensas.*]Sed nunquid habet locum quod hic dicitur in expensis,2 in exceptionibus dilatoriis quæ proponuntur ante litem conteſt.vt deficiens in probatione puniatur in expensis ſimul? Solutio tem conteſt.vt deficiens in probatione puniatur in expensis ſimul? Quidam dicunt quòd ſic.arg.ĩ.de resci. cæterum.& ĩ.eo.ex litteris ,Ego credo quòd hic distinguendum est , ꝙ ſi calumnioſe proponat aliquis exceptionem dilatoriam ante lit.conteſt.& de hoc conſtat euidenter.tunc debet condemnari.arg.ĩ.de rescri. cæterum.& c. vlti.& ĩ.eo.ex litteris. quia ibi euidenter apparet de malitia ipſius,alias non credo excipientem condemnandum in expensis ante lit.conteſt.niſi conſtet de malitia ipſius(& ꝓcipue ſi ſuper hoc iuratum esſet de calumnia)arhuius litteræ à contrario ſenſu,ex eo quod dicit,postquam altera pars intentionem ſuam fundauerit,ergo ante lit.conteſt. non videtur condemnanda pars excipiens , cum hoc habeat à iure quòd possit proponere exceptionem. ĩ. de excep. pastoralis.& ꝓcipue vbi habet veriſimilem causam excipiendi : Sed expensæ quæ præſtantur propter contumaciam partis alterius, illæ indiſtincte præſtantur , qualemcunque causam litigandi habuerit ille cui ꝑstantur.ĩ.eo.cum dilecti.in fi.& ĩ.de sequestra. ad hoc.in fi.ĩ.vt lit.non conteſt. qñ.§.in aliis.C.de iud.sancimus. & C.qñ & quo iud.Auth.qui ſemel.& ff.de in.eum quem temere. & in concilio Lugdunenſi.ĩ.eod.tit.actor.quæ est Inn.iiij. [lib.6.] & tales expensæ ſtatim sunt ꝑstandæ anteq̃ audiatur.ĩ. vt lit.non pediendũ, vel differẽdũ proceſſum, exceptiones huiuſmodi p excogitatã malitiã opponũtur: ad ſoluẽdas alteri parti moderatas expensas [f],extũc in iudicio faciendas , cũ acceptis [g] induciis , ſi forſitan in probatione defecerit, cõdemnetur. ¶Et ſi ſoluendo [h] non fuerit, aliàs † ſecundum arbitrium diſcreti iudicis,puniatur:vt hoc ſaltem timore perterritus , non facile quis in grauamen alterius falſas exceptiones opponat.

CAP. V.

FInẽ[a] † litibus cupientes imponi, ne partes vltra modũ grauẽtur laboribus & expẽſis†: præsertim cũ de beneficiis eccleſiaſticis litigatur , quæ ſine diſpendio [b] diu vacare nõ posſunt [c]: Præſenti decreto ſtatuimus,vt postquã intentionẽ ſuã altera pars fundauerit [d], ſi reliqua forte voluerit legitimã exceptionẽ [e] opponere,quam nolit † aut nequeat incontinenti probare:Quia frequẽter ad impediendũ, vel differẽdũ proceſſum, exceptiones huiuſmodi p excogitatã malitiã opponũtur: ad ſoluẽdas alteri parti moderatas expensas [f],extũc in iudicio faciendas , cũ acceptis [g] induciis , ſi forſitan in probatione defecerit, cõdemnetur. ¶Et ſi ſoluendo [h] non fuerit, aliàs † ſecundum arbitrium diſcreti iudicis,puniatur:vt hoc ſaltem timore perterritus , non facile quis in grauamen alterius falſas exceptiones opponat.

3 Quod intellige dedutis his, & quas ſoluit C.de iud.sancimus. Itẽ propter cõillud regulare ꝓsueuit esſe, vt in fi.litis victus victori in expẽſis litis condemnetur.ĩ.de pœ. calũniã. & ĩ. de maio. & obe. c. vlt.& ĩ Auth. ex culpa de iud. ſ.opportet.col. ſua de iud. 6. & C. de epi: & cle. ſi.ſed in caſu iſto differentia eſt à ꝓximo caſu: vñ hic diſtinguitur ſicut in priori,vtrũ habuerit ꝓbabilẽ causam litigãda vel nõ, & vtrũ ſit iuratũ de calumnia, vel non:ſi est iuratũ de calũnia,puta quia talis cã est vbi iuratur:tunc nõ debent ꝓdenãri in expensis : quia non est veriſimile,ꝙ aliquis ſit ĩmemor ſuæ ſalutis:vt 1. q. 7. sancimus. verſi.& licet:quia iuramentũ de calum.ad oĩa q̃ emergunt & incidunt in causa post litem contestatã extenditur. C. de iureiurãdo. ꝓp calum. dand.Auth.hoc ſacramentum.& tunc non debet condemnari,etiam ſi deficiat in exceptione oppoſita:& ita nõ debet condemnari victus victori in expensis, cũ probabilẽ causam habere ꝑsumatur litigandi.arg.ĩ.de senten.exc.ſacro.§.cumq; aduersus. & ff.de leg. 2. qui ſolidum. §.etiam.alioquin metu expensarũ dimitteret quis ius ſuum indefensum.ff.de pet.hære.illud. & hoc intelligo,niſi conſtet de calumnia ſeu malitia:quia tunc condemnabitur in expensis:quia prima ꝑsumptio tollitur ꝓ sequẽte.Si vero non est iuratum de calum. puta quia causa est ſpiritualis:tunc dẽt condẽnari in expensis, qui deficit in probatione exceptionis propoſitæ,fundata intentione actoris 4,vt hic dicit:qa eo ipſo ꝙ non probat,ꝑsumitur malitioſe excepiſſe:in quo caſu põt intelligi hæc decre.& hic posset requiri iuramentum ꝙ malitioſe non opponat exceptionem.arg.ĩ.de elect.cum dilectus.§.nos vero. in gl.iuramento.& ĩ.de resti ſpol.litteras.§.ꝓæterea.cũ iã ſit probata intẽtio , & ꝑsumpto pro ipſo ꝓtra excipiẽtẽ:& ſic intelligo ẽt iudic. de expensis totius causæ.Alij dicunt ꝙ nulla diſtinctio est facienda,& eo ipſo ꝙ ſuccumbit,malam causam præſumitur habuiſſe. arg.C.de epi.& cle.Auth.generaliter.tex eo ꝙ ibi dr , & ſi victus fuerit,ꝑsumitur iniuſte mouiſſe litem.Dns Pla.& dns Ia.dicebant, ꝙ eo ipſo ꝙ ſuccũbit victus,ꝑsumitur iniuſte mouiſſe litem. Beni gnius exponunt alij illud verbum,victus,ſcilicet ab aduerſario:vt C.de epi.& cler.oẽs.in fi.ſed in criminali causa eo ipſo ꝙ ſuccũbit,ꝑsumitur calumniarij.2.q.4.qui non probat.C. de aduo. diuer. iu.l.ĩ.ſic dicebant ꝓdicti dñi Pla.& Ia.idem esſe in ciuilibus : Sed in causa appellationis nulla diſtinctio est facienda,an iuſtam habuerit causam appellãdi,an nõ,ſiue appelletur ante ſniam ſiue à ſnia.ĩ.de app.ſæpe.c.reprehenſibilis.& c.ſignificauerunt. & c. vt debitus.& c.Nicolao.& ĩ.de eo qui mit.in poſ. causa rei seruãdæ. cum veniſſent.& 2.q.6.oĩmodo.& C.de app.eos.ſ. ne temere. & C.quorum app.non reci.ab executore.Et not.ꝙ tantũ neceſſariæ expenſæ,& moderatæ reſtituendæ sunt & vtiles ĩ.eo.c.prox. & ĩ. tit.prox.cũ veniſſent.in fi.& ĩ.de ſequeſtra.c.1.in fin.& q̃ propter hoc factæ ſunt,vt dr hic.& c.prox.in aduocatis 5,& in aliis. C. de iud.ſancimus.& ſi quas fecit caſu vel facto , illas non peteret. ff. mand.inter causas.§.non oĩa.& erunt mediocres,non delicate.ff. de dam.infec.inter quos.§.vlti.& l.ſeq.ar.ff.de pig.act.ſi seruos. in fi.nec obſtat qđ minores facere potuiſſent.ff.mand. ſi quis alicui. §.ĩmpendia.Not.ꝙ expenæ q̃ factæ ſunt poſt lit. conteſt. peti debent officio iudicis,ſed quæ fiũt ante lit.cõteſt.petunt iure actionis:& noiatim debent peti in libello.ff.de ædi.edict.ædiles.§.item in ſciendum.& item ſi ſeruũ.§.1.& niſi tpe ſniæ iudex condemnet ad illas expensas,q̃ veniunt iudicis officio,postea peti nõ posſũt. C.de fru.& li.expen.terminato.niſi in causa app.C.qñ prouo. non est neceſſe.l.vlti.iudex aũt prius taxabit expensas:postea iurabit: prout traditur.3.q.3.§.qđ fieri non debet.& in Auth.de iu.§.opor. tet.coll.6.& ĩ.quod metus causa.c.vlt. 6 ĩ.dc.iniur.& damno da. post.olim.& ĩ.de procura.conſtitutis.

5 Etiam ſi habuit illos gratis , ſub ipe remunerationis, ſecus ſi donato. ꝑ hoc ſecundum G. in Spec. de expen. §. ſi verſi ibi, quid ſi victor. Ioan. And.

6 Vide qđ ibi dixi poſt Inno in glo. antepenul. circa reuocandam taxationẽ , ſi erratũ esſet in ea Ioan.

g ¶*Cum acceptis inducis.*]ideſt,postquam inducias receperit ad probandam exceptionem.Et iſtud,cum,determinat illud,tunc.

¶*Glo.ſeq.ponit duo regularia.*

h ¶*Et ſi ſoluendo.*]Hoc ſemper regulare est,vt qui non est ſoluendo,alio modo puniatur. 14. q. 6.ſi res.& ff.de pœn.l.1.ad fi.& ff. de iuriſd.om.iud.ſi quis id.§.in ſeruos.& ff.de in ius vocan.l.vl. & C.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de sepul. vio. l.vlti. in fi.& ¶.de maledi.c.vlt.& C.de ser.fugi.qui-cunq;hoc generale est,q; iudicis arbitrium locum habeat vbi certa pœna statuta non est.ff.de offi.dele.de causis.& ¶.de accus. sup his.§.pē.ff.de iure delib.l.1.§. ait pretor.& omnia quæ iure scripto taxata nō sunt iudicis arbitrio relinquuntur,vt æquitate pensata procedat. ff.de transac. c.vlti.in fi.Ber.

ADDITIO.Et de ca
1 Sed de hac materia vide plenissime per Iacobum Menochiū in libris de arbitrariis iudicum.

fibus reseruatis iudicis arbitrio 1 vide i Spec. de offic.iudic. §. penul. l.ad finem.

† Cap.2.eo. tit. in 3. cōpil.

CVm dilecti.] Cōtumax condemnatur in expensis factis a tpe citationis emissæ.h.d. Diuiditur. Nam in prima ponit formam processus:In secūda interloquiturubi, *Qua Propter*.Prima facit q̄nq;. Nam primo ponit comparationem nūciorum electi, & aduersariorū ipsius, & decisam causæ commissionem. Secūdo,ibi, *Quamuis*.ipsius electi contumaciā Tertio:ibi, *Volentes*.ipsius electi citationem. Quarto:ibi, *Expectantibus*.ipsius absentiam,& excusationem.Quinto: ibi,*Sed cōtra*.ipsius excusationis impugnantiam.Abbas Siculus.

† Leodien.

† Aliàs, capomicorū.

CASVS. Quidam electus fuit in eccl̄a Leodicēn. archidiaconus & q̄dā alij canonici eiusdem ecclesiæ opponebant se huic electo, pp q̄ nuncij ipsius electi & archidiaconus p se & aliis opponentibus accesserunt ad Papam, Arch. & H. canonicus p se & aliis opponebāt q̄dam crimina ptra electum, p quæ intendebant eū repellere tamq̄ indignū: sup his mandauit Papa inquiri:tandem quia pars archidiaconi q̄dam grauamina inferebat electo,appellauit ad sedē Apost. sed appellationē suam nō fuit ꝓsecutus p idoneos ꝓcuratores,altera parte causam ꝓsequente. pp q̄ orta fuit suspicio ptra ipsum electū:vnde Papa mādauit eidem,vt ad certum terminum p se vel sufficiēt̄ procuratorē ad pñtem i sua accederet sup p̄dictis rñsurus(quē terminū pemptorio assignauit)alioq; quātū de iure posset,procederet ptra ipsum. Aduersarij ipsius expectauerunt ipsum in curia vsq; ad terminū ipsum & vltra, sed ipse quendam simplicē nūcium tm cū suis litteris excusatoriis destinauit:dicebat enim q̄ tarde nūciū recepe-rat.vnde non poterat,tum pp breuitatem termini, tum pp viarū discrimina se ad pñtiā Papæ pñtare:Sed ptra ista sic rñdebat, sicut miserat excusatorem,ita dirigere poterat rñsalem,cum ei nō fuisset iniunctū,vt ad causam in propria p̄sona veniret,ꝓterea cū mandat alicui vt ad certum terminum se iudicis repræsentet,duo intelliguñ mādari, vt ad iudicem veniat, & ad diem sibi statutū accedat:vnde si non potest venire ad diem statutum,nihilominus post terminū venire tenetur ad iudicem:sicut cum mādatur alicui vt ad certam diem rem certam p̄soluat, nō ideo erit liberatus à debito,si nō soluat die data: immo post terminum ad soluendū debet cōpelli elapso jā die,vnde dñs Papa,q; dictus electus nec venerat, nec sufficientē nuncium miserat ad diē statutū,nec post diutius expectat[a], q; excusauerat morā suā,& calores æstuos,& isidias formidabat, reputauit illū ꝓtumacē,vnde condēnauit illū ad expēsas alteri parti,quas fecerat ab eo tpe quo ipsum expectare incœpit. Not. q; cū aliq; citat' vt ad causam veniat,vel mittat ꝓcuratorē,nō sufficit mittere excusatorē,sed oportet mittere rā

¶Idem Prænestiñ.episcopo Apost.ſedis legato,& decano Brineñ.

¶*Citatus ad totam causam certo termino ad comparendum assignato, tenetur comparere in termino:& dato impedimēto in termino, debet comparere quàm citius potest post terminum, aliàs condemnabitur in expensis à tempore citationis emissæ.*

CAP. VI.

CVm† dilecti filij nūcij Leo diceñ. † electi, pro eo ad sedem Apostolicā accessissent: archidiaconus & H. canonicus Leodiceñ. eccleſię nomine suo & quorumdam concanonicorū [a] †suorū (quorū litteras exhibuere de rato) contra eundē electum quędam crimina[b] proponebant, per quę nitebantur eum ab electiōe repellere vt in dignum: & infra. ¶Quamuis au tē ex eo quòd idē electus à gravamine[c] aduersæ partis appellauerit, & appellationē nō fuerit per sufficientes procuratores† cum possit (illis prosequēti bus) prosecutus[d],nō leuis exorta esset suspicio contra eū Volētes tamē iuris ordinē obseruare, ipsi mandamus, quatenus vsque ad Dominicam qua cantatur: Ego sum pastor bonus: per se, vel per procuratorē suffi cientem[e], ad præsentiam nostram accederet, super prædictis omnibus rensonsurus:aliōquin cum assignaremus ei pro peremptorio terminum suprādictum: sciret quòd)quantum[f] de iure possemus) procederet

† Vide l.si quis itipulatus. in fi. cū l.ff.de verb.sig.

† Leodien.

† Aliàs, capomicorū.

salē. Iteē contumax in expēsis condemnat à tpe ꝓtumaciæ.Iteē cū crimē in modū exceptionis obiicit,potest ꝓcurator interuenire.

¶*Glossa sequens notat tria specialia in consortibus,quorum alterum de terminat.*

a ¶*Concanonicorum suorum.*]Not.q; in causa cōi eiusdē litis,vnus admittit ꝓ alio post litem contest.volēs agere ꝓ ipso,licet constet eum non habere mandatum)ꝓhita cautione de rato.c.de cōsor.ciuit. eiusdem litis.l.2.argu. ¶. de constitu.cum M.vbi de hoc. Iteē aliud speciale, q; post litem contest. cauef de rato,vt in l.ꝓdicta.Contra illud ff.de † Aliàs ita: ꝓcura. Pomponius. §. ratihabitio. Item aliud speciale est hic, q; in causa criminali 2 admittitur vnus ꝓ se & ꝓ aliis.2. q. 5. statuit. ver. de procu.mutus.§.pœna.

† Videtur. l. si finitam. §. Iulianus. ff. de dam infect. & ibi Bart.

† Aliàs ita: ipsum diu eriam vltra terminum, &c.

† Vide ad ꝓtra eum distinitiue. ¶. & de off.dele. cōsultationibi Bart.C. nibus. Item ſm hoc nō de iur. ca- esset melioris conditio nonic.& l.eius nis qui abest ex iusta quis ff.de iur causa, q̄ qui ex iniusta. fi. 1 si enim nō vult interesse,vel non pōt, sufficit ei si mittat procuratorem.ff.de procura.l.1. & delegatus nō potest compellere partes vt personaliter qs ad causam veniat, nisi in casibus in decret.Inno.iiij. de iud.c.iuris esse.& generaliter ab initio ante libelli oblationem & §. quotiens quis abest ex ff. ex quib. cau. ma. sed & §.1.. Ad hoc dixit Vicē. q; reus ad causam citatus si ardua est causa,& venire non po test, non tenetur mittere procuratorē,sed excusatorē arg. illius de appel.c. fin. cre.¶.de procura. quę relam. nisi ſpecialiter hoc in citatione dicatur,ſecundum q; hic di ctū fuit.sed actor ſemper tenetur mittere. ff. de diuer.& tempo.ꝓſcrip. l.1.Dicas q; actor ab initio ante libelli oblatio nem,aut etiā citationē non compellitur agere sed ne fiat ei ꝓiudiciū in ꝓscriptione circa rē suā,etiā infirmus & impeditus cōpellitur cōstituere procuratorē,qui saltē lite contestetur:vt sic interrūpat ꝓscriptionē,& sic indirectē compellitur,sed per iudicem nō compellitur. & sic ſm eum dicit lex prima.ff.de diuer. & temp.ꝓſcrip.Reus non compellitur venire iusta de causa impeditus,& ꝓcipue si causa est ardua, vt dixi in decre.q̄rerelam.¶.de procur.sed ſufficit mittere excusatorem,qui de hoc fidem faciat,vt ibi.Sed in casu præsenti ille ele ctus ſimpliciter misit nuncium cum litteris,allegādo quasdā frivolas excusationes,ſcilicet calores æstuos, & q̄ tarde receperat nūcium,& insidias allegabat:sed non probabat, ideo condemnabatur in expēsis tamquam contumax.& secus est in Papa quam in aliis iudicibus;& tē circa principale non procedit Papa. Si tamē aliquis est longo impedimēto detentus,ita q̄ non est spes q̄ possit venire ad causam,& negotium tale sit q; nō possit aliquo modo expediri per procuratorem,tenetur mittere, saltem, vt litem contestetur:vt sic non currat præscriptio actori. sed si perpetuo impeditus, tunc tenetur omnino mittere procuratorem ad causam alias procedetur contra illum absentem.

† Aliàs ita: hic dixerat potuerat aūcum rensalem.

† Aliàs ita: ad diem sibi assignatum.

a ¶*Quantum de iure.*]In pemptorio index debet sic comminari.¶. de integ.restit.tum ex litteris.& ff.de iudic.in peremptorio.

b ¶*Quędam crimina.*] scilicet dilapidationē, excōicationem,& piurium, & q̄ administrauerat cōfirmatione nō habita.item q; erat in minorib⁹ ordinib⁹ cōstitutus. hæc oīa obijciebantur in modū exceptionis:vt patet i integra.de hoc ¶.de accusationibus.super his.

c ¶*A grauamine.*] q̄ inferebat ei altera pars extra iudiciū,vt vī, vel etiam in iudicio, quia plures ꝓmissiones emanarunt super hoc negotio.

d ¶*Prosecutus.*]Si statuisset terminū suæ appellationis, debuit cōdemnari ad oēs expensas quas aduersarij fecerūt,postq̄ iuerūt ad curiam,quia nō misit ſufficientem procuratorē ad curiam,¶.de app.Nicolao.& c.reprehensibilis.& c.sæpe.& etiam,si terminum non ſtatuisset:vt in d.c. reprehensibilis.& c.sæpe.& hoc verum est qñ in iudicio appellat. e ¶*Sufficientem.*]legitime constitutū ad agendum,& respondēdum.¶. de procu .c. 1. & c.accedens.& 23.q.5.de liguribus.& ff.de

f ¶*Quantum de iure.*]In pemptorio index debet sic comminari.¶. de integ.restit.tum ex litteris.& ff.de iudic.in peremptorio.

g ¶*Nuncium.*]Nota per nuncium 3 fieri citationem.

h ¶*Potuerat.*] Sic ¶.de ele.bonę 1.§.ad ipsum.& ¶.de app.ꝓsitus[a].

¶*Glo.seq.allegat concor.& ſignat contrarium.*

i ¶*Sub hac.*]Hoc fuit ſumptum de lege ff.de arbi, Celſus.§.ſed ipſe.& est ſim.¶.de restit.ſpol. c. vlti. §.porro.& 8.distin.quo iure.& ligitur ¶.de offic. deleg. cum ſuper. argum.contra.insta de ſpon.ſicut.& ff.de cond. & demon.hæc ſcriptura. & ff.de leg.3. ea tamen adiectio.& Institut.de verb.oblig.§.omnis ſtipulatio.& ff.de cond.institu.ſi quis ita institutus.

¶*Glo.seq.notat,quòd impeditus tenetur procuratorē mittere.alle.6. concor.alle.in cōtrariū 7.iura:inter quæ interserit rationē,ponit opi. Vinc.& demum ſolvit diſtinguēdo inter actorē & reū.& in reo causam arduam,impedimentum temporale & perpetuum.*

k ¶*Rensalem.*]Ex hoc vī q; licet aliquis iusto impedimento sit detētus, vt venire nō possit.q; teneatur mittere procuratorem.¶. q. 3. si ægrotans. vbi de hoc.18. dist. cps. & c. placuit. & 67. dist. ſi quis in

quis in metropolitana.vers.& si forte.sim.¶.de app.constitutus.& ¶.de ele.bonæ 1.§.ad ipsum.In prarriū vī q; non teneatur mittere procuratorem,dummodo mittat excusatorem.¶.de procur.quęrelam,vbi de hoc,quia reuocatur ſuia ſit probetur iusta absentia,vt ibi,& ¶.de re iud.cum Bertholdus.& ff.de dam.infect.ſi finita. ¶.ſi forte.& 7.q.1.pręſentiū.

Nā ægritudo prorogat diem:& si tunc iudicauerit,iudicatum nō vſ. ff.de re iu.quæſtum. & si ex eā probabili absens est, nō proceditur constitu.cum M.vbi de hoc. Iteē aliud ſpeciale, q; post litem contest. & cauef de rato,vt in l.ꝓdicta.Contra illud ff.de ꝓcura. Pomponius. §. ratihabitio. Item aliud ſpeciale est hic, q; in causa criminali 2 admittitur vnus ꝓ ſe & ꝓ aliis.2. q. 5. ſtatuit. ver. de procu.mutus.§.pœna.

† Aliàs,quā esset absurdum. sequeretur etiam alia absurditas: & cum nullus cogatur ſeri procurator. Insti. manda.§.fi. cut, & §. quotiens quis abest ex rectesimpunecessitate,ſubuenitur tatetur forſan ei qui procuratorem inuenit non potuit, cū nul lus obligetur ad impossibile.de appel.c. fin. qđ argu.est necessariū nisi fraudu lenter abſentetur,ſecundum q; hic dicebatur, ſecū dum Holt. Ioan.And.

† Cap.3.eo. tit.in 3.compilar.

† Episcopus Rosceñ seu Rosſen, fuitra gaueus est Archiepi Caſelen. in Hybernia.

CVm olim D.clericus (Celestino Papæ prædecessori nostro diuersis prælatorum Hyberniæ litteris præsentatis) se assereret in episcopum Roſcen ſem † fuisse electum, nullusque appareret qui aliquid contra eum proponeret[c]: dictus prædecessor noſter ei minus fecit confecrationis impēdi.Postmodum F. & G. monachi ad eiusdem prædecessoris nostri præsentiam accedētes, vterque ſe asseruit à canonicis Roſceñ. expectatus [a],nec de vicino eius adu ctu ſpes erat:vtpote qui per litteras vtcunque excusauerat morā ſuam,& calores [b] æstiuos & insidias sibi positas formidabat: cū reputauimus contumacem† ¶, & ad legitimas & moderatas expensas [d],quas aduersarij eius fecerant à tempore citationis emiſſæ,quem † extunc expectare incœperant , ipſum curauimus condemnare.

¶Idem Armachano,& Caſelen. archiepiſcopis.

¶ Sententia in causa beneficiali,non trāſit in rem iudicatam respectu ſuperioris, quo minus possit de iuribus partium inquirere,maxime quando ſententia fuit lata contra absentem, licet contumacem & indefenſum.

CAP. VII.

ecclesiæ fuisse electū,& q; prædictus D.ꝓ falsas litteras fuerat cōſecratus propter quod idē ꝓ decessor noſter cām vobis sub ea forma cōmiſit, vt de forma & processu electiōis memorati D. ſolicitē qrereris:& ſi eū electū canonice fuisse cōſtaret,ipſū faceretis pacifica possessione gaudere:aliōquin [e] iter ꝓdictos F. & G. audiretis cām:& cuius electionē canonicā,& magis rō nabiliter factā inueneritis,alterius curaretis electiōi præferre: & ¶. Cumq; à vobis dictus D. tertio citatus [g], vestro se nolet cōſpectui pſentare ,pcedētes in causa,tā ex teſtimonio cleri & populi Roſcen.eccleſiæ.q̄ ex aſſertiōe regis Coarciæ † & plato rū,puinciæ,de ꝓdicto F. electiōē fuisse celebratā canonice didiciſtis,& eā † curaſtis auctoritate Apoſtolica cōfirmare [h]: pſertim cū capitulū Roſceñ.ecclesiæ,dictū D.ſe nō elegisse cōſtāter assereret:nec de ꝓdicti G. monachi electione aliquatenus cogitasse.Interim †memoratus D.ad Apoſtolicā ſedē accedēs, ſuper quibuſdā aliis grauaminibus & iniuriis,contra dictum F.& quoſdam alios litteras impetrauit: dictus † F. postmodū ex parte vestra nobis litteras

† Coarchiæ.

† Coarchiæ.

† Aliàs: eū electos, & q̄ dictus D. p falsas litteras ſe fecerat cōſecrari:Vnde C. causam commiſit quibuſdā,vt de forma electiōis illius D.veritatē inqrant:& ſi canonice electus fuit, faciāt illū pacifica poſſeſsiōe gaudere , alioquin cognoſcant de electione dictorum monachorum, confirmantes quam canonicam inuenerint, altera ſirmata:Iudices citauerunt D. tertio, ſed noluit comparere:vnde ipſi cœperunt cognoſcere de electionibus dictorum monachorum,& electionem F. confirmauerunt: Interim dictus D. ad ſedem Apoſt. accesſit , & ſuper quibuſdam grauaminibus & iniuriis contra dictum F. & quoſdam alios litteras impetrauit:poſtmodum dictus F.ad dām Inno.accedens, litteras prędictorū iudicū pręſentauit eidem,continentes qualiter in electione ipſius fuerat proceſſum:Dñs Papa volens adhuc miſericorditer agere cū illo D.vt eius malitia ꝓinceretur,remiſit iſtū F.ad ipſos iudices,mandans eiſdē,q̄ nō obſtāte q; electio ipſius F.fuit confirmata,ad huc inquirant de electione ipſius D. secūdū q; in litteris continetur. In fin.dicit quòd ſi ille D.non venit anno elapſo,dictum F.faciant in eſm confecrari. Not. q; propter malitiam aliquius coniunendam citari debet exabundanti.

† Aliàs, Interim autē,

† In omnibus manuſcriptis exē plaribus ita: codē F.poſtmodum ex parte veſtra nobis litteras pręſentante,ſi, &c.

3 Concor l. ſi cū diues. §.ſi arbiter. cum glo. & Bart. ff. de arbitris.

4 Vel fuit deceptus ſecundū Gof. ex multitudine ſigillorum: qa non erat credendum tot ſigilla faſata. de ele. pere. 61. ſed Ho. p hoc cōfirmat quod ibi dixi ſecundū eum. & est ex hoc ar. q; decretum electionis non ſit de ſubſtantia. de hoc 61. dist. eps. & ſupra de ele.ianotnit Ioan. Andr.

a ¶*Miseri*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Misericorditer*.] Sic ergo ex misericordia tantum (vt eius malitia cõuincatur) auditur iste D.vnde mãdat Papa inquiri de electione ipsius,nõ obstante confirmatione de prædicto F. quæ de iure nõ debet retractari, cum ordine iuris facta fuerit,nec ab ea appellatum fuit,licet dicatur appellasse:quia nõ impetrauit super facto electionis,sed super iniuria :& ideo nõ ponit ius hæc decr. sed est quædam prouisio ex misericordia.

b ¶ *Conuincatur*.]Sim. 5.q.2. pſenti. C. de iud. Auth.iubemus.& sic iudex potest parcere cõtumaci.5.de off.dele.cõ ſuluit.& 5.eo. prout. & 5. c. proxim.& C. quomodo & quãdo iudex. l.1.Bern.

c ¶ *In Hybernia*.] Arg. citatiões extra prouinciã non esse faciendas. 5.de ele.coram.& 5. de maio.& obe.c.vlti.1 sed si non potest inueniri: ad domum illius qui ci tatur,mitti debet. 5.eo. causam.& 5.eo. venerabilis.& citandus est qs edictis vel litteris.ff. de fideicom.liber.cum vero.6.vlt.vel si nõ habet domiciliũ,vbi habitare cõsueuit.ff.de dam. infect.l.4.6.prætor. vel apud ecclesiam suam. 5. de cleri.non residen.ex tuæ.5.eo.c.finali.

d ¶ *Glo.seq.triplicter obiecit.& soluit.*

d ¶ *Anni*.] Sed quare expectauit vltra sex mẽses,ꝓtra id 5.vt lit. non contest.quoniam.6. 1? Forsan hoc ideo, qa appellauerat: vt sequitur. 2 Sed per alia etiam iura non vſ q fuerit expectandus.5.de elec.dum..& 5. de re iudic. cum olim. sed forte ideo expectabatur,quia erat consecratus, & cũ eo tractabatur causa, sed ibi nõ tractabatur nisi inter eligentes. Itẽ quare hic assignatur tempus,appellanti,contra id quod legitur. 5. de ap. ex insinuatione? Rñ. quia præfigitur ab eo ad quẽ appellatur, & qui potest.sed omnia ista ex misericordia intelliguntur facta.

e ¶ *Facto*.] Sic 5.de appel.dilecti.& c.vt nostrum.Ber.

Veritatis est.] Legitur quo ad rationẽ decidendi pluribus modis.sed coiter summatur sic.Si agitur de crimine in modũ denunciationis ꝓtra reum contumacẽ,possunt recipi testes, & ferri diffinitiua sentẽtia,hoc dicit.Diuiditur: Nam primo ponit denunciationem criminum episcopi Curiẽn.& tres delegationes super ea succesiue factas,& delegatorum processus.Secundo eũ deponit,& per ip'um alienata reuocat.secundaribi, *Nos igitur*. Abbas. CASVS. Quidam canonici Curienſes denunciauerũt eꝑm suũ de dilapidatiõe,homicidio,incestu,& aliis criminibus, de quibus erat publice infamatus:vnde Papa causam super his cõmisit primo eꝑo Tridonensi,& abbati sanctæ Mariæ,& cuidam præposito, inhibendo eidẽ ne de rebus ecclesiæ aliquid alienare psumat. Secundo cõmissa fuit episcopo Brixiẽ.eadẽ causa,& abbati,& prẽposito prædictis:sed dictus eꝑs corã primis iudicibus vocatus ꝓ cõtumaciam venire contempsit:vnde ipsi ab officio & beneficio suspẽderunt eundem.Postmodũ citatus à secundis iudicibus cõparuit corã eis,& friuolam excusationem prætendens,solita malitia noluit stare iuri cum canonicis prædictis: ꝓp quod Papa cõfirmauit suspẽsionem à primis iudicibus factam.Tertio loco confirmauit ſuspẽsionem à iudicibus factam auctoritate Apostolica confirmantes, tertio super his Cumano episcopo,& abbati sancti A.causam ad superandam malitiam m ipsius episcopi, commisimus audiẽdam:qui partibus citatis, cũ nec per ſe,nec per responsalem idoneum comparuerit, in eundem, propter inobedientiam, excõcationis n sententiam protulerunt:testes ex parte vestra † (quemadmodum in mãdatis à nobis acceperant)admittentes, scilicet Abbates, Priores, Prepositos , & alios religiosos viros:per quos quemlibet articulum criminũ prædictorum constat fuisse probatum o :& infra.

1 Concor. tex in l.pecum cõcor. C.de testi.

2 Dicit Inno. ꝙ in contrario agit de electione non confirmata,& electo non consecrato,sed iste consecratus erat & appellasset, vel non pessimum erat ꝙ alius intraret tecum eius, si deiure erat eps. infra de cõcess prãbe cap.& arg. in p hoc Inn. sententiam latam in matrimonio spirituali non transire in rem iudicatam: sicut nec in carnali. de re iudicata Ioan And.

† Cap.1.eo.tit.in 4 compilat. ¶ de intrel.& vi de Ludouico Romanũ singulari.10. inci Tu scis duas regulas. adde ꝙ dixi ibi; comment. in Decretal. Director.inquisitor., Scholi. 16

blica prædicabat infamia : sed homicidio,incestu,aliisq; crimi nibus polluit:& infra.Super his cõmisimus primo cãm Tridoñ. † episcopo,& abbati Mõtis sanctæ mariæ,& præposito de Insula:secundo quoque Brixiensi episcopo,& ipsis abbati,& prẽpositо:& infra. Verũ cum eps ipse priorum iudicum præsentiam adire per contumaciam h contẽpsisset,auctoritate nostra fuit per ipsos iudices ab officio beneficioq; suspensus:& infra. Tãdem vero corã iudicibus i, canonica citatione vocatus, præsentiã suã difficulter exhibuit: sed friuolã tũc excusationẽ, malitia concepta prætẽdens,experiri k cũ canonicis in iure negle xit l:qua de causa nos de cõsilio fratrũ nostrorum suspendentes eꝑm ipsum,vel potius suspensionem à iudicibus factam auctoritate Apostolica confirmantes, tertio super his Cumano episcopo,& abbati sancti A.causam ad superandam malitiam m ipsius episcopi, commisimus audiẽdam:qui partibus citatis, cũ nec per se,nec per responsalem idoneum comparuerit, in eundem, propter inobedientiam, excõcationis n sententiam protulerunt:testes ex parte vestra † (quemadmodum in mãdatis à nobis acceperant)admittentes, scilicet Abbates, Priores, Prepositos , & alios religiosos viros:per quos quemlibet articulum criminũ prædictorum constat fuisse probatum o :& infra.

missa fuit causa eꝑo Cumano,& cuidã abbati, ad superandã malitiam ipsius episcopi:q citatus nec,venit, nec pro se misit aliquẽ responsalẽ:vnde ipsi tulerunt sniam excõicationis in eundem,recipientes testes,& m q à dño Papa receperant in mãdatis ꝓ quos quodlibet crimen prædictorum fuit probatum.Iudices causam& processum ipsius causę remiserunt ad Papam. Vnde ipse consideratis prædictis, videns ordinẽ iudiciarium in hoc facto fuisse seruatum, considerans etiã q post sniας inde datas , celebrare præsumpsit,in nomine Domini cum Apostolo, volens inobedientiam omnem vlcisci , tulit sententiã perpetuæ depositionis in ipsum eꝑm, licet absentem,priuans eũ ab omni Pontificali & sacerdotali officio sine spe restitutionis,reuocãdo in irritum quicquid de rebus ecclesię alienare præsumpsit post inhibitionem sibi factam per Apo.sedem,& post suspensionem & excommunicationem latam in ipsum.Not.q in causa denunciationis lite non contest.contra contumacem possunt recipi testes. Itẽ qui celebrat suspẽsus vel excommunicatus , debet deponi. Item in absentem contumacem fertur sententia depositionis.Item per denũciationem aliquis deponitur, sed hoc fuit propter magnitudinem criminis homicidij , qui celebrauit excommunicatus.

† Tridẽt.

f ¶ *Auditorio*.] Simile ff.si cer.pet.lecta est.Nã auditorium est locus vbi causæ tractantur.

3 Hæc glosa non est Bernardi, nec habetur in antiquis exemplaribus.

g ¶ *Retulerũt*.] In modum denunciationis.2. q. 7. quapropter. sicut patet in integra.

h ¶ *Per contumaciam*.] Not. q per solam contumaciam potest etiam quis suspendi ab officio & beneficio , cum Papa confirmat eam,

† In aliquibus antiquis.

quia coram primis non comparuit.

i ¶ *Iudicibus*.] secundis scilicet.

k ¶ *Experiri*.] id est defendere.sic 5.de iudi.c.r.

l ¶ *Neglexit*.]Et sic nec coram primis,nec coram secundis fuit lis contestata.& tamen lata fuit sententia diffinitiua,vt 5.sequitur.

m ¶ *Malitiam*.] 5.c.proxi.vbi de hoc.& c.prout. Ber.

n ¶ *Excommunicationis sententiam*.]Cũ iam esset suspensus.& ita crescente contumacia,crescere debet & pœna.3.vt lite non contestata.quoniam.in fi.& ff.de pœn.l.relegati.

¶ *Glo.seq.esset cõungenda glo.decre.prout.supra eod.illa procedit in ciuili,ista in criminali.Et recitari põt per modũ quæstionis , qualiter in criminalibus procedatur cõtra cõtumaces.& dicit glo. q secundũ legẽ aut lis nõ est contest.aut est.primo casu,& c.1o.An.secundũ canonistas ponit opi.Hu.qui nõ curabat cõte.sed solum an liqueret,necne. demũ opi.modernorum qui dstinguunt an sit lit.conte.necne.contra quos opponitur de hac decre. in qua procedit super crimine lite non contest.Finis glo.dat tres solutiones sed primam reprobat:ex principio tolle quartam.Illa quæ est in fi.glo. habet quòd propter irregularitatem iste fuit depositus,& non propter delicta præterita.*

o ¶ *Probatum*.]Hic patet ꝙ lite non contest.recipiũtur testes: & ita non solũ recipiũtur vbi agitur de electione prælati, vt 5.vt lite non

te nõ cõtest.quoniã.5.porro.sed etiam vbi agitur de destitutione.ad id facit. 5. de cleri.nõ resi.ex tuæ.& 3.q.9.decernimus.& hoc ideo est,quia periculosa est mora vtrinque, quia vtilitas ecclesiæ vtroq; casu impeditur.Secundũ leges de crimine nunquã procedit̃ ꝓtra absentẽ lite non cõtesta.nisi in casu ꝓtra apparitorẽ. C. de pœn.ne diu.Pro cõtumacia vero aduotãtur bona,& expectatur per annum , & postea deuoluũtur ad fiscum, nec sup bonis auditur, sed super crimine:vt C. de requi.reis.l.2. Si aũt lis est conte.& 1 liquet de causa,in maioribus criminibus , nunquam pceditur ꝓtra absentẽ, immo auditur qũcunq; venerit.ff.de requi.reis. annus.sed ibi de cõtest. litis nihil dĩ,sed ita intelligunt Docto.Sed in minoribus quę pœnã relegatiõis, vel damnũ æstimationis cõtinent: bene pceditur ꝓtra absentem.ff.de pœ. absentem. sed accusator sem per debet esse præsens. fallit in hoc casu. 2 C. de adul.quãuis.vbi pro cedit cõtra reũ absente accusatore.H.distinguebat an liqueat de cã, vel nõ: si liquet de crimine , vel põt liquere, cõdemnatur absens. & sic intellexit 4.q.5.quis. & 24.q.3.de illicita.5.de conuentione. & secũdum hoc possunt intelligere qđ hic dĩ,& 5.qui fi.finit legitimi. platũ.hic bene liquebat de crimine absentis per contumaciam,& ita nõ esset aliquod contrarium ſ in canones.Et si non liquet de crimine', tunc excõicatur reus:& sic intellexit 11.q.3.rursus.& c.quicunq;.nec dũ flingebat an sit lis contestata,vel non. Verum moderni Doctores dicunt 3 q nunquam est procedendũ cõtra absentẽ lite nõ cõtesta.nisi in casu ꝓtra apparitorẽ. C. de pœn.ne diu.Pro cõtumacia vero aduotãtur bona,& expectatur per annum , & postea deuoluũtur ad fiscum, nec sup bonis auditur, sed super crimine:vt C. de requi.reis.l.2. Si aũt lis est conte.& 1 liquet de causa,in maioribus criminibus , nunquam pceditur ꝓtra absentẽ, immo auditur qũcunq; venerit.ff.de requi.reis. annus.sed ibi de cõtest. litis nihil dĩ,sed ita intelligunt Docto.Sed in minoribus quę pœnã relegatiõis, vel damnũ æstimationis cõtinent: bene pceditur ꝓtra absentem.ff.de pœ. absentem. sed accusator sem per debet esse præsens. fallit in hoc casu. 2 C. de adul.quãuis.vbi pro cedit cõtra reũ absente accusatore.H.distinguebat an liqueat de cã, vel nõ: si liquet de crimine , vel põt liquere, cõdemnatur absens. & sic intellexit 4.q.5.quis. & 24.q.3.de illicita.5.de conuentione. & secũdum hoc possunt intelligere qđ hic dĩ,& 5.qui fi.finit legitimi. platũ.hic bene li

† Alias etiã.

† Alias latẽ.

1 Tex legitur in auth. quis, vt est impressum, licet q idã dicat ad notẽ. ibi legi: nec liquet

† 1 ad Corinth. c. 5. 1 & hæc sententiæ fortiuula vtitur Eymericus in Directorio part.3.in 3 modo ꝓ ordinem ter minandi.

† Aliis ita: pro factum excommunicationẽ, & suspẽsionem.

Scilicet, cũ mulier iniquitatis conſuetudinẽ petit fieri de ci none petit accusatorẽ officio cõ tentari. 10. And.

2 De hoc 3.q.9. sum & 24.q.3. ter demo dentis sui temporis: nobis sunt antiquate. quidã lo Tan. & familes. And.

† 1 ad Corinth. c. 5. 1 & hæc sententiæ fortiuula vtitur Eymericus in Directorio part.3.in 3 modo ꝓ ordinem ter minandi.

† Aliis ita: pro factum excommunicationẽ, & suspẽsionem.

Scilicet, cũ mulier iniquitatis conſuetudinẽ petit fieri de ci none petit accusatorẽ officio cõ tentari. 10. And.

¶Nos igitur videntes ordinem iudiciarium in hoc facto fuisse seruatũ,cõsiderato præterea †, quòd post sententias in se datas †, celebrare præsumpserit: cũ multi prelati ecclesiarũ contra eundem episcopum scripserint,nec vnus pro eo defendendo a vel aliquatenus excusando: in nomine Domini cũ Apostolo omnem inobedientiam vlcisci volẽtes:licet absentes corpore b,presentes tamẽ spiritu,iuxta verbum eiusdem† Apostoli, tulimus , sententiam perpetuæ depositionis in ipsum , & cum tam à pontificali, quàm ab omni officio sacerdotali priuantes, sine spe restitutionis aliqua,duximus condemnandum:ea n:hi lominus in irritum reuocantes, quæcũque post inhibitionem c Apostolicæ sedis seu † factam suspensionem & excommunicationem , de rebus ecclesiæ alienare præsumpsit.

¶Idem in concilio generali †.

¶ *Actor non admissus in possessionem sibi decretam per iudicem causa rei seruandæ, vel ab ea expulsus per lapsum anni verus efficitur possessor.*

CAP. IX.

CONtingit interdum, quòd cum actori ob contumaciã aduersæ partis, adiudicatur (causa rei seruãdæ d) possessio, propter rei potentiam siue dolum,actor infra annum rem cu stodiendam nanciſci non potest e, vel acquisitam amittit: & sic(cum secundum multorũ assertionem verus non efficeretur post lapsum anni possessor) reportet commodum de malitia sua reus. ¶Ne igitur cõtumax melioris f quam obediens conditionis existat, de ca nonica æquitate sancimus , vt in casu præmisso, actor g verus

† Lateran. sub Innocẽtio iii c.40. & c.1.eo.tit. in 4 compilatione.

quoniam.5.in aliis.& ibi est arg.pro hac opinione in verbo, recuperet.sed illud exponit idest,retineat,ibi:Secũdũ iura canonica. Proprie dr causa rei seruandæ,quia ante annum non est ver' possessor,sed custos potius. 5.tit.proxi.c.vlti.& 5.de offi.ordi.pastoralis.versi.veruntũ.In personali vero actiõe secũdũ omnes proprie dr causa rei seruandæ,siue causa custodiæ:talis enim custos est,& non possessor.ff.de acqu.possess.posſsideri.5.vlti.& l.si quis ante.5. deniq;.nec tũc eiicitur primus possessor de possessiõe.ff. de dam. infec.fi finita 5.si quis aũt.& ff.vt in possleg.is cui.rñ.sed tantũmodo sc'm decretũ ejicit primũ possessorem.ff. de dam. infec.si finita.5.vbi autem.& ita vterque erit in possessiõe,diuerso tñ respectu.possessor ergo colet agrũ,& colliget fructus:sed alter eos custodiet,ne dissipẽtur ab isto. ff.vt in possess.lega.is cui.5.qui legatorum.In reali actione secus:vt dĩ in vlt.notula huius c.Tamen iudex non multum festinabit ad missionem in possessionẽ, qa si finita.5.si forte.vel forte ipso iure.ff.de priuile.cre.imperatores. & infra de re iudi.cum Bertholdus. Summatim examinabit ergo iudex negotium antequam mittat alterã partium in possessionẽ. 3.vt lit.non contesta.quoniam frequenter.5. si vero. & C. de bo. auct.iud.possiden.Auth.& qui iurat.

Possessor verus an etiã ex primo decreto in possessionẽ mittatur.

Quis ordo seruandus priusquam quis in possessionem mittatur.

d ¶ *Seruandæ*.]Secundũ legistas impropriedi causa rei seruandæ, vbi qs cõuenitur actione reali, i quo casu est statim verus possessor ſm eos.C. de præscrip. xxx. vel xl.ann. si quis emptionis.5.pe. sed cõmutabitur:quia reꝰ veniens infra annũ eã recuperat sc'm formã iuris.5.vt lit.non contest.

e ¶ *Non potest*.] Contra istum qui nõ admittit aliũ in possessionẽ, plura remedia sunt prodita,quæ enumerãtur 3. vt lit.nõ contest. tuæ.& dicit.1o.6 q si p annum steterit in excõicatione, pdit possessionem.arg.11.q.3.rursus.& c.quicunq;.sed hoc nõ credo ꝙ ex vi excõicationis perdat possessionẽ,sed ex eo q non admittit illũ ad possessionem beneficio huius cõstitutionis. & cap.illa. nõ loquuntur in causa ciuili,sed c.rursus.loquitur in criminali.& cap. quicunque.loquitur cum de crimine agitur, siue ciuiliter siue criminaliter:& sic non tangunt istum casum,sed secundum hoc cõtingeret,q efficeretur possessor ille q nõ fuit missus in possessionem,nec pronunciatus mitti.Duę enim sunt pœnę procedẽti cõtra contumaces, vna per' missionem in possessionem,alia per excommunicationem:vbi vna tãtum imponitur,alia nõ inducitur: nisi expresse imponatur:immo cum vna non timetur:tunc demũ alia imponatur.vt 5.vt lit.non conte.quoniam frequenter.in fi.

6 Hic , sed in prædicta decre. no.q perdit causam & vide quod ibi dixi.1o.And.

f ¶ *Melioris*] Non enim melior debet esse conditio illorum qui deliquunt,quàm eorum qui obediunt.ff.de don.inter vir. & vxor. l.3.§.1. & 5.de postu.præla.ad hæc versi.nos,&c.& stulti non debent esse melioris conditionis quàm periti. ff.quod vi aut clam.l. fernus.& 16.q.1.legi epistolam.in prin.& ff.de noxa.l.nõ solum.

g ¶ *Actor verus*.]Idẽ vt fuisse statutũ per leges in personali actione:vt si per aduersariũ impedior possidere,q nihilominus ꝓ possessore debeo haberi,ac si possiderẽ.ff.de bo. auct. iu. pos.quãuis.

Sed si

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed si p aliū ſpeditur,ille teneť mihi ad itereſſe.ff.qb.ex cau.i poſ. eaſ.l.pe.Et hoc ſi ſoluēdo fuerit,aliàs intelligor poſſidere.ff. de eo per quem factum erit.l.vlti.i.rñ.& ff.de do.& eleganter.§. ſi dolo. ¶ *Gl.ſeq.hēt quatuor partes.prima re.p q.an p lapſum anni ipſo iure: an per ſniam quis fiat poſſeſſor:& q ipſo,iure alle.duo iura:& duo ſi milia.In contrarium alleg.decre.& l.cui ſtatim reſpōdet. Demum ſoluit diſtinguēdo reales à perſonalibus.Secūdo quærit quid de ſpiritualibus, vt ſi petatur eccleſia.Reſpōdet diſtinguendo. Tertio tractat an miſſus in poſſeſſionē,& c. ſoluit q ſecūdum canones, & c.aliter ſecundum ll.in reali.*

a ¶ *Conſtituatur.*] Nō determinatur hic an ipſo iure p lapſum anni cōſtituatur verus poſſeſſor,an per ſniam iudicis : & vī expreſſum, q ipſo iure anno elapſo ſit verus poſſeſſor.ſ.de off.ord.paſtoralis. ver.verumtñ.& j.tit.proxi.c.i. & eſt ſimile : quia tranſcurſus anni poſſeſſionē. rurſus.& tranſcurſus anni conſtituit aliquem i hæreticū.j.de hæret.excōicamus.§.qui auté.Sed contra vī , quia poſt annū impetratur ſm decre.j.tit.prox.c.i.&ff.de dam.infe.ſi finita.§.Iulianus. Sed illud loquitur in pſonali actione. Ad hoc dicas q in realibus & de iure, actionibus non habet locum ſm decretum,nec eſt neceſſe,ſed ſo vt dixi plenum trāſcurſus anni facit aliquē poſſeſſorē:vt in decre.paſtoralis. ne lib.2. in Director ū nisi quis ad cautelā 2 impetret illud:ſed in pſonalibus actionibus Inquiſitor. neceſſe habet impetrare ſm decretū:q alias intelligitur nō poſſidere.j.de proba.ex litteris.& ſic non præſcriberet. Sed hoc non Schol.61.& obtineret vniformiter in omnibus:quia in cauſa noxali,& in cau li.3.Schol31. ſa damni infecti ſm decretum cōſtituit aliquem dñm ſi reus erat dns:ſed ſi nō erat dns,conſtituit verū poſſeſſorē:& dat ei cauſam

2 Dicunt quidam, & male, hanc cautelam eſſe damno vide in Spe. de ſecun. decre. §. videndum. ver. fic. hoc quoq; Ioan. And.

præſcribendi ſiue vſucapiendi.ff.de dam.infec.ſi finita.§. Iulianus. auctoritate iudicis:vt C.de diſtract.pig.ſi priuſquam.Alium intelligit diximus ibi.Sed nūquid idem iuris eſt in ſpiritualibus cauſis(vt ſi petatur eccleſia vel pbenda ab aliquo,& reus infra annū non cōpareat)vt poſt annū actor verus ſit poſſeſſor,& ſic præſcribat eccleſiā vel pbendā,cū actor nunquam inſtitutus fuit forte in eccleſia?Dico q ſi petatur eccleſia tamquā ,pprietas, vel aliud ſpirituale,eſpano verus eſt poſſeſſor,& præſcribere poteſt.j. tit.proxi.c.i.ſi vero petatur eccleſia tamquam beneficiū ſiue pbenda,nō habet ibi locum præſcriptio: quia titulus non præſcribitur:ſola enim poſſeſsio nō facit aliquem decurionem, ſed cano

3 Et infra. de reg. iur. c.1.lib°6. Ioā And. nica electio.ff.de decu.Herennius.arg.j.de inſti.ex frequētibus. Qui enim dicit ſe prælatū eccleſiæ vel canonicū,nō prodeſt probare præſcriptionē,niſi oſtendat titulū ſiue libellū ſuę ordinationis.2.q.1.legū.& j.de præb.dilecto.& ſ. de procu.ex inſinuatione. nec obſtat.j.de iure pat.cura.quia præſcribitur ibi eccleſia tāquā proprietas,vt dixi,nō tamquam prælaturan:nūquā enim ſm iura canonica p ſm decre.datur ius præſcribēdi , niſi adſit bona fides, vt j.de præſcr.vigilati.& c.ſi.ſed cū aliquis mittitur in poſſeſsionem beneficij,qui nullum titulū habet,nunq poteſt habere bonā fidē:& ideo non præſcribit:quia in huiuſmodi ſpiritualibus bona fides & iuſtus titulus requirūtur.j.de ſperi.ſi diligenti.Quid ergo operaſ ſm decr.in hmōi ſpūalibus:Forte vt poſſit vti fructibus,& vt poſſit præſcribere cōtra omnē agentē,ſi haberet bonā fidē, & aliquē titulū:nō tñ ſcribit ius platuræ vel præbendę,ſed ſcribit cōtra agentē tñ.Hodie vero ille qui agit ptra aliū poſſeſſorē ſu per dignitate, pſonatu,vel bñficio eccleſiaſtico obtinēdo, nō debet mitti in poſſeſsionem cauſa rei ſeruādæ p cōtumaciam partis aduerſę:ne per hoc ad eam ingreſſus pateat vitioſus:ſed in eo caſu lite nō conteſt.liceat iudici negotiū terminare, vt in cōcilio Lugdunēſi,de eo qui mit.in poſſeſſ.cauſa rei ſeru.ca.eū q.[lib.6.] Et illud ſcias, quia miſſus in poſſeſsionē ex primo decreto,nō vti tur fructibus,immo eos cōſeruare debet , vt ipſe reſtituat eos cū ipſa re,ſi iſtra annū eius recuperat poſſeſsionē.j. de ſequeſtra.c.2. ſi nō recuperatré ſuā infra annū in actiōe reali, habebit oēs fructus vſq; ad litem cōte.poſtea ſup proprietate audietur,ſi poſtea agere voluerit q poſſeſsionē amiſit.Et q ex primo decreto nōvta tur fructibus,,pbatur.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.Fulcinius.in prin.ſed poſt ſm decretū vtiť fructibus.ff.vt ī poſ.le.is cui.§.qui legatorū. in fin.ſecus tñ eſt in petitione hęreditatis:vbi quis propter nimiā contumaciam 4 conſequitur fructus.ff. quib. ex cau.in poſ.ea.Fulcinius.§.vlti.Similiter cū venter mittitur in poſſeſsionem,vtiťur fructibus.ff.de ventre in poſ. mitten.l.1.§.1.& ff.ſi mu lier.ven.no. in poſſ.calum. cauſa eſſe de. l. 1. §. intereſſe. Similiter cū impubes ex Carboniano edicto mittiť in poſſeſsionē.ff.de Carb. edic.ſed ſi is.§.2.Itē q dices ſi miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, eiiciatur, an poſsit petere reſtitutionem? Videtur quòd non,præcipue ſecundum iura canonica,cum non poſſiam deſideat,ſed tantum cuſtodiam habeat:vt ſupra dictū eſt:quia non ſufficit probare deiectionem:niſi probet poſſeſsionem:vt ſupra de offi.deleg. conſultationibus.& ſupra de reſtitu.ſpol.olim.vnde nō poſſet agere vti poſſidetis.ff.vti poſ.ſi duo.§.creditores.Sed dicas q poteſt petere ſo cōtra ni reſtitutionē cōditionaliter ex illa.l.C.de præto.pig.l.vlti. ſm illos qui dicūt q ſtatim eſt verus poſſeſſor,ſalté in actione reali,q nō vī quæſtio,cū habeat veram poſſeſsionem, licet commutabilem.

4 Vt quia dixit ſe non venturum. ibi not. ad quod facit de ſenten. exe. vbus. nerabilib°. 6.Ioan.And. ſecus.lib. manuſcri- ptis. † Vox, gotia ,deſert omnibus ſis & expe- dictis obſtet uan debeatis vide ſi ſuper ciuit.conſer- tis.tidem- matione c. 20.de reſcri. 25.de reſcri. mat.c.10.

† Gliſebur.

a Iudice vel altero ex litigatoribus impedito di euidenti dif ferur. Ioā. And.

† Poſt cōci. Later. ſub dle iij. part. 3.c.4 & c. eo titu in ī compil.

V Enerabilis.] Diuidit.nā primo ponit duplicem citandi formā, Primam quam facit iudex per litteras.Secundam,quam committit alteri faciendam.Et de facto huius decre. habetur in c.fin. de ma.& obe.& latius in c.ſi.de dilationibus.Abbas Siculus.

CASVS. Inter archiepm Bituricen.& archiepm Burdegalen.quęſtio vertebatur de iure Primatiæ:ad petitionem Bituricen.mādauit Papa Burdegal.vt ad initium proximæ quadrageſimæ, peremptorie ad preſentiam ſuam per ſe vel per procuratorē idoneū accederet,rñſurus dicto archiepiſcopo Bituricen.ſuper iure Primatiæ:qđ ſe proponit habere in ,puincia Burdegalen. ad lité cōteſt. & ad alia omnia quę ipſi cauſæ fuerint neceſſaria:& inſuper mādat quibuſdam,vt ad eundem terminū ſub forma premiſſa & peremptoria citent eundem:& ſi non poterit inueniri,ad eccleſiam ſuam trinæ citationis edictum publice proponant,vel proponi faciant.Nor.procuratorem talem mittendū qui poſsit lité conteſtari,& alia omnia neceſſaria cauſæ expedire.Item ſi aliquis non inuenitur ad locum vbi habitare conſueuit, trinæ citationis edictū debet proponi,& vltimum peremptorium.

b ¶ *Finem.*]Sic 6 ſ.eo.finē.& ſ.de procura.cōſtitutis. & C.de agri. & cen.lib.11.& C.de iudi.properandum.in princ.& ideo vſque ad triennium reſtringuntur lites ſm leges:vt in prædicta l.properandum.ne immortales exiſtant,vt ibi dr.Secundū iura canonica nō

c ¶ *Proxime.*] & ſi hoc non fuiſſet appoſitum,de proxima intelligeretur.ff.de verb.obli.eum qui calendis.in prin.Bern.

d ¶ *Procuratorē.*]Melius 7 dixiſſet actorē,quia hęc erat cā vniuerſitatis.ſ.de ſyndi.c.ſi.ff.de mu.& ho.munerū.§.defenſores. in gl.guné.ff.qđ cuiuſq; vniuer.ité eorū.§.actor.Et mirū eſt q interuenit ,pcurator in hoc caſu,cū agat cā ſtatus:cōtra id qđ habes.2.q.6.ſi qñ.Dic q ſi aliqs petit alique in ſeruū, pōt agere per ,procuratorē.54.diſt.frequēs.in gl.actores.Is aūt de cuius ſtatu agit , ſi eſt in poſſeſsione libertatis,pōt ſe defendere per ,procuratorē.C. de aſſer.tol.l.1.in prin.ſi aūt ſit in poſſeſsione ſeruitutis, & ,pclamet ad libertatē,nō aget p ,procuratorē: vt in l. ſdicta.Nec obſtat huic diſtinctioni.ff.de ,pcu.nō ſolū.§.ſi ſtatus.q dicit,q in cā ſtatus pōt interuenire ,pcurator,ſiue ex ſeruitute ,pclamet in libertatē, ſiue ex libertate petať in ſeruitutē: loq;.nin ,pcuratione ,pcuratoris ad peculiaria negotia.ff.de ,pcu.l.ſeruū quoq;.in prin.e.ti. de ,pc. e ¶ *Sufficienter inſtructum.*]Sufficiens dr qui ad agendum & defendendum & reſpondendum conſtitutus eſt legitime.de hoc dictum eſt.ſ.de procu.c.1.& c.accedens.& c.mandato.

f ¶ *Alios.*]Ex 8 forma reſcripti hic defert aliis,cū tñ factū demandetur.ſ.de off.dele.c.vlt.in fin. Vel dic q poſſunt citare per ſe vel per nuncios ſuos,ſiunt enim citationes vel per nuncios , vel per epiſtolam,vel per edicta,q in publico proponuntur.intelliguntur enim citare ipſi qñ per alios citant:arg.ff.de conſtit.pen.l.& licet per alios citent,

¶ *Gl.ſeq.alle.concor.& ibi remittit.Secūdo quærit an teneatur reus ire ipſe & ſtare ſententiæ ipſius.& ¶ Glo.ſeq.ponit brocar.de voluntate an habeatur pro facto. alleg. ff. de negatiuum vnum can.vnam decre. & tres leges. ad aſſirmatiuam nō veniens,&c. arg.quod ſic.demum arg.contrarium, & illud tenet. quatuor canones,& dat duas ſolu.*

a ¶ *Eccleſiam.*]Sic ergo dēt citari qui perſonaliter nō inuenitur. ſ.eo.cauſam quæ.vbi ſatis dr de hac materia.Sed quid fiet ſi reus non veniat,& iudices impediti etiam ſi veniſſent,procedere non potuiſſent:nunquid tenebitur ſaltem ad expenſas?Vī q ſic : quia contumax eſt:aduocati enim non eſt conténere auctoritaté prętoris. ff. de iud. ſi quis ex aliena.& ff. de re iu. cōtumacia. nec prodeſt ſe vī ſi caſu proceſſus iudicis impeditur ſicuti ſi facto fecerit,nō vī obtemperare volūtati ff.de condi. & demon. l.2.in fi. certus enim cauſus dēt eſſe ad hoc vt nō veniat.arg.ff.de bo. poſ. ſm tabu. l. 1. §. 1. ver.ſcientiam.ſñ. & licet mea nō interſit;teneor tū venire. ff. ſi q;s cau.ſi eū.in pri.ar. ptra ff.ſi quis cau.l.2.§. ſi q;s in iudicio. 1 in fi. & ff. ſi quis in ius vo.non ie rit.l.2.in fin. quia nihil intereſt actoris reū nō veniſſe:vt ibi.ff. de iud. non vī.& ff.de pecu.e. tempore.& ff. de arbi. ſi cū dies. §. ſi arbiter. ver. ſed ſi in aliquem. Et hoc verum eſt quòd non tenetur venire.

DE EO QVI MIT. In poſſ.cauſa,&c.

¶ *Quia per conſtum.acīa ſepe per uenitur ad miſſionē in poſſeſsionē, ideo congrue poſt ꝓcedentem iſta annexit. Et q;nimo rubro ſiat dumtaxat mētio de eo q; mittitur in poſſeſsionē cauſa rei ſeruādæ:tamen in nigro tractat etiā de interpoſitione ſecūdi decreti per qđ trāſfertur vera poſſeſsio:vt in cap. 1.Ex quo collige,q; nigrum quandoque eſt generalius rubro.cōcordat de officio delega.cap.1.lib.6.referendo rubrum ad c.fina.eod.tit.Abb.Siculus.*

Conſtitutis.]Actor miſſus in poſſeſsionē poſt annum efficitur verus poſſeſſor,licet reus infra annum cautionem præſtare voluerit. h. d. Primo narrat factum. Secundo interloquitur:ibi, *Ideoque.*Abb.Siculus.

CASVS. Prior & canonici de Guiſeburch.habebant quæſtionem cum præpoſito de Beril. ſuper eccleſia de Lamento : ad petitionem prioris, cauſa commiſſa fuit quibuſdam iudicibus:ſed quia præpoſitus fuit contumax,miſſi fuerunt Prior & fratres in poſſeſsionē eccleſiæ prædictæ cauſa rei ſeruandæ:infra annum præpoſitus non recuperauit poſſeſsionem, vnde anno elapſo partes propter hoc acceſſerunt ad Papam : in cuius præſentia ſuper poſſeſsione prædictæ eccleſiæ fuit aliquandiu diſputatum:tandem per conſeſsionem vtriuſque partis cōſtitit Papæ q licet in poſſeſsionē cā rei ſeruādę dicti Prior & fratres fuiſſent inducti,tñ altera pars infra annū non ſtitit cautionē ſtandi iuri,licet voluntatem habuerit, & ipſi cauſam parati fuerant recipere:Vnde Papa adiudicauit poſſeſsionē dictæ eccleſiæ prædictis fratribus,ſaluo iure proprietatis ipſi præpoſito.No.q non ſufficit voluntas in caſu iſto ſine facto.Itē q nō recuperat poſſeſsionem propter contumaciam amiſſam infra annum,poſt annū non recuperat ipſam,tamen de proprietate auditur.

b ¶ *Seruande.*]ſuper poſſeſsione,ſuper qua agebatur tamquā ſup proprietate,ſecus ſi agatur ſuper beneficio vel dignitate.j.in cōcil.l.ugd.eod.tit.eum qui.[lib.6.]

c ¶ *Aſſertione.*]C.ſi per vim vel alio modo.l.2.& ita per cōſeſsiones partiū cōſtitit de meritis cauſæ,& ideo ex cōfeſsione procedit ad ſententiam.ſ.de tranſact præterea 2.§.reſpondemus,& ſ. Concord. de reſti.ſpo.cum ad ſedem. ad fi.2 quia confeſſus in iure, ꝓ iudicato, §.ſed cato habet.j.de cōfeſ.cū ſuper.& c.ſequēti.& C.de cōfeſ. l. vnica.

TITVLVS XV.

De eo qui mittitur in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ.

¶ Alexand.iij. Priori & fratribus de Guiſeburch.†

¶ *Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto in reali perl.ipſum anni veran. & incommutabilem illius rei poſſeſsionem acquirit:licet paſſus miſsionem, habuerit in fra annum voluntatem cautionem præſtandi,quam tamen non deduxit ad effectum ſuo defectu. h. d. ſecundum verum intellectum.*

CAP. I.

CONſtitutis † in præſentia noſtra R. canonico veſtro, & reſpōſalibus præpoſiti de Beril. ſuper poſſeſsione eccleſiæ de Lamento (in quam cauſa rei ſeruandæ b, fueratis inducti) hincinde fuit coram nobis aliquandiu diſputatum : tandem ex vtriuſque partis aſſertione c tenuimus , quòd licet cauſa rei ſeruandæ tantum, in eiuſdem eccleſiæ poſſeſsionem inducti fueritis, infra annum tamen altera pars ſtandi iuri non præſtitit cautionem,licet voluntaté d † præſtandi habuerit, & vos eam parati e recipere fuiſſetis. ¶ Ideo que decernimus, vt ammodo poſſeſsionem præſcriptæ eccleſiæ (ſaluo iure f quòd idem præpoſitus in petenda eccleſia habere dignoſcitur) abſque contradictione qualibet habeatis g. Vt autem noſtræ diffinitionis ſententia inuiolabiliter obſeruetur, eam Apoſtolico duximus patrocinio roborandam.

¶ Cle. iij. epiſcopo, & archidiacono Eboracen.

¶ *Tempus annale non currit miſsionem paſſo , ſi infra illud cautionem inducibus , vel alteri eorum aliis abſentibus obtulit : licet per eos ſeu per eum recepta non fuerit.Et eſt caſus notabilis ſecundum hunc intellectum.*

CAP. II.

CVm † ſicut accepimus,inter P.ſubdecanum †, & abbatiſſam & conuentum ſanctæ Trinitatis , ſuper eccleſia de

4 Hierony. ad Gellantiā dicit; quātū exteriorem,ei imputatur. 4 de pœ. diſt. 1. ſi quis cum telo.& in plu ribus ll.ibidem.alias ſo la voluntas nō imputatur , quia cogitationis pœnā nemo meretur. de pœ.diſt.1. cap. cogitatio.

¶ *Gl.ſeq.in prin.format duas quæſtiones : prima quid ſi paſſus miſsionem non valet propter impotentiam præſtare cautionem ? Reſpondet quòd ei non imputabitur. Secundo cui ſit præſtanda hæc cautio ? Reſpondet quòd parti.hoc verum in diſtrictu iudicis.*

e ¶ *Parati.*]Si vero non fuiſſent parati eā recipere, non noceret præpoſito. arg. ff.de leg.commiſſo.ſi fundus.in fi.§.in cōmiſſoria. vel ſi eam præſtare non poſſet,non imputaretur ei:quia inanis eſt actio , & c.ff.de dolo.nam is.& ſ.de reſti.ſpo.olim 2.& j. de ſolu. Odoardus.præſtat ergo quam poteſt,ſcilicet iuratoriā. ſ j. de do. inter vi.& vxo.& de do.poſt diuor.reſti. per veſtras.ę.ſi. & C. de epi.& cle.Auth.generaliter.& in Auth.vt nulli iu. ę. ſi vero. coll. 9.ſed illud proteſtetur. j.de app.c.vlti.Item habes hic,q parti præſtanda eſt cautio iſta:quod eſt verum:& ideo ſi non poteſt iudex haberi:præſtetur parti.Et iudici etiam poſt ſi præſtari parte abſente. j.eo.c.2.& ſ.& ſ.de offi.ordi.paſtoralis.Si autem neuter poteſt inueniri,præſtabitur alicui honeſtæ perſonæ,quæ recipiat cautionem nomine aduerſarij.

ADDITIO. Sic j.de conuer,coniuga.c.vlt.

f ¶ *Saluo iure.*]ſuper proprietate.Sic ſ.vt lit.non cōteſt. quoniam. §.quod ſi.in fi.& ſ.de do.& contu.prout.in fi.

g ¶ *Habeatis.*] Hic ſumitur arg.q ſecundum decretum neceſſarium ſit in reali actione:ſed ideo datum fuit ſecundum decretū, quia dubitabatur ſuper cautione an infra annum præſtita fuiſſet, & ideo reuocabatur in dubium inter partes.& de hoc ſatis dictū eſt ſ.titu.proxi.contingit.

V m ſicut.]Si non ſtetit per reum quo minus cāueret infra annum,actor per lapſum anni non efficitur verus poſſeſſor. Diuiditur nam in prima facti narratio.In ſecunda cauſæ commiſsio: ibi, *Diſcretioni.*Abbas.

CASVS. Inter abbatiſſam & conuentū ſanctæ Trinitatis ex vna parte,& P.ſubdecanum ex altera,coram abbatibus Thaurineñ.& de Corinth.& archidiacono Chim.iudicibus delegatis, ſup eccleſia de Capit.quæſtio vertebatur,propter contumaciam P.ſubdecani:iudices miſerunt moniales in poſſeſsionem rei petitæ,cauſa rei ſeruandæ:Sed cum hoc ad ſubdecani notitiam peruenieſſet, ad archid.

† Vide l. ſi mo.pig.vel hypo. ſol.l. reperēdi.C. ſicut.§.ſi voluntate.ar. de & l. ſtor. ptra. 32. q.5.nec ſolo.& & ibi Bar ff. c.qui viderit.de pœ.di. de noui ope. 1. c. quiſquis. §. ſi quis nuncia. cum telo.14.q.5. ſi quid inueniſti.Sol.vbi de ne ceſſitate opus eſt facto non ſufficit voluntas ſi factū adimpleri poteſt, alias volūtas reputatur pro facto . vt in c. non ſatis. Vel aliter vbi q;s habet voluntaté faciēdi bonum : ſufficit ſola volūtas, ſi nō poteſt facere illud.3 ſed ſi volūtatem habet male faciēdi,& per eſi nō ſtat, puta quia ,pcedat ad actū exteriorem,ei imputatur. 4 de pœ. diſt. 1. ſi quis cum telo.& in plu ribus ll.ibidem.alias ſo la voluntas nō imputatur , quia cogitationis pœnā nemo meretur. de pœ.diſt.1. cap. cogitatio.

3 45. diſt. Senera 34. Magna pars eſt velleheri bonum.1o. And.

ad Lucil. bonitatis

† Cap.2. eo. tit.in 2.com pilatione.

† Ali's ſubdiaconum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

archid. prædictum accesſit, offerés ei ſtandi iudicio cautionē, q̃m abbas de Corinth. profectus erat in Angliam, & abbas Taurinen. viam fuerat vniuerſæ carnis ingreſſus : poſſeſſionē t̃n infra annū non potuit obtinere: vnde dictus P. poſt annum acceſsit ad Papā petés ſibi ſuper hoc prouideri, cum per ipſum non ſtetit quo minus poſſeſſionem recuperaſſet infra annum: mandat Papa quibuſdā quatenus ſi eſt ita, reciant à reo cautionem ſtādi iuri, & ei reſtituāt poſſeſſionē non obſtāte eo, q̃ annus eſt elapſus: ſi per eum nō ſteterit quo minus infra annum & poſſeſſionē receperit, & dederit cautionē. Not. q̃ ſi per me non ſteterit quo minus faciā quod debeo, nō eſt mihi imputandū. Item ſi nō poſſum hre copiā iudicis nō curro mihi tempus annale.

† Aliàs, Ceb.

† Aliàs ita: Taurien. & de Gol. ab bates, & Archidiacon⁹ Chimeten. aliàs ita: Thaur. & de Comit. abbates, ac archidiacon⁹ Chimeu.

† 'n codice Barbatiæ ita: ad eius ſuſſe ſubdiaconi.

a ¶ *Rei petitæ.*] Sic. ſ. vt lit. non conte. q̃m. ſ. in aliis. & j. eo. c. vlt. C. de his qui ad eccle. confu. præſenti. ſ. cum autem. ¶ *Glo. ſeq. ſignat ꝓtrariū de l. tutor qui. & ſoluit.*

b ¶ *Sed nō potuit obtinere.*] Sed nec debuit, cum plures fuiſſent iudices, ipſe ſolus reſtitutionem dare non potuit: quia ſolus non habebat iuriſdictionē. ſ. de offi. dele. cauſam matrimonij, & c. vno dele gatorum. & 2. q. 6. c. ei qui. ſ. ité ſi plures. arg. ꝓtra: q̃a cū res eſſet tēpore peritura, archidiaconus poterat ſe intromittere. ſic apparet in tutoribus. ff. de admini. tut. tutor qui. ſ. 1. Sed non eſt verum, vt dictū eſt, cum nō haberet iuriſdictionē, poterat tñ cautionem recipere ab ipſo nomine aduerſarij non tamquam iudex, ſed tamquam honeſta perſona, & ſic non curreret tempus. ſ. de offi. ord. paſtoralis. ſ. verūtamen. de hac cautione dictum eſt in proxi. c. ſ. eo.

1 Intutoribus logtur, quorū officium quilibet exercet inſolidū, ne vtilitas ipſius cui dati ſunt, impediarur. ff. de admi. tuto. ſi plures. de legati vero ſimpliciter dati vnus ſine reliquo nihil poteſt. ſupra de of. dele. prudētiam Ioann. And.

† Cap. 2. eo. tit. in 3 com pil. Et dein- tellectu vi- de Dec. in c. eccleſia ſan ctæ Mariæ. de conſti. & in c. conſul- tationibus. de of. deleg. & Romanū ſing 414.

c ¶ *Recepta.*] Et ita q̃d nō potuit facere primo, modo facere debet, vt poſſeſſionem recuperet. ſim. j. c. 1. ſic etiam ſi ad terminum venire, aut etiam ſoluere non potuiſti, non tñ poſt terminū eris à ſolutione abſolutus. ſ. de do. & contu. cū dilecti. ſ. præterea. verſi. ſi enim. ff. de arbi. Celſus. ſ. 1.

¶ *Gl. iſta notat q̃ ſi p me. etc. ſignat ꝓtrariū de decretali ꝓxi. & ſol.*

d ¶ *Non ſteterit.*] Not. q̃ ſi p me nō ſtat quo minus faciam quod debeo, nō eſt mihi imputandū. ſic ſ. de relcri. ſi autē. & c. plerūq;. ſ. 1. ibi, poſtquā copiā. & ſ. vt lit. non cōteſt. q̃n. circa prin. & j. de appellat. ex inſinuatione. ibi, abiq; damno. & 2. q. 6. anteriorum. ſ. ad hoc. & j. de app. ex ratione. arg. ꝓtra. ſ. c. proxi. ſed ibi voluit ſolummodo, ſed non cū effectu, & voluntas ibi ſtetit in ſuis terminis. hic vero voluit & obtulit, ſed defuit qui reciperet, & abſente illo qui fuit cauſa cuſtodiæ in poſſeſſionē miſſus, ex cauſa neceſſaria, poſſeſsio reſtitui non debet. j. de verb. ſign. dilecto.

† In codice Barbatiæ ita: cū dictus abbas eum ſuper quadā poſſeſſione coram L. ap. ſe. le. traxerit in cauſam.

Cum veniſſent.]Si reus ꝓtra q̃ facta eſt miſsio in poſſeſſionē, doceat ſe contumacem non fuiſſe, non cōdemnabitur ad exhibitionis remedio: Scēo dat iudices: ibi, *Nos igitur.* Abb. Sic.

CASVS. Abbas ſancti Angeli cauſam habebat ſuper quadā poſſeſsiōe ꝓtra P. Galleñ. legatus illius ꝓuinciæ cām illā ꝓmiſit q̃ſuā iudicibus, ſ. in ius & bonā ꝓſuetudinē illius terræ terminandā: ſed cū iudices vellēt procedere in re ſ. in ius, præfatus P. ad ſedem Apoſtolicam appellauit, ſed nihilominus iudices parte aduerſam

patet q̃ nō receſsit ab ea per oblationem cautionis, ſed hoc fuit culpa aduerſarij, qui eā noluit recipere: quod profuit huic appellanti in hoc, quia non condemnabitur in expenſis ſi legitime appellauit: & ſic tutius fuiſſet illi accepiſſe moderatas expenſas.

a ¶ *Illarum.*]Et etiam ad eas quas fecit in rebus, quarū poſſeſsionem tenebat, conſeruādis: etiam ſi non expediebat facere illas, dū tñ credebat expedire. 1 ff. de bo. auct. iud. poſſ. ia dolo & de prætor ait. ſ. q̃d ait prę Iaurin Spe. tor. aliàs, generale eſt, de ſecundo decreto. ſ. Iaurta. verſi. q̃d ſi actor. Io. And.

1 Sufficit enim hoc cauſa q̃ non ſit

cogatur expenſarum illarum [a], quas abbatem conſtiterit propter hoc neceſſarias [b] in lite feciſſe.

¶ Gregorius nonus.

¶ Contra abſentem, qui non dimiſit procuratorem, facta citatione domi, nullo defendente, ſit miſsio. h. d. ſupplendo ad litteram maxime. vt dicitur in glo. Et eſt verus & notabilis intellectus.

CAP. IIII.

SI aduerſarius tuus poſt citationis [c] edictum, ad remota loca ſe trāsferens, ꝓcuratorem legitimum non dimiſit: & denunciatione publice facta domi [d], non apparet qui defendat [e] eundem: iure petere potes, vt in poſſeſsionem earum terrarum, de quibus quæſtio vertitur, cauſa cuſtodiæ inducaris †.

TITVLVS XVI.

Vt lite pendente nihil innouetur.

¶ Alexander iij. Eboracen. archiepo.

¶ Priuilegium etiam a principe impetratum, per quod priuatus quis ſine cauſæ cognitione lite pendente vſu poſſeſsionis, tanquam ſurreptitium non valet, ſeu tāquam rationi obuium eſt reuocandum.

CAP. I.

A† Memoria noſtra non excidit: & infra. ¶ Statuimus, vt litteræ prohibitionis [f] noſtræ, quas ad petitionē archiepi Cantuarien. tuæ fraternitati direximus, nullum tibi præiudicium [g] faciant, quo minus tibi & ſucceſſoribus tuis liberum ſit (quemadmodum vobis eſt beneficio priuilegiorum Apoſtolicæ ſedis indultum, & tu & prædeceſſores tui conſueuiſtis facere) ante vos per totam Angliam deferre crucē [h], quouſque diffinitiua ſententia decernatur an eccleſia tua de iure [i] † hoc debeat habere.

¶ Clemens iij. †

¶ Accuſatus de adulterio ad ſeparationem tori, non debet lite pendente priuari poſſeſsione coniugali.

CAP. II.

LAudabilem † & infra. ¶ Quæris quando matrimonium accuſari contingit, an ſtatim ſit carnale commercium ſuſpendendum: & infra. q̃ illicite factū eſt, poteſt licite reuocari. 35. q. 9. q̃. q̃s cōmiſit. & c. ſententiā Romanæ ſedis. & ſapientis eſt reudcare q̃d praue fecit. 22. q. 4. magnæ. & ff. de re iudi. q̃. iuſsit. & errorē ſuū quilibet emendare teneť j. de ac. qualiter & q̃ 1. j. de ſen. excō. ſacro. tit. in 2. com ſ. ſi vero. & de app. cū ceſſante. & in Auth. de nupt. circa prin. per vnam columnā. coll. 4. Ex quo Papa reuocat q̃d iniuſte fecit: multo fortius & alij hoc facere debēt: immmo & q̃d bene factum, eſt ſi incipiat eſſe occaſio mali, deſtruēdum eſt. 63. diſt. c. quia ſancta. ſ. verum. & 12. q. 1. certe ego ſum.

¶ Gl. ſeq. no. incorporalia quaſi poſſideri: poſſeſſorem non priuari, niſi in caſu: alle. horum concordantias.

h ¶ *Deferre crucem.*]Not. q̃ incorporalia poſsidentur, vel quaſi poſsidentur, vt hic, & 84. diſt. quiquis. & ſ. de cauſa poſ. & ꝓpte. cū eccleſia. ſ. nos igitur. in fi. & j. de præſcrip. ſi diligenti. circa medium. ff. de vſuca. l. 4. ſ. ſi viam. ff. de acqui. re. do. ſeruus. ſ. 1. Ité patet, q̃ lite pendente nō debet quis priuari ſua poſſeſsione. 16. q. 4. volumus. & j. de priuile. dudū. & C. de proba. l. 2. & C. de rei ven. l. vlt. & in Auth. in medio litis ſacras iuſsio. nō fieri. ſ. illud quoq;. coll. 8. & ff. de peti. hære. diuus pius. & 8. q. 4. nonnæ. & j. tit. prox. c. 2. & p totū, niſi aliàs ſuſpectus eſſet de dilapidatione. 3. q. 2. quia ea. & j. de ſimo. licet Hely. & ff. qui ſatiſda. cog. ſi fideiuſſor. ſ. vlti. & j. tit. proxi. c. 2. & 3. & 2. q. 6. quotiens 2.

i ¶ *De iure.*]Not. q̃ quatuor patriarchales 3 ſedes vbiq; poſſunt crucem ante ſe portare, præterquam in vrbe Romana, vel in præſentia Papę, vel ipſius ſcilicet Papæ legati. j. de priuil. antiqua. aliàs vero non, niſi in prouincia ſua: & niſi hoc alicui p priuilegiū ſpeciale ſit cōceſsū, vt hic dicitur. & ita q̃d dicit de iure, id eſt, de priuilegio ſpeciali. & hoc iure cognoſcitur qualiter fuerit cōceſſum de vtrum per ſurreptionē & in præiudicium alterius, vel nō, quia ſic nō debet valere. ar. ſ. de vſu pallij. ex tuarū. & ſ. de of. or. licet. & ff. gloriæ mun ne q̃d in lo. pu. l. 2. ſ. ſi q̃s à principe. q̃a in præiudiciū alterius dari nō dēt priuilegiū. vt in d. ſ. ſi q̃s a principe. & ſ. de cōſue. cū olim.

Audabilem.]Lite pendente ſuper coniugio, non interdicitur coniugibus carnale commercium. h. d. Primo ponitur conſultatio. Secundo reſpon. ibi, *Ad quod.* Abb. Siculus.

Memoria noſtra.]Lite pēdente re⁹ primodo poſſeſsionis ſuæ priuari non debet. Primo deciſe ponit querelā. Secundo prouidet ibi, *Statuimus.* Abbas.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. com pilat. Et addenotas huius capitis, in quibus cō tra hæreticos defendi tur conſuetudo geſtādi crucem, vbi plurima de crucis ſigno.

f ¶ *Littere prohibitorie.*] Eboracen. archiepiſcopus ex priuilegio Apoſt. ſedis faciebat crucem portare an te ſe per totam Angliam, Papa ad petitionem Cātuarien. archiepiſcopi prōhibuit ei per litteras ſuas, ne hoc faceret, donec cognoſceretur an hoc faceret de iure: ſed quia Papa priuauerat illum ſine cauſæ cognitione, dicebat archiepiſcopus Eboraceu. quōd non debuit prohiberi ante cauſæ cognitionem: Vnde Papa ſtatuit, quōd non obſtāte illa vel aliqua probatione, faciat ante ſe portare crucem per totā angliam, quouſque conſtiterit an de iure hoc facere debeat. Bernardus. Not. q̃ lite pendēte non eſt alicui auferenda poſſeſsio. Abbas Siculus.

† Hodie de iure poſſunt archiepiſcopi crucē ante ſe deferre p quæuis locā etiā exēpta ſuę ꝓuinciæ quouis privilegio contrario non obſtāte Clemen. vltima de priuile. & quod dicit hic glo ſuper illa verbo: de iure, procedit de iure antiquo.

g ¶ *Præiudicium.*]Et ita

† Aliàs: Ceſtinus iij.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. com pilatione

2 Ibi index æſtimare ex penſas, & de liis diffinire poſt iuramentum. Io. And.

† In codice Barbatiæ le gitur, decreuimus, credimus, habeat.

a Concor. l. ſi nō defenditur, ff. de iudi. & l. ſi finis. ff. de dā. vel ad ſententiam diffinitiuam. Sed ne crederet aliquis q̃ dēde modo circa ſtatū cauſæ præcedere posſet aliquid innouari, vt neutatio fiat

3 De his quatuor patriarchis eo rumque. o- minibus & dignitate vi de Caſſaneū in catalogo nō debet valere. ar. ſ. de vſu pallij. ex tuarū. & ſ. de of. or. licet. & ff. gloriæ mun ne q̃d in lo. pu. l. 2. ſ. ſi q̃s à principe. q̃a in præiudiciū alterius dari 9). par. 4. cō ſideratione

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.Aliquis accusat matrimoniũ propter consanguinitatẽ vel aliud ppetuũ impedimẽtũ,quæritur an ſtatim carnale cõmerciũ ſit ſuſpendendũ?& rñdetur q alteruter cõiugũ priuari nõ dẽt iure qđ habet in altero, ante finem cauſæ. Not. q lite pendente vxor debito iure priuari non dẽt.Item not.q ille qui ad mandatũ eccleſiæ ſoluit debitũ vxori,ſibi præiudicium non facit.

† Alijs, Ad quẽ ſibi breuiter,&c.

¶ *Glo. ſeq. alleg.12.concor.ſ.5.decre.4.can.& 3. leges,demum ſignat contrarium,& remittit.itẽ ſignat aliud,& ſoluit.*

a ¶ *Probatam.*] ſ.de off. deleg.cauſam matrimonij.j.de diuor.porro.& ſ.de re.ſpo.ex conqueſtione. & 8. q.4. nonne. & 17.diſt.ſ.hinc etiã.& 16.q.4.volumus. & 15.q. vlt.c.vlti. & ſ. de in integ.reſt.cum veniſſent. & ſ.c.proxi.& C.de rei ven.res alienas.& C.de proba.l. 2. & C.de libe. cauſa.non ideo. 1 argu. contra. j. de re iud.tenor.Solu.ibi,& j.de regu.veniẽs. Ité arg. ꝓtra ſ.de reſt.ſpo.litteras.ad ſi. Vnde non fuit plena reſtitutio , ſed id ideo eſt, quia habebat incõtinenti ꝓbationes: nec ſunt contraria:quia ibi agitur poſſeſſorio,hic non.vnde non debet alteruter priuari,& c. ille tamen qui conſcius eſt impedimenti,non debet exigere , nec reddere:vt in decre.litteras.B.

1 Quæ prouocat in libertatem: ſi non probat, poſſeſſor in poſſeſſione tuebitur. Io.And.

† Hue referas.c.10.ſupra de conſti.& vide c. 1.tit.de reſtitutione ſpo. in 3. compilatio . vnde facile intelliges hoc fragmentũ. & c.qđ proxime ſequitur.

Eccleſia.]Hæc decre.& ſequens de eodem facto loquuntur: & aliqua ponuntur ibi,quæ præceſſerunt tempore , aliqua poſita hic.Et de hoc eodẽ facto loquitur c. eccleſia ſanctæ Mariæ.de cõſtitu.& male poſtea intelligi vna ſine aliis.Et ideo gloſſa hic ponit caſum,& ſeriem facti ad oẽs tres decr.Et ſi vis habere ſeriẽ facti prout cõtigit,ordo eſt,vt primo legatur iſta decre.vſq; ad verſic. *Prohibemus.*ſecũdo decret.ſequens vſque ad fin.tertio illa,ſcilicet,de cõſti.quarto iſte verſi.*Prohibemus.*Et hoc ideo,q a principiũ huius c.ponit principiũ & originẽ huius negotij vſq; ad verſ. *Prohibemus.*& ſub illa dictione,*& infra.*quæ ꝑcedit verſ.*Prohibemus.*decidit qualiter facta alienatiõe rei litigioſæ in monaſteriũ, monaſteriũ fuit de facto ſpoliatũ p ſenatorẽ occaſione ſtatuti, de quo in gloſſa:& tradita fuit poſſeſsio eccleſiæ ſanctæ Mariæ : quæ etiã fuit poſtmodũ de facto ſpoliata per quẽdam cõſiliarium Capitolij:&reſtituta fuit illa poſſeſsio de facto monaſterio:qua reſtitutione facta,monaſteriũ illam poſſeſsionẽ titulo locationis trãſtulit in quendam potentem,ita q de facto haberi nõ poterat.Primo incœpit iuridice corã Papa eccleſia ſanctæ Mariæ petere reſtitutionẽ ꝓtra factum illius cõſiliarij:ſed quia illa poſſeſsio haberi nõ poterat de facto,vt ſ. dixi , & multa de facto fuerunt innouata:Papa prouidit prout habetur in decret.ſeq.& reſtituit eccleſiæ ſanctæ Marię poſſeſsiones ſubrogatas in locũ illius, ſeu illarũ quæ haberi nõ poterãt: poſt quæ petit ſecundo monaſteriũ reſtitutionem illarũ poſſeſsionum occaſione ſpoliationis factæ per ſenatorẽ:& Papa monaſterium reſtituit,vt dr in decret.eccleſia. de conſtitu.qua reſtitutione facta,Papa timẽs ne monaſterium illas poſſeſsiones ſubrogatas alienaret , ſicut fecit de principalibus: mandauit monaſterio,prout dicitur hic in verſ. *Prohibemus.*Et ex his iuncta gloſſa 1. habes clariſsime ſeriem & ordinem negotij.Et hæc decre. non poteſt commode diuidi propter mixturam facti: de qua ſ.Abbas.

2 Hic caſus Bernardi ẽ, & in antiquo codicibus reperit.

CASVS. ad 2 vtramq; decretalem Eccleſia ſanctæ Mariæ in Via lata,mouit queſtionẽ ꝓtra Ioannẽ de Ateia ſuper quibuſdã poſſeſſionibus corã L.iudice lite cõteſt.idẽ Io.poſſeſsiones illas trãſtulit in monaſteriũ ſancti Silueſtri:demũ ſenator Romanus occaſiõe cuiuſdã ſtatuti (in quo cõtinebatur, q ſi quis rẽ litigioſam trãſferret in aliũ lite pen.poſſeſsio auferat poſſeſſori,& daret petitori) ſpoliauit monaſteriũ poſſeſsionibus illis, & eas reſtituit eccleſiæ ſanctæ Mariæ: poſtea ſnia ſenatoris fuit reuocata , & ſpoliata fuit eccleſia ſanctæ Mariæ,& monaſteriũ reſtituũ:Lite illa pendẽte Celeſtinus reuocauit cauſam ad præſentiam ſuã:non obſtante illa reuocatione,diuerſæ ſententiæ latæ fuerũt per ſenatores, qñq; pro eccleſia,qñq; pro monaſterio.vltimo corã Innocẽtio petebat eccleſia ſanctæ Mariæ reſtitutionẽ illarũ poſſeſsionũ, quibus iniuſte fuerat ſpoliata,per quẽdã conſiliariũ Capitolij.dominus Papa Ad quod † breuiter reſpondemus , quòd coniugum alteruter accuſatus , ante probatam [a] accuſationem , iure quod habet in altero, priuari nõ poteſt.

¶Innoc.iij.abb.& conuentui ſancti Siluestri.

¶Qui rem litigioſam alienauit , ita quod rehaberi non poteſt, debet , æquiualentem ſubſtituere in locum illius , quam alienare non poterit.hoc dicit cum ſeq.

CAP. III.

Ecclesia † ſanctæ Mariæ in Via lata , contra Ioannem de Ateia (qui quaſdam poſſeſsiones ipſius dicebatur contra iuſtitiam detinere) mouit ſub L.iudice quæſtionem : & infra. ¶Prohibemus , ne poſſeſſiones quæ ſucceſſerunt [b] in locum & ius illarum,quas ab Io. de Ateia eccleſia ſanctæ Mariæ petierat , in monaſterium veſtrum ab eodẽ Io.lite pendente tranſlatas , alienare interim præſumatis † : vt ſi eccleſia ſanctæ Mariæ de vitio litigioſi [c] contractus , vel de proprietate voluerit experiri (ne ſi obtinuerit in iudicio,in vanum laboret [d] , monaſterio veſtro minime poſſidente) ſit quod euincere valeat & habere.

¶Idem.

¶ Idem dicit quod in præcedenti.

CAP. IIII.

ij Ecclesia ſanctæ Mariæ : & infra.¶Poſſeſſionem qua fuerat, prætermiſſo iuris ordine , ꝑdicta eccleſia ſpoliata,ſibi reuocauit in irritum quicquid actũ fuerat ab aliis,poſtquam Celeſtinus reuocauit negotiũ ad curiã ſuã : & reſtituit eccleſiã ſanctæ Mariæ:& quia poſſeſsiones illę fuerunt obligatæ alij titulo locationis,poſt reſtitutionẽ factã ab Ioan.de Ateia, nec monaſteriũ poterat recuperare eas,vt eccleſiam reſtitueret, præcepit Papa q Monachi aliàs poſſeſſiões æquiualẽtes prioribus ſubſtituerẽt loco priorũ:quod & factum fuit arbitrio bonorum virorum: & illæ ſubſtitutæ erãt pignori obligatæ:& Papa fecit illas liberari à creditoribus ſit autem & qui dño Papę inſtrumẽ ta pignoris reddiderũt qui.ex cau. in poſſeſſ.

† Vide text. in l. Fuiginus. §. quẽ Demũ monaſteriũ petiit reſtitutionẽ illarũ poſſeſsionũ ꝓtra ſnĩam ſenatoris, & Innocentius ipsũ reſtituit ꝓtra ſnĩam ſenatoris, præcipiens vt poſſeſsiones illę ſubſtitutę nõ debeãt alienari,vt eccĺia ſi voluerit agere de ꝓprietate, vel de vitio litigioſi ꝓtractus, ſit quod euincere valeat , & habere. Not. q res quæ ſuccedit in locũ alterius, eo dem iure cenſetur cum illa.Ité lite pẽdente res quæ ſit litigioſa,in aliũ transferri non debet.

¶ *Glo.ſeq.arg.quod res,&c.& ſignat contrarium.*

b ¶ *Succeſſerunt.*]Hoc ideo dicit,q a poſſeſsiones ſup quibus cõtra Ioannem de Ateia mouit eccleſia quæſtionem , monaſterium ſancti Siluestri locauerat alij,locationis titulo , quas monaſteriũ receperat à Ioãne de Ateia lite pen.vt ſ.c.prox.& hic dr:vnde monaſterium,quia nõ potuit illas poſſeſsiones reuocare, aliàs poſſeſsiones æquiualentes prioribus ſubſtituit in locum illarum. & eſt hic arg.quòd res quæ ſuccedit in locum alterius,eodem iure ꝛ cẽſetur cum illa.arg.ſ.de vſur.cum tu.in fin.& in gloſſ.fi.& 93.diſt.c. vlt.& 94.diſt.c.1.& ff.de leg.3.fideicommiſſa. §. 1. ſi rem ſuam.ff.de leg.2.imperator.in fi.& l.ſeq.& ff.de dona.inter virum & vxo.l.vxor marito. 4 Arg.contra.ff.de fur.qui vas.§.vlt.

¶ *Glo.ſeq.tractat quæ ſit pœna litigioſi contractus: quod ſit vitium litigioſi:ceſſus quibus ceſſet in ſpeciali & vniuerſali iudicio.*

c ¶ *Litigioſi*]Pœna litigioſi contractus eſt,q emptor ſciens rem litigioſam,pretium amittat , & rem reſtituat, non vt cedat lucro alienatori,ſed pretium,& alia tãta quantitas ab eo qui alienauit, dabitur fiſco.Ignorans,pretium recuperat à venditore,& tertiam partem pretij:quia ei nõ manifeſtauit rẽ litigioſam fuiſſe. Et eodem modo punitur dator & donatarius ſciens vel ignorãs,ſecũdum q traditur.C.de litigi.l.vlti. Vitiũ litigij dr, cũ quis rem litigioſam in iudicium deductã,de cuius dominio mouetur quæſtio inter actorẽ & reum,transfert in alium lite pen.ſiue ſint res, ſiue actiones. 5 C.de litig.l.vlt.in prin.& in Auth.ibi poſita. Tamen in aliquibus caſibus qui ponuntur in ipſa lege , poteſt res litigioſa alienari,ſcilicet nomine dotis,donationis ante nuptias,trãſactionis,& diuiſionis rerũ hæreditariarum factæ,vel per legati vel per fideicõmiſsi cauſam:& hæc locum habẽt in ſpecialibus iudiciis. In vniuerſalibus vero cũ agitur de hæreditate , prætor permittit qñq; fieri alienationẽ,ſ.pro impenſis funeris,pro ſolutione debiti,pro cibariis familiæ.ff.de peti.hæredi.diuus. Et ita eccleſia ſanctæ Mariæ poterat agere de vitio litigioſi contractus contra Io. de Ateia,qui tranſtulit poſſeſsiones illas in monaſterium,lite pẽdente ad pœnam : & ad ipſam rem contra monaſterium : vt in l. prædicta.C.de litig.l.vlt.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

d ¶ *Laboret.*] Sed qualiter poteſt hoc eſſe, quod in vanũ ſit talis actio,cũ ſi monaſterium offerat ſe liti, condemnabitur in expenſis ac ſi poſsideret.ff.de rei vendic.is qui ſe.& ff. de petitio.hæreditatis.& cum dolus pro poſſeſsione habeatur. ff. de regu. iur.parem ? Dic quòd ceſſant illæ leges in eccleſiaſticis negotiis, ne delictum perſonæ,& c.16.q.6.ſi epiſcopum. & infra de excep. cum venerabilis.

ij Ecclesia.] Nota 6 quòd poſtquam ſuperior reuocat ad ſe negotium:quicquid ſit poſtea ab inferiori,non tenet:vnde reuocari debet ſaltem de facto.Item cum res reſtitui non poteſt,in alio æquiualent fieri debet reſtitutio.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

a ¶ *Reuocauit.*]tamquam à non ſuo iudice factum: quia ſenatores non debuerũt poſtea ſe intromittere.ſ.de of.dele.licet.& 2.q. 1.nomen.3.6.multum ſtupeo.arg.contra.ſ.de offi. or. ſignificauit. ſed illud ideo fuit:quia delegatus non procedebat.& altera pars remanebat in manifeſto delicto.

† Vide Liu. de poſſidet. ibi Bart. fide re in.

b ¶ *Aſsignatis.*] Et ſic monaſteriũ incidit in vitiũ litigioſi ꝓtractus: vt ſ.ti.prox.vt Io. fecit. vnde ne in monaſteriũ conueniretur de vitio litigioſi ꝓtractus, Papa æqualentes poſſeſsiones fecit illis ſubſtitui: & ita nõ præiudicaẽ ecclesiæ ſanctæ Mariæ:cũ monaſterium paratum ſit ſuſcipere iudiciũ in re æquiualẽti.ſim. ff. de alie. iu. mu. cauſa fac. quia etiam.in fi.& officio ſuo.inflixit eis hãc pœnã,& merito : quia dolo deſit poſsidere monaſteriũ. dolus eñ facit eum haberi pro poſſeſſore.ff.de rei vẽ. qui in petitorio. 1 & ff.ad exhiben.Iulianus.

1 Vendicans res fructua. debet agere an reus poſſideat, vel dolo deſierit poſsidere. Io.And.

c *Poteratis.*] quia forte conductores potentes erant.

d ¶ *Aſsignari.*] à monaſterio:& cauere etiã debebant , q non eſſent alij obligatæ.arg. ff. de Pig. ac. creditor. ff. de rei ven.ſi poſt acceptũ.

¶ *Gl.ſeq.alleg.concor.ſignat cõtraria,& ſoluit.*

e ¶ *Reſignauerunt.*]Eo enim ipſo vĩ res liberata.arg.ſ.de pact.cum pridem.§.ille.ff.de leg. 3.qui chirographum. ff. quæ res pigno.ob. poſ. l.2.ff.de pa.l.2.in fi.C de ſol.pecuniæ.C.de do.l. 1.C.de remiſſ.pig.credi tricem.arg.contra.ſ.de renun.ſane.& c.veniẽs. & ff.de pacti.l.3.vbi dr quòd licet pignus reſtituatur,nõ vĩ remmitti debitũ : ſed ſecus eſt ſi reſtituat chirographũ. vt in primis ꝑcor. quia ille cui fit reſtitutio,vtilitatem debet inde habere , ex chirographo nullam vtilitatem conſequitur,ſi debitum nõ intelligatur remiſſum: ſed ex pignore ſic:quia poteſt vti pignore. vnde pignus ſæpe reſtituitur precario propter vtilitatem,ſed chirographum nunquã:& ideo debitum,quod ibi continetur,intelligitur eſſe remiſſum.

Dilectus filius.]Non obſtat priuilegium impetratum lite pẽdente,de lite non habita mentione.In prima ponit partis querelam .In ſecunda prouidet:ibi,*Ideoque.*Abb.

CASVS.Inter magiſtrũ A.rectorẽ eccleſiæ de Baſſeuilla , & anteceſſorẽ ipſius ex parte vna.& Priorẽ & monachos de Baſſeuilla ex altera,quæſtio vertebatur ſuper decimis noualiũ parochiæ ipſius rectoris:lite pen.corã iudicibus delegatis,abbas & conuentus maioris monaſterij Turoñ.(quibus Prioribus monachi prædicti ſubſunt)pro ſe & mẽbris ſuis obtinuerunt à ſede Apoſt.indulgentiam ſuper huiuſmodi decimarum perceptione,nulla mẽtione facta in ipſa,de huiuſmodi quæſtione,occaſione huiuſmodi indulgentiæ Prior & monachi præfati,decimas ipſas ſibi vẽdicare contendũt:cũ iudices ſup hoc dubitarẽt,dictus rector hoc ſignificauit domino Papæ:vnde mãdat quibuſdã iudicibus, quatenus eiſdem iniungant,vt indulgentia non obſtãte prædicta, in negotio ipſo procedant iuxta traditam ſibi formam.No.q lite pen.priuilegium vel indulgentia ſuper re litigioſa impetrata mentione non habita de quæſtione,non valet.

¶ *Gl.iſta no. quòd priuilegiũ,& c.alle.quatuor cõcor.& tria ſimilia.*

f ¶ *Indulgentiam.*] Sic ergo patet q lite pẽdẽte,priuilegium ſiue indulgentia ſuper re litigioſa veritate tacita impetrata non tenet, nec valet.ſic j.de teſti.cauſam 2.& j.de priui.dudũ.& ſ.eo.à memoria. arg.& ĩ Auth.in medio libri ſacras iuſsiones ñ ſuſcipere fieri.ſ.ſi vero. 2 & §.illud quoque.colla.8.ſic & priuilegium nõ valet tacita cõpoſitione obtentum.j.de deci.ex multiplici & priuilegiũ poſt ſnĩam impetratum ſuper re iudicata non tenet, vel reſcri ta non fit eum retractãdam.C.vt lit.pen.l.1.Ité nec cõfirmatio de re litigioſa.j.de confir.vti. vel inuti.ca.1.ſic & res ipſa litigioſa in nullam debet trãſerri pſonã. n.q.n.c.fin.quod tamen fallit in caſibus,qui notantur,ſ.eo.eccleſia. & C.de litigi.vlt.

2 Si dum dicitur cauſa, impetratur pragmatica ſanctio, vel quod ſimilud reſpiceſieri.ſ.ſi vero. 2 & §.illud quoque.colla.8.ſic & priuilegium nõ valet tacita cõpoſitione obtentum.j.de deci.ex Andr. multiplici & priuilegiũ poſt ſnĩam impetratum ſuper re iudicata non tenet, vel reſcri ta : De ſeptum ad eam retractãdam.C.vt lit.pen.l.1.Ité nec cõfirmatio de re litigioſa.j.de confir.vti. vel inuti.ca.1.ſic & res ipſa litigioſa in nullam debet trãſerri pſonã. n.q.n.c.fin.quod tamen fallit in caſibus,qui notantur,ſ.eo.eccleſia. & C.de litigi.vlt.

† In nõnullis antiquis queſtiõe poſſeſſionis rerũ & fructuũ aliàs : poſſeſſiõis.

DE SEQVESTRA tione poſſeſsionum & fructuum.

† Cap.1.eo. tit in 3.com pilat.

¶ *Viſo quòd lite pẽdente nil ſit innouandum: quia per hoc dubitari poterit,nunquid per hoc ſequeſtrationis actus ſit prohibitus:ideo, & c. Et de hac materia vide plene per Io.And.in regula, locupletari.de regu.iur. lib.6.Abb.Sic.*

† Aliàs, de Strogula.

De hac materia habetur.2.q.7.quotiens.77. diſt.epiſcopus.

TITVLVS XVII.

De † ſequeſtratione poſſeſſionum & fructuum.

¶Innocentius iij.Mediolañ.archiepiſcopo.

¶Res in quam facta eſt miſsio, non debet ſequeſtrari,etiam ſi miſſus inde fuerit violenter eiectus.Vel notabilius ſic:Sequeſtriũ factum loco miſsionis propter ſcandalum euitandum,reuocari debet oblata cautione,& reſtitutis expenſis.

CAP. I.

And † hoc , vnxit nos Deus : & infra. ¶ Abbas de Regula † nobis expoſuit , quòd cum M. prædeceſſor tuus ſuper cauſa, quæ inter ipſum , & monaſterium ſuum fuerat agitata,obtinuiſſet Veronenſi epo litteras deſtinari:& ipſe ſuper iudicio poſſeſſorio,partim pro monaſterio partim ꝓ archiepo ſententiã protuliſſet : ꝓcuratore ipſius monaſterij quæſtione de proprietate poſtmodum intentare volente, archiepiſcopus iu riſdictionem epiſcopi oppoſuit expiraſſe:aſſerens cauſam poſſeſſionis tantum , & non proprietatis fuiſſe commiſſam : & quia ſuper poſſeſſione pronunchi , ſupradictas decimas ſibi vendicare contendunt, licet in indulgentia,de dicta queſtione facta mẽtio non fuiſſet. ¶Ideoque mandamus,quatenus eiſdẽ iudicibus iniungatis, vt (indulgentia non obſtante prædicta) in negotio ipſo procedãt iuxta traditam ſibi formam.

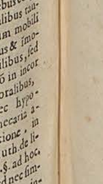

Adhoc vnxit.] Propter cõtumaciã rei, res ab eodem petita ſequeſtrari non debet.ſic ſummat Io.Andr.& cõiter øés: quæ ſummatio nõ placet Panormitano.Diuiditur principaliter in duas ꝑtes.In prima ponit proceſſus narratio nem.In ſecunda pronunciationem : ibi,*In eum.* In qua duo facit, primo reuocat ſequeſtrationem:ſecundo iubet expenſas reſtitui, & cauerĩ:ibi,*Ne autem.*

CASVS.Inter epiſcopum Mediolañ.& abbatem de Regula ſuper quibuſdam poſſeſsionibus quæſtio vertebatur, quæ ad petitionem archiepiſcopi ſimpliciter comiſſa fuit epiſcopo Veroñ.coram quo intẽtauit archiepiſcopus iudicium poſſeſſorium,& ipſe partim pro monaſterio,partim pro archiepiſcopo ſententia promulgauit:quo facto procurator monaſterij iudicium proprietatis voluit intentare ſuper illis poſſeſsionibus,de quibus archiepiſcopus obtinuerat in iudicio poſſeſſorio, ſed archiepiſcopus reſpondet,iuriſdictionem epiſcopi expiraſſe,aſſerens cauſam poſſeſsionis tantum & nõ proprietatis fuiſſe cõmiſſam:& ipſe quia ſemel officio ſuo functus fuerat,ſuper ꝓprietate vlterius cognoſcere non valebat. Sed cum archiepiſcopus nollet procuratori monaſterij reſpondere,epiſcopus propter cõtumaciam archiepi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

scepi,misit monasteriū in possessionem,quæ fuerat per ipsum archiepō adiudicata causa rei seruandæ:Sed archiepūs monasterium ab illa violenter eiecit:causa ista postmodū delata est ad dūm Papā: .cum super hoc aliquandiu fuisset disputatum,C.sic fuit interpretatus suū rescriptū,q̄ tam causa possessionis q̄ proprietatis iudici fuerat delegata: cum absolute & indistincte commissa fuisset, & continentia causæ diuidi non deberet, prædictam quoq; possessionem pro arbitrio suo sequestrari præcepit apud Vercellen.& Nouarien.epos, dās in mandatis epō Regino & Mutiñ. vt de causa possessionis & ꝓprietatis plene cognosceret, & decideret eandem, & possessione illi parti assignaret, quæ obtinebit in proprietate, Tandē partibus comparentibus coram epis Regino & Mutiñ.infra annum à tēpore datæ possessionis per episcopū Veronensem,archiepūs Mediolan. cautione obtulit ſtādi iuri. Tādem cum ipsi epi non processissent in causa, partes ad dūm Innocentium habuerunt recursum,coram quo prædicta & alia multa allegata fuerunt:qui reduxit causam in eum statum in quo fuerat,cū C.causam ꝓprietatis & possessionis commisit Regino & Mutiñ. episcopis,mandato sequestratiōispenitus reuocato: & ne dūs Papa monasterio in suo iure deesset,statuit q̄ archiepiscopus restituat monasterio expensas moderatas,ab eo tēpore quo eps Veronensis, ipsum monasterium in possessionem mitti decreuit, vsque ad tempus satisfactionis oblatæ coram Regiñ.& Mutiñ.epis pp hoc factas, & q̄ archiepiscopus præstet cautionem sufficientem iudicio ſtādi. Not.q̄ quādo causa simpliciter & indeterminate cōmittitur, iudicium possessorium & petitorium commissum intelligitur:& si actor intētauit possessorium,& obtinuit,reus etiā potest intētare petitoriū super possessionibus in quibus succubuit corā eodē iudice:quia cōtinentia causæ diuidi nō debet.Ité sequestratio fieri non debet.Ité expensæ refundendæ sunt,factæ à tēpore datæ possessionis vsq; ad tēpus oblatæ cautionis,quæ factæ sunt pp hoc.

a ¶ *Officio.*] Allegabat legem j.ilam.ff de re iudi.iudex,& ſ.de of. deleg.in litteris.& male,quia illud locū habet cū pronūciat sup ꝓprietate,& no sup possessione:vel si hoc tm esset ei cōmissum.

¶ *Glo.seq.format duas quæstiones.*

b ¶ *Ejecit.*]Sed nunqd ante elapso erit possessor?Dictum est de hoc ſ.de dolo & contu.contingit.Item,nunquid ābbas posset petere restitutionem tam quam spoliatus? & ibidem de hoc dicit.

¶ *Glo.seq.distinguit an simpliciter cōmissa sit causa possessionis tātū.*

c ¶ *Indistincte.* Nota q̄ sic cōmittitur causa simpliciter,puta:cōmittimus tibi causam,quæ inter tales vertitur, sup talibus rebus. tunc tam causa possessionis quam proprietatis cōmissa intelligitur,vt hic di.& arg.C.de rei vend.ordinari.& ſ.de causa pos.patro

1 Ponit casum quādo missa est,non possunt cognoscere de proprietate,quia cui cōmissa est causa violentiæ tantum,de proprietate cognoscere nō pōt, qui debet & vno & eode tempore causa possessionis & proprietatis diuersis iudicibus committi non debet:quia continentia causæ diuidi non debet,vt hic dicit.& C.de iud.nulli.& ſ.de cau.pos.c.1. sicut causa ꝓprietatis & vsusfructus apud eūdē iudicē sunt tractādæ. ff.de iud.cau,si pariter. 1 &.ff.de q.re.ad eūdē iudicē eat.l.1. & 2.

d ¶ *Arbitrio.*] In hoc ipso Celestinus peccauit:quia non debuit

lis.ff.de iud.cau,si pariter. 1 &.ff.de q.re.ad eūdē iudicē eat.l.1. & 2.

ciauerat,semel functus officio [a] suo, super quæstione proprietatis deinceps cognoscere non valebat:& infra.Sed iudex actorem in possessionem (quæ fuerat per ipsum archiepiscopo ad iudicata)propter eiusdem contumaciam mitti decreuit,à qua tamen archiepiscopus violenter monasterium eiecit [b]: & infra. ¶ Celestinus Papa prædecessor noster, sic suum interpretatus fuit rescriptum, quòd tam causa possessionis, quàm proprietatis, fuerat iudici delegata:cum absolute & indistincte [c] commissa fuerit,& eius cōtinentia diuidi non deberet: prælibatam quoque possessionem pro suo arbitrio [d] sequestrari præcepit,iniungens Reginēn.& Mutinēn.episcopis,vt de causa possessionis & ꝓprietatis plenius cognoscētes,eā debito fine decideret:& possessionē ei parti postmodū resignarent, quæ obtineret de proprietate triumphū:& infra.In eum statū cōtinentiā causæ reducimus in quo fuerat, cū prædictis prædecessor noster causam proprietatis & possessionis Reginē. & Mutiñ.epis commisit: mandato sequestrationis penitus reuocato: & infra. ¶ Ne autem monasterio videamur in suo iure deesse, moderatas expensas [f] (ex quo episcopus Veronēn.ipsum in possessionem induci decreuit, vsque ad satisfactionis tempus oblatæ [g]) propter hoc [h] factas, sibi restituendas esse cēsemus: & à re sufficiente [i] præberi standi iudicio cautionem.

¶ Honorius iij. Priori † Debeñ. & Decano de Caliñ.

¶ Si missus in possessionem causa custodiæ fructus dissipat,dissipati reuocantur, & cum alijs sequestrantur.

CAP. II.

Dilectus† filius R.rector ecclesiæ de Bethusia, sua nobis petitione monstrauit, quòd cum inter ipsum ex parte vna, & abbatem & conuentum de Cisteria † ex altera, super eadē ecclesia, coram abbate de Sibitoñ.& eius collegis quæstio verteretur, & iudices ipsi ꝑ dictos abbatem & conuentum,in possessionem ipsius ecclesiæ,causa custodię induxerūt:qui fructus medio tempore perceptos, pro suæ distrahunt libito voluntatis†.¶ Quo circa mādamus,quatenus si est ita,facientes fructus sequestrari [1] prædictos,si qd de ipsis per eos distractū inueneritis,in statū pristinū reuocetis. deponatur apud sequestrum.ff.de acquir. pos. ſterese puto.& sic pos sessio postea restituit illi qui obtinet in proprietate,vt sequit:quia proprietas trahit ad se possessionē.ſ. de causa pos.cum dilectus. 2 Et sequestratio ista facta fuit apud Vercellen.] & Nouarien.epos.

f ¶ *Expensas.*]Sic ſ. de eo.qui mit.in pos. cum veniſſent.in fi. & ſ.de dolo.cum dilectī.in fi. &c.finem.vbi satis de hac materia.

g ¶ *Oblatæ.*]coram Regiñ.& Mutiñ.epis.nam archiepūs Mediolanen. obtulit cautionem ſtādi iuri infra annum super possessionibus illis,de quib⁹ abbas fuit missus in possessionem causa rei seruandæ,per epm Veronen.sed archiepiscopus abbatem expulit de possessione, vt dictum est.

h ¶ *Propter hoc.*]id est, propter vitium contumaciæ.C. de iu. sanctimus.

i ¶ *Sufficientem.*]Not. q̄ in casu isto sufficiēs cautio est præstanda,ſ. pignora vel fideiussores.ff.mā.ſi mandato.ſ. vlt.& non nuda, i.sola ꝓmissio:vt dixi.ſ.vt lite nō cōtest. quoniam. ſ.in alijs.& C.de verb. sign.ſ.fancimus.

Dilectus.]Primo ponit querelam rei

1 Deberet dicere ſi colonus negat pensionē in cuius solutione diu cessauit, & allegare de ſi timetur de ꝛeuitia vi debeat.l. litibus. quia l. vlti. non facit.Io.And.

2 Concor.a ſi fic. & ibi Bar.ff.de le gat.1.& la. ſo.ff.de alimen.& cib. legat.

3 Hoc patet in antiqua decretali,q̄ initio habes capitis sine.

† Alib⁹ ita. Pitori de Beam & de cam. Dalutin.alias Calutuno.

† De mandria huius c. vide Felin.& post Ioan.& And.in exp. examinat. supra,de iu. addē. Socinum in rubo.& ibi Gulo.& vide ſequē. stratio & ibi quæ.

† Gloneria.

pasſi missionem:secundo dat ei iudices.Abbas.

CASVS.Abbas & cō uentus de Cisteria impetrarūt litteras ad quoſdā iudices delegatos,cōtra rectoré ecclesiæ de Bethusia sup ipsa ecclesia:Iudices quia rector prædictus contumax fuit,monachos induxerunt in possessionē ecclesię ipsius,causa custodiæ:& qa monachi fructus prędictæ ecclesiæ medio tēpore perceptos distrahebāt,dictus rector significauit hoc domino Papæ,vñ mandat,quatenus si est ita,fructus prædictos faciant sequestrari:& si quid de ipsis distractum est, faciat in pristinum ſtatum reuocari. Not.casum in quo fit sequestratio:& hoc ideo, qa fructus debēt restitui, si reus infra annum recuperauerit possessionem.

k ¶ *Distrahunt.* No.q̄ ille qui mittitur in possessionē causa custodiæ,siue agatur reali actione,siue etiam personali, infra annū nō facit fructꝰ suos,sed custodire eos debet,nō distrahere: vt si infra annum reus recuperare voluerit possessioné,restituantur ei fructus:expensæ tamen necessariæ pro fructibus percipiendis factæ, primo debent deduci:quia illæ in nullo casu prohibentur.ff.fa. ercisc.fundus.1.respon.in fi.Si vero non veniat infra annum, tunc primo anno elapso lucratur omnes fructus.de hoc dictum est ſ. de do.contingit.& hoc in reali.

¶ Glo.seq. ponit regulam,& xi.casus exceptos,

1 ¶ *Sequestrari.*]Not.q̄ possessor lite pendente non debet removeri de possessione,nec ab ea sequestrari:vt ſ.c.pxi.& 16.q.4.vobis.nos.& 8.q.4.nonne.& C.de proba.l.2.& ſ.tit.proxi.per totum. & C.de prohi.ſequestra.l.vnica.Quandoque tamē fit sequestratio in casibus,vt cū quis dilapidat fructus quos seruare debet:vt hic, & in c.seq.Item cum appellatur ab executore mero, tunc sequestratio fit rei immobilis,& fructus etiam rei immobilis sequestrātur apud possessorem remanente iure possessionis. C. quorum app.non reci.ab executore.Item cum persona a qua res mobilis petitur,suspecta est.ff.qui satisda.cogan.l.ſi fideiussor. §. vlt. Item ſi timetur

ſi timeꝛ de dilapidatione.ff.de ap. imperatores.in fi.Ité ſi qs proclamet in libertatē,sequestrantur res eius.C.de asser.tol.l.2.§.1.& C.qui.ad li.procla.nō licet.l.2.& 3.& C.de or.cog.l.vlt.Ité ſi colonus velit possessionis ꝺductas deꝛerere 1.C.de agr.& cē.l.vlti.lib. 11.Ité si maritus vergat ad inopiā,sequestratur dos.ff.ſol.mat.ſi cū dotē.§.ſi vero.& C.de iure dot.in rebus:in fi. in Auth.de æqua.do.§. illud quoq;.colla.7.Ité si timetur de ſæuitia viri,nec potest ei caueri. ſ.de resti.ſpol. litteras. ad fi.aut etiā cū timeꝛ spōſam corrumpi.ſ.de spon.cū locū.Ité cū aliquid est ablatū illi q̄ est de familia iudicis.ff.de offi.ꝓſi. senatusconsulto.in fi.Item pp cōtumaciam.ſ.de do.& cōtu.ex litteris. & hoc fit vt mitius agatur cū cō tumace:vt ibi dicitur.

ABeo.] CASVS. Aliqs appellauit à ſnia ꝓra ipm lata, ipse cœpit dissipare fructꝰ possessionis, dñq; fructus sunt ab ipso sequestrandi,quoulq; appellationis cā fuerit terminata.Nota casum in quo fit sequestratio.

a ¶ *Si dissipentur.*] Sic C.quorum ap.non reci. ab executore. & ff. de ap.imperatores.ſ fi. vñ hæc decret.sumpta est 2.de hoc satis dñ.ſ. cap.proxi.& secūdum hanc decret. intellige quod dicit.2.q.6. quotiens 2.& hoc ideo qa si cōfirmabitur sententia ita; tia,debet fructus percipi perpetrat contesta.restituere cum ipsa re.C.de rei vend.certum.

2 Vide reprehendit Ho.Vinc.q. hic dixerat hoc non ca- ueri lege,nisi fi eſt appel- latur ab exe cutore.Ioā. And.

3 In aliquot nostris ita ; tia,debet fructus percipi perpetrat ceptos post litem non fs,&c.

† Adde ista verba ꝓra: rebus arbitriū. Concor.l.1. ff.de re mili. & ibi Bar.

DE CONFESSIS.

1 Vide text. ibi.cum ſ.de cum Bar. & ibi Bal. in fine.

¶ Supra visum est de modis quibus ordinatur iudicium:restabat videre de modis quibus causa instruitur,& sic de meritis causæ: vt de probationibus in genere & in specie:& quia per confessionē aduerſæ partis releuatur litigans ab onere probandi,cū confessio non sit probatio,sed probationis releuatio : ideo tractaturus auctor de probationibus,præmisit de confessis:quia vbi adest confessio, non est necessaria probatio.Vel continua magis ad proxima sic:Supra visum

1 Aliàs, qa. *est de modis procedendi contra contumacē,verumtamen quia quandoque,& vt plurimum partes sunt in iudicio,& aliqua confitentur quæ non subiacent oneri probandi,aliqua vero negant quæ subiacent probationi: ideo auctor prius præmisit de confessis, secundo de probationibus:cum ad probationes recurratur deficiente confessione.Abb.*

De hac materia tractatur 15.q.3.& q.6.& q.8.per totum.& 2.q. 1.nos in quenquam.& in alijs capitulis.

CVm monasterium.] Ei qui crimen proprium confitetur,non creditur contra eos quos dicit fuisse criminis suggestores,hoc dicit.duo facit : nam primo intruit iudicem in absoluendo non infamatos, & reddit causam.secundo instruit de purgatione infamiæ: ibi,*Si tamen*.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam presbyter confessus fuit se commisisse homicidium ad suggestionem quorundam:quærebatur vtrū illi ad confessionem sacerdotis sint puniendi de illo homicidio?Respondet quòd non,nisi alter hoc verum esse constiterit:quia vt dicunt iura canonica & ciuilia,nulli de se confesso credendum est contra alios(excepto crimine maiestatis)confesio cōfitentis de se, non est aduersus alios admittenda.Si tamen illi de hoc infamati sunt, cum tribus sociis sui ordinis(cum quibus se purgare debēt)purgent.Nota q̄ nulli de se cōfesso credi debet in præiudicium aliorum.Item confessio criminosi,non est contra alium admittenda. Item infamatus debet se purgare.

b ¶ *Aliys modis.*]Scilicet legitimis & euidētissimis probationibus, & luce clarioribus.C.de proba.l.vlt.2.q.vlt.sciant.& 5.q.6.Epiphanium.vel per propriam confessionem in iure factam.ſ.cap.próxi. & 2.q.1.nos in quenquam.vel per euidentiam facti.ſ.de coha.cle. & mu.c.vlt.& ſ.de resti.ſpo.cum ad sedem.

¶ Gl.se.all.tria iura,& aliū casum excipit, & hoc in fi.determinat.

c ¶ *Confessi.*]Nulli ergo de se cōfesso super crimine aliorum creditur.sic ſ.de testi.veniens 1.& 15.q.3.nemini. & 3.q.11.neganda.& C.de accu.& in script.

3 Ibi latrones interrogat de sociis & receptatoribus. Io. And.

bent† : & (crimine læsæ maiestatis excepto) de reatu proprio confitentis periculosa confessio non est aduersus quemlibet admittenda. ¶ Si tamen eos infamia [d] huiusmodi laborare cognoueris, singulis eis (adiunctis tribus † sociis sui ordinis) purgationem iniungas.

¶ Inno.iij.canonicis de Bethlehem.

¶ Si de crimine contingente causam principalem,constat contra aliquem per eius confessionem,punitur pœna ordinaria,etiā si directe contra eum non agatur, hoc dicit,secundum gloſſ.Et est casus not.& verus in se. Vel summa sic, secundum alium intellectum non minus notabilem , quem etiam sentit gloſſ.licet non perfecte explicet : Si quis confitetur crimen in iudicio incidenter,potest iudex ordinarius nouum inchoando processum , illum punire pœna ordinaria. hoc dicit singulariter. Abbas.

CAP. I.

CVm monasterium & infra. ¶ Eos, quorum suggestione scelus homicidij, presbyter † se perpetrasse proponit, nisi aliis modis [b] verum esse constiterit,nulli censemus pœnæ subdendos † : cum † secundum vtriusque iuris statuta, de se confessi [c] super aliorum conscientiis interrogari non debent † : & (crimine læsæ maiestatis excepto) de reatu proprio confitentis periculosa confessio non est aduersus quemlibet admittenda. ¶ Si tamen eos infamia [d] huiusmodi laborare cognoueris , singulis eis (adiunctis tribus † sociis sui ordinis) purgationem iniungas.

¶ Inno.iij.canonicis de Bethlehem.

¶ Si de crimine contingente causam principalem,constat contra aliquem per eius confessionem,punitur pœna ordinaria,etiā si directe contra eum non agatur, hoc dicit,secundum gloſſ.Et est casus not.& verus in se. Vel summa sic, secundum alium intellectum non minus notabilem , quem etiam sentit gloſſ.licet non perfecte explicet : Si quis confitetur crimen in iudicio incidenter,potest iudex ordinarius nouum inchoando processum , illum punire pœna ordinaria. hoc dicit singulariter. Abbas.

CAP. II.

CVm † super electione Bethlehemitanæ ecclesiæ inter R. & P. quæstio verteretur : & infra. ¶ Quoniam V. canonicus Bethlehemitanus fuit in iure confessus [e], quòd pro præstando alterius electio-

CVm super.]Qui in iure confessus est se simoniacum,ab officio & beneficio deponitur.ita summat Io.Andr.sed hæc summa- rio est nimis generalis.Diuiditur.nam primo ponitur depositionis causa.Secundo deponit:ibi,*Nos*.Abbas.

CASVS.duo electi fuerūt in ecclesia Bethlehemitana:in examinatione illarum electionū V.Bethlehemitanus canonicus fuit in iure confessus,quòd pro præstando cōsensum electioni alterius, recepit obligationem quingentorum Sarracenorū, & mediator fuit simoniacæ prauitatis :vnde dominus Papa deposuit ipsum p diffinitiuam sententiam ab omni officio & beneficio ecclesiastico.Not.quòd simoniacus deponi debet,vt hic dicitur.

¶ Glo.seq.post prin.dupliciter objcit.& tripliciter respondet.

e ¶ *Confessus.*]Et corā iudice suo.ſ.de iud.at si clerici. aliàs ergo confessio non præiudicat quantum ad pœnam vel condēnationem:præiudicat tamen quantum ad suspicionem.ſ.de excess. præla.quàm sit graue.Sed nōne iste fuit testis:qualiter ergo punitur pœna ordinaria,cōtra illud ſ.de ord.cog.cum dilectus.ad fi.ſ. de excē.denique.in fi.præterea sine accusatore non debet quis puniri.ſ.vt eccl.bñfi.vt nostrū.in princ.ff.de mu.& ho.rescripto.§. si ribus prohiquis. 4 potest dici quòd iste vel fuit denunciatus , vel inquisitio contra eum facta fuit.sic ſ.de elect.per inquisitionem , vel hic ex officio suo procesſit dominus Papa , & in odiū criminis.arg.3.q. 9.nihilominus. & C.de proba.iubemus.& C.de testi.nullum.etenim crimina vndecunque claruerint, punienda sunt. 24.q.3.eccc. Vel ideo punitur : quia crimen istud contingit principale negotium.sic ſ.de except.cap.1.in fin.& hoc videtur verius,quia dicebatur ab aduersario quòd simoniace facta fuit electio:& qa electionem examinat,de omnibus inquirere debet,de meritis perso næ, de modo electionis, de studio eligentium 5 ,& sic crimen il- lud contingit factum principale.ſ.de electio.cū terra.& cap.suscū per eo.& cap.ſcriptum est.& c.nihil est.de his omnibus inquirit iudex ex officio suo , de meritis electi , & eligentium.& iste fuit vnus de electionibus , & ideo merito puniri debuit si cōmisit in ipso negotio vitium , simoniæ , siue de hoc actum fuisset 6 siue non,cum ex officio hoc etiam fieri debeat.ſ.de elect.cum nobis olim.§.his igitur.vbi de hoc.& sic punitur aliquis super eo de quo non agitur contra eum directe, in odium criminis : vt in-

4 Accusatio nem nō habens, honoribus prohibet.Io.And.

5 Concor.l. de minore. §. plurimū. & ibi Bal.ff. de quæstio.

6 Hoc verū dicis arbitrio relinquitur , iuxta qualitatem criminis infamiæ, & de- inquētis vt ipsius confessionē: verum de hac materia vide plenius per Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nuit littera sequens,ſ. Nos quoniam vitium huiuſmodi perſequi, & c.& eſt arg.infra de teſti.tam litteris.ſic & maritus punitur de lenocinio,licet contra eum directe non ſit actum.ff.de adulte.l.2. §.ſi publico.

a ¶*Sarracenorum.*Exponunt quidam,dandorum regi,vt electioni præſtaret aſſenſum, vel potius pro ſeipſo recepit illam obligationem vt ipſe conſentiret:ſic ſola talis obligatio ſimoniam inducit, licet non receperit id quod venit: in obligatione : quia in talibus nulla pactio vel cõuentio debet interuenire. 1.q.2.quàm pio.§.final. & ſupra de pac.pactiones.& ſ.de ſimo.ca.pe. & eſt moneta, quæ ſic vocatur 1.

† Bich'.

1 Subſequũtur in codice Barbatiæ hæc verba: in vltra maximis partib.

EX parte.] Cõfeſſio per errorẽ facta nõ nocet, ſi ante finitũ negotium de errore facti emanaſſe doceatur. h. d.Ioã.Andr.Prima pars narrat factum,ſecunda prouidet iudicem inſtruendo : ibi,*Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Inter abbatem & conuentum ſancti M.ex parte vna, & V. nomine vxoris ſuæ cora iudice Viterbien. queſtio vertebatur:ſyndicus monaſterij confeſſus fuit quædam in iure per errorẽ,ex quibus monachi timẽt ſibi præiudicium generari. ¶Cum igitur negotio non dum finito, nemini noceat error c facti, Mandamus, quatenus ſi de huiuſmodi potuerit domino Papæ petẽtes ſibi contra huiuſmodi cõfeſſionem prouideri.Scribit Papa illi iudici Viterbien.dicens,q negotio nondum finito error facti nemini nocet:vnde mandat eidem,quòd ſi de huiuſmodi errore poterunt edocere,nullum ſibi ſuper hoc præiudicium generetur.Nota q error facti non nocet, dummodo ante ſententiam error probetur.

† In codice Barbatiæ 1. ta:ex quibꝰ timent monachi, ſibi, &c.& in omnibus manuſcriptis legitur timent.

¶*Gl.ſeq.ponit differentiam huius rubricæ ad rub.de inter.act.Secundo ponit nouẽ quæ requiruntur vt cõfeſſio noceat.Tertio quæ ſint partes iudicis in confeſſum.In fine addit decem caſus:in quo nõ perſiſtit.*

b ¶*Confeſſus.*]Not.q error facti non nocet, dummodo ante ſententiam error probetur.

¶Gl.ſeq ponit differentiam huius rubricæ ad rub.de inter.act.Secundo ponit nouẽ quæ requiruntur vt cõfeſſio noceat.Tertio quæ ſint partes iudicis in confeſſum.In fine addit decem caſus:in quo nõ perſiſtit.

Vt cõfeſſio propria alicui noceat, quot & quæ exigãtur.& vide Iulium Clarum in pract.crim. §.ſi q.35.

b ¶*Confeſſus.*]Not.q error facti non nocet, dummodo ante ſententiam error probetur.

¶*Gl.ſeq ponit differentiam huius rubricæ ad rub.de inter.act.Secundo ponit nouẽ quæ requiruntur vt cõfeſſio noceat.Tertio quæ ſint partes iudicis in confeſſum.In fine addit decem caſus:in quo nõ perſiſtit.*

¶Confeſſio facta in iure per œconomum eccleſiæ, nocet ipſi eccleſiæ : poteſt tamen reuocari, ſi ante finitum negotium doceatur per errorem facti emanaſſe, hoc dicit.

CAP. III.

EX parte abbatis & conuentus monaſterij Sancti M. fuit propoſitum, quòd cum inter ipſos ex parte vna, & V.nomine ſuæ vxoris ex altera, coram te quæſtio verteretur,œconomus monaſterij memorati, quædam per errorem facti fuit in iure confeſſus b ,ex quibus † timet ſibi præiudicium generari. ¶Cum igitur negotio non dum finito, nemini noceat error c facti, Mandamus, quatenus ſi de huiuſmodi potuerit domino Papæ petẽtes ſibi contra huiuſmodi cõfeſſionem prouideri.Scribit Papa illi iudici Viterbien.dicens,q negotio nondum finito error facti nemini nocet:vnde mandat eidem,quòd ſi de huiuſmodi errore poterunt edocere,nullum ſibi ſuper hoc præiudicium generetur.Nota q error facti non nocet, dummodo ante ſententiam error probetur.

¶*Gregorius ix.B.iudici Viterbienſi.*

¶Confeſſio facta in iure per œconomum eccleſiæ, nocet ipſi eccleſiæ : poteſt tamen reuocari, ſi ante finitum negotium doceatur per errorem facti emanaſſe, hoc dicit.

CAP. III.

EX parte abbatis & conuentus monaſterij Sancti M. fuit propoſitum, quòd cum inter ipſos ex parte vna, & V.nomine ſuæ vxoris ex altera, coram te quæſtio verteretur,œconomus monaſterij memorati, quædam per errorem facti fuit in iure confeſſus b ,ex quibus † timet ſibi præiudicium generari. ¶Cum igitur negotio non dum finito, nemini noceat error c facti, Mandamus, quatenus ſi de huiuſmodi potuerit domino Papæ petẽtes ſibi contra huiuſmodi cõfeſſionem prouideri.Scribit Papa illi iudici Viterbien.dicens,q negotio nondum finito error facti nemini nocet:vnde mandat eidem,quòd ſi de huiuſmodi errore poterunt edocere,nullum ſibi ſuper hoc præiudicium generetur.Nota q error facti non nocet, dummodo ante ſententiam error probetur.

¶Gl.ſeq.ponit differentiam huius rubricæ ad rub.de inter.act.Secundo ponit nouẽ quæ requiruntur vt cõfeſſio noceat.Tertio quæ ſint partes iudicis in confeſſum.In fine addit decem caſus:in quo nõ perſiſtit.

b ¶*Confeſſus.*]Not.q error facti non nocet, dummodo ante ſententiam error probetur.

De hac materia habetur 6.q.vlt.§.his ita reſpondetur.vſque ad ſi. q.2.q.3.de illicita.4.4.diſt.multis.

TITVLVS XIX.

De probationibus.

¶Greg.Tancredo † regi Vincestriæ.

¶Reus actori ſua propria inſtrumenta edere non tenetur.ita communiter ſummatur.

CAP. I.

EX epiſtolæ verbis : & infra. ¶Tua excellentia poſtulauit,vt Imperatori ſcriberem,quatenus † pacta in chartophylacio d requireret, quæ dudum inter Iuſtinianum principem & prædeceſſores tuos fuerunt emiſſa, vt ex his colligeret,quid tibi ſeruare deberet. ¶Sed ad hoc faciendum vehementer obſtitit, quia nulli e dicendum eſt:ea quæ contra f te ſunt, apud temetipſum debes documenta requirere, in mediumque proferre.

Maior,ſponte, ſciens, contra ſe, vbi ius ſit, & hoſtis.

Certũ, liſque fauor, iusnec natura repugnet.

c ¶*Error facti.*]Error facti excuſat, ſi probet nõdũ finito negotio: 4 vt hic,& in l.prædicta, error.& ſ.de ſen.excõ. ſacro.Error vero iuris non excuſat.C. de iur. & fac.igno.l.2. & l.cũ qs.& ſic patet q confeſſio ſyndici poteſt reuocari. Itẽ & cõfeſſio aduocati reuocat.ſ.de cognitorib.vbi de hoc.

DE PROBATIONIBUS.

¶Continuata fuit ſupra in ꝓcedẽti tit.ſed magis ſpecifice dic:Supra visum eſt i.pxi.ti.de cõfeſſionibus,ꝓ quas aduerſarius releuatur ab onere ꝓbã di:Verũtamen quia parte negante habet aſſeuerans probare.6.q.vlti. accuſator.merito ſubijcit de proba.& præmittit primo genus,vt poſtea facilius deſcendat ad ſpecies,ſicut etiam fecit copilator.ff.& C.

De hac materia habetur 6.q.vlt.§.his ita reſpondetur.vſque ad ſi. q.2.q.3.de illicita.4.4.diſt.multis.

EX epiſtolæ.]In prima parte ponitur petitio. In ſecũda ipſius repulſio:ibi,*Sed ad hoc.*

CASVS.Inter Iuſtinianum principem & anteceſſores Tancredi regis,quædam pacta facta fuerunt,in quibus continebatur,quòd anteceſſores ipſius Tancredi,& ipſe quædam obſequia debebant Imperatori,in quorum poſſeſſione erat Imperator:iſte rex Tancredus ignorabat illa pacta:vnde petiit à domino Papa Gregor. vt ſcriberet Imperatori, vt ipſe inquireret pacta illa in chartophylacio ſuo,& faceret inde copiam ſibi,vt per hoc colligeret quid deberet facere Imperatori, & quid Imperator ei ſeruare deberet : Super hoc reſpondet Papa regi Tancredo dicens , quòd illud facere non poteſt , quia nulli dicendum eſt, Ea quæ contra te ſunt , apud teipſum debes requirere documenta , & in medium proferre. Nota quòd reus non tenetur dare actori inſtrumenta ſua contra ſe,ſed actor debet habere ſuas probationes:nec econtra actor tenetur dare reo inſtumenta defenſionis:communia tamẽ inſtrumenta alter alteri tenetur dare tenetur.

d ¶*In chartophylacio.*]Chartophylacium ſ dicitur locus ſeu armarium vbi chartæ vel inſtrumenta ponuntur,& conſeruantur.

¶Glo.ſeq.cum ſeq.ſignat & ſoluit duo contraria.

e ¶*Nulli dicendum.*]reo,ſcilicet,niſi ſit vſurus eis.ff.de eden.l.1.§. ededa.vel niſi ſint communia.ſ.de fid.inſtr.G.perpetuus.nam argentarius & publicus exactor rationes contra ſe tenetur edere. ff.de iur.tiſ.in fraudem.§.ex his bonis.& §.ſeq.hic enim reus Imperator erat in poſſeſſione obſequiorum præſtantiorum à rege. Arg.contra.45.diſt.qui ſyncera.vbi dicitur q cõuincere debemus Iudæos ex codicibus ſuis,& illi noſtri ſunt:quia continent veſtamentum.

f ¶*Contra te.*]Simile.C.de teſti.nimis graue.& C.de ed.q.accuſare.& 4.q.3.q intẽdit.Arg.cõtra.C.de eden.non eſt nouum.& Iuſtũ eſt.Sol.verũ eſt illud q nullus ſua propria inſtrumẽta tenetur dare aduerſario,vt ipſe vtatur eis,& ꝓcipue quæ facit ꝓtra ipm: ꝓtraria hic ſignata nõ ſunt contraria.leges illæ,nõ eſt nouum.&, iuſtũ eſt.loquũtur de rationibus cõibus:lex illa de edẽ.qui accuſare.loquitur de inſtrumentis proprijs,vt probatur.C.de eden.ea quæ. ſecundum vnum caſum. Intelligunt alij aliter leges illas, prout ibi conſueuit notari.

†Cap.1.eo.tit.in 2.compila.

SIcut cõſuetudo.] Nõ valet conſuetudo vltra probationem plenã exigens iuramẽtũ.h. d. Primo narrat ꝓſuetudinẽ, quã ſecũdo improbat:ibi , *Nos cum.*Abb. CASVS.Conſuetudo erat in quadã terra , q cum aliquis intẽtionẽ ſuã fundauerit teſtib' vel inſtrumentis, nihilominꝰ deferebatur ei ſacramentũ, qđ ſi præſtare nollet , fides probationibus ſuis nõ habebatur:Dicit Papa q ad huiuſmodi iuramẽtũ,recurrendũ eſt tunc demum, cũ aliæ legitimæ ,ꝓbationes deeſſe noſcuntur:vnde talem cõſuetudinem reprobat.Nota iuramentum in defectum probationum eſſe præſtandum. Item conſuetudo hic non præiudicat iuri.

† Aliàs:ex litteris tuæ fraternitatis.

¶ *Cum aliæ.*] C. de iureiu.in bonæ fidei.ff. de iureiu. admonendi. ſ.de procu.ex inſinuatione.& C.de fi.inſtru. l.vlt.habito tñ reſpectu ad qualitatẽ perſonarũ,& quantitatẽ cauſę. C.vnde vi.ſi quãdo. & ſ.de iureiu.c. vlti. & ff. de legi.tut.legitimos.

¶*Gl.ſe.arg. & illud declarat Io.An.in nouella.*

b ¶*Conſuetudinem.*]Et eſt arg.quòd conſuetudo non præiudicat ſcripto iuri.ſ.de conſuet.cum venerabilis.& c.vlti.& 11.diſt. conſuetudinis.hoc eſt verum vbi conſuetudo obviat rationi:vt hic, & in ꝑce.cap.hęc enim conſuetudo eſt contra ordinem iudiciorum:vel ibi conſuetudo introducta eſt per errorem.ff.de lega.qđ nõ ratione.aliter ſi cõſuetudo rationabilis eſſet,& præſcripta,bene præiudicaret iuri ſcripto:vt ſ.de conſue.c.vlt.in fi.vbi de hoc. & ff.de leg.de quibus.& 11.diſt.catholica.& c.in his. & talis conſuetudo præcipue roprobatur,quia ex quo ſemel iuratũ eſt de calumnia,à principio ſaltem in cauſa ciuili,non fuit amplius iurãdũ. 1 C.de iura.calumniæ.Auth.hoc ſacramentum.& in Auth.de iudi. ſecus in ijs qui ingredi.ad appella.§.2.

†Aliàs:probationis.

EX litteris.]Cõis diuiſio.Secunda:ibi,*Ad quod.*Abb.Siculus.

CASVS.Epiſcopus Bononien.& archidiaconus eius cõſines habebant prębẽdas in villis ſiue terris,quas habebant prætextu termi norum ſiue finiũ:inter eos orta eſt controuerſia.Dicebat epiſcopus archidiaconũ fines antiquos egreſſũ , & occupaſſe partẽ fundi ſui: Archidiaconus in ꝓtrariũ aſſerebat ſe partẽ eandẽ ſpatio quadraginta annorum inconcuſſe poſſediſſe:& epiſcopus eodẽ modo dicebat ſe eandẽ partem per idem tempus poſſediſſe:quæritur,cui incũbat probatio,vtrũ poſſeſſori an petitori?Reſpõdet Papa,quòd iudiciũ finiũ regundorũ,tale eſt,vt in eo vtraque perſona vices habeat duarũ,actoris videlicet & rei : vnde hinc inde teſtes producti poſſunt ad fidem faciendã iudici:& illos admittat, qui melius probauerint:& ſi teſtes vtriuſq; partis ęquales fuerint,teſtes poſſeſſoris prævalebunt:quia promptiora ſunt iura ad abſoluẽdum, quàm ad condemnandum,præterquam in cauſa liberali,in qua ſi teſtes ęquales fuerint pro libertate ſententiabitur:In fine reſpõdet quaſi tacitæ quæſtioni.Diceret aliquis,quare debet probare Poſſeſſor?& ipſe reſpondet:Iure cautum eſt,probationẽ aliquãdo dari poſſeſſori:quia & qui obiicit præſcriptionẽ , & eam probauerit,obtinebit:ſed nemo eam obiicit , niſi qui poſſidet.Not. q in iudicio de finibus,vterq; dr actor & reus:vnde vterq; probare debet ac defendere.Item promptiora ſunt iura ad abſoluendum quàm ad condemnandum.Item cum probationes æquales ſunt, abſoluitur reus niſi in libertate.Item qui obijcit præſcriptionem, eam probare debet.

¶Alexander tertius.

¶ *Actor qui plene probauit,non debet compelli iurare.*

CAP. II.

SIcut† conſuetudo laudabilis:& infra. ¶Sane quoniam apud vos conſuetum eſſe didicimus,vt cum aliquis intentionem ſuam fundauerit inſtrumẽtis aut teſtibus,ei ſacramentum nihilominus deferatur: quod ſi ſubire noluerit, fides probationibus † non habetur. ¶ Nos (cum tunc demum ad huiuſmo di ſit ſuffragium recurrendum, cum aliæ[a] legitimæ probationes deeſſe noſcuntur) talem cõ ſuetudinem [b] reprobamus.

† Aliàs:Heliẽſ.epo.aliàs,ſimplici ter habetur. Lucius iij. ſortaſſis legãdum Alexander iij. Cliſtẽſi Decano , vt poſt concil. Lateran.ſub a Alex.3.part. 38.c.1. Habetur. c. 2.eo.tit.in 1. compil.

¶Lucius tertius Cliſtenſ.† epiſcopo.

¶ *In cõmuni iudicio probant actor & reus: & ſi pariter probant,reus abſoluitur , niſi fauorabilem cauſam foueat actor.*

CAP. III.

EX † litteris tuis intellexi mus , te & archidiaconum confines habere prębendas in villis,quas ſinguli ſingulas poſſidetis : & prætextu terminorũ inter vos controuerſiam agitari,eo quòd dicas eum antiquos fines egreſſum , partemque tui fundi occupaſſe: illo in contrarium aſſerente , ſe partem eandem fundi poſſediſſe quadraginta annorum ſpatio inconcuſſe:tu autem quòd per idem tempus quiete illam poſſederis aſſeueras : quare vtrum incumbat petitori vel poſſeſſori probatio , quæſiuiſti. ¶ Ad quod ſcire debes , quòd iudicium finium regundorum [c] tale eſt, vt in eo vtraque perſona vices duorum [d] habeat, videlicet actoris & rei : Vnde [e] hinc inde teſtes produci poſſunt ad cognitionem iudicis inſtruendam : quibus examinatis , iudex quo præcellere intellexerit, ad fidem ſibi faciendam admittat. ¶ Quòd ſi ambarum partium teſtes ſint æque idonei, poſſeſſoris teſtes † præferentur : cum promptiora [f] ſint iura ad abſoluendũ , quàm ad condemnandum : præter quam in liberali [g] cauſa , in qua ſi vtriuſque partis teſtes æquales fuerint, pro libertate [h] ſententia proferetur. nam poſſeſſori [i] probationem aliquando dari,iuris manifeſti eſt: cum iure cautum ſit , quòd qui obiecerit præſcriptionem longiſſimi temporis (quam nemo recte obiicit , niſi qui poſſidet) & eam probauerit,in cauſa debeat obtinere.

a De calumnia:ſecus in iuramento malitiæ. infra de iure.c.2.in fi. Io.And.

† In multis antiqs vox, teſtes,nõ habetur.

Quia vero teſtes poſſeſſoris præferũtur, ideo manet in ſuo loco poſſeſſor.quod docet Iuſtinian' Inſtit. de interdictis.§. retinẽdæ in hęc verba:commodum autem poſſidẽtis eſt, quod etiã ſi eius res nõ ſit,qui poſſider,ſi modo actor nõ poſſes.ſi cõſul. tuerit ſuam eſſe probare remanet in ſuo loco poſſeſſio, ꝑ quam cãm cũ obſcura ſunt vtriuſq; iuratoria petitorem iudicari ſolet, hæc ibi.

b ¶*Conſuetudinem.*]Et eſt arg.quòd conſuetudo non præiudicat ſcripto iuri.ſ.de conſuet.cum venerabilis.& c.vlti.& 11.diſt. conſuetudinis.hoc eſt verum vbi conſuetudo obviat rationi:vt hic, & in ꝑce.cap.hęc enim conſuetudo eſt contra ordinem iudiciorum:vel ibi conſuetudo introducta eſt per errorem.ff.de lega.qđ nõ ratione.aliter ſi cõſuetudo rationabilis eſſet,& præſcripta,bene præiudicaret iuri ſcripto:vt ſ.de conſue.c.vlt.in fi.vbi de hoc. & ff.de leg.de quibus.& 11.diſt.catholica.& c.in his. & talis conſuetudo præcipue roprobatur,quia ex quo ſemel iuratũ eſt de calumnia,à principio ſaltem in cauſa ciuili,non fuit amplius iurãdũ. 1 C.de iura.calumniæ.Auth.hoc ſacramentum.& in Auth.de iudi. ſecus in ijs qui ingredi.ad appella.§.2.

c ¶*Finium regundorũ.*]Licet prædia eccleſiæ propria nõ ſint clericorum , agere tamen poſſunt finium regundorum ꝛ cum habent ius ſi illis,ſcilicet vſumfructum. ff. finium regun.l.3.finium.

¶Glo.ſeq.declarat quomodo intelligatur in cõmunibus iudicijs,& c.ſecundo ponit brocar. an vnus fungi poſſit vice duorum.alleg.pro 8.iura. & 9.contra.& dat duas ſolutiones.

d ¶*Vices duorum.*]Hoc iudicium duplex eſt, quia vterque actor & vterque reus hic cẽſetur:vnde vterq; duplex ſacramẽtum calumniæ præſtabit, ſicut reus & actor:nõ tñ iurabit niſi ſemel.ff.ſi. ſa. ercifc. inter cohæredes.§.qui familiæ. ille tamen principaliter actor dicitur, q primo ad iudiciũ prouocauerit.ff.de ind. in tribus. ſi non apparet quis primo prouocauerit,forte dirimatur qs actor dici debeat.ff. de iudi.ſi cũ ambo.& pro tãto dicitur actor,quia primo iurat , & poſtea iurant ſui teſtes.ſic obſeruatur in cõuentione & recõuẽtione. Ité arg.eſt hic,q vna perſona vicẽ duarum ſuſtinet.ff.q cuiuſq; vniuer.ité eorũ.§.ſi decuriones.21.q.1.relatio. de conſe.diſt.2. nec Moyſes.ff.de adop. ſi cõſul. 30.q.1.ad limina.ff.de ſtipu.ſer.l.1.§.ſeruus cõmunis.10.q.3. vnio. ff. de act.& obl.actionis verbo.§.mixte.arg.contra.16.q.1. presbyteros.C.de aſſer.nemo.89.diſt.ſingula.& ff.de reg. iur,in pari. ſ. de pb.quia in tñ,& c.de multa.ff.de pac.ſi plures.& ff.ad Treb.ille à quo.§.tempeſtiuum.& 89.diſt.ad hoc.Sol.prima reſponſio caſualis eſt,& obtinet cauſa neceſſitatis & vtilitatis:ſecus de iure regulari,vt dicitur in cõtrarijs.vel refert,vtrum iuriſdictio ſit gratuita,vel cõtẽtioſa:ſi gratuita, poteſt vti vice duorum.ff.de adop. ſi conſul.& ff.de offi.præſ.l.2.ſi contentioſa,non poteſt.4.q.4. c.1. & 2.q.1.in primis.

2 Hoc verũ quando interſe agunt ita q nihil deperit repoteſt eccleſię: ſi vero contra extraneum,neceſſarium eſſet procuratoriũ eccleſię, cui ꝑ id poterat deperire: vt dicit in tex.Ioan. And

e ¶*Vnde.*]id eſt,quia vterque eſt actor & reus.vel vnde , i.quia vterque affirmat ſe poſſidere,& ad ſe pertinere.

¶Glo.ſeq.dat 5.concor.textui,alleg.4.iura,& ſoluit.

f ¶*Promptiora.*]Sic ſ.de fid.inſtrumen.inter dilectos.ſ fin.ff.de actio.& obligatio.Arrianus.& ff.de pœnis.reſpiciendũ. & arg.50. diſtin.ponderet.in fi.& 26.q.7.tempora pœnitudinis.Arg.contra. ff.de officio præſidis.obſeruandum.in fi.& 28. diſt. quia ſunt. 81. diſt.tantis Daniel.& 50.diſt.poſtquam.Sol.qđ hic dicitur.& in ſimilibus,locum habet in dubijs & obſcuris:ſed vbi notũ eſt factũ, ſit condemnatio,tiſi ex cauſa fiat diſpenſatio.

g ¶*In liberali.*]& in querela inofficioſi teſtamenti.ff.de inoffi.teſta.ſi pars iudicantium.& in cauſa matrimoniali.33.q 2.ſi quis acceperit.& in dote.Vnde verſus.

Stat teſtamentum,libertas,coniugium,dos,
Si ſunt æquales qui producuntur utrinque.

Et iſtos quatuor caſus habes ſ.de re iud.c.vlt.

h ¶*Pro libertate.*]ff.de manumiſ.l.antepe.ff. de re iud.inter pares.& ff.de reg.iur.libertas.12.q.1.cum redemptor.

i ¶*Nam poſſeſſori.*]Reſponſio ad tacitam quæſtionem.ſi quæreret aliquis,quare debet probare archidiaconus,cum ſit in poſſeſſione?Reſpondeo,quia q excipit de præſcriptionibus , ipſe probare debet.ff.de probat.in exceptionibus.Sim.C.de præſcr.xxx. vel xl. annorum.male agitur.16.q.4.volumus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Proposuisti.]In virginitate probanda,attestatio matronarũ assertioni viri præfertur.Communis diuisio.secunda : ibi,*Videtur.* Abbas.Siculus.

CASVS.Inter O.virum,& S.mulierem corã delegatis iudicibus matrimonij qó vertebatur:corã q̃bus mulier proponebat se nec à viro cognitã,nec potuisse cognosci:q̃d tam ꝓprio iuramẽto q̃ iuramẽto septẽ mulierũ ꝓbauit, quæ per aspectũ corporis eã esse virginem asseuerant, viro p suũ iuramentũ ꝓtrariũ asserente:quæritur cui sit fides potius adhibẽda?Rñdet, q̃ iuramẽto puellæ,& testimonij illarum septem mulierũ potius est credendum. Not.,ꝓbationẽ p aspectũ corporis,præuale re iuramento viri, carnalẽ copulã asserentis.

a ¶ *Potuisse.*] propter viri frigiditatem.33.q.1. requisiti.vel pp. malefi ciũ viri.ea causa.& ea. q.si per sortiarias. & j.

1 Propter de frigi.& male.laudabilem.& cap.vlti. & in Auth.de nup.§.ꝑ occasionem 1.coll.4.

b ¶ *Per aspectũ.*] Q̃nq; tñ ꝓbatio ista fallit, q̃a oculus & manus obtẽtricum fæpe fallitur.27. q.1.nec aliqua. & j. de frigi.fraternitatis. & j. eo.causam matrimonij.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

c ¶ *Puellæ.*] 2 Arg.ꝓtra 33.q.1.si quis acceperit. ibi,credit iuramẽto viri.& de def.impu.cõtinebatur.& in Auth. de nu.§.p occasioné. coll. 4.sed illa locũ habẽt cũ mulier nõ ꝓbat ꝓtrariũ ꝑ aspectũ corporis,hęc probatio ꝑfertur iuramento viri,vt hic dicit in fi.Arg.insti.de gra.cog.§.item consobrini. & arg.35. q.5. ad sedem.3.q.6.testes.

† Cap.2. eo. tit. compil. Et ad intellectũ huius cap.& glossæ hic,vide Dñicũ Soto li. 4. sen. dist.34.q. 1. ar.1.vbi plene & elegãter.

† Alias,testimonis.

† Cap.3.eo. tit.in 2. compil.

2 Sententia glossæ,& vera talis est: si mulier q̃ diuortiũ petit.corrupta est,& nihilominus negat potẽtiam viri,ille vero iurat se eam cognouisse, tunc viri iuramento in fauorẽ matrimonii stãdum est: & ita ꝓcedit textus hic & c.1.infra de frig.& malef.

3 Dicit Inno. alternatiue tamẽ, q̃ hic nõ ꝓbatur negatiua, sed ꝓbatiões istæ inducũt iuris præsumptionem, q̃ fratres non cõsenserũt: cui stat donec probet cõtrarium. infra.de spõsis qui: tu dicas q̃ si illi fratres recordarẽtur de die & loco contractus, pu.consensũ.§.super plagijs.& C. de quæstio. interrogari. ff. ad Sylla.si quis graui.§.si pupillus.& §.seq.& l.2.§.si vir.

¶Grogo.viij. præposito sancti Cataldi.

¶ *Non creditur marito asserenti etiam cum iuramento, vxorem se cognouisse, si vxor per matronas attestantes per ipsius corporis aspectum probat contrarium,*

CAP. IIII.

Proposuisti† quòd causa matrimonij, quæ inter O.de Casa noua, & S.mulierem vertitur, tibi fuit de mandato Apostolico delegata, cumque partes essent in tua præsentia constitutæ,mulier proposuit,se nec à viro cognitam, nec potuisse [a] cognosci : quod tam proprio iuramento , quàm testimonio septem mulierũ probauit. quæ per aspectum [b] corporis , eam esse virginem asseuerant : viro per iuramentum suum contrarium asserente : & infra. ¶ Vidẽtur igitur nobis , quòd iuramento puellæ [c], & testimonio† illarum septem mulierum fides est potius adhibenda.

¶Clemens tertius.

¶ *Singulares de vniuersitate , possunt ad commodum vniuersitatis reprobare instrumentum falso confectum nomine vniuersitatis.*

CAP. V.

Tertio † loco fuit à nobis ita quæsitum : Ecce quidã regularis sigillo capituli quoddam instrumentum cuidã amico suo signauit : in quo facta ei alienatio quorundam rerum ecclesiæ immobilium continetur : Quo exhibito in iudicio, procurator vniuersitatis , illud asseruit de assensu conuentus non fuisse confectum[d], & adulterinum vel furtiuum esse sigillum † .Cumque fratres ad perhibendum testimonium produxisset,iurati [e] dixeruut,quòd quotiens de hoc inter fratres aliqua erat mentio , consilium totius conuentus , & vox fuit vnanimis , quòd nolebant alienationem rerum illarum , sed res domus integras conseruari volebant. ¶ Sed quoniam contra hoc nihil pars aduersa probauit, respondemus secundum assertionem testium [f] tantummodo iudicandum.

¶Idem.

¶ *Vbi agitur de matrimonio contrahendo , probato impedimento , & publicatis attestationibus , alij testes super defectu impedimenti admittendi non sunt.*

CAP. VI.

Ivrauit † quidam (vt asseris) se quandam in vxorem legitimam accepturum:quam cum vellet traducere , quidam iuramentis secũdum morem exhibitis,legitime probauerunt, ipsos in quinto consanguinitatis gradu sibi inuicem attinere.

¶ *Glo.seq.no.testes instrumẽto præferri.alleg.l.& decre.Secũdo alleg. duas ll.quòd æquantur.Tertio alle.4.ll.quòd præferuntur instrumẽta testibus.Soluit distinguendo.primo modũ procedendi.secũdo qualitatem negotij.tertio eius vetustatem vel nouitatẽ.quarto numerũ testiũ.quinto an instrumẽtum sit primlegiatum.*

f ¶ *Testium.*] Sic ergo testes præferuntur instrumento, & merito, quia potius credendũ est viuæ voci , q̃ mortuæ.in Auth.de fide instru.§.si vero.coll.6.Itẽ testes prævalẽt instrumento. j.de fide instru. cum Ioannes.§. porro. Sed ꝓtra videf,q̃ æqualem vim habẽt in exercendis causis testes, & instrumenta,& indicia cum instrumẽtis. C. de fi.instru.in exercendis. C.de rei vẽd.indicia.& C.qui po.in pig.ha.scripturas. Itẽ ꝓtra.quia fides instrumẽtorũ ꝓualet testibus.ff.de probatio.Celsus.& l.cum de indebito.§.vlti. & C. si minor se ma.dixerit.fi alterius.in fin.§.t.& C. arb.tut.l.vlt.Super hoc potest dici , quòd si in modũ exceptionis obij ciatur falsitas instrumẽto,vel quòd sub condi tione debuit fieri , vel defectus,vel quòd plus cõtineatur ibi,q̃ dictũ fuerit,vel cõsimile , vel etiam falsitas bene põt hoc probari per testes, & prævalebunt testes. j.de testi.ex tenore. & C.de contranhen. stip. optimam,j.de fi.instru. cum Ioannes.arg.C. de proc.cum precibus. & hic.Et illud quod dicitur , æqualem vim habent in causis testes & instrumẽta:illud verum est quando ab eadem parte inducũtur: quia tam per testes quàm per instrumẽta probat quis suã intẽtionẽ.sed si ex vna parte inducũtur testes,& ex alia parte instrumenta contra testes,tunc considerabit iudex naturã negotij & qualitatem:nam quædam sunt,quæ melius probantur per testes quàm.per instrumenta:quædam econtrario melius per instrumẽta quàm p testes:vt arbitraria,& sentẽtia,& processus aliqs. arg. j.eo.qñ contra fallsam.Itẽ considerabit iudex vtrum factũ sit antiquum vel propinquum,in antiquis 4 enim magis credẽdum est instrumentis,quia memoria hominum labilis est. j.vt ec.benefi. vt nostrum.si sit nouum potius testibus creditur arg.ad hoc.ff.de probat.si arbiter.& l.Celsus.ff.de arb.& j.e.cum causam. quia testes consueuerunt fidem suam variare ex tẽporis diuturnitate.ff. ad Car.l.3.§.duæ.& ff.de dam.infec.qui bona.§.vlti. aliàs est lex, & incipit,in causæ.& qđ dixi,q̃ cõtra instrumenta testes recipiũtur,illud intelligendũ est,q̃ per bonos testes,& idoneos sine fuspicione : neq; videf q̃ tũc sufficiãt duo vel tres testes.immo plures,ad min9 quatuor.tabellio enim æquiualet vni testi,& plus:& instrumentum duobus ad minus:arg. j.de fi.instr.cũ Ioannes. q̃ duo testes ad minus in instrumẽto scripti esse debent:quia in ore duorũ,vel triũ,& c. j.de test.in omni.& c.licet. & 4.q.3.si testes. §.vbi numerus.& sic ꝑ plures & honestiores debet fieri talis reprobatio,arg.j.de test,in nostra quandoque tñ ꝓtra instrumentũ non admittuntur testes:vt ꝓtra inuẽtarium publice factũ:vt in l. prædicta C.arb.tu.l.vlt.&.in alio casu.fallit in cõfessione quæ fit à muliere,& in instrumento quo confitetur se recipisse pecuniã pro intercessione.C.ad Velleia.antiquæ.

[d] *Vrauit.*]Communis diuisio secunda:ibi,*Quia vero.*

[e] CASVS.Quidã iurauit,q̃ quãdã acciperet ixorẽ,sed dñ vellet eam traducere,quidã iuramẽtis ẽm morẽ exhibitis,legitime i iudicio ꝓbauerũt illo quinto ꝓsanguinitatis gradu adinuicẽ attinere

[f] ¶ Quia vero requisisti à nobis quid agendum sit,cum quidam alius probare velit contra prædictam probationem iuramentis canonicis factam , & partibus[a] publicatam,nullo † eos sese consanguinitatis gradu contingere:respondemus,quòd stãdum est probationi priori.

¶Innocentius tertius Archidiacono Parisiẽn.

¶ *Si per litteras ordinarij probatur quis excommunicatus , à procuratione repellitur.hoc dicit, & hæc summatio conuenit textui,& titulo:& nullam patitur calumniam,& hæc ideo eam tene.*

CAP. VII.

Post † cessionem : & infra. ¶ Cum igitur per litteras [b] iudicis ordinarii (quibus stãdum est†,donec probetur contrariũ) nobis constiterit, quod V.excommunicatus [c] erat cum procurationis officium assumpsit. Ipsum tamquam procuratorem non duximus admittendum.

¶Idem Abbati & conuentui Cassen. †

¶ *Si rogatus restituere totam hæreditatem , eo sine liberis decedente inter monasterium,euanescit fideicommissum, & hæreditas applicatur monasterio : nec ad inualidandum ingressum sufficit probare minorem ætatem tempore ingressus , si ex aduerso geminatus probetur ingressus. hoc dicit,intelligendo quòd substitutio fuit fideicommissaria.Si vero fuit directa,summa sic : Substitutio facta filio eo decedente sine liberis , euanescit per ingressum monasterij : & tunc adde id quod est in primo summario ibi : nec ad inualidandum.& c.absque ad finem , & vterque intellectus est verus in se.Dico tamen quòd primus est verior , quòd hic fuit substitutio fideicommissaria : licet dominus Ant. hic dicat quòd fuit compendiosa.*

CAP. VIII.

In † præsentia G. sancti Hadriani diaconi Cardinalis G. & B.fratres,vestro syndico constituto coram ipso fecere proponi : quòd cum quondam A. fratre ipsorum conderet testamẽtum, M.filiũ suũ sibi hæredẽ instituit, & ei præcipit,vt si absque liberis moreretur,ad ipsos bona deuoiuerentur ipsius,vnde postulabãt omnia ille sibi restitui,quæ id monasteriũ de bonis,illius detinebat,& petebant monasterium cõpelli,ne de cætero ipsos ſup bonis molestarer:Syndicus vero monasterii proposuit ex aduersa,q̃ ꝑdictus M.se & sua obtulerat monasterio,vnde petebat omnia q̃ de bonis ipsius M.inuaserant,restitui monasterio,& sup aliis eis silentiũ imponit.Ad hoc pars dictorũ fratrũ replicabat,q̃ dict9 M. oblationis suæ tpe fuerat minor ãnis,& illud fecerat feruore infirmitatis,& post ꝓualescẽtia qđ fecerat,reuocauit, vñ cũ sine liberis decessisset,ad ipsos bona ipsi9 erãt deuoluta.ad hoc rñdet

[a] Hoc ita: nullo eos se cõsanguinitatis gradu contingere.

[b] Vide text. in l. qui de tota § incerta.ff. de rei vẽn.

[c] De hoc articulo vide late per Ayment Cretum in suo trac. de antiquitate cõtis-par.

[d] Hanc instrumẽtum fuisse confectum nomine vniuersitatis.

[e] Testes in fauorẽ matrimonij ad ostendendũ q̃ non ibi cõsanguinitas.vñ strictius est ibi agendũ qđ tolerabili9 est aliquos ꝓtra statuta hominũ,& c. j.de testi.licet ex quadã.Hæc decre.loquitur in ꝓtrahendo,vñ hic nullũ periculũ est ſuper probatione istorũ ne cõiunganſ:vñ ante apertura priorũ debuit probari in ꝓtrariũ,sed ĩ separatione matrimonii iã ꝓtracti põt esse periculum,quare ibi admittũtur etiã post sententiã:quia ſnia ꝓtra matrimoniũ lata nõ trãsit in rẽ iudicatã,& reuocatur falsitate probata.j.đ re iu.lator. & c.consanguinei.multo fortius debet audiri ante sententiã.Aſsignare potes aliã rationẽ,vt nõ sit ꝓtra illud qđ dictũ est : testib9 publicatis nõ sunt alij inducendi:in decre.series ideo admittunt testes post publicationẽ:quia ante publicationẽ ignorabat pars illa quæ petiit hoc,quę ꝓsonæ positę fuissent in primo gradu , & ideo post publicationem admittũtur,aliàs nõ deberent admitti: sed certe adhuc non videtur ratio ista ſufficiens:quia pars illa q̃ accusabat matrimonium,dixit illos cõsanguineos:ſed hoc potuit scripto ani scire altera pars:& sic cessat rõ illa.Propter hoc dicũt quidam ı, propter quod ſpeciale est in causa matrimonij.ad hoc prætat optimum. arg. j.eo.cãm matrimonij,sed ꝓtrariũ illius decre.seriesſoluit ibi quod Vel dic q̃ vnus tantum hoc iurare volebat:& probatio vnius insufficiẽs est.& ideo nõ audit,ꝓtra plures maxime,& sic ꝓtradicit illa decr.seriesſ.& hoc colligit ꝑte ex antiqua 2 decre.sed cõposi tores huiusmodi compilationis voluerunt hoc mutare quod de iuramẽto vnius dicebatur:quia illud nullam habet dubitationẽ.

[f] *Post cessionem.*]Per litteras ordinarij probatur qs excõicatus, nisi ꝓtrarium doceatur.ita ſummat.Io.And.verumtamen hæc summatio nimis generalis est.Do.A.ſummat aliter, & eius ſumma rio nec cõgruit titulo,nec attingit principalẽ materiã capituli: dicit enim sic:Procurator excõicatus tẽpore assumptionis mãdati,agendo iudicialiter repellitur.hæc ſummatio potius cõgruit ſi datus fuit eis quidam Cardinalis auditor:coram quo fratres proponebant,q̃ cum A.frater ipſorum cõderet testamẽtum, M.filiũ ſuũ sibi hæredẽ instituit,& ei præcipit,vt si absque liberis moreretur,ad ipſos bona deuoiuerentur ipſius,vnde postulabãt omnia ille sibi restitui,quæ id monasteriũ de bonis,illius detinebat,& petebant monasterium cõpelli,ne de cætero ipſos ſup bonis molestarer:Syndicus vero monasterii proposuit ex aduersa,q̃ ꝑdictus M.ſe & ſua obtulerat monasterio,vnde petebat omnia q̃ de bonis ipſius M.inuaſerant,reſtitui monasterio,& ſup aliis eis silentiũ imponit.Ad hoc pars dictorũ fratrũ replicabat,q̃ dict9 M. oblationis ſuæ tpe fuerat minor ãnis,& illud fecerat feruore infirmitatis,& post ꝓualescẽtia qđ fecerat,reuocauit, vñ cũ ſine liberis decesſisset,ad ipſos bona ipsi9 erãt deuoluta.ad hoc rñdet

[a] ¶ *Glo.seq.reci.per modum quæstionis.*

[b] ¶ *Litteras iudicis ordinarij.*]Et hoc vr q̃ litteris epi creditur tãquam publico instrumento,q̃ sigillo,epi creditur , licet nõ adsit ſigillum capituli.19.q.3.statuimus.& 11.q. 3. curæ.18. dist. de conciliis.j.de fideiuſ.peruenit.& j.de fi.instr.c.2.& 20.q.1.vidua.nam credit litteris epi ſigillatis ſigillo ecclesiæ. 73. dist.in noie dñi.in fine. & ſigillũ alieni iudicis fidẽ facit.98.dist.c. 1. & † Alias Cas 2.& alieno annullo ſi- semarii Agnari põt testamẽtum. Insti.de test.§. possunt. & C.de testa.ſi vnus.& instrumentis regis ſiue principis fides adhibetur.j.de fi.instr.cũ dilecta.Sed ꝓtra vr̃,q̃a viua vox potior est q̃ mortua.in Auth.đ inſt.cau. §.ſi vero.coll.6.ſed ver bo epi non creditur. 6. q.2.ſi tñ.& c.placuit.& j.eo.quoniam ꝓtra ergo multo min9 litteris ei9.nec Papa ei credit, ſi dixit ſe excõicaſſe alium.j.de rest.cum tu. qñq; enim eulogia ex mala fide ſcribuntur.ff. de custo.& exhi.re. diu9.nec ſcripturæ tabellióis credit niſi habeat testiũ ſubſcriptionẽ 5 vt in Auth.de hære. & fal.§.hinc nobis.coll. 1. & j.de procu.c.1.& j.đ fi.inſtr.c.2. & in Auth.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pi. Et hoc vide late per Ayment Cretum in suo trac. de antiquitate cõtis-par. 11.

† Alias,ei.

§ Et tempus quo accusator libellum obtulit.ff.đ pub.iu.is q. fecundum vin. Io. And.

de inſtr.cau.§.ſed & ſi inſtrumẽta.& §.ſi q̃s igit.coll.6.H.dicit q̃ ſemp ſtatur ſigillo epi:quia vicẽ habet publici inſtrumenti,p iura prædicta.Alij dicunt q̃ nõ creditur chartæ vel inſtrumẽto epi: nisi fit redactũ in publicam formam.in Auth.vt nulli iudi.§. ſi q̃s vero.coll.9.& C.de dona.in donationibus.j.de fide inſtr.inter dilectos.vel ſaltem non est credẽdum nisi habeat ſubſcriptionẽ testium,ſi nõ sit ibi vſus tabellionum.16.q.3.c.placuit.§. potest. ver. is autem.in fi.Dicas q̃ hodie circa iudicia nõ creditur verbo epi ſiue alterius iudicis,ſiue litteris ſuis,nisi habeat testiũ ſubſcriptionem,vel quatenus conſtat legitime documẽtis.j.eo.quoniã ꝓtra & j.de test.cum à nobis.Circa alia vero quæ in figura iudicij ordinarii non facit epis:bene creditur litteris eius secũdum q̃ dicit hic.& 11.q.3.curæ.Præcipue in ſententia excõicationis ſtandũ est litteris epi,quia excõicationis ſententia lata à iudice ſuo, ſiue sit iuſta,ſiue iniuſta tenet.11.q.3.c. 1. & 2.& ideo litteris cuiuslibet prælati creditur:& alij tenẽtur illum vitare, vt in c.curæ.quia in hoc cõsulitur animæ 4 ,cũ sit medicinalis.2.q.1.multi.& j.de sententia.excom.eum medicinalis.[lib.6.]

† Alias,ei.

§ Et tempus quo accusator libellum obtulit.ff.đ pub.iu.is q. fecundum vin. Io. And.

c ¶ *Excommunicatus erat.*]Et ita tẽpus procurationis factæ attẽdẽdum est ſicut tempus electionis. 5 ſ. de elect.dudum.vbi plura ſunt arg.de tempore inſpiciendo,& est arg.quòd excõicatus ad impetrandum non est admittendus:& ſi impetraret,non valeret litteræ,ſi postea probaretur excommunicatus.Ber.

In *præsentia.*]Dubia probatio non releuat probantem.ſic ſummatur cõiter.Diuiditur principaliter in tres partes.In prima processus narratio.In ſecũda:ibi,*Dilectus.*auditoris diffinitio.In tertia,ibi:*Nos igitur.*diffinitionis cõfirmatio.Prima ſubdiuiditur in quatuor.Nãm primo ponit actoris petitio.Secũda:ibi,*Verum.* rei respõſio,& reconuentio.Tertia : ibi,*Ad hæc.*actoris replicatio. Quarta:ibi,*Verum.*rei,replicatio.Abbas Siculus.

CASVS.Inter G.& fratres ex vna parte,& monasterium Casemarij ex altera,vertebatur qó ſup bonis quõdã A.fratris dictorũ G.& B.datus fuit eis quidam Cardinalis auditor:coram quo fratres proponebant,q̃ cum A.frater ipſorum cõderet testamẽtum, M.filiũ ſuũ sibi hæredẽ instituit,& ei præcipit,vt si absque liberis moreretur,ad ipſos bona deuoiuerentur ipſius,vnde postulabãt omnia ille sibi restitui,quæ id monasteriũ de bonis,illius detinebat,& petebant monasterium cõpelli,ne de cætero ipſos ſup bonis molestarer:Syndicus vero monasterii proposuit ex aduersa,q̃ ꝑdictus M.ſe & ſua obtulerat monasterio,vnde petebat omnia q̃ de bonis ipſius M.inuaſerant,reſtitui monasterio,& ſup aliis eis silentiũ imponit.Ad hoc pars dictorũ fratrũ replicabat,q̃ dict9 M. oblationis ſuæ tpe fuerat minor ãnis,& illud fecerat feruore infirmitatis,& post ꝓualescẽtia qđ fecerat,reuocauit, vñ cũ ſine liberis decesſisset,ad ipſos bona ipsi9 erãt deuoluta.ad hoc rñde-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bat Syndicus monasterij,qđ licet dictus M.de monasterio recessisset,eidē obtulit postmodū se & sua,firmans proprio iuro, q̄ vlterius cōtra oblationem suam non veniret:vnde cum idē M.bis obtulerit se & sua monasterio,nec ex aduerso probetur q̄ tempore vtriusq; probationis fuerit minor annis,talis probatio monachorū probationē non elidit:quia & si fuit minor annis tēpore primæ oblationis,tempore secūdę maior potuit extitisse: ꝓterea verbū illud, minor annis:duobus modis potest intelligi:vnde verbū dubiū ſtctioni monasterij nō nocebat, cū infra xxx. annos teneret donatio, maxime iuramento firmata:nec intelligēdus erat dictus M.sine hærede decedere,qui monasterium sibi instituerat hæredē.His & aliis † Concordat texrus in Auth. in gressi C. de sacrosc. eccl. & cap. quia ingredienti bus.19.q.3. consideratis H. sancti Eustachij diaconi[a] Cardinalis,videns q̄ syndicus monasterii plene fundauerat intentionē suam,& ex aduerso nihil probatum fuerat,de mandato dñi Papæ sententiam promulgauit: † Hūc tex. dicunt hic Abb & Feli. esse singulare ad hoc quōd q̄s possit in vita se priuare potestate testandi,ſper ingressum monasterii. prædictis G.& B. silentium imponens super his, quæ à monasterio postulabāt, & cōdemnauit eosdē ad restitutionem illorū, quæ de bonis prædicti M.occuparāt:& dñs papa hāc sententiam cōfirmauit. Not.q̄ nō dicitur decedere sine hærede, qui monasterii sibi hæredem istituit. Ité verbū illud, minor annis:duobus modis intelligitur: & ideo dubia ꝓbatio, non dī probatio: quia † Dictio, voti, de est in omnibus manuscriptis. † Aliàs: timore. qui sic probat,non cōstat ā̄ qua ætate sit probatum,& ideo clara & certa debet esse probatio,& non dubia. † Hæc duo verba : & sua, desunt in scriptis, ea solū habet vnus vetustus. † Glo.seq.in prin. & in fi.circa substitutionē sanctā sub conditione.ſi sine liberis vel pure,No.ſ.Medium distinguit inter rogatum restituere hæredi tatem, & rogatum restituere quod supererit.

mentum, M. filium suum sibi hæredem instituit:& præcepit, vt si absque liberis [a] decederet, ad eos bona deuoluerentur ipsius:vnde illa quæ de bonis ipsius, vestrū monasterium detinebat,sibi restitui postulabant: & petebant vos super hoc à sua molestatione compesci. Verum syndicus ipse proposuit ex aduerso,quòd prædictus M.monasterio vestro obtulit se & sua: vnde † vniuersa quæ habuerat, erant ad monasteriū deuolutā. quare vniuersa quæ ipsi de bonis eius inuaserant,restitui monasterio vestro petebat, & supcæteri, silentiū illis imponi. Ad hæc autē pars altera replicauit, quod dictus M.oblationis suæ tempore fuerat minor annis, & q̄ voti † facti pœnitēs,quod seruore † infirmitatis fecerat, postconualescentiā reuocauit:& infra. Vnde cum sine liberis decessisset, ex testamento patris ad ipsos,erat eius hęreditas deoluta. Verum syndicus respondere curauit,quòd licet dictus M. de monasterio fuisset egressus, eidem postmodum se[& sua[b]] obtulit humiliter & deuote : & quòd nec contra oblationem suam veniret, iuramento firmauit. ¶ Quare cum cōstet quòd idem M.bis monasterio vestro cōtulit se & sua,nec ex aduerso probetur quòd vtriusque oblationis tempore fuerit minor annis, probationem vestram huiusmodi exceptionis probatio

b ¶ *Se & sua.*]Ista duo requirebantur 2,quia sua sine seipso donare non poterat:quia illā restituere tenebatur:& licet dñs sit,tñ commode inde testari non potest.C.communia de leg.l.vlti.ff. ad Trebel.quidam.§.ſi quis filium. 2 Incipiēnare ab vltimo.10.And.

c ¶ *Secundæ.*]Not.q̄ præsumitur maior,nisi probetur minor. C. de in integ.restī. mino. ſi minorem.ff. de iureiur.nam postea.§.ſi minor.Bernar.

¶Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit, ſecundo arg.tertio quærit obiiciendo,& ſoluit.

d ¶ *Verbum dubium.*] Sed nónе verbū dubiū in iudicio interpretādū est cōtra reū. 3 ff. de verb.obli.inter ſtipulātem.§.1.ff.de iud.ſi quis intentione.ff. de reg.iu. lin ambiguis. & §. de restrīc. rescrip.cum adeo ? sed istud est hodie propter religionē,pro qua multa ſtatuta sunt.ff. de reli.& ſum.fu.ſunt personæ.sicut q̄nq; propter dotem.ff. de iure dot. in ambiguis. vel istud non fuit verbū actoris; sed testium. Et est arg. q̄ verbum testis ambiguū,ꝓ reo sit interpretandum,vt hic,& §.eo. ex litteris.& §. de ſi.instru. inter dilectos. in fi.Et est notabile q̄ dictū testis dubiū semp ꝓtra eū q̄ produxit, est interpretandū:& est ratio:quia q̄ probat, clare & aperte debet probare.qđ ſi nō faciat,nō prodest talis obscura probatio.§. de testi. cū tu.vnde reus absoluitur, vt ibi & hic.sed quare nō q̄ritur secundo de ætate à teste, vt certificet iudex ſtem.ſed certe iudex q̄ testē ipsum examinaue rat, debuit quærere ab ipſo:& etiā post aperturam testiū ex officio ſuo potest quærere interpretationem à teste ſui dicti,cū ipse debeat interrogare quotiescūque necesse fuerit.ff. de inter.act.vbicūque.& cuncta rimari.30.q.5.iudicantem.& §. de fi. instr.cū Ioannes.& est expressum,quòd testis qui cōfuse,dixit testimoniū,iterū sit examinādus.§. de test. cū clamor.sed ad petitionē partis nō dēt hoc facere, & hoc ꝑ periculū ſubornationis. e ¶ *Firmata.*]Vnde contra proprium iuramentum etiam nō debet audiri.C.ſi aduer.vendi.l.1.& C.ſi aduer.dona.l.1.& in consti. imperatoris,sacramenta puberum.Ber. 3 Hic vertque reus & actor:dicta mende hoc vt not.Speculator.de rescript. §.cum ad fidē. Ioan. And. † vide l. ſi quid. & l. ſi prædium.C. de præd.mi.

¶Glo.ſeq.in verſi.inſtituit,diſtinguit, quòd rogatur quis restituere priuato vel ecclesiæ.& primo casu aut monasterum ingreditur, aut sit clericus vltimo quærit.& ſoluit.

f ¶ *Qui monasterii instituit.*]Ingressus monasteriū fingit hēre hrdē,cū rogat[a] est restituere priuato,vel cū ei priuatus est ſubstitutus. Si aūt rogat[a] est restituere loco religioſo vel eccl̄æ,vel expē dere ī pias cās,nō euanescit substitutio ꝓ ingressū monasterii.in Auth.d̄ ſan.epi.§.ſed hæc ꝑsenti.coll.9.vñ ſumptū fuit iliud Auth. C.ad Treb.Auth.nisi rogati.Si vero ille q̄ rogat[a] est restituere hr̄di tatē vel legatū,fiat clericus,exiguñ duo.ſ.vt ſubstō euanescat:vt ꝑpetuo ēt maneat ī eccl̄a,& relictū expēdat ī pias cās:vt in ꝑdi. Auth.d̄,ꝓ ingressū monasterij substō euanescit, ita q̄ teneat monachatus,aliàs nō euanescit substitutio nisi fiat monach[a].Sed qđ si tradit se & sua alicui eccl̄æ seculari , nunqđ euanescit substō? arg.ꝑd.Auth.vī q̄ sic,fauore eccl̄æ,nec credo q̄ euanescat nisi ī ſuper verſ. çasu ꝑd.Auth,nec extēdo ad aliū casū: ſ licet qđā dicāt cōtra.B. in hoc casu nō sic esse locū interdicto,vti posſidetis,ita posſidetis,cū probationes ecclesiæ Rauēnatēn.lōge sint potiores,& ideo sit in interdicto ſuperior,condemnauit cōe Fauentiæ ipſi ecclesię 1 Et propter ea quæ ibi tradit plenissime Guliel mus Benedictus hoc capit illustrant:ex vlt dicto. 1 Hæglosa ſulano repe isto,infra, fuit lis ꝓtest. ritur in anti coram dño Papa : vt §. quis exemde iura.cal.cū causam. pliaribus. cuius pars hæc est. & cōmissa fuit receptio testiū iudicibus, & testibus receptis remiserunt ad Papam depositiones eorum.ī.de testibus.cum causam. † Aliàs, A. ¶ *Gl.ſeq.notat terminū præfigi posse productioni testium,inducit quatuor similia.*

b ¶ *Trium mensium.*] Nota q̄ iudex ex officio suo pōt præfigere mēſium[b] ſpatiū,in nostris litteris cōprehensum, testes huiusmodi producere nō curauerit, infra quē terminū pars vtraque testes inducere † potuit,tam in personas testium,q̄ super negotio principali. ¶ Post hoc idem obiecit in testes prædictos, q̄ corrupti falsa dixissent. Vnde quia talis exceptio non solū ante,sed etiā post sententiam potest opponi [c], licet nōnulli crederent, Fauentinorum partem exceptionē huiusmodi per excogitatā malitiā[d] ad impediendum processū negotij obiecisse:quia tamen nolumus à iuris tramite declinare, magistris G. & T. † ꝑcipimus,vt testes quos super hac exceptione procurator Fauētinorū ducereт produ cendos,infra mensem,recipere & examinare curarent, de singulis circunstantiis [e] † ſubtiliter † Aliàs,quę. † Vide texr. in l.vbicunque.ſ.ff.de in terminum productioni testium.ī.de testi.in nomine domini.Item ad exceptiōes.ī.de exce.pastoralis.Item ad accusationē mīmonii. ī.de clande.despō.cum inhibitio.Item ad accusandum.ī.de accu.licet.& C.qui accu.non posſ.ſi ea quæ.& ī.de fid.instru.accepimus. Item vbi impeditur status alicuius.C.de inge.diffamari.Ioan. ter. ac. cum ad alīs multis.

¶Gl.ſeq.Primo allegat duas cōcordantias.& distinguit an fuerit vel non mota quæstio falsi.Secundo ponit opinionem,quòd falsitatem testium sine corruptione probare non sufficit.demū ponit contrariam, quam approbat.Tertio tractat an corruptio sine falsitate sufficiat.& arg.pro & contra.Vltimo no.quòd sententia per falsas probationes lata tenet,& ponit tres modos retractandi.

c ¶ *Op oni.*]Sic.§.de procu.in nostra.& C.de fal.querelam.Distinguitur tñ,quia aut quæstio de falso mota fuit in iudicio,aut non. Si fuerit mota,nunquam postea prætextu falsi retractatur sñia a C.ſi ex fal.instru.l.1.& 2.in fi.nisi appellatum fit:tunc enim potest opponi in causa appellationis.C.de fi.instru.l.vlti.in fin.& testes possunt produci.C.de tempo.appel.per hanc.in fi.Sed si nunquā fuit quæstio falsi mota,licet,tunc non sit appellatum:nō tñ trāsit rātum an fit in rem iudicatam vsque ad xx.annos.C.de fal. querelam.& ī. de fal excep.cum venerabilis.Et nota q̄ secundū quosdam non sufficit probare testes esse falsos,nisi probētur corrupti.arg.ff. de iudi. diuus.quæ loquitur in eodem casu cū hac decretali.Alij probabilius dicunt,vt Ioan.& B.q̄ sicut sufficit probare instrumentum esse falsum.C.ſi ex fal.instru.l.penult.& vlti.ſic & testes,cum habeāt hinc inde parem vim.C.de fide instr.in exercendis.& facit ad hoc ff.de exceptio.qui agnitis.& C.de transa.ſi ex falsis.Sed nunqđ sufficit probare testes esse corruptos? Arg.q̄ ſic 2.q.6. cap. ei qui.§.diffinitiua.ver.venales.C.quando prouo.non est necesſ.venales.& ī.de testi.ſicut:Econtra videtur q̄ non,quia nō sufficit probare corruptionē,nisi & iudex ſecutus fuerit dicta corruptorum testium.ī.de re iudicata.cum I. & A. C. ſi ex fal.instru.falsam.ſimiliter nō sufficit probare falsitatem nisi probetur iudicem ſecutum fuisse illam,vt patet per prædicta iura 3 .Item nota q̄ snia q̄ lata est per falsos testes,vel per falsa instrumēta,bene tenet,ſed re tractanda est.ff.de re iudi.diuus.& potest retractari per in integr. resti.vſque ad quadriennium 4 imploratо iudicis officio , vel per actionē in factū vſq; ad triginta annos.vel ſi criāliter agatur, vſq; ad viginti annos.C.de fal.querelam.ī.de except.cum venerabilis. 2 De hoc in Spe.de rese. prælen. §. 1. igitur. in fi. vbi etiā tractatur an fit in rem iudicatam vsque ad xx.annos.C.de fal. querelam.& ī. de idem in falsi excep.cum venerabilis.Et nota tate resci- ꝙ secundū quosdam non sufficit pti & instru probare testes esse falsos,nisi probētur corrupti.arg.ff. de iudi. menti ꝓcuratorii:& de diuus.quæ loquitur in eodem casu cū hac decretali.Alij probarescripto abilius dicunt,vt Ioan.& B.ꝙ sicut sufficit probare instrumentum plene dixi esse falsum.C.ſi ex fal.instru.l.penult.& vlti.ſic & testes,cum habeāt hinc inde parem vim.C.de fide instr.in exercendis.& facit ad post Inn.ſupra de reſcr. hoc ff.de exceptio.qui agnitis.& C.de transa.ſi ex falsis.Sed nunqđ sufficit probare testes esse corruptos? Arg.q̄ ſic 2.q.6. cap. ei super littequi.§.diffinitiua.ver.venales.C.quando prouo.non est necesſ.venaris.Io.And. les.& ī.de testi.ſicut:Econtra videtur q̄ non,quia nō sufficit probare corruptionē,nisi & iudex ſecutus fuerit dicta corruptorum testium.ī.de re iudicata.cum I. & A. C. ſi ex fal.instru.falsam.ſimiliter nō sufficit probare falsitatem nisi probetur iudicem ſecutum fuisse illam,vt patet per prædicta iura 3 .Item nota q̄ snia q̄ lata est per falsos testes,vel per falsa instrumēta,bene tenet,ſed re tractanda est.ff.de re iudi.diuus.& potest retractari per in integr. resti.vſque ad quadriennium 4 imploratо iudicis officio , vel per actionē in factū vſq; ad triginta annos.vel ſi criāliter agatur, vſq; ad viginti annos.C.de fal.querelam.ī.de except.cum venerabilis. 3 Cōcor.l.ſi ptor.§. Martellus. ff.de iudi. Bart.in l.diuus ff.de re iudi. 4 C.de in in teg.rest.l.fi. Io.And.

ADDITIO. Vnde versus.

Accusas agis in factum.per i.o.reuocabis.
Falsum,viginti,triginta,quatuor annis.

d ¶ *Malitiam.*]Si de hoc constaret,condemnari deberent ad expensas.§.de dolo & contu.finem.vbi de hoc.

e ¶ *Circunſtantijs.*]Sic ī.de testi.cum causam.& 3.q.9.nihilominus.arg.& 4.q.3.testes.

Licet.]Interdicto,vti posſideris,obtinet q̄ iustiorē titulū pronbat.ita cōiter summatur,sed certe hæc summatio est nimis gñalis,& vī requirere titulum in hoc interdicto,cōtra id qđ habetur Insti.de interdict.§.retinēdæ.Diuiditur decre.ista in quinque partes.In prima ꝑcessus decisa narratio.In secūda:ibi, *Porro.* Fauētinorū exceptio cōtra testes ecclesiæ,ipsi⁹ rñsio, Papæ interlocutio, & interlocutionis ratio.In tertia:ibi, *Post hoc.*corruptiōis & falsitatis noua exceptio,ipsius probationis & reprobationis cōmissio. In quarta:ibi, *Quāquā.* testes Fauētinorū impugnat.primo ꝓbatorios.secūdo reprobatorios.In qnta:ibi, *Ex ꝑmissis.*allegādo ꝓcludit pro ecc̄la.Abb.Sicul. CASVS. Inter archiepm Rauennatēn. ex vna parte,& cōe Fauētiæ ex altera,qō vertebatur ſuper iurisdictione,honore,ac districtu in villa sancti Petri,ac quibusdā castris & terris aliis,quæ de iure ad Rauennatēn.eccleſiam Pertinebāt:procuratores vtriusq; partis ꝓp hoc ad ſedē Apo.accesserunt:lite cōtest.ſuper prædictis, per procuratores ꝑdictos & iuramento calūniæ præstito:qa vtriq; parti erat plurimū onerosum,testes producere corā Papa,mandauit Papa ep̄o Placentino,vt infra tres menſes testes recīperet,quos vtraq; pars tā ſuper principali negotio,q̄ in personas testium duceret producēdos,ſtatuendo partibus terminum, in quo cū attestationibus apud ſedē Apoſt.ſe repræsentēt:Tādem Partes cum attestationibus cōparuerunt coram dño Papa:attestationibus publicatis ſyndicus Fauētinorū proposuit,ſe velle in ꝑsonas testiū ex parte altera productorū quædā objicere & ꝓbare: Syndicus archiēpi ecōtra rñdit id fieri non debere:Papa interloquendo decreuit ipſum non esſe audiendum,cū intra tres mēſes, prout in litteris dñi Papæ mādabatur,id facere nō curauerit:Post hoc ſyndicus prædictus obiecit in testes ꝑdictos,ꝙ corrupti falsa dixissent:Papa dicit ꝙ talis exceptio non ſolum ante ſniam, ſed etiam post pōt opponi:q̄uis crederetur ꝙ talis exceptio, per excogitatam malitiam ad differendum negotiū proponeretur, eam admisit,mādans quibuſdā iudicibus:vt testes quos ſuper hac exceptione procurator Faueñ.duceret producendos,reciperent infra menſem, indulto extunc altero mēſe procuratori eccleſiæ Rauennatēn.infra quē ad reprobationē illorū testes produceret coram eis:Iudices ꝑdicti,receptis testibus ꝑdictis, attestationes ad dūm Papā remiſerūt prout receperāt in mādatis.Post hoc dñs Papa examinauit testes hinc & inde productos,& q̄uis pars Fauētinorū multos testes produxerit ſup negotio principali,vix tñ ex illis ſex tñmodo remāſerunt:qa quidā ſibimet cōtradicēt in serie ſui dicti:& quidā alij ſunt in ſuis teſtimoniis ſingulares, & alij q̄ inducti fuerāt ad reprobandū testes eccleſiæ Rauennat.plures reprobātur:qa ſibi inuicē ꝓtradicūt:& alij,licet pauci numero, malæ famæ ſunt & opinionis:ex alia cā etiam repellūtur:qa nō probant id ad quod eorū ſyndicus ſe adſtrinxit,videlicet ꝙ corrupti falsa dixiſſent:qa & ſi de corruptione aliqua videantur dixiſſe,de falsitate nihil dicūt.Ex p̄miſsis apparet euidēter,ꝙ eccleſia per testes plures,q̄bus potius lux veritatis aſsiſtit,ſufficiēter probauit, qđ à ix.annis & citra ſupradicta loca possedit:p qđ patet,ꝙ ſi Fauenti.à quinquaginta annis citra,(vt testes ſui videntur deponere)aliqua percipiunt in locis ꝑdictis,illa inceperunt percipere ſine iuſto titulo,cū duo inſimul & eodē modo,in ſolidū eandē rem posſidere nō posſint,& Fauēn.nō ostēdant:ſed ex priuilegiis imperatorū & Romanorū Pon.ꝑcessis eccleſiæ Rauēn.colligit manifeſte,poſſeſsionē eccleſiæ in ꝑdictis iuſtam fuiſſe:& ita per cōſequens apparet,ꝙ Fauen.minus iuſte & ſine titulo,aliqua in locis ꝑdictis occuparunt:qa vero ſyndicus eccleſiæ petiit cōe Fauētiæ a vi turbatiua ſeu ingeratiua ſuper p̄miſsis prohiberi, Papa vidēs in hoc caſu nō ſic eſſe locū interdicto,vti posſidetis,ita posſidetis,cū probationes eccleſiæ Rauēnatēn.lōge ſint potiores,& ideo ſit in interdicto ſuperior,condemnauit cōe Fauentiæ ipſi eccleſię

¶ Idem.

¶Si actor & reus in interdicto retinendæ possessionis probāt,obtinet is,qui antiquiorem possessionē probat titulo maxime iustificatā,vel meliores probationes reſpectu possessionis adduxit.h.d.notabiliter, & probatur ſatis hoc ſummariū in verſiculo, ex præmiſſis.ponderato verſiculo,maxime.

CAP. IX.

Licet † causam,quæ inter eccleſiā Rauennatē. & cōmune Fauētiæ ſuper iuriſdictione, honore,ac diſtrictu in villa ſancti P.& caſtro Arioli, quod † de iure ad ſe ſpectare dicta eccleſia proponebat:& infra. [a] ¶ Porro attestationib⁹ publicatis,ſyndicus Fauētinorum proposuit, ſe velle in perſonas teſtium ex parte altera productorum,quędam objicere ac probare:œconomo eccleſiæ aſſerente id fieri non debere:ſuper quo interloquendo decreuimus ipſum nul latenus audiēdū:cū infra trium

† Cap.4.eo.tit.in 3.cōp. Ex de intellectu vide Fernādum Vaſcuium lib.2.c.36.cō troverſiarū vſu frequēntium. addet Purpuratū conſi.82. volu.1. † Aliàs,que-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Reprobationem.*]Nota quòd possum reprobare testes aduersarij mei:& tres reprobationes possunt fieri,& non vltra.j.de testib.licet dilectus.

b ¶ *Contradicant.*]Vnde non valent.3.q.9.nihilominus.& 4.q.3.c. si testes.§.item qui falsa.& j.de appel.solicitudinem.23.q.7.quod autem.& C.de liberal. cau.cum precum.

c ¶ *Singulares.*] Sic ff. de elect.bonæ. & j.de accus.cum dilectus.

d ¶ *Expresse.*] Crimini bus expresse non probatis.

† In plurib⁹ antiquis ita:ad reprobationem illorū, testes produceret coram eis.

e ¶ *Opinionis.*] Quod constitit per attestationes ex parte archiepiscopi exhibitas contra illos:vt ff.dixi.& ille etiam qui examinat testes debet significare iudici quanta fides sit testib⁹ adhibēda.ff. de testi.l.3.& j.de fideiussoribus.constitutus.

† Aliàs ita: & quidā alii sunt in dicto, &c. in nōnullis antiquioribus ita:& quidā alii sunt iudicio sui testimonii singulares.

f ¶ *Modica.*]Non tñ ex toto nulla.j.de fmo.p cuas.quæ tamē in alio casu loquitur.

g ¶ *Testes.*]Qui inducti sunt ad falsitatem probandam.

¶ *Gl.seq.notat,q. si quis se adstrigit ad duo, & c. inducit vnā decretalem, & duas leges, ad cōtrarium inducit vnam.l.& duas decretales. Secūdo quærit quomodo falsitas testium probetur,& respondet dupliciter. Tertio quærit an altero probato,&c.& respondet.*

† Aliàs: habenda.

h ¶ *Se adstrinxit.*] Sic videtur q. si aliquis se adstringat ad duo probanda, quorū alterum per se sufficeret, q. tūc nō sufficit ,pbare vnū, nisi impleuerit intentionem suam ad quam se obligauit. C. de rei vendicatione.l.vlt.arg. 3.de causa possessiōis.

† Vide l.Celsus.ff.de arbi & l. diu⁹. & ibi Bar.ff. de re iudi.

1 Cum publicatis attestationibus nō possunt testes principali in duci, ,pter quod dixit Vin.hoc sic ri posse præ dicta aliorū testium a ductorū ante publica tionem: vel per sua pro pria dicta fi sibi contradicunt: vel per instrumenta. Ioā. And.

cum ecclesia.& ff.de excusatio.tut.qui testamento.Arg.contra.j. de appel.significauit.in fi.j.de præbend.cum iamdudum.& arg.ad hoc.ff.de condi.& demon.falsa.& ex eo quod dicit, adstringit:videtur expressum quòd sufficeret alterum probare,nisi specialiter se obligasset:quod verum est,vt supra dictum est.Pla.fuit in contraria opinione.Sed quomodo potest probare testes falsum dixisse?timiam se ? Respondeo indirecte,exemplum patet.j.de testib.ex tenore. & c.series.& C.de cōtrahen.stipulatio.optimam.Vel potest probare per alios testes quòd corrupti fuerunt pretium inde reciendo.Sed ponamus q. probatum à parte fuit alterum istorum tantum nunquid iudex sententiabit ad dictum ipsorū qui falsum testimonium obtulerūt,nec alij testes adfint, quorū testimonium sequatur iudex?Satis videtur q. sic,ex eo quod dicit, & sibi imputet quòd ad vtrunque se obligauit:quia per hoc voluit fidem adhibere falsis vel corruptis,obligando se ad vtrunque:secus credere si alicui obiicerentur plura crimina,vt ab ecclesia repellatur sub hac forma:quia iudex sibi ex officio suo posset illū repellere, cui probatum esset furtum,vel homicidiū,licet aliud crimen non probetur:dum tamen vtrunque per se sufficiat ad priuationem: quia crimina vndecunque clarueriint, punienda sunt.24.quæst.3. eccle.de hoc dixi ff. de rescri.ex parte.

2 Similiter rex.§.si fundus. colligitur, q. vterque possidet. Itē sunt quinque duo i deri.§.econtrario.nam vnus potest habere ciuilem,& alius naturalem possessionem.ff.de preca.& habet.§.eum qui.sic ff.commoda.si vt certo.§.vlti.Sed contra.ff.vti possid.l.3.in prin.vbi dicitur, q. vnus iustam habet possessionem,& alius iniustam:vt ff.qui sanis suis. secundū Hos. Ie.And.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

¶ *Eodem modo.*]Bene dicit,eodem modo.ff.de acquir.pos.possidni : alter sicut pater & filius.ff.d lib.& postu. j.in suis. tisda.cog.sciendum.§.fi fundus.& ff.de iure do.quamuis.& C.de iure do.in rebus.Ex quibus colligitur,quòd maritus est dominus rerum dotalium, & vxor 2 similiter.hoc verbum, eodem modo,

inquirentes:indulto extunc altero mēse procuratori ecclesiæ supradictæ, infra quē, si vellet, ad †reprobationē testiū illorū, ,pduceret testes corā eis: & infra.¶ Quāquam autem pars Fauentinorū testes multos ,pduxerit super negotio principali, vix tñ ex illis sex remanserunt concordes,cū alij subimet in serie sui testimonij cōtradicant[b]: & quidā alij sint in dicto sui testimonij singulares [c]. Ad reprobandū vero quosdā testium ecclesiæ Raueñ.& si ex parte Fauentinorū quidā sint testes inducti,plures tñ illorum reprobantur,qa sibi inuicē euidētissime cōtradicunt:quidā vero alij pauci numero,quis non reprobentur expresse [d], vsq; adeo tñ malæ famæ sunt,& leuis opinionis [e],q. eorū dictis nulla vel modica [f] est fides adhibenda†.Ijdē quoque testes[g] Fauentinorū generaliter repelluntur, quia non probant illud ad q. probādum eorum syndicus se adstrinxit[h], videlicet, q. corrupti falsa dixisse sent:qm̄ & si de corruptione videantur aliquid dicere,de falsitate penitus nihil dicūt†:& infra.¶ Ex præmissis igitur euidēter apparet, q. ecclesia per testes numero plures,quibus potius lux veritatis assistit,qui etiā aptiora negotio, & vero proximiora in suis testimoniis exp̄serunt,sufficienter ostēdit, q. à sexaginta annis & citra, cum oī iurisdictiōe,honore,atq; districtu loca supradicta possedit: p quod patet,quod si cōmune Fauētiñ.à quinquaginta annis citra(sicut videntur testes eorum deponere) aliqua seruitia in locis perceperunt supradictis,illa proculdubio sine iusto titulo p̄cipere incœperūt:cum duo insimul eandem rē,& eodem modo [i] insolidū possidere nō possint:maxime†cū ijdē Fauentini iustū possessionis titulum[k] non ostēdant:& ex priuilegiis Imperatorum & Romanorū Pontificū ecclesię Rauennaten.cōcessis,euidētissime colligatur,possessionē ipsius ecclesiæ in prædictis locis,iustā fuisse. ¶ Cum ergo cōstet Fauētiñ.ab eo tpe, quo se possedisse ,pbare cōtendūt,minus†iuste,ac sine titulo, aliqua in p̄dictis locis temerita te ,ppria occupasse [l]:& œconomus eiusdē ecclesiæ petierit, à vi turbatiua [m] ,seu inquietatiua super præmissis cōmune Fauētiñ.prohiberi:nos cognoscētes in hoc casu non sic locū esse interdicto,Vti possidetis [n] ,vt dicere debeamus[a].Vti possidetis, ita possideatis : cū probationes ecclesię longe sint potiores[b],& ideo sit in interdicto superior: cōmune Faueñ.[c] sibi condēnamus,superiurisdictione, & honore,atque districtu, & aliis ad hoc generaliter pertinentibus in locis prædictis quo ad possessorium iudicium, quo tantummodo actum est,perpetuū silētium imponentes:& prohibentes eidem,vt neque per se,neq; per alios sup his præsumat Rauennat.ecclesiam, aut habitatores prædictorum locorum aliquatenus molestare†.

¶ Idem.

¶ Si qui nominent aliquem filium,& ita communiter reputatur,non creditur postea alteri eorum tiranti contrarium.

CAP. X.

PEr†tuas nobis litteras intimasti,quòd cum T.Tiburtinus ciuis quandā per septenium habuerit cōcubinam,nec prolē susceperit interim ex eadem,ac ipsa postmodum diuertens ab eo, ad ipsum non post multum tēpus†rediisset, filium quem reuersa in domum ipsius peperit,ex eo se asseruit susce-

1 Cantelam aduocati in hoc casu circa possessionem apprehendēdam: & adueresarium ea priudum quā recitat hic Per.& Abb. vide in Spec. de p̄rit. & pos.§.1. ver. ro. tamen. Io.And.

† Vide l.fin. C.de fideic. liber.

† Aliàs,& maxime.

† Cap.2.eo. tit.in 4.com pil. & de materia huius c. vide plene q. Per.Quenā regula 341. & seq.incip. filiatio & qualiter. & bertus finatio,vide Alex.consi.51. lex.consi.& cōs 74.lib.2.

† In vno vetustissimo ita:mīe ac sine iusto titulo.

1 temporis.

Hoc dixit quia Io.hic notauerat. Io.And.

ff.vtrobi.l.vnica.Instit.de interdi.§.retinendæ.& §.sed interdicto. Et componitur,Vtrobi,ex vtrum,& vbi.& vbi,ponitur pro apud, & vtrum pro quem,quasi dicat,apud quem est res mobilis. Itē

2 Et propriecet dictum sit q. possessori soli detur hoc interdictum, Vti possidetis quadetis,datur etiam pro iuribus incorporalibus 2 vt vsusfructus.ff. vti possidetis.l.vlti.ff.si ferui.vendicetur.l.sicuti.§.Aristo.ff.de seruitis,secundū uitu.quotiens via.& hic.Lau.

a ¶ *Debeamus.*]Immo debemus dicere, ecclesia Rauennas possideat,& commune Fauen.non inquietet,prout sequitur.& verba edicti pluralia,vti possidetis,& c.hoc casu resoluuntur in singulare.Bernardus.

Vti possidetis ita fuerit intentatum, qualiter & sententia proferenda.

b ¶ *Potiores.*]Qui potiora iura habet,obtinere debet.C.de edic. diui.Hadria.tollen.l.vlt.Ber.

3 Et tripro- ¶ *Gl.seq.signat contrarium,remittit & soluit.*

curator fue c ¶ *Commune Fauen.*]Hic concipitur snia nomine cōis Fauētiæ, rit contesta & non procuratoris 3 :vnde signatur cōtra.j.de reli.do.p̄stitutus. tus,litteris:vt & j.de cap.mo.dilectus.C.de sen.& interloc.l.1.& 3.de elect.quepasses.supra relam.Dic vt ibi dictum est.Vel potest dici q. ecclesia nō multum de iur.calū. curat de hac solemnitate,quia inuenio q. quandoque condemna cautam. tur monasterium,& non procurator ipsius.3.de in integ.resti.fuo.Andr. scitata.& j.de censi.sopitæ.& j.de sepul.in nostra.

Per tuas.]Cōis diuisio.Secunda:ibi, *Quia vero.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidā ciuis Tiburtinus T.nomine quandā concubinā tenuit per septenniū,nec interim prolem suscepit ex ea:post modum vero ab ipso recedens,ad ipsum non post multū tempus est reuersa,& in domo ipsius filium peperit,dicens se illum suscepisse ex eo:ipse tamen dicebat q. filius eius non fuisset, cum per septennium ætatem mulieris,suum filium recognouit:Cum autem dictus filius R.nomine ad ætatē virilē peruenisset, subarrhauit Sophiam neptē ipsius T.& carnaliter cognouit eandē:Postmodum mater ipsius R.cœpit coram multis publice cōfiteri, iurans q. R. filius eius ad dictam Sophiam nulla cōsanguinitatis linea attinebat,affirmans per idem iuramentū,se illum de alio quàm de prædicto T.suscepisse:quærebatur an dicto mulieris esset standum, vt sic idem R.Sophiam habere valeat in vxorē?Rndet Papa, q. mulier illa primo asseruit se dictum R.de præfato T.suscepisse, & idē T.ad instantiam illius suum filium recognouit,& filius illius nominatus cōiter fuit,& habitus ab vtroque,iuramento illius postmodū in cōtrariū præstito non est standum, quia nimis est indignū, vt q. quisque voce dilucide protestatus est, in eundē casum ,pprio valeat testimonio infirmare:vñ per cōsequēs apparet, q. p̄dictus R. Sophiam neptem dicti T.cuius prima facie p̄sumitur cōsobrinus,habere non potest aliqua tenus in vxorem.Nota q. primo dicto alicuius stādum est,etiā si postea in contrarium velit iurare, & valet ad testes,si ex interuallo velint mutare dictū suū. Item q. quisq; propria voce confitetur,in eundem casum infirmare non potest.

† Vide l.ge neraliter.C. de non nu.pecu.

† Innocentius 3.in cōcilio gñali Lateran.ca. 38.& c.3.eo. tit.in 4.com pilatione.

d ¶ *Nominatus.*] Bene dicit,nōinatus, & habitus,nam sola nominatio 4 non facit eum filium.C.de prob.nō epistolis.&C.de test.neq;. & C.de hær.instī.si pater.& C.de proba.nonnudis.& arg.j.de præsum.illud.

4 Dicit Hocerte nec habitio facit fi lium, faciūt tñ hic p̄sumptionē sine pro siue cōtra ff.eo.leti matris. cui stat donec probet cōtrarium : sed non præiudicat veritati:vt in c6 co.gl.& ff. eo l.fin. Io. And.

¶ *Gl.seq.dupliciter obiicit,scilicet pro primo dicto patris,& pro secūdo matris,& soluit.*

e ¶ *Infirmare.*] Verba ista sumpta fuerunt ex illa.l.C.de non nu.pec. generaliter.cum enim assertioni coniugū creditur q. aliquis non sit eorum filius.j.qui fil.sint legit.transmissæ.multo fortius creditur eis q. aliquis eorū sit filius.j.qui fil.sint.legi.per tuas.& ff.de proba.etiam.Sed nonne potius præsumendū est pro primo dicto patris,qui primo negauit illum esse filium suū, vt patet in integra, q. pro secundo,cum non sit verifimile q. in filium suū tam graue quid dixisset?Arg.j.de præsumptio.litteras.vbi non statur secundo iuramento.q. si fuisset filius illius,non potuissent viscera eius non fuisse mota super eo.j.de præsump.afferte.& 23.q.4.ea vindicta.sic & primo dicto testis credi debet,& non secundo in prarium prolato.j.de testi.cū in tua.arg.Præterea paternus affectus omnem vincit affectum.C.de cura.fu.l.vlti.Sed videtur q. potius secundo dicto matris stādum est q. primo:quia potius iuramento q. simplici.verbo creditur, maxime cum alia præsumptio p̄ceßit q. de alio sit genitus:sed fauore filiationis,potius statur cōmuni opinioni & nominationi vtriusque parentis.

f ¶ *Consobrinus.*] Sic patet q. consanguinitas p̄sumptiue probata,dissoluit matrimoniu.m.Item propter connexitatem causę sententia lata pro vno præiudicat alijs.3.q.6.hoc quippe.& j.de accu.ad petitionem.& 81.dist tantis.Ber.

CAP. XI.

Voniam cōtra falsam assertionem iniquitatis iudicis, q. aliquis non fuisse mota super eo.j.de præsump.afferte.& 23.q.4.ea vindicta.sic & primo dicto testis credi debet,& non secundo in prarium prolato.j.de testi.cū in tua.arg.Præterea paternus affectus omnem vincit affectum.C.de cura.fu.l.vlti.Sed videtur q. potius secundo dicto matris stādum est q. primo:quia potius iuramento q. simplici.verbo creditur, maxime cum alia præsumptio p̄ceßit q. de alio sit genitus:sed fauore filiationis,potius statur cōmuni opinioni & nominationi vtriusque parentis.

Consobrinus.] Sic patet q. consanguinitas p̄sumptiue probata,dissoluit matrimoniu.m.Item propter connexitatem causę sententia lata pro vno præiudicat alijs.3.q.6.hoc quippe.& j.de accu.ad petitionem.& 81.dist tantis.Ber.

Voniam contra falsam.]Istud capitulum est valde famosum, & hoc dicit vt in rubro.Diuiditur in tres partes. In prima ponitur constitutionis causa.In secunda constitutio : ibi,*Statuimus.*In tertia pœna:ibi,*Iudex autem.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidam iudices aliquando in præiudiciū alterius partis aliqua afferebant inique,& litigator veram negatiuam cōtra assertionem iudicis probare nō poterat:ne ergo falsitas præiudicet veritati,& iniquitas æquitati,statuit concilium,vt tam in ordinario iudicio quam extraordinario,iudex habeat semp aut publicam personā si potest,aut duos idoneos viros,q. fideliter vniuersa iudicij acta conscribant,videlicet citationes,dilationes, & oīa quę in littera per ordinē explicantur:designando loca, & tēpora,& personas,& omnia sic conscripta partibus tribuātur, ita q. originalia penes scriptores vel iudices remaneāt,vt si sup ,pcessu iudicij orta fuerit dubitatio,p. acta possit veritas declarari,ita videli

Universidad de Deusto
Biblioteca

videlicet,vt sic honestis & discretis iudicibus deferatur, q̃ p iniquos innocentium iustitia nó lædatur.Iudex vero qui cóstitutionem istam neglexerit obseruare,si propter ipsius negligentiá aliquid difficultatis emerserit,per superiorem pœna debita castigetur,nec pro ipsius præsumatur processu,nisi quatenus in cá legitimis constiterit documentis.Nota quicquid hic dicitur,notabiliter est notandum.

a ¶ *Directa probatio.*] Directa ideo dicit, qa indirecte bene probat negatiua,ĵ.d̃ test.ex tenore. De hac tñ materia plene dictú est.5.de ele.bonæ.& quæ ibi dicta sunt,hic posśt notari,& ideo hic nó dicimus.Bern.

† Adde q̃ notarius dicitur publica persona. cõcor.l.1.in fi.ff.rem.pu. la.fo.

b ¶ *Extraordinario.*]id est,delegato.3.q.3.c.induciæ.§.spatium. versi. ei autẽ.& etiá extraordinarium vocat qñ nó proceditur í figura iudicij,sed iudex ,pcedit ex officio suo in modú inquisitionis vel denũciationis.ĵ.de accu.inquisitionis.& ca.super his.& cap.qualiter & quando.& capitu.olim.quia extunc omnia conscribenda sunt.

Iudiciú extraordinarium quod dicatur.

c ¶ *Duos viros.*]Sic ergo vĺ q̃ tabellio æqualeat duobus, ex quo loco tabellionis adhibentur duo idonei.alibi vĺ q̃ æquialeat tribus.16.q.3.c.placuit.§.potest.versic.is autẽ.Et sic vĺ q̃ plus credatur scripturæ tabellionis q̃ scripturæ epi,vel alterius iudicis : qa scripturæ iudicis non creditur nisi habeat testium subscriptioné. ĵ.de testib.cum à nobis.& hoc ideo est,quia cum tabellio iuratus est,credendum est instrumento suo.ĵ.de præsci.ad audiẽtiam. & ĵ.de præsum.illud.in fin.Sic etiam consuetudo regionis habet,vt credatur instrumento principis.ĵ.de fid.instr.cum dilectus.Et licet circa iudicia credatur scripturæ tabellionis, tñ circa q̃tractus non creditur ei nisi habeat testiú subscriptioné.in Auth.de hære. & Falc.§.sancimus.coll.1.ex quo eñ scriptura inuenitur in actis publicis,licet non habeat testium subscriptioné,creditur ei.arg. 30.q.1.§.1.& C.de fi.instr.in Auth.ad hoc.& in Auth.de ijs qui ingred.ad appel.§.illud etiam.coll.5.& hoc idem colligitur ex hac littera,quia vĺ sufficere tabellio:vel fi tabellio haberi non potest, duo idonei viri valent.nec hic dicitur quòd in præsentia testium illud fiat,sed tutius est vt adhibeantur,si adhiberi possunt.

d ¶ *Citationes.*]Vt pér hoc appareat q̃ perpetuata sit iurisdictio si hoc negaretur,vel reuocaretur in dubiú.ĵ.de offi.dele.gratum. & c.licet.& sic reus per conuentionem solam non posset postea declinare forum transferendo se ad alium locum.ĵ.de fo.compe. proposuisti.& ff.de iudi.si quis postea,Sed videtur q̃ de hoc credendum esset iudici cum nuncio credatur.ĵ.de app. cum parati. ff.de reb.eo.qui sub tut.& cura.sunt.l.magis.§.illud.& 65.distinc.si forte.in fi.Sed forte 1 hodie non creditur soli nuncio,nisi esset publicus nuncius & iuratus,& talibus nunciis creditur in foro ciuili secundum consuetudinem Lombardorum. Iure ísto videtur quòd non sit ei credendum,nisi constet aliàs legitime.

1 Hoc dicebat Ioã. sub dubio, forte,vel secundum eú salutem quo ad hoc credit nũcio vt negans cogat iurare seno citatum. sũpra de restit. in integr.ex litteris.Ioã. And.

e ¶ *Dilationes.*]quę continere debent quantũ spatium contineat vnaquæq; dilatio,consideratis circũstantiis viarum & tẽporum. arg.ĵ.de appel.cum sit Romana.ff.de iudi.nonnunquã.nec prima dilatio debet peréptoria esse,nisi fieret hoc ex causa.ĵ.de dilationi.dilecti.& vt sciatur qñ,quia posset puniri vt cõtumax,quia excommunicari,vel etiam in possesionem mitti nõ debet, nisi post trinam citationem,vel vnam peremptoriam.24.q.3.de illicita.& ĵ. de sent.exc.sacro.& ff.de re iud.contumacia.tamen si ad primam non veniat citationem,condemnabitur alteri parti in expẽsis in secunda citatione cum venerit.C.de iudic.sancimus.& ĵ.de procurator.querelam.vbi de hoc.

f ¶ *Recusationes.*]Et sic paret,q̃ iudicis recusatio redigẽda est in scriptis.arg.ĵ.de appel.secũdo requiris.& c.cũ speciali.& recusatione iudicis propośita.nó debet postea sup principali procedere, donec de ipsa cõstiterit.& si iudex nó admittat iustam recusationem,cassabitur quicquid postea fecerit,si appellatú fuerit ꝑta hoc.ĵ.de of.deleg.sũper qõnun.in fi.quid iuris fit in recusatione, dicitur.ĵ.de of.dele.suspicionis.& ĵ.de app.cum speciali.

2 Dicit Ho. q̃ exceptio de necessita tenó ẽpo. rigenda in scriptis: sed redigẽda tã tum Io.An.

g ¶ *Exceptiones.*]Exceptio eñ danda est in scriptis 2 ,& redigẽda in actis:& hic proprie appellat exceptiones,q̃ proponuntur ꝑta aduersariú,vel cõtra rescriptú:quia spaliter p̃misit de recusatione iudicis,propośita exceptione probabili iudex nó debet procedere in quæstione principali,donec de ipso cõstiterit.ĵ.de offi.dele. prudẽtiam.§.sexta.nec simul de exceptione & principali quæstio ne cognoscẽdum est:quia ordo iuris peruerteretur.ĵ.de iudi.exhibita.Et ex ordine istorum verborũ notatur qualiter exceptiones proponantur.Recusatio enim iudicis naturaliter præcedit,&

mentorũ[m] productiones,interlocutiones[n],appellationes[o],renunciationes[p],cõclusiones,& cætera quæ occurrerint† cõpetenti ordine cõscribenda: loca desígnando, tpa[q],& personas. Et omnia sic cõscripta partibus tribuantur:ita q̃ originalia penes scriptores remaneãt:vt si su per ꝓcessu iudicis fuerit suborta cõtentio,per hoc possit veritas declarari:quatenus† hoc adhibito moderamine,sic honestis & discretis deferatur iudici bus,q̃ p ĩprouidos & iniquos, innocẽtiũ iustitia nõ lædat. Iudex autẽ, q̃ cõstitutionẽ ipsam

ideo primo proponenda est & expediẽda:& si illa non probet,proponantur exceptiones postea,& illæ corã delegato probari debẽt, & per ipsum examinari.5.de rescri.super litteris.& 3.de fo.compe. ex parte B.Si vero index ſtatuat terminum ad omnes exceptiones dilatorias ,ponendas: qđ & facere potest, & debet.ĵ.de exce.pastoralis.proponere debes oés tam contra iudicẽ quã contra alios,& eis propositis procedetur ſtatim primo loco sup iudicis recusatione,pẽdentibus aliis quousq; expedita sit quæstio recusationis,cum illa sit præludicialis : quia ea

† In concilio , & aliquot antiqs codicibus : occurrunt.

† In cõcilio hoc adhibito moderamine, quatenus hoc honestis , & quæ iudicio clarior est.in Gregorianis exemplaribus habetur, vtrũ impressum.

probata aliæ postea locum non habent.

h ¶ *Petitiones.*]Ideo petitio siue libellus dari debet in scriptis:qa ſm formam petitionis formari debet ſnſa.ĵ.de fim.licet Hely.& si inepta fuerit, sucũbit.5.de iud.examinata.& vt sciat reus an velit cedere vel cõtẽdere,deliberatione habita.3.q.3.offeratur.arg.5. de dila.præterea.Itẽ nisi certa sit petitio,non citabit iudex reũ:vt 5.q.2.si primates.& 3.q.9.iudicas.& sic est op.arg.q̃ oblatio libelli fit de substantia ; iudicij.arg.op.5.de lib.ob.c.1.vbi de hoc.

i ¶ *Responsiones.*]quæ debent fieri ad petitionem actoris iudice interrogante,vel etiam actore,vt appareat lit.contest.quæ fit tñ per petitionẽ & directam rñsionem ad eam.5.de litis contest.c.1. & 5.de elec.dudum.2.quia omissa licet positiones factæ fuissent & responsiones,non tamen valebit iudicium,vt ibi.

3 Et hoc interest iudicis, q̃ ipse perito det, in quo inter ſtactoria & rei.no.fi. de verbũ. sæpe.ver.ve rum quia. in gla.Ioã. And.

k ¶ *Interrogationes.*]i.positiones:quia actor ponere debet id sup quo intendit habere confessionem rei,& sic ponit talis syndicus hoc,dũ tñ faciat ad instructionẽ cãæ, & reus debet rñdere, credo vel nó credo,si iuratũ est de calúnia.si iuratũ est solúmodo de veritate dicẽda,dẽt simpliciter rñdere,sic vel nõ,ꝑcedo vel nego : & q̃ positiones has & rñsiones nõ sit litis ꝓtestatio,vt dictũ est.& sic differẽtia est inter rñsionẽ,q̃ sit p litis ꝓte.& q̃ sit postea p positionẽ actoris:vt hic patet.Vel ponunt ,pprie interrogationes q̃ fiunt a iudice ex officio:qa quotiés æqtas ipm mouet,pót interrogare partes.ff.de inter.ac.vbicũq;.& 30.q.vlt.iudicantẽ.& etiá postquã ꝑclusum est in cã.ĵ.de fi.instr.cũ Ioannes.& etiá pars pót interrogare:& valet rñsio.5.de do.& ꝓtu.prout.ff.de interro.act.si fine.§. 1.& adnocatus pót interrogare.ff.de adult.si postulauerit.§.qõni.

l ¶ *Confessiones.*]Et taciturnitas etiá scribi debet,puta interrogatus noluit rñdere.talis taciturnitas pro cõfessione habeť.ff.de interrogatoria actione.de ætate.§.nihil interest.& est arg.65.dist.& si forte.& 54.dist.si seruus.& hmõi cõfessiones factæ ad petitionẽ actoris vel iudicis,& ét ptis,possunt reuocari,q̃ fiũt post litẽ ꝓtestatã,si q.s probauerit se errasse.5.de cõfessionib.c.vlt.vbi de hoc.

m ¶ *Instrumentorum productiones.*]i.vt sciatur vtrum exhibitum sit tempore competenti:nam postquam conclusum fuerit in causa,produci non poterit.ĵ.de fide instr.cum dilectus.B.

ADDITIO.Contrarium sentiunt domini de Rota decis.5.

n ¶ *Interlocutiones.*]Licet sit scribenda sententia interlocutoria, non tamen dicitur q̃ proferenda sit in scriptis:sed sufficit q̃ scripta sit in actis 4 .Aliud consueuit dici de snia diffinitiua:quæ nisi sit lata in scriptis,nec nomen sentẽtiæ habere meretur.2.q.1.in pri mis.ver.sed & de personis.An transeat interlocutoria in rem iudicatam,dicitur.ĵ.de appel.cum cessante.

4 Concor.l. 3.&ibi B.C. de sent.ex bre.reci. & c.fi.in glo. fra.de ĵ ure dict.lib.6.

o ¶ *Appellationes.*]Et sciatur an infra x.dies sit appellatũ, quia post ea non valeret appellatio.2.q.6.anteriorum.§.biduum.

p ¶ *Renunciationes.*]Postquam renunciatum est,& conclusum in causa nulla admittitur 5 exceptio,vel allegatio,vel instrumẽtum. C.de compen.l.vlt.argu.l.ad hoc.ĵ.de testib.c.de testibus.& ĵ.de fide instru.cum dilectus.& 3.de cau.pos.pastoralis.nisi euidés ratio moueat iudicem:vt in decre.pastoralis.

5 Ante sentẽtiam : post, in cã appellationis ꝓcessu infra de fi.instr.cum Ioannes.Io. And.

q ¶ *Tempora.*]In quo loco facta sint,& quo die,& mense, & quo anno domini:omnia ista debent scribi in omnibus supradictis,& huiusmodi instrumenta siue processus communia sunt, & vtriq; parti cum die & consule integraliter sunt edenda:vt ĵ.dẽ.aliogn si non

si nó edantur ea quæ cõia sunt,licite appellatur.ĵ.de fi.instr.G.ꝑpetuus.& C.vt lit.pẽd.l.1.C.de eden.is apud quẽ.& rescriptũ Papæ integrum debet edi.arg.5.de dila.præterea.& 5.de rescrip. eãte.& c.constitutus.& ĵ.de fi.instru.ex litteris.Item est in omnib' cõibus instrumẽtis,secus in proprijs priuilegijs.ĵ.de fi.instru.cõtingit.ff.de eden.l. 1. §. editiones.nisi aduersarius,illud vellet proba re falsum.ĵ.de fi.instru. inter dilectos.C.de cõtrahen.& commit. stipu.optimam.

†Lundeñ. †Lond. †Ludeñ.

a ¶ *Negligentiam.*] Si culpa vel negligẽtia iudicis pars aliqua damnũ incurrat , iudex totũ refarciet. ĵ. de sent. exco.sacro.C.de test.fi quando.in fi.C.de iud. fancimus.in fi.& iudex qui negligit iustitiã facere, litem facit suã.23. q.2.dñs noster.Item & si per iniuriã iudicis facta est.ĵ.de emp.& vẽdi.cap.vlti.& C.de eui. emptor fundi.

† Demateria huius.c. vide Bar.la stipulatio.inſ inil ne.ff.de ver. obli.vbi late Iason,Inno. ine.sup his ista de ac. ceu.copiose Philippus Portius,lib. 3.cõmu.op. cõclusione 36.

b ¶ *Præsumatur.*] Sed nunquid correcta sunt ſm ea quæ dicunt q̃ sem per præsumitur pro iis quæ à iudice facta sunt.5.de elect.bonæ.& 3.de renunc. in præsentia.& 3.eod.post cessionem.& ĵ.de re iudic.sicut.& Instit.de fideiuſ.§.vlt.& 2.q.6.hoc etiam placuit.arg.Dixit Io.sũper hoc,q̃ semper creditur sententiæ iudicis,vbi cõstat de ꝓcessu causæ,sed vbi reuocatur in dubium de processu iudicis non est præsumẽdũ pro iusto ordine 1 ,nisi probetur per acta.nam & victores nõ alipotientur sententijs,nisi eas ostẽderét recte latas.in' Auth.de ijs qui ingre.ad ap.§.ſi illud.coll.5.si acta sunt perdita ,pbetur pditio,& sufficit:vel etiá processus,pbetur per testes.arg.5.de prisileg.cum olim.& ĵ.de testibus.Albericus.& ĵ.de re iud.sicut. & C.de testamen.publicati.tñ si eps denunciet aliquẽ excõicatũ,ſtã dum est sententiæ suæ,licet non adsit subscriptio testium.12.q.3. curæ.& 3.eod.post cessionẽ.vbi de hoc.Si tñ dicat se inordinate vel iniuste excõicatum,iudex aut etiam aduersarius debet ostendere,q̃ debito modo excõicatus est.ĵ.de sent.excõ.sacro.in prin. Sed pone q̃ personæ illæ,quæ debent acta conscribere, appareãt subscripsisse omnibus actis:nunquid præsumitur in tñ pro eis,vt in contrariũ probari nõ posśit:Dico q̃ admtttitur probatio i cõtrariũ.5.eo.post cessionẽ.& ĵ.de testi.cũ à nobis.quia etiam cõtra instrumẽtum quantũcunq; publicũ sit,recipiũtur testes.C.de probatione.cum precibus.& ĵ.de fid.instru.Ioannes.nã & partes possunt ꝓtradicere actis.C.de rela.l.1.& 2.q.6.§.dubiũ.versi.verendum est, &c.& bñ ꝓtradicere possunt,qa qñq; cõpertũ est eulogia ex ma la fide scribi,vt ff.de cust.& exhi.re.l.diuus.arg.ĵ.de acc.cũ dilectus.& hoc verum est,dummodo p plures & meliores probetur ꝓtrariũ.de hoc dictũ est 3.eo.Tertio ex ordine verborũ istius decre.debes colligere qualiter iudex debeat ,pcedere í negotio alicuius causæ,à principio vſq; ad finẽ,qa primo loco debet citare, & ita per ordinẽ,vt littera dicit,procedere debet.Inn.iiij.dicit q̃ si snia lata est vtraq; parte prẽsente,vel procuratoribus partium, à qua non est appellatũ,& snia in scriptis appareat,in tantũ præsumitur pro ipsa,q̃ si aliqua partium vellet eam impugnare ratione processus nó debet audiri,quia præsumẽdum est quòd omnia sint legitime acta ex quo tẽpore sententiæ nihil dixit nec appellauit:tũ credo,si snia derur,q̃ taciturnitas partium non posśit facere sententiam aliquam,quæ nulla est:vt si lis contestata nó fit: aut si die feriata esset lis contestata.Ber.

AD *nostram.*]Primo ponit prauam consuetudinem , quam secundo seruari prohibet:ibi,*Volentes*.Abb.Siculus.

CASVS.In regno Daciæ lex talis siue cõsuetudo seruabatur, q̃ si aliqui de criminibus accusabantur,quæ per legitimos testes ,p bari poterant contra ipsos,reputabãtur immunes,dummodo valeant se purgare quoquo modo:sacerdotes & clerici Daciæ,huic legi innitebantur:peruenit hoc ad notitiá domini Papæ ipse volens vt hæc mala consuetudo,quæ est cõtraria omni iuri,extirpetur,à clero,mãdat quatenus in probatione huiusmodi negatiuæ, nullus audiatur,dũ tamen ex aduerso posśit affirmatiua probari. Nota consuetudinem non valere contra iuris ordiné.Itẽ affirmatiua ꝓualet negatiuæ.

c ¶ *Quoquo modo.*] id est,p viles & criminosos , & sibi similes : qđ esse non debet , immo debent esse bonæ famę & opinionis, ĵ.đ purg. ca.constitutus.

¶ *Glo.seq. recitetur per quæstionem, in quo erat hæc cõsuetndo cõtraria iuri,& respondet dupliciter.*

† De materia huiꝰ decretalis,qua liter possint probari fines dicœesis,traditno reuꝰ cõsil. 41.in vlso cõsil & Ale. post Bart.in .cũ aliquis. C.de iure de lib.adde recentiores.in ii.ff. si cert. pe.vide eriã notas nostras in hoc cap.

neglexerit obseruare,si propter eius negligentiam[a] quid difficultatis emerserit , per superiorem iudicem auimaduersione debita castigetur: nec pro ipsius præsumatur [b] processu , nisi quatenus in causa legitimis constiterit documentis.

¶Honorius tertius archiepiscopo Londe.† & eius suffraganeis.

¶Si probari potest reum deliquisse , eius probatio quòd non deliquerit , non est admittenda.

CAP XII.

AD† nostram noueritis audientiá peruenisse , quod sacerdotes & clerici Daciæ,legi regni (per quam negatiua probatur)temere innitentes , à criminibus , quæ probari testibus fide dignis posśunt legitime cõtra eos,reputãtur insontes, si se super his purgare valeant quoquo modo [c] : & infra. ¶ volentes igitur vt hæc pestis contraria omni iuri[d] †penitus extirpetur à clero : Mandamus, quatenus in huiusmodi probatione negatiuæ (dum tamen possit affirmatiua [e] ex aduerso probari) neminem audiatis.

¶ Idem Aurelianẽ. & Lameteñ. episcopis.

¶ Fines diœcesium probantur per libros antiquos,admimcula,testes,& fam.am.

CAp. XIII.

CVm † causam , quæ inter Colubrieñ.& Egitañ. episcopos , super suarum limitatione diœcesum vertitur , vobis duximus committendam: ¶ Mandamus, quatenus secundum diuisiones,quę per libros[f] antiquos , vel alio modo melius probabuntur,necnon & testes [g] , famam , & quæcunque alia adminicula [h] , in negotio procedatis.

¶Idem episcopo & archidia.Senoneñ.

¶Possunt reprobari matronæ per quas virginitas probatur.

CAP. XIIII.

CAusam matrimonij , quæ tius extirpanda.8.dist.mala consuetudo.lex autẽ debet esse honesta.4.dist.erit autem.Item contraria erat iuri,quia negantis factũ nulla est directa ,pbatio.5.c.,px.& 3.đ elect.bonæ.C.de ,pb.actor. & 6.vlt.c.accusator.De hac negatiua dictum est 3.de ele.bonæ 3 . e ¶ *Affirmatiua.*]Illa enim primo probari debet:quia ei qui dicit incumbit probatio.ff.de proba.l.2.tamen si postea probato crimine vellet reus probare negatiuá indirecte , audiretur.ĵ.de testi. ex tenore.& c.series.sed contra probationem testium nó admitti tur purgatio,vt hic patet.Bernar.

Cum causam.]Communis diuisio.Secũda:ibi,*Mandamus.* Abb. CASVS.Inter Colubrieñ.& Egitañ.epos vertebat qó sup limitatione suarũ diœcesũ.Papa cõmisit causá illá quibusdã iudicib^: mãdás eisdẽ quatenus in negotio ipso ,pcedãt ſm diuisiões q̃ p libros antiquos vel alio modo melius probabuntur,& per testes & famam, & per alia quæcunque adminicula.Not.qualiter fines probantur.Item quæ non prosunt singula,collecta prosunt.

¶ Glo.seq.not.quòd antiquorum librorum & c.inducit tria similia.

f ¶ *Per libros antiquos.*]Not.ergo q̃ scriptura antiquorum librofacit fidem.ĵ.de præscr.ad audientiam 4 .Itẽ creditur instrumento producto ex archiuo publico,etiam si subscriptionem nó habeat.30.q.1.peruenit.& in Auth.de ijs qui ingre.ad ap.§. ill.ad coll.5.& C.de fid.instru.Authen.ad hoc.& 3.de in integ.rest. tum ex litteris.& ff.de proba.cẽsus.& C.arbi.tutelæ.l.vlt.& C.qui po. in pig.ha.scripturas.Item si reperiatur scriptura in aliqua colũna vel lapide,ei ſtatur.24.q.2.sane.Item scripturæ quæ olim fiebãt in albo prætoris,fides adhibebatur.ff.de iurisd.om. iudi. si quis id. & ff.de albo.scriben.l.1.& 2.

4 Concor. tex. in l.fi.ꝑ curatorẽ. & ibi Bart.ff.de procu. & in l.si qua per calumniã.& ibi Perr. de Bellapertic. Cy.& Bar.C. de epiſco. & cle.& de materia huius glosſæ vide plene p Ias. Dec.& Doct.in l.1.ff. si cert.pe.

g ¶ *Testes famam.*]Per testes enim antiquos vtriusque parochiæ probatur huiusmodi diuiſo.16.q.1.plures.& rusticis senibus præcipue in antiquis creditur.ff.de leg.3.si chorus.& fama.in talibus præcipue valet quorũ memoria non habetur.ff.de probatio.si arbiter.ff.de aqua plu.arcenda.i summa.§.item Labeo.per se tamẽ, si alia adminicula adfint,non probat.3.q.3.c.si testes.§.sæpe etiam fine.& ff.testi.l.3.§.quæ argumenta.& ĵ.de præsumptio. illud. 35. q.6.si duo.

5 Contraria voluntas,de qua constabat: & cursus decẽnij tollunt primum testamentũ non alterum tã. tum. Io.An

h ¶ *Adminicula.*]Adminicula ergo etsi per se non probant,tamẽ adiuuant.ĵ.de fimo.per tuas.& ĵ.de succeſ.ab intesta.cũ dilectus. & ĵ.de testibus præterea.& ĵ.de præsump.litteris.& c.3.Et sic est arg.quòd quæ non prosunt singula,multa iuuant.C.de testa.sanci mus 5 .& ff.ex quibus causis maio.necnon.§.ſi quis sæpius.& indicia etiam probant.C.de rei vendicatio.indicia.Ber.

Ausam matrimonij.]Cóis diuisio.Secũda:ibi,*Mádamus.*Abbas CASVS,Quædam puella contraxit matrimonium cũ quodam

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam iuuene,& traducta ab ipso,tandē receſsit ab eo,& intrauit monaſterium,ſe virginem,& monacham aſſeuerans:Iuuenis prædictus repetebat eandem,dicens quòd eam carnaliter cognouiſſet:illa econtra virginem ſe eſſe ac monacham aſſerebat. mulier propter hoc educta fuit de monaſterio,& induxit quaſdā mulieres ad probandum per aſpectū corporis virginitatem: tandem viri volebat reprobare mulieres illas, quæ inductæ fuerant contra ipſum:mulier vero dicebat quòd timebat violentiam ſibi fieri ab illo:Conſultus Papa ſuper hoc negotio reſpōdendo mandat quibuſdam iudicibus,quatenus puellam illam ponant interim in illo monaſterio quod intrauit,vt ibi vſque ad finem cauſæ valeat ſecure morari:recepturi poſtmodū non ſolum probationes viri,quas inducere voluit contra mulieres illas:quas induxit puella ad probādam virginitatem, verumetiam alias probationes hoc negotiū contingentes,quas vtraque pars duxerit producendas: & quia dicit canon, quòd manus & oculus obſtetricum ſæpe fallitur, mandat vt adhuc honeſtas matronas, & in hoc prudētes deputare procurent ad inquirendum vtrum dicta puella virginitatis priuilegio ſit munita.Nota quòd iudex debet locum ſecurum prouidere partibus.Item omnes probationes quæ tangunt negotium,ſunt admittēdæ.Item mulier inſpecta iterum inſpicitur,ſed iſtud fit propter periculum animarū,ne decipiatur,& quia oculus & manus obſtetricum ſæpe fallitur.

† Ideo hæc tam diligēs cautela hic adhibetur, quia qui virginē à ppoſito caſtitatis reuocat, excōicatur. conciliū Toletanū 3. ca. 10. conciliū Matiſconēſe primum cap.12.

† vtraque

† Adde per iſtum text. qualis debeat qs eſſe ad hoc vtā quam perito in ſua arte ei credat & l. magiſtros. C. de profeſſor. & medi.

1 Vt ibi patet nō habetur hoc caſu poſſeſſio ſine copula: & adde qd dixi de conuer. contu. dudum. in prin.1o.An.

2 Vel corrupræſecundū Inn.vel volebat cōtra illas produce re alias matronas honeſtiores,& plures aſſerentes cōtra cōrium, quib' ſtādum eſt, infra tit.1.in noſtra. Ioā. And.

3 De materia huius gloſſa vide B.Thomam 2.2.q.15. & 152.vbi plene de caſtitate & virginitate. adde Dominicū Sotum libr. d 4. tent. diſt. 49.q.5.ar.2.

inter V. iuuenē, & G. puellam Senoñ.quæ ſe virginē † & monachā profitetur,noſcitur agitari:& infra. ¶ Mandamus,quatenus eandē puellā ponatis[a] interim in illo monaſterio quod intrauit,vt ibi ſecure valeat cōmorari, donec iudiciali ſententia quid agi debeat decernatur:recepturi poſtmodū nō ſolū probationes viri,quas inducere voluerit cōtra mulieres[b] illas,quæ ad inueſtigandū ſigna virginitatis ex parte puellę fuerūt introductæ, verū etiam probationes alias hoc negotiū cotingentes, quas pars [c] vtralibet † duxerit producendas : Et quia (vt dicit canon) ſæpe manus fallitur & oculus obſtetricum,volumus& mandamus, vt adhuc honeſtas matronas,prouidas,& prudenter † deputare curetis , ad inquirendum , vtrum dicta puella virginitatis [d] priuilegio ſit munita.

¶ Gregorius nonus ppoſito ſanctæ Mariæ Madeburgeñ. & decano Miſnenſi.

¶ *Acta etiam litis ordinatoria facta corā primis iudicibus , fidem faciunt coram † ſecundis.*

CAP. XV.

CVm bonæ memoriæ:& infra. ¶ Cum acta originalia dicantur apud priores iudices[e] remanſiſſet:Mandamus quatenus ea cum omni diligentia requirentes , ipſa ſi potuerint inueniri † : & ſi qua partes duxerint legitime proponenda [f], in ſcriptis redacta, ad noſtrā præſentiā remittatis. ¶ Alioquin [g] cū nō reuocetur in dubium de cōteſtatione litis ſuper ſtatu Pigameñ.monaſterij,& quibuſdā ſpoliationibus contra abbatem eius factis à Mesburgeñ.† epiſcopo,recipiatis partiū probationes de nouo:& audientes,ſi partes audire voluerint,de cōpoſitione[h] tractatum:tam quod ſuper hoc inueneritis,quàm cauſam ſufficienter inſtructam , ad nos remittere procuretis.

dem aliquibus cauſis impedientibus,vel ipſam cauſam remiſerūt ad dominum Papam.Poſtea Papa cauſam eandem commiſit iudicibus iſtis,mādans eiſdem,quatenus acta originalia,quæ apud priores iudices remanſerunt,debeāt inquirere diligenter,& ipſa ſi poterūt inueniri,& ſi qua alia partes duxerint legitime proponenda,in ſcriptis redacta ad præſentiam Papæ remittant : ſi vero acta inueniri non poterunt,cum non reuocetur in dubiū de cōteſtatione litis ſuper ſtatu monaſterij, & ſpoliationibus ꝓdictis, recipiāt probationes partium de nouo,& audiāt ſi partes voluerint tractare de compoſitione:& quod ſuper hoc inuenerint , & cauſam ſufficienter inſtructam ad dominum Papam remittant. Nota quòd acta prioris iudicij dāda ſunt iudicibus alijs,ad quos cauſa peruenerit : & poſſunt ad hoc compelli. Item per confeſſiones partium conſtat de conteſtatione litis,licet non reperiatur in actis,ex quo partes confitentur.

e ¶ *Iudices.*] Originalia acta ſemper apud iudicē ſiue ſcriptorem remanere debēt.5.eo.quoniam.& ſi cauſa ad alios iudices manauerit,poſtea illis tradere tenetur:vt hic dicit , & ℣.tit.proxi.cauſam quæ.& ſic patet ꝙ atteſtationes in vno iudicio receptæ valent in alio.in Auth.de teſti.§.quoniam multæ.coll.7.& C.de arbit.l.pen.in fi.& C.de teſt.l.vlti.

f ¶ *Proponenda.*]Nam ſi teſtes corā prioribus iudicibus recepti & publicati fuerant,alij non recipientur vlterius.℣.tit.proxi. cōſtitutus.ad fin.inſtrumenta vel confeſſiones poterant recipere: vel ſi aliqua fuiſſent capitula ſuper quibus teſtes non fuiſſent recepti,ſuper illis poterunt teſtes recipere.infra titulo proximo, cauſam quæ.

g ¶ *Alioquin.*]id eſt,ſi nō poterunt acta inueniri 4 ,tunc recipiātur probationes de nouo ſup ſtatu monaſterij,& ſpoliatione abbatis:ſuper quibus de litis conteſta.facta nō reuocabitur in dubium,immo illud confitebuntur partes:& ſi teſtes aliqui recepti fuiſſent,& clauſæ atteſtationes eſſent coram primis iudicibus , ſi voluerint partes,computabuntur in numero aliorum.℣.de teſtib. cum cauſam.in fine.

h ¶ *De compoſitione.*]ad qđ iudices primo dare debent operam. ſic.5.de mu.pe.ca.1.vbi de hoc & eſt argumen.quòd ſuper re ſpirituali ſcilicet , ſuper ſtatu monaſterij poteſt compoſitio interuenire.5.de arbi.cum tempore.& cap.contingit.vbi de hoc.tame hic compoſitionem perficere non poſſent, ſicut nec cauſam diffinire,quia Papa vtrunque ſibi reſeruat.

coll.3.& eſt illa principium aliarum virtutum,in Authē. quomodo oporteat epiſcopos & alios prælatos & religioſos ad ordinē religionis adduci.§.neque autē ſacris,coll.1.& virgo ſola quo ad legem promotionis reputatur,& inter virgines corrupta inuita etiam conſecrari non poteſt.32.q.5.pudicitia.& ſolæ virgines aureolam habebunt.32.q.5.ſi Paulus. pauci tamē habebunt hoc priuilegium:vt dicit. Gregor.50.diſt.quia tua.

† Cōcordat textus & ibi Doctores infra de teſtib ca. cum quæ.1.laſ.& aliī in.l.3.ꝑpud quē.C. de edēn.

ADDITIO.Vnde verſus:

Aureolam virgo,martyr, fideique magiſter:
Præter cōmunem dicūtur habere coronam.

Cum bonæ memoriæ.]Propriæ nō diuidit: ponit eū cuiuſdam commiſsionis formam bimembrem. Et ſecundum membrum ibi,*Alioquin.*De eodem facto habetur ℣.de arb. cum tempore.Abbas.

† Vide.l.fin.fi.ing).C. de ꝓbatio. in tit.de ꝓbatio.§.cōe formæ.

CASVS.Inter epiſcopū Mesburgeñ. ex vna parte, & abbatem & conuentum Bigamen. monaſterij, ſuper ſtatu ipſius monaſterij & quibuſdam ſpoliationib[b], contra abbatem factis, à prędicto epiſcopo q̄ſtio vertebatur: ſuper his cauſa cōmiſſa fuit quibuſdam iudicibus: coram quibus litis cōteſtatio facta fuit ,put partes confitebātur,& proceſſum in cauſa,ſed non terminarunt eandem cauſam.

† Masburgen.

¶ *Gregorius Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniam.*

¶ *Nulla eſt receptio teſtium facta contra non citatum.*

CAP. II.

IN † nomine [c] domini, & infra.¶ Quod autem dicit epiſcopus , quia ſe abſentē, etiam viliſſimi [d] ſint teſtes exhibiti nullius momenti, lege noſcendum eſt conſtitutionis nouellæ,quæ de teſtibus loquitur in hæc verba: ¶ Ne poſtea [ſi] obijciatur eis,quòd per vnam partem geſta [& confecta †] ſunt, oportet vt teſtimonia dentur, illo admonito à iudice , aut defenſore venire & audire [i] teſtes. Si vero noluerit venire [k]: & non ex ineuitabili [l] quadam neceſſitate venire non poſſit: Sancimus huiuſmodi teſtimonia ita valere , tamquam ſi non ex vna parte conſiſterent , ſed etiam ipſo præſente facta fuiſſent.¶ Ecce admonendus [m] eſt ſemper aduerſarius: vt ad audiendos teſtes † veniat : quod, quia hic omiſſum eſt, neceſſe eſt,vt quod † contra legem[n] actū eſt,non habeat firmitatem.

¶ *Idem Sabino defenſori Sard.*

¶ *Mulier teſtificatur contra clericum , eū de crimine agitur.*

CAP. III.

QVoniam † aliqua nobis de perſona Epiphanij ꝓsbyteri ſunt facinora nunciata, neceſſe eſt vt cuncta diligentius perſcruteris:Et ſeu mulieres [o] cum quibus peregriſſe [p] dicitur, ſeu alios quos de cauſa ſcire aliquid ſenſeris, huc teſtimoniū ſi valet, qa ꝓtio ſunt corrupti.4.q.3.c.placuit.§.itē ī criminali.& ℣.de ꝓba.licet.& ℣.e.ſicut.14.q.5.non ſane.& ℣.e.quotiens.& 35.q.6.eps in ſynodo.

† Cap.3 eo. titio 11.com pil.

† Prohiſtoria de intelligentia textus videto notas no ſtras in hoc caput.

† Hoceſt verum , nā in veteſtiſſimis Gratianus exēplaribus non re peritur,ſed in recentioribus hā betur.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an teſtem deponentem pars debeat audire, & videtur quòd ſic,&c.*

i ¶ *Audire.*]Nō eſt ita intelligēdū,vt audiant teſtes cū deponunt dictū ſuū,cum in ſecreto & ſigillatim ſint recipiendi.℣.eo.venerabili.C. de teſt. nullum. ℣.de accuſa. inquiſitionis.§.1. ſed audire debent teſtes.i. videre & audire eos iurantes, & poſt publicationem vi delicet & audire dicta ipſorum poterūt , & hoc ſeruatur exēplo Danielis,q̄ ſecreto examinauit illos falſos teſtes ſacerdotes, qui falſum teſtimoniū tulerūt cōtra Suſannā.Et hoc regulare eſt cū agit̄ in forma iudicij.ſed Auth. vnde verba iſta ſumpta dūr, dicūt doctores loq. in cauſa publicationis. ℣. vt lit.non ꝓteſta.qm. §. ſunt & alij.℣.e.ſignifica. † quia.

† Hæc duo verba:& cō ſectarium mi nuſcripcis codicibus , non habētur.

† Adde q̄ teſtis dicitur recipi quādo iuratur quando. C. de teſti.

† B.Gregorius lib.2 epiſtola . 36. indictione 11 c 65.& c. 4 eo.ti.in 1. cōpi.

k ¶ *Noluerit venire.*] tūc enim recipiētur & valebunt ac ſi præſens eſſet.C.de teſti.ſi qñ.& hoc intelligit lit.nō cō teſtata,aliter non, vt ℣. vt lit.non cōte.p totū. l ¶ *Ineuitabili.*]Si enim non poteſt venire iuſta de cauſa detētus,nō reputatur cōtumax:& ſi tūc recipianſ,nō valēt,ſi cauſam abſentiæ oſtēderit,quia etiā ſententia reuocaretur.℣.de re iud.cū Bertholdus.& ff.de damno infecto.ſi finita.§.ſi forte.& ff.de iudi.ſi prætor iuſſerit.in fine.

¶ *Glo.ſeq.dat duo ſimilia ſubdens generale.*

¶ *Admonendus.*]Alias enim nō valet,niſi admoniē ꝑſens fuerit.3.q.9.chartæ.& 2.q.1.in primis.C.de fide inſtrumento. iudices. idem eſt in accuſatione.3.q.9.c.1.& in ſententia eadem cauſa & quæſtione,caueat.& pluribus capitulis ſequentibus.& generaliter omnia quæ aduerſus abſentes non per contumaciam ſtatuunt,non valent.3.q.9.omnia quæ.

† Et hoc tenet hic Vince.omnino. vide qđ no. in ſpe.eo.ti. §.tractādū. in prin.1o℣. And.

n ¶ *Contra legem.*]prędictam,quæ dicit,quòd aduerſario ꝑſente recipi debeunt.C.de fide inſtrū.iudices.in Auth.eo.6.& hoc vero. C.de legi.non dubium.& 10.diſt.vides.& 25.q.2.imperiali.Ber.

QVontam.]CASVS. Quidam ſacerdos erat infamatus de quibuſdam mulieribus : nunciatum fuit hoc domino Papæ: mandat Papa defenſori Sardiniæ,vt cuncta diligenter inquirat, & mulieres illas,cum quibus dicitur deliquiſſe , ſeu alios qui de hac cauſa aliquid ſcire dicuntur , ad dominum Papam , adducant:vt de ꝑdictis exceſsibus veritas inquiratur.Not. q̄ in cauſa denūciationis omnes admittūtur,nō tñ inimici vel criminoſi:& mulieres cū quibus delinquitur,ad ꝓſumptionē tātū inducūtur. o ¶ *Mulieres.*]Sic mulier admittitur in teſtimonium contra eccleſiaſticam perſonam:vt ℣.eod.tam litteris.& mulier bene admittitur in teſtimonium.15.q.3.ex eo.ar.contra.33.q.5.mulieré. Illud ſic intelligi debet:vbi agitur criminaliter,nō recipitur mulier ad teſtimonium contra aliquem.cum vero agitur ciuiliter,aut in modum inquiſitionis ſeu exceptionis,tūc admittitur mulier, in quo caſu loquitur hoc cap.& ℣.eo.tam litteris.

¶ *Gloſ ſeq.ad id quod de ſocio dicitur,alleg.duas concor.ſignat contrarium,quod ſtatim ſoluit.*

p ¶ *Peregriſſe.*]& ſic videtur quòd ſocij 4 criminis admittantur.ſic 79.diſtin.ſi quis Papa.& 6.q.1.cap.ſi quis cum militibus.& contra ℣.eo.veniens.& ſic de confeſ.cap.1. & 15. q.3. memini. hic non recipiuntur ſocij ad plenam probationem,ſed ad præſumptionē tantum ſicut ſerui quandoque ad præſumptionem recipiuntur. 4.q.3.ca.ſi teſtes.§.item ſerui.

4 Vel inquiuntur,ſed nō auctentica ꝓ figlū,vel manū publicā vnde fides non facianſ. ſupra eo.quo niam.ſcēm dum Hoſti. Io.And.

4 Vide Alexan. conſil. 132.lib.1. Antonium Gomezium loco proxime citato.

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

¶ *Rubrica huius cōtinuatio patet ex cōtinuatione facta in precedēti titulo.Vel magis ſpecifice ſic:Supra viſum eſt de ꝓbationib.in genere: merito vt materia magis clareſceret,ſubijcit de ſpeciebus,quia quādoq; probatur per teſtes,quādoque ꝑ inſtrumenta,per ꝓſumptiones,& per confeſſionem:ideo de his omnibus tractat ī ſequētibus:& qa ꝓbatio quæ fit ꝑ teſtes, eſt efficacior aliis,cum ſint vtuavocē. infra de fid.inſtr.cū Ioānes.cū ibi notā.ideo præmittit tractatū de teſtibus, & poſtea ſubnectit de aliis ſpeciebus. Abbas.*

De hac materia tractatur.4.q.3. & 2.q.4. & 3.q.5.& 9.q.& 14.q. 2.35.q.6.per totum.& 2. queſtio.1.in primis.6.q.1. infames.9. quæſtione 3. quiſquis.

† In omnibus ſcriptis Matiſcon.

† Alias,Metenſien.

† Alias,Matiſcon.Idcō ciliū nondū vidimus: de cōſtampſit vero Raymundus hoc ca. ex x.cōpil. tit.de teſtib. cap.1.

Lacuit.] Continet triadictā, quæ patent. Abbas.

CASVS.Tria dicūtur in hoc capitulo.primū ꝙ teſtis non ferat teſtimonium pro pretio.Secundum, ꝙ talis debet eſſe teſtis cui nulla poſsit opponi exceptio. Tertium ꝙ ieiunus debet ferre teſtimonium. Nota, ꝙ teſtis ꝓductitius repellit. Itē idoneus debet eſſe teſtis:cum nulla poſsit opponi exceptio.

a ¶ *Placuit.*]hoc c.habent quidam pro 1 pallea.4.q.3.placuit.

b ¶ *Pretio.*]Quorū teſtimoniū ſi valet, qa ꝓtio ſunt corrupti.4.q.3.c.placuit.§.itē ī criminali.& ℣.de ꝓba.licet.& ℣.e.ſicut.14.q.5.non ſane.& ℣.e.quotiens.& 35.q.6.eps in ſynodo.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.ſcilicet qui ſunt idonei.*

c ¶ *Idonei.*]Idoneus reputabitur,ex quo per aliquam exceptionē nō repellitur:quia quilibet præſumitur idoneus,niſi probet ꝓtrarium.℣.de præſumpt.dudum. 2 & edictum de teſtibus prohibitoriū eſt,vt quilibet admittat̄,qui non repellitur.ff.de teſt.l.1.1. ſiſo.

¶ *Gl.ſeq.aſſimilat accuſationem teſtimonio.*

d ¶ *Fideles.*]quia infideles non admittuntur.ff.eo.l.1.& 2.q.7.non poteſt.& c.ſi hæreticus.ſic nec ad accuſandum.ea.cauſa.& ea.q. alieni pagani.& c.quærendum.

ADDITIO.Excipe caſum c.contra Chriſtianos.de hær.lib. 6.vbi bonus tex.cum gloſſa.

e ¶ *Ieiunus.*]Hoc de honeſtate dictum eſt,non de neceſsitate.ſic 22.q.5.honeſtum.Ber.

In nomine domini.]Diuiditur in tres partes.Nā primo ponit dictum.Secundo probat per legem.Tertio concludit. Secūdaꝫ ibi, *Ne poſtea.*Tertiaꝫ ibi,*Ecce.*Abb.Siculus.

CASVS.Capitulū iſtud loquit̄ de materia illius decret.2.q.1.in primis.Eps qdā dicebat ꝙ eo abſēte viliſsimi teſtes recepti fuerit ꝑtra ipſum,vnde nō debebāt ſibi prçiudicare:Vnde ꝙqueſtus fuit dño Papæ,& ipſe rñder,ꝙ ſi ita eſt,nullius momenti ſint hmōi teſtes:& ꝙ ita ſit,probat per legē vbi dī,ne poſtea obiiciatur teſtibus,ꝙ per vnā partem geſta ſunt,oportet,vt teſtimonia denē aduerſario à iudice monito vt veniat , & audiat teſtes:Si vero venire noluerit iuſto impedimēto ceſſante,valebunt ac ſi vtraq; pars ꝑſens fuiſſet,ex qua lege argumētāt Papa.Ecce admoneō[d] ē ſemper aduerſarius, vt veniat ad audiēdos teſtes:& qa hoc hic omiſſum eſt,firmitatē nō obtinet.Not.ꝙ legē possumus allegare ꝓ nobis.Itē teſtes recepti altera parte abſente & nō citata,nō valent.

f ¶ *In nomine domini.*]hæc eſt pars illius c.2.q.1.in primis.

¶ *Glo.ſeq.ponit 7.quæ in teſtibus requiruntur.*

g ¶ *Viliſsimi.*]quibus non eſt credendum.2.q.1.in primis.quædam conſiderantur in teſtibus.quæ his verſibus notantur:

Conditio,ſexus,ætas,diſcretio,fama:
Et fortuna,fides in teſtibus iſta requires.

h ¶ *Ne poſtea.*]Iſta verba ſunt ī Auth.de teſti.§.& hæc vero.coll. 7.

¶ *Gloſ.ſequens.reci.per q.an teſtem deponentem pars debeat audire, & videtur quòd ſic,&c.*

i ¶ *Audire.*]Nō eſt ita intelligēdū,vt audiant teſtes cū deponunt dictū ſuū,cum in ſecreto & ſigillatim ſint recipiendi.℣.eo.venerabili.C. de teſt. nullum. ℣.de accuſa. inquiſitionis.§.1. ſed audire debent teſtes.i. videre & audire eos iurantes, & poſt publicationem vi delicet & audire dicta ipſorum poterūt , & hoc ſeruatur exēplo Danielis,q̄ ſecreto examinauit illos falſos teſtes ſacerdotes, qui falſum teſtimoniū tulerūt cōtra Suſannā.Et hoc regulare eſt cū agit̄ in forma iudicij.ſed Auth. vnde verba iſta ſumpta dūr, dicūt doctores loq. in cauſa publicationis. ℣. vt lit.non ꝓteſta.qm. §. ſunt & alij.℣.e.ſignifica. † quia.

† Hæc duo verba:& cō ſectarium mi nuſcripcis codicibus , non habētur.

† Adde q̄ teſtis dicitur recipi quādo iuratur quando. C. de teſti.

† B.Gregorius lib.2 epiſtola . 36. indictione 11 c 65.& c. 4 eo.ti.in 1. cōpi.

k ¶ *Noluerit venire.*] tūc enim recipiētur & valebunt ac ſi præſens eſſet.C.de teſti.ſi qñ.& hoc intelligit lit.nō cō teſtata,aliter non, vt ℣. vt lit.non cōte.p totū. l ¶ *Ineuitabili.*]Si enim non poteſt venire iuſta de cauſa detētus,nō reputatur cōtumax:& ſi tūc recipianſ,nō valēt,ſi cauſam abſentiæ oſtēderit,quia etiā ſententia reuocaretur.℣.de re iud.cū Bertholdus.& ff.de damno infecto.ſi finita.§.ſi forte.& ff.de iudi.ſi prætor iuſſerit.in fine.

¶ *Glo.ſeq.dat duo ſimilia ſubdens generale.*

¶ *Admonendus.*]Alias enim nō valet,niſi admoniē ꝑſens fuerit.3.q.9.chartæ.& 2.q.1.in primis.C.de fide inſtrumento. iudices. idem eſt in accuſatione.3.q.9.c.1.& in ſententia eadem cauſa & quæſtione,caueat.& pluribus capitulis ſequentibus.& generaliter omnia quæ aduerſus abſentes non per contumaciam ſtatuunt,non valent.3.q.9.omnia quæ.

† Et hoc tenet hic Vince.omnino. vide qđ no. in ſpe.eo.ti. §.tractādū. in prin.1o℣. And.

n ¶ *Contra legem.*]prędictam,quæ dicit,quòd aduerſario ꝑſente recipi debeunt.C.de fide inſtrū.iudices.in Auth.eo.6.& hoc vero. C.de legi.non dubium.& 10.diſt.vides.& 25.q.2.imperiali.Ber.

QVontam.]CASVS. Quidam ſacerdos erat infamatus de quibuſdam mulieribus : nunciatum fuit hoc domino Papæ: mandat Papa defenſori Sardiniæ,vt cuncta diligenter inquirat, & mulieres illas,cum quibus dicitur deliquiſſe , ſeu alios qui de hac cauſa aliquid ſcire dicuntur , ad dominum Papam , adducant:vt de ꝑdictis exceſsibus veritas inquiratur.Not. ꝙ in cauſa denūciationis omnes admittūtur,nō tñ inimici vel criminoſi:& mulieres cū quibus delinquitur,ad ꝓſumptionē tātū inducūtur. o ¶ *Mulieres.*]Sic mulier admittitur in teſtimonium contra eccleſiaſticam perſonam:vt ℣.eod.tam litteris.& mulier bene admittitur in teſtimonium.15.q.3.ex eo.ar.contra.33.q.5.mulieré. Illud ſic intelligi debet:vbi agitur criminaliter,nō recipitur mulier ad teſtimonium contra aliquem.cum vero agitur ciuiliter,aut in modum inquiſitionis ſeu exceptionis,tūc admittitur mulier, in quo caſu loquitur hoc cap.& ℣.eo.tam litteris.

¶ *Gloſ ſeq.ad id quod de ſocio dicitur,alleg.duas concor.ſignat contrarium,quod ſtatim ſoluit.*

p ¶ *Peregriſſe.*]& ſic videtur quòd ſocij 4 criminis admittantur.ſic 79.diſtin.ſi quis Papa.& 6.q.1.cap.ſi quis cum militibus.& contra ℣.eo.veniens.& ſic de confeſ.cap.1. & 15. q.3. memini. hic non recipiuntur ſocij ad plenam probationem,ſed ad præſumptionē tantum ſicut ſerui quandoque ad præſumptionem recipiuntur. 4.q.3.ca.ſi teſtes.§.item ſerui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In omni negotio.]Is q denunciat per dictū suū & alterius,ꝓbat se ꝓmouisse.ita summat Io.An.& cōiter doctores.sed certe hęc summatio nimis restrigit litterā,cū id qđ hic dr đ denūciatione, hic sit positū causa exēpli,& exempla nō restringūt dicta:vt in c. 1.ne cleri.vel mona.facit l.cum pater.in §.dulcissimis.ff.delega. 2. & maxime qa in secūda auctoritatē hic posita,nulla fit de monitione mētio.Diuidit Nam primo ponit dictū:Secūdo illud ꝓbat duab[a] auctoritatibus. Prima ibi, *Quod patēter*.Scđa ibi, *Item alibi*.Abb.Sic. CASVS.In hoc capitulo traditur forma, ſm quam debet aliquis de nunciare crimē alteri[9]. Qui aliū vult denūciare,primo admoneat illū inter ſe & ipſum ſolum, & habebitur pro vno teſte quātū ad probandā admonitionē:& ſi nō corrigit,adhibeat vnū ſecum,& ſic erunt duo teſtes:& ſi ad hūc ſe ſi corrigit, adhibeat duos, & erunt tres.& hoc ꝓbat auctoritate Dñi dicētis:Si peccauerit i te frater tuus, corripe eū inter te & ipſū ſolū, &c.vt in ore duo rū vel trium ſtet omne verbum.& alibi dicit: Ego ſum q teſtimonij perhibeo de meipſo,& teſtimonij perhibet đ me pater:qa duorū hominū teſtimonium verum eſt.Nota capitulū iſtud intelligendum in denunciatione.

†Cap.5.eo.tit.in 1.compil.

De materia vide Antoniū Gabrielem.libr.1.com.cōclu.tit.de teſtibus,cōclu.1.&ſeq.

Matt.18. Luc.17.

Ioan.17.

¶*Gl.ſeq.reſtringit litteram,& dicit quare. Secundo quærit, & ſoluit.*

†Poſt cōcil. Lateran.ſub Alex 3 part. 8.c.12.& ca. 20.eo.tit.in 1.compil.

a ¶*In omni negotio.*] Quod dicit,in oi negotio,generalitas iſta reſtringit in cauſa denūciationis,vbi debet p̄cedere fraterna monitio,ad hoc vt admittātur ad denunciandum.

†Adde ꝓ vbi non eſt ſixus teſtiū numerus, duo ſufficiunt. conc.l. vbi numerus. C. de teſt.

1 Fallit in criminibus exceptuatis veluti hæreſi,læſa maieſtate, ſimonia & ſimilibus. doctores in ca.in fidei fauorem.de hær.lib.6.vide Iuliū Clarum in prac. crimi.ſ.fi.q. 24.

2 De expoſitione huius auctoritatis cōſule theologos & ſ. Ioannis B.1.ho mam.2.2.q. 33.art.3.

CAP. IIII.

IN† omni negotio [a] principalis perſona dicens veritatem de re ſibi nota, rectiſſime habenda eſt pro teſte:cui adhibito vno, efficiūtur duo teſtes: adhibitis duobus, efficiuntur tres. Quod patenter oſtendit Dominus cum dicit: Si peccauerit [b] in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolū: quòd ſi te non audierit, adhibe tecum vnū, vel duos teſtes: vt [30] in ore duorum vel trium [c] ſtet omne verbum. ¶ Item alibi affirmat dicens: Ego ſum qui teſtimonium perhibeo de meipſo, & teſtimonium perhibet de me pater.nam in lege veſtra ſcriptum eſt, quia duorum hominum teſtimonium verū eſt. [40]

¶Eugenius tertius.

¶Dicit quales eſſe, & qualiter iurare debeant, qui ſuper conſanguinitate deponunt.

CAP. V.

QVotiens† aliqui propter cognationem propinquitatis [d] ſeparari petuntur: duobus† vel tribus teſtibus adhibitis, qui de eadem conſanguinitate [e] ſuperſint, vel totidem ſenioribus, & melioribus loci eiuſdem,id debet legitime comprobari. ¶ Probatio autem teſtium debet fieri duplici iuramento [f], vt iurent ſe non priuato odio, neque amicitia [g], neque pro aliquo commodo quod habuerint, vel quod habent,vel habituri ſunt, ad hoc iurandum inductos: & ſicut ipſi dicunt, rei veritatem accepiſſe à maioribus ſuis, & credere [h] ita eſſe.

¶Idem Priori, & fratribus ſanctæ Trinitatis.

¶ Prælatus, & clerici, qui cauſam eccleſiæ non procurant, teſtificari poſſunt in ea.

CAP. VI.

INſuper† ſtatuimus, vt liceat vobis, in cauſis eccleſiæ [i] veſtræ ferre teſtimonium. Dummodo vnus ex vobis, vel duo [k] ad agendum,& reſpondendum inſtituantur, quorum teſtimonium in cauſis, in quibus actores, vel reſponſales ſunt inſtituti,non debet admitti [l].

¶Idem R.Herfordeñ.† epiſcopo,& abbati Sardi.

¶Si probatio exceptionis oppoſitæ contra teſtem productum non admittitur an tequam dictum teſtis recipiatur, in caſu in quo admitti debuit, licite appellatur hoc dicit.ſecundum lecturam,quam ponit Panormi.

CAP. VII.

EX† parte A. presbyteri ad nos eſt querela perlata, cauſis eccleſiarum ſuarum.Item non poteſt quis in eadem cauſa eſſe procurator & teſtis.

i ¶*Eccleſiæ.*]Et ita clerici poſſunt ferre teſtimonium in cauſa eccleſiæ ſuæ.14.q.2.ſuper prudentia.& ſ.eo.cum nuncius.& c.tuis. & ſ.de iureiur.& ſi Chriſtus. 4 in fin.Ber.

k ¶*vel duo.*]Et ſic patet,ꝓ duo poſſunt cōſtitui procuratores:hic tamen aget qui prius litem occupauit.ff.de procur.pluribus.& ſ. de procurato.non iniuſte.vbi de hoc.

l ¶ *Admittit.*]quia nemo debet habere duplex officium in cauſa. 4.q4.c.1.& 2.& ſingula officia ſingulis perſonis ſunt committēda.89.diſt.ſingula.& 16.q.1.presbyteros.& ff.ad Treb,ille à quo.§. tempeſtiuum.ff.de pac.ſi plures.C.de aſſeſſ.l.nemo.Ber.

EX parte.]Hæc decre.reputatur difficilis,& eſt ſecundū Io. An. & dicit ꝙ quidam gloſſatores eam tranſiuerūt quaſi eius dubia non viderent,alij nō gloſſauerunt in ea:vt Bonaguida,Aretinus.D.Ant.dicit quòd nec ipſe Io.An.intellectum decre.penitus dilucidauit.quicquid ſit,decre.hæc habet aliquos. not. articulo. Ioan.And.ſummat ſic:Probatio exceptionis propoſitæ contra teſtes,differri poteſt poſt publicationem atteſtationum. Ego multum miror de hęc ſummatione Io.And.quæ licet ſit vera in ſe, in nulla ſummat litteram,cum in ſummario de contentis in textu nulla fiat mentio,& ipſe Ioan.And.longe melius alij ſolitus ſit compendioſe & eleganter ſummare textus,adeo vt communiter doctores eum ſequentes,ſoleant cum ſuis ſummarijs tranſire,ſed nemo poteſt eſſe Iob,vt non erret in dictis ſuis:vt ipſemet Ioan. And.dicit in prœmio nouellæ,in 6.Do. Ant. ſecundum intellectum,qui ſibi videtur verus,ſummat ſic:Appellatio quo ad finem exceptionis

d ¶*Propinquitatis.*] Intrāſitiue eſt hoc,id eſt,propter cognationē quæ eſt propinquitas.35.q.3.c.1.& 2.

¶*Glo.ſeq.alleg.concor.ſignat contrarium,& remittit.*

e ¶*De eadem conſanguinitate.*]35.q.6.c.1.& 2.& ſ.qui mat.acc.poſ. videtur.Arg.contra.ſ.eo.ſuper eo.Sol.vt ibi.

f ¶*Duplici iuramento.*] In iuramento illo duo articuli cōtinentur: vt ſ.ſequitur.

g ¶*Amicitia.*] Teſtes enim iurare debent remoto odio,amore, cōmodo,amicitia.4.q.3. ſi teſtes.§. item teſtium. & 11.q.3.quatuor.& 35. q.6.de parentela.3

h ¶ *Credere ita eſſe.*] hodie nō videtur locū habere ex toto qđ hic dicitur,ꝙ non valet teſtimoniū đ auditu ſiue de credulitate, immo neceſſe habent dicere, ꝙ viderint ꝑſonas oēs in ꝑſanguinitate, deſignādo grad[9] ab vtroq; latere:vel ſaltē aliquas ꝑſonas i gradib[9]: aliter non valet.ſ.eo.licet. & ita parū valet teſtimonium de auditu. vnde adhuc debent addere quantum ad hoc,& ita credere à ſuis maioribus audiuiſſe,vt ibi dicitur.

†Aliàs Herfordeñ. epō,& abbati Sardi.

†Poſt concil. Lateran. ſub Alex.3. part.8.c.2. & ca.2.eod. tit.in 1.compil.

1 Per quod ca.inter ligit hic Inno de amicitia cuiuſcunq; ꝓpinquitatis,quę ꝓpter ſuſpitionē impedit teſtē,ſecundum Hoſtien. & alios vetteres interpretes.forcatis vero conciuibus dicunt quaſi ſo eo addidem res. l. 2. C. de donat. inter virum & vxor. & videt. Ia. ſt. de fundo inſtituēt. vbi foccatia vidētur appellari quę ſolet cum curat.

IN ſuper.]Diuiditur, quia ponit dictum, quod poſtea determinat:ibi, *Dumodo*. Abb. Siculus.

CASVS.Prior & fratres ſanctæ Trinitatis petiuerūt, vtrū producere poſsit đ fratribus ſuis in teſtimonium in cauſis eccleſiæ ſuæ:ſtatuit Papa. ꝙ liceat eis hoc facere, dummodo vnus aut duo inſtituātur ad agendum,& reſpondendum : & tunc eorum teſtimonium,in cauſis ī quibus inſtituti ſunt,nō debet admitti.No.ꝙ clerici poſſunt ferre teſtimonium in

† Aliàs Herfordeñ. epō,& abbati Sardi.

† Poſt concil. Lateran. ſub Alex.3. par.8.c.2. & ca.2.eod. tit.in 1.compil.

† Clemon den.

†Culmede.

†Culmedo

† Vox,cam, deeſt in plu ribus.

† In omnibus antiquis legitur focaram,quam vox agnoſcunt hic Hoſtienſis, & alij veteres interpretes.forcatis vero conciuibus dicunt quaſi foccatia.

exceptionis conſequendæ,non iuſtificatur ſolo exceptionis obiectu, vel probationis oblatione:quo ad finem autem deuoluendi ſic. Hæc ſummatio vera eſt in ſe, & melius probatur ex iis quæ not.in cap.interpoſita. infra de appel.cui melius congruit quàm hic.nam nil attingit de materia huius titu.nec diſcutitur principaliter hic virtus appellatiōis,ſed exceptionis ꝓtra teſtes ꝓpoſitæ:iō ſummo ſic breuiter:Si exceptio legitima oppoſita ꝓtra ꝑſonas teſtiū nō admittit, licite appellatur.hoc dicit ſecundum lectūrā Ioan. And. quæ hodie cōiter approbatur. Diuiditur decret.principaliter in duas partes. In prima ponitur querela. In ſecunda mandatum : ibi, *Mandamus*. Prima facit quinque. Prima namq; cauſam iuſtificat. Secū da:ibi,*Miles*.ponit formam impetrati reſcripti,vitia notāter exprimendo.Tertia:ibi,*Tandem*. ponit proceſſum poſtea ex eo ſecutum. Quarta : ibi,*Nihilominus*.narrat ſententiam. Quinta:ibi, *Quam nūc*. Ponit euentū poſt ſententiam.Secunda principalis ſubdiuitur in tres. Primo inſtruit iudices ſi narrata per presbyterum ſunt vera:Secūdo ſi non ſunt vera:ibi,*Si vero*. Tertio ponit clauſulam conſuetam contra perſonas teſtium:ibi,*Teſtes*.Abb.

CASVS. Quidam presbyter nomine A.quandam eccleſiam canonice adeptus eſt,vt dicebat:& eā xxx.ann.& amplius poſſedit in pace.Tandē quidā miles tacito ꝙ eſſet laicus.ꝓtra ipſum litteras impetrauit ad quoſdā iudices,vt ſi ꝓtaret ꝙ dictus presbyter filius fuiſſet illius qui proximò in eadem eccleſia miniſtrauit:vel ꝙ publice haberet fornicariam, ipſum à ꝑdicta eccleſia remouerent:coram quibus dictus presbyter per procuratoré militis tractus fuit in cauſam , qui quoſdam teſtes infames & notabiles ad teſtimoniū produxit:facerdos aſſerebat illos nó eſſe recipiēdos, eo ꝙ quidā eorum erant latrones & raptores manifeſti, dicens ſe hoc probaturum : Iudices nihilominus teſtibus talibus receptis, poſt appellationem à dicto presbytero interpoſitam, priuauerūt ipſum præſcripta eccleſia,quam quidam dapifer filius ipſius mili tis detinet occupatā:quo facto presbyter cōqueſtus fuit dño Papæ:vnde mandat quibuſdam,quatenus ſi conſtiterit eiſdē& ꝙ dictus presbyter nō fuerit ꝑ teſtes idoneos dicta eccleſia ſpoliatus, caſſata ſententia prædictorum iudicum.non obſtantibus etiā litteris cōfirmationis,ſi quæ ſuper eccleſia impetratæ fuerunt,reſtituant eccleſiam præsbytero præfato , nec eum permittant exinde molestari:Si vero non ſunt vera quæ ſacerdos narrauit,ſ.q iudices non proceſſerunt taliter contra ipſum,cauſam audiant , & fine debito decidant:& teſtes,quos ille A. nominauerit ad teſtimonium producendos,moneant vt coram eis teſtimoniū perhibeant veritati.Nota ꝙ viles teſtes,notabiles & infames , contra clericos non ſunt recipiendi.Item ſententia lata poſt appellationem legitimam,caſſanda eſt non obſtante confirmatione. Item in fine eſt argumentum,quòd teſtes non ſunt compellendi ſuper criminibus obiectis in modum exceptionis contra teſtes.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit.*

a ¶*Tacito.*]Ex eo qđ dicit,tacito,& c.vī ꝙ litterę iſtæ nō valebāt. arg.ſ.eo.decętero.& ſ.de tranſactio.ex litteris.Sed ꝓtrariū vī : qa de publica fornicatione agebatur:quo cāſu licet laico vitare ī vel accuſare tales clericos.32.diſt.ꝓter hoc.§.verum.& c.nullus. Et ideo ergo ſic dēt admitti miles ad agendū ꝓtra ſacerdotē fornicariū : quod quidam concedunt,& ideo dicit,tacito , qua de facto ſic accidit: quia & ſi dixiſſet ſe laicum:nihilominus litteras habuiſſet.Vel dicas ꝙ ideo dicit.tacito,quia de facto ſic accidit:qa non intererat eius,quia non erat parochianus vel patronus illius eccleſiæ , & ideo tacita veritate impetrauit.vñ non valebant, ſi hoc ab initio fuiſſet oppoſitum,bene fuiſſet auditus.ſ.de reſcrip.ſup litteris.& quia hanc exceptionem dilatoriā omiſit,valuerunt litteræ ꝙ cōſenſum illius presbyteri:quare iudicio cœpto illā opponere non valebat.ſ.de re iudi.inter monaſterium.C.de excep.l.penul. & vl. ſi enim interfuiſſet illius,puta ſi eſſet patronus vel parochianus, bene admitteretur ſaltem ad denunciandam,licet ipſum accuſare non poſſet.16.q.7.filiis ac nepotibus.

b ¶*Impetrauit.*]Supple ſub hac forma,ꝙ ſi dictus &c.

c ¶*Qui proximò.*] Et ideo eccleſiam non potuit retinere ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis.ſ.de fil.presby.præſentium.& c. penul.& vlti.8.q.1.Apoſtolica.

d ¶*Pœ interpoſitam perſonam.*]ſcilicet per procuratoré.& ſic patet ꝙ ciuiliter agebat, vt remoueretur ſolūmodo ab eccła.ſ.de ſimo.cum eſſent. aliàs ſi criminaliter ageret.nō admitteretur , etiam ſi per ſeipſum , niſi ſuam vel ſuorum iniuriā ꝓſequeretur.ſ.eo.de cætero.& 4.q.vlti. omnibus. Sed nec tunc per procuratoré:qa in criminali non interuenit ꝓcurator.ſ.de acc. veniens.& 2.q.6. ſi quando.& §.præcedenti.vbi de hoc, & melius 5. quæſtio. 3. in criminalibus cauſis.

† prædictā

¶*Glo.ſeq.reci. per q. an exceptiones cōtra teſtes ſint ſtatim admittendæ vel reſeruandæ.Tenet ꝙ regulariter reſeruandæ. Hunc decret. dupliciter reſpōdet ver. ſed hoc nō. & in ſi.*

† prædicta

e ¶*Infames & notabiles.*]Huiuſmodi exceptiones in tempus diſputationis debent reſeruari.nec expedit teſtes reprobari tali modo , donec cōſtet an ꝓtra eū depoſuerint,cum poſſint reprobari teſtes poſt aperturas teſtium,proteſtatione præmiſſa ante aperturam. ſ.eodem. præſentium. & ſ. de excep. denique.& ſ.de ſimo.licet Hely.& capi. pertuas.Sed hoc non ſeruauit ſacerdos iſte,vnde valuit receptio teſtium,& lata ſententia quouſque teſtes fuerint reprobati,non obſtante appellatione.Quandoque tamē ſtatim admittitur exceptio antequam deponat,ſi cauſam criminalem habet cum ipſo.in Authen.de teſti.§.ſi vero.colla.7.quandoque recipiuntur ante aperturam aliorum,ne prorogetur negotium. ſ.de probationibus. licet.aliàs debet recipi ſtatim, vt in tempus diſputationis quæſtio reſeruetur. C.eod.Auth.ſi teſtis odioſus.ſed ex hoc quod hic appellauit,& admittitur appellatio,videtur ꝙ audiri debeat volens ſtatim hoc probare:tamen quod prius dixi,ordinarium eſt , licet de facto hic aliter contingat. Vel dicas ꝙ hæc exceptio fuit oppoſita poſt receptionem teſtium.2 vt annullaretur dictum eorū, ſed non fuit admiſſa,vnde recte apellauit.

1 Hæc lectura eſt cōtra textū.vbi dicitillos non eſſe recipiēdos,&vbi dicit,teſtibus talibus receptiſi dicas ꝙ ibi recipit. & ſcripto inſpicit effectum vt tūc videatur recipere,quando ad dicta nunciat ad hoc ſupra.titu.1.ex litteris de renuciter à ſententia, ſuper hoc. Ioan.And.

f ¶*De periurio.*]Vnde vlterius ad teſtimonium non deberet admitti,ſi de hoc conſtaret.6.quæſtio.1.quicunque. 22. q. 5. paruuli. & capi.ſi quis conuictus.& ſ.eodem.teſtimonium.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

g ¶*Si vobis conſtiterit.*]Arg.contra.ſ.de iureiur. venientes.ibi reuocatur executio ſententiæ antequam cognoſcatur de appellatione,hic non.ſed ibi fuit appellatum à diffinitiua ſententia , hic non fuit,& ſic ſuper certo articulo appellatum fuit hic , ibi ſimpliciter à ſententia,

¶*Gloſſa ſequens primo ſoluit obiectionem.Secundo obiicit & dupliciter ſoluit.*

h ¶*Teſtes idoneos.*]Ad hanc probationē admittitur poſt ſententiam,quia ante ſententiam hoc facere voluit,& nō fuit admiſſus & etiam appellauit propter hoc.ſic ſ.de ſen.& re iu.cum I. & A. Si vero non dixiſſet hoc ante ſententiam,poſt ſententiam non vidētur audiēdus.ſ.de excep.denique.vbi de hoc,niſi de falſo agere vellet:quod poſſet vſque ad xx.annos.ſ.de except.cū venerabilis. & C.de fal.querela.& ſ.de probat.licet. Præterea ex hoc vī ꝙ appellans tenetur probare cauſam appellationis eſſe veram,ſic,ſ.de excep.olim.Sed contra videtur quòd ſufficit illud probare, ꝙ appellans propoſuit probabilem exceptionē corā iudice à quo appellauit,illam ſe offerens probaturum:& ꝙ non fuiſſet admiſſus. cas ꝙ ideo dicit.tacito,quia de facto ſic accidit:qa non intererat eius,quia non erat parochianus vel patronus illius eccleſiæ , & ideo tacita veritate impetrauit.vñ non valebant, ſi hoc ab initio fuiſſet oppoſitum,bene fuiſſet auditus.ſ.de reſcrip.ſup litteris.& quia hanc exceptionem dilatoriā omiſit,valuerunt litteræ ꝙ cōſenſum illius presbyteri:quare iudicio cœpto illā opponere non valebat.ſ.de re iudi.inter monaſterium.C.de excep.l.penul. & vl. ſi enim interfuiſſet illius,puta ſi eſſet patronus vel parochianus, bene admitteretur ſaltem ad denunciandam,licet ipſum accuſare non poſſet.16.q.7.filiis ac nepotibus.

3 Si enim peręptoria haberet ꝓbata hoc ipſo ꝙ iudex illā nō ad ꝓbationes illius recipit, de facili poſſet probatur.ſ.de app.interpoſita.1.rñ.& c.dilecto.& c.vt debitus. ſed iudex in & ſ.de offi.deleg.cum cauſa.& hoc idem fecit ſacerdos iſte,qui le fauorem exgitimā oppoſuit exceptionē, quā ſe obtulit probaturū.Sol.illa cōcipiēs peri mereti ap- pel. & facit qđ no:ſupra in Spe.de ap pel.§. qualiter.ver.ſūt quoque.Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

necesse habet eam probare esse veram,alioquin staretur sniæ latæ auctoritate illorum testium,quia psumitur pro snia iudicis q diu nõ probatur ptrariũ,quia per hoc apparet eũ fruſtratorie appellasse,de re iu.cũ I.& A. & hoc idẽ probare debebat corã primis iudicibus,ne sententiaret ptra ipsum si fuisset admissus.& sic ptraria le nõ tãgũt,vnde nõ sunt ptraria.Præterea licet ꝓbet se causam ꝓbabile allegasse,ac ea se ꝓbaturũ obtulisse,non tñ debet ꝓp hoc snia reuocari, nisi ꝓbet testes fuisse tales, vt ille allegabat:quia si cassaretur ei⁹ snia,& postea nõ ꝓberet testes fuisse tales prout dicebat, & offerebat se probaturũ, iterum cõdemnaretur, & sic rediret in pristinum statum:quare non debet cassari inia, nisi probet primo qđ ante sententiã ꝓbare tenebat: si enim indices isti nõ tulissent istam: tũc sufficeret ꝓbare ꝙ causam probabile allegauit,& qđ etiam obtulit se probaturũ:quo facto postea probabit testes fuisse tales, si poterit. Bernard.

† Aliàs Exo rcor.&pisco-pũ.

† Cap. 14 c.ſi tit.in. compilat

¶ *Glo. ſeq.not.etiã delegatũ.& c.ponit duas opi.*

† Addę ad q̃ debet mitti exa minator, a ¶ *Moleſtat.*] Ex hoc in fine gloſ. & tot. ff. de iureiur. & in i. generaliter C eo

¶ *Valetudinarij.*] Ad istos impeditos tali infirmitate vel senectute,& egregias ꝑsonas debet mittere iudex.ff.de iureiurã.ad egregias.vel ad iudicem loci, vt eos recipiat, & dicta eorum sigillata sibi remittat.in Authen. eod.& qñ sancimus. versi. multæ.colla.7.C.de fide instru. Authen.apud eloquentissimum.& ff. eod.l 3.§. item diuus.j.de fideiuſ. constitutus.& isti possunt recipi lite non contestata. ſ. vt lit non contesta.qñ.1.rñ.& j.eod.cum olim. Sed nũquid senes sunt cõpellẽdi ferre testimonium inuitis?Videtur ꝙ non.4.q.3. c.ſi testes. c. item inuiti.& ff.eod.tit.inuiti.& ff.de excusatione tutorum.l.2. & ff. de iure immu.l.maiores. Dic ꝙ compelluntur ſecundum canones propter peccatum. 11. q.3.quisquis. &c. de fall.c. 1. & ſ.de iudic.nouit.& opt.argu.ad hoc.ff.de vaca. mune.l.2. f. corporis debilitas.Ber.

† Cap.7 eo. tit.in1. compil.

¶ *Glo.ſeq.primo.obtulit & ſol.Secundo ſoluit aliud contrarium.*

e ¶ *Paupertate.*]Sed quare remittit ad istos?ꝙa licet sint pauperes, ipsumq; nõ permittatis exinde molestari. [a]Si vero res [b] aliter se haberet, causam audiatis, & fine debito terminetis. ¶Testes autem si quos idem A.in suæ assertionis testimonium inuocauerit,monere [c] curetis , vt coram vobis super his perhibeant testimonium veritati.

¶Idem Exoñ. † & Vigo.epiſcopis.

¶ *Iudex mittere debet examinatorẽ diſcretum ad teſtes recipiendos, qui ad eum commode venire non poſſunt.*

CAP. VIII.

SI † qui restium valetudinarij [d] sunt,& senes,vel debilitate confecti, aut paupertate [e] depressi, ita quòd non possint ad vestram præsentiam adduci,ad ipsos recipiẽdos mittatis† personas idoneas & discretas.

¶Alexander tertius Beluacẽſ. epiſcopo.

¶ *Retractanda eſt ſententia , ſi conſtat eam fuiſſe latam ad dictum corruptorum teſtium.h. a.ſecundum lecturam,quem tenet Panormitanus.*

CAP. IX.

SIcut † nobis est intimatum, quidam accepta pecunia, de parentela inter virũ & vxorem exhibent iuramenta , per quæ inter ipsos diuortij sententia promulgatur : postea vero priuatim nullam inter eos consanguinitatis lineam asserẽtes, se corruptos dicunt testimonium perhibuisse falsitati.

¶Super quo taliter respondemus,quòd si vir & vxor , autaliter eorum,ad secũda vota transiuit : testibus de periurio [f] & adulterio [g], vno pluribusve, quibus causam dederunt[h],pœnitentia indicatur †. Si vero ad secunda vota idem vir & vxor non migrauerint [i], diligenter inquirendi sunt coram quibus corruptio intercesſit: & si tales exhibeatur,per quos possit præ dictæ corruptionis veritas comprobari, recepto eorum testimonio est sententia reuocãda, non enim testimonium prædictorum (cum periuri sint) est in hoc casu aliquatenus admittendum.

bene possunt venire 2. Potest dici ꝙ ideo, quia tales sunt, ꝙ non dicet eos venire ad iudicẽ,forsitã quia nobilis,& ita verecundabit venire pp nimiá paupertatẽ,licet tñ ille pauper alias honesta ꝑsona esset:nec est suspectus pp suã paupertatem,& sic nõ est ptra.2. q.1.in primis. versi.q̃a igitur.& 4.q.3.c.ſi testes.versi.item testiũ.cũ ibi loquit de suspectis:

2 Cum prodeant eis pensatorie ꝓcurãtes ex ꝓria. de rescrip. ſtatu §.pe.lib. 6.to3.Aud.

† Aliàs:idẽ Archiepſo.

† Aliàs: Arien. archiepiſcopo.

† Cap.9.eo. tit in 1. compilatione.

† Vide Ioã. de non nouc. de pec.& l. Bart. ff. de fal.

† De hoc articulo vide late per Antonium Gomezium 3 variorum. 3 De pœnis periuriorũ vide Baldũ & reb. credẽd. late per Gua dentem Pa pã decisio. 173.

¶ *Sicut nobis.*]Corrupti & piuri ad testimonium nõ debẽt admitti.ita cõiter summant Doctores:sed hæc summatio nil noui affert, cũ totũ corpꝰ iuris de hoc plenũ sit, & maxime in c.testimoniũ.1.e. & 22. q. 5. paruuli. vbi ꝓbatur ꝙ semel piurus non debet amplius ad iuramentũ admittiniſi veniat in suũ ꝓiudiciũ, vt in c.cũ ſ ecclesia. de maio.& obe. Primo ponit ſolutio. Secundo distingués rñsio:ibi,*Sed per quo.*Et ſm membrũ distinctiõis : ibi, *Si vero.* CASVS.Quidam pro pecunia falsium tulerũt testimoniũ in causa matrimoniali:pp illoꝝ te ſtimoniũ snia diuortij lata fuit: Postea vero priuatim accedũt ad iudicem,asserentes nulla ꝓsanguinitatẽ esse iter eos,& dicunt se corruptos phibuisse testimoniũ falsitati: q̃ritur vtrũ ad dictũ istorum debet snia reuocari?Rñdet ꝙ si vir aut vxor aut alter eorũ ad ſcda vota trãsiuit,pœnitẽtia debet im

† Cap. 11.e. tit in 1.com pilat & poſt concil. Late tanen. ſub Alexan. iij. par.8 cap.4.

poni testibus de piurio & adulterio vno vel pluribus,quibus causam dederunt:& diligenter inquirendũ est corã quibus talis corruptio intercesſit:& ſi tales exhibeãtur p quos veritas prædictæ corruptionis possit probari,recipiendum est eorum testimoniũ, & snia est reuocanda.Dictum vero ꝓdictorum testium(cum periuri sint) non est aliquatenus admittendum.Nota ꝙ periuro non est credendum.Item primo dicto alicuius stãdũ est.Item qui occasionem damni dat,damnum dedisse videtur.

[a] *Si vero res aliter.*]ſi falsum suggesſit,quia non fuit priuatus ecclesia sua p tales testes,nec indices processerũt ptra illũ.Sed vi esse ptra ius,q. ſm hoc debuit remitti ad priores iudices,& cõdemnari in expensis. ſ. de appel. vt debitus. & c.cum in ecclesia. vnde dicas ꝙ fecit ei in hoc gratiam i dñs Papa ,quia non remisit illũ ad priores iudices.Si vis expone aliter,id est nõ potuit probare testes tales fuisse,vt dicebat,ꝙ quos lata fuit sententia.sed qñ ſe quitur,contrarium videtur,& ideo expone vt prius.

ADDITIO. Vel dic ꝙ si restes fuerint boni,saluũ remaneat ei ius ſi aliter probare posſit dictam sententiam fuisse iniustam.

[b] *Frigidę sunt ſecturę.* Ar. contra naturam ſua ꝓpria dicunt ad grauas ſcas ꝓferat ꝺ. ccc. gloſſ. hoc fuisse de iure, ex verb⁹ dicentis vt dicit hic tex Ioan.And.

[c] *Monere.* Arg.quòd in crimine non sunt coger.di restes,etiam in excipiendo.

¶ *Iqui reſtium.*] CASVS.Iudex mittere dẽt ad testes in casibus huius capituli, nec debent compelli venire ad iudicem. Nota hic casum ſpecialem in quo iudex mandat testes recipi.

¶ *Glo.ſeq. circa teſtes impeditos præmittit tria,demum quærit,arg. negatiue,ſoluit contrarium.*

[d] *Valetudinarij.* Ad istos impeditos tali infirmitate vel senectute,& egregias ꝑsonas debet mittere iudex.ff.de iureiurã.ad egregias.vel ad iudicem loci, vt eos recipiat, & dicta eorum sigillata sibi remittat.in Authen. eod.& qñ sancimus. versi. multæ.colla.7.C.de fide instru. Authen.apud eloquentissimum.& ff. eod.l 3.§. item diuus.j.de fideiuſ. constitutus.& isti possunt recipi lite non contestata. ſ. vt lit non contesta.qñ.1.rñ.& j.eod.cum olim. Sed nũquid senes sunt cõpellẽdi ferre testimonium inuitis?Videtur ꝙ non.4.q.3. c.ſi testes. c. item inuiti.& ff.eod.tit.inuiti.& ff.de excusatione tutorum.l.2. & ff. de iure immu.l.maiores. Dic ꝙ compelluntur ſecundum canones propter peccatum. 11. q.3.quisquis. &c. de fall.c. 1. & ſ.de iudic.nouit.& opt.argu.ad hoc.ff.de vaca. mune.l.2. f. corporis debilitas.Ber.

[e] *Paupertate.*]Sed quare remittit ad istos?ꝙa licet sint pauperes, bene possunt venire 2. Potest dici ꝙ ideo, quia tales sunt, ꝙ non dicet eos venire ad iudicẽ,forsitã quia nobilis,& ita verecundabit venire pp nimiá paupertatẽ,licet tñ ille pauper alias honesta ꝑsona esset:nec est suspectus pp suã paupertatem,& sic nõ est ptra.2. q.1.in primis. versi.q̃a igitur.& 4.q.3.c.ſi testes.versi.item testiũ.cũ ibi loquit de suspectis:

[f] *Periurio.*] De periurio ; quod ſtatim fuit commiſſum , debent agere pœnitentiã an vir.annorum.6.q.1.quicunque.

[g] *Et adulterio.* arg.ꝙ ſi aliquid i ꝓputatur aliqui,vel puniatur de aliquo, oia quæ ſequuntur ex illo, ꝓputantur eidem.arg.ſ.de constit.nam concupiscentiã.& aliquo prohibito, oia quæ ſequũt ex illo prohibentur.item argu.ꝙ malum ꝓcedens aggrauatur per consequens ex illo.arg.1.q.1.placuit 3. & 50.dist.ſi qua fœmina. & c.ſi quis voluntate. ar.ptra.15.q.1.inebriauerunt. Solu.ibi primum non aggrauatur per consequens ex illo,ſed de vtroq; punitur.

¶ *Glo ſſa ſequens dicit in brocar.quòd qui occaſionem.& c.argu.pro. inducti. 4.cano.3.ll.& vnam decret.in contrarium duos can.& vnam l.& ſoluit deſtinguendo.*

[h] *Dederunt.*] Arg. ꝙ qui occasionẽ damni dat,damnum dedisse videtur.4. & ideo tenetur. arg. 86. dist.paſce.& 87. dist. ſi expositus.ff. vt a. ad l. Corn. de sica. nihil interest. ff.de offic.præſi.illicitas.6.ſi cuti. & 1. q.1.placuit 3. ff. ad l.Aquil.l. qui occidit. §. pen. 50. dist. ij qui sione arboꝝ. de iniur. c.vlt.in ſi.arg. ptra.23.q.5.de occidẽdis.ff.de iur. vers.23.q.4.Nabuchodonosor.circa prin.Sol.Qui dat occasionem damni,ſi dat operã rei licitæ,& adhibet diligentiam quam potest, non tenetur de iis quæ inde ſequuntur:vt in c.de occidẽdis.ſi nõ adhibet,tenet.50.dist.ſæpe.& in l.qui occidit.§.pen.ſi dat operam illicitæ rei, ſemꝑ imputatur ei quod inde ſequitur.50.dist.quantũ dicit.& ff.ad leg.Aquil.item Mela.j.de vſuris.c.vltimo.

[i] *Migrauerint.* arg.ꝙ ſi iſti vel alter eorum ad ſecunda vota trã ſierint,ꝙ non posſint ſeparari,nec debẽt inquiri de corruptione tali:& hoc quidam cõcedunt.Sed hoc falsiſsimũ est, & ideo ſuple maxime qñcunq; legitime cõſtiterit de falsitate ꝙ ſeparabunt ſecunda coniugia,& priora reſtaurabuntur.j.de re iud.lator.& c. onſa.nguinei. & j. de fri.& malefi.laudabilem.& c. fraternitatis & 35.q.9.ſ.quia vero.& c.ſeq.

[k] *Periuri.*]Eis autem credi non debet tamꝝ periuris,quia ad testimonium

testimonium vlterius admitti non debent.j.eo.testimonium. 6.q. 1.quicunque. & 22. q.5.ſi quis conuictus.& c.paruuli.& 2.q.7.non potest.in ſsentia enim creditur,vt iniungatur eis pœnitẽtia.in iudicio enim eis credi non debet contrarium in eundem casum ſ. de probatio.per tuas.& C.de non nu.pecu.l.generaliter.Ber.

¶Idem.

¶Sociũs criminis & muneris non teſtificatur etiam in crimine ſimoniæ. & vnus teſtimonium non ſufficit ad condemnationem.

CAP. X.

VEniens † ad nos L.presbyter ſua relatione monſtrauit,quòd ei obiectũ fuit, quòd in ecclesia de Oueñ.canonicũ non habuisset ingressum : quia promisisset vnicuiq; parochianorum quinque barillos vini remittere [a] , qui sacerdoti ibi pro tempore seruienti, consueuerant pro beneficio dari. Verum cũ duo apparuisſent , qui iurati deposuerunt prædictum presbyterum talem feciſſe promiſſionem , & cum altero illorum [b] pactum illud factum fuiſſe,tu de presbytero prout ordo rationis† exigit iudicasti [c].¶Et nos tuam sententiam commendamus,co quòd ille qui eodem erat infectus crimine,inde contra eum testificari nõ † posſet:[d] nullique de se cõfesſo [d],aduersus alium in eodem crimine sit credendum,nec vnius testimonium [e] ad condemnationem sufficiat alicuius.

¶Idem abbati † san.L.& priori san.C.

¶Atteſtationes in vno iudicio receptæ fidẽ faciunt in eadem cauſa, & inter eaſdem perſonas coram alio iudice.

CAP. XI.

CAuſam † quæ : & infra.

¶Diſcr.vestræ mandamus quatenus ſuſceptis atteſtationibus vtriuſque partis , quæ ab aliis iudicibus [f] sunt receptæ, causam ipsam fine debito terminetis.

¶Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo,& Vigor.epiſcopo.

¶Clerici non ſunt à ferendo teſtimonio in cauſa eccleſiæ ſuæ ſine rationabili cauſa repellendi.

CAP. XII.

CVm † nuncius : & infra.

¶Non lateat prudentiam vestram, quòd clerici non sunt à ferendo testimonio super negotio eccleſiæ ſuæ (niſi alia rationabilis causa impediat) repellendi [g].

¶Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo.

¶Crimen nunc probatum repellit teſtem, aliàs de illo crimine non damnatum.

CAP. XIII.

SVper † eo quod quæsiuisti, vtrum testes sint reproban-

† Aliàs ita: intelligitur cũ testator voluit ei fidẽ adhiberi.

† Cap.10. e. tit in 1. com pil. Et de mateꝛia vide Alexandrũ con ſil.58.lib. 2. Iaſonem & alios in l. is apud quem C.de ededo.

† Cap. 11.e. tit in 1. com pilat. Et de teſtibus prohibi to iũ infra. eo.l.1. Ioan. And.

Auſam quæ.] CASVS.Atteſtationes recepti corã primis iudicibus , dandæ sunt iudicibus aliis, quibus causa postmodum ꝓmittit.Nota ꝙ atteſtationes vnius iudicij,iudicis & c.vlt.ſic atteſtatiões & acta in vno iudicio recepta, valẽt in alio. in Authẽ. de testi. qñ multæ.coll.7.& atteſtationes coram arbitris receptæ valẽt corã aliis iudicibus.j.eo. ꝓsentata. & C. de test. l. vlt.& C.de arbi.l. pen. in ſi. Iudex ad quẽ cau ſa defertur,debet habe re acta oia prioris iudicis.ſ.tit proxi.qñ.& c. vlt.Et ſi testes apud primum iudicem nõ sunt publicati , adhuc alij possunt iudici.j. eodẽ. cum causam.

Cvm nuncius.] CASVS. Clerici non debẽt repelli à ferẽdo testimonio in causa eccleſiæ ſuę,eo ꝙ clerici sunt:niſi aliud impediat. Not.ꝙ illi qui sũt de vniuersitate,possunt ferre testimoniũ in causa eccleſiæ.

¶ *Gl.ſeq.alleg.tres concor & tria iura in contrarium ſoluit.Secundo quærit alleg.3.ad negatiuam.& alia 3.ad affirmatiuam: ponit opinionem.vltimam ſoluit.& pro contraria ſolutione ibi remittit.*

[a] *Remittere.*]Qui debitum remittit,dare intelligitur.8.q.3.talia. & ff.de calum.quinetiam.& ff.de condi.causa data.ſi mulier.

¶ *Gl.ſeq.obucit,& ſoluit.ſecundo quarit,affirmatiue ſoluit ptrariũ.*

[b] ¶ *Illorum.*]Sed cum crimen simoniæ sit crimẽ exceptum, quare non admittitur quilibet etiam particeps criminis ſm quod fit.79. dist.ſi quis Papa. 15.q.3.nemini.ſ.de confeſ.c.1.Dicas ꝙ tales personæ viles nullo modo sunt admittẽdæ in accusationem clericorum,aut in testimonium,nisi accusatus malæ famæ & opinionis antea extitisset:vt 2.q.1.in primis.in ſi.& j.de fimo. p tuas.Præterea hic erat vnus testis idoneus, nunquid ꝙ eum & ꝙ famã posset condemnari de tali crimine?Vñ ꝙ sic:quia fama cum aliis probat. 4.q.3.ſi testes.6.item ſæpe.Sed non est verum , quia in crimine apertissimæ debẽt esse ꝓbationes.C.de probat.l.vlt.& 5.q.vlt. Epiphanium.quia vbi ꝓtra ſaluré hois agit,ſtrictius & cautius procedit ur.C.de app.addictos.ſecũs in ciuili causa,in qua ſufficit ꝑsum ptio vnius testis cum iuramento.arg.C.de re.cre.in bonæ fidei. ſ. de proba.ſicut ꝓsuetudo. pensatis negotiis cum circũſtantiis ꝑsonarũ & causæ j.de iureiur.c.vlt.in ſi.& ff.de legit.tuto. legitimos.

[c] ¶ *Iudicaſti.*]Absoluendo illum.

¶ *Glo.ſeq.not.quòd ſocius,& c.ſignat contrarium & ſoluit.*

[d] ¶ *Confeſſo.*]Sic ergo patet,ꝙ socius criminis non admittitur in testimonium in eodem crimine.4.q.3.c.ſi testes. ſ. item liberi. ſic ſ.de confeſ.cap.1.vbi de hoc.& testis qui non solum in eodẽ crimine fuit,ſed ſi consimili morbo laboret,non est admittendus. j. eod.personas.fallit tñ:quia qñq; admittitur socius:vt 6.q. 1. ſ. verum.verſic. ſi quis.& 79.distin.ſi quis Papa.Solui consuevit quòd socij criminis & muneris non admittũtur:vt hic, ſed criminis tñ admittũtur in exceptis criminibus,vt ibi:ſic & quandoq; ad degendam conſpirationem,socij & iurati ac testimonium admittuntur.j.de testi.cogen.cap.vlt.

ADDITIO.Vñ versus:*Per teſtem ſociũ ſceleris ſimonia probatur, Muneris & ſceleris ſocius teſtis reprobatur.* vide c. 1. eo.tit.lib.6.

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

non sunt conuicti vel confessi, si modo inde conuincantur, non sunt in testimonium admittendi. quod dicitur hic, intellige prout traditur. ℣. eo. testimoniū. Not. q̄ obtētu criminis repellitur testis à testimonio etiam ī criminali: q̄d verū est si in crimine p̄seueret.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

a ¶ *Confessi.*]si ante accusationem īstitutam p̄tra eos cōuicti vel cōfessi fuerunt, si adhuc in crimine p̄seuerēt, repelluntur. ℣. eo. testimonium. vbi hæc materia pleni² expeditur. p̄trariū signatur 4. q. 3. §. item lege Iulia 1. & ff. de iis q. no. infa. athletas. §. calumniator. ℣m leges damnatus tū repellitur à testimonio: sed ℣m canones repellitur, siue iam cōdemnatus sit, siue ei probari possit & probetur.

† Cap. 14. eo. tit. in 1. com. sil. & post concil. Lateranen. par. 8. c. 8. Iam decisio huius capitis locum etiam habet in clerico primæ tonsuræ tenet Dominicus in c. sacerdotes. 1. q. 7.

De † cætero.] Primo ponit regulam, à qua secūdo excipit: ibi, *Nisi.* exceptione determinat: ibi, *Nec tunc.* Abbas.

CASVS. Quærebatur, vtrum laici recipiendi sint in accusatione vel testimoniū p̄tra clericos. Rndet q. ℣m canones nō sunt aliquaten⁹ admittendi, nisi suā vel suorum iniuriam prosequantur, & tunc ad testimonium nō sunt admittendi, sed ad actionem possunt admitti. Not. q̄ nullus repellit à prosecutione iniuriæ suæ, vel suorum etiam p̄tra clericum, nisi esset excommunicatus.

b ¶ *Canonum.*]quos habes 2. q. 7. c. 12. & 3. & 6. q. 1. beatus. & 11. q. 1. c. 2. & ℣. de accusa. cū P. Manconella.

¶ *Glo. seq. addit aliud casum. & remittit.*

c ¶ *Suam.*] & in exceptis criminibus vbi admittunt laici p̄tra clericos etiam viles q̄q̄s. ℣. de simo. tāta. Quādo & qualiter laicis admittantur in accusationem vel testificationem clericorum, dicitur ℣. de accus. cum P.

In *causis.*]Duo sunt dicta, secundum tibi. Et *super.* Abbas.

CASVS. In causis ecclesiasticis non debent testes produci vltra tertiam productionem, nisi adhibita solemnitate legali, vt tra ditur ℣. eod. vltra. Nota q̄ quarta productio nō debet dari, nisi cū iuris solemnitate.

¶ *Glo. sequens ponit 2. elect. circa productionem de qua hic loquitur: & primam approbat.*

d ¶ *Productionem.*] i. dilationē, quia in vna dilatiōe plures possent p̄ducere testes, quolibet die dilatiōis possēt p̄ducere, hodie vnū, cras alium, & sic vsq; ad vltimam diem dilationis. Finita prima dilatiōe iusta causa allegata, iudex sectam dilationē dabit, & iterū tertiam: quartam nō dabit nisi cum iuris solēnitate, prout tradit ℣. eo. vltra tertiam. & in Auth. eo. tit. §. quia vero. coll. 7. versi. si vero. Et hoc intellige anteq̄ renunciauerit productioni testiū, quia non posset postea audiri. ℣. eod. de test. in fine, nec danda est tempus quarta productio, si iudex viderit eam denegandā, vt effrænatam multitudinem testiū cōpescat. ℣. e. significauerunt. Immo ex eadē causa posset denegare tertiam & secūdam, dūmodo in prima dilatione sufficientes testes produxerit. ℣. e. de testibus. Et nisi quarta p̄ductio. id est, dilatio detur cessante causa p̄dicta, scilicet effrenata multitudine: appellatio p̄ hoc emissa tenet, vt in di. decre. significauerūt. Vel dic q̄ tertia p̄ductio fieri debet sub vna dilatione: tū vt prius dixi, seruatur de facto, & ita cōsuetudo interpretatur primam expositionem, quæ est optima legum interpres. ℣. de consue. cum dilectus. & hoc notat dominus Azo, secūdum I. B. C. eod. tit. I. vlti. Bernar.

di in causa criminali vel ciuili, quibus ab aduersa parte crimina opponuntur: Respōdemus, quòd si etiā ante non sunt conuicti vel cōfessi [a] de criminibus illis, dummodo inde conuincantur, in testimonium nō debent admitti.

¶ Idem Salernitano archiepiscopo.

¶ Laicus in criminali non testificatur cōtra clericum, accusat tamen pro sua vel suorum iniuria.

CAP. XIIII.

De † cætero laicos in accusationem vel testimoniū contra clericum, in criminali causa non esse aliquatenus admittendos, censura sacrorum canonū [b] manifestius edocet: Nisi forte suam [c] vel suorum iniuriam prosequantur. Nec tunc etiam ad testimonium, sed ad accusationem possunt admitti.

¶ Idem eidem:

¶ In causis ecclesiasticis & ciuilibus, possunt fieri tres productiones testium. quarta autem non admittitur absque solemnitate legali. Et super dictis testium post ipsorum publicationem potest publice disputari. hoc dicit, secundum lectu ram communem, & verbis textus congruentem.

CAP. XV.

In † causis ecclesiasticis vel ciuilibus vltra tertiam productionem [d], non debēt testes produci, nisi adhibita quadam solemnitate, quæ in legibus inuenitur expressa. Et super dictis testium cum fuerint publicata, publice potest disputari.

¶ Idem præposito, & canonicis Embrudeñ. † eccleſiæ.

¶ Si quis probat actum gestum post appellationem, & aduersarius probat quòd ante, præfertur prima probatio: & actus iudicatur non tenere, nisi secundus probet quòd ante omnem appellationem.

CAP. XVI

CVm † tu fili præposite cum quibusdam canonicis tuis, & archiepiscopus vester essetis in nostra præsentia constituti: & infra. ¶ Cum constet testes vestros iurasse, quòd post appellationem, excommunicationis sententiam tulerit: & archiepiscopi testes similiter iurasse, quod ante appellationē: Nos dicta testium benigne [e] interpretari volentes, ne periurij reatu notentur: quia vtrumque esse potuit, & quòd post primam appellationem, & ante secundam, sententia lata fuerit, eandem sententiā decernimus non tenere.

¶ Idem episcopo Placen.

¶ In causa appellationis super nouis capitulis tantum testes noui & veteres producuntur, iuramento secundum morem prius recepto.

CAP. XVII.

Fraternitatis † tuæ litteris nos consulere voluisti, vtrū recipiēdi sint noui testes super

CASVS. Quidā præpositus & canonici sui ex vna parte, & archiepiscopus ipsorum ex altera, super quadā sententia excōicationis eam habebant adinuicē: ex vtraq; parte testes producti fuerunt: tādem causa delata est ad dūm Papam: vnde ipse testibus examinatis dicit, q̄ testes capituli iurati dixerunt, q̄ sententia excōicationis lata fuit post appellationem, & testes archiepiscopi similiter iurati dixerunt, q̄ sniā lata fuit ante appellationē: Papa vero dicta testiū volēs interpretari benigne, ne de periurij reatu notentur, decreuit sententiā illam non debere tenere: quia vtrumque esse potuit, scilicet q̄ & ante sententiam fuit appellatum, & super illa deponunt testes capituli, & post eandem ire appellatum fuit appellatū, & super illa deponūt testes archiepiscopi, & sic diuersum tēpus impedit p̄tradictionē testium. Nota q̄ in benigniore partem semper faciendā est ī terpretatio. Ité testes semper debent (si possunt) cōcordari pro pter periurium.

† Fratribus. Embrudē. † Embrudin.

¶ *Glo. seq. not. testes cōcordandos, & e. Secundo ar. duo. tertio obiicit & soluit.*

e ¶ *Benigne.*]Not. q̄ testes debent ad cōcordiam cōcordari, si potest fieri, ad cōcordandi, si non sunt reducendi, notentur: & si non ad litteram, saltem quo ad † Post concil. Lateranen. sub Alexand. iii. par. 8. cap. 10 & lex. iii. par. 8. c. 10. eo tit. in 1. compil. Et de iuramento notentur, decretalia. Angelus in c. in nostra. addē tamen de notata q̄ tenere: quia vtrumque Anto. But. esse potuit, scilicet q̄ & ante sententiam fuit appellatum, & super illa deponunt testes capituli, & post eandem ire appellatum fuit appellatū, & Baldus in l. fi. de rum fuit appellatū, & Baldus in sup illa deponūt testes archiepiscopi, & sic diuersum tēpus impedit p̄tradictionē testium. Nota q̄ in benigniore partem semper faciendā est ī terpretatio. Ité testes semper debent (si possunt) cōcordari pro pter periurium.

¶ *Glo. seq. not. testes cōcordandos, & e. Secundo ar. duo. tertio obiicit & soluit.*

e ¶ *Benigne.*]Not. q̄ testes, si potest fieri, ad cōcordiam reducendi, notentur: & si non ad litteram, saltem quo ad † Post concil. Lateranen. sub Alexand. iii. par. 8. cap. 10 & lex. iii. par. 8. c. 10. eo tit. in 1. compil. Et de iuramento notentur, decretalia. Angelus in c. in nostra. addē tamen de notata q̄ tenere: quia vtrumque Anto. But. esse potuit, scilicet q̄ & ante sententiam fuit appellatum, & super illa deponunt testes capituli, & post eandem ire appellatum fuit appellatū, & Baldus in l. fi. de rum fuit appellatū, & Baldus in sup illa deponūt testes archiepiscopi, & sic diuersum tēpus impedit p̄tradictionē testium. Nota q̄ in benigniore partem semper faciendā est ī terpretatio. Ité testes semper debent (si possunt) cōcordari pro pter periurium.

† Ebrudens. † Embrudin.

spiritualem intellectum. 11. q. 3. antecessor. & c. q̄ prædecessor. & 8. q. 1. c. 3. & q. 1. in scripturis. sic & Euangelistæ reducuntur ad concordiam. de par. § & pœn. dist. 1. periculose. 32. q. 7. q̄ autem. & oīa testimonia sequenda sunt si potest fieri. 4. q. 3. si testes. Item est hic arg. q̄ dubia probatio non prodest ei qui eā inducit. sic ℣. de probat. in p̄sentia. Ité ar. q̄ in dubiis pro reo iudicari consueuit. ℣. de fid. instr. inter dilectos. in fi. & ℣. de proba. ex litteris. ff. de reg. iur. semper in dubiis. Sed vī q̄ i tali dubio potius debuit Papa interpretari q̄ essent c. de test. cōiecti: quia hoc esset securius p̄ periculū aiārum excōicatio appellat. & est medecinalis. 2. q. 1. multi. & ideo traditur quis satanæ, vt spiritus eius saluus fiat in die dñi. 11. q. 3. audi deniq;. & ad cautelā fal- tem absoluatur, aliàs debuisset saltem mandasse illos absolui. ℣. de test. cū dilectus. & hoc notat dominus Azo, secūdum I. B. C. eod. tit. I. vlti. Bernar.

Cum tu fili.] Si fieri potest cōcordanda sunt dicta testium, quæ videntur contraria. Primo decise narrat factum: Secūdo diffinit: ibi, *Cum constet.* Abbas.

CASVS. Quidā p̄positus & canonici sui ex vna parte, & archiepiscopus ipsorum ex altera, super quadā sententia excōicationis eam habebant adinuicē: ex vtraq; parte testes producti fuerunt: tādem causa delata est ad dūm Papam: vnde ipse testibus examinatis dicit, q̄ testes capituli iurati dixerunt, q̄ sententia excōicationis lata fuit post appellationem, & testes archiepiscopi similiter iurati dixerunt, q̄ sniā lata fuit ante appellationē: Papa vero dicta testiū volēs interpretari benigne, ne de periurij reatu notentur, decreuit sententiā illam non debere tenere: quia vtrumque esse potuit, scilicet q̄ & ante sententiam fuit appellatum, & super illa deponunt testes capituli, & post eandem ire appellatum fuit appellatū, & Baldus in sup illa deponūt testes archiepiscopi, & sic diuersum tēpus impedit p̄tradictionē testium. Nota q̄ in benigniore partem semper faciendā est ī terpretatio. Ité testes semper debent (si possunt) cōcordari pro pter periurium.

¶ *Glo. seq. not. testes cōcordandos, & e. Secundo ar. duo. tertio obiicit & soluit.*

e ¶ *Benigne.*]Not. q̄ testes, si potest fieri, ad cōcordiam reducendi, notentur: & si non ad litteram, saltem quo ad † Post concil. Lateranen. sub Alexand. iii. par. 8. cap. 10 & lex. iii. par. 8. c. 10. eo tit. in 1. compil. Et de iuramento notentur, decretalia. Angelus in c. in nostra. addē tamen de notata q̄ tenere: quia vtrumque Anto. But. esse potuit, scilicet q̄ & ante sententiam fuit appellatum, & super illa deponunt testes capituli, & post eandem ire appellatum fuit appellatū, & Baldus in sup illa deponūt testes archiepiscopi, & sic diuersum tēpus impedit p̄tradictionē testium. Nota q̄ in benigniore partem semper faciendā est ī terpretatio. Ité testes semper debent (si possunt) cōcordari pro pter periurium.

† Ebrudens. † Embrudin.

spiritualem intellectum. 11. q. 3. antecessor. & c. q̄ prædecessor. & 8. q. 1. c. 3. & q. 1. in scripturis. sic & Euangelistæ reducuntur ad concordiam. de par. § & pœn. dist. 1. periculose. 32. q. 7. q̄ autem. & oīa testimonia sequenda sunt si potest fieri. 4. q. 3. si testes. Item est hic arg. q̄ dubia probatio non prodest ei qui eā inducit. sic ℣. de probat. in p̄sentia. Ité ar. q̄ in dubiis pro reo iudicari consueuit. ℣. de fid. instr. inter dilectos. in fi. & ℣. de proba. ex litteris. ff. de reg. iur. semper in dubiis. Sed vī q̄ i tali dubio potius debuit Papa interpretari q̄ essent c. de test. cōiecti: quia hoc esset securius p̄ periculū aiārum excōicatio appellat. & est medecinalis. 2. q. 1. multi. & ideo traditur quis satanæ, vt spiritus eius saluus fiat in die dñi. 11. q. 3. audi deniq;. & ad cautelā fal- tem absoluatur, aliàs debuisset saltem mandasse illos absolui. ℣. de test. cū dilectus. & hoc notat dominus Azo, secūdum I. B. C. eod. tit. I. vlti. Bernar.

† Post concil. Lateranen. par. 8. eo produci. Contraria cap. 13. & c. loquūtur in criminali: 28. eod. tit. & ibi qui semel tulerit in 1. compil. testimoniū p̄tra aliquē. Et de ma- teria vide Oldradum consil. 127. & 160. & consil. 90. & 97.

† Cap. 15. c. tit. in 1 cō- pil & post cōcil. Late- ranen. sub Alexan. iii. cap. 9 par. 8. Et de ma teria huius decretali. vide late p legistas in Authen. qui semel. C. de ꝓbatio. ad de Lapum allegatione, 81. & de intellectu Ho stiensem in sum. tit. de dilatione. § & quibus.

† Post concil. Lateranen. sub Alexand. iii. part 8. cap. 15. & c. 19. eod. tit. in 1. compilat.

713 De testibus & attestatio. Tit. XX. 714

testibus vtrinq;, & cōclusum in causa: appellatū fuit ab illa snia: q̄ritur vtrū in causa appellationis noui testes possunt recipi sup quæstione iudicata: & vtrum testibus in prima causa receptis, liceat aliquid de nouo ꝓponere sup ipsa quęstione? Rndet Papa, q̄ si in causa appellationis noua capitula oriuntur, sup q̄bus partes voluerīt testes inducere, vel p̄ iam receptos aliquid probare, bene sunt recipiendi solum modo sup nouis capitulis, receptis primo iuramentis ℣m formam nouorum testium. No. q̄ post aperturam testiū siue in causa principali, siue in causa appellationis, non sunt recipiendi testes super eodem capitulo, super quo testes publicati sunt: sed super nouo bene recipiuntur.

a ¶ *Renunciatum.*]Maxime quia si non esset renunciatum expresse, ex quo publicatæ fuerunt attestationes, non possunt postea alij testes super eisdem capitulis induci. ℣. eod. de test. c. intimauit.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Receptos.*]Et sic patet, q̄ idem testis pluries potest recipi ꝓtra aliquē. Sed cōtra videtur 4. q. 3. c. placuit. §. item in criminali. ff. eo produci. Contraria loquūtur in criminali: & ibi qui semel tulerit testimoniū p̄tra aliquē si iterū velit cōtra ipsum testificari 1. ℣. de accusat. meminimus.

† Post concil. Lateranen. par. 8. cap. 13. & c. in compil. Et de materia vide Oldradum consil. 127. & 160. & consil. 90. & 97.

† Vox, Presbyter, de- finit, in anti- quis.

† Aliàs, v.

¶ *Glo. seq. signat contrarium de duabus legibus in cōtr. allegat. Authen. & ponit responsionem Legistarum ad illam, quam responsionem reprobat, & legibus prædictis respondet.*

c ¶ *Nouis.*] pendentibus ex veteribus, & quæ ex illis oriūtur. ℣. de fid. instr. cum Ioannes. & C. de temp. ap. per hanc. & in principali causa apertis attestationib⁹ super nouo capitulo orieti ex primis recipiuntur testes. ℣. cod. series. & c. ex tenore. Sed p̄trariū videtur dicere leges: quia etiam sup eisdem capitulis in eā appellationis noui testes recipi possunt. C. de app. eos. §. 1. & 2. C. de temp. ap. p hāc. & fic etiā obseruaf in iudicio seculari. Sed Auth. dicit p̄trariū & ꝓcordat huic cap. q̄ postq̄ aliquis dicit testificata, nō potest vltra testes procedere sup his, sup q̄bus introducti sunt. in Auth. eo. §. quia vero. coll. 7. sed dñi legum satis friuolam adhibent solutionē: Intelligunt enim Auth. in eadem causa ante snīam diffini tiuam, & leges istas in causa appellationis: sed ratio prohibitiōis remanet in eadē causa appellatiōis, quæ fuit in principali, scilicet periculum subornationis: & ideo quia causa remanet eadē vtrobiq;, eadē debet esse prohibitio vtrobiq;: & vbi est eadē ratio, idē iudicium habendum est. ℣. de transla. inter corporalia. ff. ad legem Aquil. illud. & alibi, quotiens vitium ex vna radice nascitur, cōsequens est vt eadem lege tollatur. C. de nup. ſi libertam. Vñ dicendū est, q̄ apertis attestationibus vlterius non recipiant sup eisdē articulis alij testes. & leges p̄dictæ recte possūt intelligi, vt habeat locū super nouis articulis pēdentibus ex prioribus, & sic cōcordabunt iuri canonico. & Authen. prædic. §. quia vero. in quo nō distinguitur vtrum in causa principali, vel in causa appellationis.

† Datur & alia solutio, cōtraria loquantur super eo. ē capitulo: illa super di ferus secun dum Host. Ioan. Andr.

† Vbi patet q̄ iurare de- bet testis e- tiā sigillis: an d

¶ *Iuramentis.*]Aliter enim non admitterentur nisi à partibus requisiti. ℣. eo. tuis. Forma vero ℣m quam iurare debent talis est. Iurabunt enim q̄ dicent totam veritatem iudici, vel cui cōmiserit, quam nouerint de re illa sup qua iurāt. 3. q. 9 hortamur. & in Authen. cod. tit. §. 1. Item q̄ nullā interserant falsitatem. 2. q. 4. nullam. & 3. q. 9. pura. Item q̄ pro vtraque parte dicent veritatē quam sciunt. 14. q. 1. non sane. Item q̄ dicent oēm veritatem, siue interrogati siue non. arg. ℣. de acc. cū dilectus 1. Item q̄ nō pretio nec amore, nec timore vel odio, seu pro alio cōmodo testimoniū dicent. ℣. eo. quotiens. ℣. eod. licet 2. §. testes. Tanc.

In primis aut.]In prima parte ponitur conquestio. In secunda prouisio: ibi, *ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam R. noīe habebat causam cum V. clerico: Idem quendam suum capellanum, & alios quamplures iuramento adstrinxit, q̄ p̄tra ipsū V. q̄ dicto R. nō ferrēt testimoniū, nec cōsilium vel auxilium præberēt eidem: Vnde q̄uestus fuit dño Papæ: mandat Papa, q̄ si testimonium aliorū testium p̄ducto rum nō ¡est publicatū, nec abrenunciatū testibus, iudex recipere nō postponat illos qui sūt iuramento adstricti, & alios si necesse fuerit ī testimonium. No. q̄ iuramentum illicitū non repellit à testimonio. Ité attestationibus publicatis sup eodē capitulo, nō sunt alij testes recipiendi. Item postq̄ renunciatum est p̄ductioni testium, nō sunt vlterius admittendi.

† illorum.

† Martæ.

† Post concil. Lateranen. sub Alexand. iii. part 8. cap. 15. & c. 19. eod. tit. in 1. compilat.

e ¶ *Eorum.*]Scilicet testium, qui iam erant in ducti & recepti. nā si dicta illorum publicata fuissent, nec isti, nec alij, recuperentur vltrius: vt ℣. cap. proximo dictum est.

¶ *Glo. seq. ponit duplicē lecturam. Prima q̄ isti iurati deponunt. Secūda q̄ super subtractione. & primam approbat.*

f ¶ *Iuramēto.*]Eo enim ipso q̄ voluit subtrahere copiam probationis aduersario suo, p̄sumitur iniquam causam fouere, & experiri dēt in se iudicis auctoritate elusam. 3. q. 7. c. infames. ver. si quis aūt. & ℣. tit. px. peruenit. Ideoq; non obstante iuramento tali, q̄d inique fuit extortū, iurabūt dicere veritatē sup negotio principali, cum illud iuramentū illicitū fuerit, & sine peccato seruari nō posset, cum celare veritatem sit peccatum mortale. 11. q. 3. quisquis. ℣. de cri. fal. c. 1. & denunciandi sunt illo iuramento nō teneri. ℣. eo. constitutus. & est expressum ℣. de accu. olim. Temerarium enim iuramentum nō repellit a promotione. ℣. de iureiur. sicut 1. ergo nec à testimonio, vt hic dicit. Aliter tū alij intelligunt, q̄ isti non debēt iurare super principali, sed solummodo ad detegendum tantę calliditatis commentum. ℣. tit. proxi. peruenit 1. sed illud ibi exponitur. Credo ei standum quod primo dixi.

3 De hoc vide Spec. eo. tit. §. penult. versi. quid si quis sed me lius per B. Thomam 2. 2. q. 70. art. 1. ad 1ecūdum arg. adde quæ dixi lib. 3. com men. ar. in Directo. In Quisitor. Schol. 15. §. vltimo.

Causam, quæ.]Cōis diuisio. Secunda: ibi. *Iudicibus.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter monachos de Martu. ex vna parte, & plebanū & clericos eiusdem loci ex altera quæstio vertebatur, quæ fuit cō missa quibusdam iudicibus, coram quibus testes fuerunt hinc & inde recepti, & renunciatum productioni testium, & attestatiōes etiam publicatæ. Tandem monachi quoddam priuilegium impetratum lite pendente produxerūt in medium, per quod iuri alterius partis generari p̄iudicium videbatur: Iudices sup hoc dubitātes cōsuluerunt dñm Papam sup hoc scribit Papa ipsis monachis dicens, q̄ ipse mandauit iudicibus vt recipiant testes idoneos, q̄ producti fuerunt sup aliis capitulis, si qua fuerunt, & alia ab his sup quibus testes recepti fuerūt, & eorū attestationes publicatæ, non obstantibus aliquibus capitulis nouiter impetratis p nūcios monachorum quæ contineātur in priuilegio, vel aliis litteris sibi concessis, postq̄ causa ipsa eisdem iudicibus cōmissa fuit, quæ videantur pstare impedimentum alteri parti, & causam ipsam ꝓcordia vel iustitia mediante decidant. In fine mandat monachis, q̄ priuilegium illud p nuncium suum ad p̄sentiam suā trāsmittant: quia Horētinus eps significauit dño Papæ, q̄ qdam capitula p̄tra rationem erant ibi conclusa. Not. q̄ attestationibus publicatis nō sunt vlt erius testes alij recipiendi sup eisdem capitulis, vel etiam renunciatum. Item lite pendente priuilegium in præiudicium alterius partis impetratum nullam de lite faciens mentionem, non valet, & eo non obstante iudices procedere debent.

¶ *Glo. seq ponit duas lecturas, & secundam approbat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Aliis capitulis.*]nouis scilicet, pendentibus tñ ex antiquis.& est arg.q᷒ pariter in causa cõsultationis sicut in causa appellationis,possunt testes induci super nouis capitulis,quamuis attestationes sint publicatæ. Vel intellige sup capitulis antiquis,sup quibus nondum fuerãt aliqui testes recepti:& hoc verius videtur.

Cum enim plura capitula siue negotia pendentibus diuersa cõmittuntur,bene possunt testes recipi & publicari sup vno, & non super alio, postea possunt recipi sup alio,& possunt etiã tractari diuersis tpib⁹. ff.de arbit. quod tamẽ. primo responso.

b ¶*Nouiter.*] Nota, q᷒ lite pendẽte priuilegiũ seu indulgentia impetrata i sup re litigiosa in prẽiudiciũ alterius partis non valet:vt hic patet, & ff. vt lit.pen.c. vltim. vbi de hoc. & in Auth. in me. lit. fa. iust. non fieri. §. si vero.col. 8, & infra de priuileg. dudum.

c ¶*Commissimus.*] Arg. q᷒ postq̃ causa comissa est iudicibus,res prę sumit esse litigiosa, ita vt indulgẽtia siue priuilegium super ea impetratum non valeat.ff. de excu. tuto.tutor peti tus in principio.

¶*Glossa seq. obicit, & soluit.*

d ¶*Rationi.*]Sed quare dicit obuia rationi, cũ priuilegia indulgeãtur contra ius cõe.3.distin. priuilegia. & 7. q.1.pe tisti. & 26. q.2.non stabit.& c.non exemplo. 16. q. 1 hinc est. & 100. distin.ꝑtra morẽ. & C. de legi. l. 3. in fi. ff. ad munici. l. 1. C. de thesau.l.vnica.lib. 10. vnde sic debet exponi,obuia rationi.i.consuetudini, & ratiõabili cursui priuilegiorũ obuiare videbantur,quod esse nõ debet:nec valent priuilegia,quæ nimiũ lædunt.arg. ĵ. de deci.sug-gestum.& ĵ.de verb.sign.quid per nouale. & arg. C.de pre. impe. offe.quotiens.& l.nec damnosa.Ber.

† continuentur.

† Norniceñ.

† Cap.4.tit. de appellat. in 1. compilat. & post concil Lateranẽs.i par. 10.c.5.

1 Idem videtur Hostiẽsis si motu proprio principis sit concessa. Ioan.And.

2 Sed antalis simitudo causæ re pellat teste: vt Goff. vel le q᷒ hic in Spec.eo. tit. §.1 versi.ne quod habet te? Ho. hic putat hoc absurdũ,ni-si esset solus vel vehemẽter suspect⁹. esset enim absurdũ, q᷒ vn⁹ emptor alteri emptori non posset ferre testimoniũ, & dicit de cre. intelligendam de socio & pertit. ipse secũdũ legẽ, quã libert. C. eod. tit. die in teste videtur in dubio in dicere in de Ioan. And.

PErsonas.]CASVS.Sic pone casum ẽm q᷒ loquit hæc decre. Vacat aliqua ecclesia:filius prælati decedentis vel vicarij,vel etiã alius: cũ patus ad quẽ spectat institutio ecclesiæ dicit se ius habere in ecclesia,appellat,ne prælatus ordinet ecclesiã:Dicit Papa q᷒ si coram isto rẽpo vel etiã alio huiusmodi negotia ventilentur, non vult vt aliqui morbo consimili laborantes , si hoc certum sit aut probari possit,in testimonium admittantur,si ab altera parte adducti fuerint. Per illud verbũ,huiusmodi,quod erat in antiqua decretali videbatur hæc decre.locum habere in similibus causis. sed in ista decre.mõn est illud verbum, huiusmodi,sed simpliciter dixit,negotia,vnde videtur intelligenda decr.in omnibus causis, vt quicunq; habet simile negotium,nõ admittatur in testimoniũ similis causæ.Not. q᷒ qui consimilem causam habet,in causa consimili testis esse non debet.

¶*Glo.seq.allegat tres concor.& inducit tria similia.*

e ¶*Morbo consimili.*]Sic 4. q. 3. c. si testes.§.liberi testes.& 3.eod. veniens.& 8.de confess.c.1. vbi de hoc. Sic & iudex qui habet cõsimilem causam, potest recusari 2 3.de iudic. causam quæ 2. sic & qui in crimine detinetur,non potest aliũ denunciare vel accusare.vt 3.q.7.qui fine.& c. postulatus. §. porro.in fin.1.q.1.multi.circa prin. & ĵ.de spõ.cum in tua.nec potest alium corripere qui in simile dilectum corruerit. 15. dist. cap. vlti.& 26.dist.vna tantum. 3 sim.42.dist.5.1.dist.in sacerdotibus.

¶*Iudicibus ipsis mandauimus, vt super aliis capitulis* a*, si qua alia fuerint ab his super quibus testes recepti sunt, & corũ attestationes publicatæ, testes (siqui idonei producti fuerint) recipiant : & (nullis capitulis nouiter* b *à nobis per vestros nuncios impetratis,quæ contineantur † in priuilegio vestro, vel in aliis litteris, quas vobis indulsimus, postquam causam ipsam eisdem commisimus* c*, prædictæ plebi in hac causa impedimẽtum præstantibus)concordia , vel iustitia mediante decidant. ¶Quia vero Florentinus episcopus intimauit quędam capitula eidem priuilegio esse inserta , quæ obuia rationi* d *videntur, illud ad nostram præsentiam cum vestro nuncio transmittatis.*

¶Idem Nouiceñ.† episcopo.

¶*A testimonio repellitur simili morbo laborans.*

CAP. XX.

PErsonas † ecclesiarum : & infra. ¶Verum si coram te, vel alio quolibet negotia ventilẽtur : nolumus vt aliqui morbo consimili laborantes, si certum sit, aut legitime super hoc possint conuinci,si ab alterutra parte testes adducti fuerint, intestimonium admittantur.

¶Idem in concilio Lateran.

¶*Christianus contra Iudæum in testem admittitur.*

CAP. XXI.

IVdæi † siue Sarraceni : & infra. ¶Testimonium quoque Christianorũ aduersus Iudæos in omnibus causis (cum illi aduersus Christianos, testibus suis vti præsumant f) recipiendum esse censemus. Et anathemate decernimus feriẽdos, quicunque Iudæos Christianis voluerint in hac parte præferre: Cum eos Christianis subiacere g oporteat, & ab eis prosola humanitate foueri h.

¶Idem Matthæo Cardinali.

¶*Testimonium matris est suspectum, vbi filia petit in virum aliquem se maiorem. Et ad dictum solius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium, sed contractum non dissolutur.*

CAP. XXII.

SVper † eo quod à nobis tua deuotio postulauit, vtrum viro negante se mulierem affidasse, ipsius mater mulieris, & altera mulier possint ad testimonium recipi: Consultationi tuæ taliter respõdemus,quòd † cum i mater filiæ incrementum & honorem videtur diligere, vbi vir superior est, diuitiis , & nobilitate,potentia , vel honore , testimonium eius videtur esse suspectũ: & ideo non esse aliquatenus admittendum. ¶Super illa vero quæstione

3 De hoc materino-natur supra de electio. c. cum in cunctis.

3 Concor. l. 3. §. fi.cum seq. & ibi Bart. ff. de arbitr.

themate.Tertio addit causam:ibi,*Cum eos.*Abbas.

CASVS. Dic q᷒ testimoniũ Christianorũ aduersus Iudæos recipiẽdũ est i qualibet causa,cũ ipsi Iudæi aduersus Christianos suis testibus vti psumãt:& q. Iudæos volunt Christianis in hac parte pferre,sunt excõicãdi,q᷒ Iudæi debẽt subiacere Christianis.Nota q᷒ Iudęi subiacẽt Christianis,sed non contra. Nota,testimoniũ Christianorũ ꝑtra Iudæos indistincte admittẽdũ.

Glo.sequens signat contrarium.

f ¶*Præsumant.*] de facto : qm deiure nullus infidelis cõtra fidelem debet admitti in testimonium. 2. q. 7. si hæreticus.&c. non potest & 23.q.4.ipsa pietas.

g ¶*Subiacere.*]23.q.vl-dispar.& melius ĵ.de iudic. cum sit.& 54. distin. nulla. & 17. q. 4. constituit.

h ¶*Foueri.*] 86. distin. pasce.

S*Vper eo.*] Duo sunt dicta,& quod dibet subdiuiditur : vt per se pãtet.Abbas.

CASVS. Aliqua mulier periit aliquẽ in vrũ:vir negat q᷒ ꝑtraxit cum ea:mulier vult ꝓbare intẽtionem suam per matrem, & p alteram mulierem: quæritur vtrum mater sit admittẽda in testimoniũ pro filia? Rñdet Papa, mater vł diligere incrementum filiæ,ac honorem:& ideo vbi vir superior est diuitiis,nobilitate,potentia vel honore , suspectũ est testimonium eius , & ideo nõ est aliquatenus admittendũ. Secũdo ponitur alia quæstio.Aliqua mulier vult ꝑtrahere cũ aliquo : mater alterutri? dicit q᷒ sunt cõsanguinei: quæritur an sint ꝓiungendi vel non pp solum dictum matris? Rñdet Papa, q᷒ si matrimonium non est ꝑtractũ inter eos:matre asserente illos esse consanguineos, nõ debent cõiungi.Si vero iam ꝑtractũ est matrimonium,nõ debẽt separari sine iuramẽto plurium personarum.Nota q᷒ pater vel mater potest admitti in hoc casu vel repelli,secundum distinctionem hic positam.Item ad dictum vnius impeditur matrimonium contrahendum,sed nõ dirimitur iam contractum.

¶Glo.seq.fortificat tex.signat contrarium,& soluit.

i ¶*Cum mater.*]Et ita vł q᷒ pater & mater non possunt ferre 3 testimonium in causa filij, 4.q.3. c.fi testes.§.item testis idoneus. Et quia causa filij,causa patris esse vł:quia damnum & emolumentũ ad eum pertinere videt. arg.2. q. 6.biduum.ver.palam.& in causa sua nullus idoneus testis est. 4. q. 3. §. nullus. & arg.3.q.5.c.1.& pater & filius pro vna pſona reputantur.35.q.3.ꝑtradicimus. §.hac auctoritate.& C.de ipu. & aliis substi.l. vlt.ł fi.Inst.de inutil.stipu. §.ei q. Arg.ꝑtra 35.q.6.consanguineos.& ĵ.qui ma.acc.pol.vł. Sol. Pater & mater & cæteri consanguinei bene admittunt ad cõiungendum matrimonium, siue etiam ad dissungendũ pp cõsanguinitatẽ fauore matrimonij,vt dicũt duo vltima ꝑtraria.illi etiã sũt cæteris pferẽdi:vt ibi dr. Sed quod hic di,intelligitur de his,parẽtibus,qui suspecti sunt,vt littera dicit:vt si alter superior est porcia,diuitiis,vel honore,pater & mater alterius nõ est admittẽdus: 4 vbi æqualitas est,vel modica etiam excelentia, admittunt: vt dicũt vltima ꝑtraria, & hoc in matrimoniali causa:in aliis vero causis pater pro filio,vel econuerso non recipitur:vt dicunt iura ꝑdicta.& illa decr.videtur in fi.quæ tamen loquitur in coniungendo vel disungendo propter consanguinitatem:vt ibi dicitur.

2 ¶*Firma*

2 ¶*Firmatum.*]Id est,ꝑtractũ p cõsensum mutuũ de ps̃enti,tunc enim separari non posset ad dictũ vnius testis:quia in nulla causa dictum vnius 1 sufficit. ĵ.c.proxi.& 3.c.veniens.& 4.q.3. c.si testes.§.item vnius vero.aliàs ꝑtrahere nõ debent,quia dictũ vnius impeditur matrimoniũ ꝑtrahendũ. ĵ.de spon.ꝑterea 2.Item & soquam feci?ti,an mulier coniungenda nõ sit viro,pro eo quòd sola mater alterutrius , eos esse cõsanguineos cõfitetur: Respõdemus,q᷒ si non est firmatũ matrimoniũ inter eos,matre asseuerante ipsos † esse consanguineos,non debent cõiungi quia præsumptio est non modica, q᷒ se linea consanguinitatis attingant.Si vero matrimonium est firmatum a, non debet sine plurium iuramento dissolui.

In quibus causis sufficiat vnus testis, vide per Nellum in suo tractat. de testibus.

† non

1 Cap.1. tit. de foro cõpetent.in 2. compilat.

Et quare ad loquitur de vnius,aut plurium testimonio,vide Nellum tract. de testib. & Iacobum Nocelliũ re. gula 223. in. cip. testes duo.& plene Antonium Gabrielem lib. 1. com. conclu. tit. de testibus, conclu. 1.

Matth. 18. Luc. 17.

2 De hac

¶Idem.

¶Ad decisionem causæ maxime pro parte Iudæi,non sufficit regulariter minus testimonium,quàm duorum probatæ vitæ, & laudabilis conuersationis.

CAP. XXIII.

LIcet † vniuersis:& infra. ¶Quia non est licitum alicui Christiano , & multo minus b crucis Christi inimico,vt causæ suæ vnius tantum quasi legitimo testimonio finem imponat:¶Mandamus , quatenus si inter vos & quoscunque Iudæos emerserit quæstio,in qua libet causa Christiani.& maxime clerici, non minus quàm duorum vel trium virorũ, qui sint probatæ vitæ,& fidelis conuersationis c, testimonium admittatis: Iuxta illud Dominicũ:In ore duorum d vel trium testiũ stat omne verbum. Quia licet quædam e sint causæ, quæ inducit,sed non facit 4 probationẽ.2.q.3.ps̃ens.ff.quẽadmo. test. aper.l.1.in fi.& ff.de do.ple.Theopõp⁹.sed ibi testator hoc voluit.

IN litteris.]Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Respondemus.*Abb. Siculus. CASVS.Quidã nobilis ꝓtraxit matrimonium cum quadã mulierem,cui fere per 7 septennium cohabitãs,consobrinã patris ipsius mulieris anteq̃ eam duceret,se asseruit cognouisse, vnde petebat separari ab ipsa,ad quod probandũ induxit tres testes de familia sua: q᷒ritur an tales testes sint admittendi?Rñdet Papa,q᷒ si res ita se habet, pro illorũ testimonio ab vxore separari non debet , nec aliqui admittantur nisi sint ꝓbatæ vitæ & opinionis de quibus nõ fit verisimile,q᷒ debeãt pro aliquo deierare. No.q᷒ cõ 8 sanguinitas 7 familia non admittuntur. Et q᷒ præsumptio est ꝓtra eos,& propter periculum animæ.

g ¶*Consobrinam.*]Alle gabat primũ genus affinitatis in tertio gradu,quod habet ꝓhibitionem vsq; ad quartũ olim vsq; ad septimum. 35.q.3.c.1.

¶Gl.seq.in prin.& in fi. nõ admittit testes fami liares dicit,& q. sint familiares, & medium signat cõtrariũ,& soluit.

h ¶*De familia.*] Testes quos accusator defamilia sua produ?cit, nõ valent. ff.eod.l.penul. & domesticus siue familiaris non est admittẽdus.C.eo.tit. lib. 1. Dicũtur familiares de quibus legitur. C.de iis q᷒ ad eccle. confu. l.vlti. §.1. ver. sanè. & 3. q. 5. c.1. & 3. & c.accusator.& 4. q. 3. c.placuit. §.itẽ in criminali. ver. item etiam iure ciuili. & in alio ver. item testes.Ar.ꝑtra.14.q.3.super prudentia.& 3.eod.insuper.& c. cum nũcius.cum suis cõsimilibus.Sol.domestici appellãtur proprie q᷒bus imperari potest rõne patriæ vł dũicæ potestatis:vt in l.prẽsenti, quales credo hic fuisse.Contraria non obstat,quia in alio casu lo quuntur,& illud est à iure ꝓmissum fauore ecclesiæ:quia non ferunt testimoniũ pro aliquo singulari. Familiares appellãtur ꝑsanguinei,colonus,adscriptitius,mercenari⁹,filius in potestate, liber tus & seruus , & oẽs habitãtes in domo.Sed illi quibus imperari põt,nullo modo admittunt:alij cũ distinctione affectionis: vt pp hoc ꝓtra eos ꝓsumatur vel nõn.vt dicit Hug.3.q.5.in summa.& c.1. i ¶*Vitæ.*]Not.in matrimonio seperando p̃cipue testes esse admittẽdos,qui sunt probatæ vitæ & opinionis.ĵ.de cõsang. ex litteris. q᷒ tolerabili? est aliquos ꝓtra statuta hoĩm dimittere copulatos, q᷒ ꝓiunctos legitime cõtra statuta dñi separari.ĵ.eo.c.licet.in fi.Ber.

CVm † venissent ad Apostolicam sedem magister M.nobis exposuit:quòd Lucius Papa

† Cap.5. eo. tit.in 2.com pilatione.

Et de materia matrimoniali familia res non admittuntur. ria vide plene p Antonium Gabrielem lib. 1.com.conclusion. tit. de testib. cõclu. 10. & p intellectu vid. quæ di xi lib. 3. in Directorii Inquisitor. Schol. 125.

5 Vox, causa, deest in multis antiquis.

† Cap.15. eo. tit.in 1. compilat.

Familiares, & domestici,qui dican tur.

6 Vide l. 2. §. familiæ. ff. vibono. rap. & l. pronunciatio. §. 1. ff. de verb. sig.

plures quàm duos exigant testes,nulla est tamẽ causa † quæ vnius f testimonio(quamuis legitimo) terminetur.

¶Idem Firmano episcopo.

¶Non sunt idonei testes, quos actor de familia sua produxit.

CAP. XXIIII.

IN litteris † : & infra. ¶Quidam nobilis tui episcopatus, quandam sibi legitime copulans,cum eã in domo fere per septennium tenuisset, cõsobrinam g patris eius antequã eam duceret se asseruit cognouisse: ad quod probandum testes de familia h sua tres produxit. Respondemus igitur , vt (si res ita se habet) pro illorum testimonio ipsum ab vxore nulla ratione diuidi patiaris †: nec contra ipsos aliquos audias , nisi probatæ essent vitæ i & opinionis, de quibus verisimile non esset, quod deberent pro aliquo deierare.

¶Vrbanus tertius.

¶Donec attestationes fuerint publicatæ, et eis renunciatum,produci possunt testes. postea vero non super eodem capitulo, sed super alio sic.hoc dicit,quo ad titulum.

CAP. XXV.

CVm † venissent ad Apostolicam sedem magister M.nobis exposuit:quòd Lucius Papa commisit quibusdam iudicibus fine debito terminãdam.Iudices tulerunt sententiam super quibusdam articulis pro magistro M.dicebatur q᷒ sententia non valebat , cum esset lata post appellationem interpositã occasione mortis delegantis. Respondebatur ex parte magistri M.q᷒ appellatio illa non impedit quo minus sententia debeat cõfirmari,cũ post illam appellationẽ egerit,& testes produxerit,& sic appellationi renunciauit, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

citatio iudicium vel mortem delegantis ꝓuenert. Mandat Papa, quatenus si ſnia illa fuit canonice promulgata, iudices illã cõfirment, non obſtante appellatione ꝓdicta, cum poſt appellationem illã egerit & rñderit, & teſtes ꝓduxerit citatione facta ante mortẽ delegantis: alias vero ſtiones ſuper quibus teſtes ꝓducti fuerũt, & publicatæ atteſtationes: vel etiã ſi renunciatum ſit, hincinde teſtibus nullis aliis receptis ſup eodẽ capitulo ab alteutra parte ſm tenorem illarum atteſtationum debeãt terminare, & ſi aliæ ꝙſtiões fuerint ſup quibus teſtes non fuerunt recepti vel renunciatũ eiſdem, audiant quæ hincinde partes ꝓponere voluerint, finem debitũ imponẽtes eiſdem. Nor. ꝙ qui poſt appellationem ꝓducit teſtes, vel ſtat iuri, tacite renũciat appellationi. Item poſt publicatas atteſtationes licet altera pars nullos ꝓduxerit, non ſunt alij teſtes inducendi. idem ſi renũciatum eſt hinc & inde: alijs bene poſſunt admitti.

† illa, in antiquis.

† Dictio, hic, deeſt in antiquis.

† vide l. ſi exhibitus. & l. ſi proponas. §. 1. ff. de inoffi. teſta. & l. 2. C. de iure dot.

† alias, ſuper eodem negotio.

† Dictio, quæſtiones, deeſt in pluribus antiquis.

a ¶ *Confirmetis.*] Hæc confirmatio hi perinde ac ſi per Papam facta fuiſſet. arg. C. de ve. iu. enu. l. 1. §. fed. neq;. in fi. ¶ *Glo. ſeq. alle. 6. concor. Secũdo ar. quòd mortuo delegãte, &c. dicẽs quoſ de hoc tenere, ſed glo. tenet & probat cõtrariũ, & ad hãc dec. reſpõdet.*

b ¶ *Egerit.*] 3. de offi. deleg. gratũ. ff. de pact. tale. §. 1. ff. ad Mace. ſi filius. C. de re iudi. l. ad ſolutionem. j. de re iudic. ꝙ ad conſultationem. & ff. de mino. ſi filius. Arg. ex hoc loco ꝙ mortuo etiam mandatore integra poſſunt ꝓcedere iudices de conſenſu partium. & hoc cõcedunt quidã. Contra dico, ꝙ partes non poſſunt ammodo eis dare iuriſdictionẽ ex litteris illis, cũ iuriſdictio iam ſit finita p morte mãdantis. arg. op. 3. de offi. deleg. ſignificantibus. quia actio ſemel extincta, amplius non reuiuiſcit de conſe. diſt. 4. queris. & ff. de ſolu. l. quæ res. 5. aream. C. de remiſ. pig. cum ex cauſa. & priuatorum conſenſus eum non facit iudicem qui nulli præeſt iudicio. C. de iur. om. iud. priuatorum. & hoc ꝓbatur ff. ſi. cer. pet. Leius qui in ꝓuincia. verſic. nam & ſi tibi in hoc nũmos, &c. & qđ dicit, poſtea egerit, ſcilicet poſt appellationem. 3. de offi. deleg. gratum. & intelligo ꝙ citatio facta fuit ante mortẽ delegãtis, vt dicit illa decre. gratum. & ſic perpetuata fuit iuriſdictio: vt ibi dr. hęc decre. loquit de eodẽ facto cũ illa gratũ.

Delegatus mortuo mandatore re integra non poteſt pro cedere, etiã de partium confeſſu.

1 Dicit, & c. hæc quæ ſequuntur, vſq; in finẽ gloſſuæ nõ habentur in antiquiſ exẽplaribus eſt tñ additio ab hinc plus quàm centum annos & facta.

Dicit 1 magiſter G. ꝙ ipſo iure non expirat mandatum morte mandatoris, niſi ꝓ exceptionem, vnde quæ ꝓ exceptionẽ expirãt, poſſunt à partibus relaxari: ideo poteſt iudex ꝓcedere, & valet ſi nihil opponat. arg. ff. de bon. poſſ. l. 6. & l. pen. j. de re iud. inter. arg. de hoc plura inuenies 3. de reſcrip. in c. ad audientiam. in vlt. gloſ.

c ¶ *Iuſtitia.*] quæ tribuit vnicuique quod ſuum eſt. Iuſti. de iuſti. & iur. 1. reſpon. & 12. q. 2. cum deuotiſſimam.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

d ¶ *Si quæ.*] Cum dicit primo, ꝙ ſnia cõfirmetur, quare dicit hoc? dicas ꝙ plura ca. & penitus diuerſa erant, & ſup quibuſdam fuit lata ſententia, ſuper quibuſdam non. ſic 3. eod. cauſam quæ.

2 Niſi eſſet talis cui ꝓeteret reſtitutionis beneficium: vt minor, vel eccleſia. ſu pra. de reſti. in integ. audi. ſecundum Tanc. Ioan. And.

e ¶ *Renunciatum.*] Si renunciatũ fuiſſet, licet nullos teſtes produxerit pars illa quæ renunciauit, non eſt viterius ad hoc admittenda 2, quia licitum eſt cuilibet renunciare iuri ſuo. 7. q. 1. ꝙ periculoſum. & C. de pac. l. ſiquis in conſcribendo. Arg. ad hoc ꝙ non eſt licitum redire ad hoc qđ ſemel renunciauerit. C. de re. ere. l. ſi quis iuſiurandũ. & remittentibus actiones ſuas non eſt amplius recurſus dandus ad eas. ff. de ædil. quæritur. §. ſi venditor. vel etiam ſi aliqui recepti fuerint, & renũciant productioni, alias poſtea inducere non poſſunt. j. eo. de teſtibus,

Series.] Legitur variis modis, ſed duobus modis ſummari põt ꝙ Doctores ſm duos intellectus cõiores. Et primo ſic. Publicatis atteſtationibus poteſt falſitas primorum teſtiũ cõ probari. hæc tñ lectura ſimpliciter nõ eſt vera, vt probat Panor. Secundo ſic. In cauſa matrimoniali publicatis atteſtationibus poteſt falſitas primorum teſtium etiam directe probari. ſi ſuper directa vel indirecta ꝓbatione nõ potuit pars ante publicationẽ inſtrui. Panor. aũt ſummat, & tertio modo nõ ponendo aliquam ſpecialitatẽ in cauſa matrimoniali, temperãdo primum ſummariũ ſic: Publicatis atteſtationibus, poteſt falſitas primorum teſtium etiam directe probari, ſi ſup directa vel indirecta ꝓbatione nõ potuit pars ante publicationẽ inſtrui. Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Præſenti.* Abbas Siculus.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõpil.

CASVS. Filij quorum dam nobilũ ꝓtraxerũt ad inuicem matrimonium: Tãdem pas vna matrimonium accuſauit, & teſtes ꝓduxit legitimos, qui conſanguinitatem inter ꝓdictos firmiter aſſerebant, ponentes duas ꝑſonas in primo gradu, B. videlicet & I. dicẽtes illos eſſe fratrem & ſororem: Pars aduerſa dicebat id falſum eſſe, B. ſcilicet eſſe ſororem I. & ad hoc ꝓbãdum inducebat teſtes & publicum inſtrumẽtum: Sed pars illa quæ matrimonium accuſabat, dicebat teſtes illos non eſſe recipiendos: & iudex etiã dicebat, ꝙ nõ erat cõſuetudo eccleſiæ ſuæ, vt poſt teſtes receptos & publicatos, qui conſanguinitatem computant, alij ex oppoſito admittãtur. Iudex q̃ſuit quid ſibi eſſet agẽdum? Rñdet Papa, ꝙ ſi non eſt aliud quod impediat, nõ obſtante illa conſuetudine iuri ꝓtraria, teſtes illos admittat. Nota ꝙ teſtibus publicatis cõtra matrimonium, alij teſtes admittuntur ad probãdum ꝙ primi falſum tulerunt teſtimonium, quia & poſt ſententiam etiam admitterentur, cum per illos eccleſia decepta fuiſſet: & ita ſententia contra matrimonium lata nõ tranſit in rem iudicatam, quin ſemper audiatur volens probare contrarium.

f ¶ *In primo gradu.*] Sufficit enim in cõputatione cõſanguinitatis incipere à primo gradu. licet de ſtipite nihil dicant. j. de conſanguĩ. tua. & 35. q. 5. c. 1. & j. de diuor. c. porro. & j. eo. c. licet.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.*

g ¶ *Inſtrumentum.*] Sed qualiter p inſtrumẽrum poterat probari, ꝙ B. & I. non fuiſſent frater & ſoror, quia de conſanguinitate nõ poteſt inſtrumentum fieri, vt vĩ? Credo ꝙ inſtrumentum illud nõ inducebatur directe ſup cõſanguinitate, ſed indirecte forte in inſtrumẽto cõtinebatur ſic, ſup aliquo ꝓtractũ. & I. eius filia ꝑmiſerunt aliquid facere, & ſic dicebantur pater & filia, vel appellabãtur in inſtrumento patruus & neptis: & ſic inducebatur 3: & in inſtrumentum bene poterat produci poſt aperturam teſtiũ ſem antequam renunciatum ſit vel concluſum in cauſa. j. de fide inſtr. cap. cum dilectus. Bernard.

¶ *Glo. ſeq. primo aduuat tex. & improbat cõſuetudinẽ. Secũdo ponit opi. Vinc. contrariam. Tertio illam reprobat, & dat huic decre. duos intellectus. vlti. ſignat & ſoluit contrarium.*

h ¶ *Iuri contraria.*] Bene dicit, iuri ꝓtraria, quia huic obiiciebat ꝙ alleg. 1. pen. teſtes alterius partis falſum dixerãt: vt 3. dixi. & ad falſum probãdum non ſolũ poſt publicationem teſtiũ, immo etiã poſt ſniam ſunt admittendi. 3. de proba. c. licet. etiã vſq; ad xx. ann. j. de excep. cũ venerabilis. & j. eo. ex tenore. & 3. eo. ſicut. & j. de re iudic. & j. eo. ex tenore. & 3. eo. ſicut. & j. de re iudic. & j. eo. c. licet

Universidad de Deusto
Biblioteca

pæ subscribût Cardinales.12.q.2.cû redẽptor.& 35.q.9. qđ quis. in priuilegio subscribût. Cardinales,in aliis litteris non subscribût.

De *testibus.*] In prima decisa ponitur consultatio. In secunda, responsio : ibi, *Consultationi.* Et responsio est bimembris.secundum membrum prosequitur:ibi,*Si vero.*Abbas.

† Titien.
† Trien.
† Turen.
† Tiren. archiepo. in vno vetustissimo.

CASVS. Aliquis trahit aduersarium suum in causam, reus obiicit exceptionem dilatoriã, inducit testes ad causam probandam iuramento præstito,pars altera petit eos compelli vt deponãt super negotio principali:quæritur vtrũ sint ad hoc cogẽdi?Rndet Papa, q̃ si testes inducti sint solummodo ad exceptionem dilatoriã probandam, cum super illa tũ iurauerint dicere veritatẽ, super negotio principali nõ debẽt audiri, nec appelli ad testimoniũ p̃hibendũ:quia deponerent non iurati.Si vero inducũtur ad exceptionem peremptoriã probandam, & altera pars petat vt super negotio principali deponant,& vt iurent super illo dicere veritatem,sunt sine dubitatione ad hoc cogẽdi, nisi forte sufficiens productio super principali iam sit facta, vel nisi sit renũciatum productioni testiũ, vel nisi depositiones testiũ sint publicatæ. Not. q̃ non valet dictum testis si deponat super quo non iurauit.Ité testis iurare debet super toto negotio dicere veritatem,qui inducitur ad peremptoriã exceptionem probandam,si hoc fuerit petitum: nisi in tribus casibus hic contentis.Item peremptoria exceptio potest opponi & probari postquam renũciatum est productioni testium super negotio principali.Item potest opponi post testium publicationem.

a ¶ *De testibus.*] inducti & iurati.

¶ *Glo.seq.coaduuat tex.quærit & soluit.*

1 Demateria huius glossæ late Specula.tit. de teste.§.1. versi, item quod deposuit super alio.

b ¶ *Non iurati.*] Hoc 1 ideo dicit,quia cũ producebantur ad probandã dilatoriã,iurauerũt super illa tm̃,vnde si postea petatur q̃ deponãt super principali,nõ debẽt cogi ad idem, nec etiã sponte si vellent:quia nõ iurauerunt super hoc:vnde non valent dicta eorum super illo.ff.de peti.hære.l.si quis libertatem.§.vlt.C.qui le. perso.l.vlt.& facit ad hoc ff.de iureiur.si duo patroni.§.idem Iulianus.in fi.vnde si testes inducti super possẽsione deponant super proprietate,nõ prodest 2 per iura prædicta.Et est arg. ad hoc 3.de cau.pos.pastoralis.sed si petereturvt deponerent super principali,cum inducebantur ad probandã dilatoriam:nũquid sint cõpellendi? Ad hoc dicas,q̃ si inducuntur super exceptione dilatoria,quæ proponitur ante lit.contest.tunc nõ debent adstringi iurare super principali:quia lite non contest. testes recipi non debent.3.vt lit.non contest.quoniam,& per totum.

2 Sicut sententia vel pactum in ter certas personas & super certis rebus, alijs personis vel super alijs rebus nõ nocet. infra.de re.iud.c. penũl.de offi ord.c dilectus. ff. de pac. l. fi vnus.§. ante omnia. fic dicendũ est de testimonio : vbi c. exceptio peremptoria,& probari,C.de excep.fi quidem.&C.de proba.exceptionẽ.nouus enim articulus est exceptio peremptoria,& ideo probari põt apertis attestationibus principalis causę, & etiam in causa appellationis.ĩ.eo.ex tenore.& 3.de do.& contemp.ap.per hanc.vt si obiiciatur præscriptio vel pactũ de nõ petendo,vel res iudicata potest etiã probari ante apertas attestationes:vt hic patet.Istud tñ stultum reputo,q̃ aliquis probet peremptoriam exceptionẽ antequam sciat si aduersarius probauit intentionem suam:quia si aduersarius nõ probauit, non indiget ali qua exceptione,si probat,tũc demũ potest & debet vti sua exceptione,cum sit alius articulus.C.de excep.l.si quidẽ.sicut vides in teste qui reprobari debet &potest post publicationem:& illa est exceptio peremptoria. ĩ.eo.ex parte A.Idẽ est & si volo probare testes falsum dixisse,quia hoc possum post apertura testium.3.de probat. licet.& 3.eod.series.& ĩ. eo.ex tenore.Et no.hic tres casus,in quibus testes publicatis attestationibus non recipiuntur super eodẽ capitulo, si renunciatum est, si sufficiẽs productio facta est: si publicatio est facta: Et hoc intellige cũ idem est modus agendi:quia secus est si alio modo agatur.ĩ.eo.tit.c. veniens. & ĩ.eod.cum in tua. Ité in alio si inter alias personas agatur.ĩ.c.proxi.In tribus tamẽ casibus excepto peremptoria lit.con test.impedit, si quis eã opponere voluerit, & probare, videlicet si de ipso negotio sit iudicatum, transactum, vel sit finitum : vt in concilio Lugdunẽn.de lit.cõtest. C.c.exceptionis..

† Vide tex. in Authen. iubemus, & ibi Bart. & C.de iud.

3 Si intelligas.i. dilatoria Adde quartum. l. est ĩmutata secundum Gof. infra. c.cũ causam.& c. si lo, si renunciatum est, gnificauerit.lo.And.

† Capp. præcedentia.

Constitutus.] Attestationum publicatio non fit ad petitionem tertij , & pars apud quam depositæ sunt attestationes,non potest vlterius testes producere.Prima pars processum narrat.Secunda interloquitur , & interloquendo committit.Secunda:ibi, *Nos eas.* Et qua littera est multum inuoluta , pone casum in terminis sic vt sequitur,Abbas Siculus.

CASVS. Vacãte archidiaconatu Richemundiæ, archiepiscopus Eboracẽn.ad quẽ pertinet collatio eiusdem,tunc absens contulit archidiaconatum illum magistro Ho.decanus & capitulum Eboracẽn.credentes potestatem cõferendi deuolutam ad eos auctoritate Lateranẽ.concilij,tum etiã auctoritate priuilegij sui,archidiaconatum ipsum cõtulerunt magistro Rogerio , & ipsum induxerũt in possẽsionem ipsius.Sed magister Honorius post appellationem spoliauit eundem,propter quod magister R. ad dñm Papã accedẽs super restitutione sua ad iudices litteras impetrauit: Sed magister Hono.accessit ad curiã,& impetrauit litteras reuocatorias:vnde procurator R.ad dominum Papam accedens, prædicta ex parte R.proposuit:post prędicta postulauit Hono.vt dñs Papa quasdam attestationes faceret aperiri , quæ in causa eadem fuerant receptæ:Procurator R.respondit illas non esse aperiẽdas, cum testes nõ fuissent inducti in hac causa , sed in causa illa quæ inter archiepiscopũ Eboracẽn.& eundem R.vertebatur : dñs Papa noluit eas aperire,sed causam commisit quibusdam iudicibus, ita scilicet quòd si cõstiterit eis dictum Hono. testes pro se corã aliis iudicibus delegatis produxisse,sit contentus attestationibus illis depositis apud ipsum:alioquin si nullos produxit ,eo nõ obstãte quòd testes illi quorum dicta Hono.petiit aperiri, producti fuerũt coram iudicibus illis,si pro dicto Hono. producti fuerint, ad testimonium admittantur.Nota quòd eadem causa inter plures personas,& corã diuersis iudicibus potest tractari: & attestationes receptæ in vno iudicio non valent in alio,nisi partes consentirent:vt hic patet.Item alter qui causam agit,potest se opponere coram aliis iudicibus pro iure suo:& res inter alios acta, aliis non prodest nec nocet,

† Alias: fictus magister R.

f ¶ *Constitutus.*]Decre.ista loquitur de materia illa,de qua loquitur de cõcess.præben.post electionẽ.& ex illa potest colligi casus. Archiepus Eboracen. absens concesserat archidiaconatum Richemundiæ magistro Hono.capitulum Eboracen.magistro Rogerio.

g ¶ *Priuilegg.*] ĩ.de concess.præben.c.post electionem.

h ¶ *Reuocatorias.*] Non tamen recessit de curia.

a ¶ *Prędictus.*

a ¶ *Prædictus.*H.]qui litigabat cum procuratore magistri Rogerij in curia:vt sequitur statim in littera.

1 Hic est casus huius decreta quẽ potius Bernar.

b ¶ *Archiepiscopum.*] Inter 1 archiepm & magistrũ R.causa super hoc eodẽ negotio agitata erat corã aliis iudicib?:& testes fuerũt ibi recepti:archiepus dicebat ad se pertinere collationẽ archidiaconatus.R. dicebat q̃ pertinebat ad capitulũ à quo fuerat institutus attestationes ĩstas petebat H. aperiri , & ideo Papa noluit eas aperire : vt sequitur in versus.eas aperire. Et sic patet per hoc, q̃ testes recepti in vno iudicio non faciunt fidem in alio 2,nisi inter easdem psonas.quinque tñ testes recepti coram arbitro valent coram iudice argu.C.de arbi.l.pe.sed illud inter, easdem partes secundum distinctionem illius. l. C. de testi.l.vlt.

a Sive sit aliud rationale ꝓpter quod hoc fuerit,siue causa fuerit secũdum Host Ioan.And.

c ¶ *Delegatis.*]à legato Apostolicæ sedis , qui causam illis commisit.

d ¶ *Produxisse.*] super causa quæ inter ipsum Ho.& archiepm,& magistrum R. vertebatur. Ex hoc probatur , q̃ si duo litigant super aliquo , & tertius veniat dicens se habere ius in illa re,& petat se admitti,audiendus est,cum sua interſit.

e ¶ *Depositis.*] Eo ipso q̃ attestationes fuerũt apud ipsum depositæ,nõ põt vlterius alios producere:quia psumitur didicisse testiũ dicta 3. Si vero apud iudices remãsissent,tũc posset alios testes producere,cũ illorũ attestationes nõ fuerũt publicatæ.ĩ.eod.cũ causam.§.vlt.nec renunciauerat productioni testiũ. quidã suppleri & ĩplãsse hic,apud cũ depositis & publicatis,& sic planũ est: qd̃ verius vi. ſuſtinent de f ¶ *Alioquin*] id est,si non fuerint ab ipso producti , & depositi apud ipsum & publicati.

3 Quod est tæ,nõ põt vlterius alios producere:quia psumitur didicisse testiũ dicta 3. Si vero apud iudices remãsissent,tũc posset alios testes producere,cũ illorũ attestationes nõ fuerũt publicatæ.ĩ.eod.cũ causam.§.vlt.nec renunciauerat productioni testiũ. quidã suppleri & ĩplãsse hic,apud cũ depositis & publicatis,& sic planũ est: qd̃ verius vi. ſuſtinent de f ¶ *Alioquin*] id est,si non fuerint ab ipso producti , & depositi apud ipsum & publicati.

¶ *Produci.*]Nõ ab Honorio in hac causa,sed ab archiepiscopo: quorum supra petiit Honorius publicationem,sed non obtinuit. Et est arg.hic,q̃ res inter alios acta non nocet aliis, ĩ.de fi.instr.c. inter.& 1.de re iud.c.penul.

Præsentium.] Ponit regulã,& tres casus excipit à regula,& ad secundũ determinationẽ subdit.Secũdus:ibi, *Nisi forsan.* Tertius:ibi,*Vel ostendere.*Determinatio:ibi. *Cæterum.* Regula est ista, q̃ post publicationẽ attestationũ nõ potest obiici in personas testiũ,seorũ qui deposuerunt. Primus casus à regula exceptus est, q̃ potest obiicere post publicationẽ , si iurat q̃ malitiose ad hoc non procedit.secundus & tertius sunt faciles in tex.Abb.Sicul.

CASVS. Quia post publicatas attestationes frequenter obiicie batur in personas testiũ malitiosæ causa differẽdi negotiũ,statuit Papa,vt si aliquis post publicatas attestationes in personas testiũ obiicere voluerit,tũc demum id ei liceat,si iuramẽto firmauerit, q̃ ad hoc ex malitia non procedat,nisi ante publicationem illud fuerit protestatus,vel nisi ostẽdere potuerit q̃ post publicationẽ didicerit qđ obiicit in personas.Sed si aliquis fuerit protestatus se velle repellere personas testium post publicationes ipsorum,si quid pro ipso dixerint,de facili non credatur.Not. q̃ nõ creditur iuramento alicuius q̃ malitiose non procedat. Item ex eo quod quis impugnat,non debet commodum consequi.

¶ *Glo.seq.tract.at q̃ produces,licet nõ reprobet personã,reprobat tamen dictũ:& ponit diuersitatis rationem quare aliud in ĩstrumẽto.*

Alias,nutãt

Si quis.] ſ.ora quę producuntur testes.qui enim producit testes,ora personas eorũ dicere non põt , nec in sua cã nec in alia nisi ex noua cã,sed in dicta eorum bene põt dicere:quia sibi ipsis in serie sui testimonij ꝓdicunt,siue pro se inducti sunt in causa,siue ora se in alia.4.q.3.c.si testes.§.si quis testibus.Et est ratio, quia cũ ꝓduco testẽ,personã eius approbo, & ideo ora personã eius.Et consequenter dicere nõ possum : & ideo si approbo illã pro me,& teneor recipere ora me.19.dist.si Romanorũ.sed qd̃ sit dictus ignoro , & ideo in dicta dicere possum si video q̃ cõradicit sibi ipsi,vel etiã aliis testibus meis,vel si facit ꝓ aduersario meo. 4 est tñ arg. ora hoc in fi.Sed quid si produxit ĩstrumẽta?Nõ potest aliquid dicere,& ve. re ora illa:quia diligenter debuit prouidere ĩstrumentum an fa ciat,p se,vel ora se,antequã produceret illud : sed in teste istud præuideri nõ põt,quia frequenter mutat * ex eo quod dicunt se

4 Sic re

Probo sen

Inter alia postulabat prędictus[a] H. vt faceremus depositiones quorũdã testiũ aperiri:sed procurator prædictus aperiendas eas nõ esse dicebat:cum non in hac cã fuissent inducti,sed in ea quæ inter Eboracen. archiepiscopum [b],& eundem R.verteba tur: & infra. ¶ Nos eas aperire noluimus,sed causam duximus vestro examini cõmittendã, ita q̃ si vobis constiterit præfatum H. testes pro se coram episcopo & decano Lincoñ. & te filij archidiac. delegatis [c] iudicibus produxisse [d]: attestationibus apud eum depositis [e] sit cõtentus:alioquin [f] eo nõ obstante,q̃ testes illi corã iudicibus ipsis & te fili archid. fuere producti [g] pro dicto H.si producti fuerint, ad testimonium admittantur.

¶Idem.

¶ *Publicatis attestationibus nõ opponitur in personas testiũ:tres casus excipit.& ad secundum determinationem subdit.*

CAP. XXXI.

PRæsentium † auctoritate statuimus,vt si quis [h] post depositiones testium publicatas , obiicere voluerit in personas [i] eorum, ei tunc tandem id liceat , cum iuramento [k] firmauerit,quòd ad hoc ex malitia non procedat : Nisi forsam ante publicationem id fuerit protestatus: Vel ostendere poterit,quòd post publicationẽ didicerit [l], quo obicit in personas. ¶ Cæterum cum quis personas testium se velle post publicationem depositionum repellere : fuerit protestatus [m],si quid pro ipso dixerint, de facili non credatur:

† Cap.4.cotit.in 3.com pilatione. Et de materia vide plene per Autonium de Butrio iu c. pra eo. & p Lapum alleg.71.

¶ *Gl. seq.ponit sex exempla,&c.*

i ¶ *In personas.*] Obiicere potest quis in personam testis, q̃ sit periurus,infamis , conspirator , inimicus , q̃ sit corruptus,q̃ sit furiosus, & multa alia posses ſu p hoc inuenire exẽpla de hoc melius dẽ ĩ. eo. testimonium.Ber.

¶ *Gl. seq.coadiuuat textum in hoc quod dicit,q̃ probationẽ fieri p iuramentũ,per rationem, et triasimilia.Dicit demũ huic locum esse cum de caliunia non est iuratum.ponit opi.contrariã,tamen primã ap.bat, et ibat.*

k ¶ *Iuramento.*]Iuramẽtũ est hic legitima probatio : quia quilibet præsumitur bonus,nisi probetur malus. 5. de scru.c.vnico.& 1. de præsumpt.cap.dudum. & C.qui mili.non possunt, super seruis. lib. 12. sic etiam conscientia vel fides probatur per iuramentum.ĩ.de senten.excom.c.si vera aliquis. sic ĩ. de excep. cap. pastoralis. Item per solum iuramentũ probatur amissio rerũ.5.quod met.causa.c.vlt.Et qđ hic dicit de iuramento isto præstando,locũ habet in causis, vbi de caliunia nõ iuratur,sed de veritate dicenda.Quod in his causis præstari debet,habes 5.de elec.c.dudum.& ĩ.de iureiuran. c. ex litteris.& ita iuramentũ de veritate dicenda non excludit sacramẽtũ de calum.super emergenti exceptione:vt hic patet.& 5.de elec.c. cum dilectus.& 5.de restĩ.spol.c.litteras.Si vero iuratũ esset de calumnia,non est aliud iuramentũ postea præstandũ.C.de iura. calum.Auth.in hoc sacramẽto.& in Auth.de iis qui ingre. ad appel. §.vlt.vbi hoc expressum est ad fin.coll.5.vnde sumpta fuit Authẽ. Quidam dicunt 5 quòd in qualibet causa hoc iuramentũ est præstandum,siue iuratum sit de calumnia,siue de veritate dicenda.& est speciale:& surgit hoc ex quadam præsumptione:quia cum nihil dixerit ora testes cũ producebatur testes,& postea cũ publicantur:quodam modo videbãtur approbare testes.vnde postea p sacramentum tollitur illa præsumptio.simile ĩ.eo.c.vlt.& ĩ. de excep.c.pastoralis.sed ibi non credo q̃ sufficeret præmittere ꝓtestationẽ,licet sufficiebat hic.Sed quod prius dixi veri? credo:vt dixerunt T.& G.& Vincen.olim.sed modo mutatur,vt dĩ.& q̃ locum habeat tantum hæc decre.vbi de calumnia non iuratur.argu.opt. probatur.ff.de pœn.sanctio legũ.vbi dĩ.cũ nona lex statuitur, ad eas species pertinere nõ vĩ,quibus ipsa lege pœna specialiter addita est.nec verisimile est delictũ vnum eadẽ lege variis æstimationibus coerceri:& ex præsumptione prædicta statutũ fuit , vt post publicationem iuretur q̃ ex malitia non procedat,cũ protestatio non processerit.& hoc vbi de calumnia non fuit iuratum: 6 de iur. calu. l ¶ *Didicerit.*]Hoc difficile est probare nisi per iuramentum:sic ĩ. e.2 in fi.6. de excep.pastoralis.& sufficit hoc iuramentũ sicut in proxi.casu, Ioan. Andr.

¶ *Gl.seq.coadiuuat textum tribus rationibus,obiicit,& soluendo ponit duas lecturas illius ver.de facili. Quod approbo,non reprobo.*

m ¶ *Protestatus.*]Per hãc protestationẽ vĩ q̃ noluit fidẽ adhibere dictis illorũ testiũ ꝓtra se:non ergo debet habere ꝓ se.19.distin.si Romanorũ.& 3.q.8.§.cuius in agendo. ĩ.de cen.c.cũ olim.C.de lo lu. l. penulti. sic G.ad leg.Corne.de fal.l.q. falsas.& ff. de inoffic.testamen.l.Papinianus.§.meminisse.& C.de iis quib. vt indi. alia. & est absurdũ redire ad hoc cui renunciatũ est.C.de rebus creditis.l.si quis iusiurãdũ.Sic econuerso semel probatũ reprobare nõ possum.8. quæst. 2, dilectissimi.ff.de nego.gest.l.Pomponius.ff.de adul.si vxor. ĩ.de iureiuran.c.quemadmodum. Sed non vĩ,q̃ intellectus talis probabilis sit:quia licet reprobem personã,nõ ideo vil. eum te. & deor reprobare dictũ:sicut ecouerso licet approbẽ personã,nõ tũ ibi Bal. in approbo dicta.4.q.3.c.si testes.§. si quis testibus. 7 & propter ea sola protestatio si amplius non fit processum,nõ obest:q̃a licitum est desistere q̃nq; ante sententiam,vt dicunt iura prædicta , scilicet ĩ.qui falsas. & §.meminisse.l.alia.Et ita sola protestatio nõ no

7 Inno. & Host. Nec obstabat secundum ipsos allegat. quod fallit in causibus in quibus exprimitur quòd iuret de malitia. tu dicidem in non expressis vbi iudici videbatur illud exigendum.

cet,si

Universidad de Deusto
Biblioteca

cet,si nō fuit processum ad actum,quin credatur si pro ipso dixerint:& si ꝓcessum fuit ad reprobationē,& nō obtinuit, si dixit ꝙ ipso,nō prodest.Et expone de facili nō credatur,id est, nullo modo credatur.simile 2.q.6.biduum.ver.si aduersarius.vbi habes:difficile est vt hoc audiatur,id est,nullo modo audiatur.C. ad legem Corn.de fal. l. imperator.& 47.dist. quātumlibet. & 1.q.1. principatus.Vel intellige ꝙ dicit,de facili nō credaſ, qñ ab initio antequam deponeret,protestatus fuit qđ licitum esset in personas obiicere: tūc enim ꝑsumptio est ꝓtra testē,ꝙ criminū timore aliquid dixerit ꝙ ipso, ne postea obiiceretur ei crimē:& tūc, si dicit aliquid pro ipso, de facili nō credatur,nisi habito respectu ad qualitatē personæ ipsius testis, vt puta si est talis, & ita honestus ꝙ pp hoc nulla suspicio est contra ipsum , ꝙ aliqd diceret timore alicuius criminis: tunc creditur ei. si vero sit suspecta persona , vt timore illo ꝑsumptio sit contra illum,tunc non creditur ei,vel de facili non creditur sine aliis adminiculis,sed cum illis bene creditur:& sic dupliciter potest intelligi quod dicit,de facili non credatur.Bernardus.

† Lignonien.& Eliensun. episcopis.

† Cap.5. eo.tit. in 3. compil. Et de materia vide Romanum singul. 362. incipien. duo testes. & Corsetū singul. 252. incipiē duo testes. verbo:testis.

IN *nostra.*]Si testes à diuersis ꝓducti deponentes ꝓtraria,sint æqualis honestatis,staſ maiori numero:aliàs ꝑualere poterit pauciorū auctoritas.ꝑmittit factū,& diffinitionis cām.Sed a:ibi, *Mandamus.*dat mandatū bimembre.Secundū:ibi, *Si vero.* Abbas Sicul.

CASVS. Quidam archidiaconus habet controuersiam cū quibusdam monachis,quæ cōmissa fuit quibusdam iudicibus lit. cōtest.plures testes hinc & inde recepti fuerunt,quibus examinatis iudices dubitauerunt qualiter deberēt ferre sniam: Consuluerūt dñm Papā remittendo sibi attestationes : dñs Papa diligenter testibus examinatis rescribit iudicibus illis : cum plures testes tam ex parte archidiaconi q̄ ex parte monachorū sint producti, quos nō solum diuersa, sed aduersa penitus constat testimonia reddidisse,nō tñ ad multitudinem testiū respicere oportet, sed potius ad qualitatem testium,& ad dicta ipsorum,quibus potius lux veritatis assistit,ex quibus iudex motū animi debet informare:mādat Papa iudicibus,quatenus si testes vtrinque producti sint eiusdem honestatis & existimationis,pro archidiacono sniam proferāt,cum plures testes ꝑduxerint q̄ monachi. Si vero testes monachorum tantæ præeminentiæ fuerint, ꝙ auctoritas eorum aliorū sit multitudini merito præferenda, absoluāt monachos ab impetitione archidiaconi.Nota ꝙ nō semper debet iudex ad multitudinem testium se referre,sed potius ad honestatem & opinionem testium,qui verisimiliora negotia dicant, & ita nō semper ſtatur maiori parti. Item cum testes sint eiusdem existimationis , tunc ſtandum est numero testium.

¶ *Glo.seq.circa contrarietatem testium distinguit.demum quærit,& soluit distinguendo.finis recti.per quæſtionem.*

a ¶ *Aduersa.*]Super ꝓtrarietate testiū ita distingue. Si vnus testis ꝓtradicit sibi expresse,nō valet.3.q.9.pura.23.q.7.qđ autē.J.de app. solicitudinem.C.de lib.causa.l.cum precum.& 3.de proba.c.licet. nisi incontinenti hoc fecerit corrigendo dictū suum.J.titu.proxi. ꝓterea.Itē vꝫ si testis pro parte dicit falsum,vt in nullo valeat dinalem in c. ctum suum.9.dist.si ad scripturas.& 4.q.3.c.si testes.§.qui falso.vel varie.& 3.de cau.poss.cum ecclesia.& 3.q.9.pura. Si vero vnus testis ꝓtradicit pluribus,talis ꝓtrarietas nō obstat: quia dictū vnius testis non probat aliquid.33.q.2.admonere.& 3.eo.cap.veniens.& c.licet.nisi forte ꝓtradicat pluribus testibus, cum quibus est scriptus in aliquo instrumento.ff.quēad.testa.aper.l.1. in fi.Si vero plures testes ꝓtradicant pluribus,si sunt oēs ex eadē parte, dñt quidam ꝙ non valent.arg.J.de proba.c.licet.ficut contingit in diuersis scripturis.J.de fid.instr.c.imputari.C.de fid.instr.l.diuersæ scripturæ.Si autē contradicant testibus alterius partis,valet testimonium pluriū.sed hoc non placet:licet enim testes inducti ex eadē parte cōtradicant sibi,non tñ succumbunt talia testimonia , licet ita sit in instrumentis:quia testes nō potuerunt ꝑuidere,vt dixit. 3.eo.cap.ꝑsentium.Dicas ꝙ si testes contradicant testibus siue ex eadē parte,siue ex aduersa,primo concordabit iudex ꝓtrarietatē illam si potest.arg.3.eod.cum tu.& de pœn.dist.1.periculosæ. J.de verb.sign.nihil obstat.& 11.q.3.antecessor.& 3.de consue. cum dilectus.nisi manifesta sit ꝓtrarietas.3.q.9.nihilominus.35.q.6. de parentela.& si manifesta sit cōtrarietas,valet testimoniū pluriū, nisi ex altera parte tāta sit dignitas, vt merito debeat ꝑiudicare numero,vt hic inferi[a] dr, vel nisi verisimiliora 2 loquātur,&plura ꝓbent. 2 Putaiunt 4.q.3.si testes.& 3. de ꝓbatio.cap.licet.verf.fin. Si vero testes ex vtraq; parte omnino sint pares,ꝙ reo fertur sniā.3. de proba.ca.ex litteris. & J.de fide instru.c.inter dilectos.in fi.nisi in quatuor casibus,in causa matrimoniali,liberali,& dote, & testamento.ff.de re iudic.l. inter pares. & J.de re iudic. cap.vlt. vbi habes illos quatuor casus.3.de probatio.cap.ex litteris. & 33.q.1. si quis acceperit. & ff.de inoffic. testa.l.si pars. Si autem neuter posideret,sed vterque petit rem ab alio, scilicet à tertio,si probatio nes sint hincinde oīno pares, res diuidatur. si potest.argu.J.de ꝑsump.afferte.si res est indiuisibilis 3, iudex pōt gratificari cui vult.argu.J.de paro.c.si eps.& J.de iure patro.cum aūt.& 63.dist.si forte.vel diuidatur res forte.26.q.2.fors.& ff.de iudic.sed cum ambo.Si vero testes ꝓtradicunt instrumento: aut cōtradicūt instſo in quo scripti sunt,aut alij in quo scripti nō sunt. Si ꝓtradicunt instſo in quo scripti sunt,ꝑualent testes instrumēto 3.de proba.tertio.Et arg.ad hoc.ff.quemad.testa.aper.l.1.in fi.& in Auth.de fid.instru.§.si vero aliquid.Si vero ꝓtradicant instrumento in quo non sunt scripti,dic vt 3.de proba.tertio. Sed quid vbi duo petunt eandē vxorem,& æqualiter probāt vꝫ ꝙ detur ei cui consentit.C.de nup.l.viduæ.& 1.q.vlti.sancimus.si aūt nō vult cōtinentia in aliqué,detur ditiori & meliori,si æque sint per oīa pares forte alteri detur per iura prędicta.21.dist.cleros.Si vero testes inducti sunt iam ad probandū aliqué articulū,& alij postmodum inducuntur in ꝓtrariū indirecte,ſtatur secūdis. J.eo. c. ex tenore. & 3.eo.series.& arg.C.de ꝓtrahen.ſtip.l.optimā.sed hoc intelligo verum,qñ secundi sunt plures & meliores.& si æquales numero, recurratur ad dignitatem vt hic,aliàs ſtaretur potius primis:quia potius præsumitur ſubornatio in secundis,quam in primis. Bern. b ¶ *Motum.*]3.de renun.cap.in præsentia.& 4.q.3.si testes.& 3.eo. c.præterea.

† Am litteris.] Primo ponit,ꝙ probauerūt testes contra electū. Secundo prosequitur articulum bigamiæ:ibi, *Quia vero.* Tertio ponit pœnam archipresbyteri & sacriſtæ: :ibi, *Archipresbyterum.* Abbas Siculus.

CASVS.Ecclesia Lucana vacante,qđ fuit electus in epm.Contra istā electionē archidiaconus Lucanus,& G.sacriſta , & quidā alij se opponebant,vnde denunciauerūt quędā impedimenta dño Papæ ꝓtra electū,& ꝙ ꝓtraxerat matrimoniū cū vidua: dñs Papa super his cōmisit inquisitionē.Itē archid. & G. sacriſta ꝑdicti litteras sub nōe maioris partis capituli ꝓtra electū miserūt dño Papę. Capitulū hoc intelligens,significauerūt Papæ litteras illas de cōscientia capituli non emanasse, sed falsæ erant:& de hac falsitate Papa mādauit inquiriiudices.sup his receperūt testes, & dū vellent recipere testes super eo ꝙ electus matrimoniū dicebāt contraxisse

¶Idem Londoñ.† & Helieñ.episcopis.

¶ *Si actoris & rei testes contraria deponunt,fidem sibi non derogant,sed prævalet digniores, & verisimiliora deponentes: & si in cæteris est disparitas , præfertur numerus.*

CAP. XXXII.

IN† nostra præsentia:& infra. ¶Cū igitur hinc plures, inde vero sint testes numero pauciores producti, quos non solū diuersa , sed aduersa [a] penitus in quibusdam constat testimonia reddidisse: quia etiā ad multitudinē tantum respicere nō oportet,sed ad testiū qualitatem , & ad ipsorū deposita quibus potius lux veritatis assistit, ex quibus motū [b] animi sui conuenit iudicem informare:Mandamus quatenus si testes vtrinque producti eiusdē honestatis & æstimationis† extiterint:cū constet testes monachorū esse testibus archidiaconi numero pauciores, pro archidiacono [c] sententiam proferatis. ¶Si vero testes ex parte monachorum producti,tantæ præeminētiæ fuerint, quòd eorum auctoritas aliorum sit merito multitudini præferēda [d],ab impetitione archidiaconi absoluatis eosdem.

† existimationis.

¶Idem Priori ſancti Fridiani Lucañ. & magistro G.canonico Pisano.

¶ *Ad probanda impedimenta electi, laici & fœminæ admittuntur (adde) & testes de auditu , & fama sufficienter non probant.*

CAP. XXXIII.

TAm † litteris vestris,quam depositionibus testium intelleximus , nihil esse contra

a ¶ *Præferenda.*] vel ſaltem coœquanda:quia tūc iudicabitur pro reo:vt dictum est in prima notula.Quod hic dicitur recurrēdum est ad dignitatē personarum,vt auctoritas ꝑferatur multitudini, ex altera parte intelligitur quādo numerus in modicum excidit. 3.de electio.cap.ecclesia vestra. si enim multum excederet , tunc ꝑsertur numerus.Arg.contra.3.de electē.dudum.simile 19. dist. in canonicis.Sed in qua quantitate præferemus auctoritatem vel numerum?Istud erit in arbitrio iudicis discreti æquitate inspecta quia declarari,vel regula de facili dari non posset. ff. de diuer. & temp.præscrip.de accessionibus.

c ¶ *Pro archidiacono.*] 3.eo.cum tu.arg.contra. ibi præsumitur, ꝙ vtraq; pars verum dixit : quia illa dicta simul poterant esse vera, hic vero non ideoque rectè ſtatur maiori parti.

† Capit. 6. compilat. hunc textū vide Abbr. de testitu. ſfo litteras.

Et ſupra de testib. vide Abbr. de ꝓbatio. cap. ex litteris.

† Adde generaliter in quibus poſt sunt esse testes in l. & ꝑ Cyn. & ff.de leg. & de testitu. ſfo litteras.

† Potest dicere quod idem in facit fidem.J.de accu.inquisitionis.§.quæsiuisti.& J.de eo qui cognatio.consan.vxo.fuæ.super eo.Arg.contra.3.eo.ꝓterea. vbi creditur testimonio de auditu cū fama.& 32.q.1.dixit.sed loquitur ibi de præsumptione violenta:& ibi speciale est in eo casu,aliàs non sufficit,sed hæc fama purgationem inducit: vt in decret. inquisitionis & hic,vt patet inferius.

¶ *Glossa sequens ponit differentiam inter criminales ciuiliter mota, & mere ciuiles.*

¶ *Probata.*]Not.ꝙ in causa criminali etiam ciuiliter mota,licet actor habeat præsumptionē pro se,non tñ defertur ei iuramentū, immo locum habet regula,Actore nō probante reus absoluitur. C.de eden.qui accusare.tñ si infamatus est , ex hoc debet inde se purgare.in ciuili,aliud:quia si actor habet bonam præsumptionem pro se,habito respectu ad qualitatem personæ & causæ , defertur ei iuramentum 1.J.de iureiu.c.vlt.& C.eo.l.in bonæ.

¶ *Soli.*]id est,singulares:& ideo non valent.3. de proba. c.licet. & 3. de electio.c.bonæ.& c.cum dilectus.

¶ *Tales.*] forte criminosi,vel malæ opinionis.vnde eis non creditur.2.q.7.testes.

c ¶ *Cum vidua.*] corrupta : aliàs non obesset. 34. distin. Valentinus.& ꝙ cognouisset eam fi corrupta esset.3.de biga. debitum. & intellige ꝙ ꝓtraxit in sacris,aliàs nōtā criminis non contraxisset: quia tunc nō esset crimen contrahere cū vidua,sed irregularitas quædam , quæ repellit à promotione:vt 3. de big.c.1.2.& 3. quod videtur potius, hic fuisse.

¶ *Gl.seq. reci.per obiec. de cauſkeré. & de ver. signi.forus.& soluit. Itē signat aliud contrariū, & soluit. Ar. respondet, & remittit.*

f ¶ *Fœminas.*]Not. 2 ꝙ cum opponitur crimē fuit irregularitas ſimō dū exceptiōis ꝓtra delictum similiter, indiffe renter admittuntur lai ci & fœminæ, vt hic paret:sicut in denūciatione.3.eo. tit. quoniā. quia licet agitur de crimine , non agitur criminaliter:vt in c. quoniam.3.eod. vnde procurator potest interuenire. J. de accu. super his.in fin.aliàs mulier non admittitur in crimine. 33. q.5.mulierem. & J.de verbo.signi. forus. c. vlti. & 15. q.3.ex eo. nec in testamento † Et quia admittitur Inſt.de test. or.§. testes.ver. sed neque mulier. Itē aliud ꝙ tra.3.eo.decætero. J.de accu.c. meminimus. & c. cum P. Manconella. lus.ff.de fal. 2. q. 7. laicos. & c. ipſi iis. Apoſtoli. & c. testes. 3 & hæc oīa cōtraria lo- 3 quuntur cum crimina liter agitur.

g ¶ *Excommunicantes.*] Videtur ꝙ testes compelli possint vbi odio ſa ꝓponitur exceptio. arg.3.de elect. cum dilecti. vbi electores cōpelluntur detegere fraudem.sed hic nihil dr de testibus,sed de impedientibus testes,& ideo dicas,ꝙ non debent cōpelli. Super hoc die vt no.J.tit.proxim.dilectorum.vbi de hoc in ſi.notulæ. & dixi. J.de accu.super his.in quadā notula,quę incipit,& tñ.vbi de hoc.

¶ *Glo. fe.per.arg.pro opi.quam reprobat.*

h ¶ *Purgationem.*] Arg.pro illis qui dicūt semper accusato indicendam purgationem,quod non est verum nisi ex hoc infamatus fuisset.6.q.vlti.quod autem.& 2.q.5.presbyter.

¶ *Glo.seq.obiect.& soluit.*

i ¶ *Non fuisse confetam.*]Sed qualiter hoc potuit constare cū singuli essent in suis testimoniis singulares.3.de ele.cum dilectus.& c.bonæ 1.& J.de accu.cū dilectus.in fi. Sol. bene potuit constare probando absentiā fratrū ꝑpe contento in litteris.J.de iis quę fi.a ꝑcla.quanto.& J.eo.tit.ex tenore.vel quotiens fiebat mentio in capitulo de hoc facto,nulla fuit habita mētio de talibus litteris.3. de prob.tertio.arg.C.ad l.Cor.de fal.qui veluti.Not.ergo qualiter puniendi sunt qui præter conscientia capituli huiusmodi litteras nomine capituli scriōunt:quia tamquam falsarij puniuntur. J.de iis quæ fiu.a ꝑcla.c.quanto.

† Et quia falsarunt litteras punię di sunt , de quorū pœna vide Bar tolum.l Paul. ff. de falsa. 1. q. 1. Pauc. & c. fœmi nas admittendos ad probandam famam.vide quod dicam de accu. cū P. super fi. vlti. glo. Io. And.

† Cap 7.eo. tit in 3.com piatione.

Cvm † olim archidiaconus

¶Idem Dulmeñ.episcopo, & decano & Priori ſanctæ Trinitatis Eboracen.

¶ *In causa liberali contra contumacē etiā lite non contestata,testes recipi possunt.& notabiliter secundū lectu.& communem.*

CAP. XXXIIII.

Lucanū electū sufficienter ostēsum, nisi de auditu [a] tantum & fama:cū super aliis, si qua forte videantur esse probata [b], testes sint vel soli [c],vel rales [d], qui nō potuerūt illa legitime comprobare. ¶Quia vero super matrimonio,quod idem electus dicitur contraxisse cū vidua [e],testes non fuere recepti propter appellationis obstaculum, ne laici vel fœminæ in tali reciperētur articulo contra ipsum: Nos, vt tantæ irregularitatis obiectio nō remaneat indiscussa,Mandamus,quatenus testes siue laicos siue fœminas [f] † (dumtaxat idoneos) qui ad hoc fuerint probādum inducti,recipiatis legaliter & examinetis prudenter: excōmunicantes [g] solemniter,si quis eos impedire præsumpserit, quo minus testimonium perhibeant veritati. Demū attestationibus publicatis, si forte cōstite rit irregularitatem huiusmodi non esse probatā,indicatis eidē electo purgationē [h] canonicam de obiectis,per septem canonicos maioris ecclesiæ , vel priores ecclesiarum ciuitatis Lucañ. presbyteros seu diaconos bonæ famæ,præstanda qua recepta prędictis prefigatis ei terminū quo cōsecrādus nostro se cōspectui repræsenter.Si vero vel irregularitatis impedimentū fuerit ꝓbatū:vel infra terminū cōstitutū non prędixeriter purgationem indictā:vos eū à prælatione Lucañ.ecclesię amouētes,mādetis ex parte nostra capitulo,vt electionem de alio non differant canonice celebrare. ¶Archipresbyterum autem Lucañ. & G.sacriſtam,qui contra prædictum electū litteras nobis sub nomine maioris partis capituli destinarunt(cum constet per attestationes prædictas , longe maiorem partem capituli non fuisse [i] conscia †huiusmodi litterarum)ab officio & beneficio denuncietis esse suspensos, donec mereantur nostram indulgentiam obtinere.

¶Idem Dulmeñ.episcopo, & decano & Priori ſanctæ Trinitatis Eboracen.

¶ *In causa liberali contra contumacē etiā lite non contestata,testes recipi possunt.& notabiliter secundū lectu.& communem.*

CAP. XXXIIII.

CVm † olim archidiacon[us] pellunturdetegere fraudem.sed hic nihil dr de testibus,sed de impedientibus testes,& ideo dicas,ꝙ non debent cōpelli. Super hoc die vt no.J.tit.proxim.dilectorum.vbi de hoc in ſi.notulæ. & dixi. J.de accu.super his.in quadā notula,quę incipit,& tñ.vbi de hoc.

¶ *Glo. fe.per.arg.pro opi.quam reprobat.*

h ¶ *Purgationem.*] Arg.pro illis qui dicūt semper accusato indicendam purgationem,quod non est verum nisi ex hoc infamatus fuisset.6.q.vlti.quod autem.& 2.q.5.presbyter.

¶ *Glo.seq.obiect.& soluit.*

i ¶ *Non fuisse confetam.*]Sed qualiter hoc potuit constare cū singuli essent in suis testimoniis singulares.3.de ele.cum dilectus.& c.bonæ 1.& J.de accu.cū dilectus.in fi. Sol. bene potuit constare probando absentiā fratrū ꝑpe contento in litteris.J.de iis quę fi.a ꝑcla.quanto.& J.eo.tit.ex tenore.vel quotiens fiebat mentio in capitulo de hoc facto,nulla fuit habita mētio de talibus litteris.3. de prob.tertio.arg.C.ad l.Cor.de fal.qui veluti.Not.ergo qualiter puniendi sunt qui præter conscientia capituli huiusmodi litteras nomine capituli scriōunt:quia tamquam falsarij puniuntur. J.de iis quæ fiu.a ꝑcla.c.quanto.

Cvm olim.]Prima pars narrat factum.Secundaibi , *Mandamus,* dat iudices,quibus committit receptionem testium,& prouidet quid per eos agendum sit reo contumace.Abb.Siculus.

CASVS Ecclesia Menen. olim fuit archiepalis, quam archiepus Cantuarien.tenebat pro sua suffraganea : archidia. ipsius ecclesię mouit qstionē super sta tu seu libertate ipsius ꝓtra Cantuarien. archiepm in præsentia dñi Papæ:vnde ipse causam cōmisit quibusdam iudicibus,mandans eisdem,quatenus nisi archiepus archidiaconum prædictū posit repellere ab agēdo per aliquam exceptionē,connocatis partibus.vel eorū procuratoribus ad locū idoneū & secretū,& lite legitime contestē.testes vtriusq; partis recipiant diligenter,quos duxerit producēdos.sed si archiepus legitime citatus non comparuerit per se vel per procuratorē idoneum, aut litem noluerit cōtestari,nihilominus recipiantur testes maxime lenes & valetudinarij,quos archid.duxerit ꝓducendos,non obstāte appella

Universidad de Deusto
Biblioteca

ę appellatione,& depositiones eorū studeant ad sedem Apo. destinare,statuentes partibus terminū peremptoriū, quo per se vel idoneos procuratores corā dño Papa se præsentent sententiā recepturæ.Not.q̄ in causa liberali reo absente per cōtumaciā testes recipiuntur lite non contesta.& sententia fertur, & est specialis casus fauore libertatis.

a ¶ *Menen.*] Ista ecclesia Meneñ. quæ aliàs dr sancti Dauid, olim fuit archiepalis,sicut apparet per priuilegium ipsius ecclesiæ: quā Cantuarien.archiepṡ tenet p̄ suffraganea ecclesiæ suæ: archidiaconus ipsius ecclesiæ sup statu seu libertate illius mouit quęstionē archiepō Cantuarien. dicens eā liberā esse,& per consequēs debet esse metropolis super cunctis ecclesiis Vuallię. hoc dicit Tan. q̄ factū nouit.

† Locus n. litigij securus esse debet ac talis, vt omnis iniquitatis suspicio à cui absit.

¶ *Glo.seq.reci.per q.qualis erat hac exceptio. & tria ponit exēpla,& primum reprobat,& cōtra re,pbationē legē allegat.*

b ¶ *Per exceptionem.*] Forte obiiciebāt ei, q̄ non habebat mandatū, & sine litteris sui capituli & epi non erat audiendus:vt ℨ. de procu. c. 1. sed non est verū in hoc casu: quia quilibet alius etiā minor potest prosequi iniuriā ecclesiæ suæ, ne trahatur in peiorem statum.12.q. 2. nō liceat. etiā aliis contradicentibus.ff. de lib. causa. l.1.2. & 3.licet aliàs coniuncta persona repellatur,si agat cōtra voluntatē aliorū. ff. de procu.l.Pomponius. §. vlti.sed hic non est ita: nā quilibet agere tenetur pro ecclesia. 2. q.7. qua propter.& 5.q.5.nō vos.& sic vnus iuste restitit omnibus.31.distin. Nicæna.& ℨ.de iis quæ fiā ma.par.ca.c.cū in cunctis.Arg.q̄tra.ff.qui & à qui.ma.lib.nō fi. si quis hac lege.§.quotiens. 1 Et ita intellige de alia exceptione, puta rei iudicatæ,vel quia esset excōicatus,vel alia consimile Ioā. Item argu.est hic q̄ exceptio peremptoria ante lit.conteſt.potest obiici & ꝑbari,& sic repellitur actor ab agēdo: qđ verū est in tribus casibus.ℨ.de lit.cōtest.c.exceptiōis.in cōcilio Lugduñ.[lib.6.]

† Bolenti

1 Secundū Ioan Iolue, q̄ ibi fauore libertatis in ea nocā da r quint consensum omniū patronorum, qui sunt eidem gradus: hiesapore ecclesiæ,in cuius libertate defendenda ad mittit alterum Ioan. Andr.

c ¶ *Valetudinarios.*] Sic ℨ.vt lit.non conteſt.quoniam.1.respōso. ¶ *Glo.seq.reci.per obiect.de decre. quoniam.dat duas solutiones. primam reprobat.contra secundam opponit.& oppositioni respondet.finaliter approbat primam.*

d ¶ *Receptur.*] Sic vī q̄ ꝑtra contumacē posit procedi vsque ad sniam etiā lite non conteſt.Si hæc est vera littera, & loquitur de diffinitiua:sic nō solū senes,sed omnes indifferenter sunt recipiēdi:& hoc vī dicere satis litrera,testes maxime senes, & sic illud, maxime, ꝑprie ponit:Et sic est iste vnus casus in quo fauore libertatis recipiūtur testes lite non cōteſt.& sniа profertur,sicut contingit in electione prælati,vel matrimonio carnalis.ℨ. vt lit.nō cōtest.qm.ℨ.porro.Et est arg.ad hoc.C.de inge.ma.l.diffamari.Et sic intelligebat Tan. 2 Alij exponunt istā litterā,sniam.i.interlocutoriā,ſ.de missione in possessionē,si altera pars nō venerit.vel si pars venerint,lite primo cōtestabunt.Sed prima lectura ex ipsa patet litterа:nā si Papa vellet intellexisse de interlocutoria, de ea mētioné fecisset.ℨ.de deci.ad audiētiā. & ℨ.de trāsla. iter corporalia. Sed multū vī obstare huic,cū dicit,senes & valetudinarij, cū illi pśueuerūt recipi lite nō cōteſt.vt in c.qm. Vnde si pars intelligebat q̄ in casu isto posset recipi lite nō cōtest.ex parte actoris.sim pliciter dicere debuit,recipiatis testes quos archi. duxerit producēdos.ſ.in q̄ præcepit in casu ꝑsimili,cū actor absens est cōtumaciter,& reus præsens.ℨ.de do.& cont.causam quæ.ideoq; vī q̄ lo quaē hic de sniа interlocutoria,& testes senes & valetudinarij recipianſ,ne copia subtrahaē ꝑbationū ex eorū defectu: vt ℨ.vt lit. non cōte.qm.& ſm hoc dicit,maxime, id est, tm. Vel dic vt dixit Tan.& hoc potest intelligi ex eo qđ dicit,maxime, qđ verbū nō fuit in antiqua cōpilatione, & quia non recipiuntur testes lite non conteſt.cū sit missio in possessionē propter cō tumaciā,sed summatim examinato negotio fit missio.ℨ. vt lite non cō test.qm frequēter.§. in aliis.& §.seq.Ber.

† Cap.i. eod.tit. lib. compilat. Et de matēria vide lecturam per Sotum regu. 49 2 nota. 2 te stes publicationibus.

† Vide l. 1.C.de ꝓbationibus & l.21.eo.tit.

EX tenore.] Publicatis attestationibus falsitas priorū testiū potest indirecte probari. *Quia igitur.*

CASVS. Inter R.militem & M.mulierē causa matrimonij corā quibusdā iudicibus delegatis testes recipiunt sup nouo articulo, vel exceptione. ℨ. eod. de testi. vbi de hoc. & ℨ. eod.series. & C. de excep.si quidē.C.de ꝓba. l.exceptionem. & ℨ.de excep.c.deniq;.sup veteri vero nō sunt recipiendi.ℨ. eod. fraternitatis. vbi de hoc. Sed certe licitū est mulieri probare absentiā viri, ergo & eodem modo licitum est viro ꝑbare

† Argentonio.

† Alibi in 8. mulieres acceptiōe solemnitatis &c.

† Præsentiā 1 : quia mos vtriq; gerendus est. ff. de probatio. circa eū.

1 Secundū quia non debet actori Tancredi licere qđ reo nō liceat. Hoſt. q di. ff.de reg. iur.l. non debet. Et ita est argu. q̄ er ꝑ mu ten non u. debit. pdu cere vertios hos decā dos.at. publicatis ꝑ testes militis videbatur esse pro batū, q̄ ipse ante festū Purificatiōis beatæ Mariæ virginis, B.mulieré acceperit in vxorē, & testes M.mulieris dicerent,q̄ in septimana pascha li sequēte festū prędictū de ea ducēda corporaliter præstitit iuramentum:dictus miles petębat ab impetitione ipsius mulieris absolui:Ex parte mulieris fuit replicatū, q̄ eo tępore & etiā ante quo testes militis dixerant cū cū alia cōtraxisse, fuerat semper in Eboracēſ.prouincia cōmoratus.cū testes ipsius militis dixissent hæc longe extra dictā prouinciā acta esse, determinātes tępus & locū,& hoc erat parata probare ꝑ testes:Sed ꝑtra fuit ex aduerso rńsum,q̄ cū attestatiōes iā essent publicatæ hincinde,locus ꝑductioni testiū iā nō erat:dubitauerunt iudices,vtrū testes mulieris essent sup hoc articulo admittēdi.Cōsultus Papa rńdet, q̄ testes mulieris sūt ad probādū illū articulū admittēdi.Not.q̄ negatiua, quæ hēt determinationē loci vel temporis,indirecte pōt probari. Iteē sup nouo articulo publicatis attestationibꝰ pńt testes recipi. e ¶ *Cognitam.*] Et sic inductum fuit matrimoniū præsumptum. ℨ. de condi.appo.de illis.contra quam præsumptionem non admitti tur probatio in contrarium.ℨ.de sponſ.is qui fidem.

† Cap. 9. eo.tit. in 3. compil.

† Aliàs in

f ¶ *Insiciabatur.*] Et ita per narrationē,& responſionem facta est contestatio litis.ℨ.de elec.dudum 2.& ℨ.de lit.conteſt. cap. vnico. & C.de lit.conteſt.l.vni.

g ¶ *Adiiciens.*] In modū exceptionis.sic ℨ.de or.cog. c.1. & ex istis verbis debes instrui qualiter debeas respōdere,& sub qua forma: quia sic excipiendo non confiteris. ℨ.de excep.cū venerabilis. vbi de hoc.& ff.de excep.non vtique.& ℨ.de excep,venerabilem.

¶ *Glo.seq.obicit.& sol.finis reci.per quæstionem, an dato quòd verū esset primam viuere.&c.*

h ¶ *Tunc viuentem.*] Ille allegabat turpitudinē suam, vnde nō debuit audiri. ℨ.de dona.inter dilectos.& ℨ.de cōceſ. præb. cū super quæstione.& ℨ.de confeſ.cum super 3 sed in casu isto & in quolibet,vbi

bet,vbi vertitur periculū aīæ, auditur allegans turpitudinē suā. ℨ.eo.ſicut.& ℨ.de re iudi.lator.& c.consanguinei. & in causa liberali auditur aliquis confitens turpitudinem suam.ſ. se vendidisse filium ingenuum.C.de libe.causa.l.1.Vincen. Item ex eo quod dicit tunc viuentem,patet q̄ hæc nō poterat esse vxor:sed si prima esset defuncta, & hæc sciebat illum aliā habere anteq̄ attraxit cū eo, eam posset habere nō posset.ℨ. de eo qui duxit in matr.sup hoc. & c.ex tuarum. & c. cum haberet. si vero credebat eum esse solutū qñ ꝑtraxit cū eo, bene posset eū habere. ℨ. de eo qui dux.in matrimo.c. 1.& c.veniens Ber.

¶ *Glo.seq. recitetur per quæstionem aupræsentā probare liceat, &c. soluit obstaculum.*

a ¶ *Admittendos.*] Hic habes expresse, q̄ post publicationē testium, etiā in eadem instantia iudicis testes recipiunt sup nouo articulo, vel exceptione. ℨ. eod. de testi. vbi de hoc. & ℨ. eod.series. & C. de excep.si quidē.C.de ꝓba. l.exceptionem. & ℨ.de excep.c.deniq;.sup veteri vero nō sunt recipiendi.ℨ. eod. fraternitatis. vbi de hoc. Sed certe licitū est mulieri probare absentiā viri, ergo & eodem modo licitum est viro ꝑbare

† Argentonio.

† Præsentiā 1 : quia mos vtriq; gerendus est. ff. de probatio. circa eū.

1 Secundū quia non debet actori Tancredi licere qđ reo nō liceat. Hoſt. q di. ff.de reg. iur.l. non debet. Et ita est argu. q̄ er ꝑ mu ten non u. debit. pdu cere vertios hos decā dos.at. publicatis ꝑ testes militis videbatur esse pro batū, q̄ ipse ante festū Purificatiōis beatæ Mariæ virginis, B.mulieré acceperit in vxorē, & testes M.mulieris dicerent,q̄ in septimana pascha li sequēte festū prędictū de ea ducēda corporaliter præstitit iuramentum:dictus miles petębat ab impetitione ipsius mulieris absolui:Ex parte mulieris fuit replicatū, q̄ eo tępore & etiā ante quo testes militis dixerant cū cū alia cōtraxisse, fuerat semper in Eboracēſ.prouincia cōmoratus.cū testes ipsius militis dixissent hæc longe extra dictā prouinciā acta esse, determinātes tępus & locū,& hoc erat parata probare ꝑ testes:Sed ꝑtra fuit ex aduerso rńsum,q̄ cū attestatiōes iā essent publicatæ hincinde,locus ꝑductioni testiū iā nō erat:dubitauerunt iudices,vtrū testes mulieris essent sup hoc articulo admittēdi.Cōsultus Papa rńdet, q̄ testes mulieris sūt ad probādū illū articulū admittēdi.Not.q̄ negatiua, quæ hēt determinationē loci vel temporis,indirecte pōt probari. Iteē sup nouo articulo publicatis attestationibꝰ pńt testes recipi. e ¶ *Cognitam.*] Et sic inductum fuit matrimoniū præsumptum. ℨ. de condi.appo.de illis.contra quam præsumptionem non admitti tur probatio in contrarium.ℨ.de sponſ.is qui fidem.

f ¶ *Insiciabatur.*] Et ita per narrationē,& responſionem facta est contestatio litis.ℨ.de elec.dudum 2.& ℨ.de lit.conteſt. cap. vnico. & C.de lit.conteſt.l.vni.

g ¶ *Adiiciens.*] In modū exceptionis.sic ℨ.de or.cog. c.1. & ex istis verbis debes instrui qualiter debeas respōdere,& sub qua forma: quia sic excipiendo non confiteris. ℨ.de excep.cū venerabilis. vbi de hoc.& ff.de excep.non vtique.& ℨ.de excep,venerabilem.

¶ *Glo.seq.obicit.& sol.finis reci.per quæstionem, an dato quòd verū esset primam viuere.&c.*

h ¶ *Tunc viuentem.*] Ille allegabat turpitudinē suam, vnde nō debuit audiri. ℨ.de dona.inter dilectos.& ℨ.de cōceſ. præb. cū super quæstione.& ℨ.de confeſ.cum super 3 sed in casu isto & in quolibet,vbi

tes tempus & locum; quod per testes idoneos erat probare parata.Sed econtra fuit ex aduerso rєsponſum, quòd (cum attestationes iam essent hincinde soléniter publicatæ) locus productioni testium iam non erat.

¶ Quia igitur dubitatis, vtrum post publicationem attestationum super illo articulo deberēt testes admitti: nos inquisitioni vestræ auctoritate præsentiū respondemus, testes mulieris ad probandum illum articulū admittendos.[a].

¶Idem Priori sancti Victoris.

¶Indulgēda est in causa quarta productio testium petita cum solemnitate legali,causa legitima non refragante, alias legitime appellatur.

CAP. XXXVI.

S Ignificauerūt † nobis:& infra. ¶ Cum causa quæ vertitur inter abbatē & monachos sancti Dionysij ex vna parte, ac abbatissam & moniales de Forcellis ex altera, tam super proprietate, quàm super possessione prioratus de Argentolio †, iudicibus à nobis cōmissa fuisset: & moniales super causa proprietatis prius litem ingressę,testes ꝑduxissent in illa,post modū possessionis iudiciū,suspenso petitorio,intentarunt [b]: & ℨ. Vnde in causa possessionis, quam moniales petebāt, ea rōne [c] q̄ illæ quibus ipsę succesſe rāt,inde fuerāt violēter eiectæ, testes fuerunt ab vtraque parte ꝑducti,& eousque ꝑcesſū, vt publicatio fieri iā deberet [d]: & infra. ¶ Mādamus, quatenus si vobis cōstiterit abbatē & monachos,quartā ꝑductionē testiū, cū iuris solēnitate [e] sup possessorio petiuisse, & propter hoc ℨ. decē dies [f] post interlocutoriā sentētiam appellasse (nisi forte iudices quartā ꝑductionē negauerint,pro eo q̄ voluerint effręnatā [g] multitudinē testiū refrænare)vos ad quartā ꝑductionē (adhita solēnitate legali) admittatis eosdē, ipsos (si in ꝑbatione [h] defecerint)in expēsis legitimis condemnantes [i]. ¶ Et nisi adeo sit in petitorio iā ꝑcesſum vt plene possit de proprietate liquere [k] †, vos causam possessionis, ad quam de iuris beneficio abbatissa & moniales habuere recursum [l], primitus terminum & locum; quod per testes idoneos erat probare parata.Sed econtra fuit ex aduerso rєsponſum, quòd (cum attestationes iam essent hincinde soléniter publicatæ) locus productioni testium iam non erat.

¶ Quia igitur dubitatis, vtrum post publicationem attestationum super illo articulo deberēt testes admitti: nos inquisitioni vestræ auctoritate præsentiū respondemus, testes mulieris ad probandum illum articulū admittendos.[a].

¶Idem Priori sancti Victoris.

¶Indulgēda est in causa quarta productio testium petita cum solemnitate legali,causa legitima non refragante, alias legitime appellatur.

CAP. XXXVI.

S Ignificauerūt † nobis:& infra. ¶ Cum causa quæ vertitur inter abbatē & monachos sancti Dionysij ex vna parte, ac abbatissam & moniales de Forcellis ex altera, tam super proprietate, quàm super possessione prioratus de Argentolio †, iudicibus à nobis cōmissa fuisset: & moniales super causa proprietatis prius litem ingressę,testes ꝑduxissent in illa,post modū possessionis iudiciū,suspenso petitorio,intentarunt [b]: & ℨ. Vnde in causa possessionis, quam moniales petebāt, ea rōne [c] q̄ illæ quibus ipsę succesſe rāt,inde fuerāt violēter eiectæ, testes fuerunt ab vtraque parte ꝑducti,& eousque ꝑcesſū, vt publicatio fieri iā deberet [d]: & infra. ¶ Mādamus, quatenus si vobis cōstiterit abbatē & monachos,quartā ꝑductionē testiū, cū iuris solēnitate [e] sup possessorio petiuisse, & propter hoc ℨ. decē dies [f] post interlocutoriā sentētiam appellasse (nisi forte iudices quartā ꝑductionē negauerint,pro eo q̄ voluerint effręnatā [g] multitudinē testiū refrænare)vos ad quartā ꝑductionē (adhita solēnitate legali) admittatis eosdē, ipsos (si in ꝑbatione [h] defecerint)in expēsis legitimis condemnantes [i]. ¶ Et nisi adeo sit in petitorio iā ꝑcesſum vt plene possit de proprietate liquere [k] †, vos causam possessionis, ad quam de iuris beneficio abbatissa & moniales habuere recursum [l], primitus ter-

c ¶ *Ea ratione.*] Hæc rō bona erat,quia interdictum vnde vi, dat hæredi & bonorū possessori.ff.de vi & vi ar. l. 1. §.interdictū hoc.in fin. & datur in hęredem in id quo ad eū peruenit. ff. de vi & vi arm.l.1. §. pen. & l.2. & 16. q. 6. si epm. 2 Et intellige q̄ dat ꝑtra hæredē iuris. C. ſi ex delic. defun. l. vnica.nō aūt ꝑtra hæredem rei : quia non oīs ad quem res pueniť,tenetur interdicto vnde vi. ℨ.de reſsi. ſpol. cum ad ſedem. & ff.de vi & vi ar.eum à te.si tū sciēter rem illam recepit à dejectore,tenetur.ℨ.de reſtitu.ſpol. sæpe contingit.Vincen.

2 Addequis hæredis ap. pellatione veniat in l. hæredis. cū not. ff. de verb. sign.

d ¶ *Deberet.*] Monachis petentibus quartā pro ductionem testium,cū solēnitate legali sup iudicio possessorio : quā cū iudices denegarunt monachi appellarunt ab interlocutoria contra eos lata. vt ℨ. patet. e ¶ *Solemnitate.*] quam habes ℨ.eo.c.pen. & in Auth.eo.tit.§. qa vero.

f ¶ *Infra decem dies.*] Idē tępus datur ad appellandū, à diffinitiua. 2.q.6. anteriorū. Et sic patet, q̄ infra x.dies dēt appellari ab interlocutoria.ℨ.de elect. cum dilecti. alias transit in rem iudicatam 3,vt ibi dicitur,idem etiam tempus datur ad supplicandum.C.de precib. impe. offe. Authen. quæ supplicatio.Vincen.

† Quando dicatur liquere, tradit abbas in cap. cum olim de ver. signi. Antonius Butrius in c prout. de dolo & contuma. adde glosſā in c.decerni mus.3.q.9.

g ¶ *Effrænatam.*] Nota nouitatem iuris:sed ratio est antiqua. sic ℨ. proxim.& ff.de testibus.l.1.in fi.& ex eadem causa posset iudex denegare tertiam,& etiam secundam.fin.ff.de iud.nonnunquā. 4 24.q.3.de illicita.& ℨ.de dolo & contumacia. cum dilecti. ex quo eā rem subest causa in secūda siue in tertia,vt in quarta:idem seruandum est hincinde. supra de translat. inter corporalia. Vel si infra certum tempus causa deberet terminari. ℨ. de officio delegā.de causis.Vincent.

3 Quo ad partem,non quo ad iudicem : qđ dic vt not. de app.cum cessante. Io. And.

h ¶ *In probatione.*] Scilicet q̄ non probent se appellasse infra decem dies ex causa præmissa.

¶ *Glo.seq.obicit.& soluit.*

i ¶ *Condemnantes.*] Et sic patet,q̄ appellans iniuste condemnandus est in expēsis alteri parti,& istud generale est 2.q. 6. omnino. & ℨ.de appellationi.vt debitus.& quòd remittit debet ad eūdem iudicem à quo appellauit,vt dicit illa decret.vt debitus. 5 & eod. tit.cum in ecclesia.Sed quare ſm iura ꝑdicta non remittitur ꝑtes ad priores iudices si apparuerit monachos frustratorie appellasse?Hoc ideo contingit,quia priores iudices retulerūt negotiū dño Papæ,& ita desierunt esse iudices per relationem:vt ℨ.de officio lega.licet.in princip.& C.de rela.l. 1. & 2. & vt patet ex principio.cap. 6 Quid iuris sit de huiusmodi expensis.dictum est plene ℨ.de dolo & contumacia,finem.Bernard.

4 Ad hoc inducitur, q̄ q̄doq; dat iudex tres dilationes, quādoq; ꝑtes ad priores iudices si apparuerit monachos frustratorie appellā ꝑ omnia? & ibi B. Pe. b.s.Io.And.

k ¶ *Liquere.*] Non vī q̄ plene liqueat nisi postq̄ renunciatum fuerit & conclusum : cum ante renunciationē possint partes adhuc ꝑ ꝓdicere testes super nouo articulo, & instrumenta. arg.ℨ.de electio.dudum.& ℨ.de fid.instr.cum dilectus.

5 Concor. l. 1 & illud C. de temp ap. & ibi B. Pe. de Bel. gr.

6 Vel detulerūt appellationi inf a appellationi ne de app cum

l ¶ *Recursum.*] Sed esto q̄ moniales obtineant in possessione,ergo habebunt rem cum fructibus à tpe deiectionis,ſ.de reſtitu.ſpol grabus. lib. 6. quis.& ff.de vi & vi ar. l. 1. §.q vi deiectus est.sed pone q̄ monachi obtineāt postea in petitorio:ergo habebunt rē cum fructibus à

tempore

Universidad de Deusto
Biblioteca

tpe litis cõtest.sup proprietate:& imputent sibi moniales q primo intentarũt iudicium ꝓprietatis:quia litis cõtestatio exæquat oés possessores,& p litis ꝓtest.fiũt malæ fidei possessores, & ideo fructus post lit.cõtest. oés restituendi sunt cum ipsa re. C. de rei vendic.certum est.& ff.de petitio.hæred.sed & si lege. §.si ante litẽ. Sed forte inspicitur litis cõtest.de nouo facta sup proprietate: & quia moniales primo ꝙueniebant, modo conueniuntur.Et hoc verũ est ſm legistas, qui dicunt,q ex toto renunciatur iudicio proprietatis antequã admittat ad possessorium. Secũdum iura canonica nõ renũciatur iudicio ꝓprietatis, vt hic dicit: qa postea debent procedere in iudicio proprietatis.Sed ſm hoc vr̃ fecerunt sibi iudiciũ circa fructus pceptos,& post litis ꝓtest. sup proprietate, si modo hodie dæst nachi postea obtineãt per iudicẽ, i iudicio ꝓprietatis.Io. mendacium dicãt, facit Deuteron. c.19. Eleutherij Papa in c. iudicãtem. 30.q.5 & vide to Simãcam catho. instit.tit.6 numero 10.

† Cap.10. eo.tit. in 3. compil.

CVm causam:] Hẽt tria dicta, vt patet ex ſummatione. Secundum:ibi, *Quòd ſi*. Tertium:ibi,*Volentes*. Abb. CASVS. Inter Archiepm Rauennatẽ.& cõe Fauentiæ vertebatur quæstio sup iurisdictione quorundã locorum,de qua habetur 3.de proba.licet.Cauſa illa delata fuit ad dñm Papam lite contest.& ꝓstito iuramento ab vtraq; parte de calumnia,qa difficile fuerat vtriq; parti testes producere coram Papa,mãdauit eꝑo Placentino, quatenus recipiat testes quos vtraq; pars tã sup principali q̃ in personas testiũ duxerit producẽdos,& eos diligenter examinet:&de singulis circunstantiis prudenter inquirat,de causis,loco, tpe, auditu, visu, scientia,& de oĩbus ad negotium pertinẽtibus.Quòd si forte Fauẽtini vel alij,testes quos archiepꝰ duxerit producendos,pręsumpserint impedire,ipſos ab huiuſmodi præſumptione cõpellat. Vt aũt effrænata multitudo testiũ refrænetur,præcipit vt hinc & inde quadragenariũ numerũ excedere non permittat , ita vt ſi Fauen.depoſitiones testium voluerint ratas habere,quæ ab eꝑo Ferrariẽſi,& abbate Pompoſiano receptæ fuerint, testes illi computentur in numero prælibato:alioquin cum attestationes ille sint clauſæ,ijdem testes ſi neceſſe fuerit,iterũ producantur. Nota qualiter iudex debeat examinare testes.Item qui testes impedit qnominus poſsint perhibere testimoniũ veritati,puniendus eſt.Item vltra quadraginta testes pars inducere non debet. Item vltra xl. dicitur effrænata multitudo testium.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

a ¶ *In perſonas.*]Sed cũ exceptio, quæ opponitur in perſonas testium,debeat reſeruari in tẽpus diſputationis poſt publicationẽ testium:vt 3.eo.præſentium.quare Papa dicit q̃ ſtatim hoc faciãt. Ideo fecit,ne differatur negotium: quia ꝑſumptio erat contra Fauentinos, ne cauſa protrahendi negotium obiicerent in ꝑſonas testiũ poſt publicationem: Vnde Papa voluit ſup hoc prouidere, & ideo nõ fuerunt admiſsi.ad hoc ſupra,de prob.licet. in caſu tã ſtatim admittitur ad probandũ.vnde cum dicitur q̃ ille ſit odioſus ex criminali cauſa,ſtatim debet hoc ꝓbare.C.de testib. Auth. ſi dicaſ.ſi ex leui cauſa vel pecuniaria odioſus dr̃, recipiatur eius dictũ, & in tempus diſputationis reſeruetur huiuſmodi quæſtio:

1 Et eo ca- ſu dixit G. loqui hanc exceptio ta lis eſt quæ nõ repellit b testem , ſed reddit testimoniũ eius quod refercuntur exceptio. & idẽ nota. infra. de excep c. 1.Ioan.And.

vt ibidem dr̃ in Authentica.eod.titu.§.ſi vero.coll.7. 1 Item & in alio caſu cum obiicitur teſti q̃ ſit ſeruus,ſi dicat ſe liberum , non debet admitti,niſi prius oſtendat chartam ſuæ manumiſsionis.C. eod.tit.in Authen.ſi teſtis ſeruilis.arg.contra q̃ ſtatim debeat audiri qui obiicit crimen teſti.3.eod.ex parte A.

b ¶ *Procures.*] figillatim per ſe,aliàs non valerent eorum dicta.Ĵ. teſtem , ſed eo.venerabilis.& Ĵ.de accuſat.inquiſitionis.§.1.& 3.de elect. quia propter.arg.C.de teſti.nullum.Ber.

c ¶ *Circumſtantiis.*] aliàs non peruenitur ad veritatem.23.q.8. oc cidit.an,ſi lucri gratia vel inimicitiarũ teſtificentur,& de aliis circumſtantiis,de quibus traditur.ff.eo.l.3.& 4.q.3.c.ſi teſtes.Bern.

d ¶ *Glo.ſeq.tractat primo de teſte,qui nõ reddit cauſam ſcientiæ interrogatus vel non.ſecundo quærit.alleg.pro & contra.& ſoluit. tertio tractat quomodo teſtis cognoſcere debet illos du quibus deponit.*

d ¶ *De cauſis.*] Cauſam enim ſcientiæ dẽt quærere iudex, quam ſi non reddiderit , non valebit dictum teſtis. 4.q.3.ſi teſtes. §.ſolam.

minetis , in cauſa proprietatis poſtmodũ proceſſuri: alioquin quæſtionem terminetis ſimul vtranque.

¶ Idem epiſcopo Placentino.

¶ *Diligẽter examinandi ſunt teſtes, & puniendi qui eos impediunt : & ipſorum teſtium multitudo eſt per iudicem refrænanda.*

CAP. XXXVII.

CVm † cauſam,quæ inter archiepiſcopum Rauennat. ac commune Faueñ. & infra. ¶ Quia vero vtriq; parti nimis exiſteret oneroſum , vt teſtes producerẽt coram nobis:Mandamus , quatenus recipias teſtes,quos vtraque pars , tam ſuper principali negotio , quàm in perſonas [a] teſtium duxerit producendos: ac eos diligenter examinare procures [b]:& de ſingulis circunſtantiis [c] prudenter inquirens, de cauſis [d] videlicet perſonis,loco [e], tẽpore [f], viſu, auditu,ſcientia,crudelitate , fama,& certitudine,cuncta plene cõſcribas: & infra. Teſtes [g] autem,& cæte.¶ Quòd ſi forte Fauentini vel alij,eos quos dictus archiepiſcopus ad perhibendũ teſtimonium veritati duxerit producendos , præſumpſerint impedire : tu ipſos ab huiuſmodi præſumptione ceſſare cõpellas [h]. Volentes autem effrænatam [i] multitudinem teſtium refrænari : volumus , vt hinc inde quadragenarium numerum teſtium excedere non permittas : ita videlicet vt ſi

men ſuum occultũ publice cõſiteri.Quid ergo dicemus? Satis poteſt dici q̃ debet r̃ndere ſaltẽ ad ea de quibus traditur 4.q.3.ſi teſtes.& ff.eo.tit.l.7.Et op.arg.Ĵ.de accu.inquiſitionis. §.1. & ſi de aliis interrogentur 2. Et ſatis vr̃ honeſtũ q̃ non interrogentur niſi de his de quibus fit mentio in ll.prædictis:quia talia non ſunt amplianda,ſed reſtringenda.Præterea teſtes debent cognoſcere litigantium perſonas,à quibus & ꝓtra quos inducunt , qñ agitur de ex ꝓtractibus,aliter nõ vr̃ q̃ poſsint congrue teſtificari.arg. in Auth. in coll.6.C.de iure deliber.ſancimus.§.ſinautem dubius.in fi.& ſi du bitetur an teſtes cognoſcant contrahentes vel litigantes, exhibẽ di ſunt ipſis teſtibus,vt eos cognoſcãt: & in eadem forma in qua eſſe conſueuerunt:quia mutata forma,& ſubſtantia quaſi mutata videtur.ff.de exhib.Iulianus.§. ſed & ſi quis. Iſtud frequenter fit, præcipue vbi factum ſuſpectum præſumitur.

e ¶ *Loco.*] exemplo Danielis.

f ¶ *Tempore.*]quia ſi diuerſi ſunt,ſiue in loco ſiue in tempore,nõ valet eorũ dictũ.3.q.9.nihilominus.nec intellige de tempore,i. de qualitate tps niſi eſſet ſuſpectus teſtis,vel ex tpe,i. ex mora.& ex hoc etiam redditur teſtimoniũ ſuſpectum.4.q.3.c.ſi teſtes. §. item in teſtibus conſiderandum eſt.Cum enim teſtis præſumitur ſuſpectus,quibuſcunque modis poteſt,inquirenda eſt veritas.arg.30.q.5.iudicantem.& 35.q.9.graue.& C.de eden.is apud quem.in fi.Iudex ergo diſcretus in omnibus iſtis & aliis per quæ poſsit veritas melius perſcrutari,debet interrogare : aliter enim ad veritatem non poſſumus peruenire.23.q.8.occidit.

ADDITIO. Vnde verſus:*Auditus,viſus,perſona,ſcientia,cauſa:*
Fama,locus,tempus ac certum,credulitaſqne:
Dum teſtes recipit,iudex hæc cuncta notabit.

g ¶ *Teſtes autem.*]Clauſula iſta non recipit omnia ſuperiora:quia teſtes illi qui inducuntur ſuper criminibus,non compelluntur.Ĵ. tit.proxi.dilectorum.vbi de hoc.

¶ *Glo ſeq.quærit de impediente quid ſi non poteſt compelli.alleg.quod habeatur pro producto,& ſignat contrarium.*

h ¶ *Compellas.*]per excom.3.eo.tam litteris.& hoc bene poteſt:qa ꝑſtat impedimentũ cauſæ:& quia iuriſdictio ad omnia extẽditur, ſine quibus cauſa expediri nõ poteſt.3.de off.dele. præterea. & c. prudentiam.§.ſexta.ad fi.& c.1.& c.ſuſpicionis.& 3.eo. tam litteris.& ff.de iuriſd.om.iud.l.2.Et ſi nullo modo poteſt compelli , & c.nobis. ita teſtes non poſſunt inde dicere veritatem:quid erit?Videtur q̃ eus ſi hoc debet haberi pro producto ac ſi depoſuiſſet cõtra illum qui fecit fiat ab illum impediri,vel cõſentir:quia ſi vellet prohibere ne taliter impediretur,bene poſſet 3 . Ĵ.eo.conſtitutus.arg.3.q.7.c.infames. ver. ſi quis adeo.arg.contra.1.q.4.quia præſumitur.

i ¶ *Effrænatam.*] Sic.3.eo.c.proxi.& ff.de teſti.l.1.in fin.Et ſic vltra xl.dicitur eſſe effrænata multitudo,ſic Ĵ.de cle.excom.mi.latores. ex quibus. Sed hoc potius conſideratur ſecundum magnitudinem cauſæ,& inpoſſibilitatem perſonarum qualitatem. nam quandoque xxiij. millia dicuntur ea.pen.Io. pauci.45.diſt.diſciplina. And.

¶ *Glo.*

¶ *Gloſſa ſequens ponit duas lecturas,& ſecundum reprobat , demum quærit,ſoluit.*

1 Et forte illi epiſcopꝰ & abbas fuerãt arbitrii, vel forte delegati , ſed proceſſerãt tertio ſine collega, vel alter eorum fuerat recuſatus ſecundum Vinc. Ioan. Andr.

2 ¶ *Voluerint.*]Hæc littera poteſt intelligi ſecundum diſt. illius l. C. eod. tit. l. vlt.Ĵ.eod.præſentata. 1 Vel dic vt dicebat Io.& Lau. quòd quamdiu atteſtationes ſunt clauſæ,poſsunt adhuc idem teſtes iterato induci , vt addant:quia forte tũc nõ habebant omnia in memoria. in Auth. eo. tit.§.quia vero mult.& arg.ff.de quæſt. repetitis.vel vt corrigant erro rem ſuum:ſed illud nõ credo: quia hoc debẽt facere incontinenti, & non ex interuallo.Ĵ. tit. proxim.præterea.in fine. Et argum. ad hoc 35. quæſt. 6. de parentela.in ver.diſcordaſſe. Sed ſi quis teſtis ſecundo inductus dicat contrarium eius quod primo dixit:tunc dictum ſuum nõ valet, nec creditur ei.arg.Ĵ.eod.cum in tua.Ĵ.de appel.ſolici tudinem.in fi.niſi forte ita eſſet quòd primę at teſtationes non valuiſſẽt,puta ab eo receptæ qui nullam habebat iuriſdictionem, vel potiꝰ qa pro nõ ſcriptis debent haberi,nec debẽt publicari,ſed potius incidi. ff. quib. mod. pig. vel hypoth.ſol. l r. in fine.

† Cap.tit.eo. tit.in 3.com pilat. Et de hac electiõ

ij ¶ *Veniẽs ad Apoſtolicam ſedẽ.*] Vbi variatur modus agẽdi publicatis atteſtationibꝰ, ſuper eodem capitulo teſtes producere licet. Et tres ſunt partes. In prima ponit ordinẽ ꝓceſſus, & diſputatiões partiũ ſuper receptiõe teſtium. In ſecunda Papa interloquitur : ibi, *Nos igitur.* i tertia cauſam cõmittit:ibi, *Quocirca.*Abb.Siculus.

CASVS.Vacante decanatu Claremontẽſi. archidiaconus eiuſdẽ eccleſiæ electus extitit in decanum : Quidam oppoſuerunt ſe illi electo:cauſa commiſſa fuit quibuſdam iudicibus.qui tulerunt ſententiam ſuper decanatu pro archidiacono,& in parte mandauerunt illam executioni:Sed quia ex parte capituli ab illa ſententia fuit appellatum , non fuit in totum executiõi mãdata,propter q archidiaconus & procuratores capituli ad ſedem Apoſtolicã acceſſerũt:Archidiaconus in præſentia Papæ petebat ſententiã pro eo latam in totũ executioni mandari:procuratores capituli dicebant ſententiam illam contra iuſtitiam,& poſt appellationẽ eſſe latam : vnde debebat caſſari:archidiaconus dicebat illos non eſſe audiendos,cum eſſent excommunicati. dum hæc proponerentur,P.ſubdiacon[a] domini Papæ ſe oppoſuit ex aduerſo,aſſerẽsſe canonice in decanum Claremontẽſi.electũ.vnde dictus archidiaconus in ſua petitione nõ erat audiendus:quia decanatus ipſe nõ ad illum.ſed ad ſe potius pertinebat:Tandẽ interlocutus fuit Papa,vt dictus P.ſi poſſet incontinenti ſuam intentionem fundaret [g]: qui cum ſuper hoc teſtes & inſtrumenta ꝓduxit,& dominus Papa interlocutus fuit,q̃ ſua intereat , vt ſe poſſet opponere archidiacono prædicto lite cõtẽſta.inter illos tam ſuper electione , q̃ ſuper ſententia:quæſitum fuit ab archidiacono vtrum vellet admittere in hoc iudicio atteſtatiões primo receptas in articulo ſuprædicto:Qui reſpõdit quòd vellet,dummodo poſſet obiicere tã in perſonas teſtium q̃ in dicta:quo audito pars aduerſa reſpondit, q̃ atteſtationibus illis vti nolebat , cum non ſuper principali negotio,ſed ſuper incidenti articulo fuiſſent lite nõ cõtẽſt.receptę: vnde ſuper negotio,& illos & alios voluit ꝓducere teſtes:Sed archidiaconus reſpondit,quòd cum teſtes illi tã ſuper ſententia, q̃ ſuper electione dixiſſent,& eorum dicta publicata fuiſſent,in iudicio non licebat illi poſtquam teſtificata didicerat,ſuper eiſdem articulis teſtes producere:dominus Papa ꝓnunciauit, quòd teſtes eſſent ſuper toto negotio recipiendi,quos vtraque pars duceret ꝓducendos : vnde mandat quibuſdam iudicibus,quatenus receptis teſtibus & rationibus partiũ intellectis,cauſam ipſam tam ſuper principali quàm etiam incidenti fine canonico debeant terminare. In fine dixit,illa quę in capitulo aguntur, non poſsũt de facili probari niſi per canonicos: vnde mãdat,vt ad cautelam abſoluant eoſdem,vt vocati ad teſtimonium liberepoſsint pro vtraque parte teſtificari. Nota quòd quilibet ad quem negotiũ pertinet,ſiue cuius intereſt , poteſt ſe opponere, & debet admitti primo probato, quòd ſua interſit. Item cum diuerſus eſt modus agendi, publicatis atteſtationibus ſuper eodẽ articulo poſſunt iterũ teſtes produci: cum alius eſt modus agendi quàm prius. Item cum quis dicit ſe habere ad mitti, dicens quòd ſua intereſt , plene debet probare quòd ſua intereſt, licet hoc ſciat : aliàs non admitteretur. Item in ea quæ in capitulo ſiunt, per canonicos probantur.Item excõmunicati teſtificari nõ poſſunt.

1 Hoc inducet : quia vtrumque iſtorum reddet ſententiam nullã. Ioan. Andr.

2 Hoſti dicit, q̃ partes minus ſufficientibus ꝓbatiõnib. ſe ſubmittere poſſunt ad hoc infra. c. px. & quod ibi notatur Ioan. Andr.

Fauentini teſtiũ depoſitiones ratas habere voluerint [a], quę à Ferrarieñ. epiſcopo & abbate Pompon.receptę fuerint:teſtes ipſi cõputentur in numero prę libato:alioquin(cũ atteſtatiões ipſæ ſint clauſæ)iidem teſtes , ſi neceſſe fuerit,iterato ꝓducant.

¶ Idem de Nouo fonte, & Caſædei abbatibus.

¶ *Atteſtationes receptæ in ſummario , fidẽ non faciunt in plenario iudicio.Et illarum publicatione non obſtante,iidem vel alij teſtes ſuper eiſdẽ capitulis recipi nõ poſſunt.*

CAP. XXXVIII.

ij VEniẽs [b] † ad Apoſtolicã ſedem G.archidiaconus Claremoñ.humiliter ſupplicauit,vt ſententiã ſuper decanatu Claremoñ.eccleſię pro eo latã, quæ iã fuerat in parte executioni mãdata,faceremus in totum executioni mãdari:cũ autẽ procuratores capituli Claremoñ. in noſtra præſentia ꝓpoſuerint ſententiam illam contra iuſtitiam, & poſt appellationem [c] ad nos interpoſitam promulgatam:& infra. Et idem archidiaconus ipſos tãquam procuratores admittere noluerit [d], vel dictis eorum aliquatenus reſpondere : P. ſubdiaconus noſter ſe ipſi oppoſuit ex aduerſo , aſſerens ſe canonice in decanum Claremoñ. electum: propter quod dictus archidiaconus in ſua petitione nõ erat aliquatenus audiendus [e]: quia decanatus ipſe non ad illum, ſed ad ſe potius pertinebat : & infra.Cum igitur ſuper his aliquandiu diſceptaſſent , interlocuti fuimus , vt dictus P. ſi poſſet incontinenti [f] ſuam intentionem fundaret [g]: qui cum ſuper hoc teſtes & inſtrumenta produxerit , interloquendo pronunciauimus,quòd ſua intererat , vt ſe poſſet opponere archidiacono memorato. Lite igitur inter eos tam ſuper electione , quàm ſuper ſententia contẽſtata , quæſitum fuit ab ipſo archidiacono , vtrum atteſtationes prius exhibitas,in articulo [h] ſupradicto , in hoc iudicio vellet admittere : qui reſpondit, quòd vellet , dummodo poſſet obiicere tam in perſonas teſtium , quàm in dicta. Quo audito pars aduerſa reſpondit , quòd atteſtationibus illis in hoc iudicio vti nolebat: cum non ſuper principali negotio , ſed ſuper articulo incidenti fuiſſent, lite non contẽſtata , receptæ : vnde ſuper toto negotio alios volebat teſtes producere , vel eoſdem. Pars autem reſpondit aduerſa, quòd cum teſtes illi tam ſuper ſententia , quàm ſuper electionẽ dixiſſent , & eorum atteſtationes fuiſſent in iudicio publicatæ, non licebat eidem (poſtquam teſtificata didicerat) ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere , præſertim cum in hoc iudicio atteſtationibus iſtis vſus fuiſſet ſubdiaconus prælibatus.

re poſſent,ſcilicet quòd contra iuſtitiam : quia executio per hoc ſuſpenditur:ſic ſi obiiciatur quæſtio falſitatis. 2.C. ſi ex falſo inſtrumento.lege vltima.Laurentius.

d ¶ *Noluerit.*] quia dicebat quòd erant conſtituti procuratores ab excommunicatis,vt patet in integra.

ADDITIO.Vel quòd ipſi procuratores erãt excommunicati.c. poſt celſionem 3.de proba.& hæc melior: cum excommunicatis non ſit denegata defenſio,vel per ſe vel per procuratores.cap. cũ inter.Ĵ.de excep.& 3.de iudi.cap.intelleximus.

e ¶ *Audiendus.*] Sententia lata inter me & te,non eſt executioni mandanda,ſi ius alterius partis læditur.infra de re iudicata. cum ſuper. & ſupra de offic. deleg. ſuper eo. & ff. de appel. à ſententia.Laurentius.

f ¶ *Incontinenti.*]No.ſententiam executioni mandandam niſi ſtatim probetur exceptio.3.de reſt.ſpo.litteras.C.de compen.l.vlt.in fi.& C.de ordi.cog.l.fi.§.vlt.fim.Ĵ.de re iudi.cum ſuper.

g ¶ *Fundaret.*]quod debet audiri contra illam ſenentiam,quæ lata erat pro archidiacono.

h ¶ *In articulo.*] ad quem prabandum fuit admiſſus , ſcilicet q̃ ſua intererat.

i ¶ *Vellet.*]quia ad hoc cogi nõ poterat,cum ad aliud probãdum fuiſſent inducti.Ĵ.eo.cũ cauſam quæ.& ar.3.eo.cõſtitutis.Ĵ.eo. cũ in tua.ex conſenſu tamen partium valuiſſent 3 . ar. C. eo.tit.l.vlt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glo.seq.ponit duas obiectiões,& vnã quæstio.& solutiones ipsarum.*

a ¶ *Vtraque pars.*] Sed quare necesse habet iste P.cõtra sniam illá inducere testes, cũ illa snia ei nõ debeat obesse,qa res inter alios acta aliis obesse non debet.ʒ.de fi.instrũ.inter dilectos.& ʒ.de re iud,c.pen.in prin.Rñdet,quia de hoc agebaʒ antequã snia ei pronũciasset,quia sciebat rẽ ad se pertinẽtẽ tractari:qa si primo sibi actio eius rei ꝑtebat,& ꝑmisit sequẽtem agere: iudiciũ sibi fecit.ʒ.de re iudi.cap.pen.ff.de re iudi.sæpe. quia hoc ipso tacite renũciare vr iuri suo.ʒ.de iis q̃ fiunt à maio.par.cap.ex ore. quia q̃ cito sciuit causam illam tractari, ita tim debuit ꝑtradicere, & se opponere:qđ cũ nõ fecerit, præsumitur cõsentire, argum.ʒ.de offic. deleg. cum olim. & ʒ.dist. si seruus. & ʒ.qui ma accu. post. insuper.secª si nesciuisset causam agi. ar.ff.de accu.si cui.§.iisdẽ.Prætera adhuc iidẽ, vel alii testes sup hoc sunt admittendi, & ita super eodẽ articulo & inter easdẽ personas testibus publicatis iidẽ vel alij testes iterũ recipiũtur. Vnde contra.ʒ.eod.fraternitatis. 1 cum suis concordantiis.Sed iam solutum est: quia illud contingit propter diuersum modum agendi. ʒ.eod. cum in tua. & c.cũ causam quæ.Sed si illi etiã q̃ primo inducti fuerũt, ꝑtrariũ dicunt in secũdo iudicio:quid erit?Non credo valere dictum eorum.licet aliud fit iudicium,& alius modus agendi.ʒ.eod.cum in tua.& ʒ.de præsump.litteras.ʒ.de proba.per tuas.Ber.

¶ *Glossa sequens adiuuat textum.signat contrarium.argu.& duas obiectiones soluit.*

b ¶ *Canonicos.*] Quæ enim in capitulo fiunt,per alios probari nõ possunt, cum alii ad capitulum non vocentur 2. sic & quæ domi fiunt,per alios nó de facili explorantur.C.de repu.consensu.§.super plagiis. C. de quæst.interrogari.ff.ad Sylla.si quis in grauí.§.si pupillus.& §.seq. & l.1.§.si viraut vxor.licet aliàs apud domesticos facile quid confingatur.C.de donat.datam.arg.contra.ʒ. e. in litteris.Item est hic argu.q̃ excommunicatus post absolutionem suam restituitur pristino statui.4.q.1.cap.Item ea quæ in capitulo aguntur,per alios probari debent,vt hic dicit.Et hæc est causa quare compellitur canonicus ferre testimonium contra ecclesiã suam, super cõtractu inito cũ capitulo suo,nec debeat ideo perdere beneficium suum:quia hoc facit conpulsus.ff.de bonis liberorum. qui cum maior. §.penultimo.secus esset si assumeretur ad officium,vt in aduocatione vel procuratiõe:quia tũc perdere debet beneficium suum. supra de postulationibus.cap. vlt.hic ideo absoluuntur ad cautelam,vt possint testificari : quia dicebatur q̃ erant excommunicati post appellationem 3, aliàs nullus absoluitur ad cautelam.Nec intelligas q̃ quilibet excõmunicatus vocatus ad testimoniũ debeat absolui.& hic ideo absoluũtur ad cautelam:quia non poterant probari per alios,quàm per illos de capitulo,vt littera dicit.

Vis quæstionibus.]Ponit dictum,à quo casum excipit:ibi, *Nisi.* Abbas.

CASVS. Licet in causa monasterii monachi & conuersi licite producantur ad testimonium,non tamen sine iuramẽto ad testificandum recipiuntur,nisi iuramẽtum eis à parte altera remittatur. Nota q̃ iuramẽtum testis potest remitti à partibus expressè,sed non iuramentum calumniæ:quia introductum est propter iudicis religionem, & in fauoré partium,iuramentũ testis ꝑpter iura litigantium principaliter declarãda:& ideo illud remitti expresse à partibus non potest,sed istud bene potest.

c ¶ *Iuramenti.*]Sed cum iuramento bene,aliàs quantumcumque religiosus sit aliquis, in præiudicium alterius nõ est ei credendũ. ʒ.eod.nuper. & sic tamẽ monachi,quàm alij clerici possunt ferre pro ecclesia sua testimonium. ʒ.eo.in fuper. & c.cum nũcius & ʒ. de iureiu.& si Christus.in fi.& 14.q.2.super prudentia.

d ¶ *Remittatur.*]Et sic patet q̃ iuramentum testis põt remitti: & hoc ideo,quia verbo adueʃarij,possum totũ ius meũ relinquere: vt C.de fideicõmiſsis.l.vlt.Sed vi quòd non posʃit remitti 4,quia introductum est vt veritas deregatur,& vt religio iudicantis nõ circumueniatur : & sic videtur quòd in fauorem iudicantis : ergo partes non possunt illud sibi remittere. Solu.iuramentum illud iudicis auctoritate remittitur, & istud iuramẽtum principaliter in fauorem partis præstatur:vnde possunt illud sibi remittere partes.Sed numquid iuramẽtum istud potest remitti in causa matrimoniali de consensu partium? Dico quòd non: quia nec eorum cõfessioni stat in causa matrimoniali : etiam si fama consentiat siue rumor:& hoc ideo ne colluderent ad inuicẽ cõtra matrimonium.ʒ. de eo qui cognouit cõsanguineã vxoris suæ. super eo.sed in cõiungẽdo videtur quòd possit remitti, quia ibi creditur confitenti dummodo non sit in alterius matrimonij ꝑiudiciũ. ʒ.de elan. despon. cap. 2.Sed quid dices de iuramento calumniæ, an posʃit remitti à ꝑte ꝑti?Videtur quòd nõ: quia nec cõsuetudo valet de ipso non præstando,§.de iur. calum. cæterum.& videtur expressum. C. de iur.calum.l.2.§.fed quia veremur.sed eadem ratione qua iuramẽtũ testi remittitur:quia in fauorem partium præstatur vt veritas eliciatur,& nõ occultetur.1.4.q.2. quamquam. potest iuramentum calumniæ remitti:quia illud præstatur in fauorem partiũ ne calumnioſe aliquid fiat:& vt veritatem vel saltem secundum quòd æstimat,cõsiteatur:vt C.de iura. cal.l.2.§.sinautẽ.ad fi. Dicunt quidam,vt Io.& B. & alij sequaces,quòd iuramentum istud de calumnia expresse remiti nõ potest sed tacite bene remitti põt, nec sentẽtia propter hoc cassare tur.ar.ff.de procu.filiusfamilias.§.veterani.& C.eo.ti.ita demum. vbi exceptio procuratoria contra militẽ expresse remiti ti nõ potest,tacite vero bene potest.ff.de iureiur.l.iusiurandũ.§.qui iusiurandũ.ſicut aliquãdo tacita probatio plus operatur quàm expressa.ar.ff.de solu.vero ꝑcuratori.§.alia.& l.ſi quis ſtipulatus in melle.§.1.Alij dicunt vt M.& eius ſequaces ; quòd non põt,nec tacite nec expresse,cum non tantũ in fauoré partiũ,ſed pro cõi utilitate introductum est, vt dicit lex:q̃ ex diſsimulatione remitti nõ potest.C.de iuramento calumniæ.l.2. §.ſed quia veremur.Ber.

ADDITIO. Tu dic vt hodie habetur in cap.primo,de iuramẽto calum.lib.6. vbi deciditur quòd tacite potest remitti , ſed non expresse,& ſic approbatur opinio Io.&Ber.

Dilecto filio.] In prima ponitur impetrantis querela.In ſecunda prouiderẽ ibi,*Ne igitur.*Abbas.

CASVS.Inter præpoſitum Arieñ.& comitiſſam Flãdreñ.quæstio vertebatur ſuper donatione ſex prædendarum ſacerdotaliũ:cauſa ſuper hoc commiſſa fuit epiſcopo & abbati Dedimeñ.& decano Attrebateñ.Idem præpoſitus in preſentia iudicum conſtitutus & citra lit.conteſt.propoſuit , quòd teſtimonium decani neceſſarij ſibi erat in cauſa prædicta, cum de iure ſuo non niſi per ipſum & quendã alium teſtẽ tãtum fidẽ facere poſſet:vnde petebat ab eis, vt in cauſa ipſa ꝑcederẽt decano excluſo,autſuperſederẽt à negotio, quouſq; dñs Papa aliũ ſubſtituereꝫ loco ſui:ſed iudices poſtulationẽ ſuã admittere noluerũt,immo poſt appellationẽ à collatione prædendarum ipſarum ſuſpenderunt eundem præpoſitũ: præpoſitus hæc oĩa dño Papæ ſignificauit.Ne igiur propter teſtis defectũ iuſtitia præpoſiti valeat deperire,loco ipſius decani ſubſtituit dñs Papa abbatẽ Vrſicãpi,mandans eiſdem,quatenus ſi eſt ita,relaxata ſuſpenſione præpoſiti, ꝑcedant in cauſa iuxta prioris mãdati tenorẽ.Not.q̃ ꝑpter defectum teſtis iudex remouẽri debet,vt poſsit teſtificari in cauſa,in qua datus erat iudex.Item ius collationis prædendarum cadit in laicum.

e ¶ *Citra litis conteſtationem.*ꝓteſtãdo q̃ per illa verba non intendebat litem conteſtari.ʒ.de or.cog.cum dilectus.

¶ *Glo.ſeq.Fanor.expedit per tres q.tertia ibi,ſi iudex vellet.*

1 Videl. l. Theopompus. & ibi Bart. ff.de præſcrip. & in Auth. de iurand. C. de teſtibus.

† Cap.13.c. tit.in 3. cõpilatione.

† Facit ad hoc tex. in l.litteras. & ibi Cyn. & Bar. C. de præſump.

† Ex hoc infertur mulier capaĉ iuris cõfectendi prædendam de qua vide la. Ardi. in rubrica C. de iure ſiſc. adde quod iuriſdictio ſpectat ad ſummum pontificem per Decianum in l. finem. C. de epiſcopis & clericis.

2 Hoc vero ſecundum Host. & Io. An. & Ber. & Gui. Pap. & Ioan. And. & Cy. & Bar. & Bal. & alios ibi. Sed hoc tex. in cap. ſuper litteris. & ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

de hoc otiã facta sit parti aduersæ.ꝛ.e.in nomine dñi.ꝯ.de fideiuſ. conſtitutus. & ꝛ.vt lit.non conte.quoniam.& 3.q.9.chartæ.qđ̃ eſt verum.Itẽ arg.ꝙ facta denunciatione 1, ſiue veniat ad videndum teſtes,ſiue non, valet receptio teſtiũ.ꝛ.eo.tit.in nomine dñi.& de hac denunciatione fieri debet publicũ inſtrumẽtũ:vt ſi dubitaretur de denunciatione forſitã : quia ſi negaretur ab aduerſario,probaretur ꝓ inſtrumẽtũ.

† Aliàs:Vrbenentut. † Aliàs:Vrbe vec.

Vm cauſa.] Poſt publicatas atteſtationes nouũ capitulũ probari poteſt ꝓ teſtes antiquos.ita cõiter ſummatur, & ſm hoc nihil inducit de nouo hoc c. cũ hoc habeaſ in ca.fraternitatis. & in c. cum veniſſẽt. cũ multis ſimilib⁹.ꝛ.eo. In prima parte ponit deciſa petitio. In ſcđa cõmiſsio : ibi, *cũ igitur*. Et pone caſũ litteralẽ, vt colligit ex glo. 2. Monaſteriũ ſancti Martini de Monte vẽdidit quædã caſamẽta ciuibus Viterbienſ. poſtmodũ ſentiẽs ſe læſum vltra dimidiã iuſti pretij , egit ꝓtra dictos ciues emptores condictione c. cũ dilecti. de emp. & vend. ſeu l. 2. C.de reſcin.vẽdi.vt reſcinderetur vẽditio,vel alias ſupplerẽt iuſtum pretium:probauit monaſterium in hoc iudicio ſe fuiſſe deceptũ vltra dimidiã iuſti pretii : Sed nõ determinauerũt teſtes quãta fuerit illa læſio: Et hæc ꝓbatio ſufficiebat ſi emptores voluiſſent emptionẽ reſcindere : ſed quia dicebãt ſe velle iuſtum pretium ſupplere,fuit dubitatũ,nunquid monaſteriũ poſſet de nouo probare quantitatẽ exceſſus, cũ dicta teſtiũ fuiſſent publicata ſuper deceptiõe? Et rñdetur ꝙ ſic:quia iſta eſt noua materia,licet habeat partem incluſam de antiqua,non oportebit iterũ probare monaſteriũ fuiſſe deceptum,ſed de nouo nũc determinabitur quãtitas deceptionis, & ſic ceſſat timor ſubornationis, cũ ratione adiuncti videatur nouũ capitulũ,ſicut in ſimili vides cũ auditur ꝙ teſtes ſubornati falſum dixerũt.inxta no.in ca. licet de probationibus.& per glo.in cle.2.de teſtib.hæc colligũtur ex hoc c.& c.cũ cauſa.ꝯ.de empr.& vend. q̃ in eodẽ facto loquũtur.Abb. Not.ꝙ diuerſus modus agẽdi eſt probare,ꝙ quis ſit deceptus vltra dimidiã iuſti pretij,& ꝓbare quantũ deceptus eſt vltra dimidiũ,vnde teſtes recepti in vno articulo publicatis atteſtationibus eorũ,poſſunt recipi in alio, nec dicũtur recipi ſuper eodẽ capto.

† Capit. 2. tit. de emptore. in 3. compilatio. Et præaliis vide hic Guidonem Papæ.

1 Ad dominum,ſi abſens eſt. ar. infra.de cle. non reſi.ex tuæ. ſupra. de eo qui mit. in poſſ.ſi ſecundũ Ho.inn.putat,ꝙ ſi abſens eſt.ſi poteſt hoc fieri ſine periculo, expectabitur donec perſonaliter ſibi denuncietur arg.iff quæ ſcin. ſi ap re.l. 1. §. cum ex eo & dicit ꝙ tura quæ di cum iuſtice recitatione ad domum ponunt casus ſpeciales: remittit tã ſupra. de eo qui mit. ĩ poſſ.ſi.ſu perius alle. Ioan. And.

Tempore.] Tempus enim ꝓtractus inſpiciendũ eſt.ꝯ.de emp. & ven.cũ dilecti.C.de re.ſcin. ven. ſi voluntate. in fin. & ff.de euict. ex mille.6.1. & ff.de mino.deniq;.§.ſcio.& 3.de elect.dudum.

¶Glo.ſeq. opponit, reſpondet.& ex reſponſione aliam ob.infert , cui reſpondet.ſecundo quærit & ſoluit.

2 Integram etiam inuenies in 3.cõpilatione, quã ſupra. initio capitis citaui.

b *¶Ad aliud.*] Aliũ articulũ habes ꝯ.de emp.& ven.cũ cauſa quæ. & eſt pars iſtius, & olim erat tota integra. 2 ibi probatũ fuit , ꝙ monaſterium deceptum fuit vltra dimidiã iuſti pretij,nõ determinando quantũ vltra.vnde probari modo debet quantũ valebat res vltra dimidiam iuſti pretij.Sed qualiter debuit probari exceſſus deceptionis ſine quantitate valẽtiæ?Rñdeo,hoc modo potuit eſſe,quia cũ res eſſet vendita,ꝓ decẽ,teſtes dicebãt ꝙ res valebat multo plus de xx.ſed non taxabãt quãto plus de xx.& illud plus debet probari. ſed illi teſtes qui fuerunt inducti ad ꝓbãdum primum articulum, quomodo admittuntur ad probandũ ſm.quia ſi tunc fuit interrogatus quantũ valebat res vltra xx.& ipſe rñdit ꝙ neſciebat,non vr vlterius admittẽdus.Sed intellige ꝙ ſimpliciter dixerunt,nec fuerũt interrogati de quãtitate exceſſus.vel hoc nõ nocet:quia poſtea potuit ſcire qđ̃ tũc etiã neſciebat,& informare ſua ſententia ex aliis argumẽtis:nec ꝓpter hoc eſt ꝓtrari⁹ ſibi,nec dicunt teſtes produci ſuper eodẽ articulo,quia ad aliud inducũtur modo q̃ prius. ſic ꝯ.eo. venies. & ꝯ.eo. cũ in tua.primo enim dixerũt teſtes, ꝙ res valebat vltra xx.modo dicũt ꝓiſe ꝙ res valet vltra xxiiij vel xxv. vel aliam certã quãtitatẽ declarãt vltra xx. Sed qualiter hoc ,ꝓbat? Dico ꝙ ex qualitate rei & quãtitate reddi tuũ ,ꝓbatur pretiũ rei. C.de reſcinden.venditio.ſi quos.ff.de re.e. q̃ ſub tu.vel cura.ſi fundus.in prin. qſque res æſtimat qm̃ põt colligi in quinquaginta annis. in Auth.de alie. & emphy.cõtracti.§.ſanctiſsimas.coll. 9. qñq; etiam conſideratur quantum in xx.annis poſſit colligi.in Authen.de re. eccle.non ali.§.quia vero leonis. colla. 2. vel etiã æſtimatur ſm quod vẽdi poterat tunc:ga res tantum valet quantũ vẽdi poteſt. ff.ad Treb. l. 1. §. ſi hæres. nec ex affectu debet æſtimari, ſed cõi æſtimatione. ff. ad l.Falc.prætia.ſi prince. Ioan.And.

3 De hoc cõſule Tur. ologos.

c *¶Deceptionis.*] Licitũ eſt contrahentibus adinuicẽ ſe decipere. 4 ff. de mino. in cauſę 2. §. ad dimidiam, ſed non vltra.vt hic & C.de reſcin. ven. l. 2. & ꝯ. de empt.& vẽd.cũ dilecti. de reſcin. ven. l. 2. & ff. de mino. ADDITIO. Sed qua re admittitur iſta ſecunda probatio rei,& quã tũ valeat : nonne valet probatio ſuperioris ꝙ vltra mediũ fuerunt decepti,ad hoc vt reſcindat ꝓtract⁹? certe ſic. C. nant de reſcin.vendi.l.2. Sed rñdeo quãtũ ad reſciſſionem contractus valet prima probatio: ſed quia emptor habet electionẽ rẽ reſtituere,& pretiũ recipere,vel ſupplere quod deeſt de iuſto pretio:& ideo admittitur probatio ſecunda,vt in d.l.2.

4 Leges habemaxime hoc permittũ, ſed in foro animæ aliter eſt ſentiendum, & ſic ſtatuit Thomas 2.2.q.77. art.1.lib.4. de iuſtitia & iure. Vide Abb. in c. cum clericos. & C.de ſen.ex breui.rec.Auth.breuiſsimas.ꝓtrariũ habes 2.q.1.in primis. in fi. vbi de hoc. & Iſtatutis. illa generalia ſunt, hoc ſpeciale fauore filiorum, ſicut in cauſis matrimonialibus multa alia ſpecialia ſunt, vt dictum eſt ꝯ.vt lite non cõteſtata.cap.1.Bernadus.

Vide Abb. in c. cum clericos. & Statuta. 2.q.1. & Glo. ſ. in c. 2. de re. iud. lib. 6.

Recipiuntur. & publicantur teſtes qui interfuerunt ſententiæ , vbi per ſcripturam de ſententia non apparet.

CAP. XLIII.

ALbericus†miles nobis inſinuare curauit, quòd cũ

† Capit. 2. tit. in 4. cõpilatio.

¶Idem epo & archidiacono Beneuen.†

¶Si materia antiqui capituli repetitur aliquo addito, quod ſubiicitur neceſsitati probandi , poſſunt teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus produci.

CAP. XLII.

CVm † cauſa , quæ inter cœconomum monaſterij ſancti Martini de Monte : & infra. ¶Cum igitur abbas & fratres eiuſdem loci probare intẽdant, quanti pretij venditionis tempore [a] poſſeſſiones prædictæ fuere:Mãdamus , quatenus recipiatis teſtes, quos alterutra partiũ ſuper hoc duxerit producendos : & infra. ¶Si vero pars monaſterij ad hunc articulum eoſdem teſtes produxerit, quos ad alium [b] probandum produxit, vos nihilominus eos recipere procuretis : quoniam aliud eſt probaſſe deceptionis[c] exceſſum, & aliud probare quã titatem valoris.

¶Idem.

¶Recipiuntur. & publicantur teſtes qui interfuerunt ſententiæ , vbi per ſcripturam de ſententia non apparet.

CAP. XLIII.

CVm† in tua diœceſi:& infra. ¶Vtrum autem ſi actionem rẽ reſtituere,& pretiũ recipere,vel ſupplere quod deeſt de iuſto pretio:& ideo admittitur probatio ſecunda,vt in d.l.2.

ALbericus.]In prima ponitur partis petitio.In ſecũda prouiſio & iudicis datio:ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS. Inter Albericum militem & C.mulierem vxorẽ ipſius corã capitulo Rauennateſi. matrimonialis queſtio vertebatur:tãdẽ ſententia diuortij lata fuit inter eos:ſed ſnia non fuit redacta in ſcriptis.Poſtmodũ vero contraxit cum alia,de qua filios ſuſceperit.ipſe vero timens ſibi & filiis præiudiciũ generari,quia ſententia non fuit lata in ſcriptis:petiit à dño Papa,vt teſtes q̃ interfuerunt ſententiæ,recipi faceret:vnde mãdat quibusdã,quatenus teſtes qui interfuerũt ſententiæ,recipiãt,& depoſitiones ipſorũ in ſcripturam publicam redigi faciant.Not.ꝙ ſentẽtia ſuper matrimonio lata tenet,licet in ſcriptis redacta nõ fuerit,ſi hoc probetur teſtes. Item ad cautelam futurorum recipiuntur teſtes,licet quæſtio non moueatur : & intellige ꝙ denunciatio facienda ſit perſonis illis quorum intereſt teſtes non recipi.

¶Glo.ſeq.not.dat ſimile.ſignat contrarium,& ſoluit.

d *¶In ſcriptis,*]Not.ꝙ ſententia lata in cauſa matrimoniali tenet, licet nõ ſit lata in ſcriptis,& in alio caſu quẽ habes 11.q.1.ſi quis cum clerico.& C.de ſen.ex breui.rec.Auth.breuiſsimas.ꝓtrariũ habes 2.q.1.in primis. in fi. vbi de hoc. & Iſtatutis. illa generalia ſunt, hoc ſpeciale fauore filiorum, ſicut in cauſis matrimonialibus multa alia ſpecialia ſunt, vt dictum eſt ꝯ.vt lite non cõteſtata.cap.1.Bernadus.

e *¶Publicam.*] Ad hanc publicationem faciendam vocandi ſunt, quos negotium tangit, & etiam hæredes eorũ.ſ.eod.ſignificauit. ſic etiam recipiuntur teſtes ad cautelam futurorum,quia timetur de teſtibus quòd poſſunt non eſſe tempore litis.ꝯ.vt lit.nõ cõteſta. quoniam. tamen differentia eſt inter iſtos teſtes&illos.vt dictum eſt ꝯ. eod. ſignificauit. ſic etiam accipiuntur.ff.ad legẽ Aquil.in lege Aquilia.

Testes etiã publicatis atteſtationibus recipiuntur.

Vm in tua.]Poteſt dupliciter ſummari.primo ꝙ otineat id qđ̃ c.veniens.ꝯ.eod.Et ſecundũ hunc intellectũ h.d.Variato fine agẽdi,publicatis atteſtatiõib⁹ licet ,ꝓducere teſtes.Aduerte,ꝙ hęc lectura procedit ſi habetur reſpectus ad ſecundam productionẽ, vel ad tertiam reſpectu primæ,quia prima productio fuit facta extra iudiciũ,dum procederetur ſm formã c.ſi.de clande. deſpõ. vt matrimoniũ poſſet ꝓtrahi,nõ obſtãte forte infamia in ꝓtrariũ. Sed ſcđa & tertia fiunt in iudicio,dũ directe agitur ad matrimoniũ ſeparandũ propter conſanguinitatem.Sed quo ad tertiam productionẽ nouiſsime fiendam, reſpectu ſecundæ iã in iudicio factæ,non ꝓcedit hic intellectus, qa in eodẽ iudicio agitur,& tertia ,ꝓbatio eſt directe ꝓtraria ſecũdæ: & ſic non deberet admitti publicatis atteſtationib⁹,p cle.2.ꝯ.eo. ti.Ideo legit aliter, & communius ſic :Publicatis atteſtatiõibus in cauſa matrimoniali, ſuper eod.articulo,vel directe ꝓtrario,teſtes ,ꝓduci poſſunt. Et hanc ſpecialitatem in cã matrimoniali probat hæc littera melius quolibet alio iure. Cõis diuiſio. Secũda:ibi, *Quãquam*. Abbas.

† iurauerunt.

CASVS.Titius & Męuia volebãt cõtrahere matrimoniũ ,poſito bãdine ante no in eccleſia 1 publice quam maapparuit aliquis denũ trimonium cias parentelam inter ſe,contrahitur eoſdem:demũ viri bo- ſi denunciari næ opinionis & famæ debeant in iurati dixerũt,eos poſ- eccleſia con ſe adinuicem copulari trahere vo- & ſic etiam matrimo- lentes præniũ eſt cõtractũ:poſtea ſcribit con- vero in caſu accuſatio cilium Tri- nis ,ꝓbatũ eſt eos eſſe dent. ſeſſio. in gradu ,phibito:mo- 24.de reſor mationem matrimonii.cap.1.

1 Quo ordo ante

Cap.3. eo. tit. & 4. Et præſcribitur.

¶Glo.ſeq.tripliciter exponit finem,& primam reprobat.

c *¶In hoc caſu.*]id eſt.in cã matrimoniali.ſic exponit Io.Et ſecũdum hoc patet,ꝙ ſi aliqua pars probauit conſanguinitatem, pars alia publicatis atteſtationibus poteſt improbare cõſanguinitatẽ: *dicenda,punitur reus de cuius voluntate hoc fieri preſumitur.*

Conſanguinitas probata poteſt etiã publicatis atteſtatiõibus improbari.

CAP. XLV.

COnſtitutis † in præſentia noſtra archiepiſcopo & M.canonico Surrentiañ.dũ ipſe illũ de ſimoniæ crimine deferret:& infra. ¶Cæterum quoniam à principio proteſtatus eſt præfatus M.ipſius archiepiſcopi conſanguineos, multa impedimenta per ſuã potentiam præſtitiſſe , quo minus probationum copiam in noſtra præſentia ſecum haberet, cũ quoſdam induxerint ad iurandum, ne aduerſus archiepiſcopum aliquid dicerent,& alios minis & terroribus à teſtimonio perhibendo arcere nitantur : Nos ex officio noſtro ſuper hoc prouidere volentes,mandamus, vt generaliem feras excommunicationis ſententiam in omnes , qui impedimentum aliquod ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus producendis. ¶Illos autem , quos (vt dictum eſt) iuraſſe conſtiterit , quòd contra archiepiſcopum nihil dicerent , denuncies iuramento huiuſmodi

† Cap.4.eo. tit.in 4. cõdicatã.ꝯ.eodẽ, ſicut & ꝯ.de ſenten.& re iud.la tor.& c. conſanguinei. & 35. q. 9. cap.loci noſtri. §.his ita reſponde tur. in fine.Sed Ioan.dicit, ꝙ tales teſtes tunc dum ſunt recipiẽdi cũ pars aduerſa proteſtatur ſe velle incõtinẽti probare cõſanguinitatem,ne poſtea ſit præſumptio contra ipſam ꝙ velit ſubornare teſtes.Sed hoc nõ credo, quia ſiue proteſtetur, ſiue non, bene poſſunt probare contrarium: cum ſit alius articulus in quo agitur de falſitate ꝯ priorum dictorum teſtium. De hoc dictũ eſt ſupra eod. ſeries. & cap. ex tenore. Et verbum iſtud quod dicit , in hoc caſu : non ſimpliciter ſic exponẽ, id eſt, in cauſa matrimoniali indirecte: quia nec ibi publicatis atteſtationibus ab eadẽ parte,de iuris rigore debent teſtes ſuper eodem articulo & eodem modo induci, nec etiam in cauſa appellationis. ſupra eod. fraternitatis.& 3.de probatio. iurauit. vbi dehoc.ſed ſic debet exponi in hoc caſu, id eſt. cum probata eſt conſanguinitas cõtra matrimonium,poteſt altera pars publicatis atteſtationibus improbare conſanguinitatem,vt in caſu huius cap. cum agitur de falſitate priorum teſtium, vt dictum eſt.idem eſſet in alio impedimẽto.ꝯ.eod.ex tenore.Vel ſic poteſt exponi:in hoc caſu,id eſt,cum aliter agitur in vno iudicio,& aliter in alio,ſupra eodem.veniens. & c.cum cauſa,quæ inter œconomum. Tamen ſi teſtis dicat contrarium in ſecundo iudicio ei quod dixit in principio , non valet dictum eius,vt hic colligitur. & 3. de probationibus,per tuas.arg.ad hoc.ꝯ.de præſumpt.litteras.alia tamen expoſitio melior eſt.

3 Nõ poteſt negari quin directa probatio falſitatis ſtatus ſuper eodem articulo : vt dixi ſupra tit.1.licet & patet in cle. eo. tit teſtibus.1o. An.

Conſtitutis.] Tria ſunt dicta. Secundum:ibi,*Illos*. Tertium:ibi, *Si quis*.Abbas:

CASVS. M. canonicus Surrentinus in præſentia dñi Papæ accuſabat de crimine ſimoniæ archiepiſcopum ſuũ, & proteſtatus fuit ab initio,ꝙ conſanguinei ipſius archiepiſcopi multa impedimenta præſtiterunt per ſuam potentiam dicto M. quo minus copiam probationum ſecum haberet,inducendo quoſdam ad iurandum ne aduerſus archiepiſcopum aliquid dicerent,& alios minis & terroribus à teſtimonio arcere nitantur:dominus Papa ex officio ſuo volens ſuper hoc prouidere,mandat cuidam iudici,vt generalem proferat ſententiam excommunicationis in omnes illos qui aliquod impedimentum ipſi M.præſtare præſumpſerint in teſtibus producendis:& illos qui iurauerunt nõ ferre teſtimonium contra archiepiſcopum,denunciet iuramẽto huiuſmodi nõ tenere:& ſi aliquis de conſanguineis archiepiſcopi, aliquẽ de teſtibus ipſius M.præſumpſerit impedire,eundem archiepm ab officio põtificali ſuſpendat.& faciat manere ſuſpẽſum,donec à tali præſumptione deſiſtat:quia non eſt veriſimile,ꝙ eo inuito talia fiat:quia ſi voluerit,potuit prohibere:vnde debet experiri iudicis auctoritatem eluſam,qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario ſuo. Not.ꝙ non tenet iuramẽtum.quo quis adſtringitur nõ ferre teſtimonium:& eo non obſtante admittitur eius teſtimoniũ. Itẽ oẽs impedientes iuriſdictionem iudicis excõicari debent.Itẽ qui ſub

Universidad de Deusto
BibliotecaCentral

1 De materia huius glossæ vide B. Thomã, & ibidem Caietanum 2.2.q 89.art. 7.& Sotũ lib. 8. de iust.& iure. q 1.art7.

† Vox, dicti, deest in omnibus manuscriptis,

† ostendat.

† Aliàs ita: Magdeburgenum archiepõ, & præpõsito Sebingenũ.

† Cap 5.eo. tit.in 4. cõpilatione. Et de intellectu textus & glossarũ vide præalijs hic Guidonem Papæ.

† Misnen.

trahit aduersario copiam probationis,ostendit se malam causam habere:vnde puniri debet.

¶ *Glo.seq.recitatur per obiectionem,& soluit.*

a ¶ *Non teneri.* Et 1 ita iuramentum tale etiã nullũ est ipso iure, quamuis videat posse seruari sine interitu salutis æternæ,& ideo seruandũ vr:sed in veritate non est seruãdum quia expedit peccata nocentũ nota esse.ff.de iniu. eũ qui.in prin. qa & in iudicio veritatem occultare mortale peccatum est,præter quam in criminibus. 11. q. 3. quisquis. ℣. de crim.fal c.1, & ideo tale iuramẽtum illicitũ est. sic habes ℣.eo.intimauit, vbi de hoc.Et sic patet hic, & cap intimauit. q temerarium iuramentum nõ repellit aliquẽ à testimonio sicut non repellit ab electione.℣.de iureiuran. sicut

b ¶ *Verisimile.*] Licet psumatur, q illud fiat de voluntate archiepi: tñ hanc præsumptionẽ potest archiepõs elidere. 1. q. 4. quia præsulatus & ℣.de homi. Petrus.

c ¶ *Scrupulo.*] 86. dist. culpã. & 83. dist. error. & 22.q. 3. qui potest.

d ¶ *Sanctiones.*] vt C. de postu. prouidendũ. in fi.& 1 tit. proxi. peruenit. & 3. q. 7. c. infamibus. ver. si quis autem.Ber-

ij *Cõstitutis.*]Prima pars ponit formã processus,& grauamen appellantis.Secũda dat iudicẽ : ibi,*Mandamus,* Abbas.

CASVS. Inter principem Bohemorũ & vxorem eius sororẽ nobilis viri Marchiõis Misnẽ. matrimonialis quæstio vertebat : ad petitionẽ ipsi⁹ principis eps Pragẽ.citauit vxorem ipsius ,p causa illa: & dũ vellet ad ipsum accedere,& suas proponere defensiones, ipsa fuit prohibita bis vel ter à seruiẽtibus ipsius epi,qui prohibuerũt ei ingressum ad ipsum:propter quod ad sedem Apost.appellauit,sed non obstãte appellatione eps tulit sententiã diuortij inter eos: à qua sentẽtia appellauit:causa appellationis commissa fuit iudicibus,qui processerunt in causa appellationis:tãdem causa ista delata fuit iterũ ad sedem Apo.vnde Papa cõmittit causam istã archiepo Magdeburgẽ.& eius coniudici,mãdans eisdem quatenus partibus ad locũ idoneũ cõuocatis,recipiãt testes quos ipsa nobilis pro se induxerit,vel princeps ,p sua parte,cũ nõdũ testificata didicerint super processu Pragẽ.epi,vel cessu posteriorũ iudicũ duxerint producẽdos: & ipsa nobilis inducat si voluerit testes,quos prius induxit:vel alios, cũ nondũ renuciauerit testibus producendis.Not,q iudex locũ idoneũ debet partibus assignare. Itẽ si testes in vno iudicio recepti non sunt publicati,in alio iudicio possunt adhuc iidem & alij recipi, cum nõdũ testificata dicerint,nec renunciauerint partes testibus ,ducẽdis.Itẽ cũ dubitaret sup processu iudicis an sit legitimus , sup hoc inquirẽdũ est.

2 De intellectu huius glossæ vide Antonium de Butrio in cap.fraternitatis. supra eo.& Baldum in ciuraut de probatio.

e ¶ *Actiones.*]id est,petitiones ;quia non est inquirendum cuiusmodi actio intentetur,℣.de iudi,dilecti.vbi de hoc.&c.examinata. vel defensiones:quod melius est.

f ¶ *Didicerint.*]& ita si didicissent 2 testificata,vlterì nõ reciperentur testes super isto ,processu causæ matrimonialis:secus videretur si ageretur de cõsanguinitate probanda,vel improbanda:vel alio impedimento: vt ℣.de probationibus.causam matrimonij. & non teneri [a]. ¶Si quis autem de consanguineis dicti † archiepiscopi aliquem de testibus præsumpserit impedire (quia verisimile [b] non videtur , vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret scrupulo [c] societatis occultæ,eo quòd si voluerit, potuerit prohibere : cum secundum legitimas sanctiones [d], iniquam ostendant † se causam fouere: & experiri debeat iudicis auctoritatem eiusdam , qui defensionis copiam subtrahit aduersario) eundem archiepiscopum ab officio põtificali suspendas,& facias manere suspensum, donec illũ fecerit à tali psumptione cessare.

¶Idem Magdeburgẽs.† archiepiscopo, & præpositi.Seburgẽsi.

¶ *Qui testificata non didicit, nec renunciauit testibus producendis super antiquis articulis seu capitulis, testes etiam alias productos producere potest.*

CAP. XLVI.

ij COnstitutis † in præsentia nostra procuratore A.sororis nobilis viri marchionis Misnẽsi. † & nuncio illustris principis Bohemorum : & infra. ¶Pragẽs. episcopus ad petitionem eiusdem principis, ipsa volẽte ad ipsum accedere, vt suas coram eo proponeret actiones [e],sed à satellitibus eius dẽ prohibita, qui ei bis vel ter prohibuerunt ingressum , post appellationẽ ad nos interpositam , diuortij sententiã promulgauit:à qua ipsa fecit ad nostrã præsentiã prouocari : & infra.

¶Mandamus , quatenus partibus ad locum idoneum conuocatis,recipiatis testes, quos vel nobilis ipsa pro se, vel princeps proparte sua (cum nondum testificata didicerint [f]) super processu Pragẽs.episcopi, vel posteriorum iudicum , duxerint producendos : & nobilis ipsa [pro se †] vel testes, quos prius induxit [g], vel alios si voluerit inducere non vetetur,cũ nõ renunciauerint testibus producendis.

¶Idem in concilio generali †.

¶ *Ponit concilium duodecim,sine quibus ad probandam consanguinitatem in causa matrimoniali, non valet testimonium de auditu. hoc dicit summãdo generaliter.*

CAP. XLVII.

ij LIcet † ex quadam necessitate præter communem formam olim fuerit institutum [h] in consanguinitatis & affinitatis gradibus computandis valere testimonium de auditu, cum propter breuem hominum vitam testes de visu de ponere non valerent [i], vsq; ad gradum septimum computando: quia tamen pluribus exemplis & certis experimentis didicimus , ex hoc multa pericula contra legitima prouenisse coniugia : Statuimus, ne super hoc recipiantur de cætero testes de auditu [k] †, cum iã quartum gradum prohibitio non excedat : nisi forte † personę [l] ℣.eodem.series.vbi de hoc.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.finis soluit aliam quæstionem.*

g ¶ *Induxit.*]Sed nunquid iidẽ testes possunt ꝛepius induci quousque fuerint publicatæ attestationes?Ita vr,vt hic,& ℣.eod.cum causam. vbi de hoc in glossa quæ incipit,hæc littera.& hoc secũdum tenoré illius legis C.de testibus.l.vlt. etiã post publicationẽ.& tñ antequã didicerit ℣ testificata,potest ꝓducere testes , nisi renũciauerit productiõi, in Auth.eo.tit.§. quia vero.colla.7. quamuis altera pars viderit attestationes:vt ibi dicitur.

ij *Licet ex quadã.*] ℣ pter multa dicta hic.

nõ recipit ꝙruã sũma tionẽ.Diuiditur.Nã primo ponit sex quę respiciunt personas.Secũdo alia sex,quæ respiciunt dicta.Secunda: ibi, *Testes autem* Abb.Siculus.

CASVS.Olim constitutũ fuit ex quadã necessitate, vt in cõputãdis gradibus cõsanguinitatis & affinitatis valeret testimoniũ de auditu: cũ propter breuẽ hominũ vitã testimoniũ de auditu deponẽ nõ valebant vsq; ad septimũ gradũ:Quia ex hoc ꝓtra legitima piugia multa pericula ꝓueniebant, statuit cõciliũ, ne sup hoc recipiãtur testes decætero de auditu,cum prohibitio coniugalis quartũ gradũ nõ excedat, nisi forte psonæ tales fuerint, quibus sit fides merito adhibenda, & ante litẽ motã testificata didicerint ab antiquioribus suis,non ab vno.cũ ille si viueret,nõ sufficeret: sed à duobus ad minus nec ab infamibus , & suspectis, sed à fide dignis : quia absurdũ esset illos admitti,quorũ repellerẽtur auctores: & si vnus audiuisset a pluribus, nõ debet admitti:vel si infames ab hominibus bonæ opinionis illud audierint,non debẽt admitti:quia infamibus actus legitimi sunt interdicti.Et testes in suo adiciant iuramẽto ꝙ odio,vel amore,timore,vel commodo ad ferendum hoc testimoniũ non procedunt,de signando personas expresis nominibus,vel circũlocutione sufficiẽti:& ab vtroq; latere singulos gradus distinguant,& iuramẽto suo adiiciãt,se intellexisse à suis maioribus qđ deponũt, & credãt ita esse,sed nec tales sufficiũt nisi ,iurati deponãt se vidisse personas, vel salté in vno graduũ prædictorũ cõstitutas pro cõsanguineis se habere:tolerabilius eñ est ꝓtra statuta hominũ relinquere copulatos, quàm cõiunctos legitime cõtra statuta dñi separare.Nota testimoniũ de auditu in causis matrimonij hodie simpliciter non valere. Item testimonium vnius non probat. Item infames à testimonio repelluntur.Itẽ non debet admitti ad testimonium cuius auctor reprellitur.Item remoto odio,amore,timore, cõmodo,testis debet ferre testimonium.Item tolerabilius est,&c.

3 ℣.dist. Guidocem. Papæ.

† Videl.tertium Cæs. & Ioan. Andr. in Spec. de teste. §. satis vtiliter vers. quid si publicatæ. vide etiã Hostiẽs.ibi.tem. eo.tit.§. rursũ. & latius Ioan. And.

† Hæc duo verba, proposse, desunt in antiquis exemplaribus.

† In cõcilio generali Lateranẽ, sub Inn.iii.c. 1.

† Cap.6.eo. tit.in 4. cõpilatione. Et declara hanc cõstitutionem, vide Dominicum in c. prefixi ℣.dist. addle etiam hic Guidonem Papæ.

h ¶ *Institutum.*]℣.q.6.de parentela.

i ¶ *Valerent.*]vt ff.de gradi.non facile

k ¶ *De auditu.*]Nisi sint graues personæ,& aliquos vidissent in aliquo gradu pro consanguineis se haberi:vt infra eodem sequitur.

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

l ¶ *Personæ.*]Non intelligas graues appellari illos qui in dignitate sunt constituti: quia aliud est dignitas,quàm gravitas:vt 4.q.3. placuit.§. item in criminali versiculo,in secunda lege.sed graues dicuntur

dicuntur hic qui nõ sunt leues:puta homo bonæ famę & opinionis,& antiquus homo.sicut benemeritus dr q nondum demeruit. ff.de legatis 2.cũ pater.§.rogo.& l.cũ quidã.& ℣.de scru.cap. vnico.vel seniores hic appellãtur graues,ad quos recurritur deficiẽtibus testibus de parentela.35.q.6.cap. 1. & senibus in dubiis & antiquis factis maior fides adhibetur.ff.de fi. iustru.l. vlt. & ff.famil. ercis. si quæ sunt. & ff. de leg.3.si chorus.§. 1.

a ¶ *Morã.*]Secus esset si post motã : tũc enim non admitterentur.

b ¶ *Suis.*]Qui etiã aliis præferuntur in cõsanguinitate computãda: quia ipsi melius sciunt suam genealogiã.ℱ.qui maior accusar.pos. vr. & 35. q. 6. cap. 1.& 2.& non ab extraneis sciũt: quia illi nõ sciunt ita.

¶ *Gl. se.primo reddit vñ nẽ textus. Scdo quærit, ar. & soluit. secũdo soluit aliud dubium.Tertio ar.inducit simile : allegat contrariũ,& soluit.*

c ¶ *Ab vno.*] quia ille nõ sufficeret:& oés illi qui causam habent ab vno,pro vno solo reputantur.ar. 1. q.1. cito.ff. de ꝓdi. & demon. cui

1 In multis antiquis exẽplaribus hic incipit alia glossa super verbo sed à duobus ad minus.

fundus.i fi.sed 1 à duobus ad minus debẽt audiuisse. Sed quid si illi duo audiuissẽt ab vno Non vr q valeat ? & se cũdum hoc iudex ascẽderet in infinitum.hæc quæstio nõ procederet: sufficit ergo quòd audierint à seniorib. suis de illa cõsanguinitate: & si vellẽt testificari ꝺ eo quod audiuerunt à quibuscunque aliis,loco

2 Hoc cõtra cũ haberet obiectio 2. maxime cũ Item & si plures essent nõ de facili testes,& qlibet eorum posset à quo audiuissetab alio quàm vel à quibus alter, non valebit testi testis à quo alter, non valebit testi ablauerunt moniũ, nisi quilibet ilqui sibi lorum audiuisset à plu deuerunt : ribus,à duobus ad mitnec hoc præ nus,vel nisi omnes ipsi coniunctim audiuissent à duobus. & ita vsu est. ℱ est arg.q ille non debet admitti cuius auctor repellitur:sicut scriratio angu ꝓta illa non debent recipi cuius auctor reprobatur. ℣.de hærer.fradiandum ternitatis.Argum.cõtra.ℱ.qui maior.accusare pos.cum in tua. sed illud locum habet in accusatore,hoc in teste.

3 Idem Gul. in Spe.de

† Dictio,fortasse, deest in cõcilio hic habetur tñ in Gregoriana compl.

d ¶ *Auctores.*]Argu. q infamia nõ inducit purgationem , quæ ab inimico actore vel à leuibus personis procedit. ii. q.i. in cunctis. & ℣.de accusationibus,qualiter & quando 2.

e ¶ *Actus legitimi.*]quia personis vilibus & indignis portæ dignitatis non debent patere. ℣.de excel. prælat.inter dilectos.& C.de dig.neque famosi.lib.12.& C.de infamibus.l.vnica. lib. 10. & ar.32. q.7.præceptum.

f ¶ *Demonstratione.*]Sic ℣.eo.quotiens.& ℣.de consangui. & affini tate.tua nos.& ℣.cum in tua.

¶ *Glo.sequens quærit & soluit.Iterum quærit:ponit opinionem Ioannis,& contrariũm soluit.*

g ¶ *Gradus.*]Sed nunquid tenetur probare de stipite ? Non, quia de illo non reperitur cautum,sed tantum de lateribus:vt ℣.eo.seq. ries.& canon ponit fratres pro stipite.35.q. 5. c. 1. & c. parentelæ. sufficit ergo incipere à fratribus.ℱ.de consangui. & affin. tua.Sed quid dices si quidam testes probant de vnõ latere,& alij probant de alio latere tantum:nunquid probata est hæc consanguinitas? Ioan.dixit ꝙ talis probatio sufficit:& hoc probat taliter, si probatur de Martino ꝙ sit filius Ioannis , per consequens probatur ꝙ Ioannes est pater Martini. Itẽ si alij testes probãt ꝙ Bertha est filia Ioannis:per consequens probatur ꝙ Ioannes est pater Berthę. cum ergo iudici constat,ꝙ Ioannes est pater Martini:item cõstat ei ꝙ est pater Berthæ : ergo constat ei,ꝙ Martinus & Bertha sunt frater & soror,& sic probata est consanguinitas illorum. hoc cõcedebat Ioan.& ita non semper requiritur,ꝙ testes ab vtroq; latere notam habeant cõsanguinitatẽ.Item si quis vult improbare primum gradum.℣.eo. series. sed hoc non credo,nec discedo ab hac littera, & ab illis iurib. quæ dicunt, ꝙ ab vtro que latere testes debẽt computare consangui nitatem.arg.35. q. 6. de parentela.& ℣.eo.quotiẽs.& ℣.de ꝙsanguinitate & affinitate.tua.& ℣.eod.cum in tua. Ber. h ¶ *Vno.*] siue propinquo, siue remoto.

† De intellectu & extensione huius textus vide Paulũ de Castro consi 369.in cip. in casu de quo quæritur & Io. And.inc. cum causam quæ inter archiepiscopũ. supra.e. quę sequũ Alex. consi. 104. incip. circa primum.vol. 5.

Per tuas.] Communis diuisio. Secũda ibi , *Nos igitur.* Abbas.

CASVS.Inter canonicos sancti Petri ex parte vna, & ℣.Sancti Simonis ex altera,coram iudice delegato super quibusdã possessionibus quæstio vertebatur dictus ℣. tribus mensibus post testium publicationem elapsis,petiit iterũ interrogari testes suos:q fuit iudex quid fieri super hoc esset agẽdum.Rndet Papa illum non esse de cætero audiendum, nisi forte supercertis articulis à principio petiissẽt illos interrogari , & iudex id negligenter vel malitiose prætermisisset. Not.negligentiam vel malitiam iudicis partis nõ debere obesse, quo minus post aperturam testium iterum interrogentur.

¶ *Gl.seq.ponit rationem dicti,et subdit vnũ intellectum,reprobans morã quorundam.*

† Dictio , sancti,deest im omnibus manuscripꝰtis.

† Dispositio huius decretalis non habeat locũ in causarum materia, vide ꝙ Butriũ inc. veniens 1.supra. eo.

i ¶ *Audiendum.*] Cum attestatiões sunt publicatæ,nõ sunt testes amplius interrogãdi:quia timeretur subornatio testium.in Auth.eo.tit.§.quia vero.coll.7.& ℣.eod.fraternitatis. & ideo cum possint testes noui induci,nec in terrogationes aliquæ sunt faciendæ,vt ℣.e.cõstitutis 2. Antea per curã testiũ bene potest testis iterũ dicere, & etiã corrigere dictũ suũ,dum tamẽ incõtinẽti.ℱ.tit.proxi.præterea.& iudex ex officio suo etiã post aperturam testiũ,si testis obscure potulit testimoniũ suum,põt interrogare iterũ testem.℣.eod.cum clamor.& ff.de interrogatoria actione.vbicunque.sed hic loqui ur cum pars plura capitula dedit,super qbus petiit ab initio testes interrogari:& si negligenter vel malitiose iudex omisit,non debet illi obesse malitia vel negligentia iudicis:vnde iterum debent deponere super illo articulo.

3 Forte facta erat publicatio, ꝙ aliqui fuerãt interrogati, aliqui non.Io. An.

k ¶ *Interrogari.*]Immo vr q de iure mero iterũ sunt examinandi, non obstãte publicatione,cum sit aliud capitulũ ab illis sup quibus publicatio facta est 3 ℣.eod.causam quæ. & cap. cũ veniisset. sup illo vero articulo sup quo testes recepti sunt,nullæ interrogationes eis publicatis sunt faciendæ:nisi iudex ex officio suo,vt dixi , illas viderit faciendas 4.quidam hoc faciunt de ꝓsuetudine etiam ad petitionem partium:sed illa consuetudo contra ius est. Bernardus.

4 De hoc supra eo.tit in 4.glo. in Auth. eo. tit. § 1.in g.of. immo videtur. Io.And.

ij *Licet dilectus.*]Nouũ est quod inducit hæc decr.pri⁹ nullo iure aperte ꝓuisum,& hoc dicit in summa. Testes sup principali productos reprobare licet,&reprobatorios iterũ reprobare, & vlterius non est reprobationi locus.Vel summa clarius sic cõprehendẽdo vtrunque intellectum:vt in rubro.Diuiditur,in prima processus narratio,in secunda causæ commissio. Secunda:ibi, *Mandamus quatenus.*Abbas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.Inter Burgensem episcopum ex vna parte, & clericos Sanctæ Mariæ de Castro Soret ex altera,coram Cardinali Treceñ. Sanctæ crucis quæstio vertebat:procurator epi ,proſuit ſe adhuc velle dicere ǫtra personas testiū productorū,ſuper negotio principali:mandat Papa quibusdam iudicibus,quatenus recipiāt testes, quos partes producere voluerint ǫtra ꝑsonas testiū productorū ſuper negotio principali: & ſi rurſus illos pars altera, vel vtraque voluerit reprobare,ǫtra illos ,pbationes admittāt, ita ꝙ vltra non liceat partibus ad reprobationē testium aſpirare:ne diutius negotiū prorogetur,ſi producendi quartos cōtra tertios,& ſic deinceps partibus licētia tribuat. Nota duas reprobationes teſtium fieri poſſe, & nō vltra: ne in infinitum negotium prorogetur.

† produce-re.

† Propone-re.

† Vide l.nō poſſunt & ibi plene Bart.ff.de legib.

a ¶*Proponebat.*] quod ei licebat ſm tenorem illius decre.ℨ. eod.præſentium. & ſecundum ea quę ibi dicuntur:niſi ei terminus ſtatutus fuiſſet, infra quem hoc facere debuit.ℨ.de probatio.licet.

¶*Glo.ſeq.declarat quod hic dicitur de duabus re probationibus, vtroque vel actore ſolo probante.*

† Londoñ.

b ¶*Quos.*] ſcilicet illos qui inducti fuerunt ab vtraque parte ad reprobandos teſtes ſup principali,pductos:Iſta littera ſic intelligitur: vtraque pars produxerat teſtes ſuper principali:dicitur, ſi vtraque pars vult improbare teſtes inductos ǫtra ſe ſu ꝑ principali,illud facere pōt. & hæc eſt ſecūda productio teſtiū,facta ǫtra principales,ab vtraque parte. Item ſi pars altera vel vtraq; vult reprobare teſtes iſtos ſecūdo inductos, ad reprobationē principaliū,illud poteſt.& ſic eſt tertia productio ad reprobationem teſtiū ſecūdo loco inductorum.vltra vero ad quartam reprobationem aſpirare nō licet propter infinitatē vitandam:ſicut vltra tertiam productionem quarta dilatio non eſt danda.ℨ.eo.l.vltra.infinitas enim eſt vitanda: vt C.de ſacroſan. eccl.vt inter diuinum.& vt ſit litium finis. ff. pro. ſocio.l.vlti.ff.de arbit.non diſtinguemus. §. quæſtrum.& ℨ.de do.ſinem.ff.de leg.3. l.fideicommiſſa.§.ſi quis decem.& C.de iud.apertiſſimi. Aliàs nō videtur ǫ poſſit intelligi quin alteri videretur fieri iniuria, puta ſi actor ratum induxerit teſtes,& reus velit eos reprobare, cōtra reum debet audiri:& ita eſt ſecūda productio.Ité & ſi actor vult reprobare teſtes rei,audiri debet 1. & hæc eſt tertia productio,& ſic nō licet reus vlterius producere.& ſic remanet reus inferior 2 in reprobatione:& imputet ſibi quòd nō produxit teſtes in principali,Et hoc bene colligitur per quandam decre.extra compilationem,miſſam archiepiſcopo Rothomagenſi ſuper quadam cauſa,quæ vertebatur inter abbatem & conuentū ſancti Nicolai Andegauenſi.ex vna parte,& priorem & conuentum de Spaldig.Lincoñ.diœceſis ex altera:abbas qui fuit actor,produxit teſtes ſuper principali negotio:Prior & conuentus admittunt ad reprobādos teſtes abbatis productos ſup principali negotio,& abbas admittit ad reprobādos teſtes partis aduerſæ inductos,ad reprobationem teſtium abbatis,& vltra non proceditur ad aliquam productionem.quæ decr.incipit.præſentiū.& ponitur in iſto tit.[lib.6.] Vterque enim actor & reus duas tātū debet habere reprobationes 3, & hoc cum vtęque produxit teſtes ſup principali negotio.in-quo caſu loquitur hæc decre.Ber.

† Londoñ. & ibi Cyn. & ibi Bar C.eo.

1 Idem in actore, vbi ſolus reus probauit ꝑ teſtes in principali Ioan. And.

3 Si vero actor ſolū probauit in principali, quibus tha-bebit ynam tantū. & ſic ſemp in nu-mero eut æqualitas. Ioan. And.

¶Idem præpoſito & magiſtro G. & R. Lauduñ.† canonicis.

¶*Atteſtationes receptæ per arbitrum,ſi-dem faciūt in iudicio.ſi teſtes mortui ſunt. ſi viuunt,eſt in optione illius contra quem teſtes producti ſunt , an velit atteſtationes recipere , an teſtes de non deponere. Et addē etiam ſi atteſtationes publicatæ ſunt & hoc vltimum non eſt in l.ſin.C.eo. vbi ponitur caſus huius decre.*

CAP. L.

PRæſentata†nobis Sueſſioneñ. archidiaconi petitio continebat, quòd cum inter R. quondam prædeceſſorem ſuū curatoribus Burgeñ. epiſcopi, & clericorum ſanctæ Mariæ de Caſtro Soret, dedimus auditionem , ea quæ procuratores ipſi proponere voluerunt , audierit diligenter: quia tamen procurator dicti epiſcopi contra perſonas teſtium productorum in principali adhuc ſe velle dicere † proponebat [a] : & infra.

¶Mandamus,quatenus recipiatis teſtes,quod cōtra ꝑſonas ,productorū ſup principali negotio partes duxerint producendos: quos [b] ſi rurſus pars altera vel vtraque voluerit reprobare †, cōtra illos: ,pbationes admittere procuretis , ita ꝙ vltra nō liceat partibus ad reprobationē teſtiū aſpirare:ne, ſi producēdi quartos cōtra tertios,& ſic deinceps partib[b] licētia tribuat,negotiū diutius ,ptelari cōtingat

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de ꝓtrahēda emptio.Labeo.& l.cū in lege.ff.de pact. veteribus. & verba interpretāda sunt ꝓtra stipulatorē.ff.de verb.obligationib.l.stipulatio ista.§.in stipulationibus.& ꝓterea timeri potest subornatio testiū:& apertis attestationibus non sunt vlterius testes iidem vel alij recipiendi super eodem capitulo:vt §.eo frater nitatis.in tex & in glo.

† De materia huius decret.vide Albericum tract.de statutis,par.4.q.71 & 72: & plene per Archid. in c.paruuli. 22.q.5 huc referas Burchardumli. 1.decret. c. 164.

& cap.ꝓstitutis 2.Argu. cōtra quòd obscuritas non nocet ei immo qđ vtile est ei,accipiēdum est.ff. de iud. si quis intentione 1.Dicas ꝙ iudex ex officio suo hoc facere debet, & præcipue hic, vbi agebatur ex officio iudicis per inquisitionem, non ad petitionē alicuius, sed ad clamorem & famā. §.de collu.dete.cap.vlt. quod est pars istius, & maxime in crimine simoniæ, de quo fiebat inquisitio.Et ideo si ob scure dixit,iterū exami

1 Vide de testit. spol. c. cum ad sedem super glos.2.

netur testis & declaret, siue interpretetur dictum suum: quia in ambigua oratione spectatur snia eius qui eam protulit.ff.de regulis iuris.in ambiguis orationibus.& qualitercunque potest iudex inquirere veritatē,inquirere debet.30.q.5.iudicantem.& ante publicationem, & post quandocunque visum fuerit iudici, potest interrogare.ff.de interrog.act. vbicunque.& §. de fide instru.cum Ioannes.versi.fi.& quia publicæ vtilitatis interest ne crimina maneant impunita.§.de sententia excommu.vt famæ.circa fin.ne ad malitiam quisquam prosiliat.C.de pœn. si operis. & magna ratio suadet ob maleficia pœnas solui. ff. de fideiusso. fi à reo. §. illud quod.vnde talis confusio debuit declarari.ff.de testam.heredes palam.§.qui vero.Bernardus.

Testimonium eius cui ab aduersa parte.] Sunt duæ partes. Prima tractat de criminoso pērsequēte. Secūda vero de emendato: ibi,*Si vero*. Scđa subdiuiditur. In prima tractat de emendato, qui ꝓducitur in ciuili vel in criminali mota ciuiliter.In secūda de illo qui ꝓducitur in criminali mota criminaliter:ibi,*In criminali*.Abbas.

CASVS. Testis inductus est in aliqua causa ciuili vel criminali: ab aduersa parte opponitur crimē ipsi testi vt à testimonio repellatur.probatum est crimen contra ipsum:quæritur an valeat testimonium eius?Dicit Papa,si testis adhuc in crimine perseuerat, siue causa ciuilis sit,siue criminalis, testimonium eius non valet. Si vero sit emendatus de crimine,& eum non comitetur infamia,nō debet repelli à testimonio in causa ciuili, nec in criminali,cum ciuiliter de crimine agitur,ꝓterquā pro reatu periurij: quia periurus nullo casu ad testimoniū admittitur.In criminali vero causa si cōuictus fuit de crimine in alio iudicio,instituta cōtra ipsum accusatione,vel modo etiā per exceptionē exinde cōuincatur,vel si grauata sit opinio eius,pro eo ꝙ quque fuit in tali modo repulsus pōt remoueri à testimonio,licet egerit pœnitentiā:Sed in hoc casu vltimo cum sit grauata eius opinio,non repellitur in causa ciuili.Nota ꝙ testis qui crimiē detinetur,secundum canones nō admittitur ad testimonium in aliqua causa,si est emendatus,admitti tur cum distinctione prædicta.

a ¶ *Crimine perseueret.*]Nota ꝙ testis qui in crimine detinetur,si-
2 Ciuilē:licet secus sit de canonica, secundū Inn. q dicit prin. ca. intelligēdum de crimine de quo testis non est cōdēnatus: nec ipso iure infamis: quodcūque; horū esset, repelleretur etiam post sententiā & in ciuili. Fatet tn ꝙ alii dicūt aliter & de hoc 6 q.1.c.1.Ioa. And.

ue in ciuili causa,siue in criminali repellitur,vt hic patet: quia nō est credendum cōtra alios eis qui in criminibus implicantur.3. q. 11.neganda.& cap.non est.& q.7.qui sine peccato.& cap. postulatus.& quamdiu in culpa fuerit,testimonium ferre non pōt. 32.q.5. præceptum.Nec criminosus ctiminosum accusare potest:vt in prę dictis iuribus:quia de quo minus videtur,&c.3.q.7.cap.infames.§. porro.in fi.& 1.q.1.multi.circa prin.

¶ *Glo.seq.coadiuuat tex.in eo quòd loquitur de emendato.*

b ¶ *Emendatus.*]vnde admitti debet,quia iam incipit esse quod nō fuit.50.dist.ferrū.& dī in canone,age pœnitentiā, & prima opera fac.50.dist.quia tua.& c.dño sancto.& §.de simo. per tuas. & ff. de ædil.edict.qđ ita.&hoc in causa ciuili & criminali cū ciuiliter agitur,vt hic.& c.per tuas. ita ꝙ ex illo nō remanserit tuo nota infamiæ acta pœnitentia:quia repellitur tūc ꝓp infamiā 2.§.tit.proxi. præterea.puta si esset ꝑdemnatus de furto suo nomine: qa nō pōt facere iudex quin ꝑdemnatum de furto suo nomine non ꝑsequatur infamia.ff.de furt.non pōt.Et aliis modis pōt notari: vt 3.q.7.cap. infames.§.porro.in fi.Quia licet per pœnitentiam animas saluare possumus,infamiam tn abolere nō possumus.2.q.3.Euphemium.§. hic colligitur.& sic pœnitentia non prodest eis,quantū ad hoc ꝙ actus legitimi sunt infamibus interdicti.§.eod.licet ex quadā. nisi prius fuerint in integrū restituti.4.q.3.ca.si testes. §. itē lege Iulia. 2.q.3.c.si quem.§.præuaricator.in fin. & infamibus portæ dignitatis nō debent patere.§.de excef.præ la.inter dilectos. C. de infa. l. vnica.lib.10.& C.de digni.neque famosis. lib. 12. & ferre testimoniū dignitas est.32.q.5.præceptū.Item pōt assignari ꝓtrarium.§. de simo.per tuas. ibi dicitur ꝙ in crimine cum ciuiliter agitur, viles testes, & non emendati recipiuntur. hic vī à contrario sensu, ꝙ non recipiantur. Solue vt ibi dicitur.

c ¶ *Periurij.*] Periurus enim post quātamcunque pœnitētiā ad testimoniū amplius non recipitur: vt hic patet, & 6.q.1. quicunque. & 22. q.5.paruuli. & c.si quis. & ar.2.q.7.nō potest.& §.de prēsump.litteras 3. & qui sciēter venit cōtra iuratam translactionem, infamis est. C. de transac.si quis maior.

d ¶ *Confessus.*] Qui.n. in iudicio cōdemnatus fuit de crimine,sufficit ad hoc vt à testimonio repellatur in causa criminali,licet egerit pœnitentiā.nec necesse est vt amplius cōuincatur:vt hic patet.nec talis admittitur ad purgationem alicuius. §.de pur.can.constitutus.sic & §.de excep.denique.§.1.vbi repellitur à testimonio qui conuictus fuerit de crimine, vel confessus. Et intellige.§.illum secundū istam decre.vt repellatur in criminali causa,si egit pœnitentiam:si non egit,repellatur etiam in ciuili,si in crimini,perseuerat:vt §.diximus.

¶ *Glossa sequens no.cum eius opin. &c.probat , & dat simile.demum arg obiiciendo,& soluit.*

e ¶ *Opinio.*]Sic patet ꝙ si opinio alicuius grauata est,ad testimonium admitti non dēt in causa criminali , cum sine omni infamia debeat esse testis. §. de excep.denique. & 2.q.7.testes.& præcipue in causa criminali.vt hic nec etiam tales admittēdi sunt ad honores.81.dist.tantis.& §.de accu.omnipotens.& §.eo.c.vltim.in nullo enim debet vacillare opinio ordinandi.33.dist.laici.& argu.ad hoc C.de procu.reum criminis.& ff. de decu. eos. Et est argum.ex hac littera,ꝙ res siue snia inter alios acta facit fidē in alio iudicio. sic 24.q.1.subdiaconus.Sed hoc solum ꝙ in alio iudicio repulsus fuit, non sufficit vt in alio repellatur , sed infamia inde orta ipsum repellit,aliàs iterū oporteret crimē probari ad hoc vt repelleretur.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.Iterum quærit.arg.affirmatiue per duo iura,& soluit negatiue.solutioni signat contrarium.solutionem coadiuuat,& remittit.*

f ¶ *In hoc casu.*] Scilicet qñ grauata est eius opinio 4 .tunc enim ꝓp hoc non repellitur in causa ciuili , & idem in duobus casibus præmissis.& idem est si de crimine ciuiliter agitur, dummodo ēmēdatus fit de crimine:vt superius patet.Sed qualiter probabitur ꝙ sit ēmēdatus de crimine? Satis pōt probari per sacerdotem suū qui de ipso debet testimoniū perhibere.50.dist.in capite.& 2.q.7.si peccauerit.in fi.& §.de simo.nemo.Sed nunquid testis cui obiicitur crimen,pōt obiicere ꝙ obiiciens sit criminosus?Arg.ꝙ fic.2.q.7.si hæreticus.quia tales litigatores digni sunt talibus testibus. C. de hære.l.pen.Dico ꝙ non pōt: quia iste causam suā prosequitur, & nemo prohibetur a prosecutione iuris sui, licet sit criminosus: vt 4.q.6.omnibus.Nisi esset excōmunicatus,vel talis cui esset forū interdictum,vel infamis cui actus legitimi sunt interdicti.§.eo.licet.immo excommunicatus vel infamis non repellitur,cū sit reus: quia quælibet legitima defensio sibi reseruatur. §. de excep. cū inter.& quia contra testem directe non agitur,sed potius cōtra aduersarium,quia in testem actio non dirigitur.§.de ord.cog. cū dilectus.in fi.pari ratione nec aduersarius meus potest mihi obiicere crimen propter hoc.Vnde si seruus vult probare,se contraxisse cum aliqua libera sciente eum seruum esse, cū in hoc casu habeat personam standi in iudicio,potest excipere cōtra testes aduersarij,qđ ipsi sunt serui,licet ipse laboret simili impedimēto.Arg.contra.§.eo.personas.& 3.q.7.iudicet.& 25.dist. primum. nam si seruus accusatur,eadem sibi competit defensio quæ & libero.ff.de accusa.hos accusare.§.si seruus.Quando crimina obiicianda sunt testibus,dicitur.§.eo.præsentium.Ber.

g ¶ *Ciuili.*] Idem ꝙ si est de crimine,ciuiliter agatur.

Vltra tertium.] Primo ponitur regula, secundo exceptio : ibi, *Nisi.* Abbas.

CASVS.Aliquis tertiā habuit ꝓductionē testiū,adhuc petit quartam:quæritur vtrum debeat audiri?Rñdet Papa ꝙ nō,nisi prætito iuramēto,ꝙ neq; per se,neq; per aliū testificata didicerit, nec per dolū aliquem aut aliquā machinationē quartā petit,sed quia illos habere nō potuit,quos nunc producere intendit.Not.ꝙ præter iuramentum calumniæ:aliud iuramentum præstatur lite contestata.

2 ¶ *Productionem.*]id est,dilationem, de hoc dictum est §.eod. in causis.& ibi recurre.

b ¶ *Iuramento.*[Hoc quod hic dicitur,sumptū est de Auth, de test. §.quia vero.coll.7.Sed quare iuretur iterū,maxime vbi iuratū est de calumnia,cū iuramentū illud extēdatur ad omnia quæ postea occurrunt in causa. C. de iur.cal.Auth.hoc sacramentū. & in Auth. de iis q ingre. ad ap. §. vlt.coll.5. qa sæpius nō est iurādum, vt ibi dī 1. Dicas ꝙ illud iuramētū est aliud iuramentū ꝙ sit iuramentū de calumnia : & ideo vnum aliud nō excludit.Istud iuramentū est de veritate dicenda, quod pater ex ipsa littera, scilicet ꝙ debet iurare , ꝙ neque per se , neq; per alios didicit testificata, nec p aliquē dolū hoc facit.Iusm de calumnia est de eo qđ credit & æstimat.C. de iur. cal.l. 2. §.1. & ideo istud iuramentū præstatur. idem etiā est si causa talis sit vbi iuratur tm de veritate dicēda : quia istud iuramentū de veritate dicenda,nō extenditur ad hoc,sed ad principale negotium tantū.Vnde si quæritur an ꝙ aliquis ꝓcurator sit de quarta dilatio 2 dari nō debet sine isto iuramento,etiam si qualiscūquesit,etiam si causa,& ꝓsumptio est ꝓ eo ꝙ tertio ꝓduc. & ꝓterea ꝓbatum est ꝙ exigitur iuramentum de calumnia,& hoc ita vī,& ét sine iuro deberet ad mitti,qđ nō est verū:qa sine iuro hoc ei credi nō debet. maxime cū ante tertiā ꝓductionē hoc non fuerit ꝓtestatus , vnde iurare debet, nec tenetur ,put hic cōtinet. Præterea hæc quarta ꝓductio dari non debet,vbi sufficiēs ꝓductio testiū facta fuisset.§.eo.significauerunt. infra.quæ dēt,vbi sufficiēs ꝓductio testiū facta fuisset.§.eo.significauerunt. repora. p.l. immo nec secūda dilatio,nec tertia dāda esset,si sufficiēs ꝓductio fuerit facta fit, 4 nā in pecuniariis causis vltra vnā dilationem dari non debet secunda dilatio.ff.de fer.l.vlt.nisi causa cognita, vt ibi.

Non debet.]Primo ponitur regula per duo similia:ibi, *Cum etiā*.Abb.Sic.

CASVS.Aliquis est acusatus de crimine,pendente accusatione cō ipsum petitur in testimoniū in alia cā criminali:quæritur vtrū debeat admitti?Rñdet ꝙ pendēte accusatione ꝓtra ipsum, nō dēt admitti,nisi forsitan in exceptis:quia ét accusati ab accusatione admittuntur,nisi forsitan in exceptis:quia ét accusati ab accusatione vetustis & ordinū susceptione repellunturnisi prius se probauerint innocentes.Not.ꝙ accusatus de crimine pendente accusatione sua,nō potest testis esse in criminali,nec accusare aliū nec ordinari.

Glo.seq.no.ꝙ hæc tria,&c & addit quartum.reliqua pars rec. per tres quæstiones.prima,quid in ciuili.secunda,quid de exceptis criminibus.& nibus tertia,quid de condemnato qui appellauit.

¶ *Pendente accusatione.*]Nota ergo,ꝙ cum aliquis accusatus est de crimine,ſtatim grauata est eius opinio: vnde nō potest in criminibus ad testimoniū admitti,vt hic patet,& §.eo.testimonium. dicta. minibus ad testimoniū admitti,vt hic patet,& §.eo.testimonium. quod ꝙa testes sine omni suspicione esse debēt,& infamia.2.q.7.testes. & §.eo.deniq;.Nec etiam potest promoueri ad ordines,vt hic vero dī in fine.& 81.dist.tantis Daniel.& §. de accus. omnipotēs. & 33. dist.laici.& ff.de decur.eos.Item nec potest alium accusare : quia nō relatione criminis,sed innocētia reus purgatur.ff.de pub.iud. is qui.& hic in fi.Item nec pōt constitui ꝓcurator.C.de ꝓcurat.l. reum.Ité nec accusare.Ex hac enim decre.patet, ꝙ testimoniū in criminali actione, accusatio & ordinū susceptio pari passu incēdūt,ex eo ꝙ accusatus pēdente sua accusatione repellitur à testimonio ab accusatione & ordinū susceptiōe.Præterea ex eo qđ dicit in principio in criminibus,patet ꝙ secus est in ciuili:quia tūc nō obstāte accusatiōe,vī ꝙ interim possit admitti in testē in causa ciuili.§.eo.testimoniū.& est verum si sit emēdatus de crimine, & eū nō cōmitet infamia,vt ibi.arg.§.de simo.p tuas.qa licet accusetur,nō statim reus est. 15. q.vlt.c.vlti. quia pendēte accusatiōe remanet in officio suo,& interim subditi eius ei obedire tenent.§.de accus.olim.& 8.q.4.nonne.Ité patet hic, ꝙ minō idonei testes quorū opinio vacillare vī,ad-† mittūtur ī exceptis criminibus ex eo qđ dicit nisi forsan in exceptis criminib⁹:sed hoc forte est intelligēdum sm distinctionem illius c. Guido 2. q.1.in primis.vtrum nē Papę hic. Scilicet malæ fāmæ vel malæ opinionis:& tūc stitile accusatus de crimine excepto. Io. An.

¶ *Alexan.iij.Papien.electo.*

¶ *In causa ciuili monendi & inducendi testes sunt ad testificandum: & si se subtrahant odio,gratia,&c. compelluntur.*

CAP. I.

Ausam † matrimonij , quæ inter M. mulierem , & filium R.vertitur,commisimus iudicibus terminandam. ¶Ideoque mandamus, quatenus testes ab alterutra partium in suæ assertionis testimonium inuocatos , ne veritatem occultent [h], diligentius moneas & inducas. Si autem odio , vel gratia , vel timore [i], se subtrahant, eos ad ferendum testimonium coram præfatis iudicibus,vel eorum † nuncio [k], quem ad hoc miserint , ecclesiastica districtione compellas.

¶ Idem presbyteris Pontiæ †.

¶ Vbi testimonium est necessarium , compellendi sunt testes ad illud ferendū , etiā per suspensionis , excommunicationis , & depositionis sententiam.

CAP. II.

Ausam matrimonij,quæ inter.] In causa matrimoniali cogendi sunt testes ferre testimonium. ita communiter summatur,sed non placet inquantum ponit specialitē in matrimonio:qa sic loqui vñ iura in alia materia ciuili.In prima parte ponit causæ cōmissionem.In secunda prouidet partibus.ibi,*Ideoque*.Abbas Siculus.

CASVS. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter mulierē & virū sum:commissa fuit iudicibus,Mandat Papa Papiēn. electo.quatenus moneat testes ad ferēdum testimoniū , quos vtraq; pars sibi duxerit nominandos.Si vero odio, amore, vel timore se subtraxerint,quo ad ferendū testimoniū corā prędictis iudicibus vel nuncio,quem ad hoc miserint,cōpellat eos per ecclesiasticam censuram.No.testes compellendos,sed prius monendos.

¶ Gl.seq.ponit duplicem causam compulsionis testium.

h ¶ *Occulter.*]Sic 14.q.2.q̄.q̄.hęc em est cā quare testes cōpellūt, ne veritas occultet,& ne malº vt bonº cōtimeſ:vt ī c.q̄.q̄.& q veritatē hie p doct. occultat,peccatū cōmittit mortale 7.n.q.3.q̄sq.ideoq; cōpellitur. vide B.Tho. i ¶ *Timore.*]Tunc enim testes sunt cōpellendi,aliàs nō vī ꝙ com 2. 2. q. 70. pelli debeāt.ī.eo.super eo.ex eo enim ꝙ nō vult ferre testimoniū art. 1. adde præsumitur contra ipsum:vnde dico illum ſtarim compellendum Iaſin l.præ- nisi constaret per alios,quòd bene possit veritas comprobari. scriptione. C. si contra ius vel vltil

¶ Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.

k ¶ *Eorum nuncio.*]Puta,si fuerint debiles,vel infirmi, vel egregia pub. persona.

† In omnib⁹ manu.ac ceteris vestitoribus exēplaribus ista:non debent testes in causa ꝓducēdi.dicūtio,vlterius quæ circumferuntur in vulgatis ꝓtain est adiecta.

† Vide text. in Authen. qui semel. Cōde.ꝓba.

† Vide Burchardū lib. decreto. rum c.164.

1 Secundū Hoc deficit ratio:quia iuramentū calumniæ non defendit ꝙ dicta le superfluum: vnde die ꝙ exigitur ad tollendū iu ris ꝓæsum ptionē,quæ ꝓducit: & ꝓterea spe cit ꝙ qualiscūque sit vt exigatur ab de cālū. ne,maiori- tate de- fendatur. Ande.

Per dolū.]puta 3 expectat,ꝙ aliqs iterum moriat vel se absēteat

f ¶ *Nequiuit.*]Simile.§.de exce.pastoralis.& §.eo. presentiū. sed si hęc arg.§.de referip.si autē.& c.plerunque.& §.vt lit. nō cōtest. qm.r. in.& 2.q.6.anteriorū.§.ad hoc.& ita vī,ꝙ ét sine iuro deberet ad mitti,qđ nō est verū:qa sine iuro hoc ei credi nō debet. maxime cū ante tertiā ꝓductionē hoc non fuerit ꝓtestatus , vnde iurare debet, nec tenetur ,put hic cōtinet. Præterea hæc quarta ꝓductio dari non debet,vbi sufficiēs ꝓductio testiū facta fuisset.§.eo.significauerunt. infra.quæ dēt,vbi sufficiēs ꝓductio testiū facta fuisset.§.eo.significauerunt. repora. p.l. immo nec secūda dilatio,nec tertia dāda esset,si sufficiēs ꝓductio fuerit facta fit, 4 nā in pecuniariis causis vltra vnā dilationem dari non debet secunda dilatio.ff.de fer.l.vlt.nisi causa cognita, vt ibi.

4 Alii expōnūt in hoc casu.q.ꝙ exceptione fiat alibi in alio iudi cio,& eſt de crimine excommunicationis,nec infamis est de iure. Ioan.And.

2 Adde ꝙ testes non tenetur ,put hic cōtinet. Præterea hæc quarta ꝓductio dari non debet,vbi sufficiēs ꝓductio testiū facta fuisset.§.eo.significauerunt. infra.quæ dēt,vbi sufficiēs ꝓductio testiū facta fuisset.§.eo.significauerunt. repora. p.l. immo nec secūda dilatio,nec tertia dāda esset,si sufficiēs ꝓductio fuerit facta fit, 4 nā in pecuniariis causis vltra vnā dilationem dari non debet secunda dilatio.ff.de fer.l.vlt.nisi causa cognita, vt ibi.

3 Hæretes ra ipsum petitur in testimoniū in alia cā criminali:quæritur vtrū glosiulæ nō debeat admitti?Rñdet ꝙ pendēte accusatione ꝓtra ipsum, nō dēt Petrus. admitti,nisi forsitan in exceptis:quia ét accusati ab accusatione per habētur admitti,nisi forsitan in exceptis:quia ét accusati ab accusatione vetustis & ordinū susceptione repellunturnisi prius se probauerint inno centes.Not.ꝙ accusatus de crimine pendente accusatione sua,nō potest testis esse in criminali,nec accusare aliū nec ordinari.

5 Hæc glosula non habetur in antiquissimis exemplaribus.

¶ Glo.seq.no.ꝙ hæc tria,&c & addit quartum.reliqua pars rec. per tres quæstiones.prima,quid in ciuili.secunda,quid de exceptis criminibus.& nibus tertia,quid de condemnato qui appellauit.

¶ *Pendente accusatione.*]Nota ergo,ꝙ cum aliquis accusatus est de crimine,ſtatim grauata est eius opinio: vnde nō potest in criminibus ad testimoniū admitti,vt hic patet,& §.eo.testimonium. dicta. minibus ad testimoniū admitti,vt hic patet,& §.eo.testimonium. quod ꝙa testes sine omni suspicione esse debēt,& infamia.2.q.7.testes. & §.eo.deniq;.Nec etiam potest promoueri ad ordines,vt hic vero dī in fine.& 81.dist.tantis Daniel.& §. de accus. omnipotēs. & 33. dist.laici.& ff.de decur.eos.Item nec potest alium accusare : quia nō relatione criminis,sed innocētia reus purgatur.ff.de pub.iud. is qui.& hic in fi.Item nec pōt constitui ꝓcurator.C.de ꝓcurat.l. reum.Ité nec accusare.Ex hac enim decre.patet, ꝙ testimoniū in criminali actione, accusatio & ordinū susceptio pari passu incēdūt,ex eo ꝙ accusatus pēdente sua accusatione repellitur à testimonio ab accusatione & ordinū susceptiōe.Præterea ex eo qđ dicit in principio in criminibus,patet ꝙ secus est in ciuili:quia tūc nō obstāte accusatiōe,vī ꝙ interim possit admitti in testē in causa ciuili.§.eo.testimoniū.& est verum si sit emēdatus de crimine, & eū nō cōmitet infamia,vt ibi.arg.§.de simo.p tuas.qa licet accusetur,nō statim reus est. 15. q.vlt.c.vlti. quia pendēte accusatiōe remanet in officio suo,& interim subditi eius ei obedire tenent.§.de accus.olim.& 8.q.4.nonne.Ité patet hic, ꝙ minō idonei testes quorū opinio vacillare vī,ad-† mittūtur ī exceptis criminibus ex eo qđ dicit nisi forsan in exceptis criminib⁹:sed hoc forte est intelligēdum sm distinctionem illius c. Guido 2. q.1.in primis.vtrum nē Papę hic. Scilicet malæ fāmæ vel malæ opinionis:& tūc stitile accusatus de crimine excepto. Io. An.

6 Etiam de crimine famoso, vt in alle. in prin.Io. An.

† Inaliquot antiquissimis exemplaribus Pōtię, & Acōdenatus sit de crimine & appellet,vtrū recipiendus sit in testem, si pendente appellatione inducatur.Et satis patet ex his duobus c.quid iuris sit, ꝙ in criminali nequaquā in ciuili vero bene potest admitti:qa pēdente appellatione non dicitur cōdemnatus.ff.de pœ.l.2.§.vlt. & integer est ſtatus eius:vt interim fungatur honoribus.ff. nihil innouari ap.interpo.l.vnica.§.integer.& melius in §.si qs deportatus. quia licet si damnatus 6,adhuc,non habetur infamis,ex quo appellationem suam prosequitur.ff.de iis qui no.infa.furti.

DE TESTIBVS COGENDIS , VEL NON.

¶ Quia officiū testiū quasi publicum est , & ad illud interdū inuiti coguntur,ideo post tractatum de testibus:& c.sic continuat Ioan.And.

Ego cōtinuo sic:Visum est supra de testibus.sed quia posset dubitari vtrū ad testificandū possint compelli merito subditur ista.Ab.Siculus.

De hac materia habetur 2.q.6.ſtatuendum.

Ausam matrimonij,quæ inter.] In causa matrimoniali cogendi sunt testes ferre testimonium. ita communiter summatur,sed non placet inquantum ponit specialitē in matrimonio:qa sic loqui vñ iura in alia materia ciuili.In prima parte ponit causæ cōmissionem.In secunda prouidet partibus.ibi,*Ideoque*.Abbas Siculus.

CASVS. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter mulierē & virū sum:commissa fuit iudicibus,Mandat Papa Papiēn. electo.quatenus moneat testes ad ferēdum testimoniū , quos vtraq; pars sibi duxerit nominandos.Si vero odio, amore, vel timore se subtraxerint,quo ad ferendū testimoniū corā prędictis iudicibus vel nuncio,quem ad hoc miserint,cōpellat eos per ecclesiasticam censuram.No.testes compellendos,sed prius monendos.

7 An sit peccatum mortale non testificari,præter tradita

¶ Gl.seq.ponit duplicem causam compulsionis testium.

h ¶ *Occulter.*]Sic 14.q.2.q̄.q̄.hęc em est cā quare testes cōpellūt, ne veritas occultet,& ne malº vt bonº cōtimeſ:vt ī c.q̄.q̄.& q veritatē hie p doct. occultat,peccatū cōmittit mortale 7.n.q.3.q̄sq.ideoq; cōpellitur. vide B.Tho. i ¶ *Timore.*]Tunc enim testes sunt cōpellendi,aliàs nō vī ꝙ com 2. 2. q. 70. pelli debeāt.ī.eo.super eo.ex eo enim ꝙ nō vult ferre testimoniū art. 1. adde præsumitur contra ipsum:vnde dico illum ſtarim compellendum Iaſin l.præ- nisi constaret per alios,quòd bene possit veritas comprobari. scriptione. C. si contra ius vel vltil

¶ Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.

k ¶ *Eorum nuncio.*]Puta,si fuerint debiles,vel infirmi, vel egregia pub. persona.

Universidad de Deusto
Biblioteca

persona.ẽ.tit.proxi.si qui testium.& ff.de iureiur.ad personas.arg. cõtra.3.q.9.testes.ibi dicit q̃ præsentes debent esse testes,illud intellige de illis personis quæ ad iudicium venire possunt.Vel intelige illud in criminali,vbi testes debẽt esse in p̃sentia iudicis:hoc in ciuili.& hoc bene distinguitur.C.de fid.instru.Auth.apud eloquẽtissimum. exigitur eñ vt in criminali sint

† Cap 3.eo. tit.in 1.cõpilatione.& post consil. Laterã. sub Alex iij par. 8.cap.1.

corã iudice,& non solum ex dictis, sed etiã ex gestis iudex iformet motum animi sui.ff. de testi.l.3.§.item diuus.

Vm super.] Per excõmunicationis,suspẽsionis,& depositionis sniam, cogẽdi sunt testes.Tria facit. Primo præcipit.Secũdo punit contemnentem.Tertio aggrauat. Secunda ibi, *Si vero.*Tertia ibi , *Et si* Abbas.

CASVS. Mãdat Papa quibusdã presbyteris quatenus ad præsentiã suam accedant perhibituri testimoniũ veritati,super causa quæ vertitur inter epm Prẽnestinum,& abbatẽ Sublacẽn.Si vero nõ venerint , sciãt se ab officio & bñficio suspẽsos:& si nec si venerint , sniam excõicationis poterũt formidare.Nota q̃ crescente cõtumacia, crescere debet & pœna.

† Ianuen. † Ian.Epo.

† Cap.4.eo. tit. in 1. cõpilatione. & ca.7. par. 8.post conc. Laterã. sub Alex.iij.

a ¶*Veneritis.*] In termi no cõstituto supple, & tũc sufficit vt veniant & argu. ff.de condi. & demon.l.4.in fi.

¶*Glo.seq.reci.per cõtrarium de decre.cũ non ab homine vbi remittit.*

in l.ea qui de cũsatio.& p Iuliũ clarũ in pract.cri. §.ii.q.9.

b ¶*Ad offic.*] Is est ordo,cum culpa incipit à contumacia,tunc debet excommunicari.23. q. 4. forte. Secus si à crimine.tunc debet deponi.81.dist.dictum. & ẽ.de iudi. cum non ab homine.vbi de hoc.

¶ *Glossa sequens not.quod plures,&c.*

c ¶ Et *si nec sic veneritis.*] Not.ar.q̃ in vna citatione possunt fieri plures citationes:sicut etiã fit de consuetudine propter difficultatem citationum:vt ẽ.de do.& contu.veritatis.& c. cum dilecti. & ẽ.de in integ.resti.tum ex litteris.

¶ *Glossa sequens querit,& soluit.*

d ¶*Depositionis.*] Et sic crescente contumacia crescere debet & pœna.ẽ.vt lit.non cõteſt.quoniam.in fi.ff.de pœ. relegati. nisi necessitas sit impedimento.arg.ff.de arbi.Celsus.§. idem ait.non.n. in omni casu excõmunicare eum intelligitur.arg.ff.de solu.si seruus decem.in fin.Quid si excõicassẽt eũ nisi venisset in termino nulla exceptione facta,nunquid erit excõmunicatus si nõ potuit venire ? In casu tali salte quo ad Deum,non est excõmunicatus, quia impossibile præceptum nõ ligat.ff.quæ sen. sine app. rescin. l.Paulus 2. sed quia ecclesia illud ignorat,doceat de impedimẽto & absoluetur sine difficultate à grauamine.ar.ẽ.de sent.excom.sacro.fi to.Si vero nõ venerint , sciãt se ab officio & bñficio suspẽsos:& si nec si venerint , sniam excõicationis poterũt formidare.Nota q̃ crescente cõtumacia, crescere debet & pœna.

1 Hæc q.no. 4.q.5. capit. uno.in glo. sed ponẽ.& in Spec. de cit.§. pe ad fi.& facit q̃ not.infra.de solut. Odo ardus.& q̃ dixi de of. deleg. P. & G.& vt ex peditum de sent. excõ. venerabili bus.§. idem lib.6. Ioan. And.

a ¶*Veneritis.*] In termino cõstituto supple, & tũc sufficit vt veniant & argu. ff.de condi. & demon.l.4.in fi.

¶*Glo.seq.reci.per cõtrarium de decre.cũ non ab homine vbi remittit.*

b ¶*Ad offic.*] Is est ordo,cum culpa incipit à contumacia,tunc debet excommunicari.23. q. 4. forte. Secus si à crimine.tunc debet deponi.81.dist.dictum. & ẽ.de iudi. cum non ab homine.vbi de hoc.

¶ *Glossa sequens not.quod plures,&c.*

c ¶ Et *si nec sic veneritis.*] Not.ar.q̃ in vna citatione possunt fieri plures citationes:sicut etiã fit de consuetudine propter difficultatem citationum:vt ẽ.de do.& contu.veritatis.& c. cum dilecti. & ẽ.de in integ.resti.tum ex litteris.

¶ *Glossa sequens querit,& soluit.*

d ¶*Depositionis.*] Et sic crescente contumacia crescere debet & pœna.ẽ.vt lit.non cõteſt.quoniam.in fi.ff.de pœ. relegati. nisi necessitas sit impedimento.arg.ff.de arbi.Celsus.§. idem ait.non.n. in omni casu excõmunicare eum intelligitur.arg.ff.de solu.si seruus decem.in fin.Quid si excõicassẽt eũ nisi venisset in termino nulla exceptione facta,nunquid erit excõmunicatus si nõ potuit venire ? In casu tali salte quo ad Deum,non est excõmunicatus, quia impossibile præceptum nõ ligat.ff.quæ sen. sine app. rescin. l.Paulus 2. sed quia ecclesia illud ignorat,doceat de impedimẽto & absoluetur sine difficultate à grauamine.ar.ẽ.de sent.excom.sacro.fi to.Si vero nõ venerint , sciãt se ab officio & bñficio suspẽsos:& si nec si venerint , sniam excõicationis poterũt formidare.Nota q̃ crescente cõtumacia, crescere debet & pœna.

1 Hæc q.no. 4.q.5. capit. uno.in glo. sed ponẽ.& in Spec. de cit.§. pe ad fi.& facit q̃ not.infra.de solut. Odo ardus.& q̃ dixi de of. deleg. P. & G.& vt ex peditum de sent. excõ. venerabili bus.§. idem lib.6. Ioan. And.

CAP. II.

CVm † super causa, quæ vertitur inter Prænestinũ episcopum,& Sublacẽ. abbatem, sit testimonium vestrum necessariũ:Mandamus , quatenus perhibituri testimonium veritati, Apostolico vos cõspectui præsentetis.Si vero nõ veneritis [a], sciatis vos ab officio [b] & beneficio ecclesiastico Apostolica auctoritate suspensos. Et [c] si nec sic veneritis, excommunicationis & depositionis [d] sententiam poteritis formidare.

¶Idem Genuen.† Achiepiscopo.

¶*Testis qui timore aduersæ partis se subtrahit,testificari compellitur. adde etiam in criminali secũdum communem intellectum:& sic aliquid additur ad cap.1.supra eod.& c.dilectorum.infra eo.*

CAP. III.

SVper † eo [e] : & infra.¶Consultationi tuæ taliter respondemus,quòd si factum est notorium,non eget testium depositionibus declarari , cum talia probationem vel ordinem iudiciarium non requirant [f]. Verum si non est notorium , & is quis conuenitur, factum negauerit , testes qui interfuerunt facto,monendi sunt,nõ cogendi [g] ad ferendum testimonium veritati.Nisi forte timore [h] aduersæ partis consti terit iudici, eos à ferendo testimonio reuocari. Licet ad hoc passim [i] possint de† iuris humani rigore compelli.

¶Idem.

¶Compelluntur testes etiam in criminali, quos accusatus malitiose accusatori subtraxit.hoc dicit secundum verum & communem intellectum.Abbas.

CAP. IIII.

PEruenit † ad audientiã nostram, quòd cum l. Prior sancti Laurentij, coram te fuisset de simoniæ,& adulterij crimine accusatus, quendam , qui contra eum ducendus erat in testimonium , iuramento [k] adstrinxit, vt non deponeret contra ipsum : & infra. ¶Nos igitur attendentes,quòd nemo debet [l] aduersario instrumenta [m] (quorum appellatione testes continentur) subtrahere : & quòd tam ille qui subripit instrumenta , quàm qui aduersario parem † aduocationis copiam subtrahit , iniquam ostendit [n] a se litem foueri , & experiri debet in se iudicis auctoritatem eluſam [o] : Respõdemus, ad detegendũ tantæ fraudis & calliditatis commentum [a] †, ipsum testem merito compellendum.

¶Clemens iij. Segobien. † episcopo.

¶Si res aliter probari non potest,etiam in causa criminali compellendi sunt testes.h. d. secundum lecturam notabilorem.

CAP. V.

ij PEruenit † ad nos,quòd cũ à laicis enormis & intolerabilis iniuria clerico multis astantibus & videntibus inferatur , iniuriantes in causam tracti , negant se tantum facinus commisisse: & cum læsus eorum testimonio qui præsentes extiterant,hoc probare desideret , illi nolunt veritati testimonium perhibere : & infra .

¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd hi qui de rebus ecclesiasticis [b] testificari recusant [c] , si aliter veritas nequiuerit elici,ad illud sunt per censuram ecclesiasticam compellendi.

¶Idem.

¶Super consanguinitate probanda cogendi sunt testes.Ita communiter summatur. Sed Panor.non placet hoc summarium, & ideo summat sicut cap.1.supra eod.

CAP. VI.

CAeterum † quòd super cõsanguinitate cogendus sit testis perhibere testimonium veritati , non dubitatur à nobis , cum id tam ius scriptum [d] approbet , quàm consuetudo actibus [e] vtentium approbata † , si ipsum [f] constiterit odio vel gratia , veritatẽ, supprimere,aut timore [g].

¶Celestinus tertius.

¶Testis synodalis,qui coram ordinario super matrimonio deposuit,non compellitur iurare super eo corã delegato. hoc primo. Propter supernenientem infamiam à testimonio repellitur.hoc secundo.Potest tamen si seruauerit incontinenti non ex intervallo dictum sicũ corrigere.hoc tertio.

CAP. VII.

PRæterea † si testes publici, quos tua ciuitas nuncupat synodales [h] , super causa matrimonij coram te vel tuo capitulo semel testimonium reddiderint,non debent compelli,vt in præsentia alicuius delegati iudicis,super eadem causa iterato [i] præbeant iuramentũ: dũmodo aliter [k] fiat fides iudicantibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

cauſã, non debet amplius iurare ſuper illa, niſi emerſerit aliquid de nouo.

a ¶ *Quæſtionis.*] Tunc enim debet iurare ſuper articulo illo nouę quæſtionis: quia primum iuramentũ non extenditur ad illum articulum nouæ quæſtionis: quia cum præſtitit illud in ſynodo vel coram epiſcopo, nõ cogitabatur de illo, & ꝙ iterũ iurare debeat probatur. 5. tit. prox. fraternitatis. vbi nouus articulus probatur tã per antiquos teſtes quàm per nouos prius præſtito ab omnibus iuramẽto: vt 5. tit. proxi. c. de teſtibus. & C. de tempo. appel. per hanc.

b ¶ *A perhibendo.*] Nota ergo, ꝙ teſtes huiuſmodi ſynodales ꝓp infamiam ſuperuenientẽ remouentur à teſtimonio perhibendo, nõ autem à perhibito: quia infamia vel delictũ ſuperueniens non vitiat quod legitime factum eſt. j. de eo qui cog. conſang. vxo. fuæ. diſcretionem. & c. tuæ. & c. iordane. arg. C. de teſt. l. 1. 1 & 3. q. 7. c. infamis. §. verum. ff. de offic. prætо. Barbarius. ſic reſcriptũ Papæ non caſſat ea quę legitime facta ſunt. 5. de reſtit. ſpol. audita.

c ¶ *Remoueri.*] Habes hic quòd infamis repellitur à denunciatione: vt j. de ſpon. cũ in tua. & j. de accuſ. cum dilectus filius. & c. ſicut olim. & ff. de populari act. popularis actio. Hugo contra. Bernardus.

d ¶ *In communi.*] id eſt in ſynodo vel auditorio communi. 35. q. 6. epiſcopus in ſynodo.

¶ *Gloſſa ſequens reci. per q. & ſolu. In fine ſignat contrarium. & ſoluit.*

e ¶ *Incontinenti.*] id eſt, in eadem inſtantia 2 iudicij, antequam loquatur partibus vel antequã recedat à preſentia iudicis: quia poſtea ſubornatus præſumitur, ſed hoc poſſet intelligi habito reſpectu ad qualitatẽ perſonæ: vt ſic poſſit corrigere vel addere etiam ex interuallo 3. Qualiter intelligatur, incõtinenti, probatur. ff. de verb. oblig. continuus actus. ff. de adulte. quod ait lex. §. vlt. in fi. C. de erro. aduo. l. vlt. & 32. q. 1. apud miſericordẽ. & melius. 5. de elect. quia propter. ibi inuenies multas expoſitiones huius verbi, incontinenti, ſiue mox. Arg. contra. 35. q. 9. quod quis commiſit. ſed il la contraria non tangunt hoc.

Super his.] CASVS. Quidam electus fuit in eſpm Lucañ. quidam canonici ſe oppoſuerunt dicentes, ꝙ erat malæ famæ, & ꝙ matrimonium contraxerat cũ vidua, & litteras contra ipſum nomine capituli ad dominũ Papam miſerunt: ſuper his articulis comiſit Papa inquiſitionem: dubitabatur an teſtes ad hæc probanda debeant compelli? Reſpondet Papa, quòd teſtes qui ad hæc probanda nominati fuerint, compellantur.

f ¶ *Super his.*] Hæc decr. eſt pars illius quã habes. j. de acc. ſup his. in fi. illius deciſa eſt. Et de hac materia loquit̃ 5. tit. pxi. tã litteris.

¶ *Gloſſa ſequens ponit caſum.*

g ¶ *Articulis.*] Ex hoc loco potes ſumere caſum tam illius decr. tam litteris. 5. tit. proxi. quàm illius, ſuper his. j. de accuſa. Quidam electus fuit in epiſcopum Lucañ. quidam ſe opponebant electioni illius dicentes, ꝙ erat malæ famæ, & quòd matrimonium contraxerat cum vidua. Item iſti qui opponebant ſe litteras contra electum nomine capituli domino Papæ miſerunt, quas tam electus quam capitulum falſas dicebant, & capitulum neſciuiſſe de litteris illis: & de iſtis articulis mandat Papa inquiri, & ad hæc probanda teſtes ſunt compellendi.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & remittit.*

† In pluribus veritatis codicibus ita: Huiuſmodi vero teſtes pub ici, iure poſſũt & c. & in pauci habetur vt in cõtextu.

† Cap. 3. tit. de accuſatio. in 3. compilatione. Adde hic Guidonem Papæ.

1 Satis eſt ꝙ teſtis adhibitus teſtamento communi opinione eo tempore habebatur ꝓ libero. Ioã. And.

2 Quidam dicũt ꝙ teſtis poſt reuocare ei ro rẽ vſque ad ſententiam, ſicut & principalis. C. de iu. & fa. igno. l. error. qđ non placet Go. Ioan And.

3 Vnde dicit Hoſt. ꝙ licet multa ſint ſcripta, ipſe putat hoc arbitra rũ, vt conſtat ſ derata qualitate ꝓſonę, quãtitate interuallj, coloqo partiũ, & re liquis circũſtantijs, iudex correctionẽ admittat vel ſi & facit qđ dixi in tex. Ioan. And.

ei delegato: niſi forte articulus nouæ quæſtionis a emergat.

¶ Huiuſmodi † vero teſtes publico iure poſſunt propter infamiam à perhibendo b teſtimonio remoueri c, ſi eam poſtquam in communi d recepti fuerint, contigerit contraxiſſe. Quorum teſtimonia ſi quandoque nõ ſtudioſe, ſed in proferendo errauerint, & ſe incontinenti e correxerint, reprobari non debent: ſecus autem erit ſi correctioni ſuæ interpoſuerint interuallum.

¶ Inn. iij. Priori ſancti Fridiani, & magiſtro P. canonico Piſano.

¶ *Cum de fama, vel vitio falſitatis inquiritur, cogendi ſunt teſtes, hoc dicit ſecundum Ioan. And. ſed ſecundum Panor. nimis reſtringit textum.*

CAP. VIII.

SVper † his f: & infra. ¶ Cęterum volumus & mãdamus, vt ſuper inquiſitionis articulis g tam de fama electi, quam litteris contra eum ſub nomine longe maioris & ſanioris partis capituli deſtinatis, cogatis h teſtes qui nominati fuerint, perhibere teſtimonium veritati.

¶ Idem archidiacono Mediolanenſi.

¶ Teſtes, qui ſe ſubtrahunt, etiam in criminali cogendi ſunt.

h ¶ *Cogatis.*] Hic compelluntur teſtes in criminibus, & etiam in irregularitate. j. eo. c. proxi. & ſic eſt contra. 5. eo. peruenit. & j. eo. dilectorum. vbi ſoluitur.

Cvm contra.] Super crimine falſi cogendi ſunt teſtes. ſic ſummat Io. And. Sed certe nõ elicitur hoc ſimpliciter ex textu, qa mandat ſub cõditione ſi ſe gratia, odio, &c. & ſic non ponit ſpeciale in crimine falſi: quia ſic loquitur in aliis cauſis criminalibus ſupra eodem. ſuper eo. Communis diuiſio. ſecunda ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Magiſter Radulphus impetrauit litteras à ſede Apoſtolica dum ipſe tam per ſe, quàm per procuratoré illis litteris vteretur, obiectum fuit ei quòd eſſent falſæ, quod cum ipſe negaret, pars aduerſa voluit hoc probare, petẽs vt teſtes quos ad hoc probandum nominaret, compellerentur: quæſiuit archiepiſcopus cui litteras direxerat ſupradictas, vtrũ teſtes ſuper articulo falſitatis huius eſſent cõpellendi? Reſpondet Papa, quòd ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, compellat eos veritati teſtimonium perhibere. Nota teſtes in criminibus compellendos.

¶ *Gloſſa ſeq. ponit dubitationis cãm. ſignat cõtrarium & remittit.*

i ¶ *Compellere,*] Dubitationis cauſa fuit: quia videbatur quòd in criminibus non ſunt compellendi teſtes. in Authent. de teſtib. §. quoniam. collat. 7. ar. C. eo. ſi quando. in princ. ex eo quod dicit ibi, in pecuniariis cauſis teſtes cogendos, videtur ꝙ non in criminibus: ſed contra hoc mandat Papa ſcilicet ꝙ cõpellantur. & ſupra cap. proxim. & in ſeq. c. dicit, quòd in criminalibus non compellantur, ſed ibi habetur contrariorum ſolutio & quando compellantur, & quando non.

Dilectorum.] CASVS. Inter capitulum Vulterañ. ex parte vna, & epiſcopum eorundẽ ex altera, ſuper diuerſis articulis per conuentionis & recõuentionis modum quæſtio vertebatur: procuratoribus vtriuſque partis in præſentia Papæ conſtitutis lite conteſt. Mandat Papa quibuſdam, quatenus teſtes qui fuerint nominati, ſi ſe odio, gratia, vel timore ſubtraxerint, per cenſurã eccleſiaſticam compellant veritati teſtimonium perhibere. Nota teſtes ſuper criminibus non compellendos

¶ *Gloſ. ſeq. hẽt duas partes. Prima dicit, teſtes in ciuilibus cogẽdos, excipit mediatores & certos priuilegiatos. Scda ibi, In criminibus. tractat principaliter de ipſorũ cõpulſione in criminibus. & facit ſeptem.*

Primo alleg. pro & cõtra. Secundo ibi, Super hoc. ponit opi. quæ hẽt illos cogi cũ de crimine ciuiliter agitur. Tertio ibi, Sed huic. illã impugnat. Quarto ibi, Ideoque. ponit opi. ſuã, quæ hẽt illos non cogi etiã cũ de crimine ciuiliter agitur. Quinto ibi, Qualiter. reſpõdet ad cõtraria, opi. ſuã reaſſumens. Sexto ibi, Alij. reaſſumit coadiuuat opin. cõtrariam dicens illam æquam. Septimo ibi, Inmo. ponit opi. Innocentij.

k ¶ *Super criminibus.*] Circa cõpulſionem teſtium nota, & in cauſa ciuili vbi aliter veritas haberi nõ poteſt, indiſtincte ſunt compellendi tam clerici ſ quã laici, ne veritas occultetur. 14. q. 2. quãquam. & quia mortaliter peccant qui veritatem occultant. 11. q. 3. quiſquis. vnde monitione præmiſſa indiſtincte compelli debent teſtes. 5. eo. ſuper eo. & eo ipſo quòd monitus non vult teſtificari, præſumitur quòd etiam malitioſe hoc faciat, vt ſæpius dictum eſt 5. eo. cauſam. Quandoque tamen in pecuniariis cauſis nõ cõpelluntur, vt in mediatoribus qui nõ cõpellũtur ferre teſtimonii in con-

tractibus, in quibus mediatores ſuerunt, niſi de cõſenſu partium. in Auth. eo. §. quoniam. coll. 7. Item in aliis caſibus, qui quaſi priuilegiati ſunt 1. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item in criminali. ver. item inuiti. & tribus cap. ſeq. In criminibus vero patet hic ꝙ compellendi non ſunt. & ar. ad hoc. C. eo. ſi quando. in prin. & 5. eod. peruenit. In contrarium videtur quòd bene ſunt cõpellendi. 5. eod. ſuper his. & c. cum contra. in quibus expreſſe cõpellitur. & arg. 5. tit. proxi. cum cauſam. ver. teſtes autem, &c. ſed ibi. ver. ille ſoluitur, & ad principales teſtes illud reſtringitur. & 4. q. 3. §. ité in criminali. ver. ité lege Iulia publicorum iudiciorum. ex eo enim quòd certę perſonę ibi non compelluntur: datur intelligi quòd aliæ compellantur: quia qđ de vno negatur, de alio &c. 25. diſt. qualis. ff. eo. lege Iulia. ille enim perſonæ priuilegiatæ ſunt propter connexitatem. vnde aliæ omnes compelluntur. Super hoc dicunt quidam, quòd ſi agatur directe in modum acculationis, non ſunt teſtes compellendi: Si vero ciuiliter agitur de crimine in modum exceptionis, vel denunciationis, aut ẽt inquiſitionis, tunc compelluntur. vt 5. eod. tit. ſuper his. & j. de ſimo. licet Hely. Sed huic diſtinctioni contradicit expreſſe hæc decre. quia non poterat agi criminaliter in hac decret. ſed ciuiliter tantum, duabus rõnibus. Primo, quia hic agebatur cauſa cõuentionis & recõuentionis inter eſpm & capitulũ, vt patet in antiqua: & quia per procuratoré, vt littera iſta dicit, procuratoribus conſtitutis. ſed procurator nõ interuenit in cauſa criminali. j. de accuſat, veniens. & ff. de publi. iudi. l. pen. §. ſi 2 & 5. q. 3. in criminalibus. pxi. bus. & in crimine non fit mutua accuſatio vel denunciatio: quia ſuper non relatione criminum, ſed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iud. is qui. & 3. q. 11. neganda. & ſic neceſſe eſt vt dicamus, ꝙ hic obiiciebantur crimina teſtibus 3, vt à teſtimonio repellerentur. & ideo dicit, cogatis teſtes, ſcilicet qui nominati fuerint præterquam ſuper criminibus. Ideoque dicendum eſt, quòd ſuper crimibus teſtes cõpellendi non ſunt, ſiue directe agatur de crimine, ſiue ciuiliter, vt hic patet, & 5. eo. peruenit. & hæc eſt ratio: quia in fama alterius nemo debet facile proſilire: quia tales detractorum dictũ res dicuntur. 6. q. 1. ex merito. & c. tribus ſeq. ergo multo fortius nec cõpelli. Qualiter reſpondebis capitulis 5. proximis? Ad illud, ſuper his. dicas ꝙ ibi compelluntur teſtes ad probandum infamiã ſiue irregularitatem contra electum, ne indigna perſona ad apicẽ dignitatis promoueatur per ſurreptionẽ, quia vilis perſona ad tãtam dignitatẽ ſurreptione promoueri non debet: & iudex ex officio ſuo hoc facere dẽt propter publicam vtilitatẽ: quia ille omnibus de ſua plebe præficitur, & ſic eſt quaſi ſpeciale in cauſa inquiſitionis. & j. de ſim. licet Hely. & inquiſitio nõ fit niſi vbi infamia præceſſit: vnde ibi nõ compelluntur teſtes in infamiam alicuius, ſed ex tali cõpulſione ſi probentur crimina, oritur infamia. 5. tit. proxi. teſtimonium. & quia ibi agebatur de falſo per inquiſitionem: ideo compellũtur teſtes ne talis falſitas remaneat impunita ex defectu teſtium: in quo caſu intelligitur proxi. c. cum contra. quia dico illud ſpeciale in crimine falſi 4, & præcipue in litteris Papæ, in quibus multa ſpecialia ſunt. j. de crim. fal. ad falſarium. & idẽ in caſu ſeq. cap. Dico ergo ꝙ vbicunq; agitur actione odioſa vel exceptione, per quam ad infamiã alicuius procedatur, nõ ſunt compellendi teſtes (vt dictum eſt) niſi in caſibus prædictis. ſecundum leges compelluntur, niſi in caſibus vbi ſpecialiter nõ debent compelli, vt dictum eſt. & hoc dicunt Tan. & Vin. Alij cõtrarium dicunt prout dictum eſt. Sed ſupradictis omnibus rationibus poteſt de facili reſponderi ſecundum illos qui dicunt, ꝙ ſemper cõpellendi ſunt teſtes: niſi agatur criminaliter tantũ. Dic ꝙ nulla criminalis erat quæſtio inter epiſcopũ & capitulum, ſed ciuilis tãtum, vt patet in integra, in 5. compilatione, ſcilicet conuentio & recõuentio. & qđ dicit, teſtes qui nominati fuerint, cogatis veritati teſtimoniũ phibere, ſi gratia, odio vel timore ſe ſubtraxerint, præterquam ſuper criminibus: ſic debet intelligi, quòd teſtes in ciuilibus quæſtionibus ſunt compellẽdi, ſed in criminalibus non debẽt compelli. & ſic Papa prouidit hic nouum ius, & ſic contrarium nullum cõtra iſtos. & ſic nõ oportet dicere vt dicũt, ꝙ hic erat controuerſia inter epiſcopum & capitulum ſuper pluribus articulis ciuilibus, & ſuper criminalibus: & ꝙ iſti erant procuratores ad excuſationes tantũ allegandas, vel ꝙ dati erant lite cõteſtata: iſta ſtare nõ poſſunt, vt patet in antiqua decre. & ꝓ iura ꝓdicta: ciuilis enim & criminalis quæſtio non concurrunt ſimul immo criminalis præiudicat ciuili. 3. q. vlt. cap. non eſt. §. aliquando. Sed magis æquũ 5 videretur ꝙ ſemper cõ pellerentur qualitercũque agatur, ne crimina remaneant impunita, dum tamen non criminaliter directe, nec per viles perſonas quis cõdẽnetur. ar. cõtra. j. de ſen. excõ. vt famæ. cum ſuis concor. ibi poſitis. & ar. j. de collu. c. 1. & 2. & vlti. & 5. titu. proxi. cum cauſam. ver. teſtes autem, &c. & 5. eo. ſuper his. & c. cum contra. & j. cap. proxi. Inn. iij. dicit ꝙ vbi non eſt peccatum tacere, id ſu per quo teſtes inducũtur, non ſunt cõpellendi. ſed ſi peccatum eſt tacere, compellunrur.

Venerabilis.] Diuiditur, Nam in prima parte ponitur iuſta petitio. In ſecunda ipſius exauditio: ibi, *Ideoque.* Abb. Sicu. us.

CASVS. Ciues Cerviceñ. cũ duobus M. & I. quondã clericis eccleſiæ Rauennaten. quandã fecerũt piurationẽ ꝓtra archiepm Rauennaten. dantes eiſdẽ clericis quandã pecuniæ q̃titatẽ: & ad hęc celanda ſe iuramẽto vinculo adſtrinxerunt: Archieps ſuper his & quibuſdã aliis articulis, ꝓtra ciues & clericos ꝓdictos ad Bonoñ. epm & eius cõiudicẽ litteras impetrauit: vnde cũ intentionẽ ſuã ꝓbare non poſſet, niſi teſtimonio ciuiũ ꝓdictorũ, ſupplicauit dño Papæ, vt ſibi ꝓuidere ſup hoc dignaret: ne ergo ex defectu teſtiũ ſua iuſtitia deperiret, mãdat Papa eiſdẽ iudicib⁹, quatenus monitione ꝓmiſſa ꝑ cenſurã eccle. cõpellat illos quos viderint opelẽdos, vt ab hmõi iuraméto abſoluãt illos, quos archieps ad teſtimoniũ duxerit ꝓducẽdos, & nihilominus ſi illi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, ſimili cẽſura cõpellãt coſdẽ, ad phibẽdũ teſtimoniũ veritati. Not. teſtes cõpellẽdos ad cõiurationẽ ꝓbandã. Ité iuramentũ temerariũ nõ repellit à teſtimonio. Ité impediẽtes iuriſdictionem iudicis, poſſunt compelli vt eum non impediant.

¶ *Gloſ. ſeq. reci. per q. quæ ſit pœna conſpirantis contra epiſcopum.*

a ¶ *Cõiurationem.*] Clerici enim qui cõtra eſpm ſuũ faciũt coniurõnem, vel inſidias ei paraverint, deponẽdi ſunt, & tradẽdi curiæ ſeculari, vt puniantur. 11. q. 1. ſi quis ſacerdotũ. & c. coniurationũ. & tribus c. ſeq. laici vero qui contra eſpm ſuum cõſpirationem faciunt, ſunt excõicandi, & cõione priuandi. 11. q. 1. conſpirationum.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit, & ſoluit an ſi. arg. ſocium, & c.*

b ¶ *Iuramento abſoluant.*] Sed vr ꝙ non debeant abſolui, cũ iuramentum non tenuerit. vnde potius denunciãdi ſunt nõ reneri huiuſmodi iuramento ligati. 5. tit. proxi. conſtitutis. & c. intimauit. & j. de acc. olim. & ita hæc abſolutio potius dicitur fieri ad cautelã, ſiue de facto. ſic quandoque abſoluũtur aliqui, vt poſſint teſtificari. 5. tit. proxi. veniens. in fine. præterea & alia ratione iuramẽtum huiuſmodi non tenuit: quia coniurationes hmõi illicitæ ſunt. 11. q. 1. ſiquis ſacerdotum. & cap. cõiurationum. & capitulo ſeq. ergo tale iuramentum non eſt ſeruandum, cum vergat in diſpendiũ ſalutis æternæ. j. de iureiur. ſi vero. & 22. q. 4. ſi aliquid. & in multis cap. ciuiſdẽ q. & quia nõ habuit tres comites. ſ. veritatẽ, iuſtitiã, & iudiciũ, vt ea. cauſa, q. 2. animaduertendum. vel licet ſit illicitũ, auctoritate propria nõ debet quis venire cõtra. ar. cõtra. 5. de ele. venerabilẽ. Itẽ habes hic ꝙ ſocius criminis admittitur ad detegendã conſpirationẽ, immo certe tenetur illam cõſpirationẽ manifeſtare & denunciare. 6. q. 1. c. ſi quis cum militibus. in fin. & 79. diſt. ſi quis Papa. Item in defectũ probationis minus idonei teſtes admittuntur, qui alias nõ admitterentur. C. de hæ. l. pen. & 4. q. 3. cap. ſi teſtes. §. item ſerui reſponſio. & propter defectum teſtiũ admittuntur qui alias admitti non debent. 5. de elec. cum dilecti.

c ¶ *Eos.*] Cum 6 fuerint abſoluti, vt voluerint ferre teſtimonium propter iuſurandum. nihilominus, &c.

† Dicitur, ei, deeſt in multis antiquis.

† Vide. l. fi. C. de hæreti. & l. quotiés. ff. de quæſtio. & l. cũ probatio. ff. de ꝓbation.

5 Dicit Pet. de Sam. hic q. ꝓ hæc ver ba gl nõ recedit à ſuperiori ſua opi. ipſe vero dicit hoc renendum, ꝙ vbi iudex procedit ex officio etiã in criminali, cogit teſtes, ſi ad alterius petitionem non cogit. Ioan. Andr.

6 Hæc gloſſa nec Bernec in antiquis exemplaribus habetur.

¶ DE

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

¶ *Continuata est hæc rub. secundum Io. And. supra in rub. de testi. Vel dic tu sic: Visum est supra de vna specie probationis, quæ scilicet sit per testes, nunc subiicit de alia quæ fit per instrumenta. Abb. Siculus. De hac materia habetur 3.q.9. testes. §. si debitum.*

TITVLVS XXII.

De fide instrumentorum.

¶ Gregorius †.

¶ Instrumenti exemplum non solemniter sumptum, fidem non facit absque originali hoc dicit secundum ipsius mentem.

CAP. I.

SI † scripturam authenticam [a] non videmus, ad exemplaria [b] nihil facere possumus.

¶ Alexander tertius.

¶ Corruit instrumentum si testes inscripti decesserint, nisi sigillum habeat authenticum, vel à notario sit confectum.

CAP. II.

SCripta † vero authentica [c], si testes inscripti decesserint (nisi per manum publicam [d] facta fuerint, ita quòd appareant [e] publica, aut authenticum sigillum [f] habuerint, per quod possint probari) non videntur nobis alicuius firmitatis robur habere.

¶ Idem.

¶ Rescriptum Apostolicum propter rasuram in loco non suspecto, non censetur vitiosum. h. d. secundum mentem.

CAP. III.

EX † litteris vestris accepimus, quòd cũ causam quæ inter magistrum A. & R. super capella de Ambitoria † vertitur, de mandato nostro susceperitis terminandam, præfatus R. litterarum sibi copiam fieri postulauit [g]. Qui cum eas argueret falsitatis: quia in narratione facti abrasæ [h] sunt, vbi scriptum est, iura parochialia: & infra. ¶ Dicimus, quòd propter abrasionem illam, iudicari falsæ non possunt, nec etiam haberi suspectæ, præsertim cum & priuilegia in possessionibus [i] abradantur: & litteræ in narratione facti (si erratum est) possunt incunctanter abradi.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ Redarguenti priuilegium de falso, iudex faciet illud exhiberi coram iudice & paucis, & in loco cõgruo & secuto: & interim stabitur sententiæ latæ per illud.

CAP. IIII.

ACcepimus † litteras, quas abbas sancti Augustini contra Cantuarien. archiepiscopum transmisit: & infra.

ADDITIO. In Auth. de instru. cau. & si. §. sed & si quis. & talis scriptura dicitur authentica.

EX *litteris.*] Cõmunis diuisio secunda: ibi, *Dicimus.* Abb. Sicul.

CASVS. Inter A. & R. vertebat qõ super capella de Ambitoria, quæ fuit cõmissa quibusdã iudicibus, partibus corã iudicibus cõ stitutis, dictus R. postulauit sibi fieri copiã litterarũ: qui cũ eas in rem, sed ex spiceret, cœpit illas arguere falsitatis, p eo q in narratione facti, integro & vbi scriptũ est, iura parochialia, erãt abrasæ: iudices sup hoc dubitãtes, quæsiuerunt, an pp hoc debeãt dici falsæ? Rndet Papa q pp abrasionẽ illam non possunt iudicari falsæ, nec suspectæ: quia etiã priuilegia in nominibus possessionum abraduntur: & litteræ, si in narratione facti erratum est, possunt abradi. Nota q litterarum copia facienda est aduersario ad inspiciendum: Item vbi ius non constituitur, non nocet rasura: quia narratio facti non facit ius.

¶ Glo. seq. recite. per q. secunda per obiectionem.

g ¶ *Postulauit.*] Quod de iure petere potuit, cũ sit cõe instrũm: immo iudex tenetur illud partibus exhibere. ẽ. de dila. ꝑterea qđ si nõ fecerit, appellari poterit. ẽ. eo. G. perpetuus. nã & ꝑpria instrũa tenet q̃s alteri parti exhibere, ex quo vtiq illis in iudicio. ẽ. eo. c. ꝑx. & c. contingit. & C. eo. l. vlt. cũ ea vult arguere falsitatis: vt ibi dr.

h ¶ *Abrasæ sunt.*] Vnde videbat dubitandũ, qñ rescriptũ dẽt appa rere nõ vitiatũ, nõ cãcellatũ. C. de edi. di. Hadri. tol. l. vlt. & fine re prehẽsione bullæ & chartæ vel litteræ. ẽ. de priuile. cũ olim. & hoc. Go. hoc intelligo verũ vbi est ius qõnis, & vbi Papa rndet de iure: sed in relligione narratiõe facti pñt abradi, quia hoc ad ius nõ pertinet, sed ad qõ modica mu nẽ fidei. i. facti. C. de test. si vnus. quia nõ ſtatur tali narrationi, nisi illud probetur: nec dr propterea vitiosum rescriptũ, si de eadẽ ma nu rasura repositа est i loco nõ suspecto. si vero litteræ essẽt clausi tũc nosc. tũc nõ nocet. ar. C. de fi. instr. ꝑparatiões. & C. de testi. si vn°. L. mẽ radere ris vel rei vel iudicibus ibi oĩno rasura eẽt suspecta. Itẽ si eẽt ibi de dolo & falsũ latinũ, suspectę litteræ. ẽ. de rescript. ad audiẽtiam. Bern.

Ccepimus.] in prima ponitur partis decisa petitio, in secunda parte Prouisio: ibi, *Cum priuilegia.* Abbas.

CASVS. Inter archiepm Cãtuarien. & monasteriũ sancti Augustini orta fuit ꝓtrouersia sup ſtatu & libertate ipsius monasterij, ex parte monasterij exhibita fuerũt priuilegia, quorũ obtẽtu lata fuit snia pro monasterio: postmodũ archiepus dicẽs illa priuilegia esse falsa, snĩam illam seruare nolebat. Abbas timens aggrauari ab ipso, appellauit ad sedem Apostolicam, & archiepus tulit snĩam interdicti in ecclesias monasterij, pp qđ abbas dño Papæ fuit cõquestus. super hoc scribit archiepo Eboracen. & eius cõiudicibus dicens, q priuilegia non inspecta nõ possunt argui falsitatis, & qa difficile esset & periculosum ea apud sedem Apost. exhiberi, ꝓcipit vt exhibeãtur ꝓdicto archiepo Cantuarien. in clausſtra ipsorũ fratrũ, vel i alio loco cõgruo & secuto: vsq; ad natiui tatem S. Ioannis Baptiſtæ. Si vero nõ venerit, nec miserit, imponant ei perpetuum silentiũ ea vlterius arguendi. Interim vero non vult Papa illa priuilegia vacillare, ꝓcipiens snĩam, quę eorum auctoritate lata est, inuiolabiliter obseruari: & archiepm in inspectione priuilegiorum xij. hominum numero faciant esse cõtentum. Not. q qui dicit priuilegium fuę in ſtrumẽtum esse falsum, debet sibi tradi ad inspicendũ. Itẽ ad certũ tẽpus hoc fieri debet, interim vero priuilegia & sententia suam obtineant firmitatem.

a ¶ *Non valeant.*] Aliàs enim nec redargui possunt, nec etiã sciri qđ deberet seruari per ipsa: qđ totũ ex ipsarũ inspectione depre hendit. ẽ. de priui. dilecti. & c. porro. & ẽ. c. proxi. 96. dist. bene qui dẽ. nec possumus iudicare de lege nisi ea perspecta. ff. de legi. in ciuile. & qui priuilegiũ vel instrumentum vult arguere falsitatis, primo iurabit q calumnioſe hoc nõ dicat: aliàs nõ audiretur, nec daretur ad inspiciendum. C. de fid. instru. l. vlt. quæ intelligitur cũ agitur de falso criminaliter: tunc inscribit accusator: vt ibi dicit. Quidam intelligũ legem ĩstam cum agitur ciuiliter de falso, ſm hæc decr. intelligitur. & ſm hoc bene probat id ad quod induc. ff. & Fe intelligo verum vbi de calumnia non est iuratũ ; & est ad hoc arg. ẽ. de test. præsentium. & ẽ. de exceptio pastoralis.

b ¶ *Securo.*] Hoc iudex prouidere debet vtriq; parti. 3. q. 9. hortamur. 33. q. 2. fiue. & ẽ. de app. ex parte. & ẽ. vt lit. non contest. accedens. 2.

c ¶ *Arguendis.*] Nota tempus ꝓfigẽdum accusare voleati, vlra qđ tempus non auditur: vt 4. q. 5. c. 1. & ẽ. qui fi. sint le. lato. ẽ. de accu. licet. ẽ. de hoc non auditur. de clandesti. despon. cum inhibitio. & ẽ. qui ma. accu. tua. & C. de test. licet. inge. ma. diffamari. & C. qui accu. nõ pos. si ea. fic. & ad exceptiones proponendas. ẽ. eo. excep. pastoralis.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & remittit.

d ¶ *Vacillare.*] Arg. q pendente accusatione cõtra aliquem interim remanet in ſtatu ex officio suo pristino. 8. q. 4. nonne. arg. cõtra. ẽ. de testi. non debet. vbi de hoc.

ADDITIO. Fortius contrarium. ẽ. de cri. fal. super eo. Sed hic erat iam sententia executioni demandata: ibi non.

e ¶ *Obtentu.*] Auctoritate enim priuilegiorum snĩa lata fuit sup ſtatu monasterij, absoluendo monasteriũ a subiectione archiepi: & ita patet, q licet dicatur snĩa lata per falsa imſtrumẽta siue testes, quousq; de hoc cõstet in sua firmitate perdurat, & ei ſtatur. ff. de re iudi. diuus 2. falsitate vero probata nullius erit momenti ipsa sententia. ẽ. de procu. in nostra. in fi. & C. de procu. licet.

f ¶ *Priuilegiorum.*] Vel etiam in parte ipsorum. ĩ. cap. proxi. & ff. de eden. l. i. §. 2. Bernar.

Contingit.] Cõis diuisio Secũda: ibi. *Consultationi.* Abbas Sicu.

CASVS. Abbas & conuẽtus. S. Secundi qnq; litẽ habentes, parti aduersæ ꝓpellebãtur priuilegiũ fuũ, quo in iudicio vrebantur, integraliter exhibere: vnde occasione vni° casu pituli sup quo quęnif, plurima litigia suscitãtur: vñ petebant à dño Papa sibi sup hoc ꝓuideri? Rndet eis Papa vt qñcunq; sup exhibẽdo priuilegio, vel indulgẽtia, seu instrumento fuerint requisiti, ꝓsẽte iudice aut aliquibus viris a iudice ad hoc deputatis tantũmodo recitet audiẽte parte aduersa: & si sup vno cap. tũ qstio fuerit, illud solum describat, & parti aduersæ ide copia fiat. Nota q instrumentum quo quis vsurus est, vel priuilegiũ, si plura capitula ibi continẽtur, illud solum alteri parti tradẽdum est, quo vsurus est.

¶ *Gl. se. obijcit, & soluit.*

g ¶ *Exhibere.*] Et nõne ĩsti erãt rei: quare ergo cogũtur sua instrumẽta parti alteri exhibere aduersa illud. ẽ. de ꝓcu. c. 1. & 4. q. 3. c. si testes. §. itẽ c. auditis. in criminali. versi. qui intẽdit. & C. de eden. l. qui accusare. Sed non ꝓtradicunt illa: qa ĩsti vsuri erant in iudicio illis priuilegiis: & ideo aduersario illa edere tenebantur. ff. de edendo. l. 1. §. edẽda. nã & actor reo, & reus actori tenetur edere oĩa q bus vsurus est. C. de eden. l. vlt. & de hoc dicitur ĩ. eo. G. ꝓpetuus. Bern.

h ¶ *Suscitantur.*] quod esse nõ debet. immo potiꝰ iudex ꝓspicere debet ne lites ex litibus orianẽ. ff. de arbit. l. nõ distinguimus. §. ſi tum. ff. si cer. pet. quidam. & ff. de leg. 3. l. fideicõmissa. §. si quis decem. & de dam. infec. l. qui bona. §. vlt. & C. de iud. l. apertissimi. & C. de sacrosan. eccl. l. vlt. vnde & ille qui petit sibi fieri editionẽ instrumentorum, iurare debet q p calumniã hoc non faciat. ff. de eden. l. si quis ex argẽtariis. §. exigit. C. quẽadmo. testa. ape. l. 3. Bern.

i ¶ *Præsente iudice.*] Alias non tenetur. nam coram iudice & præsente alia parte hæc sunt facienda. arg. ff. de interro. actio. voluit. §. quod ait. & l. vlti.

k ¶ *Illud.*] ff. de eden. l. argẽtarius. §. edi. autem. alia vero capitula non debent edi. sic & quandoque recitetur clausula testamẽti, quæ alicui ingerit ignominiam. C. quemadmodum test. ape. l. 3. & ff. eod. tit. l. 2. §. 2. Bernar.

Nter dilectos.] Reus absoluitur cũ iura actoris sunt obscura, vt quia ipsius instrumẽta sunt obfuscata, vel litteræ vel scripturæ sigilli sunt deletę. h. d. Ioan. And. Diuiditur in tres partes. In prima parte ponunt petitio, & iura allegationes actoris. In secũda rnsiones rei: ibi, *Sed contra.* In tertia sentẽtia: ibi. *Cum autem.* Abb. Sicu.

CASVS. Inter Abbatẽ sancti Donati & Scozula ex vna parte, & archiepm Medioleñ. ex altera vertebatur qæstio sup pluribus articulis: petebat abbas noĩe monasterij sui habens à capitulo suo mandatum, à ꝓcuratore archiepi noĩe Medioleñ. ecclesiæ, restitui monasterij suo portũ Scozulæ, cũ honore districtu, & iurisdictione ipsius loci, dicẽs hęc oĩa ad monasterium ꝓtinere, hoc idẽ dicebat de hoibus q habitant in curte Beruneũ. & tenẽt res monasterij, de qbus monasteriũ obtinuerat in iudicio possessorio corã epo, Veroñ. hæc oĩa petebat cũ omnibus fructibus inde ꝓceptis: Ad omnia ĩsta probanda inducebat primo priuilegium Luitardi comitis quondam epi Lucien. qui monasteriũ ipsum fundauerat, & præmissa oĩa donauerat monasterio. Seçũdo inducebat instrumentum sententiæ archiepi Mediolan. quã olim tulit ex delega-

† Lib. 2. Epistola 3. c. 42. regiſtri. Diciturhic q si nõ apparet authentica scriptura non potest fieri exemplaribus fides, nisi supple esset transcriptum per iudicem, & eius auctoritate publicatũ. Not. q exemplari non creditur, nisi ostendatur originale.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatione. *¶ Gloss. seq. recit. per q. quæ scriptura dicatur authentica.*

Et quæ dicatur ꝓbatica scriptura? Publica scriptura est quæ per manus cõsi. 77. Alexander cõsi. 65. huc spectãt tradita per Ioannẽ de Anania consil. 33. & per Antonium de Buttrio consil. 11.

† Cap. 1. eo tit. in 1. cõpilatiõe. a ¶ *Authenticam.*] 25. q. 2. dicenti. Authentica scriptura est quæ per manum publicam, vel per iudicem cum triũ testium, vel duorum ad minus subscriptione vel testimonio facta est in Auth. de instr. cau. §. sed instrumenta. coll. 6. vel duorum virorũ. ẽ. de proba. quoniam cõtra. vel quæ habet sigillum authenticum. ĩ. c. proxi. & ẽ. de prob. post cessionem. & etiam scriptura quam facit priuatus in præsentia trium testium, videtur authentica: in Auth. de instru. cau. §. si tamen quisquam. coll. 6. & C. qui po. in pig. ha. scripturas.

¶ Glossa seq. ponit casum exceptum: quærit, & soluit.

b ¶ *Exemplaria.*] C. de eden. Auth. si quis in ali quo. nisi ipsa exemplaria sumpta & publicata sint iudicis auctoritate. C. de test. publicati. & ĩ. eo. c. vlt. arg. C. de iu. emph. l. vlt. §. & si quidẽ dñs. circa fi. 1 C. de re iu. gesta. Sed pone q ita Papa mandat, procedatis ſm tenorem priorum litterarum, & primæ litteræ non constarent, nũquid poterunt procedere? Dicas q non 2, nisi prima forma prius appareat per iura prædicta, vel nisi probetur tenor prioris rescripti non cancellati, non vitiati. ĩ. de priuile. cũ olim. nam per litteras vltimas non datur iurisdictio, vel si datur, non constat per eas de priori forma, & ideo non potest procedi per ipsas. sic non tenetur quis exequi sententiam, nisi ei fiat fides de iurisdictione. ẽ. de offi. deleg. cum in iure.

1 Nouum emphyteutã dñs recipit, non per ꝓcuratorẽ, sed p se vel per litteras, vel per scriptã facta apud iudicẽ vel tabularios p attestationem Ioan. And.

2 Idẽ Host. & Guli. in Spec. de instru. edi. §. videndum. ver. ſi quid ecce. Io. An.

Scripta vero.] Io. And. non summat: quia breue est. Ant. summat sic priuato instrumento non creditur, publico sic. Publicũ dicitur si manu publica est confectum, vel sigillo authentico est sigillatum, cũ subscriptione testium. Hæc summatio non placet Panor. tum quia ex littera nõ colligitur, tũ quia non putat veritatẽ in se cõtinere, per ea quæ dixi in c. præcedenti. Et in hoc cap. aliquid tangit. Et non diuiditur quo ad litterã, sed quo ad intellectũ primo ponit dictum, secundo duos casus excipit. Abbas.

CASVS. Ecce aliquis exhibet in iudicio aliquam scripturã factam per manum aduersarij, vel ab alio, ita tũ quòd nõ per publicam personã, cum subscriptione testium: sed testes inscripti in illo instrumẽto mortui sunt: quæritur vtrũ scriptura illa valeat, & fidẽ faciat si negetur ab aduersario suo? Rndet Papa, q si testes in scripti mortui sunt, scriptura illa non obtinet firmitatem, nisi per manum publicam facta fuerit, vt appareat publica: aut habuerit sigillum authenticum per quod possit probari. Nota quòd instrumenta publica & sigilla authentica fidem faciunt.

¶ Glo. seq. distinguit inter instrumenta publica & priuata, & in priuatis subdistinguit personales actiones à realibus, & præiudicium scribentium, & eorum contra quos.

c ¶ *Authentica.*] Instrumenta publica perpetua firmitate nituntur ad damnũ & cõmodũ vtriusque partis. arg. 54. dist. c. 2. 12. q. 2. si quis

† Aliàs, loquitur dictionis, & est distinctio, etiam

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatiõe. Et in 2. eo. tit. in 1. cõpilatiõe. Et in 3. cõpi. Et vide per Dec. in c. 1. vlt. fu. pra de consuetu. & c. cum dilectus. Io. And.

† Incodice Barbatiæ: abbati sancti Frosoundi, & cluſiæ conuentui.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatiõe. Et vide de ſtatu monach. & ibi Innocen. & Host. & Ioan. And. ff. de re iudi. diuus 2. falsitate vero probata nullius erit momenti

† Aliàs, articulo.

† In pluribus antiquis ita: Consulationi vestræ taliter, & c. in quibusdam ita: Super quo respõdem°.

† Licet in vi exceptio nis ad idem infra. de pœ scrip. ad audiatur. & ẽ. cum dilectus. Io. And.

† Cap. 1. e. ti. in 3. cõpi Et de materia vide per Dec. ciũ in c. 1. tio loco supra d ꝓbatio. adde Panormitanũ, in c. vlt. supra de restitu. scrip & adnotas. nostras in hanc decretalem. & vi. de etiã Cra uettã tract. de antiquit. temp. part. 1. circa finem.

Universidad de Deusto Biblioteca

tione Lodouici imperatoris supradicti ptra A.neporé Luitardi pdicti,qui super his monasteriū molestabat.Tertio p priuilegia Romanorum imperatorum,& pfertim Henrici,qui omnia pdicta monasterio confirmabat,vel etiam cōferebat.Quarto per instrumēta locationum.Testes etiā super hoc induxit:per quos omnia intēdebat probare pdicta ad suum monasterium pertinere. Cōtra pdicta fuit ex aduerso fusum,& primo priuilegio Luitardi:cōtra q̄ multa proponebantur: Primo q̄ consumptum erat in annotatione indictionis.Secūdo charta vetustissima videbatur,scriptura recentior apparebat.Tertio quia † Binieñ. falsum sigillū videbatur appositum : & hoc apparebat p imaginē ipsius sigilli ,& per litteras ipsius , quæ prorium nomen Luitardi non videbantur exprimere,sed potiꝰ hoc nomen Lotarius.Item cera sigilli ab interiori parte vetustissima erat: cera quæ videbatur apposita ab exteriori parte,quasi ad cōseruationem sigilli,recens erat & mollis, q̄ cum diligenter inuestigatū fuisset,repertū fuit,q̄ charta sub vetusto sigillo fuerat perforata,& per glutinū nouæ ceræ , q̄ posita erat exteriꝰ quasi ad conseruationē sigilli, vitiose fuit ipsi charta subiunctum & eadē † Licineñ. specie falsitatis cætera fere priuilegia Romanorum imperatorū pter priuilegiū Hērici, vel falsa reperta sunt,vel falsata.Sed priuilegium Henrici ad fidē faciendam non sufficiebat:quia nō erat publica manu confectū, nec sigillum habebat authēticū, ex eo q̄ erat de media parte cōsumptū,nec plus de ꝓprio nomine apparebat,nisi hæc vox(icus) cū hac additione,Dei gratia:ita q̄ ex litteris illis nō poterat magis probari q̄ esset Henrici,q̄ Lodouici.Instrumentum etiā snīæ multis modis videbatur suspectum:tum quia quædam lituræ apparebant in ipso,tū q̄ a subscriptio notarij videbatur alterius manus fuisse q̄ subscriptio instrumēti,& tū notarius confitebaē se propria manu instrumentū scripsisse,& littera recentior videbaē q̄ charta,& atramentum aqua videbatur infectum , vt antiquius appareret.In oībus aūt priuilegiis quæ posteriora erant, nulla de ipla snīa mentio habebatur , & si instrumentum snīæ legitimum esset,tū quia inter alios lata fuit,& res inter alios acta non nocet aliis,nec attestationes docebant,cum inter alias ꝑsonas receptæ fuissēt.Sed priuilegium Henrici videbatur confirmatoriū & donatorium extitisse:vnde videbatur,q̄ Henricus dnīum rerū donatarū monasterio cōtulisset,q̄uis ex forma petitionis,quę in ipso priuilegio continetur,confirmatoriū videatur.Vt ergo intelligaē eo modo quo magis valere posset,distinguēdū videbatur, vt Hēricus alia donauerit,& alia confirmauerit:quia eadē nō possunt confirmari & donari,cōfirmātur prius habita & possessa,donanē quæ adhuc habita nō sunt:vnde illa nō poterant intelligi p priuilegium illud donata,sed cōfirmata:quia q̄ meū est,ex alia causa meum fieri nō potest,nisi desierit esse meum:q̄ ergo priuilegium Henrici confirmatorium tū fuerit,quo ad illa quæ deducta fuerant in iudicium,si principale nō tenuit,nec accessorium. per instrumenta vero locationū nō est ꝓbata proprietas nec possessio,cum ad probationē rei suæ seu defensionem nō sufficit locatio facta.postq̄ vero supet his fuerit diutius litigatū:q̄a legitime probata non fuerat quæ petebantur ad monasterium ptinere,ab impetitione ipsius procuratorē archiepi dns Papa absoluit nōe Medsolañ.ecclesiæ:qm cum obscura sunt iura partium, cōsuenit ptra eum qui petitor est iudicari.Not. q̄ libellus potest cōcipi in ꝑsona procuratoris nōie tū ecclesiæ.Ité i libello potest apponi, saluo iure addendi vel diminuendi.Item nota hanc decretalē ad cognoscendam falsitatem priuilegiorum & instrumētorū primo in annis dni & indictionē.Item ex qualitate chartæ.Ité ex sigillo priu ilegij.Item ex scripturta notarij.Item res inter alios acta aliis non obest.Ité res intelligi debet vt potius valeat q̄ pereat. Item aliud est qđ confirmatur,& aliud quod donatur.Item qđ meum est,ex alia causa meum fieri non potest.Item si principale non tenet,nec accessoriū.Item facta locatio nō probat dnīum,nec possessionem.Item sentētia formatur in ꝑsona † Lodouici procuratoris. Item cū obscura sunt iura partium , iudicandum est pro possessore.

¶ *Glossa.seq.cum duabus sequentibus ponit tria notanda,& de singulis remittit.*

a ¶ *Petebat.*]Habens mandatum à capitulo suo:aliàs non auditur. ℈.de transac. cap. contingit. nisi cauisset de rato 1.℈. de offi. deleg. coram. De hoc dixi ℈. de rescrip.ēdoceri.

c ¶ *Procuratore tuo.*] Et ita est concipiendus libellus in ꝑsonam procuratoris nōie ecclesiæ. arg.C.de episc.& cleri. Loës.§. hoc nihilominus.de hoc dictum est ℈.de elect.querelam.

c ¶ *Cum honore.*]Et sic patet, q̄ libellus generalis potest offerri.℈.de resti.spol.cum ad sedē. vbi de hoc plenius dicit supra de libel.obla. cap.2.

¶ *Glossa seq.objcit ,& soluit.*

d ¶ *Obtinuerat.*]Sed si obtinuit in possessorio qualiter modo petit,cū habuerit possessionē? Dicas q̄ obtinuit in possessorio causa rei seruandæ.℈.de iudic. examinata.sed archiepś recuperauit possessionem infra annum offerendo cautionem coram episcopis Regiñ. & Mutiñ. & prætерea monasterium non stetit in possessione,sed archiepiscopus, supra de sequestra.ad hoc.

¶ *Glo.seq.ponit opi.quam.reprobat & remittit.*

e ¶ *Iure addendi.*]Dicunt quidam argum.huius litteræ, ꝙ verba ista semper sunt ponenda in libel.argum.Institu.de actio.6.si minus.Sed nō est necesse q̄ ponantur,nisi quis velit ponere ad cautelam : quia vsque ad lit.contesta.potest mutari vel addi, vel diminui libellus.C.de eden.l.edita actio. 2 de hoc dictum est supra de libel.obla.cap.2.

f ¶ *Pertinere.*]verbum istud, ptinere,latissime patet.ff.de verb.sig. verbum istud ptinere.vnde per hoc deduxit in iudiciū quicquid iuris habebat in rebus illis,ex quo nulla causam adiecit.ff.de except.rei iudi.& an eandem..actiones.& de hoc dixi ℈.de libel. obla.c.2.& 2.q.8.c.per scripta.§.libellorum.

g ¶ *Conferebat.*]tamq̄ dns prædicti comitis,qui feudum alienare nō posset sine licentia domini,vt in constitutione Frideri.de feudis.& C.de iure emphy.l.vlt.arg.ℑ.de dote post diuor.resti. cap. nuper sed hæc collatio ad alia,& confirmatio ad alia referatur:vt ℈.sequitur eodem cap.Vincen.

h ¶ *Et supra.*]Hoc vult dicere littera ista,quidam testes dicebāt, q̄ monasteriū possederat xl.annis citra,alij dicebant q̄ p quinquaginta annos & supra.sed vere non probant:quia si hoc fuisset ꝓbatum,obtinuisset monasterium,& ideo dicit:nitebatur probare, i ¶ *Consumptum.*] Cōsumptio vel ratio obest i nominibus iudiciū in data,in remotione appellationis:vt dictū est ℈.eo.c.ex litteris.

¶ *Glossa.seq.ponit quòd indictio inscribenda est in instrumentis, & quomodo discernatur.*

k ¶ *Indictionis.*]Indictio enim conuenit poni 3 in priuilegiis & instrumentis:vt hic,& 23.dist.in nomine Dñi.& 73. distin. in nomine Dñi.& 74. distin. in nomine patris.in fi.anni Dñi sunt ponendi , & nomen imperatoris & mensis & dies & hoc totum legitur in Auth.vt nomē imperatoris docu.ꝑpo.coll.5.editio tū instrumentorum debet fieri aduersario cū annotatione die & cōsule & indictione,& annis Dñi:quia inspectio instrumentorum ꝓbat materiam fabricandi falsum.ff.quemad.testi. ape. in h.6. libl.2.§.diem autē,nisi quis vellet agere de falso:vt hic, & C.de ꝓbra fabrichen.& commit.stipu.optimam.Nota ergo quid sit indictio , ad hoc vt

hoc vt scias an instrumentum falsum ex indictione discernat. Est enim indictio quidā numerus annorū constans ex tribus lustris, id est quindecim annis 1 : & debet poni in principio cuiusliber instrumenti,vt dictum est.incipiēs à prima indictione per totum annum dicit,indictione prima.In secundo anno dicit, indictione secunda,& sic vsq; ad xv.& xv.ann.finito ite rum incipit à prima indictione:& sic fiet ppe tuo. Si ergo vis scire falsitatem instrumenti vel priuilegij per indictionem , vide quotus annus dñi ponatur in instrumento, & quota indictio ibi ponatur,& illos annos domini diuidas per xv.& quicquid supereſt à xv. ita q̄ non cōpleat xv.addictis ibi tribus , talis debet esse indictio in instrumento.& si non est ibi talis indictio,falsum est instrumentum. & hæc est regula ad in ueniēdum indictionē.

Tres annos dñi apponē 2 pro indictionibus regulariter, & partire erat per quindenium numerum,& quotus numerus remanet infrā xv. tanta est indictio.& si facta diuisione remaneant xv. tātum.xv.est indictio.

ADDITIO. Vñ versus:

Si per quindenos domini diuiseris annos.
Hīs tribus adiunctis, indictio certa patebit.
Si nihil excedit, quæ dena in dicto currit.

a ¶ *Videretur.*]Nota q̄ ex qualitate chartæ falsitas reprehenditur. ℑ. eos. & qualiter: & hic fit comparatio ad litterā, sicut ſfectu nor. alibi fit cōparatio scripturæ ad scripturam 3 . C.de fide instr.l.cōparationes.

b ¶ *Dimidia.*] Ad hoc enim vt sigillum sit authenticū,debent apparere characteres & orbita. ff. qui testa. face. poſſ.ad testiū.§. signū. & de pœn.dist.2.principium inquit.versicu. quid namque boni, & cætera.

c ¶ *Deletæ.*]Non enim dicūtur litteræ signatæ vbi nomen deest.ff. qui testa.fa.poſſ.l. ad testiū. §.si quis ex testibus, & si quis non habet proprium sigillum,cum alieno signare potest.C. de testi.si vnꝰ.sed exprimendū est hoc,vel forsitan non tenet hoc in ꝓtractibus ꝓcipue magnarum rerū, & etiam principum.ℑ.de appell. significauit. & litteræ deletæ fuerant de cera sigilli.

d ¶ *Duæ litteræ.*] scilicet.v.& i.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

e. ¶ *Publica manu.*]sed nonne sufficeret priuata, habens subscriptionem trium testium.C.qui po.in pig.hab.scripturas. & 16.q.3. placuit.§.poteſt.versſe.is autem?Respondent quidam q̄ non, nisi testes viuant.arg.℈.eo.c.2.

f ¶ *Magis.*] Poterat tū alio modo probari vtrum fuerit Hērici vel Ludouici, videlicet p chronicam imperatorum,ex annis domini, & indictione.

g ¶ *Lituræ.*]i.cancellaturæ, siue rasuræ. alibi dicūtur interlitæ.C. de testa.l.si vnus.

h ¶ *Profiteretur.*]i.cōfitebatur per se feciſſe completionem instrumenti.in Authen.de tabel.§.i.colla.5. & ℑ. de priuil.c.cum olim. † In antiqs legitur: adstruendam.

i ¶ *Mentio.*]Nota í priuilegiis mentionē esse faciendam snīæ, vt hic vī: & etiam compositionis.ℑ.de dec.ex multiplici.sic etiā in rescriptis faciēda est mētio de priuilegiis.℈.de rescrip.cum ordinem.& vnū rescriptū debet facere expressam mētionē de alio rescripto,ad hoc vt ipsum tollat.℈. de do.& contu.ex litteris.Item vnum priuilegium de alio.ℑ.de prescript.c.veniens. † Loduici. † superscriptio.

4 Hāc glosk ¶ *Inter alios.*] Sed 4 sulam nō re nonne qa sciebat cām perio in vesuam agi,immo qa ipse tatis exēm iudex fuerat,& ꝓ monasterio iudicauit, sibi prædiudicauit.ff.de re iu † Aliàs,indi.sæpe.ff.de pigno. fi- † cautum est deiusſor.2.respon. ℑ. de autē encaure iud.suborta ? Dic q̄ tunc actum fuit solum possessorio,qđ nō præ iudicat í petitorio.Vel hoc ideo fuit, qa delictum personæ, &c. 16. q.6.si episcopum. 1 ¶ *Acta.*]fic ℈.de testi. veniens.2.q.5. interrogatum.hæc regula ponitur.ℑ.de re iudi.cap. penul.vbi de hoc.

m ¶ *Nocumentum.*]Illas enim posset approbare,sed cogi nō poterat.arg.℈. de testi. cum causam.& ca.constitutus.& capit.veniens 2. cum inter alias personas receptæ fuissēt.sed si in alio iudicio tantū & inter eaſdem personas receptę fuisēt,tūc tenetur illas ratas habere si sint publicatæ. arg.C.de lib.cau.liubemus.& ℈.de proba.cavltim.& ℈.de testi.causam quæ.& idem est si coram arbitro receptī sunt, cum distinctione tamen illius legis.C.de testi.l.vlti.& ℈.de testi. c.præsentata.B. diginum litiguar. cap. † Vide rex i.3.& ibi Docto & Bart.ff. iudi.sol.

¶ *Gl.seq.tria elicit argumenta.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Petitionis.*]Arg.q rñsum conformandũ est petitioni.ff.de inter.act.de ætate.Item arg.q ex forma petitionis formãda est sñia: quia ex petitione apparet qualiter & de quo fit actum.j.de accu. qualiter & quando.& j.de simo.c.licet Hely. 1 Et est arg.q libellus sit dandus,aliàs de prædictis constare non posset.

1 Et in constitu.cle.de verb. signi. læpe. versi. verũ quia. Ioan. And. in nouel.

¶ *Gl.seq.ponit v.concor. & alleg.4.iura.*

b ¶ *Valere.*]Sic ergo facienda est interptatio, vt res de qua agit magis valeat q̃ pereat.j. de ver. sig.abbate.j.de priuileg.in his.12.q.2.si quos de seruis.& ff.de re.du.quotiens.& ff.de ver.ob.quotiens in stipulationibus.arg.contra.ff.de offi.deleg.cum super.& ff.de iure codic.l.1.& ff.de re.du.in ambiguo.& ff.de hæred.instit.quotiens.

c ¶ *Nequiuissent.*] & ita talia debẽt esse subiecta, qualia permittũt prædicata.Lau.

¶ *Gl. seq. alle. vnã concor.& tria contraria.*

d ¶ *Confirmari.*[Vt q idem non possit dare & cõfirmare.ff. de iur. om.iudi.& quia.Sed cõtra videtur 63.distin.in synodo.& 23.dist.in nomine dñi.& ff. de elect. c.cũ inter canonicos.

† In aliquot vetustissimis ita:cum tuxta sanctiones legi timas, quod meũ est ex vna causa, ex alia causa amplius meum fieri non possit.

e ¶ *Quod meũ est.*] fic Instit.de act.§.fic itaq;. ff.de acq.pos.possideri.§.ex pluribus.& Instit. de leg.§.sed fi.C.de cõtrahen.empt. cum res. & l.si mater.ff.de ptrahen.emp.siue rei.C. de iure dot. auia. arg. vbi dr,q cũ patri iam ,pui sum sit per legẽ, vt habeat actionem ad repetendam dotẽ si pactũ faciat, non nascitur ex hoc actio, cũ iam eam habeat à lege,ea tñ possessio pluribus ex causis habetur.ff. de acqui. pos.possideri.§.ex pluribus.licet enim vnum sit genus possessionis, multæ tñ sunt eius species:vt ead.l.possideri.§.vlti.licet ergo ex pluribꝰ causis possit fieri traditio rei.arg.ff.de sol.cum quis.§.de peculio.ex vna tamen dñium acquiritur 2.arg.ff.ad l.Fal.fundo.& l.si à me.& C.loca.ad probationem.præterea ex hoc videtur q̃ si aliquis plures titulos fui dominij assignet,cum hoc esse nõ possit,succumbat.arg.j.de concess.præbend.post electionem.& C.de contrahẽ.emp.l.4.& l.si ancillam.tamen licet ratione vnius tituli sit effectus dominus,ratione alterius tituli cõpetit exceptio,licet iste titulus nullus esse videatur 3.ff.de excep.l.nemo.

† Vtcũque. † vtrinque.

2 Facit de elect. vt qs duas.lib. 6. Ioan.and.

3 Ratio, qa nullus,plibere vti pluribus exceptionibus cõtrariis in fa de reg. iur.accessorium, lib. 6. Ioan. And.

¶ *Gl.seq.ponit 5.concor.alleg.4.iura in contrarium.& sol.alleg.etiam Authen.in contrarium,& soluit.*

f ¶ *Nec accessorium.*]Ittud regulariter verũ est,vt si principale nõ tenet,nec accessorium.C.de legi.non dubiũ.& j.de dote post diuor.ref.& si necesse.& 5.de fo.compe.si diligenti.& 5.de ele.qualiter.& ff.ad Mace.creditorẽ.arg.cõtra.j.de iureiu.debitores.& C. si aduer.ven.l.1.& ff.qui.mo.vsuf.amit.quid tñ.in prin.& l.præcedenti.& illa specialia sunt.Item contra.C.de epis.audien.Auth.liberi furiosi.vbi tenet legatum,& non tenet testamentum.Sed illud fit in odium filiorum qui negligunt patrem.

¶ *Glo.seq.obycit,& soluit.*

g ¶ *Locatio.*]sed hoc falsum vr:q a si ego locaui tibi domũ, tu nõ potes mihi referre cõnem dñij:vt ff.de pig.ac.l.si pignore.& melius.C.loc.si quis cõductionis.ff.commoda.l.ita vt.Sed verum est q̃ non refertur quæstio dñij si agatur illa actione quæ oritur ex pignoratitia,vel cõmodati,vel locati.sed secus si agatur reali actione:quia illã nõ proponitur tamq̃ contra cõmodatariũ vel inquilinum:sed quasi contra quẽlibet possessorẽ.ff.ad exhibendum.

de eo,§.1.& verba ista sunt sumpta.C.locati.l.ad probationem.& arg.ad hoc.C.de præscri.xxx.vel xl.an.male agitur.C.de dona.censualis.& conductor rem conductam locare potest 4 .ff.loca.qui insulam.& C.eo.tit.nemo.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& remittit.*

4 Per q̃s vr q̃ scholaris recedẽs,q̃ sit in domo vel camera alium ponere,si loco sui possit tuto socium dare in spẽ de iudi.3.1. ver.circa hoc quæri. tur.& nõ. iustit.loc.§. fin.Io.And.

tionis videbatur fuisse,vnde rerum dñium donatarum intelligi fortẽ poterat monasterio acquisitum:q̃uis ex forma petitionis [a] quæ in ipso priuilegio declaratur,confirmatorium videretur, vt tñ intelligatur eo modo quo magis posset valere[b],distinguendum videbatur, vt idẽ Henricus alia donauerit,& alia confirmauerit:cum eadẽ legitime nequiuissent [c] confirmari [d] pariter & donari:cõfirmari, tãquam prius habita & possessa: donari, tamquã non tradita & concessa:ac per hoc illa nõ poterant intelligi per priuilegium illud donata,sed cõfirmata:[e]cũ iuxta†legum sanctiones, quod meum est[e],ex alia causa meum fieri non possit,nisi desierit esse meum,& infra.¶Cũ igitur priuilegium Henrici confirmatorium tñ extiterit,saltem quoad illa, quæ deducta sunt in iudicium,si principale non tenuit, nec accessorium [f], quod ex eo vel ob id dignoscitur esse secutum,& infra.¶Per instrumenta vero locationis nec est vtique † probata proprietas, nec ad plenum possessio,cũ ad probationem rei propriæ,siue ad defensionem non sufficiat facta locatio[g],& infra. ¶Cum autem super his fuisset diutius litigatũ, quia legitime probata non fuerant quæ petebantur ad monasteriũ pertinere,ab impetitione ipsius procuratorem[h]tuum nomine tuo & Mediolañ.ecclesię, sentẽtialiter duximus absoluendum:qm̃ cum obscura sunt iura partium, consueuit contra eum qui petitor est[i] iudicari.

† In aliquot vetustissimis ita:cum tuxta sanctiones videbatur fuisse,vnde rerum dñium donatarum intelligi fortẽ poterat monasterio acquisitum:q̃uis ex forma petitionis [a] quæ in ipso priuilegio declaratur,confirmatorium videretur, vt tñ intelligatur eo modo quo magis posset valere[b],distinguendum videbatur, vt idẽ Henricus alia donauerit,& alia confirmauerit:cum eadẽ legitime nequiuissent [c] confirmari [d] pariter & donari:cõfirmari, tãquam prius habita & possessa: donari, tamquã non tradita & concessa:ac per hoc illa nõ poterant intelligi per priuilegium illud donata,sed cõfirmata:[e]cũ iuxta†legum sanctiones, quod meum est[e],ex alia causa meum fieri non possit,nisi desierit esse meum,& infra.¶Cũ igitur priuilegium Henrici confirmatorium tñ extiterit,saltem quoad illa, quæ deducta sunt in iudicium,si principale non tenuit, nec accessorium [f], quod ex eo vel ob id dignoscitur esse secutum,& infra.¶Per instrumenta vero locationis nec est vtique † probata proprietas, nec ad plenum possessio,cũ ad probationem rei propriæ,siue ad defensionem non sufficiat facta locatio[g],& infra. ¶Cum autem super his fuisset diutius litigatũ, quia legitime probata non fuerant quæ petebantur ad monasteriũ pertinere,ab impetitione ipsius procuratorem[h]tuum nomine tuo & Mediolañ.ecclesię, sentẽtialiter duximus absoluendum:qm̃ cum obscura sunt iura partium, consueuit contra eum qui petitor est[i] iudicari.

¶Idem Cantuarien.archiepiscopo.

¶ *Non valent litteræ super absolutione voti per crucesignatos impetratæ tacita veritate,vel expressa falsitate.*

CAP. VII.

QVod† super his[k]:& infra. ¶Quæsiuisti quid agere debeas circa crucesignatos,qui dicentes se ab Apostolica sede redire, super absolutione[l] sua, ignorata[m] Cardinalium sigilla reportant:cum eis super impedimẽtis [n] expositis non fuisset de leui credendum. ¶Ad quod tibi respondemus,quòd si quandoque talibus litteras indulgemus,illis qui personas & facultates eorum plenius nouerunt, hoc modo scribimus, vt super impedimentis expositis inquisita diligẽtius veritate statuant circa illos, quod animarum saluti & succursui terræ sanctæ magis nouerint expedire, prouidentes attentius † ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Vnde si tales per suppressionem veritatis,aut falsitatis expressionem litteras nõ forte debeat super his?Et rñdet Papa,q̃ si aliquando litteras talibus concedit,reiicibit illis qui sciunt personas & facultates eorum, hoc modo,vt diligenter inquirant veritatem super impedimentis expositis,statuentes super hoc,quod animarum saluti, & succurrant terræ sanctæ magis nouerint expedire, & prouidentes ne in fraudẽ voti aliquid fiat:vnde si tales litteras impetrauerint tacita veritate,vel expressa falsitate:siue sint Cardinalium, siue etiam Papæ,& non solum dubiæ,sed etiam certæ:litteræ illæ nõ valent: & eis nõ obstãtibus,debent ad voti executionem cõpelli.Nota q̃ illi qui votũ emittunt compellendi sunt ad executionẽ ipsius,nisi iusta de causa per sedem Apostolicam sint absoluti. Itẽ litteræ impetratæ per veri suppresionem,vel falsi suggestionem nõ valent. Item no.q̃ sigillo ignoto credi non debet.

† Dictio. accentuatur in ultima.

Vide Chof. de consuetud. Burgun.in fine operis, tit. de consuetud. quæst. vers. quot autem sint.

k ¶ *Super his.*]hæc decretal.est pars illius.j.de vo.q̃ super his.

l ¶ *Absolutione.*]à voto peregrinationis.

¶ *Glo.seq.retractat.de sigillo ignoto obfuscato,& noto.*

m ¶ *Ignota.*]Cum 5 vero sigilla ignota sunt,tũc eis nõ est stãdum, nisi sint v.aut eo amplius.28.dist.c.1. & 2.si vero obfuscata sunt, sunt suspecta.vt 3.c.proxi.ff.qui testa.face.poss.ad testiũ.§.fi signata tunc enim remittuntur ad confignatores,vt agnoscant sigilla sua.ff.quemad.test.ape.si quis ex confignatoribus.& si quis non agnoscit suum sigillum, non ideo vitiatur, sed suspectum habeatur instrumentum.ff.eod.l.1.in fin.cum vero sigillum notum est,tunc creditur talibus litteris etiam in præiudicium alterius. 5.de proba.post cessionem.& c.4.quamdiu in contrarium non probetur 6,vt ibi.

Signa. & sig. vbi de materia hu⁹modi. & Cõcord. l. si quis de. da 3. & l. quor licet producere alios testes,vnde videbat q̃ nõ liceret ,producere testib,cogen.peruenit.ff.de fide instru.l.1.sed nõ est ita,quia in instrumentis nõ timetur subornatio,sicut in testibus,qa ex multis causis & facilius deprehenditur falsitas instrumentorũ q̃ testium:vt 3.eod.inter dilectos,& 3.de probat.licet.Vinc.

n ¶ *Impedimentis.*]cum votum nequeant adimplere.

¶ *Glo.seq.dat tria similia:*

a ¶ *Petitionis.*]Arg.q rñsum conformandũ est petitioni.ff.de inter.act.de ætate.Item arg.q ex forma petitionis formãda est sñia: quia ex petitione apparet qualiter & de quo fit actum.j.de accu. qualiter & quando.& j.de simo.c.licet Hely. 1 Et est arg.q libellus sit dandus,aliàs de prædictis constare non posset.

1 Et in constitu.cle.de verb. signi. læpe. versi. verũ quia. Ioan. And. in nouel.

¶ *Gl.seq.ponit v.concor. & alleg.4.iura.*

b ¶ *Valere.*]Sic ergo facienda est interptatio, vt res de qua agit magis valeat q̃ pereat.j. de ver. sig.abbate.j.de priuileg.in his.12.q.2.si quos de seruis.& ff.de re.du.quotiens.& ff.de ver.ob.quotiens in stipulationibus.arg.contra.ff.de offi.deleg.cum super.& ff.de iure codic.l.1.& ff.de re.du.in ambiguo.& ff.de hæred.instit.quotiens.

c ¶ *Nequiuissent.*] & ita talia debẽt esse subiecta, qualia permittũt prædicata.Lau.

¶ *Gl. seq. alle. vnã concor.& tria contraria.*

d ¶ *Confirmari.*[Vt q idem non possit dare & cõfirmare.ff. de iur. om.iudi.& quia.Sed cõtra videtur 63.distin.in synodo.& 23.dist.in nomine dñi.& ff. de elect. c.cũ inter canonicos.

† In aliquot vetustissimis ita:cum tuxta sanctiones legi timas, quod meũ est ex vna causa, ex alia causa amplius meum fieri non possit.

e ¶ *Quod meũ est.*] fic Instit.de act.§.fic itaq;. ff.de acq.pos.possideri.§.ex pluribus.& Instit. de leg.§.sed fi.C.de cõtrahen.empt. cum res. & l.si mater.ff.de ptrahen.emp.siue rei.C. de iure dot. auia. arg. vbi dr,q cũ patri iam ,pui sum sit per legẽ, vt habeat actionem ad repetendam dotẽ si pactũ faciat, non nascitur ex hoc actio, cũ iam eam habeat à lege,ea tñ possessio pluribus ex causis habetur.ff. de acqui. pos.possideri.§.ex pluribus.licet enim vnum sit genus possessionis, multæ tñ sunt eius species:vt ead.l.possideri.§.vlti.licet ergo ex pluribꝰ causis possit fieri traditio rei.arg.ff.de sol.cum quis.§.de peculio.ex vna tamen dñium acquiritur 2.arg.ff.ad l.Fal.fundo.& l.si à me.& C.loca.ad probationem.præterea ex hoc videtur q̃ si aliquis plures titulos fui dominij assignet,cum hoc esse nõ possit,succumbat.arg.j.de concess.præbend.post electionem.& C.de contrahẽ.emp.l.4.& l.si ancillam.tamen licet ratione vnius tituli sit effectus dominus,ratione alterius tituli cõpetit exceptio,licet iste titulus nullus esse videatur 3.ff.de excep.l.nemo.

† Vtcũque. † vtrinque.

2 Facit de elect. vt qs duas.lib. 6. Ioan.and.

3 Ratio, qa nullus,plibere vti pluribus exceptionibus cõtrariis in fa de reg. iur.accessorium, lib. 6. Ioan. And.

¶ *Gl.seq.ponit 5.concor.alleg.4.iura in contrarium.& sol.alleg.etiam Authen.in contrarium,& soluit.*

f ¶ *Nec accessorium.*]Ittud regulariter verũ est,vt si principale nõ tenet,nec accessorium.C.de legi.non dubiũ.& j.de dote post diuor.ref.& si necesse.& 5.de fo.compe.si diligenti.& 5.de ele.qualiter.& ff.ad Mace.creditorẽ.arg.cõtra.j.de iureiu.debitores.& C. si aduer.ven.l.1.& ff.qui.mo.vsuf.amit.quid tñ.in prin.& l.præcedenti.& illa specialia sunt.Item contra.C.de epis.audien.Auth.liberi furiosi.vbi tenet legatum,& non tenet testamentum.Sed illud fit in odium filiorum qui negligunt patrem.

¶ *Glo.seq.obycit,& soluit.*

g ¶ *Locatio.*]sed hoc falsum vr:q a si ego locaui tibi domũ, tu nõ potes mihi referre cõnem dñij:vt ff.de pig.ac.l.si pignore.& melius.C.loc.si quis cõductionis.ff.commoda.l.ita vt.Sed verum est q̃ non refertur quæstio dñij si agatur illa actione quæ oritur ex pignoratitia,vel cõmodati,vel locati.sed secus si agatur reali actione:quia illã nõ proponitur tamq̃ contra cõmodatariũ vel inquilinum:sed quasi contra quẽlibet possessorẽ.ff.ad exhibendum.

de eo,§.1.& verba ista sunt sumpta.C.locati.l.ad probationem.& arg.ad hoc.C.de præscri.xxx.vel xl.an.male agitur.C.de dona.censualis.& conductor rem conductam locare potest 4 .ff.loca.qui insulam.& C.eo.tit.nemo.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& remittit.*

CAP. VII.

QVod† super his[k]:& infra. ¶Quæsiuisti quid agere debeas circa crucesignatos,qui dicentes se ab Apostolica sede redire, super absolutione[l] sua, ignorata[m] Cardinalium sigilla reportant:cum eis super impedimẽtis [n] expositis non fuisset de leui credendum. ¶Ad quod tibi respondemus,quòd si quandoque talibus litteras indulgemus,illis qui personas & facultates eorum plenius nouerunt, hoc modo scribimus, vt super impedimentis expositis inquisita diligẽtius veritate statuant circa illos, quod animarum saluti & succursui terræ sanctæ magis nouerint expedire, prouidentes attentius † ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Vnde si tales per suppressionem veritatis,aut falsitatis expressionem litteras nõ forte debeat super his?Et rñdet Papa,q̃ si aliquando litteras talibus concedit,reiicibit illis qui sciunt personas & facultates eorum, hoc modo,vt diligenter inquirant veritatem super impedimentis expositis,statuentes super hoc,quod animarum saluti, & succurrant terræ sanctæ magis nouerint expedire, & prouidentes ne in fraudẽ voti aliquid fiat:vnde si tales litteras impetrauerint tacita veritate,vel expressa falsitate:siue sint Cardinalium, siue etiam Papæ,& non solum dubiæ,sed etiam certæ:litteræ illæ nõ valent: & eis nõ obstãtibus,debent ad voti executionem cõpelli.Nota q̃ illi qui votũ emittunt compellendi sunt ad executionẽ ipsius,nisi iusta de causa per sedem Apostolicam sint absoluti. Itẽ litteræ impetratæ per veri suppresionem,vel falsi suggestionem nõ valent. Item no.q̃ sigillo ignoto credi non debet.

† Dictio. accentuatur in ultima.

Vide Chof. de consuetud. Burgun.in fine operis, tit. de consuetud. quæst. vers. quot autem sint.

k ¶ *Super his.*]hæc decretal.est pars illius.j.de vo.q̃ super his.

l ¶ *Absolutione.*]à voto peregrinationis.

¶ *Glo.seq.retractat.de sigillo ignoto obfuscato,& noto.*

m ¶ *Ignota.*]Cum 5 vero sigilla ignota sunt,tũc eis nõ est stãdum, nisi sint v.aut eo amplius.28.dist.c.1. & 2.si vero obfuscata sunt, sunt suspecta.vt 3.c.proxi.ff.qui testa.face.poss.ad testiũ.§.fi signata tunc enim remittuntur ad confignatores,vt agnoscant sigilla sua.ff.quemad.test.ape.si quis ex confignatoribus.& si quis non agnoscit suum sigillum, non ideo vitiatur, sed suspectum habeatur instrumentum.ff.eod.l.1.in fin.cum vero sigillum notum est,tunc creditur talibus litteris etiam in præiudicium alterius. 5.de proba.post cessionem.& c.4.quamdiu in contrarium non probetur 6,vt ibi.

Signa. & sig. vbi de materia hu⁹modi. & Cõcord. l. si quis de. da 3. & l. quor licet producere alios testes,vnde videbat q̃ nõ liceret ,producere testib,cogen.peruenit.ff.de fide instru.l.1.sed nõ est ita,quia in instrumentis nõ timetur subornatio,sicut in testibus,qa ex multis causis & facilius deprehenditur falsitas instrumentorũ q̃ testium:vt 3.eod.inter dilectos,& 3.de probat.licet.Vinc.

n ¶ *Impedimentis.*]cum votum nequeant adimplere.

¶ *Glo.seq.dat tria similia:*

a ¶ *Carere volumus.*]quia veritatem debent litteræ continere,qa votum reuocãt,sicut illæ quæ reuocant alias litteras.vt 3.de offi. deleg.ex litteris.& 3.dona.ex litteris.& 3.de rescrip. cæterum. & j.de re iudi.inter monasteriũ.& ita seriem rei litteræ cõtinere debẽt.j.de cohabi.cle.& mu.super.eo.Et ita patet hic q̃ litteræ generales non absoluunt aliquem à voto , nec à sñia excõicationis.j.de sen.excom.cũ pro causa.& arg.3.de offi.or.ex parte.

b ¶ *Non obstantibus.*] Denegabit enim delegatus suã cognitionẽ, vbi delegãs denegaret commissionem. supra de rescript. cap. super litteris.

PAstoralis.]Duo sunt dicta. secũdum:ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliqñ allegantur decretales in iudicijs.com plur.

Ed dema Vide stat:p bullam : quæsitũ fuit à Papa quid iuris esset: Super hoc statuit Papa , vt si aliqua decretalis allegat, de qua iudex dubitet,si illa cõ sonat iuri cõi,ẽn illam non dubitet iudicare, sed ẽm ius cõe potius iudicare videatur. Sed si iuri cõi sit dissona , si iudicet ẽn ipsum, sed cõsulat superiorem de illa. Nota distinctionẽ huius decret. circa decretales,de quibus dubitatur an sint decretales vel non.

¶ *Glo.seq. distinguit in rescripto an sit cõtra ius an alias iniquũ in decr. an sit præter ius,an contra consuetudinem.*

c ¶ *Dissona.*]Not.q̃ si aliquod rescriptũ sic ptra ius,statim est abiiciendum.25.q.2.rescripta.non enim rõne rescripti recedendum est à iure cõi:vt 3.de rescri.causam quæ.& 3.de ætate & qualitate.eam te.immo auferendũ est de manibus tenentis,& dandũ est principi.C.de paga.& sacri.eor.l.sicut sacrificia.sed si nõ est ex toto ptra ius,sed alias sit iniquum:tunc expectãdum est ẽm mãdatum,cum.3.de offic.deleg.c.si qũ.& in Authen.vt nulli iudi. §. si vero. coll.9.Si aũt aliqua decre.est ptẽr ius,non statim eijcitur, sed cõsulitur superior,vt hic dicit:& hoc ideo quia cũ inter alias decr. allegatur,præsumitur 1 q̃ sit decretalis.arg. 20. q.1. quem progenitores.Si aũt decretalis obuiat consuetudini,pualet cõsuetudo: modo cõsuetudo sit probabilis,& legitime sit perscripta.3. de cõsuet.cum oẽs.& 3.eo.qui mit.in pos. cum venissent.nisi princeps per suum statutum intendebat tollere consuetudinem.ff.de sepul.vio.l.3.§.diuus.alias succumbit consuetudini.3.de re iudi.cum causam quæ.

d ¶ *Consulat.*]& interim pendente relatione iudex supersedeat causæ.arg.5.de offic.deleg.licet.& C.de rela.l.1. & 2. q. 1. nomen Concor. ibi presbyteri.

CVm dilectus.]Duo sunt dicta.secundum:ibi, *Super tertio.* Abb. CASVS.Quia instrumentorum appellatione cõtinẽtur & glo. testes:& post publicationem testium alij testes nõ possunt produci:dubitatum fuit,vtrum post publicationem attestationum, non instrumenta produci possint vsque ad sententiam , antequam sit conclusum in causa.

¶ *Glo.seq.ponit duplicem dubitationis causam.*

e ¶ *Post publicationẽ.*]Dubitatio forte fuit illa:qa forte diu tacuit dicũ cum attestari vel edere debuisset.ff.de eden.l.1.§.edere.& §.eden

f ¶ *Conclusum.*] i.renunciatum allegationibus,& omnibus aliis probationibus.5.de cau.poss.pasforalis.& 3.de procu.auditis.

SVPER TERTIO.Consuetudo erat in partibus Scotiæ, q̃ aliquis p instrumẽta regis probabat intentionem suã in iure:dubitauerunt iudices isti, vtrum instrumenta illius regis admittere debeant in causis?Rñdet Papa consultus , q̃ cõsuetudo illius patriæ obtinet approbat,vt si des adhibeat instrumẽtis illiꝰ regis:& ipsi portẽt ea i causis admittere,ꝑsertim cũ rex ipse tãtæ fuerit honestatis, q̃ ipsiꝰ instrumẽta maxime habeantur aucto ritatis in partibus Scoticanis.Nota q̃ instrumẽta possunt produci vsq; quo conclusum sit in causa,vel vsq; ad terminum ad hoc pfixum. Item instrumẽtis regis creditur si consuetudo hoc obtineat. Item ex qualitate psonę approbatur vel reprobat instrumentum.

† Scotianis.

¶ *Glosſ. sequens ponit de virtute consuetudinis.*

g ¶ *Approbata.*] Nota, q̃ consuetudo facit ali quod instrumẽtum authenticum , quod alias non esset:& consuetudo dat alicui iurisdictionem , qui alias habere non posset. 5. de arb.dilecti.& 3. de fo. cõpe.cum contingat. 4 sic & consuetudo facit aliquem illegitimum , qui alias est legitimus ad promotionem. j. de cleri.coniuga.cũ olim. & personas legitimas cogna.spi.super eo.Bern.

† Cap.4.eo. tit.in 3.cõpilat.

Et dema vide Bar.inl.diui fratres. ff de pœn. & Rotadecision. 171. in antiquis Bart.& Paulum de Castro in l.ad monẽdi. ff. de iureiur. Oldra.con.303 incip. videtur dicendum.

† vtralibet.

† Cap.vnico.co.tit.in 4. compil.

Et de intelligẽtia vide Fabrum Instit. de inutil. stipul at. §.item verborum.

4 Concor. l 1.& ibi ar tol. C. ad Velle. & in Authen. de instru. cau. §. oportet.

CAP. IX

CVm † dilectus : & infra. ¶ Ad secũdam quæstionẽ duximus respondendum,quòd vtraque† pars potest instrumẽta,etiam post publicationem [e] attestationum,vsq; ad diffinitiuæ sententiæ calculum exhibere , anteq̃am sit in causa conclusum [f]. ¶ Super tertio vero articulo respondemus, quòd si consuetudo illius patriæ obtinet approbata [g], vt instrumentis illius regis fides adhibeatur, vos ea secure poteritis admittere : præsertim cum supradictus rex tãtę fuerit honestatis[h], quòd ipsius instrumenta maximæ auctoritatis sint in partibus Scoticanis †.

¶ Idem Petro ciui Viterbien.

¶ *Falsitas instrumenti , vel quod deest instrumento probari potest per testes.*

CAP X.

CVm† Ioannes eremita à te cẽtũ & trigĩta libras Senẽ. ex causa mutui, corã Donadeo & Ioanne iudicibus Viterbien. petisset:& tu ex aduerso proponeres,quòd cum idem in centũ & octoginta libris tibi pro pretio domus,quã eidem vendideras,teneretur , centum triginta ad matrimonium facit illegitimas.j.de cogna.spi.super eo.Bern.

h ¶ *Honestatis.*]Not.q̃ ex qualitate pſonæ approbatur instrumẽtum.ff.de eden.si quis ex argentariis.§.1.& j.de præsc.ad audientiam.& j.de præsump.illud.

CVm Ioannes.]In prima parte ponit processus causæ principalis.In secunda processus causæ appellationis:ibi, *Cum igitur.* In tertia diffinitio ipsius causę appellationis:ibi,*De consilio.*

CASVS.Ioannes eremita coram iudicibus ciuitatis Viterbij petebat à Petro conciue ipsius 130.lib.Senẽs.ex causa mutui.Ex aduerso proposuit idem P.q̃ idem Ioan.tenebatur eidem in 180.lib. pro pretio cuiusdam domus,quam ipse Ioan.ei vendiderat:vnde petebat vt 130.sibi deberet compensare,& residuum sibi debere persoluipetiit insuper possessionẽ ipsius domus sibi tradi vacuã & liberam.lite cõtest.super hoc & aliis articulis, cũ fuisset hinc-inde aliquandiu disputatum,iudices auditis attestationibus & allegationibus condemnauerũt ipsum P.vt eidem Ioan. possessionem prædictæ domus vacuam & liberam traderet:ab hac sñia dictus P.ad fedẽ Apostolicam appellauit:Papa.dedit T.capellanum suum partibus auditorẽ,corã quo ex parte ipsius P.fuit ꝓpositũ, venditionem ipsius domus nõ puram,sed cõditionalem fuisse:& ideo ipsum non tenere ad traditionem ipsius:Ad hoc probãdum quatuor testes induxit,cum esset nouum capitulũ pendẽs ex veteri.Qui iurati dixerũt,se interfuisse ptractui inter ipsum.P.& Io. sup eadẽ domo celebrato ,ꝑ certo pretio,hac adiecta cõditione, vt idem P.domũ ipsam inhabitaret i vita sua,& post eius obitum domus illa remaneret M.& A.filijs ipsius P.nepotibus ipsius Ioã. de anno,mẽse,ac die quo facta fuit vẽditio,dixerunt se nõ recordari.dictus I.venditionem non conditionalem, sed puram fuisse decebat:Ad hoc probandum induxit instrumentum venditionis & tabellionem qui fecit instrumentum,& vnum de testibus scriptis in instrumẽto dubitatum fuit quæ probatio valere debet, & proponebatur ex parte ipsius P.q̃ licet testes & instrumẽta eãdẽ vim obtineant in causis,nõ tamen instrumẽtum tanti debet esse valoris vt ꝑferatur depositionibus triũvel pluriũ testiũ.Ecõtra ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduerso fuit ratum, q cum ipse Io. intentione suam per instrumentum probasset, & P. venditionem non puram, sed conditionalem fuisse, opponeret, nec p testes P. de certo tpe fuerat facta fides: vnde non apparebat q sup illa vēditione deposuissent, & in instrumento certum tēpus adijceretur, probatio ipsius P. inefficax erat ad intentionē ptrariam cfidēdam: Sed dicebat, q risio ista inualida erat, qm vtraq; pars interrogato, confessa fuit in iure, q vnica venditio ipsius domus facta fuit in iure, sed p testes pbatur venditionē cōditionalem fuisse: & sic p confessionē vtriusq; colligitur, vēditionem domus pditionalē fuisse, non obstante q ipsa interrogatio facta fuit postq fuit i causa pclusum: q a iudex vsque ad prolationē snię pōt interrogare de facto quoties dubitat: Istis oibus ꝓsideratis, dns Papa de cōsilio fratrum, pnunciauit vēditionē pditā pditionalē fuisse, & dictum P. non teneri ad ipsius domus possessionis traditionē, ipsi Io. sup hoc silentiū imponendo, snām pdictorū iudicum quo ad hunc articulū infirmādo, q̄ uis aliàs iuste pnūciauerint: quia hæc exceptio nō fuit proposita cora ipsis: quantum ad alios articulos cōfirmauit eādem. Nota q cōpensatio admittitur in iure. Item sup nouo articulo publicatis attestatiōib[a] testes recipiū tur. Ité testes pferātur instrumēto. Item exceptio pemptoria potest proponi in causa appellationis. Item iudex ex officio suo interrogare potest partes vbicunq; dubitat de facto vsque ad sniam. Ité licet snia lata ex noua allegatione cassetur, non ꝓiudicatur iudicib[a] q̄ protulerunt. Item snia pro parte tenet, & pro parte non tenet.

† Quando dicatur vacua possessio, vide per Angelum & legistas in l. quis in conuentionalibus §. si quis vacuam. ff. de verb. oblig. adde glos. singularem in §. quod autem. in fin. de vsucapio.

1 Si stipulatus sum rē dari: & vacuā possessionem tradi, per actionem incertī ex stipulatione, veniunt fructus quos postea percepi, vt vel vacua, & vacuā quid addāt Ioan. And.

a ¶ *Compensare.*] Quæ cōpensatio admittēda fuit, si causa ex qua postulabat, liquida erat, aliàs nō admittitur cō pēsatio. j. de depositio. c. bona fides. in fi. vbi in tēporali-bus non cognoscat. infra. qui fi. sintlegi. per venerabilē § rationib[a] supra. de fo compet. nem: aliàs non appellaretur ad ipsum 2. j. de appell. c. fi duobus. ett. in Authen. vt dif. iudi. §. si tū contigerit. fecūdū Hostien. Ioan And.

2 Nisi iudex à quo appellatur, superiorem de hoc. & C. de compen. l. vltim.

b ¶ *Vacuum.*] Quod fieri debuit si pura fuit venditio. ff. de act. emp. & vend. l. 2. §. 1. & l. seq. & argu. ff. de vsur. l. si stipulatus. 1 & sic restitutio possessionis plene ac libere facienda est. ff. de restit. spol. Pisanis. Bernard.

c ¶ *Ad nostram audientiam.*] Hic ideo appellat ad Papā, q̄ ciuitas Viterbien. subest dño Papæ etiam quo ad temporalem iurisdictionem: aliàs non appellaretur ad ipsum 2. j. de appell. c. fi duobus.

d ¶ *Pendebat.*] Si enim cap. in ex toto esset nouum, nō pēderet ex veteri, iudex appellationis nō cognosceret, nec testes reciperet. ff. de testi. & attesta. fraternitatis & C. de temp. appella. p hanc. & sic patet q in causa appellationis nouæ ꝓbationes possunt induci super noua exceptione. C. sen. rescin. nō posl. 2. nec aliā causam libras ex illis non immerito debebat cōpensare [a]. Tandem cū super hoc & quibusdā alijs articulis inter vos fuisset aliquādiu litigatū, iudices attestationibus publicatis, te sententialiter cōdemnarunt, vt eidem prędictæ domus possessionem vacuā [b] † traderes, à creditoribus liberatā: & infra. ¶ Cū igit ab hac sententia ad nostram duxeris audiē tiam [c] appellādum, & nos tam tibi, quàm prędicto Ioanni T. sub diaconū & capellanum nostrū dederimus auditorem: ex parte tua fuit propositum, supradictę domus venditionē non puram, sed conditionalē potius extitisse, ac nullaten[e] te teneri ad traditionē ipsius quatuor nihilominus testibus ad hoc probandū inductis: quod & si nouū esset capitulū, pendebat [d] tamē ex veteri: q iurati deposuerunt, se interfuisse contractui inter te & prædictū Ioannē super eadē domo celebrato, pro qua centum octoginta librarū pretium tibi fuerat constitutū, tali videlicet adiecta conditione, vt tu domū ipsam inhabitares libere in vita tua, & post obitum tuū. M. & R. natis tuis eiusdē Ioannis nepotibus [f] remaneret: cuius conditionis intuitu domum ipsam ei dē Ioāni pro minori pretio vēdidisti, cum à G. morandi pro ipsa ducentas libras potuisses habere. anni vero mensis & diei quo venditio facta fuit, ijdē testes se dixerūt minime recordari [f]. Dictus vero Ioannes venditionem nō conditionalem, sed purā proposuit extitisse ad hoc probandum publicum exhibēs instrumentum: & infra. Tabellionem quoque qui confecerat instrumentum, & vnum ex testibus in instrumento subscriptis, ad id probandū induxit: & infra. ¶ Porro cū dubitatio fuisset exorta vtrius deberet probatio præualere: pro tua fuit parte propositū, quia & si eandā vim obtineant instrumentorū fides, & depositiones testium in litibus exercendis, nō tamē quodlibet [g] instrumētum tanti debet esse momenti, vt trium vel plurium idoneorum testiū depositionibus pferātur: & infra. ¶ Ad hoc autem idem Ioānes ex aduerso respondit; quòd cum intentionem suam per iam dictū fundauerit instrumētum, ac tu in modum exceptionis [h], vendi tionem-ipsam non pure, sed cōditionaliter celebratā esse proponas †, nec per testes ad hoc a te inductos de certo fuerit tempore facta fides: & ideo non appareat quod super illa vēditione deponant, quam constat per dictū instrumentum, determinato tēpore fuisse contractam, huiusmodi probatio videbatur inefficax, ad intentionē cōtrariā elidēdam. Verum respōsionem istā esse proponebas inualidā: quoniā cum vtraque pars à nobis interrogata, fuisset in iure confessa, q vnica tantū venditio super domo cōtracta fuerit: & ex depositionibus testium liqueat venditionē conditionalē fuisse: ex vtriusque confessione colligitur, eiusdē domus venditionē cōditionalē extitisse, non purā, non obstante q ipsa interrogatio facta fuerit postquam [k] à partibus extitit in causa conclusum. cum iudex (qui vsq; ad prolationem sententiæ debet vniuersa rimari) possit interrogare de facto, quotiens dubitationis aliqd occurrit †: & infra.

70 i ¶ *De certo.*] Propter quod probatio insufficiēs videbatur. ff. de probatio. in præsentia. argu. in §. eod. inter dilectos. & ff. de eden. l. 1. §. editiones.

¶ *Glo. seq. not at quòd iudex, & c. dat simile, reddit duplicem causam, & demum determinat & remittit.*

k ¶ *Postquam.*] Et sic patet q iudex pōt interrogare partes quācunq; visum fuerit. ff. de inter. actio. l. vbicunq;. & 30. q. 1. l. c. vlt. sic etiam potest interrogare testes post publicationem si obscure dixerint, q̄cunq; visum fuerit. §. de testi. cum clamor. quia veritas sapius examinata magis splendescit in lucem. 35. q. 9. graue. quia officium iudicis est latissimum. ff. de iurisd. omn. iud. l. 1. sed ad petitionem partis nō debet testes interrogare. arg. §. de proba. in prę sentia 5. de hoc dicitur 30. q. 5. iudicantem.

¶ *Glo. seq. arg. signat contrarium, remittit & soluit.*

a ¶ *Pronunciauimus.*] Arg. q̄ super exceptione incidēti sit pronūciandū. argu. cōtra. §. de ordi. cogn. c. 1. vbi de hoc, sed ratio quare pronunciatur hic sup hac, & nō ibi, potest assignari. hic opposita fuit exceptio post sniam: vnde sup exceptione nondū fuerat dire cte vel indirecte pronūciatū: quare in causa appellationis debuit de ea pronunciari: qa de ea cognitum fuit: & ad hoc vt scirē quare snia reuocetur, sed cū apponitur ante sentētiam, sup ea pronūciat indirecte, dum sententiatur super principali. Bernar.

† Hæc duo verba: ob hoc: desunt in vetustioribus codi cibus.

b ¶ *Huiusmodi exceptio.*] Per hoc patet, q exceptio perēptoria omissa ante sniam, pōt opponi post sniam in cā appellationis. C. sen. rescin. non posl. 2. aliàs nō posset nisi p beneficium restitutionis: vt in l. pdicta. & 5. de priuil. cum olim 2. §. de in integ. restitu. suscitata. sic etiam i compēsationē omissa ante sniam, nihilominus actio remanet salua post sniam citra aliquam appellationem 1, non obstāte re iudicata in prima petitione. ff. de compen. q in dic. §. 1. Arg. tñ cōtra. in dic. de re iudi. inter mona sterium. Sol. vt ibi.

† Hæc duo verba, auctoritate, & potestates, desunt etiam in vetustioribus.

† De materia vide Rom. cons. 48. ad fin. Baldum in Imperator. ff. de iust. hom. & Isonem in l. fi. quis mihi bona. ff. de acq. hæred.

† Anglicorum.

† Lugdun.

E *Xparte.*] Communis diuisio, Secūda: ibi, *Quia.* Abb. Siculus.

CASVS. Quædam regina ꝓetrauit litteras quasdam sup restitutione spoliationis cuiusdā castri in q̄bus dicebat hæc littera, o, in hac dictione, spoliarūt: quæritur vtrum pp hoc rescriptum vitietur? Et rndet Papa q̄ non. Nota q pp moditā defectum non vitiatur rescriptum: cum ex præcedentibus & subsequentibus posit cognosci mandatoris intentio.

¶ *Glo. seq. obiicit & soluit.*

¶ *O, deerat.*] Et hoc vī satis, q nō debuit valere: quia in litteris dñi Papæ nihil debet diminutum esse argu. §. de rescrip. c. cum à Deo. & cum multa maturitate ac deliberatione traduntur. 35. q. 9. Apostolicæ vnde nō est verisimile, q aliq̄d vitium posit ibi rema nere: sed pp tam modicū defectum nō vitiatur, maxime si rescriptum in allis appareat oino legitimum, cū fuerit vitiū scriptoris siue nimia occupatio: qđ nocere nō dēt. argu. C. de testi. l. errore. & l. ambiguitates. & l. q̄n indignum. & C. de leg. in legatis secus si esset ibi falsum latinum. §. de rescriptis. c. ad audiētiam. Et sic est notari[a] omiserat forte per obliuionem. Ber. h ¶ *Exceptionis.*] Vnde nō videbatur pro ipso sentētiandum. §. de or. dū cū cog. cum dilectus. j. de And. excc. c. denique.

† Hæc glosa fuit nota Bernardi, ac inuenta in antiquissimis dictibus.

† Infero q per confessionem vbi debuit admitti liquidū recompēsatio, confessio. l. Iulianus. ff. de act. emp.

4 Et sic rescriptum vitietur. Et Laur. de chi. Cremo nen. q̄estio. barg. testes nō requirūtur cum nō sit testium vel instrumentorum. C. de fid. instru. sed legitimum vel decidif. & sic patet q plures vel quinq; testes instrumētū reprobet: De hoc dictum est §. de proba. tertio. sed i casu isto testes nō reprobat instrumentum, sed adducunt instrumēto, quod ita fuit, notari[a] omiserat forte per obliuionem. Ber. h ¶ *Exceptionis.*] Vnde nō videbatur pro ipso sentētiandum. §. de or. dū cū cog. cum dilectus. j. de And. excc. c. denique.

† Vide Rex. inl. vbicun. que. & ff. de iudic. & c. cod. ti. & c. cod. ti.

† Vide Anconium de Buttrio in c. in nostra. supra. de testib. et eūdem in c. ex tenore. supra. de rescript. addc Bart. & Sali cetum in l. scripturæ. C. de fide instru. Baldū inl. imperator 1. ff. de stat. hom.

3 Hodie vturarii cum de vsuris accipiunt, cogitur, posūt edere libros rationum suarum: vt in cōcilio Viennen. de vsu. ex grauit. §. cæterum. item hęreti ci. c. vt cō missi de hæret. lib. 6. & dixi copiose lib. 3. comment. in Director. Inquisitor. Schol. 101.

¶ De consilio fratrum nostrorum pronunciauimus [a], venditionem prædictæ domus fuisse conditionaliter celebratam, & ꝓ eo † hoc] nullatenus obligatum ad traditionem ipsius: super hoc memorato Ioāni silentium imponentes. Sententiam vero iudicum prædictorū, qui aliàs iuste pronunciasse noscuntur (cum huiusmodi [b] exceptio coram ipsis nec probata fuerit, nec obiecta) quo ad dictum capitulum infirmamus, cam quo ad alios articulos, sauctoritate † Apostolica] confirmantes.

¶ Honorius tertius.

¶ *Defectus litteræ non vitiat rescriptum.*

CAP. XI.

EX † parte charissimæ ī Christo filię B. quondam Anglorum † reginæ fuit propositū: & infra. ¶ Quia rescriptum Apostolicū, pro eo quòd in hac dictione: spoliarunt, hæc figura, o, deerat [c], asseritur vitiosum: Mandamus, quatenus hoc non obstante in negotio ipso prędicta ratione procedas.

¶ Gregorius nonus Priori sancti Bartholomæi, & de cano de Arcubus Londoñ. †

¶ *Licite appellatur à iudice, qui parti hoc petenti non facit edi communia instrumenta.*

CAP. XII.

G † perpetuus vicarius ecclesiæ de Rechan nobis exposuit, quòd cum Prior & conuentus de Ledis, eum super decimis [d] coram iudicibus auctoritate Apostolica cōuenissent, & dictus G. super [e] similibus coram ipsis recōuenisset eosdem: quia dicti iudices copiam quorundam instrumentorum communium [f], quæ habebat pars altera, & per quæ intendebat intentionem suam super principali fundare, fieri non faciebant eidem hoc cum instantia postulanti, nostram audientiam appellauit: Ideoque mandamus, quatenus si est ita, reuocato in statum debitum, & cætera.

¶ Idem.

¶ *Scripturæ contrariæ ab eodem productæ, fidem non faciunt.*

CAP. XIII.

IMputari [g] † ei potest, qui contrarias. [h] inter se scripturas in iudicio protulit, fidem sibi adinuicem derogantes: Cum

† De materia vide Fulgosiū, Paulatus, Castren. Bertachinū, Decios in l. is. apud quē. C. de eden. do ad de. Spec. tit. de instru. edi. tione. §. vicapi. r. vbi de hoc. dendum.

¶ *Glo. seq. circa editionē distinguit instrumēta cōmunia & propria: & in his an vtatur necne: & cū vtitur, editur sine die & cōsule. facit in casu.*

f ¶ *Communum.*] Not. circa exhibitionem instrumētorum. Et primo scire debes, q relcriptū & oia acta causæ cōfessiones & rnsiones, & attestationes, & quæcūq; acta sunt in iudicio, pe ti possunt exhiberi vel cōdictione ex lege, vel iudicis officio. C. de eden. l. 2. Vel condictione ex illa decre. §. de ꝓba. qm. & integraliter sunt exhibenda: quia cōia sunt. C. de edē. nō est nouum. & l. vlt. & ff. eo. prætor. §. 1. & l. si quis. §. rōne, & l. argentarius. 1. respon. & hic est expressum. Sed si instrumēta propria sunt, & actor petat a reo instrumenta, per quæ intentionem suam probare vult, nō est audiendus: q a apud seipsum debet habere probationes suas, §. de proba. c. 1. & C. de eden. qui accusare. & actore nō probante, reus dēt absolui: vt in dicta l. q accusare. & j. vt eccl. bñfi. vt nostrū. Et ita nec reus actori, nec actor reo tenetur exhibere instrumētū ad fundandā intentionem aduersarij 3. Si vero actor vel reus, vtitur aliquo instrumēto proprio, illud aduersario edere dēt sine die & consule, ne pstetur materia fabricandi falsum. §. eo. cōstitūt. & c. accepimus. ff. quemad. testa. ape. l. 2. §. diem autem. & ff. de eden. l. §. editiones. Nisi vellet alterutra partium arguere instrumētum de falso: quia tūc integrum instrumētum debet ei edi. vt §. e. inter dilectos. & C. de contrahen. & commit. ſtip. l. optimam. Bernar.

I *Mputari.*] Imputatur producenti scripturas ꝓtrarias in hoc, quia inuicem sibi derogant. ff. d. Ponit primo dictum. Secundo ipsius rationem: ibi, *Cum in ipsius.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis agebat ꝓtra aduersariū suum, puta petēs ab eo aliquā pecuniam: ad suā intentionem probādam iuduxit duo instrumenta ꝓtraria q̄rebatur cui illorū, vel an neutri ſtandū esset? Rndet Papa q̄ istæ scripturæ ꝓtrariæ fidē sibi adinuicem derogāt, & sic non valent, & imputet sibi qui eas in iudicio protulit: q a in potestate sua fuit quam voluerat nō ꝓferre, debuit enim eas pui disse, & alteram protulisse. Nota, qui ꝓtraria allegat, nō debet audiri, & imputet sibi qui causam suam male tractat.

g ¶ *Imputari.*] hæc decre. sumpta est ex illa lege C. de fide instru. l. scripturæ.

¶ *Glo. seq. primo declarat. secundo quærit & soluit.*

h ¶ *Contrarias.*] hoc verū est siue directe ꝓtrariæ sint, siue indirecte. Directe, vt si induco instrumētū in quo promisisti mihi soluere tali die x. & aliud exhibeā, i quo continetur q ego feci tibi pa ctum de non petendo. Indirecte, puta si induco instrumētū, i quo continetur q promisisti mihi soluere decem Bonoñ. tali die. Item ꝓduco aliud, in quo continet, q eadē die ꝓmisisti mihi soluere x. Romæ 4. istæ scripturæ licet nō cōtradicant directe: tñ indirecte eos. Io. An.

4 Et vtraq; ꝓsonaliter tacta fuit nō altera p ꝓcuratores nec obst. ff. de ver. obl. l. fi. §. inter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

siue per obliquũ cõtrariæ sunt,& ideo vna derogat alij,sic quandoque scriptura & factum sibi adinuicem derogare videntur,vel saltem alterum alteri.3.de ele.cum inter R.Sic ergo patet, q̃ qui contraria allegat,nõ est audiendus.3.de app,solicitudinem.circa fi.33.q.7.quod autem.& 8.dist.quo iure.& hoc locum habet quando ab eadem parte producuntur,secus si à diuersis:quia tunc ei statur,quæ magis est sine suspicione, & quæ dignior est.C.de contra. hen.stip.optimam.in fi. Sed nunquid est idem in testibus ab eadem parte productis? Dico q̃ non:quia in testibus non possum prouidere q̃d dicturi sunt,& ideo habitur dignioribus : sed per instrumentum bene potuit prouidere quod magis expediret producere:vt hoc dicit glo.Alexã. in fi.& sibi imputet q̃ minus diligens fuit:nã vigilantibus, non negligentibus iura subueniunt.ff. qui. ex cau. ma.non enim. & ff. de eden.l.veluti.

1 Cent.or l. si plures. & ibi Bart. ff. de acceu & l. 4. §. eiusde & §. scire po tes ff. de te stib.

† De materia huius de cretalis vi de Bartol. in l. diuus ff. de falsis & de Alexã. in fi. & cõsil. 18 in 4.volum & consil. 3. in cip. ex his quæ in the mate. & cõsil. 150. in cip. circa pri nam. in 2. volum.

SI *cautio.*] Ponit dictũ quod diuidit in duo membra,& secundum:ibi, *Sed si causam.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis agebat cõtra aliquem aduersarium suum, petẽs ab eo certam pecuniæ quantitatem : ad hoc probandum inducebat quoddam instrumentum, in quo reus simpliciter confitebatur se simpliciter debere quantitatem petitam, nullam causam exprimendo ex qua deberetur : quæritur an ex tali cautione reus sit condemnandus ? Respondet quòd actor tenetur obtendere debitum quod in cautione illa continetur : Si vero causam reus expresserit in scriptura illa,propter quam scriptura illa facta fuit, suæ confessioni stabitur, nisi probet se id indebite promisisse. Nota q̃ causa semper est exprimenda,ad hoc vt ex cõfessione sua quis obligetur, aliàs non tenetur.

† Vide plene per Mat thæum de Afflictis su per consti tu. Neapo. incip Baiulos oẽs no tabili 13. & seq.adde Baldũ con sil. 62. lib 5. Alexan consil. 136. & 131. lib. 1.

2 ¶ *Si cautio.*]Hæc decretalis sumpta est de l.illa.ff.de proba.cum de indebito.§.vlt.& dic,cautio,id est,scriptura:siue sit priuata,siue publica.Bernardus.

b ¶ *Indebite.*]Quia dicis q̃ nõ teneris ad id,super quo cautio exposita fuit.

c ¶ *Indeterminate.*]id est,non exprimens ex qua causa debeatur.

¶ *Glossa sequens exemplificat:quærit,& soluit arg. & remittit.Iterum quærit,& soluit.*

d ¶ *Si causam.*]puta,quia confessus fuisti mutuo recepisse pecuniam promissam:vel ex aliquo alio contractu antecedenti : tunc enim statur tuæ confessioni,quæ continetur in illa cautione:alioquin si causa non fit inserta,non poteris conueniri ex illa cautione.C.de non nume.pecu.generaliter.cum satis sit indignum, vt quod quisque sua voce dilucide protestatus sit:in eundem casum proprio infringere valeat testimonio.5.de proba.per tuas.& in l.prædi.generaliter.in fi.& arg.1. q. 7. saluberrimum.& 27.q.1. omnes fœminæ.quod si non promittat,sed confiteatur se debere mihi ex aliqua iusta causa præcedente,idem est ac si promittat, vt teneatur ex illa cõfessione:vt in l.prædicta generaliter,in fi.& ita patet ex hoc q̃ confessio extra iudicium facta, cã adiecta bene præiudicat ad probandum.De hac materia dictum est 5. de confes.c.vlt.Item quid si me absente confiteatur se mihi debere? Talis confessio non nocet ad instar stipulationis:vt Insti.de inutili.§.item verborum.

¶ *Glo.seq.notat confessioni stari:& ponit tres casus exceptos.*

e ¶ *Confessioni.*] Sic ergo statur confessioni ꝓtra se ꝛ.fallit tñ qñque,vt in præsentia confessata:quia tunc potest opponi exceptio non numeratæ pecuniæ infra biennĩ.C.de non nu.pe.ibi tractibus. in prin.& in dote.C.de do.cau.non nu.l.vlt.in Authen.in posita.Item fallit vbi statur secundæ confessioni, & non primæ C. ad Velleia.Authen.siue à me.

2 Concor.l. 1.& ibi.Bar. ff. de leg 1. & inf cum filius §.1 ff. de verb. obl ig.

f ¶ *Indebite.*]Et ita admittitur probatio contra talem cautionem, licet causa subiecta fuerit,scilicet q̃ talis promissio indebita fuit, ipsius fuerit potestate,quam voluerat non proferre.

¶Idem.

¶ *Si in instrumento debiti exprimitur causa, condemnatur debitor, nisi probet indebitum:si non exprimitur, necesse est vt creditor probet id fore debitum.*

CAP. XIIII.

SI cautio [a] †,quam à te indebite [b] proponis expositam, indeterminate [c] loquatur, aduersarius tuus tenetur ostendere debitum, quod continetur in ea. Sed si causam [d] propter quã huiusmodi scriptura processerit, expresseris in eadem, confessioni [e] tuæ statur:nisi probaueris te id indebite [f] promisisse.

¶Idem I.tabellioni.

¶ *Auctoritate ordinarij potest notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere.*

CAP. XV.

CVm † P.tabellio morte prẽuentus, quædam non perfecerit instrumenta, quę in nota redacta fuerant ab eodem : Ad petitionem eorum ad quos pertinent, auctoritate ordinarij [g] iudicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere: habitura per hoc perpetuam fir mitatem [h].

¶Idem.

¶ *Instrumentum exemplatum per tabellionem auctoritate ordinarii,eandem vim habet cum originali.*

CAP. XVI.

SI † instrumenta propter vetustatem [i],vel propter aliam iustam causam [k] exemplari petantur : Coram ordinario iudice vel delegato ab eo specialiter, præsententur: qui si ea diligenter inspecta in nulla sui parte vitiata reperierit, per publicam personam [l] illa præcipiat exemplari, eandem auctoritatem per hoc cum originalibus habitura.

CASVS.Tabellio prẽuentus morte quædam instrumenta non perficit,quæ redacta erãt in nota per eundem,quærebatur q̃d deberet fieri de huiusmodi instrumentis in notam redactis?respondet Papa I. tabellioni, q̃ ad petitionem illorũ ad quos pertinent, auctoritate iudicis ordinarij poterit illa instrumenta in publicam formam redigere,per hoc perpetuo valitura,ac si à dicto P. completa fuissent.

g ¶ *Auctoritate ordinarii.*]Ordinarius ergo præstabit auctoritatem suam huic tabellioni, ad petitionem illorum ius, quorũ sunt instrumenta, vt ea redigat in publicam formam : sic & si esset cõsumpta ꝑ vetustatẽ,aut aliam iustam causam.infra cap. proxi.

h ¶ *Perpetuam firmitatem.*] vt hic dicit.sic & testamentum auctoritate ordinarij in ꝑblicã formã redigitur. C. de testa.testamenta.& l.consulta.& talis publicatio æquiualet testamẽto.C.eo.publicati.hoc tñ scire debes,quòd tabellio dum viuit, non potest alteri committere completionẽ instrumenti:sed ipsemet debet complere instrumentum, prout in protocolo reperitur:nihil addendo vel diminuendo q̃ in protocolo continetur: in Authen.de tabel.coll.4.post mortem vero fiat prout dicitur hic.& C.eod.tit.l.contractus.Ber.

† De materia huius & cretalis & glossaria ẽ. fone in 1. C.de iu. em phyt. Paulli de Castro consil. 62. in cip. sup. co. O.dra. cons. fil 32. incip. circa primũ Alexan.cons. fil. 4. incip. videretẽ. in 2. volum.

S *Instrumenta.*]Primo ponitur quæstio.Secundo solutio : ibi, *Coram.*Abbas.

CASVS.Aliqua instrumenta propter vetustatem,vel aliam iustã causam quasi consumpta sunt:petuntur exemplari:quæritur quid fieri debeat?Respondet Papa,ꝙ præsententur coram ordinario, vel coram delegato ꝑcialiter ad hoc:ille postmodum inspiciat diligenter illa instrumẽta,& si in nulla parte sui vitiata sint,præcipiat illa exemplari per publicam personam : & habebunt eandem auctoritatem cum originalibus.Nota ista duo capitula,quia frequenter locum habent.

i ¶ *Vetustatem.*Propter vetustatem instrumenta & priuilegia renouanda sunt:vt hic,& ỹ.de confir.vti.vel inuti.cum dilecta. aliàs si vetustate consumerẽtur,nulla fides eis adhiberetur. 5. eo.inter dilectos.sic & testes,ne probatio pereat, in publicam formam rediguntur.5.de testi.significauit.& 5.vt lit.non conteſt.quoniam r.respon.& §.sunt & alij.& ff.ad leg.Aquil.in lege. C. de. vſur.pupil.l.vlti.arg.Bernardus.

k ¶ *Iustam causam.*]puta,qa littera incipit deleri ex vitio chartæ vel encausti,q̃is instrumentum de nouo fit factum,vel alio modo quod possit contingere de facto,ita tamen faciẽda est hæc renouatio,si adhuc sint ita integra q̃ non sit dubitatio de ipsorũ tenore:vt hic dicit:vel si essent pro parte iam cõsumpta,vt ex inspectione non possit deprehendi de fide ipsorum, non sunt renouanda nisi prius per testes probaretur de integritate instrumentorum.infra de priuileg.cum olim. & hæc innouatio debet fieri auctoritate ordinarij:vt hic dicitur.sic supra eodem.capit.proxi. Bernard.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

l ¶ *Publicam personam.*]Sic.5.c.proxi.& c.cũ dilectus.Quid si publica persona nõ possit haberi? Satis credo q̃ per aliquam ꝑsonã honestã auctoritate iudicis referibi possunt.arg.5.de proba.quoniam contra:ita tamen quòd sigillum authenticum apponatur, quod imponat fidem instrumento.5.eo.cap.2. & c.cum dilectus, alias posset deperire,ius illius:quod esse non debet:immo curare debet iudex vt salua sit rerum probatio.ff.de testib.curent. Bernardus.

pa

DE PRAESVMPTIONIBVS.

¶ Quia præsumptiones quandoque plene probant, quandoque semiplenam probationem faciunt,quandoque alias præsumptiones coadiuuant,vt patet infra in processu tituli:Ideo post tractatum de probationibus,de testibus,& de fide instrumentorum,annectit hanc rubricam,in qua tractatur de quadam specie probationis.Et vide ad materiam quod dixit Panor.in ca. tertio loco.supra de probat.& no.in c.ferrum.so. dist.Ab.Quid autem debet præsumi si clericus amplexetur mulierem. 1.q.3.allsit.

¶ Cap.26.Et e.4.co. tit.in 1. compilat. & de mate. ria vide Alexan.& Iaſo. in l.1.§ hæc verba.ff. od eiusque v. siuerſ & pe ne per Feli. in tractaut, qñ conatus, puniatur.

SIcut noxius.] Ludus noxi[a] inducit ꝓsumptionem fraudis.Vel sic.In dubio in delictis præsumitur dolus.& aduerte quia verba text.non sunt Papæ,sed Salomonis in parabolis,vt patet ex prescriptione:& habentur originaliter in parabolis in c.26.& pone casum litteralẽ vt ibi dictũ est.Vel specialius sic:Quidam proposuit coram Romano ponti. an iudex valeat sententiam diffinitiuã proferre ex sola ꝓsumptione vrgẽtissimã? Rñdet Papa q̃ sic,& ad probandũ inducit auctoritatem & exẽplum Salomonis,qui ex sola prẽsumptione,iudicauit inter illas mulieres meretrices cõtendentes de filio.& vide latius hanc historiam in Biblia in loco prælegato.Abbas.

¶ Scilicet Salomon in iudicio duarũ mulierum Reg.c. 3.& c.2.eod. tit.in 1.com pilatione. & de materiis vide Ma teſia.lingu. art.incip.no ta q̃ ꝓsumptio violẽta.

CASVS.Cũ duæ mulieres essent simul in quadã domo,& vtraq; haberet filiũ paruulũ infantem,contigit q̃ alter infans mortuus est:illa cuius filius erat mortuus,accepit filiũ alterius viuũ,& filiũ suum mortuũ latẽter posuit ad latus illius,cuius filius erat viuꝰ: postmodum illæ duæ mulieres cœperunt contendere inter se:illa cuius filius erat vnius,petebat filiũ suũ ab alia.illa rñdebat : filius tuus mortuus est meus autẽ viuit:illa rñdebat ẽ contra:Accesserunt ad regem Salomonẽ,& cœperunt cõtendere corã rege:cũ illa cuius filiꝰ erat viuus,nõ posset probare q̃ filii suus esset,voluit rex per præsumptionẽ inuenire cuius filius esset:dixit rex:Afferte mihi gladium:allato gladio ait : Diuidite infantẽ viuum, & date dimidiam partẽ vni,& dimidiã alteri.Illa cuius filius erat viuus,dixit regi:domine,date illi infantẽ viuum, & non occidatur:ecõtra altera dicebat:nec mihi nec tibi fit,sed diuidatur:Tũc ait rex:Date huic,s.quæ nolebat illum infantẽ diuidi,viuũ:hæc est enim mater eius:& ita rex ad hanc præsumptionem rectam tulit sentẽtiã.

TITVLVS XXIII.

De præsumptionibus.

¶Salomon in parabolis †.

¶Sicut manifeste nocens est pœne obnoxius:ita & occultus, licet postea dicat se ioco fecisse.

CAP. I.

SIcut noxius est qui mittit lanceas & sagittas in mortẽ [a] : ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus [b], dicit, ludens [c] feci.

¶Idem †.

¶Ex violenta præsumptione fertur diffinitiua,& est casus notabilis.

CAP. II.

AFferte mihi gladiũ:Cumque attulissent,ait [d], diuidite infantem viuum,& date dimidiam partem vni, & dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat viuus ad regem (commota [e] sunt quippe viscera eius super filio suo) obsecro domine, date illi infantem viuum, & non occidatur:ecõtra altera dicebat:nec mihi [f], nec tibi sit, sed diuidatur. Respondit rex, & ait: Date [g] huic infantem viuum, & non occidatur,hæc est enim mater eius [h].

¶Hieronymus super parabolis †.

¶ Conuersatio in adolescentia facit præsumptionem in senectute.

CAP. III.

EX studiis suis intelligitur [i] puer. ¶ Quemcũque enim virtutibus studere cum modestia continentiæ, auditioni sapientum, obseruantiæ mandatorum Dei, maxime simplicitati & humilitati videris, huius munda & recta opera intellige [k].

¶Bonifacius Papa episcopis Galliæ.

¶ Præsumitur contra illum qui dilationibus subterfugit iud cium.

CAP. IIII.

NVllus † dubitat, quòd ita iudicium nocens subterfugit [l], quemadmodum vt absoluatur,nec aufugit.& ex hoc præsumitur ꝙ sit innocens.

1 Quia talis res non recipiebat diuisionẽ. C. eo.vtri iud. post sessionũ. secundũ Vin. Io. Andr. in nouel.

† Et C.de in of.test.si quater. ff. quod me.c.ad.ista quidem.vnde & pietas paterna pro filiis capit cõsilium.ff. de adul.nec ea lege.ad fi.qa nullus est affectus qui vincat paternũ. G. de cur.fur.l. v.tim. post prin.Io.An.

† Cap.20.& c.4.co.tit.in 1.compil. Huc spectat lis qui.§.dieus non est indulgendũ.ff.de rei ven.in fundo.& 3.de rescri.sedes Apostolica.& ỹ.de pri. usleg.ex parte tua 2.& ỹ.qui ma:accu. post. significante.

a ¶ *Confitetur.*

a ¶ *Et intelligitur.*]id est præsumitur.& est arg.per exteriora præsumi de interioribus.32.q.5.qui viderit.& 50.dist.si quis diaconus.

ADDITIO.Versus: *Intima per mores cognoscimus exteriores.*

b ¶ *Intelligere.*]id est præsume.nam pro certo non possumus scire, q̃ post illa tria quæ Salomon asserit difficilia, scilicet viã colubri super petram,viam aquilæ super cœlum,viam nauis super aquas, quartum quasi reputat impossibile,viam viri in adolescentia sua tanquam inuestigari non possit: 3 tamen ex his argumentis bonam colligimus opinionem quousque appareat in contrarium. ỹ. eo.c.vlt.Bernar.

3 Gl.est similis & ferme de verbo ad verbũ.Insti. de iustit. & iu.§.his itaque.in ver.f. auertis.

NVllus.]Abbas antiquus dicit casum ponẽdum per decre.veritatis.de do.& contu.Abb.Sicu.

CASVS.Reus qui est in aliquo delicto de quo conuenitur,semper fugit,& nunquam vellet venire ad iudicium.& hoc ipso prẽsumitur contra ipsum:& ille qui est innocens, libenter quærit vt absoluatur,nec aufugit.& ex hoc præsumitur ꝙ sit innocens.

1 ¶ *Subterfugit.*]Qui enim iudicium refugit,apparet eum de iustitia diffisum.11.q.1.Christianus.& 3.q.9.decreuimus.& 74.dist.honoratus.Bernar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Confitetur.*]interpretatiue.11.q.3.rursus.Tripliciter dicitur qs confiteri:Ore,15.q.6.c.1.& 2.Rei euidentia,28.dist.priusquam. Contumacia,vt hic & 3.q.9.decreuimus.

Nonne bene dicimus.]Qui tacet,consentire psumitur.ita summat Io.sed hæc summatio est nimis generalis,& cõtra regulam,is q tacet.de regu. iu.lib.6.Primo ponunt verba Euãgelij, Secundo verba Gregorij exponentis seu inferẽtis ad decisionem quæstionis. Secunda : ibi, *Duo quippe.*Abbas.

†Homi.18. CASVS. Dum Iudæi disputabant cum Iesu, siue contendebant, dixerunt Iesu, Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?Rñdit Iesus:Ego dæmoniũ non habeo.Dicit Gregorius.duo sibi illata fuerunt : per hoc q vnum negauit,de alio intelligitur confiteri tacẽdo.

†Gregorius lib.2 epistolarum 4.registri. No.q q de vno negat, de alio tacẽdo cõfitẽt.

b ¶ *Nonne bene dicimus.*]verba sunt Iudæorum.

†Cap.7.eo.tit.in 1.com pil.& c.1.tit. de offi vicarii.in 1 com pila. Et vide l.nõ omnes. §. à Barbaris. ff. de re milita. adde bes. Dec.& abba f tem in ca.in prẽsentia.de proba.

c ¶ *Duo quippe.*] verba sunt Gregorij.

d ¶ *Illata.*] i. 1 ignominiose dicta sunt, vel iniuriose.

e ¶ *Vnum negauit.*] scilicet 1 dæmonium habemilita. adde bes.

f ¶ *Alterum.*]scilicet 1 Samaritanus es,tacendo concesit.

¶ *Glosſ.seq.no. tacentem consentire.ponit quoſdã casus exceptos.signat contrarium.dat duas solutiones.secundo arg.4. tura allegat.ad casum alleg.duo.*

1 Hæ tres glossulæ nõ sunt Bernar di,nec habẽtur in antiquis codicibus.

g ¶ *Tacendo.*]No.quòd qui tacet, 2 consentire videtur.54.distinct. si seruus.& 27.distinct.diaconus.& 28.distinct.diaconi.ff.de cond. & demonstra.cum ita legatum.ver.quæ enim Titio.Fallit hæc regula in casibus.ff.de ser.vrb.præd.inuitum.ff.de fur.qui vas.§.vetare.& ff.quibus mo.pig.vel hyp.sol.sicut.§.non videtur.ff.de procu.filius familias.§.inuitus.alium casum habes.65.distinc.c.vlti.74. distinct.cap.1.arg.contra.ff.de regu.iur.qui tacet.Dicas quòd qui tacet,non consentit vbi agitur de dominio rerum amittendo,nisi affinitas aliud inducat.ff.de donat.inter virum & vxorem.si seruus communis.Vincen.Vel melius dicas quòd vbi per prohibitionem meam possum prohibere quod fit,& taceo:tunc tacitur-

2 De materia huius glossæ vltra doctores hic, vide Gu manũ cõsil. 72. & 142. Roma.cõsil. 311.& Areti. consi.14. nitas pro consensu habetur.54.distinct.si seruus.Si vero per prohibitionem meam non possum prohibere quod fit:tunc nõ obest mihi taciturnitas,puta me inuito potes vendere rem meam.ff.de contrah.emp.rem alienam.sic etiam videtur distinguere lex,sæpe. ff.de re iud.& 11.q.3.quando.& j.de re iud.c.pen.tamen fallit hoc in casibus prædictis.Item arg.quod de vno negatur,de alio conceditur.25.dist.qualis.15.q.3.ex eo.& ff.de iudi.cum prætor.& 23.q. 2.lator.ff.de pact.dotalibus.ob res.§.2.& econuerso. & quod de vno affirmatur,de alio negatur.ff.de condi.& demon.cum ita legatum.& ff.de legi.& senatuscon.cum lex.& C.de procur.l.maritus.vbi de hoc.Bernar.

Andata.]Quatuor facit.Primo præmittit exordium. Secũdo subdit narrationem:ibi,*Proinde.*quam tertio determinat:ibi, *Quas non.*Quarto rationem subiungit:ibi,*Quia.*& in hoc vltimo facit iste textus ad tit.Et ideo vt reducas decreta.ad tit. potes ponere casum in terminis referendo consultationem ad Gregorium auctorem huius compilationis,Nam quærebatur an ex præteritis sit præsumendum circa futura,& Gregorius pro solutione inducit auctoritatem Gregorij,qui scribens Maximo episcopo dixit, vt habetur in tex.Abb,Sicul.

CASVS.Dominus Papa cõmisit officium legationis super omnes ecclesias Siciliæ Maximo episcopo,nõ loco,sed personæ illius episcopi,confidens de eo,ex eo q ex tranſactа vita illius didicit quid de subsequẽti conuersatione ipsius præsumere posit, præmittens,q dum onera sua cum fratribus partitur, mandata cælestia agere comprobatur.Nota ex præteritis præsumi de futuris, soluatur,qui est innocens quærit.confitetur[a] enim de omnibus quisquis se subterfugere iudicium dilationibus putat.

¶Gregorius in Homilia†.

¶Qui ex duobus illatis alterũ negat, reliquum affirmare præsumitur.

CAP. V.

NOnne† bene dicimus[b], quia Samaritanus es tu,& dæmonium habes? Respondit Iesus:Ego dæmonium non habeo. ¶ Duo[c] quippe ei illata[d] fuerunt:vnum negauit[e],alterũ[f] tacendo[g] concessit.

¶Idem†Maximo episcopo.

¶ Ex præteritis præsumitur circa futura.

CAP. VI.

MAndata† cælestia[h] efficacius gerimus,si nostra cum fratribus onera partiamur[i]. Proinde super cunctas ecclesias Siciliæ te vices sedis Apostolicæ[k] ministrare decernimus. Quas non loco tribuimus, sed personæ[l]. Quia ex transacta in te vita didicimus, quid de subsequenti conuersatione tua præsumamus.

¶Idem.

¶Ex vicinitate præsumitur notitia facti loci vicini.

CAP. VII.

QVosdam† : & infra.

¶ Africa vero qualiter mortalitate, & languoribus vastetur,quanto viciniores[m] estis, credo[n] quòd subtilius cognouistis.

¶Idem†Victori episcopo.

¶Præsumitur factum notum in vicino loco,quod est notum in remoto.

CAP. VIII.

QVanto:& infra.Latere te in vicino non potuit[o], quod ad nos in longinquo peruenit.

¶Hieronymus super Oseet.

¶ Ex præteritis præsumitur circa futura.

CAP. IX.

SCribam eis[p] multiplices leges meas. Ex prius datis, & terit extẽdere manum ad ea quæ in signum vniuersalis dominij sunt Romano pontifici reseruata.5.de transla.c.1.& 3.de offic.leg. quòd translationem.

l ¶ *Sed personæ.*]Et ideo cum personam 3 finitur.7.q.1.petisti.ff.de con.prin.l.1.in fi.Si vero loco cõcedatur priuilegium, perpetuum est.16.q.1.hinc etiam.& 25.q.2.c.1.& 2.ff.de iur.immu.l.4.& j.de insti.cum veniſſent.

Vosdam.]CASVS.Casum sic ponit Abbas , q forte isti quibus scribitur,petebãt præbẽdas ibi,& erant ibi vicini,quos Papa noluit exaudire,cũ terra ipsa satis oppressa esset à barbaris, quod ipsi vicini melius scire debebant ratione vicinitatis.

¶Duæ glossæ sequentes duo colligunt argumenta.

m ¶ *Vicinores.*]Arg.q ex vicinitate psumit pro aliquo,vel ptra aliquẽ.& ideo scire psumitur:vnde facile non creditur in cõtrariũ. 16.dist.quod dicitis.& j.qui ma.accu.pos.cum in tua.& j.c.proxi.

n ¶ *Credo.*]i.præsumo.Et est arg.q vbi quis interrogatur an credit vel non,non est dandum tempus etiam ad liberandum : quia ex præsumptione informat suam credulitatem.Ber.

Vanto.]Pone casum litteralem secundum Io.forte enim Papa reprehendit episcopum de negligentia circa correctionem delicti subditi sui,cuius clamor ad ipsum Papã peruenerat: & quia episcopus allegabat in hoc ignorantiam.Papa sibi scripsit vt hic habetur.Abb.Sic.

¶Gl.seq.ponit dictum,cui alle.contrarium,soluit distinguendo.

o ¶ *Non potuit.*]i.psumitur non potuisse,immo cõtra psumptionem iuris bene admittitur probatio in cõtrariũ.ff.qđ met.cau.nõ est verisimile.& 82.dist.proposuisti.& j.qui ma.accus.pos. cum in tua.ff.de proba.qui testamentũ.Arg.cõtra 11.q.1.si qui clericorum. Circa huiusmodi præsumptionem dicendum est,q temeraria repellatur.6.q.1.oues.probabilis præsumptio inducit q̃que expurgationem.j.de pur.ca.per totum.violenta præsumptio q̃q; sufficit ad çondemnationem.5.eo.afferte.& 32.q.1.dixit dominus.

ADDITIO.Vñ versus.*Tu suspensus eris,si causa probabilis extet: Si violenta,ques,non te temeraria tanget.*

Scribam.]Breue est.Pone casum litteralem, vt dictũ est in præcedentibus cap.Abb.

¶Glo.seq.ponit duas lecturas,& iuxta secundam arg.

p ¶ *Scribam eis.*]Ironice,quasi dicat,non scribam:vel potest legi plane.Et est argu.inducias esse concedendas malitiose petenti ad conuin

h ¶ *Mandata cælestia.*]scilicet alter alterius onera portare.6.distin.ponderet.& 5.de offi.archipresby.c.vlt.

ADDITIO.Sed ego non credo gl.verum dicere, quia illud nõ refertur ad iniungentem onus,sed ad eũ qui debet onus alterius subire.Papa autem hic loquitur de se:quare arbitror q Papa loquitur hic de mãdatis cælestibus sibi tamquã vicario factis circa pascendum populũ Dei: nã efficacius adimplet assumendo multos ad ministeriũ, iuxta illud euangelicũ : Messis quidẽ multa, operarij autem pauci:rogate dñm messis vt mittat operarios in messem suã.21. dist.6.1.Abb.

†Gregor' lib.7 epistolarum 123. fuit 117.regist.

¶Gl.seq.arguit ad brocar. allegat 5. tura. & vnum allegat in contrarium,& soluit.

i ¶ *Partiamur.*] No.argu.de officiis partiendis.93.dist.diaconi. circa medium: ibi,sufficit huic ordini, & c.C.de assess.nemo. 16. quæst. 1. presbyteros.ff.de pacti. si plures.89.dist. singula.arg.contra.ff.de adoptio.si consul.Sol. prima regula gñalis est:cõtraria tñ quandoq; inueniuntur, aut cã necessitatis vel vtilitatis concessa.21.q.1. relatio. 30.quæst.1.ad limina.ff. de contrahen.empt. fistulas. §. fundum.& ff. de stipu.seruo.l.1.§. cõmunis seruus.

†Cap.8.eo. tit.in 1.com pil.& c.1.tit. de offi vicarii.in 1 com pila. Et vide l.nõ omnes. §. à Barbaris. ff. de re milita. adde bes. Dec.& abba f tem in ca.in prẽsentia.de proba.

k ¶ *Vices sedis Apostolicæ.*] Et tamen non potest dici quòd ipse habeat omnia quæ habet Papa,quia ipse habet vices sedis Apostolicæ,& non ipsam sedem,vt dicit Innocen. in c.2.de consue. & c.1.de offi. vicarii.in 6.

†Capit.& c.1.eo.tit. in 1.compil.

q ¶ *Cui cõmittitur legatio nõ censetur mitti,nisi id exprimatur,vt infra de offic.leg. c.2.lib.6.lo.* And.

conuincendam malitiam.de pœn.distin.1.prædixerat,ff. de verbo. oblig.si insulam.& l.insulam.5.de dolo & contu.cap.prout. & ca. cum olim.& c.veritatis.

¶Glo.seq.ponit triplicem præsumptionem ex præsenti, & triplicẽ ex præterito.

a ¶ *Ex prius datis & negle&is.*]Qñq; ex præsenti psumitur circa præsens. 6.q.1.qui crimen. qñq; ex præsenti præsumit circa præteritũ.34. q.2. cum per bellicam. qñque ex præsenti circa futurũ.50.dist.si qs diaconus.versicu.cum vero, &c.qñq; ex præterito circa præteritum.28. dist. quia sunt culpæ.qñque ex præterito circa præsens,quotiens de fama quæritur alicuius.27. dist.quicunq;.&c. monachus nouitius.qñq; ex præterito circa futurũ:vt hic, & 23.q.5.si apud.& 5.eo.mandata.

†Cestrẽn.

†Cap.11.eo. tit.in 1.com pilar & post conci. Laterauen. sub Alex.iij.par. 1.cap.14. Vide Antcharanum consil. 380. incip.in casu præmisso.& Petrũ de Perusin.in tract. permutatio nis.

ADDITIO. Vnde versus.

Rumor de veteri facietventura timeri.
Cras poterunt fieri turpia sicut heri.

†Dictio, ſt byter, deeſt vetuſtis libris.

†probationes.

Vita verisimile.]Diuiditur.Nam primo ponit causam finalem. Secundo prouisionem. Tertiq; prouisionis causam impulsiuã. Secunda:ibi,*Prouideas.* Tertia : ibi, *Quoniam.* Abbas.

†Innocẽti

†Cap.34.tit. de ſponſa.in 1.compil. & poſt concil. Laterauenſ. ſub Alex.iij. par.5.c.12. Item de matheria vide Abbatem in canon.ff.de ſponſ.& Cy. in l.ſi inuita. C.de nup.& de intelle. dñs Lodouicus Rom. ſing.451.in fi.& ſequẽ. per inſtrumentum.

CASVS. R. capellanus dicebat q H.cõceſſerat ei perſonatũ eccleſiæ ſuæ, & ab eo vi-

CASVS. Quædã libera mulier per x.annos & vltra scieter cohabitauit cuidam seruo tamq̃ legitimo viro,& ab eo fuit carnaliter cognita:postmodũ dicebat illum suũ nõ esse maritũ:sed vir dicebat suam esse vxorẽ,ostẽdens publicũ instrumẽtũ,in quo se cõiugem noiabant,p quod etiã sibi donationem propter nuptias facie bat eidẽ.mulier asserebat instrumentũ illud factũ esse in fraudem, vt dñs seruo suo fraudaretur.Insup gduxit testes, q ille rogatus erat pluries ab amicis mulieris q eã desponsaret:sed ipse dicebat q eam non desponsaret.Vir prædictũ instrumentũ producebat,& quotidiã testes qui viderant eam annulos deferentẽ. Ad hoc rñdebat mulier,q hoc faciebat ẽm cõsuetudinẽ illarũ quæ panes vendunt:Iudex sup hoc cõsuluit Papam,& ipse rñdet,q in hmõi dubietate fama viciniæ debet attendi,& si fama loci habet,q vir ipsam in lecto & i mensa sicut vxorẽ tenuerit:cogẽda est mulier vt eidem viro affectu adhæreat coniugali:pcipue si prædictũ instrumentum a tali sit factũ,qui officiũ suũ fideliter adimpleuit. Nota, q circa matrimonium recurrẽdũ est ad famã loci,& sic per exteriora probat matrimoniũ,falte psumptũ,contra quod nõ est probatio admittenda.Itẽ psumitur pro instrumento facto ratione officij.

d ¶ *Scienter.*] Ex quo scienter cohabitauit,ei nõ põt opponere notã seruitutis.j.de coniug. seruo.proposuit.sed si hoc ignorasset, tũc sufficit bñ:vt in eadẽ decre.& 29.q.2. per totũ.

e ¶ *Vendicans.*] i.eã petens in suã vxorem.

f ¶ *Nominant.*] Ista nominatio psumptionẽ inducit.32.q.4.dicat aliquis.ff.de proba.l. vlti. non tñ sufficienté probationẽ inducit. C. de probatio. nã epistolis. & C.de libera.cau.l.penul.prẽter quam in casu.C.de lati.liberta. tolle.l.vnica.§.simili quoque.

g ¶ *Donationem.*] Dos enim constitui non potest nisi liberis psonis. C.de lati.libert. tollen. quæ sunt sui l.vnica. §.sed & si quis vel alteri hominũ.sic eadem ratione. & l. de tione donatio non potest constitui nisi in liberam mulierem, & à libero viro,vnde psum ptionem inducebat tale instrumentum. ff. de iur.do.si mulier.§. eius nomine.sed non plene hoc probat:q a nõ fuit factum instrumẽtũ super matrimonio.C. de

†Vide l. filiũ.ff.de his & in cap. ex

†Nota signa tractãdi aliquam sicut vxorẽ & vid Bal in c.ego N.à iureu. Bartol.ad Syllania.

nup.neq; sine nuptiis:& ita nõ probat hoc esse qđ ab hoc ptingit abesse.5.de transla.inter corporalia.& C.vnde cognati.non hoc.

¶Glo.seq.quatuor casus quibus dominus fraudatur,ponit,&c.

h ¶ *Fraudaretur.*]No.casus in quibus dñs fraudatur à seruo.j.de cõiugio seruo.licet.& j.de natis ex libero vẽtre.c.vnico. Itẽ alius casus est.C.de lati.lib.tol.l.vnica.§.sed etsi quis homini.Tertius est in Auth.de nup.5.ſi vero ab initio.colla.4.alius casus est in Auth. constitutio.quæ dignitas liberat filium à pa.pote.in prin.coll.6.

i ¶ *Desponsaturum.*]hæc assertio præsumptionem tantũ facit: quia potuit postea mutare voluntatem.

k ¶ *Annulos.*]No.q ſi annulus datur etiam mulieri in ecclesia vel in domo præsumptio 2 est pro matrimonio.30.q.5.fœminæ.ſi corã parentibus,præsumuntur sponsalia.30.q.5.nostrates.hoc faciebat ad præsumptionem.

1 Gl.loq vt qñ non exprimuntur tũc verba ſcientia censẽſum. de quo dic vt no.infra de coniu.ſer c. vlt.in vlt gl. Ioã. And. in nouell.

l ¶ *Fama loci.*]No.q in talibus fama plurimum consideratur.arg. 2.q.5.presbyter ſi à plebe.ff.de te.l.3.§.eiusdẽ.& 4.q.3.c.ſi testes.§. item in criminali.ver.item sæpe.& 35.q.6.ſi duo.C.ne de ſta.def.ſi mater.& j.de eo qui co.conſan.vxo.ſuper eo.Item est hic arg.q fama ſufficit ad probationem,ſi aliæ præsumptiones coadiuuent, ita q cum fama faciunt probationem:& ita quę non prosunt ſingula,multa iuuant.j.c.proxi.& c.3.& 5.de testib.prætерea.

¶Glo.seq.obiçit,& soluit.

m ¶ *Vxorem.*]Sed quare requiritur alia probatio,cum cohabitatio sufficiat ad matrimonium.ff.de ritu nup.in liberę?Respondeo, illa est præsumptio legis,sed canon non præsumit esse matrimonium nisi probetur propter periculum animæ.30.q.5.c.1.

n ¶ *Matrimonium.*]Hæc diffinitio ponitur 27.q.2.§.& Institu.de pa.potesta.in prin.

o ¶ *Præsertim.*]id est,maxime:quia idem esset ſine vllo instrumento,ſi sola fama cum aliis probatur.

p ¶ *Officium suum fideliter.*]Qđ ſemper præsumitur.j.de ſpump. ad audientiam.nisi contra præsumatur,vel probetur.nam tunc de crimine falſi vtriq; incumbit probatio.C.de falſis.vbi.Bernar.

Litteris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Litteris.]Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Consultationi.* Abb.Siculus.

CASVS S.Quidã P.noíe cõtraxit matrimoniũ cũ A.muliere, petens postmodũ separari ab ea quo ad mutuam seruitutem, pro eo q̃ postq̃ mulier cũ ꝑdicto viro ꝓtraxerat matrimoniũ,ꝓsanguineus ipsius viri,eam cognouit:Ad hoc probandum testes inducti fuerunt, qui dicebãt q̃ viderant ꝓsanguineum illius viri solum cum sola, nudum cũ nuda, ea intẽtione(vt credebant)vt eam cognosceret carnaliter,& hocvi derunt in multis locis, & horis electis:quęrebatur an ꝑ has ꝑsumptiones deberẽt ſepa rari?Rñdet Papa, q̃ ꝑ hmõi violentam ſuſpicionem fornicationis, possunt quo ad seruitutem mutuam separari, ita tñ vt vir, illa morsua, cũ alia cõtrahat si voluerit : mulier vero sine ſpe coniugij permanebit. Nota q̃ violẽta ꝑsumptio sufficit ad condemnationem.

† Capit.2 eod. tit. in 2.compil.

Et de intellectu violenta. Matheſilanum ſingul. 118 inci. nota q̃ ꝑsumptio violenta & Alex.consil. 13.inci. viſo proceſſu.

† In codice Barbatiæ 1. ta:vt eã cognosceret carnaliter viderunt , & multis ſecretis locis,&c.

1 Hæc gloſ. ſuia non eſt Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

¶Idem.

¶Per violentam præſumptionem probatur carnis copula.

CAP. XII.

Litteris† tuę fraternitatis receptis nobis innotuit , q̃ cum P.ab A.muliere, quam in vxorem acceperat,peteret ſepa rari [a] ,accuſatores [b] matrimonij produxerunt teſtes firmiter aſſerentes, quòd poſtquam mulier cum prædicto viro contraxerat matrimonium, cõſanguineum viri eiuſdem ſolum cum ſola, nudum cum nuda, in eodem lecto iacentem,ea (vt credebant [c]) intentione, vt † eam cognosceret carnaliter,viderũt multis ſecretis locis , & latebris [d] ad hoc commodis,& horis electis : & infra. ¶Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ex huiuſmodi violẽta & certa ſuſpicione fornicationis, poteſt ſententia diuortij [e] promulgari : ita quidẽ vt vir licentiam habeat mortua illa ducendi aliam,muliere ſine ſpe [f] coniugij remanente.

a ¶*Separari.*]quãtum ad thorum,& mutuam cohabitationem.

b ¶*Accuſatores.*]Id eſt, accuſator.ſic 2.q.1.in primis.nõ enim plures accuſatores admittuntur:quia poſſet cõtingere q̃ vnus probaret, alter nõ:ergo cum ſint plures,iudex eligat magis dignum.ff.de accu. ſi plures.tñ qui ſemel apparuit inter accuſatores,amplius teſtificari nõ poteſt.ĵ.de accu. cum P.

c ¶*Vt credebant.*]Non dicit vt ſciebant, cum opus illud nõ plene pateat viſui.ſufficit ergo ferre teſtimoniũ de eo quod inducit violentã præſumptionẽ 2 , quæ ſufficit in hoc caſu : vt hic patet.& 32.q.1.dixit dominus.

† Cap.8. tit. de ſponſal. in 1.compilatione.

2 Quæ hic colligit ex ſolicitudine,uiditate, loco , & ſeruum diuer ſitate ſecundum Hoſtien. & de hoc.ſupra de teſtib. præterea,mulier quæ ſuſurgit ꝑ ſium.vide in Spe. co.ti §. 1.Io.And.

d ¶*Latebris.*]quæ ſuſpectis perſonis interdicuntur.35.q.6.ab iſto die.Adeo vt ſi poſt trinam admonitionem inueniantur confabulari,excommunicentur.ĵ.de cohabi.cle.& mulie.ſi quiſquã. & in Authen.vt lice.matr.& auiæ,§.his quoque.coll.8.

e ¶*Diuortij.*]quo ad mutuam ſeruitutem.

f ¶*Spe coniugij.*]propter inceſtum,quem commiſit.27.q.2.ſi quis ſponſam.niſi timeretur de ſua incontinentia : tunc enim daretur ſibi licentia contrahendi.33.q.2.in adoleſcentia.Bernar.

Tertio loco.]Primo ponitur conſultatio.Secundo reſpõſio:ibi, *Nos autem.*Abbas Siculus.

CASVS S.Quidã iuuenis cõtraxit cũ quadam perverba de ꝓſenti, Alia mulier neptis ꝑdictæ ſponſæ propoſuit ſe prius cognitam ab illo iuuene q̃ cum illa cõtradixiſſet:Ad q̃d probandũ teſtes ꝓduxit,qui dixerunt ſe pro certo credere,q̃ illa dicti iuuenis extitit ꝓcubina:adijcientes q̃ eos viderant inſimul ꝓ plana,nemora,vias & inuia conuagantes pluries,& fama viciniæ ſup hoc erat:Iudex ad maiorem certitudinem,iuramentũ vtriuſque recepit,qui confeſſi fuerunt q̃ carnaliter ſe adinuicem præcognouerãt, licet iuuenis ab ea recedere nollet,quam iurauerat in vxorem:quæſitum fuit a Papa quid iuris eſſet:Et ipſe rñdit,q̃ cum hoc non dicatur, ſed prædicetur à pluribus manifeſtũ,ſolutis ſponſalibus ſeparentur.Nota q̃ ex multis præſumptionibus inducitur probatio ſufficiens.Item fama cum illis præſumptionibus probat.

g ¶*Impediendum.*]id eſt ſeparandum.

¶Glo.ſeq.inducit duas concor.alleg.5.contraria,& ſoluit.

h ¶*Præcognit.am.*]Et ita affinitas ꝓceſſit matrimonium,& ſpõſalia:q̃d ſi verum eſt,conſanguineã illius poſtea habere nõ poterat. 35.q.3.de incestis.& c.nec eã quam.& ĵ.de eo qui cogno.conſan. matrimonium impediẽdum [g] , neptis ipſius ſponſæ profiliens, ſe † à iuuene carnaliter præcognitã [h] proponebat,à qua producti teſtes dixerunt,ſe pro certo credere,quòd illa dicti iuuenis extiterat cõcubina:adijcientes, quòd eos inſimul viderant per plana & nemora,vias & inuia,pluries conuagantes:& teſtimonium viciniæ ſe ſuper hoc recepiſſe dicebãt. Ad maiorem autem certitudinem [i] (quia minus ſufficienter credidiſti eſſe probarum quod eadem mulier aſſerebat) tam ipſa quàm iuuenis iuramẽtis adſtricti, ſeorſum confeſſi ſunt, quòd ſe inuicem carnaliter præcognouerant : licet iuuenis nollet [k] ab ea quam deſponſauerat, ſeparari : ¶Nos autem quæ dicta ſunt [l] intelligẽtes, præſertim cum hoc non dicatur occultũ, ſed quaſi prædicetur à pluribus manifeſtum, conſultius eſſe credimus,vt matrimonialiter non coniungantur † , ſed ſolutis ſponſalibus [m] ſeparentur.

† De materia huius text.& gloſ.videlicet quod ſit audiẽdus, qui ſuam turpitudiné allegat, ob amiſſum euitandum,videto ſaſc.nem in 1.iuſiurãdũ, quod ex cõuentione.ff.de procurator.

¶Innocentius tertius Niuerñ.epiſcopo,& archidiacono Bituricen.

¶Propter præſumptionẽ etiam vehementem non debet quis de graui crimine condemnari,

CAP. XIIII.

Litteras† veſtras accepimus cõtinentes,q̃ cũ cauſa,quę

Litteras.]In prima ponitur iudicum conſultatio.In ſecũda reſponſio:ibi,*Nos vero.*quæ ſubdiuiditur.In priña ponit motiuum mandati.In ſecunda mandatum:ibi,*Quocirca.*Abb.Sic.

CASVS.Eps Altiſsiodorẽſ.impetrauit litteras contra quoſdam Burgenſes de Charitate,quos impetebat de hæreſi,quorum vnus extiterat G.de quo hic agitur, vt cauſa poſſet facilius expediri: vtraq; pars cõpromiſit in duos de iudicibus ſub certa pœna, reſeruata ſibi nihilominus delegata poteſtate:corã arbitris iſtis cõtra G.proponebat eps,q̃ erat hæreticus & periurus,pro eo quod cum ipſe G.haberetur ſuſpectus de hæreſi,& confeſſus fuit hęreſim ſuam apud Charitatem redeundo ad catholicam vnitatem,& idem cõfeſſus fuit de quodam fratre ſuo q̃ eodẽ laborabat errore,& cum frater ille coram Bituricen.archiepo de hæreſi cõueniretur,purgatio ſibi fuit indicta per G.fratrem ſuum, qui vere catholicus credebatur,ipſe G.cõpurgauit fratrem ſuum,quem primo hæreticũ aſſeruerat:& ideo epiſcopus proponebat ipſum G. duo contraria dixiſſe,vnde & periurus & hæreticus dicebatur ab ipſo epo,& in hæreſim relapſus:Ipſe vero hoc negabat,q̃ licet de ſe confeſſus fuiſſet,de fratre tamen nihil dixerat : ſed eps ipſum conuicit per teſtes:propter eius contrarietates iudices habuerũt G.de hæreſi ſuſpectum, vnde miſerunt illum cum litteris ſuis ad dominum Papam:His omnibus diligenter conſideratis,dñs Papa habuit iſtum G.de hæreſi vehementer ſuſpectum, tum quia quod ante dixerat poſtea negauit ſe dixiſſe:tũ quia vel mendaciũ prius dixit in fratrem aſſerendo illum hæreticum, vel poſtea periurium cõmiſit in Deum purgãdo illum de hæreſi, quorũ vtrũque reddit eum valde ſuſpectũ.Veriſimilius tñ videtur, q̃ eo tpe quo reuẽrtebatur ad fidem,tam graue mendacium non dixiſſet:in fratrem, niſi

niſi fuiſſet accenſus zelo catholicę fidei:vñ ꝓſumitur q̃ cũ poſtea purgauit illũ, turpiter dei erauit:vñ mandat Papa iudicibus præſentibus,quatenus cũ propter ſolam ſuſpicionẽ, quamuis vehementem,nolit illũ de tam graui crimine condemnari,talẽ & tantam ſecuritatem ab ipſo recipiant præter iuratoriam cautionẽ,q̃ timore pœnę tẽporalis debeat coerceri, diſcretã pœnitentiã iniungẽtes eidẽ, ex qua appareat,an ſit vere pœnitẽs, an ficte conuerſus. Et ſi taliter eũ verũ catholicum cognouerit, non permittant cũ vlterius idebite moleſtari,alioquin tamquã hæreticum eũ cõdemnẽt. Not.q̃ q̃ ꝓtraria dicit, tamquã ſuſpectus repellitur.Itẽ hic vna ꝓſumptio ꝓponderat alteri,quia illa magis accedit ad veritatẽ. Item propter vehemẽtem ſuſpicionẽ nõ debet quis condemnari de hæreſi.

† Quid cõtinetur ſub hoc, infra, paretis gloſa ſuper verbo purgando.

Item à periuro nõ debet amplius iuramentũ requiri.Itẽ timore pœnæ temporalis aliquis coercetur.

¶Glo.ſeq. not. probat ꝓ ſimile. ſignat contrariũ, & ſoluit.Itẽ arg. ſignat cõtrarium, & remittit.

a ¶*Arbitros.*]Et ſic patet, q̃ delegatus poteſt eſſe arbiter reteta etiã delegata iuriſdictione. ſic.ĵ.de præben. c. niſi, & ĵ.de arbit.cum olim. & c.innotuit.Sic etiam ordinarius poteſt eſſe arbiter.arg.ĵ. de electꝰ. cauſam quę.& ĵ.de arbit.cũ tẽpore.Sed ꝓtra videtur.3.q.7.c.infamis.

† videtur. † videbatur

1 Concor. Curti.§. ſi duo. ff. de teſtibus. qui no. & Bal. in 1.conſtit. C.

1 ¶*Tam graue.*]Iimmo in vltimo articulo non ſemper præſumitur q̃ verũ dicat aliquis.C.de probationi.rationes.ff.de probationibus.qui teſtamentum.ff.de lega.2.Lucius.§.quiſquis mihi 2. & ff. de legatis.3.cum quis.§.Titia.Solu.licet præſumatur q̃ verum dicat,non tñ ſit ſufficiens probatio iudici.arg.ff.de pig.acti.grauis.

vertebatur inter Altiſſiodoren. eſpm,& quoſdam Bergenſes de Charitate,quos idẽ eps de hæreſi impetebat, vobis & abbati Colloñ.à ſede Apoſtolica delegata fuiſſet,vtraq; parsvos duos ſub certa pœna ſibi arbitros [a] ſtatuerunt [b] ,delegata vobis poteſtate nihilominus reſeruata: G.autẽ lator præſentium vnus ex illis,hæreſim ſuã fuerat publica voce confeſſus [c] ,& fratre [d] ſuo ſimiliter recognouerat [e] ,q̃ eodẽ ſecũ laborabat errore : & infra [f] .¶Nos vero prædictũ G. ſuſpectũ [f] de hæreſi vehemẽter habuimus,tũ qa quod ante duxerat,poſtea ſe dixiſſe negauit: tũ quia vel mendaciũ prius dixit in fratrẽ aſſerendo illũ hæreticũ,vel periuiuriũ poſtea commiſit in Deũ,purgandoſ illũ de hęreſi:quorũ vtrumque,reddit illũ valde ſuſpectũ:quãꝫ veriſimilius [h] videatur †,q̃ eo tẽpore tamquã vere pœnitens ab hæreſi reuertebatur ab fidem, tam graue [i] mendacium nõ dixiſſet: præſertim in fratrem [k] , quem tamquam chariſſimum non aſſeruiſſet hæreticum, niſi fuiſſet accenſus zelo fidei orthodoxę. vnde præſumitur , q̃ cũ poſtea purgauit illum de hæreſi,turpiter deierauit.¶Quocirca mandamus quatenus cũ propter ſolam ſuſpicionem (quamuis vehementem [m]) nolumus illũ de tam graui crimine cõdemnari, talem & tantam ſecuritatem recipiatis ab ipſo ꝓter iuratoriam [n] cautionem,quòd timore pœnę corporalis † debeat coerceri , diſcretam ei pœnitentiam iniungentes , ex qua valeat apparere , vtrum in tenebris ambulet,an in luce, vtrum ve ſit vere pœnitens , an ficte conuerſus, & ſi eum hoc modo verum catholicum cognouerit , non ſinatis ipſum indebite moleſtari, alioquin eum tamquam hæreticum cõdemnetis.

¶Item Cenadienſ.epiſcopo,& abbati Deciquorum.

¶Non præſumitur incontinens in ſenectute qui in iuuentute continuit maxime ſi eſt litteratus.

CAP. XV.

CVm† in iuuẽtute ſua Quinquecleſienſis epiſcopus

1 ¶*Purgauit.*] Hoc eſt notabile, quòd ſemper eſt ſtandum primo dicto alicuius , ſi poſtea cõtrariũ dicat etiam in alio iudicio.ĵ. de teſtib. cũ in tua.& etiam extra iudicium.ĵ.de probatio.p tuas.& ſic periurus reputatur q̃ vnũ vno iudicio vel eodem dicit , & poſtea aliud. Itẽ hic vna ſſumptio præponderat alteri.ff. de in integ. reſtitutio. diuus.Arg.cõtra.ĵ.de electio.cum inter R.

m ¶*Vehementem.*]Immo ex leui cauſa probatur quis hæreticus. arg.C.de hæreti.l. 2. ſci licet quantũ ad hoc vt ꝓpt. ſuſpectus de hæreſi habeatur,& vt procedatur quaſi contra ſuſpectum,ſed non vt cõdemnetur de hęreſi.Item vehemẽs ꝓſumptio ꝓ ꝓbatione accipitur.32.q.1.dixit dominus.& ĵ.eo.afferte. 54. dist. fraternitatem. ĵ. de iudæ.c.vlti.Reſpõ.q̃ non vehemens, ſed violenta tantũ,de qua prædicta cap.loquũtur.& ff.de re.du.ſi mulier.& l.præceden. nec etiam omnis violentia.ſi probetur contrarium.27.q.1.nec aliqua. ĵ.de proba.propoſuiſti.& 35.q.3.extraordinaria.

n ¶*Præter iuratoriam.*]Hoc ideo dicit:quia poſtquam quis ſemel periurus eſt,amplius ad iuramentum non debet admitti.22.qõ.5. paruũli.& c.ſi quis conuictus:& 2.q.7.nõ poteſt.& 6.q.q.1. quicúque.& ĵ.de teſtib.teſtimonium.quia timor eſt ne incidat iterũ in periurium.arg.ĵ.de coha.cleri.& mul.clericos.Ber.

ADDITIO Glo.iſta procedit ſi dictio,præter,in iſto textu ſtat excluſiue.Sed ſecundum doctores accipitur incluſiue,vt ſic vltra cautionem iurare tenetur.& hæc verior.Nec obſtat motiuum gl. quia iſtud iuramentum eſt oneris,& non honoris.

Vnin.]Diuiditur in quinque partes.In prima ſmittit exordium circa excuſationẽ epiſcopi. In ſecunda:ibi,*Licet.* ponit dilationẽ ipſius.In tertia:ibi,*Quia tamen.*ponit dilationis repulſionem & cauſam.In quarta:ibi,*Sed vt.*ponit inquiſitionis cõmiſſionem.In quinta.ibi,*Qui nobis.*inquiſitorum relationem. Abbas.

CASVS.Epiſcopus Quinquecleſienſ.de Hungaria diſſamatus erat apud regem,q̃ cum quadam nepte ſua perpetrabat inceſtũ, propter q̃ rex Hungariæ litteras ſuas miſit domino Papæ denũciando ſibi crimẽ ipſius,poſtulans vt malũ hoc perniciosum exẽplo de Hungaria remoueret : Sed quia huiuſmodi ſuggeſtio non procedebat bono zelo,noluit Papa fidẽ adhibere dictis eius, ſed voluit ſcire vtrum hoc ex charitate procederet:ſcripſit ergo Aurienſ.vt prudẽte & caute à coepiſcopis aliis inquireret diligẽter, vtrum crederent illũ tali peccato reſpersum:& ipſi epiſcopi poſtmodum reſcripſerũt domino Papæ,q̃ ipſi credebant eum virum honeſtæ conuerſationis,perſonam ipſius multipliciter cõmendãtes:vnde ſuper hoc ſcribit Papa iſti epiſcopo & abbati dicens, q̃ epiſcopus ipſe adeo ſe maturum,honeſtum,& prouidũ exhibuit, q̃ ab eccleſia Romana pallio meruit decorari:quare nõ eſt de leui credendum,q̃ poſtquã ad ſenilem peruenit ætatẽ, turpiter abierit

§ Pro liberis non fit dotis retentio cum naturalis ſtimulus paſcentes horretur libero rũ ſuorum educationẽ. Ioan. And.

† Temporalis, repenſatis in omnibus veteribus ſtoriibus ex emplaribus qd eſt etiã inueteri cõpilatione.

† Cap.2.eo. titu.in vet. licet quantũ ad hoc vt ꝓpt. ſuſpectus de hæreſi ha

Universidad de Deusto
Biblioteca

iecerit iugum dñi:quia huiusmodi labes,quæ aliqñ in iuuentute contrahitur,in senectute frequẽter purgatur:præterea nõ est credendum,q̃ vir talis ad hoc se conuerteret,vt cum propria nepte abominabilem perpetraret incestum,quia etiam secundum leges naturale fœdus nihil permittit inter tales personas sæui criminis suspicari.Not. quòd ex præterito vita præsumitur de præsenti. Item propter meritũ personæ conceditur priuilegium.Item inter coniũctas personas naturale fœdus nõ p̃mittit turpe aliqd suspicari. Ité denũciatio ex charitate fieri debet.Isé superior non statim debet credere de subditis q̃ referuntur eidem, sed prius debet ab alijs inquirere. Item propter infamiam à maleuolis ortam, non est inquisitio facienda.

† Alijs ita: q̃ postquã peruenit ad similem ætatem &c,

† conuerterit.

† Vide l. vt vim. & ibi glo.& doct. ff. de iusti. & iure.

a ¶*Honestum.*]Ex quo enim adeptus est tantã dignitatem, præsumitur q̃ ratione suę virtutis adeptus sit. 61. dist. c.1.& cap.miramur. & is gradus cæteros antecellit,quẽ labor prolixior & stipendia meliora fecerint anteire. C.de offi.magistri officiorum.nemo.

b ¶*Ad similem.*] Arg.q̃ ex quo quis honestus fuit, q̃ & postea fuerit honestus.3.eo. mandata. & 2.q.1. in primis. in fin.ff.de re mili. non omnes.§.à barbaris.Ité præsumitur pro senili ætate potius quàm pro iuuenili.arg. 34. distin. fraternitatis. 20. distin. de quibus.& iurisperitus ex verbis senum rusticorum argumẽtatur. ff.de leg. 3. si chorus.

† Alijs: Sed vt probaremus. spiritus si essent ex deo, &c.

† Alijs: Iaueñ.

§.1.

c ¶*Frequentius.*] Non tũ semper, iuxta illud:

Stultitia est quæ te nõ finit esse senem.& illud:

Quod nouat testa capit, inueterata sapit.

1 Idem not. 1.q.1. quibusdam. Horatius in epist. Quo semel est imbuta, recens seruabit odorem Testa diu.Ioan. And.

Et difficile continentiã seruat qui illicito se concubitu maculare non metuit.34.dist.§.quod vero.& peccator cum venerit in profundum vitiorum contemnit.17.dist.nec licuit.

ADDITIO.Vñ versus:*Militat i teneris annis amor hospes amœnus.*

Est in canicie ridiculosa venus.& illud:

Exultat leuitate puer,grauitate senectus.

Inter vtrumque manens,stat iuuenile decus.

2 Immo videtur hic. d ¶*Naturale fœdus.*]J. de cohabi.cleri.& mulie.c.penul.& C. de episc.& cleri.eum qui.

e ¶*Detulisset.*]denunciando:quoniam laicus non potest clericũ baricontrariũ. sed dic quod hic cõmissa fuit non solemnis inquisitio veritatis:sed occulta indagatio creditũ & famæ. Ioann. And. Idem fi. instru.c.2.& præterea per has litteras nulli fiebat præiudicium. vult hic. Felinus,& alij.

accusare.J. de accu.cum P.& S. de testi.decætero.nec præsens absentem.3.q.9.c.1.& 2.q.7.ipsi apostoli.

f ¶*Charitatis radice.*]Vnde non debuit admitti.J. de accusa.cum oporteat.& c.meminimus.

g ¶*Malignis delationibus.*]id est,detractionibus:Et est arg.q̃ propter infamiam a maleuolis ortam non est inquisitio facienda, 2 vel purgatio indicenda.J. de pur.can.cum in iuuentute.quæ est pars illius.& 11.q.3.in cunctis.J. de accu.qualiter & quando.

h ¶*Referipserunt.*]Bene debuit eis credi cum essent ad hoc deputati à dño Papa.arg.5.de prob.post cessionem.& 11.q.3. curæ.5.de

Vdum.]Prima pars ponit querelam.Secunda dat iudicẽ:ibi, *Causam.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidã scholaris C.nomine impetrauit litteras ad Mediolan.archi.vt ipsum faceret recipi in clericum, & in fratrem,si

q̃ eũ virũ honestę conuersationis esse credebãt,personã illius multipliciter commendantes.

¶Idem archidiacono † & præposito Mediolanen.

¶Is pro quo beneficiando scribitur cum clausula.si idoneus fuerit,nõ tenetur probare se idoneum,cũ idoneus præsumatur.

CAP. XVI.

DVdum†archidiacono Mediolañ.dedimus in mãdatis,vt C.scholarem à presbytero sancti Victoris in clericum eiusdem ecclesię recipi faceret & in fratrem:& infra.Sed presbyter memoratus archidiaconi declinans examen asseruit, quòd nequaquam sufficiebãt duobus clericis, facultates ecclesiæ memoratæ : adiiciens quòd prędictus C.nõ erat idoneus ad illius ecclesiæ beneficium obtinendum : & infra. ¶Causam vobis duximus committendam , ita vt ex illa clausula, scilicet : si persona† fuerit idonea: quæ nostro rescripto reperitur inserta , eidem scholari probandi se idoneum nulla necessitas imponatur , cũ prima facie præsumatur idoneus: nisi aliud in contrarium ostendatur.

TITVLVS XXIIII.

De iureiurando.

¶Gregorius tertius†.

¶Agi potest ad relaxationem iuramenti,cuius implementum turpitudinem continet ex parte suscipientis. hoc dicit quo ad intellectum.& est casus notabilis. Abb. Siculus.

persona esset idonea à presbytero ecclesiæ sancti Victoris, in qua cõstituerũt esse clericus & sacerdos:Sed presbyter ille corã arch.cõstitutus proposuit,q̃ facultates ecclesiæ duobus clericis non sufficiebant , adiiciens, q̃ idem C.nõ erat idoneus ad beneficium illius ecclesiæ obtinendum : dubitatum fuit & contentio erat super hac idoneitate,an deberet iste. C. probare se idoneũ:Vnde propter hoc partes redierunt ad Papã mãdat Papa istis iudicib, vt ex illa clausula,scilicet:si p̃sona fuerit idonea : quæ in rescripto erat inserta,eidẽ scholari probãdi se idoneũ nulla necessitas imponatur, cum prima facie præsumatur idoneus , nisi probetur indignus Not.q̃ quilibet præsumit idoneus , nisi probetur contrarium.

† Alijs: archiepiscopo.

† Ex hac decreali colligitur quòd licet parochianus bonum de quo aliter culpe tenetur, & alios hic vide de Alexandrum cons. fil. 117. Iaso. in 3. volum.

¶Glo.seq.quærit & solu. it.solutioni alleg. contrarium.

i ¶ *Sufficiebant.*]Hæc exceptio legitima est, quia tot sunt ponendi in ecclesia quot ex facultatib ipsius possũt commode sustentari.J. de instit.c.1.& c.auctoritate. & J. de concess. præben. ex parte. Sed quis probabit ecclesiã esse soluendo , vel non esse?Respõdeo, ille qui dicit , nõ est soluendo, ostendendo facultates ipsa & redditus ecclesiæ, vt hic innuitur.& arg. C. de inoffic. test. omniũ. & ff.de leg.2. cum pater.§.rogo.Arg.eo.tra. C. de probatio.ex p̃sona. K ¶*Ex illa clausula.*] quæ & si non fuisset appositа , subintelligitur.5.de reseri.cũ adeo. & 5.de elect.causam.& ff.de serui. si cui. ff. de ri.nup.quamquam.

† Alijs: Sed vt probaremus. spiritus si esset ex Deo, &c.

† Alijs: Iaueñ.

§.1.

c ¶*Frequentius.*] Non tũ semper, iuxta illud:

Stultitia est quæ te nõ finit esse senem.& illud:

Quod nouat testa capit, inueterata sapit.

1 Idem not. 1.q.1. quibusdam. Horatius in epist. Quo semel est imbuta, recens seruabit odorem Testa diu.Ioan. And.

Et difficile continentiã seruat qui illicito se concubitu maculare non metuit.34.dist.§.quod vero.& peccator cum venerit in profundum vitiorum contemnit.17.dist.nec licuit.

ADDITIO.Vñ versus:*Militat i teneris annis amor hospes amœnus.*

Est in canicie ridiculosa venus.& illud:

Exultat leuitate puer,grauitate senectus.

Inter vtrumque manens,stat iuuenile decus.

2 Immo videtur hic. d ¶*Naturale fœdus.*]J. de cohabi.cleri.& mulie.c.penul.& C. de episc.& cleri.eum qui.

e ¶*Detulisset.*]denunciando:quoniam laicus non potest clericũ baricontrariũ. sed dic quod hic cõmissa fuit non solemnis inquisitio veritatis:sed occulta indagatio creditũ & famæ. Ioann. And. Idem fi. instru.c.2.& præterea per has litteras nulli fiebat præiudicium. vult hic. Felinus,& alij.

Sic.5.de scru.c.vnic.& 86.dist.si quid.sic præsumitur quis bonæ fidei,nisi probetur cõtrarium.C.qui mili.non põt.super seruis. lib. 13.& C.de non nu.pec.Auth.contrà qui propriã.Vincen.Et sic vr q̃ negatiua probari debeat ex eo quod dicit , nisi aliud in cõtrariũ ostendatur.sed negatiua probari non potest 5.de elect. bonæ. vbi de hac negatiua satis dicitur.Sed qualiter probabit illum nõ esse idoneum?si dicatur nõ idoneus ratione scientiæ,tunc iudex illum examinabit,an sit quantum ad hoc idoneus. 5. de ætа. & qual.accepimus.si ratione delicti vel irregularitatis,ille qui hoc obiicit,illud probet secundum illam regulam:Et qui dicit incumbit probatio.ff.de probat.l.2.

DE IVREIVRANDO.

¶Quia in defectum probationũ recurritur ad iuramẽta.infra.eo.c.fi. & supra de procu.ex insinuatione.ideo post tractatũ de ꝓbationibus tã in specie quàm in genere,merito subditur hæc rubrica.Est enim iuramentum maximum litium expediendarum remedium.l.i.ff.eod.& alibi dicitur quòd omnis controuersiæ finis est iuramentũ.infra eodẽ. & si Christus.Vide ad materiam glo.not.22.quæst.1.in summa.quæ ꝓnt quid sit iuramentum,quid iurare,quæ fuit causa institutionis iuramenti,item formam iurandi,& pœnam periury. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur.22.quæst.1.& 4.q.2.& quæstio.4.q.5.& 35.q.5.per totum.15.q.6.c.auctoritatem. §. à fidelitatis. vsque ad siquæstionis.& 2.q.6.fere per totum.

Ex admi-

1 Iano modo hoc accipias.

X administrationis.]Creditores compelluntur relaxare iuramentum de vsuris sibi soluendis.h.d.quo ad litteram.

a ¶*Iuramenta.*]recepta à debitoribus pro resoluendis vsuris creditoribus,quæ in præiudicium animarum quo ad creditores fernari non possunt,& ideo ratione peccati compelluntur credito res relaxare huiusmodi iuramenta.5.de iud. nouit.sed quantum ad iurantes non est peccatum 1.J.eod.debitores.vnde soluere tenẽtur.sed si iurauit non repetere, potest illud denunciare ecclesiæ:& sic compelleretur creditor restituere vsuras quasi indirecte officio iudicis.J.eo. ad nostrã 2.arg.J.de cog.spi.tua. & 2.qõ.1.si peccauerit. Vel compellitur relaxare iuramentum,vt hic. vel si nondum sunt solutæ, compellũtur desistere ab exactione.J. de vsur.tuas.Bern.

† Cap.4.eo. titan 2.com pilat. Et an vocari pars debeat , vt hæc iuramẽta relaxẽtur, vide Alexan.cõsil. 3.incip. vitius & Areti cõsil. 33.incip.cõ suetudo præ missa.

† Vide lecti p Bal. & de vsuris.

† Alijs Gregorius in registro. sed aõdum recti.

b ¶*Districtione.*] i.suspẽsiõe vel excõiacione 2.J.de ver.sig.ꝓfeti. c ¶*Cogatis.*]taquã delegati auctoritate huius canonis:vt ff.de off.or. irrefragabili.§. cæterũ. & J.de hære.ad abolẽdam.in fin. 5 vel etiam tamquã ordinarii.arg. J.de vsur. post miserabilem.Ber.

† Adde q̃ hæc clausula de ꝓsumpta mente Papæ ponitur in omnibus rescriptis, quæ ꝓcedunt ex mera gratia. & sic nouatur de offic. vicedominorum. in elementi. vt nouatur. de ꝓbatio. & de elect. vnde

* Vel inducto.

† Cap.9.eo. titan 1.com pil. & post Late rancẽsis.sub A lexan.3.par. 27.cap.7. Et de materia Archidiaconũ in 2.de pact. lib.6. Salicetum & Paulum Castrẽ sem in Authen. sacra. menta C. si relaxẽtur, vide Alexan.cõsil. 3.incip. vitius & Aretinum cõsil. 33.incip.cõ suetudo præmissa.

P Eruenit.] Legitur duobus modis.Primo q̃ iuramẽtum fuit Præsũtũ sup rebus ecclesiæ.Sed o nõ intelligitur q̃ fuit p̃stitũ sup rebus ꝓpriis ipsius plati.Cõis diuisio. Sed a: rebus ꝓpriis ipsius ecclesiæ.& ideo nullũ fuit hic iuramẽtũ de rebus ecclesiæ p̃stitũ q̃d seruari nõ posset sine salutis æternę interitu.de hoc plene dixi 5. qđ metus cau.abbas.& tene q̃ ibi dicitur,& q̃ dicit hic i fine.

† In duobus versibus finis 3 nus, 2a cæsura, 3 tertia, 4 quinta habetur.

CAP. I

IX† administrationis : & infra.

¶ Mandamus , quatenus credi tores ad iuramenta a super vsuris sibi soluẽdis præstita relaxanda,ecclesiastica districtione b cogatis c †.

Ex registro Gregorij.

¶Non valet iuramentum præstitũ à prælato de non repetendis rebus ecclesiæ. Vel sic:A iuramento meticuloso fit absolutio per iudicem ecclesiasticum.

CAP. II.

PEruenit † ad nos Laudicen.episcopũ ab Ar.comite rebus d suis spoliatũ,& iurare cõpulsum quòd non repeteret sic ablata.¶Cognita igitur contumelia,valde doluimus, asserentes ipsum episcopũ nullius iuramenti vinculis super hoc posse e cõstringi : quem tamen absoluimus f , quia nefandissima coactione iurauit.

¶Idem regi Francorum.

¶Non deierat qui iuramenti implementum in melius commutat.Et non adstringitur quis iuramento ad implendum quod iurauit,si ab alia parte non impletur cuius respectu præbuit iuramentum.

CAP. III.

ij PEruenit † ad nos:& infra.

¶ Non enim propositum aut promissum infringit g , qui in melius illud cõmutat.¶Nec tu ei, etiam si promissum tuum iuramento vel fidei obligationi, interposita conditione firmasses , aliquatenus teneris , si constat eum conditioni minime paruisse h.

¶Idem Petro subdiacono.

¶Ponitur forma iuramenti septem capitula continens , secundum quam iurant Papæ episcopi: sed hodie omnes recipientes dignitatem à Papa sibi iurant.Hoc fit pro summario & diuisione.

CAP. IIII.

EGo † N. episcopus ab hac hora in antea fidelis ero sancto † Petro, sanctæque Romanæ ecclesiæ, dominoq̃ meo Papæ C.eiusque successoribus i canonice k intrantibus.

¶Non ero neque † in consilio, neque in facto vt vitam perdar l , aut membrum † , vel capiatur mala captione.

¶ Consilium quod mihi aut per se,aut per litteras, aut per nuncium manifestabit , ad eius † damnum illi pandam m .

¶Papatum Romanæ ecclesiæ, & regulas sanctorum patrum, adiutor ero ad defendendum & retinendum (saluo ordine meo n)contra omnes homines.

¶ Vocatus ad synodum veniã: nisi præpeditus fuero canonica o præpeditione.

¶ Legatum Apostolicæ sedis, quem certum esse cognouero, in eundo & redeundo honorifice tractabo p ,& in suis necessitatibus adiuuabo.

dat litteræ præcedenti.scilicet nullis vinculis posse constringi.

ij P *Eruenit.*]Duo sunt dicta.Secundum:ibi, *Nec tu.*Abbas Sicu.

CASVS.Iurasti ire vltra mare,intrasti religionẽ postea:& non vadis vltra mare,non frangis iuramentum:quia in melius cõmutas,& apposita conditione si aliquid iurauerit,si conditio nõ seruaf,nec iuramẽtum seruare teneris.Panormitanus.Vel aliter.Rex Frãciæ ,p̃misit regi Anglię,vel alicui alij p̃stare consilium & auxiliũ ꝓtra aduersarios suos, si & ipse sibi cõsiliũ & auxilium aduersus suos simili modo præstaret, iuramẽto interposito, vel interpositione fidei sup hoc p̃stita:Rex Angliæ ñ seruauit regi Frãciæ qđ promisit:dubitauit Rex Frãciæ an teneretur sibi seruare ꝓmissum?Rndet Papa, q̃ non dr mutare ꝓpositum aut ꝓmissum, qui in melius illud cõmutat,nec tenet illi regi ad ꝓmissum seruandũ, si constat eum non pauruisse conditioni, etiã si iuramentum interuenisset vel ꝓmissio , vel fides hincinde data fuerit.Nota q̃ non frangit ꝓmissum vel propositũ suum qui ꝓmutat illud in melius.Item iuramẽ tum vel fides data sub conditione nõ obligat, nisi conditio seruetur. ¶*Glo.seq.inducit in hoc.4.concor. alleg. tria contraria & soluit.*

† Cap.10.tit. in 1. eo. Sed dolens dicens, q̃ per illud iuramentũ nullo modo fuit obligatus vel adstrictus,tñ ad cautelã ipsum absoluit,q̃ a taliter coactꝰ iura uit.Nota q̃ iuramentũ p̃stitum ꝓ metum de rebus ecclesiæ nõ re perendis non obligat. Ité a tali iuramento absoluitur ad cautelã.

† Cap. 10. tit. in 1. eo. Sed iurare q̃ non repetere sic ablata:puenit hoc ad dñm Papam:Ipse hoc audito valde doluit dicens,q̃ per illud iuramentũ nullo modo fuit obligatus vel adstrictus,tñ ad cautelã ipsum absoluit,q̃ a taliter coactꝰ iura uit.Nota q̃ iuramentũ p̃stitum ꝓ metum de rebus ecclesiæ nõ re perendis non obligat. Ité a tali iuramento absoluitur ad cautelã.

† Adde q̃ appel.membri ventat. Bar.in 1.a.ff. de pub.iud. Authen.sed nouo iure. C.de ser.fugi.& 89.dist. singula.

† eorum, scilicet in vestitoribus.

¶*Infringit.*] Sic non dicitur deierare,qui ex iusta causa iuramẽtum deserit.ff.q. 5 atisfd. cog. l. vltim. & 22. q.4.mulier.& q.2.beatus.J. de voto.scripturæ.& cap. licet.

h ¶*Paruisse.*] Arg.expressum hic fidem non seruari ei qui ꝓtra fidẽ versatur.ff.pro socio. si conuenerit. & 23. q.2. si infidelis.ff.de inoffi.testa.si instituta.C.de pac. cum proponas. Argu.contra.23.q.1.noli æstimare.33.q.5.quod Deo. 22 .q. 4. innocens.Solu.prima rubrica vera est generaliter.illud cõtra,noli.vbi dicitur,hosti fides seruanda est,intelligitur si promittatur,& eidẽ seruetur:& sic cõcordat priori.sed aliud est in cap.quod deo. qa loquitur de voto communiter à viro & vxore facto,vbi nulli cõuenire licet:quod potquam promissum est omnino est seruandum:vt 32.q.vlti.cap.vlt.ad fin.

EGo N.episcopus.]Hic traditur forma qualiter episcopi iurant fidelitatem domino Papæ,& successoribus suis.

i ¶*Successoribus.*]qui sic iurauit,non tenetur successori iurare.J. eodem.veritatis.

k ¶*Canonice.*]12.quæst.2.alienationes.de consecr. distinct. 1. hic ergo.

l ¶*Vitam perdat.*]Hoc non sufficit, immo vbicunque senserit dñm periclitantem,ad prohibendas insidias occurrere debet. C. de his qui.vt indi.l.vlt.22.q.5.de forma,quæ hic minus dicuntur, ibi supplentur:& econuerso.

m ¶*Nulli pandam.*]Hoc intelligo de honesto consilio, quoniam consilium mali tenetur reuelare illi cui posset prodesse , & non obesse.22.q.5.hoc videtur.

n ¶*Saluo ordine meo.*]id est,secundum quod pertinet ad meum honorem:quia non cum armis.

o ¶*Canonica.*]vt 18.dist.si episcopus.

p ¶*Tractabo.*]si constiterit per litteras suæ legationis.C de man. princip.l.vnica.& 42.distin.quiescamus.arg.vel quia est honestæ personæ.97.dist.nobilissimus.

2 ¶*Singu-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Singulis annis.*] Vel rarius iuxta chirographũ suum. 93. distinc. iuxta. & hoc intellige de archiepis & episcopis qui subsunt domino Papæ, nullo medio. 1 5. de maio. & obed. dilecti. Bernar.

1 Idem seruat in aliis si confirmationem, confirmationem vel pallium à papa recipiunt. Ioan. And.

ADDITIO. Ego N. nota q̃ abbates præstant hoc iuramentũ in benedictione: sicut epi in p̃secratione. De iuramẽto vero q̃d præstat imperator, dic vt i cle. Romani. j. eo. ti. De iuramento q̃d p̃stat inferiores clerici, habes in c. quam q̃. 23. dist. latius per Host. & Io. Andr. j. eo. ti. tua. De iuramẽto q̃d præstat vasall⁹ dño feudi, est tex. i c. de forma. 22. q. 5. Et de multiplici iuramẽto vide in Spe. eo. tit. §. 1. ver. illud autem. Abb. Sicu.

† Aliàs: absoluat.

† Aliàs ita: & hæc sancta Dei ecua gelia.

2 Ego tũ in vetustis exemplaribus reperio, nec ob id vr palea.

b *Nvllus episcopus.*] Hoc cap. ponit pro 2 palea. 22. quæst. 5. cap. vlt.

† Cap. 1. e. ti. 1 compilat. Et vide Abbatem in ca. legebatur & in c. cum in ecclesiis. supra de mai. & obedi.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit, & ponit casus, quibus licite ibratur. & vers. de his iuratur in multis casibus.*

† Cap. 2. e. ti. in 1. compil. & post cõci. Lateranen. sub Alex. iii. par. 16. c. 4. Et de materia & intellectu vide quotiẽs. & in aliis plura eo. & Andream Siculum in repet. l. cum acutissimi. C. de fideic. Couarruiam in c. quamuis. in 2. part. relectionis. §. 3.

c ¶ *Iurare compellat.*] 23. dist. q̃ q̃. Arg. otra. Sed illud intelligit secũdũ istud: vt illi tũ q. b⁹ cõmittit administratio ecclesiæ, iurent: alij vero non. 5. de maio. & obe. legebatur. arg. 3. c., pxi. Sunt & alij casus in q̃bus iurat pro pace. 22. q. 1. oẽ. Item pro fide. de p̃sec. dist. 2. ego Berégarius. & 1. q. 7. quotiens. Pro fama. j. de pur. canonicis. quotiẽs. & in aliis plurib⁹. cap. ibi positis. Pro obediẽtia: vt hic, & ca. ,pxi. & 3. de elec. signifi casti. Pro cautela dilapidationis. 28. distin. de Syracusanæ. Pro veritate in defectũ aliorum testium. 14. q. 2. quamq̃. Vnde versus.

Pax & fama, fides, reuerentia, cautio damni:
Defectus veri sibi quærunt magna cauere.

Debitores.] Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Et cum.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis promisit soluere vsuras, cũ vsuræ inhibitæ sint in iure canonico & diuino: q̃rebat vtrũ ille sit cõpellẽdus ad eas soluẽdas: & rñdetq̃ nõ debet cõpelli: ad hoc. Si vero iurauit soluere: tunc p̃p iuramẽtũ debet cõpelli: & cum vsuræ solutæ fuerint, creditores sunt cõpellẽdi p̃ cẽsura ecclesiæ, vt eas restituãt. Nota q̃ ẽm canones obligatio vsurarũ non tenet, sed iuramentũ super hoc factum tenet, & debet seruari. Item vsuræ restitui debent.

¶ *Gl. seq. recitetur per contrarium.*

d ¶ *Cogi non debent.*] quia nulla fuit obligatio de iure diuino siue canonico: tñ iuramentum super hoc factũ, est seruãdum, & sic patet q̃ licet non teneat principale, tenet tñ accessorium contra illud. 3. de fo. compe. si diligenti. & C. de leg. non dubium.

¶ *Gl. seq. miscet 4. obiect. & soluit.*

e ¶ *Cogendi sunt.*] Sed 3 vr q̃ non sunt cogẽdi: nam debitor habet actionem ad repetendũ vsuras iam solutas: ergo multo fortius habet exceptionẽ cõtra agentẽ. ff. de regu. iur. inuitus. §. 1. & ff. de suspect. l. 1. §. plane. Item dolo petit q̃d statim restituere debet. ff. de 2. 2. q. 78. art. 2. & 3. & Dnicum Sotus li 6. de iustit. & iu. q. 1. art. 4. & 5. & hæc tractatio de vsuris plenius peteno da est ex q̃ & priis titulis addam.

3 De materia huius glossæ vide B. Thomam 22. q. 78 art. 3 & Dnicum Sotum li 6. de iustit. & iu. q. 1. art. 4. & 5. & hæc tractatio de vsuris plenius peteno da est ex q̃ & priis titulis addam.

¶ Apostolorum limina singulis [a] annis, aut per me, aut per certum nuncium visitabo: nisi eorum absoluar † licentia. Sic Deus me adiuuet, & † hæc sancta euangelia.

¶ Vrbanus Papa.

¶ Non tenetur clericus episcopo suo obedientiæ iuramentum præstare, nisi ratione administrationis sibi concessæ.

CAP. V.

NVllus [b] † episcopus clericos suos (nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum commissa fuerit disp̃nsatio) sibi iurare [c] compellat.

¶ Alexander iij. episcopo Vigilien.

¶ Qui se obligauit ad vsuras soluendas, soluere non cogitur nisi iurauerit: quo casu cogitur, sed repetit.

CAP. VI.

DEbitores † ad soluẽdas: vsuras in quibus se obligauerant, cogi [d] non debent. Si vero de ipsarũ solutione iurauerint, cogendi [e] sunt domino reddere [f] iuramentum. Et cum vsuræ solutæ fuerint, creditores, ad eas restituendas, sunt ecclesiastica seueritate (si necesse fuerit) compellendi.

¶ Idem Rothomageñ. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Debitor, qui iurauit creditori nullum grauamen super re pignorata inferre, donec ei pecunia persoluatur [l].

iure soluere tenetur propter iuramentũ, sed alio iure repetit: quia indebite solutæ sunt: & sicut habet debitor actionẽ ad petendum solutum: ita habet actionem aduersus creditorem vt eum liberet à iuramento. 3. eo. c. 1. & j. de vsur. tuas. & quod dicit, cogẽdi sunt, intellige cum non p̃tunt absolui à iuramento.

¶ Gloss. sequ. argu. ex argumento infert, & dat simile.

f ¶ *Reddere iuramẽtũ.*] Ar. q̃ soluere vsuras nõ est peccatũ: alias nõ cõpelleretur. 22. q. 1. si peccatum. sed ille qui recipit, peccat: & in eodem facto alter peccat, & alter non sic etiam in alio casu vn⁹ cõmittit adulteriũ, alter nõ. 32. q. 5. proposito.

AD *nostrã noueritis audientiam.*] Si debitor creditori iurauit rem pignoratã non repetere, nisi ipsius debitũ soluat, iuramẽtũ seruare cõpellit. sic summat Ioan. And. sed hæc summatio nulli dubitationẽ ẽtinet: sed forte p̃p varietatem lect. generaliter. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Sicu.

CASVS. Quidam P. nomine, quãdam summam pecuniæ mutuauit quibusdam hominibus, recipiendo ab eis quasdã possessiones & redditus i pignore: p̃stito iuramento ab eis q̃ ipsi Petro super illis nullũ grauamen inferrent, donec sibi pecuniam soluerẽt, anteq̃ de possessionib⁹ & redditibus illis forte suam deduxissent, cœperunt illum coram archiep̃o molestare, ita q̃ per archiep̃m dictus P. fuit excõicatus: vnde super his conquestus fuit dño Papæ, & ipse mandat eidem archiep̃o, & eius coniudicibus, quatenus recepta sufficienti cautione ab ipso P. q̃ eorum debeat stare mandato, ipsum absoluant, postmodum cõpellant creditores, si est ita, vt possessiones & redditus p̃dictos eidẽ P. restituant, quia cõtra iuramentũ suum venerunt, nec sibi molestiam inferãt vel grauamen, donec pecunia fuerit restituta, sicut iurauerũt, cõpellant dictum P. vt quicquid recepit vltra sortem, deductis expẽsis restituat eis: quod si non fecerit, excõicent illum. Nota q̃ sufficiens cautio petì debet ab eo qui vult pãrere mandato ecclesiæ. Item iuramentum semper seruandum est, etiam factum super vsuris soluendis, licet promissio vsurarum non valeat. Item creditor nihil vltra sortem petere potest: expensas tamen quas fecit circa pignora, potest deducere.

g ¶ *Deductis expensis.*] Nullus casus est, q̃ hoc genus deductionis impediat. ff. fami. erc. fundus qui. nisi in decimis. j. de deci. cum homines. & c. tua nobis. q̃ in decimis expensæ sunt deducendæ, legitur, j. de deci. pastoralis. hoc solum computatur in fructu, quod superest deductis expensis: vt in l. prædicta, fundus. de istis dicitur 3. de resti. spol. gi auis.

h ¶ *Adstrinxisti.*] quia 4 non restituebat possessionem, sed dixit hic q̃ tacuit odio vsurarum.

i ¶ *Sufficienti cautione.*] Nomine cautionis simplex promissio intelligitur. C. de ver. sig. fancimus. de consecr. dist. 4. prima. si autem dicatur idonea vel sufficiens, vt hic, intelligitur de pignoratitia vel fideiussoria. ff. mandati. si mãdato Titij. §. vlt. & ff. de fideicom. lib. l. 4. §. adijci.

k ¶ *Mandato.*] Hic 5 remittitur ad excommunicatorem: quia non appellauerat, sed simpliciter denunciauerat Papæ, & etiam caue, quia erat excommunicatus pro contumacia.

l ¶ *Pecunia persoluatur.*] scilicet fors sua, quam dedit: vel donec de ipsis fructibus fuerit satisfactum: quia in sortem sunt computandi.

tandi. infra de vsur. cap. 1. & 2. & C. de pigno. actio. l. 1. & 2. sed in casu isto propterea q̃ iurauerũt nullum super possessionibus illis grauamẽ inferre donec creditori fuerit satisfactũ, tenẽtur timore iuramenti pecuniam restituere creditori: vt 5. cap. pximo. & postea repetere possunt q̃quid percepit creditor vltra sortẽ, tãquam indebitum.

1 Neque hæc glossula est Bernardi, nec habetur in antiquis.

a ¶ *Pecuniam.*] scilicet 1 totam, partẽ enim recipere nõ tenetur. ff. de vsur. tutor. §. Lucius. & de actio. empt. Iulianus. §. offerri. & hoc est verum, si debitori totũ confiteatur: alias secus & sic intelligitur l. ff. si cer. peta. quidam existi mauerunt.

¶ *Glossa sequeṡ obiicit, ponit opin. & tres solutiones.*

b ¶ *Ad restituendum.*] Sed videt quòd tit. in 1. cõpilatione. Dicunt quidam, quòd in causis ecclesiasticis rigor iuris nõ seruatur 17. cap. 1. vi. 3. de dolo & contu. ca. 1. & 3. de iudi. dilecti. argu. Vel non fuit actũ ad hoc. ff. si quis cau. l. 1. respon. 1. in fi. 3. de ordi. cogni. cum dilectus. & j. de excep. cap. 1. & quia auctoritate iudicis hoc fecerunt 2. Vel aliter nihil pertinet ad Papam de possessione, nisi quantum ad prohibitionem vsurarum & periurij, & ideo ,ppter iuramentũ p̃cipit possessiones restituendas ratione peccati. 5. de iudi. nouit. Ber.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõpi. Et de intellectu vide Fed. dinãdũ vol. quium libr. de fucceptione. §. 10. & Couarruuiã in c. quãuis in 1. part. relectionis. §. 4.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. com pilatione. Er post con cilium par. 17. cap. 1. vi. 3. de e. ad audientiã, fupra de eo quod met. causa.

2 Hæc opinio. repro. batur, quia auctoritas inste impen. non exeu. tur. Iuste possidet & iuramentũ p̃cipit possessio.

Si *vero aliquis quemquam grauissimo metu.*] Communis diuisio. Secunda: ibi *Duximus tibi.* Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis per metum grauissimum compulsus fuit renũciare beneficium suum iuramento interposito de eodem vlterius non repetendo: & sic ille compulsor retinuit sibi beneficiũ illud: quæritur quis illorum debeat beneficium illud habere, an neuter? Respondet Papa, q̃ non est tutum alicui venire contra iuramentum suũ, nisi illud tale sit quod seruari nõ possit sine periculo animæ. Papa non vult alicui dare materiam contra iuramentũ suum veniẽdi, ne auctor periurij videatur: tũ in Romana ecclesia à pluribus Romanis Pont. factũ est, q̃ clerici qui coacti beneficiũ suũ abiurarunt, de iuramento beneficiũ absolutiõis meruerunt: & ad coercendam iniquitatem illorum, qui illos iurare compulerant, permissi sunt eadem beneficia obtinere. Nota, q̃ iuramentũ semper est seruãdum, dummodo in obseruatione ipsius periculũ animæ non vergat. Item nec Papa, nec etiam alius debet esse auctor periurij, nec dare alicui materiam peierandi. Item à tali iuramento per metum præstito quis absoluitur si petat, & constiterit q̃ taliter iurauerit: aliàs non absolueretur.

c ¶ *Iuramenti.*] scilicet de non repetendo vlterius ipsum beneficium: & sic plana est responsio domini Papæ.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstio. quid de temporali.*

d ¶ *Salutis æternæ.*] Idem est etiam si temporalis. 22. q. 4. c. innocens. §. vltim. ver. quisquis ergo. in fin. hoc intellige si directe vergat in interitum: quoniam si occasionaliter seruandum est, puta si aliquis vltramontanus, siue Gallicus iurat se moraturũ Romæ in Augusto, occasione talis iuramenti posset vita temporalis adimi, si tunc Romæ moraretur. idem est si in deteriorem exitum vergat. 22. q. 4. si aliquid. j. eo. cum quidam. Ala.

¶ *Glo. sequens arguit, alle. 2. aut a, in contrarium alle. 3 ponit duas opi. soluit & remittit.*

e ¶ *Iuramentum proprium.*] Arg. ex hoc loco, quòd iuramentum metu extortum seruandum est, & obligat: & qui illud non seruat, periurus est, dummodo seruari possit sine periculo animæ. 3. q̃ met. cau. ad audientiam. & 22. q. 4. si aliquid 3. Argum. contra. 3. quod met. cau. perlatum. & c. abbas. 15. q. 6. auctoritatem. Basianus & Tanc. dicunt, quòd iuramentum metu extortum neminẽ obligat ex eo, quòd dicit lex: quod metus causa factum est, ratum non habebo. ff. quod metus causa. l. 1. Ala. & alij quidã dicunt hic, quòd si is qui iurat habet animum obligandi se, siue adimplendi, obligatur: si non habet, non obligatur. argum. j. de bapt. & eius effectu. maiores. §. itẽ quæritur. Communior est opinio & verior, q̃ iuramentum metu extortum est obligatorium, quia voluntarium. 15. q. 1. merito. dummodo sit tale iuramentum, quòd sine interitu salutis æternæ seruari possit, vt hic dicit ex presse: quod si esset, nullus propter quemcumque metum iurare debet: quia potius debet quælibet mala pati, q̃ malo consentire. 32. q. 5. ita ne. & 3. quod met. cau. sacris. & tale iuramẽtum quidam appellant assertorium 4. Alia eii metu facta dicuntur promissoria, cã, de quo, quæ etiã non obligant vt dicunt, si talis sit metus qui posset cadere in constantem virum. de hoc plenius dictum est batẽ in c. 2. 3. de his quæ vi metus §. 1. de restitue cau. fi. l. Abbas.

4 Iuramentum assertorium, quod dicatur & cæteras eius species late prosequitur Dominicus Sotus lib. 8. de iust. & iure. q. 1. ar. 7. vide etiã B. Thomam 2. 2. q. 89. art. 7.

† Hinc colliges valere renunciationem beneficium in c. ad audires. supra quod metus causa & Abbatem in c. 2. ipsoliat.

¶ *Ne auctores periurij.*] Simile dicit imperator † Sardiñ. & C. fi aduer. ven. l. 1. imo & si negligẽter ea quæ male vsurpantur omittim⁹, excessus via aliis aperimus. 93. dist. peruenit. & 35. q. 9. lo. ci. ff. de pact. dotalibus. cõuenire. & ff. de pact. fi vnus. §. pacta. & argum. C. de indict. viduita. tollen. l. 2. in fine. Vincentius.

Gabilon. Episcopus.

† C. p. c. eo. tit. in 1. compilatione.

g ¶ *Meruerunt.*] de facto ad maiorem cautelam, secundum illos qui dicunt, q̃ tale iuramentum non obligat. Secundum nostram opinionem dicas, meruerũt in veritate cũ essent obligati, & possent sine periculo animæ seruare.

h ¶ *Permissi sunt.*] Arg. est hic: in alterius odium cũ altero dispensandum. arg. 3. q. 5. de accusatoribus. & 6. q. 3. denique. & 79. dist. si quis Papa. & 6. q. 1. si quis cum militibus. in fin. & hoc facit expresse pro nostra opinione. Ber.

† Iuramentum assertorium, quod dicatur & cæteras eius species late prosequitur Dominicus Sotus lib. 8. de iust. & iure. q. 1. ar. 7. vide etiã B. Thomam 2. 2. q. 89. art. 7.

Vide Rõmanum in l. sciẽdum. ff. de ver. obligat. Gulielmũ Benedictum in ca. Raynutius fandum. arg. 3. q. 5. de accusatoribus. & 6. q. 3. denique. & 79. dist. si quis Papa. & 6. q. 1. si quis cum militibus. in fin. & hoc facit expresse pro nostra opinione. Ber.

EX † rescripto.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.*

CASVS. Quidã abbas pro vtilitate monasterij certã quãtitatẽ pecuniæ accepit mutuo à quodã P. & q̃uentũ fuit inter eos, vt certis loco & tp̃e solueret dicta pecunia per abbatẽ dicto P. & p̃ hac cõuẽtione obseruãda quosdã ex suis monachis obsides dedit qui de obseruãda cõuentiõe iurauerũt. Itẽ ,pmisit dictus abbas, q̃ si illi monachi dati pro obsidib⁹ aliquo casu deficerẽt, alios in eorũ loco surrogaret: in fu p̃ fidẽ monachi nõ obseruarẽt, abbas de dicte fideiussores quendã nobilem virum & eius vxoré, qui sub iureiurando etiam se obligauerunt: denique omnibus deficientibus in dicta cõuentione obseruanda, ipse P. creditor cõquestus est Papæ qui mandauit vt habetur in littera in ver. ideoque mãdamus. Abb. Siculus. No. monachos obsides dari posse. Item iuramentum semper seruandũ esse, dummodo sine periculo animæ possit seruari. Item propter debitum alicuius potest terra eius interdici.

¶ *Glossa sequens obicit & contra ob. alleg. & dupliciter soluit.*

i ¶ *Obsides dedit.*] Voluntare illorũ, alias detineri nõ possunt. Sed qualiter liberi homines obsides erunt, contra illa iura. C. quæ res pig. ob. nõ pos. q̃ filios. & j. de pig. c. 2. C. de ac. & oblig. ob quæ alienũ. & in Auth. vt nulli iudi. §. quia vero. coll. 9. vbi dicitur, q̃ credi tores q̃ filios debitorũ in pignore recipiũt, cadũt à credito, & aliã tantã quantitatẽ debitori p̃loure debent, & verberibus subiici. Sed contra, canon docet obsides dãdos. 23. q. 8. vt pridem. & ff. qui test. fa. pos. obsides. & ff. de iur. fi. diuus? Rndeo nõ tenet obligatio in libero hoie, vt ius p̃stituat in eo tanq̃ in pignore: nec tenet alienatio, misi in casu. C. de pa. q. fil. dist. l. 2. nã cũ teneat ibi venditio, multo fortiꝰ pignoris obligatio, sed detinet liber homo qualitercumque, vt fiat q̃d q̃enit, vt hic factũ narratur. Vel non p̃t obligari

Universidad de Deusto
BibliotecaAlias.N.

gari pro pecunia,sed pro pacto ineundæ pacis,vel consimili.ℨ. de ord.cap.exposita.

a ¶*Monachos.*] Nomine monasterij,cuius nomine contracta fuit obligatio,& ideo compelli debent,vt eam seruét sicut iurauerũt. ℨ.eo.ad nostram.cum in ipsius vtilitatem pecunia processerit.

¶*Glo.seq.obicit, & tripliciter soluit.*

† Aliàs.G. Aliàs.N.

b ¶*Et vxorem.*] Sed quare mãdat Papa mulierem istam puniri, cũ iuuetur auxilio Velleiani. ff. ad velleia. l. 1. & 2. & C. ad Velleia. l. 1. & l. quãuis 1. potest dici quòd non punief, si excipiat quod nó potuit fideiubere:vel ipsa forsitan renunciauit beneficio dictarũ legum. vel pôt aliter dici, etiã si non renunciauit, q̃ punietur propter iuramentum, quod seruari potest sine periculo animæ. ℨ. cap. proxi. & ℨ. eod.tit.cap.cum contingat.Ber.

†G.

c ¶*Inhibeatis.*]Cũ ipsi iurauerint eandẽ contiontionẽ facere obseruari, compellendi sunt ad hoc si per eos stetterit quominus obseruetur: alioquin si darent operam quã possent ad ipsam obseruandã,non incideret in periurium: quia hoc solum videnti iurasse se facturos, & curaturos:quia simpliciter factũ alterius iurare non poterant,nec promittere. ff. de verb. obliga. stipulatio ista. in princip. & Insti. de inuti.stipu.§. si quis alium 2. & argu. 31. q. vlt.cap.vlt.

1 Adde an mulier renũciãs Velleiano possit pro debitis incarcerari ꝙ Bart. in l.sub cõpilatione.ff. de test. tutel.

† Cap.7.eo. tit. in 1. cõpilatione.

Et post cõcil Lateran. sub Alexã. iii. par. 17. cap.5.

Et de intellectu, vide Cortetum singul. 93. littera e. verbo: Emphyteuta.

Q*Verelam.*] Prima pars ponit impetrãtis querelam. Secũda dat iudices:ibi, *Quoniam*,&c.Abb.Siculus.

2 Sequitur daturũ factum, vel qđ sponderit non obligat velleri in spondeat Titiũ quinque aureos daturũ. 10.And.

CASVS.Gulielmus clericus ꝑmisit iuramẽto interposito R.clerico Lincolniẽ.se soluturũ annuatim ipsi R.duos Bisantios nomine ecclesiæ de statera,sed ꝑ bienniũ in solutione pensionis cessauit, ꝙ quod dictus R.cõquestus fuit dño Papæ.Super hoc scribit Papa iudicibus dicẽs,ꝙ non merentur ecclesias regere q̃ sunt crimine periurij irretiti:vnde mãdat Papa,quatenꝰ si cõstiterit dictũ G. cõtra iuramentũ suũ cessasse in solutiõe pẽsionis,nõ necessitate,sed voluntate, ab ipsa ecclesia ipsum remoueant,& eã prælato R.restituant.Nor. ꝙ periuri ecclesias regere nõ debent.Itẽ cũ aliquis cessat in solutione census per bienniũ,amittit rei dentionẽ, & res dño restituitur.Item necessitas excusat à periurio.

d ¶*Per biennium.*]Propter hoc solum priuari debuit, etiam si nõ iurasset.10.q.2.c.hoc ius.& §.qui rem.& ℨ.de loco.cap.pen.& vlti. & ff.loca.quæro.§.inter locatorem.

e ¶*Periurij irretiti.*] Sunt enim infames.6.q.1. infames.& c. quicunque.& 22. q. 5. si quis conuictus.& argu.C. de transact.si quis maior.& infamious portæ dignitatis patere nõ debẽt.C. de digni tã.l.2.lib.12.& C. de infam.l. vnica.lib. 10. & ℨ.de excef.prela.inter dilectos.nec amplius ad testimoniũ admittunt.6.q.1.quicumque. & 22.q.5.paruuli.& ℨ.de testi.testimonium.

¶*Glo.seq.not.alleg.primo tria iure,secundo tres rationes.*

f ¶*Non necessitate.*] Nota,ꝙ necessitas excusat à periurio.23.q.8. si nulla.ℨ. eo.breui.& 50. dist.presbyteros,quia necessitas ꝫ legem non habet.de pœcra.dist.1.sicut.& supra.de pluc.quanto.ℨ.de pig. infra.eo bre ui.in 1.gl. Ioan.And.

3 De difficultate, no. significantẽ.& de ꝑse.dist.5.discipulos.& infra.de iur.si quis ꝓ necessitatem. & iura subueniunt necessitate impeditis. ff. ex quib. cau.ma.non est.ff. loco.cum plures.6.vestimenta.& ff.si quis cau. l.2.§.2.& non dicitur deierare qui ex iusta causa deserit iuramentum.ff.qui. fatid. cog. l. vlt.ergo si iste voluntate cessauit, merito priuari debet, cum sit infamis secundum canones:vt dicitur in pri.notula.

¶*Glossa sequens obiicit,& soluit.*

si fidem dicti monachi non seruarent, abbas dedit eidem, V.† & eius vxorem fideiussores: qui similiter fidem præstitisse dicuntur.¶Ideoq; mandamus, quatenus tam abbatem quàm monachos [a], quàm V.† & vxorem [b] ipsius monere curetis,vt sicut iurarunt eandem cõuentionem faciant adimpleri, alioquin abbati, & monachis ingressum interdicatis ecclesiæ : & in terra præfati V.† & vxoris eiusdẽ, vsq; ad dignam satisfactionẽ inhibeatis [c] diuina officia celebrari.

¶Idem Lundoñ. & vigorien. episcopis.

¶*Periurus est, & ab ecclesia remouendus,qui non necessitate, sed voluntate venit contra licitum iuramentum.*

CAP. X.

QVerelam † R. canonici Linconien. accepimus, quòd cum V. clericus eidẽ duos bisantios nomine ecclesiæ de statera se annuatim soluturũ, interposito sacramento firmasset, per biennium [d] ab huiusmodi pensionis solutione cessauit. ¶Quoniam igitur non merentur ecclesias regere, qui sunt crimine periurij [e] irretiti, Mandamus, quatenus si vobis constiterit memoratum V. cõtra iuramentum suum non necessitate [f] sed voluntate,ab eiusdem pensionis solutione cessasse†, ipsum à præscripta ecclesia remouentes [g], eam præfacto R. restituere minime differatis.

¶Lucius tertius Noruicen.episcopo.

¶*Si præsentatus iurat præsentãti de antiquo censu augendo, postea contrarium iurat instituenti, valet secundum & non primum, tamen ab ecclesia removetur.*

CAP. XI.

TVa† nos ducit fraternitas consulendos, cui standũ sit iuramento, cum clericos religiosi iurisiurandi religione constringunt ad maiorem solito pensionem soluendam: vel præstandum aliquid beneficij præter solicitam pensionẽ.cum autem instituuntur ab episcopis,iurant qnod antiquam pensionem & solitam non augebunt. ¶Tuæ igitur consultationi breuiter† respondemus, quòd cum posterius iuramentum ratione, & Lateranensis† concilij auctoritate iuuetur,primo præiudicat [h] quod de cupiditate processit. Ceterum iustum est, vt clerici pro periurio [i] quod vitare non possunt, ab ecclesiis perpetuo excludantur.

g ¶*Remouentes.*] Sed videtur quòd iste nõ deberet remoueri:qa ciuiliter agebatur, de pensiõe videlicet:vnde etiam probato crimine ciuiliter deponi nõ debet. ℨ.de accu.super his.& c.inquisitionis.1.rñso. nec amittere ecclesiam.Arg contra.ℨ.de ord. cog. c. 2.sed hæc forte haberent locum,si iste prælatus esset, & ageretur cõtra eum ciuiliter:sed ipse erat conductor siue vicarius,qui certam debebat domino reddere pẽsionem:vnde probato qualitercumq; eũ fraudem cõmisisse, res est ei auferenda. ff. de lege commiſ. l. lege 4. & in modum quasi denunciationis fuit hæc querela.& de hoc agebatur vt ecclesia priuaretur: & qui debitum nõ soluit ad quod iuramento est adstrictus,de neficio suo priuatur. ℨ. de fideiuss. peruenit. sic & iste priuari debet ecclesia, tũ quia per biennium canonem nõ soluit,tum quia periurus est voluntate nõ necessitate.

† cessare.

4 Si fundãdo & tradendo, ita q̃ ꝓtio infra certum non dato fundo sit ineꝓtus ꝓtio non soluto si fundus reuertitur, venditur, peretfructꝰ, nec aliquis penes emptoré ex re manebat in qua fuerat. Io.And.

† Cap.1.eo. tit. in 1. cõpilatione.

† Vide Soto lib. 8. de iust. & iure. q.uart. 7.

T*Va nos.*] Communis diuisio. Secunda:ibi, *Duæ igitur*. Abb. Siculus.

CASVS.Monachi seu viri religiosi habent ali quando præsentationẽ in ecclesiis, à quibus certã percipiunt pensiõnẽ:cum ipsi eligunt clericos ad eaſdã ecclesias, constringunt eos iuramẽto, ad maiorem pensionem solito persoluendam, vel præstãdum aliquid præter solitam pensionem : cum vero episcopi eos instituunt,iurant ꝙ pensionem annuam nõ augebunt : quærit hic quod iuramẽtũ sit seruandũ.

1 De materiis huius glossæ, vide latepet Antẽdream Tira quẽdam tract. de ꝓc. iis ꝓcuran. quæstion. 5. glo. 1. nu. 1. & 2. & ff. ad mu. nicip. imperatores.& in ꝑtit. Friderici de feu. cap. vlt. multo fortius canonicũ intelligit esse saluũ in ipso iuramento. ℨ.eo. veniens. argu.& cap.ad nostram 2.arg. ℨ.de constit. quæ in ecclesiarũ.& ff. de pact. iurisgentium.6. gñaliter.si vero quis falsum iurat ignorãter,credens verum esse quod iurat, nullum est peccatum. 22. q. 2. homines falsum iurant. In primo exẽplo periurij est transgressio iuramenti:qđ si licitũ est,peccat mortaliter transgrediẽdo.8.eo.ſi vero. & c.querelam. si est illicitũ, ita vt eius obseruatio vergat in dispẽdiũ salutis æternæ,nõ peccat ꝓtrauenienti 6, sed peccauit iurando. 22. q.4. c.1. & 2. & 3. Item periurij q̃que dicitur indicretum iuramẽtum:istud est deliberatione,vel propositi factũ, mortale peccatum est. ℨ.eo. sicut ex litteris.22.q.4.qui sacramento. Si vero quis iurat iocosa leuitate,vel incaute,veniale est peccatum. 25.dist.c.vnum orium. 6.criminis.aliàs,ea demum.

Que debeantur iuramento interueniente. 2. Solo lib.8.de iust. & iure q.1.

† Concilij Lateran. sub Alex. iii. ca. 7. § prohibemus. Alexã. iii. ca. 8. § prohibemus infra de censib. c. grauem. Innocen. iii. ca. 3. § prohibemus infra de censib. c. grauem. hiberniam.

† Cap.3.eo. tit. in 1.eom pilatione. Vide Romanũ sing. 514. inc. p. volo cõmen. & Decium, & Cagnolum in l. quicquid. ff. de regul. iuris.

ADDITIO. Vnde versus.*Si iuramẽtum licitum vis dicere, cerne*
Quis,cui,quid.per quod,ad quid,cui,quomodo,quando.

Cum

C*Vm quidam.*]Sunt duo dicta quæ per se patent vt in rubro. Secundum:ibi,*Illi vero*.Abb.Siculus.

CASVS.Quidam epi de Sardina receperunt à quibusdam creditoribus quandam pecuniæ quantitatem,& iurauerunt illã ad certũ terminũ persoluere:quod facere contẽpserunt:quæritur q̃d sit istis episcopis faciẽdũ, pro eo ꝙ cõtra iuramẽtum venerũt?Rñdet Papa,ꝙ in ipsos tãto grauius est vindicandum, quanto maiori dignitate præcellunt, & quia eorum exemplo alij ad similia prouocantur.

¶*Gl.seq.all.pro concor. 6.cano.et duas decre.pro contrariis 4. cano. & duas leges,& soluit.*

a ¶*Dignitate.*] Sic patet 3, qđignitas delinquẽtis aggranat pecca tũ.40.dist. homo Christianus.& 11. q. 3. præcipue. & 50. dist. quia sanctitas tua.& 19. dist. nulli fas. 32. q.5.qui viderit.25. q. 1. nulli fas. & ℨ. de hære. excõmunicamus. 5. credentes: & ℨ. de homi. sicut dignum. 1. rñso.Arg. cõtra.C.vt nemo pri. l. 2. & 24. q. 1. qui contra pacem. & 17. q. 4. nullus clericorum. & 35. beatus.& ff.de pœ.aut facta.§. pſona.Sol. ꝓtra rietas ista ita dẽt intelligi:nam in quantitate contẽptus,metiſ Deus quantitatẽ reatus:quã tũ enim infringitur iustus, tantum amat.7.q. 1.c. aduersitas. §. cum vero.ergo à simili quã tum contemnit, tãtum peccat. argu.11. q. 3. §. cum ergo. in fi.quanto vero quis maior est, tãto magis præsumitur peccare & cõtemnere: vnde quod dicitur dignitas delinquentis aggrauat peccatũ,melius diceref,aggrauat peccantẽ:q̃a ꝑsumit,ꝙ plus conténat, vñ rõne ꝑsumptionis tantũ maior pœnitentia illi imponit,q̃a ecclesia nescit conscientiam illius, tũ potest esse ꝙ plus conẽneret aliquis rusticus quàm magnus prælatus.vnde Ouid.*Peius adulterio,turpis adulter obest*.& sic intellige primam rubricam. In pecunaria pœna plus puniuntur maiores quàm minores,nobiles, quàm ignobiles,in pœna corporali sæpe puniũtur minores,& parcitur maioribus.35.dist.ante omnia.& sic intelliguntur contraria.

¶ ILLI VERO. Quidã iurauerunt nõ loqui patri,vel matri, sorori vel fratri,nec aliquod subsidiũ impartiri eisdem. Dicitur ꝙ isti ab isto illicito iuramẽto sunt absoluendi,iniuncta eis pœnitẽtia,pro eo quod male iurarunt.No.ꝙ plus debent puniri maiores ꝙ minores.Item factũ maiorũ trahitur à minoribus in exemplum Itẽ iuramentum illicitum non obligat,& ad cautelam à tali iuramento quis absoluitur.

b ¶*Absoluendi.*] ad cautelã.fic 22. q. 4. inter cætera.cum iuramẽtũ nõ sit vinculũ iniquitatis,vt ibi,& ℨ.eo.q̃to.& c. Quintauallis.

c ¶*Pœnitentia.*]vnius anni.22.q.4.qui sacramenta.

Sicut ex litteris.]Cóis diuisio.Secunda:ibi, *Respondemus*. Abbas.

CASVS.Prior cuiusdã monasterij iracúdiæ calore cõmotus, iurauit ꝙ in claustro eiusdẽ monasterij in quo professionẽ fecit, de cætero cum G. monacho non moraretur:Abbas suus dubitauit super hoc,consuluit Papam.Et ipse rñdet,ꝙ non licuit illi monacho temerarium facere iuramentũ contra fidem suæ professionis,& suæ ſtabilitatis propositum:Vnde mandat eidem abbati,vt talem pœnitentiam fibi iniungat, ꝙ alij illius exẽplo deterriti simillia pertimescãt:& in claustro qđ abiurare nõ potuit ſtabilitate perpetua suam pœnitentiã agat.Nota,quòd temerariũ iuramentum non est seruandum.Item iuramentum contra professionẽ & ſtabilitatem promissum,non tenet.Item pœna vnius, debet esse metus multorum.

d ¶*Moraturus.*]Vbi vero se deuouit,semper debet manere. 16. q. 1.qui vere. & ideo male iurauit.

e ¶*Temerarium.*]Immo nec licitum,sine licentia superioris. 12. q. 1. Thomam.2. non dicatis.20.q.4. mo nacho.ℨ.de iur. calum. ca. 1. in fin. & ℨ.de postu.ex parte. & 16. q. 1. monachi. Et clericus non debet abiurare ecclesiam sine licentia su ꝓprioris.ℨ.de renuncia tione.admonet.& ℨ.de regu.licet.

† Vide B. 2. q. 89. art. 7. & Sotum lib. 8. de iust. & iure. q. 1. art. 7. vbi latissime disseritur.

f ¶*Frangeret.*]Seruando iuramentum.

g ¶*Pertimescat.*] quia pœna vnius debet esse metus alterius. 2. q. 7. qua propter.C.ad l.Iul. re. l. 1. & ff.de pœ.l.capitalium.§. famosos. & ℨ.de transact.c.1. in fin.

h ¶*Pœnitentiam.*] De illicito & temerario iuramẽto pœnitentia debet imponi. ℨ.c. proxi. & contra tale iuramentum tit.in 2. com pilatione dum est. 13. distin.cap. 1. & 2. 22. q. 4. per totum.

† Cap.5 eo. tit.in 2. com pilatione

Et de intellectu, vide Quarutiã in.quæstio. in. 1. par.regit.& Paulum de Castro concil. 65. & consi. 307.

V*Eritatis amica.*] ¶In prima decisa cõsultatio. In secunda responſio:ibi, *Respondemus*.Abbas.

CASVS. 2 Clemens Papa iij.indulsit Guliel mo regi Siciliæ, vt ipse non teneretur sibi præstare iuramentum fidelitatis pro regno Siciliæ,ita tamen ꝙ ex hoc non fieret sibi vel successoribus suis ꝓiudicium, quo minus hæredes sui sibi & successoribꝰ suis fidelitatẽ facere tenerentꝰ:sup ista in dulgẽtia qõ mota fuit in ꝑsentia regis,vtrũ singuli hæredes regis singulis successoribus Clemẽtis ꝑstare deberẽt fidelitatẽ:tũc duo Cardinales,qui erãt ibi legati apostolicæ sedis,illa indulgẽtiã fic fuerũt interpretati, ꝙ hæredes ipsius regis tenebãt iurare fidelitatem dño Papæ Clemẽti,& successoribus suis:quo ꝑstito aliis post modũ iurare minime cõpelluntur:postmodũ ꝑsultus fuit Papa super illa interpretatiõe,vt hæredes sui post quã fic iurauerũt,successoribꝰ iurare nõ cõpellãtur:tũ ita tenenꝰ eis seruare fidelitatẽ ac si iurassent.Hanc formã iurandi habuisti ℨ.eo.ego N.& colligitur ex antiqua decr.Ber.Not.ꝙ iuramentũ fidelitatis trãsit ad successores: quia hoc actum fuit expresse.Item licet vasallus non iuret fidelitatem successoribns dñi,tenetur tũ eis esse fidelis ac si iurasset.

† Aliàs ita: hominii, et fidelitatis puritatem, &c.

i ¶*Simplicitas.*]Fides enim veritatis,verborũ adminicula non requirit.C.vt se ab hæredi.ab.l.1.fic ergo cõmendatur simplicitas ℨ.de ſum.Trini.c.1.in prin.& 3.q.9.pura.& ℨ.de iudi.pastoralis.

2 Hic casus. Bernardi est & in antiquis exẽplaribus reperitur.

¶*Glossa sequens obiicit,& duplicitur soluit.*

k ¶*Compellantur.*]Sed 4 contra vt libertus ecclesiæ cuilibet suc cessori tenetur professionem facere infra annum.12.q. 2. sæpe. & cap.longinquitate.& feudatarius inuestiturã petere debet à dño infra annum:vt in constit.Friderici de feu.§.præterea.Potest dici q̃ hic fuit specialis indulgẽtia.Vel dicas verius,ꝙ iurare successoribus pôt si vult,sed non debet compelli si iurauit sub hac forma. Ego iuro tibi fidelitatẽ & successoribus tuis catholicis:ex quo sic mel iuratum est sub hac forma, non debet amplius iurare, quia istud iurẽmentum perpetuum est quo ad illum qui iurauit,& ita tenetur successoribus sicut ille cui iurauit.

3 Quod intelligas, vt no. 16. q.1. si cupis.Ioã. And.

4 De materia huius glossæ, vide Baldum in l. 2. C. de fru. & lit.expen. & in l. 2. C. plus val. qđ agit.& Paulum de Castro 65. & consi. 307.

† Aliàs ita: fidelitatis puritatem, et

e Bene non est peiplexus.Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Verum in ea.] Prima pars ponit q̃nem,& ipsius rñsionẽ.Secunda rẽsponsionis illationem:ibi,*Cæterum*.Abb.Siculus.

CASVS. Quidã iurauerũt inuiti & compulsi pro vita & rebus suis seruandis: quærebaturãn isti indigeant absolutione, an ipso iure sint absoluti?Rñdet Papa,q̃ nihil dicit hic aliud quàm antecessores sui dixerint,q̃ taliter iurãtes absolue runt:veruntamen vt auferatur materia peierãdi,non est eis dicendũ, vt iuramẽta nõ seruẽt: sed si ea nõ seruauerit, non sunt propter hoc tamquã pro mortali crimine puniendi tamquã pro directo periurio.

† Cap.6.coit in 2.cõpilatione.

Not.q̃ iuramẽtum metu extortũ est obligatorium,ex quo aliqui à tali absoluuntur. Item si quis tale iuramẽtum non seruat, debet puniri nõ tamquam pro directo periurio & voluntario. Item trangressio huius iuramenti nõ dicitur simpliciter mortale peccatum. Item metus iustus pœnã attenuat.Ber.

† periurandi,

a ¶*Absolũtur.*] id est, absolutiõe indigeãt an ipso iure sint obsoluti.

b ¶*Inuiti.*] per talem, scilicet metũ, qui possit cadere in cõstantem virũ. ã. quod met.caus. ad audiẽtiam. & ff. qđ met. caus. metus autẽ. aliàs si sponte iurassent vel per vanum metum, nõ absoluerentur à iuramento, imo illud necesse haberet seruare.ã.de resti. spo. accepta. & cap. solicite. & ff. quod met. cau.metus autem. quia contra vanum metum nõ auditur aliquis.

† Cap.1.coit.in 3. cõpilatione.

CAP. XV.

VErum † in ea quæstione, quæ quinto loco ponitur an à sacramenti vinculo absoluantur [a], qui illud inuiti [b] pro vita & rebus seruãdis fecerunt: nihil aliud arbitramur, quàm quod antecessores [c] nostri Romani Pontifices arbitrati fuisse noscuntur: quia tales à iuramẽti nexibus absoluerunt [d]. ¶Cæterum vt agatur consultius, & auferatur materia deierandi †, non eis ita expresse dicatur, vt iuramenta non seruent [e]: sed si non ea attenderint, non ob hoc sunt tamquam pro mortali [f] crimine puniendi.

† Mautiẽsi.

¶Innocentius tertius H.& S.& M. ciuibus Venetis.

¶Si is cuius mandato stare iurauit,aliquid mihi præcipit contra iuramentum per me prius licite factum, illud seruare non teneor, hoc dicit inhærendo verbis litteræ.

CAP. XVI.

VEniens † ad præsentiam nostram A. nobis exposuit, quòd olim cum M.Maurien. † alternatim conuitia inferẽdo certauit: propter quod cum graues inimicitias incurrisset, quidam qui partis vtriusque amatores extiterant, suggesserunt prædicto A. vt in satisfactione iniuriarum vestro iuraret obedire mandato ɡ. Cumque † idem non crederet se tale quid commisisse [1], propter quod ei aliquod graue deberet imponi, iuramentumque † illud sub tali confidentia præstitisset, ipsi sub iuramenti debito præcepistis, vt nunquã curiam ducis intraret,nisi cum omnes per edictum ipsius generaliter ad curiam vocarentur : & infra. ¶Verum quia idem A.qui dicti ducis est consiliarius, & in iure suo multis ecclesiis, quarum est aduocatus, ex promisso tenetur adesse, nequaquam taliter iurauisset, si mandatum illud sibi contrarium præscisset [h]: noueritis nos patriarchæ Grandeñ. mandasse, vt si mandatum priori iuramento licite facto repugnet [i], ipsum auctoritate nostra denunciet non seruandum †.

† In aliquot antiquis ita: Cũque idẽ ã.nõ credẽs se tale quid commisisse, &c.

¶Idem magistro Apollinari.

¶Qui iurauit ecclesiam defendere,& requisitus sine iusta causa recusat, periurus est, nec eum defendit appellatio.

CAP. XVII.

BReui † sciscitatus ex quæstione, vtrum ille qui iura alicuius ecclesiæ seruare, ac pro posse defendere iuramento tenetur, si necessitate imminente super hoc sub iuramenti debito requisitus duxerit appellandum, periurij reatum incurrat. ¶Respondemus, quòd in hoc articulo appellantem à periurio talis appellatio non excusat, immo (nisi difficultas [k] exístat propter quam requisitus [a] nõ possit ecclesiæ subuenire) culpa periurij potius irretitur.

¶Idem illustri regi † Aragoniæ.

¶Iurans scienter illicitum. non indiget absolutione,sed tenetur illud non obseruare.Si vero iurauit ignoranter , debet illud obseruare,si aliquo licito modo est obseruabile.Si autem iurauit licitũ quod putabat illicitum,debet obseruare iuramentum.sed de animo deprauato aget pœnitentiam.

CAP. XVIII.

QVanto † personam tuam: & infra.¶Quidam consiliarij tui (immo potius deceptores)tuum animum induxerunt,vt iurares irrequisito assensu populi,vsq; ad certũ tẽpus,patris tui cõseruare monetã,quæ tamen circa mortẽ eius fuerat legitimo põdere defraudata [b].Cũ autẽ adeo sit diminuta, & minoris valoris effecta,q̃ graue propter hoc scandalũ in populo generatur , tu † quod egeras indiscrete cupiens reuocare,ac necessitati populi satisfacere , ab obseruatione iuramenti prædicti, postulasti suppliciter à nobis absolui [c].¶Super quo diligens indagator potuisset facile intueri,quòd non tam erat absolutio necessaria, q̃ interpretatio requirenda:quoniam cũ iuramentũ fecisti,moduo quam requisitus nõ possit ecclesiæ subuenire) culpa periurij potius irretitur.

¶Idem illustri regi † Aragoniæ.

¶Iurans scienter illicitum. non indiget absolutione,sed tenetur illud non obseruare.Si vero iurauit ignoranter , debet illud obseruare,si aliquo licito modo est obseruabile.Si autem iurauit licitũ quod putabat illicitum,debet obseruare iuramentum.sed de animo deprauato aget pœnitentiam.

CAP. XVIII.

QVanto † personam tuam: & infra.¶Quidam consiliarij tui (immo potius deceptores)tuum animum induxerunt,vt iurares irrequisito assensu populi,vsq; ad certũ tẽpus,patris tui cõseruare monetã,quæ tamen circa mortẽ eius fuerat legitimo põdere defraudata [b].Cũ autẽ adeo sit diminuta, & minoris valoris effecta,q̃ graue propter hoc scandalũ in populo generatur , tu † quod egeras indiscrete cupiens reuocare,ac necessitati populi satisfacere , ab obseruatione iuramenti prædicti, postulasti suppliciter à nobis absolui [c].¶Super quo diligens indagator potuisset facile intueri,quòd non tam erat absolutio necessaria, q̃ interpretatio requirenda:quoniam cũ iuramentũ fecisti,modo hoc sano modo acciptas.

† Hic fuit Petrus secũdus, qui reguauit anno Domini.1203.a.videIoannem Vasæum ca.18.annalium Hispaniæ,& Tarapham libr.de regib.Hispaniæ.

† Cap.4.cotitan 3.compilatione. & de materia absolutionis à iuramento, vide Felinũ in c.2. infra de consil. adde Cardinalem in ele ment. 1. §. nos autẽ. de iureiuran.& B.Thomam 2.2.q.89.art. 9.

† In odiẽ Barbatiæ itaq; quod egeras indiscrete, cupiens,&c.

a ¶*Absolutus.*] Absoluere potest Papa quemlibet à sacramento ex iusta causa: puta propter scandalum intolerabile, vt si malũ exemplum ,progetur in multos,claue tñ discretionis præcedẽte.H. tamẽ hoc negabat: & omnia iura quæ dicunt vel in nuũt Papam posse absoluere à iuramẽto,intelligebat de illicito: quia in his quæsunt de iure naturali,vt in voto & iuramento, Papa nõ dispensat. arg. ad hanc opi.ã.eod.c.& ã Christus. vbi dicitur redde dño iuramẽta tua. qua ã similẽ interpretratio nẽ habes ã.eod.petitio. & ã.de vo.magnæ. vbi dicitur:vouete & reddite.ã.de sta.re.cum ad monasteriũ.in fin.Lau. contradicebat. T.dicit q̃ ex causa iusta potest quẽlibet absoluere. 15. q. 6.auctoritatẽ. & dispensare põt in voto,& illud commutare in aliud qđ magis sit Deo acceptũ.ã.de voto.magnæ. c. 1. & c. q̃ super his.& c.ex multa. & in iuramẽto etiam ex eisdem causis põt dispensare. Vbi vero aliquis vouet vel iurat, & illa licite vel honeste seruari possunt , nec subsit causa,Papa illa immutare non potest , & sic intelligebat H.& ĩ hoc

† In aliquot antiquis ita: Cũque idẽ ã.nõ credẽs se tale quid commisisse, &c.

[1] De hoc in spec. de adiudicato.§. 1. ver.sed nunquid is qui iurauit.

[a] ¶*Requisitus.*]Sed nũquid tenetur ecclesiã iuuare non requisitus? Videtur q̃ sic.93.dist. si inimicus. Arg. contra. ff.quorum lega.l.1. §. 1. & arg.huius litteræ 1. Si vero ecclesia nõ seruauit ei fidẽ in ſuis necessitatibus, nec ipse 2 tenetur ipsam iuuare. 22. q. 5.de forma.ã.eod. peruenit 2.vel si ecclesia subtraxit ei salariũ suum consuetum.ff.loca.quæro.§.inter locatorem.vel si remordet eũ ꝑscientia q̃ habeat malã causam.11.q.3. væ qui dicitis.nam & tũc aduocatus nõ tenetur iuuare clientulũ suum. C.de iudi. rem non noua. Sed ipse licet teneatur sequi cõscientiam suã, ecclesia tamen habebit eum pro periuro. ã. de restitu.spol. litteras. & ã.de senten.excom. inquisitioni.

[b] ¶*Defraudata.*] Qui 3 enim falsat monetam principis,exuritur. C.de fal.mone.l.2.Qui aũt falsat monetã ciuitatis,punitur capite. C.eo.l.1.Sed ille qui nũmos radit vel tingit,si liber est, dat ad bestias:si seruꝰ vltimo supplicio punit.ff.ad leg.Cornel.de fal.quicũque.& sunt hæc tria specialia:q̃ quilibet tenetur ad accusationẽ huius criminis.Item quia condemnatus non appellat.Item quòd punitur ille in cuius domo falsa moneta cuditur,licet illud ignoret.C.de fal.mone.l.1.

¶Glo, seq.reci.per.q.an Papa possit absoluere à iuramento.ponit opin. Hu.item Lau.& Tanc.

[c] ¶*Glossa sequens obiect,& soluit.*

e ¶*Patris.*]Hoc ideo quia in forma iuramẽti fuit hoc expressum, Sed nonne tunc mentiretur inscriptio monetæ? immo videtur,q̃ rex ipse falsarius esset.ff.ad l.Cornel.de fal. falsi nominis. & ã. de his quæ fi.à præla. fine consensu capituli. quanto. In moneta eũ dicit q̃ iuratria exiguntur , quantitas ponderis , materia , & publica forma ff. de contrahen.empt.l.1. Respondeo 4 quòd non semper inscriptioni monetæ fides adhibetur,sicut nec inscriptiõi sepulchri. C. de relig.& sump.fu.l.monumentorum. immo pictura est quæ largam habet licentiam. semper enim fas fuit pictoribus & poetis nouitates inuenire.licet fit ar.contra.24.q.2. sane. in princi. Ioan. Item si fur ex auro vel agento monetam publicam falsam faciat, illo punito pecunia in thesauro publico conseruatur. 1. quæst. 1. quod quidam circa medium.ver.si enim aliquid furtim,&c.

f ¶*Seruari.*] & 5 fic si non posit expresse seruari in omni , seruatur tamen in illa quæ fuerat defundata. & est argum.ad quæstionem propositam & solutam. infra de spon.ex litteris 2. in gl. isti erant.

g ¶*Satisfactionem.*]Pro temerario iuramento imponitur pœnitentia vnius anni. 22.quæst. 4. qui sacramento. sed pro directo periurio imponitur pœnitentia vij.annorum.6.quæst. 1. quicumque.& 22. quæst. 1. cap. vltim. immo qui scienter deierat , secundum canones infamis est : vt 6. quæst. 1. infames. & qui contra transactionem iuratam venerit scienter,infamis est.C.de transac. ĩ fine.

4 Gof. dicebat obiectio né ꝓcedere si fecisset eũ di monetam sub nomine prĩs : sed hoc non faciebat , sed sosũ vtebat vetteri. Ho. his quæ fi.à præla. fine consensu capituli. quanto. In moneta eũ dicit q̃ iuratria exiguntur , quantitas ponderis , materia , & publica forma ff. de contrahen.empt.l.1. Respondeo 4 quòd non semper inscriptioni monetæ fides adhibetur,sicut nec inscriptiõi sepulchri. C. de relig.& sump.fu.l.monumentorum. immo pictura est quæ largam habet licentiam. semper enim fas fuit pictoribus & poetis nouitates inuenire.licet fit ar.contra.24.q.2. sane. in princi. Ioan. Item si fur ex auro vel agento monetam publicam falsam faciat, illo punito pecunia in thesauro publico conseruatur. 1. quæst. 1. quod quidam circa medium.ver.si enim aliquid furtim,&c.

§ Hæc glosula non est Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

a De falsamone & eo. pœna, vide extra.

b De materia absolutionis à iuramento, vide Felinũ in c.2. infra de consil. adde Cardinalem in ele ment. 1. §. nos autẽ. de iureiuran.& B.Thomam 2.2.q.89.art. 9.

† obseruandum.

† Cap.4. 3. cõpilatione.

† difficultas excusat à periurio, vt ibi Felinus.

Universidad de Deusto Biblioteca

VEnientes.] Iudices q̃ iurant infra certũ tẽpus sentẽtias exequi, hoc nõ obstante appellatiõibus ab eis interiectis deferre tenentur. h.d. Diuiditur in quatuor partes: In prima reprehẽsio cõsultũ. In secunda: ibi, *Verum*. ipsorũ excusatio. In tertia: ibi, *Quia vero*. ipsorũ excusationis ratio. ibi, *Cum ergo*. mãdatum speciale & cõmunatio nõ parẽtis. Abb.

CASVS. Quidã ciuis Tudertinus S. nomine, cõuẽtus fuit ab aduersario suo coram iudice ciuitatis, super quibusdã possessionibus: Iudex auditis meritis cause, cõdẽnauit ipsum ad restitutionem rerũ petitarũ: ab illa sententia appellauit ad dñm Papam: consules ciuitatis non obstãte appellatione, sniam illã executioni mandarunt, inducẽtes actorẽ in possessionem rerum de quibus quæstio vertebatur: super hoc appellans cõquestus fuit dño Papæ, cui subest ciuitas illa quo ad temporalẽ iurisdictionẽ: Vnde ipse consulibus & populo Tudertino mãdauit, vt possessionẽ ipsam restituant appellãti, alioquin nouerint q̃ ipse mãdauit Nucerino epo vt eos ad id ecclesiastica censura compellat: cuius negotij occasione præmittit Papa quæ præcedunt, dicẽs q̃ ipsi tenentur humiliter & deuote appellatiõibus ad sedẽ Apost. interpositis deferre: quia etiam leges seculares post sententiam beneficiũ appellationis non denegãt aggrauatis, sed ipsi snias appellatione suspensas exequũtur. Cõsules Tudertini se super hoc excusabant in presentia Papę dicentes, q̃ cũ aliqui vocãtur ad officiũ consulatus, iurãt q̃ super mutuis & plagiariis iudicabunt secundũ consuetudinẽ ciuitatis, & infra xxviij. dies snias exequent: vnde saluo hmõi iuramẽto nõ poterãt deferre appellationibus. Sed ꝓtra istã executionẽ dicit Papa, q̃ iudices iurãt iudicare secundũ leges, sicut consules isti iurãt iudicare secundũ cõsuetudinẽ ciuitatis suæ: & ideo sicut iudices possunt grauare subditos ꝓtra leges, sic & ꝑsules isti ꝑnt cõtra cõsuetudinẽ suos subditos aggrauare. Vnde præcipit eis, quatenus appellationibus ad sedẽ Apostolicam interpositis deferant humiliter & deuote, cum iuramentũ illud, eos excusare nõ possit, in quo ius superioris intelligitur exceptũ. Not. decre. istã ad plura argumenta. Primo ad illud, Snia diffinitiua à qua est appellatũ, nõ debet executioni mãdari: q̃ si fiat executio, debet reuocari, vt hic patet: & ideo deferre debet iudex appellationi, & nihil innouare ea pendẽte. Itẽ in iuramento semper ius superioris intelligitur exceptum: cuiuscum que alterius: quia iuramẽtũ factũ in præiudiciũ alterius nõ valet: cum illud obseruare non possit. Item iuramentum personale est.

a ¶ *Leges.*]2.q.6.anteriorum. & c.non ita.

b ¶ *Plagiariis.*]id est fideiussoribus. vulgare est illius terræ.

c ¶ *Iuraunt.*] in Authen. de iud. §. quia vero. colla. 6. C. de iudi. rẽ non nouam 1. & 3.q.7 iudicet.

d ¶ *Consuetudinem.*]licet 2 ergo iudicatur, secundũ cõsuetudinẽ loci. 5. de eo qui mit. in po. causa rei seruãdæ. cũ veniffent. q̃ cõsuetudo præiudicat iuri. 5. de consue. cap. penult.

e ¶ *Interpositis.*] ista ciuitas Tudertina subest dño Papæ quo ad iurisdictionem temporalem, & ideo tenẽt appellationes ad Papã factæ, alias non. §. de app. ſi duobus.

f ¶ *Jus.* Vnde 3 ponẽ aliquis est receptus in canonicum & in fratrem, iurat se seruare laudabilem consuetudinem ecclesiæ suæ: & talis est consuetudo in ecclesia, q̃ qui ibi habet præbẽdam, debet residere ꝑ sex menses, sed antequã faciat quod iurauit, accedit ad sedẽ Apostolicã, & supplicat dño Papę, vt ipsum absoluat: Quæro vtrũ ille sit periurus? Et rñdetur q̃ non. ar. istius litteræ: quia vꝰ

† Cap. 5. eo. tit. in 3. cõpilatione. Et de intellectu tex. & glossarũ vide præ aliis hic Guidonem Papæ.

¶Idẽ consulibus & populo Tudertino.

¶Non valet iuramentum præstitum in præiudicium iuris superioris,

CAP. XIX.

VEnientes† ad sedem Apostolicam consules vestros, super his quæ ad nos de vobis sæpius referuntur, & commonere curauimus, & aliquãtulũ aspere conuenire: Cũ enim appelatiõibus interpositis ad Apostolicã sedem teneamini humiliter & deuote deferre: cum & leges[a] etiã seculares post sententiã, beneficiũ appellationis nõ denegent aggrauatis, vos sententias appellatione suspẽsas, executioni mãdatis. ¶Verũ iidem consules nobis exponere curarauerunt, quòd cum aliqui vestrum vocantur ad officium consulatus, firmant proprio sacramento, quòd super mutuis & plagiariis[b] secundum vestræ ciuitatis consuetudinem iudicabunt: & infra vinginti octo dies quæ iudicauerũt, exequẽtur: Vnde saluo huiusmodi iuramento, vos non posse super his appellationibus deferre, dicebant. ¶Quia vero nõ minus iudices secundum leges, quàm consules vestri secũdũ consuetudinem vestræ ciuitatis iudicare iurarũt[c] & ideo sicut iudices cõtra leges, sic & cõsules vestri contra consuetudinem[d], possent † subditos aggrauare: Mandamus, quatenus appellationibus ad nos interpositis[e] deferatis: cum prædictum iuramentũ vos excusare nõ possit, in quo debet intelligi ius[f] superioris[g] exceptum[h]. ¶Cum ergo postquam S. lator præsentium ad sedem Apostolicam à sententia G. iudicis appellauit, sententiam ipsam duxeritis executioni mãdandã[i], in possessionẽ rerũ de qbus quæstio vertebatur, appellãtis aduersariũ ducẽtes: Volumus & mãdam[o], vt possessionẽ ipsam[k] restituatis eidẽ: alioquin noueritis nos epo Nucerino † mandasse, vt vos ad id ecclesiastica cẽsura cõpellat.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶Iurans vsuras non repetere, potest iuramento nõ obstante ex noua causa repetere. h.d. secundum intellectum notabiliorem.

CAP. XX.

AD † nostram noueris auditiã peruenisse, q̃ à te quamdam exactiones indebitas & iniustas contra iuramentum, quod fecisse dicitur, cum ad partes illas accesseris, fieri contra pauperes Christi, & ecclesias, & personas ecclesiasticas, in tuæ legationis exordio, sicut accepimus, inhibere curabis, ne id fieri valeat quouis modo. Quocirca discretionem tuam rogamus, & hortamur in Domino, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus ad id, sicut tuæ fidei confidimus, solicitudinem adhibeas diligentem, vt & Deum habeas propitium, & nostram benedictionem merearis exinde non modicum obtinere.

1 Vsi maiores & minores iudices iurare iubentur. Io. And.

2 Hæc glosa non est Bernardi, nec habetur in vetustis exẽplaribus.

3 Neque hanc glosã puto Bernardi, nec inuenio in vetustis exẽplaribus

qui non potest agere propter iuramentum, pót denũciare. Itẽ aliquid conceditur vna via, & alia denegatur. Item vltimæ voluntatis executio spectat ad ecclesiam si hæredes exequi noluerint.

a ¶ *Peruenisse.*] Non dicit per quem, vel à quo.

ADDITIO. Forte fuit fideicõmissarius testatoris vel amicus de bitotis, vel ipse debitor: sed hoc forte fuit tacitũ propter opinionem vulgariũ, qui per id æstimassent illũ peruenisse ad fideicommissum. Et est sim. ꝙ. eo. intellecto. 3. de arbit. peruenit. Ioan. And.

¶Gl. seq. soluit tres quæstiones.

b ¶ *Repeterent.*] si iurauit non repetere, denunciet illud ecclesiæ. Quid si iurauit nõ denunciare? Rñdeo, iuramentũ fuit illicitum, & ideo non seruandũ: cũ quilibet ad hoc teneat. 5. de cog. spiri. tua nos. & 5. de hære. cum ex in iuncto. 5. eo. qnẽad modum. in fin. & 2. q. 1. si peccauerit. sed si iurauerit soluere, nec repetere, nec recipere 1, illud denunciet ecclesiæ vt dictum est. Vin.

1 Supple ecclesiæ oblatas, dicit Ho. ꝙ & si omnino iurans velit hoc iuramẽtum c

¶ *Probarent.*] videtur seruare, non iuramentũ istud remittente creditore sum esse ex testamẽto: pecuniam ibi lucrifacit, sed fiet inde elee-mosyna. de sint, qui iurauerũt non vsuras tu. repetere. Sed tũ largius Ioan. And. interpretabimur vltimas volũtates. 5. de donati. cũ dilecti. ff. de triti. vi. & oleo lega. l. 3. Sic ergo iure legati possunt isti repetere vsuras, quasi ex noua cã super ueniente. Si eñ aliquis abiurat beneficiũ, pót postea ipsũ repetere ex nona causa superueniẽte. Et de renun. cũ inter P. & ff. de succeff. edic. l. 1. §. quod dicimus. a. ibi, §. sed videndum. arg. 5. quod met. cau. ad audientiã. Item cum iuro soluere aliquid, solutũ possum repetere 5. eo. debitores. non enim est cogitandũ de nouo iure. ff. de trãsac. cum Aquiliana. Si vero ius nouum non est mihi acquisitũ, possum agere vt remittatur iuramentum. 5. eod. c. r. & primo agendum est

† Cap. 7. eo. tit. 3. com nota causa superueniẽ

† Cap. 6. eo. tit. in 3. cõpilationẽ. Et de materia vide B. Thom. 2. 2. q. 78. art. 3. & D. in 4. dist. 15. q. 3. & dist. 38. q. 1. & iure. q. 1. a.

b ¶ *Exceptum.*] sed nõne possunt sup hoc condere legem municipalem contra ius cõe? legem contra ius cõe, quę tñ nõ sit in præiudicium alterius, vt hic dicit. & 5. de cõsti. quæ ecclesiarũ. specialiter tñ nõ ꝓdẽdo legẽ bene possunt litigãtes renũciare appellationi. C. de tem. ap. l. illud. §. vlt.

i ¶ *Executioni mãdandam.*] quod fieri nõ debuit: tum quia beneficio appellationis extinguitur pronunciatũ. ff. ad Turpil. l. 1. §. vlt. tum quia interposita appellatione nihil innouari oportet. 2. q. 6. appellatione. & ff. nil. inno. appel. pen. l. vnica. Ber.

k ¶ *Possessionem ipsam*] cũ 6 appellatur à sententia diffinitiua, si appellatione pẽdẽte fuit mãdata executioni, iudex appellatiõis debet reuocare in irritũ quicqd factũ est post appellationẽ, & antequã cognoscat an appellatio sit iusta vel iniusta: sed secus est cum appellatur à grauamine, quia prius debet cognosci de meritis appellationis, quàm reuocari quod factũ est post appellationem. 5. de dila. c. 1. in fi. quia ibi dicitur: si est ita, reuocato, &c. Iudex ordinarius nõ pót exeq; suã sniam ex quo altera pars appellauit: sed iudex delegatus pót nõ obstãte appellatione alterius partis. 5. de offi. dele. super eo. in fi. & cap. pastoralis. §. præterea. certe istæ duæ vltimæ concordantiæ contrarium dicunt.

¶Glossa sequens signat contrarium & soluit.

1 ¶ *Restituatis.*] ar. contra. ff. de appel. cũ ex causa, vbi expectat talis restitutio vsq; ad euentũ cõfirmationis, vel cassatiõis snię. Sed non est ꝓtrariũ: quia nõ dicitur ibi, q̃ nõ debeat expectari, sed ibi recitatur factũ, put cõtingit: vnde patet q̃ pendẽte appellatione executio nõ debet fieri: & si fiat, inuito possessore restitui dẽt in pristinũ statum antequam appellationis causa examineur 7. ar. 5. de offi. dele. pastoralis. §. præterea. & hoc est notabile.

ij AD *nostram.*] Per iudicis officiũ subueniturr illi q̃ propter iuramentũ vsuras repetere non pót, ita summat Io. And. Et q̃ dẽ ꝓcedit hoc summariũ secũdũ vnũ intellectũ satis clarũ. Primo narrat factum. Secundo prouident: ibi, [*Mandamus.*] Abbas.

CASVS. Quidã ciues Pisani I. & G. cuidã vsurario P. noie mutuo persoluerunt vsuras, iuramẽto interpositio, q̃ nec p se, nec p aliũ ꝑdictas vsuras repeterẽt, vel apud ecclesiasticũ iudicẽ etiã seculare sup his deponerent q̃nem. Creditor postmodũ cõdidit testamẽtũ, in quo ꝑcepit hæredibus suis, vt oĩb⁹ qui ꝓbarẽt se dedisse vsuras eidẽ, ipsas eis restituerẽt: Sed dicti I. & G. nõ audebãt repetere vsuras pp hmõi iuramentũ: & hæredes non satisfaciebãt eidẽ, ꝓenit hoc ad notitiã dñi Papæ, vnde mãdat Pisano archiepo, q̃ cum tu. repetere. sig. causa obseruaret ordinem iudiciariũ: processu temporis cum occurrerẽt facta notoria, dubitauit an deberet in eis iudiciariũ ordinẽ obseruare: Papa super hoc cõsultus interpretatus est hoc iuramẽtum dupliciter: primo vt non extẽdatur ad causas notorias, sed intelligatur secundum subiectam materiam. s. vt in causis nõ notoriis obseruet ordo iudiciarius: in notoriis vero nõ seruetur per omnia: q̃a ordo in notoriis est, vt per omnia nõ seruetur, iuxta illud vulgatũ: In extraordinariis ordo est ordinem non seruare. Secundo dicit posse intelligi, vt referat ad causas, in quibus ordo iudiciarius est seruandus: dicit enim q̃ si iste archiepiscopus habuit in animo vt ordinẽ iudiciariũ in omni causa pariter seruaret, & sic cesset prædicta interpretatio: tale iuramentũ cum sit cõtra canonicas sanctiones, potius est dicendũ periurium, nec aliqua ratione seruãdum. Abbas. Not. q̃ iuramentũ contra canones præstitum nõ tenet. Item iurare contra ius, non iuramentum, sed potius periurium est. Item iuramentum directe seruari potest, vel per interpretationem seruandum est. Item in dubiis benigna debet fieri interpretatio. In notoriis per oia ordo iudiciarius non est seruãdus. Item arg. q̃ verbum generale nõ est generaliter intelligendum.

† Vide l. si vero. §. qui pro rei. ff. q fatisd. cog. & l. 2. & ibi Barto. ff. de furt.

3 Idem not. de pur. cano. cũ ducto: quia nec. & idẽ hic Inn. & in decre. sacro. in priu infra ꝺ sent. excom. vbi de mositiones lo- & aliis. Si vero nõ sunt notoria in hac prouincia, sunt tamẽ notoria in alia. vel sunt hic notoria, & iudex nescit: tũc pót duobus modis ꝓcedere. s. ordine iudiciario ac si esset occultum. arg. 5. de electi. bonæ. & 24. q. 1. pudendæ. & 2. q. 1. Deus. vel cognoscere an sit notorium: ¶ facta sibi fide super hoc procedet contra reum quasi crimẽ esset notorium. Et in similibus duas vias habet iudex. potest enim suspendere in famatum vsque ad purgationem. 2. q. 5. presbyter. vel inquisitionẽ facere ex officio suo. 2. q. 1. Deus omnipotens.

† Aliàs: Quaniquã etiam.

h ¶ *In mente.*] arg. iuramenta & promissa non extendi, nisi ad ea de quibus cogitatum est. ar. 22. q. 2. ne quis. ff. de transact. cũ Aquiliana. & ff. de pac. tres fratres.

i ¶ *Periurii.*] 5. e. tua. & 5. de iis q̃ fi. à ma. par. ca. c. 1. & 5. e. sicut 4.

k ¶ *Benignius.*] sic 5. de testi. cum tu. nam promptum est leges benignius concordare. C. de inoffi. dona. l. 1.

† Concor. l. præsenti. §. sicuti cum gl. C. de his qui ad ecclesiam confu.

l ¶ *Seruare.*] iuxta illud, *Est in amore modus non habuisse modum.* gl. C. de his m ¶ *Postulat.*] 5. de ver. sig. cum olim. & 5. de vsur. cum in tua. 5. de cohabi. cleri. & mu. vestra.

¶Glo. sequens obiicit, & soluit, & vni contrario respondet.

n ¶ *Requirit.*] Sed nonne ordo iudiciarius pót seruari sine peccato in notoriis? Arg. q̃ sic. 5. de ele. bonæ. & Aug. ꝙbat id qđ notoriũ est. f. ecclesiã non esse nullam. 24. q. 1. pudẽda. in fi. & ita vi li- doq; transicitũ sacramẽtũ, vt in notoriis seruetur. Sed certe hoc iurare, q̃ in rẽt crimina omni notorio seruet ordo iuris, est illicitũ, & multũ læderetur iusimpunita cõactoris, cũ ei incumberet onus, ꝓbandi, & disciplina iudicialis lætra id infra deretur, si iudex non posset punire nisi prius, ꝓbaretur 5, sed hoc de sen. ex fieri nõ debet: quia nullæ sunt validiores, ꝓbationes quàm ꝑ eui- com. vt fadentiã facti. In illa decre. bonæ. factũ fuit ob scandalum ad cauteiam, vt ibi dicitur, vel forsitan non erat notorium iudici. Lau. mæ. & sic inducit periculũ salutis. arg. 12.

¶Glossa seq. ar. alle. quatuor iura pro. & quatuor contra.

o ¶ *In illis. videlicet,*] argu. q̃ verbum generale non est generaliter q. 2. cum de intelligendũ: vt 1. q. 1. iudices. versi. o ia bona Damasci. & ff. de ser- uotissimam.

nit.si cui.& ff.de pig. obligatione.& de conse.dist.2.reuera.ver.de operibus totius mundi. circa finé.arg.cótra.19.dist.si Romanorũ. 33.q.1.q̃ si dormierit. & 1.q.1.sunt nonnulli.& j.de priui.quia circa.& ȝ.de maio.& obedien.cap.solitæ.

a ¶*Obseruandus.*] Hic 1 est ar. ad illam quæstionẽ, qua quæritur. Pone, aliqs iurat q̃ de cætero non cognoscet concubinã suam:modo vult eã ducere in vxorẽ, nũquid põt nõ obstante iuramẽto? Dicas q̃ sic:quia intelligit iurasse de fornicario coitu, & non de licito & debito. vnde põt cũ ea ꝓtrahere non obstante iuramento.

† Vide Couaruuiam lib.4.variar. resolut.c.9.

† Aliàs kalistiñ.

† Cap.8.eo. tit. in 3.cõpilatione.

† Aliàs ita: nomine ecclesiæ.

Ate.] Qui iurauit ei cui non debuit, cui debet iurare cõpellitur.Primo ponit exordiũ.Secundo narrationẽ:ibi, *Sane*.Tertio cõclusionẽ:ibi, *Cum igitur*. De materia huius cap. habetur in c.si diligenti. j. de præscrip. Abbas.

CASVS.Dñs Papa mãdauit archiepo Turritano,quatenus iuramẽtũ fidelitatis exigeret & reciperet à iudice Garolitano noie Romanæ ecclesiæ,p ipso iudicatur:Iudex ille noluit iuramentũ illud exhibere, asserés q̃ illud pstiterat Pisano archiepo saluo ecclesiæ Romanę honore,Papa hoc intelegẽs scribit sup hoc iudici supradicto dicens, q̃ nõ remittitur debitũ sed augetur, cũ alicui soluitur quod alij est præstandum: sed cũ iuramẽtum illud ecclesiæ Romanæ dictus iudex præstare teneatur, si iuramentũ iam præstitũ ꝓtrarium reputet, illi qđ dño Papæ præstare tenetur, primum illicitũ est: & illo non obstante illud præstare debet quod ab eo petitur.Si vero primũ iuramentum non est ꝓtrariũ præstando iuramento,illud sine mora præstare debet.No.q̃ non releuatur à debito qui alij soluit,qđ debet. Item cum duo iuramenta contraria sunt,videndum est qđ magis sit licitum,vt altero reiecto illud seruetur.

† Salatrino.

b ¶*Augetur.*] quoniam grauis solui potest vero creditori quod alteri est solutum,& tamen nõ liberatur à debitore.ff.de constitpecu.si vero mihi. ff. de sol. vero procuratori.§.1.& j.de liomi.sicut dignum.§.eos.in fi.

c ¶*Quod alij.*] Sic ff. de condi.inde.in summa.in fi.vnde si ali soleueris qđ alij debes, nõ liberaberis, & ille furtũ cõmittit.ff.de furfalsus. §.1. nisi ille ratum habeat.ff.si vendidero.§.si Titius. vnde patet, q̃ peius est siue grauius latroni, qui partitur spolia cũ socio,quam si nõ partitur. 22.q.4.si quẽ ad peccatũ.Io.& expone qđ dicit alij,tantũ scilicet:& sic non obstat qđ soluitur vni ex pluribus,quorũ cuilibet insolidũ quid debebatur.ff.de duo.re.cõsti.l.3.

d ¶*Archiepiscopo.*] De hac materia tractatur j. de præscri.si diligenti.

e ¶*Præstitum.*]Pisano archiepiscopo.

f ¶*Contrarium.*]quia si vnum cõtrariorum est bonum,reliquum est malum.8.q.1.sciendum.& 32.dist.hospitiolum.

g ¶*Illud.*]scilicet quod præstitisti archiepiscopo.

Vintaullis.] Illud est valde famosum cap.propter materiam arbitrorum,quæ hic tractatur. Communis diuisio.Secunda ibi, *Quocirca*.Abbas.

CASVS. Filiæ Quintaullis venerunt ad verba cum quibusdam mulieribus aliis,& eis multas iniurias irrogarunt,propter quod dictus Quintaullis iurauit stare mãdatis illarũ:quæ tale fecerũt illi sub debito iuramenti, q̃ si aliqñ filij, aut filiæ,aut vxor illius, aliquod factũ vel verbũ cõtumeliosum mulieribus illis obiicerẽt, idẽ Quintaullis filios & filias exhæredaret,& vxorẽ à se remoueret:.Qintaullis recepto tam iniquo mandato,significauit hoc dño Papæ:vnde mandat eſpo Alatrino,quatenus prædictis mulieribus iniungat, vt mãdatũ illud reuocẽt, cũ licitũ fuerit iuramẽtũ, & mãdatũ illicitũ:alioquin denunciet illũ nõ teneri ad obseruãdum hmõi mandatũ. No. q̃ cũ aliquis simpl. iurat stare mãdato alicuius, licitum debet esse mandatum: alioquin mandatum non ligat.

h ¶*Iuramẽtum.*] quo ciuili modo fuit intelligendum. ff. de seruitu. si cui.& ȝ.eod.veniens. vbi de hoc.

¶*Glossa sequẽs exprimit causam iniquitatis horũ mandatorũ,& ponit 14. causas ꝓpter quas filius potest exhæredari.*

i ¶*Exhæredaret.*] Ad hunc casum iuramẽtũ non extendebatur,nec debuit extendi. Arg.ȝ. eod. quanto. & melius in capitu. veniens. 22. q. 4. vnusquisq̃ue. & ff. de oper. libert.si libertus. ff. de fideicõm. lib. Thais ancilla. §. fortore. & ff. de manumiss. l.4. in fin. nisi in certis casibus, qui continentur in Auth. vt cum. de apcog.§.causas. coll. 8. & ita turpe fuit mandatũ. Item contra ꝓceptũ domini fuit hoc mandatũ, vt vxor separaretur à viro. 28. q. 1. idolatria.& 33. q.2. quos Deus. Causæ vero ingratitudinis ꝓpter quas pater potest exhæredare filiũ, sunt hæ. Prima si filius parentibus manus intulerit. Item si grauem iniuriã eis fecerit.Si criminaliter eos accusauerit de causa,quæ non sit aduersus principem vel rem publicam. Si cum maleficis versatur. Si vita parentum fuerit insidiatus. Si vxori Iudæum vel concubinæ eius se immiscuerit. Si ex dilapidatiõe filij graue dispendium parentes substulerint.Si pro persona vel debito eius licet in quantũ potest fideiubere noluerit.hoc tamen quod de fideiussione dicitur,ad filios masculos tãum pertinet.Item si prohibuit eos facere testamentum.Si cõtra voluntatem parẽtum inter seruientes &c mimos perseuerauerit,cũ pater nõ fuerit illius professionis.Si filia vitam luxuriosam egerit,cum parentes vellent eam pro posse dotare,nisi neglexerint eam maritare vsque ad xxv.annos. Si parentibus furiosis debitam curam nõ impenderit. Si parentem captũ de carcere eripere neglexerit.hoc totum habes in præmi.authentico 3.

† Cap.9.eo. tit. in 3. cõpilatione. Et vide glo. in Auth. nouissimo. & C.de epis.& cleri. adde nostram hanc decretalem.

† Aliàs, ſi causam iniquitatis horũ liæ.

ADDITIO. Vnde versus: *Bis septem causis exhæres filius esto:*

Si Patrem feriat, vel maledicat ei.
Carcere detrusum si negligit ac furiosum.
Criminis accuset, insidias ve paret.
Si dederit grauia sibi damna, nec hoste redemit.
Testari prohibet, aut da arena locum.
Si prauos sequitur, vel amat gentoris amicam.
Non ort hodoxus, filia quando coit.

Hos versus habet in summula pauperum.

Va nos.]Coniuges abiurare se non possunt,ita summat Ioan. Diuiditur.In prima consultatio.*In* secunda respõsio.Secunda:ibi,*Nos igitur*.Abbas.

CASVS. Quidam B. nomine, & A.vxor eius adinuicem iurauerunt se numquam mutuo petituros : quæsiuit ordinarius quid sibi

non tenetur parere si præcipit illicita:vt quòd filium exhæredet, vel vxorem abiuret.

CAP. XXIII.

QVintaullis † nostris auribus intimauit,quòd pro offensa quam filiæ ipsius aliis mulieribus irrogarant , quòd earum mandato pareret, præstitit iuramentum [h] : quæ tale illi sub debito iuramenti dedere mandatum , quòd si quando filij † aut vxor illius aliquod factum , vel verbum contumeliosum mulieribus illis obij cerent , idem filias & filios exhæredaret [i] , & à se propriam remoueret vxorem.

¶Quocirca mandamus , quatenus cum licitum fuerit iuramentum , sed mandatum illicitum , prædictis vt reuocent mandatum illud iniungas : alioquin eum ad mandati obseruationem illius denuncies non teneri.

¶Idem archiepiscopo Terraconeñ.

¶Ex causa leui & temeraria coniuges etiam quo ad torum & mutuam cohabitationem se separare non possunt , etiam cum iuramenti interpositione.

CAP. XXIIII.

TVa † nos duxit fraternitas consulendos , quid tibi sit super hoc faciendum , quod B. & A. vxor eius adinuicem iurauerunt , se numquam mucerit.Si criminaliter eos accusauerit de causa,quæ non sit aduersus principem vel rem publicam. Si cum maleficis versatur. Si vita parentum fuerit insidiatus. Si vxori Iudæum vel concubinæ eius se immiscuerit. Si ex dilapidatiõe filij graue dispendium parentes substulerint.Si pro persona vel debito eius licet in quantũ potest fideiubere noluerit.hoc tamen quod de fideiussione dicitur,ad filios masculos tãum pertinet.Item si prohibuit eos facere testamentum.Si cõtra voluntatem parẽtum inter seruientes & mimos perseuerauerit,cũ pater nõ fuerit illius professionis.Si filia vitam luxuriosam egerit,cum parentes vellent eam pro posse dotare,nisi neglexerint eam maritare vsque ad xxv.annos. Si parentibus furiosis debitam curam nõ impenderit. Si parentem captũ de carcere eripere neglexerit.hoc totum habes in præmi.authentico 3.

† Cap. 10. eod. tit. in 3. cõpilatione.

† Vide Couaruuiam lib.4.variar. resolut.c.9.

† Cap. 10. eod. tit. in 3. cõpilatione. Et vide glo. in Auth. nouissimo. & C.de epis.& cleri. adde nostram hanc decretalem.

1 Per quod c.dicit In aduirum,nec expectare superioris auctoritatem.

2 De matria huius glo. Auth. nouissimo. C. de epis.& cleri. Præterea dicitur,ad filios masculos tãum pertinet. Matrisfacere vlr. fingula. nendã hoc compen.si ambo. iuratfacere vlr. plures sunt. terius repe tere se non possent. vide dicẽ. de rõnem:ibi, *Alioquin*.Quarto rñdet oppositioni iuramẽtũ:ibi,*No obstante*.qđ rñsum probat p euitationẽ absurditatis:ibi, *Quod si post*. Secũda pars principalis non subdiuidit,sed tertia pars fit: qa primo ponit casum.Sed o allegat p negatiua:ibi,*Cũ scriptura*.Tertio pro affirmatiua:ibi,*Sed nunquid*. Quarto soluit : ibi, *Tutius*.Abbas.

CASVS.Quidã iurauit se ducturũ aliquã in vxorẽ, quæ ante ipsa sponsalia fic ꝓtacta fuit fornicata:quæritur an teneatur eã ducere in vxorẽ ꝓtextu huius iuramẽti?Rñdet Papa p simile,& quasi à maiori:Si vir iurasset mulieri q̃si ꝓtraxit cũ illa, q̃ eã semper pro legitima teneret vxore,eã non posset dimittere pro fornicatione, quã ante ꝓtractũ matrimoniũ & præstitum iuramentũ fornicatur, dimittere eam posset non obstãte hmõi iuramento,quia in illo talis conditio subintelligebatur:si illa cõtra legẽ matrimonij nõ peccaret.eodẽ modo q̃ aliquis iurauit se ducturum aliquam in vxorẽ,non potest ei fornicationem opponere præcedentẽ,sed subsequẽtem, vt eã ducere

5 In codice Barbatiæ post hoc verbum,autẽtico,istum librum. gunctur hæc allatis ad hoc totum collatæ per Ioannem Andr. vt 19.q.vl.

sibi super hoc esset agendum.Mandat Papa eidem quatenus vtrũque inducat ad continentiam obseruandam : quod si facere voluerint,& eam seruare , maneant separati : alioquin compellatur mulier ad virum redire,cum iuramentum illud temerariũ fuerit, & vterque illorum adulterium commisit.Not.q̃ iuramentum non iudicat matrimonio, sed ecõuerso matrimonium iudicat iuramẽto.]. de sponsa.c.pen.

¶*Glo.seq.ponit opi.quã reprobat.*

a ¶*Petituros.*] Temerarium fuit huiusmodi iuramentum , & ideo nõ fuit obligatorium.22.q.4.inter cætera. & C. de nupt.Authen. quod eis permittitur. Et dicunt quidã pœnitentiã impoñdam tamquã proveniali.argu.ȝ.eo.verũ. & 25. distin. cap. vnum oratorium. §. criminis. immo ad minus vnius anni pœnitentia imponitur pro temerario iuramento.22.q.4. qui sacramento.Tan.

¶ *Glossa seq. ponit duas opin.contrarias, quas determinat. secundo quærit,& soluit.*

b ¶*Commorari.*] Non in seculo,vt quidam dicũt.arg.j. de coniug. ad Apostolicã. Sed vi q̃ in seculo.33.q. 5.quod Deo pari. 1 sed si alter vellet intrare monasterium , haberet locum quod ipsi dicũt. Sed quid si iurauerũtq̃ nunquã diuertẽt abinuicam,nunquid est seruandum iuramentũ tale,cũ possis seruari sine interitu salutis æternę? Non vr̃ , quia nec pœnalis stipulatio teneret:vt si culpa alterius diuortium factũ fuerit, dabis centũ.ff.de verb.oblig.si stipulatio facta fuerit.sicut enim libera debẽt esse matrimonia in ꝓtrahendo,ita in diffoluendo.C.de inuti.stip.libera.& C.de nup.neque.arg.ff.de dona.inter vi.& vxo. eq. ea quæ.& ff.de verb.oblig.Titia.& j.de sponsa.gemma.Io.hoc non determinat,sed credo si vellent intrare religionẽ,possent:quia nõ dr̃ infringere iuramentũ qui in melius illud commutat.ȝ.eo.c.2.& j.de vo.& vo.redem.c.scripturæ,& iuramentum illud benignius est interpretandum.ȝ.eo.ad nostram.& c.quanto.

† Cap.9.eo. tit. in 3. cõpilatione. Et vide glo. in Auth. nouissimo. & C.de epis.& cleri. adde nostram hanc decretalem.

† Capi.1. eod. tit.in 3. cõpilatione Et de materia vide Magistrum & Doctores lib.4.sententiarũ.35.& 36.dist.& fere tota dist.36.q.1. & vide no & c.

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

c ¶ *Reuertatur.*]Hic dicerem q̃ propria auctoritate debet redire

d ¶*Virinque.*]Sic j.de reg.veniẽs. j.de diuor.significasti.j.de adul. c.penul.& §.lt.j.de excep.cum ecclesiasticæ.& 32.q.6. nihil. & ff.de compen.si ambo.

Vemadmodum.] Diuiditur in tres partes principales.Secũda ibi,*Illud autem*.Tertia:ibi,*Quod si*. Prima subdiuiditur. Nam primo inducit simile consultationi faciendæ.Secũdo soluit:ibi,*Ita si quis*.Tertio probat solutionẽ per euitationẽ absurditatis, & per similia.

Quarto rñdet oppositioni iuramẽtũ:ibi,*No obstante*.qđ rñsum probat p euitationẽ absurditatis:ibi, *Quod si post*. Secũda pars principalis non subdiuidit,sed tertia pars fit: qa primo ponit casum.Sed o allegat p negatiua:ibi,*Cũ scriptura*.Tertio pro affirmatiua:ibi,*Sed nunquid*. Quarto soluit : ibi, *Tutius*.Abbas.

CASVS.Quidã iurauit se ducturũ aliquã in vxorẽ, quæ ante ipsa sponsalia fic ꝓtacta fuit fornicata:quæritur an teneatur eã ducere in vxorẽ ꝓtextu huius iuramẽti?Rñdet Papa p simile,& quasi à maiori:Si vir iurasset mulieri q̃si ꝓtraxit cũ illa, q̃ eã semper pro legitima teneret vxore,eã non posset dimittere pro fornicatione, quã ante ꝓtractũ matrimoniũ & præstitum iuramentũ fornicatur, dimittere eam posset non obstãte hmõi iuramento,quia in illo talis conditio subintelligebatur:si illa cõtra legẽ matrimonij nõ peccaret.eodẽ modo q̃ aliquis iurauit se ducturum aliquam in vxorẽ,non potest ei fornicationem opponere præcedentẽ,sed subsequẽtem, vt eã ducere non teneat:quia in illo iuramẽto talis debet cõditio subintelligi: si illa ꝓtra legẽ despõsationis nõ venerit:alioquin si post tale iuramentũ fieret publica meretrix,eã ducere teneretur:qđ esset prorsus absurdum:& hoc ꝓbat p locũ à maiori.si vir post ꝓtractũ matrimonium pp fornicationẽ dimittere potest vxorem,multo fortius ante cõiugiũ celebratum pp fornicationem potest nõ admittere sponsam:quia turpius eiicitur q̃ nõ admittit hospes. nec obstat iuramentũ in aliquo istorũ casuum : qa iuramentum illud tale est pp conditioné sub intelligendã,qđ potest seruari & non seruari sine trãsgressione iuramẽti:præterea si posthuiusmodi iuramentum, huiusmodi mulier fieret leprosa,vel paralytica , vel nasum amitteret, vel quicq̃ turpius ei ꝓtingeret:teneretur eam ducere in vxorẽ? Rñd.si esset vxor de psenti,eã dimittere non posset:si sponsa de futuro,eam ducere non teneretur:euia multa impediũt matrimoniũ ꝓtrahendum,quæ non dirimunt iam contractum.

† Sacramen.

e ¶*Dimittere.*]Nec etiã accusare.ff.de adulte. si vxor.§.si qs vxorem.& §.vlt. & C.ad l. Iul. de adulteriis. pp violatã.

¶ *Gl.seq. ponit decẽ generales cõditiones in iuramentis subintellectas. in fi.quærit,& soluit.*

f ¶*Cenditio.*] Nota q̃ plerumq; intelligũtur cõditiones in iuramentis,vt hæc,si placet Papæ:vt ȝ.eod.venientes.

Item hæc, si Deo placuerit.22.q.2.beatus.§. 1. Item hæc , si res in eodem statu pmanserit.22.q.2.ne quis.ff. de sol. cum quis. Item si mihi seruabitur fides.ȝ.eod.puenit.& ff.loca.quæro.§.inter. Item honestæ & possibiles,vt hic dr̃.& j.eo.sicut.Item hæc,si mihi numerauerit pecuniam.C.de non nu.pec.indubitati.Idem hæc,si nupsit ꝑ fuerint secutæ.ff.de iur.do.stipulationem. 2 Item hæc, si non immoderatum quid ꝓcipiatur.ȝ.eo.veniẽs.& c.Quintaullis, & ff. de ope.liber.si libertus.Item facultas subintelligitur.ȝ.eod.breui. Item commoditas.ff.quarum re.ac.nõ da.l.1.§.quę onerandæ.Speciales aũt conditiones nõ sunt intelligũtur si nõ exprimanr̃,licet mente concipiant.32.q.vlt.cap.vlt.in fi. C.de condit.ob tur. causam.si repetẽdi.nisi vbi lex exprimit aliqd tacite agit inter ꝓtahentes:quia tũc illud pro expresso hr̃.ff.si cer.peta.cum quid.& ff. de verb.oblig:triticum.& hæc vera sunt in promissoris iuramentis. sed in assertoriis nulla cõditio subintelligit,& de tali loquit 32.q. 1.c.vlt.& C.de iure do.si mulier à viro 3.Sed nunquid dicemus oś iuramentum conditionale,si omnes pmissæ cõditiones subintelliguntur?Certe non.ff.de cond.& demonst.conditiones.

1 Stipulatio dotalis conditionẽ habet si nuptię fuerint secutæ , vnde si nõ sequantur stipulatio, Ioan. Andr.

2 Si mulier stipulat sibi dotẽ à viro reddi , vt de ipsa testetur non conditionalis,sed causatiua est hæc expressio.Ioã. Ad.

g ¶*Præcedentem.*]quia ex quo semel probauit mores ipsius, non potest postea reprobare. 3. q. 5. horrendus. nisi ex superuenienti causa,vt ȝ.de æta.& quali.accepimus.& ȝ.de offi.deleg.in fine.

3 Licet sic sentiant Doctores vł tñ q̃ compẽsatio possit admittere cõsensu deponentis cum in tuum fauorem hoc sit inductũ. arg.infra de reg. ſtatuimus. cum ſuis concor. Ioan. Andr.

& 4.q.3.c.si testes.§.si quis testibus.Io.

h ¶*Fortius.*]Nam cui damus actionem,multo fortius exceptionẽ. ff.de reg.iur.inuit⁹.§.cui damus.& ff.de ſupfi.l.1.§.plane. & ȝ.eod. debitores.qñq; tñ pleq̃mur excipiẽdo qđ agẽdo petere nõ possumus.ff.de neg.ge.l.3.§.pupillus.& ff.de compen.si cũ filiofamilias. qñq; q̃dã consequimur agẽdo,q̃ non consequimur excipiendo. ȝ. eo.debitores.& ȝ.qđ me.cau.ad audientiã.Itẽ põt depositũ repeti,sed non ꝑfari 4 .C.de ꝑpen.l.vlt. & j.de depo.bona fides.§. 1.

4 Licet sic sentiant Doctores vł tñ q̃ compẽsatio possit admittere cõsensu deponentis cum in tuum fauorem hoc sit inductũ. arg.infra de reg. ſtatuimus. cum ſuis concor. Ioan. Andr.

i ¶*Non admittere sponsam.*]Nam & sponsus potest sponsam accusare de adulterio quasi matrimonio iã initiato.arg.C. de adul. pp nisi in casu. ff. de adult. miles. §.q̃rebatur.quia & iniuria ei facta est ff.de iniur.item apud.§.sponsum.quia nec matrimonium , nec sp em matrimonij violare Amissum est.ff.de adul.si vxor. §. diuus.

k ¶*Eiicitur.*]Deterior nãq; dolus eius cognoscitur q̃ interruptã

iterum

Universidad de Deusto Biblioteca

Iterum litem deseruit, quam qui semel cœptā dereliquit. in Auth. de litig. §. omnē. in fi. coll. 8. & minus malū est viam dñi non agnoscere, quàm post agnitam retroire. ĵ. de apostatis. quidam.

o ¶ *In alterutro.*] i. in vxore dimissa, & sponsa non admissa.

b ¶ *Ad vtrumque.*] s. vt eam recipiat, vel non recipiat.

† Videl. pen. ff. de condi. ob turp. cau. & l. generaliter. & l. sī quis. per Bart. ff. de verb. oblig.,

¶ *Glo. seq. reci. per obiec. demum quærit, arg. pro, & soluit contrarium.*

c ¶ *Oculos, vel nasum.*] Sic patet ꝙ iuramentū quis; potest seruari sine interitu salutis æternę, & tñ non tenetur illud seruare. sed hoc ideo est quia honestas intelligitur in hoc iuramento. vt si res in eodē statu permanet: id enim tacite agitur. 22. q. 2. ne quis. & ff. de solutio. cū quis. sed si iuramētum non posset seruari sine interitu salutis æternę, vel si eēt ꝓtra leges vel bonos mores, seruari non debet. ŝ. c. proxi. & c. Quintaullis. & ff. de lega. 1. si quis inquilinos. ŝ. vlt. ff. de leg. 3. si quis. in prin. & ff. de iurepat. adigere. secus esset si mulier laberetur in facultatib⁹. Sed quid si ꝑ violētiā opprimatur ſponsa de futuro? Vī ꝙ nihilominus teneat cū ea contrahere. arg. 32. q. 5. re vera. ff. de adul. si vxor. ŝ. si quis plane. sed non est verum. 27. q. 2.

† Vide magistrum sen ten. & ibid doctores li. 4. dist. 19. vbi plenissime de cultꝰ disparitate,

raptor. & c. seq. & 22. q. 5. finge. & c. ille. & ita punitur sine culpa, sed non sine causa.

d ¶ *Teneretur.*] Quasi dicat non, quod verum est in spōsa de futuro. ĵ. de coniug. leproso. c. vltim. sponsam vero de præsenti ducere tenetur, quia non reperitur casus nisi vnus, in quo possit eam dimittere. ĵ. de coniug. ex publico.

e ¶ *Teneretur.*] Quasi dicat, non tenetur eam admittere.

f ¶ *Quamuis..*] istud, quamuis, non est aduersatiuum, sed causatiuum, & ponitur, quamuis, pro quia.

g ¶ *Impedit.*] Vt votum simplex. 27. dist. si vir. sic 15. q. 1. ŝ. vlt. vbi dī: non omnia quæ impediunt ordinandum, deiiciunt ordinatum.

¶ ILLVD AVTEM. CASVS. In ŝ. isto alia quæstio ponitur, ꝙ talis est: Aliquis iurauit ꝙ super nullo crimine accusaret vxorem: quæritur an istud iuramentū esset seruādū? Rīdet Papa ꝙ iuramētū tale temerariū est: qa si mulier fieret infidelis, & nollet cohabitare viro sine cōtumelia creatoris, vel illū traheret ad mortale peccatū, dēt statim illā accusare apud iudicē suū: & nisi se corrigat, illā dimittere dēt ꝑm canones. Sed si iurauit expresse, ꝙ eam super adulterio non accusaret, nūquid debet seruari hoc iuramentū? Et vī ꝙ nō, quia dicit scriptura: Patronus est turpitudinis, qui crimē celat vxoris. Et in Euangelio dī: Si primo & secundo correcta nō se emēdet, dicendū est Ecclesię, vt tamquam ethnica & publicana postmodū euitetur. Sed cōtrariū vī qđ est seruandum, quia nō sōlū septies sed septuagies septies dimittēdū est vxori peccāti: Rīdet Papa, ꝙ in hoc casu tutius est ꝓ iuramētō, vt eā nō accuset ad diuortium celebrandū, sed denunciare debet illā ad pœnitētiā peragendā. Not. ꝙ in iuramento honestæ conditiones subintelliguntur quamuis nō apponantur. Itē non pōt quis reprobare vxorē quam approbauit, ex causa præcedēte matrimonium vel sponsalia. Item multa impediūt matrimoniū ꝓtrahendū, quæ non dirimunt iā cōtractū. Itē matrimoniū de præsenti nullo casu superuenīēte dissoluitur, nisi ante carnalē copulā profiteatur alter. Item si quis iurat simpliciter nō accusare vxorē, temerarium est iuramentū. Item si quis iurat nō accusare vxorem de adulterio, seruandū est iuramētum: tñ debet eam denūciare vt pœniteat: quod si non fecerit, poterit eā dimittere, & ita alia via consequitur intentionem suā, & alia denegatur. Item qui non potest accusare, potest denunciare, hospes†: Nō obstante in alterutro [a] casu vinculo iuramēti, qđ quidem propter subintelligendam cōditionē est tale, vt is qui iurauit, ad vtrūq; [b] sine trāsgressione se possit habere. ¶ Quòd si post huiusmodi iuramentū mulier fieret nō solum leprosa, sed etiam paralytica, vel oculos [c], vel nasum amitteret, seu quicquam ei turpius eueniret, nunquid vir teneretur [d] eam ducere in vxorem? profecto ductam non posset dimittere. Sed nunquid non ductam admittere teneretur [e]? quamuis [f] interdum contractum non dirimat, quod impedit [g] contrahendum.

¶ Si vir iurauit non accusare vxorem, temerarium est iuramentum: sed si specialiter de adulterio hoc iurauit, denunciare poterit, sed accusare non debet.

¶ Illud [h] autem iuramentum est proculdubio temerarium, si virem iuret vxori, quòd eam super nullo crimine [i] accusabit: quia si mulier fieret infidelis†, & nollet cohabitare viro absque contumelia creatoris, vel vt illum per traheret ad infidelitatis errorē: tunc incunctanter deberet illā impetere apud iudicem suum, vt eam nisi penitus resipisceret, omnino dimitteret [k], secūdum canonicas sanctiones. ¶ Quòd si expresse iurasset, quòd eam super adulterio non impeteret, & set ne seruandum huiusmodi iuramentum? Cū scriptura testetur, quòd patronus [l] est turpitudinis qui eclat crimen vxoris & secundum regulam Euangelij, si primo & secundo correcta resipiscere nollet, dicendum & set Ecclesiæ, vt tamquā ethnica [m] & publicana deinde vitaretur: ne per hoc libera præberetur ei peccandi facultas propter impunitatē peccati. ¶ Sed nunquid vir non potest dimittere vxori peccanti non solum septies, sed etiam vsque septuagies septies, secundum Euangelicam veritatem? ¶ Tutius ergo in hoc [n] casu videtur vt propter iurisiurādi religionem, vir accusare desistat [o] vxorem ad diuortium celebrādum: quamquam denunciare [p] eam possit ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem abbati & capitulo Castellionis.

¶ Licite ex causa necessaria etiam per religiosos iuratur.

CAP. XXVI.

ET † si Christus præceperit secūdum Euangelicā veritatē: Sit sermo vester [a], est est, non nō [b]: vt affirmatio [c] vel negatio sicut ꝓcedit ex ore, ita procedat ex corde: qa tamē hominū excrescēte malitia, simplici assertioni vel negatiōi vix credi tur, idcireo prudēter adiunxit: quod amplius est, à malo est: à malo quidē, nō tā culpæ q̄ pœnæ, nec exhibentiū, sed exigentiū iuramentū: nā incredulitas huiusmodi magis est pœna quā culpa: vnde nō dixit, malū: sed dixit, à malo. Licet em̄ iuramentū ꝓhibuisse domin⁹ videatur, nusquā tamē ꝓ creatorē, sed ꝓ creaturā [d] iurare ꝓhibuit: ne ꝓ huiusmodi iuramentū trāsferretur ad creaturā honorificētia creatoris. Quare † cū in Euangelio præmisisset, Dico vobis, nolite iurare omnino [e]: statim subiūxit: neq; ꝑ cælū, qa thron⁹ Dei est: neq; per terrā, quia scabellū pedū ipsius est: neque per Hierosolymā, qa ciuitas est regis magni: neque per caput tuū quia nō potes vnū capillū facere album aut nigrū. ¶ Et quāuis nō sit per creaturā iurandū: si tamen iuretur per creaturam, seruandum [f] est quidem, dummodo sit licitum quod iuratur: quia testē veritate, qui iurat in cælo, iurat in throno Dei, & in eo qui sedet super eum. ¶ Iacobus quoq; nō simpliciter prohibet iuramentū, sed voluntatem iurandi, cum ait. Ante omnia fratres mei nolite [g] iurare.

† Hæc glosa non est Bernardi, ne habet in vetustis codicibus.

† Adde an testis iurans per Sanctū Iacobū, vel aliud depo nat, vide Cy. in 1. testium. C. de testib.

Matth. 5.

Iacob. 5.

a ¶ *Sit sermo vester.*] 22. q. 1. ita ergo.

b ¶ *Non non.*] Istæ duæ negationes non faciunt hic vnam affirmationem secundū quòd alibi faciunt. ff. de verb. sig. duobus verbis.

c ¶ *Affirmatio.*] Ecce † In antiqs exēplaribus declaratio geminationis, id est, vt quod os affirmet & cor affirmet: & quod os negat & cor neget. fic xxiij. dist. p salmist.

† De quib⁹ plene ĝ. Thomas 2. 2. q. 89. ar. 3.

d ¶ *Creaturam.*] Sic 22. q. 1. clericum. & in Authen. vt non luxurientur cōtra naturam. col. 6. §. & quoniā. Per creaturas licitum est iurare vbi exprimitur in iure, vt per crucē. 22. q. 5. qui iurat per Euangelium. & ho, ꝙ 22. q. 1. si aliqua per ordinem. vt 1. q. 7. quotiens. per salutem principis. ff. de iureiu. qui per salutem. l. 3. §. vltim. per altare 1, 22. quæst. 1. habemus. aliter enim iurare non debet. vnde non licet iurare per membra Dei. in Authen. vt non luxurientur contra naturam. collat.

† Apud Iacobum vulgata editio. vt per crucē. 22. q. 5. qui iurat per Euangelium. & tamen hanc omnes Raymundi codices.

† Hebr. 6.

ADDITIO. & 22. q. 1. si quis per capillum vbi pœna ponitur. Apocalypsi c ¶ *Omnino.*] idest, ex leui causa, vel per omnia. simile omnino habetur in lege. vt si fideiussor. grāce. ŝ. illud. Vin. f ¶ *Seruandum.*] quātercumque iuratur, si licitum est quod iuratur, seruandum est iuramentum. 22. q. 1. mouete. & ff. de iureiur. l. non erit. §. 1. quia multa fieri non debent, facta tamen renent. 27. distin. si cap. 15. † codicillis compilāt. Et de matria huius decretalis. plene. 6. To mas 2. 2. q. 89. art. 8. & Dominicus Sotus lib. 5. de iustit. & iure. q. 1. ar. 2. vide quę notas nostras in hoc cap.

Apocalypsi cap. 10.

1 Istæ l. cunq; tunc licet alicui iurare p salutē suam, vel filiorum qūj iuramentū sic defertur, & intelligitur respectu diuini numinis sic iurari. Ioan. Andr.

Luc. 4.

3 Vbi de hoc secundum regulas vt infra de re iud. cū quid lib. 6. Ioan. And.

& iurare pro causis monasterij sui? Et videbatur eis ꝙ non deberent iurare, primo auctoritate Euangelij dicētis: Sit sermo vester, est est, non non: quod amplius est, à malo est. Item Iacobus Apostolus vī prohibere iramentū dū dicit: Ante omnia fratres mei nolite iurare. Dominus Papa consultus rñdet primo auctoritate Euāgelij, & eam exponit dicēs: Sit sermo vester, est est, non non: vt affirmatio vel negatio sicut ꝓcedit ex ore, ita procedat ex corde: qa tamē hominū excrescēte malitia, simplici assertioni vel negatiōi vix credi tur, idcireo prudēter adiunxit: quod amplius est, à malo est: à malo quidē, nō tā culpæ q̄ pœnæ, nec exhibentiū, sed exigentiū iuramentū: nā incredulitas huiusmodi magis est pœna quā culpa: vnde nō dixit, malū: sed dixit, à malo. Licet em̄ iuramentū ꝓhibuisse domin⁹ videatur, nusquā tamē ꝓ creatorē, sed ꝓ creaturā [d] iurare ꝓhibuit: ne ꝓ huiusmodi iuramentū trāsferretur ad creaturā honorificētia creatoris. Quare † cū in Euangelio præmisisset, Dico vobis, nolite iurare omnino [e]: statim subiūxit: neq; ꝑ cælū, qa thron⁹ Dei est: neq; per terrā, quia scabellū pedū ipsius est: neque per Hierosolymā, qa ciuitas est regis magni: neque per caput tuū quia nō potes vnū capillū facere album aut nigrū. ¶ Et quāuis nō sit per creaturā iurandū: si tamen iuretur per creaturam, seruandum [f] est quidem, dummodo sit licitum quod iuratur: quia testē veritate, qui iurat in cælo, iurat in throno Dei, & in eo qui sedet super eum. ¶ Iacobus quoq; nō simpliciter prohibet iuramentū, sed voluntatem iurandi, cum ait. Ante omnia fratres mei nolite [g] iurare.

qm̄ † ad iuramentū non debet quemquam spontanea voluntas inducere, sed necessitas [h] trahe re importuna, & tūc potes sine culpa iurare, dūmodo illos tres †comites [i] habeat iuramētū, de quibus propheta [k] ait: Et iurabunt [l] viuit dñs, in veritate [m], & iudicio [n], & iustitia [o]. Quod au tē Iacobus subdit, neque per cælum, neq; per terrā, neque per † quodcumque aliud iuramentū, iurare vetat per quamlibet creaturam, quodcumque sit illud, alioquin nō dixisset Apostolus†, Homines per maiorem suū iurant, & omnis controuersiæ ꝑ eorum, ad cōfirmationem finis est iuramentum: in quo patenter ostendit per quem sit iuranDum, cum ait, Homines per maiorem suum iurant, id est, per Deum: & cur sit iurandū, vt videlicet omnis controuersiæ finis sit iuramentū. Angelus quoque quem vidit in Apocalypsi Ioannes stante super mare & su per terram, leuauit manum suā ad cælum, & iurauit per viuentem in sæcula sæculorum. Christus etiā plus legitur dixisse in Euāgelio, quàm est est, non nō, cum sæpissime dixerit. Amen [q] dico vobis, quòd ipse secūdum Lucam exponens, cum præmisisset, Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua, consequenter adiunxit, In veritate dico vobis, quia multæ viduæ erant in diebus

Matth. 5.

Iacob. 5.

Deut. 6.

Leuitic. 18.

a Matt. 18.

Vide in c statim alleg. super vlr gl. 10. A.

Matt. 18. Luc. 17.

† Cap. 13. codicillis compilāt.

Cap. 15.

Cap. 10.

Luc. 4.

a ¶ *Testis.*

b ¶ *Veritate.*] Sit sermo vester [a], est est, non nō [b]: vt affirmatio [c] vel negatio sicut ꝓcedit ex ore, ita ꝓcedat ex corde: qa tamē hominū excrescēte malitia, simplici assertioni vel negatiōi vix credi tur, idcireo prudēter adiunxit: quod amplius est, à malo est: à malo quidē, nō tā culpæ q̄ pœnæ, nec exhibentiū, sed exigentiū iuramentū: nā incredulitas huiusmodi magis est pœna quā culpa: vnde nō dixit, malū: sed dixit, à malo. Licet em̄ iuramentū ꝓhibuisse domin⁹ videatur, nusquā tamē ꝓ creatorē, sed ꝓ creaturā [d] iurare ꝓhibuit: ne ꝓ huiusmodi iuramentū trāsferretur ad creaturā honorificētia creatoris. Quare † cū in Euangelio præmisisset, Dico vobis, nolite iurare omnino [e]: statim subiūxit: neq; ꝑ cælū, qa thron⁹ Dei est: neq; per terrā, quia scabellū pedū ipsius est: neque per Hierosolymā, qa ciuitas est regis magni: neque per caput tuū quia nō potes vnū capillū facere album aut nigrū. ¶ Et quāuis nō sit per creaturā iurandū: si tamen iuretur per creaturam, seruandum [f] est quidem, dummodo sit licitum quod iuratur: quia testē veritate, qui iurat in cælo, iurat in throno Dei, & in eo qui sedet super eum. ¶ Iacobus quoq; nō simpliciter prohibet iuramentū, sed voluntatem iurandi, cum ait. Ante omnia fratres mei nolite [g] iurare.

c ¶ *Veritatem.*] Sic 22. q. 1. clericum. & in Authen. vt non luxurientur cōtra naturam. col. 6. §. & quoniā. Per creaturas licitum est iurare vbi exprimitur in iure, vt per crucē. 22. q. 5. qui iurat per Euangelium. & ho, ꝙ 22. q. 1. si aliqua per ordinem. vt 1. q. 7. quotiens. per salutem principis. ff. de iureiu. qui per salutem. l. 3. §. vltim. per altare 1, 22. quæst. 1. habemus. aliter enim iurare non debet. vnde non licet iurare per membra Dei. in Authen. vt non luxurientur contra naturam. collat.

d ¶ *Creaturam.*] Sic 22. q. 1. clericum. & in Authen. vt non luxurientur cōtra naturam. col. 6. §. & quoniā. Per creaturas licitum est iurare vbi exprimitur in iure, vt per crucē. 22. q. 5. qui iurat per Euangelium. & ho, ꝙ 22. q. 1. si aliqua per ordinem. vt 1. q. 7. quotiens. per salutem principis. ff. de iureiu. qui per salutem. l. 3. §. vltim. per altare 1, 22. quæst. 1. habemus. aliter enim iurare non debet. vnde non licet iurare per membra Dei. in Authen. vt non luxurientur contra naturam. collat.

† Apud Iacobum vulgata editio. vt per crucē. 22. q. 5. qui iurat per Euangelium. & tamen hanc omnes Raymundi codices.

† Hebr. 6.

e ¶ *Omnino.*] idest, ex leui causa, vel per omnia. simile omnino habetur in lege. vt si fideiussor. grāce. ŝ. illud. Vin.

f ¶ *Seruandum.*] quātercumque iuratur, si licitum est quod iuratur, seruandum est iuramentum. 22. q. 1. mouete. & ff. de iureiur. l. non erit. §. 1. quia multa fieri non debent, facta tamen renent. 27. distin. si

1 Istæ l. cunq; tunc licet alicui iurare p salutē suam, vel filiorum qūj iuramentū sic defertur, & intelligitur respectu diuini numinis sic iurari. Ioan. Andr.

Luc. 4.

3 Vbi de hoc secundum regulas vt infra de re iud. cū quid lib. 6. Ioan. And.

g ¶ *Nolite.* [idest, non habeatis voluntatem iurandi.

h ¶ *Necessitas.*] & ita numquam iurandum est nisi in necessitate, sed hæc necessitas includit etiam sub se vtilitatem. 22. q. 1. tu malum. & capitulo, ita ergo. Lau.

i ¶ *Tres comites.*] de quibus habes 22. q. 2. animaduertendum. & q. 1. & iurabunt.

k ¶ *Propheta.*] scilicet Hieremias.

l ¶ *Et iurabunt.*] hæc habes 22. q. 1. & iurabunt.

m ¶ *In veritate.*] conscientiæ.

n ¶ *Et iudicio.*] idest, discretione, vel deliberatione.

o ¶ *Iustitia.*] idest, vt quod iuratur sit iustū & licitum. & isti sunt tres comites qui debent interuenire in quolibet iuramento: & si ista defuerint, non iuramentum, sed periurium est dicendum, vt in capitulo, animaduertendum. 22. q. 2.

p ¶ *Omnis controuersiæ.*] quia post iuramentum delatum & prælitum nihil amplius quærendum est. ff. de iureju. nō erit. §. delatum. & parem habet auctoritatem cum trāfactione, & maiorem quàm res iudicata. ff. de iureiur. l. 2. quod verum est si est delatum à parte parti: istud enim retractari non potest. ff. eo. admonendi 1.

q ¶ *Amen.*] idest, sine defectu, & est nota assertionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Testis est mihi Deus.*] in veteri testamento iurabatur sic: viuit Deus, viuit anima mea. sic iurauit vidua quæ erat in Sarrepta Sydoniorum Heliæ prophetæ. Tempore gratiæ in primitiua ecclesia iurabatur: testis est mihi Deus: Deum inuoco testem. 22.q.1. si peccarum. & 22. distinctione, sacrosancta. Hodie iuratur per Deum, per Euangelie. 63. dist. tibi domino. & 1.q.vlt. c.vltim.

Rom. 1.

b ¶ *Morior.*] hoc habes 22.q.1. non est.

c ¶ *Quæda.*] Posset aliquis quærere ex quo li cite iuratur, quare prohibuit dñs iuramentũ? rñdet Papa: quędá, &c.

d ¶ *Mala sunt.*] Quędá enim illicita sunt in sui natura, quædam ciuiliter. i. iure positiuo vel consuetudinario. ff. de verb.sig. probrum. arg. ff. de adul. si adulteriũ. sic quædam sunt simoniaca ipso iure, scilicet quæ in veteri testamento erant ꝓhibita, vt vẽdere spiritualia. 1. q. 1. qui studet. quædá sunt prohibita per constitutionẽ ecclesiæ, vt dare aliquid pro benedictionibus nubentium, pro baptismo 2, pro ponẽdis prælatis in sede. De his habes plura exempla. j. de simo. cũ in ecclesiæ corpore. & cap. sicut pro certo. & c.ad Apostolicam. & hoc est qđ dici consueuit, quædá sunt simoniaca, quia prohibita: quædá sunt prohibita, quia simonica, & de hoc dicitur. 3. de offi. dele. ex parte.

e ¶ *Ex causa.*] 22.q.1. ita ergo. C. si manci. ita vẽne. ne prosti. l. 1. & vlt.

f ¶ *Sequuntur.*] Nota ꝙ aliquid prohibetur nõ ꝙ ipsum sit malum, sed quia inde potest sequi malũ. arg. 21. dist. denique. & 27. dist. ideo. 11. q. 3. nolite 2. 41. dist. quisquis. 2. q. 7. præsumunt. 24. q. 3. Deus qñ maledicit, Insti. vi bo. rap. §. sed nedum: arg. contra. ff. qui & à quibus ma nu. li. non fi. l. vlt. & ff. de pact. si vnus. §. illud. Item argu. ꝙ vno prohibito prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud. argu. j. de cler. coniu. diuersis fallaciis. & ff. de conditio. insti. quæ sub conditione. §. si quis eo. & ff. de sponsa. oratio. arg. ff. de tuto. & curatori. da. ab his. scire. & ff. de bo. lib. quæritur. & 3. de procur. tuæ. Item argu. quod aliquo prohibito omnia prohibentur, quæ sequuntur ex illo. 3. de constitutio. nam concupiscentiam 3.

Eccl. cap. 13.

3 Concor. tex in l. 2. ff. de iurisdom. iud. cũ vulgar.

g ¶ *Confirmatio.*] sic falsitas est immutatio veritatis. in Authen. de insti. can. & si. circa principium. coll. 6.

h ¶ *Ex causa.*] arg. ꝙ potius consideranda est causa facti quàm ipsum factum. 15. q. 6. c. 1. in fine. 23. q. 8. occidit. j. de accu. cum dilectus. & ff. de fur. l. verum. Vin.

i ¶ *Modico vino.*] de consecra. dist. 5. sint tibi. arg. ꝙ licet habere curã corporis moderatã ad exercitiũ virtutũ. arg. 44. dist. multis. aliàs incipit, conuiuia. de pœ. dist. 2. c. corporis. arg. modicum.

k ¶ *Cessante causa.*] Propter quam excludendam. s. periuriũ, introductum est ne iuretur. Si enim causa esset pp quam habendã aliquid fieret, licet cessaret causa illa, nõ ideo cessaret id qđ factũ est pp illam causam 4. 32. q. 7. tantum. & q. 1. dixit dñs. vel cessante causa odiosa & contra ius, cessat & eius effectus. dixit Vincentius, vers. vlt. ad fi. rum est circa alias personas: sed circa eandem personam non cessat, nisi priuilegiũ vel cõcessio tenderet ad noxã. & tunc exponeverba illa, verum est ab initio: sed si ex post facto incipit odiũ, non cessat effectus. i. prohibitio. arg. j. de deci. suggestũ. & 63. dist. c. quia

4 Idem in spec. de le. §. vlt. ad fi.

Heliæ in Israel. Apostolus quoque iurabat cũ diceret: Testis [a] est mihi Deus. & iterum, quotidie morior[b] per gloriã vestram fratres: quæ græca exẽplaria manifestissimã iurationẽ esse ostendunt. Si enim per se malũ esset iurare, profecto dñs nõ iurasset: cũ tamen in veteri testamento legatur, quia iurauit dñs, & non pœnitebit eum. & rursum, Iurauit dñs Dauid veritatem, [& † nõ frustrabitur eũ] immo & prę cepit in veteri testamento: Reddeo † iuramẽta tua. ¶ Quædam [c] enim prohibentur, quia per se mala sunt [d], vt furtũ, adulterium, & huiusmodi: quæ non sunt aliquatenus faciẽda. Quædã vero prohibentur ex causa[e], non quia per se mala sunt, sed quia si fiant frequẽter & multũ, ex his mala sequuntur [f]: vt vinũ per se malũ non est, & tñ prohibet Apostolus † dicens, Nolite inebriari vino in quo est luxuria: qñ ex frequenti & immoderata vini potatione, luxuria generatur. Sic & iuramentum per se quidem malũ non est, cũ sit cõfirmatio [g] veritatis: sed tamẽ prohibetur ex causa [h], qñ ex frequenti & incauta iuratione, periuriũ sępe contingit: sicut in ecclesiastico legitur: Vir multũ iurans replebitur iniquitate, & non discedet à domo eius plaga. Quemadmodũ ergo Paulus

1 De materia & veritate huius glosæ, vide plene per Dominicũ Sotũ lib. 9. de iust. & iure q. 5. art. 2.

Psal. 109. Psal. 131.

† Hæc verba: & non frustrabit cum de subiectis seriptis exemplarib', vno vetusto excepto.

† Domino.

† Ad Eph. capit. 5.

2 In isto & præcedenti exẽplo male dicit glo. in seq bene. Certum est, ꝙ baptismus est sacramentum & benedictio nubentium est sacrũ rei signum. & sic pilla confertur & augetur gra spiritus sancti. ergo ꝓhibitum, quia simoniacum. 10. And.

indulsit propter necessitatẽ discipulo suo Timotheo, vt vtatur modico [i] vino propter stomachũ, & frequentes infirmitates: sic profecto cũ necessitas exigit pro re vera, licita & honesta, potest secure iurari: quia cessante [k] causa, cessat effectus [l] †. ¶ Licet ergo debeatis esse viri perfecti, vt quantũ potestis iuramẽti vinculum euitetis: volentes tamen indemnitati vestri monasterij prouidere, ne propter defectũ testium, sui iuris sustineat læsionem: præsenti vobis pagina indulgemus [m], quatenus vos & monasterij vestri conuersi positis in causis eiusdem (deficientibus aliis testibus) pro ipso perhibere testimonium veritati.

¶ Idem episcopo Amelien.

¶ Iuramentum contra ueilitatem ecclesiasticam præstitum non tenet.

CAP. XXVII.

SIcut † nostris est auribus intimatum, ecclesia Tudertina vacante, ipsius canonici, & episcopus cum eis, dum esset in minoribus ordinibus constitutus, iuramenta quædã in damnum episcopalis iuris fecerunt, priusquam de Pontificis electione tractatus aliquis haberetur: & infra. ¶ Pro iuratione incauta [n] imponi fecimus episcopo pœnitentiam congruentem: & infra. ¶ Quia † non iuramenta, sed periuria potius

5 Ad Tim. capit 5.

† In quibusdam autẽticis istis & si ea inuenieris esse vera, quæ in damnũ episcopalis iuris repereris taliter attẽtata, instatum, &c.

† Cap. 1. eo. tit. in 4 compilatio. & de intellectu vide Couarruuiam in cepit. Raynutius. §. de testi. & Mã. Affli. de dicium epi. 312.

† Vide l. gualter. C. de epis. & cle. & l. si pater. C. de hæred inst.

† Cap. 3. de consti. in 3. com pilatione. † Pro expositione rexi & glo. farũ, vide ꝙ aliis Guido hic. nem Papa

† Aliàs Quia vero

6 Sim. de q cur. quæ in causis. Joan. And.

m ¶ *Indulgemus.*] ideſt, indultum esse ostendimus iam olim 6. 14. q. 2. super prudentia. & 3. de testi. tuis.

Sicut nostris.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit iuramentum temerarium. In secunda punit iurantem: ibi, *Pro iuratione.* In tertia committit inquirenda & retractanda: ibi, *Quia.* Abbas.

CASVS. vacante ecclesia Tudertina, canonici antequam tractatus aliquis haberetur de pastoris electione, quædam iuramenta in damnum episcopalis iuris fecerunt: postmodum vnus ex illis electus extitit in episcopum, & confecratus: episcopus ipse videns ꝙ ex hoc redditus episcopales diminuebantur: quæsiuit à Papa vtrũ iuramenta illa essent seruanda? Papa considerans, ꝙ iuramentum non fuit institutũ, vt iniquitatis vinculum esset, & iuramenta quæ contra vtilitatem ecclesiasticam attentantur, non iuramenta sed periuria dicuntur, pro iuratione incauta, fecit ei pœnitẽtiam imponi, mandans episcopo Amelien. quatenus de canonicis illis super præmissis veritatem inquirat: & si ita esse inuenerit, in statum pristinum reducat quicquid in damnum episcopalis iuris datum esse repererit. Nor. quòd iuramentum in damnum ecclesiæ datum non est seruandum, nec obligat, sed potius periurium dicitur, & de hoc debet pœnitentia imponi.

¶ Glossa sequens notat, quòd existens in mortali, & c. alleg. duo iura, & inducit tria similia. & his interserit tria iura, quæ allegat in contrarium. & illis respondet.

n ¶ *Incauta.*] Sic patet, quòd aliquis in mortali peccato existens si promotus fuerit, non remouetur. 3. de tempo. ordi. ex parte. & 50. dist. quicumque. & episcopus qui cõmittit mortale peccatum, nõ remouetur: vt qui sine causa vult renunciare. 3. de renuncia. nisi. & est

1 Vide & est ꝓtra illud 81. dist. quicunque. 1 & c. prece. & 24. dist. c. vlti. & quod dixi 50. dist. ex pœnitentibus. & sic hmõi temeraria iuramenta non reuocandũ. 5. q. 1. quidã. & hoc fuit ad declarandam innocentiã illius infamati per libellum occulte proiectum. sed ista fic promoti non remouentur: quia hmõi crimina leuia sunt, quę non deiciunt ordinatos. 63. dist. c. 1. pro quibus imponitur solummodo pœnitentia salutis aliorũ hac de causa, vt melius vacent diuinis officiis: & sic ista causa finalis, est, vnde cessante causa cessat effectus. vnde si non vacent diuinis officiis, potẽrũ gerere tutelas. C. de epis. & cler. Authen. generaliter. Sed causa impulsiua cessante non cessat effect[us], verbi gratia pp Calfurniã fuit ista tutũ ne mulieres esset aduocatrices: quia Calfurnia posteriora dorsi sui ostendebat iudici. vnde Calfurnia fuit causa impulsiua ne mulieres aduocarẽt. vnde ea mortua mulieres non aduocabũt, hoc tñ habetur in ff. de postl. l. 1.

2 Hoc verũ si intuitu dignitatis

7 Cap. 2. eo. tit. in 4 compilatione. & de materia decretalis, qui videlicet bellum dicatur iustũ vel iniustũ. vide B. Tho mam. 2. 2. q. 40. art. 1. Franciscum Victoriam in relectione de iure belli. & Alfonsum Camẽtum. interueniat super pacto tenet, neq; auditur volens venire contra: vt colligitur in decre. prædicta, significante. ar. à cõtrario sensu, & sic intelligas istam & illam.

e ¶ *Sine vi.*] Arg. quòd iuramentum metu vel vi præstitum nõ est seruandum. Quid iuris sit, dixi 3. quod metus causa. abbas. & de hoc dicitur 15. q. 6. auctoritatem. & 3. eo. peruenit.

f ¶ *Præiudicium.*] scilicet creditorum vel filiorum. 4 Arg. à contrario sensu, 5. c. venientes. Ber.

4 Intelligas dicẽte: nã aliàs inciẽte bene posse esse iuramẽtũ si nõ fuisset nata: sed vide de cap. vehementer. de hoc.

Sicut: & infra.] Fides 5 etiam iurata seruanda nõ est ei qui fidẽ frangit. h. d. & sunt duæ partes: Secũda ibi, *Iuramentum autem.* Et pone sic casum litteralẽ. Quidam Henricus iniuste mouit bellũ cõtra quendã Ioannem, in quo multa eius bona per violẽtiam occupauit, ac eum captum forte ad iurandum induxit, vt bona sic occupata non peteret: Vel secundum alium intellectum, relaxauit eum iuramento de rẽdeundo ad vincula, & hoc fuit primũ iuramentum, de quo textus in principio loquitur: demum præstitit præstitum aliud iuramentum, de quo in fine litterę, & nõ apparet su quo. Sed forte secundum Hostien. iste Ioan. promisit Henrico centum libras si ipsum non offenderet, & ille licet promiserit & iurauerit forte nõ offendere dictum Io. nihilominus eum offendit, quibus peractis iste Ionnes fuit conquestus Papæ petens super omnibus de opportuno remedio sibi prouideri: Papa commisit causam quibusdam, quibus mandat respectu primi iuramenti, vt habetur in littera in principio respectu secundi respõdet quid iuris, vt in versiculo iuramentum: & sic clara est littera. Abb. Siculus. Not. ꝙ ea quæ auferuntur in bello iniusto, tunt restituendæ. ergo à ꝓtrario sensu, si bellum sit iustum, possunt licite retineri. Item fides nõ est illi seruãda, qui fidẽ nõ seruat, quod subintelligitur iuramẽto. g ¶ *Iniuste.*] Et ideo saltem indirecte ratione peccati speciat hoc ad iudicium ecclesiæ. 3. de iudi. nouit.

APDITIO. Quid sit iustum bellum, habes 23. q. 1. summa.

5 Sicut & infra. ¶ Si constiterit, quòd prædictus H. iniuste bellum mouerit contra I. ipsum H. inducere studeatis, vt vniuersa per huiusmodi violen

Quæ præferenda est corpori. C. de sac. eccle. sancimus. & mus. 12. q. me, Ioan. ita soluit has 4. præcipim. ptarietates. Aliter põt dici ꝙ siue mulier possit cõsulere aliũ de sibi siue non, non potest venire ꝓtra iuramẽtũ spõte præstitum, & sine dolo vel metu. Et licet cõtractus talis nõ videatur obligatorius, quantum est de sui natura: tamẽ sine aliqua turpitudine põt seruari iuramentũ super eo præstitum: vnde hic considerandus potius accessorium quàm principale, propter periculũ animę, vt hic dr, sicut alias obligatio non tenet, tamen iuramentũ super hoc prælatũ debet seruari. 3. eod. debitores.

† Cap. 2. eo. tit. in 4 compilatione. & de materia decretalis, qui videlicet bellum dicatur iustũ vel iniustũ. vide B. Tho mam. 2. 2. q. 40. art. 1. Franciscum Victoriam in relectione de iure belli. & Alfonsum Camẽtum lib. 2. de iusta hæreti punitio. c. 14.

Præterea ꝓhibitio humana huius iusmodi alienationis fundi dotalis nõ est ꝓpetua: quia si secundo

matrimonio, contrauenire nitantur: vtrum hoc eis liceat, à nobis tua fraternitas requisiuit.

¶ Nos autem fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd & si mulierum consensus in talibus non videatur obligatorius secũdum legitimas sanctiones [c], ne tali tamen prætextu, viam contingat periuriis aperiri, mulieres ipsæ seruare debent [d] huiusmodi iuramenta, sine vi [e] & dolo sponte præstita, cum in alterius præiudicium [f] non redundent, nec obseruata vergãt in dispendium salutis æternæ.

¶ Idem.

¶ Iuramentum præstitum super actu à lege infirmato principaliter fauore turantis, licet secundario in fauorem publicum, ne ccssario est obseruandum si non vi, nec dolo fuit præstitum, & in alterius præiudicium principaliter non redundat. h. d. multum singulariter considerata medulla capituli.

CAP. XXVIII.

CVm † contingat interdum quòd constante matrimonio, mulieres alienationibus super rebus dotalibus & donationibus propter nuptias consentiant, ne viterius contraueniant proprio sacramento firmando: ac soluto, processu temporis, pecunia fuerit ei numerata. Ité si iurat illud qđ sit turpe vel ꝓtrium legi, iuramentũ est nullius momenti. ff. de leg. 1. si quis inquilinos. in fi. Item vbi per iuramẽtũ inducit alicui perpetua viduitas istud nõ tenet seruare. ff. de iure pat. adigere. Ad hoc dicas, quòd lex considerauit quid sit vtile corpori, & honestum. Nam expedit mulieribus saluas habere dotes suas, vt inueniant aliquos, quibus nubere possint. ff. soma. l. 1. Sed canon considerat vtilitatem animæ. 3 Vel dic, ꝙ tunc præiudicat ei mulieri iuramentũ qñ aliunde potest consuli mulieri, vt dr in Authen. siue à mus. 12. q. me, Ioan. ita soluit has 4. præcipim. ptarietates. Aliter põt dici ꝙ siue mulier possit cõsulere aliũ de sibi siue non, non potest venire ꝓtra iuramẽtũ spõte præstitum, & sine dolo vel metu. Et licet cõtractus talis nõ videatur obligatorius, quantum est de sui natura: tamẽ sine aliqua turpitudine põt seruari iuramentũ super eo præstitum: vnde hic considerandus potius accessorium quàm principale, propter periculũ animę, vt hic dr, sicut alias obligatio non tenet, tamen iuramentũ super hoc prælatũ debet seruari. 3. eod. debitores.

Præterea ꝓhibitio humana huius iusmodi alienationis fundi dotalis nõ est ꝓpetua: quia si secundo

post bienium consentiat mulier, bene tenet. in Authen. prædicta, siue à me. vnde multo fortius iuramentũ põt cõfirmare qđ prius non valebat: vt quasi pro consensu secundo habeat. Et illa ꝓtraria superius inducta, intelliguntur de his quæ perpetuam habẽt causam prohibitiõis, & in sua natura turpia sunt: vt patet ex contrariis. vnde si iuramentũ ibi interueniat, non tenet, cum nõ possit seruari sine interitu animæ. Simile huic habes 7. de pign. significatẽ. ibi dicitur quòd pactum legis commissoriæ in pignoribus non tenet, quòd est verum. C. de pact. pigno. l. 2. & 3. & tamen si iuramẽtum interueniat super pacto tenet, neq; auditur volens venire contra: vt colligitur in decre. prædicta, significante. ar. à cõtrario sensu, & sic intelligas istam & illam.

e ¶ *Sine vi.*] Arg. quòd iuramentum metu vel vi præstitum nõ est seruandum. Quid iuris sit, dixi 3. quod metus causa. abbas. & de hoc dicitur 15. q. 6. auctoritatem. & 3. eo. peruenit.

f ¶ *Præiudicium.*] scilicet creditorum vel filiorum. 4 Arg. à contrario sensu, 5. c. venientes. Ber.

4 Intelligas dicẽte: nã aliàs inciẽte bene posse esse iuramẽtũ si nõ fuisset nata: sed vide de cap. vehementer. de hoc.

Sicut: & infra.] Fides 5 etiam iurata seruanda nõ est ei qui fidẽ frangit. h. d. & sunt duæ partes: Secũda ibi, *Iuramentum autem.* Et pone sic casum litteralẽ. Quidam Henricus iniuste mouit bellũ cõtra quendã Ioannem, in quo multa eius bona per violẽtiam occupauit, ac eum captum forte ad iurandum induxit, vt bona sic occupata non peteret: Vel secundum alium intellectum, relaxauit eum iuramento de rẽdeundo ad vincula, & hoc fuit primũ iuramentum, de quo textus in principio loquitur: demum præstitit præstitum aliud iuramentum, de quo in fine litterę, & nõ apparet su quo. Sed forte secundum Hostien. iste Ioan. promisit Henrico centum libras si ipsum non offenderet, & ille licet promiserit & iurauerit forte nõ offendere dictum Io. nihilominus eum offendit, quibus peractis iste Ionnes fuit conquestus Papæ petens super omnibus de opportuno remedio sibi prouideri: Papa commisit causam quibusdam, quibus mandat respectu primi iuramenti, vt habetur in littera in principio respectu secundi respõdet quid iuris, vt in versiculo iuramentum: & sic clara est littera. Abb. Siculus. Not. ꝙ ea quæ auferuntur in bello iniusto, tunt restituendæ. ergo à ꝓtrario sensu, si bellum sit iustum, possunt licite retineri. Item fides nõ est illi seruãda, qui fidẽ nõ seruat, quod subintelligitur iuramẽto. g ¶ *Iniuste.*] Et ideo saltem indirecte ratione peccati speciat hoc ad iudicium ecclesiæ. 3. de iudi. nouit.

APDITIO. Quid sit iustum bellum, habes 23. q. 1. summa.

5 Sicut & infra. ¶ Si constiterit, quòd prædictus H. iniuste bellum mouerit contra I. ipsum H. inducere studeatis, vt vniuersa per huiusmodi violen

De materia tacta à gio. de fide seruanda de frangenti Abbatem, & Felinũ cap. peruenit 2. de iure iur. & S yluestr. in summa, verbo, iuramentum. 4. §. 15.

a ¶ *Restituat*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Restituat.*] quia iniustum erat bellum: sed si iustum fuisset bellum statim res sic occupatæ essent suæ. 23.q.5.dicat.
¶ *Glo.seq.signat contrarium, & soluit, obscure tamen.*
b ¶ *Non ligat.*] quia non seruati fidem fides non est seruanda. simile 3.eo.peruenit. & c.quemadmodum. quia illa conditio subintelligenda est in hoc iuramento: vt notatur in c. quéadmodũ. Arg. contra. 33.q.5.q. Deo. 1 sed illud non tangit hoc.

† Et 11.q.1. inter verba. in fin. secundũ. Vin. Io. And.

Nimis.] Primo ponit factum reprehensibile, cui secundo proiudicat: ibi, *Quia*. Abb. Sicu.
CASVS. Clerici iuramentum fidelitatis laicis præstare nõ debent cum nihil temporale teneant ab eis: quia seruus suo domino stat aut cadit.
c ¶ *Temporale.*] Si temporalia possidentur à laicis, in his sunt minores illis. 3. de ma. & obe. solitæ. & 18. dist. fi episcopus. Bern.
d ¶ *Fidelitatis.*] immo nec clericis hoc iuramentũ præstandũ est. 3. de simo. ex diligenti. & 3. de re iudi. c. vlti. & 3. eo. tit. nullus. nisi in casibus notatis ibi.

† Lateran. sub Innoc. iij. cap. 43 & c. 3 eo. tit. in 4. compilat. e ¶ *Seruus suo.*] vt 2.q.1. multi. ad fin. si seruus

2 De hoc articulo vide plene p Franciscum Victoriam in prima relectione de potestate ecclesiæ. q. vltima.

stat suo dño, remunerãdus est ab ipso: si cadit, puniendus, quia dicat: si fleterit, remunerabitur: si ceciderit, iudicabitur à dño suo. Et sic est arg. q laici 2 nullam habent iurisdictionem in clericos: nec etiam per consensum clerico

Ad Rom. c. 14.

rum. 3. de fo. compet. si diligenti. & cap. significasti. vbi de hoc. Ber.

Petitio.] Habito respectu ad gl. In hoc c. fic summatur. Qui timenti conspirationem iurat de nõ essendo cõtra eũ, põt (tali iuramẽto nõ obstante) in propriis & ecclesiæ suæ causis stare ꝓtra eũ. Cõmunis diuisio. Secũda: ibi, *Interpretatione.* Ab.

† iuramentum.

CASVS. Antiochena ecclesia vacãte, princeps Antiochenus timẽs conspirationes fieri ꝓtra ipsum iuramentum extorsit à canonicis Antiochenis, q̃ non essent de cætero cõtra ipsum: canonici habebant causas postmodũ ꝓtra ipsum pro ecclesia Antiochena, etiam &ꝓprias: quæ fuerũt à dño Papa qualiter super hoc sibi & ecclesiæ prouiderent pp iuramẽtum prædictũ: Papa interpretatus fuit per prædictum iuramentum canonicos illos non teneri huiusmodi iuramento, quo minus libere stare possint cõtra ipsum principem, pro defendendis iuribus & honoribus ecclesiæ suæ, & propriis, suos coercendo a machinatione solummodo per quam ipse princeps deberet incurrere læsionem personæ, vel amissionem sui principatus. Not. q̃ licet iuret vel promittat aliquis aliqui, q̃ non erit contra ipsum, tñ non tenetur ei contra se vel contra ecclesiã suam, vel contra communitatẽ suam, quia iuramentum nõ extenditur ad hunc casum: quia contra se nemo tenetur, vel contra ecclesiam suam. Item ad conspirationem principis adstringuntur.
¶ *Glo.seq.not.contra iuramentum extortum, & c.inducit duo similia de confessione & consensu: tenet contrarium, distinguendo tamen, & arg.iuramentum valere pro parte tantum.*
f ¶ *Extorsit.*] Iuramentum per dolum siue metum extortum, cum de hoc consti terit, non est seruandum. 3. eo. cum contingat. in fi. & sic confessio ex metu. 15. quæstio. 6. c. 1. & 31. quæstio. 2. Lotharius. sic & consensus taliter extortus non valet. 3. de priuil. cũ olim. Sed videtur q̃ iuramentum in eo quod non tãgit negotia ecclesiæ, vel etiam propria, sit seruandum, licet sit extortum, cum possit seruari sine interitu animæ. 3. eod. si vero. & c. ad nostram 2. c. cum contingat. & 22. q. 4. si aliquid. & ita per tale iuramentum tenentur, q̃ nullam conspirationem, vel aliquod aliud, qđ sit contra statum principis procurabunt: & ad hoc aliàs de honestate tenerentur etiam sine iuramento, & ita seruare tenentur iuramentum illud quantũ ad hanc partẽ iuramenti, licet fuisset extortũ. Et sic est arg. q̃ pro parte tenet iuramẽtum, & c. pro parte non. & fin. 3. de maio. & obe. dilecti. & 22. quæstio. 4. inter cætera. sic & factũ alicuius pro parte valet, ꝓ parte nõ infra de prę scribendis. dilectus. similẽ declarationem habes supra eodem. quanto.
g ¶ *Declaramus.*] Declaratio iuramenti siue interpretatio cũ de ipso dubitatur, pertinet ad Papam. 3. eo. quanto sic 3. de eccle. ædi. c. vlt. 3. de electio. venerabilẽ. ad finẽ. Sic & in omni sacramẽto intelligitur excepta auctoritas Papæ. 3. eod. venientes. & 3. de rescriptis. cõstitutus. similiter & imperatoris. ff. ad municipa. imperatores. & in constitu. de feud. 5. vlti. & idem cum dubitatur vtrum sit licitum, vel illicitum. 3. de elect. venerabilem.
h ¶ *Specialibus.*] Et no. quòd licet quis aperte teneatur alicui per sacramentum: tamen cõtra se non tenetur: vel contra ecclesiam suam, vel etiam contra communitatẽ suam, vt hic. patet aperte. argu. 3. de postu. c. vlti. in fin. nam & in generali sermone persona loquens intelligitur excepta, vt hic. & ff. de sena. l. 1. 5. 1. & ff. loca. l. qui insulam. 5. vltim. & C. de solu. inquisitio. C. de consti. pecu. Auth. sed ita. & ff. de condi. & demonstr. qui hæredi. 5. Plautius. Et est argu. q̃ si promisi tibi dare turrem meam, vel castrum contra omnem hominem, non tamen teneor dare cõtra me. Nam nemo tenetur alium plus diligere quàm seipsum: quia ordinata charitas à seipso incipit. 23. quæstio. 5. si non licet. & primo debet facere sibi eleemosynam, deinde proximo. de pœ. distinct. 3. sane cauendum. Argu. contra. ff. de pact. cũ in eo esset. & ff. si ser. vendicetur. altius. & ff. de neg. gest. si pupillus. 5. vltim. in Authent. vt dixi. iudi. 5. si vero refutauerit. coll. 9. ff. de pig. Paulus. 5. vltim. 3 & 3. de nat. ex libe. ventre. c. vnico. contraria ista specialia sunt. Bern.

† Vide pig. aliis Guido Papæ hic. adde 8. Thomam, 2. 2. q. 72. a. 3.

Ex litteris.] Si iudex in principio causæ iuramentum de veritate à partibus non exigit, in processu illud exigere poterit. Sic communiter summatur, sed hoc summarium licet sit verum in se, non tñ colligitur ex littera, in qua non ponderatur quod à principio non fuerat exactum. Secundo modo secundum alium intellectum summatur sic: Cum agitur de vsuris, & probationes deficiũt si fama est pro petente, in supplementum probationis exigitur iuramẽtum. Hæc lectura est notabilis, & potest esse vera in se, sed non congruit huic litteræ, quæ non loquitur de iuramento litis decisiuo, sed de veritate dicenda: quæ inter se multum differunt. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio mandatum continens: ibi, *Ne igitur.*

3 Si seruus confiteatur dño obligat omnia ipsi bona, etiam ipse seruus obligatus est. Ioan. And.

CASVS. Quidã noie G. impetrauit p litteras restitutionẽ vsurarũ ptra E. archidia. & magistrũ & canonicũ Tullen. iudices lite pẽsta receperũt testes, pductos ab ipso G. impetrãte, p quos testes nõ potuit pstare de q̃titate sortis siue principalis, sed de obligatiõe pignoris bñ pstitit, & p famã quasi notoriũ habebat, q̃ ex quadã terra, q̃ ipsi est obligata sortem suã & amplius deduxisset: vnde videbatur iudicibus, vt iuramentũ de veritate dicẽda exigatur à partibus: vt per iuramentũ constaret de sorte: significauerunt hoc dño Papæ, mandat Papa ne ex defectu hmõi iuramenti succũbat iustitia, & sic veritas occultetur, quatenus cõpellant partes per cen. eccle. ad præstãdum huiusmodi iuramentum. Nota in causa vsurarũ iuramentũ de veritate dicẽda præstãdũ esse: sicut in spiritualibus causis, & ad hoc partes compelli debẽt.
¶ *Glos. seq ponit duas differentias iuramẽti de veritate ad iuramentum de calumnia, & per quæ præstentur.*
a ¶ *Veritate.*] Iuramentũ istud de dicenda veritate præstat solũmodo in spiritualibus causis, sic 3. de elect. dudũ

† De intellectu, vide 2. Oldradum consil. 94. & 95. Ferdinan. Vasqu. lib. 3. de succession. creation. 5. 18. Pue cũ de facto suo agi & Couarr. in c. elec. dudum 2. & per istud iuramentum respõdetur tũ de eo quod quamis in scit. Vnde debet simpr rãdere, scio vel nescio. Sed per iuramentũ de calumnia respondetur de eo q̃ credit, vel existimat. C. de iura. calum. l. 2. Hoc iuramentũ de veritate dicenda præstat hodie prælatus in causa ecclesiæ in animam suam, & capituli sui in spiritualibus causis, vt habetur in quadam decretali: extra compilationẽ quæ incipit, præsentium, &c.
b ¶ *Ex fama.*] Et ita patet, q̃ qualitercũque aliquid sit diuulgatũ per famã, seu quasi notorium, non sufficit ad probationem. 4. q. 3. c. si testes. 5. itẽ fit sæpe. sed cũ aliis adminiculis sufficit. 3. de test. & attesta. præterea. tamen sola fama sufficit ad matrimonium impedié dum. 3. de consangui. & affi. super eo. & 3. de spo. cum in tua.
c ¶ *Amplius.*] Omne quod percipitur de rebus titulo pignoris obligatis, totũ dẽt cõputari in sorte, & quod superest, debet restitui. 3. de pig. cum contra. & 3. de vsu. c. 1. & 2. deductis primo expensis vt ibi dicitur: quia fructus tantũ intelliguntur deductis expensis. C. de fruc. & li. expen. l. 1. & ff. sol. mat. fructus. quia nullus casus potest interuenire qui hoc genus deductionis impediat. ff. fa. er. fundus. quinimo fructus percepti ipso iure pignus liberant. C. de dist. pig. l. 1. & quicquid percipitur ex pignore, computatur in sortem. C. de pign. ac. l. 1. & 2. & 3. de pign. significante.
¶ *Glossa sequens ponit quatuor causas huius iuramenti.*
d ¶ *Occultata veritate.*] Hæc 1 est causa quare hoc iuramentũ exigitur: vt. f. veritas reueletur timore iuramenti. sic ex eadẽ causa tenentur testes compelluntur, qui aliàs non cõpellerentur. 14. q. 2. quamquam. & 3. de test. co. c. vlt. per totum. & quia mortale peccatũ est occultare veritatem. 11. q. 3. quisquis. & 3. de crim. fal. cap. 1. & quia causa vsurarũ est quasi spiritualis: cũ sit ecclesiastica, iuramentũ de veritate dicenda exigitur, & non de calumnia. Nec colligitur hic q̃ iuramentum de calumnia hic præstitum fuisset, vt quidam dicunt: si eñ de calumnia & veritate simul iurasset, non crederẽ esse peccatum tã in ciuili q̃ in spirituali: nec offenderetur ordo iuris, immo vtile esset. & si hic iuratũ fuisset de calũnia, superfluũ non esset iuramentũ postea de veritate præstitum: quia ad diuersa referuntur, quia æque præiudicat confessio de crudelitate sicut de veritate. Dubitatio huius iuramenti fuit forte: quia nõ fuit præstitum debito tempore. f. ita impost litis contesta. sicut iuramentum de calumnia præstatur: vnde quæritum fuit, an postea debeat præstari, & exigatur de dicenda veritate a à partibus iuramentum: cum ex fama b quasi notorium habeatur præfatum E. ex quadam terra ipsius G. sibi titulo pignoris obligata, sortem & amplius c percepisse. ¶ Ne igitur ex huiusmodi iuramenti defectu, iustitia (occultata veritate d) succumbat: Mandamus, quatenus partes ad præstandum huiusmodi iuramentum per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis.

† Coloeen. in omnibus.

¶ Idem Colloseñ. † archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Si positus in dignitate alienat bona dignitatis, non valet alienatio, & ipsemet revocare debet, non obstante iuramento de non reuocando: maxime, si prius iurat non alienare. hoc dicit secundum verum intellectum. Panormitanus.*

CAP. XXXIII.

Intellecto † iam dudũ, quòd charissimus in Christo filius noster Hungariæ rex illustris, alienationes quasdam fecerit in præiudicium regni e sui, & contra regis honorem: Nos eidem regi dirigimus scripta nostra, vt alienationes prædictas, nõ obstante iuramẽto, si quod fecit de nõ reuocandis eisdem, studeat reuocare †. Quia cum teneatur, & in sua coronatione iurauerit, iura regni sui & honorem coronæ illibata seruare: illicitum profecto fuit, si præstitit de non reuocandis alienationibus huiusmodi iuramentum: & propterea penitus non seruandum f.

¶ Gregorius ix. episcopo Cenomañ.

¶ *Si mulier iurauit aliquem esse suũ maritum, & succubuit, quia aliter non probauit, non datur nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi.*

CAP. XXXIIII.

Mulieri, quæ in iure præstito iuramento asseruit, virum talem in ipsam per verba de præsenti matrimonialiter consensisse, probationes alias nõ habẽti, viro ab eius impetitione per sententiam absoluto g, non debes licentiam

† Vide text. in l. prohibere. § quod plane & ibi Bar. ff. quod vi aut clam.

alienare: nõ valet alienatio quam postea fecit, etiam si iurat non contrauenire. Sic communiter summatur. Sed hæc summatio nimis restringit literã, quę fundat se non solum super iuramẽto, sed etiã super iure debito. Ponit primo factum corrigendũ. Secũdo corrigi mandat: ibi, *Nos*. submittẽs causam mãdatui: ibi, *Quia*. Abb. Siculus.
CASVS. Rex Hungariæ fecit quasdam alienationes in præiudiciũ regni sui, & contra honorem regis, interposito iuramẽto de ipsis nõ reuocandis: significatũ fuit hoc dño Papæ, vnde scribit archiepiscopo Colloseñ. & eis suffraganeis, & eidẽ regi super hoc, vt alienationes pdictas studeat reuocare, nõ obstante iuramẽto illo: quia in coronatiõe sua iurauit iura regni sui & honorẽ illibata seruare: vnde illicitum fuit iuramentum, si quod pstitit, de non reuocandis hmõi alienationibus: & ideo non seruãdum, & priori iuramẽto licite præstito obediendum.
¶ *Glossa seq. dat similes, quod fortificat. Secundo ponit duplicem causam quare iuramentum non obligat.*
e ¶ *Regni sui.*] Sic & episcopi iurant in sua consecratione, q̃ iura sui eparus non alienabunt. 3. de eccle. ædi. c. vlti. & 3. de re. eccl. non alie. vt super. & q̃ de nouo non infeudabũt. 3. de feu. c. 2. immo & si susp ectus esset de dilapidatione, debet cautionẽ pstare. 28. dist. de Syracusanæ. Sic ergo patet, q̃ iuramentũ istius regis in coronatione sua licitum & honestum fuit. ergo secundũ in ꝓtariũ præstitum fuit illicitum. 3. eod. tua 1. quia contra canonica statuta fuit præstitum, & ideo non seruandum. fic 3. de foro compe. si diligenti. & 3. eo. eam te. quia si vnũ cõtrariorũ est bonum, reliquum est malum 2. 8. q. 1. sciendum. & 32. dist. hospitiorum. q̃nque tñ vtrumque contrariorũ bonũ est, vt nubere & nõ nubere. 28. q. 1. fic enim neque. vltra vnam columnam. hmõi enim iuramenta quæ fiũt in damnum suæ dignitatis, non iuramenta, sed periuria siue temeraria sunt censenda. 3. eod. ficut nostris 2. Vnde ille qui præstitit, sua auctoritate potest venire cõtra, & reuocare male alienata 3, vt ibi dictum est, immo tenetur ad hoc ex iuramento prius præstito, & ex officio sibi commisso. 35. q. 9. quod quis commisit. & sic est argumen. q̃ iuramentum factũ per metum super rebus ecclesię non repetendis, non obligat. 3. eo. peruenit 1.

2 Et habet hoc locũ in præceptis & prohibitionibus in consiliis, & demõstrationibus nõ secundũ Inn. in. Gof. Iac. & Phili. Ioan. Andr.

f ¶ *Non seruandum..*] quia in malis promissis rescinde fidẽ. 22. q. 4. in malis. & per totam illam quæstionem.

Mulieri, quæ.] Diuiditur quod ad intellectũ, quia primo ponitur quæstio. Secundo solutio & ratio: ibi, *Nec*. Abbas.

3 Nisi iam propter hoc depositus esset. 2. q. 2. monemus. Ioan. Andr.

CASVS. Mulier quædam petebat quendam in virum suum: & per iuramentum asseruit in iure, q̃ ille in eam matrimonialiter consenserit per verba de præsenti: vir hoc negabat. cum mulier nõ haberet alias ꝓbationes, vir fuit ab eius impetitione absolutus: quæritur, vtrum iudex debeat ei dare licentiã cum alio ꝓhendi? Rñdet Papa q̃ nõ, ne auctor periurij videatur: nec debet hoc ei prohibere, ne si forte falsum iurauerit, matrimonium impediret: sed est suę conscientiæ relinquenda. Nota q̃ actore non probãte reus debet absolui. Item nullus per dictum suum debet dare materiam peierandi: quia imputaretur ei. Item relinqui debet suæ conscientiæ.
¶ *Glo. seq. quærit, arg. affirmatiue, soluit contrarium.*
g ¶ *Absolutio.*] quia actore non probante reus debet absolui. 3. vt eccles. benefi. vt nostrum. & 3. de cau pos. cum ecclesia. & C. de eden. qui accusare. & 3. eo. c. vlt. 5. 1. Quid si mulier ista habuisset vtrum bonum testem: numquid deferretur ei iuramẽtum? Videtur quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd sic.ℨ.de ꝓbationi.sicut cõsuetudo.& C.de re.credi. in bonæ. & ℨ.eo.c.vlt.in tali casu nõ dico iuramentũ deferendũ quantumcumque honesta sit persona,quia hic agitur quasi de statu hominis,cũ per hoc seruitus cõstituatur in ipso:nec causa dicitur modica,quia iuramentũ defertur inspectis circũstantiis causæ & personarum.ℨ.eo.c.vlti.

¶*Glo. sequens repetent textũ, & ipsius rationẽ subdit. contrariam olim opi.Lau.cui respondet.*

† Adde q̃ iuramentũ non debet a deferri ei quem credimus incurrũ periurium.l.2.C. de indi.vidui.tol,

¶ *Periurij.*] sic ℨ. eo. si vero. & C. si aduervend.l.1. nec debet ecclesia viam periuriis aperire, quæ periuria vetat. C. de indi. vi.l. 2.in fi.& ℨ.eo. tit. cum contingat.ne inde iniuriarum nascatur occasio, vnde iura nascuntur. ℨ. de accu. qualiter & q̃n 1.&C.vnde vi.meminerint. & ecclesia nõ debet alicui laqueum iniicere. 27.q.1. de viduis 2. quod faceret si daret ei licentiam contrahẽdi cõtra id quod iurauit : immo ecclesia desactio.& Alberici trac. de statut. par. 1.q.15 & Decium in Rubrica C. qui admitti.&c.

† Vide Iasonem in l. sub prætextu.C.de trã sact.& Alberici trac. de statut. par. 1.q.15 & Decium in Rubrica C. qui admitti.&c.

dare cum alio matrimonium contrahendi,ne auctor periurij [a] videaris † : nec hoc ei dicimus prohibẽdũ : ne forte si falsum iurauerit,matrimonium cõtingat legitimum impediri:sed suę conscientiæ est potius relinquenda.

¶Idem.

¶Q̃ qui iurauit seruare statuta edita,& postea per illud iuramẽtum aliter non iurando promisit seruare edenda, seu postea edita, non tenetur ex iuramento ad nouiter edita.h.d.secundum verum intellectum.

CAP. XXXV.

CLericus †, qui iurauit se statuta in ecclesia sua edita seruaturum, promittens per idem [b] iuramentum, statutum quod postmodum subsecutum est, fideliter obseruare : Licet transgredi nõ debuerat quod [c] promisit, non tenetur ad illius obseruantiam ex debito præstiti iuramenti.

¶Idem H. iudici.

¶ Iuramentum litis deciſorium à iudice delatum , ſine iuſta cauſa recuſari non poteſt:delatum vero à parte, licite recuſatur & referturin actione tamen famoſa non licet reo referre.hoc dicit vſque ad §.ſane.

CAP. XXXVI.

IVramentũ † à te [d] parti delatum,nisi [e] iusta de causa,non potuit recusari.Quamuis quod in iudicio à parte parti defertur, recusari possit licite,ac referri. Nec liceat conuento famosa [f] actione , referre huiusmodi iusiurandum.

† De intellectu textus & glossarũ vide præalli is Guidonẽ in Papæ hic.

1 Et excõcati.infra. cod.de eo q̃ duxit in mat.significauit. Ioan. And.

2 Cui non dicit cõtra se habere.fic & mulier quæ petit aliquem,hoc facit ratione seruitutis,quam in eo acquisiuit per consensum mutuum de præsentitutis,quam in eo acquisiuit per consensum mutuum de præsenti: & hoc notauit Laurentius de clandest. matrimonio. in antiqua compilatione.cap.primo.

CLericus.] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio : ibi, *Licet.* Abbas.

CASVS.Aliqnis clericus iurauit se seruaturũ statuta edita in ecclesia:iuramento taliter præstito promisit per iuramentum se seruaturum statutum quoddam,quod post præstitũ iuramentum factũ fuit in ecclesia:quærebatur verum teneatur ad obseruationem illius statuti per iuramentum prius factum ? Rndetur q̃ ex promissione sua tenetur seruare quod promisit,sed nõ ex debito præstiti iuramenti.Nota q̃ iuramentum non extenditur ad illa super quibus iuratum non est.Item ex promissione aliquis obligatur.

b ¶ *Per idem.*] Iuramentum iam præstitum.

c ¶ *Q̃ quod promisit.*] Iste clericus iurauit se seruaturum statuta tũc edita in ecclesia sua,& post præstitum iuramentũ promisit per idẽ iuramentum seruare statuta,quę postea statuerentur,ex hoc patet q̃ iuramentum nõ extenditur nisi ad ea tantum de quibus est cogitatum,vt dictum fuit,& non ad ea quæ postea accidunt.arg. ſpra eodem.quemadmodum,& capitulo , ad nostram 2. sic & transactio ad ea tãtum de quibus actum est:& pactum extenditur. ff.de trãsactionibus.cũ Aquiliana.& l.qui cũ tutoribus. & ff. de pactis. tres fratres.& C.de trãsactionibus.fi de certa re.& ℨ.de testib.cap. de testib. sed licet ex debito illius iuramenti ȝ non teneatur seruare statuta postmodum edita,tenetur tñ seruare illa ex sua ꝓmissione:quia inter simplicem loquelam, & iuramentũ nõ facit Deus

3 Vide q̃ ibi nota. & q̃ die hãc q̃ ꝓparationem fieri quo ad genus, non quo ad determinatam quantitatẽ rcatus.Io. Aud.

differentiã.22.q.5.iuramenti.nec refert quantũ ad obseruationẽ an ꝓ iuramentũ,an per solã fidẽ promissam sit adstrictus.Et ꝙque etiã puniretur si non seruaret promissum.ℨ.de fideiussoribus.peruenit. & supra quod metus causa.ad aures.Credo tñ, q̃ maior pœnitentia imponetur ei qui venit contra iuramentum,quàm ei qui venit contra fidem tantum sine iuramento : quia magis contemnere videtur.

Iuramentũ.] Hoc c.habet principaliter duas partes.secũdas est in §. sane. & primo legitur istud principium:quod communiter non summatur, sed pro iuuenibus sũmo sic,vt in summario.Et diuiditur hoc principium in tres partes. Prima tractat de iuramento necessario.q̃d scilicet,defertur à iudice parti. Secunda de iudiciali,quod scilicet defertur à parte parti.Tertia tractat de relatione non fiẽda per reum in actione famosa. secunda:ibi, *Quamuis.*tertia, ibi , *Nec liceat.* Abbas. Siculus.

CASVS. Aliqui litigant coram iudice, iudex defert iuramentum alteri parti in iudicio:vt illud iuramentum fit loco probationis : quæritur an istud iuramentum sit de necessitate præstandum?Rndet Papa,q̃ iuramentũ hoc recusari non potest,nisi iusta de causa:qua allegata & ostẽsa istud præstare non cogitur : sed si vna pars defert iuramentum alteri parti in iudicio, illud iuramentum licite potest recusari vel referri.Ponamus si aliquis conueniatur actione famosa, tunc nõ est licitum referre huiusmodi iuramentum.

¶*Glosſa ſequens diſtinguit,& proſequitur triplex iuramentum. in ſi. ponit duo notanda.*

d ¶ *A te.*]Loquitur iudici.Nota q̃ iuramentum aliud est voluntarium,aliud necessarium,aliud iudiciale 4. Voluntarium est , quod pars defert parti extra iudicium:& dicitur voluntariũ qđ volũtarie defertur,& volũtarie suscipitur nec refertur,id est,is cui refertur, aliquid iudiciale non potest cogi subire iuramentum.sic ergo exponitur in sequẽti vero aliud cõcordãtia.ff.de iureiuran.iusiurandũ quod.sed de hoc nõ dicitur hic. Necessariũ dicitur qđ defertur à iudice in defectũ probationis,nec põt referri nec recusari nisi iusta de causa,vt hic in prima linea.& C.eo.l.gñaliter. §.finautem.& põt appellari nisi recusatio admittatur,vt ibi dicitur,De hoc habes ℨ.de procur.ex infinuatione.& ℨ.de probã.c.2.& C.eo.in bonæ fidei.Iudiciale dicitur à iudicio q̃ pars defert parti in iudicio,quod non est necessarium subire vel referre,vt hic.versũ quamuis quod.& l.præd.gñaliter. §. finautem.sed si reus retulerit iuramentum actori,necesse habet iurare ꝙ: aliàs prætor denegabit ei actionẽ.ff.eodem.iusiurandũ. §. air prætor.immo procedetur quasi iurasset reus.C.eo.gñaliter.§. omne.olim nõ poterat recusari.ff.eo.tit.manifeste.& C.eo. delata.sed illud põt intelligi cum iam susceptũ est iuramentũ, vel hoc nouũ ius:illud vero vetus.Et no.q̃ post iuramentũ à iudice delatũ parti & præstitũ a parte parti,põt recedi ab eo ꝓ nouas probationes, sed post iuramentum delatum à parte parti,& præstitum ab eo nõ potest recedi.ff.eod.admonẽdi.Item procurator, nisi sit vniuersorum bonorum,vel nisi specialiter mandatum sit, iusiurandum deferre non potest.ff.eod.iusiurandum.§.procurator.

5 An & q̃ iuramentũ vide p Bar. Cut. in l.Marcellus. ff.eo. & ibi Ias. & Alex. in l. manifestũ. & turpiliũ ff.eod.

e ¶ *Niſi iuſta de cauſa.*] Puta quia dubitabat, q̃ hoc iuramentũ est de veritate.ff.eo.tit.iusiurandũ,& ad pecunias.1.respon. ff.re.amota.Marcellus.& sic præter iuramentũ de calumnia, iuratur de veritate ab altera parte in isto casu.sim.ℨ.eo.de testi.vlra.Ber.

6 Ibi colligit glo.mul tos casus q̃ est delatio iuramenti & vide in ris secũdum Host.

¶Glo.ſequens exemplificat,ſecundo dat alium caſum ad quem inducit 5. iura.tertio dicit quòd deferens iurat ad calumniam.

f ¶ *Famoſa actione.*]Vt in actione furti & aliis famosis actionibus. & actione rerũ amotarum non refertur iuramentum:vt ff.re.amot. l.Marcellus.6.vlt.& ll.seq.& idẽ est vbicumque lex deferr iusiurandum.C.de fideicõmiſ.l.vlt.& C.de iu.deliberan.sancimus.§. licentia.& C.de iu.do.impe.l.vlt.& C.de his qui ad eccle.cõfu. præsentia.§.sicubi.6.& C.de bo.aucto.iudi.posſ.l.fi.§.vlt.nisi eadẽ lege permittat referẽdi potestas.Itẽ & illud ſcias , q̃ iusiurandum defert, primo iurabit q̃ per calumniã non defert:vt in l.præd. Marcellus, & C.de fideicom.l.vlt.& ff.eo.iusiurandum.§.qui iusiurandum.

SA-

SANE. Quia supra dixerat de iuramento deferendo à iudice,& à parte,ne aliquis crederet hoc iuramẽtũ indistincte posse deferri subiicit hunc.§.in quo ponit notabilem & solemnẽ limitationẽ. Et potest diuidi in duas partes.In prima ponit regulã,In secunda ipsius determinationem:ibi,*Præſumptione vero.*Abbas Sicul.

CASVS. Dicitur hic q̃ si actor omnino deficit in ꝓbatione,reus debet absolui , quãuis nil probet:sed si ꝓsumptio sit pro actore, reo potest deferri iuramentum ad tollẽdum illam ꝓsumptionem,& suam innocentiam ostendendam:& hoc verum est nisi iudex consideratis circumstantiis psonarum & causæ videat iuramẽtum illud deferẽdum actori.Not.in prima parte dilationẽ super tribus iuramentis. In secũda nota q̃ reus debet absolui si actor omnino deficit in probatione. Item iuramẽtũ defertur habito respectu ad honestatem personæ, & quantitatem causæ.

¶Præſumptio vero faciente pro illo , reo deferri poteſt , ad oſtendendam ſuam innocentiam iuramentum , niſi iudex (inſpectis perſonarum & cauſæ circunſtantiis) illud actori videat deferendum.

a ¶ *In probatione.*]Not. q̃ si actor omnino nihil ꝓbat,nec hẽt ꝓsumptionem:reus & si nihil ꝓstiterit,absoluitur. sic ℨ de causa pos. cum ecclesia. & ℨ. vt eccle. bene. vt nostrum. & ℨ. eod. mulieri. & C. de eden. qui accusare. Si vero actor habet ꝓsumptionem pro se,& ꝓtra reũ:tunc cõtra talẽ ꝓsumptionem defertur à iudice reo iuramentum ad purgandum innocentiam suam,vt hic dicit expresse. & C.de his qui ad eccle. confu.ꝓsenti.§.sicubi. & C.eo.in bonæ.quæ intelligitur ſm istum §.vt q̃q; deferatur reo,q̃que actori:quia non distinguitur ibi. & actori q̃q; defertur iuramentũ in defectũ probationis:puta cum habet vnam bonam ꝓsumptionem 1 siue vnum bonum & honestum testem:tunc habito respectu ad quantitatem causæ,& quali tate ꝓsonæ,vt non sit ꝓsumptio q̃ pro tanto debeat deierare,defertur iuramentum ipsi actori.ad hoc ꝓstat optimum arg.ff.de leg. tur.legitimos.& ℨ. de renun.super hoc.in fi.& ℨ.de procu. ex insinuatione.& sic intelligitur.ℨ.de probat.sicut consuetudo.

1 Præter iuramentum proprij qđ causa ꝓbationis dicit secundum Host.

b ¶ *Pro illo.*] ſcilicet pro actore.Bernar.

DE EXCEPTIONIBVS.

¶Supra viſũ eſt de iure actorum.quo muniũtur vt̃ lanceis ſeu gladiis merito ſubiicitur ius reorum,quo muniuntur vt clypeis & loricis.Sicut enim actiones ſunt arma actorum:ita exceptiones arma reorum. Vel ſic.ℨ.viſum eſt de probationibus in genere & in ſpecie,ſed quia vt plurimum fundata intentione actoris reus opponit peremptoriam,vel alias exceptiones contra probationem actoris,congrue igitur ex ordine ſubiicitur tractatus de exceptionibus.

De hac materia habetur 3.q.6.§.exceptio.

DEnique.]Tria sunt dicta.Secundum:ibi,*Quod si.* Tertium:ibi.*Cæterum.*Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit à Papavtrum in persona testium crimina obiici possunt, vt à testimonio repellantur, quibus ante iuramentum vel depositiones nihil fuerat obiectum.Respondet Papa quòd possunt opponi distinguendo in hunc modum,si crimina obiiciantur de quibus nondum fuerant accusati,sed tantum opponuntur in modũ exceptionis,crimina illa probari debent,antequam causa per sententiam terminetur,quæ si probata fuerint, testes à testimonio repellentur:quia dicunt canones:testes absque vlla infamia , vel suspicione,vel macula manifesta in ferendo testimonio requirun tur : ꝙ si sola crimina de quibus alio tempore conuicti vel confessi fuerint,in iudicio testibus obiiciantur,à testimonio repellũtur:quia eorum confessioni non est credẽdũ ꝓtra alios, nisi prius se probauerint innocẽtes.Cæterũ quæreret aliquis:eccc crimina probata sunt ꝓtra testes in modũ exceptiõis,nũquid debẽt testes puniri pœna ordinaria?Rndet Papa,qđ ꝓ hoc nõ debent puniri pœna ordinaria:quia in eos accusatio iuris ordine nõ ꝓcedit,sed sufficit vt à testimonio repellantur,vbi crimẽ qđ eis obiicitur,nõ contingit causam de qua agitur.Nota q̃ testes sine omni infamia debent esse.Itẽ testes conuicti vel confessi de crimine in iudicio à testimonio repellũtur.Itẽ nullus debet puniri sine accusatore.

CAP. I.

DEnique † quòd in dicta & personas testium:& infra. ¶Si crimina testibus obiiciuntur [c] , de quibus non fuerant hactenus accusati [d] , sed tantum per exceptionem opponuntur,probatio illorum criminum exhibenda [e] est , antequam causa per sententiam [f] terminetur: cum (sicut [g] canonica institutta declarant) testes absque vlla [h] infamia, vel suspicione,vel manifesta macula , in ferendo testimonio requirantur.

¶Quòd si sola crimina de quibus ab alio tempore conuicti vel confessi [i] fuerunt, testibus obiiciuntur , à testimonio repelli possunt : quia sicut Stephanus [k] † Papa,& alij † Pontifices multi Romani testãtur, prudentiam.§.sexta.arg.seruata distinctione illius Authen.C. de testi.Authen.si dicatur.Bernar.

† Cap.1. eo. tit.in 2.com pilatione Vide l.1. cũ notatis. C.de testib & Baldũ in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testibus & Barto. post glossam in l.cum apud. C.de testi.

¶Obiiciuntur.]Hanc decretalẽ intellige ſm tenorem illius decre.ſ. de testibus.testimoniũ. & ſm tenorem illius decretalis,præsentium. ℨ.de testibus. *¶Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

d ¶ *Accuſati.*] Si enim accusati & confessi vel conuicti fuissent,indistincte repellerentur, etiam sine alia ꝓbatione si hoc constaret : vt ℨ.de testibus. testimonium:& c.super eo.Itẽ ar.ꝓtra.4.q.3.c.si testes. §.item lege Iulia.Solu. aliud ſm leges,vbi nõ repellitur ab obiectu criminis nisi condemnat⁹ fuisset, & infamis effectus:secundum canones sufficit si probetur criminosus.

e ¶ *Exhibenda.*] Statim vel infra terminũ competentem à iudice statuendum.ℨ.de prob. licet. & ℨ.de offic.deleg.

† Epistola 2.refert Bur decr.ca.164.

† scilicet Felix, Calistus, & Damasus.quorũ refert Burchardus dict. lib. 1. de hac re, chardus l.1. decret. cap. 169. 171. & 172.

f ¶ *Per ſententiam.*]Quidam dicunt vt Tanc.q̃ hoc est verum de illa exceptione qnæ obiicitur in pſonã testis,quæ ante sniam de probatione:illa vero quæ in dicta testium opponitur.ſ. cum testis arguitur de falso,vel actor vsus fuerit falsis testibus vel instrumẽtis,vſq; ad xx.annum potest opponi.C.de falsis.querelam. & ℨ.eo. cum venerabilis,sed in causa matrimoniali in infinitũ posset agi de falso:quia sniã lata ꝓtra matrimoniũ nõ transit in rẽ iudicatã ꝓ tractum tpis. ℨ.de re iuei.lator.& cap.consanguinei.ℨ.de eo qui duxit in matri.cum haberet.& 35.q.9.loci nostri.§.his ita rndetur. Sed si de falso ante sniam fuerit obiectum,& non probatum,post sniam opponi non potest,nisi appellatum fuerit. C. de fid. instr.l. vlt.Et idem vt dicendũ vt alij dicunt,de hac exceptione,quæ opponitur in pſonas testium,ſ.quòd in causa appellatiõis iterũ posset opponi.nam in causa appellationis põt opponi exceptio peremptoria,q̃ debuit proponi ante sniam.C.sen.ref.non pos.l. 2. sed hæc est exceptio pemptoria,saltem p obliquũ siue indirect. quia probato q̃ testes sint ꝑiuri,vel aliàs criminosi,non debẽt admitti aliàs videretur q̃ hæc exceptio esset dilatoria:qđ non est verum. & ꝓterea potuit esse q̃ ista ignorabat in priori iudicio,& post appellationem didicit qđ modo obiicit:vnde saltem cum iuramento,si hoc ante aperturam non fuit protestatus,debet admitti.ℨ.de test.ꝓsentium.qđ hic dr̃:anteq̃ causa per sententiam terminetur, supple,nisi fuerit appellatum:aliàs verum est quod hic dicitur, q̃ citra appellationem non audiretur.

g ¶ *Cum ſicut.*]Supple,quæ,ſ.crimina obiecta,si ꝓbata fuerint, testes repelluntur,& subdit causam,cum, i.quia testes absque vlla. & c.sicut canonica,&c.& sic lege hanc litteram.

h ¶ *Vſque vlla.*]vt 2.q.7. testes. & q. 4.præsul 2. & illa sunt canonica instituta,de quibus hic loquitur.

2 Et supra de testi.licet & c in 1 tertis secũdum Host.

i ¶ *Conuicti vel confeſſi.*]vnde repelluntur si hæc ostendantur sine aliqua probatiõe.ℨ.de test.testimonium.idem erit & si modo cõuincantur.vt in ꝑdict.c.testimoniũ.& intellige istum §.ſm tenorẽ istius capituli,testimonium.vt ibi dixi:vt ſ.si in crimine pseuerãt, repellantur & in ciuili,& in criminali:si sunt emẽdati, admittant in ciuili & criminali,cum ciuiliter agitur:dũmodo ipsos non cõmitetur infamia.& hoc est quod sequitur in fi.ſ.nisi prius, &c. In criminali vero nullo modo,q̃tũcũq; egerint pœnitentiam, vt ibi.

k ¶ *Stephanus.*]3.q.11.c.1.2.& 3.

¶GL.ſeq.obiicit ad vtramque diſiunctiuam,& ſoluit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Innocentes.*] Si fuerint cõuicti per testes, nõ vt q̃ possint ꝓbare se nõ esse tales: quia talis negatiua nõ admittitur ꝓtra testes. ℣. de ꝓbat. ad nostrã. & si fuerint cõfessi, nõ possunt ꝓbare ꝓtrarium. quod enim, quisquis sua voce dilucide ꝓfessus est, in eũdem casum ꝓprio testimonio infirmare non potest. ℣. de ꝓbationibus. per tuas. & C. de nõ numerata pecunia, generaliter. quia cõfessioni primæ stãdum est. ℣. de præsumptionibus. literas. & expone, innocentes, scilicet p pœnitentiam. ℣. de testi. testimonium. Littera ista, nisi prius se ꝓbauerint innocentes, sic debet intelligi, id est, nisi ꝓbauerint se emẽdatos de crimine. & egisse pœnitetiam. & hoc si fuerit, innocentes reputãtur, & ita demum admittũtur, vt dictũ est in nostra proxima. vnde nõ obstante eo q̃ confessi vel conuicti fuerint: & hoc ꝓbare possunt per facerdotem suũ. 50. dist. in capite. & 2. q. 1. si peccauerit in fi. & ℣. de simo. nemo.

b ¶ *Caterũ.*] Rũsio tacitæ quæstionis: posset aliquis quærere an testes, quibus crimina ꝓbantur in modũ exceptionis, sint ꝓpter hoc puniendi: Respondetur q̃ non.

c ¶ *Siue confessi.*] Ex eo q̃d dicit, cõfessi, est optimum argumẽtũ q̃ testes tenetur rũdere an sint criminosi: quia si tenẽtur cõfteri cũ opponitur exceptio ꝓtra eos, vt inntiit hæc littera, multo fortius q̃ examinãtur. De hoc dixi supra. de testibus, cum causam. & q̃d dicit, cõfessi: & hoc intellige q̃n examinabãtur, & interrogati fuerunt a iudice sup crimine: & ipsi sunt confessi, licet rũdere nõ tenerentur. & ideo non creditur eis cum iaceãt in crimine 2. Vel dic q̃ debent interrogari q̃n crimina in modum exceptionis testibus opponuntur, vt dictum est, cũ in littera ipsa hoc dicat. sed illud numquam vidi fieri. Et est argumentum, q̃ si iudex recusetur coram arbitris, potest ab eo quæri, & debet inde dicere veritatem, & hoc vide fieri sæpe.

d ¶ *Pæna.*] vt ℣. de ordine cognitionum. cum dilectus. vbi de hoc. ff. de his qui notantur infamia. Lucius.

¶ *Glossa sequens recitatur per obiectionem, & soluit quòd hoc speciale, & dat simile.*

e ¶ *Contingere.*] Si enim crimen q̃d obiicitur testi, contingit causam de qua agitur, non solum repellitur, sed etiã punitur: sicut cũ vir accusat vxorẽ de adulterio, & ipsa excipit de lenocinio, q̃ ipse tradidit eam adulterandam. ff. de adul. l. 2. ℣. si publico, sic & testis qui in testificãdo vacillauerit, siue falsum dixerit, punitur. C. de test. nullum. & 4. q. 3. c. siteſtes. ℣. item qui falso. sim. ℣. de conf. super. & ℣. de elect. super. eo. c. per inquisitionem. argu. alias puniri non debet: quia nõ agitur de hoc: vt hic dicit, sed in eo in quo agitur, scilicet quia repellitur à testimonio.

¶ Istã enim sunt capitula, ſ quę delinquisse, & pœnitẽtiã fe. & hũc tenea, licet Tanc. Vin. G f Phil. & Inn. hic d xerint, q̃ ꝓbata etat innocentia, eo ipso q̃ non probat cõtrariũ allegat de ꝓximo dudũ cum inmittebus. o. And.

† Cap. 1. e. tit. in 3 cõpilat.

Et de materia vide Silueſtrum in ſum. ver bo: excoica tio. & Sanũ lib. 4. sent dist. 22. q. 1. art. 4.

† requisitũ

a Concor. l. 2 & ibi Bal. ſ. quòd obſeruare. C. de iur. calum. g. o in l. qui vtaſſe. ſ. ſi patet ff. de iuriſdict. ran.

Nobis.] Communis diuiſio. secunda: ibi, *Nos.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis est excõicatus maiori excõicatione, puta Titius: Martinus participauit Titio scienter in locutione vel oratione: & sic Martinus est excõicatus minori excõicatiõe: ecce Titius accusat Martinũ, Martin⁹ excipit ꝓtra Titiũ, dicẽs ipsum esse excõicatũ maiori excõicatione: Titius implicat ꝓtra Martinũ dicẽs: Tu nõ potes excipere ꝓtra me, q̃a tu scíeter participaſti mihi in oratione vel in locutione: quæritur vtrũ Martinus possit repelere Titium a ſua accuſatione, non obſtãte replicatione Titij? Rñdet Papa q̃ Titius bene potest repelli a ſua accusatione nõ obstãte replicatione: quia Titius remotus est a cõione fideliũ: Martin⁹ vero solũmodo à participatione sacramẽtorũ. Nota q̃ excõitus maioris excõicatione repellit ab agendo, sed minori excõicatiõe ligatus non repellitur, quia non est remotus à cõione fidelium.

¶ *Glo. seq. ebucit, & tripliciter soluit.*

non est credẽdum contra alios eorum confessioni, nisi prius se probauerint innocẽtes. ¶ Cæterum b ſi de criminibus ad ſolam exceptionem obiectis, testes conuicti fuerint siue confeſſi c, pœna d ordinaria mulctari non debent: cum accusatio in ipſos ſecundum iuris ordinem non procedat. Sufficit ergo ſi à perhibendo teſtimonio repellantur, præſertim vbi crimẽ, quod eis obiicitur, causam de qua agitur, contingere e non videtur,

¶ Innocentius tertius archidiacono Richemundiæ.

¶ Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obstat communionis replicatio.

CAP. II.

A† Nobis ex parte tua fuit quæſitum †, vtrum is qui excommunicato in locutione vel oratione ſcienter cemmunicat, excõmunicatum ipſum à ſua possit accusatione repellere, cum ille communionem huiusmodi replicet contra eũ. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd ipse ab accusatione f illius poterit remoueri, cum primus à communione fidelium sit excluſus, ſecundus vero tantum à ſacramentorum g participatione sit † remotus.

¶ Idem Audiceñ. † epiſcopo.

¶ Habens plura beneficia, contra alium de pluralitate non excipit. h. d. Io. And.

CAP. III.

CVm † eccleſiaſticæ prouiſionis officium: & infra.

¶ Mandamus, quatenus Ia. faciatis præbendæ illius, de qua per Celeſtinum prædeceſſoré noſtrũ noſcitur inueſtitus, pacifica poſſeſſione gaudere: cum exceptionem illam quòd præfatus Ia. in alia eccleſia beneficium poſſidet, ei non poſſint opponere h quos conſtat varia beneficia in diuerſis eccleſiis obtinere.

f ¶ *Accusatione.*] Dubitatio fuit in hoc, cum enim prius cõicauerit ei, non videbatur postea ei obiicere posse excõicationem, cũ approbauerit mores illius. ℣. de accuſa. nulli. ℣. de iureiur. quemadmodũ. & ff. de adult. l. ſi vxor. in fin. & ff. de neg. geſt. Pomponius 1. 8. q. 2. dilectiſsimi. 32. q. 5. horrendus. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. ſ. item ſi quis teſtibus & ℣. de his quæ ſi. à maio. parte cap. ex ore. Item non debet alij obiicere q̃d ipſe noluit ſeruare. ℣. de ꝓben. per illorum. & ℣. c. pxi. & ℣. de appellan. fit. & ℣. de electi. bonæ. Sed his oĩbus pót rũderi cum Auguſt. Nonnullos ſuſtinem⁹, quos inuiti toleramus. 24. q. 1. q̃quis. Præterea alia est ſolutio. ꝓdicta locũ habent in accuſationibus: vt ℣. de sent. excõ. in ꝓsentia. vt ſi aliquis participauerit excõica to, non poteſt ei poſtea opponere excõicatiõnẽ, vel ipſum denũcia re, cũ ipſum nõ duxerit euitandum. ſic loquitur illa decre. in ꝓsentia. ſecus in exceptiõibus, vt hic: quia licet reus ſit excõicatus minori excõicatione. ſiue etiam maiori, poteſt excipere ꝓtra actorẽ, cum q̃ælibet legitima defenſio ſit ei reſeruata: vt ℣. ex cõi inter. & c. dile. ꝓtra innuitur hic vbi dicit, ſecundus vero, &c. q̃ ſi accuſatus eſſet maiori excõicatione notatus, non poſſet ſuum accuſatorẽ repellere à ſua accuſatione: quod nõ eſt verum, vt dicũt iura proxime dicta, & alia plura: vt patet ℣. eo. dilectæ & c. ſignificauerunt. quia nec infamis infamem, nec criminoſus criminoſum poteſt accuſare. 32. q. 6. nihil iniquius. & 3. q. 7. iudicet. & ℣. de adult. c. pen. & vlt. & C. de adult. q̃n Alexandrum. vnde ſupple ibi, maxime. Secũdus vero à ſacramentorum cõione maxime: quia idem eſſet ſi eſſet remotus à cõione fidelium: licet Gratianus eſſet in ꝓtraria opinione p id q̃d legit 2. q. 7. alieni. q̃d patet in hoc. ſ. q. eſt ꝓtra. ſed illud eſt ſpeciale. Fallit tamẽ vbi prosequitur quis iniuriã ſuã. 4. q. 7. oibus. Item fallit in eſpõ. vt ℣. de accuſa. nulli. & illud fuit ſtatutum in odiũ 3 eſporũ: quia non debent eſſe tales, habere prauos homines & viles in familia ſua. 2. q. 7. cũ paſtoris. g ¶ *A ſacramentorum.*] ℣. de ſenten. excom. ſignificauit ꝓtra, ſed dicendum illud videtur eſſe ſpeciale in excõatis à Papa, vel poteſt habere lo cum q̃n cõicat ei pro quo excõicatus eſt. ℣. de ſentẽ. excomm. nuper. & c. ſi concubinæ. vel ibi fuit excommunicatus cũ omnibus ſuis fautoribus ſuis. n. q. 3. excellentiſsimus.

† Cap. 3 eo. in 3. com pilatione.

Ex pro in obiectu vi de Antonũ de Buttrio in fi. cũ q̃s q. 6. nihil iniquius. 4. q. 1. ſpol. 3. ſi quis teſtibus. ff. de reg. iur. cum par. & ℣. de adul. c. pen. & vlti. Sed vſ q̃ noie eccleſiæ Poterãt obiicere: quia delictũ ꝓſonæ, &c. 16. q. 6. ſi epm. & ℣. eo. cum venerabilis. Sed nõ debent pp hoc admitti: quia ſic alia via conſequerentur id q̃d volebant, q̃d eſſe nõ debet. ℣. de procu. tuę. & quia non expedit eccl̃æ hãc

† Dicitur ſic decet in plu ribus aute quæ.

† Laudũ.

† Cap. 2. eo. tit. in 3 cõpilat. Facit ad do ctrinam quod hoc. ſi ſponſa. & c. 16. q. 6. ſi epm. & ℣. eo. cum venerabilis. Sed nõ debent pp hoc admitti: quia ſic alia via conſequerentur id q̃d volebant, q̃d eſſe nõ debet. ℣. de procu. tuę. & quia non expedit eccl̃æ hãc

† Vide tex. in C. de bon. excep. & in l. 2. & ibi Bart. ff. de iudic.

† Vide tex. in Authen. qui ſemel C. de proba.

exceptionẽ opponi, immo expedit eccleſiæ plures habere diuites clericos vt eã poſſint melius defendere, & imperiũ & fiſcus abũdabit vtens ſubiectis locupletibus. in Authen. vt iudi. ſine quoque ſuffra. ſ. 1. coll. 2. Sed pone q̃ aliqui ſint qui non habent plura beneficia, nunquid poſſunt opponere? Dicũt ꝓdicti Tanc. & Io. q̃ nõ ſint admittẽdi: quia ſic alij eſſent conſecuti ꝓ illos quod ꝓ ſe nõ poterãt, quod eſſe non debet. ff. de bo. lib. quærit. arg. 46. diſt. ſicut non ſuo. ff. de admi. re. ad ciui. per. l. 2. in prin. Item i ſi nõ habẽtes plura beneficia qui obiiciũt hãc exceptionem, aut elegerũt alios, aut electi ſunt ab illis: Si alios elegerũt, tali exceptioni renũciaſſe videnſ: vt ℣. de cõſti. cum acceſſiſſent. & ℣. de ꝓben. pro illorum. Si vero electi ſunt a talibus, nõ poſſunt hoc obiicere, cũ habeãt cauſam ab illis qui hoc opponere non poſſunt. arg. 16. q. 3. ſi ſacerdotes. in fi. & ff. de iu. do. cum in fundo. & indignum eſt vt illi admittantur ad repulſionẽ illorũ quorũ repellerent auctores. ℣. de teſt. licet ex quadã. Et ex hoc ſequitur, q̃ ſi aliquis nõ facit mentionẽ in reſcripto de beneficio ſuo, q̃ capitulum non poteſt ei obiicere de falſitate reſcripti, cũ eis nõ cõperat talis exceptio, & tũ reſcriptum non valet, ſed tũ valet quantũ ad hoc ℣. de ꝓben. pro illorũ. Plerumq; enim daſ actio ei qui nõ poteſt agere, ideo quia reo nõ cõpetit exceptio. ff. ſi ſer. ven. loci. 6. pen. & ℣. de me. cau. ad audientiam, & ℣. de iureiu. debitores. Mihi vſ q̃ Vinc. melius dixit, non obſtantibus rõnibus aſsignatis: & ideo illi ſaltem qui non habẽt alia beneficia, bene poſſunt hanc exceptionẽ opponere, & defendere eccleſiam. ℣. de conſeſ. ꝓben. ex parte. & ℣. eod. dilecti. immo vnus ſolus poteſt ſe opponere: vt 12. q. 2. nõ liceat. quia vtilitas eccleſiæ in hoc procurat, & ideo audiendus eſt. ℣. de his quæ ſi. à ma io. par. cap. cũ in cunctis. & 31. diſt. Nicæna. quin iſti qui ſe opponũt procurent vtilitatem eccleſiæ, non dubitatur: q̃a ſi iſte, q̃ plura beneficia habeat, reciperetur, læderetur eccleſia: cum nõ poſſit continuam reſidentiam facere, ad quam de iure cõi tenetur, & ita nõ poſſet eccleſiæ deſeruire. fauore enim eccleſiæ, & ꝓp vtilitatẽ ipſius eccleſiæ ſtatutum fuit vt clerici debeãt in eccleſia reſidere. Nec ob. q̃d dĩ q̃ iſti receperũt alios habẽtes plura beneficia, ergo non poſſunt amplius hanc exceptionem opponere. hoc nõ eſt verum. Si enim ſemel male fecerunt, non ſequitur q̃ poſtea idẽ facere debeant 1. Et licet renunciauerint exceptioni ſuæ ꝓtra vnũ, nõ renunciant contra alios. & quia res inter alios acta non prodeſt alijs, nec nocet. ℣. de re iud. c. pen. cum ſui concor. arg. ad hoc. ℣. de terra. & c. accedentibus.

a Concor. l. 2. & ibi Bal. ſ. quòd obſeruare. C. de iur. calum. g. o in l. qui vtaſſe. ſ. ſi patet ff. de iuriſdict. ran.

¶ Idem epiſcopo Helien.

¶ Iudex ſtatuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas: poſt quem excipientem non audiet, niſi in tribus caſibus hic exceptis.

CAP. IIII.

PAſtoralis †: & infra. ¶ Quoniam per dilatorias exceptiones, malitioſe nõnunquam cauſarum terminatio prorogatur, inquiſitioni tuæ reſpondendo decernimus, vt infra certum tempus à iudice aſſignandum, omnes dilatoriæ proponantur †: Ita quòd ſi partes ex tũc b aliquas voluerint opponere, quas non fuerint proteſtatæ c, nullatenus audiantur d †: niſi forte aliqua de nouo c ſibi cõpetens exorta fuerit: vel is, qui voluerit eam opponere, ſi illius notitiã pueniſſe. Nor. q̃ iudex pót ſtatuere terminũ ad dilatorias ꝓponẽdas. nec p oſtmodũ poſſunt ꝓponi niſi in trib⁹ caſibus hic cõtentis, ſ. ſi fuero, ꝓteſtatus, ſi de nouo mihi ꝓetat, vel ſi iurem poſtmodũ eam ad meam notitiã puenſſie. Itẽ quæ de nouo emergunt, nouo auxilio indigent. Itẽ ꝓ iuramentum, ꝓbat cõſcięntia alicuius. Item nota hic caſum vbi iuramento vnius creditur in præiudicium alterius. ¶ *Glo. ſeq. recip. q uæſtio.*

a ¶ *Dilatorię.*] Secus de pemptoriis, & de exceptioẽ excõicatiõis 2, q̃ pñt ꝓponi, q̃ncũq; de his dr. ℣. e. exceptionẽ. b ¶ *Ex tunc.*] i. poſt terminum ſtatutum à iure & finitum.

¶ *Gl. ſeq. recip. q uæſtionẽ, nunquid ſufficiat generalis proteſtatio.*

† Hęc duo verba monachis Farſen. deſunt in antiquis.

† Cap. 2. tit. de iudiciis in 4. compil.

† Algento.

c ¶ *Proteſtatæ.*] ℣. de teſti. ꝓſentiũ. & intellige proteſtatæ noſando ex

† Malis.

preſſe exceptiões, quæ ſcribi deberẽt. ℣. de proba. q̃n vt ſi velit propo nere exceptiõẽ recuſationis, illam primo dẽt ꝓponere: & ſup illa tm procedere, de aliis pót ꝓteſtari ſic: ſaluis aliis dilatoriis, q̃ tales ſunt, & dẽnt notari, probãdis ſuo loco & tpe poſtq̃. cognitũ fuerit de cauſa. eo. ſuſpiciõe. de hoc dixi ℣. de prob. q̃n. nec ſufficit dicere in genere, tit. vbi vide ſaluis aliis exceptiõibus: q̃a p hoc nulla videretur prouiſio huius decr. ℣. de ꝓfirma. vti. vel inut. bonæ. ar. ℣. de dolo & ꝓtu. ex litteris.

2 Idem Hoba. q̃n vt ſi velit propo & Gulie. in Spec. eo. tit. §. 2. verſi. ſed nunquid poſit & hoc eſt verũ hodie per Clemen. excõi. de cationi. eo. tit. vbi vide Ioan. Andr.

d ¶ *Audiantur.*] Sic etiam dicit lex, q̃ ſi aliquis propoſuit vnã exceptionem & ſuccubuit, ſi vult aliã poſtea proponere, hoc faciat infra terminũ conſtitutum. Inſtit. de excu. tur. §. q̃ aũt. & hoc verũ eſt, q̃ ſimul poſſunt proponi cũ alicui cõpetunt plures exceptiones, q̃ nõ ſunt ꝓtrariæ, ſed in ꝓtrariis ſecus: vñ ſi primo propoſuit vnam & ſuccubuit: volẽs poſtea ire ad aliam, bene admittitur. C. de inof. teſt. ꝓtra maiores. & ℣. rit. prox. auditis. & ita patet q̃ hic ꝓditur exceptio ſi nõ ꝓponaſ ℣. terminum ꝓſtitutum, ſed actio non ꝓditur. Simile in accuſatore: quia ſi nõ proſequit accuſationem ſuam infra terminum, poſtea nõ auditur. ℣. de accuſat. veniẽs. & C. qui accu. non poſſ. l. 3. & 4. q. 5. quiſquis. de hoc dictum eſt ℣. de proba. licet. immo punitur in libra auri qui exceptionẽ dilatoriã poſt litis ingreſſum proponit. C. de excep. l. ſi quis aduocatus.

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. quid ſi poſt lit. conteſta. oritur.*

e ¶ *De nouo.*] i. poſt terminũ ſtatutum idẽ eſſet, ſi etiã poſt litem ꝓteſtatã exorta ſit. ℣. de of. deleg. inſinuãte. q̃a q̃ de nono emergũt auxilio indigẽt. ff. de inter. act. de ætate. ℣. ex cauſa. & noua res nouum ꝓſiliũ & remediũ exigit. ff. de ven. inſpi. l. 1. in prin. Et ſi noua cauſa alleget, puta quia fideiuſſor mortuus ſit, iterum æquũ erit ꝓſtare cautionẽ. ff. vt in poſ. le. plane. & nouis morbis noua ꝓuenit antidota ſparari. ℣. de iura. calum. cæterũ. 50. diſt. vt cõſtituerẽtur.

¶ *Gl. ſeq. inducit ſimile. quærit quid ſi poſt conteſtationem innoteſcit: ponit opi. affirmatiuam, ſoluit negatiue.*

f ¶ *Poſtmodum.*] i. poſt terminum conſtitutum, infra quẽ oẽs dilatoriæ proponãtur. ſic ℣. de teſti. ꝓſentium. & ita iuramẽtũ eſt hic, & ibi legitima probatio. Sed quid ſi poſt litem cõteſtatã vellet iurare, q̃ poſt ipſam conteſtationem ad notitiam ipſius puenit, quę tũ non eſt exorta de nouo, ſed erat ab initio, puta conſanguineus erat iudex impetrantis, vel impetrans vaſallus iudicis, vel aliqua alia conſimilis, ſed hoc reus ignorabat, nunquid debet audiri? Dicunt quidam, q̃ ſic Mihi vſ quòd amplius non audiatur: quia ab initio debet inquirere de huiuſmodi dilatoriis: quia vigilantibus & non negligẽtibus iura ſubueniunt. ff. qui. ex cau. ma. non enim. ff. de eden. veluti. & facilitati & negligẽtiæ ſuæ imputet. Neq; eñ oporret per ſingula momenta onerari actorem. ff. vt in poſ. le. ſi is à quo. ℣. vlt. ſic eñ non eſſet litium finis. & hoc quod dicit hic locum habet in exceptionibus facti, & nõ iuris ꝓ: quia nemini licet ius ignorare. ff. de iur. & fact. igno. l. regula.

† Id eſt quia bus ignoranon ius, ac ſi diceret, ſi ignorabam iudicẽ conſanguineũ. ſed ſi ignorabam eum ꝓpter hoc recuſari poſſe, mihi imputabit, Ioan. Andr.

CVm † inter Priorem & cõuentum de Argentolio † ex parte vna, & nobilem virum S. de Malileone † diœceſis Pictauien. ex altera, ſuper damnis & aliis coram vobis ex delegatione noſtra quæſtio verteretur, procuratore ipſius nobilis veſtrum volente declinare iudicium, eo quòd duos ex vobis habebat ſuſpectos: procurator, monaſterij alle-

CAP. V.

dem faciat iuramento, ſe poſtmodum f ad illius notitiam peruenisſe.

¶ Idem monachis † Farſen.

¶ Excommunicatus excipere, appellare, et omnem defenſionem facere poteſt: ſed recõ uenire non poteſt.

CAP. V.

CVm † inter Priorem & cõ uentum de Argentolio † ex parte vna, & nobilem virum S. de Malileone † diœceſis Pictauien. ex altera, ſuper damnis & aliis coram vobis ex delegatione noſtra quæſtio verteretur, procuratore ipſius nobilis veſtrum volente declinare iudicium, eo quòd duos ex vobis habebat ſuſpectos: procurator, monaſterij alle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gauit, ꝙ cū nobilis excōicationis vinculo teneretur adstrictus, exceptionem hmōi proponere non valebat: Iudices cosuluerunt dūm Papā, & ipse rn̄det, ꝙ ipsi nobili, quælibet ligitima defensio reseruatur in iudicio, & pcipue iudicis recusatio, cū periculosum sit sub iudice litigare suspecto: & Apostolica sedes iudicib⁹ suspectis causā ex certa scie tia nō ꝓmittit: vnde nō ꝓsideratur fauor excōicati, sed æquitas iudicā tis: & absurdū esset vt reo ꝓtra actorē defen sionis copia denegef: sic condemnaretur, qui deberet absolui aliqñ: nec excōicato denega da est absolutiōis sententia, qñ est in causa absolutionis: & si cōdēnetur potest̄ appellare si ꝓtra iustitiā fuerit cōdēnatus: & eadē ratiōe alia suffragia in vno & eodē iudicio nō denegantur eidem. Sed excōicatus recōuenire actorem nō potest: ne si in defensione sustinet, ad impugnandū extēdatur. Nota ꝙ periculo sum est litigare sub iudice suspecto. Ité i iudiciis æquitas seruāda est, & non fauor. Item iudiciū claudicare non debet. Item excōicatus potest appellare, & ois legitima defensio est i li talua in iudicio, sed agere vel reconuenire non potest. Item fauorabiliores sūt rei quàm actores.

† vide Hostiē. in sum tit. de recusat. §. quæ sunt iustæ causæ.

† Aliàs, scié tia. Et de hac clausula: ex certa scientia. qd operatur, vide Antonium Gabrielium lib. 6. com. opinio. tit. de clausulis conclusio. 1.

¶ *Glo. seq. inducit duo similia. Secundo obucit & soluit. Tertio quærit, & soluit.*

a ¶ *Legitima defensio.*] Hic manifeste patet, ꝙ excōicatus pōt excipere & defendere se in iudicio: vt ℣. eo. dilecti. & c. dilectæ. & c. significaucrūt. & potest appellare, & appellationem ꝓsequi ℣. eo. c. vlt. & eadem defensio competit excōicato, quæ competit non excōicato, sicūt eadē defensio cōpetit seruo quæ libero. ff. de accu. seruos. Et libertus qui aliàs patronum accusare 1 nō potest, in ipsum patronū retorquere potest accusationē si à patrono accusetur. ff. de bo. lib. qui cum maior. §. si libertus. quia ignoscendū est illi qui prouocatus voluit se vlcisci: vt ibi. Et sic pōt excipere de pacto de non petendo, & exceptionē probare, nō obstante ꝙ lex dicit, ꝙ reus in exceptione fiat actor. ff. de ꝓb. in exceptionib⁹. qa quicquid facit, ad sui defensionē facit. Ité qualiter ꝓstabit sacramentum calumniæ, cum sibi non liceat ingredi sacra, multo minus & tangere? 5. dist. ad eius vero. & 44. dist. nulli clerico. Et quibus cætera sacramenta negantur, quō vnū genus sacramenti putatur posse concedi? 95. dist. illud. In illo casu ꝓcessum est à iure in ꝙdiū potius excōicati, ꝙ oīa posit facere quæ ad causam ꝓtinēt, & sic iurabit, & oēs participantes sibi occasione litis nō incidūt in canonem, cū talis cōio sit potius ad damnum suum, q̄ ad cōmodū. Sed quid si excōicatus conuenitur sup eo pro quo fuit excōicatus iniuste, nūqd poterit excipere ꝙ nō tenetur rn̄dere nisi restituatur ei cōio hominum, qua fuit iniuste priuatus? Dicit Io. 2 ꝙ sic, nec tenetur antea rn̄dere, dummodo ostendat ꝙ iniuste fuit excōicatus. 3. q. 2. c. 1. & 2. q. 5. super causa. in fin. quia omnia iura sunt restituenda corporalia & incorporalia. 2. q. 1. nullus potest. & 3. q. 2. c. si episcopus. Et sic not. ꝙ qui remotus est à quolibet actu legitimo, tamen excipere potest.

2 Et hoc vere si agat excōicator, vel is qui fecit il lu excōicari: secus si alius. arg. supra. de relat. ꝓpo. f. requés. lib. 6. Io. An.

b ¶ *Suspecto.*] Vt 3. q. 5. ꝙ suspecti. C. de iudi. apertissimi

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

c ¶ *Conscientia.*] Arg. ꝙ sententia lata à iudice suspecto posit retractari, si detecta fuerit suspicio: quia litteræ sic obtentæ nullā vi dentur conferre iurisdictionem. De hoc dictum est 5. de rescrip. ad audientiam 2. Et not. ꝙ omne rescriptum habetur suspectum qđ de conscientia Papæ non emanauit. de rescr. cum dilecta. & ℣. de consir. vti. vel inuti. porrecta.

d ¶ *Claudicare.*] Not. æqualitatem seruari in iudiciis. 3. de iud. nouit. & 4. q. 4. c. 2. & 3. q. 9. c. vlt. nec debet actori licere quod reo non licet. ff. de reg. iur. non debet 2.

e ¶ *Remedium.*] quia sicut potest excipere, vt dictum est, sic potest gauit parti eiusdem nobilis (cū esset vinculo excōmunicatiōis adstrictus) exceptionis huiusmodi beneficiū interdictum: & infra. ¶ Inquisitioni vestræ duximus respōdēdum, quòd prædicto nobili legitima defensio[a], in iudicio reseruatur: & maxime iudicis recusatio †: cum periculosum sit corā suspecto [b] iudice litigare: ac suspectis iudicibus sedes Apostolica causam de certa conscientia [c] † non cōmittat. vnde in talibus nō excō municati fauor attēditur, sed æquitas iudicātis, cū nō debeat claudicare [d] iudiciū: ac satis videatur absurdum, si actore impugnante, reo defensionis copia denegetur, quia sic condēnaretur multotiens absoluendus. ¶ Porro cum excommunicato, quando in causa absolutionis existit, nō sit iusta denegāda sententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium [e], si contra iustitiam condemnetur, qua ratione in vno eodemque negotio ipsi alia legitima [f] subtrahantur suffragia, non videmus †. ¶ Cæterum non sic in reconuentione [g] sentimus, ne quod in defensionis remedium substinetur, ad impugnationis materiam extendatur [h].

¶ Idem monachis Farsen. †

¶ *Excipiens non videtur fateri ea quæ in exceptione includuntur. Et exceptio falsi potest etiam post sententiam opponi.*

CAP. VI.

CVm† venerabilis frater noster I. Sabinen. episcopus coram dilectis filiis nostris R. tituli sanctæ Anastasiæ presbytero, & P. sanctæ Luciæ diacono cardinalibus, quos sibi & R. procuratori vestro cōcessimus auditores, ecclesiam sancti Viti cum suis possessionibus & pertinentiis petiisset, asserens eandem ad se in spiritualibus & tēporalibus pertinere: Idem nondum episcopi intentione fundata præpropere † sic respōdit: quòd & si dicta ecclesia dudum

a ¶ *Legitima defensio.*] Similem 1 casum habes. 3. de trās. præterea.

b ¶ *Responsionem.*] Fatetur per procuratorē monasterij. s. vbi dixi, ꝓpere sic rn̄dit. sed in hoc nō bene allegabat eps pro se: quia huiusmodi repentina litis ꝓtesta. non ꝓiudicabat monasterio. in Authen. de exh. re. §. illud. coll. 5. arg. 32. q. 1. apud. & 5. q. 5. c. qui ambulat. §. sed aliud. ibi: qui aūt incōsiderate loquitur, sentiet mala. 50. distin. ponderet. & merito: quia litis contestatio directe debet fieri p interrogationem & rn̄sionē directam affirmando vel negando simpliciter. 3. de lit. contesta. c. vnico. & 3. elect dudum 2. Sed hic procurator sub forma exceptionis sub conditione rn̄det vt patet, ex ipsa rn̄sione, & p id qđ postea sequitur in littera, vbi dicit, vel per procuratoris rn̄sionē.

¶ *Glo. seq. enumerat actiones bonæ fidei, dicens quare sic dicuntur & in quo differunt.*

c ¶ *Bonæ fidei.*] Quæ 2 sint actiones bonæ fidei, habetur Insti. de actiō. §. actionum. & cōnumerātur ibi. xvij. s. actio ex vendito, empto, locato, & conducto, negotiorum gestorum, mādati, depositi, pro socio, tutelæ, cōmodati, pignoraritia, familiæ erciscundæ, cōi diuidundo, ꝓscriptis verbis, quæ de æstimato proponitur, vt si rē meam do tibi, & æstimo vt eam vendas pro x. aut x. reddas mihi aut rem. ff. de æstima. actio. l. 1. & ꝓmutatio, de qua sit hic mentio, & hēreditatis petitio. Aliæ vero dnr actiones stricti iuris: vt actio ex mutuo, arbitrium, & consimilia. Nec dūr bonæ fidei, quia in eis tm seruari debeat bona fides: qa in ꝓtractibus stricti iuris seruari dēt bona fides: in quocūque ꝓtractu bona fides interuenire dēt. C. de actionibus & obligationibus, bona. Ideo dicūtur stricti iuris: qa nō venit in eis nisi quod stricte exigit actionis natura: vt nō venīūt vsuræ ex mora in ꝓctibus stricti iuris, nisi specialiter sint ꝓmissæ. ff. de negotiis gestis. quia tātumdem. & C. vsuris. l. 3. Sed in ꝓtractibus bonæ fidei veniūt vsuræ ex tpe moræ. ff. de actiōib⁹ empt. & vend. Iulianus. §. ex vendito. & ff. de vsu. mora. §. in bonæ fidei. Nota in actionibus stricti iuris non venit interesse, si rē dari mihi est in obligatione. secus in rem tradi vel factum. ff. de verb. oblia. vbi aūt. §. vlt. & l. si fundum. & ff. de re iudi. si quis ab alio. & venit in §. vlt. 3 Sed oia ista accessoria veniunt in bonæ fidei iudiciis. ff. de actio. emp. & vend. l. 1. in princ. sed non veniūt in ꝓtractibus stricti iuris. Item in bonæ fidei actionibus qñque veniunt ea de quibus nihil est cogitatum, vt ruta, cæsa, & similia. ff. de act. empt. & vend. l. fundi. §. si ruta. & 3. de cauſ. pos. cum ecclesia & ibi quædam de his tangūntur. In actionibus bonæ fidei multum exuberat officiū iudicis, & pinguius q̄ in actiōibus stricti iuris, & illis rationibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dicuntur stricti iuris.

1 Et dissimi lem, nam tibi ex tali posi. condē. natur reus, licte absoluatur, sed ibi respondendo cōfessus fuit hic ex cipiēdo ꝓposuit, vt ibi not. Io. An.

2 De actiō nibus stri. cti iuris & bonæ fidei accurata di ꝓputatio.

3 Et vide quod dicit. no. cōsulunt nec in sub. dilate iu dicis similis: quia ibi agitur de re ꝓpria. Hic interesse fidei. Nota in actionibus stricti iuris non venit interesse, si rē dari mihi est in obligatione. secus in rem tradi vel factum. ff. de verb. oblia. vbi aūt. §. vlt. & l. si fundum. & ff. de re iudi. si quis ab alio. & venit in §. vlt. 3 Sed oia ista accessoria veniunt in bonæ fidei iudiciis. ff. de actio. emp. & vend. l. 1. in princ. sed non veniūt in ꝓtractibus stricti iuris. Item in bonæ fidei actionibus qñque veniunt ea de quibus nihil est cogitatum, vt ruta, cæsa, & similia. ff. de act. empt. & vend. l. fundi. §. si ruta. & 3. de cauſ. pos. cum ecclesia & ibi quædam de his tangūntur. In actionibus bonæ fidei multum exuberat officiū iudicis, & pinguius q̄ in actiōibus stricti iuris, & illis rationibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dicuntur stricti iuris.

f ¶ *Legitima.*] arg. ꝙ qua ratione vnum alicui cōceditur, & omnia quæ sunt eiusdem censuræ, sunt concedenda. arg. 4. dist. denique. in fin. & 5. dist. ad eius vero.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

g *Reconuentione.*] Sic ergo patet, ꝙ licet pos sit excipere & appellare, non potest tn̄ recōuenire. rō reddit in littera sequenti. qñque tn̄ 1. †. cum hic admittitur reconuētio nota. C. de vbi non admittit con- condi. indic uentio. 3. q. 8. cuius in biti agendo. & ff. de iud. l. 2. §. sed si agant. Sed nunquid potest excōicatus cōpensare? Dico ꝙ nō: quia qui cōpensat, quodammodo agit, sed si ageret, repelleret per exceptionem: ergo non potest compēsare, non Riche ff. de compen. quæ cūmunitas. que. immo & si vellet opensare: & ab aduersario admitteretur, iudex. ex officio suo ipsū debet repellere. ℣. eodē. exceptionem. in fi. quia quod vna via prohibetur, alia cōsequeretur, quod esse non debet. 5. de procu. cap. tuæ. Bern. ¶ *Extendatur.*] Sim. ℣. de eccles. ædific. an. cum dicat Apostolus. in fi. r. respōso.

† Facit ad hoc tex. in littera sequenti. qñque tn̄ 1. †. cumibi admittitur reconuētio nota. C. de vbi non admittit con- condi. indic uentio. 3. q. 8. cuius in biti agendo. & ff. de iud. l. 2. §. sed si agant. Sed nunquid potest excōicatus cōpensare? Dico ꝙ nō: quia qui cōpensat, quodammodo agit, sed si ageret, repelleret per exceptionem: ergo non potest compēsare, non Riche ff. de compen. quæ cūmunitas. que. immo & si vellet opensare: & ab aduersario admitteretur, iudex. ex officio suo ipsū debet repellere. ℣. eodē. exceptionem. in fi. quia quod vna via prohibetur, alia cōsequeretur, quod esse non debet. 5. de procu. cap. tuæ. Bern. ¶ *Extendatur.*] Sim. ℣. de eccles. ædific. an. cum dicat Apostolus. in fi. r. respōso.

† Fatetur. In qbus dā ita: in archidiacō. no. Rich. Romanus in cōmen. in 1. de reg. iur. lib. 6. ad de reg. iur. 6. Et de ma- certa vi de ea ꝓpere. Hyer. de ma. ter. ff. o.

† Cap. vti. tit. de confessis ta ꝓpere.

Vm venerabilis.] Si creus à quo res petitf, excipiat de ꝓmutatione ipsius rei facta cū actore, non fatetur per hoc actorem fuisse dūm. Et exceptio falsi etiam post ſniam potest opponi. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur facti & ꝓcessus narratio. In secunda diffinitio: ibi, *Intelleximus*. Prima subdiuiditur in tres. Nam primo ponit petitionem actoris. Secundo: ibi, *Idem*. responsionem exceptionis & probationis reorū. Tertio: ibi, *Ad hæc*. replicationem & probationem actoris. Secunda principalis etiā subdiuiditur in tres partes. Primo ponit quod dam motiuum diffinitionis soluens obstaculum. Secundo diffinit causam quo ad spiritualia: ibi, *Quia vero*. Tertio quo ad tēporalia: ibi, *Verum*. Abbas Siculus.

CASVS. Eps Sabinen. habebat causam cum monasterio Farsenen. super ecclesia sancti Viti, coram auditoribus vtriq; parti cōcessit: petebat Sabinen. eps ipsam ecclesiā à monasterio Fraseneñ, cum possessionibus & ptinentiis suis, dicens eādem tam in tpalibus q̄ in spiritualibus ptinere ad ecclesiam Sabinen. procurator monasterij nōdum epi intentione fundata præpropere sic rn̄dit, ꝙ etsi ecclesia prædicta olim fuerit ecclesiæ Sabinen. subiecta, eī tn̄ eps non potest petere, cū ex causa permutationis monasterium eam obtineat: ad hoc probādum quoddam exhibuit instrumētū, in quo prima facie contineri videbatur, ꝙ Theodosius eps cum assensu canonicorū suorum prædictam ecclesiam sancti Viti cōcessit monasterio Farsenen. in concambium pro quibusdam ecclesiis & rebus aliis. Ad hoc eps rn̄dit intētionem suam esse fundatā per huiusmodi rn̄sionem: quia cū procurator monasterij rn̄derit se dictam ecclesiam ex permutatiōe facta per Sabinen. epm obtinere, per consequens confitebatur se credere, ꝙ dicta ecclesia tpe permutationis pertinuit ad ecclesiā Sabinen. qa ꝓtractus permutationis celebrari nō potest nisi cum vero dño, vel cū eo qui loco dñi habetur: & ad probādum ꝙ dicta ecclesia pertineret in tēporalibus ad epm, quosdam testes induxit, per quos oſtēdere nitebatur, ꝙ ipse disponebat pro vello suo de bonis ipsius ecclesiæ. His & aliis examinatis, dns Papa intellexit dictum epm intentionem suam non probauisse per testes, vel per rn̄sionem supradicti procuratoris: quia qui opponit exceptionē, nō videtur confiteri de intentione aduersarij, vel per instrumentum ad hoc exhibitū ex aduerso, quia in eo Theodosius eps à quo per mutatio facta ꝓponebatur, non dicitur eps Sabinen. quamuis in transcripto quo procurator vtebatur, appositū fuerit Sabinen. per vitium falsitatis, licet nimis excesserit qui transcriptum illud falsauit, & delictū personæ nō debeat in damnum monasterij redundare, & falsitatis

exceptio

exceptio & ante ſniam & post, posit vsq; ad xx. ann. obiici veritate comperta: non vult Papa, ꝙ per hoc monasterio ꝓiudiciū generetur: verumtn̄ quia constitit Papæ dictam ecclesiam sitam esse in dioecesi Sabinen. adiudicauit ei ius epale in omnibus in eadē, exceptis illis quę ꝓ Authentica scripta eidem epo sunt subtracta, cum exempta non pro bent, quo ad tēporalia eiusdem ecclesiæ absoluit monasteriū ab impetitione epi, cum sup hoc nō ꝓbauerit se legitima ꝓscriptione munitum. Nota ꝙ q. excipit, non cōfitetur de iure aduersarij. Item qui aliud vel aliquid addit vel minuit de instrumento in præiudicium partis alterius falsarius est. Item delictum personæ nō debet nocere ecclesiæ. Item exceptio falsi semp pōt proponi vsq; ad viginti annos. Item eo ipso ꝙ ecclesia sita est qñ i diœcesi epi, ei subest in oībus ad ius epale pertinentibus, sed propterea nō subest ei in tēporalib⁹ nisi illud probetur.

a ¶ *Ex permutationis.*] Similem 1 casum habes. 3. de trās. præterea.

b ¶ *Responsionem.*] Fatetur per procuratorē monasterij. s. vbi dixi, ꝓpere sic rn̄dit. sed in hoc nō bene allegabat eps pro se: quia huiusmodi repentina litis ꝓtesta. non ꝓiudicabat monasterio. in Authen. de exh. re. §. illud. coll. 5. arg. 32. q. 1. apud. & 5. q. 5. c. qui ambulat. §. sed aliud. ibi: qui aūt incōsiderate loquitur, sentiet mala. 50. distin. ponderet. & merito: quia litis contestatio directe debet fieri p interrogationem & rn̄sionē directam affirmando vel negando simpliciter. 3. de lit. contesta. c. vnico. & 3. elect dudum 2. Sed hic procurator sub forma exceptionis sub conditione rn̄det vt patet, ex ipsa rn̄sione, & p id qđ postea sequitur in littera, vbi dicit, vel per procuratoris rn̄sionē.

¶ *Glo. seq. enumerat actiones bonæ fidei, dicens quare sic dicuntur & in quo differunt.*

c ¶ *Bonæ fidei.*] Quæ 2 sint actiones bonæ fidei, habetur Insti. de actiō. §. actionum. & cōnumerātur ibi. xvij. s. actio ex vendito, empto, locato, & conducto, negotiorum gestorum, mādati, depositi, pro socio, tutelæ, cōmodati, pignoraritia, familiæ erciscundæ, cōi diuidundo, ꝓscriptis verbis, quæ de æstimato proponitur, vt si rē meam do tibi, & æstimo vt eam vendas pro x. aut x. reddas mihi aut rem. ff. de æstima. actio. l. 1. & ꝓmutatio, de qua sit hic mentio, & hēreditatis petitio. Aliæ vero dnr actiones stricti iuris: vt actio ex mutuo, arbitrium, & consimilia. Nec dūr bonæ fidei, quia in eis tm seruari debeat bona fides: qa in ꝓtractibus stricti iuris seruari dēt bona fides: in quocūque ꝓtractu bona fides interuenire dēt. C. de actionibus & obligationibus, bona. Ideo dicūtur stricti iuris: qa nō venit in eis nisi quod stricte exigit actionis natura: vt nō veniūt vsuræ ex mora in ꝓctibus stricti iuris, nisi specialiter sint ꝓmissæ. ff. de negotiis gestis. quia tātumdem. & C. vsuris. l. 3. Sed in ꝓtractibus bonæ fidei veniūt vsuræ ex tpe moræ. ff. de actiōib⁹ empt. & vend. Iulianus. §. ex vendito. & ff. de vsu. mora. §. in bonæ fidei. Nota in actionibus stricti iuris non venit interesse, si rē dari mihi est in obligatione. secus in rem tradi vel factum. ff. de verb. oblia. vbi aūt. §. vlt. & l. si fundum. & ff. de re iudi. si quis ab alio. & venit in §. vlt. 3 Sed oia ista accessoria veniunt in bonæ fidei iudiciis. ff. de actio. emp. & vend. l. 1. in princ. sed non veniūt in ꝓtractibus stricti iuris. Item in bonæ fidei actionibus qñque veniunt ea de quibus nihil est cogitatum, vt ruta, cæsa, & similia. ff. de act. empt. & vend. l. fundi. §. si ruta. & 3. de cauſ. pos. cum ecclesia & ibi quædam de his tangūntur. In actionibus bonæ fidei multum exuberat officiū iudicis, & pinguius q̄ in actiōibus stricti iuris, & illis rationibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dicuntur stricti iuris.

1 Et dissimi lem, nam tibi ex tali posi. condē. natur reus, licte absoluatur, sed ibi respondendo cōfessus fuit hic ex cipiēdo ꝓposuit, vt ibi not. Io. An.

2 De actiō nibus stri. cti iuris & bonæ fidei accurata di ꝓputatio.

3 Et vide quod dicit. no. cōsulunt nec in sub. dilate iu dicis similis: quia ibi agitur de re ꝓpria. Hic interesse fidei. Nota in actionibus stricti iuris non venit interesse, si rē dari mihi est in obligatione. secus in rem tradi vel factum. ff. de verb. oblia. vbi aūt. §. vlt. & l. si fundum. & ff. de re iudi. si quis ab alio. & venit in §. vlt. 3 Sed oia ista accessoria veniunt in bonæ fidei iudiciis. ff. de actio. emp. & vend. l. 1. in princ. sed non veniūt in ꝓtractibus stricti iuris. Item in bonæ fidei actionibus qñque veniunt ea de quibus nihil est cogitatum, vt ruta, cæsa, & similia. ff. de act. empt. & vend. l. fundi. §. si ruta. & 3. de cauſ. pos. cum ecclesia & ibi quædam de his tangūntur. In actionibus bonæ fidei multum exuberat officiū iudicis, & pinguius q̄ in actiōibus stricti iuris, & illis rationibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dicuntur stricti iuris.

ADDITIO. Numerus actionum bonæ, fidei quæ sunt xvij. patet in his versibus:

Empti, conducti, mandati: depositique.
Pignora, erisçundæ, communi, pro socioque,
Dotis, & haredis, tutelæ: commoda gestor,

Præscriptis verbis, si mutat, siue licetur:
Ista bonæ fidei sunt, † videbatur. *stricti cætera iuris.*

Et aduerte, ꝙ in primo versu perempti, intelligitur vēditi: quia nunq̄ vnum est sine altero & per conducti, subaudiatur locati.

d ¶ *Loco domini.*] Hoc ideo dicit: qa qui dat alienam rem, non contrahit permutationem. ff. de re. permu. l. 1. in fi.

¶ *Gl. seq. obiicit, et soluit.*

e ¶ *Confessus.*] Hæc regula sumpta est ff. de excep. non vtique. Sed nōne ex eo ꝙ cōfessus fuit permutationem factam, ꝙ cōsequens est confessus ꝙ sit factum de meo tuō: quia illud dicitur ꝓmutatio. ff. de re. permu. l. 1. in fin. & qui confitetur vnum ꝙ consequens confitetur id qđ sequitur ex illo. 8. dist. quo iure. & 3. de offic. deleg. cum super. & 3. de dolo & contu. cum dilecti. Præterea tacita ꝓfessio, habetur pro contestationē. 5. de dolo. & contu. prout. 4 Et infra de appell. cum causam. & 22. q. 2. quod ait. & 32. q. 7. quid in oībus. & de hom. cū iuramento. ff. de verb. obli. l. 1. §. si quis ita. Ad hoc dicas ꝙ excipiendo de ꝓmutatione nō cōfitetur de intētione aduersarij, vt hic dicit: quia pōt esse ꝙ de facto fuit ꝓmutatio, & non de iure. Similiter in exceptione pacti de nō petendo debitum, quia ꝓ hoc nō confitet debitū: quia potest esse ꝙ non iure debuit. Qui excipit, debet ita dicere, Fratrer, non confiteor hoc qđ dicis: sed si feciſſem, pactū factū est mihi de nō petēdo. Et sic iste etiā rn̄det dicēdo: & si dudum fuerit, &c. quia sic nō asseruit simpliciter, sed sub cōditione, & ideo nō ꝓiudicauit talis confessio ipsi monasterio: qa non fuit confessio, sed exceptio: vel si ꝓtinuit ad ecclesiam Sabinen. ꝓmutatio interclusit. Item si quis dicat se ꝓscripſiſſe. & aduersarius dicat: ego interrupi ꝓscriptionem tuam: nonne per hanc exceptionē dicendo: ego interrupi ꝓscriptionem tuam, confitetur de intētione aduersarij? quare ergo postea auditur ꝓbatio ꝓscriptionis post talem exceptionē, ꝙ quā confitetur de intētione aduersarij: vt 3. de test. ex tenore. 3. tit. ꝓx. illud? Sed dicas quod non fatetur de ꝓscriptione qui excipit de interruptione, nec confitetur de intētione aduersarij: & ideo debet probare ꝓscriptionē qui eam opponit. 3. de proba. ex litteris. & ℣. tit. proxi. illud. Et sic debet dicere: non credo te ꝓfecisse: sed si hoc verum esset, dico ꝙ interrupi præscriptionem tuam: quam interruptionem probare debet, vt dicit decretalis, illud. Idem est dicēdum cum aliquis petitur in virū, dicat: non confiteor me esse virum tuum: sed si esset, consanguinitas est inter me & te: vt 3. de testi. ex tenore. Nam sic rn̄dendo, non cōfitetur de intentione aduersarij, nec onerat se aliqua probatione, sed aduersariū, nisi tunc demum cum actor fundauerit intentionem suam: quia tunc excetio probanda est: vt not. ℣. eod. exceptionem.

ADDITIO. Qualiter has exceptiones debeas proponere & ꝓbare. & quando principale negotium, habes C. de exceptionibus, siquidem. Item habes 3. de testibus. ex tenore.

f ¶ *Per vitium.*] Hoc ipso debuit succumbere monasterium. 3. de rescriptis. c. olim.

¶ *Gl. seq. ponit duas lecturas, & secundum alteram quærit, & soluit.*

g ¶ *Licet autem.*] Rn̄sio quasi tacitæ quæstionis. Posset q. s dicere, si instrumentum falsauit, ergo hoc ipso debuit succumbere monasterium quod exhibet instrumentum falsum? Rn̄det Papa, delictū

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipſius qui ipſum falſauit,non debet in damnum monaſterij redũdare.16.q.6.ſi eps.Vel intellige potius qđ allegabãt ꝓtra monaſterium ex parte epi, vt per hoc amitteret cauſam:vt ⁊.de reſcriptis. olim. Propter conſimilem falſitatem tulit Eugenius Papa ſniam ꝓtra eccleſiã Oſeenen.⁊.de in integrũ reſtitutione.tum ex litteris. Sed quare nõ hic Papa tulit ſniam ꝓtra monaſterium? quia nõ cõſtiterit capitulum fuiſſe in culpa: vt bene innuit littera iſta,delictum ꝑſonæ,&c.

a ¶*Ad viginti annorũ.*] C. de falſis. querelam. De hoc dictum eſt ⁊.de probationibus.licet.

¶*Glo.ſeq.arguit pro & contra ſoluit.*

b ¶*Veritate comperta*] Sed vtrum talis ſententia teneat ipſo iure,dubitari conſueuit, quod non vſ: quia exceptio nõ datur ex ea.ff.de excep. quæ agnitis. Sed ſi nulla i eſt ipſo iure, qualiter incipit valere etiam poſt ann.xx.quia qđ ab initio non valet, tractu tpis nõ conualeſcit. ff. de reg. iur. qđ ab initio.& l.penul. 16. q.3.c. placuit. §. poteſt. verſic.ꝙ ſi priuatus. & ⁊.de elect. auditis? Diſcas ꝙ talis ſnia tenet,& ſuo robore durabit,& ſeruari debet quouſq; falſitas reuelata fuerit. ⁊.de fide inſtru. accipimus. §. interim q̃uis arbitculus ille dubitabilis eſt,durabit ſententia.reuelata vero veritate tunc primo apparet ꝙ nulla fuit.& ideo tũc ꝑ nunciabitur nulla.ſic].de frigi.& malefici.fraternitatis. in fin. & quicquid occaſione talis ſententiæ ꝑceptum vel obtẽtum eſt,nõ caſſabitur:ſicut per ſententiã ius nõ conſtituitur,ſed ſi quod erat declaratur cum ſententia profertur. ff.ſi ſeruit.ven.ſicuti.§.ſed ſi quæritur.& hoc dicit littera iſta, valeat retractari veritate cõperta, ſicut eſt in ſentẽtia lata per falſum procuratorem:quia falſitate probata iudicium nullum tũc primo apparet.⁊.de procuratoribus in noſtra.& C.eod.tit.licet.

1 Contrarium videt notaſſe,ſcilicet ꝙ contra illam ſit qđ ab initio non valet, reſtitu. neceſſaria ſupra de probat. licet, in fin.2. glo. & ibi termiſi ad Specu.de ſenten. ꝑla. §. fi. verſi. item oppo. & ſeq. dicebat hic Hoſtien.hic videri contra quæ dicit glo. ſ. ꝙ uclata vero veritate ſententia teneat,& pro nuncietur nulla. dicit ꝙ nullitas reſpicit veritatem. plenius de hac materia videas hic per Ioan. And. in no uel.

c ¶*In diœceſi.*]16.q.7.omnes.& 18.q.2.monaſteria.

Lim:& infra.]Qui propter exceptionem nõ amiſſam appellat, corã iudice appellatiõis probare debet exceptionẽ eſſe veram. ita cõiter ſummatur. Sed ꝺ in hanc ſummationem hæc decretã.eſt in dubio per cap.interpoſita.⁊.de appellationibus.ideo poteſt ſummari aliter intelligendo,ꝙ hic ſcribitur executoribus illarum ſniarum,& ſic exceptio inferens nullitatem ſentẽtiæ etiã coram executore auditur ad effectum,vt ſi verã eſſe cognouerit, ſuperſedeat. Et iſte eſt notabilis intellectus.In prima ponitur appellantis querela.In ſecunda prouiſio:ibi, *Diſcretionis.*Et vt patet ex ꝓdictis, habet iſte textus duos intellectus.Secũdum primũ & magis cõe pone ſic cauſam. G.tractus corã iudice delegato oppoſuit,ꝙ trahebat vltra duas dietas,replicacatur vt in litera:demũ ꝓ exceptionem non admiſſam ſuit appellatum:delegatus appellatione nõ obſtãte excõicauit illum G.& fuerunt impetratæ litteræ ab aduerſario ſuper executione iſtius ſniæ ad iſtos,de quib⁹ in ſupraſcriptione: coram quibus G.propoſuit exceptionem ſuã: & quia non audiebatur,mandat eis Papa vt in littera patet.Secũdum alium intellectum pone cauſam,ꝙ G.appellauit & impetrauit litteras ad iſtos iudices in ſupraſcriptione cõtẽtos,quibus Papa mãdauit vt patet in littera:& iſte intellectus eſt magis planus, & litteræ conſentaneus.Abbas Siculus.Vel ſic,vt error quorundã conticeat,ſic pone cauſam. Contra quẽdam G.littera obtẽtæ fuerunt ad archiepm Treuereñ. coram quo iſte G.excepit, ꝙ extra ſuam diœceſim vltra duas dietas ꝓtra conſtitutionẽ cõcilij generalis vocabatur.& quia dictus archiepꝰ ſuper hoc eum non audiuit, ad ſedem Apoſtolicã appellauit & ſic iſte G.obtinuit litteras ad iſtos abbates intitulatos,quos archiepꝰ prius ſubdelegauit ex cauſa prædicta,petens coram eis pronunciari appellationem ſuã iuſtam: ſed aduerſarius rñdit ipſum non eſſe audiendũ:quia licet archiepꝰ diſtaret vltra duas dietas, ipſe tñ infra duas dietas locũ & diem partibus aſſignauit,ſed hoc nõ fuit probatum:Papa cõſultus mandat,vt ſi ille G. poterit probare ꝙ vocatus eſſet contra conſtitutionem concilij generalis,eius appellatio pronunciaret

tur vera, iudex appellationis nõ debet de principali cognoſcere, ſed ſuper ſedere.h.d. intelligẽdo quod iſti erant iudices appellationis.& eſt notabilis intellectus,Panor.

CAP. VII.

OLim † : & infra. ¶Nuper ex parte G. fuit ꝓpoſitũ, quòd litteris prædeceſſoris noſtri Treuereñ. archiepiſcopo præſentatis idem excipiendo propoſuit,quòd auctoritate ipſarum reſpondere minime tenebatur, quia vltra duas dietas extra ſuam diœceſim trahebatur in cauſam : & quia dictus archiepiſcopus hanc exceptionem admittere recuſabat, vocem ad nos appellationis emiſit: & infra. ¶Porro procurator partis aduerſæ reſpondit, quòd idem G. vltra duas dietas extra ſuam diœceſim minime trahebatur, cum ipſe archiepiſcopus terminum in tali loco d ſtatuerit , qui remotus ab illo non erat vltra quàm prouiſum eſt per conſtitutionem concilij generalis : & infra. ¶Diſcretioni veſtræ mandamus,quatenus ſi procurator dicti† G.probare potuerit e exceptionem

ſtantia de principali cognoſcere, ſed ſuper ſedere.h.d. intelligẽdo quod iſti erant iudices appellationis.& eſt notabilis intellectus,Panor.

¶Si exceptio iuriſdictionis excluſiua propter quam fuit appellatum , probatur vera, iudex appellationis nõ debet de principali cognoſcere, ſed ſuper ſedere.h.d. intelligẽdo quod iſti erant iudices appellationis.& eſt notabilis intellectus,Panor.

Papa mandat quibuſdam iudicibus quatenus ſi procurator dicti V. poterit probare exceptionẽ ꝑdictam,videlicet ſe trahi in cauſam vltra duas dietas ꝓtra conciliũ generale,appellationẽ ipſius legitimã fuiſſe pronũciet,& negotio ſuperſedeat Nota ꝙ qui appellat a grauamine ante ſniam in cauſa appellationis,dẽt ꝑbare cauſam appellationis veram fuiſſe. & hoc verum eſt quando non obtulit illam ſe probaturum.Item nota quòd iudex poteſt remouere grauamen de duabus dietis.

d ¶*In tali loco ſtatuerit.*]Ex eo qđ dĩ.patet ꝙ ſi aduerſarius meus impetrauit litteras vltra duas dietas extra diœceſim meã,& iudices volunt venire vſq; ad locũ illũ,qui non diſtat vltra duas dietas,non poſſum ꝑpea eorum iudicium declinare:quia nõ trahũr me vltra q̃ prouiſum eſt ꝑ concilium generale,& ita non faciunt ꝓtra concilĩũ,vt hic littera probat.& ⁊.vbi dicit ſe in cauſam trahi vltra duas dietas.& hoc idem dicit conſtitutio illa.⁊.de referi.nõnulli 2. Sed nunquid iſte reus procurabit illos veniendo ad locũ, Non credo.De hoc dixi in conſtitutione illa,nonnulli.

¶*Glo.ſeq.obiicit.& ſoluit.*

e ¶*Probare potuerit.*.]Sic vſ ꝙ ille q̃ appellat ante ſniam diffinitiũ à grauamine, ꝙ in cauſa appellationis neceſſe habeat ꝑbare coram iudice appellationis,cauſam ſuæ appellationis veram fuiſſe.ſic ⁊.de teſtis.ex parte Adæ.Sed ꝓtra videtur,ꝙ ſufficit ꝑbare coram iudice appellationis , quòd iudex inferior exceptionem admittere noluit. ⁊. de offic.delega.cum cauſa.& infra de appellat. vt debitus.& melius cap.dilecto.Illud contrarium, ex parte Adæ, ſoluitur in illa decreta. Alia vero contraria ſoluuntur per decreta.infra de appellat. interpoſita.1.reſpon.Cum enim quis probabilem cauſam exponit quam dicit ſe probaturum, ſi iudex ipſum repellat, & propter hoc appellatur : tunc in cauſa appellationis non eſt neceſſe probare cauſam veram eſſe , ſed ſufficit probare quòd non fuit admiſſus.Si vero nõ obtulit ſe probaturum,ſed illam tantũ allegauit:tunc in cauſa appellationis probauit cauſam illam veram fuiſſe , aliàs ad priorem iudicem remitteretur ſecundũ tenorem illius decret.infra de appellat. interpoſita. & ſecundum illa hodie procedendum eſt,& ideo in hac decret.debet probare quòd trahebatur vltra duas dietas:quia cum propoſuit ſuam exceptionem,non obtulit ſe illam probaturum,ſed in decre.illa,dilecto.

lecto.⁊.de appel.non obtulit ſe probaturum,& tñ ſufficit ,ꝑbare ꝙ non fuiſſet admiſſus ibi,iam conſtabat de exceptione p cõfeſſionem presbyteri factam corã auditore.Sed dubitabatur an ꝑp illam vel alias legitimas fuerit appellatum, & ideo ſufficit ,ꝑbare ꝙ propoſuerat illas eis,& ꝙ nõ fuiſſet admiſſus & eodem modo rñdeas ad illam.⁊.de offic.deleg. cum cauſam. quia iudices ibi certi erãt de exceptionibus: quia bñ ſciebãt vtrum habuiſſent ſubdelegationẽ iudicis vel excuſationem ipſius. hodie em̃ ſeruandũ eſt prout dicit illa decr.interpoſita.de appellationibus.

† Lateranẽ. ſub Innocẽ.iij.c.37.

¶ *Gloſſa ſeq.recti.ſignando contrarium decre. vt debitus.*

a ¶*Superſedere curetis.*] Supple,abbatem ſancti Lau. & eius cõiudices ad quos G.litteras ſpetrauerat ꝓtra ipſius ad uerſariũ ſup ꝓſecutione appellationis ſuæ ,ꝑcedere ꝑmittentes iux ta traditam ſibi formã: & alioquin iſti procedẽt iuxta traditam ſibi formam, non obſtantibus litteris ſpetratis ad ab batẽ ſancti Lau.& eius coniudices. Si vero G. nõ probauerit ſe trahi vltra duas dietas extra diœceſim ,abbas iſte ſancti Huberti & eius coniudices ,ꝑcedere in negotio ſibi commiſſo nõ omittãt ad petitionẽ aduerſarij, & iuxta mandatum ad ipſos di rectum, nõ obſtãtibus litteris ſpetratis ad ab batẽ ſancti Lau.& eius coniudices,ſicut conti netur in antiqua decr. ⁊.de appel. vt debitus.cum ſi.Sed iſti quibus ſcribitur,non erãt iudices appellationis,ſed dati erant ad exequendum quaſdam ſententias ſuſpenſiõis cõtra iſtum G.latas ab archiepiſcopo Treuereñ.poſt appellationem ab iſto G.interpoſitam, & cognoſcere debent de appellatione G.quia hoc eis mãdatur per litteras iſtas.& ſi G.non probauerit exceptionem,procedent poſtea ad exequendas ſententias ſuſpenſionis latas ab archiepiſcopo prædicto.

† Vide Abbaſ. & Doctores in c. penult. de adulteris. & ibi Bart.in l. vi to atque v. ff. ſolu. matr. & in l. Papinianus.§. Martellus. ff. de doli excep.

† Dictio, nobis, deeſt in multis antiquis.

† Aliàs ita: Græciaceñ. eccleſiæ.

† Hæc duo non ſunt in antiqua decretionis & ⁊. deſunt in omnib⁹ manuſcriptis.

1 De huius contrarij ſolutione videtur hic plene per Hoſtien. Ioan. And. & alios Doctores.

Dilecti.]Per excõicatiõis & periurij exceptionẽ à ſua vel eccleſiæ ſuæ defenſione quis repelli nõ debet.Prima pars ponit petitionem appellantis.Secunda dat iudicẽ:ibi, *Quocirca*, Abb. Sicu. CASVS.Quidam canonicus Grãdeñ.M.noie electus fuit in Priorem eiuſdẽ eccleſiæ:S.P.& G. ſe opponebãt electioni illius vnde ꝓtra illos litteras impetrauit:ipſi corã iudicibus cõſtituti ,ꝑpoſuerunt ꝙ dictus M.non debebat audiri pro eo ꝙ erat excõicatus & periurus. Sed dictus M.cõtra G.& P.in modũ replicationis, obiecit periurium.& excõicationem contra S.Scilicet vt eorum exceptionem elideret:ſed procurator illorũ rñdit , ꝙ probatio illius electi ſuper hoc recipi non debebat:quia & ſi illa etiã ,ꝑbaretur, non eſſent ꝑpea à defenſione ſuæ eccleſiæ repellẽdi.& ſi excõica tio contra dictum electum probaretur in modum exceptionis re pelleretur ab agendo.Sed replicatio excõicationis probata nõ re pelleret à defendẽdo.Iudices interlocuti fuerũt ꝙ prius reciperẽt probationes ſuper replicatione ꝑmiſſa, ꝑp quod ad ſedẽ Apoſtolicam appellarunt:mandat Papa quatenus ſi eſt ita,reuocetur in irritum quicquid fuit factum poſt appellationem.Nota, ꝙ excõicati & periuri non repelluntur à defendendo.Item non debet admitti ad probandum,quo probato non prodeſt.

b ¶*A defenſione.*]Sic patet ꝙ quilibet admittitur ad defenſionem eccleſiæ ſuæ etiam periurus : quia etiam ad agẽdum ſiue ad accuſandũ admitteretur proſequens ſuam vel ſuorum iniuriam. 3 q. 11. neganda 2.& 4. q. vlt.omnibus ergo multo fortius ad defendendũ,cum ad defendẽdum admittitur qui aliàs ab agẽdo repellitur.⁊.eod.cum inter.& ⁊.eod.cap.dilectæ.

c ¶*Defendendo.*]& ex hoc patet ꝙ excommunicatus tam ſe q̃ eccleſiam ſuam defendere poteſt:agere vero nequaquam:vt hic.& ⁊. eod.cum inter.& ⁊.eod.c.proximo.

d ¶*Interlocuti fuerunt.*]& male:quia ſi hoc eſſet probatum,non repelleretur : quia excommunicato vel criminoſo licitum eſt defendere tam ſe q̃ eccleſiam ſuam. ⁊. eod. cum inter. Et eſt arg.ꝙ non debet quis admitti ad probandum, quo probato non prodeſt.C.de probat.ad probationẽ, ⁊. de offic. deleg. cum contingat. in fin. vbi de hoc.

¶Gloſſa ſequẽs not.alle. vnam concor.in contrarium aleg.5. iura , & ſoluit.

e ¶*Si res ita ſe habet.*] Hic habes,ꝙ ꝓtra exceptionẽ doli non datur replicatio de dolo.ff.de do. excepꝰ. apud Celſum.& Marcellus.Sed ꝙ tra habes ⁊.eod. cũ eccleſiaſticæ. & ⁊. de diuor.ſignificaſti. & ⁊.de adult. intelleximus 2 & c.ſequen. & 32. q. 6. nihil magnius.ff.ſoluto matrimo. viro. Sed veritate inſpecta nõ ſunt ꝓtraria quo ad finẽ:quia vnus eſt finis ſiue effectus, ſiue replicatio doli def ſiue negetur, ſcilicet, ne alter de dolo ſuo commodũ habeat. In caſu præſenti non datur replicatio ad hoc ne alter ſcilicet actor agere poſſit,cum ſit excommunicatus, ſed ad mitteretur hic replicatio ſi actor excõicatus admitteretur ad agendum :quod eſſe nõ debebat: quia & ſi obiectum præfatis canonicis periurium probaretur, non eſſent propter hoc à defenſione b ſuæ eccleſiæ repellendi. Adiecit etiam, quòd cõtra excommunicationem dicto M.in modum exceptionis obiectam , excommunicatio ſupradicti S. replicari non poterat,quia exceptio ipſi M. oppoſita & probata eũdem repelleret ab agendo: replicatio vero ſupradictum S.nequaquam à defendendo c repelleret, ſi etiam probaretur: & infra. ¶Ipſi vero iudices interlocuti d fuerunt, quòd prius probationes reciperent ſuper replicatione præmiſſa † : propter quod ad noſtram fuit audientiam appellatum. Quocirca mandamus, quatenus ſi res ita ſe habet c , reuocato in irritum,& cætera.

† Vide tex. in l. circa. C. de probat.

¶Gregorius nonus L& M.canonicis Prageñ.

¶Si per exceptionem ſuſpenſionis contra quã replicat de nullitate,ordinatio eccleſiæ retardatur :ſit abſolutio ad cautelam.

CAP. IX.

APoſtolicæ † ſedis : & infra. ¶Sane vobis apud ſebet:& ita cõe delictum noceret vni,& alteri nõ.vnde nõ obeſſet ei excõicatio.& ita intelligitur lex prædicta,apud Celſum.§.Marcellus.Ideo ibi non datur replicatio,ne ſcilicet cõis malitia alteri ſit lucro,alteri vero damno, verbi gratia. Dolo induxi te ad aliquid promittendum:Deinde induxiſti me dolo ad remittendũ, & ſic vterq; eſt in dolo:quo caſu ſi ago ꝓtra te ad id quod promiſiſti mihi per dolum meum,mihi poteris opponere doli exceptionem quam exceptionem non potero remouere per meã replicationẽ: ſi autẽ daretur hæc replicatio,repelleretur reus,& actor remanet in lucro de dolo:quod eſſe non debet. Et ideo in l.illa nõ datur replicatio.Et in ꝓtrariis daẽ replicatio ꝑp eãdem cauſam : vt patet in adulterio viri & vxoris.verbi gratia : Mulier repetit virũ ſuum,ipſe opponit ei adulteriũ excipiẽdo ꝓtra eam:& ipſa replicat contra eum ꝙ & ipſe ſimiliter eſt adulteratus, hic admittitur replicatio mulieris, & ideo ſcilicet ne ille lucrum habeat de ſuo adulterio,ſi replicatio mulieris nõ admitteretur:& ſic remaneret maritus in lucro de dolo ſuo,& vxorem repelleret:& ita vni noceret adulterium,alteri vero nõ,quod eſſe non debet.& ſic intelligẽ ſupra eodem.cum eccleſiaſticæ 3.Et ita patet ꝙ idem eſt replicationem dare,quod denegare.Et ſic eadẽ ratio eſt vtrobiq;.& hic eſt ratio alia quæ redditur in littera 4,& melius ⁊.eo.cũ inter.

2 Vide qđ ibi ſcribam poſt. Inn. & ⁊. de re. ea. non alie. ſi in caſu præſenti non datur replicatio ad hoc ne alter ſcilicet actor agere poſſit,cum ſit excommunicatus, ſed ad

Poſtolicæ.] Hæc eſt pars illius decret.⁊.de cleri. excom. mini. Apoſtolicæ. Et poteſt diuidi in quatuor partes. Nam primo ponit excepꝰem. Secundo:ibi. *Quas.*replicationem.Tertio:ibi, *Ne tamen.*relaxationis cauſam. Quarto:ibi , *Sententias.* relaxationem.Abbas Siculus.

3 Concor. tex. in l.non debet. cum vulg. ff. de reg.iur.

4 De hoc in Spec.co. tit.§. fi. ver. ſed nũquid. Ioan. And.

CASVS.Duo canonici Prageñ.I.& M.acceſſerunt ad ſedẽ Apoſtolicam ꝑp ordinationem Prageñ.eccleſiæ,quidam volentes impedire propoſitum illorum,obiiciebãt eis quaſdam ſententias ſuſpenſionis & remotionis à beneficiis in modũ exceptionis,& ipſi rñdebant ſententias illas nullas eſſe,& hoc probare volebãt ꝑ teſtes & inſtrumẽta.Dñs Papa ne ꝑp hoc impediret ordinationem

† De materia, videlicet de abſolutione ad cautelam vi de Spec.tit. de ſenten.§. vt autẽ adſit de Ioãnem de Auania in c. 1. ⁊. de maleſ. & Albericum in l. à præce dente. C. de dilation.

† De materia ſecunda illa ſequẽti hodie vero inſpiciuus non locum ſolum uentionis, ſed etiã cõmiſſionis, ſupradicti ſtatuti. ſ.ceũ vero & ſ.ſeq.lib. 6. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prageñ.ecclesiæ pp quã venerant,sentẽtias illas relaxauit ad cautelam. Nota q̃ suspensus ab officio & beneficio nõ admittitur ad agendum pro ecclesiæ ordinatione, cũ huiusmodi spiritualia tũc temporis possidere non possunt,nec agere pro eis possunt.

a ¶ *Constitutis.*]Vt cũ tractaretis de electione facta vel faciẽda.

b ¶ *Ordinationem.*] quæ in præsentia dñi Papæ fieri debebat per istos; & ne impediret, absoluit eos ad cautelã.

c ¶ *Glo.sequens arg.alleg. duo iura in contrarium. alleg.duo alia. & soluit.*

c ¶ *Contingeret retardari.*]Ex hoc vr q̃ suspẽsus ab officio & beneficio nõ posset agere tãquam excõicatus esset maiori excõicatione. argu. ℣.de consue. cum dilectus. & ℣de ele. cũ inter R. ibi suspẽsus nõ potest eligi. & sic electus non posset agere pro sua electione.argu. ꝓtra.J.de cleri. excom. min.c.vlt. vbi habes, q̃ suspẽsi eligere possunt, & sic possunt agere ꝓ sua electiõe,sic & exercere ea quæ sunt iurisdictionis. ℣. de elect. illa. Solu. ꝓtraria ista loquũtur in diuerso casu.hic enim loquitur de suspensione iudicis, & in concor. contraria loquuntur de suspensione canonis, & canon mitius agit quàm minister iuris.ff.de arbi. Cel sus.& l, præceden.in fi. Cum ergo isti suspensi dicantur ꝑ sententiam hominis ab officio & beneficio,iam non interest ipsorum agere pro ecclesia : cum ab ipsius beneficio priuati sint, & præcipue cum agunt pro re spirituali,scilicet pro ordinatione ecclesiæ,à qua priuati sunt ꝑ suspensionem: vnde cũ non possent eligere vel eligi.non possent ꝓsequ causam electionis:quia non possent agere pro eo quod possidere non possunt pro se vel pro alio. arg. J. de cleri.excom. mini. si celebrat.

† De materia, videlicet, an & quando valeat rescriptum impetratum per excommunicatum,vi de Cardinal. cons. 3. tit. de rescrip. & cõsil.12. tit. de regula adde Felinum in c.1 supra de rescript.

1 Hæ duæ glossulæ nec sunt Bernardi, nec habentur in antiqs, exemplaribus.

dem Apostolicam cõstitutis [a], quædam suspensionis & amotionis à beneficiis sententiæ,fuerunt in modum exceptionis obiectæ : Quas licet proponeretis vos posse nullas esse per testes idoneos & instrumenta probare : Ne tamen ordinationem [b] Prageñ.ecclesiæ propter quam veneratis , huiusmodi obiectionis obstaculo contingeret retardari[c]: Sententias ipsas relaxauimus ad cautelam [d].

¶Idem decano Linconiensi.

¶ *Excommunicationis exceptione non obstante valet rescriptum impetratũ in causa appellationis,licet de excõmunicatione lata post appellationem à grauamine non faciat mentionem.hoc dicit.& secundum hoc est casus notabilis & singularis.per quem forte posset colligi vna regula.quòd de innouato post, appellationem etiã ab interlocutoria non est necesse in rescripto facere mentionem. Panormitanus.*

CAP. X.

Dilectæ † in Christo filiæ Priorissa & conuentus de Campessia nobis significare curarunt , quòd cum inter ipsas ex vna parte, & Priorem & cõuentum de Bucelleia ex altera , super quibusdam decimis & rebus aliis pro quibus cõueniebantur ab illis coram abbate sancti Benedicti & eius collegis , auctoritate Apostolica, quæstio vertebatur, & ipsæ ad nos ex sufficienti [e] grauamine appellassent, ac nũcium suum ad appellationẽ miserint prosequendam : præfati iudices postmodum tulerunt excommunicationis sentẽtiam in easdem. Nostris ergo litteris super appellatione præfata, non facta mẽtione de excommunicatione per eundem nũciũ ad Priorem de Angles, & suos cõiudices impetratis : pars aduersa ex eo se appellasse proponens , q̃ ipsi iudices exceptionem excommunicatiõis prædictæ cõtra ipsas,ab eadẽ parte propositam,admitterẽ denegarunt[f],ad priorem de Gernemoe, & suos coniudices nostras super hoc litteras impetrauit:coram quibus ex parte ipsarum fuit excipiendo propositũ,quòd cũ post appellationẽ legitimã, dicta sententia lata fuerit:& cuilibet excõmunicato defensiõis auxiliũ cõpetere dignoscatur mẽmorati iudices exceptionẽ partis cõtrariæ (sicut nec debebant)admittere noluerũt: sed cũ dictus Prior de Gernemoe, & cõiudices sui talẽ exceptionẽ nõ reciperent [g] eorundem,ipsæ nostrã audientiam appellarunt.

¶Quocirca mandamus, quatenus si est ita [h], reuocato in statum debitum quicquid post huiusmodi appellationem inueneris attentatum, in eodem negotio iuxta prioris mandati nostri ad præfatum Priorem de Gernemoe [i] & coniudices suos directi, tenoré, præuia ratione procedas.

¶Idem abbati sancti Saluatoris,Papien.& vercellen.preposito.

¶ *Per exceptionem excommunicationis à prosecutione appellationis etiam originalis actor repelli non debet.hoc dicit,& est casus singularis quatenus dicit de actore.*

Dilectæ in Christo.]Per excõicationis exceptionẽ à prosecutione appellationis quis repelli non debet.Sic cõmuniter summatur:sed hæc summatio non continet aliquam dubitationem p c.cum inter.℣. eo. & J.eo.cap.fi.Diuiditur hæc decre.Nam in prima ponitur appellantis narratio,In secunda appellationis commissio:ibi *Quocirca*.Abbas Siculus,

CASVS.Inter Priorem & cõuentũ de Buccellia ex parte vna,& prioriss. & cõuentũ de Campessia ex altera,sup quibusdã decimis q̃stio vertebatur.Ad petionẽ prioris & conuentus ꝑdictorũ cõmissa fuit causa illa abbati S.Benedicti,& eius cõiudicibus:sed moniales ex grauamine sufficiẽti ab eis sedẽ Apost.appellarũt,& nuncium suũ ad appellationem ꝓsequendã trãsmiserunt: Iudices aliis iudicibus,nihilominus poterant appellare si grauarentur, & litteras impetrare.℣. eod.cum inter.& J.eo.c.proxi.& vlt.vnde litteræ super hoc impetratæ valuerunt:vt J.sequitur.

g ¶ *Recuperent.*]& male fecerunt:quia debebant illam admittere: quia vt ꝛæpius dictum est,excõicati à sua defensione repelli nõ debent : quod isti facere nolebant; & ideo quicquid fecerunt post appellationem in pristinum statum reuocatur.

h ¶ *Si est ita.*]Scilicet,q̃ prior de Gernemoe non receperat exceptionem prioriss.

i ¶ *Priorẽ de Gernemoe.*]qđ fuit primũ respectu istius mãdati,sed fuit tertiũ mandatũ respectu primi directi ad abbatẽ sancti Benedicti.Et iste Linconien.decanus postq̃ obstiterit sibi de appellatione prioriss iterposita corã priore de Gernemoe ,p eo q̃ exceptionẽ prioriss nõ recipiebat,debet cognoscere sup eo de quo prior de Gernemoe debuit.℣.an appellatio monachorũ fuerit legitima vel nõ:& si iste iuenerit monachos legitime appellasse ,ꝓcedet : si minus legitime, pdẽnabit priorẽ & q̃rũ ad expẽsas restituẽdas prioriss,& remittet partes ad priorẽ de Angles,q̃t hic dicit.ga ea est forma appellationis q̃ interponit à grauamine.J.de appellatio.cũ in ecclesiã.& c.vt debitus.& ille Prior de Angles postea cognoscet de appellatione sibi ꝓmissa interposita ab abbate Sancti Benedicti

Bñdicti:& si Prior de Angles inuenitur minus legitime appellasse, remittet partes ad abbatẽ sancti Benedicti: si autẽ appellatio fuerit legitima,procedet in negotio iuxta mandatum infra de appellationibus.interposita.

S *Significauerunt nobis.*] Diuiditur in duas partes. In prima ponit querelam appellantis.In secunda instruit iudicem à quo:ibi.*Mandamus*. Abbas. Siculus.

† Vide pertum Duedam regula 270.nucip excommunicatus non potest,&c.

CASVS.Canonici de Tornaco elegerunt in suum archypresbyterũ P.clericum , & electionem suam præsentarũt archiepiscopo Mediolanen. Ipse vero eũ reuuit confirmare,N.clericum instituens in archipresbyterũ ecclesiæ suprædictæ,propter q̃d clerici ad sed. Apo. appellarunt,& cãm appellationis fecerunt committit præposito sancti Stephani,qui electionẽ ipsorũ confirmauit pronuncians ius eligendi pertinere ad capitulum de Tornaco , & absoluens partem aduersam ab impetitione ipsorũ clericorum, à qua ſnia partes ad sedẽ Apostolicam appellauerunt:& causam obtinuerũt cõmitti abbati sancti Saluatoris Papiẽ.& prepposito vercellen.corã quibus ex parte archiepi & dicti N.clerici exceptio excõicationis fuit prælocuta contra capitulum de Tornaco. iudices considerantes q̃ à prosecutione appellationis prætextu excommunicationis non debeat quis excludi. cum omnis defensio legitima excõicato in iudicio reseruetur,pronunciauerunt partẽ ſpi non esse cogendam ad respondẽdum clericis ſupradictis:propter quod clerici ſedem Apostolicam appellarunt, & significauerunt factum domino Papæ:vnde mandat eisdem iudicibus, quatenus si est ita, procedant in causa , exceptione huiusmodi non obstante. Nor. quòd excommunicatus potest appellare & prosequi appellationem : & omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruatur.

† Cornæ. † Cornaſ.

¶ *Glo.seq.reci.per q.ad quam dupliciter respondet.*

a ¶ *Renuens confirmare.*] quod facere potuit, si non erat idoneus: & illos potuit priuare ꝛ iure eligendi. vnde si hoc fuit verum , tenebat archiepiscopi institutio.℣.de elect.nihil est. & c.quia pp ad ipsum enim pertinet examinare & cõfirmare dictum electum, vel reprobare,vt ibi dicitur:alias iusta fuit appellatio clericorũ: quod dicebat archiepũs ad ipsum ſpectare ius eligẽdi archipresbyterum in plebe,& hoc apparet per sententiam iudicis delegati,qui confirmauit electionem capituli,& pronunciauit ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.ad quam tripliciter respondet.*

b ¶ *Absoluit.*] super quo fuit hæc absolutio,hic non dr̃,potuit esse quia vt ꝛæpius dictum est,excõicati à sua defensione repelli nõ debent : quod isti facere nolebant; & ideo quicquid fecerunt post appellationem in pristinum statum reuocatur.

h ¶ *Si est ita.*]Scilicet,q̃ prior de Gernemoe non receperat exceptionem prioriss.

i ¶ *Priorẽ de Gernemoe.*]qđ fuit primũ respectu istius mãdati,sed fuit tertiũ mandatũ respectu primi directi ad abbatẽ sancti Benedicti.Et iste Linconien.decanus postq̃ obstiterit sibi de appellatione prioriss iterposita corã priore de Gernemoe ,p eo q̃ exceptionẽ prioriss nõ recipiebat,debet cognoscere sup eo de quo prior de Gernemoe debuit.℣.an appellatio monachorũ fuerit legitima vel nõ:& si iste iuenerit monachos legitime appellasse ,ꝓcedet : si minus legitime, pdẽnabit priorẽ & q̃rũ ad expẽsas restituẽdas prioriss,& remittet partes ad priorẽ de Angles,q̃t hic dicit.ga ea est forma appellationis q̃ interponit à grauamine.J.de appellatio.cũ in ecclesiã.& c.vt debitus.& ille Prior de Angles postea cognoscet de appellatione sibi ꝓmissa interposita ab abbate Sancti Benedicti

CAP. XI.

SIgnificauerũt † nobis capitulũ de Tornacen.† q̃ cum P.in suũ archipresbyterũ elegit sent, Mediolan. archiepiscopus præsentatam sibi electionem renuens [a] confirmare , quendam Zepum clericum in archipresbyterũ instituit ecclesiæ suprædictæ: quare ipsis ad sedẽ Apostolicam appellantibus, præpositro sancti Stephani causam super his dicimur commisisse qui electionẽ ipsorum confirmans, & pronuncians ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere,partem aduersam ab impetitione ipsorũ absoluit [b]:à qua sentẽtia partes ad sedem Apostolicã appellantes , causam ipsam vobis obtinuere cõmitti. Sed à parte altera exceptione excõmunicationis oppositã contra capitulũ memoratum , vos minus prouide attendentes,q̃ prætextu excommunicationis oppositæ à prosecutione appellationis , nõ debeat quis excludi [c]:cum omnis legitima defensio [d] excommunicato in iudicio reseruetur:partem aduersam non esse cogendam ad respondendum eisdẽ perperã decreuistis, propter quod dictũ capitulum nostram audientiam appellauit: & infra.¶Mandamus quatenus si est ita,exceptione huiusmodi non obstante, in eodem negotio procedatis [e].

¶Idem.

¶Rens in qualibet parte litis excommunicationem contra actorem obiciens auditur : & si malitiose distulerit , in expensis condemnatur : & dato quòd non excipiat,ipse iudex publice excommunicatum repellet.

CAP. XII.

EXceptionem † excommunicationis in dilatoriis [f] proponendis reus sciẽter omittens,in qualibet parte litis opponere minime prohibetur: quod est in hac exceptione specialiter obseruandum : ne † quisquam in periculum animæ scientia.Sed ꝓtra.J.eo.c.prox.in fin.Forte posset dici.q̃ condẽnatio differtur in tempus absolutionis:ex quo iam releuatũ est gravamen.In casu illius capituli credo q̃ capitulum fuit excõicatum post appellationẽ pro alia causa,& ab aliis iudicibus & sic minus contineret dubitationis.Sed non est verum q̃ feratur sentẽtia ꝓ excõicato:quia nõ constat illum excõicatum esse:immo repellitur excipiens,nec auditur volens reprobare excommunicationẽ, & sic potest iudex ferre sententiam pro tali:sed si post sentẽtiam latam vellet probare q̃ actor erat excõmunicatus,audiretur forte:quia exceptio excommunicationis in qualibet parte litis admittitur:vt J.c.proxi.Sed sentẽtia quæ præcelsit,nõ minus robur obtinet firmitatis,& executio sola impeditur si post rem iudicatã excommunicatio probetur,vt in decre.Innocen.iij. quæ sit incipit,Pia consideratione.in fine [lib.6.]

† Vide Beliameram de cisione 226. & Gomeziũ in cõpendio vtriusque ſignaturæ.

† Aliàs , ne quis.

¶ *Glo.seq.recitetur per contrarium.*

¶ *Procedatis.*]Hic remittitur causa ad eos à quibus fuit appellatum:sed hoc voluit appellãs:alias non remitteretur.J.de appe.accepta.& cap.interposita.℣.

E *Xceptionem.*]Diuiditur,nam prima pars ponit dictũ quod dicit ſpeciale,& exprimit causam.Secunda:ibi,*Quæ si*,puniri iubet reum dolosum.Tertia:ibi,*Excommunicatus*.præcipit sine ope exceptionis publicum excommunicatum repelli.Abbas.

CASVS. Exceptio excõmunicationis inter dilatorias numeratur:si reus illam scienter omittat,nihilominus eam in qualibet parte litis opponere potest : quod est ſpeciale in hac exceptione, cum aliæ dilatoriæ ante litis ingressum sint proponendæ: & hoc statutum est ne aliquis in periculum animæ suæ excommunicato communicare cogatur:sed si eam omiserit vt actor fatigetur laboribus & expensis,condẽnandus est in expẽsis actori.In fine dicit q̃ si aliquis est publice excõicatus,Iudex ex officio suo ab agẽdo illum repellat,quamuis huius exceptio non opponatur.Not.q̃ exceptio excõicationis quamuis dilatoria sit, q̃nq; potest opponi, Item excõicatus publice non est audiendus,licet à reo de hoc ibi nihil opponatur,quia officio iudicis est repellendus.

¶ *Glo.seq.distinguit exceptiones dilatorias,peremptorias,&c.*

f ¶ *In dilatoriis.*]Ad intelligentiam huius nota,q̃ exceptionũ,alia est dilatoria,alia peremptoria.Itẽ dilatoriarũ exceptionũ alia est declinatoria iudicij:alia est dilatoria solutiõis:Declinatoria iudicij triplex est,siue ꝓponat ꝓtra iudicẽ,siue ꝓtra rescriptũ, siue cõtra ipetrãtẽ,inter quas primo loco ꝓponẽda est recusatio iudicis ar.℣.de

1 Facit ad hoc l. in dubitati cũ not. C. de teutiam.

2 Adde Innoc. in c. fin. de no. op. nun. & Bar. de his quæ vi vel indig.

3 Host. declarat hanc formãdo q. ipsam in illo qui petit ab alio x. & iuste reus absoluitur, & iuste actor & sic potest appellat, postea excõcatur ipse actor:an possit non obstante ex cõicatione prosequi appellationẽ, & nunquid iudex appellationis retractet sententiam, & an reum cõ Andr.

4 Host. declarat hanc formãdo q. ipsam in illo qui petit ab alio x. & iuste reus absoluitur, & iuste actor & sic potest appellat, postea excõcatur ipse actor:an possit non obstante ex cõicatione prosequi appellationẽ, & nunquid iudex appellationis retractet sententiam, & an reum cõ Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ar.ẽ.de proba.qm̃ ptra falsam.vbi de hoc.Et qui illam omittit trãseundo ad alias, ad illã postea non vł posse reuerti: quia litigãdo coram ipso super aliis,personam iudicis approbare vł. Item aliæ dilatoriæ ante ingressum litis debẽt proponi.j.de re iud.inter monasterium.& C.de excep.l.vlt.& j.de ap.cum causam.& C.de procur. vt demum. ad hoc eriã facit C.de iud.sancimus.in fin. vnde post lit.cont. aut etiam post terminũ statutũ ad dilatorias proponendas proponi non possunt. ẽ. eo. pastoralis. nisi de nouo orta fuerit:vt ibi dr.& ẽ.de off.deleg.insi nuante.¶Dilatoria solutionis ante litẽ contest. proponi debet,sed pro ponenda est postquam actor fundauerit intentionem suam.C.de proba.exceptionẽ.& 3.q.6. c.si quis eporum. §.exceptionem.& qñq; pót proponi etiã in causa appellationis.ẽ.de fi.in ſtru.cum Ioannes. C. de excep. si quidem. Exceptio vero peremptoria proponi potest qñcunque ante sentẽtiam, siue etiam antequam sit in causa conclusum,& potest etiam proponi ante lit. cõtest.vt hic.& C.de excep.exceptionem.& j. de præscri. auditis. & ẽ.de test.c.de testibus.in fi.& post sniam in causa appellationis.C. sen.rescin.non pos.l.2.Et est alia dilatoria, quæ partim accedit ad naturam veræ dilatoriæ,& partim ad naturam peremptoriæ,sicut est exceptio excõicationis:quia proponi potest qñcunque,&ante litem cont.& post sniam,& etiam si non appellaretur:quia qñque facit retro iudicium nullum:vt hic.& j. de re iudic. ad probandũ. Et vere dilatoria est : quia ea probata iudicium siue processus est nullus.sed actio remanet salua, vt in prædi. decre.ad probandum. qñq; tñ non facit iudicium nullũ,vt in decr.pia.vt dr in not.etiam si.Et est speciale in hac exceptione propter periculum animæ : vt hic dicit. Itẽ quodam modo similis est huic exceptio falsi procuratoris:quia & illa potest proponi quandocunque etiam post sententiam.ẽ.de proc.in nostra.& C.eod.tit.licet.

¶ *Glo.seq.notat speciale.&c.*

a ¶ *Qui si eam omiserit.*] Not.quoddã speciale in hac exceptione quod in aliis non seruatur:quia si ex certa sciẽtia illã omittat, nihilominus potest eã opponere quandocunque postea,sed in aliis non est ita.ẽ.de off.dele.insinuante.& j.de re iud.inter. & 3.q.5. q̃ suspecti.puniuntur tamen in expensis litis propter dolũ suum.Itẽ est hic arg.manifeste,q̃ nemo iuri publico potest derogare seu renunciare.ẽ.de fo.compe.si diligẽti.vbi de hoc.& ẽ.de fer.c.vltimo. & argu.j.de sen.excom.c.contingit.

b ¶ *Coudemnandus.*] etiam si excõicatio probata fuerit, & processus habitus,non valebit.& hoc innuit littera ista,vt actor laboribꝫ & sumptibus fatigetur : aliàs quare puniretur in expensis reus si processus teneret?Sed per decr.noua.j.eo.pia cõsideratione. si instantia iudicij durante excõicationis exceptio proponatur vt probetur,processus habitus valebit,sed in sequentibus actor nõ audiatur donec fuerit absolutus.& per hoc obuiatur malitiis eorũ qui sciẽter omittunt excõicationis exceptionẽ ab initio doloſe,& hęc bona fuit prouisio illius decr.pia.Et idẽ intelligo etiam si per malitiã nõ omittatur:secus credo de illa exceptione,quę proponitur contra iudicẽ publice excõicatũ,in qué nulla cadit iurisdictio.Vn de dũ sic est excõicatus,nõ tenet processus illius.j.de re iu.ad probandũ.De hoc notauit in decr.pia.in gl.q̃ incipit,sed mirũ.[lib.6.]

¶ *Glo.seq.cum vers.preced.qui si eam.arg.alleg.duo iura.Secundo alleg.simile circa quod tractat duo, scilicet quid si excommunicatio sit occulta.& quæ dicatur publica.*

c ¶ *Publice.*]Not.etiã iſtud ꝙ in hoc est arg.ꝙ nulli liceat ignorare qđ publice factũ est.16.dist.qđ dicitis.& ẽ.de post.præla.ad hęc.

1 Vide l.nec supina.& in l.regula. ff. de iuris & facti ignor

1 Et ideo non prodest alicui si dixerit se ignoraſſe:vt in proxi.cap. simile de iudice excõicato publice.j.de re iud.ad probandũ.Vnde collige si occulte quis excõicetur , quod postea non reuocaretur hoc:quia de occultis non cogitur diuinare.j.vt eccle.bene.vt nostrum.& ff.ad l.Aqui.si putator.& ff.man.si fideiussor. §. si cum debitor.quia nec tenemur ad eius obseruationem nisi post publicationem.ẽ.de consti. cognoscentes. vbi dr rem quæ culpa caret.& 82.dist.proposuisti.Et dico eam publice latam si iudex tulerit sententiam illam in loco vbi publice iudicare consueuit præsentibus officialibus suis & partibus,vel altera absente per contumaciam. C.quomodo & qñ iu.si vt proponis.2.& l.1.aliàs si occulte nõ obtesset:quãtũ ad hoc multa arg.possunt induci ptra ea quæ occulte

suæ excommunicato communicare cogatur. ¶ Qui si eam [a] omiserit , vt actor laboribus & sumptibus fatigetur, in expensis est legitimis condemnandus [b]. ¶ Excommunicatus † autem publice [c] , &si huiusmodi exceptio non opponitur , nihilominus est officio iudicis [d] repellendus.

¶Idem.

¶Non competit exceptio rei iudicatæ reo absoluto,quia non possidebat.

CAP. XIII.

ADuersario † tuo per iudicem absoluto , quoniam tempore [e] motæ litis rem petitam ab ipso sine dolo [f] desierat possidere:si eam modo possideat, tibi petenti denuo , rei iudicatæ exceptio non obsistit.

¶Idem.

¶Valet rescriptum impetratum ab excommunicato super prosecutione appellationis, licet de excommunicatione non fecerit mentionem.

CAP. XIIII.

VEnerabilem † fratrem nostrum archiepiscopũ Narbonen. appellauit a iudicibus pp grauamen sibi illatũ:& super appellatione suas litteras impetrauit:coram iudicibus appellationis obiiciebatur litteras nõ valere, pro eo qđ tpe impetrati rescripti erat ex causis aliis excõicatus:iudices cõtra luerũt Papã,& ipse rndet,ꝙ licet ex aliis causis tpe impetrati rescripti excõicationis vinculo teneret,de quibus in litteris suis mẽtio non haberetur , nihilominus ad ꝓsequendã appellationẽ suã dẽ admitti,quia nihil ꝓdesset excõicato appellare,si nõ posset appellationem

† De materia vitando rum excommunicatorum vide late per Felinum in ca. Rodulfus. de rescript. & per Sotũ lib. 4. sent. dist 22.q.1. art. 4.

† De intellectu huius decretalis vide Antonium de Butrio in cap 1.de reiud.

fiunt.19.dist.Anastasius.& ẽ.de off.deleg. consuluit. ff. de ritu nup. palam.& de officio præfect.prætor.Barbarius.

¶ *Glo.seq.dat tria similia,& reddit rationem textus.*

d ¶ *Officio iudicis.*] sic prælatus ex officio suo examinare dẽt electũ sibi ꝓsentatum.ẽ.de elect.nihil est.& c.cum nobis olim.& c. venerabilem. & prætor quos prohibet in totũ tũ prohibet etiã si pars non opponat.ff. de postu.quos prohibet & ff. de procuratoribus. filiusfamilias. §. veterani. Sic ẽt iudex admittit cõpensationẽ, licet pars hoc nõ petat.ff.de petitione hæredit.l.vlt. & ff. de iniuriis. apud Labeonẽ.§.si quis aliàs ius publicum offenderetur:quod esse nõ debet.ẽ.de fo.comp. si diligenti. C. de procuratoribus. militem. & C. locati.milites. iudex eõicatum,non debet ei participare:& sic tam pro se quàm pro aliis illum repellat ex officio suo.sic & quædam possunt obiici post sentẽtiam.C.de iuris & facti ignorantia.l.1.& ff.ad Macedonianum.cum tamen.

† De materia huius decretalis vide Phil. supra de rescrip. in cap olim

ADuersario.] CASVS. Aliquis conuenit aduersarium suũ super aliqua re quam possidebat tempore litis cõt. sed quia postea sine dolo desiit rem illam possidere,fuit absolutus:postea eandem rem cœpit possidere:actor petit eandẽ rem,quæritur an res iudicata ei obstet?Et rndet Papa,ꝙ non obstat exceptio rei iudicatæ. Not.ꝙ ad hoc vt aliquis condemnetur,necesse est vt possideat tẽpore litis cõte.& tempore quo sñia fertur.Itẽ si aliquis possideat tpe litis contest.& postea sine dolo desiit possidere,absolui debet. e ¶ *Tempore motæ litis.*] Not.ꝙ ad hoc vt sequatur condemnatio, reus debet possidere tẽpore litis contest.& ꝙ possideat cũ res iudicatur.sed si tempore litis contest.possideat, cũ res iudicatur sine dolo malo amisit possessionem,absoluitur.ff.de rei vẽd. sin autem §.1.Vel sufficit possidere cum res iudicatur,vt ibi dicitur.

¶ *Glo.seq. quærit.alle.pro & contra & dupliciter soluit.In fine ponit quatuor quæ requiruntur vt obstet exceptio rei iudicatæ.*

f ¶ *Sine dolo.*]Sed quis probabit ꝙ sine dolo?Lex dicit,ꝙ idem qui desiit possidere.ff.de exce.rei iudica.si rem meam.l.si à te.1.riſo.de qua lege sumpta est hæc decre.Sed cõtra vł ꝙ aduersarius:Nã qui dolũ allegat,dolum probare debet.ff.de prob.quotiẽs.§. qui dolo. Qualiter rndebis legi prædictæ quę dicit ꝙ ipse debeat probare? Rnde ꝙ hoc ipso ꝙ contrariũ non probat,satis probat ipse ꝙ sine dolo desiit possidere.C.qui mili.non poss.super seruis.lib.12. & C. de test.omniũ.sic probatur beneficium eo ipso ꝙ nõ ꝓbatur demeritus.ff.de leg.2.l.cum pater.§.rogo.Ideo dicit sine dolo:quia si dolo desiit possidere,cõdemnabitur tãquã possideret: quia dolosus pro possessore habetur.ff.de reg.iur.qui dolo. & l. parem. & ff. de rei vendicatio.quod si dolo.& l.finautem.§.sed & is.ff.de petitiõe.nec vllã.§.is aũt.& l.etiam.§.item si quis.& l.sed & si lege.§. sin autẽ.& §.peninde.Vel dic ꝙ eo ipso ꝙ tpe lit.cõtestatę possidebat,si postea dicit se nõ possidere ad hoc vt absoluatur , ꝓsumitur ptra ipsum ꝙ dolo desiit possidere:& ideo teneť ꝓbare ꝙ sine dolo desiit possidere ad hoc vt absoluať,vt dicit.l.ꝓdicta, si rẽ meam. aliàs cõdemnaretur tamquã possideret.Itẽ si quis nõ possideat,& offerat 2 se liti actore ignorante,nõ condemnabitur ac si possideret.ff.de rei vend.sin autem.in princip.& l.is qui se liti.Sed si actor sciret illũ nõ possidere,secus esset:vt l.is q̃ se.Itẽ si agat ad exhibẽdum si absoluatur reus,qui nõ possidebat,& interim incipiat possidere:tñ obstat exceptio rei iudicatæ.ff.de excep.rei iud.si quis ad exhibẽdũ:ad hoc vt exceptio rei iudicatæ obstet, oportet ad minus ꝙ tria cõcurrãt,scilicet ꝙ idẽ sit corpus siue eadem quantitas idem ius siue causa petendi,& eadem conditio personarum. ff. de excep.rei iud.cum quæritur.& l.sequenti.& l.cum de hoc. Item ꝙ ille qui absoluitur,possideat rem tpe sententiæ , vt hic dicit. & ff. de exceptio.rei iudic.si rẽ meã.& ff. de rei vendi.sin autẽ. §.1.Ber.

2 Non citatus sed si citatus non interrogatus in iure.

VEnerabilem.] Primo ponit dictum. Secundo ſubiungit ipsius causam:ibi, *Quia nihil.*Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscus Narbonen. appellauit à iudicibus pp grauamen sibi illatũ:& super appellatione suas litteras impetrauit:coram iudicibus appellationis obiiciebatur litteras nõ valere, pro eo qđ tpe impetrati rescripti erat ex causis aliis excõicatus:iudices cõtra luerũt Papã,& ipse rndet,ꝙ licet ex aliis causis tpe impetrati rescripti excõicationis vinculo teneret,de quibus in litteris suis mẽtio non haberetur , nihilominus ad ꝓsequendã appellationẽ suã dẽ admitti,quia nihil ꝓdesset excõicato appellare,si nõ posset appellationem

lationem suam prosequi,& litteras impetrare. Nota ꝙ excõicatus potest appellare,& prosequi appellationem,& litteras impetrare.

a ¶ *Ex sufficienti.*]sic ẽ.eo.dilectæ.Et intelligę ꝙ expressit causam grauaminis coram iudice à quo appellauit, vt ibi dixi: aliàs non admitteretur appellatio.j.de appella.vt debitus.

b ¶ *Tempore impetrati rescripti.*] Not. ꝙ ẽ.sæpius dictum est,ꝙ reus excõicatus siue à iudice suo,siue ab aliis tpe impetrati rescripti non ꝓhibetur prosequi appellationẽ, & appellare.3.q.9.reuera. & j. de sentẽn.excom. per tuas & ẽ. eod.cum inter. & c.dilecti. & c.significauerũt.Et litteras impetrare,& oĩa facere quæ pertinent ad suã defensionẽ,vt hic omnia patent per iura ꝓdicta,licet non faciat mentionem de sua excõicatione,&super ipsa appellatione potest litteras impetrare vt dicit in fi.

DE PRAESCRIPtionibus.

† capit.8c.

¶ *Supra visum est de exceptionibus in genere,sed quia frequẽter obijcitur præscriptionis exceptio, & plerũq; dubitatur an & quãdo competat,merito post præcedentem sequitur ista.Abb.Siculus.*

De hac materia tractatur 16.q.3.& 4. & 3. q.2.in prin.quæst.

† Capit.1 eod.tit.lib.1. compilationẽ dekuine. texus negligẽtia vide ꝓtocasum determinatum exponens:ibi, *Si autem* alium addens:ibi, *Item si.*Abbas.Siculus.

Lacuit. Diuidit.Nam primo ponit dictũ. Secũdo de terminat: ibi, *Si tamen.* qua lege sumpta est hæc decre.Sed cõtra vł ꝙ aduersarius:Nã qui dolũ allegat,dolum probare debet.ff.de prob.quotiẽs.§. qui dolo. Qualiter rndebis legi prædictæ quę dicit ꝙ ipse debeat probare? Rnde ꝙ hoc ipso ꝙ contrariũ non probat,satis probat ipse ꝙ sine dolo desiit possidere.C.qui mili.non poss.super seruis.lib.12. & C. de test.omniũ.sic probatur beneficium eo ipso ꝙ nõ ꝓbatur demeritus.ff.de leg.2.l.cum pater.§.rogo.Ideo dicit sine dolo:quia si dolo desiit possidere,cõdemnabitur tãquã possideret: quia dolosus pro possessore habetur.ff.de reg.iur.qui dolo. & l. parem. & ff. de rei vendicatio.quod si dolo.& l.finautem.§.sed & is.ff.de petitiõe.nec vllã.§.is aũt.& l.etiam.§.item si quis.& l.sed & si lege.§. sin autẽ.& §.peninde.Vel dic ꝙ eo ipso ꝙ tpe lit.cõtestatę possidebat,si postea dicit se nõ possidere ad hoc vt absoluatur , ꝓsumitur ptra ipsum ꝙ dolo desiit possidere:& ideo teneť ꝓbare ꝙ sine dolo desiit possidere ad hoc vt absoluať,vt dicit.l.ꝓdicta, si rẽ meam. aliàs cõdemnaretur tamquã possideret.Itẽ si quis nõ possideat,& offerat 2 se liti actore ignorante,nõ condemnabitur ac si possideret.ff.de rei vend.sin autem.in princip.& l.is qui se liti.Sed si actor sciret illũ nõ possidere,secus esset:vt l.is q̃ se.Itẽ si agat ad exhibẽdum si absoluatur reus,qui nõ possidebat,& interim incipiat possidere:tñ obstat exceptio rei iudicatæ.ff.de excep.rei iud.si quis ad exhibẽdũ:ad hoc vt exceptio rei iudicatæ obstet, oportet ad minus ꝙ tria cõcurrãt,scilicet ꝙ idẽ sit corpus siue eadem quantitas idem ius siue causa petendi,& eadem conditio personarum. ff. de excep.rei iud.cum quæritur.& l.sequenti.& l.cum de hoc. Item ꝙ ille qui absoluitur,possideat rem tpe sententiæ , vt hic dicit. & ff. de exceptio.rei iudic.si rẽ meã.& ff. de rei vendi.sin autẽ. §.1.Ber.

Vide di- Hoſt. ꝙ ponitur

Lacuit. Di uidit.Nam primo ponit dictũ. Secũdo de terminat: ibi, *Si tamen.* qua lege sumpta est hæc decre.Sed cõtra vł ꝙ aduersarius:Nã qui dolũ allegat,dolum probare debet.ff.de prob.quotiẽs.§. qui dolo. Qualiter rndebis legi prædictæ quę dicit ꝙ ipse debeat probare? Rnde ꝙ hoc ipso ꝙ contrariũ non probat,satis probat ipse ꝙ sine dolo desiit possidere.C.qui mili.non poss.super seruis.lib.12. & C. de test.omniũ.sic probatur beneficium eo ipso ꝙ nõ ꝓbatur demeritus.ff.de leg.2.l.cum pater.§.rogo.Ideo dicit sine dolo:quia si dolo desiit possidere,cõdemnabitur tãquã possideret: quia dolosus pro possessore habetur.ff.de reg.iur.qui dolo. & l. parem. & ff. de rei vendicatio.quod si dolo.& l.finautem.§.sed & is.ff.de petitiõe.nec vllã.§.is aũt.& l.etiam.§.item si quis.& l.sed & si lege.§. sin autẽ.& §.peninde.Vel dic ꝙ eo ipso ꝙ tpe lit.cõtestatę possidebat,si postea dicit se nõ possidere ad hoc vt absoluatur , ꝓsumitur ptra ipsum ꝙ dolo desiit possidere:& ideo teneť ꝓbare ꝙ sine dolo desiit possidere ad hoc vt absoluať,vt dicit.l.ꝓdicta, si rẽ meam. aliàs cõdemnaretur tamquã possideret.Itẽ si quis nõ possideat,& offerat 2 se liti actore ignorante,nõ condemnabitur ac si possideret.ff.de rei vend.sin autem.in princip.& l.is qui se liti.Sed si actor sciret illũ nõ possidere,secus esset:vt l.is q̃ se.Itẽ si agat ad exhibẽdum si absoluatur reus,qui nõ possidebat,& interim incipiat possidere:tñ obstat exceptio rei iudicatæ.ff.de excep.rei iud.si quis ad exhibẽdũ:ad hoc vt exceptio rei iudicatæ obstet, oportet ad minus ꝙ tria cõcurrãt,scilicet ꝙ idẽ sit corpus siue eadem quantitas idem ius siue causa petendi,& eadem conditio personarum. ff. de excep.rei iud.cum quæritur.& l.sequenti.& l.cum de hoc. Item ꝙ ille qui absoluitur,possideat rem tpe sententiæ , vt hic dicit. & ff. de exceptio.rei iudic.si rẽ meã.& ff. de rei vendi.sin autẽ. §.1.Ber.

VEnerabilem.] Primo ponit dictum. Secundo ſubiungit ipsius causam:ibi, *Quia nihil.*Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscus Narbonen. appellauit à iudicibus pp grauamen sibi illatũ:& super appellatione suas litteras impetrauit:coram iudicibus appellationis obiiciebatur litteras nõ valere, pro eo qđ tpe impetrati rescripti erat ex causis aliis excõicatus:iudices cõtra luerũt Papã,& ipse rndet,ꝙ licet ex aliis causis tpe impetrati rescripti excõicationis vinculo teneret,de quibus in litteris suis mẽtio non haberetur , nihilominus ad ꝓsequendã appellationẽ suã dẽ admitti,quia nihil ꝓdesset excõicato appellare,si nõ posset appellationem suam prosequi , & litteras impetrare. Nota ꝙ excõicatus potest appellare,& prosequi appellationem,& litteras impetrare.

a ¶ *Ex sufficienti.*]sic ẽ.eo.dilectæ.Et intelligę ꝙ expressit causam grauaminis coram iudice à quo appellauit, vt ibi dixi: aliàs non admitteretur appellatio.j.de appella.vt debitus.

b ¶ *Tempore impetrati rescripti.*] Not. ꝙ ẽ.sæpius dictum est,ꝙ reus excõicatus siue à iudice suo,siue ab aliis tpe impetrati rescripti non ꝓhibetur prosequi appellationẽ, & appellare.3.q.9.reuera. & j. de sentẽn.excom. per tuas & ẽ. eod.cum inter. & c.dilecti. & c.significauerũt.Et litteras impetrare,& oĩa facere quæ pertinent ad suã defensionẽ,vt hic omnia patent per iura ꝓdicta,licet non faciat mentionem de sua excõicatione,&super ipsa appellatione potest litteras impetrare vt dicit in fi.

DE PRAESCRIPtionibus.

† capit.8c.

¶ *Supra visum est de exceptionibus in genere,sed quia frequẽter obijcitur præscriptionis exceptio, & plerũq; dubitatur an & quãdo competat,merito post præcedentem sequitur ista.Abb.Siculus.*

De hac materia tractatur 16.q.3.& 4. & 3. q.2.in prin.quæst.

† Capit.1 eod.tit.lib.1. compilationẽ dekuine. texus negligẽtia vide ꝓtocasum determinatum exponens:ibi, *Si autem* alium addens:ibi, *Item si.*Abbas.Siculus.

Lacuit. Diuidit.Nam primo ponit dictũ. Secũdo de terminat: ibi, *Si tamen.* qua lege sumpta est hæc decre.Sed cõtra vł ꝙ aduersarius:Nã qui dolũ allegat,dolum probare debet.ff.de prob.quotiẽs.§. qui dolo. Qualiter rndebis legi prædictæ quę dicit ꝙ ipse debeat probare? Rnde ꝙ hoc ipso ꝙ contrariũ non probat,satis probat ipse ꝙ sine dolo desiit possidere.C.qui mili.non poss.super seruis.lib.12. & C. de test.omniũ.sic probatur beneficium eo ipso ꝙ nõ ꝓbatur demeritus.ff.de leg.2.l.cum pater.§.rogo.Ideo dicit sine dolo:quia si dolo desiit possidere,cõdemnabitur tãquã possideret: quia dolosus pro possessore habetur.ff.de reg.iur.qui dolo. & l. parem. & ff. de rei vendicatio.quod si dolo.& l.finautem.§.sed & is.ff.de petitiõe.nec vllã.§.is aũt.& l.etiam.§.item si quis.& l.sed & si lege.§. sin autẽ.& §.peninde.Vel dic ꝙ eo ipso ꝙ tpe lit.cõtestatę possidebat,si postea dicit se nõ possidere ad hoc vt absoluatur , ꝓsumitur ptra ipsum ꝙ dolo desiit possidere:& ideo teneť ꝓbare ꝙ sine dolo desiit possidere ad hoc vt absoluať,vt dicit.l.ꝓdicta, si rẽ meam. aliàs cõdemnaretur tamquã possideret.Itẽ si quis nõ possideat,& offerat 2 se liti actore ignorante,nõ condemnabitur ac si possideret.ff.de rei vend.sin autem.in princip.& l.is qui se liti.Sed si actor sciret illũ nõ possidere,secus esset:vt l.is q̃ se.Itẽ si agat ad exhibẽdum si absoluatur reus,qui nõ possidebat,& interim incipiat possidere:tñ obstat exceptio rei iudicatæ.ff.de excep.rei iud.si quis ad exhibẽdũ:ad hoc vt exceptio rei iudicatæ obstet, oportet ad minus ꝙ tria cõcurrãt,scilicet ꝙ idẽ sit corpus siue eadem quantitas idem ius siue causa petendi,& eadem conditio personarum. ff. de excep.rei iud.cum quæritur.& l.sequenti.& l.cum de hoc. Item ꝙ ille qui absoluitur,possideat rem tpe sententiæ , vt hic dicit. & ff. de exceptio.rei iudic.si rẽ meã.& ff. de rei vendi.sin autẽ. §.1.Ber.

VEnerabilem.] Primo ponit dictum. Secundo ſubiungit ipsius causam:ibi, *Quia nihil.*Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscus Narbonen. appellauit à iudicibus pp grauamen sibi illatũ:& super appellatione suas litteras impetrauit:coram iudicibus appellationis obiiciebatur litteras nõ valere, pro eo qđ tpe impetrati rescripti erat ex causis aliis excõicatus:iudices cõtra luerũt Papã,& ipse rndet,ꝙ licet ex aliis causis tpe impetrati rescripti excõicationis vinculo teneret,de quibus in litteris suis mẽtio non haberetur , nihilominus ad ꝓsequendã appellationẽ suã dẽ admitti,quia nihil ꝓdesset excõicato appellare,si nõ posset appellationem suam prosequi , & litteras impetrare. Nota ꝙ excõicatus potest appellare,& prosequi appellationem,& litteras impetrare.

a ¶ *Ex sufficienti.*]sic ẽ.eo.dilectæ.Et intelligę ꝙ expressit causam grauaminis coram iudice à quo appellauit, vt ibi dixi: aliàs non admitteretur appellatio.j.de appella.vt debitus.

b ¶ *Tempore impetrati rescripti.*] Not. ꝙ ẽ.sæpius dictum est,ꝙ reus excõicatus siue à iudice suo,siue ab aliis tpe impetrati rescripti non ꝓhibetur prosequi appellationẽ, & appellare.3.q.9.reuera. & j. de sentẽn.excom. per tuas & ẽ. eod.cum inter. & c.dilecti. & c.significauerũt.Et litteras impetrare,& oĩa facere quæ pertinent ad suã defensionẽ,vt hic omnia patent per iura ꝓdicta,licet non faciat mentionem de sua excõicatione,&super ipsa appellatione potest litteras impetrare vt dicit in fi.

DE PRAESCRIPtionibus.

† capit.8c.

¶ *Supra visum est de exceptionibus in genere,sed quia frequẽter obijcitur præscriptionis exceptio, & plerũq; dubitatur an & quãdo competat,merito post præcedentem sequitur ista.Abb.Siculus.*

De hac materia tractatur 16.q.3.& 4. & 3. q.2.in prin.quæst.

† Capit.1 eod.tit.lib.1. compilationẽ dekuine. texus negligẽtia vide ꝓtocasum determinatum exponens:ibi, *Si autem* alium addens:ibi, *Item si.*Abbas.Siculus.

Lacuit. Diuidit.Nam primo ponit dictũ. Secũdo de terminat: ibi, *Si tamen.* qua lege sumpta est hæc decre.Sed cõtra vł ꝙ aduersarius:Nã qui dolũ allegat,dolum probare debet.ff.de prob.quotiẽs.§. qui dolo. Qualiter rndebis legi prædictæ quę dicit ꝙ ipse debeat probare? Rnde ꝙ hoc ipso ꝙ contrariũ non probat,satis probat ipse ꝙ sine dolo desiit possidere.C.qui mili.non poss.super seruis.lib.12. & C. de test.omniũ.sic probatur beneficium eo ipso ꝙ nõ ꝓbatur demeritus.ff.de leg.2.l.cum pater.§.rogo.Ideo dicit sine dolo:quia si dolo desiit possidere,cõdemnabitur tãquã possideret: quia dolosus pro possessore habetur.ff.de reg.iur.qui dolo. & l. parem. & ff. de rei vendicatio.quod si dolo.& l.finautem.§.sed & is.ff.de petitiõe.nec vllã.§.is aũt.& l.etiam.§.item si quis.& l.sed & si lege.§. sin autẽ.& §.peninde.Vel dic ꝙ eo ipso ꝙ tpe lit.cõtestatę possidebat,si postea dicit se nõ possidere ad hoc vt absoluatur , ꝓsumitur ptra ipsum ꝙ dolo desiit possidere:& ideo teneť ꝓbare ꝙ sine dolo desiit possidere ad hoc vt absoluať,vt dicit.l.ꝓdicta, si rẽ meam. aliàs cõdemnaretur tamquã possideret.Itẽ si quis nõ possideat,& offerat 2 se liti actore ignorante,nõ condemnabitur ac si possideret.ff.de rei vend.sin autem.in princip.& l.is qui se liti.Sed si actor sciret illũ nõ possidere,secus esset:vt l.is q̃ se.Itẽ si agat ad exhibẽdum si absoluatur reus,qui nõ possidebat,& interim incipiat possidere:tñ obstat exceptio rei iudicatæ.ff.de excep.rei iud.si quis ad exhibẽdũ:ad hoc vt exceptio rei iudicatæ obstet, oportet ad minus ꝙ tria cõcurrãt,scilicet ꝙ idẽ sit corpus siue eadem quantitas idem ius siue causa petendi,& eadem conditio personarum. ff. de excep.rei iud.cum quæritur.& l.sequenti.& l.cum de hoc. Item ꝙ ille qui absoluitur,possideat rem tpe sententiæ , vt hic dicit. & ff. de exceptio.rei iudic.si rẽ meã.& ff. de rei vendi.sin autẽ. §.1.Ber.

VEnerabilem.] Primo ponit dictum. Secundo ſubiungit ipsius causam:ibi, *Quia nihil.*Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscus Narbonen. appellauit à iudicibus pp grauamen sibi illatũ:& super appellatione suas litteras impetrauit:coram iudicibus appellationis obiiciebatur litteras nõ valere, pro eo qđ tpe impetrati rescripti erat ex causis aliis excõicatus:iudices cõtra luerũt Papã,& ipse rndet,ꝙ licet ex aliis causis tpe impetrati rescripti excõicationis vinculo teneret,de quibus in litteris suis mẽtio non haberetur , nihilominus ad ꝓsequendã appellationẽ suã dẽ admitti,quia nihil ꝓdesset excõicato appellare,si nõ posset appellationem

scriptio.Item si eps fuerit hæreticus,non currit ecclesiæ præscriptio:vt in §.seq.quia tũc ecclesia quasi vacare intelligitur. Sed vł ꝙ debeat currere, quia ecclesia vacante ipsius œconomus potest conuenire & conueniri:vt arg.12.q.2.vulteranæ.& c. vobis 2. ergo videtur ꝙ currit præscriptio.Sed non est verum ꝙ œconomus autem non fuerit [d],non præiudicetur matrici ecclesiæ:sed licet cũ locus acceperit episcopum,ex ipso die infra.triennium repetere. ¶Item si fuerit episcopus ad catholicã fidem ex Donati † parte cõuersus,nõ ei præiudicet præfinitũ tempus : sed ex quo dię cõuersus est habeat per triennium potestatem repetendi locum, qui ad ipsam cathedram pertinebat.

¶Ex registro † Gregorij Italiæ † patriciæ.

¶Duobus modis summatur. Primo sic' Taciturnitas prælati non nocet ecclesiæ donec sit præscriptum.Secundo sic: In rebus inuasis non currit prescriptio.Ioan. Andr.

CAP. II.

NIhil † prodest : & infra. ¶Nihil cum scandalo [e], nihil cũ forali strepitu, vobiscũ nos velle de causis pauperum † diffinire,vobis scripsisse meminimus [f]. ¶Sed illud vos scire credimus,taciturnitatem atque patientiam nostram , futuris [g] post me pontificibus, in rebus pauperum , præiudicium non facturam.

¶Gregorius.

¶Per quietam & synceram possessionem triginta annorum præscribit ecclesia.

1 Hæc cap. nõ loquuntur in œconomo : sed in coadiutore qui plenã habet administrationẽ in temporalibus secundum Goff.Io.An. † suis.

Nihil prodest.] Hoc cap. legitur variis modis in glos.& extra. secũdum Ioannem Andr. summatur duobus modis secundum primas duas lect.quæ eliciuntur ex glos.fin. Et istæ duæ lecturæ sunt veræ in se,& procedũt sine scrupulo. De aliis vero posset dubitari. Diuiditur. Nam primo ꝙ repertę quod scripserat olim. Secundo prote- statur : ibi, *Sed illud.* Abbas Siculus.

† Vide B. Augustinũ lib. de hæresibus. c. 69. tom 6. & Luxemburgum in catalogo hæreticorum vet bo : Donatistæ.

CASVS. Quædam domina Patricia occupauerat partẽ patrimonij beati Petri, Papa Gregorius scripsit ei ꝙ ipsa dimitteret patrimonium illud , & ipsa ei rescripsit,ꝙ ipsa parata erat facere rationẽ : & Papa secundo mandauit eidem,ꝙ nihil cum scandalo, nihil cũ strepitu iudicij volebat de causis pauperum diffinire,vobis scripsisse meminimus ẽ. ¶Sed illud vos scire credimus,taciturnitatem atque patientiam nostram , futuris [h] post me pontificibus, in rebus pauperum , præiudicium non facturam.

† Lib.2.cap. 96. epistola 57. registri Beati Gregorij.

† Italicæ.

† Cap.3. eo. tit. in 1.com

4 Hæc glosula non est Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

¶Gregorius.

¶Per quietam & synceram possessionem triginta annorum præscribit ecclesia.

dum.Item bona ecclesiarum pauperum sunt.Item in re inuasa nõ currit præscriptio.

¶ *Gl.seq.er.propter scandalum inducit tria similia,signat contrariũ.*

c ¶ *Nihil cum scandalo.*]arg.ꝙ pp scandalum desistendũ est à iure suo.ẽ.de temp.ordi.ad aures vbi de hoc.& 10. q. 3. cauendũ. & 11. q.3.nolite. Et sic dñs cum sciret non debere se soluere tributũ, tñ pp scandalum soluit:& Apostolus ne aliquem scãdalizaret,ꝓpriis manibus victum sibi quærebat.28.q.1. iam nunc. versus finem. & pp scandalum consuetudo loci seruanda est,vt fecit mater Augustini.12.dist.illa.in fin.arg.j.de reg.iur.qui scandalizauerit.

3 Nec sunt appropriandi, de præben. cap. 2. Ioan. Andr.

f ¶ *De cãsis pauperum.*]& sic bona ecclesiæ pauperum sunt.16.q. 1.qm̃ quicquid.& 23.q.7.quod autem.& q. 8. couenior. circa prin. & ideo pauperum esse dicuntur, quia tpe necessitatis omnia sũt cõmunicanda 3.47.dist.sicut hi.& 12.q.1.c.2.& victũ & vestitu his contenti simus.10.q.2.episcopus & 12.q.2.aurum.

g ¶ *Vobis scripsisse meminimus.*]Et 4 ideo forte creditis ꝙ res paurum retinere possitis,quasi vobis videamur feciſſe pactum de nõ petendo,quod falsum est,vt sequitur.

¶ *Glossa sequens arg.inducens rationem & simile,alleg. duo contraria,& dupliciter sol.*

h ¶ *Futuris.*]arg.ꝙ negligenta vel taciturnitas plati nõ præiudicat successori:quia delictũ psonæ,& c.ẽ.tit.prox.cum venerabilis. & 16.q.6.si cẽm.sic & tpe plati male alienantis nõ currit præscriptio.16.q.3.si sacerdotes.& platus cõditionem ecclesię deteriorẽ facere non potest.j.de dona.fraternitatẽ.arg.ptra.ẽ.eo.c.px.& j. eo.auditis.in fi.Sol.negligentia plati fiue taciturnitas bene ꝓiudicat ecclesiæ:qm̃ pp taciturnitatem currit ꝓscriptio:vt j.quasi per totum.& ẽ.eo.c.prox.& ideo hoc intellige quantum ad cẽtenariã præscriptionem.quæ sola currit ecclesiæ Romanæ.17. q. 4. nemo. & j. eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Vnde & ſ. eo. cũ nobis: quia nõ potuit ꝓſcribere tpe ſuo p centũ annos. & Inn. & in Auth. vt Romana eccleſia gaudeat, &c. §. 1. coll. 1. Vel pót intelligi de re inuaſa, quã iſta patricia inuaſerat violéter: in qua non currit ꝓſcriptio. 16. q. 3. licet in regulis. & 93. diſt. illud. & hæc probatio fuit quaſi quædã interruptio, quã fecit princeps principi 1. Sed hoc non facit illa, quam habes 16. q. 3. placuit. §. poteſt. ver. is autem cuius. & C. de ann. except. vt perfectius. ſ. de offic. ord. paſtoralis. in fin.

Sanctorũ.] Hoc c. putloquitur in præſcriptione eccleſiæ paſsiue hoc dicit: Eccleſia contra eccleſiã præſcribit ſpatio xxx. anno. & hodie non procedit per c. ſ. proximum.

CASVS. Olim habebat locũ ꝓſcriptio xxx. ann. in rebus eccleſiæ: hodie non: vnde tenet qđ hic dicitur. Vel ſic pone caſum ad hoc vt teneat iſta dec. Rector cuiuſdam eccleſiæ poſſedit per xxx. an quiete quaſdã poſſeſsiones cuiuſdã militis, ꝙritur ſi ꝓſcripſiſſet: Rñdetur ꝙ ſic, vt ſequitur in litera: & ſic non tollitur c. iſtud per c. ſequens. nã ibi loquitur qñ vna eccleſia ſcribit ptra aliã, hic qñ eccleſia ſcribit cõtra priuatum. Et iſte caſus probatur per §. poteſt. 16. q. 3. No. ꝙ proclamatio ſynodalis interrumpit præſcriptionem.

a ¶ *Sanctiones.*] vt 16. q. 3. c. 1. & 2. & c. quicunque. & placuit.

b ¶ *Quiete.*] ideſt ſine interruptione aliqua, & ſine moleſtia. de qua notatur. ſ. eodem, illud.

c ¶ *Syncere.*] ideſt bona fide 2. qđ præſumitur eo ipſo ꝙ non probatur contrariũ. arg. C. qui mili. non. poſ. ſuper ſeruis. & qui malam fidem allegat, eam probare debet. arg. 16. q. 4. volumus. ff. de probationibus. §. qui dolo. & quod dicit de xxx. ann. præſcriptione, quæ non tenet hodie, verum eſt in rebus eccleſiæ, tenet tamẽ in rebus priuatorum. ſ. eo. de quarta. & c. ad aures.

d ¶ *Abſque ſynodali proclamatione.*] per iſtã ſynodalem proclamationem fit interruptio præſcriptionis, ſi aliàs non poſſet litẽ conteſtari: C. de anna. excep. vt perfectius. aliàs non videtur. C. de præſcrip. xxx. anno. ſicut in rem.

De quarta.] Primo ponit dictum. Secundo caſum non exẽptum: ibi, *Niſi.* Tertio ius antiquũ reprobat: ibi, *Nã Romana.* Abb. Sic.

CASVS. Quidam clericus ſcripſerat quartã decimarũ, & oblationum quæ ad eꝑm pertinebant: quærebatur an poſſet ſe tueri ptra eꝑm? Rñdet Papa, ꝙ clericus ille poteſt ſe tueri ab impetitione epi ſuper quarta ꝑdicta præſcriptione xl. ann. niſi interim eccleſia paſtore vacaret, qui iura ipſius exigere debuiſſet. In fin. rñdet tacite quæſtioni, quæ poſſet fieri per canones antiquos in c. præcedẽ. nonne ſufficit præſcriptio xxx. ann. vt dicũt canones? Rñdet Romana eccleſia tricennalem præſcriptionem contra eccleſiam non admitti. Nota ꝙ vacante eccleſia non currit præſcriptio. Item ſola præſcriptio xl. annorum locum habet.

e ¶ *Quadragenaria.*] hodie vero iure cõi ſola xl. an. præſcriptio currit ptra eccleſiã nulla diſtinctione facta inter eccleſias & monaſteria: vt hic patet. & ſ. eo. in pluribus cap. & 16. q. 3. c. placuit. §. poteſt verſi. quas actiones. put diſtinxit Gratianus, & male in illo. §. pót. to tpe poſſe. 16. q. 4. verſi. fin. per vnam columnam. ver. in canonibus vero, & cæt. diſſet cuius initij vel cõtarij non ſit memoria. huius rõ quia ius cõe hic eſt cõtra præſcriptionẽ infra eo. c. lib. 6. Ioan. And.

f ¶ *Se poſſe tueri.*]Sed vr ꝙ non poſsit ſe tueri, quia illa quarta decimarum de iure cõi vr ad eꝑm pertinere. 10. q. 3. vnio. vnde ſi clericus iſte ceſſauit in ſolutione illius quartę, fuit male fidei poſſeſſor & ideo non ꝓſcripſit. ſ. c. proxi. & ſ. eo. qm. & c. vigilanti. & c. ſi diligẽti. Intellige ꝙ ab iſto clerico nõ incœpit ꝓſcriptio, niſi habuiſſet titulum talem qui dediſſet ei cauſam ꝓſcribẽdi, de quo dr ſ. eo. ſi diligenti. Sed ab aliquo ꝑdeceſſorum fuit inchoata, & ipſe inueniens eccleſiam in poſſeſsione habuit bonam fidẽ 3, credens ꝙ aliqua iuſta cauſa poſsideret: vnde cõpleuit ꝓſcriptionem, quia qui *ſia rem priuati. h. d. prout loquitur in præſcriptione eccleſiæ actiue. & iſte intellectus tenendus eſt.*

CAP. III.

† Mauritianenſ.

SAnctorum † patrũ ſanctiones [a] ſtatuentes confirmauerunt, & nos irrefragabiliter confirmamus, vt omnes poſſeſsiones ad ſingulas prouincias noſtrorum fratrum pertinentes à quibus per triginta annos poſſeſſæ ſunt quiete [b] & ſyncere [c] abſque ſynodali [d] proclamatione, perpetuo teneantur.

¶ Alexander iij. Salernitano † Archiepiſcopo.

¶ *Quarta decimarum & funeralium præſcribitur contra epiſcopum, ſi quadragima annorum ſpatio non ſoluatur: & cathedralis eccleſia interim non vacauit.*

CAP. IIII.

† Salonitano.

† Salenitanenſi.

DE † quarta decimæ & oblationis defunctorum, clericus ab impetitione epiſcopi quadragenaria [e] præſcriptione tẽporis ſe poſſe tueri [f] videtur. Niſi forte interim paſtoralis ſedes caruiſſet [g] paſtore, qui iura eccleſiæ ſuæ exigere debuiſſet. Nam Romana eccleſia tricennalem præſcriptionem contra eccleſiam non admittit.

¶ Idem.

¶ *Poſſeſſor malæ fidei non præſcribit.*

CAP. V.

† Capit. 4. eod. tit. in 1. compilat. & poſt conſil. Lateranenſi. ſub Alexan. iii. par. 38. c. 7. in regiſtro beati Gregorii. hoc ca. nondũ inueni.

† Capit. 6 eod. tit. in 1. compilat. & poſt concil. Lateranenſi ſub Alexan. iii. par. 38 c. 1.

Et de materia vide tract. Petri de Peru. de quarta cano nica. & de interpellectu Co narrani in c. officij de teſtament.

2 Quæ in peti. hæc non cenſeo in eo quã dit ſibi ité mouendã. ff. de per hæredi. item veniũt. §. 4 q. 2. ſecũdã Vinc. Ioan. And.

3 Sufficiẽs hæc ſo. utio quo ad malam fide. excludendam, ſed nõ quo ad validandam ſpſcriptionem in hoc caſu tã to tpe poſſe diſſet cuius initij vel cõtarij non ſit memoria. huius rõ quia ius cõe hic eſt cõtra præſcriptionẽ infra eo. c. lib. 6. Ioan. And.

VIgilanti † ſtudio cauendũ eſt, ne malæ fidei poſſeſſores [h] ſimus in prædiis alienis, quoniam nulla antiqua dierum poſſeſſio iuuat aliquem malæ fidei poſſeſſorẽ, niſi reſipuerit, poſtquam ſe nouerit [i] aliena poſſidere: cum bonæ fidei poſſeſſor dici non poſſit. Epheſinus [k] enim legislator, ſolũ propter vitandam miſerorum ſegnitiem [l], & longi temporis errorem & confuſionem, primus tricennali vel quadragenali præſcriptioni vigorem legis impoſuit. † Nobis autem tam in rebus cognitis [m], quàm latentibus [n], placuit [o] non habere vigorem.

erroré & ꝓfuſionẽ: ſed Papæ hoc non placuit, ſiue verus dñs ſciat rem ſuã præſcribi, ſiue ignoret. Nota ꝙ diuturnitas tps peccatum non minuit, ſed auget. Item malę fidei poſſeſſor non ſcribit. Item introducta fuit præſcriptio ꝓtra deſides, & ſui iuris cõtemptores.

h ¶ *Poſſeſſores.*] Sic ſ. eo. qñ. & c. ſi diligenti. & c. veniens. in fin. & 16. q. 3. licet. & 34. q. 2. ſi vero. & 33. q. 5. quod Deo. & hoc ideo etiam contingit: quia ſicut tempus nõ tollit obligationem, ſic nec inducit. ff. de actio. & oblig. l. obligationum. §. placet. & hoc ſm canones, ſecus ſm leges. C. de præſcriptionibus xxx. vel xl. annorum. ſi quis emptionis. & 16. q. 3. c. placuit. §. poteſt.

¶ *Gloſſa ſequens quærit, argu. pro & contra. ponit tres opiniones, & mediam approbat.*

i ¶ *Nouerit.*] qđ eſt intelligendũ ſi ante impletam præſcriptionẽ habuerit malam fidem: qm qui mala fide poſsidet, non ꝓſcribit: vt dictum eſt. Sed pone ꝙ poſt completam ꝓſcriptionem incipiat habere malam fidẽ, nunquid tenetur ipſam rem reſtituere vero dño? Vr ꝙ ſic: quia iam ſcit ꝙ res non eſt ſua, & non dimittitur peccatũ niſi reſtituatur ablatũ. 14. q. 6. ſi res. & ſ. de vſur. cum tu. Sed ꝓtra vr, ꝙ completa ꝓſcriptione iam tutus eſt ſm vtrumq; ius. 5. c. prox. & ſ. eod. tit. c. qm oẽ. & in pluribus aliis: ergo iure poſsidet. ſi iure, ergo iuſte & bene: vt 14. q. 4. quid dicam. nec iam dr aliena: vt ibi. Præterea iura faciunt hoc meum, illud tuum. 8. diſt. quo iure. Item contra ditor canonis vel legis poteſt mihi dare rem alienam, & tutus ero. ff. de euict. Lucius. & C. de quadriẽ. præſcrip. bene à Zenone. & per totum. & ſic multo fortius potuit inducere hanc præſcriptionem in odiũ negligentiũ. Quidam dicunt, ꝙ nñcunq; habet conſcientiam rei alienæ, tenetur eam reſtituere, aliàs peccat. Alij dicũt, qđ vr verius, ꝙ non tenetur eam amplius reddere, quia iam non eſſet aliena, immo ſua, & iuſte eam poſsidet, quia iure. 14. q. 4. quid dicam. ſicut qui auctore ꝓtore poſsidet, iuſte poſsidet. ff. de acq. poſſ. iuſte. Ala ſ dixit, ꝙ ſi ex cauſa lucratiua rem habuit, ſemper eã tenetur. arg. ff. de his quæ in frau. cre. qui auté. ſ. ſi quid cum pupillo. ſi vero ex cauſa non lucratiua, puta ꝙ entit ab eo quẽ credebat dominum, non tenetur. arg. 14. q. 1. quod debetur.

k ¶ *Epheſinus.*] Imperator forſitan fuit vel iuriſperitus, qui hanc legem primus edidit.

l ¶ *Segnitiem.*] Vitandam ſcilicet, ne rerum dominia eſſent incerta. ff. de vſuca. l. 1. & Inſti. de vſuca. in prin.

m ¶ *Cognitis.*] ipſi domino, quòd ab aliis poſsideantur.

n ¶ *Latentibus.*] quia verus dñs rem illam neſcit ad ſe pertinere.

o ¶ *Placuit.*] in malæ fidei poſſeſſore, qui ſcribere nõ poteſt, ſiue verus dominus ſciat rem illam ad ſe pertinere, ſiue ignoret: vt 34. q. 2. ſi virgo. & ff. de petit. hæred. ſed & ſi lege. §. ſi de eo.

† Capit. 9. eod. tit. in 1. compilatio. Et vide Balbum tract. de præſcrip. in 1. part. quintæ par principa lis q. 14. & Ioſonem in Auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle.

† Capit. 10. eod. tit in 1. compilatio. Et quærelatur ſ. eo. ſi diligenti.

Anon dicitur, ſed tradit pulchre B. Thomas & ibidem Caietanus 2. 2. q. 87. art. 3. ad 3. de Soto lib. 9. de iuſt. & iure q. 4. ar. 3.

¶ Idem Mauritano † epiſcopo.

¶ *Vna eccleſia in parochia alterius xl. annorum ſpatio decimas præſcribit.*

CAP. VI.

† Capit. 9. eod. tit. in 1. compilatio. Et vide Balbum tract. de præſcrip. in 1. part. quintæ par principa lis q. 14. & Ioſonem in Auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle.

AD † aures noſtras pertenuit, duas eccleſias litigaſſe ſuper decimis, quas vna carũ in alterius parochia annis quadraginta poſſedit: & infra. ¶ Tuæ fraternitati tenore præſentium innoteſcat, ꝙ de iure [a] melior eſt conditio poſſidentis. Quia quadragenalis [b] præſcriptio, omnem prorſus actionẽ excludit.

¶ Idem Parmenſi epiſcopo.

¶ *Laici ſpiritualia poſsidere non poſſunt: ergo & per conſequens nec præſcribere. h. d. & quotidie allegatur.*

CAP. VII.

† Capit. 10. eod. tit in 1. compilatio. Et quærelatur ſ. eo. ſi diligenti.

CAuſam † quæ inter Regiñ. Carchidiaconum, & nobilẽ virum G. ſuper decimis vertitur: & infra. ¶ Ideoque mandamus, quatenus cauſam ipſam debito fine decidas, non obſtãte præſcriptione tẽporis, vel conceſſione [d] eccleſiaſticæ ſecularíſve [e] perſonæ, ſi idem G. eã opponere voluerit: quia cum laici decimas detinere, [f] non poſſint cas nulla valent præſcribere ratione.

¶ Idem.

¶ *Si contra præſcriptionem xl. annorum, quæ ſola currit contra eccleſiam, opponatur interruptio: vt verque probabit.*

CAP. VIII.

ILlud † autem te ſcire volumus & tenere, quòd aduerſus eccleſias minorem præſcriptionem quàm quadraginta [g] annorum Romana eccleſia nõ admittit, licet quidam canones [h] comprobent tricẽnalem: & eccleſia ſe poteſt aduerſus [i] eccleſiam quadragenaria tempore præſcriptionẽ tueri, de re illa quam ineoncuſſe [k] quadraginta annis noſcitur poſsidiſſe. ¶ Verum ſi de præſcriptione & interruptione inter partes fuerit mota quæſtio, ab vtraque parte [l] teſtes recipi debent: & ſi probata fuerit interruptio [m], præſcriptio non tenebit.

¶ Idem.

¶ *Fines prædiorum eccleſiaſticorum xl. annorum ſpatio præſcribuntur.*

CAP. IX.

QVia † indicante abbate C. comperimus, inter eũ & abbatem ſanctæ Lucii autem.] Sunt duo dicta. Secundum: ibi, *Verum.* Abbas Sicul.

CASVS. In canonibus reperitur, ꝙ qui rem alterius ꝓſcribit xxx. annis, tutus eſt præſcriptione: quæſitum fuit à Papa vtrũ hodie locũ habeat talis præſcriptio. Rñdet, ꝙ Romana eccleſia non dimittit, vel nõ admittit minorẽ ꝓſcriptionẽ quàm xl. annorũ, licet qdã canones admittãt tricẽnalẽ. Et ſi eccleſia p xl. annos rem aliquã inconcuſſe poſsedit, ad uerſus aliã eccleſiã põt ſe tueri quadragenaria præſcriptione. Si vero de præſcriptione & interruptióe quæſtio fuerit inter partes, ab vtra que parte teſtes recipi debẽt: Et ſi probata fuerit interruptio, præſcriptio non valebit. No. ꝙ quadraginta annorum ꝓſcriptio ſm canones hodie locum habet. Ité præſcriptio debet eſſe continua, & non inter interruptiones. Ioan. And.

† Capit. 1. eod. tit in 2. compilatio. De materia vide plene per Balbum tract. de præſcrip. in quinta parte principalis. & qñ, & qualiter interrumpat præſcriptio vide Barto. in Auth. vt non alienentur. ff. de ſacroſan. eccle. & ¶ *Quadraginta.*] §. vſucapion. eod. de quarta. & c. ad aures. & ſ. c. proximo.

g ¶ *Quadraginta.*] 16. q. 3. c. 1. & 2. & c. quicũq;. & c. placuit. quæ hodie non tenent. ſ. eo. c. 3.

h ¶ *Canones.*] Sic. 16. q. 7. c. 1. Et dic detinere ſcilicet ciuiliter, 2 naturaliter autem de facto poſsident laici, & in periculum animarum. Exigitur ergo ciuilis poſſeſsio ad præſcriptionẽ in huiuſmodi ſpiritualibus. i. vt perſona ſit talis, in quam poſsit cadere huiuſmodi poſſeſsio de iure. In laicũ enim ius ſpirituale non cadit. ſ. de electione. ſacroſancta. & c. Maſſana. & 96. diſt. bene quidem. Talis quidem poſſeſsio germinat prolem, ideſt fructũ parit, acquirit dominium, ſm Io. vt arg. Inſti. per quas perſo. not-acqui. ſ. ſed bonę fidei. & ideo quia non poſsident, non præſcribunt: quia ſine poſſeſsione præſcriptio non procedit. ff. de vſucap. l. 3. & melius in l. ſine poſſeſsione. & præſcriptionem obiicere non poteſt niſi quis poſsideat. ſ. de proba. ex litteris. in fi. ergo laici nõ poſſunt nobis obiicere ſpſcriptionẽ in hmõi ſpũalibus: qa non poſsidẽt ciuiliter deci mas: ſubaudi, niſi allegent alium titulum & conceſsionem factã. *Illud autem.*] Sunt duo dicta. Secundum: ibi, *Verum.* Abbas Sicul.

CASVS. In canonibus reperitur, ꝙ qui rem alterius ꝓſcribit xxx. annis, tutus eſt præſcriptione: quæſitum fuit à Papa vtrũ hodie locũ habeat talis præſcriptio. Rñdet, ꝙ Romana eccleſia non dimittit, vel nõ admittit minorẽ ꝓſcriptionẽ quàm xl. annorũ, licet qdã canones admittãt tricẽnalẽ. Et ſi eccleſia p xl. annos rem aliquã inconcuſſe poſsedit, ad uerſus aliã eccleſiã põt ſe tueri quadragenaria præſcriptione. Si vero de præſcriptione & interruptióe quæſtio fuerit inter partes, ab vtra que parte teſtes recipi debẽt: Et ſi probata fuerit interruptio, præſcriptio non valebit. No. ꝙ quadraginta annorum ꝓſcriptio ſm canones hodie locum habet. Ité præſcriptio debet eſſe continua, & non inter interruptiones. Ioan. And.

† Capit. 1. eod. tit in 2. compilatio. Et de agrimenſore vide Alciatũ li. 3 diſpũct. capit 15. Vitruuium in prælatione lib. 10 & ff. ſi menſor falſum modum dixerit per totum tit. vltimum.

i ¶ *Aduerſus eccleſiam.*] hoc ideo dixit: quia aduerſus priuatum bene tuetur ſe eccleſia ſpatio 3 xxx. anno. vt ſ. eo. ſanctorum. quæ in iſto caſu habet intelligi: ne quod in eius fauorem noſcitur indultum, ad eius læſionem retorqueri contingat. C. de leg. l. quod fauore.

k ¶ *Inconcuſſe.*] id eſt quiete, & ſine aliqua interruptione. ſ. eo. auditis. & c. ſeq. Vel ſine aliqua ſynodali proclamatione, per quam interrumpitur præſcriptio. ſ. eo. ſanctorum.

l ¶ *Parte.*] ſuper præſcriptione & interruptione: vt ſ. eo. auditis.

¶ *Glo. ſeq. diſtinguit interruptionem naturalem & ciuilem. De prima ponit duos modos, & octo de ſecunda.*

m ¶ *Interruptio.*] Not. ꝙ interruptio ſit pluribꝰ modis, naturaliter & ciuiliter. Naturaliter duobus modis, per inundationẽ maris & fluminis: vt ff. de acquir. poſ. quia vniuerſas. §. item quod à mari. & l. poſsideri. §. Labeo. Ité per deiectionẽ & expulſionẽ. ff. de vſuca. §. 1. Ciuiliter vero multis modis interrũpitur præſcriptio. Et primo per libellum principi oblatum 4 in annali actione C. ꝙ li. princi. da. lit. conteſta. faciat. l. 2. Item per litis conteſtationem, quod habet locũ in perpetuis actionibus, 16. q. 3. placuit. §. poteſt. verſicu. is autem. & §. quod ſi ij. & coram ſuo iudice. C. ne de ſta. defun. l. penultima. Si non poteſt litẽ conteſtari, ſufficit indicẽ adire, & libellũ offerre ꝓtra abſentẽ, vel ꝓtra eũ q̃ poteſt nõ põt ꝓtra aliquã de cauſa, & in querimoniã deducere ius ſuum, vel corã pluribꝰ perſonis, vel ad domicilĩ rei cum iudex haberi nõ põt ꝓ ponat, & ſic interrupta eſt præſcriptio. C. de anna. excep. vt perſequius, & prædi. §. põt. ver. is aũt. Ité p ſacrũ oraculũ oblatũ principi. Et p executorẽ ſi poſtea ſubſecuta fuit cõuẽtio. C. de ſcri. xxx. an. ſicut in rẽ in fi. Ité p ſolutionẽ vſurarũ. C. de ſcri. xx. ann. ſi qs ſecũdã cautionẽ à debitore factã. C. de ſcri. xxx. an. cũ notiſsimis. §. ſed etſi quis. Ité p denunciationẽ factã à colono. ſ. vt lit. nõ ꝓte. in quoniam frequenter. §. quod ſi ſuper. & C. vbi in rem act l. 2.

4 Secundũ Tanc. qui etiam repellit eos qui dicerẽt morte ſiue ſpſcriptionẽ interrumpi. Ioan. And.

† Capit. 7. eod. tit in 1. compilat. & poſt concil. Lateranenſi ſub Alexan. iii. par. 38. cap. 5. Et de materia copio Couarruuias in regulam poſſeſſor. de reg. iuris. lib. 6.

1 Et ſic poteſt dici de-

f ¶ *Detinere.*] Sic 16. q. 7. c. 1. Et dic detinere ſcilicet ciuiliter, 2 naturaliter autem de facto poſsident laici, & in periculum animarum. Exigitur ergo ciuilis poſſeſsio ad præſcriptionẽ in huiuſmodi ſpiritualibus. i. vt perſona ſit talis, in quam poſsit cadere huiuſmodi poſſeſsio de iure. In laicũ enim ius ſpirituale non cadit. ſ. de electione. ſacroſancta. & c. Maſſana. & 96. diſt. bene quidem. Talis quidem poſſeſsio germinat prolem, ideſt fructũ parit, acquirit dominium, ſm Io. vt arg. Inſti. per quas perſo. not-acqui. ſ. ſed bonę fidei. & ideo quia non poſsident, non præſcribunt: quia ſine poſſeſsione. & præſcriptionem obiicere non poteſt niſi quis poſsideat. ſ. de proba. ex litteris. in fi. ergo laici nõ poſſunt nobis obiicere ſpſcriptionẽ in hmõi ſpũalibus: qa non poſsidẽt ciuiliter deci

1 Cuius dilatatio ſecundũ Hoſtien. C. de ſcri. Ioan. And.

2 Concor. ter. in l. ſi rẽ quædam ſunt quæ præſcribi non poſſunt. 1 j. eo. c. proxi. & c. accedentes. & c. cum non liceat. vbi notatur in quibus caſibus nõ currit præſcriptio. Bernar.

CAuſam quæ.] Laicus decimas non præſcribit. communis diuiſio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Siculus.

CASVS. Inter archidiaconũ Regiñ. & nobilẽ virum G. quæſtio ſuper decimis vertebatur: Papa commiſit cauſam illã. mandans iudici quatenus cauſam ipſam debito fine decidat, nõ obſtãte præſcriptione tẽporis, vel conceſsione alicuius perſonæ eccleſiaſticæ vel ſecularis, ſi idem G. eam opponere voluerit: quia cum laici nõ poſſunt poſsidere decimas, eas præſcribere non valent. No. ꝙ laici nõ poſſunt poſsidere decimas, aut etiam alia mere ſpiritualia. Item quod poſsideri decimas, eas præſcribere non valent. No. ꝙ laici nõ poſſunt poſsidere decimas, aut etiam alia mere ſpiritualia. Item quod poſsideri non poteſt, non poteſt præſcribi.

d ¶ *Conceſsione.*] Supple facta poſt Lateranẽ. concil. in quo cauetur ꝙ laici ſine animarum periculo decimas detinere non poſſunt: vt ſ. de deci. prohibemus. & melius eo. tit. quamuis ſit graue. vnde hodie epi decimas laicis in feudum concedere non poſſunt: quia ius decimarum cum ſit ſpirituale, non cadit in laicum: vt hic in fi. ſ. tis patet. De hoc dicetur in decre. ſ. de deci. quamuis ſit graue.

e ¶ *Secularíſve.*] ſ. de deci. tua nobis. & c. dudum.

3 Et de materia vide Couarruuias in regulam poſſeſſor. de reg. iuris. lib. 6.

4 Concor. ter. in l. ſi rẽ quædam ſunt quæ præſcribi non poſſunt. 1 j. eo. c. proxi. & c. accedentes. & c. cum non liceat. vbi notatur in quibus caſibus nõ currit præſcriptio. Bernar.

CAuſam quæ.] Laicus decimas non præſcribit. communis diuiſio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Siculus.

CASVS. Inter archidiaconũ Regiñ. & nobilẽ virum G. quæſtio ſuper decimis vertebatur: Papa commiſit cauſam illã. mandans iudici quatenus cauſam ipſam debito fine decidat, nõ obſtãte præſcriptione tẽporis, vel conceſsione alicuius perſonæ eccleſiaſticæ vel ſecularis, ſi idem G. eam opponere voluerit: quia cum laici nõ poſſunt poſsidere decimas, eas præſcribere non valent. No. ꝙ laici nõ poſſunt poſsidere decimas, aut etiam alia mere ſpiritualia. Item quod poſsideri non poteſt, non poteſt præſcribi.

d ¶ *Conceſsione.*] Supple facta poſt Lateranẽ. concil. in quo cauetur ꝙ laici ſine animarum periculo decimas detinere non poſſunt: vt ſ. de deci. prohibemus. & melius eo. tit. quamuis ſit graue. vnde hodie epi decimas laicis in feudum concedere non poſſunt: quia ius decimarum cum ſit ſpirituale, non cadit in laicum: vt hic in fi. ſ. tis patet. De hoc dicetur in decre. ſ. de deci. quamuis ſit graue.

e ¶ *Secularíſve.*] ſ. de deci. tua nobis. & c. dudum.

f ¶ *Detinere.*] Sic 16. q. 7. c. 1. Et dic detinere ſcilicet ciuiliter, 2 naturaliter autem de facto poſsident laici, & in periculum animarum. Exigitur ergo ciuilis poſſeſsio ad præſcriptionẽ in huiuſmodi ſpiritualibus. i. vt perſona ſit talis, in quam poſsit cadere huiuſmodi poſſeſsio de iure. In laicũ enim ius ſpirituale non cadit. ſ. de electione. ſacroſancta. & c. Maſſana. & 96. diſt. bene quidem. Talis quidem poſſeſsio germinat prolem, ideſt fructũ parit, acquirit dominium, ſm Io. vt arg. Inſti. per quas perſo. not-acqui. ſ. ſed bonę fidei. & ideo quia non poſsident, non præſcribunt: quia ſine poſſeſsione. & præſcriptionem obiicere non poteſt niſi quis poſsideat. ſ. de proba. ex litteris. in fi. ergo laici nõ poſſunt nobis obiicere ſpſcriptionẽ in hmõi ſpũalibus: qa non poſsidẽt ciuiliter deci

1 Cuius dilatatio ſecundũ Hoſtien. C. de ſcri. Ioan. And.

2 Concor. ter. in l. ſi rẽ quædam ſunt quæ præſcribi non poſſunt. 1 j. eo. c. proxi. & c. accedentes. & c. cum non liceat. vbi notatur in quibus caſibus nõ currit præſcriptio. Bernar.

CAuſam quæ.] Laicus decimas non præſcribit. communis diuiſio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Siculus.

CASVS. Inter archidiaconũ Regiñ. & nobilẽ virum G. quæſtio ſuper decimis vertebatur: Papa commiſit cauſam illã. mandans iudici quatenus cauſam ipſam debito fine decidat, nõ obſtãte præſcriptione tẽporis, vel conceſsione alicuius perſonæ eccleſiaſticæ vel ſecularis, ſi idem G. eam opponere voluerit: quia cum laici nõ poſſunt poſsidere decimas, eas præſcribere non valent. No. ꝙ laici nõ poſſunt poſsidere decimas, aut etiam alia mere ſpiritualia. Item quod poſsideri non poteſt, non poteſt præſcribi.

d ¶ *Conceſsione.*] Supple facta poſt Lateranẽ. concil. in quo cauetur ꝙ laici ſine animarum periculo decimas detinere non poſſunt: vt ſ. de deci. prohibemus. & melius eo. tit. quamuis ſit graue. vnde hodie epi decimas laicis in feudum concedere non poſſunt: quia ius decimarum cum ſit ſpirituale, non cadit in laicum: vt hic in fi. ſ. tis patet. De hoc dicetur in decre. ſ. de deci. quamuis ſit graue.

e ¶ *Secularíſve.*] ſ. de deci. tua nobis. & c. dudum.

f ¶ *Detinere.*] Sic 16. q. 7. c. 1. Et dic detinere ſcilicet ciuiliter, 2 naturaliter autem de facto poſsident laici, & in periculum animarum. Exigitur ergo ciuilis poſſeſsio ad præſcriptionẽ in huiuſmodi ſpiritualibus. i. vt perſona ſit talis, in quam poſsit cadere huiuſmodi poſſeſsio de iure. In laicũ enim ius ſpirituale non cadit. ſ. de electione. ſacroſancta. & c. Maſſana. & 96. diſt. bene quidem. Talis quidem poſſeſsio germinat prolem, ideſt fructũ parit, acquirit dominium, ſm Io. vt arg. Inſti. per quas perſo. not-acqui. ſ. ſed bonę fidei. & ideo quia non poſsident, non præſcribunt: quia ſine poſſeſsione. & præſcriptionem obiicere non poteſt niſi quis poſsideat. ſ. de proba. ex litteris. in fi. ergo laici nõ poſſunt nobis obiicere ſpſcriptionẽ in hmõi ſpũalibus: qa non poſsidẽt ciuiliter deci

1 Cuius dilatatio ſecundũ Hoſtien. C. de ſcri. Ioan. And.

2 Concor. ter. in l. ſi rẽ quædam ſunt quæ præſcribi non poſſunt. 1 j. eo. c. proxi. & c. accedentes. & c. cum non liceat. vbi notatur in quibus caſibus nõ currit præſcriptio. Bernar.

CAuſam quæ.] Laicus decimas non præſcribit. communis diuiſio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Siculus.

CASVS. Inter archidiaconũ Regiñ. & nobilẽ virum G. quæſtio ſuper decimis vertebatur: Papa commiſit cauſam illã. mandans iudici quatenus cauſam ipſam debito fine decidat, nõ obſtãte præſcriptione tẽporis, vel conceſsione alicuius perſonæ eccleſiaſticæ vel ſecularis, ſi idem G. eam opponere voluerit: quia cum laici nõ poſſunt poſsidere decimas, eas præſcribere non valent. No. ꝙ laici nõ poſſunt poſsidere decimas, aut etiam alia mere ſpiritualia. Item quod poſsideri non poteſt, non poteſt præſcribi.

d ¶ *Conceſsione.*] Supple facta poſt Lateranẽ. concil. in quo cauetur ꝙ laici ſine animarum periculo decimas detinere non poſſunt: vt ſ. de deci. prohibemus. & melius eo. tit. quamuis ſit graue. vnde hodie epi decimas laicis in feudum concedere non poſſunt: quia ius decimarum cum ſit ſpirituale, non cadit in laicum: vt hic in fi. ſ. tis patet. De hoc dicetur in decre. ſ. de deci. quamuis ſit graue.

e ¶ *Secularíſve.*] ſ. de deci. tua nobis. & c. dudum.

f ¶ *Detinere.*] Sic 16. q. 7. c. 1. Et dic detinere ſcilicet ciuiliter, 2 naturaliter autem de facto poſsident laici, & in periculum animarum. Exigitur ergo ciuilis poſſeſsio ad præſcriptionẽ in huiuſmodi ſpiritualibus. i. vt perſona ſit talis, in quam poſsit cadere huiuſmodi poſſeſsio de iure. In laicũ enim ius ſpirituale non cadit. ſ. de electione. ſacroſancta. & c. Maſſana. & 96. diſt. bene quidem. Talis quidem poſſeſsio germinat prolem, ideſt fructũ parit, acquirit dominium, ſm Io. vt arg. Inſti. per quas perſo. not-acqui. ſ. ſed bonę fidei. & ideo quia non poſsident, non præſcribunt: quia ſine poſſeſsione. & præſcriptionem obiicere non poteſt niſi quis poſsideat. ſ. de proba. ex litteris. in fi. ergo laici nõ poſſunt nobis obiicere ſpſcriptionẽ in hmõi ſpũalibus: qa non poſsidẽt ciuiliter deci

1 Cuius dilatatio ſecundũ Hoſtien. C. de ſcri. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ *Agrimensoris,*] qui tenetur de modo finium actione in factū,si male renūciauerit,dummodo doloſe hoc faciat.de culpa enim vel negligentia non tenetur.ff.ſi men.fal.mo.dix.l.3.§.1.Lau.

b ¶ *Ad loca.*] vt loca diuidēda ſubiiciat oculis.ff.fini.re.ſi irruptione.in fi.C.fi.regun.ſi quis.Et hic pōt ſumi arg.q̄ iudex pōt iudicare ſm quod nouit,&nō ſm allegata.Et no.q̄ iudex qui contra conſciē tiam vel contra iuſtitiā in grauamen alterius aliquid fecerit, per gratiam vel fordes, per vnum annum nouerit ſe ſuſpenſum: & ſi durāte ſuſpenſione ingeſſerit ſe diuinis,irregularis eſficitur.cū quo ſolus Papa diſpenſat,& in verā litis æſtimationem condemnabitur , vt in decre.Inno.iiij.cum æterni.de re.iu. [lib.6.]

¶ *Gl.ſeq.inducit quatuor concor.alle.nij.iura in cō trarium, & ſoluit diſtinguendo inter fines parochiarum,&c.& prædiorum.primo caſu aut con ſtat de limite , aut non. Et ſi conſtat, aut quæritur de limite, vel adhærentibus, aut non adhærentibus.*

c ¶ *Quadraginta.*] ſic ergo vi q̄ fines præſcribi poſſunt:vt 16.q.4. volumus.& q.3. inter memoratos.& ſ.eo.ad aures. & ſupra de proba. ex litteris.Sed cōtra vī q̄ fines pſcribi nō pūt: vt 16. q.3. licet in regulis. &]. de paro. ſuper eo.16.q.3.quicunque. & c.inter memoratos.Super hoc dicas vbi fines diœceſum ſiue parochiarum conſtat diſtinctos fuiſſe, vel etiā poteſt probari per libros antiquos , & teſtes , & famam, & alia adminicula:vt ſ.de proba.cū cauſam,fines diœceſis ſiue parochiæ,aut ꝓuinciæ non poſſunt præſcribi.& ſic loquuntur ca. iſta.16.q.3.licet. & c.quicunque.& ſ. de paro.ſuper eo.& ratio eſt,ſ. ne prouinciarum termini confundantur.16.q.3.quicunque.& ſic limes præſcribi non poteſt,nec ea quę limitibus adhærent.ff.de rei.ven.quę regiosis.& ff.de contrah.emp.in modicis.Vbi vero nō conſtat ,nec poteſt probari de diuiſione,limes & ea quæ ſibi adhærēt bene poſſunt præſcribi. 1 & ſic diſtinguit illud c. 16. q.3.inter memoratos. Fines vero prædiorum bene præſcribuntur , in quo caſu loquitur q.4.volumus.& illud qđ hic dr.Si vis intelligere hic de finibus parochiarum,intellige hic quōd fines nō erant diſtincti. vnde habet locum præſcriptio, vt dicit c.inter memoratos. Illud ſcias,ꝙ licet limes præſcribi non poſsit,tū ea quæ ſunt infra limitem, limiti nō adhærentia præſcribuntur 2 ſpiritualia & temporalia : & ſic loquuntur.ſ.eo.c.ad aures.&]. eo. auditis. vbi vna eccleſia præſcribit decimas in parochia alterius,& tūc neceſſarius eſt titulus. Vt no.]. c.ſi diligenti.& in quadam decre.Greg.eo.titu,venerabilem, vt fines.tūc incipit præſcribere , an teturbatio-nem autem non præſcribit: quia vterque ſimunibus conmunibus tunc vtitur ratione ſuæ partis.ff. ꝓ Io l.merito. Ioan. And.

† Capit.1. tit.de capellis monachorum in 2.compilat. Et de materia,quando videlicet nō currat pſcriptio , vide Speculat. ti de appel.§. nunc breui-tet.adde late per Rip.am tract de peſte.

1 Adde que dicantur ad hærere limitibus : per Bal in l.1.ff de office.prætor.vtb.

2 Gof. hic illud c.ex litteris,ſ.de proba.in quo caſu poteſt intelligi illud c.16. dixit, quod poſtquam fines ſunt turbati , & alter iuxta pit fines poſſidere , vt ſolum prium non no.]. c. ſi diligenti.& in quadam decre.Greg.eo.titu,venerabilem, vt notatur infra eo.ſi diligenti.

¶ Innocentius Abbati de Cenedo †.

¶ *Procurationes quæ debentur legatis &*

¶ *Procurationes quæ debentur legatis & nunciis Apoſtolicæ ſedis , præſcribi non poſſunt.*

CAP. XI.

ACcedentes†ad præſentiā noſtram prępoſitus ſancti Nazarij. & A. canonicus ſancti Stephani,ſyndici & procuratores primicerij & clerici † Mediolañ.de ordinariis maioris eccleſiæ grauiter ſunt conqueſti, ꝙ cum ipſi legatos & nuncios Apoſtolicæ ſedis deuote recipiant,& procurent,dicti ordinarij procurare ipſos renuunt,&† procurantibus ad expēſas ſubſidium impertiri:& infra.¶ Volentes autem , vt quod omnibus imminet,ab omnibus [i] cōportetur : Mandamus , quatenus niſi dicti ordinarij per ſpeciale priuilegium Apoſtolicæ ſedis à præſtandis procurationibus oſtenderint ſe immunes (etiam ſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint : cum in talibus [k] præſcriptio ſibi locum nequeat vēdicare) ipſos ad procurationis ſarcinam ordine debito ſubeundam,teneri decernas.

¶ Idem de Coſta, & de ſancto Donato † Prioribus.

¶ *Subditus non præſcribit obedientiam contra prælatum.*

CAP. XII.

CVm † non liceat à capite pus hoſtilitatis nō cur rit:immo illud ſubducitur de præſcriptione. ſic & 16. q.3. prima actione.ff.de ca.& poſtli.reuer.poſtliminium.& C. eo. ab hoſtibus. & in aliis caſibus.ſ.eo.c.i.

† Capit.1. cod.tit in 3. compilat. Et de ampliatiō tium & Antonium de Buttio in c.cum ex officii. infra. eod.tit.

† Cleri, in multis antiquis

† Aliàs ita: procurantibus ad expēſas ſolum ſubſidium. &c.

[i] De hoc l.ſi filiusfamilias.ioan. And.

[k] Concor. tex in l.& ſi quis. § ſine cauſa & l. funerum. ff. de rel & ſumpti. funer.

† Tornaco † Cornaco † Aliàs ita de Coſta, & ſancti Marcelli.

† Capit.1. cod.tit in 3. compilat. Vide Roma num ſingul 500.incip. curialis & Florentin⁹ doctorum capit.fatere dores.2.q.7.

Accedentes.] Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicē: ibi, *volentes*.Abbas.Siculus.

CASVS.Præpoſitus ſancti Nazarij,& A.canonicus ſancti Stephani ,ꝓcuratores cleri ad ſedē Apoſt.accedentes cōqueſti ſunt de ordinariis maioris eccleſiæ,ꝙ cū ipſi ,ꝓcurent legatos & nūcios Apoſtolicę ſedis,dicti ordinarij nō velint illos procurare,nec aliq̄ cōferre ad procuratiōes ꝓſtādas,ꝛvolens Papa vt qđ oībus imminet, ab oībus cōpoteſ:mādat abbati de Cenedo, quatenus ſi dicti ordinarij ꝓ ſpeciale priuilegiū Apoſt.ſedis à ꝓſtādis procurationibꝰ oſtēderint ſe immunes,decernat ipſos ordinarios teneri ad procurationes ordine debito faciēdas,ét ſi lōgiſsimo tpe nō impēderint procurationē:cū in talibꝰ nō habeat locū pſcriptio.No. qđ omnes tangit,ab omnibus approbandū eſt.Ité res eccleſię tenētur procurare nuncios & legatos Romanæ eccleſiæ, niſi ſpeciale priuilegiū oſtendant.Item in procurationibus nō habet locum præſcriptio. i ¶ *Ab omnibus.*] arg.qđ omnes tangit,ab omnibus eſt approbandum,66.diſt.c.1.& ſ. de temp.ord.ſi archiepiſ.& ſ.de off.ord.ad hoc ff.de aqua pluꝛ. arc. in concedendo. & C.de aucto.præſtan.l.vlein. Item vbi onus,ibi emolumentum.12.q.2.charitatem. & c. eccleſiaſticis.& Inſti.de leg.pa.ſuc.§.1.& C.de fur.manifeſtiſsimi.§.fin autem. 4 & melius.C.de cad.to.l.vnica,§.pro ſecundo.

¶ *Glo.ſeq.dat vnum ſimile,& duo ſimilia.*

[k] ¶ *In talibus.*] In procuratione q̄ debetur ratione viſitationis,nō currit præſcriptio.]. eo.cū ex officij,& hic patet.ſed in illa q̄ datur ratione inſtitutionis bene currit:de qua loquitur.c.18.q.2. Eleutherius.Ité in illa q̄ datur datur ratione conſuetudinis:vt 18.q.2, ſeruitiū.

Cvm non liceat.] Sunt duæ partes. Prima reprehendit factum iſtorum,quibus ſcribitur exprimendo cauſam. Secunda illud corrigi

corrigi præcipit,& exceptionem remouet:ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS.Archiepiſcꝰ Brachareñ.cōqueſtus eſt dño Papæ, ꝙ Priores de Coſta & de S.Donato denegabant ſibi obedientiā & reuerentiam exhibere,licet eccleſiæ ſuæ in ipſius archiepatu eſſent conſtitutæ, dicentes ꝙ eam ſibi exhibere non cōſueuerūt .Mandat Papa dictis Prioribus, quatenus prædicto archiepō exhibeant obediētiam & reuerentiā debitam, ſicut alij clerici ſuæ diœceſis:preſcriptione tpis nō obſtante. Nota ꝙ contra obedientiam non currit præſcriptio.

† archiepiſcopo.

¶ *Gloſ.ſeq.ponit tres caſus exceptos,demū obtiēndo querit, & ſoluendo quæſtionem repetit.*

a ¶ *Recedere.*] niſi vbi incidit in hęreſim.24.q. ſecunda, ſane 2.Vel in ſchiſma.ſ. de elec, quia diligentia. & in crimine notorio fornicationis, & in ſimoniaco in ordine,ſi poſsit ,pbari. 32.diſtin. §. verum.& 1. q.1. ſi quis à ſimoniacis.

1 De hoc l.ſi filiusfamilias.ioan. And.

† Capit.1. tibus.8.q.4.nonne. & ſ. tod.tit in 3. vt lic.pend.laudabilem. compilatio. & c.à memoria.]. de di ſolu.Antiquitatem.porro. Et eſt ratio: quia fornicarij notorij & ſimoniaci ſunt ſuſpēſi & ꝓinde ſi ſuper hoc fuerint conſulti,ꝓpter hoc ſunt irregulares.& 18.q.2.monaſteria.niſi oſtendant ſe exemptos.]. de confir. Cōſtan.c.6. ipſo iure.1.q.1.reperiū tur.Sed nōne pro aliis ſtatuto. ſic Facio etiminibus prohiſ-cipiat. Addē quis à perceptiōe Dñi corporis.de confec.diſt.2.quotidie.& ab immolatione.vt 6. diſt. teſtamentum. Quare ergo potius circa iſta crimina hoc dicitur

2 Hoc eſt quod dicit.& ſic ſ. ſi titulum ſuæ poſſeſsionis.C.de rei vend.l.vlt.C.de peti.hære. cogi. ratio ſpe cum dilecta.ad fi.& hoc ideo,quia poſſeſſor non cogitur probare ſalis in ſchiſmaticis.& 2.q.5.§.1.quia ius iſtud de communi iure pertinet ad epiſcopum monaſteriorum.& ſ.proxi.& c.de quarta.&]. ec. cum nobis. Item tpe hoſtilitatis nō currit.ſ.eod.c.ex tranſmiſſa.& 16.q.3.prima.Ité nec contra neruū eccleſiaſticæ diſciplinæ.ſ.de conſue.cū inter vos.Ité contra moꝛē.Item limes.16.q.3.licet.&]. de paro. ſuper eo.Ité nec in re ſpirituali iniuſto titulo acquiſita.ſ.de tranſact.ꝓterea 2.Ité nec via publica.ff.de vi pub.viam.Item nec contra ius publicum. Item contra ſeruitutis ſiue publicis functionibus.C.de pſcrip.xxx.vel xl.an.l. cōperit. Et liber homo nō pſcribitur.16.q.3.c.placuit.§.poteſt.verſi. q̄ ſi pri uatus.& ſeq.§.Ité tpe vacantis eccleſiæ non currit pſcriptio. Nec tpe ſchiſmatis,ſ.proxi.& c.de quarta.&]. ec. cum nobis. Item tpe hoſtilitatis nō currit.ſ.eod.c.ex tranſmiſſa.& 16.q.3.prima.Ité nec contra neruū eccleſiaſticæ diſciplinæ.ſ.de conſue.cū inter vos.Ité in re quæ de iure cōi poſsideri non poteſt.93.diſt.illud.& 100.diſt. Item in re ſpirituali iniuſto titulo acquiſita.ſ.de tranſact.ꝓterea 2.Ité nec via publica.ff.de vi pub.viam.Item nec contra ius publicum. Item contra ſeruitutis ſiue publicis functionibus.C.de pſcrip.xxx.vel xl.an.l. cōperit. Et liber homo nō pſcribitur.16.q.3.c.placuit.§.poteſt.verſi. q̄ ſi pri uatus.& ſeq.§.Ité tpe vacantis eccleſiæ non currit pſcriptio. Nec tpe ſchiſmatis,ſ.proxi.& c.de quarta.&]. ec. cum nobis. Item tpe hoſtilitatis nō currit.ſ.eod.c.ex tranſmiſſa.& 16.q.3.prima.Ité nec contra neruū eccleſiaſticæ diſciplinæ.ſ.de conſue.cū inter vos.Ité in re quæ de iure cōi poſsideri non poteſt.93.diſt.illud.& 100.diſt. Item contra moꝛē.Item limes.16.q.3.licet.&]. de paro. ſuper eo.Ité nec in re ſpirituali iniuſto titulo acquiſita.ſ.de tranſact.ꝓterea 2.Ité nec via publica.ff.de vi pub.viam.Item nec contra ius publicum. Item contra ſeruitutis ſiue publicis

membra recedere [a] , non ſufficimus admirari , quòd ſicut referente Brachareñ. archiepiſcopo nobis eſt intimatum , licet eccleſiæ veſtræ in ipſius ſint diœceſi conſtitutæ , vos tamen obedire ſibi tamquam epiſcopo† veſtro contumaciter recuſatis: & infra. ¶ Ideoque mandamus , quatenus præfato archiepiſcopo & eccleſiæ Brachareñ.obedientiam & reuerentiā debitam , ſicut alij clerici ſuæ diœceſis [b] faciunt, impendatis, præſcriptione temporis non obſtante [c].

¶ Idem nobili viro Matafeloni.

¶ *In inribus ad Romanam eccleſiam ſpectantibus currit ſola centenaria præſcriptio.*

CAP. XIII.

AD† audientiam Apoſtolatus noſtri peruenit : & infra. ¶ Proponebatur ex parte tua Alexandrum Papam prædeceſſorem noſtrum tibi in caſtro Palatioli conceſsiſſe ſingulis annis quadraginta ſolidos denariorū Papienſiū,quos Romana eccleſia ibi cōſueuit recipere annuatim : inſuper comeſtiones [d] , banna [e] , placita [f] , foris facta [g] ,& omnia iura quæ ibi A poſtolica ſedes habebat. Sed ea tibi nulla ratione deberi,caſtellanus eiuſdē caſtri conſtantiſſime aſſerebat. Ad quod probandū inducebas ꝓdicti Papæ priuilegiū,& librū eccleſiæ Romanæ cenſualē.hoc etiā nitebaris probare per teſtes,qui dicebāt ſe vidiſſe præſcriptum cenſum nūciis Romanorū Pontificum à quinquaginta annis & infra fuiſſe ſolutum. Sed inter alia fuit ex aduerſo reſpōſum,quòd nec priuilegium,nec liber cenſualis tibi aliquid commodi afferebat †: cum priuilegio vſus non fueris ſpatio annorum trigintа : & liber cenſualis ſuſpectus exiſteret : quia non fuerat in camera noſtra receptus : ac ſcriniarius [h] alio modo ſcripſiſſet dicta teſtiū,quàm dixiſſent.

† Capit.1. cod.tit in 3. compilat. Et de ampliatiō tium & Antonium de Buttio in c.cum ex officii. infra. eod.tit.

† Cleri, in multis antiquis

† Aliàs ita: procurantibus ad expēſas ſolum ſubſidium. &c.

3 Concor. l. ſi filius. §. ſi quis. ff. de nox. ſumptib. fun. & l. 3. eod.ſi diligenti.Item vſufructuarius.Inſtit.ꝓaction. & l. 1. C. de pig. ff.de vſuca.non ſolum. §.qui pignori. & C. de pign.act. nec creditoꝛes. & hoc intellige de longa pſcriptione ſm leges. non de longiſſima.ar.eſt ꝙ cōtra obediētiā præſcribitur.]. de priuil. cum olim 4. Sed ibi habuit priuilegium rōne cuius præſcripſit, & ꝓterea ſuberat.Rom.eccle.quæ ipſa obediētiā ꝓtra eſm potius pſcripſit.ſic]. e. cum ex officij.

4 Et eo. tit. cū perſonæ. l.6. Io.Andr.

ADDITIO. Vnde verſus.

Hoſtis,ſchiſma,minor, confinia,res ſacra,dotes. Eccleſiæ rerum,laicus, res ſpiritualis. †afferebāt.

Viſtio,coniugium,via publica,liber,obedit.

Functio,res fiſci,publi cum ius, de repetundæ.

Si vacat eccleſia,ſuſpectio,ſub patre natus.

Vxor,conditio , ſi res non poſsidentur.

Res pupillares his atque peculia iungu.

Impedimenta vetant hæc ne præſcribere poſſu.

AD audientiam.]In feudo Romanæ eccleſiæ ꝓtra ipſā eccleſiā & vaſallū currit ſolꝫ pſcriptio cētū annorū. Duæ ſunt partes pricipales.In prima ponit ꝓceſſus narratio.In ſcđa diſſinitio:ibi, *Nos igitur*.Prima ſubdiuiditur:q.a primo ponit petitiōē actoris.Se cūdo rñſionē reiibi,*Sed ea*.Tertio probatiōes actoris:ibi,*Ad quod* Quarto probationū ipſarū impugnationes:ibi,*Sed inter*.Abbas.

CASVS.Inter nobilē virū Matafelonē ex vna parte , & caſtellanū de caſtro Palatioli ex alia,qſtio vertebatur ſup quibuſdam iurib⁹ q̄ nobilis ꝓdictus dicebat ſe debere ꝓcipere i dicto caſtro ,ꝓ eccleſia Romana.Partibus ꝓp hoc in ꝓſentia Papæ cōſtitutis, ex parte ipſius nobilis proponebat,ꝙ Alexāder Papa conceſſerat in dicto caſtro ſibi xl.ſol.Papienſi.quos Romana eccleſia ibi ſoluere ꝓcipere annuatim.Inſup comeſtiones,placita,banna,forisfacta, & oſa iura q̄ ibi Rom.eccleſia habebat.Caſtellanus ecōtra dicebat ſe ad ea nulla rōne teneri:ad qđ ꝓbādū ꝓdict⁹ nobilis inducebat priui legiū Alexandri,& librū cenſualē:& hoc idē nitebat probare per teſtes,q̄ dicebāt ſe vidiſſe ꝓdictum cenſum nunciis Apoſt.ſedis à L.annō. &]. fuiſſe ſolutū.Sed ex aduerſo fuit rñſum , ꝙ nec priuilegium,nec liber cenſualis aliq̄ cōferebat,cū ipſe priuilegiovſus non fuerit ſpatio xxx.an.nec liber cēſualis:ſuſpectus erat ex eo, ꝙ nō fuerat inuētus i camera Papę,& notari⁹ aliter ſcripſerat dicta teſtium q̄ dixiſſent:Dñs Papa ꝓiderās potius auctoritatē priuilegij q̄ dicta teſtiū,nec librū cenſualē hēt ſuſpectū, licet in camera Papæ nō fuiſſet inuēt⁹,nec credat notariū aliter ſcripſiſſe dicta teſtiū q̄ dixiſſent:Conſiderās inſup(qđ eſt longe validius)negotiū ipſum tāgere principaliter Rom.ecc.ꝓtra quā nō niſi cēteꝛnaria currit pſcripto,cōdēnauit dictū caſtellanū in ſolutione om nium petitorū,iniungendo eidē,vt dicto nobili,nō tamē ſibi, ſed tamē Romanæ ecc.cuius auctoritate &eber ꝓcipere ꝓdicta,& cu ius etiā vaſallus ꝓp ꝓdicta exiſtit,ꝓſoluat.Nota caſum vbi magis creditur priuilegio q̄ teſtibus.Item liber cenſualis fidem facit.Ité ꝓſumitur pro illo qui officium ſuum iuraut fideliter adimplere. Ité ꝓtra Rōmanā eccl.non currit pſcriptio niſi centum annorum. d ¶ *Comeſtiones.*]id eſt ſ albergarias,ſeu procurationes,quas à ſin gulis ſeu certis ꝓcipere poterat.

e ¶ *Banna,*]id eſt ſ ius indicendi bannum,vel edictum.

f ¶ *Placita.*]id eſt iuriſdictionem cauſarum.

g ¶ *Foriſacta.*]i.pecuniarias pœnas deliquētiū:ar.]. de pœ.ꝓbyter. ſi quis.& §.illud autem.Item tpe ſuſpenſionis prælati non currit præſcriptio.]. de concef.præben,quia diuerſitatem.Item filioſamilias non currit præſcriptio,dum eſt in poteſtate patris.C.de anna.

5 Hæ duæ gloſſ.læ nec Bernardi ſunt, nec habentur in antiquis cōdicibus.

[a] ¶ *Recedere.*] niſi vbi incidit in hęreſim.24.q. ſecunda, ſane 2.Vel in ſchiſma.ſ. de elec, quia diligentia. & in crimine notorio fornicationis, & in ſimoniaco in ordine,ſi poſsit ,pbari. 32.diſtin. §. verum.& 1. q.1. ſi quis à ſimoniacis.

1 De hoc l.ſi filiusfamilias.ioan. And.

† Capit.1. tibus.8.q.4.nonne. & ſ. tod.tit in 3. vt lic.pend.laudabilem. compilatio. & c.à memoria.]. de di ſolu.Antiquitatem.porro. Et eſt ratio: quia fornicarij notorij & ſimoniaci ſunt ſuſpēſi & ꝓinde ſi ſuper hoc fuerint conſulti,ꝓpter hoc ſunt irregulares.& 18.q.2.monaſteria.niſi oſtendant ſe exemptos.]. de confir. Cōſtan.c.6. ipſo iure.1.q.1.reperiū tur.Sed nōne pro aliis ſtatuto. ſic Facio etiminibus prohiſ-cipiat. Addē quis à perceptiōe Dñi corporis.de confec.diſt.2.quotidie.& ab immolatione.vt 6. diſt. teſtamentum. Quare ergo potius circa iſta crimina hoc dicitur

2 Hoc eſt quod dicit.& ſic ſ. ſi titulum ſuæ poſſeſsionis.C.de rei vend.l.vlt.C.de peti.hære. cogi. ratio ſpe cum dilecta.ad fi.& hoc ideo,quia poſſeſſor non cogitur probare ſalis in ſchiſmaticis.& 2.q.5.§.1.quia ius iſtud de communi iure pertinet ad epiſcopum monaſteriorum.& ſ.proxi.& c.de quarta.&]. ec. cum nobis. Item tpe hoſtilitatis nō currit.ſ.eod.c.ex tranſmiſſa.& 16.q.3.prima.Ité nec contra neruū eccleſiaſticæ diſciplinæ.ſ.de conſue.cū inter vos.Ité in re quæ de iure cōi poſsideri non poteſt.93.diſt.illud.& 100.diſt. Item contra moꝛē.Item limes.16.q.3.licet.&]. de paro. ſuper eo.Ité nec in re ſpirituali iniuſto titulo acquiſita.ſ.de tranſact.ꝓterea 2.Ité nec via publica.ff.de vi pub.viam.Item nec contra ius publicum. Item contra ſeruitutis ſiue publicis

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

a ¶ *Magis auctoritatem.*]Arg.cõtra C.de fide instru.in exercẽdis. ℨ. de fid.instr.cum Ioannes.Sol. illud generale, & istud speciale pp antiquitatem facti.ff.de proba.census.& sunt semper specialia ista obuiantia illi generali,ſ.vbicunq; ſcriptura est necessaria. 97. dist. nobilissimus.C. de mã. prin.l.1.ℨ.de offi. deleg. cum in iure. C. si mi. le ma. dixe. si alterius. & vbicunque priuilegiũ allegatur.arg.ℨ. de prii. porro.quędam enim melius ꝓbantur per instrumenta q̃ ꝓ testes:vt dictum est 1. De hoc ℨ. de ꝓba.tertio. vt hic sequitur,vbi dicit, ꝙsidentes etiam librũ censualem,& cætera.

† Addeꝙ libro censuali ecclesiæ in loco non suspecto seruato creditur l. b ¶ *Censuale.*]Sic enim ꝓ libros antiquos ꝓbatur diuisio diœcesium. ℨ. de ꝓba.cũ causam. & instrumẽto ꝓducto de archiuo publico credit C.de fid.instr.Auten.ad hoc.argu.30. q.1.peruenit.publicũ testimoniũ dr̃ habere ex quo magistratus confitetur illud de archiuo publico esse: vt hic.& si manu cõmentarien.ei signa imposita sunt cõsueta. ar. ff.de iu.fis. in fraudẽ. §. quotiẽs.& C.de fid.instru. plures.ff. de ꝓbat. census.C. arbit. tutelæ. l.vlt.& sufficit,qđ in libro Authẽtico scriptũ est.6.q.3.scriptum est in lege. & ff. qui & à quibus.lib. non fiant.l.prospexit.

it. 1 Vel respicit factum: quia testes solum dicebant se vidisse cẽsum solutũ: priuilegiũ verò asserebat illum debitum.& facit.infra.de priuil.si Papa lib.6. Io. And.

c ¶ *Iuratus.*] Sic ergo ꝑsumitur pro aliquo ratione iuramenti. 1. q.7. sancimus. ℨ. de præsump. illud. Item ratione honestatis suæ.ℨ.de fid.instr.cum dilectus.

d ¶ *Principaliter.*] Secus si secundario.ℨ.de re iud.c.penu.arg.ℨ.de priui.si de terra.& c.accedentibus. Posset tñ iste castellanus præscribere vt teneret terrã,& esset feudatarius ecclesiæ Romanæ, & non ille: quia per hoc non præiudicatur ecclesiæ. sic 16.q.4.volumus.argu.C.de præscrip.xxx.anno.competit.& l.iubemus.16.q.3.c. placuit.§.potest & ℨ.eod.sanctorum.

e ¶ *Centenaria.*]16.q.3.nemo.& ℨ.c.proxi.& C.de sacr.san. eccle.l. vlti.& melius in Auth.ibi signata,quas actiones.in fine.

¶ *Glo.seq.arg.de verbo,tamquam.& inducit sex concor.*

f ¶ *Tamquam.*] arg.ꝙ aliquis facit aliquid non tamquam ipse, sed tamquã alius.ℨ.de elect.cum inter canonicos.& ff.de adopt.si pater.§.qui duos.ff.de inoffi-testa.Papinianus. §. fed neque impuberis.ff.quando app. sit.l.1.§.solent.& ℨ.de reb. eccle. non alie.si quis presbyterorum.sic aliquis facit aliquid in eo ꝙ homo. & aliud in eo quòd rex.23.q.4.si ecclesia.in fin.

CVm *vobis.*] In prima ponitur decisa consultatio.In secunda responsio ibi, *Licet*.Abb.Siculus.

g ¶ *Cum vobis.*] CASVS.Hildesemeñ. 2 eps mouebat quæstionem, subiectionis contra monasterium Grandeñ.& ecclesiam Romanã, dicens ꝙ ꝑscripserat subiectioné contra libertatẽ monasterij:commissi Papa quibusdam abbatibus,vt reciperent testes epi ad probandũ ꝑscriptioné cõtra libertatẽ monasterij.Sed postquã inchoata fuit præscriptio cõtra monasteria,scissura triũ schismatũ 3 fuit in ecclesia Romana.Modo iterum scribit Papa eidem iudicibus dicens,ꝙ tam iure canonico q̃ ciuili Romana ecclesia gaudet priuilegio speciali,vt non nisi ꝑscriptio centum annorum currat contra Roma.eccle.tamen dicit Papa, ꝙ non vult computare tempora schismatum in præscriptione,sed de medio deduci.Bernar.

2 Hic casus Bernardi est,& in antiquis exemplaribus reperit.

3 De quib infra.de schisma. c. 1.Ioan.And.

Nota ꝙ Romana eccle.gaudet priuilegio speciali centũ annorũ non solum in rebus propriis,sed etiam in ecclesiis sibi immediate specialiter subiectis.Item tpe schismatis non currit præscriptio.

4 Et Auth. ibi posita.

h ¶ *Legali.*] C.de sac.san. eccle. vt inter diuinum 4. & in Authen. vt Roma.eccle.cen.an.gau.pri.§.quod autem.coll.2.

i ¶ *Canonica.*] 16.q.3.nemo.& ℨ.c.proxi.& ℨ.eo.ſi diligenti. in fin.

¶ Nos igitur magis[a] auctoritatem priuilegij,quàm depositiones testiũ attendentes:considerantes etiã librum censualem[b], quẽ non suspectum habuimus† licet nõ in nostra, sed in Cardinalis sancti Hadriani camera sit inuentus,qui† eum qñ camera rius fuerat,de camera beati Petri suscepit:nec credẽtes ipsum scriniariũ(cum iuratus[c] sit officium suũ fideliter exequi)aliud scripsisse,quàm à testibus diceretur:Respicientes insuper(qđ est longe validius)ipsum negotium tangere principaliter[d] Romanam ecclesiam,contra quam non nisi centenaria[e] præscriptio currit: in solutione prædicti census, & aliorum petitorũ condemnauimus partem aduersam:iniungentes eidem, vt tibi, non tamquam[f] tibi, sed tamquam ecclesiæ Romanæ (cuius auctoritate debes percipere, cuius etiã propter prędicta beneficia vasallus existis) sine difficultate persoluat.

¶ Idem Hel.& Gu.abbatibus.

¶ *De centenaria præscriptione, quæ solum*

currit contra Romanam ecclesiam,tempora schismatum deducantur.

CAP. XIIII.

CVm† vobis[g]:& infra. ¶ Licet tam legali[h], quàm canonica[i] sit diffinitione statutũ, vt contra Romanam ecclesiam, quæ gaudet priuilegio speciali, non nisi centum annorum[k] præscriptio locum sibi valeat vendicare:tempora tamen intercidẽtium† schismatum[l], quæ secundum iuris ordinem cursum præscriptionis impediunt, nolumus aliquatenus computari:sed diligenti considerationeadhibita,de ipsa computatione deduci[m].

¶ Idem Helien.& Rossen.episcopis.

¶ Prælatus inferior potest præscribere in certis ecclesiis suæ diœcesis totum ius episcopale: subducitur tamen de præscriptione tempus quo vacauit ecclesia cathedralis.

CAP. XV.

AVditis† & intellectis meritis causæ, quæ vertitur inter Vigoreñ, episcopum, & abbatem de Heuescam , super ecclesiis in valle de Heuescã,quas episcopus asserit ad se spexit.& 6.q.3.scriptum est in lege.

l ¶ *Schismatum.*] Quando currat præscriptio,& quando non, dicitur.ℨ.eo.c.cum non liceat.

m ¶ *Deduci.*]Tempus enim schismatis deducitur de præscriptione si primum sit,mediũ vltimumve.C.de præscrip. long. temp. Authen. quod si quis quibusdam.& C.de resti.mi.quod tempore.ff. quib.ex cau.ma.necnon.§.si quis sæpius.

Vditis.]De præscriptiõe subducitur tẽpus quo vacauit ecclesia ꝓtra quã ꝑscribitur.ita summat Ioan.And.Sed hæc ſummatio parum est de nihilo seruit,cũ hoc sit expressum in multis iuriꝺ.ℨ.eo.de quar partis tota.& c.1.cũ similibus.Primo ponit ꝓcessum & conclusioné negotiis.Secundo indeciſe narrat restitutionẽ ab vtraq; parte petitã & ꝓcessam.Tertio cõmittit ꝓbationes recipiẽdas sup restitutione & causam diffiniendã.Sed a.ibi,*Verũ*.Tertia:ibi,*Quocirca*. Abb. Sicul. CASVS.Inter epm Vigor.& abbatẽ de Heuescam vertebatur controuersia sup quibusdã ecclesiis in valle de Heuescam constitutis, quas eps dicebat ad se spectare quo ad legẽ diœcesanam,causa super his cõmissa fuit iudicibus,corã quibus petiit eps ecclesias illas sibi debere subesse,quo ad legẽ diœcesanam,& oĩa iura epalia sibi debere adiudicari in illis ecclesiis:Abbas vero dicebat ecclesias illas ab eius iurisdictione prorsus exẽptas ꝑ priuilegia: vel ſi priuilegia non sufficerẽt, dicebat se ecclesias illas legitime ꝑscripsisse:Sup his vtraq;pars suas ꝓbationes induxit:abbas induxit tã priuilegia q̃ testes ad ꝓbandũ suam intentionẽ,& eps ad probandum interruptionẽ: Tandẽ causa sic instructa remissa fuit ad sedẽ Apostolicã.Post allegationes multiplices intellexit eps,ꝙ licet abbas ꝑ priuilegia nõ probasset suã intentionẽ, tñ probauerat ꝑscriptionẽ,vnde ꝓtra præscriptionẽ petiit eps se admitti per beneficium restitutionis,ad probandũ ꝙ Vigor.ecclesia tanto tpe vacauerat,ꝙ tpe vacationis subducto, præscriptio non fuit completa: Abbas videns ꝙ ista probatio præiudicabat sibi in totum,petiit se admitti per idem beneficium ad probandum ꝙ vallis de Heuescã est ille locus,qui fuit per duos reges libertati donatus, quẽ Celestinus Papa libertati donauit:Papa videns ꝙ vtraque ecclesia necessariam probationem omisit,vtramque restituit contra alterã in prædictis articulis: sed quia probatio abbatis præiudicialis erat, mandat

mandat Papa iudicibus,quatenus inspiciãt priuilegia The.& Of. regum,quæ abbas super libertate ꝑmissa asserit se habere, & si per illa constiterit ꝙ vallis de Heuescã sit ille locus quem Celest. libertati donauit,absoluant abbatem ab impetitione epi sup ecclesiis prædictis,epo super illis silentium imponentes:Si vero abbas in hac probatione defecerit audiant probationes episcopi, sup tpe quo infra quadraginta annos sedes epalis vacauit: etsi per tñ tempus vacasse constiterit, ꝙ illo subducto, præscriptio nõ sit completa, adiudicent epo ius epale in illis ecclesiis,abbati silentiũ imponendo.Si autem eps hanc exceptionem nõ probauerit,tñ quia ipe probauit interruptionẽ in quibusdã articulis,adiudicent eidẽ ius epale in illis, dũmodo intra xl.annos interruptio facta fuerit:in cæteris i qb⁹ abbas ꝑscriptionem probauit,epo silentium imponentes. Not.ꝙ ius epale generale nomen est, & habet multas species sub se:vt hic Patet.Item de vna defensione potest qs trãsire ad contrariã: quia præscriptio & priuilegiũ ꝓtraria sunt, & tñ abbas hic admissus fuit ad vtrunq;,sed sub alternatione illud fieri debet.Itẽ priuilegium regale declarat priuilegium Papæ,& sic priuilegium obscurum non probat. Item tẽpus vacantis ecclesiæ debet deduci de præscriptione. Item licet quis præscribat in vno articulo,non tamen in alio.

a ¶ *Diœcesana.*]Hæc diœcesana lex comprehendit etiã legem iurisdictionis. De his dicitur.ℨ.de offi.or.dilectus.& c.conquerente.

b ¶ *Abbas autem.*]Sic ergo cũ agitur de subiectione aliquorũ, nõ illi sed ille qui dicit illos sibi subiectos esse,cõueniri debet.16.q.3. inter memoratos.& ℨ.vt lit.non conte.quoniã.§.quod sic.& ff.de lib.ho.exhiben.l.vt ſi.ff.de serui.l.vlti.in fi.& ff.ſi serui.vendi.is cuius familia 1 .ſic & pro illis agere põt.ℨ.eo.ex trãsmissa. Et subditus etiam conuenitur.ℨ.de ele.querelam.sed ibi conuenitur subdi tus suo nomine.& 12.q.2.quicunque militum.sed ſi petere vellet procurationem vel censum à capellanis, eos poterit conuenire. arg.ff.de vsufru.ſi pendentes.§.pen.& l.vſufructu relicto.& l.vsufructu legato.§.hactenus.& ℨ.de cen.cum instantia.

1 Et supra, de ma. & obtinet

2 Hæc glo. sola in ma. suscipit: videtur, quòd sit quibusd. hoc intelligit sub hoc,infra.Vñ ꝑdicta decr.fuit decisa ab isto loco:ꝙa faciebat ad tit.de resti.in ite.& hæc decr.ꝓtinuat i integra.

c ¶ *Exemptas.*] 2 Primo per priuilegiũ Romani põtificis.ℨ.de in integ.resti.auditis.in illa litters.vbi dicit:cognouimus,&c.quę dr̃ pars illius.Sed o per præscriptionẽ,vt sequitur in ver.verũ, &c.& sic abbas obtinebit:nec habet locum postea probatio vacantis ecclesiæ:& sic prius cognoſci debet de hoc articulo tamquam præiudiciali.

d ¶ *Ius episcopale.*]Hic manifeste patet,ꝙ iura epalia ꝑscribũtur: vt ℨ.ec.cũ olim.de hoc dr̃ 16.q.3.quicũq;.Sed vr̃ ꝙ abbas nõ potuerit præscribere hmõi exẽptionẽ cõtra illud.ℨ.ec.cũ non liceat.& ℨ. de cõsue.cũ inter.sed bene potuit præscribere illas ecclesias,ſi legitimo tpe illas possederit,vt ℨ.e.de quarta.& sic abbas,illas habebat pleno iure,sed abbas suã propriam libertatẽ præscribere non possetsed alius cuius nomine ipſam allegaret.ℨ.e.cum ex officij. ſi ſuper,hoc habuit tale quale priuilegium.ar.ℨ.de consue.cũ dilecꝰtus.& ℨ.de priui.cum olim.Itẽ patet ꝙ oĩa iura quę abbas potest ꝓsidere,potest præscribere.ℨ.eo.cum olim 3 .sed non alia q̃ enumerantur 68.dist.q̃uis corepiſcopis.vnde ea quæ ad vtranq; legẽ spectant,põt præscribere:vt hic patet.cognitio enim causarũ matrimonialium tñ de iure cõi spectat ad iurisdictionẽ epi.ℨ.de ex.cessi.præla.accedentibus.quam præscribit abbas : vt infra sequitur: & ibi ceſ.præla.accedentibus.quam præscribit abbas : vt infra sequitur: ff. de ius epale genus est,& habet multas species sub se,quæ enumerãtur,vt ibi dixi circa possessionem,& cætera quæ sequuntur.

3 Adde ꝙ ꝑscri. ctus.

e ¶ *Præscripſisse.*]Sic ergo abbas iste tuebatur se duplici iure:scilicet exemptionis,& iure præscriptionis,quæ iura sunt cõtraria.ℨ. eo.veniens,quia ſi tutus erat iure priuilegij,nõ potest præscribere:quia quod meum est ex vna cã,ex alia meum fieri non potest. ℨ.de fid.instr.inter dilectos.Sed dicas ꝙ simul non proposuit ista duo,sed de vna exceptione trãsuit ad aliam:quod fieri potest.arg.24.q.1.quisquis.ff.de exce.nemo.C.de transact.interpositas 4 .ℨ. de causa pos.& propri.pastoralis.& ℨ.de testi.significauerunt. & ff.de acquir.poss. naturaliter.§.nihil.& generaliter licitũ est de vna defensione transire ad aliam.argu.bo.ℨ.de ꝓba.liceat.& ℨ.eodẽ.cum olim.nisi vbi ius ꝓtrarium ,ꝓhibet.ff.de reg. iu.nemo ex his.vel sub disiunctione simul ꝓposita fuerãt : vt ſi hoc vel illud ,ꝓbauerit abbas obtineat,& nisi forte per tantum tẽporis spatium ecclesia vacasset.Bernar.

4 Dicotrã. factionem metu factã & cũ seru. Ioan.And.

¶ *Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit.*

f ¶ *Si per illa.*]Celestinus exemerat à iurisdictione epi loca quę isti reges donauerãt libertati.cum autẽ per priuilegia Celestini non constaret, ꝙ vallis de Heuescam, in qua episcopꝰ petebat ius epale,esset de illis locis donatis libertati , ab illis regibus : mandat Papa inspici priuilegia illorũ regũ,& si ꝑ illa priuilegia cõstiterit quòd vallis de Heuescam sit de illis locis,apparet ꝙ Celestinus exemit locum,scilicet vallem de Heuescam.& sic abbas obtinebit:nec habet locum postea probatio vacantis ecclesiæ:& sic prius cognoſci debet de hoc articulo tamquam præiudiciali.

† Hodie vide concilũ Trident. ſeſ. 25.o.24.de reformatione cap.20.

g ¶ *Subducto.*]Sic ℨ.eo.c.1.& c.de quarta.& c.cum vobis.ꝙ tunc defensore carebat.ſic C.quo.& quan.iud.ſi præſes 5 .ſic & absentiũ. 1. ſpectant,põt præscribere:vt hic patet.cognitio enim causarũ matrimonialium tñ de iure cõi ſpectat ad iurisdictionẽ epi.ℨ.de ex.cessi.præla.accedentibus.quam præscribit abbas : vt infra sequitur: ff. de ius epale genus est,& habet multas species sub se,quæ enumerãtur,vt ibi dixi circa possessionem,& cætera quæ sequuntur.

5 Non nocet adulto iudiciũ contra eũ habitũ dũ defendere & cura tore curabat.Io.And.

h ¶ *Interruptionem.*]Sed cõtrariũ vr̃, ꝙ ſi interrũpit quo ad q̃dã: ergo quo ad oĩa ex iure episcopali prouenientia:nam qui aurem hominis tetigit,totum hominem tetigisse videtur.de pœ.distin.1. vulgaris.arg.C.de duo.re.l.vlt. 6 hoc tñ vt sciẽs se habere ius episcopale,vno tñ vtitur.arg.ff.de ser.ruſt.prædi.vna est via.& ff.quẽ ad.ferui.ami.ſi ſtillicidij.§.vlt.& ff.de ser.vr̃ pomum.ad ſi.Sed non est ita:vt hic patet,& ℨ.de capell.monac.cum dilectus.licet enim præscribatur in vno capitulo,non præscribitur in alio : vel ſi fiat interruptio in vno,non prodeſt in alio.

6 Si ex vno fonte vnus est actus plurũ ered torũ : interpellatio vnius ꝙ dest aliis. & idem ſi plurium debit. quia vnius interpellatio prodeſt quo ad alios. Ioan. And.

i ¶ *Sancti Petri.*]Forte percipiebantur nomine Romanæ ecclesiæ.arg.ℨ.eo.ſi diligenti.sed abbas allegabat ad ſe pertinere ministerium perceptionis.ℨ.eo.ad audientiam.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & ibi remittit,querit , allegat pro & contra.& soluit.*

k ¶ *Imponentes.*]Sibi imputet eps qui tanto tempore gesta taciturnitate firmauit.C.de his qui à non domino manu.l.vlt.in fi.& sic patet,ꝙ negligentia prælati nocet ecclesiæ.Argu.contra : quia taciturnitas non videtur nocere ſucceſſori.ℨ.eo.nihil.vbi de hoc. arg.ad hoc.ff.de pet.hære.ſi quidem poſſeſſor.§.ſi quid autem.Sed nunquid ei qui nõ potest agere, currit præscriptio?Videtur ꝙ sic, ſed restituitur.ff.de itine.actuque priua.l.1.ſi quis propter.& ff.de ſerui.ruſti.prædio.& Attilicinus.Sed contra videtur argu.ℨ.de appella.ex ratione.& C.de anna.excepti.l.prima.in fin.quia vbi nulla petitio,nulla mora.ff.de verbo.oblig.l.ſi pupillus.& ff.ſi certum petatur.l.lecta.Dicas ergo, quòd præscriptio ſemper currit : sed ſi læditur quis , restituitur ex iusta causa.ff.ex quibus causis maiores.l.prima,in fin.& l.ait prætor.§. primo. & ſecundo , nisi lex impediat cursum præscriptionis : vt in l.1.C.de annali exceptione,in fine & in casibus qui notãtur.ſ.eodem cum non liceat. & ff.de iudi.l.1.§.penul.in casu tamen nõ fit restitutio quãdo currit præscriptio,cum potest habere recursum contra impedientem, cuius dolo res perijt.ff.de dolo.l.arbitrio.§.dolo.& hoc ſiſ oluẽdo est ille dolosus:aliàs fit restituẽdo cõtra aduersarium.ff.de dol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.& elegãter.§.si dolo.illud tñ scias,q̃ vbi quis læditur in præscriptione, restitutionẽ petere debet infra quadriennium.C.de tẽpo. in integrum restitutione.l.vltima.vbi vero non currit,semper seruatur illæsus,nec est aliqua restitutio ibi facienda. Laurentius tñ super hoc dicit vt notatur ſ.de in integ.restit.auditis.in notula secunda. illa ecclesia, & cætera.

Cum ex officij sui debito.]Procuratio q̃ debetur ordinario visitanti præscribi nõ põt. hoc dicit secundũ Ioã. And. Prima pars narrat factum,& allegationes eorũ. Secunda:ibi, *Nos igitur.* allegationem reprobat, & pcessũ ptra eos factum seruari præcipit.Tertia:ibi,*Si quid.* reseruat allegatiões alias si quas habẽt legitimas. Abbas Siculus.

† Cap 6.eo. ti.in 3.cõpi. Et de materia visitatio nis & procurationis vi de cõcilium Lateran.sub Alex.iij.c.4. & concil. Later. sub Inn. iij.c.33. adde concil. Oxonien. sub Othone archiepiscopo Cantuar. cap.vt singula. & cõcilij. Trident. sessio. 24.de reformatione.ca. 3.& Bernardinũ. Diaz. regula 396.

CASVS. Archiepiscopus Senoñ.dum visitaret prouinciam suam transiit & fecit per diœcesim Parisien.descendit ad ecclesias abbatis sancti Maglorij Prioris de Castres:a quib⁹ petijt ꝓcurationẽ: sed ipsi sibi eam denegauerũt, allegantes in suã defensionem,q̃ nũquam huiusmodi ꝓcurationẽ prẽstiterũt ꝓdecessoribus ipsius archiepi:nec petita fuit ab eis,q̃ ipsi meminerint. ꝓp quod archiepiscopus tulit i eos sententiam suspẽsionis, significans hoc dño Papæ:sed ipse hãc allegationem friuolã reputauit,cũ cõtra ꝓcurationẽ,quæ ratione visitationis debetur,præscribi nequiuerit:quemadmodum nec contra visitationem ſ ipsam potest aliquo modo præscribi, etsi alius contra eum præscribere posset vtranque † : Mandamus † ,quarenus sententiam,quam in huiusmodi contemptores , de antiqua metropolis consuetudine,vsque ad satisfactionem condignam facias obseruari, quia secundum Apostolum, Qui † spiritualia seminat,non est magnum si metat carnalia : cum nemo cogatur suis stipendiis militare. Si quid enim aliud i quãm superius fuerit allegatum,contra intentionem archiepiscopi obiicere voluerint, & probare,Nos eis faciemus iustitiam exhiberi.

¶Idem Parisien.episcopo.

¶Non potest subditus contra superiorẽ visitationem,aut procurationem ratione visitationis debitam , in seipso præscribere: quamuis alius in personam alterius præscribere posset vtranque.

CAP. XVI.

CVm † ex officij sui debito Senonen.prouinciam visitaret archiepiscopus Senoñ. p Parisiensem diœcesim transitũ faciẽs,ad abbatis Sancti Maglorij Prioris de Castres,& quorũdam aliorum ecclesias eiusdem diœcesis, necesse habuit declinare:à quibus cum procurationem sibi debitã postularet, ipsi eam inhumaniter negauerũt [a] : ad suæ negationis defensionem hoc solum allegantes [b] ,q̃ non meminerint se procurationem huiusmodi prædecessoribus eiusdem archiepiscopi exoluisse,nec ab eis aliquãdo fuisse petitã :& infra. ¶Nos igitur præmissam allegationem eorũ nullam penitus [d] reputantes, cum cõtra procurationem [e] quæ ratione [f] visitationis debetur, præscribi nequiuerit:quemadmodum nec contra visitationem [g] ipsam potest aliquo modo præscribi, etsi alius contra eum præscribere posset vtranque † : Mandamus † ,quarenus sententiam,quam in huiusmodi contemptores , de antiqua metropolis consuetudine [h] tulit archiepiscopus memoratus, vsque ad satisfactionem condignam facias obseruari, quia secundum Apostolum, Qui † spiritualia seminat,non est magnum si metat carnalia : cum nemo cogatur suis stipendiis militare. Si quid enim aliud i quãm superius fuerit allegatum,contra intentionem archiepiscopi obiicere voluerint, & probare,Nos eis faciemus iustitiam exhiberi.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶Qui alieno nomine possidet,non præscribit,nec etiam is qui proprio , nisi habeat bonam fidem & iustum titulum si præsumptio est contra eum.hoc dicit secũdum Ioannem Andr.addita suppletione Panormitani.

CAP. XVII.

SI † diligenti, & infra. Cum Iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatem beati Petri pertineat, sicut tota [a] Sardinia nullo mediante:vnde nõ licuit ei pro se vel ecclesia, prædictum exigere iuramentum : & intellectis quæ nuncius ipsius proposuit coram Papa,nõ intellexit ipsum vel ecclesiam suam alio iure iuuari,cum auctoritatem Apostolicæ sedis super hoc non ostendat,per quam iuramentum illud aliquãdo fit exactum:nec præscriptione aliqua munitum:immo secundũ confessionem archiepiscopi non ecclesia Pisana, vel ipse archiepiscopus fuit in quasi possessione exigendi huiusmodi iuramentum quod pro ipsis iudicibus pro sede Apostolica confiteturfuisse receptum,per quod constat,quòd ecclesia Romana semper fuit in quasi possessione:quia ministerio illius & antecessorũ suorũ pro Romana ecclesia exactum fuit & præstitum huiusmodi iuramentum:ille eñ possidet cuius nomine possidetur : Si vero archiepiscopus dicat,quòd nomine suo,& non nomine Romanæ ecclesiæ iuramentum fuit exactum,posset ei inferri,quòd ipse violauit iuramentum præstitum pro conseruando iure & honore Romanæ ecclesiæ:vnde licite retinere non posset quod contra huiusmodi iuramentum scienter fuit obtentum,cum secundum hoc præscriptio locum habere non posset : cum in præscriptione rerũ ecclesiasticarum bona fides & iustus titulus exigantur : & si præscriptio locum posset habere,non tamẽ posset centenariam præscriptionem probare,quæ sola currit contra Romanã ecclesiam.Nota quòd confessio præiudicat extra ius facta.Itẽ ille possidet cuius nõie possidetur.Item bona fides, & iustus titulus requiruntur in præ

[a] De hoc præter nota hic p Doctores dicit in c.fi infra de cens.lib. 6. vbi plene per Io.And.

† vtrumque

† Aliã sideo que mandamus.

† ad Cor. cap.9. cuius verba sunt: Si nos vobis spiritalia seminauim⁹,magnum est,si vestra metamus.

† Aliãrita: quod ꝓ se de Apostoli & cæterum omnes ma nuscripti habẽt vt est impressum.

1 Vsu retinens seruitutem vtendo per me, vel alium , qui meo nomine tenet fundũ il. Sed secun dũ Ioan.And.

2 Concor. tex.in l.sequitur.§.fi. ibi Bart.ff.de v. sucap.

3 Dynus in reg.a.poss. Bar.de reg. iur.lib.6.cui & fracta. alien.&c.subdit quòd mala fides tradentis non nocet alleg.contra rium & soluit.

† ¶ *Bona fides.*]Illud generaliter verum est , q̃ in canones bona fides præsẽbẽtis necessaria est, siue de re spirituali, siue ciuili. Nec eo.quoniam &.ſ.eo.vigilanti.& 34.q.2.ſi virgo.& bona fides intelligitur cum aliquis credit tradentẽ esse dñm,vel habere ius di strahẽdi,licet erret in facto 3.ff.de verb.signifi.bonæ fidei.& hæc bona fides semper præsumitur, 4 nisi probetur ptrariũ,cũ lex dicit 16.q.3. rius.Quũq; præsumitur ptrariũ p̃p denunciationis vigorem.C.de rei vẽdi.l.ſi fundũ.vel q̃a mercatur aliquid ptra leges.C. de agri. & cen.l.quemadmodum.lib.11.vel ſi emit à procuratore meo per collusionẽ,vel quia emit à prodigo vel luxurioso,cui bonis interdictum est,cum sciret protinus illum consumpturum pecuniã.ff. scientiam rei alienæ,& tñ vsucapit,vt ſi decretũ iudicis interueniret.ff.d noxa.actione.& generaliter.& 16.q 3.placuit.& c. quicũque.& ſ.eo.c.1.Illud tñ scias.q̃ non obstat accipienti mala fides tradentis.ff.de diuer.& tempo.præscrip.an vitium.Arg.ptra.C. de præscrip.longi.tempo.Authen.malæ fidei.Sed i lud intelligitur de præscriptionibus x.vel xx.ann.vbi bona fides ab vtraq; parte exigitur,sed in xxx.vel xl.anno.præscriptionem secũdum leges nõ nocet.16.q.3.c.placuit.§.poteſt.& §.q̃ ſi mala fide.C.de præscrip.xxx. quos anno.ſi quis emptionis.ſ.eo.vigilanti.Itẽ dicitur bona fides,licet erret,vt ibi dit.& ff.de peti.hære.sed & ſi.§.scire,licet secus ſit i vſucapione.ff.de vſucap.nunquam.2.Item & si habeat conscientiam dubiam, bona fide dr. ſ ff.de vſuc.l.qui ſcit.§.bonæ fidei.

[a] Hæc glossam in anti quis non re perio.

¶ *Negauerunt.*] quia i tenebatur ad hospitalitatem.42.dist.§.1. & c.quiescamus.

¶ *Glo.sequens ponit causam contra quam vnam legem allegat.*

b ¶ *Allegantes.*]Et male:quia tẽpus non est modus tollendę obligationis.ff.de actio.& obli.obligationum.§.placet.Arg. contra.C. de agri.& censi.libtibus.lib.11.

c ¶ *Petitam.*]Propter quod archiepiscopus eos excõmunicauit.

¶ *Glo.seq.ponit opi.quam reprobat.*

d ¶ *Penitus.*]Quidam notauerunt in loco isto,q̃ licet procuratio non possit præscribi,tamen si episcopus visitat q̃ nullam recipiat procurationem,tunc potest præscribi procuratio.arg.ad hoc.ſ.de censi.ispitæ.cum enim procuratio talis possit commutari, vt 10. q.3.relatum.ergo & remitti.Sed non est verũ,quia expresse nõ potest episcopus procurationem illam remittere.ſ.de censi.cum venerabilis.Arg.contra.ſ.de dona.pastoralis.Item ratio legis obuiat eis,nam quandiu quis habet haustum, & iter debet habere.ff.de seruit.rustic.prædio.l.3.§.vlt.& licet ager sit sterilis ita quòd nihil inde percipiat,tamen retineo vsumfructum in eo.ff.de vsufru.aribonibus.§.vlt.Ioan.

c ¶ *Procurationem.*]ff.de offi.præſi.plebiscita.& ff.de offi.procon. solet.§.vlti.& l.obseruare.

f ¶ *Ratione visitationis.*]Sim.ſ.eo.c.accedentes.vbi de hoc.

g ¶ *Visitationem.*]Istud esset præscribere obedientiam,quod esse non potest.ſ.eo.c.cum non liceat.& ſ.de consuet.c.cum inter.&

h ¶ *Consuetudine.*] Præscripta.9.q.3.cõque ſtus.immo de iure cõi. ſ.de censi.ſopitæ. cum de iure communi deberet visitare : cũ eps est negligens 2.9.q.3. cum simus. & de iure communi debet habere tunc procurationẽ, vt hic patet: quia nemo suis stipẽdiis cogitur militare, vt hic dicit.& 10. q. 2. precarie. & 13. q. 1.c.ecclesias.§. his itaque. & 28.q.1.iã nun c.in fi.& ſ.de simo. cum sit Romana.

i ¶ *Aliud.*]Vt ſi haberent priuilegium.ſ.eo. accedentes.vel ſi aliquã absoluti fuissent.arg.ſ. de censi.ſopitæ.

Si diligenti.]Not.pro intellectu.c.q̃ titulus nõ requiritur in ꝓscriptione quadragenꝛ ria contra ecclesiã, nisi cum ius commune vel præsumptio est contra præscribentem:vt in c. 1.ſ.eo.titu.lib.6. Diuidi tur.nam primo inducit vnam rationem cõtra archiepiscopum,& secundo reprobat excusationem ipsius per loda:ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscopus Pisanus fecit sibi præstari iuramentum fidelitatis nomine suo & ecclesiæ Pisanę & marchione Massæ iudice Calaritano pro illo iudicatu, cum tamẽ iudicatus pertineat ad Romanam ecclesiam, Papa hoc intelligẽs mandauit archiepiscopo Pisano,vt eũ absolueret ab illo iuramento,vt illud postmodum exhiberet ecclesiæ Romanæ,eo nõ obstante.vnde archiepiscopus misit nuncios suos ad dominum Papam, vt super hoc se excusaret,respondens eidem, q̃ postquã fuit in archiepũ assumptus, iuramẽtum illud fidelitatis recepit ab illo iudice pro ecclesia Romana,& hoc idem fecit antecessor suus:Papa vero audita responsione,& aliis quæ nuncij sui proponere voluerunt,reſcribit eidem archiepiscopo in hunc modum dicẽs, quòd iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatẽ Romanæ ecclesiæ pertinet,sicut tota Sardinia nullo mediante:vnde nõ licuit ei pro se vel ecclesia, prædictum exigere iuramentum : & intellectis quæ nuncius ipsius proposuit coram Papa,nõ intellexit ipsum vel ecclesiam suam alio iure iuuari,cum auctoritatem Apostolicæ sedis super hoc non ostendat,per quam iuramentum illud aliquãdo fit exactum:nec præscriptione aliqua munitum:immo secundũ confessionem archiepiscopi non ecclesia Pisana, vel ipse archiepiscopus fuit in quasi possessione exigendi huiusmodi iuramentum quod pro ipsis iudicibus pro sede Apostolica confiteturfuisse receptum,per quod constat,quòd ecclesia Romana semper fuit in quasi possessione:quia ministerio illius & antecessorũ suorũ pro Romana ecclesia exactum fuit & præstitum huiusmodi iuramentum:ille eñ possidet cuius nomine possidetur : Si vero archiepiscopus dicat,quòd nomine suo,& non nomine Romanæ ecclesiæ iuramentum fuit exactum,posset ei inferri,quòd ipse violauit iuramentum præstitum pro conseruando iure & honore Romanæ ecclesiæ:vnde licite retinere non posset quod contra huiusmodi iuramentum scienter fuit obtentum,cum secundum hoc præscriptio locum habere non posset : cum in præscriptione rerũ ecclesiasticarum bona fides & iustus titulus exigantur : & si præscriptio locum posset habere,non tamẽ posset centenariam præscriptionem probare,quæ sola currit contra Romanã ecclesiam.Nota quòd confessio præiudicat extra ius facta.Itẽ ille possidet cuius nõie possidetur.Item bona fides, & iustus titulus requiruntur in præ

† cap.7. eo. in 3.cum

Hic etiã est, & in quasi quibus habetur Sotus lib. 9. de iust.& iur. re.q.4.art.3.

scriptione rerum ecclesiasticarũ.Item sola centenaria præscriptio currit contra Romanam ecclesiam.

a ¶ *Tota Sardinia.*]Argumentum q̃ eodem priuilegio censentur membra & caput.ſ.eo.cum non liceat.12.dist.de his.& c. non licet.& ĵ.de cog.ſpi.super eo.

b ¶ *Confessionem.*]Quæ sibi ꝓiudicauit in hoc. ſ.de confes.cum super. & c.vlti.vbi.de hoc.vnde præscribere nõ poterat.cũ sciret rem ad aliũ pertinere. vt infra dicitur.

b ¶ *Confessionem.*] de qua habuisti in parte decisa.

c ¶ *In quæſi.*]Hoc ideo dicit, q̃a incorporalia nõ possidẽtur,sed quasi possidẽtur.ſ.de cau. possef.cum ecclesia. & ff.de vsucap.l. sequitur. §.si viam.

d ¶ *Nomine possidetur.*] Et ita ille possidere intelligit cuius nomine alius possidet.ſ.de rest. ſpo.cũ venissent. & ff. de acquir.possess.quod meo.ff.quemadmodum serui.amit.l. 1 vſu retinens,netur.

c ¶ *Nomine tuo.*] Hoc nõ potest habere locũ, nisi q̃n sciret vel credaret hoc iuramẽtũ pertinere ad Romanam ecclesiam:& hoc ipse archiepiscopus confitebatur, q̃ antecessores sui nomine Romanæ ecclesiæ receperant huiusmodi iuramentum:vnde sequitur,q̃ si dicat q̃ nomine suo recepit iuramentum,sic fecit ꝓtra fidelitatẽ vſurpãdo ius Romanæ ecclesiæ. Et ideo dicit q̃ præscribere non posset,cum non ostendat titulũ, & habeat malam fidẽ 2 :qui enim scit rem ad alium pertinere vel credit,non potest præscribere,nisi habeat titulum,cuius nomine præscribat.sed iste non ostẽdebat auctoritatem sedis Apostolicæ, vnde non poterat præscribere.Finẽ huius notulæ intelligę prout not.in glo.seq.ex hoc.

¶ *Glossa sequens recitatur per q.an præsumatur bona fides , & tenet quòd sic.nisi in quatuor casibus ponit demum casum quo scientia rei alienæ.&c.subdit quòd mala fides tradentis non nocet alleg.contrarium & soluit.*

¶ *Bona fides.*]Et ita ille possidere intelligitur cuius nomine alius possidet.ſ.de rest. spo.cũ venissent. & ff. de acquir.possess.quod meo.ff.quemadmodum serui.amit.l. 1 vſu retinens,netur.

1 Vsu retinens seruitutem vtendo per me, vel alium , qui meo nomine tenet fundũ il. Sed secundũ Ioan.And.

2 Concor. tex.in l.sequitur.§.fi. ibi Bart.ff.de v. sucap.

3 Dynus in reg.a.poss. Bar.de reg. iur.lib.6.cui & fracta. alien.&c.subdit quòd mala fides tradentis non nocet alleg.contrarium & soluit.

4 Vide qd cat,presumit ignorantiam nisi probetur scientia.ff.de proba.l.vedetio. in rei vẽdi.l.ſi fundũ.vel q̃a mercatur aliquid ꝓtra leges.C. de agri. & cen.l.quemadmodum.lib.11.vel ſi emit à procuratore meo per collusionẽ,vel quia emit à prodigo vel luxurioso,cui bonis interdictum est,cum sciret protinus illum consumpturum pecuniã.ff. scientiam rei alienæ,& tñ vsucapit,vt ſi decretũ iudicis interueniret.ff.d noxa.actione.& generaliter.& 16.q 3.placuit.& c. quicũque.& ſ.eo.c.1.Illud tñ scias.q̃ non obstat accipienti mala fides tradentis.ff.de diuer.& tempo.præscrip.an vitium.Arg.ptra.C. de præscrip.longi.tempo.Authen.malæ fidei.Sed i lud intelligitur de præscriptionibus x.vel xx.ann.vbi bona fides ab vtraq; parte exigitur,sed in xxx.vel xl.anno.præscriptionem secũdum leges nõ nocet.16.q.3.c.placuit.§.poteſt.& §.q̃ ſi mala fide.C.de præscrip.xxx. anno.ſi quis emptionis.ſ.eo.vigilanti.Itẽ dicitur bona fides,licet erret,vt ibi dit.& ff.de peti.hære.sed & ſi.§.scire,licet secus ſit i vſucapione.ff.de vſucap.nunquam.2.Item & si habeat conscientiam dubiam, bona fide dr. ſ ff.de vſuc.l.qui ſcit.§.bonæ fidei.

¶ *Glo.seq.alleg.vnam concor.& vnum arg.obiicit per quatuor capitula,& per rationem soluit primo rationem.demum ponit opinio. Io.m.quam reprobat,soluens postea principalem obiectionem.*

† Cap.7. eo. in 3.cum

De bona fide,& quæ liter præscribi v.de Innoc. & Innoc. ſi.infra eo. Ord. inn. Ioã.de Can. ſtro consil. 153.addi.Bal. in l. fin C. de edict.diui Hadrian.

1 Cur ius decimarum nõ cadat in laicos tradit D.Thomas 2. 2. q. 87. art. 3. & Sotus lib. 9. de iust.& iur. re.q.4.art.3.

2 Vide de cau.pos.c.fi. super glo.a. Ioan.And

† exigatur.

6 Vide de cau.pos.c.fi. super glo.a. Ioan.And

8 Modo in cipit: cſm. & haberur en c.1. eod. tit. de præscrip. lib.6.

9 Dic vt ĵ. eo.c.1. li.6. & vide qd ibi. not. in mag.glo. p quæ decido prolixe.no. hic per Io. & Host.Io. And.

Cum olim.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit petitionē actoris, & ipsius iura. In 2da ponit iura ipsius Abbatis: ibi, *Ad elidendam.* In tertia diffinit: ibi, *Quia prædictus.* Abbas Siculus.

CASVS. Epūs Lucanen. in præsentia dñi Papæ litigabat cum abbate & monachis sancti Saluatoris de Ficheto, super plebe Salamazanæ, & capellis prinētibus ad dictam plebem, petens in eis institutionem, & alia ad ius epale pertinentia: Ad probandum intētionē suam primo allegabat ius commune, cuius auctoritate dicebat omnia spiritualia in prædictis locis in ei' diœcesi constituta, ad ipsum tamquam ad diœcesis epm pertinere: In sup allegabat quoddā arbitrium ab episcopo, archipresbytero & primicerio Lucanis super hoc promulgatum: Ex parte abbatis exhibitū fuit quoddam priuilegium Grego. vij. quod videbatur præcessisse dictum arbitrium, per quod monasterium plebes & capellæ videbantur libertati donatæ: & alia priuilegia Romanorum pontificū post dictum arbitriū obtēta: qui libertatem sibi concedere videbātur. Induxit insuper testes ad probandū præscriptionem: dūs Papa examinato negotio, quia constitit ei q̄ abbas sufficiēter ostēdit monasterium suum super institutionibus, & quibusdam aliis articulis, tam in plebe quàm in capellis legitima præscriptione munitū, absoluit abbatem ab impetitione epi sup iam dictis articulis, & super alijs omnibus quæ ad ius epale pertinere noscuntur secundum tenorem arbitrij, eundem abbatem quo ad plebem & capellas condemnauit. Not. q̄ ius episcopale in multis articulis consistit: & licet præscribatur in vno, nō ramen in alio. Item per partem non retinetur totum. Item per arbitrium recedit̄ à priuilegio. Item contra arbitrium præscribitur.

† Cap. 8 co. tit. in 3. cōpilat.

Et videtur hic præ aliis Guidonem Papæ.

† Ab vtrāque scilicet parte approbatum, supra de arbi. c. ex parte.

† Hæc duo verba: prædecessoris nostri, desumtum omnibus manuscriptis.

† priuilegium.

a ¶ *In diœcesi tua.*] 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. & 3. eo. cum non liceat.

b ¶ *Præsumptione munitum.*] Et ita patet, q̄ nisi abbas pscripsisset prædicta, præiudicatū fuisset ei per arbitrium circa priuilegia: & sic Abbas potest pscribere iura episcopalia ꝓtra epm, vt 3. c. auditis. vbi de hoc. & sic abbas, quæ amisit per arbitrium, recuperauit in præscriptione: & intelligo q̄ abbas ignorabat arbitrium: aliàs non præscriberet, cum haberet malam fidē. J. c. proxi. sed obediētiam non posset abbas præscribere in sua persona, sed illius cuius nomine allegaret præscriptionem. 3. eo. cum ex officij.

c ¶ *Tenorem.*] & ita sententiat pro abbate in his tātum in quib' pscripsit, in aliis statur arbitrio, & fertur sententia pro episcopo, nec immerito: quia per arbitriū recessum fuit à priuilegio Gregorij ad minus in his quæ faciunt pro abbate. sed libertati nō potuit abbas renunciare per arbitriū sine licētia Papæ. 3. de arbi. cū tempore. alia vero non valuerunt tāquam per mendacium impetrata post arbitriū. J. de deci. ex multiplici. T. intelligit, q̄ arbitrij non tangit capitula illa, super quibus fertur sententia pro abbate, & in quibus præscripsit ꝓtra epm, alias nō potuisset præscribere prædicta: quia præsumeret habuisse malam fidem propter arbitrium, quia habens malam fidem non præscribit. J. eo. ca. vltim. & hoc probatur per litteram sequentem, vbi dicit: iuxta tenorem arbitrij. & c. Ber.

1 infra. de pac c. 1. lib. 6. Ioan. And.

2 Concor. l. Celsus. & ibi Bar. ff. de vsus. & glo Iustitu. eo. §. nouissime.

ADDITIO. Dicas q̄ habebat abbas priuilegium post arbitriū impetratum loco titulī: quia ignorabat arbitrium alias non præscripsisset. 3. c. proxi. & quamuis non valerent priuilegia, nō erat irrita ipso iure, sed per sententiā quamuis non faceret mentionē de arbitrio. 3. de rescrip. super litteris.

Veniens.] Diuiditur, Primo ponitur cōuentio abbatis. Secundo reconuentio epiſcopi: ibi, *Præfatus vero.* Tertio diffinitio: ibi, *Chrisma.* in quo duo soluit obstacula. Primū: ibi, *Non obstante.* Secundum: ibi, *Nec obstare.* Abbas.

CASVS. Inter abbatem sancti Martini de Panonnia ex vna parte, & episcopum Vesprimeñ. ex altera, controuersia vertebatur super quibusdam decimis, & super quibusdā iuribus spiritualib' clericorū, & ecclesiarum ipsius monasterii: Abbas in præsentia Papæ petiit vt episcopus prædictus non impediat, vel faciat im pediri, quo minus omnes qui consistunt in Simagieñ. parochia vel comitatu, decimas sibi soluant de omnibus, quæ ibi habent: Petiit insuper, vt clerici ecclesiarum monasterij, libere percipere posit chrisma, oleum, cōsecrationes altarium & ecclesiarū, & ordines à quo maluerint episcopo: Ad hæc probāda induxit priuilegium Paschalis: & sancti Stephani regis, & priuilegia Alexan. & Clementis. Allegauit insuper præscriptionē in prædictis sacramentis percipiendis. Ex aduerso petiit episcopus, vt decimas Simagieñ. comitat' constitutas in idem abbas, sibi restituī faceret, nisi aliquo speciali iure se defenderе posset, & quòd clerici capellarū monasterii sacramenta reciperent ab eo: Papa auditis & intellectis meritis causæ, decreuit, quòd clerici ecclesiarum ipsius monasterij, quod est in ipsius diœceſi constitutum, reciperent prædicta sacramenta ab epi scopo Vesprimeñ. si catholicus fuerit, & ea gratis voluerit exhibere: alioquin à quo maluerint episcopo catholico, recipiendi prædicta liberam habeant facultatem: sicut in priuilegiis Paschalis & Alexandri continebatur, non obstante priuilegio Clementis, per quod priuilegiis prædecessorum suorum nō extitit derogatū, cum de ipsis nulla fecerit mentionem, cum ibi contineatur, saluis cōstitutionibus ecclesiæ Romanæ, & legatorum ipsius. Preterea præscriptio quam abbas opponebat in eius subsidium, obstare nō potest: quia si præscriptio consummata erat quādo ab Alexan. priuilegium impetrauit, iuri præscriptionis renunciasse videtur, cum abbas priuilegio Alexan. sit vsus corā Papa in hac causa: quod tamen cōtradicebat intentioni abbatis quātum ad hūc articulum. Si vero nondum erat cōsummata præscriptio, sed erat in præscribendo, quando priuilegium obtinuit: post impetratum priuilegium bonam fidem non habuit: & ideo non præscribit. Not. quòd eo ipso quo clerici & ecclesiæ sunt in diœceſi epi, omnia sacramenta tenentur recipere ab eodem, nisi contrarium ostēdatur. Item gratis sacramenta sunt conferēda. Item ab eo epi scopo qui catholicus non est, non debent recipi sacramenta prædicta. Item secundum priuilegiū non derogat primo, nisi de ipso faciat mentionem, sicut in rescriptis. Item præscriptio & priuilegium sunt contraria. Item ex diuersis causis titulus siue dominium haberi non potest: vt hic patet: quia quod meum est, ex alia causa meum fieri non potest. Qui habet priuilegium, præscriptio quo ad hoc nihil addit. Item qui non habet bonam fidem, non præscribit.

d ¶ *Impediat.*] Intentabat abbas vti possidetis. Bernar.

¶ *Glo. seq. arg. sed tenet contrarium.*

1 Dic q̄ iste rex sanctus erat, & Apostolicę sedis legatus, secundum Innoc. vel secundum Hosti. Rex donauit tēporalia, Pascha spiritualia. supra eo. auditis. Io. And.

a ¶ *Regis.*] Arg. q̄ reges possunt dare priuilegium decimarū, & de rebus spiritualibus. 96. dist. Constantinus imperator 1. Sed cōtrarium verum est. J. de deci. tua nos. & c. dudum.

b ¶ *Postulauit.*] Super libellis istis non formatur sententia: sed super secunda parte libelli ipsius abbatis, in qua petiit vt clerici ecclesiarū monasterij libere posint recipere sacramenta, q̄ enumerantur in ver. chrisma, &c. & ibi incipit formare sententiam. super aliis libellis nihil dicit in hac decre. quia non pertinent ad hunc titulum. Bernardus.

c ¶ *Speciali.*] Sic argumentatur 100. dist. contra morem. sed hic abbas ostēdebat libertatis priuilegium.

2 Hæc non est glo. Bernardi, nec habetur in vetustis exemplaribus.

d ¶ *Et infra.*] Hæc 2 nō est nisi pars sententiæ: super isto, infra, defalcata fuit pars sententiæ. f. sup decimis petitis. vel sic. & infra, supple etiā q̄ eps petebat, q̄ abbas & clerici reciperēt ab eo, sicut à diœcesano ecclesiastica sacramenta, sed ad elidendā intentionem suam abbas ostendit priuilegiū Paschalis Papæ & Alexā. Papæ, in quibus continebatur, q̄ abbas reciperet ecclesiastica sacramenta ab episcopo si esset catholicus, vel gratiam sedis Apostolicæ haberet, & ipse ea sine prauitate vellet cōferre. Item ostendit aliud priuilegium Clemētis Papæ, in quo indistincte fuerat monasterio indultū, vt à quocumque possent ecclesiastica recipere sacramenta: quod non valuit, quia de prædictis priuilegijs Paschalis & Alexand. non faciebat aliquam mentionem: insuper præscriptionē legitimam allegauit, vnde Papa pronunciat vt sequitur. Sed quid de decimis petitis: quia in sententia de ipsis mentio non est facta? sed quomodo de ipsis pronūciauit non habemus: sed si abbas probauit de iure suo super ipsis obtinuit, aliàs succubuit: quia actore nō probante reus absoluitur supra de iureiuran. c. vlti.

3 Nota hæc solutionem patet in vetustis Bernardi exemplaribus.

e ¶ *Chrisma.*] hic incipit sententia.

f ¶ *Gratiam sedis Apostolicæ habuerit.*] idest 3, q̄ non sit excōmunicatus, suspensus, aut interdictus. c. quod sedem. 3. de offi. ordi.

g ¶ *Paschalis.*] Idem videtur de iure cōmuni, q̄ ab alio posset pēsiue desidiam iudicis delegati, deuoluitur potestas ad eum, qui in causa illa iudex non est. 3. de offi. ordi. significauit. & 3. de fo. com- tere: etsi illa clausula non esset apposita 4, quia propter malitiā, petentia fuit pars sententiæ. f. sup decimis petitis. vel sic. & infra, supple etiā q̄ eps petebat, q̄ abbas & clerici reciperēt ab eo, sicut à diœcesano ecclesiastica sacramenta, sed ad elidendā intentionem suam abbas ostendit priuilegiū Paschalis Papæ & Alexā. Papæ, in quibus continebatur, q̄ abbas reciperet ecclesiastica sacramenta ab episcopo si esset catholicus, vel gratiam sedis Apostolicæ haberet, & ipse ea sine prauitate vellet cōferre. Item ostendit aliud priuilegium Clemētis Papæ, in quo indistincte fuerat monasterio indultū, vt à quocumque possent ecclesiastica recipere sacramenta: quod non valuit, quia de prædictis priuilegijs Paschalis & Alexand. non faciebat aliquam mentionem: insuper præscriptionē legitimam allegauit, vnde Papa pronunciat vt sequitur. Sed quid de decimis petitis: quia in sententia de ipsis mentio non est facta? sed quomodo de ipsis pronūciauit non habemus: sed si abbas probauit de iure suo super ipsis obtinuit, aliàs succubuit: quia actore nō probante reus absoluitur supra de iureiuran. c. vlti.

4 Contra vi detur dicen do recipere ea. Nam de priuilegiis ne. præscribi. tur 6.

e ¶ *Chrisma.*] hic incipit sententia.

f ¶ *Gratiam sedis Apostolicæ habuerit.*] idest 3, q̄ non sit excōmunicatus, suspensus, aut interdictus. c. quod sedem. 3. de offi. ordi.

g ¶ *Paschalis.*] Idem videtur de iure cōmuni, q̄ ab alio posset pēsiue desidiam iudicis delegati, deuoluitur potestas ad eum, qui in causa illa iudex non est. 3. de offi. ordi. significauit. & 3. de fo. com- tere: etsi illa clausula non esset apposita 4, quia propter malitiā, petentia fuit pars sententiæ. f. sup decimis petitis. vel sic. & infra, supple etiā q̄ eps petebat, q̄ abbas & clerici reciperēt ab eo, sicut à diœcesano ecclesiastica sacramenta, sed ad elidendā intentionem suam abbas ostendit priuilegiū Paschalis Papæ & Alexā. Papæ, in quibus continebatur, q̄ abbas reciperet ecclesiastica sacramenta ab episcopo si esset catholicus, vel gratiam sedis Apostolicæ haberet, & ipse ea sine prauitate vellet cōferre. Item ostendit aliud priuilegium Clemētis Papæ, in quo indistincte fuerat monasterio indultū, vt à quocumque possent ecclesiastica recipere sacramenta: quod non valuit, quia de prædictis priuilegijs Paschalis & Alexand. non faciebat aliquam mentionem: insuper præscriptionē legitimam allegauit, vnde Papa pronunciat vt sequitur. Sed quid de decimis petitis: quia in sententia de ipsis mentio non est facta? sed quomodo de ipsis pronūciauit non habemus: sed si abbas probauit de iure suo super ipsis obtinuit, aliàs succubuit: quia actore nō probante reus absoluitur supra de iureiuran. c. vlti.

5 Vbi de hoc. dic vt plene no. de reg. iur. nulli. li 6 scili cet q̄ hic tenores priui legii, & præscriptionis erat contrarii: & ibi videre poteris quasdā opinant Pet. & Ab & vid q̄ dicā de priuil. cum per- sonæ li 6. sui lo. Aud.

6 Hodie hā betur. c. 1. de præscr. lib. 6.

† Vide l. vnic. C. de thesau. l. vni. lib. 10.

† Innocentius 3. incon cilio genera li Lateranē.

† Cap. 3. eo. ti. in 4. cōpi. Vide Mathē lanum sing. 23. incip. no ta quòd oēs leges & Anconium Oa brielis l. br. 5. cōmu con clu. tit. de p̄scriptio. co ciuilio. 3.

† Cap. 2. de priuile. gijs, in 4 co pilat. vide declarationē huius materiæ.

1 Nota hæc solutionem patet in vetustis Bernardi exemplaribus.

impediri, quo minus oēs qui in Simagieñ. parochia vel comitatu consistunt, de omnibus quæ possident decimas sibi soluant, sicut in priuilegiis Paschalis Papæ prædecessoris nostri & sancti regis [a] Stephani continetur, Præfatus vero epūs postulauit [b]. vt decimas Simagieñ. comitatus infra suę diœceſis terminos constitutas, quas detinet idem abbas, sibi restitui faceremus, nisi aliquo iure speciali [c] se ipsas possidere monstraret: & infra [d]. ¶ Chrisma [e] vero, oleum sanctū, cōsecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines promouendi fuerint, clerici ecclesiarum vel capellarū ipsius monasterij, quod est in Vesprimeñ. diœceſi constitutum, à Vesprimeñ. epo postulabūt, si quidem catholicus fuerit, & gratiam [f] sedis Apostolicæ habuerit, & ea gratis sine prauitate aliqua voluerit exhibere: alioquin ab alio quem maluerint præsule catholico, suscipiendi ea liberam habeant facultatem: sicut in priuilegiis dicti Paschalis [g], & Alexādri Papæ prædecessorū nostrorū perspeximus contineri. Non obstante priuilegio Clemētis [h] Papæ, per quod priuilegiis suorum prædecessorum nō extitit derogatum, cum de ipsis nullam [i] fecerit mentionem: præsertim cum & ipse Clemens priuilegium illud concesserit, saluis institutionibus non solum Romanæ ecclesiæ, sed ipsius etiam legatorū. ¶ Nec obstare poterat pręscriptio, quam idem abbas in suum subsidium opponebat [k]: quia si consummata erat, quando ab Alexandro Papa priuilegium impetrauit, iuri præscriptionis renūciasse [l] videtur †: præsertim cū coram nobis priuilegio illo sit vsus, quòd suæ intentioni [m], quantum ad hunc articulum, contradicit [n]. Si vero nondum consummata erat præscriptio, sed erat in præscribendo: post impetratum huiusmodi priuilegium, bonam fidem non habuit: & ideo secūdum canones non præscripsit.

¶ Idem in concilio generali.

¶ Nec in foro canonico, nec ciuili valet præscriptio cum mala fide.

CAP. XX.

QVoniam † omne quod non est ex fide [o] peccatum est, Synodali iudicio diffinimus, vt nulla valeat absque

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſſlud.quaſi ad medium.& ſ.de reſti.ſpol.litteras.28.q.1.§.ex his.

¶*Gloſſ.ſeq.ſignat contrarium & remittit.quærit,arg.pro & contra & ſoluit.Iterum quærit,& remittit.*

a ¶*Bona fide.*]Arg.cõtra.ĵ.de iure patr.cura.Qũ quis dicatur habere bonam fidem,dictum eſt.ſ.eo.ſi diligenti.in notula,illud generaliter. & quilibet præſumitur habere bonam fidem.Sed quid ſi aduerſarius etiã vellet probare ipſum nullo titulo poſſediſſe,ſed potius per violentiam:& ſic mala fide incœpit poſsidere? videt q̃ debeat audiri ex quo vult probare originem præſcriptionis vitioſam.C. de pigno. Authent.ne creditores.& C.de p̃ſcript.lon.temp.in Authen. malæ fidei. C.de diſtract.pig.& qui ſub imagine.& 16.q.3.ſi ſacerdotes.& c.ſeq. & c.

† Lib.2.Epiſtola 6.c.45 regiſtri B. Gregorij.

licet.& c.i.in fin.& 93. diſt.illud.C.de præſcri. xxx.ann.ſi quis emptionis.ſ.ſed hæc.argu.contra.ſ.eo.ad aures. quia vt ibi dicitur, quadragenalis præſcriptio omnem tollit actionem.& C.de præſcri.xxx. ann.l.pen.& vlt.Ad hoc poteſt dici,q̃ bene debet audiri qui vult probare malam fidem ab initio habuiſſe:quia poſtea præſcribere non potuit.ſ.cap.proxi.in fin.& c.vigilanti.& capit.ſi diligenti.&

1 Concor. tex iu.l.1.c.cũ ibi no.C.de præſcriſtõg. temp.

hic 1.Sed nunquid hic tenetur docere de titulo, cum hic tantum dicatur de fide?De hoc dictum eſt.ſ.eod.ſi diligenti.in notula, ex hoc videtur.

¶*Gl.ſeq.po.opi.10.cui oppo.demum approbat illam, & dat ſimile.Fi. reci.per quæſt.*

b ¶*Quam ciuilis.*]Ex eo quod dicit,tam canonica quàm ciuilis, videtur q̃ Papa voluit præiudicare præſcriptioni laicorum, quæ præſcriptio locum habet vbi etiam habent malam 2 fidẽ in præſcriptione xxx.vel xl.annorum.ſ.eo.vigilanti.& 16.q.3.c.placuit.§. poteſt.& §.q̃ ſi mala.Dicebat Ioan.q̃ ratione peccati ſtatuit hoc videtur.

2 De materia huius gloſſæ, vide plen- q̃ Dominicũ Sotũ libr.4.de iuſti.& iure q̃ 5.art.4.

Papa de præſcriptionibus laicorũ:quia omnis cã ratione peccati ſaltem indirecte pertinet ad eccleſiã.ſ.de iud.nouit.& ſecũdũ hoc omnia ciuilia iura quæ tractãt de præſcriptione xxx.vel xl.ann.in malæ fidei poſſeſſoribus non tenent hodie.Sed hoc non credo, q̃ per iſtam conſtitutionem Papa voluerit præiudicare legibus. Sed quo ad ius diuinum verũ eſt illud,q̃ ſine peccato mortali laicus malæ fidei præſcribens talem rem retinere non poteſt.14.q.6.ca.1. Et littera iſta ſic intelligitur tam canonica, ideſt tam de re ſpũali quàm ciuili.Et hoc vult dicere,ille qui præſcribit,bonam fidẽ habere debet,ſiue res quam præſcribit ſpiritual'is ſit, vel ciuilis ſecundum iura canonica,& ſic nihil ſtatuit contra leges. Vel dicas ſecundũ q̃ dixit Io.q̃ lex aliud cõſideraui quàm canon:lex enim conſiderauit negligentiã non petentis rem ſuã.ſ.eo.vigilanti.ſed canon cõſideraui peccatũ præſcribentis mala fide,q̃ſ non excuſat negligentiam nõ petentis rem ſuam:& ideo dicit hic, q̃ nulla valet præſcriptio ſiue canonica,vel ciuilis,quæ ſine peccato mortali cõſeruari non poteſt:vnde potius ſtãdum eſt canonici, quàm legi in hoc caſu:quia præſcribẽs nõ excuſatur à peccato p̃rationem legis:& ideo canon voluit propter p̃iculum animarum in hoc leges corrigere,licet nõ ſeruetur in iudicio ſeculari:ſicut dicitur de legibus permittentibus vſuras,quæ hodiẽ non tenent:vt no.ĵ.de vſur.quia in omnibus.Et conſtitutio iſta tantum reſpicit futura,cũm de præteritis nihil dicat.ſ.de conſti.c.vlti.vbi de hoc. Sed ʒ qd dices vbi eccleſia habet vtrãque iuriſdictionẽ : nunquid iudicabit ſuper laicos ſecundum canones de huiuſmodi præſcriptione?Videtur q̃ ſic auctoritate illius cõſtitutionis : & quia non debet impugnare quod ſtatuit obſeruandum, & quod alias pronũciauit.ĵ.de nat.ex lio.ven.c.vni.Et quod exigitur i aliis, multò fortius in ſe exigere debet.ff.de neg.geſt.ſi pupilli.§.fi.& ff.de admi. tu.quoties.§.item ſi temporali.

4 Quæ ſunt ab hoc loco vſque in finem gloſſæ, deſideratur in aliquot antigs, ſed ea habet Bernardꝰ et ſequẽtes.

¶*Gl.ſeq.format qnatuor quæſtio.quæ ſoluit, & in vltima remittit.*

c ¶*Nulla temporis.*]ſcilicet ipſius præſcriptionis.Si eñ poſt completam præſcriptionẽ ſciat rem alienã,non dicitur ideo mala fide poſsidere.de hoc dicitur.ſ.eo.vigilanti.Sed qd ſi tẽpore præſcriptionis habuerit conſcientiã læſam,poſtea incipiat habere nõ læſam:nunq̃d propter hoc eſt interrupta p̃ſcriptio? non vr̃,quia certis verbis,q̃ cõſulto dicimus.

bona[a] fide præſcriptio,tam canonica quàm ciuilis[b] : Cum generaliter ſit omni conſtitutioni atque conſuetudini derogandũ,quæ abſq; mortali peccato non poteſt obſeruari. Vnde oportet,vt qui præſcribit in nulla temporis[c] parte rei habeat conſcientiam alienæ.

TITVLVS XXVII.

De ſententia & re iudicata.

¶Gregorius†.

¶Sententia lata contra leges vel canones non tenet,nec ab ea opus eſt appellare. Panormit.

CAP. I.

SEntentia†[d] contra leges[e] canonésve prolata, licet non ſit appellatione ſuſpenſa,non poteſt tamen ſubſiſtere ipſo iure.

¶Idem †.

¶Lites debent celeriter terminari.

CAP. II.

IVrgantium controuerſias , celeri[f] ſententia terminare , & æquitati conuenit, & rigori.

iudicet eccleſiæ,niſi forte confiteretur de eo,quod ipſemet feciſſet.argu.25.q.2.poſtquam.De hac materia dixi.ſ.de elect.dudum tu dic,vt ibi.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

¶Hæc rub.duobus modis ſecundum Io.an.And.poſt Goſ.continuatur.ad præcedentia.Primo ſic:Viſo quomodo res acquiruntur per præſcriptionem,videndum eſt quomodo aliter acquiruntur ciuiliter, ſcilicet per ſententias iudicum.Vel ſecundo ſic:Expedito tractatu proceſſus iudiciorum,ad ſententias quæ finem imponunt litibus,veniamus. Quia vt ait,vel dicit Io.And. Large poteſt dici res iudicata,licet poſsit appellari.A.

De hac materia habetur 35.q.11.& 5.q.4.& 3.q.9.per totum.& 11. q.3.§.de his inquam.vſque ad §.hoc & ſi.vt dictum eſt.& 30.q.vlti.§. his ita.vſque in ſi.

Ententia.]Non valet ſententia,quæ contra ius eſt lata expreſſo errore in ſententia.ita ſummat do.Anto. quia Io.Andr.non ſummat propter breuitatem. hoc ſummariũ eſt in ſe verum,ſed non congruit litteræ, in qua nulla fit mentio de expreſsione erroris in ſententia.Abbas.

CASVS.Dicitur in capitulo iſto,q̃ ſententia lata cõtra legẽs vel canones,nulla eſt ipſo iure,licet non ſit ſuſpẽſa per appellationẽ. No.q̃ ſnia contra ius lata nulla eſt,licet non appelletur ab ea.

d ¶*Sententia.*]Decr.iſta loquitur de materia illa.16.q.1.frater noſter.& ex illa littera poteſt colligi caſus huius decreta.

¶*Gl.ſeq.ponit duo exempla,& dictũ,cui ſignat cõtrarium, & ſoluit.*

e ¶*Contra leges.*]Quæ dicunt q̃ ſnia à non ſuo iudice lata,nõ tenet.C.ſi à non cõpe.in l.1.& 2.& vlt.& 2.q.1.in primis.ver.de perſona.11.q.1.c.pen.& ſ.de iudi.at ſi clerici.& 16.q.1.frater noſter.vt hic patet.Itẽ ſententia lata contra leges,ideſt ius conſtitutionis, ita q̃ hoc i ſnia exprimatur,nulla eſt ipſo iure ; & eitra appellationẽ reſciditur:vt hic patet.& ĵ.e.cũ inter vos.in fi.& ĵ.eo.inter cæteras.& 2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua.ver.itẽ ſi ſnia contra ius ſcriptum.& ff.de ap.ſi expreſſum.Itẽ ſi calculi error in ſnia ſit expreſſus:ſnia non tenet.ff.quæ ſen.ſine ap.ref.l.1.§.1.& ĵ.de ſen.exc. per tuas.nec efficitur aliqua per appellationem,vt in l.prædicta,ſi expreſſum.Ar.contra q̃ efficiat aliqua per appellationẽ.ff.rem rat. ha.l.3.§.falſus.& ff.de iudi.licet 6.ſed non eſt ita.ibi enim ſentẽtia lata eſt in perſona falſi ꝓcuratoris,vnde ab initio tenet ſnia quãdiu conſtet de falſo ꝓcuratore:& ſi dñs recurrat ad cõe auxilium appellationis,intelligit approbare factũ falſi ꝓcuratoris, & ideo per appellationẽ efficitur aliqua,quæ per exceptionẽ poterat irritari.ſecus vbi ab initio nulla eſt,vbi eſt defectus in iuriſdictione,ibi per appellationẽ nõ firmatur,vt hic,& in cõcor.ibi poſitis. Sed in §.falſus.& in l.licet verũ.nõ fuit defectus in iuriſdictione.

Vrgantium.]CASVS.Dicitur in capitulo iſto q̃ controuerſiæ litigantium celeri debent ſententia terminari.Nota quòd lites prorogari non debent.

¶*Gl.ſeq.alle.4.concor.ſignat vnum contra.& ſoluit, & determinat.*

f ¶*Celeri.*]Simile 2.q.1.ficut.& C.de iudi.ꝑpendũ.in prin.& de dolo & ꝓtu.finẽ.& c.venerabilis.Ar.contra.11.q.3.cum apud 7, executio. Illud intelligiſ qñ ſnia lata eſt ad mortẽ:& ibi differtur executio Io.And. ex cauſa

ex cã,vt ibi dicitur.nec tñ cũ nimia feſtinatione ferẽda eſt ſnia, antequam iudex poſsit eſſe inſtructus ſ.de in inte.reſti.tũ ex litteris.quia ipſum oportet cuncta rimari.30.q.vlt.c.vlt.aliter enim ad veritatem peruenire nõ poſſet.23.q.vlt.occidit. ſed moratoria cũctatione cauſã examinabit.ff.de admi.& peric.tut.tutor q.§.1.

† Scilicet Gregorius libr.2.ea.47. epiſt.8. regiſtri.& c.4.c. titin 1.com pilatione.

NOn poteſt.] Dicitur hic q̃ ſententia epiſcoporũ non poteſt clericum deponere, niſi cõcors & iuſta fuerit.No.q̃ iudices in ſententijs ferẽdis cõcordes eſſe debent.

¶*Gloſſa ſequens quærit, arg.& ſoluit.*

a ¶*Sacerdotum.*]ideſt, eporum triũ in cauſa 1 diaconi,i cauſa presbyteri ſex ad minus.15.q.7. ſi autem. & c. fœlix. Sed nũquid debẽt omnes cõcordare ad hoc, vt teneat ſnia? Videtur q̃ ſic ex eo,qđ dicit,ꝓcors.ſ.de trãſl.iter corporalia. ſed ſufficit q̃ maior pars cõcordet i vnã ſniam,& ſatis dicetur tunc concors:quia quod maior facit pars, valet. ff. ad mu. quod maior. 65. diſt. cap. 1. 2. & 3.Sed in cauſa epiſcopi non tenet ſententia niſi omnes concordauerint iudices,quibꝰ cauſa per Papam committitur.6. q. 4. ſi quis epiſcopꝰ criminaliter. & cap.1.& eſt ſpeciale in cauſa epiſcopi. aliud ſpeciale vbi non tenet ſententia plurium.not. Alex.3.part. ſ.de reſcrip. paſtoralis. 49 cap.11.& cap.7.eod.tit.in 1.com pilatiõe ad. de cap. 40. tit.de appel. in 1 cõpi la. Et vide Romanum conſil.51.

† Leo primus epiſtola 85. cuius initium eſt: cum in ordinationibus. & 6.eo.tit. in 1.cowpil.

1 Vide concilũ Tridẽtinũ ſeſſio. 13.de refor mationeea. 4.& late per Albert.in c. quoniam.de hæret.lib.6.

† Scilicet Gregorius

¶Idem†.

¶Sacerdos ſine iuſta cauſa non eſt deponendus.

CAP. III.

NOn poteſt quemquam à ſacerdotali gradu,(niſi iuſtis ex cauſis)concors ſacerdotum[a] ſententia ſubmouere.

¶Leo Papa †.

¶ Iuſte quis petit ſententiam à Papa confirmari , ſi iuſte & rationabiliter fuit lata.

CAP. IIII.

FA, quæ iuxta eccleſiaſticũ morem[b] iuſte & rationabiliter fuerint diffinita , noſtra quoque ſententia roborentur[c] .

¶ Alexand. iij. Eboracenſ. archiepiſcopo.

¶Iudex deputatus ſuper executione ſententiæ,admittit exceptionem fraudis , ſeu nullitatis ſententiæ,non ad effectum vt ſuper ea pronunciet , ſed vt negotium ad ſuperiorem qui iudicauit, tranſmittat ,ſi illam probabilem repererit.hoc dicit.notabiliter.

CAP. V.

DE † cætero noueris, quòd ſi ſententiam à nobis latã præcipimus per aliquem executioni mãdari,& fraus[d] interuenerit,non eſt facultas executori de toto negotio cognoſcẽdi: ſed deferri quæſtiones quæ inciderint, ad ſedẽ Apoſtolicam oportebit.

¶Idem Noruiceñ.epiſcopo.

¶Non ſufficit reo damnato ad tradiționem poſſeſſionis, tradere pignus pro ipſa poſſeſsione.

CAP. VI.

CVm † aliquibus eſt adiudicata poſſeſſio, non ſufficit eis dari pignora[e], niſi corporali poſſeſſione lætentur.

¶Idem eidem,& V.archidiaco.

¶ Sententia lata contra matrimonium nunquam tranſit in rem iudicatam: vnde quandocunque reuocatur cum conſtat de errore.

CAP. VII.

LAtor † præſentium ſua nobis inſinuatione[f] monſtrauit, quòd cum quandam mulierem legitime deſponſaſſet, & carnalis eſſet copula ſubſecuta,inter eos ſcandalum eſt ſubortum , cuius occaſione debitum ei ſubtraxit : conſanguinei vero mulieris,hoc moleſtũ habentes,queſtionem mouerunt: fiat miſsio.Secundò poteſt intelligi cum poſſeſsio aliqua vel prorietas alicuius rei,ſeu res aliqua adiudicatur actori iure dominij,& reus pro executione vult dare aliquod pignus,& nõ ipſam rem ſaltem in præſenti:hoc caſu non ſufficit.& ſecundum hunc intellectum hoc intendit.Non impediret reus ſententiam adiudicationis poſſeſsionis ſi ſit paratus dare pignora.Et non diuiditur. Abbas Siculus.

† Cap.8.eo. tit in 1.con pilatione. Et poſt con cil.Laterañ. ſub Alex.iij. par.36.c.1. Et vide Spec. tit.de pign.

CASVS.Dicitur hic quòd cum alicui adiudicata eſt poſſeſsio, non ſufficit quòd aduerſarius det pignus , ſed mittendus eſt in poſſeſsionẽ,& gaudere debet plena & pacifica poſſeſsione.Nota quòd cum alicui adiudicatur poſſeſsio, non pignora, ſed poſſeſsionem debet habere.

e ¶*Pignora.*]Sic.ff.de conſtit.pecu.promiſſor.§.conſtitutio. & ff. de pig.act.non eſt.vbi dicitur,pignus ʒ nõ aliter conſtituitur niſi ventum fuerit in poſſeſsionem.ſimile.ff.de acqui.poſ.poſsideri.in prin.& hoc ideo,ne lites ex litibus oriantur.ff.de re iudi.l.4.in §. ait prætor.

3 Prætoriũ, ſecus in contumacia.vt ibi dicitur.pignus prætorium & conuentionale. & hic per vim. Ioann. Andr. adde Paul.de Caſt. & Alexand. ſmol.in l.1. ff.de pigno. act.

Vm aliquibus] Hoc cap.poteſt ſtelllgi duobus modis. Prio q̃ loquat ſi pignore prætorio, pura q̃ ꝓtor vel iudex propter cõtuma ciam rei ponit verbotenus actorẽ in poſſeſſionem rei petitę,in actione reali, vel aliorũ bonorum ipſius rei in actione ꝓſonali. Et intellectus litteræ eſt, q̃ ad cauſandum pignus prætorium, ad hoc vt miſſus poſsideat, non ſufficit iuſſus Iudicis, ſed regritur vt actuali ter mittat in poſſeſsionem.Et ſecundum hũc intellectũ.h.d. in ſumma.Nõ ſufficit ad prætoriũ pignus,vt verbaliter def,niſi actualiter

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilatione. Et poſt con cilium Late rañ.ſub Alexan.iij.part. 11.c.11. Et quo iure fetract&tur ſententiæ, q̃ non tranſeũt in rem iudicatã tradit Anto. Butr. in ca.ad audientiam 2. ſupra de reſcript.idem Antonius & Innocentius in ca.tenor. ĵ eo.tit.

4 Concor. tex.in l.poſt morte. ff. ibi nota. ff. de adop.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Renitentem.*]Hæc violentia transiuit postmodũ in cõsensum per carnalem copulam subsecutam.ĩ.de sponsa.ad id.

b ¶ *Aetatis.*]Et hoc ꝓtradicit ei qđ præmisit de carnali copula,& sic fuit allegatio,& ex alia causa fuit matrimonium separatum.

¶ *Gloss.seq.distinguit,aut fertur sententia contra matrimonium, aut pro matrimonio, & tũc aut subest impedimentum,aut non.*

c ¶ *Permanere.*] Non obstãte sniа prius lata: quia contra matrimoniũ non currit præscriptio.33.q.5. quod Deo.etiam si ab illa sniа nõ fuit appellatum : quia sniа lata contra matrimonium non transit in rem iudicatã, quin reuocetur sniа qñcũque error snię detectus fuerit,vt hic pater.& ĩ.de frigi.& malefi.fraternitati.55.q.9 graue.& c. loci.5.his.Sic nullo tractu temporis matrimonium cõfirmatur in gradu prohibito contractũ. ĩ.de consangui. non debet.Et quod dici consueuit, sententia cõtra matrimoniũ non transit in rẽ iudicatam, verũ est,vbi bene con-
† Cap. 10. eod.tit.in 1. compil. iuncti indebite separãtur,qa quos Deus coniunxit, homo separare non põt:& ideo quandocunque contrarium legitime cõstiterit, sententia retractabitur:idẽ est cum in gradu prohibito aliqui sunt coniuncti, vel aliquo alio perpetuo impedimento:quia nullum est ibi matrimoniũ,vnde nullus cõsensus potest matrimoniũ inducere inter eos. Sed vbi sententia fertur pro matrimonio, vbi nullum subest impedimentũ, si ab ea nõ fuerit appellatum, trãsit in rẽ iudicatam: quia iudicatis acquiescere videtur.ĩ.c. quod ad consultationem, vn
de postea non audietur,immo compelletur alter alteri adhærere.

Cum causa.]Prima pars ponit.factum.Secunda diffinit:ibi,*Nos cautem.*Abbas.Siculus.

CASVS.Archipresbyter cuiusdam plebis vendidit quãdã domũ sine consensu capituli G.& A.laicis,qui occasione huiusmodi vẽditionis corã legato Apostolicæ sedis petierũt domũ illã sibi adiudicari:Quidam canonicus illius plebis T.nomine, apparuit pro capitulo ad defensionem domus,dũ causa illa tractaretur,ille T. appellauit ad sedem Apostolicã:legatus statuit terminũ appellãti ad iter arripiẽdum ad Apostolicam sedem : sed quia ille infra terminum sibi præfixum iter nõ arripuit,prædictus legatus tulit sententiam contra dictum T.adiudicans domum illã laicis prædictis, secũdum consuetudinem Veronẽ.ciuitatis:a qua sniа fuit appellatum:& appellationis causa commissa fuit epo Brixienſ.qui legati errorem secutus,cõtra formã canonũ legati sniam confirmauit & iterũ fuit appellatũ : Papa diligenter examinato negotio,licet vsus vel cõsuetudinis non minima sit auctoritas,nunquã tñ legi, aut veritati præiudicat:& ideo Papa prædictam sniam cassauit, plebem prædictã absoluens ab impetitione illorũ laicorum,& domum illã eidem ecclesiæ adiudicans. Not.qđd si quis infra terminum sibi statutum appellationem non prosequitur:iudex post terminum in causa procedere debet.Itẽ sententia lata contra canonum formam non valet.Item cõsuetudo,licet magnæ sit auctoritatis,non tamen legibus aut canonibus præiudicat.

d ¶ *Arripueras.*]Ex quo aliqs nõ prosequitur appellationẽ infra terminũ sibi præfixum,ex tunc iudex procedere potest, tãquam proponentes , qꝺ mulierem inuitam ex renitẽtem [a] ,nec ætatis [b] aptæ matrimonio existentem, duxisset vxorem : & quoniam idẽ vitam cupiebat agere dissolutam.:demũ vtriusque stu dio interueniente, fuerunt minus rationabiliter separati.

¶Nolentes igitur matrimonia canonice cõtracta, leuitate qua dam dissolui:Mãdamus,quatenus si vobis cõstiterit eos per iu diciũ ecclesiæ non fuisse legitime separatos,ecclesiamque deceptũ,ipsos † faciatis sicut virũ & vxorẽ insimul permanere [c] .

† eos.

¶Idem T.& clericis Sanctæ Anastasiæ Ver oñ.

¶ *Retractatur sententia prætextu iniquæ consuetudinis lata contra ecclesiam.*

CAP. VIII.

CVm † causa quæ vertitur inter vos,& G.& A.laicos super domo quadam eis ab archipresbytero vestro vendita, ad examen I.Apostolicæ sedis legati delata fuisset,post appellationem ad nos interpositam, & receptas inducias, quorum infra terminum tibi fili T. ad eam prosequendam præfixum, iter non arripueras [d] , contra te sententiam proferens, memoratis G. & A prætaxatam domum secun um Veroneñ. ciuitatis consuetudinem adiudicare curauit.Deinde cũ causa fuisset ad nos per appellationem delata, Brixien.episcopus delegatus à nobis, sententiam contra vos(spreta forma canonum) secundum eandem consuetudinem sicut præfatus legatus fecerat,promulgauit [e] .

¶ Nos autem considerantes, quòd licet vsus vel consuetudinis [f] non minima sit auctoritas , numquam tamen veritati, aut legi præiudicat [g] , præscriptam sententiam reuocauimus: & vos ab impetitione absoluentes illorum † ,vobis & ecclesiæ vestræ domum adiudicauimus supradictam†.

¶Idem Eboracen.archiepiscopo.

¶Sententia iniqua retractatur per superiorem,licet c usa fuerit appellatione remota commissa.Si autem continet manifestam iniquitatem.est nulla.hoc dicit intelligendo,quòd ponat duos casus.

CAP. IX.

INter † cæteras: & infra.¶Item cum aliqua causa appellationẽ remota committitur,& sententia fertur iniqua , eam euacuari [h] oportet:nec ei debet stari,si iniquitatem contineat manifestam [i] .

¶Clemens tertius.

¶Sententia lata contra absentem nõ contumacem in causa matrimoniali non valet.h.d.intelligendo,quòd hæc mulier non fuit contumax.Panor.

CAP. X.

TEnor † litterarum tuarum ostendit, quòd cum inter R.& M.mulierẽ quæstio matrimonij verteretur : & Theatino episcopo commissa fuisset : idẽ eundem R.muliere absente, ab impetitione ipsius absoluit. Cæterum eadem mulier à nobis ad te litteras impetrauit, vt de causa cognosceret , & eam fine debito terminares:& infra.¶Dictus vero R.à te vocatus ad causam , infirmitate [a] prætenta † non affuit : sed quia nocte sequente aliam sibi copulare præsumpsit,in eum excommunicationis sententiam promulgasti [b] : à qua postmodum absolutus ad te veniens,ostendit litteras episcopi memorati,quibus eum ab inquietatione ipsius absolutum fuisse patebat.Quia igitur mulier suos testes offert ad probandum , quod idem R. eam desponsationis annullo † publicæ subarrasset [c] : tu quid super his agere debeas,postulas edoceri.

¶Ideoque inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd (non obstante illicita absolutione [d] , quam episcopus fecit) in causa procedas : eidem R.sub pœna excommunicationis arctius interdicens , ne ad eam quam superinduxit accedat [e] , priusquã fuerit causa decisa.

¶Idem.

¶Sententia diuortii in causa matrimoniali rite lata ad solam conjugis confessionem Sol.cum aliquis cum aliqua contraxit in facie ecclesiæ approbante ecclesia,si postea matrimonium accusetur,locum habet illa decre.laudabilem.& similia alia iura,sed cũ aliquis contrahit ite pendente cum aliqua,vel cõtra prohibitionem ecclesiæ,tũc locũ habet quod hic dicitur.& ĩ.de matr.ꝺtracto ꝺtra inter.eccle.c. 1.& vlt. quia cum res facta est litigiosa , non debet in aliam trãsferri personam.11. q.1. qui res.C.de litig.l.vlti.

ADDITIO.Sed quo modo dici potest litigiosa quæ finita erat per sententiam , à qua nõ fuerat appellatum , vt in princ.dicit Host. qꝺ hoc inducit citatio Guidonem viri facta antequam se-
† Cap 6. eo. tit. in 2 compilatio. Papæ. videto hic cundã desponsaret , & ideo dr lis pendere, & quasi litigiosa esse. de appel.suggestum. de offi.delega.licet. non obstante sententia quæ hoc casu non transit in rem iudicatam , vt sæpius dictũ est.facit cle.vt lit.pend. cum lite.
† Dictio, sed , deest, in plurib⁹ aut quis exemplaribus.

Consanguinei.] Idẽ dicit quod decre. lator.ĩ.eod.ti.Communis diuisio,secundo ibi: *Fraternitati.*Abb.

CASVS.Quædã mulier cõtraxit matrimonium cum quodam viro:Tandem consangunei eiusdem mulieris accusauerunt matrimoniũ,dicentes,qꝺ ipsa nõ poterat esse eius vxor cũ esse cõmater ipsius: quo probato sententia diuortij lata fuit : post sententiam latam mulier confessa est epo loci, qꝺ in veritate ante sententiam eius commater non fuerat , sed post separationem, cõpaternitatem cum eo contraxit , & postmodum cum alio contraxit:quæritum fuit à Papa quid iuris esset?Et ipse rñdet,qꝺ per solam mulieris cõfessionẽ non est à sententia recedẽdum per iudicium ecclesiæ promulgatum,nisi legitime in contrarium probaretur,Not.qꝺ per cõfessionẽ alterutrius coniugum à iudicio ecclesiæ non receditur.Item qui docunque consiterit ecclesiam deceptam fuisse in causa matrimonij,sententia contra matrimonium lata reuocabitur.

f ¶ *Legitime.*]quod ad ordinem iuris,non quo ad veritatem.

g ¶ *Rationabiliter.*]& illud referas quo ad ordinem tantum.

h ¶ *Probaretur.*]per legitimos & idoneos testes,& non per illos qui primum falsum tulerunt testimonium:cum periuri sint.ff.de testib.sicut.sic ĩ.eo.lator,vbi de hac materia.nam ad confessionẽ mulieris & etiam viri non reuocatur sniа per ecclesiã lata secũdum ordinem iuris sicut nec ad eorũ confessionem matrimoniũ separatur.infra de eo qui cog.consang.vxor.suæ.super eo. 3 Bar
† Cap.2.eo. tit.3 compilat. Et de materia hui⁹ cap. vide Roma num & Arẽ tinũ in l.pũ acquire.hæ rẽ di. Ancha ranum consil.423.incipit.visis dicto puncto. & Lambertinũ tractat. de iure patron li.1.pãr te 1.q.3.art. 8.
5 Facit ad hoc tex. infilium.cum nõt. ff. de his qui sũt vel alii. iur.

Cum olim.]Prima pars narrat factum,secunda diffinit:ibi , *Nos igitur,*Abbas.

CASVS.Vacante archidiaconatu Magaloñ.eps Magaloñ. nominauit P.de Castro nouo ad ipsum archidiaconatum : præpositus eiusdẽ ecclesiæ inhibuit,ne aliqius institueretur ibidẽ. nisi prius duplici voce sibi ꝓcessa,& ne ꝓtra fieret,appellauit : sed eps dictũ P.per annulum de archidiaconatu inuestiuit, & prepositus alium nominauit:propter qđ procuratores vtriusq; partis ad sedẽ Apostolicam accesserunt:Celestinus intellecto negotio cassauit quicquid factum fuit ab vtraque parte:pronũcians qꝺ scriberet aliquibus,vt tam epm quàm præpositum & alios mouerent ad ordinãdum archidiaconatum ordinarent:quod si non facerent,ipsi executores archidiaconum cõcorditer:post hoc idẽ Celestinus cõtra pronunciationem fuam archidiaconatum ipsum contulit G. qui nondũ promotus erat ad diaconatus officiũ,circumuẽtus vt dicebatur,

¶Prætensa, ¶retentus, ¶detentus.

1 Secũdum quã dixit tamen consuetudinem esse in multis ciuit. Lombar. inducãs per statuta ciuit. de for. comp. ca.2. lit. 6. quod hic no. Egi.

† eorum.

† sæpe alit. dicam.

† Et hinc ꝓsumitur cõtractum matrimoniũ. de quo vide p Felin.in c.1.& 2.rñso.nec mandãda est sententia executiõi infirmitate prætenta.ff.de iudi.si. prætor. in fine. 1 sed hoc falso allegabat,vt bene declarant sequentia.

b ¶ *Promulgasti.*]Et mẽrito tanquã ꝓtra cõtumacem , cum ex facto sequenti appareat, qꝺ malitiose prætendebat infirmitatem, & ita sequens præsumptio elidit primam.sic ff. de in inte.rest.diuus.

¶ *Glo.seq.dupliciter exponit subarrationem.*

c ¶ *Subarrasset.*]i.fidem consensu de præsenti dedisset:aliàs si loqueretur de consensu de futuro,non mandaret Papa virũ separari ab illa,cum qua postea cõtraxit per verba de præsenti:quia sic soluta erãt priora sponsalia. ĩ.de spon.c.pen.& vlti.& ĩ.de ma.cõtra.cõtra interdi.ecc.c.1.& 2.& est vulgare loci illius.sic 27.q. 2. si quis vxorem.Vel potest dici,qꝺ subarratio sit ꝓ immissionem annuli interueniente consensu tacite vel expresse:vt hic dicit.Et dic tacite,vt in muto:expresse,vt in loquẽte:& ſtabitur huic subarrationi,quamuis nihil dicat,quãdiu ꝓtrariũ non probabitur : quia præsumitur pro matrimonio.arg.27.distin.quod interrogasti. 30. q.5.nostrates.& c.fœminæ.nihil enim interest an facto vel verbo quis declaret voluntatem suam.43.dist.c.1.& 41.dist.c.1.& de pœni.dist.1.actione.& infra de pœn.& remiſ.omnis vtriusque. §. vltim.& ff.de legi.quibus. 2 nisi probet se animo non contrahendi id feciſſe.arg.22.q.2.quod ait.& ff.de actionibus & obligationibus obligationum ſubſtantia.

Ubi nihil interest an facto vel verbo declaret:an ipse ipſis ſubarrauerit.

d ¶ *Absolutione.*]facta contra mulierem absentem,vt superius patet.& ita sententia lata contra absentem non contumacem nulla est in quocunque negotio:quia ea non obstante citra aliquam appellationem cognoſcitur de causa:& hoc probatur 3.q. 9. caueãt. omnia.absente.reuera.absens & si citatus esset aliquis ad sententiam,& iusta de causa impeditus venire nõ posset:reuocatur sententia. ĩ.eo.cum Bartholdus.aliàs si fuisset contumax , non reuocatur.24.q.3.de illicita.3.quæſt.9.absens.§.nisi.& 1 Auth.vt omnes obe.iudi.§.si vero neque.colla.5.

¶ *Glo.seq.objcit ſoluit.*

e ¶ *Accedat.*]Sed qualiter mulier illa secũda priuat iure suo ante finem causę,cõtra illud ſ.vt lite pẽdente.laudabilem.& 8.q.4.nõ-

† Cap. 17. tit. de appell. 1 videtur cõtrariari additio glossam. ibidem. doctores

1 Videin c. statum ale. in glo.pe.& pillationc.

3 Additur. pœna.infra eo.cũ æterno.lib.6. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicebatur, ꝓcuratore epi ignorante in curia existenti: Tādem negotiū istud delatū fuit ad Innocētiū: ipse vero volens prædecessoꝝ suoꝝ vestigiis inhærere, dicentium sniam Romanę sedis, cum aliquid subreptū est posse in melius cōmutari: qđ de prædicto G. factū fuit, in irritum reuocauit: & ei licet absens existeret, silētiū imponendo, cū ob subreptione liquido cōstitisset, non obstante donatiōe, quā a dicto epo i elusionē sedis Apostolicæ idē G. dr recepisse, mandans capitulo Magalon. quatenus ꝑdictū archid. in cōcordia eoꝝ qui ꝓsentes in ecclesia fuerint, ordinare procurēt. Not. q. sententia Romanæ sedis propter subreptionē reuocatur. Itē ea q̄ ꝓ subreptitionē fiunt, debent in irritū reuocari. Item ꝓtra absenté procedit in his quæ per subreptionem commisit.

a ¶ *Duplici sibi voce.*] Forte hoc dicebat se habere de ꝓsuetudine ratione dignitatis, vnā ratione canoniæ: vel non vī pp pluralitatē stipendiorū plures habeat voces, cū vox vni⁹ potior si quām alteri⁹ rōné dignitatis: sicut i testibus, s. de test. in ꝓsentia, vel aliquis forte cōmiserat ei vices suas, qđ licet hodie ſm teno rem illius constitutionis. s. d ele. qa propter. prius duplici[a] sibi voce concessa) institueretur per appellationē interpositā inhibēte episcopus dictū P. de archidiaconatu per annulum inuestiuit. Propositus vero alium ad eundē archidiaconatum nominare præsumpsit. Tandē C. prædecessor noster, quod factū fuerat ab vtraque parte cassauit: pronuncians quòd aliquibus scriberet, vt tā episcopum quàm personas ad ordinandum cōcorditer archidiaconatum monerent: & eorū forte monitis non admissis, hoc ipsi exequi non differrent, post hæc vero dictus ꝑdecessor noster G. qui nondum ad diaconatus[b] erat promotus officiū, præter conscientiam procuratoris episcopi, apud sedem Apostolicā tunc morantis, ipsum archidiaconatum cōtra pronūciationem suā cōtulit, sicut credimus cricū uentus[c]. ¶ Nos igitur inhę rentes vestigijs prædecessorum nostrorū dicentium, sententiā Romanæ sedis cū aliquid fuerit subreptum, posse in melius cōmutari quòd de prędicto G. factum est, non obstante donatione, quam ab eodem episcopo in elusionem donationis [d] Apostolicę nuper dicitur recepisse, in irritum reuocamus, & ei licet absenti[e], cum de subreptione[f] liquido constet †, super dicto archidiaconatu perpetuum silentium imponentes, præcipiendo mandamus quatenus sæpedictum archidiaconatum (plena omnium vestrum qui præsentes[g] fuerint in ecclesia interueniente concordia) ordinare curetis.

¶ Idem abbati & conuentui sancti Zenonis Veroneñ.

¶ *Valet sententia contra ius litigatoris lata, si ab ea infra. x. dies non fuerit appellatum. Vel sic, & aliter: Per sententiam, a qua non fuit appellatum, potest ecclesia subiici prælato inferiori episcopo, seu ad aliā ecclesiam pertinere.*

CAP. XIII.

CVm † inter vos pro ecclesia vestra, & archiepresbyterū & clericos sancti Proculi, super subiectione eiusdem ecclesia quæstio verteretur: ex parte vestra fuit propositum, q̄ dicta ecclesia monasterio vestro, pleno[h] iure debet esse subiecta: videlicet ī institutione, destitutione, inuestitura archipresbyteri, & eiusdem fidelitate, ipsius & fratrū obedientia, correctione, repsentatione ad ordines, tōsuratione, susceptione chrismatis letanijs, & alijs similibus[a], per quę plena subiectio declaratur: ad quod probandum instrumentum publicum cōcessionis B. quondā Veronēsis episcopi, pars vestra in mediū producebat: quam concessionem successor eius T. † tratā habuit, & etiā confirmauit. Super his quoque tam Romanorum Pontificum, quàm patriarcharum Aquilegieñ. priuilegia & confirmationes induxit. quorūvnus de subiectione plenaria, in priuilegio suo euidenter expſſit, quod sub testimonio[b] R. † quondā Veroneñ. episcopi, qui eiusdem ecclesiæ archipresbyter extitit, factū fuerat & completum, & in eo à Priore sancti Zenonis mādauit sua vice[c] subscribi. Adiecit etiam pars vestra, q̄ † inter B. quondam abbatē eiusdē monasterijs, & sancti Proculi archipresbyterū & fratres ipsius, procedente tempore de fidelitate & obediētia manuali, cōtroversia fuit exorta, ad quę duo illi se dumtaxat teneri negabāt, & super his testes producti fuerunt. tandem præfatus T. Veroneñ. episcopus quondā Cardinalē [d] sequens, à quo[c] idē fuerat iudicatum, q̄ vel archipresbyter dimitteret ecclesiam, aut abbati obedientiā repromitteret, sententialiter diffiniuit: cuius sententia (cum nullafuerit appellatione suſpensa) in rem transijt iudicatā †: & infra. ¶ Quamuis forte dicto instrumento donationis[f] non ſi plurimum intendum, nec confirmationibus vel priuilegijs, quæ de ipso causam & originē acceperunt: attendētes tamen quòd quantum ad litigantes[g] ipsos, ius ex sententia factum fuit, postquā in rem transit iudicatam[h], etiam ſi contra ius litigatoris lata fuisset: cum contra ius[i] constitutionis expresse lata nō fuerit: veritate gestorum sermonibus[k] prævalente, quæ præſumitur † rite per omnia celebrata: diffinimus, vt archipresbyter sancti. Proculi, qui pro tempore fuerit fidelitatem & obedientiam præstet abbati sancti Zenonis.

¶ Idem Canonicis Nouarieñ.

¶ *Sententia contra actorem lata nihil ini qui continens, venit in causa appellationis confirmanda, licet per attestationem videatur pro actore fuisse probatum: dummodo pro sententia concurrant præſumptiones, de quibus hic littera, & secundum hunc intellectum est hic casus singularis valde.*

CAP. XIIII.

CAuſam † quæ inter vos & A. clericum super præbenda Nouarieñ. eccleſiæ vertebatur, Laudensi episcopo de consensu † partium commiſimus terminandam: qui pro vobis contra dictum A. diffinitiuam ſententiam promulgauit: à qua fuit ad nostram audientiam appellatum: & infra. ¶ Licet ex parte ipſius A. fuiſſet propoſitum, quòd contra formā mandati [l] nostri, dictus episcopus ſententiam promulgauit, ſicut per atteſtationes nitebatur [m] probare: quia tamen iudicis ſtoritate gestorum, quæ in prima causa probata fuerūt, quæ[n] præſumuntur: legitime acta, præualēt ſermonibus, prædictis donationibus, & confirmationibus nihil valentibus: & ita Papa ſententiat in duobus articulis, qui cōtinebantur in ſententia, & hūc intellectū probat lex prædicta. ff. de officio præſi. illicitas. §. 1. Ber.

CAuſam quæ.] Suffi cit ad confirmatiō ſententiæ nihil cōtinentis iniquum, q̄ cōtra ipſam aliquid non ꝓbetur. Cōiter ſic ſummatur: ſed hæc ſummatio iudicio Panormitani nō enacuat totā ſententiā litterę: nec cōtinet, ſeu deciditaliquod factum dubitabile, Diuiditur: quia in prima parte ponit delegatorū proceſſum, ſentētiā & appellatione. In ſecunda: ibi, *Licet*. ponit allegationem appellātis motiuum ſuum, & confirmationem ſententiæ, Abbas.

CASVS. Inter canonicos Nouarieñ. ex parte vna, & A. clericū ex altera, quæſtio vertebat ſuper prębenda Nouarieñ. eccleſiæ, quæ de conſenſus partium cōmiſſa fuit ep̄o Laudeñ. qui cognito de meritis cauſæ, tulit ſententiam ꝓ canonicis Nouaricñ. à qua dictus cleric⁹ ſedem Apoſtolicā appellauit: partes pro cauſa illa corā dño Papa cōparuerūt: In cuius præſentia propoſitum fuit ex parte ipſius clerici, q̄ dictus epſ cōtra formā mādati ſniam promulgauit, ſicut per atteſtationes nitebāt ꝓbare: Papa auditis rationibus partium, conſiderans ꝓ iudex non ſemper advnam ſpeciē probationis, animi ſui motū informat, & ipſa ſententia nihil cōtinebat iniquum, & de cōſenſu partiū cauſa fuerat commiſſa, ſententiā à ꝑdicto epiſcopo lata confirmauit. Nota, q̄ qui appellat à ſententia, probare debet ſniam eſſe iniuſtam. Item iudex non debet ſemper animum ſuum alligare ad vnam ſpeciem probationis tātum: ſed omnia quæ coram eo acta ſunt, debet diligenter conſiderare, & ex his omnibus animum ſuum informare, & ſecundum hoc ferre ſententiam. Ité ſententia nihil iniquum continere debet.

¶ *Gloſſa ſequens diſtinguit inter contra, & præter.*

l ¶ *Mandati.*] Si hoc probatum fuiſſet, ſententia non valeret, ſupra de reſcriptis. cum dilecta. & ſupra de offic. deleg. venerabili. & infra de confir. vti. cap. examinata. aliud eſſet ſi præter formam 3. ſupra de officio deleg. ex parte. & ſupra de electio. in cauſis. & ff. iudic. fol. iam tamen. §. pen. & ff. man. l. vlt. & ff. de procu. ad rem. & l. ad legatum. & iudex cui commiſſa eſt inquiſitio, primò debet inquirere de fama, licet hoc non dicatur in litteris. & j. de accuſat. cum oporteat.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & remittit.*

m ¶ *Nitebatur.*] Et ita qui appellat, probare debet de iniquitate ſententiæ. j. de ap. cum in eccleſiis. & C. de ap. qui ad ciuilia. Sed cōtra videtur dicere Auth. de his qui ingre. ad appel. §. illud. coll. 5. dic. vt dictum eſt ꝫ. de renun. in prælentia.

¶ *Gloſ. ſeq. alle. 4. concor. oſtendens ex tribus, quæ narrat tex. primum ſolum validum.*

a ¶ *Speciem.*]

a ¶ *Similibus*] Et ita abbas huiuſmodi iura epiſcopalia poſsidere in eccleſiis poteſt, & preſcribere. ſ. tit. proxi. auditis. & c. cū olim.

b ¶ *Teſtimonio.*] Alias non valeret: quia patriarcha vel archiepiſcop⁹ in dicœceſi ſuffraganei ſui nihil diſponere poſſunt, niſi quātum canones illis concedunt. ſ. de excel. præl. ſicut venire. & ſ. de offi. ordi. paſtoralis. vbi de hoc. & c. Romana. & 9. q. 3. conqueſtus.

¶ *Gloſ. ſequens alleg. vnā concor. ſignat contrarium, & ſoluit.*

c ¶ *Sua vice.*] Poteſt enim quis ſubſcribere perſe, vel per alium. ar. ff. de admi. tu. ita tamē.

† C. ſ. geſsiſſe. argum. C. de teſta. hoc cōſultiſsima. in prin. ſed illud eſt cū ipſi ſciunt ſcribere. ſic etiam cū alieno annulo poſsūt ſignare teſtamentum. C. eo. ſi vnus.

d ¶ *Cardinalem.*] qui delegatus fuit ad cauſam, ſed forte fuit appellatum ab ipſo.

† B. Hæc g⁹ ſalanon eſt Bernardi, nec habet lis, quia iſta eſt littera in antiquis regiſtri: *A quo fuerat indicatum. quòd vel archipresbyter eccleſiā diciūs.*

† In codice Barbat. ſ. ſ. quod abbatem eſt. quòd abbatem eſt. ſ. de ele. dudum. arg. ꝓtra. ſ. vt lit. non conte. c. 1. vbi lite non conteſtata, nō proceditur ꝓtra abſentē. Sol. pōt dici, q̄ hic fuit lis conteſtata, nō proceditur ꝓtra abſentē. Sol. pōt dici, q̄ hic fuit lis conte. vt dicūt quidā. ſed ex littera nō colligitur: vel hic fuit citatus vel expectatus. Vin. arg. ad hoc ſ. de do. & cōtu. cū olim. & ſi fuit citat⁹ & noluit venire, recte potuit procedit cōtra eū lite nō cōteſtata: q̄a de electione ꝑlati agebatur. ſ. lit. nō cont. q̄m. ſ. porro. vel q̄a Papæ cōſtitit de ſubreptione ſ: ergo ei abſenti licet nō citato imponit ſilētiū ꝓp fraudē ſuā, q̄a decipit Papā.

† Vide B. rolum in l. ſi. ff. de iudicata.

† præſumūcunda: ibi, *Licet*. ponit tur.

† Et quia ſi de partium conſenſus fuit iudex nō ꝓterat recuſari, niſi no cauſ ſu peruenirer. ſupra de offic. iudicis.

† Ita tñ q̄ ſit de conſtitutis, nec vt etur forma, ſecundū Hoſt. & hoc ꝓbant concordan. legat gi. aliter autē idē eſſet, ſ. tr. qđ contra. remittit de offic. delega ti prudentiam. 1. rū & facit ad hoc de elec. ſi cui. lib. 6. vn de iudex etiam ordiformæ ſeq. deber. & reſcr. cauſam quæ. & eram mentem vī ibi, & ſupra de reſcri. ſuper litteris. in fi. Ioan. And.

† Cap. 4. co. tit. in 3. com pilatione.

† Cap. 4. cō. ticiu. 3. cō. pilatio. ſit de mandato cer ſententia ria an ſcilicet lata cōtra ius litigatoris vā. lear, vide ē linum in c. Bart. in l. ſi. ff. de iuſt. & iure.

1 Tex. eſt ſi ini. in l. ſi. cō ſul. ff. de adop.

2 Secundū antiq. cano. valebat. 40. diſt. 6. 2. io. And.

3 Idem not 35 q. 6. vc niā. Io. And.

b ¶ *Ad diaconat⁹.*] Hæc allegatio nō valebat. 2 ſi erat ſubdiaconus. ſ. de æta. & quali. c. præterea. & cap. à multis. ſed aſſumit illam non cauſam vt cauſam ſ. de electione. cauſam quæ.

¶ *Gloſ. ſeq. not. arg. & obiicit. ponit opi. Io. quam reprobat demū ſoluit.*

c ¶ *Cr conuentus.*] Nota q̄ præſumitur circonuentus, qui mutat interlocutoriā ſuā, quā tñ cū in præiudicium alterius partis iniquę interloquitur, mutare debet. j. de ap. cū ceſſante. vbi de hoc. Ité vī q̄ ſi aliquis impetrat occulte litteras, cū aduerſarius eſt ꝓſens, q̄ non valeant tamquā tacita veritate impetratæ. ſ. dē reſcri. cætcrū. arg. ꝓtra: q̄a licitū eſt cuilibet vigilare pro cōmodo ſuo, licet in hoc alteri præiudicet. ff. de his quæ in fraū. cred. pupillus. & C. depoſi. l. vlt. Sed quare tenebatur quærere aduerſarium, cū eius factū caſſatū fuerit? Io. dixit q̄ forte ideo, q̄ erat cōſtitutus procurator ad reuocandū caſſationem. hæc nō eſt ratio, ſed hæc potuit eſſe, quia cū Papa pronunciaſſet, q̄ ſcriberet aliquibus, q̄ monerent eſm & capitulū, vt eligerent, iam intereat eſi & canonicorū, ne aliquæ litteræ in ꝓtriū impetrarētur: & ideo videbatur, q̄ procurator illorum debuit requiri. Vel illa fuit potior cā: quia ille in impetratione litterarū tacuit de pronūciatione dñi Papæ: quā ſi dixiſſet: nō habuiſſet litteras, quin feciſſent mentionē de il la pronūciatione: & circūuenit Papā. Sed q̄ aliquis teneatur requirere aduerſarium ſuum nō eſt verū, immo ſibi imputet q̄ nō ꝓtra dixit in audientia, in qua debuit eſſe q̄ litteræ tranſuerunt.

d ¶ *Donationis.*] Hæc forte potuit eſſe, quia fecit ſibi cōcedi ipſe G. archidiaconatū ab eſo poſt conceſsionem ſibi factam à Papa, vt ſic obtineret archidiaconatum potius per epiſcopum, quàm per Papam: & ideo dicit. in elusionem domini Papæ.

¶ *Gloſ. ſeq. alleg. vnā cōcor. ſignat vnū contrariū: & tripliciter ſoluit.*

e ¶ *Abſenti.*] ſic. ſ. de ele. dudum. arg. ꝓtra. ſ. vt lit. non conte. c. 1.

f ¶ *Subreptione.*] quæ per ſubreptionem fuerunt impetratæ, valere non deben t. ſ. de electio. cum dilecti. & 35. q. 9. ſententiam.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per duas obiectiones.*

g ¶ *Præſentes.*] immo & abſentes vocandi ſunt, ſi cōmode vocari poſſunt. ſ. de elect. q̄ ſicut. & c. q̄a propter. niſi cōſuetudo eſſet in ꝓtrariū, q̄ abſentes nō vocarēt. ideo forte dicit, qui ꝓſentes fuerint. & qđ dicit. oīm veſtrū, vel maioris patris. ſupple, q̄a qđ maior pars & ſanior facit, valet, & canonicū reputatur. ſ. de ele. quia pp. j. de his quę ſi. à. ma. par. c. a. c. 1. 4

Cvm inter vos.] Prima pars narrat ꝓceſſum, & iura vnius partis. Secunda diſſinit, diffinitiōis cauſam præmittens: ibi, *Quamuis*. Abbas. 4 Concor. ſi. & ſuſ. §. fin. cū l. ſeq. de pact.

CASVS. Inter abbatem & cōuentū Sancti Zenonis Veroneñ. ex vna parte, & archipreſbyterū & clericos Sācti Proculi ex altera, ſuꝑ ſubiectiōe ipſius eccleſię quæſtio vertebatur: partibus in preſentia dñi Papæ conſtitutis, ꝓponebatur ex parte monaſterij, quòd eccleſia prædicta monaſterio debet pleno iure ſubeſſe, in inſtitutione videlicet, deſtitutione inueſtitura archipreſbyteri, & eius fidelitate, & aliis per quæ probanda pars monaſterij inducebat inſtrumentū publicum cōceſsionis B. quondā Veroneñ. epi: quam cōceſsionem C. ſucceſſor illius confirmauit: Induxit etiam priuilegia Romanorū pontificū & Patriarcharū Aquilegieñ. quorū vnus de ſubiectione plenaria, in priuilegio ſuo euldēter expreſsit: Allegauit inſuꝑ, q̄ olim inter abbatē Sācti Zenonis & archipreſbyterū Sācti Proculi & fratres ipſi⁹, orta fuit q̄ſtio de obediētia manuali & fidelitate: ſed illi ad hęc duo ſe teneri negabāt, & ſuꝑ his teſtes inducti fuerunt: Tandē ꝑfatus T. Veroneñ. eꝑs ſententialiter diffiniuit, q̄ archipresbyter vel dimitteret eccleſia, aut faceret eidē abbati obedientiam & fidelitatē, ſm q̄ quidā Cardinalis olim iudicauerat, cuius ſniam eꝑs fuit ſecutus, & à ſnia eꝑi appellatū non fuit, & ſic in rem trāſiit iudicatam: Ex parte aduerſa proponebatur, q̄ prædicta donatio nō valebat, q̄ ita per conſequens nec priuilegia confirmationis ipſius conceſsionis. Dñs Papa his & aliis auditis & intellectis, dicit: quamuis non ſit multum inſiſtendum inſtrumento donationis, nec cōfirmationis, vel priuilegiis, ſ. q̄ ab ipſa donatione cauſam & originem habuerūt, tñ conſideranda ſ. quantum ad ipſos litigātes ius ex ſententia factū fuit ex quo trā ſiit in rem iudicatam, etiā ſi ꝓtra ius litigatoris lata fuiſſet, cū lata nō fuerit ꝓtra ius ꝓſtitutionis expreſſe, veritate geſtorū ſermonibus prævalente, i. ſentētia prædicti eꝑi lata pro abbate, præferē aliis quæ inducebat abbas pro ſe, quæ parū faciebāt, cū donatio illa nō valuerit, quæ ſententia præſumitur rite lata: diffiniuit Papa q̄ archipresbyter ſancti Proculi, qui pro tēpore fuerit, præſtet obedientiā & fidelitatē abbati ſancti Zenonis. Not. q̄ ſententia à qua non eſt appellatum, tranſit in rem iudicatā. & facit ius inter partes, i. declarat. Item ſi principale nō tenet: nec alia omnia quæ ab ipſo cauſam & originem acceperunt. Itē licet. ſnia lata ſit ꝓtra ius litigatoris, à qua nō eſt appellatū, tenet: ſi lata eſt ꝓtra ius cōſtitutiones expreſſe, nulla eſt: nec eſt neceſſe appellare ab ipſa. Ité veritas geſtorū ſermonibus ꝓualet. Et pōt hic ſumi illud generale: Plus valet qđ in veritate agitur, q̄ qđ ſimulate concipitur. Item ſemper præſumitur pro ſentētia donec in cōtrarium oſtendatur. h ¶ *pleno iure.*] in ſpiritualibus & temporalibus. 16. q. 2. viſis. & j. de priuileg. quoniam per confeſsionem.

a ¶ *Similibus*

Universidad de Deusto
Biblioteca

animus non semper ad vnam probationis speciem [a] inclinatur, & ipsa sententia nihil continebat iniquum, & eidem iudici de communi partium assensu, fuerat causa commissa, qui vt sententiam ferret post examinationem causæ ab vtraque parte fuerat requisitus, sententiam ipsam curauimus confirmare.

¶Idem Constantien. episcopo.

¶Si sententia præcipit aliquid fieri ad certum terminum, tempus decendi ad appellandum currit à tempore sententiæ, non autem à die finiti termini. hoc primo. Quadrimestre tempus quod à lege datur condemnatis in personalibus, potest à iudice ex causa arctari: & sponte terminum arctatum recipiens, non potest post decendium appellare, licet non constet iudicem ex causa terminum abbreuiasse. hoc secundo. Ab executione sententiæ non appellatur, nisi in executione modus excedatur. hoc tertio. hoc dicit euacuando medullam cap. secundum Panormitanum.

CAP. XV.

QVod † ad cõsultationem: & infra. ¶ Quia postulasti vtrum appellationi sit clerici deferendum, qui purgationem indictam sibi per sententiam, & ad ipsius receptionem terminum competentem, † puta viginti dies vel amplius, sine contradictione † recipiens, & ad diem veniens, consequenter appellat, causam [b] non exprimens appellandis: nec sit locus [c] nisi suscipiendæ purgationi, & executioni sententiæ [d], à cuius prolatione & purgatione iniuncta, vltra decendium † dicitur efluxisse †: Taliter duximus respondendum, quòd cum post decem dierum spatium, sententia in auctoritatem rei transeat iudicatæ: qui ad prouocationis subsidium infra id temporis nõ recurrit, appellandi sibi aditum denegauit: cum per hoc videatur per interpretationem iuris latæ sententiæ paruisse: præsertim vbi causa non redditur appellandi. ¶Sed nec executionẽ ipsius sententię ideo conuenit retardari, licet ad hoc agendũ quadrimestre tempus regulariter sit statutum: quia id arctari [e] potest nonnunquam à sedente in medio, & etiam prorogari: & qui ab initio sponte recepit terminum breuiorem, imputari † sibi potest & debet: cum ex hoc videatur amplius beneficium contempsisse. vnde talis nõ audietur appellans, nisi forte aduersus eum modus executionis canonicus excedatur [f].

¶Idem decano cancellario, & C.de canonico Lundonien.

¶Sententia potest probari per testes, licet nõ deponant de causis, quæ solent iudicem mouere ad sententiandum.

CAP. XVI.

SIcut † nobis intimastis, cum causa quæ inter H. subdiaconum, & B. presbyterũ super

† Cap.5.eo. tit.in 3.compilat.

¶Speciem.]sic 3.de renun.in præsentia.3.de testib.in nostra. & 4.q.3.cap.si testes.& ff.de testi.ob carmen.§.vltim. Et no. q plura hic videntur facere pro ipsa sniz,scilicet q nihil ptinebat iniquũ: quia de communi cõsensu partium fuit causa commissa: & q requisitus fuit ille iudex ab vtraque parte,vt sniam ferret: quorum quædam nihil operant ad hoc vt teneat sententia,vel nõ teneat: sine de cõmuni cõsensu causa fuerit commissa, siue nõ: hoc nihil facit vt sententia magis valeat vel non,nec etiam q fuerit iudex requisitus,nisi cũ causa esset cõmissa infra certũ tẽpus,& prorogata iurisdictione infra tempus, & post tempus requisitus consensit, vt ferret sniam: tunc enim videretur prorogare iurisdictionem. 3. de offic. de lega.de causis. qa istis non obstãtibus posset appellare, si aliàs snia esset iniqua. Primũ ergo faciebat pro cõfirmatione sententiæ.s. q nõ continebat iniquũ: & quia ille A.sniam illam non potuit impugnare, q esset lata cõtra formam statuit vel mandati, vt allegabat: vnde merito debuit cõfirmari: quia semper statur sententiæ, quandiu contrariũ non ostẽ datur: vt in decre. Prædicta, scilicet, in præsentia.Ber.

† Videl. generaliter.cũ no. p doct. C.de rebus cre.& iuriuran.

¶Vod ad consultationem.] Sententia per lapsum decem dierum transit in rem iudicatã, si prius non fuerit appellatum.Et quadrimestre tẽpus quod datur cõdemnatis in p sonali ad soluendũ.postest ex causa p iudicẽ arctari.cõiter sic summa: quæ summatio iudicio Panormitani nil noui decidit.Diuiditur principaliter i duas partes.secũda: ibi, *Taliter.*

† conditione.

1 Hic casus in antiquis exemplaribus reperitur.

Et scias quòd casus literalis ponitur multis modis, quia littera nimis succincte factum narrat.Abbas.

CASVS.1 Indicta fuit cuidam purgatio vsque ad xx.dies,& ab ipso recepta:adueniẽte xx.die appellauit nulla causa adiecta:dicitur,q eius appellatio non est admittenda,cum infra.x.dies nõ appellauerit:quia per hoc acquieuit sententiæ iuris interpretatione. Item condemnatus fuit in causa pecuniaria, & q ad eundẽ terminũ solueret:ipse nolebat soluere nisi post tẽpus quadrimestre quod datur rei iudicatæ:dicitur q propter hoc non est differẽda executio sententiæ:& si propter hoc appellauerit,nõ auditur appellans:quia illud tempus potest arctari & elõgari iustã de causa: & talem terminum sponte suscipiendo,quadrimestri tempori renunciasse videtur:tñ si modũ iudex excelsisset in exequẽdo, poterit appellare.Vinc.Nota q nisi condemnatus appellauerit infra decẽ dies,sinia transit in rem iudicatã.Item qui nõ appellat, iuris interpretatione sententiæ paruisset vr.Itẽ quadrimestre tẽpus q datur cõdemnatis a iure in cã pecuniaria, potest abbreuiari & elongari à iudice ex causa.Item si quis terminũ illũ recipiat spõte,etiã sine causa ampliori tẽpori renunciare vr.vnde postea non potest appellare propter,hoc.Itẽ tacite renunciat quis iuri suo. Item ab executore non est appellandum,nisi modum excedat.

b ¶*Causam non exprimens.*]Cũ appellatur à grauamine ante sententiã,causa,grauaminis propter quã appellatur semper est expri menda. ȝ.de app.vt debitus.& c.dilectus.& constitutus.Sed cum q.s appellat à diffinitiua:tũc sufficit dicere,appello ab iniqua sententia.ff.de mi.præfecti autem.& 2.q.6.post appellationem. §.forma.& cap.anteriorum.sed in casu præsenti non valebat appellatio,siue expressisset causam, siue non,cum terminus appellationis esset elapsus.

¶Glossa sequens allegat concor.signat contrarium,&c.

c ¶*Locus.*]hoc ideo dicit:quia pẽdẽte inducias vr approbasse sententiam.3. de offic. deleg.gratum.& 3.de testi.cum venisset. C. de re iud. ad solutionem. ff.de pact.tale.§.1.C. de iure do. impell. 2. ar. 2. q.6.§.biduum. in fi. & hic expresse dicit. arg. contra.3.q.3.offeratur.

† deceniã.

† Videl.2. C.eo.& 7.li. exhe redat. & l.si pupillus. ff.de inofficio. te.

d ¶*Sententiæ.*] non ipsius de qua mentio facta est: scilicet de purgatione præstanda, sed alterius latę i pecuniaria causa secundum q dicitur in casu.

¶Glossa sequens allegduas concor.signat contrarium,& soluit.

e ¶*Arctari.*] sic ff. de re iudi.l.2.fin.ȝ. de appoblatæ,cõtra.ff. de reg. iu.l.4.§.si quis condẽnatus.Sol.q̃ dicit hic & c. oblatæ. & ff. co.l. 2.intelligitur quãdo ex iusta causa prorogaf, vel etiam arctatur tem pus quadrimestre. lex ꝓraria qñ iudex nulla causa assignata arctat tẽpus:quod facere non debet.vnde tunc tempus suppleturꝝ lege.

† imputatur.

¶Glossa.sequẽs allegconcor.obiicit & soluit. ponẽs octo modos quibus executor modũ excedit. in fine signat contrariũ.

f ¶*Excedatur.*] sic 2.q.6.ei qui. §. sunt etiam quorum.& §.ab executore.& C.quorum appellatio.nõ re.l.ab executione.& 3. de offic. deleg.super quæstionũ. §.nos etiam.Sed qualiter.excedit modũ quia aut facit q̃ mandatur, & tunc nõ excedit:aut facit aliud,& tunc nulla est snia:vnde nõ est necesse appellare.3. eod.c.1.quia non seruat formam mandati.3.de rescrip. cum dilecta.& ȝ.de confirmat.vt ver.inuti.examinata?Sol.iudex põt exce dere mandatum faciendo quod mandatur, & plus aggrauãdo illum contra quem fit executio:& tunc tenet snia:vnde necessaria est appellatio.Item in alio casu si vendicauerit partes iudicis. C. de executio.rei iudi.si vt proponis.& tunc snia nulla est.vt ibi.Itẽ cep.cum inter.& in decre.Inn.iiij.pia cõsideratione.[lib.6.]Item si innouatio facta esset post rem iudicatã:tũc mutatur ordo executionis.ff.de re iudi.l.4.§.fi ex conuentione.Item si velit prænire tempus quadrimestre.ff.eod.l.4.§.si quis condemnatus.Item si male interpretaretur sniam.ff.de appellatio.ab executore.Item si obiiciatur quæstio falsi.3.eo.de cætero,C.si ex fal.instr.iudicati. & ȝ.de cri.falsi.super eo.Item si fiat exceptio per quam retro nullum fiat iudicium.3.de procura.in nostra.Argu.contra. ff. manda. diligenter.in prin.vbi dicitur:qui excesit mandatum,aliud quidem facere vide tur.

Sicut nobis.]Sententia sine expressione causæ lata tenet.ita cõmuniter summatur.Communis diuisio.Secunda:ibi, *Cum autem,* Abbas Siculus.

CASVS.Inter H.subdiaconum & B.presbyterũ vertebatur quæstio super quiq; modiis frumẽti,quos dictus presbyter annuatim eidẽ subdiacono,vt dicebat,soluere tenebatur:commissa fuit cã super hoc quibusdam iudicibus,corã quibus H.subdiaconus petebat

tebat à dicto B.presbytero quinque modios frumenti sibi per annos singulos persoluẽdos:Sacerdos se non teneri rndit, cum alia vice super hoc conuẽtus fuerit,& sententialiter absolutus:ad q̃ probandum duos testes induxit,per quos constitit q̃ magister A. auctoritate epi Lunduneñ.ipsum absoluit ab impetitione subdiaconi supradicti:Sed q̃ testimonium ipsorum quasi nude prolatũ fuerat,cum nihil dixerint de causis,quæ iudicem mouere solẽt ad sententiam proferendã, consuluerunt Papã q̃d super hoc fit seruandum: cum in plerisq; locis in quibus copia prudẽtũ habetur,obseruetur de cõsuetudine, q̃ omnia quæ mouent iudicẽ ad snĩam proferendã,non exprimantur in sententia:Rñdet Papa,q̃ cum ita fit,q̃ ex dictis ipsorũ testiũ cõstet snĩam à iudice suo prolatã,præsumi debet omnia solẽniter ꝓcessisse, ꝓpter iudiciariam potestatẽ. Nota quòd licet testis non reddat causam sui dicti, nihilominus valet dictum eius, vbi nõ fuit interrogatus de cã. † Verum in sententia beat cã exprimi, vide per Imol.in 1. si is ad quem.ff.de acq.hære.& per Maria. in repetitio.c.qualiter.& quã do.ȝ.de accusatio.

Item omnia quæ mouent iudicem, necesse est exprimere i sententia.Item sententia la ta probatur per testes. Item præsumẽdum est pro iudiciaria potestate q̃ omnia legitime secerit in causis.

¶Absolutus.] exceptio de re iudicata impedit litem cõtest.ȝ.vt lit.non cõtest.c.vlt.vnde non tenebatur litem cõtestari presbyter iste, si hoc oppoſuisset.vt dicit decre.prædicta,quæ incipit,exceptionis.Ber.

¶De causis.]Videtur q̃ testis debeat assignare causam sui testimonij,vt ȝ.de test.cum cãm.vbi de causis mãdatur inquiri.& 4.q. 3.si testes.§.item solam.aliter enim non perueniretur ad veritatem. 23.q.vlti.occidit.nec sufficit testi dicere se scire, nisi assignet cãm scientiæ snæ:cum multa sint genera sciendi.22.q.5.hoc videtur.q̃d verum est si testis interrogatus fuerit.si vero interrogatus nõ fuerit,bene valet dictum eius,licet fuerit nude prolatum, vt hic.arg. ff.de no.ope.nun.de pupillo.§.qui opus.

† Cap.6.eo. tit.in 3.compilat. Et de materia, videlicet,an & qũ tertius possit appellare tũ pp intricatũ modũ vide Cardi. tradendi ipsam p com inelemen ti mentatores.Abb.Sicul. de cau poss. & proprie. Oldr.consil. 252.incip.cõtra prouisio ne.adde Bar to.in l.à sen tẽtia.ff.de appel.

¶Gl.ista quærit ar.alle.6.iura.& soluit.tractat demum an præsumatur solemnitas.vlt.quærit & soluit.

c ¶*Exprimatur.*]Sed nunquid iudex tenetur assignare cãm, quæ ipsum mouit in sententia proferenda? Arg.q̃ sic.21.dist.in tñ.ff.de ijs qui notantur infa.ait prætor.§.ignominiæ.C.de iudiciis.prorandum.§.illo.circa fin.ff.de cu.furi.si furioso.§.1.quia oportet vt sciatur quid mouerit iudicem ad snĩam proferendam ad hoc, vt emptor possit agere de euictione.ff.de euic,hoc iure.& l.sequ.Ad hoc põt dici q̃ iudex põt opponere cãm quæ ipsum mouet: si tñ non apponitur,bene tenet snia.ȝ.e.cum Bertholdus.in fin.& hic, vbi non fuit apposita.In cã vero appellationis bene debet apponi causa quare reuocat prior snia,vt per hoc prioribus iudicibus non imputetur.sic 3.de fi.instr.cũ Ioannes.in fi.& ȝ.de priuil.cum olim.2.& sufficit rem fuisse redhibitã,siue fuerit in cã redhibitionis siue non.ff.de ædi.edic.q̃ si nolit.§.in factum.& ita statur snĩæ iudicis siue cã fuerit apposita,siue non:similiter in instrumentis aliorum præsumuntur omnia esse solemniter acta: vt Insti.de fideiuſ.§.vlt.& Insti.de inu.sti.§.si scriptum.& §.præterea. & ff. de ver.ob.sciendum,sed in hoc est differentia, q̃ si in instrumentis tabellionum non exprimitur causa, non præsumitur pro ipso instrumento.3.de fi.instr.si cautio.& ff.de proba.cũ de indebito. §. sin autem.aliàs.autem qui allegat solemnitatem siue circa sniam siue circa instrumentum,ipsam probet.31.q. 2. Lotharius. in prin. ff.de proba.l.quingenta.in fi.vbi licet per verba. instrumentorum non appareant instrumenta solẽniter acta,possunt probari p testes.C.de vsur.l.1.& 3.de testa.significauit.& c. Albericus. & sic in maleficijs præsumitur potius injuste factũ quàm iuste.3. de præsum.e.1.& C.de iniu.si non conuicij.Sed nunqd cõtra talẽ ꝓsumptionem admittitur probatio? Dico q̃ sic.ff.de pac.iurisgentium. §.qđ fere.ff.de ꝓb.cũ de indebito. §.vlt.& 3.de fi.inst.si cautio.Io.

¶Glo.ista signat contrarium,& remittit.

d ¶*Debet.*]Sic 3.eo.cum inter.& 3.de ele.bonæ.r.& 3.de renũ.in ꝓsentia.Arg.cõtra 3.de proba.quoniam.vbi de hoc dicitur ad finem.

† Aliàs præcessisse & fa cit ad hoc.l. 1.C.de professio.qui in vrbe Cõsta. & l.1.cũ no. C. de legib.

Vm super.] Confirmatur snia quo ad reũ appellantem, si nil doceat cõtra eã: differtur tũ executio si tertius de suo ꝓfiteresse doceat.Diuidit i tres partes.in pria decisę narrat factũ. In secũda quo ad reũ principalẽ confirmat sniam ibi,*Cũ ex parte.*In tertia quo ad tertiũ appellãtẽ cõmittit causam executionis fiendæ vel non. Et hæc dec. vr difficilis, tũ pp ipsius difficilẽ materiã, tũ pp intricatũ modũ tradendi ipsam p com inelemen ti mentatores.Abb.Sicul. de cau poss. CASVS.Cũ iter epm & Aurien.ex vna parte,& monasterium Cellæ nouæ ex altera ſup statu ipsius diuersæ sniæ pro cẽpto latæ fuissent, tã ex parte monasterij q̃ ex parte Oueten.epi fuit ad sedẽ Aposto.appellatũ: vũ epm Oueten.p nuncium suum conquerebatur,p snias illas, ecclesiã Oue. enormiter esse læsam,ad quã dicebat dictũ monasterium pertinere: quare dicta snia pro epo nõ debet executioni mãdari:superhoc negotio multa fuerũt allegata in præsentia dñi Papæ:vnde cũ ex parte monasterij nihil rationabile ostensum fuerit, quare dicta snia ꝓ epo lata debuerit irritari,& ideo quãtum ad monasterium ipsam confirmauit,mãdat Papa iudicibus, quatenus si cõstiterit appellationẽ pro ecclesia Oueten.rationabiliter interpositam,& ad eam prosequẽdam nũcium suum infra tempus legirimum destinasse,executio snĩæ differatur,ne circa possessionẽ Oueten.ecclesia detrimentum incurrat:alioquin sicut iustum fuerit executioni mandetur sine prærudicio ecclesiæ Oueten.cũ hoc sibi non præiudicet quo minus suam possit consequi rationẽ:cũ res inter alios acta nõ noceat alijs iuxta cõstitutiones canonicas & ciuiles.No.q̃ quilibet cuius interest,potest appellare à snĩa inter alios lata,nec mãdet executiõi.Itẽ infra tẽpus legitimũ,idest, infra annum debet quis ꝓsequi appellationẽ.Item etsi nõ appelletur à sententia inter alios lata,tamen remanet ei cuius interest jus saluum:cum res inter alios acta non noceat aliis.

¶Gloss.ista quærit opponendo,& soluit secũdo obiicit & soluit.tertio quærit.ar.& soluit.

e ¶*Monasterium.*]Et ita tenet snia quo ad vnam personam, & nõ quo ad aliam,sic & vltima voluntas defuncti destituta solẽnitate iuris tenet quo ad filios,& non quo ad extraneum. C.fa.erc.l.vlt. & C.de test.hac cõsultissima.§.ex imperfecto.Arg.contra.ȝ.de do. inter dilectos.& ȝ.de capel.mona.dilectus.ȝ.eod.suborta. & 3.de arbi.cum tempore.& 49.dist.c.vlt.

¶Interpositam.]Sed quare iste cõpellitur probare se iuste appellasse,cũ non magis oneraretur si cõtra eũ esset lata snia?sed si hoc probabit,nunquid cassabit snia?Dicas q̃ nõ cogitur plene probare cãm appellandi,sed sufficit probare q̃ aliquo modo sua interfit.3.de testib.c.veniens.2.nec cassabitur statim snia, sed differet executio snĩæ,si probabit q̃ iuste appellauerit,& postea admittetur tam super principali q̃ super snia.sic 3. de testib.veniẽs 2.quia per sententiam non sit adhuc magnum præiudiciũ,sed p executionem.sic 3.de of.del.super eo.& ita snia inter alios lata non obstat alij.tñ tale quale præiudiciũ fit.alij,vt hic patet. arg. C. de li,cau. iubemus.Sed non vr q̃ a snia lata inter alios possit appellari.ff.de ap.à snia.in prin.immo põt,vt hic patet,vt per appellationẽ executio differatur.Sed pone q̃ snia mandetur executioni pro epo,

nunquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

nunqd eps præstabit cautionem ecclesię de Cella q ipsam defendat cõtra Oueteñ.epm? Videtur q sic,qa si duo petant ré ab vno, victor præstabit cautioné,q defendat victum contra alium.ff.de rei ven.is à quo.ff.de peti.hær.l.penul.sed hic non est ita.quia hic agit modo tantum ecclesia Oueteñ.Io.

a ¶ *Non noceat.*] Littera ista q̃dicit supiori,vbi dr,ne circa possessionẽ,&c.qđ hic dicit,nõ noceat, verũ est q̃tũ ad proprietatẽ:sed ibi loqtur de ꝓiudicio quo ad possessionẽ, & ita nõ q̃dixit.simile C.de lib.cau.iubemus.

† Aliàs ita: cui quæ pręmissa sunt nõ præiudicent,quomodo sentẽtia valeat consequi rationem.

b ¶ *Canonicas.*ś.de fide instr.inter dilectos. j.eo.c.pen.& j.de donatione inter dilectos.

† Vide l.Lucius. ff. de his qui not. infa. & l.res inter alios. aliàs est Modestinus. ff. de excep.

c ¶ *Ciuiles.*] C.res iter alios acta. per totũ.& ff.de re iudi.sæpe.

CVm Bertoldus.] Probata iusta cã absentiæ, reuocat sniam lata q̃tra absentẽ,maxime vbi apparet iudicẽ circũuẽtũ.Vel aliter,& sic:Contra sniam audiẽtis q fuit absens docto de impedimẽto, etiam minus sufficiẽter, si ponit de iniquitate, q̃ ex tenore sniæ & ex actis cõstare dr, quo docto obtinebit. Diuidit principaliter i duas partes.In prima ponit ꝓcessusnarratio.In secũda: ibi,*Licet*. ptis restõ, auditoris datio,ipsius relatio, Papæ definitio, suũ motiuũ ꝙtinẽs. Prima ps ꝑt subdiuidi,sed nõ expedit:q̃a satis patẽt ꝑtes in littera.Abb.

†Cap.8.eo. tit.in 3 cõpi. Et de intellectu vide Lambertinum de iurepatro.lib.2.par.3 artic.2.q.2.de materia vero text.& glosarum vide præ cæteris hic Guidonem Papæ.

CASVS. Bertold[a] miles habebat villã suã in qua erat ecclesia, vnde ipse erat patron[b]: villã illam obligauit P.militi: dicto P. creditore sublato de medio,A.nepos eius & hæres vacante ipsa ecclesia D. clericũ eiusdẽ loci ꝑsentauit ad dictã ecclesiã,dicẽs q̃ ius patronatus cũ vniuersitate trãsisset in eũ : archidiaconus de ꝑsensu epi ipm instituit in eadẽ,& in corporalẽ possessionẽ induci fecit eũdem:dictus Bertoldus dns fundi hoc audiens,T.presbyterum epo ꝑsentauit,sed eps ipsum nõ admisit:p q̃d dictus T.ꝑsbyter corã Remeñ.archiepo Apostolicæ sedis legato,contra præfatum D.deposuit q̃nẽ:archieps causam super hoc iudicibus delegauit sub hac forma,vt causam instructã ad ipsum remitterent, præfigendo partibus terminũ peremptoriũ,in quo eius se conspectui præsentarẽt sniam recepturæ:ad quẽ terminũ dictus D.cũ suis attestationibus accessit.T.ꝑsbyter nec iuit nec tũc misit aliquẽ rñsalem:legatus inspectis attestationib[b] D.clerici,ipsum ab impetitione T. presbyteri absoluit:postmodum vero idẽ T.presbyter infra breue tempus ad legatum accedens,iustam cãm absentiæ allegauit:quo audito,archieps mandauit quibusdã iudicibus, vt si iustam cãm absentiæ ostẽderet corã eis,prædictam sniam nullus decernerent esse valoris,& causam terminarent eandem:alioquin sniam ipsam facerent obseruari:dicti iudices cõmiserunt aliis vices suas:q testes super prædicto articulo receperũt:a quib[c] dictus D.clericus ad sedẽ Apostolicã appellauit:Papa auditis ꝓbationibus illius ꝑsbyteri super absentiæ suæ causa:licet eam minus sufficienter probasset:ne tñ ꝓiudicaret opinio veritati,cõmisit Papa cãm illã cuidam Cardinali : ipse vero intellectis meritis causæ, omnia retulit dño Papæ q archiepm inuenit circunuentũ fuisse ex tenore sniæ: tñ q̃a cõtinebat in illa,q̃ per attestationes illius vel ipsius clerici fuerat sufficienter probatũ,q̃ præfatus A.in possessione iurispatronatus extiterat,cũ ipsum ad eandẽ ecclesiã præsentauit:cũ tñ per attestationes illas nihil aliud ostensum fuit nisi q̃ prædicti P. & A.annuatim perceperunt decem solidos.qui patronis illius ecclesiæ dari cõsueuerunt:tũ quia dicebatur in snia illa, q̃ dictus T. in probatione defecerat,cum p attestationes illius appareret manifeste ipsum T.suã intentionẽ sufficienter probasse : tũ etiã quia cãm non recipit sufficienter instructam,cum vnius partis attestationes receperat,quæ parũ faciebant ad cãm : vnde Papa sententiam prædictã cassauit:& præfato T.adiudicauit ecclesiã memoratã,cũ à vero patrono ipm cõstitit fuisse præsentatũ.Not.q̃ non valet snia lata ꝙtra absentem si ꝑstiterit eũ iusta de cã impeditũ fuisse. Item licet minus sufficiẽter probetur absentiæ causa:nihilominus debet de cã iterum cognosci.Itẽ veritas præualet opinioni. Itẽ cũ iudex circunuẽtus est, iterũ debet de cã cognosci.Item nõ dicitur causa remissa sufficiẽter instructa,nisi allegationes vtriusq; partis remittãtur.Itẽ euidenter hic patet,q̃ ex ꝑsentatione patroni acquirit ius ꝑsentato si patronus in sua ꝑsentatione perſistat.

sequendam nuncium eius infra tempus legitimum destinatum fuisse,executio snię differatur, ne circa possessionẽ, Oueteñ. ecclesia detrimẽtũ incurrat : alioquin(sicut ius postulat) executioni absq; Oueteñ. ecclesiæ ꝓiudicio demandetur:cui[†] quæ præmissa sunt nõ præiudicant, quo minus suã valeat consequi rõnẽ : cũ res inter alios acta,nõ noceat[a] regulariter aliis † iuxta cõstõnes canonicas[b] & ciuiles[c].

¶Idem.

¶Si citatus ad sententiã ex legitima causa iudici ignota non comparuit, tenet sententia eo absente lata, sed retractatur eo probante legitimam absentiæ causam. Si vero impedimentum probatur non plene, non retractatur sentẽtia:nisi prius doceat de ipsius iniquitate.h.d.& est verus & no. intellectus secundum Panor.quem alij doctores non clare dilucidarunt.

CAP. XVIII.

CVm † Bertoldus miles cuiam suã P.militi pignori obligasset,eodem P.sublato de medio, A.nepos eius qui successit eidem,vacante ecclesia eiusdem loci,asserens q̃ ius patronatus cum vniuersitate[d] trãsisset in eum, D.clericũ eiusdem loci, archidiacono ad supradictam ecclesiã præsentauit: qui de cõsensu episcopi[e] ipsum instituit in eadẽ, in possessionem eum induci faciens corporalẽ. Prædictus vero B.dominus fundi,T.sacerdotẽ memorato epo præsentauit:sed ipsum episcopus non admisit.Cum autẽ dictus T.aduersus[f] memoratũ D. super prædicta ecclesia deposuerit quæstionẽ, Remeñ. episcopus † Apostolicæ sedis legatus iudicibus negotium delegauit:ad quem cum attestationes vtrinque receptas per partes postmodum remississent ᵍ , & præfato D.cum suis attestationibus accedente,dictus T. nec per se nec per rẽsponsalem idoneum comparere curaret : ipse attestationibus inspectis clerici memorati,ipsum ab impetitione sæpedicti T. sententialiter reddidit absolutum : eidem T. imponẽs silentiũ super ecclesia memorata.Postmodũ autẽ idẽ presbyter ad archiepi præsentiam infra breue[h] tps accedens, iustam causam[i] absentiæ allegauit : archiepiscopus vero Argentino electo, & Altæ Syluæ, & Tudebernoñ.abbatibus dedit ꝓ[suis] litteris in mandatis,vt si iustam absentiæ causam ille ostenderet corã eis, prædictam sententiam nullius decerneret[k] esse valoris,& causam fine debito terminarent,alioquin facerent sentẽtiam obseruari. verum dicto electo,& præfatis abbatibus cõmittentibus alijs vices suas,ipsi subdelegati testes super prædicto articulo receperũt:a quibus dictus clericus vocem ad nos appellationis emisit:& infra. ¶ Licet autẽ iustam causam absentiæ minus sufficiẽter[b] presbyter ꝓbauisset,ne tamen prædicaret opinio veritati,R.diaconũ Cardinalem eis concessimus auditorem:qui cũ nobis omnia fideliter retulisset, ex tenore sentẽtię archiepiscopũ inuenimus circunuentũ : tũ quia continebatur in illa,q̃ per attestatiões ipsius clerici fuerat sufficienter probatũ,quòd præfatus A. in possessione iurispatronatus exiterat, cũ eundem ad prædictã ecclesiam præsentauit,cum tamen per attestationes illas nihil aliud ostẽsum fuerit, nisi quòd pro quodam iure[c] quod de illa ecclesia cõsueuit exhiberi patronis prædicti P. & A. annuatim decẽ solidos acceperunt:tum etiam[†] quia in eadem sententia dicitur, quod dictus T. in probatione defecit cum per attestationes suas appareat ipsum suam intentionem[d] sufficienter probasse:tum etiam quia causam non recepit sufficienter instructam:cum vnius tantum partis attestationes receperit,quę parum faciebant ad causam, Vnde sententiam ipsam duximus irritandam, memorato T.adiudicantes ecclesiam supradictam, cum per attestationes nobis cõstiterit euidenter, ipsum à vero patrono fuisset ad sæpedictam ecclesiam præsentatum.

¶Idem.

¶Papa in sententijs quas profert,ordinem iuris seruat.

CAP. XIX.

IN † causis, quæ summi Pontificis iudicio diciuntur, & ordo iuris & vigor æquitatis est subtiliter obseruandus,Cum in similibus[f] casibus,cæteri teneantur similiter iudicare,Nisi forte cum aliquid(causa necessitatis & vtilitatis inspecta)dispensatiue duxerit statuendum.

¶Idem conuentui sancti Leodij.

¶Secunda sententia in diuersa instantia contra primam lata,tenet mero iure, nec debet infringi etiam si sit iniusta, ex quo ab ea non fuerit appellatum, præsertim si prima sententia secundis iudicibus non fuit ostensa.hoc dicit.Panormitanus.

CAP. XX

INter † monasterium sancti A. Rothom. & vestrum, super & C.q̃ res pig.oblig.posl.l.r.arg.ꝙtra ista,scilicet q̃ fructus nõ diminuant sortem:quia seruitus q̃nq; inutilis est.ff.de serui.l.ei qui fundum.sed ius patronatus bene tranfit cũ vniuersitate,nisi specialiter excipiatur.j.de iure patro.cum secũdũ.& c.ex litteris 4. *In causis.*] Inferiores tenentur iudicare secundum q̃ Papa inter certas personas iudicauit,si rite & recte sentẽtiam tulit. Primo ponitur dictum.Secundo ratio.Tertio exceptio.secunda:ibi.*Cum in similibus*.tertia:ibi,*Nisi*.Abbas.Siculus.

CASVS.Dicitur hic q̃ secũdũ q̃ Papa iudicat,& alij debent iudicare:& ideo Papa iuris ordinem & æquitatis rigorẽ in causis diligenter obseruare debet:cum in similibus alij debeãt similiter iudicare,nisi cum ipse aliquid dispensatiue duxerit ordinandum. No.q̃ ordo iuris & æquitatis rigor in iudicijs obseruãda sunt.Itẽ snia Papæ ius facit quo ad omnes:Item ſm q̃ ipse iudicat, & alij iudicare debent:& sic in similibus idem iudicium est habendum. Item in dispensationibus causa necessitatis & vtilitatis attendẽda est.Item dispensationes non debent trahi ad ius commune.

¶Glo.seq.dicit aliud in interlocutoria,signat contrarium, & soluit.

f *¶In similibus.*] & sic patet,q̃ diffinitiua snia principis trahenda est ad cõsequentiam,ex quo alij similiter iudicare debent.sed interlocutoria nõ.C.de legi.l.3.circa fi.& l.fi imperialis.arg. ꝙtra q̃ interlocutoria vim leges habet.ff.qđ me.caus.metum.§.sed quod p actor ait.quod verum nõ est,nisi interlocutoria in corpore iuris claudatur.est simile huic 16.q.3.licet.Ber.

INter monasterium.] Tenet secũda snia diffinitiua lata ꝙtra primã: si de prima non fuit exceptum,neque appellatum à secũda.h.d. secundum vnum intellectum.Diuiditur in quatuor partes.In prima ponit thema decisum.In secũda diffinitionis causam.In tertia soluit quoddã obstaculũ.In quarta diffinit.secũda:ibi,*Cum constiterit*.tertia:ibi,*Non obstante*.quarta:ibi,*factum*.Abbas.

CASVS.

---

a ¶ *Si modo potest, cum generalis legatus: secus si est specialis delegatus, secundum Vinc. & de hoc dixi in tra de accus. qualiter. 2. super gl.a. Ioan. And.*

b ¶ *Cõmittentibus.*] Sed qualiter delegatus ab alia q̃ à principe committit alij vices suas cõtra illud.ś.d off.dele. super quæstionum.§.si vero.& C. de iudi.à iudice? Quidem dicunt, q̃ hic erat lis conte. corã delegatis. vnde cum videantur facti quasi dñi litis,possunt alij cõmittere vices suas ad similitudinem procuratoris. arg. C. de procu.l. nulla.& l.neq; tutores. Vel dic q̃ hic non fuit oppositum.& ideo taliter de facto processum fuit, & hodie stari deber. prædictis iuribus. C.de iudi.à iudice.& ś. eo.super quæstionũ. & est expressum.§.de app. cum causam.vnde non valet hodie quod hic dicitur.

† Archiepi scop[o] in pluribus antiqs est ita legẽdum puto, est autem in Gallia is archiepiscopus, cui multi subsunt suffraganei.

b ¶ *Minus sufficienter.*] Et tñ admissus fuit per talem probationem,ne veritati opinio pualeret:vt sequit.Et sic arg. colligitur hic,q̃ minus sufficiens probatio admittit.Ex pluribus[b] aliis causis fuit iste auditus, & quia circunuentus fuit ꝓ alias,quę in snia continentur. Primo dicit q̃ ille erat in possessione iuris patronatus:& hoc falsum fuit.Item dicebat in snia,q̃ T.defecerat in probatione,& hoc fuit:falsum vt j.dicitur.Item quia causa non fuit sufficienter instructa ad legatum remissa:quia attestationes illius T.non fuerunt remissę ad legatum,prout ipse mandauerat : vnde manifeste apparet legatum circunuentum fuisse.Ber.

† Dictio deest in quibusdam & in veteri eõ ista legatus ex plurib[b] causis,quę in snia continentur. Primo dicit q̃ ille erat in possessione iuris patronatus:& hoc falsum fuit.Item dicebat in snia,q̃ T.defecerat in probatione,& hoc fuit:falsum vt j.dicitur.Item quia causa non fuit sufficienter instructa ad legatum remissa:quia attestationes illius T.non fuerunt remissę ad legatum,prout ipse mandauerat : vnde manifeste apparet legatum circunuentum fuisse.Ber.

Vox, ſciũ, deest in quibusdam & in veteri ed ista legatus ex plurib[b] aliis causis fuit iste auditus, & quia circunuentus fuit ꝓ alias,quę in snia continentur. Primo dicit q̃ ille erat in possessione iuris patronatus:& hoc falsum fuit.Item dicebat in snia,q̃ T.defecerat in probatione,& hoc fuit:falsum vt j.dicitur.Item quia causa non fuit sufficienter instructa ad legatum remissa:quia attestationes illius T.non fuerunt remissę ad legatum,prout ipse mandauerat : vnde manifeste apparet legatum circunuentum fuisse.Ber.

¶Glo.seq.obiicit, & soluit.

¶Quodam iure.] Sed videt q̃ propter hoc q̃ fuit in possessione partis,q̃ etiam fuit in possessiõe totius.ff.de ser.rust.prædi.vna est via.& qui minimam partem fundi possidet,totũ possidere videtur.ff.de acqui.pos.possideri.Sed non est ita ś. depræscri.auditis vbi de hoc.& j.de capel.mona.dilectus.quia perceptio pensionis nec possessionẽ probat nec dominium.ś.de fid.instru.inter dilectos.in fi.& ff.de acqui.possess.quamuis.§.1.quia alia est pceptio pensionis,& alia possessio præsentationis:& ideo errauit legatus in sententia,credens hoc sufficere:& hæc pensio siue census põt cõstitui à patrono in fundatione ecclesiæ de auctoritate epi.18.q. 2.Eleutherius,& j.de iure patr.præterea.2.& hoc ante consecrationem ecclesiæ,post consecrationem non potest ei aliquo onus imponi,quia rei consecratæ nõ imponitur seruitus.ff.de seruit.seruitutes.§.vlt.& quod humani iuris esse desinit,seruitutem nõ recipit.ff.com.prædio.caueri.Io.& per talem perceptionem nõ fuit in possessione iurispatronatus:cũ hoc non fuerit de fructibus iurispatronatus,sed præter ius patronus potest talis census constitui à patrono in ipsa fundatione:vt in c.præcedenti Eleutherius. & c.præterea.Quid intelligatur nomine iurispatronatus colligitur.j.de iurepatr.nobis fuit.Ber.

Vox, ſcilicet, deest in quibusdam & in veteri ed

d ¶ *Intentionem.*]ſcilicet,quòd fuerat præsentatus à vero patrono,vt dicit in fin.

¶Glo.seq.reci.per q.an ſcilicet ius patronatus transeat cum vniuersitate in creditorem.alleg.pro & contra.& quid sentiat,non apparet.

e ¶ *Patrono.*] per hoc patet, q̃ patronus d̃ obligatione quã fecit, excepit ius patronatus,alioquin trãsisset cum vniuersitate 2 j. de iure pa.ex litteris.arg.ff.de contrah.emp.in modicis.sic & in fundo vendito accedũt seruitutes,& alia iura.ff.de cõtrahen.emp.si aquæductus.& l.ſe.& l.dolia.& sic fundus dotalis transit cũ vniuersitate.ff.de fun.do.l.h.sed alia ratio est 3 in emptore vel feudatario qui directũ & vtile dñium habent in re, & aliud in creditore: quia si ius prętendandi cõsistit in fructu, eoipso q̃ creditor vtitur tali fructu,exonerari debet quantitas debiti.C. de pig.actio.l.1. & 2. & j.de vsu.ca.& 2.sed talis fructus æstimari nõ potest, & ideo non diminuit quãtitatem debiti.Item nec alijs iuribus vtitur creditor,nisi hoc contenerit.ff. de pig.actio.sed an vię.Itẽ q̃a soluto pignori oĩa iura tolluntur. ff. quib. mo.pi. vel hypo. fol. l. 1.& C. si pig. pignori datum fuerit.l.1.& 2. & sic præsentatus soluto debito esse de ecclesia remouendus,qđ est cõtra illud.16. q.7. inuentũ.& 56.dist. satis perũersum.& j.de excess. plat.c.vlt.Ite.q̃a creditor peccatvtẽdo pigno re.ff.de fur.creditor. aliàs incipit,si pignore. licet enim creditor rẽ sibi obligatã possit locare, vt ff. de pig. act. creditor.tamen fructus cõputabit sibi in sorte. j.de pig.cum ꝙtra.licet enim in vẽditione omnia iura transeant, arg. ff.de officio præse. vt l. 1.in versi.cum vrbẽ nostram.§.3.non tamẽ in obligatiõe generali veniunt q̃ specialiter non obligarentur.ff.de pig. l.obligatione. & l. seq. ff.de pec.qui peculium.

2 Hoc tenent Tan. Vin.& Gofre.Io. And.

3 Idem Phi. In. & Hof. sed Dama. in q.ua.1.de iure patronatus, dicit q̃ præsentatus nõ põt credi tor nomine debitoris.Io. And.

† Cap.9.eo. tit.in 3. compil.

Et vide l. Imperatoris cũ glos. ff. de reiudi.adde. Alexandrum cõsil.191. & Paulum de Castro consil. 315.inci. in causa q̃ veritur.

4 Concor.l. iter omnes. ff. eo. prod. gl.in l. fide iussor. ff. q̃ satisd.cog.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Hic casus Bernardi videtur, & in antiquis codicibus reperitur.

CASVS. 1 Vacante monasterio sancti Leufredi, monachi elegerunt quendam de gremio sui monasterij in abbatem. & dum peterẽt cõfirmationem suæ electionis, monachi sancti Antonij se opposuerunt dicentes, illam electionem esse cassandam, ex eo q̃ de monasterio sancti Antonij fieri debuisset: quare dicẽs eam ẽ ipsis illã distulit confirmare: tãdẽ super hoc causa fuit commissa quibusdã iudicibus ad petitionem monasterij sancti Leufredi, coram quibus iudicibus partes litẽ cõtestatæ fuerunt, & processum fui in causa, & testes recepti fuerunt: demũ monachi sancti Antonij ad alios iudices litteras impetrauerũt, continenter q̃ primi iudices erãt eis cer ta ratione suspecti: vñ proposuerũt quasdã exceptiones friuolas ꝓtra illos: quas cũ iudices 2 admittere nollent, ipsi appellauerunt. iudices videntes q̃ primæ litteræ nõ reuocabantur p secundas, processerunt in causa nõ obstãte appellatione eorũ, & cõfirmauerunt electionẽ factam per monachos sancti Leufredi: vnde occasione appellationis prædictæ delata est cã ad dñm papã: corã quo objciebãt ꝓtra sniam, q̃ lata erat à suspectis iudicibus, & q̃ causa fuerat alijs iudicib⁹ delegata, & post appellationẽ allegabãt etiã sniam, q̃ prius lata fuerat pro eis super quæstione ipsa: dominus Papa auditis hinc inde propositis, quia constitit ei q̃ secũdæ litteræ non reuocabant primas: tamen quia causæ suspicionis friuolæ fuerãt, quæ debuerãt proponi ante litis ingressum, & ideo renunciasse videntur eisdẽ, & quia nec de processu, nec de priuilegio sedis Apostolicæ fecerãt mentionem, quæ si fuisset expressa, litteras nullatenus habuissent, confirmauit sententiam à primis iudicibus latam, non obstante sentẽtia quæ allegabatur: q̃a nec fuit obstẽsa domino Papæ, nec primis iudicibus: quæ etiam si fuissẽt illis ostensa: nihilominus contrarium statuissent ea postposita, quia non volebat: si autem valebat, & non opposuerunt eam: eis imputetur, cum lites prætextu nouorũ instrumẽtorum non debeant instauri, & electo saluo iure diœcesani munus benedictionis exhibuit. Nor. q̃ dilatoriæ exceptiones ante litis ingressum debent proponi. Item ipso facto renũciat q̃s iuri suo. Item secundæ litteræ ad hoc vt reuocent primas, debent facere mentionem de processu iudicij, & de priuilegijs Apostolicæ sedis. Item prætextu nouorum instrumentorum lites instaurari non debent. Item sniа contra res prius iudicatas tenet. Item per factum superioris non præiudicatur inferiori. Ber.

† Videl. 1. & ibi Cynũ. & Doc. C. ꝺ dilatio.

† obtineri.

2 Secundi, secundum Petr. de sa. quibus cõmissum fuerat q̃ si intenti illas suspiciones legitimas, procederẽt in causa vel loqui tur de primis, Ioan.

a ¶ *Litis.*]§. de excep. pastoralis. 3. q. 6. c. si quis episcoporũ. §. exceptio. & C. de iudi. apertissimi. & l. cum specialis.

¶ *Gl. se. reci. per q. an iudicis recusatio altas exceptiones præcedere debeat. & primo alle. quòd sic. secundo alle. contrarium. tertio ponit opi. Tan. quarto ponit opi. Ioan. quinto vacillando approbat opin. Tanc.*

b ¶ *Subeundo iudicium.*]Quicunq; habet plures exceptiones dilatorias, debet primo opponere illam de iudice suspecto: illa enim ꝑcedit naturaliter, vt patet §. de probatio quoniã ex ordine verborum, vt ibi dictũ est. Si enim primo opponeret exceptionẽ ꝓtra personã aduersarij, puta q̃ ipse sit excõicatus post litteras impetratas, quia modo non est admittendus, & sentẽtia pro ipso ferat̃, sic approbat personam iudicis: vnde ipsum postea reprobare non potest. 4. q. 3. c. si testes. §. item si quis testibus. & 3. q. 8. c. cuius in agẽdo. qui enim alijs defensionibus vsus est, non potest redire ad istam. ff. de iudi. sed & si susceperit. & præterea specialiter cauetur de hac exceptione. q̃ vsque ad xx. dies proponatur. 3. q. 3. §.

3 Et sic vitiat opi. dicẽtiũ, q̃ q̃ usque ad lit. cõte. possit opponi ad quid enim hoc casu fieret protesta. Ioan. And.

3 C. de iud. cum specialis. Sed cõtra videtur per hoc q̃ nõ cõsenserit in iudicem: licet enim quis dederit fideiussorẽ stãdi iuri, adhuc potest iudicem recusare, vt 3. q. 3. §. offeratur. Præterea videt q̃ excõicationis exceptio vel de falsitate rescripti naturali ter præcedat, quia nisi rescriptum teneat, nõ potest iudex aliqua iurisdictione vti. §. de iudi. c. 1. Item si aduersarius esset excõicat⁹, non potest eligere arbitros pro iudicis recusatione, vel etiã alios iudices eligere: vñ videtur q̃ primo inquiratur de rescripto siue de excõicatione aduersarij antequam ad alia ꝓcedatur. Sup hoc dicũt quidam sicut Tan. q̃ si omissa exceptione d iudice suspecto proposuit alias, siue succũbat, siue obtineat, nõ põt postea redire ad eã d̃ suspecto iudice: q̃a p hoc vt tacite approbare psonã iudicis. ex quo ꝓsentit litigare sub ipso. arg. ꝓtra. §. d̃ of. dele. insinuãte. maxime nulla ꝓtestatione pmissa. q̃ ꝓterea nõ renũciat exceptioni de suspecto iudice. Io. innuebat, sed nõ ꝑcise distinguẽdo: si succubuit in aliqua exceptiõe, adhuc põt redire ad illã de suspecto: q̃a ad hoc intẽdit vt decidi net iudiciũ: vñ si plene cõsentit i iudicẽ. ar. C. de inof. test. ꝓtra maiorẽs. si aliqua exceptiõe: quia tunc approbauit sniam iudicis 4: vñ ilpoterit, vt dr i prin. notulæ. & hoc satis æquũ vr, tñ credo standũ opi. Tan. quia litigando sub ipso approbat personã iudicis. semel enim cõsentit, & c. siue p eo, siue cõtra eũ sentẽtiauerit, vt hic patet §. Ber.

† Cap. 11. eo. tit. in 3. com pilatione.

† Resbacen se.

† Tresbaten.

† Accuebaten.

4 Ecce ergo q̃ iudex in prima exceptione recusabit pro reo, recusari non potest, Io. And.

¶ *Gl. seq. ar. & remittit.*

c ¶ *Renunciasse.*]arg. q̃ tacite siue ipso facto renunciat q̃s iuri suo. fic §. de of. dele. gratũ. & c. in sinuãte. & j. de his q̃ fiã ma. part. cap. ex ore.

5 Concor. l. cuius, in fi. ff. de mane. & l. si cõtra. C. de ince. nup.

vbi arg. plura inuenies de hoc, Bernardus.

d ¶ *De priuilegiis.*]per q̃ ius eligẽdi de suo monasterio se habere dicebatur. §. de consue. cum dilectus. quod non debuit taceri. §. rescrip. cum ordinem.

e ¶ *Et processu.*]nam de processu negotij & exceptione (si qua proponitur) mentio fieri debet. §. de procu. in nostra.

f ¶ *Non obstante sententia.*]quæ nõ tenebat forte lata à iudice nõ suo, vel non seruato ordine iudiciario: vnde sequitur, quæ si fuissẽt ostensa contrarium statuissent. Bar.

¶ *Glo. seq. dupliciter exponit litteram, posthabita.*

g ¶ *Posthabita.*]Exponit hęc litera ꝑ Tãc. ea habita. i. ea visa post, i. postea ꝓtrariũ statuissẽt q̃ statuerũt. quasi dicat si iudices illã vi dissent, statuissent ꝓtrariũ eis⁹ q̃d fecerũt: q̃a si cõfirmasset electio né. & ideo dicit, alioquin, i. si nõ fuisset illis ostẽsa imputẽt sibi q̃ debuerũt ostẽdere. Sed hęc expositio ꝓtradicit notulę Lau. ꝓxio posit̃æ: vñ & m notulã Lau. fic expone, posthabita, i. postposita. C. de ꝓpor. l. 1. vt sit vna dictio sic exponiẽ. 32 q. 3. dicit Sarra, ibi, coniuga lem posthabuit torũ. i. postposuit cõiugalẽ torũ, & accessit ad an cillam. fic C. de exac. mili. annonæ. l. 2. in fi. lib. 12. 6 quasi dicat si præsumẽ sniа fuisset iudicibus. ostẽsa, illam postposuissent siue spreuissent, fuerũdinis & statuissent contra ipsam sicut statuerunt, quia non tenebat.

6 L. 1. C. de ꝓpor. Goffr.

h ¶ *Alioquin.*]id est, si tenuisset, & non eã oppoſuerunt, imputet eis. Vel alioquin, i. si nõ fuisset postposita siue spreta: q̃a sniа tene bat, imputatur eis: q̃a ammodo prætextu nouorũ instrumentorũ, ꝓtio id est, repertorum de nouo sniа nõ retractabitur. & iste est verior intellectus. & hęc expositio probatur j. cap. proxi. versic. nimirũ. & ff. de nego. gest. si autem. §. 1. & ff. de compen. l. qd̃ in diem. §. 1.

7 Adde quę dicãtur infra. i ¶ *Nouorum.*]in est, de nouo repertorum. j. cap. proxi. 7

¶ *Gl. se. primo ponit sex casus præter istũ quẽ ponit hoc cap. quib⁹ valet* mẽta. & q̃a *hæc sniа ꝓtra rẽ iudicatã. demũ obiicit, ponit opinio. Io. & soluit. Finis reci. per contrariũ de l. 1. C. quãdo prouo. & opi. Io. illi ꝓtrario cõpetit.*

k ¶ *Cõfirmãtes.*]& ita tenet hic sniа ꝓtra res priⁱ iudicatas. q̃a hic hanc in gl. monachi eã omiserũt, post sniam ea vti nõ possunt: quia prætextu nouorũ instrumẽtorũ ñ retractãt sniа. ff. de re iu. Imperatores. ibi Dyn. C. & C. de transa. sub prætextu, nec exceptio peremptoria locũ habet de rempost sniam, nisi appellatũ sit. C. sen. rescin. nõ pos. l. 2. &. §. de fi. impellat. strũ. cũ Ioannes. Itẽ iure minoris subueniẽ ecclię in hac exceptione. §. de i inte. rest. c. 1. & c. auditis. sed hoc nõ fuit petitũ 8. Itẽ nõ põt opponi sniа si fuit ostẽsa iudicibus, & ipsi eã reprobauerunt veluti nullã. j. c. pxi. ff. de cõpẽ. q̃d in diẽ. §. 1. Itẽ ẽt in alio casu te net sniа ꝓtra res priⁱ iudicatas si q̃ sit an sit iudicatũ vel nõ & si iudex, ꝓnũciat iudicatũ nõ esse, rescindit prima sniа. ff. q̃ sen. fine secus si ap. rescin. l. 1. in prin. Itẽ in alio casu tenet sniа ꝓtra res prius iudicatas. nã renunciat̃, vt in negotio publico. ff. d̃ re iudi. Imperatores. & in alio ca su. ff. d̃ iureiur. admonẽdi. Itẽ vbi vertit̃ periculũ animæ tenet sniа. de hoc dixi ꝓtra primã, etiã si nõ ostendatur sniа in iudicio. §. eo. cap. lator. & c. cap. consanguinei. Vin. Sed vr q̃ iniuria facta fuit istis monachis, in cle. cod. qui objciebãt sniam: q̃a non fuerũt admissi. isti monachi appellauerunt à iudicibus qui tulerũt sniam. Sed in causa appellationis in 2. gl. Io. (vt dictũ est) põt opponi exceptio peremptoria omissa i pria causa, ergo

sa, ergo isti debebãt audiri in sua exceptione. Io. dixit q̃ hæc decr. loquitur in eo casu cum scit aliquis se habere exceptionẽ rei iudicatæ, & in fraude & dolo eã omittit volens fatigare aduersariũ suum: aliàs si ignorabat hanc exceptionem sibi cõpetere, bene, potest eã tunc opponere q̃cunq; quia tunc non retractatur secũda sniа, immo nulla ꝓnũciat. Hoc q̃d dicit Ioã. non colligit̃ aliquomodo est ista littera, vel in decisa, nec prodest. Vn de dicas, q̃ non audiũtur monachi, vt obiiciant sniam, etiamsi vera fuerit, quia monachi appellauerũt à iudicibus ante sniam occasione litterarũ, quæ nõ valebant, auctoritate quarum volebant post litem cõtestatam iudices recusare, & m quod satis patet p hanc dec. in prin. & in parte decisa colligitur, vbi hoc expresse dr, q̃ monachi isti appellauerunt: quia iudices nõ admittebãt recusationes, & q̃a dicebãt secũdas litteras valere, & ita recesserũt cõtumaciter non expectata sniа, & talis appellatio nulla fuit: sed à sniа diffinitiua non est appellatum, nec etiã poterant: quia contumax non auditur appellans 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorum, & hæc est causa, quare nõ admittuntur, & imputẽt sibi qui non oppoſuerunt sniam coram iudicibus si valebat. & q̃a beneficium restitutionis nõ petierunt: quia admisi fuissent, vt di ctũ est §. Et q̃d dicit sniа ꝓtra res prius iudicatas nõ tenet, locũ habet q̃ in iudicio allegatur, & ostendit sniа 1. tunc si iudices nolunt admittere sententiam, dumtñ teneat sniа. & iudicant contra primam sniam, nulla est ipso iure, nec est appellare necesse: & sic loquitur 2. q. 6. §. diffinitiua. ver. item si sententia fuerit. &c. C. q̃ prouo. non est necesse. l. 1. & ibi Ioan. intelligit aliter hanc decret. & illam l. vt §. dixi. Sed tu intellige hanc decret. & illam l. vt dixi mus. & ita plana littera erit, & ita intelligit Vinc. vt in prin. istius notulæ. Et ita siue scienter siue ignoranter eam omiserint, non potest postea opponi ex quo non est appellatum: & tunc ꝓtextu nouorum instrumẽtorum non instaurantur lites finitæ. præterea hic non fuit ostensa sententia domino Papæ, sed allegata fuit tãtum, nec etiam fuit ostensa primis iudicibus.

1 Adde l. diuus. & gl. in l. fin. ff. de in integ. restit.

ADDITIO. Pro materia hic tacta de appellatione contumacis vide c. vnicum. de dol. & contu. in cle. & ibi notata 2.

Vborta.]Diuiditur in tres partes. In prima præmittit casum & sententiam super possessorio latam. In secunda: ibi, *Verum. cõmittit ipsius executionem & causam super petitorio. In tertia: ibi Iudicibus autem.* petitionem diffinit, diffinitiuum moderatur, & quoddam soluit obstaculum. Abbas.

CASVS. Inter epm Meldeñ. & monasterium Attrebateñ. super subiectione ipsius monasterij cõtrouersia vertebatur: pp hoc partibus in psentia dñi Papæ cõstitutis, petiit procurator epi restitui ad quasi possessionem obẽdientiæ in eodẽ monasterio, qua ipsum monachi spoliarant: quia p confessionẽ procuratoris monasterij constitit epm quasi possessionẽ obediẽtiæ in eodem monasterio habuisse. Papa ipsum restituit ad eandem: veruntñ q̃a ex parte monasterij quoddam priuilegium Innocentij Papæ exhibitũ fuit in iudicio, q̃d plenam libertatem monasterij exprimebat, mandat Papa quibusdam, vt epm restituant in quasi possessionem obediẽtiæ: quo restituto, nisi eps ꝓtra priuilegiũ aliquid rõnabile ostẽderit, sup subiectiõe monasterij silentium imponant eidem: Iudices pdicti restituerunt epm, & postmodum cœperũt cognoscere sup statu ipsius monasterij. Contra priuilegiũ Innocentij Papæ exhibuit eps quandam sniam Alexan. Papæ sup subiectione ipsius monasterij: Iudices receptis pbationibus vtriusq; partis, causam instructam remiserunt ad dñm Papam: Papa auditis & intellectis rationibus partium: quia intellexit rões epi efficatiores, subiectionem in eodem monasterio adiudicauit eidem, vt ibidem habeat tamq̃ diœcesanus eps potestatem, ita tñ q̃ per hanc sententiam nullum ꝓiudicium sedi Apostolicæ generetur, quo minus cum voluerit suam iustitiam prosequatur: In fine rñdet quasi tacitæ quæstioni: Diceret aliquis, Nonne priuilegiũ Innocentij debuit tueri monasteriũ ꝓtra sniam Alex. Rñdet Papa, si priuilegium Innocentij Alexãdro fuit in iudicio ꝑsentatũ, & ipse tulit sniam in ꝓtrariũ illud intelligitur reprobasse: si vero nõ fuit exhibitum, ꝓtextu priuilegij de nouo reperti, sniа Alexan. non debet reuocari. Nota q̃ confessio procuratoris dño ꝓiudicat. Item incorporalia nõ possidentur, sed quasi. Item restitutio ab subiectionem ante ingressum principali causæ facienda est. Item licet causa liberalis sit præiudicialis: tñ quæstio possessionis ei præiudicat. Itẽ cõtra priuilegium admittitur probatio si ue defensio. Item non sufficit obiicere nisi ꝓbetur obiectum. Item protestatio ꝑmittenda est ne fiat alicui ꝓiudicium circa ius suum: vt hic fecit Papa. Itẽ priuilegio libertatis nullo renunciare põt in præiudiciũ Papæ. Item instrumentũ intelligitur reprobatũ, eo ipso q̃ iu dicat ꝓtra ipsum. Itẽ ꝑ textu priuilegij de nouo reperti non debet sẽtẽtiam reuocari. Et sic negligentia nocet, sed per hoc non fit præiudicium Papę quo minus si voluerit ius libertatis sit saluum mo nasterio.

CAP. XXI.

SVborta † inter Meldeñ. epm & monasteriũ Attrebateñ. † super ipsius monasterij subiectione materia q̃stionis: & procuratoribus partiũ litigantibus corã nobis: quia p cõfessionẽ [a] partis aduersæ constitit, eundẽ epm quasi possessionẽ [b] obediẽtiæ in eodẽ monasterio habuisse: ipsum restituẽdum decreuimus ad eandẽ. ¶ Verũ quia priuilegiũ Innocẽtij Papæ prædecessoris nostri libertatẽ monasterij plenariã exprimebat, decano Sueſſionen. & suis cõiudicibus dedimus in mandatis, vt epõ in quasi possessionem obedientiæ restituto [c], nisi contra priuilegiũ rationabile aliquid obiiceret & ꝓbaret, sup subiectiõe monasterij sibi silẽtiũ imponere procurarent: & j. ¶ Iudicibus autẽ causam instructã remittẽtibus: q̃a cognouimus efficaciores † epi rationes, subiectionẽ eidẽ adiudicauimus memorati monasterij: vt ibidẽ habeat tãquã diœcesanus eps potestatẽ: ita tamẽ vt nullũ p hoc Apostolicæ sedi præiudicium generetur, quominus si voluerit, suã iustitiã ꝓsequatur [d]. Nimirum [e] si præfati Innocentij priuilegium Alexandro [f] fuit in iudicio præsentatum, & ipse tulit † sententiam contra illud, intelligitur reprobasse [g].

† Quia illa sentẽtia præualet, quæ valid oribus reprobatũ, eo ipso q̃ iu dicat ꝓtra ipsum. Itẽ ꝑ textu priuilegij de nouo reperti non debet reuocari. Et sic negligentia nocet, sed per hoc non fit præiudicium Papę quo minus si voluerit ius libertatis sit saluum mo nasterio.

¶ *Glossa sequens notat & remittit.*

† Aliàs ita: tulit sententiam contra ipsum, illud intelligitur, &c. aliàs ita: tulit sententiã cõtra, illud intelligitur, &c. in omnibus tamẽ de sũt illa duo verba paulo infra coram eo.

2 ¶ *Per confessionem.*]Nota cõfessionem pro curatoris domino præiudicare. De hoc dictum est. §. vt lite non contestata. cap. 1.

¶ *Glo. seq. reddit rationem textus.*

b ¶ *Quasi possessionẽ.*]Hoc ideo dicit: quia incorporalia nõ possidentur 3, sed quasi. arg. §. de pscri. si diligenti. & §. de causa possessionis, cum ecclesia. & ff. de vsuca. sequitur. §. si viam. & ff. de acquirendo rerum dominio. l. si seruus. §. incorporales.

3 Arg. 84. dist. Ie. quisquis. cum suis cõcordant.

¶ *Glo. seq. not at, obiicit & soluit tripliciter.*

c ¶ *Restituto.*]Nota q̃ licet causa liberalis sit præiudicialis, tamen quæstio possessionis ei ꝓiudicat, vt hic patet. & C. de ordin. cog. l. vlti. §. fin. agebat ipse eps possessorio, de quo constitit per confessionem partis aduersæ: vnde Papa mandat ipsum restitui a petito rio sed de hoc nõ probauit eps coram Papa, sed pars aduersa per priuilegium Innocentij: vnde mãdat Papa imponi silentium epo, nisi ꝓtra priuilegiũ aliud ꝓbetur. & ita qui obtinet in ꝓprietate, obtinet finaliter in possessione, licet alter probet de possessiõe. §. de cau. possessiõis. cum dilectus. & hoc cum vtraq; iudicio actũ est. Sed quære Papa non tulit sniam pro monasterio, cum p priuilegium Innocentio probatum esset, q̃ erat liberum & exemptũ, & ex parte epi nihil ostensum esset ꝓtra priuilegiũ, & actum esset ab epo petitorio & possessorio. §. de cauſ. possess. cum ecclesiæ. Rñdeo, eps coram Papa prosecutus fuit tãtũ possessorium, petẽs inducias ad probandũ ꝓtra priuilegium Innocen. vel ipse ex officio suo voluit prouidere epo: aliàs non rectè processisset Papa. Vel si possessorio tantũ actum fuit, abbas petiit causam committi quãtum ad petitorium, cum per priuilegium intentio eius probaretur: quod melius videtur.

4 De hoc articulo vide hic plẽ aliis. Innocentiũ, Hodeo, Ioan. Andr.

d ¶ *Prosequatur.*]arg. de protestatione præmittẽda. fin. j. de don. inter dilectos. in fi. & 9. q. 3. saluo. §. de elect. Cumana. §. 1.

e ¶ *Nimirum.*]Rñdeo quæstionis. diceret aliquis, nonne priuilegium Innoc. debuit tueri monasteriũ? Rẽspondet Papa q̃ nõ, secundum q̃ sequitur in littera.

f ¶ *Alexandro.*]qui sup eadem quæstione sententiauit pro epo, vt habetur in parte decisa: quam sentẽtiam eps coram iudicibus exhibuit, & coram Papa, de qua hic fit mentio. Ber.

¶ *Glo. seq. not. inducens duo similia, & vnum diuersum.*

g ¶ *Reprobasse.*]Nota, q̃ instrumentum dr reprobatum eo ipso q̃ cũ iudici ostẽditur, ꝓtrariũ iudicat: sic testis reprobatur eo ipso q̃ iudex cõtra eũ iudicat. ar. §. de ord. cog. cum dilectus. in fi. & ff. de his q̃ not. infra. Lucius. sic ex quo quæstio falsi mouetur, & iudex ꝓtrarium iudicat, eam intelligitur reprobasse. C. si ex fal. instru. l. 1. Secus est in compensatione: quia vbi *iudex non admittit cõpensationem, post sniam potest opponi: sed si expresse eam reprobat postea opponi non potest. ff. de compensa. quod in diem. §. 1. & ff. de negotiis gestis. l. finaũt. §. si quocunque modo ita hic. q̃a Alexander reprobauit priuilegium Innocẽtij si fuisset ostẽsum in iudicio: sic §. cap. proxi. It em hic est arg. q̃ ipso facto & sine verbo perditur priuilegium. §. de offic. deleg. gratum. & j. de his quæ fi. à maio. par. cap. c. ex ore.

¶ *Glossa sequens alleg. tres concor. excipit duos casus: inducit duo similia.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

f Dicis.Go & nisi per ii inte. reiti. 5. de resti. in inte. restata. ff. de minori ex causa Ioan. And.

a ¶ *Retractari.*]5.c.proxi.ff.de re iud.imperatores.C.de trās. sub 5 extu.in fi.nisi in casu.vt in l. pdicta.imperatores.ff.de iureiu.ad 10 onendi 1. Et sic tollitur priuilegium per sniam,sicut p conuentionem.J.de dec.ex multiplici. & p arbitriū.5.tit.proxi.cū olim 2.

Cum I. & A.]Diuidit principaliter in duas partes.In prima po

Cnit factū corā Papa narratū appellatiōis remedio. In secūda dat iudices appellatiōis,q- bus diffinitionem causæ sub certa forma cōmittit.Secūdaibi,*Quæ vero.* Et quælibet pars potest siudiuidi,vt patet in textu.Sed pdicta diuisio sufficit ad intellectum. Abbas Siculus. CASVS.I.& A.canonici sancti Dionysij pro se & quibusdā aliis cōcanonicis suis denunciarunt dño Papę,abbatem suū sup dilapidatione, piurio, simonia, & quibusdā aliis criminibus, sup quibus erat multipliciter infamat[a]: vnde Papa mandauit quibusdam iudicibus, quatenus ad ecclesiam psonaliter accedant,& tam in capite q in membris corrigant corrigēda, & statuant quæ śm Deum viderint statuēda: iudices vero recepti- iuramētis abbatis & canonicorum,abbatem ipsum ad administratiōe ipsius ecclesię p sniam remouerunt, dilata correctione membrorū: à qua inita ,peurator abbatis appellauit: vnde postmodū in psentia Papæ ,pposuit dictam sniam reprobari debere: primo quia iudices lite nō cōtestata negotio ,pceſſerūt, tū quia iuramēta cōspiratorū ptra ipsum recipientes, depositiōibus testium corā paribus non publicatis,nec ostensis,eidem ad sniam procedere psumpserunt: Papa vero his & aliis intellectis:q- de articulo cōspirationis sibi non potuit fieri plena fides,mādat iudicibus,quatenus si constiterit,q- illi conspiratores fuerunt,quorū iuramenta iudices receperunt, & qđ abbas probare voluerit corā eis,& iudices dicta illorum solummodo secuti sunt, cum per alios ea probata nō essent,sniam protulerunt,q- processum illorum debeāt irritare,in principali negotio iuxta formam cōprehēsam in prioribus litteris postmodum ,pcedentes. Si vero abbas nō poterit ,pbare illos cōspiratores fuisse, vel si etiā hoc probauerit,appareat tū q- nihil depositum sup his pro quibus fuit abbas amotus:vel etiā si aliqua deposuerūt ptra abbatē,ea tū p alios fuerāt sufficiēter ,pbata, ,pcessum illorum iudicum debeant confirmare:quia q- uis aduersus abbatem non debuerint conspiratores admitti,iuramentū tū ipsorum de veritate dicēda sup statu ipsius ecclesiæ recipi potuerit,vt p dicta illorum sup aliis fides posit haberi,quæ ipsum abbatem non tangebant, ,pcipue cum tunc probatū nō esset ipsos conspiratores fuisse. Not.q- aliquis pōt p aliū denunciare.Ité conspiratores non admittuntur ad testimoniū.Item exceptio ,posita ante sniam grauamine in causa appellationis debet vera esse.Item nō sufficit ,pbare conspiratores,nisi probet,q- iudex secutus fuerit dicta illorum.Ité conspiratores potius possunt admitti contra alios q- contra illum contra quem conspirasse dicuntur.

2 Hęc glossa non est Bernardi, sed Innocen ti, nec habetur in ve rsibus codicibus.

b ¶ *Infamatus.*]Post 2 hūc textum corrigitur littera decretalis p registrum sic & cum super his,& aliis cū procuratore ipsius abbatis aliquandiu litigassent,nos Cathalaū.

c ¶ *Personaliter.*]In hoc casu nō possent isti cōmittere vices suas: vt 5. de offic. delega. qū Apostolica.5.,is autem cui,& in casibus aliis qui ibi ponūtur,& in loco ipso debet fieri inquisitio vbi morantur illi de quorum vita quæritur.47.distin.de Petrō.& 2.q.1 Deus omnipotens. 24. q. 1. pudenda. & 23.distin.illud.& 5.de electio.postquam.

d ¶ *Recipientes.*]Secundum formam quam habes 5.de accu.qualiter & quando.5.formam.& c.cum dilectus.

tum quia iudices lite f non cōtestata, in ipso negotio processerunt : tū quia iuramenta conspiratorum[g] contra ipsum recipiētes (depositionibus corā paribus minime publicatis †, nec ostēsis[h] eidē † (ad sentētiā procedere præsumpserunt: & infra. ¶Quia vero de conspirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides: Mādamus,quatenꝰ si vobis cōstiterit, q- illi cōspiratores fuerint, quorū cōstat à iudicibus iuramenta recepta,qđ abbas probare voluit corā eis: & eorū dicta iudices secuti tātūmodo, cū per alios ea probata nō essent, sententiā protulerūt:vos irritātes ,pcessum eorū, in negotio iuxta prædictam formā cōprehensam in prioribus litteris, procedatis. Si vero eos cōspiratores fuisse, nequiuerit cōprobare: vel licet de hoc cōstaret[i], appareat tamen illos nihil sup his deposuisse,pro quibus idē abbas fuit amotus: vel etiā aliqua super his deposuerint, ea tamen per aliorum dicta fuerant sufficienter ostensa, processum ipsorum iudicū confirmetis: quia licet aduersus abbatem non debuerint cōspiratores admitti,iuramenta tamen ipsorū de veritate dicenda super statu ipsius domus

e ¶ *Dilata.*] Per hoc patet,q- licet inquisitor de quibusdam tulerit sententiam, de quibusdam non,non ideo expirat officiū eius quin de aliis possit cognoscere,& pronūciare, & idem est in ordinario. ff. de doli exceptio. apud. 5.item quæritur. & ff. de negotiis gestis. sin autē. 5. penul.alias incipit Lnam & si seruus. in arbitro idē est, nisi dictū sit vt de omnibus simul pronūciet, & si tūc de quibusdam pronunciauit, nihil epronunciare.ff.de arbi. quod tamen.

f ¶ *Lite non contestata.*] Hæc exceptio efficax non est : quia in inquisitione potest procedi lite non contesta. vt 5. vt lit.non contest.quoniam frequēter.6. iunct & alij. si contumaciter se absenter,tamen citari debet,& exponenda sunt sibi oia quæ contra ipsum obiiciuntur. 5.de accusa.qualiter & quando.5 debet.& hoc intelligitur cum aliqs prosequitur inquisitionem. sed cum ex officio tantum inquiritur, ibi proprie contestari non potest.Bernar.

g ¶ *Conspiratorum.*]Ex hoc patet,q- qui nullo modo recipiendi sunt. 5. de simo. tuas.

h ¶ *Nec ostensis.*] & illud ei nō debuit denegari, immo omnia quæ sibi obiiciuntur,& dicta testium sunt dāda eidem.5.de accu.qualiter & qñ.2.§.debet.& c.olim.6.fi vero.& ita tam ex hac causa,q- ex præcedenti tenuit appellatio.Papa tamen retulit se ad illū articulum de conspiratione,quia de aliis ei constitit.

i ¶ *Conspiratores.* qui enim malo zelo mouētur,ad testimonium admitti non debēt.].de accu.cum oporteat.& 5.de simo.p tuas 1. & 11.q.1.conspirationem.& c.coniurationum.& hic.

¶ *Glo seq.signat contrarium,& remittit,& arguit.*

k ¶ *Iuramenta.*]Sed non videtur,quòd sufficiat hoc,nisi hoc fuisset obiectum coram iudicibus, & quòd abbas probare voluerit: vt dicit littera ista.Item nec sufficit q- fuerit obiectū,& q- obtulit se probaturum, nisi modo probentur conspiratores:& ita non cassatur sententia,nisi probetur q- causa exposita fuit vera.sic.5.de testib. ex parte Adæ.4 vbi de hoc.Sed ptra.].tit.proxi.interposita. Sed illud soluitur in c.ex parte.Et est hic ar.q- exceptio,quæ proponitur contra personam testis,abiicienda est,& probanda ante sententiam: nisi per iudicem fteterit:vt hic satis innuitur.sic.5.de excep.denique.vbi de hoc.

l ¶ *Secuti.* sic patet,q- nō sufficit probare coniurationem,vel cōspirationem,vel falsitatem testis vel instrumēti,nisi probetur iudicem secutum fuisse dicta fallorum,seu cōspiratorum testium,seu instrumentorum.C.si ex fal.instru.falsam.arg.5.de testi.ficut.

m ¶ *Constiaret.*]ex hoc patet,q- per appellationem non reuocant nisi ea quæ minus legitime facta sunt; vt 5.de resti.spol.audita.Et est mirabile, q- sententia tenet lata post appellationem legitime interposita.& vbi causa legitima & probabilis opposita fuit, qđ est contra illud. 5. de offic. deleg.super quæstionem.in fin.sed appellatio ista licet fuisset legitima prima facie:quia causa sufficiens erat,tū nō probauit,quia debuit probare oēs testes,qui cōtra eū deposuerunt

depositi,conspiratores fuisse : vt hic patet.& si modo apparet,q- appellatio non fuit legitima.vnde nō reuocatur sententia, sed confirmatur,vt 5.de testi.ex parte Adæ.

¶ *Glo.seq.in sui prin.solu.obiec.cui dat simile,demum quærit opponendo,& tripliciter soluit.*

a ¶ *Potuerunt.*] Hic vī q- minus idonei testes admittātur in causa in q- stionis,sicut in causa compurgationis. 5. de psum. litteras. & 5. de purga.c.cōstitutus. sed hoc ideo est:q- a facto suo agit:q- a &ferui rnso creditur cū de facto suo interrogatur.4. q.2.c.si testes.§. ité serui rnso. Sed nonne alij de ecclesia q- forte sunt idonei possunt illos repellere,cum sint criminosi,nec debeāt pūnici per criminosos? Potest dici,q- sic:& qđ hic dī, q- tales admitti posūt intelligo nō quantum ad plenam fidē faciendam,sed ad psumptionem.& quia si dicta ipsorum debilitentur in aliquo,non tū euacuātur in toto, & sic cum aliis adminiculis ,pbabūt.5.de simo.per tuas. in fin.Vel potest dici,q- piudicatur aliis qui huiusq- tolerauerūt eos, nec aliqđ crimen obiecerunt eis. 5. de accu. nulli 1. hoc tū verū est, q- cōtra extraneum nō posset induci testes de ecclesia,nisi essent idonei. 14.q.2.super prudentia. & 2. q. 1. Deus omnipotens.Io.Et ,pterea eo tpe quo recepti fuerunt nō constabat eos cōspiratores fuisse:vt hic in fine dicit:Vnde hæc exceptio potest opponi cōtra istos ab aliis:quia hoc probato,cum sint criminosi,contra alios testificari non possunt,nisi quo ad præsumptionem.vt dictum est 5.de testi.c.testimonium.Ber.

Cum te.]Damnatus pro nulla vel modica iniuria,infamis non efficitur.h.d.secundum quod glo.intelligit.Diuiditur in duas partes.In prima ponitur petitio:In secūda ipsius examinatio , vel responsio:ibi,*Nos.*Abbas.

CASVS.H.de Castro Guartini,& B. habuerunt inter se verba iniuriosa,ita q- H.dixit ipsi B.q- equus suus nō erat minoris valoris quàm capilli ipsius B.quare ipse B.conuenit H.actione iniuriarū. Iudices qui de hoc cognoscebant,dānauerunt dictum H.in x.sol. vnde ipse timēs ne p dictā sniam notaretur infamia,petiit à dño Papa beneficium restitutionis ad famam:Papa vero considerās,q- nulla vel modica facta sibi fuerit iniuria,vult ipsum H.per dictam sententiam infamia non notari.No. q- condēnatus de injuria notatur infamia:nisi iniuria fit minima:vt hic patet.

b ¶ *Infamia.*]Actio enim iniuriarū infamat,siue ciuiliter siue criminaliter agatur.ff.de iis qui not.infa.athletas.§.vlt.Si quis cōueniat te actione famosa,si vis vitare infamiam,constitue procuratorem.ff.de iis qui not.infa.l.furti.§.si quis alieno.

c ¶ *Minima.*]Quia non oīa talia verba sunt pro iniuria habēda,vt si ex repentino aīo hoc dixit.2.q.3.si quis iratus.de pœn.dist.c. diuortium.qm nec lubricū linguæ ad pœnā facile trahendū est.ff. ad l.Iul.ma.famosi.§.nec lubricū.& inconsultus calor calūniæ vitio caret.2.q.3.c.si quem.§.notandū.Ité illud requiritur q- sit ptra bonos mores.ff.de iniuriis.item apud.§.1.& §.adiicit. & ita habes arg.hic q- pro modico nō datur actio iniuriarū.sicut nec actio de dolo daē pro modico.ff.de dolo.si oleum.in fi.& l.seq.& restitutio q- modico nō daē.ff.de in integ.resti.scio illud 2. sed actio furti q- modico datur.14.q.6.c.vlt.& Insti.de rerum diui.§.gallinarum.

¶ *Glo.seq.obicit,& soluit.*

d ¶ *Volumus.*]Si isti erant 3 clerici,planum est:sed ex littera nō vī q- Papa potuerit vnde potuit Papa talem infamiā(si qua fuit) remouere. 2. q.3.c. si quem.§.notandum.in fi.Sed si erant laici,non vī q- Papa potuerit infamiā per ciuilē iudicem irrogatam,remouere,quia quamquam alias,&c.infamiam tā abolere non possumus.2.q.3.c. Euphemium. §.hic colligitur.Sed dic q- subsunt quo ad temporalem iurisdictionem domino Papæ.& sic planum est.

A D *probandum.*] De eodē facto loquitur c.cū dilecta.de rescriptis.Et pone sic casū litteralē quātū ptinet ad itellectū cap. Vacante quodā monasterio monialiū,duæ fuerūt electæ in discordia in abbatissam eiusdē monasterij,custos,sceiusdem ecclesiæ, & quædā alia monialis,vtraq; parte asserente suā electionē psualere, Papa pmisit causam iudicibus delegatis, qb⁹ mandauit,vt examinatis vtriusq; electiōibus cōfirmarent illam, quæ de iure psualere:cognito de causa iudices cō firmauerūt electionem factā de custode p sententiā diffinitiuā:à qua snia fuit ab altera parte appellatū,vel p viā nullitatis causā introduxerūt ad Romanam fedē,allegātes, q- vnus ex coniudicibus q- cōfirmationis sniam tulerunt,erat tpe sniæ publice excōicatus. Item q- non seruauerunt in procedendo iudiciarū ordinē:Papa ad instātiam huius partis,committit causam aliis iudicib⁹ sub forma de qua in littera cōtinetur:& psequere vt in tex. Abbas.Nota q- snia publice excōicati nulla est. Ité litteris ordinariis mandatur, Item vtile vitiatur p inutile. Ité licet tpe latæ sniæ iudex sit excōicatus, & idēo snia nulla : ea tū quæ fecit ante excommunicationem,valebunt.

¶Idem.

¶Reuocata sententia propter defectum iurisdictiōis,vt quia vnus ex iudicibus publice excommunicatus erat:vel propter iuris ordinem non seruatum:iterum de principali quæritur.

CAP. XXIIII.

A D † probandū quòd procurator dominæ:& infra. ¶Vos autem interim agnoscatis de confirmationis sententia, quæ lata est à iudicibus delegatis,de electione custodis , vt eā (sicut de iure fuerit faciendū) confirmare vel infirmare curetis : ita vt , si pro eo quòd vnus ex delegatis iudicibus,qui candem sententiam protulerunt, excommunicationis vinculo esset publice innodatus[e] ,quando sententia lata fuit, sicut per metropolitani litteras[f] perhibetur : aut ex alia iusta causa[g], eandem sententiam constiterit infirmandam:ipsa cassata[h] , de ipsius electiōe custodis iterum cognoscatis[i].

¶ *Glo.seq.reci.per q.scilicet quid de occulto.*

e ¶ *Innodatus.*]Sic 5.de excep.exceptionem.ad fi.vbi de hoc aliud si occulte:quia tunc nec ipse nec alij ipsum tenebatur vitare:quia diuinare non poterant.5.vt eccl.bene.vt nostrū.vnde cū cōi opinione liber & absolutus habeatur & credatur, quicquid interim facit,valet:vt 3.q.7.c.infamis.§.tria verfi.verumtū si seruus 4. & ff.de offi.prætо.Barbarius.C.de testam.l.1. & 5.de iure pa.consultationibus.& 5.de cle.excom.mi.Apostolicæ.Ber.

¶ *Glo.seq.arg.& remittit.*

f ¶ *Per metropolitani litteras.*]A quo dicitur excommunicatus:& ita est argu.q- litteris episcopi creditur 5.5.de proba.post cessionem.vbi de hoc.

¶ *Glo.seq.exemplificat,& vltimam prænalet.*

g ¶ *Ex alia iusta causa.*]puta,quia ipsa electa similiter esset excōicata,vel si per simoniam electa fuisset,aut quia inutilis & insufficiens esset. 5. de app. constitutis.5.de elect.p inquisitionē & 1. q. 1.§i qui epi.§. ecc.cum honoris. & 5. de æta.& quali.c.vlt. & 5. de offic.custo.c.1.Vel quia nō fuit seruata forma.5. de elect. quia p.p. & c.cum post petitā.Vel quia non fuisset seruatus ordo iuris. qa non fuisset lis contestata.5.vt lit.non contest.c.2.quod melius videtur 6, vt per hoc non præiudicetur principali negotio,sed tantum processus cassetur.5.de elect.dudum 2.

¶ *Glo.seq.exponit,not.alleg.duas concor.dupliciter obiicit , & soluit. contra solutionem alleg.duo iura,& arguit.*

h ¶ *Cassata.*]id est,cassa & irrita nunciata.Et sic patet q- retractet snia fi detegatur impedimentum post sniam.arg.8.diff.veritate.29. q.2.si quis ingenuus.& ex hoc ptra illa iura.3. q.7.c.infamis.§.triaver.verum.cum aliis concord.suis ibi positis.5.in prima notula.& 1.q.1.si quis à simoniacis.Sed aliud incōueniēs vī:quia retractatur snia quo ad alios iudices qui legitimam psonam habebāt.sic 5. de offic.deleg.cum sup.ideo retractatur snia:quia impedimētū erat notoriū p sniam publice latam.vnde nullain eum potuit cadere iurisdictio.& ita cum fibi & aliis cōiter causa commissa fuisset,& duo sine ipso iurisdictionem non poterant exercere,vnde pp cōnexitatem reuocatio fit quo ad oēs:q- nō potuit tenere snia quo ad quosdam , & non quo ad alium,cum illi per se non habuissent iurisdictionem.simile.ff.de arbitr.Pedius.in fi.Ar.ptra.ff.quod cum fallo.tut.l.1.§.1. 7 & 5.de elect.cum Vintoñ. Item arg. hic q- vtile per inutile vitiatur.5.de offi.deleg.cum super.& c. super quæstionum.§.si vero.vbi de hoc.

i ¶ *Iterum cognoscatis.*] Et sic patet,q- licet sententia siue ,pcessus,

† Cap.1.c.o. tit.in 1.com pilatione. Et pro intellectu vide Bart. in l. infamem. ff. de pub. iudi. & de materia laborem in l. autem. ff. de accusatio.

† Videl.1. & l. Athletas. ff. de his.qui not. infa.

† Aliàs ita: propter dictam sentētiam,&c.

1 Dic illud speciale in glo : vt ibi not. & 2. q. 1 pagani.§. ho. Ioan. And.

† Cap.2.co. tit.in 4.com pilatione. Et pro intellectu huius decretalis vide Butrio in c. fraternitatis. supra de testib. & practica ordinē:Papa ad instā- de ordine cognoscendi ex- cōiectionē cōiectionē contra iudicem,vel testem tradit Bar. in l. 1. C. de testi.

† Hīc terminat hic dicit hic singulariter de hoc quæstione reiudicato est de substantia, non animo, de solo abbate fiat secus.

† Aliàs, etiam, & nisi le cum de

† Hostien. de infa de ecclē. non c.penult.

† De materia iudicis vide per ar Innocentium.

† Hostien. & alios in c.fi

6 Contrar. ibi not. Io. d etamē vt ipse not.24. q.1.in sum. & de hoc 11. q. 3. curæ.Io. And.

5 Immo vī arg. q- non credatur. Ad quid enim mādaretur inquiri si credere tur,sed dici pōt, q- man dat inquiri, nō de ex cōi ca. de qua constabat: sed de publ. de qua non constat, secundū Abb. Ioan. Andr.

6 Immo præced. exē pla nō sunt bona. Ioan. And.

7 Solue vt do.supra de of.deleg.cū super. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cassetur, actio tamẽ salua remanet. vnde iterum cognoscetur ex integro de causa: quia pro non iudicato habetur. simile. C. quomodo & quando iudex. si vt proponis. Hæc exceptio excõmunicationis in qualibet parte litis potest opponi, etiã si fuerit omissa scienter. 5. de excep. exceptionem. Bernar.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Res inter alios iudicata aliis non nocet: fallit in eo qui passus est illum litigare, cui secundo loco competebat actio vel defensio, vel à quo causam in iure iudicato habuit.*

CAP. XXV.

QVamuis † regulariter aliis nõ noceat res inter alios[a] iudicata: Ei tamen qui cum sibi primum de ea re actio vel defensio competebat, sustinuit sequentem agere: Ac illi etiam qui passus est eum à quo causam habuit, experiri, est præiudicium generatum.

¶ Idem.

¶ *Si duo ordinarii pronunciant contra-*

† Ande nouo fieri debeat contestatio, vide in Spec. de sent. pla. §. iuxta propo. ver. sed. fo. Ioan. An.

¶ *Vamuis.*] Ponit regulã, & duos casus exceptos. Primus: ibi, Et. Secundus: ibi, *Ac illi.* Et hæc decretalis de se habet subtilem & logam materiam.

CASVS. Epus Bonoñ. cõtulit mihi archidiaconatũ: obiectum erat q̃ fueram filius sacerdotis, & ꝓbatum in iudicio: quæritur, vtrũ hæc fnia debeat præiudicare eꝑso, q̃ amittat potestatem cõferẽdi dignitatem illam illa vice, cuius res fit acta inter alios? Dicitur q̃ sic, & imputet sibi, q̃ dimisit alium agere, cum sibi cõpetebat actio, & defensio illius archidiaconatus. Secũdo ponitur q̃ actum fuit ꝓtra eꝑsm, qui cõtulerat mihi archidiaconatum, & ꝓbatum q̃ eram filius sacerdotis: quæritur nũquid illud mihi præiudicet, cum sit inter alios actum? Dicitur q̃ sic. Abbas. Exempla istorum casuum & aliorum plurium, in quibus fallit regula prædicta, notantur in glossa hujus capituli. Nota hic regulam generalẽ: Res inter alios acta aliis non nocet: fallit tñ in casibus hic contẽtis, scũ aliquis cui competit actio vel defensio, sustinet sequẽtẽ agere. Item cum quis passus est eũ experiri à quo causam habuit. ¶ *Glossa sequens habet duas partes, Prima repetit regulam tex. alleg. concer. enumerãs 7. casus exceptos. Secunda ibi, item fallit. prosequitur & exemplificat casus, quos hic ponit text & prin. ponit exempla in creditore, debitore, marito, vxore, & socero. ponit etiam de emphyteuta & emptore.*

a ¶ *Res inter alios.*] Hæc regula: res inter alios acta aliis nõ nocet, habetur C. res inter alios acta. l. 1. & in ipsa rubrica. 5. de fid. instru. inter dilectos. & 5. eod. cum super. & C. qui res iud. non no. l. 1. & 2. Hæc regula fallit in multis casibus, scilicet cum causæ sunt cõnexæ. 81. dist. tantis Daniel. & 3. q. 6. hæc quippe. & j. de accusa. ad petitionem. j. de purg. c. pen. in his enim res inter alios acta aliis nocet. Item in causa libertatis ff. de sta. ho. ingenuum. Item in causa filiationis. ff. de libe. agnos. l. 1. in fi. & l. 2. & 3. in prine. Item res inter alios acta aliis prodest, vt in querela inofficiosi testamenti. ff. de inoffi. testamen. Papinianus. §. meminisse. hæc res inter alios acta prodest fisco. Item in re indiuisibili. ff. si fer. ven. loci. §. si fundus. Item in re cõi cum pupillo. ff. quemad. ser. amit. si communẽ. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. ver. quandoque plures. & j. de app. c. pen. & in his tribus ꝓcordantiis res acta inter alios prodest alij. Et vbi res communis est cum fisco. C. de commu. re alie. l. 2. Item fallit in casibus his contentis, vbi præiudicatur alij per factum alterius. puta si actio vel defensio primo loco pertineat ad aliquẽ, & ipse scienter patiatur sequẽtem experiri de illa re, intelligitur iuri suo renunciasse: verbi gratia, si debitor passus est creditorem experiri de ꝓprietate pignoris, & succubuit, debitori obstabit res iudicata, si postea agere vellit: vel ecõuerso, si creditor passus fit de bitoré, vel si maritus patiatur experiri socerum vel vxorem de ꝓprietate rei in dotem acceptæ: vel si emptor patiatur venditorem experiri de proprietate rei venditæ à quo causam hẽt vel emphyteuta proprietarium. & hæc probatur ff. de re iudic. l. sæpe. vnde sumpta est hæc decret. & in eadẽ lege. vbi dicit, si creditor debet esse debitor secundum litteram 2 Pisanam: & secundum Pisanam litteram ponitur hoc exemplũ de debitore & creditore, & secundum hoc non corradicũt leges illæ. ff. de pignoribus. si superatus. & C. eod. tit. præses. illi legi sæpe. secundum aliam litteram signatur pro contrario. sed leges illæ intelligũtur quãdo debitor superatus est ignorate creditore. sic ergo ista regula est intelligenda, res inter alios acta non nocet aliis exemplum habes quando nõ nocet, in principio illius l. sæpe. quando nocet aliis, habes in eadẽ l. & hic. quandoque etiam ꝓdest: vt patet supra. Sed verbum istud, experiri, quo ad exẽpla de vxore & socero & venditore ponitur impropríe, scilicet pro defendere: sic ponitur. 5. de iudic. c. 1. quia illis non datur rei vendicatio. C. de rei vendic. doce ancillam. Hoc tñ eos qui dicunt, q̃ vxor constante matrimonio nõ est domina rei dotalis, vnde non competit ei rei vendicatio: vt in l. prædicta, doce. & q̃ experiri, ponatur ꝓ defendere, potest colligi p l. dicta, sæpe. versi. cur autem, &c. sic ergo econuerso defendere ponitur pro agere. C. de testi. l. 1. & ff. de alie. iud. mu. causa facta. l. pen. vel potest poni propríe: quia etsi agere non

Quibus casibus res inter alios acta, alii no ceat, vel ꝓfit.

2 Pisanam litteram vocat hic Bernard[a], quas nunc dicim[s], Pandectas Florentinas, quia tunc Pisis asseruabantur, inde fuit Florẽtiam transl. anno Dom. 1405. vt Taurellius, & annales Florentinorum testantur.

via, tenet sententia pro reo. fallit in quatuor casibus hic contentis & similibus. Si vero delegati discordãt, delegans est adeũdus: Si arbitri, neutra tenet.

CAP. XXVI.

DVobus † iudicibus, vt accepimus, diuersas sententias proferentibus [b]: si exiuri sdictione ordinaria processerunt tenet pro reo, non pro actore sententia: nisi in causa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, seu testamento pro ipso fuerit promulgata. Si vero ex delegata [b] potestate, vtraque pendet sentẽtia ex arbitrio delegantis. Quòd si ex compromisso, neutra debet habere vigorem.

† De materia, videlicet cũ plures iudices diuersas sententias proferunt, quæ arg. ꝙ res iudicata aliis non noceat, habes 5. de test. c. veniens 2.

Vobus iudicibus.] Tria sũt dicta, quę per se patent. Abbas.

CASVS. Ecce duos iudices in aliqua causa diuersas proferũt sententias: quæritur quæ illarum teneatur. distinguitur: si sunt ordinarij, tenet sententia pro reo, & non pro actore, nisi in causa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, seu testamento, pro ipso actore sententia lata fuerit. Si vero sint delegati, vtraque pendet sententia ex arbitrio delegãtis. Si vero sunt arbitri, neutra sẽtẽtia valet. Nota ꝙ fauorabiliora sunt iura ad absoluendũ q̃ ad condemnandum, nisi in quatuor casibus his contentis, scil. matrimonio, libertate, dote, & testamento.

¶ *Glo. seq. declarat decr. locum non habere in iis quæ discordant dispari numero, vel cum aliqui sunt absentes, & repetit tex.*

b ¶ *Diuersas sententias proferentibus.*] Hoc intellige cũ omnes sunt præsentes, alias vno absente alius sententiam ferre nõ posset, immo nulla est, si feratur. 5. de offic deleg. causam matrimonij. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. versic. item si pl ures. distinctio illa habetur in §. diffinitiua. super versic. item si plures. & in decret. prædicta, causam matrimonij. ponitur tota in decre. præsenti. si ergo plures sunt iudices, siue sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri, & omnes ꝑsentes sunt, tenet sẽtẽtia maioris partis. 65. distin. c. 1. & 2. ff. de re iudi. duo est tribus. & ff. de arbit. si in tres. & l. seq. & l. diem. §. si plures. fallit in casu vbi non valet sententia maioris partis. 5. de refeript. pastoralis. 1. respon. Item fallit in causa criminali episcopi secundum quosdam: quia non valet ibi sentẽtia, nisi oẽs concordent 6. q. 4. c. 1. & si quis eps criminaliter. Cum vero iudices æquali numero discordãt in sentẽtia, puta vnus ex vna parte, & alius ex alia, vel duo ex vna, & duo ex alia, locum habet decret. prælens. si ergo sint ordinarij, & prædicto modo discordant: tenet sententia pro reo, vt hic dicit: quia promptiora sunt iura ad absoluendum q̃ ad cõdemnandũ. 5. de prob. ex litteris. & 5. de fid. instr. inter dilectos. in fi. & ff. de act. & ob. Arrianus. nisi in quatuor casibus hic contentis. Primo fauore matrimonij. vt 33. q. 1. si quis acceperit. & j. de despon. impub. continebatur. De libertate autẽ habes in prædicta decr. ex litteris. circa finem. & ff. de re iudi. iter pares. De testamento habes. ff. de inoffi. test. si pars iudicantium. Alius casus de dote inducitur fauore dotis, vt hic dicit, quia mulieribus multum fauoris debetur in dotibus suis. j. de do. post dotem. nuper. rettit. nuper. j. 3 de pi. ex litteris. & sic isti quatuor casus propter fauorem excipiuntur.

ADDITIO. Vnde versus

Stat testamentum, libertas, coniugium, dos:
Si sint æquales qui producuntur vtrinque.

¶ *Glo. seq. querit diuersitatis rationem, & soluit.*

c ¶ *Ex delegata potestate.*] In delegata iurisdictiõe secus quàm in ordinaria: quia vtraque pendet à superiore. argu. ff. de re iud. duo in pa. 5. iudices. in compromisso vero neutra valet: vt ff. de ar. diem. 5. si de elect. in. plures. Sed quæ est ratio diuersitatis quare sententia ordinariorũ teneat, & non delegatorũ, sed pendet à superiore, & sententia arbitrorum nulla? Dicas ꝙ in ordinaria iurisdictiõe nõ est superior vt magis de quẽ recurratur 4 nisi lex mortua, & ideo lex voluit sine alio ferature remedio, ꝙ talis sententia teneret pro reo in fauoré ipsius. In delegatis potest haberi recursus ad delegantẽ, vt ipse approbet quã quæ naturaliter videritur comprobandam, & ideo remanet in pendenti. in sententia falsi, & arbitrorum non est quis superior, nec habet iurisdictionẽ à lege, & ideo nulla est.

† Aliàs gratuemad nos quæritimoniam, &c.

1 Et si erat prior capitulo. Ioa. An.

† Rauen.

2 Et infra de reser. tibi. de præben. si cleri. repellit. Abbas. Siculus. cus lib. 6. lo. And.

2 Cap. 2. eo. pilat. & post concil. par. 10. c. 2. integrã clausulã inuenies. c. 28. in 1. cõ pil. eod. tit.

3 Qui tradit ædesre timendo bis quas habet seruitutes, debet speciem seruitutis exprimere. Ioan. And.

4 Immo sẽper est recurre superiorem, nisi lex mortua. ff. de in. do. in ama biguis.

† Post contentium Lateranen. sub Alexandro iij. par. 10. c. 4. & c. tur, nam primo ponit querelam appellantiũ. Secundo dat iudices: ibi, *Super quibus.* Et propositione casus litteralis, aduerte. Nam iste Prior & clerici de qui bus in princ. litteræ, cõquerebantur de qua tuor grauaminibus eis illatis per istum archiepm post appellationẽ ad Papam interpositã: quorũ tria exprimũtur in littera: quartum erat in antiqua, & fuit causa breuitatishic decisũ: scilicet ꝙ cõtuleret ecclesias spectãtes ad collationẽ Prioris: & solũ huic decisse nũdetur. Ad alia vero in littera expressa nõ rñdetur hic. & ideo dicit Io. Andr. q̃ fuit hæc decre. male decisa, similis decisa habetur in c. veniens. de pscriptionibus. Sed dic excusando quãtum fieri potest compilatorem, q̃ ad alia hic expressa non fuit hic specifice inserta rñsio: q̃ a satis quid iuris erat habetur in suis titulis, puta in tit. de senten. excom. c. per tuas. de offi. deleg. c. cum cõtingat. cum si. Noluit aũt decidere ista grauamina, vt comprehenderemus totum factum sicut accidit. Voluit aũt breuitatis causa de cidere quartum grauamen, quia satis potest ex rñsione cõprehendinam ex rñsione satis cõprehenditur interrogatio, vt in c. inter dilectos. 5. cæterum. de fid. instr. Abbas. No. q̃ quicquid fit post legitimam appellationem, debet in irritum reuocari. Ité per negligentiam amittit quis ius suum, & illud transfertur ad superiorẽ. Ité legatus qui nõ est de latere dñi Papæ missus, nõ potest ꝙferre ecclesias vacantes, quarum ordinatio ꝓtinet ad inferiores ꝓlatos.

a ¶ *Grauem querimoniam.*] propter quam deberet deponi archiepiscopus, qui non detulit appellationi. 2. q. 6. decreto.

ADDITIO. Non est verum q̃ sit deponendus qui non defert appellationi. & c. decreto. nõ dicit hoc: quia illa crimina obiecta fuerunt propter quæ deponendus erat.

b ¶ *Post appellationem.*] quæ si legitima fuit, sententia suspensionis vel interdicti postea lata non tenuit. j. de senten. excom. per tuas.

c ¶ *Si eidem.*] si canonici appellant ante conditionem extantẽ, suspensa erit excommunicatio. j. eo. præterea.

d ¶ *Per idoneas.*] hoc solum sufficeret sine fama loci per duos vel per tres testes. 5. de testi. licet.

e ¶ *Famam.*] Fama per se non sufficit. 4. q. 2. c. si testes. §. item sæpe fit. sed cum aliis adminiculis, puta cum teste vno aut aliis legitimis. argu. 5. de proba. cum causam. & 5. de præsump. illud. & cap. 3. & 5. de testi. præterea.

f ¶ *Factas.*] post appellationem præmissam à Priore.

DE APPELLATIONIBVS, &c.

¶ *Quia si à sententia non appellatur, transit in rem iudicatam: & de hoc vidimus. 5. tit. prox. appellatio autem impedit effectum rei iudicate, ideo de illa videndum est. Vel continuatur clarius. Supra visum est de sententia & eius effectu. sed quia appellatio est remedium cõtra sententiã, merito subiicitur hæc rubri. Et quia secundum 10. An. appellatio, recusatio, & relatio æque cõueniunt in iurisdictione iudicis suspendenda: ne auctor habeteat materiam multiplicandi rubricas, annectit omnia ista tria simul. Abb. Siculus.*

De hac materia tractatur 2. q. 6. per totum.

TITVLVS XXVIII.

De † appellationibus, recusationibus, & relationibus.

¶ Alexan. iij. Exo. episcopo & decano Lugdoñ.

¶ *Collatio beneficii facta post appellationem, ex probabili, & verisimili causa interpositam, est ipso iure nulla.*

CAP. I.

† De hac materia videlicet quid nouissime sanxerit concilium Tridentinum sessio. 13. & sessio. 24. de refor. c. 1. & refor. c. 20. & alibi.

Dilecti.] Collatio beneficij post & ꝓtra appellationem legitimã facta non tenet. Communiter sic summatur, sed hæc summatio est nimis generalis. Diuidimus. cap. 1. & c. tur, nam primo ponit querelam appellantiũ. Secundo dat iudices: ibi, *Super quibus.* Et propositione casus litteralis, aduerte. Nam iste Prior & clerici de qui bus in princ. litteræ, cõquerebantur de qua tuor grauaminibus eis illatis per istum archiepm post appellationẽ ad Papam interpositã: quorũ tria exprimũtur in littera: quartum erat in antiqua, & fuit causa breuitatishic decisũ: scilicet ꝙ cõtuleret ecclesias spectãtes ad collationẽ Prioris: & solũ huic decisse nũdetur. Ad alia vero in littera expressa nõ rñdetur hic. & ideo dicit Io. Andr. q̃ fuit hæc decre. male decisa, similis decisa habetur in c. veniens. de pscriptionibus. Sed dic excusando quãtum fieri potest compilatorem, q̃ ad alia hic expressa non fuit hic specifice inserta rñsio: q̃ a satis quid iuris erat habetur in suis titulis, puta in tit. de senten. excom. c. per tuas. de offi. deleg. c. cum cõtingat. cum si. Noluit aũt decidere ista grauamina, vt comprehenderemus totum factum sicut accidit. Voluit aũt breuitatis causa de cidere quartum grauamen, quia satis potest ex rñsione cõprehendinam ex rñsione satis cõprehenditur interrogatio, vt in c. inter dilectos. 5. cæterum. de fid. instr. Abbas. No. q̃ quicquid fit post legitimam appellationem, debet in irritum reuocari. Ité per negligentiam amittit quis ius suum, & illud transfertur ad superiorẽ. Ité legatus qui nõ est de latere dñi Papæ missus, nõ potest ꝙferre ecclesias vacantes, quarum ordinatio ꝓtinet ad inferiores ꝓlatos.

a ¶ *Grauem querimoniam.*] propter quam deberet deponi archiepiscopus, qui non detulit appellationi. 2. q. 6. decreto.

ADDITIO. Non est verum q̃ sit deponendus qui non defert appellationi. & c. decreto. nõ dicit hoc: quia illa crimina obiecta fuerunt propter quæ deponendus erat.

b ¶ *Post appellationem.*] quæ si legitima fuit, sententia suspensionis vel interdicti postea lata non tenuit. j. de senten. excom. per tuas.

c ¶ *Si eidem.*] si canonici appellant ante conditionem extantẽ, suspensa erit excommunicatio. j. eo. præterea.

d ¶ *Per idoneas.*] hoc solum sufficeret sine fama loci per duos vel per tres testes. 5. de testi. licet.

e ¶ *Famam.*] Fama per se non sufficit. 4. q. 2. c. si testes. §. item sæpe fit. sed cum aliis adminiculis, puta cum teste vno aut aliis legitimis. argu. 5. de proba. cum causam. & 5. de præsump. illud. & cap. 3. & 5. de testi. præterea.

f ¶ *Factas.*] post appellationem præmissam à Priore.

¶ Idem archiepiscopo Remeñ. †.

¶ *Appellatio generalis respectu causæ non valet.*

CAP. II.

INter † cætera: & infra. ¶ Super eo quòd abbas sancti Apolinaris in clausto à te appellationem [h] interposuit generalem super omni causa quæ aduersus cum aliquo tempore posset moueri, ipsum exinde rederaguimus †, nec huiusmodi appellationem duximus admittendam.

¶ Idem abbati sancti Petri.

¶ *A correctione legitima non appellatur, nisi modus excedatur. h. d. inspecta mente litteræ.*

CAP. III.

AD † nostram, & infra. ¶ Quia vero remediũ appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à religionis & ordinis obseruantia exorbitanti, debeat in sua nequitia [i] patrocinium exhibere: Mandamus, quatenus si quãdo quilibet sub ditorum tuorum, ad remediũ appellationis conuoluerit, nõ ideo minus [k] eũ iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula continetur, & institutionẽ ordinis corrigas † & castiges.

¶ Idem Norniceñ. episcopo.

¶ *Si appellans infra terminum à iudice à quo appellauit, vel à seipso statutum appellationem non prosequitur, sententiæ vel iudicio illius stare compellitur.*

AD *nostram.*] A correctione non appellatur. Primo præmittit causam mandati. Secundo mandatum: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Abbas sancti Petri quæsiuit à Papa an cederet deferre appellationibus monachorum suorum à correctiõe interpositis? Respondet Papa ꝙ appellatio non est inuenta vt alicui præstaret patrocinium in sua nequitia existenti: quare mãdat eidem, quatenus nõ obstante appellatione subditorũ suorum corrigat eos secundum regulam & institutionem ordinis sui. Nota quòd appellatio non defendit aliquem in dilecto. Item à correctione nõ admittitur appellatio.

i ¶ *In sua nequitia.*] Appellatio enim non est inuenta vt fit iniquitatis vinculum, sed oppressorum leuamen. j. eod. cum speciali. §. porro. & ff. de mino. præfecti prætorio. & sic iuramentum nõ est iniquitatis vinculum. 5. de iureiu. quanto. & 22. q. 4. inter cætera. Item nota ꝙ vtendum est aliquo ad eum vsum ad quem istud fuit institutum 4. 22. q. 2. is autem. & 45. dist. licet 2. & 5. de transla. inter corporalia. & j. eo. suggestum. in fin.

k ¶ *Minus.*] A correctione enim non appellatur. j. eod. reprehensibilis. & c. cum speciali. in fin. & 5. de offic. ordin. licet. nisi excedat modum in corrigendo. j. eodem. de priore. & 5. de offic. deleg. sup quæstionum. §. nos autem. sicut appellatur ab executore cum modum excedit 5. de re iud. quo ad consultationem. in fin. à quo aliàs appellari non potest. j. eod. nouit. & 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorum. ver. ab executore. & ideo nõ admittitur appellatio à correctione: quia fit ad pœnitentiam, & extra formam iudicij. arg. 27. q. 1. si homo. 45 dist. cum beatus. nec admittitur recusatio. j. eod. cum speciali. in fine. & hæc locum habent in omnibus regularibus: vt in constit. cum speciali. in fine.

1 Et si erat prior capitulo. Ioa. An.

† Rauen.

2 Et infra de reser. tibi. de præben. si cleri. repellit. Abbas. Siculus. cus lib. 6. lo. And.

2 Cap. 2. eo. pilat. & post concil. par. 10. c. 2. integrã clausulã inuenies. c. 28. in 1. cõ pil. eod. tit.

3 Qui tradit ædesre timendo bis quas habet seruitutes, debet speciem seruitutis exprimere. Ioan. And.

4 Immo sẽper est recurre superiorem, nisi lex mortua. ff. de in. do. in ama biguis.

† Post contentium Lateranen. sub Alexandro iij. par. 10. c. 4. & c. tur, nam primo ponit querelam appellantiũ. Secundo dat iudices: ibi, *Super quibus.* Et propositione casus litteralis, aduerte. Nam iste Prior & clerici de qui bus in princ. litteræ, cõquerebantur de qua tuor grauaminibus eis illatis per istum archiepm post appellationẽ ad Papam interpositã: quorũ tria exprimũtur in littera: quartum erat in antiqua, & fuit causa breuitatishic decisũ: scilicet ꝙ cõtuleret ecclesias spectãtes ad collationẽ Prioris: & solũ huic decisse nũdetur. Ad alia vero in littera expressa nõ rñdetur hic. & ideo dicit Io. Andr. q̃ fuit hæc decre. male decisa, similis decisa habetur in c. veniens. de pscriptionibus. Sed dic excusando quãtum fieri potest compilatorem, q̃ ad alia hic expressa non fuit hic specifice inserta rñsio: q̃ a satis quid iuris erat habetur in suis titulis, puta in tit. de senten. excom. c. per tuas. de offi. deleg. c. cum cõtingat. cum si. Noluit aũt decidere ista grauamina, vt comprehenderemus totum factum sicut accidit. Voluit aũt breuitatis causa de cidere quartum grauamen, quia satis potest ex rñsione cõprehendinam ex rñsione satis cõprehenditur interrogatio, vt in c. inter dilectos. 5. cæterum. de fid. instr. Abbas. No. q̃ quicquid fit post legitimam appellationem, debet in irritum reuocari. Ité per negligentiam amittit quis ius suum, & illud transfertur ad superiorẽ. Ité legatus qui nõ est de latere dñi Papæ missus, nõ potest ꝙferre ecclesias vacantes, quarum ordinatio ꝓtinet ad inferiores ꝓlatos.

a ¶ *Grauem querimoniam.*] propter quam deberet deponi archiepiscopus, qui non detulit appellationi. 2. q. 6. decreto.

ADDITIO. Non est verum q̃ sit deponendus qui non defert appellationi. & c. decreto. nõ dicit hoc: quia illa crimina obiecta fuerunt propter quæ deponendus erat.

b ¶ *Post appellationem.*] quæ si legitima fuit, sententia suspensionis vel interdicti postea lata non tenuit. j. de senten. excom. per tuas.

c ¶ *Si eidem.*] si canonici appellant ante conditionem extantẽ, suspensa erit excommunicatio. j. eo. præterea.

d ¶ *Per idoneas.*] hoc solum sufficeret sine fama loci per duos vel per tres testes. 5. de testi. licet.

e ¶ *Famam.*] Fama per se non sufficit. 4. q. 2. c. si testes. §. item sæpe fit. sed cum aliis adminiculis, puta cum teste vno aut aliis legitimis. argu. 5. de proba. cum causam. & 5. de præsump. illud. & cap. 3. & 5. de testi. præterea.

f ¶ *Factas.*] post appellationem præmissam à Priore.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PErſonas.] Poteſt appellans ſuæ appellatiói terminum breuioré termino iuris ſtatuere,eo aũt nimis ,plixũ ſtatuente vel nullũ, poteſt iudex ſtatuere competentẽ,infra quem ſi nõ ſatisfaciat termino,deſerta eſt appellatio.h.d.cum prin.c.ſeq.Diuiditur in duas partes,prout duo ſunt dicta.Secunda:ibi,*Si autem*.Abbas.

† Cap 4. eo. tit. in 1. compar. 1. & poſt concil. par. 10. c. 3.

CASVS. Aliquis appellauit , appellationi ſuæ nimis ,plixum terminũ ſtatuit.iudex debet ei aſsignare terminum infra quem ſedem Apoſt.conueniẽter poſ

† Si aliquis.

ſit adire:& ſi ad terminum illũ appellationẽ ſuam nõ fuerit ,ſecutus , ex tunc compellit appellãtẽ ſtare iudicio ſuo ſup iis quæ in quæ ſtione vertunẽ:& ſi cõpetẽtem terminum ſibi ,ſixit , & appellationẽ ad illũ nõ fuerit ,ſecutus,ſimili modo ,opellat eũdem. Nota ,q aliquis poteſt ſibi ,ſigere terminum ad appellationem ,ſequendam:& ſi nimis ,plixum ,ſixerit, iudex debet terminum competentem ,ſigere. Item ſi appellans non ,ſequit appellationẽ ſuam in termino ſibi ,ſixo:ei renunciare intelligitur. Et ſic eſt arg. ,q tacite renũciat quis appellationi ſuæ.

a ¶ *Præfixerit.*] Et ſic appellans poteſt ſibi ſtatuere terminum ad appellationem proſequendam.iudex eodem modo.j.eo.oblatæ.& j.cap.prox. & c. ad hæc.& c.peruenit 1.

1 De hoc 2. q. 6. appellatione. Ioan. And.

¶ *Glo.ſeq.tractare de triplici termino appella.*

b ¶ *Tu es diem.*]Hic ſtatuitur dies ad præſentandum ſe iudici.j.c. ſeq.ũq; ſtatuitur ad iter arripiendum 1.j.c.puenit 2. & 3.c.prox. cum cauſa 2. ,ũque ſtatuitur terminus à lege annus,vel ex iuſta cauſa biennium.j.c.proxi.Terminum vero ſtatutum à parte vel à iudice neutra pars poteſt ,puenire.j.eod.ſæpe.& c.oblatæ.Terminum à lege poteſt vtraq; pars prçuenire,dũ tamen appellatus doloſe non prævenìat appellãtem:vt j.eo. oblatæ.& de termino dato à lege poteſt intelligi.j.eo.ex inſinuatione.vt dixit Ioan.quod non eſt verum,vt ibi dicitur.

a Et infra. de elect. c 1. & c. ꝓpientes de offi. ord. quãuis. lib. 6. Ioan. And.

c ¶ *Extunc.*]poſt terminũ elapſum:& ,pcedere poteſt ac ſi perem ptorie vocat⁹ non veniſſet 3. j.eo.ſæpe.& j.c.ꝓfuit nos.i fi.Ber.

3 Hoſtien. dicit extũc. i.ex quo eſt tum eſt ,p contempſe rit: quia tan rum fluxit de tempore ,p impoſſibile apparet illum ad tẽpus perue nire poſſe. argu. ff. de audietur appellans. verb. obligẽ. ſtipula &. continuus. Tu die contra vt dicam j.eo. repre. henſibilis. Ioan. Aud.

Cvm ſit Romana.] Diuidit in tres partes.In prima ponit terminum appellationis proſequendæ.In ſecũda pœnam nõ proſequẽtis:ibi,*Intra quod*.In tertia proſequitur an de crimine delatus appellet,ibi,*Præterea*. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis appellauit ante ſniam vel poſt: quæritur quãtũ tẽpus dandum ſit ei ad appellationem ,ſequendã.Rñdet Papa ,q ſi ante ſniam vel poſt fuit appellatũ,hmõi appellationibus indulgetur annus: & ſi iuſta cauſa interuenerit:indulgetur biennium: niſi iudex à quo appellatur, breuius tẽpus duxerit ſtatuendũ ſm locorum diſtãtiam,& ,ſonarum & negotij qualitatem,Et ſi infra tẽpus per illud tempus appellationẽ nõ fuerit ,ſecutus,tenebit ſnia ſi poſt ſniam diffinitiuam fuit appellatũ:nec amplius ſup eodẽ negotio pellare ,mittunt,& tales nõ ſolent ,prie dici appellationes,ſed prouocationes ad cauſam:Si vero ante ſniam & poſt liteſ cõteſt. appellauerit,co,mpelli debet illius ſtare iudicio ad quem appellauit,alternatiue, ſcilicet , vt appellationẽ ,ſequaſ,aut iudicio ſuo ſiſtet:Si vero ille q appellat fuerit raptor,vel alienæ rei violẽtus detẽtor, tales admittanſ appellantes,niſi fuerit notorius raptor,vel fornicator exiſtat,ſicut ille qué Apoſtolus abſentẽ & irrequiſitũ excõicauit. Nota ,q appellanti daſ annus ad proſequendã appellationem ſuã: & ex iuſta cauſa biẽnium.Item iudex annum illum poteſt abbreuiare. Item qui non proſequitur appellationem infra debitum tempus rata manet ſententia.Item in notorio crimine non auditur appellans.

d ¶ *Indulgetur.*]2. q. 6. ei qui appellat.& C.de temp.ap.Auth.ei. qui appellat.& ſi iuſta cauſa interuenerit, biennio indulgetur, vt ibi dicitur.alias non daretur. eo, conſtitutus.immo & triennium datur.j.eod.ex ratione.

e ¶ *Diſtantiam.*]Oſa iſta ſunt ꝑſideranda ad moderãdum tẽpus.ſ. locorum diſtantia.63.diſt.cum longe.& 13. q. 2. vbicunq;. & qualitas ,ſonarum, & negotij.ff.de dam.infect.g bona.§.vlt.& l.ſeq. & l.ſi finita.§ 3.& ff.de iudic.l.nonnumquam.& ff.de re iud.l.2.

¶ *Gl.ſeq.alle.tria iura.in cõtrarium alle.alia tria:& iterum per alia tria coaduuuat primam partem, & ſoluit diſtinguendo.demum quærit, ponit op.& ſoluit.*

f ¶ *Recíſius tẽpus.*]Arg. ꝙ iudex poteſt abbreuiare inducias datas à lege.ſic ff.de re iud. l. 2. & eo. oblatę. & 3. eod. tit.,pxi.qđ ad conſultationem.Ar. ,otra.ꝙ non poſſit.28.diſt.de his. & ff.de re iud.l.4.§.ſi quis condemnatus. & 3.q.3. de induciis.immo arbitria iudicis iſta videnſ committi. arg. 5. q. 3. ſi ægrotans.3. q. 2. ſi epſs. ff.de iud.nonnunq̃.Sol. induciæ quæ dantur à lege vel canone,ſeruan dæ ſunt,niſi iuſta cauſa interuenerit quare ſint abbreuiandæ : & tunc cõmittitur arbitrio iudicis:vt hic.& ff.de verbo.oblig. continuus.§. 2. & magis hoc poteſt officio iudicis diſcerni q̃ aliqua locutione exprimi.ff. de ſolu.ratum. & ff. rem ra. hab. quo enim. §. Iulianus. & j. de do.Apoſtolicæ.& ita ex cauſa hoc faciẽdum eſt 3.tit.proxi. qđ ad conſultationem.& ff.de re iud.l 2. & 3.de dila.c.1. Quædam tñ induciæ ſunt ſtatutæ in iure , quæ diminui ſiue murari non poſſunt,nec augeri:vt eſt tempus decem dierum datum ad appellandum.Item etiam tempus infra qđ petit debet in integrũ reſtitutio,& etiam terminari, ſcilicet quatuor annorum 4 vt ſecũda q. 6.anteriorum.& C.de tempo.in integ.reſti.l. vlt. De hac materia dictum eſt 3,de dila.præterea. Sed nunquid eſt illud ita intelligẽdum ſimpliciter vt iudex poſsit diminuere de anno appellatiõis, vt appellans teneatur cauſam appellationis finire infra minus tẽpus anno vel biennio?Quidam dicũt,ꝙ bene poteſt iudex imponere hanc neceſsitatẽ appellanti,vt ipſe debeat finire cauſam appellationis q̃tum eſt in ſe:ſed ſi remaneret ꝑ iudicem vel ꝑ aliam iuſtam cauſam,non eſt ei imputandum.j.eo.ex inſinuatione.& 2. q.6. anteriorum.§.ad hoc.& ſic intelligũt qđ dicit,niſi iudex forte recíſius tempus fuerit moderatus infra qđ finiat cauſam ſuam. Verius dicas,ꝙ iudex nõ poteſt iſtud tempus abbreuiare quantũ ad hoc,vt appellans teneatur cauſam finire infra tempus ſtatutũ à iudice , immo annum integrum habebit,vel biennium ex iuſta cauſa.ad finiendum cauſam,quo elapſo rata manebit ſnia,vt hic dicit.& C.de tempo.appe .l.vlt.ſed pro tanto dr iudex poſſe recíſius tempus moderari:quia iudex poſſet compellere appellantem ſiue terminum ſtatuere illi,vt ſe repræſenteret in termino illo coram ſuperiore ad quem appellauit,vel iter arripiat ad proſequẽdã appellationem coram illo ad quem appellauit:quod ſi non fecerit,ſi lata eſt ſnia,poteſt illam mãdare executioni:quia ſtatim tenet ac ſi appellatum nõ fuiſſet,ſed ſi appellauerit ante ſniam poſtea tũc procedat in cauſa: q̃a terminus talis tũc obtinet vicẽ pemptorij. j.eo.ſæpe.& 3.tit.proxi.cũ cauſa.& 3.c.prox.& quãtũ ad hoc ſolũ põt iudex recíſius tẽpus moderari.ſi vero nullũ terminũ ſtatuit appellãti:tunc habet annũ à lege,& iudex tunc ꝑ totũ annũ non poteſt procedere ad exequẽdã ſniam:vel ſup principali anno elapſo poteſt,ſm ꝙ poteſt cum terminus ſtatuitur:& hoc ſatis colligitur.j. c.reprehenſibilis.§.1.& c.conſuluit 1.in fi.& hoc ſtatuitur ꝓp malitiam, appellantium, qui malitioſe appellant cauſa impediendi executionem vel proceſſum iudicis,& ꝑ hoc ei conſulit tur contra quem appellatur

g ¶ *Si vero à grauamine.*] Si ante litem conteſtatam à grauamine quis appellat,tũc ſi ſtatuto termino nõ proſequatur appellationem, iterum poteſt appellare.& ſic intellige illã decre. j.eo. ſua.& c.directe.Si vero poſt litem conteſtatam appellet, & infra terminum non eſt proſecutus,non auditur appellans:quia iã fuit contumax.2.q.6.c.ei qui §.ſunt quorum.

h ¶ *A grauamine.*] cauſa grauaminis,ꝓbabilis allegata , quæ ſi ꝓbata eſſet,reputaretur legitima,aliàs nõ auditur. j.eo.vt debitus.

a ¶ *Ante*

a ¶ *Ante litis.*]hoc poteſt intelligi eũ appellatur ſuper áliqua exceptione dilatoria coram iudice.j.eo.ex parte.& etiam poſt.j.eo. ſuper eo.& 2.q.6.non ita.ſecus ſecundum leges:vt ibi.

b ¶ *Paſſim.*]i.qñcunq; etiam grauamine non expreſſo:& ſunt illi canones.2.q.6.ad Romanam.& c.ſeq.ſi quis placuit.& 3.vt lit.non conteſt.accedens 1.hodie neceſſe eſt allegare cauſam ꝓbabilem,quæ ſi eſſet,&c.quæcunque ſit cauſa.j.eod. vt debitus. & c. cum ſpeciali. §.porro.

¶ *Glo.ſeq.ponit duas lecturas eius quod hic de prouocatione dicitur.*

c ¶ *Nec ſolent.*]Proprie ſumpto vocabulo 1.qa appellatio non fit niſi à iudice.3.de offi. deleg. qua.pau.fe. dic. & l. fi. ſup quæſtionum.§.nos aũt.vel prout dr appellatio cõtinet querelam iniquæ ſententiæ. ff.de mino.ꝑfecti ꝓtorio. loquitur ergo de appellationibus , quas aliqui qñq; faciunt cũ dicũt, ego appello te ad curiã vel venias ad iudicem, vt faciat mihi iuſtitiã. ſed illẽ nõ tenetur ire: ſicut denũciatio facta ipſi dño in foro non tenet,ſed in ſe ipſa debet fieri.ff.de no.ope. nun. l. de pupillo. §. ſi quis forte.Vel dicas ꝙ loquitur de appellationibus quæ fiũt extra iudiciũ ab aduerſario:ne faciat aliquid in ꝓiudiciũ appellatis,ſup eo ꝓ quo appellat,& tales appellationes quaſi prouocationes ſunt ad cauſam: & talibus appellationi bus eſt deferendum. j. eo.bonæ.& tales appellationes faciunt clerici frequẽter inter ſe,& in electionibus & ꝓ aliis negotiis eccleſiæ.3. de elect. conſideranduimus.

1 Concor. l. 1. cum glo. & doct.ff. ſi qua.pau. fe. dic. & l. fi. C. de ord. cog.

† Cap. 6. eo. tit. in 1. com pilat. & poſt concil. Late ſub Alexan. iij. 10. c. 15. Vide decr. ſeq. Rotæ ſno. Ancl. item fiab excõi. ſentiæ tit. de appellat. & c. bonæ.& c. auditis. j. de iis quæ ſi. a ma. par. ca. c. 1.

¶ *Ante ſententiam.*]Poſt litis ingreſſum,vt differat à ꝓcẽdẽti.ver.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

¶ *Cogitur.*]Sed non videtur ꝙ ſit compellendus 2. C. de appel. cos.i fi.vbi dr,ꝙ nemo compellitur profequi appellationẽ, immo poteſt pœnitere.2.q.6.c.ei qui.§.ſi quis libellos.ſed debet cõpelli alternatiue.j.eo.conſuluit 1.& c.ſæpe.

f ꝙ *Audiri.*]j.eod.peruenit.

g ¶ *Manifeſtus.*]i.notorius.j.eod.peruenit ad nos.in notoriis enim non admittitur appellatio:vt ibi.

¶ *Glo.ſeq.arg.alleg.contrarium,& tripliciter ſoluit.*

h ¶ *Irrequiſitum.*]Arg.ꝙ in notoriis non eſt aliquis vocandus in ius 3.arg.2.q.1.d. manifeſta.11.q.1.ſtatuimus.Arg.contra.12.q.2 indicitur.j. ꝙ gne.& nemo eſt excõmunicãdus,niſi legitima admonitione præmiſſa.j.de ſenten.excom.ſacro.Dic ꝙ nõ fuit requiſitus ꝑ edictũ peremptorium ad iudicium:admonuit tñ eum ad pœnitentiam : & quia crimen notoriũ erat,non vocauit eum:quia nec expediebat ex quo nolebat ſe corrigere,vel irrequiſitum illa vice,vel requiſitum.

1 ad Cor. cap. 1.

2 Hæc glor. ſ. reſpicit. 3 Irrequiſitum ad h ¶ eius ſ. ſequitur.j. ꝙ gne.& nemo eſt excõmunicãdus,niſi legitima admonitione præmiſſa.j.de ſenten.excom.ſacro.Dic ꝙ nõ fuit requiſitus ꝑ edictũ peremptorium ad iudicium:admonuit tñ eum ad pœnitentiam : & quia crimen notoriũ erat,non vocauit eum:quia nec expediebat ex quo nolebat ſe corrigere,vel irrequiſitum illa vice,vel requiſitum.

† Cap. 6. eo. tit. in 1. com pilat. & poſt concil. par. 10. c. 7.

Idem ſi fuit contumax in appellatione ꝓſequenda quia ſicut tũc non appellat , ſic nec recuſat. 3.c.prox. j. eo. ſuper e. 2. ſecũdum Tanc. Vinc. & Inno. Io. And.

4 Goff. dicit idem ſemeſtri. ad reſtituendum ad priſtinũ ſtatum ad cõſeruandum ſe in poſſeſſione. ſ. de negotio pendente. ſ. de iudicio. ſ. de cauſa. ſ. de iure. ſ. de ſententia. ſ. de ordine iudicij. ſ. de ſententia. ſ. de iudicio. ſ. de cauſa. ſ. de iure

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Nostræ temporali.*]vt ℨ.de itin reiu.venientes. & ℨ.de fid. instru. cum Ioannes.

b ¶*Credimus.*]Et ita patet,q̃ iurisdictio tpalis nõ pertinet ad ecclesiam,nec de ea debet se intromittere in piudiciũ iudicis secularis.ℨ.de iudi.nouit.in prin. & ℨ.q. fi.sint legi.lator.& ℨ.de priuile.cap.2.nisi cum vacat imperiũ. ℨ. de foro cõpe. licet 1. cõ enim p̃p defectum iudicis secularis bene appellabitur ad Papam, arg. 32. q. 5. c. Ioannes. de fide instru.& glos. ibi necesse. de donat inter virum & vxor.

† Vide Hostiensem in administratores. & ℨ. de foro compe.ex tenore,Bernard.

EX ratione.]Etiã post biennium auditur appellãs, qui prius appellationem ꝓsequi nõ potuit. h. d. Primo ponit dictũ, cuius rationem interserit. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã clerici appellauerũt à sententia ꝓra eos lata: quã ex iusta causa infra biẽniũ nõ fuerant ꝓsecuti:petebãt à Papa,q̃ ad huc admitterentur ad prosequẽdam appellationem,cum infra bienium eã nõ potuerint prosequi:mandat Papa iudicibus, quatenus, si cõstiterit eos p̃p impotentiam prosecutionẽ appellationis omisisse, nõ vult Papa, q̃ ꝓpter hoc eis debeat præiudicium generari. Not. q̃ impotentia excusat ita, q̃ etiam post biẽnium admittitur quis ad prosequendam appellationem: & sic nota.q̃ si p me non stat, mihi non imputatur.

¶*Glo.seq.reci. per duas q.de qua impotentia hoc intelligatur, & an ipso iure: vel p beneficiũ restitutionis sucurratur isti.circa primam tractat quadruplicem impotentiam, scilicet prouenientem ex parte appellantis,ex parte iudicis ad quem ex consensu appellati,& ex facto tertij.Circa secundum ponit 2.opi.& alteram approbat.*

c ¶*Impotentiam*]Hæc impotentia pluribus modis potest intelligi:vt per propriã impotentiã, quia fuerunt impediti iusta de causa,vel p̃ iudicem stetit:vnde non imputatur ei.2.q.6.anteriorum.

§.ad hoc 1. §.biduum.& §.si forte.& ℨ.eod.ex insinuatione. idem effet etiã si in medio tpe arbitros elegerunt partes.C.de temp.ap. Authen.si tũ 2. & in his casibus seruatur appellãs illæsus ipso iure,nec curritre tẽpus,nec indiget restitutiõe. Si vero dolo alicuius priuati circunuentus appellat,& appellationẽ nõ fuit ꝓsecutus: tũc currũt tpa appellatiõis,sed habet recursum ꝓtra dolosum ad interesse.ff.de dolo.arbitrio.§.dolo cui?.q̃ si soluẽdo nõ fuit,restituitur appellans ad prosecutionem suæ appelationis.ff.de eo per quem fac.erit.l.ex hoc electo.ff.de dolo.& eleganter.§.si dolo.

Dicunt tũ quidam,q̃ isti adiuti fuerũt beneficio restitutionis: qa illud biẽnium cuilibet currit etiam impedito agere,si nõ poterit habere copiã iudicis:vel quia noluit procedere,vel qa nõ potuit facere, q̃ compelleretur iudex.C.de tempo.appel.l.vlt.§.vlt.Sed hoc ex littera non colligitur,vt hic:& hoc nõ stetit p negligentiã iudicis,sed ex propria impotentia vnde nõ habet hic locũ lex illa.C.de tempo.ap.l.vlt.& ita no.hic illud generale,q̃ si per me nõ stat,mihi non imputatur.& ipso iure isti seruantur illæsi.

1 Per quem §. & per.ca fiue 33 q.2. per decr.ac cedens 1.vt lite.non cõtest & perist am d xit 1. de Deo. lib. 1. q. 21. fa talia non currere. qñ via ita sunt clausæ, q̃ sine pericu locuria non potest adiri Io.And.

† Cap.8.eo. tit.in 1. cõpil.

Vide Ioannem de Anania cõsil. 1. Angelum consil. 39. Oldradum consil. 60.& Lapũ allegatione. 307.

† generari.

† vigoriẽ.

MEminimus.] CASVS.Aliqua causa cõmissa est alicui:iudex citat reum, ille statim mittit nuncium ad Papam pro causa illa:ille venit allegãs, q̃ nuncium suum p̃p causam illam nisit ad Papam: quæritur an debeat in causa procedere vel nõ?Rñdet Paplas Auth. 1 ibi scri. ſi,Io. And. pa,q̃ ppea non dimittat quo minus procedat in causa ℨm formã iuris.Si vero ante citationẽ iter arripuit,tunc iudex procedere nõ debet:hoc vltimum non tenet.ℨ.eodem,vt debitus.Not.q̃ p citationem perpetuatur iurisdictio.Itẽ facto quis dicitur appellare,

¶*A ciuili iudice,qui non est de temporali iurisdictione ecclesiæ,nonappellatur ad Papam.h.d.vsque ad finem.*

¶Deniqueꝫ quod quæris,si à ciuili iudice ante iudicium, vel post, ad nostram audientiam fuerit appellatum,an huiusmodi appellatio teneat: tenet quidem in his qui sunt nostræ [a] temporali iurisdictioni subiecti:in aliis vero,& si de consuetudine ecclesiæ teneat, secundum iuris rigorem credimus [b] non tenere.

¶Idem Plebano & clericis sancti Nazarij de Albia †.

¶*Lapsus biennij non præiudicat appellanti, quominus ex causa legitima audiatur, saltem per beneficium restitutionis in integrum.hoc dicit secundum vberiorem intellectum.*

CAP. VIII.

EX † ratione:& infra. ¶Verũ si appellationem biennio elapso interpositam à sententia contra vos prolata,prosecuti non estis: dummodo prosecutionem ipsius, per impotentiã [c] vos constiterit omisisse, nolumus quòd iustitiæ vestræ debeat præiudicium generare †.

¶Idem Vigoriẽn.† episcopo.

¶*Si reus post citationem vel notitiam litterarum iuit ad curiam, delegatus in causa procedet , aliàs non. hoc. dicit. cum cap.suggestum.infra eodem.*

CAP. IX.

MEminimus †: & infra.

¶Cæterum cum aliquã causam contingittibi appellationi remota c ommitti:& aduersa pars post citationem [d] iter arripuerit ad sedem Apostolicam veniendi, nõ minus poteris in negotio secundum iuris formam procedere. Quòd si ante [e] citationem iter arripuerit, non est aliquatenus procedendum.

¶Idem.

¶*Supersedetur propter articulum in quo appellatum est,etiam super principali causa, si sine illo articulo expediri non potest. h.d.inhærendo litteræ.*

CAP. X.

SVper † eo quod solicitudo tua quæsiuit,prudentiæ tuæ duximus respondendum,quòd si de aliqua exceptione quæstio oriatur, & exinde appellationem [f] fieri contingat,eidem exceptioni erit merito supersedendum:& si principalis [g] causa sine illa [h] terminari [i] non poterit, ei nihilominus supersedeatur.

¶*Non obstante appellationem ex falsa causa interposita, potest iudex ad vlteriora procedere.hoc dicit.*

SVper eo.]Duo sunt dicta.Secundum:ibi,*Si autem*.Abbas Siculꝰ. CASVS.Causa commissa est alicui:reus aliquam exceptionẽ obiicit in causa illa, p̃p quam exceptionem appellatur, quæritur vtrũ iudex ea nõ obstante posit in principali procedere?Rñdet, q̃ si causa principalis sine illa terminari nõ possit,supersedere debet iudex in principali quæstione. In fine ponitur alia dubitatio. Ecce lite cõtestata opponit reus,q̃ per falsi suggestionem litteræ sint impetratæ: quæritur an hæc exceptio sit admittẽda?Rñdet Papa q̃ propter hoc non est differenda sentẽtia.Nota q̃ licet appellatio sit remota in principali, appellatur super incidẽti quæstiõe, Item si principalis quæstio sit talis,q̃ non possit decidi sine incidẽti,iudex supersedebit vtrique.Itẽ exceptio de falsi suggestione post lit.contest.non valet.

¶*Glo.seq.dicit.ante litem contestatam,& post.&c.*

f ¶*Appellationem fieri.*] Hoc potest habere locum tam ante litem cõtest. q̃ postea:vt si ante litem cõtest.obiiciatur aliqua exceptio rationabilis,quæ si esset probata deberet legitima reputari,&c.& iudex eam admittere nolit,si p̃p hoc appelletur:iudex vel nõ debet procecere,vel remouere grauamen.ℨ.eod.vt debitus.& c.cum cessante : aliàs reuocabitur totũ quod fecerit.De hoc habes multa exempla. ℨ. eod. ex parte. & c.significauit.& c.significantibus. vbi infinita exempla inuenies super hoc post litem contest.& eodem modo pone exemplum.ℨ.de ordi.cog.cap.1.

g ¶*Et si principalis causa.*]Et ita non proceditur super principali, & in præiudicialibus exceptionibus hoc habet locum, plura exempla puniuntur.3.q.11.c.non est.§.aliquando.

h ¶*Sine illa.*]puta pactum de non petendo, præscriptio,& consimiles.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

i ¶*Terminari.*] Ergo vĩ,q̃ si Principalis causa posit expediri sine illa,q̃ nõ obstante illa appellatiõe procedere posit in principali.

& ita vĩ q̃ teneor litigare sub illo, qui etiam me grauauit, à quo appellaui iusta de causa,contra illud. ℨ. eod. ad hoc. & ℨ. eodem, proposuit.Satis crederem,q̃ vacat hic arg.a contrario sensu : quia cum iam certa ratione me grauauit, quomodo poterit procedere postea me inuito?non videtur.3.q.5.quod suspecti.

¶*Glo.seq.ponit duas lecturas.*

¶ Vide l. 1. ſi.vteriſ. cõ hoc C. de ſiuſtru

a ¶*De falsi suggestione.*] Hoc intelligunt quidã cum probare nolebat, sed allegabat tantũ, & ideo non valet appellatio.Vel dicas,q̃ hæc exceptio de falsi etiã suggestione non est admittenda post litẽ contest. cum sit dilatoria, & sic erat lis contest.quia sola sententia erat ferenda.vnde non debet differri sententia propter talem appellationẽ interpositã occaſione exceptionis, quæ ab initio fuerat proponẽda. ℨ.de re iud. inter monasterio.ſim. C. de fal. l.2. & C. de leg. ſi in fraudem. vbi non differtur executio propter suggestionem falsi.Bern.

† Capi.11. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium.c.10. Et quandoque de minimis habeatur ratio, docet Iaſonin. Authen.qui iuste Corsegan.adde cosin.eccl. & in lege fciendum. ff. q fatisda. de minimis.

DE *appellationibus.*] CASVS.In quali bet causa maiori vel minori põt quis appellare,si grauetur. Not. q̃ idem ius seruari debet in minori sicut in maiori.& est arg. q̃ in modicis dãdus est libellus.

¶*Glo.seq.reci.per q. quæ causa sit minima,& qua drupliciter respondet,& reddit causam.*

† Capit.13. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium par. 10.c.11.

b ¶*Minimis.*] Minima causa potest dici duorũ aureorum: quia pro ea non datur actio de dolo:vt ff.de dolo. ſi oleũ. in fin.& l.ſeq.vel etiam x. aureorum. ff. ſi cui pluſquã per legem Falcidiam. l.3. §. quamuis. vel l.ſolidorum.& C.de defenſ. ciui. l. 1.Vel illa de minima,quæ ad sumptus iudiciales non sufficit.2.quæſtio. 6. anteriorum.§. illud etiã: & ita pro qualibet causa appellatur : quia ita potest quis grauari in paruo ſicut in magno.quantitas causæ nõ facit, quare introducta fit appellatio,ſed iniquum grauamen.ℨ.eodem,ad nostram.& ℨ.eodem,cum speciali.§.porro. ſic etiam in minima re furtum commititur.14.q.vlt.cap.vlti.quia non furtum,ſed furantis effectus considerarur:vt ibi dicitur.

† Aliàs ita: litem conteſtatam.

SVper eo.]Tria sunt dicta,quæ patent §§.Abbas Sicul. CASVS.Secundum canones & ante sententiam & post, potest appellari:secundum leges non potest appellari ante sententiã nisi in casibus.Item vbicunque appellatio tollitur,& recusatio nõ admittitur.Item si causa committitur infra certum tempus terminanda,tempus illud incipit currere,qñ iudices litteras recipiunt. Not.q̃ secundum canones ante sententiam & post licet appellare,secundum leges ante sententiam nõ appellatur, nisi in casibus. Item sicut appellatio ex causa conceditur, & ex causa inhibetur, ſic & recusatio.Item tempus non currit,nisi ab eo tempore, quo potuit iudex procedere.

¶ Si autem aduersa † pars de falsi suggestione [a] in appellationem prorupit:non est sententia super hoc differenda.

¶Idem.

¶*Etiam pro minoribus seu leuioribus causis appellari potest.*

CAP. XI.

DE † appellationibus pro causis minimis [b] interpositis,volumus te tenere,quòd eis, pro quacunque leui causa fiant, non minus est quàm si pro maioribus fierent,deferendum.

¶Idem.

¶ *Secũdum canones appellatur etiam ante sententiam : secundum leges non nisi in quibusdã casibus: hoc primo.Et appellatio & recusatio æquiparantur in hoc,quia ſicut in appellatione requiritur causa rationabilis,ita & in recusatione: hoc secundo.Et tempus assignatum iudici ad causam decidendam,incipit currere à tempore præſentationis rescripti. hoc tertio ſecundum verum intellectum.*

CAP. XII.

ij SVper † eo: & infra.¶Sacri canones,ante & post litis† cõtestationẽ [c],& in prolatione sententiæ & post, ſingulis facultatem tribuunt appellandi : leges autem seculares appellationem (nisi in casibus [d]) ante sententiam non admittunt.

¶In causis quoq; ecclesiasticis, vbi appellationis remediũ tollitur, ſicut [e] appellationi , ita recusationi,non est aliquatenus deferendum †. ¶Si autem infra certum tempus lis decidenda committitur,ex tunc terminus incipit currere †, cum iudices contingerit litteras recepisse [f].

¶Idem.

¶*Conuentus super iniuria clerici vel super adulterio,appellare potest nisi sit notorius.h.d.cum cap.seq.*

CAP. XIII.

PEruenit † ad nos , quòd cũ clerici sic conquerantur ab aliquibus vulneratos , vel aliàs esse læsos, qui impetũtur,Apostolicam sedem appellant : & infra. ¶Fraternitati tuæ mandamus,quatenus si eorum excessus publicus non sit & notorius [g],eos ecclesiastica censura compellas [h],vt infra conueniẽs tempus,appellationem interpositam prosequantur.Si vero publicus est & notorius [i],appellationis obtentu non prætermittas [k], qui eos excommunicatos denuncies, ipsosque facias ſicut excommunicatos cautius euitari, donec [l] passis iniuriam satisfaciant,& cum litteris tuis Apostolico se conspectui repræsentent.

¶Idem archiepiscopo Toletano.

¶*Summatum est supra cap.proximo.*

CAP. XIIII.

CONsuluit † nos tua fraternitas:& infra.¶Cõsultationi tuæ duximus respõdendum, quòd si aliqui , quos manifestũ sit & notorium, vxorem alterius detinere,vel inieciſſe manus violentas in clericum:si in cum sit Romana.§.vlti.

h ¶*Compellas.*] Alternatiue ſcilicet,vt vel ꝓsequantur appellationem in termino constituto à iudice,vel eo elapso coram eo respondeant.ſic ℨ.c.proxi.& ℨ.eod.ad hoc.2.& sic intellige.ℨ.eod.cũ ſic Romana.ver.ſi vero ante.aliàs nemo potest cõpelli ,ꝓsequi appellationem:vt C.eodem tit.l.eos.in fine.

i ¶*Notorius.*]ℨ.eod.c.cum sit Romana. & ℨ. c. proxi. & habes ex hac decr.arg.q̃ excommunicatus appellare potest.3.q.9.reuera.& ℨ.de excep.cum inter.

k ¶*Prætermittas.*]ℨ. 3 de testi.co.c. peruenit. vbi vĩ q̃ iudex potest cõpellere testes ſuper hoc.Sol.& dic q̃ non vĩ prodesse talis inrisdictio,nisi haberet correctionem.ℨ.de offi. deleg. ex litteris. vñ dic q̃ bene potest hic compellere testes. nomine enim rerum ecclesiasticarum intelligũtur clerici.nã vt hic vĩ q̃ posit ex hoc sentẽtiare,ergo idẽ cognoscere:qa qui potest de causa cognosce re:potest inde sentẽtiare:& ecõuerso.ℨ.de of.dele.c.1. & c.ꝓterea. l ¶*Donec passis.*]in hoc casu cum iniuria est manifesta, primo debet satisfacere quàm absoluatur. 4 ℨ.de verb. signi. ex parte 1. & c.cum olim.simile.ℨ.de sen.excommuni.parochianos.

† Vide ter. in l.ſi qs ex. & ibi Bar. ff. de iur. em. inſ.

† Dictio, currere,deest in omnibus antiquis.

1 Vide de testi. eog. ꝓterea ſup vlt. gloſſa. Ioan. Andr.

† Cap. 15. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium par. 10. c. 13. & quæruntur de materia huius & sequentis decretalis vide de Baldum in l. addictos. C. de epiſco. & cleric. & do dient. & do Romana de appellat. lib. 6.

† Cap. 16. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium par. 10. cap. 14.

Consuluit.]Communis diuisio.Secunda:ibi,*Consultationi*. Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo q̃ si manifestum est aliquẽ vxorem alterius detinere,vel inieciſſe manus violentas in clericum:si in super hoc cõueniatur,appellationi suæ non est aliquatenus defe-

2 Hæc glos ſula nec Bernardi est, nec habetur in vetustis cod. cibus.

3 Neq; hãc gloſſulã inuenio in antiquis codicibus , nec puto Bernardi esse.

4 Et sic intellige ſi de lent. excõ. ad hoc glo. vlt. Ioan. Andr.

rendum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rendum:Sed cum multa dicantur notoria quæ non sunt, cauendũ est ne quod dubium est,pro notorio habeatur. In fine dicit q̃ qui appellant,cogendi sunt vt infra conueniens tempus appellationé suam prosequantur,aut pareant iudicio iudicis, à quo appellant. Not.q̃ in crimine notorio ceſſat appellatio. Item appellantes cogendi sunt appellationem prosequi, aut iudicio iudicis parere.

a ¶ *Aliquatenus.*] Sic ẽ.eod.c.proxi.& c.cum sit Romana.in fin.

b ¶ *Notoria.*] Notoriũ dicitur tribus modis.ĵ. de cohabi.cleri. & mu. c.vlt.vbi de hoc.

c ¶ *Cogere.*] Sub alternatiõe:vt vel prosequãtur appellationé in termino ſtatuto,vel eo ela pſo rñdeant coram eo. vt.ẽ.c. proxi. & c. cum sit Romana. & ĵ.eo.ſæpe.& c.ad hoc.2.

Vggeſtum.]Cõis diuiſio.Secũda: ibi, *Tua.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliqui opprimuntur ab aduerſariis ſuis propter quod appellant:& cum ipſi oppreſsi appellatione facta & grauati iter arripiunt ad appellationé prosequẽdam , aduerſarij illi cognoſcentes appellationem interpoſitam,nec vadũt nec mittunt ad pręſentiam Papæ:ſed cum intelligunt illos litteras reportaſſe appellant, & iter arripiunt ad Papam, vt ſic aduerſarios eludãt:Suggeſtũ fuit hoc dño Papę:vnde mãdat, quatenus ſi quis deprehẽſus fuerit hoc ex fraude vel malitia facere, appellationi ſuę nullatenus deferatur,& iudex in causa procedat, quia decr. illa qua iſti hæc facere præſumunt,non ad deprimẽdam cuiuſcunq; iuſtitiam facta eſt , ſed ad remouẽdum iniquũ grauamẽ.Not. q̃ nemo de ſua malitia commodum reportare debet.

† Cap.10. cod tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par-10.c.19.

Item occaſio iuris ad iniquum compendium trahi non debet.Ber.

d ¶ *In vocem appellationis.*] Argu.hic q̃ aliquis poſsit appellare in

1 De hoc articulo vi de Angelũ consil. 3. incip. visis omnibus & Lapum allegatione. 39. incip.an valeat appellatio.

absentia 1 iudicis.arg.ĵ.de alie.iud.mu.causa fa.c.1. q̃ ex quo quis ſcit,appellandum eſt.2.q.6.biduum.& C.quomodo & q̃ iudex.ab eo.& ff.q̃ appe.fit.l.1.§. ſi aduerſus. vnde vr̃ q̃ ſi eps meus vellet me excõicare,& abſens appellem,ſi ferat ſententiam,non tenet:tñ in hoc caſu tenet,quia ignorat me appellaſſe,& ideo non punitur per c.2.q.6.decreto.& 34.q.3. de illicita. Lau. Et eſt hic argu. q̃ talis appellatio valet,dummodo non ſit malitioſe , ſed hodie non valet appellatio talis. ĵ.eo.vt debitus.& c.cum ſpeciali.

e ¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

f ¶ *Depręhenſus.*]Sed quis probabit iſtum malitioſe appellaſſe?aduerſarius qui hoc obiicit.ff. de proba. ab ea 2.& l. iu exceptionibus.quia qui fraudem allegat,eam probet.ff.de proba.quotiens.§. qui dolo.ipſo facto videtur q̃ ſit probata malitia.

2 Pars quæ dicit aduersarium a iure prohibiti, id probet.Ioan.

f ¶ *Epiſtolam.*] ẽ.eo.meminimus.& ĵ.eo.ad hæc.ſicut aſſeris.

g ¶ *Remouendum.*] ẽ.eo.ad noſtram.& ĵ.eo.cum ſpeciali.§. porro. Quod enim prouiſum eſt ad concordiam,nõ debet vergere ad noxam.45.dist.licet 2.& iuris occaſio ad iniquum diſpendium trahi non debet.C.de vſuc.pro emptore.eum qui. & ĵ. de priuile. quod [illegible] in fine.de reſcrip.nonnulli.

Aduersus.] post appellationem excommunicatus celebrat diuina,non incurrit aliquam irregularitatem , nec ex eo venit puniendus,ſi conſtat appellationem fuiſſe legitimam.Et primo ponit dationem auditorum.Secundo actum ipſorum:ibi,*Qui.* Tertio principalem diffinitionem:ibi,*Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS.Inter archiepiſcopum Eboracen.& R. presbyterum cõtrouerſia fuit oborta occaſione cuiuſdam excommunicationis,in ipſum presbyterum latæ ab archiepiſcopo:

rius detinere, aut iniecisse manus violentas in clericum appellauerint, eorum appellationi non eſt aliquatenus [a] deferendum.Sed cum multa dicantur notoria [b], quę non ſunt,pro uidere debes, ne quod dubium eſt, pro notorio videaris habere.¶Illos autem qui appellant à præſentia tua,cogere [c] debes infra tempus conueniens, appellationem interpoſitam proſequi, aut iudicio tuo appellatione remota parere.

¶Idem.

¶ Hoc capitulum ſummatum eſt ſupra eodem cemimus.

CAP. XV.

Vggeſtum † eſt auribus noſtris, quòd cum oppreſſi ad præſidium Apoſtolicæ ſedis recurrunt , appellatione facta iter arripiunt, aduerſarij eorum appellationem interpoſitam cognoſcentes , nec ad præſentiam noſtram accedunt , nec reſponſalem tranſmittunt.cum autem ſenſerint illos noſtras litteras reportaſſe , in vocem appellationis [d] prorumpunt, & iter ad nos arripiunt veniẽdi,vt ſic eorum ſolicitudinẽ , à quibus impetuntur,eludant.¶Tuæ cõſultationi taliter reſpondemus , vt ſi quis deprehenſus [e] fuerit hoc ex fraude vel malitia facere,appellationi eius non deferas, neque ob id cauſam tibi commiſſam terminare poſtponas : quia decretalem epiſtolam [f], qua tales muniri videntur,non ad deprimendam † cuiuſque iuſtitiã, ſed ad remouendum [g] grauamen nos feciſſe cognoſcas.

† Cap.10. cod tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par-10.c.19.

¶Idem Eboraceñ.archiepiſcopo.

¶ Excommunicatus pendente cognitione appellationis abſolui poteſt ad cautelam: & ſi apparet eum legitime appellaſſe, non punitur pro eo quod interim celebrauit diuina.

CAP. XVI.

Ad † præſentiam noſtram R. preſbytero veniente, epiſcopo Tuſculano, & P. ſanctæ Suſannæ Cardinali tuam & ipſius cauſam commiſimus audiendam. Qui ad obiectionem tuam, licet R. preſbyter non eſſet excommunicatus de iure, de facto tamen eum fecerunt abſolui [h]. ¶ Ideoque mandamus,quatenus prędictum preſbyterum,pro eo quòd poſt excommunicationem , contra [i] appellationem factam diuina cantauit , nullatenus inquietes: ſed ad eum ſtatum [k] reducas omnia , in quo erant tempore appellationis emiſſæ.

¶Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo.

¶ Si appellans turbatur in poſſeſſione ſuper qua fuit appellatum, iudex à quo , poteſt illam poſſeſſionem ſibi reformare appellatione in ſuo ſtatu permanente.h.d. ſecundum communem intellectum.

CAP. XVII.

Cvm † teneamur : & infra. ¶Quoniam nos conſulere

† deprimẽdum,

Papa commiſit cauſam ipſam epiſcopo Tuſculano & Cardinali ſanctæ Suſannæ:corã quibus proponebatur ex parte archiepiſcopi, q̃ ipſe poſt ſententiam in ſe latam diuina officia celebrauit,vnde puniri debebat ſecundum q̃ iura requirũt. Ex parte presbyteri reſpondebatur , q̃ excommunicatio non tenebat , cum eſſet lata poſt appellationem legitime interpoſitam: vnde nõ debebat puniri,& ideo omnia quę facta fuerãt cõtra ipſum reuocari in priſtinum ſtatum: Cardinalis intellecto negotio,licet presbyter non eſſet excommunicatus de iure,tamen de facto & ad cautelam ipſum fecerũt abſolui:& ideo mandat Papa archiepiſcopo,quatenus prędictum presbyterum decætero non moleſtet, pro eo q̃ poſt excommunicationem celebrauit diuina, cum excommunicatio illa facta fuerit poſt appellationem legitimam , ſed omnia reducat ad eum ſtatum in quo erant tempore appellationis emiſſæ. Not.q̃ abſoluitur quis ad cautelam, licet non ſit excõmunicatus. Iré ſententia excommunicationis poſt appellationem legitimam lata, nulla eſt: vnde qui poſtea celebrat, non punitur.Item quæ poſt talé appellationem ſunt reuocanda ſunt in priſtinum ſtatum.

† Capit.22. cod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par.10.c.23.

h ¶ *Abſolui.*]ad cautelam ĵ.Sic ẽ.de teſtiu.veniens.in fin. & iſtud ſæpe fit,licet excommunicatio de iure non teneat.ĵ.de ſent. excom. per tuas.& c.venerabili. & c. ſolet à nonnullis. & ẽ.de offic.deleg. cum contingat.22.q.1.audiuimus.fim.ff.de remiſ.l.vnica. C. de ingenuis.l.2.& in quadam decreta.Innocentij iiij. ſolet à nonnullis. [lib.6.]

† Vnde dicit Abbas quod licet quis teneat ab ſolui ad cautelam non tamen hoc facit ſe excommunicatum.

i ¶ *Contra appellationem.*]ſcilicet legitimam,vnde non tenuit excõmunicatio:quod ex eo patet,quia de facto fuit abſolutus,vnde ceſſare à diuinis non debuit.ĵ.de ſentẽtia excommunicationis. per tuas.& c.ſolet à nonnullis.[lib.6.]

k ¶ *Statum.*]Sic ĵ.eo.bonæ.& ẽ.de offic.deleg.ſuper quæſtionum. in fin.& 2.q.6.appellatione interpoſita. & ff. nihil inno.app. pen.l. vnica.& ẽ.de iureiu.venientes.& ẽ.de elect.cum inter canonicos.

Cvm teneamur.] Communis diuiſio.Secunda : ibi , *Prudentia.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis litigabat coram ordinario ſuo archiepiſcopo Cantuarieñ.appellauit ad Papam ſuper cauſa illa de qua litigabat: pendente appellatione illa , aliquis turbauit poſſeſsionem ipſius appellãtis:quæſiuit archiepiſcopus vtrum liceat ei reformare poſſeſsionem turbatam,eo prætermiſſo ſuper quo eſt appellatum? Respondet Papa,ſi ad ipſum querela exinde peruenerit,ordine iudiciario id ſibi licebit,nec propterea intelligitur appellationi renũciare.Not.q̃ licet appellans redeat ad iudicem ſuũ à quo appellauit pro alia cauſa pro qua non appellauit,non intelligitur appellationi ſuæ renunciare,cum ſit eius ordinarius in aliis cauſis.

a ¶ *Reformare.*]Per ſeruum etiam turbata 1 poſſeſsio poteſt recuperari abſente domino.C.ſi per vim,vel alio modo.l.1.

b ¶ *Prætermiſſo.*]& ſic vr̃ q̃ in eo tñ articulo ſup quo appellatur, exemptus eſt à iuriſdictione iudicis ſui ordinarij.ĵ.eo. propoſuit. & ẽ.eod.ad hæc.& cõtrariũ ex illis decre.colligitur. & ad hoc eſt arg. ff. apud eum à quo appel.l.vnica. vnde poteſt poſſeſsioné illã reformare , nec per hoc intelligitur renunciare appellationi,vt hic patet. In delegato ſecus, quia ex quo appellatur ab ipſo ex legitima cauſa.nulla remanet ei iuriſdictio.ĵ.e.vt debitus. vnde ſi rediret ad legatum, renunciare intelligitur appellationi.ẽ.de teſti.cum veniſſet.

1 Quia] dicit recuperari vr̃ ſi quis per vim: & de hac non dubitatur, cũ arg. ff. apud eum à quo appel.l.vnica. vnde poteſt poſſeſsioné illã reformare , nec per hoc intelligitur renunciare appellationi,vt hic patet. In delegato ſecus, quia ex quo appellatur ab ipſo ex legitima cauſa.nulla remanet ei iuriſdictio.ĵ.e.vt debitus. vnde ſi rediret ad legatum, renunciare intelligitur appellationi.ẽ.de teſti.cum veniſſet.

† Hic poſt dictionem, licet.it. cit.Secunda pars:ibi,*Si in vulgatis vero.* Abbas Siculus.

† Capit.17. cod.tit.in 1 compilatio & post concilium par. 30.c.14.

Quod dr̃ hic nõ tenet, & intellige hanc decr. ſecundum illam.ĵ.eod. vt debitus.

Conſuluit.]Generalis appellatio ſi fiat omnibus in cauſis, non valet: ſi fiat in vna tñ , bene valet.hoc dicit.Secunda pars:ibi,*Si vero.* Abbas Siculus. Quod dr̃ hic nõ tenet, & intellige hanc decr. ſecundum illam.ĵ.eod. vt debitus.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.*

c ¶ *Generalis.*] Hic admittit generalis appellatio 2.ptra.ẽ.eo.c.2.vbi non admittitur. ſ.in q̃ dicit hic, in vna cauſa ſoluit,ptra,ibi loquitur de gñali appellatione, q̃ ſit in qualibet cauſa. ſed nec illud tenet, q̃ cauſa probabilis ſemper eſt exponenda , aliter non admittitur appellatio , ſiue generalis ſit ſiue ſpecialis. ĵ. eod. vt debitus.& cap.cum ſpeciali. §. porro.

2 Concor rex in l 1 & ib Bar § ſi quis.ff.eod & in §. libelli.

† Zamoren.

† Amoten. † Gemote. Sed om ſit, varietatũ Zamoren. lego.ſi quis vide Ioan. Vaſqũ in conſilio Hiſpaniæ c. 12.

Cvm parati.]Prætextu appellationis nõ debet ſubditus cõtemnere ordinariũ,ita cõtinet ſummaſ. Sed certe hæc ſummatio eſt nimis generalis,& de nihilo ſeruit per c.vt debitus.ĵ.eo.Diuiditur.Nã primo ponit q̃ opponebat Cardinalis contra epm.Secundo excuſationem epiſcopi,*Cumque.* Tertio rñſionem ad illam:ibi,*Cardinalis econtra.* Quarto citationem epiſcopi : ibi *Nos vero,* Abbas Siculus.

† Capit.23. cod.tit.in 1. compilatio. & post concilium par. 10.c.23.

CASVS.Eps Zamoreñ.quaſdam petitiones per nunciũ ſuum fecit coram dño Papa ꝓponi:quas cũ paratus eſſet admittere,l.diaconus Cardinalis olim in Hiſpania legatus propoſuit ptra ipſum, q̃ cũ ipſum ad ſynodum ſuam vocaſſet,ad eius vocationé contempſit accedere:p.p qđ ipſum excõicauit:& ſic excõicatus ſe fecit in epm conſecrari:Quidam canonicus ſancti Iacobi pro ipſo epo fir miter aſſeruit,q̃ erat tunc in legatione regis,& ideo ad ipſum venire nõ potuit:Cardinalis allegauit ecõtra,q̃ nũcius ſuus inuenit eum in Salamantina eccleſia , & non in legatione regis : Iterum nuncius epi allegauit,q̃ ab ipſo Cardinali appellauerat ante ſententiam latam : Papa vero his intellectis , conſiderans quòd prætextu appellationis nõ debuit contemnere ad vocationem legati venire,præcipit eidem epo,quatenus vel in ꝑſona propria vel per nuncios idoneos Apoſtolico cõſpectui ſe ꝑſentet,ſuam ſi poterit innocentiam oſtẽſurus.Nota q̃ quilibet vocatus à iudice ſuo venire tenetur allegaturus priuilegium ſuum. Item argumentum q̃ nuncio ſit credendum.Item argumentum quòd auctoritas regis excuſaſſet ipſum ſi in legatione regis inuẽtus fuiſſet. Item argumentum quòd nemo prohibetur pluribus defenſionibus vti. Item creditur iudici in prædiciũm alterius. Item aliquis dicitur ꝑſens per nuncium.

d ¶ *Promulgauit.*]Propter contumaciam:vt 11.q.3.certum.& ẽ.eod. ſi duobus.

¶ *Gloſſa ſequens allegat quatuor iura,in cõtrarium allegat alia quatuor,& ſoluit.*

e ¶ *In legatione regis.*]Arg.q̃ excuſaret eum auctoritas regis, ſi in legatione regis inuentus fuiſſet.arg.18.dist.ſi eps.63. dist. Salonitanæ.& in Auth. qũo oportet epiſc. §. illud.coll.1.23.q.vlt. ſi vobis. Ar.ptra.q̃ non excuſat. 23.q.vlt.quo auſu. & c. reprehenſibile 25. q. 1. oẽ.& 12.q.2.quicunque militium.Sol.ſi mandatum regis ſueniat mãdatum cuiuſlibet prælati poſt dãm Papam, tunc regi obtemperan dum eſt, ſi ab ipſo teneat regalia.23.q.vlt.c. ſi in morte.§.eccę. Qđ ſi Papa vocat cum poſtea exemplo Petri relictis omnibus etiam regalibus ſequatur Papã. vnde iſte etiam ſi ibi fuiſſet, debuit venire ad Cardinalẽ exemplo Petri 3,qui vicem Papę gerebat. 93. dist. c. vlt. 94.dist.c.i.

† Cap.29. eo. tit. in 1. compilar. & post concil. Lateranen. sub Alexan. iij. par.10. cap.28.

3 Luc. c.5. & 1.q.1.pasto. §.verum.

¶ *Gl.ſeq.arg.alleg.vnam l.in contrarium tres decre.& ſoluit.*

† Vide l. ſi quis vxori. §.appellatio

f ¶ *Suus nuncius.*] Arg. nem & ibi Bart. ff. de fur. & in l. cum qui. §. 1. ff. cõmo.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

h ¶ *Oſtenſurus.*]Sed quare Papa mandat q̃ veniat ad curiam,cum Cardinalis excipiat ptra eũ,vt videt p id quod dicit in principio q̃ paratus erat petitiones illius admittere,ſed p exceptionem repelli tñ debuit,non puniri.ẽ.de ordi.cogni.cap.2. Cardinalis non excipiebat etiam ſimpliciter,immo denũciabat dño Papæ contumaciam ſuam,& excõicationem ſuam,vt inde puniretur,& repelleretur à petitionibus ſuis tamq̃ excõicatus, quare Papa ipſum non audiuit pp excommunicationem,& propter cõtumaciam & contemptum ſedis Apoſt.vocat ipſum ad ſedem Apoſtolicam.ĵ.de accuſa.veniens.in fine.

4 aliter inci pit,ne tamẽ. Ioan. And.

Hæc. Qui iurauit ſtare mãdato eccleſiæ,nõ auditur appellans ptra iuramentũ:ſi tamen de facto grauatur , appellare poterit.hoc dicit cũ ſequenti.Secunda pars:ibi,*Id tua.* Abb. Sicu.

CASVS.Aliqui iurant q̃ ſtabũt iudicio eccleſiæ:& poſtea appellant:quæſitum fuit,quid agẽdum ſit de iſtis?Rñdet Papa , q̃ iudex debet eos compellere,vt vel obſeruent iuramentum ſuum, vel q̃

infra

¶ *Reformare.*]Per ſeruum etiam turbata 1 poſſeſsio poteſt recuperari abſente domino.C.ſi per vim,vel alio modo.l.1.

b ¶ *Prætermiſſo.*]& ſic vr̃ q̃ in eo tñ articulo ſup quo appellatur, exemptus eſt à iuriſdictione iudicis ſui ordinarij.ĵ.eo. propoſuit. & ẽ.eod.ad hæc.& cõtrariũ ex illis decre.colligitur. & ad hoc eſt

Conſuluit.]Generalis appellatio ſi fiat omnibus in cauſis, non valet: ſi fiat in vna tñ , bene valet.hoc dicit.Secunda pars:ibi,*Si vero.* Abbas Siculus.

CAP. XVIII.

Ij Conſuluit †:& infra.¶Cõſultationi veſtræ taliter reſpondemus , quòd ſi generaliter appellationem quis interponeret ab omni grauamine , quod ſibi poſſet contingere,huiuſmodi appellatio tenere non debet.¶Si vero ab aliquo iudice ſuper omni grauamine,quod in vna cauſa ſibi poſſit inferri, quamquam generalis [c] appellatio ſit interpoſita , appellationi tamen eius eſt ab eodem iudice deferendum.

¶Idem Zamoreñ.i epiſcopo.

¶ Appellatio friuola nõ excuſari inferiorẽ, quo minus teneatur obedire ſuperiori . & vt de contemptu puniatur, niſi innocentiã ſuam aliter purget.h.d.Et eſt caſus notan. in eo quod dicitur iſtum eſſe puniendum.

CAP. XIX.

Cvm † parati eſſemus tuas petitiones admittere,l.diaconus Cardinalis olim Apoſtolicæ ſedis legatus propoſuit, quòd cum ad eius vocationem contempſiſſes accedere,in perſonam tuam excommunicationis ſententiam promulgauit [d] : & infra. ¶Cumque N. canonicus beati Iacobi firmiter aſſeueraret , quòd in legatione regis [e] eſſes , & ideo non potuiſſes ad vocationem prædicti Cardinalis accedere:Cardinalis econtra aſſeruit , quòd non in legatione regis , ſed in Salamantina eccleſia , te ſtus [f] nuncius inueniſſet †: & infra. ¶Nos vero attendentes , quòd te non decuit contemnere, obtentu [g] appellationis ad vocationem venire legati : præcipimus , quatenus vel in perſona propria , vel per nuncios idoneos Apoſtolico te conſpectui repræſentes, innocẽtiam tuam (ſi poteris) oſtenſurus [h].

¶Idem Cantuarienſi archiepiſcopo.

¶ Si mandatum factum ei qui iurauit ſtare indicio eccleſiæ,excedit limites iuramẽti & licitæ promiſſionis,appellare poterit: aliàs ſecus.h.d.compendioſe.Abbas.

CAP. XX

Ij Ad † hæc:& infra. ¶Præterea de his qui iuramentũ præſtant,quòd eccleſiæ

† Capit.30.c. tit.in 1.com pilat. & post concilium par.10.c.29. Et vide

¶ *Obtentu appellatio* nis.]Et ſic duplici defenſione defendebatur iſte,auctoritate regis, & ꝑ appellationẽ:quia nemo prohibetur pluribus defenſionibus vti.ff.de exceptio.nemo.& ẽ.de ſcript.auditis.Præterea ſi appellatio tenuit,& Cardinalis ſciuit illum appellaſſe , ſnia Cardinalis non tenuit.ẽ.eod.ſi duobus.Quare ergo Papa non admittit talem appellationem ? Quia non conſtabat q̃ appellaſſet,vel quia iuſta fuiſſet appellatio,licet allegaret:& potius debuit credi Cardinali & nuncio,quam illi qui hoc tñ allegabat , præterea debuit ire, & allegare priui:legium ſuum.ff.de re iudi. ſi quis ex aliena. & ẽ. eod.ſi duobus.maxime ſi in vna legatione inueniebatur.ff.de iuriſd.om.iud.l.vltim.

gloſſam in c. quod bevti.ff.de exceptio.nemo.& ẽ.de ſcript.auditis.Præterea ſi appellne.6.q.4.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

h ¶ *Oſtenſurus.*]Sed quare Papa mandat q̃ veniat ad curiam,cum Cardinalis excipiat ptra eũ,vt videt ꝑ id quod dicit in principio q̃ paratus erat petitiones illius admittere,ſed ꝑ exceptionem repelli tñ debuit,non puniri.ẽ.de ordi.cogni.cap.2. Cardinalis non excipiebat etiam ſimpliciter,immo denũciabat dño Papæ contumaciam ſuam,& excõicationem ſuam,vt inde puniretur,& repelleretur à petitionibus ſuis tamq̃ excõicatus, quare Papa ipſum non audiuit pp excommunicationem,& propter cõtumaciam & contemptum ſedis Apoſt.vocat ipſum ad ſedem Apoſtolicam.ĵ.de accuſa.veniens.in fine.

Hæc. Qui iurauit ſtare mãdato eccleſiæ,nõ auditur appellans ptra iuramentũ:ſi tamen de facto grauatur , appellare poterit.hoc dicit cũ ſequenti.Secunda pars:ibi,*Id tua.* Abb. Sicu.

CASVS.Aliqui iurant q̃ ſtabũt iudicio eccleſiæ:& poſtea appellant:quæſitum fuit,quid agẽdum ſit de iſtis?Rñdet Papa , q̃ iudex debet eos compellere,vt vel obſeruent iuramentum ſuum, vel q̃

infra

Universidad de Deusto
Biblioteca

infra xl.dies post appellationem suam iter arripiant ad eam prosequendam. Nota ꝙ prætextu appellationis non potest quis venire contra iuramentum suum.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

a ¶ *Appellant.*] Sed quare non cõpelluntur præcise etiam stare iudicio ecclesiæ, ſm ꝙ iurauerunt? Ideo non cõpelluntur, quia grauabantur: aliter non admittitur hodie appellatio 1.j.eo.vt debitus. & ideo non videtur deferre iuramentum, cum ex iusta causa dimittat illud. ff. qui satisd. cog. l.vltim.

1 Dicebat Inn siue iurer, siue nõ, sine grauamine nõ potest hodie appellari. Ioan. And.

b ¶ *Infra quadraginta dies.*] Non arctatur ad hoc nisi ſm ꝙ visum fuerit iudici. vt 5.eod.c. cum sit Romana.

c ¶ *Iter arripere.*] Hic præfigitur terminus ad iter arripiendum. sic 5. eod. ꝓnas. vbi de hoc.

† Capit 31 eod.tit.in 1 compilat. & post consil. par.7. cap 20 vbi habes integrã clausulam.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & remittit.*

d ¶ *Prosequendam.*] Cõtra.j.eo.c.proxi. sed solutur ibi.

Quæstioni.] Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Ab bas Siculus.

CASVS. Aliquis excõicatus præstitit iuramentum ꝙ stabit mandato ecclesiæ, & sic fuit absolutus: & anteq̃ mãdatum fiat ei, appellat causa subterfugij, vel mandato recepto: quæritur vtrum deferendũ sit appellationi illius? Rndet ꝙ non est deferendũ appellationi quę iuramẽto illius debeat obuiare, sed statim reducendus est in eandẽ sententiam, donec mãdatũ susceperit: & adimpleuerit pro posse.

† Vintonen. † Vvintonica.

Nota ꝙ ꝓtra iuramentũ nõ admittit appellatio. Itẽ qui non adimplet mandatũ, debet, reduci in eandẽ sniam à qua fuit absolutus.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & soluit dupliciter.*

e ¶ *Deferendum.*] 5.c.proxi.cõtra ibi iusta de causa appellauit, hic causa subterfugij, vt littera dicit. & littera soluit ꝓtrariũ. Vel sic intellige diuersitatem 2 istarum decre. ibi iurauit stare iudicio ecclesiæ, quia ꝓp cõtumaciam fuerat excõicatus, & licet appellet ex cã probabili, iudicio stare intelligitur: quia facit quod ius sibi permit tit.j.eo.vt debitus. arg. ff. iudi. sol. cum apud. & ff. rem ra. ha. l.3. §. fal 5. cap. prox. sus. hic erat excõicatus pro aliquo delicto in quo iacebat, quia formandatis ecte idem retinẽbat vxorem alterius, & super hoc iurauit stare mãdatis ecclesiæ: hic vero mãdatis iudic. s. quæ solutio nõ est vera: vt nota. j. pe sent. exi. ex tenore Ioan.

2 Hoc teneas, licet Io. not. 1.q. 7. si qui vo luerunt.

¶ *Glo.seq.allegat duas.concor quærit ponit.opi.Lau.cui allegat tria iura, contraria & soluit. Iterum vnum canonem quem soluit. demum ponit opi. Tanc. vltimo tenet cum Lau.*

f ¶ *Reducendus.*] sic j. de sentẽn. excom. sacro. ver. fin. 5. de offi. ord. ad reprimendam. in fin. Sed nunquid iterum recipietur iuramentum ab eo standi mandato ecclesiæ, cũ iam semel deierauit? Lau. dixit ꝙ sic, & est arg. opti. 5. de maio. & obed. cum in ecclesiis. arg. cõtra. 22.q.5. paruuli. & 6.q.1. quicũque. & 5. de præsumpt. c. litteras. Sed ibi nõ admittitur ad iuramentum vt possit testificari pro aliquo, in opprobrium ipsorũ qui periuri sunt. sic 5. de testi. testimonium. Itẽ arg. contra. 2.q.7. nõ potest. sed illud intelligitur antequã pœniteat. Tanc. dicebat ꝙ aliam cautionem debeat ab isto recipere ꝓter iuramentũ. f. fideiussoriã cautionẽ, vel pignoratitiam. ff. man. l. si mandato. §. vlt. 3 & ff. de fideicom. lib. 4. §. adiici. arg. illius decret. litteras. Sed illud loquitur cum suspectus est de hæresi: vn- de ecclesia recipit fideiussoriam cautionem ad damnum illius. Et Ala. hoc idem sentiebat. arg. 5. de procu. c.1. & 5. de præsumpt. scribam. Dico cum Lau. ꝙ iterum isti iurabunt in confusionẽ ipsorũ,

CAP. XXII.

PRæterea † de his quiad sedem Apostolicã appellant, & postea grauia h committentes, se dum conueniuntur, appellatione tuentur: Duximus respondendum, quòd eos appellatio non debet in sua iniquitate i tueri, quo minus eorum excessus censura canonica puniantur.

¶ Idem Carnoteñ. episcopo.

¶ *Summa vt supra. c. proximo.*

CAP. XXI.

QVæstioni †, quam facis, vtrum appellationi illius sit deferendum c, qui (sicut moris est) præstito iuramento absolui meretur, & antequã ei mandetur aliquid, vel mandato recepto, causa subterfugij appellauerit: Respondemus, ꝙ appellationi quæ iuramento eius debeat derogare, nõ est in aliquo deferendum, sed statim erit in eandem reducendus f sententiam: quæ (donec mandatum susceperit, & susceptum pro posse g fuerit prosecutus) debet firmiter obseruari.

¶ Idem Vintoñ. † episcopo.

¶ *Appellans ab ordinario, postea de delicto ab eo commisso puniri potest per ipsum ordinarium. h. d. sed supple ad textum idem esse de antea commissis, si nunc de illis accusatur, vt c. ad hæc 1. supra eo. & c. proposuit. infra eodem.*

& ꝙ forma est talis, ꝙ cum iuramento absoluatur. j. de sentent. excom. c. ex tenore. & c. cum desideres in fine. & c. super eo.

† Capitula eod. tit. in 1. compilat. & post consil. par 30. cap. j.

g ¶ *Pro posse.*] aliàs nõ compellitur. 14. q. 6. si res. & 24. q. 8. pessimam. j. de vsu. cum tu. quia impossibile ꝑceptũ nõ obligat. ff. quæ sent. fine ap. rescin. Paulus. sic 5. de pact. c. vlt. Ber.

PRæterea.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Duximus.* Abbas Sicul.

CASVS. Aliqui appellant super aliqua causa: appellatione pendẽte, aliqua grauia committunt, & dum conueniuntur super excessib illis, volunt se tueri per appellationem: quæritur qd iuris sit? Rndet Papa, ꝙ appellario illa nõ debet eos defendere quo minus eorũ excessus puniantur cẽsura canonica. Nota ꝙ appellatio nõ extenditur ad ea quę post appellationem fiunt. Item appellatio non tuetur ali quem in delictis.

† Capit. 37. eod. t. in 1. compilatio.

¶ *Glossa sequens recipit per quæstionem quid de leuibus.*

h ¶ *Grauia.*] maxime quoniam si super articulo aliquo appellatio facta est, ad ea quæ postea emergunt, non extenditur: quia in aliis remanet sub iurisdictione iudicis sui. j. eo. non debet eum cõ pellere ad rndendum:

1 Contor. lis. pe. ff. de nisi crimen sit notoriũ. of. procon. b ¶ *In aliis.*] Et ita patet, ꝙ appellatio non eximit appellantem à & Lem. q. §. fi mulier in glos. ff. de iusti. cum tu. quia impossibile ꝑceptũ nõ obligat. ff. quæ sent. fine. & c. per- uenit. & c. consuluit.

Constitutis.] Prima pars decise narrat factum. Secunda dat iudices: ibi, *Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS. Præmitte ꝙ vacante ista ecclesia cathedrali, conuenien tibus omnibus ad quos spectabat electio, archidiaconus nominauerit quendam consocium eligendum in eꝑm, fuit obuiatum & cõtradictũ à reliquis ne eligeretur, cũ esset excõicatus: ac fuit interposita appellatio, fi secus fieret. Sed hac appellatione non obstante, archidiaconus cum quibusdam paucis de capitulo processit ad electionẽ istius epi, & appellationem interposuit, ne in præiudicium istius electionis attentaretur aliquid: hac secunda appellatione nõ obstante, reliqui facientes maiorem partẽ processerũt ad electionẽ, & quendam alium elegerunt: vtraq; electio deuoluta fuit ad sedem Apostolicam, & Papa mãdat vt in littera cõtinet. Abbas. Nota ꝙ electio facta de excommunicato nulla est, & ideo non impedit secundã. Item qui nõ defert appellationi, appellationem contra alium obiicere non potest. Et sic nota ꝙ frustra legis implorat auxilium qui committit in legem.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & remittit.*

k ¶ *Excõicationis.*] Idem esset si suspensus esset. Nam suspẽsi & excõicati nec eligere nec eligi possunt. 5. de consue. cum dilectus. & 5. de elect. cum inter R. & 9.q.1. nos in hominem. Arg. contra j. de cle. excom. min. si celebrat. sed ibi soluitur.

l ¶ *Nominationem.*] Si fuit simplex nominatio, nullum ius fuit acquisitũ nominato. 5. de elect. ꝙ sicut. & 2.q.6.c.ei qui. §. nominationes. vnde nullum potuit impedimẽtum ꝓstare sequenti electioni. m ¶ *Maioris.*] 5. de ele. quia propter. & c. ecclesia vestra. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. allegat quinque concor. & duo contraria, & soluit.*

3 Nominationes, idoneæ ꝓ- ꝓ- ꝓ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

promissio intelligitur. C. de verb. sign. sancimus. immo iuratoria cautio præstatur in absolutione, cum illa sit forma ecclesiæ generaliter statuta. ℑ. de senten. excom. ex tenore. & c. cum desideres & c. super eo. immo in casu isto cum excōmunicatur quis quia non paret iuri, non debet absolui, nisi præstita cautione sufficienti q̄ iuri parebit: sicut cū restituitur possessio. ℑ. de sequestra. c. 1. in fin. sed in aliis excōmunicationibus sufficit iuratoria: aliàs videtur fieri iniuria aduersario.

a ¶ *Conqueruntur.*] coram superiore excommunicatoris, qui per simplicem querelā de excommunicatione cognoscere potest. ℑ. de offi. ordi. ad reprimēdam. & ℑ. de sen. excō. sacro. ¶ *Glo. seq. alleg. contrarium. & ibi remittit.*

† Scilicet Alexander iij. in concilio Lateranē. capit. 6. & c. 42. eod. tit. in compilatione.

b ¶ *Illud idem.*] q̄ absoluatur scilicet nō obstāte appellatione illius, qui ipsum excōicauit. arg. contra. ℑ. eo. solicitudinem. Sol. ibi.

Reprehensibilis.] Quique sunt dicta huius textus. Secundum: ibi, *Nec subiecti.* Tertiū: ibi, *Si vero.* Quartum: ibi, *Si autem.* Quintum: ibi, *Præcipue vero.* Abb.

† Quàm caute & prudenter sententia excōmunicationis ferenda sit in alios, tradit concilium Tridentinū sessio. 25. de reformatio. cap. 3. quod videto.

CASVS. Quia prælati nimis prompti erant & faciles ad excommunicandum, & subditi promptiores ad appellandum: volens Lateranē. concilium prouidere super his, tam subditis quàm prælatis, statuit, q̄ prælati suspensionis vel excommunicationis sententiā nullatenus, pferant in subiectos, nisi canonica cōmunicatione p̄missa: nisi forte talis sit culpa, q̄ ipso facto suspensionem vel excommunicationē inducat, nec subiecti contra disciplinam ecclesiasticam appellare præsumant. Sed si aliquis pro sua necessitate appellauerit, cōpetens sibi terminus præfigatur ad p̄sequendā appellationē: quod si infra terminū non fuerit prosecutus, ex tunc episcopus auctoritate sua vtatur. Si autem aliquis appellauerit, & ille contra quem fuerit appellatum venerit, ille vero qui appellauit venire neglexerit: si proprium habuerit, in expensis parti alteri condemnetur, vt hoc saltem timore perterritus, non facile quis appellet. In fine dicit, q̄ religiosi cum pro suis excessibus fuerint corrigendi, contra regularem disciplinam non appellent. Not. q̄ canonica monitio precedere debet excommunicationem. Item si quis infra terminū sibi statutum appellationem non prosequitur, iudex postea officio suo vtatur. Item qui non prosequitur appellationem suam, cōtemnari debet aduersario eam prosequenti in expensis. Item à correctione non appellatur.

† Aliàs, sui.

c ¶ *Canonica commonitione.*] trina scilicet. illa enim dicitur canonica. 16. q. 7. omnes decimæ. & 17. q. 4. de presbyteror. um. de canonica 1 admonitione habes. ℑ. de iud. c. nouit. & 2. q. 1. si peccauerit. & si quis ea omissa aliquem excommunicauerit, per vnum mensem ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictum. ℑ. de senten. excomm. sacro. & in odium 2 prælatorum, qui excommunicabant non præmissa admonitione contra istud concilium emanauit illa constitutio: sacro. & c. cum medicinalis. quæ imponit ipso iure pœnam illo correctionē. lam prælatis.

1 Melius dixisset. Ioannes Andr.

2 id est, in pœnā, siue correctionē.

causam delegauerit, iuris pareat æquitati. ¶ De his etiā qui conqueruntur [a] se irrationabiliter excommunicationi vel interdicto suppositos, illud [b] idē dicimus, etiam si ij qui huiusmodi protulerunt sententiam, ad sedem Apostolicam duxerint appellandum.

¶ Idem † in concilio Lateranē.

¶ Prælatus subditum suspendere vel excōmunicare non debet, nisi monitione præmissa: nec subditus cōtra disciplinam ecclesiasticam appellare potest, maxime si est religiosus. Et iudex à quo, præfigit terminum appellanti, ad appellationem prosequendā: infra quem si non prosequitur, iudex à quo reassumit iurisdictionem: Appellans vero non prosequens appellationem suam condemnatur in expensis appellato hoc prosequenti.

CAP. XXVI.

REprehensibilis: & infra. ¶ Præsenti † decreto statuimus, vt nec prælati (nisi canonica [c] commonitione præmissa) suspensionis vel excommunicationis sententiam proferant [d] in subiectos: nisi forte talis sit culpa, quæ ipso [e] suo genere suspensionis vel excommunicationis pœnam inducat. Nec subiecti [f] contra disciplinā ecclesiasticam in vocem appellationis erumpant. ¶ Si vero, quisquam pro sua † necessitate crediderit appellandum: competens [g] ei ad prosequendam appellationem terminus præfigatur: infra quem si forte prosequi neglexerit, tunc episcopus [h] libere sua auctoritate vtatur. ¶ Si autem in quocunque negotio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerit venire neglexerit: si quid proprium [i] habuerit, competentem illi recompensationem faciat expensarū: vt hoc saltem timore territus †, in grauamen alterius non facile quis appellet. ¶ Præcipue vero hoc in religiosis volumus obseruari, ne religiosi cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra † regularem [k] prælati sui & capituli disciplinam, appellare præsumant: sed humiliter ac deuote suscipiant, quod pro salute sua fuerit eisdem iniunctū.

d ¶ *Proferant.*] tenet tamen, licet cōtra hoc faciant. 11. q. 3. sententia pastoris. nisi in duobus casibus, ℑ. de sententia excommunica. c. per tuas. vbi habes duos casus. tertium habes in c. statuimus. & quartū habes 24. quæstio. 1. audiuimus. & sic sunt quatuor casus. in quibus non tenet sententia pastoris.

e ¶ *Ipso suo genere.*] id est ipso facto. ℑ. eod. c. proposuit. in fin. vt 17. q. 4. si quis suadente. 81. distin. si quis sacerdotū & c. si quis amodo. 1. q. 1. reperiuntur, & ℑ. de senten. excom. si concubinæ. & c. nuper 3 tunc enim possunt puniri sine admonitione, & sine pœna illius constitutionis, sacro.

f ¶ *Nec subiecti.*] quia subiecti constitutionē illam non seruabant, immo differenter appellabant, nō expectata aliqua admonitione, & nulla causa promissa. Alia etiam constitutio edita est contra ipsos, quæ illis imponit silentium. ℑ. eodem. cū speciali. & sic patet q̄ subditi cōtra ecclesiasticam disciplinam nō appellant, nisi grauarétur iniuste secundū tenorem illius constitutionis, cum speciali.

g ¶ *Competens.*]secundum tenorem illius decreta. ℑ. eod. cum sit. fi. expositio causam, pbabilem suæ appellationis ante sententiam. ℑ. eo. vt debitus. post sententiā est necesse allegare aliquam causam.

h ¶ *Tunc episcopus.*] quia perinde est ac si non appellauerit. ℑ. eo. cum sit. & infra eodem sæpe.

i ¶ *Si quid proprium.*] Punitur appellans qui non prosequitur appellationem in expensis alteri parti, & ex eo q̄ ipsum ad iudicium prouocauit, & non venit & si prosecutus fuisset per procuratorem non ad tractandam litem, sed ad impetrandas literas: aduersario legitime condemnatur, quia nō venit sufficienter instructus. ℑ. eod. Nicolao. sed si non habeat proprium: aliàs punietur secundum arbitrium iudicis. 14. q. 6. si res. & ℑ. de dolo & contuma. c. finem fi. ff. de iudi. eum quem tenere. ℑ. de rescriptis, cæterum. & cap. vltimo.

† Pertinet.

† Videtur.

† Deterretur.

† Deterritus.

† In codice Barbatia contra regulā prælati sui, & capituli sui disciplinam appellat, &c.

k ¶ *Regularem.*] Simile supra eo. ad nostram. vbi de hoc.

iij AD † hæc, & infra. ¶ Cū à te super aliqua causa fuerit appellatum, fas tibi sit appellātes appellatione cessante compellere [l], vt vel appellationem interpositam prosequā tur, vel coram te iuris pareant æquitati, aut si alterutra partiū te suspectum [m] habuerit, te insistente, iudicem eligant † qui prepositam inter eos valeat dirimere quæstionem.

¶ Idem Salabrien. † episcopo.

¶ Si canonicus ad residentiā monitus appellat. statuitur sibi terminus ad appellationē prosequendā: & interim deseruitur beneficio p̄ vicariū de fructibus beneficij sustētandis: & si appellationē non prosequitur, vel

† Salabrien.

† Vide si suspecta sit glossa. & secundo quiris. ff. eo.

† Capit. 44. tit. in 1. compilatio. Et de re sententia excōmunicatorum & aliarum personarū ecclesiasticarū, videnesse pſonæ: & de beneficio illius ei, quidem diffieri conciliū Trident. sessio. priuet eundem, & alij a. de refor. cam conferat, qui ibidem deseruiat. Nota q̄ clerici in ecclesiis resi-

† Hic loc' videtur posse intelligi, vt tiqđ si nō fecerint, posset legitur in q. a ¶ *Residentiam.*] quam vulgatis, q̄ sunt eis priuati. est aptior in antiquis, vt quilibet clericus de iu patet in 1. nō re cōi facere debet. 7. q. 1. huius ca. 1. si quis in clero. & gratis, quas distinct. 1. eleutherius. ℑ. videbo. de cleri. nō resi. ex tuę. & quia nonnulli. nisi iusta causa excusētur, puta infirmitate, vel si abest de licentia prælati sui. ℑ. de cleric. non resi. relatum.

b ¶ *Frustratoriæ.*]& ita admittitur hæc frustratoria appellatio, quæ hodie non recipitur, nisi causa probabilis existat. ponatur in appellatione. ℑ. eod. vt debitus. & quātā cap. cum speciali. & c. potestatem. interpositā. habeat Pa. c ¶ *Arripiat.*]terminus per Iustē datur ad iter arripiendū, non ad presēdeos, & alitandum se iudici. De iudæis infidelēs, hoc dictū est. ℑ. eo. per his ℑ. Ionas. ad hoc tamē præ notā. redēp. C. de appel. l. eos. in fi. & plenissi. ne. sed sub alternatione: vt sæpius dictum est.

† Capit. 1. in 2. com pilatione. Et vide Pilatium. §. famosos. ff. de pœ. Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst.

† Sicut iste vt dixi in antiqua. & hoc respicit hæc glo. secūdū Ab. Ioan. Andr.

ij PEruenit.] In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Cum autem.* quæ tria facit, quæ per se patent. Abbas Siculus.

CASVS. Epūs Salabrien. monuit G. canonicum suum, vt in ecclesia sua residentiam faceret: ille appellauit, quæsiuit epūs à Papa q̄d super hoc faceret? Mādat Papa eidem epō, quatenus illū moneat, vt in ecclesia sua residentiam faciat, vel infra terminum competentē iter arripiat causa prosequēdi appellationē: interim vero illius ei⁹ in p̄dicta ecclesia cōmittat alicui honesteste pſonæ: & de beneficio illius ei quidem tur: q̄ si alterū istorū nō fecerit, p̄benda ipsa priuet eundem, & alij eam conferat, qui ibidem deseruiat. Nota q̄ clerici in ecclesiis residentiam facere tenentur ad mandatū sui pla ti, vt tiqđ si nō fecerint, pos sunt eis priuari.

a ¶ *Residentiam.*] quam q̄ in ecclesia sua nō vult facere residētia, potest à plato suo ea priuari, nisi iusta causa fuerit impeditus, quare residere non posset. ℑ. de cler. nō resi. inter quatuor. & c. vlti. De hac materia dictum est. ℑ. vt lit. non conteſt. quoniā frequēter.

iij COnsuluit.]Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Non contenit.* Et intelligit hanc litteram duobus modis. Primo q̄ cum epūs cōpelleret Iudæos, vt dimitterent mancipia Christiana in sua libertate, cum non sit licitum eis ſm iuris dispositionē habere seruos Christianos: appellabatur ab eo per regem Francorum, qui interponebat appellationem in fauorem Iudæorum, à quibus forte multa commoda percipiebat. Secundo modo potest intelligi, quòd non appellābat hic rex, sed appellabatur ab eo, qui tamquam minister ecclesiæ compellebat Iudæos, vt dimitterent seruos Christianos. Et vtraque lact. potest adaptari litteræ: nec mutatur iuris dispositio: nam vtroque casu appellatio erat contra dispositionem iuris, merito non erat admittenda. Abbas. Siculus.

CASVS. Quæritur an appellationi regis Francorum sit deferendum pro Iudæis, vt liceat eis habere mancipia Christiana, & synagogas ædificare? Rndet Papa q̄ non, cum sit contra concilium generale. No. q̄ appellatiō factæ extra leges & canones nō est deferendum. Item nota cōtra Iudæos, q̄ non possunt habere Christiana mancipia. Genuam, Ia nuam vocabant.

† Ianuensi, sed idē est, nam olim

¶ Idem Genuensi † archiepiscopo.

¶ Qui ante citationem vel notitiam litterarum misit nūcium ad Papam, appellare potest ne delegatus procedat: secus si post.

CAP. XXX.

iiij AD † hæc, sicut asseris: & infra. ¶ Respondemus, quòd iudex si ei constiterit appellantem, antequam partes essent citatæ, vel delegatio § causæ peruenisset ad ipsum, qui appellationis interposit obstaculum, nuncium ad sedem Apostolicam [h] destinasse, factæ debet appellationi deferre: sed si post citationem fuerit destinatus, satis potest exequi quod mandatur.

¶ Idem.

¶ Qui non detulit appellationi interpositæ ad Papam, mittitur cum litteris ordinarij ad curiam puniendus.

CAP. XXXI.

DE † Priore: & infra. ¶ Cæterum si prætatus canonicus Priorē propter suas enormitates manifestas, quæ ipsum notabilem reddunt †, ad sedem Apostolicam appellauit: & ipse tali appellationi deferre contempsit [i]: eum cum litteris tuis veritatem continentibus, de tanto excessu [k] satisfacturum ad sedem Apostolicam venire compellas.

¶ Idem.

¶ Contra constitutiones regulares, appellatio religiosum non defendit.

† Cap. 2. eo. ti. in 2. com pilatione. Et de missione nuntij an aliquid nunc operetur vide Panormitanum ℑ. de hoc tit. c. vlt. debitus.

iiij AD hæc.] Idem adicit quod c. meminimus. & c. suggestum. ℑ. eod.

CASVS. Aliqua causa cōmissa est alicui appellatione remota, ille ptra quem cōmissio facta est, appellat, dicens se pro eadem causa nūcium suum ad sedem Apost. destinasse: quæritur an tali appellatio ni sit deferendū? Rndet Papa, q̄ si cōst iterit iudici appellantem destinasse nuncium ad sedē Apost. anteq̄ partes essent citatæ, vel anteq̄ delegatio causæ peruenisset ad ipsum, debet appellationi deferre. Si vero post citatiōē fuit nuncius destinatus: nō tenetur appellatiōi deferre. hoc intellige ſm illam. ℑ. eod. vt debitus. quæst. Nota q̄ missio nunci excusat appellanté ne rndeat coram iudice, cui causa est commissa & hoc intellige si nuncius mittat anteq̄ partes fuerint citatæ. Si vero post, nō excusat. Item licet causa nō admittatur appellatione remota, potest tamen appellari.

† Cap. 2. eo. ti. in 2. com pilatione. De intelleGuidonem Papæ hic. † Vide l. ea appellationi deferre. famosos. ff.

g ¶ *Delegatio.*] ideſt cognitio delegationis factæ.

h ¶ *Ad sedem Apostolicam.*]hodie non admittitur talis appellatio, quia si haberet litteras super eodem negotio, nō prodesset, si nō dum essent iudici præsentatæ. ℑ. eod. vt debitus. Similiter habes. ℑ. eod. meminimus. vbi de hoc.

DE *Priore.*]CASVS. Quidam canonicus regularis appellauit à suo Priore, q̄ modū excedebat in correctione, quē fecit vestibus vsq; ad camisiā spoliare. Prior nō obstāte appellatiōe, processit enormiter ptra illū canonicū, vnde conquestus fuit dño Papæ: vñ mādat cuidā iudici, vt si ptatus canonicus appellauit p̄ enormitates ipsius Prioris manifestas, q̄ reddūt ipsum notabilē, & ipse non detulit appellationi, cōpellat ipsum ad Apost. sedem cū litteris veritatem cōtinentibus venire, satisfacturum de tāto excessu. Nota q̄ prælatus non debet excedere modum in corrigēdo: aliōquin tenet appellatio, quæ aliàs non teneret. Item qui non defert appellationi legitimæ, debet puniri.

¶ Glo. seq. reci. per obiectionem decre. ad nostram. &c.

i ¶ *Cōtempsit.*]ex hoc patet, q̄ si prælatus modū excedat 1 in correctione, q̄d bene admittitur appellatio à tali correctiōe. ℑ. de of. ordi. licet. aliàs à correctione nō appellatur. ℑ. eo. ad nostram. & c. reprehensibilis. vlt. respon. & ℑ. eo. cum speciali. in fi.

¶ Glo. seq. reci. per obiect. de l. quoniam iudices.

k ¶ *De tanto excessu.*]& sic patet q̄ qui non defert legitime appellationi, debet puniri, vt si clericus fuit, deponi debet. 2. quæst. vt decreto,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt decreto. si laicus xxx. pondo auri mulctetur. C. de appella. quoniam iudices.

Via nos.] CASVS. Statuit Papa in capitulo isto, quod abbates, qui publica infamia sunt respersi, aut conuicti, si commoniti in communi capitulo prælationi renunciare noluerint, vocem non habeant appellandi. Not. q̃ in notoriis delictis non habet locum appellatio: nec contra correctionem admittitur appellatio. Bernar.

† Cap. 5. eo. tit. in 2. compilatio.

† Verbum sunt, deest a antiquis.

¶ *Vt abbates.*] supple, in pluribus statuimus.

† Alias ita & deinde &c.

b ¶ *Infamia.*] de qua purgare se nequeunt. 2. q. 5. presbyter. sim. j. de simonia. de hoc.

† Capit. 6. eod. tit in 2. compilatio.

c ¶ *Conuicti.*] De plano etiam ordine iudiciario per oia non seruato. j. de accusa. olim. quia regulares huiusmodi de facili possunt à suis administrationibus amoueri, & ex leuibus causis. infra de accusa. qualiter & quando. in fin. & j. de simo. per tuas. in fine.

Vnde cognosces ap te huius decretalis sensum.

¶ *Glos. seq. reci. per quæstio. de quo communi capitulo loquatur.*

d ¶ *in communi capitulo.*] Quod facere debét abbates & Priores de triennio in triennium. j. de statu regula. in singulis. & sic spôte cedere noluerint, tunc præsidentes capitulo denuncient epo diœcesano, qui ipsum remoueat. j. de sta. reg. in singulis. & cap. seq. §. 1. & in tali casu non habet locum hæc appellatio q̃tra huiusmodi correctionẽ, maxime cum publice sint infamati, vt per talem appellationem remaneat infamia. sim. ẽ. eo. cõsuluit. sic & à pœna legis appellari non potest. ff. de verborum significa. l. antepenultima.

† Capit. 7. eod. tit. in 2. compilat. Et vide Lã iusmodi correctionẽ, in c. quoniam contra. ẽ. de probatio.

† Dictio. suam, deest in antiquis.

CAP. XXXII.

QVia† nos: & infra. ¶ Vt abbates [a] qui de aliqua publica infamia [b] publice respersi sunt † aut conuicti [c], deinde † in communi capitulo [d] commoniti, prælationi cedere noluerint, appellandi non habeant facultatem.

¶ Idem.

¶ Iudex à quo, potest præfigere terminum appellanti ad prosequendam appellationẽ: quo lapso reassumit iudex iurisdictionem.

CAP. XXXIII.

AD† aures nostras: & infra. ¶ Appellanti ad prosecutionem appellationis, terminus [e] congruus præfigatur: infra quem si appellationem non fuerit prosecutus, extunc compellatur stare iudicio delegati.

¶ Idem Abuleñ. episcopo.

¶ Si præcedente grauamine quis submittit se protectioni superioris, habetur pro appellante, dummodo seruauerit ea quæ in appellatione sunt necessaria.

CAP. XXXIIII.

AD† audientiam nostram noueris peruenisse, quòd cum Zamorensis episcopus G. presbyterum ecclesiæ † sancti Iacobi Zamoreñ. multipliciter molestaret, tandem idem presbyter se & ecclesiam suam † protectione Papæ, sicut appellare ad ipsum: vt hic patet. sed hoc intelligo extra iudicium. Item non refert an aliquid ex æquipollentibus fiat. Item sine causæ cognitione non debet aliquis condemnari, nisi in notoriis, vbi ordo iuris non seruatur. Item nemo ius sibi dicere debet, Item sententia excõicationis post appellationem lata, non tenet,

† Nouiensi.

f ¶ *Ecclesiæ.*] quæ est propria Compostellanæ ecclesiæ.

g ¶ *Ex simplicitate.*] vn de ei parcendum fuit. 86. distin. tanta. & ff. de iur. om. iud. si quis id. §. doli. & ff. si quis in ius vocan. non ierit. l. 2. §. 1. C. de testam. l. vltim. & §. de præscrip. super litteris.

h ¶ *Nostræ protectioni.*] arg. contra. j. de priuileg. ex parte. vbi nõ exi mitur, licet aliquis habeat litteras protectionis dñi Papæ, à iurisdictione sui iudicis. Solu tio. ibi loquitur de generali protectione, hic de specialis protectio fuit quæ obtinuit vicem appellationis. & præterea ibi constat illos subesse suis prælatis. hic facerdos iste non erat de iurisdictione Zamoren. † Capit. 2. eod. tit. in 1. compilatio. Vnde innatus ref. iudex si esset domi nus impetrãtis. ẽ. de of. deleg. causam quæ. vbi plures casus notantur. Item de hoc plures casus inuenies. ẽ. vt lit. nõ contest. accedens. Item sine. §. de vno. Item remoue ff. de ritu nup. non solũ. §. de vno. Item remoue ff. si esset domi nus impetrãtis. ẽ. de of. deleg. causam quæ. vbi plures casus notantur. Item de hoc plures casus inuenies. ẽ. vt lit. nõ contest. accedens. Item sine. §. 1. ver. si ab ipso appellatur in fin. & c. proposuit. de eo quod hic dicitur, & ẽ. de offi. delegati. causam quæ. & in decre. prædicta, accedens. plane inuenies de hoc. Bern.

Litteræ protectionis papæan etiam quæ à iudice sui dicit. sui iudicis.

Cepi. 46. cod. tit. in 1. compilatio.

Quo autem conuenit & differant inter se dictum & excõicatio, quæ tradit Ioan. Andr. in Rub. de cleric. excõ mi. nistr. & Geminianus in c. 1. de sent. excom. lib. 6.

1 Idé nor. in tex. in 3. q. 5. c. 1. & in spe. de te. §. 1. ver. si ab ipso appellatur in fin. quid si alia causa. ẽ. eo. ad hæc. testis. tñ & hoc inspe. cere, an de eadem fit. pelo. And.

a ¶ *Consanguineus.*] Sed vsque quo ad quem gradum intelligimus istã consanguinitatem? Videtur q̃ vsq; ad septimum, quia vsque ad illũ gradum succederet illi, aliis deficientibus. 35. q. 5. ad fedem in 1 col. vnde cum remaneat affectio, potest recusari vsque ad illũ gradum in quo posset ei succedere. argu. contra. quia hodie cõsanguinitas vltra quartum gradum non extenditur. j. de cõsang. & affi. nõ debet. ar. illis constitutionis, nõ debet. posset dici, quod vltra quartum gradum nõ posset recusari vt suspectus. sed certe hoc non reputo, q̃ in superioribus adhuc repellatur: quia semper affectio & dilecto prima remanet. & succederet ei, vt dictum est. modica enim causa repellit iudicé, puta familiaritas. ẽ. de offi. deleg. insinuante. & periculosum est sub iudice litigare suspecto. 3. q. 5. quia suspecti. & C. de iud. aperiat. tissimi. Quid si iudex dictum & æqualiter esset consanguineus vtriusque? Tũc par affectionis causa suspicionem remouet 2. ff. de ritu nup. non solũ. §. de vno. Item remoue ref. iudex si esset domi nus impetrãtis. ẽ. de of. deleg. causam quæ. vbi plures casus notantur. Item de hoc plures casus inuenies. ẽ. vt lit. nõ contest. accedens. Item sine. §. 1. ver. si ab ipso appellatur in fin. quid si alia causa. ẽ. eo. ad hæc. & c. proposuit. de eo quod hic dicitur, & ẽ. de offi. delegati. causam quæ. & in decre. prædicta, accedens. plane inuenies de hoc. Bern.

b ¶ *Aduocati officio.*] Qui enim fuit aduocatus in causa, postea in ea iudex esse non debet, aut assessor, ne actiones suæ vel aduocationis memor, incorrupti iudicis non possit nomen præferre. C. de offi. assesso. nemo. in fine. & qui similem causam habet, remouetur. ẽ. de iudiciis. causam quæ. Bern.

† Gualtera. † vvalterio

† Capit. 40. de hoc, an iusta causa fuisset huiusmodi præ eod. tit. in 2. compilat. & post compilat. 2 & 3.

i ¶ *Cognitione.*] delegata à Papa: quia ipse non posset cognoscere ius sibi dicere non debet. huius presbyterum il ff. de ma lum: ipso enim facto ner. & ho appellauit. argumẽtum nor. j. eod. dilecti. & cap. vt nostrum.

k ¶ *Denunties non tenere.*] & sic nulla fuit sententia tamq̃ à nõ suo iudice lata pro huiusmodi protectione, ac si verbum appellatiõis expressisset. sic j. de senten. excom. per tuas.

2 In hoc male dicit. q̃ nõ refragas hoc dictum cui pro xímo & hoc eius intelliges q̃ quæ. j. eo. fo licitudinem in glo. fed quærẽdo fi.

ACcepta† conquestione canonicorum Pampilon. & infra. ¶ Non debet ad eos [l] causa remitti, nisi partes [m] consenserint, à quibus noscitur appellatum.

¶ Lucius tertius Galtero † Linconien. episcopo.

¶ Delegatus etiam datus cum clausula, appellatione remota, recusari potest. si est consanguineus impetrantis, vel si fuit aduocatus eius in illa causa.

CAP. XXXV.

ACcepta† conquestione canonicorum Pampilon. & infra. ¶ Non debet ad eos [l] causa remitti, nisi partes [m] consenserint, à quibus noscitur appellatum.

¶ Idem archiepiscopo Terraconensi.

¶ Causa non est ad iudicem à quo remittenda, appellatione adhuc non iustificata, nisi de partium consensu.

CAP. XXXV.

ACcepta† conquestione canonicorum Pampilon. & infra. ¶ Non debet ad eos [l] causa remitti, nisi partes [m] consenserint, à quibus noscitur appellatum.

¶ Lucius tertius Galtero † Linconien. episcopo.

¶ Delegatus etiam datus cum clausula, appellatione remota, recusari potest. si est consanguineus impetrantis, vel si fuit aduocatus eius in illa causa.

CAP. XXXVI.

POstremo † fraternitati tuæ litteris præsentibus intimamus, quòd si causa alicui fuerit delegata, qui consanguineus [a] sit illius qui litteras impetrauit, aut in eodem negotio aduocati [b] officio functus: vel ex alia iusta causa suspectus: huiusmodi delegatus non immerito poterit recusari, quamuis appellatione remota fuerit ei negotiũ delegatum.

¶ Idem Norwicen. † episcopo.

¶ Sententia interdicti non suspenditur per appellationem sequentem.

CAP. XXXVII.

VAD† hæc quoniã sub interdicto aliqui constituti appellant, & deinde illud seruare contemnunt: quid in hoc casu seruandum sit, consulere voluisti. Noueris igitur, quòd sicut post appellationem excõmunicari non possunt, sic interdictum [c] nequeunt cui ante appellationem eos constat suppositos, declinare [d].

¶ Clemens tertius.

¶ Iudex appellationis remittit appellantem & causam ad priorem iudicem, nisi sibi constiterit à grauamine, vel iniusta sententia fuisse appellatum.

CAP. XXXVIII.

CVm† in ecclesia: & infra. ¶ Accepimus, quod quidã clerici de Gual. occasione iudicij tui, quòd velle obseruare [e] se iactant, Linconien. episcopi iudicis ordinarij sine causa rationabili cognitionem euitant. ¶ Vnde mandamus, quatenus si quando contingerit, aliquem de clericis, à præfato episcopo ad tuam audientiam appellare, non ante appellationem admittas, quàm tibi constiterit eam, vel à grauamine [f] vel iniusta [g] condemnatione porrectam †: alioquin [h] ipsum ad prædicti episcopi audientiam remittas [i], appellatione remota eius iudicio [k] parituram [l].

¶ Idem.

¶ Si ap ellans qui non prosequitur, redit ad iudicem à quo, & iterum grauatur: nõ obstante prima desertione, potest iterum appellare, hoc dicit, & est casus notabilis. Panormitanus.

CAP. XXXIX.

DIrectæ † nobis tuæ litteræ demonstrarunt, quòd cũ in tua præsentia causa cuiusdam suum, appellando ad archiepiscopum. Significatum fuit hoc domino Papæ: Vnde mandat ipsi archiepiscopo, quatenus si aliquando contigerit aliquẽ de clericis à prædicto episcopo appellare ad ipsum, non prius eorum appellationem admittat, quam ei cõstiterit appellationem interpositam fuisse, vel ab iniusto grauamine, vel ab iniusta condẽnatione: alioquin remittat illos ad episcopum suum. Not. quòd archiepiscopus nõ est iudex ordinarius subditorum suffraganeorũ, nisi in certis casibus. Item nullus debet appellare nisi grauetur: alioquin remittendus est ad eum, à quo appellauit.

† Cap. 11. eo. tit. in 2. compil. Et videto Guidonem Papæ.

e ¶ *Obseruare.*] quod de iure facere non possunt nisi per appellationem, & in aliis certis casibus, qui notantur ẽ. de of. ord. pastoralis. loquitur Papa archiepiscopo Cantuarien.

f ¶ *A grauamine.*] expresso in appellatione, in quo casu tantum tenet appellatio ante sententiam. j. eo. vt debitus. & c. cum causam. in fine. & c. dilecto.

g ¶ *Iniusta condemnatione.*] in casu isto cũ appellatur à diffinitiua sententia, non est necesse causam exprimere, nisi q̃ dicat, appello ab iniusta sententia 4: & tunc debet superior cognoscere, vel alij committere secundum arbitrium suum.

4 Concor. tex. in l. minoribus. & ibi Bal. C. de his quib. vt indig.

¶ *Glos. seq. arguit & remittit.*

h ¶ *Alioquin.*] id est si appellatio non sit legitima, remittitur ad illum à quo appellauit 5, vt procedat in causa cum appellauit à grauamine, vel quòd exequatur sententiam quam ipse superior confirmauit. & sic est hic opti. argum. q̃ iudex appellationis qui confirmat sententiam, quam alius tulit, non debeat ipsam mandare executioni, sed primus. De hac materia tractatur ẽ. de offi. dele. pastoralis. §. præterea.

5 Videto hic Io. And.

i ¶ *Remittas.*] aliàs causa ad eum à quo appellatum est, remitti non debet, nisi de consensu appellantis. ẽ. eod. accepta. & j. eod. in terposita. §. 2.

k ¶ *Eius iudicio.*] ita q̃ omne ius saluum sit ei contra quẽ fuit appellatum: vt si tunc fuit minor, nunc autem factus maior: iure minoris vtetur. ff. de minori. l. intra vtile. 1. responso.

6 Hæc glosula nec Bernardi est, nec in vetustis exẽplaribus reperitur.

l ¶ *Parituram.*] nam 6 archiepiscopi non habenti iurisdictionem super subditis suffraganeorum suorum: nisi in certis casibus. ẽ. de offi. ordi. c. pastoralis. & capitulo, duo simul.

DIrectæ.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abbas. CASVS. Quædã causa matrimonialis tractabatur corã or-

1 De hoc articulo vide Hippolytũ de Marsilius singu. 21. incip. affinitas re pellens.

a ¶ *Consanguineus.*] Sed vsque quo ad quem gradum intelligimus istã consanguinitatem? Videtur q̃ vsq; ad septimum, quia vsque ad illũ gradum succederet illi, aliis deficientibus. 35. q. 5. ad fedem in 1 col. vnde cum remaneat affectio, potest recusari vsque ad illũ gradum in quo posset ei succedere. argu. contra. quia hodie cõsanguinitas vltra quartum gradum non extenditur. j. de cõsang. & affi. nõ debet. ar. illis constitutionis, nõ debet. posset dici, quod vltra quartum gradum nõ posset recusari vt suspectus. sed certe hoc non reputo, q̃ in superioribus adhuc repellatur: quia semper affectio & dilecto prima remanet. & succederet ei, vt dictum est. modica enim causa repellit iudicé, puta familiaritas. ẽ. de offi. deleg. insinuante. & periculosum est sub iudice litigare suspecto. 3. q. 5. quia suspecti. & C. de iud. aperiat. tissimi. Quid si iudex dictum & æqualiter esset consanguineus vtriusque? Tũc par affectionis causa suspicionem remouet 2. ff. de ritu nup. non solũ. §. de vno. Item remoue ref. iudex si esset domi nus impetrãtis. ẽ. de of. deleg. causam quæ. vbi plures casus notantur. Item de hoc plures casus inuenies. ẽ. vt lit. nõ contest. accedens. Item sine. §. 1. ver. si ab ipso appellatur in fin. quid si alia causa. ẽ. eo. ad hæc. & c. proposuit. de eo quod hic dicitur, & ẽ. de offi. delegati. causam quæ. & in decre. prædicta, accedens. plane inuenies de hoc. Bern.

† Nouiensi.

† Capit. 46. cod. tit. in 1. compilatio.

Litteræ protectionis papæan etiam quæ à iudice sui dicit. sui iudicis.

Quo autem conuenit & differant inter se dictum & excõicatio, quæ tradit Ioan. Andr. in Rub. de cleric. excõ mi. nistr. & Geminianus in c. 1. de sent. excom. lib. 6.

1 Idé nor. in tex. in 3. q. 5. c. 1. & in spe. de te. §. 1. ver. si ab ipso appellatur in fin. quid si alia causa. ẽ. eo. ad hæc. testis. tñ & hoc inspe. cere, an de eadem fit. pelo. And.

b ¶ *Aduocati officio.*] Qui enim fuit aduocatus in causa, postea in ea iudex esse non debet, aut assessor, ne actiones suæ vel aduocationis memor, incorrupti iudicis non possit nomen præferre. C. de offi. assesso. nemo. in fine. & qui similem causam habet, remouetur. ẽ. de iudiciis. causam quæ. Bern.

† Gualtera. † vvalterio

† Capit. 40. de hoc, an iusta causa fuisset huiusmodi præ eod. tit. in 2. compilat. & post compilat. 2 & 3.

i ¶ *Cognitione.*] delegata à Papa: quia ipse non posset cognoscere ius sibi dicere non debet. huius presbyterum il ff. de ma lum: ipso enim facto ner. & ho appellauit. argumẽtum nor. j. eod. dilecti. & cap. vt nostrum.

2 In hoc male dicit. q̃ nõ refragas hoc dictum cui pro xímo & hoc eius intelliges q̃ quæ. j. eo. fo licitudinem in glo. fed quærẽdo fi.

CAP. XXXVIII.

CVm† in ecclesia: & infra. ¶ Accepimus, quod quidã clerici de Gual. occasione iudicij tui, quòd velle obseruare [e] se iactant, Linconien. episcopi iudicis ordinarij sine causa rationabili cognitionem euitant. ¶ Vnde mandamus, quatenus si quando contingerit, aliquem de clericis, à præfato episcopo ad tuam audientiam appellare, non ante appellationem admittas, quàm tibi constiterit eam, vel à grauamine [f] vel iniusta [g] condemnatione porrectam †: alioquin [h] ipsum ad prædicti episcopi audientiam remittas [i], appellatione remota eius iudicio [k] parituram [l].

¶ Idem.

¶ Si ap ellans qui non prosequitur, redit ad iudicem à quo, & iterum grauatur: nõ obstante prima desertione, potest iterum appellare, hoc dicit, & est casus notabilis. Panormitanus.

CAP. XXXIX.

DIrectæ † nobis tuæ litteræ demonstrarunt, quòd cũ in tua præsentia causa cuiusdam suum, appellando ad archiepiscopum. Significatum fuit hoc domino Papæ: Vnde mandat ipsi archiepiscopo, quatenus si aliquando contigerit aliquẽ de clericis à prædicto episcopo appellare ad ipsum, non prius eorum appellationem admittat, quam ei cõstiterit appellationem interpositam fuisse, vel ab iniusto grauamine, vel ab iniusta condẽnatione: alioquin remittat illos ad episcopum suum. Not. quòd archiepiscopus nõ est iudex ordinarius subditorum suffraganeorũ, nisi in certis casibus. Item nullus debet appellare nisi grauetur: alioquin remittendus est ad eum, à quo appellauit.

† Cap. 11. eo. tit. in 2. compil. Et videto Guidonem Papæ.

e ¶ *Obseruare.*] quod de iure facere non possunt nisi per appellationem, & in aliis certis casibus, qui notantur ẽ. de of. ord. pastoralis. loquitur Papa archiepiscopo Cantuarien.

f ¶ *A grauamine.*] expresso in appellatione, in quo casu tantum tenet appellatio ante sententiam. j. eo. vt debitus. & c. cum causam. in fine. & c. dilecto.

g ¶ *Iniusta condemnatione.*] in casu isto cũ appellatur à diffinitiua sententia, non est necesse causam exprimere, nisi q̃ dicat, appello ab iniusta sententia 4: & tunc debet superior cognoscere, vel alij committere secundum arbitrium suum.

4 Concor. tex. in l. minoribus. & ibi Bal. C. de his quib. vt indig.

¶ *Glos. seq. arguit & remittit.*

h ¶ *Alioquin.*] id est si appellatio non sit legitima, remittitur ad illum à quo appellauit 5, vt procedat in causa cum appellauit à grauamine, vel quòd exequatur sententiam quam ipse superior confirmauit. & sic est hic opti. argum. q̃ iudex appellationis qui confirmat sententiam, quam alius tulit, non debeat ipsam mandare executioni, sed primus. De hac materia tractatur ẽ. de offi. dele. pastoralis. §. præterea.

5 Videto hic Io. And.

i ¶ *Remittas.*] aliàs causa ad eum à quo appellatum est, remitti non debet, nisi de consensu appellantis. ẽ. eod. accepta. & j. eod. interposita. §. 2.

k ¶ *Eius iudicio.*] ita q̃ omne ius saluum sit ei contra quẽ fuit appellatum: vt si tunc fuit minor, nunc autem factus maior: iure minoris vtetur. ff. de minori. l. intra vtile. 1. responso.

6 Hæc glosula nec Bernardi est, nec in vetustis exẽplaribus reperitur.

l ¶ *Parituram.*] nam 6 archiepiscopi non habenti iurisdictionem super subditis suffraganeorum suorum: nisi in certis casibus. ẽ. de offi. ordi. c. pastoralis. & capitulo, duo simul.

DIrectæ.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abbas. CASVS. Quædã causa matrimonialis tractabatur corã or-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dinario:corā quo vir impedimētū cōsanguinitatis opposuit: mulier sedē Apost.appellauit, iudex statuit terminū appellāti:mulier illa non fuit prosecuta:appellationem in termino constituto, & ea renunciante appellationi,iudex in causa ꝓcedēs,recipit testes de cōsanguinitate:Tandem mulier iterum appellauit:petiit iudex vtrum debeat ad ſnſam ꝓcedere?Rndet Papa,ꝙ licet ī cōcilio Laterañ. ſi ſtatutum,vt ſi aliquis appellauit,& infra terminum ſibi præfixū appellationem ſuam non fuerit ꝓſecutus, iudex auctoritate ſua libere poſſit vti:tū quia iterū appellauit (quod ſibi licuit in eadē cauſa)à iuriſdictiōe illius fuit exēpta,præſertim cum hic agerēt ad ſeparationē matrimonij, qđ eſt res fauorabilis.No.ꝙ ſi appellans appellationem ſuam in termino præfixo nō proſequitur, iudex poſtea in cauſa ꝓcedet.Ité in eadē cauſa poteſt bis appellari,ſuper vno articulo. Item matrimonium res fauorabilis eſt.

a ¶ *Renunciante.*]5. de offi.deleg.gratum. ipſo enim facto renunciauit appellationi teſtes ꝓducēdo.ſic j. de iis q̄ ſi. à ma.part.cap. capit ex ore. j. de priuile. ſi de terra.&c. accedētibus.

† In omnibus manuſcriptis ſi cuiuerit in eadem cauſa appellare ſecundo.& hanc lectionem agnouit gloſſa hic verbo. appellare.

b ¶ *Lateranen.concily.*] 5.eo.reprehenſibilis. & j.e. ſæpe.ſic C.de tempor.appell.l.vlt.§.vlt.

† In codice Parbatæ, Clemens iii. ſic 2.q.6.c.ſi autem.§. ſi quis in quacunque. & C.ne li.in vna eademq; cauſa. l. vnica. & quod dicit,appellare ſecūdo, intellige à diffinitiua ſē tētia,à qua ſecūdo appellare pmiſſum eſt 1, & nō vltra.j.eo.ſua.& vt dicunt iura ꝓdicta.& hoc idem locū habet,ante ſniam ſi grauaretur quis pluries ſuper vno articulo. ſecūdo poſſet appellare etiā ſuper illo,immo & de intelante ſniam ſi grauaretur quis poſſet appellare pluries quām ſecū lecto Antondo vel tertio vel quatuor,quotiens ſuper diuerſis articulis grauabit.in c.li cet.de verb & voti rede.

c ¶ *Appellare ſecundo.*] ſi quis matri. accuſ.poſ.videtur.Bern.

d ¶ *Res fauorabilis.*] j. qui matri. accuſ.poſ.videtur.Bern.

1 Eidem per ſonæ hoc dicto pro tanſo, quia ſi à tra quē ſniā lata eſt.medio tempore appellauit.nec ad diē prāſnia contra-ſixum ſatisfeci:quæritur vtrum ille ſit excōicatus,aut non.pp apte.pro me'lapellationem ante terminū interpoſitam?Rndet Papa,ꝙ appellata appellatio hmōi ſniam impedit& ſuſpēdit.Nota ꝙ ſnia excōicationis latæ ſecundo,ra ſub,cōditiōe vel in diē nō ligat,niſi aduenīēte die vel ꝙditiōe: & iudex ſecundæ app. & ideo ſi medio tēpore appellet,ſuſpēdit eius effect': vt hic pater. ceſſet 1. & e ¶ *Satisfeceris.*] Quid ſit ſatisfacere, habes ff.qui ſatiſda.cog.l. 2 ſniam, ab r. & ff.de pig.act.ſi rem alienam.§.omnis.Lauren.

illa poterō appellare: & hoc reſtō appellat: quorto, & de hoc videin ſpec.de app.§. quo nem.j.eod.paſtoralis.in fin.Arg.contra.quia vbicunque conditiōnens.per to exiterit, perinde habetur ac ſi ab initio pure contrahatur. ff. qui tū.§ 1oa.A-pot.in pig.ha.l.potior.& ita ſentētia excommunicationis ſub cōditione poteſt ferri,& ſtatim currunt tēpora appellationis, vnde ſtatim appellandum eſt ante diem conditionis,vt hic patet. ſic & aliæ ſententiæ ſub condictione poſſunt ferri.ſed ibi infra decem dies eſt appellandum:poſt decem dies nō audiatur appellās, licet adhuc non extet conditio.2.q.6.biduum.& illud not.ꝙ ſi pē dente cōdirione efficiatur de alieno foro,is in quem lata eſt huiuſmodi ſententia: puta quia tranſtulit domicilium alio loco, nihilominus ligatus erit exiſtente conditione, niſi ante cōditioné appellauerit.arg. C. de teſtam. manumiſ. ſtatuliberis. arg.op.ad hoc. 5.de foro competēti.capi. penulti.Lauren.

¶Idem.

¶Si per reſcriptum committantur plures articuli connexi,& in vno remoueatur appellatio, intelligitur remota etiam in aliis.hoc dicit.

CAP. XLI.

SEcundo† requiriś,cum pluribus articulis in vna commiſſione poſiti s, in vno tātum contingit appellationem expreſſe vetari: vtrum appellatio teneat, ſi ſuper aliis fuerit appellatum. ¶In quo † tibi reſpondemus, quòd cum ſecundum beatum Gregoriū † verba intentioni[g] deſeruiant †: & hæc ſit noſtra intentio, vt de omnibus articulis qui in cōmiſſione ponuntur, iuſtitia ſuū cōſequatur † effectū:in omnibus[h] appellatio intelligitur interdicta.Nihil enim intereſt, vtrū † inhibeatur primo,an ſecundo, medio, ab in fine: cum (ſicut tulerit ſententiam: Niſi Sempronio infra viginti dies ſatisfeceris[e],te excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut interdictum eſſe cognoſcas † : ille in quem fertur ſententia,medio tempore appellans,ad diem ſtatuitum minime ſatisfecerit, vtrum ille ſententia tali † ligetur, aut interpoſitione appellationis tutus exiſtat? ¶Videtur autē nobis, quòd huiuſmodi ſententiam appellationis obſtaculum debeat impedire.[f]

† Hic videtur decle comunctio &, quæ cū in veteri cōpilatione.

¶Idem.

¶Si ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis,vel interdicti lata ſub conditione,ſuſpenditur,ſi ante cōditionis euentū fuerit appellatum.h.d.inherēdo verbis litteræ, vt ſic ſatisfaciat cuilibet lecturæ.Et eſt decimo ſubtilis & multum allegabilis.

CAP. XL.

IJ PRæterea † requiſiti fuimus,ſi quis iudex ita proſtionem:aliquis proponit ſe habere iudicem ſuſpectum,quæritur-an cauſam ſuſpicionis allegare teneatur & probare? Rndet Papa quòd cauſam ſuſpiciōis allegare teneatur.& partes eligere debēt arbitros,nō multū remotos, qui de ſuſpitione cognoſcant: quod ſi non fecerint,iudex partes ad hoc compellat:& ſi infra terminū competentem à iudice aſſignatum ſuſpicio probata nō fuerit:iudex ex tūc in cauſa procedat.ſed ſi ſuſpicio fuerit probata,iudex vlterius in cauſa procedat:qa ſuſpecti & inimici iudices eſſe non debent.Nota ꝙ verba intentioni deſeruiunt,& ſecundum intentionem proferentis verbum prolatū intelligendū eſt.Item appellatio refertur ad omnia quæ in commiſſione ponuntur.Ité determinationes quæ in principio ponuntur,omnia ſequētia determinant,& econuerſo.Item cauſa ſuſpicionis ſpecificanda eſt coram beatur,ꝓ iudice.Item cauſa ſuſpicionis non coram iudice ſuſpecto,ſed coram arbitris a partibus electis probari debet.Ité iudex debet cōpellere partes vt arbitros eligāt,qui de cauſa ſuſpicionis cognoſcant.Item ſi cauſa ſuſpitionis infra terminum præfixum probata non fuerit , iudex in cauſa procedere debet. Item ſuſpecti & inimici iudices eſſe non debent.

g ¶ *Intentioni.*] 22. q. 3. humanæ. & j.de verb.ſigni.intelligentia.

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.

h ¶ *In omnibus.*] j. eodem, inquiſitioni.contrō.Solue:hoc contra quod dicit hic,locum habet cum eſt vnum negotium principale, ſed plures articulos continet pendentes ex negotio principali exemplum pone 5. dereſcri. cum dilecta. & 5.de offi.deleg. venerabilis.Illud autē quod dicitur j.eod.in decre.Greg.inquiſitioni. loquitur cum plura ſunt negotia omnio diuerſa in vna commiſſione contenta. Exemplum pone de goc 2.q.1.in primis,tūc licet

ſit prohibita in vno:nō tamen eſt prohibita in alio,niſi hoc dicatur in decr.Gre.arg.ad hoc ff.de mino.etiā.§.1.C.de repud. l. vnica.ſed hodie ipſo iure remota eſt appellatio.j.eod.vt debitur.

a ¶ *Vtriuſque iuris.*] canonici,& ciuilis.32. q. 7. Apoſtolus. ff. de pac.item quia.§.vlt.& ff.de verb.obl.Titia.§.1.C.fami. ercis. quoties. C.de pact.petens. ff.ſi cer.pet.lecta eſt.de leg.2.ſi ſeruus plurium. in fine.

¶Gl.ſeq.inſtruit coram quo,qualiter et quando ſit ꝓponēda recuſatio.et coram quo ꝓbād.et quid agendum ea probata.

b ¶ *Corā eodem allegare.*]Nota quòd hæc de cre.loquitur de iudice delegato.ſed j.eo. cum ſpeciali.loquitur in ordinario.Vñ nota,ꝙ qui iudicem recuſare inté

1 Quæ autem & quot ſint cauſæ recuſationis.tra- dit copioſe Hoſtienſis. in ſum.tit. de recuſat. §. quæ ſunt cauſæ. & loan. An. in c. legitima. de appel.lib.6.

dit,cauſā iuſtæ recuſationis 1 debet allegare corā ipſo:vt hic dicit: talē videlicet,quæ ſi eſſet ꝓbata,deberet legitima reputari.j. eo. cū ſpeciali.ſicut in appellatione. j.e.vt debitus. & recuſatio danda eſt in ſcriptis.5.de ꝓbatio. quoniam.& ante litem conteſt.debet proponi cum ſit dilatoria.3.q. 3. offeratur.& 5.de iud. inter monaſterium. & C. de iudi. apertiſſimi. vel ſaltem infra terminum ſtatutum à iudice ad dilatorias proponē das.ff.de excep.paſtora lis.niſi ex noua cā ſuperueniēte poſt lit. cō teſt.,ꝓponi nō pōt.5.de offi.dele.inſinuante. Secūdū leges pōt proponi vſque ad viginti dies,vt in prædicto.§.offeratur.& C.de ſen. & interlo.om.iud. Auth.& conſequenter. Cauſa vero ſuſpicionis co ram arbitris à partibus electis eſt probanda. 5.de offi.deleg.ſuſpicionis.& j.eo.cum ſpeciali.& 5.de foro compe.licet.1.Cauſa vero recuſationis nō ,ꝓbata delegatus in cauſa procedat.ea vero ꝓbata ſuperſedere debet iudex,ne amplius ſe intromittat,cū apparet ipſum non habere iuriſdictionem poſt pronunciationē arbitrorū In ordinario ſecus eſt:quia poteſt committere cauſam illā perſonæ non ſuſpectæ,vel illam cauſam remittere ad ſuperiorem.j. eo. cum ſpeciali.& ibi de hoc etiam inuitis partibus:quod nō poteſt delegatus:vt ibi notatur.

c ¶ *In aliquos.*] id eſſ,arbitrum,vel arbitros. An tales arbitri veri dicantur,dictum eſt 5.de offi.delegati,ſuſpicionis.

¶Glo ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.

d ¶ *Debent cogi.*]Arg,contra.ff.de iudi.ſi quis ex aliena.ſep ibi dubitatur an iudex ſit,hic autem non:cum conſtat de iuriſdictione, ſed prætenditur recuſatio 2 Lauren.

2 Ibi ergo cognoſcit, hic nō quia his plus quā ibi iudex at- ſtatur: vt de offi. deleg. ſuſpi- cionis. & adde quod no j.eo. ſo- ſtinuit in glo.ſed quære.loan. And.

e ¶ *Terminum competentem.*]Terminum iſtum nō iudex,ſed arbitri dex aſſignare terminum , vt in decre. Inocen. iiij.i in hoc eodem titulo,capitulo,legitima.[lib.6.]

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.

f ¶ *Superſedere.*]Contradicit lex:quia licet iudex delegatus recuſetur,poteſt cauſam al:j delegare.C.de iud.cum ſpecialis. ibi:nō ꝓbatur cauſa ſuſpicionis,ſed allegata ſuſpicione delegat cauſa alij legatus alij deleget:ſed hic neceſſe habet ,ꝓbare cauſam ſuſpicionis:& ideo quia in hoc grauatur,releuatur probata ſuſpicione:vt amplius non committat iuuito recuſatore,& nos aliud ſeruamus ſecundum canones.Certe lex illa nō dicit,quòd committere poſſit cauſam,& ſic non contradicit.

g ¶ *Suſpecti & inimici.*]ſic 3. q. 5.quia ſuſpecti.& C.de iudi. apertiſſimi.Bernard.

AN ſit.]Habet duos intellectus.ſecundū primum poteſt ſummari ſic.Appellationi ſuæ renunciat,qui poſt eam aliquid in ipſius præiudicium innotauit.ſm alium intellectū:Non eſt deferendum appellationi illius, qui appellationi aduerſarij non deferendum appellarioni illius, qui appellationi aduerſarij non detu

vtriuſq; [a] iuris argumenta nos docent) ea, quæ in principio, ad medium & ad finem:illa vero quæ in medio, ad finem atque principium ſæpe referri contingat.

¶Cauſa ſuſpicionis proponenda eſt coram iudice qui recuſatur, & probanda coram arbitris.h.d.

¶Tertio poſtulas edoceri:& infra. ¶Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd cum aliquis iudicem proponit ſe habere ſuſpectum, ſuſpicionis cauſam coram eodem allegare [b] tenetur: ſed partes vr in aliquos [c] non valde remotos conueniant , per eundem iudicem debent [d] cogi :coram quibus ſi cauſa ſuſpicionis infra terminum [e] competentem probata non fuerit,tunc demum auctoritate ſua iudex vtetur. Quòd ſi coram ipſis cauſa ſuſpicionis probata fuerit,cauſæ cognitioni ſupерſedere [f] tenebitur recuſatus. Ipſa nāque ratio dictat, quòd ſuſpecti [g] & inimici,iudices eſſe non debent.

¶Idem.

¶Non tenetur iudex vel aduerſarius deferre appellationi, cui nō detulit appellās.

CAP. XLII.

AN † ſit deferendum appellationi illius, quē aduerſarius de expoliatione poſt appellationem legitime interpoſitam ſibi factā †, paratus eſt incontinenti [k] conuincere,nos duxiſti per tuos nuncios conſulendos. ¶Reſpondemus, quòd cum in eo quis † puniendus ſit,in quo deliquit:qui appellationi deferre neglexit † ſe beneficio reddit appellationis indignum [l].

¶Innocentius iij.illuſtri regi Francorū.

¶Habet duos intellectus. ſecundum primum hoc intendit:Merus executor non recuſatur,nec ab eo appellatur,niſi modum excedat,maxime ſi eſt datus cum clauſula,appellatione rēmota, ſecundum alium intellectum hoc dicit:A iudice ſuſpecto non receditur per appellationem.niſi modum excedat.

CAP. XLIII.

NOuit † ille qui nihil ignorat : & infra. ¶Præterea interdicti ſententiā Cardinalis nō edidit [k],ſed potius publicauit [l] : nec fuit dictator ipſius, tit in legem.3.eod.conſtitutis. & 5.de elect.bonæ. & ff. de mino. auxilium. in fin. & hic expreſſe dicitur : niſi ipſe ſe ſponte obligaret,vt hoc probaret incōtinenti.quia poſſet renuncio iuri ſuo. ſimile.5.de reſtī.ſpo.c.13.

¶Glo.ſeq.argut pro,& ſoluit contrarium.

i ¶ *Indignum.*]nunquid ille,ꝙ non detulit appellationi in vna cauſa,repelli debet in alia à beneficio appellationis? Ar.ꝙ ſic.5. de ex ce.cum eccleſiaſticæ. & 5.de elect.bonæ.iu fin.& j.de vſu.qa fruſtra.ff.quod quiſque iuris.l.3.§.hæc pœna. Rndeo ꝙ nō debet in alia cauſa ab illo vel alio repelli . & ſufficit ꝙ ſemel punitus eſt: arg.5.de electio.cum in cunctis.§.cleric.& c.cum Vintoñ 4.Et ſic hāoes,ꝙ quis punitur in eo in quo deliquit.ſic j. de iure patron. paſtoralis.& 5.de tempo.ordi.litteras.

k ¶ *Non edidit.*]ſed dominus Papa tulit ſententiam illam.

¶Glo.ſeq.adducit ſimilia.

l ¶ *Publicauit.*]ſic & Achatius non fuit dictator noui erroris , ſed veteris imitator.24. q.1. Achatius. & 12.diſtin. præceptis,& j. de feu.c.2.ſimile j.de priuil.quia intentionis. qui enim rem perdidit in lucem,potius rem declarat quàm aliquid noui faciat. ff. de acqui.rer.do.adeo quidem.§.ſi quis.in fin.ff.de teſt.hæredes.§.1. ff. ſi ſerui.ven.ſicuti.§.diſtant.aliās,ſed ſi quæratur.

† In codice Parbatæ, Clemens iii. ſic 2.q.6.c.ſi autem.§. ſi quis in quacunque. & C.ne li.in vna eademq; cauſa. l. vnica. & quod dicit,appellare ſecūdo, intellige à diffinitiua ſē tētia,à qua ſecūdo appellare pmiſſum eſt 1, & nō vltra.j.eo.ſua.& vt dicunt iura ꝓdicta.& hoc idem locū habet,ante ſniam ſi grauaretur quis pluries ſuper vno articulo. ſecūdo poſſet appellare etiā ſuper illo,immo & de intelante ſniam ſi grauaretur quis poſſet appellare pluries quām ſecū lecto Antondo vel tertio vel quatuor,quotiens ſuper diuerſis articulis grauabit.in c.li cet.de verb & voti rede.

† Cap.17. eo.tit. in 2. compilatio. † vide Mathesila- num ſingul. 18. inci. no- ta quòd ſi nec ei appellanti eſt de actor.

ferendum: quia fruſtra legis auxilium implorat, qui committit in legem.

† Aliàs : ſactam.

† vox, quis, deeſt in antiquioribus

¶Gloſ.ſeq.querit,ponit opi.Lau.& ſoluit.

h ¶ *Incontinenti.*] Sed qualiter intelligis illud incōtinenti, an vſq; ad triduum?C.de erro.adduo.l.vlt.an ſine iteruallo.5.de teſt.cogen.præterea.& 5.de elect.quia ꝓpter.& 5.de reſt ſpol. litteras.& 5.de teſt.veniens 2. an quam cito poteſt.ff.de ſtatu libe.ſi peculium.§.vlt.& ff.ad Tertu.l.2. §. confeſtim: Sol,hoc poteſt commiti arbitrio iudicis,vt dixit Alanus. Ego dico, quòd hic ſupplendum eſt,maxime: quia idem eſſet ſi congruo tēpore hoc probaret : quia fruſtra auxilium legis implorat,qui committit in legem.5.eod.conſtitutis. & 5.de elect.bonæ. & ff. de mino. auxilium. in fin. & hic expreſſe dicitur : niſi ipſe ſe ſponte obligaret,vt hoc probaret incōtinenti.quia poſſet renuncio iuri ſuo. ſimile.5.de reſtī.ſpo.c.13.

† neglexerit.

† Cap.1.eo. tit.in3.com pilat. Et eſt pars capit. nouit. 5. de offi. legat.& de iud.

3 Concor. text. in l. ſi quis in eo- ſcrib. cū eō- cord. C. de pact.

4 Et hæres qui accom- modauerit tacita volū- tate cōtra le tum parte, in qua frau dē commiſ- ſit, amittit hæreditatē. & l. reſcripti. Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ad cutore. & C. quorum appellatio non reci. l. ab executore.

b ¶ *Ab executoribus.*]hoc intelligendũ est de mero executore, q̃ nullã habet cognitionẽ, sed tm̃ executionem. ℨ. de offi. deleg. pasto ralis. §. quia vero. vbi de hoc. & ℨ. tit. proxi. decæ tero. talis fuit iste.

c ¶ *Modũ excederent.*] sic ℨ. tit. pxi. qđ ad cõsultationẽ. vbi de hoc. ¶ *Glo. seq. dupliciter legi tur.*

d ¶ *Debuisset.*] Ex hoc videtur q̃ sicut nõ posset appellari à mero exe cutore, ita nõ potest re cusari. ℨ. eo. super eo. & c. 2. §. 3. sed si non esset merus executor, bene posset appellari ab ipso & recusari. Io. 1 Sed vr̃ poti⁹ dicere littera ista, q̃ si qs appellat à susp cto, q̃ ppea non debet dimittere quin ꝓcedat, q̃a primo recusatio est ꝓponẽda: & si iudex il lam non admittat, si sit iusta, tunc est appellãdum, quia tunc ipsum grauat. suspicio enim ꝓponẽda est ẽ in formã illius decreta. ℨ. eod. tit. 2. requiris. & ℨ. eo. cum speciali. Bern.

† Alias, vrus.

† In recentioribus impressis ita: de suspicione auctẽ obiecta.

1 Idem not. 2. q. 6. § sunt quorũ ver. ab executo re. i. A. Et concor. l. à dio Pio. & ibi ß. §. si su per rebus. ff. de reiu. & in l. miles § qui iu dic. eo. tit.

† Cap 2. eo. tit. in 3. compil.

† Dictio subsequentis, deest in antiquis.

Secundum ius.]tam canoni cum q̃ ciuile. ℨ. de re iudi. quod consultationem. & 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorum. versi. ab executore. & C. quorum appellatio non reci. l. ab executore.

sed verius † executor. Vnde cũ secundum [a] ius ab executoribus [b] appellari non possit, nisi forsan modum[c] excederent in exequendo: Nos etiam in litteris super hoc directis ad ipsum, appellationis curauimus obstaculum inhibere: appellationi ab eo interpositæ nõ fuerat deferẽdum. ¶ De suspicionis† autem obiectu, licet eum merito tibi suspectum non fuisse credamus: nõ tamen & si fuisset, propter appellationem interpositã ab eo, desistere debuisset[d]: ad quod nõ proprio motu, sed nostro potius præcepto processit.

¶ Idem.

¶ *Si appellatio recipitur à iudice, vel approbatur à parte, terminus ad eam prosequendam præfixus obtinet vicem peremptorij. vt in absentem procedatur, acsi peremptorie fuisset citatus: nec talis terminus præueniri poterit ab aliqua partium.*

CAP. XLIIII.

SAEpe † contingit, quòd cũ ad nostrã audientiã appellatur, propter defectum partis alterius[e], neque per se neque per responsalem idoneum appellationem interpositam prosequentis, vel forsitan ex malitia [subsequentis †] responsalis [f] mãdatum procuratorium occultantis, litẽs quæ de facili

Secundum Ioan. idem Horiensis. Io. And.

Ité si quis impetrat litteras ante terminum à iudice, vel ab appellante ſtatutum tacito de illo termino, litteræ nõ valent, & tanquã contumax punitur in expensis.

e ¶ *Alterius.*]scilicet appellantis.

¶ *Glo. sequens notat, & remittit.*

poterant terminari, remaneant indecisæ, cum frequenter iuris quæstio [g] moueatur, cuius apud nos probationes necessariæ [in contrario †]non existunt, & interdum etiam facti [h] quæstio de leui posset partibus præsentibus comprobari. Vnde licet in Lateranensi [i] † concilio fuerit cõstitutum, vt si in quocunque negotio aliquis appellauerit[k], & eo qui appellatus fuerat veniente, qui appellauit venire neglexerit, competentem illi recompensationem faciat expensarum, vt hoc saltem timore deterritus †, in grauamẽ alterius non facile quis appella.

¶ Quia tamẽ propter hoc quæstiones nihilominus prorogantur, ꝓsenti decreto statuimus, vt huiusmodi appellatio vel à iudice recepta †, vel à parte fuerit approbata, post terminũ appellationi præfixũ, edicti perẽptorii vires obtineat[l], ita videlicet vt ex tunc in absentem[m] perin de procedatur, ac si perempto rie[n] vocatus ad iudicium extitisset. ¶ Quòd si forsitan interposita prouocatio malitiose recepta, vel approbata non fuerit, cum cõstiterit legitime

f ¶ *Responsalis.*] sic videtur q̃ negligentia siue dol⁹ ꝓcuratoris no ceat domino. De hoc di ctum est. ℨ. vt lit. non conte. c. 1.

g ¶ *Iuris quæstio.*] de hoc potes habere plura exẽpla, scilicet vtrũ laicis vel aliquis in mi noribus ordinibus cõstitutus eligi possit ad dignitatem vel minor xxv. ann. vel aliquis pos sit habere plura beneficia de iure cõi. de hoc nulla probatio apud Papam est necessaria, cũ ipse habeat ius in scrinio pectoris sui. C. de testa. omnium.

† Inclusa de suntin antiquis exemplaribus.

† Lateranen si sub Alexan. iii. cap. 6.

h ¶ *Facti quæstio.*]Quæ stio facti quandoq; ꝓsentibus partibus de le ui posset probari, puta per confessionem partium, vel per instrumẽta quæ haberẽt, vel per testes præsentes.

† detentus.

i ¶ *In Lateran. cõcilio.*] ℨ. eo reprehensibilis.

† suscepta.

k ¶ *Appellauerit.*]Istud nota, q̃ qui appellat, si appellatio sua recipiatur à iudice, vel ab aduersario approbetur: tenetur illam ꝓsequi sufficienter, quantum ad totum negotium: aliàs si nuncium mittat ad impetrandum tantum, vel nullum mittat parte altera prosequẽte, condemnabitur in expensis alteri parti.]. eo. Nicolao & c. interposita. §. 1. aliàs si nõ approbetur appellatio à iudice aut ab aduersario, sufficit mittere procuratorẽ ad impetrandum, licet altera pars sit præsens, vt in decre. interposita. §. 1. secus est de appellato, quia ei nõ imponitur prosequẽdi necessitas, nisi venire velit vel solus vel cum aduersario. 2. q. 6. ei qui. §. appellatore. & potest negligere causam si vult, cũ sine ipsa possit causa appellationis tractari si contumax fuerit. D. de temp. appel. l. vlti. §. illud. eo prius citato. ℨ. eod. per tuas. Et nota quòd qui appellat à grauamine, causam in scriptis assignare tenetur 2, & pe- 2 Concor. tex. in. l. si. vero. cũ no. C. e. tentos à iudice aut ab aduersario exprimat appellationis, & cur appellatio non sit admissa: Vel si forsitan appellationi sit delatũ postea statuat terminum appellanti: & si appellatus voluerit, & in l. 1. §. partes debent per se vel p ꝓcuratores instructos ad causam 3 tra libelli. per ctandum accedere. quod si appellans non fecerit. reputabitur nõ Bar. eo. tit. appellans, & ad primum iudicem remittetur, & in expensis parti alteri condemnabitur: & si appellatus hoc contempserit, ipse in 3 Non so- expensis condemnabitur: vt ℨ. eo. tit. in decre. Inno. iiij. cordi nobis est. ℨ. eo. tit. [lib. 6.]

lum ad causam appellationis, sed etiã ad causam principalem.

l ¶ *Obtineat.*]Ipsa appellatio siue terminus statutus à iudice ad ip sam prosequendam erit loco peremptorij: vt eo elapso procedat iudex in causa, si non fuerit appellationem prosecutus.

m ¶ *Absentem.*]hoc potest intelligi de appellante & appellato.

¶ *Glo. seq. ponit duo conuenientia inter terminum appellationis, & citationem peremptoriam, & vnum in quo discrepant.*

n ¶ *Ac si peremptorie.*]Vt si lis nõ est ꝓtestata, excõicetur reus absens q̃ appellauit, vel mittat actor in possessionẽ causa rei seruãde. si lis est ꝓtestata, põt ferri diffinitiua sniа si liqueat de causa: vel si non liqueat, ꝓstituat ver⁹ possessor. ℨ. de do. & cõtu. put. ℨ. vt lit. nõ ꝓtest. qm̃. §. in aliis si actor est absens, q̃ appellauit ꝓcedat ꝓtra ipsũ ad testiũ receptionẽ, & ad diffinitiuã sniam, vt ℨ. d. causã q̃. put no. in decr. put. Ité in alio habet appellatio similitudinẽ cũ citatiõe peremptoria, vt sicut peremptorie citat⁹ q̃ nõ venit nõ audit appellãs. 34. q. 3. de illicita fit nec appellãs, q̃ nõ ꝓsequit appellationem

tionẽ. ℨ. eo. personas. & c. cũ sit Romana. In hoc tñ differunt, quia peremptorie citato iudex potest facere gratiã. ℨ. de offi. dele. cõsuluit. sed si quis nõ ꝓsequitur appellationẽ, statim tenet sniа: vt ℨ. eo. cũ sit. nec amplius audiat appellans, vt ibi dr̃ & hic ver. saluis, &c. & hoc intellige cũ notũ est hoc iudici, q̃ appellãs nõ est ꝓsecutus appellationẽ in termino constituto, & ipse nõ cõparet in prẽsentia iudicis in ipso termino. aliàs non põt ꝓcedere ꝓtra absentẽ.

a ¶ *Saluis constitutionibus.*]hoc respicit id qđ dixi. ℨ. ver. extunc in ab sentẽ ꝓcedat, & c. sed hic post sniã statim rata manet sniа, & proce dit iudex ad executiõẽ tãtũ: sed tũc ante sniam alius est modus procedẽdi, vt dictũ est in no tula illa, vt si lis nõ est conte. &c.

¶ *Glo. seq. alle. concor. & ratione reddit, querit, arg. pro, et soluit. Iterum querit, & ponit opi. Vincen. item Tancre. quam approbat.*

b ¶ *Rata manet sententia.*]Sic. ℨ. eo. cũ sit Romana. & 2. q. 6. ei qui. §. appellatore. qui enim non prosequit appellationẽ, fingit nõ appellasse. C. de temp. appel. l. vlti. §. vlti. vnde etiã retro notat infamis. ff. de iis qui no. infa. furti. Sed nunquid est idẽ in sniа excõicationis, vt si aliquis fuerit excõicat⁹ post appellatio nem, & eã non prosequitur: an tũc rata maneat sniа excõicatiõis: vt fingatur non appellasse? Vr̃ q̃ sic: quia retro notatur infamia q̃ condemnatur de furto, nec ꝓsequitur appellationẽ: vt in l. prædicta. furti. Sed hoc nõ est verũ in sniа excõicationis: quia aut appellatio tenuit, aut nõ. si tenuit excõicatio lata postea ipso iure nulla fuit. ℨ. de sen. excõ. p tuas. & ita siue ꝓsequitur appellationẽ siue

1 Secundum Ioan. idem Horiensis. Io. And.

2 Hoc qñ. non, non efficitur postea aliqua. ff. de re. iur. quod ab initio. & 16. q. 3. c. placuit. §. potest. vltra vnã col. si appellatio non tenuit, ergo

3 Hoc. ꝓsequitur ap pellatio, vt dixi. di cta. gl. qñ. ve rũ. de per appellationẽ. ℨ. e. pastoralis. ex hoc. se quereretur. enim ꝙ aliquis canonice electus esset. & tñ cassanda esset electio eius facta medio tẽpore. Sed pone aliquem eꝝ depositum, statim post sniam appellat appellatione pendente excõicat ꝑ subditũ suũ, nunquid talis excõi tio tenet? Vinc. dixit, q̃ si eꝝ nõ appellauit, vel si appellauit & nõ uit appellationem ꝓsecutus, excõicatio non tenuit. Arg. l. prædi. ff. de iis qui no. infa. l. furti. quia fingitur non appellasse. C. de tẽp. ap. l. vlt. ℨ. vlt. si fuerit prosecutus, siue ꝓfirmet sniа, siue nõ, tenuit excõicatio. T. dixit & melius, q̃ ex quo appellauit, remansit in ofpbatur ficio suo: quia qui appellat, non dr̃ condemnatus. ff. de poen. l. 2. §. in. vlti. & integer est ſtatus eius, vt interim fungatur honoribus. ff. đ appel. interposita. ff. mihil inno. l. vnica. c. integer 3. & ideo siue ꝓsequatur siue nõ prosequatur appellationẽ, excõicatio tenuit, & hoc ℨ. in prædictam rationẽ, quam Ioan. assignauit. si vero non appellauit, acquieuit sniæ: & sic per sniam amisit omnẽ iurisdictionem: vnde si tulit postea sententiam, nulla fuit.

† Incluſa de suntin antiquis exemplaribus.

† Lateranen si sub Alexan. iii. cap. 6.

† detentus.

† suscepta.

c ¶ *Absente propon.*] Hoc vult dicere littera ista: sicut absens perẽptorie vocatus qui nõ potuit venire iusta de causa detẽtus, audit allegans impedimentum suum, ita q̃ reuocat qđ ꝓtra eũ factum est. ℨ. tit. prox. cũ Bertholdus. & ff. de iud. si ꝓtor. & 4. q. 5. quisquis.

4 Supple. appella- tionis ter mi nus. de loquit. ter minum. ꝓscrip tum, ℨ. eod. cum ſt Romana. & c. cum ex ratione. & C. de temp. appel. l. vlt. §. illud.

d ¶ *Præueniens.*]Hoc intelligitur de termino statuto à iudice, vel ab appellante, secus est in termino statuto a lege, quem potest quis præuenire. 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. dum tamen appellatus nimium non præcurrat vt appellantem in commissione im pertranda supplantet.]. eo. oblatæ.

5 Hoſt. fortius, ꝓcuratores. ff. de iud. ſi ꝓtor. & c. ſi vero. cũ no. C. e. in l. 1. §. appellationẽ. e ¶ *Tacita veritate.*]Quia tacuit impetrando q̃ terminus ſtatutus à iudice 5 vel à scipso.

f ¶ *Careat impetratis.*]Iste cui præfigitur tempus ab homine, non potest ante terminũ illum impetrare. Nunquid illud tẽpus currit in anno appellationis? Non videtur: quia tũc non est in mora:

prouocatũ, nihilominus eam vigorẽ volumus obtinere Salui[a] cõstitutionibus de prouocantibus post sententiam promulgatis: quibus appellationes suas prosequi non curantibus, post terminum appellationi prosequendæ præfixum, rata manet sententia[b], quæ fuerat appellatione suspẽsa. Quicquid autem contra citationem peremptoriam possit ab absente[c] proponi, aduersus appellationem huiusmodi valeat allegari. ¶ Si quis autem terminum appellationis præueniens, tacita veritate[e] litteras impetrauit: & careat[f] impetretis, & pœnam contumaciæ[g] nõ euadat. Hoc autem in litibus[h], siue iudiciis exercendis volumus obseruari.

6 Hæc glosa non reperitur in antiquis exemplaribus, nec credo Bernardi esse.

† Idẽ Lumouicen. † & Canturcen. † epis. ¶ *Appellatione deserta per negligentiam appellantis, potest iudex ex officio procedere in casibus in quibus eius officium exubertat. & est casus valde notabilis.*

CAP. XLV.

COnstitutis[i] † in præsentia nostra archidiaconus Claremon. nobis exposuit, quòd Claremon. decanatu vacante, quidam canonici vota sua in episcopum transtulerunt[k], & episcopus cum quibusdam aliis expresse consentientibus in eundem archidiaconum ei contulit decanatum, vndecim canonicis prius appellãtibus, ne quis assumeretur præter assensum omnium [l] in collatiõe, q̃ eps nõ procederet ad electionẽ sine aliis: Dũ essent in tractatu electionis, xi. canonici appellauerunt, ne aliquis eligeretur in decanũ sine assensu omniũ requisito: Eps cũ quibusdã aliis contulit decanatum archidiacono illius ecclesiæ: & pars alia aliũ elegit: Quidam Cardinalis legat⁹ sedis Apostolicæ, examinatione electionis illius cõmisit duobus abbatibus, vt causam instructã ad sedem Apostolicam remitteret, nõ vt appellationi interpositæ derogaret: facta examinatione, Cardinalis trãsmisit illam ad sedẽ Apostolicam, partibus postmodum in præsentia Papæ cõstitutis, archidiaconus prædictus prædicta omnia allegauit, petẽs electionem de se factam confirmari. Et parte aduersa responsum fuit, q̃ non erat confirmanda, sed infirmanda: quia facta fuit post appellationem contra formã eꝝ traditam: & q̃ archidiaconus sponte renũciauit facto eꝝ: Ad hoc fuit pro archidiacono allegatum, q̃ illi non erant vterius audiendi, cum appellationẽ suam infra terminum non fuerant prosecuti: Dominus Papa his & aliis auditis, intellexit per assertionem Cardinalis prædicti, quòd sub ea forma fuerat appellatũ, ne sine assensu omnium ꝓcederet in electione decani: & q̃ appellationẽ infra annũ non fuerant prosecuti, nec allegauerunt causam ꝓp quam esset eis biennium concedendum quia sicut infra annum miserunt bis nũncium ita potuerunt mittere procuratorẽ: veruntamen ne videatur dominus Papa perem ptorias exceptiones prosequi, fas fuit silentio præterire, mãdat iudicibus, q̃atenus si constiterit archidiaconum sponte renunciasse facto episcopi, ex quo facto nititur: vel si cõstiterit ipsum episcopum prosecutum esse ad electionem ipsius archidiaconi contemptis prædictis canonicis. sine quibus ad electionem procedere nõ valebat secundum sibi traditam potestatem, eidem archidiacono sua per decanatu silentium imponat: alioquin nominationem seu electionem de alio factam, & quicquid fuerit secutum ex ipsa, de nunciet irritum & inane. No. quòd ius eligendi potest transferri in vnum. Item qui non prosequitur appellationem infra annum postea non admittitur ad eam prosequendam, nisi iustam causam ostenderet propter quam daretur ei biennium. Item qui repellitur vna via, admittitur per aliam viam. Item licitum est cuilibet renunciare iuri suo. Item forma mandati seruanda est.

† aliàs. Lemonicen. & Cantu rien. epis. † Cat den. † Carnoten. † Carnicẽ † Caturricen. † cãturicen. † Capit. 3. eo. tit in 3. compilatio.

i ¶ *Constitutus.*] hæc decre. loquitur de materia illins. ℨ. de test. ve niens secundo.

k ¶ *Transtulerunt.*] Et quidam alij retinuerunt penes se potestatẽ eligendi, hoc actio in ipsa translatione, quòd eps sine aliis ad electionem non procederet: vt ℨ. dicitur.

¶ *Glo. seq. recitatur per obiectionem, & dat duæ solutiones.*

l ¶ *Præter assensum omnium.*] id est præter assensum omnium requisitorũ: quia omnes sunt. vocandi. ℨ. de elect. q̃ sicut, & c. q̃a pp. & c. bonæ memoriæ 2. Si velles intelligere præter assensum omnium, scilicet habitum in electione, nõ valuisset appellatio: q̃a nõ est necesse q̃ oẽs consentiãt in electione: quia sufficit consensus maioris partis & sanioris capituli i electionib. ex quo vocati sũt omnes: vt dicit illa constitutio, quia pp. & multa alia iura eiusdem

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem tit.& ¶.de iis quæ fiunt à maiori parte capi.n.cap.seruata forma illius capituli,quia propter.

1 Aliàs irò vel delerum est negotiũ ad Papam.

a ¶*Derogaret.*]quia nec posset si vellet,ex quo appellatum est ad superiorem,vel delegatũ 1 ℸ.de officio.legat.licet.& ℸ.de postu.bonæ memoriæ.

¶ *Glosſ.seq.obiicit.ponit duas opin.Io. & Tancre. & secundam approbat,*

b *Delegauit.*]Sed qualiter potuit iste legatus delegare causam alij, cũ iam esset delata ad Papã per appellationẽ, ptra id.ℸ. de off.de l.ſtu duiſti.& ca.licet?Ioã.dicit 2 q̃ speciale est in causa vbi appellatur ab electiõe,q̃ alter cognoscere possit. Tanc.dixit

¶ Illidii.

2 Reprobãs id quod quidam dixerãt,q̃ sum marim potestant exterminare ſi cut metropolitanus. ¶.eo ſollicitudiné.nam ſcẽm hoc remitteret causam inſtructã. Io.

& melius,q̃ hoc facere non posset,nisi de consensu partium,qué crederet hic interuenisse, ad hoc vt causam magis inſtructã remitteret ad Papam per iura prædicta.C.de rela. l. 1. & ℸ. eo. intimaſti.

c ¶*Indulgendum.*]quia indulgeri nõ debet nisi ex iuſta causa.ℸ eod.cũ ſit.& c.ex ratione.

d ¶*Potuiſſent.*[Sic ℸ.de elect.bonæ.& de.do.& contu.cum dilecti.

e ¶*Exceptiones.*]Duas videlicet, quas ſtatim ſubiũgit,quas iudex ex offic.ſuo diuerſo tẽpore appellatiõis admittit,& de eis mandat in quiri,ne per ſurreptionem promoueatur. ar. ℸ. de elect. cum dilecti. ſic.C.de tem.ap. l. 2. in fi.In huiuſmodi electionibus præcipue valet officium iudicis, ℸ. de elect. cũ nobis olim 3. & capitulo,nihil est.

¶ destinauerunt.

3 Vbi de hoc.& 18. diſt. priuſquã.Ioan And.

f ¶*Renunciaſſe.*] quod ei licuit.7.q.1.quàm periculoſum.& C.de pac. ſi quis in conſcribẽdo vnde amplius non est audiẽdus.arg. ℸ.de inſt. cum veniſſent.

g ¶*Proceſſiſſe.*]Excedẽdo fines compromiſsi, & ita nihil egit.ℸ.de elect. cum dilecti. & de confirmatiõe. examinata. ff. de arbitris. Pedius.

h ¶*Prætermiſſis.*]prædictis xj. canonicis. & ſine quibus procedere non debebat,prout expreſſum fuit in trãſlatione voluntatum:vt dicit hæc littera.

i ¶*Factam, de a lio.*]ab illis xj.pendẽte electione decani,dequa & dubitaretur an teneret, non est alia facienda.arg. C.qui da.tur. vel cu.poſt.l.1. ſecus ſi notorium esſet.ℸ.eo.conſtitutis.& ℸ.de iure pa.c;illud.Vin.

ij *Conſtitutis.*Appellatio fruſtratoria poſſeſsionem confirmati nõ impedit.Ita cõiter ſummatur,ſed ℸm hanc ſummationẽ hæc decr.esset in dubio.Diuiditur.Primo narrat factum.Secundo diſſinit,ibi,*Nos ergo.*Tertio proteſtatur:ibi,*Si quid.*Abbas.

CASVS.Vacãte præpoſitura ſancti Saluatoris Meteñ.die ſtatuta ad celebrandam electionẽ eps Meteñ.adiurauit canonicos illos per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum,vt ſecundũ Deũ vnum eligerent de duobus,in quos partes videbãtur conueniſſe. quem magis vtilem & idoneum eccleſiæ reputarent:poſt hoc decanus cum quibuſdam nominauit in præpoſitum cantorem Meteñ.cantor ſancti Saluatoris cum quibuſdam aliis concorditer cãcellarium Meteñ.elegerũt in præpoſitum:cuius electionem tam decanum, cum electioni eius xxv. tum per ſe, tum epiſcopo medio conſentirent. Cumque ſancti Marcelli preſbyter Cardinalis tũc Apoſtolicæ ſedis legatus, p partes illas tranſitũ faceceret, nõ vt appellationi interpoſitæ derogaret[a],ſed vt inſtrucꝫ trãſmitteret ad nos cauſam, ſancti Egidij † & ſancti Andrę abbatibus examinationẽ delegauit[b] ipſius:& mandauit iuſdem, vt partem contradicentẽ electioni decani citarẽt ad ipſum, cõtractionis ſuæ cauſam in eius præſentia oſtẽſurã:& infra. ¶Intellecto igitur per aſſertionem Gardinalis quòd ſub ea forma fuerat appellatũ,ne ſine aſſenſu omniũ procederetur in electione decani: & quòd appellãter appellationẽ infra annũ nõ fuerant proſecuti:nec erat propter quod eis eſſet bienniũ indulgẽ dũ[c]: cum ſicut bis infra tẽpus legitimũ ſimplicẽ nunciũ ad ſe dẽ Apoſtolicã deſtinarant †,ſic potuiſſent[d] ſaltẽ ſemel procuratorem idoneũ deſtinaſſe:Ne tamen peremptorias exceptiones[e] ex eorũ parte propoſitas, videa mur ſub ſilentio præterire:Mãdamus, quatenus ſi vobis cõſtiteri arcihidiaconum facto epis ex quo nititur,ſpõte renũciaſſe[f]:vel prædictũ epiſcopum proceſſiſſe[g] ad electionem ipſius, prætermiſſis[h] prædictis, ſine quibus ne procederet in illa translatione voluntatũ, ex qua nititur archidiaconus, proponi tur eſſe actum, ei ſuper decanatu ſilentium imponatis: alioquin nominationem ſeu electionem taliter factã[i] de alio, & quicquid fuerit ſecutum ex ipſa,denũcietis irritũ & inane.

¶Idem cancellario Meteñ.

¶Contra electum vel confirmatũ, nullum aliud ius expectantem,non admittitur regulariter exceptio vel appellatio,maxime fruſtratoria ad impediendum electionis vel confirmationis effectum.ſed poſſeſsione habita poterit accenſari vel denuntiari.h. d.& ſecundum hoc eſt caſus notabilis.

CAP. XLVI.

ij COnſtitutis† in præſentia noſtra decano ſancti Saluatoris, &cantore Meteñ.& infra:¶Meteñ.[a] epiſcopus intimauit,quòd ſancti Saluatoris præpoſitura vacante, die electioni præfixo, per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum in virtute obedientiæ, ac ſub animæ periculo canonicos adiurauit[1], vt ſecundum Deum & iuxta conſcientiam ſuam, vnum eligerent de duobus,in quos partes videbãtur oculos extendiſſe, quem eccleſiæ magis vtilẽ[m] & idoneum reputarent. Decanus autem cum duobus diaconibus, & ſubdiaconibus tribus, dictum cantorem in præpoſitũ nominauit: Cantor[n] vero ipſe, qui presbyterali officio fungitur, & Cuſtos cum Scholaſtico & magiſtro B.ſacerdotibus leuitis duobus, & ſubdiaconibus quinque te † concorditer elegerunt : cuius electionem tamquam à maiori[o] & ſaniori parte capituli factam (cum de perſonæ tuæ honeſtate conſtaret prædictus epiſcopus confirmauit: & cum tibi vellet donum † & inueſtituram porrigere (vt est moris)decanus ad ſedem Apoſtolicã appellauit: contra te impotentiam[p] dunquam à maiori & ſaniori parte capituli Meteñ.eps.confirmauit: & cum vellet ei dare inueſtituram, decanus appellauit ad ſedem Apoſtolicam contra ipſum impotentiã allegando, dicẽs illũ cancellariũ impotẽtẽ in partibus illis,in qbus bona præpoſituræ poſi ſtunt,addẽs q̃ alia ſibi opponeret in ſpẽtia,Papę,q̃ tũc in ſpẽtia iudicis ſuſpecti noluit explicare. demum cauſa iſta ad ſedẽ Apoſt olica eſt delata:decanꝰ p parte ſua in ſpẽtia Papę hæc & alia p poſuit:Dñs Papa examinato negotio,qa ei ꝓtit tit euidẽter appellatio nis causã corã eꝑo exp ſam.tationabilẽ nõ fuiſſe, & aliã nõ expreſsit, quãuis dixerit q̃ expri meret corã Papa, vnde ipſe ſtatuit,vt p ea quæ dicta fuerant, cõfirmatiõis effect[q] nõ debeat impediri: Poſtquã vero pacificã poſſeſsionẽ ip ſi[r] ꝓpoſiture habuerit, ſiquis ꝓtra ipſum aliqd ſit neceſſe apponere voluerit,nõ ſ ſemper eſt modũ exceptionis, ſed gere magis in modũ denũciationis de B. Thõ vel accuſationis,licẽtiã habeat proponendi.No ta, q̃ qui appellat etiã extra iudicium.cauſam iuſtæ appellationis debet exprimere.Itẽ corã iudice appellatiõis poteſt q̃s exprimere aliã cauſam q̃ illã, quam in appellãdo expreſsit:qd locũ habet in hmõi appellationib[s] electionũ. Item qui non poteſt exciperẽ[t] poteſt accuſare vel denunciare.

¶ *Merẽ.*]ex vna parte.

l ¶*Adiurauit.*] Talis adiuratio loco iuramẽti habẽt.2.q.5.ſi q̃s pres chiẽdum byter.ℸ.de pur.can.c.i.

m ¶*Magis vtilem.*]Ad hoc quidẽ de iure tenẽt tur: ille enim q̃ eſt doctior & ſanctior,eſt eli gẽdus. 8. q.1.licet ergo cuius cõparatione cete ri grex dicanꝰ. 25. diſt.c. vnũ oratoriũ.§. nũc au tem.& 1.q.1.vltiſsimus. & 61.diſt. in ſacerdoti bus.licet talis ſit eligẽ dus,ſufficit tñ ſi eſt ido neus:qa ꝓueniens ſcie tia toleratur in plato. & ℸ.de ele.cũ nobis olim. & ſufficit q̃ non ſit ma

Ius 16.q.7.monaſteriũ.ℸ.de pſum.dudum.

n ¶*Cantor.*]Sancti Saluatoris.

o ¶*Maiori & ſaniori.*]Quaſi à duabus partibus electus:vnde meri to debuit prævalere,qđ ſemper obtinet in electiõibus. ℸ de elect. qa pp.& in aliis etiã negotiis eccleſię,niſi à paucioribus aliquid rationabile oſtendatur.ℸ.de iis,quæ fiunt à ma.par.ca,c.i.

p ¶*Impotentiam.*]Impotẽtia ,pueniẽs ex nimia ſenectute,vel corporis debilitate,bene nos repellit à ꝓmotione.8.diſt.archidiacoꝰ nũ.Sed hic non obiiciebat talis impotẽtia:vt patet ex litteris.Sed ita nũquid eſt habenda ratio potentiæ in electionibus ſiue diuitiarũ, ſiue nobilitatis,ſicut habẽt ratio dignitatis 4 Arg.q̃ fic.4. q.3. in teſtibus.30.diſt.hoc ſcripſimus. 97.diſt.nobiliſsimus.41.diſt.nõ cogantur. 24. q.1. qui ꝓtra pacẽ.in Auth.de defen.c.§.1.coll.3.& ℸ.de præb.de multa. ff.de cuſto.& exhi. re. l. 1.& ff.fam. er.ſi q̃ ſunt. & ff.de ſi.inſtru.l.vlt.& C.qui bo.ce.poſſ.l.vlt.Sed ꝓtra videtur,vt pau pertas preferatur. 12. q.2. gloria epi.& c.Socrates 5. 15.q.1.illa. in ſi.ff.de va.extraor.cog.l.1.§. eſt enim res quidem ſanctiſsima. Sol

ſi omnes aliæ circunſtãtiæ pares eſſent hinc inde, ſatis poteſt recurri ad diuitias ſeu potẽtiã:vt p eas ſubleuetur eccleſia per iura prædicta.Item patet hic q̃ non recurritur ad dignitatem,cum numerus est longe maior ab alia parte.ℸ.de elect.dudum 1.

a ¶*Explicare.*] 1 Aduertendum eſt,q̃ hic deficit totus iſte textus ſequens,ſm quòd compertum eſt in regiſtro, & incipit:Nec appellatio quam poſt cõfirmationẽ obiiecerat,cõfirmatiõis factũ debuit impedire,qm̃ à minori parte ꝓtra ꝓſtitutiõẽ maioris & ſanioris nulla rationabili cauſa obiecta vel oſtenſa interpoſita fuerat:quia & decanus opponens rationabilẽ cauſam ſuæ appellationis, nec oppoſuit, nec oſtendit.Nos ergo,&c.

b ¶*Rationabilẽ nõ fuiſſe.*]Ex hoc patet,q̃ eps non tenebatur deferre appellationi prædictę: quia licet alius ſit potẽtior,nõ fuit iuſta cauſa appellãdi,dum tñ alter ſit idoneus. & ſic potẽtia hmõi vel nobilitas nõ ꝓferr:ſed iõ detulit, qa dicebat ſe velle aliã proponere corã Papa.

¶*Gl.ſeq.arg. alleg. contra,ſoluit, & opi.ponit.*

c ¶*Aliã vellet obiicere.*] Ex hac littera ſatis colligit,q̃ aliã exceptionẽ, ſiue aliam cauſam poſſum ꝓponere corã iudice appellationis,quã expreſſerim coram illo à quo appellaui. arg.ff. de ap.ſcio quæſitum.& noua inſtrumenta & allegationes poſſum inducere in cauſa appellationis.C.de tẽpo.ap. per hanc.Sed ꝓtra ℸ.eo.dilecto.&c.vt debitus.quia nõ admittitur appellatio,niſi ſit rationabilis cauſa expreſſa:vt ibi dr.ergo ſi illã non expreſsit,poſtea non poteſt aliam exprimere,p p quã nõ appellauit.In caſu præſenti dico,q̃ coram iudice appellationis poſſum opponere quãcunque cauſam rationabilẽ volo, ſiue illã expreſſerim in appellatione,ſiue non:vt ℸ.vt lit.non cõteſt.accedẽs. & ℸ.de fi.inſtr.cũ Ioannes.& de hoc ℸ.de except.deniq;. & multo fortius ſi ꝓteſtatus ſum me velle tũc aliã ꝓponere,vt hic. & ſi de canus aliã propoſuiſſet.bene fuiſſet auditus:ſed nullã propoſuit: quiã non habebat quid obiiceret:vel mutauit conſilium ſuũ,& ſuperior tenetur illã admittere:qa ſi nihil opponeret,ipſe ex officio ſuo tenẽt inquirere de ipſa electiõe,& meritis electi.ℸ.de elec. cũ nobis olim.& c.nihil eſt.& c.venerabilẽ. immo ſi aduerſarius negligẽs eſſet,ſuperior debet inquirere de exceptionib.peremptoriis. ℸ.eo.c.,px.ne p ſurreptionẽ aliquis adipiſcatur honores.ℸ. de elec. cum dilectus.& in c.cũ nobis olim.Quid iuris ſit in aliis caſibus ab iſto,dicetur.ℸ.eo.dilecto.In hac ſuia quantũ ad caſum præſentem erat T.Alij,vt Io.& Da.colligebant ex hac littera, q̃ in caſu iſto nõ põt opponi alia exceptio q̃ fuiſſet expreſſa, cũ ſuccubuit in vna,nec licet variare,ne eccleſia diu vacet. Vel hic nõ fuit admiſſus:quia cum ſuccubuit in vna,præſumitur calumnioſe aliam proponere.3.q.10.placuit.Quod prius dixi teneas.Ber.

ADDITIO. Hodie opinio Ioan. & Da.eſt approbata per iura noua : vt patet in ca.vt circa.de elect.[lib.6.]& c.conſtitutionem de elect.in clemen.

¶ *Gl.ſe.dupliciter obiicit.ponit opi.Io.iterũ obiicit,ponit opi.Io.& ſol.*

d ¶*In modum exceptionis.*]Simile ℸ.de cõceſ.præb.poſt electionẽ. in fi.Sed cũ iſti detur actio ad impugnandã electionẽ, multo fortius exceptio debet dari ad impediendum.ℸ.de iureiur.quemadmodum.quia turpius eiicitur,& c. vt ibi.& cui damus actionẽ, multo fortius & exceptionẽ.ff.de ſuperfi.l.1. §. is autem. & ff.de reg. iur.inuitus.§.cui damus 2 . Præterea qualiter põt iſte electus pendente lite recipere dignitatẽ,ꝓtra id.8i.diſt.tantis.ℸ. de accu. deus omnipotens.& ℸ.de teſt.cap.vlt.& ff. de re mili.qui ſtatus? Io. dixit q̃ hoc ideo ſtatuitur,quia præſumitur ɜ, q̃ calumnioſe & differendi cauſa obiiciat.Arg.ℸ.de elect.cũ dilectus.& ℸ.de reſti.ſpo. litteras.immo videtur,q̃ cum in modũ exceptionis obiicitur crimen electo:niſi electus publice ſit infamatus de illo crimine , q̃ differenda ſit exceptio.ℸ.de acc.accedẽs.Arg.C.de edict. diui Hadri.tol.l.2.C.de Ealc.l.2.& ſic videtur q̃ iſte ſub conditione recipiat dignitatem,ſi innocens repertus fuerit.ff.de tut.& cura.da.ei qui.Itẽ patet hic,q̃ licet aliquis ſit excluſus à iure excipiendi:nõ tamen à iure denũciandi vel accuſandi. Sic.ℸ. de iureiur. quemadmodum.in fin.ſimile. ℸ. de conceſ.præb.poſt elec. in fi.Sed quare iſte etiã poſt cõfirmationẽ non poteſt obiiccre crimen in modũ exceptiõis:vt ℸ.de accu.ſuper his?Reſpondeo rationẽ ꝑſum ptionis oneratur durio ri modo agẽdi:quia de facili repellitur quis à denũciãdo:vt ſi fuerit inimicus vel criminoſus,qui denũciare non poteſt,cum ſe nõ correxerit,vel ſi nõ ꝓmonuit :ſimiliter eſt durũ agere criminaliter ꝓꝑ pœnã talionis,ſed excipere poteſt q̃libet criminoſus & excommunicatus.ℸ.de excep.dilecti.in fin. Io. Alia ratio verior eſt,quia vlterius non poſſet obiicere crimen in modũ exceptionis per cõfirmationem quã iſte habuit:& poſſeſsionem corporalem quam mandat Papa dari huic,cõſequitur iſte plenũ ius,à quo repelli non poteſt, niſi ꝑ de nunciationẽ, vel accuſationẽ.Vnde exceptio locum non habet:quia per exceptionem repel

† Capit.5. cod.tit.in 3. compilatio. Et de ma teria ſig lli vide Felinum in cap. 2.ſupra. de fide inſtrũ.& Decium in c.poſt ceſſionem. ſupra de ꝓbat. & quos citaui i c.6. de fide inſtru.

† Capit.6. cod.tit.in 3. compilatio.

¶*Appellari poteſt,ſi locus non tutus partibus aſsignatur,etiam ſi ſit ſcriptum appellatione remota.*

CAP. XLVII.

EX † parte tua:& infra.¶Præſenti pagina reſpondemus, quòd cum excuſetur honeſte, qui ad præſentiam delegatorum iudicum non poteſt ſecure venire ciratus:tu vel tui,quotiens ad illos iudices vos euocari contigerit, ad quorum præſentiã vobis periculorum[c] eſt ire, libere poteritis appellare, etiam ſi in litteris commiſſionis, appellationis fuerit remediũ intercluſum : niſi iudices[f] vobis aſſignent locũ idoneum & ſecurum.

¶Idem epiſcopo,decano.& præcentori Herfordẽſ.

¶Licite appellat reus,ſi non auditur exciens procurator actoris non habere ſufficiens mandatum:vel ſe prius conuentum per aliàs litteràs,de quibus non ſit mentio in ſecundis.hoc dicit quo ad titulum.

CAP. XLVIII.

SIgnificauit †nobis magiſter hoſpitalis Eboracẽſ.& infra ¶Præterea capitulũ Eboracẽſ. litur quis ab obtinendo,vt dicit illa decre.ſuper his.& licet ibi ſit cõfirmatus & habeat poſſeſsionem, nõdum tñ plenum ius habet. vnde adhuc habet ibi locum exceptio:ſed hic non eſt ita.In decr. accedens.erat ille iam inſtitutus per Papã,& non deerat ſibi niſi ſola executio,quam Papa mãdat fieri,niſi publice infamatus eſſet quia executio differri non debet ꝓtextu exceptiõis oppoſitæ,niſi opponeretur de falſo.ℸ.tit.prox.de cætero.& ℸ.de cri.fal.ſuper eo. *Exparte.*]Diuiditur.quia primo ponitur deciſa conſultatio.Secundo reſponſio:ibi,*Præſenti* Abbas Siculus.

CASVS.Si iudex citat aliquem ad locum,ad quẽ non poſsit ire ſecure,propoſita exceptiõe de loco ſuſpecto libere poterit appellare : licet appellatio in litteris ſit inhibita,niſi iudex locũ ſecurum ei duxerit aſsignandum.Not. exceptionem de loco ſuſpecto admittendam. Item quamuis in littetis Apoſtolicis appellatio ſit inhibita.poteſt tamen iuſta de cauſa appellari. item iudices ſecurum locum partibus aſsignare debent.Item no.argu.quòd iudex poteſt reuocare grauamen,vt appellans cogatur recedere ab appellatione.

¶Glo.ſeq.ponit quatuor quæ requiruntur in loco.

e ¶*Periculoſum eſt ire.*] Nota q̃ ibi iudex diem præfigere debet, vbi partes ſine periculo poſsit accedere,& oẽs ſui ſiue teſtes ſiue aduocati.33. q. 2. ſiue de ꝓiugi. & 3.q.9.hortamur.2.q. 2. c. vlt. & ff.de iud.ſi locus.immo nec altera pars,quæ non poteſt venire honeſte,tenetur ire ad locum inhoneſtum.ff.de arbi.ſi cum.dies.ℸ.ſi arbiter.Item non ſolum dicitur locus incõmodus propter inimicitias,ſed etiam ſi excedat duas dietas : vt ℸ. de reſcri.nonnulli. Item nec extra prouinciarum terminos eſt facienda citatio.3.q.6. neminem.niſi ex ſpeciali iuſsione principis.C.de epi.& cle. Auth. ſed hodie.C.de ap.cum poſt.in Auth.vt omnes obe.iu.§. 2. coll. 5. & vbi citatur quis ad locum periculoſum,nõ ſufficit præſtare dictum:vt ℸ.vt lite non conteſta.c.accedens.

4 Hodie dic vt eo.ti. ſtatutũ ſib. 6. ꝓ quem etiã determinatur qđ hic dixerat

f ¶*Niſi iudices.*]No.arg.iudicẽ poſſe reuocare grauamẽ, vt appellans cogatur recedere ab appellatione legitima.ℸ. eo.cũ ceſſante. *Significauit.*]Prima pars ponit querelã appellantis. Secũda dat iudices:ibi,*Quocirca.* Abbas Siculus.

Per ſcilicet delegatum poſſe cẽmit tere causã extra ꝓuinciã, dũmodo ſubdele gatus nõ ci tet extra ꝓuincia ſed

CASVS.Defuncto magiſtro hoſpitalis Eboracẽſ. fratres ipſius hoſpitalis elegerunt B.presbyterũ in rectorẽ ſiue magiſtrũ ipſius hoſpitalis:archiepiſcopis Eboracẽſ. ad quẽ vt dicebat ordinario dic vt ibi §.in nullo Ioan. And;

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipſius hoſpitalis pertinebat, dictũ B. electũ præfecit ibidẽ: poſtmodũ vero decanus & capitulũ Eboracẽſ. dicentes ad ipſos hoſpitalis ordinatio ꝓtinebat, impetrauerũt litteras ſup hoc ad quoſdã iudices: Iudices citabant tam archiepm quàm dictũ magiſtrũ: in quorũ præſentia cõparuit ꝓcurator capituli, cũ litteris ꝓcurationis ſigillatis ſigillo capituli: in quo cõtinetur, vel cõtinebatur ſigillum capituli ad citatiões tantum, cum capitulum aliud ſigillum habere noſcatur. Magiſter hoſpitalis excipiendo ꝓpoſuit, q̃ occaſione illarum litterarũ ꝓcurator taliter cõſtitutus nõ debebat ad cauſam admitti: & inſuper adiunxit, quòd auctoritate quarundam litterarũ ad alios iudices obtẽtarũ, prius quẽtus fuerat ſuper eodem negotio: de quibus in poſterioribus litteris nõ fiebat mentio: quare corã eis non debebat, nec poterat ꝓ illas litteras cõueniri: Iudices hmõi exceptiones admittere noluerunt: quare ſedẽ Apoſtolicã appellauit: vnde mãdat Papa, quatenus ſi conſtiterit ꝓ ſpdictas exceptiões vel alterũ earum fuiſſe ad ſedem Apoſtolicã appellatum, quicquid factum fuerit poſt eppellationẽ huiuſmodi, debeat in irritũ reuocari: & poſtmodum iudices i cauſa ꝓcedãt. Nota, q̃ procurator debet eſſe legitime conſtitutus: alias repellet. vnde primo debes hoc videre vtrũ ſit recte conſtitutus. Item nõ debet quis ꝓ eadem cauſa ad diuerſos iudices trahi. Itẽ ſecundæ litteræ nõ valent, niſi expreſſe de prioribus fecerint mẽtionem. Item aliquis proponit plures exceptiões, quarum quælibet per ſe ſufficit, ſi altera probet. Itẽ quicquid ſit poteſt appellationem legitimam debet in irritum reuocari.

¶ *Glo. ſeq. dupliciter exponit quod hic dicitur de ſigillo.*

a ¶ *Ad citationes.*] faciendas ſcilicet, quãdo capitulũ citabat aliquos, ſigillabat litteras illo ſigillo: ſed per illud ſigillum nõ debebant cõſtituere actorem ad cauſam immmo cũ ſigillo nota & authentico. Vel etiam cum citabantur, mittebant nũcium cũ ſigillo illo :: nec tamen ſufficiebat ſigillum ad litem totam. Ber.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem.*

b ¶ *Conſtituebat actorem.*] Adhuc poterat obiici huic actori, quòd nõ erat cõſtitutus de auctoritate Archiepi Eboracẽſ. quia ſi capitulum conueniat aliquem, vel conueniatur, auctoritas prælati de het interuenire: & ſi prælatus ſimilier agat vel cõueniatur, debet habere conſenſum capituli, 5. de iud. cauſam. & 3. de ꝓcu. c. 1. vbi de hoc. ſed ſi capitulũ agat ꝓtra prælatũ ſuũ, vel conueniat ab ipſo, tũc debiſ capitulo actor ad litẽ auctoritate iudicis ad iſtam minoris: q̃ ſi vult litigare ꝓtra curatorẽ ſuum, dabit iudex minori actorẽi vt Inſti. de authen. tut. §. vlt. & Inſti. de curato. §. vlt. cum enim eccleſia æquiparetur minori, & capitulũ dicatur eccleſia. 3. de teſta. requiſiti. ergo & capitulũ ęquiparatur minori. ſed hic agebat capitulum ꝓtra archiepm & contra rectorem hoſpitalis, qui per archiepm fuerat inſtitutus, qui dicebat ordinationẽ hoſpitalis ad ſe ſpectare, capitulum vero contrarium dicebat: vnde in caſu iſto archiepiſcopus non præſtaret auctoritatem capitulo contra ſe, & ſic iudicis auctoritate poteſt conſtitui per capitulum iſte actor ſine procurator, vt dictum eſt.

c ¶ *Præs conuentus.*] Hæc allegatio eſt efficax. 5. de reſcrip. ex tenore. & 5. de foro compe. cap. penule. & 7. eo. vt debitus.

altera, ſuper quadam terra coram iudicibus delegatis, quæſtio verteretur, ipſi cum plures terras haberẽt, vt terra illa ſuper qua quæſtio vertebatur, oſtenderetur eiſdẽ, à iudicibus poſtulabant: quod cum ipſi facere de negarent g, ad noſtram audiẽtiam prouocarunt. ¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in ſtatum debitum ſi quid poſt appellationem noueritis attentatum, & cætera.

¶ Idẽ Eboracẽſ. † epiſcopo, & de Luc. & de Monte molli abbatibus.

¶ *Iudex à quo non poteſt ſtatuere terminum ad ſinendam appellationem: quod ſi fecerit, intelligitur ſtatuiſſe ad ſe præſentandum.*

CAP. L.

EX† inſinuatione Prioris & canonicorum ſanctæ Barbaræ nobis innotuit, quòd cum inter ipſos ex vna parte, & V. camerarium de Targar. † ex altera, ſuper quadam manerio † coram iudice ordinario quæſtio verteretur, & idem camerarius ad noſtram audientiã terminum nõ præfigens dictus iudex, qui cauſam illius videbatur fouere, pro eo quòd quidam clericus commenſalis ſuus, dicti camerarij in eadem cauſa fuerat aduocatus h, hunc terminum appellationi præ-

¶ *Gloſſa ſequens arg. alleg. quinque iura. alleg. quatuor in contrariũ, & remittit.*

d ¶ *Aliquam.*] Arg. q̃ qui plura narrat in libello ſuo quorũ vnũ ꝓ ſe ſufficeret: ſufficit vnum probare. 3. de præb. cum iamdudum. & 3. de accu. accedens. & 5. de reſcrip. inter. ff. de condi. & demon. falſa. §. 1. 2 & 3. de priuileg. vt priuilegia. Argu. contra. 5. de reſcript. ex parte. vbi de hoc. ff. de excuſ. tut. qui teſtamẽto 3. & 5. de reſcr. olim. & 5. de probat. licet. ſed ibi ſe obligauit ad probandum vtrunque, vt ibi dictũ eſt. & ſic vtraquæ iſtarum exceptionum legitima fuit ad appellandum.

e ¶ *Et cætera.*] id eſt, ad veſtram præſentiam conuoceris, & in cauſa procedatis.

Significantibus.] Diuiditur in duas partes. Secunda, ibi: *Quocirca.* Abbas. Siculus.

CASVS. Decretalem iſtam & eius caſum habes 5. de libel. obla. c. 2. de verbo ad verbum.

f ¶ *Significantibus.*] Hęc decret. ponitur 5. de libel. ob & ibi exponit. 4

ADDITIO. ſed ad alium effectum, ergo nõ obſtat argumen. de ſuperfluitare.

¶ *Glo. ſeq. recitatur per obiectione & remiſſione.*

g ¶ *Denegarent.*] Et ita pronunciadum eſt ſuper incidenti ſiue emergenti. Hæc quæſtio non erat incidẽs, ſed potius emergens. De hoc plene dicit 5. de ordi. cog. c. 1. 5 Ber.

EX *inſinuatione.*] Sũmatur vt in rubro ſecũ. dũ intellectũ gloſ. quæ cõmuniter tenetur. Vel ſumma ſic: Si iudex à quo præfigit terminum ad proſequendam appellationem, & ad redeundum à proſecutione, non valet terminus reſpectu redeundi, ſed bene valet reſpectu proſecutionis, adeo quòd neutra partium præueniri poteſt. Primo ponit querelam appellantis. Secundo dat iudicem: ibi, *Quia vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter Priorem & canonicos ſanctæ Barbaræ ex vna parte, & V. camerarium ex altera, ſuper quodam manerio coram ordinario quæſtio vertebatur: dictus V. ad ſedem Apoſtolicã appellauit: iudex qui cauſam eius videbatur fouere pro eo quòd quidã clericus commenſalis ſuus dicti camerarij fuerat aduocatus, tãlem terminum ſibi ſtatuit, vt vſque ad feſtum Purificationis beatæ Materiæ vtraq; pars ab appellationis proſecutiõe eſſet reuerſa: Interim vero clericus dicti camerarij præueniens nuncium prioris, nec expectauit vſque ad legitimum terminum, impetrauit litteras & receſsit, Prior hoc intelligẽs ſignificauit hoc domino Papæ: ſuper hoc reſcribit Papa dicens, quòd ille iudex nõ potuit ei legem imponere, vt cauſam teneretur intra prædictum tẽpus expedire, immo abſque damno moræ intacta permaneat quouſque eam faciat expediri: quia fraus & dolus alicui patrocinari non debẽt: mandat Papa quatenus ſi eſt ita, partibus conuocatis audiant cauſam. Nota quòd minor legem ſuo ſuperiori imponere non poteſt. Item ſi per principem ſtat quo minus appellans expediat cauſam ſuam, non imputatur appellanti: Et ſic nota quòd impedimentum iudicis non nocet cauſæ, nec partibus præiudicat. Item qui litteras impetrauit ante terminum, litteræ non valent. Item fraus & dolus alicui non debent patrocinium impertiri.

¶ *Glo. ſeq. ponit opinionem quam reprobat.*

h ¶ *Aduocatus.*] Ex hoc ſumebant quidã arg ꝓ iudex poſsit recuſari ſi aduocatus alterius partis eſt commenſalis ipſius: ſed nõ eſt ſufficiens cauſa recuſandi. 5. de offic. iudic. c. 1. Sed ſi altera pars eſſet commenſalis, ſiue familiaris iudicis, tunc poteſt recuſari. 5. de offi. deleg. in finuante.

a ¶ *Reuerſa.*] Hoc facere non potuit: quia ſic eſſet imponere legẽ domino Papæ: vt hic dicit, & 2. q. 6. anteriorũ. ¶. ad hæc.

b ¶ *Potuerit.*] Simile 21. dist. inferior. & 5. de elect. innotuit. ff. de mino. minor. ff. ad Trebel. ille à ꝙuo. §. tempeſtiuum. & 5. de maio. & obed. cum inferior. Bernard.

¶ *Glo. ſeq. quærit. ponit opin. quam reprobat, & ſoluit.*

c ¶ *Expectato.*] De termino conſtituendo dicitur eſt. 5. eod. perſonas. quia triplex eſt terminus: vt ibi dr. Sed de quo termino intelligitur quod hic dicit? De anno appellationis nõ põt intelligi: quia terminus ille bene poteſt prævenire, dummodo nimiũ aduerſarius non præcurrat. 3. eo. oblatę. Io. intelligit terminum iſtum de termino legali, ſed de illo nõ poteſt intelligi: quia ſi non proſequitur aliquis appellationem vſque ad annum, poſtea non poteſt proſequi: quia rata manet ſententia, vel iudex procedet in principali. 5. eod. cum ſit Romana. & ſic neceſſe eſt vt intelligat de termino ſtatuto à iudice: vt intelligamus: q̃ vſq; ad feſtũ Purificationis alterã pars expectare debeat, nec antea debeat litteras impetrare: q̃ cũ non fecerit, non valent litteræ ante terminum illum impetratæ, vt hic dicit, & 5. eo. ſæpe. & ſic terminus iſte ſtatutus fuit ad præſentandum ſe iudici, licet alia fuiſſet intentio ſtantis & cõſentientis terminũ ipſum tenere potuit: quia ſi non valet vt ago, valeat vt valere poteſt: vt C. de tempor. appellat. Authentica: ſed hoc plus valere quod agi. l. 8. & per totum. Et ꝙ de tali termino intelligatur, patet ex littera vbi dicit, interim autem, & c. quaſi ante terminum ſtatutum ab ipſo iudice. vnde non valent litteræ.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & tripliciter ſoluit.*

i ¶ *In eũ ſtatũ.*] Sed cũ abbas & monachi ſpoliati fuiſſẽt ꝓ laicos illos, & nõ ꝓ archidiaconũ, quo ꝙptit eis interdictũ vñ vi ꝓtra archidiaconũ, nec ẽt vĩ feciſſe ꝓtra appellationẽ monachorũ. Et ſic eſt ꝓtra. 5. de reſti. ſpo. cũ ad ſedẽ. in fine. Põt dici, ꝙ monachi reſtituũt hic nõ eſt vi interdicti, ſed iudicis offi. ar. 2. q. 1. in primis. vbi ne remouet tertius ꝙ ſucceſſerat iã defuncto, & forſitã cõſtitit Papę ꝙ abbas poſsidebat cũ appellatio fuit ab ipſo interpoſita. Vel forte hæc facta fuerãt ꝓ laicos mãdate archidiacono, vel ratũ habẽte: vñ tenet vñ vi: vt ff. ꝺ vi & vi ar. l. 1. §. deieciſſe. & §. fed & ſi q. s. & ſupra de reſtit. ſpoliato. cũ ad ſedẽ. Lau. Vel quia ſcienter archidiaconus recepit rẽ, quã monachi fuerunt ſpoliati, & ita ſucceſsit in vitiũ. 5. de reſt. ſpo. ſæpe. & 5. de iudi. quia V. & hoc verius puto, vnde tenet ad ipſam rẽ reſtituendã cũ fructibus medio tpe perceptis: vt hic dicit, & non ſolũ perceptis, ſed & q̃ percipi potuerũt. 5. de reſt. ſpo. grauis. & quia poſt appellatiõẽ rẽ recepit ab illis laicis, vnde omnia reſtituunt in priſtinũ ſtatũ tpe appellatiõis factę,

k ¶ *Ex veriſimilibus.*] Sufficit ergo ꝙ ſit probabilis cauſa appellationis

fixit, vt ad feſtum Purificationis vtraque pars eſſet ab appellationis proſecutione reuerſa a, licet nobis non potuerit b legem imponere, vt eam † tenemur infra dictum terminum expedire: cum & ſecundum legitimas † ſanctiones, lis quæ in conſiſtorio principis ſperatur inferri, abſque damno moræ intacta permaneat, donec ipſam faciat introduci, & à proceribus dirimi iuxta morem. Interim autem nuncius camerarij præueniens nuncium eorundẽ, nec ipſo vſque ad terminum legitimũ expectato c, impetrauit litteras, & receſsit. ¶ Quia vero fraus & dolus alicui patrocinari non debent, Mandamus, quatenus ſi eſt ita, partibus conuocatis audiatis d cauſam e & cetera.

¶ Idem Roſeñ. † & Londoñ. † epiſcopis.

¶ *Qui extra iudicium appellat ex veriſimilibus & probabilibus cauſis, ne in poſſeſſione moleſtetur. ſi poſtea ſpoliatur, reſtituitur ante omnia in ſtatum in quo erat tempore appellationis emiſſæ. h. d. inhærendo verbis litteræ: & vt mos geratur vnicuique lecturæ. Panor.*

CAP. LI.

BOnæ † memoriæ O. de Camera perſona eccleſiæ de Faũ. viam vniuerſæ carnis ingreſſo: abbas ſancti Auguſtini Cantuarieñ. eiuſdem eccleſiæ, quam ad ſe aſſerit pertinere, primo per quoſdã monachos, ſecundo per ſeipſum poſſeſſionẽ ingreſſus f, ad nos pluries † vocem appellationis emiſit, ne quis eum ſuper poſſeſſione ipſius eccleſiæ præſumeret molestare: cumque aliquandiu prædictam eccleſiam pacifice poſſediſſet, quidam laici Cantuarieñ. dioc. eccleſis, ipſum abbatem & monachos de poſſeſsione ipſius eccleſiæ per violentiam eiecerunt. & infra. Procurator vero archidiaconi propoſuit ex aduerſo, quòd defuncta perſona eccleſiæ, archidiacono tantum datur eius cuſtodia: immo archidiaconi, qui fuerunt pro tempore, tam de iure communi † quàm de generali cõſuetudine, tã in illa eccleſia, quàm in aliis vniuerſis eiuſdem dioc̃eſis, hoc iure ſemper vſi fuerunt. Præterea præfatus O. nomine g archidiaconi eccleſiam poſſedit eandẽ, vt pote qui ei vnã h procurationem, & quinque ſolidos † nomine eccleſiæ annis ſingulis exoluebat: & ꝛ. ¶ Præmiſſis igitur diligẽter inſpectis, prædictos abbatẽ & monachos in eũ ſtatũ i in quo tẽpore appellatiõis factæ ex veriſimilib9 k & probabilibus cauſis ad nos legitime interpoſitæ fuiſſe noſcũtur (proprietatis parti vtrilibet ſaluo iure) decernimus reducẽdos: ad fructus medij temporis perceptos † cenſuimus pariter aſſignandos eiſdem.

¶ Idem ſancti Auguſtini, & ſancti Gregorij Prioribus.

¶ *Itineris arreptio habet vim appellationis, ſi ſeruantur ea quæ ſeruare debent in appellatione. hoc dicit ſecundum vnum intellectum intrinſecum.*

a ¶ *Reuerſa.*] Hoc facere non potuit: quia ſic eſſet imponere legẽ domino Papæ: vt hic dicit, & 2. q. 6. anteriorũ. ¶. ad hæc.

b ¶ *Potuerit.*] Simile 21. dist. inferior. & 5. de elect. innotuit. ff. de mino. minor. ff. ad Trebel. ille à ꝙuo. §. tempeſtiuum. & 5. de maio. & obed. cum inferior. Bernard.

¶ *Glo. ſeq. quærit. ponit opin. quam reprobat, & ſoluit.*

c ¶ *Expectato.*] De termino conſtituendo dicitur eſt. 5. eod. perſonas. quia triplex eſt terminus: vt ibi dr. Sed de quo termino intelligitur quod hic dicit? De anno appellationis nõ põt intelligi: quia terminus ille bene poteſt prævenire, dummodo nimiũ aduerſarius non præcurrat. 3. eo. oblatę. Io. intelligit terminum iſtum de termino legali, ſed de illo nõ poteſt intelligi: quia ſi non proſequitur aliquis appellationem vſque ad annum, poſtea non poteſt proſequi: quia rata manet ſententia, vel iudex procedet in principali. 5. eod. cum ſit Romana. & ſic neceſſe eſt vt intelligat de termino ſtatuto à iudice: vt intelligamus: q̃ vſq; ad feſtũ Purificationis alterã pars expectare debeat, nec antea debeat litteras impetrare: q̃ cũ non fecerit, non valent litteræ ante terminum illum impetratæ, vt hic dicit, & 5. eo. ſæpe. & ſic terminus iſte ſtatutus fuit ad præſentandum ſe iudici, licet alia fuiſſet intentio ſtantis & cõſentientis terminũ ipſum tenere potuit: quia ſi non valet vt ago, valeat vt valere poteſt: vt C. de tempor. appellat. Authentica: ſed hoc plus valere quod agi. l. 8. & per totum. Et ꝙ de tali termino intelligatur, patet ex littera vbi dicit, interim autem, & c. quaſi ante terminum ſtatutum ab ipſo iudice. vnde non valent litteræ.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & tripliciter ſoluit.*

i ¶ *In eũ ſtatũ.*] Sed cũ abbas & monachi ſpoliati fuiſſẽt ꝓ laicos illos, & nõ ꝓ archidiaconũ, quo ꝙptit eis interdictũ vñ vi ꝓtra archidiaconũ, nec ẽt vĩ feciſſe ꝓtra appellationẽ monachorũ. Et ſic eſt ꝓtra. 5. de reſti. ſpo. cũ ad ſedẽ. in fine. Põt dici, ꝙ monachi reſtituũt hic nõ eſt vi interdicti, ſed iudicis offi. ar. 2. q. 1. in primis. vbi ne remouet tertius ꝙ ſucceſſerat iã defuncto, & forſitã cõſtitit Papę ꝙ abbas poſsidebat cũ appellatio fuit ab ipſo interpoſita. Vel forte hæc facta fuerãt ꝓ laicos mãdate archidiacono, vel ratũ habẽte: vñ tenet vñ vi: vt ff. ꝺ vi & vi ar. l. 1. §. deieciſſe. & §. fed & ſi q. s. & ſupra de reſtit. ſpoliato. cũ ad ſedẽ. Lau. Vel quia ſcienter archidiaconus recepit rẽ, quã monachi fuerunt ſpoliati, & ita ſucceſsit in vitiũ. 5. de reſt. ſpo. ſæpe. & 5. de iudi. quia V. & hoc verius puto, vnde tenet ad ipſam rẽ reſtituendã cũ fructibus medio tpe perceptis: vt hic dicit, & non ſolũ perceptis, ſed & q̃ percipi potuerũt. 5. de reſt. ſpo. grauis. & quia poſt appellatiõẽ rẽ recepit ab illis laicis, vnde omnia reſtituunt in priſtinũ ſtatũ tpe appellatiõis factę,

k ¶ *Ex veriſimilibus.*] Sufficit ergo ꝙ ſit probabilis cauſa appellationis

† Aliàs, cauſam

† Habes in Authẽtico de appellat. §. adhæc ſanctimus. & C. de tempor. appellat. Authentica: ſed &ius.

† Aliàs ſtatus

† Cap. 7 eo. tit. in 3. cõpil.

1 Hanc glo. dicit hic Abbas eſſe ſingularem ad hoc ꝙ iudex poteſt quẽ citare per nũ eiũ ꝓtiuarũ ſine literis, dato ſibi aliquo ſigno. Io. And.

† attentatum.

† Sedeum clericus apellatur. 4 ſequentes. & Oriano in ca. 3 cõmuni. 5 de appel

† Capit. 9. eod. tit. in 3 compilatio. & de intel. dictum vide beat. Philippum. Ancum in ſuis quæſt. & materia petitori. q. 1.

† Abricen. epo, & de Luen. & de Montemoreil abbatibus.

† Cap. 8 eo. tit. in 3. cõpil.

† Tãgar. l.

† Tang. c.

† Hic perperã in vulgatis legitur monaſterio.

† In quoũ vetuſto poſt verbũ exponitur: ſed ibi addi tur nouatis tera, id eſt, obiecto libel lo, & obhoc variat. alio quin ſuperfluit vna iſtarum.

5 Concor. l. 1. & ibi Bal. C. de ædific. & l. non ſic. C. quiſquis. nõ poſſunt.

† Vide in c. licet. infra. alle. ſuggeſtio videtur Io. And.

3 Vide in c. olim. ſuper vt. glo. Ioh. And.

† Vide notas in c. 2. & 3. de arbitris. vbi ago de ſolidis.

† Dictio, perceptos, deeſt in veſtibus exemplaribus. & in codice Barbatiæ iuxta vocem, ſuctus in margine erat hæc percetios, qui pcipi potuerunt. ſupra de reſtit. ſpoliat. c. grauis.

1 Et eccleſia licet ple ne, ſpectet ad monaſterium, ſoluit tamen eſpo cathedratico & cẽſus antiquos. de donat. paſtoralis. ſecundum Innocentiũ. & clement. de cẽſib. c. 1. Ioan. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionis: licet non sit vera vel necessaria, talis videlicet debet esse, & si esset ꝓbata, legitima esset: tũc valet appellatio. j. eo. vt debit[a].

ij Dilecti filij.] Si cõtra superiorẽ suũ qs itinerat ad Papã, habetur pro appellante, ita ꝙ excõmunicatio postea in eum lata nõ tenet. Prima pars ponit querelã. Secũda dat iudicẽ: ibi, *Cum autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Inrer archiepiscopum Cantuarien. & Prioré & monachos Cãtuarien. ecclesiæ super capella de Lamede controuersia vertebat: monachi pro causa illa miserũt ad sedem Apostolicam duos monachos I. & H. quos duos dictus archiepiscopus post iter arreptum excõicauit: illi conquesti fuerunt domino Papæ: cum autem plus sit facto quàm verbo ad sedem Apo. appellare, & illi ad sed. Apo. propter causam illam venientes intelligantur prouocasse ad eam: mandat Papa quibusdã, quatenus si ita est, dictos I. & H. denũcient excõicatiõis vinculo nõ teneri. Not. ꝙ plus est facto quàm verbo appellare. Itẽ qui iter arripit ad sedẽ Apo. veniẽdi, appellasse intelligitur. Itẽ sententia excõicationis lata post appellationẽ factã facto vel verbo, nõ tenet. Item in causa sua quis iudex esse non dẽt.

CAP. LII.

ij Dilecti † filij I. & H. Prioris & Monachorũ Cantuarien. ecclesiæ nuncij retulerunt, quòd cum pro causa, quæ inter dictos Priorem & monachos, & Cantuarien. archiepiscopum, super capella de Lamede † vertebatur, ab ipsis ad sedem Apostolicam mitterentur, idem archiepiscopus post iter arreptum, in eos excommunicationis sententiam promulgauit. ¶ Cum autem plus sit ad sedem Apostolicã facto[a] prouocare quàm verbo, & ipsis propter dictam causam ad Romanam ecclesiam venientibus, intelligatur ad sedem Apostolicam prouocatum: Mandamus, quatenus si est ita, dictus I. & H. denuncietis excommunicationis vinculo non teneri.

¶Idem episcopo Heliñ.†

Dilecti † filij I. & H. Priores & Monachorũ Cantuarien. ecclesiæ nuncij retulerunt, quòd cum pro causa, quæ inter dictos Priorem & monachos, & Cantuarien. archiepiscopum, super capella de Lamede † vertebatur, ab ipsis ad sedem Apostolicam mitterentur, idem archiepiscopus post iter arreptum, in eos excommunicationis sententiam promulgauit. ¶ Cum autem plus sit ad sedem Apostolicã facto[a] prouocare quàm verbo, & ipsis propter dictam causam ad Romanam ecclesiam venientibus, intelligatur ad sedem Apostolicam prouocatum: Mandamus, quatenus si est ita, dictus I. & H. denuncietis excommunicationis vinculo non teneri[b].

¶Idem episcopo Heliñ.†

¶Glo. seq. ponit octo quibus factũ respicitur demum rect. per q. an iter arreptũ ad archiepiscopum habeatur pro appellatione. arg. q. nõ. vna ratione. addit alia secundũ Io. quam reprobat. Demũ obijcit ꝙ etiam ad Papam iter arreptum non habeat vim appellationis, & soluit.

1 De hoc axiomate vi de multa p Albertinum tract. de ag. & nosi assertio q. 8. & q. 14. & q. 36.

a ¶*Facto prouocare.*] Quoniã plus 1 est factis demonstrare quàm verbis dicere. ff. de ædi. edic. si tñ. §. ei qui. & ff. de leg. de quib. in fi. j. eo. ad audientiam. & j. eo. vt nostrum. & sic facto renunciat quis iuri suo. j. de iis quæ fi. à ma. par. cap. ex ore. & ẽ. de off. dele. gratũ. & etiam factis mentimur. 22. q. 5. cauete. & factis consentit quis. j. de condi. ap. per tuas. & ipse facto consentit quis malis. 43. dist. fit rector. ver. quid aliud est quàm tacendo terga præbuisse, &c. & factis quis probatur incontinens. 28. dist. priusquam. & 12. q. 2. quatuor. factis etiam ratum habemus. ff. rem ra. ha. l. 3. §. fallsus. & factis negamus Deum. 11. q. 3. æstimant. Et ita sicut non tenet excõicatio post appellationẽ. j. de sen. excõ. per tuas. sic non tenet excõicatio post iter arreptum ad Papam. Sed non est ita in archiepõ: quia Papa vocatus est in plenitudinẽ potestatis, alij in partẽ solicitudinis 2. q. 6. qui se scit. & ẽ. de vsu pal. ad honorẽ. Io. dixit aliã rationem, scilicet quia non itur ad archiepm per querimoniã. sed hoc est falsum. j. eo. solicitudinem. & ẽ. de off. ordi. ad reprimendum. Sed vĩ ꝙ iter arreptũ nõ sufficiat pro appellatione in iudicio, nisi iusta causa allegetur talis quæ si esset probata, &c. j. eo. vt debitus. cũ aliter nõ valeat appellatio: sed post sententiã diffinitiuã nõ sufficit iter arreptũ, nisi viua voce appellaretur. quia ibi est opus facto argu. j. de sen. excom. a nobis, vbi nõ prodest iter arreptum in parte decisa. & in scriptis etiã appellandũ est. 2. q. 6. formæ. [& j. eod. cordi. lib. 6.] & ff. de ap. à sententia. §. vlt. aliàs iter arreptũ nihil operatur nisi incontinenti quis appellet viua voce: & aliud ante sententiã, quàm post, quia excõicatur post iter arreptũ: vt hic, & ita perinde habetur ac si excõicaretur post appellationẽ: vt hic. & præterea archiepiscopus non poterat esse iudex in causa propria, cũ inter ipsum & capitulũ Eboracen. esset controuersia sup capella ista. j. de no. ope. nun. c. 2. pro qua controuersia monachi isti ibant ad curiam. vnde excõicatio nõ tenuit post iter arreptũ: & sic non obstat qđ dr, iter arreptũ non sufficit pro appellatione 2 in iudicio: quia hic nõ erat iudex archiepus, vt dixi. Et credo idẽ esse si capitulũ habeat causam cum epo, vt si capitulum mittat ad archiepm pro causa illa: & episcopus excommunicat nuncium potest iter arreptũ: ꝙ sententia non tenet, cum archiepiscopus in hoc casu sit iudex episcopi. Vel dic quòd secus est in archiepiscopo, vt dictum est Ber.

2 Sicut nec si fit pro Apostolorũ petitione. j. c. ab eo li. 6. & est simile j. de ele ecclesia. Io. Aud.

Pastoralis.] In isto principio primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Dñs Papa mandat alicui vt procedat in causa appellatiõe remota: quærebatur vtrũ appellatio frustratoria tũ intelligatur inhibita? Papa cõsiderans ꝙ per appellationem frustratoriam negotium impediri non debeat, etiã si non fuisset inhibita, respondet, quòd quælibet prouocatio intelligitur remoueri, quę expresse non indulgetur à iure. Sed si appellãs fuerit grauatus iniuste, grauamen per superiorem poterit emendari.

¶Per clausulam, appellatione remota, inhibetur omnis appellatio, quæ à iure nõ in dulgetur expresse. h. d. vsque ad §. verum.

CAP. LIII.

Pastoralis † officij diligentia: & infra. ¶ Quæsiuisti vtrum quando inhibetur appellatio in rescripto, frustratoria tantum inhibita videatur. Nos igitur attendentes, quòd per appellationem frustratoriam, etiam si non fuisset inhibita, negotium non debeat impediri, respondemus, quòd quælibet prouocatio intelligitur remoueri, quæ à iure non indulgetur expresse[b]: sed si appellans fuerit grauatus iniuste, grauamen huiusmodi per superiorem poterit emendari[c].

¶Licet excommunicatus ab excommunicatione a pellet, nihilominus denunciari potest, & beneficij reddatibus spoliari. hoc dicit.

¶ Verum † quia multotiẽs quis scripto. Vbicunq; pmittit ius appellare, ſ n antiqua iura bñ admittebãt appellatio licet causa in iure nõ exprimeretur, dũmodo non esset manifeste frustratoria, de qua intellige qđ dicit ver. nos igit attẽdẽtes. vbi per appellationẽ frustratoriã etiã ſi nõ esset manifeste, & c. i. manifeste frustratoria, aliàs ſi habebat qualẽcũq; excusationẽ, poterat appellare, dũmodo nõ ꝓstaret ipsã frustratoriã. 2. q. 6. ad Romanã. & pluribus aliis ibidẽ. & ẽ. eo. ꝓonas. &c. pertenent. & c. cũ sit Romana. Hodie vero siue sit remota appellatio, siue nõ in rescripto, nõ põt appellari nisi ꝓbabilis cã fuerit allegata, talis quę si foret, & c. 4 Item siue sit expressa in iure, siue nõ causa propter quam appellatur, dummodo sit probabilis, bene tenet appellatio. j. eodem vt debitus. & ita cõstitutio illa addit huic decr. hoc scilicet ꝙ si causa probabilis ꝓp quam appellatur, nõ sit expressa in iure, valet appellatio, ſm hanc decretalẽ nõ valebat. Quid operetur remotio appellationis hodie, dicetur j. eod. vt debitus. Ber.

c ¶*Emendari.*] non enim debuit appellanti obesse quod non fuit tex in suæ appellationi delatũ, cum appellatio eius iusta fuerit. 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. & ẽ. eod. sæpe. hodie vero non stamus huic, sed ei quod dr infra eo. vt debitus. vt videlicet appellatio teneat siue grauamen in iure sit expressum, siue non, dum tamẽ sit probabile. VERVM. Diuiditur. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi *Nos itaque.* Abbas Siculus.

VERVM QVIA CASVS. In isto, §. fic pone casũ: Aliqs appellauit à iudice suo in aliquo certo articulo, & sic ad tempus est exẽptus a iudice suo per appellationem quantum ad causam illã: ſ n hoc ꝓponitur talis quæstio: Iudex excõicauit aliquem, ille appellauit ab ea tamquã iniusta, & in eo casu appellauit in quo valuisset appellatio, ſi ante excõicationẽ facta fuisset: quæritur vtrum iudex possit ipsum denunciare excõicatum, non obstãte illa appellatione? & vẽ ꝙ non possit, eo ꝙ per appellationem interpositã videatur excõicantis iurisdictio dormitasse, & sic exemptus est ab eo quantũ ad causam illã. Item quæritur vtrũ excõicato possint ad tempus subtrahi ecclesiastica beneficia? Ad primã quæstionem rñdet Papa, ꝙ excõicatio trahit secum suã executionem, & excõicatus amplius non ligatur per denunciationẽ: & ideo iudex potest ipsum excõicatũ denũciare, vt ab aliis euitetur. Ad secũdã quæstionẽ rñdetur, ꝙ puentus ecclesiastici illi meritõ subtrahũtur, cui cõio ecclesiæ denegatur. Not. ꝙ oĩs appellatio intelligitur remota, q̃ in iure scripta ñ est ꝓ remotionẽ appellatiõis. Et sic est arg. ꝙ oia intelliguntur ꝓhibita q̃ nõ sunt cõcessa expresse. Itẽ per appellationẽ legitimã eximitur quis à iudice suo ad tẽpus quantũ ad cãm illã. Itẽ excõicatio secũ trahit executionẽ. Itẽ ꝓ denũciationẽ amplius nõ ligat q.s. Itẽ appellatio nõ impedit denũciationẽ. Itẽ excõicati priuandi sunt beneficio ecclesiæ, dũ in excõicatione persistunt. Et sic not. ꝙ qui extra ecclesiã est, nihil nomine ecclesiæ potest possidere.

2 ¶ *Ad*

a ¶ *Ad tempus.*] Qui enim appellat à iudice ordinario super aliqua causa ad tempus, tñ exemptus est ab ipso quantũ ad illum articulum, sed in aliis remanet iudex: & tñ pendente illa causa põt illũ si voluerit in alia causa tãquã suspectũ recusare. ẽ. eod. ad hoc ſ in vna. & c. ꝓposuit. & c. cum teneamur. & j. eo. Romana. §. cum vero [lib. 6.] ĩ delegatis sec[a].

b ¶ *Casu.* hoc dicit ꝓp crimina notoria, in quibus non admittitur appellatio. ẽ. eo. cũ sit Romana. & c. consuluisti.

c ¶ *Dormitasse.*] scilicet ne vlterius sit procedẽdum: quia appellatione interposita extinguitur pronunciatum: vt ff. ad Turpil. l. 1. in fine.

¶Gloss. seq. obiicit ponit tres solutiones, scilicet Pet. Hisp. a. Lau. & 1. Item obiicit, & soluit.

d ¶ *Cum executionem.*] hæc ratio non est sufficiens: quia nõ appellatur à sniã excõicatiõis: nã cũ quis absoluitur ab impetitiõe alicuius, hmõi sniã secum trahit executionẽ 1, & tñ ab ea appellaſ. ẽ. de excep. significaueruut. Ab exe cutore appellaſ si modũ §. ab executore. & ẽ. c. ꝓxi. qđ ad ꝓsultationẽ. Itẽ sniã furti trahit secũ suã infamiã. ff. de fur. nõ potest 2. & ff. de iis qui no. infa. furti. Quæ est ergo causa? Pet. Hisd. ꝙ Deus ligat, & nõ homo. 11. q. 3. nemo. vbi de hoc. & à principe non appellaſ. Illa vĩ verior ratio vt homo crescat per meritũ parendo etiã iniquę snię. Arg. 8. q. 1. sciendũ. & 11. q. 3. quid ergo. & vt magis timeaț disciplina ecclesiastica. Lau. Io. dixit ꝙ cõstitutio ecclesiæ hoc facit vt magis timeatur, sicut ꝓstitutio hominum facit ꝙ sniã q̃ cito ligat, quo ad eius effectũ tardius liget. 2. q. 6. anteriorum. & 11. q. 3. cum apud Io. Sed vĩ ꝙ nõ sit differẽtia inter sniam excõicationis & alias sniας: immo idẽ, verbi gratia, cũ dico, excõico te, ſtatim es excõicat[a], ita ꝙ nihil aliud est necesse. Idem est cũ dico, condemno te vt solua[a] illi decẽ, quia ſtatim es condemnatus: & ſi appelletur ab ista sniã, condẽnatio nõ remouetur ꝓ appellationẽ, immo remanes cõdemnatus quãtuncunq; appelles, sicut ille remanet excõicatus q̃ post excõicationẽ appellat, qđ patet ꝓ sniam appellationis, in qua dr: confirmo vel casso primã sniam. & sic sniã semper durat vtroque casu. In aliis sniįs appellatio retardat id quod nõdũ extat: scilicet solutionẽ vel rei, de qua cõdemnatio facta est, traditionẽ: quia verum est istum cõdemnatũ, sed non est verum istum adhuc solutum: & ſi ſtatim cõdemnatus solueret, & postea appellaret, nihil relenat talis appellatio: nisi in euẽtu causæ appellationis. ff. de ap. cũ ex causa. In excõicatione nihil est qđ ꝓsit appellatio retardare. Verus effectus sniæ est ꝙ condẽnatus soluat: qa ad hoc agit. & finis excõicationis est, vt sit excõicatus: & ipsa prolatione suæ ſtatim peruenitur ad istum fiñẽ. sed in aliis sniįs cõdemnationis nõ ſtatim per sniam consequitur finem, id est, iudicatum. & appellatio impedit solam executionem: quia ad hoc est opus facto, licet condemnatio sit facta. sed in sententia excommunicationis nõ est ita opus facto quo ad suum effectum, nisi vt publicetur.[b]

¶Glo. seq. quærit. arg. pro & contra. & soluit.

e ¶ *Excommunicatio secum trahat.* Ex hoc patet, ꝙ sniã excõicationis vel ſtatim ligat, vel ſtatim nulla est. Sed quid si aliquis excõicatur post appellationẽ probabilẽ, aut iste est excõicatus, aut nõ. probo ꝙ nõ est excõicatus: quia excõicatus est post appellationẽ probabilẽ, quæ legitima est: ergo non est excõmunicatus. j. de sen. excõ. ꝓ tuas. & j. eo. dilect. Sed ctra vĩ ꝙ sic: qa iudex appellationis pronũciat appellationẽ nõ tenere ergo ꝙ cõsequẽs, ꝙ nũciat excõicatio tenẽ esse. Rñdeo ꝙ si quis dubitat an talis excõicatio teneat vel nõ, ex futuro pẽdet an teneat: sicut ex futuro euentu pẽdet an teneat matrimoniũ vel nõ. j. de frigi. & malefi. fraternitatis. in fin. Vñ hæc argumẽtatio nõ valet, iste est excõicatus post appellationẽ probabilẽ, q̃ ꝙ bata esset, &c. ergo excõicatio nulla est immo est deferẽda. lũ. ergo ꝙ excõicato nno est habẽdus. & tũ reuera ext cõicatus est: quia ſtatim ligat sniã excõicationis, vel ſtatim nulla est. tñ si talis medio tẽpore adeptus esset ecclesiãmo vĩ ꝙ esset ea priuandus: quia ipsum ꝓbabilis 3 error excusat. j. de sen. exc. sacro. cum interim licite cõicetur ei in oĩbus sacramẽtis. j. eod. dilectis.

nentibus ipsam appellationem, ipsi appellationi renunciare videtur. Si autem protestetur quòd propter hoc, non intendit re nunciare appellationi, tamquam contraria allegans non est audiendus: nisi notoriũ sit actum illum esse iniustum, super cuius emendatione aduiit inferiorem. hoc dicit, & est bonus casus.

1 Vide Dominicũ Soꝛum lib. 4 sen. d. ist. 22. q. 1. ar. 2. ver. quartus dẽtium casus.

CAP. LIIII.

Sollicitudinem † pastoralis officij: & infra. ¶ Sane cum sicut recepimus, duobus corã suo episcopo litigantibus, alter eorum ad sedem Apostolicam appellasset, episcopus appellantem reputans contumacem, ipsum excommunicationis vinculo innodauit: qui coram metropolitano de episcopo sibi petiit iustitiam exhiberi, asserens, quòd post appellationem legitime ad nos interpositam, ipsum excommunicauerat: & petens se ad eum ſtatum in quo fuerat appellationis tempore à metropolitano reduci, denunciari videlicet absolutũ: adiiciens etiam, quòd appellationi non renunciabat obcum enim excõicatum cõparemus relegato, & relegato ad tempus nõ subtrahantur bona, nisi hoc in sniã exprimatur. C. de pœn. l. deportatorũ. sic & in excõicato idẽ vĩ. Nã quamdiu quis aliis rationibus potest cõtringi, non sunt ei subtrahẽda stipendia. C. de excu. rei iudi. stipendia. 17. q. 6. illud. Qui autẽ excõicatus est in vna ecclesia, excõicatus est quantũ ad alias. 11. q. 3. c. 2. & 3. & 4. q. 5. quisquis. ẽ. de offi. ordi. ad reprimendã. Sed nunquid est idẽ in suspenso, vt si suspensus est ab vno epo, ꝙ suspẽsus habeatur quã tũ ad alios? Sic si est suspensus ab officio: quia sniã facit ius q̃tũ ad omnes. 19. q. 2. duæ sunt, & 7. q. 1. si quis presbyter. ff. de interd. & rele. l. legatorũ. §. interdicere. & §. fe. Posset forte distingui vtrũ suspẽsus esset ꝙ crimine qđ irrogat infamiã: vt tunc vbiq; suspẽsus sit. si non irrogat infamiam. tunc non vbique est habendus ꝙ suspenso. arg. ff. de postu. ex ea. sed prius dictũ prævalet 4: quia suspensus ab officio nihil debet de officio ecclesiastico attrectare: sæ. & meri alias est deponendus: & in hoc æquiparatur excõicato. j. de cl. ex com. vel suspen. mi. c. 2. & 3. sed si suspensus est à beneficio in vno loco, tũc dico ꝙ in alio loco potest habere beneficium: vt 16. dist. placuit. 58. dist. c. 2. Sed nunquid absolutus potest recipere vel petere fructus medij tẽporis sibi sublatos? Distingue vtrũ iuste an iniuste sit excõicat[a]. si iniuste, potest. 2. q. 5. super causis. & ff. de re mili. l. penult. & j. de concess. præb. quia diuersitatem. si fuit iuste excõicatus, non potest. C. de re mili. cum allegatis. lib. 12. ad hanc brare distinctionem facit op. arg. j. de sen. excõ. sacro. alioquin spe restituẽdis facilius delinqueretur. 50. dist. c. 1. quia facilitas veniæ in centium tribuit delinquendi. 22. q. 4. est iniusta. pœnæ enim non solent repeti. ff. de condi. indebi. pœnæ. ff. de procu. qui proprio. §. vt in cæteris. Io. Ego credo quicquid dixit Io. licet depositio prouideatur, ne in cleri opprobrium mendicare cogatur, ꝙ excommunicato in nullo fit prouidendum, qui contemnit claues ecclesiæ: cui participandum non est: nisi forte fame periret: tunc debet ei subueniri: quia poterit adhuc ad ecclesiam redire. Ber.

2 Vt sñs habeatur distinct. o causam in c. Ferrariensis sub pœna excõicationis quo ꝓpter suspensionis sñs homine. nõ ergo extra iurisdict. in terdicentis, nisi subsit infamia. quo casu, lex impedit & non ho, stiare pro petitia, quę post interdictũ perdurat in Aud.

Solicitudinem.] Si excõicatus ab epo postquã appellauit ad Papam, hanc causam defert simpliciter ad metropolitanum appellationi renunciat, & archiepiscopus causam audiet: sed si ꝓtestetur contrarium, archiepiscopus nõ cognoscet: quod si fecerit, nõ potest episcopus appellare, nisi notorium sit excommunicationẽ & non teneri. Communis diuisio. Secundo ibi, *Nos igitur.* Abb. Sicul. mo. Ioan. CASVS. Duo litigabant coram epo suo, alter eorum ad sedem Aud.

Apostolicam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apostolicâ appellauit,eps illum reputans contumacé excõicauit eundé.Ille corâ archiepo suo petiit sibi iustitiam fieri de ipso, qui post appellationẽ legitimâ excõicauit eundem,& petiit se restitui in pristinum statum,in quo fuerat tempore appellationis,denunciari videlicet absolutũ protestans ꝙ appellationi non renunciabat,sed ꝓsequi volebat eandem. Primo quæritur,vtrum metropolitanus cognoscere valeat de huiusmodi quæstione.Et si archiepis illum legitime appellasse inuenerit, iterũ quæritur vtrũ ipsum denunciare valeat absolutũ.Tertio quæsitũ fuit, vtrũ si eps appellaueritab archiepiscopo ne illum absoluat, appellationi sit huiusmodi deferendũ. Ad hoc rñdet Papa,ꝙ sicut metropolitanus nõ valet cognoscere ab appellatione facta ad Papã,ita non pôt cognoscere de iis,quę post appellationẽ fuerũt innouata , dũmodo nõ possit cognosci de illis nisi de appellatione cognoscatur,vel de iis,q̃ causam ipsam contingunt: & tunc si metropolitanus vellet de iis q̃ causam ipsam cõtingũt cognoscere,eps posset appellare: & sic soluit tertia quæstio: quia ad officium illius qui de appellatiõe cognoscit,ptinet corrigere q̃ post appellationẽ fuerunt innouata.Soluit postmodum ꝑm articulum: si vero notorium esset,ꝙ mandatũ epi fuit iniustum, cuẽ non tenebatur subditus obedire,& ita per cõsequentiã appareat illũ iuste appellasse,potest archieps declarare subditũ irrationabiliter fuisse excõicatum.Vltimo verã dat solutionẽ ad primam quæstionem dicens:cũ excõicatus qui appellauerat iuxta præscriptam formam corã archiepo contra eꝑm deponit quæstionem : metropolitanus pôt cognoscere de huiusmodi quæstione:cum ipse per hoc renuciare appellationi tacite videatur:sed si verbo vel facto protestatur se velle prosequi appellationem,tanquã aduersa petẽs & sibi ꝓtrarius non est audiẽdus.Nota ꝙ ad quẽ pertinet cognoscere de appellatione,ad eundem pertinet cognoscere de iis quæ causam appellationis cõtingunt.Item ad quem pertinet principale,& accessorium.Item ille potest appellare cuius interest : vnde appellat eps ne archieps de hoc cognoscat.Item iniusto mandato non est obediendum, Item tacite renunciat quis appellationi. Item qui contraria proponit,non est audiendus.

† Vide l.fi filius ff.ad Mace. & l. 2 C.de iu redot.

† In vno vetustissimo exemplari ita:dũ modo de iljs.

a ¶ *Taliter respondemus.*]Respõso primæ quæstionis,quę fuit vtrũ metropolitanus de huiusmodi quæstione valeat cognoscere.

¶ *Gl.seq.reci.per quæst.quæ fuerit, & c.soluit arg.& signat contrariũ.*

b ¶ *Cognoscere.*]Dubitationis causa fuit hæc : quia fuit hæc noua eandẽ. 1 sed secus est:quia & si fit noua iniuria,tñ pendet ex præcedẽti facto,nec posset de illa cognosci,nisi cognosceretur de appellatione.sim.5.eo.cũ teneamur,& sic patet ꝙ si suspenditur iurisdictio alicuius in principali,& in accessorio.j.c.pxi.5.ꝓterea, sicut delegato principali delegatur accessorium.5.de offi.delegati. ꝓterea.& c.prudentiam.§.fexta.Io.arg.contra.5.c.proxi.§.1.

1 Agẽti, & iniuria:vnde opus erat noua querela.ff.de exce.rei iud.si mater.§. ex noua causa non obstat exceptio rei iudicatę. Ioan. And.

c ¶ *De iis quæ.*]Sic nec de priuilegiis domini Papæ.5. de iudi. cum venissent.nec de causa ad Papam delata.5.de offi.leg.licet. nec de causa specialiter alij commissa.5.de offi.leg. studuisti. & ff.de iudi. iudicium.Vinc.Et est argu.ꝙ idem iuris est in accessorio quod in principali.simile.j.eod.c.proxi.

d ¶ *In quo.*]Hic innuit solutionẽ tertiæ quæstionis,quæ fuit, vtrũ si episcopus appellauerit ab archiepiscopo, an teneat appellatio.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit signat contrariũ & soluit.obijcit & soluit.*

e ¶ *Episcopus posset.*] Sed quare posset eps appellare , cũ ipse dicat appellationem illius nullam, & excommunicauerit post illam appellationem?Sol.ideo appellat:quia fi appellatio est aliqua,per superiorem ad quẽ est appellatum , debet cognosci & corrigi quod postea minus legitime factum est:& quia si metropolitanus procederet & inueniret episcopum in culpa,puniret illum:& ideo auditur appellans tamquam cuius interest. Vinc. Sed contra.5.eod. qua fronte.§.de his.vbi non auditur episcopus appellans , ne absoluatur excommunicatus ab ipso,illud intelligitur de eo qui petebat ab archiepiscopo absolutionem offerendo cautionẽ,& ideo non tenet ibi appellatio episcopi propter tiã ei liqueat euidenter subditũ legitime prouocasse : potest archiepiscopus auctoritate metropolitana declarare [h] subditum irrationabiliter extitisse anathematis mucrone percussum. Cũ autem [i] excommunicatus qui appellauerat,iuxta præscriptam formam coram archiepiscopo deponit cõtra episcopum quẽstionem [k], metropolitanus ad cognoscendum de causa potest interponere partes suas: cum ille appellationis prosecutioni renunciare tacite [l] videatur. Sed si verbo vel facto appellationem se velle prosequi protestetur † : non est tamquam [m] aduersa petens , & sibi contrarius audiendus.

¶Idem episcopo & Cantori Trecẽ.

¶ Per appellationem legitime interpositam,principale cum accessoriis ad iudicem appellationis defertur,& sententiæ excommunicationis & interdicti post appellationem latæ non tenent.

illi suspectus:vt 5.eo.ad hæc si. & c. proposuit. & præsumptio est pro ipso quòd semper vellet iudicare pro sua iurisdictione. & eadem est causa quare arbitri cognoscunt de suscipione,& non ipse iudex 2.sed cum dubitatur 3 de iurisdictione,secus est:quia de hoc ipso,an sit iudex,agitur:quia semper præsumitur pro iurisdictione quandiu in contrarium ostendatur , ex quo apparet delegatio vel ordinaria iurisdictio,vt 5.de resci.super litteris.in fi.Ber.

f ¶ *Si vero.*] Qui enim alias non habet iurisdictionem, si crimen est notorium,habet.5.eo.peruenit.

g ¶ *Notorium.*] Hic innuit solutionem secundæ quæstionis , quæ fuit vtrum archiepiscopus denunciare debeat istum absolutum si inuenerit eum legitime appellasse.

ADDITIO.Et dicit ꝙ si est notoriũ mandatum episcopi fuisse indiscretum vel iniustum,bene potest hoc facere.

h ¶ *Declarare.*] Sed nunquid potest pronunciare sententiam epi iniustam,vel denunciare illum non ligatum ? Videtur ꝙ sic , cum notum sit ei eꝑm deliquisse,sed nõ credo:quia sic ꝓnunciaret appellationem fuisse iniustam, & sic vsurparet officium superioris: Si autem vellet renunciare appellationi suæ,tunc archieps posset pronunciare sententiam iniustam , immo pronunciaret sententiã nullam fuisse,& denunciaret illum absolutum si legitima appellatio præcelsit.5.de offi.deleg.cum contingat.

i ¶ *Cum autem.*]Modo dat veram solutionem,quæ perimit prędicta:& est solutio primæ quæstionis,quæ fuit , vtrum metropolitanus cognoscere valeat de huiusmodi quæstione, quam iste appellans coram episcopo deposuit,

k ¶ *Quæstionẽ.*]Et ita magistratus pôt facere iniuriã subdito. ff. ad leg.Aquil.quemadmodum.§. magistratus.& ff.qđ metus causa.l.2.

l ¶ *Renunciare tacite.*]Simile C.de iureiur.si quis.& 5.de offi. delegatum,& j.de iis quæ fiunt à ma. parte ca. ex ore. vbi de hoc. & j.de priuile.accedentibus.& C.de iur.do.impe.l.2.

¶ Glo.seq.no.alleg.5.iura,alleg.3.in contrarium.

m ¶ *Tamquam aduersa.*]Nota,ꝙ non auditur 4 proponens ꝓtraria 23.q.7.quod autem.& 13.q.2.quam præposterum.& 5.de ꝑsum. litte turris vbi ras.74.dist.gesta.C.de mu.patrimo.professio.lib.10.arg.contra.j.de late Doctoregula.ficut.ff.de inoffi.test.Papinianus. §.sed nec impuberis.5. de res præscri.auditis. & est hic argu. ꝙ si aliquis contestatur litem, licet dicat illa verba,salua lite contestata, nihilominus facta est litis cõtestatio.arg.5.de constitut.cum M.Ferrarien.Arg.contra.9.q. 3. soluo.ff.qui.mo.pig. vel hypo. sol. fi debitor.§.fi in venditione. ff. ad Sylla.hæres.ff. de acquir. hæred. pro hærede.7.q.1.pontifices. 5. de elect.Cumana,vbi de protestatione tractatur.

Dilectis

Dilectis.]Primo ponitur partis narratio.Secundo diffinitio:ibi, *Quia vero.*Abbas Siculus.

CASVS. Eps Altisiodorensis quendam presbyterum domus Dei faciebat in vinculis detineri,pro eo quod bona quædã ipsius ecclesiæ,q̃ furtiue subtraxerat,restituere denegabat , propter qđ fuerat excommunicatus:in qua ecclesia epi scop⁹ vt dicebat,iurisdictionẽ plenariã obtinebat:decanus Altisiodoren. dicés ecclesiam ipsam & dictum presbyterum ad suam iurisdictionẽ spectare, monuit eꝑm,vt ei dictum presbyterum restitueret:eps timẽs ne decanus aliquid in suũ prędictum attẽtaret, ad metropolitanam sedẽ appellauit:Sed decan⁹ appellationi non deferẽs protulit interdictũ vt epo in ciuitate præsente , ad minus in ecclesia Altisiodoré. cessaretur:post hæc in termino appellationi præfixo partes comparuerunt in præsentia officialis archiepi. Senoñ. decanus allegauit ꝙ appellationi epi ideo non duxerat deferẽdũ, quia presbyter adhuc in vinculis tenebatur, q̃ ad sedem Apostolicam appellauit:officialis non obstãte appellatione irritum núciauit interdictũ post appellationẽ epi à decano promulgatum:post hæc quia decanus impediebat diuinum officium in ecclesia celebrari,eps ipsum excõicauit, & per archiepm suum fecit excõicatum núciari:sed canonici Senoñ.decanũ non vitabant.Super his orta quæstione inter eꝑm & decanum,procuratores vtriusque partis ad sedem Aposto.accesserunt.hæc & alia corã dño Papa propósita fuerunt:Papa examinato negotio, intellexit,ꝙ eps diuersos modos expressit,secundũ quos paratus fuit iustitiam exhibere decano super captione presbyteri,appellãs ad metropolitanum:decanus postea nõ potuit ferre sententiam interdicti:& ideo Papa sententiam illam decreuit irritam &inanem post appellationem legitimam promulgatam:eo non obstante, ꝙ decanus quasi variando propósuit , ꝙ antequam eps appellasset, tulit sententiam interdicti,cuius effectum ad tempus duxerat suspẽdẽdum:cum & si hoc verum fuisset,appellatione interposita procedere non debuit ad sententiam exequendam, & processum officialis pronunciauit temerarium:qui post appellationem à decano interpositam decreuit sententiam interdicti irritã & inanẽ: quia appellatione ad sedem Apostolicam interposita , nihil debuit innouari. Præterea sententia epi promulgata in decanum, prima facie videbatur rectè lata,cum per officialem prohibitum esset,ne seruaretur in ecclesia interdictum,& decanus diuinũ officiũ impediebat:tñ quia per appellationem à decano interpositã ad Papam cui officialis duxerat deferendum,Apostolos cõcedendo,non solum principale negotium,sed etiã accessoria deferebãtur ad sedem Aposto.sententiam epi latam post appellationem,decrenit Papa irritam & inanem.In fine dicit,licet archieps decanũ denunciauerit euitãdum:tñ canonicos Senoneñ.qui faniori ductu consilio cõcuerunt eidem , inculpabiles iudicauit : qui potiùs voluerunt deferre appellationi factæ ad Papã, quam denũciationi factæ ab archiepiscopo.Not.ꝙ sententia lata post appellationẽ legitimam,non tenet.Item varia proponens nõ est audiẽdus. Itẽ post appelationem non est sententia mandanda executioni. Item appellatione pendente nihil est innouãdum.Item eo ipso ꝙ quis concedit apostolos.defert appellationi.Item per appellationẽ legitimam,& principale & accessorium ad superiorem deferuntur. Et sic not.ꝙ qui cognoscit de principali,& de accessorio cognoscere potest.Item appellationi deferendum est potius quàm denũcia-

CAP. LV.

Dilectis † filiis decano Altisiodorensi , ac magistro A.Altisiodorensis epi procuratore in nostra præsentia cõstitutis,idẽ magister ,ꝓposuit : ꝙ cũ dictus eps presbyterum domus Dei in qua dispẽsationẽ † plenariã obtinere dignoscitur detineri faceret [a] vinculis mancipatũ, pro eo ꝙ bona quædã eiusdem domus, q̃ furtiuè subtraxerat, restituere detractabat:propter quod etiã ab eodẽ epo fuerat excõmunicationis vinculo innodatus : & supradictus decanus eꝑm monuisset, vt ei restitueret,vel saltẽ recrederet† presbyterũ memoratũ †,quẽ ad iurisdictionẽ suam spectare firmiter asserebat:episcopus metuẽs ne decanus aliquid in suũ prædictum attentaret, se ac suos, statum ecclesiæ,ac ciuitatis,protectioni metropolitani supponẽs,ad eius audiẽtiã appellauit. Verũ decanus post modicũ tẽpus interdictũ [b] huiusmodi ꝓmulgauit, vt epio ciuitate ꝑsen te,à diuinis in Altisiodoreñ.ecclesia cessaretur. Postmodũ vero cũ die appellationi præfixo, comparuissent partes corã officiali curiæ Senon. decanus allegãs,ꝙ appellationi ab epo interpositæ ideo nõ duxerat deferendum, quoniam presbyter supradictus adhuc in vinculis tenebatur,[c] quãdo † ad nos vocẽ appellationis emisit: officialis autẽ iudicauit irritũ [d] interdictum,à decano post appellationẽ epi promulgatũ: & infra.

¶Quia vero idem epṡ diuersos [e] modos expressit,secũdum quos decano paratus fuit super captione presbyteri iustitiam exhibere,ad metropolitanã sedem appellans:decanus nõ potuit post hoc ferre sentẽtiam interdicti : & ideo sententiam ipsam ab eo post appellationem legitimè [f] promulgatam , irritam decernimus & inanem: non obstante quòd decanus ad excusationem suam quasi variando [g] proposuit,quod priusquam episcopus appellasset, sententiam tulerat , cuius effectum ad tempus duxerat suspẽdendum [h]:cum interim appellatione interposita , procedere non debuit propter appellationem decani:vt j.sequitur.& tñ interdictũ non tenebat propter appellationem epi:quia qui facit quod ad ipsum non pertinet,etiam si bonum sit,improbatur.96. dist. bene quidem.Tan.

† Capit.12. e.dict.tit.in 3. compilatio & vide no hutus ca pitis.

† dispositem.

† redderet: legebatur: sed,recrederet,reposuimus.Et vide notas in hunc locũ.

† vide l. iure. ff. ad mun. & in l.fi.per hæc. cum glo.ff.de rei vend.

† protestatur.

¶ *Glo.ista in fine soluit contrarium.*

e ¶ *Diuersos modos.*] Qui fuerunt illi,non dr hic.forsitan dixit eps ꝙ paratus erat dimittere facerdoté prestita cautione de restituẽdis rebus ecclesiæ,vel de conseruãdo ecclesiam indemnem , vel si decanus ostenderet ecclesiam illã & facerdotem ad se pertinere: & ita fuit appellatio iusta.vnde secundum hos vel consimiles modos 3 volebat ei facere iustitiam, & ideo non tenuit interdictum: quia non erat notorium captionẽ presbyteri iniuriosam esse,vnde non obstat 5.eo.consuluit.

f ¶ *Legitime.*]Not.ꝙ vocat appellationem legitimam propter probabiles causas,quas expresit appellãs:quod semper debet facere qui appellat.j.eo.vt debitus.& c.cum speciali.§.1. & 5. eo bonæ. & j.eo.cordi.[lib.6.]

g ¶ *Variando.*]Vnde non debuit audiri.5.c.proxi.in fi.4.q.3. c. placuit.§.item in criminali.versi.qui falso.74.distin.gesta.23.q.7.quod autem.j.de pœ.super his.& j.vt ecclę.benefi.vt nostrum.

¶ *Glo.seq.obiicit,soluit,demum tractat,an purum interdictum suspẽdi possit.& quid si interim appelletur.*

h ¶ *Suspendendum.*]Sed non vr ꝙ sentẽtia interdicti possit suspẽdi:cum enim interdictum & excommunicatio pari passu ambulent.5.eo.ad hæc quoniam.& excõicatio nõ possit suspendi.5. eo. pastoralis.ergo nec interdictum.sententia enim statim cõsequitur suum effectum.Nam facti quidem quæstio in arbitrio,& c.2.q.3. c. Euthemium.§.notandum.nec iudex potest efficere quin damnatũ furti sequatur infamia:vt ff.de fur.non potest.Ad hoc dicas, ꝙ sententia interdicti,quã tulit decanus,fuit sub conditione,vel in diẽ prolata:quia suspẽdit ecclesiam qñcunq; eps esset præsens. fimile ff.de hære.insti.quotiens.§.si quis ita.& talis sententia bene pôt suspendi per appellationem.5.eo.ꝓterea 2. & ideo cũ appellatio interposita fuerit ante diẽ conditionis,immo cum appellatio præcesit sententiã,nõ debuit postea,nec potuit ferre nec exequi

sententiam

1 Et 5.q.1 quidam. in fin. puto ꝙ inducat quod ibi dicit textus teneri ad disciplinam sed non dicit per quẽ. Ioan. And.

† Dictio quãdo, dest in ommibus antiquis , in quibus legitur ita : adhuc in vinculis tenebatur. ad nos vocem,&c.

2 Vide hic Hostien, & doctores, priusquam de re tam graui facile pronũcies. & vide omnino concilium Trident. sessio. 24.de refor mat.c.20.

3 Vt si diceb at se paratum ita re iudic archiepisco pi vel amicorum cõiter electorum,vel his similia. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sentẽtiam interdicti.Potius tñ dic q̃ quantuncunq; purum sit interdictũ,pōt suspendi:& in hoc differt ab excōicatione sicut executio dignitatis alicuius suspenditur.15.q.3.si quis presbyter.sicut effectus acceptilationis suspẽditur, licet non ipsa acceptilatio.vt ff.de do.inter vi.& vxo.cum hic status.§.siue autem.Vnde relaxatum est interdictum ad tempus, ipsum tñ manet.ff.de preca.sed sima nente. nec est opus vt iterum renouetur. 26. q. 6.qui recedunt.& C. de cu.fu.cum aliis,& in casu isto si appelletur, non suspenditur interdictum:vt dictum est.§. eo.ad hæc quoniã, sed littera sequẽs, cum interim, & c.p tradicit ex presse.Vnde si tempore suspẽsionis appelletur, non debet postea exequi interdictum,vt hic dicit,dummodo appellatio sit legitima. Contrariũ tñ dixerunt Lau. Vin. & Tan. vt dictum est §.eo.ad hęc quoniã, sed ista littera obstat eis.Sed quod hic dicit, intelligitur qñ interdictum positum fuit in diem vel sub conditione.effectus vero excōicationis suspendi non pōt:quia quã cito quis est excōicatus, est mẽbrum diaboli,& est priuatus sacramẽtis & cōmunione fidelium. vnde ad hoc vt efficiatur membrum Dei,necessaria est absolutio. 11. q.3. excellentissimus. Papa tñ posset eius effectum suspendere.ĵ.de sen. excom.si vero. quia de nulla sentẽtia facit aliquam.3.q.6.hęc quippe maius enim est de nihilo aliquid facere, quam de aliquo aliud vel nihil.de consẽ.dist.2.re vera.ver.fiũ.in ver. sermo igitor Christi qui potuit facere ex nihiloq̃ non erat,&c.Ioan.

ADDITIO. De hac materia habes.§. eo. ad hæc qñ sub interdicto non debuerit ad sententiã exequendam[a],officialis ptocessum qui post appellationem huiusmodi sententiam interdicti irritam & inanem decreuit, temerarium iudicantes: cum appellatione ad nos interpositа nihil debuerit innouari. ¶Præterea licet excommunicationis sentẽtia in decanum per episcopum promulgata, rite lata prima facie videretur, cum per dictum officialem essẽt prohibitum, ne seruaretur in ecclesia interdictum,& decanus ne celebraretur In ecclesia prohibendo, diuinum videretur officium perturbare [b]: quia tamen per appellationem ad nos interpositam ex parte decani, cui etiam officialis duxerat deferendũ [c], Apostolos concedendo, non solum principale [d] negotium, sed accessoria etiam ad nostrum referebantur examen: eandem sententiam post appellationem huiusmodi promulgatam decernimus viribus caruisse. ¶ Verum licet archiepiscopus post appellationem [e] prædictam, de qua sibi per officialis litteras innotuerat, decanum denunciauerit euitandum: Senoñ. tamen canonicos (qui saniori dicti consilio communicauerunt eidem, vt appellationi ad nos interpositæ magis quàm [f] denunciationi ab archiepiscopo factæ deferrent) inculpabiles iudicamus.

a ¶ *Exequendam.*]Quia appellatione interposita nihil est innouandum.2.q.6.post appellationem.§.appellatione.ff.nihil innou.l.vnica.ex hoc patet,q̃ iudex post appellationem diffinitiuam sententiam non debet executioni mandare,alioquin restituatur possessio appellanti antequam de appellatione cognoscatur. ĵ. de iureiuran.venientes.& idem dicit hic inferius,quòd appellatione interposita nihil debet innouari.

b ¶ *Perturbare.*] Qui perturbat diuinum officium,sine pœna excommunicationis potest eiici de ecclesia. 1 ĵ.de sent.excom. veniens.& c.cum voluntate.§.si qui vero.

c ¶ *Deferendum.*]Primo non detulit,sed denunciauit interdictum nullum, vt ĵ. dicitur. postea detulit quo ad processum principalis causæ.& Apostolos concelsit:vt hic dicit.Tan.

d ¶ *Principale.*]Captio presbyteri fuit negotium principale,accessoria fuerunt interdictum & eius obseruatio : & sic patet q̃ idem iuris debet esse in accessorio quod in principali.ĵ.de offi. dele.præterea,& c.prudentiam.ad fi.& ff.de iurisd.om.iud. l. 2. ff. de re.iur. cum principalis.ĵ.c.proxi.ver.nos igitur.

e ¶ *Post appellationem.*]Huiusmodi appellationem dicit legitimã, & tñ factum decani fuit minus legitimum.simile.ĵ.de concel.præben.constitutus.quantum ad partem decisam.& sic vī q̃ appellatio minus legitima 2 impedit effectũ excōicatiōis.hic satis potuit esse vt factũ decani fuisset minus legitimũ, & tñ decanus ex alia causa postea potuit legitime appellare.

¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem & solutionem.*

f ¶ *Quam denunciationi.*Hic vī q̃ in dubio magis stetur appellationi quàm denunciationi excōicationis,& quàm ipsi sententiæ : cũ tñ potius præsumendum sit pro snia quàm pro appellatione:quia appellans tenetur probare sententiam iniustam.vt ĵ.eod. cum ecclesia.& est fi.ff. de minor.minor.xxv.anno. in fin. 3 Ioan. credo q̃ cũ dubitatur an teneat appellatio, potius,vitandus est quàm in dubio ei cõcandum:arg.ĵ. de cle.excom.illud.Ber.

¶Idem Mediolanen̄,archiepiscopo.

¶ Postquam Papa aliquam causam ad se reuocat,non valet processus postea per minorem iudicem factus, sicut non valeret si fuisset ab eo legitime appellatum. h. d. vt euitbet lectura satisfiat.

CAP. LVI.

VT † nostrum [g] prodeat de vultu Dei iudicium:& infra. ¶Iudicibus dedimus in mãdatis,vt si post secundum mandatum, per quod totius cognitionem negotij, ad nostrum iudicium reuocauimus [h], traditionẽ sigilli dicto H. à te cognoscerent esse factam, eam decernerent irritam & inanem,inhibẽtes illi,ne quomodolibet eo vti præsumeret: Cum plus [i] sit Romanum pontificem ad se aliquod reuocare † negotium, quàm quemquam ad eum super aliquo negotio prouocare.

¶Idem Abbati sancti Felicis,& G. canonico Bononien̄.

¶ Si terminum appellationis prosequendæ statutum ab homine, altera pars præuenit hoc tacito litteras impetrando, litteræ nõ valent:sed terminum iuris etiam appellatus præuenire potest,dummodo nimium nõ præcurrat:& vbi ex dilatione imminet periculum, etiam neutra parte prosequente, potest iudex ad quem supplere partes compellendo ad prosecutionem.

CAP. LVII.

OBlatæ † nobis vestræ litteræ continebãt,quòd cum quidam iudices quibus causa quæ inter Sambr. & Rinocor. plebes vertebatur , fuerat

¶ Idem Mediolanen̄,archiepiscopo.

¶ Postquam Papa aliquam causam ad se reuocat,non valet processus postea per minorem iudicem factus, sicut non valeret si fuisset ab eo legitime appellatum. h. d. vt euitbet lectura satisfiat.

CAP. LVI.

VT † nostrum [g] prodeat de vultu Dei iudicium:& infra. ¶Iudicibus dedimus in mãdatis,vt si post secundum mandatum, per quod totius cognitionem negotij, ad nostrum iudicium reuocauimus [h], traditionẽ sigilli dicto H. à te cognoscerent esse factam, eam decernerent irritam & inanem,inhibẽtes illi,ne quomodolibet eo vti præsumeret: Cum plus [i] sit Romanum pontificem ad se aliquod reuocare † negotium, quàm quemquam ad eum super aliquo negotio prouocare.

¶Idem Abbati sancti Felicis,& G. canonico Bononien̄.

¶ Si terminum appellationis prosequendæ statutum ab homine, altera pars præuenit hoc tacito litteras impetrando, litteræ nõ valent:sed terminum iuris etiam appellatus præuenire potest,dummodo nimium nõ præcurrat:& vbi ex dilatione imminet periculum, etiam neutra parte prosequente, potest iudex ad quem supplere partes compellendo ad prosecutionem.

CAP. LVII.

OBlatæ † nobis vestræ litteræ continebãt,quòd cum quidam iudices quibus causa quæ inter Sambr. & Rinocor. plebes vertebatur , fuerat

1 Et secundum l. pæna est capitalis. C. de his, qui ad ec.confu. l. denunciamus. & in Authen. de sanc. epi § si quis cũ fa. 4. char co. 9.secundũ. Ho Io. And.

2 Non dicit legitimam, n si quo ad ab decadum iurisdi. iudicis qui detulit,secundum Host. Ioan. And.

3 Sipræs minoẽ pũciat matorem hoc credens esse fauit nom cer ille sic minor. Ioan. Aod.

† Capitaeod.titu.vt eccompẽsatione de quibus varis iuris communibus di doctoribus Federicus de Senis.ĵ.de sententia.lib.28. tractatu que tionibus sollelinus inseparabiliter ex tuor.cõsil. supra decis. Galderinus cõsil.1.vt sit de reiudi. Dubitatur.

† euocare.

approbauerint.C.de rela.l.2.simile.ĵ.eo.dilecti.vbi de hoc.Bern.

Blatæ.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi, *Licet igitur.*Quæ distinguit,& secundum membrum distinctionis prosequitur: ibi, *Si vero.*In tertia instruit iudicem:ibi, *Superior.* In quarta concludit ad propositum:ibi, *Ex eis.*Abbas.

CASVS.Inter ecclesiã de Sãbr.ex vna parte,& ecclesiam de Rinocor.ex alia,corã delegatis iudicib⁹ quæstio vertebatur.lata fuit snia ,p ecclesia de Sãbr.à qua snia fuit ad sedẽ Apo.appellatum ex parte ecclesiæ de Rinocor:nec ad ,pcurationẽ appellatiõis fuit ter minus assignatus:plebanus de Sambr.sup obseruãda snia sicut rationabiliter lata erat,litteras impetrauit:pars altera postmodũ sup ribus in posterioribus litteris habita mentione:Dubitabatur vtrũ priores iudices vel posteriores de qstione illa cognoscere debeãt: Cõsultus Papa rñdet:quãuis appellati legitime à snia indulgeatur annus à lege,& ex iusta eã bienniũ,tñ hmõi terminus põt restringi nõ solũ à iudice à quo appellat,verũ etiã ab appellãte; cũ ideo nullis fieri cõstitutũ fit,nõ vt terminus ipse pueniri non possit, sed ne valeat debeat impetrari:Distinguit Papa in quo casu litteræ impetrẽtur,si termi nus præfigitur ab appellãte vel iudice appellationi ,psequendæ, si appellatus tacito de illo termino litteras ipetrauerit,hmõi litteræ tãq̃ veritate tacita impetratæ nõ valẽt:si vero nõ fit aliqs termin ab appellante vel iudice præfixus,pars appellata infra terminũ cõ stitutũ à lege poterit cõmissiõis litteras impetrare,dũmodo nimiũ non se-

non festinet vt appellantem in commissione supplantet:& earum auctoritate poterit iudex in appellationis causa ,pcedere, ita vt si appellãs voluerit in causa ,pcedere , oportebit eum agere sub iudice sic obtento:nisi possit eum legitime recusare,qã si appellans agere noluerit,appellatus nihilominus poterit ,psequi causam: & si iudex appella tõis viderit ex dilatione periculum imminere,poterit de ea cognoscere,neutro etiã prosequente appellationem, vt periculum euitetur: puta si appellet à snia super cõfirmatione alicuius electionis,&vtraque pars velit etiã ad annum differre ,pcutionẽ appellationis: debet enim iudex tũc ter minũ moderari, ne gregi dominico diu desit cura pastoris. his ergo cõsideratis, respõsum est quæstioni istorũ iudicum,videlicet, q̃ per posteriores nõ deroga tur prioribus litteris legitime impetratis , per quas potẽrũt primi iudices ,pcedere ad confirmandam vel confirmãdam snia prævia ratione. Nota q̃ appellãs habet annũ ad appellationem prosequendam & ex iusta causa biennium.Item terminus talis annus ĵcilicet põt abbreuiari à iudice vel ab appellãte,sed prorogari non potest.Itẽ nemo debet prævenire in litteris commissionis impetrãdis appellatem nimium festinanter.Itẽ terminũ statutũ à iudice vel ab appellãte neutra pars põt præuenire.Item iudex appellationis põt ,psequi causam appellationis si periculum immineat,neutra parte ipsam prosequi volente.

a ¶ *Biennium.*] ĵ.eo.cũ sit Romana. & c.constitutus.

b ¶ *A prouocante.*]ĵ.eo. personas.

c ¶ *Prorogari.*] nisi ex iusta causa.ĵ. eo. ex ratione. & c.cum sit Romana.& hic.

d ¶ *Appellatus.*] Idẽ est de appellãte.ĵ.eo. ex infinuatiõe.& ĵ.eo.fæpe.

e ¶ *Pars appellata.*]Pars appellata non põt prævenire terminũ legalẽ, nisi secundũ q̃ hic dicit. & 2.q.6.c. ei qui. §. appellatore. Terminũ vero statutum ab homine neutra pars potest prævenire.) eod.fæpe,pars appellans infra terminum legalem quandocunque potest:& si vult, potest litteras impetrare, cum in eius fauorem annus concedatur eidem.ĵ. de confir. bonæ. Item & illud scias,q̃ infra terminũ legalem debet causa appellationis esse terminata, nec potest vltra protendi. 2.q.6. ei qui appellat. & C. de temp.appel.l.vlti.§.vlti.& l.nemo.& nisi iusta causa prorogetur.ĵ. eod.cum sit.& c.constitutus.& hic.

f ¶ *Præcurrat.*]Et sic nemo debet prævenire diligentiam alterius captiose 1.fin.16.q.3.placuit.& ff.ad Tertul.l.2.§.si mater 2.

g ¶ *Prosequi.*] Etiã altera pars absente,tñ prius citata:vt hic patet,& 2.q.6.c.ei qui.§.appellatore.& ĵ.de sent.& re iud. cũ Bertoldus.C.de temp.ap.l.vlt.§.illud etiam.& est expressum.ĵ.eod.c. proxi.Ber.

h ¶ *Periculum.*] ne ecclesia in spiritualib.vel temporalibus ex mora detrimentum incurrat in quo casu posset etiã lite non cõtẽst..pcedi. ĵ.vt lit.nõ contest.quoniam.§.1.arg.ĵ.eo.constitutus.

i ¶ *Prioribus.*] Hoc intellige dũ tamen priores litteræ de alterius partis appellatiõe fecerint mentionem, aliàs non valerẽt veritate tacita impetratæ.ĵ.de cõfirma.bonæ.& ĵ.de rescrip.ex parte.

Per tuas.]Cõis diuisio.Secũda pars:ibi: *Nos igitur.* Abb. Sicul. CASVS. Appellatum est à sententia diffinitiua, vel saltem post publicationẽ testiũ:quęritur vtrũ illi qui de appellatione cognoscunt possint sibi causam cõmissam terminare, si altera partium eorum se cõspectui noluerit præsentare?Rñdet Papa, q̃ cum lis fuerit corã primis iudicibus contesta ta,potuerũt iudices de legati,cum meritis causæ negotiũ terminare, si altera pars citata per cõtumaciã se absentet, No. quòd nec in causa principali,nec in causa appellationis procedẽ dum est ꝓta absentem nisi contumaciter se absentet.

¶ *Gl.seq.distinguit, aut reus est cõtumax, aut actor.aut est liꝰ cõteſt..aut nõ:& aut liquet de causa,aut non.Secũdo quærit, & dupliciter soluit.*

k ¶ *Liquebit.*] Nota q̃ si iudici 2 nõ liquet de causa,tunc debet cõstituere præsentẽ posse forem, nec audiret aduersarius nisi de ,ppriete:vt C. quomodo & qñ iu.consentaneũ.Vel si liquet,,ncedat ad difinitiuam snìam.& hoc intellige in casu altero istius decre.cũ fuit appellatũ restibus publicatis ante sententiam:vt ĵ.de do.& cõtu.prout. vbi de hac materia plene dicitur.Itẽ si possessor est ꝑsens , & actor absens:tunc siue lis sit cõtestata siue non,potest dari diffinitiua sententia,si constet de meritis causæ:& sic intelligitur ĵ.de do.& contu.causam.& sic potest etiam intelligi.ĵ. de resti.spo.audita.& C.quomodo,& quãdo iud.Auth. qui semel. sed si nõ liquet ei de causa,absoluet reũ ab obseruatione iudicij, & in expensis condemnabit sibi actorem.C.de iudi.properandũ. §.si quidẽ.nec obstat quod dicitur:actore non probante,reus & si nihil

1 Aliàs iura subeuniunt vigilãtibus. ff. de his quæ in frau. creditorum.

† Cap.2.eo. tit.in 4. cõpil. Et vide Mathesilanum singula. 66. inci. nota, quòd in causa.

† potuerũt.

1 Causæ princi. vel appella.quãdo,ſ.expedito articulo app. aggreditur princi pale: quod dic vt dixi ĵ.eod.sæpe. super gl. vt si lis. Ioan. And.

† delanam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si nihil præstiterit, obtinebit. 6.q.vlt. actor. & ff. vt eccl. benefi. vt no strum. & ff. de causa poss. & proprie. cum ecclesia. Illa regula locum habet, cum ambo sunt præsentes. sed in alio casu istius decre. cum appellatur à sñia, debet illam confirmare vel infirmare. 2.q.6. in fi. Sed pone q̃ iudices priores, qui tulerunt sententiã condemnationis, crediderunt actorẽ bene ꝓbasse intẽtionẽ suam, cum in veritate non probasset in causa appellatiõis, altera pars quæ appellauit est absens per contumaciam: vt ibi dicit, & ille, proquo lata est sñia, est præsens, iudicibus constat. q̃ præsens non probauit: vnde sñiam confirmare non possunt. Credo q̃ cassanda si sñia 1, & quia ille reus est cõtumax, adiudicabũt præsenti possessionẽ reseruata quæstione proprietatis absenti, sicut facerent ante sñiam. Vel dic q̃ sufficit tantum infirmare sententiam condemnando absentem in expensis. 2.q.6.c.ei qui. in §. appellatore. Ber.

† Scilicet Innocẽtius iij. in concilio generali Lateranen. caeit. 35.

1 Nisi præsens plenius ꝓbare velit: qa tunc senti ꝓbationes recipient. ff. de test. fraternitatis de fi instr. cũ Ioannes. secundum Host. Ioan. And.

¶Idem † in concilio generali.

¶ Notabile & famosum capitulum, habens multa noua dicta vtrunque ius limitantia. & hoc dicit in summa inhærendo simpliciter verbis litteræ: Appellans an sententiam, tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice à quo: nec admittitur exceptio, quòd prius miserat nuncium ad sedem Apostolicam, vel quòd litteras impetrauerat, quæ nondum sunt iudici præsentatæ.

VT debitus.] Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponitur dubius constitutionis causa. In secunda constitutio: ibi, *Statuimus*. In tertia quædam protestatio: ibi. *Salutis*. Abbas Siculus. CASVS. Quia frequenter malitiose appellabatur, & in grauamẽ alterius partis, & in derogationem iudicis: voluit concilium vt iu dicibus honor debitus deferatur, & cõsulatur litigatoribus super laboribus & expẽsis. statuit igitur, vt si quis coram idoneo iudice conuenerit aduersarium suum, ille ad superiorem ante sententiam nõ appellet absq; causa rationabili allegata coram iudice, à quo appellare intendit: sed corã illo suam iustitiam prosequatur, non obstare si dixerit, q̃ ad superiorem pro causa illa nuncium destinauerit, aut litteras impetrauerit ab eodem, quæ nondum fuerint iudici delegato alsignatæ: si vero putauerit appellandum ex causa rationabili, corã iudice illam exponat: talem videlicet quæ si foret probata, legitima reputaretur. postmodũ superior de appellatione cognoscat: & si cõsiterit minus rationabiliter appellatum, illũ remittat ad illum à quo appellauit, & insuper in expẽsis alteri parti condemnet eundem. Si vero appellatio legitima fuerit, in causa procedat, saluis cõstitutionibus de maioribus causis ad sedẽ Apostolicam perferendis. Nota, q̃ ante sententiã nullus debet appellare nisi grauetur, & causa grauaminis exponi debet corã iudice, à quo appellatur. Item non valet nuncium mittere, vel litteras habere, quæ nondum sint delegato alsignatæ. Item qui minus legitime appellat, remittitur ad illum, à quo appellauit, & in expẽsis alteri parti condemnatur.

2 Ac si dicat gl. q̃ ibi possit sine causa appellari, & sic bat ad hoc hodie. immo tradit, sed quãtum ad alia bene tenet. Cum ergo remota sit appellatio ante sententiam ipso iure, vt hic probatur, quod operatur remotio appellationis, cum Papa semper scribat appellatione remota? Io. dixit, q̃ remotio appellationis hoc hodie operatur, vt post sententiam appellari nõ possit, quin iudex possit mãdare sententiã executioni nõ obstante appellatione, nisi habeat causam probabilem appellandi. sed si non est remota appellatio: tunc appellari potest post sententiam secundum q̃ appellabatur ante constitutionem istam. ff. de offi. deleg. super eo. Sed hoc non est verum, quia de appellatione post sententiam nihil statuitur per istam constitutionẽ vt dixi. Et Ioan. etiam non persistit in hoc, immo dicit 3 q̃ si remota est appellatio, nõ potest appellari nisi in casibus expressis à iure. ff. eod. pastoralis. & si non est remota: tunc appellatur quotiens habet probabilẽ causam appellãdi, talem quæ si esset probata, & c. vnde potest dici, q̃ illud idem operatur hodie remotio appellationis, cũ apponitur in litteris, q̃ olim operabatur, quia potest appellare in causis tm expressis à iure, licet si remota appellatio in nõ expressis, non poterit appellare: vt ff. eo. pastoralis. vbi notantur quidã de illis casibus. & ita p remotionẽ appellationis, nõ posset hodie appellari in casibus nõ expressis, sed in aliis posset. Ex vi huius constitutionis potest appellabile vbicunq; quis grauatur, licet grauamen non si expressum in iure. & quia iniquũ erat, q̃ aliquis euidẽter grauatus nõ posset appellare, qui habebat probabilem causam appellandi: cum casus ille non esset expressus in iure, emanauit ista constitutio, qua cauetur, q̃ quicunque habet probabilem causam appellandi, talem quæ si esset probata, & cliceet illud grauamen nõ sit expressum in iure, possit appellare, & ita hæc cõstitutio ad alia extenditur, quàm illa decre. pastoralis. quoties enim noua lex constituitur, ad eas species 4 pertinere non vi quibus specialiter ipsa lege pœna addita est. ff. de pœn. sanctio legum. & ita constitutio ista ꝓmittit appellare, vbi remotio appellationẽ ꝓhibebat. ergo siue sit remota appellatio in litteris, siue nõ, eadem iuris est. Si enim non est remota appellatio, potest appellare, vbicunq; ꝓmittitur appellatio ꝓ iura specialia: vt §. eo. postremo. & c. ex parte. & c. significantibus. & in omnibus consimilibus: vbi exprimitur in decre. q̃ possit appellari, & beneficio istius constitutionis potest appellari in omnibus aliis casibus non expressis, vbi quæ exprimitur talis causa, quæ si foret ꝓbata, legitima esset: licet illa non sit scripta in iure. & ita patet q̃ remotio appellationis quo ad veritatem nihil operatur, sed potius apponitur ad cautelã: q̃a plus timeri solet q̃d specialiter ꝓhibetur, q̃ q̃d generaliter impetratur, 23. dist. quamquam. & consuetudo est ecclesiæ. & tam in principalibus qõnibus quã in incidentibus remota est appellatio per istã constitutionẽ, & coram quocũque iudice, nisi cum quis grauatur in casibus expressis vel nõ expressis, & sic Papa remouet id quod iam remotum est de iure. sic concedit Papa quod de iure communi concessum est. §. de iureiur. & §. Christus. in fi. 5

3 Vtrumque dictũ dicit Inn. a Concord. nis præcedente: q̃d Host. reprehẽdit. Ioan. And.

CAP. LIX.

VT † debitus honor deferatur[a] iudicibus, & litigatoribus consulatur super laboribus & expensis: Statuimus, vt si quis coram idoneo [b] iudice conuenerit aduersarium, ille ante sententiam [c] ad superiorem iudicem absque rationabili [d] causa non prouocet, sed coram illo suam iustitiam prosequatur: non obstante si dicat [a] quòd ad superiorem iudicem nuncium destinauerit, aut litteras impetrauerit ab eodem, priusquam delegato [b] fuerint assignatæ [c]. Cum autem aliquo modo sit nuata. Vnde licitum est aduersario ad iudicũ ꝓuocare, & ius suũ prosequi coram ordinario: & ita ꝓuenire aduersariũ: nec ꝓdest illi litteras allegare, si nõdũ sint iudici ꝓsentatæ: & ita quasi ꝓuentus oportet eum corã ordinario rñdere: q̃a iudices illius nõ prius dãr iurisdictione receperisse cũ effectu, nisi cũ eis litteræ ꝓsentent. §. eo. sup eo 2. in fi. sic cum quis citat, si postea pẽdẽre citatione mutauerit domiciliũ quasi ꝓuentus oportebit eũ rñdere. §. de fo. cõpe. c. pen. fic. & iste q̃ iam habebat litteras in archa sua, ꝓuentus est. Præterea si ꝓ sm rescriptũ nõ tollatur iurisdictio delegata, nisi de ea fiat mentio, multo fortius vt q̃ nõ tollat ordinaria, nisi de ipsa fiat mẽtio. facilius enim tollitur extraordinaria, q̃ ordinaria. 3.q.3.c. induciæ. §. ei aũt. Sup hoc dicas, q̃ si iurisdictio ordinaria iam cœpta est ꝓ sola citationẽ. à modo non potest tolli quantum ad causam illã ꝓ litteras Papæ, nisi de hoc fiat mẽtio in rescripto sicut & i delegata. Sed si ordinario iurisdictio nõ est cœpta ꝓ citationem, ꝓuenit bene ꝓ rescriptũ, prout quotidie fit, nec est necesse fieri mẽtionẽ in rescripto de ordinaria: & hoc ideo, vt dicit Io. quia ordinaria iurisdictio generalis est: vnde tollit ꝓ spe cialem, quantũ ad illam speciem q̃ delegatur. §. de rescr. pastoralis. arg. j. eo. tit. cap. 1. & eo ipso q̃ Papa scienter committit eãm, eam transfert à potestate ordinarij. §. de offi. dele. pastoralis. §. ꝓterea. Et tu dicas aliam rõnem meliorẽ: cum enim dñs Papa sit iudex ordinarius oĩm hoĩm: vt 9.q.3. cũcta. põt quilibet eũ adire ꝓ simplicẽ q̃relã re integra: & ipse põt cognoscere: vel delegare: nec est necesse q̃ faciat mentionẽ de iurisdictione minoris: & ꝓ appellationẽ itur ad ipsum: sicut i delegato ꝓtingit, de quo min⁹ vr. §. de offi. de leg. c. 1. Itẽ & hic corrigitur istud. §. de rescr. plerũq;. vt statim quis posśit alium ꝓuenire habẽte priores litteras, q̃ non sunt iudici ꝓsentatæ. de hoc tũ dixi §. de rescri. c. 1. & ita patet q̃ ille qui primo suas litteras exhibet iudici siue ꝓuenit alium in citatioue faciẽda ꝓ ordinarium, vel ꝓ delegatum, ille obtinebit 3. ad hoc facit §. de rescrip. cap. In sanctæ crucis. & ita non refert q̃ sint primæ vel secũdæ re integra existente. & sic intelligitur constitutio ista, re nõ integra existente 4. locum habent alia iura, in quibus cauetur q̃ non valet secundum rescriptum, nisi faciat mẽtionem de primo.

Iudicis examen nõ potest declinari siue per missionẽ nũcii ad superiorem, neque perlitteras nondum iudici præsentatas.

¶ *Glossa sequens arg.*

b ¶ *Coram idoneo.*] Hoc ideo dicit, quia si conueniatur corã non suo iudice, non obest ei, quia debet allegare priuilegium fori: nec prçiudicatur ei q̃d facit coram eo. §. de iudi. at si clerici. & §. de foro compe. si diligenti, & c. significasti. & est argu. ad quæstionem: vtrum interruptio facta sit per lit. contesta. coram non suo iudice. quòd non sit interruptio facta, patet. C. ne de sta. defun. si pater.

¶ Glo. seq. primo arg. à contrario. secundo no. omnes iudices æquatos. tertio quærit. ponit duas solutiones 1o. & primã non approbat. Demũ aliter soluit, dicens quòd remotio appellationis nihil operatur hodie.

c ¶ *Ante sententiam.*] Nota q̃ dicit, ante sentẽtiam, ergo de appellatione post sñiam nihil statuit: quia quod de vno dicitur, de alio negatur. 25. dist. qualis. & §. de præsum. nonne. q̃d verum credo: & idem dicitur in decre. noua. eo. tit. cordi nobis. [lib. 6.] Et ita patet q̃ hodie idẽ iuris est in omnibus iudicibus delegatis & subdelegatis & ordinariis, à quibus non potest appellari, nisi causa rationabili allegata scripta vel nõ scripta: quia dicit: coram idoneo iudice. & sic non habet locum hodie decret. illa, super quæstionum. §. si vero duo. vbi dicit, q̃ si delegatus alij cõmittat vices suas, ab illo poterit appellari 2, licet causa sit appellatione remota cõmissa, sed quãtum ad hoc bene tenet. Cum ergo remota sit appellatio ante sententiam ipso iure, vt hic probatur, quod operatur remotio appellationis, cum Papa semper scribat appellatione remota? Io. dixit, q̃ remotio appellationis hoc hodie operatur, vt post sententiam appellari nõ possit, quin iudex possit mãdare sententiã executioni nõ obstante appellatione, nisi habeat causam probabilem appellandi. sed si non est remota appellatio: tunc appellari potest post sententiam secundum q̃ appellabatur ante constitutionem istam. §. de offi. deleg. super eo. Sed hoc non est verum, quia de appellatione post sententiam nihil statuitur per istam constitutionẽ vt dixi. Et Ioan. etiam non persistit in hoc, immo dicit 3 q̃ si remota est appellatio, nõ potest appellari nisi in casibus expressis à iure. §. eo. pastoralis. & si non est remota: tunc appellatur quotiens habet probabilẽ causam appellãdi, talem quæ si esset probata, & c. vnde potest dici, q̃ illud idem operatur hodie remotio appellationis, cũ apponitur in litteris, q̃ olim operabatur, quia potest appellare in causis tm expressis à iure, licet si remota appellatio in nõ expressis, non poterit appellare: vt §. eo. pastoralis. vbi notantur quidã de illis casibus. & ita p remotionẽ appellationis, nõ posset hodie appellari in casibus nõ expressis, sed in aliis posset. Ex vi huius constitutionis potest appellabile vbicunq; quis grauatur, licet grauamen non si expressum in iure. & quia iniquũ erat, q̃ aliquis euidẽter grauatus nõ posset appellare, qui habebat probabilem causam appellandi: cum casus ille non esset expressus in iure, emanauit ista constitutio, qua cauetur, q̃ quicunque habet probabilem causam appellandi, talem quæ si esset probata, & cliceet illud grauamen nõ sit expressum in iure, possit appellare, & ita hæc cõstitutio ad alia extenditur, quàm illa decre. pastoralis. quoties enim noua lex constituitur, ad eas species 4 pertinere non vi quibus specialiter ipsa lege pœna addita est. ff. de pœn. sanctio legum. & ita constitutio ista ꝓmittit appellare, vbi remotio appellationẽ ꝓhibebat. ergo siue sit remota appellatio in litteris, siue nõ, eadem iuris est. Si enim non est remota appellatio, potest appellare, vbicunq; ꝓmittitur appellatio ꝓ iura specialia: vt §. eo. postremo. & c. ex parte. & c. significantibus. & in omnibus consimilibus: vbi exprimitur in decre. q̃ possit appellari, & beneficio istius constitutionis potest appellari in omnibus aliis casibus non expressis, vbi quæ exprimitur talis causa, quæ si foret ꝓbata, legitima esset: licet illa non sit scripta in iure. & ita patet q̃ remotio appellationis quo ad veritatem nihil operatur, sed potius apponitur ad cautelã: q̃a plus timeri solet q̃d specialiter ꝓhibetur, q̃ q̃d generaliter impetratur, 23. dist. quamquam. & consuetudo est ecclesiæ. & tam in principalibus qõnibus quã in incidentibus remota est appellatio per istã constitutionẽ, & coram quocũque iudice, nisi cum quis grauatur in casibus expressis vel nõ expressis, & sic Papa remouet id quod iam remotum est de iure. sic concedit Papa quod de iure communi concessum est. §. de iureiur. & §. Christus. in fi. 5

d ¶ *Absque rationabili causa.*] Sic 6 ergo remota est per istam constitutionẽ quælibet appellatio, quæ absque rationabili causa apponitur. Quid ergo operatur bique per clausula de remotiõe appellationis, quæ tota die apponitur in rescriptis? Dicũt quidã q̃ nihil, sed apponitur ad cautelã: quia plus timetur q̃d specialiter iniungitur, q̃ q̃d generaliter imperatur. 7 Sed q̃d eos ista clausula frustra mẽbranas occupat, ꝓtra illud q̃d legitur in 19. dist. §i Romanorũ. Item pro nihilo est facta decre. quæ dicitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex rationabili [a] causa putauerit appellandum, coram eodem iudice causa probabili appellationis exposita, tali videlicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari, superior de appellatione cognoscat.

Et si minus rationabiliter [b] eum appellasse constiterit: illum ad inferiorem remittat, & in expensis [c] alteri parti condemnet †: Alioquin [d] ipse procedet: Saluis constitutionibus, de maioribus causis [e] ad sedem Apostolicam referendis.

¶Idem in eodem †.

¶Si iudex à quo est appellatum à grauamine, illud reuocat: potest in principali causa procedere.

CAP. LX.

CVm † cessante causa, cesset effectus: Statuimus, vt siue iudex ordinarius, siue delegatus aliquid comminando [f] vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato, alter litigantium grauaretur: & sano vsus consilio ab huiusmodi interlocutionis vel comminationis effectu desisterit, libere in causæ cognitione procedat: nõ obstante si à tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum: dummodo non sit ex alia legitima causa suspectus: ne processus negotij friuolis occasionibus retardetur.

¶dem in eodem †.

¶Volens iudicem recusare, debet coram eodem suspicionis causam probabilem proponere: & eam coram arbitris communiter eligendis probare: qua non probata, sua iurisdictione iudex vitur in principali: ea vero probata, remittit negotium ad superiorem, vel causam committit de recusatoris consensu.

CAP. LXI.

CVm † speciali sit prohibi-

† Vide Ia.tutores. §. tutor. & ibi Bart. ff. de admi.tu.

† Cap. 36.

† Cap 4. co. tit in 4. cõpilat.

Et vide. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. & l. qd dictũ. ff. de pactis.

1 Vide de hoc in glo. antep & vide quod dixi supra eo. pastoralis. ĩ gl. non tñ. ad fin. & de hoc 2. q. 6. ad Romanã in 1. gl. Ioan. And.

2 Nec ex improbitate sua, &c. ff. de fur. iraque fulo. Ioan. An.

3 Et generaliter omnes causæ quæ cõcernunt religionem, & materia fidei dicunt alter litigantiũ grauetur si à tali cõminatione vel interlocutione maiores.

a ¶*Ex rationabili.* [colligit euidẽter ex hac littera, q̃ semp causa appellationis talis q̃ si esset probata, legitima esset, p̃ponenda est corã iudice à quo appellat, vt j. eo. cum causam. i fi. vbi dr de hoc. Sed potest quæri quæ causa dicatur probabilis: vtrum illa quæ vr iudici vel alijs? Videtur q̃ hoc non si referendum ad opinionem iudicis. j. de sent. excõ. sacro. sicut nec ad opinionẽ iudicis refertur qđ dicatur manifestũ, sed ad ipsam rei veritatem. j. de verb. sig. cum olim. ad idem facit 3. q. 7. iudicet. Sententiabit. enim iudex in hoc sm quod sibi videt, habita tñ collatione sapiẽtũ, si non esset certus. arg. ff. de arb. qualẽ. & iudex æstimabit ex opinione animi sua ea q̃ proponuntur. 21 gu. 4. q. 3. c. si testes. j. item sæpe fit. Si vero iudex dubi[9] remanet, quia iudex nõ potest certificari an sit p̃babilis vel non: in tali dubio deferat appellationi. j. de senten. excõ. sacro. ad fi. 1. quicunq; enim appellat à grauamine siue ĩ iudicio, siue extra, causam rationabilem debet allegare in scriptis sm tenorem cõstitutionis Innoc. iiij. j. eo. cordi. [lib. 6.] alias reputabitur non appellans: vt ibi dicitur.

b ¶*Rationabiliter.*]quia causa quam proposuit in appellando, nõ fuit probabilis: vt ex euentu causæ apparet. Quid aũt debeat probare appellans in causa appellationis, dicitur j. eod. interposita. vbi de hoc. Sed qualiter remittitur ad illum à quo appellauit, cũ habeat eum suspectum. 3. eod. ad hæc? sed non potest dicere illum suspectum cum ex propria culpa 2 processerit illa suspicio: sicut ille qui non prosequitur appellationem. supra eod. personas. & cap. cum sit Romana.

c ¶*In expensis.*]hoc generaliter obtinet, q̃ q̃ deficit ĩ appellatione, punitur in expensis. 3. de testib. significauerũt de expensis istis plene dicitur 3. de dolo & contu. finem. & 3. de rescrip. c. vlti.

¶*Glo. ista tractat quod sit officium iudicis appellationis. Distinguit inter appellationẽ ab interlocutoria, vel à grauamine, & à diffinitiua.*

d ¶*Alioquin.*]hic patet q̃ si iudex appellationis pronũciat appellationem tenere, q̃ per hoc non expirat eius officiũ, sed incipiet postea cognoscere p causa principali. C. de re. credi. generaliter. §. finaurẽ. & in Authen. de sen. epi. §. si quis ɔtra aliquem. in 1. const. collatã. Dicas q̃ hoc locũ habet qñ appellatur à grauamine ante finsam. quia tunc iudex datur quasi sub cõditione quo ad principalem causam, vnde primo cognoscit de grauamine: & si inueniat legitimam appellationẽ, tunc pronũciat legitime appellatũ fuisse, & postea procedit sup principali. si male appellauerit, pronũciabit male appellatum, & remittet partes ad priores iudices, in expensis appellantem condemnando, vt hic dr. sub hac forma semper rescribitur qñ appellatur à grauamine. Si vero appellatur à sententia diffinitiua, tũc iudex debet cognoscere de meritis causæ, & videre an bene, vel male sit iudicatum: & si bene sit iudicatum, confirmabit sententiam, vel cassabit si male iudicatũ fuit: vt 2. q. 4. in fine. & C. de appellationibus, eos. in quibus dicitur, q̃ iudex tãtum pronunciare debet sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura capitula sint in sentẽtia, siue plures articuli, iudex pro parte potest confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fieri, vt j. de tẽta. c. Raynutius. & cap. Raynaldus.

e ¶*Causis.*]Ille enim semper sunt referendæ ad sedem Apostolicam. j. de bap. maiores. Quæ dicantur maiores causæ, not. 5. de offi. deleg. quod translationem 3.

CVm cessante.]Diuiditur. Nam principium & finis ponunt duplicem constitutionis causam. medium ponit constitutionẽ ibi, *Statuimus*. Abbas.

CASVS. Si iudex delegatus aut etiam ordinarius aliquid cõminando vel etiã interloquendo protulit, quo executioni mãdato: dei dicunt alter litigantiũ grauetur si à tali cõminatione vel interlocutione fuerit appellatum, & iudex sano vsus cõsilio comminationem vel interlocutionem illam reuocauerit, libere in cã procedat, nõ obstante appellatione dũmodo non sit ex alia legitima causa suspectus, ne friuolis occasionibus negotiũ retardetur: qa cessante causa cessare debet effectus. Nota, q̃ iudex potest mutare interlocutoriam sniam quo facto appellatio p̃p hoc interposita locum nõ habet. Itẽ processus negotij friuolis occasionibus retardari non debet. Item cessante causa cessat effectus.

¶*Gl. seq. arg. quod repro bat. Secũdo obijcit & soluit. Tertio quærit, & ad negatiuam allegat duo iura ad cõtrariũ. l. quod ipse. soluit, & cautelam docet. Quarto in fin. arg. alle. vnam. l. allegans in contrarium duo iura, & soluit.*

f ¶*Comminado.*]videt ergo q̃ si iudex cõminatoria verba proferat parti, quòd ex hoc possit appellari, nisi de hoc † satisfaciat iudex. quod tamẽ non est verum 4: quia ex officio suo cõminari debet. ff. de iudi. in peremptorio. & 3. de resti. in integ. tum ex litteris. in fi. nec etiã debet statim q̃s moueri pp asperitatẽ verborũ. 5. de ref. si qñ. Sed quali dicitur iudex põt mutare cõsilium suũ in alteris iniuriã cõtra regulam iustã. ff. de iud, nemo? Sed certe eodẽ modo quo appellãs põt mutare cõsilium: vt 2. q. 6. c. ei qui. 6. si quis libellos. sic & iudex. & intellige si appellãs adhuc nõ fecit sumptus ad prosequẽdã appellationem. ff. de cond. ob cau. da. si. pecuniam. in prin. sed si sumptus vellet reficere, potest adhuc reuocare grauamẽ: qa iam nõ interest illius. j. eo. interposita. §. 2. Sed nũquid iudex post decẽ dies potest mutare suam interlocutoriã? Vr q̃ nõ, quia postea trãsit in rẽ iudicatam: sicut etiam in diffinitiua. 3. de elect. cum dilecti. & 3. de testi. significauerũt. ad fi. arg. ɔtra. ff. dẽ re iu. qđ iusserit. Potest dici, q̃ licet. transeat in rem iudicatã quo ad hoc q̃ post x. dies nõ possit appellari, nõ tñ quo ad iudicem, quin possit reuocare suam interlocutoriã: quia & appellans post decem dies potest renũciare appellationi: qa ipso facto renũciat quis eo q̃ nõ prosequit ipsam. 5. e. psonas. Aduertat tñ qualiter corrigat suam sniam siue errorẽ: qa si ita dicat: Ego reuoco sniam meam, siue corrigo errorẽ meũ: sic fatet se errasse: & sic ille habuit probabilẽ causam appellãdi, & vr. q̃ iurisdictio ab illo trãslata sit: & sic canon nõ posset † sed dere sibi iurisdictionẽ, cũ fateatur causam à se trãslatã. Curialius ergo dicat: nõ ctedo te grauasse. sed si grauaui te in aliquo, illud reuoco. arg. colligit ex hac decr. q̃ interlocutoria nõ trãseat in rẽ iudicatam. sed verum est q̃ non trãsit, vt dictũ est, quin iudex bñ posit illam reuocare re integra. Sed quãtũ ad illũ ɔtra quẽ lata est sniã, si nõ appellat infra x. dies, bene transit. & sibi imputet q̃ non appellauit: qa sniæ acquieuisse vr. arg. 3. tit. proxi. q̃ ad consul tationem. Io. Item hic est arg. 6 q̃ actio semel extincta nõ reuiuiscit. arg. ff. de bon. pos. ſm tabulas. l. pen. §. q. testamẽto, & est ɔtra illud de consec. dist. 4. qris. & ff. de sol. qui res. §. aream. sed hoc est bñficio huius p̃stitutionis: & qa iudicis est corrigere qđ min? legitime fecerit. ff. de accu. qualiter & qñ. alia iura plura hoc dicũt.

† Adde q̃ dicta. de iure eius. c ¶*Coram eodem. 3. eodem secundo.*

† scilicet, si non est ne cesse probari causam. spectati. & l. a. cum notor. C. de iu.

† Vide de appel. 3. in q. ibi. Quid si dubitẽ an sit iusta, q̃ nõ est in iure expressa, & aliàs dubitaretur? R. ndeo, arbitri electi de hoc cognoscãt, primo an sit iusta, quia oſa quæ ad hunc articulum pertinent, ad arbitros pertinent. 5. de offic. deleg. cap. suspicionis.

† eligant.

† Cap. 3. de iu. Vbi vero nõ dubitat quia manifesta iniusta est, ipse id. de iudic. illam

¶*Cum iudice,*]Hoc intelligẽ qñ iudex ordinarius procedi ex officio suo cõtra aliquem ad famam vel clamorẽ. j. de accusa. qua. & qñ. & sic loquitur ista constitutio in ordinario: vt bene declarant sequentia. aliter intelligi non potest. & ita tam in ordinario iudicio quam extraordinario. Sinquirendo potest iudex recusari.

¶*Glo. seq. ponit casum quando non venit expressum quod venit tacitum. finis recitetur per contrarium.*

f ¶*Tertium.*]sub hac forma non posset cõpromitti in duos, vt si dissentiant, tertium eligant. 5. de arb. innotuit. & ff. de arbi. item si vnus. 5. si in duos. sed sñn duos simpliciter cõpromittat, si dissentiant, ptor eos cogere debet vt concordent, vel tertiũ assumãt. ff. de arbit. itẽ si vnus. §. principaliter. & 3. de offi. deleg. suspicionis. §. 1. Item arg. q̃ arbiter quãtum ad hũc casum possunt egredi fines iniunctos, qđ verũ est auctoritate huius constitutionis, alias non posset. 3. de arbit. cũ dilectus. ff. de arbi. nõ distiguemus. §. vlt. Ber.

g ¶*Districto præcepto.*]& sic vr q̃ idem faciat præceptum canonis, qđ facit præceptũ iudicis, vt beneficio huius canonis teneatur concordare, vel alium eligere. sed quia canon iste pœnam sñam non imponit, iudex recusatus compellat illos, & pœnam eis imponat si non concordant. 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi. q̃ sit potestas sñorum arbitrorum, dicitur 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

h ¶*Terminum.*]ab ipso iudice p̃figẽdum, infra quem arbitri suspicionis negotiũ terminare procurẽt. j. eo. tit. legitima. in cõci. l. ugdu. [lib. 6.] quæ corrigit illam, suspicionis. in hoc tantum. & meritis causæ, & videre an bene, vel male sit iudicatum: & si bene sit iudicatum, confirmabit sententiam, vel cassabit si male iudicatũ fuit: vt 2. q. 4. in fine. & C. de appellationibus, eos. in quibus dicitur, q̃ iudex tãtum pronunciare debet sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura capitula sint in sentẽtia, siue plures articuli, iudex pro parte potest confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fieri, vt j. de tẽta. c. Raynutius. & cap. Raynaldus.

Vt supra. Adde cõsu tud.

Vm speciali.]Prouidet cõsiliũ ɔtra frustratorias appellationes & recusationes, in vtrisq; tradẽs formam qualiter iuste fiant, & qũo ĩ eis procedẽdum sit: & est cap. multũ allegabile, & quoti dianũ: & potest specialius hoc prin. fic. summari vt in rubro. Primo recitat antequam cõstitutionem. Secundo promulgat nouã: ibi, *Statuimus* vt. Primo ponitur vna constitutio. Secundo alia: ibi, *Porro*. Tertio protestatur, ibi, *Cæterum*. Abbas.

CASVS. Per illam constitutionem, sacro approbãte concilio. j. de senten. excom. prouisum fuit, ne plati aliquem excõicarẽt, nisi competenti cõmonitione p̃missa, p quam prouidit concilium sub ditis. p istã constitutionẽ vult prouidere platis, ne subditus commonitus frustratoriæ recusationis vel appellationis obtẽtu decli nare possit examen monẽtis, statuẽs vt si quis allegauerit se iudicẽ habere suspectũ, corã illo causam iustæ recusationis assignet, & ipse cum aduersario, vel si aduersarium nõ habeat cum iudice arbitros cõiter eligat, aut si nõ potuerint p̃cordari suũ arbitrium vterque eligat, qui de suspicione cognoscant: & si cõcordare nequiuerint, adducent tertiũ: vt qđ decreuerint, obtineat firmitatẽ, & auctoritate hmõi decreti sciant se ad hoc teneri in virtute obe dientiæ sub obtestatione diuini iudicij: causa suspecionis infra terminum à iudice p̃figẽdum nõ probata, iudex in causa procedat: sed si causa suspicionis probetur: iudex recusatus negotium cõmittat p̃sonæ idoneæ de assensu recusatoris, ne illum valeat postea recusare: vel si magis viderit expedire, ad superiorem negotium remittat.

a ¶*Prohibitione.*]quam habes j. de senten. excommu. sacro.

b ¶*Competenti.*]trina scilicet: vt 16. q. 7. oẽs dẽ cinæ. 17. q. 4. de presbyterorũ. & 24. q. 3. de illi-

c ¶*Coram eodem. 3. eodem secundo.*

d ¶*Glo. sequens quærit, & soluit.*

d ¶*Iustæ suspicionis.*]Quid si dubitẽ an sit iusta, q̃ nõ est in iure expressa, & aliàs dubitaretur? R. ndeo, arbitri electi de hoc cognoscãt, primo an sit iusta, quia oſa quæ ad hunc articulum pertinent, ad arbitros pertinent. 5. de offic. deleg. cap. suspicionis.

¶*Cum iudice,*]Hoc intelligẽ qñ iudex ordinarius procedi ex officio suo cõtra aliquem ad famam vel clamorẽ. j. de accusa. qua. & qñ. & sic loquitur ista constitutio in ordinario: vt bene declarant sequentia. aliter intelligi non potest. & ita tam in ordinario iudicio quam extraordinario. Sinquirendo potest iudex recusari.

¶*Glo. seq. ponit casum quando non venit expressum quod venit tacitum. finis recitetur per contrarium.*

f ¶*Tertium.*]sub hac forma non posset cõpromitti in duos, vt si dissentiant, tertium eligant. 5. de arb. innotuit. & ff. de arbi. item si vnus. 5. si in duos. sed sñn duos simpliciter cõpromittat, si dissentiant, ptor eos cogere debet vt concordent, vel tertiũ assumãt. ff. de arbit. itẽ si vnus. §. principaliter. & 3. de offi. deleg. suspicionis. §. 1. Item arg. q̃. arbiter quãtum ad hũc casum possunt egredi fines iniunctos, qđ verũ est auctoritate huius constitutionis, alias non potest. 3. de arbit. cũ dilectus. ff. de arbi. nõ distiguemus. §. vlt. Ber.

g ¶*Districto præcepto.*]& sic vr q̃ idem faciat præceptum canonis, qđ facit præceptũ iudicis, vt beneficio huius canonis teneatur concordare, vel alium eligere. sed quia canon iste pœnam sñam non imponit, iudex recusatus compellat illos, & pœnam eis imponat si non concordant. 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi. q̃ sit potestas sñorum arbitrorum, dicitur 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

h ¶*Terminum.*]ab ipso iudice p̃figẽdum, infra quem arbitri suspicionis negotiũ terminare procurẽt. j. eo. tit. legitima. in cõci. l. ugdu. [lib. 6.] quæ corrigit illam, suspicionis. in hoc tantum. & meritis causæ, & videre an bene, vel male sit iudicatum: & si bene sit iudicatum, confirmabit sententiam, vel cassabit si male iudicatũ fuit: vt 2. q. 4. in fine. & C. de appellationibus, eos. in quibus dicitur, q̃ iudex tãtum pronunciare debet sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura capitula sint in sentẽtia, siue plures articuli, iudex pro parte potest confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fieri, vt j. de tẽta. c. Raynutius. & cap. Raynaldus.

e ¶*Causis.*]Ille enim semper sunt referendæ ad sedem Apostolicam. j. de bap. maiores. Quæ dicantur maiores causæ, not. 5. de offi. deleg. quod translationem 3.

CVm cessante.]Diuiditur. Nam principium & finis ponunt duplicem constitutionis causam. medium ponit constitutionẽ ibi, *Statuimus*. Abbas.

CASVS. Si iudex delegatus aut etiam ordinarius aliquid cõminando vel etiã interloquendo protulit, quo executioni mãdato: dei dicunt alter litigantiũ grauetur si à tali cõminatione vel interlocutione fuerit appellatum, & iudex sano vsus cõsilio comminationem vel interlocutionem illam reuocauerit, libere in cã procedat, nõ obstante appellatione dũmodo non sit ex alia legitima causa suspectus, ne friuolis occasionibus negotiũ retardetur: qa cessante causa cessare debet effectus. Nota, q̃ iudex potest mutare interlocutoriam sniam quo facto appellatio p̃p hoc interposita locum nõ habet. Itẽ processus negotij friuolis occasionibus retardari non debet. Item cessante causa cessat effectus.

¶*Gl. seq. arg. quod reprobat. Secũdo obijcit & soluit. Tertio quærit, & ad negatiuam allegat duo iura ad cõtrariũ. l. quod ipse. soluit, & cautelam docet. Quarto in fin. arg. alle. vnam. l. allegans in contrarium duo iura, & soluit.*

f ¶*Comminado.*]videt ergo q̃ si iudex cõminatoria verba proferat parti, quòd ex hoc possit appellari, nisi de hoc † satisfaciat iudex. quod tamẽ non est verum 4: quia ex officio suo cõminari debet. ff. de iudi. in peremptorio. & 3. de resti. in integ. tum ex litteris. in fi. nec etiã debet statim q̃s moueri pp asperitatẽ verborũ. 5. de ref. si qñ. Sed quali dicitur iudex põt mutare cõsilium suũ in alteris iniuriã cõtra regulam iustã. ff. de iud, nemo? Sed certe eodẽ modo quo appellãs põt mutare cõsilium: vt 2. q. 6. c. ei qui. 6. si quis libellos. sic & iudex. & intellige si appellãs adhuc nõ fecit sumptus ad prosequẽdã appellationem. ff. de cond. ob cau. da. si. pecuniam. in prin. sed si sumptus vellet reficere, potest adhuc reuocare grauamẽ: qa iam nõ interest illius. j. eo. interposita. §. 2. Sed nũquid iudex post decẽ dies potest mutare suam interlocutoriã? Vr q̃ nõ, quia postea trãsit in rẽ iudicatam: sicut etiam in diffinitiua. 3. de elect. cum dilecti. & 3. de testi. significauerũt. ad fi. arg. ɔtra. ff. dẽ re iu. qđ iusserit. Potest dici, q̃ licet. transeat in rem iudicatã quo ad hoc q̃ post x. dies nõ possit appellari, nõ tñ quo ad iudicem, quin possit reuocare suam interlocutoriã: quia & appellans post decem dies potest renũciare appellationi: qa ipso facto renũciat quis eo q̃ nõ prosequit ipsam. 5. e. psonas. Aduertat tñ qualiter corrigat suam sniam siue errorẽ: qa si ita dicat: Ego reuoco sniam meam, siue corrigo errorẽ meũ: sic fatet se errasse: & sic ille habuit probabilẽ causam appellãdi, & vr. q̃ iurisdictio ab illo trãslata sit: & sic canon nõ posset † sed dere sibi iurisdictionẽ, cũ fateatur causam à se trãslatã. Curialius ergo dicat: nõ ctedo te grauasse. sed si grauaui te in aliquo, illud reuoco. arg. colligit ex hac decr. q̃ interlocutoria nõ trãseat in rẽ iudicatam. sed verum est q̃ non trãsit, vt dictũ est, quin iudex bñ posit illam reuocare re integra. Sed quãtũ ad illũ ɔtra quẽ lata est sniã, si nõ appellat infra x. dies, bene transit. & sibi imputet q̃ non appellauit: qa sniæ acquieuisse vr. arg. 3. tit. proxi. q̃ ad consul tationem. Io. Item hic est arg. 6 q̃ actio semel extincta nõ reuiuiscit. arg. ff. de bon. pos. ſm tabulas. l. pen. §. q. testamẽto, & est ɔtra illud de consec. dist. 4. qris. & ff. de sol. qui res. §. aream. sed hoc est bñficio huius p̃stitutionis: & qa iudicis est corrigere qđ min? legitime fecerit. ff. de accu. qualiter & qñ. alia iura plura hoc dicũt.

CVm speciali.]Prouidet cõsiliũ ɔtra frustratorias appellationes & recusationes, in vtrisq; tradẽs formam qualiter iuste fiant, & qũo ĩ eis procedẽdum sit: & est cap. multũ allegabile, & quoti dianũ: & potest specialius hoc prin. fic. summari vt in rubro. Primo recitat antequam cõstitutionem. Secundo promulgat nouã: ibi, *Statuimus* vt. Primo ponitur vna constitutio. Secundo alia: ibi, *Porro*. Tertio protestatur, ibi, *Cæterum*. Abbas.

CASVS. Per illam constitutionem, sacro approbãte concilio. j. de senten. excom. prouisum fuit, ne plati aliquem excõicarẽt, nisi competenti cõmonitione p̃missa, p quam prouidit concilium sub ditis. p istã constitutionẽ vult prouidere platis, ne subditus commonitus frustratoriæ recusationis vel appellationis obtẽtu decli nare possit examen monẽtis, statuẽs vt si quis allegauerit se iudicẽ habere suspectũ, corã illo causam iustæ recusationis assignet, & ipse cum aduersario, vel si aduersarium nõ habeat cum iudice arbitros cõiter eligat, aut si nõ potuerint p̃cordari suũ arbitrium vterque eligat, qui de suspicione cognoscant: & si cõcordare nequiuerint, adducent tertiũ: vt qđ decreuerint, obtineat firmitatẽ, & auctoritate hmõi decreti sciant se ad hoc teneri in virtute obe dientiæ sub obtestatione diuini iudicij: causa suspecionis infra terminum à iudice p̃figẽdum nõ probata, iudex in causa procedat: sed si causa suspicionis probetur: iudex recusatus negotium cõmittat p̃sonæ idoneæ de assensu recusatoris, ne illum valeat postea recusare: vel si magis viderit expedire, ad superiorem negotium remittat.

a ¶*Prohibitione.*]quam habes j. de senten. excommu. sacro.

b ¶*Competenti.*]trina scilicet: vt 16. q. 7. oẽs dẽ cinæ. 17. q. 4. de presbyterorũ. & 24. q. 3. de illi-

c ¶*Coram eodem. 3. eodem secundo.*

d ¶*Glo. sequens quærit, & soluit.*

d ¶*Iustæ suspicionis.*]Quid si dubitẽ an sit iusta, q̃ nõ est in iure expressa, & aliàs dubitaretur? R. ndeo, arbitri electi de hoc cognoscãt, primo an sit iusta, quia oſa quæ ad hunc articulum pertinent, ad arbitros pertinent. 5. de offic. deleg. cap. suspicionis.

¶*Cum iudice,*]Hoc intelligẽ qñ iudex ordinarius procedi ex officio suo cõtra aliquem ad famam vel clamorẽ. j. de accusa. qua. & qñ. & sic loquitur ista constitutio in ordinario: vt bene declarant sequentia. aliter intelligi non potest. & ita tam in ordinario iudicio quam extraordinario. Sinquirendo potest iudex recusari.

¶*Glo. seq. ponit casum quando non venit expressum quod venit tacitum. finis recitetur per contrarium.*

f ¶*Tertium.*]sub hac forma non posset cõpromitti in duos, vt si dissentiant, tertium eligant. 5. de arb. innotuit. & ff. de arbi. item si vnus. 5. si in duos. sed sñn duos simpliciter cõpromittat, si dissentiant, ptor eos cogere debet vt concordent, vel tertiũ assumãt. ff. de arbit. itẽ si vnus. §. principaliter. & 3. de offi. deleg. suspicionis. §. 1. Item arg. q̃. arbiter quãtum ad hũc casum possunt egredi fines iniunctos, qđ verũ est auctoritate huius constitutionis, alias non potest. 3. de arbit. cũ dilectus. ff. de arbi. nõ distiguemus. §. vlt. Ber.

g ¶*Districto præcepto.*]& sic vr q̃ idem faciat præceptum canonis, qđ facit præceptũ iudicis, vt beneficio huius canonis teneatur concordare, vel alium eligere. sed quia canon iste pœnam sñam non imponit, iudex recusatus compellat illos, & pœnam eis imponat si non concordant. 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi. q̃ sit potestas sñorum arbitrorum, dicitur 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

h ¶*Terminum.*]ab ipso iudice p̃figẽdum, infra quem arbitri suspicionis negotiũ terminare procurẽt. j. eo. tit. legitima. in cõci. l. ugdu. [lib. 6.] quæ corrigit illam, suspicionis. in hoc tantum. & meritis causæ, & videre an bene, vel male sit iudicatum: & si bene sit iudicatum, confirmabit sententiam, vel cassabit si male iudicatũ fuit: vt 2. q. 4. in fine. & C. de appellationibus, eos. in quibus dicitur, q̃ iudex tãtum pronunciare debet sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura capitula sint in sentẽtia, siue plures articuli, iudex pro parte potest confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fieri, vt j. de tẽta. c. Raynutius. & cap. Raynaldus.

e ¶*Causis.*]Ille enim semper sunt referendæ ad sedem Apostolicam. j. de bap. maiores. Quæ dicantur maiores causæ, not. 5. de offi. deleg. quod translationem 3.

CVm cessante.]Diuiditur. Nam principium & finis ponunt duplicem constitutionis causam. medium ponit constitutionẽ ibi, *Statuimus*. Abbas.

CASVS. Si iudex delegatus aut etiam ordinarius aliquid cõminando vel etiã interloquendo protulit, quo executioni mãdato: dei dicunt alter litigantiũ grauetur si à tali cõminatione vel interlocutione fuerit appellatum, & iudex sano vsus cõsilio comminationem vel

tionem [a] prouisum, ne quis in aliquã excõmunicationis sententiã. nisi competẽti [b] cõmonitione præmissa promulgare præsumat: volentes etiã prouidere, ne forte cõmonitus, frustratorię re cusationis vel appellationis obtentu, monentis possit declinare examẽ: Statuimus, vt si allegauerit se iudicẽ habere suspectũ, coram [c] eodem causam iustæ suspicionis [d] assignet †: & ipse cũ aduersario, vel (si forte aduersarium non habeat) cũ iudice [e] arbitros communiter eligat: aut si cõmuniter conuenire non possint, absque malitiã ipse vnũ, & ille aliũ eligat †, qui de suspicionis causa cognoscãt: & si nequierint in vnam concordare sententiam, aduocent tertium [f], vt quod duo ex ipsis decreuerint, robus obtineat firmitatis Sciãt que se ad id fideliter exequandum, ex iniuncto à nobis in virtute obedientię sub obtestatione diuini iudicij districto [g] præcepto teneri. Causa vero suspicionis legitima corã ipsis infra cõpetẽtem terminum [h] nõ probata, sua iurisdictione iudex vtatur. At ipsa probata legitime, de recusatoris [i] assensu psonæ idoneę cõmittat negotium recusatus vel ad superiorẽ trãsmittat, vt in eo ipse procedat, secundũ quod fuerit procedendum.

¶In notorijs non admittitur appellatio, in dubijs causa probabilis coram iudice est exprimenda, quæ debeat legitima reputari, quam si non prosequitur iudex à quo, in causa procedat. Item si prosequitur & non probat. Hæc autem constitutio non extenditur ad regulares. hoc dicit.

¶Porro communito ad appellationis obstaculum conuolante: siue ius excessus euidẽtia rei, vel ipsius cõfessione [k], aut alio modo legitimo fuerit manifesta, & 3. eod. ad hæc. & j. vbi dr, te insistẽte iudicẽ eligãt ipsæ partes: partes eñ cõi cõsensu iudices eligere debẽt cũ ordinari[9] recusatur. 11. q. 1. puenit. Si partes non cõcordauerint: tunc iudex eo mittat alicui psonæ neutri parti suspectæ, & qđ dicit de recusatoris assensu, præcipue intellige q̃ requirẽdus est assensus recusatoris, ne iterum recuset illum ex quo consentit in illũ. 5. de offi. deleg. in fine. & c. sup quæstionum. §. nos. & §. verum. & 3. q. 3. c. inducię. §. offeratur. Et similiter consensus actoris requirẽdus est ne ipsum postea recuset: quia licet sit actor, posset eũ recusare: vt 3. de foro compe. si quis ɔtra. Nunq̃ fuit intentio dñi Papæ, quòd potestas committendi resideret penes recusatorẽ, & in potestate iudicis est remittere negotium ad superiorem, vel committere de assensu recusatoris, & etiam actoris: vt dictum est: & hæc determinatio, de assensu recusatoris determinat tantum hoc verbum, committat.

PORRO. Primo dicit quid in notorijs. Secũdo quid in dubijs: ibi, *Excessu quoque*. Tertio prosteratur in fi. ibi, *Cæterum*. Abbas.

CASVS. Si subditus cõmonitus à prælato appellauerit: si eius excessus euidentia rei ipsius, vel cõfessione, aut alio modo legitimo fuerit manifestus, appellationi non deferat, cũ appellationis remedium nõ fuerit institutum ad dẽfensionẽ iniquitatis, sed ad p̃sidium innocentiæ. si vero dubius sit excessus, appellãs causam p̃babilẽ appellationis coram iudice proponat: q̃ si effet probata, legitima foret: & tũc si appellãs habuerit aduersarium, infra terminum à iudice moderandum, ſm locorum distãtiam & tpis qualitatẽ appellationis causam prosequat: quã si nõ fuerit prosecutus, extũc nõ obstãte appellatione iudex in cã procedat. si vero nullum habuerit aduersarium, cum iudex ex officio suo ad famam & clamorẽ processerit, superior appellationis cã probata suum officiũ exequatur: sed si in probatione appellationis defecerit, ad eũ à quo appellauit remittatur: hãc cõstitutionem & illam facto ap probante concilio. nõ vult conciliũ ad regulares extẽdi ɔtra suas obseruantias speciales. Nota q̃ monitio debet p̃cedere vindictã. Item appellatio frustratoria nõ valet. Item causa recusationis vel suspicionis coram iudice recusato assignanda est. Itẽ constitutio ista intelligẽda est in ordinaria. Itẽ ordinarius potest recusari iusta causa assignata. Item causa suspicionis probata cãm cõmittit ordinarius: qđ non facit delegatus, Item causa cõmitti debet de assensu recusatoris. Itẽ in notoriis excesibus nõ admittit appellatio. Itẽ appellatio nõ est inuenta ad defensionẽ iniquitatis, sed ad p̃sidium innocentiæ. Itẽ qui appellat, iustã causam debet allegare. Itẽ iudex potest terminum appellationis moderari. Itẽ q̃ nõ probat causam appellationis, remitti debet ad eũ à quo appellauit. Item regulares contra suas obseruantias appellare nõ debẽt.

Iudex recusatus negotium non committat nisi vtraque pars consentiat.

† Adde q̃ dicta. de iure eius. c ¶*Coram eodem. 3. eodem secundo.*

† scilicet, si non est ne cesse probari causam. spectati. & l. a. cum notor. C. de iu.

† Vide de appel. 3. in q. ibi. Quid si dubitẽ an sit iusta, q̃ nõ est in iure expressa, & aliàs dubitaretur? R. ndeo, arbitri electi de hoc cognoscãt, primo an sit iusta, quia oſa quæ ad hunc articulum pertinent, ad arbitros pertinent. 5. de offic. deleg. cap. suspicionis.

† eligant.

† Cap. 3. de iu. Vbi vero nõ dubitat quia manifesta iniusta est, ipse id. de iudic. illam

¶*Cum iudice,*]Hoc intelligẽ qñ iudex ordinarius procedi ex officio suo cõtra aliquem ad famam vel clamorẽ. j. de accusa. qua. & qñ. & sic loquitur ista constitutio in ordinario: vt bene declarant sequentia. aliter intelligi non potest. & ita tam in ordinario iudicio quam extraordinario. Sinquirendo potest iudex recusari.

¶*Glo. seq. ponit casum quando non venit expressum quod venit tacitum. finis recitetur per contrarium.*

f ¶*Tertium.*]sub hac forma non posset cõpromitti in duos, vt si dissentiant, tertium eligant. 5. de arb. innotuit. & ff. de arbi. item si vnus. 5. si in duos. sed sñn duos simpliciter cõpromittat, si dissentiant, ptor eos cogere debet vt concordent, vel tertiũ assumãt. ff. de arbit. itẽ si vnus. §. principaliter. & 3. de offi. deleg. suspicionis. §. 1. Item arg. q̃. arbiter quãtum ad hũc casum possunt egredi fines iniunctos, qđ verũ est auctoritate huius constitutionis, alias non potest. 3. de arbit. cũ dilectus. ff. de arbi. nõ distiguemus. §. vlt. Ber.

g ¶*Districto præcepto.*]& sic vr q̃ idem faciat præceptum canonis, qđ facit præceptũ iudicis, vt beneficio huius canonis teneatur concordare, vel alium eligere. sed quia canon iste pœnam sñam non imponit, iudex recusatus compellat illos, & pœnam eis imponat si non concordant. 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi. q̃ sit potestas sñorum arbitrorum, dicitur 3. de offi. deleg. suspicionis. in fi.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

h ¶*Terminum.*]ab ipso iudice p̃figẽdum, infra quem arbitri suspicionis negotiũ terminare procurẽt. j. eo. tit. legitima. in cõci. l. ugdu. [lib. 6.] quæ corrigit illam, suspicionis. in hoc tantum. & meritis causæ, & videre an bene, vel male sit iudicatum: & si bene sit iudicatum, confirmabit sententiam, vel cassabit si male iudicatũ fuit: vt 2. q. 4. in fine. & C. de appellationibus, eos. in quibus dicitur, q̃ iudex tãtum pronunciare debet sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura capitula sint in sentẽtia, siue plures articuli, iudex pro parte potest confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fieri, vt j. de tẽta. c. Raynutius. & cap. Raynaldus.

i ¶*De recusatoris.*] Nota ergo q̃ hæc constitutio loquit ĩ ordinario, qđ ex eo probat q̃ iudex recusat[9] cõmittit alij negotiũ illud: qđ non põt facere delegatus suito recusatore. 3. eo. secundo. immo statim suspẽsa est potestas ipsius, vt ibi dictũ est, q̃ loquitur de delegato tñ. fic 5. de fo. compe. si quis ɔtra clericum. & 11. q. 1. puenit. & 3. eod. ad hæc. & j. vbi ordinarius recusatus cõmittit alij causam, probata primo suspic

Universidad de Deusto
Biblioteca

confessionem,vel si excessus sit manifestus euidentia rei vel alio legitimo modo,puta per fsnam.Istis tribus modis factum dicitur notorium,ff.de cohabi.cleri.& mu.c.vlt.Confessus nō auditur appellans.2.q.6.quicunque.Consueuit tñ dici,q̄ sola confessio non impedit in criminali, quin possit appellari.2.q.6.c.ei qui.§.sunt quorum.1 in ciuili tñ si vellet pbare errorē, auditur.ff.de confes.cū fideicommissum. ff. de confe.cap.vlti.sed hic non admittitur: quia à correctione non appellatur,& extra ordinem agitur hic.

† Infero q̄ confessio facta in iud cit notoriū. ex cor l.cū fi de iecommis. ff. de fideicom.

1 Vbi de hoc,& plenius J. eod. Romana. § si autem lib. 6. & in Spec de appe.§. in q i bus circa princ Ioan. And.

a ¶ *Infra terminum.*] Nota q̄ triplex est terminus,vt not. ff.eo. pso nas.& ibi illud videas.

b ¶ *Procedat.*]ad petitionem aduersarij: vt differat à sequēti, quando iudex ex officio suo procedit.

c ¶ *Coram superiore.*] sed qualiter ꝓcedet superior,qñ eps procedit ex officio,nunquid vocabitur eps? Credo q̄ sit vocandus, vt defendat processum suum si voluerit:sicut vocaretur aduersarius in alio casu, cum est ibi actor & reus:nec tunc necesse est iudicem esse prēsentem,qui tulit sententiam:quia ius eius non lęditur 2 .argu. 2. q. 6. hoc etiam.

† In plurisbus recentioribus ita: nullo autē aduersario comparēte, tunc iudex ex officio suo procedit appellationis causa &c.

¶ *Glo.seq.signat contra ritum,& soluit.*

d ¶ *Defecerit.*] & sic videtur,q̄ appellās teneatur probare se iuste appellasse,quod est verum si appellatio recipitur:aliās non. J. eod. interposita.& sic præsumit pro sententia iudicis.ff.de renuncia. in pśentia.Argu.ptra.ff. de proba. qñ contra. Sed die q̄ præsumitur pro sententia iudicis,ex quo apparet de actis, sed ꝓ processu non præsumitur,si dubitareť de ipso , nisi quatenus constiterit: vt in constitutione illa,quoniam contra.

† cōtra suas obseruationes speciales.

2 Secus si ius suū læderetur: vt qa dicit fecisse litem suam, vel in cōstitutione ē, de rerud,cū æterni, lib. 6. probatur hoc de sententen. excom venerabili bus.eod lib. Ioan An. in nouel.

e ¶ *Has constitutiones.*]scilicet præsentem,& illam.J.de senten.ex commu.cap.sacro.

f ¶ *Regulares.* ff.eo.reprehensibilis.& ff.eod.c.z.

Vm causam.]In prima ponitur narratio appellantis:In secunda iudicum datio:ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS.Inter abbatem & conuētū de Valle sancti Ioannis ex parte vna,& Priorē & quētū de Nouo loco ex altera,sup quadā ecclesia quæstio vertebatur:quę cōmissa fuit iudicibus delegatis: Iudices vices suas quibusdam iudicibus commiserunt,sed nō taliter:corā istis subdelegatis petiit procurator canonicorū inducias ad proponēdū exceptiones dilatorias:Dū ista proponerentur,aduocatus ipsius ductus errore,interrogatus rndit,q̄ ecclia de Nouo loco,ecclesiam de qua quæstio erat,xl.annis possederat pacifice & amplius:Sed procurator cōfelsionē aduocati renouauit eadem die,cum ipsius cōfesio suæ petitioni ꝓraria videbat, ne per illam confesionem piudicium sibi posset generari,pro eo q̄ exceptiones dilatoriæ ante litis cōtestationē sunt proponēdæ: Iudices delegati credentes p hanc confesionem litem cōtestatā fuisse,testes partis alterius receperunt:quibus receptis examinationem quorundam testium aliis commiserunt : qui receperunt quosdam testes monachorum:Iudices delegati talem examinationem approbauerunt,cū de iure non valeret: pp quæ grauamina procurator canonicorū ad sedem Apostolicam appellauit : causa delata fuit ad dñm Papam:datus fuit partibus auditor : corā quo procurator canonicorū prædicta oīa proposuit,petēs processum ꝑdictorum iudicum irritum nūciari:pars vero altera instāter petebat processum prædictorū iudiciū approbari,& causam ipsam, quæ multo tpe duraverat,terminari:Papa hic & aliis intellectis, quia sibi non constitit de ꝑdictis,Mandat quibusdā,quatenus si prædicti Prior & canonici probauerint, q̄ p procuratorē ipsorum aduocati rūsio eadem die extitit reuocata : quia sic per consequens apparet , q̄ lis non fuerit contestata: vel si cōstiterit q̄ iudices delegati approbauerint testes receptos subdelegatis subdelegatorem suorū, cum delegatus ab alio q̄ à principe causam alij delegare non possit:quicquid factum est post appellationē prædictam,denuncient irritum & inane, dummodo hæc in appellationis causa fuerint expressa.Nota q̄ cōfesio aduocati ꝑiudicat parti suæ , nisi eadem die reuocetur.Item p indirectam rūsionem videtur lis contestata. Item subdelegatus alij causam subdelegare non potest,sed solus subdelegatus à principe potest alij causam subdelegare.Iteē processus habitus lite non contesta nullus est.Item causæ propter quas appellatur , sunt exprimendæ in ipsa appellatione,& propter illas appellandum est.

† Detamquā ab eo creati, quatenus ipsi dicat errorem aduocati nocere citēti, vide Barbat. consil. 6. in 1. vol. & latius in Lectura. C. de iu. & fa. ign.

† Olim

† Vide tex in l. 2. cum l.fi. C. de ofi. aduo.

g ¶ *Ad proponendum.*] Quod iudex ex officio suo etiam facere debet. ff.tit.proxi.inter monasteriū.& ff.de exceptio. pastoralis.

h ¶ *Pacifice.*] Propter quod petitio aduersæ partis fieri non debebat : & sic fuit lis contestata.

† Alibi eodem die.

i ¶ *Litis contestationem.*]Quod verum est:vt 3.q.6.c.si quis episcoporum.§.exceptio,& ff.titu.proxi.inter monasterium.& C.de excep.si quis aduocatus.

k ¶ *Iudices.*] delegati.

l ¶ *Testium.*]Quibus receptis.iudices delegati examinationē quorundam testium commiserunt quibusdam,qui vices suas alijs cōmiserant,& illi quosdam testes receperūt:primi iudices delegati approbauerunt receptionem illorum testium , cum de iure talis receptio non valeret,propter quæ grauamina extitit appellatū.

ADDITIO.Quos testes approbauerunt primi delegati à Papa,& sic iterum aliud grauamen intulerunt:propter quod appellatum fuit ad Papam.

m ¶ *Eadem die.*]Sed nunquid est istud necessarium:vt eadem die debeat,reuocari vel qūcunque ante sententiam? Videtur q̄ quādocunq; ante sententiam:vt ff.de cōfes.c.vlt.C.de iu. & fac.ignoro. error.facti.& J.de censi.olim.vbi de hoc,vel saltem vsque ad triduum 4.C.de erro.aduo.l.3.In casu isto videtur, q̄ eadem die debeat reuocari,vel saltem antequam fiat aliquid in causa , q̄ quod videatur approbare huiusmodi confessionem , puta si producerent testes,vel si aliquid aliud fiat quod tantum post litem cōtestatam fieri debet.

n ¶ *Lis contestata.*]Ergo vī,q̄ si non probabit,q̄ confessio eadē die fuerit reuocata,p cōsequens lis fuit cōtest.& sic p indirectā seruat.ff. & cōfessionē aduocati etiā fit litis ꝓtestatio.ff.ff.de do.& cōtu.prout.

arg.contra.ff.de ele.dudum 2.& ff.vt lit.non contest.vnico.vbi dicitur q̄ per narrationem & rēsponsionem fit litis contestatio.

¶ *Glo.seq.alleg.duas concor.secundo reprobat opin.respondēs ad cap. quo probatur.tertio principale dictum determinat.*

a ¶ *Delegatus.*]C.de iudi.a iudice.& ff.de offi.deleg.sup quæstionum.§.si vero.p hoc patet q̄ reprobata est opinio illorum qui dicunt q̄ subdelegatus post litem cōtest. potest 1 alij vices suas subdelegare, ad instar procuratoris qui post litem contest. factus est dñs litis:vnde potest postea dare alii procuratorē.C.de procura.nulla.& lineą, & fic volunt intelligere illam decret.ff.tit. proxi. cū Bertoldus. quæ expsse ptradicit huic. sed illa nō cōtinet ius quātum ad hoc, nec fuit obiectum : & ita p patientiam toleratur.J.de præben.cum iamdudū. in fine.q̄ ius non contineat,patet per hoc q̄ hic dicit,q̄ non nisi de legatus à principe causam potest alij delegare.non distinguēdo ante litē contest.vel post, & ita ibi nō potuit de iure delegari. Est ergo tenēdum,q̄ subdelegatus alij subdelegare nō Potest : quia sic & illi Possent iterū subdelegare;q̄ esse nō debet. & est simile in excōica tione,quę nō transit in tertiam pſonam. & qđ dicitur:delegat⁹ ab alio q̄ à principe nō potest alij causam subdelegare,intellige de eo qui est delegatus ab alio ad vnam causam tantū : nā si esset ei delegata vniuersitas causarum, bñ Posset vnā causam alij subdelegare.ff.de iudi. cum prætor. §. 1. alias non potest.ff.de officio proconsulis , & lega. legatus. quia quasi ordinarius videtur.

1 Hæc quæ filio an subdelegatus possit subdelegare, valdeest anceps inter Doctores, de qua vide late per Ia. in l. 1. ff. de iudice.C.de iud.& ibidē per Alexan. & opi. glossæ hic , quod non Possit, cōtra ff. de quę dixi ff. & cōmentā.in Dextorium Inquisitor. Cathol. 81.

¶ *Glo.seq.quærit, allegat duo,pro & contra,& soluit distinguendo.*

b ¶ *Dummodo.*]Sed nunquid posit in causa appellationis proponere aliam causam,quam non expresit in appellando?Videtur q̄ sic,ff.eo.constitutis 2.Item & noua causa potest opponi in causa appellationis:& noua instrumenta,& allegationes.ff.de fid.instru.cū Ioannes.ff.de appel.fcio.de test.fraternitatis.& C. de tēp. appel.per hanc.& ff.vt lit.non contest.accedens.Sed contra videtur expressum.ff.eod.vt debitus.vbi dī q̄ qui appellat,causam appellationis pp quam appellat,debet allegare coram iudice.& hic expresse idē dicit littera ista,dummodo hæc in appellationis causa expressa fuerint.& J.c.proxi.Sup hoc ita distingue:aut appellatur à grauamine ante sniam diffinitiuam,aut à sententia diffinitiua.Si à grauamine ante sniam:tunc necesse est allegare corā iudice appellationis,nō grauabatur,nec pp hoc appellauit,& iudex appellatio nis cognosceret debet tātum sup eo pro quo appellauit:& Papa semp ita refcribit in appellationibᵘ ante sniam si est ita, Si vero aliquis appellat à diffinitiua.tunc nō est necesse aliquam causam allegare cum appellat,sed sufficit dicere,appello ab iniqua snia. & tūc in causa appellationis potest opponere nouam causam,& noua instrumenta,& sic loquitur.de fid.instr. cum Ioannes. & J. scio.& p hanc decre.illa ff.eo.constitutis specialiter intelligit in causa electionis,vt ibi dī.Et decret.illam,accedens.intellige vt ibi

† Hæc sola non inuenio in antiquis co dicibus,nec puto erat.

† Alibi.

2 Hæc sententia glosatur bata,esset legitima,vel quæ esset expressa in iure & tunc in causa appellationis non potest aliam allegare:vt hic dicit,& ff.eo.vt debitus,Et est ratio,quia non appellatur nisi à grauamine : sed pp hanc causam,quam vult de nouo proponere corā iudice appellationis,nō grauabatur,nec pp hoc appellauit,& iudex appellatio nis cognosceret debet tātum sup eo pro quo appellauit:& Papa semp ita refcribit in appellationibᵘ ante sniam si est ita, Si vero aliquis appellat à diffinitiua.tunc nō est necesse aliquam causam allegare cum appellat,sed sufficit dicere,appello ab iniqua snia. & tūc in causa appellationis potest opponere nouam causam,& noua instrumenta,& sic loquitur.de fid.instr. cum Ioannes. & J. scio.& p hanc decre.illa ff.eo.constitutis specialiter intelligit in causa electionis,vt ibi dī.Et decret.illam,accedens.intellige vt ibi

† Alias Meldeñ.

dī.Item in aliis appellationibus extra iudicium 4 faciēdis expriměda est causa,pp quam appellatur.J.de ijs q̄ fi.à ma. parte cap. c.n.& ff.eod.bonæ.& ff.de elect.cum nobis.& ff.eod.dilectus.& in scriptis proponenda est,alias reputabatur non appellans, in decret.Innoc.iiij.cordi nobis est.eo.tit.[lib.6.].

4 De appellationibus extra iudicialibus in electionū , dic vt infra.de ele.vt circa. lib.6. & ele.eo.ti constitutionē.Io. And.

ne aliter facerent, fuit ad nostram audientiam appellatum: & infra. ¶ Quoniam igitur & si per confessionem presbyteri factam coram auditore prædicto,constiterit, Salamantinam ecclesiam habere certum numerum canonicorū , iuramento firmatum : & huiusmodi exceptionem corā executoribus fuisse propositam , & quòd appellatum extiterit ab eisdem: quia tamen non constitit, quòd propter exceptionem huiusmodi non admissam, aliamve legitimam fuerit appellatum : Mandamus , quateus si vobis constiterit præfatam exceptionem huiusmodi de certo canonicorū numero iuramento firmato , vel alias legitimas exceptiones fuisse propositas coram ipsis ᶜ executoribus , nec admissas , ac ideo partem capituli appellasse : ipsorum executorum processum denuncietis irritum & inanem.

¶ Item sancti Andreæ archidiacono, & magistro I.canonico de Melteñ.†

¶ *Appellans qui terminum appellationi præfigit , si mittit procuratorem ad impetrandum & contradicendum tantum & appellatio fuit recepta à iudice . vel approbata à parte:aduersario legitime prosequenti , condemnatur in expensis. hoc dicit secundum communem intellectum , licet glossa aliud senserit.*

Dilecto.]Primo ponit factum coram auditore narratum.Secundo committit causam , & ꝑmittit quare: ibi,*Quoniam.*Abbas.

CASVS.D.præsbyter obtinuit litteras à dño Papa super receptione sua í Salamātina ecclesia ad quoslā executores:corā quibus fuit ex parte capituli Salamātini propositū, q̄ cū in Salamātina ecclia certᵘ esset canonicorū numerus iuramēto firmatus,de quo in litteris dictis ad eos mentio fiebat,ñ debebāt ꝑ eas procedere ꝓtra capm Salamātinum, & ne secus facerēt,sedem Apostolicā appellauit , sed executores hmōi appellatione cōtempta tulerunt excōicationis sententiam in eśm & capitulum Salamantinū: vnde tā procurator capituli, q̄ dicti⁹ facerdos corā auditore cōfessus fuit,q̄ in ecclesia Salamantina certus erat canonicorum numer⁹ institutus, Sed quia licet p confesśione presbyteri constiterit Salamātinā ecclesiam certū canonicorum numerū habuisse iuramēto firmatum,& hmōi exceptionem corā executoribᵇ fuisse propositam & q̄ appellatū extiterit ab eisdem,tñ nō constitit Papæ , q̄ p hmōi exceptionem nō admissam, vel aliam legitimā fuerit appellatū:Mandat Papa q̄busdā iudicibus quatenⁿ si cōstiterit exceptionē ꝑfatā ď certo numero canonicorū iuramēto firmato, vel alⁱs, exceptiones legitimas fuisse ,ꝓpositas corā executoribᵘs.ꝑdictis,nec admissas,& ideo parte capi appellasse ,pcessum ꝑsforū executorū denūciēt irritū & inanē.No.exceptionē de certo canonicorū numero iuramēto firmato legitimā,esse.Itē ñ sufficit ꝓponere exceptionē legitimā,nisi p̄ eā nō admissā fuerit appellatū.

c ¶ *Propositas coram ipsis.*]sic patet,q̄ causa pp quam appellatur, proponenda est corā iudice à quo appellatur:& sic fuit causa ista legitima:quia nō est verisimlle,q̄ Papa ex certa sciētia mādasset illum recipi ꝓtra iuramenta canonicorū:immo vī Papa circūstus.ff.de rescrip.constitutus.in parte decisa.Item esset etiam si ista tum canonicorum cōfirmatum fuisset solummodo per sedē Apostolicam sine iuramento 5 .ff.de consti.cum accessissent.& arg. J. de priui.ex parte.& ff.de rescrip.cum ordinem. Item pater hic q̄ licet exceptio etiā legitima propositas nō admittatur:si nō sit appellatum pp ipsam,licet appellatum sit,nō debet retractari ꝓtextu illius exceptionis.qđ factū est:ga snia cōtra ius cōstōnis benetenet,à qua nō est appellatū,licet ñ teneat ꝓtra ius: cōstitutionis lata.ff.tit.proxi.cū inter vos.& 2.q.6.cap.ei qui.§.diffinitiua. versité si snia.C.qñ prouoca.non est necesse.l.2.& ff.qui pentē.sine app. rescin.l.1.§.1.Item ex hoc patet,q̄ si quis appellat à grauamine,nō tū exprimit causam illā in appellatione pp quam appellauit, sed aliam,illam prosequi non potest:quia pp illam non appellauit de hoc dictum est.ff.c.proxi.Item videtur q̄ in causa appellationis sufficiat probare causam probabilem fuisse propositam coram iudice à quo appellauit,& non admissam:sed hoc intelligendum est secundum q̄ dicitur J.eod.interposita.

5 Immo vī idem in numero statuto, licet inratus nō fit confirmat⁹. & de hoc in præll.decr. cōstitutus. in fi.1 gl.1o.

Nicolao militi.]Diuiditur.Primo ponit dationem auditoris,& petionem appellantis Secundo dat iudices:ibi *Mandamus.* Abbas Siculu.

CASVS.Abbas & conuentus monasterij sanctę Mariæ.litigabãt cum Nicolao milite sup quibusdã quęstionibus:Monachi appellarũt ad sedẽ Apost. &

† De materia hui' decretalis,qua tenus agit de insufficienti procuratore, vide notata per Baldum in l.fin.C.de e-dil. action. adde c. his qui.de procurat. lib.6.

appellationi suæ termi nũ pfixerunt, pp qđ tã miles q̃ procurator mo nachorũ ad curiam accesserunt:datus fuit eis auditor, in cuius pſentia proposuit idem miles, q̃ cum procurator monachorum non nisi ad interpetrãdũ & prra dicendũ fuerit institutus,sufficienter ad causam tractandam nõ miserunt,eo ipsam pſona liter prosequente:vnde petebat eos sibi cõdẽnari in expensis tamq̃ contumaces:vnde mãdat Papa quaten' si cõstiterit abbatẽ & monachos appellationi suæ terminum pfixisse:quia sufficiẽté procuratoré ad prosequendam eãdem causam non misẽ sũt, ipso milite causam pſonaliter prosequẽte: monachos condemnet ad restituẽdas expẽsas à tpe appellationis factas militi memorato. Nota q̃ ille qui appellat, si terminum præfixit suæ appellationi, &

† Aliàs ita ac fratri G. monacho monasterii sanctæ Mariæ.S. sancti Adriani, &c.

† Aliàs,tã quam contra.

† Vide qđ per hãc decretalẽ diffinit Dominꝰ dist. 20. in summa.

† Tusculan.

¶ *Glo.seq. distinguit an fuerit vel non, terminus appellationi præfixus ab homine,& remittit.*

† Tusculanã

2 Sequẽtes a glossæ non habent eo-dem modo in omnib' codicib', ta men nõ placuit eas inuertere:cæterum in notis hui' cap. inuenies vt habeatur in quibusdam man.scriptis.

¶ *Appellationi.*] Potest i enim quis appellationi suæ statuere ter minum ad ipsam prosequendã.s.eo.pſonas.& c.oblatæ.& si talis appellatio à iudice vel ab aduersario fuerit probata:tũc appellãs tenetur prosequi cãm p sufficiẽtem procuratoré ad causam, par te altera eã prosequente:aliàs in expẽsis appellator cõdemnabit vt hic dicit:& ide intellige in diffinitiua,vt cum appellãs statuit terminum ad prosequendam appellationẽ suam,tenetur appellãs mittere sufficienter ad causam suam defendẽdam:aliàs procedet ad confirmandam:vel infirmandam sniam,etiam altera parte non prosequente:vt .s.de renun.veniens.Si vero appellans non pfixit terminũ appellationi suæ prosequẽdæ:nec à iudice nec ab aduersario appellatio fuit approbata:tũc sufficit appellãti mittere ꝓcuratorem ad impetrandũ & cõtradicendũ,altera parte etiã prosequẽte. j.eo.tit.interposita.§.1.ad hoc facit. j.eod.tit.cordi.[lib. 6.] vbi dicit si appellatus voluerit prosequi:qa approbat appellatio né.& sic ideo vterque tenetur mittere sufficiẽter,vt ibi dicit.Sed si appellatus noluerit prosequi appellationẽ,quia eam nõ approbat tunc sufficit appellanti mittere simplicem nuncium ad impetrandũ & ꝓtra dicendũ à ꝓtrario sensu horũ verborum, si appellatus voluerit. & ita hæc decre. & illa interposita. §. 1.loquũtur in diuerso casu,& non ꝓtrario. Et not. q̃ terminus statutus ad prosequendam appellationem à iudice vel ab aduersario,vicem obtinet peremptorij.s.eo.sæpe.De hac materia plene not.s.de rerũ. veniens.in glo.quæ incipit,sed non videtur.Bernar.

ADDITIO.Miles iste approbauit appellationẽ,vel ẽt iudex, q̃ patet ex eo q̃ eã fuit pſonaliter pſecutus, aliàs stabit illi decre. j.eo.interposita.& sic corrigit ista in hoc.si vero appellatio nec à iudice nec ab aduersar o fuerit approbata:tunc appellans pôt simpliciter constituere procuratorem ad impetrãdum & cõtradicendum,licet pars altera eam sufficienter prosequi si parata.j. eod.interposita.§.1.

b ¶ *A tempore appellationis factas.*]quia extunc fuit cõtumax, ex quo nõ misit sufficientẽ procuratorẽ:quia ex tũc videtur citatus ad causam.simile s.de dolo & contumacia,cum dilectis 2 .s. eod. reprehensibilis. & cap. sæpe.

2 De procu ra. audiẽ. Ioan.And.

Ita nobis.]Diuiditur. Primo ponit querelã appellati.Secundo sententiam auditoris: ibi, *Cumque.*Tertio inhibitionẽm factam iudicibus appellationis: ibi, *Nos.*Abbas.

† Vide l.1. cũ not.C.de admiñis.tu-to.

CASVS.Inter R. tutorem filiorũ B.ciuis Tuscañ.ex vna parte, & F. pro se, & P. tutorem quòdã filij B.ex altera, sup quadam summa pecuniæ corã iudice Tuscañ.qđ dicebat filij B.ex altera, sup quadam summa pecuniæ corã iudice Tuscañ.qđ vertebat:idẽ iudex pro eodem R.diffinitiuam tulit sniam, à qua snia fuit appellatũ, quæ bis ꝓ iudices delegatos fuit cõfirmata,& iterũ tertio fuit appellatum, & cõmissio facta: tandem ad Papam delata est quæstio,audiendam illã.inmana.[lib.6.]Et idem credo,q̃ si cõsuetudo sit q̃ appellet ab officiali epi ad epm,q̃ teneat appellatio, nõ obstante quod dr in illa decretal.de & non ad archiepm.tñ si est cõsuetudo,q̃ appelletur ab archidiacono,vel eius officiali ad archiepm omisso epo, valet appellatio. & hoc totum habes in quadã decr.Inno.iiij.eo.ti.quæ incipit,Rom

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *De inquisitionis.*]Hic processum fuit sup excessib⁹ istorū platorum puniendis in modū inquisitionis,& ideo siue causa sit criminalis,siue ciuilis,poterit iudex referre causam superiori,si iudex dubitat qualiter in causa debeat iudicare:talis relatio approbat. Si vero vult euitare onus iudicādi,tūc nō debet admitti relatio.

1 Et hanc contradict. & eius cause. iudex debet referre de calumnia.an vero teneatur referre de calūnia, periu rio & variatione,dictū super actic.expensarum.vide in Spe.de rela. §.2.vers. fin. Io.And.

† De simili materia vide late p̄ Sonem in† repetit.l. quominus.ff.de flumi.

† Vide l.1.& ibi Gy. C.q̄ sit longa cō fue.

†, numeratis.

S*Ignificāte.*]Prīo potnitur appellātis narratio.In secunda causæ commissio:ibi,*Ideoque*, Abbas.

CASVS. Decanus & capitulū Magduñ.ip̄e trauerūt litteras cōtra ep̄m Aurelian.ad quos dā iudices,sup eo q̄ dicebat capitulū,carnifices non debere vēdere carnes alibi q̄ in stallis decani & capituli Magduneñ.sup quo iure ep̄s molestabat capitulum prædictū:partibus in p̄sentia iudicum constitutis,datus fuit terminus de consensu partium ad litigandū super ipso negotio:pendente dilatione petebant decanus & capitulū implorando iudicū officiū,vt cū idem ep̄s post citationē carnes vendi fecisset in stallis aliis : q̄ p̄ ipsum ep̄m factum erat in statum pristinū reuocarēt:Ex parte epi fuit propositū,q̄ cū lis nō fuerit contestata super negotio principali,iudicum imploratio locum non habebat:adiiciebat insuper, q̄ cū de p̄sensu partiū ad litigandū terminus certus datus esset,& quantum ad diem illam solutum fuisset iudicium eorundem,iudices diem datum poterāt prænenire,nisi id fieret de p̄sensu partiū, nec audire parte aduersam in tali imploratione:& q̄a sup his nō audiebāt ep̄m,sedē Apostolicā appellauit : dictus ep̄s infra annū nūciū procuratorē suū ad appellationē prosequendā destinauit, & cōtra ihibitionē ipsius ep̄i dictus procurator sup hoc ad quosdam iudices sibi certa rōne suspectos litteras impetrauit, sed noluit vti litteris sic obtētis,& sic annus elapsus fuit : vñ ep̄s Aurelian.hæc oīa significauit dño Papæ petēs ab ipso nō obstāte lapsu anni,se ad prolecutionē appellationis admitti:vñ mādat Papa iudicibus,quatenus si de hmōi prohibitione & de appellatione ex causis p̄missis vel earū altera p̄stiterit, reuocato in statū pristinū q̄cq̄ post appellationē hmōi fuerit attētatū,procedāt i negotio iuxta priorū continentiā litterarū.Nota q̄ pēdente dilatione lite non cōtestata officium iudicis delegati locum non habet.Iré pendente dilatione iudicis officiū cōquiescit, vt interim nihil facere possit sine cōsensu partium.Itē procurator qui excedit fines mandati,non p̄iudicat domino,& ideo non obstat lapsus anni.

p ¶ *Post citationē.*]Certe nec ante citationē, nec post debuit ep̄s molestari sup possessione carnificij lite pēdēte,si ipse possidebat, inquisitionis [a] processu,ad nos relationē transmississe noscuntur: cū iuxta legitimas sanctiones; quotiens relaturū se iudex quilibet pollicetur,illico litigatoribus apud acta cōsultationis exemplum edere teneatur.

¶Idem archiepiscopo, archidiacono, & G.canonico Turonen.

¶ *Si ante litem contestatam circa principale negotium iudex aliquid innouat, vel diem assignatam sine causa prænenit, licite appellatur.Et si procurator datus ad imp etrandum super appellatione non seruauit formam mandati, audītur appellans etiam post annum.*

CAP. LXIX.

SIgnificante† Aurelian.episcopo,nos nouerītis accepisse,quòd cum decanus & capitulum Magduneñ.ipsum,super eo quod dicebant, alibi quam in stallis decani & capituli prædictorum,carnifices carnes vendere non debere†, corā iudicibus auctoritate Apostolica cōuenissent:petentibus tandē decano & capitulo nominatis † iudicum officium implorando, vt cum idem episcopus post citationem [b] carnes in stallis aliis vendi fecisset:quod per eum super hoc factum fuerat, in statū pristinum reuocarent:pro parte ipsius fuit propositum, quòd cum lis præsertim [c] non fuisset super negotio contestata, locum imploratio huiusmodi nō habebat: adijciens, quòd cum de consensu partium coram dictis iudicibus ad litigandum super ipso negotio certus dies statutus fuisset, & quantum ad illam diem solutum fuisset iudicium eorundem,præuenire [d] diem ipsum, ac audire partem aduersam in tali imploratione absque consensu partium non debebant: & quia super his [e] non audiebant eundem, nostram appellauit audientiam: & licet procuratorem suum infra annum ad huiusmodi appellationem miserit prosequendam : quia tamen dictus procurator(vt creditur) circonuentus, contra inhibitionem ipsius episcopi,nostras super hoc ad quosdam iudices, certa ratione suspectos, litteras impetrauit, dictus episcopus vti noluit litteris sic obtentis, petens non obstante lapsu anni, ad prosecutionē appellationis admitti.¶Ideoq; mādamus,quatenus si de inhibitione [f] huiusmodi & p̄missis causis appellationis,vel earum altera, cōstiterit, reuocato in irritum, & cætera. Vsque ad †attentatum in † iam dicto negotio, iuxta priorum cōtinētia litterarum,& cætera.

1 Alias ita supple, maxime.

c ¶ *Præsertim.*] i. 2 maxime:quia nec post lit. conteſt. debuit ei auferri possessio, si ipse possidebat. sed verius videtur q̄ capitulum possidebat:vt dixi.

d ¶ *Prænenire.*] Quod facere nō poterāt:quia pēdēte dilatione,iudicis officiū conquiescit: nisi partes consentiāt. C.de dilat.siue pars.ex causa tū mutatur dilatio q̄q̄.ff.de arb.dicere aūt.in fi.& arg.de re iudi.q̄ iusit.& ſ.eod. cum cessante.arg.& est notabile, q̄ iudex data dilatione nihil facere possit ante terminū altera parte inuita.

ADDITIO.An parte absente possit statue re p̄senti & resistēti terminū ad probandū, & quid de termino lapso, vide in Spec.de dila.§. nūc videamus.vers.sed pone ecce. & duobus ver.seq.Io.And.

¶ *Gl.seq.sig.contrarium & dupliciter soluit.*

e ¶ *Super his.*]Not.ſ.q̄ iudices lit.non conteſt. reducere volebāt capitulū in pristinū statum, vt carnifices nō venderent carnes alibi q̄ in stallis capituli,q̄ facere non debebant, cum adhuc possent recusari lit.non conteſt.3.q.3.c. induciæ.§.offeratur. & ita ante lit.cōteſt.iudex delegatus circa principale negotium nihil facere potest.arg.ſ.de re

† Dictio, q̄, deest in aliquot antiquis.

† in iam dicta causa.

ſcr.super litteris.& sup eo q̄ pēdente dilatione procedere volebant:quod facere non poterāt:vnde valuit appellatio.arg.cōtra.3 ſ.de offi.iudi.c.2.in fi.Potest dici q̄ illa loqtur in ordinario, cuius iurisdictio fundata est,cuius etiā officiū ante litem contestatā & cū possit implorari pōt tpe competenti, sed non dilatione pendente aduersario cōtradicente:vt hic dicit,& C.de dilatio.siue.hic loquitur de delegato,cuius iurisdictio non est firma ante liteſ cōtestatam:quare eius officium implorare non potest ante litem contestatam,& maxime dilatione pendente,vt hic patet. Vel verius dicas,q̄ ibi loquitur de alio officio iudicis quod petitur incidenter fauore minoris vel alterius qui vtitur iure minoris:hic de alio q̄ quasi respicit principale factū quod immutatū est ab aduersario, & quod etiam competeret maiori post litem contestatam coram delegato,sed non ante nec pendente dilatione,vt dictum est.

3 In hunc lo cū vide per Host. & Io. And.q̄ firmā resolvit.

ADDITIO.Vel dic,q̄ hic imploratur iudicis officium eo die quo solutum erat iudicium:quia datus erat terminus in quo partes comparere debebant:& interim iudicis officium conquiescit: vt dictum est C.de dilatio.ſi vero.Sed nō negatur quin possit implorari officium in termino constituto, quamuis implorari non possit pendente dilatione:sed in contrario petitur officium iudicis in termino constituto ad procedendum.

¶ *Glo.seq.obȳcit,& soluit dupliciter.*

f ¶ *De inhibitione.*]Et sic patet,q̄ procurator nō pōt excedere fines mandati,alias nō nocet dño.C.de procur.ſi ꝓcurator.& ſ.de offi.dele.cū olim.Si vero simpliciter cōstitutus fuisset,nulla forma data sibi de iudicib⁹ impetrādis,nō posset eos recusare,quos procurator impetrasset.ſ.de cau.poſ.cū olim.& hoc à cōtrario sensu, vbi de hoc.Sed vī quòd non sit amplius audiēdus post annum, & sibi ſputet q̄ tali cōmisit negotia sua.ff.de mino.cū mandato.i fi. agat ergo eps ptra ꝓcuratorē,vel ptra eū q̄ circūuenit ꝓcuratorē ipsum

ipsum.ff.de do.& elegāter.§.ſi dolo.hic procurator circunuctor forte non erat soluendo.& ita restituit ptra aduersariū.ff.de eo p quem fact.eric.l.vlti.i.vel auditus fuit eps ex generalis clausula: i ſi qua iusta causa mihi videbitur,in integrum restituā. ff. qui. ex cau.ma.l.1.in fi.arg.ſ.de in interg.restit.ex litteris.arg.J.de pig. significante. quantum enim in ipso fuit, bene prosecutus fuit appellationem, & ita auditur eps triplici ratione. Quòd auditur post annum, hoc fuit propter factū procuratoris : qd̄ fuit iusta causa, quare indulgetur biennium: vt ſ.eo.cum sit Romana.ex aliis duabus causis p̄missis tenuit appellatio, aut ex altera earum.Et est arg. q̄ qñ plura mandantur cōiunctim, quorū alterū per se sufficit, alterum sufficit p̄bare. De hoc dictū fuit ſ.de rescript. ex parte.Ber.

Hoſt.dicit oppositio p̄cede. tentib⁹ cōtra eps expreſſ. inhabili. dicti. legit. certificā. veni. cōtra ipſum non p̄iudicat. dominū: vt in prin. & ideo ſ.iure ſi. restitu. beneficio tenatur il. lesus: quia non eſt qd̄ debeat imputari.re mittit. ſu. pra.ex ra. hoc. Ioan. And.

† De intellectu vide Rabeſi Alexandrinum in tract. de causa ꝓbabili assignata propter potestate p̄ curat.part.1. adde notata per Innocē tium & Butium in c. inter ex. monic.ſ.fi. pra de elect. & in c.ad diſ. ſolen.ſtatum. de p̄ſcript. im. pub.

† Vide Abbatem in c. dilectus. il 3. J. de præben. & Angelum in l. ſi quis libel los.C.eo.tit.

† Vide l. ſi quis libellos.C.eo.tit.

† Hæc duo verba eſt tamē. desunt in antiquis, & in recentioribus magis emendatis.

Idem.

¶ *Capitulum famosum & multum allegabile.& hoc dicit : Ad iustificandam appellationem ex causa interpositam,probare oportet causæ veritatem coram iudice ad quem, nisi fuerit coram iudice à quo oblata probatio et reiecta.hoc dicit singulariter vsque ad §.eidem.*

CAP. LXX.

INterposita† appellatione ex causa probabili [a], non sufficit appellanti probare,quòd ex causa huiusmodi prouocauit, si eam non doceat esse veram [b] : nisi hoc se offerens [c] probaturum non fuisset admissus.

¶ *Si appellatio non fuit recepta à iudice, vel approbata à parte. sufficit appellanti mittere procuratorem ad impetrandum & cōtradicendum:licet pars appellata sit parata in curia prosequi.hoc dicit vsque ad §.ille denique.Abbas.Siculus.*

¶Eidem [d] quoque permittitur, si nō recipiatur appellatio eius à iudice, nec ab aduersario approbetur , super prosecutione appellationis per procuratorē ad impetrandum & contradicendum constitutum , litteras impetrare : licet pars altera per se vel per procuratorem idoneum , iudiciū super,hoc apud sedem Apostolicam recipere sit parata [e].

1 Concor. vet.ſ.1. qui vsque. cū no. §.1. c ¶ *Nisi hoc se offerens.*]Huic verbo signat ptra.ſ.de test.ex parte Adæ,qa ille Adā obtulit se probaturū,nec fuit admissus ante sententiā,& tū in causa appellationis debet probare cām appellationis verā fuisse.Solue hoc ſm quod ibi dixi.ex hoc enim apparet apertum grauamen,q̄ oppono causam probabilem, & eā offero me probaturum, si nō admittor.& ideo sufficit hoc probare in cā appellationis:quia hoc probato,satis probat grauamen:q̄a p̄inde habetur,ac si causa allegata,quam volo probare,esset vera, & me repelleret.secus est cū simpliciter causam allegat:quia tūc vī id quasi malitiose feciſſe:vnde illā causam tenetur probare veram fuisse.arg.ſ.eo.ſuper eo.§.ſi autem aduersa. De hac materia plene dictum est in decre.ex parte Adæ.& ſ.de excep.olim.Ber.

2 Concor. vet.ſ.1. qui vsque. cū no. §.1. c 3 De testi.in Adæ.

EIDEM QVOQVE.Dicitur hic q̄ si appellatio nō recipiatur à iudice,nec ab aduersario.approbatur:licitum est appellāti prosequi causam per procuratorem constitutum ad impetrandū & contradicendū tantū,licet pars aduersa p̄ se vel p̄ procuratorem idoneum apud sedem Apo.iudicium recipere sit parata.

d ¶ *Eidem.*]scilicet appellanti.

e ¶ *Recipere iudiciū sit parata.*]Sibi imputet q̄ nō approbauit appellationē,ex quo eā apud sedē Apost.prosequi voluit.& si appellationē approbasset ipse vel iudex:tūc eū tenet sufficiēter prosequi,alias punitur in expensis.ſ.eo.Nicolao. Sit ergo cautus qui appellat circa duo:primo q̄ cum appellat ex causa probabili, q̄ offerat eam se probaturum:quia in appellatione releuabitur : q̄a non oportebit eum probare causam esse veram.Item in alio , q̄ cū recipitur appellatio à iudice,vel ab aduersario suo, prosequatur causam suam per sufficientem procuratorē ad totā causam, ne condemnetur alteri parti eam prosequenti in expensis.

3 Appellationis: nam super principali non habet necesse mittere, nisi appellatus hoc petierit: licet recepta, vel approbata sit appellatio , secundum Ioan. & Host. vt J. eod. cordi. §. lib.6.vide de hoc in glo. 2. Ioan. And.

ADDITIO.Item præfigat terminū appellationi suæ,ne appellatio posit supplātari. ſ.eo.oblatæ.Item constituat fidelē procuratorem.ſ.c.proxi.in fi.& infra,d pigno.significā te.secundum Host. & de his cautelis plenius in Spec.de appellatio, §. qualiter. verſiculo, in summa.& sequentibus.

ILLE DENIQVE. Aliqs appellauit ad superiorem , coram illo ad quem appellauit,petiit remitti ad eū à quo appellauit , pars altera cōtradicit:quæritur an debeat remitti, & dī q̄ fic , non obstante contradictione alteri⁹ partis,sed debet cōdemnari in expensis legitimis aduersario , quas eum propter hoc feciſſe constiterit.

f ¶ *Ad petitionem eiusdem.*]Sic.ſ.eo. accepta. aliās enim nō debet cā remitti ad eū à quo est appellatum.C. de app. eos.& 2.q.6.c.ei qui. §. ab eo.& J.de sent. excom.per tuas.

¶ *Glo.seq.reci.per q. qua re non potest resistere appellatus.*

g ¶ *Contradictione partis alterius.*]Pars appellata contradicere non potest:quia non habet iudicem suspectum,qui pro ea tulit sniam,cum ipm̄ p̄ hoc approbauerit: vñ ipsū reprobare nō p̄t.4.q.3.c.ſi testes.§.ſi quis testibus.& in fauorem tantū appellantis statutum fuit,q̄ ad eum nō remittatur à quo appellauit huic faueri,qui pro eo introducitur,pōt renūciare:cum hoc licitum sit cuicunque.C.de pactis.ſi q̄s in conſcribendo.infra de regula.ad Apostolicum condemnatur tū alteri parti in expensis tāquam contumax:quia malitioſe ipsum traxit in appellando ipsum ad Papam:quia perinde est ac ſi ipse non fuisset profecutus altero prosequente,ſ.eo.c.reprehensibilis.

4 ¶ *Contradictione partis alterius.*

SANE.Aliquis appellauit à grauamine coram iudice appellationis paratus est probare grauamē propter q̄ duxerat appellandum:pars aduersa citata cōtumaciter se absentat:quærit quid sit iudici faciendum? Rñdet Papa,q̄ iudex potest super hoc procedere lite nō contestata , licet litis contestatio nondū facta fuerit in articulo appellationis,vel in ipso negotio principali : quia cū in casu illo iniquitas prioris iudicis arguat principaliter , nō est rigor iuris requirendus,ex quo causæ perplexitas posset ſeq. Not. in primo rñſo,q̄ qui appellat à grauamine,semp adiiciat in assignatione causæ,q̄ offerat se causam illam probaturum : & sic de veritate causæ quam expoſuit,nō habebit necesse probare. quod si non fecerit,causam veram probare debebit. Item secundo rñſo nota,q̄ qui appellat,& eius appellatio à iudice vel ab aduersario approbetur sufficienter,ad totam causam procuratorē mittere debet:alioquin alteri parti eam prosequenti personaliter cōdemnabitur in expēſis.Item in tertio rñſo not.q̄ potest q̄s remitti ad eum à quo appellauit contradicēte parte aduersa:sed illi ad uersario condemnabitur in expensis.Item in quarto rñſo not.qd̄ altera parte absente per cōtumaciam iudex appellationis potest cognoscere de grauamine:Item vtraque parte præsente ; contestatio litis fieri debet in huiusmodi exceptionibus.

h ¶ *Lite non contestata.*]Hic habes nouū casum,in quo pōt procedi lite non conte.alium habes ſ.de offi.iudi.c.2.alī notantur.ſ. vt lite non conteſt.quoniā frequenter.ratio redditur in littera:quia agitur de iniquitate iudicis,ſi de negotio principali, vel de facto aduersarij;

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduersarii:vnde æquũ fuit vt de hoc cognoscatur nõ obstante ab
sentia aduersarii. 1 Et ita colligitur ex hac littera à ꝓrario sensu,
si esset præsens,quòd super exceptione deberet lis cõtestari , qđ
verum credo:vt not.ꝛ.de off.deleg.prudentiam.§.fexta.

1 Concor. Authen. ei qui. & ibi. Bar.C.de tẽ a po.appel.

¶*Glo.seq .arguit,& declarat.*

¶ *Rigor iuris.*] argumentum quòd in negotiis ecclesiasticis rigor iuris non sit seruandus sed potius æquitas. sic supra de dol.& cont. c. 1.& supra de restit.spo. sæpe.& supra de iudi. dilecti.Rigor est vt nõ procedatur lite non cõtest.talis rigor í hoc casu nõ est seruandus , cũ principaliter agatur de iniquitate iudicis , sed in aliis causis vbi agitur principaliter de iniquitate aduersarijs,propter ipsius contumaciã ponendus est actor in possessionem causa rei seruandæ, vel excõicandus.hoc nõ debet fieri in hoc casu:quia de iniquitate iudicis agitur, sed ꝓpter hoc pars puniri non debet, vnde si non posset cognosci de hoc grauamine lit.nõ contest. esset quasi quædã perplexitas : quia cum non cõstet adhuc vtrũ appellatio sit legitima, non potest se intromittere de principali quæstione.in quo casu tantum & non ante habet iurisdictionẽ sup principali:quare non potest procedere in principali,nec pœnã imponere aduersario,cum ipse non peccauerit:& si puniret illum faceret contra conscientiam:sed propter contumaciã videtur puniẽdus.Et ideo vt hęc perplexitas euitetur,potest iudex cognoscere de hoc grauamine lite nõ contesta.ſ de iniquitate iudicis,probato vero grauamine reuocabitur grauamen , & postea iudex citabit absentem:& si citatus nõ venerit,propter ipsius contumaciã procedetur contra ipsum. 2 & sic nulla perplexitas est.Si vero appellatio non valuit:remittitur ad illum à quo appellauit.

† Vide tradita per Iasonem & alios in l. si idem.§. fin. ff.d iur.om. iudi. & in l. 1.C.de libe. preter. & ꝑ Paulum de Castro & Socinum in l.penul.ff.de reb.dub.

† Adde ꝙ hæc clausula, appel. re. solius est principis. l. 1.§.1.ff. à q. ap.non li.

2 Vt no. supra. c. sæpe. in gl.vtſ lis Ioan.And.

Inquisitioni.]Non diuiditur.Abbas Siculus.

CASVS.Cum plura negotia in vna commissione ponuntur, minime se cõtingentia,& clausula illa,remota appellatione,ponitur in medio litterarum,rescipit tantum præcedentia,nisi in fine commisionis clausula illa reiteretur.No.hic argumentum,ꝙ determinationes respiciunt tantũ præcedentia,& non sequentia.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& remittit.Secundo arguit, & allegat duo contraria.*

3 Quasi con catenatos. pone exemplum supra de reseri.eũ dilecta.seeũdum Host. qui dicit de vtroq; membro patent exempla. ff. de neg. gest. eum actum. ff. de admitu.l. tutoré. ſt. de tu. & ratio.di.l. 1. §. nunc tractemus. & §. in tutela. & l. ſi tutor reip.§. 1. & 2.&l. ſi tutor.& ff.eo. rit. l. ſi qui. § pen. & vl. Ioan.And.

b ¶*Præmissa.*]Arg.cõtra.ſ.eo.secũdo requiris.r.respon.vbi dicitur ꝙ nõ refert an ponatur in medio,principio,vel fine remotio appellationis:quia ad omnia refertur.Solu.est ibi,quia hic sunt diuersa negotia non se tangentia:ibi vnum negotium licet habeat plures articulos 3 Item est argumentũ ꝙ determinationes respiciunt tantum præcedentia,& non sequentia.arg.contra. ff. de lega.1.ſi seruus plurium.§.vlti.32.q.7.Apostolus.Bern.

Vna sententia.]CASVS.Plures super aliqua causa communi conuenti sunt:condemnati sunt omnes:vnus illorum appellauit & obtinuit:quæritur,an victoria ipsius cæteris profit?Respondet Papa.ꝙ victoria vnius iure communi cæteris prodest, si communi iure iuuetur,& idem sit negotium, & eadem sit causa defensionis.Not.ꝙ res inter alios acta aliis prodest , & sententia vnius prodest aliis.

¶*Glo.seq.distinguit inter corporalem & incorporalem.In primo mẽbro subdistinguit,an iure communi an speciali iuuetur.*

c ¶*Vna sententia.*]Sententiam huius decre habes.2.q.6.c. ei qui. §.sunt quorum.& §.quandoq;.& C.ſi vnus ex pluribus appel.l. 1. & 2.Vnde vt intelligas quod hic dr,nota,ꝙ si res cõmunis sit plurib⁹ & corporalis,nec diuersitas facti separationẽ recipit , vt in duobus correis debendi:ſi omnes:cõdemnati sint,& vnus appellauit,victoria vnius omnibus prodest,vt hic dicit.& 2.q.6.c. ei q. §.quandoq;.& C.ſi vnus ex pluribus ap.l.2.& sint tales qui non iuuenẽ beneficio restitutionis.Si vero vnus fauore minoris ætatis impetraret ꝓtra sententiã beneficium restitutionis,hoc non prodest aliis:vt in l.prædicta.C.ſi vnus ex pluribus.l.2.& 2. q. 6. §. qđ & ſi ætatis.& ideo dicit:ſi hic iure cõi iuuentur.Si vero res sit inꝯporalis,& cõis,& indiuidua,tũc victoria minoris prodest maiori.ff.quemadmodum ser.amit.ſi communem.1.rñſo : vt seruitus indiuidua sit,tñvsusfructus licet seruitus sit,diuidi potest.ff.ad legem Falcí.l.1.§. ſi vſufructꝰ. d ¶*Eadem causa.*]Pone exemplum:tres erãt tutores habentes administrationẽ indiuisam gerentes. cõdemnati sũt: vnus appellauit & obtinuit,cæteris ,prodest : qa idem est negotium cõmune , & eadem causa defensionis. Si autem vnus gessit & alter nõ, ſi ille qui nõ gessit,appellauit,iniquum esset vt eius appellatio prodesset ei q gessit , vt ff. de app. ſi qui. §. pe. ex quo §.ſumitur verſiculus iſte.& C.ſi vnus ex plu.ap.l.1.& 2.q.6.§.qñque. & idem est ſi habent diuersas administrationes:quia tũc nõ prodest vnius appellatio alteri.arg.ad hoc.C. de diuer.refcri.l.2.

† Vide quæ copiose scribit Socinus consil. 1. incipi. inꝯgnis doctor. in 1.par.

Si iustus.]Primo ponitur thema. Secundo decisio : ibi,*Ad appellationis.* Tertio moderatio : ibi,*Dummodo.*Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis condemnatus est per sententiam diffinitiuam,vel etiam interlocutoriã cõtra eum lata est,an tale sententiam,ille nõ audet appellare:quæritur quid sit ei faciendum?Respõdet Papa,ſi iustus metus excusat illum,ita ꝙ appellare nõ possit hoc ipso ad appellationis beneficium conuolasse reputatur,dummodo infra decem dies exprimat causas appellationis coram iudice à quo appellare volebat:vel ſi eius copia habere non potest,in præsentia bonorum virorum idem faciat, super hoc protestatione præmissa,ꝙ iusto metu appellare nõ audet:& quis. sic non currunt tempora infra quæ debuit appellare.No.ꝙ iustus metus excusat,ne tẽpus currat,infra quod quilibet appellare tenetur protestatione sup hoc facta.alias sine protestatione nõ suffiçeret metus.Item arg.ſi per me nõ stat quo minus faciam quod debeo,mihi non imputatur præmissa protestatione:Itẽ ꝑ protestationem interrumpitur præscriptio decem dierum in hoc casu.

e ¶*Excusat.*]Arg.ꝙ ea quæ per metum fiunt,nõ obligant.de hoc dixi.ſ.quod met.cau.abbas.Et ita pro appellãte habetur.sed illud non sufficit,nisi & illud protesteturC.de iis qui per met.iud.non app.l. 2.ff.de ap.cum quidam.de quibus legibus sumpta est hæc decreta.& ita currit tempus ei qui agere nõ potest,nisi istud pro testetur.fim.ſ.de of.ordi.pastoralis.in fi.& 16.q. 3. c. placuit. §. peverſi.is aũt.& ſ.de ele.c.vlt.& C.de an.exce.vt perfectius.& C.de epi.aud.l.vlti.& ita interrumpitur præscriptio per protestationẽ.

¶*Glo.seq.tria notat.& de primo remittit.*

f ¶*Coram iudice à quo.*]Nota quòd si potest habere copiam iudicis à quo debet procurare,non debet coram alio protestari , sed tunc demum cum iudicem illum habere non potest:vt hic dicit: & sic ex ordine verborum argumentandum est argum.43.diſt. sit rector.in fine.

† Quæris nunquid debeat testa. dicit Arezzanus in §. quadrupli. Inſt. de action. Paulus de Castro & Ia. in l. cũ aliquis. C. de transac. & in l. adde. Felin. in c. Matiæ de constit.

¶*Glo.seq.obiiciendo quærit,& tripliciter respondet.*

g ¶*Exprimendas.*]Sed quare compellitur exprimere causas appellationis cum sufficiat dicere,appello.2.quæstio.6.cap.post appellationem.§.forma?Hoc intelligo quando appellatur ante sententiam ab aliquo grauamine,quia tunc causa appellationis debet exprimi supra eodem vt debitus.& cap.cum causam. vbi dicitur quando sit exprimenda causa appellationis,& quando nõ, mos.ſ. Vel dic.quòd idem est in diffinitiua.C.de ijs qui per me iudic. non appella.l.2. 4 & supple , maxime.quia non est necesse causas appellationis exprimere nisi velit.ff.de appella.ſcio quæstum fuit. Vel quòd dicit,causas.intellige in genere , ſic : iniqua sententia lata est contra me,nec audeo appellare , & hoc protestor coram vobis.Bernar.

4 Lex ille dicit infra dies legitimos. quidam. vbi appellabus licebat. ſi licebat. Mariæ fra. And.

DE CLERICIS PEREGRINANTIBVS.

¶*Supra visum est de appellationibus:sed quia peregrinantes in multis gaudent priuilegio appellantium,merito subijcitur hac rubrica de clericis peregrinantibus.Abbas Siculus.*

De hac materia habetur 24.q.3.ſi quis Romipetas.& c.paternarũ. de pœn.diſt.6.sacerdos.de consc.diſt.5.non oportet.

† In codicibus manuscriptis ita: De peregrinantibus. Deperegrinationibus.

Onquerente.]Hoc dicit in summa: Peregrinantes in ad Papam, maxime cleno solo vt rici cum omnibus reeditum est- bus suis debẽt esse sub in alio ita: protectione Apostoli-

† Albin.eſo & H.
† Abbianẽſi.
† Albien.
† Albien.eſo & capitulo.
† Aurẽ.eſo. &c.

ca securi.Vel sic, & melius, comprehendendo vtrumque intellectum vt in rubro.Primo ponitur querela.Secundo prouisio:ibi, *Licet.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidã presbyter I. nomine, dum vellet ire ad curiã domini Papæ causa peregrinationis,res suas & ecclesiæ suæ nõ posuit sub protectione domini Papæ : Post iter arreptum,quidam aduersarij sui res suas sibi & ecclesiæ abstulerũt:vn de ille conquestus fuit dño Papæ : dicit Papa, licet presbyter ille nõ posuerit res suas & ecclesiæ sub protectione ipsius.tũ hi q ad ipsum accedunt cũ rebus suis sub Apostolica protectione debẽt esse securi:vnde mãdat quibusfaciatis,de- dam,quatenus quicqd gitur in om- eidem presbytero post nibus manu- spiritus,vn- iter arreptũ ad Papam,

† Vide Ca.1. eo.titu in 2. compilat.

† contestatione, legitur in omnibus antiquis.

Non posuerit.]expressa voce,sed expresit ipso facto : qđ plus de cõstitũ subtractũ est vel ablatum,faciant sibi restitui.Nota,quòd plus est po Ambian epũ facto exprimere quàm verbo.Item qui ad Papam accedunt causa directã hãc peregrinationis,sub eius protectione consistunt.Item argumentalem, tum quòd possessio absentis turbata restitui debet.

alijs, vt a- decretalem, sed alijs. ter lectio est.ſ.tit.proxi.dilecti.& c.vt nostrum.& c.audientiam 2.

† Facias,legitur in codicibus manuscriptis.

b ¶*Ad præsentiam nostram.*]Causa peregrinationis supple,vt faciat ad hunc titulum : quia interim sub Apostolica protectione consistunt.24.q.3.ſi quis Romipetas.paternarum.illi canones, qui ad hunc titulũ pertinent.§.ſi per vim,vel alio modo absentis possturbata est.l.1.& C.de emanc.liber.1.iubemus.ff.de tutori.& cura. da.ab his.l.vlti.

c ¶*Faciatis.*]In hoc casu quando possessio absentis taliter turbatur,seruus,amicus,proximus, colonus, petere possunt vt possessio restituatur:vt in l.prædict.C.ſi per vim vel alio modo.l.1.Ber.

DE CONFIRMATIONE vtili vel inutili.

¶*Supra visum est de suspensione sententiæ seu iurisdictionis iudicis, quæ sit remedio appellationis seu peregrinationis:Sed quia sententia seu processus iudicialis quandoque confirmatur per superiorem , & posset dubitari de validitate vel inualiditate confirmationis , merito subiicitur hac rubrica de confirmatione vtili.Abbas.*

Iquis.]Secunda pars:ibi,*Sed ſi.*

CASVS.Aliquis mouit quæstionem contra aliquem super re aliqua:reus lite pendente impetratiuit à sede Apostolica confirmationem rei litigiosæ: quæstum fuit,an super hoc iudex supersedere debeat causæ cognitioni?Et respondet,ꝙ ea non obstante, de causa cognoscere debet,& eam fine debito terminare : sed ſi rem pacifice possidebat, quando confirmationem obtinuit: non licet iudici postea de quæstione suborta cognoscere , vel diffinire sine mãdato Apostolicæ sedis.Nota quòd lite pendente non valet confirmatio vel priuilegium obtẽtum super re litigiosa, tacito quòd res fuerit in iudicium deducta.

¶*Glo.seq.rec.per q.quæ res dicatur litigiosa.*

d ¶*Litigiosa.*]res litigiosa est de cuius dñio causa mouetur inter petitorem & possessorem iudiciaria cõuentione:vt traditur.C.de lit.Authen.litigiosa res.Et sic cõtrouersia sup possessione orta nõ facit rẽ litigiosam : qđ verum est: & super res litigiosas nouum priui legium impetrari non potest. ſ. de testi. causam quæ.& ſ.vt lit.pendẽ.c.1.& vlt.& j.eod. bonæ. Nec ad aliã potest transferri personã. m.q.1.quia res. & ſ. vt lit.penden.ecclesia sanctæ.& in Authẽ.in medio li.sacras iusio.non fieri.§.ſi vero nõdum. coll.8. 1 & non obstan te priuilegio tali siue indulgẽtia iudex procedere debet.

1 Videvt lit. pen.c.fi.sup 1.gl.Io.

¶*Glo.seq.tractat de confirmatione in forma cõmuni obijcit, quærit & soluit.*

e ¶*Confirmationem.*] Nota.ꝙ cõfirmatio impetrata sub forma cõi, siue etiã innouatio nihil noui iuris tribuit. sed solũmodo vetus cõ seruat.12. diſt. ꝓceptis. arg.13.q.3.c.vlti.& j.eo. cũ dilecta.& c.sequentibus.& j.de priuil.qa intentionis. vnde per talem cõfirmationem vel innouationem non impeditur petitio alterius,vel iudicis cognitio.j.de concef.præbẽ. quia diuersitatem.j.eo. bonæ.arg.9.q.3.cõquestus.nunc vero.& ſ.de offici.ordin.licet. & ff.

† Post concilium Lateran.sub Alexand.3. par. 44.cap.10.& c.1.compil.

† Vvigorn. † Vvigoré.

† Cap.2. eo. titu in 1.com pilat.& post concil. par. 30.c.16.

TITVLVS XXIX.

De clericis †peregrinantibus.

¶ Celestinus tertius Ambian. † episcopo.

¶*Contra peregrinantem seu proficiscentem ad sedem Apostolicam non est aliquid innouandum.*

CAP. I.

COnquerente† I. presbytero intel leximus:& infra. ¶Licet presbyter idem res suas & ecclesiæ suæ, in protectione nostra non posuerit[a] quãdo ad nos accessit:tamen cum hi qui accedunt ad præsentiam[b] nostram, cum rebus eorum debeant esse sub Apostolica protectione securi : Mandamus, quatenus quicquid eidem presbytero post iter arreptum ad nos veniendi subtractum est, vel ablatum , sibi restitui faciatis[c] †.

TITVLVS XXX.

De confirmatione vtili vel inutili.

¶ Alexander tertius Exoneñ.episcopo.

¶*De re scienter confirmata per Papam, inferior iudex cognoscere non potest nisi confirmatio non tenuerit,vt quia surrepti tia,vel de re litigiosa.hoc dicit cum capit. sequenti.*

CAP. I.

SI † quis rei litigiosę[d] cõfirmationem[e] impetrauit ab Apostolica sede, non minus potest iudex de causa cognoscere , & eam fine debito terminare. ¶ Sed si rem tunc pacifice possidebat , cum inde confirmationem obtinuit, non est licitum iudici de quæstione postea exorta[f] decernere , aut eam diffinire,absque sedis Apostolicæ mandato.

¶Idem Vigorien.†episcopo.

¶*Idem dicit.*

CAP. II.

DE † confirmationibus autẽ Romani Pontificis, vone quid in loco publi.l.2.§.ſiquis à principe.quia hoc facit Papa sine præiudicio alicuius:vt patet per iura prædicta. Quid ergo valent huiusmodi confirmationes?parum valent,nisi.quia solet plus timeri quod ſpecialiter,& c.23.diſt.quamquam.

¶*Glo.seq.recit.per q.quomodo intelligatur quòd hic dicitur, iudicem inferiorem.& c.ponit tres opiniVin.Lan.& Tan.& hanc approbat.*

f ¶*De quæstione postea exorta.*] Quia ꝺt hic,nõ esse licitũ iudici cognoscere de quęstione exorta sine mãdato Papæ,dicit Vin.ꝙ si post cõfirmationẽ moueatur ei quæstio,an licite obtineat beneficium an non,non est licitum iudici de hoc cognoscere sine mãdato Papæ:sed ſi ei obijcitur crimen,non impeditur ꝑ confirmationem iudicis cognitio.Sed certe non est verum ꝛ si confirmatio sit facta in forma cõi fine causæ cognitione:ſi aũt cum causæ cognitione cõfirmatio sit facta,tunc verũ est quod dicit Vin.& idẽ dicit qđ Tanc.& Lan.dicit ꝙ si moueatur q̃stio,an talis cõfirmatio valeat vel nõ,de hoc nõ potest cognoscere iudex inferior,qđ verum est.T.distinguit,& melius.Aut enim confirmatio facta fuit fine causæ cognitione iforma cõi,& tunc non impeditur petitio alicuius vel cognitio:in quo casu loquntur iura superius assignata: Si vero cõfirmatio fiat de beneficio alicuius,vel de aliqua sententia cũ causæ cognitione,& hoc cognito Papa ex certa sciẽtia confirmat tibi beneficium tuum,vel sniam latam de quæstione illa,ſi postmodum quæstio suboriatur,nullus poterit iudicare sine ſpeciali mandato Papæ:Et hoc intelligitur ex ipsa cõfirmatione: quia tunc simpliciter confirmat nulla cõditione apposita.De tali confirmatione habes ſ.de offic.deleg.qñ abbas.& ſ.de transac.c. 1.& ſ.de pac.quotiens.& ſ.de testi.veniens.& ſ.de offi.dele.corã. in fin.& j.de testa.Raynutius.& c.Raynaldus.& j.de instſ.ex frequentibus.& j.eod.c.penul.& in alijs confirmationibus cum dr: Confirmamus sicut iuste possides.sicut exponitur.i.ſi.j.de cõcess. ꝑben.quia diuersitatem.Et istas duas decret.intelligebat Tanc.de cõfirmatione,quæ fit cum causæ cognitione ex certa scientia Papæ:tã si certum esset,ꝙ per falſi suggestionem confirmatio sit obtenta,non valebit huiusmodi confirmatio.j.c,proxi.& sic possunt

2 Respicit primũ membrum opin. non secundã.ſup quo vide qđ scri pſi de offic. deleg super alicuius vel cognitio.Ioan Andr.

Dintelligi iste duæ decret.Bernar.

E confirmationibus.]CASVS.Dicitur in hoc capitulo,ꝙ de confirma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

confirmationibus sedis Apostolicę nō licet alicui iudicare,nisi ad hoc habeat mandatū.aut certum sit q̄ per falsi suggestionem sint elicitæ.Nota q̄ de confirmationibus Papæ sine eius mandato nullus debet iudicare nisi per falsi suggestionem fuerint obtentæ.

a ¶ *Iudicandum.*]Nisi per eum qui cōcesit,vel successorē,vt notatum est in glossa præcedentis decretalis.

† Videl. iu bemus. ad fin. & ibi Bald. C. de testa. & in l. pen. C. de transac.

Bonæ memoriæ.] Potest legi multis modis,sed hic nō est insistendum:quia nō continet vtilitatē magnā. Et primo ponit consultatio.Secūdo rūsio ibimembris:ibi, *Respondemus*. Secundum membrum:ibi,*Verum*.Abbas Siculus.

CASVS.Lata fuit sententia diffinitiua pro ecclesia cōtra aduersariū ecclesiæ,ille infra decē dies appellauit:iudices nihilominus mandauerunt sniam executioni: appellās litteras impetrauit de reuocāda sententia:ecclesia pro qua lata erat snia, caute p̄ueniēs appellanté litteras p̄firmationis sententiæ in forma cōi impetrauit, nulla de appellatione habita mentione:q̄situ fuit q̄ litteræ prævalerent? Rñdet Papa, q̄ litteræ posteriores debent prioribus præiudiciū generare,& iudices debēt cognoscere de appellatione nō obstante confirmatione obtenta veritate tacita super re litigiosa: sed si diceret in litteris appellatiōis secundo impetratis,nullis veritati & iustitiæ p̄iudicātibus:vel etiam sub alia forma verborum, dūmodo de litteris cōfirmationis nihil expresse diceret, rñdet Papa,q̄ tunc tandiu litteræ cōfirmationis suum debēt habere vigorem,donec de iniqua snia plenius cognoscāt p̄ secūdas litteras, & in suspenso cōfirmatio remanebit. Not.q̄ lit.penden.de re litigiosa confirmatio impetrata nō valet, siue sit obtēta in principali causa siue in causa appellationis. Item cōfirmatio est in pēdenti donec confirmetur vel infirmetur sententia.Item litteræ generales non reuocant speciales.Ber.

b ¶ *Mandarunt.*]quod facere non debuerunt: quia appellatione interposita nihil est innouandū.2.q.6.appellatione.& ff. nihil innouo.appellatione pēdente.l.vnica. immo reuocari debet executio anteq̄ de appellatione cognoscatur 1.ff.de iureiurando.veniēs.& ff.de appellationibus.dilecti.

1 Et quicquid poſtea factum eſt etiam ante appellati. & poſt ſententiam. J. de appell non ſo.u.libr. 6. Ioan. And.

c ¶ *Caute prævenies.*]quod facere præmature non debet,vt appellātem in cōmissione impetrata supplātet.ff.de appella.oblatæ. Secus si non p̄ræueniat diligentiam appellantis.J.eod.c.§.verum. quia tunc valent primæ,vt ibi.

d ¶ *Mentio habebatur,*]& ideo non valuerunt.ff.de rescr.ex parte. quia tacita veritate.fin.ff.app.sæpe.in fi.Et ita patet,q̄ si qs non faciat mētionē de appellatione aduerſæ paris,non valent litteræ:quod est notabile.fi.ff.de rescri.ex parte.vbi de hoc.

e ¶ *Generare.*]In hoc scilicet,q̄ non obstātib⁹ primis litteris confirmationis iudices dati ad appellationē,cognoscent de ea.ff.eo.c.1.arg.J.eo.c.proxi.ad fi.Arg.fi.ff.de testi.ex parte Adæ.& c.cautam quæ.& J.de priuile.dudum.Bernar.

f ¶ *Si dicatur.*]i secundis litteris impetratis ab appellante. & qd dicit,si dicatur,supple,maxime.

g ¶ *Nullis litteris.*] per hāc generalitatē nihil reuocatur.ff.de do. & cōtu.ex litteris.& ff.ad leg.Corn.de fal.diuus.nec valet legatū vel stipulatio fundi in genere facta,nullo fundo demōstrato.ff.de iu.do.cum post diuortium.§.gener a focero.& ff.de iure fisci. ita fidei.expressam enim debēt facere mentionem de primis ad hoc vt primæ reuocentur.ff.de offi.deleg.ex litteris.

h ¶ *Forma..*]id est 2 in forma communi.

i ¶ *Nil diceretur.*]quod 2 eas reuocaret.

¶ *Glo.seq.objcit.& dupliciter soluit.*

k ¶ *Tamdiu.*]Ista littera multū vī cōtradicere priori,q̄ dicit q̄ posteriores debēt p̄iudicare prioribus. & hīc innuitur q̄ valēt litteræ confirmationis primæ,ergo nō est op⁹ vt in prioribus fiat mētio de appellatione,& ita nō refert vtrū in secūdis fiat mentio de primis,vel nō.vñ debet intelligi.§.iste in eo casu cū primæ valēt, cū appellatus nō p̄uenit diligētia appellātis, sed ex pectauit legitimo tpe, & sunt litteræ sine aliquo vitio,& sic procedent primi iudices ad p̄firmādā vel infirmādā snīam:vt ff.de app.obla tæ.ad fi.quia per talem generalitatē non reuocantur primæ legitimę ꝑpetratæ,vt dī in proxima notula.In primo casu non valēt primæ litteræ : q̄a appellat⁹ p̄ue nit ad diligentiā appellātis,nec fecit mētioné de appellatione:vt patet ex ipsa littera. Vel dic q̄ iudices dati sup appellatione, debēt cognoscere de iniquitate snīæ:& litteræ p̄firmationis tādiu valebunt, quousque p̄stet de iniqua snīa:& si snīa p̄firmet, remanebit p̄firmatio in statu suo.Si vero casset,p̄firmatio nō valebit.arg.ff.de fid.instr. accepimus.§.iterim. & J.c.proxi.in fin.arg.ad hūc sensum littera ista cōpetētius adaptat. Et ista fuit simplex confirmatio snīæ, q̄ fecit Papa in forma cōi cōmissa impetrātiaquare fuisset posita hæc decr.in tit.isto?potius debuisset poni in tit.de app.si deberet intelligi ſm illam decret.oblatæ.Et ex littera vtriusq; decre.patet intellectus iste.In illa,oblatæ.dī q̄ Plebanus de Sābro sup obseruatione snīæ litteras ad iudices ꝑtrauit cōmissionis,sicut rōnabiliter lata erat:& hic dī q̄ rescriptū p̄firmationis fuerat affectus:q̄a Papa eā cōfirmauit in forma cōi.& sic non intelligitur ista ſm illam,& litteræ confirmationis non mittuntur hic iudicibus,sed illis qui confirmationem impetrant.Ber.

Vm dilecta.]Diuiditur in septē partes.Primo ponitur fororū petitio,& Papæ cōmissio.In secunda:ibi, *Nos autem*.Inquisitorum relatio,& canonicorū obiectio.In tertia : ibi, *Vnde*.iudicū datio,& ab ipsis appellatio.In quarta:ibi,*Nuper autē*.fororum ite rata petitio,& earum contradictio.In quinta:ibi, *Nos igitur*.Papæ interlocutio,& priuilegij innouatio.In sexta:ibi, *Quia vero*.Papa abbatissam constituit procuratricem.In septima:ibi, *Nolentes*.cōmittit principale diffiniendum.Abb.Sicu.

CASVS.Abbatissa & moniales cuiusdā monasterij volebāt priuilegia sua innouare:vnde cū propter viarū discrimina nō possent illa ꝑsentare dño Papæ,supplicauerunt eidem, quatenus aliqbus ꝑsonis discretis mādaret,vt eorū tenoré inspicerent diligēter, & ipsum sub sigillis suis ad sedē Apostolicā destinarēt:vñ Papa scripsit quibusdā ep̄is & abbatibus,vt illa priuilegia inspicerēt diligenter,& tenorē ipsorum sub sigillis suis fideliter destinarent,q̄d & factū fuit:Papa viso priuilegiorum tenore,dū vellet illa priuilegia facere innouari,quidā canonici proposuerūt id fieri nō debere,cū Hildesemeñ.ecclesia in possessione subiectiōis ipsius monasterij p̄ centū annos & amplius extitisset : vnde ipse tūc priuilegia noluit innouare,sed mādauit quibusdā,vt ad locū idoneum accedentes,vocatis qui fuerunt euocandi,inquirerēt veritatem a qbus pars Hildesemeñ.ecclesiæ sedē Apostolicā appellauit : vnde

postmodum

postmodū abbatissa prædicta petiit iterato dicta priuilegia innouari.Ex aduerso fuit petitum,vt causam ipsam dñs Papa committeret aliquibus,q̄ testes reciperēt,quos ꝓducere intēdebant ꝓtra priuilegia,& ad probādam præscriptionem legitimam:dñs Papa considerans q̄ iure ciuili cautum est ,vt qñ periculum testium timetur,etiā lite nō cōtestata testes valetudinarij,& alij de quibus ex aliqua rationabili causa timetur,eadē æquitate prouocatus,priuilegia illa quasit nimia vetustate cōsumpta fecit innouari,ita tñ q̄ per talē innouationē nullum ius de nouo monasterio acquiratur , sed antiquū conseruetur : Sed quia prædictū monasterium ad ius & ꝓprietatē ecclesiæ Romanæ p priuilegiū prædecessorū suorum noscitur pertinere,abbatissam prædictam nomine Romanę ecclesiæ cōstituit procuratricem:vt cum aduersus iura Romanę ecclesie.non nisi cētenaria currat præscriptio, super his & aliis ꝓcuret quæ in iudicio fuerint procurāda.Ne ergo de statu monasterij diutius dubitetur,mandat iudici,quatenus recipiat testes,quos Hildesemeñ. ecclesia iduxerit ad p̄bādam interruptionē: & si præscriptio legitima probata fuerit, adiudicet subiectionē ipsius monasterij ep̄o p̄dicto, cū cōstet ipsum in sua diœcesi cōstitutum, corrumpēdo priuilegium innouatum, nisi ex aduerso probata fuerit interruptio:q̄ si probata fuerit , ep̄o sup hoc silentiū imponatur:& pronūciet monasteriū ꝑpetua libertate gaudere , priuilegio innouato eidē.No. q̄ priuilegiū & instrumēta qñ sunt vetustate quasi cōsumpta, debēt innouari. Item sicut testes ex cā lite non contestata recipiuntur, sic & priuilegia & instrumēta ex eadē causa innouantur. Ité vbi est eadem ratio, & idem ius debet esse.Ité per innouationem nullum ius acquiritur,sed antiquum conseruatur.Item mulier pōt esse procuratrix.Ité cōtra Romanam ecclesiā nō currit præscriptio nisi centū annorum. Ité ad officium iudicis pertinet tutum locum partibus assignare,Ité eo ipso quo ecclesia sita est in diœcesi alicuius,ꝑsumitur sibi subesse.Iré priuilegiū innouatum in pendenti est in hoc casu,sicut confirmatio.ff.eod.bonæ. ad sedem,vltra vnam columnam.versiculo,hic ergo euigilent, & c.& hoc ideo nō poterant videre:quia innouatio nihil nouī iuris tribuit.J.de priuilegiis.ex parte,& capi.quia intētionis.Et si origi nale cassatur,similiter & innouatio siue p̄firmatio:vt supra de instrumentorum,inter dilectos.& ff.de re iudic.cum inter vos. vero coll.7.& ff.ad legem Aquil.in lege aquilia. 1 ff.de restit.in integrū. nonsco.supra vt lite non contestata, quoniam.primo respondem debitam adhibentes : licet non videremus quare nō debe rent eadē priuilegia innouari? quia tñ C.maioris ecclesiæ,& I. sanctæ Crucis canonici proposuerunt Hildesemeñ.ecclesiam in possessione subiectionis ipsius monasterij per cētū annos & amplius extitisse , priuilegia ipsa tunc nō duximus innouanda.Vnde iudicibus dedimus in mandatis,vt ad locū idoneū accedentes,(citatis q̄ fuerint euocandi)inquirerēt super his diligentius veritatē : à quibus pars Hildesemeñ.ecclesiæ ad Apostolicam sedē appellauit.Nuper autē iterato prædicta petiit abbatissa , quatenus deberemus priuilegia suæ ecclesiæ renouare.Ex aduerso vero fuit postulatum, vt causam ipsam discretis viris cōmittere dignaremur, q̄ testes reciperēt,quos cōtra priuilegia monasterii,& ad probādum ꝓ præscriptionem legitimā inducere proponebant. ¶ Nos igitur attēdentes,q̄ iure sit ciuili statutum, vt qñ periculum testium formidatus, ne veritas occultetur , & probandi copia fortuitis casibus subtrahatur, etiam lite non contestata testes valetudinarij & alij, de quibus ex aliqua rationabili causa timetur,ad testimonium admittantur:eiusdē æquitatis similitudine prouocati ,prædicta priuilegia quasi iam nimia vetustate consumpta,cum fuerint non in pergameno,sed in papyro conscripta,duximus innouanda: nolentes q̄ ex innouatione huiusmodi nouū cius monasterin acquiratur,sed antiquū(si quod habet)per innouationē priuilegij cōseruetur. ¶ Quia vero præfatū monasteriū ad ius & proprietatem Apostolicæ sedis per priuilegiū prædecessoris nostri pertinere monstratur:ne ius ecclesiæ Romanæ remaneat indefensum, eandē abbatissam procuratricem ipsius duximus statuendam:vt cū aduersus Romanæ ecclesiæ possessiones & iura,nō nisi cētenaria currat præscriptio, ipsa super hoc & aliis vice nostra procuret, q̄ corā te in iudicio fuerint procuranda. ¶ Nolētes igitur q̄ de statu eiusdem monasterij diutius dubitetur,Mādamus,quatenus locum tutum & cōmodum eligēs, recipias testes,quos ad p̄scriptionem probandā Hildesemeñ. ecclesia,vel ad interruptionem ostēdendam cœnobiū duxerit producēdos:& si legitimā p̄scriptionē probauerit,vt intendit:nisi,p̄bata fuerit interruptio ex aduerso , subiectionē ipsius monasterij ad iudices ep̄o memorato, cū cōstet ipsum in sua diœcesi cōstitutū,priuilegium q̄ monasterio inouari fecimus corrūpendo.alioquin eidem su per hoc perpetuum imponens silentium,monasteriū pronuncies ꝑpetua libertate gaudere, nostro sibi priuilegio resignato.

¶ Idem episcopo, & præposito Vticeñ.

¶ *Non valet confirmatio, quam religiosus impetrauit à Papa super temporali administratione.seu prioratu.si tacuit se regularem.si vero expressit,rescriptum præsumitur falsum:quia nō consueuit concedere.h.d.cum seq.*

CAP. V.

AD † nostram audientiam præposito Nemaneñ. †ecclesiæ significante peruenit, q̄ quidam canonici Nemaneñ. †

Sed si Papa in sua persona vellet agere,corā quo agere debet? Debet super hoc arbitros eligere,vel delegare causam alij.arg.ff.de iur.om.iu.qui iurisdictioni 7 .Vel posset esse iudex in causa ecclesiæ suæ.De hoc dictum est ff.de iudiciis,cum veniffent.

g ¶ *Ad interruptionē.*]Sic ff.de rescri.illud.& c.auditis.vbi de hoc.

h ¶ *Legitimam.*]scilicet,centum annorum,quæ sola currit contra Romanam ecclesiam.ff.de præscrip.cum nobis.

i ¶ *Diœcesi.*]Vt 16.q.7.omnes basilicæ.& 18.q.2.monasteria.& J.de religiosis domibus,constitutus,

Ad nostram.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi, *Cum igitur*. Abbas Siculus.

CASVS.Quidā canonici regulares impetrābāt litteras confirmationis super administrationibus suis,tacito q̄ essent regulares: Significatum fuit hoc dño Papæ ex parte præpositi illorū regularium:dicit Papa,q̄ regularibus personis Apostolica sedes aliqua non consueuit confirmare:vnde mādat Papa, quibusdam, quatenus cor-

1 Hæ duæ gloſſulæ non ſunt Bernardi,nec hæc in vetuſtis codicibus.

† Adde geſtum vſo ſeruiter trāſcribēt. Con ſtet.vōū te ſtamentum. & teſta.

† Videl.2.C. de diuer.re ſcri.

† Cap.1.eo. tit.in 3.cōpilat.

† Exod.

† Padebit.

† Guidien.

† Gardeuet.

† Aliàs ieu

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilati.

† Neuma ſeſi.

1 De materia huius gloſſæ,vide late per Decium & Cagnolum in l. 2.ff.de reg. fus.Io.And.

Et ſine mā dato pro cō forte, ſicut in cle.de p̄cur.religio. cur.in vetuſtis codicibus.

6 Et de virtute clauſulæ, ex certa ſcientia, vide plene p Anto.Gabrieli. lib.5.cō.con clusio.tit.de clauſulis.cō clu..

6 Neuma ſeſi.ſed ego Nemauſenſ. ſcribere,cui lectioni aliquot vetera codices ad ſt.pulan tur.

7 Vide de elect. quere la.ſuper glo. 10.And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus cõfirmationes à prædictis regularibus taliter impetratas,denuncient irritas & inanes Not. q regularibus sua beneficia siue administrationes non cõfirmantur personaliter.Item cõfirmatio tacita veritate impetrata non valet.

a ¶ *Personaliter.*]scilicet,tacita veritate q̃ sit regularis:& si exprimeret,sunt falsæ litteræ: quia in talibus personis administratio nõ confirmatur.ℑ.c. proxi. Secus esset si realiter aliqua cõcedantur seu confirmẽtur,quia tunc

1 Simile. ℑ. valent. 1 fauore enim religionis multa eis cõceduntur.ℑ.de priuilegiis,ex parte,& capitulo, pastoralis. & c.dudũ.& summa est ratio, quæ pro religione facit. ff. de religiosis & sumptibus funerum. l. sunt personæ.

Porrecta nobis.]Cõis diuisio.Secũda pars ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

† Cap.1.tit. de reser. in 3.compil. & quatenus ex hoc textu colligit ob ipsum prionem puniri aliquem de crimine falsi,vide Ioã. Ananiam in Rub.de crim.fal.& Alex.cõsi.77. incip. in cã accusatiõis. vol.1.

CASVS.Quidam regulares qui prioratibꝫ suis præsunt, impetrabant litteras confirmationis super prioratibꝫ suis quoad vixerint,posse fidendis:peruenit hoc ad Papã:dicit Papa, q̃ non credit hmõi litteras à cãcellaria sua emanasse:vnde mãdat illos qui hmõi litteras ostenderunt,in quibus administrationes prioratuum confirmantur, pũniri tamquam falsarios. Si vero non fiat mẽtio de religione ipsorum, illas denunciet non valere tamquã veritate tacita ipetratas. Not.q̃ monachis prioratus & administratio

†actores.

nes non confirmantur.Item rescriptum vel confirmatio veritate tacita impetrata,non valet.

b ¶ *Impetrasse.*]tacita veritate:quia tales prioratus non cõfirmantur.ℑ.c.proxi.

c ¶ *Non credamus.*]Quia omnium habere memoriam, & in nullo peccare,potius est diuinitatis,quàm humanitatis.C.de vete.iure enu.l.2.§.si quid autem.

d ¶ *Confirmantur.*]Licet enim prioratus aliqñ perpetui sint.ℑ.de statu regu.monachi.nec possunt remoueri sine ordine iuris, vt ibi,non tñ confirmatur,vt hic,& supra capitulo proximo.similiter nec epatus confirmari cõsueuerunt,licet sint perpetui.Est eñ ratio quare non cõfirmantur:quia regulariter verũ est, q̃ nõ sunt perpetui.ℑ.de statu regu.cum ad monasterium.§.tales.vnde remouentur pro voluntate abbatis:vt ibi dicta de facili huiusmodi regulares etiam si sint perpetui,remouentur.ℑ.de simonia.p tuas.in fine.Sed si administratio ex certa scientia,& cum causæ cognitione esset alicui confirmata,non posset inde remoueri sine mãdato Papæ.vt ℑ.eo.c.1.& 2.& 16.q.1.peruenit.Sed si confirmentur, & in litteris fiat mentio de ipsis prioratibus,non valent litteræ, immo sunt falsæ:vt hic dicit,& sunt puniendi tamquam falsarij,nisi euidenter appareat,q̃ ex certa scientia domini Papæ hoc processerit.si vero non fiat mẽtio de prioratibus,tacita veritate sunt impetratæ,& ita vtroque casu non prosunt:vt hic patet.

e ¶ *Falsitatis.*]Qualiter falsarij puniendi sunt,habebis.ℑ.de falsariis,ad falsariorum.

Examinata.]Primo ponit causam decreti. Secundo decernit: ibi,*Vnde.* Abbas Siculus.

CASVS.Inter nobilem virum Matthæum de Riuaria,& quosdã alios milites de Campania vertebatur quæstio super iure patronatus ecclesiæ sancti Angeli: de qua sub certa forma cõpromissum fuit in vicedominũ Sabinẽ.qui tulit arbitriũ sup quæstione prædicta,quod ab vtraq; parte fuit approbatũ:& cõfirmatio obtenta fuit in forma cõi a C.Papa.Tãdẽ orta quæstione super ipso arbitrio,delata est causa ad dñm Papam Inno.ipse diligenter exa-

ecclesiæ à nobis litteras confirmationis, super administrationibus suis obtinere laborãt, religionis suæ conditione suppressa. ¶ Cũ igitur regularibus personis non cõsueuerit Apostolica sedes aliqua personaliter [a] confirmare, Mandamus, quatenus confirmationes, quas ab ipsis canonicis (cum regulares existant) noueritis taliter impetratas, denuncietis irritas & inanes.

¶Idem.

¶ *Idem dicit quod supra,c.proxi.*

CAP. VI.

Porrecta † nobis ex parte tua petitio cõtinebat,quòd plures ex religiosis,qui Prioratibus, vel aliis administrationibus præsunt,à nobis super ipsis quoad vixerint possidẽdis, confirmationis litteras se asserunt impetrasse [b]: & infra. ¶ Cum igitur à Cancellaria nostra huiusmodi litteras emanasse non credamus [c]: Mandamus, quatenus illos qui tales litteras ex hibuerint, in quibus prioratus vel administrationes tamquam religiosis confirmantur [d], eosdem punias tanquam falsitatis [e] auctores†. Si vero in eis non fit mentio religionis ipsorum, illas tamquã tacita veritate subreptas,denuncies non valere.

¶Idẽ nobili viro Matthæo deRiuaria†.

¶Sententia seu laudum contra formã iuris vel compromissi latum per arbitros, licet per Papam in forma communi fuerit confirmatum,non tenet.

CAP. VII.

Examinata †causa,quę vertitur inter te & milites Cãpanicos super ecclesia sancti Angeli: perpẽdimus arbitrium quod vicedominus Sabinẽsis dicebatur super eodem negotio promulgasse, contra formam iuris & compromissi [f] fuisse dictatum. Vnde non obstante cõfirmatione [g] C.Papæ prædecessoris nostri, qui confirmauerat illud sicut prouide [h] latum fuerat, & ab vtraque parte receptum, decernimus ipsum irritum & inane.

¶Honorius tertius illustri regi, Baronibus & militibus, & aliis hominibus Cypri.

¶In confirmatione ex certa scientia dictũ,sicut,ponitur causatiue: nec nocet si verbum confirmationis præcedit tenorem confirmati.

CAP. VIII.

Venerabiles frater N.archiepiscopus Nichosien. & minato negotio,inuenit arbitriũ promulgatũ fuisse cõtra formã iuris & compromissi.vnde ipse arbitrium decernit irritum & inane,non obstante confirmatione.C.Papæ,qui cõfirmauerat illud sicut prouide latum erat,& ab vtraq; parte receptũ.Not.q̃ nõ tenet snia arbitri lata contra formã iuris.Itẽ nec contra formã mãdati.Item fines mãdati diligenter seruãdi sunt. Item sententia quæ nõ tenet, confirmari non potest per cõfirmationem in forma cõi obtentam. Item quòd nõ est vel nõ tenet, ratum non potest haberi per consensum partium.

† Riuaria.

f ¶ *Iuris & compromissi.*]Duplici ergo ratione non valuit arbitriũ: Primo quia contra ius fuit latũ arbitriũ,forte per sordes,vel per gratiã, & ideo nullũ.C.de arb.l.3. 2 sic ẽt obtinet in aliis iudicibus si ferant snĩam ꝓtra ius scriptum, nõ tenet.2.q.6.ai qui.§.diffinitiua. versi. itẽ si ꝓtra ius.sed cõtra ius litigatoris lata bñ tenet snĩa,à qua nõ est appellatum : vt ibidem dr̃.& ℑ.de re iud.cũ inter vos.in fi.Et idẽ intellige in arbitrio:quia cõtra formã cõpromissi nihil potest facere arbiter.ℑ.de arbi.cũ dilectus.ff.de arb.l.pedius. in fi.& l.nõ distinguemus.§.de officio.

† Cap.3.tit.in 3.com pila.

Et regulẽ huius decretalis, q̃ arbitri debent sequi formã iuris,limitant ibidẽ ff. & ta ponẽtes iudicẽ adi cundum cãnia scientiã ad- de Baldin.& certũ.C.vbi de cogn. & Lanfran. & Oriano in tract.de arbi.part.7.q.

14.

2 Vide ℑ.tit. 1.cũ ab omnibus vbi gl. Io.And.

g ¶ *Non obstante cõfirmatione.*] Et ita patet q̃ cõfirmatio nihil vel modicũ operatur:q̃ si aliquid inuenit,confirmat illud:aliàs nihil operatur.ℑ.de cõcef.præben.quia diuersitatẽ. & sic patet q̃ cõfirma-

3 Vbi de hoc in fin. & ℑ.de reg. iur. lib.6.Io.An.

tio sub forma cõi non impedit petitionẽ alterius,nec cognitionẽ iudicis.De hoc dictum est ℑ.eo.c.1.arg.q̃ si principale cassatur,& accessorium.ℑ.de fide instr.& supra,de re iudi.cum inter vos.

¶Gl.seq.recitetur per duplex contrarium,scilicet infra.c.proxi.& infra.de verbo.signifi.abbate.

h ¶ *Sicut prouide.*]Hæc enim verba,sicut prouide,in confirmationibus posita,cõditionaliter intelliguntur:vt hic patet.& ℑ.de cõcef.præbẽ.quia diuersitatem.Arg.contra.ℑ.c.proxi.Secus si ponitur in priuilegio:quia cum priuilegium sit lex priuata, certũ debet ibi poni,vt aliquid concedat priuilegium.ℑ.de ver.sig.abbate. aliàs esset inutile.ℑ.de priuileg.in his.arg.ℑ.de offi.deleg.quoniam abbas.& ℑ.de electio.cum monasterium.Ioan.

Venerabilis.]Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Mandamus.* Abb.Sicul.

CASVS.Inter archiepm Nichosien.& suffraganeos eius ex vna parte,& regẽ,barones & alios nobiles regni Cypri sup quibusdam decimis quæstio exorta fuit:sed mediante Albañ.epo tũc legato,inter eos amicabilis cõpositio interuenit,hoc adiecto in compositione,q̃ quam cito per sedem Apostolicam fuerit confirmata,ſtatim debeat executioni mandari:Postmodũ Papa illã confirmauit:& ad maiorem securitatem tenor cõpositionis insertus fuit in ipsa confirmatione:ipsi tñ nobiles ipsam cõpositionẽ seruare nolebant,sumentes occasionẽ ex eo videlicet,q̃ verbũ confirmationis secundum ſtylum ecclesiæ Romanæ præcedit tenorẽ compositionis,id est,in litteris confirmationis præmisit Papa verba illa:compositionem per legatum factam cõfirmamus, sicut sine prauitate facta est:& ex eo videlicet eã seruare nolebant:quia clausula illa consueta:sicut siue prauitate facta est,in litteris confirmationis continetur:cũ per hoc non videbatur simpliciter confirmata,sed sub conditione,videlicet si iuste esset lata:propter qd archiepus & suffraganei eius significauerũt hoc dño Papæ: vñ ipse mandat prædictis nobilibus,quatenus si prædicta vera sunt,compositionem illam adimplere procurent.No.q̃ compositio amicabilis potest fieri inter ecclesiam & laicos sup decimis, dum tamẽ auctoritas Papæ interueniat,vt hic patet,alias nõ credo q̃ valeat

cira cõfirmationem Papæ,inter ecclesiã & laicos:sed hoc actum fuit inter partes,aliàs non valeret,nisi Papa confirmaret compositionem.No.q̃ ex quo Papa,ex certa scientia compositionem vel transactionem confirmat,tenet & valet,etiam si aliàs nõ valeret.

a ¶ *Amicabilis compositio.*]Bene dicit,amicabilis cõpositio : quia transactio super decimis vt aliquid temporale detur ꝓ decimis, non valet.ℑ. de rerum permu.c.vlti.nec super alio spũali.ℑ. de transact.constitutus.sed cõpositio bene interuenit in decimis & aliis spiritualibus.ℑ.de trãsact.statuimus. & ca.de cætero. & ℑ. de decimis.ex multiplici.

† In codice Barbatiæ i. mediatiæ Albañ. epo delegato.

† quanto ei iura.

¶ Glos.seq.quarit, arg. pro.& solut.

b ¶ *Tenor compositionis insertus.*]Vt per hoc appareat, q̃ cõpositio legitima fuerit,& nõ posset de ea dubitari.arg.ℑ. eod.c.1.& 2.vnde non posset alius iudex vltrius de quæstioõe suborta cognoscere, vt ibi dr̃ : quia Papa ex certa sciẽtia cũ eam viderit, cõfirmauit : immo si cõpositionis,] positio aliàs non valeret ex quo Papa ex certa 1 scientia cõfirmat, valet.ℑ.de transact. c.1. & cap.veniens.Si vero tenor cõpositionis nõ esset ibi insertus, nec ipse vidisset compositionem,& eam confirmasset , sicut prouide facta est, nihil operatur.vt ℑ.ca.proxi.& vt dictum est.ℑ.eo.c.1.Sed nunquid necessarium erit de cætero ostendere instrumentum compositionis, postquam ostenditur confirmatio Papæ,in qua continetur tenor compositionis ? arg.q̃ sic.ℑ. de fide instru.c.1.C.de eden.Auth.si quis in aliquo.sed non credo

† Hæc duo verba : i. tenorem compositionis,] in omnibus recitatis quo ego vidi, vno scripto, vno tenore compositionis, & cap.veniens.Si vero tenor cõpositionis nõ esset ibi insertus, nec ipse vidisset compositionem,& eam confirmasset , sicut prouide facta est, nihil operatur.vt ℑ.ca.proxi.& vt dictum est.ℑ.eo.c.1.Sed nunquid necessarium erit de cætero ostendere instrumentum compositionis, postquam ostenditur confirmatio Papæ,in qua continetur tenor compositionis ? arg.q̃ sic.ℑ. de fide instru.c.1.C.de eden.Auth.si quis in aliquo.sed non credo

† De virtute de fide instrumẽtorum.

† Cap.3.tit.in 3.com pila.

† Riuaria.

† quanto ei iura.

¶ Glos.seq.recitetur per obiectionem & solutionem.

c ¶ *Sicut sine prauitate.*]Per ista verba quæ in confirmationibus conditionaliter intelliguntur,vt dictum est ℑ.c.proxi.dubitabatur, an teneret compositio:quia non videbatur eam confirmasse simpliciter vnde eam seruare timebant:sed errabant:quia illud intelligitur cũ Papa confirmat ea quæ non videt:& ideo dicit in confirmationibus:sicut sine prauitate.sed qnando cognoscit de compositione,& videt ea quæ confirmat:tunc licet illa verba ponantur in confirmatione,non intelliguntur conditionaliter, sed causatiue,& sic intelligitur, sicut sine prauitate facta fuit compositio,id est quia sine prauitate.Ber.

d ¶ *Si præmissis veritas suffragatur.*]Id est, si cõpositio taliter fuit facta & confirmata tenore compositionis inserto : quia per hoc apparet q̃ ipsam approbauit:vnde mandat eam seruari.

Vna nobis.]Cõis diuisio.Secunda pars:ibi, *Cum igitur.* Abb.Sicu. CASVS.Quidam Cardinalis legatus Apostolicæ sedis in partibus Constantinopolitanis,cõtulit quædam monasteria quibusdam aliis ecclesiis in temporalibus & spiritualibus:super illis collationibus cõfirmatio Apostolicæ sedis obtẽta fuit in forma cõmuni:illi prælati, quorum ecclesiæ aliis collatæ fuerant, sumentes occasionem ex collatiõnibus prædicti legati, & cõfirmationibus, patriarchæ Constantinopolitano obedire recusant, & ei de iuribus parochialibus respondere : Vnde patriarcha Constantinopolitanus conquestus fuit domino Papæ : Super hoc, scrinit Papa vniuersis prælatis diœcesis,Constãtinopolitanæ dicés, quòd ipse non vult iura quæ diœcesanis debentur, per huiusmodi collationes seu etiam confirmationes minui siue lædi:vnde mandat †nolimus. prædictis prælatis,quatenus huiusmodi friuola occasione nõ obstante, ipsi patriarchæ obedientiam & reuerentiam exhibere procurent,& ei de suis iustitiis semper respondere.Nota, quòd legatus non potest subjcere vnam ecclesiam alteri in prẽiudiciũ diœcesani episcopi:nec Papa per huiusmodi confirmationes super hoc obtentas intelligit iuribus episcopalibus præ iudicium generare,Item per cõfirmationem ius alterius non tollitur.

† Vide Archidiaconũ in c. de ecclesiasticis. 25. q.2.

† Aliàs, earundem.

e ¶ *Minui.*]quia non debet inde procedere iniuriarum occasio, vnde iura nascuntur.C.vnde vi.meminerint.infra de accusa.qualiter & quando.& quia si sua iura vnicuique episcopo non seruantur,quid aliud est quàm vt ordo ecclesiasticus confundatur? vt 11.quæstio.1.peruenit.nec fuit intentio domini Papæ per confirmationem huiusmodi aliquid subtrahere epo diœcesano, nec etiam per collationẽ Cardinalis,immo remanet ius saluũ diœcesano episcopo.infra de relig.domi.capit.secundo. & dicit Papa: nec honorem meum reputo in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco:vt 99.distin.ecce.Et sic patet,quòd per confirmatiõem huiusmodi ius alterius non tollitur.sic etiam licet Papa recipiat aliquem sub sua protectione,non propterea eximitur a iurisdictione sui episcopi.infra de priuileg.ex parte.sic licet aliqui assumantur in confraternitatem Hospitalariorum, siue Templariorum,non eximuntur à iurisdictione suorum episcoporũ.infra,de priuileg.cum & plantare.§.penul.& capit.ex tuarum.& c. penulti.Ber.

LIBER

FINIS LIBRI SECVNDI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De vita & honestate clericorum.

¶Ex concilio Maguntino†.

¶Cum celebratur, diuiſus eſſe debet clerus à populo.

CAP. I.

VT laici [a] ſecus altare [b] quando ſacra myſteria celebrantur, ſtare vel ſedere inter clericos non præſumant: Sed pars [c] illa quæ † cancellis ab altari diuiditur, tantum pſalentibus pateat clericis. Ad orandum vero & communicandum laicis & fœminis (ſicut mos [d] eſt) pateant ſancta ſanctorum [e].

¶Ex concilio Pictauien.†

¶Presbyter habens populum, debet habere clericum qui ſecum cantet, & in aliis hic expreſsis, eum iuuet.

CAP. III.

VT †quiſque presbyter qui plebem [h] regit, clericum habeat [i], qui ſecum cantet: & epiſtolam [k] & lectionem legat: & qui poſſit ſcholas [l] tenere, & admonere ſuos parochianos, vt filios ſuos ad fidem [m] diſcendam mittant ad eccleſiam: quos ipſe cum omni caſtitate eruditat.

¶Gregorius nonus†.

CAP. IIII.

SIquis†ex clericis[n] comã rela xauerit[o], anathema ſit[p].

CAP. II.

CLerici † arma [f] portantes, & vſurarii [g] excommunicentur.

¶Ex concilio Maticen.†

¶Clerici arma.]Clerici arma portare non debent.23.q.vlt.clerici.& c.quicunque.ſine iuſta cauſa 2 .Iuſtã cauſam intellige ſi per loca periculoſa trãſitũ faciãt, tũc poſſunt portare arma ad terrorem latronum, licet pcutere nõ debeãt.arg.23.q.3. Maximianus. aliter portare non debent:& ſi tertio admoniti non deſtiterint, perdũt priuilegium illius canonis.17.q.4.ſi quis ſuadẽte.& ȷ.de ſent.excom. in audientia.& c.contingit.

¶*Glo.ſequens differentiam ponit, à qua in fine recedit.*

g ¶*Vſurarij.*]Hoc intellige ȝ de laicis, qui ſunt excõicandi niſi reſtituãt vſuras. ȷ.de vſu. pterea.& clerici ab officio & bñficio ſuſpendi, vt ibi dicitur, & in hac repellendi ſunt etiã à dignitatib⁹.ȷ.de excep. prãla.inter dilectos. & etiam deponi debẽt ȝ de hoc conuincantur. 47.diſt. quoniam multi. & nihilominus excommunicandi ſunt ſi eas non reſtituant.

VTqſq;.]CASVS. nus. Statutum fuit in cõcilio Maticeñ. quòd qliber rector eccleſiæ habeat clericũ, qui ſecum cantet,& epiſtolã & lectionem legat, & qui poſsit docere Pueros, & parochianos ſuos monere, vt mittãt filios ſuos ad diſcendam fidem catholicã, id eſt, Credo in Deũ: quos ipſe doceat diligenter. Nota ex hac decre. q̃ duo ad minus debent eſſe in eccleſia. Itẽ nota q̃ ſolus preſbyter non debet diuina officia celebrare. Item nota q̃ facerdotis intereſt docere parochianos ſuos ſymbolũ, & eos ſuitare ad fidẽ.

h ¶*Plebem.*]id eſt, populum: quæcunque ſit eccleſia, ſiue plebs, ſiue capella: vt ȝ.de filiis presbyterorum, propoſuit.

¶*Glo.ſeq.arguit.*

i ¶*Clericum habeat.*]Argu. q̃ eccleſia dedicari non debet niſi dos pro duobus ad minus ſufficiat clericis.1.q.2.placuit.& de conſec. diſtin.1.nemo.

ADDITIO. De hoc dic, vt ȝ.de conſec.eccle.vel alta.c.cum ſit. in glo.nec etiam.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.demum quærit.& ſoluit.*

k ¶*Epiſtolam.*]Sic acolythus debet legere epiſtolã.cõtra 24.diſt.ſi ſubdiaconus.hoc intellige in neceſsitate,in eccleſiis illis, vbi nõ ſunt ſubdiaconi, aliàs intellige ſm illud 49.diſt.qm videmus. Nec diaconus etiã epiſtolam legere debet,q̃ a videretur ab ordine ſuo recedere 4.74.diſt.ſi qui clerici.arg.de conſec.diſt.1.c.1.& 2.in fin. & 92.diſt.in ſancta. Sed pone q̃ ibi non ſit ſubdiaconus, ſed preſbyter,diaconus & acolythus: quis dicet epiſtolam? Acolythus,& diaconus dicat Euangelium,quod eſt eius officium: ſed acolythus dixit prophetiam, diaconus dicat epiſtolam. Vinc.

l ¶*Scholas.*]docendo pueros Pſalterium,& cantare.

m ¶*Ad fidem.*]id eſt, Symbolum, id eſt, Credo in Deum patrem: quod antiquitus ante baptiſmum didicerant baptizandi.de conſec.diſt.3.ante viginti.& 10.q.1.placuit.

SI *quis ex clericis.*]CASVS. Dicit in hoc cap.q̃ ſi aliqs ex clericis comam relaxauerit,ſcilicet in contemptum eccleſiæ, anathema ſit.Nota,q̃ clericus qui comam nutrit,excõicandus eſt.

n ¶*Si quis ex clericis.*]Iſtud cap.habes 23.diſt.ſiquis ex clericis.

¶*Glo.ſeq.caſum excipit.& ponit verſus.*

o ¶*Relaxauerit.*]habitum ſemel ſuſceptũ non debet dimittere. 20.q.3.procliuis.niſi ex iuſta cauſa. ȷ.eo.clerici.vnde cum quidam reprehẽderet à Papa,rñdit: *Tutius vt peterẽ laici ſub imagine Romã. Eas fuit vt ſinerem luxuriare comam.* Bernar.

p ¶*Anathema ſit.*]id eſt, fiat. non enim eſt excommunicatus ipſo iure.30.diſt.quaſi per totum.

Clericus

Clericus.]CASVS. patet. Nota quòd clericus comã nec barbam nutrire debet, niſi ex iuſta cauſa, ſcilicet ex timore.

a ¶*Nutriat.*]Niſi ex iuſta cauſa, vt dictum eſt in proxi.c. & ȷ.eod. clerici. immo detonſo capite & patentibus auribus incedere debet 1. 23. diſt. non liceat 2.

Clericus.] Legi poteſt hoc cap. ſic, q̃ pricipiũ & finis ponat vnum caſum, medium vero ponit alium, & ſecundũ hũc intellectum h.d. Si clericus nõ in ſacris ordinẽ, nec eſt ,pfeſſus aliquam religionẽ, accepit vxorem, & dimiſit tonſuram: quæſitum eſt in ꝓcilio Triburien. quid ſit de iſto clerico faciendum? ſtatuit cõcilium, q̃ vxorem retineat, & iterum tõdeatur [d]: nec in vita ſua vxorem dimittere audeat.

† Concilij Carthaginenſi.

CAP. V.

CLericus neque comam nutriat [a], neque barbam.

¶Ex concilio Triburien.

¶Clericus non profeſſus nec in ſacris exiſtens poteſt vxorem ducere, ſed iterum ton debitur ſi vult gaudere priuilegio clericali, vel diſpenſatiue tenere beneficium. h. d. ſecundum modum qui eſt magis conſentaneus litteræ. ſecundum quem ponit vnum caſum dumtaxat.

CAP. VI.

IJ CLericus † ſi tõſura dimiſſa vxorem acceperit, qui quidem ſit ſine gradu [b], nec monaſterio à parentibus traditus [c]†: vxorem permittatur habere, & iterum tõdeatur [d]: nec in vita ſua vxorem dimittere audeat.

¶Alexan.iij. Cantuarien. archiepiſcopo. *¶Clericus debet tonſuram deferre: & ſi non vult, poteſt inuitus à ſuo ſuperiore tonderi.*

CAP. VII.

CLericis †: & infra. ¶Clerici qui comam nutriunt [& barbam †] etiam iuuiti [e] à ſuis archidiaconis tondeantur:

¶Idem in concilio Lateraneñ. †

¶Frequentans monaſteria monialium, & monitus non deſiſtens ſi clericus eſt, deponitur: ſi laicus, excommunicatur.

CAP. VIII.

MOnaſteria ſanctimonialium ſi quiſquam clericus ſine manifeſta & rationabili [f] cauſa frequentare [g] præſumpſerit, per epiſcopum † arceatur: & ſi non deſtiterit [h], ab officio eccleſiaſtico reddatur immunis: Si laici, excommunicationi ſubdantur †, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.

¶Gregorius ſeptimus †.

¶Epiſcopus poteſt ſtatuere in eccleſia certum numerum clericorum, ſecundũ ipſius facultates, qui viuant in communi, & contradictores ad hoc compellere: & iſtos in communi viuentes poteſt abſoluere ab excommunicatione incurſa, propter iniectionem manuum in ſocium.

CAP. IX.

QVoniam † (vt ait ſcriptura) & infra. ¶Statuimus: vt facultatibus eccleſiarum veſtrarum, prouentibus † & expenſis [i] diligenter in ſpectis, certum in eis valeatis ponere numerum clericorum: & ſtatuere, vt bona eorum veniant in commune: in vna domo [k] veſcantur, atque ſub vno tecto dormiant & quieſcant. ¶Si qui vero contradictores extiterint, licitum vobis ſit per ſuſpenſionem officij & beneficij, aut grauiori etiam pœna, ſi opus fuerit, ad hanc obſeruantiam eos appellatione compellere non obſtante. ¶Indulgemus etiam, vt ſi quiſquam eorum qui ſimul viuunt [l], pro

Indulgemus. Abbas.

CASVS. Quia tot clerici inſtituebant in eccleſiis: q̃ honeſte de bonis ipſorũ nõ poterant cõmode ſuſtẽtari: ſta- † Aliàs ita: ab epiſcopo arceatur.

† Videl. nemo. C. de epiſ. audi. & l. 1. cum gl. §. Iulianus. ff. de iti actu. priua.

tuit Gr. vij. vt ſm facultates eccleſiaſtici, cõſideratis expẽſis, certus numer⁹ clericorũ ſtatuat in eis, & bona clericorũ veniant in cõi, & in vna domo comedãt, & dormiãt ſub vno tecto & ſi q̃ ptra hoc ſtatutũ facere pſumpſerint per ſuſpẽſionẽ officij & beneficij ad hoc compellãtur, & etiam ſi opus fuerit grauius puniãt. ſecundo dicit, q̃ ſi aliquis eorũ qui ſimul vi in recentiouunt manus violentas in ſocũ miſerit, indulget Papa prælatis eorũ poteſtatem abſoluendi eos, & pœnitẽtiã imponendi: niſi forte atrocitas facti grauioré pœnã exigat. No. ex hac decretali, q̃ ſm facultates eccleſiarum clerici sũt inſtituẽdi in eis. Itẽ canonici regulare de iure

† nonus.
† octauus.
† quartus.
† tertius.
Sed vt plurimum legitur: octauus, tam in vetuſtiſſimis quàm deductis ſumptibus ſecundo dicit, q̃ ſi aliquis eorũ qui ſimul vi in recentiouunt manus violentas ribus. in ſocũ miſerit, indulget Papa prælatis eorũ poteſtatem abſoluendi eos, & pœnitẽtiã imponendi: niſi forte atrocitas facti grauioré pœnã exigat. No. ex hac decretali, q̃ ſm facultates eccleſiarum clerici sũt inſtituẽdi in eis. Itẽ canonici regulare de iure

† Cap. 10. eo, tit. in 1. compilatio. confert cõcilium Tole, anum 4. c. 23. refert Gratianus 12.q.1.c.1.

† Aliàs ita: cõi debẽt cõitter viue re. Itẽ cũ regularis ver berat regulare, ꝑlatius eius põt eũ abſoluere, niſi delictũ ſit enorme.

¶*Gl.ſeq.not. triplicis expenſis rationẽ habendã, et de reſiduo numerũ tantum xandũ.alleg.5, cõcordã.*

i ¶*Et expenſis.*] Iſtud notabile eſt, q̃ in facultatibus æſtimandis habẽda eſt ratio expẽſarũ ȝ quæ ſunt in hoſpitalitate, ad quã tenent eccleſiæ. Itẽ in ꝑalibus perſoluendis. ȷ.de præben.

3 Concor. text. in l. 4. cũ gl. ff. vbi pu. edu. deb.

de monachis. & recipere nũcios & legatos Apoſtolicæ ſedis. ȷ. de cenſi. cum inſtantia. & arg. ad hoc. 2. q. 5. nobilis. Illi enim fructus æſtimãdi ſunt, q̃ ſuperſunt deductis expẽſis. C. de fru. & li. expẽ. l. 1. 4 & ita tot ſunt ponẽdi in eccleſiis, quot ex fructib. illis poſsint honeſte ſuſtẽtari: vt hic euidẽter patet, & ȷ. de inſti. c. 1. & c. auctoritate. & ȷ. de ꝑceſ. præb. ex parte. in fi. & 3. de cõſt. cũ M. Ferrarien. & ȷ. de verb ſigni. c. vlti. & hæc exceptio legitima eſt: cũ facultates nõ ſufficiunt, ſiue 5 ſint diſtinctæ præbẽdæ in eccleſia, ſiue nõ.

4 Hoc fructuum noſcitur, quod iuſtis ſumptibus deductis ſuperest. Ioan.

¶*Glo.ſeq.alle.tres canones pro, & duos contra. quos dupliciter ſoluit.*

k ¶*In vna domo.*]Sic 32.diſt.præter hoc. & de cõſe.diſt.5. in oĩbus & 12. q. 1. neceſſaria. arg. ꝑtra 12.q.1.quia tua. & 32.diſt.ſi quis vero. Solu. quod dr hic, & in ꝓcor. ſignatis, ius cõe eſt, & honeſtũ eſſet, vt ſeruaretur: ſed derogatur huic iuri ꝑ ptrariã ꝑſuetudiné, quam ſtinctus nu- Papa ſcit & tolerat. Capitula ꝑtraria loquũtur ſm antiqua tẽpora de quibuſdam clericis coniugatis, q̃bus dabantur beneficia extra conſortiũ aliorũ, potius de gratia q̃ de iure: quia de nouo cõuerſi fuerant, & loquitur in vtroq; capitulo de eſpo Anglorũ. ſic. 35. q. 3. quædam lex. & c. quod ſcripſi. Si vis intelligere capitulum iſtud de regularibus planum eſſet: quia nõ dr hic de quibus loquatur: & hoc vr ex eo quod dicitur ȝ. indulgemus, vt ſi quiſquã eorum qui ſimul, &c. qui ſimul in eodem refectorio comedere, & dormitorio dormire debent. ȷ. de ſta. reg. cum ad monaſterium.

5 Aliàs ita: ſiue ſit diſtinctus nicorum, ſine non.

Glo.ſeq.reci.per q. de quibus clericis hoc intelligatur.

l ¶*Qui ſimul viuunt.*]ex hoc vr, q̃ loquatur hoc capitulum de regularibus qui ſimul viuunt & dormiunt, quibus tñ conceſſumeſt vt à ſuis prælatis abſolui poſsint. ȷ. de ſen. exc, monachi. & c. cũ illorum. & hoc idem priuilegiũ cõceſſum eſt Hoſpitalariis Hieroſo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lymitanis,vt per suum Priorem qui sacerdos est absoluantur.ꝛ.de sen.excō.canonica. Alij vero prælati seculariū ecclesiarū hoc priuilegiū nō habent: quia cū regularibus tm̄ cōcedatur,vt patet p iura prædicta,aliis denegatur. 25. dist.qualis. & arg. ꝛ.de præsum. cānone.& ff.de iud.cū prætor. nō enim qđ vni personæ per priuilegium figillatim conceditur, aliis conuenit denegari. 16. q. 1. hinc est etiam in fi.& 7. q. 1. petisti. Omnibus enim illud beneficium est ꝓhibitum nisi specialiter sit cōcessum:& sic intelligitur hoc capitulū tantum de regularibus. Bernardus.

¶ *Atrocitas.* Hoc sem per excipitur.ꝛ.de sent. excom.cum illorum.

† manū

† exposcat

† Cap.1.eo. compil.

Et quibus ꝓpōnis sint causæ eccle siasticæ cō mittendæ, vide concilium Tride. sessi. 25. de reformat. cap.10.

1.Thessal.5.

† In codice Barbatie ita: mere se cularij iudicum.

Vm ab.] Primo reprehendit auaritiā iudicum.Secūdo ponit reprehēsionis causam. Tertio cōcludit iustitā. partes patent.Abbas.

CASVS.Quidā iudices à sede Apostolica delegati faciebant pactū cū litigātibus sup decima parte litis, vel etiam alia,secundū cōsuetudinē loci,more secularium,recipiētes de hoc pignora ꝓ salario præter expensas victualium,non considerātes q̄ ecclesiastici redditus ad hoc sint eis deputati, vt inde honeste viuant, puenit hoc ad notitiā dñi Papę, vnde mādat ꝙ decætero ab his indebitis ex actionibus debeāt abstinere, & gratis iudicium suū litigātibus debeāt impertiri, eo non obstante ꝙ quidam dicebant, ꝙ illud faciebāt nomine assessorum:cum non liceat iustum iudicium vēdere,& venales sentētiæ fecularibus legibus improbentur.Nota ex hac decretali, ꝙ nō solum à malo,sed ab omni specie mali abstinendum est.Iteꝝ expēdi æ possunt peti à delegatis,& hoc intellige cum proficisc̄tur ex tra domicilium suū,cum expensæ hic nō reprobentur.Item delegati,quibus beneficia sua sufficiunt,salarium accipere nō debēt, & multo minus ordinarij,sed gratis reddere debent iudicū.Item venales sententiæ non valent,ita quòd appellare non est necesse.

† Videl.3. ff.quod ſcu iuſque vni & in l. quæ onera.& ff.de optio legata.

¶ *Videl.seq.reci.per q.an secundum l.& c.soluit quòd non.allegat contrarium,& soluit.*

c ¶ *More secularium.*]mos iste de decima parte litis exigēda ꝓtra legē est.vt in Auth.de iud.§.ne autem.coll.6.Vbi delegatus etiam a principe nō habet nisi duos aureos in principio litis,& duos in fi,& hoc cū causa excedit cētū aureos:aliàs nihil:vt ibi dī.arg.C. de testamēt.l.cōsulta.ordinarius 2 autē nō debet habere nisi sportulas.3. q. 3. c.inducię. ꝛ.offeraſ.arg.C.de epi.& cle.Auth.generaliter.sed ibi decima pars datur aduersario,sed nō iudici:vnde nō contradicit.Aduocatus etiam super certa parte litis cum cliētulo pascisci non debet.D.de postulat.l.si quis aduocatorum.

† Concilij generale Lateranen.sub Innocentio. iij. c. 14. & c.1.cod. tit. in 4.compi. latione.lam de cōtinen- tia clerico- rū & de pos sessione vide qd ouissime

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pilatione concilium Triden.sess. 24. de refor.c. 12. ꝙ testiū in super. Vide Nauarrum in manuali confessario rum. c. 19. adde notas nostras in hanc decre- talem.

¶ *Idem in concilio generali* †.

¶ *Clerici debent continere, & caste viuere: contra facientes punit: & feuerius puniuntur illi qui possunt legitimo matrimonio uti.*

CAP. XIII.

VT clericorum mores & actus in melius reformentur,continenter & caste viuere studeant vniuersi,præsertim in sacris ordinibus constituti: ab omni libidinis vitio præcauentes,maxime illo, propter quod venit ira d Dei in filios diffidentiæ,quatenus in conspectu omnipotentis Dei,puro corde, ac mundo corpore, valeant ministrare. ¶Ne vero facilitas c veniæ, incentium tribuat delinquendi,statuimus, vt qui comprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis † aut minus peccauerint,punian tur † secundum canonicas sanctiones,quas efficacius & districtius præcipimus obseruari: vt quos diuinus timor à malo nō reuocat temporalis saltem pœna f cohibita à peccato. ¶Si quis igitur hac de causa suspensus præsumpserit celebrare diuina: non solum ecclesiasticis beneficiis ꝙpulsetur:verum etiā pro duplici culpa perpetuo deponatur: prælati vero qui tales sustinuerint in suis iniquitatibꝫ, & præcipue obtentu precuniæ, vel alterius cōmodi tēporali,pari pœna puniātur,Illi vero qui matrimonio possunt vt secū dum morē regiōis suæ: si lapsi fuerint, grauius puniantur.Nota ꝙ aliqui puniuntur, vt cæte ri similia facere ptime scant.Iteꝝ qui plus peccat, plus debet puniri. Item quos timor Dei à malo non reuocat,pœna temporali puniātur. Iteꝝ qui suspēsus ab homine celebrat diuina, dēt deponi.Iteꝝ agentes & consentientes pari pœna puniri debent.

† Aliàs ita: prout magis,vel minus peccauerint.&c.

† Videl.ex diuersa.§.1. rei ven. & Insti. de pu. iud. §. item lege Iulia.

† Hanc & seq. vide in præ.e.clerici super 1.& vlt.gl.Ioan. And.

d ¶ *Ira Dei.*]Vt ꝛ.de ex cef.præla.clerici. & 32. q.7.flagitia. & in Auth. vt non iu.cont.na.coll. 6.1 & tales vltimo sup plicio puniuntur.C.de adul. cum vir.

† Hoc dicitur propter Græcos.

e ¶ *Facilitas.*] 23. q. 4. est iniusta.Et si ea quæ male vſurpantur omittimus, excessus viā aliis aperimus. 35. q. 9. loci. & 93. distin. perunenit.

† Eodē concilio Lateranen. suo Innocentio iij. c. 15.& cap. 3. eod. tit.in 4. cōrectionis saltē medici na cōpellat.C.de emēda.propin.l.vnica.& ꝛ. de elect. cum in cunctis.in fine. & 62. dist. docendus est populus. & necesse est vt ferro abscindantur vulnera, quæ,& c.82. dist.plurimos.in fi.& ferrū ꝙppe nostrę mētis,&c.7.q. 1. c.aduersitas.§.cū autē.

f ¶ *Pœna.*] simile dicit lex:quos ad vitæ decora domesticæ laudis exēpla nō reuocāt, coercionis ſaltē medici pilatione Adde concilium Trident. sessio. 22. de reform. c. 1.& de materia per vtrūque Thomam. 2. 2. q. 148. per totum. vbi de gula & Nauarrꝰ in manuali confessario tum.c.23.

g ¶ *Deponatur.*]ecce quanta est pœna illius qui celebrat suspensus ꝙ.de cleri.excom.min.clerici.& c.latores.

ADDITIO. nisi probabili ignorantia excusetur.eo.tit.Apostolicæ

h ¶ *Regionis.*]Hoc dicitur propter Orientales,qui vtuntur matrimonio iam contradicto,etiam in sacris ordinibus. ꝛ.de cler.cōiug. cum olim.31.dist.aliter.Ber.

A *Crapula.*]Primo prohibet crapulam & ebrietatem. Secundo abusum se obligantium ad potum:ibi.*Vnde illum.* Tertio pœnas statuit:ibi,*Si quis.* Abbas.

CASVS. Primo dicitur,quòd clerici abstinere debent à crapula & ebrietate, & vinum sibi temperare.& se vino.Secundo dicitur,quòd non incitent se ad inuicem ad bibendum:quia ebrietas vitium libidinis est & mentis exilium.Tertio dicitur , quòd non inuitent se ad æquales potus,vt qui plus bibit laudetur.Quarto dicitur,quòd tales,nisi cessauerint,suspendantur ab officio & beneficio.Nota quòd clerici sobrij debent esse.Item ebrietas parit vitium libidinis,& mentis exilium inducit. Item æquales potus sub pœna officij & beneficij prohiberi debent.

† Vide ad hoc de consecrat. dist. 5. ne tales. & Ecclesiastici c.17.vi

1 ¶ *A crapula.*] 4.distin. denique Crapula dicitur quantum ad superfluitatem ciborum : & dicitur crapula quasi cruda epula 2. de Ebrietas quantum ad potum.& dicitur ebrietas ab e,quod est sine,& bria,quod est mensura.Vnde ebrius est qui sine mensura bibit:vnde Horatius.

Fœcundi calices,quem non fecere disertum?

† de Hiero nymum ad Rusticum 2.cap.& ad Titū cap.1.

1 Hoſt dicit quòd redimere vexationem non est malum, nec ſpecies mali. 22. q. 4 qui peccat.cano illead hocin ducitur ad cōtrarium: quia dans re cipit pro ſolu.vide qđ ibi nota. & 11. q. 3. qui recte.Ioan. And.

a Ciuilis ſori: quia in eccleſiaſti co ſportulæ non debent ſuper quo vide qđ no. de pius peti. c.

b ¶ *Abſtinere.*] Niſi vbi quis redimit ius ſuum:vt 1.q.3. quæſitum. Arg.ꝛ.de fimo.dilectus.vbi de hoc.ſemper tamen præſumitur eſſe malum:vt 1.q.1.nullus 2. 1 niſi manifeſte probetur contrarium:videtur enim corrumpere iudicem.licet ſit argum. contra.14.q.5.nō ſane.Vincen.

per gl. pen Ioan. And. Adde oīno Romanum ſingul. 183. incip Tu ſtis. quæſti xi.lib.3.cō ment.in Di rectorium Inqꝛſitorū Scho.l.148.

3 In eccleſiaſtis & pecuniis tm̄ qđ dicit vt ꝛ. de reſcr.ſtatu. inſuper. lu.6.1o. An.

c ¶ *Gloſſ.ſeq.caſum excipit quem determinat.& ſignat contrarium.*

d ¶ *Preter expenſas.*] Delegati enim iudices debēt habere expēſas qñ proficiſcuntur extra domiciliū ſuū ſicut teſtis.4.q.3.c.ſi teſtes.§.venturis.quia nemo cogit ſuis ſumptibꝫ militare. ꝛ.de fimo. cum ſit Romana.& ꝛ.de præſcri.cū ex officij.& 28. q. 1. iam nunc. & de ſuo non tenet quis facere beneficiū.10.q.2.precariæ.Munera enim nō ſumptus ꝓhibentur.1.q.1.iudices.& modica xenia recipere poſſunt. ſi. de offi.præſi.1.plebiſcita.xenia 3 enim non ſunt lucra.ff.de offi.,pcon.l. ſolent. §.vlt.ea tñ moderatione,ne pducāt ad nimiā quantitatē: vt ibi.& ne litigatoribus enorme damnū infligant.arg.10.q.3.illud.immo ſi pauperes ſunt litigantes, debent etiā à ſumptibus abſtinere.qa tūc nec ordinarius hēt ſportulas: in Auth.de man.prin.§.ſi tibi quoq;.coll.3. Ordinarius autē nunquam debet habere expenſas,nam ideo ſtipēdia ſunt ei ꝓſtituta. 23. q. 1. militare. immo & cū de mandato principis ad aliam prouinciā proficiſcitur,debet expendere illa quæ domi expenderet.in Auth.de man.prin..§.illud tamē. coll.3.qñq; tñ ordinarij recepit expēſas cū eccleſiā cōſecrat.ꝛ. de fimo cum ſit Romana.& cum viſitat prouinciā ſuam. ꝛ. de cenſi. cum Apoſtolus.& c. ſopitæ. & c.cū nuper.Iteꝝ ſi ordinarius dat delegatū, tunc ordinarius debet ei facere expenſas.§.de offi.or. inter cætera.licet quidam ꝓtarriū faciant 4, quod tñ facere non debēt.vnde poſſet ab eis repeti tāquā indebitū.arg.ꝛ. de magiſt. ꝓhibeas.& ꝛ. de cenſi. ꝓcuratores. in fi.& 18. diſt qñ.& cap.ſeq.

e ¶ *Gratis ſtudeatis.*] Gratis ergo dēt iudex iudiciariū ordinē impertiri, nō tñ ꝓpter re- probantur expenſæ.te- ſtis enim gratis debet ferre teſtimonium , & tñ recipit expēſas. 4.q.3 4.c.ſi teſtes.§.venturis. ne. Sic & procuratori non prohibētur ſumptꝰ,ſed paſciſci de certa parte litis ,ꝓhibet.ff. de pact. l.ſumptus.& fideiuſſori

† Aliàs ita & venales ſententiæ ipſius ſecularibus legibus reprobantur.

¶ *Ad euitandum ſcandalum , poſſunt religioſi diuerſi habitus miſi i ad prædicandum de nouo conuerſis, ſe in vnum ſuperiorem habitum , & propoſitum conformare.*

CAP. XI.

DEus † qui eccleſiam ſuam noua ſemper prole fœcūdat: infra. ¶Ne igitur, ſi diſpar in vobis obſeruantia fuerit,& diſſimilis habitus , apud eos quibus vnum Euangelium prædicatis , ſcandalum ſuſcitetur: ¶Mandamus, quatenus eo non obſtāte, quòd inter vos monachi ſunt & canonici regulares, vel alij etiam regularem vitam ſub alia diſtrictione profeſſi h : omnes pariter in vnum regulare propoſitum & honeſtum habitum , quantum ad hoc ſpectat officium , conformetis †.

† Cap.2.eo. tit. in 3 cō pil. Et de materia huius de cretalis vide de omnino extrauagan tem Alex.iiii. inci cū hora quam inſeruimus poſt Dicorum Inquiſitor. in ter litteras Apoſtolicas, & ſequentes. ſi. ibidem habes plura alia huc ſpecta- cogui.

† Hūc text dicit hic Abbas. eſſe ſingul. adhoc vbi ex diſformitate habitus ora lum,aut ex varietate obſeruātiæ poſſint ſe conforma re in vnum habitū & ꝓpoſitum.

4 Debet articulo vide de Speculatiede ſalutatione.§. 1 ibidem habes plura alia huc ſpecta- 1. ff. de var. & extraor.

5 Concor. rex cū glo. & Baſ. in l.

prohibetur de certa parte paciſci,qui fideiuſſerat iudicatū ſoluī. ff.mandat.l.ſi remunerandi.§.maritus.Ber.

f ¶ *Nomine aſſeſſorum.*]Aſſeſſor enim bene poteſt petere mercedē quia ſuis ſumptibus ad hoc nō cogitur.28.q.1.iā nūc.nemo enim de ſuo beneficiū facere cogitur.10. q. 2.precariæ.& ꝛ.de præſc.cū ex officij.& merces ſibi ꝓ labore ſuo cōſtitui debet.12.q.2.charitatē & iuriſcōſultus bene poteſt vendere rectū conſiliū.11.q.3.nō licet.& 14.q5.non ſane 5. & dicit lex q ſpe præmiorum inuitandus eſt aſſeſſor.C.de aſſeſſ.l.1.

g ¶ *Reprobentur.*] ita q non ſit opus appellare. q.6.5.venales. & C.quando prouoca.non eſt neceſſe.l.venales.Si autem fuerit ſententia arbitri,tenet:ſed agens ex ea repellitur doli exceptione.C. de arbitr.l.3.Ber:

Deus qui.]Primo ponit exordiū.Secundo cauſam mandati:ibi, *Ne igitur.*Tertio mandatum:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Liuonienſes de nouo cōuerſi erāt ad fidē:datus fuit eis epūs & quidam alij fratres ad prædicandum Euangelium:quia iſti prædicatores diſſimilem habitum habebant,murmurabant,ſcandalū inter Liuoñ.ſuſcitabatur ex tali diuerſitate:ſcribit Papa epō Liuoñ.& aliis fratribus dicens,ne propter diſſimilem habitū ſcādalum ſuſcitetur inter illos,quibus vnum Euangelium prædicant: mandat eiſdem,ꝙ omnes debeant ſe conformare in vnum regulare propoſitum, & honeſtum habitum, quantum ſpectat ad hoc officium.non obſtāte eo quod quidā illorum ſunt monachi,qui- dā vero canonici regulares.Ex hac decre.nota,quòd propter ſcādalum receditur à iure,& ab habitu regulari:ſed iſtud fit ad tempus ex cauſa. Iteꝝ in iis quæ ſpectāt ad profeſsiōes auctoritas Papæ intelligitur excepta, ſicut dicitur de iuramento,

¶ Gloſ.ſeq.arg.& illud determinat.

h ¶ *Profeſſi.*]arg.ꝙ ſicut in quolibet iuramento auctoritas Papæ intelligitur excepta:vt ꝛ.de reſcrip.ꝓſtitutus.à prario ſenſu.& ꝛ. de iure iur.veniētes.ita & in ,pfeſſione.ar.ꝛ.de re.& ꝛaſe.ad reli. quia in inſulis hoc verum intellige quantū ad ſolennitatem: ſecus tñ eſt in iis,quæ ſunt de ſubſtantia ordinis:vt ꝛ.de ſtat.re, cum ad monaſte

monaſterium.in fin.Cum autē iſti ſint diuerſarū ꝓfeſsionū, ſimul nō poſſunt eſſe in vna eccleſia:qa dicit canō:Hoſes diuerſæ ,pfeſſionis,nō ſociabis in vno eodemq; officio.16.q.7.innoua. qa qlibet ſe cōformare debet moribus eorū inter quos viuit.vt 41. dist. quiſq;.nā ex diuerſitate habitus generat ſcandalū.33.q.5. qđ Deo placet.Conformabūt autē iſti ſe in ſuperiori habitu:ſed interius ferāt veſtes ꝓgruentes ſuæ religioni. Et eſt hic ar.pro opinione Hug. q̄ canonicus regularis poſsit fieri canonicꝰ in eccleſia ſeculari.arg.74. dist. quorundam.& 58. dist. c.2.ſicut monachus poteſt eſſe epiſcopus in eccleſia ſeculari. 18.q.1. c.1.Ioan.

Vm decorē.]Primo ponit factū repreheſibile. Secūdo illud præcipit emendari:ibi, *Fraternitati.* Abb.Sicu.

CASVS.Quidam ludi qui dicūtur theatrales. fiebant in eccleſiis, in quibus introducebant monſtra laruarum:propter quos ludos,honeſtas eccleſiæ deformabāt:& ꝓsbyteri & diaconi in q̄busdā feſtiuitatibus, ſcilicet, ſancti Stephani, ſancti Ioannis,& Innocentum, ludibria ſua exercebant: mandat Papa prædictā cōſuetudinē ludibriorū,immo potius corruptelam de prædictis eccleſiis penitꝰ extirpari: ne ꝓpter hmōi turpitudinem honeſtas eccleſiæ inquinetur.Nota quòd conſuetudo inhoneſta & turpis debet ab eccleſia aboleri.

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pilatione concilium Triden.ſeſſ. 24. de refor.c. 12. ꝙ teſtiū in ſuper. Vide Nauarrum in manuali confeſſario rum. c. 19. adde notas noſtras in hanc decretalem.

¶ *Gl.ſeq.diſtinguit inter ludos laſciuit,& compii ſtionis.*

a ¶ *Monſtra laruarum.*] Prohibitū eſt etiā cauſa ludibrij vti habitu monachali,vel alio religioſo,&grauiter punitur qui hoc facit. in Auth.de ſan.epiſc.§. vl. coll.9.& arg.C.de epiſc. audien.l.minime.Nō tū hic ꝓhibetur repræſentare præſepe Dñi, Herodē,Magos,& qualiter Rachel plorabat filios ſuos , & cætera quæ tangūt feſtiuitates illas de quibus hic ſit mentio,cū talia ꝓpoſita inducant homines ad cōpunctionem q̄ ad laſciuiam vel voluptatē:ſicut in paſcha,ſepulchrū dñi & alia repræſentātur ad devotionem excitandam.Et q̄ hoc poſsit fieri,eſt arg.de conſe. diſt. 2. ſemel. & diſt.4. quæris. verſus ſi. Et quolibet feſtum eſt ſignum & repræſentatio præteritarum rerum.75.diſt.q̄ die dominico.

b ¶ *Feſtiuitatibus.*] ſcilicet ſancti Stephani ſancti Ioannis , & Innocentum.

c ¶ *Corruptelam.*]Turpis conſuetudo potius dī corruptela quàm conſuetudo:quæ citius eſt extirpanda.8.diſt.mala cōſuetudo.& ꝛ. de conſue.cum inter vos.& c.cum venerabilis.& ꝛ.de exceſ. præla.c.inter dilectos.

VT *clericorum.*]Quinq; ſunt dicta.Primo indicit clericis honeſtatē & caſtitatem.Secundo imponit pœnā.Tertio aggrauat. Quarto punit ꝓlatos negligentes,& corruptibiles. Quinto punit Græcos incōtinentes.Secūda:ibi,*Ne vero.*Tertia:ibi,*Si quis igitur.* Quarta:ibi,*Prælati.*Quinta:ibi,*Qui autem.*Abbas.

CASVS.In prima parte huius cap.ſtatuit ꝓciliū Lateranēſe, q̄ clerici mores & actus ſuos reforment in melius, & viuant caſte, & ꝓcipuè in ſacris ordinibus conſtituti, ab illo vitio præcauētes propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ.Secundo dicitur, ne facilitas veniæ incentium tribuat delinquendi , ſtatuit , vt qui deprehenſi fuerint vitio incontinentiæ laborare,puniatur ſecundum canonicas ſanctiones,prout plus vel minus peccauerint : vt quos timor diuinus à malo non reuocat,pœna temporalis cōpeſcat:& ſi quis propter hoc ſuſpēſus diuina præſumpſerit celebrare , eccleſiaſticis beneficiis ſpolietur : & etiam pro duplici culpa perpetuo deponatur: prælati vero qui tales ſuſtinuerint in ſuis iniquitatibꝫ , & præcipue obtentu precuniæ, vel alterius cōmodi tēporali,pari pœna puniātur,Illi vero qui matrimonio poſſunt vt ſecū dum moré regiōis ſuæ: ſi lapſi fuerint, grauius puniantur.Nota ꝙ aliqui puniuntur, vt cæte ri ſimilia facere ptime ſcant.Iteꝝ qui plus peccat, plus debet puniri. Item quos timor Dei à malo non reuocat,pœna temporali puniātur. Iteꝝ qui ſuſpēſus ab homine celebrat diuina, dēt deponi.Iteꝝ agentes & conſentientes pari pœna puniri debent.

† Aliàs ita: prout magis,vel minus peccauerint.&c.

† Videl.ex diuerſa.§.1. rei ven. & Insti. de pu. iud. §. item lege Iulia.

† Hanc & ſeq. vide in præ.e.clerici ſuper 1.& vlt.gl.Ioan. And.

d ¶ *Ira Dei.*]Vt ꝛ.de ex cef.præla.clerici. & 32. q.7.flagitia. & in Auth. vt non iu.cont.na.coll. 6.1 & tales vltimo ſupplicio puniuntur.C.de adul. cum vir.

† Hoc dicitur propter Græcos.

e ¶ *Facilitas.*] 23. q. 4. eſt iniuſta.Et ſi ea quæ male vſurpantur omittimus, exceſſus viā aliis aperimus. 35. q. 9. loci. & 93. diſtin. perunenit.

† Eodē concilio Lateranen. ſuo Innocentio iij. c. 15.& cap. 3. eod. tit.in 4. cōrectionis ſaltē medici pilatione Adde concilium Trident. ſeſſio. 22. de reform. c. 1.& de materia per vtrūque Thomam. 2. 2. q. 148. per totum. vbi de gula & Nauarrꝰ in manuali confeſſario tum.c.23.

f ¶ *Pœna.*] ſimile dicit lex:quos ad vitæ decora domeſticæ laudis exēpla nō reuocāt, coercionis ſaltē medici

g ¶ *Deponatur.*]ecce quanta eſt pœna illius qui celebrat ſuſpenſus ꝙ.de cleri.excom.min.clerici.& c.latores.

ADDITIO. niſi probabili ignorantia excuſetur.eo.tit.Apoſtolicæ

h ¶ *Regionis.*]Hoc dicitur propter Orientales,qui vtuntur matrimonio iam contradicto,etiam in ſacris ordinibus. ꝛ.de cler.cōiug. cum olim.31.dist.aliter.Ber.

A *Crapula.*]Primo prohibet crapulam & ebrietatem. Secundo abuſum ſe obligantium ad potum:ibi.*Vnde illum.* Tertio pœnas ſtatuit:ibi,*Si quis.* Abbas.

CASVS. Primo dicitur,quòd clerici abſtinere debent à crapula & ebrietate, & vinum ſibi temperare.& ſe vino.Secundo dicitur,quòd non incitent ſe ad inuicem ad bibendum:quia ebrietas vitium libidinis eſt & mentis exilium.Tertio dicitur , quòd non inuitent ſe ad æquales potus,vt qui plus bibit laudetur.Quarto dicitur,quòd tales,niſi ceſſauerint,ſuſpendantur ab officio & beneficio.Nota quòd clerici ſobrij debent eſſe.Item ebrietas parit vitium libidinis,& mentis exilium inducit. Item æquales potus ſub pœna officij & beneficij prohiberi debent.

† Vide ad hoc de conſecrat. dist. 5. ne tales. & Eccleſiaſtici c.17.vi

1 ¶ *A crapula.*] 4.diſtin. denique Crapula dicitur quantum ad ſuperfluitatem ciborum : & dicitur crapula quaſi cruda epula 2. de Ebrietas quantum ad potum.& dicitur ebrietas ab e,quod eſt ſine,& bria,quod eſt menſura.Vnde ebrius eſt qui ſine menſura bibit:vnde Horatius.

Fœcundi calices,quem non fecere diſertum?

† de Hieronymum ad Ruſticum 2.cap.& ad Titū cap.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶*Glo.seq.querit,& vemittit.*

a ¶*Vel beneficio.*]hoc relinquitur arbitrio superioris,vt delinquétem suspendat ab officio vel beneficio.Quid si dicat iudex.suspédo te ab officio vel beneficio?Die super hoc vt no.J.de cler.exco. mi.latores.in notula quæ incipit,etiam.Bernardus.

Clerici,] Aduerte aduum verbum Innocentij diligéter dicit enim q̃ hoc cap.loquitur de honestate. Petr⁹ vero dicebat, q̃ quædã sunt honestatis, & quædam præcepti.Abbas.

CASVS.In hac cõstitutione ponuntur quatuordecim articuli,scilicet,q̃ clerici officia secularia nõ exerceãt, nec sint ioculatores, nec intrãt tabernas nisi ex iusta causa, nec ludãt ad talos, nec huiusmodi ludis intersint,corona habeãt cõgruéte, clausa deferãt desuper induméta in longitudine & breuitate decentia,pãnis rubeis & viridibus nõ vtãtur,sotulares & manicas non habeant consuticias, frenis,sellis,pectoralibus, calcaribᵃ deauratis nõ vtãtur, cappas manicatas ad diuinum officiũ nõ gerant,nec alibi nisi ex iusta causa,scilicet timoris,sacerdotes & psonę fibulas omnino nõ ferãt,neq; corrigias auri vel argenti ornatũ habentes: vel annulos, nisi qubus cõpetit ex dignitate.Secũdo dicitur q̃ põtifices habeãt in publico superindumẽta linea,nisi sint monachi,qui habitum semper habebũt monachalem, palliis diffibulatis non vtãtur in publico, nisi post collũ, vel ante pectus anexis.Quicquid in ista constitutione pntiet, notabile est.

b ¶*Nõ exerceãt.*]Quod qui fecerint, ab officio suo degradẽtur.91.dist. clericus.immo nunquã de manu sua exeat psalterium.de consec.dist.5.nunquam.in prin.

c ¶*Et tabernas.*]44.dist.c.clerici.

¶*Gle.seq.tex.fortificat.Secundo obicit,& soluit. Tertio quærit,ponit opin.Pla.& contrarium.& soluit.*

d ¶*Ad aleas.*] hic prohibetur clericis nõ tantũ ludere,sed ne intersint ludo,intãtum q̃ qui publice aleator est,repellitur à ꝓmotione.J.de excef.præla.inter dilectos.Nec debent esse inspectores ludi homõi.in Auth.de san.epis.§.interdicimus.col.9.& tribus annis arceantur à ministerio, vt ibi dr.Sed vr q̃ primo sit admonẽdus antequã puniatur:vt 35.dist.c.1.sed hoc credo in beneficio obtento.secus in obtinendo:q̃a multa impediũt promouendũ q̃ nõ deiiciunt.15.q.1,§.vlt. & J.de iureiu.quemadmodũ. & J. de excef. præla.inter dilectos.Sed nũquid ꝓpõt repeti qđ perditur in alea? Dicunt quidã q̃ non,sed pauperibus est erogãda pecunia illa.arg. 14.5.nõ sane. Nã cum turpitudo versatur ex vtraq; parte, melior est conditio possidẽtis.ff.de condi.ob tur.cau.l.si ob turpẽ.§.porro. & J.vbi autẽ.hæc fuit opi.Pla.Alij dicũt & melius q̃ possit repeti.ff.de alea.l.vlt.in fi. vbi dr, q̃ si seruus vel filiusfa. amiserit in ludo , patri vel dño dabit reperitio.& etiã vsq; ad 30.annos,vt dicit græca cõstitutio.Et si q̃s existens in alea rẽ suã vendidit,nõ tenet de euictione.ff.quarum re.ac.non da. l. 2. §. 1. & C. de reli.& sum.fu.in Auth.alearum vsus.Seruandum est quod ibi dicitur.

e ¶*Congruentem.*]vt videantur differre à monachis.

f ¶*Non notandũ.*] arg. pro medio spectando,J.de offi.dele.quærenti.ff.de acqui.re.do.l.adeo.§.cum quis.

g ¶*Deauratis.*] hoc sine licentia principis etiã laicus habere nõ debet.C.de vesti.olo.& aura. l.nemo. lib. 11.tit. cõformabunt se in vestibus consuetudini regionis,ne videdanẽ hypocri tæ:vt 30.dist. si quis virorum.& 4.dist.erit autem.ne vilescat dignitas clericalis. 80.dist episcopi.De hac materia dicitur 21.q.4. in summa.Ioannes.

h ¶*Causa.*] Tũc enim habitᵘ monachalis ꝓp hoc susceptus, nõ præiudicat. s. quod metus causa, perlatum. & ita clericus iusta de causa potest postponere habitum clericalẽ,nec censetur Apostata.

i ¶*Annulos.*]per annulum enim præsumitur matrimonium.argu.30. q.5.fœminæ.& J.de præsum.illud.in fin.

¶*Glo.seq.arg. remittit, & signat contrarium.*

k ¶*Nisi monachi.*]Arg. q̃ monachus 2 factus eps non penitus absoluit a regula monachali. De hoc no. 16. q. 7. inuentũ 3. arg. contra, 18.q.1.statutum.Ber.

Ex litteris.] Primo ponitur querela,Secundo ꝓuisio:ibi, *Mandamus.*Abbas.

CASVS. In terra comitis Pontini erãt qui ordinabãt clerici, q̃ potius in tradebãt negotiis secularibus quam diuinis officiis:isti volẽtes gaudere priuilegio clericali, nolebant subiacere statutis patriæ:sed quãdo statuta illa pro se faciebant,tamquam laici statutis illis se volebãt defendere : Iste comes Pontinus significauit hoc dño Papæ, vnde mandat Papa epo Ambiañ. vt clericos illos moneat tertio: & si nõ vulgaris lesionem correxerint,& ꝑtermissis officiis diuinis ꝓpter secularibus negotiatiõibus se immiscuerint,nũ defendat eosdem,quo minus de facultatibᵇ suis vt emolumẽta subiaceant statutis patriæ,dum talibus se implicant:quia ipso facto renunciat priuilegio clericali. Ex hac decre.not.q̃ vsq; ad tertiam ad monitionem gaudent clerici priuilegio clericali.Ité ipso facto renunciauit quis priuilegio suo.Ité clerici clericaliter viuẽtes i rebus ꝓpriis debẽt defendi ab ecclesia:qđ est bene notãdũ.

¶*Glo.seq.signat contrarium.*

l *Se tuentur.*]cũ isti statuta patriæ approbant ꝓ se,tenent eam recipere ꝓtra se.19.dist.si Romanorũ.& 4. q. 3. §.si quis testibus.& 3. q.8.c.accusatores.§.cuius in agẽdo.& si illa reprobant,non debẽt ex eis cõmodũ habere. J.de censi.c:cum olim.C.de reb.cred.l.generaliter. 1. respon, in fine. arg. contra.10.dist.c.1.& 37.dist.si quid veri 4.& 2.q.7.si hæreticus. & org,J.de excep.c.cum venerabilis, ¶*Tertio.*] Hæc est canonicã admonitio.17.q.4.§. si quis domũ. & c.de presbyterorũ. & 24. q.3.de illicita.post quã admonitionẽ nisi destiterint,perdunt priuilegiũ illius canonis.17.q.4.si quis ſua dixi de excommunicatione. & J.de sen.excõ.in præsentia.& c.cõtingit.Admonitio eñ cep.cum ve semper ꝑcedere debet vindictam.12,2.c.indigne,16.q.7. omnes decimæ.J.de sen exco. sacro. approbante concilio.in prin.verũta men non loquitur hic de illo priuilegio,si quis suadente.

n ¶*Negotiationibus.*] Talia em clericis sunt prohibita.5.eo.c.clerici.& 88.dist.fornicari. & 14. q.4. clerici.& J.ne clerici vel monaci per totum.

¶*Glo.seq.no.quòd ipso facto. & c.rationem ponit, & duo similia, & quomodo verbum differt à facto.*

2 ¶*Cum.*

1 Concor. l.fi.§. fin ve ro postquã C. de iur. delibe. & l. auxilium.in fin.ff.de mi.

† Videl. questiones. C. de reiudi.& l.si pronas. §. 1. ff. de inof. testa.

† Hoc reperio in cõcilio Nannetẽsi cap. 3.refert Burchard⁹ li. 2. decre.c.116. Ioan.par.6.c. 191. & c. 1. eo.tit. in 1. compilatio. Vide concilium Trident.sessio. 25. de reformat.c.14.& notas huius capitis.

2 Rationem quære,de ffig.ex litte ris.in gl.ꝑ.ꝑ. de patet hoc de cẽsi. c. pen. de im. ecc.c.1.lib. 6.& in cle. de cẽsi.præsentiti.

f Vide l. sacro. & 81. dist. fi qui cum. C. sunt.& c.seq.De eod. priuilegio dicit decr.q̃ clericus vxoratus ét rum qui. C. de epis. & cleri.

a ¶*Cum facto.*]Nota q̃ ipso facto amittit quis priuilegiũ suum:vt hic patet,& J.de sen.excom.ꝓtingit.Vnde frustra implorat ecclesiæ auxilium,qui committit in eam:vt in eo.c.contingit.quia frustra implorat legis auxilium qui cõmittit in legem.J. de vsu. quia frustra 1.& seipsos reddũt indignos priuilegio suo.ff. J. de immu. ecc.c.vlt.& sim.17. q.4. c.frater.& coeps.sic ipso facto appellatur.3.d̃ appel.dilecti.& c.vt no strũ & facto renunciat. quis appellationi.3. de offi.delega. gratum. & J. de iis q̃ fi.à ma. par. ca.ex ore.Sed ipso verbo clericus priuilegio suo renunciare nõ potest.3.de fo.compe.si diligenti.& J.de sent.excom.contingit.

¶*Glo.seq.not. à contrario sensu,q̃ clerici , &c.*

b ¶*Suis facultatibus.*] bene dicit, suis:q̃a propter hoc facultatib.ecclesiæ non fit præiudicium:quia delictũ personæ,&c.16.q.6.fi episcopũ.Et nota quod dicit:dũ his se implicant, quasi dicat, si nõ implicat se his,priuilegio ecclesiastico gaudebunt in rebᵘ suis,sicut in rebus ecclesiæ.q̃d est bene notãdum,q̃ res clericorũ & ecclesiarum eodem priuilegio gaudent 2. 12.q.2. ecclesiarum seruos. & 16. q. 1. similiter.Si vero se implicant,tunc ceſſat priuilegium, & ita suspenditur priuilegiũ alicuius ad tempus propter delictum. 15. q. 6. iuratos. &c. nos sanctorũ. sim.C.ne cur. fur.l.cum gge. 1. Ioan. Andr. Et mel. q. 1. c. 3. in fi. ibi Ioan. Andr. Abbas. Ambian. Abbas. Vide Gemmianum in cõcil. de offi. dele. Abbas. Abbas. Abbas

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumptio sit in contrarium, scilicet q̄ non seruet iuramentum: & hinc surgit illud generale: Nemini parēdus est laqueus. Ité crescē te ptumacia, crescere debet & pœna. Ité aliquādo pœna imponi alicui, vt alij terreant: q̄a pœna vnius, debet esse metus multorū.

a ¶ *Publice.*] Quæ sunt excommunicandę, ex quo publicum est. j. de sen. exc. si ꝓcubinæ.

¶ *Glo. seq. signat contrarii, & dupliciter soluit.*

b ¶ *Abiurandas.*] Ne cō tempto iuramento reuertātur ad eas, ꝓp ꝓsumptionem, vt sequit. ar. ptra. j. qui cle. vel vo. ex litterarū. ibi. abiurare. sed ibi ptraxerat matrimoniū cum ea, licet de facto tunc esset subdiaconus: & quādo q̄s ab vxore separatur, sic debet iurare. 35. q. 6. ab illo die 1 Vel hoc intelige de suspectis, & illud c. ex litterarū. de nō suspectis, de quibus ve risimile est q̄ debeant iuramentum seruare.

¶ *Gl. seq. arg. alleg. quinque iura. & vnū simile.*

c ¶ *Redeuntes.*] Arg. col legitur ex hac littera, q̄ nō est iniungendū alicui per iuramentum, q̄ verisimile sit q̄ nō debeat illud obseruare. ar gu. 12. q. 3. ita ergo. & c. non est cōtra. & j. de sent. excō. ex tenore. & 5. de prę sum. litteras. & C. de inde. vidui. l. 2. & hæc ratio est etiā quare iuuenibus non iniūgantur solēnis pœnitentia 50. dist. pœnitētes. Ber.

¶ *Perpetuam.* id est, donec resipiscant 2. sic Insti. loca. §. adeo. & ff. de pecul. id vestimentū. & j. de ma. cō. ꝓtra intredic. eccle. de mulie re. sim. 10. q. 1. quia sacerdotes. vt cæteri timeant, vt ibi dicitur.

e ¶ *Exemplo.*] Pœna vnius debet esse metus alterius: vt ff. de pœn. l capitalium. §. famosos. 45. distin. sed illud. & 2. q. 7. qua propter. & j. de excę. pla. tanta. & 10. q. 1. q̄a sacerdotes. in fi.

Sicut ad.] Habet tria dicta, quæ patent in textu. Secūdum ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Et si.* Abbas.

CASVS. Clerici de archiepiscopatu Cātuarien. publice tenebāt concubinas: mandat Papa Cantuarien. archiepo, & eius suffraganeis, quatenus clericos illos moneant, vt illas cōcubinas abiiciāt à se, & eas vlterius non admittant: q̄d si facere contempserint, ab ecclesiis suis eos suspēdāt, vsque ad debitā satisfactionē: & si eas suspensi retinuerint, eos ab officio, i. ab eisdē ecclesiis perpetuo remoueant. Nota hic quòd episcopi possunt dispensare cū publicis cōcubinariis, si se corrigere voluerint cū dē iure possint priuari. Item si clericus suspensus retinuerit concubinam, perpetuo beneficio suo debet priuari.

¶ *Glo. seq: recitetur per quæstionem.*

f ¶ *Et supra.*] alij nihilominus sunt compellendi: sed non cum tādum rigore, vt vel contineant, vel beneficia dimittant. j. eo. si autem. & 32. dist. lectores.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

g ¶ *Suspendatis.*] Ita isti non sunt suspensi ipso iure. vī ptra. 32. dist. nullus. &c. prēter hoc. Sol. quod dicitur hic: & j. eo. c. si autem. intelligitur de his qui adhuc tolerētur ab ecclesia, quia illi ipso iure nō sunt suspēsi. Quod dī in ptaritis, locū habet q̄n factum est notorium: vel q̄n sunt condemnati per sniam: aliàs quantuncunq; sit aliquis criminosus, non est vitandus 3. j. eod. vestra. & 28. distin.

blice [a] tenent concubinas, ad eas abiurandas [b] nolumus à tua fraternitate compelli: ne in candem fornicationem instinctu diabolicæ fraudis redeuntes [c], periurij reatum incurrāt. ¶ Verum ipsos per suspensionis & interdicti sententiam debes arctius cogere, vt mulieres ipsas à se ita remoueant, quòd de illis siniſtra suspicio nō possit haberi. Et si qui eorum ad ipsas redire, vel alias accipere forte præsumpserint: in aliquos eorum debes perpetuā [d] excommunicationis sententiā proferre: vt alij eorum † exemplo [e] perterriti à similibus arceantur.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Si clerici moniti concubinas non dimittunt, suspenduntur à beneficiis: & si se non corrigunt, deponuntur*

CAP. IIII.

SIcut † ad extirpanda: & infra. ¶ Fraternitati vestræ mandamus, quatenus clericos vestrę iurisdictionis, qui in subdiaconatu & supra [f], fornicarias habuerint, studiose monere curetis, vt à se illas remoueant, eas vlterius minime ad missuri. Si vero acquiescere cōtempserint, eos ab ecclesiasticis beneficiis vsque ad satisfactionem congruam suspendatis [g]. Et si eas suspensi præsumpserint detinere, ipsos ab eisdē beneficiis perpetuo remouere curetis [h].

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

consulendum. & j. eo. c. vlti.

h ¶ *Curetis.*] Quia crescente ptumacia crescere debet & pœna. s. vt lit conte. quoniam. in fi. & ff. de pœ. l. relegati.

Sper eo. CASVS. Quidam sacerdos habebat publice concubinam, monitus à suo epo eā dimittere nolebat: pp q̄d eps eū ab officio suo suspēdit: ipse appellauit ad sedem Apostolicā. Eboracen. archiepiscopus significauit hoc dño Papæ: Respondet Papa, q̄ si dicti sacerdos litteras impetrauerit, quæ facti seriē non contineant litteræ non valebunt. Nota q̄ clericus cōcubinarius auditur appellās, quod verum est de occulto.

† Cap. 8. eo. tit. in 1. cō. Et post concilium Lateranen. par. 18. c. 5.

Item nota q̄ ad hoc vt litteræ appellationis, q̄ sup aliquo negotio impetrantur, valeant, facti seriē continere debēt, aliàs tacita veritate impetratæ sunt.

i ¶ *Suspensum.*] ab episcopo suo.

k ¶ *Seriē.*] scilicet quare fuit excōicatus vel spēsus pro focaria: vel si ex alia causa, vt expri mat oēs causas excōicationis & suspensionis: aliàs nō habetur ꝓ absoluto. j. de sent. excō. cum pro causa. & 5. de offi. or. ex parte. aliàs lit terę essent impetratæ tacita veritate: vnde nō valerent. 5. de rescrip. fu per litteris. & c. dilect⁹.

† Laudem. † Lundon.

† Cap. 7. eo. tit. in 1. cō pil. Et post concil. Lateran. par. 18. cap. 5. † minoritate

Sautem.] Habet tria dicta, q̄ patēt. Abbas. CASVS. Clerici Londonien. epi habebāt publice concubinas: quæret, pcedere circa illos? Rndet dns Papa dicēs ꝓ in quibuscunque oribus sint constituti, si admoniti secundo & tertio eas non dimiserint, eos decætero non permittat ministrare in ecclesiis suis, vel earum portiōibus appellatione remota spoliare pro curet. officio eis nihilo minus interdicto. Nota quòd hic additur de clericis inferioribus, quòd si post tertiam admonitionem, supple & suspensionem, concubinas nō abiecerint, beneficiis debent priuari, & sic nota quòd trina admonitio debet præcedere vindictam.

† Cap. 8. eo. tit. in 1. cō pil. Et post concil. Lateran. sub par. 20. cap. 38. Et de ꝓ pria mate ria hæresc. vide Nauar rum in Ma nu. cō fessionario. n. 25.

l ¶ *Portionibus.*] cum habeant partim in ecclesia prædenda.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & dupliciter soluit.*

m ¶ *Spoliare.*] Quę spoliatio perpetua intelligitur. ex quo sine tēporis prefinitione hic dicitur. C. de pœ. seruos. Sed cōtra videtur. s. eo. ficut. vbi post admonitionem suspenduntur antequā priuentur ecclesiis, & hic statim post admonitionē spoliātur. Sol. hoc intellige s̄m illud, vt primo suspendātur: & si se nō correxerint, spolientur. sed certe de iure fit q̄d hic dī: quia si se con corrigūt post trinā admonitionē, recte pōt spoliari beneficio. & ꝓ ibi suspenduntur, intelligo q̄ fiat ex gratia, vt sic expectentur adhuc. Bern.

Vestra.] Famosum est tum ꝓp materiā intrinsecā ipsius. tū ꝓp materiā extrinsecā, scilicet notorij: & vtraq; est multū difficilis & periculosa. Diuidit. Primo ponitur decisa ꝓsultatio. Secūdo decisa rnsio. Secūda: ibi, *Aliquibi.* quæ subdiuidit. primo allegat ꝓ & ptra. Secūdo distinguit tres qualitates criminis: ibi, *Cæterū.* tertio distinguit animū abstinētis: ibi, *Ité aliud.* Quarto & vltimo ex oibus pdictis solutionē pcludit: ibi, *Sine dubitatione.* Abb. Sicul. CASVS. Quidā canones dicūt: nullus audiat missam sacerdotis, quę scit ꝓcubinā indubitāter habere: alij canones dicūt. No pōt aliquis

aliquis quantumcunque pollutus diuina sacramenta polluere, sed idefferenter sunt sumenda ab ipso: quæritur fuit à Lucio Papa, qualiter ista q̄stio tractata videbātur, essent intelligenda. Et rndet Papa, aliud est crimen notoriū, aliud est occultū. Notoriū est de quo presbyter canonice condemnatus est: in quo casu loquitur ca. illud, nullus audiat, &c.

Occultum quod ab ecclesia toleratur, in quo casu loquitur ca. illud, Nō potest aliquis quā tucunq; pollutus, &c. Ité aliud est notoriū quod nō diffitetur presbyter & aliud pene occultū, q̄d ab ecclesia toleratur. Sed aliud est abstinere à missis eorū, qui occulti sunt & tolerātur ab ecclesia: vt peccādi licētia cæteris auferat, & ipsi ad pœnitētiam reuocētur: & hoc licet: q̄a fit bono zelo, & non contemptu: & aliud est si à missis eorundem qui tolerātur, aliqui abstineant ex eo ꝙ in fornicatiōe iacēt, quod nō licet. Sine dubio à clericis quamuis fornicariis ex quo tolerantur ab ecclesia, nec habent operis euidentiam, licite diuina officia audiātur, & alia recipianť ecclesiastica sacramēta. Et hac decretalis solum colligitur, q̄ à notorio fornicario nō sūt recipiēda diuina officia vel ecclesiastica sacramēta: ab occultis fornicariis, q̄ tolerātur ab ecclesia. licite recipiuntur, nec sunt cō temnendi.

a ¶ *Nullus audiat.*] 32. dist. nullus. & c. ꝑter hæc.

b ¶ *Quantumcunque.*] Vt 15. q. vlt. c. vlt. vsque ibi, cæterum.

c ¶ *In Christi fide.*] id est per fidem Christi. hucusque sunt verba capituli q̄d inducit T.

d ¶ *Cæterum.*] Hic incipit respondere distinguendo inter crimen notorium, & occultum.

¶ *Gl. seq. distinguit inter famam & notorium. & manifestum & notorum triplex, facti, iuris, & præsumptionis.*

e ¶ *Notorium.*] Ad 1 intelligentiam eorum quæ hic dicuntur, nota, q̄ aliud est fama, aliud manifestum. & aliud notoriū. Fama fit cognitionum. s. existimatio. & qui talem famam negligit, crudelis est. 12. q. 1. nolo. Fama vero quandoque ex scientia, quandoque ex suspicione procedit, quandoque ex certo auctore, quādoq; ex incerto. de consecra. dist. 4. sanctum est. Manifestum dicitur quòd ex scientia & certo auctore ꝓcedit, & quod potest probari. ff. de testa. & qui testa. fa. pos. hæredes palam. & 11. q. 3. eorum qui accusantur. Item etiam quandoque dicitur occultum quod pōt ꝓbari. C. de app. eos. §. si quis autem. sed & manifestum dicitur quę quę de quo constat per confessionem, vel probationem, vel ꝑ eui dentiam facti. j. de verb. sig. cū olim. sed tale manifestum potius dī notorium. j. eo. c. vl. Circa notoriū 2 distingue, aliud est notorium facti, aliud iuris, aliud ꝓsumptiōis. Notoriū facti é, q̄d ita exhibet se conspectui hominū, ꝙ nulla potest tergiuersatione celari. j. eo. c. proxi. & c. vlt. & de tali hic intellige: in quo nullus audit appellans. 5. de ap. cū sit Roman, in fi. & c. puenit. & in tali notorio cre ditur simplici officiali. 4. q. 4. c. nullus. §. aliqñ. Nec requirit scientia omnium, sed pluriū: vt q̄ omnes admissum scelus proclamant vt 2. q. 1. c. scelus. & c. de manifesta. Notorium iuris est, de quo aliquis condemnatur, vel est in iure confessus: vt hic, & ff. de sta. ho. l. q̄nq; requiritur probatio si negetur. 5. de re iud. ficut. Notoriū ꝓsumptum est, vt paternitas, filiatio. ff. de in ius voc. quia semper. & 5. de fil. presby. conquerente. & cōsanguinitas dī notoria præsumpta. j. de diuor. porro. §. 1. Quòd aliquis sit filius alterius, non posset vere probari. ff. de condi. & demonst. Lucius.

f ¶ *Condemnatur.*] hoc est notorium iuris.

g ¶ *Occultum.*] q̄d nō habet vindictā: q̄a euidentiam [n], licite diuina mysteria audiantur, & alia recipiātur sacramenta ecclesiastica.

¶ Innocētius tertius Exoneń. episcopo.

¶ Si fornicatio clerici est ita publica, quòd transit in notorium, nec accusator nec testis necessarius est: sed si est publica per solam famam, non sufficiunt ad condemnationem sola testimonia, id est, testium dicta non iuratorū, sed si ex hoc oriretur scandalum, inducitur purgatio: in qua deficiens canonice punitur.

CAP. VIII.

TVa † nos duxit fraternitas consulendos, si de clericis publice concubinas habentibus, qui quando à te conueniuntur se esse concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accusator: credēdum sit testimonio [p] bonorum virorum, inter quos [q] viuere dignoscuntur. ¶ Nos igitur cōsultationi tuæ taliter respondemus, quòd si crimen eorum ita publicum est, vt merito debeat appellari notorium: in eo casu nec testis nec accusator [r] est necessarius: cum huiusmodi crimen nulla possit tergiuersatione celari [s]. Si vero publicum est, non ex euidentia [t], sed ex fama: in eo casu, ad condēnationē eorum sola testimonia non sufficiunt: cum* non sit testimoniis [u], sed testibus iudicandum.

¶ *Ita in codice Barbarie ita. Qualiscunque facer. dos sit, quæ facta sunt &c.*

† *Laudem.*

† *Lundon.*

† *In codice Barbarie ita: licet ti bi ab eccle sia suis, vel earum portionibus ap pellatione. &c.*

† *ministeria*

† *retineatis,*

† *tamquam leg. tur in a Nullus audiat.*]32. dist. nullus. & c. ꝑter hæc.

† *Quibusdam manuscriptis, & male, vt in dicat gloſſa hic verbo: talium.*

† *tamquā in fornicatione iacētiū mysteria † respuantur. Sine dubitatione ita: que teneatis †, q̄ à clericis & presbyteris quamquam † fornicariis, quandiu tolerantur [m], nec habent operis*

† *Cap. 1. eo. tit. in 2. cō pil.*

† *Et post concil. Lateran. sub par. 20. cap. 38. Et de ꝓ pria materia hæresc. vide Nauar rum in Manu. cō fessionario. n. 25.*

† *Cap. 1. r. eo. tit. in 3. com pilatione Et de materia vide Antoniū Gome. 1 ¶ Talium.*]scilicet, q̄ pene occulti sūt 4, seu ab eccła tolerati. ab officiis taliū abstinere debent zelo, vt per hoc ad pœnitentiam reuertantur. pmittit, sed ex cōtu pitu abstinendū non est: q̄a licet in fornicatiōe iaceāt, nō sunt cōtinendi, vt sequitur. aliud est si tamquam iacentium &c. quia illud nō licet. m ¶ *Tolerātur.*]in quo casu loquitur secunda auctoritas: non potest aliquis, &c. C. Ber.

n ¶ *Operis euidentiam.*] hic explicat notoriū facti: in quo casu & duobus ꝑmissis, scilicet cū sunt condemnati, vel confessi in iure. officia ipsorum sunt respuenda. j. eod. c. vlti.

† *Iudex in causa capitali non dānat reū, nisi sit cōfictus q̄ vix quæ cōmittit ne gare fassiciat. Io. An.*

† *Idē Hos. sed contra dicit huic lecturæ illa littera, vt peccandi, & sic posset di ei talium, quorum for nicatio est notoria, & ab ecclesia non tolerata, tur, vnde nō determinat quando nō debeat cui tari, sed quo animo, secundum Per. & Ab. Ioan. Andr.*

Tva nos.] Communis diuisio Secunda: ibi, *Nos igitur* Abb. Sicu. CASVS. Quidā clerici publice habētes cōcubinas, q̄ interrogabantur ab epo suo, negabāt se cōcubinarios esse: & circa eos nō apparet accusator: q̄rebat, vtrū credēdū sit testimonio bonorū virorū, inter quos hmōi clerici cōuersantur? Rndet Papa, q̄ si crimē est ita publicū, vt merito dici possit notoriū, tūc nec testis nec accusator sunt necessarij, cū inficiari nō possint. Si vero publicū est nō ex euidentia, sed ex fama, tunc talia testimonia nō sufficiūt ad cōdemnationē alicuius: q̄a testib⁹, nō testimoniis est credēdū. Sed si de illis talis habeat suspicio, q̄ scandalū generetur, illis est purgatio indicēda: quā si pstare noluerint, vel defecerint in pstando, canonice puniātur. No. q̄ in notoriis facti nō est necessaria ꝓbatio. Ité notatur q̄ testibus credendū est, nō testimoniis. Ité q̄ deficit in purgatione punitur. & tūc fama ꝓ veritate accipitur ꝑsumptiue. Ité deficere in purgatione, & non subire purgationē, paria sunt: quia in vtroque casu deponitur quis.

o ¶ *Conuenuntur.*] id est, interrogantur.

p ¶ *Testimonio.*] simpliciter dato sine iuramento. Ber.

q ¶ *Inter quos.*] & ideo magis præsumitur. q̄ vitam illorum agnouerunt. 23. q. 1. paratus. 5. de præsump. quosdam. & c. quanto. & 12. q. 2, qui & humanis & 16. dist. quod dicitis.

r ¶ *Nec accusator.*] 2. q. 1. de manifesta. j. de accu. euidentia. & 5. de iureiur. ad nostram.

s ¶ *Celari.*] quia & si vellet celare, negotio nulla esset. C. de pœn. qui sententiam 5. ff. de tribu. illud. §. penult.

t ¶ *Ex euidētia.*] Si ꝑtet aliquē habere suspectā mulierē secū i domo, eo ipso vī ꝓbara fornicatio. 5. eo. fi q̄sq̄. & c. clericos. & si publice eā detineat, eo ipso q̄ict⁹ est: vt i c. clericos. a. ſ. em̄ fi posset eē certū, nisi ꝑ hmōi ꝑsumptionē. 5. de psū. litteris. & c. 3. ergo si hęc notoria ſ sunt, sed tñ fama sit testimonia requīr. vt seq̄t i littera. v ¶ *Testimoniis.*] ff. de testi. l. 3. §. item diuus. & 4 q. 3. c. si testes. §.

alia est fides, & in Auth.de instr.cau.§.si vero.coll.6.valent. tñ talia testimonia ad infamiam alicuius.arg.de cõse.dist.1.iubemus. 24.dist.c.1.& 2.q.7.cum pastoris.

a ¶ *Scandalum.*]Ex hoc videtur q̃ pp̃ solam suspicionem siue famam,non est indicenda purgatio,nisi scandalum oriatur.arg.2.q. 5. presbyter. & 3. q. 2. audiuimus. & 2.q.1.nomen.& j.de accu.quaſiter. & quando. Bern.

Nobis tua fraternitas,]CASVS.Præcipit Papa episcopo Pistorien. q̃ mulieres nõ permittat cum clericis habitare,nisi tales sint, cũ quibus naturale fœdus nihil mali suspicari permittat:vt est mater, soror,amita.Nota q̃ natturale fœdus excludit suspicionem mali.

† In codice Barbatiæ ita: vel si de fecerint in præstanda.

† debes.

b ¶ *Mulierculas.*] 32, dist.interdixit. & 81.distin.cum omnibus.

† Cap 2.eo. tit.in 3. cõpil.

c ¶ *De illis personis.*]arg.contra.3.eo.c.1. Cic super hac materia vt ibi notatum est.

Et videl. eũ qui pba bilem.C. de epis.& cler. vbi similis est dispositio,& similia dispotionis verba,& concilium Trident. sessio. 25.de reformat. ca. 14.

d ¶ *Naturale.*]Sic 3.de præsum.cũ in iuuentute. & C. de epi.& clericis.eum qui.Ber.

† De materia huius de cretalis vide plene per Turrecrematam in c. nullus. & c. præter. 32. dist. & per Nauarrum in manuali confessario cum.ca. 25.

Quæsitum.] Communis diuisio.Secunda pars:ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliqui clerici ,plapsi sunt in fornicationem: quæsitũ fuit a Papa,vtrum eorũ officium sit audiendũ, antequam pœniteant.Respõdet Papa,q̃ licet qlibet suspẽsus sit ꝑ mortali peccato, quoad se, quãtum ad alios tamẽ suspẽsus nõ est, & ideo nõ debet in officiis eui tari, nisi peccatũ illud notorium sit vel ꝑ sententiam, vel per confessionem in iure factam, vel per euidẽtiam factiq̃ negari nõ possit.Nota per hanc de creta. q̃ quilibet ꝑ mortali peccato suspẽsus est quoad se Ité notoriũ tribus modis dr, vt hic patet.

1 Hæc.differunt inter se: vt j. de sent. exc. fi issa. lib. 6. 2 respon. Ioan. And.

¶ *Glo.seq.tractat triplicem suspensionem speciem.*

e ¶ *Ad seipsum.*]Nota,quòd aliquis dicitur suspensus quo ad se tãtum,& non quo ad alios:vt quilibet in peccato mortali constitutus:vt 6.distin. testamentum.& 1. q. 1. sacerdotes.in fi.3.de temp. ordi.c.vlt.& hic,& 3.eo.d.vestra.Quandoque tamen quantum ad se & quantum ad alios. 32. distin. nullus. & c.præter hæc.& j. de simo.tanta.& hic. in fin.& 3.eo.vestra.quandoque aliquis dicitur suspensus quo ad alios, & non quo ad se, vt cum ciuitas vel villa est interdicta propter dictum ciuium vel secularis potestatis 1 tunc clerici non sunt suspensi quo ad se:quia in alio loco possunt celebrare 2 non interdicto.sic 3.eo clericis peregri.tuæ.

2 Alta vocenam subsistere possunt celebrare etiam in eodem loco. quod dic vt infra.de sen. exco. c. vlt. sib. 6. Ioan. And.

f ¶ *Euitari.*]& ita licet aliquis sit criminosus,nõ debet in officiis euitari,quãdiu ab ecclesia toleretur:vt 3.eo.tit.vestra duxit.& 15. q.vlti.c.vlt.nisi in tribus casibus sequentibus,cum quis de hoc fit condemnatus,vel in iure confessus,vel euidentia rei sit factũ notorium.De hoc satis dictum est 3.eo vestra.

3 Hæc glossam & sequentẽ non inuenio in antiquis exemplaribus, nec puto vernaculẽ esse.

g ¶ *Proposito.*]bene 3 dicit in casu proposito,scilicet de fornicatione:vt in princip.ca.in isto enim casu magis videatur vitandus, cum in aliis nõ sit quis ipso iure suspensus,quantuncunque crimen fuerit notorium, excepto simoniæ crimine,vbi suspensus est ipso iure,etiam si crimen sit occultum. 32. dist. c.præter.§.verum. 1.q.1.reperiuntur. j.de simo.tanta.& sic notauit.Vincen.

h ¶ *Per sententiam.*]Diffinitiuam, 3 3.de ord.cog.cũ dilectus.& 3. de exceptio.denique.

DE CLERICIS CONIVGATIS.

¶ Visum est supra.de cohabitatione cleri.& mulie.illicita: restat videre merito de eorum cohabitatione licita.Vel sic :Quia quandoque clerici habitant cum mulieribus sine figura matrimonij.quandoque vero cõtracto matrimonio: ideo cum in præcedenti rubrica fuerit visum de prima cohabitatione, an & quando sit licita, merito subiicitur de secũda,maxime q.paterat dubitari nunquid clerici coniugati possint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali.Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 28.& 31.& 32. distin.per totum. & 27. q.vlt lex.

I qui.]Duo sunt dicta. Secundum ibi, *Sed si.* Abbas.

† Capit. eo. tit.in 1. cõ pil.

CASVS. Dicitur hic, quòd si aliquis infra subdiaconatum acceperint vxores, ipsos ad relinquẽdas[i] beneficia ecclesiastica,& retinendas vxores, districtione ecclesiastica compellatis.¶Sed si † in subdiaconatu, & aliis superioribus ordinibus : vxores accepisse noscuntur:eos vxores dimittere [k], & pœnitentiam agere de commisso, per suspensionis & excommunicationis sententiam compellere procuretis.

¶Idem Herfordẽsi.episcopo.

¶ Coniugatus ad administrationem & ad ordinem ecclesiasticum vel beneficium non promouetur , nisi castitatem promittat,& non sit bigamus.

CAP. II.

SAne † : & infra. ¶Prouideas attentius ne deinceps clericus coniugatus ad ecclesiastica beneficia, vel sacros[l] ordines, aut administratiões ecclesiasticas admittatur : Nisi forte iure , aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit.

TITVLVS. III.

De clericis coniugatis.

¶Alexander tertius.

¶ Matrimonium contractum per clericum existentem in sacris,non tenet:secus in minoribus ,sed tunc cogitur dimittere beneficium.

CAP. I.

SI † qui clericorũ infra subdiaconatum acceperint vxores , ipsos ad relinquẽdas[i] beneficia ecclesiastica,& retinendas vxores , districtione ecclesiastica compellatis.¶Sed si † in subdiaconatu , & aliis superioribus ordinibus : vxores accepisse noscuntur:eos vxores dimittere [k] , & pœnitentiam agere de commisso , per suspensionis & excommunicationis sententiam compellere procuretis.

¶Idem Herfordẽsi.episcopo.

¶ Coniugatus ad administrationem & ad ordinem ecclesiasticum vel beneficium non promouetur , nisi castitatem promittat,& non sit bigamus.

CAP. II.

SAne † : & infra. ¶Prouideas attentius ne deinceps clericus coniugatus ad ecclesiastica beneficia, vel sacros[l] ordines , aut administratiões ecclesiasticas admittatur : Nisi forte

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilat. & vide Felinum in c. ita nos. supra de iure iuran.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilatio.

† Cap.3.eo. tit.in 1.cõ pil.

† Cap.4.eo. tit.in 2.com pilat.

† Adde quæ tales ex hoc facto suspendi fiunt de hæresi.Bernardinus Senensis.Antoninus archiepiscopus Florentinus.Iacobus Carthusianus.Ioannes Capistranus.& plenius Ioannes de Imola.in Clementina.1.de hoc tit.& ibi Doctores.

† Capit.1. eodẽ tit.in 1. compilatio. & post concilium Later. sub Alexandr.iii. cap.c.7. de matrimon. & in Auth. ingressi : quia ista vide latius in Auth. de sanctis. ecclesi.

† Verañ. † Verulen. † Ierulanen † Velinen.

¶ *Glo.seq.arg.& alleg.3. iura. alleg. 2. in contrarium : ponit opinionem, & soluit.*

b ¶ *Virginem.*] Argu.q̃ qui corrupit vxorẽ suã antequã eam duceret, promoueri non potest. 24. dist. curandum. & c.præcipimus.& despõsata debet esse in virginitate.30.q.5. qualis.arrede.§.eligere.sicut quis ipso facto renunciat priuilegio clerica li.§.de vita & honest.cleri. c.vlti. j.de sen.excom.cum non ab homine.& c.contingit a.arg.contra 32. dist.fi qui vero.& 12.q.1.quia tua.Il.a contraria intelliguntur de misericordia,& hodie non tenent ipso iure: ergo clericus cõiugatus beneficium amittit,vd di & plenius j. de cens. ex hoc tit.& ibi Doctores.

k ¶ *Dimittere.*]quia nõ tenuit matrimonium,& priuandi sunt beneficiis suis,nisi cum eis dispensetur.j.eod.sane.& 28,distin. presbyterum.

Ane.]primo ponitur dictũ.Secundo exceptio:ibi, *Nisi.*Abb.Sic.

CASVS.Quia cõiugati ad beneficia ecclesiastica ꝓmouebãtur, præcipit Papa,ne decætero clericus coniugatus ad beneficia ecclesiastica,vel ad sacros ordines,vel ad aliquam administrationem admittatur , nisi forte castitatem voueret perpetuam,& q̃ vnicam tantum & virginem habuisset vxorem.Nota,quòd clerici coniugati beneficia ecclesiastica habere non debẽt, nificastitacam & virginem habuit in vxorem.

l ¶ *Ad sacros.*]28.dist.nullum.& 31.dist.antetriennium.Ber.

¶ *Glo.*

¶ *Clo.seq.reci.per contrarium de decre.cum sis,&c.*

a ¶ *Castitatem.*] sequestrato mansionis cubiculo. 77. dist. eps benedictionem.& hoc intelligo cũ ambo processerint in dies suos, vt sine omni suspicione possint separatim manere , aliàs si essent iuuenes,nõ possent promoueri,nisi pariter ad religionẽ transirẽt. j. de conuer. coniuga. cum sis præditus. & c. ad Apostolicã. Vel dic prout not.j.de conuer fi. coniugat. coniugatus.in fine glo. quæ incipit,sed nunquid.

¶ *Glo.seq.arg.& alleg.3. iura. alleg. 2. in contrarium : ponit opinionem, & soluit.*

b ¶ *Virginem.*] Argu.q̃ qui corrupit vxorẽ suã antequã eam duceret, promoueri non potest. 24. dist. curandum. & c.præcipimus.& despõsata debet esse in virginitate.30.q.5. qualis.arrede.§.eligere.sicut quis ipso facto renunciat priuilegio clerica li.§.de vita & honest.cleri. c.vlti. j.de sen.excom.cum non ab homine.& c.contingit a.arg.contra 32. dist.fi qui vero.& 12.q.1.quia tua.Il.a contraria intelliguntur de misericordia,& hodie non tenent ipso iure: ergo clericus cõiugatus beneficium amittit,vd di & plenius j. de cens. ex hoc tit.& ibi Doctores.

k ¶ *Dimittere.*]quia nõ tenuit matrimonium,& priuandi sunt beneficiis suis,nisi cum eis dispensetur.j.eod.sane.& 28,distin. presbyterum.

Ane.]primo ponitur dictũ.Secundo exceptio:ibi, *Nisi.*Abb.Sic.

CASVS.Quia cõiugati ad beneficia ecclesiastica ꝓmouebãtur, præcipit Papa,ne decætero clericus coniugatus ad beneficia ecclesiastica,vel ad sacros ordines,vel ad aliquam administrationem admittatur , nisi forte castitatem voueret perpetuam,& q̃ vnicam tantum & virginem habuisset vxorem.Nota,quòd clerici coniugati beneficia ecclesiastica habere non debẽt, nificastitacam & virginem habuit in vxorem.

l ¶ *Ad sacros.*]28.dist.nullum.& 31.dist.antetriennium.Ber.

¶ *Glo.*

castitatem [a] voueret perpetuã: & qui vnicam & virginem [b] habuisset vxorem.

¶Idem Verulaneñ.† Episcopo.

¶ Si clericus in minoribus beneficiatus matrimonium contrahat,priuatur beneficio: & quod dedit ecclesiæ,sibi restituitur. h. d. Et in hoc vltimo est casus notabilis,& multum allegabilis.

CAP. III.

QVod † à te:& infra.¶Vtrũ clerici infra subdiaconatus ordinem constituti,qui carnis deuicti vitio continere non valentes [c] , vxores accipiunt,ecclesiastico beneficio canonicè debeant spoliari: Id volumus te tenere , quòd cum simul voluptatibus & carnalibus desideriis, ac diuinis & ecclesiasticis obsequiis vacare non valeant, ob immunditiam [d] suã ecclesiasticis sacramẽtis indigni tractãdis , ecclesiasticis proculdubio beneficiis sunt priuãdi [e].¶Sane si ecclesiis quibus intitulati † fuerãt , de possessionibus, aut aliis bonis aliqua contulisse noscuntur:cũ ab earundem ecclesiarũ ministerio fuerint & beneficio

† Verañ. † Verulen. † Ierulanen † Velinen.

† Capit.1. eodẽ tit.in 1. compilatio. & post concilium Later. sub Alexandr.iii. cap.c.7. de matrimon. & in Auth. ingressi : quia ista vide latius in Auth. de sanctis. ecclesi.

¶ *Glo.seq.reci.per contrarium de cap.Nicæna.& soluit.*

c ¶ *Immunditiam.*]quæ tamen castitas est cum propria vxore.31. dist. c.Nicæna.sed hic appellatur immunditia quo ad obsequiũ ecclesiæ.vnde illi quibus licitum erat habere vxores tempore vicis suæ non descedebant de templo,vt non iungerentur vxoribus.31. dist. de his 6.quod vero.

† Adde quæ tales ex hoc facto suspendi fiunt de hæresi.Bernardinus Senensis.Antoninus archiepiscopus Florentinus.Iacobus Carthusianus.Ioannes Capistranus.& plenius Ioannes de Imola.in Clementina.1.de hoc tit.& ibi Doctores.

† Capit.1. eodẽ tit.in 1. compilatio. & post concilium Later. sub Alexandr.iii. cap.c.7. de matrimon. & in Auth. ingressi : quia ista vide latius in Auth. de sanctis. ecclesi.

¶ *Glo.seq.alleg.sex concor.alleg.in contrarium.4.iura.ponit.opi.quæ di stinguit.an sponte & c.cui opponit. demũ aliam opinio. quæ distinguit inter ingressum & non.tertio aliam.quarto soluit distinguendo inter tacitum & expressum.*

d ¶ *Redire.*] Simile.16.q.6.de lapsis.cognouimus.& c.illud.§. de renunciatione.vt in princip.ca.in isto enim casu magis videatur vitandus, cum in aliis nõ sit quis ipso iure suspensus,quantuncunque crimen fuerit notorium, excepto simoniæ crimine,vbi suspensus est ipso iure,etiam si crimen sit occultum. 32. dist. c.præter.§.verum. 1.q.1.reperiuntur. j.de simo.tanta.& sic notauit.Vincen.

h ¶ *Per sententiam.*]Diffinitiuam, 3 3.de ord.cog.cũ dilectus.& 3. de exceptio.denique.

rante,ad instar dotis.C.de rei vxo.act.l.vnica. §. cum autem. & j. de do.post.diuor.re nuper.& sic clerico recedente quocunq; modo restituuntur ei sua.& idẽ in monacho,vt illa transferat secũdo monasterio,ad quod trãsit:secus est vbi aliquis donat ecclesiæ ad illam nõ transiens:quia tunc non reuocatur donatio:quia perfecta donatio amplius non reuocatur. 32. q.1. non enim. C. de reuo. dona. l.2. & 3. & l. generaliter. & C. de do. quæ sub modo vel cõdi. perfecta. nisi aliqua conditio in donatione expressa fuisset. j.de cõdi. app. verum. Verius vr ꝙ istud dictum sit de benignitate:& cęte ra consimilia cõtraria de iure stricto. Vel potest dici , ꝙ si expresse res donatæ sunt tẽpore ingressus,nunquam sunt postea restituẽdæ. arg.C.si pen.app. mors interuenerit.l.3. & C.si iuran. re. vel accu.mor.fue. l. vlti. nisi gratiam vellet facere clericis. Si vero tacite , tunc sequuntur personam:& sic potest tamen, quia intelligi quod hic dr. quia bona sunt accessoria, & ideo principale sequuntur.

ADDITIO. Istã solutionem posuit Azo. C. de sacrosan. eccle. de hæresi,vt super authen. ingressi. notaui supra hoc tit.

Sequestrati,]ad ipsos recta via debent absque contradictione redire [f].

¶Idem.

¶ Peracta pœnitentia dispensant episcopi cum sacerdotibus,qui matrimonium de facto contraxerunt.

CAP. IIII.

SAne † sacerdotes illi,qui nuptias contrahunt , quæ non nuptiæ,sed contubernia [g] sunt potius nuncupanda: ¶Post lõgam pœnitentiam , & vitam laudabilem continentes , officio [h] suo restitui poterunt † :& ex indulgentia [i] sui episcopi eius executionem habere.

¶Innocentis tertius Norwicen. epo.

¶ Auferenda sunt clerico beneficia , quæ habebat tempore contractus matrimonij: collata vero postmodum scienter per episcopum per eundem auferri non possunt, sed per superiorem.hoc dicit.

CAP. V.

DIuersis † fallaciis: & infra. ¶Accepimus autẽ , quòd quidam clerici tuæ diœcesis, qui matrimonium contraxerunt , ecclesiastica beneficia

† Cap.r.eo. tit.in 2.com pilat. & vide Felinum in c. ita nos. supra de iure iuran.

† dicenda facere clericis. Si vero tacite , tunc sequuntur † Aduerte

† Cap.r.eo. tit.in 3.com pilatio.

Papa,ꝙ post longam pœnitentiam & vitam laudabilem , possunt per episcopum dispensatiue ad officiũ suum restitui:& eius executionem habere.Not.ꝙ eps potest dispensare cum sacerdotibus qui contrahunt nuptias,dummodo vxor illa virgo fuerit.

g ¶ *Contubernia.*]improprie.inter seruos proprie dicuntur contubernia.C.de incest.nup.cum ancillis. 2 de pœna filiorũ talium habes.15.q.vlt.cum multæ.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

h ¶ *Officio.*]Ar.ętr a28.dist.presbyter.Sol.illud de rigore & ante pœnitentiam,& hoc de gratia & post pœnitentiam peractam.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

i ¶ *Ex indulgentia.*]& sic epi possunt cum talibus sacerdotibus dispensare,qui contrahũt in sacerdotio.ar.ętra.3.de big.nuper. Sed illud intellige de eo qui primo in laicali habitu habuerit vxorem, & postea sacerdos contraxit,ille tamquam bigamus reputatur,ꝓpter intentionẽ cum opere subsecuto.Vnde non possunt ibi episcopi dispensare.hic vero de his tantum qui contrahunt post ordinem sacrum,& cum virgine.

3 Sequitur non posse esse connubium : quia ex hmõi filiorũ tuorum non esset iuste.Ioan.And.

Diuersis.]Clerici in minoribus beneficiati,qui matrimoniũ cõtraxerunt,beneficiis spoliantur.Diuiditur:nam primo narrat factum,quod secundo improbat:ibi, *Cum ergo.* duas rationes reddens:& illud per diœcesanum corrigi mandat vnum casum excipiens:ibi, *Nisi.*Abbas.

CASVS. Quidam clerici contraxerunt marrimonia : nihilominus beneficia ecclesiastica retinere contendũt:quæritur qd iuris sit?Dicit Papa,cum ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori,& ideo circa ea quæ Dei sunt,minus valeat cogitare: : qa quasi in duos diuisus plenã sui non habet potestatẽ , mandat episcopo Norwicen. ꝙ huiusmodi clericos ecclesiasticis beneficiis debeat spoliare,cum ecclesiasticarum rerum substãtia per tales soleat deperire:nisi ipse scienter contulerit beneficia:& tunc nõ ꝓ ipsum, sed per suum superiorẽ spolientur beneficiis illis.Not. ꝙ iura ad ea adptantur,quæ frequentis accidunt.Ité coniugati de iure beneficia ecclesiastica habere non debent.Ité substantia ecclesiasticarũ rerũ sæpe deperit per tales,vnde ad ministrationem earum admitti non debent.Ité qui non potest ętra factum suum venire

a ¶ *Cithara.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Cithara.*] per cithară intellige vitam actiuam, seu laicalem: per psalterium intellige vitam contemplatiuam siue clericalem: sed aliquis non posset esse simul contemplatiuus & actiuus. & sic coniugatus ecclesiă habere non debet: quia nō bene conueniunt. ℨ. eo. quod à te. Cōtra ℨ. de renun. nisi cum pridem. vbi quis potest esse cōtemplatiuus pariter & actiuus. Sed de alia cōtemplatione dicitur hic.

d ¶ *Diuisus.*] quia Pluribus intentus minor est ad singula sensus: & dum ad vtrumque festinat, neutrum bene perficit. 16. q. 1. presbyteros. C. de assessō. nemo.

ADDITIO. Vñ versus.

Qui binos lepores vna sectabitur hora:
Vno quandoque, quando que carebit vtroque.

c ¶ *Deperire.*] 28. distin. de Siracusanæ.

† Videl. si plures. vbi glo. & doct. ff. de pactis.

1 Hæc glosa est Bernardi, nec habetur in antiquis exemplaribus

d ¶ *Scienter.*] Secus 1 si ignoranter: quia tunc posset eos priuare. ℨ. de electio. cum Vintonien.

† In codice Barbatiæ ita: sed per superiorem tuum, &c.

e ¶ *Non per te.*] argu. q̃ nemo potest venire cōtra factum suum. simile de fil. p̃sby. veniens. 12. q. 2. monemus. ff. de adoptio. post mortem & ff. de ser. ru. prædi. per fundum. arg. contra. ℨ. de electt. nolti. ℨ. de præb. cū

† Capit. 2. eod. tit. in 3. compilatio

† Aglon.

† Triacan.

non ignores. ℨ. de re. ec cle. nō alie. si quis præsbyterorum. 55. dist. pœnitens. & 35. q. 9. qđ quis commisit. & C. de agri. lib. 11. Ad hoc dicit Ioā. q̃ vbi agitur de reuocatione rei male alienatæ, idē qui alienauit, pōt repetere: quoniā quilibet in alienatione rei ecclesiasticæ auditur, volens contradicere. 12. q. 2. non liceat Papæ. tum in fauorem ecclesiæ, tum in odium illius qui recipit rem ecclesiæ minus legitime 2. Vbi vero agitur de repetitione beneficij, secus est: & hoc ideo, ne detur via male volētibus reuocare liberalitates suas vt 16. q. 2. visis. & C. de do. si quis argentum. §. fin. & quia hic est tantum fauor, & non odium. Laurentius dixit, q̃ vbi factum reprobatur à iure, ille idem qui fecit potest venire cōtra factum suum, nisi in pœnam ei interdicatur, vt hic. in verecundiam epi hoc fit, qui scienter, talibus contulit beneficia. vbi autem factum nō tenet ex alia causa, puta in re cōi, ibi qui concessit non potest venire contra: vt in l. per fundum. quia quod suum proprium erat concessit. Cap. illud veniens. loquitur dispensatiue, & illud soluitur ibi. Cap. monemus. intelligitur postquam iam depositus est alienator: ne fit contra. c. illud quod quis commisit.

2 Ioannes Monachus in decre si tibi ab en de præb. li. 6. dicit, q̃ p latus non a- git nomine suo, sed alie no, sicut p- curator nō dominus ℨ. de dona. a. a de dilti- teræ & ob hoc male ages alie- nando, de quo nō ha bet manda- tum, age e potest de re nocando, de quo habet manda um ad hoc ff. de procu q. duos. & l. seq. 10. And.

detinere contendunt: in quorū conuersatione cithara [a] cum psolterio male concordat. ¶ Cū ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori: & ideo minus quæ Dei sunt valeat cogitare, cū quasi diuisus [b] in duo †, plenam sui non habeat potestatem, vt ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur: Mandamus, quatenus huiusmodi clericos beneficiis ecclesiasticis, quæ in tua diœcesi sunt adepti, priues appellatione remota: præsertim cū rerū ecclesiasticarum subtātia per tales soleat deperire [c]. Nisi forte tu talibus scienter [d] contuleris ecclesiastica beneficia, quibus eos non per [e] te, sed † per superiorem decernimus spoliandos [f].

¶Idem Archerontino archiepiscopo.

¶Filius sacerdotis Græci ex vxore genitus, licite inter Latinos promouetur, si scan dalū nō obsistat. h. d. Et est casus notabilis.

CAP. VI.

CVm olim ad nostram audiētiam peruenisset, quòd canonici Anglorien. † cantorem Tricaricen. † sibi elegerāt in pastorem, & infra. ¶ Licet tibi de forma electionis canonicæ, ac idoneitate personæ, in † aliis cōstitisset, mouit te tamen, quòd cum pater eius Græcus fuerit †. & iuxta ritum Græcorum vxorem duxerit † in minoribus [g] ordinibus constitutus, cantorem ipsum ex vxore legitima in sacerdotio suscepisset. ¶ Nos igitur attendentes, quòd Orientalis ecclesia votum [h] cōtinentiæ non admisit, quoniam Orientales in minoribus ordinibus † contrahunt, & in superioribus vtuntur matrimonio iam contracto, Mandamus, quatenus nisi pro eo quòd inter Latinos Græci huiusmodi conuersantur, regionis consuetudo repugnet, si aliud canonicum † non obsistat, ad cōfirmationem & consecrationem eiusdem, sine dubitatione procedas.

† Aglon.

† Triacan.

¶Idem episcopo Pictauien.

¶ Clericus coniugatus non beneficiatus, non cogitur deferre tonsuram.

CAP. VII.

IOannes † nobis conqueren do monstrauit, quòd tu eum

Illud verum est, q̃ ex constitutione ecclesiæ introductum est, vt qui ad sacros ordines vult promoueri, prius continentiam debeat profiteri expresse. 28. distin. c. nullum. aut etiam tacite, vt eo. distin. diaconi. arg. Eo enim ipso quod quis promouetur ad sacrum ordinem, tacite intelligitur vouere continentiam, & si nulla fiat mentio de voto continentiæ.

i ¶ *Repugnet.*] Sic ergo consuetudo facit aliquem inegibilem, qui alias eligibilis est. 4 sic & qui legitimus est ad matrimonium contrahendum, per consuetudinem fit illegitimus. ℨ. de cogna. spiri. c. super eo. & 32. dist. placuit. & sic consuetudo arctat & ampliat iurisdictionem. supra de offic. deleg. quod translationem. ff. quod vi aut clam. l. 3. §. non tantum. Et sic consuetudo in electione præcipue consideratur. supra de cau. pos. cum ecclesia &. supra de consuet. cum dilectus. & 24. quæstio. 1. pudenda. argum. ff. de decu. l. non tantum. argu. contra, supra de consue. cum venerabilis. Ioan. And.

Ioannes] Primo ponitur quæstio. Secundo Papæ diffinitio: ibi, *Quomam igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam nomine Ioannes in acolythatus ordine constitutus contraxit matrimonium cum quadam muliere dimissa tonsura: episcopus loci compellebat eum tonsuram clericalem portare, propter quod vxor eius scandalizabatur, de consuetudine tamen loci clerici non compellebantur inuiti portare coronam: vnde iste Ioannes conquestus est domino Papæ super hoc: scribit Papa episcopo dicens, quòd idem clericus etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere: vnde mādat, quatenus dictum Ioannem super tonsuratione huiusmodi non molestet, dummodo nullum beneficium ecclesiasticum recipiat, ratione cuius debeat portare torsuram: quia huiusmodi tonsura redundaret in opprobrium ordinis clericalis, cum ipsum oporteat negotiis secularibus immisceri. Nota quòd clericus coniugatus etiam tonsuratus non gaudet priuilegio clericali. Item clerici coniugati non debent compelli ad portandum tonsuram clericalem in scandalum vxorum, dummodo beneficium ecclesiasticum non percipiant.

¶Glossa sequens obticit, & soluit distinguendo duplex priuilegium.

2 ¶ *Non*

a ¶ *Non potest.*] Arg. cōtra, quòd clericus etiā non tonsuratus gaudet priuilegio clericali vsque ad trinam admonitionem. ℨ. de sent. excom. si vero aliquis, & c. in audientia. c. contingit. immo nec posset renunciare: vt c. cōtingit. & ℨ. de foro compe. si diligenti. ergo multo fortius tonsuratus retinet priuilegium, & clericus vxoratus tenetur portare coronā. ℨ. de vi. & hone. cle. clericus. De quo ergo priuilegio intelligitur? Dicas q̃ non loquit de illo priuilegio 17. q. 4. si q̃s suadēte. q̃ clericus tonsuratus volens vti priuilegio clericali, & vxoratus habens intentioné redeundi ad clericatum illi priuilegio non potest renunciare

† Adde e tertiū in l. pe §. ad tri- meo. & ibi Bar. ff. de pub. iud. Spe. in tit. de fil. mo. vers. 36.

1 ¶ Præcipue si recipiat beneficium ecclesiasticum: vt patet per iura prædicta: & talis tenetur portare tōsuram. ℨ. de vi & hone. cle. clericus. cum clericus etiam depositus teneat viuere [c] m regulam ecclesiasticam. 81. dist. dictum. Vbi clericus cōiugatus nullū percipit beneficium ecclesiasticum, & qui nullam spem habet redeundi ad clericatū nullo priuilegio clericali gaudere debet, nec est compellendus aliquid de clerico ostēdere: vt ille qui contrahit cum vidua. 84. dist. quis

2 Adde & Iofe bical- recentionis. lib. 6. 4 Ioan

† Capit. 4. eo. tit. de vi- ta & hone. cleri. in 4. compilatio.

quis 2. vnde iste nō erat compellendus ad tonsuram, cum nullum beneficium ecclesiasticū habuit. ℨ. e. c. vlti. Quod ergo dicit, etiam tonsuratus priuilegio nō potest clericali gaudere, intellige de priuilegio q̃d clerici habent, ne vexentur aliquibus exactionibus in persona, vel rebus propriis. & C. de episco. & cleri. l. 2. hoc priuilegium perdit clericus post trinā admonitionem. ℨ. de vi. & hone. cle. c. vlti. ℨ. eodē. ex parte. ergo multo fortius coniugatus & tonsuratus, qui exercet negotia secularia, isto priuilegio gaudere nō potest, sicut iste de quo loquitur decre. Priuilegium clericorum in multis consistit, & licet in vno amittatur, in alio adhuc retinetur. ADDITIO. Vide c. 1. e. o. tit. [lib. 6.] qđ est singulare, p̃ materia ista.

b ¶ *Beneficium ecclesiasticum.*] Clericus 3 coniugatus ex dispensatione Papæ potest beneficium habere. Vel ℨ. de Host. intelligitur de clerico coniugato habente stipendium ab ecclesia, non tamen in titulum: nam si consuetudo est, tonsuram ferre debet.

† Demate ria vide Ge minianum, Glossam, & alios in c. 1. eo. tit. lib. 6. & Baldum in margari ta verbocle ricus.

CVm decorem.] CASVS. Dicitur hic q̃ clerici vxorati nō debent admitti ad ecclesiasticas dignitates. & si quas habent, illas amittant: quia sine scandalo & malo exemplo eas retinere non possunt. Nota q̃ clerici vxorati non debent admitti ad ecclesiasticas dignitates, & habitas amittere debent.

† Vox, cōnonicū, de- est in anti quioribus.

c ¶ *Non admittatur.*] sic ℨ. e. o. c. sane.

d ¶ *Dimissis.*] quia coniugati simplicia beneficia possidere nō possunt, & ideo eis sunt priuandi. ℨ. eo. c. 1. & c. diuersis. & c. quod ad te. & c. sane. Bern.

e ¶ *Scandalo.*] Ob hoc solum quandoque repellitur quis à beneficio.], de præb. cum teneamur. quia nihil cum scandalo faciēdum est. ℨ. de præscri. nihil prodest. ℨ. de temp. ord. ad aures.

EX *parte.*] Communis diuisio. Secunda pars? ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam litterati de terra & regione Anglorum, habitu & tonsura dimissis ducunt vxores: tamē ad hoc vt declinēt iurisdictionem reginæ, & eam defraudent debitis obsequiis, tōsuram resumunt. Insuper quidam alij prima tonsura recepta similiter contrahunt, & eam deferunt, vt excusari valeant à prædictis: significauit hoc regina domino Papæ, & ipse respondet, cum ergo reddenda sit Cæsari q̃ sunt Cæsaris, & Deo q̃ sunt Dei: patiēter sustinebit si à talibus clericis iustitias suas exegerit, sicut ab aliis coniugatis. Not. quòd cuilibet ius suum seruandū est. Ité clerici vxorati amittunt priuilegium clericale.

† dimissis.

† duxerunt

† reasumūt

† eo.

Mat. 22. Mar. 12. Luc. 23.

f ¶ *Consuetis iustitiis.*] Prætextu huiusmodi clericat⁹ declināt subire iudiciū reginæ, nec volunt ibi respondere alicui conquerenti.

† Aliàs ita: vt à talibus &c. sed in antiquis legitur vt est impressum.

g ¶ *Obsequiis.*] id est angariis & perangariis, à quibus clerici debent esse immunes. ℨ. de immu. ecc. non minus. & C. de epi. & cler. l. 2. & 16. q. 1. §. nouarum.

h ¶ *Quæ sunt Dei Deo.*] verba ita sunt 23. q. 8.

† Vide no- c. conuenior. in fi. & c. seq. vnde ecclesia de a- gris suis tributū soluit Imperatori. n. q. 1. si tributum. & c. magnum. & 23. q. vlti. tributum. & c. conuenior.

ADDITIO. Vñ versus.

Reddite (Christus ait) ea quæ sūt Cæsaris illi:
Reddat quisque Deo, quæ legit esse Dei,

¶ *Glo. seq. signat cōtrarium. & remittit.*

1 ¶ *A talibus.*] & sic patet quòd clericus cōiugatus & tōsuratus nō gaudet priuilegio clericali: vt ℨ. eo. Ioannes. tuli vide qđ De hac materia dic vt ibi 4, immo & clerici non coniugati perdūt hoc priuilegium post trinam admonitionem dū se immiscēt negotiis secularibus: vt ℨ. de vi. & ho. cle. c. vlt. Item arguconstra de sent. ex

4 Et e con- uerso no- tatin nos cō suetudinem fueruidem. t. dist. c. pe. Inn. sup. cu. de consue. tamē scripsi eod. tit. c. fi. sog. & quam glo. post prin. di cit, q̃ hic scandalum facit istum ineligibilē pot⁹ quam cōsuetudo. sic conuenit so in cano nes fuit di- spuratio p̃ quam pier scanda lum potius quam con- suetudo. Idem H. de tempor. cū secundum. vbi vide su- per vet. Leti m. ed fil. 20.

ti terræ tuæ (habitu & tonsura clericali relictis †) publice ducunt vxores: & infra. ¶ Vt tamen consuetis iustitiis [f], & debitis obsequiis [g] te defraudent, tonsuram resumunt † abiectā: & infra. Quidam etiam accepta prima tonsura similiter cō trahunt, & eandem tonsuram deferunt, vt eodem † prætextu excusari valeant à prædictis: & infra. ¶ Cum igitur reddenda sint quę sunt Cęsaris Cęsari, & quæ [h] sunt Dei Deo: æquanimiter duximus tolerandum, si † à talibus [f] iustitias debitas velut ab aliis vxoratis exigas, & seruitia consueta.

¶Idem.

¶ Si clericus in minoribus militet, non est cogendus deferre tonsuram, vel habitum clericalem.

CAP. X.

VT † consultationi tuę breviter satisfiat. Respondemus, quòd R. miles tuæ diœcesis, qui olim in minoris esset cōstitutus [k] ætate tonsuram tantum & coronam clericalem assumpsit, non est cogendus [l] deferre habitum clericalem.

TITVLVS IIII.

De clericis non residentibus † in ecclesia † vel præbenda.

¶Ex concilio Sardicensi. †

¶Episcopo non licet sine licentia Papæ trā sire ad alium episcopatum, ipsum acce tā do: aliàs priuatur habito & ambito, et hoc intendit cum glossa.

communic. contingit. Solue vt ibi.

VT *consultationi.*] CASVS. Quidā constitutus in minori ætate, tōsuram & coronam clericalem accepit, postea factus fuit miles: quærebatur an deberet compelli portare habitum clericalem? Et respōdet quòd non debet compelli. Nota quòd si tōsura tus ad militiam se transfert, non est cōpellendus deferre tonsurā.

† Aliàs ita: ecclesia præ bendaria.

† Cōcilium Sardinense cap. 1. Burchardus lib. 1. decret. c. 79. Iuo par. 5. c. 183. huc spectat cānō Apostolorum. 14. vbi vide. Theodorū Balsamonē, sed lege notas huius ca pitis.

k ¶ *Constitutus.*] Ob hoc fumunt quidam arg. quod propter minorem ætatem excusetur ne portet coronam. sed hoc non est verum vnde dicas maxime. vt ℨ. eo. Ioannes. vbi de hoc.

l ¶ *Non est cogendus.*] Quia licitum est ei renunciare huic priuilegio clericali, cum nullum recipiat beneficium ecclesiasticum, vt dicit decre. Ioannes.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS, &c.

¶ Quia clerici non solum inhoneste viuunt sectando mulierum consortia, sed etiam in beneficiis eorum non residendo, & fructus eorum capiendo, merito subiacetur hac rubrica. Aba.

De hac materia tractatur. 7. q. 1. per totum. & principaliter. c. quia frater. §. ambitionis.

Non

On liceat episcopo.] Primo ponitur dictum. Secundo ratio:ibi,*Manifesta.*Tertio rationis ratio:ibi,*Cum nullus.*Abbas.

CASVS. Statuit concilium Sardicense, quod nullus episcopus transeat ad aliam ciuitatem de sua ciuitate: cum causa quare hoc fiat,videatur manifesta, scilicet ambitio:quia nullus reperitur,qui de maiori ciuitate trãsire velit ad minorem. Nota hic dubia in peiorem partem interpretari. Item qui crescit, de minori ad maius crescere debet.

a ¶ *Transire.*] Sine licentia domini Papæ,vt 1.q.1.si quis. aliàs perderet habitam & ambitam. ℨ. de transla. inter corporalia. & c. quanto.nec alij inferiores sine licentia sui episcopi. ℨ.de renunciatione, admonet.

† Capit.2. eod.tit.in 1. compilatio. Et videto notas nostras in hãc decretalem.

b ¶ *Manifesta est enim causa.*] scilicet ambitio maioris dignitatis. Et est hic arg. dubia in peiorem partem esse interpretanda. ℨ.de elect. c.2.Arg. contra.ℨ.de regu. iur. estote. & ff. de reb.dub.quotiens 2.

† statuta

ADDITIO. Sed istud est propter talem præsumptionem.

† Concilij Laterã. sub Alexan. iii. c.13.nã cum de aliud non dicitur, intelligendũ est Laterã sub Alexan. iii.& habetur cap. 3. eod.tit.in 1. compilatio.

c ¶ *Ad minorem.*] Nec tamen illud est faciendum : quia qui crescit de minori ad maiꝰ creascere debet.93. dist.legimus.in fi.& ℨ.de translatio.c.1. & 74.dist.c. gesta. argu. Facilius enim dispensatur, vt quis trãseat ad maiorem quàm ad parem.vel ad minorem, propter maiorem vtilitatem.ℨ.de tranſlatio.licet.Bernardus.

Exgestis.]Primo narrat depositionem Cardinalis.Secundo eius causam:ibi,*Eo quòd.*Abbas.

CASVS. Quidam presbyter Cardinalis tituli sancti Marcelli, per quinque annos deseruit parochiam suam contra canones: & quia admonitus redire noluit, in synodo priuatus fuit dignitate sua. Nota ꝙ prælatus non debet ecclesiam suam derelinquere : quod qui fecerit,priuari debet per sententiam.

d ¶ *Ab omnibus.*] id est,omnibus approbantibus suam depositionem:quoniam solus Papa ipsum deposuit.

1 Et plures testes requiruntur ad eum conuincẽdum. 2.q 3 præsul & c.sequen. Ioan. And.

e ¶ *Depositus.*] id est,à dignitate sua remotus 1,eo primo monito legitime vt rediret. ℨ.eo.c.inter quatuor.& c. vlti. & aliàs non dẽt priuari quantunque vagabundus discurrat. ℨ.eo.ex tuæ.

Via nonnulli.] Tria facit.Primo ponit vitium.Secundo adhibet remedium: ibi, *Cum igitur.* Tertio imponit pœnam:ibi, *Quòd si.*Abbas. Siculus.

CASVS. Quidam cupiditate ducti diuersas dignitates, & plures parochiales ecclesias contra canones recipiunt,quibus deseruire non possunt, cum etiam vni ecclesiæ vix sufficere possunt: statuit Lateranen. concilium, quòd istud decætero non fiat : sed cum beneficium ecclesiasticum committi debuerit, tali committatur personæ, quæ residere in loco possit, & per seipsum officium suum exercere : & qui contra hoc fecerit, quod accipit amittat : & ille qui dedit, conferendi potestate illa vice priuetur. Nota quòd nullus potest habere plures dignitates, vel plures parochiales ecclesias. Item per seipsum debet quis residere,& non per vicarium. Item qui in indigno cõfert beneficium,debet priuari potestate conferendi beneficium illud, & vt indignus debet remoueri.

¶ *Glo.seq.ponit quinque modos,quibus accipitur dignitas.*

f ¶ *Dignitates.*] Dignitas dicitur quandoque quædam prærogatiua in ecclesia,quæ alio nomine personatus appellatur:vt hic, & ℨ. de rescr.ad aures.& ℨ.de ꝓb.de multa,qñq; enim accipit pro seculari ꝓrogatiua.23.q.5.administratores.& 43.dist.c.1.interdũ pro potestate accipitur.ff.de of.quæsto.l.vnica.in prin. Interdum pro ordine.4.dist.denique.Quandoque pro conditione accipitur.vestire enim debet fructuarius seruos secũdum dignitatem eorum,id est, cõditionem.ff.de vsufruc. & quemadmodũ quis vtatur.sed & si quid.§. 1. De pœna istorũ qui retinẽt plures dignitates,habes.ℨ.de prebenda.de multa. & ℨ.de electione, dudũ 2. & ℨ.eo. conquerente.Vin.

† Aliàs item vt id decætero non fiat.

† officium.

g ¶ *Institutæ.*] vt 21.q. 1. per totum. & 10. q.3. vnio.& 16.q. vltim. per laicos.& 89.dist.singula & ℨ. de ætate & qualitate.eam te.& ℨ.eo.con querente.

h ¶ *Vix.*] 16.q.1.presbyteros.& C. de assesso. l.

† receperit.

nemo.

i ¶ *Per seipsam.*] Hoc quidem ius commune est, vt in ea ecclesia in qua intitulatus est, debeat deseruire. 21.q.1.c. 1.& 70.dist. sanctorum. & 71.dist.cap. clericos. & 91. dist. Eleutherius. Quandoque tamẽ 2 in casu potest quis seruire per vicarium:vt cum parochialis ecclesia annexa est dignitati vel præbendæ.ℨ.de præbendis. extirpandæ. ℨ. qui vero.& cap. exposuisti. Sunt autem quędã,quę per alios fieri non possunt de iure, vt officiũ lexand. iij. in ecclesia, nisi in casibus vt dixi : vt hic patet. ff. de solutionibus inter artifices. &ℨ. de officio delegati, quoniam apostolica.§.2.argum.2.q.3.c.fi quem. ℨ. abolitio.Quædam vero

2 Vide cõcilium Tridentẽ. sess. 6.de reformat. cap. 1.

† Capit.2. eod.tit.in 2. compilatio.

† Capit.9. eod.tit.in 2. compilatio.

† In eodem Barbatiæ ita:tales si præsentati fuerint,nõ admittant, sed admitti possunt amouen.

sunt,quæ ꝑ alios fieri possunt.C.de caduc.tol.l.vnica.§. finautem.

k ¶ *Priuetur.*] ℨ.de præben.de multa.& ℨ.de electio.cum in cũctis. & ibi augetur pœna,& dic,priuetur ea vice.Ber.

Elatum.]Primo ponitur excessus.Secundo prouisio:ibi, *Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Dictum est in prædicto concilio,quòd ecclesia vel beneficium ecclesiasticum tali personæ debet committi,quæ per se curam ipsius valeat exercere:sed quidam affirmãt se hoc facere vel-le,sed illud efficere contradicunt : peruenit hoc ad Papam : vnde mandat Papa archiepiscopo Eboracen. quòd cum verba cum effectu sint accipienda,si tales præsentati fuerint,ipsos non admittat, & qui recepti sunt remoueantur,nisi de licentia suorum prælatorum fuerint absentes,puta studio litterarum,vel aliis honestis causis:& si cõtra hoc appellauerint,eorum appellatio nõ valebit.Nota quòd ex promissione sua quis obligatur.Item verba cum effectu sunt accipienda.Item non debet quis se absentare ab ecclesia sua sine licentia sui prælati,quantumcunque causam habeat honestam.Item si aliquis appellet ne faciat residentiam , non valet appellatio,sed hoc intellige de eo qui promisit residentiam.

l ¶ *Lateranen.concilio.*] 5.cap.proxi.

m ¶ *Contradicunt.*] ipso facto,recedendo scilicet.

n ¶ *Cum effectu.*] Nota quòd verba cum effectu sunt accipienda. de pœn.distin.1.cap.hæc autem verba. & ff.ne quis eum qui in ius voca. est.l.si per alium. §. docere. ff. quod quisque iu.l.1.§.hoc autem.C.communia.de leg.l.2. & 17. quæst. 4. si quis suadente. & 23. distinctio.psalmista. & 16.q.1.in canonibus.versi.custodes chartarum, & c.9.quæst.2.instituti.ex quo enim intitulati sunt, debent ibi perpetuo permanere.70.distin.sanctorum.& 71.dist.c. clericos. & 21.q.1.c.1.

a ¶ *Amo-*

a ¶ *Amoueri.*] ℨ.de præbend.quia in tantum. & c.cum non ignores præmissa tamen admonitione.ℨ.eo.inter.& c.vltimo , & capitulo,ex tuæ.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

b ¶ *Prælatorum.*] Clericus enim sine licentia sui prælati abesse nõ debet, etiam ex iusta causa, siue causa studiorum,vt hic patet: sic ue aliis iustis causis,puta causa peregrinationis.de consec.dist.5. nõ oportet. vel pro negotiis suis. 7. q. 1. præsentiũ. ergo multo minus abesse debet ex non iusta causa.

† Vide l.si qua pœna. cum cõcor. ff. de vera. significat.

c ¶ *Diffugiũ.*]Arg.cõtra ℨ.de appellatio. peruenit 2. Sol. hic loquitur de eo qui habet curam animarum , & qui expresse ꝓmisit residere: ibi de simplici beneficio.& de eo qui expresse non promiserat residere:ibi tantũ pendente appellatiõe per aliũ deseruitur in ecclesia de beneficio illius.

† Capit.1. eod.tit.in 2. compilatio. Et vide Abbatem in c. cum ia. dudum. infra de præben.

d ¶ *Decreti.*] De hoc no.ℨ.eo.c.proxi.Ber.

† Aliàs ira: Apostolicæ sedis.&c.

Fraternitati.]

CASVS. Dicitur ꝙ clerici alterius diœcesis,non recipiantur sine litteris commendatitiis suorum episcopo rũ,nisi super hoc Apostolicum habeatur mãdatum.Not. ꝙ creditur litteris episcoporum.

† Capit.2. eod.tit.in 1. compilatio.

e ¶ *Commendatitiis.*] Litteræ commendatitiæ siue dimissoriæ dicũtur, quibus dimittitur & absoluitur à potestate sui epi,in qbus perhibeẽt testimoniũ 1 de vita & ordinibus illius. De iſtis litteris habes 71.distin.c.primatus.& c.extraneo.& duobꝰ capitulis sequenti. & fine iſtis litteris eps nõ debet recipere clericum alterius episcopi,vt ibi dr,nec ordinare,nec retinere:vt 72. dist. per totum. & clericus sine licentia sui epi ecclesiã suã dimittere nõ debet.ℨ.de renun.admonet. Item dicuntur dimissoriæ,quæ dantur appellantibus,quæ vulgo apostoli. Et dicuntur.ff.de verb.significatione.dimissoriæ.

1 Et hoc re spectu dicũ tur commẽdatitiæ ad hoc ꝙ statu. tis habes 71.distin.c.primatus.& c.extraneo.& duobꝰ capitulis sequenti. & fine iſtis litteris

Conquerente.] Primo ponitur impetrantis querela. Secundo commissionis forma:ibi,*Fraternitati.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam presbyter R.conquestus est dño Papæ,ꝙ G.clericus requirebat ab ipso xx.solidos annuatim pro ecclesia sua, de qua idem presbyter vix necessaria percipere poterat:dicẽs, beneficium in eadem ecclesia sibi fuisse collatum , cum alia beneficia sibi sufficientia obtineret,nec eidem ecclesiæ deseruiret : mandat Papa,si constiterit ꝙ dictus clericus habeat alia beneficia sufficientia,vel ꝙ ipsi ecclesiæ non deseruiat,dicto G. super beneficio ipso filẽtium imponatur.Not.ꝙ qui beneficium sufficiens habet, super alio non est audiendus.Itẽ si non deseruiat,nihil percipere debet.

f ¶ *Vitæ.*] Verbo victus,vestis etiam continetur.ff.de verborum significatione.verbo,victus.

g ¶ *Necessaria.*] Vnde potius fuit sibi subueniendum. arg.ℨ.de censibus.licet.& C.noua vecti.l.1.& 10.q.3.vnio.

h ¶ *Percipere.*] Ad 2 hanc non se refert Papa in sequẽtibus,& hoc ideo quia tempore collationis potest illud opponi, non postea.8. q.2.dilectissimi.ex quo consentit in eum,licet paupertate laboret non potest dissentire.91.dist.clericus.Vin.

1 Hæc glo. falsum non habetur ve. rum sed contrarium.

i ¶ *Sufficientia.*] In hac sufficientia considerantur plura:nobilitas, scientia:quia tales personæ maioribus redditibus sunt honorãdæ ℨ.tit.proxi.de multa.in fi.Dignitas consideranda est. ff. de vsufruc. sed & si quid.§.1.ꝙ posit sufficere sibi & suis , & hospitalitatem seruare,& iura episcopalia soluere.ℨ.tit.proxi.de monachis.

k ¶ *Deseruiat.*]quodcunque istorum constiterit,sufficit ad repulsionem ipsius.arg.ℨ.de rescri.inter cætera. & sic patet, ꝙ clericus residentiam facere dẽt in ecclesia sua:aliàs potest ea de iure cõi priuari.ℨ.de ap.peruenit 2. & ℨ. eod.inter.& c.vlti.& præcipue cũ habet in ecclesia aliquam dignitatem.ℨ.eo.ex parte.nec in absentia aliquid percipere debet. ℨ. c. proxi.argu. nisi consuetudo in cõtrarium se habeat ℨ. de consti.cum omnes. & ℨ.eod. ad audientiã. arg. quia ibi ius commune fuit iuramento firmatum.Et est arg. ꝙ de iure communi nullus potest habere plura beneficia,quorum alter rum sufficiat. ℨ. titul. proxi. cum teneamur. & ℨ. de rescrip. cum adeo.

† Aliàs sub lato appellationis obsta culo.

3 Dic hodie prout diffiniuit. concilium Trident.sess. 6.de reformat.ca. 1.& sessio. 23.de refor. cap.1.

Decætero.] Ponit dictum, à quo excipit:ibi,*Nisi.* Et hoc dicit. Qui est in seruitio prælati,fingitur residere.Abb.

† Capit.4. tit.de præbend. in 1. compilati.

CASVS. Quidam episcopus quandoque ducebat secũ aliquos de canonicis ecclesię suæ: alij subtrahebant illis, qui cum episcopo erãt quod cõsueuerant percipere de communitate:statuit Papa , ne canonicis illis,ꝙ in seruitio episcopi fuerint,aliqd subtrahi debeat vel auferri : nisi forte sint victualia,quæ absentibus dari nõ consueuerunt. Not.ꝙ dum quis est in seruitio episcopi pro præsente & deseruiente debet haberi:& sic ecclesiæ deseruire intelligitur.

† Clemens

¶ *In seruitio.*] Not. ꝙ qui est in seruitio epi pro pśente reputatur quo ad perceptionem beneficij , & ecclesiæ seruire intelligitur. ar. 7.q.1..scire.& 16.q.1.similiter. & 12.q.2.hæc huius placiti. & ℨ. eodem,ad audientiam.argu.ff.de excu.tuto.iurisperitos.& C. dex ex cusl.tuto.l.vlt.& qui est in seruitio Papæ,pro præsente habetur. ℨ. eodem.cum dilectus,

† Aliàs ita iam per de cem annos.

4 Nisi licentiatus fuisset ad certũ tempus. quo casu si vltra illud tempus abfuerit, priuari potest:nisi iustam causã habeat.7. q.1 præsentium.vt sic dies. inter pellet.ℨ. de loca. c.postuit. secundum Goff, istud proceret, si in eatione licentiæ moderatus fuisset redire in termino. vt etiam dixi vt lice non contestata, quoniam. §.porro. su per glo. de hac lo.An.

m ¶ *Victualia.*]Huiusmodi victualia siue distributiones non dantur studentibus in Theologia.ℨ.de præben.licet.

Exparte.]Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Quia ergo.*Abbas Siculus.

CASVS. Decanus cuiusdam ecclesiæ transtulit se ad partes Gallicanas.& ibi per x.annos.moram fecit,ita ꝙ nõ fuit reuersus ad ecclesiam suam:capitulum ipsius ecclesiæ significauit hoc dño Papæ:Rñdet Papa,ꝙ nõ vult ꝙ ipsa ecclesia decani officio defraudetur:mandat capitulo,vt scribant ei,ꝙ ad suam ecclesiam reuertatur,& ibi exerceat officiũ decani:ꝙ si venire noluerit ad terminum sibi datum,dat eis licentiam decanum alium eligendi.No.ꝙ licet aliquis longo tempore absens fuerit ab ecclesia sua, semper tñ citandus est vt redeat,antequam ipse beneficio suo priuetur.

¶ *Per decem annorum.*]Et ita vt ecclesiã habere ꝑ derelicto. per minus spatiũ priuari potuit.ℨ.eo.c.2.& 7.q. 1. præsentiũ. tñ primo debet moneri vt redeat.ℨ.eo.c.proxi.& c.inter.&c.vlt.aliàs nõ debet priuari iure suo non citatus,non quictus vel confessus,vel p contumaciã absens.ℨ.de maio.& oben.c.inter quatuor.immo & si esset vagabundus,primo ad ecclesiam suam citari debet.ℨ.eod.extuæ. Et sic patet,ꝙ quantocunque tẽpore aliqs sit absens ab ecclesia sua,ſemper est monendus, 4 vt redeat. Tamẽ si alibi se intitulati permisit:secundum beneficiũ recipiendo ipso iure vr vacare primum:potestque priuari ipso iure quantum ad possessionem. ℨ.de concef.præben.litteras.& c.cum nostris.

o ¶ *Officio.*]Qđ sit officiũ decani,ex cõsuetudine potiꝰ colligiꝭ,& sic decanus ad residẽtiã tenet;aliàs priuat decanatu, vt hic patet.

Ex tunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Ex tunc.*] id est, nisi redierit ad terminum sibi præfixum, ex tunc, id est, post terminum eligant.
b ¶ *Concedimus.*]Nisi iustam causam ostenderit, quare venire non possit. j. eo. cap. inter, & cap. vlt.

QValiter.]Cóis diuisio. Secunda: ibi, *Discretioni*, Abbas Sicul.
CASVS. Archiepus Ragusinus ab ecclesia sua recessit, iam per quadriennium expectatus & reuocatus etiam per litteras dñi Papæ, nec redire voluit mandat Papa capitulo Ragusino, vt post mensem à receptione litterarum, aliam personam idoneam sibi eligât in pastorem, nisi forsitan reuersus sit. Not. q citâdus & expectandus est quis, antequam priuetur ecclesia sua, & de gratia datur huic vnus mẽsis post primâ citationẽ. Ité not. q nõ eo ipso q clericus recedit ab ecclesia sua, hẽt ipsam pro derelicta, sed cum vocatus nõ redit. c ¶ *Quadriennium.*]Immo vltra annum ab eo non debet, nisi iusto imperialis eũ detineat. in Authen. quomodo oporteat episcopos ad ordi. §. & illud etiã diffinimus. coll. 1. & in Authen. de san. epi. §. inter dicimus. collat. ix. tamẽ quamdiu non renunciat, clericus semper est: & licet vagetur, nõ habet ecclesiam pro derelicto, nisi contrahat contrariam negotiatio nem, vt si fiat miles, vel si contrahat matrimonium, vt ℣. de cle. cõiu. c. 1. vel nisi admonitus non redierit: vt j. eo. tit. u. c. proxi. & c. vlt. & 7. q. 1. peruenit.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. & qualiter hodie pro cedatur cõtra prælatos non residentes, præsertim cõciliũ † Tridẽtinũ sessio. 6. de reformat. c. 1. & sessio. 23. de reforma. §. quod vi dero.

¶ *Glo. seq. notat tempus receptionis, & c. signat contrarium.*
d ¶ *Redierit.*]Sufficit si reuersus fuerit tempore receptionis litterarũ, vel vsque ad mensem reuertatur post receptionem: quod est notabile, vt tempus receptionis consideretur. arg. ℣. de foro. cõpet. licet. & ℣. de appel. super eo. & j. tit. proxi. dilectus 2. vbi de hoc. ℣. de rescrip. eam te. & j. de vsu. quia frustra. in litteris contra vsurarios consideratur tempus subsequens, non tempus datæ. 1 Arg. cõ tra. ℣. de rescrip. eam te. & capitu. constitutus.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. pars huius decretalis infra de relig. domib. inter quatuor ℣. de maiorit. & obedié. iter quatuor. & de cleripere inter quatuor.

dem quòd suum ibidem officiũ vt decanus debeat exercere. Quòd si vocatus venire noluerit, eligendi alium qui præsse ecclesiæ vestræ valeat, & prodesse, vobis extunc [a] concedimus [b] liberam facultatem.

¶ Innocentius iij. capitulo Ragusino.

¶ *Summatum est in capitulo præcedenti.*

CAP. IX.

QValiter † archiepiscopus vester temeritate propria recessit ab ecclesia Ragusinensi, nec iam vltra quadriennium [c] expectatus redierit [d], per litteras etiam vestras reuocatus: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus (nisi forsitan iam redierit) vos post mensem [e] à receptione præsentium, personam vobis idoneam in archiepiscopum eligatis.

¶ Idem Cõstantinopolitano patriarchę.

¶ *Summa vt in capitulo, ex parte. supra eodem.*

CAP. X.

INter † quatuor animalia: & infra. ¶ De clericis, qui ecclesias vel præbendas sibi concessas, sine iusta [f] & necessaria causa deserunt [g], tuo præsertim non accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum: quòd postquam congruo tempore [h] fuerint expectati, nisi redierint ad illas, possunt eis iuste priuari [i]: dummodo non sint iusto impedimento [k] detenti.

¶ Idem archiepiscopo Panormitano †.

¶ Si nescitur vbi sit clericus tribus publicis edictis citabitur in ecclesia sua: & si infra sex menses non reuertatur, priuabitur ecclesia sua. h. d. vsque ad ver. contra eos.

CAP. XI.

EX † tuæ deuotionis †: & infra. ¶ In ecclesiis eorũ, qui se fraudulenter absentant †, nec ad ipsos valet citatio peruenire, trinæ citationis edictum facias publicari [l]: & si nec sic curauerint obedire, & vltra sex menses [m] suas deseruerint ecclesias, [iuxta † sanctiones canonicas] eis debent merito spoliari [n].

¶ Iste versiculus non summatur propter varietatem lectur arum, & quia secundum vnum intellectum non facit ad rubricam.

CAP. X.

INter † quatuor animalia: & infra. ¶ De clericis, qui ecclesias vel præbendas sibi concessas, sine iusta [f] & necessaria causa deserunt [g], tuo præsertim non accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum: quòd postquam congruo tempore [h] fuerint expectati, nisi redierint ad illas, possunt eis iuste priuari [i]: dummodo non sint iusto impedimento [k] detenti.

¶ Idem archiepiscopo Panormitano †.

¶ Si nescitur vbi sit clericus tribus publicis edictis citabitur in ecclesia sua: & si infra sex menses non reuertatur, priuabitur ecclesia sua. h. d. vsque ad ver. contra eos.

CAP. XI.

EX † tuæ deuotionis †: & infra. ¶ In ecclesiis eorũ, qui se fraudulenter absentant †, nec iam vltra quadriennium [c] expectatus redierit [d], per litteras etiam vestras reuocatus: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus (nisi forsitan iam redierit) vos post mensem [e] à receptione præsentium, personam vobis idoneam in archiepiscopum eligatis.

¶ Idem Cõstantinopolitano patriarchę.

¶ *Summa vt in capitulo, ex parte. supra eodem.*

CAP. X.

INter † quatuor animalia: & infra. ¶ De clericis, qui ecclesias vel præbendas sibi concessas, sine iusta [f] & necessaria causa deserunt [g], tuo præsertim non accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum: quòd postquam congruo tempore [h] fuerint expectati, nisi redierint ad illas, possunt eis iuste priuari [i]: dummodo non sint iusto impedimento [k] detenti.

¶ Idem archiepiscopo Panormitano †.

¶ Si nescitur vbi sit clericus tribus publicis edictis citabitur in ecclesia sua: & si infra sex menses non reuertatur, priuabitur ecclesia sua. h. d. vsque ad ver. contra eos.

CAP. XI.

EX † tuæ deuotionis †: & infra. ¶ In ecclesiis eorũ, qui se fraudulenter absentant †, nec iam vltra quadriennium [c] expectatus redierit [d], per litteras etiam vestras reuocatus: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus (nisi forsitan iam redierit) vos post mensem [e] à receptione præsentium, personam vobis idoneam in archiepiscopum eligatis.

¶ Idem Cõstantinopolitano patriarchę.

¶ *Summa vt in capitulo, ex parte. supra eodem.*

CAP. X.

INter † quatuor animalia: & infra. ¶ De clericis, qui ecclesias vel præbendas sibi concessas, sine iusta [f] & necessaria causa deserunt [g], tuo præsertim non accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum: quòd postquam congruo tempore [h] fuerint expectati, nisi

dem quòd suum ibidem officiũ vt decanus debeat exercere. Quòd si vocatus venire noluerit, eligendi alium qui præsse ecclesiæ vestræ valeat, & prodesse, vobis extunc [a] concedimus [b] liberam facultatem.

¶ Innocentius iij. capitulo Ragusino.

¶ *Summatum est in capitulo præcedenti.*

CAP. IX.

QValiter † archiepiscopus vester temeritate propria recessit ab ecclesia Ragusinensi, nec iam vltra quadriennium [c] expectatus redierit [d], per litteras etiam vestras reuocatus: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus (nisi forsitan iam redierit) vos post mensem [e] à receptione præsentium, personam vobis idoneam in archiepiscopum eligatis.

¶ Idem Cõstantinopolitano patriarchę.

¶ *Summa vt in capitulo, ex parte. supra eodem.*

CAP. X.

INter † quatuor animalia: & infra. ¶ De clericis, qui ecclesias vel præbendas sibi concessas, sine iusta [f] & necessaria causa deserunt [g], tuo præsertim non accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum: quòd postquam congruo tempore [h] fuerint expectati, nisi

monachi. Et hoc ideo est ne obedientia cõtemnatur: quia propter obedientiam etiam bonum debet intermitti. 11. q. 3. quid ergo.
g ¶ *Deserunt.*]Huiusmodi clerici, quia ita deserunt ecclesias suas, desertores appellantur in canone. 21. q. 2. placuit. & capi possunt ab his quorum consortiũ declinare nituntur. arg. 18. q. 2. abbates.
h ¶ *Congruo tempore.* [Hoc ad arbitrium episcopi refertur cõsiderationis circunstantiis viarũ & distãtiæ. ℣. de appellatio. cum sit Romana.
i ¶ *Iuste priuari.*] Nisi redierint i termino eis cõstituto post admonitionem. j. eo. c. vlti. & ℣. c. proxi. in fi. iusto impedimento cessante, vt dicit littera seq.
k ¶ *Impedimento.*]Quo probato, sint restituendi. 7. q. 1. præsentium. & j. eo. tit. cap. vlt. Bern.

EX tuæ.]Duo sunt di Secundum ibi, *Contra.* Abbas.
CASVS. Quidã prælati ecclesiarum, subditi archiepiscopi Panor. absentarũt se ab ecclesiis suis, ita q̃ citari nõ poterãt: quæsiuit archiepus à Papa, qualiter cum illis esset agendũ? Respõdet Papa, q̃ edictũ trinę citationis faciat proponi apud ecclesias iporum: & si non venerint, & vltra sex mẽses ecclesias deseruerint, debent ecclesiis spoliari, sed prius procedatur contra eos per suas suspensionis & excommunicatiõis, vt ad obedientiam ipsius archiepiscopi redeant: & si eorum malitia sic cõpescitur, quòd ecclesiis illis de personis idoneis faciat prouideri: sed eos non deponat, vt cum eis, si expedierit, misericorditer agi possit. Not. q̃ qui non apparet, apud domicilium suum debet citari trinis edictis: & antequam procedatur contra eũ, debet expectari per sex mẽses. Item arg. quòd cum depositio non sit dispensandum.
l ¶ *Publicari.*] Sic ℣. de dol. & contum. causam quæ. & cap. vltim. ff. de dam. infe. l. 4. §. prætor. ff. de libe. agno. l. 1. 1. respon. nec ob. ff. quæsen. fine ap. rescin. l. 1. §. item cum ex edicto. 2 quia ibi non solemniter positum est edictum.
¶ Glossa sequens signat contrarium, & soluit. contra solutionem allegat duo iura.
m ¶ *Sex menses.*] Arg. contra. ℣. eodem. c. 2. & cap. qualiter. & in Authen. de san. episco. §. interdicimus. collatio. ix. Arg. contra. fol. hoc tempus statutum ab homine interpellat, & loco admonitionis habetur. infra de loca. potuit. 16. q. 3. placuit. vnde in casu isto mora nõ purgatur. arg. 20. q. 2. puella. nisi iusto impedimento ostenderit, quare venire non potuit, vt 7. q. 1. præsentium. & j. eod. c. vlti. Argu. contra. quod mora purgetur. 100. distin. quoniam. & arg. 88. distin. prælatum.
n ¶ *Spoliari.*] id est, suspendi iuxta canonicas sanctiones ab administratione temporalium, procedendo postea contra eos, prout se quitur in littera.
o ¶ *Vt ipsos.*]Scilicet vagabundos prælatos, quia hic loquitur littera de prælatis tantum, ex eo quòd dicit, ab administratione remoueat, & quibus præsunt ecclesiis. Qualiter sit procedẽdum contra istos & alios absentes, plene dictum est ℣. vt lit. non contesta. quoniam frequenter. §. porro.
p ¶ *A spiritualium.*] 3 Aliàs à spiritualium, aliàs ab episcopali, vel melius ab episcopatuum. & ita est in regist ro, vt dicit Innocẽtius.

h ¶ *Congruo tempore.* [Hoc ad arbitrium episcopi refertur cõsiderationis circunstantiis viarũ & distãtiæ. ℣. de appellatio. cum sit Romana.
i ¶ *Iuste priuari.*] Nisi redierint i termino eis cõstituto post admonitionem. j. eo. c. vlti. & ℣. c. proxi. in fi. iusto impedimento cessante, vt dicit littera seq.
k ¶ *Impedimento.*]Quo probato, sint restituendi. 7. q. 1. præsentium. & j. eo. tit. cap. vlt. Bern.

EX tuæ.]Duo sunt di Secundum ibi, *Contra.* Abbas.
CASVS. Quidã prælati ecclesiarum, subditi archiepiscopi Panor. absentarũt se ab ecclesiis suis, ita q̃ citari nõ poterãt: quæsiuit archiepus à Papa, qualiter cum illis esset agendũ? Respõdet Papa, q̃ edictũ trinę citationis faciat proponi apud ecclesias iporum: & si non venerint, & vltra sex mẽses ecclesias deseruerint, debent ecclesiis spoliari, sed prius procedatur contra eos per suas suspensionis & excommunicatiõis, vt ad obedientiam ipsius archiepiscopi redeant: & si eorum malitia sic cõpescitur, quòd ecclesiis illis de personis idoneis faciat prouideri: sed eos non deponat, vt cum eis, si expedierit, misericorditer agi possit. Not. q̃ qui non apparet, apud domicilium suum debet citari trinis edictis: & antequam procedatur contra eũ, debet expectari per sex mẽses. Item arg. quòd cum depositio non sit dispensandum.
l ¶ *Publicari.*] Sic ℣. de dol. & contum. causam quæ. & cap. vltim. ff. de dam. infe. l. 4. §. prætor. ff. de libe. agno. l. 1. 1. respon. nec ob. ff. quæsen. fine ap. rescin. l. 1. §. item cum ex edicto. 2 quia ibi non solemniter positum est edictum.
¶ Glossa sequens signat contrarium, & soluit. contra solutionem allegat duo iura.
m ¶ *Sex menses.*] Arg. contra. ℣. eodem. c. 2. & cap. qualiter. & in Authen. de san. episco. §. interdicimus. collatio. ix. Arg. contra. fol. hoc tempus statutum ab homine interpellat, & loco admonitionis habetur. infra de loca. potuit. 16. q. 3. placuit. vnde in casu isto mora nõ purgatur. arg. 20. q. 2. puella. nisi iusto impedimento ostenderit, quare venire non potuit, vt 7. q. 1. præsentium. & j. eod. c. vlti. Argu. contra. quod mora purgetur. 100. distin. quoniam. & arg. 88. distin. prælatum.
n ¶ *Spoliari.*] id est, suspendi iuxta canonicas sanctiones ab administratione temporalium, procedendo postea contra eos, prout se quitur in littera.
o ¶ *Vt ipsos.*]Scilicet vagabundos prælatos, quia hic loquitur littera de prælatis tantum, ex eo quòd dicit, ab administratione remoueat, & quibus præsunt ecclesiis. Qualiter sit procedẽdum contra istos & alios absentes, plene dictum est ℣. vt lit. non contesta. quoniam frequenter. §. porro.
p ¶ *A spiritualium.*] 3 Aliàs à spiritualium, aliàs ab episcopali, vel melius ab episcopatuum. & ita est in regist ro, vt dicit Innocẽtius.

a ¶ *Remoueat.*

a ¶ *Remoueat.*]Ex isto mandato speciali si sunt epi, aliàs non posset legatus ex generali mãdato. ℣. de offi. legat. quod trãslationem. quo ad alios prælatos potest ex generali mãdato etiã lite nõ cõtesta. priuantur ecclesiis suis. ℣. vt lit. non contest. qñ frequenter: secus si de crimine ageretur. vt no. ℣. de dolo & contu. veritatis. in notula magna. Bern.

† amoueat. ¶ *Glo. seq. quærit, & soluit. Item arg. alleg. 3. iura, & duo alleg. in cõtrarium.*
b ¶ *Agi possit.*] Sed nũquid surrogati remouerẽtur? Nõ credo, sed dispensabitur cum eis, si necesse fuerit, vt in ordinibus toleretur. Arg. est hic q̃ ille qui deposuit, nõ possit restituere. arg. de pœn. distin. 6. placuit. in fin. & ff. de quæst. l. 1. in fin. & ff. de pœ. diui fratres. Arg. cõtra. 11. q. 3. episcopus 46. dist. c. clericus. Ber.

† Capit. 4. eod. tit. in 3. compilatio. lit de matria vide plene per Horatium Lutiũ. tract. de priuile. Scholarium priuil. 98. & cõciliũ dẽdi beneficia sua pci- Tridẽt. ſſ perent in absentia sua, sess. 5. de re & sic accepta licentia à form. cap. 1. fuo prælato transferũt in fine. se ad villas vel castella

† transfe- in quibus modicum est rant. studium, cum deberent

† Aliàs ita venire Bonoñ. quæreba quod ta- tur vtrũ deberet habe liter ẽnde re beneficia sua in hu- nãs, quòd iusmodi studio? Dicit cia. qui, &c. Papa, q̃ ex præfata in-

† debeant. diligentia fructum habere non debent, cum fraus & dolus eis patrociniũ non debeant impertiri. Nota q̃ nomine studij de meliori vel saltem de bono intelligẽdum est. Item indulgen

† Et de ma- tia intelligi debet, ſm teria iura- menti hoc q̃ ille qui eam concentiri hoc q̃ ille qui eam concepectanti vi fit intelligit. Item fraus de la sonem & dolus nemini prodesse debet, sed obesse.
c ¶ *Indultum.*]Ab epo suo. ℣. eo. relatum. Vel dic, indultum à Papa.
d ¶ *Glo. seq. signat contrarium, & arg.*
e ¶ *Ad villas.*]In regiis enim ciuitatibus, & nõ in paruis villis siue in castris iura docenda sunt, vt in procemio digestorum. Arg. con

† Capit. 3. eod. tit. in 3. compilatio. tra. 12. q. 2. gloria episcopi. & ff. de offi. præs. sed licet.
f ¶ *Studiorũ.*]Licet * indeterminate dixerit studiũ, de meliori intelligendũ est. arg. de iureiu. quãto. Arg. contra. ℣. de elect. cũ nobis.

* Hæc glos- fi non est e ¶ *Studiorũ.*]Licet * indeterminate dixerit studiũ, de meliori intelligendũ est. arg. de iureiu. quãto. Arg. contra. ℣. de elect. cũ nobis.
sa non est Bernardi, nec habet locum in isto casu.

† Capit. 3. eod. tit. in 3. compilatio. lit vide cõcilium Tridẽt. sess. 25. de reformat. c. 1. & 2. supra eod. c. 1. & 2. qualiter.

† dilectionis.

† Vide l. heres meus ff. de condit. & demonst. & l. in fundem. ff. de iure fisci.

† Patrẽsfi ineluduntur, sed desunt in antiquis & in omnibus manuscriptis.

† iſtorum illorum

1 Dicit Hostien. cum latitant folliculi edicti publicari ad domos vel ecclesias per primam iura. sed si infra prouinciam suã ea non peregerint, ex edicto non potuerint proponi. hoc dicit quod posset fieri loquitur ea tantum. Io. And.

2 Hæc glosa non est Bernardi, nec habetur in veteribus.

g ¶ *Residens.*]Quinque censetur residẽs q̃ nõ est, vt hic, & j. c. pxi. sic ff. de capti. & postli. reu. l. retro dr. qñq; dr præsens, qui in ortis est. ff. de procur. psens. & qui est in eadẽ ꝓuincia, ꝓ psente reputatur. C. de præscr. long. temp. l. vl. sic quinque fingitur monachus qui non est 1. arg. j. de regula. vidua. &

† exequaris.

† Meden. † Miten.

† Qui dicantur familiares. quatenus huc spectat tradit Ludouicus Gomez in regula de impetra bene. vacant. per obitũ familiaris Cardinalis. q. 12. vbi latissime.

† Vide l. sed & reprobari §. pen. & ibi Bal. ff. de ex cu. tut.

2 Dixit Ho. nõ extendi- tur ad talia vt in contra tio: nisi sint cõnexa, vel inclusa, vt hic saluapa coglo. & Ho. hic non colligitur. arg. lo, An.

1 De talibus vo. 50. dist. ferrum & §. de spon. is q secundum Ho. Io. An.

27. dist. quod interrogasti.
¶ *Glos. seq. allegat duas concordantias, ponit tres casus similes, interserit argumentum: cui assignat contrarium.*
h ¶ *Periurium.*] Vide qualiter benigne interpretatur iuramẽtũ, ne de periurio notetur si. ℣. de testibus cũ tu. ita tamen q̃ fraudulenter se nõ absente: quia tũc periuriũ incurreret. si. j. de sent. excom. relatũ & si esset in seruitio episcopi, piuriũ nõ incurrit. ℣. e. decętero. q̃ pro psẽte censetur, quia ecclesiæ tũc seruire intelligitur. 7. q. 1. scire. & idem esset si reuocaretur à Papa: q̃a eius auctoritas in iuramento illo intelligit excepta. j. c. proxi. & ℣. de iureiur. c. pen. 2 Ité q̃ negotio ꝓprio pót esse absens, nec incurrit periuriũ. ℣. de iureiu. petitio. & 2. q. 1. prohibẽtur. vbi milites pp iuramentum accusare prohibẽtur: tũ nõ obstãte iuramẽto causam suã vel suorũ prosequi possit. In hoc eũ iuramento exceptum intelligit ꝓpriũ factũ, q̃a in generali sermone persona loquẽtis in telligitur excepta. C. de solu. inquisitio. & ff. de cond. & demõ. qui hæ-

† Vide l. sed & p ea quæ nõ de cõst. c. 1. lib. 6. Io. And.

3 Idem Ho, sed dic contra si cõstitutio simpliciter con tineat ius cõe, p decr. j. de reser. & p ea quæ de cõst. c. 1. lib. 6. Io. And.

a ¶ *Ex tunc.*] id est, nisi redierit ad terminum sibi præfixum, ex tunc, id est, post terminum eligant.
b ¶ *Concedimus.*]Nisi iustam causam ostenderit, quare venire non possit. j. eo. cap. inter, & cap. vlt.

QValiter.]Cóis diuisio. Secunda: ibi, *Discretioni*, Abbas Sicul.
CASVS. Archiepus Ragusinus ab ecclesia sua recessit, iam per quadriennium expectatus & reuocatus etiam per litteras dñi Papæ, nec redire voluit mandat Papa capitulo Ragusino, vt post mensem à receptione litterarum, aliam personam idoneam sibi eligât in pastorem, nisi forsitan reuersus sit. Not. q̃ citâdus & expectandus est quis, antequam priuetur ecclesia sua, & de gratia datur huic vnus mẽsis post primâ citationẽ. Ité not. q̃ nõ eo ipso q̃ clericus recedit ab ecclesia sua, hẽt ipsam pro derelicta, sed cum vocatus nõ redit. c ¶ *Quadriennium.*]Immo vltra annum ab eo non debet, nisi iusto imperialis eũ detineat. in Authen. quomodo oporteat episcopos ad ordi. §. & illud etiã diffinimus. coll. 1. & in Authen. de san. epi. §. inter dicimus. collat. ix. tamẽ quamdiu non renunciat, clericus semper est: & licet vagetur, nõ habet ecclesiam pro derelicto, nisi contrahat contrariam negotiatio nem, vt si fiat miles, vel si contrahat matrimonium, vt ℣. de cle. cõiu. c. 1. vel nisi admonitus non redierit: vt j. eo. tit. u. c. proxi. & c. vlt. & 7. q. 1. peruenit.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. pars huius decretalis infra de relig. domib. inter quatuor ℣. de maiorit. & obedié. iter quatuor. & de cleripere inter quatuor.

¶ *Glo. seq. notat tempus receptionis, & c. signat contrarium.*
d ¶ *Redierit.*]Sufficit si reuersus fuerit tempore receptionis litterarũ, vel vsque ad mensem reuertatur post receptionem: quod est notabile, vt tempus receptionis consideretur. arg. ℣. de foro. cõpet. licet. & ℣. de appel. super eo. & j. tit. proxi. dilectus 2. vbi de hoc. ℣. de rescrip. eam te. & j. de vsu. quia frustra. in litteris contra vsurarios consideratur tempus subsequens, non tempus datæ. 1 Arg. cõ tra. ℣. de rescrip. eam te. & capitu. constitutus.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. & qualiter hodie pro cedatur cõtra prælatos non residentes, præsertim cõciliũ † Tridẽtinũ sessio. 6. de reformat. c. 1. & sessio. 23. de reforma. §. quod vi dero.

¶ *Glo. seq. notat tempus receptionis, & c. signat contrarium.*
d ¶ *Redierit.*]Sufficit si reuersus fuerit tempore receptionis litterarũ, vel vsque ad mensem reuertatur post receptionem: quod est notabile, vt tempus receptionis consideretur. arg. ℣. de foro. cõpet. licet. & ℣. de appel. super eo. & j. tit. proxi. dilectus 2. vbi de hoc. ℣. de rescrip. eam te. & j. de vsu. quia frustra. in litteris contra vsurarios consideratur tempus subsequens, non tempus datæ. 1 Arg. cõ tra. ℣. de rescrip. eam te. & capitu. constitutus.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. pars huius decretalis infra de relig. domib. inter quatuor ℣. de maiorit. & obedié. iter quatuor. & de cleripere inter quatuor.

¶ *Glo. seq. notat tempus receptionis, & c. signat contrarium.*
d ¶ *Redierit.*]Sufficit si reuersus fuerit tempore receptionis litterarũ, vel vsque ad mensem reuertatur post receptionem: quod est notabile, vt tempus receptionis consideretur. arg. ℣. de foro. cõpet. licet. & ℣. de appel. super eo. & j. tit. proxi. dilectus 2. vbi de hoc. ℣. de rescrip. eam te. & j. de vsu. quia frustra. in litteris contra vsurarios consideratur tempus subsequens, non tempus datæ. 1 Arg. cõ tra. ℣. de rescrip. eam te. & capitu. constitutus.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. pars huius decretalis infra de relig. domib. inter quatuor ℣. de maiorit. & obedié. iter quatuor. & de cleripere inter quatuor.

¶ *Glo. seq. notat tempus receptionis, & c. signat contrarium.*
d ¶ *Redierit.*]Sufficit si reuersus fuerit tempore receptionis litterarũ, vel vsque ad mensem reuertatur post receptionem: quod est notabile, vt tempus receptionis consideretur. arg. ℣. de foro. cõpet. licet. & ℣. de appel. super eo. & j. tit. proxi. dilectus 2. vbi de hoc. ℣. de rescrip. eam te. & j. de vsu. quia frustra. in litteris contra vsurarios consideratur tempus subsequens, non tempus datæ. 1 Arg. cõ tra. ℣. de rescrip. eam te. & capitu. constitutus.

1 Vt si impetrans etiã post datam exigit vsuras. non audiatur per scriptum, ni si prius illas restituat. Ioan. And. Item concor. tex. in l. cum quidã §. diuus. ff. ad vsur. Bal. in 1. aduer sus C. eo & in 1 memorabiles. cum glo. ff. eod.

ADDITIO. Quod soluetur. j. tit. proximo, dilectus.
e ¶ *Post mensem.*] Adhuc indulget ei vnum mensem post receptionem litterarum si non sit reuersus.

INter quatuor.] Primo ponitur dictum: Secundo exceptio: ibi, *Dummodo.* Abbas.
CASVS. Quidam clerici patriarchæ Constantinopolitani, sine licentia ipsius absentabant se ab ecclesiis suis, sine iusta & necessaria causa: quæsiuit patriarcha qualiter cum illis esset agendum? Respondet Papa, q̃ spectet illos congruo tempore, secundum quod ei videbitur: & nisi redierint ad terminum eis præfixum, possunt priuari ecclesiis suis, dũmodo non sine iusto impedimento detẽti. Not. q̃ sine licẽtia sui prælati clerici ab ecclesiis suis se absentare non debent. Item clerici absentantes se citãdi sunt, & expectandi congruo tempore antequam priuentur beneficiis suis. Item iusto impedimento detenti non debent suis beneficiis spoliari.
¶ *Glo. seq. dicit arg. à contrario cessare, & arg. quòd bonum est.*
f ¶ *Sine iusta causa.*] Quod facere non debet, immo si iusta causa subsit, debet petere licentiam ab epo suo. ℣. eo. c. relatum. & de cõse. dist. 5. non oportet. & sic nõ est arg. à ꝓtrario sensu, f. vt iusta causa possint esse absentes sine licentia prælati. Vnde est argu. q̃ bonum non est faciendum sine licẽtia prælati. ℣. eo. relatum. & 16. q. 1.

a ¶ *Remoueat.*]Ex isto mandato speciali si sunt epi, aliàs non posset legatus ex generali mãdato. ℣. de offi. legat. quod trãslationem. quo ad alios prælatos potest ex generali mãdato etiã lite nõ cõtesta. priuantur ecclesiis suis. ℣. vt lit. non contest. qñ frequenter: secus si de crimine ageretur. vt no. ℣. de dolo & contu. veritatis. in notula magna. Bern.

† amoueat. ¶ *Glo. seq. quærit, & soluit. Item arg. alleg. 3. iura, & duo alleg. in cõtrarium.*
b ¶ *Agi possit.*] Sed nũquid surrogati remouerẽtur? Nõ credo, sed dispensabitur cum eis, si necesse fuerit, vt in ordinibus toleretur. Arg. est hic q̃ ille qui deposuit, nõ possit restituere. arg. de pœn. distin. 6. placuit. in fin. & ff. de quæst. l. 1. in fin. & ff. de pœ. diui fratres. Arg. cõtra. 11. q. 3. episcopus 46. dist. c. clericus. Ber.

† Capit. 4. eod. tit. in 3. compilatio. lit de matria vide plene per Horatium Lutiũ. tract. de priuile. Scholarium priuil. 98. & cõciliũ dẽdi beneficia sua pci- Tridẽt. ſſ perent in absentia sua, sess. 5. de re & sic accepta licentia à form. cap. 1. fuo prælato transferũt in fine. se ad villas vel castella

† transfe- in quibus modicum est rant. studium, cum deberent

† Aliàs ita venire Bonoñ. quæreba quod ta- tur vtrũ deberet habe liter ẽnde re beneficia sua in hu- nãs, quòd iusmodi studio? Dicit cia. qui, &c. Papa, q̃ ex præfata in-

† debeant. diligentia fructum habere non debent, cum fraus & dolus eis patrociniũ non debeant impertiri. Nota q̃ nomine studij de meliori vel saltem de bono intelligẽdum est. Item indulgen

† Et de ma- tia intelligi debet, ſm teria iura- menti hoc q̃ ille qui eam concentiri hoc q̃ ille qui eam concepectanti vi fit intelligit. Item fraus de la sonem & dolus nemini prodesse debet, sed obesse.
c ¶ *Indultum.*]Ab epo suo. ℣. eo. relatum. Vel dic, indultum à Papa.
d ¶ *Glo. seq. signat contrarium, & arg.*
e ¶ *Ad villas.*]In regiis enim ciuitatibus, & nõ in paruis villis siue in castris iura docenda sunt, vt in procemio digestorum. Arg. con

† Capit. 3. eod. tit. in 3. compilatio. tra. 12. q. 2. gloria episcopi. & ff. de offi. præs. sed licet.
f ¶ *Studiorũ.*]Licet * indeterminate dixerit studiũ, de meliori intelligendũ est. arg. de iureiu. quãto. Arg. contra. ℣. de elect. cũ nobis.

* Hæc glos- fi non est e ¶ *Studiorũ.*]Licet * indeterminate dixerit studiũ, de meliori intelligendũ est. arg. de iureiu. quãto. Arg. contra. ℣. de elect. cũ nobis.
sa non est Bernardi, nec habet locum in isto casu.

† Capit. 3. eod. tit. in 3. compilatio. lit vide cõcilium Tridẽt. sess. 25. de reformat. c. 1. & 2. supra eod. c. 1. & 2. qualiter.

† dilectionis.

† Vide l. heres meus ff. de condit. & demonst. & l. in fundem. ff. de iure fisci.

† Patrẽsfi ineluduntur, sed desunt in antiquis & in omnibus manuscriptis.

† iſtorum illorum

1 Dicit Hostien. cum latitant folliculi edicti publicari ad domos vel ecclesias per primam iura. sed si infra prouinciam suã ea non peregerint, ex edicto non potuerint proponi. hoc dicit quod posset fieri loquitur ea tantum. Io. And.

2 Hæc glosa non est Bernardi, nec habetur in veteribus.

g ¶ *Residens.*]Quinque censetur residẽs q̃ nõ est, vt hic, & j. c. pxi. sic ff. de capti. & postli. reu. l. retro dr. qñq; dr præsens, qui in ortis est. ff. de procur. psens. & qui est in eadẽ ꝓuincia, ꝓ psente reputatur. C. de præscr. long. temp. l. vl. sic quinque fingitur monachus qui non est 1. arg. j. de regula. vidua. &

† exequaris.

† Meden. † Miten.

† Qui dicantur familiares. quatenus huc spectat tradit Ludouicus Gomez in regula de impetra bene. vacant. per obitũ familiaris Cardinalis. q. 12. vbi latissime.

† Vide l. sed & reprobari §. pen. & ibi Bal. ff. de ex cu. tut.

2 Dixit Ho. nõ extendi- tur ad talia vt in contra tio: nisi sint cõnexa, vel inclusa, vt hic saluapa coglo. & Ho. hic non colligitur. arg. lo, An.

1 De talibus vo. 50. dist. ferrum & §. de spon. is q secundum Ho. Io. An.

27. dist. quod interrogasti.
¶ *Glos. seq. allegat duas concordantias, ponit tres casus similes, interserit argumentum: cui assignat contrarium.*
h ¶ *Periurium.*] Vide qualiter benigne interpretatur iuramẽtũ, ne de periurio notetur si. ℣. de testibus cũ tu. ita tamen q̃ fraudulenter se nõ absente: quia tũc periuriũ incurreret. si. j. de sent. excom. relatũ & si esset in seruitio episcopi, piuriũ nõ incurrit. ℣. e. decętero. q̃ pro psẽte censetur, quia ecclesiæ tũc seruire intelligitur. 7. q. 1. scire. & idem esset si reuocaretur à Papa: q̃a eius auctoritas in iuramento illo intelligit excepta. j. c. proxi. & ℣. de iureiur. c. pen. 2 Ité q̃ negotio ꝓprio pót esse absens, nec incurrit periuriũ. ℣. de iureiu. petitio. & 2. q. 1. prohibẽtur. vbi milites pp iuramentum accusare prohibẽtur: tũ nõ obstãte iuramẽto causam suã vel suorũ prosequi possit. In hoc eũ iuramento exceptum intelligit ꝓpriũ factũ, q̃a in generali sermone persona loquẽtis in telligitur excepta. C. de solu. inquisitio. & ff. de cond. & demõ. qui hæ-

† Vide l. sed & p ea quæ nõ de cõst. c. 1. lib. 6. Io. And.

3 Idem Ho, sed dic contra si cõstitutio simpliciter con tineat ius cõe, p decr. j. de reser. & p ea quæ de cõst. c. 1. lib. 6. Io. And.

a ¶ *Ex tunc.*] id est, nisi redierit ad terminum sibi præfixum, ex tunc, id est, post terminum eligant.
b ¶ *Concedimus.*]Nisi iustam causam ostenderit, quare venire non possit. j. eo. cap. inter, & cap. vlt.

QValiter.]Cóis diuisio. Secunda: ibi, *Discretioni*, Abbas Sicul.
CASVS. Archiepus Ragusinus ab ecclesia sua recessit, iam per quadriennium expectatus & reuocatus etiam per litteras dñi Papæ, nec redire voluit mandat Papa capitulo Ragusino, vt post mensem à receptione litterarum, aliam personam idoneam sibi eligât in pastorem, nisi forsitan reuersus sit. Not. q̃ citâdus & expectandus est quis, antequam priuetur ecclesia sua, & de gratia datur huic vnus mẽsis post primâ citationẽ. Ité not. q̃ nõ eo ipso q̃ clericus recedit ab ecclesia sua, hẽt ipsam pro derelicta, sed cum vocatus nõ redit. c ¶ *Quadriennium.*]Immo vltra annum ab eo non debet, nisi iusto imperialis eũ detineat. in Authen. quomodo oporteat episcopos ad ordi. §. & illud etiã diffinimus. coll. 1. & in Authen. de san. epi. §. inter dicimus. collat. ix. tamẽ quamdiu non renunciat, clericus semper est: & licet vagetur, nõ habet ecclesiam pro derelicto, nisi contrahat contrariam negotiatio nem, vt si fiat miles, vel si contrahat matrimonium, vt ℣. de cle. cõiu. c. 1. vel nisi admonitus non redierit: vt j. eo. tit. u. c. proxi. & c. vlt. & 7. q. 1. peruenit.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. pars huius decretalis infra de relig. domib. inter quatuor ℣. de maiorit. & obedié. iter quatuor. & de cleripere inter quatuor.

¶ *Glo. seq. notat tempus receptionis, & c. signat contrarium.*
d ¶ *Redierit.*]Sufficit si reuersus fuerit tempore receptionis litterarũ, vel vsque ad mensem reuertatur post receptionem: quod est notabile, vt tempus receptionis consideret

bet,immo tunc gaudent priuilegio,quia excusantur à tutela.ff.de excu.tu,iurisperitos.& C.eo.tit.l.vlt.Et sic dicitur psentes qui in seruitio Papæ sunt:sic qui etiã in seruitio epi sunt.5.eo.decætero.

AD *audientiam.*]Duæ sunt partes.Secunda:ibi,*Decernimus*.Ab CASVS.Canonici Meldeñ. quandã constitutionem fecerunt iuramento interposito confirmatã,quòd canonici nihil perciperẽt ni si cum in ecclesia residerẽt,illis exceptis,qui propter infirmitatẽ ex cusarẽtur,& qui essent in seruitio Apostolicæ sedis: eps qñque habebat aliquos in seruitio suo de canonicis,& capitulum occasiõe illius cõstitutionis subtrahebat illis fructus præbẽdarum suarũ,& ita eps nõ poterat eos habere qñ volebat, vel sibi expediebat:peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ: & super hoc statuit Papa,vt duo de canonicis existẽtes in seruitio epi integre percipiant fructus præbẽdarum suarum, quia absentes dici non debẽt qui in seruitio episcopi commorantur.Nota, q̃ qui infirmus est quasi deseruire intelligitur, vñ integre percipit prebendã. Item nõ dicitur absens qui in seruitio episcopi vel ecclesiæ cõmoratur a ¶ *Constitutio.*]Isti cõstituerũt quod ius commune statuit, & iurare rũt seruare ius commune.absentes enim nihil percipere debẽt,nisi sit de cõsuetudine approbata.5.de cõsti. cũ oẽs.

CAP. XV.

AD audientiam nostrã peruenit , quòd cum in Meldeñ.ecclesia quædam sit constitutio [a] vallata iuramento, & auctoritate sedis Apostolicæ confirmata:vt canonici qui non residẽt in eadem,suarum priuẽtur fructibus præbendarum : illis exceptis quos infirmitas [b] excusaret,siue in Apostolicæ [c] sedis seruitio contingeret detineri:& infra.Decernimus,vt duo [d] ex canonicis ecclesiæ memoratę, in tuo seruitio existẽtes,suarũ fructus integre [e] percipiant prębendarum:cũ absentes dici non debeant,sed præsentes,qui tecum pro tuo & ipsius ecclesiæ seruitto commorantur [f].

¶Gregorius ix.patriarchæ Antiochiæ Apostolicæ sedis legato.

¶ *Si ecclesia patitur ministrorum defectũ, priuilegiati super absentia per subtractionem prouentuum redire coguntur.h.d. Et est bonus textus:& potest multum practicari.*

CAP. XVI.

CVm † ad hoc sint ecclesiastica beneficia deputata:& infra. ¶ Sane nobis innotuit quòd ecclesia Antiochena †, multis ex seruitoribus eius absentibus,est fere destituta [g] ministris: Vnde mandamus, quatenus non obstantibus [h] Apostolicis indulgentiis [i] †, & prædecessorum tuorum licentia [k], absentes canonicos & assisios [l] reuoces ad residendum † in ecclesia supradicta: & si non venerint [m],tu de ipsorum beneficiis dum absentes fuerint, ipsi eccle siæ facjas congrue deseruiri †, in vtilitatem eiusdem, quod ex præfatis beneficiis superfuerit, conuertendo.

¶Idem.

¶ *Priuatur beneficio clericus non residens, si monitus non redeat , nec iustam excusationem alleget.h.d.& est casus notabilis.*

CAP. XVII.

CLericos †, in ecclesiis tuę iurisdictionis beneficia , quæ residentiam exigunt assecutos, si ad alterius diœcesim absque licentia [n] tua morandi causa trãsierint, liceat tibi si moniti non redierint,[o] dictis beneficiis(nisi excusationem Pratio-nabilem ostenderint(spoliare.

† Et quatenus hic videtur indicare beneficia etiã simplicia residentiam postulare,vt de Cardinalem cleme. 1. de foro compe.q.12.;dum.3.q.9.indicas.& j.de censi.licet.nec duplici damno debet aliquis affici.ff.de iur.dot.l.iure succursum est.& ff.de condi. ob causã si pecuniam.§.fed si acceperit.vnde prælatus infirmus non repelli tur,sed datur ei coadiutor.7.q.1.quamuis.& famuli ægri, quos curamus,nobis seruire intelliguntur.ff.de ſta.li.l.3.§.Stichus. & tempore infirmitatis pascendi sunt.ff.commo.in rebus.§.possunt.

1 Concor, l,diu⁹ Marcus. in prin. ff.de offi. p. sid. & l. si idẽ ff.de iurisd.om. iud. Ioan,And.

¶ *Clos eq.cum seq.iustificat duos casus exceptos.*

b ¶ *Infirmitas.*]Hoc ipso satis puniuntur,quia non debet addi afflictis afflictio.7.q.1.cum percussio.& j.de cleri. ægro.c.1.& cap.ex parte 1 .non enim debet ei pœna in culpam verti.dist.5.c.1.in fine. & cap.ad eius vero. immo potius est miserandum & compatiendum.3.q.9.indicas.& j.de censi.licet.nec duplici damno debet aliquis affici.ff.de iur.dot.l.iure succursum est.& ff.de condi. ob causã si pecuniam.§.fed si acceperit.vnde prælatus infirmus non repelli tur,sed datur ei coadiutor.7.q.1.quamuis.& famuli ægri, quos curamus,nobis seruire intelliguntur.ff.de ſta.li.l.3.§.Stichus. & tempore infirmitatis pascendi sunt.ff.commo.in rebus.§.possunt.

c ¶ *In Apostolicæ.*]Et si hoc non fuisset appositum,nihilominus intelligeretur,quia præsens censetur.5.c.proxi. & 5.eo. ex parte. vbi absens præsens censetur,nec periurium incurrit:vt j.vbi dicit , cũ absentes dici,&c.& eius auctoritas semper intelligitur excepta.5. de iureiur.venientes.ff.ad munici.Imperatores.& 5.eo, ex parte 2,

d ¶ *Vt duo.*]per hoc intellige.5.eo.decætero , vt duo ex canonicis posint esse in seruitio epi,ita quòd nõ priuẽtur beneficio suo interim.si vero plures essent,priuarentur,ex eo q̃ concedit de duobus,intelligitur ,phibere de pluribus.arg.25.dist.qualis.& 5.de presum.nonne. & credo hoc statutum fuisse , ne in fraudem hoc aliqui procurẽt:& ecclesiæ seruitium diminueretur propter illorum absentiam: & ex hoc videtur,q̃ vltra duos non posset cogere episcopus vt in seruitio suo essens.

e ¶ *Integre.*]Non tamen percipiunt victualia,quæ tantum præsentibus dantur.5.eo.decætero.vbi de hoc.& j.tit.proxi.licet.

f ¶ *Commorantur.*] & ita qui est in seruitio episcopi,seruire ecclesiæ intelligitur,vt 5.eo.decætero,vbi de hoc.

C*Vm ad.*]Primo narrat factum,Secundo prouidet,ibi,*Vnde mãdamus*.Abbas Siculus.

CASVS.Antiochena ecclesia propter absentiã illorum qui seruire debebant in ecclesia,destituta erat ministris, occasione quarũdam indulgẽtiarum,quas super hoc se habere dicebãt : petiit patriarcha super hoc ecclesiæ suæ prouideri : vnde mandat Papa patriarchæ,quatenus,non obstante siue obstantibus Apostolicis indulgentiis,& prædecessorum ipsius patriarchæ silentio, reuocent canonicos absentes,& quosdã alios qui appellantur assi]i,i. cõtinue residentes:& si nõ venerint,de beneficiis ipsorũ faciat ecclesiæ deseruiri,dum sunt absentes:& quod superfuerit,in vtilitatem ecclesiæ conuertantur,de iure tamẽ poterant priuari:sed Papa voluit in hoc eis facere gratiã. Nota, q̃ clerici absentes possunt reuocari à plat is suis , quis indulgentia Papæ sint muniti.Itẽ ex cã cessat siue pditur priuilegiũ, g ¶ *Destituta ministris.*] Hæc est iusta cã reuocandi eos:vt 21.q.2.placuit.& q̃a in eo manere deberent, in quo vocati sunt. ea. causa.q.1. c.1.& 70.dist. sanctorũ.

† Antiochiæ.

† Videlz & ibi Rab. ff.ne quid. in loco pub.

¶ *Gl.seq.reci.per gõnem.*

h ¶ *Nõ obstantibus.*] Ni si hoc diceretur,nõ posset illos prętextu iustarũ litterarũ reuocare,cum de indulgentia cõcessa nõ facerẽt mentionẽ 2. 3.de præscri. veniens.

† residentiam.

i ¶ *Indulgentiis.*] Similis reuocatio est j. de deci.suggestum.

† deseruire

k ¶ *Et prædecessorũ tuorũ licẽtia.*] Et si de hoc non fuisset facta mentio, nihilominus valuissent litterę:quia indulgentia nõ extẽdebatur post mortem illorum, vnde statim expirauit, cum in præiudiciũ ecclesiæ nil facere possit: quod si fecerit, succesſor poterit reuocare, j. de do.c.2.& penult.

Vide Anchar. num consil.8. & Lapum allegat. ibi Bucchard. decretum ca.7. 7,.& seq.

l ¶ *Assisios.*]Vocat assisios bñficiatos,qui non sunt canonici, qui seruire debẽt ecclesiæ,nec dicuntur assisij quasi assi

1 Potest Ep. quem, vt ſcripsi. Ad de quod circa hoc cõcinit cõ. Gl. in c. Tri. sedio. de for. ca. 1. Lib.11. e. pistola 29. 31.c.31. 6.re gestis. & c. de testa. eod.tit.in compil.& c. Labeo de l.actio ſ.fi. & ſ.Labeo & ſ.fi.presby. ſ.de deci.ad hoc. & ſ.de iure pat.cõsuluit.& ſ.de inſt.ad decorẽ.

Proprie ſ. Viuere.]Ar.9.tra.70.dist.c.1.& 2. illud corrigitur in odium epi scoporum.].eod.cum secundum Apostolum.

uocat ad cões tractatus cũ canonicis.& dicuntur assisij quasi assidui.in multis ecclesiis sunt plures tales, qui mansionarij dicũtur.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

m ¶ *Venerint.*]Arg.9.tra.5.eo,inter quatuor.& c.ex tuæ.& 5.de ap, peruenit 2.& 7.q.1.præsentiũ,vbi ex toto priuantur si non redeãt ad terminũ sibi præfixum.Hic Papa mitius voluit agere cũ eis pp indulgentiam,vnde non priuantur ſtatim, sicut illi qui nõ habent indulgentiam.j.c.proxi.& satis priuantur, quia beneficia eis subtrahuntur ex toto:vt sic indirecte fiant volentes per amissonẽ beneficiorum.sic 5.de æta.& quali.quæris.tũ si diu perduraret in sua contumacia,poterit illos ex toto priuare per iura pdicta.j.c.prox.

Lapum allegat. ibi Bucchard. decretum ca.7. 7,.& seq.

CLericos.]Non diuiditur.Abbas.

CASVS.Quidã clerici assecuti sunt bñficia, q̃ requirũt residẽtiã in ecclesiis dicœce. suæ.Isti clerici trãsibãt ad aliena dioecesim cã morãdi sine licẽtia sui epi:ꝑsultus Papa q̃d de talibus sit agendũ,Rñdet q̃ si moniti nõ redierint ad terminũ sibi datũ, ſpoliandi sunt ecclesiis illis,nisi ostẽderint rationabilẽ cãm quare non possint redire.Nota,q̃ qualitercũq; clerici sint absentes de licẽtia vel sine licẽtia plati sui,semper vocãdi sunt antequã ꝓcedat ꝓtra eos. Itẽ si cãm rationabilẽ ostẽdant,quare venire nõ pñt,nõ puniũtur.

n ¶ *Licentia.*]Sine licentia epi clericus se absentare non debet.5. eo.inter quatuor.etiam de iusta causa.5.eo.relatum. & de consec. dist.5,non oportet 2.Bernardus.

¶ *Glo.seq.distinguit an pro delicto,& c.& remittit.*

o ¶ *Redierint.*]Nota,q̃ clericus siue de licẽtia sui,epi,siue sine licẽtia sit absens,prius est monẽdus vt redeat,q̃ priuet bñficio suo, vt hic patet,& 5.eo.inter.& ca.ex tuæ.Sup hoc tũ distingue:quia aut hẽt ecclesiã ,p derelicto,aut nõ.Si habet eã ,p derelicto, puta quia cõtraxit matrimoniũ,vel factus est miles,vel ioculator: cũ de hoc pstiterit,eps ſtatim põt ecclesiã illius alij ꝓferre.5.de cle.coniug.c. 1.& 63.dist.si q̃s. Vel si recepit aliã ecclesiã habentẽ curã aiarum, cũ prius talẽ haberet.j.tit.,pxi.de multa.Si vero nõ hẽt eã ,p derelicto,monẽdus est:si cõparet,tũc fiat ,put hic dicit:si non cõparet, q̃a vagabũdus dicitur,tũc fiat q̃d dr.5.eo.ex tuæ.De hac materia plenius dictũ est 5.vt lit.nõ ꝓte.qm frequẽter.§.porro.ver. si vero.

e ¶ *Excusationem rationabilem.*]puta,quia erat infirmus, quare venire non potuit.7.q.1.psentium,vel quia habet ibi capitales inimicitias,ita q̃ illuc venire non audet.5.de elect.bonæ 2.vel alia quacunq; iusta causa ꝓ , ita q̃ venire non possit:tũc si ꝓcederet ꝓtra ipsum,non ꝓiudicaretur ei.arg.5.de test. in noe Dñi. Et ar.est hic semper rationem esse reddendam de omnibus. ſic.5. de rescrip. c. si quando.

TITVLVS V.

De præbendis & dignitatibus.

¶Ex concilio Pictanien. †

¶ *In bonis ecclesiæ non succeditur iure cõsanguinitatis.*

CAP. I.

VT † nullus [a] de clero, siue de populo, ecclesiastica bona † iure cõsanguinitatis [b] sibi requirat habenda.

¶In corpore canonum †.

¶ *Non licet episcopo aliquem ordinare sine titulo.*

CAP. II.

NOn † liceat vlli episcopo ordinare clericos [c], & eis nullas alimonias præstare : sed duorum alterum eligat:vel non faciat clericos, vel si fecerit,det illis vnde viuere [d] possint.

¶Grego.† Anthemio subdiacono.

¶ *Bonæ ecclesiarum commmunia sunt,nec debet quisquam tamquam propria sibi vendicare.*

CAP. III.

RAtio nulla permittit , vt quod pro communi vtilitate datum esse cognoscitur, propriis cuiusdam vsibus applicetur [e].

¶Alex.iij.in concilio Lateraneñ.†

¶ *Qui ordinauit aliquem ad sacros ordines sine titulo,non habentem de suo vnde vitam prouidere tenetur ei de suo , donec aliquem titulum fuerit consecutus.*

CAP. IIII.

EPiscopus si aliquẽ sine certo titulo,de quo necessaria vitæ percipiat, in diaconum [f] vel presbyterum ordinauerit: tandiu ei necessaria [g] submini-ſtret, donec in aliqua ecclesia ei conuenientia ſtipendia militiæ clericalis assignet:Nisi talis ordinatus de † sua vel paterna hæreditate subsidiũ [h] vitę possit habere.

¶Idem in eodem †.

¶ *Non debent episcopi permittere quem plures ecclesias obtinere.*

CAP. V.

QVia in tantum quorundam processit ambitio, vt non duas vel tres, sed plures [i] , ecclesias perhibeantur habere,cum nec duabus [k] possint debitam prouisionem impẽdere:Per fratres & coepiscopos nostros hoc † emẽdari præcipimus : & de multitudine [prębendarum †] canonibus [l] inimica, quæ dissolutionis materiam & euagationis inducit, certũque continet periculum animarum [m],eorum qui ecclesiis deseruire valeant, indigentiam volumus ſubleuari.

CASVS.Statuit Lateraneñ.concilium,q̃ epi nullum debeãt ordinare sine certo titulo:& si ordinatus fuerit,debet ei ordinator ꝓuidere. Itẽ prebendas nij poteſt q̃s ordinari. f ¶ *Diaconum.*] idem est de ſubdiacono. j. eod.cum secundum. & idem videtur de minoribus ordinibus.3.eod. c.non liceat.

† Capit. 5. & cap. 5.eo. tit.in t com pilatione & vide concilium Trident. citatũ ſupra.c non liceat.

g ¶ *Necessaria.*] consideratis facultatibus ecclesię & dignitate ipsi⁹ clerici.arg.ff. de ali. & ciba. leg. cum aliméta. & ff. de iu.dot. quæro. & 5.de vi. & hone. cle. quoniam. & ff. de vſu. fr. ſed & ſi quid. §. 1. & j.eo.de multa. j

† Aliàs ita: de ſua paterna hæreditate ,& c. quod non Probo.

h ¶ *Subsidiũ.*] Innuitur hic q̃ aliquis ſine titulo ecclesiastico posit ordinari,ex quo habet de ſuo vnde viuere poſſit. & verum. j. eod. tuis.& facit ad hoc 12. q.1.illiqui. & 16. q. 1. c. vlt.& 1.q.2. clericos. & c.seq.q̃a intelligitur ordinari ad titulum ſui patrimonij:& talis cẽſetur in perſona & rebꝰ gaudere priuilegio clericali.12. q. 2. ecclesiarum ſeruos. & 16. q. 1.ſunt 4. quia de foro ecclesiæ factus est,licet non habeat ecclesiam.

† Capit. 14. & c. 6. eod. tit.in 1.com pilat. & con cordat con cilium Trident.q̃d nouissime hęc robo rauit, sessio 7. de reformat.c. 2.& 3.& sessio. 14.de refor. c.17.

† hæc

Q*Via in tantum.*] Primo ponitur exceſſus.Secundo prouiſio:ibi,*Per fratres*.Abbas Siculus.

1 Vox,prębendarum. non est in antiqs ,nec in concilio.

CASVS.Quidam ambitione ducti nolũt esse contẽti vna vel duabus ecclesiis,aut etiam tribus,sed quotcunque possunt,acquirũt, cum etiam duabus seruire non possint,præcipit Lateraneñ.concilij,q̃ ambitio istorum corrigatur per eos in quorum iurisdictiõe clerici consistunt,& de beneficiis istorum obtinẽt cõtra canones,& periculum aiarum inducũt,prouideatur pauperibus clericis , qui ecclesiis valeant deseruire.No.q̃ nemo potest habere duas ecclesias sine periculo aiæ.nisi dispensatiue per Papam.Item indigẽtibus,& deseruire volentibus debent ecclesiæ conferri.

4 Concor. tex. in l. 2. C. de epiſc. & cler.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

i ¶ *Plures.*]Quid iuris sit de hoc,plene dr 3.de elec. dudum 2. Sed quid si aliquis habeat plura beneficia per dispensationẽ.nunquid vocabitur ad capitulum vtriusq; ecclesiæ ,p negotiis siue electionibus?Credo q̃ sic,si est in tali loco vnde commode vocari possit: nisi consuetudo ecclesiæ aprobata faceret in ꝓtrariũ:q̃a ex quo cũ eo dispensatur in ecclesia,per consequens in oibus accessoriis dispensatur.& sic seruatur 3.de elect.in Genesi.& coram vno epo conuenietur tũ de his quæ ad vnam ptinent ecclesiam:sicut ꝓuenitur q̃s rõne possessionis vbicũq; res sit,rei vẽdicatione,licet nõ habeat domiciliũ.C.vbi in rem act.l.vlt.& 5.de fo.cõpe.ſane. & c. fin.Et sic qui habet duas ecclesias in diuersis ępatibus vtrobique intelligitur habere domicilium.arg.3. de rescrip. dilectus filius 2.

k ¶ *Nec duabus.*]Sic 3.tit.pxoxi.cap. quia nonnulli. & 16. q. 1. cap. presbyteros.

l ¶ *Canonibus.*] quos habes 70.dist.c.ſanctorum. & 21. q.1. c. 1. per totam quæstionem.

m ¶ *Animarum.*] nisi per dispensationem obtineant illas : vt 5.de elect.dudum 2.

E*Piscopus.*] Primo ponit dictum.Secũdo eius exceptionem:ibi *Nisi,&c.*Abbas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CVm teneamur.] Non recipit cõgruam diuisionẽ. Abb. Siculus CASVS. Aliquis habens sufficiens beneficium, impetrauit litteras pro alio beneficio in alia ecclesia obtinendo, nec fecit mẽtionem de beneficio qđ habebat: q̃situm fuit a Papa vtrũ teneret ille cui litteræ dirigũtur, puidere illi auctoritate illarũ litterarũ? Rndet Papa, si mãdatũ nostrum receperis super puisione illius qui habet aliud sufficiẽs beneficiũ, patiẽter sustinebimus, si nõ feceris qđ mandamus, nisi de beneficio suo i litteris nostris fiat mentio, vel si nõ potes ei prouidere sine scandalo. Nota, q̃ oportet mãdatum dñi Papæ adimplere, nisi subsit rõ nõ adimplendi. Item si quis habens beneficiũ cõpetes, litteras ipetrauerit ad aliud obtinendum: nisi fecerit mentionem de alio beneficio, non valẽt. Itẽ pp scandalum multa sunt dimittenda, quæ alias fieri deberent.

† Capit. 8. eod. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranen. par 30. cap. 1. Et vide l. imperator. per Bar. ff ad Trebel.

† In omnibus manuscriptis ita aut sunt potes ei inne grauit scandalo prouidere, equanimiter sustinemus, & ecia vno, sustinebimus.

a ¶ *Aliud beneficium.*] Et ita si q̃s habeat aliud beneficium, potest excipi ꝓtra eã. ꝛ̃. de rescript. cum adeo. & c. si ꝓponente. vbi de hac materia plene tractatur, nisi excipiens similiter habeat plura beneficia. ꝛ̃. de exceptio. cum ecclesiasticæ.

¶ *Idem*

¶ *Ad mandatum Papæ non tenetur quis prouidere illi, qui beneficium in litteris tacuit, vel cui sine scandalo prouideri non potest. h. d. Et in vltimo est iste textus semper menti tenendus.*

CAP. VI.

CVm † teneamur: & infra. ¶ Si mandatum nostrum pro alicuius prouisione receperis, qui aliud beneficiũ [a] habeat, de quo valeat commode substentari [b]: nisi forte in litteris ipsis de hoc mentio habeatur: aut † si non potest [c] ei sine scandalo prouideri, æquanimiter [d] sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum.

¶ Idem.

¶ *Habens plures ecclesias, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur.*

CAP. VII.

REferente † I. presbytero ac cepimus, quòd cum duas haberet ecclesias, archidiaconus tuus ipsum altera spoliauit, & cuidam presbytero G. nomine assignauit [e] eandem. prædictus autem I. sentiẽs se in hac parte grauari, ad metropolitanum, videlicet Remeñ. archiepiscopum appellauit [f]. Cumque de mandato eiusdem archiepiscopi, in predicta ecclesia restitutus fuisset, præfatus archidiaconus eũdem l. eo quòd ad præsentiam suam vocatus venire contempsit, vinculo excommunicationis astrinxit [g].

¶ Nos † autem ipsum à sententia qua tenebatur, facientes absolui, tibi mandamus, quatenus præscripto I. de prædictis † ecclesiis, vna, quam voluerit [h], relicta, alteram præfato G. si ecclesiam non habet †, non differas assignare. alioquin ipsam alteri personæ idoneæ beneficio ecclesiastico carenti [i], incunctanter assignes.

¶ Idem in concilio Turonen. †

¶ *Præbendæ & dignitates non debent diuidi, nec etiam permutari.*

CAP. VIII.

MAioribus † ecclesiæ beneficiis in sua integritate manentibus, indecorum nimis videtur vt minorum clericorum præbẽdæ patiantur sectionẽ. Idcirco vt sicut in magnis, ita quoque in minimis [k] membris suis firmatam ecclesia habeat vniuersitatẽ †: diuisionẽ [l] recipere secundam, tñ non debebat ꝑpea perdere vtranq; ꝑtã, sed alterã tm: vt ſ. c. ꝑtera. hodie vero illud verum est, q̃ qui recipit secundam habentem curã aiarum, cum prius talem haberet, ipso iure vacat prima: & si vtriq; retinere contenderit, ſpoliet vtraque. ſ. eod. de multa. aliàs nihil adiceret constitutio illa.

i ¶ *Ecclesiastico carenti.*] Arg. q̃ qui habet vnum beneficium, non põt obtinere ꝛ̃m vel litteras impetraret, nisi de primo faceret mẽtionem. ꝛ̃. c. proxi. & ꝛ̃. de rescrip. cum adeo. & c. si proponente. q̃ habenti dare, nihil aliud est quàm ꝑdere. vt 1. q. 2. pastor. nisi per dispensationem. ꝛ̃. de elect. dudum 2. & q̃ vnum beneficium habet, non reputatur idoneus ad aliud. ſ. eo. super.

MAioribus.] Prohibetur diuisio ꝑbendarum, & permutatio dignitatum. In prima ponitur causa prohibitionis. In secunda Prohibitio: ibi, *Idcirco*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã ꝓlati bñficia minorũ clericorũ diuidebãt in plura bñficia, maioribus bñficiis in sua integritate manẽtibus [a]: ꝓcilium Turon videns q̃ hoc erat iniquũ, ſtatuit q̃ ecclesia seruet vnitatẽ sine aliqua sectione i minorib [b] bñficiis sicut in maioribus, vt de cæteris nulla fiat diuisio ꝑbendarũ, aut etiã dignitatũ ꝓmutatio. Nota q̃ ad vnã ꝑbẽdã plures eligi nõ pñt: & si fiat, nõ valet. Itẽ idẽ iuris est in minoribus, sicut i maioribus. Itẽ ꝑbẽda diuidi nõ dẽt. Itẽ ꝓmutatio dignitatũ fieri nõ dẽt. q̃d verũ est sine auctoritate superioris.

Glo. seq. arguit. ad duo

k ¶ *In minimis.*] Arg. q̃ idem iuris est in paruis quod i magnis. 14. q. vlt. c. vlt. ꝛ̃. da appel. c. de appellationibus. & ita magnũ iudicabis vt paruũ. ꝛ̃. de iudi. nouit. Item est arg. q̃ idem est iuris in parte q̃ in toto. arg. 1. q. 1. ſi quis episcopus. Ber.

l ¶ *Diuisionem.*] Sine iusta causa. ſ. eo. cum causa. Ex iusta causa potest vna præbenda diuidi in duas cum vacat, si facultates sufficiãt. ſ. eod. c. vacante. arg. ſ. eo. significatum. & ſ. de eccl. ædi. ad audientiam. & sic erunt duo iura, sed duo ad vnam præbendam eligi nõ possunt, vt vnus vnam medietatem habeat, & alteral teram. vel q̃ vnus expectet quousque alia vacabit. immor talis electio est casſanda. ſ. eo. tuæ fraternitatis. & c. dilecto. Ber.

2 ¶ *Dignitatum permutationem.*] Permutatio dignitatũ, aut etiam ꝑbẽdarũ, sine auctoritate superioris fieri nõ potest: qđ si fecerint, eisdem sunt spoliandi. ſ. de re. permutatio. cum olim. nisi dispensatum fuerit cum illis. ſ. eo. tit. c. cum vniuersorum. superior vero si viderit expedire hoc facere potest: vt ſ. eo. tit. quæsitum. Ber.

RElatum.] Prẽmittit & submittit causas mandati, ipsum mãdatum inserendo. Abbas: CASVS. Archiepus Cãtuarien. istituit in ecclesia sua magistrũ Iacobum in canonicum & in fratrem, & promisit eidem cõferre primam præbendam, quę in ipsa ecclesia vacauerit: & assignauit eidẽ aliquã portionẽ, quousque ꝑbendã integram conferret eidem: Sed cum postmodum in ecclesia ipsa ꝑbendæ vacassent, archiepus nõ adimplet suã promissionem: vnde iste Iacob. accessit ad Papam, & exposuit ei qualiter archieps se habuerat erga eũ: Scribit Papa archiepo dicẽs, q̃ postq̃ dñs Iacob [a] est institut [b] canonic [c] in ipsa ecclesia, & promisit ei dare præbendam primo vacaturã, dignum est, vt integram debeat habere ꝑbendã: vnde mãdat ipsi archiepo, quatenus si dictus Iacobus fuerit in ecclesia canonice institutus, & in choro & capitulo & aliis, quorũ cõis est vsus habet sicut canonicus potestatem, ei præbendam si qua vacat, vel quã primo vacare cõgerit, assignet, ꝛ̃m qđ ipse promisit: quia inconueniens est, vt præbẽda careat, q̃ in canonicũ est receptus Nota, q̃ aliquis potest recipi in canonicũ, & vacaturã expectare præbendam, ita tñ q̃ aliquid percipiet, vt hic percipiebat. Item promissum adimplendum est. Itẽ qui est canonicus receptus, nõ debet carere præbenda.

† *Cap. 11. eo. tit. in 1. com pilatione Et hodie sit correcta per decreta ge. c. 1. de rescrip. pre lib. 6. vi Ber. ubi glosa. & adde Deciũ sit ad Papam, & expo- in c. ex par- te ſ. supra d. of. deleg. in c. felinũ. in c. nonnulli. fu pra de re- script.*

† *Vide Ho stiẽsem. qui dicit fa cere q̃ ar chiẽs q̃ Re gutinum Au gustinum in notis ante quæ colle ctionis loco mox citan do ex 1. com pilatione.*

b ¶ *In promissis.*] Arg. q̃ ea quæ promittuntur, sunt opere adimplenda. ꝛ̃. de pact. qualiter. & 12. q. 5. quia Ioannes. & 32. q. vlt. c. fi. 1 Sed vr. quòd talis promissio non teneat, quia beneficiũ non potest promitti, vel ꝓcedi anteq̃ vacet. ſ. de cõcessio. præben. & eccl. nõ debet carere præbenda. Concor. ex. in l. 1. & ſ. Bart. ff. de pac. & ff. ad l. Fal. fi. va. nulla. Sol. dicas q̃ hæc ꝓmissio licita fuit: quia hic primo receptus fuit in fratrẽ & canonicũ: & eo pure recepto, ꝓmisit ei eps conferre primã & ꝑbendã vacaturã, & hoc nõ est ꝓtra ius, immo ad hoc tenebatur eps de iure, quia eo ipso q̃ dedit canonicatũ, ꝑ consequens obligauit se ad præbẽdam etiam sine ꝓmissiõe expressa: quia alterũ sine altero diu esse non potest. 1. q. 3. ſi quis obiecerit. ff. de decurionibus, Herẽnius. vnde iste taliter institutus potest agere ꝓtra epm, vt conferat ei præbẽdã in ecclesia illa in qua est receptus: vt dicitur in fine. Promissio vero siue collatio beneficij non vacantis nulla est. & sic loquitur cap ꝛ̃m. ſ. de ꝓcessione præbend. nulla. & c. relatum. & capitulo, ex tenore: & iste nullam habet petitionem ex tali promissione, seu collatione.

† *Capit. 9 eod. tit. in 1 compilat. & post concilium Lateranen. sub. Alexan iij. par. 30. c. 3*

1 *Vox, dicitur, esis, deesti quibusdam antiquis.*

† *Capit. 10. eod. tit. in 1. com pilat. & post concil. Lateranen. sub. Alexan iij. par. 30. c. 4. Et de mate ria vide Io. Andream in capit. audientiam de colla. & plene per Bellamera, tract. de gratiosis mãtatione beneficiorũ*

c ¶ *Vacauerit.*] Arg. contra, ſ. eo. dilectus filius. ibi soluitur.

d ¶ *Liberaliter.*] Immo vr q̃ ex necessitate, quia epus nõ habet liberalitatem necessariæ electionis. arg. ff. de leg. 2. vnũ ex familia. & in necessitate non est liberalitas. ff. de adimen. lega. l. rem legatam. & ff. de donatio. inter virum & vxo. si quis pro vxore. q̃ nec iam potest sibi retinere. ꝛ̃. de offi. archipresby. vt singulæ. Sol. Liberalitas est vt ei ꝓuideat sine coactione: & licet necesse habeat conferre beneficiũ, non tñ habet necesse cõferre isti vel illi: & ita si conferat tibi gratiam facit, cum eam tibi non teneatur cõferre. & sic liberalitas & necessitas circa diuersa referũt, sed hic necesse habebat conferre, cum iam esset institutus. & promiserit ei cõferre primam præbendam, quæ vacaret ibidem.

a *Varitia.*] Primo ponitur excessus, Secundo correctio. Secundo: ibi, *Ideoque*. Abbas.

CASVS. Quidã monachi & canonici regulares, de ecclesiis suis certas pẽsiones annuatim recipere cõsueuerũt: sed ipsi portiones & antiquos redditus, quos clerici ipsarum ecclesiarũ ꝓcipiebant diminuerunt, & parochias suas diuidebãt sine ꝓsensu archiepi sui: vnde mandat Papa ꝓdictis regularibus, quatenus si quas portiones, † vel antiquos redditus tit. in 1. com clericorũ sine cõsensu archiepi, diminuerunt: vel parochias diuiserũt ad integritatem pristinam debeãt reuocare. Nota, q̃ monachi, certas portiões vel redditus, quos percipiũt de clerici in ecclesiis ipsorũ, sine consensu diœcesani sui diminuere non pñt, vel diuidere vnam parochiam in duas.

e ¶ *Idolorum.*] 28. iq. 1. idololatria. & 47. dist. c. bonorum. & in Authen. vt iudi. sine quoquo suffra. ꝛ̃. cogitatio. vltra med. colla. 2.

f ¶ *Portiones.*] Hoc potest intelligi qñ monachi certam portionẽ assignant presbyteris, & totũ quod superest appropriãt vsibus suis. † *Cap. 13. eo. tit. in 1. com pilat. & post concil. Late ranen. par. 30. c. 9.*

2 Hãc glosam non reperio in vetustoribus, exẽplaribus

g ¶ *Redditus.*] Hoc intelligẽ, qñ monachi certã pãrtem percipiunt, & totum aliud dimittunt cappellanis: & tunc in nullo diminuere debẽt quod relinquũt capellanis suis, sine cõsensu archiepi sui, vel episcopi sui: & idem esset si clerici certam partem percipiũt, & monachi totũ aliud: & ex eo qđ dicit: sine consensu archiepi, vr q̃ de consensu ipsius hoc facere possint, & diminuere, & parochias diuidere. qđ verũ est iusta de causa. ſ. de eccle. ædi. ad audientiam. & ſ. de excessib. prælatorũ, sicut vnire: & 16. q. 1. præcipimus. ꝛ̃. sicut duo. & arg. ſ. de his quæ fiunt à præla. sine consensu cap. cũ Apostolica: & ſ. de censibus, quanto. & sic possunt diuidere parochiam iusta de causa: vt patet per iura prædicta: possunt etiam redditus diminuere: puta, si ecclesiæ facultates essent ampliatæ, vt sic de augmẽto & monachis sen tiãt vtilitatem, cum huiusmodi ecclesiæ subsint eis quoad tpalia: quia de huiusmodi videtur loqui cap. & ſ. eod. de monachis.

3 De hoc 10. dist. c. 1. dic hoc verum cõsentiente prælato & clericis: aliæ facultates essent ampliatæ, vt sic de augmẽto & monachis sen liàs non, de tiãt vtilitatem, cum huiusmodi ecclesiæ subsint eis quoad tpalia: eccl. ædificad audientiam quia de huiusmodi videtur loqui cap. & ſ. eod. de monachis.

S Ignificatum.] Primo ponitur ordinatio tria continens. Secũdo confirmatio cum limitatione: ibi, *Quam si quidem*. Abbas.

56. dist. satis si nollẽt cõsentire, & iusta causa subesset, cõtuerunt, vt quicunque ad ipsam præbendam eligeretur, Missam pelliẽtur per de sancta Maria quotidie celebraret, nisi esset corpis infirmitate superiorem ad quem re grauatus, nec ecclesiã dimitteret, sine consensu præpositi & capituli, & quòd iura illius præbendę non alienaret: quo facto electus currẽdũ est. est quidam sacerdos ad illam præbendam: præpositus & capitulũ infra de iure pat. nullo petierunt à Papa, vt institutionem ipsius deberet confirmare: & [a] dicit etiã dñs Papa ipsam ꝓfirmauit, ita q̃ sacerdos ille assidue debeat officium suũ impendere ipsi ecclesiæ, nisi fuerit corporis infirmitate non facere grauatus: & quãto frequẽtius poterit salua honestate sua Missarũ vacan. eccle. solemnia celebrare: nec liceat sibi hoc officium subtrahere illi ecclesiæ, nec ad aliam se transferre. Not. q̃ vacante beneficio potest de cuius diminutione onus imponi ipsi beneficio, dum tñ onus sit licitum & honestum queritur de re. eccl. non Item conditio (vt hic dicitur) locum habet in ſpiritualibus: sed nõ alie. dudum ita intelligitur, immo oneris est determinatio. Item sacerdos potest aliquid accipere, vt Missam celebret. lib. 6. Io. An.

h ¶ *Ita quòd.*] Arg. confuetit hic notari, q̃ in ſpiritualibus põt interuenire pactio siue conditio. ꝛ̃. de elect. significasti. arg. de transl. c. 2. arg. ꝓtra ꝛ̃. de pact. c. vlt. & 1. q. 2. quã pio. ſol. vt nulla sit dubitatio, sic intellige, q̃ nulla conditio siue pactio hic apposita fuit cũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliqua persona,sed præpositus & capitulum vacante illa ꝑbenda constituerunt, vt qui ad illam præbendam eligeretur,onus istud subiret,vt sic res transiret cum suo onere.ff.de pig.ac.si conuenerit.§.1,& ſ. de pign.ex litteris.& ff.de vſufr.l.vſufructu legato. & l.ſi pendētes.§.pen.& opt.arg.ſ. vt ec. be.fine di. confe.vt noſtrū.

† constitutionem.

† Episcopo Vigor.

† Cap. 14. ro. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranēſ. par. 3ª cap. 1.

Et de intellectu vide Lambertinū tract. de iure pat. liē. 1. par. 1, q. 10.

præpoſiti quàm capituli [a] conſenſu poſſit dimittere : vel cuiquam præbēdæ illius anniuerſarium delegare [b]. ¶ Quam ſiquidem inſtitutionem † catenus confirmamus, vt prædictus ſacerdos, niſi infirmitate corporis fuerit impeditus,aſſidue debeat abſequium ſuum impendere eccleſiæ memoratæ , & quanto frequentius poteſt (ſalua [c] honeſtate ſua, & debita deuotione) Miſſarum ſolemnia celebrare : nec ſibi liceat hoc illi ſubrahere , ſiue cauſa voluntatis [d] , ſiue ſe ad aliam eccleſiam transferendo.

¶Idem Vigorieñ. † archiepiſcopo.

¶Ad præſentationem religioſorum in eorum eccleſiis nullus debet inſtitui per epiſcopum , niſi prius ei congrua portio reddituum aſſignetur.

CAP. XII.

DE † monachis, qui vicarios parochialium eccleſiarum grauant , vt hoſpitalitatem [e] tenere non poſſint , eam prouidētiam habeas , quod ad præſentationem monachorum nullum recipias , niſi tantum ei de prouentibus [f] eccleſiæ corā te fuerit aſſignatum , vnde iura epiſcopalia poſſit perſoluere , & congruam ſuſtentationem habere.

¶Idem Salernitano † archiepiſcopo.

¶Plures dignitates , vel perſonatus in vna vel in diuerſis eccleſiis quis habere non poteſt.

CAP. XIII.

AD † hæc licet: & infra.¶Illud eſt omni rationi contrariū,vt vnus clericus in vna [g] vel diuerſis eccleſiis, plures dignitates , vel perſonatus obtineat : Cum ſingula officia [h] in eccleſiis aſſiduitatem exigant perſonarum.

¶Idem Burgaleñ. archiepiſcopo.

¶Habens plures dignitates , alteram dimittere compellitur.

CAP. XIIII.

PRæterea † de G.qui in tua & Toloſana eccleſia,eſt archidiaconus conſtitutus, & in vtraque eccleſia regulariter [i] profeſſus : mandamus, quatenus eundem , altero , quem malluerit [k] , archidiaconatu, facias eſſe contentum.

a ¶*Quàm capituli.*]Iſtud præter ius fuit appoſitum,quoniā ſufficit conſenſus prælati.ſ.de renunc.c.admonet.

b ¶*Delegare.*] i.non poteſt committere alicui officium ſuum, & dic,anniuerſarium,id eſt,officium.

c ¶*Salua honeſtate ſua.*]Hoc ideo dicit,quia non eſſet honeſtū,vt bis,vel ter miſſam in die celebraret.de conſe.diſt.i.ſufficit.& ſ.de celebra. miſſ.te referente. vel , ſalua : id eſt,ſine peccato mortali, quod eſſet inhoneſtum.

d ¶*Voluptatis.*] Tñ religionis cauſa poſſet ad aliam eccleſiam ſe transferre petita licētia,q̄uis nō obtēta. ſ.de reg.licet quibuſdam.

De monachis.]Reputat materia huius cap.difficilis ꝑp iura vario modo loquentia. Et hodie hoc capitulum oſtēdit etiam ad religioſos exemptos:vt in cap. ſ. eod. tit.lib.6.Et addē nouam ꝓuiſionem , quę circa hoc habetur in cle.1.de iure pat.& vide de eccleſiis iſtorum regularium textum in cle.quia regulares.de ſuplen.negli.præla.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam monachi habent eccleſias ſuas,in quibus ponunt vicarios ſuos,& iſtos vicarios intantū grauant,q̄ hoſpitalitatem ſeruare non poſſunt, nec ep̄alia iura ſoluere:Mandat Papa Vigorieñ.archiepō,in cuius iuriſdictiōe ſunt iſti monachi:q̄ nullum recipiat ad præſentationem monachorū,niſi tñ ei de prouētibus eccleſiæ coram ipſo fuerit aſſignatū.vnde poſſit hoſpitalitatē ſeruare,& ep̄alia iura ꝓſoluere.Hanc portionē non poterūt monachi diminuere,ſine conſenſu epi.& ſic poteſt intelligi capitulum.ſ.eo.auaritiæ.Nota,q̄ clerici tenentur ad hoſpitalitatē. Ité competenter debet quis beneficiari,ita q̄ poſſit cōmode ſuſtentari,& epiſcopalia perſoluere,

e ¶*Hoſpitalitatem.*]ad quam clerici præcipue i tenētur , & 62. diſt. §.1. & 85. diſtin. Florentinum.quia quicquid habent clerici, pauperum eſt.16.q.1.c.vlt.

¶Gl.ſeq.tractat quomodo monachi interdū ex confeſſione epiſcoporū interdum ex fundatione habent eccleſiam quoad temporalia,interdū ius patronatus tantum.& ſubdit quo caſu locum habeat hoc cap.

f ¶*De prouentibus.*] Per hoc patet,q̄ loquit de eccleſiis quæ ſunt monacorum quo ad tpalia: in quibus poſſunt monachi ſibi oſa appropriare,reſeruata honeſta ſuſtētatione ꝑsbytero,vt hic dicit: multo magis vbi habēt eccleſias quoad ſpūalia & tpalia.Si vero habent eccleſiam ex conceſſione laici,vel confirmatione epi,idē eſt:quia tpalia tunc habent.arg.19.q.1.c. vlt. & ſ. de priuile. cū & plantare.§.in eccleſiis. ſi non accedit conſenſus epi,nihil valet conceſsio laici.ſ. de iure pat.c. qđ aūt.in fi.& c.illud.Si habēt eccleſiam ex cōceſsione eporum,ſi certa forma fuit appoſita,illa ſer uet.ff.de pact. in tradi tionibus. ſi pleno iure ipſam cōtulit,plene iure habent eam.ſi ſimpli citer contulit eccleſiā, cathedraticū & coercionē retinet eps.ſ.de do. paſtoralis. Si vero ex fundatiōe monachi eccleſias obtinēt habēt eas tñ quoad tpalia. 16.q.2.c.1.& pēn. & vlt. niſi eſsēt priuilegiati cū oībus capellis habitis,& habēdis. & ſi nō ſufficienti ſuſtētatione habēt rēporalia,referuata pſbytero, & eps habet ſentationē monachorū,& ei ſubeſt presbyter quoad ſpūalia . & ſic pōt intelligi hæc de cre.& ſ.de priuile.cum & plantare.§. in eccleſiis. Qñq; monachi habent ius ꝫ patronatus tñ:& tunc nihil habēt niſi ſolam ſſentationē. ſ.de iure patr.cū ſcā.n. cum tranſeat cum vniuerſitate: vt ibi.In quo cōſil. Lan. ergo caſu locum habet quod dī,q̄ cēſualis pē. fio non augeatur.ſ. de pact.cū clerici. & ſ. de cenſi. ꝓhibemus, & ſ. eod.auaritiæ:poteſt dici, q̄ vbi monachi habent eccleſias ex donatione eporū quoad tpalia,cēſus prius impoſitus non debet augeri:vel cum ex donatione laicorū ius tātū recipiunt patronatus,cēſus q̄ ab initio fuit impoſitus, augeri nō ma. debet.ſ. de cenſi.ſcientes. ſine iuſta cauſa & rationabili,& de cōſenſu epi:vt dictū eſt ſ.eo.auaritiæ.In aliis vero caſibus.pura , cū pleno iure habēt eccleſias quo ad tpalia & ſpūalia,poſſidere eas poſſunt pleno iure. Qñq; tñ monachi totum applicant vſibꝰ ſuis, reſeruata honeſta ſuſtētatione presbytero:vt hic. Qñq; certā partem recipiunt,ſiue certam dimittunt presbytero,aliud totum ſibi retinent:vt ſ.eo.auaritiæ. & hoc ſm cōſuetudinem diuerſorū locorum.Dic de hoc vt 16.q.2.in ſumma.Bernar.

AD hæc.]Ponit dictum,& eius rationem ſubdit : ibi, *Cum ſingula.*Abbas.

CASVS.In hoc capitulo, ſequenti dicitur , q̄ nullus poteſt habere plures dignitates, vel perſonatus in vna eccleſia,aut etiā in diuerſis:& hoc ius continetur in iſtis duobus capitulis.Nota,ex iſtis duobus capituli , quòd nullus poteſt habere plures dignitates, vel perſonatus.

g ¶*In vna.*] ſ.eo.de multa.in fi.idem in diuerſi, vt ibi.& ſ. c. ꝓxi. & ſ.eo.quia intantum.& ſ.de cleri.non reſi.quia nonnulli.

h ¶*Singula officia.*]i.dignitates , vel perſonatus.89.diſt.c.ſingula. & 21.q.2.ſicut.& ſ.eo. cum non ignores.& ſ.eo.de multa.niſi per diſpenſationem Apoſtolicæ ſedis,vt ibi,& ſ.de elect.dudum.

Reterea.]Primo narrat caſum,quod ſecundo corrigi mandat: ibi,*Mandamus.*Abbas.

i ¶*Regulariter.*]Arg.q̄ canonicus regularis poteſt fieri archidiaconus.arg.58.diſt.c.1.& 74.diſt quorundam. & ſ. de ſta. reg. quod teſt,nec abbas præfici.ſ.de relig.domi.c.vlt.Sic nō poteſt quis habere plures perſonatus in eadem eccleſia,aut etiam in diuerſis.ſ. eo.de multa.& ſ.cap.proxi.

¶Glo.ſeq.alleg.concor.ponit ius nouum,& inducit tria ſimilia.

k ¶*Maluerit.* ſic ſ.eo. c. referēte.& ſic habuit optionem ſm iura 4.hodie non habet optionem,immo recipiendo ſm dignitatem ſuam ipſo iure vacat prima: & ſi cōtenderet retinere vtraq;,priuaretur vtraq;. eo. de multa. cum enim militiæ ſint diſtinctæ, & multa. ꝑſonæ illis deputatæ debent eſſe diſtinctæ.vnde nemo poteſt eſſe in duobus collegiis ſimul.ff.de.coll.illi.l.1. §. vlt.nec duas militias habere.

habere. C. qui mili. non poſſ.l. 4. & l.5.§.in poſterum lib. 12. nec duos honores.ff.ad muni.libertus.§.ꝓſcriptio.ergo multo fortius hæc ſunt in ſpiritualibus honoribus obſeruanda.

Cum nō ignores.]Hodie poteris ſeruare hoc ca.in beneficiis re ſidentiam requirentibus,& etiam in curatis,ſi de facto nollet dimittere primā eccleſiam.Primo ponit cauſa mandati.Secūdo mā datum:ibi, *Cum igitur.* Tertio ſoluit obſtaculū ibi *Quod ſi.*Abbas.

CASVS.Archipresbyter & clerici cuiuſdam plebis elegerunt quem quid per dā presbyterum recto rem cuiuſdam eccleſiæ in ſuum presbyterum, ſiue in capellanū ſuum & ipſe conſensit electioni, volebat tñ locū habere in vtraq; eccleſia: archipresbyter & clerici ꝓtradicebāt, volētes q̄ in ſua eccleſia reſideret:& ſic orta fuit ſuper hoc queſtio inter ipſos Vnde nuncius presbyteri, & quidam clerici alterius eccleſiæ ad ſedem Apoſtolicam acceſſerunt:dñs Papa auditis hinc & inde ꝓpositis, conſideranſ q̄ nō eſt conueniēs, vt idem presbyter locū habeat in duabus eccleſiis,mā dat archiepō Ianuēſ.vt dictum presbyterū beneficio q̄ habet,faciat manere contentum:& ſi archipresbyter & clerici cōſenſerint. & modo diſſentiant,non dēt cū ipſorū ſcandalo in eorum eccleſia locum habere.Nota q̄ vna eccleſia vnū tñ debet habere rectorem , cum in vno corpe duo capita eſſe nō debeant, nec vnus rector debet eſſe pluribus eccleſiis. Ité pp ſcandalum aliquis repellitur ab obtinendo beneficio.Isem arg.q̄ ex quo aliqui cōſentiunt in aliquem,poſſunt diſſentire:& hoc ſcandalum : & iſti diſſentiebant, quia presbyter ille nolebat dimittere primam eccleſiam.

Cap.1.eo. tit.in 2.com pilat. Et vide Abb. in c.infra. de iure pat.

† haberet

† diſſidenti bus.

Vide Vaſquez in an notatibus Hi ſpan.c.1.

a ¶*Vna ecclesia.*]Hoc generaliter verum eſt,q̄ vnus debet eſſe ſacerdos vuius:vt ſ.eo.c.proxi. & ſ.eo.de multa.De hac materia dicitur ſ.de elect.dudum 2.

b ¶*Contendit.*]vnde hodie priuari debet vtraque.ſ. eo.de multa.

c ¶*Contentum.*] ſ.eo.c.proxi.& c.ad hæc.

d ¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

e ¶*Conſenſerint.*]Si ſemel ꝓſenſerunt in eum,nō poſſunt amplius diſſentire.ſ.de elect.cum inter canonicos.& 8.q. 2.dilectiſsimi. & 32.q.5.horrēdus.Quid eſt ergo qđ dī:eis nūc diſſentiētibus:& ſic ꝓtradicit hæc decr.ꝓdictis iurib. ꝑ Sol.ſic intellige qđ hic , q̄ ſacerdos ille electus fuit ad curam aīarum,& ſimul ad cōtinuā reſi dentiam,ad quam de iure tenetur.ſ.de cle.non reſi.quia nōnulli.

Concor. tex. in l. in traudem & ibi Abb. de reſi. & l. fi. erat ſecō ab ibi Cy. C. ad Maced.

4 Quæ hodie locum habet in ſu. ſ. de re ſti. & ſ. fi. de ſpon. & l. fi. eod. lib. 6 poſt etiam locum habere,cū ſecundū beneficiū eſt min⁹ vtile, ſecundum Host. & alios.

Sed ipſe volebat retinere priorē eccleſiā cum illa,ad quā electus recedere,& merito:q̄a vtranq; de iure habere non poterat.Si aūt vellet dimittere primam, & ſecundam recipere: tūc non poſſent archipresbyter & clerici ab electiōe eius diſcedere,ex quo ſemel in eum conſenſerunt,& ſic intelliguntur prædicta iura.

e ¶*Scandalo.*]Arg, q̄ propter ſcandalum quandoque receditur à iure.ſ.eo.cum teneamur.& ſ.de tempo.ordi.ad aures.

Vm ſecundū Apoſtolum.] Primo ponitur cā conſtitutionis , & correctionis iuris antiqui,& noui ꝓmulgatio.Secūdo determinatio.caſus propoſiti ſpecialiter. Secunda:ibi.*Inde eſt.*Abbas. Sume caſum ad medietatem capituli:ibi,*Inde eſt,&c.*

CASVS.Eps Zamoreñ..ordinauit in ſubdiaconū quendā clericū G.noīe ſine aliquo titulo:tñ morte ꝓētus eidē clerico in beneficio eccleſiaſtico non ꝓuidit:poſtmodum ſucceſſor non ꝓuidebat eidem:acceſsit ad Papā exponēs eidē qualiter ꝑde ceſſor illius ordinauerat ipſum in ſubdiaconū:ſcripſit Papa qđ dā,vt illū ſubdiaconū examinarēt ſi dignus eſſet ad eccleſiaſticū beneficiū obtinēdum,prius ep̄o Zamoreñ.ciſato , vt examinatiōi interſit:vnde ſcribit Papa Zamorenſi epō,q̄ cū clericus ille à ꝑdecessore ipſi⁹ ordinat⁹ fuerit ſine certo titulo,ſi examinatores ꝑdicti eo citato,vt examinatiōi ipſius interſit ꝓ ſe vel ꝓ alium, & vt liceat ſibi ꝓponere q̄eqd rōnabiliter duxerit ꝓponendū , tā ſuꝑ idoneitate ꝓſonę,q̄ etiam ſuꝑ quantitate & qualitate bñficij , illum inuenerint eſſe dignum:tādiu neceſſaria vitæ ſibi miniſtret, donec in eccl̄a Zamoreñ. vel alia,ꝓ ipſū beneficiū fuerit cōpetēs aſſecutus:ſciturus ꝓ certo q̄ ſi dignus reptus fuerit,& ipſe eps ei neglexerit ꝓuidere,cū Papa ſuꝑ hoc fuerit regſitus ꝓpellet ipſum ꝓ diſtrictionem eccleſiaſticā ad ꝓuiſionē ipſi⁹:occaſione huius negotij Papa ꝓmittit illa q̄ præcedunt, hoc modo : dicit Appſtolus:Qui altario, ſeruit,viuere debet de altari:& q̄ ad onꝰ aſſumiſ,emolumentū inde debet habere.ergo patet,q̄ clerici q̄ deputati ſūt obſeq̄o Ieſu Chriſti,de ipſi⁹ patrimonio viuere debent : clerici eſt a cleros,qđ eſt ſors appellatiō:& ideo dum ordinant,vel aſſum unt in hæreditatē Dñi , vel aſſequūt hereditatē in ipſo.licet aūt ꝑdeceſſores Innocentij, ordinationes eorum qui ſine certo titulo ꝓmouētur quātum ad executionē irritas eſſe voluerit & inanes in iniuriam ordinantium:Innocētius tñ volēs benignius agere cupiētes †, tādiu per ordinatores,vel ſucceſſores [t] eorum prouideri volumus ordinatis , donec per

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilatione

1. Cor. 9.

† ſua

† Aliàs : ita Chriſto. Pſal. 15.

† Aliàs: vel

† Videl. eū in teſtamen to. ff. de iud. & l. quotiēs. eo. tit.

CAP. XV.

CVm † non ignores, quòd vna eccleſia [a] vnius debeat eſſe ſacerdotis : & infra.¶Cum igitur nuncius preſbyteri, qui in duabus eccleſiis locum habere contendit [b],& quidā clerici alterius eccleſiæ ad noſtrā præſentiam acceſſerint contra eum:Nos attendentes non eſſe conueniens, vt idem preſbyter locum habeat † in duabus eccleſiis : Mandamus, quatenus ipſum beneficio quòd habet, facias manere contentum [c]. ¶Quòd ſi forte archipresbyter & clerici alterius eccleſiæ in eū cōſenſerint [d], eis nūc diſſentiē tibus †,cum ipſorum ſcādalo [e] non debet locum in ipſa eccleſia quærere vel habere.

¶Innocentius tertius Zamoreñ. † epo.

¶Ordinato ad ſacros per epiſcopum ſine titulo,nemine præſentante, ordinator vel ſucceſſor compellitur in neceſſariis prouidere,donec titulum habuerit.

CAP. XVI.

CVm † ſecundū Apoſtolum qui altari ſeruit,viuere debeat de altari [f] : & qui ad onus eligitur , repelli [g] non debeat à mercede:patet à ſimili,vt clerici viuere debeāt de patrimonio Ieſu Chriſti , cuius obſequio [h] deputātur,vt ipſa nominis [i] ratio perſuadet.Cū eñ ad cleros quod eſt ſors [k] vel hæreditas, clericis appellētur:quia in ſui † ordinatione vel aſſumuntur [l] in hæreditatē Dñi : vel aſſequuntur [m] hæreditatē in ipſo †, vt vere poſſint pſallere cū propheta: Dñs pars hæreditatis meæ digną [n] eſt,vt eccleſię ſtipendiis ſuſtentētur,in qua & † per quā diuinis obſequiis aſcribuntur. Licet autem prædeceſſores [o], noſtri,ordinationes [p] eorū qui ſine certo titulo promouentur, in iniuriā ordinantium irritas [q] eſſe voluerint & inanes:Nos tamē benignius agere cupiētes †, tādiu per ordinatores,vel ſucceſſores [r] eorum prouideri volumus ordinatis , donec per

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilatione 1. Cor. 9.

† ſua

† Aliàs : ita Chriſto. Pſal. 15.

† Aliàs: vel

† Videl. eū in teſtamen to. ff. de iud. & l. quotiēs. eo. tit.

re cum taliter ordinatis,ſtatuit,q̄ ꝑ ipſos ordinatores, vel ſucceſſores eorum tādiu prouideat ordinatis,donec ꝑ eos beneficia eccleſiaſtica fuerint ꝓſecuti.Not. q̄ qui altari ſeruit,de altari viuere debet.Item ad quem ſpectat onus,& emolumētum.Ité qui aliquē ordinat,vel ordinari facit ad ſacrū ordinē,prouidere tenet eidem donec ꝑ ipſum ordinatus bñficiū eccleſiaſticū fuerit aſſecut⁹. Ité ſi epō ſimpl⁹ ſcribatur,vt alicui ꝓuideat in eccleſia ſua:nō ſolum in cathedrali eccleſia poteſt prouidere,ſed etiam in parochiali.

f ¶*De altari.*] 12. q. 1. ex his.

g ¶*Repelli.*]ad quem ſpectat onus,& emolumentum.12. q. 2. charitatem.& q.quicunq;.& c.eccleſiaſticis 2. & econuerſo non eſt ferendus is qui lucrum amplectitur,onus autē ſubire recuſat. C. de ca.toll.l.vnica.§.pro ſecundo.

ADDITIO.Vñ verſus: *Cōmoda qui ſentis,ſīgas onus emolumētis.*

h ¶*Obſequio.*] Non tibi,ſed domino grauis eſt cui ſeruit egeſtas, arg.93.diſt.diaconi verſi.mendicat.Lau.

¶ *Nominis ratio.*] 21.diſt.cleros.& clericos.& 16. q.1. ſi cupis. & nomina debent eſſe conſonantia rebus. Inſti.de do.§. eſt & aliud.

k ¶*Sors.*]12.q.1.cui portio.

l ¶*Aſſumuntur.*]vt qui ordinantur ſine benficio,vel aſſumuntur, vt habeant hæreditatem Domini.

m ¶*Aſſequuntur.*] ſ.qui.ad beneficiū recipiuntur,iſti in ſua ordinatione ſtatim conſequuntur hæreditatem Domini.

n ¶*Dignum.*] 12.q.2.eccleſiaſticis.

o ¶*Prædeceſſores.*] 70.diſt.neminem.& c.ſanctorum.

p ¶*Ordinationes.*] Niſi promotus ſit ad titulum patrimonij ſui. ſ. eod.tuis.& ſ.eod epiſcopus ſi.

q ¶*Irritas.*] quo ad executionem,non quo ad veritatem, q̄a ordinem non admittunt.

Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit & ſolu.determinat

r ¶*Succeſſores.*]Sed quare ꝓuenitur hic ſucceſſor ex dilecto defuncti,cum regulariter crimina morte extinguātur.23.diſt.quorundā. & C.ſi reus vel accu.mor.fuer.l.2.& ſucceſſor non ꝓuenitur ex delicto defuncti.C.ne ex deli.defun.l.vnica?Rñdeo,ne in cleri oppobrium mēdicare cogant.93.diſt.diaconi.arg.ſ.de cle.ꝓiu. Ioannes. in fi.Vel dic q̄ nō tā ſucceſſor q̄ eccleſia 3 punitur in hoc caſu,quę nō reſiſtit epō i tali ꝓmotioni:nā ſine ꝓfitio eccleſię nō facit ordinationē.24.diſt.c.pen.vñ punit ſi ei delinquēti nō reſiſtit. 2. q. 7.

2 Concor. tex. in l. ſecundū ma turam.ff. de re iud. & l. fi. ſ. fi. ff. de fur.

3 Non video in quo puniatur ec eccleſia vel ea ꝓpitulū cum eꝑalis mēbra grauatur ecūdū Ho. Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.quapp.& hoc intelligo qñ ipse eps examinauit.si aũt alij examinauerint,ipsi tenebunt. 54. dist.si seruus.24.dist.qñ .& hoc innuit qđ dr J.nullo pſentante.Et in hac ,quisione dignitas ,motiest at tendenda. arg.41.dist.non cogantur.ff.de iu. l.sed & si fuscepерit. §.2.ff.de vſuf.sed & si quid.§.1. & J. eo. c. de multa.& ff.de do.l. si filiusfamilias. Item cõ siderãtur facultates ecclesiæ argu.ff. de admi. tu.l. cum plures.§.cum tutor.& ff.de rel.& ſũp. fu.si quis ſepulchrũ. §. ſumptus. & hic inferius.Bernar.

¶Gl.ſeq.in prin. reci.per obie.& ſolutionẽ. Deinde dat duo ſimilia. Iterũ obiicit, & ſoluit. Tertio obiicit,& ſoluit.

a *¶Liceat.*]Si ſcriberẽt ipſi ordinatori,ipſe nõ poſſet aliquid obiicere niſi hoc:litteris cõtineretur:qa quos idoneos reputauit ad ordines, dẽt reputare idoneos ad beneficiũ. 3. de æta. & qual.c.accepimꝰ.ſed ſucceſſor poteſt. & ita ſemel approbatus iterũ ,pbatur & reprobatur, ſicut medicus 1. ff. de mune.& ho.l.vt gradatim.§.reprobari.& virgo ſemel ,pbata iterum probatur 2. 27. q.1. nec aliqua. & melius 3. de ,pba.c. penul. & vlt. & 2.q.5.habet hoc ,ppriũ. & c. Mennam. ſed hoc totum gratia eſt: qa de facto vnius ſæpius quæri non debet.ff. de nau. cau.ſtabu.l.licet. i fine. Sed nonne ꝓſumi dẽt pro ordinato?Sic arg.3. de ,pba. poſt ceſſionẽ. niſi ,pbetur ꝓtrariũ. Itẽ qualiter cognoſcit poſtea de eius idoneitate: cum ſnia epi, qua pronunciauit ipſum idoneum, tranſiuit in rem iudicatã,à qua non fuit appellatum.3.de elect.cum dilecti.in fin. Rñdeo,totum ſit de gratia.Vel dicas ꝙ tantum quæritur de noua cauſa poſtea emergẽte. arg.3.de æta.& quali.ordi.c.1.

¶Gl.ſeq.quærit,ſoluit.alleg.pro,& cõtra.ponit opi.Vin.demũ ſoluit.

b *¶Donec per te.*]quid ſi eps ordinauit eum ad aliquẽ titulum,& ille eſt euictus ab eo,nunquid eps teneẽ de euictione?Arg. ꝙ nõ: quia donator nõ tenetur de euictione.ff.de ædil.edi.l.ad res donatas.ar.ꝓtra.7.q.1.pſentium.& J.eod.inter cætera.Dixit Vinc.ꝙ eps ſpecialiter non tenetur ſi dedit ei beneficium ſufficiens, & factũ ſit inſufficiẽs & exinanitum:ſufficit enim minori ab initio adire locupletem hæreditatem.ff.de mi.verum.§.ſi locupleti.teneturtũ generali obligatione qa teneẽ ,puidere & ordinare eccleſias oẽs ſui epatus,de conſec.diſt.r.c.oẽs.Tu dicas melius cum T.ſi fraudulenter contulit ei beneficium alterius quo aliqs non fuit iuſte priuatus, ſiue alij debitum, & ipſe cui contulit,hoc ignorauit 3, tũc ſpecialiter tenetur eps ei prouidere in æquiualẽti beneficio.ar.7, q.1.præſentium. & J. eo.inter cætera.& J.de iure pat.c.paſtoralis.

INter cætera.] Narrat primo factum.Secundo mãdat decerni,& caſum exprimit:ibi,*Supradicto epiſcopo.*Abbas.

CASVS.H.& G. 4 ,mutationem ſuarũ ꝑbendarum affectantes, eas in manu Papæ renunciauerunt:poſtmodũ mandauit Papa de cano Remeñ.vt de ꝑbenda G.inueſtiret H.ſed eps loci hoc intelligens cõtulit eam magiſtro P.vnde orta lite inter magiſtrum P.& H.dñs. Papa reuocauit ꝑfatam renunciationem,& vtriq; reſtituit beneficium ſuũ:& ne magiſter P.remaneret fruſtratus ſpe ſua,Mãdat Papa epo,vt ꝑbendam alicui nõ conferat,donec aſsignauerit magiſtro P. beneficiũ ꝑbẽdale in eadẽ eccleſia:& ſi ꝓtra fecerit illud caſſatine fraudulenter viſus ſit illi contuliſſe ꝑbendã.Bernar. Nota,ꝙ vbi ponit iſta clauſula : ꝙ ſi ꝓtra factũ fuerit decernimus irritum & inane:qđ fit poſtea,ipſo iure non tenet.Itẽ qui dat beneficium quod dare non poteſt,tenetur ad beneficiũ quod dare poteſt:ne fraudulenter viſus ſit beneficium contuliſſe.

¶Glo. ſequens rec.per obiect.vlt.alleg.concor.remittit.ſignat contrariũ,ſoluit,& diſtinguit.

c *¶Aſsignari debebat.*]Ex quo G.reſignauit tali modo,vt dareť H. & non fuit ei data, ſed † vr. magiſtros P. non videbatur ei renũciaſſe:nec † Laudenſ vẽ eam perdidiſſe,ſicut † idẽ nõ amittit poſſeſsionẽ qui eam ſub modo alij tradidit,niſi modus exiſtat 5. vẽ enim ſub cõ- † Laudenſ. ditione eam tradidiſſe. 3.de reſti.ſpo.olim 1. & ff. de acq. poſſeſ. q abſenti.§.ſi qs. & qui ſub cõditiõe tradidit poſſeſsionem, & recedit à poſſeſsiõe, nõ ꝑdit eã. ff. eo. ſi cum me. vnde iſte nõ videbatur amiſiſſe poſſeſsionẽ beneficij ſui:ſed certe verum eſt ꝙ amiſerat ꝑ renũciationẽ, ſed Papa poſtea ex officio ſuo vtrũ † mandauit. que reſtituit propter diſcordiam ſuſcitatam. *¶Irritum.*] ſimile C. de legi. non dubium 6. & C.de rebus eccl.non beturꝑ alie. l. ſancimus. & 10 ſecto. dist.c.vides. ſi hoc verbum non contineretur in litteris, & ipſe cõferret,vẽ ꝙ ceſsio teneret, licet eſſet facta ꝓtra mãdatum Papæ. J.eo.dilectus filiꝰ G. vbi de hoc. e *¶Aſsignauit.*]hic expreſſe habes , ꝙ ſi eps conceſsit mihi beneficium quod concedere non potuit,tenẽtur mihi ad aliud cõſimile. 7. q.1.præſentium. de hoc dicitur 3.c.proxi.ſim. 3. de ſi. presby. venien.3 arg.ff.de pig. act. l. eleganter.§.qui reprobos. ff.ad Velleia. quamuis. §. cõuenerit. & ff. qui ſatiſd.cog. l. quotiens. ff.de leg.1.l.ſi filiusfamil.§.ſi quid alicui. & ff.de leg.2.l.mortuo.§.Labeo.qa adiuuari beneficiis nos oportet, nõ decipi. ff. cõmodati, l.in cõmodato. §. ſicut.in fi.& 3.decõmo. c.vni.in fi.Et ſic eſt ꝓtra id qđ dicit lex,ꝙ donator nõ teneť de euictione.ff.de ædil.edi.l.ad res donatas.ſed hic in veritate nõ dr donare,quia neceſſe habet eã donare, & in neceſsitate nemo libera lis exiſtit.ff.de adimen.leg.1.rem legatam.in fi.& de hoc dictũ eſt 3.eo.c.relatum.& hoc intellige qñ eps ſciuit ꝙ eam donare nõ poterat,& ille qui recepit,ignorauit,vt dixi 3.c.,pxi.ſi enim recipiẽs hoc ſciebat,non credo,ꝙ habeat petitionem contra epm ad aliã prædendam , iſtar illius qui ſciens emit liberum hominem , quia emptio nulla fuit:ſecus ſi ignoranter emit.ff.de contrahen.emp.l. liberi hominis.Io.

CVm iamdudum.]Opponenti plura ꝓtra electũ,ſufficit alterũ probare qđ ad caſſationẽ eius ſufficiat.h.d.Primo ponit ſex quæ opponẽbãtur ꝓtra electũ.Secũdo diſſinitionẽ quæſtionis cõditionalem.Tertio reſpondet tacitæ quæſtioni vel obiectioni.Secundo:ibi,*Mandamus.*Tertia:ibi,*Cum multa.*Abbas Siculus.

CASVS. Vacante ꝑpoſitura Sicluneñ.à quibuſdã canonicis eccleſiæ Sicluneñ.electus fuit quidã nñe Ioänes de Bythinia, maiore parte capituli prius appellãte, & qbuſdã canonicis abſentibus & nõ vocatis:ad petitionẽ ipſius Ioänis ꝓmiſſa fuit cauſa qbuſdã iudicibus:iudices illi cõfirmauerunt electionẽ ipſius Ioänis:ſãdẽ cauſa cõmiſſa fuit aliis iudicibus ad petionẽ partis aduerſę.& illi caſſauerunt confirmationẽ priorũ iudicum: demũ Papa caſſauit ,ceſſus priorũ & ſecundorum iudicũ.reducens cauſam in eum ſtatũ in quo erat ante primã cõmiſſionẽ:iſtis oĩbus ſic pactis R. Sicluneñ.canonicus oppoſuit ſe iſti Ioanni, ꝓponẽs multa ꝓtra ipſum,ſcilicet pluralitatẽ dignitatũ & beneficiorum,ꝓtra concilĩ Lateraneñ.& ꝙ die intruſionis ſuæ ante confirmationem, admi-

niſtrare præſumpſit,& poſt caſſationem confirmationis electiõis ſuæ miniſtrauit.his & aliis auditis , Mandat dñs Papa quibuſdam iudicibus,ꝙ ſi inuenerint ꝑdictum Ioannem habere plures dignitates atq; ꝑbendas,aut aliquod aliud de ꝓmiſsis(qđ ſufficiat) inuenerint eſſe verum,eidem Ioanni ſuper ipſa ꝓpoſitura ſilẽtiũ imponant, ab impetitione ipſius Sicluñ.eccleſiam abſoluentes.In fine rñdet Papa quaſi tacitæ quæſtiõi: poſſet quis opponere dño Papæ, quare vos iſtum repellitis?multi ſunt qui habent pluralitatẽ dignitatum & beneficiorum ? Rñdet.Multa per patientiam tolerantur, quæ ſi in iudicium deducerentur, exigẽte iuſtitia caſſarentur.Nota ꝙ qui habet plures dignitates ſeu ꝓſonatus, ſine diſpenſatione Papæ ineligibilis eſt.Item ante confirmationẽ nemo debet adminiſtrare qđ ſi fecerit.debet eius electio caſſari.Item per patientiam multa tolerantur,quia nõ denunciantur vel accuſantur quæ ſi in iudicium deducerentur,ſm iuſtitiã caſſarentur.

a *¶Multitudo.*]quæ eſt canonibus inimica. 3. eo.quia in tantum.

b *¶Auaritiæ,*] quæ à promotiõe repellit. 85. diſt.cap. Florentinum. quam etiam dixit lex legitimis ictibus ferien dam. C. de inoffi.teſt.l. ſi quis ſuo.& eſt ſeruitus idolorũ.3.eo.c. aua ritiæ.Bernar.

c *¶Noſtræ diffinitionis.*] quam non habes in cõpilatione,quæ olim erat de inſtitu.cap.tua nuper.

d *¶Lateranen concilij.*] 3.eod.quia in tantum.

e *¶Confirmationem.*] Hoc ita intellige,ꝙ ſuper hac electiõe fuit cauſa commiſſa ad petitionem illius electi,& iudices illi electionem confirmauerunt,& poſtea alij iudices , quibus eadem cauſa fuit commiſſa,confirmationem illam caſſauerunt,ſicut hoc totum habetur in compilatione Innocen. ſupra de re iudic. c. de quibus hic fit mentio.

f *¶Præbendas.*] De hoc dictum eſt 3.de ele.c.dudum 2.

g *¶Aliud præmiſſorum.*] ſcilicet ꝙ ante confirmationẽ miniſtrauit.3.de elect.qualiter.vel ꝙ miniſtrauit poſt caſſationem confirmationis : quia Papa etiam totum caſſauit quicquid factum fuit per iudices priores & poſteriores.

¶Glo.ſeq.alleg.vnam concor.in contrarium alleg.7.iura & ſoluit.

h *¶Eccleſiam.*] & ita vẽ ꝙ eccleſia,quæ ipſum elegit , ſciẽs ipſum habere plures dignitates atq; ꝑbendas, non poſsit ipſũ repellere. arg.3.eo.cum nõ ignores.ar.ꝓtra.3.de except.cum eccleſiaſticæ.& melius.3.de elect.cum inter canonicos.8.q.2. c. dilectiſsimi. & 32. q.5.horrendus.J.de concef.præben.cum ſuper. & 3. de cleric.coniug.c.diuerſis fallaciis.& J.de dona.c.inter.dilectos.Sed hæc locũ nonhabent:quia iſte nõ fuit electus ab eccleſia:immo eccleſia ſe ſibi opponebat,& electꝰ fuit à ꝙq; ſolũmodo,aliis appellãtibus prius,& qbuſdã abſentibus,vt hic patet,in decr.quæ olim erat in cõpilatiõe Inno.de re iud.c.1.hæc decr.de illa electione loqť. Ber.

i *¶Per patientiam.*]hic rñdet tacitæ quæſtioni:diceret aliqs,multi ſunt habentes plura beneficia,quare ipſum reprobatis dñe Papæ? ipſe rñdet:multa per patientiam,&c.& tñ per talem patiẽtiam non fit diſpenſatio.arg.J.de cogn.ſpi.ſuper eo.& 3.de ireiu. *¶Dilectus filius.*] Continet quatuor dicta.Primo mandatũ Apoſtolicum.Secundo:ibi,*Ad inſtantiam.*iuſtũ & iniuſtũ ꝑceptũ eſt ꝙ legati.Tertio:ibi,*Cum ergo.*iuſti proceſſus ꝑfirmationẽ , & iniuſti ꝑreprobationẽ,Quarto:ibi,*Facientes.*Papalẽ ſubiũctionem. Abbas.

CASVS.Eps Lincoñ.de mandato dñi Celeſtini Papæ, cuidã clerico.G.noie quãdam ꝑbendam in eccleſia Lincoñ.aſsignauit : ſed capꝳn Lincoñ.noluit ipſum recipere ad eandẽ:tandem:ad inſtantiam Remeñ.archiepi,tunc epi Prænestini,Apoſtolicæ ſedis legati,talis cõpoſitio inter capꝳn & G.interceſsit,ꝙ receptus fuit in canonicũ & in fratrẽ,ꝓceſſo ſibi ſtallo in choro,& loco i capꝭ,& participatione diuinorũ,ita tñ ꝙ fructus ꝑbendæ recipere nõ deberet, niſi loco ,pximo vacaturæ:ſed quia plures ꝑbẽdæ poſtmodum vacauerunt,nec eidem G. aliquam aſsignauerunt,acceſsit ad Papã, proponẽs ẽidẽ oĩa ſupradicta : ſcribit Papa iudicibus dicens,dictũ G. in canonicũ recipi canonicis nõ obuiare inſtitutis, ſed vacaturã expectare ꝑbẽdam,eſſe cõtra Lateraneñ.ꝓciliũ vnde Papa factũ legati in eo ꝙ dictum G. recipi fecit in canonicũ & in fratrem, approbauit ſed ꝙ nihil reciperet niſi loco ,pximo vacaturæ,reprobauit:qa vero indignũ eſt,vt receptus in canonicũ bñficio careat,Mãdat iudicibus,vt epm & capꝭn comppellãt, vt ei ꝑbẽdã (cũ ſe facultas obtulerit)aſsignẽt:& portiões quotidianas,quæ fiunt in eccleſia, faciãt aſsignari eidem. Nota, ꝙ aliquis poteſt recipi in canonicum ſine aſsignatione ꝑbendæ, dũmodo aliquid ſibi aſsignetur tãq; canonico: & ſi additur ꝙ nihil ꝓcipiet niſi cum vacauerit ꝑbẽda,hoc nõ licet, ſed ſic poteſt recipi:Recipimus te in fratrẽ, & ,puidebimus tibi cũ facultaſse obtulerit iſtud non eſt cõtra cõciliũ.Itẽ ſnia pro parte tenet,& pro parte nõ tenet.Item vtile non vitiatur per inutile,nec licitum per illicitum.

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.

k *¶Percipere non deberet.*]iſtud fuit cõtra cõciliũ.J.de cõceſ.præben.nulla.Sed cõtrariũ vẽ. 3.eo. relatum.vbi tenet promiſsio vacaturæ ꝑbendæ.Sol.hic nihil percipiebat,ſed ibi ſic:vt patet. ex illo verbo:integritate ꝑbendæ gaudere:& ex eo qđ dicit,quorum cõis eſt vſus:& hic hoc ſolum additur ꝙ percipiat ea quæ de cõmuni conferuntur,& ita non contradicit , ſed concordat : & hic vitium fuit expreſſum.

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.

l *¶Illicito.*]arg.ꝓtra.3.de cõſti.cum M.ver.quatuor receperunt ad vacaturas,&c.Soluit.Papa illud reprobauit. vñ ꝑcepit ꝙ eis prouideatur exſuper excreſcentibus,&c.& ita concordat cũ iſta.vel ibi recepti fuerunt ſimpliciter,vt ibi nota.

ADDITIO.Vel non reprobatur receptio in ius canonicæ, ſed receptio ad vacaturas.

¶Glo.ſeq.arg.inſtruit,quærit opin.ponit,& ſoluit.

m *¶Approbates.*]ar.ꝙ ſnia ſiue donatio tenet pro parte,& ꝓ parte non.ſic 3.de arbi.cum tꝑe.12.q.2.ſi quos.& 17. q.4.quæſti. & 22. q.4.inter cætera 2.& J.de teſta.Raynutius.& c.Raynaldus.Caueas tñ qualiter fiat electio.ſi dicatur eligimus te ad proximã vacaturam,nulla eſt electio.J.de concef.præben.c.nulla. & c.relatum.& c.ex tenore.Si vero dicat:eligimus te in fratrẽ & ſociũ,& promittimus tibi conferre beneficiũ cum primum vacauerit , tenet electio talis.3.ed.relatum.& J.de concef. ꝑben. cum ſup aſsignando eidem quotidianas diſtributiões,aliàs cõpellerẽtur ad hoc, vt dr hic in fi. & ille intelligit electus ad quoddã ius de nouo creatũ. J.eo,dilecto:& illud ius perit q̃ cito aſsignatur beneficiũ vacans. non enim diu poſset manere tale ius ſine re corpali. 1. q. 3. ſi quis obiecerit.& talis canonia auget numerũ canonicorũ,ſed non ꝑdarũ.Sed nunquid plures poſſunt taliter eligi,ſi duo poſsũt eligi, eadẽ rõne & plures,ſ.tres & quatuor.& quotcũq; ?Dicit Io.ꝙ ſm numerum præbendarum poſſunt plures vel pauciores eligi. Sed certe non videtur ꝙ tot poſſunt eligi quot ſunt ibi canonici, ꝑp

† Alias ita: in ſubdiaconum.

† illorum

2 Quia ſæpe manus fallitur,&c. ꝙribi.

† Cap.3.eo. tit.in 3. cõpilat.

3 Ad hoc J.eod.ſi bñficia. lib. 6. Ioan. And.

4 Hic caſus Bernardi eſt, & ſi antiquis exemplaribus reperitur.

† Bitunia † Bitumia

† ſub Alex. iij cap.13.& 14.

† Siden.

† Alias, ante confirmationem ſuã.

† Alias ita: aut aliquod præmiſſorum,&c.

† Seden.

† In antiquis: tolerã fur.

† deberent

† Videl. 1. §. penul. ff. ſi quis ſuo.& ff. de his ,qui tus idolorũ.3.eo.c. aua not. infam. ritiæ.Bernar. & l. 1. §. 1. ff. ſi quis in ius voc.non erit.

† Lauden. vr. in l. verba. ff. de conditi. inſtit. & in Lactus.ff.de reg.iur.

† Texti. ibi

† mandauit

6 Factũ extra legẽ huius. And.

† Cap.4.eo. titulo 3. cõpil. Et de natis; ita vide Cauſil. 3. & Oldradum conſil. 67.

† Cap.5. eo. tit.in 3.com pilatione

† Lingon.

† Lingon.

† Lingon.

† Lingon.

† proxime

† ſub Alex. iij. cap. 8.& habetur infra de conceſſione præbendæ. cap. nulla.

† Vide l. ſi conuenerit. cum glo. ff. de pign.act. melius in l. nec nõ.§.1. cum glo.nõ prohibeat. ff.ex qui cæ. maio.

2 Regulariter enim nõ vitiatur vti le per inutile. infra de reg.iur.vtile.lib.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diutinam expectationem:sed sufficit ꝙ pauci eligantur, salté duo vel tres:vel quinque.ff.de consl i.cum M.Ferrarien.

a ¶ *Deferaudetur.*]Sic ff.eo.relatum.

b ¶ *Cum se facultas.*] Hoc idem erat ei ꝓmissum in illa compositione:sed archiepꝰ auctoritatē ꝑtare nō potuit,immo illud solū cassat ꝙ nihil percipere deberet: Lau. Ité ex eo qđ dr hic,patet ꝙ legatus non potest dispēsare ꝓtra concilij i. j. de concess.ꝑben. nulla.sed solus Papa.Ité aliud est dicere, cum facultas se obtulerit,& aliud cum beneficium vocauerit, vt hic patet.& j.de cōcess.præben. accedens.

¶ *Glo.seq. recitetur per obiectionē & solutionē.*

c ¶ *Assignare.*] hoc idē poterat cōsequi ex illa compositione,vt vi:dicit Io.ꝙ non : quia tpe compositionis vacabāt ibi ꝓbnficia, & volebant ipsum expectare proximam vocaturam. Item aliud additur compositiōi:ꝙ ipse habeat quotidianas distributiones siue victualia , quæ de cōi conferuntur : quæ tñ præsentibus dantur. ff.de cle.non resi.de cætero.& j.e.licet.Perceptio enim talium præbendarum nō facit canonicum, quia sola salarij perceptio nō facit decurionē. ff. de decu. sola 2. & j. eo. dilecto.

1 Concedēdo ius in vacatura, potest tñ reseruare.qđ dicit j. de iu. pa. cum dilectus.de offi. le. c. 3. & 4.lib.6.Ioā. And.

† Burdeg.

† Cap.6.eo. tit. in 3. cōpilaꝯ.

† Aliàs ita: quod si vn⁹ ipsorū, &c.

† sub Alexan. iii. c.8.

1 Aliàs ita super quo t.respondemus.

2 Aliàs. Herennius, & vide in c.dilecto super 3.glo. Ioan. And.

Tvæ fraternitatis.] Primo ponitur decisa facti narratio,& cōsultatio.Secūdo respōsio:ibi,*Nos*.Abbas.

CASVS. Aliquando contingit ꝙ ad vnam præbendam vacantem, duo eliguntur ꝓp importunitatem peretium:quæsitum fuit à Papa an talis electio de iure teneatur,Papa cōsiderans ꝙ si duo vnā præbendā tenerent esset ꝓtra cōcilium Turonen. quod ꝑbēdarū inhibet sectionem:& si vnus illorum præbēdam haberet,alter illorum sub expectatione ꝓtra Lateranen cōciliū remaneret:Rñdet ꝙ talis electio de rigore iuris est cassanda.Nota ꝙ quæ ꝓ importunitatem fiunt,valere non debent.Ité prębenda diuidi nō debet. Item electiones ꝓtra iura factę non valēt,& ipso iure nullæ sunt.

d ¶ *Importunitatem.*] electio facta ad importunum clamorem nū valet. ff.de elect.Ofius. 61.distin.miramur. & per importunitatem non concedenda sæpe concedimus, dicit imperator.C.de petitio.bon.sub.l.i.lib.10.

e ¶ *Concilium Turonen.*]ff.eo.maioribus.& j.vt eccl.bene.vt nostrum.& 1.q.3.c.si quis præbendas.

¶ *Glo seq. duas obiectiones soluit.*

f ¶ *Sectionem.*]Sed cum vna parochia possit diuidi in duas.16. q.1. præcipimus.& 10. q. 3.c.vnio.de consec.dist.1.oēs.j.de ec. ædi. ad audientiam,quare vna ꝑbenda nō pōt diuidi in duas?Rñdeo,duæ parochiæ licite fiunt ex vna,iusta causa interueniente,ꝙ vtraque sit parochia ꝑ se,& habeat propriam limitationem:sed ꝙ duæ sint sub vna limitatione , nō potest.16.q.1 plures.& eodem modo vna ꝑbenda potest diuidi in duas,ita ꝙ sint ibi ꝑperuo duo canonici, dummodo facultates illius ꝑbendæ sufficiant cōpetenter duobus. j.eo.c.vacante.ficut vna domus pōt diuidi,& de cætero erūt duę domus:& vnus fundus si diuidatur,erunt duo fundi.ff.cōia ꝑdiorum.l.si q.s duas.§.1.sed ꝑbenda diuidi nō debet,vt sub noīe vnius ꝑbēdæ censeatur vterque quasi dimidius canonicus,qa vnitas nō recipit diuisionem.24. q.1.loquif.nulla enim seruitus diuiditur,licet vsusfructus diuidat.ff.ad leg.Fal.l.1.§.si vsusfructꝰ.& ff. de vsu. & habita.vsus pars.Sed nonne hoc modo potest diuidi ꝑbenda,ꝙ idem ius apud vtrumq; remaneat:quia & iura incorporalia apud plures possunt insolidum residere. j.de iure pa.c.1.& ff. de serui. l. viæ.& ff.de bo.liber. l.libertus.in fi.in ꝑbenda hoc esse nō potest, vt dictum est j.eo. dilecto, licet enim dicatur idem ius esse apud plures,reuera tñ quilibet speciale & separatum ius habet.ff.quēad.serui.amit.l.aquam.Et not.ꝙ sicut de vna ꝑbenda possunt duæ fieri si facultates sufficiant:sic ex causa necessaria possunt & debent diminui prębendæ 3.j.de verb.sign.c.vlr.

g ¶ *Lateranen.concilij.*]j.de concef.præben.c.nullla.

† Vadeñ.

† Vadeneñ

† Vatien.

† Capit.8. eodē.tit.in 3. compilatio.

† In iudicā

† recipiat.

† Aliàs, tria ginta.

1 Aliàs contra promissio nis.

neficio defraudetur [a] : Mandamus,quatenus dictos episcopū & canonicos, vt ei prębendam (cum se facultas [b] obtulerit) non differant assignare [c], appellatione postposita cōpellatis: Facientes eidem portiōes quotidianas , quæ fiunt in ecclesia memorata , sine diminutione qualibet assignari.

¶Idem episcopo Brixeñ. †

¶Non tenet electio cum ad vnam prębendam duo simpliciter eliguntur.

CAP. XX.

TVæ † fraternitatis deuotio : & infra. ¶Cum sæpe contingat, quòd ad vnam prębēdam duo clerici propter importunitatem [d] petentium eligantur. Nos attendentes,quòd si duo vnam prębendam tenerent, illud esset contra cociliū Turoneñ. [e] quòd prębendarū inhibet sectionem [f]: & † si vnus illorum ipsam obtineret prębēdam, sub expectatione alius contra Lateraneñ. † concilij [g] statuta remaneret. Inquisitioni † tuæ taliter rosꝑondemus, quòd talis electio de rigore [h] iuris penitus est cassanda.

¶Idem.

¶Si duo electi ad aliquam dignitatem compromittant in iudices , poterit iudex alteram confirmare , & alteri pro bono pacis de prouentibus prouisionem facere. Ista est pulcherrima dispositio, & in toto corpore iuris non habes consimilem.

CAP. XXI.

NI si† essent viri prouidi & honesti [1], tam qui ordinationem fecerunt, quàm illi circa quos est facta ordinatio in ecclesia vestra , super negotio Prioratus , ordinationem illam valde suspectam,propter exemꝓli perniciem haberemus.

¶Quod ergo post concertationem diutinam ordinatum est circa vnum de duobus electis, vt ipse habeat Prioratum , hoc ex iurisdictione delegata,secundum iustitiam videtur esse statutum. quod autem ordinatum est circa reliquum , vt ipse viginti † libras de redditibus capituli , & quadraginta de prouentibus Prioratus ꝑcipiat † annuatim : hoc secundum prouidentiam intelligitur esse præceptum ex arbitraria [k] potestate : cum in delegatos † fuerit cōpromissum , qui auctoritatē sibi retinendo commissam , se ꝓ bono pacis & vtilitatis hoc ordinasse fatētur.

CASVS.Vacāte quodam Prioratu duo fuerūt electi ad ipsum:causa cōmissa fuit sup his duabus electionibus,vt negotium posset facilꝰ expediri,partes cōpromiserunt sup istis duabus electionibus in iudices delegatos: retēta sibi iurisdictione delegata:iudices isti siue arbitri,pro bono pacis & vtilitatis hoc ordinauerūt, & cōcordię ordinauerūt, quꝫ vnꝰ electus prioratū haberet,alter vero viginti ꝓbras peteret annuatim de redditibꝰ capituli,& xl.libras ꝑciperet annuatim de ꝓuentibus prioratus: & hæc ordinatio ab oībus recepta est & approbata:tandē petiuerunt illā ordinationē ꝓ fedē Apostolicā cōfirmari:Sup hoc scribit Papa dicens,ꝙ illā ordinationem haberet valde suspectā ꝓp malum exēplum,nisi tam illi qui eam fecerūt, ꝙ illi circa quos facta fuit,essent viri ꝓuidi & honesti:qđ enim factū fuit ꝓ illos , vt vnus de duobus electis habeat prioratū,hoc factum fuit ꝑm iustitiam ex delegata iurisdictione:qđ de altero factum est,vt ipse habeat viginti libras de redditibꝰ capituli,& xl. de ꝓuentibus prioratus ꝑcipiat annuatim,hoc ꝑm prouidentiam fuit ordinatū ex arbitraria potestate,cum in delegatos fuerit cōpromissum,qui retenta iurisdictione delegata,pro bono pacis & cōcordiæ confessi sunt se hoc fecisse: quia ergo ordinatio ista ab oībus est recepta, & Prior & capitulum ꝓuisionē istam sine gravamine possunt exhibere,quæ facta fuit non ex pactione partiū, sed ex iudicū ꝓuisione pro bono pacis:Papa eā tolerat hoc modo,vt videlicet dignitas prioratus nō remaneat onerata,ita ꝙ defuncto priore , successor eius ad ꝑstationem quadraginta librarū nullatenus teneaf,ne circa prouētus prioratus aliqua sectio fieri videatur.Nota , ꝓp honestatem ꝑsonæ ꝑsumitur pro ipso.Ité aliquis potest vti simul delegata & arbitraria potestate.Ité pro bonopacis aliqua sunt toleranda,quæ aliàs reprobarētur.Item quæ fiunt ex pactione partium circa ꝑspiritualia,illicita ꝑsumuntur.Ité prouisio ista fuit ꝑsonalis,non tamen transit ad successorem.

i ¶ *Honesti.*]ex qualitate ꝑsonæ ꝑsumitur licitum quod aliàs esset illicitum.arg.9.q.2.Lugduneñ.

¶ *Gl.seq.obiicit,& soluit.Sed o ꝙrit.ar.affirmatiue. & ꝓtrariū soluit.*

k ¶ *Ex arbitraria.*]Et ita potest aliqs simul vti arbitraria & delegata potestate.sic ff. de ꝑsum.c.litteras.fed istud nō vr posse cōstare,quia si rōne delegatæ potestatis adiudicauerūt alteri prioratū, ꝑm hoc ꝙ constabat cū canonice electū,qualiter ꝓ arbitriū potuerunt ipsum condēnare absoluendum alteri parti indebitum, cum alij solui non possit qđ est alij,debitum. ff. de iureiur.eam re.quia si priora

si prioratus fuit isti debitus, ꝑstat ꝙ solutio pecuniæ est indebita Potest dici ꝙ isti non fuerūt arbitri.sed arbitratores,i.compositores,quorū arbitriū si iniquū sit,auctoritate superioris retractatur. ff.de arbi.nō sine.vel reducitur ad arbitriū boni viri.ff.ꝓ socio. si societatem.Sed nunquid ratione talis arbitrij possent ipsi adiudicare alteri prioratū?Ar. ꝙ sic,ff.de trāsact.c. decætero. sed non est verum:quia talia spiritualia possideri nō possūt, nisi ex iusta institutione canonica.2.q.1.legū. sic & in matrimonio non potest interuenire arbitrium.ff.de transac. c.vlti. & ff.de in integr. resti.cap.pen. in fin. & hic ver. hoc ex iurisdictione delegata.B.

a ¶ *Ex iussione.*] ex pactione partium non liceret, nec illam tolerare Papa:vt ff.de pac.cū Prędē. sed quia iudicis. auctoritate factum fuit & ad tēpus sustinetur. ff.de trāsa.decætero. sic enim excusatur ab infamia , quia iussu iudicis pacificē de furto. ff. de his qui not.infa.l. furti. §. qui iussu. Et ꝙ Papa hic tolerauit huiusmodi compositionem,hoc fecit ꝓpter causas prædictas, scilicet ꝙ bono pacis & vtilitatis: quia placuit omnibus : & si Papa cōpositioné non tolerasset, auctoritas in dicis nō sufficiebat:qa de iure hoc facere non poterat:vnde dicit Papa. Nos eā hoc adhibito moderamine tolerāmus,& ad tempus tantum,vt sequitur.& occasione huiusmodi prouisionis ꝓ assumūt quādoq; aliqui causam malefaciendi.

b ¶ *Prioratus.*]nisi hoc esset appositum,confirmatio talis siue tolerantia fuisset realis.arg. ff.de transac.veniens.& j.de instit.cum venissent.

c ¶ *Prouentus.*]quoniā sicut ius diuidi non potest,sic nec fructus: vt 1.q.3.c.vlt.& j.vt ecclē. bene. vt nostrū. & 16.q.1.c.si monachus.

PRo illorum.] In prima ponitur facti narratio.In secunda causæ commissio:ibi, *Quia*.Abbas.

CASVS. Dñs Papa mandauit archiepiscopo Burdegaleñ. vt in aliqua ecclesiarū suarū magistro P.competens beneficiū faceret assignari,cōtradictores per censurā ecclesiasticā cōpescendo : recepto isto mandato,mandauit decano & capitulo Xantoñ. vt dictū magistrū reciperent in canonicū & in fratrem: Canonici Xantoñ. ex aduerso dicebant,ꝙ habebant certū numerū canonicorum , & ideo ipsum recipere non tenebantur: Archiepꝰ intelligens ꝙ ipsi abusi fuerant indulgentia de certo numero canonicorum,dictum magistrū de prębenda & canonica Xantoñ.ecclesiæ inuestiuit, & contradictores excōicauit:& quia canonici non recipiebāt eundem,iterū accessit ad Papā petens super hoc sibi prouideri: Scribit Papa quibusdā dicens,ꝙ quia quod de prædicto magistro per dictū archiepiscopū prouide factum fuit,auctoritate sua vult ratū haberi:mandat quatenus si constiterit prædictos canonicos indulgentiā de certo canonicorum numero non seruasse,& auctoritate propria aliquem vltra cōstitutum numerum in canonicum recepisse,niam excōicationis, quam tulit archiepꝰ in eosdem, tandiu faciant obseruari,donec dictum magistrum recipiant in canonicū & in fratrē,& ea quæ ad canonicatum pertinent,duxerint assignanda:cum legē dño Papæ imponere non possint , quā ipsi negligunt obseruare.Not. ꝙ si scribit Papa archiepiscopo vt det alicui in aliquæ ecclesiarū suarum prębendam , potest dare prębendam in qualibet ecclesia sui suffraganei.Item per hanc decretalem probatur , quòd ex vi huiusmodi mandati non possit executor mittere in possessionem corporalē:licet sit arg.contra ex eo qđ dicit de Xantoñ.ecclesiæ prębenda inuestiuit:sed hoc soluitur in glossa quæ incipit,per talē.Ité qui auctoritate propria venit ꝓtra indulgentiam in hoc casu amittit eam. Item excōicati recipiunt aliquem in fratrem,& valet receptio. & sic est arg. quòd excommunicati possunt eligere,sed non est verum.

¶Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus est recepta , possuntque licite Prior & capitulum de prouentibus suis propter causas prædictas,non quidē ex pactione partium,sed ex iussione [a] iudicum prouisionem huiusmodi exhibere: Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus,vt ad præstationem quadraginta librarum non dignitas Prioratus [b], sed persona Prioris maneat onerata: ne forte circa prouentus [c] aliqua videatur facta sectio Prioratus : ita quòd ipso Priore defuncto , successor ipsius ad præstationem quadraginta librarū minime teneatur.

¶Idem Valdeñ. † episcopo, & abbati Vatiañ.†

¶ Canonici priuilegiati à Papa super certo numero,si sponte receperunt aliquem supra numerum,contra impetrantes à Papa, exceptione numeri vti non possunt.

CAP. XXII.

PRo † illorum prouisione: & infra.¶Burdegaleñ. archiepiscopo mandauimus,vt magistro P.in aliqua ecclesiarum [d] suarum,vbi ei expedire cognosceret,competens faceret beneficium assignari , contradictores [e] ecclesiastica districtione compescent:qui decano & capitulo Xantonen.† auctoritate nostra mandauit , vt ipsum admitterent in canonicū & in fratrē.Cūque iidē reluctarētur canonici,ac indulgētiā de quadragenario † canonicorū numero ei opponerēt:quia archiepꝰ cognouit illos † in elusionē [f] mādati nostri indulgētia eis cōcessa irreuerēter abuti,prædictum magistrū [g] de prębēda & canonica †Xantonen.†ecclesiæ inuestiuit [h],contradictores vinculo excōmunicationis astringēs:& infra.¶Quia vero qđ per dictū archiepiscopum , de memorato magistro auctoritate nostra prouide [i] factū est,firmitatem, volumus obtinere:Mandamus, quatenus si vobis constiterit prædictos canonicos,indulgentiam quam habent de certo canonicorum numero , non seruasse , & aliquem vltra constitutum numerum in canonicum auctoritate propria recepisse [k]: cum nobis legem imponere nō debeant, quam ipsi negligunt obseruare,latam in ipsos excōmunicationis sententiā à prædicto archiepiscopo,tādiu denuncietis sublato appellationis obstaculo seruandam †, donec sæpe dictum magistrum reci-

1 De hoc vide Io An. in c. quāuis eo.tit.lib.6.

† Sāctonen.

† quadragesimo.

† eos.

† canonicacū auctoritas talis generalior sit q̄ alia:tñ Papa i hoc nō re,pbat factū archiepi. Et si large sumitur qđ dicit,fuarū.

† Sancton.

e ¶ *Contradictores.*]hac sñia nō cōprehēdūtur nisi partes , & alij etiā qui de facto contradicunt,& non de iure.

f ¶ *Elusionem.*] Multæ enim viæ sunt hominibus ad malitiam in Auth. de nup.§. minores. in fin.coll.4.

g ¶ *Prædictū magistrū.*] Innocētius 3 dicit, ꝙ i 3 Hæc glosregistro sic habet post sula nec est ista verba:Cum cōlen- Bernardi, su & voluntate tua fra nec habetur ter epe de prębenda & in vetusti. canonicatu Xantoneñ. exēplarib⁹. ecclesiæ.&c.

¶Glo.seq.reci. per quæstionem,an executor datus per hæc verba:facias prouideri vel assignari, possit inuestire.ponit op. quòd possit, soluit cōtra rium,ad hanc decre.respōdet,& remittit,allegat contrariū,& soluit.

† obseruandam.

h ¶ *Inuestiuit.*]Per talem inuestituram nō adipiscitur quis possessionem,nisi corporaliter in possessionem mittatur.j.de do.ꝓ tuas De tali suestitura habes ff.d re iu.cū olim.& j.d his q̄ fi.a ma. par. cap.ex ore.& hoc ꝑbatur ꝓp hoc ꝙ Papa mādat , ꝙ solummodo sñia lata in eos obseruetur donec dictū magistrum recipiant in fratrem.Si enim in possessionem missus fuisset,Papa mādasset, vt in possessionem inductus defenderetur.Et sic per hāc decr.nō ꝓbatur,ꝙ per hanc formā:Mandamus,vt talem facias recipi in canonicum & in fratrē talis ecclesiæ,ꝓtradictores ꝓ censurā ecclesiasticā, & c.vel facias cōpetens beneficium assignari. 4 ꝙ possit gu r hic inmitti in possessionē ipsius ecclesiæ,nec inuestiri,cū hoc ei nō māter formam detur,cū certa forma ff.m quā procedere debet,fit prærixa .Quidā facias prōtū dicūt per hāc decr.ꝙ ꝓ talē formā pōt mittere in possessionē, uideri , & siue inuestire,qđ ego non credo,prout not.j.de concef.ꝑben. cū formam,facias assignari nostris.Arg.ꝓtra.ff.de exceptio.cū ecclesiasticæ.Nō est ꝓtra:qa ille ritquasi priam fuit per Papā inuestitus,& in corporalē possessionem de mā ma forma dato ipsius inductus,vt patet in integra. Et qđ dixit hic,inuesti- contineat ꝙ uit,fecit vltra formā sibi datā:qđ paret per rñsionē Papæ,quæ de facias ius inuestitura nullam fecit mentionem,sed excōicatione,quam præ- cōferri:secū cepit obseruari quousq; ipsum reciperent,& ideo dicit, prouide. dā ꝙ ius cō ferat & facias assignari, c.a. factum beneficium assignari.In primo casu delegatus non pōt inuestire; sed vide hic quia prouisio nō est sibi demandata,sed faciat prouideri. In sēdo reliqua per poterit inuestire,& faciet beneficium assignari:quia modo sibi est loan. Andr. prouisio reseruata,& illi fic inuestito fructus postea debebūtur.ff. 5 Hanc glos eo.dilectus.& c.relatum.& hoc:quia forma rescripti fecunda est. iam non in- ff. de rescriptum dilecta.cum similibus. uenio in antiquis , nec

¶ *Gl.seq.ar.alle.duo iura,& remittit.all.4.in cōtrariū ꝙrit et soluit.* credo esse

k ¶ *Auctoritate propria recepisse.*]Et ita ꝙ semel facit ꝓtra priuile- Bernardi.

gium

Universidad de Deusto
Biblioteca

gium suũ,sibi præiudicat in illo.ɜ.de referi.constitutus.& ɜ.de cõsti.cum M.& c.cum accessissent.vbi de hoc.arg.ʃ.de priui.accedẽtibus.& c.si de terra.§.r.& C.de excu.tuto.l.voluntariæ. Et hoc attende,q dicit,auctoritate propria,quia si hoc auctoritate Papę fecissent,non intelligerentur venisse cõtra priuilegiũ suũ,etiã si esset iuramento firmatũ:

quia auctoritas Papæ semper intelligitur excepta.ɜ.de iureiu.venientes.& ɜ.de elec. significasti. Sed quid si venissent ꝓtra indulgẽtiã auctoritate Cardinalis legati Apostolicæ sedis, nunquid excusarentur. Nõ credo:qa nõ posset illos cõpellere ad hoc vt cõtra indulgẽtiã Papæ aliquem reciperẽt.

† Capit.9. cod.tit in 2. compilatio. huius vero decretalis decisionem hodie accipere debem°iuxta ordinationem cõcilii Tridentini sessi 21.de reformat. c.2.

† Latonien
† Baton.

¶ *Glo.seq.not.q excõicati canonicos recipere possunt.alle. duas rationes, & duo similia: ponit literam contrariam.quã non approbat.*

a ¶ *In canonicum.*] Et ita ea q̃ faciunt excõicatis recipiunt alii quem in canonicũ, & ea quæ faciũt excõicati in eorũ præiudicium bene valent.(. de excecum inter. cum suis ſi. sicut excõicatur qs vt in causa procedat.ɜ. de offi.ordi. significauit. & quia isti nõ debent absolui nisi ſatisfaciãt: vt ɜ.de offi.deleg.ex litteris. sed ſatisfacere nõ possunt nisi ipſum recipiant,nec per talem participationem erit excõicatus, sic excõicati admittuntur ad iuramentum q̃q; antequam absoluãtur.ʃ.de senten.excommunicationis.ex tenore.& ɜ.de reſcri. cap. capitulũ ſanctæ crucis.Vel expone,donec dictum magiſtrum recipiant , id eſt,donec cautionem præſtent quòd iuri parebunt in hoc, vbi habent causam defensionis.sed in hac decre. non habebant iustam causam defensionis,immo falſam:vt littera dicit.

¶ *Glo.ſeq.not.quòd fracto numero canonicorum,&c.*

b ¶ *Ad canonicatum.*] Mandat hic Papa dari huic illa quæ pertinẽt ad canonicatum,& non præbendam,& sic dabunt ei quotidianas distributiones quousq; vacabit præbenda,vel quousq; fructus fuerint augmentati.Et ſic patet hic q̃ licet canonici aliquem recipiãt vltra numerum,etiam ſua auctoritate,non augent numerum præbendarum,licet augeant numerum canonicorum.ɜ.de consti.cum M.habuiſti idem ɜ.eo.dilectus.& ʃ.eo.tit.dilecto.

Vis quæſtionibus.] Ponit dictum , cuius vnã determinationem interſerit:ibi,*Dummodo*.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam clerici in minoribus constituti,nondũ fuerant beneficium eccleſiaſticum aſſecuti : habebant de bonis patrimonialibus vnde poterant commode ſubſtentari:volebant promoueri ad ſacros ordines:Reſpondet Papa cõsultus,q̃ bene possunt ad ſuperiores ordines promoueri , dum aliud canonicum non obſtat:& intelligitur ordinatus ad titulum ſui patrimonij.Not.quòd quis poteſt ordinari ad titulum ſui patrimonij.

1 Dominicalem quæſtionem vocat quam olim iuris canonici doctores diebus Dominicis ſolebant .tractare, extra curſum legendi ordinariũ: ſicut Sabbatinam quæſtionem appellant legiſtæ, quã in ſabbatis, cum ab ordinariis lectionibus ceſſabatur, ſuis diſcipulis explicabant.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

c ¶ *De patrimonialibus.*] Habẽt ergo iſti patrimonium pro titulo. ſic.ɜ.eo.c.eps ſi aliquem.nec debuit ab eſo beneficium petere, ex quo tali modo intitulati ſunt:& iudiciũ ſibi manducãt & bibunt, qui de ſuo habent,& alienum recipiunt.16.q.1. quoniam quicquid & 12.q.2.c.& ſi illi.& 1.q.2.clericos. Sed quid ſi patrimonium iſtorum periret chaſmate vel alluuione, nunquid tenebitur iſtis prouidere?Dominicalis 1 quæſtio conſueuit eſſe,tñ ſatisvidetur quòd epiſcopus debeat eis prouidere in beneficio eccleſiaſtico:quia cũ iſti ad ſeculum redire non poſsint,redundaret in opprobrium ordinis clericalis.arg.93.diſtin.diaconi.& arg.ɜ.de cle. coning. Ioannes.& ɜ. de renunc.ad ſupplicationem.

¶ *Glo.ſeq.ſoluit dubium.Secundo quærit.arg.pro & contra,ponit opinionem Vin.contra quam alle.decre.tua.ponit o 1.Tanc.& ſoluit.Tertio quærit & ſoluit.Quarto quærit.ponit primo opi.Vin.ſecundo opi.Tanc.quam approbat.*

d ¶ *Congrue ſubſtentari.*]Aliàs nõ debet ipſum ꝓmouere:quod ſi fecerit,tenetur ei ad ſupplementũ.ɜ.eo.c.2.q̃ c.cum ſm Apoſtolũ. Sed nũquid tenetur ſoluere decimas de tali patrimonio ad quod eſt promotus,quaſi ad titulum? Arg.q̃ non.16.q.1.ſimiliter,& ʃ. de deci.nouum genus.Arg.contra 16.q.1.ſi quis laicus. Dixit Vinc. q̃ tenet ſoluere decimas.arg.illius cap.ſi quis laicus.Arg.cõtra q̃ nõ debeat ſoluere,vt ʃ. de ſimo. tua. T. dixit, q̃ ſi ab aliis clericis recipit diuinum officium , & alia ſacramenta,dẽt eis ſoluere decimas , alioquin cõtra:quia de beneficio ſuo nõ tenetur ſoluere decimas. credo q̃ ꝓp clericatum iſtius licet ſit ordinatus ad patrimonium ſuum,ecclesia quæ primum decimas percipiebat prædiales, iure ſuo nõ debeat defraudari: qa res ſemper remanet cũ ſua causa,& ſine culpa ſua priuari non debet, nec eſt etiã iuſta causa qua re priuari debeat. Item quæritur an iſte poſsit trãſire ad aliam eccleſiam ſine licentia epi? Dicas q̃ non.71. diſtin. primatus. Sed nunquid poteſt ɜ vendere patrimonium tale? Vr quod non : quia inde viuere debet,ɜ & eccleſiaſticus onus ſuſtinere , quod confitetur Vinc. ſed Tanc. dixit q̃ poteſt vẽdere : quia qui pretio fruitur, rem habere videtur.ff.de vſufru. quia qui pretio.& poteſt illud donare , quia poſſet renunciare,quod credo verius.

† Cupit.1. cod.tit.in 4. compilatio.

† Pudentianæ nomen hic etiam retinuimus, cũ Prudentianæ legatur in omnibus contra hiſtoriæ veritatem,de quo vide notas ad cap.35.ɜ. de elect.

CAP. XXIIII.

Accedens † ad Apoſtolicã ſedem, & infra. ¶ Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd clericus abſens per alium vel alius [c] magis pro ipſo,poterit de beneficio eccleſiaſtico inueſtiri.

¶Idem Treceñ.epiſcopo.

¶Si ad vnum canonicatum & ad præbendam duo ſunt recepti ſimpliciter , receptio non tenet etiam interueniente Apoſtolica auctoritate.h.d.& eſt notabile capitulum: quare tene ſemper menti,& nota ipſum.

CAP. XXV.

Dilecto † filio P. ſanctæ Pudẽtianæ† presbytero Cardinali,Cellerario Treceñ.& R. procuratori tuo, auditore conceſſo,idem Cellerarius propoſuit coram eo , quòd cum in manibus Remeñ. archiepiſcopi tunc Apoſtolicæ ſedis legati, intendentis prouidere G.nepoti ſuo in Trecẽ.eccleſia præbendam,quam ibi obtinebat , liberaliter reſignauit [a] †:dictus legatus præfatum G.& eundẽ Cellerarium in canonicos Treceñ. inſtituit,& ambobus capitulum Treceñ.ſtallum in choro,& locũ in capitulo , & idẽ archiepiſcopus ſupradictæ præbendæ fructus diuidendos cõiter aſſignarũt, donec idẽ G. integrum eſſet præbendale ſtipendiũ † aſſecutus:& infra.Quorum receptionẽ procurator generalis [b] prædeceſſoris tui , in partibus Conſtantinopolitanis tunc agẽtis,poſtmodũ approbauit.¶Dictus quoque Cellerarius lectionem & Euangelium in hebdomada ſua legiſſe dignoſcitur: & tam decani quàm epiſcopi electioni , & aliorũ negotiorũ tractatibus , ſicut canonicus Treceñ.interfuit: & domum quandã per capitulum memoratum obtinuit, quæ nõ niſi canonico cõſueuerat aſſignari:tuque † cũ ad eãdẽ acceſſiſſes eccleſiã cõſecratus , eũ cũ canonicis aliis ad oſculũ recepiſti [c]:cũ tũc nõ niſi canonici ad oſculũ admittãtur: & eidẽ ſup ꝑdictis nõ mouiſti ꝑ bienniũ qõnem:ꝓp quod petiit vt te ab ipſius ſup hoc moleſtatione [d] indebita,compeſcere dignaremur : & infra. ¶Procurator tuus propoſuit ex aduerſo, q̃ ad vnicũ ius ſpirituale,qđ vacabat ibidẽ,inſimul duos canonicos inſtituere prędicto legato nõ licuit:nã ſi duo vnicã ꝑbẽdã haberẽt,id eſſet contra Turoñ. cõſiliũ [e],qđ ꝑbẽdarũ inhibet ſe ctionẽ.Si vero duobus receptis vni tñ ꝑbẽda,daretur,ſub expectatiõe alius cõtra Lateranen.† cõciliũ [f] remaneret.¶Præterea licet in eccleſia,in qua non eſt certus numerus ꝑbẽdarũ. nulla etiã vacãte in canonicũ qs poſsit aſſumi,cũ intelligat ad quod dã ius eligi, quo ex electorũ aſſenſu de nouo creatur†,& cum electo in canonicũ naſcitur , & deſinit cũ defuncto:in eccleſia tñ quæ determinatũ habet numerũ ꝑbendarũ,vno indiuiduo iure vacãte,duo ſimul eligi non poſsũt ad illud:eo q̃ huiuſmodi ſpirituale ius,diuidi [g] ſeu cõmunicari nequeat inter eos:quam quã interdũ hi ad quos ſpectat electio, de cõmuni aſſenſu augmẽtare [h] valeãt numerũ ꝑbendarũ,quoddã ius ſpirituale de nouo creãdo : niſi forte ſtatutũ aliquod obuiaret, q̃ eſſet iuramẽto:firmatũ:vel cui ſedis Apoſtolicæ confirmatio acceſſiſſet: huiuſmodi clauſula [i] ꝓhibitiõis adiecta,vt ſi quicquã cõtra id fieret,nõ valeret:,ꝓpter qđ inſtitutionẽ ꝑfatã nullã fuiſſe dictus aſſeruit ꝓcurator: cũ in Trecẽ. eccleſia certus ſit ꝑbẽdarũ numerus,quẽ capitulũ vel legatus augmẽtare [k] † minimẽ intẽdebat, vel ius aliqđ de nouo creare.¶Vnde dictũ Cellerariũ ad reſtitutionem eorum, quæ ratione prædictæ inſtitutionis tenebat , ſententialiter duximus condemnandum : ei ſuper prębenda ipſa,vel eius pensione imponentes:Ita quòd per hoc prædicto G. nullum præiudicium generetur : cum res inter alios acta , regulariter aliis non obſistat [l].

† resignauit.

† Vide cl. tibi abſente.6. & l. qui mihi donauit ff. de dona.

† beneficiũ

† tũ quoq;

† Lateranen. sub Alexan. iii.cap.8.

a Adde ad hoc bonam gl. quæ dat etiã melioremrationem inſi in nem inſi in l.1.C. vbi de eri.agi opo.

† crearetur

e ¶ *Turonen.concilium.*] ɜ.eo.maioribus.Ber.

f ¶ *Lateranen.concilii.*] ʃ.de cõcef.ꝑben. nulla.

g ¶ *Diuidi.*] qa vnitas nõ recipit diuiſionem. 24.q.1.loquitur.De hoc dictum eſt ɜ.eo.tuæ fraternitatis.ſimile ɜ.eod. c.inter cætera.

h ¶ *Augmentare.*] ɜ.de conſtit.cum M.

¶ *Glo. ſeq.reci.per quæſtionem.*

i ¶ *Huiuſmodi clauſula.*] immo & ſi clauſula illa nõ eſſet adiecta,tũ ſine eius auctoritate nõ vr q̃ poſsit ꝓtrauenire,ex quo confirmatio Papæ acceſsit.ɜ.de confir.c.1. & 2. Nam vbi princeps cõfirmat, idem eſt ac ſi ferat ſnĩam.C. de vete. iur.enu.l.1.§.ſed neque ver.oĩa noſtra facimus &c. Verius eſt, q̃ non obſtat eis talis cõfirmatio,cum eorũ fauore ſacta ſit,quin poſsit ꝓtrauenire ſi volũt.ɜ.de ꝓſt. cũ M. & c. cũ acceſsiſſent.niſi clauſula hmõi ſit apppoſita:decernatis irritum,& inane.Io.

k ¶ *Augmentare.*] hæc fuit ſufficiens ratio, qa intẽdebat idem ius, & eandem ꝑbendam cõferre plurib°,quare nõ valuit.ɜ.eod.tuæ. ſed ſi itẽdiſſet vtrũq; eligere in canonicum,talis electio nõ valuiſſet.ɜ.eod. dilectus. & c.relatũ.Igitur ad duo iura intelligũt eos elegiſſe,ita tamẽ q̃ facultates ſufficerent duobus.ʃ.c.proxi.

¶ *Glo.ſeq.remittit.ſecundo obiicit,& ſoluit,tertio quærit.arg.pro,& contra ſolu.quarto ſoluit quæſtionem.*

l ¶ *Non obſiſtat.*]Hãc regulam & eius expoſitionem habes.ɜ.de reiud.c.penul.ſed vr q̃ cauſæ iſtorum ita ſunt cõiunctæ, q̃ ſnia lata ꝓtra vnũ obſtet alij.ſic 3.q.6.hæc quippe.& 81. diſt. tantis Daniel. ſim.ʃ.de accuſ.ad petionem.& 58.diſt.ordinatos, ſed ſecus eſt hic: qa agẽdo ꝓtra vhũ,non agitur de iure alteriusſed in ꝑmiſſis caſibus agitur de vtroq;.ſic ʃ.de adult.ſignificaſti.ff.de adult.denũciaſſe 4.ſed quid ſi poſtea agit ꝓtra ſm,& ille ſecũdus obtinet,nunqd ꝓdeſt alij,vt ꝑ hoc retractetur ſnia lata?Vr q̃ ſic:quia ſnia lata ꝑ ſimo. dilecto vno ex ſociis,ꝓdeſt aliis:vt 2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua.ver. q̃que. & ɜ.de appel c.pen.& ff.ſi ſer. vend.loci. §. 2. ſed non eſt ita, quia illa intelliguntur cũ ſnĩa ꝓceſsit ꝓtra oẽs in cõi cauſa.lex illa,loci §.2.loquitur de ſeruitute,q̃ cõis eſt & indiuidua:& ꝑ parte quis agere nõ pote.Per decr.iſtam bene vr ſolui illa quæſtio, qua q̃rit, duo fratres ex eodẽ patre & matre eadẽ ꝓtraxerũt matrimonium cũ duabus ſororibus ex eodem patre & matre eadẽ:fuit lata ſnĩa contra

4 Vide de ꝓcſus. 2. ſup & ɜ.de appel c.pen.& ff.ſi ſer. vend.loci. §. 2. ſed non eſt ita, quia illa intelliguntur cũ ſnĩa ꝓceſsit ꝓtra oẽs in cõi cauſa.lex illa,loci §.2.loquitur de ſeruitute,q̃ cõis eſt & indiuidua:& ꝑ parte quis agere nõ pote.Per decr.iſtam bene vr ſolui illa quæſtio, qua q̃rit, duo fratres ex eodẽ patre & matre eadẽ ꝓtraxerũt matrimonium cũ duabus ſororibus ex eodem patre & matre eadẽ:fuit lata ſnĩa

† Aliàs non intendebat.

diuiderent inter ſe,donec idem G.integraliter eſſet beneficiũ aſſecutus:& ꝓcurator generalis epi tũc abſentis iſta oĩa cõprobauit, & dictus Cellerarius lectionẽ & Euãgeliũ legit in ſua ſeptimana, & alia ſcit q̃ alij canonici conſueuerunt defuncto epo, tpe cuius hæc facta fuerunt,alter ſucceſsit:& dum accederet ad eccleſiã cõſecratus,dictũ Cellerariũ recepit ad oſculum pacis, & tunc non recipiuntur ad oſculum niſi canonici : & ꝑ bienniũ ſine qõne ſic ꝓmanſit:Poſtmodũ epus excitatus à ſomno , cœpit mouere ĩſtionẽ ꝓtra ipſum Cellerariũ ſup prębenda prædicta , & ſic qõ inter epm & Cellerarium ad ſedẽ Apoſtolicã eſt delata:dat° fuit quidã Cardinalis vtriq; parti auditor,corã quo Cellerarius propoſuit oĩa ſupradicta: petens dictũ epm à ſua moleſtatione cõpeſci:ꝓcurator epi ,ꝓpoſuit ex aduerſo,q̃ ad vnicũ beneficiũ q̃d vacabat in eccleſia Treceñ. nõ licuit ipſi legato duos inſtituere, allegãdo ad hoc conſiliũ Turoñ.qđ ꝑbẽdarum inhibet ſectionem, & cõſiliũ Lateraneñ. qđ ꝑbendarũ ,phibet expectationẽ. Præterea in eccleſia vbi nõ eſt certus numerus ꝑbendarũ, nulla etiã præbenda vacante,põt aliquis in canonicũ aſſumi: quia intelligit eligi ad quoddam ius qđ de nouo creatur,& cũ electo naſcitur:ſed vbi eſt certus numerus ꝑbendarũ, duo ad vnã ꝑbendam eligi non poſſunt: cũ illud ius ſpuale diuidi nõ poſsit:ꝓp qđ dictus procurator aſſerebat inſtitutionẽ ꝑfatã nõ valere,cũ in Treceñ. eccleſia certus ſit numerus ꝑbẽdarum , quẽ capitũ vel legatus augmẽtare nõ intendebat, vel ius aliqđ creare de nouo:His & aliis auditis Papa dictum Cellerariũ condemnauit ad reſtitutionẽ eorũ quæ tenebat rõne ꝑdictę inſtitutionis , imponẽdo ſilentiũ eidẽ ſup dicta ꝑbẽda,vel parte ipſius:ita tñ q̃ ꝑ hoc ꝑdicto G.nepoti legati nullum ꝓiudiciũ generetur:quia res inter alios acta , aliis obeſſe non debet.Nota,q̃ legatus nõ poteſt inſtituere duos ad vnam ꝑbendã ꝓtra conſiliũ Turoñ.Itẽ beneficij ſpualis ꝓceptio non dat ius, ſed ſola canonica inſtitutio.Itẽres inter alios acta,aliis obeſſe nõ dẽt.

a ¶ *Reſignauit.*] pure ſine aliqua conditione & modo,alias ſimoniacus fuiſſet.1.q.2.quàm pio.& ɜ.de pact.pactiones.

¶ *Glo.ſeq.obiicit.& ſoluit.*

b ¶ *Generalis.*]vnde videbatur q̃ contra factũ procuratoris venire non debebat.arg.ɜ.de offi.dele.cum olim.quia factũ procuratoris eius reputatur ac ſi per ipſum factum eſſet.ff.de iuris & iure.iuſiurandũ.§.vlti.ff.de pact.nam & nocere.ſed tũ ſecus eſt,quia generali mandato non vr delegaſſe , niſi id q̃ legitime ꝓcuratori debeat teſt.ff.de cond.indeb.ſi procurator.& ff.de his quæ ſi. in frau. creditorum.ſi pater.vel quia fraudulenter aliquid faciat.ff.man. creditor. §. Lucius.vnde cum talis inſtitutio contra ius eſſet , non tenebatur epiſcopus illam ratam habere.ɜ.eo.tit.tuæ.& ca.maioribus.

c ¶ *Recepiſti.*] Per hoc videbatur cõſentire inſtitutioni ipſius 2.ſi. 63.diſt.Hadrian°.& ʃ.de his quæ ſi.à maio.par.cap.ex ore.& ʃ. de priuile.cum olim.arg.C.ad Velleia.Authẽ.ſiue à me.& ʃ. de ſpon. ad id qđ.Itẽ quia in ꝑſentia ſua geſsit ſe tanq̃ canonicũ:vñ quia ipſum nõ remouit,ſtatim vr ipſum approbaſſe.ar.ɜ. de offi. deleg.

d ¶ *Moleſtatione.*]Et ſic agebat interdicto , Vti poſsidetis.

† crearetur

e ¶ *Turonen.concilium.*] ɜ.eo.maioribus.Ber.

f ¶ *Lateranen.concilii.*] ʃ.de cõcef.ꝑben. nulla.

g ¶ *Diuidi.*] qa vnitas nõ recipit diuiſionem. 24.q.1.loquitur.De hoc dictum eſt ɜ.eo.tuæ fraternitatis.ſimile ɜ.eod. c.inter cætera.

h ¶ *Augmentare.*] ɜ.de conſtit.cum M.

¶ *Glo. ſeq.reci.per quæſtionem.*

i ¶ *Huiuſmodi clauſula.*] immo & ſi clauſula illa nõ eſſet adiecta,tũ ſine eius auctoritate nõ vr q̃ poſsit ꝓtrauenire,ex quo confirmatio Papæ acceſsit.ɜ.de confir.c.1. & 2. Nam vbi princeps cõfirmat, idem eſt ac ſi ferat ſnĩam.C. de vete. iur.enu.l.1.§.ſed neque ver.oĩa noſtra facimus &c. Verius eſt, q̃ non obſtat eis talis cõfirmatio,cum eorũ fauore ſacta ſit,quin poſsit ꝓtrauenire ſi volũt.ɜ.de ꝓſt. cũ M. & c. cũ acceſsiſſent.niſi clauſula hmõi ſit apppoſita:decernatis irritum,& inane.Io.

k ¶ *Augmentare.*] hæc fuit ſufficiens ratio, qa intẽdebat idem ius, & eandem ꝑbendam cõferre plurib°,quare nõ valuit.ɜ.eod.tuæ. ſed ſi itẽdiſſet vtrũq; eligere in canonicum,talis electio nõ valuiſſet.ɜ.eod. dilectus. & c.relatũ.Igitur ad duo iura intelligũt eos elegiſſe,ita tamẽ q̃ facultates ſufficerent duobus.ʃ.c.proxi.

¶ *Glo.ſeq.remittit.ſecundo obiicit,& ſoluit,tertio quærit.arg.pro,& contra ſolu.quarto ſoluit quæſtionem.*

l ¶ *Non obſiſtat.*]Hãc regulam & eius expoſitionem habes.ɜ.de reiud.c.penul.ſed vr q̃ cauſæ iſtorum ita ſunt cõiunctæ, q̃ ſnia lata ꝓtra vnũ obſtet alij.ſic 3.q.6.hæc quippe.& 81. diſt. tantis Daniel. ſim.ʃ.de accuſ.ad petionem.& 58.diſt.ordinatos, ſed ſecus eſt hic: qa agẽdo ꝓtra vhũ,non agitur de iure alteriusſed in ꝑmiſſis caſibus agitur de vtroq;.ſic ʃ.de adult.ſignificaſti.ff.de adult.denũciaſſe 4.ſed quid ſi poſtea agit ꝓtra ſm,& ille ſecũdus obtinet,nunqd ꝓdeſt alij,vt ꝑ hoc retractetur ſnia lata?Vr q̃ ſic:quia ſnia lata ꝑ ſimo. dilecto vno ex ſociis,ꝓdeſt aliis:vt 2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua.ver. q̃que. & ɜ.de appel c.pen.& ff.ſi ſer. vend.loci. §. 2. ſed non eſt ita, quia illa intelliguntur cũ ſnĩa ꝓceſsit ꝓtra oẽs in cõi cauſa.lex illa,loci §.2.loquitur de ſeruitute,q̃ cõis eſt & indiuidua:& ꝑ parte quis agere nõ pote.Per decr.iſtam bene vr ſolui illa quæſtio, qua q̃rit, duo fratres ex eodẽ patre & matre eadẽ ꝓtraxerũt matrimonium cũ duabus ſororibus ex eodem patre & matre eadẽ:fuit lata ſnĩa

4 Vide de ꝓcſus. 2. ſup & ɜ.de appel c.pen.& ff.ſi ſer. vend.loci. §. 2. ſed non eſt ita, quia illa intelliguntur cũ ſnĩa ꝓceſsit ꝓtra oẽs in cõi cauſa.lex illa,loci §.2.loquitur de ſeruitute,q̃ cõis eſt & indiuidua:& ꝑ parte quis agere nõ pote.Per decr.iſtam bene vr ſolui illa quæſtio, qua q̃rit, duo fratres ex eodẽ patre & matre eadẽ ꝓtraxerũt matrimonium cũ duabus ſororibus ex eodem patre & matre eadẽ:fuit lata ſnĩa

† Aliàs non intendebat.

contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõtra matrimoniũ inter vnũ virum & eius vxorem pp̃ consanguinitatem: Quæritur vtrum ſnia iſta præiudicet alteri. fratri & eius vxori, qui non fuerunt in lite: Dicas q̃ non ſit eis præiudicium.

Vacante.] Duæ ſunt partes. Secunda: ibi, *Super quo.* Abbas. Sicu.

CASV S. Vacante quadam p̃benda in quadã eccleſia cathedrali, eps ex illa p̃beda conſtituit duas, & ibi inſtituit duos canonicos altero illorũ defuncto quidam clericus nomine Hyppolytus p̃ben dãm illius defuncti auctoritate Apoſtolica fuit adept⁹: iſte Hyppol. ipetrauit litteras a dño Papa o̅tra eſm, vt interogaret illi p̃bẽdã illã: & alius dicebat ſe habere idẽ ius o̅tra ipſum eſm: quæſiuit eps, quid facere deberet? Rñdet Papa, q̃ cũ Turoñ. concilij ſtatuta diuiſionem p̃bendarum inhibeant, eps tenetur illas p̃bẽdas redintegrare de vacaturis, niſi ex certa & rationabili cauſa de p̃dicta p̃benda cõſtituerit duas, & tot ſint prouẽtus vtriuſque, quòd poſsint cõpetẽter vtrique ſufficere. Nota, q̃ vna p̃bẽda poteſt diuidi in duas, dummodo vtrique ſufficiant illius prouentus, alias nõ poteſt: & ſi diuiſa fuerit, redintegrari debet.

† Capit. 3 cod. tit. in 4 compilatio. Et de materia, an ex cauſa ratio nabili de vna p̃benda poſſint fieri duæ, vide Doctores. ſupra. hoc tit. c. auarit iæ.

† aſſenſu.

† cõtinge rint.

2 Alterna tiue. ga etiã eius fuit ſo lutio. ſ. pro ⁊ ime. Ioan. And

2 Quod po tuit. j. de ex ceſſio. ſi cut venire ſecũ Inn quod eſt ve rum ex cau ſa, ſecundũ Hoſtien. vt dixi. Ioan. And.

3 Hic vides poſſe epos ex cauſa di uidere præbendas: poſſunt etiam & beneficia diuerſa vni re, vt patet, in concilio Trident. ſeſſio. 21. de reformat. cap. 5. & ſeſſio. 24 de reform. c. 13. quod vide to,

4 Immo in antiqua cõpilatione idẽ continebat his verbis & eidem de redditibus, ipſius eccleſiæ ſingulis annis competentes aſſignari pro uentus, &c.

¶ Idem.

¶ *De vna præbenda vacante poſſunt fieri duæ, ſi eius ſuppetant facultates, aliàs diuidens integrare tenetur.*

CAP. XXVI.

VAcante † quadam præbenda in eccleſia tua, duas ex ea conſtituens, ad illas de conſenſu † capituli tui duos canonicos aſſumpſiſti: quorum altero viam vniuerſæ carnis ingreſſo, præbẽdam, quam defunctus habuerat, quidam clericus nomine Hyppolytus, fuit auctoritate ſedis Apoſtolicæ aſſecutus. Verum cum idem Hyppolytus te ſuper integritate præbendæ, per quaſdã noſtras litteras inquietet, & alius idem ius aduerſus te ſe habere proponat, quid facere debeas requiſiſti. ¶ Super quo ſic duximus reſpõdendum, quòd cum Turoneñ. ſtatuta [a] conſilij ſectionem inhibeant præbendarũ, teneris vtrique de his quæ vacare contigerit †, integrare [b] præbendã: niſi rationabili cauſa de vacante ſupradicta præbenda duæ fuerint conſtitutæ [c]: ac tot ſint vtriuſque prouentus, quòd per vtrãque ſit vtrique prouiſum in beneficio competenti.

¶ Idem Vercelleñ. epiſcopo.

¶ *Si Papa mandat capitulo, vt aliquem in canonicum recipiant, & præbendam ſi qua vacat conferant: ſi de mãdato ſcientes alij conferunt, cogũtur primum recipere, & de redditibus eccleſiæ loco beneficij prouidere, donec præbendam habeat.*

CAP. XXVII.

IJ Dilectus † filius G. clericus nobis expoſuit † cõquerendo, quòd cum pro eo ad Nouarieñ. capitulum mandatum Apoſtolicum miſiſſemus, vt eum in canonicũ reciperent & in fratrem, præbendã (ſi qua tunc vacabat †) conferentes eidem: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mãdamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quod in Nouarieñ. eccleſia præbenda vacaret [d] tẽpore quo eiuſdem eccleſiæ canonici noſtras litteras receperũt [e]: cum eã alij in eluſionem mãdati noſtri duxerint conferendã [f], eundẽ clericum, ſi non habet † talis electio nulla fuerit. ſ. eo. c. proxi? Rñdeo, iſti duo ſimpliciter fuerunt electi in canonicos, vnde tenuit electio. ſ. eo. relatũ. & c. dilectus. Io. dicit i q̃: licet nõ valuerit talis electio, eps tñ tenetur integrare p̃bẽdam, cũ ipſe non poſsit reuocare quod fecerit. arg. j. de dona. inter dilectos. & j. de ꝓcef. præben. cum ſuper. & ſ. de cleri coniuga. diuerſis falaciis. Vel alia ratio poteſt reddi. Iſti electi fuerunt ad duo iura de nouo creata, & non ad vnicum, & non: intendebat eps facere ꝓtra concilium cum duas cõſtitueret 2 p̃bendas ex vna, credens ſufficere facultates ad duos: vnde ſi reperiatur q̃ non ſufficiat duobus, tenetur integrare de vacantibus. j. eod. cum cauſam. & ſic vi q̃ eps poſsit tolerare ſi aliqñ aliqui eliguntur ad vnum beneficium, vt dicitur ſ. eod. tuæ.

[a] ¶ *Conſtituta.*] hic ergo patet, q̃ de vna præbenda poſſunt fieri duæ. 3 & ẽm hoc erunt duo noua iura: ſicut vna parochia poteſt diuidi in duas. 16. q. 1. ſcipimus. & j. de eccle. ædi. ad audientiã 1. De hoc dictum eſt ſ. eo. tuæ.

IJ Dilectus filius.] Si Papa mandat ei ad quẽ ſpectat vt beneficiũ cõferat vni, collatio p̃ cum alteri facta tenet, ipſe tñ ex trãſgreſſione punitur: vt hic dicitur. Prima pars querelam deciſam cõtinet. Secunda iudices præbet: ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clericus G. note obtinuit litteras à dño Papa ad capitulum Nouarieñ. p quas mãdabatur eidem, vt dictũ G. reciperent in canonicum & in fratrem, & præbendã (ſi qua vacaret) conferrent eidẽ: capt⁹ n mandatum Apoſtolicum noluit adimplere, immo p̃bendam vacantem, quã dñs Papa prædicto G. ꝓferri mandauit, alij aſsignauerunt: vnde idem G. pe ſ t à dño Papa, vt qđ de ipſo mandaueraꝛ, faceret adimpleri: Ex parte capituli allegabatur, q̃ p̃benda non vacabat ibidẽ: Papa his auditis mãdat, quatenus, ſi oſtiterit q̃ in Nouarieñ. eccleſia, p̃bẽda vacaret eo tpe quo Nouarieñ. canonici litteras receperunt, dictum clericum faciãt recipi in canonicũ & in fratrẽ, cum præbendam illam in deriſionem mandati Apoſtolici dixerint conferendam: & de ꝓuentibus illius eccleſię aliquos redditus annuatim faciant aſsignari eidem, donec præbendale beneficium fuerit aſſecutus. Nota, q̃ licet Papa mandet, vt alicui conferatur præbenda, & canonici eam alij conferũt tenet collatio: ſed ipſi compellendi ſunt vt illum poſtea recipiãt: & quod dicit in fine de redditibus prouideatur, &c. credo appoſitũ fuiſſe in pœnam capituli, quia mandatum Apoſtolicum cõtẽpſit, quia illud non erat in antiqua.

¶ *Glo. ſeq. reci per q. an vnum ſit mandatum, &c.*

[d] ¶ *Vacaret.*] ergo videſ ã ꝓtrario ſenſu, q̃ ſi tunc nulla vacabat, non tenerentur ratione illius mandati eum recipere, & ſic videſ tñ vnum mandatum. ſed videtur q̃ duo, quia mandauit eum recipi in fratrem: quod vnum mandatum eſt, & præbendam conferri: & vnum eſt conſecutium alterius: vnde ſtatim tenebantur illũ recipere, & poſtea beneficium conferre, vel ſtatim, vel q̃ cito poſſent.

¶ *Gloſſa ſequens primo arg. tẽpus receptionis in ſpiciendum. Secundo de tempore datæ. Tertio de vtroque. Quarto arg. ad quæſtionẽ quam ſol. vlt. ſol. contraria.*

[e] ¶ *Receperunt.*] hic coderatur tempus ⁊ receptionis litterarũ, & non datæ. ſic ſ. de foro competen. licet. ſ. de reſcript. capitulũ ſanctæ crucis. Sic in litteris impetratis ꝓtra vſurarios. j. de vſur. quia fruſtra. benpus oblati libelli licet tunc non recte agatur: † ſi tñ poſtea incipit ius competere, perfici poteſt iudicium. ff. de pigact. ſi rem. §. vlti. & ff. de rei vend. ſinautem. §. 1. arg. ꝓtra. quia tẽpus datæ eſt conſiderandũ. ſ. de reſcript. eam te. & cap. conſtitutus. Item arg. ꝓtra. ff. ad exhi. l. tigni. §. vlti. Itẽ arg. q̃ ſi iudex tpe impetrati re † ſcripti ſit excõicatus, & tpe receptionis abſolutus, q̃ valeant litteræ: arg. ſ. de appel. ſuper eo. arg. ſ. de reſcrip. ꝓ ſtoralis. ad fin. & ff. de iudi. cum furioſus. & ſ. de æta. & quali. præterea, ff. de acquirem. hæred. mutum. Io. quod non credo. immo litteræ non valent, cum ab initio nullæ fuiſſent: vnde poſtea p abſolutionem conualeſcere non poſſunt. Quare ergo potius hic conſideratur tempus receptionis, & in illa, eam te. & cap. conſtitutus. tempus datæ. Hic conſideratur tempus receptionis, & non datæ, quia quam cito vacat beneficium, pertinet collatio ad capitulum ſeu eps, cum ſtatim poſſint beneficium conferre quouſq; interdicatur eis, vel mãdatum recipiant ſuper hoc: vnde ſi vacat tpe quo litteræ dabantur, non præiudicatur eis, vnde poſtea non debent contrariũ facere: quod ſi fecerint, procederetur ꝓtra eos prout dicitur hic, niſi diceretur in mandato, q̃ ſi ſecus feceritis, illud decernimus irritum & inane. ſ. eo. inter cætera. & cap. dilecto. ſed in decret. eam te. conſideratur tempus datæ, quia tpe datæ, & tempore receptionis vacauit præbenda, & quia mandatum fuit capitulo de conferenda præbenda: & capitulum non poterat conferre, quia non pertinebat ad ipſum, ſed ad epiſcopum, & archidiaconus fuit poſtea electus: & ſic mandatum ſequitur ibi illum qui potuit cõferre: & ſatis mandabatur illi quando mandabatur capitulo, cum ipſe tempore datæ eſſet de capitulo: vnde ipſe epiſcopus nõ poterat ſe excuſare, q̃ non recepiſſet mandatum. In illa, conſtitutus. dicas q̃ cum aliquis impetrat litteras ſuper beneficio: tunc ſi numerus ſtatutus iuramento eſt firmatus in eccleſia contra quam impetrat, illud debet tunc dicere, aliàs non valerent litteræ. Sed ſi ſuc nullus eſſet ſtatutus numerus, de eo quod non eſt, non poteſt fieri non poteſt: vnde ſi poſtea medio tempore ſtatuatur, non præiudicat impetranti.

¶ *Glo. ſeq. obiicit inducens quatuor, & ſoluit.*

[f] ¶ *Duxerint conferendam.*] Vẽ q̃ talis collatio non teneat. arg. j. quia de cõceſſ. præben. propoſuit. quia Papa ibi conſimilẽ ꝺ donatione caſſauit. Item eoipſo q̃ Papa præcepit iſti dari, prohibuit alij dare. ff. de cond. & demon. cum ita. & ff. de procura. Pomponius. §. ſed & is qui. Item talis electio facta eſt ꝓtra legẽ animata: quæ durius agit q̃ inanimata. ff. de arbit. Celſus. & l. præcedenti. in fine. & ita nulla eſt. 10. diſt. vides, Item ratione ꝓcedentis denunciationis non valet quod

valet qđ factum eſt. C. de rei vendi. ſi ſundum. j. de no. oper. nuncia. c. 2. ff. ad leg. Falcidolo. ff. de eden. quæ dam. §. is autẽ. Sed verum eſt q̃ hæc collatio tenuit, licet ꝓtra mandatũ Papæ, vt ſatis patet hic, & j. de conceſ. præben. propoſuit, nec ſolum mandatũ Papæ ſufficit ad hoc vt ius habeat. ff. de pigno. actio. nõ eſt mirũ. §. ſciendũ. & ſ. de re iud.

cum aliquibus. Item licet canonici obligari videantur, ipſa tñ præbenda non eſt illi obligata. arg. ff. de pollicit. l. 2. & ff. de ꝓtrahẽda emptio. l. vlti. in fine. Et ita

† Conciliũ generale Lateraſ. ſub Innocent. iii. c. 29. & c. 4. mortali exiſtens quoad eod. tit. in 4 ſe illicite celebrat, quo compilatio. ad alios 1 licite. ſupra de cohabitatio. clerico.

1 Id eſt a- & mulie. cap. fina. ſic. lii non pr⁊ donatio poteſt eſſe vieo ipſum tioſa, & tñ donum teaudiendo, net. arg. infra de iure pa cum igno- tronat. cura paſtoralis. rante eũ eſſe ſ. de vſur. quia fruſtra. benin peccato & C. de rei ven. quotiẽs. mortali. Vel licet peccent recedendo à mãdato Papæ, non tñ peccant aliũ eligendo. ſimile 27. q. 1.

† In Lateranen. conciliũ ſub Alexandro. iii. & cum hoc decreto, connentiã eũ reformat. c. di. valet tñ collatio alii & 4 & ſ. facta 2: niſi clauſula ii 2 & 4 de la adiecta fuerit, q̃ ſic reformat. c. ꝓtra feceritis, id decernimus irritũ & inane. ſ. eo. ſ. cætera. & c. dil.

2 Quod dic. ADDITIO. Niſi Papa hodie vt j. de cõ. ſpen. aliàs ſuam intimauerit ſ. capitulo voluntatẽ. j. de conceſ. ſeq. & præben. quia in cunctis. lib. 6. de illo non fecit mentionem. argumentũ eſt hic, & ſ. eo. cũ tenea c. fi. mur. & cap. poſtulaſti. De hoc dixi ſupra de reſcrip. ſi proponẽte. in fi. licet ſe. hoc lib. 6. b ¶ *Recipi.*] Et ſic patet q̃ prior electus nõ remouetur, vt dictũ eſt: pleniſ. & c. de lega. i. arg. contra. C. de lega. i. nõ dubium. Ioan. And.

c ¶ *Aſsignari prouentus.*] Sic j. ſ. eod. dilectus. in fin. Iſtud additũ fuit, quod non erat in antiqua compilatione.

3 Hãc gloſ. illam ſcon repetio manuſcripſerunt ee do eſſe ber

Dilectus.] Diuiditur: quia primo narrat ius antiquum. Secundo ſubiicit nouum: ibi, *Præſenti.* Vel poteſt diuidi in tres partes: prout videntur tria dicta. Secundum: ibi, *Is quoque ad quem.* Tertium: ibi, *Circa ſublimes.* Abbas Siculus.

CASVS. In Lareraſi. conſilio ſtatutum fuit, q̃ nullus diuerſas dignitates & plures eccleſias parochiales reciperet, alioquin reciens ſi acceptũ amitteret & conferens cõcedẽdi poteſtate priuaretur: ſed quia iſtud ſtatutũ male obſeruabatur, Innocẽtius volẽs obuiare huiuſmodi cupiditati, ſtatuit, vt quicũq; decætero recepit aliquod beneficium curam habens animarũ annexã, ſi prius ta le beneficium obtinebat, ipſo iure ſit priuatus eodẽ: & ſi illud cõtenderit retinere: alio ſpolietur: & ille ad quẽ ſpectat collatio prioris beneficii, illud ꝺconferat cui viderit conferẽdũ: & ſi vltra ſex mẽſes cõferre diſtulerit, ipſius collatio ad alios deuoluatur ẽm ſtatutũ Lateraſi. conſilii: & inſuper tantũ cogatur de prouẽtibus ſuis in vtilitatem ipſius eccleſiæ aſsignare, quantũ à tempore vacationis conſtiterit eſſe perceptũ: & hoc idẽ in perſonatibus ſiue dignitati bus obſeruetur, addit inſuper, vt nullus in eadẽ eccleſia plures dignitates vel perſonatus habere præſumat, etiam ſi curam non habeant animarum: tñ circa ſublimes & litteratas perſonas, quæ maioribus beneficiis ſunt honorandæ, per ſedẽ Apoſtolicã poterit diſpenſari. Not. q̃ qui habet curã animarũ, vel perſonatũ, ſi ad cõſimile beneficiũ eligatur, poſtquam illud receperit, ipſo iure vacat primũ. Itẽ qui non vult dimittere. quod ſuũ non eſt: debet priuari eo quod ſuũ eſt. Itẽ cũ quis receptus eſt ad ẽm beneficium, ẽm iura primũ alteri debet cõferri. Iteꝛ nota pœnã negligẽtis cõferre beneficiũ, Iteꝛ nota q̃ venerabilẽ & litteratis perſonis. Itẽ ſolus Papa poſſit diſpẽſare, vt aliqs habeat plures dignitaties, vel curas aarum

d ¶ *Lateran. concilio.*] ſ. de cleri. non reſi. c. quia nonnulli.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem quando dicatur contendere, & ante litem conteſt. & c.*

e ¶ *Contenderit.*] 1. in iure contentioſe retinere voluerit. Si enim ante litem cõteſtatam deſtiterit, non priuabitur vtraq; ſicut eſt in aliis ſtatutis ſub pœna ff. rem ra. habe. hoc amplius. ff. de in ius vocã. l. quamuis. ſic ponitur 16. q. 1. ſtatuimus. 14. & ſic ipſo iure hodie priuatus eſt qui recipit ſecundum beneficiũ habens curam animarũ, ſi prius tale obtinebat optionẽ olim habebat optionẽ vtrũ primum vel ſecũdum vellet retinere. ſ. eod. referente. & c. præterea.

¶ *Glo. ſeq. ponit caſum exceptum, & exponit de qua receptiõe loquatur hæc littera.*

f ¶ *Poſt receptionẽ.*] Fallit in epiſcopatu, quia non ſtatim vacat prioratus baſilicæ, niſi poſt tempus cõſecrationis. ſ. de ele. cũ in cũctis. §. cum vero. nec per ſolã receptionem perdit primũ, ſed per receptionẽ coroporalem, vt hic dicit. & 21. q. 2. ſi quis iam tranſlatus. Qui enim habet plures perſonatus, ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis, ineligibilis eſt ſ. de ele. dudum. vbi de hac materia ſatis dr.

g ¶ *Lateranen. concilij.*] j. de conceſ. præben. nulla.

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. de quibus prouentibus intelligatur littera.*

h ¶ *Prouentibus.*] Bene dicit, de ſuis, id eſt, propriis. ſi. propriũ habet 5. ſ. de app. reprehenſibilis. alioquin delictũ perſonæ. & c. ſ. de excep. cum venerabilis. & 16. q. 6. c. ſi epm. alias ſi proprium non habet, puniatur alia pœna ad arbitrium iudicis. 16. q. 6. illud. & 14. q. 6. ſi res. vel repetatur ab eo qui recipit illud tamquam indebitũ, quia tamquam inuaſor poſsidebat: cũ vacauerit ipſo iure poſt receptionem ſecũdi, & mala fide, vnde fructus omnes ab eo tempore reſtituere debet 6. C. de rei ven. certum. ſ. eo. c. dilecto.

i ¶ *Hoc idem in perſonatibus.*] quia de ſimilibus ſimile debet eſſe iudicium. ſ. de cleꝯ. dudum. quæ facit mentionem de hoc. & ſ. de tranſlatio. inter corporalia. & ſ. de confir. cum dilecta.

¶ *Glo. ſeq. ponit opi. Ioan. quam reprobat.*

k ¶ *In eadem eccleſia.*] No. q̃ non facit mentionẽ de præmiſſa pœna, vnde vĩ quòd ſi quis in eadem eccleſia plures recipiat dignitates, nõ ideo perdit priorẽ: quia pœnæ potius ſint arctãdæ quam extendendæ. de pœ. diſt. 1. pœna. & ff. de pœ. l. interpretatione. hoc confitebatur Io. Contrarium credo: quia idem iudiciũ eſt habendum de perſonatibus non habentibus curã animarũ, & habẽtibus. ſ. de ele. dudum. & pœna præmiſſa repetita intelligitur, quę enim in præfatiõnibus præmittuntur, in ſtipulationibus repetita intelliguntur. ff. de verb. obliga. Titia. §. 1. & 32. q. 7. c. Apoſtolus.

¶ *Gl. ſeq. arg. alleg. octo iura, & ad vltimũ remittit, alle. 2. in cõtrariũ.*

l ¶ *Sublimes & litteratas.*] Eſt ergo arg. q̃ ſm qualitatem perſonarum beneficia ſunt conferenda. arg. 41. diſt. non cogantur. & ff. de vſufruct. ſed & ſi quid. §. 1. & 12. q. 2. Vulteranæ. & c. ſeq. & 74. diſt. conſuluit. & 1. q. 2. c. vlti. & is gradus cæteros antecellat, qué ſtipendia lõgiora: & labor prolixior fecerint anteire. C. de of. ma. offi. l. nemo. & ſ. de maio. & obe. c. ſtatuimus. vbi de hoc. Arg. contra. 16. q. 7. c. 1. & ſ. de conſti. cum omnes. Et ita ſcientia nobilitat hominem, quæ pretio nummario comparari non poteſt. ff. de var. & extraor. co. l. 1. §. eſt quidam. Et ſi vis appellari philoſophus, nõ debes eſſe auarus. C. de mu. pat. profeſsio. lib. 10.

¶ *Gl. ſeq. ar. à contrario quod dupliciter fortificat & approbat. & ponit opi. 10. cõtrariam. Secundo reci. per q. (ſed aluter) arg. à contrario. & remittit.*

5 Vel dic, ſuis. i. ſuis beneficiij, quos ſuos facie: ad hoc ſ. de diſeuſ. c. 2. ſecũdũ. Holoan. Andr.

6 De iure par. rum dilectus. in fi. loan. Andr.

† ſub Alexan. iij. ca. 8.

† In concilio ita: conuenit eo. eſſe perceptum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& remittit.& ponit opi.contrariam.

a ¶ *Per sedem Apostolicam.*] Ex eo q̃ dicit,per sedē Apostolicā,patet à ꝓtrario sensu,q̃ per alios in talibus non pōt dispēsari: qa qđ de vno conceditur,de alio negatur:ficut quod de vno negatur de alio conceditur.25.dist.qualis & 3.de præsump.nōne.arg.95.distin. illud.& j. de iis quæ fi. à præla.fine ꝑsensu cap. cum Apostolica. ff. de cōd.& demon.cum ita. Et sic restricta est potestas episcoporū circa dispensationem huiusmodi beneficiorum,immo præter istam consti tutionem videbatur q̃ dispensare nō possunt: quia eps priuabat̃ potestate cōferēdi illud beneficium, qui illud cōferebat habenti consimile.3. de cle. non resi. quia nonnulli. Vnde sequitur q̃ non poterat dispensare:qa si posset, non pnuiret.Et sic planum est dicere,q̃ solus Papa potest in talibus dispensare. Et q̃ ita sit intelligenda ista constitutio,probatur aperte. 3.de ele. dudū 2. vbi de hoc 1 .Io,notauit hic q̃ epi adhuc poterant in talib⁹ beneficiis dispēsare.&vaga & indiscreta dispēsatio tantū pro hibetur epis per hanc constitutionē, vt dixit: & posuit hic magna notulam, quæ non multū est hic necessaria.Olim enim per antiqua iura bene dispensabant epi, vt aliquis haberet plura beneficia curam animārū habentia.70. dist. sanctorum.sed illud hodie recipit immutationem per hanc constitutionem:& hoc mutatū fuit ꝓpter indiscretas &stultas dispēsationes eporū.Item & illud nota bis: quia hic prohibetur tantum dispensare in personatibus & beneficiis curā animarū habentibus,& ita circa alia beneficia possunt epi dispēsare sicut pri⁹: qa vnū negando, aliud concedere vr.3.de præsump. nonne. De hoc dixi in decre. prædicta.

† Est autē triplex ratio, vtilitas ecclesiæ, necessitas, & prærogatiua personę.

† Capit.30.

† Capit.5. eod.tit.in 4. compilatio. vide concilium Trident. sessio. 7.de reformat.cap. 3.vbi hæc innouat. adde sessio.24. de reformat.c. 18.

† Incodice Barbaitæ ita:huiusmodi bo adhibere medelam.

† Videl. 3.cum vulg. C. de epis. auth. ꝓl. seruos. C.ad l. Iul. de vi pub.

1 Item qa aliàs cū nul lus dubitet quin Papa possit,nega torium fuit ser hoc dicere,nisi intelligatur de Papa solo: ita etiam q̃ legatum de latere dicamus exclusum, & sic seruamus. faciunt iura noua. 5. proxi.alleg.

2 Immo patum facit. quia loquitur in præbendis eiusdem eccle siæ. Ioa. An dudum 2. Alij dicūt & idem in beneficiis intelligendum. nā canō antiquus prohibet ne dispensent episcopi in præbēdis.70.dist.sanctorum.Et nisi expresse vetus ius corrigatur,remanet simul cū nouo. C. de ap.præcipimus.in fin.& quotiens noua actio inducitur, vetus nō tollitur.ff. de actio.& obl.l.quotiens.& arg.3.eo. cū iamdudū.vbi dicit Papa,cū multa per patientiam toleratur,& c. sic j, de concess. præben.c.litteras. quæ satis facit ad hoc. 2

G *Raue.*]Primo narrat delictū.Secūdo ,puider:ibi, *Volētes.* Abb. CASVS.Quidā prælati ecclesiarū carnali affectione ducti nō iudicio rationis,promouent indignos:vnde multa pericula imminent ecclesijs:volens concilium huic morbo mederi, præcipit, vt prætermissis indignis premoueant idoneos,qui Deo & ecclesiis valeant deseruire,& de hoc fiat diligens inquisitio in cōsilio annua tim,& si quis post trinā admonitionem culpabilis repertus fuerit, per ipsum consilium suspendatur:& ibi persona idonea instituatur,quæ suppleat suspensi defectum in beneficiis conferendis, & hoc idē circa capitula obseruetur: delictū vero metropolitani ex parte consilii dño Papę nuncietur:& vt istud statutum melius obseruetur sententia huiusmodi suspēsionis sine licētia Romani Pōtificis vel proprij patriarchæ non relaxetur. Not. hic pœnā illorū qui promouēt indignos. Itē aliqs pōt cōdēnare,nō tū absoluere, Itē vbi conditor iuris sibi reseruat absolutionē,aliis prohibere vr.

b ¶ *Inquisitio.*] Cū per famam seu clamorem de hoc ad superiorem peruenerit, immo ex officio suo potest inquirere superior semiplene inquirendo:vt j. de accusa.sicut olim.

¶ *Glos.seq.obiicit, ponit opi.Io.fol.& remittit.*

c ¶ *Correctionem.*] Cū ergo in hoc casu possit se eps corrigere, nō vr q̃ eoipso q̃ confert beneficiū indigno,perdat ius conferēdi, & sic est ꝑtra.3.de electio. nihil. est & c.cū in cūctis.Ioan.dixit q̃ illa constitutio intelligenda est cū dicto ipsius :sed tu solue vt dixi in illa constitutione,qa legitē de maioribus dignitatib⁹ curā animarū habētibus. hæc & illa in diuersis casibus loquitur, & circa maiora maius periculū vertit. ff. ad Carb. l.1.§.fi quisvero.43. dist. quiescam⁹.& ideo plus ibi puniuntur.

d ¶ *Suspendatur.*] Et ét ordinati, qui non sunt idonei, remouentur vr, licet hoc non dicat. sed veri⁹ vr q̃ isti nō remouean:nisi forsitā esset irregulares:aliàs nō hꝫet locum admonitio

¶ *Glo.seq.signat contrariū de decre. nulla & solu it.item de decr. cum in cunctis.& soluit.*

e ¶ *Persona.*]Arg.ꝺtra. j.de cōcef.ꝓbē.nulla. vbi transferr potestas ad capitulū.sedillud cō tingit propter negligē tiam: quia non eligunt infra tempus ſtatutum: istud propter culpā ꝓlatorum, quia eligunt indignū infra tempus. sed p.p culpā prælati nō trāsfertur potestas ad capitulum:vt j. de con cess.præben, quia diuer sitatem.ficut nec vacāte sede.j.ne se. va.ca. 2. Itē arg. 3.de elect.cū in cūctis.in fin. vel in alio casu loquit ibi quā hic istud in dignitatibus, hoc in bīficio simplici.

f ¶ *Relaxetur.*]Ex hoc patet,q̃ vbi cōditor canonis nō reseruauit sibi absolutionem,cæteris indulsisse vr. j. de sen.excom. nuper.

E *Xtirpādæ.*]Principiū istud vsq;ad 8.*Quj vero.* diuiditur:qa primo ponitur excessus. Secundo prouisio:ibi,*Cū igitur*..Abb.Sic CASVS. Patroni ecclesiarum,& alij quidā,prouentus ipsarū ita sibi vsurpāt,q̃ presbyteri de sua portione nequeāt sustentari,ita q̃ presbyteri in quibusdam locis non obtinent nisi quartam quartæ, id est.sextamdecimam decimarum & ideo ibi nullus sacerdos inueniatur,qui habeat peritiam litterarū:cū ergo qui altari seruit,vidine alicuius personæ,præsbyteris ipsis sufficiēs portio relinquat.

g ¶ *Persona.*] f. epi. 3 : & alij qui habēt ius restituēdi,vt j.sequitur

h ¶ *Triturantis.*] Vt 13. q. 1. c. ecclesias.ver.item non alligabis.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.quæ dicatur sufficiens.*

i ¶ *Sufficiens.*]sic j.eo.exposuisti.talis vt sufficiat sibi & suis:vt 50. dist.studeat.& vnde honneste & sufficienter se possit procurare,& hospites recipere.3.eod.tit.de monachis.ti hæc sufficientia perpē ditur ex qualitate personarum. 3. eod.de multa.in fi.4.quia minus sufficit pauperi quam diuiti.41.dist.non cogantur.

QVI VERO.Iste §.habet duo dicta.Secundum:ibi,*Illud.*

CASVS. Dicitur in §.isto,q̃ qui habet parochialem ecclesiā, in ꝓpria ꝑsona deseruiat ibidē in ordine debito,& non ꝑ vicarium: nisi forte illa parochialis ecclesia sit annexa dignitati,vel ꝓbendæ, in quibus casibus,per vicariū ibi poterit deseruire canonice instituendus ipsius ecclesiæ cōgruam portionē, alioquin sciat se illa ꝓuatū auctoritate huiusmodi decreti: & alij conferatur qui velit & possit quod dictum est adimplere,id est,deseruire in ecclesia ꝓ seipsum.in fine dicit,ꝓ nullus de q̃uētibus ecclesiæ, quæ debet habere curā ,ꝓprij sacerdotis, alicui conferat pro beneficio pensionem. Nota q̃ laici &patroni bona ecclesiarū sibi vsurparte nō debent, nulla consuetudine obstāte. Itē qui altari seruit, de altari viuere debet. Itē presbyteris debet competens beneficium assignari.Item quilibet rector parochialis ecclesiæ per se,& nō per vicariū debet deseruire in ipsa : nisi in duobus casibus,qui hic ponuntur, scilicet cū annexa sit dignitati,vel prębēde.Item vicarius debet habere cōgruā portionem.Itē qui rem sit ordinari,priuari debet beneficio.Item nulla pensio constitui debet pro beneficio in parochiali ecclesia.

¶ *Aliàs:ita:quoquin ip se illa se sciat,&c.*

† *Vide concilium Trident.sessio. 24.de reformat.c.13.*

a ¶ *In ordine.*] 3. de clerinon resi.quia nonnulli.& 3. de elect. cum in cunctis. & 3. de æta. & quali. c. 1. & 24. distin. Presbyteri.

b ¶ *Præbēdam.*] Ex hac † Capit.61. & referur littera colligitur , q̃ si 5.q.3.eod. quis habet curam ani- tit.in 4.con marum,& recipiat talē ꝓbendā, q̃ ipso iure plastico. nō vacat prima , immo licite potest vtranq; habere ex dispēsatiōe epi vt hic dicitur.&hoc cōcedunt quidam , quia † sub Alex- cessat ratio prohibitio- 3.eo.9.cū nis , vt hic quidam di- tes intrium cunt:quia in tali eccle- 3.eod. & siā annexa præbēdę nō 3.cum. oportet residere. & sic illa constitutio,de multa.non habet locum in hoc casu,vt dicunt:sed contrarium credo.

c ¶ *Maiori.*] Hic manifeste videtur,q̃ nō potest quis simul habere præbendam & ecclesiam,dummodo ecclesia sit sufficiens. De hoc dicitur.3.de elect.c.dudum 2.

d ¶ *Perpetuum.*] Eo ipso intelligitur perpetuus,q̃ auctoritate epi est institutus.3.de offi.vica.ad hæc 1.In istis ergo casibus tantum licitum est constituere vicarium,aliàs non.

¶ *Glo.seq.reci.per cūtrariū de decre.inter. & dat quatuor solutiones.*

e ¶ *Priuatum.*] ipso iure.simile 3.eo.de multa.qđ pōt intelligi post admonitionē,aliàs ꝓtra 3.de cleri.nō resi.inter.& c.ex tuæ. cū suis similibus.Vel posset referri ad ꝓxime dictū, de illis qui ꝑ vicarios hic seruiūt.& seruire debēt:cū quibus durius est agēdum.Vel dic,& verius,alioquin.i.si nō resideat ꝓ seipsum in ecclesia q̃ dignitati, vel ꝓbendæ est annexa,sciat se priuatū illa ipso iurē.& sic respicit principium §.& nō.ver.nisi forte &c.& ita sine aliqua admonitione priuatus est 2.& sic vident correcta illa iura vbi dr,q̃ prius monendus est q̃s ante q̃ priuet ecclesiarq̃ est honesti⁹.Sed hoc est rigor qđ hic statuitur,vt ipso iure sit priuat⁹.Vel qđ dicit:alioquin,pōt respicere vtrūq; casum,scīlicet qui per se debet seruire,& qui ꝑ vicariū: sed verum est q̃ tantum primum casum respicit,& nō secundum.

ADDITIO.Et ex hoc potes dicere,q̃ illa capta,inter.&,ex tuæ. non obstant:qa ibi erant absentes,& forte habebāt iustā causam absentiæ, vnde merito primitus sunt monēdi, hic aūt secus.Vel dic,q̃ prius dictū itelligatur cū habet ꝓbendam & ecclesiam, q̃ non est ei annexa:quas simul ha- † nominabere nō pōt.j.eo. expo tim quid sit suisti.vñ priuatus est ip vide 1. 2. ff. so.iure. ꝓtraria aūt lo- de fiber. & quūtur in alio casu, qñ posthu.& §. non sunt annexa. nominatim

f ¶ *Pro beneficio.*] Hoc enim posset in posterū esse ꝓnciosum ecclesiæ.simile 3.de arbit. ꝓ- † curabim⁹ uenit.quia ecclesia videretur quasi cēsualis, & portio ꝑsbyteri diminueretur,qđ esse nō debet.3.eo.auaritiæ.

IN *Lateranen.*] primo ponit tenorem cōcilij Lateranēsi. Secundo approbat & reuocat: ibi,*Nos autē.* Tertio addendo declarat:ibi,*Sane.*Abbas Siculus.

CASVS. Quod dr hic, † Vide cō hꝫ j.de priuilegiis, cū cilium Tri- & plātare. vsq; ad 5. sa dent. sessio. ne.in quo ꝑdicto cōci- 25. de refor lio ꝓcipitur,vt tales re mat.cap.9. præsentare ,ꝓcurēt in ecclesiis q̃ ad ipsos ple no iure nō ꝑtinēt,quos vel conuersatio illorū notos reddat,vel cōmēdet testimonium plato rum. Nota,q̃ patroninō debēt aliquos ꝑsentare nisi discreti sint & honestæ famæ.

g ¶ *Concilio.*] j.de priuileg.c.cum & plātare. † Vide con h ¶ *Laici.*] 16. q. 1.quo- cilium Tri niam quicquid. dent. sessio. 5. de refor

i ¶ *Sane.*] Hucusq; sunt mat. cap.3. verba cōcilij. & ab hoc in fine. & loco. j. additur ꝑdicto Horatium concilio. Lucium tra

k ¶ *Conuersatio.*] Hoc cta. de pri- ideo dicit,quia promo uilegiis. uendus dēt esse bonæ cichol. famæ & opinionis,ita Priuli.98. q̃ in nullo vacillet ei⁹ † R. opinio.33. dist. laici. ad idem facit 24.dist.qui.

l ¶ *Prælatorum.*]Et etiā ab iis q̃ foris sūt,oportet promouendum bonum habere testimonium.8.q. 1. licet ergo. & 63.dist.vota ciuium. † Ebroycen.

Licet.]Summatur in rubro.Vel sic ꝛm alium intellectū.Dispensatus super habēdis fructib. in absentia,quotidianas distributiones non ꝓcipit.h.d.Primo ponit priuilegij tenorem : Secundo eius interpretationem:ibi,*Nolumus* Abbas Siculus.

CASVS.Mandauit dñs Papa abbati & Priori sanctæ Genouefæ, quatenus magistro R.archidiacono Eboracen.in sacra pagina ſtudere voleti,q̃stus suos ecclesiasticos faceret integre ministrari dubitabatur,vtrum deberent ei facere dari distributiones , q̃m resident ibus ꝓcedunt? Rndet Papa,q̃ non vult q̃ ei faciāt dari distributiones,quæ tm residētibus ꝓcedūtur,& his qui interſunt horis canonicis.Nota,q̃ cōstitutio Honorij nō intelligitur de huiusmodi distributionib. quotidianis licet dicat q̃ integre ꝓcipiat sua beneficia in theologia studentes.& hoc est quod dicit.

¶ *Gl.seq.exprimit quomodo hæc decretalis interpretatur decr. super ſpecula.secundo quærit,& soluit.*

m ¶ *Distributiones.*]Simile 3.de cle.nō resi.de cætero.vide qualiter

Universidad de Deusto
Biblioteca

ista decre.interpretatur illã constitutionẽ,super specula.ꝯ.de magistris.quia licet dicatur,integre pcipiant fructus suarum præbẽdarum,tñ nõ percipiunt integre, ꝙa de huiusmodi distributionibus seu denariis,qui dantur illis qui intersunt horis, statutis, non intellexit Papa,sed de corpore præbendæ suæ, quã alij de iure cõi in absentia sua pcipere non debẽt clerici: arg. ꝯ.de const.cum omnes.

† Vesprinẽ. † Vespeñ. † Vesperti-mien. † Vespani-ensi. † Vesprimi-cen.

Et sic intelligitur ista indulgentia:& ita prẽtextu hmõi indulgẽtię possunt habere integrã prẽbendam,ac si essent præsentes, nisi sint huiusmodi distributiones vt in ꝙbusdã ecclesiis cõsuetudo seruatur, vt præter præbendam qui horis intersint, certum quid pcipiãt: & ita qđ hic dr̃,respicit consuetudinẽ ecclesiæ.In quibusdã vero est talis cõsuetudo,vt qui non interiunt horis,non pciant aliquid de huiusmodi distributionibus, licet sint p̃sentes: ergo multo fortius in absentia nõ debent talia pcipere.Et sic potest intelligi hæc constitutio,ꝙa principis beneficiũ potius debet ampliari q̃ restringi.ꝯ. de verb.sig. olim.ff.de consti.princ. l.vlti.quia vbi Dñs largus est, nõ debemus esse tenaces.26. q. 7. alligant.in fi. Sed quid dices si præbendę distinctæ nõ sunt,sed oĩa per cipiunt de cõi, nec datur aliquid illis qui nõ intersunt horis? Tunc credo ꝙ integre debeãt habere bñficia in theologia ſtudentes, habita ratione victus quotidiani 1.alias parum valeret talis indulgentia,quãtum ad illos qui non habent beneficia distincta.

† de Bern. † Bech.

† In vno peruetusto codice ita: epo Pictauiẽ & Priori,&c.

† exposuit

¶Idem Vesprimeñ.† episcopo.

¶Propter pauperta tem præbendarum ecclesia cathedralis, possunt eis annecti capellæ,reseruata ipsarum presbyteris congrua portione.

CAP. XXXIII.

EXposuisti †nobis,quòd ecclesiæ tuæ canonici, diminuta ipsorum prouisione à tempore concilij generalis[a], cum eis ex tunc non fuerint ad eorum sustentationem concessæ capellæ, sicut ante fieri[b] consueuit, de redditibus præbendarum suarum nequeunt † sustentari: & infra. ¶ Si euidens necessitas [c] vel vtilitas exigat, præbendas ecclesiæ tuæ poteris de capellis in perpetuum annectendis eisdem (sicut discretione [d] præuia expedire videris) augmentare [e]:reseruata tamen congrua [f] capellarum presbyteris portione.

¶Idem episcopo & Priori , & archidiacono Herfordeñ.†

¶Licet ecclesia ex donatione laici beneficium conferat, tenet illius beneficij impetratio de hoc mentione non habita.

CAP. XXXIIII.

iij DIlectus filius G. clericus nobis proposuit†,quod cũ decano & capitulo Andegaueñ.preces direxerimus & præcepta , vt ipsum quam cito facultas se offerret,in canonicum reciperent & in fratrem , vobis super hoc executoribus nostris executores non esse interloquendo dixistis †:& sic duæ præbendæ , quæ medio tempore vacauerunt, aliis sunt collatæ [h] : & infra. ¶ Mandamus , quatenus occasione huiusmodi (quam reputamus friuolam [i]) non obstante,mandatum nostrum exequi [k] procuretis.

¶Gregorius ix.Argentineñ.epo.

¶Pueri,& aliàs beneficiati , non sunt idonei ad beneficia consequenda.h.d.imharendo verbis litteræ.

CAP. XXXV.

SVper † inordinata ordinatione:& infra.¶Cum autem illi sint in ecclesiis idonei reputandi,qui seruire possunt & volunt in ipsis: Consultationi tuæ modi proponendam:quia si rex conferret hmõi pbendas, non posset cõpelli p̃ Papã 2 ad hoc de iure ꝯ.de iu. pat.cum dilectus.vnde decanus cum succedit in hoc iure regi, nõ deberet compelli ad hoc:quia qui in locũ alterius succedit,vtitur eodem iure.C.de temp.in integ.restit.ea quæ.arg.sed hoc non est verum in casu isto,quia ex quo collatio istorum beneficiorũ incipit ptinere ad ecclesiasticã pẽsonam,statim res fortitur naturam aliorũ beneficiorum:quia res ecclesiastica non debet duplici iure censeri.12.q.2.cognouimus.in fin.& ꝯ.de deci. cum in tua,& ita ex hoc exceptio nõ valuit.vnde male interlocuti fuerunt isti iudices.

¶ *Glo.seq.arguit,& remittit.*

h ¶ *Collatæ.*]Arg.ꝙ si Papa mandat alicui dari præbendam , & canonici eã alij conferant,tenet collatio,licet sit contra mandatum Papæ.De hoc dictum est.ꝯ.eo.inter cætera.sic.ꝯ.eo.dilectus.

i ¶ *Friuolam.*] & merito,quã iam incipit pẽsentare decanus ex donatione nõ tamq̃ laicus,sed tamq̃ clericus,& ita subest dño Papæ nec præiudicatur patrono,si qñque etiam per legatum sedis Apostolicæ aliquis instituatur eo inconsulto.ꝯ.de offi.lega.dilectus.

¶ *Glo.seq.quærit.& soluit & ponit opinio.contrariam.*

k ¶ *Exequi.*]Sed qualiter exequentur mandatum istud?nũquid dabunt huic aliquã de prædictis pbendis,quæ alij sunt collatæ? Non credo,sed exequentur mandatũ,quia faciẽt statim illum recipi in fratrem,& quam cito facultas se obtulerit,facient ei beneficiũ assignari secundum tenorem prioris mandati.De hoc dixi ꝯ.eod.dilectus.& c.inter cætera.licet quidam contrarium dicant.Bern.

SVper.] In prima ponitur decisa cõsultatio. In secunda ratio.In tertia responsio.Secunda:ibi,*Cum autem.*tertia,*Consultationi.*Abbas Siculus.

CASVS. Quærebatur vtrum pueri & beneficiati dicantur idonei ad beneficium aliquod obtinendũ:& respondetur,ꝙ cum pueri & beneficiati seruire non possunt,vel non possint in ecclesia,nõ debent dici idonei in eadem.Nota ꝙ qui seruire non possunt in ecclesia,non reputantur idonei in eadem.

¶ *Glo.seq.quærit obyciendo,& dupliciter soluit.*

1 De hoc vide qđ no.in proœ.6.lib.Greg.li.10.ã. And.

a ¶ *Pueri.*]Sed quos dicimus pueros?vsq; ad xiiij.annum dr̃ quis Puer 1.22.q.5.pueri.& ꝯ.de æta.& qualit. indecorum , & c. ex ratione.sed tales bene possunt habere beneficia,& ordinari vsq; ad sacros ordines.sim.28.dist.de his.& 77.dist.in singulis. & c. quicunque,Quid est ergo qđ dicit ꝙ pueri ñ sunt idonei, ꝙa seruire non possunt? Dicas ꝙ pueri hic appellantur quantum ad hoc vsque ad septẽ annos 2 , quia tũc seruire nõ possunt, ꝙa nec discretionẽ habent:vnde non reputãtur idonei.Post septem annos bñ reputãt idonei ad ordines minores,qñ sunt doli capaces.ꝯ.de delict.pue.pueris.& hoc per iura prędicta.c.de his.c. in singulis.c.quicũq;.Vel potest intelligi quantũ ad dignitatẽ vel curã animarum 3 ,ad quę nõ reputantur idonei.r. q. 1. Pueri.& c. estote. & ꝯ. de æta.& qualit. ex ratione.& c. seq. & ꝯ. de elect.cũ in cunctis.Sed huic stãdũ est tãquã posteriori, vt ad receptionẽ taliũ nulli sint compellẽdi;cum seruire nõ possit.vt hic dicit,quia Propter seruitutem tãtum datur beneficium ADDITIO.Iuuenis dicit qui præcedit adolescentiã.& durat quousque poterit inter senes computari.ff. de leg.3. non aliter.

† Adde ꝙ dicitur etiã puer qui est infra decimum octauum annũ. l.ꝯ.pueri.ff.de po.&c.

2 Vel regimen ecclesiarũ sedm Goſ.ad hoc ſupra.de æta.& qualit. indecorum Ioan.And.

b ¶ *Beneficiati.*]Not.ꝙ qui beneficiũ habet sufficiens , non reputatur idoneus ad aliud beneficiũ primo retento,ꝙa in vtroq; seruire nõ potest:quia dum ad vtrumq; 8.& c.16.q.1. presbyteros.Et sic patet ꝙ i duabus ecclesijs de iure qs intitulari nõ potest 4. arg.ꝯ.eo.extirpandæ. §. 1.& 70.dist. sanctorum.

† Alias:sapissime notatur.

† Cum.

4 Hinc pro hoc ꝙ Hostiē. hoc ꝙ præbenda requiratur residendam:& hoc cum tenemur.& ꝯ.de rescrip.si proponente.Ber.

† De ætate requisita vt de Lapum allegat. ꝯ. Geminianum in c. indemnitatibus.de ęlectio.lib.6.

† Infero ꝙ à iudice pronũciantur se nõ ita dicẽ, appellationis ęffectus iurisdictionẽ notãt Doctores.in l.fi.ꝙ prudentiam ff.de eui&c.

† De legato probat.cap. fer. tale beneficiũ, ꝙ cõferre pot Host. Papa ꝙ cundum, non vnde quo ad hoc ꝙ præ. & ꝯ.de elect.dudum.vbi de hoc.& est hic argumentum,quòd qui non facit mentionem de beneficio suo , non valent litteræ.ꝯ.eo.

Cvm causam.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi, *Consultationi.*Abbas.Siculus.

CASVS.Quidã canonicus sanctæ Crucis nomine Ioãnes nõ habebat integrã præbẽdã,vnde orta fuit pẽtio inter ipsum & epm Aurelianeñ.super integratione præbendæ:impetrauit causam cõmitti super hoc,vt præbendã ei facerẽt integrari:dubitauerũt iudices,vtrũ alia præbenda deberet scindi pro integratione pbẽdæ prædicti Ioannis:?sultus Papa rñdet,ꝙ nõ fuit intẽtionis dñi Papæ,ꝙ aliqua præbẽda de nouo scinderetur pp redintegrationem Prædictam.Nota ꝙ præbenda non debet diuidi:& si diuidatur,tenetur diuisor ad redintegrandum præbendam:& sic talis diuisio potest tolerari:sed de rigore iuris talis collatio deberet cassari.

c ¶ *Intentionis.*]Nota recurrendum esse ad intentionem mandantis.ꝯ.eo.c.vlt.ꝯ.de procu.petitio.ꝯ.de arbi.exposita.ꝯ.de resti.spo.

d ¶ *Integratione.*]Et ita præbẽda diuidi nõ dẽt,sed integra ꝓferri.ꝯ.eo.vacãte.& 1.q 3.c.vlt.& ꝯ.vt eccl.benef.vt nostrũ.qđ si fiat, ille qui hoc fecerit,tenetur illã redintegrare de vacãtibus , vt hic patet.ꝯ.eo.vacante.& non aliud beneficium diuidere , vt hic in fi.dicit. Et est arg.ꝙ si sectio aliqua fiat præbendarum:ꝙ tolerari possit quousque integretur.De hoc dixi ꝯ.eo.tuæ fraternitatis.

Venerabilis.]Defectus nobilitatis vel eminentis scientiæ non repellit quem à consecutione præbendæ,etiam in ecclesia, quę nobiles dumtaxat viros & eminentis scientiæ recipere consueuit.In primo ponitur facti narratio.In secunda exceptionis repulsio,& causæ commissio:ibi,*Nos igitur.*Abbas.

CASVS.In ecclesia argentinensi quædam præbenda vacauerat tanto tempore,quòd ipsius collatio ad sedem Apostolicã fuerat deuoluta:eps Portuen.tunc legatus in partibus illis? contulit pbendam illam cuidam clerico I.nomine,sed capitulum illius ecclesiæ non recipiebat eundẽ:Vnde præfatus eps petijt à Papa, vt suã collationẽ faceret obseruari: ex aduerso proposuit ꝓcurator capituli,qđ hoc audito ca pitulũ allegauit anteq̃ ꝓsuetudinẽ illius ecclesiæ, ꝙ nullũ adhuc receperãt in suum cõfortium,nisi nobilem, liberum,& ab vtroq; parẽte illustrẽ, honestæ cõsuetudinis, & eminẽtis scientiæ:& ne cõtra hoc fieret,ad sedẽ Apostolicã fuit appellatũ, cũ nulla pbẽda vacaret, antequã monitorias lit teras recepissent : Dñs Papa cõsiderãs,ꝙ nobilitas generis non facit Deo gratum & idoneũ seruitorem , sed potius virtutum & vitæ honestas:& dominus nõ solum nobiles & potẽtes elegit,sed ignobiles & pauperes,cum nõ sit personarũ acceptio apud Deũ, & vix ad dignitates in uenianẽ eminentis scię tiæ viri,nedum ad præbendas:vnde Papa huiusmodi exceptiones si admisit:vnde mãdat Papa,ꝙ si constiterit prędictam præbẽdam vacasse, quãdo legatus dicto Io.ipsam cõtulit,illum faciant recipi ad eandem.Nota ꝙ nobilitas generis nõ est attẽdenda in collatione beneficiorum.in ecclesia Dei,sed potius virtutũ & vitæ honestas. Item non est acceptio personarum apud Deum.

† Dematerianobilitas, quatenꝰ ad hũc locũ spectat, præter doctores hic,vide Cassanæum in catalogo gloriæ mundi pars 8.cõsiderat 5. cũ multis sequent.Adde Paulum de Castro cõs. 108. & 109. & Ferdinãdum Vasquium lib. 1. cõtrouersiarũ illum. cap.25. Rom.2. Gal.2. Ephe.6. Col.5.

† Aliàs: Deum.

e ¶ *Consuetudinẽ.*]hæc consuetudo quantuncunq; sit obtenta, & etiã antiqua,nõ est obseruanda:quia in talibus nulla distinctio nobilitatis,est cõsiderãda,sed vndecunque natꝰ fuerint legitime,dummodo honestæ vitæ fuerint,admittendi sunt.40.dist.nos.qui.& 56.dist.vndecunq;. & c. nunquã.ꝯ.de insti.ad decorẽ.ꝙa non sanguini,sed vitæ meritis beneficia sunt pẽsanda.8.q.1 Moyses.vt hic sequitur.vers.nos igitur. sunt,nisi libertatẽ primo fuerint ꝓsecuti.ꝯ.de ser.non ordi.c.1.& 2. & 54.dist.nullus.& quasi per totum.sed hic non assumit liberum, eo quòd ille fuisset,seruus:quod si fuisset,bona fuissent exceptio.

5 ¶ Bernardus : Licet magna & diuina plane & 54.dist.nullus.& quasi per totum.sed hic non assumit liberum, eo quòd ille fuisset,seruus:quod si fuisset,bona fuissent exceptio. fuerint miracula, quę dõs gesiit in terris , hoc tamẽ super omnia alia emicuit, ꝙ in paucis, simplicibus, & pauperibus totum mundũ, & oẽm eius laꝯ ꝙ Bernardus : Licet magna & diuina plane & 54.dist.nullus.& quasi per totum.sed hic non assumit liberum, eo quòd ille fuisset,seruus:quod si fuisset,bona fuissent exceptio. fuerint miracula, quę dõs gesiit in terris , hoc tamẽ super omnia alia emicuit, ꝙ in paucis, simplicibus, & pauperibus totum mundũ, & oẽm eius laꝯ ꝙ Bernardus : Licet magna & diuina plane & 54.dist.nullus.& quasi per totum.sed hic non assumit liberum, eo quòd ille fuisset,seruus:quod si fuisset,bona fuissent exceptio. fuerint miracula, quę dõs gesiit in terris , hoc tamẽ super omnia alia emicuit, ꝙ in paucis, simplicibus, & pauperibus totum mundũ, & oẽm eius la titudinẽ suibiugaret. Io. And.

6 Concor.l. hos accusare. ff. de accu.& in Authen.de mo. na. §. hinc autẽ. coll.1

f ¶ *Liberum.*]Hæc fuit bona exceptio,ꝙa serui ꝓmoueri non possunt,nisi libertatẽ primo fuerint ꝓsecuti.ꝯ.de ser.non ordi.c.1.& 2.

g ¶ *Non generis.*]vt 32.q.4.c.recurrat.§.is ita.

h ¶ *Non multos.*]hoc dicit ꝓp Paulũ & ꝓp beatũ Bartholomeũ, qui nobiles fuerunt.Alij vero Apostoli ignobiles & pauperes fuerunt,& tñ electi fuerunt ad regimen ecclesiæ 5 :quia apud Deum non gradus elegantior,sed vitę melioris actio cõprobatur.23.q. 4.sicut excellentiam,nec considerandum est quis maior sit in loco vel ordine , sed quis iustior.40.dist.non loca. & c. multi. in fi. Arg.contra.60.dist.c.vlt.& ꝯ.eo.de multa.in fi.

i ¶ *Personarum.*]ꝯ.de iudi.nouit.32.q.4.c.recurrat.§.is ita.& 3.q. 9. c.vlt.& 4.q.4.c.2. 6

k ¶ *Eminentis.*]Sufficit enim prælato ꝙ sit sufficientis scientiæ,licet non sit eminentis.ꝯ.de elect.cum nobis aliàs pauci ad dignitates promouerẽtur,vt hic dicit:& ita multo fortius toleratur mediocris sciẽtia in beneficijs vt hic dicit merito ergo hæc consuetudo & exceptio non fuit admittenda.

l ¶ *Contulit.*]Alias non potuit ei beneficium non vacãs conferre.ꝯ.de concef.præben.nulla.solus Papa hoc posset facere.potest tamen donationi suæ reseruare primam vacaturam.ꝯ.de iure pat. cum dilectus†

Universidad de Deusto
Biblioteca

CVm olim.]Reſcriptum quo mandatur alicui de beneficio prouideri,rectoriam vel dignitatē non includit.h.d. Prima pars narrat executoris proceſſum.Secunda reuocari mandat, dicens quare:ibi,*Cum igitur*.Abbas Siculus.

CASVS.Papa mandauit Priori ſanctæ Mariæ,vt V.diacono faceret prouideri in aliqua eccłia ciuitatis vel dioc ce.Lucanæ: dict[a] Prior præfatū V. diſignauit in rectorē eccleſiæ ſancti Petri de Vico, i qua p clericos eiuſdem eccleſiæ rector eligi conſueuit: & quia clerici non recipiebāt eundē, excōicationis vinculo innodauit eoſdē:ſignificatū fuit hoc dño Papæ,& ipſe rndet dicēs, cum mādatum Apoſtolicum ad talia ſe nō extendat,nec ſit intentio dñi Papæ de conferēda rectoria vel dignitate, cum pro ſimplici beneficio ſcribit:mādat quatenus inſtitutionem & excommunicationē denunciet nō tenere.Nota q̄ quando ſcribitur pro ſimplici beneficio, prouidere non pōt huiuſmodi executor in rectoria vel dignitate.Itē cū ſic mandatur:prouideas ſiue facias prouideri in aliqua eccleſia ciuitatis vel dioceſis: forma iſta ad ſimplex beneficiū tm extendit. Item intentio mandatis ſemper attendenda eſt & ſeruanda.

† Vide Oldradū conſil.306.

† dedimus in antiquis.

† V.

† V.

† viſus.

† præferatur.

‡ manerat.

a ¶*Diœceſis.*]Niſi hoc adiunxiſſet, non poſſet ei prouidere niſi in eccleſia aliqua ciuitatis. 3.de reſcri. Rodulphus.

† Gregorij lib.1.epiſtola 3.vbi extat integra & cap.1. cōtit in 1.compilatione.

¶*Gloſ.ſeq.diſtinguit inter executorē ad prouidendum,& ad compellēdum,dicens,&c.*

b ¶*Prouideret.*]Cum mandatur alicui ſub hac forma:prouideas tali in aliqua eccleſiarum ciuitatis,vel dioceſis,vel cōferas tali beneficium in aliqua eccleſiarum ciuitatis,vel dioceſis,vel cōferas tali beneficium in aliqua eccleſiarum ciuitatis,& c.poteſtas prouidendi ſibi data intelligitur: & p conſequēs Papa obſtulit poteſtatem canonicis illius eccleſiæ prouidendi.arg.illius.decre.3.de conceſſ.præb.conſam inſ.nauis §.cum autem.verbo, duplici. ff.ad legem Rhod.de iactu.

Et vide l. ſeruus.ff.de euict. & gloſ illius eccleſiæ prouidendi.arg.illius.decre.3.de conceſſ.præb.conſtitutus.Poteſt etiam talis iudex referuare ſi primam vacaturam, vel interdicere ne eligant,decernere irritum q̄ ptra fieret, ſicut video in generali legato,qui poteſt ſibi referuare donationē primæ vacaturæ.3.de iure patro.cum dilectus.Et quod dicit:ab ſtulit poteſtatem prouidēdi,hoc intellige poſtquam executor inſinuauerat illi ad quē poteſtas pertinet conferendi,q̄ velit conferre p bēdam illi pro quo mandatur,collationem illius interdicēdo,vel decernendo irritum ſi ſecus fieret,vt hic probatur:& 3.de cōceſſ. præb.quia in cunctis.§.ex parte ver.nō ſic autem.ſlib.6. Sed antequā hoc fiat per excutorem,bene poteſt conſerre præbendā ille ad quem collatio pertinet,nō obſtante tali mādato:vt dicit decret.quia in cunctis.§.ex parte.ſecus eſt ſi datus eſſe executor ad compellendum:tunc etiam non poteſt interdicere nec conferre, nec inueſtire,ſed tātum per excommunicationem compellere:& ſi canonici aliū eligant,valet electio ſeu collatio illius beneficij. 3.eo dilectus filius.De hoc no.3.de reſcri.abbatem.in gl.p hanc.

c ¶*Ad talia.*]Scilicet ad dignitates vel rectoria:quia nec intentio dñi Papę talis fuit,ergo nec itētio iudicis ſeu executoris alia debet eſſe.3.eo.cū cauſam.& 3.de arbi.expoſita.Et eadem ratio,quæ mouet delegantem,mouet delegatū.3.de reſcri.ſuper litteris.in fi.Et formam mandati diligenter ſeruari debet.3.de reſcri.cū dilecte.& 3.de offi.dele.cum olim.& c.cum venerabilis.& C.de proc. l.ſi procurator 1 ,ergo quicq̄d factū eſt ptra formā mandati,nō tenet.Et ita nec excōicatio nec inſtitutio talis tenuit:q̄a vires mādati nō patiebātur.Et ſic patet q̄ cū Papa mandat alicui prouideri,de ſimplici beneficio tm intelligēdū eſt,niſi in litteris hoc cōtineatur.3.de reſcri.abbatē.in fi.quia nō omnis q̄ cēſetur dignus ad beneficiū:dignus eſt ad dignitatē vel pſonatū 2 vel rectoriam: quia pueri ſimplex beneficium poſſunt habere,non tñ dignitatē. 3.de æta.& quali.ex ratione.& c.indecorum.& 3.eo.ſuper.vbi de hoc dī.Et i dignitatibus is gradus cæteros antecellat,quē labor. & c.C.ā of.magiſtri officiorum.l.nemo. & 61. diſ.miramur.Hoc quod dī hic,q̄ pueri poſſunt habere beneficiū, intelige ſm quod not.3.eo. ſuper.in fi.illius gl.ſed quos,& cætera.

1 Vide q̄ no.3.eo.cū in illis.lib.6.

¶*Clericus infirmus integre percipit fructus beneficij ſui.*

CAP. I.

CVm pcuſſio corporalis: & infra. ¶ Fraternitatem tuam hortamur, quatenus ſatorē preſentium,ad percipiēda quæ conſueta ſunt ab eccleſia tua, ægritudo ſua non debeat impedire [d]:Quia ſi alij eius eſſent ex emplo deterriti, forte non poſſet,qui militaret [e] eccleſiæ, inueniri:ſed ſecundum eius ordinem [f],quęcunque ei ſi ſanus eſſet,poterant miniſtrari , de ipſa exiguitate, quæ eccleſiæ poteſt eccedere , fraternitas tua præbeat ægrotanti [g].

¶Eugenius † Papa.

¶*Presbyter cui medietas palmæ cum duobus digitis eſt abſciſſa,Miſſam nō celebrat, ſed cæteris ſacerdotalibus officiis fungi poteſt.*

CAP. II.

PResbyterum †, cuius duos digitos cum medietate palmæ à prędone abſciſſos ſignificaſti.Miſſam nō permittimus [h] celebrare:quia nec ſecure propter debilitatem,nec ſine ſcandalo [i] propter deformitatem [k] hmōi eſſent deterriti,inueniri forte nō poſſet qui vellet eccleſiæ militare.Nota q̄ infirmus ſeruire intelligitur eccleſiæ,& oia peragere debet ac ſi ſanus eſſet.ſatis enim affligit ipſa infirmitate.

d ¶*Impedire.*]ſimile 7.q.1.cum percuſsio.& 3.q.9.indicas.& 5.diſt. ad eius vero.

e ¶*Militaret.*]23.q.1.militare.& 1.q.3.ſeruato.circa medium.C.de epiſc.& cle.Authen.ſed hodie.

f ¶*Ordinem.*]ſm ordinē cuiuſcunq; & dignitatē cōſtituēda ſunt beneficia.12.q.2.conceſſo.De hoc dixi 3.de ma.& obe. ſtatuimus.

g ¶*Aegrotanti.*]quia famuli ægri quos curamus,nobis ſeruire intelliguntur.ff.de ſta.lib.1.§.Stichus.& répore infirmitatis paſcēdi ſunt.ff.commo.in rebus commodatis.§.poſſunt.Sic & clerici in ægritudine ſtipendijs ſuis priuari non debent.

† Gregor. ſed in omnibus manuſcriptis vt eſt impreſſum.

† Poſt concilium Lateranſub Alexan. iij.par.3.c. 4.& c.2.eo. in 10.compilat.

† deformationem.

h ¶*Non permittimus.*]arg.q̄ initio valuit,ex poſtfacto infirmatur.33.diſt.vſque adeo.& c.cōiter diffinimus 3 .arg.contra , quod enim factum eſt recte,ex ſuperueniente dilecto corrūpi non poteſt.ff.de itinere actuque priuat.nec enim.Ber,

i ¶*Scandalo.*]Propter ſcandalum enim multa ſunt dimittenda.3. c.proxi.& 3.de temp.or.ad aures.& 3.tit.prox.cum teneamur.

k ¶*Deformitatem.*]Ex hoc verbo apparet quæ deformitas impediat ordinandum,cum ſuſpēdat ordinatum.hoc tñ pōt ipſo facto nullius ppēdi,q̄ aliquo ſtatuto exprimi.3.de do.Apoſtolicæ.Bern.

3 Conſor. text.in l. ſi tibi decem. & ibi Bar.§. pactus ff.de pact.Io.Andr.

E rectoribus.]Communis diuiſio.Secunda pars:ibi, *Hoc volumus*.Abbas Siculus.

CASVS.Dicitur in hac.decre.q̄ leproſi non poſſunt nec debēt miniſtrare altari ,ppter ſcādalum aliorum, qui ſani ſunt, ſed dādus eſt illis coadiutor,qui habeat curam animarū, & de facultatib[a] eccleſiæ habeat ſuā portionem, vnde poſsit ſuſtētari.Not.q̄ nihil eſt cū ſcandalo faciēdum. Itē propter ſcandalum remouentur aliq̄s ab officio ſuo.Item ægrotāti dandus eſt coadiutor, & hoc verū eſt & ſpeciale in leproſo.

a ¶*Scandalo.*]Nota nihil cum ſcādalo eſſe faciēdū.3.c.proxi.dūmodo ſine peccato mortali poſsit omitti.ℨ.d no. ope.nū.cū ex iniuncto.

¶*Gl.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

b ¶*Coadiutor.*] Et ita vī q̄ propter leprā nō remoueatur prælatus 1 , ſed contra.ℨ.ca. proxi. vbi de hoc dicitur.

c ¶*Curam animarum.*]Ergo ille coadiutor videtur eſſe prælatus, ex quo habet curam animarum.ℨ.eo.c.proxi.

d ¶*Portionem.*] Et ſic prouidebitur ei de bonis eccleſię.ℨ.e.c.prox. Sed pone q̄ eccleſia nō poſsit ſufficere vtriq;? Rñdeo ille q̄ ſeruit eccleſiæ, hēbit redditus, & illi infirmo prouidebit eps 2 .82.diſt.§.1.& c.1.& ex hoc verbo eſt quæ ſi ſanus eſſet,ab ip ſa eccleſia pcipere poſſet:quia ſi alij exemplo deterriti,inueniri forte nō poſſet qui vellet militare.Nota q̄ infirmus ſeruire intelligitur eccleſiæ,& oia peragere debet ac ſi ſanus eſſet.ſatis enim affligit ipſa infirmitate.

† Poſt concilium Lateranſub Alexan. iij. par.3.c.1.& cap.1.eo. in 10.compilat.

† deformationem.

¶*Epiſcopo qui propter morbum incurabilem paſtorale officium exercere nō poteſt, dandus eſt coadiutor.*

CAP. III.

DE † rectoribus eccleſiarū lepræ macula vſqueadeo infectis,quòd altari ſeruire non poſſunt : nec ſine magno ſcandalo [a] eorum qui ſani ſunt eccleſias ingredi: Hoc volumus te tenere, quòd eis dandus eſt coadiutor [b], qui curam habeat animarum [c] : & de facultatibus eccleſiæ ad ſuſtentationem ſuam, congruam recipiat portionem [d].

¶Clemens tertius†.

¶*Si rector eccleſiæ ſit leproſus, ab adminiſtrationis officio remouetur : ſed de bonis eccleſiæ ſuſtentatur.*

CAP. IIII.

TVa † nos duxit fraternitas conſulendos:& infra. ¶De ſacerdote , qui diuino iudicio lepræ morbo repercuſſus †, in parochiali eccleſia prælationis officio fungitur:Dicimus,quòd pro ſcandalo [e] & abominatione populi , ab adminiſtrationis [f] debet officio remoueri:ita quòd iuxta facultates eccleſiæ, ſibi neceſſaria , quādiu vixerit, miniſtrentur [g].

¶Innocentius iij.Arelatenſi archiepo.

† Clemens.3 Victamen. epiſcopo.

a ¶*Adminiſtrationis.*]Ex hoc vī q̄ pp morbū lepræ ſit remouendus prælatus.Sed ptra vī.3.e.c.proxi.& ita ſine culpa punitur:quod eſſe nō debet.56.diſt.ſatis peruerſum.& 16.q.7.inuentū. Super hoc eſt diuerſitas inter doctores.Hu.dixit, q̄ nunq̄ ſubſtituitur aliq̄s viuo,niſi eo renunciante.& in hac opin.fuit Lau.& dandus eſt ei coadiutor:vt 3.c.proxi.& ℨ.eo.c.pe.& vlt.Et q̄ dicit hic, ab adminiſtrationis officio debet remoueri,dicit Lau.ab officio quod eſt in actu,ſed quo ad ius retinebit officium.B.diſtinxit, vtrum morbus ſit curabilis vel incurabilis.Dicas cū Vin.& Tan. q̄ quandiu aliquis poteſt remanere in collegio ſuo ſine ſcandalo & horrore, non ſubſtituitur ei aliquis:alias alius erit ſubſtituendus,vt hic, q̄ dicit ex toto.Et hoc patet ex eo q̄ dicit,q̄ habet curā animarum,& eſt hoc ſpāle in lepra propter abominationē populi & ſcādalū, ſicut etiā iudex mutatur ſi nō pōt dare operā iudicio 3 :vt ff.de iudic.ſi longius.alias autem obtinet ſuia H.& Lan.& datur tunc coadiutor.ℨ.c.proxi.Et ſic eſt caſus vbi aliq̄s punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa ſim.§.vt lit.non conteſta.quoniam frequenter.§.ſi vero aliter.in fi.In quibus caſibus priuatur quis ſine culpa 4 , ſed non ſine cauſa:dicitur.ℨ.de priui.antiqua.

† Vin. concerta. niſi ex toto remoueatur prælatus:& hic dicit non dici arg.q̄ nō ſit prælatus. ADDITIO.Ex eo q̄ dicit, congruam recipiat portionem.

† Tan. dixit hanc ſibi nō placere:debet cum ſuis ſimilibus eam loco cōtineri.18. in aul. de Pa. & no.Io.Andr. neceſſaria ſm facultates eccleſiæ ſibi,dū vixerit, miniſtrētur:Nota q̄ propter ſcādalū aliq̄s remouet ab adminiſtratione ſua. Itē notatur an deberet propter hoc remoueri ab officio plationis? Rñdet Papa,q̄ remoueri debet ab adminiſtratione populi : ita tñ, q̄ leproſi & clerici ægrotātes,licet eccleſiæ non ſeruiant, non tamen debēt beneficia amittere,ſed eis debet eccleſia prouidere.

b ¶*Coadiutor.*] Et ita vī q̄ propter leprā nō remouēdus prælatus 1 , ſed contra.ℨ.ca. proxi. vbi de hoc dicitur.

c ¶*Curam animarum.*]Ergo ille coadiutor videtur eſſe prælatus, ex quo habet curam animarum.ℨ.eo.c.proxi.

d ¶*Portionem.*] Et ſic prouidebitur ei de bonis eccleſię.ℨ.e.c.prox. Sed pone q̄ eccleſia nō poſsit ſufficere vtriq;? Rñdeo ille q̄ ſeruit eccleſiæ, hēbit redditus, & illi infirmo prouidebit eps 2 .82.diſt.§.1.& c.1.& ex hoc verbo eſt quæ ſi ſanus eſſet,ab ip ſa eccleſia pcipere poſſet:quia ſi alij exemplo deterriti,inueniri forte nō poſſet qui vellet militare.Nota q̄ infirmus ſeruire intelligitur eccleſiæ,& oia peragere debet ac ſi ſanus eſſet.ſatis enim affligit ipſa infirmitate.

† Vin. concerta. niſi ex toto remoueatur prælatus:& hic dicit non dici arg.q̄ nō ſit prælatus. ADDITIO.Ex eo q̄ dicit, congruam recipiat portionem.

† Tan. dixit hanc ſibi nō placere:debet cum ſuis ſimilibus eam loco cōtineri.18. in aul. de Pa. & no.Io.Andr. neceſſaria ſm facultates eccleſiæ ſibi,dū vixerit, miniſtrētur:Nota q̄ propter ſcādalū aliq̄s remouet ab adminiſtratione ſua. Itē notatur an deberet propter hoc remoueri ab officio plationis? Rñdet Papa,q̄ remoueri debet ab adminiſtratione populi : ita tñ, q̄ leproſi & clerici ægrotātes,licet eccleſiæ non ſeruiant, non tamen debēt beneficia amittere,ſed eis debet eccleſia prouidere.

e ¶*Scandalo.*]ℨ.cap.proxi.

¶*Gl.ſeq.obiecit,ponit opin.Hug.& Lau.Secundo opi.Bar.Tertio opin. Vin.& Tan.quam approbat.*

f ¶*Adminiſtrationis.*]Ex hoc vī q̄ pp morbū lepræ ſit remouendus prælatus.Sed ptra vī.3.e.c.proxi.& ita ſine culpa punitur:quod eſſe nō debet.56.diſt.ſatis peruerſum.& 16.q.7.inuentū. Super hoc eſt diuerſitas inter doctores.Hu.dixit, q̄ nunq̄ ſubſtituitur aliq̄s viuo,niſi eo renunciante.& in hac opin.fuit Lau.& dandus eſt ei coadiutor:vt 3.c.proxi.& ℨ.eo.c.pe.& vlt.Et q̄ dicit hic, ab adminiſtrationis officio debet remoueri,dicit Lau.ab officio quod eſt in actu,ſed quo ad ius retinebit officium.B.diſtinxit, vtrum morbus ſit curabilis vel incurabilis.Dicas cū Vin.& Tan. q̄ quandiu aliquis poteſt remanere in collegio ſuo ſine ſcandalo & horrore, non ſubſtituitur ei aliquis:alias alius erit ſubſtituendus,vt hic, q̄ dicit ex toto.Et hoc patet ex eo q̄ dicit,q̄ habet curā animarum,& eſt hoc ſpāle in lepra propter abominationē populi & ſcādalū, ſicut etiā iudex mutatur ſi nō pōt dare operā iudicio 3 :vt ff.de iudic.ſi longius.alias autem obtinet ſuia H.& Lan.& datur tunc coadiutor.ℨ.c.proxi.Et ſic eſt caſus vbi aliq̄s punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa ſim.§.vt lit.non conteſta.quoniam frequenter.§.ſi vero aliter.in fi.In quibus caſibus priuatur quis ſine culpa 4 , ſed non ſine cauſa:dicitur.ℨ.de priui.antiqua.

g ¶*Miniſtrentur.*]ℨ.c.proxi.ex quo eum infirmitas nō crimē abduxit:vt 7.q.1.quamuis triſte.quia nō eſt afflictis addēda afflictio.7. q.1.cū percuſsio.crimi noſus enim dignus eſt vt egeat.ff.depoſiti,bona fides.Lau.

4 Text.eſt ad hoc in l.ſi & ibi Bar.C.de naui.lib.11. Adde Bal in l.1 ff.de offi. eius cui mā. eſt iuriſ.

† Cap.vnico.eo.tit.in compil.

¶*Epiſcopo qui propter morbum incurabilem paſtorale officium exercere nō poteſt, dandus eſt coadiutor.*

CAP. V.

EX † parte tua fuit propoſitum,quòd cum Auraſienſis † epiſcopus grauis & incurabili morbo fere per quadrienium laborauerit, ita q̄ paſtorale officium non poteſt vllatenus exercere:princeps terræ illius,ac ciues [h] ciuitatis eiuſdē, à te poſtulant inceſſanter, vt ipſis (cum ſis metropolitanus eorum)ſtudeas prouidere.

¶Verum cum ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis [i], nec debeas vllo modo,nec affligēto afflictio [k] ſit addenda, immo potius ipſius miſeriæ miſerendum † , eo q̄ † idem vir bonus extiterit , & eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernauerit:Nos volentes tam epiſcopo quàm eccleſiæ prouidere, Mandamus,quatenus illi coadiutorem [l] aſſocies virū prouidum, & honeſtum:per quem tam epiſcopo , quàm populo vtiliter conſulatur.

† Aras ita: ſcripſit qualiter.& c.quamuis triſte.

† Auraſienſis.

† Auraicen.

¶Honorius iij epiſcopo Auerſano.

CAP. VI.

COnſultationibus:& infra. ¶Archidiacono autē, quē morbo paralytico laborantem officium [m] linguæ aſſeris amiſiſſe,coadiutor [n] eſt merito adhibendus.

† miſerādū.

† Aliàs ita: ſicio ſuo laudabiliter ſe habuerit:vnde Papa exire volens tam epō quam eccleſiæ prouidere:mādat archiepiſcopo , vt det illi coadiutorium ſiue coadiutoré virum prouidū & honeſtum, per quem & epiſcopo & eccleſiæ conſulatur. Nota quòd aliquis nō debet compelli ad renunciandū propter infirmitatem. Item aſſiſtis nō eſt addenda afflictio.Item dare coadiutoriū epiſcopo morbo detento,ſpectat ad archiepiſcopum.

eo q̄ ipſe bonus exiſtit.

h ¶*Ciues.*]Sic 7.q.2.nuper.

i ¶*Non poſſis.*] 7.q6.1.

k ¶*Afflictio.*]Simile 7.q.1.cum percuſsio.3.q.9.indicas.& 5.diſt.ad eius vero.ff.ad leg.Rho.de iac.l.nauis.§.cum autem.In leproſo tamen ſecus conſueuit dici à quibuſdam:vt 3.cap.proxi.vbi de hoc. idem Io.dicit circa leproſum quod Hug.& Lau.

5 Die vt ibi, tra.ff.de offi.præ.ſi forte.& 7.q.1.paſtoralis 5 .12.q.2.nobis.Sol.ve- & ſupra de rum eſt quòd beneficia eccleſiaſtica perpetua ſunt, & ideo propter caſum ſuperuenientem ſine culpa non priuatur prælatus: ſed datur ei coadiutor:vt hic patet.& capitu.ſequ.In caſu tamen alius viuenti ſuſtituitur ſecundum quoſdam.3.c.prox.vbi de hoc. & 7.q.1.paſtoralis.omni tamen caſu prouidebitur infirmo de bonis eccleſiæ,& coadiutor illi datur etiam inuito.arg.ℨ.de eccleſi. ædifi.ad audientiam.

nii. presbyt. veniens. in vlt.gl. Ioan. And.

Conſultationibus.]CASVS.Quidā archidiaconus morbo paralytico laborans officiū linguæ amiſit : quæritur quid iuris? Dicit Papa,q̄ dandus eſt ei coadiutor.Nota q̄ prælatis impotentibus officium ſuum exercere,dandi ſunt coadiutores.

m ¶*Officium linguæ.*]Idem eſt ſi amiſerit officium oculorū.arg. 55.diſt.ſi Euangelica.& quia eſt oculus epiſcopi.94.diſtin.diaconi. eccleſiæ.

n ¶*Coadiutor.*]Et de hoc dictū eſt in proximis duobus capitulis.

DE INSTITVTIONIBVS.

¶*Supra visum est de collationibus præbendarũ,sed quia parũ est conferre nisi sequatur institutio,ideo subijcitur hæc rubri.Vel aliter:quia dubitari posset ad quẽ pertinet collatio seu institutio præbendarũ & beneficiorum:ideo post rubricam de præb.subijcit hanc.Abbas.*

De hac materia tractatur 16.q.7.oĉs.vsque ad c.quoniã i quibusdã.

TITVLVS VII.

De institutionibus.

¶Ex concilio Arelatẽsi.†

¶*Numerus clericorum debet institui in ecclesijs collegiatis,secundum facultatem ipsarum.*

CAP. I.

NOn amplius suscipiantur in monasterio monachorum,aut clericorum,seu etiã puellarum,quàm quot se regere de bonis ecclesiæ absque penuria [a] possint.

¶Eugenius †.

¶*Laici in canonicos non possunt institui.*

CAP. II.

IN †ecclesia vestra certum numerum canonicorum (sicut nobis innotuit) communiter instituere curauistis:& infra.

¶ Cum laici [b] non debeant in canonicorum numero computari:nec vos debeatis differre [c], quo minus statutũ numerum, de aliis clericorũ personis idoneis [d] suppleatis:tales [e] ad supplendum numerum inuenire curetis, per quos Deo in diuinis officiis,per ecclesiasticos ordines congrue seruiatur.

¶Alex.iij.Cantuarẽ. archiepiscopo,& & eius suffraganeis.

¶*Institutio beneficiorum spectat ad episcopos,vel eorum officiales.*

CAP. III.

EX † frequentibus querelis didicimus,in partibus vestris consuetudinem prauam, à multis retroactis tẽporibus inualuisse, q; clerici ecclesiastica beneficia, sine consensu † episcopi diocesis vel officialium [f] suorum † (qui hoc de iure possunt) recipiunt [g]: minus quàm deceat cogitantes, quomodo id à sanctorum patrum est institutionibus alienum, & ecclesiasticæ contrarium honestati. Vnde cum tu, frater archiepiscope, ex officio [h] tibi commisso, tam iniquam consuetudinẽ de prouincia tua velis (sicut debes) radicitus extirpare †, tam in illos, qui ecclesiastica beneficia taliter occupata scienter detinẽti, quàm in eos qui decætero occupare præsumpserint, excommunicationis sententiam protulisti.¶Nos itaque eandem sententiam ratam habentes, & eam auctoritate Apostolica cõfirmantes [k], Mandamus, quatenus clericos ipsos, qui ipsam sententiam incurrerint †, nisi congrue satisfecerint, absoluere minime præsumatis.

¶Clemens iij.clero Constantinopolitano.

¶*Vltra facultates non debet quis institui inutilis clericis ecclesiæ.*

CAP. IIII.

AVctoritate † Apostolicæ sedis:& infra.¶Statuimus insuper,vt nullus in ecclesiis vestris,vltra quã facultates [l] earum tamen intelligendum est de laicis professione & habitu, & non de conuersis.Si enim conuersus aliquis alicuius ecclesiæ incelat tonsuratus,volens esse clericus,cũ iam destinatione animi sit clericus,vt 23.q.1.paratus.iam ecclesiastica psona censetur, vnde tale ius cadit in eum : & ius conuersi spirituale est : vnde qui emit illud, simoniam commit tit:vt 1.q.3.Saluator.

Ex frequentibus.]Primo ponit abusio. Scõo refrænatio,ibi,*Vnde*.Tertio Papę confirmatio,ibi:*Nos itaque*.Abb. CASVS,In archiepiscopatu Cãtuarien.q̃dã prava cõsuetudo inoleuit, q; clerici beneficia ecclesiastica recipiebant sine licentia eporũ, vel officialium suorũ, non considerantes q; illud erat cõtra institutа sanctorum patrũ & ecclesiasticam honestatẽ:pp q̃d archiepus volens illã psuetudinẽ penit⁹ extirpare,oĉs illos q; sciẽter bñficia taliter detinent temere occupata, vel q; decætero pſumpserit occupare, excõicauit,& dns Papa confirmauit eandẽ,mandans quatenus pdicti clerici q; sniam illã incurrerint, nullatenus absoluantur,nisi prius satisfecerint.Nota, q; cõcessio ecclesiæ facta à laico,non valet sine psensu epi.Ité beneficia ecclesiastica recipiẽda sunt nisi ab his ad quos pertinent,& ab epo, vel eius officiali, qui gerit vicem epi, vel ab aliis ad quos ptinent collatio.& q; ptra fecerit,excõicandus est.Ité constitutio trãsit ad præterita,vt hic dr,quia primo tunc iam ĩstitutos, & similiter instituẽdos:q̃d verũ est cũ facit mentionem de præteritis.

¶*Officialium.*]Officia les dicũtur quibus epi committũt vices suas: qui possunt instituere vice eporum,vt hic dr.

¶*Glossa ponit 2.differentias officiariũ, & solutt.*

g ¶*Recipiunt.*]Si à laicis recipiãt,suspẽsi ipso iure p canones antiquos vñr.16.q.7.si q;s deinceps.Arg.ptra.j.de iure pat.cũ ea stamus.sic ergo.patet q; auctoritas instituẽdi est penes epm,licet capitulum q̃que eligat.j.tit.proxi.nulla:tamẽ de consensu capituli episcopus instituere debet.j.de his q̃ fiũt à plat.nouit nec obstat 70.dist.sanctorũ,q; ibi capellæ subditæ sunt præposito quo ad sustentionem,non quo ad institutionem & administrationem.l.au.

h ¶*Ex officio.*]legatiõis q̃tũ ad suffraganeos diœce.ŝ.d̃ offic.leg.c.i.

i ¶*Detinent.*]Vnde nullam possunt habere excusationem quãtocunq; tempore ea tenuerint, quia diuturnitas tẽporis peccatum non minuit,sed auget.j.de simo.nõ satis.& c.cum in ecclesiæ corpore.& 24.q.1.ĉhisma.ŝ.de consue. quanto. secus ſi ignorantes, quia ignorãtia nisi sit crassa & supina,tales excusat.ŝ.de ordi. ab episcopo qui renũ.episcopa.c.1.& 8.dist.consuetudo.

k ¶*Confirmantes.*]post quã confirmationẽ archiepus sniam relaxare nõ posset,nisi illud q̃d sequit, fuisset appositũ.arg.ŝ.de pñr.c.1. & 2.& de pse. dist.2.c.vlt.& ŝ.de tẽp.ordi.cũ in distribuendis.Ber.

Vctoritate.]CASVS.Statuit hic,q; in ecclesijs nõ instituantur vltra quam de ipsarum facultatibus commode sustententur.Nota q; cum clerici instituti debent in ecclesijs, prouentus ecclesiarum considerandi sunt.

l ¶*Facultates.*]Hæc semper sunt ꝑsiderãdæ,vt ŝ.eo.c.1,vbi de hoc & ŝ.de vita & honesta.cle.quoniam.vbi habetur similiter de hoc.

a ¶*Instituatur.*]Instituere est ius canoniæ in ecclesia vel in ecclesiastico bñficio tribuere.j.de hær.cũ ex iniũcto.Inuestire est quasi possessionẽ illius iuris cõferre.indifferenter tñ vnũ accipitur ꝓ altero verbi gratia:Instituere est spiritualis bñficij vel dignitatis possessionẽ coralẽ tradere.ŝ. de offi.archi. ad hæc.c.vt nostrũ. q̃d spectat ad iure cõi ad archidiaconũ,vt ibi dr.& sic intellige.j.eo.cũ venisset. Inuestire est ius canoniæ vel dignitatis tribuere,q̃d pot fieri p annulũ vel librũ.& sic intelligit j.eo.cũ venit sent.sed per hoc nõ adipiscitur q;s possessionẽ nisi postea corporaliter instituat.j.tit.prox. cũ nostris. & de præb. pro illorum.

b ¶*Gl.ista arg.à cõtrario.*

¶*Inuitis.*] nullus epus est dãdus inuitis.61.di. nullus.dũtũ iustã causam ostendat.ergo eis volẽtib⁹ pot dari.licet facultates ñ sufficiãt 1. & ita possũt sibi i hoc præiudicare,& victum postea sibi qrãt.91. dist. clericus victũ.& i c.se.

Ad decorem. Ponit excessũ patriarchæ.Scõo illũ corrigi mãdat,& nõ parẽti cõminatur.Secunda: ibi,*Quocirca*.Abbas.

CASVS.Patriarcha Cõstãtino.i eccl̃js Cõstantinopolitanis instituebat Venetos tñ, nõ considerans q; qui iusti iam facit, acceptus est Deo,& beneficia ecclesiastica per successionẽ possideri nõ possũt:vn de Papa mãdat cuidã legato existẽti in partib⁹ illis, quatenus moneat eundẽ patriarchã,vt clericos litteratos & ideo vndecunq; fuerint instituat i ecclesiis prædictis,& pcipue in maiori ecclesia:q̃d si non fecerit,indignũ se reddet,vt ilti legati cõpellant aliarũ nationũ clericos ad suã obediẽtiã venire:nec dissimulẽt quin signi ficẽt hoc dño Papæ,vt ipse ꝓ hoc itelligat,vtrũ sit verũ q; ipe patriarcha(vt dicitur)hoc promisit Not.q; in ecclesia Dei nõ debet locũ habere successio hæreditaria.Ité qui iustitiã facit,Deo acceptus est.Ité qui iustitiam alijs nõ facit,est illi deneganda iustitia.

c ¶*Acceptus.*]32.q.4.cap.recurrat.ŝ.his.ita.

d ¶*Hæreditario.*]sic.8.q.1.Apostolica.& sic vt q; non solũ filij.sed nec collaterales i ecclesiasticis beneficijs nõ succedant. j.de iure pat.consuluit.sed tñ possunt.arg.ŝ.de offi.deleg.ex parte.dũmodo non fiat iure successionis:vt ŝ.de elec.venerabilem.versus finem.

e ¶*Gl.seq.ista alle.concor.signat contraria,& soluit.*

¶*Vndecunque.*]Arg.q; nihil refert de quo locõ sit natus clericus, vel de quib⁹ parẽtib⁹.arg.40.dist.nos q;.& c.nõ loca.& 56.dist.vñcunqne.& c.nasci.& c.dñs.Arg.ptra ŝ.de ser.nõ or.c.1.& ŝ.de filiis presby.c.1.& 2.& per totũ.& 98.dist.aphros.ŝ.de ele.c.fi.vbi dr q; plati quidã instituebãt clericos de alienis epatib⁹ ignorãte epo: q̃d esse non debent:sed hic erãt extranei à tã Veneti quàm alij, & ideo vndecunqne essent,debebãt in ecclesia Constan.institui, & non Veneti tm.verum est q; locus nõ obstat,dummodo cõstet de bonitate psonæ.& illud c.aphros.de incognitis loquit.ŝ.d̃ elect. bonæ.ad fi.Si autem ex damnato coitu natus fit aliquis , non obest ei quantum ad vitam æternam, sed obest ei quantum ad obtinenda beneficia ecclesiastica.arg.ŝ.de elect.innotuit.

f ¶*Indignũ.*]Simile.j.d̃ vsu.q; frustra.& 2.q.6.q;s scit.& est hic ar. culpã 3 culpa cõpẽsandã.95.dist.ecto.ff.ad l.Aquil.ité Mela.1.ñ. 4 ŝ.de diuor.significati.j.de adul.c.pe.& vlt.& j.de pœ.cõstitutus.

g ¶*Compellatis.*]& hoc primo petierat patriarcha à dño Papa.

h ¶*Potestis.*]id est,debetis.sic 22.q.2.faciat homo.

† sufficiant

† P. sancti Marcelli, &c.

† Vnus vetus ita : P. sancti Marcelli,& B. sã ctæ,&c.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pil.

† Aliàs ita: Sicuti nonnulli esse tñ an tibus institutum.

† Dũ tamen ea fiũs, licet postius vi. sene pol. sint Gifr.

† & alios

† Aliàs ita: Nec vos.

† Post concilium Later. ran.part.3. c.11. & cap. 1.eod.tit.in 1. cõpilatione.

† assensu antiquis.

† plorum

† Cap.3.eo. tit.in 3.com pil.

† Iurisdictione in vulga tis,sed in oĉ bꝰ antiquis vtin textu.

† Cap.1. tit. de iudiciis 2. compilatio

† incurrerunt.

† ille

† Aliàs ita: respondit dicens.

& ŝ.de vita & honesta.cle.quoniam.vbi habetur similiter de hoc.

a ¶*Instituatur.*]Instituere est ius canoniæ in ecclesia vel in ecclesiastico bñficio tribuere.j.de hær.cũ ex iniũcto.Inuestire est quasi possessionẽ illius iuris cõferre.indifferenter tñ vnũ accipitur ꝓ altero verbi gratia:Instituere est spiritualis bñficij vel dignitatis possessionẽ coralẽ tradere.ŝ. de offi.archi. ad hæc.c.vt nostrũ. q̃d spectat ad iure cõi ad archidiaconũ,vt ibi dr.& sic intellige.j.eo.cũ venisset. Inuestire est ius canoniæ vel dignitatis tribuere,q̃d pot fieri p annulũ vel librũ.& sic intelligit j.eo.cũ venit sent.sed per hoc nõ adipiscitur q;s possessionẽ nisi postea corporaliter instituat.j.tit.prox. cũ nostris. & de præb. pro illorum.

¶*Innocentius iij.* † sancti Marcelli & sanctæ Susannæ Cardinali Apostolicę sedis legato.

¶*Cum in ecclesijs oportet extraneos institui,non debẽt institui clerici certæ orginis tantum.sed vndecunque sint , dum tamen sint idonei.*

CAP. V.

AD † decorem:& infra.¶Sicut † auribus est † suggestum, Constantinopolitanus Patriarcha aliarum nationum clericos spernens , Venetos tantum in Constantinopolitanis ecclesijs satagit collocare:non attendens quòd in omni gente , qui facit iustitiam acceptus [c] est Deo, nec sanctuarium Dei conuenit iure hæreditario [d] possideri. ¶ Quocirca mandamus , quatenus moneatis eundem , vt viros litteratos & aliàs † idoneos vndecunque [e] originem duxerint,in prędictis ecclesijs , & maxime in maiori, instituere non postponat : aliquin indignum [f] se reddet , vt vos aliarum clericos nationum ad eius obedientiã cõpellatis [g]. Nec † dissimulare potestis [h], quin hoc nostris auribus intimetis,vt ex hoc ipso,an verum sit quod super hoc Venetis dicitur promisisse [i] ,conjicere valeamus.

¶Idem Helien.episcopo,& archidiacono Noruicen.

¶*Institutiones & custodiæ possunt de iure speciali ad non episcopum pertinere, & pendente lite cum diœcesano defenditur in possessione.hoc dicit vel sic:si poßidet ius instituendi is ad quem de iure communi non spectat,pẽdente iudicio proprietatis in possessione defenditur.*

CAP. VI.

CVm † venissent ad Apostolicam sedem archidiaconus Richemundiæ, & procuratores Eboracen archiepiscopi, ex parte archiepiscopi fuit propositum, quòd institutio personarum,& custodia ecclesiarum vacantium , ad eum in diœcesi sua spectat, tam de iure † communi, [k] †quàm de consuetudine generali. verum quidã prædecessores ipsius quibusdã archidiaconis Richemũdiæ , tam instituendo quàm custodiam personaliter commiserunt : & infra.¶Inter alia vero archidiaconus ipse † respondit † :quòd archiepiscopus tã institutiones quàm custodias [l], nõ ꝓsonaliter archidiacono qui tunc erat,sed perpetuo de consensu capituli archidiaconatui reali concessione donauit, Cum autem archiepus Eboracen.ex vna parte, & archidiaconũ Richemũdiæ ex altera,qõ verteb at , sup institutionibus ꝓsonarum & custodia ecclesiarũ vacantiũ vñ procurator archiepi & archidiaconus accesserũt ad Papã procurator archiepi ꝓponebat, q; institutio ꝓsonarum, & custodia ecclesiarũ vacantiũ spectabãt ad ipsum i diœcesi sua, tã de iure cõi quàm de cõsuetudine generali, sed quidã antecessores illi cõmiserũt quibusdã archid.Richemũdiæ ꝓsonaliter , tã institutionẽ quàm custodiã : vñ petebat procurator vt archi.illas dimittere liberas & q; etas:ex aduerso rñdit archidiacon⁹ q; archiepus nõ ꝓsonaliter sed realiter ꝑtuo cõcessit tã institutionẽ q̃ custodiã.archid.q; tunc erat de cõsẽsu capituli sui, & archidiaconatus fuerat in continua possessione istarũ dignitatum,& aliarũ libertatũ tẽporibus multorũ archiepiorũ & archidiaconorũ,& ipse archiepus sine aliqua cõditione archidiaconatum ipsum concessit eidem , sed post concessionẽ dicebat archiepiscopus q; cõcesserat ei archidiaconatum,exceptis institutionibus & custodia ecclesiarum.Præterea dicebat archiepus,q; archidiaconus abiurauerat illas dignitates:Dñs Papa his & alijs auditis. interlocutus fuit,q; archid.defendẽdus esset in plena possessione ipsarũ libertatũ,donec ex pte archiepi ꝓbaret,q; libertates pdictæ cõcessæ fuissent archidiaconis ꝓsonaliter,& in hoc casu & antè cõcessionẽ archidiaconatus & post,& i ipsa cõcessione dictas dignitates potuit licite retinere,vel donec ꝓbatũ fuerit archidiaconũ illas abiurasse:sed in casu isto si concessio fuit realis,nihil vtilitatis accreuit archiepo,q; Papa ad petitionem Eboracen.ecclesiæ, vel etiã p seipsum archidiaconatui ꝓuidebit:si alteruter istorũ fuerit probatũ,filẽtiũ imponat archid.super libertatib⁹ illis:& si neutrũ probatũ fuerit,imponat filentiũ archiepo.Not.q; q; est in possessione,debet defendi in ea donec constet de iure.Item ꝓcessio ꝓsonalis cum persona,finitur realis perpetua est,quæ sit nõ personæ, sed ecclesiæ. Item factum prælati in damnum ecclesiæ non præiudicat ecclesiæ.Item iuramentum prælati in damnum ecclesiæ præstitum,ipsi prælato non ecclesiæ præiudicat.Item ecclesia sine prælato agere potest:sed hoc est propter iuramentum, quod seruari potest sine præiudicio ecclesiæ ab ipso prælato.

k ¶*Communis.*]arg.ad hoc ŝ.de offi.ord.cum vos.& 70.dist.c.2.1. q.5.c.3.& c.res ecclesiæ.& c.peruenit.& 16.q.7.nullus.omnino.sed contrarium est verum , quia de iure communi institutio personarum & custodia vacantium ecclesiarum spectat ad archidiacon ŝ.de offi.archi.ad hæc & c.vt nostrum.& 63.dist.si in plebibus.nisi consuetudo repugnet,vt hic videtur ad fi.ca.& ex cõsessione archidiaconi hoc potest colligi, & hic loquitur de institutione corporali:quia collatio dignitatum & præbendarum pertinet ad archiepiscopum.j.tit.proxi.quia diuersitatem,& c.post electionem & hic,vt patet ex confessione archidiaconi.Ber.

ADDITIO.Secus obtinet alicubi de ꝓsuetudine.arg.ŝ.d̃ ap.bonę.

l ¶*Custodias.*]scilicet,vacantium ecclesiarum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Ipsum.*]scilicet archidiaconatu m.
b ¶ *Ipse.*]scilicet archidiaconus.
¶ *Glo. ista obiicit quare archiepiscopo pro quo facit ius cõe, indicitur onus probãdi. Respondet id fieri propter duas psumptiones possess. & cõfess. demũ distinguit inter donationẽ factã psonæ & factã ecclesiæ.*
c ¶ *Probatũ.*]Sed quare incumbit onus probãdi archiepo, cum de iure cõi hæc spectẽt ad ipsum, vt hic. vr: vndeo ipso vr fundata eius intentio. 16. q. 7. omnes basilicæ. C. d prob. siue. &]. de cẽ. olim. Rnderi potest, q hic duæ fuerũt psumptiones bonæ pro archidiacono ptra archiepiscopũ, quia archidiaconus & ipsius antecessores fuerũt in pacifica possessione, vn de præsumitur concessione fuisse realem: & quia archiepis cõsessus fuit & antecessores sui cõcesserunt illas dignitates, licet personaliter & archidiaconus dicebat concessionẽ fuisse realem. vñ psumitur ptra archiepm, & ideo onꝰ probãdi incũbit archiepiscopo, q̃ cessio fuit personalis: & licet pso nã inseratur pacto, non ideo est rationale, sed vt ostendatur cũ qua p sona fit factũ. ff. de pact. iurisgẽtiũ. §. pactorũ. & l. tale pactũ. Plerũq; em consulimus successoribus nostris sicut & nobis. ff. de prob. si pactũ. sed trãsactio potius psumitur pso nalis quam realis, nisi fuerit per superiorem cõfirmata.]. de transa. veniens. & c. de cætero. &]. de preb. nisi. hoc tñ adiecto, q̃ si eps alicui psonæ det rẽ ecclesiasticã, potius psumitur donatio persona lis quam realis, 10, q. 2. hoc ius. 16. q. 1. possessiones. Sed si donat ecclesiæ præsumitur realis donatio, & ppetuo donasse. 16. q. 1. c. vlti.]. de ijs quæ fi. a præla. cũ Apostolica. arg. hoc ideo est, q̃ ecclesia nõ potest maiori. 12. q. 2. li berti. 2. 1 Sed hic psumitur cõcessionem fuisse realem: vt dixi: qa archidiacon⁹ ille & antecessores sui fuerũt in qeta possessiõe. 10. ¶ *Fuisse.*]Præsumit hic concessionẽ realem fuisse, ex quo est in possessione, & ideo tuendus est in illa quousque probetur cõtra eum cessionem factam fuisse personalem. immo si personæ facta fuit, præsumi debet personalis si dignitati, realis 2.

† Conradi ctione
† Idẽ vero.
† Archidiaconatus.
† impedire tur.
† ipsas
† Aliàs ita: valdé liberates.
† approbatum
1 De reser. si gratiole. lib. 6. 10. An.
2 Concor. tex. in l. do nationes. §. species. & ibi Bar. ff. de do. idem in l. r. C. de pe. bo sub. & in l. pater filio. ff. q. fer. leg.

chidiaconatus ipse in continua possessione tam istarum quàm aliarum libertatum, multorum archiepiscoporum & archidiaconorũ temporibus extitisset, & archiepiscopus sine conditione† qualiber concessisset ipsum[a] eidem, post concessionem asseruit, quòd ipsum concesserat, institutionibus & custodijs vacantium ecclesiarum exceptis. Ipse [b] † vero timens, ne si negaret expresse, cum nõdum esset archidiaconus† possessionem adeptus: vel impediret † penitus factum eius, vel diutius differretur, respondit, quòd nõ solum de illo, sed de omnibus redditibus suis faceret quod sibi placeret: & infra. ¶ Nos igitur interlocuti fuimus, archidiaconum esse in plena libertatum eiusdem archidiaconatus possessione tuendũ, donec probatum [c] legitime fuerit ex aduerso, libertates † ipsas archidiaconis, ab archiepiscopis personaliter fuisse [d] cõcessas: cũ in hoc casu, tam ante, quàm post, & in ipsa etiam concessione, archiepiscopus eas † retinere potuerit licite tamquam suas: vel donec legitime probatum fuerit, easdem libertates archidiaconum abiurasse [e]. ¶ Sed in hoc casu, si concessio illa fuerit realis, archiepiscopo nihil iuris vel vtilitatis accederet: quia nos vel ad petitionem Eboracen. ecclesiæ [f] vel per nos ipsos, super hoc archidiaconatui cõsulemus. Si ergo alterutrum ipsorum fuerit legitime comprobatum †, archidiacono [g] super libertatibus ipsis: si neutrum, archiepiscopo silentium imponatur.

¶ Idem episcopo Treceñ. & archidi. Parisiensi.

¶ Is ad quem spectat collatio dignitatum, seipsum instituere non potest.

CAP. VII.

CVm † ad nostram: & infra. ¶ Illud autẽ nolumus vos ignorare, quòd postquã M. fuit abbas effectus †, custodiam de iure non potuit obtinere. quia cum ratione abbatiæ ad ipsum [h] pertineat donatio tam custodiæ, quàm aliarum dignitatum, ac etiam præbendarum in ecclesia Patranen. custodiam ipsam recipere non potuit à seipso. Cum inter dantem & recipientem [i] debeat esse distinctio personalis: sed nec ab alio, cum ius cõferendi alius nõ haberet.

TITVLVS VIII.

De concessione præbendæ & ecclesiæ non vacantis.

Gelasius † Papa ad Romanos.

¶ Institutus scienter in beneficium viuentis, deponendus est.

CAP. I.

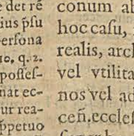

Vi † in viuorũ sacerdotũ loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica communione [k] pellendi [l], quo se passi sunt nemo enim vicẽ pluriũ psonarũ sustinet. 16. q. 1. presbyteros. & C. de assess. nemo. 89. dist. singula. ff. de pact. si plures. ff. d' of. pfi. vlt. Arg. cõtra. ff. de adop. si cõsul. &]. de ele. cũ inter canonicos. Sed qd' si ipse offerret alij potestatẽ, cõferẽdi illã dignitatẽ, nũq̃d posset ab illo illã recipere, vt sic nõ videret eã recipere à seipso? Nota arg. ff. de test. licet. & arg. 8. q. 4. qñ. ff. de auct. tut. pupillus. ff. de re militares. §. 1. ff. de admi. re. ad ci. pti. l. 2. §. 1.]. de præb. de multa. in fi. arg. ptra. qa multa possumus per alios, quæ non possumus. p nos. 83. dist. episcopus. 5. q. 3. c. vlt. ff. quæ res pig. ob. pol. Aristo. in fi.

DE CONCESSIONE PRAEBENDAE. & c.

¶ Supra visũ est de pbẽdis & dignitatibus ac earũ institutionibus: sed qa sæpe pbendæ & dignitates cõferuntur seu ꝓmittuntur antequã vacent, & quãdoque ipsæ vacates nõ cõferuntur. sed remanẽt diu vacates. merito restabat videre, & prouidere tam circa prouisiones nõ vacãtiũ quam circa negligentiam in conferendo vacãtia. Abbas. De hac materia tractatur 1. q. 2. & 7. q. 1. per tot. & 7. q. 3. in quibusdam. & 16. q. 7. §. Via in vtiorum. Faciens se poni in beneficiũ viuentis, ab ecclesiastica cõione repellitur. Vel clarius sic ve in rubro: & non diuiditur propter breuitatẽ. Abbas.

k ¶ *Communione.*] id est, participatione corporis & sanguinis Domini. 7. q. 1. eum qui.

l ¶ *Pellendi.*] & nihilominus deponendi. 2. q. 1. in primis. 7. 1. non furem. & c. eum qui. nisi ignorans quis instituatur aliquo remoto: quo casu excusatur. ff. depos. si quis inficiatus. & episcopus tenetur ei in alio beneficio prouidere. 7. q. 1. præsentium. &]. de pb. inter cætera. Sed pone, q̃ aliquis est iniuste depositus, alius hoc ignorans in locum eius substituitur, & stetit ibi per xl. annos, & postea scit de iure ad alium pertinere, nũquid debet cedere, & illi restituere? Videtur q̃ sic]. de pscri. vigilãti. & c. si diligẽti. 34. q. 2. si virgo. & de re iud. consanguinei. & c. lator. arg. ptra. 16. q. 3. placuit. §. qs actiones. &]. de pscrip. de quarta. Solu. Dicunt quidam theologi, q̃ qñcunq; sciuero rẽ pertinere ad aliũ, teneor rẽ restituere. De hoc dicit Tri ctũ]. de præsc. vigilãti. Sed hoc nõ credo q̃ re neatur dimittere, quia eo ipso q̃ cõdemnatus non appellauit, acquiescit sniæ, & ita transiuit in rẽ iudicatã.]. de sen. & re iudi. quod ad cõsultationem. & sic alius iuste fuit institutus.

† sub Alex. iij c. 8.
† Cap. 2. eo. titu. 1. cõp. cordat cõsilio Tri dẽtin. sessio. 24. de reform. cap. vbi hoc decretũ roboratur. & c. detestã da. eo. titul. lib. 4.
† Cap. 2. eo. titu. 3. com
† institutus.

a ¶ *Vtuis.*] nisi iusta ratione depositis. 6. q. 1. cos. 50. dist. postquam. Bern.

Vlla.]Duæ sũt partes. Secũda: ibi, *Cũ vero.* Prima, q̃ uidet circa bñficia nõ vacãtia & diuiditur in tres partes: nã primo ponit propbitionẽ: Secũdo eius causam, ibi: *Ne desiderare.* Tertio fortificat, ibi: *Cum enim.* Secũda pars pricipalis prouidet circa beneficia vacãtia. Et primo statuit tẽpus ad conferendũ. Secũdo punit negligentiã nõ ꝑfentiũ: ibi, *Si autẽ.* & c. tidie allegat ı practica maxime. in 2. parte & ideo nota bñ ipm. Abb.

† In vtro vetusto nul est inscrip
† In codice habetur ita: ideo ad eũ spectat col catio.
ordinẽtur.
† Cap. 1. eo. tit. in 3. com p. l. & cap. 2. t. de accusa & qualit. lib 1. compil.

CASVS. Quidam prælati ante cõcilium Lateraneñ. conferebant ecclesias, seu beneficia, & etiam dignitates, antequam vacarent, & sic defiderabat mortem proximi sui, in cuius locum credebant se succedere, & ideo statuit cõcilium Lateraneñ. quòd de cætero nulla ecclesiastica beneficia, ministeria, vel ecclesia cõcedanꝰ alicui, seu promittantur, antequam vacent, ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locũ se credit successurum, cũ in legibus gentilium hoc sit inhibitum: Turpe enim est, q̃ expectatio futuræ successionis in ecclesia Dei habeat locum. Cum enim prædicta officia, ministeria, vel ecclesia vacare contigerint, nõ diu maneant in suspenso, sed infra sex menses personis idoneis cõferantur, si hoc eps distulerit, per capitulum postea ordinẽtur: q̃ si ad capitulum pertinuerit, & infra dictũ tempus hoc non fecerit eps hoc secundum Deum cum cõsilio religiosorum exequatur: & si omnes fuerint negligentes, metropolitanus absq; alicuius contradictione de illis secũdũ Deum disponat. Nota, q̃ ex prouisione beneficij vacaturi, de facili causatur votum captandi mortẽ proximi: ideoque a tali promissione absti nendum est. Nota, quòd capitulum potest habere potestatẽ cõferendi beneficia ejus exclusa Nota, q̃ potestas ꝑferẽdi beneficia duoluit gradatim ad superiorẽ. Itẽ plura alia sunt notatu digna, q̃ per se patent in ipso ꝓtextu.

b ¶ *Ministeria.*]idest, officia, siue dignitates.
c ¶ *Vacent.*]Nota q̃ beneficiũ antequã vacet, non põt ꝓmitti qd' si fiat, nõ valet.]. c. proxi. &]. eo. tit. ex tenore. Et sic obligatio nulla cõtrahitur ex tali promissione, qa est ꝓtra ius. arg. ꝓtra,]. de præb. relatum. & ibi soluitur. immo ibi receptus fuit statim in fratrem.
d ¶ *Condemnare.*]Quia pactũ de futura successione nõ valet. C. de inuti. sti. ex eo instrumento. C. de pact. l. vlt. nisi de cõsensu eius cuius est hæreditas: vt in l. prædicta. C. de pact. eodem modo nõ tenet promissio de præbenda non vacante, etiam de cõsensu eius. q̃ tenet eam, cui nulli possit eam cõcedere.]. de iure patr. quod autem. in fi. fin. in li. feu. tit. 1. §. si vero archiepiscopus.
e ¶ *Infra sex menses.*]Tempus istud sex mensium incipit currere à tempore scientiæ generaliter, & non à tpe vacationis.]. eo. quia. in fi. arg. ff. de cal. annus. C. q. admi. ad bo. pos. l. 2. & qui scit, certiorari non debuit. ff. de act. empt. l. 1. in fin.]. de elec. cum inter vniuersas. in fin. & expressum est]. de sup. neg. præ. licet. &]. de pb. de multa. §. 1. arg. Item tempus istud vtile est, quia tẽpus illud non currit à tpe suspensionis sniæ quo eligere nõ possit.]. e. quia diuersitatem. Arg. cõtra. q̃ currat, licet eligere nõ possint.]. de elect. c. vlt. Nunqd possunt canonici eligere post tẽpus elapsum? Quidam dicunt q̃ sic, sed contrarium est verum q̃ nõ possint: & si eligant, non tenet electio.]. de sup. neg. præ. lat. c. licet. & c. vlti. nisi de patientia toleretur.]. e. tit. litteras. quia pro nõ dato habetur quod ab illo datur q̃ non potest de iure donare.]. de iur. pat. qđ autem. in fi. Arg. contra. ff. si quis cau. & si post tres. ff. de arb. Cælsus. & auctoritate huius canonis, semestri tempore statim elapso, põt eligere ille ad quem deuoluta fuerit eligẽdi potestas, nulla licentia à superiore petita. & cõstitutio ista tñ locum habet vbi distinctæ sunt præbẽdæ, & certus est canonicorũ numerus ꝓstitut⁹.]. e. ex parte. Itẽ locũ habet in dignitatibus & ꝓsonatib⁹ oibus. sed in epatibus 1. & archiepatibus olim locum non habebat.]. eo. dilectus. hodie locũ hẽt in epatib⁹, & archiepatib⁹, & abbatiis vt potestas eligendi trãsferatur ad superiorẽ: sed minus tps datur in his. ſtriũ mensiũ.]. de ele. ne pro defectu. & ita in hoc æq; parãtur, & differunt à minoribus bñficiis, & dignitatibus: quia minus tps daf propter maius periculũ: qa mora periculosa est in talibus.]. de elec. cũ inter. &]. vt li. nõ ptes. qm frequẽter. §. porro.

† Cap 39. tit. de app. in 1. compi. Et post concilium Late ran. part. 4. cap. 7.

f ¶ *Spectat.*]]. de iis quæ fiunt à prælat. si. con. ca. ea nosc itur. &]. de elect. cum ecclesia Vulterana. ad fi.
g ¶ *Capitulum.*]. de elect. cum in cunctis. sim. 9. q. 3. cum simus.
h ¶ *Religiosorum virorũ.*]Sic]. de elec. ne pro defectu. vbi dr qualiter hæc verba intelligũtur. & 63. dist. o beuntibus. vbi de hoc. Ber.

Elatum.]Duæ sunt partes, decisa consultatio & responsio Secunda, ibi: *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Aliqui recipiebãt ꝓmisionẽ de ecclesijs nõ vacãtibus: postmodũ cũ vacabãt, illi appellabãt ne aliis ꝓferri deberent: qrit an tali appellatiõi sit deferẽdũ? Rndet Papa, cũ tales ꝓmisiões in cilio Laterã. ꝓdicto sint cassatæ, nunq̃ ptextu talis appellationis dẽt omitti, q̃n ordinẽtur cũ vacauerint. No. vbi nõ tenet ꝓmisio, sup hoc tenet appellatio. Itẽ si nõ tenet principale, nec accessoriũ.

i ¶ *Lateran. concilio.*]. c. proxi.
k ¶ *Appellationis.*]Tali appellationi nõ est deferendum, cũ eorum nõ interſit. 2. q. 6. nõ solẽt. &]. de elec. cũ inter R. qa ex tali ꝓmissione nihil iuris acquiritur. sic nec emptor habet actionẽ furti in re vẽdita subtracta, si ei res nõ fuit tradita. ff. de fur. l. eũ q̃ emit. B.

Roposuit.]CASVS. Celestinus Papa mãdauit ꝓposito & capitulo Cameraceñ. vt T. presbyterũ reciperent in canonicum & in fratrẽ, & assignarent ei præbendam proximo vacaturã, quæ ad donatiõnẽ suã ſpectaret in ecclesia sua, decano Remenſi sup hoc executore cõcesso: sed cũ decanus inuenisset eos ꝓtumaces, dictũ presbyterum inuestiuit de præbenda primo vacatura in ecclesia

† Cap. 1. eod. tit. in 3. cõpi. Et vide Federicũ consil. 299.

1 Vide cõcilũ Triden. sessio. 24 de reformat. c. 1. quales & qualiter præ lati eligeat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cameracen. pertinente ad donationem ipsorum: tandem vacauit vna præbenda, & ipsi eam alij assignauerũt: Celestinus hoc intelligens, & volés ratum haberi quod ab eodem decano factũ fuit, cassauit collationem factam à capitulo, & dictum presbyterũ de ipsa per annulum inuestiuit: sed cum dictus presbyter præbendã illam adhuc quiete habere non posset, cum alius eã possideret, accessit ad dominũ Innocentium & exposuit ei omnia prædicta: Dicit ergo Innocẽtius, licet non sit intentionis suæ inuestituras de vacaturis factas habere ratas, qui potest super ius dispensare, tamen cõsiderans, quòd dictus psbyter nõ fuit inuestit[a] de vacatura, sed de vacãte per Celestinũ, quę post cassationem concessionis, quam fecit capitulum, intelligebatur vacare, mãdat Papa præposito & capitulo Cameracensi, quatenus amoto ab eo quolibet detentore, dictã præbẽdã præfato presbytero assignare procurẽt. Not. hic, q̃ collatio facta cõtra mandatũ Papæ valet, ex eo qđ Celestinus irritauit cõcessionẽ capituli, & ex eo qđ dicit Innocentius: q̃ post cassationem cõcessionis à capitulo factæ. & sic tenuit confessio capituli contra mandatum Papæ, & cõtra inuestituram decani, & sic est arg. quòd per inuestituram ius non acquiritur. Item nota quòd Papa potest dispensare contra ius.

decessor noster, ꝑ receptione ipsius in fratrem, & assignatione[a] præbẽdæ ad donationẽ vestrã spectantis in ecclesia vestra proximo vacaturæ, mandatum Apostolicum vobis destinasse, decano Remẽsi executore[b] cõcesso, decanus ipse vos cõtumaces inueniẽs, ipsum de præbenda primo vacatura in ecclesia vestra, quæ ad donationẽ capituli ptinet auctoritate Apostolica inuestiuit[c]: & infra. Sed cũ præbẽda, quę ad donationẽ vestrã spectabat in ecclesia Cameracẽ. vacasset, eam alij assignastis[d]: & infra. Idem autẽ prædecessor noster quod ab eodẽ decano factũ fuerat ratum[e] volens haberi, collationẽ præbendæ factam à vobis penitus irritauit[f], & eũ de ipsa per annulum inuestiuit[g]. ¶ Licet autem intentionis nostræ non sit, inuestituras de vacaturis[h] factas, contra canonũ institutа[i] ratas habere, qui secundũ plenitudinem potestatis de iure possumus supra[k] ius dispẽsare †: attendentes tamẽ q̃ idẽ presbyter, nõ de vacatura, sed de vacãte per prædecessorem nostrũ fuit inuestitus[m], vtpote quæ post cassationem[n] concessionis[o] à vobis factæ intelligebatur vacare[p]: Mãdamus, quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eam ipsi cum plenitudine honoris canonici assignetis[q].

¶ Idem P. Sanctæ Mariæ in via lata diacono Cardi. Apost. sedis legato.

¶ *Semestre ad eligendum seu conferendum à iure præfixum non currit legitime impedito: nec incipit currere, nisi à die notitiæ vacationis. h.d. Et est textus multum allegabilis, & cotidianus.*

CAP. V.

QVia † diuersitatem cor-

1 ¶ *Dispensare.*] nam 3 contra Apostolum dispensat. 34. dist. lector. & cõtra canones Apostolorum 82. dist. presbyter. Item contra vetus testamentum in de[t] decimis non dandis. ꝛ. de ticulo vide deci. ex parte. & c. fe. Iteꝛ de in voto. ꝛ. de vo. & vo. c. redẽp. c. 1. Iteꝛ in iuramẽto. 15. q. 6. c. 2. & 3. de re- scri. cõstituť. A ꝓtrario xi 3. de iureiu. quãto. men contra vniuersalẽ ecclesiæ statum dispẽsare non potest. 2. q. 1. memor sum. Nec potest dispẽsare cõ monachus habeat ꝓpriũ. ꝛ. de sta. mo. cũ ad monasteriũ. in fi. Nec cõtra quatuor Euangelia. 14. dist. sicut. Nec cõtra præceptum Apostoli. 25. q. 1. sunt quidam. quod intelligo in ijs quæ spectant ad articulos fidei. Item secundũ quosdam non dispẽsat in secũdo gradu consanguinitatis. 3. de ref. spol. litteras. ꝙ non est verum. ꝛ. de dispẽsa. c. 1. & quasi per totum. sic & innouatio priuilegij. ꝛ. de priuil. quia intẽtionis. quia qui confirmat, nõ donat. 3. de fide instru. inter dilectos. & ff. de iur. om. iud. & quia. Veruntamẽ tria operatur confirmatio. Per confirmationẽ fit maioris au ctoritatis res. 11. distin. & quis nesciat. & si fuerit vo- min[a] valida, fit magis valida per confirmatio nem, si ex certa sciẽtia hoc fiat. 3. de transact. c. 1. Item quia nullus præter auctoritatẽ cõfirmantis potest de illo iudicare. 3. de con. vti. c. 1. & 2. qualiter hoc intelligat, ibi exponit.

† Hinc dices, quis dicerit intrusa, de quo vide Calderinum. consil. 7. lit. de b verbo. signi de excel. prælato. ad aures. & 19. quæst. 7. nullus omnino.

† receperunt.

c ¶ *Beneficiorum.* sic 3. de æta. & qua. quæris. & 12. q. 1. §. 1. circa fin. versi. ne dum quæritis vsurpare quod vestrum non est, & c.

¶ *Glo. seq. dat vnũ simile, & ponit tres effectus confirmationis.*

d ¶ *Forma communi.*] per cõfirmationẽ enim nõ creatur ius nouum 3. de cõfir. vti. vel inuti. cũ dilecta. c. 1. & quasi per totum. sic & innouatio priuilegij. ꝛ. de priuil. quia intẽtionis. quia qui confirmat, nõ donat. 3. de fide instru. inter dilectos. & ff. de iur. om. iud. & quia. Veruntamẽ tria operatur confirmatio. Per confirmationẽ fit maioris au ctoritatis res. 11. distin. & quis nesciat. & si fuerit vo- min[a] valida, fit magis valida per confirmatio nem, si ex certa sciẽtia hoc fiat. 3. de transact. c. 1. Item quia nullus præter auctoritatẽ cõfirmantis potest de illo iudicare. 3. de con. vti. c. 1. & 2. qualiter hoc intelligat, ibi exponit.

† fuit

e ¶ *Lateran. Concilij.*] 3. eod. nulla.

¶ *Glo. seq. dat duo similia, & remittit vltimo determinat.*

f ¶ *Suspensionis.*] & ita tempus in quo quis eligere nõ põt nõ currit. Sed ꝓtra. 3. de electio. c. vlt. sic & impedito agere, nõ currit tẽpus. C. de an. excep. l. 1. §. vlti. & C. de iure dot. in rebus. si nec tempus quo de pus deliberationis 1 imputatur creditori. C. de iure delibe. fanci- mus. 6. donec. in fi. arg. quemad. ꝛerui. amit. si quis alia. §. vlti. & l. ꝛerat hæc- mus. 6. donec. in fi. arg. quemad. ꝛerui. amit. si quis alia. §. vlti. & l. an velit si locus. Quando non currat præscriptio, dictum est supra de præscriptionis, non scriptis. illud. & c. cum non liceat. & hoc dicit littera ista. sed si ante suspensionem vel post absolutionẽ capitulũ ꝛuppleuit negligen tiam archiepiscopi, valebit factum capituli. & hoc ꝙ tẽpus istud non currit, intellige cum non est negligens in petenda absolutio ne. sicut archiep̃s non fuit negligẽs: quia ſtatim post suspensionẽ ad Papam, & permansit ibidem, & recessit infra sex mẽses nullatenus computetur: tempus sex mensium computetur, nõ à tẽpore vacationis prębendarũ, sed à tẽpore notitiæ ipsius archiepiscopi. Nota ꝙ per cõfirmationem in forma communi, nihil iuris acquiritur. Item suspensus ab homine non poterit eligere. Itẽ tempus quo quis suspensus est non currit, nec computatur in sex mensibus. Item sex mẽses currere incipiunt à tempore scientiæ, non à tempore vacationis.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia.*

a ¶ *Diuersitatem corporum.*] qa quot sunt capita, tot sunt sententię. de conse. dist. 4. sicut in sacramentis. ff. de arbi. itẽ si vnus. §. principaliter. Et volũtates hominũ sũt variæ. ff. ad Treb. quia potest. & illud:

Velle suum cuique est, nec voto mittitur vno.

Item Ouidius:

Pectoribus mores tot sunt quot in orbe figurę.

ADDITIO. Et illud vulgare: Quot capita, tot sensus.

¶ *Aliis Ecclesiis.*] sic ꝛ. de excess. prælato. ad aures. & 19. quæst. 7. nullus omnino.

c ¶ *Beneficiorum.* sic 3. de æta. & qua. quæris. & 12. q. 1. §. 1. circa fin. versi. ne dum quæritis vsurpare quod vestrum non est, & c.

¶ *Glo. seq. dat vnũ simile, & ponit tres effectus confirmationis.*

d ¶ *Forma communi.*] per cõfirmationẽ enim nõ creatur ius nouum 3. de cõfir. vti. vel inuti. cũ dilecta. c. 1. & quasi per totum. sic & innouatio priuilegij. ꝛ. de priuil. quia intẽtionis. quia qui confirmat, nõ donat. 3. de fide instru. inter dilectos. & ff. de iur. om. iud. & quia. Veruntamẽ tria operatur confirmatio. Per confirmationẽ fit maioris au ctoritatis res. 11. distin. & quis nesciat. & si fuerit vo- min[a] valida, fit magis valida per confirmatio nem, si ex certa sciẽtia hoc fiat. 3. de transact. c. 1. Item quia nullus præter auctoritatẽ cõfirmantis potest de illo iudicare. 3. de con. vti. c. 1. & 2. qualiter hoc intelligat, ibi exponit.

† fuit

e ¶ *Lateran. Concilij.*] 3. eod. nulla.

¶ *Glo. seq. dat duo similia, & remittit vltimo determinat.*

f ¶ *Suspensionis.*] & ita tempus in quo quis eligere nõ põt nõ currit. Sed ꝓtra. 3. de electio. c. vlt. sic & impedito agere, nõ currit tẽpus. C. de an. excep. l. 1. §. vlti. & C. de iure dot. in rebus. si nec tempus quo de pus deliberationis 1 imputatur creditori. C. de iure delibe. fanci- mus. 6. donec. in fi. arg. quemad. ꝛerui. amit. si quis alia. §. vlti. & l. ꝛerat hæc- mus. 6. donec. in fi. arg. quemad. ꝛerui. amit. si quis alia. §. vlti. & l. an velit si locus. Quando non currat præscriptio, dictum est supra de præscriptionis, non scriptis. illud. & c. cum non liceat. & hoc dicit littera ista. sed si ante suspensionem vel post absolutionẽ capitulũ ꝛuppleuit negligentiam archiepiscopi, valebit factum capituli. & hoc ꝙ tẽpus istud non currit, intellige cum non est negligens in petenda absolutio ne. sicut archiep̃s non fuit negligẽs: quia ſtatim post suspensionẽ ad Papam, & permansit ibidem, & recessit infra sex mẽses nullatenus computetur: tempus sex mensium computetur, nõ à tẽpore vacationis prębendarũ, sed à tẽpore notitiæ ipsius archiepiscopi. Nota ꝙ per cõfirmationem in forma communi, nihil iuris acquiritur. Item suspensus ab homine non poterit eligere. Itẽ tempus quo quis suspensus est non currit, nec computatur in sex mensibus. Item sex mẽses currere incipiunt à tempore scientiæ, non à tempore vacationis.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia.*

a ¶ *Diuersitatem corporum.*] qa quot sunt capita, tot sunt sententię. de conse. dist. 4. sicut in sacramentis. ff. de arbi. itẽ si vnus. §. principaliter. Et volũtates hominũ sũt variæ. ff. ad Treb. quia potest. & illud:

Velle suum cuique est, nec voto mittitur vno.

Item Ouidius:

Pectoribus mores tot sunt quot in orbe figurę.

ADDITIO. Et illud vulgare: Quot capita, tot sensus.

¶ *Aliis Ecclesiis.*] sic ꝛ. de excess. prælato. ad aures. & 19. quæst. 7. nullus omnino.

c ¶ *Beneficiorum.* sic 3. de æta. & qua. quæris. & 12. q. 1. §. 1. circa fin. versi. ne dum quæritis vsurpare quod vestrum non est, & c.

¶ *Glo. seq. dat vnũ simile, & ponit tres effectus confirmationis.*

d ¶ *Forma communi.*] per cõfirmationẽ enim nõ creatur ius nouum 3. de cõfir. vti. vel inuti. cũ dilecta. c. 1. & quasi per totum. sic & innouatio priuilegij. ꝛ. de priuil. quia intẽtionis. quia qui confirmat, nõ donat. 3. de fide instru. inter dilectos. & ff. de iur. om. iud. & quia. Veruntamẽ tria operatur confirmatio. Per confirmationẽ fit maioris au ctoritatis res. 11. distin. & quis nesciat. & si fuerit vo- min[a] valida, fit magis valida per confirmatio nem, si ex certa sciẽtia hoc fiat. 3. de transact. c. 1. Item quia nullus præter auctoritatẽ cõfirmantis potest de illo iudicare. 3. de con. vti. c. 1. & 2. qualiter hoc intelligat, ibi exponit.

† fuit

e ¶ *Lateran. Concilij.*] 3. eod. nulla.

¶ *Glo. seq. dat duo similia, & remittit vltimo determinat.*

f ¶ *Suspensionis.*] & ita tempus in quo quis eligere nõ põt nõ currit. Sed ꝓtra. 3. de electio. c. vlt. sic & impedito agere, nõ currit tẽpus. C. de an. excep. l. 1. §. vlti. & C. de iure dot. in rebus. si nec tempus quo de pus deliberationis 1 imputatur creditori. C. de iure delibe. fanci- mus. 6. donec. in fi. arg. quemad. ꝛerui. amit. si quis alia. §. vlti. & l. ꝛerat hæc- mus. 6. donec. in fi. arg. quemad. ꝛerui. amit. si quis alia. §. vlti. & l. an velit si locus. Quando non currat præscriptio, dictum est supra de præscriptionis, non scriptis. illud. & c. cum non liceat. & hoc dicit littera ista. sed si ante suspensionem vel post absolutionẽ capitulũ ꝛuppleuit negligentiam archiepiscopi, valebit factum capituli. & hoc ꝙ tẽpus istud non currit, intellige cum non est negligens in petenda absolutio ne. sicut archiep̃s non fuit negligẽs: quia ſtatim post suspensionẽ ad Papam, & permansit ibidem, & recessit infra sex mẽses nullatenus computetur: tempus sex mensium computetur, nõ à tẽpore vacationis prębendarũ, sed à tẽpore notitiæ ipsius archiepiscopi. Nota ꝙ per cõfirmationem in forma communi, nihil iuris ac-

porum[a], diuersitas sæpe sequitur animorũ: & infra. ¶ Cõquerebatur inter cętera Eboracen. archiepiscopus, ꝙ cum ad eum in ecclesia Eboracen. & alijs[b] suis ecclesijs collatio pertineat præbendarum, tempore suspẽsionis ipsius, & postmodũ etiã, quidam prætereuntes eius auctoritatẽ se intruserunt † in ipsas: & infra. ¶ Mandamus, quatenus eos qui præbendas vel dignitates ecclesię Eboracen. vel aliarũ ad donationem eius spectantes, præter auctoritatẽ acceperunt † ipsius, ad eas resignandas monitione præmissa ꝑ excõmunicationis sententiam, & subtractionẽ alio rum beneficiorum[c], non obstãte cõfirmatione à sede Apostolica obtenta sub forma communi[d], quæ confirmat beneficia & præbendas, sicut iuste, & pacifice possidentur, appellatione re mota compellas: Nisi forte aliqui ea vel ex speciali Mandato Apostolicæ sedis, vel auctoritate Lateranen. cõcilij[e] ab Eboracen. capitulo sint adepti: Sic tamẽ, vt tẽpus suspẽsionis[f] in sex mensibus nullatenus computetur: cum illa Lateranen. concilij constitutio, contra negligentes[g] tantum fuerit promulgata: & † tunc si voluerit, non tamen[h] valuerit archiepiscopus ipse in conferendis prębendis vti in propria potestate, à qua[i] etsi fuerit † sua culpa suspensus[k], non tamen ad ipsum capitulum ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta: sed ad illum tempore suspensionis illius † præbendarum donatio pertinebat, qui præter eius defidiam & negligentiam, poterat ꝑbẽdas donare. † Tẽpus etiã quo ad Apostolicã sedem accessit[l], & apud illam permãsit, vel recessit ab illa: infra sex mẽses nullatenus computetur. Semestre autem tempus, non à tempore vacationis præbendarum, sed notitiæ[m] ipsius potius volumus computari.

¶ Idem Basilienſi † episcopo, & abbati sanctæ Mariæ.

¶ *Non valent litteræ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorata facti possessione non faciunt mentionem. hoc ducit secundum verum & communem intellectũ. Et est textus multum allegabilis, & habet materiam cotidianam. Et fuit decisio multum subtilis.*

CAP. VI.

CVm † nostris fuerit olim auribus intimatum, ꝙ prępositura ecclesiæ Lausanen. † tempore † tanto vacasset, vt secundum statuta Lateranen. cõcilij ad nos esset eiusdem donatio deuoluta: episcopo & canonicis Lausan. † mandauimus, vt præposituram ipsam thesaurario Lausanen. cõferrent, quibusdam super hoc executoribus deputatis: & infra. ¶ Verum prefati episcopus & canonici, litteris † receptis, prædictã præposituram non vacare dixerunt: quia licet ille qui Præpositus fuerat, in episcopum fuisset

† ipsius

† Vide l. pupillus. ff. de peruil. credit. & l. grauius. ff. de his qui not. infam.

† Alias ita: Basil' episcopo alias ita: Basil. en. & Beliccn. epi scopis, & abbati, &c.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõpilat.

† Lausoñ.

† Alias ita: tempore vacauisset.

† Lauson.

† Alias ita: litteris nostris receptis.

non habet. ff. de calum. annus. in fin. & 2. q. 6. biduum. & ff. de ædil. edict. cum sex menses.

60 *Cum nostris fuerit olim.*] Diuiditur. nam primo ponit gratiam & executionem thesaurario concessam. Secundo exceptionem contra illam. Tertio processum executorium. Quarto pronũtiationem auditoris. Quinto pronunciationis confirmationem. Secũda: ibi, *Verum.* Tertia: ibi, *Quod dicti.* Quarta: ibi, *Auditor.* Quinta: ibi, *Nos vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Significatum fuit dño Papæ, ꝙ prępositura Lausan. ecclesiæ tanto tempore vacauerat, ꝙ donatio illius ad sedẽ Apostolicã fuerat denoluta vnde Papa mãdauit epo & canonicis Lausan. vt præpositurã ipsam conferrent thesaurario Lausan. quibusdam super hãc executoribus sibi datis: epo & canonici corã executoribus proposuerunt, ꝙ illa præpositura nõ vacabat, qa licet ille qui fuerat prępositus, electus fuit in epm, tñ post suam consecrationem fuit, electus denuo in præpositum, & eam sicut antea possidebat: excutores dicentes hoc esse ꝓtrariũ iuri, ipsam præposituram de iure vacãte præfato thesaurario assignarunt: hæc omnia proposita & allegata fuerũt coram auditore dato à Papa, & alia plura: auditor de mandato Papæ decreuit, vt quicquid factũ fuerat à prædictis executoribus obtentu prædictarum litterarũ, haberetur irritũ & inane, eo ꝙ per falsi suggestionẽ, & veri suppressionem fuerant impetratæ, cum illa præpositura non vacaret de facto, quamuis de iure vacaret, qa talis possessio plus haberet

x Antiquæ compilatio nis verbalo eo initio hu ius capitis citato ita habẽt: & assi- guatione ꝓ bẽdæ ad do nationẽ ve- strã spectan tis in eccle- sia vestra ꝓ ximo vaca- turæ eidem faciẽda, &c.

a ¶ *Assignatione.*] facienda, cum vacauerit, eidem presbytero. & hoc probatur in antiqua compilatione, vbi est illud verbum, fa- ciẽda 1. vnde vt ꝙ nihil valuit 3. de præb. inter cætera. vbi de hoc.

b ¶ *Executore.*] dato forte sub hac forma: mandatum nostrũ exequaris.

c ¶ *Inuestiuit.*] id est, assignauit, vt patet per hoc qđ dicit. 3. e. assi- gnatione præbẽdæ, & c. executor hoc fecit, & male, vt satis patet per litteram inferiorem: sed litterа illa, ratum volẽs, & c. cõfradicere videtur. sed, Celestinus hoc ideo dicit, vt excusaret decanũ, & assumeret causam cassandi collationẽ capituli. & hoc satis patet per verba Inn. factũ enim decani fuit causa quare Celestinus cassauit concessionem capituli, aliàs non debuisset cassasse. 3. de præbẽ. dilectus filius G. non est alia ratio, nisi quia ipse voluit, ga de eo 2 quod nihil est. potest aliquid facere. de consec. dist. 2. reuera. versus fi. & simile. ꝛ. de præbendis. cap. proxi. illorum. ibi, quod

2 Intellige hoc dictum de memorato magistro prouide, &c.

d ¶ *Assignastis.*] Vnde videtur quòd nihil valuit 3. de præben. in- glosse iuxta id quod no- tauit supra, de transact. cap 3. super glossa in ver bo: veri Dei vicem.] cum ea cætera. immo bene valuit: vt 3. de præb. dilectus filius. & hoc probatur per hoc. cap. vt ꝛ. patet, vbi de hoc.

e ¶ *Ratum.*] cum effectu.

f ¶ *Irritauit.*] id est, irritum nunciauit, Io. immo proprie tenetur, vt seq. probant. Ber.

g ¶ *Inuestiuit.*] per talem inuestituram contulit ei ius canoniæ, cum nihil prius habuerit per Decanum.

h ¶ *De vacaturis.*] Innocẽtius & Celestinus videntur diuersi. Innocentius non vult habere ratum factum Celestini: Celestinus videtur habere ratam inuestituram de prębenda vacatura facta per decanum, vbi dicit: ratum volens factum decani haberi, cum tñ decanus non haberet illud in mandatis. Inno. voluit habere rata inuestituram de vacatura: qa Celestinus inuestiuerat presbyterũ de vacante post cassationem cõcessionis, & sic non poterat ratã habere institutionem de vacatura, cum iam esset inuestitus de vacante per Celestinum: nec etiam Celestinus ratam habuit inuestituram de vacatura: immo inuestiuit illum de vacante. Ex hac decre. volunt quidam dicere, ꝙ si Papa mãdat aliquem recipi in canonicũ, & alius recipiatur, ꝙ debet cassari, vt hic fecit Celestin⁹ vnde signatur cõtra. 3. de præb. dilectus 2. sed hoc fecit Celestinus ex plenitudine potestatis, & iniuriam fecit illi instituto, quem cassauit, cum de iure teneret electio, vt hic colligitur.

i ¶ *Institutа.*] 3. eo. c. 1. & 3. de præben. dilectus.

k ¶ *Supra ius.*] pro nihilo. hoc dicit, quia hic nõ dispensat, sed ꝑ

k ¶ *Suspensus.*] sic patet ꝙ licet culpa sua icide rit in excõicationẽ vel suspensionem, non imputat ei qđ ex illa culpa processerit. 15. q. 1. si cõcupiscentia. & c. inebriauerunt. & est simile, vbi culpa procedit: & tñ non imputantur ea quæ ex culpa sua ꝓ- cesserunt. ꝛ. de sponsal. de veniẽs ad nos. ff. de fru. l. verũ. & l. qui iniuria. in princ. ff. de pub. & vect. sed ij q. §. finaute. arg. contra. 10. dist. sępe. & c. studeat. ff. qđ metus cau. l. si mulier. Io. l. ¶ *Præter eius.*] quia dñs Papa potest concedere prębẽdas siue fuerit negligens siue vigilans. arg. 9. q. 3. per principale. C. de quadrien. pscrip. l. bene à Xeno- ne. & 3. eod. proposuit. Item arg. est hic quòd bona clerici dãnati de- uoluenda sunt in fiscũ ecclesiæ, 3. de cleri. non resi. c. penul.

m ¶ *Accessit.*] sic miles commeatu accepto, ꝛ. stipendis quibus com- meare, id est, abire debet, reipublicæ causa abesse, vt quousq; i do- mum, suam perueniat: cum est in domo, non abest causa reipublicæ: quandiu est in itinere habet priuilegium. ff. ex quibus cau. maio. l. miles. & l. qui mittun- turi fi. sic & totũ istud tempus quousque rece perit se in domũ suam, non currit.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõpilat.

† Lausoñ.

† Alias ita: litteris nostris receptis.

n ¶ *Notitiæ.*] Sic 3. de sup. vegli. præb. licet. de hoc dictum est 3. eo. c. nulla. nam is qui nescit potestatem experiendi

Universidad de Deusto
Biblioteca

facti q̄ iuris, & dñs Papa sententiam illam ratam habet & firmā, & mandat quibusdam, vt vbi præfatus eps sufficienter ostenderit q̄ vel ex indulgētia sedis Apostolicæ speciali, vel ex alia iusta causa & necessaria post cōsecrationē suā præpositura concessa fuisset eidem, compellant ipsum ad resignationem ipsius prædictæ, deinde moneant & inducant capitulum Lausan. vt thesaurario cōferre procurent. Not. q̄ cum aliquis transit de vna dignitate ad aliam dignitatem, prima vacet, siue vacat de iure, licet ille de facto primā retineat cū secūda. Item p subrepetitas literas nō datur iurisdictio. Itē licet beneficiū de iure vacet, & nō de facto tñ mentio faciēda est in litteris super hoc impetratis de ipso facto, aliās non valent, vt hic patet. Item in iure canonico sunt q̄dam quæ plurimum habent facti, & parum iuris. Itē propter iustā & necessariam causam pōt eps, vel alius prælatus habere plures dignitates etiam inconsulto Papa. a ¶ *De iure.*] de facto tamen non vacabat, vt].sequitur.

¶ *Glo.seq.quærit, arg.pro soluit contrarium. in fine quærit, ponit opini. Io.an. sed contrarium soluit.*

b ¶ *Assignarunt.*]Sed nūquid possunt hoc facere executores, q̄ bus 1 hoc solum mandatum est, vt aliquos moneant recipere aliquem in fratrem, eosdem si noluerint compellendo? Vt q̄ sic, cum omnia accessoria intelligantur sibi commissa 2 .ff. de off. dele. præterea. & cipiudentiam. in fi. ff. de procu. ad rem mobilem. & l. ad legatum. Sed non est ita, quia forma mandati diligenter est seruā da. ff. de reſcri. cum dilecta. & ff. de off. deleg. venerabilis. & 27. q. 1. si custos. sed si nandetur sub hac forma, Mādatum exequi nō tardetis. ſm q̄d mandabat iſtis executoribus, vt patet in integra: tūc possunt facere q̄d dicit littera iſta; ſm q̄ iſti fecerūt: sed factū isto rum effectum non habuit, quia nō vacabat præpositura de facto: & litteræ non valebant impetratæ tacita veritate, vt dr̄ in fine. Si vero simpliciter mandet sub hac forma, Mādamus, vt tales cōpellatis, vt talem recipiant in canonicum & in fratrem: tūc nō possunt illum ponere in possessionē siue inuestire, sed simpliciter cōpellere. hoc vidi de facto. Sed si mandetur, vt illum mittāt in possessionem præbendæ, nunquid possunt excōicare contradictores & impedientes? Io. dicit q̄ non: q̄a executio tantum & non coertio eis mādata est. Ego credo quòd possunt: quia illa executio nulla esset si coerctionem aliquam non haberet. ff. de offic. delega. ex litteris. & ff. de iurisdi. om. iud. l.].

1 In antiquioribus ita: quibus hoc solum mandatum est, vt aliquos compellant recipere aliquē in fratrem.

2 Illa allegatio cadet in casu cōuersionis: cōpulsio enī ſi esset accessoria ad ſuſpensionem, & impedientes? Io. dicit q̄ non: q̄a executio tantum & non coertio eis mādata est. Ego credo quòd possunt: quia illa executio nulla esset si coerctionem aliquam non haberet. ff. de offic. delega. ex litteris. & ff. de iurisdi. om. iud. l.].

¶ *Glo.seq.notat & remittit.*

c ¶ *Falsi suggestionem.*]Ex hoc vī q̄ ſi cōmissio per falsi suggestio nem sit impetrata, & iudex eā secutus tulit ſnīam, q̄ ſententia nō teneat ipso iure 3 .arg. ff. de reſcrip. constitutus. & ff. de re iudi. cū I. & A. & C. ſi ex fal. inſtr. falſum, ſecus vī ſi eā non ſequitur, vt in cap. cum I. & A. De hoc dictum est ff. de reſcrip. ad audientiam 2.

¶ *Glo.seq.arg.ad quæſtionem quid de primo reſcripto, quādo non ſit mentio in secundo.*

3 Adde prodeciſi. huius q.I. querelā. & ibi Cyn. C. de fal. l. 4. ob. & l. 1. C. ſi ex fal. inſtru. Io. An.

d ¶ *Non vacaret de facto.*]Ex hoc vī q̄ ad hoc vt reſcriptū nō ſit vitioſum, non ſolum ea quæ iuris sunt, narrāda sunt, sed etiā ea q̄ sunt facti: pari ratione vī, q̄ ſi ſm reſcriptum non faciat mētionē prioris reſcripti, inualidi: q̄ non valeat secundum. sed nō est ita. 4 ff. de confir. vti. bonæ, q̄a litteræ priores nō dicuntur priores, sed nullæ potius exceptione oppoſita. 7. q. 1. factus est nec litteræ quæ non valent, debent præſtare impedimentum secundis quæ valēt.]. de iure pa. illud. ff. de leg. 1. ſi seruus legatus. §. ſi seruus. ff. de ver. oblig. ſi dari ſtipuler. vbi ſtipulatio, quæ potest elidi per exceptionem, non impedit secundā. sic possessio non dicitur vacua quam alter quocunque modo possidet, vel detinet, licet reuera nullus sit possessor. ſit. ff. de acti. em. & ven. l. 2. §. vacua. Bernar.

4 Itē not. ſu prā de reſcri. ex tenore in ſi. 1. glo. de hoc infra. de reg. iur. non præſtat. Io. And.

e ¶ *Talis possessio.*]I. quæ habeſ ab eo q̄ habet plures dignitates.

¶ *Glo.seq. tractat de triplici possessione.*

f ¶ *Plus habet facti.*] Not. q̄ alicui possessio acquirit q̄nq; q̄ habet plurimum iuris, & minimū facti, & sic acquiritur mihi possessio per seruū: vel per eum quem habeo in potestate: vt ff. de acqui. poſ. possessio quoq;. & tūc ignoranti acquiritur possessio, & cūrit vſucapio. ff. pro ſoluto. l. 2. ſi. Q̄nq; possessio habet multum iuris & facti, cū acquiritur per procuratorem, & ignoranti acquiritur. sed vſucapio non procedit niſi sciēti. C. de acqui. poſ. l. ff. pro ſolu. l. 2. ſeq. & ff. de acqui. poſ. possessio quoq;. §. 2. quandoque possessio habet parū iuris, & plurimum facti, vt il la quæ corpore nostro acquiritur, quia ibi animus noster necessarius est. C. de acqui. poſſ. licet. & tūc vſucapio nō procedit ſine corporali possessione. ff. ex qui. cau. ma. l. deniq; ſi emptor. cum l. ſeq. & talis est hæc possessio, quia habeſ plus hic facti q̄ iuris, immo nihil iuris habet hic niſi ostendat q̄ post cōsecrationem ppositura iusta de causa fuerat ei concessa: quia ſi haberet aliquid iuris, non compelleretur ad renunciandum ſine causa. 16. q. 7. inuentum. 56. diſtin. ſatis perſuerum. Item in acquirenda possessione pluribus facti conſiſtit, & parum iuris quoniam ſine corporali actu nō procedit, vt prædicta l. licet. in retinēdo pluri-

1 In multis antiqs ita: Exāquis.

mū iuris est, q̄n ſolo animo retinet. C. d̄ acq. poſ. nemo ambigit. & l. licet & ſolo animo pdit. ff. de acq. poſ. possideri. §. in amittenda.

g ¶ *Glo.seq.quærit, & ſoluit. & huic decre. dupliciter reſpondet.*

¶ *Iusta causa.*]Not. q̄ ex iusta causa potest q̄s habere plures dignitates ſm antiqua iura inconsulto dño Papa, vt hic colligit. ho die vero nō licet ſine ſpāli diſpenſatione dñi Papæ. 3. de pben. de multa. iusta causa posset esse paupertas eſpatus. arg. 10. q. 3. vnio. & 3. de præben. exposuisti. Sed pone q̄ aliquis habēs beneficium cū cura animarū, recipit aliud beneficium cum cura animarū, & nihilominus retinet primū quod vacat ipso iure: alius dicens bñficium vacare, impetrauit litteras à dño Papa ad delegatū, vt illud beneficium ſibi conferat, ſi est ita, nulla mentione habita in litteris de tali possessione, nunqd valēt litteræ taliter impetratæ? Cre do q̄ valeāt. & ſicut ille ad quē pertinet collatio illius beneficij, pōt illud cōferre possessore irrequiſito, vt dicit decr. illa, de multa. & 3. de elect. cū in cūctis. quæ loquitur in eſpo ſicut hic: ita delegatus iſte pōt conferre beneficiū illud. cū in hoc eādem habeat potestātē: non obſtāte q̄ de hoc in litteris mentio non habeāt. Sed hic nō valuerūt litteræ, quia ex noua causa potuit eligi de nouo post ſuam conſecrationē ad præpoſituram eandem vacātē, prout Papa mandat inquiri: ſecus ſi nō fuiſſet postea electus, ſed præpoſitura retinuiſſet, ex prima cōceſſione, credo q̄ tenuiſſet collatio executorū p decr. prædictas. Vel dicas, litteras tales ñ valere iure nouo illius decre. de multa. & idē credo in pſonatibus & bñficiis curā animarū habentibus, ſecus in beneficiis ſimplicibus ſ, aut ſi nātu, tūc est faciēda mētio de possessione facti, aliās nō valēt. Ber.

¶ *Glo.seq.quærit, & ſoluit.*

h ¶ *Inducere.*]Et nūquid possunt ad hoc eos cōpellere, vt eū reciant, ſecundum q̄ possunt eſm compellere, vt renūciet? Nō credo q̄ possint compellere eos: quia monitores tantū esse videtur.

Post electionem.]Contra agentem possessorio adipiſcendæ, nō obſtat exceptio reſignationis & abiurationis, ſed iſte intelligētus non facit ad titulum, & idē ſimmatur ſecundo, q̄ dignitas non vacans alteri cōferri nō poteſt. Et sunt duæ partes. In prima facti narratio. In ſecunda ipſius diffinitio: ibi, *Quoniam.* & quæli bet pars ſubdiuiditur: vt de se patet. Abbas.

CASVS. Magiſter H. & R. de ſancto Cadmundo contendebant ad inuicem de archidiaconatu Richemundię, propter q̄d accesſerunt ad dñm Papā, In præſentia eius ex parte R. de ſancto Cadmundo, in hunc modum fuit propoſitum: Vacante archidiaconatu Richemundiæ, Archieps Eboracen. in remotis agens, hoc audito, archidiaconatū ipſum cōtulit magiſtro H. mandās capitulo Eboracē. vt eū i archidiaconū reciperēt: ſed ipſi mādato ipſius acqeſcere noluerūt: q̄a prædeceſſor Innocentij inter cætera q̄ decano & capitulo Eboran. ſub priu legio conceſsit, decreuit ordinationē canonicorū ſeu pſonarū liberā esse: vt videlicet idonea & honeſta perſona, cui archiepiſcopus vacantem præbādam vel dignitatem in eccleſia

in eccleſia Eboracen. ducerent conferendam, ſecundum antiquam conſuetudinē eccleſiæ præſentaretur decano & capitulo Eboracen. & ſi quis ǫtra hoc esset introductus, nec pro pſona, nec pro canonico habetur, & ſi archieps infra tempus Lateranen. cōcilij ſecundum formam priuilegij hoc nō faceret, tunc liceret decano & capitulo p dicta con ferre: Sed quia de ipſo decano ī litteris archi epi mentio non fiebat. per quē debebat in capitulo inueſtiri: ipſius mandato fuit contradictum, & ſic collatio archiepi reprobata, credētes auctoritatē ǫferendi ad capitulum de uolutā R. de ſācto Cadmūdo archidiaconatū cōtulerūt, inſtallantes eundem: ǫponebat inſuper dictus R. q̄ magiſter H. renūciauerat & abiurauerat collationi archidiaconatus, quā ſibi fecerat archieps. & poſt illam renunciationem eidē archieps contulit archidiaconatū, vnde dictus R. tā ratione primæ conceſsionis quām ſecundę, petebat aſsignatum ſibi archidiaconatum confirmari. His & aliis auditis, q̄ cōſtitit domino Papæ archidiaconatū p dictum magiſtrum H. per archieſm primo fuiſſe cōceſſum, & q̄ inſtitutio facta de ipſo H. nō fuiſſet ſecundum iuris ordinem reprobata, archidiaconatus non vacans alteri cōferri non potuit: ſed magiſtro R. qui cōtra iuſtitiæ regulam in locum alterius prouehi ſe cōſenſit, ſuper ipſo archidiaconatu ſilentium impoſuit, decernēs, vt inſtitutio facta per archieſm de magiſtro H. ſortiat effectū. & ſi poſtmodum aliquis apparuerit, qui petra ipſum aliquid velit opponere ſup renūciatione, vel abiuratione, vel aliquo ǫmiſſorum, ordine iudiciario poterit experiri. Nota, q̄ prima electione celebrata, ea non caſſata, non est alia facienda. Itē qui in locū vacantis inſtituī conſentit, debet repelli. Item poſt factam conſtitutionem poteſt apponi abiuratio, vel renūciatio: ne per ſurreptionem habeat dignitatem.

¶ *Gl. ſeq. rec. per cōtrarium de dec. cum in cunctis. q̄ dupliciter ſoluit.*

2 ¶ *Confirmationem.*]ſupple, & cōſecrationem, quia alias nō dr̄ vacare plene. 3. de elec. cum in cunctis. vel ipſe electus conſenſit. vt archidiaconatus ipſius daretur magiſtro H. & ſic vere vacauit.

¶ *Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit. impugnat allegationem, quam in fine coadnuat.*

b ¶ *Ordinationem.*]i. inſtitutionē. Sed ǫtra.]. eo. ver. q̄ ſi archieps infra terminum Lateranē. concilij ſecundum præſcriptam formam perſonæ idoneæ non conferret: Sol. ad capitulum & decanū pertinet inſtitutio in capitulo & in ſtallo: ad archiepiſcopum autem pertinet inſtitutio in prębenda & dignitate. ideſt, collatio bēneficij vel dignitatis: vt]. ver. perſonæ idoneæ.

c ¶ *Mentio nullatenus.*]Nec erat neceſſe facere mentionē de parte. id eſt, de decano: cum pars teneatur in toto. 94. diſt. legimus. in ſi. & 14. q. 5. pœnale. de conſecr. diſtinct. 5. non mediocriter. ff. quod me. cau. l. 1. ff. de reg. iu. in toto. ſic etiam eps in eccleſia. 7. q. 1. ſcire. Sic nomine populi continentur ſenatores. Inſti. de iur. na. § plebs. Sic & familiæ appellatione, ipſe dñs familiæ continetur. ff. de ver. ſig. familiæ. q̄uque tñ nomine eccleſiæ non comprehenditur eps.

mationem[a] epi Elien. vacante archidiaconatu Richemundię, quē tenuerat: Eboracen. archieps eum tibi propria liberalitate conceſsit, dans Eboracen. capitulo in mandantis, vt te in archidiaconum recipere procurarent: cuius nolucrunt mandato parere, quia prędeceſſor noſter inter alia q̄ decano, & capitulo Eboracen. ſuo priuilegio noſcitur indulſiſſe, ordinationē[b] canonicorum ſeu perſonatū, liberam esse decreuit: vt videlicet idonea & honeſta perſona, cui archieps vacantem in eccleſia Eboracen. prębendā vel dignitatem duxerit ǂconferendā, ſecūdum antiquā ipſius eccleſiæ conſuetudinem, præſentaretur decano & capitulo ſupra dictis: & infra. ¶ Si ǂquis contra cōſuetudinem huiuſmodi, in eccleſia ipſa esset per aliquem introductus, nec pro perſona, nec pro canonico haberet. Quòd ſi archieps infra terminū Laterañ. ǂ concilij ſecundum formā præſcriptam perſonæ idoneæ non conferret, liceret decano & capitulo auctoritate Apoſtolica iuxta eiuſdem concilij ſtatuta conferre. ¶ Cū igitur in litteris archiepi directis capitulo, de decano mentio nullatenus[c] haberetur, per cuius manū debebas ī capitulo inueſtiri: eius mādato extitit cōtradictū: & infra. ¶ Ipſius igitur inſtitutiōe[d] prōpter prēmiſſas rōnes à capitulo reprobata[e], ipſi intelligētes archidiaconatus donationem, ad eos tā auctoritate Laterañ. concilij, quàm indulti ſibi priuilegij deuolutā, R. de ſancto Cadmundo ǂ illum vnanimiter contulerunt, inueſtientes eundē de ipſo, & ſolemniter inſtallantes. Proceſſu vero tēporis præfatus archieps, poſt reſignationē[f] & abiurationem à te factam, & receptam ab ipſo, eidem R. archidiaconatum cōtulit antedictū: qui archidiaconatū ipſum, tam ratione primæ quàm ſecundæ cōceſſionis ſibi aſſignatum, per ſedem Apoſtolicā petiit cōfirmari[g]: & infra. ¶ Quoniam conſtitit[h] nobis archidiaconatum prædictum, tibi per Eboracen. archiepiſcopum primitus fuiſſe conceſſum, & quòd inſtitutione[i] facta per ipſum, ſecundum iuris ordinē minime reprobata[k], archidiaconatus nō vacans, non potuit nec debuit in alium rite trāsferri: memorato R. qui contra iuſtitiæ regulā[l] in archidiaconatum alterius prouehi ſe conſenſit, ſuper eo duximus ſilentium imponendum: ſententialiter decernentes, vt inſtitutio facta per archiepiſcopū de te, ſortiatur effectum[m]. Exinde ǂ ſi ſuper renunciatione[n], vel abiuratione, vel aliquo præmiſſorū, aliquis qui velit, & valeat, aduerſus te quicquam duxerit proponendum, ordine poterit iudiciario experiri.

a ¶ *Regulam.*]ſ. eo. c. 1. & 7. q. 1. non ſurem.

m ¶ *Effectum.*]quia non conſtitit q̄ tempus ſex menſium fuiſſet elapſum ex reſponſione R. vt patet in antiqua.

¶ *Glo. ſeq. ponit quatuor lecturas.*

n ¶ *Renuntiatione.*]De his enim corā Papa fuit propoſitū, ſed nō probatū, vt dixi ſupra. ſed Io. dixit q̄ ſiue hoc fuiſſet probatū ſiue non: ex quo iudex proceſsit ad ſnīam, ampliùs audiri nō debet. ſ. de re iud. inter monaſteriū. & c. ſuborta. & ideo nō admiſit eū in modum exceptionis: q̄a calumnioſe hoc objicere videbat 4. vel licet nō admittatur in modū exceptionis, admittitur tñ in modū accuſationis. ſic ſ. de app. cōſtitutus. in fi. vbi de hoc. Vel intentabatur poſſeſſorium, vnde non haberlocum hic talis exceptio. ſ. de ſupra de reſtit. ſpol. c. 2. Ex antiqua bene colligitur, q̄ poſſeſſorium intentatur. Vel ideo nō fuit auditus iſte R. q̄a ſi vellet probare q̄ alter renunciaſſet vel abiuraſſet, propterea non obtinuiſſet, ex quo ſua electio non tenebat. arg. ſ. de reſcri. olim. Et idem R. nitebatur ex conceſsione capituli, quæ non tenebat. arg. ſ. de reſcrip. olim. Vel illa eſt potior cauſa, quare hæc poſſunt poſtea opponi, ne videlicet per ſubreptionē habeat dignitatem: quia ſi renunciauerit vel abiurauerit, vel poſt tps elapſum electus fuerit, non poteſt licite remanere, quia non habet canonicum ingreſſum. ſ. de elect. cum dilectus. ſ. de appella. conſtitutus. & ſic patet quòd talis ſententia ſiue confirmatio nihil noui tribuit, ſi probabitur aliquid de præmiſſis: &

1 Innocēt⁹ dicit idem in beneficiis vel præbendis quando recepione ſecundæ ſua prima, ſi hoc pura, ſi habet ſtatu rūvtriuſque ecclęſe. ſecundū Hoſtien. vel ſy nodale: vel ponit iniure cōi in cauſa ſ. e. litteras. Ioan. And.

1 Hæc iura oquuntur qñ expreſſio eſſo ſubmittuntur eccleſiæ vel quando dicitur q̄ eccleſiā epi ſcopū eligi. Io. And.

ǂ Eadminado.

2 Concor. d. ſ. ſi de iud. ff. de minō. & latem apud. ſ. hoc edic. ff. de iniuſt.

ǂ Ieiuſt. ſi. gooraten. 7. q. 1 præceptum. immo de præbē. inter cætera. ſecūdum Hoſtī. Io. And.

† Aliās ita: Exinde vero.

† Aliās exceptio abiuratiōis debuiſſet admitti. ſecundū Hoſtien. & Abb. Io. And.

Universidad de Deusto Biblioteca

missis:& ita quasi sub conditione sententiauit Papa:Item habes hic quòd mora non potest purgari.De hoc dixi ſ.eo.nulla.

Cum super.]Primo ponit rationem diffinitionis, & alegationē ptra illā, & duas respōsiones ad eā.Secundo diffinit ex rōne concludens:ibi,*Sententialter*.Abbas Siculus.

† Tridonen. † Alias ita: Idem canonicis Tridonen.

CASVS.Quidā clericus C.nomine qōnem habebat cū canonicis Trideñ.super prębenda ecclesiæ Trideñ,pp qđ partes accesserūt ad dominū Papā: ꝓponebat dict⁹.C.ꝙ canonici Trideñ.eū receperāt in canonicum & in fratrem nulla prębenda sibi assignata:nec mentione facta primæ vel secundæ præbēdæ,vnde petebat à dño Papa canonicos ꝓdictos cōpelli, quatenus præbēdam assignarēt eidē in ecclesia Trideñ.Ex aduerso rñdebatur, ꝙ nō tenebātur ei beneficiū assignare,cū recept⁹ fuisset ꝓtra ꝓciliū Laterañ.licet nō debāt ad hoc compelli. Dñs Papa his auditis, quia non fuit probatū ꝙ receptus fuisset ꝓtra ꝓciliū Laterañ.licet obiectū, nec illi canonici videbantur hoc posse probare cōtra illū.C.ꝙ ꝓfitet se illū cōtra ꝓciliū Laterañ. recepisse: sententiando decreuit, vt quācito facultas se obtulerit, prædicto C. præbēdale beneficium in Trideñ.ecclesia cūferatur:qa ex quo receptus est in canonicum, non debet carere ꝓbēda.Nota arg.ꝙ allegās se fecisse cōtra cōciliū, ex eo subsidium habere non debet. Item hic potest sumi illud generale : Frustra implorat auxilium legis qui cōmittit in legem. Item ex quo aliquis est in canonicū receptus, debet habere beneficiū.

† Alias ita: Sententiādo decreuimus.

† Tridon.

† Alias ita: mag.stro P. & episcopo. R.ca.

† Cap.6 eo. tit.in 3.cōp.

a ¶*Lateran.concilium.*]-.eo.capitulo secundo.

b ¶*Non extitit.*]Ideo tibi non nocet.C.de probat.cum precibus. sed nocet ipsis confitentibus.C.de fide instrū.l.3.vnde puniri possunt tamquam confessi.ſ.de confessis.cum super.Ber.

¶*Glo.seq.coaduuat tex.per tres rationes.Contra primas duas alle.2, iura.contra tertiam tria.demum obȳcit,& soluit dupliciter.*

c ¶*Posse.*]qa frustra legis auxilium inuocat,qui cōmittit in legē. ſ.de vſur.quia frustra.& mutua delicta pari compensatione tolluntur.ſ.de adul.c.pe.& c.vlt.& ff.de dona.l.ſi duo.ff.ſol.mat.viro. ſ.de exce.cum ecclesiasticæ.arg.contra.ſ.de ſm.veniens.& ſ.eod.

1 Concor. ex tenore 1.vbi de hoc præterea turpitudinē suam allegabāt, vnde non debuerunt audiri.ſ.de dona.inter dilectos.Et sic obstat ali ibi Cy.C.de cōpensa.Io. And. cui proprium factū,licet sit iniustū.sic ſ.de cle.cōiug.diuersis balaciis.& de ſi.ſpsby.veniens.28.dist.diaconi.ff.de adop.post mortē. ff.de seru.ru.præd.per fundum.arg.contra.55.dist.pœnitens.35.q.9. quod quis.ſ.de præb.cū non ignores.Sed nonne in pari cā turpitudinis potior est conditio excipientis.ff.de cōdi.ob turp.cau.vbi autem.ſ.de præb.relatum.& c.dilecti.Item contra.ſ.eo.ex tenore

3 Nec obstat de diuor.ſi gnificasti.de adul.intelle enim datur agenti repli catio cōtra exceptionē

Sol.hic clericus ille iām erat receptus in canonicum, & ideo potior fuit eius conditio 2 :secus si promissionē solum habuisset:vel receptus fuisset ad proximam vacaturam : quæ non tenet.ſ.eo.ex tenore.& ſ.eo.c.2.& 3.& quia probatum non fuit ꝙ contra cōciximus. ibi lium receptus fuisset,hoc potius soluit contrarium.

d ¶*Glo.seq.obȳcit & soluit.*

¶*Carere præbeda.*]Nota ꝙ qui receptus est in canonicū, diu ꝓbenda carere non debet.sic ſ.de præb.& digni.relatum.& c.dilectus.sed illa,dilectus.contradicere videtur:ibi enim mandat Papa matrimoniꝝ ꝙ distributiones cotidianæ conferantur, & hic expectat quousque vacauerit beneficium:quare nō mandat hic dari distributiones?Respōdeo,hic fuit receptus simpliciter in fratrem & socium nulla mentione habita de aliqua vacatura.& sic debet expectare vacaturā,vt hic dr.& in c.dilectus.fuit receptus in fratrem, ita ꝙ nihil perciperet nisi loco proximæ vacaturæ, quod non licuit. & ideo fuit illud cassatū. & vnde Papa noluit ꝙ illi darētur distributiones propter vitium expressum:quod credo fuisse factū ex gratia.hic noluit facere hanc gratiā, antequā iste.C.fuit receptus in fratrē, vacauit ꝓbēda,& alius eam habuit ; vt habetur in integra.Bernardus.

¶Idem C.canonico Tridentino †.

¶Recepto in canonicū tenetur capitulum prouidere quamcito facultas se obtulerit.

CAP. VIII.

CVm†super quęstione Trideñ. † præbendæ:& infra. ¶Cum autem constet te in canonicū Trideñ.†ecclesiæ fuisse receptum, licet receptionem tuam factam contra Laterañ. † concilium[a] pars aduersa proponat:quia tamē probatum non [b] extitit, nec ipsi canonici videbantur tibi hoc opponere posse [c] de iure, qui se fatentur te contra statuta præfati concilij recepisse:Sententialiter† decernimus,vt tibi quamcito se facultas obtulerit,præbendale beneficium in Trideñ.†ecclesia conferatur:cum ex quo receptus es in canonicum, non debeas carere præbenda [d].

¶Idem epiſcopo,& magistro † P.canonico Hildesemensi.

¶Si habens præbendam in eadem ecclesia recipit dignitatem cum præbēda,vel aliam præbēdam,vacat prima:& quamuis à superiore sibi confirmetur, tamen valet impetratio per alium facta de ipsa,etiam tacito de possessione alterius, quæ colorata non est.hoc dicit.secundum verum intellectum.Panor.

CAP. IX.

LItteras†vestras accepimus, quòd cum pro D. clerico vobis scripserimus, vt cum de præbenda vacante sancti Vuiscardi Bremeñ. quam dicebat ad donationem nostram fuisse iuxta Lateraneñ.concilij statuta deuolutam, curaretis auctoritate Apostolica inuestire: & infra. ¶De facto fuit propositum [e] coram nobis †, quòd H. præpositus, quondam simplex canonicus eiusdem ecclesiæ, de ipsa † in maiori ecclesia in canonicum est electus[f] : & postmodum anni spatio euoluto , in ipsa ecclesia sancti Vuiscardi in prępositum est assumptus,priorem † prębendam nihilominus retinens , quam in ipsa ecclesia tunc habebat , & infra. ¶Sed præpositus allegabat econtra, quòd erat ex consuetudine [g] generali , quòd vnus in eadem ecclesia plures haberet præbendas : & cum archiepiscopus Bremeñ. præpositum ipsum,de præpositura in plena ſynodo inuestiret , tam præposituram illam,quàm prębendam ei de communi † canonicorum confirmauit [h] assensu:& infra. ¶Vnde cum vobis dubium videretur , vtrum cum aliquis de vna præbenda eligitur ad aliam , ſtatim prior vacare incipiat, an per sententiam debeat abiudicari†eidem: an propter confirmationem huiusmodi , quæ ſuperius est expressa , prębēda illa dici debeat non vacare:nos cōsulere voluistis. ¶Cum igitur,si ita est, præbenda illa, etſi non de facto, de iure tamen vacare noscatur [a]: Mandamus , quatenus dictum Præpositum, vt illam ſine difficultate resignet , appellatione remota cogatis : quam cum de facto vacauerit, clerico memorato conferre curetis.

¶Idē epo & archiepresbytero Papieñ.

¶In ecclesiis non numeratis , vacatio præbendarum seu canonicatuum possibilis nō est : nec fit ibi deuolutio ad superiorem ex negligentia semestri in non prouidendo ecclesiæ de ministris.hoc dicit.& est casus notabilis.

CAP. X.

EX†parte Astensis ecclesiæ nostris est auribus intimatum , quòd cum quædam prębendæ in ipſa per quatuor annos & amplius vacauissēt, Astēsis episcopus quoſdam ibidem instituit†, credens sibi hoc ex Lateraneñ.concilio licere.Instituti autem scientes non esse firmam institutionem huiusmodi, ad Mediolaneñ.archiepiscopū recurrerunt:qui eoſdē in canonicos Astensis ecclesiæ ordinauit, & in corporalem possessionem prębendarum induxit, capitulo eiusdem ecclesiæ prębente assensum †, tribus tantū exceptis,qui se institutioni huiusmodi opponere [b] curauerūt: & infra.Tandem vtraque pars [c] concorditer est confessa, quòd in prædicta ecclesia non erant distinctæ [d] prębendæ, nec canonicorum numerus erat certus. ¶Nos igitur intelleximus euidenter , ſtatutum Lateraneñ. † concilij de beneficiis vltra sex menses vacantibus , locum in hoc articulo nullatenus habuisse : & ſi forte Asteñ.ecclesia canonicorum patereturdefectū: vnde institutio per archiepiscopum vel episcopum facta,occasione concilij memorati, carere debet robore firmitatis.¶Quia vero totum capitulum [e] tribus exceptis prædictorum receptionem affectat, nec ab illis tribus aliquid rationabile contra ipsos obiectum est & ostensum:Mandamus , quatenus ſi Asteñ. ecclesiæ ſuppetant [f] facultates,secundum consuetudinem [g] hactenus obseruatam , prædictos clericos pro canonicis faciatis haberi.

¶Idem epo & capitulo Laudunensi. †

¶Habens potestatem conferendi,potest de iure alteri tradere potestatem conferendi primum beneficium quod vacabit.

CAP. XI.

COnſtitutus †in præſentia nostra H. ecclesiæ vestræ canonicus humiliter intimauit quid datur quotidie cuilibet personæ per se viuēti,& vbi est certus numerus tantum constitutus.Lau.

¶*Glo.seq.arg.ad idem,& ſignat contrarium.*

e ¶*Totum capitulum.*]arg.ꝙ ſi aliqua ratio allegatur,& alia ratio monet iudicem;quæ non allegatur,iudex ex officio ſuo potest eā supplere,& secūdum illam procedere.ſ.de elect.cum nobis.ff. de pecul.quæſitum.ſ.pen.& ff.depositi.l.1.§.ſi apud. & ff. de petiti. hære.l.vlti.Sed arg.contra.ſ.de iudi.c.examinata.

f ¶*Suppetant.*]Hoc ſemper considerandum est.ſ.de instī.c.1.& c. auctoritate C.de sacrosan.eccle.l.in ecclesiis.& ſ.de vi. & hone. cle.c.quoniam vt ait.& ita obtinet hic pars ista,non ex illa causa quam allegauit per ſe.ſ.institutionem epi & archiepi:sed quia Papa inuenit eos institutos p eſm de consensu capituli,& ſi certus numerus esset constitutus,adhuc nō valebat institutio archiepi, vel epi,cum potestas conferendi præbendas illas translata fuisset ad Papam,cum iam per quatuor annos vacauissent.ſ.eo.nulla,

¶*Glo.seq.not.secundum consuetudinem.*&c.

g ¶*Consuetudinem.*]Nor.ꝙ cū dñs Papa ſcribit pro aliquo eligēdo,ſemper facienda est interpretatio ſm cōsuetudinem ecclesiæ illius.ſ.de consue.cum olim 4 .nec enim minuendi sunt redditus cōsueti.ſ.de cēſſi.prohibemus.& quilibet eum gradū & honorē retineat,quem ex consuetudine pristinę cōditionis meruit.C. de off.præſe.vt.l.vlti,& ita licet non sit numerus constitutus , tū tot sunt ibi constituendi,quot consueuerunt ibi esse,dum tamen ſufficiant facultates:aliās si non ſufficerent,deberet reduci ; numer⁹ ille ad eum numerum ꝙ possent cōgrue ſustentari.in Authen. vt deter.sit nu.cle.in vlti.col.coll.2.6.innestigantes.Ber.

Constitutus.]Diuiditur,quia in prima ponitur gratiæ petitio. In ſecūda exauditio ipſi⁹:ibi, *Quocirca*.In tertia futuræ fraudis pro-

a ¶*Vacare noscatur.*]Per hoc vī ꝙ eps non potest alicui cōferre plura beneficia,ſ.de prębendis,de multa.quia non potest dispēsare ꝙ aliquis habeat plures ecclesias vel prębēdas intitulatas. 70. dist.ſanctorum.item eo ipso ꝙ trāſiuit ad ſecundā ecclesiam vacauit prima.21.q.2.ſi quis iam translatus.& ſ.de elect.cum in cūctis.& ſ.de præben. de multa.& est ſi. ff. de re iu.l.4.§.ſi quis ex cōuentione.ff.de diuor.l. vlti. in fin.Et hæc quæ dicta ſunt locum habent qñ recipit ſecundam eccle ſiam tamquā intitulatā cūm cura animarūſecus ſi recipiat ſimplex beneficiū,quia per cōſtitutionē illam , ſupra de prębēdis, de multa. nō vī epis adempta dispēnandi facultas circa beneficia ſimplicia, vel circa beneficiū & eccleſiam,ſed in personatib⁹ & beneficiis curā animarum habentibus.Sed vt ī eadē eccle ſia habeat qs plura beneficia , eps dispensare non potest,vt hic colligitur,cum dicatur ꝙ talis prębēda de iure vacet,non obstante cōſtitutione archiepi prædicti.præterea ſimile habes ſ.eod.cum nostris. ff.ad municipa.l. municeps.2.& C.de pact.de

† constituit talibus.si mulier.26 dist. acutius.in fi.,Arg.ptra. ff.de actionibus & obligat. quotiens. 1 & C. de rei vxo.actio.l. vnica.§.ſciendum.Ioan. de hac dispēnsatione dixi ſ.de præben. de multa. ſed melius ſ.de electio. dudum.2. in glo. nota ergo. in glo. Vel dic ꝙ ideo confirmatio non

† consen- valuit, quia per talem confirmationē non intendebat dispēnare cū illo,quia ſemper est ne

1 Non est ceſſarium vt dispēnatio exprimatur.ſ.de ſchiſmaticis,capitulo ſecundo,& ita cōfirma iurisini- tio non valuit,cum iam vacaret de iure,licet non de facto,nec ar here duas chiepś intendebat dispēnare cum ipſo.& ſi causa fuisset,poterat actiones ex dispēnare cum ipſo,vt ſ.eod.cum nostris.Ber. eadem re,ſi habe-

EX *parte.*]Concilium Lateranēſe locum nō habet vbi nō sunt re duas prę distinctæ prębendæ,nec certus canonicorum numerus. hoc bendas in ea dicit.Prima pars ponit facti narrationem.Secunda partium con dem eccle fessionem:ibi,*Tandem*.Tertia ſententiam:ibi , *Nos igitur*. Quarta sia non ſic gratiam:ibi,*Quia vero*.Abbas Siculus. effectuere

CASVS.In ecclesia Asteñ.quædam prębēdæ per quatuor annos & amplius vacauerunt:Episcopus Asteñ.quoſdam instituit in eis, credens ſibi hoc licere auctoritate cōcilij Laterañ.instituti ſentié res institutionem illam firmā non esse,ad Mediolañ.archiepm accesserunt,qui eos ordinauit,& in corporalem possessionem ꝓbē darum ipſarum de consensu capituli induxit,exceptis tribus,q ſe opponere curauerunt:pp quod vtraq; pars ad ſedem Apostolicā accesſit:& dū causa tractabatur ibidem,vtraq; pars cōfessa fuit, hoc ꝙ prębendæ nō erant ibi distinctę,nec certus canonicorū numerus constitutus:vnde Papa cōmisit cōcilium in hoc casu locum nō habebat,quamuis ecclesia canonicorum pateretur defectum,& institutio per eſm vel archiepm facta occasione Lateraneñ.concilij non valebat:verumtñ quia totū capitulum tribus tantum exceptis,prædictorum receptionē affectat,nec ab illis tribus aliquid rationabile obiectum est & ostensum,mandat Papa,ꝙ ſi facultates ecclesiæ ſupperunt , ſm cōsuetudinem hactenus obseruatam prædicti clerici pro canonicis habeantur.Nor.ꝙ vbi certus numerus canonicorū ſtatutus non est, non habet locū canon Lateraneñ.cōciliī, nec dr ibi proprie vacare Prębēda.Item minor pars,etiā vnus potest ſe opponere maiori,

b ¶*Opponere.*]Vī ergo ꝙ duo vel tres de collegio defendere possunt ipſum collegium ſuitis alijs,ſicut & agere,12.q.2.c. non liceat. ver.liceat.ff.de li.cau. l. 2.& 3.ſed tñ iſti reportauerunt contraria ſententiam 2 , quia nihil rationabile oſtenderūt quare possent cæteris obuiare.& est arg.ꝙ ſi vnus canonicus velit agere ,p ecclesia,ꝙ non fit necesse oſtendere literas de rato. ſed hoc non est verum.ſ.de iudi.causam. & ſ.de offi. dele.coram. & est hic notādū.ꝙ vn⁹ vel duo possunt ſe opponere ,p defensione ecclesiæ , ſi rationabilē cām oſtendant.ſ.de iis quæ ſi. à. mato.par. cap. cum in cunctis.& hoc.

¶*Glo.ſeq. no. de ſupplętione,& remittit.*

c ¶*Vtraque pars.*]Not. ꝙ dñs Papa ſupplet hic de facto,de hoc dictum est ſ.de elect. cum nobis.& ſ. de postu. prælato.bonæ 1.

d ¶ *Distinctæ.*] & ita vbi prædę distinctæ non sunt.nec certus canonicorū numerus definitus , non dr vacare prębenda : nec locum habet ſua cōſtitutio. ſ. eod.nulla.vt hic patet. ſic etiam dicit cōiter viuentibus , ꝙ non debent facere portiones inter ſe.arg.12.q. 1. quia tuaibi ergo non dr vacare prębenda, ſed vbi

† Cap. 8 eo. tit.in 3.com pila.

† Landonēſi.

† Laudeñ.

† Lateranēſis concilii ſub Alexan. 3.cap.8.

1 Immo habuerunt pro ſe ſententia, licet Papa illis recepris postea fecerit gratiam.Io.An.

2 Dic vt ibi & ſupra de postu.c.3.in 1.glo.ſa.ad de hic Ioan. Andr.

3 Dic vt ibi & ſupra de vir.& de re. di. Bal. in prælu.feu. in c. 1.d feu.eog. Io.A.

4 Adde con cor. in 1.ſi. cum not.ff. Per eſm ſu prade vir.& hone. cleri. qui. vbi de hoc.Io.An.

Universidad de Deusto Biblioteca

gis prouisio:ibi, *Quia vero*.Abbas.

CASVS.Epūs Lauduñ.contulit H.canonico suo potestatem cōferendi præbendam,sacerdotalem quæ primo in ipsa ecclesia vacaret:& archiepūs Remeñ.Apostolicæ sedis legatus pcepit capitulo Lauduñ.vt cum præbenda vacaret,persōnam illā reciperēt ad eam, cui dictus H.illā duceret conferendam. Iste H.adhuc dubitans de iure suo, accesit ad dñm Papā, vt quod super collatiōe dictæ prebendæ factum fuerat, ratum haberet:mandat Papa epo & capitulo, quatenus persōnā illā cui dictus H.præbendā illam,cum vacare cōtigerit,duxerit conferēdam, sine ꝓtradictione recipiāt,& eps interim præbendam illā contra formā cōcessionis suæ alicui non conferat. In fine dicit Papa, si concessiōes huiusmodi ad consequentiam traherentur : fieri possent in fraudem Laterañ.cōcilij, per quod beneficia antequam vacent, conferri prohibentur,vnde pcipit Papa,ꝙ occasio ne huius mādati, quod continet gratiam specialem, fraudem adhibere volentibus licentia nullatenus tribuaſ. Not.ꝙ eps ex causa potest delegare prebendārū collationes, ꝙa hoc est iurisdictionis. Item concessiones vel donationes factæ in fraudē iuris,non valeat. Item priuilegium personale ad ius commune trahi non debet.

¶ *Gl.seq.soluit tres quæstiones solutas iure nouo,vlt.adhuc quærit, & soluit.*

a ¶ *Canonice.*] hoc.n. intelligebat in illa cōcessione,vt pſonæ idoneæ, & modo canonico illam conferret. ℣. de elec.causam quæ.arg.ℑ.vr eccl.bene.vt nostrum. ff. de serui. si cui.ff.de ri,nup.quamquam.Sed quid si ille cōferrat indiguo, nūquid iterum posset dare?Certe non.℣.de elec.cum in cunctis.Idē credo si electus ille non vult cōsentire, quia ius redit ad pristinū statum.℣.de elect.causa vintonien. 1 Sed nunquid eps & capitulū eam dare possunt?Ita:quia dolus procuratoris nō obest dño.ff.de dolo.& eleganter.§.pen.℣.de restit.in inte.c.2.& ℣.vt lit. non con. c.1.vbi de hoc.Vin.Sed pone ꝙ eps ante collationem ipsius H. cōferat eam,nunq̄d valet collatio?ſic,ſed clausula illa:ſi ꝓtra fecerit decerminus irritum & inane,& c.adiecta fuisset,tunc non posset conferre.℣.de præben.inter cætera.aliàs ſi eps conferret,credo ꝙ collatio teneret.℣.de præben.dilectus filius G.Bernar.

¶ *Glo.seq.primo allegat vnum cōcor.rationem reddit,dubium soluit, & arg.secundo quærit.sol.& contra solutionem alleg.*

b ¶ *Contra formam concessionis.*]Sic ℣.de præben.relatū.Nō enim reuocatur perfecta donatio 22.q.2.non enim.& C. de vſuca. pro donato.l.vlt.& C.de condi.ob causam da cum ancillam. nisi ob cuſpam donatarij.16.q.7.inuentum,56.dist.satis peruersum , & ℑ. de do.c.vlt.C.de reuo.dona.l.vlti.& Insti.de dona.§.sciendū. Sed ſi ante istud mandatum fuisset cōtulissent eps & capitulū ſi qua pbēda vacasset,valeret collatio:quia talis donatio vel cōcessio nō tenuit.vt hic patet:& ſi.℣.eo.relatum.& ℑ.eo.c.vlt.Item hic habes quippe cōcessio quæ nulla est,efficitur valida per cōcessum Papæ.ſiquidem 3.q.6.hoc quippe.Sed nunquid eps potest istud ius delegare alii,cum illud ſic competat?Arg.ꝙ ſic ℣.de elec.ſuſtraganeis. de consc.distī.1.missarum. & c.nullus 2. maxime cum instituere ſit iurisdictionis,non epalis officijs.℣.de elect.nostri.& c.trāſmissam. Rūdeo in genere 2 potest eps ex causa delegare tam institutionē quām administrationem rerum suarum.16.q.1.statuimus. & ℣. de

1 Vide c. si compromiſ sarius.de e- lect lib 6. vbi de his omnibus.

2 De hoc ar ticulo præ- tradita hoc loco à Panormita- no & aliis adde Oldra tum consil. 77.

† Aliàs ita: quæ primo esset in ve- ſtra ecclesia vacatura.

† capitulū

† illam

† In concilio Laterañ. ſub Alexan. iii.c.8.& c.2. ſupra.eo.ad de concilū Trident.Ieſſio.24.de reſor.c.16.

† tribuatur

insti,ex frequentibus.ſed non in ſpecie per hanc decre.&.ℑ.eo. c. vlti.quia illud posset fieri in fraudem consitutionis.& ℣.eo.nulla verumtñ ius instituendi in aliqua ecclesia donare posset.ℑ. de donation.pastoralis.arg.ꝓtra ℑ.de iure patronа.cum dilectus.vbi legatus reſerua t sibi donationem primæ vacaturæ.Io.

c ¶ *In fraudem.*]No.hic arg.ꝙ ſi aliquid prohibetur vna via,non concedit alia via , qa frauſit.legi.ſic ℣. de procuratoribus.tuæ fraternitati.vbi de hoc.& optime habes hoc ff.de tutoribus & curatoribus ſi rem.§.1.&.ff. de condict.instit.quæ ſub con ditione.ꝙ.ſi q.s.& ff. de bo.liber.quærit.& C. ſi mancipium ita venerit ne profti.l.vlt.ff.ad Mace.l.1.§.ei autem. in fi. & ff.de ſpon.l.oratio.& ℑ.de priui. qnanto. vbi de hoc.

† Cap.9.eo. tit.in 3 cōpi.

† Et de mate ria vide Ro manum cō- ſil. 338. & Geminianū in c. quarti- tia.de elect. lib. 6. adde Felinum ſu- per in Rubri ca de matu- & obedient.

Dilectus.]Cōis diuiſio. Primo petitio. Secundo repulſio :ibi, *Nos*.Abbas.

† Alexan.ꝑ- in concilio Lateran.ca- pit.8.

CASVS. Magister G. canonicus cuiusdā ecclesiæ cathedralis accesſit ad Papā exponēs eidē, ꝙ epo ſuo viā vniuerſæ carnis ingreſſo, archieps,ſanctæ Seuerinæ credens, ꝙ ꝑ negligentiā canonicorū,qui nō elegerant infra ſex menses, ad ipſum esset eligendi auctoritas deuoluta , dictū G.elegit in epm:Papa videns ꝙ canō Laterañ. pcilij cō tra negligēter edit⁹, ad epatus vel archiepatus nō ſolet extēdi , ſed ad personatus alios, & ad minora beneficia , electionē huiusmodi, exigente iuſtitia, cassauit. Per hanc decre.declaratur illa decretalis, nulla.de quib⁹ bñficiis intelligatur,nec corrigitur iſta per illam constitutionem,ne pro de facta.No.ꝙ canon Laterañ.concilij contra negligentes editus,ad epiſcopatus vel archiepiſcopatus nō extenditur,ſed ad personatus,alios & minora beneficia.

† In codice Barbatiæ le- tra ad archi- epatus vel epiſcopatus &c.

† Priori Ho ſten. & ſub- priori Lin- cti Fridi,ha- bitatur.ſub ri de Olea- & ſub prio- ri sācte Fri deuuide.

† Cap. 10. eo.tit. in 3. compilat.

¶Idem.

¶ *Lateraneū concilium de beneficiis vltra sex menses vacantibus, ad episcopatus non extenditur.*

CAP. XII.

DIlectus† filius magister G. canonic⁹ vester nobis suggessit,quòd episcopo vestro viā vniuerſę carnis ingresſo, archiepiſcopus ſanctę Seuerinæ assĕrens,quòd propter negligentiā vestram ad ipſum erat eligendi auctoritas deuoluta, in epiſcopum vestrum elegit eundē. ¶Nos igitur attendentes,quòd canon Lateraneñ. concilij ab Alexandro † Papa contra negligentes editus,ad † archiepiſcopatum vel epiſcopatum non ſolet extendi [d], ſed ad personatus alios, & minora ecclesiastica beneficia coarctari , electionem huiusmodi iuſtitia cassauimus exigente.

¶Idem priori † Hostien. & ſuperiori ſancti Fridi.

¶ *Non valet promiſſio beneficij vacaturi.*

CAP. XIII.

EX † tenore litterarum vestrarum accepimus , quòd cum causa quæ inter l.clericum ex vna parte,& abbatem & conuentum de Bello ex altera , ſuper prouiſione ipſius vertebatur : & infra. ¶ Dictus clericus poſt litem cōtestatam chartam quandam [c] monachorum

† Cap.1.eo. tit.in 4.com pilat.

† sub Alex. iii.c.8. & nūc contra con cilium Tri. dē reſor.ca- pit.19.

† Cap.1. eo. tit.in 4.com pilat.

† Priori Ho ſten. & ſub- priori Lin- cti Fridi,ha- bitatur.ſub ri de Olea- & ſub prio- ri sācte Fri deuuide.

† Cap. 10. eo.tit. in 3. compilat.

† Alias ita: & capitulo Camerace. Aliàs ita : & canonicis Cameracē.

† Videquid per hūc tex tum ſcribit hic Panor- mitanus,de muneribus quæ dantur legatis.

† sub Alexā. iij.c.8.

† Vide quid per hūc tex tum ſcribit Panormi- tanus,de muneribus quæ dantur legatis.

† Alias ita: & capitulo Camerace. Aliàs ita : & canonicis Cameracē.

† Facit cle- men.de ſſb. ſiiuxta.Ioā. And.

† Hæc gloſ- ſa non eſt Bernardi , nec habetur exēplarib⁹.

tra ſe exhibuit,quia potuit præuidere an ei prodesset vel obesset. ſic ℣.de fide inſtru.imputari.& ℣.de præſcri.c.pen.quaſi ad finem.

¶ *Gl.ſeq.recitatur objciendo quòd turpitudinem ſuam allegans, &c. ſoluit,ponens quatuor cæſus,in quibus auditur.ſignat etiā contrarū, remittit,& ſoluit.*

a ¶ *Statuta.*] ℣.eo.nulla. & c.relatum.Hic audiri turpitudinem ſuam allegātes,in odium illius recipientis turpē promiſſionem.28. dist. diaconi.ſic auditur ꝙs vbi vertitur periculum animæ 1.℣.de re iudi.lator,& ꝑsanguinei. immo generaliter in excipiendo bene potest ꝙs allegare turpitudinem ſuā.ff.de condi.ob turpem cauſam. per totū & etiam in agendo, cum eum allegat cōtra eū qui eam exegit. C. de iureiur.l.1.& 2,Arg. contra.℣.eo.cum ſuper ſtione. ſed ibi ſoluitur.plus fuit ibi procesſum,quia receptus fuit in canonicum: hic ſola pmiſſio interuenit,qa ibi non fuit probatum cōtra cōcilium ille receptus fuiſſet,alioquin būfuisset repulſus.Ber

1 Adde qua liter & qñ auditur al- legans tur- pitudinem ſuā in iuſ- iurādum ꝙ excēcutio ne.§.ſi.ff. de iureiu.& ibi per Doct. Io.And.

† sub Alex. iii.c.8. & nūc contra con cilium Tri. dē reſor.ca- pit.19.

A *Ccedens.*]Prima ps factum narrat. Secunda approbat : ibi, *Nos*. Et hodie propter abusiones ꝓlatorū, qui in fraudem cōcilij Laterañ.promittebāt beneficia cum facultas ſe obtulerit, est correctū hoc c.per c.2.ℑ.eo.titu. lio.6.nam nullo modo hodie valet promiſsio, ſiue fiat de vacatura, ſi ue in genere, cū facultas ſe obtulerit.Abb.

CASVS.Quidam monachi ,pmiſerūt cuidā clerico R.nomine prouidere in eccleſiaſtico bñficio qñ possent: ſiue cum obtulerit ſe facultas:ſed quia non prouidebant eidem, impetrauit litteras cōtra ipſos ad quoſdā iudices delegatos, cora quibus petebat monachos cōpelli,vt prouiderent eidem ſecundum quod promiſerant:Rūdebant monachi,ꝙ non tenebantur ei prouidere per illam promiſsionem,cum ſit facta contra cōcilium Lateraneñ.Iudices ſuper hoc dubitantes,ſignificauerūt hoc dño Papæ:& ipſe ſuper hoc reſcribit monachis illis dicens,ꝙ aliud est prælatum promittere collationem beneficij cum poterit, & aliud cum vacabit:cū in multis casibus facultas ſe poſsit ſiue posſet offerre,in quibus collatio non esſet ſub expectatione vacaturi bñficij differenda:vnde mandat illis,vt præfato clerico cū potuerint beneficium eccleſiaſticum dębeant aſsignare.Nota,ꝙ promiſsio de non vacante non valet.Item aliud est promittere beneficiū cū vacaturi(quod nō licet)& aliud cū facultas ſe obtulerit : qđ licet.vnde patet promiſsionē nō vacātis factā in genere,nō valere.

c ¶ *Caſibus.*]Generalior est eā iſta cōcesio:cū potero, quā iſta, cum vacabit:nec etiā in ea cōtingit expectare mortem alterius, ſicut in alia:nam possunt aliqui priuari eccleſiis.℣.de præbē.referente.Item quandoque aliqui renunciant.Ité quia possunt aliqui adiungi aliis tamquam ſocij in eccleſia.Item possunt fieri de vna præbenda duæ.℣.de præb.vacante.Item quia possunt augeri facultates ex teſtamento alicuius vel donatione:& ſic non ſemp time tur ꝙ aliquis desideret mortē alterius,quæ fuit cauſa huius prohibitionis:vt ℣.c.c.2.ſæpe enim permittitur aliquid in genere, qđ non permittitur in ſpecie.13,q.2.non æſtimemus.23.q.4.nō potest. ff.de quæſtionibus.l.1.§.quæſtionem.& ℣.de officio ordinarij,ſi facerdos.Et eodem modo videtur ꝙ huiusmodi promiſsio valeat, promitto tibi beneficium eccleſiaſticum:cum ſit generalis.

Poſtulaſtis.]In prima ponitur conſultatio.In ſecunda reſpōſio: ibi, *Ad quod.*ā quo vnū cāsum excipit ; ibi, *Niſi.*quem determinat:ibi, *Et in hoc*,Abbas.

CASVS.In quadam archepali eccleſia collatio prębendarum ſiue beneficiorum petinet communiter ad archiepm & capitulū: quærebatur ſi infra ſex menses prębendam vacātem neglexerint ordinare,vtrum collatio ipſius prębendæ penes archiepm remaneat? Rūdet Papa,ſi capitulū & archieps infra prædictum tempus circa hoc fuerint negligētes,nec ab archiepo ad capitulum, nec à capitulo ad archiepm potestas deuoluitur cōferendi:ſed ad ſuperiorē ſecūdū Laterañ. pcilij trāſit collatio:nisi forte archieps nō tāq̄ plat⁹, ſed tanq̄ canonicus cū capitulo ius hēt conferēdi.in eo caſu ſi archieps doloſe impederit collationē,dolus ei ꝓdesse ſi debet.Nota caſum in quo metropolitanus nō pōt purgare negligentiam capituli. Ité iſtud est ius cōe, ꝙ collatio beneficiorū ſimul ad capitulū & epm pertinet:& tūc per negligentiam transfertur ad ſuperiorē proximū. Ité qñq; archieps reſidet in capitulo vt platus.qñq; vt ſimplex canonicus.Ité dolus nemini debet ſuffragari.

c ¶ *Niſi.*]Mutat caſū, qñ ſcilicet nō pertinet ſimul ad epm & ad capitulū ius eligēdi.ſim. ℣.de offi.deleg. conſultationibus.

¶ *Gl.ſeq.quærit obȳcien do.& ſolu.iterū objcit, ponit dictū Io.& ſoluit.*

d ¶ *Sed vt canonicus.*] Hic patet,ꝙ vbi eligēdi ius cōiter ptinet ad archiepiſcopum & capitulū, huiusmodi ius eligendi non deuoluit ad vnum ad alium.de hoc etiam dictū fuit.℣.de offi.or.irrefragabili. ſed qualiter eps potest ſtare in capitulo quaſi canonicus : quia q̄ cito fuit conſecratus in epm,vacant priora beneficia ſua.℣.de elec. cum in cunctis.& municeps esſe desiit ſenatoriam dignitatē adeptus.ff.ad municip.l.municeps.nec potest dici.ꝙ eligi posſit postea in canonicum:quia ſecundum hoc oporteret ipſum confirmare ſuam propriam electionem:quod esſe nō debet.℣.de inſti.cum ad noſtrā?Potest dici,ꝙ licet dignitates priores perdat,ius tamen canonici retinet:non quod prius habebat 2 , ſed quod eps prius conſueuit habere per vicarium,eoipſo ꝙ quis eligitur in epm,eligitur ad tale ius canonici de conſuetudine loci,& ex cā intelligo hanc conſuetudinem introductam fuiſſe.arg.℣.c.cum noſtris.Sed obijcio fortius : ſi eps eligitur quaſi canonicus de nouo electus, ergo in eligendo non habet primam vocem : quia ſic eligeret ſeipſum,qđ esſe non debet.℣.de inſti.cum ad noſtram.Dixit Ioan.ꝙ illud ius canonici ad quod electus est eps,est priuilegiatū, & excedit alia iura,& hoc ideo,quia illud ius annexum epali est digni tati,& ratione connexitatis ſæpe ſortitur aliquis priuilegium, vt 18.q.4.§.quis ꝙtumax.ff.de rei ven.quæ religiosis.& ℣.de iud.quito.Quod prius dictum est,verius est : quia ſimul eligitur ad vtrūque,eoipſo ꝙ eligitur in epiſcopum,eligitur in canonicum.& de in ſpeciali conſuetudine hoc obtinet.

e ¶ *Cum doloſe impedierit.*]Vt 3 quia fecit ꝙ prępositus qui habet congregare capitulum,differret,ei promittens ꝙ ad placitū ſuum conferret.Et expone,cum,pro ſi.

¶ *Glo.ſeq.ponit duas lecturas,& ſecundam approbat.*

f ¶ *Dolus.*]ſi ergo capitulum non eligat infra tępus ſtatutū procurante epo,nō deuoluitur ,ppter hoc eligendi potestas ad epm: & dolus eius non oberit capitulo:quia illud tempus reſtituēdum est capitulo.ff.ex qui.cau.ma.ait prætor.§.vlti.& l.ſed & ſi.§.hoc quoque.& ℣.de in integ.reſtit.ex litteris.Secus ſi dolo alterius factum

ctum esset:quia tũc agere ptra illũ qui dolũ fecit.ff.de dolo.l.arbitrio.§.pen.si esset soluẽdo.Sed in casu isto dolosus nõ est soluẽdo & ideo restituitur capitulo pristinũ ius.ff.de eo p quẽ factũ erit.l. vlti.& ff.de dolo.& elegãter.§.pen.Io.ptrariũ credo 1, & imputẽt sibi,quia non elegerunt infra tẽpus:sic enim aliàs vbi eligere non possunt,tũ currit tẽpus ꝺ.de elect.c.vlt.& potestas eligẽdi non deuoluitur ad epm pp dolũ suũ,sed ad superiorẽ:vt in littera dicitur.Ber.

1 Pro cõcordia harũ opinionũ, vide præcẽteris hoc loco Io.And.

¶ *Sicut non potest patronus promittere se præsentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, ita nec dare potestatem præsentandi antequam beneficium vacet.*

CAP. XVI.

CVm dilecta.] Directa vel ꝺirecta ꝓmissio facta à patrono de bñficio vacaturo,nõ tenet.Primo narrat factum quod secũdo irritat,& fieri ꝓhibet : ibi, *Mandamus*. Abbas.

† De materia q̃ mulier possit habere ius patronatus, vide Cald. in clemen.1.de iure pat.

CASVS.Cõtigit a Flandreñ.† tus in quibusdam ecclesijs in q̃bus habet præsentatioẽ:quasdam prouisiones fecit de non vacantibus beneficijs, & donatiões illorũ beneficiorũ possuit in manib⁹ quorundã,vt ꝓferrent illa cũ vacauerint ꝓuenit hoc ad notitiã dñi Papæ,vnde mãdat q̃busdã,quatenꝰ hmõi donationes deuncient irritas & inanes,præcipiẽdo illi comitissę,ne decætero similia attẽtare ꝓsumat.Nota q̃ promissio vel collatio de beneficio non vacante,non tenet.

† Flandrorũ

† Aliàs ita: vt similia decætero attẽtare nõ præsumat.

† Glastonię. † Glastomẽ. † Glastonien. † Glasten.

a ¶ *Promissiones.*]Huiusmodi promisiones irritæ sunt.ꝺ.eo.nulla. & c.relatum.& c.ex tenore.& c.constitutus.

¶ *Glo.seq.obijcit,& dupliciter soluit.*

b ¶ *Donationes.*]Talis donatio nõ tenuit facta de re nõ vacãte,vñ ea nõ obstãte potuit comitissa ꝓsentare vacãtib⁹ ecclesiis illis.ꝺ. de iure patro.illud.& ꝓterea talis donatio fieret in fraudẽ canoni cæ sanctionis.ꝺ.e.ꝓstitutus.vñ nõ teneret nisi ꝓmittaret à Papa:vt ibi.Sed vr q̃ comitissa nõ poterat hoc allegare : q̃a turpitudinem suã in hoc proponebat.ꝺ.e.cũ sup qõne.& ꝺ.de donatiõ.inter dilectos.& C.de trãsac.l.trãsactione finita.& C.de reuo.dona.cum profiteatis.& q̃a i legẽ cõmisit,frustra legis implorat auxiliũ.ꝺ.de vsu.q̃a frustra.ff.de mino.l.auxiliũ.Sed dicas q̃ in casu isto bñ audiret comitissa,cũ nullum ius adhuc sit acquisitũ donatariis:vt ꝺ. eo.ex tenore.De hoc dictũ est ꝺ.e.cũ sup qõne.vel forte cõmittitur hic non agebat,sed factũ ipsius q̃ erat cõtra ius,innotuit dño Papæ,vnde Papa illud decernit irritum, & mandat, vt decætero talia non debeat attentare,cum illud sit contrarium iuri.Ber.

NE SEDE VACANTE, &c.

¶ *Supra visum est de institutionibus & collationibus beneficiorũ:sed quia posset dubitari,nũquid sede vacãte capitulũ succedat in ipsorum collatione,merito hinc sumpta occasione subiungitur hæc rubrica generalis,Ne sede vacãte.Et ꝑdera.quia rubrica loquitur negatiue,& ponit orationẽ perfectam,& ex ea potest argui q̃ nihil potest innouari sede vacante in præiudiciũ ipsius sedis,nisi iure expresse caueatur.valet enim arg.ex rubro,iuxta no.supra in prooemio,& C.etiã ob chirographi.pig.te.posse,super rubr.& in l.i.eo.tit.Abb.Sicu.*

De hac materia habetur 12.q.2.hæc huius placiti.& ĩ multis c.seq.

NOuit.]In prima ponitur petitio cum factã narratione.In secunda petitionis repulsio cum quadã protestatione.Secunda:ibi, *Attendentes*.Abbas.

CASVS.Celestinus Papa monasterium Glastonien. erexit in ecclesiã cathedralẽ, vniendo illud ecclesiæ Bathonien.vt idem esset epꝰ vtriusque:post hæc monachi cõquerebantur domino Innocentio dicentes, q̃ illa vnio vergebat in graue præiudicium monasterij sui,cum per illam vnionem solueretur religio,eleemosyna fraudaretur,hospitalitas tolleret : vnde petebant sibi & monasterio prouideri super his:propter qđ̃ mandauit Papa q̃busdã,vt monasteriũ ipsum sub Prioris regimine facerent gubernari,& epꝰ certis redditib⁹ esset cõtentus vnione manente,& q̃ epꝰ tes monasterij nõ expẽderet : & ad petitionẽ Bathonien.epi ꝓmauit Innocẽtius hãc prouisionẽ suo priuilegio: Mortuo Bathonien.epo petebãt monachi à dño Papa,vt statũ monasterij sui deberet in melius releuare:q̃a tẽpus aduenerat i quo illud fieri poterat sine scãdalo:& hoc idẽ petebat Bathonię.ecclesia,& dñs rex,& alij plures magnates,& epi & abbates:v tvnione penitus dissoluta,monasteriũ reduceret in statũ antiquũ : dñs Papa cõsiderans q̃ sede vacante nõ debet aliquid innouari, cũ non sit q̃ ius epale defendat,nec Papa visus sit plus prouidisse ꝓsonæ, q̃ ecclesiæ,in mortuo illo epo mutaret subito id qđ̃ eo viuente pcesserit, ideo petitionẽ illorũ non potuit exaudire:verũtn cõcedit illis,vt cũ ecclesia Bathonien.de pastore fuerit ordinata,ius suũ prosequendi liberã habeant facultatem, interim tn monasteriũ regat sub cura Prioris. Nota, q̃ sede vacãte nihil est innouandũ.Item tũc ecclesia caret defensore, & sic non est qui agat vel cõueniat.Item quæ &c. cũ deliberatione facta sunt,non debent subito immutari.

† Cap. vltimo eo.eo tit.in 3.compil.

† Aliàs ita: C.Papa pię decessit,

c ¶ *Scrutator.*] 32.dist. erubescant. & 24.q.3. Deus qui.& 2.q.5.consuluisti.& 32.q.5. Christiana.

¶ *Glo.seq.tractat de tripl. vnione.*

d ¶ *Vniendo.*] Nota q̃ tribus modis 2 fit vnio ecclesiarũ. vno modo sit,vt vna subiiciat alteri,& ẽm hoc erit sedes apud illã cui subiicit. Vel sic possunt vniri,vt ex duabus dignitatib⁹ fiat vna:& ẽm hoc illi q̃ sunt in vna ecclesia canonici,sunt in alia, & tam isti q̃ illi intererunt in electione ꝓlati, & in aliis negotiis: sed in hac vnione distinguitur : q̃a aut vna ecclesia vnitur alteri, aut illæ duæ vniuntur insimul:quæ duo diuersa sunt:sed si vna vnitur alteri,ẽm hoc illius natura & cõsuetudinẽ & priuilegia assumit cui vnitur.ꝺ.de ꝓta.mo.recolẽtes.§.vlti.si autẽ simul vniuntur, tunc cõsuetudines & priuilegia,quæ meliora sunt & humaniora in altera eorum debent vniri,vel retineri in vnitate.arg.de pœn. dist.1.medicamentum.32.q.1.non est culpandus.Sicut cum imperator vnit actionẽ bonæ fidei & stricti iuris,illud vnitum retinet ea quæ meliora fuerũt in altera actione:vt C.de rei vxor.actio.l.vni. in prin.similiter cũ legata & fideicõmissa vniunt,id qđ̃ humanius erat tã in vna q̃ in alia,retinuit illud vnitum.C.cõ.dele.l.2.circa fi. Tertio mõ possunt vniri,ita q̃ vtraq; remaneat epalis,& secũdum hoc sunt duo epatus,licet idem sit epꝰ vtriusq; ecclesiæ:vt 16.q.1. & tpis qualitas.& secundum hoc fi illæ ecclesiæ diuersis suberãt metropolitanis,propter illam vnionem neuter metropolitanus perdit ius suum. 3 ꝺ.de relig.domi.quia monasterium.Io.

2 Hostiensis hic quæstionis tria vnionis posse vnionis dici, quos & explicat, cum videro.

3 Dicebat Innocẽtius quæ dicta sunt, nõ sic perpetuo,& ideo inpræiudicium & redditus monasterii. de præbẽdis.de portionib. alle. de offic. ord. duo ibi. Ioan. And.

¶ *Glo.seq.addit tres rationes,textus addit duas,*

e ¶ *Dissolueretur religio.*]q̃a epꝰ erat abbas:vnde nõ posset cõuẽire seruari religio,cũ essent diuersæ professionis:q̃a nõ debet promiscuis actib⁹ turbari officia.arg.C.de testi.cõsulta diualia.& 89.dist.singula.Item quia cõia materiam discordiæ creare solent: ff.de leg.2.cum pater.§.dulcissimis.& naturale vitium est negligi quod cõiter polsidetur.C.quãdo & quibus quarta pars debetur. l.2.lib.10.ex huiusmodi causis videbatur vnio damnosa.Io.

f ¶ *Hospitalitas.*]ad quã præcipue clerici & monachi tenentur.ꝺ. de præb.de monachis.& 16.q.1.qñ quicquid.epꝰ enim redditus illos percipiebat,de quibus eleemosyna fieri consueuit.

g ¶ *Cœpimus.*]Mandauit Innocentius quibusdã,vt monasterium ipsum sub Prioris regimine facerẽt gubernari,& epꝰ certis redditibus esset ꝓtetus vnione manente,& q̃ epꝰ res monasterij nõ expẽderet,nec epꝰ bona ecclesiæ vacãtis sibi subiectæ alienare posset:ideo dicit,ad releuandum ecclesiæ vestræ statũ cœpimus intẽdere,&c.& hoc Inn.ad petitionem Bathoñ.episcopi suo priuilegio confirmauit.ideo dicit,infra:q̃ eo viuente concesimus,&c.

ADDITIO.hoc intelligas,q̃ dicit in principio, nouit ille qui scrutator est cordium,q̃ licet,&c.& nota q̃ ante vacationẽ istam dominus Inno.præcepit quibusdam iudicibus,vt deberent instituere Priorem in illo monasterio,per qđ̃ illud monasterium regeretur,& ita factum fuit,& ita postea vacante ecclesia hæc petierunt à domino Papa,vt ipse solueret vnionem.

h ¶ *Bathonien.episcopi.*[De isto episcopo nomine Sauarico dixit quidam verificator.

Hospes erat mundo,per mundum semper eundo: Sic suprema

dest,in so cietate multi credidũ, quos moriẽs reliquit epꝰ.

Sic suprema dies sit sibi prima quies.

Item dum describeretur debita sua,dixit quidam alius:Domine me pone creditorem in legione 1.

¶ *Gl.seq.reci.per q.an propter necessitatẽ vacante ecclesia possint clerici,&c.ponit opi.Hug.quæ respicit ecclesiã cathedralem.Demũ circa cõtractus factos sede vacante ponit opi.Io.quam reprobat.*

† Vide l. exquisitũ. C. notatis ff.de vsufruct.

a ¶ *Sede vacãte.*]Vacante enim ecclesia clerici non possunt disponere aliquid de rebus ecclesiæ.12.q.2.si qua de reb⁹.vbi de hoc.Nec epꝰ bona eccl̃æ vacãtis sibi subiectæ alienare põt. 10.q.2.si quis epꝰ.& 75. dist.qñ.Hug.tñ dicebat, q̃ si sit magna necessitas clerici possunt aliqua alienare.& indu cebat ad hoc 71.dist.fraternitatẽ.qđ̃ potꝰ ꝓtra dicit 2.& 12.q.2.scariæ. dũtñ adsit auctoritas metropolitani. sed nõ est ille casus i quo metropolitan⁹ debeat se itromittere de clericis suffraganeorũ suorum. & est arg.ad hoc q̃ iudex ꝓtat auctoritatẽ sacto nõ minoris, eo tpe quo non hẽt curatorẽ. C.q admit.ad bo. posl. bonorũ.Item in minorib.ecclesiis potest epꝰ aliqua alienare pp necessitatẽ,mortuo sacerdote.10.q.2.si qui epꝰ. Ité si canoni faciãt aliquẽ ꝓtractum mortuo epo,dicit Io. q̃ tenet q̃ tractꝰ : licet debeat resindi si lęsa est ecclia, 12.q.2.si qua de reb⁹. sicut in ꝓtractu minoris q̃ nõ hẽt curatorẽ.C.ꝺ in integ.restitu.mino.si curatorem.hoc ego nõ credo:imo talis ꝓtractꝰ nullus est,& sine aliqua restitutiõe reuocatur,quatenus de facto ꝑcessit.idem etiam si haberet ꝓlatũ:& hoc etiã dico p ꝺ.c.si qua de rebus.q.a daẽ optio epo, vtrũ velit stare ꝓtractui , vel nõ circa aliquã restitutionẽ:& hoc in fauorẽ ecclesiæ:& sic intelligit Hug. illud c.si qua de reb.& incipit tũc tenere talis ꝓtractꝰ,si epꝰ ratũ habeat.& q̃ sit verum hoc patet ꝺ.c.vlt.vbi attestationes receptæ vacante ecclsia,nõ valent.ꝺ.eo.c.proxi.arg.& hic etiam:quia sede vacante nihil est innouandum.Item nec valet snia contra ecclesiam lata,sicut nec contra minorem,qui non habet tutorem vel curatorem.ff.de re iud.l.acta.§.vlti.C.qui da.tu.pos.vniuersis.

† Vide Hostiensem in ad abolen dam. ꝺ. de sen.& Geminianum ibi.vbi pleniꝰ de materia huius de ꝓbationib. & c.cum in pugnandum.vel reuocandum iudicia sua.arg.ff.de mi.test.l.3 & 4.Nequitiamus.]& ideo potius damnum vestrum,quàm nostram infamiam præelegimus.ꝺ.de auct.& vsu pal.nisi specialis:

† Cretensis.

† Aliàs:Burgd.

† Hæc verba:& infra, desunt in magis vetustis sed habentur iam in recentioribus.

† Aliàs: Burgenensi.

† Burgen. habent oẽs codices Va. ticanæ bibliothecæ, tam in titulo quàm in textu, vno recentiori excepto, in quo legitur. Burgenensi.

† appareat. † appareret.

† Aliàs tamen de ꝓbationib. & obed.

† Sueſſionen.

† Calinen.

† Aliàs: auctoritate præſentium

b ¶ *Quam ecclesiæ.*]Plus ẽm vtilitas ecclesiæ quàm ꝓpriæ fuit attendenda.arg.12.q.5.quia Io. nec aliquis debet inuenire viam ad impugnandum.vel reuocandum iudicia sua.arg.ff.de mi.test.l.3

c ¶ *Nequitiamus.*]& ideo potius damnum vestrum,quàm nostram infamiam præelegimus.ꝺ.de auct.& vsu pal.nisi specialis:

d ¶ *Indulgentes.*] Indulgentia fuit ex hoc:quia vnio illa facta fuit auctoritate Celestini.& per dñm Innocentiũ confirmata:vt patet in antiqua cõpilatione,& beneficiũ principis debet esse ꝓpetuũ. 25.q.2.c.1.in Auth.constitu.quæ dig.li.à patria po.§.illud.coll.6.

Lla deuotionis.]Capitulũ sede vacante.nõ confert bñdas.spectates ad collationẽ prælati.h.d.primo decisse narrat factum secundo diffinit.Tertio soluens obstaculũ ꝓbat deuotioni locum non fuisse.Secunda.ibi.*Ecclesiam*. Tertia:ibi, *Non obstante*.Abbas.

CASVS.Collatio bñdarum in ecclesia S.Leucini ptinet ad epm loci:vacante sede epali,vacauit q̃dam prębenda in dicta ecclesia S.Leucini:capn illius ecclesiæ credens collationem prębendarũ vacante sede deuolutam ad ipsum,prębendã illã vacantẽ cõtulit cuidã clerico:postmodũ archiepiscopus Capuan⁹ de mãdato dñi Papæ inuestiuit magistrũ R.de illa prębẽda, cui Papa illam prębendã cõtulerat,& ita orta fuit discordia inter magistrũ R.& illũ cui capn a prębendam illã contulerat:vnde q̃stio sup hoc delata fuit ad sedẽ Apo.Papa auditis rõnibus vtriusq; partis, cõfirmauit

lo ecclesię vestræ ruina poterat releuari † , cum & Bathonien. ecclesia ad ipsum pariter postularet:Rex quoque cũ regni magnatibus , & quidam episcopi cum multis abbatibus deposcerent illud idem,vt vnione penitus dissoluta, monasterium vestrum reduceremus in statum antiquũ , sub abbatis regimine gubernandum. ¶ Attendentes igitur quòd episcopali sede vacante d non debet aliquid innouari:cum nõ sit qui episcopale ius tueatur:maxime ne plus fauisse personæ quàm ecclesiæ b videremur,si quod eo viuente concessimus,post obitum eius subitò mutaremus, petitionem vestram nequiuimus c exaudire,auctoritate † prædicta indulgentes d,vt cum Bathonien. ecclesia de præsule fuerit ordinata,ius vestrũ apud sedem Apostolicam prosequendi , facultatem liberam habeatis : interim autem sub cura Prioris idem monasterium gubernetur.

¶ Honorius iij.episcopo † Calmeñ.& magistris V.& S.canonicis Suessaneñ. †

¶ *Beneficia spectantia ad collationem prælati,non possunt conferri per capitulum sede vacante.*

CAP. II.

LLa † deuotionis synceritas: & infra. ¶ Ecclesiam sancti Leucini,de qua magistrum R. donationis nostræ gratia præcedente,præbẽdæ nomine de mãdato nostra Capuanus archiepiscopus inuestiuit, sibi duximus cõfirmandam e : Non obstante concessione per capitulum facta alij, seu confirmatione nostra, si qua in forma f cõmuni apparet † obtenta : cum nusquam inneniatur g cautum in iure,quod capitulum vacante sede fungatur vice episcopi in collationibus h prębendarũ: nec in eodem casu,posset dici potestas conferendi prębendas, ad capitulum per superioris negligentiam i , deuoluta: cum non fuerit ibi superior, qui eas posset de facto , vel de iure conferre.

¶ Idem episcopo Burginen. †.

¶ *Sede vacante iudicium habitum contra eccles iam non tenet.*

CAP. III.

CONstitutus coram I. prædecessore nostro,procuratore ecclesiæ sanctæ Mariæ de Castro Forti, & Burginensi † episcopo prædecessore tuo dicto procurator petebat ab eo dẽm episcopo restitutionem, super libertate libere eligendi sibi prælatum. [& infra †.] *ue ponit opin.H.quam approbat.*

h ¶ *In collationibus.*]De hoc dubitari cõsueuit,vtrum 3 vacãte sede deuoluatur ad capitulũ in collatiõe bñdarũ:qđ̃ hic determinatur.ar.ꝺra.ꝺ.de maio.& obe.his quæ.& c. cum olim.vbi vacãte sede ius prælati deuoluitur ad capn.& ibi soluit hæc ꝓrietas. Item an potestas absoluendi deuoluatur ad capm sede vacante. dubitari consueuit.arg.q̃ non:q̃a hoc facit successor.11.q.3.si epꝰ ante.Hug.dicit q̃ sic ,ꝓpter periculum animæ. arg. q̃ potest 4. ꝺ. de hære.ad abolendam. 1.ñn.quia capm sede vacante condemnat de hæresi.& ita si potest condemnare multo fortius absoluere.ar. ꝺist.inferior.alienare autẽ non potest. De hoc dixi ꝺ. eo.c. proxi.

ADDITIO: Hodie potest capitulũ,vel is ad quẽ administratio ptinet vacãte sede,eos absoluere,quos posset epꝰ si viueret,nisi à sede Apostolica id fuerit interdictũ.c.vnico.de ma.& obed.lib. 6.

i ¶ *Negligentiam.*]Propter negligentiã solã transfertur potestas eligendi ad superiorem.ꝺ.tit.proxi.nulla. & c.quia. vel cum indignum eligant ꝺ.de elect.cum in cunctis.sed vbi nullus est prælatus.non est negligentia : vt hic,vel etiam cum eligere non potest ꝺ.tit.proxi.quia.Bernar.

3 De materia huius glossæ vide late per Hostiensem in c. ad abolendam. ꝺ. de hæret.

4 Et sic est expeditũ de ma. & obedien.c. vnico. lib. 6. Ioan.Andr.

Constitutis.] Primo narrat factum super quo attestationes fuerunt receptæ.Secũdo illas reprobat dicens quare:ibi, *Nos igitur*.Abbas Siculus.

CASVS.Inter episcopum Burgineñ.& ecclesiam sanctæ Mariæ de Castro Forti.quædam quæstio vertebatur:procurator ecclesiæ sanctæ Mariæ petebat ab episcopo Burgineñ. restitutionem super libertate libere sibi eligendi prælatum in dicta ecclesia., & super terris ipsius & rebus aliis,quibus ecclesia fuerat spoliata:lite cõtestata coram Innocẽtio,& postmodũ factis positiõibus & respõsionibus.siue concessionibus coram delegatis iudicibus,& receptis quibusdam testibus, causa iterum delata est ad sedem Apost. Papa examinato ,processu depositiões testiũ,q̃ vacante Burgineñ. ecclesia,& caręte legitimo defensore recepti fuerant,reprobauit.

Nota q̃ sede vacante causa tractari non potest, nec testes recipi: quia non est cum quo ista fiant, & altera parte absente processus causę nullus est.

a ¶*Vacante.*] Hic patet manifeste, q̃ ecclesia, quæ caret legitimo defensore, conueniri non potest: quia ea vacante nihil est innouandum: quia nō habet defensorem. 5. eo. c. 1. nec etiā alienatio fieri potest: vt dictum est 5. eo. c. 1. Laud. dixit q̃ vacāte sede œconomus ecclesiæ potest interim agere. arg. 5. de iu. calum. in pertractādis. sed in fauorem ecclesiæ expectatur quousque habeat prælatum, sed non est verum, vt hic patet. Et ita vacāte sede nihil fieri debet vnde possit ei præiudicari. In aliis vero in quibus nō præiudicat epo, potest capitulum supplere vicē epi. 5. de maio. & obed. his quibus, & cap. cum olim. vbi de hoc.

† Aliàs, Burgd'.

† fuerunt

† prælato.

†Burchardus lib 3. decret. cap. 170. huc. par 3. cap. 231. Panormia. lib. 2 cap. 86. & c. 1. eod. tit. in 1. cōpilat. adde notas huius Decretalis.

DE HIS QVAE fiunt à prælatis sine consensu capituli.

¶*Supra visum est, quòd sede vacante nihil debet attētari per capitulum: sed quia poterat dubitari, nunquid sede repleta possit prælatus disponere de rebus ecclesiæ sine capitulo, ideo subiicitur hæc rubrica.*

De hac materia tractatur 16. q. 5. & q. 7. per totum.

† In vno vetustissimo ita: si absque collaudatione, & subscriptione clericorum facta fuerit.

Nos igitur depositiones testium, qui vacāte a Burgineñ.† ecclesia, & carente legitimo de fensore fuerint † recepti, duximus reprobandas

TITVLVS X.

De his quæ fiunt à prælatis † sine consensu capituli.

¶Ex concilio apud Valentiam †.

¶*Non tenet alienatio rei ecclesiasticæ absque approbatione capituli.*

CAP. I.

Rrita b erit episcoporum donatio, & venditio, vel cōmutatio c rei ecclesiasticæ, absque † collau datione, & subscriptione d clericorum.

¶Alexan. iij Norceñ. episcopo.

¶*In temporali alienatione, quam facit prælatus: taciturnitas capituli habetur pro consensu.*

CAP. II.

OContinebatur † : & infra. ¶Cōsultationi tuæ taliter respondemus, quòd concessio decimæ ab abbatissa prius facta, conuentu sciente, & non contradicente e facta est, robur firmum debet habere. ¶Verum si ignorante conuentu, aut contradicente f, decimā prius prædicto H. concessit, & non post multum g temporis † de assensu conuentus eandem decimam dedit eidem, secunda concessio debet præiudicare h priori.

¶Idem Vigorien† episcopo.

¶*Alienatio temporalis facta sine consensu capituli, per ratificationem eius roboratur.*

CAP. III.

CVm † nos iampridem: & infra. ¶Certum est de rigore iuris concessionem illam non tenere, quam reclamante i capitulo per prædecessorem tuum constat factam fuisse: Nisi eam ratam k postmodum habuisset †.

¶Idem Hierosolym. Patriachæ.

¶*Prælatus sine concilio capituli instituere vel destituere, vel alia negotia ecclesiæ tractare non debet. h. d. cū cap. sequenti.*

CAP. IIII.

NOuit † tuæ discretionis prudentia, qualiter tu & fratres tui vnum corpus sitis, ita † quod tu caput a, & illi mēbra esse probantur. vnde non decet b te omissis mēbris, aliorum cōsilio in ecclesiæ tuæ negotiis vti: cum id non sit dubium, & honestati tuæ, & sanctorum patrū institutionibus † contraire. ¶Innotuit si quidem auribus nostris, quòd tu sine consilio fratrum tuorum, abbates & abbatissas, & alias ecclesiasticas personas instituis & destituis: & infra. Ideoque id auctoritate Apostolica prohibemus: & infra. Nos enim tales institutiones & destitutiones carere c decernimus robore firmitatis.

¶Idem eidem.

¶*Summatum est supra capitulo proximo.*

CAP. V.

QVanto †: & infra. ¶Frater nitati tuæ mandamus, quatenus in concessionibus, & confirmationibus d, & aliis ecclesiæ tuæ negotiis, fratres tuos requiras, & † cum eorum consilio vel sanioris partis eadē peragas & pertractes: & † quæ statuenda sunt statuas, & errata corrigas, & euellēda dissipes & euellas: ¶Absentium e quoque fratrum nomina inscribi non sinas †: quia talia munimenta irrita sunt & falsa, & tu exinde quæstionem falsi poteris merito formidare.

¶Celestinus tertius.

¶*Si ecclesia collegiata habet præsentationem, præsentabit prælatus de consensu capituli, vel maioris partis: nisi de consuetudine vel priuilegio ad solum prælatum pertineat.*

CAP. VI.

EA † nosc itur: & infra. ¶Cū in prouincia tua sæpe contingat, quòd ad ecclesias in quibus collegia ius præsentādi habere nosc ūtur, eorum abbates aut per se, aut per litteras f, personas idoneas episcopis diœcesi. præsentant †, & eis præsentatis & receptis aliquando ante, aliquādo post, monachi contradicunt g. ¶Respondemus, quòd in præsentationibus prælatorum intelligi debet h, quòd fiant de collegiorum suorum assensu, sine quo non obtinent firmitatem. Vnde si constiterit cōuētus vel maioris & † sanioris i partis non affuisse consensum, institutiōes huiusmodi cō uenit euacuari k: nisi ex antiqua & approbata consuetudine l †, quæ statuenda sunt statuas, & errata corrigas, & euellēda dissipes & euellas: ¶Absentium e quoque fratrum nomina inscribi non sinas †: quia talia munimenta irrita sunt & falsa, & tu exinde quæstionem falsi poteris merito formidare.

¶Celestinus tertius.

¶*Si ecclesia collegiata habet præsentationem, præsentabit prælatus de consensu capituli, vel maioris partis: nisi de consuetudine vel priuilegio ad solum prælatum pertineat.*

CAP. VI.

EA † nosc itur: & infra. ¶Cū in prouincia tua sæpe contingat, quòd ad ecclesias in quibus collegia ius præsentādi habere nosc ūtur, eorum abbates aut per se, aut per litteras f, personas idoneas episcopis diœcesi. præsentant †, & eis præsentatis & receptis aliquando ante, aliquādo post, monachi contradicunt g. ¶Respondemus, quòd in præsentationibus prælatorum intelligi debet h, quòd fiant de collegiorum suorum assensu, sine quo non obtinent firmitatem. Vnde si constiterit cōuētus vel maioris & † sanioris i partis non affuisse consensum, institutiōes huiusmodi cō uenit euacuari k: nisi ex antiqua & approbata consuetudine l †,

† Post concilium Lateranen. sub Alexan. iij. par. 50. c. 18. & cap. 4. eo. tit. in 1. compilat.

† Aliàs sic: q̃ tu cæpit illi mēbra esse dicuntur.

† constitutionibus.

† Vulga. recū.

† Post concilium Lateranen. sub Alexan. iij. par. 47. c. 5. & c. 1. eo. tit. in 1. cōpilat.

† tempus

† habuisse sent.

† Aliàs ita: re cum.

1 Concor. tex. in l. fin. cum s. no. tabili. ff. si ex not. cau. aga.

2 Vide de præscrip. si diligenti Ioan. And.

† Adde quę dicatur arti qua consuetudo, & approbata, per Doct. in l. hoc iure. §. ductº aquæ. ff. de aqua quo. & æsti.

† In codice conuentus habent ius præsentādi in ecclesiis: contingit aliqñ, q̃ ipsi abbates psentāt psonas idoneas epis diœcesi. ad ecclesias illas vacātes, lectio & eis receptis p̃ epm, nior videmonachi aliqñ ante fitationē, aliqñ post, q̃tradicunt: q̃ritur an ta lis institutio valeat: Respondet Papa, q̃ qñ plati faciunt huiusmodi psentationes, intelligēdum est, q̃ fiant de cōsensu fratrum suorum, sine quo non valent: & ideo si cōstiterit, q̃ consensus fratrum vel maioris partis nō interuenerit, tales institutiōes nō debent cassari, nisi ex antiqua & approbata cōsuetudine, vel ex aliqua speciali concessione abbates ipsi probauerint, q̃ cōsensus monachorū in talibus collationibus nō sis requirendus. Nota. q̃ abbas non potest præsentare aliquem, vel conferre beneficium ecclesiasti cum alicui, sine consensu sui capituli. Itē collatio, aut præsentatio, seu electio cōiter pertinet ad plātum & capitulum. hoc enim est ius cōe, nisi aliquid in cōtrarium probetur à prælatis. Itē ex antiqua consuetudine vel priuilegio, abbas solus pōt conferre beneficia irre quisitis monachis.

† Barbatię ita & quæ statuenda fuerint statuēs, errata corrigas, &c. quæ ecclesias illas vacātes, lectio plaet videmonachi aliqñ ante fi- tur.

† Aliàs, facias.

† Cap. vnico. eo. tit. in 1. compilat. Et quatea per litteras potest fieri præsentatio, vide Lapū allega. 75.

† præsentet

† vel

† Cap. 40. tit. in 1. eo.

† habuisse

NOuit.] Tres sunt partes. In prima ponitur exordiū, in quo ratio & dictum in genere, In secūda factum: ibi, *Innotuit*. In tertia prohibet & cassat: ibi, *Ideoque*. Abbas Siculus.

CASVS. Patriarcha Hierosolymitanus sine cōsensu fratrū suorum, abbates & abbatissas & alias ecclesiasticas p̃sonas instituebat, & destituebat: pue nit, hoc ad notitia dñi Papæ, vnde super hoc scribit ipsi patriarchæ dicēs, q̃ cū ipse & fratres sui sint vnum corpus, ita q̃ ipse sit caput, & illi membra, non decet ipsum vti consilio aliorū, omissis fratrib⁹ suis: in negotiis ecclesiæ suæ: cū illud sit ꝓtra institutа sanctorum Patrum: vnde præcipit ei, q̃ de cætero illud non faciat, & tales ist itutiones & destitutiōes decernit carere robore firmitatis. No. q̃ nō decet membrum à capite recedere, nec ecōuerso. Itē platus negotia ecclesiæ suæ de consilio fratrum suorum facere debet, & p̃cipue huiusmodi specialia: aliter enim facta nō tenent.

a ¶*Caput.*] Sed nunqd eps audit. sine litteris capituli de rato volens agere pro ecclesia sua? De hoc dic vt dictū est 5. de procu. c. 1. & 5. de rescript. edoceri.

¶*Glossa sequens quærit & soluit.*

b ¶*Non decet.*] 12. dist. non decet. 12. q. 2. alienationes. & 15. q. 7. episcopus 1. & 3. de præscript. cum nō liceat. & can. iij. fratres. 10. c. 16. & cap. 5. eo. arg. 86. dist. si quid. & j. eod. c. proxi. de quibus cōstitutionibus hic fit mentio.

¶*Glossa sequens quærit & soluit.*

c ¶*Carere.*] Sed nunquid ipso iure tales cōstitutiones irritæ sunt? Videtur q̃ sic ex hac littera. qđ satis potest placet ar- diacono concedi. 1 quia factæ contra iura. C. de legi. non dubium.

Q*Vanto.*] Diuiditur nam primo ꝓhibet. Secundo præcipit: ibi, *Absentium*. Abbas.

CASVS. Prædictus patriarcha, omissis fratribus suis, in cōfirmationibus, & cōcessionibus, & aliis negotiis ecclesiæ suę, vtebatur consilio aliorum: mandat Papa eidem, q̃ de cætero non faciat, sed de consilio fratrū vel maioris & sānioris partis, eadē ꝓtractet & disponat: Præterea idē patriarcha in priuilegiis suis & aliis instrumentis noīa absentiū fratrū inscribi faciebat: ꝓcipit Papa, q̃ hoc non faciat: quia talia munimēta irrita sunt & falsa, & ipse q̃stionē falsi poterit formidare. Nota, q̃ prælatus de consilio fratrū suorū negotia ecclesiæ suæ pertractare & disponere debet. Item epi pos sunt conferre priuilegia. Item de falso tenetur (vt hic dicitur) qui nomina absentium scribit in litteris ac si essent præsentes.

d ¶*Confirmationibus.*] 5. c. prox. cum aliis cōcor. ibi positis. & j. c. proxi. & ita patet. q̃ eps negotia ecclesiæ suæ cum consilio canonicorum suorum tractare debet. 12. q. 2. fine exceptione. & c. alie nationes. & 86. dist. si quid. 16. q. 1. ecclesia habet.

¶*Glossa. seq. recitetur per q. an subscribens necesse habeat scire, &c.*

e ¶*Absentium.*] Nota q̃ de crimine falsi tenetur, q̃ nomina absentium fratrum faciat inseri. C. ad leg. Corne. de fal. q. veluti. & ipsa instrumēta sunt irrita. C. de testa. l. iubemus 2. & in Authen. de instrumēt. caut. & fi. 9. 21. coll. 6. nō tñ oportet testem scire q̃ in charta vel instrumento cōtinētur, cui sigillum apponit. ff. de pig. actio. l. Caius. & C. de test. hac cōsultissima. nec in hoc casu fit ei piudiciū si quin posit postea ꝓtradicere si sua interfuerit: vt in l. Caius. sed si scire, postea reclamare nō posset: vt ff. de pig. & hyp. fideiussor. §. 1. & 1. q. 7. saluberrimum. & 3. de transac. ex litteris, 27. q. 1. oēs hæ

f ¶*Per litteras.*] Potest ergo quis per litteras præsentari. argu. 64. distin. c. 1. 2. & 3. Quid si contradicatur litteris? Stabitur eis donec cōtrarium probetur. 3. de probat. post cessionem. vbi de hoc. & 3. de testi. cum à nobis.

g ¶*Contradicunt.*] Cum ab initio nesciuerunt: aliàs nō videtur q̃ ff. de aqua posteā contradicere possint 3. 3. eod. c. 2.

h ¶*Intelligi debet.*] Præsumptiue, quia non est verisimile, q̃ hoc faciant sine consilio fratrum suorum. 3. eod. cap. proxi. Hæc præsumptio probationē recipit in contrariū, vt hic dicitur. secus si esset præsumptio iuris, & de iure. j. de sponsa. ad id quod. & 54. dist. fraternitatem. & j. de Iudæ. cap. vltimo.

¶*Glossa. seq. obicit, & soluit.*

i ¶*Maioris & sanioris.*] Sed nōne eoipso maior est qđ est sanior. 31. dist. Nicæna. & j. de his quæ fi. a maio. par. cap. c. 1. & 40. dist. in. multi, in fine? Dic q̃ vbi aliqua pars non est sana, puta quia indignum eligit, vel quia in damnum ecclesiæ aliquid facit, ibi dico maiorem partem illam quæ sanior est: & p̃ferenda est. 3. de postu. præla. gratum. aliàs nisi vtraq; pars in electionibus esset sana, non statim dicerem maiorem saniorem, immo q̃nq; minorem esse præferendam. 3. de electio. ecclesia vestra. vbi pars maior non obtinet 3. de appella. constitutus. Bernar.

k ¶*Euacuari.*] cum non sint factæ secundum ius: sed contemptis illis qui requiri debent. 3. de elect. q̃ sicut. & c. quia propter. & 3. eo. nouit. & c. quanto. vbi hoc videtur expressum.

l ¶*Consuetudine.*] dummodo sit talis, quæ iure communi nō præiudicet, scilicet præscripta. 3. de consuetu. cum dilectus. & cap. vlti. quia tunc præscripsit prælatus ius instituendi cōtra alios fratres suos.

¶*Glossa sequens arguit & remittit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

r Hostiēsis q tenet eō trariū dicit, q̄ natur facti. non ius; & si de iure cria intelligas, loquit cū sunt ofa comunia. Ioan.And.

† archiepō, in pluribus antiquis.

† scholarū. legitur in oībus fere Vticēsis.

† Cap.1.tit. de his quæ cōceduntur ab epō sine cōsen su capituli, in 3.compil.

† Prateo

† Aliàs, aliquas, sed apud Hieronimū aliquando, vt etiam apud Gratianum cap. vlt. 16. q.1.

a ¶*Libertate.*]puta, quia priuilegia habet prælatus, q̄ solus sine concensu fratrū instituat, & ita est hic arg. expressum 1, q̄ ius eligendi de iure cōi simul pertinet ad epm & capitulum, cū epūs sit caput capituli. ℣.eo.nouit. nisi cōsuetudo ptrariū inducat vel priuilegium, vt hic patet. De hoc dixit ℣.de electio. cum ecclesia Vulterana. Ber.

CVm *Apostolica.*]Duę sunt partes principales. In prima consultatio. In secunda rñsio: ibi, *Taliter respondemus.* Prima subdiuiditur. Nā primo ponit partium cōpromissum. Secundo vnus partis allegationem: ibi, *Dicti monachi.* tertio allegationem alterius partis: ibi, *Econtrario.* Quarto consultationem arbitrorū: ibi, *Quia.* Secūda pars principalis subdiuiditur. Nam primo respondet consultationi. Secundo soluit & corroborat cōtraria: ibi, *Auctoritates.* Tertio respōsionē corroborat: ibi, *Nā.* Quarto solutionē limitat: ibi, *Hoc autem.* Abbas Sicu. CASVS. Inter capitulum sancti Stephani ex vna parte, & monachos de Platea ex altera, q̄stio vertebatur: super quæstione illa in quosdā arbitros est cōpromissum, coram quibus ꝓponebant monachi, donationem ipsius decimę sibi factam fuisse, & à quodam milite de consensu Bituricen. archiepi dicēce. ipsius sibi confirmatam fuisse: & ad confirmandā cōcessionem suam inducebāt auctoritatē Hieronymi dicētis: Si aliqs fuerint à laicis, quæ diuini iuris esse noscunt, male detēta, & in vsum trāsierint monachorū, episcopo laici prębente cōsensum, constabunt eis omnia perpetua firmitate subnixa. Econtrario pars altera rñdebat, q̄ psensus epi sine consensu capituli non sufficiebat: ad hoc inducebat auctoritatem Leonis, q̄ epūs de rebus ecclesiæ quicquam donare vel commutare, aut vendere nō audeat, nisi vt meliora prospiciat, & de consensu capituli sui id faciat, qđ non sit dubium ecclesiæ profuturū: dubitauerūt ifti arbitri qñ decima tenetur à laico, si cōferatur ecclesiæ, vtrum sufficiat consensus epi sine clericorum cōsensu: & Papa rñdet q̄ monēdus est laicus, qui decimā tenet, vt illam restituat illi ecclesiæ ad quā spectat: qđ si noluerit, & de cōsensu epi alteri ecclesiæ cōcesserit, valebit donatio: & auctoritates p̄dictæ licet sint diuersæ, non tū sūt aduersæ: qa aliud est alienare qđ ab ecclesia possidet i quo casu intelligit auctoritas Leonis, & tūc nō sufficit cōsensus epi sine consensu capituli: Et aliud est ad vsum ecclesiæ reuocare quod à laico detinet: in quo casu intelligit auctoritas Hieronymi: & tūc sufficit cōsensus epi: quia q̄ vtrāq; auctoritatem vtilitati ecclesiæ prouidetur: & hoc ꝓbatur p̄ concilū Lateran. sumpto arg. à ptrario sensu, in quo ꝓhibet, ne aliqua religiosa pson ecclesias & decimas de manibus recipiat laicorū sine cōsensu eporum, p̄ qđ datur indirecte intelligi, q̄ sufficit cōsensus epi, vt licitum sit ecclesiæ decimas de manu recipere laicorum. Hoc qđ dictum est, de illis decimis debet intelligi, quæ laicis in feudū sunt concessæ. Not. q̄ licet cōpromittere in arbitros de rebus spūalibus. Item illi pōt iura distinguere, qui potest ius constituere. Item sicut ad cōsultationem iudicum rñdet Papa, ita & arbitrorū. Itē ar. ptrario sensu bene valet. Itē decimæ datæ laicis in feudū possunt revocari. vel concessa libertate [a], aliqui eorum probauerint cōmissi sibi collegij non debere in ecclesiarum seu beneficiorū collationibus requiri consensum.

¶Innocen. iij. archipresbytero † & magistro scholarium † Bituricen.

¶Tenet donatio, quam de solius diœcesani concensu, facit laicus ecclesiæ, de decimis quas ab alia ecclesia habet in feudū ab antiquo, id est ante Lateranen. concilium.

CAP. VII.

CVm † Apostolica sedes: & infra. ¶Sane sicut accipimus, cum ex vna parte capitulum sancti Stephani, & ex altera monachi de Platea †, super decima quadam in vestrum compromisissent arbitrium: Dicti monachi proponebant, donationem ipsius decimæ sibi à quodam milite factā, & Bituricen. archiepiscopo diœcesani eius accedēre consensu confirmatam fuisse: seque auctoritate Hieronymi [b] munitos existere, qui scribens ad Damasum ait: Si aliquando † fuerint à laicis male detenta, quæ diuini iuris esse noscūt, & in vsum trāsierint monachorū, episcopo laici prębente cōsensum, constabunt eis omnia perpetua firmitate subnixa. ¶Econtrario pars allegabat aduersa, cōsensum episcopi sine clerici cōsensu minus sufficere, auctoritate Leonis [c] Papæ dicētis: Ne qs episcopus de rebꝰ, ecclesiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere [d] audeat: nisi forte aliquid horum faciat, vt meliora prospiciat †: & cum totius [e] cleri [f] consensu atque tractatu id eligat, quod non sit dubium ecclesiæ [g] profuturū [h]. ¶Quia vero eos consulere voluistis, vtrum quando decima tenetur [i] à laico, si conferatur ecclesiæ, ad confirmandā donationem cōsensus episcopi sine cleri consensu sufficiat: Taliter respōdemus, quòd monēdus est [k] laicus, qui decimā detinet †, vt eā restituat ecclesiæ, ad quā spectat. qui si forte induci nequiuerit, & eam cū diœcesani cōsensu alteri ecclesiæ assignauerit, præsertim [l] religiosa conuētui: constabit ipsa † donatio perpetua [m] firmitate subnixa. ¶Auctoritates enim præmissæ licet diuersæ sint, nō tamen aduersæ: cū aliud sit alienare [n] quod ab ecclesia possidetur: & aliud quod detinetur à laico, ad vsum ecclesiasticum reuocare. In alienatione quoque iuxta Leonis Papæ decretū cōsensus episcopi sine clericorum consensu † non sufficit. In reuocatione autem iuxta scriptū † Hieronymi sufficit consensus episcopi: cum per vtrumque † vtilitati ecclesiæ consulatur.

¶Nam & in Lateranen. † concilio [o] est inhibitum, ne quælibet religiosa persona, ecclesias & decimas de manibus laicorum sine consensu episcoporū recipiat, per quod indirecte datur intelligi [p], quòd sufficit consensus epi sine cleri consensu, vt de manu laici reuocetur. Ber.

b ¶*Hieronymi.*]16.q.1.qñ quicquid & ℣.de consti.c.cum oēs.

c ¶*Leonis.*]12.q.2.fine exceptione.

d ¶*Tēdere.*]Nisi forte sit parua & sterilis possessio. 12.q.2.terrulas.

e ¶*Totius.*]vel maioris partis ibi seruientis. 10. q. 2. cap. ea enim. §. hoc ius.

f ¶*Cleri.*]id est, capituli sui. bona enim alia rum ecclesiarū vendere nō debet, nec vēditioni auctoritatem ꝑstare. 12. q. 2. abbatibus. & 17. q. 4. in venditionibus.

† Facit ad hoc. l. fin. C. de his quæ vi metus. Bart. ff. de in integ. restit. in prin. num. 3.

g ¶*Ecclesiæ.*]scilicet pub. & l. ff. de publi. & l. ff. de aq. quot. & aq. hiber.

h ¶*Profuturū.*]quantum ad opinionem ipsorū, & sic tenebit alie nationatio, q̄uis ptrariū eueniat 2. ff. de admin. tut.

i ¶*Tenetur.*]de facto: quia verā possessionē habere non potest, cū laici decimam de iure possidere nō possint. 5. glo. de pscript. causam quæ. & 16. q. 7. c. 1. ℣ & tñ tolerat ecclesia, q̄ laici decimas, quas antiquitus habuerunt in feudum, detineāt, de quibus loquitur hæc decr. vt in fi. dicitur. Ber.

† Dehoc & quid iuris ecclesia sit loquitur. 3. glo. penal. Ioan. And.

† tenet.

k ¶*Monendus est.*]& etiam cōpellendus, cū mortaliter peccat. 6. q. 1. illi qui. & 22. q. 1. c. vlt. Vel hoc intellige de eo cuius scandalum timetur. 23. q. 4. non potest. nam si hoc esset ve rum, posset epūs palios laicos multas ecclesias spoliare, & alias dicare: qđ si faceret, appellandum esset, cum hoc sibi non liceat. ℣. de rebus eccle. non alie. c. 1. Hoc quod dicit Lau. itellige de decimis nō in feudū concessis. sed decre. loquit de decimis in feudum concessis, vt dicit in fine. Ber.

† Vtraque iura. sub Alexandro iii. cap. 9.

l ¶*Præsertim.*]i. maxime: quia ad hoc agitur

1 Ibi etiam in ver. si vero relinqua tur. ꝑbatur contrariū. q. ide fit dicere epō, & soli episcopo quare di cas ex cirēū stantiis hoc dicerni, an hæc sint ea dem, an di uersa. facit quod no. de ædificio. ad A postolicæ. in glo. & qđ dicit super ca. Ioan. An.

† Vel

† In omnibus vaticanis: Ieronimus enim epiſcoporū vocatur. & cō. mutatio rei ecclesiastici. &c.

2 Hic casus Bernardi est. & in antiquiori exemplari ibi fuit repositus.

3 Hanc glosam non inuenio in antiquis codicibus, nec edita, nec scripta. Bernardi esse.

† Meren. ℣ ap. 2. tit. de his quæ concedun. ab epō sine cōsen. capituli in 3. compil.

† Ita omnes.

† Ita omnes.

† Ita omnes

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ *Quinquagesima.*]Immo q̃q; maiorem portionem,si multum abundat:de auctoritate tamen superioris,quãdoque non tantã, quandoque nihil,si grauatur ecclesia.J.de do.Apostolicæ.Io.

Et si membra corporis.]Prima pars ponit querelam.Secũda prouidetibi,*Visum fuit.*Abbas Siculus.

CASVS, Statutũ fuit in cõcilio generali, q̃d habetur J.de accusatio nib⁹. sicut olim.q̃ metropolitani singulis annis debeant prouinciale concilium celebrare: Archiepũs Senoneñ. & suffraganei eius ad cõcilium illud non recipiebant ꝓcuratores & nuncios cathedralium ecclesiarum : verumtñ capitula cathedraliũ ecclesiarum Senoneñ. ꝓuinciæ deposuerũt sup hoc coram dño Papa quæstionẽ : Scribit dñs Papa archiepo & suffraganeis eius dicẽs,q̃ capitula p̃dicta ad huiusmodi cõcilia debeãt inuitari, & eorum nũcij ad tractatum admitti, & præcipue sup his q̃ cõtingunt ipsa capitula:& hæc est ratio:qa cũ archiepũs & epi sint vnum corpus cum capitulis suis , & ipsi caput , sine membris suis talia vel alia facere nõ debẽt,Nota, q̃d oẽs tãgit , ab omnibus debet tractari. Item nõ debet caput à membris recedere,nec membra à capite.

piis locis quinquagesima [a] portione , neque primum neque secundum facere potest episcopus (nisi de licentia Romani Pontificis) præter capituli sui voluntatem.

¶Innocentius † tertius archiepiscopo Senoneñ.& eius suffraganeis.

¶ Ad concilia prouincialia vocari debent, & admitti cathedralium ecclesiarum capitula.

CAP. X.

ET † si membra corporis:& infra. ¶Prouinciæ Senoñ. capitula cathedralium ecclesiarum ad nos querimoniam transmiserunt, quòd archiepiscopus Senoñ. & eius suffraganei, procuratores eorum † nuper ad prouinciale [b] concilium conuocatos , ad tractatum eorum admittere noluerunt : & infra. ¶Visum fuit nobis & fratribus nostris , vt capitula ipsa ad huiusmodi concilia debeant inuitari , & eorum nuncij ad tractatum admitti : maxime super illis , quæ ipsa capitula contingere [c] dignoscuntur.

† Honorij tertius, habetur in omnibus antiquis.

† De his ꝓ nincialibus conciliis vide de concilio Trident.sessio. 24. de refor.c.12. & sessio.25. de reformat.cap.21. adde Melchiorẽ Canum lib. 5. de locis Theolog. cap.4.

† Aliàs, capitulorum.

b ¶*Prouinciale.*] De quo habes 18.dist. per totum. & J.de accusat. sicut olim. De concilio monachorum habetur J.de sta.reg.in singulis. & c.ea quæ.

c ¶*Cõtingere.*] & merito : qa qd oẽs tangit, ab omnibus debet cõprobari 1. 63. dist. cap. 1.& 66.dist. c. 1. & 8. q. 1. licet ergo. & J. de tempo.ordin. si archiepũs.vbi de hoc. & ff. de adop. nam ita. & ff. de minor.in causæ.§. causa & l.etiam.§.vlt.& ff. de iure annu.aureo.diuus.& ff.de aqua plu.arcen.in conc edendo.& in Auth. vt sponsal.lar. §. ad hoc quoq;.colla.8.Laici 2 vero hmõi conciliis interesse nõ debent,nisi specialiter inuitẽtur.68.dist.Hadrianus.in fine.Vel etiã nisi specialiter tractaretur causa fidei. 96. dist.versi.nam.Vel nisi tractaretur de matrimonio:quia cum tales causæ eos tangant,possunt interesse.35.q.5.ad sedem.

TITVLVS IX.

De his quæ fiunt à maiori parte capituli.

¶Ex concilio Lateraneñ. †

¶In vniuersitatibus ecclesiasticis præualet regulariter quod fit à maiori parte,nisi minor pars rationabiliter contradicat, hoc dicit.

CAP. I.

CVm in cunctis ecclesiis qd̃ pluribus[d] & saniori bus fratribus visum fuerit , incũctanter debeat obseruari: graue nimis est , & reprehensione dignissimum , quòd per quasdam ecclesias pauci quandoque nõ tam de ratione , quàm de propria voluntate ad † ordinationem ecclesiasticam procedere non permittunt [e]. ¶Quocirca præsenti decreto statuimus, vt nisi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter [f] obiectum fuerit & † ostẽsum [g], appellatione remota prævaleat semper , & suum consequatur effectum, quod, à maiori & saniori parte capituli fuerit constitutum [h]. Nec constitutionẽ nostram † impediat , si forte aliquis ad conseruandam † ecclesiæ suæ consuetudinem, seiuramento dicat astrictum:Nõ enim iuramenta [i] , sed potius periuria sunt dicenda, quæ cõtra vtilitatem ecclesiæ †, & sanctorum patrum veniunt instituta. ¶Si quis autem † huiusmodi consuetudines,quæ† nec ratione iuuãtur , nec sacris congruunt institutis , iurare. præsumpserit: donec dignam egerit pœnitentiam , à perceptione sit Dominici corporis alienus.

† Concilij Lateraneñ. sub Alexan. iii. c. 16. & cap. vnico. eo. tit. in 1. compil.

1. De reg. iur.qd oẽs. lib. 6 in fi. Io.And.

2 De hoc articulo vide plenius hic per Ioannẽ And. Panormitanũ, & alios. adde Bullã Iulii. tertii ante sessionem. 11. in cõcilio Triden. & Tut recrematã i sum. de ecclesia.lib 3 c. 12.& seq.

Vm.]Ordinatio maioris partis capituli,per ꝓdictionem & appellationem minoris partis,nil rationabile opponentis,impediri non debet.Primo ponit factum reprehensibile.Secũdo prouidet ꝓ statutum:ibi, *Quo circa.*Abbas Siculus.

CASVS. In quibusdam ecclesiis minor pars clericorum non secundum rationem , sed propria voluntate potius impediebant ecclesiasticam ordinationem , quod graue & dignum erat reprehensione : cum in ordinationibus ecclesiarum semper debeat ꝑualere quod à maiori & saniori parte capituli fuerit ordinatum:ideoq; statuit concilium Lateraneñ,vt nisi à pauciorib⁹ & inferioribus aliquid rõnabile obiectum fuerit si ostensum, appellatione remota ꝑualeat,& suum cõsequatur effectum q̃d à maiori parte capituli fuerit ordinatũ:non obstante si aliquis dicat se iuramento astrictũ ad seruãdum ecclesiæ suæ consuetudiné: quia nõ sunt dicenda iuramẽta, sed potius piuria , siue temeraria iuramenta,q̃ in damnum ecclesiæ & ꝓtra sanctorũ Patrũ venũt institutа : & si aliquis cõsuetudines,quę nec ratione iuuantur, nec canonicis cõsonãt institutis,iurare ꝑsumpserit:à ꝓceptione Dominici corporis,donec pœnitentiam egerit,sit penitus alienus. Nota, q̃ in maiori & saniori parte capituli residet potestas capituli.Itẽ vt ꝓdictio minoris partis capituli ualeat, duo sũt necessaria.s.q̃ rõna bile qd obiiciatur,& ꝑ betur.Itẽ iuramẽta ꝓtra vtilitatem ecclesiasticam præstita, non iuramẽta , sed potius periuria vel temeraria iuramenta, dici debent ; & ideo nõ sunt seruãda. Item si quis iurat seruare cõsuetudinem ecclesiæ , non astringitur ad illicita : sub tali enim iuramẽto nihil nisi licitum cõprehenditur.Itẽ qui cõsuetudinem illicitam iurat seruare, do nec egerit pœnitentiã, à perceptione corporis Christi debet abstinere.

† Dictio, ad, deest in aliquot antiquis. in ro apertius hæc continentur ordinationem multorum ordinationem, & ecclesiasticã ꝓmotionẽ, &c.

† vel.

† vestrum

† obseruan dam.

† ecclesiasticam.

† enim.

† Hæc ꝓ uidus alter recitat in concilio. fecit autẽ concilio, q̃ non videat.

d ¶*Pluribus.*] &, dist. cap. 1. 2.& 3.supra de electio. licet. 23. distin. in nomine Dñi. 20. distin. de quibus.& ff.de re iud. duo ex tribus.

e ¶*Permittunt.*] appel lando & impediendo de facto.

¶Glosa sequens arguquòd non statuti & c.al leg. 5. iura. alleg. duo in contrarium,& soluit.

f ¶*Rationabiliter.*]Arg.q̃ non statur semper maiori parti nec plu ralitati,vt hic,& 31. dist. Nicęna. 3. de electio. ecclesia vestra.ff.de seruit.rust.prædi.p fundum.12.dist.nõ liceat.& ff.de pact.maiorem. Ar.ꝓtra.63.dist.plebs Diotreñ.Insti.de satisd.tuto.§.sed si ex testamento.Sol.illud regulare est,vt semper ſsetur maiori parti,sed maior pars est illa quæ maiori rõne & pietate nititur 9.dist.sana q̃ppe.62. dist.multi.in fi.& 4. q.3 .c.si testes.§.item iurisiurandi. præsumitur pro pluralitate.61.dist.nullus.in fi nisi ꝓtrarium probetur, vt hic patet:& 23.dist.illud.& 3.de electio.dudum.R.

g ¶*Ostensum.*]Ergo non sufficit obiicere,nisi probetur.& hoc ꝑ babitur coram superiore.3.de elect.venerabilem.

h ¶*Constitutum.*] Et ita capitulum potest constitutionem facere, dumtũ interſint oẽs quos constitutio tangit.De hoc not.3.de cõstitu.cum oẽs.aliàs præsentes in præiudicium absentiũ nihil constituere, possunt : vt hic.Circa alia negotia ad minus duæ partes debent esse præsentes.ff.q̃ cuiusque vniuer.l.nulli.& l.plane.& ff. dedecre.ab or.fa.l.3.T.

i ¶*Iuramenta.*]sic 3.de iureiur.ficut nostris.& ita si iuramẽta sint ligesfacta in genere 3. restringenda sunt circa bonas & licitas consuetudines. arg. 3. de iureiur.quanto.& c.ad nostram 3.Si specialiter iurant, ſtatim sunt periuri.Ber.

Quæsuit.] Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS. In ecclesia Claremonteñ. obseruabatur, vt si aliquis parochianus pensionem debitam ecclesiæ non solueret, vel clericus aliquis delinqueret , aliquis de canonicis etiam minimis interdicebat ecclesiam sine consensu epi , & aliorum canonicorum quæsiuit eps an hoc fieri deberet?Rñdet Papa ꝙ interdictum in aliqua ecclesia positum sine consensu epi, & fratrum suorum per aliquem de canonicis,ob seruare non debet,nec sustinere vt ab aliis obseruetur:Sed si aliquis deliquerit, ipse puniatur : quia peccata suos auctores tenere debẽt: nec pœna debet vlterius protrahi,q̃ delictũ fuerit in committente repertum. Nota, ꝙ excõicatio & interdictũ fieri debent de consensu epi & capituli. Item ille qui peccat , solus punieri debet , & nõ illi qui nõ peccauerunt. Item pœna debet suos auctores tenere. Item pœna non debet excedere delictum.

¶Celestinus † tertius Claremoñ.† epo.

¶Canonicus non interdicit ecclesiam , sed hoc facere debet episcopus cum capitulo.

CAP. II.

QVæsuit† & infra.¶Super eo quòd ecclesiã [a] tuam quidã ex canonicis etiã minimus, quia pensio ecclesiæ debita non redditur , vel clericus aliquis,aut parochianus deliquit †,sine tuo & aliorũ canonicorũ assensu [b],interdicto sup ponũt †:& infra. ¶Fraternitati tuæ taliter respõdemus ꝙ interdictũ in aliqua ecclesia per aliquẽ , vel aliquos de canonicis tuis,sine tuo & aliorũ fratrũ assensu positũ, obseruare nõ debes,nec etiã sustinere,vt ab aliis obseruetur:& infra. ¶Sed si qs in his deliquerit [c],ecclesiasticæ correctioni subiaceat:cum peccata suos auctores † tenere debeãt,nec pœna sit vlterius protrahenda , quàm delictum fuerit in excedente repertum †.

¶Innocentius iij.Augusteñ. præposito.

¶Communis ordinatio ecclesiæ, per contradictionem & appellationem eius, cuius nõ interest,impediri non debet.h.d. quo ad titulum.

CAP. III.

EX † ore sedentis : & infra. ¶Accedentibus ad ꝑsentiã nostram T. ac B. Augusteñ. † canonico pro quæstione quæ debebant executoribus rñdere,H.tunc eorum decanum in ꝓpositum elegerunt,cui dictus B.reuerẽtiam exhibuit tamq̃ præposito:tandem ille H.fuit mortuus:eo mortuo capitulũ statim elegit in præpositũ istum,cui Papa scribit dicto B. appellante,ne ad aliquam aliã electionem ꝓcederẽt,cum ad ipsum dicta præpositura ſpectaret: & sic orta fuit ꝓtroueria inter ipsum B. & istũ ꝓpositũ. Delata fuit cã ad Celestinũ Papã. coram quo multa obiecta fuerunt contra istũ B.& ita q̃ Celestinus cassauit inuestiturã de ipso B.Ad vltimum delata est causa iterum ad dñm Innocẽtium,coram quo ista & alia allegata fuerũt: Papa vero sup hoc ita duxit statuẽdum : quia constitit ei q̃ præfatus B.nõ fuit inuestitus de dicta præpositura,q̃ quis mãdatum fuisset, vt de ea inuestiretur : etsi ét inuestit⁹ fuisset,illa inuestitura cassata fuit p Celestinum:& si etiam cassata nõ fuisset , cum pp hoc q̃ dicto H.reuerẽtiam exhibuit tamq̃ præposito, iuri suo renunciare vi:Papa cõsiderans,q̃ ipse B.appellare nõ poterat,vt per appellationẽ ipsius ordinationẽ ecclesiæ impediret , & intelligens q̃ a maiori parte capituli electus fuit iste in præpositum,electiõem ipsius & ordinatiõem auctoritate Apostolica cõfirmauit, & dicto B. filétiũ imposuit , supet ipsa præpositura.Nota, q̃ ipso facto renunciat qs iuri suo,vt iste obedientiã faciendo dicto H.Item tacite renũciat quis iuri suo.Item non valet appellatio nisi interfit illi⁹ qui appellat. Ité electio maioris partis capituli valet.

† D.
† E.

† succepissent.

† In aliquot antiquis ita: in contẽptũ derans,q̃ ipse B.appellare nõ poterat,vt per appellationẽ ipsius ordinationẽ ecclesiæ impediret , & intelligens q̃ a maiori parte capituli electus fuit iste in præpositum,electiõem ipsius & ordinatiõem auctoritate Apostolica cõfirmauit, & dicto B. filétiũ imposuit , supet ipsa præpositura.Nota, q̃ ipso facto renunciat qs iuri suo,vt iste obedientiã faciendo dicto H.Item tacite renũciat quis iuri suo.Item non valet appellatio nisi interfit illi⁹ qui appellat. Ité electio maioris partis capituli electus fuit iste in præpositum,electiõem ipsius & ordinatiõem auctoritate Apostolica cõfirmauit, & dicto B. filétiũ imposuit , supet ipsa præpositura.Nota, q̃ ipso facto renunciat qs iuri suo,vt iste obedientiã faciendo dicto H.Item tacite renũciat quis iuri suo.Item non valet appellatio nisi interfit illi⁹ qui appellat. Ité electio maioris partis capituli electus fuit iste in præpositum,electiõem ipsius & ordinatiõem auctoritate Apostolica cõfirmauit, & dicto B. filétiũ imposuit , supet ipsa præpositura.Nota, q̃ ipso facto renunciat qs iuri suo,vt iste obedientiã faciendo dicto H.Item tacite renũciat quis iuri suo.Item non valet appellatio nisi interfit illi⁹ qui appellat. Ité electio maioris partis capituli electus fuit iste in præpositum,electiõem ipsius & ordinatiõem auctoritate Apostolica cõfirmauit, & dicto B. filétiũ imposuit , supet ipsa præpositura.Nota, q̃ ipso facto renunciat qs iuri suo,vt iste obedientiã faciendo dicto H.Item tacite renũciat quis iuri suo.Item non valet appellatio nisi interfit illi⁹ qui appellat. Ité electio maioris partis capituli valet.

† In codice Barbatię ita quæ debet præposito exhiberi.

a ¶*Ecclesiam tuam.*] id est,tuæ iurisdictioni subiectam. simile 5. de

† Videl. ex auct. & vsu.pal. cap. 1. facto. 6. lu. & intelligitur hoc vbi

† vestram

† obseruan

† ecclesiasticam.

† enim.

† Hæc ꝓ

† Aliàs:Au-gustensibus personæ in Authen. de canonicis.

† deliquit

† ſuppoait

† actores.

1 Hæc spe-cialia non cõcedũtur ꝓpriis tenere debẽt actores 2.vt hic dicit.C.de pœn. sancimus. 2 Ne vxo.pro ma.ob.maritorium.11. q. 3.illud.& J. de senten. expiſat. ver commu.Romana.§.fin.ſlib.6.]Sed contra vſ:quia perit iustus pro impio.de consec.dist.1.in sancta.15.q.vlt.cum multæ.Sol.quod hic dr,locum habet in pœna 3 spirituali:quod dicitur in cõtrariis, ha bet locum in pœna temporali, quæ quandoque imponitur alteri pro peccato alterius:vt 1.q.3.ité pro peccato. Vel hoc regulare est, illa casualia sunt.Tanc.

Ex ore.]In prima parte ponitur factum.In secunda decisio : ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS. Pater cuiusdam canonici Augusteñ.B.noſe.accedés ad dñm Papam,impetrauit litteras ab eodem ad decanum & capitulum Augusteñ.quibus decano & capitulo mandabatur,vt dictum B.filium suum infra ſpatium tpis vnius menſis eligerent & assumerent in ꝓpositum:& in signum inuestituræ sibi annulum aureũ 2. destinauit,executorib⁹ sup hoc deputatis:executores capitulum memoratum monuerunt,vt mandatum Apostolicum adimpleret: capitulũ,licet litteras recepiſſent.audito q̃ C. præpositus ipſorũ esset electus & cõfirmatus in eꝑm Brixieñ.infra terminũ in quo

1 Vide De ciũ in Rubrica.Qui admitti. & Ubericum trac de stat. par 1. q. 5. vnde inseliges veram esse hanc.

3 Quam nõ fecit, sed mandauit fieri vnde non procedit arg. glo. secundum Innocen. & Ho.Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Renunciasse.*]Nota hic arg.de tacito consensu.& licet verbis non renunciet,aut non consentiat,ipso facto tñ consentit.32.q.2. honorantur.& 5.de transact.ex litteris.& 43.dist.sit rector.ff.mãdati.si præcedente.§. Lucius. ff.ad munici.l.2.& 3.de offic.deleg. gratũ.& cap.cum olim.in fi.à ꝓrario sensu.ff.de inoffi.testamen.

† Videl.ta Ie.§.r.ff. de pact. & l. si exhæreda tus ff. de in offic.testa.

suo renunciasse [a] videtur †: Nos attendẽtes sibi de iure nõ potuisse competere vt per appellationem [b] ob id interpositam, communem ordinationem ecclesiæ impediret: intelligentes etiam te à maiori parte, tam dignitate quàm numero eorum,quos eligendi ius cõstabat habere, electum fuisse canonice in præpositum: electionem tuã auctoritate Apostolica confirmamus, præfato B.super præpositura silentium imponentes.

¶Idem.

¶*Prælatus cum maiori parte capituli contradicente minori, statuere potest, quòd ad necessariam reparationem fabricæ quilibet canonicus conferre teneatur.*

CAP. IIII.

† Cap.vnico.co.tit.in 4.compil.

EX† parte tua nobis fuit fra ter archiepiscope intimatum, quòd ad restaurandam fabricam [c] Rothomageñ ecclesiæ, tractatum communiter habuistis, te postulante, vt quilibet canoniçorum tecum pariter aliquam suorum redduum portionem operi tam pio & necessario deputaret: & infra.

¶Statuimus, vt † si quis vestrũ tuis, frater archiepiscope,& maioris & sanioris partis capituli statutis super hoc duxerit† resistendum, obtineat sententia plurimorum [d] †.

TITVLVS. XII.

Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

¶Innocentius tertius Mediolanen. archiepiscopo.

¶*Rubrum sufficit pro summario. vel summa sic secundum abbatem: Occulta collatio beneficij, licet sit suspecta, bene valet, dummodo alias legitime facta probetur.h.d.Et est casus notabilis, non tamen facit ad titulum,nec omnes indistincte hoc tenent, sed maior pars concludit cum hoc sum mario.*

CAP. I.

V† nostrum [e] procedeat de vultu Dei Archiepiscopus receptis litteris rñdit 2, ꝙ illi cancellariam non contulerat:quia proꝑter grauamina debitorum retinuerat fructus ipsius:de qua rñsione factũ fuit publicum instrumẽtum: visis litteris die sequenti rñdit ꝓtrarius, ꝙ mãdatum dñi Papæ adimplere non poterat:quia reseruatis sibi prouentibus iam decem mẽsibus elapsis contulerat eam cuidam H.noĩe:& de hac rñsione fuit factum aliud instrumentum:Ista relata fuerũt duo Papæ,& instrumẽta ostensa: Papa vero intelligens varietatẽ huius rñsionis,statim mandauit archiepo,vt ad præsentiam suam mitteret ꝓcuratorem idoneum,& ostenderet, ꝙ ipse cãcellarium cõtulisset pſonæ idoneæ,& modo canonico,& tpe coꝑtenti,& idem H.veniret & ,pduxerunt duos testes in præsentia Papæ.qui iurati dixerũt,ꝙ parum post mortem cãcellarij,archiepus cõtulit cancellariã dicto H.reseruatis sibi ,puentibus, & illum inuestiuit ꝑ librum;præciendo ꝙ illud esset secretum:& vnus testis adiecit ꝙ post mãdatum dñi Papæ eo vidente tradidit ei sigillum:alter dixit se hoc audiusse:& ,pcurator hoc idem fuit confessus:qđ audiens Papa mãdauit quibusdam 4, ꝙ si post ẽm mandatum, ꝙ totum negotiũ nere ꝙ ille reuocabatur ad curiam,ei tradidit sigillum,talem traditionem de cernerent nullã esse,& inhiberent illi H.ne sigillo vlterius vtertur:qđ totum factum est,& ,phibitus fuit vti sigillo:Per hoc intellige illam decretalem ʒ.de appell.vt nostrũ.quæ est pars istius, & illam debes hic legere in principio:quia præcedit istam, vt patet, in antiqua cõpilatione.Propter hoc arcieps misit nũcios ad dñm Papam:post multas allegationes & excusationes ipsius archiepi, vltimo ,ponebat dictus archieps, ꝙ cũ nullus debeat sine accusatore damnari, nec aliquid fit actum in ꝑdicto negotio in forma iudicij,testes ꝓta eũ recepti nõ poterãt sibi præiudicare:quia hæc allegatio videbat tangere pſonam dñi Papæ,apertius vnle exprimere in hac decretali causam quare mandauit inquiri de ꝑdictis, ne quis crederet,quòd in facto isto ꝑperam processisset.Et prosequaris postea vt sequitur in litteris:hoc intellecto,quod præmissum est, satis patet intellectus capituli, & sine hac suppletione non bene intelligeres,Et hæc omnia & alia continentur in integra.Bernardus,

VT ECCLESIASTICA BENEFICIA sine diminutione conferantur

¶*Supra visum est de collationibus beneficiorum faciendis tam à prælato cum consensu capituli, quàm ab ipso capitulo tantum:Veruntamẽ quia beneficia ipsa debent cõferri sine diminutione, merito subiicitur ista rubr ica. Abbas.*

† duxerint.

V nostrum.] Diuiditur i quator partes. Primo assignatur Papalis respõsionis causa & ratio. Secundo processus Papæ executio,& ad obiecta respõsio:ibi, *Cum enim.* Tertio archiepiscopi inconuincibilis reprehensioꝰibi,*Omnibus.*Quarto cautæ & necessariæ instructionis prouiso: ibi, *Vnde creditmus:* & pone casum in terminis vt in glos. 1. Abbas.

† Alias: vt siqui.

† Videl.& suum hæredem.§ fin. cũ.l.seq. ff. de pact.& l. qđ maior ff. ad munic.

1 Hic casus Bernardi est,& in antiquis exemplaribus reperitur.

e ¶*Vt nostrum.*]Vt pleneintelligas hãc decretalem sic pone casum i aliter non bene intelliges.Intellexit dñs Papa ꝙ cãcellaria Mediolanen.ecclesiæ vacauerat vltra annum,& sic potestas conferendi illam deuoluta fuerat ad Papam : vnde mandauit Papa Mediolanensi archiepo,vt ipsam cõferret cuidam H. subdiacono dñi Papæ : & si post receptionem litterarum aliquid faceret i ꝓtrarium, illud cassauit: & ideo dicit ꝙ archiepus non potuit facere in ꝓtrarium, illud cassauit: & ideo dicit ꝙ archiepus non potuit ius vsus vocare.Ioan. And.

† Cap. vnicum hoc tit. in 3 compil. 2 Innocentius dicit ꝙ archiepus non potuit ius vsus vocare.Ioan. And.

3 Facit ad quæstionẽ quã diligenter debet se excusare,& reddere rationẽ super hoc: vt fecit hic dñs Papa.Item:actore non probante, reus quamuis nihil probet,dẽt absolui.Itẽ qñ præsumptio est contra reũ,onus probãdi trãsfertur in eũ, vt hic erat contra archiepiscopũ:& ideo Papa imposuit ei onus ,pbandi super tribus articulis prædictis. Itẽ tria sunt consideranda in collatione beneficij,pſonæ idoneitas,modus canonicus,& tempus competens. Item occulta donatio non caret suspicione,quare non debet valere.Item nemo diuinare tenetur.Itẽ ſperior ex officio suo debet inquirere de inferiorũ excessibus.Itẽ cõtraria proponens,non est audiendus.Itẽ carnalitas nõ debet attendi in beneficiis conferendis.Itẽ in spiritualibus omnis pactio & cõuentio illicita debet cessare.Item beneficia integra cõcedi debent.Item si ecclesia est onerata debito, vel propter aliam iustam causam & honestam præsit episcopus ad tempus, prouentus tñ alicuius dignitatis vel prædendæ, licet illam conferat,potest retinere.Item nemini aperienda est via malignandi.

4 Concor.l. generaliter C.de nõ nu. pe. & l. cum ff.de proba.

a ¶*De vultu Dei iudicium.*] Qui enim iudicat, æquitatẽ præ oculis semper debet habere.ff.de eo quod certo loco. quod. si Ephesi. §.in summa.& 4.q.4.cap.1.

¶*Gl.seq.ponit vndecim casꝰ exceptos à regula,ꝙ sine accusatore &c.*

b ¶*Sine accusatore.*] Hoc est generale:vt 2.q.1.de manifesta.22.q.4. quisquis potestatem.Excipiuntur quidam casus.Primo. si ſspecta scriptura in iudicio proferatur.C.de probationibus, iubemus. Si procax testis fuerit,& vacillauerit in iure.C.de testibus.nullum.& infra de pœnis.super his.Si tutor suspectus est. ff. de suspectis tutoribus.l.tertia.§.præterea videndum.Si maritus accusauerit vxorem de adulterio, & ipsa replicat de lenocinio.ff.de adulteriis. l. 1. §.si publico.Si iudex reperiat accusatorem calumniari. ff. ad Turpilianum.l.1. §.1.& 2.quæst. 3. capitulo, si quem.§. notandum.& ʒ. de calumn.c.1.& 2.Si in modo inquisitionis cognouerat de crimine.ʒ.de accusationibus,qualiter & qñ.& capitulo, inquisitiõis. Si infamatus defecit in purgatione.infra de simonia.de hoc.cũ suis concordantiis.Si crimen est notorium.2.q.1.de manifesta. & ʒ.de accusationibus,euidẽtia.Si corrumpi testes aduersarij.3.q.7. cap. infames.versi.si quis autem.Io.

ADDITIO. Causa vero inquisitionis est:Cũ enim donatio fuisset occulta,propter quod non carebat suspicione, & elapso anno nullus cancellarius appareret:merito credebatur ꝙ ad Papã esset donatio deuoluta secundum Lateran. consilium,& ideo illã poterat sine culpa conferre:quia Papa de occultis diuinare non pot,& præsumptio erat ,p Papa,cum ipse prima vice rñderet,ꝙ cãcellariã non cõtulit : vnde non fuit grauamen,sed gratia ꝙ ei concesse facultatem probandi pro se. Itẽ quod de nouo vel de modo canonico fidẽ sibi fieri mandauit,ipse archiepiscopus dedit causam illi mãdato: qa mandauit per litteras, & probauit per testes, ꝙ retentis sibi prouentibus,officium illud cõcessit:vnde Papa cõtra talem concessionẽ fuit merito suspicatus, & ideo Papa ex officio suo illam inquisitionẽ cõmisit faciendã, cum ad ipsum pertineat de ſubditorum excessibus inquirere veritatẽ:omnibus ſdictis diligẽter examinatis Papa inuenit archiepiscopũ culpabilem in tribus, circa contrarietatem rñsi, cum nulli debuerit ex certa ſcientia cõtraria rñdere:circa carnalitatem animi , quia non debuit cũ affectu carnali committere illud officium:& circa inhonestatẽ facti: quia ex pacto,vel aliqua conuentione committere nõ debuit nudum officiũ,& retinere prouentus,cum hoc in Lateranẽ.consilio sit prohibitum,& in alio canone reperitur,ꝙ ecclesiastica beneficia sine diminutione sunt conferenda.: Vnde circa hoc est distinguendũ,vtrũ ille qui dat beneficiũ ſpuale, percipiat prouentus ante donationem:si enim non percipit,prouentus ante donationem , sed alius & ex donatione cõsequitur vt fructus percipiat,simonia cõmittitur:si vero ante donationẽ percipit ipse prouẽtus,hoc distinguendũ est,vtrũ constituat ante donationẽ, vt ex causa necessaria retineat prouẽtus,& istud licitũ est:an conueniat cũ eo qui accepit beneficium,vel cum alio mediatore retineat prouentus, & cõcedat beneficium:istud quidem nõ licet,ne aperiatur via illis qui prauitatẽ suam ſtudent palliare.Ex hac decretali not.ꝙ nullus debet sine accusatore damnari. Item cũ aliqua præsumptio apparet contra aliquẽ,debet se excusare,& reddere rationẽ super hoc : vt fecit hic dñs Papa.Item:actore non probante, reus quamuis nihil probet,dẽt absolui.Itẽ qñ præsumptio est contra reũ,onus probãdi trãsfertur in eũ, vt hic erat contra archiepiscopũ:& ideo Papa imposuit ei onus ,pbandi super tribus articulis prædictis. Itẽ tria sunt consideranda in collatione beneficij,pſonæ idoneitas,modus canonicus,& tempus competens. Item occulta donatio non caret suspicione,quare non debet valere.Item nemo diuinare tenetur.Itẽ ſperior ex officio suo debet inquirere de inferiorũ excessibus.Itẽ cõtraria proponens,non est audiendus.Itẽ carnalitas nõ debet attendi in beneficiis conferendis.Itẽ in spiritualibus omnis pactio & cõuentio illicita debet cessare.Item beneficia integra cõcedi debent.Item si ecclesia est onerata debito, vel propter aliam iustam causam & honestam præsit episcopus ad tempus, prouentus tñ alicuius dignitatis vel prædendæ, licet illam conferat,potest retinere.Item nemini aperienda est via malignandi.

a ¶*De vultu Dei iudicium.*] Qui enim iudicat, æquitatẽ præ oculis semper debet habere.ff.de eo quod certo loco. quod. si Ephesi. §.in summa.& 4.q.4.cap.1.

¶*Gl.seq.ponit vndecim casꝰ exceptos à regula,ꝙ sine accusatore &c.*

b ¶*Sine accusatore.*] Hoc est generale:vt 2.q.1.de manifesta.22.q.4. quisquis potestatem.Excipiuntur quidam casus.Primo. si ſspecta scriptura in iudicio proferatur.C.de probationibus, iubemus. Si procax testis fuerit,& vacillauerit in iure.C.de testibus.nullum.& infra de pœnis.super his.Si tutor suspectus est. ff. de suspectis tutoribus.l.tertia.§.præterea videndum.Si maritus accusauerit vxorem de adulterio, & ipsa replicat de lenocinio.ff.de adulteriis. l. 1. §.si publico.Si iudex reperiat accusatorem calumniari. ff. ad Turpilianum.l.1. §.1.& 2.quæst. 3. capitulo, si quem.§. notandum.& ʒ. de calumn.c.1.& 2.Si in modo inquisitionis cognouerat de crimine.ʒ.de accusationibus,qualiter & qñ.& capitulo, inquisitiõis. Si infamatus defecit in purgatione.infra de simonia.de hoc.cũ suis concordantiis.Si crimen est notorium.2.q.1.de manifesta. & ʒ.de accusationibus,euidẽtia.Si corrumpi testes aduersarij.3.q.7. cap. infames.versi.si quis autem.Io.

ADDITIO. Not:ex hac glo. regulã & plures casus exceptos, & vide quasi consimilem glossam in canone, de manifesta. 2.q. 1. Alios ponit Speculũ in titulo de inquisitio.§.qñ aũt. in princ.& de ista materia per Bart.in l.2. §. si publico.ff.de adulteriis. vbi satis eleganter tractatur, an & qñ index possit ꝓcedere ex officio sine accusatore. Panor.dixit plene tam respectu iuris ciuilis q̃ canonici in c. qualiter & qñ. 2. de accu. ʒ. vbi plenius de hac materia vide p eundem Panor mitanum.

† Lateran. sub Alexan. iij.c.8.

† possumus

c ¶*Commisse.*] Qua propter mãdauit fieri inquisitionẽ ꝓtrã archiepiscopum, an tradiderit illi H. sigillum post secundum mandatum, vt dixi in casu.& quòd probaret illa tria quæ scilicet sequuntur.

† Quod ergo.

¶*Glos. seq. ponit 13. casus exceptos à regula,quòd accusatore non approbante,&c.*

d ¶*Actore non probante.*]Simile 6.q.vlti.actor. Hæc regula fallit: nam ratione præsumptionis aliqñ transfertur probatio ad reũ:vt hic.& 3.de procurator.ex insinuatione.& 3. de iureiuran. c. vlti. ff. de dona.inter virum & vxorem. Quintus Mutius 1. Item fallit cum actor fundauit intentionẽ suã iure cõi.100.dist.ꝓtra morẽ, & 16.q.7. omnes basilicæ.& C.de probat. fiue possidetis. Item cum reus sponte assumit onus probãdi.ff.de probatio.circa.Itẽ in cõibus iudiciis vtriusq; ꝓbatio auditur.3.de probatio:ex litteris.Itẽ cum vterq; dicit se possidere.3.de proba.licet.& ff.de iud.in trib⁹. Item in crimine falsi vtriusque testes audiuntur.C.de fal.vbi. Itẽ in crimine læsæ maiestatis,in sacramentis defertis in ꝓditiõe patriæ,& in crimine peculatus vtriusque testes audiũtur. C.de abolli.fallaciter.in fi-Peculatus dicitur furtum de republica. 23. q. 4. quid ergo.ff.ad leg.Iul.pec. l. 1. Io.Item priuilegium actoris transfert onus probãdi in reũ:puta si pupillus vel mulier repetat solutum tamquam indebitum,reus tenetur probare debitum.ff.de ꝓbat.cum de indebito.§.finautem.Item delictum ipsius rei trãsfert onus probandi in ipsum:quia probata solutione, si eam negauit,tenebitur probare se debitum recepisse:vt in l.prædicta, cum de indebito.circa princ.& 3.de solutio. is qui.Itẽ negatiua.q̃ habet in se affirmatiuam implicitam,probari debet à reo.3.de renũciatio.super hoc.& 3.de fuc.ab inteſt.c.cum dilectus.arg.ff.de probatio.ab ea parte.§.si quis.& l. si filius.& 3.q.9.indicas.Tanc.

† Videl.& ff. de ꝓbat. & l. qui accusare. ff. de accusat. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui not. infa. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad eccl. confug. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ex defen. tac. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad statuam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad columnam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad crucem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad arborem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad lapidem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad aquam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad ignem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad gladium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad laqueum. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad venenum. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad pestem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad famem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad sitim. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad frigus. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad calorem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad ventum. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad tempestatem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad naufragium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad incendium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad ruinam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad mortem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad vitam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad salutem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad gloriam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad honorem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad dignitatem. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad officium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad beneficium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad præbendam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad ecclesiam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad monasterium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad cœnobium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad hospitale. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad xenodochium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad orphanotrophium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad brephotrophium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad gerocomium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad ptochium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad nosocomium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad leprosorium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad lazaretum. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad cimiterium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad sepulturam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad funus. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad exequias. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad obsequium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad officium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad beneficium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad præbendam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad ecclesiam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad monasterium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad cœnobium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad hospitale. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad xenodochium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad orphanotrophium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad brephotrophium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad gerocomium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad ptochium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad nosocomium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad leprosorium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad lazaretum. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad cimiterium. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad sepulturam. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad funus. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad exequias. & l. 1. §. si quis. ff. de his qui ad obsequium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

te ergo rñſi præſumitur contra ipſum archiepiſcopum. 4. q. 3. c.ſi teſtes.§.item qui falſo.vel varie.]. de poe.ſuper his. ff.de quæſtionibus,de minore.§.tormenta.in fin.& l.ex libero.in prin.Ioan.

a ¶ *Quod etiam.*] hic reſpondet ſecundæ obiectioni archiepi.

b ¶ *Per teſtes.*]productos in præſentia Papæ,vt dixi in eo caſu.

c ¶ *Et ideo nos.*] hic reſpondet ad id quod dixit,q̃ nullus debet ſine accuſatore dãnari, oſtẽdẽdo cauſam quare cõmiſit inquiſitionem.

d ¶ *Inquiſitionem.*] ſci licet vſũ ſigillum dediſſet archiepiſcopus illi H.poſt ſecundum mãdatum,ꝓpter quod reuocauit ad ſe inquiſitionem,inquirendo & diſcutiendo negotium, & iniungendo vt probaret ſuper tribus articulis,videlicet ſi contulliſſet perſonæ idoneæ, modo canonico,&tempore competenti.

e ¶ *Contrarietatem.*] quoniã qui allegat contraria,non debet audiri.C.de liber. cau. cum precum. & 5.de appell. ſolicitudinem. & 74.di ſtin.geſta.23. q. 7. quod autem.Lau.

¶ *Glo.ſeq. ponit opinionem Lau.*

f ¶ *Carnalitatem.*] In hoc caſu dicit Lau.eſſe ꝑ ſimoniam committere, vbi propter conſanguinitatem cõcedit alicui beneficium , aliàs non conceſſurus: quia ſi qs iniuſto cordis amore vel ſordidis precib⁹ facerdotalem dignitatẽ receperit , & c. 1. q. 1. ſi quis neque.Arg.ff.de ſi-
mo.veniens.& c.nemo. & c.tua.Nam ex quo fauor tertij nimiũ fauoris iducit,multo magis fauor illius q̃ ordinaf.
1.q.1.ſunt nõnulli. Lau. & ſic ꝑſanguinitas inducit ſuſpicionem , q̃ donatio ſit vitioſa. 10. q.2.epiſcopus.89.diſtin. decenter.Nam in clandeſtinis & domeſticis donationib⁹ facile q̃d confingitur pro negotij qualitate. C. de donatio.§.1.Sicut aliàs cõſanguinitas elidit ſuſpicionẽ.ſ.de coabi. cleri. & mulie. à nobis.& c.tua.& par affectionis cauſa omnem elidit ſuſpicionem.ff.de ritu nupt.non ſolum.§. de vno.Io.

g ¶ *Sub modo.*] Not. q̃ ſicut conditio inducit ſimoniam.1.q.2.quam pio.& ſ. de pactis. pactiones. ita & modus: quia modus æquipollet conditioni 2 .ſ.de conditio. appoſi.c.2. & 3.28.q.2.ſi infidelis.C.de iis qui ſub modo leg.vel fideicomm.relinque.l.1.Immo magis eſt obligatus ſub modo, quàm ſub conditione:nam cui aliquid relinquitur ſub modo, etiã ſtatim poteſt illud petere ſi caueat de eo modo adimplẽdo.ff.de fideicom.lib. cum in teſtamento 3 .& ff.de conditio.& demonſtratio.quibus diebus. §. vlt. Si vero ſub conditione aliquid relinquitur, nõ poteſt peti niſi cõditione extante.ff.de condi.& demonſtrat.qui hæredi.§.vlti. Io.

h ¶ *Partem*] ſ.de cenſi.prohibemus.

i ¶ *Diminutione.*] 1.q.3.ſi quis præbendas.ſ.de præben. maioribus. & c.vacante.& c.cum cauſam.

k ¶ *Conſequatur.*] ex pactione in eo appoſita.Vinc.

l ¶ *Vt ipſe.*] donator,vel alius qui percipiebat ante.Vinc.

m ¶ *Conſtituat.*]Cũ capitulo ſuo,non cũ eo qui habiturus eſt beneficium:& hoc publice faciat, vt vitetur ſuſpicio:ſicut põt intelligi.ſ.de præben. ſignificatũ. Et ſic patet quòd epiſcopus poteſt ad tẽpus ex iuſta cauſa retinere fructus vacantis beneficij,ſi forte grauatur debitis.argum.ſ.de verb.ſig.c.penul.

DE REBVS ECCLESIÆ alienandis vel non.

¶ *Supra viſum eſt de collatione præbẽdarũ,& beneficiorũ: ſed quia præbẽdati & beneficiati interdum alienant bona præbendarũ, & beneficiorũ,ideo ſubiicitur hæc rubrica.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 10.q.2.& 17.q.4.c. id conſtituimus. §. *occaſione.vſque ad* §. *ſed notandum per totum.& 16.q. 6.per totum.4.*

NOn licet.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, q̃ epiſ vel abbas , qui præeſt pluribus eccleſiis, non debet terras vnius eccleſiæ vertere ad aliam & ſi fuerint mutandæ ex cauſa iuſta,cum voluntate ambarum partium fiat.Not.q̃ Abbas teſt rem vnius eccleſiæ applicare alij, quamuis ambæ ſint ſuæ, ſine iuſta cauſa.Item ſi epiſcopus vel abbas voluerit res vnius eccleſiæ permutare cum rebus alterius eccleſiæ,permutatio debet fieri de cõſenſu ambarum partium.

n ¶ *Ad aliam.*] paſſim & ſine cauſa : ex cauſa tamen poſſet.argu.12.q.2.bonæ rei. ſ. de eccleſ. ædi. ad audientiam. & 16. q. 1. præcipimus. §. ſicut duo.& ſ.de excel. præla.ſicut vnire. Quidam tamen hoc concedunt: vt Ala. Dic de hoc vt ſ.de reli.do.cõſtitutus.

o ¶ *Commutare.*] 10. q. 2. hoc ius. §. ſed & permutare.

Vi res.] Hoc cap.non diuiditur.Abbas.

CASVS.Olim quidam petebant à regibus res eccleſiæ,& obtinebãt aliqñ:quia iſtud iniquũ erat,ſtatuit conſilium Lugduñ. q̃ illa quæ ſic traduntur,irrita & vacua habeãtur,& illi excludãtur à cõione eccleſiæ,qui taliter accipiũt bona ipſius.Not.q̃ hic nõ excuſat auctoritas maioris.Itẽ nõ valet cõceſsio laici facta de re eccleſiaſtica:q̃a pro non dato habetur,&c.Itẽ prætextu laicæ donationis vel conceſsionis vſurpans ſibi rẽ eccleſiæ, excõicandus eſt.

p ¶ *Regibus.*] 16.q.1.in canonibus.

q ¶ *Egentium.*] 16.q.1.quoniam quicquid.

TITVLVS XIII.

De rebus eccleſiæ alienandis † vel non.

¶ Ex concilio Lugduneſi.iiij.†

¶ *Non poteſt prælatus res vnius eccleſiæ alteri dare,nec inuicem illas res commutare ſine ambarum conſenſu.*

CAP. I.

NOn † licet epiſcopo vel abbati, terram vnius eccleſiæ vertere ad aliam [n], quamuis ambæ in eius ſint poteſtate : tamen ſi commutare [o] voluerit terras earum,cum conſenſu ambarum [partium †] faciat.

¶ Ex eodem. †

¶ *Principes ſeculares res eccleſiæ donare non poſſunt:& qui ab eis recipiunt.excommunicantur:& perdunt omnia quæ ab eccleſia aliàs legitime obtinebant. hoc dicit ſecundũ vnum intellectũ qui ſatis placet.*

CAP. II.

QVi res eccleſiæ petunt à regibus [p], & horrendæ cupiditatis impulſu egentium [q] ſubſtantiam rapiunt, donatione cõſequatur [k] †,vt ipſe [l] prouentus percipiat † : non eſt dubium [circa † hæc] intercedere ſimoniacam prauitatẽ. Si vero ante donationem perceperit ipſe prouentus, credimus diſtinguendum, vtrum ante donationem conſtituat [m] , vt ipſi prouentus retineantur ad tempus pro cauſa iuſta & neceſſaria : an conueniat cum eo qui accepit beneficium, ſeu cũ mediatore quocunque , vt officio illo conceſſo retineat ipſe ſibi prouentus.Primum enim membrum credimus eſſe licitum: Secundum autem dicimus non licere : ne viam aperiamus his, qui prauitatem ſuam ſatagunt palliare.

a ¶ *Irrita.*] 12.q.2.quicunque militum.& c.de rebus.arg.contra. C. de quadri.præſcrip.bene à Zenone. Solu. lex iſta non obtinet ſecundum canones.V.

b ¶ *Excludantur.*]vt ſic puniant in quo deliquerũt.ſic ſ. de temp. ordi.litteras.& ſ.de iure pat.paſtoralis.&17.q.4.ſi ater.& c.ſeq.ſ.de immu.eccl.c.vlti.Ber.

CONſenſus.] Primo ponit dictũ. Secundo adducit vnam limitationem: ibi , *Ita.* Abbas Siculus.

CASVS.Statuit conſilium Toletan. q̃ facerdotes q̃ bona ſua relinquunt eccleſiis,aut aliqua ꝑdia eccleſiæ ſuæ acquirunt, poſſint aliquos de ſeruis eccleſię tradere libertati ſm quãtitatẽ bonorũ quæ cõtulerũt eccleſiæ , ſm canones dicũt,ita tñ vt cũ peculio & poſteritate ſua maneãt i ſeruitio eccleſiæ, vtilitatẽ eccleſiæ ſm q̃ potuerint,proſequẽtes. Nota hic duos caſus,in q̃bus ſacerdos poteſt manumittere ſeruũ eccleſiæ, ſcilicet cum bona ſua relinquit eccleſiæ , aut aliqua ꝑdia eccleſię acquirit,quæ duplum valeant q̃ ſeruus.Item poſteritas manumiſſi , licet ſit ingenua,dẽt eſſe obnoxia eccleſiæ,&prę ſtare operas impoſitas tpe manumiſſionis.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per obiectionem.*

† Concilium Toletanum.4.c.68.Burchardus lib. 3.decret.cap 177.Iuopar. 3.cap.238. & ſcipit.co.tit. in 1.compi. Itio. adde notas ꝑ noſtras in vt cũ peculio & poſteritate ſua maneãt hãc decretalem.

† Eodẽ c ſcilicet con cilio Toletano.4.cap. 66.Burchar dus lib.3.de cret cap 189. Iuopar.3co. 219. & c.1. eod.tit in 1. d compilat.

¶ *De familia.*] nõ beneficiter nemeritos: nam beneficio Toletano.4.cap. meritos poſſet manumittere , licet eccleſiæ nihil cõtuliſſet.12.q.2. ſi hoc de cõſenſu epiſcopi.12.q.2.placuit.

¶ *Modum.*] ideſt,quãtitatem, vel æſtimationem in duplum , vt res quam dedit,valeat duplum quàm mancipium,vt canones dicunt. 12.q.2.epiſcopus,qui mancipium.de quibus hic ſit mentio.Tanc.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiec.& duplicem ſolutionem , & ſubdit terciam quam non approbat.*

e ¶ *Poſſeritate.*]cũ parentibus manumiſſa: quia poſt manumiſsionẽ proles à liberto ſuſcepta,nullius patrocinio eſt obnoxia. C. de ope.lib.1.antepen.Vel eſt ſpeciale in prole liberti eccleſiæ,vt ſemꝑ ſit eccleſiæ obnoxia : vt hic, & 12.q.2.liberti 1 .& c.longinquitate. Idẽ eſt in aliis,vt quidã legiſtæ dicunt,dum viuit patronus, & pater libertinæ conditionis.C.de lib.& eorum lib.l.vlti.ſed illam legem quidam intelligunt de filiis manumiſsis cum patre:vnde videtur melius quòd ſpeciale ſit hoc in eccleſia.

f ¶ *Vtilitates.*] idẽſt, operas tpe manumiſsionis impoſitas ipſi liberto à dño.ff.de oper.liberto.l.3.& 4. & ſ.quæ tamen imponi nõ debent venienti ad clericatum.54.diſt.quicunque.

Epiſcopi.]Primo ponitur prohibitio.Secundo ratio. Tertio reuocatio.Secunda:ibi,*Impium.*Tertia:ibi,*Tales.*Abbas.

CASVS.In capitulo iſto dꝫ contrarium eius quod dicitur in præcedenti,videlicet q̃ epi,qui nihil de ſuo conferunt eccleſiæ,libertatem ſeruis eccleſiæ dare nõ poſſunt:quia iniquum eſt, vt qui res ſuas eccleſiæ non contulit,damnum inferat eccleſiæ: & ſucceſſor illius qui hoc fecerit,illos ad ius eccleſiæ reuocabit. Nota q̃ prælatus qui nihil de ſuo dedit eccleſiæ vel acquiſiuit , ſeruis eccleſiæ libertatem dare non poteſt.Item ſucceſſor reuocare poteſt,& debet quod anteceſſor male alienauit.

g ¶ *Epiſcopi.*]hoc cap,eſt pars illius.12.q.2.& ſi illi.

h ¶ *Conferunt.*] ergo à cõtrario ſenſu,ſi de ſuis conferunt,aliquos manumittere poſſunt.ſ.c.prox.12.q.2.epiſcopus qui.Tanc.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.*

i ¶ *Inferat.*]arg.ꝓtra.12.q.2.ſi quos.Sol.ibi de cõſenſu capituli , hic non 2. Vel ibi de benemerito:hic de malemerito.

k ¶ *Succeſſor.*] ſ.de præcar.c.2.25.q.9.quod quis.

NVlli.]Primo ponitur alienationis prohibitio.Secundo q̃d fit alienatio.Tertio pœnæ impoſitio. Secunda:ibi, *Alienationis.* Tertia:ibi,*Vnde.*Abbas.

irrita [a] habeantur quæ obtinent : & à communione eccleſiæ (cuius facultatem auferre cupiunt) excludantur [b].

¶ Ex conſilio Toletaſi. †

¶ *Rector eccleſiæ,qui dat eccleſiæ rem duplæ æſtimationis, ſeruus eccleſiæ manumittere poteſt:ipſe tamen manumiſſus,& eius poſteri erunt ſub patrocinio eccleſiæ. ita cõmuniter ſummatur,tamen non placet Panor.id quod dicitur de æſtimatione.*

CAP. III.

COnſenſus totius cõſilii diffiniuit, vt ſacerdotes , qui aut aliquid eccleſiæ ſuæ relinquunt, aut nihil habentes , aliqua prędia vel familias eccleſiis ſuis acquirũt, liceat illis aliquos de familia [c] eiuſdem eccleſiæ manumittere , iuxta rei collatæ modum [d], quem antiqui canones decreuerunt : Ita vt cum peculio & poſteritate [e] ſua ſub patrocinio eccleſiæ maneant,vtilitates [f] iniunctas ſibi iuxta quòd poterunt , proſequentes.

¶ Ex eodem †.

¶ *Si prælatus nil de ſuo dans eccleſiæ, ſeruum eccleſiæ manumittit , non tenet manumiſsio.*

CAP. IIII.

EPiſcopi [g], qui nihil ex proprio eccleſiæ Chriſti cõſerunt [h], liberos ex familis eccleſiæ ad condemnationem ſuam facere nõ præſumant:Impium eſt enim,vt quis res ſuas eccleſiæ non attulerit, damnum inferat [i]. Tales igitur liberos †, ſucceſſor [k] epiſcopus abſq; alia oppoſitione , ad ius eccleſiæ reuocabit.

¶ Ex concilio apud Siluañ. †

¶ *Res eccleſiæ alienari non debent.*

CAP. V.

NVlli liceat alienare [l] rem immobilẽ [m] eccleſię ſuę, ſiue agrum, ſiue ruſticum mãcipium, neque ſpecialis hypothecę [n] titulo obligare. ¶ Alienationis [o] autem verbum continet conditionem †, donationem, vẽditionem,permutationem,& emphyteuſis perpetuũ cõtractum. Vnde omnes ſacerdotes ab huiuſmodi alienatione abſtineant: pœnas timentes,quas Leonina [p] conſtitutio comminitur.

¶ Symmachus Papa †.

¶ *Alienatio de rebus. eccleſiæ facta non tenet:& alienatores niſi rem reſtituant, excommunicãtur:& quilibet clericus poteſt contradicere,& rem cum fructibus repetere.h.d.Et eſt textus notabilis,& quoti die allegatur.*

CAP. VI.

SI quis presbyterorũ, diaconorum, ſeu defenſorum [q], ad inſtar tutoris.C.de adminiſtratione tutorũ.l.lex quæ,in fine.& quando decre.opus non eſt.l.vlti.

n ¶ *Hypothecæ.*]Hypotheca eſt obligatio rei immobilis,pignus rei mobilis,quaſi à pugno.Inſt.de actionibus.§.inter pignus.

¶ *Glo.ſeq.ponit de alienatione quomodo large & ſtricte mittitur.*

o ¶ *Alienationis.*]verbum,alienationis,in hoc loco largiſsime accipitur.& ſic C.de re.eccle.alie.vel non ali.ſancimus.& in Authen. de non alie.re.ec.§.nos igitur.coll.2. alibi ſtrictius accipitur ꝑ eo ꝓtractu quo trãſfertur dñium.C.de fun.do.l.1.ff.de verb.ſig.alienationis.ff.de alie.iu.mu.cau.fac. ex hoc. §. 2. C. de iure emphy. l. 1. Ala.& ita neq; vẽdere,neq; ſub cõditione tradere,neq; ꝑmutare, vel donare.vel emphyteuticum contractũ poteſt facere prælatus.

p ¶ *Leonina.*] C.de ſacroſan.eccleſiis.l.iubemus.§. œconomus.& 12.q.2.monemus.

SI quis.]Sunt tres partes,q̃ patent,ſicut ſunt tria dicta.Secunda: ibi, *Quod ſi.*Tertia,ibi:*Sed etiam.*Abbas.

CASVS. Quia prælati eccleſiarũ frequenter alienabant bona eccleſiæ , & alij ſuſcribebant in damnum eccleſiæ:ſtatuit Symmachus Papa,q̃ ſi aliquis presbyterorũ, vel aliquis aliorum ſubſcripſerit aliqui alienanti ꝑdiũ eccleſiæ,excõicetur,niſi forte & alienator,& qui acceperit,ꝑ reſtitutionem ſibi celeriter ꝓſpexerint: qđ ſi non fecerint,inſtrumentũ inde confectum non valebit , ꝓ pœnam quam ꝓ hoc ſuſtinebunt:& licitum erit quibuſlibet eccleſiaſticis ꝓnis ꝓtradicere,& male alienata repetere cũ fructib. Nota q̃ qui alicui ꝓtractui ſuſcribit,videtur illi conſentire.Item fallit hic regula illa,Nemo põt venire ꝓtra factũ ſuũ:quia vt hic dicitur,alienator poteſt repetere alienata.Item vbi non valet alienatio,nec valet inſtrumentum de ea cõfectum.Itẽ res male alienatas,cum fructibus percipit.

q ¶ *Defenſorũ.*] i.aduocatorũ,vel ꝓcuratorũ.16.q.1.de ꝓſentiũ.Ala.

¶ *Glo.*

m ¶ *Immobilem.*]mobilia vero, quæ ſeruando ſeruari nõ poſſunt,poteſt prælatus alienare,

† libertos, duo vetuſti codices.

† Burchardus lib. 3. decr. c. 144. Iue par. cap. 183. vbi rectius quam apud Burchardũ legitur. vn- & ideo oẽs ſacerdotes de hoc ſit abſtineãt ab huiuſmo- ſumptũ. & di alienatione, pœnas c.4.eod.tit. cõſtitutiones Leoninæ in 1.compil. formidando. Nota , q̃ & vide no- nullus dẽt alienare res tas huius de ecclesie immobiles , & creatis. eſt ſnia generalis, fallit enim in caſu vltimatis. Item verbo alienatiõis cõtinetur oĩs alienatio nem. quæ transfert dñiũ , vt puta vẽditio,& oĩs illa per quam res obligatur.Item alienanti illicite res eccleſię pœna conſtitutionis Leoninæ inſligitur.

† cõductio

† conditio

l ¶ *Alienare.*] Niſi pro vtilitate eccleſiæ. 12.q. 2.ſine exceptione.& iuris ſolẽnitate, quæ habetur 10.q.2.c. ea enim. §.hoc ius.Alanus.

ADDITIO. Hodie non ſeruatur.ſ.eod.dum.

† In Romana ſynodo tertia habita circiter annum Domini 506. vt 507.c.4.5 6. 7. & 8.vt recte adnotat hic Cõtius. & c 6. eo. tit. in 1. compilat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Titius p curator Sei ab eo mortuo instituus hæres hoc ignorās subsci psit seruo hereditario vẽdenti fundũ ex subscriptione nõ obligatur. Io. An.

¶ *Glo. seq. arg. alleg. 4. iur. alleg. in contrarium vnam legem, & soluit. demum distinguit.*

a ¶ *Subscripserit.*] arg. q̃ q de facto alterius subscribit, cõsentire vr ff. de in rem verso. l. pen. ff. q̃ iussu. l. 1. §. fed & si. 12. q. 2. non liceat. & c. cum redẽptor. arg. cõtra. ff. de pig. act. Caius. sed ibi ignorauit q̃d cõtinebat. sed verũ est vbi ad auctoritatẽ p̃tra ctus subscriptio desidet. q̃d itelligas cũ hac distinctiõe: q̃a aut subscribit q̃s noie alieno, aut suo: si alieno, nõ obligat q̃ subscribit, nec intelligit consentire. ff. de inst. actio. l. vlti. ff. de rescin. ve. Titius 1 . Si noie suo, aut scienter aut ignorãter: si scienter, tũc obligat, & ꝑsentire vr, vt hic, & in primis cõcor. & ff. de pig. si fideiussor. §. 1. si ignoranter: non vr cõsentire, nec ei nocet. C. plus va. q̃d agitur. l. vlt. C. de do. necignorãs. & l. prę dicta. Caius. Tanc.

† receperit

† Aliàs, remedio.

¶ *Glo. seq. soluit contrarium.*

b ¶ *Iratus.*] humano more log. tur, qm̃ Deus non irascitur 2. 22. q. 4. incommutabilis.

† Vuigor.
† Vigilensi:

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

2 Nec per membra distinguit. de his vide in Hye. 5. ea. B.

c ¶ *Alienator.*] qui alienat in ꝓiudicium eccle siæ, etiã si iurasset non repetere, reuocare debet alienationẽ, nõ obstante iuramento cũ sit illicitũ. §. de iureiu. itelecto. arg. ꝓtra. §. de isti. cum venissent. sed ibi aliàs poterat consuli ecclesiæ per capitulũ. 4. & ca. 7. eo. in decr. intellecto. non erat alius per quẽ posset cõsuli regno. Ber. titain 1. com pilat.

† Post concilium Lateran. sub Alexand. iii. par. 29. cap.

¶ *Glo. seq. reciteturr per quæstionem.*

d ¶ *Celeri.*] simile j. de loca. c. pen. & vlt. vbi dicitur qualiter intelligatur de celeri. Celeriter intelligo in hoc casu antequã lædatur ecclesia ex tali alienatione.

e ¶ *Prosperexerit.*] per repetitionem: & ita qui male alienauit rem ecclesiæ, potest repetere: vt hic patet. & 35: q. 9. quod quis. & §. de elect. nosti. quod verum est si in administratione toleratur, secus si remotus fuerit. 12. q. 2. monemus. Ala.

¶ *Glo. seq. arg. & remittit.*

f ¶ *Remedium.*] & ita est arg. q̃ si dilapidator vult seruare ecclesiã indemnem, q̃ non remoueatur. De hoc dixi. §. de elect. quòd sicut.

g ¶ *Pœnam.*] scilicet depositionis. 12. q. 2. diaconi. & C. de sac. san. eccl. iubemus. §. œconomus. & si satisfacere non posset, excommunicabitur quousque satisfecerit.

¶ *Glo. seq. alleg. tria iura. signat contrarium. & remittit.*

h ¶ *Ab initio nullas.*] Ex hoc manifeste patet, q̃ alienatio, q̃ fit ꝓtra formã iuris, nulla est ipso iure. §. de resti. in iuteg. constitutus. & §. de his quæ fi. a ma. par. ca. 1. & 12. q. 2. sine exceptione 3 arg. contra

3 Concor. text[s] in Authent. hoc ius. & ibi Bart. & Bal. C. de sacro san. eccle.

12. q. 2. si qua de rebus. hoc soluit. §. ne se. vacan. c. 1. Vinc.

i ¶ *Personis.*] id est, clericis oĩbus & conuersis & patronis. 16. q. 7. filiis vel nepotibus & parochianis, quia eorũ interest, sed personæ alterius ecclesiæ non admittentur, cum sit priuatum iudicium.

¶ *Glo. seq. facit quatuor. Primo notat optionem ecclesiæ dari, &c. Secũdo quærit an cedere teneatur. Tertio obiicit ad id quod hic dicitur alienatorem repetere. Vltimo ponit opi. & remittit.*

k ¶ *Alienata.*] de facto, quia ipso iure non tenet, vt dictũ est. Et nota q̃ ecclesia habet actionẽ personalem cõtra alienatorẽ, fi est soluendo, vel habet in rẽ actionem cõtra possessorẽ. 12. q. 2. Apostolicos. & est expressũ. C. fi rut. vel curat. l. 3. & vlt. sed si obtineret contra vnũ, alter liberaretur. ff. de eo p̃ quem fact. erit. l. 1. §. fi plures. & si conueniat vnũ, non fit ei ꝓiudicium quo ad alium: sola enim solutio imponit ei silentiũ. ff. depositi. l. 1. §. fi apud. & C. fi tut. vel cur. l. vlt. Sed nũquid ecclesia tenetur cedere actiones suas soluẽti ꝓ alium? Non: cũ enim conueniatur ex delicto suo vel ex maleficio, non potest petere cessionẽ actionũ. ff. de admi. tuto. l. fi plurestelã. Præterea alienator põt repetere, vt hic dr. Sed ꝓtra vr q̃ non sit audiendus, cum teneatur de euictione. & dicit regula. Quẽ de euictione tenet actio, eundẽ agẽtem repellit exceptio. C. de euict.

alienanti prædium ecclesiæ sub scripserit [a], quo iratus [b] Deus animas percutit, anathemate feriatur: nisi forte & alienator [c], & qui acceperit †, celeri [d] restitutione sibi prospexerint [e].

¶ Quòd si minore animæ suæ cura remedium [f] oblatum neglexerint, præter pœnam [g] super hoc adscriptam, confectum exinde documentum, viribus (quamuis ab initio nullas [h] habuerit) vacuetur. ¶ Sed etiam licet † quibuscunque ecclesiasticis personis [i] vocem contradictionis offerre, & vt cum fructibus possint alienata [k] reposcere: & ecclesiastica auctoritate fulciri.

¶ Alex. iij. Vigor. † episcopo.

¶ Terra non fertilis ecclesiæ dari potest in emphyteusim ei, cuius studio reducatur ad culturam.

CAP. VII.

AD † aures: & infra. ¶ Illas terras, quæ de syluis extirpatæ, sunt arabiles factæ, eis hæreditario [l] iure poteris concedere sub annuo [m] cẽsu tenendas: à quibus suo, vel parẽtum suorum labore constiterit extirpatas: Nisi forte tunc [m] aliis possint ad maiorem ecclesiæ vtilitatem cum eodem labore & onere conferri.

¶ Celestinus iij. Raneñ. erchiepiscopo.

¶ Iurans non alienare bona ecclesiæ, non potest alienare ea quæ sunt de mensa, vel ea de quibus dubitatur an sint de mensa. hoc dicit vsque ad §. possessiones. Abbas.

CAP. VIII.

VT † super aliqua: & infra. ¶ Sane quæsiuisti à nobis, si possessiones [n] siue redditus regalium decimationum, & aliunde ex certis locis prouenientes, quos prædecessor tuus quousque diem clausit extremum, ad manus suas tenuit & in proprium vsum excepit, [o] vel expendit †,] nec aliis infeudauit, de mensa sint archiepiscopi intelligendi: & de eis, cũ ex sacramento [p] fidelitatis teneatis Apostolicæ sedi nihil alienare, contractus alienationis [a] cuiuslibet possit interuenire. Tuæ ergo inquisitioni taliter respondemus, quòd siue intelligantur [b] de mensa, siue non [c], vt non alienentur, consultius [d] æstimamus †.

¶ Possessiones ecclesiæ minus vtiles, pro vtilioribus, de consensu capituli potest episcopus permutare, vel alienare hoc dicit.

¶ Possessiones vero, quæ ecclesiæ tuæ minus sunt vtiles, pro aliis vtilioribus de fratrum tuorum, & † sanioris partis consilio & assensu [e], alienandi seu commutandi liberam concedimus facultatem.

¶ Idem Exon. episcopo.

¶ Canonicus prædium ecclesiæ perpetuo locare non potest.

CAP. IX.

AD † audientiam nostram noueris peruenisse, quòd quidam de canonicis Exon. ecclesiæ, quædam prædia eiusdẽ (inconsultis [f] aliis fratribus) in damnum eius † in perpetuum locauerunt. ¶ Ideoque mandamus, quatenus (si verũ est quod asseritur) locationes illas legitime reuocare [g] procures: ita quòd si eadem prædia non aliter reuocari potuerint †, eos quos noueris harum locationũ auctores †, ad susceptam inde pecuniam conductoribus refundendam, [h] † appellatione remota, compellas.

¶ Inno. iij. archiepiscopo Mõtis regalis.

¶ Possessiones, quæ sunt de mensa, non possunt alienari: Et ecclesiæ consuetæ regi per regulares. secularibus clericis conferri non debent. hoc dicit. Ioan. de Imola.

† æstimam[s]

† vel.

† Concor. & ibi Rofr. C. de agri & cens. lib. xi.

† Capitu. in 2. compilatio. & vide Antchaninum consil. 115.

† Aliàs sic fundamus: ecclesiæ.

† poterint. † poterunt.

† actores.

† referendã.

¶ *Glo. seq. reci. per q. vel obiectionem.*

b ¶ *Intelligantur.*] Ad quæstionem primã nõ rndet: forte ideo quia nõ expressit quanto tẽpore tenuit, & vtrũ bona fide an mala fide. j. de spõ. de muliere. Ala. c ¶ *Siue non.*] præsumitur tamen esse de mẽsa archiepiscopi, cum sit in possessione earũ. C. de rei ven. l. vlti. Lau. d ¶ *Consultius.*] quia tertius. j. de spon. iuuenis. Lau.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit dupliciter.*

e ¶ *Assensu.*] 12. q. 2. rerulas. cõtra. Sol. hic vocat possessiones minus vtiles cõparatione magis vtilis: ibi vero minus vtiles dicũtur simpliciter & absolute. hic est necessarius consensus capituli, ibi nõ. Vel ex honestate requiritur in his 1 non ex necessitate, vt ibi. Ber.

A D *audiẽtiam.*] Cõmunis diuisio. In prima narrat factum, In secunda: prouidet: ibi, *Ideoque*. Abbas.

CASVS. Quidam de canonicis Exon. ecclesiæ, quædam prædia ipsius ecclesiæ, aliis fratribus inconsuliis, locauerunt in perpetuũ in damnum ecclesiæ: peruenit hoc ad notitiam dñi Papę: vnde mandat Exon. epo, quatenus si est ita, locationes illas studeat reuocare: si vero non possint reuocari, nisi pecunia inde recepta restituatur, compellat locatores ad pecuniam restituendã cõductoribus. Not. q̃ male alienata in damnum ecclesiæ, sunt reuocanda. Ité cõductores habent actionem contra locatores ad pretium repetendum.

f ¶ *Inconsultis.*] Vnde contractus nullus. §. eo. c. 1. & 12. q. 2. sine exceptione.

g ¶ *Locationes reuocare.*] de facto, quia ipso iure non tenuit contractus. §. de his quæ fiunt à prela. sine consensu cap. tua. arg. 24. q. 1. audiuimus. sicut aliàs exponitur, separari, i. non fuerunt mixta bona paterna & materna. C. de leg. hære. l. 2.

¶ *Glo. seq. quærit & soluit.*

h ¶ *Refundendam.*] Sed nunquid habent actionẽ de iure tales conductores ꝓtra locatores ad repetendã pecuniã? Sic, si fuerint bonę fidei. 12. q. 2. Vulteranæ. in Auth. de re. eccle. non alie. §. si quis coll. 2. si malæ fidei fuerint, non 16. q. 3. c. placuit. §. potest. ver. vniuersas. C. ne rei do. vel templo. l. vniuersitas. 10. q. 2. hoc ius. in fin. §. qui ve ro. nisi de euictione prospexerint. C. de euic. fi fundum. in casu tamen speciali malæ fidei emptor agit ad pretium. C. communia de leg. l. vlti. Lau.

POssessiones.] Sunt duo dicta. Secundum. ibi, *Aut*. Abbas Siculus.

CASVS. Quæsiuit archiepus iste. vtrum possit alienare possessiones ad mẽsam suam, vel capituli pertinentes? Rndetur q̃ non. Item quæsiuit, vtrum posset ecclesias in quibus monachi esse consueuerunt, concedere clericis vel laicis: & rndetur q̃ non. Not. q̃ eps possessiones ad mensam suam vel capituli pertinentes, aliena re non potest. Item ecclesiæ regulares amplius seculares esse non debent, sed reformari debent per homines eiusdem religionis, quæ prius ibi fuerat.

¶ Glo. seq. signas contrarium, & dupliciter soluit.

CAP. X.

POssessiones † ad mẽsam tuã vel capituli pertinẽtes, alienare [i] non debes. Aut ecclesias in quibus monachi [k] ministrare consueuerunt, clericis [l] vel laicis [m] assignare.

¶ Idem episcopo Maurien. & Præposito Vlcon. †.

¶ Restituitur ecclesia contra alienationẽ, per quam enormiter fuit læsa. h. d. secundũ lecturam veriorem.

CAP. VI.

AD † nostram noueritis audientiã perueniisse, quòd cum Tusien. † monasterium depressum esset onere maximo debitorum, Abbas & conuentus eiusdem, villam quandam necessitate coacti, B. laico concesserunt feudum, tali condictione apposita, quòd idẽ octoginta libras persolueret, pro quibus eadem exiterat obligata: quod non distulit effectui mancipare: & infra. ¶ Vnde humiliter supplicarunt, vt feudum prædictum faceremus ad vtilitatem monasterij reuocari: præsertim cum idem laicus primo anno de ipsius prouẽtibus vltra summam perceperit prætexatam, & per multos [n] postmodũ annos sumpserit eius fructus: & infra. ¶ Quocirca † mandamus, quatenus si prædictũ monasterium propter hoc inueneritis enorme [o] dispendium incurrisse, dictum laicum vt (pecunia quam pro exoneratione feudi, seu etiam pro vtilitate ipsius monasterij expendisse noscitur, ab eisdem Abbate & conuentu recepta, cum sibi fru

i ¶ *Alienare.*] §. eo. vt sup. Arg. cõtra. 12. q. 3. c. vlti. Solu. hic prohibetur perpetua alienatio possessionum, ibi conceditur specialiter tertiarum: vel q̃d ibi dr q̃ potest alienare, intelligitur de consensu capituli, & si causa subest.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem, quid econuerso.*

k ¶ *Monachi.*] Econuerso bene possunt seculares amoueri ab ecclia aliqua, & in ea institui regulares, si epi diœce. consensus accesserit: dũtamen clericis alibi æque prouideatur. j. de ecclesiis ædificandis, ad audientiã 2. non tamẽ intelligas illud inuitis clericis faciendum: inuito enim vsufructuario nõ potest proprietarius deteriorem causam eius facere, etiam in meliorem statũ mutando. ff. de vsu & habita. l. vlti. Lauren.

l ¶ *Clericis.*] quia quamdiu inueniri possunt regulares, nunquã ponẽdi sũt seculares. j. d reli. do. iter quatuor.

m ¶ *Laicis.*] Hoc ideo dicit, quia postquã locus factus est religiosus, amplius ad seculares vsus redire non debet. & fic de vestimentis altaris, & lignis ecclesiarum. j. de reli. do. ad hoc. & de consec. dist. i. ligna. & c. altaris.

† Capit. 2. co. tit. in 3. compilatione

† Vlticen.
† Vlticen.
† Vleien.

† Capit. 2. co. tit. in 3. cõpilatione vide Host. in c. salubri. ter. & Ioan. And. in c. cõ questus. j. de vsur.

† Aliàs: Secusieu. vnde originem duxit Hostiẽsis, & vocatur monasterium Sancti iusti. Aliàs: Cussien.

A D *nostrã.*] Primo ponit petitio. Secundo causæ commissionis, *Quocirca*. Abba. CASVS. Monasterũ Tusien. grauat um erat onere maximo debito rum, propter quod abbas & conuentus eiusdẽ tali necessitate ducti, quandã villã suam

† Vel, Cussin. in antiquioribus.

† De intellectu huius lectu rexpus vide latissime p coarctuiam lib. 1. varia. resolut. c. 3. & Ferdinandum Vasquium lib. 3. cõtrouer. vsu frequentiũ. cap. 71.

concesserunt in feudũ cuidã laico, tali conditione appositã, q̃ idẽ laicus solueret octoginta libras, p̃ quibus villa ipsa erat obligata: q̃d ipse non distulit effectui mãcipare: videtes monachi, q̃ monasteriũ ex tali ꝓtractu enormiter esset læsum, supplicarũt humiliter dño Papæ, vt feudũ ipsum faceret ad monasteriũ reuocari, cũ idẽ laicus primo anno de redditibus ipsius feudi vltra summã percepit quã persoluit, & postmodũ etiam per plures annos p̃cipit fructus eius: vnde mandat Papa quibusdã, quatenus si prædictũ monasteriũ pp hoc inuenerint enorme dispendium incurrisse, appellant dictũ laicũ, vt prædictũ feudũ liberũ & quietũ dimittat monasterio prędicto, recepta prius pecunia à monachis, quã pro vtilitate monasterij pro prædicto feudo dr expendisse, cum fructus percepti sibi debeant sufficere pro labore. Not. q̃ cũ ecclesia enormiter lædatur in aliquo contractu, debet restitui.

¶ *Glo. seq. reci. per obiect. & solutionem.*

d ¶ *Per multos.*] forte per duos, vel per tres 2; quia pluralis locutio duorum numero contenta est. 4. q. 3. c. si testes. §. vbi numerus. hoc ideo dicit: quia post quadriennium nõ subuenitur ecclesiæ per beneficium restitutionis. C. de tempo. in integ. restit. l. vlti.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit distinguendo. in fine ponit opi.*

o ¶ *Enorme.*] hoc ideo dicit, quia pro leui damno non datur restitutio.

1 Nam duo dicuntur multi. Inst. de iure personio. in fi. Lo. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tutio.ff.de re.in inte.scio.& ſ.de in integ.re.c.1.Sed nũquid in hoc casu cum legitur enormiter,ſubuenitur ei per beneficium reſtitutionis,vel ipſo iure tuta eſt ? Dico ꝙ ex quo conſenſus capituli affuit,& ideo credebant vtiliter contrahere,tenuit ꝓtractus,licet leſa ſit eccleſia.ĵ.de emptio.& venditio.cum dilecti.& 12.q.2.ſine ſed poteſt reſtitui ſi leſa ſit enormiter.ſ.de in inte. grum reſtitutio.c.1. ſed ſi decepta eſſet vltra dimidiam partẽ iuſti pretij, ſubuenitur ei iure cõi, & etiã cuilibet.C. de reſcindenda vẽditione.l.2.& ĵ.de emp.& vẽdi. cum dilecti. & c. cũ cauſam.ℓm hoc vſq; ad legitimam prẽſcriptionem poteſt agere, licet quidam dicãt ꝙ in hoc caſu agendum ſit iudicis offi.Io.

1 De hac quæſtione vide per doctores in l. 1.C.de filio fami. & in l fi ff.de tutor vel curat.

† Laterane ſe conſiliũ generale ſub Innocẽtio. iii.cap.44.

† Capit.vnico,tit. in 4.compilat.

† facultas

† iſtis.

ctus percepti ſufficere[a] debeãt pro labore) præfatum feudũ eidem monaſterio dimittat liberum & quietum, appellatione poſtpoſita compellatis.

¶Idem in conſilio generali.†

¶ Alienatio rei eccleſiaſticæ facta ſine legitimo eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu, non tenet,licet approbetur per conſtitutionem laicorum

CAP. XII.

CVm † laicis[b],quamuis religioſis, diſponendi de rebus eccleſiæ nulla ſit attributa poteſtas † , quos obſequendi manet neceſſitas , non auctoritas imperandi : dolemus in quibuſdam ex illis † ſic refrigeſcere charitatem, quòd immunitatem eccleſiaſticæ libertatis,quã non tantum ſancti patres , ſed etiam principes[c] ſeculares priuilegiis multis munierunt, non formidant ſuis conſtitutionibus, vel potius deſtitutionibus impugnare, non ſolum de alienatione[d] feudorum,ac aliarum poſſeſſionum eccleſiarum , & vſurpatione iuriſdictionum,ſed etiam de mortuariis † , necnon & aliis quæ iuri ſpirituali annexa[e] videntur,illicite præſumendo. ¶ Volentes igitur ſuper his indemnitatibus conſulere eccleſiarum, ac tantis grauaminibus prouidere , conſtitutiones & venditiones huiuſmodi feudorum , ſeu aliorum bonorum eccleſiaſticorum , ſine legitimo perſonarum eccleſiaſticarum aſſenſu[f] præſumptas , occaſione conſtitutionis laicæ poteſtatis : (cum non conſtitutio , ſed deſtitutio , vel deſtructio dici poſſit, nec non vſurpatio iuriſdictionum †) ſacri approbatione cõſilii decernimus nõ tenere,præſumptoribus per cenſurã eccleſiaſticã compellendis[g].

† Vide Abbatem conſi.16.incip. quidam offi cialis. in 1. volu.& Romanum ſingul. 2.4.incip. Reuerẽdus Dominus.

2 Et vt vaſſallus, qui ex vtili dominio & bona fide facie bat fructus ſuos:nec eſt vis ſecundum Inn. an non tenuerit contractus propter defectũ ſolẽnitatis an tenuerit ſed propter læſionẽ da- tur reſtitutio. Ioa.An.

TITVLVS XIIII.

Deprecariis.

¶Ex conſilio apud Beluacum.†

¶Breue eſt,nec poteſt breuius ſummari.

CAP. I.

PRecariæ[h] de quinquennio in quinquẽnium,[i] ſecundum ãucto ritatem & antiquam conſuetudinem renouentur.[k]

¶Ex conſilio Carthaginenſi †.

¶ Reuocat ſucceſſor precariam per prædeceſſorem irrationabiliter factam.

CAP. II.

DE precariis[l] irrationabiliter factis à rectoribus eccleſiarum, ſe ſuoſque ſucceſſores pœna[m] graui obligantibus, vt facta ipſorum diſſoluere nequeant : Præcipimus , vt nemo ſucceſſor anteceſſoris ſui pœna innominatus eſt.

3 Hãc gloſſam non inuenio in d veruſtiorib⁹ nec ĩ do. Bernar ꝛ.i eſſe.

a ¶ *Sufficere.*] Sed non vſ ꝙ ille debeat lucrari fruct⁹ perceptos ſupra id qđ ipſe dedit eccleſiæ:nam cũ aliquis reſtituitur, omnia debent reſtitui in priſtinũ ſtatum , vt neutra pars ſit in damno vel in lucro. C.de rupu.l.i.ff. de minori.ꝙ ſi minor, §.reſtitutio. Sed hoc eſt propter laborem ſuum , vt hic dicit. nõ enim omnino emptor damno of ſicidus eſt:vt l. prædicta, ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.Item ꝙ bona fide ꝓcepit. 2 ff. de acqu.re. do.bonæ fidei. ĵ.de feudis.c.1.arg.12.q.2.Vulteranæ. Ioan. & ſi vellet petere laboris mercedẽ, neceſſe haberet reſtituere fructus, qui ex cederent labores. ff. de rei vend.ſumptus. Lau. Et ſic eſt argu. ꝙ nemo cogitur ſuis ſtipendiis militare. & de labore ſuo mercedẽ quis recipere debet.12.q.2.charitatem. & c. eccleſiaſticis.& 12.q.2.precariæ.

b ¶ *Cum laicis.*] 96.diſt. bene quidem. & ĵ.de conſtitu.eccleſia. & 16.q.vlt.laicis.& c.non placuit.

¶ Glo.ſeq.arg.allegat contrarium.

c ¶ *Principes.*] Not.arg.ꝙ laici principes poſſunt dare eccleſiis priuilegium.16.q.1.generaliter.& 27.diſt §.hinc etiam. ĵ. de immu.eccle.non minus.arg.immo,vt vĩ,poſſunt dare priuilegium libertatis.65.diſt.in ſynodo.& melius.c.Agathoſa.arg.ſ.de in integ.reſtit.

d ¶ *Alienatione.*] ſ.de conſti .quæ in eccleſiarum.

e ¶ *Annexa.*] vt ius patronatus.ſ.de iud.quanto.

f ¶ *Aſſenſu.*] ĵ.eo.c.1.& 12.q.2.ſine exceptione.

g ¶ *Compellendis.*] 3 Immo ſunt ipſo iure excommunicati: vt ĵ.de ſent.excom.nouerit.

a ¶ *Ab eo.*] etiam ab eo qui alienauit, ſi toleratur. ſ. de reb. eccle. nõ alie.ſi quis presbyterorum. ita ſucceſſor poteſt reuocare quod prædeceſſor illicite fecit.35.q.9.quod quis.

PRecarium.] Sunt duæ partes, quæ patent.Secunda: ibi, *Porro.* Abbas:

CASVS. Rogaſti me, vt rem meã concederẽ tibi ad vtẽdũ: ego ſcibus tuis cõceſſi tibi rẽ illã precario: volui poſtea reuocare illud precariũ : tu nolebas mihi reſtituere;quæritur vtrum ego poſsim reuocare cũ mihi placuerit ? Rũdetur ꝙ bene poſſum illud reuocare qñcunq; mihi placuerit. Itẽ ſoluitur precarium mortuo illo cui conceſſum fuit, ſed nõ ſoluitur illo mortuo qui conceſſit. Itẽ ſoluitur precariũ ſi ille qui conceſsit precarium alienauerit: quia per talem cõuentionẽ rem alienã inuito dño poſsideri nõ licet.Secũ do dicitur, ꝙ ꝑcariæ, quæ aliquũ fiunt de poſſeſsionibus eccleſiarũ, non debent reuocari pro voluntate cõcedẽtium. Nota ꝙ precariũ reuocatur pro voluntate concedentis. Item nõ poſſunt reuocari ad voluntatem concedentium:& ita differentia eſt inter precarium & precarias.

† Vide l.i, & ibi gloſſam.& Bartol. ff. eod. vt.

† Hoſtiẽſis legendum, ſeu corrige ꝑdum hic ꝑdonet ita.ſed non concedẽtis.

¶ Glo.ſeq.recitetur per modum ſummæ.quid ſit precarium, quantum duret,& c.vt notata è regione demonſtrant.

Precariũ & commodatum conueniunt, & differunt.

b ¶ *Precarium.*] Eſt aũt ꝑcarium, vt dictum eſt in c.1. quod ꝑcibus ad vrendum datur,& tamdiu durat q̃diu patitur qui conceſsit: vt hic:& ff.eo.l.1.& eſt ſimile cõmodato:qui enim cõmodat rem ſuã, ſic cõmodat vt nõ faciat eam accipiẽtis,ſed vt permittat ei vti re cõmodata.& ſicut reuocat ꝑcarium,ita cõmodatũ: vt ff.eod.l.1.ſed diſſiant in hoc,ꝙ cõmodatũ non reuocat intempeſtiue. ff.cõmoda. in cõmodato.§.ſicut.niſi poſt vſum cõpletum.ĵ.tit.proxi.ca.vnico. §.1.Precarium vero qñq; reuocatur etiã ſi ad certum tẽpus ſit cõceſſum.ff.eod.cũ precario. Conſiſtit aũt ꝑcarium tam in re mobili q̃ immobili,& in ſeruitutibus:vt ſi me rogaueris,vt ꝑ fundũ meũ ire vel agere tibi liceat,vel vt in tectũ meũ,vel in areã q̃dũ mearũ tignum,vel ſtillicidium immiſſum habeas.ff.eo.l.2.§.vlti. & l.3.& 4. in prin.Item in re propria nõ conſiſtit precariũ.ff.eod.l.4.§.item ſi rẽ.niſi cũ debitor pignus rogat ꝑcario à creditore poſſidere.ff.eo. ſi debitor.rõne poſſeſsionis,& nõ ꝓprietatis.ff.eo.certe.§.vlti. Itẽ ille qui cõcedit ꝑcarium,q̃ qui rogat,poſsidet:vnus ciuiliter, & alter naturaliter.ff.eo.& habet.§.penul.ſed duo inſolidũ ꝑcario poſsidere nõ poſſunt.ff.eod.duo.& reſtitui debet precariũ in priſtinam cauſam,aliàs condẽnabitur intantũ quãti interfuerit:actoris.ff.eo.quæſtũ.6. ex hoc interdicto.& precarium cõſtituitur inter ꝑſentes & abſentes,& per epiſtolã.ff.eod.precario. Item ſi precario durante prorogatur in vlterius tẽpus,nõ mutat cauſam poſſeſsionis.ff.eo.ſed ſi manente. vnde non dicitur precarium nouũ.

Precarii in quibus rebus conſiſtit. Precarium qualiter ſi mitur.

ADDITIO. Item qui precario rogat , dolum & culpam dolo proximam præſtat.ff.eo.quæſitum.§.& illud.

¶ Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.

1 Locatio c ¶ *Soluitur.*] Obitu eius cui conceditur precarium,finitur, & nõ vel precarii concedẽtis.immo ad hæredẽ eius qui conceſsit , tranſit.ff.eo.cum dicere, quã precario.§.precarij,& l.quæſtũ.§.qđ à Titio,quia ipſi,non hæredi ſcilli do- recipientis conceditur,vt ibi dr,& hic idem dr.Item finitur ſi cõ- nec voles cedens precariũ rem alienauerit,niſi de voluntate noui dñi res eamorte tua dem permaneat penes eundẽ.ff.eo. quæſitum.§.ꝙ à Titio. & §. illiuitur. Io. lud.Item ſoluitur precariũ pignoris debitore ſoluente pecuniam creditori.ff.eo.ſi debitor.arg.ꝓtra.ff.loca.l.4. i ibi finitur precariũ morte cõcedentis.Sed hoc ideo eſt,quia ille qui conceſsit precariũ,hoc voluit,& expreſsit voluntatem concedendo precariũ, & ideo finitur per mortem ipſius:ſed hic , & ff.de precariis.l.cum precario.§.1.ſimpliciter conceſſum fuit precarium ſine tpis præfinitione,& ideo non finitur per mortem concedentis.Ber.

d ¶ *Per conuentionem.*]Et ſi ad certum tempus precarium conceſſum ſit,nihilominus ante tempus illud poterit reuocare.ff.eod. cũ precario.vbi ſunt hæc verba,ꝙ non licet rem alienam, &c. & culpam non præſtat,ſed dolum tantum , & etiam culpam ſi dolo ſit proximam.ff.eo.quæſitum.§.illud.Bernar.

e ¶ *Precariæ.*]In alia ſignificatione accipitur hic hoc nomẽ, precariæ,ꝙ ꝓtractu ſcilicet de poſſeſsionib. eccleſiarũ, de quo habes ſ.eod.tit.c.1.& 2.& 10.q.2.hoc ius, ad fi.& c. precariæ. nec poteſt reuocari ante cõſtitutũ tẽpus,vt hic,niſi irrationabiliter ſit factꝰ talis ꝓtractus.ſ.e.c.2.& ita aliud precarium eſt & alius precariæ , ſiue precaria.Ber.

ADDITIO. Vnde Hoſtien.dat tales verſus.

Ria,ria,rium,tria ſunt quibus eſt caput vnum.
Riæ ſunt ſolitæ poſt ſingula luſtra renaſci.
Ria ſit ad mortem,nec citra vult precarii:
Rium finitur tũc quã do vult ſuus auctor.

† Vide l. creditores, & quod ibi not. Bar. C. de pigno.

DE COMMODATO.

¶Viſum,eſt de cõtractu, qui ſit gratia recipiẽtis tantũ,meritò ſubicitur rubrica de cõtractu ſibi ſimil:nam communiter cõmodatũ ſit gratia recipientis tantum , licet quãdoque ſiat gratia cõcedentis , vel vtriuſque. Abbas Siculus.

† Vide textum in §. item is, cui res. Inſtit. quibus modis re cõtra hitur obli. & ibi latiſſime per Arerinũ & Doctores.

De hac materia habetur 1.diſt.ius naturale. & ibi Abbas Siculus.

CVm † gratia.] Habet duo dicta.Secundum ibi, *Contra.* Primum ſubdiuiditur. Nam primo ponit vnum dictum.Secundo aliud,à quo tres caſus excipit:ibi , *Licet.*Secundum ſubdiuiditur:nam primo ponit dictum. Secundo ponit rationem:ibi,*Cum non decipi.* Abbas,

Et quid de cõmoda to lege diuina cauete Exodo cap. 22. refertur in c. 1. & 2. in 1.compil. eo.tit.quod Raymũdus omiſit.

CASVS. Commodaui tibi equum meum , vel etiam rem aliam res iſta deteriorata eſt : quærebatur , vtrum tenearis mihi ſuper hoc:Rũdet Papa,cum aliquis recepit commodatum gratia ſui tm ꝓp propriam vtilitatem ,procurãdã,tenetur non ſolum de culpa lata ꝙ leui,ſed ẽt de leuiſſima:verumtũ de caſu fortuito nõ tenetur,niſi ꝙ culpam ſuã caſus ille acciderit,vel niſi pactum interuenerit,ꝙ de certo caſu & expreſſo in pacto teneret,vel niſi fuerit i mora in reſtituendo cõmodatũ.Secundo q̃rebat, vtrũ cõmodatũ poſsit repeti ante vſum expletũ,ad quẽ res fuit cõmodata : & dr, ꝙ ꝓtra illũ qui rẽ cõmodatam accepit, commodati agi nõ poteſt ante vſum cõpletũ:quia non decipi beneficio nos oportet,ſed iuuari,qđ eſſet ſi ante finitũ vſum cõmodatum reuocaretur. Nota ꝙ in commodato venit leuiſſima culpa.Item de caſu fortuito qs non tenetur,niſi in caſibus,qui hic continẽtur : ſ. ſi ꝑ culpam ſuã caſus ille acciderit.vel pactũ interuenerit de certo caſu, vel fuerit in mora in reſtituendo cõmodatũ. Item intempeſtiue cõmodatũ non reuocatur.Item beneficio decipi non debemus,ſed iuuari,

¶Gl.ſeq.recitat ꝓmodũ ſũmæ,quid ſit cõmodatũ,vnde dicatur , & c.

f ¶ *Commodatum.*]Eſt aũt cõmodatũ 2 alicuius rei ad aliquẽ ſpecialem vſum gratuito facto conceſsio,& non traſlatio.& ideo dr, facta cõceſsio:& non trãſlatio:qa is qui cõmodat, dñium retinet & poſſeſsionẽ.ff.eo.l.rei ꝓmodatæ.Et dr commodatũ quaſi vtentis cõmodo datũ. & ideo dr gratuito:quia ſi interueniat merces, tranſit in locationẽ,vel in ꝓtractũ inominatũ:do,vt des:facio , vt facias.Inſtit.manda.ſ.vlt.Ad aliquem vſum ideo dixi,vt noteẽ diferentia inter ꝑcarium & cõmodatum. Precarium eſt cõceditur ſine ꝑfinitione certi vſus:vnde qñcunq; põt reuocari ꝑcariũ. ff. de preca.cum ꝑcario.& ĵ.tit.pxi. c.vlt.ficut & depoſitũ.ĵ.tit.pxi. bona fides.Cõmodatum aũt ad certum vſum cõceditur:q̃a ſtatim ſubiicitur vſus ad quem res ꝓmodatur:vt ſi cõmodẽ equũ tibi vt ad villam duceres,& tu duxiſti ad bellum teneberis: qa ad aliũ vſum duxiſti,q̃ dixiſti.ff.eod.ſi vt certo.§.ſed interdum. Et cõſiſtit cõmodatum in rebus mobilibus & ſe mouẽtibus,& immobilib⁹, & incorpalibus,puta ſeruitute habitãdi.ff.eo.l.1.quia ibi dicit cõmodari rem mobilem , & etiam ſoli. & adiecit Iulianus ẽt habitationem poſſe cõmodari,& in eiſdem rebus conſiſtit ꝑcariũ :vt dixi ĵ.tit.pxi.c.vlt.Sed qđ vſu conſumit.nõ cõmodaẽ,niſi ad pompam,vt ditior appareat.ff.eo.l.3.§.vlt.& l.ſeq.& q̃ põt obligare,poteſt cõmodare,& ei cõmodari.vnde pupillus nõ eſt obligatus,ſed alius ei obligatur.ff.de act.emp.& ven.l.Iulianus,§. antepen. Ber.

2 De materia ria text⁹, & harum gloſ farum vide p enc p Antonium Gomezium to mo 2. varia. reſolut. c.7. de cõmoda to & depoſito.

¶Gl.ſeq.dicit ad quid teneatur commodatarius,& quo reſtituẽ debet commodatum:& caſum quo modo teneatur commodans cõmodatario.

g ¶ *De leuiſſima.*]Cum enim gratia ſui tm qs cõmodatũ accepit, tenetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenetur de dolo,& lata culpa,leui & leuissima,vt hic dicit.qa exactam diligentiā qualem in rebus suis adhibere debet.ff.eo.in rebus immo non sufficit talem adhibere qualem in suis rebus, si tū alius diligentior custodire potuit.ff.de actio.& obli.l.1.§.is quoq; cui.& dolum & culpam.ff.eod.si vt certo.§.commodatum.Si vero gratia dantis i tū com modatū detur: tunc ve nit dolus & lata culpa, secundū Gos. idem secundū Ho stiensem, si commodatum tibi traden das eo modo vxori, vel volens videre ludū scenicū con modaui tibi vestes scenicas:vt concor glo. Ioan And.

† Lundoñ ‡ Ludoñ. † Ludonen. † Lindonié † Linconi é

† Capit.2. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Laterā. sub Alexand.iii. par.50.cap. 35.

2 De hoc articulo,qui frequenter solet cōtingere , vide Antonium Gomezium supra citato.

1 Vt si com modauit sponsæ, vel vxori ornamēta, vt ad me veniret ornata, tūc venit dolus & lata culpa, secundū Gos. idem secundū Hostiensem, si commodatum tibi traden das eo modo vxori, vel volens videre ludū scenicū con modaui tibi vestes scenicas:vt concor glo. Ioan And.

Licēt casus fortuitus (nisi acciderit culpa sua,vel interuenerit pactum,seu in mora fuisset) sibi non debeat imputari.¶ Contra eum quoque recte commodati non agitur,nisi post [a] vsum expletum,cuius gratia res fuerat commodata: Cum non decipi [b] beneficio nos oporteat, sed iuuari.

TITVLVS XVI.

De deposito.

¶ Alexander iij.Londoñ.† episcopo.

¶ Ex depositio facto apud clericum ecclesiæ non tenetur ecclesia:nisi in vtilitatem ecclesiæ sit versum.

CAP. I.

GRauis † illa querimonia vsq; ad nos super depositio tuo tibi hactenus denegato peruenit: & infra. ¶ Cum enim non constet pecuniam tuā quam ille vir Belial furatus est, in ecclesiæ vtilitatem [c] conuersam:non debemus de iure,contra canonicos eiusdem ecclesiæ præcise intentare iussionis instantiam, vt tibi eandem reddant pecuniam, personæ [d] non ecclesiæ commēdatam.¶ Quocirca suademus, vt in illum furem tuam dirigas actionem [e], eo quòd (vt audiuimus) loculos [f] habet: & ea quæ tibi subrepta sunt, aportauit. Nam & iudicibus dedimus in mandatis, vt illum iniquum sub quæstionibus § † ad rationem ponant, etiam (si oportuerit) vinculis alligatum, vt dictam pecuniam reddere [h] compellatur : & infra. ¶ Si autem cum eis amicabiliter poteris de reddituum perceptione pacisci, no ueris id nobis acceptum.

¶ Gregorius nonus.

¶ Dicit ad quid tenetur depositarius, & quomodo repetatur depositum.

CAP. II.

BOna † fides abesse præsumitur, si rebus tuis saluis [i] titionem:vt ff.de iudi.dilecti.vbi de hoc.

f ¶ *Loculos habet.*] & Dominus loculos habuit, vt indigentibus subueniret.12.q.1.habebat.

g ¶ *Quæstionibus.*] Nota q̄ suspecti sunt torquendi, & in vinculis detinendi:& verberibus afficiendi,vel subiiciendi.14.q.6. si res. & 12.q.2.fraternitas.& 23.q.5.c.1.& 5.q.5.illi qui.& ff. de rapto.in archi episcopatu 6.T.

h ¶ *Reddere.*] Cum nota infamiæ. actio enim depositi infamat. C. depo.l.qui depositum.

Bona fides.] CASVS. Depositi penes te res meas:illæ res amissæ sunt,de rebus tuis nihil amisisti:q̄ritur an tenearis mihi ad eas restituendas actione depositi?Rñdetur,si res tuæ saluæ sunt,& oblatæ sibi res depositas amisisti,hoc ipso p̄sumitur q̄ bona fides abest circa res depositas,& ita dolus affuit:& ideo tenetur ad restituēdū depositū:& de culpa etiā tenetur depositarius si obtulit se deposito vel si aliquid accepit p̄ custodia: sed de casu fortuito nō tenetur, nisi pactū interuenerit,vel nisi culpa vel mora p̄cesserit casum. Sē cūdo q̄ritur vtrum depositori liceat reuocare depositū q̄cunque etc. vel voluerit? Rñdet,q̄ sic:sed si depositarius opponeret cōpensationē vel in toto,vel in parte,cōpēsatio nō est admittenda:ne p̄tractus q̄ ex bona fide oritur,ad p̄fidiā referatur:sed in aliis cōtractibus bñ admittitur cōpensatio,si causa ex qua compensatio postulatur, liquida sit, & facilem exitū credatur habere.Nota, q̄ ille qui recipit depositum,de solo dolo tenetur,de culpa etiā tenetur,si obtulit se deposito,vel aliquid recepit p̄ custodia. Ité depositarius de casu fortuito nō tenetur,nisi pactū interuenerit,vel nisi culpa vel mora p̄cesserit casum.Item depositum potest reuocari q̄cunq; voluerit depositor.Item contra depositum non admittitur compensatio.Item contractus depositi ex bona fide oritur.

¶ Glo.seq.reci.per q.an p̄sumptio sufficiat ad sententiam.

i ¶ *Rebus tuis saluis.*] Ex hac p̄sumptione condemnabitur sic C. loca.l.1.& ff.eo.tit. quod Nerua. quia non minorem 7 diligentiam quàm in suis rebus p̄stare debet,vt in l.quod Nerua. sic ff.commo.si vt certo.§.quod vero senectute.& ita fi bona fides abest,dolus adesse p̄sumitur.nam contraria sunt.C.de rescind.vendit.o, vt lato hic si dolo.& est sim.32.q.1.cum renunciatur.& p̄sumptio sufficit ad p̄sequitur condemnationem in casu isto.32.q.1.dixit Dominus. & 54.dist.cap. & alii. fraternitatem.j.de Iudæis.c.vlt.Ber.

a ¶ *De culpa.*] Nota,q̄ depositarius tenetur de solo dolo.si dolose versatus est in deposito.ff.eo.l.1.§.in p̄ducto.& §.vlti. & ff. cōmo. si vt certo.§.2.& ff.de reg.iu.l.p̄tractus.& de lata culpa,qua Nerua dixit esse dolū.ff.eo.q̄ Nerua.quod Azo intelligit dolum p̄sum p̄tū.ff.mand.ff. fideiussor.1.respon.Ideo sic expone: quia in ea lege dī ipsā latā culpā ꝑ dolum esse.ff.de leg. 1. cum res.& §.vl.& ff.de actio.& obliga.l.1. §. is quoq; apud quē. & alibi dī latam culpā dolo comparari.ff. si mensor falsū.mo.dixerit.l.1.§. lata est. & ita non dolus est:quia nihil est id cui ipsum est simile.Quinetiā in casib⁹ p̄stat culpā depositarius, si ipse se obtulerit deposito: vt hic, & ff.eo.l.1.§. sæpe. idē si mercedē accipiat pro custodia:vt hic.& ff.eo.l.1.§. si quis seruum.Item & in tertio casu si queniat iter eos.ff.eo.l.1.§.si conueniat.& ff.commo. si vt certo. §. non videndū. Sed si cōueniat ne dolus p̄stetur,hęc conuentio non valet:quia p̄tra bonos mores est, ff.e.tit.l.1.§.si cōueniat. & ff. de pactis.si vnus. §. illud. Item & in alio si causa depositarij res penes ipsū deposita sit ff.eo.l.1.§.fi pecuniā. & ff.si cer. pet.l.si quis ne que.& tūc venit leuissima culpa:& si morā facit in restituendo. ff. eo.si in Asia.§.vlt.,Præsumit autē lata culpa vel dolus si non adhibeat diligentiā qualem in rebus suis.ff. eo q̄ Nerua.vel qa res suæ saluæ sunt.& depositæ non apparent, vt hic dī.& hoc exemplū pone:Res suas ponebat in arca fecura ,& res depositas dimittebat in domo sup bachas. Casus tū fortuitus nō imputatur:sicut nec in commodato.5.titu.proxi.cap.vnico. & ff. commoda.in rebus.nisi in casibus hic contentis : vt si pactum interueniat,vt præstetur. C. eo.l.1.contractus enim ex conuentione legem accipiunt,& seruari debēt,nisi improbatum sit à iure.ff.eo. l.1.§.si conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen q̄ casus nominetur in pacto,sicut dixi in commodato.sic 5.c.proxi.pro ꝑter cum legem accipiunt,& seruari debēt,nisi improbatum sit à iure.ff.eo. l.1.§.si conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen q̄ casus nominetur in pacto,sicut dixi in commodato.sic 5.c.proxi.pro ꝑter cum legem accipiunt,& seruari debēt,nisi improbatum sit à iure.ff.eo. l.1.§.si conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen q̄ casus nominetur in pacto,sicut dixi in commodato.sic 5.c.proxi.pro ꝑter cum legem accipiunt,& seruari debēt,nisi improbatum sit à iure.ff.eo. l.1.§.si conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen q̄ casus nominetur in pacto,sicut dixi in commodato.sic 5.c.proxi.pro ꝑter cum

† Aluim. ‡ Aluernam † Aluerum † Alucen.

b ¶ *Præstetur.*] C. eo.l.1.contractus enim ex conuentione legem accipiunt,& seruari debēt,nisi improbatum sit à iure.ff.eo. l.1.§.si conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen q̄ casus nominetur in pacto,sicut dixi in commodato.sic 5.c.proxi.pro ꝑter cum legem accipiunt,& seruari debēt,nisi improbatum sit à iure.ff.eo. l.1.§.si conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen q̄ casus nominetur in pacto,sicut dixi in commodato.sic 5.c.proxi.pro ꝑter cum legem accipiunt,& seruari debēt,nisi improbatum sit à iure.ff.eo. l.1.§.si conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen q̄ casus nominetur in pacto,sicut dixi in commodato.sic 5.c.proxi.pro ꝑter cum

c ¶ *Actionem.*] id est,ꝑ existentibus,depositas amissuri. De culpa [a] quoque teneris , si,teipsum deposito obtulisti: vel si aliquid pro custodia recepisses. Pacto,vero,culpa, vel mora præcedentibus, casus etiam fortuitus imputatur.¶ Sane depositori licuit, pro voluntate sua depositum reuocare [b] contra [c] quod compensationi vel deductioni locus non fuit:vt contractus qui ex bona fide oritur, ad perfidiam minime refetatur†,licet compensatio admittatur in aliis [d], si causa ex qua postulatur , sit liquida , ita quòd facilem exitum credatur habere.

TITVLVS XVII.

De emptione & venditione.

¶ Ex concilio apud Valeñ. †

¶ Cogit episcopus ne carius vendatur transeuntibus, quàm in mercato venderetur.

CAP. I.

PLacuit † vt p̄sbyteri plebes suas admoneant vt & ipsi hospitales [e] sint,& nō carius vendant transeuntibus, quàm † in mercato vendere possunt. Alioquin ad p̄sbyterum [f] transeuntes hoc referāt, vt illius iussu cum humanitate sibi vendant.

¶ Ex concilio Manguntiñ.†.

¶ Fraudans mensuras & pondera xxx. diebus in pane & aqua pœnitere debet.

CAP. II.

VT mēsuræ [g] & pōdera iusta fiant: & infra. ¶ Si quis iustas mensuras & iusta ponderā [h],causa lucri mutare p̄sumꝑserit,triginta dies in pane & aqua pœniteat [i].

¶ Alexan.iij.Attrebateñ.episcopo.

¶ Tenet venditio, licet venditor sit deceptus vltra dimidiam iusti pretii: potest tamen venditor agere vt restituatur res, vel iustum pretium suppleatur :& si alterum præcise petit,succumbit.

CAP. I.

PLacuit † vt p̄sbyteri plebes suas admoneant vt & ipsi hospitales [e] sint,& nō carius vendant transeuntibus, quàm † in mercato vendere possunt. Alioquin ad p̄sbyterum [f] transeuntes hoc referāt, vt illius iussu cum humanitate sibi vendant.

¶ Ex concilio Manguntiñ.†.

¶ Fraudans mensuras & pondera xxx. diebus in pane & aqua pœnitere debet.

CAP. II.

VT mēsuræ [g] & pōdera iusta fiant: & infra. ¶ Si quis iustas mensuras & iusta ponderā [h],causa lucri mutare p̄sumꝑserit,triginta dies in pane & aqua pœniteat [i].

¶ Alexan.iij.Attrebateñ.episcopo.

¶ Tenet venditio, licet venditor sit deceptus vltra dimidiam iusti pretii: potest tamen venditor agere vt restituatur res, vel iustum pretium suppleatur :& si alterum præcise petit,succumbit.

DE EMPTIONE, ET VENDITIONE.

¶ Visum est 5.de contractibus,qui fiunt gratia dantis vel recipientis, restabat videre de contractibus,qui fiunt gratia vtriusque,inter quos est contractus emptionis & venditionis , qui præ cæteris magis frequentantur : facit quòd habetur in l. 1. ff. de contrahen. emptio. ideo de ipsa post ciuiles præcedentes,& ante sequentes voluit tractare. facit l. singularia. ff. si cer. peta. & pro tanto fuit hic posita ista rub. Ioan. de Imo. Vel sic : Supra visum est de contractibus , in quibus rei commoditas , vel simplex custodia in alium transfertur : Restat merito videre de aliis contractibus. in quibus transfertur dominium , & etiam possessio , si venditor erat dominus:vel vicapiendo conditio,si alius erat dominus , ideo subiicitur rubrica de emptione & venditione.

De hac materia habetur de pœn.distin.5.qualitas.1.q.1. eos.& q. 2. & 3.in multis cap.

PLacuit.] Nō potest cōmode summari secundū Io.And. sed pulchre summatur vt in rubro secundum Card. & Abbatem Sicul̄um. Potest diuidi in duas partes. Nam primo ponit modū venditionis.Secundo modū denūciationis.Secundā ibi, *Alioquin.*Abbas.

CASVS. Dicitur in hoc cap. q̄ presbyteri debent admonere plebes suas,vt cum humanitate vendant res suas transeuntibus: ad quod si opus fuerit,compellantur.Nota,q̄ transeuntibus nihil carius vendendum est,quàm in mercato.

e ¶ *Hospitales.*] Possunt enim ad hoc compelli per excommunicationem.42.dist.c.si quis despicit.§.hinc etiam.Ala.

f ¶ *Ad presbyterum.*] id est.ep̄m. 95.distin.olim.qui forte per hoc cap.de hoc cognoscere pōt,sed forte ꝑsuetudo nō est in hoc.Tan.

VT *mensuræ.*] Sunt duæ partes,sicut duo dicta.Secunda:ibi , *Si quis.*Abbas Siculus.

CASVS.Dī in hoc cap.q̄ qui iustas mensuras & iusta pondera causa lucri mutauerit,per xxx.dies in pane & aqua pœnitere dēt. Nota q̄ iustæ & legitimæ debent esse mensuræ.Ité qui iustas mēsuras,& iusta pōdera causa lucri mutauerit,xxx.diebus pœniteat.

g ¶ *Vt mensuræ.*] supple statuimus.

h ¶ *Pondera.*] 24.q.1.nō asseraſ°.& q.3.si q.s romipetas.46.dist. omnis qui 2.ff.de pœnis,in dardanarios:& j.nec cle.vel mon.c.multa.

i ¶ *Pœniteat.*] Et insuper l.Cornel.de falsi.puniri debet.ff.de extraor.cri.annonam.in fin.

† Hinc colliges clericos & religiosos posse ex cautatore quæri , de quo articulo vide plenius Bernar. Linum Diaz. in practi.cri. min. cano. 5 & Sylua. cardinal. instruct.cl. 6 addo dixi supra Directorio sechol. lib.3. 118.

† Vide tex. & ibi plene q̄ Doctores in § Institu. quib. mod. re contrah. obl.& Antonium Gomezium lib.3. c.14. varia. resolu. 1.

† Burchardus lib.2. decret. cap. 168. Iuo par.6.c.259. Et c.2. eod. tit.in 1. compilatione. Et de materia vide plene per S. Thomā, & ibi Caietanum.2.2.q. 77. art.1.vi diminutionem rerū fie de oīno Cori propter pecuniam.ff. de impen. in re.do. fa. quod dicitur. primo re sponso. Contra tamen videtur C. de compen. l.vl.in prin.vbi dicitur: tam in rem q̄ in persoñā: illud intelligitur si agatur in rē, & restitui non possit , potest † Recte ait Antonius Augustinus fe in concilijs hoc caput nōdum inuenisse.refert Burchardus li. 19. decret. cap.148.Iuo par. 15. cap, 158. & c. 3. eo. tit. in 1. compilatio.

1 Nec ex hoc tempore fit restitutio repetitio debitum de quo constat cum & viq; ad quatuor mēses non debeat distringi ad soluendum. C.de excep. rei iud. l. ... & 3. & no. d. ofñā.de re quærenti, iecūdū Ho. Ioan. Andr.

2 Per quæ iura ꝑbatur q̄ erra in iudiciis vti debemus iusta statera: ad idem de iud.rum cterni.lib.6. Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum dilecti.] Cum res venditur minus dimidia iusti pretij, in arbitrio emptoris est, vtrū ré reliturat recuperato pretio, vel iustum pretium suppleat.h.d.Primo ponit factum.Secundo diffinit.Secundaːibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS Abbas & monachi Cariloci emerunt quandam syluam, quæ Nigrauallis appellatur,à quibusdā canonicis Beluacen.ignorāte capitulo Beluacen.p decem libris, q̄ tūc valebat quadraginta marchas:Ad petitionem capituli Beluacen. causa fuit cōmissa super hoc epo Morin. & decano Remen.cum clausula illa,Vt si vterq; interesse nō posset,alter in eodē negotio ꝓcedere non differret:& cū eps causę interesse nō posset,decan⁹ in causa procesit: & quia constitit ei q̄ p dicti fratres prædictam syluam minus dimidia iusti ꝑtij cōparassent, pronunciauit prædictā venditionem non tenere, & syluā illam adiudicauit canonicis Beluacen.& eos in possessionem ipsius syluæ induxit.causa ista per appellaitonē ad sedē Apostolicam est delata: dñs Papa auditis ratiōibus & allegationib⁹ vtriusque partis,sniam prioris iudicis cassauit tam quā iuri ꝓtrariā: & præcepit syluam prędictā monachis esse restituēdam: quia cum res minus dimidia iusti pretij comparatur,in arbitrio emptoris est, an velit ꝓtractū rescindere, an iustū pretiū supplere, salua qōne canonicis Beluacen. sup receptione pretij,vel cōsensu capituli in venditione nō habito,seu alia causa rationabili,quam canonici ꝓtra monachos duxerint proponēdā. Nota, q̄ sententia iuri ꝓtraria nō valet.Iteꝫ cū res minus dimidia iusti pretij comparatur, in optiōe emptoris est supplere iustum pretium,vel recedere à ꝓtractu, & recipere pretiū quod dedit.Iteꝫ alienatio sine cōsensu capituli nulla est, & citra aliquam appellationem rescinditur.Item si quis ex vna causa petat re aliquam, & succumbat,nihilominus potest eā petere ex alia causa.& hoc per illam litterā,alia rationabili causa.

a ¶ *Capitulo.*] Vnde nō tenuit vēditio ipso iure,etiā vbi deceptio non fuisset in pretio.12.q.2.fine.& §.de his quæ fi.à prela.c.1. 10. q. 2.hoc ius.vnde in fine referuatur capitulo hæc exceptio.T.

¶ *Gla.seq.quærit.soluit.*

b ¶ *Tunc valente.*]Scilicet tēpore ꝓtractus.Sed pone q̄ tēpore vēditiōis valeret decē,tēpore litis ꝓtestatę valeret triginta fine studio monacorū, vel alio modo nūquid modo reuocabit venditio? Non:quia tempus venditionis spectandum est.ff.de euic.ex mile. §.1.C.de resc.ven.si voluntate 1. §. de ele.dudum. & si deterior facta esset, non peterēt:& ita cum petituri non essent contrarium, melioriationem petere non debent.C.de sol.l.pe.ff.de dam.infec. qui bona.§.si quis.Vin.

c ¶ *In arbitrio.*]Sic j.eo.cum causam.& C.de rescin.ven.l.2.

¶ *Glo.seq.obicit & soluit.*

d ¶ *Reddendā.*]Sed cū vēditio nulla fuerit:q̄a facta fuerit ignorāte capitulo:& vltra dimidiā decepta est ecclia:nullū ius acquisitū fuerit monasterio: quare fit restituio monasterio:Rndeo, si ad hoc actū fuisset,nō fuisset restitutio facta: sed quia per iniquā sententiā spoliati fuerint monachi,restituuntur,nec fuit venditio indicata nulla:quia nec agebatur ad hoc: Vnde dicitur hic, q̄ in arbitrio sit emptoris,&c.non fit condemnatio nisi agatur ad hoc.5. de ord. cog.cum dilectus.Tanc.

e ¶ *Quæstione.*]Hoc ideo dicit:q̄a q̄ ré petit ex vna causa expressa,& succumbit,eādem ré ex alia causa petere nō prohibetur.ff. de excep.rei iud.& an eādē. 3.de causa pos.c.vlt.De hac materia satis dicitur 5.de libel.obla. c. 2.

¶ *Glo.seq. distinguit cōtractus bonæ fidei,& strīcti iuris, & an dolus cōtrahēris vel alterius det causam contractui,an incidat, an sine dolo dei-piatur in pretio,& tunc aut vltra dimidiam.aut non vltra.*

f ¶ *Deceptione.*] Cū dolus dat cām ꝓtractui, puta,dolo induxi te ad vendēdā rem,aliās non vēditurus, nō tenet ꝓtractus.ff.de dolo.& eleganter.arg. 12.q.2.quisquis eps.i fi.& j. de permuta.cum vniuerso rum. Si vero incidit in contractum,quia vēditurus eram,fed per dolum tuum minus vendidi, vel per dolum meū plus emisti:tenet quidē cōtractus,sed igitur ad supplementum resīdui. ff.de actio.emp. & ven. Iulianus.§.sed si vendi-tor.Si vero dol⁹ nō dat causam contractui,nec incidit in contractum, sed deceptus fum vltra dimidiam iusti pretij in venditione,obtinet q̄d hic dicitur,& j.eo.cum causa.& C. de rescind. venditio. l 2. Si autem deceptus minus dimedia iusti pretij, non possum agere ad aliq̄d: quia licitum est contrahentibus sese inuicem decipere 2 vsque ad dimidiam iusti pretij. ff. de minori. in cauſæ. §. in pretio. & hoc habet locum in contractibus bonæ fidei.In contractibus stricti iuris, etiā si dolus dat causam ꝓtractui,tenet ꝓtractus, sed agens ex eo eliditur ope exceptionis. ff.de verb.obli.fi quis cū aliter.C.de pactis.cum postea.Et nota q̄ in ꝓtractib⁹ bonæ fidei si dolus dat causam ꝓtractui,nō per ꝓtrahentes,sed p intermediā p sonā,tenet contractus,sed datur actio de dolo ꝓtra mediatorē.ff. de dolo.& eleganter.§.1. in quolibet tamen contractu bona fides exigitur..C.de act. & oblig. bonā. Et nota quòd quandoque non tenet contractus , & tamen ex eo agitur.ff.de act.emp.& ven.Iulianus.§.fi quis colludente.Lau.

Peruenit.] Communis diuisio.Secunda: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam miles P.nomine,quandam domum assignauit vxori suæ in donationem propter nuptias postmodum de consensu vxoris suæ vendidit domum illam cuidam mulieri B.nomine pro certa quātitate pecuniæ: quo defuncto,relicta illi⁹ ꝓtra illā vēditionem venire ꝓsumpsit allegans,quòd domus illa sibi donationis titulo assignata,nō potuit alienari,quamuis ipsa cōsenserit:Predicta B.respondebat,quòd xxx.annis cōstante illorum matrimonio,bona fide & iusto titulo domum illam quiete possedit,& in communes vsus pretium domus est conuersum:& tēpore venditionis tantum habebat in bonis maritus mu⁹eris,q̄ sibi consulere poterat,iudex qui de hoc cognoscebat,consulit dominum Papam quid iuris esset:& respondet,si prædicta vera sunt,dicta B. super domo prædicta nō debeꝫ vlterius fatigari.Nota quòd

in 125

† Cap.4.eo. tit.in 1. cōpil.

† Karoliloci,

† Morisie,

† Hę: duo verba , per testes , de sunt in omnibus manuscriptis, & aliis anti quis exemplaribus.

† Verbum pronunciauit, deest in antigs.quod tamen adesse debere postulat series contextus.

† Vide l. 2. C. de resc. vend. & ibi latissime p Pinellum, & alios.

† Celestinus tertius.

¶ Si vir habeat alia bona vnde vxor.possit sibi consulere : & consentiente vxore rem propter nuptias don..t am vxori,vēdiderit: emptorem.qui spatio triginta annorū rem possederit,nō poteſt vxor inquietare super ea,maxime si pretium fuit conuersum in communem vsum viri & vxoris. hoc dicit secūdum intellectum.quem tenet Panormitanus. Et est casus notabilis limitans ius ciuile , secundum Ioan. Andr. non oportet adiucere maxime,sed omnia illa tria necessario requiruntur.

CAP. IIII.

PEruenit † ad nos , quòd P. miles A.vxori suæ quādam domum in donationem propter nuptias assignatam, mulierę ipsa expressum dante consensum,B.mulieri vendidi procerta pecuniæ quantitate:& infra. ¶Prænominato vero milite viā vniuerſæ carnis ingresſo,relicta eius venire cōtra hoc præsumit: allegans dictam domum titulo donationis propter nuptias sibi concessam,alienari nō potuisse,licet eius cōsensus ipsi noscatur contractui accessisse †. præfata vero B. ex eo nititur se tueri , quòd † triginta annis cōstante illorū matrimonio, domū ipsam bona fide , tituloque iusto possedit:& quia in cōmunes vsus viri & vxoris,illius pretiū est cōuersum:ac factæ vēditionis tempore,vnde sibi præfata mulier consulere potuisset, in viri facultatibus consistebat. ¶Quia igitur super his nos cōsulere curasti : Respondemus, prædictam emptricem (si vera sunt quæ præmiſimus)præscriptis occasionibus super ipsa do

† Cap.2.eo. tit.in 2. cōpil.

† Vide Author. fine à me. C. ad Velleianū.

† Aliàs ita: quòd p triginta annos cōstāte,&c.

2 Hęc iure fori induc-ta sunt in foro conscientiæ nō licet. & de hoc articulo vide-ſis Rich. de Mediauilla & B. Thomā. 2.4.q.77. art.1.ad primum argumentum.

† Capitulum Palliōen.

† Alias, capitulo Pallion.

† Capitu.1. tit. de emptore. in 3. compilat.

† Hæc duo verba: lator præsentium desunt in omnibus antiquis codicibus.

† Aliàs editum.

† extitisset

† sexaginta.

† dimidium

† debeat: Vide l. si in fraudem C. de legi. & l. lex do. & l. ex do. ff. de do.

† Pinellus Authen. ad me. C. ad Velleianum.

in re empta poteſt allegari præscriptio.Item nota q̄ si res donata in donatiōe propter nuptias cōstāte matrimonio alienetur de cōsensu vxoris,soluto matrimonio tenet alienatio,cum donatio ꝓpter nuptias soluto matrimonio ad virū,vel eius hæredes debeat redire,nisi consuetudo vel pactum aliud inducat. j.de doña.inter virum & vxor.cap.vlti.

¶ Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit.

a ¶ *Fatigari.*]videtur q̄ dominus Papa minus bñ pronūciauerit hic, qñ res donatę vxori ꝓpter nuptias alienari nō posſūt,ēt consentiente vxore , nec currit ei præscriptio in reb⁹ dotalib⁹.C.de iure dot. in rebus.nisi soluto matrimonio:vt ibidicitur,& C.de ann.except.l. 1. §. vlt.& C.de præscr.xxx. anno.cum notissimi.§. illud.nec sufficit quòd in cōmunes vsus ꝑtiū versum est:quia ꝓ parte mariti nō potuit obligari. C.ad Velleia. Auth.si qua mulier.Solū vis vt oīs obiectio cōquiescat,dicas quòd mulier illa donatiōem istam ꝓpter nuptias lucrari non debuit: quia sicut dos soluto matrimonio dēt redire ad vxorē vel eius hæredes, ita donatio ꝓpter nuptias ad maritū vel eius hæredes.C.de pact. ꝓuen. super dot.l.penul.& vlt. & Authē.æqualitas.nisi ex pacto de lucranda dote vel donatiōe , vel de consuetudine secus obtineat. j.de do. inter vir.& vxor.cap.vlti. C. de rei vxor.action.l.1.§.illo proculdubio. in quo casu intelligitur si illa Authen.C.ad Velleian.siue à me.scilicet illo casu,qñ ex pacto vel ex cōsuetudine debet donationē lucrari:vnde bene ñdet Papa,q̄ similiter debeat lucrari hanc donationem , intellige decret. hanc ſm Authen.q̄ tantum erat in bonis mariti,q̄ potuit sibi cōsulere,& post biēnium secundo alienationi tacite vel expresse p̄sumitur consensisse ratione tanti temporis.arg. j.de iur.pat. cura. C.de pe.hære.si filius.Illa vero ratio non est multum efficax, q̄ in communes vsus pretium est conuersum, nisi velis dicere,q̄ vir & vxor habebant omnia damna & lucra communia.arg. j.de do.inter vir.& vxor. c. 2.immo q̄a soluto matrimonio vel cedit in substantiam viri, vel communibus liberis applicatur donatio ꝓpter nuptias.in Authen.vt immobilia ante nup.do.§.& hoc dicimus.col. 5.& ideo nō intererat mulieris petere matrimonio soluto, ex quo non habebat liberos,aut si haberet.Ber.

Ad nostram.]Fictus emptor,q̄ verus est creditor,cogitur restituere rem in veritate pignoratā,sed ficte venditā,si satisfactū est sibi de sorte fructibus cōputatis.ita cōmuniter summatur:sed hæc ſummatio est de indubio.Ideo ſummo iuxta litteram notabilius sit vt in rubro,est casus singularis.Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicem:ibi, *Quia igitur.*Abbas.

CASVS.Quidam laicus R.nomine, quandā quantitatē pecuniæ mutuo accepit à quodam vsurario.M.noīe:creditor ille ne posſit vel posſet p canonē ꝓtra vsurarios editū imposterū cōueniri, recepit ab illo domos quasdam,& oliuas titulo emptionis,cū in veritate ꝓtract⁹ vsurari⁹ esset:q̄ ꝓtract⁹ vsurari⁹ esset,patet ex eo qđ in instrumento venditionis expreſſum,vt qñcunq; a septēnio vsque ad nouēniū debitor ſolueret creditori quadraginta vncias tanorum,quæ vix dimidiā iusti pretij ꝓtingebant,creditor domos & oliuas restituere debitori:ꝓsultus Papa an creditor cōpelli debeat ad restituēdas domos & oliuas·Rndet,q̄a fraus & dol⁹ alicui patrocinari nō debent:Mādamus,quatenus nō obstāte ꝓdicto instrumēto ꝓfecto in fraudē canonis ꝓmulgati ꝓtra vsurarios, ꝓpellat ꝓdictū creditorē p pœnā in ꝓcilio Lateran.statutā cōtra vsurarios ad restituēdas domos & oliuas ei,ad quē debēt deiure restitui.Ex hac decretali no.q̄ ex forma ꝓtractus apparet q̄q; an ꝓtractus sit vsurarius,an vera sit vēditio.Ité fraus & dol⁹ nemini debēt patrocinari.Ité potius cōsideraī q̄d agit,q̄ qđ dissimulate cōcipit.Ité sicut ille q̄ dedit vsuras pōt repetere & agere ꝓtra vsurariū,ita & ei⁹ hęredes.

b ¶ *Canonem.*] j.de vsur.quia in omnibus.

c ¶ *Emptionis.*]Emptione pignoris causa facta,non qđ scriptū est, sed quod suggestū est inspicitur.C.plus valere quod agitur.l.3. j. q filij sint legit. per tuas. d ¶ *Pater.*]id est.præsumitur. j.de pig.illos vos si autē non augeretur in fraudem,secus esset, & haberet emptor fructū⁹,licet vēditio rescinderetur,& res esset vēdita iusto pretio. C. de pact.inter emp. & ven. l.2. Et ita potius ꝓsidērādū est qd agit inter contrahentes. argu. 18. q. 2. Eleutherius. ff. de verb.obli.eum qui calendis. j.de cōd.ap.cap. verum.Lau.

¶ *Glo.seq.alleg.3.iura in contrarium.*

e ¶ *Dimidiā.*]Et ità quātitas 1.ꝑtij est.arg.doli. ff. de trāsac.cum hi. §. modus.fic arg.3.de de-posi.bona fides. & concessio simulata præsumitur propter modicū pretium.C.manda. per diuersas.arg.cōtra. j.de-fimo. & si quæstiones. C. de resc. ven.l.dol⁹ 2. & ff.de iure dot.l.si vsusfructus.Lau.

¶ *Glo.seq.reci.per qōnē.*

f ¶ *Lateran.concilio.*] De vsur.quia in omnibus. & maioré etiā imponere pōt. j. de vsur. ꝓquest⁹.ꝓ tuas & c. dudum.scilicet per excōicationem.3.de iureiur.ad nostrā.Et ideo in omnibus cōmissionibus fit mentio de pœna illius ꝓcili;vt ab ea iudex incipiat,si viderit expedire:ad alteram postmodū processu rus,si hoc meruerit,&c.3.vt li.non cont.quoniā frequenter.§. vlt.

Cum causa.]Idem dicit in ſumma quod c.cū dilecti.3.eo.Diuidi tur.In prima recitat factum.In secūda diffinit.Ioan.de Imola. CASVS.Monachi sancti Martini de mōte vendiderunt quædam casamēta F.& R.ciuibus Viterbien.in qua venditione dicebāt monachi,q̄ monasterium deceptum erat vltra dimidiam iusti pretij: causa super hoc delata est ad dominum Papam:quia constitit dño Papæ monasterium deceptum fuisse in illa venditione vltra dimidiam iusti pretij,sententiando decernit,vt prædicti ciues aut recepto pretio restituāt possessiones,aut suppleant quantum cōstiterit iusto pretio defuisse tempore venditionis.Nota q̄ in optione emptoris est aut pretium recipere,& rem restituere,aut ſupplere iustum pretium.Item in contractibus initium est spectandum.

¶ Glo.seq.reci.per q.ponit 2.solutiones,approbat secundam.

g ¶ *Dimidiam.*] Illud sic est intelligendum:ecce,res valet decem, vendidisti illā pro quatuor:patet quòd tu es deceptus in sex :sed sunt plus quàm dimidia iusti pretij,quod est quinque,& ita es deceptus in dimidia,quæ est quinq; & plus,scilicet vno:ſufficit ſi illud plus valet vnum bolognīnū tm.& hoc intellige in venditore q̄ decipit in pretio 3.Et sic ēt in emptore decepto pone q̄ res valeat decē,& emptor ſoluit ſexdecim,pōt agere ad pretiū recipiēdū qđ plus dedit,vel in totū recedere à ꝓtractu:q̄a sic patet,q̄ est deceptus vltra dimidiam iusti pretij,ſoluit eñ ſex vltra dimidiam iusti pretij, quod fuit decem. Si enim deciperetur in quinq; tm, nō esset deceptus emptor in aliquo vltra dimidiā iusti pretij.sed quia ſex de dit,vltra dimidiam deceptus est,ideo aget. Azo. intelligit ista ver ba ita. Alij dicunt q̄ necessarium est vt duplum iusti pretij & vltra dederit emptor:vt ecce,res valet decem,& ego emi pro vigīti vnum,quod nulla lex dicit:& nihil est quod dicunt:quia hic de ipso cipitur emptor in plus quàm sit totum iustum pretium.sed primū verius est.Et dom.Iacobus dicit eodem modo cum Azone.

¶ Gl.seq.reci.per q.an idē sit in trāſactiōe.Sedo q̄rit quo iure agatur. ponit tres opi.& tertiā approbat.Tertio q̄rit de iuramento.& ſoluit.

† Cōcilium Lateranen. sub Alexan. iij. cap. 25.

† Vrbeuet.

† Cap.2. eo. tit.in 3.com pilatione.

Et de materia huius decretalis, vide plenissime per Arium Pinellum in l. 2. C. de rescind. vend.& per Antonium Gomezium tom. 2. variarum.resolu.c. 2. de empt. & vend.

† decernimus.

† Vide Barthol.mæū Cepollam, tract. de simulat. contrac.in 6. ca sū principalij.

† Vbi dicitur: dol⁹ emptoris quali tate facti, nō quantitate ꝓ quā estimatur: sed hic ratia fuit quia ꝓ ſe ſola in-fra certum ceptus in dimidia tempus relud plus valet tolerare.Ad ſtituere rebitur.Ad deb. c Ioan. And. & Inoc. & iterū Io.An.c.illo

† Concor. l. ba ita. Alij dicunt q̄ necessarium est vt duplum iusti pretij & vltra dederit emptor:vt ecce,res valet decem,& ego emi pro vigīti cū aliter. & ti vnum,quod nulla lex dicit:& nihil est quod dicunt:quia hic de ibi Bar.ff.de cipitur emptor in plus quàm sit totum iustum pretium.sed primū verb. oblig verius est.Et dom.Iacobus dicit eodem modo cum Azone.

Universidad de Deusto
Biblioteca

restituerent [a] memoratas, aut supplerent, quantum constaret legitimæ venditionis tempore iusto pretio defuisse.

¶Gregorius nonus.

¶Ponit tres casus, in quibus re euicta non tenetur venditor emptori de euictione.

CAP. VII.

SI † venditori post institutū [b] contra se iudicium, quis omiserit, vt rem venditam sibi defenderet, nunciare: vel cōtumaciter [c] abfuit † tempore sententiæ promulgatæ: seu per iniuriam [d] sententia lata fuit †, de euictōe iuxta legitimas sanctiones [e] agere non valebit.

TITVLVS. XVIII.

De locato & conducto.

¶Clemens tertius.

¶Excommunicati sunt magistri, & scholares Bononienses, qui ante tempus conductionis conducunt hospitia aliorum magistrorum, vel scholarium, sine eorum consensu.

CAP. I.

EX † rescripto litterarum [f] Tusculan. episcopi nobis innotuit q̄ cum ciuitatē Bonon: tempore suę legationis intrasset: & infra. ¶Constitutionem factam ab episcopo Portuen. Apostolicæ sedis legato, & à prædicto Tusculan. episcopo postmodum confirmatam, videlicet, vt nullus magistrorum † siue scholarium [g], super conducendis aliorum hospitiis in læsionem vel præiudicium habitātium, audeat hospitem conuenire, nisi prius consiterit tempus conductionis elapsum: vel inquilini in hoc suū fauorē prestiterint & cōsensum: cū idē ditorem steterit quo minus sit ei denunciatum, p̄tra quia latitat, vel quia impedit ne possit ad eū citatio puenire, nihilominus tenetur de euictione. ff. de eui. si ideo. §. præsenti. & l. si dictū. §. si præsente. & idem est si denuncietur fideiussori præsente vēditore, vt in d. §. si præsente. ar. 3. vt li. non con. qū. §. porro. Itē si emptor cōpromittit in arbitrum, & contrariam sententiam reportauerit, venditor non tenetur 4. ff. de eui. si dictum. §. si cō promisero. Item si emptor potuit vsu capere, & nō vsucepit, imputatur ei: quia & venditor non tenetur ei, si res euincatur ab eo: vt in l. si dictum. §. sicut potest. Ber.

c *¶Contumaciter.*] Si ǫtumax fuerit emptor, ǫa citatus nō venit ad sniam, sibi imputetur, si lata fuerit ǫtra ipm: ǫa tunc venditor nō tenet ei de euictione: quia vī potius condēnatus ꝑp suā contumaciā, q̄ ꝑp † aliam causam. ff. de eui. si ideo. i. respon. C. eod. tit. emptor fundi. nec pōt appellare tanquam contumax. 24. q. 3. de illicita. 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt etiā quorū. Bern.

d *¶Iniuriam.*] C. de eui. emptor fundi. vnde sū ꝑta est hæc decr. & hoc ideo, quia iniuria, quæ fit emptori, non contingit vēditorē. ff. de eui. si per imprudentiā. si iudex per iniuriam pronunciat contra hæredem nō nocet legatariis. ff. de lega. 1. si seruus plurium. §. 1.

e *¶Legitimas sanctiones.*] De q̄bus iā p̄missum est in l. emptor fundi. & l. si p imprudentiā. Et sic in tribus casibus hic ꝑtentis nō tenet venditor emptori, si non denunciauit. si ǫtumax fuit, si per iniuriā iudicis condemnatur: tunc enim iudex facit litem suam: & ipse tenetur. ff. de iud. filius familias. & C. de pœ. iu. qui. ma. iud. l. 2. & 12. q. 2. c. 1. & 2. Bern.

DE LOCATO, ET CONDVCTO.

¶Supra visum est de emp. & ven. sed quia locatio habet magnam similitudinem & vicinitatem cum venditione. adeo quòd in quibusdam casibus probabiliter dubitatur an sit locatio vel emptio: vt l. i. ff. eo. merito post præcedentem rubricam subiicitur ista. Et ad modum clara discernendi cōtractū locationis à vēditiōe vide. Bar. in l. cotē. §. quæ maximos de publica. & in Leum in plures. ff. loca. Abbas Siculus. de hac materia habetur 10. q. 2. c. ea enim. §. perpetua. & seq.

EX rescripto.] Primo ponitur decisa relatio legati. Secundo constitutio, quam confirmat: ibi, *Constitutionem*. Tertio publicari mandat: ibi, *Statuentes*. Abbas.

CASVS Dicitur hic, ǫ nullus scolaris, nullus magister conducat hospitium aliorum infra tempus conductionis, sine licentia inquilini: nisi prius tempus conductionis elapsum fuerit: qui contrafecerit, excommunicationē incurret. Nota, quòd transcripto creditur sine originali. Item nota contra superbiam & elationem scholarium, qui volunt apparere potentes in pecunia. Item vnus legatus potest statutum alterius confirmare. Item statutum legati perpetuum est, licet eius iurisdictio sit temporalis. Item nota cōtra fraudes, & deceptiones mercatorum.

f *¶Litterarum.*] Huic dominus Papa fidem adhibuit, eius assertionem pro rato habens, quod Portuen. episcopus sic primo statuerat: aliàs prima constitutio, de qua sit hic mentio, exhibenda esset. supra de fide iustru. c. 1. C. de eden. Auth. si quis in aliquo 5. nisi aliter de illa constare possit. supra. de cle. pere. tuæ fraternitati,

¶Glossa sequens recit. per quæstionem, an scriptores, &c. arg. quòd non, ponit opi. Lau. sol.

g *¶Scholarium.* Soli ergo magistri & scholares prohibentur cōducere hospitia aliorum scholarium: fed alij nō prohibentur cōducere hospitia scholarium: & propter potentiores cōstitutio ista emanauit: & per hanc litteram videtur, quòd scriptores qui scholares non sunt, sed vxorati, non ligentur hac constitutione: quia de illis non fit mentio. Lau. dixit hanc pœnam extendi ad eos qui gaudent priuilegio scholastico, large sumpto vocabulo scholarium, & gratia scholarium ibi sunt, dūmodo non sint meretrices, quę non sunt dignę laqueis legum. C. de adul. quę adulteriū. nec obiicias ǫ pœna nō debet extendi: ǫa odia & pœnæ q̄nq; ampliantur. ff. de his qui no. infa. l. 2. §. exercitū. & arg. ad hoc. j. de verb. sig. cum in partibus. Lau. Sed non credo ǫ ad scriptores vxoratos extē-

† Aliàs, sub pœna excōmunicationis.

† ratum

cet sint ibi ꝑp scholares. eadē ratione extēderetur ad chartarios & chartarū rasores. Be.

¶Glo. seq. princi. reci. per q. Secundo quærit & dupliciter soluit.

a *¶Sub excōiceatiōe.*] Ex hoc verbo colligit, ǫ fuerat constitutio latæ sniæ, & facit ad hoc 63. dist. Salonitanę. j. de eo q. fur. or. re. c. 1. ita etiā obseruamus & tenem⁹ ǫ sit canon latæ sniæ, & Tusculanus sub pœna anathematis hoc ob seruandum decreuit, vt sequitur in littera. Sed quare non imposuit legē locatoribus? Rndeo quia nō habebat iurisdictiōē in eis: sed scolarib⁹ q̄ clerici sunt ꝑp maiori parte. simile 89. dist. iudicatum. Itē q̄a

† Hoc est, ad affitum, siue pensionem. est 41. tem firma vor. Anglici, & quādo ęptie dicāt & dati ad firmam declarchie Hofficien. huius contractus exemplum extat in c. querelā. j. neprælati, vices suas.

† Cap. vnic. eo. tit. in 2. compil.

Vide Horacium Lucium tract. de priuileg. Scholæ. privilegio. 39. 40. & seq.

† Lexonon. † Londen.

† Adde ǫ appellationem magistrōrū comprehendum tur doctores vtriusq; iuris. l. mile. & l. his qui. est ibi Doct. ff. ex qui. cau. ma.

Portuen. sub † excōmunicatione [a] hoc prohibuerit, & alter sub pœna anathematis idē decreuerit obseruandum: ratam esse decernimus, & auctoritate Apostolica confirmamus: Statuentes, vt à te, frater episcope, & tuo quolibet successore, hoc singulis annis in communi audiētia [b] magistrorum atque scholarium recitetur.

¶Innocentius iii. abbati & cōuētui sancti Petri de Pratel. London. † diœce.

¶Personæ ecclesiasticæ locare possunt prouentus decimarum his, cum quibus conditio ecclesiæ sit melior, statuto diœcesani cōtrario non obstante. & eadem ratio est de aliis rebus ecclesiæ.

CAP. II.

VEstra nobis relatio declarauit, quòd cum ad firmam † fructus vestrarum dare consueueritis decimarum: & infra. ¶Diœcesanorum episcoporum statuto [c] contrario non obstante, vestrarum decimarum prouentus illis libere locare potestis, cum quibus ecclesiæ vestræ conditionem poteritis facere meliorem: ita tamen, quòd huiusmodi locatio ad feudum [d] vel alienationem [e] non videatur extendi.

¶Gregorius nonus.

¶Propter sterilitatem grauem conductori sine culpa sua contingentem remittitur pensio pro rata, nisi possit cum vbertate præcedentis vel sequentis temporis compēsari. hoc dicit vsque ad §. verum.

CAP. III.

PROpter † sterilitatem afficientem magno incommodo [f] coductores, vitio rei [g] † sine culpa coloni, seu casu fortuito contingentem †, colonis ecclesiæ tuæ pro rata est pensionis remissio facienda: nisi cum vbertate præcedentis vel subsequentis † anni, valeat sterilitas compensari.

¶Ponuntur hic quatuor casus, in quibus inquilinus potest ante tempus conductiōis finitæ licit e expelli. Abbas.

¶Verum [h] inuito inquilino domum inhabitare, vel reficere poteris, si necessitas (quæ tamen non imminebat [i] locationis tempore (id exposcat: remissa sibi pro residuo temporis pensione: qui etiam inde rationabiliter amouetur, si

† De materia huius ca. quę frequēs est, vide Antonium Gomezium tom. 2. varia. resolut. c. 21. de empt. & vendit.

† De materia huius ca. pitis, vide plene & luculenter per Antonium Gomezium tom. 2. varia. resolut. c. 21. de empt. & vendit.

† abfuerit

† fuerit.

1 De hoc articulo præter Pinellū paulo ante citatum, vi de Alexan. consil. 89. volum, quòd si post trāsactionem inueniūt publica instrumenta, per quę appareat ǫ decept⁹ sit transigēs in quadruplū, nō tñ rescindit transactio. ff. ad Treb. l. Luci⁹. §. vlt. Et est ratio in transactione: quia eo ipso quod à lite recedit tur, magnum commodum est: vnde indebitū solutum ob trāsactionē nō repetitur. C. de trāsact. l. 2. ff. de condi. inde. in summa. Vin. Et hoc veram, nisi aliquis velit agere iudicis officio, vt minor, vel ecclesia: qa si lædatur in transactione, restituitur: sicut si lęsus est in snia, vel in aliquo ǫractu. C. si aduer. trāsa. l. 1. sed si directe velit agere ǫra trāsactionem, secus esset. Io. Sed quo iure agit hic ad rescindēdū ǫractū? Dicūt quidam, ǫ iudicis officio. C. de rescin. vē. l. 2. C. de ac. empt. l. 4. Sed secūdum hoc ageret tātum ad quadriennium: qa vsq; ad tēpus illud cōpetit in inte. rest. C. de temp. in inte. rest. l. vlt. Hæc fuit opi. Pla. Alij dicunt, quòd condictione ex illa lege C. de rescin. ven. l. 2. & secundum hoc vsque ad xxx. annos, quia omnes condictiones cū sint personales, ꝑpetuæ sunt. Credit Vin. quòd agatur cōdictione ex eo contractu ex vendito alternatiue, vel ad supplēdum iustum pretium, vel ad rescindendam venditionem 2. nec est mirū si per actionem ex eo ǫractu agitur vt recedatur à contractu. ff. de act. emp. l. ex emp. §. si quis virginem. Vin. quia in contractibus bonæ fidei multa veniunt de quibus nec est dictum nec cogitatum: vt ff. de contrah. emp. quotiens. & l. seq & l. sed & si quid. C. de ac, em. l. 1. Io. hęc fuit opi. Ia. But. Sed quid dices si maior iuraue rit, se non venire contra venditionem: nūquid audietur quia deceptus est vltra dimidiam iusti preti? Non credo quòd audiatur, secus de minore: quia per iuramentum non excluditur nisi per beneficium ætatis, non tñ renunciat iuri communi: & ita potest agere vel ad supplementum pretij, vel ad rescindendum contractū, sed restitutionem in integrum petere non potest: quia iuramentum repræsentat eum maiorem, nisi iuraret non repetere rē ex eo ǫ deceptus esset vltra dimidiam: tunc vtraque via asset ei præclusa ꝓter iuramentum. Ber.

2 Etsi non obstāt ꝑp alternatiuā legem, quæ dicit ǫ venditi actio non datur ad rescindendum. C. de acti. empt. l. 1. quā P. hanc opi. reprobat. Itē illa lex dicit, ǫ non facile datur. quasiq̄ue detur, vt ibi no. Io. And.

Si venditori,] Euicta re tenetur venditor de euictione, nisi in casibus hic expressis, Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis vendidit rem suam Titio. mouetur Titio quęstio de re illa sibi vendita: dicitur hic, quòd si Titius non denunciauerit venditori, iudicio instituto contra ipsum, vt rem sibi vēditam defendat: vel si Titius contumaciter se absentauerit tempore sententiæ: vel per iniuriam iudicis sententia lata fuerit contra ipsum: contra suum venditorem de euictione agere non valebit. Nota hic tres casus, in quibus venditor non tenetur de euictione, scilicet, si non denunciauerit emptor vēditori, vt rem sibi venditam defendat: vel si contumaciter se absentauerit tempore sententiæ: vel si per iniuriam iudicis sententia lata fuerit contra ipsum

¶Glo. seq. tract. de denūciatiōis necessitate & cui. & quo tēpore fiat, & qd si ꝑ venditorē stat. finis addit duos casus, reliqui reci. in textu.

b *¶Institutum.*] Nota ergo, quòd emptor ad hoc vt vēditor tenea

€ Sufficit autē denunciasse actori vt ibi. & ff. de verbo. obl. mota. Joan. And.

tur ei de euictione, debet ei denūciare vt ipsum defendat, sup re ab ipso sibi vēdita, de qua qō ei mouetur, alioquin nō tenetur: vt C. de euictioni. emptor fundi. & l. auctore. nec fideiussores tenēt, quos pro euictione recepit: vt ibi dicitur 3. & si actor sit absens, denuncietur fideiussori, vt ex prædictis legibus tenetur. Quidam tamen dicunt, ǫ non tenetur denunciare fideiussori. Et hæc denūciatio potest fieri quolibet tempore, dūmodo nō nimis iuxta sententiam. ff. de euic. l. si rem. §. quolibet. Et illud scias, ǫ si per ven-

feudum [d] vel alienationem [e] non videatur extendi.

¶Gregorius nonus.

¶Propter sterilitatem grauem conductori sine culpa sua contingentem remittitur pensio pro rata, nisi possit cum vbertate præcedentis vel sequentis temporis compēsari. hoc dicit vsque ad §. verum.

CAP. III.

PROpter † sterilitatem affi cientem magno incommodo [f] coductores, vitio rei [g] † sine culpa coloni, seu casu fortuito contingentem †, colonis ecclesiæ tuæ pro rata est pensionis remissio facienda: nisi cum vbertate præcedentis vel subsequentis † anni, valeat sterilitas compensari.

¶Ponuntur hic quatuor casus, in quibus inquilinus potest ante tempus conductiōis finitæ licit e expelli. Abbas.

¶Verum [h] inuito inquilino domum inhabitare, vel reficere poteris, si necessitas (quæ tamen non imminebat [i] locationis tempore (id exposcat: remissa sibi pro residuo temporis pensione: qui etiam inde rationabiliter amouetur, si moratur ibidem, vel si non soluit canonem per biennium.

¶*Gl. seq. tractat quid sit magnum damnum. & quid de modico. interserit casum exceptum: & de quo colono loquitur hæc littera.*

f ¶*Magno incommodo.*] Quando magno incommodo afficitur cōductor, tum fit remissio pensionis. ff. eo. ex conducto. §. 1. vbi dicit. si omnem fructum tulerit, & fructus etiā seminis non superfit. & l. si vno. §. vbicunque. & C. eo. l. licet certis. & l. excepto. nisi aliud in locatione fit actū: vt in l. licet. alioquin si tale dānū nō interuenerit, secus est ff. eo. si merces. §. vis maior. q. d modicū dānum debet sustinere, vt ibi dī. & l. habitores. Intellige quod hic dī de eo colono, qui certā pecuniā annuatim dēt, vel certas corbes: & nō de partiario, qui cum dño lucrū & damnū partitur, vt dī in §. vis maior. quia ꝑ modico dāno non datur restitutio: vt ff. de in integ. rest. fcio. & 3. de in inte. resti. c. 1. & 3. de re. ec. non alie. ad nostram. & modicum damnum ecclesia sustinere debet. 12. q. 2. bonæ rei. nec pro modico retractatur vēditio. ff. de cōtrah. empti. o. 1. res bona. nec ꝑ modico datur actio de dolo. ff. de dolo. si oleum. in fine

¶*Glo. seq. signat contrarium & soluit,*

g ¶*Vitio rei.*] Quia forsitan non potuit pati multam pluuiam, nec multam siccitatem, nec potuit colonus occurrere quin suffocare tur semen. Sed contra videtur. ff. eod. ex conducto. §. 1. vbi dicit, ǫ si vitia ex re oriuntur, damnum esse coloni, vt si vinum coacuerit, vel si herbis segetes corruptæ sunt. Sol. ibi potuit colonus occurrere, hic non: quod patet ex eo quod dicit hic, sine culpa coloni. casus etiam fortuitus domino nocet 2, & nō colono, vt nō habeat pensionem nisi pro rata, & si nihil perceperit, nihil soluat, ita ǫ remissio facienda est in totum vel in partem, nisi vbertate præcedentis anni vel sequentis possit compensari sterilitas. C. eo. l. licet. & hoc etiam si dominus remisit pensionem propter sterilitatem, si anno sequenti contingat vbertas, petere potest pensionem integram: vt ff. eo. si vno anno. Ber.

h ¶*Verum inuito.*] Hoc sumptū est ex illa lege C. eo. ædem quam.

i ¶*Non imminebat locationis tēpore.*] Hæc potuit esse necessitas, q̄ postea superuenit si domus corruit, vel minatur ruinam, quā ædificare vult: vel forsitan vxorem duxerit, & indiget domo illa: vel si qua consimilis necessitas, quæ tunc non imminebat. argu. ff. vt in

† Ideo in prælat. cap 1. super gl. 3. Joan. Andi.

† De materia huius ca. quę frequēs est, vide Antonium Gomezium tom. 2. varia. resolu. cap. 3. Ariū Pinellū in l. 2. C. de rescind. vend. par. 1. Parisiū consi. 88. li. 1. Adde etiā Guidonem Papæ decisio. 630.

† & sine culpa.

† contingēte.

† sequentis dicatur cadentis fortuitus, in l. fortuitis. & ibi Bal. C. de pi. act. & glo. in

† Insti. de fortuito ca. ros. in ver. su. Insti. de rer. diui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Vide de iur.ca. cæterum & super gio.2.I. An.

† præuide rit.

possess.l.si is à quo.§.plane 1. aliàs est lex. & ff.de inter.ac.de æstimate.§.ex causa.& §.de of.deleg. infinuāte. Et est hic ar.principiū ꝙrandū.§.tit.prox.cum dilecti.& §.de ele.dudū vbi de hoc. Ber.

a ¶*Glo.seq.ponit opinionem quam reprobat.*

a ¶*Peruerse.*]In isto casu dicunt quidam nihil remittendum esse quasi compēsando: sed non est verum,quia potest dominus agere cōtra inquilinum pro dāno dato actione legis Aquiliæ,& ex locato.

b ¶*Canonem.*]Hoc intellige quando ad longum tempus conduxit, puta ad decem annos vel plus,vel minus etiā 6.vel 5. ff.eod. quæro.§. inter.Ber.

c ¶*Celeri.*]Sic supra.de reb. ecc. ali. vel non. si quis presbyterorū. & §. eo.c.px.vbi dī qualiter & hoc verbū sit intelligēdū.Et ita ī quatuor 2.casibus expellit squilin⁹.

† Huius decretalis materia valde vtiles & frequēs, est de qua vide late per Iasonē & doctores in l. 2.C.de iure emphy.Gagnolum in Authē. qui rem. C.de sacrosanct.eccl. & pleniss. me per Iulium Clarū lib.4.recep. sent.§. emphyteusis. & de intellectu per Couarruuiam lib.3. variar.resol.c.17.

PEruerse [a] ibi fuerit conuersatus,vel cū canonem [b] per biennium non soluisset, si sibi satisfactione celeri [c] non prouidit†.

¶Idem.

¶Emphyteuta ecclesiæ meliorationes suas vendere non potest, nisi seruatis his de quibus hic: Et si contra fecerit, vel canonem per biennium non soluerit, nec moram postea celeriter purgauerit, iuste potest expelli.

CAP. IIII.

POtuit † emphyteuta [d] (ecclesia primitus requisita [e], eique nunciato quantum sibi ab aliis offertur,si nolle se emere dixerit : vel denunciationis tempore duorum mensiū spatium sit elapsum) meliorationes & ius sibi competens aliis vendere [f],qui ab emptione huiusmodi minime prohibētur [g]. ¶ Emphyteuta quoque secus præsumendo , vel cessando in solutione canonis per biennium [h],(nisi celeri [i] satisfactione postmodum sibi consulere studuisset) iuste potuisset expelli [k]. Non obstante quòd ei vt

2 Hos casus explicat Antonius Gomezius prēcitato loco,quem videto.

3 Item in empteusi requiritur scriptura G.eo.l.1. in locatione. nō item cōductor nec vendit nec vendicat: emphyteusis C.eod. l.1.ff.si ager vect.l.2.Ioā. And.

4 Vin.scilicet.pro quibus de dot. int.vir.& vx nuper & in lib.feu.dote feu.non ali.sine cōma do.imperialem.

Dicit etiam Vinc.ꝙ.de alienatione fit mētio in l.& donatio est alienatio Ioan. And.

POtuit.] Primo ponit requisita,vt ius emphyteuticū possit vēdi.Secundo contra faciente punit ibi,*Emphyteuta.* Tertio soluit obstaculum:ibi,*Non obstante.*Abbas Siculus.

CASVS.Ecclesia dedit rem aliquam alicui in emphyteusim:iste in emphyteuta meliorauit rem illā:qritur vtrū possit vēdere meliorationes suas?Rñ detur ꝙ emphyteuta dēt primo requirere ecclesiam si velit emere ius suum, & debet denunciare illi quantū potest habere ab aliis:& si dixerit se nolle emere,tūc potest sus suū vendere:vel si nihil dixerit,debet expectare ecclesiā per duos mēses:quibus elapsis poterit emphyteuta vendere aliis suas meliorationes,qui ab hmōi emptione non prohibent:& si ꝓtra hoc fecerit,vel per biennīū in solutione pēnionis cessauerit,licite pōt expelli,nisi celeriter post biennīū satisfecerit,non obstante ꝙ ei nō fuit denunciatum:quia tempus in hoc casu ipsum interpellat.Nota ꝙ emphyteuta semper debet denūciare domino,si vult vendere ius suum,aliàs cadit a iure suo.Item si per biēnium non soluit canonē,potest expelli.Item in solutiōe canonis potest mora purgari. Item tempus est hic pro admonitione.

¶Glo.seq.reci.per q.an emphyteusis sit locatio.

¶*Emphyteuta.*]Vī ꝙ emphyteusis sit locatio, ex eo ꝙ ponit in titu.de locato.sed nō est verum.Inst.locati.§.adeo. Locatio enim potest fieri tā de rebus mobilibus quàm immobilibus 3 & se mouentibus emphyteusis vero tm de immobilibus:Contractus autē emphyteuticus medius est inter venditionem & locationē:in hoc autē accedit ad vēditionem,quia qñ talis ꝓtractus celebratur,aliquid datur,sicut in venditione datur pretium,sed tm differunt:qa per venditionem transfertur dñium,sed hic retinet dns dñiū.sed magis videtur accedere ad naturā locatiōis:quia sicut locator retinet dñium,& singulis annis aliquid recipit,ita & hic:quia emphyteuta singulis annis soluit canonem constitutū:& ideo potius ponitur hæc decre.in isto tit.quàm in præcedenti.Ber.

e ¶*Requisita.*] Hoc sumptū est C.de iure emphy.l.vlt.Primo requirī debet dns ab emphyteuta,an emere meliorationes ipsius velit ēm quod hic dicitur,aliàs caderet à iure suo:vt in l.prædicta.Ber.

ADDITIO.Vnde versus. *Qui sine cōsensu tēplorum res alienat.*
Vel censum bino qui soluere negligit anno:
Re careat tota.qui sic facit emphyteuta.

¶Glo.seq.quærit & ponit duas opiniones contrarias.

f ¶*Alius vendere.*]Sed nunquid possunt donare?Vī ꝙ nō, qđ quidam 4 concedunt.Alij dicunt,ꝙ donare potest etiam sine cōsensu domini.C.de fun.patri.l.1.lib.11.& pignori dare.ff.de pignori.l.lex vectigali.& ff.de pigno.actio.tutor.§.vlt.Ber.

¶Glo.seq.quærit,& soluit.

g ¶*Prohibentur.*]Sed q̄ persoñę prohibentur ab hmōi emptione? Potest dici ꝙ serui ecclesię,capitanei,& omnes psonæ maiores, qui non sunt idonei facilitate conueniendi,vnde posset dominus præiudicium pati.ff.qui satisd.cog.l.2.

¶Glo.seq.quærit & respondet.

h ¶*Per biennium.*] vt 10. q. 2.hoc ius.§.qui rem.in priuato triennium requiritur.C.de iure emphyt.l.2.Sed si promisit soluere pœnam,rato manente pacto fi non soluat pensioné , & petat pœnā, nihilominus vult eum expellere:nunquid potest?Dicas ꝙ sic.arg. ff.de transact.qui fidem.& l.pacto.& C.de pact.cum proponas. in fauorem domini dictum est hoc.& facit ad hoc ff.de reg.iur. cum par.Bernar.

¶Glo.seq.quærit ponit quatuor opiniones,& soluit.

i ¶*Celeri.*]Et ita patet ꝙ emphyteuta potest purgare morā efferēdo canonem post biennīū.Sic §.cap.proxi.sicut alienator.§.de rebus eccl.alienan.vel non cap.si quis presbyterorum.& argu.§.de elect.quod sicut.in fine.& ff.de verb.obl.interdum.§.vlt.Sed quātum tempus dabitur ad purgandum istam moram?Videtur ꝙ ante sententiā:vt ff. de inoff.test.Papinianus.§. meminisse.& C.quibus vt indig.alia est.Vel etiam vsque ad litem cont.ff.rem rat.habe. amplius hoc. & C. de plus peti. l.vnica. & §.eo.tit.c.vnico.Vel modicum tempus dabitur forsan decem dierū. ff. de constit. pecu.ꝓmiss or.§. 1. & ff.ex quibus cau.maio.in integ.rest. l.ab hostibus. §. sed qđ simpliciter. & ff. si quis cau.l.& si post tres.vel quam cito potuit.ff. ad Tertullia.l.2. §.ꝓfestim. & §.de elec. qa ꝓpter. vbi plura arguēta de hoc inuenies. Quidam dicunt, ꝙ vsque ad litē cōtestatam pōt emphyteuta vitare pœnam huius ꝓstitutionis, offerēdo canonem per iura prædicta.Sed nō credo ꝙ vsque ad litis cōtestationē possit purgare moram: quia hoc posset differre vsque ad duos annos:vel vnū , vel tres, plures post tempus statuti biēnij,& ita nō esset celeriter:& propterea hoc videtur potius facere timore pœnæ quàm volūtate,& interpellatur corā iudice: sed tempus statutū ipsum interpellat,vt dicit in fine,& vltro se debet offerre:vt C. de iure emphyte.l.2.Dabo ei modicum tempus post biennium elapsum.Talis enim celeritas ad modicū tempus refertur post biennīū respectu ipsius biēnij,sicut hæc adiectio plus ad modicam quantitatem respectu quantitatis nominatæ.ff.de verb.sig.hæc adiectio.& illud,modicum,cōsiderabitur arbitrio iudicis, ex quo nō est determinatum in iure.§.de offi.dele. de causis.& ff. de iu.deli.1.§.ait prætor. & quòd appellatur arbitrium boni viri. ff.de verb.obli.continuus actus.§.2.Ber.

¶Glo.seq.format sex quæstiones , Primam soluit,& eius contrarium consulit. Secundo quærit , & soluit distinguendo inter priuatum & prælatum ecclesiæ collegiatæ,vel non.Tertio quærit de professante,& soluit.Quarto quærit, & ponit duas opiniones,& secundam approbat,signat cōtrarium,& soluit Quinto quærit de sterilitate,& soluit. Sexto quærit de pluribus cohæredibus,& soluit.

k ¶*Expelli.*] Sed 5 nunqd auctoritate sua ꝓpria potest dominus expellere emphyteutam,si canonē:debito tempore nō persoluat? Videtur ꝙ sic.C.de iure emphy.l.2.satis potest dici,quòd sic auctoritate huius decre.& ꝑdictæ legis. 10.q.2.hoc ius porrectū. §. qui rem huiusmodi.dicit enim, lex pertimescat crimē,cum sibi arbitrium suæ vltionis sciat concessum.C.de meta.deuotum.lib.12. & arg.ff.de pig.l.lex vectigali. & arg.C.de seruis. expor. l. 1. & 2. Sed melius faciet si auctoritate iudicis hoc fecerit.C.de pignor.l. 3. & de priuileg. pastoralis. Sed si alij tradidit possessionem , vel ab alio expellatur,non deiciet possessorem auctoritate sua.arg. ff.de vi & vi arma.l. colonus.Item si emphyteuta cessauit ꝓ biennium,& tantum amplius quòd non potest purgare moram,si dās postea receperit pensionem:nunquid dominus postea poterit ex pellere emphyteutā?Respondeo,in priuato planum est:quia reciendo pensionem iuri suo renunciauit. ff.de lege com.l.post diē. & l.præce.§.ſi.ipso enim facto renunciat iuri suo.§.de his quæ fi.à maiori.pa.cap.ex ore. cum suis cōcor.Sed quid dices de ecclesia? Respondeo,si prælatus de concensu capituli recipiat pensionem, expellere non poterit postea emphyteutam,cum liberum sit ecclesiæ vel emphyteutam expellere,vel pensionem petere.in Auth.de ali.& emphyte.contractus.§.si quis vero locator.coll.9.& eligēdo vnum, aiteri renunciasse videtur:vt in prædictis legibus.post diē. & l.præceden.§.vlt.Sed si solus prælatus fine cōsensu capituli recipit pensionem,non credo ꝙ obsit ecclesiæ quominus possit expellere emphyteutam,nisi postea capitulum consensisset.arg.l.de his quæ fi.à præl.fine consensu cap.pastoralis.cum suis similibus. Et si vn⁹ sit sacerdos siue rector solus in ecclesia siue in capella,& recipiat pensionem, idem credo ꝙ amodo non poterit emphyteutam expellere,vt dictum est. Item quid si dicat dominus:recipio pensionem 6 saluo iure meo:vt per hoc non fiat mihi præiudicii quominꝰ possim te expellere?Credo ꝙ valeat protestatio,nec per hoc præiudicatur ei:quia & si ipsum vellet expellere,nihilominus posset petere pensionem. 10. q.2.hoc ius porrectum.§.qui rem.& arg.ad hoc fi.si quis cau.l. 2.1. respō.& ff.de eo quod certo loco.l.vlti.Idem si fundus emphyteuticus clade vel casmate perierit vltra medietatem,vel plus vel minus:nunquid debet pensio diminui? Dicunt quidā ꝙ si vltra medietatem periit,non tenetur emphyteuta soluere integram pensionem.C.de iure emphy.l.1.ex eo quod

quod ibi dicitur:si vero particulare damnū,&c.quia nomine partis medietas intelligitur.ff.de verb.signi.nomen filiarum.§.1.ff. de vsufruct.etiam partis.Alij dicunt & melius,quòd totā pensionem soluere debet , adhærentes litteræ illius legis,vbi dī:ex qua non ipsa re penitus subsūtantia lædatur.Instit.loca.§.adeo.in fin.Secundū hoc signaē cōtra.C. de allu.l.2. sed illud speciale est in tributo.Sed nunquid ꝓp sterilitatē rei emphyteuticarię de bet pensio diminui?Et certe non , licet aliud sit in locatione. §. cap. proxi.Item si sunt plures cohæredes,& vnus non soluit pensionem, nūquid ꝓp hoc fit ꝑiudicium aliis? Non credo,si soluāt pensionem totā,& postea ꝓtra cohæredē agāt iudicio familiæ erciscundæ.ff.familiæ.ercisc. hæredes, §. si vn⁹.Et quod dicit, ex pelli,refpicit alterā par cum canoné nō soluit: qñ in altero casu,(scilicet qñ alienetur domino req.sito,emptor nō pōt expelli sine auctoritate iudicis fui. Bern.

† Interpellat.

† Defumptum ex Auth. seu no vell. 7. de non alien. reb.ecc.c.2. Burchardus lib.3.decret. 60. cap. 165. Ino par. 3. tē disiunctiuæ, (scilicet

a ¶*Statuta.*] Non est ergo requirēd⁹ emphyteuta:qa tēpus ipsum admonet.C.de ꝓrahēda stipulatio. l. magnā. & C.de iure emphyt. l. 2. vnde sumuntur ista verba.sic & creditor ad Petitionem vrgeri non Potest:vt C. de pignor. creditor. ff. de administratiōe tutor.quidam. §.vlt. & C.si pp publicas functiones.ven. fu. cele.l.vlti.in fi.Ber.

† Referrtur in concilio Meldensi c. 15. tāquam ex concilio apud Bel. lacum. Burchardus lib. 3. decret. cap. 171. Iuo par. 3. cap.232. & ca.2.eo. tit. in 2.compil.

DE RERVM PERmutatione.

¶Visum est supra de emptione & venditione:Itē de quadā contractu emptioni vicino,vt de locato,merito subiicit aliū contractū emptioni proximū,vt est permutatio:Et hoc nomē ꝑmutationis,est multū generale:Nā conuenit omnibus rebus quæ inter homines manus versantur,& propter hoc nō habet nomē ꝑpeciale,sed remansit in suo genere:quia plura sunt negotia seu res quàm vocabula.l.naturā.ff.de præscrip.ver. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 10.q.3.c.ea enim.§.sed & permutare.& 12.q.2.in multis cap.

Videro quid de hoc sentendo hoc loco.An.

Vitagmatis deposit. qui ꝓcepit ali quis fugge mus colli. vt colli. Ino. ex. l. de pro. cōsulto facto.

Si *princeps.*] Primo ponitur quæstio:Secundo solutio: ibi, *Licet.*Abbas Siculus.

CASVS.Quæritum fuit in concilio isto , vtrum ecclesia posset rem immobilem permutare cum principe:statuit concilium , ꝙ si princeps voluerit permutare rem immobilem cum sanctis locis , & ab eis rem aliam accipere,& de communi voluntate permutationem facere , hoc licitum sit , dummodo causa rationabilis hoc exposcat , & res quam princeps præstiterit , maior fuerit vel saltem æqualis,& super hac permutatione principis sanctio promulgetur.Nota,quòd princeps potest rem suam immobilem cum re ecclesiæ immobili permutare,dummodo ecclesia non lædatur.Item pragmatica sanctio est confirmatio ab Imperatore facta.

b ¶*Voluntate.*]Aliàs certe non posset,sicut cum communi cōsensu emptio contrahitur,& etiam dissoluitur.C.de actio.& oblig. si cut ab initio. Ber.

c ¶*Liceat.*]Sic 10.q.2.hoc ius porrectum.§.sed & permutare.

d ¶*Rationabilis.*] puta, ꝙ vtilitas ecclesiæ in hac permutatione procuratur : alias non debet fieri.ī.cap.proxi.sicut nec alienatio fieri debet nisi vt meliora prospiciat.12.q.2.sine exceptione. & §. de his quæ fiunt à præla.cum Apostolica.Ber.

e ¶*Pragmatica.*]Pragma,idē est ꝙ causa:vnde pragmatica 2 sanctio,est constitutio super aliqua re promulgata.hic tamē ponitur pro confirmatione siue scriptura facta ab Imperatore cum causæ cognitione super tali permutatione.Ala.

VT *commutationes.*]CASVS.Dicitur in hoc capitulo,ꝙ cōcessiones factæ ab antecessore in damnum ecclesiæ , poterūt reuocari à successore.Nota,ꝙ res ecclesiæ caute commutari debēt. Item successor potest reuocare res male alienatas à prædecessore.

CAP. II.

VT commutationes [f] rerū ecclesiasticarum , quæ ab antecessore inconsulte [g] factæ sunt , ab eo qui successor est, in mendentur.

¶Ex concilio apud Siluanectum.†

¶Mancipia ecclesiæ non debent permutari nisi ad libertatem,vel nisi sint fugitiua. hoc dicit cum cap.seq.

CAP. III.

MAncipia ecclesiastica, nisi ad libertatem, nō conuenit commutari [h]: videlicet vt mancipia , quæ pro ecclesiastico homine dabuntur , in ecclesiæ seruitute permanent , & ecclesiasticus homo , qui commutatur , fruatur perpetua libertate.quod enim semel [i] Deo cōsecratum est, ad humanos [k] vsus transferri non decet.

¶Ex eodem. †

¶Serui ecclesiæ cum prosanis permutari non possunt,nec alienari,nisi sint fugitiui.

CAP. IIII.

INiustum videtur & impium, vt mancipia , quæ fideles Deo & sanctis eius , pro animarum suarum cōtulerunt,occasione alicuius commutatiōis

f ¶*Vt commutationes.*] supple, statuimus.

g ¶*Inconsulte.*] id est, in damnum ecclesiæ: qđ esse non dēt:immo rationabilis causa dēt subesse ad hoc vt fiat ꝓmutatio.§.eo.ca.proxi. vñ successor reuocauit in consultā permutationem. simile §. de preca.c.2. immo & illa quæ fecit,successor reuocare potest, quod in damnum ecclesiæ datū est sue alienatum. 35. b⁹ locis scri q.9.quod quis commi- ptū est : Ex serit.§.de reb⁹ ecclesiæ concilio anon alienandis. si quis pud Carisia presbyterorum. & 12. cum. & cap. q.2.monemus. dum ta- 3.eo.tit.in 1. men toleretur in admi compilatio. nistratione.Ber.

† Siluanecten. Burchardus lib.3.decret. 173.Iuo par. 3.c.234.qui-

M*ancipia.*] Breue est,& tolle principiū capituli pro summario. quod autem sequitur hic,& in ca.seq. est eius expositio. Abbas Siculus.

CASVS.Quæsitū fuit in concilio isto, vtrum mancipia ecclesiarum posśit permutari cum macipiis laicorum:statuit concilium,ꝙ mancipia ecclesiastica permutari nō debeant nisi ad libertatem,ita videlicet quòd mancipia q̄ dantur pro mancipio ecclesiæ , permaneant in seruitute ecclesiæ,& mancipium ecclesiæ in libertate perpetua maneat : quia quod semel

† Burchardus lib.3.c. 174.Iuo par. 3.cap.235. ha bent,Ex eo- de, scilicet concilio apud Carisiacū c.3.id nō vidimus & c.4.eo. ti. in 1.compil. ref. rt etiam Gratianus 12.q.2.c.54. quamuis in multis fit palea.

3 Quoad vim coactiuam,vt notaui §.de cō sti.c.1.super gl.in verbo: ab omnib.

Deo dedicatum fuit,ad humanos vsus non debet redire. Nota, ꝙ h ¶*Commutari.*] 10. q.2. precariæ.in fin.Arg.contra.sed hic determinat illud,& fauore libertatis hoc fit.

¶Gl.seq.signat contrarium,& soluit.alle.quatuor.concor.signat vnū contrarium.& soluit.

i ¶*Semel Deo consecratum.*] 12.q.2.episcopus qui. & c. nulli licet. 19. q. 3. quæ semel.& ī. de religio. domi.ad hæc. Argu.contra. 54. distin.ex antiquis. Solu. illud est præter regulam statutam contra eos qui ordinati sunt sine consensu dominorum suorum , cum in hoc ipso delinquunt,& maxime ad terrorem,ne alij hac occasione subtrahant se dominis suis.arg.2.q.7.quapropter.& ff.de pœn. l.capitalium.§.famosos.

¶Glo.seq.signat contrarium.ponit duas solutiones.vnam Ala.& aliā Lauren.Tertio soluit.

k ¶*Ad humanos.*] id est, seculares.de consecr.distin.1.ligna.vestimenta.Sed contra videtur 12. q. 2. ecclesiasticis. vbi seruus ecclesiæ seculari personæ datur :ergo multo fortius permutare potest. dicit Alan.quòd loquitur hoc capitul.& sequēs de seruo ecclesiæ dato & conuerso facto,qui cum sit religiosa persona,seculari psonæ seruire non debet.Lau.dicit,ꝙ ex causa ,phibitū fuit, qa ad laicorū suggestionē fœpe inutilia mancipia pro vtilibus ꝓmutabant quod ne fiat,statutū est vt non nisi ad libertatē cōmutent,sed cessante causa cessabit ꝓstitutio.61.dist.§.his oibus,& ff. de pact. qđ dictū.T.Vel dic, factū principis nō est trahēdū in ꝓsequētiā : ipse em nō subiicitur 3 legibus.& sic loquitur ꝓtrariū in principe.Ber.

I*Niustum.*]Breue est,& idem dicit quòd supra proximo capitulo Et tres dici possunt partes,sicut tria sunt dicta.Secundo:ibi,*Et ideo.*Tertio:ibi,*Et est.*Ioan.de Imola.

CASVS. Idem dicitur in capitulo isto quod in primo,scilicet, quòd mancipia quæ fideles Deo & sanctis ecclesiis pro remedio animarum suarum cōtulerunt,occasione alicuius commutatiōis

Universidad de Deusto
Biblioteca

r Adde q vēdens animi nō patefaciēs vitiū latēs, tenetur redhibitoria. ff. de ædil. edic. l. redhibere. & l. si is qui a hæres. ff. de excep. rei iud. an aurē & qñ vendit. teneat manifestare vitium rei vendituræ ipsi emptori, vide per B. Thomam 2. 1. q. 77. ar. 3. & Sotum de iust. & iu. lib. 6. q. 3. ar. 2.

† Cap. 1. co. tit. in 2. cō. pil. Vide notata in c. maioribus. 3. de præb. & de materia pleneper Aegidium Bellamer. tract. de permutatione beneficiorū.

† igitur.

in seruitutem, secularium iterū non rediguntur, quia vt canon dicit, Serui fugitiui solummodo distrahi possunt: eleemosyna enim vnius, peccatum alterius fieri non debet, nec ad humanos vsus seruus ecclesiæ redire debet. Nota q̄ mācipia ecclesiastica in seruitutem secularium redigi non debent. Itē serui fugitiui distrahi possunt. Itē vnius eleemosyna, alterius peccatum esse non debet.

a ¶ *Fugitiuos.*]12. q. 2. fugitiui. Ar. p tra. C. ad legem Fla. de plagi. in fuga. Solu. dum est in fuga, non debet vēdi. sed cum fuerit reuersus, & patefacto vitio empto ri; ne postea fiat redhibitio. ff. de contrahenda emptio. quod sē pe. §. si quis amico. & §. vlti. R.

b ¶ *Humane.*] Sic 3. c. proxi. cum suis concor. ibi positis.

c ¶ *Seruituti.*]Est & alia ratio, quæ assignat in seruis minorum. C. de administratio. tuto. l. lex quæ tutores. ff. de fideicommissiliber. cum quasi. §. in furiosi. Laur.

Vestitum.] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Generaliter.* & ibi duo dicta. Secundum: ibi, *Si autem.* Abbas Siculus.

CASVS. In cōcilio Turon. statutum fuit, q̄ commutatio dignitatū fieri nō debet: quæritū fuit à Papa, vtrum commutatio præbendarum fieri possit, cum hoc in concilio non fuerit p̄hibitū, vnde videbatur permissum: Respondet Papa, generaliter verū est, q̄ commutatio præbendarum fieri nō potest, p̄cipue aliqua pactione præmissa, quæ in spiritualibus vel eis annexis simoniacam continet præuitatē: si vero eps̄ causam viderit necessariam, poterit de loco ad locum transferre personas. Nota q̄ permutatio tam in præbendis quàm in dignitatibus est prohibita. Item in spiritualibus omnis pactio illicita reprobatur. Item non solum in spiritualibus sed etiam in eis annexis committitur simonia. Item episcopus p̄ter causam necessariam, potest facere commutationes præbendarum, & translationes personarum: quod intellige, non præmissa aliqua pactione.

a Cur ita loquatur hic glossa, vide to hoc ipso loco ploānem And.

d ¶ *Dignitatum.*] Et etiam diuisio præbendarum 2. 3. de præben. maioribus. quod est concilium Turon. de quo fit hic mentio. & 12. q. 2. alienationes.

e ¶ *Non possunt.*]§. eo. cum vniuersorum, & ca. eum olim. nisi hoc fieret auctoritate superioris. 3. de p̄ben. inter cætera. & hic prout sequitur. Bernar.

f ¶ *Simoniæ.*]Quia in spiritualibus, vel spiritualibus annexis, nulla pactio vel conuentio debet intervenire. 1. q. 2. quam pio. & 3. de pact. cum pridem. & c. vlt. in spiritualibus annexis, vt est iuspatronatus. 3. de iudi. quanto. & 3. de præb. significasti. die vt ibi.

g ¶ *Episcopus.*]Innocentius quartus dicit q̄ hoc verum est q̄n isti cōmutare volentes habent præbendas in diuersis ecclesiis, vel in eadem. si enim est præbendæ onus annexum, intelligitur hoc cap. si sunt in diuersis ecclesiis: si autem in eadem & sine onere, tunc possunt p̄mutare auctoritate propria, & potest esse ratio, licet ipse non assignet, quæ sequitur in 70. dist. c. sanctorum. & 74. distin. quorundam. Bern.

h *Vni loco.*]7. q. 1. mutationes. & c. scias. & omnis qui. & valet interdum mutatio loci. 81. dist. valet. Ber.

mæ suæ remedio cōsecrarunt, cuiuscunque muneris mancipio, vel commutationis commercio iterum in seruitutem secularium redigantur: cum canonica auctoritas seruos tantummodo permittat distrahi fugitiuos [a]. Et ideo ecclesiarum rectores summopere caueant, ne eleemosyna vnius, alterius peccatum fiat. Et est absurdum, vt ab ecclesiastica dignitate seruus discedens, humanæ [b] sit obnoxius seruituti [c].

Vrbanus tertius.

¶ *Præbenda pacto præcedente permutari non possunt: episcopus tamen potest de loco ad locum permutare personas.*

CAP. V.

QVæsitum † est ex parte tua, si commutationes fieri valeant præbendarum, cum commutatio dignitatum [d] in Turon. concilio fuerit interdicta: & infra. ¶ Generaliter itaque † teneas, quòd commutationes præbendarum de iure fieri non [e] possunt: præsertim pactione præmissa, quæ circa spiritualia, vel connexa spiritualibus, labem semper continet simoniæ [f]. ¶ Si autem episcopus [g] causam inspexerit necessariam, licite poterit de vno loco ad alium transferre personas: vt quæ vni loco [h] minus sunt vtiles, alibi se valeant vtilius exercere.

¶ Clemens tertius.

¶ *Ecclesiæ iure proprietatis possunt ad inuicem permutari: & possessiones earum etiam permutari possunt, & pro minus valentibus pretium suppleri.*

CAP. VI.

AD † quæstiones soluendas: & infra. ¶ Intelleximus ex litteris tuis, quòd duæ conuentuales ecclesiæ sunt in tua diœcesi constitutæ, quarum vtraque parochialem habet ecclesiam cum possessionibus, magis alteri quàm sibi vicinam. Illis autem eas desiderantibus permutare cum illarum altera respectu meliorum prouentuū [i] plus abundet, & ideo sibi postulet adiici certam summam pecuniæ numeratæ, vt sic ad æqualitatem permutationis † valeant peruenire: vtrum possit id licite fieri, extitit dubitatum: & infra. ¶ Respondemus, quòd cum de dictis † parochialibus ecclesiis per se queat [k] cōmutatio celebrari,, & in permutatione possessionum per se nō sit inhibitum [l]: si altera ratione possessionum alteri præpōderet, pecuniam posse refundi de ipsarum possessionibus ad inuicem, prout visum fuerit expedire, refusa certa pecuniæ quantitate, poterit cōtractus [m] permutationis iniri: sic tamē †, quod illi contractus nequaquā sibi inuicem misceantur.

¶ Innocentius tertius Senonen. † archiepiscopo.

¶ *Beneficia sua perdunt, qui ea propria permutant auctoritate.*

AD *quæstiones.*] Communis diuisio. secunda: ibi, *Respondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Duæ cōuentuales ecclesiæ constituitæ erant in diœcesi istius episcopi, vtraque illarum habebat ecclesiam parochialem cū possessionibus suis, & vtraque parochialis ecclesia magis erat vicina alteri, quàm illi cui erat subiecta: istæ conuentuales ecclesiæ volebant ad inuicē permutare illas parochiales ecclesias, sed altera parochialis ecclesia pluribus possessionibus abundabat: & ideo cōuētualis ecclesia cui subest, postulat sibi adjici certam pecuniæ quātitatem, vt sic p̄tractus permutatiōis possit ad æqualitatem perduci: quærebatur, vtrum hoc licite fieri posset? Respō det Papa, quòd vnus cōtractus fiat de parochialibus ecclesiis per se, & alius cōtractus de possessionibus fiat per se: & si ratione possessionum vna ecclesia pertur alteri, ab alia ecclesia certa sibi pecuniæ quātitas adiiciatur, ita quòd cōtractus sibi inuicem nullatenus misceantur. Nota, q̄ monasteria possunt habere ecclesias parochiales. Itē permutatio tēporaliū & spiritualium ad inuicē fieri non possunt: sed spiritualia inter se, & tēporalia inter se rectè permutari possūt. Itē cōmutatio ecclesiæ fieri potest, licet venditio sit interdicta.

i ¶ *Prouētuum.*]Scilicet temporalium 3, vnde admittur cum temporalibus mutatio, q̄d aliter non fieret. 3. eo. c. vlt. & hic prout sequit.

¶ *Glossa sequens tria dicit, & primum determinat. De secundo & tertio rationem reddit.*

k ¶ *Per se quear.*]& ita spirituale cum spirituali potest cōmutari, sicut temporale cum temporali. De hoc dixi 3. de trāsa. super eo. arg. 16. q. vlt. nemini. & hoc auctoritate superioris. argum. ff. de his qui not. infam. furti. §. qui iussu. & cum indemnitate vtriusque. 10. q. 2. hoc ius. alias non liceret. 3. de præben. maioribus. 12. q. 2. diaconi. & c. fine. alias, non. 3. eo. c. vlt. Item nota, quòd ad hoc quòd aliquid habeatur tamquam beneficium, nō potest ex permutatione prouenire, quia esset munus à manu, sicut nec transactione. 3. de transact. super eo. Item licet permutatio locū habeat in spiritualibus, nō tenet emptio & venditio, & est ratio, quia nulla est emptio sine pretio, vt Insti. de empt. §. item pretium. quod in quātitate & in numerata pecunia cōsistit. C. de p̄trahē. empt. & vēd. empti fides. quod nō est in permutatione. ff. de re. per. l. 1. Sed vtraque est quasi emptor & venditor. ff. de ædil. edi. sciendum. §. emptorem. Laur.

l ¶ *Inhibitum.*]Vnde videtur concessum. arg. 30. q. 4. qui spiritualem. & 3. de spon. cum apud. ff. de procu. mutus. §. 1. De hoc dicitur 3. de transla. inter corporalia.

¶ *Glo. seq. reci. per q an permutata vna, &c.*

m ¶ *Contractus.*]Duo enim erunt contractus non se aliquo modo tangētes. tamen si vna villa commutaretur cum alia, ita quòd vtraque ecclesia esset accessoria ad villas, bene permutaretur cū vniuersitate. argum. 3. de iure patro. ex litteris. c. cum seculum. ad instar fundi dotalis. ff. de fun. do. l. 1. C. eod. tit. l. 2. nec aliquid intelligitur esse pretium ecclesiæ sicut nec pretium peculij est, cū seruus venditur cum peculio. ff. de pecul. si ex duobus. §. vlti. & l. equen. Laur.

Cum

CVm olim.] In prima parte narrat processum. In secunda diffinit: ibi, *Cum ergo.* Abbas Siculus.

CASVS. Magister S. archidiaconus, & B. præpositus adinuicē suas dignitates permutarunt propria temeritate: orta fuit postmodum sup ipsa permutatione quæstio inter eos, propter quod partes, ac cesserūt ad dñm Papā, in cuius præsentia magister S. sponte fuit cōfessus de permutatiōe, † Cap. vni eo. tit. in 1. compilat. sed B. præpositus eam inficiabat omnino, dicens, q̄ ipse præposituram suā, sine aliqua cōditione resignauit, & post resignationē prædicti magistri archidiaconatum fuerat assecutus: Papa auditis hinc & inde propositis, cōstitit ei, q̄ dictus B. permutationi consensit, & prædictus magister publice fuit errorem suū confessus, vnde vtrunq; sua dignitate per sentētiā diffinitiuā priuauit † Aliàs ita: posititerit resignationi assensum. Not. q̄ qui dignitates vel beneficia auctoritate propria commutāt, illis dignitatib⁹ & p̄bendis sunt priuandi. Item confessus in iure pro confesso habetur. Item cum sponte cōfesso mitius agitur quàm cum convicto, sed hoc forsitan fit propter connexitatem.

a ¶ *Confessus.*]Quæ cō fessio ei præiudicauit. 3. de confes. c. 2. & 3. Sed aduersario non debet præiudicari. 3. de adul. significasti. & 2. q. 5. interrogatum.

† Capitet. tit. de præbendis in 3. compilatio. Et de intel. lectu vide Couarruuias. li. 1. var. resolu. cap. 5.

b ¶ *Consensum.*] Et sic fuit particeps simoniæ, vnde debuit priuari dignitate illa. 5. eod. quæsitum.

¶ *Glossa sequens tria dicit, & primum determinat. De secundo & tertio rationem reddit.*

c ¶ *Diffinitiuam.*] Ergo in ciuili causa aliquæ sunt partes iudicis in confitentem, similiter & in criminali. 2. q. 1. nos in quemquam. nec obstat ff. ad l. Aquil. l. perinde. Nam nullæ sunt partes in cognofcēdo, sed aliquæ sunt in pronūciando 1. Io. Sic ergo patet ex hoc 3. & 3. eo. quæsitum. q̄ nulli possunt de iure sua auctoritate adinuicem sua beneficia permutare: vt 3. cap. proximo. Et illa potest esse ratio, quia non contrahit permutationem qui rem alienam tradidit. ff. eo. l. 1. §. vlt. Et arg. ad hoc. ff. de cond. cau. da. l. vlti. Sed beneficium non potest possideri tamquam proprietas, quia nullus dominium dr habere sui beneficij, cum quasi vsurario clerici comparētur: sed ecclesia bene potest possideri ab alia ecclesia tamquam proprietas, vnde possunt bene adinuicē permutari. 3. eo. ad quæstiones. Item permutatio vicina est emptioni. ff. eo. l. vltim. & quasi successit permutationi. ff. eo. l. 1. sed spiritualia emi vel vendi non possunt. 3. de simonia. querelam. & 1. q. 1. qui studet. Ber.

Cum vniuersorum.] Dicit Ioannes And. q̄ gratiam continet, & potest summari ⁊m eum in ea parte, quæ continet ius, hoc modo: Clerici per se sua beneficia nō permutant. In prima parte ponitur narratio. In secunda gratiosa prouisio: ibi, *Cum igitur.* Abbas. CASVS. G. canonicus Leodien. & L. clericus cœperūt inter se tractare de permutatione præbēdarum suarum, quam permutationē credebāt sibi expedire. G. canonicus præbendam suam isti L. resignauit: dictus L. cōtulit eam cuidam consanguineo suo, sed suam præbēdam (sicut promisit) noluit resignare: & sic dictus G. spe sua frustratus remāsit, & super hoc corā Leodien. eps̄ fuit diutius litigatum: tādem dictus L. appellauit ad Papā, sed dictus G. ad sedem Apostolicā accessit: dictus L. nec iuit nec misit: dictus G. prædicta exposuit dño Papæ: vnde super hoc scribit Papa quibusdam diecēs: Cum igitur deceptis & non decipientibus iura subueniant, quamuis ipsi non possent de iure beneficia ecclesiastica permutare, vt tū simplicitati venia tribuatur, mandat Papa, quatenus si cō stiterit prædictum G. taliter fuisse deceptum cōsanguineus illius L. ab ipsa removeatur prębeda, & quilibet alius illicitus detētor, & eā restituat faciant dicto G. Not. hic duas regulas, q̄ deceptis & non decipientibus iura subueniūt. Item fraus & dolus nemini debet patrocinari. Itē per mutatio prębēdarū nō pōt fieri à possessorib⁹ pbendarū sine auctoritate superioris. Itē simplicitati parcendū est. d ¶ *Tractare.*]Quod nō licet à possessore pbēdæ vel dignitatis. 3. de præben. maioribus. sed superior hoc facere potest. 3. eod. quæritū. Ber. e ¶ *Vtilitati vtrique.*] Quia altera alteri magis vicina erat: vel alia cōueniens causa. fim. 3. eo. ad qōnes. & 10. q. 2. hoc ius. §. sed & permutare. & 3. eod. c. i. T.

† Vide l. 1. ff. de do. & l. tutor ff. de suspect. tut.

f ¶ *Resignare*]Et sic decipit eum, vnde ei iura non subueniunt, vt infra dicitur.

g ¶ *Deceptis.*]Sic 3. de rescrip. super litteris. ff. ad Velleia. l. 2. §. verba. C. eod. tit. si fine. quia stultis nō cōsueuit succurri, sed errantibus. ff. de iur. & fac. ignorant. l. pe. §. si quis ius. & C. si mi. se ma. dixe. si is. & 3. de dona. inter dilectos. Lau.

† De Boten. & Simgien. abbatibus. † Beron. & Simugien. † De Beconen. & Sinubbati bus. † De Becan. & Simigien.

h ¶ *Simplicitati.*] Cui parcendū est supra de rescrip. super litteris. & in Auth. de instr. & fin. cautē. §. hæc autem omnia. ff. si quis in ius vocā. non ierit. l. 2. ff. de eden. l. 1. §. vlti. & ff. de iurisd. om. iu. si quis id. §. doli. 86. distin. tanta nequitia. & supra de transla. inter corporalia. sed de iure debet vterque amittere suam

† Alben. † Albanen.

† G.

prębendam. supra c. prox. & cap. quæsitum. Sed non est verum q̄ alter renunciauerit. Vt tū q̄ iste G. de iure posset repetere suam prębendam, tum quia contractus talis reprobatus est. 3. de pben. maioribus. & 3. eod. quæsitum, ergo pōt venire p̄tra. C. de agricol. & censit. quemadmodum. lib. 11. tum quia non fuit res secuta. propter quam data est. C. eo. tit. rebus. Lau. sed T. dicit q̄ non potest eam per se repetere 2 ar. 3. de renūciatio. quod in dubiis. Ber.

† Idem Inn. Host. Pet. & Abbas huic gratiæ causam dedit, ne alter ex suo dolo cōmodum reportaret. sed hodie p̄ cons. cle. si beneficia p̄ mutationis causa restrictæ cōcessa fuerint, aliis præiudicium generare non debent. vide Io. And.

i ¶ *Detentore.*]Sic 3. de concessione præbendæ, propositum.

Exhibita.] In prima ponitur facti narratio. In secunda diffinitionis commissio: ibi, *Quocirca.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter abbatem & cōuentum sancti Martini de Pannonia ex vna parte: & p̄positum Albanen. ex altera, super quibusdam decimis quæstio vertebatur: causa super hoc commissa fuit cuidam capellano domini Papæ in Hungaria commorantiː tandē super quæstione illa compromissum fuit vtrinque in dictum capellanum & magistrum M. tamquam in arbitros: qui taliter arbitrati sunt, quòd si dictus præpositus obtinere posset à rege Hungariæ decem millia solidorum concedi monasterio prædicto, monachi cessarent à petitione decimarum: monachi dubitantes an forsan talis permutatio valeret, significauerunt hoc domino Papæ: vnde mandat Papa quibusdam, quatenus si constiterit de quæ præmissis, tale arbitrium decernant irritum & inane, & quicquid secutum est ex eo, vel ob id, cū permutatio de spiritualibus ad temporalia sit inhibita. Not. q̄ temporalia cum spiritualibus permutari non tenent, nec accessorium, vel quod ex eo est secutum.

k ¶ *Compromissum.*] Et sic patet quòd de re spirituali potest in arbitros compromitti. sic 3. de arbitr. cum olim. & cap. contingit. & cap. penult.

l ¶ *Arbitrati.*]Et male, prout sequitur.

a ¶ *Temporalia.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

z Concor. rex.in Lom ni.& ibi no. Bar.C.de fa. fan.eccle.

¶ *Temporalia.*] Ergo temporalia cum spiritualibus cõmutari nõ possunt.ff.eo.ad quæstiones.quia nec vendi,nec redimi possunt.ff. de simo.querelam 1.& ita non permutari: sed cum alio spirituali bene:vt in c.ad quæstiones.& ff.de transact.statuimus.sic & transactio nõ valet,dũmodo spirituale detur pro spũali.sic & permuta

† Salium legitur in x. eo diuersis manuscriptis:in vno solo habetur, solidorum in alio,solinarum. additur in vno vetustissimo hæc expositio : genus est monetæ, vel mensura salis.idé an notat hic Hostiensis. si legas solidorum. vide Couarruuiã tract. de numismat.ca.3.§ 2.

† Mauric.

tio, sed fructus decima rum bene possunt vẽdi & locari. ff. tit.proxi.c. 2.sed ipsum ius nequaquam.Ber.

¶ *Glo.sequens notat, significnat contrarium,& remittit:ultimo quæstione soluit.*

b ¶ *Secutum.*] & sic patet, ꝙ arbitriũ nullum fuit ipso iure:quia contra formam iuris prolatum fuit de re spirituali ad tẽporalem.sic ff. confirm. vtili vel inuti. examinata.& sic si principale nõ tenet, nec accessorium.ff. de electio, qualiter.ff.de foro cõpetẽn.si diligenti.etiam si iuramẽtum interuenisset:vt ibi, C.de legi.non dubium. & ff. de fide instrum. inter dilectos & 16. q. 7. & hoc diximus. Sic patet ꝙ tẽporale non põt dari loco decimarum.arg.contra ff. de rebus eccle. non alienan.vt super.vbi vt quòd temporale possit dari ꝓ decimis: sed ibi soluitur. Ex hac decr. 2 soluitur quæstio, quæ multum occurrit de facto:qnq; aliqui volunt certas possessiones tradere quo ad proprietatẽ vel vsumfructũ ecclesiis,q̃bus tenentur soluere decimas possessionum suarum,vt sic aliæ possessiones liberæ remaneant ab exactione decimarũ : patet quòd hoc fieri non potest:& hoc idem habuimus in antiqua cõpilatione de decimis, intelleximus, q̃ nõ debuit remoueri.

De feudis.

¶ Innocentius.iij. Marien. † episcopo.

¶ *Si dominus à vasallo recipit feudum in pignus,abstinendo ab eius seruitio,non tenetur computare fructus in sortem. hoc dicit secundum intellectum communem : & est casus singularis,qui alibi non legitur.*

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio. Et de intellectu vide Couarruuiam lib.3 variarum.resolut. 1.& de materia tituli plene Iulius Clarus trac. de feudo.

† accepisse

† retineri

TInsinuatione † præsentium declaramus, quòd gageriam [c] quam de feudo ecclesiæ tuæ ad M.dignosceris recepisse †, à te potest libere detineri †, fructibus non computatis in sortem:Ita videlicet,vt quam diu fructus illos perceperis in sortem minime computandos, idem M. à seruitio , in quo tibi

2 Et ex can. 16.q.7.omnes. & de hoc per B. Brixi.in q. cum quæda ecclc. & est dominicalis 49. vbi tenet B. ꝙ tale pactum factum ad decennium, ecclesia seruare tenet etiã si res ꝓ decimis per mutata chaf mate pereat Ioan. And.

¶ *visum est supra de quibusdam contractibus, quibus rerum dominia transferuntur,sed quia per infeudationem transfertur vtile in vasallum,directo remanente apud dominum,& sic est species cuiusdã alienationis,ideo post rubricas præcedentes subiicitur ista.Abbas Sicul.*

De hac materia tractatur 22.q.vlt.de forma.

INsinuatione.] Primo ponitur dictum.Secundo limitatio:ibi,*Ita videlicet.* Abbas Siculus.

CASVS. Episcopus Marien.recepit in pignus quasdam possessiones ab M.pro quadam pecuniæ quantitate,quam mutuauit eidem:quas dictus M.ab ecclesia Marien. tenebat in feudum : quærebatur vtrum episcopus debeat computare fructus in sortem?Respõdetur, ꝙ episcopus potest licite retinere gageriam prædictam fructibus non computatis in sortem,quamdiu sortem restituerit totam: ita tamen quòd quamdiu fructus illos receperit non computandos in sortem,dictus M. à seruitio quo ecclesiæ illi pro feudo ipso tenetur , interim sit immunis.Not.hic casum,in quo fructus non computantur in sortem nec tamen committitur vsura.Item fructus succedunt loco seruitij.Item proprietas fructuum siue possessio penes feudatarium est & non penes dominum feudi.

3 Gageria quid signifi cet , docet hic plene Hostiensis.

c ¶ *Gageria.*] id est 3 , pignus siue feudum, & est vulgare Theutonicorum.

¶ *Glo.seq.reddit rationem,& dat simile.demum quærit & soluit.*

d ¶ *Immunis.*]In hoc casu permittitur ecclesiæ fructus nõ computari in sortem,vt res illa citius perueniat ad ecclesiam.simile. ĵ. de vsur.c.1.& c.conquestus,& in alio casu non computantur fructus in sortem,vt ĵ.eod.tit.de vsur.salubriter. Sed quid si vellet seruire ecclesiæ ad hoc vt computaret fructus in sortem ? Dico ꝙ in hoc casu non est audiendus.Io.

EX *parte.*] Cõis diuisio.Secunda:ibi,*In primo.* Abbas Siculus.

CASVS.Archiepiscopus Mediolan.fecit tres quæstiones dño Papæ: vasallus ecclesiæ decessit, feudum quod ab ecclesia tenebatur, deuolutũ est ad ipsum: quæsiuit , vtrum feudũ illud liceat ei alij dare non obstante iuramento quo tenetur nõ infeudare de nouo , Romano Pontifice inconsulto.Secũdo quæsiuit: ecce vasallus alienauit feudum, quod ab ecclesia tenebat, sine licẽtia domini,& sic amisit feudum: vtrum possit filiũ illius vel cõsanguineũ † cõsortem eiusdem feudi inuestire de illo. Tertia quæstio est talis: Vasallus ecclesiæ alienauit feudum quod ab ecclesia tenebat,& iam non potest feudum illud de facili recuperare: quæsiuit,vtrum feudum illud possit alij laico:dare in feudum, qui illud † recuperet, & ab ecclesia recognoscat : Ad quamlibet quæstionem respondet , quòd licite potest.Not. ꝙ iuramentum de non infeudando de nouo,non extenditur ad feuda antiqua, sed ad illa tantum,quæ numquam fuerunt infeudata , & ab ecclesia possessa. Ité si vasallus feudum alienat sine licentia domini, debet illud amittere. Ité valet donatio illius rei quã cõsequi nõ possumus. e ¶ *Feudum.*] Feudum alienari non potest,sed dari potest in dotẽ vsq; ad vitam feudatarij. ĵ. de donatione inter virum & vxorem, nuper 4 .Ioan.

Capit.2. cod.tit.in 3. compilatio. Et de materia vide latius per Iulium Clarum in de. tract. de feudo.

† aliàs:ad huc.

f ¶ *Alienare.*] Si vasallus alienat totum feudum,vel maiorem partem,perdit feudum:& dominus à quolibet possessore potest illud reuocare:si vero minorem partem eiusdem dat in libello, vel obligat pignori,dummodo remaneat in seruitio domini,propter hoc non perdit feudum ꝙ :vt in libro feu. quibus modis feudum amittit.§.2.& 3.Tancre.

g ¶ *Consertem.*] quasi iure accrescendi.ff.de vsufruct. accrescẽdo. per totum titulum.& in lib.feu.quib.mo.feu.amitta.§.præterea.

¶ *Glo.seq.aperit quod fuerat dubium.*

h ¶ *Innuest.re.*]Videbatur quòd nõ, quasi delictum alienantis feudum sine licentia domini resperet huiusmodi consortem,vel filium.Vel illud mouebat quæstionem,quia videbatur sufficere , vt haberet iure successionis,nec esset necesse eũ inuestire.Ioan.G.& Tan.dixerunt,quòd qui alienat feudum dño inconsulto, ius feudi perdit,& consanguineus non habet ius in illo,vt in lib.feu.fi cliẽtulus,& in cõstitutione Friderici.imperialem.§. igitur habito cõsilio.& tñ episcopus qui sacramento tenetur nõ alienare bona ecclesiæ de nouo sine licentia domini Papæ,dare potest tali cõsorti feudum illud,nõ obstante sacramento præstito:quia aliud est alienare de nouo.& aliud antiquum concedere,arg.ĵ.de Iudæis, consuluit.& ff.de noui ope. nuncia.l.r. §. opus nouum.ĵ. de dona, per totum.& ĵ.in rubri ca de solutionibus.

6 De hoc articulo vide quæ hic dixi inter dicta: vel contrarium tenet Barbatia de feudis,& ita tenet Ioan. And. in Di rectorio. Sch. in fitorũ. Sch. 154.vbi cito qui de hoc disserunt.

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionẽ arg.& pro & contra Secundo ponit tres casus quibus vasallus feudum perdit & reuertitur ad dominũ, & quartum in quo perdit sed ad dominum non reuertitur.*

i ¶ *Filium.*] Vt quòd ob delictum patris non debeat filius 6 feudũ amittere.

amittere.arg. ff. de in ius vocan.ad optimũ.in fi.ff.de decurio.l.2. §.nullum. & ff. de bonis damna.cum ratio naturalis.n.respon.§. si plures & arg.de bonis.libertorum.quæritur. pro & contra. & C. de quæst.diuo. ff. de iure patro.Liura.Arg.contra.ff.eo.tit.l.q ætra legem.Ioan.De hoc scire debes , quòd si vasallus infra annum & diem inuestituram feudi ab hæredibus domini non'quæfierit,vel domino petente iuramẽtũ fidelitatis,tertio cõmonitus non pstiterit, vel aliquã feloniã ꝓtra tenorẽ iuramẽti fidelitatis fecerit, perdit feudũ, & reuertitur ad dominum.Si vero aliquid graue contra dominũ perpetrauerit, puta fratrem eius vel patrem interfecerit , vel aliud graue, si feudum est paternum , amittit; illud: & non ad dominum, sed ad confeudatarios suos pertinet , vt in libro feudorum: quibus mod.feu.amit.§. vltim. sed ad filios illius non pertinet.Tanc.

† licite

† ipsum

DE PIGNORIbus & aliis cautionib⁹.

¶ *Visum est ĵ.de quibusdã speciebus alienationis: Videndũ restat de obligationibus realibus.ideo subijcitur rubrica de pignoribus.Abbas.Siculus.*

De hac materia tractatur 12.q.3.& q.4. per totum.& ĵ.in rubrica de solutionibus.

† Idest.obligare , est enim modus loquendi Gallicus vt dicit Hostiensis.

NVllus.] Vasa ecclesię & alia deputata ad cultum diuinũ, nisi ex iustissima necessitate pignorari † Sardin. nõ debẽt hoc dicit.Ab. † Senensis. Et primo ponit dictũ † Sanctidem cundo exceptio:ibi,*Nisi.* secundum Floren. † Senensis. CASVS. Dicitur in † Sardin. hoc capitulo,quòd nul † Senensis. li presbytero licet ornamenta ecclesiastica † Sanctino de laicis impignorare,nisi in summa necessitate. Nota ꝙ ornamenta † Senensis. ecclesiæ impignorari laicis non possunt,nisi iustissima necessitate. † Spoleti. 23. te vrgente. † Reg. 2. ca. 2. ¶ *Glo.seq.rei.per obiect.cui dupliciter respondet.*

4 Concor. l. imperiale & ibi Bal. & ff. de probat. feu. ali. per Fricol.10.

5 Hoc vi detur corre ctum: quia & si plaça vendat suæ cõscientiæ do mini , quidam amitti. in lib.feu. de prohibit. feu. alie. per Fridericum 2. habito,& perialem 2. cundũ Bal. sed Glosa & communiter domi nicũ negũ contra,& si par tem vendidit,illam so lam perdat. Ioan.And.

a ¶ *Librum.*]Nõ prohibet obligari quasi sacrum: quia nõ benedicuntur libri : sed ideo,quia ex quo fuerunt in sacro vsu,ad minus † Exoñ. laicorũ veniẽ nõ debent.de consc.dist. 1.ligna. altaris palla.vestimenta.in sancta.Vel eodem modo prohibentur obligari liber vel † Exoñ. calix 2,sicut prohibentur aliæ res ecclesiæ, nisi in casibus necessitatis.ff.de reb.eccl.alie.vel non.nulli.vt hic patet.T.

† Excepto

¶ *Glo.seq.quærit & soluit signat contrarium,& respondet.*

† qd

b ¶ *Necessitate.*] Quæ erit illa necessitas , puta si parochiani illius ecclesiæ caperentur.12.q.2.sicut omnino.& pro pauperibus alendis & consimilibus.12.q. 2. aurum habet. Et causa captiuitatis pignori dari possunt:vt in Auth.de non alie.rebus eccl.§. his autem pœnis.coll.2.Sed contra videtur.C.quæ res.pig.ob.posl.3.& ff.eo. tit.l.1.§.eam rem.& ff.de pigno.sed & quod.§.quod emptionem.à contrario sensu,sed canones præualent.G.

† *Ator.*]Liber homo pro debito detineri non debet, etiam si nõ habeat vnde satisfaciat.hoc dicit.Abbas.

CASVS.Dicitur ꝙ homo liber capi vel detineri non debet,scili cet pro debito.etiam si res defuerint.Nota ꝙ homo liber pro debito capi vel detineri non debet. quod verum est si bonis cedere voluerit:vt C.qui bonis cede.posl.1.

¶ *Glo.seq.alle.concor.& excipit tres casus.*

c ¶ *Lex.*]C.de act.& oblig.ob æs.& C.quæ res pig.ob. posl.filios. ff.de leg.1.senatus.§.vlti.in Auth.vt nulli iudi. §. quia vero. coll. 9. Nisi in casibus,vt qui ab hostibus detinẽtur.C.de cap.& post. re. l.ab hostibus.& l.v t.Pater enim põt filium obligare quandoque, quoniam & vendere potest in maxima necessitate.C.de patribus qui fil.distraxe.l.2.Item ex cõsensu libera persona obligari potest scilicet in obstagio.vt ff.de iure ur.ex rescripto 3 .aliàs ordinarii † est,vt q bonis cedit,liber vadat quo vult. C. qui bo.cede.posl. l. 1. & ĵ.de solu.Odoard⁹.Ala. d *Addict.*] id est, adiudicari. quod verum est si bonis cedat, aliàs in carcerẽ detrudatur.C. qui bo.ce.posl.l.1. rñ.

† Alios casus comme morat hic Hostiensis, quos videto.

† Cap.3.eo. tit.in 1.com pilatione. Et post consilium Lateran. sub Alex.3. iij. par.19 c.1.

EX *præsentium.* Primo narrat factũ.Secundo dat iudices: ibi, *Vnde.*Abbas.

CASVS. Sacerdos ecclesiæ de Offitona pro † Offen. † Offic. sua ꝓpria necessitate, obligauit calicẽ argenteũ.& ꝓmedietatẽ vnius breuiarij eiusdẽ ecclesiæ,& morte prẽuẽtus, ea non recuperauit:filius illius defuncti requisitus per successorẽ vt res quas pater obligauerat,recolligeret,facere noluit:vnde sacerdos cõquestus est dño Papæ:vnde mãdat epo Exoñ,quatenus, si verũ est quod asseritur, filiũ † Canonicis illius q̃ successit eidẽ Pisanis. compellat,vt res prædictas recolligat,& ecclesiæ restituat supradictę quia indignum est vt res eius debeãt deperire.Nota,ꝙ prælatus nõ pót obligare bona ecclesiæ pro suo facto ꝓprio:quod si fecerit,hę redes illius possunt cõueniri.Item bona illius tacite sunt obligata ecclesiæ pro facto rectoris.Ité filius hæres conuenitur ex contractu defuncti

† Cap. 1. eo tit.in 3.com pilatione Et de intellectu vide Couarruuiã lib. 3. varia. resol.cap. 9.

¶ *Glo.seq.obicit,& triplicter soluit*

† Chosa.

e ¶ *Necessitate.*]Si pro sua necessitate obligauit,nõ tenuit obligatio.arg.C.si res alie.pig.da.fue.curator. & C. quæ res pig.oblig.possunt.qui filios. quia nõ obligantur nisi quæ quis de rebus suis obnoxia facit.Quare ergo præcipitur ꝙ hæres luat cũ ecclesia libere à creditore possit repetere.10.q.2.hoc ius. §.qui vero res.ff.de req.eccl.alien.vel non.fi quis presbyterorum? Forte de facto:quia nisi recolligerentur,ecclesia rehabere nõ posset.Vel voluit hic Papa creditori prospicere:q̃a aliter ab hærede presbyteri suum debitũ consequi non potuit.vel est in optiõe ecclesiæ,vtrum velit alienantem vel recipientem conuenire.12.q. 2. si qua de rebus.& c.si quis qualibet.Ala.& C.si tu.vel cura. l.etiã. & l.vlt.ad instar minoris.:vt ibi dicitur.Bernardus.

ADDITIO.Et dic ꝓ sua necessitate patrimoniali,nõ ꝓsonali.

f ¶ *Filium.*]de matrimonio natum ante clericatum.

g ¶ *Ex successione.*]Ex facto defuncti cõueniuntur hæredes. C.de euict.l.si parentes.& 12.q.2.eps qui filios.& quia pater eius tutor ecclesiæ fuit,hæres tenetur in solidum.C.de hæredi.tua.l.vlt.R.

Illo vos.]Communis diuisio.Secunda:ibi,*Respondemus.*Abbas.

CASVS.Henricus & B.eius frater , filij G. de Cosa, receperunt viginti tres libras mutuo à quadã muliere G.nomine filia Theobaldi,& ab hæredibus suis:pro qua pecunia obligauerunt ei quasdã terras:sed cum dicta mulier terras illas restituere nollet,impetrauerunt litteras cõtra ipsam ad quosdam iudices, corã quibus petebãt terras illas sibi restitui:Ex aduerso rndebat ex parte mulieris,ꝙ terras illas non tenebatur restituere, cũ pignori obligatæ non essent:sed venditæ.secundũ quod in instrumento inde cõfecto continebatur:ꝓdictus H.pro se & fratre suo dicebat terras illas non esse venditas,sed pignori obligatas:quia in instrumento

CAP. III.

EX † præsentium tlaoris insinuatiõe accepimus,quòd sacerdos ecclesię de Offitona † calicem argenteum , & medietatem vnius breuiarij eiusdem ecclesiæ.pro sua necessitate [e] pignori obligauit : & ea , morte præuentus minime recollegit.

¶ Vnde quoniam indignum est, vt eidem ecclesiæ res suæ, præsertim quæ sacris ministeriis deputatæ sunt, taliter debeant deperire : Mandamus, quatenus si verum est quod asseritur,filium [f] eius qui ex successione [g] ipsius patrimonij ius dicitur obtinere , moneas & compellas, vt ea recolligat , & restituat ecclesiæ memoratæ.

¶ Innocẽtius tertius G. subdiacono nostro,& P.canonico † Pisano.

¶ *Si vsurarius emit rem eo pacto.quòd post tempus restituat eam venditori, recipiendo aliquid vltra sortem , fructibus tamen in ea computatis,iudicatur contractus fœneratitius.*

ILlo † vos credimus scientiæ dono vigere : & infra. ¶ Sane intimastis nobis, quòd causam quæ vertitur inter H.& B.filios G. de Cosa † ex vna parte , & G. filiam T. & hæredes ipsius ex altera , super quibusdam terris præfatis personis pro vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

venditionis talis erat adiecta conditio, vt si à tempore contractus vsq; ad duos proximos annos præfato T. patri ipsius mulieris emptio displiceret, G. pater H. ab inde vsq; ad vnũ annum solueret viginti tres libras fructibus perceptis cõputatis. Iudices dubitauerũt vtrũ pura & absoluta esset vẽditio, an ꝓtract⁹ pignoratitius iudicari deberet: ꝙsultus Papa rñdet, ꝙ qualiscũque fuerit intẽtio ꝓtrahẽtiũ, & ex forma ꝓtractus nõ appareat vẽditio ꝓditionalis, sed pura: quãuis per cõditionẽ possit resolui, tñ ex duobus quæ in instrumẽto cõtinẽtur, videlicet, ꝙ fructus percepti in soluẽda pecunia debeãt cõputari, & ꝙ vltra sortẽ tres libræ debeãt ꝙsolui ꝓtra ipsum emptorẽ ꝙsumitur vehementer, maxime cũ ipse ꝙsueuerit exercere vsuras. Nota, ꝙ cũ dubitaf de ítẽtiõe ꝓtrahẽtiũ, formæ ꝓtractus stãdũ est. Itẽ cũ aliq̃d vltra sortẽ ꝓcipit, vsura ꝙsumit. Itẽ ꝓtra eũ ꝙsumitur ꝙ sit vsurarius, qui vsuras recipere ꝙsueuit.

† Vide l. quod si notlit. in fin ff. ne edil. edi.

a ¶ *Obligatis.*] Eo considerato ꝙ iter ꝓtrahẽtes agebaf. ff. de verb. obli. eũ qui quia non quod scriptũ est, ꝙsed quod gestum est, inspicitur. C. plus valere quod agi. q̃ qđ simu. ꝙci. l. 2. & 3. & j. qui fil. sint legi. p tuas.

b ¶ *Hæredum.*] id est, filiorum eius: qa non dñ hæreditas viuentis, sed defuncti. ff. de hære. vel ac. vend. l. 1.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

c ¶ *Proximos annos.*] cũ ꝓtractus sub hac forma celebraf, vt liceat emptori à ꝓtractu discedere, si emptio displiceat sibi: tũc vsq; ad sexaginta dies potest emptor à ꝓtractu discedere, non vltra, nisi hoc dictũ sit, ꝙ qñcunque velit, possit recedere à contractu 1. ff. de ædil. edic. quòd si nolit. §. vltim.

† quadraginta.

d ¶ *Displiceret.*] ff. de rescin. ven. si conuenerit.

e ¶ *Pura.*] id est, certis verbis, scilicet, vt à verbis nõ recedaf. Lau.

f ¶ *Pignus.*] scilicet mente contrahentium considerata. Lau.

g ¶ *Ex forma.*] Forma tñ inspicienda non est, ex quo ꝓstat de ꝓtractu. C. plus valere quod agi. l. 1. & 2. Si autem dubiũ esset, standum esset scripturæ. ff. de exer. act. l. 1. §. si is qui in nauem.

h ¶ *Per conditionem.*] C. de ædil. edic. si prædium. ff. de contrahen. emptio. l. 3. 2 ff. de leg. com. l. 1. ff. de in diem addic. l. 2.

2 Vel aliud tempus determinatũ sit in cõtractu, vide qđ dicam j. de do. p tuas sup. 4 glos. fam. Io. An.

2 Non est emptio cõditionalis sic facta vt si displiceret sit inẽpta, sed re ꝙsoluit sub conditione. Ioan. And.

i ¶ *Percepti.*] Hoc vr potius facere ꝙ ipso, ꝙ ꝓtractus vsurarius nõ fuisset: sed hoc fuit ꝓtra naturã pacti: quia si aliquis rem vẽdit eo pacto, ꝙ qñcunq; pretium restituerit, rẽ ipsam recipiat, emptor lucratur fructus ꝓceptos, quousq; pecuniã recipiat. C. de pact. inter empt. & ven. si fundũ. Et ideo præsumptio erat ꝓtra istũ, sed dic ꝙ nõ fuit vẽditio, sed pignus: quia in pignore cõputãtur fructus, sed in venditione non computantur: vt 5. de rebus eccl. alie. vel nõ. ad nostram. & in legibus prædictis: quia iste creditor vsurarius erat.

k ¶ *Summã.*] fuit expresse vsurarium. 14. q. 3. plerique. & c. putant.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

l ¶ *Præsumitur.*] sed vr ꝙ hoc nõ debeat obstare emptori, ꝙ aliq̃d vltra recipiat, ex quo fructus perceptos cõputat in pecunia recipienda: nam percipiendo, fructus suos facit. ff. de in diem addic. l. 2. Rẽspondeo verum est, sed tamen tenetur eos restituere. ff. de in diem addi. item quod dictum est, & hoc verum est, quando alius emptor meliorem conditionem attulerit.

m ¶ *Consueuerit.*] ita ex qualitate personæ præsumitur talis contractus in fraudẽ vsurarum factus. Idẽ potest dici in cõtractu vbi pœna apponitur, quæ excedit legitimum modum vsurarum. ff. de actio. empt. Iulianus, §. idem & C. de vsur. cum allegas. Et est simile vbi præsumitur ꝓtra aliquẽ ex eo quod facere cõsueuit. vt ff. de pigno. act. l. vel vniuersorum. ff. de vsur. qui semisses. §. 1. & ff. ad Macedo. item. §. quod dicitur. ff. de leg. 3. nummis indistincte. Io.

¶Idem episcopo Aquinati.

¶Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti.

CAP. V.

EX † litteris tuæ fraternitatis accepimus, quòd causam quæ vertitur inter R. & A. mulierem tibi duximus committendã, & infra. ¶ Si quidem probatum est, quòd pro facinore à marito prædictæ mulieris cõmisso, eo fugam petente, tam † frater mariti, præfatus videlicet R. quàm ipsa mulier (licet minus iuste †) à regio iustitiario capti fuerint, & de ipsius mãdato bonorũ omniũ delinquentis facta distractio, & soluta pecunia mercatori, qui à marito mulieris vulneratus fuerat, & rebus propriis spoliatus, sed quædam possessiones illius penes eũ dem R. remanserant †, quas idẽ de mandato curiæ retinuit, soluta pro pecunia prædicto mercatori, quia emptor alius pp possessionum minutias n † non extabat, pars vero mulieris æstimationem dotis instantius petebat sibi restitui, vel in possessiones, quæ mariti fuerant †, ex officio delegationis induci, & infra. ¶ Mandamus, quatenus si tibi constiterit ex his quæ in præsentia tua fuere proposita & probata, quòd mulier dicit viro dedisse. o in dotem, & prædictum R. de bonis fratris aliqua possidere, cum mulieribus fauor p

† Capit. 2. cod. tit. in 3. compilatio. Et an ob delictũ maiuit quendã mercatore, rit posse & etiã vulnerauit gra- dos publica uiter, & sic ãfugit de- bericũ trac terra: Iusticiarius regis cepit fratrem & vxorẽ de stat. pa illius malefactoris: & 3. q. 6. & qui de mandato ipsius om dixi sib. 1. nia bona illius distra- in Decret. cta fuerunt; & pecunia Schol. ff. soluta fuit mercatori, q̃ spoliatus fuerat & vul- † Aliàs ita: neratus à marito illius tam fratres mulieris: sed quædam mariti præ possessiones minutę re fati, videli mãserant, quas frater il cet, R. &c. lius malefactoris reti- † Vide l. nuit de mãdato iustitiæ rij: qa emptor alius nõ iuueniebatur: vnde cũ mulier illa dote sua pp maleficium viri fuerit spoliata, impetrauit lit teras ad iudicẽ ꝓtra fratrẽ mariti sui, qui quędã bona mariti possi- † remanse debat, corã quo petebat dotẽ suã sibi restitui, vel ſalte mitti † pos sessionẽ bonorũ mariti, q̃ ille possidebat: ipse rñdebat, ꝙ bona illa retinuerit de mãdato iustitiarij, soluta pro eis pecunia mercatori, pro ut superius est narratũ & hæc oia probauit corã iudice: dubitabat iudex quid iuris esset? & Papa ꝙsultus rñdet, ꝙ si cõstiterit ei ex his quæ in præsentia sua proposita sunt & probata, ꝙ si mulier tñ dedisset viro suo in dotẽ quantum ipsa petit, condemnet fratrem sui mariti eidem, ad restitutionem dotis in tñ quantum de bonis mariti nosciturpossidere: quia mulieribus fauor multus debetur in dotibus recuperãdis & iure ciuili cauetur, ꝙ propter maleficium viri, mulier remanere non debeat indotata: & quia bona mariti obligata sunt pro dote sua, & ad quemlibet transeunt cum suo onere. Nota ꝙ fauor multus debetur mulieribus in dotibus suis recuperandis. Item propter maleficium viri vxor dotem suam non debet amittere. Itẽ bona mariti tacite sunt obligata vxori pro dote sua. Item res transit cum onere suo ad quemlibet possessorem.

In mul tis vetustis hic legitur, inmicitias, quã vocant sentus nõ admittit.

† fuerunt

n ¶ *Minutias.*] & est simile, quia exactio & solutio partium non minima incommoda habet, vt ff. fami. ercis. plane Ber.

o ¶ *Viro dedisse.*] De duobus constare debet, quanta scilicet fuerit dos, quia alias non potest fieri restitutio ipsius, & ꝙ ille R. aliqua possideret de bonis mariti illius mulieris, vt eatenus condemnet.

¶Glo. seq. rect. per q. quibus mulier præfertur.

p ¶ *Fauor.*] quoniã mulier prærfertur omnibus creditoribus, qui habent personales actiones, vel qui habent tacitas hypothecas quantum ad dotem, sed non quo ad donationem propter nuptias C. qui pot. in pig. ha. afsiduis. sed non prærfertur creditoribus habentibus expressas hypothecas. Nam fiscus simile habet priuilegium cum muliere. C. de priui. fisc. quamuis. & fiscus non prærfertur prioribus creditoribus habẽtibus expessas hypothecas. ff. qui po. in pig. ha. si pignus. ergo nec mulier prærfertur eis præcipua est enim causa dotis. ff. solu. matr. l. 1. Io.

a ¶ *Male-*

a ¶ *Maleficium.*] propter maleficium viri mulier puniri non debet. C. de do. inter. vir. & vxo. res vxoris 1. & C. ne vxor pro marito. l. 2. & C. ad le. Iul. maiest. quisquis. §. vxoris. C. de bo. dam. si quis. & Authen. ibi signata. Lau.

¶ *Restituendas.*] tenetur enim creditor pignoratitia actione, ff. pignus deterioraverit. C. de pigno. act. l. 2. sic res commodata reddita non videtur, si deteriorata reddatur. ff. commo. si mihi. §. 1.

1 Damnato marito, vel then. bona nec etiam propter delictum patris. C. solu. ma. l. 2. nisi in ea pœna in casu. C. qui. mo. pig. ta. contra. satis. Ber.

b ¶ *Obligata.*] Hoc privilegium dotis, ꝙ omnia bona mariti sint obligata vxori, nõ extẽditur ad parapherna lia. C. de pac. conuent. super dote. l. vlt. nec ad donationẽ propter nuptias. C. qui po. in pig. ha. l. vlt. in fin. Et sic oia bona prælati sunt obligata ecclesiæ, si male administrauerit. Et forte ob hoc dicit capitulũ ꝙ res epi eodẽ priui legio gaudent quo & res ecclesiæ. 16. q. 1. simi liter. Sicut & res tutoris pupillo. C. quib. mo. pig. ta. contra. si mater. Hoc priuilegium non habent mulieres 2 quæ catholicam non percipiunt communionem. C. de hære. l. 1. & Auth. ibi signata. Lau.

† Dictio &, deest in antiquis.

c ¶ *Cum suo onere.*] sic j. de deci. pastoralis. & c. cum non sit in homine. 16. q. 1. si quis laicus. C. de distra. pi. si debitor 3. C. qui mo. pig. ta. contra. l. 2. &. & ff. de contrahen. emptio. l. alienatio. ff. de pact. inter debitorem.

a Vide c. de crent. & ibi doctores de fer. lib. 6.

† Capit. 3. cod. tit. in 3. compilatio.

† Angienen. † Angiam

† Salu.

Cum contra.] Primo ponitur factum. Secundo diffinitio: ibi, *Nos igitur*, Abbas.

CASVS. Quidam nomine Laurentius, quãdam pecunię quãtitatẽ recepit à quodã creditore, pro qua pecunia obligauit ei quasdam possessiones: tempore procedere mortuus est creditor ille: hæredes creditoris illius possessiones illas obligauerũt G. ciui Anagnino: mortuo postmodum Laurentio debitore, R. de Monte Fortino filius illius in præsentia dñi Papæ mouit quæstionem super possessionibus prædictis, ꝓtra dictũ G. ciuẽ Anagninũ dicens, ꝙ de fructibus illarum tãtum fuerat perceptum, tũ ab ipso G. tũ ab illis, q̃bus illæ possessiones fuerãt obligatæ, ꝙ fructus illi sorti poterãt adæquari: vnde petebat illas possessiones sibi restitui, ad hoc ꝓbandũ suas probationes induxit: Dñs Papa cõsideras ꝙ in talibus fructus percepti debẽt cõputari in sortem, & si qui vltra sortem percepti sunt, restitui. vidés etiam ꝙ fructus illarum possessionum extenuassent, & annullassent totum debitum, decreuit possessiones illas restituẽdas dicto R. & in corporalem possessionem illarum ipsum fecit induci. Not. ꝙ pignus mihi obligatum aliis possum obligare. Itẽ hæres potest petere pignora patri obligata. Itẽ fructus pignoris debẽt cõputari in sortẽ. Itẽ ad officium iudicis pertinet nõ solũ ferre sentẽtiã, sed mittere in possessionẽ.

d ¶ *Perceptum.*] immo & quod percipi potuit, computandum est. C. de partu pig. & omni causa. l. 2.

Quæritur quid debeat fieri si creditor nolit recipere pignus obligatum ab debitore? G. tũ ab aliis, qui eas, &c.

e ¶ *Fructus.*] fructus intelliguntur qui supersunt deductis expensis. C. de fruct. & litis expen. l. 1.

† Aliàs ita in quo fructus &c.

f ¶ *Canonicas.*] j. de vsur. quoniam. C. de pig. actio. l. 1. & 2.

g ¶ *Computari.*] Nisi in casibus. 5. de feu. c. 1. & j. de vsu. c. 1. & cap. conquestus. & c. salubriter.

† Pignus à debitore constituatur sine consensu creditoris, tenet cum causa in emptorem. Ioan. And.

h ¶ *Extenuassent.*] Non enim potuit primus creditor in plus obligare pignus secundo creditori 4, quàm ei fuerat obligatum. infra de do. inter vi. & vxo. nuper. & ff. de regu. iur. l. nemo plus. & ff. de vsufruct. quod nostrum. & j. de iure patro. quòd autem in fi. argu contra. ff. de acquirendo rerum do. non est notum. T.

multus in recuperãdis dotibus debeatur: & cautum sit in iure, quòd propter maleficium a viri mulier remanere non debeat indotata: cum etiam bona viri mulieri sint pro dote tacite obligata b, & † cum suo onere c. transierint ad quemlibet possidentem: R. prædictum eidem mulieri ad restitutionem dotis eatenus condemnes, quatenus de bonis fratris sui præfati noscitur possidere.

¶Idem R. de Monte Fortino.

¶Si creditor, vel is qui ab eo causam habet, tot fructus percepit ex pignore, quod satisfactum est sorti, debet pignus restitui debitori.

CAP. VI.

CVm † cõtra G. ciuem Anagninum †, super quibusdã possessionibus, quas quondam pater tuus L. de Saul † pro certa quantitate pecuniæ obligãerat, & ipsius creditoris hæredes prædicto G. pignorauerant mouisses in nostra præsentia quæstionem: legitime probauisti, quòd ex earum prouentibus tantũ fuerat tam † ab eodẽ G. quàm ab aliis qui eas tenuerant, à tempore quo fuerant obligatæ, perceptum d, quòd † fructus e sorti poterãt adæquari. ¶ Nos igitur attendentes, quòd in talibus perceptio fructuum, in solutione sortis accedat: cum secundum canonicas f sanctiones fructus restitui, & in sortem debeant computari g: considerantes etiam quòd possessiones ipsæ iã extenuassent h penitus totum onus, & debitum annullassent: ipsas tibi restituendas i esse decreuimus, & te per nũcium nostrum in possessionem induci fecimus corporalem.

¶Idem.

¶Si is qui sub pacto legis commissoriæ pignoratit rem fitam, & iurauerit non contrauenire, iusse impeditus infra diem statutum non redemit, post diem redimere poterit.

CAP. VII.

SIgnificante † R. ciue Bisano nobis innotuit, quòd cum domũ suã † G. Pisano ciui producentis quinquaginta libris pignori obligasset, ac promisisset præstito iuramento, quòd nisi domum ipsam statuto termino recolligeret k, creditorẽ vlterius super ea minime molestaret: infra statutum tempus per certum & fidelem † nuncium (prout ei videbatur) creditori pecuniam numeratam remisit, quam idem nuncius infideliter agens, sicut ei iniunctum fuerat non persoluit: & postmodum idem R. ab Imperatore detentus, dicto G. satisfacere non potuit, vt debebat: & infra. ¶ Cum igitur pactum legis commissoriæ 1 † sit in pignoribus improbatum: & prædictus R. quantum in eo fuit, iuramenti debitũ adimpleuit: cũ per eum, quem certum m nuncium esse sperabat, pecuniam remiserit termino statuto †, sed pecuniã remisit in termino cõstituto: mãdat Papa, quatenus, si est ita, prędictũ creditorẽ eccleſiastica cẽſura cõpellãt, vt sorte ſua ꝓtentus. pensionibus illius domus in eã cõputatis, domũ ꝓfato restituat debitori, pacto tali vel iuramẽto nequaquã obstante. No. ꝙ pactum legis commissorię in pignoribus appositũ nõ obstat, quo minus pignus restituatur, nisi iuramẽtũ interueniſſet. Itẽ iuramẽtum in cãſu iſto præiudicat legi, cum ſine periculo animæ non poſsit reſeruari. Item poſſe ſuum faciẽs, mandatũ legis adimplet. Item malitia nuncij non obeſt dño, dummodo ab initio credatur fidelis nuncius. Item fructus pignoris cõputandi ſunt in ſortem.

i ¶ *Significante.*] Primo ponitur querela. Secundo datio iudicum: ibi, *Cum igitur.* Et pro intellectu ſcias, ꝙ pactum legis commiſsoriæ fuit inuentũ ad diſſoluendum cõtractum emptionis & venditionis: & pone exemplum prout dr in glo. 2. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam ciuis Piſanus R. nomine, accepit mutuo ccl. libras a ꝙ. ciue Piſano ꝙ qua pecunia obligauit ei quandam domũ & promiſit ei præſtito, iuramento, ꝙ niſi domum ipſam recolligeret termino cõſtituto, vlterius creditorem ſu per ea non moleſtaret: ſed dictus R. infra tempus ſtatutum per certũ & fidelem nũcium (vt credebat) pecuniã numeratam creditori remiſit: ſed nuncius ille perfide agens, pecuniã illam, ſicut ſibi iniunctum fuerat, non ꝓſoluit: & poſtmodũ idem R. ab Imperatore detẽtus, creditori ſatisfacere non potuit, vt debebat ſed poſtmodum ab imperatore liberat⁹ pecuniã ſoluere voluit creditori, & ipſe eã recipere noluit: quia nõ fuit in termino perſoluta, vñ dictus R. ſignificanit hoc dño Papę: ſup hoc ſcribit Papa quibuſdã, dicens: Cũ ergo pactum legis cõmiſſoriæ ſit in pignorib. improbatum, & præfatus R. quantum in eo fuit, iuramentũ ſeruauit: q̃a per eum quem certum nuncium eſſe credebat pecuniã remiſit in termino cõſtituto: mãdat Papa, quatenus, ſi eſt ita, prędictũ creditorẽ eccleſiaſtica cẽſura cõpellãt, vt ſorte ſua ꝓtentus. penſionibus illius domus in eã cõputatis, domũ ꝓfato reſtituat debitori, pacto tali vel iuramẽto nequaquã obſtante. No. ꝙ pactum legis commiſſorię in pignoribus appoſitũ nõ obſtat, quo minus pignus reſtituatur, niſi iuramẽtũ interueniſſet. Itẽ iuramẽtum in cãſu iſto præiudicat legi, cum ſine periculo animæ non poſsit reſeruari. Item poſſe ſuum faciẽs, mandatũ legis adimplet. Item malitia nuncij non obeſt dño, dummodo ab initio credatur fidelis nuncius. Item fructus pignoris cõputandi ſunt in ſortem.

† De hoc articulo vide Couarruuiã li. 3. varia resoluti. c. 2. vbi plene & luculenter.

† constituto

k ¶ *Recolligeret.*] id est, redimeret.

¶Gl. seq. declarat quid sit lex commissoria signat cõtrariũ, & soluit.

l ¶ *Commissoriæ.*] Sic pactum legis commissoriæ sit hoc modo 5: Vendo tibi fundum Titianũ certo pretio, puta x. pacto tali adiecto, ꝙ si vſque ad menſem nõ ſolueris x. fundus ſit inẽptus. quod hic pure vẽditũ eſt, poteſt ſub cõditione reſolui, & eſt in poteſta te venditoris vtrum velit venditionem reſolui: quia iſtud pactum in venditoris cauſa apponitur. ff. de leg. com. l. 1. & 2. arg. contra, ꝙ pact. pig. fit conditionalis talis venditio. ff. de pig. ſi fundus. §. fi. & ff. de cõtrahen. emp. l. ſi. 1. reſpũn. Sed ibi potius cõditionalis venditio cõtrahitur. Sed pactũ iſtud legis commiſſoriæ in pignoribus improbatur per l. 1. & 3. C. de pac. pigno. vt dicit hic. R.

† Adde qua iter fiat, ꝙ Barto. in. l. quãuis. ff. de ſolutio. C. v.

¶Glo. seq. notat, & signat contrarium.

m ¶ *Certum.*] ergo non imputatur domino malitia nuncij, vel procuratoris,

procuratoris,si modo credabatur idoneus:vt hic vī,& ff.commoda argētū.fic.C.qui pe.tu.cū à matribus.arg.cōtra.ī. de offic.deleg. cū olim.& ff.de pscrip.verbis.apud.§.vlti.& 3.q.7. in grauibus. Io.

¶Glo.seq.arg.alleg.contrarium.& ibi remittit.

a ¶*Si est ita.*]arg.q; iuramentū contra legē factum seruādum est, quasi diceretur, si non est ita,seruabitur iuramentum. verba ista, si est ita,referuntur ad id quod dicit per eū quē certum nuncium, & c. argu.contra. ī. de foro comp.si diligenti, in fi. vbi de hoc.

¶Glo.seq.signat contrarium,& ibi remittit.

b ¶*Iuramento.*] arg.cō tra.ī.de iureiur.cū cōtingat.ibi soluitur.

† Perperam in vulgatis legitur, illud.cum ad domum referri debeat cuius initio capitis facta est mentio.

CVm *constet.*] Pertinet ad secundam partem rubricæ,& primo ponitur quæstio.Secundo mandatum: ibi, *Mandamus*. Secunda pars continet duo dicta.Secundum:ibi,*Pecuniam*.Abbas.

† Vide l.1. C. de vsufruct.& Specular.tit. de pigno.§. sequitur.vide re.

CASVS. Quidam fecit testamentum , & in testaméto illo reliquit proprietatem bonorū suorū Mariæ vxori C. vsumfructū vero.l. matri suæ , vxori Ogerij: Maria ,p̄rietaria mortuo testatore petebat ab I.vxore Ogerij p̄stari fibi idoneam cautionem,q̄ ipsa vteretur & frueretur salua rerum substantia in rebus immobilibus ad arbitriū boni viri:mandat Papa quibusdam, quatenus

† Egidij.

† Aliàs in rebus,&c.

compellant ipsam ad cautionem idoneam præstandam, q̄ ipsa vtatur & fruatur rebus immobilibus ad arbitrium boni virį,quæ vsu non consumuntur:pecuniam vero si quam habuit vel habebit , & æstimationem aliorum bonorum,quæ vsu consumuntur,& in hereditate inuenta fuerunt,post mortem ipsius restituet , siue restituat dictæ Mariæ,vel hæredibus eius. Not. q̄ vsufructuarius tenetur præstare cautionem,q̄ vtatur & fruatur ad arbitrium boni viri:aliàs repellitur,vt quidam dicunt.

c ¶*Successisse.*] scilicet ex testaméto filij:quia si ab intestato decederet,& filius nō habuisset descendentes, parentes in totum succedunt secundum tenorem illarum Authen.C.ad Tertul. Authen. defuncto.&C.de suis,& leg.lib.ab intest.Authen.in successione.& etiam in Authen.de hære.ab intest.veni. §. consequens.& §.1.& 2. coll.9.vnde sumptæ sunt Authen.C.de his quæ ab inte.defe.Auth. in successione.

¶Gl.seq.cū sequētibus per modū summæ recitari potest,& sic,scilicet, quærendo de nouē primo quid sit vsusfructus & cætera q̄ per gl.patēt.

d ¶*Cautionē idoneā.*] Nomine cautionis,nuda promissio intelligitur.C.de verbo.sign.Iancimus. sed cum additur , idonea vel sufficiens,pignoratitia vel fideiussoria intelligatur.ff. manda.si mādato Tricj.§.vlt.& ff.de fideicom.lib.l.4.§.adiici.& Instit.de re.diu.§. venditæ.Et sicut in casu isto pignora vel fideiussores dantur, sic ī. de sequestra.ad hoc satisdationē desiderat hæc cautio ad arbitriū boni viri.C.de vsufru.l.vsufructu constituto.Et hæc cautio nō potest à testatore remitti.C.eo.l.1.& C.vt in pos. leg. scire. cū fauore hęredis sit introducta,sed ipse hęres pōt remittere.ff.ad le.Fal.pōt.

e ¶*Vtatur.*]vsusfructus est ius vtendi,fruendi rebus alienis,salua rerū substantia.ff.de vsufru.l.1.& est ius in corpore,quo sublato ip sum tolli necesse est.ff.eo.l.2.& ideo dicitur,rebus alienis:quia res sua nemini seruit.ff.de serui.vr.præd. l. in re communi. & ff. si vsufru.petatur.l.vti frui.in princ.

1 De hoc articulo vide plene p Couaruuiā in c.cum in officiis. de testa.

e ¶*Vtatur.*] Hoc dī ad differentiā vtilis dominij , quod in rebus aliis habet:vt est emphyteuta,& feudatarius , q̄ habent vtile dñiū.

f ¶*Fruatur.*]Hoc dī ad differentiam nudi vsus: quia minus est in vsu quàm in vsufructu.Isti de vsu & habi.§.minus.& clerici possunt dici 1.vsuarij:quia nec possunt vendere,nec testari,nec donare,sed victu tantum & vestitu contenti esse debent:vt 10.q. 2. episcopus habeat.Bernardus.

in captione detentus satisfacere non potuit creditori : Mandamus,quatenus si est ita [a],præ dictum creditorem,vt sorte cōtentus,pensionibus pignoris cō putatis in eam , illam † præfato R.omni dilatione postposita.re signet (pacto tali vel iuramente [b] nequaquam obstante) censura ecclesiastica cogatis.

¶Gregorius nonus.

¶Vsufructuarius cauet , quòd fruetur rebus immobilibus salua ipsarum substantia: & pecuniam & æstimationem mobilium quæ consumuntur vsu,finito vsufructu restituat.

CAP. VIII.

CVm † constet I. mulierem vxorē Ogerij †, quo ad vsumfructū filio suo successisse [c] in bonis quorum proprietas ad M.mulierem vxorem C.dignoscitur pertinere : Mandamus, quatenus eam ad cautionem idoneam [d] exhibendam , quod vtatur [e] & fruatur [f] salua rerum substantia [g] rebus immobilibus [h], quæ vsu non consumuntur , ad arbitrium boni viri [i].

g ¶*Salua rerum substantia.*] id est,ne in totū pereat substantia,vn de tenetur reficere ædes,quoniam ad eū omnes fructus pertinent ff.de vsufru.l.vsufructu lega.& l.hactenus : aliàs est §.illius prædictæ legis.& C.eo.tit.eum ad quem.vnde cautio præstatur.

h ¶*Immobilibus.*] Hæc aūt cautio interponi dēt siue res sit mobilis,siue immobilis, siue soli,vt hic: & ff. vsufru. quemadm.cau.l.1.& appellatione mobilium etiā seſe mouentia continentur.ff.de verb.sig. mouētiū.& arbitrio boni viri pstare debet , vt hic dicit. & C. de vsufru.l. vsusfructus. & ff. eo.itē si fundi.Et continet cautio ista duas causas.Vnam de vtēdo fruēdo arbitrio boni viri:Aliā de restituendo finito vsufructu.ff. vsufructua.quēad.cau.l.1.1. rī. & §.hæc stipulatio. Qūq; tñ remittit 2 hæc cautio,cū certū est pro prietatē redire ad vsufructuarium. ff. vsufructus.§.plane. Itē i fisco vsufructuario. ff.vt leg. seu fideicō.cau. caue.l. 1. §. si ad fiscū. Item cū vsusfructus pertinet ad patrē in rebus filij. C. de bon. quæ lib:l.vlt.§. hæc ,culdubio. Cōstituitur autē vsusfructus in fundo rustico , & in ædibus,& in seruis,& cæteris rebus , scilicet gemmis,annulis,libris. ff.eod. sed & si quid. §. 1. & 2. & l.statuæ. & l. item si fundi.in prin.§. 1.& l.3.§.1.& 1.respon.

† habueris

† De materia huiusmodi vide Antonium Gomezium tom.2. varia. resolut.cap.13.

† Cartuarien.

† Carthagena.

† Capit.§. eod.tit.in 1. compilatio. Et videtis notas istras in hoc cap.

† fideiussoribus.

† Capit.4. eod.tit.in 2. compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexandro iii.par.23.c. 5.

† Aut hic legendum I.& F.uicinus cap. ceterū supra de iuramento.C.& F. quoniam ? de eit casu in vtroque cap.vbi notaui.

† De mente huius Gomezij vide Antonium Gomezium tom.2. varia. resolut.cap.13.

† Capit.§. eod.tit.in 1. compilatio. Et videtis notas istras in hoc cap.

† fideiussoribus.

† Capit.4. eod.tit.in 2. compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexandro iii.par.23.c. 5.

† Aut hic legendum I.& F.uicinus cap. ceterū supra de iuramento.C.& F. quoniam ? de eit casu in vtroque cap.vbi notaui.

i ¶*Viri.*] id est,iudicis.ff.de verb.oblig.continuus.§.cum ita.

k ¶*Pecuniam.*]In his vero q̄ vsu cōsumūtur, ,pprie vsusfructus nō pōt cōstitui:q.a neq;naturali iure pōt fieri:q.a nō pōt esse salua rei substātia,neq;ciuili:q.a ita danē vsufructuario,vt fiāt hmōi recipiē numerata,q̄ assidua pmutatiōe & cōmistione ꝓsumīt.Inst.de vsufru.§.cōstituitur.& ff.de sol.si nūmi alieni.vtilitatis tñ causa cōstituitur vsusfructus.vel quasi vsusfructus:q.a ille cui danē hmōi res satisdat ď tāta pecunia restituēda,vel æstimatiōe aliarū rerū:vt hic dicit.& Insti.ď vsufr.§.pstituit.& ff.ď vsufr.earū rerū q̄ vsu ꝓsumū tur.l.1.2.& 3.& l.si tibi vini.& finit morte fructuarij, & capitis diminutiōe:vt l.ꝓdicta,si tibi vini maxima & media.Insti.eo.§. finit.

l ¶*Cāpellatis.*]Sed si ñ pōt satisfacere,q̄d erit?Dicūt q̄dā,sufficit si iuret,i auth.vt nulli liceat habere loci pſeruatoré.§.si vero crimē. coll.9.arg.Azo dicit q̄ nō habebit vsumfru.ff.de vsufr.leg.vxori.B.

DE FIDEIVSSORIBVS.

¶Supra visum est de rebus,quæ pro debitis pignori obligantur , restat videre de fideiussoribus.qui pro alienis debitis intercedunt.Abbas. De hac materia habetur 23.q.5.cū hō.& de cōse.dī.4.nos aūt.et c.ſrīs.

TITVLVS XXII.

De fideiussoribus.†

Ex consilio Cantuarien †.

¶Breue est,nec potest breuius summari.

CAP. I.

CLericus † fideiussionibus † inseruiens [m] obiiciatur.

¶ Lucius iij. Elien. episcopo,& archidiacono Noruicen.

¶Compellitur clericus seruare fideiussorem indemnem per assignationem reddituum suorum.

CAP. II.

PEruenit † ad nos ex cōquestione R.clerici, quòd cum ipse pro C. † & F. clericis,

† Cartuarien.

† Carthagena.

† Capit.§. eod.tit.in 1. compilatio. Et videtis notas istras in hoc cap.

† fideiussoribus.

† Capit.4. eod.tit.in 2. compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexandro iii.par.23.c. 5.

† Aut hic legendum I.& F.uicinus cap. ceterū supra de iuramento.C.& F. quoniam ? de eit casu in vtroque cap.vbi notaui.

† De materia huiusmodi vide Antonium Gomezium tom.2. varia. resolut.cap.13.

† Cartuarien.

† Carthagena.

† Capit.§. eod.tit.in 1. compilatio. Et videtis notas istras in hoc cap.

† fideiussoribus.

† Capit.4. eod.tit.in 2. compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexandro iii.par.23.c. 5.

† Aut hic legendum I.& F.uicinus cap. ceterū supra de iuramento.C.& F. quoniam ? de eit casu in vtroque cap.vbi notaui.

m ¶*Inseruiens.*] frequentiam denotat, vel verū est q̄ clericus fideiubere non debet.n.q.1.te quidem.vbi de hoc. si tamē fideiusit,tenet 3.j.c.proxi.& c.constitutus.sic& regulares fideiubere non debent.].eo.quod quibusdam.

PEruenit.]Si intelligeretur textus de redditibus beneficiorū,vt est communis doctorum intellectus, esset hic casus notabilis, & valde singularis,probans quòd ex redditibus beneficiorum posset satisfieri creditoribus clericorū, [de quo latius hic tractatur per Panor.] In prima ponitur impetrantis conquestio.In secunda causæ commissio:ibi *Ne igitur*.Abbas.Siculus.

CASVS. Quidam clericus C. & F. Anglici receperunt quandam quantitatem pecuniæ mutuo à quibusdā mercatoribus Boñ.Quidam clericus R.nomine fideiusit pro prædictis clericis apud mercatores:Vnus C.super fidem suā,& alter per iuramētum promisit ad terminū constitutum soluere pecuniam : sed illis pecuniam nō soluentibus,dictus R.clericus satisfecerit creditoribus de eadem: vnde conquestus fuit domino Papæ:scribit Papa epō Elien. & archidiacono Noruicen.dicens,ne dictus R.dispendium patiatur,vn de videtur præmium meruisse : mandauit Papa Boñ.epō,vt inspiciat instrumēta sup debitis illis,quę sunt apud creditores,& eorū transcripta sub sigillo suo signata mittat iudicibus istis, mādans eisdē,quatenus si per cōfessionē clericorū præ dictorum, vel aliàs eis cōstiterit rem taliter se habere,moneāt illos & compellāt, vt prædicto R.pecuniam,quam pro eis soluit,restituant, & ipsum cōseruent indēnem: alioquin de redditibus [n] eorū,debita ipsa p̄ solui faciant, & damna illa reſarciri,aut redditus illos sibi assignent tandiu detinendos, do nec de ipsis ei fuerit satisfactum. Præterea , si cōstiterit prędictos clericos religionem fidei & iuramenti sui violasse,eos ab officio,& beneficio suspendant. Nota q̄ si clericē [o] fideiusserit,tenetur.Item q̄s nō debet pati dispendium de quo meruit præmiū obtinere.Itē sigillo epi ſtatur tāquā veræ probationi.Item confessus in iure pro iudicato habetur. Item cum omni interesse satisfaciendū est fideiussori.Item ītipēdia clerici,vel beneficium detineri debent pro debito suo,quod verū est per iudicem.Itē fides & iuramentū æquiparantur.Item periurus priuari debet officio & beneficio.

a ¶*Nō soluentibus.*]Primo fuit in optione creditoris quem vellet Primo cōuenire,principalē vel fideiussorem. C.de fideiu.iure nostro hodie corrigit illud p̄ Auth.q.a quādiu principalis inuenitur, non fideiussor nō molestaſ.C.eo.tit.Auth.p̄sente.nisi ipse fideiussor renunciauerit huic iuri.C.de duo.re.sti.Auth.hoc ita. & huic iuri renunciant fideiussores,& cōstitutioni diui Hadriani,q̄ est C.de cōstitu.pecu.diui Hadri.& huic iuri ille clericus fideiussor renūciauit.

¶Glo.seq.arg.quòd officium,& c alleg.7.iura. & 2.ad casum connectunt & signat vnum contrarium.

b ¶*Dispendium.*] arg. officium suū nulli esse damnosum.ff.de fur. fi seruus cōis.§.q̄ vero.4.q.3.c.si testes.§.venturis. & ff. ad Velleia. l.2.§.1.ff.quemad.testa.ape.sed & si quis.ff.quibus ex cau. ma. l. vicinus. & delicet.& 2.q.6.hoc etiam placuit.fic ī. de renun. sane 1.Similiter econtrario non debet præmium consequi vnde pœnam meretur. 16.q.1.legi.ff.de nego.gest.sine hæreditaria.arg.cōtra.ff. de his quibus vt indig.auferuntur.& l.1.

c ¶*Sigillo.*]Nota scripturam authenticam illam , quæ continet sigillum epi.copi.arg.ī. de fi.instru.scripta 2.Ala.

d ¶*Ex confessione.*] Confessus in iure pro iudicato habetur .C. de confes.l.vnica.ī. de confes.cum super.c.vlt.& semper ſtatur confessioni contra se factæ.14.q.2.§.1.& ff.de interroga.actī.de ætate.§.fi quis.& ī.de confes.cap.vlti.

¶Glo.seq.obiicit vsuras per fideiussorem non repeti.dat solu. alia potnit contrar.a.Item opinionem Tancre.

¶*Seruent indemne.*] ergo petet vsuras,si eas soluit creditoribus. Sed oppono tibi,vsuræ indebitæ fuerunt.ī. de iureiu.debitores.ergo si ad eas etiam soluendas exceptione oppositā, fuit condemnatus,hoc per iniuriam iudicis factum est,quare principalis debitor tenetur ei ad hoc.ff.de fideiussorib.exceptione.ff. de euict. si p̄ imprudentiam.& ī.de empt.si venditori. & ff. manda. idemque.§. generaliter.Vbi dicitur,exceptio,quæ competit reo & fideiussori: & si eam scienter omittat,ei est imputandum.ff. de exceptio. omnes exceptiones.Item debitor non intelligitur mādasse , vt soluat fideiussor iurauerit soluere sortem & vsuras, propter iuramētum exceptionem proponere non poterit.ī.de iureiuran.debitores.ni si primo impetrasset absolutionē iuramenti ī.eo.tit.ex administratione.vnde satis potest petere vsuras,& expensas quas fecit:quia

n ¶*Redditibus.*] Nota clericis ob causam iudicati quotidiana stipēdia interdici.ff.de re iudi.commodis præmiorum.arg.contra.C.quæ res pigno.ob.i.possunt spe præmiorum. sed licet speciali consentio ne non possunt obligari.ar.C. de execu. rei iud. stipendia. & C. de prædi.min.non alie.l. 1. ff.de re. eorum qui sub tut.vel cur.magis. Vin.

¶Gl.seq.quærit obiicien do,& soluit.

o ¶*Religionem fidei & iuramenti.*] Puniri eum debēt:quia periuri sūt & infames , secundum canones.6.q.1. quicunque.22. q. 5. si quis. & ī.de iureiu.querelam.C.de transſ.si quis maior.& idem est venire contra fidē ꝓmissam,sicut cōtra 4 iuramentum:vt hic patet. & ī. quod met.cau. ad aures. quia inter simplicem loquelam & iuramentum non facit Deus differentiam.22.q.5.iuramenti. Sed quare mandat eos suspendi,cum ad hoc non sit actum ? Potest dici quòd hoc facit ex officio suo:cum per denūciationem ad Papam peruenerit:quia vndecunque crimina clarueriſt, punienda sunt. 24.q.3.ecce.

† Cartuariensi.

† Cap.5.eo. tit.in 1.com pilatione.

Et quibus casibus exi matur fideiussor à fideiussione tradit Antonius Gomezius tom. 2. varia. resolut. c.13.& Guido Papæ de cisio. 117.

† Aliàs ita; ecclesiastica disciplina.

4 Grauius tamē peccatur vendo cōtra iuramentum.

Constitutus.] Cōis diuisio. Secunda : ibi, *Ideoque*.Abb.Siculus.

CASVS.Cancellarius Cantuarien.tēpore Laterañ.cōcilij recepit mutuo quandam quantitatem pecuniæ à creditoribus Boñ. pro qua pecunia magister Simon fideiusſit: & quia Cancellarius pecuniam non soluebat,molestias plures p̄dictus magister à creditoribus sustinebat, & debitum fuit augmentatum:vnde dictus magister conquestus fuit domino Papæ:vnde mādat archiepiſco po Cantuarien.quatenus si legitime ſioi de huiusmodi assertione constiterit,præfatum Cancellarium moneat & cōpellat ecclesiastica cēsura, vt prædictum magistrum ab intercessione.& obligatione absoluat:& si debitū, vel accessiones forte negauerit,iuramentum calumniæ subire cogatur,non obstante contraria cōsuetudine:& quia difficile foret dicto magistro testes in Angliā ducere:mandat iudicibus Boñ.vt testes,quos idem magister inducere voluerit vice ipſius archiepiſcopi recipiant & examinēt diligenter, & depositiones eorum transmittant sub sigillis eorū inclusas,significantes quanta fides testibus & instrumētis posſit apponi:ipſi cancellario prius iniuncto , vt an testes videndos vadat vel mittat, Nota, quòd debitor tenetur liberare fideiusſoré ab obligatione,in qua diu stetit.Item debitū & accessiones,si eas soluit,potest fideiusſor petere à debitore.Item non obstante loci cōsuetudine,clericus debet iurare de calumnia.Item si testes remoti sunt , debent eorum testimonia recipi, & mitti iudicibus,qui de causa cognoscant.Itē iudex,qui testes recipit vice alterius,ei debet significare quanta fides illis sit adhibēda. Itē testes recipi nō debent in absentia eius,q̄tra q̄s inducūtur, vel eius ,p̄curatoris,

h ¶*Absoluat.*] Et ita potest fideiusſor agere contra principalem debitorem.vt eum liberet,si diu steterit in obligatione.sic ī.eo. c. vlti.vbi de hoc.

i ¶*Accessiones.*]sic est arg.fideiusſorem teneri ad vsuras.arg.contra.C,eod.tit.si fideiusſor.Distingue,vtrum fideiusſerit in omnem causam,& sic tenetur:aliàs non.ff. loca.quæro an fideiusſor. & ſſ. eo.tit.

eo.tit. fideiussores magistratuum. Vincen. Contrarium tamen est verū secundū canones.5.de iureiurā.debitor es.vt 5.tit.proxi.dixi.

a ¶*Legi.*]C.de iureiu. p calumniam.l.1.& 2.& iuri canonico contraria est quantū ad causas ciuiles.5.de iura.calū.c.1.& vlti.& c.in pertractandis.& c.seq. concordat tamen canonibus.2.q.5.c.1. & 2.

b ¶*Intercessori.*] id est, fideiussori.

c ¶*Satisdatione.*] Hoc si voluerit,aliàs nō cōpellitur, sed sufficit ꝙ ei denuncietur,vt mittat vel vadat ad ipsos videndos,aliàs reciperētur in termino cōstituto.5.de testi.in nomine dñi.& qđ dicit, audiendos,id est,vidēdos iurare.Vel forte ideo cautionem pstare debet 1: ꝙa ꝓsumptio erat ꝓtra Cācellariū ne in fraudem malitiose debitum ei negaret, vt aduersariū fatigaret laboribus & expensis:vt si eā ꝓstare nollet,hoc ipso tā quam suspectus cōpelleretur ad satisfaciēdū, sed hoc non vtīqa siue vadat, siue nō, nihilominus tenetur aduersario in expēsis,immo debet cōpelli vt vadat vel mittat,vt ipse magis puniatur:quia tunc grauatur in suis propriis expēsis & etiam aduersarij.

1 Secundū Inno. quia quod sequitur fuit ad ditio Ioan. And.

Sunt tñ hæc in omnibus vtilibus codicibus.

† Capit.59. Et cap.vnico eo.tit.in 4.compil.

¶*Glo.seq.reci.per cōtrariū, quod dupliciter soluit.contra secundā solutionē alleg.& respondet.*

d ¶*Trāsmittēres.*] Hoc fieri pōt in causis ciuilibus,secus in criminalibus , in quibus testes in ꝓsentia iudicis suū testimoniū dicere debent 2.C. de fide instr. iudices. & Auth. apud eloquentissimum.T.

2 Nec hoc debet subdelegari: & idē videtur in matrimonialibus. J. de consan. & affi.cap.1 talia tñ tota die de cōsuetudine subdelegamus. aliqđ facit de of. deleg.super quōnum. §. inutilis. fe cundū Innocentium Ioan.And.

e ¶*Quanta fides.*] Hoc ideo dicit : quia ille qui testes examinat, melius scire potest quanta fides sit eis adhibenda. ff. de testi. tedi. stium.l.resp̄o.Bernardus.

ADDITIO.Non debet ipse scribere quòd testibus sit fides adhibenda,sed scribat de honestate, & qualitate personarum testiū, vt per hoc appareat quantum eis sit credendum.

Quod quibusdam.] Primo ponitur dictum. Secundo exceptio: ibi, *Nisi*. Tertio pœna:ibi,*Et qui*.Abbas.

CASVS.Quibusdā religiosis fuit ꝓhibitū ne fideiubeāt pro aliquo sine licētia abbatis,& cōuentus,vel maioris partis:hanc ꝓhibitionē extendit consilium generale ad omnes religiosos, & prohibet ne aliquis pecuniā mutuo accipiat vltra summā à capitulo constitutā:alioquin nō teneatur cōuentus pro talibus rndere,nisi pecunia illa in vtilitatem monasterij sit conuersa, & de hoc legitime constet:& qui contra hoc fecerit,grauiori disciplinæ subiiciatur.Nota ꝙ monachus non potest fideiubere, vel mutuum accipere sine licentia abbatis & conuentus. Item generaliter tenetur ecclesia de his quæ in vtilitatem eius sunt conuersa.

¶*Glo.seq.ponit regulam de fideiussione clericorum & monachorum, & tres casus exceptos,in fi.æquiparat curialem.*

f ¶*Fideiubeat.*]nec clericus nec monachus fideiubere debet.5.eo. tit.c.1.& 11.q.1.te quidē.nisi necessitas fit:& tūc tenetur ex pietate subuenire aliis.86.dist.non satis.Sed ꝓ ecclesiis suis possunt fideiubere:vt hic dī,& in Auth.de sanct.epi.§.aliū autem.coll.9. Et hoc de licentia capituli vel maioris partis,vt hic dicit:aliàs monachus

3 Vbi de hoc nihil ageret,nisi in vtilitatē monasterij pecunia fuerit conuersa: & de depos. ꝙa tunc etiā perinde est,ac si capitulū obligaretur. Ité clerici inter se possunt fideiubere cū ꝓuentiūr. C. de epis.& cleri.oēs.§.in hac.Item nec adstrictus curiæ pōt fideiubere.C.locati.curialis. Io.

¶*Glo.seq.no.secundo sol.quæstionem.tertio arguit à contrario.*

g ¶*In vtilitatem.*]itud bene notabile est,ꝙ creditor ꝓbet in vtilitatē ecclesię credidisse.10.q.2.§.hoc ius.ver.is creditor 3.Sed nec tunc ageꝝ ex illo ꝓtractu,cū ille nullus sit,credendo monacho sine consensu capituli,sed agitur actione de in rē verso. vt hic patet,& ff.de in rem verso.l.1.& l. si pro patre. A contrario sensu videtur,ꝙ vsque ad summam à capitulo constitutam non teneatur creditor probare in vtilitatem ecclesiæ processisse,ex eo quòd de alia probare tenetur,vt hic dicit.Bernardus.

h ¶*Grauiori.*] sed etiā ad arbitrium iudicis, cum hic non sit certa pœna statuta.5. de offi. deleg.de causis.

Vm pro quo.] CASVS.Obligasti te ꝓ aliquo fideiussorio nomine; qrit, vtrū possis agere cōtra principalē debitorē, vt te liberet ab obligatione? Rndet Papa, ꝙ si debitor diu cessauit in solutiōe debiti,vel si dissipare incipit bona sua,aut si condēnat' fuisti,recte agere poteris ꝓtra ipsum, vt te liberet à fideiussio ne.Nota ꝙ in tribus casibus pōt fideiussor agere contra debitorē antequam soluat,scilicet, si debitor diu cessauit in solutione debiti, vel si dissipare incipit bona sua:aut si condemnatus fit fideiussor.

† Vide Balbum in Ab. potestatem C.de fideiuss. & c.eccles. vbi de hoc.

¶*Glo.seq.tres casus litte ræ repetit,alle.concor.et addit quartū dicēs,quòd aliàs ante solutionē non agit,& dicit quare.In fi. exponit istud,diu.*

† De materia & instructu huius decretalis elegantes Guido Pa. pæ decisio ne 117.inclę fideiussor potest.

† Normitia.

i ¶*Si diu.*]Nota hic tres casus,quibus fideiussor pōt agere contra principalem debitorē,vt eū liberet à fideiussione: in obligatione. ff. man. Lucius Titius.Secundus si reus incipit vergere ad inopiā:vel l. Lucius Titius.& C. man.si filium. Tertius si fideiussor ꝓdemnatus fit:vt in l.si pro ea ꝓtra quā.Tertius si fideiussor ꝓdemnatus fit:vt in l.si pro ea ꝓtra quā.& istos tres casus habes hic. Quartus est si hoc ab initio conuenit:vt in l.prædicta, si pro ea.& ff.de fideiuss. fideiussor pro venditore.Et ita in casibus ante solutionē potest agere fideiussor vt liberetur.arg.ff.manda.si mandato.§.quotiens. & ff. commod. si ita intelligeꝝ vt certo loco.§.rem tibi dedi.aliàs non potest : quia & hoc ipsum hoc ſlegit vī ei mandatum vt soluat:& hoc promisit:& sunt quasi duo mandata,vt se obliget,& vt soluat:vnde ad vtrunque tenetur.arg.ff.de condi.inde.indebitā,& est fi.5.de do.& contu.cum dilecti.vbi duo intelliguntur mandata.ff.de arbit.Celsus. & quia intempestiue nō debet reuocare beneficium suum,ne omnino inutile fuisset : quia adiuuari nos beneficiis oportet:& non decipi.5.de commo.c. vni co.ff.eo.in commodato.§.sicut.secus est in precario. 5. de prec. c. vlt.Et quod dicit,diu,referendum est ad arbitrium iudicis,sicut illud,celeriter.5.de locato.& conduct.c.potuit.Ber.

† Capitula compilationis.

k ¶*Dissipare.*]In isto casu potest mulier petere dotē constante matrimonio.C.de iure dot.l.vbi. 4 aliàs non potest.C. si constāt. matri.dos solu.fu.l.vnica.Ber.

† Et 5.de pignor. leg. 3. Aliàs 10. And.

DE SOLVTIONIBVS.

¶*Visum est 5.de obligationibus,quæ tollūtur ex solutionibus:(nā solutiōe eius qđ debetur,omnis tollitur obligatio.Inst.quib.mod.tol. obli.in prin.)merito post rub.ꝓcedētes subiicitur ista de solutionibus.Abb.Sic.*

De hac materia habetur de pœn.dist.m.1.medicina.& dist.4.in tribus primis capitulis.

D hoc in Apostolicæ.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd sicut filius debita patris, cuius est hæres,tenetur soluere, ita prælatus debita antecessoris sui pro vtilitate ecclesiæ contracta. Nota quòd filius tenetur soluere debita patris ex contractu vel quasi, ex delicto non tenetur nisi inquantū ad ipsum peruenit: vt C. ne de fīa.defunc.l.1.vt quidam dicunt.secundum canones vero tenetur ex delicto insolidū, & hoc intellige de filio,qui est hæres. si enim hæreditatem nō haberet,in nullo teneretur.Item notā,quòd prælatus prædecessoris sui debita soluere tenetur,si ꝓ vtilitate ecclesiæ contracta fuerint.

2 ¶*Filius.*]hoc verum est,si est hæres.

¶ *Glo.seq.distin.an fecerit hæres inuētariū.& an obligatio sit ex delicto,vel contractu.*

b ¶*Debita.*]omnia , si non fecerit inuentariū si fecit,tunc non tenetur nisi quantum vires hæreditatis se extēdūt. C. de iure deliber.sancimus iam duas.& hoc in debitis ex cōtractu descēdētibus,vel quasi sed idebitis quæ ex delicto, vel quasi procedunt, non tenetur nisi inquātum ad eum peruenit, vel nisi cum defuncto lis fuerit contesta.C.ne ex delic.defunct.l.vni.Ala. Secundum canones tamen vidētur ꝙ hæres tenetur ex delicto defunc.5.de sepul.c.vlt.& 5.de rap. in litteris.Tanc.

† Aliàs,Gregorius ter. tius. & illa verba:Vnus. & ille ecclesiæ licto, vel quasi procedunt. Ita glo. ibi.& ita ꝓbatur.arg.ff.de testib.Contius. & alii:sunt tenendi in ve tiorib'.

1 Vbi plene dehoc.&11. q.1.ex qui stion. Ioan. And.

c ¶ *Prædecessoris.*] Est enim quasi hæres ipsi' 23.q. 8. conuenior.12. q.2.c.vlt.1.Ala.

1 Videl.quæ dotis.ff.sol. mat.& in l. d Iudicis.& vbi Bar. & Ang. in fi.

d ¶*Necessitate.*] aliàs nō tenetur ecclesia.10. q.2.hoc ius.§.& is creditor.& 5.titu.proxi. ꝙ quibusdam.& 5.de depositi.grauis.& sic successor ad id tenetur qđ prædecessor facere debuit 2.12.q.5.quia.Ioā. lud.Ber.

2 Inferior e. ꝓcopo qa hæc Pœna ab habet lo eum in epis & equia peri. calosum.de fen. excom. lib.6.

I quorundam.] Tria facit.Primo prohibet.Secūdo decernit.Tertio pœnā imponit. Secundo ibi, *Decernentes*.Tertia:ibi,*Si quis*.Abbas.

3 Cum esse. du & nomi ne ecclesiæ cundū.Ala. Io.And.

CASVS.Quidam prælati ecclesiarū obligabant ecclesiam suam pro debitis alienis:concedebant etiam litteras,vel sigilla,vt pecuniam reciperent cum sigillis ipsorum prælatorum:Præcipit Papa, ꝙ de cætero ista non fiant,decernens ecclesias non teneri (si forte fuerit attentatum)ad solutionem talium debitorum.& si aliquis prælatus contra hoc venire præsumpserit,ab administratione temporalium & spiritualium nouerit se suspēsum, Nota quòd ex contractu prælati non tenetur ecclesia,nisi verum sit in vtilitatem ipsius.Item prælatus qui obligat ecclesiam pro alienis debitis,suspensus est ipso facto ab administratione spiritualium, & temporalium.

Capitula compilationis. cod.tit.in 6.

e ¶*Gravare.*] 3 mutuum accipiendo.& alij tradendo:vel pro cōtrahente fideiubendo vltra.c.penul.5.tit.1.

f ¶*Litteras.*] 3 per quas concedunt prælati,ꝙ aliquis possit reci pere pecuniam mutuo nomine suo & ecclesiæ suæ. Vel tradūt sigilla,vt inde sigilletur instrumentum sicut creditor voluerit dictare.Vel dic,litteras,seu sigilla,id est,litteras sigillatas.

3 Hæ duæ possūt nō Bernar. agere habē tes in vtrū. tas explicat.

¶*Gl.seq.arg.alleg.5.iura.& vnam decret.in contrarium,secūdo objicit quærendo,& soluit.*

g ¶*Litteras seu sigilla.*]Arg.ꝙ litteris prælatorum credatur.5.de proba.post cessionem.& 11.q.3.curæ.& 5.de fide iustru.c.2.& 5.de cler.pereg.c.1.& sigillo ecclesiæ.creditur.73.dist.in nomine Patris. in fi.Arg.contra.5.de proba.quoniam contra.Sed quare dicit hic, pro alienis,cum hic creditor intelligatur,& c.10.q.2.ea,ea enim.§. hoc ius.vers.& his creditor.& 5.tit.proxi.quod quibusdam.& 5. de depositi.grauis.& sic nec nomine suo:nec nomine alieno tenetur ecclesia.Ad factum referas hoc:quia sic fatigaretur ecclesia de facto,& non de iure.Bernar.

h ¶*Non teneri.*]Nisi quatenus versum est in vtilitatem ecclesiæ. 5.tit.proxi.c.quod quibusdam.

Hoc non tenedo,li. 1 Aliàs 10. And.

¶*Gl.seq.exponit,supplet arg.& remittit.finis recitetur per quæstionem.alleg.3.cano.contrarium soluit.*

i ¶*Suspensum.*]ipso iure.& insuper ecclesiam ipsam reddere debet indemnē,si in aliquo grauata est.5.de re.eccl.alie.si quis presbyter.cum bytero:rum.Et est arg.optimū, ꝙ si aliquis dilapidauerit ecclesiā, quòd licet velit eam reddere indemnem, nihilominus remouendus est 4.De hoc dixi 5.de elect.quòd sicut.in fi.Et sicut ipso iure suspensus est,ita ipso iure videtur restitutus,cum ecclesiam rediderit indemnem.arg.81.distin.si qui sunt.14.q.7.si quis deinceps. & 15.q.6.nos sanctorum.Sed non credo ꝙ propter hoc fit restitutus:quia iam suspectus est:& satisdatio non immutat maleuolum animum tutoris.Insti.de suspect.tut.§.nouissime.& ff.eodem tit. suspectus.& l.sequent.immo remouendus est de facto,si administrationem non dimisit.ff.de suspect.tut.suspectus.De hoc dixi.5. de offic.deleg.venerabili.Bernar.

¶ *Si clericus non habeat vnde satisfaciat suis creditoribus, non debet excommunicari, nec aliter molestari: præstabit tamen cautionem saltem iuratoriam de soluendo , cum venerit ad pinguiorem fortunam.*

CAP. III.

O Doardus.]Debitor qui nō est soluendo, excommunicatus quia non soluit, absoluitur cum cautione de soluendo,cum ad pinguiorem fortunā peruenerit. hoc dicit. Et est casus singularis iudicio Panormitani: cū nullam faciat mentionem iste textus de cessione bonorum, licet glossa & Docto.aliter sentiāt. Et diuiditur in duas partes. Nā primo ponit querelam impetrantis.Secundo dat iudices: ibi , *Mandamus*. Abbas.

† Odardus, habent anti qua exemplaria. Et de materia vide late per Balin §. fi.Institu.de act.adde Ludou.Gomeziū in reg. Cancellariæ de ānali possessore.q.53. & latius in tract.signatura regula 88.

CASVS. Odoardus clericus obligatus erat P.Clerico,&D.laico,& quibusdā aliis in quadam quantitate pecuniæ: ipsi conuenerunt ipsum Odoardū coram officiali archidiaconi Remeñ. ipse confessus fuit debita illa, sed propter inopiā soluere nō valebat:officialis nihilominus excōmunicauit eundem: ꝑ ꝙ conquestus fuit dño Papæ:Mandat Papa quibusdam,ꝙ si constiterit,ꝙ idem O.non possit soluere debita ꝓdicta in totum vel in partem, sniam ipsam debeāt relaxare sine aliqua difficultate,recepta prius ab eo idonea cautione,ꝙ si ad melliorem statum peruenerit,debita ipsa persoluat. Nota ꝙ qui soluere,vel satisfacere non potest,non est excommuncandus, sed præstet idoneam cautionem ꝙ soluat quam cito poterit.

† Aliàs : ab ipso.

† præscripta

k ¶*Officialē.*]Officialis dicitur ille cui episcopus vices suas committit.5.de insti.ex frequentibus querelis.Ber.

l ¶*Recognoscentem.*]id est,cōfitētē debita.Qui enim cedit bonis anteq̄ recognoscat debitum,vel anteq̄ condemnetur:aut in iure confiteatur debitum, audiri non 5 debet.ff.de cessi.bo.l.pen.

5 In quibusdam exēplaribus deest dictio,non, vt notat Accursi.in d.l. pe.ff.de cessio bono cæterū in Panectis Flor. habetur dictio,non.

ADDITIO.Quod est verū,si placet creditori,aliàs ſtatim probabit debitum suum,secundum ꝙ illa lex potest legi cum non,& sine non,vt ibi notatum est.

¶*Glo.sequens reci. per obiec.quòd sententiam tenere non debuerit: & soluit.*

m ¶*Non valentem.*]Et ideo inanis est actio,quā inopia debitoris excludit.ff.de dolo.nam is.& 5.de restit.spol.olim.qa q nihil habet,nihil dare potest:vt 1.q.7.Daibertū.& eius periculo nihil est. ff.de fur.itaq;fullo.in princ.vnde vī ꝙ non tenuit excōicatio,sed debuit eum expectare,quousq;soluere posset.arg. decr.prędictæ, olim.& impossibile præceptum non obligat.ff.quæ sen.sine app. rescin.l.Paulus.2.& impossibilium nulla est obligatio.ff.de regul. iur.impossibilium.sed hic tenuit sententia forte ꝑ dubium:quia non plene constabat,an in totum vel in partem posset soluere:& ideo cum de hoc constiterit,relaxatur vt hic dicitur.sed si certus esset iudex,quia nihil soluere posset,vel si cessissiet bonis,sententia non tenuisset:vel si tenuisset,iniusta tamen fuit:& ideo sine difficultate debet absoluī:& iudex tenetur sibi ad interesse.].de sent. excom.sacro.hoc tutius est.

6 Hostiensis hic indicat. ꝙ indistincte hoc casu intelligitur idonea iuratoria: qa ex quo bonis cedit, notū est, ꝙ aliam ꝑstare non pōt : faciat ergo qđ ꝑ test.22.q.2. faciat. Ioan. And.

n ¶*Idonea.*]Et ita videtur,ꝙ per pignora,vel fideiussores.ff.man. si mandato.§.vlt.fic.5.de pig.cū constet.& hoc intelligo si potest: aliàs ꝑstet quam potest.l.iuratoriam 6.5.de do.post di.re. per vestras.vbi de hoc.& 5.de ver.sig.ex parte.vbi de hoc.

¶*Glossa sequens not.quòd cessio non liberat,& c.in fin.signat contrarium & soluit dupliciter.*

o ¶*Ad pinguiorem.*]Et ita patet,ꝙ licet quis cedat bonis,nō ideo liberatus est,sed obligatio remanet inefficax propter inopiā, sed in hoc prodest ei ꝙ nō detruditur in carcerē.C.qui bo.ce.post.l.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed si postea peruenerit ad pinguiorē fortunam (vt hic dicitur) solvere debeat. ff. de cessio. bo. is qui. sed non in totū nisi in quantū facere potest, vt dicitur in illa l. is qui. habita rōne ne egeat sed nō est fraudandus alimentis cotidianis. ff. eod. qui bonis. Insti. de act. §. vlt. & ff. de reg. iur. in cōdemnatione. Sed ꝓtra videtur. 5. de fideiuss. puenit, vbi de redditibus ecclesię satisfit creditoribus: quare nō hic eo modo? Forte qa periuri erant: ideo redditus assignantur creditoribus: dignum est enim, vt male meriti egestate laborēt. ff. de positi. bona fides. & 86. distin. non satis. vel hic Arretium, Porrium, & alios in §. is quoque. Instit. qui. more contrah. oblig,

† De materia huius decretalis vide late per Aretium, Porrium, & 86. dist. non satis. ante medium.

In §. qui.] Primo ponitur dictum. Secundo exceptio. secunda: ibi, *Nisi*. Abbas Siculus.

† Lib. 11. indict. 7. epist. 17. Aschelpidato patricio Gallorū. sed Raymūdus A. solū scripsit.

CASVS. Aliquis credēs se teneri alicui crēditori, soluit ei pecuniam: videns postea, ꝙ nō tenebatur, quia plene satisfecerat ei, repetebat pecuniā indebitē solutā: quæritur qs debeat probare ꝙ inde bita fuerit illa pecunia: Rndet, ꝙ ille q dicit ꝙ indebite sit soluta, debet hoc probare, nisi ille negaret solutionē sibi factā: tūc si ei probetur solutionē factam, ipse qui conuenitur debet probare, ꝙ pecuniam debitā recepisset. Nota, ꝙ qui repetit indebitum solutum, illud debet probare. Item qui negat solutionem sibi factā, si de hoc conueniatur, in eum transfertur onus probandi. ꝙ debitam pecuniam recepit.

¶Glo. seq. distinguit quadruplex indebitum.

a *¶Indebitam.*]Nota, ꝙ indebitum aliud dr iure ciuili tm: & aliud iure naturali tm: aliud iure naturali & ciuili. Qui soluit indebitū iure ciuili tm, per ignorantiam facti, repetere potest illud, quale est id qd potest retineri per l. Fal. C. de iur. & fac. ign. cum quis. & C. ad l. Fal. error. quia credebat se plus habere in hæreditate quàm haberet: sed si per ignorantiā iuris, non repetit: vt in legibus prædict. fallit cū persona facit locum repetitioni. ff. ad Velleia. l. quis. §. interdum. & de condict. indeb. l. interdum. C. si aduersus ven. l. fi. Indebitum iure naturali tantum, vt est illud quo per chirographū obligamur spe futuræ numerationis, qui tale indebitū soluit, repetit: vt hic, & 1. q. 4. cap. turbatur. §. notandum. vbi de hoc. & ff. de prob. cū de indebito. n. rñ. vnde sumpta fuit hæc decre. & ff. de condi. indeb. indebita. & ff. de cōsti. pec. ꝙ si maritus. §. 1. & Insti. quib. mo. re contra. ob. §. is quoque. Et hoc verum est ante biennii, non post: quia tunc etiam posset peti cum effectu: vt Insti. de litterarū ob. in fi. C. de non nume. pec. l. 1. §. in cōtractibus. in prin. Solutum vero indebitum vtroque iure, quacūque ignorantia repetitur: vt C. de condi. indeb. l. 1. Quod dictū est hic, & in præcedenti mēbro, fallit in casibus quos habemus Insti. de oblig. quæ ex contractu. §. ex quibusdam. & in tex. & in gl. ibi signata. Si sciens se nō debere soluit, non repetit, quia donare vī. ff. de cōdi. indeb. l. 1. & ff. de reg. iur. cuius per errorem. Aliud vero dicitur indebitū per exceptionem, sed debitum iure naturali, siue ciuili, siue vtroq; hæc exceptio, aut est tpalis, aut perpetua: si est tpalis, cessat repetitio. ff. de cond. indeb. quod in diem. & l. nā & si maritus. & l. nam si cū moriar. Si vero exceptio perpetua est, distinguitur, aut est fauorabilis, aut odiosa. Si est fauorabilis, per errorē solutū repetitur. C. ad Velleia. quāuis. & ff. de condi. indeb. qui exceptionē. Si est odiosa, vt Macedoniani, quæ datur in odiū creditoris, solutū non repetitur, siue ignorantia iuris, vel facti. ff. de cōd. indeb. qui exceptionē: & l. si is qui. Aliud est indebitum ad iuris rigorem seruādum. hoc sciens si soluit, non repetit. ff. de condi. indeb. iudex. & l. Iulianus. quia sententia de iure ciuili est, ideo ea quæ iuris naturalis sunt tollere nō potest: quare si soluat, non repetit, vt l. Iulianus. Si vero incertum sit an exceptio sit tpalis, an perpetua: procedatur, ac si esset perpetua. ff. de cond. inde. sufficit. Ciuilis tm dr obligatio qñ spe futuræ numerationis me chirographo obligaui. Insti. de litterarum ob. in prin. Naturalis tm, quæ re ipsa tollit, vt puta & numerōne pecuniæ: & iusto pacto & iuramēto tollitur, sicut & numeratione pecuniæ. ff. de sol. Stichum. §. naturalis. Ber.

De indebito eiusque materia, accurata disputatio.

b *¶Probare tenetur.*]quia præsumitur eum debitum soluisse, nisi probet cōtrariū: quia non est verisimile ꝙ aliquis diligens, pecuniam suam iactet. ff. de probat. cū de indebito. 1. respon. Et hoc intelligo de eo qui maior est vigintiquinq; ann. secus in priuilegiatis personis, vt sunt pupillus, siue minor, mulier, miles, agricultor, & simplicitate gaudēs. illæ enim personæ non tenētur probare pecuniam indebitā, sed ille qui recepit, debet probare pecuniam debitam fuisse. ff. de probat. cum de indebito. §. finautem.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. com pil.

† ponit

c *¶Conuincatur.*] legi

† extimet

timis probationibus: vt ff. de probat. cum de indebito. §. finautem.

† nec

in prin.

d *¶Probandi.*]Nota ꝙ onus probandi reo incūbit propter delictū de iure & inficitionis. 1. sic etiā Authē. eius qui. ff. actio legis Aqliæ propter inficiationem crescit in duplum. ff. ad le. Aquil. inde Neratius. §. hæc actio. & alibi punitur inficiator. C. de non numera. pecu. Authent. contra qui priam. & in Authen. de tri. & semis. §. illud quoque. coll. 3. Ité cum est præsumptio cōtra reū, trāsfertur probatio in ipsum. C. de proba. siue posidetis. De hac materia dictum est 5. vt ecclesiastica beneficia, vt nostrum.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. com pilat.

Concor. l. 1. cū quis. ff. de iureiu. & Authē. contra. qui priam. C. de non nu. pec.

DE DONATIONIBVS.

¶Supra visum est de contractibus nō gratuitis. restabat videre de gratuitis: ideo merito subijcitur hæc rubrica de donationibus. Abbas.

De hac materia habetur 86. dist. non satis. & in aliis cap. ibidem. 16. q. 3. placuit. & q. 6. illud. & q. 1. possessiones. 12. q. 2. ecclesiasticis, si quis bona. & cap. religiosam.

PRudentes.] Duo sunt dicta, quæ patent. Secundum: ibi, *Et nisi*. Abbas.

CASVS. Si nobilis homo sponte donec aliquid alicui, æstimare debet se ad hoc teneri, & hanc legem sibi debet imponere, vt nisi amplius fecerit, & creuerit in beneficio, nil se credat feciſſe. Nota ꝙ si aliquis nobilis tribuit, tamquam debitum peti potest. Item parum est dare, nisi datum augeatur. Item apud mentes nobilium semiplenum donum videtur, quod sine adiectione relinquitur.

e *¶Prudentes.*]pone 2 casum in hoc cap. per decre. quam habes. J. de consec. eccle. vel alta. cum sicut.

f *¶Vt debere.*]vnde dixit Dñs: Beatius est dare quàm accipere. 16. q. 1. prædicator. & J. de celeb. missſ. cum Marthæ. vnde Martialis coquus, reprehendebat quēdam qui tota die discurrebat ꝑ hospitia aliorum:

Scenola tu comedis apud omnes, nullus apud te:
Alterius siccas pocula, nemo tua.
Aut tu redde vices, aut desine velle vocari.
Dedecus est semper sumere, nilque dare. Vinc.

g *¶Creuerit.*]Saltem per bonā voluntatē: quia hilarem datorem diligit Deus: & qui dat propter pſentē pudorē, & rē & meritum perdit. 23. q. 6. c. iam vero. §. ex his omnibus 3. Tanc. vnde versus:

Da facie lætā: sine lætitia facies
Si dederis, perdis rem meritumque rei.

FRaternitatem† tuam credimus non latere, quòd cum episcopus & quilibet prælatus ecclesiasticarum rerum sit pro-

a *¶Procurator.*]prælatus enim ecclesiæ procurator est, non dominus. 12. q. 1. c. vlt. & q. 2. sine exceptione. & 10. q. 2. casellas.

b *¶Deteriorem.*]sic 5. de in integ. resti. c. 1. fin. ff. pro emp. qui fundum. §. si tutor. & ff. de procu. ignorantis.

¶Glo. seq. recitetur per obiectionem.

c *¶Non debet.*] in faciendo, sed omittendo tñ potest. 16. q. 3. placuit. & 5. de præscript. cap. 1. in faciendo etiam modice. nam modicum donare potest, si est consuetudo. J. cap. proxi. & in hoc differt à procuratore: quia procurator nil donare potest, etiā generalissimā habens administrationē. ff. de procu. procurator tutorum. Ala.

† In codice barbatiæ i. conditionē ecclesiæ melioré ꝓ meliorē, facere vero deteriorem non debet.

† Aliàs: non Potest.

† Aliàs ita: indulgemus vt tibi liceat

¶Glos. seq. quærit, arg. pro, & solut. & allegat contrarium.

† vigoſ. i. ſu gorię

d *¶Graues.*] ergo à cōtrario sensu si nō sunt graues, non reuocant: quod verum est. J. cap. proxi. T. Sed qd si per minutas, vel paruas donationes ecclesiam lædat, vel modicum excedat? Videtur ꝙ totum debeat reuocari. ff. de iure pat. si libertus. §. si plures. immo quod vltra licitū est reuocat. arg. C. de dona. si quis argentum. §. in seruis

† Cap. 1. eo. tit. in 1. com pil. & 4. tit. de cōsue. in 1. compil. & post cōcilii Lateranen. arg. C. de dona. si quis pat. 19. q. 3. integrā etiam autem. 12. q. 2. si quos de dictam quæ- post di- cum conci- lium par 6. & 5 & part. 21. c. 3.

plures. immo videtur ꝙ non sit attēdenda coaceruatio, sed singularis quantitas arg. ff. de iurisdict. om. iud. si idem. argumen. contra. ff. de appella. si quis separatim. 6. si quis cum vna. ff. de pact. si plures. Lauren.

e *¶Inconsulti.*] maxime cum nec eorū cōsilio potest facere donationem damnosam eccleſiæ. 10. q. 2. hoc ius. §. qui res. 12. q. 2. sine exceptione. Tanc.

¶Glo. seq. recit. per obiectionem.

f *¶Indulgemus.*]i. indultum esse ostendimus: quia de iure cōmuni hoc facere poterat, vt 35. q. 9. quod quis commisit. 5. de rebus eccl. non alie. si quis posterorum. & 5. de precar. c. 2. Similem indultum habes. 5. de iureiur. & si Christus. in fin. & 5. de vsu pal. ex tuarum. Bernar.

2 Hæc glos sula non est Bernardi, nec est in ve tustis libris.

† ponit

C *Aeterum.*]Prælatus modicam rem ecclesiæ donare potest, vbi hoc habet consuetudo. ita communiter summatur, sed hæc summatio multum restringit litterā. Abbas Siculus. Et potest dici, ꝙ primo ponit factum ex quo tacita resultat quæstio. In secunda responsione: ibi, *Datæ rei*. Imola.

2 Antig. hic & de immo. & si quos. debant vere: sus in pole & ne nouet, sex in donatione notanda: Causa fides, modus & locus, & penu ria, tempus, Aetas, debilitas eū con ditione pentenis. Mens hilaris festina fisque facul tas: Dulcior affectus, diſcre tio, dātis & ordo. Ioan. And.

CASVS. Abbas fecit donationem cum Priore & quibusdam de conuentu, vel solus abbas: postea pars quētus reclamat & ꝓtradicit: quæritur qd iuris sit? Rndetur, ꝙ quantitas rei donatæ & consuetudo loci debet considerari in tali donatione: ita tamen quòd consuetudo non sit cōtra canones: & si in hoc donum ratū debet esse vel irritum. Nota ꝙ cōsuetudo in donationibus debet obseruari. Item quantitas rei facit donum licitum, vel illicitum.

g *¶Consuetudo.*]in. distinc. in his. & c. catholica. 5. de his quæ fiu. à præla. fi. consi. ca. ea noscitur. & 9. q. 3. conquestus. quæ tamen non fit canonibus inimica: vt hic dicit, & 5. de re iud. cum causa. 12. distin. sit sancta. & ff. de sepul. vio. l. 3. §. diuus.

T uror nō h. titulo

¶Gl. seq. obijcit, & dupl. citer soluit. prima fuit Alani, Secūda Laurē.

¶Ratam.]& ita vī ꝙ abbas posit facere donationē. Sed cōtra videtur, qa nihil habet: ergo nihil dare potest. 1. q. 7. Dabertum. 54. dist. abbati. & 12. q. 2. quisquis. & J. de iure patro. quod autem in fi. de stat. mona. cum ad monasterium. in fin. Item procurator est, non dñs. 12. q. 1. fi priuatum. ergo donare non potest. C. de admi. tur. non omni 1. & 5. tit. prox. Dicit Ala. ꝙ istud potest intelligi de pauperum erogatione, quā potest facere quilibet ꝓlatus ecclesiæ, ita tñ ꝙ non proroget ad nimiā quantitatem: vt hic innuitur. arg. 85. dist. non satis. ff. de offi. proconsul. solent. §. vlti. considerata consuetudine, & facultate ecclesiæ. J. de cēsi. cum Apostolus. in fi. Vel etiam potest intelligi de vera donatione, quā pōt facere prælatus 2: si consuetudo loci habet hoc: nā cōsuetudo loci dat iurisdictionem, & liberorem tribuit administrationem. ff. quod vi aut clam. prohibere. §. non tantum. ver. hoc ita. & 5. de his quæ fi. à præla. fine consen. cap. ea noscitur. ita tñ vt ecclesia enormiter non grauetur. 5. c. proxi. Ber.

cedi non potest. sed in proprietatem sic: de auctoritate tamen episcopi, & sine præiudicio prælati.

CAP. IIII.

COnsultationibus† : & infra. ¶Donationes vero vel concessiones ecclesiarū, si quæ fiant priuatis personis, viuentibus illis, qui ipsas ecclesias possident, nullius debent esse momenti. ¶ Si religiosis fiant locis ab episcopo, vel eius auctoritate[k], ratæ debēt haberi: Ita quòd personæ, quæ iam dictas ecclesias possident, sine ipsorum assensu, eis in vita sua non debeant† spoliari[l].

† Cap. 23. tit. de iure pat. in 1 cōpi. & fine consen. cap. ea noscitur. ita tñ vt ecclesia enormiter non grauetur. 5. c. proxi. Ber.

Consultationibus.] Potest diuidi: quia distinguit duo mēbra: Secundum: ibi, *Si religiosis.* quod determinat in ver. *Ita quòd.* vel secundum Ioan. Andr. In prima ponitur consultatio decisa: In secūda distinguens responsio: ibi, *Donationes*. Imola.

† debent

CASVS. Aliquis patronus, vel ꝓlatus concesit ecclesiam alicui clerico, viuēte rectore illius ecclesiæ: q̄rit an talis concessio valeat? Rndetur, ꝙ nullius est momenti: si autē cōcessio fiat religiosis locis ab eo, vel ipsius auctoritate, tenet: sed persona quę ecclesiam tenet sine assensu ipsius, remoueri non debet. Nota ꝙ ecclesia nō vacās priuatæ pſonæ cōcedi pōt: Ité ecclesia concedi pōt locis religiosis, viuētibus personis earum: quod verum est auctoritate epi. Ité nullus sine culpa iure suo priuari debet.

† Cap. 2 eo. tit in 3. cōpi.

† Schismata, quæ variis tpibus eccle siā Dei infe starunt, enu merat Turrecremata ī summa de ec cle. ia. 4. par. 1 c. 9. dvero cuius hic fit mētio, cōtigit circa an. Dñi 1160. in ter Alex. iij. & Octauianū, & a. 105, vide Turre crematā ꝓcitato loco in schisma te 29.

i *¶Viuentibus.*]5. de concessione præbendæ. c. 1. 2. & 3. & c. vlt.

¶Glo. seq. signat contrarium, ponit opinionem, & remittit.

k *¶Auctoritate.*]aliter non valerent. J. de iure patr. ꝙ autem in fi. & c. nullus. contra. J. de iure patr. illud. Quidam dicunt 3, ꝙ patronus sine consensu episcopi iuspatronatus potest donare loco religioso: & sic loquitur contrarium. ecclesiam vero non, vt in primis concor. vt hic. De hoc dicetur in cap. illud. Ber.

l *¶Spoliari.*]quia sine culpa sua nō est aliquis beneficio suo spoliandus. 5. de consti. cognoscentes. & 56. dist. satis peruersum. & 16. q. vlt. inuentum 4. Bernar.

3 Et bene: vt J. de iure patro. c. vnico. libr. 6. Ioan. And.

PEr tuas.]In prima consultatio. In secunda responsio: ibi, *Nos igitur*. Abbas.

CASVS. Quidam nobiles Florentini tempore schismatis tenuerunt episcopum Florentinum in domo sua: sedato schismate episcopus de mandato Alexandri Papæ, dedit in feudum prædictis nobilibus quatuor modios terræ: & successor ipsius prædictos nobiles de certo feudo inuestiuit: sed cum ipsi terram illam mēsurari fecissent, non inuenerunt nisi duos modios: vnde petebant feudū illud sibi redintegrari: dubitabat episcopus an posset, cū nō essent in possessione illius, ne de nouo videretur conferre: Consultus Papa respondet, ꝙ ecclesia in actibus suis non debet fraudē adhibere, vel dolum: vnde secure poterit feudum integrare, cum terra quatuor modiorum illis fuerit assignata. Nota, ꝙ episcopus rōne seruitij personæ suæ prælati, potest rem ecclesiæ infeudare. Item ex inuestitura nanciscitur quis possessionem. Item ecclesia in factis suis non debet fraudē, vel dolum adhibere. Item beneficium promissum redintegrari debet, non minui.

4 Facit ad hoc tex. in l. fi. qs à fe fundum iuncta g. magna. & bar. C. ad le. Iul. de vi.

m *¶Concesit.*]sicut & Papa quandoque cōcedit priuilegium ob gratiam prælati obsequij. 25. q. 1. c. vlt. circa fi. Laur.

n *¶Moris.*]& etiam iuris: vt in constitu. Friderici imperialem. §. præterea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*De certo.*]id est,de certa terra non mensurata:vt ff.dicit.Ber.
¶*Glo. sequens distinguit,an quis decipiatur in quantitate rei,aut in quantitate pretu.*
b ¶*Inuenerunt.*]Nota,q̃ vbi quis decipitur in quantitate rei agitur ad supplementum,etiam si deceptio fuerit citra dimidiam rei: quod verũ est,nisi fuisset terminus appositus ad mensurandum rem illam: quia tunc vltra terminum nõ audiretur:& nisi qui rẽ acceperit,renunciauerit de quãtitate.ff. de ꝓhibẽ empt. qui fundum. secus si decipiatur in ꝑtio:q̃a toleratur i vſq; ad dimidiam iusti pretij.ff.de emptio.& venditio.cum dilecti. & c. eo casu co. cum causa. C. de rescin.vend.l.2.
c ¶*In possessione.*]Ergo nõ adipiscitur q̃s possessionem ex inuestitura.ff.de his quæ fiunt à maio.par. cap. ex ore.
d ¶*De nouo.*]q̃a forte iurauerat non infeuda re de nouo:sed hoc nõ obstaret. ff. de feu. ex parte.& j.de censi. cum venerabilis. quia non dr̃ nouũ quod ab alio fuit factum. Item alia ratione,quia licite potuit ꝓfiere donatione licet eam non potuerit de rescript. inchoare.ff.de Iudæis, consuluit.& ff.de noui ope.nunciat.l.1.§.opus nouum. ff.de dona.inter virum & vxorem,si donatæ.§.si sponsus.ni nil enim nunc dat, sed datum declarat:vt ibi dicitur.ff.de testa.hæredes palam. §.1. Item quia multa permittuntur fieri ex prioris actõe consequẽtia.C.ad Velleia.si mulier. 2 & ff.de minoribus. l. 3. §. scio. quia de mandato Paligationem pæ, hoc factum fuit ab initio.Ioan.
e ¶*Fraudem.*]sic 20.q.3.constituit.& ff.de his quæ vi metusve causa fiũt,cum dilecti.arg.nec ecclesia debet alicui injcere laqueum. 27.q.1.de viduis.
f ¶*Integrare.*] sim.ff.de sol.c.1.& ff.de præben.vacante.c. cũ causam.quia adiuuari beneficiis nos oportet,nõ decipi.ff.de cõmo.c. vnico.& ff.eo.in cõmodato.§.sicut.in fine.ff.25. q.1. quæcunq;. Io. g ¶*Assignata.*]licet non tanta inuenta.Ber.

5 De iure cõ:per restitutionis tamen beneficium etiam eo casu co. ff.de rest in int reg.c.1. Ioã

† Alias ita. R.G.&Burg. & G. Burge. abbatibus.

† Cap. 3. eo. tit.in 3.com pil. Ad materiam vide Felinum in ca. causam. de rescript. adde Bart. in l.fin. ff.de reb. dub. & in l.si idem. §. fi.ff. de iu risd.om.iu.

† eleemosynar.

† apparet

2 Si mulieri suscipienti aliena ob succurrit p Velcianum. creditori in prist:nũ debitorem restituitur a- ctio. Ioan. And.

CVm † dilecti filij Abbas & monachi de Melios proposuerint coram nobis, quòd nobilis vir Alanus quasdã terras à patre ipsius,eorum ecclesiæ in eleemosynam † assignatas, violenter redigere cupiat in forestam[h] : & infra.
¶Mandamus, quatenus ad sententiam pro ipso monasterio proferẽdam, appellatione postposita procedatis : cum ex tenore instrumenti euidenter appareat † ,quòd hæc fuit mens & intentio[i] donatoris , vt clausula,de foresta† ,quæ in fine ponitur instrumenti , non ad superiorem[k] donationem , quæ tam libera & pura fuit, vt immunis esset à † vexatione & consuetudine seculari : sed ad inferiorem concessionem, quæ pensionem & determinationẽ habet insertam,iuxta sanum referri debeat intellectum : quia in contractibus plena[l] , †in testamẽtis plenior[m],in beneficiis quoque plenissima[n] est interpretatio adhibenda.

¶Idem episcopo Helien sit.

¶ *Si episcopus in ecclesia quam de consensu capituli pio loco concessit , percipiebat certos prouentus,illos donasse videtur:alio quin omnes prouentus præter cathedraticum,cedunt pio loco.Et si episcopus concessit de consensu patroni,intelligitur patronus donasse iuspatronatus.*

CAP. VII.

PAstoralis † officij : & infra.
¶Tua nos duxit discretio† consulendos,si episcopus consentiẽte patrono , viris religiosis aliquam ecclesiam concedendo, hac vtatur simplicitate verborum: Concedimus vobis illam ecclesiam: vtrum eoipso videatur in eorum vsus fuisse concessa, vel ius tantummodo patronatus ? ¶ Nos autem inquisitioni tuæ duximus respondendum , quòd si episcopus ecclesiam illis conferat de consensu patroni, profecto patronus quod suum[a] est cõferre videtur, ius videlicet patronatus: †& episcopus quod temporaliter[b] obtinet in eadem:vt si fructuum eiusdem ecclesiæ aliquã recipiat portionem, in eorum vsus illa portio conuertatur. Quòd si ex ipsius prouentibus nullam debeat portionem habere, omnes prouentus præter cathedraticum[c] ,in eorum vsus credimus conuertendos. Sed vt episcopi donatio sit legitima, consensus est sui capituli[d] requirendus.

¶Idem Florentiñ.& Fesulañ.episcopis.

¶ *Possunt hospitalarij in præiud.ciũ suum, se & domum suam alteri religiosæ domui subycere & donare.hoc dicit secundum intellectum glossæ.*

CAP. VIII.

INter † dilectos filios hospitalarios sancti Sepulchri,ac fratres hospitalis sancti Allucij,super eodem hospitali quæstione suborta, cum ijdem hospitalarij super possessorio,quod semel & iterum,ex causis tamen dissimilibus[e] intentarunt, contrariam sentẽtiam reportassent : deinde ad petitorium[f] recurrentes,pro ponere curauerunt , quòd cum G.quõdam rector, & fratres, ac patroni eiusdem hospitalis, habito communi tractatu † deliberasẽt,hospitale ipsum hospitalariis supponere supradictis: tribus procuratoribꝰ vices suas,vt qđ̃ super hos ꝑ eos fieret,approbarent:illi procuratores cũ hospitalariis taliter statuerunt, vt aliqui mitterenẽ ad ipsum hospitale,qui eorũ nomine reciperent assignationem ipsius:duo missi ad ipsum hospitale fuerunt , qui receperunt donationem & assignationẽ hospitalis à magistro,& procuratoribus,& aliis fratribus hospitalis. Ex aduerso rñdebatur , q̃ ꝑdicta donatio non valebat:quia donatio illa facta fuerat à prædicto rectore:& fratribꝰ paucioribus periuris & ex cõicatis,multis ex aliis fratribus incõsultis,& in fraudem plebani de Pilcia,qui sup ipsos hospitali ꝓtra eos mouerat q̃stionem:dñs Papa his & aliis intellectis, considerans q̃ fratres, & patroni sancti Allucij pro se,immo potius ꝓtra se suã turpitudinẽ allegabant, excõicatio nem,scilicet, periuriũ, & fraudem ab ipsis cõmissam , & intelligens donationem , ab ipsis factam , puram & simplicem extitisse : quia deceptis , & non decipientibus iura subueniunt,& per ea quæ ꝓposita sũt,ꝓtra propriũ factũ defendere se non possunt:adiudicauit hospitale prædictum cum omnibus ꝓtinẽtiis suis hospitalarijs sancti Sepulchri:ita tamẽ q̃ per hanc sẽtẽtiam nullum præiudiciũ generetur diœcesano epo & plebano de Pilcia : cum res iter alios acta, aliis obesse non debeat. Nota,q̃ licet quis succumbat in possessorio, nihilominus potest intẽtare petitoriũ.Item allegans turpitudinem suã non est audiẽdus. Item deceptis & nõ decipiẽtibus iura subueniunt.

† Vide l.Cincum nõ. ff. de pign. actio.

† Forestã, vulgo locus est parcus, arboribꝰ cõsitus, nullo muro clausꝰ venationi seruiẽs. Mu ro clauso in Gallia, & Ang ia, Par cus dicitur.

† contractu.

† ab omnia recẽtibus.

† Addeg. est facienda interpretatio in melior em , vt res ex.l.quoties. ff. diebus.

† Helienen.

5 Debeo vi de hic latius per Hostien sem.

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pil.

Reliquas partes huius decretalis§ re 3.de rescrip.cap.pastoralis§ in alijs

3 Hæreditatem ex vna cã petitam, ex alia pete re possum. Ioan.And.

4 Actiones vel res ite pẽden.in cõ sanguineos, vel extraneos donatiõe,emptione, vel alio titulo transferendæ nõ sunt. Io.An

5 Vide Ale. in iuruãdum.§ procurator. & ibidem Ias. ff.de iureiu.

6 Et supra de præsum. tertio vbietiã de hoc. Io. And.

7 Vide de hac materia Bart o in l. si cõtestus. ff de cust.reo.

quæ in generali cõcessione nõ transeunt,inter quę est cathedraticum.Item donatio epi non valet sine consensu capituli.Itẽ consensus capituli valet,licet tpe concessionis non sit ꝑstitus. vnde nota,q̃ ab initio non valet ex post facto conualescit.
¶ *Gl.se.alle.4.concor.& vnum contrarium,deinde quærit,& soluit.*
a ¶*Suum.*[Qui ergo cõcedit ecclesiam , quod suũ est,intelligit cõcessisse.ff.de iurep. qđ̃ aũ. §.1.ff.de contrahẽ.emp. qui tabernas.ff.de leg. 1.si domus.§. vlti. ff. de vſu & habit.si ita. Arg. ꝓtra.ff.de leg.2.l.Męui. §.vlt.Sed quid si laicus cõcedit ecclesiam i de cõsensu episcopi:In eo casu non videtur epus aliquid concessisse,sed donationẽ laici tãtum ratam habuisse, in eo quod laicus donare potest ecclesiã , addens quod laicus donare potuit ecclesiã sine cõsensu capituli. ¶*Glo.seq.reprobat opinio. & dat duo similia, allegat pro opinio. illa quatuor iura.*
¶*Temporaliter.*] Per hoc reprobatur qđ̃ dicit quidam Ioan. Andr.
† Cap.5.eo. tit.in 3.com pil. Hinc faciũt quæ tradit aliud iuris est hic in vſu.Nec in l.fin. no,& aliud in alio : ſſ. de actio. cut aliud est,si qui con emp.& Ol. trahit societatẽ simpli dr̃.Consil. citer,aliud si cõtrahunt 264.an vna societatẽ omnium bo- contrarius posnorum.ff.pro socio.l.3. §.1.& l.coiri societatẽ. sicut aliud est dicere,à munere : & aliud , ab omni munere.1.quæſt.1. sunt nõnulli.Arg.2.tra. 31.q.1.quod si dormierit.ff.de serui.j.de iure patron.ex litteris.ff.de contrah.emp.l.si aquæductus.Io.
¶*Glo.seq.ponit dictum. soluit obstaculum,demum objcit,& soluit.*
c ¶*Cathedraticum.*]Si ita generaliter dat epus ecclesiã: tunc etiã dedisse intelligitur ius instituendi.16.q.2.visis.sed quantumcunq; generaliter eximat ecclesiam à se,semper intelligitur sibi correctionem retinuisse:vt in cap.visis.& procurationem,& visitationem.j.de censibus.cum venerabilis.& cathedraticum,vt hic.nec obstat.j.de relig.domi.constitutus.vbi videtur, q̃ epus in totum posit eximere ecclesiã:quia illa donatio fuit cõfirmata ex certa scientia per dñm Papam:sicut vides q̃ quantumcunque gñaliter patronus remittit iuspatronatus,iura quædã tñ retinet in liberto.C.de bonis liber.l.vlti.& mirum videtur,q̃ epus plus intelligi- dedisse quãdo minus habet 2.sed hoc ideo est, quia donatio- nem interpretari debemus,vt potius valeat quàm vt pereat.j.de priuil.in his.& j.de ver.sig.abbate.& ff.de reb.dub.quotiens.& 3. de fide instru.inter dilectos.Io.
d ¶*Capituli.*]aliter non valeret.3.de his quæ fiunt à præla.cum nos.& c.tua.& c.pastoralis.Bernar.

a Sim. de Prati. in Fabricio.lib.6.3.e- xperi- hoc q̃ de- clarat. & ibi Ioã. Andr. Archi. mi- nus habe- mecũ† q̃ debeat ꝓtiũ ꝓtegi.Ioã. And.

[Inter.]Potest legi hoc cap.itelligẽdo,q̃ istud erat hospitale prinquatum.Et quatuor sunt partes.In prima actorũ petitio.In secũda:ibi,*Procurator.*eorum rñsio.In tertia:ibi, *Attendentes.*causę diffinitio.In quarta:ibi,*Ita quòd.*protestatio,& ipsius ratio.Abb.Sic.
CASVS.Inter hospitalarios sancti Sepulchri,& fratres hospitalis sancti Allucij vertebatur quæstio sup hoc hospitali,cũ hospitalarij sup possessorio semel & iterum qõnem intentassent,ipsi contrariam sniam reportarunt:tandem ad petitoriũ recurrerunt, & proponentes in præsentia Papæ,q̃ G.rector & fratres & patroni hospitalis sancti Allucij,habito cõi tractatu deliberauerũt ipsum hospitale supponere hospitalariis supradictis,cõmittentes in hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Deceptoribus.*]ſ.de rerum permu.cum vniuerſorũ.& C.ſi minor ſe ma.dixe.l.2.ff ad Velleianum.l.2.§.1.
¶ *Glo.ſeq.obiect & ſoluit.*
b ¶ *Adiudicare.*]Sed qualiter poterãt iſti ſe ſupponere,cũ talia ad eſpm ſpectent.ſ.de excel.præla.ſicut vnire.& arg.ſ.de cõſue.cum dilectus.nec em aliqs põt eximere ſe à iuriſdictione ſui prælati.ſ. de fo.cõpe.ſi diligenti. & c.ſignificaſti.Rñdeo, licet iſti non potuerint ſe ſubijcere,tñ per talẽ ſubiectionem ſibi poterat fieri præiudicium. ſic ſ.de renun.quod in dubiis. & 7.q.1. ſi quis presbyter.ſub cõditione tamen poſſunt ſe ſubijcere:vt ſ.de reſtit. ſpol.olim.Item perſonas ſuas poſſent ſubijcere.ſ.quod me.cauſa. cum dilectus.Io.

† Videl.trãſactionẽ. C. de pact & l. ſi petitor ff. de iudic. & l.ſi vnu. §. pacta. ff. de pact.

c ¶ *Præiudicium.*]& ſic j.de capellis monachorum.c.2.& ſ.de re iudicata.ſuborta.
d ¶ *Inter alios.*]ſ.de fide inſtr.inter dilectos. & ſ.de re iud.c.penult. vbi ponitur hæc regula.& ibi de hoc.

A *Poſtolicæ.*] Primo ponitur conſultatio.Secundo rñſio : ibi, *Inquiſitioni.* Et ibi primo repetit ius antiquũ.Secundo illud declarans ſoluit propoſitam quæſtionem : ibi, *Hoc.*Abbas.

† Cap 6 eo. tit.in 3.com pil.

† Hanc canonem habẽs in uocatio T leta- no no.ca. 5.refert Gratianus.12 q 2.c 73. inci bonæ rei.e- ius canonis verba h c in ſerit Inno- centius vſq; ad verſ. Hoc ſemper.

CASVS.Eſpi ſucceſſiue locis religioſis deditibus eccleſiarum ſuarum conferũt vltra quinquageſimam portionem,qñque vſq; ad tertiam vel quartã partem:quærebatur vtrũ ſucceſſores poſſent reuocare qđ vltra qnquageſimam datum eſt?Ad hoc rñder Papa:licet ſit diffinitum in canone,vt ſi aliquis eporum in parochia ſua voluerit conſtruere monaſterium,& ipſum dotare de rebus eccleſiæ ſuæ,non amplius conferat q̃ quinquageſimam portionem cenſus ipſius eccleſiæ:ſi vero eccleſiam ſecularem vellet facere monaſterium,vel eam ampliare pro ſuis ſepulturis,non amplius ei conferat q̃ centeſimam partem cenſus eccleſię,cui præeſt,hac æquitate ſeruata,vt cui tribuit,competens ſubſidium conferat:& cui tollit, dãna grauia nõ infligat:ita tñ q̃ vnam de prædictis remunerationibus, quã voluerit,tm aſſumat:& hoc ſeruandum eſt,q̃ vnus eps,vel alius nõ debet vltra quinquageſimam,vel centeſimam portionẽ cõferre : ſed nec tm,vel etiam minus cum gravi detrimento eccleſiæ ſuæ, ſiue ſimul & ſemel id facere velit,ſiue pluries ſucceſsiue eidẽ eccleſiæ vel diuerſis:vnde quicquid cum graui detrimento,ſiue de poſſeſſionibus,ſiue de prouentibus ad eccleſiam cathedralẽ,vel mẽſam epi pertinẽtibus conſtiterit eſſe collatũ,poterit legitime reuocari,niſi ſcriptione,vel alia legitima exceptione huiuſmodi actio excluditur:Tandem rñdet quaſi tacitæ quæſtioni:diceret aliquis, nõ vĩ q̃ collatio quinquageſimæ,vel cẽteſimę partis,poſsit graue damnum inferre:& ipſe rñdet,ſiue ſemel tm id fiat,ſiue pluries,ex variis circumſtantiis poteſt deprehendi eſſe valde damnoſum, & hoc potius poteſt cognoſci ipſo facto q̃ per aliqđ ſtatutum:& ita nec quinquageſima,nec centeſima debet cum graui damno concedi,ſemel aut ſæpe.Si vero intantum abundet eps,vt ſine damno eccleſiæ ſuæ amplius q̃ quinquageſimam, vel centeſimam poſsit conferre neceſsitati alterius eccleſiæ,licet per ſe nõ debeant excedere ſummã à canone ꝓſtituta,tñ de ſuperioris auctoritate poteſt etiã in maiori ſumma neceſsitati alterius eccleſiæ ſubuenire, Nota,q̃ æquitas eſt ſeruanda non ſolum in iudiciis, ſed etiam in donationibus.Item donationẽ poteſt eps facere nõ tñ de rebus epatus,ſed etiam canonicorum,Item non ſolũ de prouẽtibus,ſed etiam de poſſeſsionibus.Item ſucceſſor põt reuocare donationẽ factam à prædeceſſore,ſi vergat in graue damnum eccleſiæ. Item in donationibus valet ꝓſcriptio. Item hic probatur, q̃ eps poteſt deceptoribus[a],ſed deceptis iura ſubueniunt:vnde per ea quæ ſuperius propoſita ſunt,ſe contra factum proprium legitime defendere non valebant:hoſpitale prædictum cum pertinentiis ſuis,hoſpitalariis ſancti Sepulchri adiudicare[b] curauimus:Ita q̃ per hanc ſententiam diœceſano epiſcopo, & plebano de Piſcia, nullum præiudicium[c] generetur:cũ res inter[d] alios acta,non debeat aliis præiudicium generare†.

† Idem epiſcopo ſancti Andreæ.

¶ *Donatio quinquageſimæ vel centeſimæ, quam facit epiſcopus cum graui eccleſiæ ſuæ detrimento, poteſt legitime reuocari; nec etiam poteſt vltra quinquageſimã vel centeſimam cõferre,etiam ceſſante læſione eccleſiæ.ſine auctoritate ſuperioris.*

CAP. IX.

A Poſtolicæ†ſedis oraculo: & infra.¶Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus[e],quòd licet ſit in canone[f] † diffinitum, vt ſi quis epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere voluerit,& de rebus eccleſiæ cui præſidet ipſum dotare, non amplius ibidẽ quàm quinquageſimam,eccleſiæ[g] vero quam monaſticis regulis informare, vel pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis,nõ amplius quàm centeſimã partem cenſus eccleſiæ,cui præeſt, debeat elargiri[h] : Quia tamen in eodem canone conſequenter adiungitur, vt † hæc temperamenti æquitas obſeruetur, q̃ cui tribuit,cõpetens ſubſidium conferat: & cui tollit, damna grauia non infligat : ea quidem cautela ſeruata, vt vnam tantummodo quæ placuerit ex his duabus,remunerationem aſſumat.Hoc ſemper eſt obſeruandum,quòd vnus epiſcopus vel alius,non ſolum non debet amplius, ſed nec tantum nec minus cum graui eccleſiæ ſuæ detrimento conferre : ſiue ſimul & ſemel id facere velit, ſiue pluries ſucceſſiue,eiſdẽ† vel diuerſis eccleſiis cõferendo.vnde cũ graue detrimentũ ſiue de poſſeſſionibus, ſiue de prouẽtibus ad epalẽ menſam,vel cathedralem eccleſiam pertinẽtibus, in quãtalibet portione conſtiterit eſſe collatum, poterit legitime reuocari[i] : niſi præſcriptione[k], conferre quinquageſimam,vel centeſimam portionem.Item licet aliquid præſumaſ prima facie nõ eſſe damnoſum:tñ probatio admittitur in contrariũ.Item quædã melius ſciuntur ipſo facto,quã iuris expreſsione.Item ſummam taxatam à canone poteſt prælatus in donatione excedere,non tamẽ propria auctoritate,ſed ſuperioris.

¶ *Gloſſ.ſequens inchoat caſum.*

e ¶ *Reſpõdemus.*]Quæſtio fuit de hoc:qñque epi ſucceſſiue locis religioſis de redditibus eccleſiarum ſuarũ conferunt vltra quinquageſimam portionem, qñque vſque ad tertiã, † vt per hoc vel quartã parte :quæ- rebatur vtrum ſucceſ- ſor poſsit reuocare qđ vltra quinquageſimam datum eſt? Ad hoc reſponder Papa prout ſe quitur. † temperamẽ ti,&c.

f ¶ *In canone.*] 12.q.1. bonæ rei.

g ¶ *Eccleſiæ.*] ſeculari iam conſtitutæ.

¶ *Gl.ſeq.reci.per q.an ſine cõſenſu capituli, &c. tenet q̃ ſic.ponit opinio. contrariam, & opinio. Hug. mediam. Secunda pars recitetur per quæſtionem, an de fructibus, vel etiam de poſſeſsionibus.ponit duas opiniões,† eidem & ſecundam approbat.*

h ¶ *Elargiri.*] Et hoc poteſt facere ſine conſenſu capituli. ſufficit enim à iure ſemel con ceſſum fuiſſe.ff.de con di.inſtitu.quæ ſub con ditione. §. vlti. & ſ.de his quæ fiunt à prælat. ſine conſenſu capituli. & paſtoralis.vbi de hoc, quæ videtur determi- nare hanc dubitationẽ.& 7.eod.cap.vbi dicit:per ſe nõ debet excedere,& c.ergo p ſe illam poteſt cõcedere 1: quia quod de vno negatur,de alio conceditur.25.diſt.qualis.& ſ.de pſump. nonne. & ſ.de his quæ fi.a præla.ſine conſenſu capituli,cum Apoſtolica: in fin. 2 Et in alienationibus ſemper dſ,q̃ cõſenſus capituli requiratur.ſ. eo.paſtoralis.12.q.2.ſine exceptione.& ſ.de his quæ fiu. à præla.ſine conſenſu capituli,cum nos.Quidam dicũt vt Lau.& T. ex. in ſi & Io.ſup illo c.bonæ rei.q̃ hanc donationem facere debet de cõſenſu capituli,argumẽto illius cap.12.q.2.ſi epi.Hug.dicit, q̃ hocſi. eũ vi ſi põt fieri de pſenſu clericorũ,& tunc poſt mortẽ epi nõ reuocatur.ſi vel ſine cõſenſu clericorũ,& tũc reuocatur poſt mortẽ epi p ſucceſſorem.Et iſta quinquageſima,vel cẽteſima intelligẽda eſt quo ad fructus tm:& hoc patet ex verbo illo,quinquageſimã,vel cẽteſimam partẽ cenſus.ita intelligit Hug.ſup cap.bonæ.& de fructibus formata fuit qſtio.Sed ꝓtradicere vĩ inferior litteræ,vbi dicit:ſiue de poſſeſsionibus,& c.Ioan.intelligit 3 q̃ etiam de poſſeſsionibus,& perpetuo poſsit donare cẽteſimam,vel quinquageſimam:& hoc ſatis poteſt cõcedi.Et eſt argumentum vbi dicit:niſi legitima præſcriptione, & c.ita tamen hoc facere poteſt, ſiue de redditibus,ſiue de poſſeſsionibus,q̃ eccleſia non lædatur.Ber.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſtionem.*

i ¶ *Reuocari.*]Hic reſpondet quæſtioni,q̃ reuocabitur tantum vltima,ſi plures fuerint factæ alienationes.ff.de iurepatro.ſi liber- tus.§.1.ſi vna tãtum fuit & enormis,de ipſa detrahetur quod plus eſt.12.q.ſi quos de ſeruis.

¶ *Glo.ſeq.obiect.& ſoluit.*

k ¶ *Præſcriptione.* Sed videtur q̃ hoc ſtare non poſsit,quia dicit lex:Qui cõtra leges mercatur,malæ fidei poſſeſſor dicitur:& ideo de mẽte iuris eſt,quod non præſcribit.C.de agri.& cenſi.quemadmodum. lib. 11. & mul- la temporis longitudo iuuat malæ fidei poſſeſſorem.ſ.de præſcri ptio,vigilanti.& cap.ſi diligenti.& c.quoniã omne.& iuris ignorantia nõ prodeſt in vſucapione.ff.de iur.& fact.igno,iuris. igno rantia.ff.de vſuca.nunquam.Reſpondeo,hæc eſt ignorantia facti, & non iuris.Facti enim quæſtio eſt,vtrum lædatur eccleſia graui mit & bona fidẽ, de quibus ſuperius dictum eſt.

præſcribere poteſt,ſecundum quod hic dicit T.quia hæc donatio permiſſa eſt per canonem illum,bonæ rei.ſed in aliis exceptionibus loquuntur prædicta iura.Bernar.

a ¶ *Exceptione.*]Puta,rei iudicatæ.ſ.de re iudic.cum inter vos.& ff.de excep.l.2.

b ¶ *Nam etſi.*]Rñſio tacitæ quæſtionis.

c ¶ *Ex oſtenſione.*]Vt ſi oſtẽdatur eccleſia ære alieno grauata, vel graues imminere expẽſas in proximo, vel quia defecit eccleſia ĩ expẽſis cõſuetis propter talem donationẽ, quam ſi non feciſſet, leuiter ſubiret expenſas ſine grauamine.

d ¶ *Quàm expreſsione.*] Quædã enim ſunt quæ melius poſſunt intellectu percipi quã elocutione exprimi.ff.de fol. ratum.& ff.rem ratam haberi.quo enim tutore.§.Iulianus.

e ¶ *Non debeat.*]Ex eo quod dicit, per ſe, nõ debet excedere ſummã à canone præfixam,ergo per ſe illam facere poteſt.vt dixi.

f ¶ *Canone.*]prædicto, bonæ rei.

P *Ropter.*] Primo ponit dictũ, qđ exemplificãdo ſpecificat:ibi, *Si forte.*Secundo moderatur:ibi, *Quod tamen.* Abbas.

† Vox ponẽs, deeſt in vetuſtioribus codicibus.

CASVS. Aliquis(pone Titius)aliquam libe ralitatem ſiue donatio nem cõtulit in aliquẽ: qrit, vtrũ talis liberalitas,ſeu donatio aliquo caſu poſſet reuocari? Rñdetur,q̃ de iuris rigore donatio in caſib⁹ Poteſt reuocari, ſi forte donatarius impias manus ĩ ſuũ donatorẽ iniecit, vel ſi atroces iniurias ſibi intulit,ſeu graue damnum rerum ſuarum, vel periculum vitæ datori ſuo inferre præſumpſit:ſed ſi donator in vita ſua de his nihil dixit:ſucceſſores illius,hanc liberalitem,ſeu donationem reuocare non poterunt.Nota hic quatuor caſus,in quibus ꝓ ingratitudinem donatio reuocatur,ſ.ſi donatarius impias manus in ſuũ donatorem iniecit:vel ſi atroces iniurias ſibi intulit,ſeu graue damnũ rerum ſuarum,vel periculum vitæ ſibi inferre præſumpſit. Itẽ nota,q̃ ſi donator de his in vita ſua tacuerit,ſucceſſoris liberalitem,ſeu donationem reuocare non poſſunt.

¶ *Glo.ſeq.dicit vnde ſumpta fuit,& dat regulam.ſecundo diſtinguit.*

g ¶ *Propter.*] Hæc decr.ſumpta fuit ex lege C.de reuo.dona.l.vlt. Nota ergo q̃ donatio ſemel pfecta nõ reuocatur etiã ptextu imperialis reſcripti.C.de reuoc.dona.ſi donationem. & 22. q.2. non enim.nec ex ſola pœnitentia reuocatur.C.eo.poſſeſsionẽ.ne reci pit conditionẽ poſtea pfecta donatio.C.de dona.quæ ſub mo.pfecta 1.in caſibus tñ reuocaſ ꝓ ingratitudinẽ.Vnde diſtingue,aut ſiue donat q̃s liberto,aut extraneo.ſi liberto,reuocaſ donatio,ſola rõ impleta ne obſequij ſi ꝓſtiti.& eſt mirabile:q̃a reuocaſ res empta ex pecunia ſi pu- nia donata.C.de reuo.don.l.1.ſed libertas non reuocaſ ſolo obſequio quio nõ ꝓſtito.C.de lib.cau.ſolo.ſed ꝓ eaſdẽ cauſas quibus donatio reuocaſ,libertus eccleſiæ in ſeruitute reuocaſ.12.q.2.octaua.ſ.illud.coll.6.Reuocaſ ét donatio tota ꝓ liberos ſuſceptos a patrono.C.de reuo.dona.ſi vnꝰ.ſi.17.q.vlt.c.vlti.Sed illud iure poli, cap.ſixum.

¶ Sine ſcr- ptis.

1 Immo nec per ſe ſuam facere po- teſt ſine ca- pitulo cum ſit ibi totus, cum membra de- ceant de his quæ ſiu. à c. quãto.ſe- cũdum Ho- ſtien.

2 Adde quæ dicat atrox iniuria : pl. ſtor.§. poſſe. ff. de iniur.

3 Immo qñque non auferuntur ſi patri qſtio mota fuit vt dixi ſupra, ſuper gl. fin. Io. And.

¶ *Succeſſores.*]Hoc ius reuocandi perſonale eſt,q̃a non cõpetit primordiũ huius cauſæ hæredibus donatoris, vel cõtra hæredes, vel ſucceſſores donatarij,qui hoc in vita ſua tacuit:vt hic dicit.& C.de reuo.do.l.vlt.ad fi.& l.1.in fi.quia per taciturnitatem remiſſum videtur.Et ſic eſt arg.q̃ feudum non eſt auferẽdum filio propter feloniam patris,ſi patri quæſtio mota non fuit 3.ſic C.de inoffi.teſta.omnimodo.arg.ff.ad Syllani.l.1.§.vlt.Bernar.

CAP. X.

P *Ropter*ᵍ† eius ingratitudinem,in quem liberalitas eſt collata, donatoris perſona de rigore iuris, eam potuit reuocare[h] : Si fuerit ſibi in ipſum impias manus iniecerit† : aut ſibi atroces[i] iniurias : ſeu graue rerum ſuarum damnum:vel vitæ periculum inferre præſumpſerit. Quod tamen ad donatoris,qui hoc tacuit, non extenditur ſucceſſores[k].

TITVLVS XXV.

De peculio clericorum.

¶ Ex concilio Arelatenſi.

¶ Quæſtum à rectore eccleſiæ tẽpore promotionis nihil habentẽ,præſumitur de bonis eccleſiæ quæſitum.

CAP. I.

I *Nueſtigãdum* est, ſi nihil patrimonij habẽs presbyter,quando promotus † eſt ad eccleſiaſticum ordinem, poſtea† emerit prædia, cuius iuris ſint:quoniam eccleſiæ, ad quam[m] nihil habens promotus eſt,eſſe debent[n] iuxta canonicam auctoritatem.

† De materia huiꝰ decretalis vide late per Rip. in repetitio.l.fin. C de reuoc. donat.Areti nũ, & alios in §.aliæ autem inſti.de donat.

† ingerit.

† In cõciliis editis nõdũ inuent.Burchardus lib. 3.decre cap. 118. & luo concilio Remenſi tribuunt.Et c. 1.eo tit.in 1. compilatione,tribuitur concilio Lateranenſi.

† prouectus

† ſi poſtea

4 Ob vitandã ſuſpicionem turpis quæſtus dicetur à viro vel his q̃ in ipſius potẽtate ſunt,ꝓ ueniſſe qđ acqſiuit vxor. Io. An.

ADDITIO. Iſtas qn que cauſas reuocandæ donationis habes ĩ his verſibus:

Quinq; modis perdo, mihi quæ donata fuere.
Infero ſi damnũ grauiter donantis in ære.
Huic per me ſi ſit atrox iniuria facta.
Si ſit perſona manua li vulnere tacta,
Quando ſuæ vitæ cru deliter inſidiabor.
Ingratus domino, re donata ſpoliabor.
Ingratum factum dic me cum fregero pactum.

¶ *Gloſſ.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

h ¶ *Reuocare.*]Reuocatur ergo donatio vtili rei vẽdicatione, vel cõdictione ex lege. C. de reuo.dona.his ſolis.& C. de ꝓtrahen. emp. cũ res.ff.de do.cã mortis. l.ſi mortis cauſa.Ber.

i ¶ *Atroces.*]Quæ cõſi derantur ex tribus cauſis.ſcilicet ex facto,loco,& perſona.Inſti. de iniu.§.atrox.vt ſi quis vulneratus fuerit, vel fuſtibus cæſus 2.

¶ *Gloſſa ſequens in fin. arg.ad quæſtionem indu cens duas leges.*

k ¶ *Succeſſores.*]Hoc ius reuocandi perſonale eſt,q̃a non cõpetit primordiũ huius cauſæ hæredibus donatoris, vel cõtra hæredes, vel ſucceſſores donatarij,qui hoc in vita ſua tacuit:vt hic dicit.& C.de reuo.do.l.vlt.ad fi.& l.1.in fi.quia per taciturnitatem remiſſum videtur.Et ſic eſt arg.q̃ feudum non eſt auferẽdum filio propter feloniam patris,ſi patri quæſtio mota non fuit 3.ſic C.de inoffi.teſta.omnimodo.arg.ff.ad Syllani.l.1.§.vlt.Bernar.

DE PECVLIO CLERICORVM.

¶ Supra viſum eſt de donationibus:ſed quia dubitari poterat nũquid clerici poſſent donationes facere de eorũ peculio,merito ſubjcit hanc rubricam.Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 12.q.1.& q.3.& q.4.per totum.& q.2. de laicis.& capitulo ſequenti.

N *Ueſtigendum.*] CASVS. Statuit concilium Arelatenſe.q̃ ſi presbyter nihil habens promotus fuerit ad regimen alicuius eccleſiæ, & poſtea emerit prædia, illius eccleſiæ debeant eſſe ad quam nihil habens promotus eſt.Nota hic argu.omnia q̃ prælatus poſſidet,præſumi de bonis eccleſiæ acquiſita fuiſſe.

l ¶ *Inueſtigandum.*]a iudicibus,qui de hoc cognoſcunt.

m ¶ *Ad quam.*]Sim.12.q.3.placuit.& q.4.quicunque.& q.5.nulli.&

n ¶ *Debent.*]quia præſumuntur de bonis eccleſiæ empta.12.q.3.c. 1.& C.de donationib.inter vir.& vxo.etiam.& ff.eo.Quintus Mutius 4.Sed contra hanc præſumptionem admittitur probatio.12. q.1.ſint manifeſtæ.& q.4.c.1.& 2.

† Desumptum ex cõcilio Agathensi. ca.5. vt recte ait Iuo par.3.c. 95. refertur à Burchardo. lib.3.decre.c.119.& in 1.compil. eo.tit.c...vbi ex aliis conciliis desumptũ dicitur, sed minus bene.

†de his

† Videtur sumptũ ex cõcilio Carthaginẽsi.3. ca.4. refert Burchardus lib 3.decr.c. 121.Iuo par. 3.c.96.Gratianus. 12.q. 3.c. & ca.3. eo.titu.in 1. compilat.

†In cõcilio ſpresſo nõdum inue ni,ci tamen tribuit Burchardus lib. 3.decre.cap. 123. & Iuo par.1.ca.96. & habet in c.6.eo.tit.in 1. compilat.

† ſi aliquis presbyter.

† comparauerit.

†eccleſiæ.

† ſacrilegũ.

† Cõcilium Toletanum 2.c.4.& 6.7. eo.titu.in 1. compil.

Et de materia textus & gloſſarũ p'e ne p Couarruuiã.in c.1. & in c.eũ in officiis. de teſtamen.

1 Et maxime in ſubſidium. arg. ff.de eo per quẽ fac. eſt. l.ſi.Io. And.

2 Vide hic Hoſtien. & Io. Andr. & Docto.in 1. minime. ff. de leg.b. ad de Io. Ande. in ca.1.ſ.de voto. & ſupra de offic. delegati.c 2, i

PResbyter.]CASVS.Dicitur in hoc capitulo, q̃ ſi presbyter qui tenet parochiam,aliqua emerit, ad nomen eccleſiæ conficiat inſtrumentũ:& q̃ ꝓtra fecerit,ab eius ordinatione remoueatur.Nota q̃ cũ presbyter aliquid emit, debet facere inſtrumentũ in quo contineatur illud eſſe eccleſiæ:quod verum eſt,cũ emit de reb' eccleſiæ:ſecus eſt ſi de patrimonio ſuo emit.

a ¶*Presbyter.*]hoc cap. habetur 12.q.4.c.vlt.

b ¶*Superemerit.*]de rebus eccleſiæ : q̃n ſi de ſuis & eccleſiæ rebus emiſſet,pro rata pretij res diuideretur iter eccleſiã & hæredes ꝓsbyteri,ſi de hoc cõſtaret. 12.q.4.c.1.Et ita pro ea parte faciat inſtrumentum pro ſe:quia tutius eſt q̃ non faciat inſtrumentum cõe,ſed ſeparatim.T. aut nõ datur ei optio,ſed comminatio eſt.Ber.

VT vnuſquiſque.] Iſte textus poteſt intelligi de eſpo,& tũc verbum,cõſecrationis, ſtat ꝓprie: & verbum, ꝓsbyter,debet exponi, id eſt,eps,ꝑ ea quæ dixi in c.præcedenti. Secundo poteſt intelligi in quilibet rectore eccleſiæ,& tũc verbũ, preſbyter, ſtat proprie : & verbũ conſecrationis, debet exponi,i. ordinationis ſeu ꝓmotionis: quia proprie eps conſecratur,& presbyter ordinatur:vt in cap. 1. de ſac.vnct.Abbas.

CASVS.Dicit in hoc capitulo,q̃ q̃cũq̃ preſbyter acquiſiuit à tpe promotionis ſuæ, poſt morte eius remaneat eccleſiæ.Nota q̃ quicquid prælatus acquirit poſt inſtitutionem ſuã de reb' eccleſiæ vel eius occaſione,eccleſiæ eſt.

c ¶*Vt vnuſquiſque.*]ſupple,ſtatuimus.

¶*Glo.ſeq.arg.allegat quatuor iura.*

d ¶*Acquiſierit.*]Occaſione eccleſiæ.ℑ.tit.pxi.quia nos.& c.requiſiti.& eſt argu.quod teneor 1 tibi reſtituere quod occaſione rei tuæ ad me peruenit.arg.ſ.de iureiuran.ad noſtram.& ff.manda.ex mandato.& l.idemque.ſ.1.& 2.ff.de procu.qui proprio.ſ.procurator.verſi.vt in cæteris.Bernar.

INquirendum eſt.]CASVS.Statuit concilium Remeñ.q̃ ſi aliqs presbyterorũ de redditibus eccleſiæ,vel oblationibus eccleſiæ, vel votis fidelium res aliquas cõparauerit,non noſe eccleſiæ,ſed alieno,eccleſia poterit res illas petere,ſi cõſtiterit q̃ de bonis eccleſiæ fuerint cõparatæ:& ipſe qui hoc fecit,debet puniri : q̃a fidcut non ſuo noie,ita nec alieno de ſuis facultatibus eccleſiæ fraudem facere debet:hoc enim ſacrilegiũ eſt,& par crimini Iudæ,qui ſacras oblationes furabatur.Nota q̃ de rebus eccleſiæ non poteſt prælatus aliquid alicui acquirere vel emere,niſi eccleſiæ. Itẽ qui de rebus eccleſiæ fraudem facit,ſacrilegium cõmittit, & furtum.

e ¶*Inquirendum.*]ſcilicet à prælatis eccleſiæ.Ber.

f ¶*Comparauit.*] ſupple,ſi hoc fecerit, puniendus eſt, & eccleſia poterit eas vendicare 2 ,licet ſuæ non ſint,& eſt ſpeciale in eccleſia.ſic & miles.C.de rei vendi.ſi vẽ proponis.ſic & pupillus.C.arbitrium tute.l.3.in aliis,vero ſecus eſt de iure communi.C.de rei vendi.ſi ex ea.C.de dona.inter vir.& vxor.& ſi de tua.C.communia vtriuſque iudi.ſi patruus tuus.

g ¶*Alieno nomine.*]ſimile 46.diſt.ſicut non ſuo.

h ¶*Sacrilegium.*]large ſumpto vocabulo ſacrilegij.7.q.1.prædia. & c.gloria epiſcopi.& ſ.de ſo.compe.conquestus.

i ¶*Aſſportabat.*]ſimile 23.q.4.quid ergo.17.q 4.ſi forte.Ber.

¶Ex eodem†.

¶*De emptis per prælatum de bonis eccleſiæ,debet inſtrumentum conſtici nomine eccleſiæ:aliàs debet prælatus ab adminiſtratione remoueri.*

CAP. II.

PResbyter [a] cum diœceſim tenet,de eis† quę ſupereme rit [b] ad ipſius eccleſiæ nomen, ſcripturam faciat : aut ab eius ordinatione diſcedat.

¶Ex epiſtola Pij Papæ†.

¶*Quæſita per epiſcopum poſt conſecrationem ſuam,eccleſiæ relinquenda ſunt.*

CAP. III.

VT vnuſquiſque [c] presbyter,res,quas poſt dies cõſecrationis acquiſierit [d], propriæ eccleſiæ relinquat.

¶Ex concilio Remeñ.†

¶*Empta per prælatum ex emolumentis eccleſiæ,efficiuntur eccleſiæ. licet prælatus emerit nomine alieno.*

CAP. IIII.

INquirendum [e] eſt, ſi † quis presbyterorũ de redditibus eccleſiæ, vel oblationibus,vel votis fidelium,alieno nomine res comparauit [f] † : quia ſicut nec ſuo, ita nec alieno [g] nomine presbyter fraudem facere de facultatibus eccleſiaſticis † debet : quoniam hoc ſacrilegium [h] †eſt,& par crimini Iudę furis, qui ſacras oblationes aſportabat [i] & furabatur.

¶Ex concilio Toletano†.

¶ *Meliorationes factæ per prælatum in rebus eccleſiæ,ſunt ſuæ in vita,etiam ſi dimittat beneficium:ſed de his teſtari non poteſt.hoc dicit ſecundum intellectum ſatis notabilem.*

CAP. V.

SI quis ſane clericorũ agella vel vineolas,in terra [k] eccleſiæ. ſibi feciſſe probabitur, ſuſtentandæ vitæ caſu, vſque ad diem obitus [l] ſui poſſideat : verum poſt ſuum deceſſum eccleſiæ reſtituat : nec teſtamentatio,aut ſucceſſorio iure cuiquẽ herædum prohæredũve [m] relinquat : niſi forſan cui epiſcopus pro ſeruitijs , ac præſtatione [n] eccleſiæ largiri voluerit.

TITVLVS XXVI.

De teſtamenti† & vltimis voluntatibus.

¶Gregorius nonus † Antonio ſubdiacono.

¶ *Epiſcopus de rebus patrimonialibus teſtari poteſt , de rebus vero eccleſiæ ſeu iuſtitu eccleſiæ quæſitis teſtari non valet.*

CAP. I.

QVorundam ad nos relatione peruenit, q̃ I. Attellanæ ciuitatis eps cõdito teſtamento,in octo vncijs [a] ſubſtantiæ ſuæ nurum hæredem inſtituit, eccleſiam ſuam in reſiduis quatuor.¶Hortamur [b] ergo vt ſolicite hoc [c] diſcutias:& quicquid ipſum habuiſſe patuerit, à qualibet perſona detineri nullatenus patiaris [d] :niſi † hoc ſolum quod eum ante [e] epiſcopatus ordinem,proprium habuiſſe [f] conſtiterit.Quicqnid vero eccleſiæ ante ipſius conſecrationem fuiſſe cognoueris , vel in epiſcopatus ordinę prædictũ epiſcopum acquiſiuiſſe § †, in eiusdem eccleſiæ domino conſeruẽtur.

¶Idem.†

¶*Abbatiſſa teſtari non poteſt,etiam ſi nunquam induiſſet habitum monachalem.*

CAP. II.

QVia ingredientibus:& infra. ¶ Gabina† Abbatiſſa conqueſta† eſt, S.quondam abbatiſſam monaſterijs ſui,poſt quam regendi ſuſcepit officiũ, condito teſtamento [a] legata [g] qui busdam reliquiſſe , dicens eam vſque in diem obitus ſui, nõ diuiſſe habitum monachalem, ſed in veſtibus, quibus vtuntur loci illius† presbyteri permãſiſſe, ſicut & illa quæ ante ipſam fuerat abbatiſſa,& hoc pene† ex conſuetudine [k] licuiſſe : & infra. ¶ Neceſſarium ergo viſum eſt , poſtquam abbatiſſa ordinata† eſt,& in monaſterio per annos plurimos vſque ad obitum præfuit , veſtis qualitatem ad culpam forte [m] epiſcopi pertinere , qui eam ſic eſſe permiſit: non tamen potuiſſe præiudicium [n] monaſterio irrogare, ſed res ipſius eidem loco ex quo illic ingreſſa & Abbatiſſa conſtituta eſt,de iure competere [o] .

¶Idem.†

¶*Si infra annum à die monitionis non ſit executio teſtamenti per debentem exequi, deuoluitur executio ad epiſcopum.*

CAP. III.

NOs quidem:& infra.¶Per uenit ad nos S.de hac luce migrante ſupremæ voluntatis elogio [p] † monaſterium præcepiſſe fundari:cuius deſiderijs à T.religioſa fœmina eius hærede protrahitur [q] . ¶ Quamobrem [r] te hortamur,vt eam commoneas † , quatenus infra annum [r] ,monaſterium quod iuſſum eſt,debeat ordinare:& cũcta ſecundum voluntatem defuncti ſine altercatione conſtruere. ¶ Quod ſi infra prædictum tempus , ſiue in loco [s] , quo conſtitutum fuerat , ſeu ſi ibi non poteſt , & alibi placet ordinari , tecum implere neglexerit:tunc per te ædificetur , & omnia per te loco ipſi ſine diminutione qualibet aſſignentur. Sic enim ſecundum piiſſimas leges [t] ,dilatas defunctorũ pias voluntates , epiſcopali decens eſt ſtudio adimpleri.

1 Vt glo' ſum & textum intelligas,vide Iohannem Vo- in ſ.1 Metia- de diſtributione. & Vigilium Zuichemum in §.hæreditas Inſtit.de hæredit.inſtitu.

† Vide Thomã. 2.q.185.art. 6.& 7.& ibi Caietanum.& conciliũ Trident.ſeſſio. 25.de reformatione,ca. 1.

† acquiſiſſe, in antiquis.

† Idem ſci licet Gregorius Ianua. Caralita randi.l. ſancimus. §. ſi. 7. eiuſdem nautem locis. 7. regi- e ¶*Ante.*]ſimile 28.diſt. ſtit. refert. de Syracuſanæ. 12. q. 5. Anſelmus nulli.C.de epiſ.& cleri. Lucen. lib. Auth.licẽtiam.& Auth. 7. cap. 181. prohibitum. Gratianus ſupra cod. f ¶*Habuiſſe.*]hoc ideo dicit:quia renunciauit proprijs : vel quicquid poſtea habuit , totum fuit cõtemplatione eccleſiæ, & non perſonæ acquiſitum.Alanus.

† Sabina.

† queſta

† ipſius.

† Hic in vulgatis legitur, ſpiene ſed in manuſcriptis , nem : ibi, *Neceſſarium.* & regiſtro Abbas.

B. Gregorii in ſuo exemplari habet:& pene ex hoc conſuetudine licuiſſet.

a ¶*Octo vncijs.*]id eſt,in duabus partibus hæreditatis,quæ dr as, & in 12.vncias diuiditur.Inſtit.de hæred.inſti.§.hæreditas.T.

b ¶*Hortamur.*] id eſt, præcipimus.

c ¶*Hoc.*]id eſt, teſtamentum ſuum.Tanc.

d ¶*Patiaris.*] hoc non habebit locũ in rebus ab eſpo alienatis : ſi eccleſia agnoſcat hæreditaté illius , tenetur tũc ratum habere quod fecit, pro ea parte pro qua eſt hæres. 12. q. 2. eps qui filios.ſſ.de reg. iur.ex qua perſona. C. de rebus alienis non alienan.venditrici. niſi fecerit eccleſia inuentarium.tunc enim non tenetur niſi inquantũ vires hæreditatis ſe extẽdunt.C.de iure delibe- randi.l. ſancimus. §. ſi nautem locis.

e ¶*Ante.*]ſimile 28.diſt. de Syracuſanæ. 12. q. 5. nulli.C.de epiſ.& cleri. Auth.licẽtiam.& Auth. prohibitum.

f ¶*Habuiſſe.*]hoc ideo dicit:quia renunciauit proprijs : vel quicquid poſtea habuit , totum fuit cõtemplatione eccleſiæ, & non perſonæ acquiſitum.Alanus.

g ¶*Acquiſiuiſſe.*]intuitu eccleſiæ,vel de reb' eius : ſecus eſt de aliis. 12.q.3.c.2. & q. 5. fixum. & ℑ.ec. quia nos.Ber.

¶*Via ingrediẽtibus.*] Primo ponit cõnem.Secundo ſolutionem ; ibi, *Neceſſarium.*

CASVS.Quædam abbatiſſa cuiuſdam monaſterij S.nomine,ſecit teſtamẽtũ,in quo plura quibuſdam legauit:quæ vſq; ad mortem nõ induit habitũ monachalem,ſed ſtetit in veſtibus,quibus presbyteri illius loci vtuntur,ſicut & illa quæ ipſam præceſſerat, dicẽs hoc ſibi licere ex conſuetudine:Gabina abbatiſſa eiuſdem monaſterij quæ ſucceſsit,conqueſta eſt dño Papæ,q̃ illa taliter le gata relinqueret:Rñdet Papa poſtquãtilla abbatiſſa ordinata eſt, & in monaſterio morata,ad culpam epi pertinuit , q̃ illam in ſecularibus veſtibus ſtare permiſit:non tñ propter hoc monaſterio præiudicare potuit,ſed poſtquam monaſterium intrauit,ſe & ſua ei monaſterio dedicauit.Not.q̃ delictũ ſubditorum ad culpã prælatorum pertinet.Item delictum perſonę in damnum eccleſię redundare non debet.Item intrãdo monaſteriũ , ſe & ſua intelligitur quis contuliſſe,nec amplius poteſt inde teſtari.

h ¶*Teſtamento.*]Teſtamentum eſt teſtatio mentis , qua diſponitur quid de rebus ſuis aliquis velit fieri poſt ſuum deceſſum.13.q. 2.c.placuit.§.ſed aliud.ℑ.de celebra.miſſa.cum Marthæ.Inſtitut.de teſtament.ordi.in princ. 2 Tan.

i ¶*Legata.*]Legatum eſt donatio quædam à teſtatore relicta ab hærede præſtanda.Inſtit.de.§.1.

k ¶*Ex conſuetudine.*[Hic conſuetudo non prodeſt,quia non qd fiat,ſed quid fieri debeat,conſiderandũ eſt.12.q.2.gloria epi. & ſ. de elect.cum cauſam.& ſſ.de offi.præſi.ſed licet.& factũ vlurpatũ §.ſic. Ea præſcriptionem nõ inducit.93.diſt.illud.16.q.3.licet.& in talibus nullus numerus defendit annorum,33.q.5.quod Deo.

l ¶*Ordinata.*]id eſt,benedicta vel conſecrata:quia abbatiſſa vel monialis non recipit ordinem propter vtilitatem ſexus.arg.ℑ. de pœn.& remiſsio.noua.

m ¶*Forte.*]non eſt nota dubitationis,ſed aſſertionis.13.q.vlti. habent forſitan illi.& in Euangelio:Si cognouiſſes me,forſitã & patrem meũm.& c.ſſ.de rei ven.item ſi §.1. & ſſ.de arbit. ſi duo.

n ¶*Præiudicium.*] Votũ enim præſcriptione nõ tollitur:vt 33.q.5. quod Deo pari.

o ¶ *Competere.*] Ipſo enim ingreſſu ſe & ſua dedicauit Deo.19.q.vlt. quia ingredientibus,& eſt pars huius. 4 & Authen. ſi qua mulier. & C.de ſacroſan.eccl.Authen.ingreſsi.12.q.1.nolo & cap. non dicatis. Bernar.

Nos.]Propter negligẽtia hæredis eps exequitur piam voluntatem defuncti.h.d.Primo ponit narratio. In ſecunda prouiſio : ibi, *Quamobrem.*vbi primo moneri mãdat.ſecũdo ſuppleri ibi,*Quòd ſi.*ter tio reddit rationẽ ibi, *Sic enim.*Abbas.

CASVS.Quibam S. nomine fecit teſtamentum, & T.'mulierem ſibi hæredem inſtituit, præcipiens monaſteriũ de bonis ſuis debere cilium Trifundari:cuius deſiderijs ab illa muliere ipſius hærede ,ptrahitur:peruenit hoc ad dñm Papam:vnde mandat eſpo loci, q̃ mulierem illam moneat , vt infra annũ monaſterium quod teſtator fieri præcepit,debeat cõſtruere in loco vbi fuit cõſtituꝝ:quod ſi hoc non fecerit , eps illud faciat fieri,& omnia per eſpm deſignentur illi loco ſine aliqua diminutione:quia etiam ſecundum leges voluntates defunctorum per epiſcopos adimpleri debẽt.Nota q̃ voluntas defuncti ad pias cauſas adimpleri debet ab hærede infra annum.Item ſi hæres negligens eſt epiſcopus loci hoc faciat: quia ſecundum leges volũtates defunctorum per epiſcopos adimpleri debent.

p ¶*Elogio.*]i.teſtamento.C.de teſta.l.iubemus.

q ¶*Protrahitur.*]id eſt,differtur.

r ¶*Infra annum.*]Infra annum debet mandari excutioni volũtas teſtatoris.C.de fideic.Authen.amplius.& hic.& Authen. de eccle.tit.§.ſi quis ædificatione.colla.6.

¶*Gl.ſeq.rect.per q.ſcilicet quid ſi locus non fuit deſignatus.ponit dictum Lau.& ſecundum opi.Tan.*

ſ ¶*In loco.*]demonſtrato vel comprehenſo à defuncto.ſi enim de loco incertus ſit,non videtur obligatus ad faciendũ,ſicut in promiſſore liquidum eſt.ff.de eo quod cer.lo.l.3.§.ſi quis inſulam. & ff.de verb.obli.qui inſulam.niſi aliud quid dicatur,tum cauſa religionis,tum extremæ voluntatis fauore.Io.& Lan.Alii dicunt,q̃ ſi incertus eſt locus vbi debuit ędificari,ad hanc cauſam relictũ, fieret caducum.C.de cad.tol.l.vnica.§.ſi vero.ff.de dona.l.2.§. vltim.Et ideo dicitur hic,in loco quo conſtitutum fuerat. T. dicit q̃ non erat caducum:quia teſtamenta ſunt interpretãda largiſſime.ſ.de do.cum dilecti.in fi.& res ad pias cauſas relictæ , liberæ ſunt à lucratiuorum inſcriptionibus.23.q.8.c.tributũ.§.quamuis. & in l.ſancimus.

t ¶*Leges.*]C.de epi.& cle.nulli.ibi habes quòd epiſcopus debet illud facere.

1 Si quis res neceſſitate diſtrãxit,forſitan officio iudi familias. de pœniten. cis ſuccurdiſtinct.1. quamobrem. retur, dum 33.q. 2. admonere. ſ. de procurato. tuæ. Vincen.

n ¶*Præiudicium.*] Votũ enim præſcriptione nõ tollitur:vt 33.q. 5. quod Deo pari.

† Et ibi habetur pars de prin. deciſa. Io. An.

o ¶ *Competere.*] Ipſo enim ingreſſu ſe & ſua dedicauit Deo.19.q.vlt. quia ingredientibus,& eſt pars huius. 4 & Authen. ſi qua mulier. & C.de ſacroſan.eccl.Authen.ingreſsi.12.q.1.nolo & cap. non dicatis. Bernar.

† Scilicet Gregorius Ianuario epo Caralitano lib. 3. epiſtola. 10. regiſtr.. Et c.11. eo. tit. in 1. cõpilatione. Et vide præalijs Couarruuiam hac decreta le.

† eulogio

† Huc ſpectat quod noniſtime cõſtituit cõ de bonis ſuis debere cilium Trifundari:cuius deſiderijs ab illa muliere ipſius hærede ,ptrahitur:peruenit hoc ad dñm Papam:vnde mandat eſpo loci, q̃ mulierem illam moneat , vt infra annũ monaſterium quod teſtator fieri præcepit,debeat cõſtruere in loco vbi fuit cõſtituꝝ:quod ſi hoc non fecerit , eps illud faciat fieri,& omnia per eſpm deſignentur illi loco ſine aliqua diminutione:quia etiam ſecundum leges voluntates defunctorum per epiſcopos adimpleri debẽt.Nota q̃ voluntas defuncti ad pias cauſas adimpleri debet ab hærede infra annum.Item ſi hæres negligens eſt epiſcopus loci hoc faciat: quia ſecundum leges volũtates defunctorum per epiſcopos adimpleri debent.

mãt. c. 8. & ſeſsio 25. in decreto de Purgatorio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Scilicet Gregorius in regist. lib. 12. epistola. 30. & c. 31. c. tit. in 1 compilatione.

† Recepti. puto autem esse ꝓpriũ viri nomen.

† Aliàs reliquisset, sed reliquisse, in nostris antiquis.

† Idem scilicet Gregorius Donoepisc�o. Mefanen. lib. 7. regist. in dict. epistola 4. & c. 4. eo. tit. in 10. compilatione.

† De intellectu præter Couarruiam hic, vide Ferdinandũ Vasquium lib 3 de succes. creatio. §. 21. Romanũ in repetitio. Authen. similiter. C. ad l. Falcidiã. & Euerardum in indeb. l. si quis loco à liberate ad piã causam.

† vtimur

1 Dearticulo huiꝰ glosæ videro hic ꝑ altis Couarruuiã adde notata in l. hæredes. §. si incerto. & ibi glossam. ff. famil. erciscundæ.

2 In antiquis exemplaribus ita reperio hãc glossam, vt impressa est, & desinit ibi, Laurent. ideo cętera addimenda puto.

3 Puta, vxori, vel alteri cui de suo tantum reliquisset Ioan. And.

INdicante.] Primo narrat factũ. Sed o prouidet: ibi, *In quibus*. Ab. CASVS. Mulier quædam vxor Redempti moriens, concham argenti iusuit venundari. & dari libertis suis, & quandam scutellã argenteam reliquit cuidam monasterio: mandat Papa, ꝙ voluntas illius per omnia debet adimpleri. Not. ꝙ vxor, potest testari viuẽte marito. Item voluntas testatoris ꝑ omnia adimpleri debet.

¶ *Gl. seq. arg. allegat tria iura.*

a ¶ *Nudis verbis.*] Tale legatum etiam valet secundum leges. C. de fideicom. l. vlti. & est arg. ꝙ per nuda verba quis obligatur. arg. 12. q. 2. ꝙcunque. 22. q. 5. c. quacũque. c. iuramenti. & C. de suf. l. vnica.

¶ *Glo. seq. quærit & soluit. Secundo quærit arg. pro legatario: soluit pro hærede. respondens ad cõtraria. Tertio q̃rit arg. cõtra legatarium, soluit contra hæredem.*

b ¶ *Monasterio.*] Pone religt monasterio sãctæ 1 Mariæ x. sed non determinauit cui, cum sint plura monasteria sanctæ Mariæ, dabitur pauperiori. in Authen. de ecc. tit. §. fi qs in nomine, coll. 9. Item pone ꝙ plures habeat scutellas, sed vna est melior alia: cui? erit optio ꝑ dici ꝙ legatarij. ff. de legat. 1. si domus & meli⁹. l. qui duos. Sed contra. ff. eo. tit. l. si quis à filio. §. si quis. ſ. ꝙ hæredis est electio. & C. de condi. l. si quis. §. ſi quis. ſ. ꝙ hæredis est electio. & C. de condi. indeb. l. si quis seruum. loco à liber ff. de leg. 1. legato. & ff. de serui. rusti. prædi. l. si via. quibus statur. Contraria loquuntur qñ hæres in mora est. 2 Item pone quod legauit seruum in fuga constitutum: cuius expẽsis quæritur? vr quod legatarij, quia ad ipsum spectat emolumentum: ergo & onus. C. de cadu. tollen. l. 1. §. pro secundo. in fine. immo hæredis. ff. de legat. 1. cum seruus. & l. seq. Laurent.

ADDITIO. si seruus legatus est in fuga tẽpore testamenti: qſæ videro ꝑ altis testamentũ, & ante mortem quæret eum hæres ſumptu legatarij, ff. eo. tit. si seruus legatus. Si post aditam hæreditatẽ, si culpa hæredis soluat æstimationem, aliàs nõ cauebit. ff. eo. l. cũ res. §. itaq;.

¶ *Idem ſ. Petro ſubdiacono.*

¶ *Debetur legatum, quamuis nudis verbis à testatore sit relictum.*

CAP. IIII.

INdicante; & infra. ¶ Cognouimus R. referente, quòd moriens vxor Redemptiꝰ, conchã argenteam nudis [a] verbis iussit venundari, & ſuis dari libertis & ſcutellam argẽteam cuidam monaſterio [b] reliquiſſe ſ: In quibus voluntatem eius, per omnia volumus adimpleri.

¶ Idem ſ. T. epiſcopo.

¶ *Non debetur legatum cum testator rem non suam: sed ecclesiæ legauit, hoc dicit sim pliciter inhædendo litteræ.*

CAP. V.

FIliusᶜ ſ noſter E. conqueſtus eſt, quòd quondam P. pater ſuus aliqua eccleſiæ veſtræ, ſepulturæ ſuæ gratia, iuris alieni [d] reliquit. Et quidẽm leges ſeculi hoc habent, vt hæres ad ſoluẽdum cogatur, ſi actor eius, rem legauerit alienam [e]: ſed quia lege Dei, non autẽ lege huius ſeculi viuimus ſ, valde mihi videtur iniuſtũ, vt res tibi legatæ, quæ cuiuſdã eccleſiæ eſſe perhibentur, à te teneantur, qui alienã reſtituere [f] debuiſti.

¶ Ex concilio Maguntino. ſ

¶ *Hæredi non adimpleti iussa testatoris, ab episcopo interdicitur res à testatore relicta. hoc dicit inhærendo litteræ.*

CAP. VI.

SI hęredes iuſſa teſtatoris nõ adimpleuerintᵍ: Ab epiſcopo [h] loci illius, omnis res, quæ eis relicta eſt, canonice interdicatur [i] cum fructibus & cæteris emolumentis: Vt vota defuncti adimpleantur. ſ

¶ Ex conciilo Laterañ. ſ.

¶ *De bonis per ecclesiam acquisitis clerici testari non possunt.*

CAP. VII.

CVm ſ in officiis charitatis primo loco illis teneamurᵏ obnoxii, à quibus beneficia nos cognoſcimˢ recepiſſe: e cõtra quidam clerici cum ab eccleſiis ſuis multa beneficia perceperint, bona per eas acquiſita [l], in alios transferre præſumunt. ¶ Hoc igitur quia antiquis canonibus [m] conſtat inhibitum, nos indemnitati eccle-

i ¶ *Interdicatur.*] Secũdum legem antiquam hæres, qui non adimplebat voluntatem defuncti, priuabatur omni ſucceſsione. C. de fideicom. l. vlti. & 11. q. 1. Syluester. Hodie autẽ tenet hoc in extraneo hærede, ſed filius inſtitutus hæres non adimplens voluntatẽ defuncti, priuatur ſucceſsione, relicta tãtum ſibi legitima. C. de fideicom. Auth. hoc amplius, & præualet lex in hoc caſu canoni. In hoc tñ vr̃. In cõcordare prædicto canoni, Syluester. & huic decre, ſ. de voto. licet. in fin. vbi de hoc. Sed illud ideo contingit, quia regnum diuidi nõ poteſt, ſicut nec aliæ dignitates. 3. de præben. ma ioribus. & in conſti. Friderici de feudis. §. præterea. Ber. Et hic non dr̃ expreſſe, ꝙ priuentur hæredes, ſed interdicatur eis quic ꝙd relictum eſt: vt ſic indirecte compellantur adimplere volũtatem defuncti, vel reducitur ad auctoritatem: vt ſaltem reſeruetur hæredibus legitima. vt in Authen. de hære. & fal. §. primum. & §. ſi quis nõ implẽs. coll. 1. alia Auth. vr̃ dicere, ꝙ hæres qui relicta ad piascauſas conferre diſtulerit, totũ admittere debet. in Auth. de eccle. tit. §. ſi quis autẽ pro redẽptionẽ. ver. ſi autem q. coll. 6. Et in iſto caſu. põt intelligi hæc decr. & hoc intellige i extraneo hærede. B.

CVm inofficiis.] Primo ponitur exceſſus. Secundo prouiſio: ibi: *Hoc igitur*. Abbas.

CASVS. Inter alia opera charitatis primo loco id ſeruandũ eſt, vt illis teneamur obnoxii, à quibus beneficia recepimus: ſed qdã clerici ꝓtrariũ faciũt: cum enim multa bñficia percipiant ab eccleſiis, ipſi bona illa per eccleſiã acquiſita in alios trãſferre ꝓſumũt. ſed qa hoc inhibitũ eſt ꝑ canones, ſtatuit cõciliũ Laterañ. ꝙ clerici ſiue teſtati ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue alij cõferre voluerit bona illa penes eccłas debeãt remanere. No. ꝙ q ab alio bñficium percipit. obligatus eſt ei. Itẽ clerici de rebus eccleſiæ teſtari nõ pñt. k ¶ *Teneamur.*] Donatarius enim donatori naturaliter eſt obligatus ad antidora. ff. d. pe. hæ. ſed & ſi lege. §. cõſuluit. 8. q. 1. illud. Ala. l ¶ *Acquisita.*] Quod enim acquirit ſacerdos. vel quilibet alius clericus intuitu eccleſiæ, ad eccleſiam pertinet. 3. eod. quorundã. & ſ. eod. ad hæc. & c. quia nos, & ff. de caſtren. pecu. l. caſtrenſe. & 12. q. 3. c. 1. & 2. de quibus canonibus hic loquitur. Tan.

m ¶ *Canonibus.*] 12. q. 2. placuit. & cap. quicunque. & q. 5. obitum & quaſi per totum.

a ¶ *Penes ecclesias.*] ſic. ſ. cap. ſequen.

AD hæc præſentibus.] Diſtinguit, & ſecũdum membrum: ibi, *Viuentes*. Abbas.

CASVS. Clerici de bonis eccleſiæ teſtari non poſſunt, tñ viuentes & ſui cõpotes, poſſunt aliqua de bonis ipſis intuitu eleemoſynæ erogare in ægritudine conſtituti. Nota ꝙ de rebus mobilibus ꝙ eccleſiã acquiſitis non poteſt clericus teſtari, poteſt tñ intuitu eleemoſynæ aliqua de bonis eccleſiæ erogare.

b ¶ *De mobilibus.*] multo fortius nec de immobilibus. Ala.

c ¶ *Nõ possunt.*] In mor te tñ poſſunt largiri i tam conſanguineis ꝙ alijs extraneis intuitu ſeruitij recepti, de mobilibus. ſ. cod. relatum. §. licet. & 12. q. 2. eccleſiæ. 3. par. ſiaſticis. Tanc.

¶ *Gl. seq. arg. alleg. 2. iura & tria in contrariũ, & remittit.*

d ¶ *Erogare.*] Arg. ꝙ admittitur ꝙs vna via, quis alia repellatur. 1. q. 2. c. 1. ff. de inoffi. teſta. Papinianus. §. ſi qs. Arg. contra. 3. de procu. tuæ. vbi de hoc. & ff. de adhibenda mi. tuto. ſcire. & ff. de bo. lib. quæritur.

Via nos.] In prima ponit deciſa ſtio. In ſecunda diſtinguens trñſio: ibi, *Conſultationi*. Abbas Siculus.

CASVS. Dicit in hoc capitulo, ꝙ licet clerici de his quæ paternæ ſucceſsionis, vel † cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorum, aut amicorum, non habito reſpectu ad eccleſiam, peruenerũt ad ipſos, libere diſponere [e] valeant: de his tamen quæ conſideratione eccleſiæ perceperũt, nullum de iure poſſunt faſiarum prouidere volentes, ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue aliis † conferre voluerint, penes eccleſias [a] eadem bona præcipimus remanere.

¶ Alexander tertius.

¶ *Moderatam eleemosynam de bonis per ecclesiam acquisitis clerici facere possunt, etiam in ægritudine constituti.*

CAP. VIII.

AD † hæc præſentibus innotescat, quòd clerici de mobilibus [b], quæ per eccleſiam ſunt adepti, de iure teſtari non poſſunt [c]: Viuentes tamen, & ſui compotes, moderate valent aliqua de bonis ipſis, non ratione teſtamenti, ſed eleemoſynæ intuitu erogare [d], in ægritudine conſtituti.

¶ Idem Vigilenſi † epiſcopo.

¶ *De bonis propriis, vel acquisitis intuitu personæ clerici testari possunt, de acquisitis intuitu ecclesiæ non.*

CAP. IX.

QVia † nos: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd licet clerici de his quæ paternæ ſucceſsionis, vel † cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorum, aut amicorum, non habito reſpectu ad eccleſiam, peruenerũt ad ipſos, libere diſponere [e] valeant: de his tamen quæ conſideratione eccleſiæ perceperũt, nullum de iure poſſunt faſiarum prouidere volentes, ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue aliis † conferre voluerint, penes,

Universidad de Deusto
Biblioteca

testamentaria. Item in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.
a ¶ *Relictis ecclesiæ.*]Ad hũc casum restringe cap. proxi. 5. eo. in quo fauore ecclesiæ sufficiunt duo vel tres testes. T.
b ¶ *Decretorum.*]quæ dicunt, q in ore duorum, vel trium testiũ stat oẽ verbum. 2. q. 4. §. 1. & cap. 1. & 48. distin. quoniã multa. Sic nota causas vltimæ voluntatis defunctorum ad ecclesiasticũ iudicẽ pertinere, quod verum est in relictis ecclesiæ, & pauperibus. 13. q. 2. clerici. & c. qui oblationem. C. de epis & clerici. l. nulli. licere 1. per quæ cap. confirmatur quòd dixi 5. in proxi. cap. quod tantum de relictis ad pias causas intelligendum est: quod hic & ibi dicitur. Ber.

ij ¶ *Elatũ est.*]Quinque sunt partes: secũda: ibi. *Nomine.* tertia: ibi, *Licet.* quarta: ibi, *Cæterum.* quinta: ibi, *Quia vero.* Et venit hoc cap. ad declarationem cap. cũ in officiis. 5. eo. Abbas. Siculus.

CASVS. In capitulo 5. eod. cum in officiis dicitur: Bona per ecclesiam acquisita ad eam deuoluantur in obitu clericorum: quæsitũ est à Papa, vtrum de immobilibus tñ, vel de mobilibus sit intelligẽdum? Rñdetur generaliter, bona quælibet p ecclesias acquisita eis debẽt iuxta Lateraneñ. concilium post acquirentis obitum remanere: sed per hoc vocabulum, ecclesia, non intelligitur eps, vel successor clerici morientis in ecclesia collegiata, sed ipsum collegium intelligitur. Vbi aũt in locũ defuncti vnus tantum est ordinandus, ille bona illius, & alia bona ipsius ecclesiæ debet habere. Et licet dicatur. mobilia per ecclesiã acquisita in alios tranferri non possunt, psuetudo tñ non est improbãda, vt de mobilibus illis clerici possint aliqua conferre pauperibus, & aliis locis religiosis, & illis qui clericis seruierant, siue sint consanguinei, siue alij, ẽm seruitij meritum: si vero clerici de hæreditate, vel aliter intuitu pſonæ suæ aliqua acqfuerit, de illis disponant pro arbitrio suo. In fine dicit: clerici qui plura habent beneficia in pluribus ecclesiis, bona illorum debent diuidi inter ecclesias pro rata ẽm congruam distributionem. Not. q nomine bonorum tam mobilia, quam immobilia dicuntur. Item nota casum vbi nomine ecclesiæ nõ eps, sed capitulum tantum intelligitur. Itẽ clericus de rebus ecclesiæ acquisitis potest dare pauperibus, locis religiosis, & seruientibus in eis. Item clericus de rebus intuitu pſonæ suæ acquisitis potest testari. Item bona clericorum plura beneficia habentium debent diuidi inter ecclesias, in quibus habent beneficia.

c ¶ *Lateranen. concilio.* 5. eod. cum in officiis.
d ¶ *Bona.*] Arg. indefinite 2 dictum generaliter accipiendum. 19. dist. si Romanorum. ĵ. de priuil. quia circa. ĵ. de verb. signifi. cum tibi, & cap. quærentis. & ff. de contrahen. emptio. l. 3. & ff. de ser. vrb. præd. l. si seruitus.
e ¶ *Remanere.*]sic 12. q. 2. per totum.
f ¶ *Non episcopus.*]Qui tamen est in ecclesia, & ecclesia in episcopo. 7. q. 1. scire.
g ¶ *Cõgregatio.*]hoc bene dicitur. 12. q. 2. de laicis, & C. hær. decu. li. & Lauren.

1 Legatum ℔ redẽptionẽ captiuorũ non designata persona quæ distribuat, distribuet, efs orig n's, vel habitationis, si origo est incerta.

Deut. 17. Matth. 18.

† Cap. 2 eo. tit. in 2. com pilat. & vide præ aliis hic Hostiẽsem, & Couarruuiam.

† Cap. 15.

† Vide Arium Finellum in Rubrica. C. de bonis ma tet. in 1. parte.

† Codex Barbatiæ ita: ei debeãt & c. conuenit antiqua compil.

¶ *Glo. seq. quærit & soluit, iterum quærit. ponit opinio. & distinguit.*
h ¶ *Vnus est.*]Sed nũquid bona epi debẽt deuolui ad colligiũ majoris ecclesiæ moriente epo? Dicas q non, immo reseruanda sunt successori. 12. q. 2. hæc huius placiti. & c. de laicis. & cap. illud 3. Nũ quid est idem in bonis archidiaconi? Dicunt quidam, q non: sed ligitur, quæ rerum illarum debet canonicam distributionem & curam habere. Vbi autem in loco defuncti tantum vnus est h ordinandus, is ea bona (sicut & alia ipsius ecclesiæ, in† Dei timore dispensẽt. ¶ Licet autem mobilia per ecclesiam acquisita, de iure in alios pro moriẽtis arbitrio transferri nõ possunt†: consuetudinis tamen est non improbandæ, vt de his, pauperibus & religiosis locis, & illis qui viuenti seruierant, siue consanguinei sint, siue alij, aliqua iuxta seruitij meritum con ferantur i. Cæterum quæ ex hereditate, vel artificio, aut doctrina prouenient, distribuantur pro arbitrio k decedẽtis. ¶ Quia vero nonnulli in diuersis ecclesijs beneficia possident, diuidantur quæ habuerant per æstimationem congruam l inter ipsos †.

¶ Innocentius tertius [Alciosiodoren. † epũ scopo.]
¶ *Tenet testamentum, si quis extremam voluntatem suam alterius dispositioni cõmittit, & dicitur testatus ad pias causas. hoc dicit. secundum intellectum notabiliorem.*

CAP. XIII.

CVm † tibi de benignitate: & infra. ¶ In secunda m quæstione dicimus, quòd qui extremam valuntatem in alterius dispositionem n † committit, non videtur decedere intestatus.

nus. Abbas. Siculus.
CASVS. Aliquis commisit extremam voluntatem suam in dispositionem alicuius amici sui, & sic mortuꝰ est: qritur an ille dicatur decedere intestatus? Rñdet Papa. q nõ videtur decedere intestatus. Nota q qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit: non videtur decedere intestatus.
m ¶ *In secunda.*]Primam habes. ĵ. de verb. sign. cum tibi.
¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem, an iste vere sit testatus & soluit, & distinctionem ponit.*
n ¶ *Dispositionem.* Licet de benignitate canonica videaẽ testamẽtum fecisse, re vera non est testatus, quia nullum est testamentum vbi nomen hæredis non exprimitur. C. de testa. l. iubemus. 5. q. si non fuerit obseruatum. circa fi. & ff. de his quæ in testa. delen. l. proxime. & institutio hæredis, totius testamenti est fundamẽtum: vt Insti. de leg. §. ante hæredis. sed sicut nutu possunt aliqua relig. C. de fideic. & in epistola. ff. de leg. 3. nutu. & sicut nutu deprehendit voluntas obmutescentis. 26. q. 6. qui recedũt. sic nutu de æquitate canonica fit testamẽtum, sicut & sufficit ad locutionẽ alterius, q ẽm qs annuat testibus pſentibus, & dr decedere testatus 5, & tale testamentum dr nũcupatiuũ. C. qui testa. fac. poss. hac cõsultissima. Licite ergo potest quis voluntati alterius cõmittere factionẽ testamenti sui. i. an quis sit ei hæres. Distinguitur tñ: q a aut in voluntatem hæredis cõmitto factionem testamenti, aut in voluntatem alterius. si in volũtatem hæredis, licite possum, licet expresse ejus voluntati committam. ff. de cond. instit. verba hæc. sed si cõfero in expressam voluntatem alterius, nõ valet, vt si dicam: instituo hæredem

† Et rouoca ta sunt contraria priui legia, edicta & studiosa & statuta. ĵ. de cle. quia fepe. lib. 6. & Clemen. eo tit. statuta Ioan. And.

† cum Dei, &c.

† possunt

† d. spositio ne.

† Cap. 3. eo. tit. in 3 com pilat.

† Incluſa dſunt in nouellis antiq.

5 Hãc glo. ſam dicat. Baldus eſſe ſingulatem in l. 1. C. de facro ſan. ec cle.

redẽ, qué Titius voluerit. ff. de hære. instit. illa institutio. & l. si quis Sępronių. & l. capratorias. ímo capratoria, ideſt, adulatoria appellat talis institutio. C. de re mili. captatorias. ſecus ſi tacitæ. ff. de hę re. instit. l. illæ aũt institutiões 1. vt ſi dicã: instituo te hæredẽ, ſi Ti

† Quãdo in ſtitutum, tius aſcẽderit Capitoliũ: vt ff. de hære. inſtit. l. ſi q s Sępronių. & ff.

† Idem C. tituli ſancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali.

¶ *De relictis ecclesiæ petit episcopus partem suam. licet aliquid fuerit sibi à testatore relictum: nisi eo modo, & non in fraudem fuerit relictum à testatore, quòd maneret ea parte contentus, & legatum agnouerit.*

CAP. XIIII.

OFficj † : & infra. ¶ Secundo quæſiuiſti, cum quis in testamento relinquit epiſcopo propriam portionem, & alia multa monaſteriis vel eccleſijs, vtrum epiſcopus ex illis legitimam a poſſit petere portionẽ: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi portionem illam, cum conditione b legauit epiſcopo, vt eſſet ea ſola contentus, & epiſcopus acceptauit: quia per hoc aliis renunciaſſe c videtur, de cæteris non poterit exigere portionem. Quòd ſi eam ipſi abſolute d reliquit, portionem ſibi debitam poterit nihilominus de cæteris vendicare e. Si vero conſtiterit f quòd in fraudẽ modi cum conſtituit mortuarium, vt in cæteris epiſcopus portione debita fraudaretur g (quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent †) epiſcopus portionem ex illis poterit exigere à canone h conſtitutam, ſaluis indulgentiis i Romani † Pontifices, quæ quibuſdã regularibus ſunt conceſſæ.

¶ Idem.

¶ *Relictum episcopo contemplatione personæ, non diuiditur cum ecclesia cathedratis: secus si contemplatione ecclesiæ, siue nihil relinquatur ecclesiæ, siue aliquid: sine coniunctim. siue separatim. Si autem soli ecclesiæ est factum relictum, episcopus habebit portionem canonicam. Præsumitur autem relictum contemplatione ecclesiæ factum, quando fit ab extraneo habente administrationem: secus si fiat ab administrationem non habente. Cum ecclesiis vero inferioribus episcopus non diuidit sibi relictum, quia non est sibi tanta commoditio cum ecclesiis inferioribus, sicut cum cathedrali.*

CAP. XV.

REquisiſtiſt de his, quæ teſtator pro anima ſua legat in vltima voluntate, qualiter ſint inter epiſcopum & eccleſiam diuidẽda. Et quidem regulariter verum eſt, quòd epiſcopus debet de his ſecundũ diuerſas conſuetudines tertiam k vel quartam l portionem habere. & dolus alicui patrocinari non debent †) epiſcopus portionem ex illis poterit exigere à canone h conſtitutam, ſaluis indulgentiis i Romani † Pontifices, quæ quibuſdã regularibus ſunt conceſſæ.

¶ Idem.

¶ *Relictum episcopo contemplatione personæ, non diuiditur cum ecclesia cathedratis: secus si contemplatione ecclesiæ, siue nihil relinquatur ecclesiæ, siue aliquid: sine coniunctim. siue separatim. Si autem soli ecclesiæ est factum relictum, episcopus habebit portionem canonicam. Præsumitur autem relictum contemplatione ecclesiæ factum, quando fit ab extraneo habente administrationem: secus si fiat ab administrationem non habente. Cum ecclesiis vero inferioribus episcopus non diuidit sibi relictum, quia non est sibi tanta commoditio cum ecclesiis inferioribus, sicut cum cathedrali.*

CAP. XV.

REquisiſtiſt de his, quæ teſtator pro anima ſua legat in vltima voluntate, qualiter ſint inter epiſcopum & eccleſiam diuidẽda. Et quidem regulariter verum eſt, quòd epiſcopus debet de his ſecundũ diuerſas conſuetudines tertiam k vel quartam l portionem habere. & ſibi diſtinguit quatuor membra, quæ patent in textu. Abbas.
CASVS. Aliquis fecit teſtamentum: & multa pro anima ſua legauit: quæſitum fuit à Papa qualiter illa diuidẽda ſunt inter epm & eccleſiam? Rñdet, q regulariter obtinet, q eps ſ n diuerſas conſuetudines locorum debet habere tertiam vel quartã portionẽ: ſed videndum eſt, vtrũ teſtator diceret: relin- demonſ. & l. quo iſtud epo, an relin in fraudem. quo iſtud eccleſiæ: vel ff. de tur. ff. ſic, relinquo iſtud epo & eccleſiæ an ſic, relin- † Romano quo iſtud epo & illud rum Põt ifeccleſiæ in primo caſu cum. cũ dicit, relinquo iſtud epo, diſtinguendũ eſt, vtrum relinquatur epo ab extraneo, an a propi quo: ſi ab extraneo, pſumitur relictum intuitu eccleſiæ, & non per ſonæ: vnde eccleſia cathedralis debet habere ſuam partem: ſicut in ſecundo caſu, ſi aliquid relinquitur eccle ſiæ, eps debet habere ſuam partem: ſed iſtud verum eſt, niſi teſtator exprimat, q velit iſtud eſſe tantum epi, & non eccleſiæ: in quo caſu vo luntas teſtatoris ſeruãda eſt: ſecus e ſi dicat, q velit illud eſſe tantũ eccleſiæ, & non epi: qa priuata diſpoſitio teſtatoris, non poteſt immutare generalem conſtitutionem canonis: ſed huic dicto canõ obuiare vr: dicit enim canõ: † Cap. 3. eo. ſi aliquid legatur põti- tit. in 3 com ficib ab extraneis aut pilat. cum eccleſia, aut ſeque ſtratim: quia ille qui poſt Barto. hoc donat, p remedio per Bartho animæ ſuæ donat, non lomæũ Soci pro commodo ſacerdo num in l. ci- tis: non proprium. ſed quaſi eccleſiæ dimiſſum computabunt: rñ uibus ff. de det Papa illi canoni dicens, quod dr in canone, verũ eſt, qñ teſta rebus dub. tor non exprimit, velit illud eſſe tantum epi, & non eccleſiæ: ſed de hoc exprimit hic teſtator: & ita nõ p dicit: ſi vero à propinquo le tract. d quar gatur epiſcopo, præſumitur q intuitu perſonæ, & nõ eccleſiæ, ni ta canonica, ſi contrarium oſtendatur, & de iſto eccleſia nihil habebit: ſi autẽ adde Alexã relinquatur epiſcopo & eccleſiæ coniunctim, canonica diuiſio in drum cõſil. ter eos eſt faciẽda. ſi vero diuiſim legauit iſtud epiſcopo: & illud 196 incip. vi eccleſiæ, ſiue æqualia ſiue inæqualia ſint relicta, reducẽda ſunt ad ſo teſtamen canonicam diuiſionem, niſi vtraque pars velit eſſe cõtenta ſuo re to in 2. vo licto: ſi vero teſtator dicat, lego hoc epiſcopo, & illa capellis vel monaſteriis: in caſu iſto, quod legatur epiſcopo, eius erit p cipuũ cum eccleſia: ſicut ſi cuilibet alteri legaretur: & de aliis quæ legã tur monaſteriis vel capellis, portionem canonicam obtinebit: in fine dicit, ſi aliqua legantur clericis prælationem vel adminiſtrationem aliquam non habentibus, & q poſſunt proprium habere: ſiue relinquatur ab extraneo, ſiue à propinquo intuitu pſonæ p ſumitur omne relictum. & de illo nec epiſcopus nec eccleſia aliquid habebit, niſi aliquid in contrarium oſtẽdatur: quæ hiç dicũtur. localia ſunt, quia non ſeruatur hoc generaliter. Not. q relictũ epiſcopo ab extraneo, regulariter & generaliter pſumitur intuitu eccleſiæ eſſe relictum: ſi aũtem à propinquo intuitu perſonæ: tamen in vtroque caſu probatio admittitur in cõtrarium. Itẽ quod obtentu alicuius, quare illi eſt reſtituendum, & valet vocari contra nũcios procuratores, negotiorũ geſtores. Itẽ volũtas teſtatoris ſemper debet obſeruari, vbi ius vel aliquis non offenditur. Itẽ ſoluitur quæſtio. cui ab epiſcopo quæſita cedãt. Item relictum pri uatæ perſonæ ſiue habeat beneficium ſiue non: ſemper præſumitur eſſe relictum intuitu perſonæ.

a ¶ *Legitimam.*]quæ ſecundum variam locorum conſuetudinem

a Hanc glo(varia eſt & diuerſa. ĵ. de ſepul. certificari. Vin.
ſallam. non b ¶ *Conditione.*]Cõditio 2 quid ſit & modus, tractatur ĵ. de con-
meneio in dit. app. in ca. verum.
cumquis li c ¶ *Renunci. iſſe.*]ff. de inoffi. teſta. ſi pars. §. vlti. & l. ſeq. & l. vlti. &
uriſſuc pu- C. cod. titu. l. parentibus. Ber.
to eſſe Ber nar. d ¶ *Abſolute.*]Cum enim abſolute relinquit, poteſt eps vtrãque conſequi. ĵ. cap. proxi. & vr hoc notare, quia ſi eps dedit ſimpliciter aliquod beneficium ei, qui prius habebat aliud: non videtur ei prius ademiſſe. ff. ad munici. l. municeps. L. au.
¶ *Glo. ſeq. arg. Alle. tra, & duo in contrarium.*
e ¶ *Vendicare.*]Arg. q recipiendo vnum, non intelligitur alii renunciaſſe, niſi hoc ſit dictum. ff. de ac. & obli. l. quotiens. ſic vxor recipiens legatum, non intelligitur renũciaſſe doti. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. ſciendum. arg. C. de pact. conuen. l. ſi mulier. arg. con tra. ff. de inofficio. teſta. l. vlt. & ff. ad leg. Fal. l. ſi debitor.
f ¶ *Conſtiterit.*]Etiam apponendo conditionem, aut ſi ipſam acceptauerit, ſi poſtea de fraude conſtiterit, quia nõ potuit teſtator auferre illã partem epo, quæ ei ex cõſtitutione debetur. ĵ. c. prox.
g ¶ *Fraudaretur.*]Videtur tñ q agere debeat ad ſupplementũ eps in hoc caſu, ſi min' ei reliquit legitima portione. C. de inoffi. teſt. l. ſi qñ. §. generaliter. & l. omnimodo. quia non admittit grauamẽ iſta portio, ſicut nec quarta debita de iure naturæ, arg. ff. de adop. arrogator. §. ſed an impuberi. L. au.
h ¶ *Canone.*]Loquitur de illis canonibus. 20. q. 1. decerminus. & c. de his.
i ¶ *Indulgentiis.*]ĵ. de ſepul. in præſentia. & ĵ. eo. c. vlti. Ber.
R *Equiſiſti.*]Diuiditur. Nam primo quęſtio. Secundo generalis ſolutio, ibi, Et *quidem.* Tertio ſpecialis: ibi, *Sed conſiderandum.*

2 Hic glo(ſam dicat. Baldus eſſe ſingulatem in l. 1. C. de facro ſan. ec cle.

3 ¶ Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Et ecclesiæ.*]conjunctim.
b ¶ *Illud ecclesiæ.*]separatim.
c ¶ *Præsumitur.*]præsumptione iuris, non de iure. vnde probatio in cõtrarium admittitur, puta, si longa & magna fuit dilectio. 12. q.3.c.2, sed econuerso si relinquitur à propinquo, præsumitur relictum intuitu personæ. j.eo. c. versicu. si vero ecclesiæ. & 3. eod. quia nos. 12.q.3.c.1.
d ¶ *Aliquid ecclesiæ.*] Hic exemplificat secundum membrum distinctionis. Ber.
e ¶ *Episcopi.*]idest, proprium.
f ¶ *Secus autem exprimat.*]Sed quæ est ratio diuersatis, quòd quando relinquitur aliquid ecclesiæ tantum, quòd eps habet inde suam partẽ: & si relinquatur epo tãtum, ecclesia nihil: habet: cũ eps sit in ecclesia, & ecclesia in epo. 7. q. 1. scire ? Laurent. dixit hoc euenire propter iuris imposſibili litatem: quoniam ius nõ offenditur si epo legetur tantum, sed si tãtum legaretur ecclesiæ, secluso epo, ex hoc offenditur ius 1 arg. ff. de legat. 1. nemo põt Vel potest dici, q nomine ecclesiæ intelligit eps tamquam caput. supra de his quæ fiunt à prælа. fine cõsensu capituli cap. nouit. & cum scribif capitulo, scribif decano, q est caput capituli. supra de concess. præben. post electioné. sicut q præest exercitui, de ipso exercitu intelligitur. ff. de his qui notant. infa. l. 2. ff. quis & à quo appel. l. 1. §. si præses 2. & appellatione familiæ princeps. cõtinetur. ff. de verborum significatio. l. familiæ. Nomine vero epi q̃q; non intelligitur ecclesia. vt in eo qui renunciauit episcopatui. supra de trãsla. inter corporalia. & supra de eo qui renun. episco. c. 1. Et cum aliquid datur ecclesiæ, nullæ personæ determinatæ intelligitur dari, ergo eps inde habere debet partem, cum sit caput ecclesiæ: sed cum relinquitur tantum episcopo, intuitu tantum personæ ipsius relictum intelligit: & ideo ecclesia nihil inde habebit, immo episcopus inde potest facere testamentum. 3. eod. quia nos.

1 Hoc est quod quæritur, quare ius, offenditur in vno, & non in alio. Ioan.

† In codice Barbatæ ita: relinquo istud episco po: aut relin quo istud eccle siæ: aut rel nquo istud eccle siæ & episco po: aut rel n quo istud ec clesiæ, & illud episcopo.

† Canon eius hic meminit Papa, est in concilio Agathensi. cap. 6.

2 Aliàs est ver. sub. §. solent. vide de app dilecti. vlti. glo. Ioan. And.

g ¶ *Constitutionem canonis.*]12. q.3. pontifices. arg. 10. q. 1. si quidã. & 16. q. 1. ad hoc. sic nemo facere potest q̃ in testamento suo leges locum habere non possint. ff. de leg. 1. l. nemo potest. ff. de pact. inter debitorem. & l. ius publicum. ff. ad. Fal. quod de bonis. 1. respõ. C. de condi. in fer. l. 2. 3. de fo. compe. si diligenti. j. de sen. exc. contingit. & j. eo. tua.

¶ *Glo. seq. distinguit inter legata & donata, & allegat contrarium.*

h ¶ *Nec est.*]Hic respondet tacitæ quæstioni, quæ posset fieri per canonẽ illũ 12. q.3. pontifices. cuius verba hic ponũtur: & hæc distinctio sumitur ab illo canone: & licet re inquatur epo sub proprio nomine, præsumitur tñ intuitu ecclesiæ relictum esse. ff. ann. leg. l. annua. 3. qđ intelligif circa relicta in vltima volũtate ab extraneo: secus si aliquid detur ep iscopo inter viuos: quia tunc præsumitur intuitu amicitiæ datum aliquid, puta, si longa dilectio, & amicitia fuit inter eos, vel propter spẽ alicuius remunerationis. arg. extra. 12. q.3. sancimus. & cap. præcedenti. Item aliud est dicere: relinquo hoc ecclesiæ: & aliud, relinquo hoc ecclesiæ: de illo canonicis. In primo casu relinquitur ecclesiæ, in secũdo non. arg. contra. ff. de reb. dub. & ibi Ioan. ff. de condi. & demonst. l. municipibus. hoc verum est, scilicet, quod dr in c. ponderetur. scilicet, q̃ ecclesia habeat partem suam de his quæ legãtur epi scopo. & illud, hoc non referas ad proximum dictũ. sed ad superius. ¶ *Glo. seq. recitatur per quæstionẽ, & ponit duas opiniones.*

i ¶ A *propinquo.*]vsque ad quartum gradũ. C. de epi sco. & cleri. Authen. de eccle. tit. §. interdicimus, coll. 6. & j. de consan. & affin. c. non debet. Quidam dicunt vsque ad septimum. cũ canon distinguat hic: vt 12. quæst. 3. c. 1. & 2. & 3. eo. quia not. Vin.

k ¶ *Personæ.*]quare nihil. debetur ecclesiæ. argum. ff. de peti. hæred. item veniunt. §. Itẽ nõ solum.

l ¶ *Quòd si.*]tertium mẽbrum distinctionis. T. m ¶ *Si vero.*]quartum membrum diuisionis.

n ¶ *Dispositione.*]fauore vltimæ volũtatis. 13. q.2.c. vlti. ff. pro socio. cum duobus. aliàs inci pit, si fratres. §. idem re spondeo 4. Io.

o ¶ *Contenti.*]3.c. proximo.

p ¶ *Decens est.*]sed non necessarium. decens enim est vt, pro modico non contendat. ff. loca. si merces. §. vis ma ior. & l. habitatores. & ideo multum operatur repetitio verbi, hoc scilicet cum dicitur: relinquo hoc episcopo, & relinquo illud ecclesiæ. Lau.

q ¶ *Legatur.*]quæ hoc est eius præcipuũ, & di uidi debet illud cum ecclesia cathedrali. Vincen.

r ¶ *De illis.*]scilicet monasteriis, vel capellis.

f ¶ *Canonicam.*]scilicet tertiam vel quartam: vt dicitur in princi. cap. & 3. eod. c. proximo.

t ¶ *Non est.*]hæc est ratio quare secus est. Ber.

u ¶ *Quanta est.*]Argumentum quòd nõ dicitur de gremio ecclesiæ qui eligitur de minoribus ecclesijs, licet sit eiusdem ciuitatis. arg. j. de ver. signi. cum clerici,

x ¶ *Acquirit.*]18. q.1. c. 1.

y ¶ *Illud autem.*]quod sequitur.

z ¶ *Habentem.*] siue habeat beneficium ecclesiasticum siue non. Vicentius.

a ¶ *In vita eius.*] Post mortem bene si intestatus decedat. argum. j. de succes. ab intestata. cum dilectus. ita tamen quòd non habeat propinquos 5. 12. q. vltima. cap. vltimo, & in Authen. de ecclesia. Ioan. tit. §. si

3 Per hanc legem dirimunt hic Petrus & Abbas, q̃ si administratori ecclesiæ etiã expresso nomine aliquid legetur, episcopus habebit eandem.

† eos.

† voluerint

† quam scilicet dispositionem.

† Aliàs ita: nec q̃quam nimium de fraudetur.

† In vno vel tusto ita: & de his quæ illis legãtur portionem, & c. in alio quæ alis le gantur epi tionem, &c.

4 Socius q̃ cessantibus socius relictum insulam communiter mine, licet vsuras cessantibus restimas, & dominiũ q̃ dicare poterit. & testamentum. & quo scilicet vtile aggredi possit. Ioan. And.

tit. §. si quis autem 1. colla. 9. & 12. q.1. sint manifestæ. & 12. q.2. episcopus qui filios.

R *Aynutius.*]Primo ponitur Secũdo auditoris dati per Papã pronunciatio: ubi, *Cum autem.* Tertio pronũciationis, per Papam confirmatio: ibi, *Nos igitur.* Prima & secunda partes sunt facti. Tertia pars de duodecim. sunt quatuor: quorum me dietas sunt duo, pro Alterocha, & reliqua duo p sorore sua Adelasiæ & Adelasiæ quinq;, & ita sñia retractatur: tutor vero habuit in tertia Adelasiæ quinq;, & ita sñia retractatur. tutor vero habuit in tertia Adelasiæ quinq;, & ita sñia retractatur:

Universidad de Deusto
Biblioteca

exéplares,& duas fideicõmissarias:& sic octo.merito recte dicit breuiloqua.appellatur etiã reciproca quasi repeuta.ff.de vulg. & pupill.l.iam hoc iure.Notãdum tñ q̃ hæc substitutio nõ est ꝓprie substitutio p se,sed est quædam adiectio substitutionis:nã sub se continet vulgares,pupillares,exéplares,& fideicõmissarias:vt clare patet, p supradicta.

† Per hunc § & §. se. di. eas idẽ si simul decessisset ma- ter & filius apparet quis prius: ꝓsumitur enim filius ꝓmortuus: & hoc verũ si erat. impubes secus cũ pubes erat ff. de re. dub. q duos in fi. & l. cũ pubere. & l. Io. And.

verba sunt Bartoli, in l. Lucius.ff.de vulgari & pupillari. De materia substitutionũ est bona glo. Instit.de pupil. substit.§.qua ratione.

a ¶ *Filium ex eo.*] q̃ decessit ea vtua.& ita ꝓinde est,ac si nõ fuisset. ego.cum mortis tpe liter Trebell.ex facto.§.fi qs aũt susceperit t.nec habuit ex illo nepote sup uiuẽtem:quia tunc idẽ esset, ac si haberet filiũ C.de condi.insert.l.1. & C.ad Trebel.l.iubemus. §.finautem,Vinc.

b ¶ *Est defuncta.*] & intellige , q̃ ipsa instituit maritum,& tunc soror admittit ex causa fidei cõmissit, vt sequitur j.

† Aliàs ita: dicta bona condã Ranuntii, &c.

Si vero non instituisset eum,tũc peteret soror totam hæreditatẽ ab in testato.C.de fideicõ. si in ꝑsona.& maritus nõ fuit indignus, aliàs nõ tenuisset institutio. C. de inoffi.testamen. fratres.Vinc.

2 Hæc glossula non est Bernardi, nec in antiquis libris habetur.

c ¶ *Possedit.*] 2 Per hoc notatur,q̃ Petro viuente mota fuit quæstio ei, & lis etiam contestata. vt j.sequitur.

d ¶ *Clausit.*] lite prius contestata cum Alterocha & filio eius:vt colligitur j.ver.ibi. à tpe litis contestatæ ꝓcepti à prædicto Petro & filiis eius.

ADDITIO.Hoc nõ est necessariũ,quia nihilominus possunt conueniri hæredes lite non contestata.

e ¶ *Suscitata.*] 3 Non dicit orta,sed suscitata:quia Petro viuente fuit orta:suscitare est ortum aliquid mortuum reuiuiscere.

3 Nec; hæc glossula est Bernardi, nec , habet in antiquis codicibus.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

f ¶ *Vel substitutionis.*] Sed vr q̃ istud petere non potuerũt:q̃a substitutio euanuit statim post tẽpus pubertatis,q̃a pupillaris videretur fuisse substitutio.Dico q̃ non,quia substitutio facta talibus verbis:q̃ncũq; ite decesserit sine liberis,substituo Alterocham:in hoc casu etiã post tẽpus pubertatis tenet substitutio , quia illud verbum, substituo, trahitur ad fideicõmissariam substitutionẽ. ff. ad Trebel.l.Scæuola.Si aũt substitutio fuisset facta talibus verbis, si adiecta nõ fit hæres,Alterocha fit hæres.Vel sic,q̃cunq; Adiecta filia mea impubes decesserit,ei Alterocha sit hæres : tunc nisi Adiecta decederet infra pubertatẽ, Alterocha non succederet ei, nisi testator fuisset miles.ff.de vulg.substitu.l.cẽturio. & l.verbis. & C.de impube.& aliis substit.l.ꝑcibus.q̃a talis substitutio non põt fieri nisi à milite:vt in l.centurio.Vel dicas vt dictũ est in nostula ex hoc q̃ hæc fuit fideicommissaria substitutio,vt innuit hæc littera tamquam ex causa fideicommissi. vel substitut.Io.

g ¶ *Annalis præscriptio.*]hæc allegatio hodie cassat.Institu.de vsucap.§.1.& C.de anna.excep.l.1.in prin.

¶ *Glossa sequens dicit quando locum habet actio de dote. Secundo objicit,& soluit.*

h ¶ *Vsucapio pro dote.*]Tũc prodest vsucapio pro dote,q̃ res inæstimata traditur pro dote,& sequitur inde matrimoniũ de iure & de facto.sed si res æstimatæ traduntur,tunc vsucapitur res pro emptore.ff.de vsucap.pro dote.l.1.2.& 3.C. eod.tit. l. vnica Ioannes.Sed quare non profuit hæc præscriptio?Rãdeo,actio quæ cõpetit ex testamento,personalis est.C.cõia de leg.l.1.& Institu. de P.nomine tradiderunt : quæ filiũ ex eo suscipiens, tandẽ sine liberis est defuncta : cuius bona idẽ P.maritus eius superstes aliquanto tempore possedit in pace:qui cũ alia muliere matrimoniũ contrahens,& filios suscipiens ex eadẽ,diem clausit extremũ.Postmodum inter Alterocham & filium eius ex vna parte,& filios eiusdẽ P. & Rayneriũ tutorem eorum ex altera, super bonis prædictis eiusdem Adiectæ susceptæ materia quæstionis(cœperũt corã G. iudice Tuscañ.adinuicem litigare: corã quo Alterocha & filius eius bona†quondam Raynutij, tanquam ex causa fideicõmissi, vel substitutionis sibi debita,petierunt:tutore filiorum prædicti P. ex aduerso dicente,quòd obstabat illis annalis ꝑscriptio, vsucapio pro dote,ac longi tẽporis filiũ diuternũ.Insup alle gabat,q̃ de bonis illis, tam tertia Cleræ matris testatoris, & tertia Adelasiæ vxoris eiusdẽ,q̃ quarta per Trebellianum , nomine ipsius Adiectæ erant ante omnia deducendæ. Dictus vero iudex supradictum Raynerium tutorio nomine pupillorum , in restitutione bonorum Raynutij condemnauit : tertia Cleræ primo deducta , quam

† Dictio,vt delicet, deest in plurib⁹ antiq.

Adiectę,ac viro suo donauerat: de qua in substitutione, quã fecit Raynutius,non videtur aliquaten⁹ cogitasse:deducta quo que tertia Adelasiæ, quam ipsa vẽdiderat supradicto:præcepit etiã idem iudex, de his rebus il las tertias deducendas, de quibus deduci poterat†secundum Tuscanæ†consuetudinem[l] ciuitatis.Deduci præterea quartam per Trebellianũ idem iudex in iunxit,cũ etiam quilibet extraneus restitutione grauatus , eã deducere potuisset.sed vtraq;[m] pars ab illa sententia prouocauit: & infra. ¶ Cum autem corã G.† diacono Cardinali auditore à nobis concesso,fuisset diutius litigatum , ipse de mãdato nostro,sententiam supradicti iudicis, videlicet † in eo quòd dixit tertiam Clerę,& tertiã Adelasię integraliter deducendas[n], pronunciauit iniustam, & ab ea legitime prouocatum:diffiniẽs, sic illas tertias deducẽdas, vt legitima ꝓportio iure naturæ debita[o] Alterochæ,illi salua sit in vtraque:ad cuius restitutionem dictum Raynerium condemnauit. ¶ In eo vero quòd quartam per Trebellianum[p] idem iudex censuit retinendã,sententiam confirmauit eiusdem : ita videlicet quòd fructus de bonis

i ¶ *Longi temporis.*] Lõgũ tempus dicitur spatium x.vel xx.annorũ. C.de ꝑscrip.lõg. temp. super long.

¶ *Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit.*

k ¶ *Tam tertia.*]Sed qđ ad matrem,vel vxorem de bonis Raynutij , cũ descendentes semp excludant matrem.in Authen.de hære.ab inteſt. veni. in princ.coll.6. similiter & vxor. excludit.C.vnde vir.& vxor. l.vnica?Sed dic q̃ istud erat ſm consuetudinẽ ciuitatis,quæ matri, & vxori defert tertiam in bonis ꝓpriariti , etiã si filios habeat:q̃nq; tñ deferẽ vxori quarta pars in bonis mariti , si ipsa est inops. C. vnde vir, & vxor.Authen.ꝓterea. Item cum vir eam sine causa dimittit.C.de repu. iubemus. §. 1. Io. 4 Verius dicas q̃ istæ tertiæ nõ deducuntur ſm ius ciuile , sed ſm ius Lombardum,vt hic dr. ſ.in littera vbi dicitur. iure Lombardo.nã cautum est i Lombardia, q̃ si maritus moriat an teq̃ vxor,vxor lucratur tertiam partẽ bonorũ mariti.vnde tam mater q̃ vxor deducet illas tertias secundum legem Lombardam : & in ciuitate Tuscana seruatur lex illa, & consuetudo est secundum illam, vt dicitur in prin. glossæ.

† Tuscan.

† Tuscanæ.

l ¶ *Secundum consuetudinem.*]Forte consuetudo erat quòd de mobilibus non deducerentur.Lauren.

m ¶ *Vtraque pars prouocauit.*]Sic j.eo.Raynaldus.ſ.de ap.ſi duobus.& C.de appel.l.vlt.Bernar.

¶ *Glo.seq.obiicit.& soluit.*

n ¶ *Integraliter deducendas.*]Petierat enim Alterocha legitimam in bonis matris,& aliæ,in quibus ipsa legitimam habere debebat.Insti.de exhæred.lib.§.mater.in Authen.de hære.& Fal.§.primum itaque.& ff.de inoffi.testa.l.1.& 2.& l.filius non impeditur. Sed quare reuocatur donatio Cleræ in parte?Dic q̃ fuit inofficiosa.C.de inoffi.do.l.1.& 2.& C.de inoffi.testam.Authen. vnde & ſ parens.Idem enim credo q̃ venditio Adelasiæ facta fuerit in fraudem & simulatę:vnde nõ debuit obesse Alterochæ quãtũ ad legitimam:vt hic dicit:& donatio & venditio in morte fuit facta:vnde Alterocha priuari non potuit sua legitima.j. de sepul. de his. vbi de hoc.

† Tuscan.

† Diuturnum & Vinc. videtur qui potest, &c. Ioan. Andr.

o ¶ *Debita.*]id est,tertia iure naturæ.

¶ *Glo.seq.distinguit,& prosequitur de triplici quarta.*

p ¶ *Quartam partem per Trebellianũ.*]Not. ergo q̃ quartarũ,alia est debita iure naturali,quæ dicitur bonorũ subsidium,& hęc debetur filiis tñ, qui sine cã exhæredari non possunt. C. de inoffic. dona.si totas.& C.de inoffi.testa.parẽtibus.& Authen.vt cum de l. app.cog.§.causas.coll.8.& huic quartæ nullũ grauamẽ potest imponi.C.eod.tit.omnimodo.& duabus legibus sequẽtibus:& hæc hodie est aucta ad triẽtem & semissem ſm numerum filiorum:& vt si sint quatuor filij,& infra,debẽt habere tertiam partẽ:si sunt quinq;,vel vltra,debent habere medietatẽ eius,qđ eis deferebat ab intestato 6.C.eod.Authen.nouissima.& in Authen.de trien.& semiſ §,hæc nos.coll.3.& in hac veniũt omnia quæ profecta sunt ab eo

ab eo cuius fuit hæreditas,& computantur in ipsa.C.de inoffi.testa.qñ nouella.& l.si qñ.§.& generaliter.& C.de col. l. pen. Item est & alia quarta Trebellianica:vt cũ aliquis est institutus hæres, & rogatus vt alij restituat hæreditatẽ,si moriat sine liberis:vt hic fuit,iste taliter institutus potest retinere quartã partẽ de tota hæreditate per Trebelleianũ. & sic appellata est Trebellianica à Trebeliano auctore. de hac habes Insti.de fideico. hære. §.sed quia. & C. ad Trebel.per totum.& hæc detrahitur de vniuersitate hęreditatis & in hac imputantur legata & donationes. ff. ad le. Fal.in quarta. Itẽ est & alia quarta,q̃ debetur iure institutiõis, vt cum aliquis est institutus hæres:& illa hæreditas est exhausta ꝑ legata vel fideicommiſſa,tũc institutus hæres põt detrahere quartam partẽ de singulis legatis vel fideicommissis. C.ad le.Fal.per totũ. j. eo.C. Raynaldus. ad fiversi.& saluo.in ista scilicet Falcidia,sola hæreditaria imputantur nõ donata , vel legata seu fideicõmissa.ff.ad l.Falcidiam.Nesennius.& l.id quod.& l.quod autem.& l. in quartam.

† sufficiunt

† legitimam

† Tuscan.

ADDITIO.Est & alia quæ debetur arrogato in bonis arrogatoris.ff.de adop.si arrogator.Vnde versus:

Tunc Trebellaris cum reddere cuncta rogaris.
Sed defalcaris si per legata grauaris.
Olim quarta fuit semis vel tertia:sed nunc
Quatuor aut infra dant natis iura trientem.
Semissem vero dant natis quinque vel vltra.
Arbitrium sequitur substantia cetera patris.

¶ *Gl.seq.primo ponit circa imputationem fructuum in quartã, ponit tres casus diuersos,secundo obiicit,& soluit.*

a ¶ *A tẽpore litis contestatæ.*]Ex quo à tẽpore litis ꝓtestatę fuit in mora,cõputãtur fructus in quartã,& qcquid ex his habet supra quartã restituit,similiter & cũ in mora nõ est,sed percipit fructus ex volũtate defuncti,vt q̃ ꝓst tẽpus rogatus est restituere hæreditatẽ,eos cõputat in quartam:sed quod supra quartam hẽt,non restituit.si aũt hæres ꝓcipiat fructus negligẽtia nõ ꝓtentis fideicõmissum:tũc non cõputat in quartã,nec restituit. hæc ꝓbantur, ff.ad Trebelli.l.in ffdeicõmissaria.& l.mulier.§.si hæres.& l. ita tñ. §.hæres ex asse.Sed obiicit ꝓtra decretalẽ istã:Nonne hic filia primi gradus rogata erat restituere hæreditatẽ sorori:Et dicit lex,q̃ vbi q̃s primi gradus rogat⁹ est restituere hæreditatẽ filiis suis,vel fratribus si decesserit fine liberis,debet retinere quartã ꝓ imputatione fructuũ,licet hoc testator rogauerit:Sed i ipsis hęreditariis rebus retinebit quartã,& dodrans restituitur:vt C.ad Trebel.l.iubemus.& hic dr q̃ fructus debẽt computari in quartã 1. Dicas q̃ lex illa,iubemus.loquit de fructibus ante litẽ ꝓtestatã perceptis, & illi non imputantur filiis primi gradus,sed percepti post litem contestatã imputatur in quartã:q̃a post litem contestatã dicitur malę fidei possessor,vnde illos tenetur restituere.C.de rei vendic. certum est.& ita non contradicit.Io.

† Diuturnum & Vinc. videtur qui potest, &c. Ioan. Andr.

1 Vide de marc. glo. in l. quarta. b ¶ *A prædicto* P.] per hoc tollitur quòd cum ipso P.litis contestatio facta fuit,vt dixi ſ.

2 Et intersit ſ. in ꝓpu. tur fructibus, per Bart. & C. de inoffi. test.

c ¶ *Non potuit.*]C.de inoffi.testa.quoniam in prioribus.

¶ *Gl.seq.vlti.per quæstionẽ,an filius rogatus restituere,detrahat duas quartas.& arg.quod sic.ponit opinionem cõtrariam.vltimo ponit opinionem distinguentem.*

d ¶ *Legitimam ipsam.*]Retinebũt ergo isti duas Falcidias,vnã debitam iure naturæ 2,& alterã Trebellianicã quartã, ſ. quã retinet qlibet extraneus restitutione grauatus.j.eo.Raynaldus.Et q̃ etiã de iure ciuili hoc fieri posſit,ꝓbatur pluribus argumentis.Et primo pater dũ rogat filiũ de restituenda hæreditate, no grauat eũ in legitima,vnde fideicõmissum in illa legitima nõ tenet ipso iure, quia na eũ ſ. ſ. ſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota, q̄ episcopi possunt compellere executores testamentorū, vt voluntatem defuncti ad pias causas adimpleat.

a ¶*Piis voluntatibus.*] Nota, q̄ relicta ad pias causas 1, p diœcesa num eſm debent executioni mandari, si illi quibus hoc commissum fuerat, nō adimpleverint. ℨ. Ioannes. ff. de pet. hære. hæredi-

1 Multa de his exempla vide ī Spec. de instr. ed. §. nūc vero aliqua. alia est sub. §. cōpendio se, 18 co. ver si. & scias q̄ inter. Ioan. And.

tas. §. 1. & C. de epis. & cle. nulli, & ℨ. eod. si hæres. qui ad hunc casum restringitur, in quo etiā casu duo vel tres testes sufficiunt. ℨ. eo. tit. cum esſes. & c. relatum. vt ibi dicitur. & hoc quod dicit hic, ſumptum fuit ď Auth. de eo. tit. §. si qs autē pro redemptione. coll. 9. vbi dicit Imperator: in omnibus talibus piis voluntatibus defunctorum, volumus sanctiſſimos episcopos prouidere, vt secūdum voluntatē defuncti omnia procedant, licet testator, vel donator hoc prohibuerit.

† Vide l si pupillorum §. si prætor. ff. de. rebero. per. Baldum.

vsus pios expēdi, non dubitant aliis vſibus applicare. ¶Cum igitur in omnibus piis voluntatibus [a] sit per locorum episcopos prouidendum, vt secundū defuncti voluntatem [b] vniuersa procedant, licet etiam à testatoribus id contingeret interdici [c]: Mandamus, quatenus executores testamentorum huiusmodi, vt bona ipsa fideliter & plenarie in vsus prædictos expē dant †, monitione [q] præmissa

nō deducitur nisi qū hæreditas est exhausta legatis: habebūt ergo aununculi quatuor à filiis, & tres à patruo: & ita septē, & patru[s] p Falcidiā vnū: & ecce cōpleta sunt octo, & ita expeditū est de illis octo quæ Raynaldus legauit aunculis: Modo videamus de aliis octo in q̄b[s] instituit patruū & filios: de istis dent quatuor filiis si ne aliqua diminutione, alia vero quatuor debebat habere patru[s]: quia si quis instituat patrem & filios hæredes, tantū debet habere pater sol[s] quātum omnes filii. ff. de vſufru. accreſſendi. l. si quis Titio. sed quia patru[s] venit ꝓtra testamentum R. punitur: & dabuntur illa quatuor aunculis, neq; deducet inde Falcidiā: quia Falcidia in pœnis locum non habet, sic habēt aununculi septē ex legato, & quatuor ex pœna; & ita yndecim, & fi-

compellas.

¶Idem.

¶Filius rogatus restituere hæreditatem, detrahit tertiam iure naturæ. & quartam Trebellianicā: in quibus potest legata relin quere, hæredes instituere, & pœnā ꝓponere.

CAP. XVIII.

RAynaldus[c] †Peponis filius hæres ab ipso ſiſtitu[s] hoc modo [f], vt patruis suis hæreditatem restitueret, si absque filiis masculis [g] moreretur: cum eis [h] (mortuo Pepone) super quibusdam [i] bonis hæreditatis

† De materia & intellectu vide ꝑ alios hic Co narruviam, & de intellectu Ferdinad Vasquium lib. 1. de succeatio. §. 10 Tornielū & Mutā num Socinū in rubr. ff. de leg. 1.

lij habebunt quatuor: ecce quindecim, & patruus vnum quod deduxit p Falcidiā, & ita sunt sexdecim: & sic diuisa sunt ista trigintaduo, super quib[s] fuit cōpromissum. Nunc videamus de aliis triginta duob[s]: in iis fit. R. habebat medietatē ratiōe quartę & tertię, & patru[s] aliā medietatē ex testamēto Peponis deducat ergo patruus primo suā medietatē, scilicet sexdecim: nūc remanēt alia sexdecim Raynaldo, in quibus instituit hæredes patruū & filios: modo ista sexdecim debēt diuidi per mediū iter patruū & filios: sed quia patruus peccauit veniens ꝓtra testamentū R. (vt iā dictū est) punietur, & dabit pars ſua ſcilicet octo, aununculis: de quibus octo nihil deducet patruus: q̄a in pœnā ſoluet illa: vt dictū est de aliis quatuor: alia vero octo dabūt filiis: Habet ergo patru[s] sexdecim ex prima cōputatiōe ex testamēto Peponis, & vnū q̄ extraxit de legato ꝑ Falcidiā, & ita decē & septē, & ex ſecūda cōputatiōe habuit ſexdecim, & ſic ꝓputatis omnibus, habet trigintatria: aununculi vero ex prima ꝓputatiōe habēt vndecim, & ex ſcḋa octo, ratiōe pœnę, & ita habēt decē & nouē: filij vero ex prima cōputatiōe habēt quatuor, & ex ſcḋa habēt octo, & ſic habēt duodecim: iūctis itaq; duodecim filiorū, cū decē & nouē aununculorū, faciūt triginta vnū. ſi ergo ꝺiugas triginta vnū cū trigintatrib[s], q̄ hēt patru[s] habębis ſexaginta quatuor, ſine aliqua fractura vnciæ vel dimidiæ, vel quartæ, vel octauæ: Et intellige q̄ ſm iſtā cōputatiōe aununculi debębāt habere octo de toto legato, ſi patruus nō veniſſet ꝓtra volūtatē Raynaldi: ſed q̄a ꝓtra venit, perdit totā partē ſuā quam debuit in bonis habere, ſcilicet duodecim ꝑ pœnā, ſed recuperauit vnū, ſcilicet Falcidiā: de aliis, ſcilicet quatuor, q̄ reſtituit aununculis ꝑ medietate legati eis debiti ex testamēto R. & ita ꝑdidit vndecim, & ita vndecim accreuerūt aununculis. & ita habēt modo decē & nouē ꝑ pœnā. Nota, & modus ꝑ additione ſeruat. Itē forma cōpromiſsi ſeruāda est: vnde ſi ī plures fit cōpromiſsū, tertio absente vel mortuo cæteri poſſunt ꝓcedere, ſi hoc fit dictū in cōpromiſſo, vt hic: alias non. Itē ſi pluri[s] relictū fuerit fideicō missum, & vnus ſolus ſuperſtes eſt, illi debetur q̄ tēpore exiſtētis cōditionis ſolus inuenit. Item verbū, q̄ſq;, ponitur proprie & impꝓprie, ſicut hic est in verbo, legauit. Itē testator potest imponere pœnam hæredi, ſi ſuæ nō pareat voluntati. Item legatū petēdū est ab hærede, nō auctoritate propria occupandū. Item ambæ partes poſſunt à ſnia appellare. Item litis contestatio facięda est corā iudice appellationis. Itē duæ quartæ poſſunt deduci, ſcilicet debita iure naturæ, & Trebellianica. Itē in legitima, quæ iure naturæ debetur, nullum grauamē potest imponi. Item ſnia pro parte cōfirmatur, & pro parte infirmatur. Item lex Falcidia inducitur contra voluntatem testatoris. Item ſi hæres fecerit inuentarium, vtetur beneficio legis Falcidiæ, aliās non potest.

¶*Glo. ſeq. recitetur per obiectionem.*

f ¶*Hoc modo.*] id est, hac conditione 2, ſi ſine liberis maſculis moreretur, & ita modus pro conditione ſeruatur. C. de hic q̄ ſub modo relin. l. 1. Qua ſit differentia inter modum & conditionem, dicetur ℨ. de condi. appo. verum. & hæc verba hoc modo, potius fuerunt verba illius, qui condidit decretalem.

g ¶*Filius maſculus.*] nec ſufficit ipſum filios maſculos habuiſſe niſi tempore mortis ſuperſtites fuerint. ℨ. eo. Raynutius ſuper hoc dic vt ℨ. de proba. in præſentia. in gl. quæ incipit, ingreſſus. & fuit hæc ſubſtitutio fidei commiſſaria. & de hoc dic vt ℨ. co. Raynutius.

h ¶*Cum eis.*] ſcilicet patruis.

i ¶*Quibuſdam bonis.*] Iſti patrui forte aliqua poſſidębāt de bonis Peponis ex inſtitutione vel cauſa legati, vel etiam ſine aliqua cauſa: & ideo dicit ita q̄ neutra pars haberet licentiam transferendi in aliam perſonā, vel forſitā in ipſe Raynaldus omnia poſſidębat: quia

quia forte remanſerunt indiuiſa inter Peponem & fratres, vnde dicębant ſe habere ius in bonis illius.

a ¶*Ex forma compromiſſi.*] quia dictū fuit in cōpromiſſo, vt ſi omnes intereſſe non poſſent, duo arbitrarētur, alias nō poſſent. ſic & cum plures ſint iudices. ℨ. de offi. deleg. vno delegatorum. vt ibi.

¶*Glo. ſeq. ponit dictum: q̄rit, allegat duas leges & vnā contra, & ſoluit.*

b ¶*Neutra pars.*] In for ma huius arbitrij non

1 Quo ad partem R. nā vt ſequitur quoad aliam quæ reſtituenda erat ſufficiet arbi. l. 1. & ſic non obbat prohibi ſtāte illo arbitrio tetio leg. C. nuit legatū: vt ℨ. dſ. Sed cōia de leg. illud poteſt quæri, an l. ſin. & au- poēna ſit cōmiſſa ſi aliquas de reb[s] illis legathen. ibi ſi- uit auūculis ſuis, perin gnata. Ioan. de ac ſi inter viuos alie And. naſſet? Et vſ q̄ poena compromiſsi commitatur. ff. de verb. oblig. ſi ita quis promiſerit: decem tibi dabo. §. ea lege. arg. ff. de leg. 2. poteſt. §. vlti. Eſt tū cōtrarium arg. ff. de leg. 3. pater. §. fundū. vnde dicit Cardinalis, q̄ non obſtāte arbitrio tenuit legatū, nec alia alienatio ꝑ arbitrium potuit impediri, ſi pœna cōpromiſsi committatur, vt dictum eſt: iudex tū qui primo tulit ſniam, hoc non putauit, immo credidit q̄ arbitrium impediret legatum & hæredes, & ideo abſoluit, vt ſequentia docent.

c ¶*Res prædictas.*] Super quibus fuerat compromiſſum, de aliis vero arbitri nihil dicere potuiſſent. ff. de arbi. nō diſtinguemus. §. de officio, & ℨ. de arbi. cum dilectus.

¶*Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

d ¶*Legitime.*] Vī etiam q̄ naturales filij debent intelligi per hoc verbum, quia & ipſi excludunt ſubſtitutū: vt ſi quis ſit rogatus reſtituere hæreditatem, ſi ſine filiis deceſſerit: ſed & ſi habet natura

2 Secus ſi legalem vel ciuile tantū ff. de leg. 2. ita quis. in hēt q̄d dr̄ de naturali: ſed ex quo addidit, de legitimis, intelligēdū eſt tm̄ de natis ex libero matrimonio: aliās nihil operaret hæc ad ſi. de verſ. que no. ſi. ſint leg. tanta. in glo. ſi.

lē 2, cuaneſcit ſubſtitutio. ff. ad Trebel. ex facto. §. ſi quis rogatus. & l. hæredibus. in fi. C. de inſtit. & ſubſtit. l. generaliter. in fi. ff. de leg. 2. cū pater. §. volo. ſi dixiſſet: ſi deceſſerit ſine liberis, tunc locū ſiſtitutionis ſortiuntur. ff. de vulg. & pup. l. ſi ita ſcripſerit. §. ſi ita ſcripſerit. & l. ſi ita ſcripſerit. §. ſi ita ſcripſerit. ff. de leg. 1. & ibi Bal. & alij. & l. ſi ita ſcripſerit. §. ſi ita ſcripſerit. ff. de leg. 3. & l. ſi ita ſcripſerit. §. ſi ita ſcripſerit. ff. de leg. 2. & l. ſi ita ſcripſerit. §. ſi ita ſcripſerit. ff. de leg. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad aunculos.Sed quare nō dixit similiter de rebus legatis,sicut de aliis q̄ deueuirēt ad ipsos aunculos?Potest rndēri,q̄ de reb⁹ legatis nō dixit:q̄a nō putabat iudex,q̄ res deberent vel possent trāsire in aliū aliquo modo : & hoc pp p̄ceptū arbitrorū.vel forte ideo nō dixit de rebus illis:q̄a nō putauit iudex testator sensurit de reb⁹ illis legatis, dū dixit q̄ bona in q̄b⁹ ex testamēto vel ab intestato dicti hæredes possent succedere,deuenirēt ad aunculos: qua si ista generalia verba nō pertinerēt ad res de quib⁹ dixerat specialiter.arg.ff.de verb.obli.

† Vide.l. doli clausula.nec visū etiam. vbi fuit iudici, q̄ easdē res datur ratio voluerit illos aunculos huius dicti. los habere cū aliis reb. ff.de mino. arg.ff.de pœ.sanctio legū.& ar.ff.de leg.3.hæres meus. §.1.illa etiam

† Id est. filius nostr. vī esse melior ratio:q̄a nam Papa nulla fuisset absolutio singulares de rebus legatis,si Cardinales, filios vocat, ftea cōdemnatio i facta non fratres: fuisset in eisdem,& sic exceptis O- delusoria videretur:ne ftien. Alba- alia via fiat q̄d alia via neñ Portuē prohibetur.verū est, q̄ Sabinen, patruus totū p̄dere de- & Prenestin bet, & satis colligit̄ p eps̄is.& ita hanc litteram aliorum fernat stilus bonorum:& ¶.vers. veturię Roma rum in portione : quia nç. quicquid patru⁹ potuit capere ex testamento

† Vide l. Raynaldi, debuit p̄dere, in ratione. §.quod vul. nō obstāte arbitrio, & ibi Bart. vt ibi dī,& illud totum ff.ad l.Falc. fuit petitum per aunculos : & ex alia causa & in Authe. causa condemnauit eosdem. de hære.& a ¶*Condemnauit eosdem.*]Scilicet patruū & filios.& in hoc scili- Fal.in prin. cet quōd filios condemnauit,& in alio etiam pronunciauit, id est iudicem male pronunciasse.

† Aliàs ita: b ¶*Ambæ partes.*]sic ℨ.eo.Raynutius.& ℨ.de appel.si duobus. vīq; ad ter- ¶*Glos.seq.obiicit,& soluit.* tiā & quar- c ¶*Contestata.*]Et ita vī q̄ litis p̄testatio facienda sit coram iudi- tam partem ce appellatiōis.Sed p̄tra vī dicere lex,q̄ nō debeat fieri p̄testatio; præfatas, cū iam sit facta in prima causa.C.de temp.ap.l. vlt. §.illud.& ℨ.de

1 Potest tū ex vna causa absol dicitur pp hoc fieri super principali.quia super alio vī fieri cōtenti,& ex alia ſtatio, quam in principali.Primo fuit cōtestatio facta directe sup ſtatim con- repetita:in causa vero appellationis sup ipsa fnia,q̄ sit iusta vel demnari.ad iniusta, & super aliis quæ adduntur super quibus nulla fuit con- hoc ℨ de ac- testatio in prima causa:tū altera parte absente posset iudex pro- cu.ad peti- dedere sine litis contestatione, vt dicit lex predicta.C.de tem.ap. tionē. Ioan And. & decre.per tuas.de appel.& ℨ.de renun.veniens.

d ¶*Nequiuit.*]Hoc planū est,q̄a in legitima,q̄ iure naturę debet, nullū grauamen,& nulla condtio opponi potest,& pro nō adiecta habetur si apponatur.C.de inofficioso testamento.quoniā in prioribus.& in Authē.de hæredi.& Falci.§.primum itaque.& §.si quis autem non implens.& ℨ.eo.Raynutius.

e ¶*Trebellianicam.*]& ita duæ quarte possunt deduci.De hoc dī ℨ.eodem,Raynurius.vbi idem dicitur.

¶*Glo. seq.recitetur per quæſt.an filius rogatus in singulis rebus vel vna tantum,&c.fol.quōd in singulis,ponit opt. cōtrariam quam probat tribus legibus,ad quas respondet.*

f ¶*Portiones easdem.* immo habuit res ipsas in totū nam quādiu vīuus fuit habuit dominium omniū rerum.dicitur autē habuisse portiones easdem in rebus p̄dictis, id est,faculratem deducēdi easdem portiones in singulis rebus:q̄a de singulis debet fieri de-

2 Ibi filius ductio tertiæ & quartæ:licet quidā p̄trariū dicant,q̄ filius in vna rogatus re- re sola deducere possit tertiā iure naturæ,& quartam Trebelliani stituere , in cam.arg.C.fa.ercis. filium 2. & ff.de leg.1.potest.ff.ad l.Falcidiam, fundo si bi quartam si ex pluribus.Sed verum est,q̄ de singulis rebus debet fieri dedu retinuit , ctio,& illa lex,filium.nō obstat:quia illud fuit ex voluntate patris: si aliquid tu- & illa lex,potest.nō obstat.quia ibi loquitur cum legata erat pars pra quartā hæreditatis:vnde vnum legarū censetur,vel illud contingit de vo ibi habere luntate legatarij & hæredis, vel ex officio iudicis:vt ibi dicit.Ita, stituere eo si ex pluribus.potest intelligi quando vni plures res legatæ sunt: gitur.o. A. tūc si soluat aliquas integraliter in aliis plenam Falcidiam retinę

re potest per doli exceptionem.Ber.

g ¶*Ealque.*]scilicet partes,tertiam & quartam.Ber.

¶*Licet ipſas non expreſſerit.*]Non legauit tertiam & quartā expresse,dicendo de tertia & quarta,immo dixit de dimidia:vnde si recta fiat computatio,tūn facit tertia & quarta quātū dimidia, & ecōuerso. verbi gratia: hæreditas diuiditur in duodecim vncias. Inst. de hæredi.Inst.§. hæreditas. si filius detrahit tertiam iure naturę,detrahit quatuor vncias, & remanēt octo in quibus vī q̄ teneat fideicō missum , & de illis detrahitur quarta,scilicet duæ vnciæ:& ita tertia & quarta faciūt sex, & sic habebat dimidiam totius hæreditatis.

† quod ne, &c.

i ¶*Pronunciauit.*]Scilicet,Cardinalis Ber.

k ¶*ipſum.*] scilicet patruum.

l ¶*Legati.*]quartæ scilicet.Ber. † hoc

m ¶*Pro rata.*] quæ q̄dem virilis est: nam cū vna res pluribus legat, quilibet ibi habet virilem:nisi alia mens 3 apareat testatoris. ff. de leg.1.si pluribus.

¶*Glo.seq.declarat quid sit reſiduum.*

n ¶*In reſiduo præfati in dicis.*] De quo reſiduo absoluerat prior iudex patruū & filios:nā primo iudex in totū absoluit patruū in legato,& male,sed quo ad filios bene:sed Cardinalis cōdēnauit patruū pro parte scilicet in dimidia ipsius legati tertię & quartæ pro rata.in hoc infirmauit t sniam prioris iudicis,in resti duo autē p̄firmauit.& hoc totū intelligequantū ad legatū possessionū,q̄ legatę fuerūt,de q̄bus ppromissum fuit.In alia autē parte sniæ stat in sequitur qualiter processit Cardinalis:ibi, cæterū,&c.

n ¶*Reſiduo.*]Aunnculi petebāt iure legati medietatē bonorū,de q̄bus fuit cōpromissum. Residuū istud cōsiſtebat ſm intentionē prioris iudicis in illa medietate,à qua medietate absoluit patruū & filios,nō habito respectu ad testamētū Peponis,& hoc pp p̄ceptū arbitrorū,q̄d tū nō impediebat legatū, & cōsiſtit ī sexdecim ſm computationē nostram: & male ,pnunciauit in eo q̄d patruū absoluit in totū,sed quantū ad filios bene ,pnunciauit:sed postea Cardinalis ostēso testamēto Peponis,correxit ,p parte sniam primi iudicis, condemnās patruū pro parte sua,scilicet in quatuor, & in residuo,scilicet in octo,quantū ad filios,& in quatuor,quātū ad patruū p̄firmauit:& tū in sequēti articulo pdit patruus illa quatuor, pp pœnam vno retēto per legē Falcidiā.& sic in veritate in octo consiſtebat legatum ratione tertiæ & quartæ.alia viij. pertinebant ad patruum & filios ex testamento Raynaldi,& hoc secundum computationem prædictam.

o ¶*Secundo articulo.*] Duo fuerūt articuli.Primus in quo petebātur res legatæ:Secundus,in quo petebātur omnia quæ ad patruū & filios poterant peruenire ex testamento Raynaldi.si veniret cōtra legatum aunnculo relictum.

p ¶*Male ipſum pronunciaſſe.*]quantum ad personas filiorū male ,pnunciauit:quia nō venerāt ,p̄tra volūtatē testatoris in aliquo:ma le etiā pronunciauit ,p̄tra patruū, quia condemnauit eū de omnibus aliis,quæ peruenerant ad eū ex testamento Peponis:quia in his quæ subiacebant restitutioni, ipsum nō debuit condemnare, sed de his tantum,quæ cōtingebant eum ratione tertię & quartę pro qua parte confirmatur sententia:pro alia quæ debebat restitui eis:infirmatur:vt ¶.dicitur.

q ¶*Cum nihil de petitis.*]Et ita hæc est bona ratio:quia hic agebatur rei vendicatione,saltem quo ad legatum,vt ℨ.dictum est:vnde cum illi nihil possiderent,nō poterant conuenīri rei vendicatione.C.de alie.iu.mu.causa facta.l.vnica; & ℨ. de rei.ud.examinata. quod sic ageretur,patet ex eo quod dicit,quōd patru⁹ fuit cōfessus se possidere,quia in reali actione quærendū est,an possideat quis an non.ff.de rei vendicatione.qui petitorio.& l.officium.& si dixerit se non possidere cūpossideat,& hoc probetur,trāsfertē possessio i actorē,quis nō ,bet rē suā esse.ff.e.l.in rē actio.& q̄a nōdū adiuerāt hæreditatē,nō poterant ¶ueniri.& ante liſ ꝑe ſtatam

statam hoc debet quæri, ne delusorium sit iudicium:vt hic patet.

a ¶*Habebat.*]ratione illius institutionis, quam fecit R. de ipso.

b ¶*Bonis illis.*]scilicet,in aliis bonis & rebus,exceptis rebus legatis.vel posset intelligi de omnibus.

c ¶*In bonis eiſdem.*]In singulis enim rebus habuit tertiā & quartam:vt dixi.Ber.

¶*Glo.ſeq.ꝛecitetur per obiect. de Lirritum.*

† prædictarum. d ¶*In quibus eius inſtitutio.*]ergo vī quōd in sola tertia & quarta te neat institutio:q̄d falsum est:immo tenet in omnibus.C.ad legē Falcidiam, irritum 1. sed dī in eis tenere,quia in eis potest institutus patruus grauari.in eo vero q̄d iubiacent restitutioni, grauari nō pōt, immo illud deducitur tamquam æs alienum, residuū vero diuiditur inter patruum & filios eius : fideicommissum eñ hæreditatis ex testamēto Peponis soli Patruo debebatur,non autē eius filiis. Raynaldus autem instituit patruū cui hereditatē Peponis restituere tenebatur,cum illud q̄d est patruo restituēdum ex testamēto Peponis,illud habeat ꝓcipuū , & illud primo deducitur sicut æs alienū:vt in l. prædicta,irritū. In quo hac autē adiecto pœnæ nō tenuit, illud autem q̄d Raynald⁹ restituere nō tenebaſ,& in quo grauari non potuit,quōd est tertia & quarta,illud diuiditur inter patruum & filios eius,quos Raynaldus instituit.sibi hæredes.arg.C. ad legem Falcidiam. quamquam. & in hoc solo,scilicet tertia & quarta tenuit adiectio pœnæ:vt hic dicit.

† eiusdem

† Vide l. ex facto. §. fi.ff.Devulg. & pup.

† Cumque legatur in vulgatis,sed male.

e ¶*Pro rata eoſdem.*]quasi dicat,ꝓ qua parte legatū ꝓtingit quēli bet de aunnculis,pro ea parte quemlibet cōtingit illud q̄d pœnę causa adimitur illi patruo:q̄a patruus noluit parere testatori dā- do legatū aunnculis,ideo perdere dēt illud q̄d capere poterat ex testamento Raynaldi.Vel dic,pro rata,id est,pro medietate tertiæ vel quartæ partis bonorū Raynaldi,in quibus fuit institutus,quā medietatem amittit patruus:quia contradixit legato,vt hic dī.&

Et istud medietatem restituit patruus tanquam legatum.

† Vide l. §. *Legato.*]quod ꝛ amittit patruus nomine pœnæ,id est , vno re- tento.Item amittit alias duodecim vncias.

g ¶*In reſiduo.*]Istud residuū pōt intelligi dupliciter.quo ad bona Peponis quātū ad patruū,q̄a in illis condemnatio iudicis nō tenuit, quæ contingebant patruū per restitutionē ex testamēto Ponis,in quib⁹ nullā pœnam potuit imponere Raynaldus:& ideo Raynutius. absolvitur patru⁹.Ité quo ad bona Raynaldi quātū ad filios quos Raynaldus instituit:& quia non venerant cōtra voluntatē testatoris,& nihil inuenti sunt possidere de rebus petitis,condemnauit.

h ¶*Saluo nihilominus ei.*] scilicet patruo.

¶*Gl.ſeq.cū ſequenti recitetur per quæſtionem,an in eo quod de pœna ſoluitur,detrahitur Falcidia.*

† De hac quæstia vi- de qd iancellii Tridentini lectio 22. de reform. c.8. & scilio 22. de decreto purgato- rio. adde specul. tit. de institu.e. §.nunc vero aliqua.

¶ *Beneficio legis Falcidiæ.*]Istud est ita intelligendum, patruus id q̄d sibi restituēdū est,primo vt æs alienum(vt dixi)deducit de re ipsa aliquot ita q̄uis ita amitti: patruus non habeat ꝓcipuū, qd pœnæ, sed duobus illis.de q̄bus compromissum fuit,quæ cōtinebātur in primo articulo.De residuo,q̄d est tertia & quarta,tenetur præstare legata,& de illis detrahit quartam Trebellianicā per legem Falcidiā. C.ad l.Fal.in imponenda.& l.irritū,& l.quāquam.& ff. ad l. Falci. quod de bonis.§.cum fidei.& C.de bon.Authen.iud.pol.l.1.deducet autem Falcidiam de rebus legatis. Et forte intellexit Cardinalis,ꝙ deducet etiam de aliis, quæ causa pœnæ adimuntur eidem, q̄a illa legata sunt illis aunnculis. Si fieret eis cōtrouersia de alio relictō. & ideo forte dicit ℨ.de Falcidia,quæ inducitur contra voluntatē testatoris.sed hoc non est verum:quia id quod pœnæ causa accreuit,non incidit in legē Falcidiam.ff.ad l. Falci.cum pater. in fi.& l.seq.arg. opt. Et quod prouisum est ad pœnam, nō debet trahi.ad gratiam.ℨ.de transact.inter corporalia.

k ¶*Reſtitutione,*] id est, præstatione.

l ¶*Legitimum.*] quod dicitur tempus anni.hoc tempus cōputandum est iussu iudicis.Si autē infra illud tempus non paruerit,tūc nō pōt vti beneficio Falcidiæ.immo pdit omnia excepto illo q̄d sibi debetur ex fideicōmisso in authentica de hæredibus,& Falcidia.§.illud quoq;.col.1. m ¶*Inuentarium.*] aliter em beneficio legis Falcidiæ vti nō potest, vt dicitur in Authe. de hæred. & Falcidia. §. fi vero non fecerit inuētarium.

n ¶*Contra voluntatem teſtatoris.*]Hoc ideo dicit, q̄a ꝓtra volūtatem testatoris videt hic retineri Falcidia de reb⁹ specialiter legatis:quia illas voluit testator omnino p̄stari illis aunnculis,ita q̄ nulla ꝓtradictio fieret eis:vñ cōtra eius volūtatē Falcidia retinetur, & tñ retinet nihilominus, quia ꝓtra volūtatē testatoris inducitur Falcidia. ff. ad legē Falcidiā,Titia.Sed & in aliis rebus q̄ causa pœnæ auferuntur, si verū est, quōd quarta retineat , inducitur ꝓtra volūtatē testatoris:sed non videtur q̄ quarta retineatur i his quæ causa pœnæ auferūtur,vt dixi ℨ.in notu quæ voluit aunnculis ꝺ- stari. inducit ergo Falcidia ꝓtra volūtatē defuncti .C. ad legem Falcidiam.si vt allegas 3.& l.pen.& ff.eod.tit. quod de bonis.§.vlt.Hodie vero Falcidia non potest induci cōtra voluntatem testatoris expressam 4,si testator certus de quātitate patrimonij sui hoc prohibeat.in Authen. de hæred.& Falcidia si vero expresim.sed contra tacitam bene inducitur,vt bene dicūt leges prædictæ,si vt allegas.& sequentes.Ber.

† Aliàs ita: per dicœsanum &c.

† adimplere.

† Vide notas nostras in hanc decretalem.

† In vulgatis ita: pro cæteris.

† Seu annuersario.

† In antiquis ita:sep timo, trigesimo, sueaduntur, die, nusquā apparet.

1 Si patet filium quē rogauit restituere, certare,per Falcidiam iusmodi esse contentum: filius stare nō tenetur Io. Andr.

2 Concor. tex. in Authen.sed cū testator. & ibi Cyn. C. ad leg. Falcidiam.

3 De hoc articulo vide quid hic sequitur. Hostiensis, & alij doctores,est enim satis ambiguus.

4 In antiqua ita:sep timo, trigesimo, sueaduntur, die, nusquā apparet.

I Oannes †clericus,& P.laicus executores vltimæ voluntatis O. clerici sanctæ Crucis, qui venerabilibus & piis locis °, de bonis P suis in vltima voluntate legauit:mandans insuper satisfieri creditorib⁹ per eosdem:Post mandatum susceptum q̄,per † diœcesanum r cogi debent, testatoris explere † vltimam voluntatem.

¶Idem.

¶Ponit quædam legata,in quibus non ſoluitur canonica portio,niſi fiat in fraudem.

CAP. XX.

DE † his quæ in ornamentis,vel pro eis †, seu fabrica,luminaribus,anniuersario †, septimo †, vigesimo, trigesimo die, siue aliis , ad perpetuum cultum diuinum legantur ecclesiis,vel reliquis piis locis,canonica s portio , (dummodo in fraudem t non fiat,vt ea episcopus seu parochialis eccclesia debeat defraudari)deduci u nō debet.

† Vide notas in hanc decretalem.

† In vulgatis ita: pro cæteris.

† Seu annuersario.

† In antiquis ita:sep timo, trigesimo, sueaduntur, die, nusquā apparet.

1 Si patet filium quē rogauit restituere, certare,per Falcidiam iusmodi esse contentum: filius stare nō tenetur Io. Andr.

2 Concor. tex. in Authen.sed cū testator. & ibi Cyn. C. ad leg. Falcidiam.

3 De hoc articulo vide quid hic sequitur. Hostiensis, & alij doctores,est enim satis ambiguus.

4 In antiqua ita:sep timo, trigesimo, sueaduntur, die, nusquā apparet.

Ioannes.]Diuiditur.quia primo ponitur quæstio.Secundo solutio:ibi,*Poſt.*Abbas Siculus.

CASVS. O.clericus sanctæ Crucis legauit de bonis suis in vltima voluntate venerabilibus & piis locis,& hanc voluntatē suam exequendam commisit Ioanni clerico,& P.laico:& mandauit eis dē.vt creditoribus satisfacerent:dicit Papa,quōd post mādatum susceptum,per diœcesanum eſm cōpelli debent explere voluntatē defuncti,si fuerint negligentes.No.q̄ voluntates defunctorum ad pias causas per diœcesanum eſm mandari debent executioni. ¶ *Piis locis.*] in quibus sufficit minus legitima voluntas ꝙ.ℨ.eod. cum essēs.& cap.relatum.

p ¶*De bonis suis.*] propriis scilicet : quia de rebus ecclesiæ nihil posset legare.ℨ.eo.quia nos.

q ¶*Mandatum ſuſceptum.*]Mandatum suscipere nemo cogitur. Sed susceptum vero necesse est adimplere.ff.commodati, in cōmodato. §.sicut.ff.mandati.si quis alicui.§.qui mandatum. C.de procurato ribus,inuitus.ff.de arbit.l.3.§.1.Ber,

r ¶.*Per diœcesanum.*]sic intelligitur.ℨ.eo.fi hæres.& cap. tua nobis.vbi de hoc.Ber.

DE *his.*]Primo ponit dictum,in quo interserit exceptionē:ibi *Dummodo.*Abbas Siculus.

CASVS.De his q̄ legant in ornamentis ecclesiæ , vel ad cultum diuinū,vel anniuersario,vel aliis piis locis,canonica portio dedu ci nō debet:dummodo ista legata nō fiant in fraudē,vt eps vel parochialis ecclesia portione debita defraudetur.Not.q̄ eps vel parochialis ecclesia non debet habere portionem de his quæ legantur in ornamentis ecclesiæ,vel ad cultum diuinum.

s ¶*Canonica portio.*]Portio ista diuersimodo deducitur ſm varias consuetudines locorū,ℨ.de sepul.certificari.& ℨ.eo.requisiſti.qnq; est tertia,& q̄nque media.ℨ.de sepul. c.1.& 2. & 10. q. 1. de his. & c.antiquos.& c.decernimus.& q̄nque quartā.ℨ.de sepul.cū super.

t ¶*In fraudem.*]Tunc non prodesset.ℨ.eo.officij.

¶Glo.ſeq.reddit rationem,& dat ſimile,& cauſam addit.

u ¶*Deduci.*]Hoc dictum est ꝑp ¶uerentiam diuini cultus : mul-

ta enim pp religioné admitti solét,nã summa est ratio q̃ pro religione facit.ff.de religio.& sumpti.fune.sunt psonę.in fin.vnde in casu isto minus legitima volũtas sufficit. ꝛ. eo.cum esses.&c.relatũ.fic in his q̃ ad pias causas relinquuntur, cessat Falcidia.C.ad l. Fal.Auth.similiter. & in Auth.de ec.tit.§.fin aũt.coll.9.vnde sumptum est Auth. p̃dictũ, similiter & sic cessat Falcidia in testamento militis priuilegio militari. C. de testa. mil. in testamento. C.ad l. Fal. in testamento. Itẽ cessat deductio iſtius partis in equis & armis ſa uore terræ ſanctę. ℑ. de ſepul. in noſtra. Et hoc idem quod hic dr̃, habes ℑ.de verb.ſign.ex parte.

DE SVCCESSIONIBVS AB INTESTATO. 1.

¶ *Supra viſum eſt de ſucceſſionibus ex teſtamento:verum quia ſæpe homines decedũt ab inteſtato, & dubitari potuiſſet de ſucceſſione,ideo poſt rubricam præcedentem ſubiicitur iſta. Et ſcias, quòd inteſtatus dicitur qui nullum vel non iure fecit teſtamentum.l.ſi.C. fam.erciſc. 2 Abbas.*

De hac materia tractatur 12.q.3.c.2. & q.5. cap.vlt.

Sed hoc.] Duæ ſunt partes.Secunda:ibi, *Si autem.* Abbas.

CASVS.Omnes clerici generaliter de his q̃ habent per hæreditatẽ, vel alio modo intuitu perſonæ acquiſierint: dum viuũt: poſſunt indere facere quicquid eis placet: ſi vero ante mo riantur quàm de his diſpoſuerint,ſi conſanguineos non habẽt, in ius eccleſiæ dẽt tradi. Nota, quòd clericus poteſt teſtari ad libitum ſuum de omnibus acquiſitis intuitu perſonæ ſuæ puta artificio, hæreditario iure,donatione amicorum,& huiuſmodi.

2 ¶ *Intuitu perſonæ.* ſic ℑ.tit.proxi.quia nos.

b ¶ *Sanctificentur.* id eſt, tanquam ſancta deputentur.ſupra de rerum permutatione , mancipia.12.q. 2.de laicis. & q. 3. quicunque. Ala.

c ¶ *Glo.ſeq.recitatur per obiectionem.*

c ¶ *Trandantur.*]Intellige hoc cum non habent conſanguineos, qui eis ab inteſtato ſuccedant: illi enim admitterẽtur,& non eccleſia.12.q.vlti.&c.vlti.& q. 3.quicunque.& in Auth.de eccle.titu. 6.ſi quis epiſcopus.coll.9.

Sanctio.]Si presbyter inteſtatus decedat.de patrimonio ſuo ſiũt quatuor portiones , ꝑut hic habetur.Et non tenet hoc hodie ſm gloſ.& ſic vult quòd hodie iſtud cap.ſit correctum.ſed huic lecturę obſtat quod habetur ℑ.in proœmio,recuſatis ſuperfluis.Primo ponitur exceſſus relatio.Secũdo prohibitio:ibi.*Interdicimus.* Tertio peculij diuiſio:ibi, *Peculum.*Quarto pœnæ inflictio ibi:*Et ſi quis.*Abbas.Sic.

CASVS.Laici quidã habebãt ſeruos:manumiſerũt illos,& ordinati ſunt in presbyteros:q̃ presbyteri iſti moriebãtur,totã ſubſtãtiam illorum laici ſibi vendicabant,tãquã de propriis ſeruis:iſta relata ſunt in ꝯcilio:vnde ſtatuit ꝯciliũ, q̃ iſta decætero non fiãt, ſed ſicut liberi facti ſunt ad ſuſcipiẽdũ gradum & diuinũ officiũ, ita nihil ab eis exigatur præter diuinum officium:ſed peculiũ illorũ diuidatur in quatuor partes,quarũ vna aſſignetur epo,altera eccleſiæ cui ſeruierunt, tertia pauperibus,quarta conſanguineis: quos niſi habuerint, epſ eam in vſum eccleſiæ conuertat.Nota q̃ laici nihil debent occupare de rebus clerici moriẽtis. Item patronus in liberto poteſt retinere operas ſpirituales.Itẽ ſubſtãtia clerici morientis,diuidi debet in quatuor partes,vna epo,alia eccleſiæ,tertia pauperibus,quarta parẽtibus idoneis danda.Item parẽtibus non idoneis nihil poteſt teſtari clericus moriens , vt puta hæreticis,vt ℑ.de hæret.vergentis.

¶ *Gl.ſeq.diſtinguit,aut prælatus teſtatur , aut non.Secundo caſu,aut res eĩ' ſunt diſtinctæ,aut ꝑmiſtæ : & hoc caſu aut dubitatur an habuerit proprium,aut certum eſt habuiſſe. ſignat contrarium:& ſoluit.*

d ¶ *Morientium.*]Cũ decedit prælatus ℑ de omnibus tam ante promotionẽ quàm poſt acquiſitis intuitu perſonæ,liberam habet poteſtatẽ teſtandi.ℑ.c proxi. & ℑ. de teſtamen.tua nobis. & 12. q.3.quicunque. & q.5.fixũt.in Auth.de ec. tit.coll.9.ſ. iterdicim'. Si vero decedat inteſtatus,ſi ſunt diſtinctę res, eius ꝓſanguinei ſucceddũt ſibi.12. q. 1.ſint manifeſtę.Si vero res ꝓlati ſunt permiſtæ cũ rebus eccleſiæ , tũ diſtingue, aut dubitat an habuit ꝓpriũ,aut certum eſt quòd habuit:ſi dubitetur,ſemper pro eccleſia eſt præſumendũ, & totũ vendicabit eccleſia. arg. 12. q.3.quicũque,ſi. de reb. dub. ciuibus 4. ſic in vxori. ff.de dona. inter vir.& vxo.Quinº Mutius.& C. eo. tit.ét. Si vero certũ eſt, q̃ aliquid habuit, ſed neſcit quantũ,obtinet hui' ca pituli diſtinctio:nec im merito, quia nullus hæres nobis ꝓximior eſt, quàm q nos Deo ſocia uit.ℑ.de pœnis,presbyteri.licet ꝓtradicere videatur 12.q.4.c.1.vbi dr̃, q̃ ſit dubium , q̃ æqua debeat fieri diſtributio inter eccleſiam & hæredes ſacerdotis. Sed dic q̃ in alio caſu loquitur hoc capitulum quàm illud. hoc capitulum intelligitur de illis presbyteris, qui ex ſeruis facti ſunt presbyteri. quod videtur verius:vt dicit Laur. ſ Non credo quòd hodie habeat locum talis diuiſio,immo credo quòd ſi aliquid haberet intuitu perſonæ , quòd conſanguinei ei ſuccedunt ab inteſtato. Si conſanguineos non haberet , tunc eccleſia ei ſuccederet. 12. q. vlt.c.vlt.infra.cap.proxi.

e ¶ *Præter diuinum.*] Arg. quòd patronus poteſt tenere operas ſpirituales in liberto , quem manumittit ad clericatum.arg. ℑ. de ſer.non ordi.nullus.54.diſt.frequens.Alanus.

f ¶ *Non ſunt idonei.*] puta hæretici.24.q.2.ſane profertur.ℑ.de hære.ſi quis epiſcopus.

Cum dilectus. Rector eccleſiæ dicitur inteſtatus,ſi nullum facit teſtamentum, vel fecit,ſed furioſus,& tali ſuccedit eccleſia, ſi non habet conſanguineos : ſecus autem ſi apparet illum fuiſſe mopachum , vel ſana mente teſtatum. ſic ſummat Ioan.An. & communiter doctores ſequentes , ſed hæc ſummatio de nihilo pronidet,nec continet in ſe aliquam difficultatem. Diuiditur in quatuor partes.In prima parte ponitur factum deciſum. In ſeda motiuum Papæ ad ſententiam. In tertia allegatio epiſcopis diffinientis.In quarta diffinitiuæ commiſsio. Secunda : ibi , *Suſficientes.* Tertia : ibi , *Quia vero.* Quarta : ibi, *Non cauſam.*Abbas Siculus.

CASVS.Archipresbyter de Alerio ſe & ſua obtulit monaſterio de Bruſia:tandẽ cũ ageret in extremis,voluntatẽ vltimã exprimẽdo aſſeruit ſe & ſua monaſterio ꝓtuliſſe:& ſic deceſsit.Epſ Edueñ. dioeceſanus eius,occupauit quædã bona, quædã ipſius archipresbyteri, & etiã quædã bona monaſterij:vnde ſub bonis iſtis cauſa cõmiſſa fuit iudicibus,corã quib' petebat Abbas de Bruſia,monaſterio ſuo reſtitui quicquid epſ de bonis archipresbyteri, aut etiã monaſterij occupauerat:& ecõuerſo petebat epſ ſibi reſtitui nomine parochialis eccleſiæ,cuius ille fuerat archipresbyter , q̃qd de bonis dicti archipresbyteri monaſteriũ detinebat:ad ꝓbãdã intentionẽ ſuam abbas teſtes induxit:Tandẽ cauſa delata eſt ad Papã:ipſe vero examinato negotio diligẽter,intellexit eſſe probatũ q̃ archipresbyter dum ageret i extremis, volũtatẽ vltimam exprimẽdo,aſſeruit ſe & ſua monaſterio cõtuliſſe:& cũ requiſitus fuiſſet vt cõderet teſtamẽtum, reſpõdit ſe nõ poſſe teſtari:q̃a ſe & ſua dederat monaſterio:& vnus de teſtibus dixit ſe vidiſſe q̃n ſe & ſua obtulit monaſterio & teſtes alij dicebãt ſe audiuiſſe ipſũ archipresbyterũ in prę ſentia abbatis confitẽtem quod prædictũ eſt adiuuãtes plurimũ aſſertionẽ abbatis, nõ tã quã probarẽt ſufficiẽter,ſed tamquam vehementer adminiculũ ꝓſtabãt:ſed q̃a ex aduerſo pars epi aſſerebat,q̃ dictus Archipresbyter in extremis agens alienatus erat à mente, vnde non valuit quod dicebat:Papa cauſam ipſam commiſit ſub hac forma,q̃ niſi epſ ,pbauerit archipresbyterũ non fuiſſe ſanæ mentis cum vltimam voluntatẽ expreſsit imponatur ei ſilentiũ ſuper impetitione monaſterij,& cõpellatur reſtituere monaſterio quicquid occupauit de bonis illius archipresbyteri, aut etiã monaſterij:Si vero ,pbauerit illum alienata mẽte dixiſſe prędicta,condemnetur monaſteriũ ad faciendã epo reſtitutionẽ nomine parochialis eccleſiæ,omniũ bonorũ,quæ fuerunt ipſius archipresbyteri;cũ ipſe archipresbyter ab inteſtato deceſſerit , nec habuit conſanguineos,& ipſi monaſterio ſilentiũ imponatur. Nota,q̃ vnus teſtis cum aliis adminiculis vehementibus fauore religionis ſufficit ad fidẽ faciendã.Itẽ furioſus non poteſt facere teſtamentum:id eſt,qui eſt mente captus.Item publicatis atteſtationibus poſſunt teſtes induci ſup nouo articulo pẽdẽte ex priori. Item,quis poteſt ,pbare negatiuam,ſi includit in ſe affirmatiuam. Item epiſcopus poteſt agere pro eccleſia ſibi ſubiecta.

a ¶ *Participationem.*] Propter hoc non fuit monachus,nec etiam habitu monachali:vt apparet ex antiqua 1,cum hoc non ſufficiat ad monachatum.

b ¶ *Se & ſua.*]Et poſtmodũ in extremis agens confitebatur publice,q̃ non poterat facere teſtamentũ,quia ſe & ſua cõtulerat monaſterio.& hoc vltimum probauit Abbas per teſtes,primum articulum non probauit niſi per vnicum teſtem:quod non ſufficit. B.

c ¶ *Vltimam.*] quaſi dicat:ſi hæc verba non expreſſe hoc dicant, tamen tacite vim obtinent vltimæ voluntatis.Ber.

d ¶ *Monaſterio.*]Per hanc probationẽ obtinebit Abbas,ſi epſ non probauerit archipresbyterũ verba iſta alienata mente dixiſſe.nec intelligas,q̃ ex his verbis probetur dictum archipresbyterũ fuiſſe oblatum dicto monaſterio cum ſuis rebus,ſiue monachũ fuiſſe ſed probatur q̃ voluit ſua bona ad monaſteriũ pueniſſe:& quælibet verba,per quæ declaratur intentio teſtantis,ſufficere videtur. ff. de fun. in. & inſtrui.l.cum de lanionis.§.aſinam.ad fin. & ff. de ſup. lega. l. Labeo. ad fi.nemo enim æſtimandus eſt diviſſe quod non mente cogitauerit.Ber.

e ¶ *Contulerat monaſterio.*]Vnde ex tunc ceſſat eius iudicium.19. q.vlt.cap.ſi qua.

f ¶ *Vnus teſtis.*]Vnus teſtis ſolus non ſufficit ad probationem.ℑ.de teſt.licet vniuerſis. 4. q. 3.ſi teſtes.§.iuriſiurandi.Tamen ſi aliæ ſumptiones adſint,ſufficit:vt hic dr̃,& ℑ.de teſtib.ꝓterea. & ℑ. de præſum.litteris.& c.3.Sed non videntur ſufficere hmõi adminicula ad probandum intentionem abbatis,ſcilicet q̃ dict' archipresbyter monaſterio obtulit ſe & ſua 2, cũ littera dicat:non tãquam ſufficienter ,pbãtes,ſed adminiculãtes&c.vnde nõ debuit admitti eps ad probandũ,q̃ archipresbyter fuiſſet mente alienatus, qũ in extremis agens dicebat,q̃ nõ poterat facere teſtamentum. Vel dic q̃ iſta adminicula ſufficiũt cũ vnico teſte,& ideo audiri debet eps ad probandũ q̃ iſte archipresbyter erat furioſus,cũ verba illa expreſsit:quo ,pbato ſol' teſtis remaner,& ſic obtinebit epſ:alias ſuccumberet:quia ſi obtulit ſe ,pbaturum prædicta, mos ei gerendus fuit.ff.de proba. circa eum.Ber.

g ¶ *Confitentem.*] Vñ q̃ talis confeſsio deberet ſufficere ad hoc vt teſtatus deceſſiſſe dicatur,licet nullum aliud teſtamentum appareret. ff. de donationib', ex hac ſcriptura. vbi omnino ſtatur verbis teſtantis. Quare ergo requiritur hic alia ,pbatio ?Rñderi poteſt, q̃ lex illa loquitur in eo caſu,q̃n q̃ talia verba aliquis exprimit vltimam voluntatem,aliàs talibus vetbis non eſt credẽdum, niſi hoc iurarſet i teſtamento.C.de prob. Authen.quod obtinet ℑ.& tunc hæredes neceſſe habent ſtare illi voluntati.C.de fideicom.Authen.hoc amplius. Vin. Scriptura illi' legis ſolemniter facta fuit dũ viuebat teſtator q̃ fecit teſtamẽtum,ſed ille archipresbyter dũ viuebat nullã fecit ſcripturã de verbis illis, & iõ poſt mortem illa cõſeſsio debet probari ꝑ teſtes,prout abbas dicebat in ſua petitione,ad hoc vt ſufficeret vnus teſtis,& tamen per ſe ſufficerent.Bernardus.

h ¶ *Probantes.*]ſcilicet quòd obtulit ſe & ſua.Ber.

i ¶ *Compotem.*] Hoc ideo dicit.quia furioſus nõ põt facere teſtamentum.C.qui teſtamen.fac.poſ.furioſum. & ita epſ ille ,pbabit iſtã negatiuam:& hoc eſt,quia habet in ſe implicitã affirmatiuam, hanc ſcilicet:q̃ tunc erat furioſus.ſic ℑ.de renun. ſuper hoc.& C. de codi.nec codicillos.& ff.de condi. inſtit.quidam.ff.de proba. ſi filiusfamilias.contra.3.q.9. indicas.ſed ibi archiepſ tenebãt ꝓbare,epiſcopum illum fuiſſe ſanæ mentis , quia conſtabat illum prius fuiſſe furioſum.Tan.

k ¶ *Vltimam voluntatem.*] Teſtamentum enim hominis tantum morte confirmatur,& iamobile perſeuerat poſt mortem.ℑ. de celebrat.Miſſa.cum Marthæ.& 13.q.2.vltima voluntas. & C.de ſacroſan.eccle.l.1.Lauren.

l ¶ *Reſtitutionem.*]Si intelligas donationem hanc factam de bonis eccleſiaſticis,de quibus intelligendũ eſt,certe illa donare nõ potuit.ℑ.de teſta.cum in officiis.& c.quia nos.ſi de patrimonialibus. in iſtis nihil iuris habuit epiſcopus.Dicas q̃ de propriis ſiue patrimonialibus hoc eſt intelligendum:& hoc conſtabat,aliàs ſumuntur eccleſiæ,& loquitur in eo caſu 4 cũ non appareret hæres.12.q.vlt.cap.vlt.& in Authen.de eccl.tit.§.ſi quis epſ.coll.9.eccleſia enim eſt proximus hæres.ℑ.de pœnis. presbyteri. ſimile ℑ. eod.cap.1.Ioan.

m ¶ *Impetitione.*]Sed nonne epſ dixit ſibi ius.ergo debuit cadere à iure ſuo?Sed hoc non debet redundare in damnum eccleſiæ. 16. q.6.ſi epm. immo verius dicas,quòd pœna illiùs conſtitutionis,ſi quis in tantam.C.vnde vi.non habet locũ in bonis iacentis hæreditatis,vnde legatarius qui legatũ auctoritate ſua capit ante aditam hæreditatem,non punitur in alio,niſi quia reſtituit poſſeſsionem.ff.quorum legatorum.l.1.reſpon.1.ſecus eſt ſi poſt aditã hæreditatem C.de leg.non dubium.

n *Silentium.*] ſi primo ſana mente ſua obtulit Deo : nonne debet Papa tueri ſuã donatiõẽ inter viuos,licet in morte nõ fuerit ſanæ mentis,cum adhuc in eodem propoſito intelligat durare.ℑ. de baptiſmo & eius effectu,maiores.ad finẽ?Præterea cũ ille q̃ab inteſtato debet ſuccedere,im menſam donationẽ defuncti reuocat,nõ in totũ reuocat,ſed quantũ ad quartã ſufficiat.C.de inof.dona.l.1. ℑ.tit.prox.Raynutius. immo in vita ſua oĩa donare potuit.ℑ.eo.ca. 1.Sol.Abbas non ,pbauit donationẽ factam fuiſſe inter viuos,niſi per vnũ teſtẽ:& alij qui probant illã quam expreſsit in vltima vo-

TITVLVS XXVII.

De ſucceſſionibus ab inteſtato.

¶ Ex concilio apud Alteñ. † habito.

¶ *Clericus bona propria dare poteſt cui vult:ſed ſi decedat inteſtatus, & non habet conſanguineos, ſuccedit eccleſia, hoc docet iuncta gloſſa.*

CAP. I.

Sed hoc ibidem inuentum eſt de epiſcopis , ꝓſbyteris, & clericis, vt † ſi per hæreditatem , vel alio modo intuitu perſonæ [a], aliquid acquiſierint, donare eis liceat cui voluerint, dum viuunt.¶Si autem ante obierint, quàm hoc fecerint †,altari cui ſeruiunt omnia perpetuo ſanctificentur [b] , & in ius tradantur. [c]

¶ Ex conctlio Tribur. †

¶ *Si olim ſeruus presbyter ſactus inteſtatus decedat,eius bona diuiduntur ſecundum formam hic contentam. h. d. ſecundum intellectum ſingularem , qui hodie etiam tenet.*

CAP. II.

Sancto † concilio allatũ eſt, quòd quidam laici impro- be agunt contra preſbyteros ſuos , ita vt de morientium [d] presbyrerorum ſubſtantia,partes ſibi vendĩcent,ſicut de propriis ſeruis.Interdicimus itaq; ne hoc vlterius fiat:ſed ſicut liberi facti ſunt ad ſuſcipiẽdum gradum , & agendum officium diuinum , ita nil ab eis præter diuinum [e] officium exigatur: ¶Peculium vero ipſorum diuidatur in quatuor partes , quarum vna epiſcopo,altera † eccleſiæ tertia pauperibus , quarta parentibus aſſignetur : & ſi non ſint ¶ idonei [f] parentes.epiſcopus eam recipiat,& in vſum eccleſiæ diligenter diſtribuat. Et ſi quis contra hoc præſumpſerit,anathematizetur.

¶ Innocentius tertius Murneñ. † epiſcopo.

¶ *Attingendo duos notabiles & ſingulares intellectus huius cap.ſummatur ſecundum quemlibet intellectum:Et primo ſic : valet teſtamentum ad pias cauſas conditum per verba enunciatiua , etiam propter aliud prolata , quamquam ſucceſsio ſeu teſtatio veniat ad excluſionem alterius eccleſiæ , Vel aliter ſecundum alium intellectum, & ſic : Per vnum teſtem de veritate , & per confeſsionem etiam inciudanter factam.probatur oblatio, etiam quoad effectum conſequendi bona oblata.*

CAP. III.

Cvm † dilectus filius Abbas de Bruſia , pro cauſa, quã aduerſus epiſcopũ Edueñ. [1] Hanc antiquam habes in loco ci- to ſatis hu- ius capitis.

[a] ¶ *Intuitu perſonæ.* ſic ℑ.tit.proxi.quia nos.

[b] ¶ *Sanctificentur.*] id eſt , tanquam ſancta deputentur.ſupra de rerum permutatione , mancipia.12.q. 2.de laicis. & q. 3. quicunque. Ala.

[c] ¶ *Glo.ſeq.recitatur per obiectionem.*

[c] ¶ *Trandantur.*]Intellige hoc cum non habent conſanguineos, qui eis ab inteſtato ſuccedant: illi enim admitterẽtur,& non eccleſia.12.q.vlti.&c.vlti.& q. 3.quicunque.& in Auth.de eccle.titu. 6.ſi quis epiſcopus.coll.9.

Sancto.]Si presbyter inteſtatus decedat.de patrimonio ſuo ſiũt quatuor portiones , ꝑut hic habetur.Et non tenet hoc hodie ſm gloſ.& ſic vult quòd hodie iſtud cap.ſit correctum.ſed huic lecturę obſtat quod habetur ℑ.in proœmio,recuſatis ſuperfluis.Primo ponitur exceſſus relatio.Secũdo prohibitio:ibi.*Interdicimus.* Tertio peculij diuiſio:ibi, *Peculum.*Quarto pœnæ inflictio ibi:*Et ſi quis.*Abbas.Sic.

CASVS.Laici quidã habebãt ſeruos:manumiſerũt illos,& ordinati ſunt in presbyteros:q̃ presbyteri iſti moriebãtur,totã ſubſtãtiam illorum laici ſibi vendicabant,tãquã de propriis ſeruis:iſta relata ſunt in ꝯcilio:vnde ſtatuit ꝯciliũ, q̃ iſta decætero non fiãt, ſed ſicut liberi facti ſunt ad ſuſcipiẽdũ gradum & diuinũ officiũ, ita nihil ab eis exigatur præter diuinum officium:ſed peculiũ illorũ diuidatur in quatuor partes,quarũ vna aſſignetur epo,altera eccleſiæ cui ſeruierunt, tertia pauperibus,quarta conſanguineis: quos niſi habuerint, epſ eam in vſum eccleſiæ conuertat.Nota q̃ laici nihil debent occupare de rebus clerici moriẽtis. Item patronus in liberto poteſt retinere operas ſpirituales.Itẽ ſubſtãtia clerici morientis,diuidi debet in quatuor partes,vna epo,alia eccleſiæ,tertia pauperibus,quarta parẽtibus idoneis danda.Item parẽtibus non idoneis nihil poteſt teſtari clericus moriens , vt puta hæreticis,vt ℑ.de hæret.vergentis.

¶ *Gl.ſeq.diſtinguit,aut prælatus teſtatur , aut non.Secundo caſu,aut res eĩ' ſunt diſtinctæ,aut ꝑmiſtæ : & hoc caſu aut dubitatur an habuerit proprium,aut certum eſt habuiſſe. ſignat contrarium:& ſoluit.*

[d] ¶ *Morientium.*]Cũ decedit prælatus ℑ de omnibus tam ante promotionẽ quàm poſt acquiſitis intuitu perſonæ,liberam habet poteſtatẽ teſtandi.ℑ.c proxi. & ℑ. de teſtamen.tua nobis. & 12. q.3.quicunque. & q.5.fixũt.in Auth.de ec. tit.coll.9.ſ. iterdicim'. Si vero decedat inteſtatus,ſi ſunt diſtinctę res, eius ꝓſanguinei ſucceddũt ſibi.12. q. 1.ſint manifeſtę.Si vero res ꝓlati ſunt permiſtæ cũ rebus ecclęſiæ , tũ diſtingue, aut dubitat an habuit ꝓpriũ,aut certum eſt quòd habuit:ſi dubitetur,ſemper pro eccleſia eſt præſumendũ, & totũ vendicabit eccleſia. arg. 12. q.3.quicũque,ſi. de reb. dub. ciuibus 4. ſic in vxori. ff.de dona. inter vir.& vxo.Quinº Mutius.& C. eo. tit.ét. Si vero certũ eſt, q̃ aliquid habuit, ſed neſcit quantũ,obtinet hui' ca pituli diſtinctio:nec im merito, quia nullus hæres nobis ꝓximior eſt, quàm q nos Deo ſocia uit.ℑ.de pœnis,presbyteri.licet ꝓtradicere videatur 12.q.4.c.1.vbi dr̃, q̃ ſit dubium , q̃ æqua debeat fieri diſtributio inter eccleſiam & hæredes ſacerdotis. Sed dic q̃ in alio caſu loquitur hoc capitulum quàm illud. hoc capitulum intelligitur de illis presbyteris, qui ex ſeruis facti ſunt presbyteri. quod videtur verius:vt dicit Laur. ſ Non credo quòd hodie habeat locum talis diuiſio,immo credo quòd ſi aliquid haberet intuitu perſonæ , quòd conſanguinei ei ſuccedunt ab inteſtato. Si conſanguineos non haberet , tunc eccleſia ei ſuccederet. 12. q. vlt.c.vlt.infra.cap.proxi.

[e] ¶ *Præter diuinum.*] Arg. quòd patronus poteſt tenere operas ſpirituales in liberto , quem manumittit ad clericatum.arg. ℑ. de ſer.non ordi.nullus.54.diſt.frequens.Alanus.

[f] ¶ *Non ſunt idonei.*] puta hæretici.24.q.2.ſane profertur.ℑ.de hære.ſi quis epiſcopus.

Cum dilectus. Rector eccleſiæ dicitur inteſtatus,ſi nullum facit teſtamentum, vel fecit,ſed furioſus,& tali ſuccedit eccleſia, ſi non habet conſanguineos : ſecus autem ſi apparet illum fuiſſe mopachum , vel ſana mente teſtatum. ſic ſummat Ioan.An. & communiter doctores ſequentes , ſed hæc ſummatio de nihilo pronidet,nec continet in ſe aliquam difficultatem. Diuiditur in quatuor partes.In prima parte ponitur factum deciſum. In ſeda motiuum Papæ ad ſententiam. In tertia allegatio epiſcopis diffinientis.In quarta diffinitiuæ commiſsio. Secunda : ibi , *Suſficientes.* Tertia : ibi , *Quia vero.* Quarta : ibi, *Non cauſam.*Abbas Siculus.

CASVS.Archipresbyter de Alerio ſe & ſua obtulit monaſterio de Bruſia:tandẽ cũ ageret in extremis,voluntatẽ vltimã exprimẽdo aſſeruit ſe & ſua monaſterio ꝓtuliſſe:& ſic deceſsit.Epſ Edueñ. dioeceſanus eius,occupauit quædã bona, quædã ipſius archipresbyteri, & etiã quædã bona monaſterij:vnde ſub bonis iſtis cauſa cõmiſſa fuit iudicibus,corã quib' petebat Abbas de Bruſia,monaſterio ſuo reſtitui quicquid epſ de bonis archipresbyteri, aut etiã monaſterij occupauerat:& ecõuerſo petebat epſ ſibi reſtitui nomine parochialis eccleſiæ,cuius ille fuerat archipresbyter , q̃qd de bonis dicti archipresbyteri monaſteriũ detinebat:ad ꝓbãdã intentionẽ ſuam abbas teſtes induxit:Tandẽ cauſa delata eſt ad Papã:ipſe vero examinato negotio diligẽter,intellexit eſſe probatũ q̃ archipresbyter dum ageret i extremis, volũtatẽ vltimam exprimẽdo,aſſeruit ſe & ſua monaſterio cõtuliſſe:& cũ requiſitus fuiſſet vt cõderet teſtamẽtum, reſpõdit ſe nõ poſſe teſtari:q̃a ſe & ſua dederat monaſterio:& vnus de teſtibus dixit ſe vidiſſe q̃n ſe & ſua obtulit monaſterio & teſtes alij dicebãt ſe audiuiſſe ipſũ archipresbyterũ in prę ſentia abbatis confitẽtem quod prædictũ eſt adiuuãtes plurimũ aſſertionẽ abbatis, nõ tã quã probarẽt ſufficiẽter,ſed tamquam vehementer adminiculũ ꝓſtabãt:ſed q̃a ex aduerſo pars epi aſſerebat,q̃ dictus Archipresbyter in extremis agens alienatus erat à mente, vnde non valuit quod dicebat:Papa cauſam ipſam commiſit ſub hac forma,q̃ niſi epſ ,pbauerit archipresbyterũ non fuiſſe ſanæ mentis cum vltimam voluntatẽ expreſsit imponatur ei ſilentiũ ſuper impetitione monaſterij,& cõpellatur reſtituere monaſterio quicquid occupauit de bonis illius archipresbyteri, aut etiã monaſterij:Si vero ,pbauerit illum alienata mẽte dixiſſe prędicta,condemnetur monaſteriũ ad faciendã epo reſtitutionẽ nomine parochialis eccleſiæ,omniũ bonorũ,quæ fuerunt ipſius archipresbyteri;cũ ipſe archipresbyter ab inteſtato deceſſerit , nec habuit conſanguineos,& ipſi monaſterio ſilentiũ imponatur. Nota,q̃ vnus teſtis cum aliis adminiculis vehementibus fauore religionis ſufficit ad fidẽ faciendã.Itẽ furioſus non poteſt facere teſtamentum:id eſt,qui eſt mente captus.Item publicatis atteſtationibus poſſunt teſtes induci ſup nouo articulo pẽdẽte ex priori. Item,quis poteſt ,pbare negatiuam,ſi includit in ſe affirmatiuam. Item epiſcopus poteſt agere pro eccleſia ſibi ſubiecta.

a ¶ *Participationem.*] Propter hoc non fuit monachus,nec etiam habitu monachali:vt apparet ex antiqua 1,cum hoc non ſufficiat ad monachatum.

b ¶ *Se & ſua.*]Et poſtmodũ in extremis agens confitebatur publice,q̃ non poterat facere teſtamentũ,quia ſe & ſua cõtulerat monaſterio.& hoc vltimum probauit Abbas per teſtes,primum articulum non probauit niſi per vnicum teſtem:quod non ſufficit. B.

c ¶ *Vltimam.*] quaſi dicat:ſi hæc verba non expreſſe hoc dicant, tamen tacite vim obtinent vltimæ voluntatis.Ber.

d ¶ *Monaſterio.*]Per hanc probationẽ obtinebit Abbas,ſi epſ non probauerit archipresbyterũ verba iſta alienata mente dixiſſe.nec intelligas,q̃ ex his verbis probetur dictum archipresbyterũ fuiſſe oblatum dicto monaſterio cum ſuis rebus,ſiue monachũ fuiſſe ſed probatur q̃ voluit ſua bona ad monaſteriũ pueniſſe:& quælibet verba,per quæ declaratur intentio teſtantis,ſufficere videtur. ff. de fun. in. & inſtrui.l.cum de lanionis.§.aſinam.ad fin. & ff. de ſup. lega. l. Labeo. ad fi.nemo enim æſtimandus eſt diviſſe quod non mente cogitauerit.Ber.

e ¶ *Contulerat monaſterio.*]Vnde ex tunc ceſſat eius iudicium.19. q.vlt.cap.ſi qua.

f ¶ *Vnus teſtis.*]Vnus teſtis ſolus non ſufficit ad probationem.ℑ.de teſt.licet vniuerſis. 4. q. 3.ſi teſtes.§.iuriſiurandi.Tamen ſi aliæ ſumptiones adſint,ſufficit:vt hic dr̃,& ℑ.de teſtib.ꝓterea. & ℑ. de præſum.litteris.& c.3.Sed non videntur ſufficere hmõi adminicula ad probandum intentionem abbatis,ſcilicet q̃ dict' archipresbyter monaſterio obtulit ſe & ſua 2, cũ littera dicat:non tãquam ſufficienter ,pbãtes,ſed adminiculãtes&c.vnde nõ debuit admitti eps ad probandũ,q̃ archipresbyter fuiſſet mente alienatus, qũ in extremis agens dicebat,q̃ nõ poterat facere teſtamentum. Vel dic q̃ iſta adminicula ſufficiũt cũ vnico teſte,& ideo audiri debet eps ad probandũ q̃ iſte archipresbyter erat furioſus,cũ verba illa expreſsit:quo ,pbato ſol' teſtis remaner,& ſic obtinebit epſ:alias ſuccumberet:quia ſi obtulit ſe ,pbaturum prædicta, mos ei gerendus fuit.ff.de proba. circa eum.Ber.

g ¶ *Confitentem.*] Vñ q̃ talis confeſsio deberet ſufficere ad hoc vt teſtatus deceſſiſſe dicatur,licet nullum aliud teſtamentum appareret. ff. de donationib', ex hac ſcriptura. vbi omnino ſtatur verbis teſtantis. Quare ergo requiritur hic alia ,pbatio ?Rñderi poteſt, q̃ lex illa loquitur in eo caſu,q̃n q̃ talia verba aliquis exprimit vltimam voluntatem,aliàs talibus vetbis non eſt credẽdum, niſi hoc iurarſet i teſtamento.C.de prob. Authen.quod obtinet ℑ.& tunc hæredes neceſſe habent ſtare illi voluntati.C.de fideicom.Authen.hoc amplius. Vin. Scriptura illi' legis ſolemniter facta fuit dũ viuebat teſtator q̃ fecit teſtamẽtum,ſed ille archipresbyter dũ viuebat nullã fecit ſcripturã de verbis illis, & iõ poſt mortem illa cõſeſsio debet probari ꝑ teſtes,prout abbas dicebat in ſua petitione,ad hoc vt ſufficeret vnus teſtis,& tamen per ſe ſufficerent.Bernardus.

h ¶ *Probantes.*]ſcilicet quòd obtulit ſe & ſua.Ber.

i ¶ *Compotem.*] Hoc ideo dicit.quia furioſus nõ põt facere teſtamentum.C.qui teſtamen.fac.poſ.furioſum. & ita epſ ille ,pbabit iſtã negatiuam:& hoc eſt,quia habet in ſe implicitã affirmatiuam, hanc ſcilicet:q̃ tunc erat furioſus.ſic ℑ.de renun. ſuper hoc.& C. de codi.nec codicillos.& ff.de condi. inſtit.quidam.ff.de proba. ſi filiusfamilias.contra.3.q.9. indicas.ſed ibi archiepſ tenebãt ꝓbare,epiſcopum illum fuiſſe ſanæ mentis , quia conſtabat illum prius fuiſſe furioſum.Tan.

k ¶ *Vltimam voluntatem.*] Teſtamentum enim hominis tantum morte confirmatur,& iamobile perſeuerat poſt mortem.ℑ. de celebrat.Miſſa.cum Marthæ.& 13.q.2.vltima voluntas. & C.de ſacroſan.eccle.l.1.Lauren.

l ¶ *Reſtitutionem.*]Si intelligas donationem hanc factam de bonis eccleſiaſticis,de quibus intelligendũ eſt,certe illa donare nõ potuit.ℑ.de teſta.cum in officiis.& c.quia nos.ſi de patrimonialibus. in iſtis nihil iuris habuit epiſcopus.Dicas q̃ de propriis ſiue patrimonialibus hoc eſt intelligendum:& hoc conſtabat,aliàs ſumuntur eccleſiæ,& loquitur in eo caſu 4 cũ non appareret hæres.12.q.vlt.cap.vlt.& in Authen.de eccl.tit.§.ſi quis epſ.coll.9.eccleſia enim eſt proximus hæres.ℑ.de pœnis. presbyteri. ſimile ℑ. eod.cap.1.Ioan.

m ¶ *Impetitione.*]Sed nonne epſ dixit ſibi ius.ergo debuit cadere à iure ſuo?Sed hoc non debet redundare in damnum eccleſiæ. 16. q.6.ſi epm. immo verius dicas,quòd pœna illiùs conſtitutionis,ſi quis in tantam.C.vnde vi.non habet locũ in bonis iacentis hæreditatis,vnde legatarius qui legatũ auctoritate ſua capit ante aditam hæreditatem,non punitur in alio,niſi quia reſtituit poſſeſsionem.ff.quorum legatorum.l.1.reſpon.1.ſecus eſt ſi poſt aditã hæreditatem C.de leg.non dubium.

n *Silentium.*] ſi primo ſana mente ſua obtulit Deo : nonne debet Papa tueri ſuã donatiõẽ inter viuos,licet in morte nõ fuerit ſanæ mentis,cum adhuc in eodem propoſito intelligat durare.ℑ. de baptiſmo & eius effectu,maiores.ad finẽ?Præterea cũ ille q̃ab inteſtato debet ſuccedere,im menſam donationẽ defuncti reuocat,nõ in totũ reuocat,ſed quantũ ad quartã ſufficiat.C.de inof.dona.l.1. ℑ.tit.prox.Raynutius. immo in vita ſua oĩa donare potuit.ℑ.eo.ca. 1.Sol.Abbas non ,pbauit donationẽ factam fuiſſe inter viuos,niſi per vnũ teſtẽ:& alij qui probant illã quam expreſsit in vltima vo-

†

Universidad de Deusto
Biblioteca

luntate dum ageret in extremis,nō probāt oblationē inter viuos. Illa autē obiectio de inofficiosa donatione nō habet hic locū:q̄a querela de inofficiosa donatione nō dat nisi illis q̄bus aliquid relinq̄ necesse est.C.de inoffi.dona.si totas. sed ecclesiæ sacerdotes non tenentur aliquid legare de suis propriis,nisi velint.Laurent.

DE SEPVLturis.

† In vno vetustissimo Varicano ita: De sepulturis mortuorū.

¶*Supra visum est de successionibus ex testamento, & ab intestato,quæ capiunt effectū post mortem:vt in c. cū Martha. de cele.Mis.vnde cū fuerit visum de bonis defunctorum,merito restabat videre de sepulturis eorum:num omnes moriamur,& sicut aquæ dilabimur super terram. 2. Reg.14.c.& in c.in eccle siastico.13.q.2.ideo.* Abb.

† Post concilium Lateran. sub Alexand. iii. par.43.cap. 2 & c 3 eo. tit.in 1.cō pilatione. Et vide c.2. eo.tit.lib 6.

De hac materia tractatur 13.q.2.& q.1.c.1.

NOs† instituta maiorum patrum considerātes:Statuimus, vnūquēque in maiorum suorum[e] sepulchris iacere:vt Patriacharum[b] exitus docet. Nulli tamen negamus propriā[c] eligere sepulturam , & etiam alienam:Dominus enim & magister, alienam eligit[d] vt propriam. ¶Sed quia dignus est operarius mercede sua, tertiam partem[e] sui iudicij[f], illi ecclesię dari censemus, in qua cælesti pabulo[g] refici consueuit:vt iuxta Apostolum sint cōsolationum[h] socij , vt fuerunt passionum: & sic demum vbicunque libitum fuerit, eligat sepulturā. Aliter ne† fiat auctoritate Domini nostri,qui per prophetam

Gene.49. Exod.14. Luc.10.

† Aliter vero ne fiat, &c.

1.Thess.5. 2.Cor.1.

TITVLVS. XXVIII.

De sepulturis †.

¶Leo tertius.

¶*Decedens intestatus sepelitur in sepulchro maiorum , vel vbi eligitur sepultura : parochialis tamen ecclesia habebit canonicam portionem eius quod reliquerit ecclesiæ sepulturæ.h.d.secundum veriorem intellectum.*

CAP. I.

NOs† instituta. Tria sunt dicta. Secundū: ibi , *Nulli.* Tertium:ibi , *Sed quia.* Abbas.

CASVS. Statuit Leo Papa , q̄ qlibet debeat sepeliri i sepulchris parentum suorum , ſm q̄ fecerūt antiqui patriarchæ:verumtamen nulli negandum est propriā eligere sepulturam,etiā alienā: quia & dominꝰ hoc fecit: sed q̄a dignꝰ est mercenarius merce de sua,tertiam partē iudicij sui,illi ecclesiæ p̄cipit dari, in qua sepeliri debeat,vel debebat si nō elegisset alibi sepulturā, & vbi dū viuebat cælesti pabulo refici q̄suerit:q̄d si fecerit.vbicunq; voluerit eligat sepulturā:& ne aliter fiat præcipit Leo Papa sub pœna excōicationis. Nota,q̄ debemus eligere sepulturam vbi maiores nostri sepulti sunt,q̄d verum est de honestate.Item licitū est alienam eligere sepulturā.id est,in alieno loco:vt patet per exemplum dñi,qui sibi elegit sepulturā Ioseph.Item ecclesiæ parochiali relinquenda est sua portio,cum quis eligit sibi sepulturam. Item nullus debet terminos transgredi à sanctis patribus constitutos.

a ¶*Suorum.*]Et ita loquitur de indigena.Lau.

b ¶*Patriacharum.*] qui in sepulchris patrum suorum sunt sepulti.13.q.2.cap.vnaquæque.§.Ioseph.

c ¶*Propriam eligere.*]Et sic vſ,q̄ qlibet adultus & discretus possit sibi eligere sepulturam , vbi voluerit.argu.ꝯ.eod.in nostra.hoc verum est,dum tamen eligat locum magis religiosum.ꝯ.eod,fraternitatem.vbi de hoc.& ꝯ.c.proxi.Ala.

d ¶*Alienam eligit.*]quia natus in Bethleem,nutritus in Nazareth, sepultus fuit in Hierusalem in sepulchro Ioseph.Tancre.

e ¶*Tertiam partem.*]In sequenti cap.dicitur de medietate.ꝯ.eō super.dicitur de quarta.hæc diuersitas siue contrarietas determinatur secundum diuersas cōsuetudines locorum.ꝯ.eo.certificari.

f ¶*Iudicij.*]scilicet , quod reliquit huic ecclesiæ.in qua elegit sepulturam:& non de relictis aliis locis,vt ꝯ.eod.id nostra.Ber.

1 Dist.10 c. rationis. vbi de hoc. & plenius. ꝯ.de re. iu. qui sepult. lib.6. ponit Host versi. Cōmoda q̄ sentis, iungas onus emolumentis Io. And.

g ¶*Pabulo.*]Pabulum cęleste exposuit Alanus,id est , doctrinam secretorum fidei,vt solida cibaria:pabulum enim dicitur prædicatio verbi Dei,ſ.de offi.ordi.inter cætera.Ber.

h ¶*Consolationum.*] Ad quem spectat onus,& emolumentum. 1 12.q.2.ecclesiasticis.& c.charitatem.13.q.1.§.1.Ala.q.& 16.q.6.de lapsis.& ff.de reg.iur.secundum naturam.circa prin.tit.

i ¶*Ne transgrediaris.*] Transgreditur quis terminos proximi sui, cum quis parochianum alterius admittit ad sepulturā:vt hic.Item cum alterius subditum excommunicat vel interdicit.9.q.2.cap.1. & 2.Tertio cum euellit terminos possessionum vicini sui.86.dist. tanta nequitia. Quarto cum prædicat cōtrarium fidei.24.quæst.3. transferunt.Item cum alterius parochianum recipit ad pœnitentiam.de pœniten.distin.6.placuit. ꝯ.de pœnit. & remission.omnis vtriusque.Vincen.

Elatum.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

locutus est dicens: Ne transgrediaris terminos antiquos,quos posuerunt patres tui , sub anathematis vinculo detestamur, & contradicimus.

¶Leo Papa omnibus fidelibus per Dardaniam constitutis.

¶*Qui conuertitur ad monasterium, medietatem bonorum , quæ pro anima sua disposuit , tenetur relinquere ecclesiæ parochiali.*

CAP. II.

RElatum † est auribus nostris: & infra. ¶Mādamus, vt quicunque amodo in monasterio[k] conuerti voluerit , siue in morte,siue in vita[l], omnium rerum & possessionum , quas pro salute animæ suæ decreuerit[m] dispōnere , medietatem[n] ecclesiæ [o] , ad quam dignoscitur pertinere,relinquat.

¶Innocentius iij.†Genuēsi † archiepiscopo.

¶*Vbi quis sepulchro maiorum relicto,eligit sepulchrum in loco minus religioso,dolo inductus , seu ex contemptu , seu non dimissa ecclesiæ suæ canonica portione expresse vel tacite , non tenet electio.h.d.saluando istum textum quantum fieri potest.*

CAP. III.

FRaternitatem † tuam non credimus ignorare,mortuo

k ¶*Monasterio.*]Arg.q̄ quis debet eligere locū religiosum ad sepulturam.

l ¶*In vita.*] In ægritudine tamē,de qua decedit.alioquin nihil dare tur ecclesiæ parochiali ꝯ.eod.de his.Vin.

¶*Glo.sequens ponit tres casus exceptos.*

m *Decreuerit.*] supple ecclesiis:nisi relinquat in ornamentis ecclesię, & sine fraude, & tunc nihil detrahitur.ſ.de te sta.c.vlti.aut si reliquerit pauperibus vel cōsanguineis p remedio animæ suæ, nihil detrahitur inde:vt dixit Ala. Item de armis & etiam equis p subsidio terræ sanctæ relictis,nihil detrahitur.ꝯ.eo.in nostra.

n ¶*Medietatem.*]Super hoc standum est cōsuetudini loci. ꝯ.eod.certificari.

† Immo secundus, alii aliàs Iacundus, sed hic Cōsuetudinem, ut alias Ianuā vocant.

† Cap.5.eo. tit.in 1. cōpilatione.

o ¶*Ecclesiæ.*] scilicet,apud quam fidei sacramenta recepit.sic intelligit Gratianus hoc cap.13.q.2.c.placuit.§.sed aliud.in fin.Ber.

F*Fraternitatem tuam.*]Hoc cap.hodie recipit determinationē, seu correctionem secundū alios per c.2.eo.tit.lib.6.vbi habet, q̄ quis potest reliquendo sepulturā suā antiquam,eligere sepulturam in loco minus religioso. Diuiditur in tres partes.In prima ponit ius.In secunda narrat factum.In tertia concludit.Secunda:ibi,*Vnde.*Tertiaibi,*Quocirca.*Abbas.

CASVS.Quidam ciuis Ianuēsis P.nomine de Castello,habebat sepulturā ab antiquis temporibus,& sui maiores apud monasterium sancti Stephani:apud aliam ecclesiam minus religiosam egit sepeliri:orta est quæstio de corpore illius coram archiepiscopo Ianuē.significatū fuit hoc domino Papæ:vnde ipse rescribit archiepiscopo Ianuen.dicens,quòd nō credit ipsum ignorare,quāliter ab antiquo fuit dispositum apud monasteria & loca religiosa corpora defunctorum debere sepeliri,in quibus orationes & missarum solemnia frequentius celebrātur: vnde qui volunt ibi sepeleri,non est eis contradicēdum:Qui vero relinquūt antiquas ecclesias,& sepulturam patrum,& aliorum parentum suorum,& ad noua & minus religiosa loca se transferunt,cōtra antiquā institutionem sanctorum patrum facere dignoscuntur:vnde si pdictus P.contra constitutionem vel consuetudinem istam antiquā & rationabilem , corpus suum sepeliendum mandauit,hoc non præiudicat rationi:& ideo mandat,quatenus corpus ipsius reddi faciat monachis sancti Stephani,& cū patribus suis sepeleri.Nota,quòd qui vult eligere sibi sepulturam relicta sua propria ecclesia,eligere debet locum magis religiosum,aliter non potest.Item si dimisso loco magis religioso eligat quis locum minus religiosum,non valet electio talis sepulturę per illam litteram ibi:qui vero relictis antiquis,&c.& ita non sequitur,quòd extrema voluntas sit semper effectui mancipanda.

† Cap.12. 13.q.2.c.fa- cultates. §. & in fum. & quem quærit. & approbat. hæc opi. ꝯ. c-enim quis. & in fin.lib 6. Ilom.And.

† Genes.c. 50.& 49.Reg. c.13.& alibi sæpe.

† Suo pat. 7.decreti c. 150. Anchoranus lib. 5. c.51.& c.4. eo.tit.in 6. comp.Vide cap.2.& ibi, tradita per doctores de sepul.lib.6.

p ¶*Ecclesiæ.*]Quoniā minus legitima voluntas defuncti defendi non debet.ff.de condi.insti.filius quidam 3 .& 12.q.5.c.1.ff.de religiosis & sumptibus funerū.l.at si quis.§.hæc actio. q̄uque tñ minus legitima voluntas quantū ad solemnitatem testiū defenditur. puta in relictis piis locis.ſ.de testam.relatum.& cap.præceden.

Vide de sen. excom. si vere. sup. vti.glo.1o2. And.

q ¶*Corpus.*] sic ꝯ.eo.cum liberum.& oblationes quas ipsius occasione habuerunt,ꝯ.eo.tit.in nostra.& in cap.cum liberum. Tan.

DE *his.*] Duæ sunt partes.Secunda:ibi,*Si vero.* Abbas. Sicul.

CASVS.Aliqui q̄nq; se transferunt ad loca religiosa cū bonis suis in infirmitate,vel etiā in sanitate.& nihil relinquūt ecclesiis à quibus receperūt salutis pabula:quærebatur quid iuris esset de his?Respōdet Papa,q̄ si in ægritudine ad religiosa loca se trāsferūt,& de illa ægritudine moriuntur,canonica portio debet exhiberi illis ecclesiis à quibus assumūtur, & in quibus sepeliri debebāt:si vero in sanitate se transferunt,tunc nihil dare compelluntur ecclesiis suis prioribus:quia liberum est tūc bona sua cuilibet impertiri,etiam priuatis personis.Not.q̄ cum aliquis trāsit ad religionem in ægritudine,dum tñ ex illa ægritudine decedat,canonicam portionem debet habere parochialis ecclesia de his quę legat illi monasterio.Item cum quis in sanitate sua trāsfert se ad religionē,nihil potest parochialis ecclesia petere:quia tunc non solum piis locis posset res suas dare,immo etiam cuicunque vellet.

a ¶*Ex antiquo.*] ſ.eod.c.1.Bern.

b ¶*Religiosorum.*] 13.q.2.vbicunque.& c.placuit.

¶ *Glo.seq.obicit,& soluit.*

c ¶*Frequentius.*]Hæc est ratio quare potius sepeliuntur homines in locis religiosis,quia frequentius ibi diuina officia celebrantur.

Sed nonne tantum valet generalis 1 oratio quantum specialis? ita, fit sentiēdū de consecratio. dist. 5. nō mediocriter. illa est causa, quia spiritus sanctus ad mensuram non datur.de cōsecratione, dist.4. quæris. sed præsumptio est, q̄ plus p-fit specialis oratio q̄ generalis. & quidem honor amplius vī deferri illis pro quibus specialiter fit oratio.Ber.

1 De hoc dubio quid vide per Nauarrum in enchyridio de oratione c.10. erotemate 12.& in manuali confessionario.c.15.versꝰ rigesimoquarto.

d ¶*Parentum.*] 13. q. 2. Ebron.& §.Ioseph.

¶*Glo.seq. recitatur per q.an in sepultura sit necesse locum plus religiosum eligere.ponit opinio Hug. & sequaciū , quòd sic ponit cōtrariam Lau. & primam approbat,& respondet contrario.*

e ¶*Ad noua & minus religiosa.*] Ex hoc cap. Patet , q̄ q̄ vult eligere sibi sepulturam,sua relicta, debet eligere sibi magis religiosam. arg. ſ.eod.cap. proximo. In hac opinione fuit T.H. & Ala. & mihi hoc idē vī. & facit ad hoc 13.q. 2. vbicunque. & est similе. qui enim de vna religione trāsit ad aliā, ad strictiorem transire debet.ꝯ.de regul.& trā scun. ad relig. sane. & cap.licet.Alij dicunt,vt Lau.& Vin.& Io. 2 q̄ li berum est vnicuique sibi eligere sepulturam etiam ad locum minus religiosum.arg.ꝯ.eo. in nostra, & si qua contraria inueniantur,intelligantur cum illectus fuit,vel cū ex remeritate vel ex contemptu transiuit, vel cū debitam portionem non reliquit suæ ecclesiæ. & sic intelligitur illud cap.Primā opinionē prefero,& quod dicit ꝯ.eo.in nostra.non cōtradicit,quia illud contingit propter priuilegiū quod habent illi Hospitalarij,& Templarij,vt liberum sit cuicunq; apud eos eligere sepulturam,vt ibi patet;sicut & prædicatores habent idem priuilegium:aliàs non possent illos recipere ad sepulturam.

2 Hoc no. 13.q. c.fa- cultates. §. & in fum. & quem quærit. & approbat. hæc opi. ꝯ. c-enim quis. & in fin.lib 6. Ilom.And.

ADDITIO.Secunda opinio est hodie approbata p c.2.eo.tit.lib.6.

f ¶*Præiudicat.*]Quoniā minus legitima voluntas defuncti defendi non debet.ff.de condi.insti.filius quidam 3 .& 12.q.5.c.1.ff.de religiosis & sumptibus funerū.l.at si quis.§.hæc actio. q̄uque tñ minus legitima voluntas quantū ad solemnitatem testiū defenditur. puta in relictis piis locis.ſ.de testam.relatum.& cap.præceden.

Vide de sen. excom. si vere. sup. vti.glo.1o2. And.

g ¶*Corpus.*] sic ꝯ.eo.cum liberum.& oblationes quas ipsius occasione habuerunt,ꝯ.eo.tit.in nostra.& in cap.cum liberum. Tan.

DE *his.*] Duæ sunt partes.Secunda:ibi,*Si vero.* Abbas. Sicul.

CASVS.Aliqui q̄nq; se transferunt ad loca religiosa cū bonis suis in infirmitate,vel etiā in sanitate.& nihil relinquūt ecclesiis à quibus receperūt salutis pabula:quærebatur quid iuris esset de his?Respōdet Papa,q̄ si in ægritudine ad religiosa loca se trāsferūt,& de illa ægritudine moriuntur,canonica portio debet exhiberi illis ecclesiis à quibus assumūtur, & in quibus sepeliri debebāt:si vero in sanitate se transferunt,tunc nihil dare compelluntur ecclesiis suis prioribus:quia liberum est tūc bona sua cuilibet impertiri,etiam priuatis personis.Not.q̄ cum aliquis trāsit ad religionem in ægritudine,dum tñ ex illa ægritudine decedat,canonicam portionem debet habere parochialis ecclesia de his q̄ legat illi monasterio.Item cum quis in sanitate sua trāsfert se ad religionē,nihil potest parochialis ecclesia petere:quia tunc non solum piis locis posset res suas dare,immo etiam cuicunque vellet.

¶*Glo.seq.arg. licite multa,&c.*

h ¶*Decedant.*] quia tunc donatio causa mortis confirmatur.4. ff. de dona.causa mortis.non vī.Et est ar.q̄ non licet alicui in morte,quod in vita nō liceret. arg.ſ.de testam.cap.ad hoc.Nec mirū: quia potest qui sanus est,omnia bona sua consumere:in morte tñ nō potest filios vel nepotes suos prætērire.Instit.de inoffi. testamen. & de exhære. libe. per totum.Tñ & sic intellige ſ.de testam.Raynutius. de tertia Clerę & Adelasiæ, quæ donata, vel vendita fuerunt in morte,vnde nō potuit Alterocha defraudari sua legitima:aliàs in fa nitate poterat defraudari.vt hic dicit.i fin.B.

¶*Glo. seq. queritꝰ ponit tres opiniones.Prima q̄ diuidunt.Secunda pro ecclesia dimissa.Tertia pro parochia.*

i ¶*A quibus assumpti.*] Quid si in vna ecclesia audiat diuina officia & percipiat ecclesiastica sacramenta , & in alia habeat ab antiquis tēporibus ipse & sui maiores sepulturam,& in tertia eligat sepulturā: quæ istarū ecclesiarum habebit canonicā portionem?Rūdeo, diuide re debēt illam canonicam portionem. argu. supra, eodem,capitulo primo.& ſ.de testamētis,relatum. in fine.nisi consuetudo repugnet. ag. ꝯ.eod.cap.certificari.& cap.de vxore.in fi. & ꝯ.de decimis,cū sint homines.& ꝯ.tit. prox. cap. vlti. T. ſ H.dixit, & melius,quòd illa ecclesia in qua est sua sepultura , debet habere canonicam portionē , & nō illa in qua audit diuina.Nulla enim iniuria facta est ei ratione sepulturæ in alia ecclesia,quia non dī derelicta,nec offensa:nec ex tali electione ius acquiritur illi.

† Post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par.49 c. 6. eod. tit.in 1.com pilatione. Vide Petrū de Perusio trac.d quarta canonica & Alex. consil.196. incipiēte.Item si vna ecclesia habeat aliquid percipere de iudicio sui parochiani,cum sepeliebatur in illa ecclesia,in qua parētes illius,qui in alia sepulturam eligit,pro rata eius quod solebat accipere,accipiet de canonica portiōe,quę dabitur parochiali ecclesiæ,hoc notatur per H.13.q.2.placuit.§.sed aliud , in summa ipsius.Alij dicūt contrarium,scilicet,q̄ ecclesia in qua consuenit sepeliri,nihil debet habere,sed parochialis in qua cōsuenit audire diuina, quod mihi non videtur.

3 Idem Go. & Phil. & id.m dixerunt omnes prædicti, & Innocētius quādo in capella audit diuina,& in aprīsmali ecclesia recipit sacrāmē ta.dicit,q̄ ille interl se. diuidēt, Io. And.

K ¶*Transtulerint.*]Se & sua reddendo:quod patet per principium capituli.si autem corpus suum tantum traderet sepeliendū post mortem,& relinquat ei aliquid,de hoc debet dare legitimam.

ADDITIO. Quæ est tertia,vel quarta,vel medietas secundum consuetudinem locorum ꝯ.eod.cap.certificari.

I ¶*Priuatis.*] Honestis tñ. 86. dist.donare.& non hæreticis.C.de apostā.l.hi qui. & ꝯ.de hæreticis.si quis eps.& cap.sequenti. T.

EX *parte.*]In prima parte ponitur querela. In secunda iudicis datio:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS. Prior de insula quendam parochianum canonicorum Obrigen.post appellationem,in sua ecclesia sepeliuit:vnde cānonici q̄uesti sunt dño Papę:mādat ipse,quatenus dictus Prior cōpellantur,vt corpus parochiani pdicti pfatis canonicis restituat, & de his quæ habuit occasione sepulturæ illius, amicabiliter cōueniat

5 Cap.1. eo. tit.in 2.com pilatione.

† Obligen.

† Obligen.

6 Quæ sequuntur ab hoc loco vſque ad verſiculum : si tamē desūt in antiquis exemplaribus:nec puto Bernardi esse , ideoque diuersis sunt characteribus impressa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ueniat cum eiusdem.Not.q̃ monachi possunt habere populũ. Itẽ non solum iuris vel rei petitur restitutio,sed etiam cadaueris. Itẽ officium iudicis est,vt admoneat partes ad concordiam.

a ¶ *Parochianum.*]Ille Parochianus nõ elegerat sepulturam apud ecclesiam dicti Prioris,vel fuit dolo inductus,vel fuit infra legitimos annos & ideo corpus illius det restitui cũ bonis perceptis occasione illius: aliàs tantũ quarta,vel tertia,vel medietas secundum cõsuetudinem loci.j.eod. in nostra.& j.eod.certificari.& quod dr̃ de appellatione idẽ esset si ne aliqua appellatione vnde supple, maxime. Tancredus.

¶ *Glo.sequens obiicit,et soluit.*

b ¶ *Post appellationem.*] Arg.contra.C.de sepul.vio.l.fi.& Auth. itẽ qui domum 1.& in Authẽ. vt cũ.de appel. cog. §. pen. coll.8. & in Auth. vt defuncti, seu fune. nõ iniuria.à credito.circa principiũ collatio.5. Solu.hic fuit appellatũ ne Prior inuaderet ius canonicorũ,in contrariis autem non recipit appellatio, ne corpora contradicunt, quia diuersimode loquunt. T.

c ¶ *Exinde.*] id est,deinceps quę obuenerũt occasione illius corpo ris amicabiliter conueniat:aliàs tenetur ea restituere. infra c. proximo,& c.in nostra. Ber.

† In aliquot vetustis ita:aut exinde, &c.

† Capit.2. eod.tit.in 2. compilatio. & vide Turrecremata in c.facultates. §. nũc quæritur.13 q 2.

† In antiquis codicibus ita:& deinde cætero simili nõ præsumant.

† Capit.7. eod.tit.in 1. compilatio & post concilium Lateran sub Alexan. iii. cap. 63. vbi integra est decretalis, & plures alias cõque stiones continet.

Vm liberum.]Diuiditur in duas partes.In prima cõquestio In secunda parte rñsio: ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS. Quidã presbyter corpus cuiusdam mulieris deferri faciebat ad monasteriũ sancti Martini Laudoñ.sepeliẽdum,prout ipsa in vltima dispoſuerat voluntate: monachi sancti Vincentij corpus illud violenter rapuerunt:& illud violenter in sua ecclesia sepelierũt:conquesti sunt monachi sancti Martini dño Papæ:mandat Papa,quatenus si est ita,monachi sancti Vincentij cõpellantur,vt ossa præfatæ mulieris & beneficia,quæ occasione sepulturæ illius habuerunt,restituant monachis sancti Martini.

Not.q̃ libere quis testatur,hoc habet ex iuris beneficio. Itẽ quòd vniuersaliter est dictum,recipit distinctionẽ.Item q̃d obtentu vel occasione alicuius quæritur,illi est restituendũ.& est notabile cõtra nuncios pro dominis,& contra negotiorum gestores.

d ¶ *Disposuit.*]Et sic mulier ista elegit sepulturam apud ecclesiam sancti Martini,quæ erat magis religiosa,quàm ecclesia sancti Vincentij,cuius erat mulier ista parochiana:aliàs non poterat ibi eligere sepulturam,sua relicta.5.eod. fraternitatem. Vel forsitan non erat eorum parochiana,quod verius puto,ex eo q̃ Papa nõ refert eis canonicam portionem.Ber.

¶ *Glo.seq.exponit.& q.sol.*

e ¶ *Beneficia.* id est,oblationes,& quicquid propter hoc percepe-rũt.sic 5.eo.ex parte.& j.eo.in nostra.& agunt isti ad repetendum corpus,& beneficia ista,condictione ex canone isto.& 5.eod. fraternitatem.& c.ex parte.vbi enim iure nouo obligatio inducitur nec cauetur ibi quo genere actionis agendũ sit,agendũ est condictione ex illo canone,vel lege.ff.de condictio.ex lege.l. vnica. Ber.

f ¶ *Recepisse.*]Vel quæ de iure percipere potuerunt,sicut cõtingit de violẽto possessore.ff.de resti.spol.grauius.& C.vnde vi,si de possessione.ff.de peti.hære.l.1.in fine.

DE *vxore.*] Sunt duo dicta.Secundum: ibi, *Vtrum.*Abb.Siculus. CASVS.Sicut liberum est viro eligere sepulturam, ita liberum est mulieri:nulla est in hoc casu inter eos differentia,cũ à lege viri soluta esse intelligatur.Illa fuit dubitatio, quia dicitur 13.q. 2.vnaquæque.q̃ mulier siue in vita,siue in morte, virum suum sequatur.In fine dicit, q̃ de filiis minoribus vbi debeant sepeliri,à sanctis patribus diffinitum nõ est:& ideo consuetudini loci relinquendum est.Not. quòd vxor potest eligere sibi sepulturam sicut vir.Item con in suetudo loci attendenda est.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.*

g ¶ *Aequalem.*] Argu. contra. 13.q.2. vnaquæque.& 33.q.2. quos Deus coniunxit. Solutio. illud intelligitur secundum istud.vel fic, istud locum habet cum mulier eligit sibi sepulturam.si vero non eligat, locum habet quod dicitur ibi.arg.C. de dignit.lib.12.mulieres.ff.ad municipa. filij.1.respon. & l.vlti.Ber.

h ¶ *A lege viri.*] Vt 7. quæstione 1.sicut. & C. de donatio. ante nuptias. quod sponsæ. & ff.de donatio.inter virũ & vxo.si quis vxori ea. §.vlti.& l.seq.Ber.

i ¶ *Diffinitum.*]Et licet nõ sit diffinitum, vt th q̃ filio possit eligere sepulturam: quia potest ei facere testamẽtũ.Insti.de pup.sub.§.igitur, 2 quod põt concedi dũ modo& ipse sibi eligat sepulturam, tamen cõsuetudini loci relinquẽdum est, vt hic dicitur.

k ¶ *Consuetudini..*] Si consuetudo non repugnat,sepeliuntur in sepulchro maiorum suorum.argum.j.eo.in nostra.in fi.Ber.

† vxorem

† Videl. tempus ff. de hære. instit. & l. cum sponsa cum notatis C.de do nat. ante nupt.

2 Demate ria vide latius hic per Hostiensem & Io.And.

Vm super.]Non sollet summari,sed vt asserat aliquid vltra iura communia summa sic vt in rubro.& in hoc est casus singularis.Abbas.

CASVS.Quæritur quantũ debeat defunctus, qui eligit sepulturam,dimittere parochiali ecclesiæ , vnde assumitur. & respon. ad minus quartam partem.Not.hic dicitur,q̃ ecclesia parochialis debet habere quartam partem testamenti: sed hoc consuetudini relinquendum est.

¶ *Glo.seq.reci.per.q.*

l ¶ *De testamento.*] id est,de his q̃ testator relinquit pro sua anima iure legati illi ecclesiæ, in qua elegit sepulturam:& de oblationibus quarta portio relinquatur illi ecclesiæ , à qua corpora mortuorum assumuntur.j.eod.c.proximo,& c.in nostra.

¶ *Glo.seq.arg.ecclesiam Cathedralem,&c.*

m ¶ *Quarta.*] Vel medietas,seu tertia pars secundum loci consuetudinem.j.eo.c.proxi.Ista quarta semper debet deduci,nisi in casu j.eod.in nostra.& in casibus.5.de testa.cap.vlti.Et est argum. quòd maior ecclesia Cathedralis,non sit mãgis religiosa quàm monasteria,secundum illam opinionem,quæ dicit,q̃ semper eligendus est locus magis religiosus.

CErtificari.] Communis diuisio.Secunda pars:ibi , *Cum autem.* Abbas.

CASVS.Quidam impetrauit priuilegium,vt qui apud eorum ecclesias elegerunt sepeliri,licitũ sit eis eos recipere ad ecclesiasticã sepulturam

CAP. VI.

CVm † liberum sit, & infra.

¶ Ad audientiam nostram peruenit ex conquestione Abbatis, & fratrum sancti Martini Laudoñ. quòd cum presbyter quidam corpus cuiusdam mulieris (prout in vltima voluntate dispoſuit [d]) ad eandẽ ecclesiam sepeliendum deferret,monachi sancti Vincentij Laudoñ. corpus ipsius violenter rapere, & in ecclesia sua sepelire minime dubitarunt,& infra. ¶Mandamus,quatenus si ita esse inueneritis,præfatos monachos cõpellatis , vt ossa præfatæ mulieris,& beneficia [e], quæ occasione sepulturæ ipsius recepisse [f] nosc̃untur , memoratis fratribus cum integritate restituant, & † decætero talia facere non præsumant.

¶ Lucius tertius.

¶ *Mulier nupta libere potest sibi eligere sepulturam.*

CAP. VII.

DE †vxore vero,vtrũ quem admodum vir,liberam debeat habere sepulturam, Nobis videtur, quòd nulla super hoc inter virum & mulierem †sit facienda distinctio,sed vtrique in casu isto , æqualem [g] esse credimus facultatem , cũ electio ista ad eum potius statum pertineat in quo mulier soluitur à lege viri † [h].

¶ *Pater filios impuberes,vbi voluerit , potest sepeliri facere, si hoc habet consuetudo loci.hoc dicit.*

¶ Vtrum autem pater quo magis voluerit , minores filios valeat sepelire , non inuenimus à sanctis patribus diffinitum [i], & propterea terræ consuetudini [k] decernimus relinquendum.

¶Idem proposito & capitulo Fauentiñ.

¶ *Si parochianus ecclesiæ cathedralis alibi sepelitur,de ipsius funerabilibus,seu relictis ecclesiæ sepulturæ,debetur quarta capitulo ecclesiæ Cathedralis.*

CAP. VIII.

CVm † super quodam capitulo, & infra. ¶Præsentiũ auctoritate statuimus , vt si aliquem parochianorum vestrorum,alibi contigerit eligere sepulturam , de testamento [l] ipsius quarta [m] vobis portio relinquatur.

¶Clemens tertius.

¶ *In quantitate canonicæ,quæ debetur ecclesiæ parochiali,statur loco consuetudini.*

CAP. IX.

CErtificari † voluisti à nobis quomodo illa clausula,quę

† Capit.8. eod.tit.in 2. compilatio.

1205 De sepulturis. Tit.XXXIII. 1206

sepulturã cum ista clausula:salua debita iustitia illarũ ecclesiarũ, à quibus mortuorũ corpora assumuntur:q̃situm fuit à Papa qualiter clausula ista:salua debita iustitia.&c.sit intelligenda,& exponẽda?Rñdet Papa,q̃ super hoc articulo diuersa antecessorũ suorũ constituta emanarunt:Leo Papa q̃nque appellauit illam iustitiam tertiam partem,q̃nque mediã:Vrbanus & Lucius q̃nque appellãt illam canonicã iustitiã, quartam partem:vnde Papa rñdet secũdum q̃ beatus Hieronymus in quit.Vnaquæq; prouincia in suo sensu abũdet & ita ẽm rationabilem consuetudinem loci, illa iustitia erit aliquãdo medietas, aliquãdo tertia vel quarta ,p diuersitate locorum.Nota,q̃ nihilomin⁹ in mortuariis cõsuetudo loci seruatur.

† Hieronymus ad Lucinium.

a ¶ *Salua iustitia.*]quæ exhiberi debet illis ecclesiis,à quibus dũ viuebant,percipiebãt ecclesiastica sacramenta, de bonis illis,quæ in testamento reliquit ecclesię vbi eligit sepeliri.

† Vide. l. Labeo.ff.de sup.leg.& l. cum de lationis.§. asi mus. ff. de fun.instr.

b ¶ *Tertiam.*] 5.eo.c. 1. c ¶ *Mediã.*]5.eo.relatũ. d ¶ *Quartam.*]Capitulum Vrbani non habemus,sed Lucij tertij. 5. eo.cap.prox.Ber.

† Dictio. parẽ deest in antiquioribus.

e ¶ *Hieronymus.*] cap. Hieronymi habes 76. dist.vtinam.Ber.

¶ *Glo.seq.ẽrit& soluit.*

f ¶ *Consuetudinem.*] Quid si de ꝓsuetudine dubiteẽ , vel variæ sint ꝓsuetudines in vicinis ecclesiis?De minori summa erit intelligẽda:qa in illa oẽs concordant. ff.de arbi.diem proferre.5.fi plure.i Ber.

† Capit.1. eod.tit.in3. compilatio.

† Montis Ferrati.

IN *nostra.*]Diuidit in tres partes principales, Primo actoris petitio.Secũdo:ibi, *Ecõtra.* reorũ defensio.Tertio. ibi,*Talem.*causæ diffinitio.Abbas.

† De ordine Hospitalariorũ vide de Castagnam in catalogo gloriæ mundi parte.4. consideratione. 15.

CASVS.Frior ecclesiæ Montis Ferrãdi,& hospitalarij Claremõtẽsis.diœcesis habebãt inter se qõnem ꝓper iure funerando,vel funerandi:Hospitalarij recipiebant ad ecclesiasticã sepulturã parochianos dicti Prioris,causa ꝓper his commissa fuit iudicibus, corã quibus petiit dictus Prior satisfieri sibi de dãno,quod sustinuerat ab illis Hospitalariis,quia parochianos suos receperunt ad sepulturã:& q̃ decętero non reciperent ad ecclesiasticã sepulturã parochianos ipsius:Ad probandum suam intentionẽ testes induxit:Tandem causa ad sedẽ Apostolicã est delata:in præsentia Papæ Prior ꝑdictus propõſuit prædicta:ex parte Hospitalariorũ fuit ꝓpositũ,q̃ ex priuilegiis sibi cõcessis licitum est eis, omnes,præter excommunicatos & interdictos,ad ecclesiasticã recipere sepulturam,qui apud eos elegerint sepeliri : & fideicommissa in vltima voluntate sibi relicta,recipere , soluta tantummodo quarta parochiali ecclesię,de cuius parochia mortuorũ corpora assumuntur, præterquam de equis & armis,de quibus quartã deducere nõ tenẽtur:Papa auditis rationibus vtriusq; partis,talẽ protulit sniam, q̃ ꝑdicti Hospitalarij decętero nõ recipiãt parochianos dicti Prioris ad ecclesiasticã sepulturam,nisi apud eos elegerint sepeliri, & tũc parochialis ecclesia recipiat quartã partẽ de oblationibus.letũ,& aliis quæ defunctus pro anima sua ibidem reliquit,præterquam de equis & armis:Hospitalarij resíduum habeant, nisi dolo vel fraude Hospitalariorũ defunctus inductus fuerit,ad huiusmodi electionẽ,vel dispositionem faciendam. Insuper iniunxit eisdẽ Hospitalariis,vt eidem Priori satisfaciãt de quarta parte triũ millium solidorum,quos constat eos à parochianis illius recipisse,esi probatum non fuerit,quòd eorum oblati vel cõuersi fuissent.preterea præcipit eisdem,vt satisfaciant Priori de omnibus,quæ habuerunt à quodã,qui fuit interfectus in campis,nisi probauerint q̃ apud eos elegerit sepulturam,alioquin ei restituant quartam partem.Item restituãt omnia quæ habuerunt pro quibusdã aliis, occasione sepulturæ ipsorum , quos constat infra annos legitimos decessisse.Nota,q̃ monachi possunt habere populum. Item cum dolo inducitur quis vt aliam eligat sepulturã, nõ præiudicat talis electio parochiali ecclesię. Itẽ quod occasione rei meæ per alium quæritur,mihi de iure restituendum est.

g ¶ *Parochianos.*] Nam & monachi habẽt populũ.16.q.1.Agapitus.

h ¶ *Annos legitimos.*] Vnde nõ potuerũt sibi eligere sepulturã, quia nec testamentũ facere potuissent:vt 3. de ꝑb. in præsentia. & 2. q. 6. cap.ei qui.§.diffinitiua Sed pater põt eligere filio sepulturam, vt dictum est 3.eo.de vxore. quia potest ei facere testamentum.Insti. de pu. sub.§.igitur.quod verũ est si ipse faciat sibi : aliàs si non fecerit sibi, nec filio impuberi facere potest.Insti.de pupi. substi.§.liberis.& ff. de inoff.testa.Papinianus. §.sed nec impuberis.T.

† ad

† prædictæ ecclesiæ.

† illos

i ¶ *Parochia.*]Sic 3. ca. proxi.Ber.

k ¶ *De equis & armis.*] Hoc inductũ fuit fauore terræ sanctæ 2. sic de his quę relinquũtur in ornamẽtis ecclesię siue ad cultum diuinũ,nihil deducit.3.de test.c. vlt.

2 Ad eius acquisitiõe & defensionem sũt Hospitalarii, & ꝓpriarij ipsius ꝓpter defutatis:vnde talia non recipient diuinũ. Io. And.

¶ *Gl.seq.notat tractum futuri temporis,&c. determinat, signat contrarium,& soluit.*

l ¶ *De cætero.*]Et ita tractus futuri tẽporis hic ad iudicẽ spectat.similẽ 3.eo.cũ liberũ.in fine.Et sic est contra illud. ff. de vtur.l.1. quod obtinet in his iuribus & seruituribus,& in annuis prestationib⁹: quia in talibus actio pertinet ad futurum. ff.fi ser.vendice.harum. & l.egi.& l.Labeo.& l.illa.de vsur.non contradicit , quia ibi non constabat adhuc de vsuris futuri temporis.

m ¶ *Recipiant*]Immo debẽt cauere neq; per se,neq; per successores eorũ hoc facturos:& hęc est executio iudicis quo ad futurum tempus.argumentum ff.fi ꝑui.vẽdi.harum. & à iudice posset iniungi sub pœna excommunicationis ne hoc facerent.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& remittit & opinionem soluit.*

n ¶ *Apud eos.*]Et ita vr, q̃ quis posit eligere sepulturam apud locũ minus religiosum,qa Hospitalarij minus religiosi sunt quam monachi.arg.12.q.2.bonæ.ar.ꝑtra 5.eo.fraternitatem.dic vt ibi notatum est. De hac materia cum quis vult eligere sepulturã, illum ordinem seruabit qui traditur 13.q.2.vbicũque.quod cap. quidam intelligunt de peregrinis,qui non habent propriã sepulturã , qui debẽt ꝑpeliri apud ecclesiam maiorem.Hugo intelligit illud cap. de ciuibus,qui habent propriam sepulturam in ecclesia maiori, qui quãdoque morantur extra ciuitatem per villas vel castra:qui si ibi decidunt,nõ debẽt suas sepulturas dimittere sine iusta causa,vt ibi dicitur:aliàs præsumitur illectus vel ex cõtemptu vel ex temeritate transire:vt plene dixi 3.eo.fraternitatem.

o ¶ *Reliquit.*]Hospitalariis iure legati.

p ¶ *Nisi dolo.*]Et ita dolus superueniens in spiritualibus rescindit ꝓtractũ:q̃d est ꝓra id 3.quod met.cau.cum dilecti filij,vbi de hoc & tunc de rebus suis nihil deberent habere Hospitalarij.ar.20. q. 3,constituit.ff.si quis cau.si duo.arg. 3. de testib. requisiti. & cap. officij.& ff.de arbit.si duo.& sic propter dolum cessat priuilegiũ.

2 ¶ *A pro*

1 Nec parentes eis eligere unt, vel si elegerũt, nõ habebat hoc consuetudo loci. ſ. eod, licet. li. 6. Ioa. And.

† Hic in vulgatis erat dictio, nisi, cum tñ legendũ sit, nec sit, &c, vt in omnibus manuscriptis, & in veteri cõpilatione.

† vv.

† receperint.

† Vide. l. 1. cum no. C. de iustit. & subſt. & l. quæ sub eõ ditione. §. quotiés. cũ ver. seq. ff. de cõdi. inſt.

† Capit. 2. eod. tit. in 3. compilatio.

† Dictio, Butardi, deest in oĩbus antiqs exẽplaribus.

† Vox Gallonum vulgaris est Italorum, qua ſi ſic 2 iuniores ſa mulos ſignificant.

† Recte dicit, non ſpõte, nam etiã euadere poſſet. arg. 13. ob caſtitatẽ ſeruandam non licuiſſet ei ſpõte ſe interficere. B. Thomas. 2. 2. q. 64. art. 5. ad tertium ar gumenti m. d & Archidiac. in ca. non eſt noſtrum 23. q. 5.

2 Vide. B. Thomam & Archidiaconum ſupra citatos. 3 Idem ecn cilium Tridentinum ſeſſio. 25. de reformat. c. 19. 4 Vide omnino Antonium Gomezij tom. 3. varia. reſolut. cap. vlti. nu. 8.

5 Vide. cap. 2. de hæret. lib 6. & ibi glоſſa & doctores.

a ¶ *Aparochianis.*] qui elegerunt ſepulturam apud Hoſpitalarios, & ideo quartam debent reſtituere parochiali eccleſiæ.

b ¶ *Annos.*] iſti non elegerunt ſepulturã: nec eligere potuerunt vnde reſtituere debent Hoſpitalarij prædicti, quicquid ipſorum occaſione receperunt. Bernardus.

EX *parte.*] Cõis diuiſio. Secunda: . ibi, *Quæcirca.* Abbas Sicul.

CASVS. Quidam nobilis ſolicitauit ſæpe quandã puellam de ſtupro, & cum nõ conſentiret eidẽ, poſuit ei inſidias ſuper quodam põte: & dum fugeret, caſu cecidit de ponte, & mortua eſt: quæritur vtrũ debeat in cœmiterio ſepeliri? mandat Papa, q̃ cũ illa non ſponte præcipitauerit ſe de ponte, ſed caſu ceciderit, corpus eius debet in cœmiterio ſepeliri: maxime cũ ex honeſta cauſa fugiſſe noſcatur: & cui cõmunicabatur viuenti, communicandũ ſit iam defunctæ. Nota, q̃ qui caſu & non ſpõte ſubmergitur, vel moritur, non priuatur eccleſiaſtica ſepultura. Itẽ nota regulam: Cui viuo communicamus, & mortuo communicare debemus.

¶ *Glo. ſeq. recitatur per queſtionem, & ſoluit di ſtinguendo.*

c ¶ *Non ſponte.*] quia ſi ſponte, non eſſet ſepeliẽda in cœmiterio eccleſiæ. 23. q. 5. placuit. ſed ſi ſic 2 credebat euadere poſſe, non imputaretur, ei etiam ſi ſponte ſe præcipitaſſet de ponte, vbi videbatur q̃ euadere poſſet. arg. 13. diſt. nerui. cum pro bono aut licito hoc facere poſſet: vnde ſi quid contrariũ eueniat, non imputatur. 23. q. 5. de occidendis.

¶ *Gl. ſeq. ponit. 7. vel 8. ca ſus, quibus fallit regula.*

¶ *Communicabatur.*] Vel communicare debuimus: quoniam tunc poſt mortem abſolueretur excommunicatus: & ei poſtea communicaretur. ſ. de ſen. excõ. à nobis. ſimile 24. q. 2. c. 1. & c. ſane. fallit hæc regula in furibus & latronibus. ſ. de fur. fures. Item in his qui moriuntur in torneamentis 3. ſ. de tornea. c. 1. Item in raptoribus. ſ. de rap. ſuper eos. Item in his qui ſeipſos interficiunt, vel pro ſuis ſceleribus 4 interfiuntur. 23. q. 5. placuit. Item in his qui presbyteros inſtituunt in teſtamentis tutores ſuis. 88. diſtin. neque apud. Item in quolibet quem conſtat in mortali peccato deceſsiſſe 13. q. 2. non æſtimemus. & c. pro obeunti bus. Item in his qui poſt mortem conuincuntur de hæreſi 5. 24. q. 3. ſane profertur.

Aeris.] Diuiditur: nam præmittit exordium ad probationem deſcendorum. Secundo ſoluendo diſtinguit: ibi, *Vnde.* Et ſecundũ membrum diſtinctionis: ibi, *Quòd ſi* Abbas.

CASVS. Aliqñ contingit, q̃ corpora excõicatorũ per violentiam aliquorum, vel aliquo caſu in cœmiterio ſepeliuntur, quæritur an debeant exhumari? Reſpondet Papa, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poſſunt, exhumari debent, & longe ab eccleſiaſtica ſepultura iactari: ſi vero diſcerni non poterunt, non debent corpora illorum excommunicatorum cum aliorum corporibus exhumari, cũ ſicut ſepultura pretioſa illis nõ prodeſt, ſic nulla vel vilis nõ obeſt iuſtis. Nota q̃ cui non communicamus viuo, non eſt cõmunicandum defuncto. Item ratione dubietatis aliquid admittitur, quod ſi certum eſſet, repelleretur. Item vtile nõ vitiatur per inutile. Item nec pretioſa ſepultura prodeſt defuncto, nec vilis nocet.

e ¶ *Non communicemus.*] ſic 24. q. 1. c. 1. & 2. niſi viuentes reconciliationem petierint, nec per eos ſtetiſſet: quia tunc abſoluẽdi ſunt poſt mortem. ſ. de ſen. excom. à nobis. & 26. q. 6. qui recedunt.

f ¶ *In cœmiterio.*] Cœmiteriũ 6 dicitur à cemẽ Græce, quod eſt arum latine, & teron q̃ eſt terra, ide cœmiteriũ quaſi aurea terra, quia eſt cæteris pretioſior.

g ¶ *Exhumari.*] Immo forte nec religioſum locum facit cadauer excõmunicati, ſi per ignorantiam ſacerdotis vel eo inuito inferatur. argu. ff. de rel. & ſum. fu. ſunt perſonæ. Lau. Et oſſa inde proiicienda ſunt antequam conſecretur de conſe. diſtin. 1. eccleſiam. Bernardus.

¶ *Glo. ſeq. arg. propter dubium, & c. dat ſimilia de connexitate & difficili ſeparatione, alle. tria iura in contrarium.*

h ¶ *Excommunicatorũ.*] Nota arg. q̃ ratione dubietatis aliquid admittitur, q̃d aliter non admitteretur. 11. q. 3. nolite 7. & 13. q. 2. non æſtimemus. & ff. de adimen. leg. l. 3. §. ſi duobus. Itẽ contingit ratione connexitatis. 14. q. 5. denique. & 81. diſt. cum omnibus. & ff. de ſol. ſi alie ni nummi. & ff. de mi. etiam. Item ratione difficilis ſeparationis. ff. de neg. geſt. cum eum actum. ff. de admi. tut. l. tutoré qui tutelã. Arg. contra. de pœ. diſtin. 5. ſunt qui. & c. 2. & ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. ff. de teſta. tut. duo ſunt Titij. ff. de manu. teſta. cũ ex pluribus. Io. i ¶ *Specioſa.*] 13. q. 3. anima defunctorum.

Bolendæ.] Primo præmittit abuſum, quem ſecũdo tollit & dat: ibi, *Mandamus.* Ab-

CASVS. Apud Montem Peſſulanum erat conſuetudo, q̃ clerici non permittebant effodi ſepulturam, niſi prius eis certum pretium perſoluatur: præcipit Papa, iſtam conſuetudinem aboleri, & clerici nihil audeant exigere hac de cauſa. Nota q̃ pro terra in qua ſepeliendi ſunt defuncti, nihil eſt exigendum.

¶ *Glo. ſeq. dicit ſepulturam dupliciter ſumi, pro loco & pro officio, & locus tripliciter, ſcilicet, priuatus, religioſus, & ſacer. In primo procedit venditio. in reliquis non.*

k ¶ *Sepultura.*] Sepultura dicitur locus, ſiue terra in qua fit ſepultura. Si in tali terra nullus vnquam fuit ſepultus, nec aliàs eſt locus ſacer, vt cœmiterium, licite poteſt vẽdi, & ex ea pretium recipi: quia nemo compellendus eſt de ſuo beneficium facere. 10. q. 2. precariæ. & quilibet ſuæ rei moderator & arbiter eſt. C. mand. in fi. nemo externus. poteſt ergo talis terra vendi, cum non ſit religioſa vel ſacra, ſed purus dicitur talis locus. ff. de reli. l. 2. §. purus autem. & C. eod. tit. l. locum. & 12. q. 2. aurum. ſi enim in tali terra aliquis ſepultus fuerit, & de voluntate eius cuius erat locus, amodo ſacer factus eſt. C. de religio. l. 2. ff. eod. l. 2. §. ſed & ſi alius. quare vendi non poteſt vel obligari: vt in l. prædicta. C. de reli. l. 2. & ff. de re. dinui. ſacra loca. in fi. & 1. q. 1. dictum eſt. De tali terra poteſt hoc intelligi, vel de terra cœmiterij, quæ religioſa & ſacra dicitur, licet in ea nullus ſepultus ſit. argum. ff. de rei vendi. quæ religioſis. & 17. q. 4. quiſquis

quiſquis. & c. ſicut antiquitus. & talis terra vendi non poteſt 13. q. 2. queſta eſt. & c. ſcipiẽdũ. Item dĩ ſepultura officiũ ſepulturæ: q̃d ſimiliter vendi non poteſt, ſi clerici ad hoc teneantur, cũ habeant beneficiũ ab ipſa eccleſia, immo ſimoniã cõmittunt. ſ. de ſimo. nõ facis. & c. cum in eccleſiæ corpore. & 13. q. 2. in eccleſiaſtico. & cap. queſta eſt. Si vero non teneãtur ad hoc ratione beneficij, poſſũt inde accipere 1 pretium: quia de ſuo hoc facere quaſi ſecundum Hoſt. nõ tenentur. 12. q. 2. cha ritatem. & 3. de præſcri. cum ex officij.

a ¶ *Exigere.*] Licet clerici exigere nõ poſsint laici tñ cõpelli poſſunt pias & laudabiles conſuetudines obſeruare, ſi quæ ſuper hoc fuerunt. 3. de ſimo. ad Apoſtolicã. multa: n. inhoneſte petuntur quæ honeſte recipi poſſunt. 18. di. de elogiis. 13. q. 2. queſta eſt. 1. q. 2. placuit. & c. quam pio. ff. de var. & extraor. co. l. 1. §. eſt quidem. 14. q. 5. non ſane.

† Cap. 5. eod. tit. in 3. compilatio. Et vide Alexandrum. lib. 1. de conſuet. in 1. fi. de cadauere punito.

† Vide Bar to. in l. 2. ff. de cadauere punito.

† Adde q̃s dicatur cõmunis. in terminis. ſa tor. l. 3. com mun. de do. mort. & ibi l. 1. C. de ſacroſanct. eccleſ. & c.

† Aliàs ita non debet cœmiterio. &c.

† vel.

Capit. 8. & concilio Carthag.

P Arochiano tuo, qui excommunicatus pro manifeſtis exceſſibus, videlicet, homicidio, incendio [b], *violenta manuum iniectione in perſonas eccleſiaſticas* [c], *eccleſiarum violatione* [d] *vel inceſtu, fuit, dum ageret in extremis* †, *per preſbyterum ſuum iuxta* [e] *formam eccleſiæ abſolutus, non* † *debẽt cœmiterium & alia eccleſiæ fuffragia denegari* [f]: *Sed eius hæredes* [g] & † *propinqui, ad quos bona peruenerũt ipſius, vt pro eodem ſatisfaciant, cẽſura ſunt eccleſiaſtica compellendi.*

Parochiano.] Diuiditur: quia duæ ſunt partes. Secunda: ibi, *Sed eius.* Abbas.

CASVS. Quidam parochianus fuit excõicatus pro manifeſtis exceſsibus, homicidio, incendio, & pro violenta manuũ iniectione in perſonas eccleſiaſticas, & pro violatione eccleſiarum, & inceſtu: dum ageret in extremis, fuit abſolutus per presbyterum ſuum iuxta formam eccleſiæ: quæritur fuit, vtrum deberet in cœmiterio ſepeliri? Reſpondet, q̃ non debent ei cœmiteriũ & alia ſuffragia eccleſiæ denegari, ſed hæredes eius & propinqui, ad quos bona peruenerunt ipſius, cõpellendi ſunt vt ſatisfaciant pro eodem. Not. q̃ cui vnum ſacramentũ conceditur, omnia alia quæ ſunt eiuſdẽ cenſuræ, ſunt cõcedenda. Itẽ ſacerdos in neceſsitate põt abſoluere à qualibet excõicatione. Itẽ hĩdes tenent ex maleficio defuncti, licet ad eos nihil ex illo maleficio puenerit.

b ¶ *Incendio.*] Incendiarij vtrum ſint ipſo iure excommunicati, dicetur. ſ. de ſen. excom. tua. nos.

c ¶ *Eccleſiaſticas.*] Iſti ipſo iure ſunt excommunicati. 17. q. 4. ſi quis ſuadente.

d ¶ *Violatione.*] Violatores eccleſiarũ nõ ſunt ipſo iure excõicati, ſed tãquam ſacrilegi excõicandi. 17. q. 4. ſicut antiquitus. & c. ſi q̃s domum. & c. omnes. Idẽ eſt ſi quis res eccleſiæ inuadat, tamquam ſacrilegus excõicetur. ſ. de foro competenti. conqueſtus.

e ¶ *Iuxta formam.*] de qua habes ſ. de ſent. excom. ex tenore. & c. cum. de fideres. 1. reſpon. & c. à nobis.

¶ *Glo. ſeq. arg. alleg. 3. iura, duo alleg. in contrarium, & ſoluit.*

f ¶ *Denegari.*] quia ex quo communicauimus ei viuo, & mortuo communicare debemus. ſ. eo. ex parte. & 24. q. 2. ſane. Item eſt hic arg. cui vnum ſacramentum conceditur vel negatur, & alia intelliguntur conceſſa vel nega. 5. diſt. ad eius. 95. diſtin. illud. & 13. q. 2. c. vlt. Contra. ſ. de torneа. c. 1. & ſ. de rap. ſuper eo. vbi cõceditur pœnitentia & euchariſtia, & tamen denegatur eccleſiaſtica ſepultura, ſed illud ſit ad terrorem aliorum 2.

¶ *Glo. ſeq. reci. per contrarium. & ſoluit.*

g ¶ *Sed eius hæredes.*] Similem caſum habes. ſ. de rap. in litteris. Et ita ex hoc cap. & illo patet, q̃ hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti, licet nihil inde peruenerit ad eos, quamuis his cõteſtata non fuerit cum defuncto, cum ad eos bona defuncti peruenerint: vt hic dicit, & 16. q. 6. ſi epiſcopum. ſ. de vſu. tua nos. & intelligẽ hæredẽ eſſe hæredis hæredem. ff. de verb. ſig. hæredis. ſic hæres hæredis teſtatoris eſt hæres. C. de hære. inſti. l. vlti. nam & ſecundum leges hæres tenetur condictione furtiua. ff. de cond. fur. ſi pro fure. §. ſi condictio. In caſu etiam tenetur filius pro patre, licet non ſit hæres. C. de primipilo, cum ex ſola. lib. 12. quælibet enim actio ad hæredem, & aduerſus hæredem tranſmittitur. C. de contrahen. & commit. ſtipul. veteres 8. & l. vlt. C. vt actiones ab hæredibus & contra hæredi. inci. l. vnica. & in delictis, licet ad hæredem nihil pernerit. arg. 11. q. 4. c. eccleſia. §. item peccato Iſraelitarum. verſ. maxime. cũ ex eo vtilitas deferatur ignoranti. Tamẽ ſecũdum leges non tenetur hæres ex delicto defuncti, niſi in quãtũ ad ipſum peruenerit, vel niſi lis conteſtata fuerit cũ defuncto. C. ſi ex delic. defun. l. 1. Sed ex cõtractu vel quaſi, defuncti hæres indiſtin cte tenetur. C. de act. & obli. ex depoſiti. & ff. de re. iu. ad ea. §. in contractibus. niſi in duob⁹ caſibus. vnus eſt ff. ſi ſtras in hũa menſor. fad. mo. dixe. l. ſi duobus. §. vlti. alius eſt ff. de tributo. illud §. vltimo. Ber.

† Capit. 1. eo. tit. in 1. compilatione. Et ad verũ intellectum huius capitis, videto notas nocturnas, ſi ſtras in hũa locum.

CAP. I.

SI † epiſcopus [h] ex Donatiſtis [i] ad catholicã eſt vnitatem cõuerſus [k], æqualiter inter ſe diuidant [l] eas, quæ ſic inuentæ fuerint, vbi ambæ partes [m] fuerint, id eſt, vt alia loca ad illum, alia ad aliũ pertineant, ita vt ille diuidat, qui amplius temporis in epiſcopatu habet, & minor [n] eligat. Quòd ſi forte vnus fuerit locus, ad eum pertineat quẽ plebs elegerit [o]. Sed ſi antiqui catholici ſuum voluerint, & illi ſuum qui ex Donatiſtis cõuerſi ſunt, plurimorum [p] voluntas paucioribus præferatur †. Si autẽ partes æquales ſunt, maioris temporis [q] epiſcopo deputetur [r] †.

¶ Si autem ita plurima loca inueniuntur, in quibus ambæ partes fuerint †, vt non poſſint æqualiter diuidi, velut † ſi in impari numero fuerint, diſtributis locis, qui parem habent

DE PAROCHIIS & alienis parochianis.

Supra viſũ eſt de quodã iure parochiali, quod cõſiſtit in funerãdo: Sed quia poterat dubitari de aliis iuribus parochialibus: ideo ſubiicitur iſta rubrica. Abbas Siculus. De hac materia tractatur 10. q. 2. & 16. q. 5. & 13. q. 1. per totum.

† Vide l. & ſuum hæredem. §. ſi. cum l. ſeq. ff. de pact.

† deputentur.

† fuerunt.

† velut ſub impari.

† velut ſi impari.

Sepiſcop⁹.] Hẽt quinque dicta ad idem tendentia quæ patent in textu. Abbas. Siculus. CASVS. ſic 3 poteſt poni: Epiſcopus alicuius ciuitatis cũ magna parte plebis incidit in hæreſim Donatiſtarum: Vnde ſunt præciſi ab eccleſia: in plebe reſidua conſtitutus eſt nouus epiſ, priore reuertente ad fidem, tũ pro multitudine ſequentium cum, tũ pro vtilitate diſponatur cũ eo, vt digniratem recipiat: ſed q̃a alter canonice ordinatus eſt, nõ debet ex toto deponi, ſed inter ſe diuidũt omnia, vt patet in litera. Hodie vero non fieret talis diſpenſatio: & nõ continet ius hoc cap. Ber. No. hic habes vnũ caſũ, in quo duo epiſcopi poſſunt eſſe in eodem epiſcopatu: ſcilicet quando alter labitur in hæreſim, & alter canonice eligitur. Item melior eſt conditio minoris: q̃a maior diuidet, & minor eliget. Item voluntas plurium præferẽda eſt paucioribꝰ: q̃d eſt verũ, niſi à paucioribus opponat aliquid rationabile & prohibetur, vt ſ. de his q̃ ſi. à maio. par. cap. cũ in cũctis.

† Hic caſus Bernardi eſt, & in anquis exemplaribus reperitur.

h ¶ *Epiſcopus.*] id eſt, epatus. & ſic ponitur contentũ pro cõtinẽte, vel ecõuerſo continens pro contento. de conſ. diſt. 2. cũ omne. R.

4 Et loquitur de his qui erant in partibus Africæ, vbi præualebãt Donatiſtæ. ſecũdũ Ioan. Andr.

i ¶ *Ex donatiſtis.*] Quod dicitur in hoc capitulo, diſpenſatiue dictum eſt 4 23. q. 4. ipſa pietas. Ber.

k ¶ *Conuerſus.*] Cum alius epiſcopus in illo epiſcopatu iam erat creatus. Lauren.

l ¶ *Diuidant.*] ſcilicet villas, vel parochias, vel plebes.

m ¶ *Partes.*] id eſt, æquales. nomine enim partis dimidia intelligitur. ff. de verbor. ſignifica. nomen. ff. de vſur. etiam partis. Ber.

n ¶ *Minor.*] Not. meliorem conditionem minoris. Ber.

o ¶ *Elegerit.*] Vt ſi pares ſint competitores mulieris, moribus & generis, is potior exiſtimetur, quem ſibi conſulens mulier appro bauerit. C. de nuptiis, viduæ.

p ¶ *Plurimorum.*] 65. diſtin. c. 1. 2. & 3. & 3. de his quæ ſunt à maiori parte capitu. capitulo primo. & 3. de electio. licet. in fi.

q ¶ *Maioris temporis.*] Hoc ideo dicit, quia præſumitur citius morari. 13. q. 2. illud, & in hoc eſt melioris conditionis.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.*

r ¶ *Deputetur.*] Quid ſi nõ conueniant inter ſe? Alternis annis percipient redditus. ff. communi diui. l. communi diuidendo. §. cum de vſufructu. Vincen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VT *Dominicis.*]CASVS.Dicitur in hoc capitulo,q̃ sacerdotes in diebus Dominicis,& in aliis diebus festiuis debent proponere in ecclesia,vt si est ibi aliquis qui ex contemptu dimisit suũ presbyterũ,statim recedat.Not.q̃ nullus presbyter alterius parochianum recipere debet ad diuina.quod verum est, si contempto plato suo audire velit ibi diuina:absens enim iusta de causa potest audire diuina in ecclesia ad quam venerit.

a ¶ *Si alterius.*]Alienus parochianus dr̃, licet ibi cõparuerit domũ, non causa habitandi. solam enim habitationem comparare in alicna ciuitate nõ facit domicilium. ff. ad muni. libertus.§.sola.Secus si in vtraque causa inhabitãdi. ff.eo. assumptio. §. iuris prudentibus. Vincen.

† Vaneteñ
† Naneteñ
Naneteñ.

b ¶ *Contempto.*] Bene dixit,contẽpto,quia ex iusta causa absẽs bene potest audire diuina in ecclesia ad quam venerit.argum.7.q.1.epi vel presbyteri. 81. dist.cap. vlt. & est simile de pœ. dist.6.placuit.71. distin. primatus. & 9.quæst.2. per totum.Ber.

NVllus.]CASVS. Dicitur, q̃ nullus eps alienum parochianum iudicet : quia qui eum ordinare non põt, nec iudicare.No.q̃ nullus potest iudicare patrochianũ alterius:quia pilatione. & ad quem spectat ordinatio alicuius , & eius iudicatio: ergo qui nõ potest ordinare, nõ potest iudicare. hoc tamẽ intellige de episcopo: de aliis enim non:quia licet archidiaconus nõ possit ordinare, potest tamen iudicare , sicut & alij iudices.

† Burchardus lib.2.de uret.cap.39. Iuo par.6.c. 14.&c.3. c. tit in 1.com pilatione. & videto notas in hunc locum.

† post concilium Lat. teren. sub Alexand.iii. cap. vltimo & cap.5. eo. tit.in 1.compilatione. Vide Felinum in ca. quia iudicã te, supra de præscrip.& Oldradum consil.283.

† vel

1 Quid hodie prohibeantur archidiaconi iudicare,vide concilij Trident.sessio.24.de reforma.c.20. §. ad hæc & sessio.25. de reformat.c. 14.

c ¶ *Præsumat.*] Nisi eo domicilium transtulerit.C.de inco.& vbi qs do.ha.si in patria. libr. 10.& ʒ.eod.significauit. & nisi ibi deliquerit. ʒ. de rap.capitulo primo.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.Secundo arg.& remittit.*

d ¶ *Ordinare.*]Sic.9.q.2.per totum.Arg.contra.25.dist.perlectis.vbi dr̃ q̃ archidiaconus potest iudicare 1 , sed non ordinare. illud sic expone:sicut eps non potest alienum parochianum ordinare , sic nec iudicare:Secus est de inferioribus iudicibus,sicut sunt archidiaconi,& cæteri prælati,qui possunt iudicare , sed non ordinare. Et ita arg.habes hic q̃ sententia à non suo iudice lata nõ tenet.5. de iud.at si clerici.vbi de hoc.& C.si à non comper.iud.l.2. & 5.de consue.ad nostram.nisi in casibus qui notantur.5.de foro.compet. cum sit generale.

SVper eo.] Cõis diuisio.Scd̃a pars:ibi, *respondemus.*Abb. Siculus. CASVS. In canonibus reperitur, q̃ limites prouinciarũ siue diœcesum,& ea quę limitibus adhærent,non præscribuntur:quiq̃ situm fuit,vtrũ idem sit iudicium in limitibus parochiarũ ? Rñdet, q̃ idem seruandum est in vtroque dummodo constiterit limites canonica ordinatione fuisse distinctos.Not.q̃ limites legitime distincti,& ea q̃ limitibus adhærẽt,puinciarũ,siue diœcesum, & parochiarũ,nõ pscribuntur.Itẽ idẽ iuris est in minori qd̃ in maiori.

2 Qualiter & quando facta fuerit diuisio pro uinciarum.

e ¶ *Coherent.*] principaliter:sicut intelligitur illud : Quæ religiosis adhærent,religiosa sunt:vt C.de rei vendi. quæ religiosis. & ff. de contrahen.emptio.in modicis,Vin.

f ¶ *Per canones.*] 2 qui dicunt, q̃ limes præscribi non potest,ne prouinciarum termini confundantur.16.q.3.quicũque.& c.licet in numerum,quicunque locus remanserit , hoc in eo seruetur, quod dictum est , cum de vno loco superius tractaretur.

¶EX consilio Maneteñ.†

¶ Presbyteri parochiales Dominicis diebus & festiuis,parochianos alienos ad Missam admittere non debent , si ex contemptu ad eorum ecclesiam accedunt.

CAP. II.

VT Dominicis , vel festiuis diebus presbyteri antequam Missam celebrent, plebẽ interrogent , si alterius [a] parochianus in ecclesia sit,qui proprio contempto [b] presbytero, ibi velit Missam audire : quem si inuenerint,statim ab ecclesia abiiciant.

¶Hadrianus Papa. †.

¶Episcopus parochianum alterius sine ipsius licentia ordinare non potest , nec eum alter iudicare.

CAP. III.

NVllus episcopus alterius parochianũ iudicare præsumat [c] : & infra. ¶ Nam qui eum ordinare [d] non potuit,nec iudicare potest.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Fines parochiarum , de quibus constat, vel finibus coherentia , præscribi non possunt,

CAP. IIII.

SVper † eo vero quod apud vos intellexímus dubitatũ, an quod de finibus & † his,quę finibus cohærent [e],non præscribendis,statutum per canones [f] esse dignoscitur,sit in parochia rum limitibus † sicut in prouincialibus admittendum: Respondemus , quòd bene videtur in vtroque [g] seruandum , si fines legitima probatione , vel aliàs indubitata fide constiterit ecclesiastica ordinatione statutos,

¶Celestinus † tertius.

¶Si parochianis seu diœcesanus domiciliũ transfert,primus prælatus in eo iura episcopalia seu diœcesana sibi non vendicat:de cimæ tamen prædiales illius parochiæ sibi debentur,nisi alteri debeantur ex consuetudine.

CAP. V.

SIgnificauit † nobis Acoñ. † episcopus, quòd cum post recuperationem Aconeñ. † ciuitatis,ad habitandum in ea , se quamplurimi contulissent , qui ante generalem occupationem terræ sanctæ, in aliis ciuitatibus regni Hierosolymitani elegerent mansionẽ:& infra.¶Fraternitati tuæ † mandamus , quatenus prædictorum locorum prę latos, vt sibi nullã in prædictos Aconeñ.† habitatores [h] iurisdictionem vsurpent, nec ab eis temporalia exigant, quibus spiritualia non ministrant , districtione,qua conuenit, compellatis:ita quòd si de agris in eorum parochia cõstitutis,fructus percipiunt, & in vltra marinis partibus ratione prædiorum [i] decimæ persoluuntur , deinceps eis ipsas cum integritate persoluant: dicto vero Acoñ. † tamquam diœcesano suo cogantur de cæteris respondere.

& episcopa tuũ vide 80 dist. cap. 99 dist. cap.1.& 19. q.1.c.1.

† liminibus

† Clemens

† Ancon.

† Ancon.

† Ancon.

† Fraternitati ueritate

†Ancon.

quibus nõ ministrabant spiritualia. Eps Aconeñ.cõquestus est domino Papæ,vnde mandat iudicibus,quatenus compellant prælatos prædictorũ locorũ,vt nullam iurisdictionem vsurpẽt in prædictos Acoñ,habitatores,nec ab eis temporalia exigant,quibus spiritualia nõ ministrant:veruntñ si de agris in eorũ parochiis constitutis,fructus percipiũt,& in partib[a] vltra marinis ratione prædiorum decimę soluunt,decimas illas de cętero integre percipiat & dicto Acoñ,tamquã suo diœcesano decætero rndere cogãtur. Not.q̃ licitum est alicui domicilium mutare.Item nota cõtra episcopos,& archidiaconos,& alios prælatos,qui redditus suos percipere non debent, nisi officium suum in verbo prædicationis & aliis exercuerint.Item decimæ prædiales illi ecclesiæ sunt dandæ, in cuius territorio prædia sunt constituta.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

h ¶ *Habitatores iurisdictionem.*] quia translato domicilio subtracti sunt eorũ iurisdictioni.5.de fo.compe.propoſuisti.13.q.1. ecclesias. §.quia ergo.& ibi dr̃ quis habere domiciliũ,vbi habitat.ff. ad municip.municeps.§.miles.Sed vr̃ contradicere quædã lex.ff.de senatores.vbi dr̃ q̃ licet senatores domicilij habeant in vrbe, retinent tñ ius in prouinciis.vnde sunt oriundi.Sed illud verum est quo ad honores,nõ quo ad onera. ff. ad municipa. municeps. L2.

¶ *Glo.seq.not.at.quærit,& soluit.*

i ¶ *Prædiorum.*]Not.q̃ decimæ prædiales 3 regulariter illi ecclesiæ debent

debent dari,in cuius parochia p̃dia sunt sita.arg.16.q.1. si quis laicus.& ʒ.de deci.qñ.& c.cum contingat.sic & ciuitati triburũ soluendum est:vbi sunt agri.ff.de censi.forma.5. si vero.personales vero decimæ illi ecclesiæ debẽt dari , in qua diuina audiunt officia. 16.q.1.quæsti.& hic in fi.idẽ dicit.Sed quid de illis inhabitant ciuitatem, & habẽt prædia & vineas extra,quę nõ sunt in parochia alicuius,sed sita in terminis ciuitatis?Videfesse hoc in epi potestate, arg.ʒ. de deci. qñ. quia non posũt negari quin sint in parochia eius: nõ tñ à ratione extraneũ est, vt rõne domicilij decimæ persoluantur, si cõ suetudo ita se habet.in talibus enim consuetudo prejudicat.ʒ.de decimis. ad Apostolicæ. & c.in aliquibus.in fi.Ber.

† De matrimoniis ei cui ubi , vide plene per B. ʒ.Thomã , & Cajetanum; 2.q.6. & 7.& 9.Do- nitiũ 80. dist.6. de sanctis & iu 55.q.3. & 4. per totum.

† Capit.45. Er capit.2. eod.tit.in 1. compilatio. Et demate ria vide Na varrum in manuali.ca. 21.nũ.82.ter no præcep. to ecclesiæ to plene per Coluarruuiã lib. varia. rum.cap. 17. & vide notas huius capitis.

† Ancon.

DE DECIMIS, Primitiis & oblationibus.

¶Quia decimæ,& primitiæ, & oblationes sunt de iure parochiali , ideo post rubricam precedentẽ merito subicitur ista Abbas.

De hac materia tractatur 16.q.1.c.cunctis.§. *de his vero.vsq; ad fi.& 9.7.per totum.13.q.1. per totum. de consecr. dist.5. quadragesima. De oblationibus tractatur 10. q. 1.& 2.& 25.q.1.per totũ & 13.q.2.§.nmirum. vsque ad §.item quæritur.*

Dicitio & ereã in alio quotantiq.

DEcimam.] Diuiditur, qñ primo agit de ꝗ tate decimarum,exprimés quatuor genera ipsarum. Secundo de quãtitate Primitiarum:ibi,*At vero.*Abb. Sicul.

CASVS.Primo ponit tria genera decimarũ, secundum quòd olim in veteri testamento soluebantur. Secundo dicit , quòd primitiæ, quas de frugibus offerebant , non erant aliquo speciali nomine designatæ, sed pro voluntate sua quilibet offerebat : postea traditio Hebræorum inolcuit arbitrio magistrorum , quòd qui plurimum dabant , quadragesimam partem offerebant sacerdotibus : qui minimum , sexagesimam partem : & sic inter quadragesimam & sexagesimã licebat offerre quod volebant.& ita quod Prius dubium erat , postea diffinitum fuit propter auaritiam sacerdotum.

a ¶ *Ad conuiuium.*] 13. q.1.ecclesias.§.his itaque.Ber.

b ¶ *Diffinitæ.*]in qua quantitate dari deberent.Ber.

¶ *Glo.seq.arg.opi.magistrorum,&c.*

c ¶ *Magistrorum.*] Nota hic arg.q̃ opiniones magistrorum sunt fo uendæ.vnde imo.opinionibus magistrorum nõ vult derogare. ʒ. de restit.spolia.litteras.& ʒ.de sen.excom.officij.Et dicit lex,q̃ ius consſtare non potest,nisi sit aliquis iurisperitus, per quẽ possit in melius perduci.ff.de ori.iur.l.2.§.post originem.Lau.

ADDITIO.Ex hoc textu nota,q̃ licet magistri posint glossare sicut placet quo ad primitias,non tamen quo ad decimas.

d ¶ *Licebat.*] non licentia dispensationis.sed iuris communis.

e ¶ *Pentateucho.*]Liber est sic dictus à penta,quod est quinque,& teuchos,quod est volumen,quia in vno volumine quinque libri Moysi continentur.Ala.

¶ *Glo.seq.quærit.opi.ponit,ex qua iterum quærit,& soluit.*

f ¶ *In primitiis.*] Primitiæ enim tanquam debitæ exiguntur , sicut decimæ.arg.16.q.1.reuertimini.2.dist. præter hoc.& ʒ.eod.quam fit graue.Sed nunquid in pecudibus datur primogenitum?Hug.di

TITVLVS XXX.

De decimis † , premitiis & oblationibus.

¶Hieronymus super Ezechielem †.

¶Exprimit quatuor genera decimarum, quæ ex veteri lege debebantur

CAP. I.

DEcimam partem omnium frugũ Leuiticæ tribui populus ex lege debebat. Ruitsus ex ipsis decimis Leuitæ,hoc est inferiorum ministrorum gradus, decimas dabant sacerdotibus.Erant quoque & † aliæ decimæ;quas vnusquisque de populo Israel in suis horreis separabat,vt comederet eas,cũ iret in templum in vrbe Hierusalem , & in vestibulo templi sacerdotes & leuitas ad conuium [a] inuitaret. Erant autem & aliæ,quas pauperibus recondebãt. ¶ At vero primitiæ quas de frugibus offerebant , non erant speciali nomine diffinitę[b], sed offerentium arbitrio derelictæ. Traditionem quoque accepimus Hebræorum,non lege præceptam , sed arbitrio magistrorum [c] inolitam , quòd qui plurimum,quadragesimam partem dabant sacerdotibus : qui minimum, sexagesimam : inter quadragesimam & sexagesimã licebat [d] quodcũque voluisset offerre. Quod igitur in Pentateucho [e] dubium derelictũ est, hic † specialiter diffinitur propter sacerdotum auaritiam , ne amplius à populo exigant in primitiis [f] offerendis.

¶Paschalis secundus.

¶Non potest congrue summari propter varietatem lecturam.

CAP. II.

NOuum † genus exactiõis est , vt clerici à clericis [g] decimas exigant , cũ nusquam in lege Domini hoc legamus: non enim Leuitæ à Leuitis [h] decimas accepisse leguntur.Illi profecto clerici, qui à clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt , decimas eis debent [i].

¶Hadrianus † Vigor.& Herfordeñ.episcopis.

¶Cõpositio super decimis non tollitur per priuilegium sequens,si de illa mentionem non facit.

CAP. III.

EX † multiplici conquestio ne V. ꝑsbyteri accepimus, quòd cum inter Abbatem de Brudeia , de consensu totius, conuentus, & prædictum presbyterũ talis intercesserit † conuentio , scripto monachorum authentico robarata : quòd monachi dicto presbytero & ecclesiæ suæ,de blado & vniuersis leguminib[a],quãdiu viueret [k] hoc innuit littera , & ita planum est.B.

EX *multiplici.*] Primo ponitur querela. Secundo iudicum datio:ibi.*Vnde.*Abbas.

CASVS.Inter abbatem & conuentum de Brudeia ex vna parte & quendam presbyterum pro ecclesia sua ex altera,talis cõpositio intercesit ꝰscripto authentico monachorũ roborata, q̃ monachi deberent soluere annuatim dicto presbytero dũ viueret,decimas de blado & vniuersis leguminib[a] exceptis minutis decimis, quas eis remisit.postea Abbas impetrauit priuilegium,vt de labo ribus suis.quos propriis sumptibus excolunt,decimas soluere nõ teneantur , nulla de cõpositione prædicta mentione facta,statim cœperunt excolere suis sumptibus possessiones, super q̃bus com positio facta erat,& ea occasione subtrahebant decimas:vñ presbyter conquestus est domino Papæ super hoc:dicit Papa, q̃ non fuit suæ intentionis, per priuilegium prædictæ compositioi derogare:quare mandat,quatenus Abbas & monachi compellãtur prædictam compositionem seruare,vel cum ipso presbytero amicabiliter conuenire , nisi de ipsa compositione in priuilegio cõtineatur expresse. Nota, quòd Papa per priuilegium suum non intendit reuocare compositionem , de qua in priuilegio mentio non habetur.Item priuilegiũ veritate tacita impetratũ nõ valet.

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

k ¶ *Quandiu viueret.*] Hic simpliciter & pure facta fuit cõpositio sup decimis:ergo de omnibus ꝑsentibus & futuris intelligẽdum est:vnde si postea alias possessiones monachi acquisierunt , sub eadem compositione intelliguntur, ʒ.depriuileg.quia circa.

† Alias ,ho

† Post concilium Lateran. sub Alexan.iii par. 13.cap.16. & cap.7.eo.tit. in 1.compil. Et hanc decretalem in B. Thomas & ibi Caietanus.2.2.q. 87.art.4.

† Credo hũc esse Hadrianũ iiij. qui proxime præcessit Alexã.iij.

† Cap. 17. eo. tit. in 1. compilatio. Et post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par. 13.cap. 11.

† interuenerit.

† In his ꝰcligere , q̃ hic dicit de clericis coniugatis,qui ab aliis clericis spiritualia recipiunt 2 , & nim coniugati coniugati nõ gaudent priuilegio. ʒ.de cle.con.c. vnico. in fin. lib.6. Ioan. Andr.

* ¶ *Quia*

Universidad de Deusto
Biblioteca

r Modus dicendi vel garis Italorũ, hoc est, chiamo franche.

† Quietas, lego exantiquis, non quitas. vt in nonnullis recentioribus.

2 Vide tex. in l non dubium. & ibi Bar. & glos. C. de legib.

a ¶ *Quietas iclamauit.*] Arg. q rebus nondum habitis possit quis renunciare. ff. de acquir. hæred. is qui. Arg cõtra. ff. de reg. iur. qui potest. Sol. non potest quis renũciare iuri antequam sibi competat, vt ibi dicitur, pacisci tamen potest. vt ff. de pactis. l. & hæredi. §. filiusfamilias. & C. de pact. l. n. & hic. R.

¶ Glo. seq. arg. in contrarium, & soluit.

b ¶ *Intentionis.*] Nota ẽm intentionẽ dñi Papæ priuilegiũ foret intelligendũ 2. sic etiam reciperẽtũ quo ꝙditur beneficiũ. 3. de præb. c. vlt. & 3. de rescrip. mandatũ. Itẽ arg. ꝙ Papa ꝓ suum priuilegium siue rescriptũ, nõ vult facere alicui præiudiciũ. 3. de off. ord. licet & 3. de vsu pal. ex tuarũ. & 3. de offic. deleg. super eo. & hoc ideo est hic, qa priuilegiũ illud fuit tacita veritate impetratũ: vnde non valuit: quod si dixisset, priuilegiũ non fuisset concessum. 3. de rescrip. super litteris.

c ¶ *Eandẽ conuentionẽ.*] Et ita patet, ꝙ puentio põt interuenire in spiritualib⁹, saltẽ inter ecclesiasticas personas. 3. eo. fuggestũ. & c. nuper abbates. & 3. de trãsac. c. 2. Sed ad hoc vt compositio sit perpetua, de bet auctoritas epi interuenire. vt 3. de transe. de cætero. & c. 2. aliàs erit personalis: vt 3. de transac. veniens. & hic fuit cõpositio personalis: quia auctoritas superioris nõ interuenit: vt patet ex eo qđ dicit 3. quãdiu viueret. & sic in vita sacerdotis tantum durauit cõpositio. d ¶ *Contineatur.*] Nam si de cõpositione facta fuissẽt mẽtio in priuilegiis, & ex certa 3 sciẽtia, Papa derogasset huic compositioni. arg. 3. de rescript. nonnulli. & 3. de cape. mo. ex parte. Bernardus.

† Hunc existimo esse B. Thomã Cãtuarien. Archiepm, qui circa annũ Christi 1171 pro libertate ecclesiæ asserenda martyrio traditur sub Alexan. iii.

† Capit. 3. eod. tit. in 1. compilatio. Et post concilium par. 13 cap. 12.

3 Quid operetur clausula ex certa scientia tra ditlate Anbrielius lib. 6. comu. cõclusi. tit. de clausulis, cõclusio. 1.

Commissum.] Primo ponit querela. Secũdo iudicis datio: ibi, *Ea propter.* Abbas.

CASVS. Monachi de Bosse, ecclesiæ sanctæ Mariæ, in cuius parochia commorãtur, decimas integre non soluebant: conquestus est rector illius ecclesiæ dño Papæ: vnde mãdat archiepo Cantuariñ. quatenus monachos cõpellat, vt decimas de terris cultis, in quibus olim domus cõstructæ fuerant, ecclesiæ prædictæ cum ea integritate persoluant, quę prius solui consueuerant, antequam in eadẽ parochia morarẽtur: & sicut decimæ olim soluebantur de pascuis, ita & nunc soluãtur de eisdem, ad frugum fertilitatem translatis absque diminutione. Nota, decimas integre persoluendas.

¶ Glo. seq. recitetur per quæstionem.

e ¶ *Monachi.*] Nõ dicit hic de q bus monachis: vñ si intelligis cap. de Cistercien. loquit de possessionib⁹, quas nõ excolũt suis sũptibus & laboribus, de quibus soluere debẽt decimas. 3. eo. ex parte. Vel forte p subtractionẽ illarũ decimarũ parochialis ecclesia enormiter lædebatur, qđ esse nõ debet. 3. de verb. sign. quid per nouale.

4 Vide de testi. causã argu. C. de preci. impe. offer. quotiens rescripta 4. Si vis intelligere 2. f per vit. de aliis monachis, planũ est, qui decimas soluunt: nisi de nouaglo. Ioa. And. libus cultis suis sumptib⁹, & de nutrimẽtis animaliũ. 3. eo, ex parte.

decimas persoluerent, exceptis minutis decimis, quas idem presbyter quietas [a] † clamauit: idem Abbas à nobis priuilegium obtinuit, vt de laboribus, quos propriis manibus aut sumptibus excolunt, nulli decimas soluere tenerentur: & infra.

¶ Vnde quia non fuit nostræ intentionis [b], per priuilegium nostrum conuentioni derogare prædictæ: Mandamus, quatenus Abbatem & monachos, vt eandem [c] conuentionem (non obstante dicto priuilegio, nisi de ipsa contineatur [d] in eo) inuiolabiliter teneant & obseruent: vel exinde secum pacifice conueniant, appellatione postposita compellatis.

¶ Idem Thomæ Cantuarien. † archiepiscopo.

¶ Monachi tenentur soluere decimas prædiales de prædiis nouiter cultis, de quibus decimæ prius soluebantur.

CAP. IIII.

COmmissum † nobis: & infra. ¶ Peruenit ad nos, ꝙ monachi [e] de Bosse, ecclesiæ sanctæ Mariæ, in cuius parochia commorantur, decimas ex integro non persoluunt. ¶ Ea propter mandamus, quatenus eos, vt decimas de terris cultis, in quibus olim domus constructæ fuerant, præfatæ ecclesię cũ ea integritate [f] persoluant, qua priusquam in eadem parochia morarentur, solebant persolui, compellas. Et sicut etiam de pascuis [g] olim decimæ persoluebantur, ita nunc de eisdẽ ad frugum fertilitatem translatis, decimas volumus absque diminutione persolui.

f ¶ *Integritate.*] sic 3. eo. c. prox. & c. non est. & c. cũ hoies. & c. tua nobis. & 16. q. 1. si quis laicus. ff. de pub. & vecti. Imperatores. Bern.

¶ Glo. seq. quærit & soluit.

g ¶ *Pascuis.*] Quæ ergo dicunt noualia, à quibus oẽs religiosi sunt exempti. Dicas ꝙ illa dicũtur noualia, quorũ nõ erat memoria, ꝙ culta fuissent. 3. de verb. sig. quid per nouale. & quæ prius erãt quasi inutilia: vt mõtana, paludes, vñ parochialis ecclesia nihil ante pcipiebat, vel ita modicum ꝙ sine læsione poterat amittere illud, & ita ista pascua non erant prius inutilia, vel area siue domus, vnde non debebant dici noualia per cap. quid per nouale.

Peruenit.] Capitulũ sequens per totum est patent.

h ¶ *Molendinorum.*] etiam sit ad ventum. eo. ex transmissa. Bern.

i ¶ *Fœno.*] De omnibus enim quæ fidelis homo acquirit, debet soluere decimas. 3. eo. ex transmissa. & de venatione, festa. & de militia. 16. q. 1. deci mas. & q. 7. quicunq;. B. k ¶ *Lana.*] In pecudum fructu lac, lanaq; fœtus habetur. ff. de vsur. l. in pecudum. & Instit. de re. diui. §. in pecudum.

Nuncios.] ¶ *De apibus.*] & oi fructu li cite acquisito. 3. eod. ex transmissa. siue de animalibus. 3. c. proxi. siue intuitu prædiorũ, siue intuitu personæ. 3. de paroch. c. vlti. & 3. eod. pastoralis. Ber.

Vm hommes. Primo ponit factũ reprehensibile. Sed o corrigi mãdat: ibi, *Mãdamus.* Abb.

CASVS. Homines de Hortona tenẽtur solue re decimas parochiali ecclesiæ: sed antequam id faciant, de fructibus non decimatis, satisfaciunt seruientibus & mercenariis suis, de frugibus non decimatis [n], debita totius anni pro seruitio suo impendant, tunc demum de residuo decimam persoluentes: Mandamus, quatenus eos cogatis, vt decimam statim † fructibus [o] collectis persoluãt, petenter. Nota decimas persoluẽdas ante m ¶ *Parochiam.*] Arg. decimas esse dandas illi ecclesię, vbi quis accipit ecclesiastica sacramenta, etiam prædiales: tũ contrariũ est verum, ꝙ prædiales potius dari debent illi ecclesiæ, in cuius territorio sita sunt prædia. 3. tit. proxi. c. vlti. nisi consuetudo in contrariũ esset. 3. eo. cum sint homines. Bern.

n ¶ *Nõ decimatis.*] De oibus enim satis, & plãtatis, & de omnibus fructibus possessionũ & animalium, & omnibus fructibus ratione prædiorum prouenientibus, nullis expensis deductis decimæ sunt soluendæ. 3. eo. non est in potestate. & cap. tua nobis. De aliis vero quæ prouenium ex negotiatione & artificio deducendæ sunt expensæ, & de residuo persoluenda decima. 3. eo. pastoralis.

¶ Glo. seq. quærit, & soluit.

o ¶ *Fructibus collectis.*] id est, quam citius & competentius solui possunt: quia tardius dare peccatum est. 16. q. 1. decimæ. & qui non facit statim, in mora intelligitur, vnde periculum decimarum ad ipsum spectat. ff. de lega. 1. cum res. §. vltim. & 3. de commo. c. vnico. Sed

¶ Alexander tertius Cantuarien. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Per excommunicationem compellitur quis ad soluendas decimas de molendinis, & aliis hic contentis: cap. seq. hoc dicit cum seq.

CAP. V.

PErueuit † ad nos: & infra. ¶ Mandamus, qnatenus parochianos vestros monere curetis, & si opus fuerit sub excõmunicationis districtione compellere, vt de prouentibus molendinorum [h] †, piscariarum, fœno [i], & lana [k], decimas, ecclesiis quibus debentur, cum integritate persoluant.

¶ Idem Vintonien. † episcopo.

¶ Summatum est cum præcedenti, & declara vt in præcedenti dictum est.

CAP. VI.

NVncios †: & infra. ¶ Mandamus, quatenus parochianos tuos de apibus [l], & de omni fructu decimas persoluere ecclesiastica districtione cõpellas.

¶ Idem Exonien. episcopo.

¶ Decima fructuum, statim cum collecti sunt, solui debet, non deductis expensis.

CAP. VII.

CVm † homines de Hortona de frugibus nouem partibus sibi retentis, decimam ecclesiæ cuius parochiani [m] sunt, sine diminutione soluere teneãtur: & antequam id faciant, seruientibus & mercenariis suis, de frugibus non decimatis [n], debita totius anni pro seruitio suo impendant, tunc demum de residuo decimam persoluentes: Mandamus, quatenus eos cogatis, vt decimam statim † fructibus [o] collectis persoluãt,

1 Debens x. obtulit illa creditori qui recusat sine iusta causa illa recipere, si perdit illa sine culpa, doli mali exceptione tutus est, a etiam si aliquãdo inter pelatus rõ solutiõem. Io. And.

† Nembio.
¶ Noruolo.
† Neuelo.
† Nouolesia.

† Cap. 6. eo. tit. in 1. com pilat. & post cõciliũ par. 13. cap. 1.

† ad firmã. Et est ad certam pensionem titulo locationis, & notauit in extra. extra. fuyta. de loca to.

† cõducitis,

† Dolen.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. com pilat. & post cõciliũ. La eranen. sub Alexan. iij. par. 13. 3. 4.

Sed quid si sacerdos tunc recipere noluerit? non est periculum illius. ff. de solu. qui decem 1. si tñ postea sacerdos voluerit recipere, rursus incipit esse rusticus in mora. ff. de actio empt. & vend. si per emptorem. §. quod si eod. ff. de nou. oper. nun. prætor. §. penul. ff. quor. leg. l. 2. §. vlt. semper enim posterior mora nocet ei per quem fit. ff. de peri. & commo. rei vendi. illud. ff. de vsur. debitor. Ala.

a ¶ *Dignam satisfactionem.*] sic 16. q. 7. quicunque. & cap. omnes decimæ. & q. 1. si monachus.

Dilecti.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Vnde.* Abbas Siculus.

CASVS. Monachi de Neuclen. habebant priuilegium de non dandis decimis de terris, quas colunt suis sumptibus ipsi cõducebãt prædia aliorũ in parochia monachorum sanctæ Crucis, de quibus prædiis monachi sanctæ Crucis, pcipere de cimas consueuerũt, de quibus in magna parte sustentationem habebant: & occasiõe priuilegij prædicti decimas nõ soluebãt monachis sanctæ Crucis, de prædiis conductis: vnde cũ ipsi monachi enormiter grauarentur, cõque sti sunt dño Papæ: vnde scribit eisdẽ monachis de Neucleñ. dicẽs, ꝙ non fuit intẽtio antecessorum suorum, vt de possessionib⁹, quas cõducunt, decimas nõ persoluant: quare mãdat eisdem, vt de prædiis conductis, monachis prædictis integre decimas persoluãt, vel cum eis amicabiliter cõueniant. Nota priuilegia sic intelligẽda, vt intellexit auctor ipsorum. Itẽ priuilegia non sunt amplianda, quia sunt odiosa.

¶ Glossa seq. reci. per obiectionem, & solutionem.

b ¶ *Conduxistis.*] si propria non sufficiunt, licitum est clericis cõducere aliena prædia, vt hic patet: & in Authẽ. de san. epis. §. aliud. coll. 9. & sic non obstant quæ consueuerunt signari pro cõtrariis. 3. ne cleri. vel mo. c. 1. 2. & 3. & 86. dist. peruenit. Ber.

c ¶ *Enormiter.*] in hoc casu perditur priuilegium. 3. c. prox. & 3. de verb. sign. quid per nouale.

d ¶ *Nec fuit intentionis.*] forte habebant isti etiam monachi priuilegium, vt de laboribus suis decimas non darent: sed istud priuilegium Papa non vult extendi ad cõductitias possessiones: & sic debet confiderari scribentis intentio. 3. de rescriptis. mãdatum. & c. ad aures, & 3. de præbend. cap. vlti. & cap. cum causam, 35. q. 3. quod scripsi. & 3. cap. 3.

e ¶ *Componatis.*] & sic compositio bene potest fieri super decimis De hoc dixi. 3. eod. ex multiplici.

Suggestum.] Communis diuisio, consultatio & responsio. Secunda pars: ibi *Discretioni.* Abbas Siculus.

CASVS. Abbas & fratres Doloñ. monasterij conquesti sũt dño Papæ, quòd cum ipsi habeant priuilegia de non dandis decimis, monachi de Vrsiñ. decimas auferre conãtur ab eis, ꝓtra tenorẽ priuilegiorum suorum: Vnde mandat abbati & fratribus, vt sup decimis illis componant: quia qñ Romana ecclesia ordini illorũ priuilegia de non dandis decimis cõcessit, ita erant raræ abbatiæ illius ordinis, ꝙ nulli poterat de iure scandalum suboriri: sed modo intantum sunt augmentatę, & possessionibus ditatæ, ꝙ multi viri ecclesiastici, de ipsis proponunt querelam. Nota ꝙ super decimis compositio fieri potest inter ecclesiasticas personas. Item si priuilegium ex prece factum incipiat enorme detrimentum inferre. re uocandum est priuilegium.

¶ Glo. seq. arg. alleg. 3. tura. & duo alleg. in contrarium, & soluit dans regulam, & quinque casus.

atque de subtractis & retentis dignam satisfactionem [a] exhibere procurent.

¶ Idem monachis de Neuclen. †

¶ Priuilegiati super decimis non soluendis de his prædiis, quæ ab aliis conducunt, decernam soluere tenentur.

CAP. VIII.

Dilecti † filij Abbas & fratres sanctæ Crucis, fua nobis conquestione monstrarunt, quòd prædia vnde decimas, & in magna parte sustẽtationem consueuerunt habere à, plerisque laicis conduxistis [b] & rece pistis ad † firmam. Vnde quoniam iidem fratres ex hoc grauantur enormiter [c], nec fuit intentionis [d] nostræ aut antecessorum nostrorum, vt de possessionibus quas conduxistis [e] †, decimas non soluatis: Mandamus, quatenus de prædiis quæ conduxistis in parochiis suis, de quibus consueuerunt decimas percipere, plenarie solu atis eisdem: vel cum ipsis amicabiliter componatis [e].

¶ Idem Abbati & fratribus Doloñ. †

¶ Reuocatur priuilegium, si ex post facto incipit enormiter nocium esse.

CAP. IX.

SVggestum † est ex parte vestra, quod Abbas & fratres monasterij de Vrsiñ. decimas à vobis auferre conantur: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus cum prædicto Abbate & fratribus, super ipsis decimis componatis: nam quando Romana ecclesia ordini vestro priuilegia [f] de decimis dederat, ita erant raræ Abbatiæ vestri ordinis, quòd exinde nulli poterat de iure scãdalum suboriri: sed nunc intãtum augmentatæ sunt, ac possessionibus ditatę, quòd multi viri ecclesiastici de vobis apud nos querelam † sæpe proponunt [g].

¶ Idem Terraconen. † archiepiscopo.

¶ Cistercienses, Templarij: & Hospitalarij decimam prædiorum suorum, quæ propriis manibus aut sumptibus excolunt, soluere non tenentur: aly vero religiosi non soluunt decimas de hortis, & nutrimentis animalium, nec de noualibus, quæ propriis manibus ac sumptibus excolunt.

CAP. X.

EX † parte tua ad nos noueris peruenisse, quòd albi monachi & nigri, & quidam † alij religiosi, ecclesias tuæ iurisdictionis redditibus decimarum occasione priuilegiorum, quę sibi Romana indulsit ecclesia, spoliare præsumunt. ¶ Sane nolumus te latere, quòd prædecessores [h] nostri fere omnibus religiosis, decimas laborũ suorũ [i] concesserãt †. Sed pdecessor noster Hadrianus, solis fratribus Cistercien. sis † ordinis, & Templariis & Hospitalariis deci

f ¶ *Priuilegia.*] Arg. ꝙ ẽm diuersitatẽ tporum & varietatẽ rerum priuilegia sunt varianda. arg. 63. distin. cap. quia sancta. §. verum. & 3. de consan. & affi. non debet. 12. q. 1. videtes. Sed contra: quia priuilegia ppetua firmitate cõsta re debent. 25. q. 2. c. 1. & 2. Solu. quod ibi df, verũ est, & generale, ꝙ ppetua sũt, & immuta bilia: sed quod ibi df, vt ea. casuale est: & causa no sua superueniente bene pditur 2 priuilegiũ: puta si quis a butaẽ priuilegiis. 11. q. 3. priuilegium. & 74. distin. vbi ista didicisti. Item pp delictum ciuium peradditur priuilegium. 25. q. 2. ita nos. Itẽ per negligentiam spatij x. anno. ff. de nũdi. l. 1. Item p ꝓtrariũ factum. 3. de præben. pro illorum. & 3. de consti. cum accessissent. & 3. de priuil. si de terra. Item cũ enorme ꝓiudiciũ alij indupitat. & post citᵛ hic. & 3. de verb. cõciliũ par. sign. quid per nouale. & 3. c. proxi.

ADDITIO. Vnde versus:
Indultum tollit contemptus, crimen, abusus:
Oppositum factus, dam num, tempus variatum.
¶ *Quærelã sæpe proponunt.*] vbi em priuilegiũ ex pst facto recidit ad iniquum compẽdium, principis est ẽstimatio. ff. de reg. iuris. Neratius. in fi. qa beneficia principalia ipsi principes solẽt interpretari. ff. de vul. sub. ex facto. simile 63. distin. c. quia sancta. §. verum.

† querimonia.
† Turon.
† Terraco.

2 Adde quid rescindat priuilegiũ per Oldradum consil. 96. adde Iaditur priuilegium. 25. q. 2. ita nos. Itẽ per negligentiam spatij x. anno. ff. de nũdi. l. 1. Item p ꝓtrariũ factum. 3. de præben. pro illorum. & 3. de consti. cum accessissent. & 3. de priuil. si de terra. Item cũ enorme ꝓiudiciũ alij indupitat. & post citᵛ hic. & 3. de verb. cõciliũ par. sign. quid per nouale. & 3. c. proxi.

† Ca. 10. eo. tit. in 1. com me pilat. & post cõciliũ par. 13. cap. 5. & de intellectu vide Crauettam in l. 1. ff. de legat. 1.

† quidã alij viri religiosi, &c.

† concesserunt.

† De Cistercien sibus & aliis hic nominatis videplene per Cassaneum in catalogo gloriæ mũdi par. 4. cõsideratio. 8. & 61. & par. 9. cõsiderat 4.

; Quidã reprehẽdũt vt Gu. hãc cõcor. & 2. dicentes, ꝙ nõ faciunt. tu dic ꝙ bene faciunt. prima enim probat exponendo: vt ibi not. mu nus, i. decimam secunda probat monachos laicos tertia ꝓbat laicos teneri ad de cimas, Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad tẽpus Paschalis ij. Postea vero idem Paschalis & concilio Magontinum statuerũt, q̃ nec monachi, nec religiosi, nec aliqui cõter viuentes, decimas de suis laboribus soluerent. 16.q.1.q̃sti.&c. decimas. Tpe vero procedente Hadrianus Papa solis Cistercien. Hospitalariis, Hierosolymitanis, seu Templariis concessit hoc priuilegium, vt de laboribus suis, quos propriis manibus excolunt, decimas soluere non tenerẽtur: Alijs vero monachis concesserit decimas tm̃ de noualibus, quæ colunt suis manibus, & de hortis, & nutrimentis aĩalium suorum, vt hic dicit, & sic modo seruatur. Et ita est tenendum q̃ Cister. Templarij, & Hospitalarij decimas de suis possessionib[b], quas suis laboribus excolunt, soluere nõ tenẽtur: vt hic dr̃, & in duobus proxi. c. seq. nisi pacto ad hoc teneant. 3. eo. ex multiplici. vel nisi parochialis ecclesia enormiter læderetur. 3. eo dilecti, & c. suggestum. & j. de verb. sign. quid per nouale, vel nisi soluendo renunciauerint priuilegio suo. j. de priuil. accedẽtibus. &c. si de terra. Et hæc quæ dicta sunt, vera sunt de monachis qui populũ non regũt, sed si monachi habent populũ, bene possunt recipere decimas personales & prædiales. 16. q. 1. moderamine. Hodie vero abbates Cistercien. & alij, qui simili gaudent priuilegio, de possessionibus, quas acquisierunt post cõciliũ generale, vel de cætero acquirent, soluere tenẽtur decimas. j. eod. nuper. Tanc.

† Cap. 11. e. tit. in 1. cõpilar. & post concilium par. 13. cap. 6.

† cap. 13. e. tit. in 1. cõpilar. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 13. c. 8.

Et Couarruuiã ãlib. 1. variã. resolut. cap. 17. nu. 3.

mas laborũ suorũ, quos ꝓpriis manibus vel sumptibus colunt, indulsit: cęteris vero, vt de nualibus [a] suis, quæ propriis manibus vel sumptibus excolunt, & denutrimentis animalium suorum, & de hortis suis decimas non persoluant: quem sumus super his imitati. Quare hi quibus hoc indultũ est, hac occasione decimas de aliis rebus ecclesiæ suæ non possunt subtrahere, vel sibi aliquid vlterius vendicare.

¶Idem.

¶Priuilegium super decimis laborum non extenditur ad terras, quæ aliis traduntur excolendæ.

CAP. XI.

LIcet † de benignitate sedis Apostolicæ sit vobis indultum, vt de laboribus, quos propriis manibus [b] vel sumptibus colitis, nemini decimas soluere teneamini: propter hoc tamen non est licitum vobis, decimas de terris vestris subtrahere, quas aliis traditis [c] excolendas.

¶Idem

¶Priuilegium super decimis laborum, etiam ea quæ non sunt noualia comprehendit.

CAP. XII

AD † audientiam nostram: & infra. ¶Illud priuilegij capitulum, praua quidam interpretatione [d] peruertentes, quo Cisterciẽsibus indulgetur, ne de laboribus, quos propriis manibus aut sumptibus excolunt, aliquis decimas ab eis exigat: asserunt [e], quòd pro laboribus noualia intelligi debent: & infra. ¶Mandamus, quatenus non permittatis hoc fieri: nam si intelligerenus [f] tantummodo de noualibus, vbi ponimus † de laboribus, de noualibus poneremus.

¶Idem Brixiẽn. episcopo.

¶Decimæ noualium debentur ecclesiæ in cuius parochia surgunt: si vero non sunt in certa parochia, debentur diœcesano qui potest sibi retinere, vel alteri ecclesiæ concedere.

CAP. XIII.

QVoniam † à nobis solicitudo tua requirit, quid de decimis noualium tuæ diœcesis tibi sit statuendum: Respondemus, vt si terræ, quæ arabiles sunt, infra certam alicuius ecclesiæ parochiã [g] fuerint, decimas earum (tua parte [h] retenta) eidem [i] ecclesiæ facias assignari: Alioquin ipsas secundum discretionem à Deo tibi datam, alij † ecclesiæ deputare, vel ad opus tuum poteris retinere.

¶Idem Remensi † archiepiscopo.

¶Decimæ possunt exigi.

CAP. XIIII.

PArochianos: & infra. ¶Cũ decimæ non ab homine, sed ab ipso Domino [k] sint institutæ: quasi debitum [l] exigi possunt.

¶dem Ambianẽn. † episcopo.

¶Decima laico iure hæreditario concedi non potest.

a Idem tñ in quibuscũque aliis, etiam nõ religiosis, q̃ bus idẽ competere. ex speciali priuilegio, licet non in corpore iuris clauso. Ioan. And.

b *¶Propriis manibus.*] & sic ꝙquitur de Cistercien. Templariis, & Hospitalariis, quibus hoc priuilegium concessum est 1. 3. eod. cap. proxi. Bernar.

c *¶Traditis.*]ad hoc enim non extenditur priuilegiũ, nec ad illas quas conducunt ab aliis ad firmã. 3. eo. dilecti. Et sic priuilegiũ intelligitur de propriis possessioibus, quas colũt ꝓpriis sumptib[s].

d *AD audientiam.*] Primo ponit prauam interpretationem, quã secundo reprobat ibi, *Mandamus.* Istud cap. emanauit ad declarationem cap. ex parte. & 3. eo.

CASVS. In priuilegiis Cisterciẽsium continetur, q̃ de laborib[s] quos ꝓpriis manibus, aut sumptibus excolunt, decimas non psoluant: quidam malitiose interpretãtes verbum illud, de laboribus, dicunt: de laboribus id est, de noualibus: verbum illud ad noualia restringentes: puenit hoc ad notitiam dñi Papæ: vnde mandat quatenus prælati hoc de cætero fieri nõ pmittant: si enim Papa intellexisset de noualibus: vbi posuit de laboribus, posuisset, de noualibus. Nota, q̃ priuilegium principis malitiose nõ est interpretãdum. Item non est recedendum à forma verborum.

d *¶Interpretatione.*] & male: quia priuilegiũ principis largissime interpretandũ est. j. de verb. sig. olim. 3. de do. cum dilecti. & C. de bon. quæ liber. cũ multa. in fi. ff. de consti. prin. l. vlt. & ff. de re iud. quidam consulebant. & infamiam iuris incurrit qui priuilegium principis stricte interpretatur. C. de leg. l. 2. & verba calumniãda non sunt. ff. ad exhi. l. penult.

e *¶Asserunt.*]& male: quia si verbum esset ambiguum. latissime esset interpretatio faciẽda. ff. de cõsti. prin. beneficium. vel ipse idem princeps deberet suum priuilegiũ interpretari. C. de leg. l. vlt. & j. de sen. excom. inter alia. & 3. de iudi. cũ venissent. 11. q. 3. q. 5. ex his. & priuilegium aliquid debet ꝓcedere. alias inutile esset. j. ff priuilegius. 1 his.

f *¶Intelligeremus.*] arg. q̃ forma verborũ sine certa scientia nõ est recedendũ. 31. dist. oĩno. ff. de legat. 3. non aliter. & 31. q. 1. §. quo virginibus. C. de cad. tol. l. vnica. §. si vero. & de ꝓsec. dist. 4. quis ꝓes byter. & 3. de transla. inter corpralia. & C. de proc. eius qui libertate meruit. l. vnica. 18. q. 1. sic enim. ver. cum vero dicit, ego dico, nõ dñs ca. 40.

g *¶Parochiam.*]quid si sint insulæ? Considerandũ est cui prouinciæ adhęreant, & de illa prouincia sunt, & ibi debent decimas, & ibi iudicentur. ff. de iudi. insulæ.

¶Glo. seq. signat contrarium, & remittit.

h *¶Tua parte.*]eandem quam de antiquis pcipis, & non maiorẽ: quia non debent in his duplici iure cẽseri. 12. q. 2. cognouimus. & j. eo. cum in tua. & j. de sensi. ecclesiis, hæc est quarta. 10. q. 3. vnio. Vel intellige ẽm diuersam consuetudiné locorũ. 3. de sepul. certiff. cari. Ar. ptra. j. eo. cum cõtingat. vbi dicitur, q̃ de iure cõi ad paro chiales ecclesias pertinet perceptio decimarum, & ibi soluitur.

¶Glo. seq. obscit, & soluit.

i *¶Eidem ecclesiæ.*]Sed nonne dabuntur vbi colon. recipiunt spiritualia. 16. q. 1. quæsti? Rñdeo, non: quia decimæ & tributa dantur ratione prædiorum, & non personarum. ff. de publi. & vectig. imperatores. 16. q. 1. si quis laicus. & cap. decimę. & ff. de censi. forma censualis. 6. si vero quis.

P *Arochianos.*]Littera per se patet.

k *¶Domino.*] vt 16. q. 1. reuertimini. & c. decimæ sunt. & q. 7. omnes decimæ.

l *¶Quasi debitum.*]Istud, quasi, nõ est similitudinarium, sed expressuum veritatis, sicut illud, quasi vnigeniti à patre. & ex debito requiruntur. j. eod. tua nobis. & 16. q. 1. decimæ. & c. statuimus. & 23. q. 2. qui oblationes.

AD *hæc.*]Primo recitat factum, quod secundo reuocari mãdat ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS. Quidam Abbas fecit donationem de quadam decima cuidã laico, & hæredibus eius: quæritur an talis donatio teneat? Rñdet Papa, quia sanctuarium Dei hæreditario iure possideri nõ debet, mãdat ergo diœcesano, quatenus donationem viribus carere

† Cap. 27. decernat: & nisi laicus eo. tit. in 1. ille decimam ipsã ipsi compilat. & ecclesiæ libere refigna post conci- verit, ipsum excõicet. lium par. 50. Not. q̃ in spiritualibus cap. 29. successio locũ habere non debet.

a *¶Sanctuarium.*] 8. q. 1. Apostolica. & j. de iure pat. consuluit. Ber.

b *¶Resignauerit.*]& ita laicus decimas possidere non potest. 16. q. 7. c. 1. & 3. de præscrip. cautam quæ. & sic in feudũ dari non possunt de nouo. De hoc dr̃ j. eod. q̃nis. & ideo si non resti

† Massilien. tuat, debet excõicari.

† Cap. 28. eo. tit. in 1. compilatio. Vide præ ad decimas psoluẽdas? alia hic Pa. Rñdet Papa, q̃ cõpelnormitani, lendi sunt ad decimas Felinus causã. 3. psoluendas, vel possedecis. ꝓscrip. siones penitus dimittẽ & omnino das, ne hac occasione vide Ancha iure suo ecclesię valeãt rationem in c. defraudari.

quanto. in. fin. de vsur. c ¶*Persoluẽdas.*]Is ẽm notab. ad quẽ spectat fructũ ꝓceptio, fructuum one ra subire cõpellitur. ff.

† Cap. 2. eo. de vsufru. si pendentes tit. in 2. com §. pen. & l. hactenus. & pilatione. ff. de pac. inter debitoCast. autem rẽ. & ff. de censi. forma. fols facer. §. si vero quis. & ità rõ dotibus nõ ne ꝓdiorum soluere de laicis debe- bent decimas: & non mæ debent tõne ꝓsonarũ: quia nõ tur, decet gregię B. sunt de corpe ecclesiæ: Thomas 2. vnde personales deci- 2. q. 87. art. mas non persoluunt.

d *¶Cõpellas.*]prout traditur j. de vsu. post miserabilem. & c. quãto.

Vamuis.]Primo ponit factum reprehensibile. Secundo pœnã: ibi, *Statuimus.* Abbas.

CASVS. Quidam laici vsurpant sibi in rebus ecclesiasticis, quòd ad sacerdotes nosciẽt ptinere, qđ quidẽ graue nimis est, & dignũ pœna diuini iudicij, & maiorẽ etiã incurrũt formidinẽ, q̃ ipsi fomitem sui erroris in clero inueniũt, ex eo q̃ quidã plati cõcedũt decimas ecclesiasticas laicis disponendas, vnde impellunt eos in promptum periculũ: cum potius eos ad viã vitæ debeant pducere: & ideo statuit Papa, vt si quis ꝓlatus alicui remanẽti in seculo concesserit decimam, vel ecclesiã, vel oblationẽ, à statu suo remoueatur sicut arbor quæ est inutilis, donec emendet & satisfaciat. Nota, q̃ laico nulla spiritualis administratio concedi debet.

e *¶Disponere.*]quod omnino eis non licet: quia de rebus ecclesiasticis nulla est laicis attributa potestas. 96. dist. bene quidem. 16. q. 7. laicis. & 3. de consti. ecclesia. & 3. de reb. eccl. non alie. cũ laicis. & 80. dist. qũ in quibusdam. & c. indicatum. & tales laici excommunicandi sunt 1. 16. q. vlt. nullus laicorum.

f *¶Concesserit.*]Laici ẽm decimas sine peccato non possunt retinere. 1. q. 3. puenit. & j. eo. phibemus. Sed nunquid possunt dari laicis in feudũ? Dicendũ est q̃ nõ: quia decimæ sunt cibus in domo dñi. 16. q. 1. reuertimini. & q. 7. decimas. debent eis dari à qb[s] spiritualia recipiuntur. 13. q. 1. ecclesias. §. his ita. & ꝓterea feudũ tran sit ad hæredes, sed decimæ non. 3. eo. ad hæc. & ita laicis pcedi nõ possunt in feudum: q̃a eas possidere non possunt. 3. de pscri. causã quæ. & 16. q. 7. c. 1. & 1. q. 3. §. potest. in ver. Itẽ decimæ Deo mandante, &c. & hoc ideo, q̃a dantur intuitu diuini obsequij. j. 13. q. 1. c. ecclesias. §. his ita. & 16, q. 1. quæsti. & 3. eo. nouum. & j. eo. tua nobis. vnde in laicum cadere non possunt, sicut nec ius eligẽdi. 3. de elect. sacrosancta. & c. Massana. Fructꝰ vero decimarũ bene possẽt concedi laico ex causa ad tẽpus vitæ suæ: sed nõ in feudũ. 3. de lo. c. 2. q̃a etiam possent vendi ad tẽpus. j. ne plа. vices suas. c. vlt. Sed ius ꝓcipiendi qđ est mere spũale, non potest eis in feudũ dari, vel

† Vide Lab hostibus. §. sed q̃ sup plicier. ff. ex qb. caus fis ma. &. 3 ff. de offi. præsid.

† posuimus

fomitem sui erroris dicuntur in ipso clero aliquotiens inuenire, dum quidam prælatorum ecclesiæ decimas, & ecclesias disponere [c] eis indulgent, & eos in deuia mortis impellunt, qui prædicatione eorũ ad viam vitæ fuerant reuocandi, & infra. ¶Statuimus, vt si quis alicui laico in seculo remanenti, ecclesiam, decimam, oblationemq; cõcesserit [f], à statu suo, sicut arbor quæ inutiliter terrã occupat, succidatur [g], & donec emendet, dolore suæ iaceat ruinæ prostratus.

¶Idem.

¶Statur consuetudini, an colonus soluat decimam ecclesiæ in cuius parochia fita sũt prædia, an ecclesiæ, vbi audit diuina, & percipit ecclesiastica sacramenta.

CAP. XVIII.

CVm † sint homines in parochia vinus ecclesię) sicut asseris) qui terras in alia parochia excolunt, tua discretionos consuluit, cui ecclesiæ de terris illis decimas soluere debeant, & infra. ¶Sane non est [h] nobis facile super hoc certum † dare responsum: cum auctoritates sanctorum Patruum etiam sint diuersæ [i]. Et ideo in huiusmodi dubitatione, ad consuetudinem [k]

† certum responsum tibi dare.

CAP. XV.

AD † hæc donationem decimæ, quã Abbas sancti S. de Monstrali quidam laico concessit, per successionem tenendam: (*Quoniam sanctuariũ [a] Dei iure hæreditario possideri non debet) viribus carere decernas: & laicum (nisi decimam ipsam ipsi ecclesiæ libere resignauerit [b]) vinculo excommunicationis astringas.

¶Idem Marsiliẽ. † episcopo.

¶Iudæi coguntur prædiales decimas soluere, aut prædia dimittere.

CAP. XVI.

DE † terris, quas Iudæi colunt, tuæ prudentię respõdemus, vt eos ad decimas persoluendas [c], vel possessiones penitus renunciandas, cum omni districtione compellas [d]: ne forte occasione illa ecclesiæ valeãt suo iure fraudari.

¶Idem.

¶Decimæ vel oblationes ecclesiæ, laicis concedi non possunt, & prælatus contra faciẽs est puniendus.

CAP. XVII.

QVamuis † sit † graue nimis, & diuini dignũ animaduersione iudicij habeatur, quòd laici quidã quod sacerdotum est, in ecclesiasticis rebus vsurpant maiorẽ tamen incurrunt formidinem, quod

† Abbatem. † Ambian.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas.*

a ¶ *Difficile.*] non tamen impossibile:quia quod vix fit,tñ fit.sim. ff.de iudi. vix certis. quia fi decimæ illæ sint infra limites alterius epatus nó adhærentes limiti, bene possunt tunc pscribi:dummodo habuerint titulum ex quo causam habent pscribendi.ℑ.eo.dum,ℑ.de pscrip.ad aures. quæ sic intelligit. Si vis intelligere difficile.i.impossibile,quasi nó possit percipere decimas in alieno epatu: tunc intellige de decimis in limite positis,& limiti adhærétibus : qa illæ præscribi nó possunt, quia sic p consequens: & limes pscribi posset: qđ fieri nó potest, ne fines epatuum confundantur:vt hic dicit.& 16.q.3. quicúque. & c. licet in regulis. & c. inter memoratos, & idé est in parochiis limitatis. ℑ. de parochi. super eo. & sic intellige quod hic dicit. Ber.

† Vide l.minime, & in l.fi de interpretatione. ff.de legib.

† Concilíu Lateranẽ sub Alexã. iii. cap. 16. §. prohibemus etiam. & c. 23.eo. tit.in 1. cõpilatione. Iam quàm sit periculosum detinere decimas, tradit Guido Papa decisio. 283.

P *Rohibemus.*] Primo ponitur ꝓhibitio. Secundo pœnaꝫibi, *Si quis.*Abbas.

CASVS.Quia laici sine periculo animarum decimas detinere non possunt, prohibet Lateranẽ.concilium,q ipsi in alios laícos decimas ipsas transferre nó psumãt aliquo modo:& si eps eas receperit,& nõ restituerit ecclesiæ ad quam pertinẽt,& christiana careat sepultura. Nota q laici sine periculo animę decimas retinere non possunt.

† Cap. 29. eo. tit. in 1. compilat.& post concilium Lateranẽs. sub Alexan. iii. cap.39.& ℞ b intellectu textus . & glossarũ vide Nauarrum in manuali cõfessariorũ cap. 21.tit de tertio præcepto eccle-

¶ *Periculo.*] sic 16.q. 2.c.vlti. & ℑ.de his quæ fi. à præla sine consensu capituli. cap. cum Apostolica.

¶ *Glossa sequens prorogat,querit,& soluit distinguendo.*

c ¶ *Laicos.*]nec etiã in clericos sine auctorita te epi. 16.q.1.c.vlti.& ℑ. de his quæ fi. à præla.c. cum apostolica.& ℑ. de iure patr.nullus.Sed nũquid de consensu epi possunt transferri in alios laícos,si laici isti habẽt decimas in feudum ab antiquo? Satis vr q illas possunt dare i alios laícos de consensu epi in feudum,sicut ipsi habentinec dr eps tunc illas dare in feudum. sic ℑ.de feudi.cap.2.sed si alias de facto possidet:illas nec laico nec clerico possunt transferre,etiam de cõsensu epi, vt dicit prædicta decre.cum Apostolica.in fi.Bernar.

d ¶ *Sepultura.*]sic ergo q decimas quas iniuste possidet,detinet, & non restituit ecclesiæ ad quam spectãt,christiana sepultura priuari debet:sicut in vsuris 1. ℑ.de vsur.quia in omnibus.Ber.

duximus recurrendum † : & attendendum etiam si illæ ecclesiæ in vno sint , vel in diuersis episcopatibus constitutæ : quia difficile [a] nimis videtur,vt vna ecclesia in episcopatu alterius recipiat decimas : cum ex hoc episcopatuũ fines cõfundi non immerito viderentur.

¶ Ex concilio Lateranẽ.†

¶ *Non potest laicus transferre decimam in alium laicum , etiam si cum titulo illam possideat.h.d.cum glo.*

CAP. XIX.

P *Rohibemus*, ne laici decimas cum animarum suarũ periculo [b] detinentes , in alios laicos [c] possint aliquo modo transferre.Si quis vero receperit , & ecclesiæ non reddiderit, Christiana sepultura[d] priuetur,

¶ Lucius tertius Strigonienſi archiepiſcopo.

¶ *Decima personalis debetur ecclesiæ vbi quis percipit sacramenta , licet alibi lucrum contigerit. In prædiali vero statur consuetudini,si in alienaꝫ parochia colonus prædium coluit.*

CAP. XX.

A D † Apostolicæ sedis regimen : & infra. ¶Intelleximus, quòd quædam consuetudo in Hungaria inoleuit , vt multitudo populi plerumque de parochia vnius episcopi , in diœcesim alterius transferatur [e] : in qua licet per multa tempora moram traxerit, vterque tamen episcoporum tam is cuius parochiam reliquerũt, quàm is cuius parochiani sunt facti, decimationem requirit: Ideoque tua nos duxit fraternitas consulendos, cui potius decimæ sint reddendæ.¶Noueris igitur quòd æquũ est, vt illi ecclesiæ decimæ personales [f] reddãtur ab eis , in qua ecclesiastica percipiunt sacramenta. Decimas † vero messium, vel fructuum arborum, si coluerint in alia parochia , quàm in ea in qua habitãt (quoniam à diuersis diuersa cõsuetudo[g] tenetur) tu eligas in hoc casu, quod per consuetudinem diu obtentam ibidem noueris obseruatum.

¶ Clemens † tertius.

¶ *De omni fructu prædij soluendæ sunt decimæ*

CAP. XXI.

E X † parte canonicorum ecclesiæ tuæ, nobis est querela proposita , quòd quidã agricultores , cum simul vel diuersis temporibus anni , in eodem horto vel agro diuersa semina sparserint,non nisi de vnius [h] illorum seminũ fructibus decimas illi † persoluunt : & infra ¶Mandamus , quatenus si rem noueris taliter se habere , agricultores illos , vt de omnibus [i] prædiorũ † fructibus decimas absque diminutione [k] persoluant , ecclesiastica cẽsura compellas.

¶ Celestinus tertius

¶ *Decimæ prædiales soluendæ sunt,expensis non deductis.*

CAP. XXII.

N On † est in potestate hominum, cum plantant armen cõe in promptu est,ꝙ illi ecclesiæ debent dari in cuius territorio sunt prædia:vt ℑ.de parochia.cap.vlti.& ℑ.eo.qm.tamen statur consuetudini loci si est præscripta:vt dixi ℑ.eodem,cũ sint homines. Nam & mulier ibi subit munera patrimonialia vbi habet patrimonium siue prædia 2: personalia vero vbi habet domicilũ. C.de mulieribus,in quo loco munera sexui congruentia & honores agnoscant.l.1.lib.10. Lauren.

E X *parte.*]Prima pars ponit querelam.Secũda dat iudicem:ibi, *Mandamus.*Abbas Siculus.

3 Et in aliis casibus qui not.& ques dixi ℑ. de sepul ex parte.Io And.

A D *apostolicæ.*]Decimæ personales debẽtur ecclesiæ parochiali,prædiales,prædiali , nisi aliud habeat consuetudo.Sic cõmuniter summant doctores, sed hęc summatio non congruit textui in verſi.*Super*.qui ponit casum capituli cum sint homines.ℑ. eo.Cõmunis diuisio.Secunda pars:ibi, *Noueris.*Abbas.

CASVS.Cõsuetudo quædam inoleuit in Hungaria,vt plerũque populi de parochia vnius epi transferãtur in parochiam alterius epi,& tñ vterque eps decimam ab eis requirit:quæritum fuit cui epo potius decimæ sint reddendæ: Rñdet Papa,ꝙ decimæ psonales illi ecclesiæ sunt reddendæ,in qua populi ecclesiastica perceperunt sacramenta : decimę vero pdiorum,vel fructuum arborũ, si coluerint in alia parochia q̃ in ea in qua habitant, quia in casu isto de diuersis diuersa cõsuetudo seruatur,archieps iste id eligat in hoc casu & obseruet,quod per legitimam & præscriptam consuetudinem nouerit obseruatum. Nota q̃ de iure decimæ personales dandæ sunt vbi quis audit diuina:prædiales,vbi sita sunt prædia:nisi consuetudo præscripta repugnet.

e ¶ *Transferatur.*]13.q.per totum,& ℑ.de prochiis.c.vlt.

¶ *Glossa sequens præmittit tria circa decimas personales.secũdo quærit de animalibus. & soluit.Itẽ quærit, & soluit. per quã solutionẽ duas alias expedit quæstiones.*

f ¶ *Personales.*] hic ergo patet,ꝙ decimæ psonales semper dandæ sunt , vbi quis percipit ecclesiastica sacramenta.sic ℑ.de parochi.cap. vlti.Et dicuntur personales decimæ, quæ potius contẽplatione personæ soluuntur:vt puta de negotiatione,artificio , & de militia. 16.q. 1.decimæ. & ℑ.eod. non est.& cap.pastoralis.de quibus expẽsæ ante solutionem decimarum deducendæ sunt : vt in cap. pastoralis.Sed decimæ animaliũ an. inter personales,an inter prædiales sint , quæritur:& potest dici,quòd inter prædiales.vbi ergo pascuntur cõtinue, ibi decimæ solui debẽt. arg. ℑ.eod.commissum. & ff. de ſerui. rust.prædiorum.pecoris pascen di. C. de verb. signifi. l.2. Sed quid si per medietatem anni in territorio vnius ecclesiæ,& per aliam medietatem in territorio alterius ecclesiæ pascũtur? Æquũ est vt diuidantur.argu. ℑ.de testi. relatum.in fi. & 1. q. 2. c. 2. & vlti.& 12. q. 2. Vulteranæ. eodem modo si continue iaceant hic , & continue pascantur ibi.arg. ff.ad muni. ꝛ assumptio idem esset si aliqui iacerẽt in vna parochia, & larem haberent in alia , debent diuidere decimas personales & oblationes

g ¶ *Consuetudo.*]Ius tamen cõsuetudinis libris legitur:Sunt decimis,vel ro , &c. sed in omnibus manuscriptis codicibus habetur vt est impressum.

† Celestinus

† In vulgatis

† Dictio, vel las, deest in omnib' antiquis codicibus.

† Cap.7. eo. tit. in 2.com pilatione. Vide conclusiones Tri. decan. sessio. 19. de reformat. cap. 12. & conciliũ Matisconẽ. can. 5. & adde B. Thomam. 2.2.q.87.ar. 2.

† Cap.5. eo. tit in 1. cõpilat.

Et de materia & prout declaratione habẽtis videto omnino Thomã, & ibi Cajetanum. 2.87.art.2.

† illis.

† prædicto tum.

† Cap.4.eo. tit. in 2. compilatione. Vide beatũ Thomã pcto. & eodem. & omnino cõsulendum Innocentium in decretalibus. 5. de cler. non resi. vbi grauiter condemnat non soluentes decimas.

1 De materia huius glosę vide omnino beatũ Thomã 2. 2. q. 87. art. 2. ad 2. arg. & Sotum li. 5. de iust. & iure. §. vlt. Ar. 3. piter accipit. ff. de conditio. ob turp. causam. idem & si. §. quotiens. & C. de leg. relegatorum. §. vlti. Criminosum enim non dignitas,sed pœna debet comitari. C.de decu. ne quis. lib. 10. & illud Euangelij: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt 14.q.5. q habetis. & §. sequen. eleemosyna,vel etiam decima solui. Et sic nec meretrix, nec aleator,nec simoniacus, nec histrio potest facere eleemosynam, vel de cimam dare de tali lucro, p̃ p̃ priora iura.ar.ex hac littera. Alij dicunt(qđ verius credo)ꝙ de illicite acquisitis potest fieri eleemosyna,& dari decima ,si de illis non competat repetitio , & dñium transferatur:& sic meretrix,histrio, simoniacus,& quę de mammona iniquitatis viuũt,id est per solicitudinem tpalem aliqua acquirunt:decimam dare,& eleemosynã facere possunt:& de eo quod extorquetur rõne officij.14.q.5.non sane.quia in his dñium transfertur,& non cõpetit repetitio,sacerdos tñ nõ debet recípere de cimam à meretrice:ne videatur ei impunitatem p̃stare:sicut q̃q; oblationes 2 aliquorum respuũtur rõne criminis.90.dist.oblationes.17.q.4.miror. Aliàs si dñium non transferẽ , aut si transfertur & competat repetitio , non potest inde fieri eleemosyna,vel dari decima,cum non sit illius 3: quia alienata nó potest aliquis cõcedere præter dñi voluntatem. ℑ.eod.tua nobis. vt in vsuris,& in simonia.ℑ.de iureiuran.debitores.& ℑ.de simo.de hoc & c. veniens in furto,& rapina.Decimæ autem quæ dantur ratione prædiorũ, iuste accipiuntur ab ecclesia,& à quocunque etiam inuasore,ex quo non dantur ratiõe personæ:ecclesia enim suũ recipit.

2 Vide l. Falsus. in prin. & ibi Bald. ff. de fur. & in l. 1.C. de concau.

e ¶ *De molendino.*]ℑ.eo. peruenit.& ℑ. eod. pastoralis.

CASVS. Quidam ante solutionem decimarũ deducebãt expensas:Rñdet Papa,ꝙ sancti Patres statuerũt,ꝙ de oibus bonis q̃ fidelis homo acquirit,decimas soluere debet:ad qđ etiam compellendus est:vnde præcipit,quatenus anteq̃ deducãt expẽsas de bonis prædictis.persoluant ecclesiis quibus debentur,cum debita integritate.Nota, ꝙ decimæ tam personales q̃ prædiales de omnibus bonis solui debent integraliter.

a ¶ *De omnibus.*] sic 16. q.1.decimæ.& q. 7.quicunque. & cap. omnes decimæ.Ber.

b ¶ *Percelli.*] & potest etiã ecclesiastica sepultura priuari qui decimas non restituit.ℑ.eo. prohibemus & qui decimam partem(vt dicit Aug.) reuocati meretur. 19. q. 1. decimæ. & in fame & i penuria maledictus erit : vt ea. causa q. 1. reuertimini.

c ¶ *Antequam deducatis expensas.*] Hoc verum est in prædialibus decimis : vt ℑ.cap.proxi. & ℑ.eodem cap. tua nobis. Secus in personalibus. ℑ.eod.cap. pastoralis.

E X *transmissa.*] Primo ponit decisam querelam.Secũdo dat iudicẽ:ibi, *Quia.*vbi præmittit generalem rationem, ex qua infert cõclusionẽ:ibi, *Mandamus.*

¶ Casus de se patet. Et ibi in isto textu, quia venti nõ noscuntur in loco, nec videntur more ueri ex Dei beneficio,ideo videbatur ꝙ decima ex tali molendino ad ventum non esset soluenda.Sed contrarium dicitur,quia & mare & venti obediunt Deo.Matth.8.cap. Item quia terra in qua est tale molendinum,subiacet oneri decimarũ : vnde sicut ecclesia ex tali terra perciperet fructus si coleretur,ita debet consequi de redditibus ædificij ibi constructi,per hoc cap. & cap.commissum.ℑ.eo.Abbas Siculus.

¶ *Glo.seq.reci.per q.an de illicite acquisitis soluenda sit decima.ar. ꝙ non à contrario huius littereꝛ.alleg.etiam eano.tres auctoritates & vnam legem ad contrarium.alleg.tres leges & vnam auctoritatem. ponit opi.Demum soluit distinguendo.*

† Cap.4.eo. tit. in 2. compilatione. Vide beatũ Thomã pcto. & eodem. & omnino cõsulendum Innocentium in decretalibus. 5. de cler. non resi. vbi grauiter condemnat non soluentes decimas.

1 Vide Thomã 2. 2. q. 87. ar. 2. extorquetur rõne officij. 14. q. 5. non sane. quia in his dñium transfertur,& non cõpetit repetitio,sacerdos tñ nõ debet recípere de cimam à meretrice:ne videatur ei impunitatem p̃stare:sicut q̃q; oblationes 2 aliquorum respuũtur rõne criminis.90.dist.oblationes.17.q.4.miror. Aliàs si dñium non transferẽ , aut si transfertur & competat repetitio , non potest inde fieri eleemosyna,vel dari decima,cum non sit illius 3: quia alienata nó potest aliquis cõcedere præter dñi voluntatem. ℑ.eod.tua nobis. vt in vsuris,& in simonia.ℑ.de iureiuran.debitores.& ℑ.de simo.de hoc & c. veniens in furto,& rapina.Decimæ autem quæ dantur ratione prædiorũ, iuste accipiuntur ab ecclesia,& à quocunque etiam inuasore,ex quo non dantur ratiõe personæ:ecclesia enim suũ recipit.

e ¶ *De molendino.*]ℑ.eo. peruenit.& ℑ. eod. pastoralis.

A *Nobis.*]Primo ponitur decisum exordium. Secundo ratio generalis:ibi , *Cum igitur.*Tertio solutio : ibi, *Fraternitati*,Quarto exceptio:ibi , *Nisi.* Abbas Siculus.

† Cap 1. eo. tit. in 3.com pilat. Et de materia textus & glossæ vi de Couarruuiã lib. 1. varia. resolut. cap. 17. Guidonem Papæ decisio. 266. & decisione 284. adde Syluestrum in sum. verſ. dã bo. decimates & recipiẽtes possef §. 5. Quid hoc dixi supra ab huiusmodi pra hoc tit. cap. dilecti.

CASVS.Nobilis aliqs locat aliqũ possessiões suas ad firmã : locator de parte sua decimas non soluebat:quæritur quid iuris?Rñdet Papa ꝙ cũ quilibet decimas soluere teneatur, & dã decimates & recipiẽtes possef §. 5. fiones ad firmam,decimas soluere tenentur : † dominus illas retinet:sibi:licet hodie non possint dari in feudum vt dixi ℑ.eo.cap.quamuis.

T *Va.*]Duo sunt dicta, vt in rubro.Secundum:ibi, *Nec occasione* §. 9. adde decisionem capellæ T holosa. 440.

CASVS.Imperator concedit alicui possessiones aliquas liberas & immunes ab aliquo onere, & sine præstatione decimarũ:quæritur an talis concessio liberet à præstatione decimarũ?Rñdet Papa ꝙ laicis de spiritualibus nulla est disponẽdi attributa potestas & ideo quantumcunq; imperialis concessio generaliter fiat,nemem potest eximere à solutione decimarũ,quæ diuina institutione debẽtur.Sed'o dr:alicui laico decimæ alicuius loci sunt in feudum concessæ:furgunt in eodem loco noualia q̃ritur vtrũ laicus ille habere debeat decimas noualiũ?Rñdet Papa:licet decimæ sint laico in feudum concessæ,non tamẽ sunt ea occasione ab eodem

† Vide l. Falsus. in prin. & ibi Bald. ff. de fur. & in l. 1.C. de concau.

† Cap 1. eo. tit. in 3.com pilat. Et de materia textus & glossæ vi de Couarruuiã lib. 1. varia. resolut. cap. 17. Guidonem Papæ decisio. 266. & decisione 284. adde Syluestrum in sum. verſ. dã bo. decimates & recipiẽtes possef §. 5. Quid hoc dixi supra ab huiusmodi pra hoc tit. cap. dilecti.

† Cap.4.eo. tit. in 4.com pilatione. Vide hic præ aliis Hostiẽſem & Oldradũ consil. 109.

† Aliàs ita: de spiritualibus rebus.

Universidad de Deusto Biblioteca

decimæ noualium vſurpandæ:quia in talibus non eſt licentia extendenda,ſed potius reſtringenda. Nota, q laici qualitercunque ſint præeminentes, de ſpiritualibus diſponendi non habent poteſtatem.Item cui conceſſum eſt quo eſt maius,non tñ conceditur quod eſt minus.

¶ *Gloſſa ſequens ponit tres caſus,in quibus laicus,&c.*

a ¶ *De ſpiritualibus.*] nec de tpalibus etiam ſi ad commodum eccleſiarum recipiat. 96. diſtin.bene quidem. & 3.de iud.decernim². In caſibus tamen laici poteſtatem habent ſuper clericis de licentia eccleſiæ, j. de fal. ad falſariorum. in clerico depoſito incorrigibili. 3. de iud, cum no ab homine. Item vbi ſchiſma faciunt, cum non poſſunt corrigi per eccleſiam 1. 17. diſtin.nec licuit.23. q. 5. de Liguribus. & j. de ſenten. excommu. vt famæ. Tanc.

b ¶ *Generaliter.*] puta, cum dicit: Cõcedimus cum omni honore & diſtrictu tibi poſſeſſiones tales,& ſine aliquo onere, vel grauamine: per talem cõceſſionem non concedit decimas, etiam ſi ſpecialiter decimas concederet:quia ipſas de iure nõ poſſet poſſidere: ergo ipſas nõ põt alicui concedere. j. eod.dudum. quia lex humana non eſt ſupra legem Dei:ſed ſubtus 10. diſtin. cap. imperatorum.

c ¶ *Diuina conſtitutione.*] quaſi ex debito.3. eod. parochianos.& j. cap.proxi.quia debent eſſe cibus in domo Domini, 16. q.1.reuertimini.& q. 3. 5.poteſt.ver. item decimæ Deo mandante. & ſunt tributa egentium animarum: vt ea. cauſa.quæſt. 1. decimæ.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium & remittit.*

d ¶ *Extendenda licentia.*] hoc dicit quia laici,ſine peccato decimas poſsidere non poſſunt.16.q.1.cap.vlt i.& 3.eod prohibemus. & 3.eod.quamuis.Et ideo licentia illa non poteſt extẽdi ad noualia.Arg.extra.j.eo.ex parte.vbi ſoluitur.ſimile 3.de reſcript. nõnulli.quia odia ſunt reſtringenda, & fauor ampliandus.ff. de lib. & poſthu.cum quidam.

† Cap.1.e. tit.in 1. cõpilat. Et vide quos mox citabo.

† In recentioribus impreſſis ira: decimas ecclẽſię à clericis iuris, &c. ſed nos ex antiquis exẽplaribus Gregorii reſtituimus. vt eſt in iſſm, quã lectionem agnouit Hoſtiẽſis.

† Vide deciſi nẽ capellæ Tholoſanæ.440.

† Videl.cũ quidã cum vulg. ff. de libe. & poſthu.

tualibus [a] concedẽdi vel diſponendi facultas:Imperialis conceſſio quantumcunque generaliter [b] fiat, neminem poteſt à ſolutione decimarum eximere, quæ diuina [c] conſtitutione debentur.

¶ *Decimæ noualium non pertinent ad laicum, qui decimas habet in feudum.hoc dicit.*

¶Nec † occaſione decimationis antiquæ) licet in feudum decimæ ſint conceſſæ)ſunt decimæ noualium vſurpandæ: cũ in talibus non ſit extendenda licentia [d], ſed potius reſtringenda†.

¶Idem eidem.

¶ *Sine deductione ſeminis & ſumptuum debẽt dominus & colonus decimam ſoluere, & non cui voluerint eccleſia vel pauribus, ſed eccleſiæ cui debentur : nec ab hoc excuſantur propter malitiam clericorum.*

CAP. XXVI.

ij TVa † nobis fraternitas inuenit, quod quidã laici decimas † eccleſiis & clericis tuis, peruerſis machinationibus ſubtrahere moliũtur. Quidam enim ex eis ſemen & ſumptus, qui ſiunt in agricultura, dicunt primitus deducendos, & de reſiduo impendandam decimam aſſeuerant. Alij vero de portione fructuum, quam à colonis accipiunt, partem decimæ ſeparantes, eam capellis ſuis, aut aliis clericis, aut etiam pauperibus conferunt, vel in vſus alios pro ſua volũtate cõuertunt. Nonnulli etiam vitam clericorum tamquam abominabilem deteſtantes, decimas eis ob hoc ſubtrahere non verentur: & infra. ¶Verum ſi ad Deum(à quo cuncta bona procedunt) aſſertores huiuſmodi, debitum reſpectum haberent, ius eccleſiaſticum diminuere non contenderent, nec decimas(quæ tributæ [e] ſunt egentiũ animarum) præſumerent detinere. Cum enim Deus, cuius eſt terra & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuerſi qui habitant in eo,deterioris [f] conditionis eſſe non debeat quàm dominus temporalis,cuius ſtatutum [g] de terris, quas exhibet aliis excolendas. non quidem deductis ſumptibus aut ſemine ſeparato, neceſſario cum integritate perſoluitur: nimis profecto videtur iniquum †, ſi de cimę quas Deus in ſignum vniuerſalis dominij ſibi reddi præcipit,ſuas eſſe [h] decimas & primitias aſſeuerans, occaſione præmiſſa, vel excogitata magis fraude diminui valeant: cum Deo debita ſit ſolutio decimarum, intantum, vt ad eas clericis exhibendas, quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit, laici ſi moniti reddere † nolnẽrint, eccleſiaſtica ſunt † diſtrictione † cogendi. Et cum de cunctis omnino prouentibus decimæ ſint reddendæ:ſicut colonus de parte fructuũ, quæ ſibi remanet ratione culturæ:ſic dominus [i] de portione quam

mas:q̃a pars illa nõ eſt decimata,neq; diminuta,licet de decimato aceruo deſcẽdat.Sed illud q̃ri poteſt.cui danda ſit decima de illis tribus vel duobus corbibus:illi eccleſiæ in cui⁹ territorio ſita eſt illa terra?Nõ,q̃a iã ꝓcpit decimã totius à colono, & eſt ꝓtra illã regulam:Bona fides non patitur,vt bis idẽ exigatur.ff.de reg. iur. bona fides. Parochiali eccleſiæ nõ debet dari:q̃a nõ eſt decima pſonalis. Satis poteſt dici, q̃ debet dari rõne prædiorũ, licet deſcẽderit à decimato aceruo: ſicut ſi aliq̃s doneť alicui hũc corbem decimatũ: illi enim tenetur ſolue re decimã, q̃a ex lucro habet:colon⁹ vero ille q̃ duos corbes cũ, vel tres ſoluit, tãto minus põt ſoluere parochiali eccleſiæ de toto aceruo:vt vi arg.op.j. eod. cum nõ ſit.in fi.& illud æquius ı vi,tñ eccleſia poteſt cõuenire poſſeſſorem ſiue ſuo,ſiue alieno ne ſit in poſſeſsione:ſiue etiam ſit creditor.16.q.1.ſi quis laicus. ff. de vſur. hactẽn⁹. decima enim tamẽ onus ſequitur poſſeſſorẽ, q̃a res trãſit cũ onere ſuo. j.eod.cum non ſit.3.de pign.ex litteris. nec ẽt pactũ tueť poſſeſſorẽ. 3.de pact.plerique.ff.de pact. inter debitorem.

¶ *Gl.ſeq.querit,ar.negatiue, ſoluit contrarium.*

a ¶ *Prætextu vero nequitiæ,* hoc ideo dicit, q̃a decimæ potius dantur intuitu eccleſiæ q̃ pſona.Sed nũquid teneor dare decimas perſonales ei quem ſcio eſſe ſimoniacum, cum ipſe ſit ſuſpenſus.32.diſt.c.præter hoc.§.verum? Decimæ dantur rõne diuini obſequij:vt hic dr,ſin ver.q̃bus eas ꝓ ſuo cultu cõceſsit. & 3.eo.nouũ.& 16.q.1,quæſtio.Item, quia ordines non debent ab eo recipi.j.de ſimo.p tuas.Dico q̃ decimæ ſunt dandæ illi:nam & Iudæus præſtat perſonales decimas quaſdam qñq;,ſed non oẽs,ſicet non ratione diuini obſequij,& prædiales.j.de vſu.quanto.Io. & 3.eod.de terris,& per quandam decret.quæ eſt in antiqua cõpilatione 2. eod.tit.ad audientiam.

b ¶ *Aliena.*] id eſt, eccleſiaſtica. 16. q. 1. in canonibus. & 12. q.3. placuit.& 12.q.2.expedit.Secularia vero poteſt princeps cõcedere alij.C.de quadri,præſeri.per totum.excipe creditorem. ff. de acq. re.do.non eſt nouum.& in alio caſu.19.q.3.ſi qua mulier. Vin.

c ¶ *Domini voluntatem.*]quia non remittitur propter hoc debitũ, ſed augetur.5.de iureiuran.eam te.

d ¶ *Compellas.*]excõmunicari 3 debent qui decimas admoniti nõ ſoluunt.3.eo.cap.& 32. diſt. præter hoc. & bannum domini Papæ componat.16.q.1.ſtatuimus.Ber.

E *Xparte.*]Primo ponitur deciſa conſultatio.Secundo reſpõſio: ibi,*Cum tibi.*Abbas Siculus.

CASVS S.Abbas S.Columbæ Senoñ. impetrauit priuilegium, vt decimas de labore terræ parochiarum ſuarũ cũ integritate pcipere:poſt impetratum priuilegium ſurrexerunt ibi noualia : q̃ſuit Abbas,vtrum deberet pcipere decimas noualiũ auctoritate priuilegij ſibi conceſsi?Rñdet Papa,q̃ cum ſit ei conceſſum q̃d maius eſt,videlicet,vt poſsit pcipere decimas de labore terræ parochiarũ ſuarũ,pcipere poteſt & q̃d minus eſt:quia vbi maius cõcedit, & minus conceſſum vi,Nota q̃ priuilegium trahit ad res futuras & res cõſecuturas.Itẽ priuilegiũ large interpretari dẽt in hoc caſu.Item cui conceditur maius,& minus conceſſum eſſe videtur.

¶ *Gl.ſeq.alleg.quinque concordãtias,& quatuor ad caſum cõuerſum. arg.alleg.tria iura.ſignat contrarium,& ſoluit.*

e ¶ *Conceditur.*]ſic 12.q.1.præcipimus.& 16.q.2.viſis. 95. diſt. illud. & ff.de reg.iur.nõ debet 4.j.de do.poſt diuor.reſtitu.p veſtras. Et econuerſo,cui interdicitur minus,& maius ,phibitũ eſſe vi. j. de ſenten.ex.com.cum illorum.arg.74.diſt.geſta.& ff.de ſenat.qui indignus.& ff.de ſer.expor.cui pacto.Item eſt arg.ꝓ beneficia large ſint interpretanda.j.de verb.ſign.olim.3.de dona.cũ dilecti. in fi.

ff.de conſti.prin.l.vlt.ar.ꝓtra.3.eo.tua Sed ibi donatio decimarum laico facta.odioſa eſt,cum peccato;& ideo non eſt extendenda licentia,ſed eſt reſtringenda:vt ibi dicitur.

Pſ ¶ *Conceſſum.*]ar.contra.j.eo.cum contingat.ſed ſoluitur ibi: *Aſtoralis.*] Duæ ſunt partes. Prima conſultatio.Secũda reſpõſio: ibi: *Ad quod.*Et hæc ſub diuiditur, quia primo tractat de expẽſis negotiatiõis.Sc̃do de expẽſis quę fiũt ꝓ fuctibus habẽdis : Tertio de his q̃ fiũt ꝓ re reſtaurãda. Secunda:ibi, *Expenſas.* Tertia:ibi, *Nec.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis 5 habẽs molẽdinũ & piſcarias ſuas, facit ibi expẽſas neceſſarias ad pſeruationẽ ipſarũ rerum: q̃rebat eps Helieñ.vtrũ expẽſæ iſtæ neceſſariæ ſint deducẽdæ de fructibꝰ illarũ rerũ, anteq̃ decimæ pſoluãtur, & m q̃ in negotiatiõe dedũ cunẽ?Anteq̃. Papa huic ſtioni rñdeat, oſtẽdit, quid iuris ſit de illis expẽſis, q̃ fiunt circa res emptas de pecunia decimata cauſa negotiationis: Et dicit, q̃ illæ expenſę,quę fiũt in rebꝰ illis, debẽt deduci: cum res illæ vendũtur, & de reſiduo quaſi de lucro decima eſt pſoluenda:Sed expẽſæ quæ fiũt pro pcipiendis fructibus illarũ rerũ, non ſunt deducendæ, q̃uis factę ſint illę expẽſę de pecunia decimata,quia fructus illi ſũt illorũ q̃ faciunt impẽſas ſalua decima, & fructus illi non poſſunt alienari ſine onere decimarum. Deinde rñdet ad quæſtionem propoſitam dicens,q̃ expenſæ quæ fiunt pro reſtauratione molendinorũ, ſeu piſcariarum,& aliarum rerũ,non ſunt deducendæ de prouẽtibus decimãdis,q̃a res illæ ſic reſtauratæ remanẽt penes dños. Bernar.

5 Hic caſus Bernardieſt & in antiqs exẽplaribus reperitur.

Nota,q̃ expenſæ quæ fiunt in negotiatiõe deducuntur ante ſolutionem decimarum.Item res ſemp.remanet cũ onere ſuo obligata.Item non deducuntur expenſæ quę fiunt pro fructibus percipiendis,vel rebus reſtaurandis.

g ¶ *De molendinis,& piſcariis.*] permanẽtibus non emptis cauſa mercimonij,Bernar.

h ¶ *Neceſſarias.*]Neceſſariæ dicũtur impẽſæ ſine quibus res ſit deterior.ff.de impen. in re. do.fac.l.impenſæ.& l.quod dicitur. & ff. de verb.ſign.impenſæ.Bernar.

i ¶ *Conceſſum.*]non iure ſcripto,ſed tantũmodo hic inuenitur, & non aliàs:ſed cõſuetudine approbata,vel ratione,quæ eſt optima legum interpres.3.de conſue.cum dilectus.Bernar.

k ¶ *Acquiſitas.*]vel factas cauſa mercimonij.Ber.

¶ *Glo.ſeq.veri.per q.exquirentem rationem,& duplicem reddit.*

l ¶ *Deducendas.*]Hæc eſt ratio quare deducũtur expẽſæ dẽ mercimoniis,& non de fructibus & redditibus aliarum rerum,quia in negotiatione operatur manus hominis,ſed in aliis ꝓcipue operat manus Dei.arg.56.diſt.naſci.3.eo.non eſt.& j.eo,cum non ſit. hác rationem aſsignat Vinc.6.Et tu adde aliam,ne bis eadem res decimaretur.quia tunc ſunt decimæ perſonales:Lau.

m ¶ *Expenſas.*]factas 7 in eundo & redeundo,& negotiando , & faciendo meliorem.

¶ *Gloſſa ſequens not.de omni quod acquiritur gratuito titulo, decimam deberi,&c.*

n ¶ *Quaſi de lucro.*]ex hoc vr q̃ de omni eo q̃d ꝓuenit ad aliq̃d gratuito titulo,decima ſit ſoluẽda:ſic ergo hæres,legatarius, donarius de hereditate,legato,& donato dẽt ſoluere decimã, q̃a de omni licite acquiſito decimæ ſunt ſoluendæ.3.eod. ex tranſmiſſa. & arg.16.q.1.decimæ.& q.7.c.3. Super hoc dicas,q̃ filius hæres de hæreditate decimã ſoluere non debet:q̃a vna pſona reputatur cũ patre.C.de ipu.& aliis ſubſti.ſi q̃s duobus.§.vlt.& Inſti. de inuti. ſtip.§.ei qui.& 35.q.3.c.contra dicimus.§.hac auctoritate. & q̃a de iure naturæ ſibi debita eſt.vñ viuente patre dñs eſt.Inſt. de hære,

6 Plus placet Holt.eſſe iſta ratio, q̃ ſequitur, q̃ prima quia verũ eſt q̃ ſine Deo nihil poſſumus : addit eliã ne ciemanus rici videanę improbi ex ctores.j. de cenſi. ex parte, & ne inmi. le ciple tentur cum aliena iactura.ff. de condi. indeb. nam hoc. Ioan. Andr.

7 Hæc gloſ ſula non eſt Bernardi neq; habetur in veruſtis libris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quali.& diffe.§.sed sui quidē.& sola administratio deest ei.ff.de liber.& posthu.in suis.Quidam dicunt,q extraneus hæres,donatarius , legatarius (quia totum est ei lucrum)decimam dare debet. Alij dicunt,& melius,q de immobilibus nō tenetur quis soluere decimam : quia res ad quemlibet possessorē transit cū onere suo: vt j.eo.cum non sit.qm

cum Deus alienā terram dedit filiis Israel, tantum de fructibus sibi dare decimas mandauit:& si de possessionibus decima daretur, cito possessiones deuoluerentur ad ecclesias. Sed nunquid doctor de collecta, & aduocatus de aduocatione,mercenarij[a] de mercede tenētur soluere decimam? vtique. 16. q. 1.decimæ, a ¶*Merces.*]emptæ causa mercimonj de pecunia decimata.Ber.

b ¶*Deducendas.*] quia tunc intelligūtur esse prædiales decimæ 1. Bernard.

c ¶*Decimatæ.*]etiam si possessiōes illæ sint emptæ de pecunia decima, vel sic etiam si expēsæ illæ sint factæ de pecunia decimata , quod melius videtur.Ber.

d ¶*Quonia.*]istud,qm, potius illatiue q causatiue ponitur secundū Vincen.vel proprie, & melius.

e ¶*Nisi cum onere.*]Nota q res transit cū onere suo.16.q.1.si quis laicus.ff.de ptrahē. empt. alienatio 2. j. eod.cum non sit. 3. de pign. ex litteris.circa finem.Bernar.

f ¶*Nec pro restauran-do.*] hic respondet quæstioni propositæ.

g ¶*Credimus deducendas.*]hoc speciale est in decimis , q non deducuntur expensæ pro fructibus colligendis: vel etiam pro conseruatione alicuius reialiās etiā malæ fidei possessor deducit sumptus necessarios.ff.de peti.hære.si à domino.§. vlti.& 3.de integ.restit.requisiuit.ff.de solut.fructus.Io.

h ¶*Decimandis.*]sed si emissem ad hoc vt venderem, & antequā rem illam vendam , fecissem sumptus pro illa conseruanda,bene deducerem sumptus.

i ¶*Mercis.*]mercis appellatio proprie ad res pertinet mobiles.ff. de verb.sign.mercis appellatio.

k ¶*Destruatur.*]si aliquid expenditur necessario ad illius conseruationem,illud non deducitur:vt dictum est supra.

¶*Vm contingat.*]Diuiditur:quia primo ponitur quæstio.Secūdo responsio.Secunda pars:ibi,*Vnde.*Abbas Siculus.

CASVS. In quibusdā parochiis quædā ecclesiæ & ecclesiasticæ psonæ ab antiquo pceperūt decimas,de nouo fiūt noualia in parochiis illis,quæritur ad quem decima istorum noualium incipiat ptinere?Rñder Papa,q cum pceptio decimarum de iure cōi ptineat ad parochiales ecclesias,decimæ noualium quæ fiūt in paro chiis earundem,ad ipsos ptinere noscuntur,nisi illi qui antiquas decimas pcipiunt , causam rōnabilem ostenderint,per quā decimæ noualium ad eos debeant pertinere. Nota q de iure cōi decimæ pertinent ad parochiales ecclesias. Item vna ecclesia potest præscribere decimas in parochia alterius.Item qui præscribit in vno capitulo,non præscribit in alio.

l ¶*Ab antiquo.*]forte ex præscriptione.3.de præscri.ad aures.

¶*Glo.seq.not.quòd de iure,& c.alle.duas concor.Demum duo contraria & vni dupliciter,alteri tripliciter respondet.*

m ¶*De iure cōi.*]patet hic expresse,q decimæ de iure cōi ptinēt ad parochiales ecclesias:vt 16. q. 1.statuimus.& c.de decimis. & c.si quis laicus.ergo nō spectāt ad epm.vnde in decimis parochialium ecclesiarum non debet eps aliquam habere portionem:Nam

† illos.

* Plus placet q loquatur de decima lueri, q̄ personalis est:q̄ videt in eo , qui percepit fructus : sed si non percepisset,videt deducenda expensa cui turs, propter quā est ventura catiuis. Ioan. And.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cōpilatione. Et vide omnino Conarruuiam lib. 1. varia. resolut. cap. 17. circa fi-nem.

2 Vide in c. e litteris.super gl. vlt.Io. And.

merces [a]: Expensas tamen,quæ fiunt pro fructibus percipiendis, ex illis , de quibus fructus prouenient, non credimus deducendas [b] etiam si fuerint decimatæ [c]: quoniam [d] salua decima , fructus efficiuntur eorum , qui faciunt ipsas expensas. Fructus autem ipsos † alienari posse non credimus , nisi cum [e] onere decimarū. ¶Nec pro restaurando [f] detrimento quarumlibet rerum ex quibus decimæ persoluuntur , credimus [g] deducendas expensas,de prouētibus decimandis [h]: quia penes dominum res permanēt restauratæ:vt si pars aliqua moriatur armenti,deterioretur vinea , portio mercis [i] depereat, vel totus clibanus destruatur [k]:

¶Idem.

¶Qui præscribit decimas in aliena parochia,si ibi insurgunt noualia, ipsorum decimas non habebit.

CAP. XXIX.

CVm† contingat interdum in tua diœcesi : & infra.

¶Cum in quibusdā parochiis, ad quasdam ecclesias vel personas ecclesiasticas , ab antiquo [l] pertineat perceptio decimarum, & de nouo fiant noualia in eisdem , quæris à nobis ad quem huiusmodi noualium decima incipiat pertinere? Vnde inquisitioni tuæ taliter respondemus , quòd cum perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de iure [m] communi pertineat, decimæ noualiū [n] quæ fiunt in parochiis eorundem , ad ipsas procul dubio pertinere noscuntur : nisi ab his quis alias percipiunt† decimas, rationabilis [o] causa ostendatur†, per quam appareat noualium ad eos decimas pertinere,

¶Idem episcopo Beluacēn.

¶Decima omnium fructuum prædij debetur ei , qui decimas ibi præscripsit , sed ad aliud prædium præscriptio non extenditur.

CAP. XXX.

CVm † in tua diœcesi quædam monasteria,& cōuentuales ecclesiæ,in multis parochiis maioris decimas percipiant & minutas [p], de quibusdam fructibus annuatim perceptis , non fuerunt decimæ persolutæ : & infra. ¶Respondemus, quod si fructus prædicti de illa terra proueniunt, de qua monasteria , vel conuentuales ecclesiæ , aliquos percipiebant ratione decimarum [q] uentus : eis proculdubio decimæ fructuum debentur eorum : cum ipsis terra illa ab antiquo [q] fuerit decimalis , &

a ¶*Censeri.*] 12.q.2.cognouimus.& j. de priuile.quia circa. & 3. eo. ex parte. ff.de vsuca.eum qui.in fi.arg.contra.ff. de pec.l.hinc quærit.§.1.vbi dī,q peculium q̄q; duplici iure censetur 1. Ber.

† De hoc dicto , vide latius hic per Ioa.An.

† Alias sita: vna eadēq; res,&c.

† pertinet

† Vespri-mien.

† Vesperti nien.

† Capit.3. eod.tit.in 4. compilatio. vide Odra dum consi-lium 8. & de multis huc spectātib' vide Couar ruuias, resol. lib.1. cap.17.

† In om-nibus manuscriptis quæ per ius. in Vesprimien diœcesi ex-colunt.

† Chiropha. † Cuigo. † Sirogra. † Cirogra.

Vdum.] Primo ponitur facti & processus narratio. Secundo: ibi,*Nos igitur.*ipsius diffinitio.Prima subdiuiditur in tres.Primo ponit actoris petitionem,& auditoris datio nem. Secundo reorum defensionem , iudicis interlocutionem, & defensionis fortificationem. Tertio ipsius defensionis impugnationem. Secunda : ibi, *Prior.*Tertia: ibi, *Cæterum.*Abbas.

CASVS. Inter epm Vesprimeñ. & fratres hospitalis Hierosolymitani sancti Stephani,super quibusdam decimis quæstio vertebat: partibꝰ propter hoc in præsentia dñi Papæ cōstitutis,datē fuit eis au ditor:coram quo petiit eps decimas terrarum, quæ per rusticos hospitalis prædicti in Vesprimeñ.diœcesi excoluntur:petiit insuper quasdam ecclesias, quæ per ipsos hospitalarios detinentur,in quibus dicebat intentionem suam de iure cōi fundatam: Prior vero prædictus in prædictis ecclesiis & decimis præscriptionē allegans, proposuit , se super his nō teneri epō rñdere: auditor hoc audiens, significauit illud dño Papæ,& ipse mandat eidem, q idē Prior probaret titulum præscriptionis,quem allegabat:ipse statim exhibuit priuilegium regis ac reginæ Hungariæ, qui contulerunt ecclesiā sancti Stephani hospitali donatiōis titulo in perpetuā eleemosynam,ad quam dictæ ecclesiæ & decimæ pertinebant : induxit etiam quoddam scriptū confirmationis Clementis Papæ,per quod probare volebat prædictam concessionē valere. Ex parte epi fuit propositum,q in decimis & ecclesiis donatis à rege & regina,præscriptionem allegare non poterat pars aduersa, quæ non poterat habere initium à donatione ipsorum,nec à cōfirmatione Clementis tantū tempus effluxerat,q posset præscriptio cōfirmari:& sic talis titulus non valebat,immo vt dicūt canones, sacrilegiū incurrit q decimas vel ecclesias de manu recipit laicali: Dñs Papa his omnibus cōsideratis dicit,q donatores pdicti aliis cōferre non potuerunt,quod de iure cōi non poterant possidere: & per confirmationem Clementis super ecclesia sancti Stephani, & aliis ad ipsum pertinētibus,factam hospitali,iuri epi non derogatur,quamuis scriptum authenticum appareret: quare prohibet ne fratres hospitalis præsūāt vlterius impedire,quo minus prædictus epus decimas percipiat antedictas , & pacifice possideat in futurum.Not.q eoipso q ecclesiæ vel decimę sunt in diœcesi epi, de iure cōi ad eum pertinēte.Item titulus debet probari in qualibet præscriptione canonica.Item laici in alios tranferre non possunt,quod eis possidere nō licēt.Item si donatio non valet,confirmatio super ea facta non valebit.Item per huiusmodi cōfirmationem non fit præiudicium diœcesano episcopo.Ité si scriptum authenticum non ostendatur,ad transcriptum nihil fieri potest.

b ¶*Decimas.*]sine inquietatione,vt libere percipi posset, tials vi-

non debeat vna eademq; eccle sia† diuerso iure cēseri [a] aliogn parochialibus ecclesiis exoluātur,ad quas de iure cōmuni spectat† perceptio decimarum.

¶Idem Vesprimeñ. † episcopo.

¶Laici ecclesias vel decimas donare non possunt,etiamsi sunt reges : nec ex eorum titulo prælatur causa præscribendi.

CAP. XXXI.

DVdum † aduersus fratres Hierosolymitani Hospitalis sancti Stephani,te proponēte in nostra præsentia quæstionem,quòd ipsi decimas [b] de laboribus rusticorum suorū Vesprimeñ.ecclesiæ debitas , non permitterent tibi solui:& infra. ¶ Comparentibus igitur te ac ipsis,statuto termino coram nobis,G.presbyterum Cardinalē tibi & eis concessimus auditorem,cora quo decimas terrarū, quæ† per rusticos Hospitalis Vesprimeñ. diœcesis excoluntur,& de Ciroga † & de Nouacularia ecclesias , quæ per ipsos Hospitalarios detinentur,intētione tua de iure cōmuni [c] fundata,petisti,Prior autem Hospitalis in prædictis decimis & ecclesiis,præscriptionem allegans proposuit se tibi non teneri super his respondere , quod cum per auditorem ad nostram audientiam peruenissēt, mandauimus,quòd idem Prior præscriptionis titulum , quem allegauit,probaret [d],qui B.regis ac reginæ Hungariæ priuilegia exhibuit, qui ecclesiam sancti Stephani, ad quam dictæ ecclesiæ cum eisdem decimis pertinebant , in perpetuam eleemosynam hospitali donationis titulo concesserunt : confirmationis †Clementis † Papæ prædecessoris nostri scriptum exhibens , per quod probare volebat concessionem [e] prędictam, plenum habere vigorem:& infra. ¶Cæterum ex parte tua fuit propositum,quòd in decimis & ecclesiis à rege & regina donatis,præscriptionē non poterat opponere pars aduersa, quæ nec à donatione ipsorum initiū habere poterat,nec à cōfirmatione præfata tantū effluxit tēporis,q̄ posset præscriptio cōfirmari,& sic donatiōis regis ac reginæ allegatus titulus nullus erat,cū sacrilegij crimen incurrat,qui ecclesias vel ecclesiasticū aliquid † de manu recepe rit † laicali [f], & infra. ¶Nos igitur cū donatores pdicti cōferre non potuerint [g] aliis , quæ ipsi de iure non poterant possidere [h] : & per confirmationem prędicti Clementis super eccle sia sancti Stephani hospitali cū decimis , & aliis pertinentibus ad se† factā,etiam si authenticū † appareret, iuri episcopali nullatenus [i] derogetur,sententia liter prohibemus [k] , ne fratres hospitalis præsumant vlterius impedire, quo minus decimas percipias memoratas,& pacifice possideas in futurum.

¶Idem in concilio generali.†

¶Domini prædiorum cogi possunt, vt prædia dent colenda talibus,a quibus sine contradictione ecclesia possit decimas cōsequi. h.d.vsque ad §.illæ.

de hoc notatur.sed super hoc dic vt dixi in c.fi diligenti.3.de præscri.vbi inuenies in quo casu,q̄bari debeat titulus, & in quo nō. e ¶*Concessionem prædictam.*]quam si Papa ex certa scientia cōfirmasset.valuisset,& ex ea sumpsisset vigorem,licet ex se nulla fuerit.arg.3.de pac.quotiens.3.de transact.c.1.& 96. dist. bene quidē. & 2.q.1.in primis 2.Ber.

f ¶*Laicali.*]vt 16.q.7.fi quis deinceps. vnde titulus talis habetur pro non titulo.

g ¶*Non potuerint aliis.*]1.q.7.Daibertum. j.de donationibus inter virum & vxorem.c.nuper.quia pro nō dato habetur,quod ab illo donatur:qui non potest de iure donare. j.de iurepa.quod autē in fi.Arg.contra.ff.de acquir.re.do.non est nouum.ff.de vsufru.quod nostrum.ff.de contrahend.empt.1.rem alienam.

h ¶*Possidere.*]16.q.7.c.1.& 3.de præscrip.c.causam quæ. quia spiritualia non cadunt in laicum. 3. de electio. sacrosancta. & c. Massana.96.dist.bñ quidē.ver.nunquā licuit laico anathemati rare.

i ¶*Nullatenus derogetur.*]Nunquam enim intelligitur derogari iuri alterius,nisi hoc exprimatur.85.dist.Florētinum.& 9. dist. ecce. 3.de aucto.& vsu pal.ex tuarum.& 3.de osti.dele.super eo.Ber.

k ¶*Prohibemus.*]Ex hac sententia vī q̄ actum fit iudicio Vti posidetis.& ex eo quod dicit 3.in prin.nō permitteret tibi solui : per petitionem

[a] ¶*Censeri.*] 12.q.2.cognouimus.& j. de priuile.quia circa. & 3. eo. ex parte. ff.de vsuca.eum qui.in fi.arg.contra.ff. de pec.l.hinc quærit.§.1.vbi dī,q peculium q̄q; duplici iure censetur 1. Ber.

[b] De hoc dicto , vide latius hic per Ioa.An.

[c] Alias sita: vna eadēq; res,&c.

[d] pertinet

[e] Vesprimien.

[f] Vesperti nien.

[g] In omnibus manuscriptis quæ per ius. in Vesprimien diœcesi excoluntur.

[h] Chiropha. Cuigo. Sirogra. Cirogra.

1 Idem 3.eo. ad.3. postolicæ, facit quod post cū sit pti. 3. tit. gra. super ra. Ioan And. Vide sy nodum Tī einēsem. §. in sacris ca nonibus.

† accipiunt

† Videtur in.nō om ni. cum gl. & Bar. ff. de legib.

4 Posset tā allegare scriptione. pticipatorum nouālium hoc modo: quia de pa scuis , vel pi scaris , vel ali lū, vel can nero aliqd prius percipiebatur: li cet forte modicū , & de illo ficti bens antiquas decimas ea ꝙ cipiebat de cimam. Io. And.

† Quidam opinantur contra pantem tradit Belinus in 9. 1. supra de rescrip. & in cimier dilectos. supra de fide instrum.

† In vetustioribus exēplaribus ita: C. Papa præcenim q̄ verba in rebandū. *signat contrariū, ponit op. Io.& remittit.* tensa,vt imd *¶Quem allegauit,probabaret.*]hic aperte vī, q̄ præsa. q̄ allegat præscriptionem , tenetur probare titulum,ex quo habuit causam præscribendi. 3.de probat. licet. arg. & expressum vī 3. de p scri,si diligenti. Nā ſm canones longa & longissima præscriptio nō differunt : sed in longa præscriptione oportet probare titulum.C. de præscr. lon. temp. diutina. C. de vsu. pro hærede. l. vlt. ergo & in lōgissima secundum canones.Arg.ptra. 3.de præscri. quoniā omne. & c. vigilanti. vbi dī sufficere bona fides. & est ptra id quod dici potuerit, q̄ sufficit allegare titulum.sed nō oportet probare.Io. dixit,q̄ ifti erant suspecti , & ideo oportuit eos probare titulum , & iustū: quia propter suspicionem q̄q; transfertur probatio in alium, qui alias non cogitur. 3. vt eccl.ben. vt nostrū. vbi notat: Late ran. c. 53. & c3. eod. tit. in 4. compilatione.

† aliquod

† reciperet

† à se, in recentibus, sed in antiquis , sed se, habetur , id est ad eccle siam sancti Stephani.

† authenticā, in recēntibus, sed in antiquis, au thenticum, legitur.

† Innocentius iij. in concilio ge eccl.ben. vt nostrū. vbi notat: Late ran. c. 53. & c3. eod. tit. in 4. compilatione.

2 Secūdum Io. qui etiā allegō. ff. de adopt.ladoptio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptionem episcopi videtur actum petitorio. Sed standum est sententiæ:talia enim sunt subiecta,qualia permittunt prædicata. Ber.

IN *aliquibus.*] Prima pars ponit excessum,quem secundo corrigi mandat:ibi, *Volentes*·Abbas.

CASVS.In aliquibus regionibus quædam sunt gentes permistæ, quæ secundum ritus suos decimas non soluunt, licet Christiano nomine censeantur quidam dñi prædiorũ talibus p̃sonis sua prædia tradunt excolenda: vt inde maiores redditus consequantur: statuit consiliũ,vt ipsi dñi talib⁹ p̃sonis sua prædia cõmittãt, q̃ absque aliqua ꝓtradictione, cũ integritate p̃soluant decimas ecclesiis quib⁹ debentur, & si necesse fuerit compellantur: in fine dicit, q̃ illæ decimæ quæ debẽtur de iure diuino, vel etiam de loci consuetudine approbata, necessario sũt soluẽdæ.Not.q̃ res trãsit cum onere suo.Item decimę de iure diuino debentur. Item loci cõsuetudo attẽdenda est in solutione decimarũ. a ¶ *Compellantur.*] Pactũ enim non nocet ecclesiæ,quin à quolibet possessore possit petere decimã: q̃ a est onus q̃d sequitur ipsam rem 5.eo. pastoralis. & cap. proxi.5. de pactis. pleriq; .ff.de pac.inter debitorem.ff.de insti.si cũ villico.Arg.contra.ff.de pac.epistola.§.pactum. Si possessor partem fructũ recipit, & dñs partem teneat,vterq; conueniẽdus est.5. eo.à nobis.& c.tua nobis.

† Vide Guidonem Papæ decisione 284.

† In codice Barbatię ita : vt ipsi domini de cætero,talibus,&c.

† Capit.54. & cap.6.eo. tit.in 4.compilatione. & vide notas huius capitis.

† quod

† 1.ad Cor. c.3.

† Hanc periodum ex antiquis restituimus vt est impressa , nam in vulgatis perperam legebatur. sed vide notas huius loci.3

1 Hoc intellige circa solemnitates accidentales:seu ex teriores cæremonias, non circa substantialia sacramentorum.

CAP. XXXII.

IN† aliquibus regionibus quę dam permistæ sunt gentes, quæ secundum suos ritus decimas de more non soluunt,quãuis censeantur nomine Christiano:his nonnulli domini prædiorum ea tribuunt excolenda, vt decimis defraudantes ecclesias, maiores inde redditus assequantur. Volentes igitur super his ecclesiarũ indemnitatibus prouidere: statuimus, vt † ipsi domini talibus personis,& taliter sua prædia excolenda committant,quòd absque contradictione, ecclesiis decimas cum integritate persoluant, & ad id si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur [a].

¶ *Iste §.propter sui breuitatem non summatur.*

¶ Illæ quippe decimæ necessario soluendæ sunt, quæ debentur ex lege diuina [b],vel loci cõsuetudine [c] approbata.

¶Idem in eodem.†

¶ *Prius soluendæ sunt decimæ,quàm census seu tributa: & si prius illa soluuntur, postea decimari debent.*

CAP. XXXIII.

CVm non sit in homine quid† semen serenti respõdeat, quoniam iuxta verbum Apostoli†: Neque qui plantat, est aliquid , neque qui rigat, sed qui incrementũ dat Deus: ipsum †, qui de mortificato semine plurimum fructum affert, nimis auare quidam in decimis defraudare nituntur: census& tributa,quæ interdum indecimata prætereunt,de frugibus primitus deducentes. ¶ Cũ autem in signum vniuersalis dominij,quasi quodam titulo speciali,sibi Dominus decimas reseruauerit: nos & ecclesiarum dispendiis,& animarum periculis obuiare volentes. Statuimus, vt in prærogatiuam dominii generalis , exactionem tributorũ & censuum, præcedat [d] solutio decimarũ:vel saltem hi ad quos census, vel tributa indecimata peruenerint, (quoniã res cum onere [e] suo transit) ea per censuram ecclesiasticam decimare cogantur ecclesiis , quibus de iure debentur.

¶Idem in eodem †.

¶ *Cistercien.Templarij,& Hospitalarij de fructibus possessionum quas acquisierunt post consilium generale , de quo hic,decimas soluere tenentur , si de illis possessionibus prius soluebantur decimæ.*

CAP. XXXIIII.

NVper abbates Cisterciensis ordinis,in generali consilio † congregati , ad commonitionem nostram prouide statuerunt,ne decætero fratres ipsius ordinis emant possessiones,de quibus decimę debeantur ecclesiis : nisi forte pro monasteriis nouiter [f] fundandis. Et si tales [g] possessiones eis fuerint pia fidelium deuotione collatæ, aut emptæ pro monasteriis de nouo fundandis , committantur [h] aliis excolendæ , à cimas reseruauerit:volens consiliũ & ecclesiarũ dispendiis & animarum periculis obuiare,statuit, q̃ ante exactionem aliquã tributorũ vel censuum, præcedat solutio decimarum,vel saltem illi qui census vel tributa indecimata percipiunt , compellantur ea decimæ dantur in signũ vniuersalis dominij.Ité omnem deductionem debet præcedere solutio decimarũ prædialium. Item res transit cum onere suo.

¶ *Gl.se.obiicit, & soluit.*

d ¶ *Præcedat solutio.*] quia vt hic dr̃, illas sibi Dñs in signum vniuersalis dñij reseruauit. 5. eo.tua nobis. & ideo si ne aliqua diminutione expensarũ sunt soluendæ:vt ibi dr̃.& cap.cum homines. sed nõ refert multum, vtrum præcedat solutio decimarum exactioné tributorũ vel cẽsus: quia soluere dñs de parte sua, & colon⁹ de sua tenetur.5.eod. à nobis.& cap.tua nobis. Respõderi potest , licet vterq; cõueniri possit, melius & commodius est ecclesiæ conuenire vnũ q̃ plures.ff.de exercito.l.1.§.vltim.& l.seq. Et distinguitur in casu isto, vtrũ dñs percipiat certã partem,tertiã vel quartam,siue duos cor bes vel tres tantum.De hoc dr̃.5.eo. tua nobis.

† Capit.§. Et capitul. eod.tit.in 4. compilatio.

e ¶ *Cum onere.*] Sic 5. eo.pastoralis.ff.de contrahen.emptio. alienatio.& 5.de pigno.ex litteris.Ber.

† Pro vocc,concilio quæ est in antiquis omnib⁹ antiqua cõpilatione. pontifex non est inter nerales nec nachorum conuentus, capitula vel go dicuũ.

N*Vper.*] Duæ sunt partes.Primo ponitur statutum Cisterciẽ. Secundo cõfirmatio & prouisio Papæ: ibi, *Ne occasione*.Abbas. CASVS. Abbates ordinis:Cisterciẽs. habebant priuilegiũ , de nõ dãdis decimis de laborib⁹ quos excolũt sum ptibus suis, vnde grauiter lædebãtur ecclesiæ, cũ ipsi quotidie multas acquirerẽt possessiones,de quibus ecclesiis decimę soluebant: propter quod prædicti Abbates ad cõmonitionem consilij statuerunt,ne decætero fratres ipsius ordinis emãt possessiones,de quibus decimæ debeantur ecclesiis,nisi forte pro monasteriis fundãdis de nouo:& si tales possessiones de quibus decimæ soluebantur,eis fuerint collatæ,aut emptæ pro monasteriis de nouo fundãdis,committãtur aliis excolendæ,ne occasione priuilegiorũ suorum ecclesiæ vlterius aggrauentur:propter quod statuit consiliũ, vt de alienis terris,& de his etiam quas decætero acquirent, decimas ecclesiis soluant quibus debẽtur,etiam si propriis sumptibus eas excolant,nisi cum ipsis ecclesiis amicabiliter duxerint cõponendum.Et hoc quod dictum est de Cistercienſibus, extẽditur ad omnes alios,qui habent similia priuilegia,præcipit consiliũ,vt ecclesiarum prælati prompti existãt ad exhibendum prædictis priuilegiatis de suis malefactoribus iustitię complementũ,& eorum priuilegia diligenter obseruent. Not.q̃ si priuilegium aliquorũ incipiat vergere in enorme detrimentum aliorũ,derogãdum est vel in toto vel in parte.Item cõpositio potest interuenire in decimis.

† In codice Barbatiæ 5.de præscript. causam post verbũ, quæ. Sed vi hic ex quo nomine compositionis eas possunt habere , q̃ eas possint pscribere. Satis posset sustineri q̃ non possint pscribere decimas,vt in prędicto cap. causam quæ. & 5. eod.tit.dudum.decimæ enim intuitu diuini officij tm debitę sũt iure diuino.5.eo.tua nobis. sed ifti nemini submittrant spiritualia , & decimę istis tm p priuilegia conceduntur: q̃a de iure cõi eas habere nõ possunt: aliàs super fluum esset priuilegiũ: quia quæ de iure cõi competũt , superfluum est precib⁹ impetrare. C.de thesau. l.1.libr. 10. ff.ad muni. l. 1. vnde si isti allegarẽt pscriptionem, necesse haberent ostendere titulum, qui eis daret causam pscribendi.5.eod.dudũ. quæ loquitur de hospitalariis Hierosolymitanis,q̃ de iure cõi decimas possidere nõ possũt:& ideo in his personis, quæ de iure cõi possidere non possunt,necessarius est titulus,& sic potest intelligi 5.de pscrip. si diligenti. vbi de hoc.

† Demare vide cõ Tridentiũ sessione 25. de regularibus.

b ¶ *Alios.*] hic habes argumentum quòd res inter alios acta aliis præiudicat.

INterdicimus vniuersis *personis ecclesiasticis.*] CASVS.In hoc capitulo prohibetur,ne aliqua ecclesiastica persona præsumat in pignus accipere decimas detentas à laicis, quæ ad alienas spectant ecclesias.Nota q̃ decimæ detentæ à laicis , in pignus accipi non debent,nisi ab eo ad quem de iure spectat.

† Ex concilio Magunt. seu Moguntinensi celebrato sub Calixto papa.

c ¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem de quibus decimis hic loquatur.*

c ¶ *Ad alienas.*] Istud potest intelligi de decimis laicis in feudum concessis,vt nulla persona ecclesiastica ad quam non pertinent, recipiat illas in pignus:vt si pènes laicum remaneant , citius reddeant ad ecclesiam,ad quam pertinent sal tem post mortem, cum in decimis non habeat locum successio.5.eod.ad hoc.licet succedant hæredes in decimis antiquitus concessis in feudum : & hac ratione sufficit si laicus de consensu epi,decimas tales alij ecclesiæ donauerit.5.de his quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli. cap.cum Apostolica.Ecclesia vero ad quam pertinent,bene potest eas in pignus recipere : quia per hoc citius rehabebit decimas suas,cum tunc non teneatur computare fructus t in sortem.5. de vsur.c.1.& cap.conquestus.& 5.de feud.cap.1. Idem esset & multo fortius , si laicus de facto tantum decimas retineret. & hæc fuit prohibitionis causa,vt per hoc prouideretur ecclesiis,ad quas istę decimæ peruenire debent.

Si abstinere à seruitio debitũ vide cõsilium Tridentinum sessione 25.de regularibus.

Ad.

DE REGTLARIBVS ET TRANseuntibus ad religionem.

¶ *Supra visũ est de clericis secularibus,& de rebus eorũ:merito restat videre de regularibus et rebus eorũ. Vel sic:quia virorũ ecclesiasticorũ*

¶ *Glo.seq.quærit,arg.pro.& contra,& soluit.*

a ¶ *Componendum.*] & sic compositio in decimis potest fieri per sacerdotem.5.eo.ex multiplici.quæ personalis videtur,nisi per superiorem fuerit confirmata. 5. de transact. veniens. Sed nunquid Cistercien.& alij monachi non habentes populũ, possunt præscribere decimas? Non. vi: quia decimas de iure habere non possunt:vt 16.q.1. puenit. ergo eas non possunt pscribere. Satisfit.

† In codice Barbatiæ 5.de præscript. causam post verbũ, quæ. Sed vi hic ex quo nomine compositionis eas possunt habere , q̃ eas possint pscribere. Satis posset sustineri q̃ non possint pscribere decimas,vt in prędicto cap. causam quæ. & 5. eod.tit.dudum.decimæ enim intuitu diuini officij tm debitę sũt iure diuino.5.eo.tua nobis. sed ifti nemini submittrant spiritualia , & decimę istis tm p priuilegia conceduntur: q̃a de iure cõi eas habere nõ possunt: aliàs super fluum esset priuilegiũ: quia quæ de iure cõi competũt , superfluum est precib⁹ impetrare. C.de thesau. l.1.libr. 10. ff.ad muni. l. 1. vnde si isti allegarẽt pscriptionem, necesse haberent ostendere titulum, qui eis daret causam pscribendi.5.eod.dudũ. quæ loquitur de hospitalariis Hierosolymitanis,q̃ de iure cõi decimas possidere nõ possũt:& ideo in his personis, quæ de iure cõi possidere non possunt,necessarius est titulus,& sic potest intelligi 5.de pscrip. si diligenti. vbi de hoc.

† Demare vide cõsilium Tridentiũ sessione 25. de regularibus.

b ¶ *Alios.*] hic habes argumentum quòd res inter alios acta aliis præiudicat.

INterdicimus vniuersis *personis ecclesiasticis.*] CASVS.In hoc capitulo prohibetur,ne aliqua ecclesiastica persona præsumat in pignus accipere decimas detentas à laicis, quæ ad alienas spectant ecclesias.Nota q̃ decimæ detentæ à laicis , in pignus accipi non debent,nisi ab eo ad quem de iure spectat.

† Ex concilio Magunt. seu Moguntinensi celebrato sub Calixto papa.

c ¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem de quibus decimis hic loquatur.*

c ¶ *Ad alienas.*] Istud potest intelligi de decimis laicis in feudum concessis,vt nulla persona ecclesiastica ad quam non pertinent, recipiat illas in pignus:vt si pènes laicum remaneant , citius reddeant ad ecclesiam,ad quam pertinent sal tem post mortem, cum in decimis non habeat locum successio.5.eod.ad hoc.licet succedant hæredes in decimis antiquitus concessis in feudum : & hac ratione sufficit si laicus de consensu epi,decimas tales alij ecclesiæ donauerit.5.de his quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli. cap.cum Apostolica.Ecclesia vero ad quam pertinent,bene potest eas in pignus recipere : quia per hoc citius rehabebit decimas suas,cum tunc non teneatur computare fructus t in sortem.5. de vsur.c.1.& cap.conquestus.& 5.de feud.cap.1. Idem esset & multo fortius , si laicus de facto tantum decimas retineret. & hæc fuit prohibitionis causa,vt per hoc prouideretur ecclesiis,ad quas istę decimæ peruenire debent.

Si abstinere à seruitio debitũ vide cõsilium Tridentiũ sessione 25.de regularibus.

Ad.

quibus,ecclesiis decimæ persoluantur. Ne occasione priuilegiorum suorum ecclesiæ vlterius prægrauentur†, decernimus,vt de alienis terris & amodo acquirendis,etiam si eas propriis manibus aut sumptibus excolant, decimas persoluant ecclesiis,quibus ratione prędiorum antea soluebantur: nisi cũ ipsis ecclesiis aliter duxerint componendum [a]. ¶ Et hoc ipsum ad alios [b] regulares,qui gaudent similibus priuilegiis,extẽdi volumus & mandamus:vt ec clesiarum prælati promptiores, & efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus iustitiæ complementum: eorumque priuilegia diligentius & perfectius studeant obseruare.

¶Gregorius nonus.

CAP. XXXV.

INterdicimus vniuersis personis ecclesiasticis , vt decimas detentas à laicis [c], ad alienas ecclesias pertinentes,in pignus recipere ab eisdem laicis non præsumant.

TITVLVS. XXXI.

De regularibus † & transeuntibus ad religionem.

¶Ex concilio † Maguntiñ.

¶ Non potest quis ad religionem admitti nisi volens: & in ætate idoneus.

CAP. I.

NVllus [d] † tondeatur, nisi in † legitima [e] ætate,& spontanea [f] voluntate.

¶Ex eodem †.

¶Impues monasterium ingressus , post annum à parentibus reuocari non potest hoc dicit primo.Pubes per vim ingressus , post annum exire,vel à parentibus reuocari nõ potest. hoc dicit secundo. Abbas Siculus.

CAP. II.

SI† quis ante annos legitimos tonsuratus [g] est, sine consensu parentum suorum: si parẽtes ipsius infra annum [h] non reclamauerint ad principem [i], aut ad proprium episcopum , vel ad [k] missum dominicum , in clericatu permaneat [l]. ¶Si vero post legitimos annos , per vim [m] † clericus [n] factus est , & nec ipse nec parẽtes eius infra annum ad memoratas personas reclamauerint , in clericatu permaneat [o],sicut is de quo superius dictum est.

¶Ex concilio Toletano †.

¶Clericus secularis vrens habitu & nomine monachali , cogitur vt fiat monachus, vel ab hoc desistat

VT clerici , qui se intrauerit,& infra annum,nec ipse, nec parentes eius reclamauerunt ad prædictas personas,postea exire non poterit,cum præsumatur consentire.Nota quod ab initio non valuit , tractu temporis conualescit.

† Vide 8. Thomã 2. 2. q. 189. art.5. & conciliũ Tridentinum sessione 25. de regularibus, c.19.

† Dictio,in, deest in omnibus antiquis codicibus.

† scilicet cõsilio Magũtino ad reducto ad Antonius Augustinũ in libris editis cõsilium hoc cap nõ inuenit.

† Burchardus lib. 8. decret. c.3. tuo par. 7. cap. 16. & cap. 4. cod. tit.in 1.compilatione. Vide concilium Trident. sessio. 25.tit. de regularibus c. 19.

† Ex Iuone par 7. c. 30. & 31. consiliũ Tridentinum sessione 25. de regularibus, c.19.

g ¶ *Tonsuratus.*]vt fiat monachus,vel regularis canonicus. 20. q. 2.si in qualibet.

h ¶ *Infra annum.*]& diem. 20.q.2.puella.& tutor contradicere potest infra idem tempus,vt ibi dicitur.

i ¶ *Ad principem.*]id est,ad Papam de consec.dist.1.corpora.vel ad principem,id est,ad prælatum ecclesiæ.Ber.

k ¶ *Ad missum.*]id est,vicarium episcopi,qui gerit vices suas.5.de Insti.ex frequentibus.

l ¶ *Permaneat.*]quo ad parentes:quia post annum filiũ reuocare non possunt:vt hic patet.& 20.q.2. puella. ipse vero puer q̃cũq; vsque ad finẽ 14.ann.2 posset resilire. 7.eo.significatum. & c. cum simus.postea vero non poterit exire.20.q.1.illud.

m ¶ *Per vim.*]illatam sibi à parentibus.

n ¶ *Clericus..*]id est,monachus.

o ¶ *Permaneat.*]quia ex mora tanti t pis præsumitur c ẽsensisse,& intellige si prout reclamare.7.de spon.ad id quod & 1.q.1. constat. 7. de desponsa. impube. de illis 2. alias autem nõ teneret monachatus.5.quod met.cau.perlatum.

VT clerici.] CASVS.Clerici qui fingunt se monachos,cõpelantur vt fiant vel veri monachi , vel veri clerici. Not. q̃ qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

singit se monachum,debet fieri monachus, aut habitū dimittere.
Item habitus non facit monachum,sed professio regularis.
¶ *Glo.seq.distinguit dissimulationis causam honestam & inhonestam, & arg.ad quæstionem.*

1 De hoc articulo vide Caietanum 2.2.q.1.art. 2 & quæ dixi lib. 1.in Directorū schol.12.

† aut.

† aut.
† Aliàs, Aurelian. sed habetur in cōcilio Trib.cap.39.luo 8.cap.39.luo par.7.c.55 & c.6.eo.tit.in 2.compilati. Quibus loc. aliis cōsiliis tribui tur,sed fortassis non recte.
† In pluribus vulgatis legitur ,,posito copuletur aliGrego. ix., cui mulieri,, nolit ista aliàs, Greg. ix. sed in hoc fit paratus ,,bare, omnib⁹ manuscriptis, non est audiēdus: quia quę nos vidimus, habetur vt est impressum, in sponsalibus siue matrimoniis recurrit ad tiam verborum. j. de communem intelligenquę lectio spon.ex litteris. 2.Arg. vera est, vt mentū est hic ad quæconstat ex stionē illius qui finxit epistola 40. se mulierē, & suscepit lib.1. regi- habitum in monasterio stri.B. Gre- monialiū,vt posset corgorii.& cap. rumpere monachā, & 7.eod.tit. in in cap. quod interro- 3.compilati. gasti.Ber.
Vide Iuonem par.7. ¶ *Glo.seq.alleg.duo iura,in contrarium allegat alia duo & soluit.*
capit.122.& b ¶ *Veri clerici.*] & sic datur eis optio , vtrū velint esse clerici vel omnino B. monachi.sim.5.de elect.cum causam. & arg.16.q.1.nemo potest.Ar Thomā. 2. gu.contra.j.c.proxi.& 27.dist.qđ interrogasti. vbi compellūtur in 2.q.18 .art. monasterio remanere.Sic potest solui:hic constabat eos tales esse, 3. monasterio remanere.Sic potest solui:hic constabat eos tales esse,
2 Quod dicit licet starent in habitu monachali:in contrariis non constabat,imvt eod.tit. mo tamquam veri monachi stabant,& se gerebant,vnde non autua nos Ioa. diuntur volentes iurare contrarium. Aud.

3 De multiplici velo quære notata 20.q.1. cap.illud. §. velamen. in glo. & hoc per G.& H. Ioan. And.

4 Fortassis respexit hic glossa ad cō suetudinem ecclesię Ambrosianæ Mediolanē sis, vbi mulierculę quædam. simpli ces hostias deferunt ad altare, post Euāgelium in solēnio- q.1.vidua.& ita eo ipso q̄ sic stetit in ecclesia cum aliis, monacha ribus Missarum ali- iudicatur.17.dist.qđ interrogasti. & 20.q.1. quem progenitores. Si signam alibi vbi sit vero aliàs habitasset ibi etiam longo tpe,non iudicaretur monahæc consue- cha.in Authen.vt constitu.quæ interpreta.circa medium.coll.6. & tudo, cuius ideo consueuit dici , q̄ habitus sine professione non facit monaglossa me- chum. j.eod.cap.porrectum.
minit , non f ¶ *Licet sacramento.*]scilicet tm̄ sed si adiuuetur aliis bonis ps̄um inuenio. ptionibus,& ps̄ona honesta fit:tunc forte ad plenā ,,bationē pos

gunt [a] habitu & nomine monachos , & non sunt,corrigantur:vt † veri monachi sint,vel † veri clerici [b].

¶Ex consilio Arelatēn.†

¶ *Nouitia , quæ sponte se ingerit actibus professarum,per hoc censetur professa. hoc dicit,& est casus multum notabilis.*

CAP. IIII.

VIdua si sponte [c] velum cōuersionis, quamuis non sacrum sibi imposuerit [d] , & in ecclesia inter velatas oblationem [e] Deo obtulerit , velit nolit,sanctimoniæ habitum vlterius debet habere : Licet [f] sacramento firmare velit, eo tenore velamen sibi imposuisse , vt deponere posset.

¶Gregorius † Anthe.subdiaē.

¶ *Monachus temere ad aliud monasteriū transire,vel peculium habere non potest.*

CAP. V.

IOannes frater:& infra. ¶Præsenti iussione mandamus , vt neque monachum de monasterio in monasterium [g] temere migrare liceat , nec eorum aliquem peculiare [h] † quicquam habere. Sed si hoc præsumpserit,monasterio, in quo ab initio conuersatus est,sub Abbatis sui regula competenti coercitione reddatur [i].

¶Ex registro Gregorij †.

¶ *Vbi est dura congregatio vel religio, requiritur in profitente plena pubertas, scilicet tempus decem & octo annorum. hoc dicit habito : respectu ad mentem litteræ. Et est textus singularis.*

CAP. VI.

QVia [k] in insulis dura est congregatio monachorum,Pueros [l] in eorum monasteriis ante decimum octauum annum [m] suscipi prohibemus.

¶Alexander iij.archiepiscopis,& aliis ecclesiarum prælatis per Galliam † constitutis.

¶ *Si Cisterciensis sine licentia sui Abbatis ad aliud monasterium transit , ad propriū monasterium regredi cogitur.*

CAP. VII.

NOn† est vobis dubium,& infra. ¶ Vniuersitati vestrę mandamus , quatenus monachos vel conuersos Cisterciēsis set sibi deferri sacramentum. C. de reb. credi. in bonæ fidei. 3. de proba.sicut consuetudo.3.de iureiur.cap.vlt. 5 & etiam sine iuramento,si haberet aliàs probationes.3.qđ met.cau.perlatum. Vinc. Sed hæc vidua non potuit probare per legitimas probationes,sed allegabat fictionem ex alia causa honesta,& iurare volebat,sed iuramentū suū non sufficit, & ideo remanet in monasterio. Et ℈ hoc intelligitur illud cap. & illa palea.27.q.1. viduas autem velare.de fictione ex honesta causa: aliàs si fictio ex in honesta causa fuisset , nulla probatio istius audiret pp dolum suū,etiam si illud probaretur.sic potest intelligi cap. illud, 27.distin. quod interrogasti.vt dr̄ ℈.cap.proxi. quicūq; ergo fictę monasterium vult intrare ex honesta causa,protestetur illud præsentib⁹ testibus:vt fecit illa in cap. perlatum. Et cap. illud , quod interrogasti . potest intelligi in eodē casu cum ista decret. vt intelligatur de fictione ex honesta causa : sed mulier illa hoc probare non potuit,& ideo compellitur redire ad monasteriū ,,put intellexit Hug.Ber.

† Videnđ de matrimonio catuli notāter cōd.tit ma. lieri. Ioan. And.

† peculium quodquam habere.

† Lib.epistola.48. ad Anthemiū refert Gratianus 18. quæst. 1. cod.tit. in 2.compil.

IOannes.] Diuiditur.
Primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio: ibi, *Præsenti.*quæ duo facit.Primo prohibet. Secundo si contra fiat,corrigi præcipit : ibi , *Sed si.* Abbas.

† in Gallia

† Post concilium Lateranen sub Alexan. iii. par.17.ca.6 & ca.2.eod. tit.in 1.compilatione.

CASVS. Statuit Papa, ꝙ monachus de monasterio ad monasterium temere nō transeat,nec aliquis monachus peculiū habeat:& qui ǫtra fecerit, monasterio primo restituatur,competenti coercitione adhibita.Nota. ꝙ non licet monacho transire de vno monasterio ad aliud monasterium,nisi sit arctioris religionis:& tunc cum licētia superioris sui transire debet.Item monachus non debet habere peculium, & idem de omnibus regularibus intelligendum est. Item monachus causa leuitatis exiens de monasterio ad monasterium,debet compelli redire ad primum,& ibi coerceri.

¶ *Glo.seq.reci.per q.& vnum contrarium.*

g ¶ *Monasterium.*] Hoc cap.loquitur de his qui causa leuitatis trā seunt:aliàs licitum esset transire ad arctiorem religionem petita licentia,licet non obtenta.j.eo.licet.

h ¶ *Peculiare.*]Nisi causa administrationis.j.de stat. mona. monachi.aliàs nisi in morte resignauerit,cum ipsa pecunia in sterquilinio subterretur.3.de sta.mona.& cano.regu.cum ad monasterium.

i ¶ *Reddatur.*]qué tenetur Abbas recipere, ne vagabundus in aīæ incurrat detrimentum:& compellitur Abbas si noluerit 6. j. eod. c.vlt.& arg.18.q.2.Abbates.Item signatur contrarium.27.q.1. si qua monacharum.& c.si quis rapuerit.vbi dr̄ ꝙ monachi deliquentes debent tradi arctiori monasterio.Solu.illa intelligūtur cū priora monasteria redarguuntur de dissolutione. Quid hodie debet fieri de istis fugitiuis,dicitur j.eod.cap.vlt.

† Citianen alias defide ratur inferi prio in codi ce Balbarte & aliis.

† Post concilium Lateranen.par.11 c.2.& 8.eo. tit.in 1.com pi.Et dema ueris hunc decretalis, tam quod nostis ne distinxit cōcilium Tridē.sess. 25.tit.de regularibus & monialibus cap.

Vide Archidiaconū in capit. statuit mus.19.q.3. & Ioannem And.in c.si religiosus. de elect. in 6.

ADDITIO. De hoc,celeriter,dicitur.5.de locato & condu.c.vltim.

AD *nostram.*] Minor xiiij.annis per professionem,religioni nō obligatur:idem in maiori,qui sine probatione suscepit habitum professorum , quem dimisit infra triduum.Prima pars narrat factum.Secunda dat iudicem:ibi *Quocirca.*Abbas.

CASVS. Eremitæ de Montefollio quosdam pueros seduxerunt in tantum,ꝙ quidam suasionibus eorum consentientes,statim religionis habitum in suo monasterio receperunt:vnus eorum T.no mine,statim pœnituit, & infra triduum inde exiuit : postmodum iurauit quandam recipere in vxorem,sed illi eremitæ non permittebant ipsum illam ducere,vt iurauit:significatū fuit hoc dño Papæ:vnde mandat,quatenus si cōstiterit,ꝙ prætatus T.ante xiij.annum completum,habitum susceptum deposuerit, aut si post xiij. annum habitum ipsum sine probatione susceperit,& infra triduū depositum,eum ab impetitione dictorum eremitarum denunciet absolutum:& eam,quam iurauit,accipiat in vxorem , si aliud non impediat.Not.ꝙ ante xiij.annum votum non obligat.Item qui illectus habitum suscipit,præsumitur non voluisse.

¶ *Glo.seq.arg.allegat quatuor iura pro,& 4.contra,& soluit.*

c ¶ *Statim pœnituit.*] Argumentum non dici factum quod nō durat.1.q.1.constat.ff.quod cū eo qui in alie.po.fi filius.ff.de in rē ver. si pro patre.5.versum. & 23.q.6.vides.Arg.cōtra.quia ex quo semel placuit,amplius displicere non potest.32.q.5.horrendus.C.de contrahen.empt.non idcirco.& 4.dist.erit autem.& c.in istis.& 8.q.2. dilectissimi. Sol. vbi constat de facto & eius qualitate 1 ,non est quærendum de eius perseuerantia: Nam sufficit ꝙ ab initio contigit:cū vero constat de facto,sed de intentione nescitur,recurrimus ad ꝓsumptionē perseuerantiæ:vt in casu isto & cōsimilibus.

¶ *Glo.seq.notat annum inceptum,& c.alle.quatuor iura in contrariū & soluit.*

d ¶ *Ante consummationē.*]Not.ex hoc verbo, ꝙ in casu isto annus

GAsvs. Mandat Papa prælatis per Galliā constitutis, ꝙ nō permittant recipi ex ꝓatus suos , monachos vel conuersos Cisterciēn.ordinis,postquam fecerint ibi professionē,sine licētia Abbatum suorū:& si aliquis contra hoc fecerit,& monitus ad suū monasterium non redierit,compellant ipsum ad monasterium suum redire. Not. ꝙ Cisterciēn.monachi ad aliam religionem transire nō possunt:quia non reperitur arctior. Item monachus suum monasterium nō potest deserere sine licentia sui Abbatis. Item deserentes monasteriū suum, monendi sunt vt redeant: & nisi redierint, per sniam excōmunicationis sunt compellendi.

¶ *Glo.seq. recitatur per duas quæstiones, scilicet quæ sit ratio,& an licētia sufficiat.*

a ¶ *Permittatis.*]& me rito:quia qui mutat locum,de minori ad maiorem mutare debet. 23. dist. legimus. in fin. 5.de transla. licet. & c. 1.& hoc ideo præcipitur:quia non reperitur ordo arctior. & pro eo quod dicit,licentia,sufple , maxime: quia nec Abbas posset in hoc dispensare,vt ad minorem transiret. Vel intellige ꝙ de licentia Abbatis posset transire ad æqualē iusta de causa.

¶ *Glo.seq. recipe per quæstio.quando dicatur celeriter fieri.*

b ¶ *Celeriter.*] post admonitionem & celeritas ista ad arbitrium iudicis refertur,ex quo non determinatur.5.de ofic. deleg. de causis. ff.de iure.deli.l.i. in fin. De istis vagabundis tene vt dicitur.j.eod.c.vltim.

† Post concilium Lateranen sub Alexan. iii. par.17.ca.6 & ca.2.eod. tit.in 1.compilatione.

incœptus 2 pro completo non habetur. 20. q.1. illud. & q.2. si in qualibet. & j.eod. significatū.& in alio casu.5. de elect.cū in cunctis.arg.contra.ff.de mune.& ho.ad rem publicā.& 78 dist. presbyteer.& in c.prædicto,cū in cunctis.§.inferiora. Solut. in dignitatibus fauor consideratur:& ideo annus incœptus pro cōpleto habetur.sed in ēpo est speciale in regulæ observatione grauitas est & labor,& sic odiū:& ideo annus completus exigitur.arg.5. eo.quia in insulis.

† aliqua

† obstat

ordinis,post professionē, sine licentia Abbatū suorum,per episcopatus vestros recipi nullatenus permittatis [a]. Et si qui ex eis sine licētia Abbatū suorum, de monasterio exire præsūpserint, & cōmoniti celeriter [b] non redierint, eos regredi cōpellatis.

¶ Idē magistro F.Ciuitatēn.† canonico.

¶ *Professio facta ante decimumquartum annum non obligat: post decimumquartū, vero si sit per susceptionem habitus professorum,etiam non obligat,nisi detur perseuerantia triduī.*

CAP. VIII.

AD † nostrā noueris audiē tiam peruenisse,quòd eremitæ de Montefolli quosdam pueros seduxerunt intantum, quòd quidam suasionibus eorum assensum præbentes , statim religionis habitum,in ipsorum monasteriis susceperunt: quorum vnus T. nomine, statim [c] pœnituit quod habitum induisset:& infra. ¶ Quocirca mandamus,quatenus si constiterit,quòd præfatus T. ante cō summationem [d] decimiquarti anni , susceptum habitum deposuerit, aut si post decimumquartum annum , habitum ipsum sine probatione susceperit,& infra triduum [e] depositum:eum ab impetitione prædictorum eremitarum denuncies absolutum : & eam, quam postquam exiuit, iurauit accipere in vxorē,libere posse traducere,si alia † causa rationabilis non obsistat †.

¶Idem Elien.episcopo.

¶ *Qui recipit habitum professorum , vbi distinctē sunt habitus , compellitur ibi vel alibi esse religiosus:sed si recipit habitum nouitiorum,potest ad seculum redire.*

CAP. IX.

SVper † eo quod quæsitum fuit de clericis,qui religionis habitum susceperunt [f], & ante professionem ad priorem statum sunt reuersi:Respondemus,quòd si austeritatem religionis ad quam migrasse noscuntur, seruare noluerint , ad minorem religionem sunt cogendi transire : nec amplius in ecclesiis secularibus debent assumi:ne contra votum [g] quod Domino fecerunt, venire probentur.Verum si ante susceptū huiusmodi habitum [h] , in probatione positi recedere voluerint,secundum regulam † beati Benedicti,non videntur prohiberi ad priorem statum redire [i] :quæ videtur præcipere vt in eadem veste [k] , in qua veniunt,reuertantur.

& quia ꝓpe pueritiā fuit.iure ergo cōi ecclesia ipsum absoluere debuit,& ita nō fuit obligatus quantū ad Deum,& eius ecclesiā. arg.22.q.4.vnusquisque.& 15.q.1.sane.ar.17.q.4. sunt qui opes. Ber.

SVper.]Cōis diuisio,Secundaꝫ ibi, *Respondemus.* Quæ distinguit inter professos & nouitios.Abb.Siculus.

CASVS. Quidam clerici susceperunt habitū religionis eo animo,vt ad seculum non redirent:& ante factam professionem ad priorem statū sunt reuersi:quæritū fuit de his clericis,vtrū sic remanere possint?Rndet Papa,ꝙ si austeritatem religionis ad quā migrauerūt,seruare noluerint:ad minorē regilionem, cōpellendi sunt transire,nec amplius in ecclesiis secularibus debēt assumi ne contra votum suum venire probentur:sed si ante susceptū habitum positi in profitione recedere voluerint,ad priorem statū redire non prohibentur,Not.ꝙ qui habitū religionis assumit eo animo,vt in religione perseueret,ad seculū redire non potest,sed ad largiorem ordinem si voluerit transire potest.Item qui causa ꝓbationis habitum religionis assumit,ante professionem ad seculum redire potest.

f ¶ *Susceperunt.*] eo animo vt ad seculum nō redirent,nulla facta ibi professione. j.e.statuimus.ita quod de hoc cōstabat,vt ibi dr̄.

g ¶ *Ne contra votum.*]quo renunciauerunt seculo generaliter.nō dum facta professiōe alicuius religionis.vnde cogēdi sunt remanere vel ibi,vel ad mitiorem transire,si ꝓsonte voluerint,vt hic dicit,& j.eodem.consulti 4.

h ¶ *Habitum.*] de quo præmisit. ex quo renunciauerunt seculo.

i ¶ *Redire.*] moribus emendatis. j.eodem,consulti.Ber.

¶ *Gl.seq.quærit in qua veste,& c.alleg. ꝙ in prima soluit cōtrarium, & ad legem respondet.*

k ¶ *In eadem veste.*]Sed in qua veste positi in probatione debent esse?Vt ꝙ in illa in qua venerūt. 53. dist. legem. & 54. dist. multos. in fi.arg.17.quæstio.2.si quis incognitus. Dic ꝙ in monachali habitu,vt hic dicitur,& j.eod.statuimus.alioquin non posset ꝓbare

1 Tempus quando habeatur ꝙ cō pleto habetur.sed in ēpo est speciale in regulæ obseruatione grauitas est & labor,& sic odiū:& ideo annus completus exigitur.arg.5. eo.quia in insulis.

† Platea in §. fi. in fi. Iustin. quibus non est permiss. face. testa.

† Quid de hoc articulo dispōnat hæc regula, refert hic Hostiensis, regulæ etiā verba commemorans,

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilat.& post cōciliū Lateran. sub Alexan. iij. par.11.c.2.

† De hoc articulo vide ꝓ. Thomā, & ibi Caiet. ꝓprietatis ita inhærēt tānum 2. 2. ofsibus monachorum, q.88.art.12. vt nec summus Pontifex valeat dispensare.j. de sta.mo.cū ad monasteriū.in fi. Dicas ergo ꝙ iste fine deliberatione & ex mētis impetu intrauit, & illectē fuit: & ita quod ad Deū nō fuit obligatus,qui considerat cor,& nō opus. 14.q.5. si quid inueni- sti. & 15.q. 6. c.1. in fi. & ideo nec apud ecclesiam, cum habeat certa indicia de tali voto facto impetuose,ex eo ꝙ fine ꝓbatione habitū suscepit & quia infra triduum pœnituit,

4 Post hæc verba quodam an tiquo exemplari mox subsequunt hæc: Et intelligo, istā decretalem infra eod. consulti. fe- cundū illā infra eo. sta tuimus. Hu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

re austeritatem monachalem,quæ in vestibus pro magna parte cõ
sistit.Et quod dicitur hic in fin.in eadẽ veste redeant, in qua vene
rũt,sic intellige:quia finita probatione si noluerint ibi remanere,
restituentur eis vestes cum quibus venerunt,& cum eis recedent
r Scilicet illud c.mul tos.Io.And. & sic seruatur pro regula monachorum. Et cap. 1 quæ dicunt, q
probari debent in ve
ste laicali, non seruan
tur,sed intelligas de ve
ste, in qua venerunt.
Vel dic,in veste laicali,
id est,in veste nouitio
† Capit.10. eod.tit in 1. compilatio. & post concilium Late ran. par. 50. cap.29. rum, qui sunt in proba
tione: quæ differunt ab
illis quæ dantur profi
tentibus.j.e.statuimus.

† existit. S*Ane.*] Ei canonicus
regularis fit monachus:aut strictioris religionis, & manet monachus:aut laxioris, & redire compellitur. Et est textus notabilis.Diuiditur. Nã primo narrat factum. Secundo distinguendo diffinitibi, *Id tua.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam canonicus Aromateñ.,professus ibidem,ab ecclesia Aromateñ. aufugit, & à quodam Abbate in monachũ est receptus: quæritũ fuit, an deberet ibi remanere:Rñdet Papa eſo Ambiañ. q si
† Capitu. eod tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. 50 capit.10 vbi est inegra clausula. Et vide consilium Triden.sess io.15. titu. de regularibus.c.15. ex quo cessant locus ille vbi nunc est, maioris religionis existit quàm ecclesia Aromateñ.ipsum in eodem loco cum pura conscientia remanere pmittat, alioquin ad primam redire compellat eundẽ. Nor. q de minori religione ad maiorẽ transire licet,&nõ ecõuerso.

a ¶ *Remanere permittas.*] Sed contra vr 19.q.3.mandamus.vbi dr,q si canonicus regularis ad monasterium tranſeat,ad canonicam reducatur, & in virtute obedientiæ & sub excõmunicationis pena ei iniungatur, vt habitum regularem deferat, & in choro psallat. Ergo per ↄtrariũ sensum datur intelligi,q si coactę habitum susceperunt,habitũ non possunt deferere, piũt,ipsum deferre possunt:Rñdet Papa: non obstat illud decretum:quia illud intelligitur de puella nubili,quæ nõ cogitur sequi voluntatẽ parentum,cum habeat liberum arbitrium in vouendo: hic loquitur de illa quæ adhuc erat infra annos discretionis, quæ adulta facta professionem fecit:vel si coacta fuit,postea consensit. Not.q ex deuotione & oblatione parentũ obligatur filius ad religionẽ.Ité professus in ætate discreta, vlterius ad seculũ redire nõ potest.Item votum quod ab initio nõ valuit , tractu temporis per ratihabitionem tenet.Item not.q argumentum à contrario sensu validũ est.dũmodo in eũdẽ casum fiat:sed hic erat diuersus casus

b ¶ *A parentibus oblatus.*]Si fuisset à parentibus oblatus ante xiiij. annũ exire non debuit,sed post xiiij.annum ibi ſtare non cogitur. j.eod.cum simus.aliàs si non fuisset traditus à parentibus , quandocunque vellet,posset exire,vt hic innuitur.

c ¶ *Fuerit oblatus.*] supple,maxime.Ber.

d ¶ *Intrauit.*] quia tunc tenet quòd fecit.20.q.1.illud.

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

3 Per annum j. eod. c.1.l.b.6.vbi habes 4. modos quibus ratificatur professioni minoris fa- cti maioris Ioan. And. e ¶ *Ratam habuerit.*] quod intellige si expresse consentiat: immo certe etiã tacite,si vltra illud tempus remaneat 3.infra de despon. impuber. litteras.& cap.accesſit.tñ causa maioris certitudinis in principio xv.anni eius voluntas requirenda est. 20. q.1. cop. illud. & sic feruant plures religiosi,& bene. Item est hic argu. q ea quæ ab initio non valent , tractu tẽporis cõualescunt. si j.de despons. impuber de illis 2.Sed dic valet vt exnunc, sed non vt extunc. ff. de officio proconsulis.obseruare.in fine.

¶ *Glo.seq.obijcit & soluit:*

¶ Idem Ambianeñ.episcopo.

¶ *Canonicus regularis potest effici monachus,si religio ad quam transit,est strictior suæ:aliàs secus.*

CAP. X.

S*Ane* † de canonico , qui in Ecclesia Aromateñ. professionẽ fecerat , & fugerat ab eadem , in monachum à quodam Abbate recepto : Id tuæ fraternitati significamus , quòd si locus vbi nũc permanet , maioris religionis quàm ecclesia Aramateñ.existat †, ipsum in eodẽ loco cum pura conscientia remanere permittas[a]:alioquin eũ ad priorem ecclesiam redire compellas.

¶ Idem Beluaceñ.episcopo.

¶ *Minor xiiij.annis,profitendo non obligatur religioni,nisi factus maior ratum habuerit.*

CAP. XI.

S*Ignificatum* † est nobis : & infra. ¶Mandamus,quatenus si inueneris , quòd G. non fuisset à parentibus [b] oblatus: & infra decimum quartum annum facti voti pœnitens, à religione recesserit : ab illo voto professionis, quod fecit,denuncies absolutum. Si autem à parentibus fuerit oblatus [c], seu

f ¶ *Ad aliam religionem.*] Hoc non vr probare: quia si fecit professionem ibi,ad aliam postea minorem non est.Sed dic ad aliam eiusdem religionis vel maioris. transire nõ potest.arg.3.eo.

C*Vm virum.*]Si impubes etiã inuitus à parentibus monasterio traditus , factus maior ſponte recipit habitum professorum, decimumquartum annum compleuerit,cum religionem intrauit [d], seu post decimum quartum annum professionem à se prius factam, ratam [e] habuerit: eum ad eandem , vel ad aliam religionem [f] transire cõpellas.

¶ Clemens tertius.

¶ *Si filia minor duodecim annis à parentibus monasterio tradita,maior facta sponte veletur,ad seculum redire non potest.*

CAP. XII.

C*Vm* † virũ:& infra.¶Vtrũ[g] ea,quæ infra discretionis[h] annos, à parentibus monasterio tradita, habitum religionis induens , benedictionem accepit,& exiens postmodum se cui dam militi copulauit,ad monasterium redire cogatur : Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd cum iuxta consilii Toletani [i] † censuram , monachum aut paterna deuotio [k], aut propria professio faciat: quicquid horum [l] fuerit allegatum †,tenebit,reuertendi ad seculum aditu penitus interdicto.Non enim videtur illa monasticæ professionis à se posse iugum excutere , cum eam non constet euidenter cõtradi-

te virginitatis habitum susceperunt,habitũ non possunt deferere,

1 Aliàs ita: quod cum monachum esset, non tamen sibi fuisset, sed dientiam.

† Leo Papa in epistola ad Rusticum Narbonensem ſ.c.14.

† assumitur

† receperũt

† Dicitio re. facit in verisimili.

† sequenti

P*Orrectum.*] Monachum facit profes- sio, non habitus tantũ.

Argumen- tum a con- trario sen su & cõ sequenti ratione.

Communis diuisio.Secunda:ibi, *Inquisitioni.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam canonicus Acherontinus I.noie,votum emisit vt fieret monachus,in infirmitate cõstitutus:ipse vero timens, ne voto incompleto decederet,iunctis manibus tradidit se abbati in monachũ & in fratrem:quæritur,an talis sit compellẽdus promissa sum adimplere?Rñdet Papa,q cum monachum nõ faciat habitus, sed profeſsio regularis,talis compellẽdus est vt fiat monachus, & reddat Dño quod vouit,& qđ promisit,,ex quo votum emisit , & Abbas ipsum recepit.Nota q̃ sola profeſsio sine habitu monachũ facit. Item qui votum facit vt fiat monachus , compellendus est reddere Domino quod promisit.

¶ *Glo.seq.allegatres contor.& tria iura in contrarium,& soluit.*

¶ *Non faciat habitus.*] Hic euidenter apparet,q habitus nõ facit monachũ,sed sola ꝓfeſsio regularis.sic].qui cle.vel vouen.cõsuluit.& j.eo.ex parte.& 3.eo.vt clerici.Sed ↄtra vr 27.dist. qđ in- dix t terrogati.& 3.eod vidua.& c. sup eo.Sol.illud verũ est,q habitus sine ꝓfeſsione nõ facit monachũ:sola enim ꝓfeſsio vera vel ꝑsum ꝓta monachũ facit,& ſolẽnizat votũ.Dicas ergo,q quicunq; facit profeſsionẽ in manu Abbatis,seu etiam alicuius monachi, & vbicunque,dũmodo recipiat eius ꝓfeſsio ab Abbate & fratribus,mo nachus est,& ſolennizatũ est votum illius.j.qui cle.vel vouen. infinuante.& hic.Et illa capitula,qđ interrogalii.& c.vidua. intelligũtur de ꝑsumpta ꝓfeſsione.ex quo enim moratur inter alias mo niales,& gerunt se tamq̃ monachas.monachæ sunt censendæ. 20. q.1.quę progenitores.& quia ab initio eo proposito & eo animo intrauerunt,vt monachæ essent tacite,ex quo nullã protestationẽ fecerunt,& multo tpe ibi fuerunt,saltem per annũ in habitu professorum. j.eo.ex parte vnde postea non audiuntur etiam si velint

¶ *Glossa seq.quærit.& soluit.*

a ¶ *Recipiunt.*]Sed quid si ante reciperent?Rñdeo,Nõ obstat exire volenti:quia non tenet professio infra discretionis annos.15.q.1.illud.& c.1.3.eod. significatum. & j. eod. cum simus. sicut nec matrimonium,nisi,malitia suppleret ætatem.j.de despon.impub.puberes.&cap.à nobis.& c.vlti.

¶ *Glossa sequens arg & determinat.*

b ¶ *Roboratur.*] Arg.q ea quę ab initio nõ tenent,tractu tpis cõualescunt.fic.3.eo.significatum. & j. de despon. impube. de illis. 1. q. 1. constat.Dic q̃ ex nunc incipit valere , & non extunc: vt dixi 3.eo.significatum.

c ¶ *Nec obloquitur.*]Hic rñdet tacitæ quęstioni, quæ posset fieri p cap. illud puellæ.20.q.1.à cõtrario. 1 sensu,vbi dr,q puellæ, quæ suscipiunt habitũ virginitatis, nõ coactæ imperio parentum,deserere non possunt habitũ susceptum ergo si coactæ fuissent, à ↄtrario sensu bũ possũt deserere: at ista fuit coacta,ergo non debet compelli redire ad monasterium. Non obstat illud cap.à ↄtrario sensu inductum,quia illud intelligitur de adultis, qui nõ possunt habitũ semel suscẽptum relinquere,& hic loquiť de ea, quæ adhuc erat infra annos discretionis, quæ facta adulta professionẽ fecit,nec contradixit.Vel sic coacta fuit postea consensit : vnde exire non potest. & est simile C.quod met.cau. 1.2.5. de his quæ vi metusve causa fiunt.ad audientiam.

¶ *Communis diuisio.Secunda:ibi, Inquisitioni.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam canonicus Acherontinus I.noie,votum emisit vt fieret monachus,in infirmitate cõstitutus:ipse vero timens, ne voto incompleto decederet,iunctis manibus tradidit se abbati in monachũ & in fratrem:quæritur,an talis sit compellẽdus promissa sum adimplere?Rñdet Papa,q cum monachum nõ faciat habitus, sed profeſsio regularis,talis compellẽdus est vt fiat monachus, & reddat Dño quod vouit,& qđ promisit,,ex quo votum emisit , & Abbas ipsum recepit.Nota q̃ sola profeſsio sine habitu monachũ facit. Item qui votum facit vt fiat monachus , compellendus est reddere Domino quod promisit.

¶ *Glo.seq.allegatres contor.& tria iura in contrarium,& soluit.*

¶ *Non faciat habitus.*] Hic euidenter apparet,q habitus nõ facit monachũ,sed sola ꝓfeſsio regularis.sic].qui cle.vel vouen.cõsuluit.& j.eo.ex parte.& 3.eo.vt clerici.Sed ↄtra vr 27.dist. qđ in- dix t terrogati.& 3.eod vidua.& c. sup eo.Sol.illud verũ est,q habitus sine ꝓfeſsione nõ facit monachũ:sola enim ꝓfeſsio vera vel ꝑsum ꝓta monachũ facit,& ſolẽnizat votũ.Dicas ergo,q̃ quicunq; facit profeſsionẽ in manu Abbatis,seu etiam alicuius monachi, & vbicunque,dũmodo recipiat eius ꝓfeſsio ab Abbate & fratribus,mo nachus est,& ſolennizatũ est votum illius.j.qui cle.vel vouen. infinuante.& hic.Et illa capitula,qđ interrogalii.& c.vidua. intelligũtur de ꝑsumpta ꝓfeſsione.ex quo enim moratur inter alias mo niales,& gerunt se tamq̃ monachas.monachæ sunt censendæ. 20. q.1.quę progenitores.& quia ab initio eo proposito & eo animo intrauerunt,vt monachæ essent tacite,ex quo nullã protestationẽ fecerunt,& multo tpe ibi fuerunt,saltem per annũ in habitu professorum. j.eo.ex parte vnde postea non audiuntur etiam si velint iurare contrarium.Illud capitulum,ſuper eo. intelligitur de illis qui habitum recipiendo renunciauerũt ſeculo tacite vel expresse:vt ibi dicitur.& j.eod.consulti.& c.statuimus.quod in eodem casu loqui videtur cum illo cap.consulti.

¶ *Glo.seq.dat duas lecturas*

xisse,cum benedictionem accepit,quã non nisi in ætate discretionis recipiunt [a],quæ velantur præsertim si ratihabitione secuta † (& si eam quandoque contradixisse cõstiterit) quod ante gestũ fuerat,roboratur [b].¶Nec obloquitur [c], quod de prædecessoris nostri Leonis † Papæ constitutione per contrariũ sen sum ſumitur † : vt puellæ , quæ coactæ parentũ imperio, virginitatis habitum susceperunt †, ipsum possint sine prẽuaricatione deserere : cum de ea recte † possit intelligi, quæ in ætate nubili noscitur cõstituta:tũc enim quia liberum habet arbitriũ in electione propoſiti,sequi paren tum non cogitur voluntatem.

¶Idem.

¶ *Valet professio facta sine susceptione habitus religionis.*

CAP. XIII.

P*Orrectum* † nobis ex parte tua petitorium continebat, q.I.canonicus Acherõtinus infirmitate grauatus , votũ vt fieret monachus,se asserit emisisse vnde metuens,ne voto decederet non cõpleto,iũctis manibus tibi se reddidit in monachũ, & in fratrẽ:& infra. ¶Inquisitioni tuæ taliter respondemus,q̃ † cũ monachũ non faciat habitus [d], sed professio [e] regularis,ex quo à conuertendo votũ emittitur, & recipitur ab Abbate , talis vt monachus, & reddat Domino quæ promisit,erit vtique compellendus.

¶ Celestinus † tertius.

¶ *Si pater se cum bonis suis & filio impubere.obtulit monasterio,filius factus maior exire potest religionem , & legitimam à monasterio petere.*

CAP. XIIII.

C*Vm* † simus:& infra. ¶Sane nostris auribus est relatum,quòd cum B.miles se cum filio suo discretionis [f] annos nullatenus attingẽte, ad quoddam monasterium cum bonis suis etiam contulisset : dictum filium suum fecit habitum suscipere monachalem : & infra. ¶Discretioni tuæ taliter respõdemus , quòd si dictus puer ad annos discretionis [g] peruenerit, & habitum retinere noluerit monachalem : si ad hoc induci nequiuerit, non † est vllatenus compellendus:quia tunc liberum sibi erit cum dimittere, & bona paterna [h], quæ ipsi ex successione proueniunt [i], postulare.

¶Innocentius iij. episcopo & capitulo Targileñ.†

¶ *Furiosus profitendo non obligatur , nisi factus sanæ mentis ratum habuerit.*

CAP. XV.

S*Icut* [k] † tenor litterarum:& infra. ¶Cõsultationi vestræ taliter respõdemus , quòd licet

c ¶ *Professio.*] quæ hic intercesſit,ex eo quod dicit, iũctis manib' tibi se reddidit in monachum & in fratrẽ,saltẽ tacite,licet forte nõ ex presit formã ꝓfeſsionis , quã habes 20. q. 1. vidua. & perinde fuit ac si formã illã seruasset.Sed littera sequens vr ↄtradicere huic, vbi dicit:talis vt fiat monachus,& reddat Dño q promisit, &c.Sed tu ex pone 3, fiat monachus, id est , ſtet & viuat vt monachus. Vel intelligę,q votum fecit ſolũmodo vt fiat monachꝰ, tradendo se in manus Abbatis:vt j.devoto & voti red.p tuas.vbi fuit ſimilis ꝓmiſsio.& hoc ꝓbat littera illa,ex quo ecõuertendo votum emittit : vt ſcilicet fiat monachus.talis ergo q sic ꝓmisit & vouit , q intrabit religionẽ,con pellẽdus est vt fiat mo nachus, & reddat Dño promissũ & votũ ſuũ: & sic plane ſonat littera.Et ita collige ex hoc q̃ qui promittit se in traturum aliquam religionem, tenetur cõple re ꝓmissum, & potest & dẽt compelli 4. j.de vo.& vo.redẽptio. per tuas. Quod priꝰ, dixit, verius puto:q̃ reddẽdo se i manibꝰ Abbatis in monachũ & fratrem ſtatim fuit monachus.

† Clemens ij.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilatione. vbi est inte gra clausula. Et de ma teria vide la te per Barbariam con ſil. 60.

† Aliàs ita: non est ad hoc vilare- nus,&c.

† Gargillen. † Targin. † Argin.

C*Vm simus.*]Cõis diuisio.Secunda:ibi, *Discretioni.* Abb.Sicul.

CASVS. Quidam mi

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilatione. vbi est inte gra clausula. Et de ma teria vide la te per Barbariam con ſil. 60.

les B.nomine,ſe cum filio ſuo infra decimum quartũ annum con ſtituto,ad quoddã monasterium cum bonis ſuis transtulit:& dictum filium ſuũ fecit habitũ ſuscipere monachalẽ:sed cũ ipsi pue ro displiceret monastica disciplina , infra modicum tẽpus à monasterio recesſit,& bona paterna cœpit cũ instãtia postulare:sed Abbas dicebat,q non erat audiẽdus,cum tpe ſuæ oblationis exti terit maior xiij.annis:Cõsultus Papa rñder dicẽs,q si dictus puer ad annos discretionis iãm puenerit,& habitum retinere noluerit monachalem,non est ad hoc vllatenus cõpellendus:quia tũc libe rum sibi erit habitũ ipsum dimittere, & paterna bona,quæ ipsum ex ſucceſsione contingunt,poterit postulare.Nota,q intrans religionem ante decimum quartum annum,cũ venerit ad annos discretionis, habitum dimittere potest, & paterna bona postulare.

4 Si tamen profitetur aliã religionẽ & laxiorem , tenet professio, quia sed eam votũ ſolẽne derogat priori simpliciter. j. eo. qui post votum. l.6.Io.And.

f ¶ *Discretionis annos.*] id est, infra annos ad votum vel matrimonium contrahendũ aptos,qui in puella xij. in puero xiiij.sunt : vt 20.q.1.c.1.& 2.nam ante dicuntur carere iudicio.ff.de iudi. cũ prætor.5.non autem.& 3.q.7.c.infamis.5,tria.in princip.Et dic iudicio id est discretione sed quo ad beneficium restitutionis implorandum,vsque ad xxv.annum dicitur esse fragile & infirmum huiusmodi ætatis consilium.ff.de minori.l.1.Lau.

Eodẽ modo exponũt Tancredus, Innocentius, Hostiensis, & alij antiqui.

g ¶ *Ad annos discretionis.*] xiiij.scilicet annorum:quia tũc liberum est,ei ſtare si voluerit remanere,vel recedere si ei non placet. 20. q.1.illud.& q.2.fi in qualibet.

h ¶ *Et bona paterna.*]quibus priuari non potuit legitima iure naturæ, reliqua parte monasterio competente,quæ in ipso ingressu competit.19.q.3.si qua mulier.quæ erit tertia illius partis,quæ sibi ab intestato debetur. vel medietas cm numerum filiorum. C. de inofficio.testamen.in Authen.nouiſsima.

i ¶ *Prouenium.*]5.de testa.Raynutius.& c. Raynaldus.vbi de hoc.

k ¶ *Sicut.*]CASVS. Sacerdos 5 iſte infirmitate grauiſsima labo rabat,ita q̃ extra ſe positus desperabat de vita præsenti : & intali

5 Hic casus Bernardi est & in vetustis codicibus reperitur.

articulo

Universidad de Deusto
Biblioteca

articulo cõstitutus indutus fuit habitu monachali: & ad monasterium deportatus:tandem cõualuit,& habitum dimisit, & de Abbatis licẽtia monasterium dereliquit:consuluit sacerdos dũm Papã quid esset ei faciendum : & ipse rñdet secundũ quod sequitur in littera.Bernardus.Not.q contraria allegans auditur.Itẽ nota q mẽte alienatus nõ obligatur, cum nec consentire valeat nec dissentire, tamquam dormiẽs. Item quod ab initio nõ valet,ex post facto conualescit.

† Aliàs ita: positus extra mẽtem. vt asseritur &c.

a ¶*Repugnantia.*]Vnde nõ videbatur audiendus.ff.de appe.solicitudinem.23.q.7. quod autem.C. de liberali causa.cum precum.

¶*Gl.seq.reci.per q.quam soluit, et solutionem obicit.*

b ¶*Extra mentem.*] Si autem integrum haberet iudicium,licet grauissimam patereturin firmitatẽ, bene obligaretur,si voueret.arg.Instit.qui.non est permiss. facere testa.§.ꝓterea 1.

1 Furiosus tpe quo furor declinauit , testari potest Ioan. And.

tenetur autẽ hoc ꝓbare, scilicet se tũc tẽporis extra mentẽ fuisse. ff.de succes. ab intesta. cũ dilectus.Argu. contra.3.q.9. iudicas. Laur.

† Cadit.I. eod.tit.in.3. compil. vbi est integra clausula Et vide consilium Triden. sessio. 15.tit. de regulari bus.capit.15 ex quo cessant dubia text² & glosiarum.

c ¶*Habitu monachali.*] Ita q votum fecisset:q a solus habitus non facit monachum,sed professio.ff.eod.porrectum.& J.eo.ex parte.

d ¶*Absolutũ.*]& ita nulli est votũ,si ue obligatio, q fit mẽte alienata. sic 17.q.2.Gonsaldus.

AD *Apostolicam.*]In prima parte ponitur duplex consultatio decisa. In secũda respõsio : ibi , *Quæstionibus.*

† Dictio,facta.deest in omnib² antiquis exẽplaribus.

Primo rñdet ad primã. Secundo ad secundam: ibi,*Prohibẽdum.*Abbas.

CASVS.Regularis in stitutio prohibet monachum fieri ante vnius anni probationem:verumtamen quidam ante tempus illud aut etiam ſtatim faciunt professionem,quæ recipitur ab Abbate:quæritur , vtrum tales monachi sint censendi ? Rñdet Papa,licet tẽpus ꝓbationis vnius anni, à sanctis Patribus sit institutum,tam in fauorem conuersi q̃ monasterij:tamen si ante tempus probationis.ille qui conuerti desiderat , habitum recepit,& professionem faciat,Abbate per se, vel per alium , habitum concedente,& professionem recipiente, vterque iuri suo renunciare videtur,quod pro se nosciturintroductũ,& ideo monachus est censendus:quia multa fieri prohibentur,facta tamen tenẽt. In fine prohibet abbatibus,ne patsim ante tẽpus probationis quoslibet ad professionem recipiant:& si contra fecerint , puniantur. Nota q regulare est,vt nullus ante vnius anni probationẽ in monachum,vel regularem canonicũ recipiatur. Item nota hic rationes,quare tempus probationis fuit inuentũ. Item receptio.& profesio monachi potest delegari.Item quilibet renũciare potest iuri quod pro se nescitur introductum.Item multa fieri prohibẽtur, facta tamen tenent.Hæc regula locum habet in his quæ nõ habẽt perpetuam prohibitionem,quia non cauetur in prohibitione: q̃d si factum fuerit,non valebit.Item tempus probationis est institutum in subsidium fragilitatis humanæ.

¶*Glossa sequens recitetur per obiectionem,quam dupliciter soluit,sed primam approbat.*

e ¶*Anni.*] vt 17.q.2.Gonsaldus.qñque tñ statuitur biennium. 19.q.2.monasteriis.qñque triennium. 18.q.2.si quis incognitus:quia diuersa tpa statuuntur,videtur esse arbitrariũ quod satis potest cõcedi:quia etiam statim posset recipi,& renũciare beneficio huius probationis:vt J.eo.c.dicitur.& cap.statuimus.Dici consueuit , q̃ ista duo inter se repugnantia[a] videantur,vt quisquam, scilicet sit extra se positus,& de præsenti vita desperet:si tamen eo tempore,quo P.sacerdos lator præsentiũ,positus † extra mentẽ [b] asseritur , indutus fuit habitu [c] monachali : cum alienatus non sentiat,ac per hoc non valeat cõsentire,cum denuncietis ab obseruatione monastici ordinis absolutum [d]:nisi postquam mẽtis suæ factus est compos,spontanea voluntate , professionem fecerit monachalem.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Professio nec fieri nec recipi debet infra tempus probationis , sed facta & recepta, tenet. hoc dicit. & est casus notabilis , & quotidie allegatur.*

CAP. XVI.

AD† Apostolicam sedem: & infra. ¶Cum monachũ fieri ante vnius anni [e] probationem, regularis institutio interdicat:& infra. ¶Quæstionibus tuis taliter respondemus, q̃, licet tempus probationis à sanctis Patribus sit indultum , non solum in fauorem conuersi, sed etiam monasterii[f]:vt & ille aspe ritates istius,& istud , mores illius valeat experiri:(quod vtrũque diligenter est obseruandũ, præsertim cũ ab vtroque de reliquo facta † certa notitia nõ habetur)si tamẽ ante tempus probationis regulariter præfinitũ, is qui conuerti desiderat, habitũ recipit,& professionem emittit, Abbate per se,vel per alium, professionẽ recipiẽte monasticã,& monachalem habitũ concedente:vterque renunciare videtur ei , quod pro se nosciturintroductũ:Ideoque obligatur† per professionẽ emissam pariter & acceptã,ad obseruantiam regularem , & vere monachus est censendus: quia multa fieri prohibẽtur,quæ si facta fuerint,obtinent [g] roboris † firmitatem. ¶Prohibendum[h] est autẽ † Abbatibus,ne passim ante tempus probationis , quoslibet ad professionẽ recipiãt:& si cõtra formã præscriptã quoslibet indiscrete receperint,animaduersione sunt debita corrigẽdi [i]: cum in subsidium fragilitatis humanæ , spatium probationis sit regulariter institutum.

¶Idem Aconen.† episcopo.

¶ *Qui professionem fecit, licet in claustro numquam permãserit.sed in seculo,& suis bonis vsus fuerit,ad obseruantiam regularem compellitur.*

CAP. XVII.

SIcut † nobis fuit propositũ, qdã clericus cũ ægritudine nimia laboraret, quasi de morte[k] securus,&† de recuperãda sanitate desperãs,habitũ canonicorũ regulariũ petiit& accepit: sed nec ad ecclesiã trãsiuit, nec bonis suis [l] vti cessauit,videntiis qui conuerti desiderat,habitũ recipit,& professionem emittit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 ¶*Superiorib.*]Simile 11.q.1.peruenit.ĵ. de iure patro.nullus. in Auth.de sanctiſ.epiſco.§.fi.à clero.coll.9.Vinc.

b ¶*In lucis.*]26.q.5.nec mirum.& 29.q.1.§.1.

¶*Glo.ſeq.reci.per obiectionem,& ſol.& remiſſionem.Ioan.*

c ¶*Ita communis vtilitas.*]Simile.7.q.1.ſcias.& in auth.de reſti.& ea quæ par.§.licet.coll. 5.& ĵ.de poſtu.prælat. ca.3.hoc intellige cùm per publicam non impeditur priuata:qa ordinata charitas incipit à ſe.23.q.5.ſi non licet.

1 Vide ĵ.de vo. quod ſuper his.per. 3.gl.Io. An.

& de pœ.diſt.3.q. vult. & 19.q.2.duæ.14.diſtin. qđ ait.ff.de iud.ſi longius.in fi.7 ff. de ſſeri. ver.qui ſeruandaſ. ſic nõ debet prælatus ſua negotia præponere negotiis eccleſiæ.12.q.4. quicũque.De hoc etiã dicitur.ĵ.de poſtu.prælato.c.3.

d ¶*Solicitudo contẽplationi.* 1.vita actiua,quæ in hoc caſu præponitur contemplatiuæ.

† Videl. actione§.Lia beo.in verſi.eo.tempore.ff.pro ſo. glo.in.l.1.& ibi. Bar. ff. ſol.matri.

e ¶ *De Rachele.*] Rachel ſignificat vitã ꝓtẽplatiua, quæ eſt formoſa,ſicut illa fuit. Lia ſignificat vitã actiuam, quæ fœcunda eſt in ſobole,& ideo præfertur pulchritudini Rachelis.ĵ.de renunciat. niſi cum pridem.Ber.

† Hoc ita patet: Iacob genuit Iudã ex Lia, Geneſ.c. 29. in fine. Iudas genuit Phares,& Zaran ex Thamar: de hoc ſemine deſcendit Dauid, & Chriſtus ſecundũ carnẽ, Matth. c.1.ſic ergo de Lia natus eſt Chriſtus, id eſt, de genere ſuo.

† d'Miren. †de Moren. ſed vt plurimum in antiquis legitur ita: de Miren.

† Cap.6.ſeq. tit. in 3.com pil. Et de materia ꝓter doctores hoc, vide Turrec rematã in c. qđ Deo pari. 13. q.1. & Soto lib. 4. ſent. diſt. 27.q. 1. art. 4.

f ¶ *Corde puro.*] quia ex Lia, Geneſ. 29. in fine. Iudas genuit Phares,& Zaran ex Thamar: de hoc ſemine deſcendit Dauid, & Chriſtus ſecundũ carnẽ, Matth. c.1.ſic ergo de Lia natus eſt Chriſtus, id eſt, de genere ſuo. *Nos igitur.*Abbas.

CASVS. Quæda mulier cõtraxit matrimonium cũ quodam viro in facie eccleſiæ,& diu tius cohabitauit eidẽ: Tandẽ orta fuit diſcordia inter eos, ex eo ꝙ vir dicebat quãdã amitam ipſius mulieris antequam eam duceret, cognouiſſe:ſed de hoc non fuit eccleſiæ facta fides, vnde contigit ꝙ vterque illorũ iurauit, ꝙ deinceps alterũ non requireret:& poſtmodũ ad ſecũda vota tranſiuit vterque:viro ſecundo de medio ſublato : mulier viro priore viuente,ad agendum pœnitentiam, quoddam monaſterium intrauit, poſtulans ſibi conſilium ſalutare impendi:Papa vero conſiderans,ꝙ iuramentum illud illicitum fuit,mandat quibuſdam, quatenus præfatum virum moneant & compellant:vt illam,quam ſuperinduxit,dimittat, & vxorem ſuam recipiat , audituri poſtmodum ſi quid fuerit quæſtionis:& ſi contra matrimoniũ nihil fuerit probatum,ſi vir ad religionem tranſire voluerit,ei licentiã tribuant tranſeundi,vt & illa mulier in ſuo poſsit ꝓpoſito remanere Nota,ꝙ iuramentum contra matrimonium,illicitum eſt,& nõ ſeruandum.Item ſi vir adulterium committit,mulier tamen non poteſt intrare religionem ipſo in ſeculo remanente.

h ¶*Amitam cognouiſſet.*]Si hoc verum ſuit,nõ fuit matrimonium tiã indulgere, ne videatur propoſitũ impedire diuinitus inſpiratũ. ¶ Si vero probabiliter dubitetur,vtrũ quis velit ad ordinẽ arctiorem, aut laxiorẽ ex charitate,an ex temeritate trãſire, ſuperioris [a] eſt iudicium requirẽdum:ne forte Angelus ſatanæ in lucis[b] Angelũ ſe trãſformet. Illa ſemper regula inuiolabiliter obſeruata, vt nullus abſque licẽtia Romani Põtificis præſumat occaſione qua cũque deſerere prẽſulatũ:quoniam ſicut maius bonum minori bono præponitur:ita cõmunis vtilitas ſpeciali vtilitati prẽferturǂ.Et hoc caſu recte præponitur doctrina ſilentio, ſolicitudo[d] cõtemplationi,& labor quieti.Ad quod vtiq; deſignãdum unigẽitus Dei filius Ieſus Chriſtus:nõ de Rachele[e] ſecũdum carnẽ natus eſt,ſed de Lia ǂ: nec legitur eum in domum ſuam Maria recepiſſe,ſed Martha. Vnde quãdo poteſt epiſcopus prẽeſſe pariter & prodeſſe, nõ debet cedendi licentiã poſtulari, aut etiã obtinere. ¶ Cũ ergo R. monachus veſter, ad fratres Ciſtercienſis ordinis trãſmigrauerit,nõ vt ordini veſtro aliquatenus derogaret, ſed vt apud eos vitam duceret arctiorem:Mandamus, quatenus ſuper eo quod de corde[f] puro,& cõſcientia bona, & fide non ficta feciſſe dignoſcitur,eũ nullatenus moleſtetis : quia charitas eſt fons proprius, cui non communicat[g] alienus.

¶Idem Præpoſito, & Decano,& Scholaſtico Demerenſi.ǂColoñ.diœceſis.

¶*Coniuges religionem profitendo ad inuicem diuertere poſſunt : aliter ſi ſe abuerant,& non continent,illicitum eſt iuramentum.*

CAP. XIX.

VEniens † ad Apoſtolicam ſedem G.mulier ſupplici nobis inſinuatione mõſtrauit, ꝙ cum matrimonium cum E in facie eccleſiæ cõtraxiſſet, & diutius cohabitaſſet eidem,orta eſt diſſenſio inter ipſos, in tñ, vt ꝙ † deinceps alter non requireret alterũ,vterq; corporaliter præſtitit iuramẽtum : hanc vir ipſe diuortij cauſam aſſignãs, quòd quandam ipſius mulieris amitam [h] cognouiſſet, antequam eam duceret in vxorem : quod licet aſſererent quam plurimi, non fuit ſuper hoc eccleſiæ facta fides. Cum autem poſtmodum ad ſecunda vota conuolaſſet vterque,ſecundo viro viã vniuerſæ carnis ingreſſo, priore ſuperſtite,dicta mulier ſe recipit in arcto loco, ad pœnitentiã agendam includi, poſtulans vt ei dignaremur impẽdere conſilium ſalutare. ¶ Nos igitur attendentes, quòd illud fuit illicitum iuramentum[i] : Mandamus, quatenus præfatũ virum monitione præuia † compellatis†,vt ea,quam ſuperduxit,excluſa,præfatam [k] mulierem recipiat:audituri [l] poſtmodum ſi quid fuerit quæſtionis : Si vero contra matrimonium nihil fuerit oſtẽſum, & vir ſeculo derelicto maluerit ad regularem vitam migrare,vos ei ſuper hoc licẽtiam tribuatis, vt & illa poſſit in ſuo propoſito [m] permanere.

¶Idem Abbati de Affligẽ. & magiſtro R.& G.canonicis Traiectẽ.

¶*Quj ad monaſterjũ conuertitur ſumendo habitum nouitij,poteſt infra tẽpus probationis redire ad ſeculum, niſi appareat eum vitam voluiſſe mutare omnino.*

CAP. XX.

CÕſulti†ſumus frequẽter à multis, vtrum is qui monaſterium ingreſſus eſt, habitũ ſumendo nouitij [a], ſi ante profeſſionem emiſſam infra tẽpus probationis exire voluerit, licite poſſit abſque appoſtaſiæ nota vel noxa [b]†, præſertim cum debita morum correctione ad ſeculum remeare. ¶ Licet autem ſuper hoc ſenſerint diuerſi diuerſa, nos tamen credimus diſtinguendum [c], vtrum is, qui conuertitur, propoſuerit abſolute [d] vitam mutare, vt ſub habitu regulari omnipotẽti Deo decætero famuletur : an conditionaliter experiri obſeruantiam regularem , vt ita demum ſi [infra annum†] ſibi placuerit profiteatur ordinis diſciplinam:aut ſi forte non placuerit,moribus emendatus†ad ſtatum priſtinũ reuertatur,In primo caſu [e] debet, vt regulariter viuat, ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire. In ſecundo poteſt ad ſeculum , non tñ vt viuat ſeculariter [f] , remeare[g].Vt ergo quæ ſit eius intẽtio plenius agnoſcatur, propoſitũ ſuũ in principio proteſtetur [h].

¶Idem.

¶*Quj infra annum probationis non facta profeſsione redit ad ſeculum, licite poteſt ad ordines & beneficia promoueri.*

CAP. XXI.

POſtulaſti † : & infra:¶Tertio queſiuiſti,vtrum illi qui in annis minoribus [i] conſtituti nouitiorum habitum ſuſceperunt, & infra annum poſtmodum no facta profeſſione, ad ſeculũ ſunt reuerſi , & epiſcopis ſuis hoc ſcientibus,ad ſacros ordines ſunt ꝓmoti, ſuſtineri debeãt in illis eccleſijs miniſtrare, in quibus ſunt ab eiſdẽ epiſcopis inſtituti : ¶ Nos fraternitati tuæ taliter reſpondemus,quòd propter hoc non ſunt ab eccleſijs ipſis amouendi , ſed in eis poſſunt liberè miniſtrare.

¶Honorius tertius Veneten.†epiſcopo.

¶*Qui vltra annum portat habitum monachalem in monaſterio, vbi ſunt habitus indiſtincti,cenſetur profeſſus.*

CAP. XXII.

EX† parte tua fuit propoſitum , quòd nonnulli ſunt, qui licet pluribus annis geſtauerint habitum monachalem , profeſſionem tamen monaſticam non fecerunt : vnde cum ſuper eo quòd habent propriũ, & aliàs irregulariter viuunt , à te , vel ab alijs arguuntur : non erubeſcunt dicere,ſe ad carentiam proprijs , & cõtinentiam, ac alias regulares obſeruantias non teneri : cum habitus [k] non faciat monachum , ſed profeſſio regularis : & infra. ¶ Ideoque fraternitati tuæ mãdamus, quatenus quoslibet tibi lege diœceſana[l] ſubiectos, qui prædicto modo terrã duabus[m] vijs ingredi non verentur : vt poſti nouitiorum habitum ſuſceperunt, & infra annum poſtmodum no facta profeſſione, ad priſtinum ſtatum:niſi fecerint profeſſionem.

¶*Glo.ſeq.dupliciter legit quod hic dicitur de minore , & ſecundum alteram declarat quale fuit dubium.& ponit opi.Hug.& Inno.*

i ¶*Minoribus.*]Hęc qõ3 non habet dubitationẽ:quia ſi erant infra xiiij.annum , nõ tenuit ingreſſus , & ita poſſunt libere exire.ĵ. eo.ad noſtram.ſignificatum.& c.cum ſimus. & 20.q.1. illud. ſed tamen verbum iſtud dubium eſt:quia poteſt intelligi quòd fuerũt infra xiiij. annum,& ſic vĩ qõ , & quòd fuerint minores xxv. & maiores xiiij. ĵ. de prob.i præſentia. & tunc dicas,ꝙ non conſtabat euidẽter,ꝙ ſecu lum vellent mutare qñ habitũ ſuſceperũt:quare poſsũt redire ad priſtinum ſtatum.ĵ.eo.ſtatuimus.Si vis intelligere ꝙ eſsẽt infra.xiiij.annos,hæc potuit eſſe dubitatio:quia forte erãt doli capaces.& ſic vide batur ꝙ malitia ſupplebat ætatẽ,ſicut in matrimonio carnali. ĵ. de deſpon.imp.à nobis. & c.tuæ.quia & poterant ſe obligare diabolo, ſic & Deo. ĵ. de deli. pueris.Sed Papa rñdet ꝙ libere poſſunt mini ſtrare i eccleſijs poſtea receptis:& ſic nõ obligantur ante xiiij.annũ. Hug.vero dicebat,ꝙ be ne obligaſ doli capax, & tenebat monachat': ꝙa poterat ſe obligare diabolo , ꝙ illud c.pueris.& Innocẽtius fuit i eadẽ opinione, ꝙ in decre.iſta rñdet.ꝙ ingreſſus tenuit,ſi malitia ſupplebat ætatẽ:vt in anti qua decretali patet 4 . ſed hodie non ꝓdeſt.B.

Ex parte.] Cõmunis diuiſio. Secũda pars ibi,*Ideoque.*Abbas.

CASVS.Quidam ſunt,qui pluribus annis portauerunt habitũ monachalẽ,tñ profeſsionẽ monaſticã non fecerũt:Cũ iſti poſtmodum arguuntur,ſuper eo ꝙ proprium habent, & aliàs irregulariter viuunt,dicũt ſe nõ teneri ad carentiã proprij,nec cõtinẽtiã, cum habitus non faciat monachum,ſed profeſsio regularis:ſigni ficatũ fuit hoc dño Papæ:mandat epiſcopo loci,quatenus quoſlibet ſibi ſubiectos,qui prædicto modo terram duabus vijs ingredi nituntur,compellat per cẽſuram eccleſiaſticam[1], vt poſtquã ꝓ re annum geſtauerint habitum monachalem,regulam ſecundũ.formam ordinis profiteãtur & ſeruent.Nota quòd nemo debet terram duabus vijs ingredi.Item qui per annum gerit habitum monachalem,præſumitur monachus:vnde compelli debet vt profiteatur regulam illius ordinis.

k ¶*Habitus.*] ĵ.eo.porrectũ.vbi de hoc.& ĵ.q cle.vel vo. ꝓfuluit.

l ¶*Diœceſana.*]id eſt,lege iuriſdictionis:nam regulares non ſubſunt epo quantum ad legem diœceſanam.16.q.1.cum pro vtilitate.ſed lege iuriſdictionis.Quæ differentia ſit inter legem diœceſanam:& legem iuriſdictionis,dicitur ĵ.de offi.ordi. conquerente.& cap.dilectus.Bernar.

¶*Glo.ſeq.inducit tria ſimilia.& arg.alleg.duo iura.Io.*

m ¶*Duabus vijs.*]& male:quia in vno eodemq; officio nõ debet eſſe diſpar profeſsio.16.q.7.in nona actione.& ſic ĵ.de elect. cum dilectus.& eſt ſimile quod dĩ,vſquequo claudicatis in duas partes? 49.diſt.c.vlt.& nemo poteſt duobus dominis ſeruire:vt 29.diſ.Acutius.& de poſtmodum.diſt.1.c.ſuſcitatus.§.item vt Chriſtus air. Itẽ arg.eſt ꝙ allegans contraria non eſt audiendus.ĵ.de app. ſolicitudinem.23.q.7.quod autem.& ideo iſti non fuerunt auditi.

diffiniuit cõcilium Triden. in tio capitis relatum : & ſic ceſſat quæſtio gloſſæ.

3 Quæſtio etiam huiꝰ gloſſæ ceſſat hodie ꝙ cõciliũ Triden. ſupra citatum ini tio prædẽ tis.capit.

† Venetran.
† Venen.
† Vertenen.

4 Verba autẽ antiquæ decretalis ĩ 4. compilatiõe hoc tit. cap.1.ita habẽt : Niſi prudentia forte ſuppleuerit ætatem in illis,vt tranſidi nituntur,compellat per cẽſuram eccleſiaſticam, vt poſtquã ꝓ re annum geſtauerint habitum monachalem,regulam ſecundũ.formam ordinis profiteãtur & ſeruent.Nota quòd nemo debet terram duabus vijs ingredi.Item qui per annum gerit habitum monachalem,præſumitur monachus:vnde compelli debet vt profiteatur regulam illius ordinis.

† pro intelle ctu huius cap.vide omnino B. Thomã in 4.ſent.diſt. 18.q.1.art.3.

b tum aſſumant,vitram præſumuntur propoſuſſe mutare hæc ibi. quæ cõſulto reſecauit Raymũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glo.seq.declarat præsumptionem,quæ insurgit ex lapsu anni:alleg. concor.dicens locum id habere e cum est habitus indistinctus.*

a ¶ *Per annum.*]Hoc ideo dicit,quia p annũ debet q̃s esse in probatione antequam fiat monachus.17.q.2.Gonfaldus. & ś. eod. ad Apostolicam.nisi renuncieť illi beneficio:vt ibi dī,& ĵ.cap.proxi.

Qui ergo post annũ remanet in habitu monachali,& non reclamat, intelligitur tũc ipso facto tacito vouere,vnde postea exire nõ potest: vt hic patet:immo cõpellit expresse ꝓfiteri, nisi protestatio præcessit, 27.dist.quod interrogasti.ś. eod. vidua.20.q.1. qué progenitores.similis præsum ptio est ĵ. de spon. ad sæpe citatũ id q̃.& c.is.qui.& ĵ.de sessio.2.tit.Iudæ.c. vlti. & 54. dist. fraternitatem.Et qđ dicit,per annũ,posset sup pleri,maxime:si intelligatur de habitu monachali,qui dari profitẽti bus consueuit:vt ĵ.cap. proxi. aliàs locũ habet quod dicitur de anno, vbi nõ est distinctus habitus nouitiorum ab habitu professorum. B. *Tatuimus.*]Duo sunt dicta. Secundum:ibi *Nihilominus.*Primum subdiuiditur.Primo statuit. Secundo excipit:*Nisi.*Tertio rationem subdit:ibi,*Cum.*Abbas.

quam per annum [a] gestauerint habitum monachalem, regulam secundum formam ordinis profiteantur & seruent, ecclesiastica censura compellas.

¶ Gregorius nonus.

¶ Infra probationis annum libere quis redit ad seculum, nisi professionem fecerit tacite vel expresse, vel appareat eam vitam mutare voluisse. hoc primo. Secundo dicit,quòd ad hoc vt dignoscantur nouitij à professis,debet habitus professorum benedici in locis vbi habitus non est distinctus.

CAP. XXIII.

STatuimus† nouitios in probatione positos,ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus [b] consueuit vel ante professionẽ emissam, ad priorem statum redire posse libere infra annum:Nisi euidenter appareat [c], quòd tales absolute voluerint vitam mutare,& in † religione perpetuo Domino deseruire: Cum quilibet renunciare valeat ei, quod pro se noscitur introductum†.

¶ Nihilominus statuentes, ad omnem ambiguitatem penitus amouendam, quòd cum in quibusdam locis religiosis, nouitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum, professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, vt nouitiorum habitus† à professorum habitu discernatur [d].

¶ Idem.

¶ Religiosi fugitiui annuatim sunt requirendi, & cogendi vt ad monasterium reuertantur,

CAP. XXIIII.

NE† religiosi vacãdi occasionem habentes, salutis proprię detrimentũ incurrant, & sanguis eorum de prælatorũ manibus requiratur [e]:Statuimus,vt præsidẽtes capitulis celebrandis,secũdũ statutũ cõcilij generalis [a]† ,seu patres Abbates,seu Priores, fugitiuos† suos † & eiectos de ordine suo,requirant solicite annuatim. Qui [b], si in monasterijs suis recipi possunt,secundum ordinem regularem, Abbates seu Priores eorum, monitione præuia † per censuram ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorum,salua ordinis disciplina [c]. Quòd si hoc regularis ordo non patitur, auctoritate nostra prouideant,vt apud eadem monasteria in locis competẽtibus si absque graui scandalo [d] fieri poterit †, alioquin in aliis religiosis domibus eiusdem ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ necessaria ministrẽtur [e].¶ Si vero huiusmodi fugitiuos vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicẽt? & tandiu faciant ab ecclesiarum prælatis excõmunicatos publice nunciari, donec ad mandatum ipsorum humiliter reuertantur.

TITVLVS XXII.

De conuersione coniugatorum.

¶ Alexander tertius Vbergeñ. epo.

¶ Si vir de vxoris licentia professurus & vxor ipsa suspecta nec continẽtiam vouet, nec religionem ingreditur,episcopus vxori virum restituet hoc dicit iuxta litteram.

CAP. I.

PRæterea [f] † vtrũ laicus vxoratus, qui præsentibus sacerdotibus & monachis ignorante epo, de licẽtia & permissione vxoris, monasterium ingressus professionem fecit,vxore in seculari habitu remanente,nec trãseunte ad religionem aut perpetuam continentiam vouente,ab episcopo suo possit ad totum reuocari vxoris, an illa compellẽda sit continẽtiam obseruare Dicimus, quòd nisi vxor ad religionem transierit [g], aut perpetuo castitatẽ seruare promiserit [h]: vir potest & debet de monasterio reuocari [i].

¶ Idem Salernitano archiepiscopo.

¶ Ante matrimonium consummatum potest alter coniugum, etiam altero inuito religionem ingredi:sed remanens in seculo potest ad secunda vota transire.

CAP. II.

VErum † post consensum legitimum de præsenti,licitum est alteri,altero etiã repugnante eligere monasterium [k], (sicut [l] sancti quidẽ de nuptijs vocati fuerunt) dummodo carnalis commistio non interuenerit inter eos: & alteri remanenti (si commonitus cotinentiam seruare noluerit) licitum est ad secunda vota transire. Quia cum non fuissent vna caro simul effecti, satis potest vnus ad Deũ transire, & alter in seculo remanere [m].

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ Qui inuita vxore professionem fecit,& ei postea restituitur,non compellitur mortua vxore ad monasterium redire: matrimonium tamen contrahere non debet.

CAP. III.

QVidã† intrauit monasterium inuita vxore: qua

---

1 De variis habituũ generibus qui nedictione vestium consideratur.

† Huc referas concilij Trident. ptio est ĵ. de spon. ad sæpe citatũ id q̃.& c.is.qui.& ĵ.de sessio.2.tit. Iudæ.c. vlti. & 54. dist. de regulari fraternitatem.Et qđ dibus.c. H & vide ꝓ aliis cit,per annũ,posset sup hic Henricum Boich. & Panormi tanũ supra. ca.ex parte.

† Aliàs ita: & in religio ne Pœtua.

2 Hæc quæstio iam est hodie declarata per decisionẽ Pontificiã in c. beneficium. de regulari bus.lib.6.

---

a ¶ *Per annum.*]Hoc ideo dicit,quia p annũ debet q̃s esse in probatione antequam fiat monachus.17.q.2.Gonfaldus. & ś. eod. ad Apostolicam.nisi renuncieť illi beneficio:vt ibi dī,& ĵ.cap.proxi.

Qui ergo post annũ remanet in habitu monachali,& non reclamat, intelligitur tũc ipso facto tacito vouere,vnde postea exire nõ potest: vt hic patet:immo cõpellit expresse ꝓfiteri, nisi protestatio præcessit, 27.dist.quod interrogasti.ś. eod. vidua.20.q.1. qué progenitores.similis præsum ptio est ĵ. de spon. ad sæpe citatũ id q̃.& c.is.qui.& ĵ.de sessio.2.tit. Iudæ.c. vlti. & 54. dist. de regulari fraternitatem.Et qđ dibus.c. H & vide ꝓ aliis cit,per annũ,posset sup hic Henricum Boich. & Panormi tanũ supra. bus consueuit:vt ĵ.cap. ca.ex parte. proxi. aliàs locũ habet quod dicitur de anno, vbi nõ est distinctus habitus nouitiorum ab habitu professorum. B. *Tatuimus.*]Duo sunt dicta. Secundum:ibi *Nihilominus.*Primum subdiuiditur.Primo statuit. Secundo excipit:*Nisi.*Tertio rationem subdit:ibi,*Cum.*Abbas.

CASVS.Statuitur in cap.isto,q̃ nouitij ꝑ probatione positi,libere possunt ad priorẽ statum redire infra annũ, antequã suscipiãt habitũ q̃d dari profitẽtibus consueuit,vel ante professionẽ emissam,nisi appareat euidẽter,q̃ tales voluerint vitã mutare,& in religione perpetuo Dño deseruire:quia licitũ est cuilibet renũciare iuri suo.Statuitur insuper ad omnẽ ambiguitatem tollendã, q̃ cum in quibusdã locis religiosis,habitus nouitiorum non distinguatur ab habitu professorum,tempore professionis benedicãtur vestes,quæ profitentibus conceduntur:vt ꝑ hoc habitus professorum,discernatur ab habitu nouitiorum.Not.q̃ nouitij in probatione positi infra annum libere possunt redire ad seculũ,nisi eui denter appareat,quòd voluerint vitam mutare. Item differentia debet esse inter habitum nouitiorum & professorum,quæ in benedictione vestium consideratur.

b ¶ *Qui dari profitentibus.*]Nota q̃ est habitus 1 professionis, q̃ votum habet annexum,& eo ipso q̃ quis talẽ habitũ recipit,mo nachus efficitur,& per talẽ habitũ intrãdo religionẽ solemnizat votum,quare postea reclamare non potest ex quo cœpit cũ alijs canere.& de tali habitu loquitur hic.& sic potest intelligi ś.e.vidua.& 27.dist.quod interrogasti.& 27.q.1.vidua. & 20. q. 1. quem progenitores & talis habitus impedit & dirimit matrimoniũ.27. q.1.c.1.Item est habitus probationis,qui differt ab habitu professorum:vt hic in fi.dī.& talis habitus nõ obstat,quo minꝰ posit redire ad seculum infra annum ante factã professionẽ,vt hic dī: & ś.eo.consulti.nisi euidẽter appareat,q̃ voluit seculum mutare, vt statim dī.Sed pone:clericus est in probatione:nũq̃d expectabit epꝰ vsq; ad tempus probationis,vt conferat 2 beneficiũ:cum ecclesia vacare non debeat vltra sex menses.ś.de concess.præben. nulla?Dicit Io.q̃ si auctoritate epi receſit,vī ei dedisset licẽtiã vsq; ad tempus probationis:si vero sine licẽtia recesit,tũc potest eũ legitimo tẽpore elapso,priuare.Vel dicas,q̃ si euidẽter apareat q̃ voluit absolute mutare seculũ,statim potest bñficiũ illius epꝰ conferre:si vero non constet de hoc,tũc vī q̃ epꝰ teneat ipsum expectare,vsq; ad tẽpus probationis:cum habeat illud tẽpus à iure ille conuertendus.ś.eo.ad Apostolicam.& dicit decretũ,q̃ licentiã ab Apostolo datã nemini auferre possumus.28. dist. de his.si iudex minus tempus dederit,quàm si statutũ à lege,suppleretur à iure.ff.de re iudi,l.4.§.si quis.q.a vī iusta de causa abesse;vnde nõ debet priuari,ś.de cleri,nõ resi,inter quatuor,& c.vlt.

Verius tũ vī q̃ si epꝰ ñ vult eũ tũ expectare,& ecclesia ꝓ hmõi absentiã damnũ incurrat,debet eũ citare,vt redeat,vel vt ꝓfiteatur:& si ad terminum nõ redierit,potest ordinare ecclesiã ꝑ iurꝑxi.allegata:nec credo illã esse iustã causam expectandi,quia priuata vtilitas nõ debet præferri cõi vtilitati.ś.eo.licet.ś.de postul. prælat.c.3. Idem credo feruãdũ si: alter spõsus intret religionẽ, & infra certum tẽpus profiteatur,alioquin cõpellitur redire ad spõsam: quia & ibi periculũ imminet fornicationis. ĵ. de conuer.coniu.ex publico.argu.ś.vt lit. non contest.q̃m frequẽter. §.1.satis posset dici, q̃ epꝰ non posset illũ priuare vsq; ad tẽpus statutũ,& interim faciat deseruiri ĩ ecclesia ꝑ aliũ cui prouideat de bonis ecclesiæ.arg.ś.de appe. peruenit 2.& ś. de clerinon resi.cap.pen. secus in muliere cui ꝑsũ li interim non põt.hoc æquius vī fauore religionis,summa enim est ratio q̃ ꝓ religione facit.ff.de relig. & sumpt. fune.sunt personæ.Bar. ¶ *Glo.seq.q̃rit, & soluit.*

c ¶ *Nisi euidenter appareat.*]Et hoc vī, q̃ qui simpliciter intrat religionẽ,dũ tñ non faciat professionẽ, vel nõ recipiat vestes quæ profitentibus conceduntur, licet nullã faciat protestationem,q̃ semper posit redire ad pristinum statum infra annũ:& sic præsumitur q̃ ꝑditionaliter voluit experiri obseruantiã regularem.nisi appareat euidẽter,q̃ seculũ mutare voluerit.Sed qualiter appareat q̃ hoc voluit?Dico q̃ si renũciauerit seculo expresse,vel si aliud dicat vel faciat, ꝓ q̃ voluntas eius appareat:vel si statum recipiat vester,quæ tñ dãtur profitentibus.sed si nihil dicat vel faciat,nõ apparet euidẽter ꝑ q̃ voluerit mutare.ĵ.qui cle.vel vouen.cõsuluit.optime facit:& si potest intelligi.ś.eo.ꝑsulti.& sic non præsumitur pro religione si voluerit redire ad pristinũ statũ:quia nõ est verisimile,q̃ sit immemor suæ salutis.1.q.7.sancimis.& q̃ ei sit credendũ,est ar.de rap. cum causa.& ita nõ præsumitur pro religione vbi simpliciter intrauit,ex quo vult ante annum exire:immo præsumimus q̃ cõditionaliter habitũ assumpsit, sic ergo dẽt apparere q̃ voluerit seculum mutare,quod patet ex eo quod dicit:eũ quilibet valeat renunciare ei,qđ pro se,& c.& ex eo qđ dicit.ś.eo.consulr.in fine propositũ suũ in principio protestet,scilicet q̃ vult seculũ mutare,hoc expresse dicẽdo:in ꝓtrariũ tñ cõsueuit ibi dici,prout dixit ibi Io.& sic intelligimus hodie illam decretalẽ secundum istam.

d ¶ *A professorum habitu dicernatur.*]Et sic patet,q̃ alius est habitus professionis:& alius habitus probationis siue nouitiorũ : vt dicitur ś.vt per hoc appareat qui sint professi,& qui non 4 .Ber.

NF *religiosi.*]Diuidit.Primo ꝓstitutionis causa ponit.Sed o cõstitutio submittit:ibi,*Statuimus.*q̃ duo facit.Primo prouidet circa eiectos & fugitiuos:Sed o circa inobedientes:ibi,*Si vero.*Ab.

CASVS.Cũ plati corrigere teneanť subditorũ excessus.& oues vagabundas reducere ad ouile,ne sanguis eorũ de suis manibꝰ posit requiratur:statuit Papa Gregorius,vt præsidentes capitulis celebrandis secundum statutum cõcilij generalis, siue Abbates aut Priores,requirãt fugitiuos suos,& eiectos ꝺ ordine suo, solicite annuatim,reducendo eos ad clausꝛrum,ne vagabundi discurrant in animarum suarum periculum : & si in monasterijs suis recipi possunt,compellãtur Abbates seu Priores eorum vt eos recipiãt salua ordinis disciplina:Si autem regularis ordo hoc non patiť, prouideant,vt apud eadem monasteria in locis competẽtibus,vi tæ necessaria talibus ministrentur,si absq; graui scandalo fieri posit:aliꝙin in alijs domibus eiusdẽ ordinis prouideatur eisdẽ: si autem ibi fugitiui inobedientes extiterint,excommunicẽtur,& tam diu ab ecclesiarum prælatis excommunicati publice nuncieť tur,donec ad mandatum suorum prælatorum humiliter reuertãtur.Not.quòd monachi vagabundi reducendi sunt ad monasterium suum,ne damnabiliter euagentur.

e ¶ *De prælatorũ manibus requiratur.*]& ita prælatus tenetur de facto subditi,nisi eũ correxerit.ś.de offi.ord.irrefragabili. & ĵ.de ſtatu regularium,cum ad monasterium.ad fi.& 43.dist.Ephesiis.

a ¶ *Concily generalis.*]quod habes.ĵ.de ſtatu monach.in singulis.

b ¶ *Qui.*]ſcilicet,præsidentes vel abbates.

ADDITIO.Vel dic & melius:qui,ſcilicet,fugitiui & eiecti.

c ¶ *Salua ordinis disciplina.*]Hoc est dicere, imposita eis pœnitẽtia secũdum quòd regula illius ordinis requirit & præcipit.

d ¶ *Si absque scandalo.*] Nihilomino cũ scandalo faciendum est. ś. de temp.ord.ad aures. ś.de præscri.nihil prodest.& væ homini illi per quem scãdalum venit.ĵ.de no.oper.nunc. cum ex iniuncto.Ber.

e ¶ *Glo.seq.q̃rit & soluit.*

¶ *Vitæ necessaria ministrẽtur.*] Et quis minister it ei necessaria?Abbas prioris monasterij, vel secundi ? Credo q̃ Abbas prioris monaste rij 1 vt si aliꝰd habeat de suo,prouideat ei de illo.16.q.6.de lapſis. & etiam si non habuisset aliquid,prouidebit monacho suo tẽpore pœnitẽtiæ,aliàs monasterium illud secundum quare grauaretur?

DE CONVERsione coniugatorum.

¶ Supra visum est de regularibus in genere, sed quia cõiugati quandoq; intrãt monasteriũ,& dubitari posset de eorũ ingressu, ideo ad clariorẽ doctrinam auctor posuit specialem rubricam.

De hac materia habetur 33.q.5.& 27.q.2.cap. sunt qui.cum duobus ca. seq.& conuenit infra de rap.c.pen.Abbas.

RAterea.] Communis diuisio. Secũda ps:ibi, Dicimus.Abb.Sicu.

CASVS.Quidam laicus præsentibus sacerdotibus & monachis, ignorãte epiſcopo, de licentia & permiſsione vxoris monasteriũ intrauit, & profeſsionem fecit,vxore in seculo remanente , nec transeunte ad religionem,aut continentiam vouente:quæritur, vtrum laicus ille possit ab epiſcopo suo ad torum vxoris de monasterio reuocari : an illa debeat compelli ad continentiam obseruandam ? Respondet Papa,quòd vir potest & debet de monasterio reuocari,niſi vxor ad religionem transierit,aut castitatem perpetuo seruare promiserit:cum sit illius ætatis,quòd sine suſpicione non posit in seculo remanere.Nota,quòd alter coniugum non potest ad religionem transire altero in seculo remanente, niſi castitatem seruare promiserit.

f ¶ *Præterea.*]supple,quæſiuiſti.

g ¶ *Transierit.*]cum non posit esse in seculo sine suſpicione turpitudinis.27.q.2.scripſit.& cap.sunt qui dicunt.

h ¶ *Promiserit.*]manendo in domo propria,si est senex.ĵ.eo.cum sis.& cap.ad Apostolicam.

¶ *Glo.seq.alleg.tria iura pro concor.& duo pro contrarijs, & sol.distinguendo.ponit opi.Iterum signat aliud contrarium,& soluit.*

i ¶ *Reuocari.*]ſic patet 2 q̃ non sufficit vxoris licentia,vt vir possit intrare monasterium.sic ĵ.eo.ex parte 1.33.quæſt.5.notificasti.ĵ. eodem.coniugatis.Sed contra,33.q.5.qui vxorem.27. quæſt.2.Agathosa. Solu.Dicas quòd si talis est vxor,quæ non posſit esse in seculo sine suſpicione fornicationis,non sufficit sola licentia vxoris,niſi & ipſa similiter conuertatur:quo casu hæc decretalis potest intelligi, & omnia similia.Si vero senex est, sufficit sola licẽtia, interueniente auctoritate epiſcopi,& ipſa voueat,& remaneat in seculo.ĵ.eodẽ.cum sis.& cap.ad Apoſtolicam. & cap.vxoratus.& in casu isto intelligo illa iura, quæ videntur dicere,quòd alter cõiugum põt ad religionẽ transire de consensu vxoris, ea in seculo remanente. Alij volunt dicere, quòd sufficit vxoris licentia.ĵ.eo.ex parte.& cap.cõsuluit.& in hoc cap.loquitur de licentia extorta, vel q̃a fuit iuris ignara. sed tene primum.Tanc. Item signatur contra.ĵ.eo.veniens.Solu.illa fuit forsitan nicata, & ita obstabat ei exceptio fornicatio nis:sic 27.q.2.Agathosa. Bernar.

VErum.] Primo ponit dictum.Secundo ipsius rationem:ibi, *Quia.*Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quòd si aliqui per consensum mutuũ de præsenti matrimoniũ contraxerint, antequã sint carnaliter cõiuncti,potest alter religionẽ intrare altero inuito, sicut quidam sancti de nuptiis vocati fuerũt: & ille qui remansit in seculo , poterit matrimonium contrahere , cum nondum sint vna caro effecti.Nota,quòd ante carnalẽ copulam potest alter coniugum altero inuito. intrare religionem.

¶ *Glosſa sequens signat cõtrarium, & remittit.* k ¶. *Monasterium.*]27. q.2.desponſatam. ĵ. eo. ex publico.arg.contra. ĵ.de spon.commiſsum. ibi soluitur.Ber.

l ¶ *Sicut sancti quidam.*]ſicut beatus Macharius & Alexius.27.q. 2.cap.ſcripſit.§.ecce.

Glo.seq.ponit opi.quam reprobat.Io.

m ¶ *Remanere.*]& cum alia contrahere.ĵ.eo.ex publico. Et dicũt quidam,q̃ nihilominus remanet vinculum prioris matrimonij, sed prorsus inefficax propter ingressum:& sic habebit duas vxores,sed non obest tale vinculum.arg.de consecr.distinct.4.c.2.Sed contra eos facit 31.q.1.quomodo virginibus.& ĵ.de diuor.gaudemus.Vnde primi matrimonij vinculum soluitur per ingressum religionis:vt in Auth.de sanc.epiſc.ś.ſi vero constante adhuc matrimonio.coll.9.

QVidam.]Communis diuisio.Secunda pars : ibi,*Consultationi.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidã intrauit monasteriũ vxore inuita,coactus est ad eam redire:tãdẽ mortua est illa:q̃rit,vtrũ debeat cõpelli ad monasterium reuerti,an posit aliam accipere vxorem?Rñdet Papa,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd votũ non tenuit: vnde ratione voti ad monasteriũ nõ tenetur redire: an vlteriꝰ no poterit vxorẽ accipere, qa promisit se nõ exigere debitũ carnis: quod fuit in eiꝰ potestate, & quãtũ ad hoc tenuit votũ: sed nõ reddere, si erat in potestate viri, sed vxoris: vn de dicit Apostolus: Vir no habet potestatem sui corporis, sed mulier, & ecõuerso. Nota, q alter coniugum altero inuito ad religionẽ transire non poteſt: ltẽ votũ p parte tenet, & pro parte nõ tenet. Itẽ votũ meũ obligat me ad id quod i me est. Itẽ mutuam seruitute sibi debẽt vir & mulier, ex quo sunt vna caro effecti.

¶ *Glo seq signat cõtrarium & remittit.*

a ¶ *Votum non tenuit.*] piene, tenuit tn quo ad ea quæ erãt in eius potestate, scilicet non exigere debitũ carnis: qđ in ipsius fuit potestate, sic j.eo.placet. vnde cõ
3.Cor.7. pellitur continere, sed nõ compellitur ad monasterium redire: vt j. eo.placet. Arg. cõtra. j. eo. ex parte. & c. confuluit. vbi compellitur ad monasteriũ redire. sed ibi soluitur.

† Cap.4.eo. tit.in 1.cõpil. Et post cõcil. Lateran. par.3.c.1. Et de articulo huius ca. vide Turre cremata in ea. sunt qui dicũt.2., q. 2.in fi.

b ¶ *Non tenetur.*]id est non debet ab ecclesia cõpelli, ipse tn peccat si non perficit quod vouit, ex quo impedimentum cessauit. arg.17. q. 2 nos nouimus. Ber.

¶ *Glo.seq.obijcit, & soluit. Secũdo quærit. ponit opi. Tan. contrariam quã approbat, & alternatiue reuertitur ad primã. Tertio quærit, soluit distinguendo, solu. opponit. & respondet.*

†suo

1 De hoc arg. vide B. Aug. li. 4. contra Faustũ Manichæum. cap. 8. & magistrum sen. in 4. dist. 30. §. permissis aliquibus & ibi Scot. q. 1. art. 2. & vbi late de matrimonio B. Virginis.

c ¶ *Non exigere.*]hic j.eod.placet. Sed hæc ratio non vt bona: sic enim beata Maria potuit trahere nõ debuit, cũ proposuerit se nõ exigere, 27. q. 2. beata Maria, & tñ legitime potuit, vt ibi dr. Rndeo im mo bona est hæc rõ, quia post talẽ votũ potuit nõ debuit, pp pronitatem quam habet exigendi debitũ. & quod dr de beata Maria, hoc fecit ex reuelatione diuina. Sed pone q potuit, quid erit Tancredus dixit, q tenet matrimonium: quia votum non fuit solẽne, rg. i. qui cleri. vel vo. rursus. Alij dicunt, q non tenet matrimonium, & debent seperari. j.eo.ex parte. & cap. consuluit. & hoc verius vr. q a quantũ ad continẽtia seruanda, atis solẽnizauit ipsum votũ per suã professionẽ. Vel fi vis dicere q matrimoniũ teneat, q ipse tñ debitũ ad vxore exigere no debet: quia quã reddere debet exactus: qa faceret pt a cõscientia. arg. 8. de restit. spo. litteras & j. de sen excom. inquisitioni. Itẽ quæritur vtrũ mulier possit intrare monasteriũ in casu isto inuito vir.: Hic põt distingui, an sit reconciliatus ei, & eductus de monasterio, & tũc nõ potest eo inuito intrare. arg. 33. q. 5. qđ Deo pari. si vero nõ est reconciliatus ei, potest transire ad religionem eo inuito. 27. q. 2. Agatho. 33. q. 5. qui vxorem. Sed vr q non obstante eo q est reconciliatus: q ipsa possit intrare religionẽ eo inuito: qa ipse iam nõ potest ab ea exigere debitum: & sicut ille ea inuita renunciauit exactioni debiti coniugalis, ita & ipsa eo in isto potest renunciare seruituti, quam habet in ipsum. Hoc verum est quantum ad hmõi seruitutem: qa & ipse debet ad monasterũ redire vbi fecit professionẽ. j.eo. placet. quo ad alia tñ quę vir debet vxori, & ecõuerso, non vr q viro inuito possit trãsire, postquã illa eduxit eum de monasterio, & ei est reconciliatus: quia nõ solũ tenentur coniugati ad debitum carnale reddendũ, sed mutuũ auxiliũ & obsequium: quia in quibuldam matrimoniũ est legis obsequium. 27. q. 1. nuptiarum. Ber.

Vm sis.]Communis diuisio. Secũda pars: ibi, *tnde est.* vbi ex gene præmisso infert speciem. Abbas Siculus.

CASVS. Præcipit Papa epo Exoneñ. ne in epatu suo, pmittat virum vel vxorem ad religionẽ trãsire. nisi vterque ad religionem migrauerit. nisi vxor est senex, quę sine suspicione posit in seculo remanere, dũmodo nulare poterit, vt in seculo remaneat castitate promissa. & vir poterit ad religionẽ transire. Nota, q alter coniugum non debet ad religionẽ transire sine reliquo. Item si mulier sit senex, & castitatem promiserit. potest vir ad religionẽ transire. Item nota hic argumentum pro senibus, quòd sint continentes.

d ¶ *Constitution.*]27. quæst. 2. sunt qui dicunt. & c. Agatho 2 a quia Agatho. & c. scripsit nobis. in istis constitutionibus dicitur: quod vir & vxor postquã copulatione cõiugij vna caro effecti sunt, non potest alter ad religionẽ transire altero in seculo remanente.

e ¶ *Sterilis.*]Rõne ætatis, & non naturæ: qm mulieres sunt steriles & iuuenes, q cõtinere nõ possunt 2, nec volunt.

f ¶ *Sine Suspicione.*]sic j.e. vxoratus. & cap. ad Apostolicam.

g ¶ *Dissimulare.*]Dissimulatione adprobatio nis: qa talis trãsitus bñ approbatur, si cõsentit mulier. j.e. vxoratus. & c. ad Apostolicam.

Coniugatus.]Diuiditur: quia primo ponitur dictũ. Secũdo excepcio: ibi, *Nisi.* Abbas. CASVS. Dicit hic q nullus cõiugatus ad sacros ordines recipiat, nisi prius cõtinentiam vouerit, & ad vxorẽ fuerit absolutus. Nota, q non sufficit viro licentia mulieris, vt ad ordines promoueatur, immo exigitur q continentiam vouerat.

¶ *Gl. seq. recite. per quæ. arg. pro, & soluit cõtrarium. Io.*

h ¶ *Ad sacros.*]ex eo qđ prohibet q coniugatus non promoueatur ad sacros ordines, datur intelligi, q possit ad minores: quia quod de vno negatur, de alio consequens intellectus patet. 25. dist. qualis. sed nõ est verum: quia coniugati promoueri non debent. 5. de cleri. coniuga. diuersis fallacijs. imo si clerici sunt in minoribus ordinibus, beneficijs debent priuari. eo, tit. ca. 1.

¶ *Gl. se. quærit, ponit opi. Ala. ponit cõtrariũ, & reuertitur ad primã.*

i ¶ *Ab vxore continentiam profitente.*]Sed nũquid sufficit hoc? Vr q sic. 32. dist. seriatim. & 77. dist. eps benedictionẽ. q potius cõtradicit. sed ibi exponitur religionẽ, idest castitatem. sic 5. de cleri. cõiuga. fane. quod concedebat Ala. si vir. remaneat in seculo. Alij dicũt q non sufficit nõ debet, nisi ad religionẽ conuertatur vterq;. Quod di hic intellige i eo casu, in quo esset senex & sterilis. ita q nulla est suspicio de vxoris incontinentia: sic intelligitur illa decre. fane. de cleri. coniug. nã qui promouetur ad sacros ordines, eo ipso intelligitur continentiã profiteri. & si iuuenis esset vxor, præsumptio esset contra veruntamen. argu. 5. cap. proxi. in fin. vnde non dẽt promoueri talis, nisi ambo trãsierint ad religionem. secus si sit senex, & sine suspicione. vel dicas vt dixit Alan. quòd aliud est in eo qui promouetur ad sacros ordines remanendo in seculo: quia ibi sufficit quòd communi consensu continentiam promittant, vt dicunt iura primo inducta: quia etiam communi consensu. sine susceptione ordinũ possunt cõtinentiam profiteri remanẽdo in seculo. 33. q. 5. quod Deo pari, & aliud est in his qui conuertuntur: quia locum ibi habet quod dr 5. cap. proxi. & j. eo. ad Apostolicã.

Sane.]Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur hic, quod si coniugati ordinari voluerint, voluntas vxoris prius debet requiri, & obtineri, vt dicitur in præcedẽti cap. prohibet etiam ne vxoratus possit in episcopũ promoueri, nisi vxor sua cõtinentiam profiteatur, & intret religionem, sacrã vestẽ assumendo. Nota, q vxoratus non debet promoueri sine licentia vxoris. Item nota specialẽ in vxore episcopi, quòd debet continentiam profiteri: & intrare religionem antequam vis eius promoueatur in epiſcopum.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

a ¶ *Vxorat.*

a ¶ *Vxoratum.*]Si de fraude non sit suspectus, ratione vxoris & filiorum à platura, & ab administratione nõ repellit: in quo casu in telligitur hoc. 31. dist. omnino: secus si suspectus: qa sæpe per tales substantias ecclesiasticas deperire solet. 28. dist. de Syracusanæ. & 5. de cleri. coniu. diuersis fallacijs. 61. dist. Cathinenſis.

¶ *Glo. sequens. quærit, & soluit.*

b ¶ *Sacrũ velamen.*]Sed qr si esset vetula, nũqd sufficit si ptinẽtia profiteatur. j.eo. vxorat. & j.eo. ad Apostolicã? Rndeo, si sufficit, nisi quer
† In ali- quot im- Presbiteris exẽplaribus, ita & religiosum veltem vel vitã assumat. tur, & est speciale in vxore epi: alias ptradiceret cap. præced.

ADDITIO. Quidam dicunt q nõ sufficit, & est speciale in epo. credo q sufficeret. & hoc intelligitur de iuuene, argu. ex fine huius capituli.

† Cap.7.eo. tit.in 1.com pil. Et post con cilium par. 3.cap.8. Vide Turre cremata in fauorem istius qui C A S V S. Inter A. virum & M. mulierem vertebatur, susceperat terminandum, iudiciali sententia matrimonium approbauit, & eidem mulieri præcepit, vt ad virum rediens, exhiberet eidem coniugalem affectum: quod cum tenuerit †, fuit vinculo excommunicationis astricta. ¶ Cæterum quia licet à prefacto viro despõsata fuerit: adhuc tamen (sicut asserit) ab ipso est incognita: Mandamus quatenus si prædictus vir ipsam carnaliter non cognouerit †, & eadem ad religionem c transire voluerit, recepta prius sufficiẽti cautione, quòd vel ad religionem trãsire, vel ad virum suum redire infra duorum d mensium spacium debeat, ipsam à sententia, qua tenetur, obsoluas: ita quòd si ad religionem transierit, vterq; restituat f alteri quod ab eo noscitur recepisse: & infra. ¶ Sane quod Dominus in Euangelio dicit, nõ licere viro † nisi ob cãm fornicationis vxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem sacri eloquij, de his quorum matrimonium carnali copula est consummatum g, sine qua consummari † non potest.

¶ Idẽ Priori & fratribus sancti Ioannis.

¶ *Summa vt supra. eo. cum sis.*

CAP. VIII.

VXoratus † sine licẽtia vxoris inter vos nullatenus recipiatur h: quæ integræ opinionis ita existat †, quòd nulla maritо suspicio habeatur, eam ad secunda vota velle migrare: vel quòd minus i continenter debeat viuere, quæ si talis extiterit, marito eius in consortio vestro recepto, ipsa publice in conspectu ecclesiæ continentiam professa, in domo propria

† sognouit

† renuerit. in antiquis.

† Cap.5.eo. tit.in 1.cõpilatio. Et post cõcilium latet ran.par.3.ca pit.7. Et de materia & intellectu vide quos citauit Paulo alias in c.fi. de Dominicis. & fi. de

† In quo distinguit qualitatem vxoris licentiã dãtis. Abb. CASVS. Primo dr, q cũ vxorat? nõ recipiat ad religionẽ, nisi vxor primo, pmiserit continentiã si est talis, q sine suspicione possit i seculo remanere, in domo, ppria cũ sua stare familia poterit. Secũ do dr, q si est iuuenis, cõpellatur recedere à cõuersatione seculariũ hominũ, & intrare religionẽ. Tertio dr, q nullus clericꝰ vel monachus tõdeat mulierem, vel secum teneat. Nota, q vxoratus non potest transire ad religionẽ, nisi vxor prius vouerit castitatẽ. Item votum publice factum, vr esse solemne. Item si mulier nõ caret suspicione: nõ sufficit viro eius licentia conuertendi, nisi ipsa intret religionẽ. Item moniales nõ debẽt habitare cũ monachis.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

h ¶ *Nullatenus recipiatur.*]Sed pone, q de licẽtia vxoris recipiat, & professionẽ faciat solemniter. & habitũ recipiat, sed vxor non promittit continentiam, nec promisit transire ad religionẽ, siue sit senex iuuenis, nunquid tenet monachatus, cum non sit seruata forma huius ca. 5. eo. cum sis. & j.eo. ad Apostolicã? Ego credo, q monachus sit & votũ solemnizauit omnino quo ad se, ita q non possit exigere monasteriũ, nec vxor potest eum repetere iure seruitutis. quia renunciauit illi seruituti dando ei licentiã: ẽps tamẽ per officium suum 2 potest virum de monasterio reuocare, & reddere vxori, ne illa incidat in fornicationem, cum hoc ad ip sum pertineat, si suspecta est. 93. distin. diaconi. & ita intelligũtur iura de hac materia loquentia. sed ea mortua compellitur redire ad monasterium. & sic intelligitur. 5. eo. c. 1. & j.eo. ex parte. conſuluit. & 5. quod met. cau. c. 1. & licet dicatur hic & 5. eo. cum sis. & j.e. ad Apostolicam, quòd alter coniugum non recipiatur, nisi alter transeat ad religionem, vel promittat continentiam, verum est hoc q non debet recipi, nec ille etiam debet trãsire: tñ si recipiatur prædicto modo tenet monachatus, vt dictũ est quia multa fieri ñ debẽt: facta tñ manẽt. De hoc no. j. eo. c. px. nec dr i aliqua istarũ decret. q monachat? ñ teneat, sed q ita fieri debeat. B.

i ¶ *Minus continenter.*] Sic 5. eo. cum sis & j. eo. ad Apostolicam.

1 De materiis animæ ad Christum: tria huius glosse, quæ valde est cõtroversa inter canonistas, & Theologos vid Turtero virginali. quod de recremata. signatur p illud matrimonium, quod est carnali copula consummatum: vt hic. & 5. de pig. debitum. 27. q. 2. in omni, vel saltem quo ad Sotum lib. 4. dist. 27. q. 1. art. 4. ver. Alia vero arguẽta. Matth. 5. & 19.

† Vide concilium Trident. sess. 24. tit. de sacramẽto matrimonij. cã. 6. & 7. & 8. & 9. & 10.

† confirma ri.

2 Idem notatur infra. c. proxi. ad fi. vlt. gl. & idem Innocentius supra. eo. quidem. Ioan. And.

Decretal. Rr 4 a ¶ *Cum*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Cum filijs suis & familia.*]sic 20.q.1.vidua,27.q. 1.mulieres, arg. contra.ea.causa.q.2.scripsit.
b ¶*Tonsurare.*]30.dist.si qua mulier.
c ¶*Ad habitandum.*]quia huiusmodi duplicitas reprobatur,18.q. 2.diffinimus,& 32.dist.interdixit.7.q.2.cognouimus.Ber.

EX *parte.*] Professus religionē de ꝑsensu vxoris i seculo remanē tis,licet vxori fuerit restitutus, ea mortua ad monasteriū redire compellitur.ita cōiter sumatur, textus tñ iste nihil dicit de restitutiōe. Prima pars ponit querelam.Sed a dat iudicē: ibi.*Quia vero.*Abbas.

CASVS.Quidā D. nomine in infirmitate positus,vxore sua ꝑsentiēte votū castitatis emittens, suscepit habitum monachalē, & postmodum liberatus, vxorem suam retinuit,& ea defuncta aliā superinduxit:quæritur vtrū cū ea valeat remanere?Rūdet Papa,licet ille D.ad religionē ꝺ iure nequiuerit ꝓficisci vxore in seculo remanēte,an tñ sublata ꝺ medio,votū suū violare non potuit:vnde mandat,quatenus si verum est quod asserit, prædictus D. compellatur per excōicationē, vt mulierem suā dimittat,& ad suū monasterium reuertatur:decætero in habitu regulari moraturus.Nota, ꝙ vir nec intrare religionē, nec votum vouere potest sine consensu vxoris.Item nō sufficit viro intrāti religionem, licentia vxoris in seculo remanentis.Item vouētes compellēdi sunt per sentētiam excommunicationis, votum suum seruare.

cum filijs [a] suis & familia poterit permanere. ¶ Si autem talis fuerit, quæ suspicione non careat:voto continentiæ celebrato, à secularium hominum se conuersatione remoueat, & in loco religioso vbi Deo seruiat, perpetuo commoretur. ¶ Nullus vestrum mulierem aliquam tonsurare [b], vel ad habitandū [c] secum præsumat assumere.

¶ Vrbanus tertius Priori sanctę Crucis.

¶ Coniugatus faciens professionem vxore consentiente,licet nunquam intrauerit monasterium:si mortua coniuge cum alia contrahat,non valet matrimonium,& monasterium intrare compellitur.

CAP. IX.

EX † parte Abbatis sancti Petri ad audientiam nostram peruenit,quòd cum D.in infirmitate positus, consentiente [d] vxore votum vouens castitatis, monachalem habitum suscepisset,postmodū liberatus vxorem retinuit,& aliam, ea defuncta,sibi temere copulauit.

¶ Quia vero licet prædictus D. vxore sua remanente in seculo, de iure ad religionem [e] nequiuerit proficisci,ea tamen sublata de medio,votum sine salutis suæ periculo,non potuit violare:Mandamus, quatenus si verum est quod asseritur, prædictum D.per excommunicationem compellas, vt muliere dimissa ad suum monasterium reuertatur,sub regulari habitu decætero Domino seruituros.

¶ Clemens † tertius.

¶ Professus religionem vxore sciente & dissimulante, ea mortua ad seculum redire non potest.hoc dicit secundum intellectum veriorem, & singularem in materia.

CAP. X.

CONsuluit † nos G. sacerdos, vtrum vir ad religionem transiens [f], & in ea per annum & amplius moram faciēs, vxore sua postquam ad domū transierat [g] regularem,de præsenti vita sublata, secularem habitum resumere valeat, & aliam ducere in vxorem, vel si ductam ei liceat retinere.¶ Cōsultationi huiusmodi taliter respondemus,quòd prædictus vir nec habitum potest abijcere, quem assumpsit, nec aliquam sibi matrimonio † copulare. Quòd si cōtraxerit, matrimonium ipsum decernimus diriméndum [h].

Celestinus tertius.

¶ Coniunx quæ continentiam vouit,tenetur reddere debitum coniugi,licet ad tempus voto consenserit.

CAP. XI.

CHarissimus †:& infra ¶ Fraternitati vestrę Mādamus, quatenus si inueneritis vxorem regis Sueuiæ,graui infirmitate depressam, cōtinentiā vouisse, & virum eius ad tempus prægendo,ꝙ vxor etiā intrauit religionē.Legitur & secundo,ꝙ solus maritus intrauit:& hoc intendit:Professus religionē ꝑsensu vxoris in seculo remanētis,ea mortua ad seculū redire nō pōt.sic cōter summant doctores.sed iste textus non patitur aliquem istorū intellectū. Communis diuisio. Secūda:ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS.Quidā cōsentiēte vxore sua trāsiuit ad religionē: tādē vxor illa mortua est: quæritū fuit vtrum posit habitum secularē reassumere,& aliam ducere in vxorem,vel si ductam fibi liceat retinere?Respondet Papa,ꝙ prædictus vir nec habitū quem assumpsit,abijcere potest,nec aliquam sibi in matrimonium copulare: & si contraxerit,matrimonium ipsum est dirimēdum.Nota,quòd sufficit vxori licētia ad hoc vt votū viri teneat:vt hic colligitur.

¶ *Transiens.*]de consensu [3] vxoris quæ senex erat, vel promisit vitam mutare.27.q.2,Agathosa.vel ipse post mortem vxoris ratū habuit quod prius fecit.sim.5,quod met.causa.perlatum.Bar.

¶ *Transierat regularem.*]ipse maritus.& ita idem est in canonico regulari,quod in monacho,cum parua sit differētia inter eos. 20.q.3.præsens clericus.].de statu monacho.quod Dei timorem.

¶ *Glo.seq.soluit contrarium.*

h ¶ *Dirimendum.*]Ergo votum eius fuit solemne,ex quo separat matrimonium.].qui cleri.vel vouen.ꝛ ursus,quod verum puto:qa de licentia vxoris intrauit,& ita tenuit ingressus:aliās esset contra.].eo.placet.in fine Ber.

*Harisinus.*Cōis diuisio.Secūda pars:ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS.Vxor regis Sueuię graui infirmitate depressa cōtinentiam vouit:vir suus ad tempus voto cōsensit.ipsa postmodū liberata, viro suo adhærere matrimonialiter recusabat;vnde rex petijt à Papa fibi super hoc prouideri,& compelli vxorem

1 Ad hoc].eo. veniens. Ioan. And.

a De materia huius glos fæ vide plenissime per Henrichū Boich. supra.eod. ca. vxoratus.

vxorē sibi matrimoniali adhærere affectu mādat Papa quibusdā, quatenus si inuenerint vxorē regis prędicti grani infirmitate detentam continentiam vouisse:& virum suum ad tempus præbuisse consensum:maxime si idem vir non vouit perpetuam continentiam, prædictam dominam viro suo faciant adhærere,& vtrūque adinuicem matrimoniali affectu tractare. Not.ꝙ vir & vxor pari consensu possunt continentiam vouere: sed alter sine altero vouere nō pōt.Item votum ad tempus emissum nō obligat vouentem.

¶ *Glo.seq.arg.& remittit.iterū ar.et approbat.*

a ¶ *Prabuisse consensum.*]Arg.ꝙ sufficit alterius cōsensus ad hoc vt alter posit ītrare religionem.De hoc dic, vt dictum est 3.eo.c.1. & ex eo qđ dicit,ad tē pus,videtur si simpliciter licentiam dedisset, ꝙ sufficeret,& ex eo qđ dicit,maxime si vir ei⁹ continentiam vouisset quod verū est:quia vir & vxor cōi consensu possunt continētia vouere perpetuo remanē do in domo sua. 33.q. 5.quod Deo pari. & ad tempus. 33. q. 4. Apostolus.

† Cap.4.eo. tit.in 2.com pilatio. Vide Turrecre. mata in c.fe stinum.32. di stinc.& late hic Henric. Boich. vide magistrum sen.lib.4.di. 38.ubi quę sitar.

b ¶ *Maxime.*]id est,tantum, secundum quosdam 1.Ber.

† Vide Sotū sent. lib.4. sentē. dist.31. q.1. & 1.&3.

PLacet.]Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, *Super quo.* Abbas.

1 Scilicet Gof.Phil. & hoc quod placet Ho stiē per id quod dixit Gofrid.prox. Io.And.

CASVS.Quędam mulier credens maritum suum esse mortuū, habitum religionis assumpsit:& ideo quantum ad ipsam tenuit [f] votum: quod post viri obitum tenere nō defiit:cum ad eum casum, à quo poterat [g] efficax habere principium,peruenisse noscatur. Cōbuisse consensum [a], maxime [b] si non idem vir continentiam vouit perpetuam, eandem viro cohabitare faciatis, & vtrūque inuicem maritali affectione tractare.

¶ Idem.

¶ Si alter coniugum altero ignorante religionem profitetur,& propter hoc de monasterio educitur,illo mortuo ad monasterium redire non cogitur.

CAP. XII.

PLacet † nobis:& infra.¶ Solicitudo tua consuluit,vtrū mulier quæ credens mortuum maritum, habitum religionis assumpsit,& eo reuerso de monasterio educta fuit, post obitū viri sit ad regularem obseruantiam compellēda. ¶ Super quo respondemus, quòd licet votum eius vsquequaque non tenuerit [c], eatenus tamen fuit obligatorium, quatenus se poterat obligare: promisit enim intrando monasterium, se non exacturam carnis debitum †, quod erat in potestate ipsius [d], redire vero ad seculum, in eius potestate [e] non erat, sed in potestate mariti:& ideo quantum ad ipsam tenuit [f] votum: quod post viri obitum tenere nō defiit:cum ad eum casum, à quo poterat [g] efficax habere principium,peruenisse noscatur.Cōsultius itaq; dicimus, & ei congruentibus ad salutē, vt ad monasterium redeat, vbi bona ducta intentione professionem fecit,& habitum religionis accepit.Si vero ad hoc induci non poterit, ipsam inuitā credimus non cogendam [h].

¶ Innocentius tertius Pisano archiepiscopo.

20 ¶ *Summa vt supra eodem, capitulo, cum sis.*

CAP. XIII.

AD † Apostolicam sedem: & infra.¶ Cum autem vir & vxor vna caro sint per copulam coniugalem effecti: nec vna pars conuerti possit ad Dominum, & altera in seculo remanere: profecto non est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem:Nisi reliquus perpetuam cōtinentiam repromittat: sed & vitam debet mutare: nisi forte fit eius ætatis, vt sine [i] suspicione incontinentiæ, valeat in seculo remanere.

¶ Idem Lugdunen. † Archiepiscopo.

¶ Per religionis professionem, non per propositum castitatis seruandæ in seculo, dissoluuntur sponsalia de præsenti.

CAP. XIIII.

ij EX † pte tua est intimatū, quòd cū quædam mulier batib⁹ velū viduitatis assumpsit,cū celebratione Missæ ac litania, sicut moris est:post hæc quidam nobilis proponebat se mulierem illam mediantibus internunciis per verba de præsenti despōsasse:mulier illa confitebatur se cōsensisse in illum,sed quia audiuerat illū lepra percussum,nolebat sibi vlterius adhærere:quærebatur vtrum huiusmodi veli susceptio matrimoniū impediat inter eos?Rūdet Papa,licet videatur,ꝙ ex quo matrimoniū cōtractum est inter legitimas ꝑsonas ꝑ verba de ꝑsenti,in illo casu posit,id est,in nullo casu posit illis viuentibus dissolui, vt altero viuente alter posit ad secunda vota transire,etiam si vnus fidelium fieret hæreticus:nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina,sicut de quibusdam sanctis legitur esse factū:tñ Papa nō vult declinare à vestigiis antecessorum suorum,qui dixerunt,ꝙ antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum,licitum est alteri coniugum reliquo inconsulto ad religionem trāsire,& alter pote rit se alij copulare:& hoc idē Papa consuluit obseruandū in casu præmisso,quamuis causa sit falsa,per quam mulier prædicta ad veli susceptionē fuit inducta:quia & sine tali qualibet causa, mulier propter religionem id facere potuisset: verumtñ licet mulier illa videatur religionis habitū assumpsisse in veli susceptione, tñ si velit in domo propria permanere,quasi seruatura propositū religionis,cōpelli debet ad matrimonium cōsummandum, nisi voto soleni se astrinxerit ad obseruantiam regularē:in quo casu cōpellenda est religionis propositum adimplere.No.ꝙ matrimoniū potest contrahi per nuncios,& ita possunt pallium cōferre. Item antequam matrimonium carnali sit copula consummatum, alter coniugum potest altero inuito ad religionē transire:aliās cōpelli debent insimul permanere.Itē falsa cā non impedit susceptionem religionis.Item velum viduitatis nō impedit matrimonium contractum,si religionem certam non intrat mulier.Item votum solemne

3 Cōiter incipit Iulius. 2.vide de ect. quere- am sup. r 1. gi.Io.And.

† Celestinus 3.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pil.

Vbi inter- gram habus facti hic usi cari natu- tionem,ꝙ & Contra- affert.

† Cap.2.tit. de regulari- bus in 3.cō pilatio.Vide Turrecre- matam in c. fuit qui di- cūt.27.q.1. in fin. adde Ancharanū in c.tua nos. de iureiura.

† Ludua.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pil.De mate ria vid quos citauit supra eo.c. verum & c.ex pu- blico.

Universidad de Deusto
Biblioteca

solemne impedit matrimonium ꝓtrahendū,& dirimit iā ꝓtractū.
a ¶ *Viduitatis.*]id est,velum quod datur viduis.arg. 27. q.1. viduas quoq;,nec dicit hic,q̄ votū emiserit:vnde postea distinguitur circa finē:nec dicit velū professionis:licet enim assumat habitū siue velum religionis,præsumitur tñ q̄ vouerit,sed non est sufficiens præsumptio,nisi deuoueat se alicui religioni vt dicitur in fine. Lau.
b ¶ *Internuncijs.*] Not. q̄ matrimoniū potest ꝓtrahi p nuncios inter absentes,vt hic vr. 32. q. 2. honorantur. ff. de spon.sufficit. & l. vlt.ff. de ritu nuptiarum. mulierem.
† Litania quid, tradit cōciliū Moguntiacum sub Carolo Magno anno 813.c 32. & 33.
c ¶ *Arrha..*]licet arrha posit apponi i ꝓtractu matrimonij,non tamē pœna. C.de spon.l. vlt. ff.de verb. ob. Titia. j. de spon.Gēma mulier. & hæc arrha postquam mulier intrauit monasterium,potest repeti à viro & exigi.§. eod. ex publico.C. de episc.& cleri. Deo nobis. olim non poterat,vt ibi .ff. d
† Vide Sotū lib 1. sentē. dist. 27.q.1. art.3 ver.ided alia hinc inde scit & Turrecrematā in c.nec il. lud. 30. q. 5. & in c.honorantur. 32. q.2.
d ¶ *Complexus.*]Quærebatur vtrum veli susceptio impediret matrimonium inter eos.
† De hoc Sotus lib 4. sen.dist.12. q. 1.artic.1. ex quo intelliges glossam finalem hic veram esse.
e ¶ *Ratum coniugium.*] quia contumelia creatoris non soluit ius matrimonij inter fideles,licet alter labatur in hæresim : q̄a matrimoniū ratum est inter eos.Sed si duorum coniugū in fidelium alter cōuertatur ad fidē,tunc contumelia creatoris soluit ius matrimonij, ꝓm q̄ dī j. de diuor. quanto.
† migraret.
† Quia per hæresum nō dissoluitur matrimoniū. cōciliū Tridentinū sessio.24.tit. de sacramēto matrimonio. canone. 5.
f ¶ *Omnem legem.*] 19. q.2.duæ sunt. 5. de regu.licet. j.d diuor. gaudemus.
† per prædecessores pōt intelligi Alexā.3.cuius sunt decretales in c.verum.& in c. ex publico. supra eo. is enim Innoiij qui hic loqtur præcesit.
g ¶ *Sanctis.*] 5. eo. verum. 27. q.2. cap. scripsit. §. ecce. ver . item beatus.
¶ *Gl.se.alleg.concor. & demum contraria tria.*
h ¶ *Falsa sit causa.*]Falsa ēm demōstratio vel causa legatū non perimit.C.de fal.cau.adiec. le.l.2.ff.de condi.& demon. falsa demonstratio.nec mendaciū obligantis impedit obligationē.arg. j.eo. veniēs. ff.de pigno.act.l.1. & l. si rem alienam.nec vitiat dispensationem. j.de consan.quia circa.& ita nō cōsideratur quæ fuerit causa impulsiua.arg.5.de iureiuran.quemadmodum.§.
1 Ibi cessatio causæ si liberat à voto:sed ex illa vorū faciius commutatur. Ioan. And.
vlti.Arg.cōtra. j. de voto & vo.redem.magnæ.in fine 1. Nā in huiusmodi spiritualibus etiā dolus aduersarij non vitiat contractū 5.de his quæ vi metusve cau.fi.cap.cum dilectus.& j.eo. dudum. & cap.accedēs.nec cōsideratur causa vel intētio ꝓtrahentis.C.de cōdi.ob cau.da.si repetēdi.& 5.de reg.& trauſe.ad religio. vidua. 27.dist.quod interrogasti.Tan.
i ¶ *In veli susceptione.*]Sic j. qui cle.vel vouen. consuluit. 33. q.5. quod Deo pari.tñ solus habitus non facit monachum,sed professio.5.tit.proxi.porrectum.nisi feratur per annum.5.de reg.ex parte tua.vel nisi fit habitus professionis,qui datur profitentibus.5.tit. proxi.statuimus.& cap.vidua.& 20.q.1.quem progenitores. & est hic arg.q̄ susceptio veli siue habitus non facit monachum.
¶ *Glo.seq.reci.per quæstionem,an clericatus vel vita eremitica.& c.in fine quærit,& soluit.*

velum viduitatis[a] corā duobus Abbatibus assumpsisset, benedictione solēni cum celebratione Missæ ac litania † (sicut debuit)accedente : quidam nobilis proponebat, se prius mulierem ipsam, mediantibus internunciis, [b] †, per verba de præsenti, arrha[c] etiam interposita, desponsasse: & infra. ¶ At illa se in illum cōsensisse confessa, dixit, q̄ audierat eum esse lepra † percussum, & ob hoc eius fuerat abominata cōplexus[d]:& infra. ¶ Nos autē inquisitioni tuæ taliter rndemus, q̄ etsi possit non incōsulte videri, q̄ ex quo matrimonium inter legitimas personas,per verba de præsenti cōtrāhitur,illis viuētibus in nullo casu possit dissolui, vt viuēte reliquo alter ad secunda vota trāsmigret † :etiā si vnus fideliū inter quos est ratū cōiugium[e], fieret hæreticus†,& nollet permanere cū altero sine cōtumelia creatoris:nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina, quæ superat omnē legē[f]:sicut à quibusdam sanctis[g] legitur esse factum. ¶ Nos tñ nolentes à prædecessorū † nostrorū vestigiis declinare,qui rndere consulti,antequā matrimonium sit per carnalem copulam cōsummatum, licere alteri coniugum reliquo inconsulto,ad religionē trāsire, ita q̄ reliquus ex tunc legitime poterit alteri copulari:hoc ipm tibi consulimus obseruandū in articulo prenotato.q̄uis falsa sit causa[h],per quā ad susceptionē veli, prædicta mulier est inducta : cū sine qualibet tali cā idipsum religionis obtētu facere potuisset.¶ Porro licet prędicta mulier videatur in veli susceptione[i] religionis habitū assumpsisse, si tamen velit in domo propria remanere, quasi propositum[k] castitatis in seculo seruatura,nihilominus cōsummādum est matrimoniū iam contractum : nisi se voto[l] astrinxerit ad obseruātiam regularem: in quo casu compelli potest, vt relicto seculo, religionis propositum exequatur.

¶ Idem Rudineñ.†episcopo.

¶ Maritus factus monachus à cōiuge adulterata,reuocari non potest.

CAP. XV.

COnstitutus † in præsentia nostra H suā nobis confessione monstrauit,quòd in acolythatus ordine constitutus, quandam puellam R. nomine in facie ecclesiæ duxit vxorem: quam cum carnaliter cognouisset,orta discordia inter eum & amicos puellæ, ipsa fuit cuidam alii V.nomine copulata:& tu memoratum H.vsque ad gradum sacerdotij[m] ordinasti.Cū autem eum sua cōscientia remorderet,habitum ordinis Cisterciēn. assumpsit : & infra.

¶ Ideoque mandamus, quatenus si res ita se habet, prædictā mulierem, vt à dicto V. recedat,cui per adulterium est coniuncta, nec prædictum monachum impetat†, quo minus regulare votum valeat adimplere, per censuram ecclesiasticā cogere[n] non omittas.

¶ Idem Pictauien. episcopo, & Abbati de Boribardeñ.† Pictauien.dioēsis.

¶ Vxor non potest repetere maritum, de cuius licentia religionem intrauit, si post ingressum non continuit : licet ad consentiendum, seu ad dandam licentiam dolo fuerit inducta.

CAP. XVI.

VEniens † ad præsentiā nostram L.nobis intimauit, q̄ cum olim intrandi monasterium propositum concepisset, pluribus sacerdotibus præsentibus,apud vxorē suā instituit,vt super hoc suū impertiretur assensum:& infra. ¶ Ipsa demū tā ipsius, quàm multorū astantiū precibus, flebilisque deuicta, caput eius altari supposuit manu sua[a]:qui ea præsente tōsuratus ibidē,monasterium adijt:& finito probationis tēpore, ꝓfessionē[b] fecit solēniter monachalem:illa vero in seculo remanēs, inhonestos amatores amisit : & infra. Quocirca mādamus,quatenus si est ita, ꝓdictū L. in monasterio quod intrauit,perseuerare libere ꝓmittatis:licet enim in hoc videatur nō modicū deliquisse,q̄ captiosē[c] asseruit:q̄ tñ nisi sibi eadem mulier consentiret,tam sibi quàm toti mūdo se inutilem redderet:& cū pręs byteros exorauit, ne prædictæ mulieri exponerent,q̄ eandem relinquere seculum oporteret, si forte licentiam daret viro, ex quo tamen eadem caput viri altari sponte suppositum[d],& postmodū nō continuit,super renuncatione ipsius non est aliquatenus audienda:cum ipsius intentio exceptione possit commissę fornicationis elidi : maxime cū antequam fuerit fornicata, ipsum nō duxerit repetendum[e].

¶ Idem.

¶ Vxor maritum professum repetere potest,non obstante licentiam profitendi, ab ea metu extorta.

CAP. XVII.

ACcedens † ad præsentiam nostram I. mulier proposuit , quòd cum V. vir eius eam sibi matrimonio copulasset , volens tandem idem vir habitum assumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem, vt tam pio proposito faueret ipsius : quæ propter multa verbera† & alia grauamina, q̄ dictus vir inferebat eidem , se ipsam asserēs dimissurum , annuit votis[f] eius. Cumque idem vir in domo de Vader.† Cistercien.ordinis, religionis habitū assumpsisset:mulier ī domo monialiū, nullo ibi habitu religionis assumpto, vel voto cōuersionis emisso,permansit processu vero temporis[g],cū idem vir ad seculum rediens,religionis habitum reliquisset eadem mulier se instanter ab ipso †petijt reassumi.& infra. ¶ Quocirca discretioni vestræ mandamus,quatenus si res ita se habet,dictum virum, vt eam recipiat, eique effectum exhibeat coniugalem , appellatione remota cogatis.

1 Quæ quia dubitia et rat,obstaret etiā petenti restitutionē d duor. significati. Ioan. And.
† Cap.3.c.o tilin 3.com pi. Vide intel-lectu. vide Dominicū Soto lib. 4. sentē. dist. 27.q. 1. art. 4.circa finē.
† Aliàs ita: q̄ si non si bi cede mu lier consentiret.
a Adde ad eq̄st no-tab. Bal. in c.quæ C. mari. ita d salic.
† Tuden.
† Tudimen.
† Tudinen.
† Audin.
† Rudonen.
† Cap.2. eo. tit.in j. com pilat. vide Turrecrematam.in c. dixit dominus & in c. in coniugio 32.q.1.
† In omnib' antiquis,in quibus legitimè contractum matrimonium ratum fuisse,& habetur.
† Barbadien.
† Barbadobrund.
a Adde q̄st. dicā post Io c.prox.in fi. Io.An.
3 Scilicet, antequā emitteret ꝓfessionē.
† Cap.vnico.eo.tit. in 4.compi.
† Hinc col. legitur licē tiam fuisse metu extortam, & ideo non tenuit. 33.q.5.notificasti. & ibi Turrecremata.
† eo
4 Dicit G. notabiliter J. de adult. cap. vlti. vt hic refert. Io. An,quòd compēsatio adulterij nō habet locū quando secundo adultera mutauerat statū. adde hic Io. And.
† Vender.
† Vanden.
† Vade.
† Vende.
5 Cū ergo fine his nō sufficeret expressa licentia. minus tacita. fin. supra. de præb. dicto. secundum Ioan. Tac. & Vin.

e ¶ *Cæptiosè asseruit.*]Hic est arg.q̄ licet dolus interueniat ī spiritualibus,tenet ꝓtractus. j.eo.dudū.& 5.de his q̄ vi metusve cau. fi.cum dilectus.vōi de hoc aliud si minus inducta fuisset vt daret viro licentiam : talis licentia nulla est. 33.q.5.notificasti. & ideo prædictum est huic mulieri:quia non continuit, sed inhonestos amatores admisit,vt expresse dicitur in fine:alias si cōtinuisset non prædicasset fibi 2 per hoc quod fecit, quòd nō promisserit transire ad religionem,nec etiam continentiam promiserit cū essent iuuenis,vt 5.eo.ad Apostolicam.& 5.eo.cap.1.Io.
f ¶ *Votis.*]Inuita & coacta:vt patet per præmissa verba:vnde votum viri non tenuit:quia alter inuito altero vouere non potest. 5.eo.quidam.27.q.2.Agathola.& 33.q.5.notificasti.& cap. si dicat. vbi idem casus ponitur.
¶ *Glo.seq.objcit.,& soluit.secundo quærit,soluit & remittit.*
g ¶ *Processu vero temporis.* Sed videtur per spatium sequentis tēporis,& patietiam ipsius mulieris,ratificari ingressus viri. Arg. j. qui cle.vel vo.insinuante.cum vterque post ingressum tanto tēpore tacuerit,& patientiam adhibuerit,nec videtur q̄ postea audiatur,immo vir debet compelli redire ad monasteriū. Arg. j. de spon.ad id quòd.j.de fri.& maleſi.c.1.& 1.q.1.constat. Sed hoc non est verum,immo cum ipsa non mutauerit seculum,nec promiserit cōtinētiam 5 ,semper ud huc intelligitur dissentire quod apparet

ſtat ei exceptio fornicationis 1 .j.eo.cap.prox.& 27.q.2. Agathosa.aliàs si fornicata fuisset:posset ipsum repetere:vt cap.Agathosa.nisi de ꝓsensu illius promotus fuisset:vt ibi.23.q.5.qui vxorem.

Veniens.]Prima pars narrat factum.Secunda dat iudicem:ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS.Quidam cōiugatus nomine Lambertus,ꝓposuit monasterium intrare præsentibus pluribus sacerdotibus præsentibus,apud vxorē suā instituit,vt super hoc suū impertiretur assensum:& infra. ¶ Ipsa demū tā ipsius, quàm multorū astantiū precibus, flebilisque deuicta, caput eius altari supposuit manu sua[a]:qui ea præsente tōsuratus ibidē,monasterium adijt:& finito probationis tēpore, ꝓfessionē[b] fecit solēniter monachalem:illa vero in seculo remanēs, inhonestos amatores amisit : & infra. Quocirca mādamus,quatenus si est ita, ꝓdictū L. in monasterio quod intrauit,perseuerare libere ꝓmittatis:licet enim in hoc videatur nō modicū deliquisse, q̄ captiosē[c] asseruit:q̄ tñ nisi sibi eadem mulier consentiret,tam sibi quàm toti mūdo se inutilem redderet:& cū pręs byteros exorauit, ne prædictæ mulieri exponerent,q̄ eandem relinquere seculum oporteret, si forte licentiam daret viro, ex quo tamen eadem caput viri altari sponte suppositum[d],& postmodū nō continuit,super renuncatione ipsius non est aliquatenus audienda:cum ipsius intentio exceptione possit commissę fornicationis elidi : maxime cū antequam fuerit fornicata, ipsum nō duxerit repetendum[e].

¶ Idem.

¶ Vxor maritum professum repetere potest,non obstante licentiam profitendi, ab ea metu extorta.

CAP. XVII.

ACcedens † ad præsentiam nostram I. mulier proposuit , quòd cum V. vir eius eam sibi matrimonio copulasset , volens tandem idem vir habitum assumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem, vt tam pio proposito faueret ipsius : quæ propter multa verbera† & alia grauamina, q̄ dictus vir inferebat eidem , se ipsam asserēs dimissurum , annuit votis[f] eius. Cumque idem vir in domo de Vader.† Cistercien.ordinis, religionis habitū assumpsisset:mulier ī domo monialiū, nullo ibi habitu religionis assumpto, vel voto cōuersionis emisso,permansit processu vero temporis[g],cū idem vir ad seculum rediens,religionis habitum reliquisset eadem mulier se instanter ab ipso †petijt reassumi.& infra. ¶ Quocirca discretioni vestræ mandamus,quatenus si res ita se habet,dictum virum, vt eam recipiat, eique effectum exhibeat coniugalem , appellatione remota cogatis.

Accedens.]Primo partis narratio.Secundo iudicis datio : ibi, *Quocirca.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidam coniugatus volēs assumere habitū monachalem,petijt ab vxore sua,vt super hoc suū præstaret assensum:quæ propter multa verbera & alia grauamina,quæ inferebat eidē, dicens q̄ ipsam dimitteret,annuit voluntati ipsius,& sic vir ille assumpsit habitum Cistercien.& mulier domum quārundā monialium intrauit,nullo habitu assumpto,vel voto conuersionis emisso:tandem vir ille habitum dimisit,ad seculum redeundo:mulier statim petijt illum sibi restitui,propter hoc ad Papam accedens: vnde mandat,quatenus si est ita,vir compellatur eam recipere,& ei exhibere coniugalem affectum.Not.quòd licentia frauduléter extorta non valet,nec vir posit monasterium intrare.

† Cū enim Innocentius III. ad Vicarium Archiepiscopi Turonensis scribens, ipsum moneat, vt Ioannem Comitem Pictauiæ, qui Isabellam Comitissam Engolismensem, Hugonis de Lezigniaco Comitis uxorem, à viro suo violenter abduxerat, ab illicita copula separet, & ad uxorem suam redire compellat, ipsa Isabella Comitissa Engolismensis, ad Monasterium Fontis Ebraldi, Ordinis Sancti Benedicti, Pictauiensis Diœcesis, se transtulit, & habitum Monialium assumpsit, ac per hoc à viro suo recedere, & ad ipsum redire noluit. Ipse vero Hugo Comes Marchiæ, ad Romanam Curiam accedens, Papam humiliter rogavit, ut uxorem suam ad se redire compelleret. Papa autem Innocentius III. Archiepiscopo Turonensi scribens, mandavit, ut Isabellam Comitissam Engolismensem, ad virum suum redire compelleret, & ipsum Comitem Pictauiæ, ut ab illicita copula separaret, & ad uxorem suam redire compelleret. Ipse vero Archiepiscopus Turonensis, Isabellam Comitissam Engolismensem, ad virum suum redire compellere nolebat, quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

apparet ex eo q̄ quam cito exiuit,eum repetijt,& sic per primū & vltimum colligitur,q̄ medio tempore non consenserit. sic 28. dist.quia sunt culpæ.& præcipue cum p̄sumatur ex hoc q̄ sit iuuenis:siue sit iuuenis,siue vetula,nunquā debet intrare fine licē tia vxoris:sed seruatur quod dicitur.3.e.ad Apostolicam.Sed nūquid iste cū fuerit redditus vxori,poterit exigere debitum? Dicas q̄ nō poterit exigere debitum : quia renunciauit illi iuri,quod habebat in vxore , intrando monasteriū , quod fuit in eius potestate : sed exactus reddere debet: vt dixi 3.e. quidam innotuit. De hac materia consueuit notari 27. q. 2.Agathosa.& 33.q.5.qui vxorem.

† Honorius.3.

† Vide Ludouicū Romanū sing. 674. vt in meo codice incip. Non sum in materia.

† Vices, habēt antiqua exemplaria, vt impressum est.

Significauit.] Primo ponit mulieris querelam.Secundo dat iudices:ibi,*Quocirca*.Abbas Siculus.

CASVS. Quædā mulier A. nomine , coram decano sancti Quiriaci fungente vice archiepi Senonen. dedit licētiā viro suo religionem intrandi,voto continētię sibi iniūcto, & recepta fide ab ipsa , q̄ ppetuo cōtinentiam seruaret, & sic vir profesionem fecit : Decanus vero, post factam profesionem à viro , dicebat, q̄ mulier illa debebat religionem intrare : sed illud primo fibi non expressit:quod si expressum fuisset , viro licentiam non dedisset : Sed decanus ad hoc cōpellebat eādem:vnde mulier illa , hæc omnia significauit domino Papæ:vnde mandat quibusdam,quatenus si est ita,& mulier talis ætatis existat,de qua suspicio non possit haberi, non permittant illam cōpelli religionem intrare, votum cōtinētiæ obseruantem.No.quòd mulier coram iudice ecclesiastico debet dare licentiam viro intrandi religionem.Item nota argumētum,quòd si mulier dat licentiā viro religioné intrandi:si iuuenis est,debet compelli vt ipsa similiter religioné intret:alioquin sufficit eius licentia continentiæ voto emisso.

† Illi, scilicet viro suo.

† Vide Ludouicū Romanū sing. 674. vt in nostro codice,incip. Nos sumus in materia. & de materia vide ſ. de adulteriis.

a ¶*Talis ætatis de qua suspicio.*] Et ita videtur q̄d si mulier iuuenis sit,non sufficit quòd continentiam promittat,ad hoc vt mari tus possit religioné intrare:nisi & ipsa similiter mutauerit vitā. 3.eo.ad Apostolicā.& cap.cum sis.Et eo enim quod dicit:de qua suspicio haberi non possit,non debet compelli,intelligo quòd si sit suspecta,debet cōpelli religioné intrare,ex quo promisit cōtinentiam;cum verisimile non sit quòd eam seruet,si remanserit in seculo.arg.3.eo.parte.in fin.licet non intenderet ab initio religionem intrare.& arg.ad hoc 33.q.5.qui vxorem quia eo ipso q̄ licentiam dedit viro,& promisit continētiam,intelligitur tacite promisisse intrare religioné,cum sit iuuenis.arg.bo.3.eo.veniens versus fin.& quæ sine cōditione vouētur, sine conditione soluātur.32.q.vlt.cap.vlt.& Dominus exigit oblatum,quod nō exegerat offerendum.27.q.1.nuptiarum.in fi.& 45.dist.de Iudæis. Et sic cum teneatur ad continentiam per suam promisionem,tenetur ad id sine quo eam seruare non potest.arg.ſ.de offi. dele.præterea,& cap.prudentia.ad fin,& sic inuita compellitur intrare religionem,quia fecit id propter quod compellitur:sicut quandoque ex officio suo compellitur intrare monasterium.50.dist.si ille 27.q.1.ſi quis rapuerit.C.de adulte,Authen.sed nouo iure.& Authen.sed hodie.j.c.proxi.Alij dicūt,q̄ vir.sibi debet restitui ex officio iudicis,3.eo.c.1.qd̄ satis pōt dici:vt notat.3.e.vxoratus.

G Audemus† in Domino:& infra.¶Mulieres vero,quæ

Audemus, Cōis,diuisio Secunda pars:ibi,*Mulieres.* Abb. Sicul.

¶Innocentius† tertius episcopo & Decano & Thesaurario Linconien.

¶Vxor professi,quæ dedit viro licentiam profitendi , non compellitur ingredi religionem.si continens est,& non suspecta.

CAP. XVIII.

SIgnificauit † nobis A. mulier , quòd cum ipsa F. viro suo coram decano sancti Quiriaci , vices † archiepiscopi Senonen.in hac parte fungente, licentiam concesserit religionem intrandi : continentiæ tamen voto eidem iniuncto , & recepta fide ab ipsa , quòd perpetuo contineret : idem decanus post factam professionem à viro prædicto in monasterio, in quo habitum assumpserat monachalem , asseruit ipsam debere religionē intrare , quāquam id primo non expressisset eidem , & hoc expresso illi † licentiam non dedisset : & infra.¶Quocirca mandamus,quatenus si est ita : & est talis ætatis.de qua suspicio[a] haberi non possit , ipsam votum continentiæ obseruantem,intrare monasterium compelli non permittatis inuitam.

† Vices, habēt antiqua exemplaria, vt impressum est.

¶Gregorius nonus.

¶ Adultera quam maritus reconciliare non vult,ad agendum pœnitentiam,in aliquo clausiro colloc atur.

CAP. XIX.

GAudemus† in Domino:& infra.¶Mulieres vero,quæ relicto maritali toro , lapsu carnis ceciderunt[b] , si mariti earum à te diligenter commoniti , eas ad frugem melioris vitæ conuersas , noluerint recipere propter Deum : in clausiris[c] cū religiosis mulieribus studeas collocare,vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

† Vide Ludouicū Romanū sing. 674. vt in meo codice incip. Non sum in materia.

¶ Idem I. Moniali monasterij de Plauda.†

¶Si coniuges se adinuicem absoluerunt continentiam promittendo , & vterque vel alter eorum religionem professurus alter alterum repetere non potest.

CAP. XX.

DVdum† à C. laico mota contra te (quam vxorem suam dicebat) materia quæstionis R.sanctæ Mariæ in Cosmidiñ. diaconum Cardinalem dedimus auditorem. Coram quo dictus C.cōquerēdo proponens, quòd indebite recusabas eidem (cuius vxor eras per consensum de præsenti, & carnis † copulam subsecutam) matrimonialiter adhærere , te fibi restitui postulauit. Ad quod fuit responsum , quòd ipse pro animæ suæ remedio , pura & spontanea voluntate, præsentibus duobus religiosis sacerdotibus , & adhibitis quinque testibus fide dignis , omni iuri quod in te habuerat, renunciauit omnino[a] : resignando illud in manibus alterius ex sacerdotibus supradictis, qui in personam ecclesiæ resignationē huiusmodi recipere procurauit:& q̄ idem C.se castitatē seruaturum promisit,pauperumq; hospitalis de Ponte obsequio se deuouit[b]:promittēs voto solēni oīa & singula supradicta, & tribuens tibi licentiā ad monasterium trāseundi:te versa vice similiter promittēte,ac tribuēte illi licentiā, & ius quodlibet resignante:sicut hæc oīa dicebantur per publicū instrumentum esse probata,manu B.notarij Aretiñ.† cōfectum.¶ Verum prænominatus C.proposuit, q̄ casu,amisso instrumēto† prefato,illud ī prima persona, quod prius erat in tertia,insertis pluribus ī vno, aliter q̄ in alio fuit ab ipso formatum:& cū tibi ira tus fuisset,sicut verba & verbera indicabant , nondum calore iracundiæ[c] quiescente quidam ipsum deceptorie allexerunt, proponentes eidē,q̄ in hospitali prædicto cibis ad libitū posset vti,ac propriū retinere, præfato B.sibi nihilominus promittente,q̄ non solum ardorē, sed etiam appetitū libidinis extinguere in eodem:propter quod quicq̄d in hac parte fecisse dignoscitur,iratus,seductus pariter & illectus, & sub spe promissionis,ac sub ea conditione vel

† Plonca.

† Plonta.

† Aretini

† vide de hoc articulo Hostiensem Bolch. hic, & omnino Gaidonem Pape decisi. 244. incipi. quisquis in causis.

1 De hoc varia sunt rescripta: quæ si iuncta sunt, tollunt dubium.

† De materia huiusmodi decretalis videtur per Turrecremata fuisse pra fatum.32. q. 2. Sororem 2 fuit hæc decre. & C.de adul.Authen.sed hodie.& cum in sum.vere rebus suis:ne sit onero sa monasterio:vt in Authen.illa,sed hodie con tinetur.non tamē propter hoc erit monacha, nisi amplius processum fuerit, Et sic quandoq; propter culpam suam aliquis compellitur intrare monasterium. 50. dist.si ille.& 16. q. 6. de lapsis.27.q.1.ſi quis rapuerit.& idem videtur dicere decret. 32. q. 1.de bñdicto.& 2.q.1.in primis.versus prin.& 34.dist.fraternitatis. in fin.Olim vero alia pœna puniebantur adulteræ , quia lapidabantur coniuctæ de adulterio secundum legem Mosaicam 33.q.5. hæc imago.& C.de adulte.castitati.vbi legitimis pœnis subjicitur.sed 3 hæc pœna.non imponitur cum nō agitur criminaliter. 5.de procu.tuæ.

† carnalem

2 Vide lo. cum vide sumpta ex hac decretali,vt ait. tius eam in relligas.

Vdum.]In prima ponitur facti & processus narratio.In secū de diffinitio:ibi,*Nos itaque*.Prima subdiuiditur.Primo ponit datio auditoris.Secundo actoris petitio:ibi,*Coram quo*. Tertio:ibi,*Ad quod*.rei responsio.Quarto:ibi,*Verum*. actoris replicatio.Quinto:ibi,*Sed ad ista*,rei triplicatio.Abbas Siculus.

CASVS.Inter C.laicum & I.vxoré suam matrimonij q̄ó vertebatur:datus fuit eis auditor:corā auditore petebat dictus *C.* sibi vxorem restitui,cū qua per verba de præsenti ꝓtraxerat,carnali copula subsecuta:ad quod fuit ex parte mulieris responsum, q̄d ipse pro animæ suæ remedio,spontanea voluntate , præsentibus duobus sacerdotibus & testibus quinque adhibitis,renunciauit omni iuri quod habebat in ipsa,resignando illud in manib[o] alterius sacerdotis,promittens se castitatem seruaturum,deuouēdo se hospitali de Ponte voto solemni,& ipsi dedit licētiam monasterium intrādi,& versa vice ipsa dedit ei licētiam simili modo, & resignauit omne ius quod habebat in ipso,prout ista cōtinebantur in publico instrumento:verum prædictus C.proposuit,q̄ instrumentum illud mutatum fuerat:quia cum casu amissum fuerat,illud quod prius fuerat in tertia persona,mutatum fuit in primam postea,& plus in vno quām in alio continebatur:Insup,q̄ quidam deceptorie eum allexerunt proponentes eidem,q̄ in hospitali p̄dicto cibis ad volūtatem suā posset vti,& q̄ ardorē libi-

3 In antiquis codicibus ita: sed hic ea pœna non imponitur cum agitur criminaliter. ſ. ita ciuiliter. ſ. ita prædecret. tuæ.

dinis ibi extinguere posset:& sic seductus, iratus, & illectus non debet sibi obesse,qd̄ dī in hac parte fecisse : sed ad p̄dicta sic fuit responsum,q̄ nō nocet an instrumentū loquatur in prima vel in tertia persona,dummodo veritas non mutetur. Præterea quāuis aliquando dicto C.spes data fuisset,tamen eo tépore quo prædicta facta fuerunt,pure, simpliciter, & propria voluntate ea noscitur fecisse:vñ compelli debet vitam mutare:Dñs Papa super his habito consilio cum fratribus suis mulieré prædictā ab impetitione dicti. C.absoluit,perpetuum silentium imponendo eidē.Not.q̄ vir & mulier ab omni iure qd̄ alter habet in alterum, se absoluere possūt, & religioné intrare:quia iuri suo quisque potest renunciare.Ité per instrumētū aliquid probatur sicut per testes. Ité non refert diuersitas narrādi vbi eadem dicuntur,& veritas nō mutatur.Item dolus in spiritualibus nō rescindit cōtractū:q̄a non fit cōditio illius p̄ dolum talem deteriorem.Item licet aliq̄d calore iracūdiæ factū fit ab initio, si postmodum per consensum ratificet, valet.

a ¶*Renunciauit oīno.*] quod ei licuit, etiam si nō tenuisset votum ex toto:quia hoc erat in potestate ipsius.3.eod. quidam.& c.placet.

a ¶*Omnino.*]simile omnino habes.3.de reſcri. cum contingat.ff.de fideiuſſ.l. Græce. ſ. illud. vbi dicit, q̄ fideiussor in duriorē causam non obligatur omnino.

b ¶*Obsequio se deuouit.*] Et sic solēnizauit votū deuouēdo se religioni illius hospitalis : vnde compelli debet, vt reli cto seculo suū exequatur propositum.3.eod. ex parte,in fine.

¶*Glo.seq.reci.per q.alleg.pro,& vnum canonem contra.*

c ¶*Calore iracundiæ.*]Si hoc esset verum,non teneret votū : quia inconsultus calor,calumniæ vitio caret.2.q.3.c.ſi quem.ſ.notandum.2.& c.ſi quis iratus.Tempore enim furoris iusłum putat esse quod facit.11.q.3.illa præpositorum.& ira sæpe innocētes ad crimen inducit.ea.causa & ea.q.ira sæpe.& lubricum linguæ facile ad consequentiam trahi non debet.ff.ad l.Iul.maie.famoſi.C.ſi q̄s impe.maledi.l.vnica.Arg.contra.17.q.4.sunt qui opes.& hoc verū eſt nisi post calorem iracundiæ consentiat:vt in c.ſi quis iratus,& 3.de regulari.sicut in fine.

d ¶*Substantia veritatis.*]Hæc erat satis bona defensio:q̄a nihil refert narrādi diuersitas,vbi eadē dicuntur:vt j.de ver.fig.nihil obstat.sic quolibet loquēdi genere formata institutio valet, si mō p eā liquebit voluntatis intentio.C.de test.qñ indignū.in princ.& eſt arg.pro testibus diuerſo modo narrātibus:dū tñ in substantia facti nō discordēt 1.8.q.1.in scripturis.de conse.di.1.quotidie.Ber.

e ¶*Spes.*]Not.hic arg.immo quasi expſſum est,q̄ in simōi spūali-bus dolus aduersarij non vitiat contractū.sic 3.de his quæ vi metusve causa fi.cum dilectī.3.eo.ex parte.& c.veniens.alias si dolus dat causam ꝓtractui,non tenet cōtractus.ff.de dolo,& elegāter. 2 Sed quare in huiusmodi spiritu liō[p] licet dolus alterius interueniat,non vitiatur talis contractus ? Quia talis dolus bonus dolus eſt,& bonus dolus non prohibetur.ff.de do.l.1.Dolus, calliditas ad decipiendum dī:vt in prædicta.l.sed per talē dolū non decipitur nec ad malam inducitur,immo conditionem suā facit meliorem:& ideo non vitiat contractum.

f ¶*Tempore.*]No.q̄ ſi quis renunciationis tempore non habeat metum vel violentiam,licet præcesserit vis vel metus, non ager interdicto quod vi.C.quod vi metuſve cau.l.2.& hic.

3 Hæc glosa non est Bernardi , nec habetur in antiquis exēplaribus.

† Aliàs ita: ſ seruit esse factum.

g ¶*Voluntaria.*] Et sic licet ab initio decepto rie iuductus fuisset:ex quo postea ſponte hoc fecit,proxima cā turpi tudinis ablata esse videtur.sim.infra de desponſatione impu. de illis.in fi.& C.quod metus cauſ.l.2.ff. de condi. ob tur. cau. l. ſi ob turpem.

h ¶*Suspicione.*] Vnde cōpelli debet vitā mutare.3.eod. significauit. maxime cum hoc promiserit:vt patet ſuprà. Bern.

† proponit

Mulier.]Istud capit. propter suam breuitatem non diuiditur. Abb.Sicul.

CASVS. Aliquis conIugatus trāſiuit ad infidelitatem , vxore sua remanēte in fide, propter qd̄ illa fuit à viro iudicio ecclesiæ ſeparata:vir reuersus est ad fidem: vir eam repetebat,ipſa nolebat redire ad eū,sed potius volebat religioné intrare: quæritur vtrum posſit ad religionem transire eo inuito,& respondetur q̄ potest:ſed ſi nollet religionem intrare, debet compelli redire ad virum. Not. q̄ vxor pōt à viro per iudiciū ecclesiæ ſeparari, ſi sit infidelis. Item ſi vxor ꝓpter infidelitatē viri ab eo ſeparata fuerit: viro nolente,pōt ad religionem trāſire , licet vir ſit reuersus ab infidelitate.

† Vide l. cū plures.ſ.locator.ff. locati.

i ¶*Remansit.*]viro trāſeūte ad infideles:puta Sarracenos vel Iudæos vel etiam Hæreticos.

¶*Glo.seq.arg.à contrario,& argumentum determinat,ex quo diuersitatem infert,& tunc ipſius rationem querit,& duplicitèr soluit.*

k ¶*Iudicio ecclesiæ.*]Ergo à cōtrario ſenſu vī, q̄ ſi nō fuit iudicio ecclesiæ ſeparata,q̄ eo inuito religioné intrare non posſit : & ita aliud est qñ iudicio ecclesiæ fuit ſeparata ab illo, & aliud qñ non fuit ſeparata,ſed ab illo propria auctoritate recesſit.ſimil.j.de diuor.de illa.ſed ſi nollet intrare religionem, compelli debet ad ipsum redire vtroque casu:siue fuerit iudicio ecclesiæ absoluta,siue non.j.de diuor.quanto,in fine.non obſtāte illa ſpūali formatione,cum iam ſit emendatus, & incipiat esse quod non fuit.50.diſtinct.ferrum.Secus in carnali formatione, siue iudicio ecclesiæ ſit ſeparata,siue publice ſit fornicata:quia non tenetur illā recipere nisi velit,quamuis emendatam.3.eodē.gaudemus.& hæc ſeparatio fit tantum quo ad mutuam seruitutem:quia vinculū matrimonij non diſſoluitur 4 in hoc casu cum alter fidelium transit ad infidelitatem:vt in cap.prædicto,quāto.Sed quæ eſt ratio quare in fornicatione carnali nō cōpellitur maritus recipere vxorē, etiam emendatam:ſed in ſpirituali compellitur ? Hæc potest esse ratio:ſi maritus cognoſceret vxorē post carnalē fornicationem: poſtea promoueri non pōt ea mortua propter defectū ſacramenti:& sic præiudicium ei fieret.34.diſt.ſi laici.& c.ſi cuius vxorem. ſed hoc non contingit in fornicatione ſpirituali:q̄a per pœniten tiam purgata eſt.Ité alia eſt ratio : in fornicatione carnali anima & corpus polluitur:ſed in ſpirituali tantum anima : & in carnali fornicatione non tantum ſit in anima quòd diſpliceat marito:ſed etiam

4 Hoc est verissimum,& diffinitum cōcilium Trident. ſeſſio. 24.tit.de ſacramēto matrimonij ca no.5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam in corpore:quod non fit in spirituali:& vir magis scãdalizatur ex eo qđ fit in corpore,& magis offenditur, q̃ ex eo qđ fit in anima:& ita cã maioris scandali illati viro fit,vt post carnalem fornicationem non compellatur:sed post spiritualem fornicationem compellitur:nisi ad religionẽ trãsire voluerit,vt hic dicitur.

DE CONVERSIONE infidelium.

† Pro intellectu huius tituli vide Sotum libr. 4.sen.distin. 39.q.1.art.3.

¶*Supra visum est de cõuersione coniugatorum ad religionẽ:nunc subijcit de eorum conuersione ad fidem.habetur de hac materia 28.q.1.& 2.& 32.q.8.ca.vnico.Abbas Siculus.*

TITVLVS XXXIII.

De conuersione † infidelium.

¶Celestinus tertius.

¶*Non potest quis illam habere in vxorem cuius marito occidit machinatione ipsius mulieris:secus si sine machinatione. Et est pulcher & quotidianus casus.*

CAP. I.

Audabilẽ.] Sarracen⁹, qui machinatione Christianę mulieris ipsius mariti occidit : si cum ea matrimoniũ contraxit,separatur, licet per eam fit reuersus ad fidẽ.Diuiditur, nam duæ sunt partes principales. Secunda : ibi, *Ad hoc.* Et quælibet subdiuiditur in consultationem , & rñsionem, vt hic patet in textu.Abbas Sicul.

† Cap.1.eo. tit.in 2.compilat. Et ṗter doctores hic vide Panor. in ca.1.& in c.ṡperhoc. ℣.de eo q du xit in mat. quã polluit per adult.

CASVS. Quidã Sarraceni erãt in captiuitate Christianorum, & interfecerũt viros quarundam mulierũ Christianarum , insidiis & machinationibus ipsarum : postea ipsi Sarraceni per mulieres illas ad fidem Christianam sunt cõuersi:quæritur, vtrum de iure illas possint accipere ĩ vxores: & si eas duxerint, an tale cõiugium teneat? Respondet Papa, quòd ista quæstio determinatur per concilium Triburiẽn.in quo dicitur. quòd si in mortẽ ipsorum malitiose fuerint machinatæ,quãuis earum studio ad fidem conuersi fuerint,contrahere non debent:& si contraxerint,non sunt tolerandi:quia tale damnũ cum tali lucro compensari non debet.

† ducere

† Vide cõci lium Tribu rienſe capit. 40.& ca.51. sed ibi non sunt hæc eadem verba.

a ¶*Triburiensis concilij.*]quod habes:31.q.1.ſi quis viuente.q.a eas non possunt habere,si in mortem ipsorum aliquid machinatæ fuerunt,vt hic dicit.idem est si fidem dederunt:vt ea.causa & q.ca.1. relatum.℣.de eo qui dux.in mat.c.1.Vel si de facto contraxit:vt ℣. eo.ṡuper hoc.& cap.cum haberet.Ita tamen q̃ post fidem datam cognouit eandem vxorem,vxore sua viuente,aliàs sola fides data non impedit matrimonium.℣.eo.qui dux.in matrimoniũ quam polluit per adult.c.vlti.

b ¶*Tali lucro.*]ſic 14.dist.quod ait.33.q.5.ſi dicat.simile.1.q.1.non est putanda. ℣.de vſur.ṡuper eo vero.22.q.2.ne quis arbitretur.

AD HOC.Quidam Sarraceni interfecerũt quoſdam Christianos in bello,& quidam Christiani quoſdam Sarracenos similiter interfecerunt in bello:postea vero Sarraceni illi ad fidẽ conuerſi sunt,& contraxerunt matrimonium cum vxoribus illorũ quos in bello interfecerunt:& Christiani cũ mulieribus conuerſis ad fidẽ illorum quos in bello interfecerunt:mulieres iſtæ,postquã intelligunt veritatem,de morte priorum virorum,diuortium petunt: quæritur quid iuris ſit:Respondet Papa,q̃ cum tales nõ procurauerint mortem virorũ,matrimonium inter huiusmodi personas licite potest cõtrahi,nec debent aliquatenus separari:cũ hic causa illa non ſubest propter quã debeant ſeparari.No.q̃ mulier non potest contrahere cum illo qui virum ſuum interfecit, ſi mortem eius fuerit machinata.Item compenſatio non habet locũ in delictis.Item quod per me non ſtetit,mihi imputari non debet.

c ¶*Et Christiani similiter.*]Pugnãtes pro patria & fide,ob quam pater in filium,& filius i in patrem inſurgere debet.ff.de relig.& ſumptib.fune.minime.& maritus in vxorem 28.q.1.vxor.in fin.23. q.vlti.legi Syromaſtem.

¶*Glo.ſeq.not.duo requiri,& ponit casus quibus ſufficit alterum.in ſi. quærit.arg.pro ſoluit contrarium.*

d ¶*Procurauerint.*] Ex eo qđ hic dicit,& 31.q. 1.ſi quis viuẽte.℣.de eo qui dux.in matri.c.vlt. ad hoc vt matrimoniũ impediatur, duo exigũtur, ſcilicet affectus cũ opere ſubſecuto 2 : & eſt ſimil.ff.de condi.& demon.l.2.in fi.hic cũ tunc puniuntur cũ cõcorditer ad hoc procedunt.15.q.1.capitul.1. in fin.& capit.ſi quis non iratus. q̃que punitur opus ſine affectu quo ad legẽ promotionis. 15.q.1.ſi quis nõ iratus. quãdoq; affectus ſine opere : vt 1.q.1.qui ſtudet. 3. de biga. nuper. ibi.tñ interuenit opus non cum affectu. Quid ergo ſi ratũ habuerunt eos ĩterfectos eſſe? Idẽ vĩ : quia in maleficiis ratihabitio retrotrahitur, & mandato cõparatur.ff.de vi & vi ar.l. 1.§.ſed & ſi cũ q̃s. Contra credo 3 .arg. ℣. de ſpon.cũ apud.cum edictũ de matrimonio cõtrahendo ſit prohibito rium,vt ibi.Ber.

† litteris.

† De casu huius ca. vide B. Thomam libr.4. ſent. diſt.39. q.1.art.4.ad 4.argumen tum.

† prauitatis

† prodiderit dus.

† alia

EX litteris.]Si vxore i Iudaiſmo relicta Iudæus ad fidem conuertitur,cõis proles ad ſignat eidẽ. hoc dicit. Vel quo ad intellectũ, maxime iuxta gloſſam, dic vt ĩ rubro,& eſt caſus notabilis.Primo ponitur ṗſultatio.Secundo rñſio:ibi,*Cũ autem.* Cõſultatio vero duo facit.Prio ponit viri petitionem.Secũdo defenſionem mulieris : ibi,

*Ad quod.*Rñſio vero Papæ quadruplicẽ ṗmittit cauſam.Abb.Sicu.

CASVS.Quidã Iudæus cõuerſus ad fidẽ vxore ſua in iudaiſmo relicta,peteebat in iudicio,vt eorũ filius quadriennis aſsignaretur eidẽ,ṗ ipſum ad fidẽ quã ſuſceperat perducẽdus:Mulier rñdebat, q̃ cũ puer infans exiſteret,magis indigeret materno ſolatio, quã paterno,qui ſibi ante partũ fuerat onerosus,doloroſus in partu, & poſt partũ laborioſus:Vnde potius cõiũctio viri & mulieris dr matrimonium,quam patrimonium : & ideo apud ipſam debebat potius remanere:quæſitũ fuit à Papa,qd iuris eſſet.cũ filius in potestate patris conſiſtat,cuius familiã ſequitur,& nõ matris, & in tali ætate apud ſuſpectas perſonas aliquis remanere non debeat, quæ vitæ ipſius inſidientur:& pueri poſt trienniũ apud patrẽ nõ ſuſpectũ ali debeant & morari:& ſi apud matrem maneret,poſſet illum trahere ad infidelitatis errorem:& ideo propter fauoré fidei,rñdet Papa puerum illum patri aſsignandum.No.q̃ filius conditionem patris vel matris conuerſi ad fidem ſequi debet.Itẽ nota diffinitionem matrimonij:Matrimonium eſt legitima coniunctio maris & fœminæ indiuiduum vitæ conſuetudinem retinens. Item filius eſt in poteſtate patris & nõ matris.Item filij apud ſuſpectas perſonas morari non debent.Item filij poſt triennium à patre ſunt alendi.Item fauor fidei attendendus eſt.

¶*Glo.ſeq.primo arg.q. causa.& c.& remittit.Secundo notat patrem etiam contra matrem.& c.Tres casus excipit. Tertio diſtingnit duo membra.& in ſecundo ſubdiſtinguit.Quarto notat filium ſequi, &c.*

e ¶*Perducendus.*]Iuſta fuit cauſa petitionis & honeſta:& ita ſumitur hic arg.q̃ cã petitionis ſemper inferẽda eſt in ipſa petitione:aliàs repellitur.℣.de libel.oblatio.c.2.& 3.vbi de hoc. Sed notã q̃ pater poteſt petere filium in poteſtate ſua cõſtitutũ,per interdictum

¶ Vide Alfonſum Caſtrum lib.2. ca.26.de iuſta hæreticor.puniti ne.

dictũ de liberis exhibẽdis ṗtra matrẽ & ṗtra quẽlibet detinẽtẽ mater tũ q̃que habet exceptionẽ ṗtra maritũ,puta ſi eſt minor: triennio:cum apud eam tunc debeat educari:Vel etiam ſi iudica cum eſſet i ṗtoriũ.ff.de lib.exhi.l.1.§.ſi vero.Et in alio caſu habet exceptionẽ ob nequitiã patris,vt ſine diminutione patriæ potestatis apud cã filius mo ret.ff.eo.deinde. §. ét ſi maxime.Circa hoc diſtingue,aut filiꝰ à nullo detineꝰ,aut ab aliquo:ſi ab aliquo , & tũc volẽs aut inuitus.Primo caſu petere poſſum per offi cium iudicis.ff.de libe. exhibeu.l.3.§.hoc autẽ. Si ab aliquo volẽs deſinetur , poteſt peti i rei vendicat.adiecta cauſa de iure Quiritũ cognitione prætoria.ff.de rei vendi.l.1.§. 1. quod ius proprię Romanorũ eſt. Inſti.de pa.poteſta.§. 1. In tertio caſu locũ habet interdictum de lib. exhib.vt ff.de libe. exhib.l.1.1.reſpon. & ff.de rei vend.l.1.§.1. Et nota quòd filius conditionem patris vel matris cõuerſi ad fidem ſequi debet.28. q. 1. Iudæi, & in hoc caſu filiꝰ infans nõ doli capax ſequitur melioré cõditionẽ:aſsi ſi doli capax eſſet, non deberet baptizari niſi ſponte. 1 23.q.5.ad fidẽ. 45.diſt.de Iudæis. quanꝺoque tamen ſequitur deteriorem conditionẽ,ſcilicet matris,ſi ferua ſit.32.q.4.c. vlti. Ber.

† ac poſt rtum,&c.

† ac g hoc

† non deat apud il tur,&c.

† inſidian tur.

† ipſum

2 Vide B. Thomã 2. 2.q.10. art. 2.& par.3. 9.88.art.10.

† aut

† aut

† aut

† Et tũ vi- ſ. poteſt pilli nulli magis committẽda eſt quam matri,niſi vitricũ ei induc tutor. cat 2.C.eo.l.1.ſi vero viuo patre quæſtio eſt,apud quẽ educeꝰ fi- lius facto diuortio,olim æſtimabat prætor quãdo apud patrem,& de con- quando apud matrem alatur.C.de diuor.l.vnica.hodie diſtinguiſ- iud. tur,vt ſi pater cauſam diuortij præſtitit,tũc ali debeat apud matrem.ſi vero mater cauſam præſtitit diuortij,tunc ali debet apud patrem.C.eo.Authen.ſi pater.ergo hic ali debet apud patrem : q̃a mater præſtat cauſam diuortij.℣.de diuor.gaudemus.& c. quãto. quæ non ſequitur maritum conuerſum ad fidem,quem ſequi debet.13,q.2.vnaquæque.& quia infidiaretur vitæ ipſius,vt hic dicitur,& per iura prædicta.

† inaliquot ueritis ita: De voris & uorum re demptione. Et de ma teria voti ſeruitis val de neceſſi tas tradit B. Thomas li. 4.ſent. diſt. 38.q.1.art.1. & 4.q.3. ad 2.& q.88.ar to 2.& quæſtiuncu la.

f ¶*Ad infidelitatis errorem.*]Hæc de cauſa etiã ſi eſſet minor triẽnio,vel pater vellet eum perducere ad fidem,cũ ſit in eius poteſtate,patri debuit aſsignari in fauorem fidei Chriſtianæ : cũ aliàs ſi eſſet maior,& proclamet ſe velle fieri Chriſtianum,debeat de manibus illorum eripi.ar. ℣.de Iudæ.ſicut Iudæi.

DE VOTO ET voti redemptione.

¶ *Supra visum est de quodam voto in ſpecie, quod ſcilicet emittitur per ingreſſum religionis, vel per ſuſceptionem fidei:nunc ſubijcit de voto in genere , & ipſius voti redemptione.*

† Cap.1.eo. tit.in 1. cõpil. Et poſt concilium Lateran. ſub Alexan.3.par.

De hac materia habetur.27.1.per totũ. & 32. q.1.c.ſi repetitur in 6.& in cle.de fid.inſtru.c.quod ſuper.Abbas.

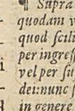

De peregrinationis.] Epiſcopus ex cã muta re põt votum peregrinationis in aliud quod ſit Deo magis acceptum.Vel ſumma generalius ſic,vt in rubro.Et duæ ſunt partes.Secunda:ibi, *Reſpõdemus.*Abbas.

CASVS. Aliqs fecit votũ peregrinationis: quæritur vtrum tale votum poſsit redimi eleemoſynis,vel commutari in aliud neceſsitate inſtante? Rñdet Papa, q̃ ad arbitrio ſuperioris pendet,vt ipſe conſide ret diligẽter qualitatẽ ex infirmitate, vel affluẽtia diuitiarum,aut alia probabili cauſa , vt ſcilicet peregrinatio vel commutatio magis ſit Deo accepta,& ſecundũ hoc ſuper hoc diſpenſet.No. quòd circa votum peregrinationis poteſt epiſcopus diſpẽſare. Item in commutatione voti qualitas vouẽtis & cauſa commutationis conſideri debent.Item in votis cõ mutandis conſiderari debet quid Deo magis placeat.

† Cap.1.eo. tit.in 1.com pil. Et poſt concilium Lateran. part. 30.c.15.

Vide B. Thomã 2. 2.q. 88. art. 9. & Sylueſtrũ in ſum. verbo: votũ §.5.

¶*Glo.ſeq.arg.ad commutationem pœnarum.alleg.7.iura , & tria in contrarium.ſol.& arg.*

g ¶*Arbitrio.*] Arg.de pœnæ commutatione.82.diſt.presbyter.22. q.4.innocẽs.de pœni.diſt.1.medicina.36.q.1.de raptoribus.4 1. diſt. non cogantur.℣.de maledicto.c.2.12.q.2.fraternitas.arg.contra. 16. q.1.decimæ.& cap.de decimis.32.q.vlti.cap.vlt.Sol. 3 Commutatio pœnæ adhibenda eſt quandoque,hãc conſideratione prohibita, vt illud quod vice commutationis præſtatur intantũvel amplius ſit Deo acceptũ:vt hic in fi.& ℣.eo.ſcripturæ.& eſt arg.quod epiſcopi poſſunt diſpenſare in voto.Tanc.

3 Addeq̃ ita ſi alegata ingloſſa loquunt de commutatione pœnitentiæ : dic ergo eſſe text ũm cum gloſſa in l. quod ergo, §.pœna grauior.& ibi B. ff. de his qui no.inſa.

h ¶*Cauſam commutationis.*]Cauſa ſemper cõſiderari debet quare fiat commutatio.arg.℣.eo.magnæ.in fi.& c.quod ſuper his.

¶*Glo.ſeq.dat regulam,quam exponit.vnum caſum excipit.*

i ¶*Recompenſatio.*]In omni voto,ſiue conſiſtat in faciendo,ſiue in non faciendo,ſiue ſit ſolemne,ſiue ſimplex,poteſt habere locũ compenſatio,dummodo ante votum fuerit liberæ volũtatis:Hoc dicit propter articulos fidei,quos vnuſquiſq; vouit in baptiſmo, quia illud votũ ante baptiſmum eſt neceſsitatis:ſed in voto continẽtiæ ſecus eſt,cui æque bonum vel maius inueniri nõ poteſt. arg.32.q.vlti.c.vlt.Et caſtitas ſola eſt,quę potens eſt , Deo animas præſentare.in Auth.de Ieno.§.ſancimus.coll.2.& quæ ſua deri poteſt imperari non poteſt.27.q.1.integritas.℣. de ſtatu mona. cum ad monaſterium.Ber.

Mater alit puerum trimum:trimoque minorum.
Maiorem vero paſcere patris erit.

34 ¶ *Commutat Papa votum vltramarinum,in his maxime qui in puerili ætate vouerunt.*

CAP. II.

VEnientis † ad nos R. narratione accepimus , quod vouẽtis,& cauſam commutationis,ſcilicet an ex infirmitate, vel affluẽtia diuitiarum,aut alia probabili cauſa , vt ſcilicet peregrinatio vel commutatio magis ſit Deo accepta,& ſecundũ hoc ſuper hoc diſpenſet.No. quòd circa votum peregrinationis poteſt epiſcopus diſpẽſare. Item in commutatione voti qualitas vouẽtis & cauſa commtationis conſiderari debent.Item in votis cõmutandis conſiderari debet quid Deo magis placeat.

¶Alexander tertius Exoneñ.epiſcopo.

¶*Vot.a poſſunt eleemoſynis redimi , vel in aliud commutari , intercedente ſuperioris auctoritate,& iuſta cauſa redimendi, vel mutandi.*

CAP. I.

DEt † peregrinationis votis , an eleemoſynis redimi poſſint, vel ṗ neceſſitate in aliud commutari : Reſpondemus , quòd ab eius qui præſidet,pẽdet arbitrio g , vt conſideret diligentius qualitatem perſonæ, & cauſam commutationis h : ſcilicet an ex infirmitate , ſeu affluentia diuitiarum, an † alia cauſa probabili , peregrinatio an † recompenſatio i melior fuerit,& Deo magis accepta:& ſecundum hoc habet exinde diſpenſare.

¶ Idem Noruiceñ.epiſcopo.

TITVLVS XXXIIII.

De voto † & voti redemptione.

cedere volebat,fidé dedit,& suã ab eo accepit,q; i via fideles socij exisserent:Tandé factus discretus & adultus,accessit ad Papã petés eius pssiliũ:Papa illũ absoluit à voto,qđ in ætate puerili fecerat ex facilitate potiª q̃ arbitrio discretionis:ita tñ q; totũ redimat eleemosynis:& toto tempore vitæ suę,si poterit,vni pauperi debeat ꝓuidere. Nota, q; votũ redimi põt elee mosynis,iusta đ causa. ¶ *Glo.seq.reci.per obie.* a ¶ *In puerili* .]Intelli ge q; erat doli capax,alioquin cõpẽsatio quæ sequitur, nõ erat impõnẽda:vel forsitã in maiori ætate ratũ habuit: vnde tanebaf illud adimplere,alias non.10. q. 1.illud.& 3.de reg. signi ficatũ.& ca.sicut.Tan.

b ¶ *Dispposuit.*] procedendo ad actũ exterioré:vt patet ex littera sequẽti.vnde mortaliter peccassetˌ, nisi cõpleuisset votũ,si commutatio non fuisset subsecuta.

† Aliàs vestrum, quã lectione tã olim impugnauit hic Hostiensis.

arg.17.q.1.qui bona.

¶ *Glo.seq.q;rit,& soluit.*

b ¶ *Socij fideles.*]Sed nũ quid Papa potuit illum absoluere ab obligatione qua socio tenebat? Vtrique.argu.6.q.3. per principalem.C.de quadrien.præscriptio.bene à Zenone.C.đ ꝓcib⁹ imperato.offerẽ. quotiés. nec erit dicẽdª voti trãsgressor.j.e. nõ est.Alan.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pil.

Et ꝑter doctores hic vide Nauar rum in manuali cõfessariorũ ca. 12.nu.16. & 5.2. in latino nũq; impresso.

¶ *Glo.seq.arg.alle. canonem.ibi contrarium. all. tria iura,& soluit.*

d ¶ *Facilitate.*] arg. qđ votũ ex facilitate emissum obligat.simile 17.q. 4.sunt q; opes.arg.ꝓtra. 5.de reg.ad nostrã.22.q. 4.vnusquique.& 27.q.1. nuptiarum. Sed hoc vt dictũ est,postea ratum habuit,factus maior.

e ¶ *Sufficiant.*]Nã posſibilitas semper subauditur.5.de iureiu.quere

in puerili [a] ætate constitutus, Hierosolymam disposuit[b] proficisci: cuidam quoque, qui sepulchrum dominicum proposuerat visitare,fidem [b] dedit, & suam recepit ab eo, quòd sibi inuicem in via socij fideles[c] existerent: & infra. ¶ Nos autem ipsum à voto,quod in ætate tenera, facilitate [d] potius quàm ex arbitrio discretionis promisit,absoluimus:ita tamen quòd idem votum eleemosynis redimat : & iuxta concilium nostrum †, toto vitæ suæ tempore,vni pauperum Christi(dummodo ad hoc suæ facultates sufficiant[e])debeat prouidere.

Idem magistro A.de Mandeforde.

¶ *Ex sola conceptione boni explicandi, non obligatur quis ad bonum conceptum exequendum.*

CAP. III.

LItteraturam † tuam : & infra.¶ Cum ex quadam minutione, nimio fuisses mortis pauore perterritus, hæc verba protulisti : Non diu hic morabor:proponens [f] in animo,quòd religionis habitũ esses aliquando susceppturus : & infra. ¶ Tibi igitur respondemus, quòd si plus non est in voto processum, transgressor iudicari non poteris , si non impleas quod dixisti[g].

¶ *Idem.*

¶ *Omne votum mutabile est in votum religionis.*

CAP. IIII.

SCripturæ †:& infra. ¶ Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium [h] in perpetuam noscitur religionis obseruantiam cõmutare.

¶ Innocentius iij. Strigoneñ. archiepo.

¶ *Executio voti vltramarini auctoritate Papæ potest ex causa differri.*

CAP. V.

NOn est voti dicẽdus trãsgressor,qui quod vouit,auctoritate [i] sedis Apostolicæ dissoluit adimplere [k]. Sane significauit nobis rex Hũgariæ,quòd cum in regni perturbatione † consilium & auxilium tuum sibi senserit hactenus profuisse, vtilitati eius non modicum derogaret,si Hierosolymam (sicut ex voto teneris(regno pergeres impacato : & infra. ¶ Ideoque mandamus quatenus non prius iter arripias Hierosolymam adeundi , quàm regnum ipsum [l] fuerit tranquillitati pristinæ restitutum : vel super hoc receperis ab Apostolica sede mandatum.

¶ Idem Andreæ duci.

¶ *Ecclesia compellit hæredem laicum per excommunicationem,& bonorum subtractionem,ad executionem voti vltramarini ad quod se obligauit pro defuncto.*

1 Istud at. sumitur hic, cũ nec pactũ fecerit,nec verbum emiserit secundũ Hostiẽsem.

2 vbi đ hoc & 1.q.7. quotiens. & de pact.c.3. Ioan.And.

ctoritate superioris,Pro declaratione textª pone.casum litterale. Quidã vouerat visitare sepulchrũ sanctũ,demũ itrauit religioné voto non cõpleto:dubitaf an iste esset vere reus fracti voti:& respondetur ꝙ non,per rationem quæ habetur in littera.Abb.Sicu. Nota,ꝙ nõ frangit votum qui illud in melius cõmutat.Itẽ magis seruire videtur qui tẽporale seruitium in ꝑpetuum commutat.

¶ *Glo.seq.arg.dat.simile, & reddit causam.*

h ¶ *Tẽporale obsequiũ.*] Non enim est illi necessaria certa delicti satisfactio , cuius totũ vitæ tempus obedientiæ impeditur sui cõditoris.đ his auctoritatibus. mutat.3.de iureiu.puenit.Et ita est argu.quòd intranti monasteriũ,nõ est imponenda ꝛ pœnitẽtia pro peccato ante commisso:Sic enim remittitur Assulpho pœnitentia publica,si monasterium voluerit ingredi.33.q.2. admonere. & hoc ꝓp cõtinuationem pœnitentiæ & exercitij , in quo semper debẽt esse monachi,ar. 16.q.1. vos autẽ. si vero postquã monasteriũ ingressi fuerint , delinquũt. bene subijcitur pœnitẽtiæ, & disciplinæ abbatis , secundum regulam illius loci.3.de regu.c.vlti.& 7. de sen. excom.cum illorum.

† Cap.2.eo. tit.in 3 com pilatione. De inteller. Conarr. in c. fi. hæredes. supra de testa. & dem. Thomas 2. 2. q. 88. art.3.

† Cap.2.eo. tit.in 2.com pil.

† turbatione.

3 Hoc non est quia ꝛ lis à fratre fuerit solutæ, sed quia eo ipso qđ fuit in voluntate, etiã in re, uiterum re. digit. ꝑ Deum, ꝓ natie tum ꝓ cato facit. chariorem habet omnes bus rebus mund. ita B. Thomas in 4. sen. dist. 4. q. 3. art. 3. quæstiuncula 3. & 4. in corpore.

4 De materia huius glosæ, vide B. Thom. à loco proxime citato.

† Defuncto tum vota quidã hæredes perfidiosè re. cusaturi, vide Hostien. in sum. de voto, §. vltimum. & Nauar. in manuali cõ fessiorum ca. 21.num. 36. & 37.

On est.] Tria facit. Primo præmittit exordiũ. Secũdo submittit narrationẽ:ibi, *Same.* Tertio conclusionem: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS.Archiepˢ Strigonieñ. votũ emiserat Hierosolymã visitandi: rex Hungariæ significauit dño Papæ, ꝙ cum regnũ Hungariæ in perturbatione esset,ꝓsiliũ & auxiliũ archiepi erat sibi multũ necessariũ:vnde petijt à dño Papa,quatenus mãdaret archiepo:vt Hierosoly.non accederet,donec regnum ad tranquillitatẽ pueniret.vñ mandat Papa archiepo,quatenus itẽr non arripiat Hierosolymã adeundi,priusquã regnum trãquillitati pristinæ fuerit restitutum,vel super hoc ab Apostolica sede recipiat mandatum.& ideo transgressor voti non habebitur qui de mãdato Papæ votum distulit adimplere.Nota,ꝙ non dicitur trangressor voti,qui ipsum differt adimplere:quia quod differtur,non auferturˌsic ex causa potest differri executio voti.

¶ *Glo.seq.obuiat,& soluit.*

i ¶ *Auctoritate sedis Apostolicæ.*]arg.ꝙ Papa põt dispensare in voto 4.& rei etiã.5.eo.c.i Sed cũ vota ex necessitate sint soluenda. 17.q.c.1.& de iure naturali nõ vꝫ,ꝙ ibi habeat locum dispensatio: qa dictũ est,Vouete & reddite Dño vota vestra.j.e.magnæ. & c. ꝓx.vnde in his votis nõ dispensat,sed declarat.cũ enũ quis vouet peregrinari subintelligiꝫ,si cõmode fieri põt:vt 5.de iureiu.quãto vbi de hoc.& de voto & iuramẽto dic vt ibi:sicut nec frãgi votũ qui illud in melioꝰ commutat.5.c.prox.& de hoc dictũ est 5.eo.c.1.

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

k ¶ *Adimplere.*]Si iusta causa subest.5.eo.c.1.aliàs nõ est securus quo ad Deũ,cũ quo Papa dispensat.nisi subsit causa dispẽsandi:sicut nec dẽ absolutus ꝙ causam excõicationis supprimit.5. de off. ord.ex parte.& j.de sen.exc.cũ pro causa.habebit tũ exceptionẽ quo ad ecclesiã ille cũ quo sine causa dispensatũ est.arg.ff.de furtis,inter oẽs,si.pẽn.quo ad Deum sibi allegatio nõ valebit,vbi iudicabitur eo teste quo iudice.9.q.3.aliorũ hominũ,& 11.q.3. audi.

¶ *Glo.seq.obijcit,& soluit.*

l ¶ *Regnum ipsum.*]Sic ergo Papa præfert.vtilitatẽ priuatam cõi vtili

tatis te vinculo subiacere : & iure quod tibi, si dictus rex [e] sine prole decederet in regno Hungariæ competebat,ordine genituræ †,priuãdũ [f],& regnũ ipsũ ad minorẽ fratrẽ tuũ , appellatione postposita, deuoluẽdum.

¶ Idem Trecensi episcopo.

¶ *Commutat Papa votum vltramarinum in vigilias,orationes,& ieiunia: tũc maxime,cum cessat causa quæ induxit ad vouendum:ita etiam quòd expensæ fiendæ in eundo,morando,& redeundo,integraliter mutantur in terræ sanctæ subsidium.*

CAP. VII.

MAgnæ† deuotionis:& infra. ¶ Cum Trecen. ecclesia contra libertatem ecclesiasticam grauaretur,nec per aliũ quàm per Campaniæ comitem in vltramarinis partibus constitutum, eidẽ ecclesiæ crederes posse de facili subueniri, ad ipsum proposuisti accedere: ac in signum peregrinationis & deuotionis terræ Orientalis, crucem Dominicam assumpsisti : & infra. ¶ Quamuis autem audita morte ipsius,intentionẽ tuam conspiceres iam frustratã,noluisti [g] tamen sine cõcilio Apostolicæ sedis ad propriã remeare,sed ingressus vrbẽ †, intentionis tuæ propositũ,ac statum debet esse rex:& ideo dicit quòd totum regnum deuoluetur ad alium.fratrem 3.

† Scilicet Romam ꝓ excellentia, sed ius. Instit. de iure natur.

3 De hoc vide to hic copiosius per Hostiẽsem, Ioan. An. & alios.

† Adde an ordine genituræ , vel electiõe sucedi debeat in regno. Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iu.

† Cap.5.eo. tit.in 3.com pilatione.

Et præter Hostiẽsem & alios videto hic Boich. & quatenus agitur de ecclesiæ suæ domo Papæ expoluit : dominus Papa considerans hæc dicit, quòd in hoc negotio tria sunt cõsideranda:quid liceat se cundum æquitatem, quid deceat secundum honestatem, quid expediat secundum vtilitatem :ostendens ꝙ ipse votum suum debeat ꝑficere auctoritate Prophetę dicentis,Vouete & reddite: & hoc est quod dicit : qđ liceat. Item auctoritate Euan gelij dicentis:Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro,aptus est regno Dei:& hoc est quod dixit:qui deceat.Itẽ non expediebat propter exemplũ aliorum:quia quod agitur à prælatis,facile trahitur in exemplũ ab aliis:& hoc est quod dixit,quod expediat.Postmodum allegat in contrarium quòd votũ perficere nõ debeat propter ętatẽ,cũ vix posset sustinere labores propter necessitatem Trecẽ.ecclesiæ,cui est obligatus:Ipsum etiã votũ, quod licet ex fui natura sanctum esset,non tamen sine licentia sedis Apostolicæ vouere potuit:postea oſtendit quòd votum cõmutari possit auctoritate veteris testamenti:vnde considerauit,quòd votum possit commutari in aliud opus pietatis, non curãdo qđ homines inique loquantur?exemplo Domini dicentis:Sinite illos quia cæci sunt,concedit episcopo licẽtiam votum peregrinatiõis taliter cõmutare,vt expensas quas esset facturus eundo,& morãdo,& redeundo,transmittat in subsidium terræ sanctæ, laborem orationibus & ieiuniis recompensãs:& quia episcopus specialiter pro libertate Trecẽ.ecclesię per dictum comitem assequẽda votũ peregrinatiõis emisit,eo sublato de medio causa cessauit, & ideo cessare potuit & effectus : & hac causa inspecta Papa hanc indulgentiam sibi fecit.Nota quòd ecclesia potest implorare auxilium & brachium seculare cum iniuste aggrauatur. Item in quolibet voto tria cõsideranda sunt,quid liceat,qui deceat,quid expediat.Item factum prælatorum de facili trahitur ab aliis in exemplum, & ideo valde cauere debent quid eis liceat,qui deceat , & quid expediat.Item clericus vel episcopus sine licentia sui superioris votum peregrinationis non debet emittere. Item votũ iusta de causa potest commutari.Item veritas propter scãdalũ non est dimittenda. Item in voto locum habet recompensatio. Item causa voti in ipso commutando consideranda est. Item cessante causa cessat effectus.

g ¶ *Noluisti tamen sine concilio.*]& bene:quoniam nemo iuramẽti 4 Facit ad hoc ꝛ. in suum vel votum debet interpretari 4.5.de ele. venerabilem. & j. eod ex multa. nisi certus esset quòd non esset obligatus.arg.j. de sen.excom.inquisitioni.Tan. l.1. ff. de auctoritate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Liceat.*] Hæc tria semper consideranda sunt.arg.n.q.1.aliud. &4.distinq,in fi.

b ¶*Sane non.*]Hic incipit ostendere,quòd votum suum perficere teneatur.

c ¶*Vt venires.*]non obstante q causa voti cessat,cum etiam si sine causa vouisset , nihilominus teneretur. ẽ. de conuer. cõiu. ex parte. Facilius enim dispensari potest cessante causa: vt dicit i fi. causa enim non impedit nisi expri matur.C.de condict.ob tur.cau.da.si repetendi nisi à iure subintelliga tur.ff.de iure do. stipulationem.Io.

d ¶*Prophetica.*] scilicet,Dauid.

e ¶*Primum.*] scilicet, vouere.Ber.

f ¶*Secundum.*]scilicet, reddite.

g ¶*Sed nec decens videbatur.*]vt venires cõtra votum.

h ¶*Retro.*] apostatando.simile ẽ. de apostat. quidam. Nam apostata dicitur retro stans. 26. q.vlt.non obseruetis.& 3. q. 4. beatus de pœn. dist.2.pennata.

i ¶*Agitur à prælatis.*] iuxta illud, Cõponitur orbis regis ad exẽplũ 1. n. q. 3. præcipue. Nam prælati sunt tãq signũ positi ad sagitta , vnde inferiores vitã eorum respiciunt. ẽ. de accu. qualiter & quando.

k ¶*Verum ætatis.*]Hic allegat, q non tenetur perficere votum suum.

l ¶*Forsitan non debueras.*] maxime ad loca remota. arg.7.q.1.præsentium. & ff. de offic. præfi.illud obseruãdũ, 7.q.1.si quis in clero. & de cõse. dist.3.nõ oportet.nec illud forsitã est dubitatiuum. sic 33.q.2. ad monere.ẽ.de procu. tuæ fraternitatis.Io,

m ¶*Peregrinari.*] de conse.dist.5.non oportet 1.

n ¶*Astrictus.*]q a sicut clericus sine licẽtia epi sui,non debet ab eccle sia abesse, vel recedere ab eadem.7.q.1.præsentium.& ẽ.de renun.admonet. sic & eps sine licentia Papæ.ẽ.de trãsla.inter corporalia.

o ¶*Cũigitur.*] Hic incipit ostẽdere,q votum commutari possit.

p ¶*Commutari possit.*] Cum igitur mandatum Dñi,& votum pari pas su ambulent, vt hic dicit: & mandatum Dñi potest adimpleri per a liud æquipollẽs , vt 22, q. 4. innocens. ergo & votum.sic argumentatur hic Inn.& Io.

q ¶*Simile illos.*] vt 11, q.3.inter verba,

† diximus

Psal.75.

Luc.9.

† Vide omnino Alfonsum Castr. lib. 2.cap.8 de iusta hæret. punit. Leui.4.

Et ibi sequitur:Nec sic intellectere sẽsus humanos edicta valeut, vti vita regẽtis,& Eccle.10. Qualis est rector ciuitatis, tales & habitantes in ea. Ioan And,

† diminutum Trecen. ecclesiæ,nobis humiliter expressisti:& infra.

¶Et quidẽ tria præcipue duximus† in hoc negotio attẽdẽda, quid liceat[a] secundũ æquitatẽ, quid deceat secundũ honestatẽ,& quid expediat secũdũ vtilitatẽ.Sane non [b] videbatur cõtra votũ licitũ, vt venires[c],cum vox clamet prophetica [d]:Vouete,& reddite Domino Deo vestro:vt primũ [e] ad consiliũ,secundum[f] ad imperiũ referatur. Sed nec decens videbatur[g],cũ sit scriptũ in Euangelio:Nemo mittens manũ ad aratrũ,& respiciens retro [h], aptus est regno Dei. ¶Præterea non videbatur expedire,cũ ex absolutione tua scãdalum posset laicorum mẽtibus generari, dicẽtiũ,Vbi est Deus clericorũ? & hoc exẽplo credẽtium, se ad voti obseruãtiã non teneri.Quod enim agitur à prælatis[i] †,facile trahitur à subditis in exẽplum:iuxta qđ Dominus inquit ad Moysen in Leuitico:Si sacerdos qui est vnctus peccauerit,faciet delinquere populũ. Verum ætatis[k] vitæ senescẽtis defectus,atque canicies,quæ vix labores & dolores suos tolerare possunt,in cõtrarium allegabãt,& ecclesiæ Trecen.suspiria, cui vinculo pastoralis solicitudinis es ligat[l],sine cuius assensu votum peregrinationis emittere forsitan[l] nõ debueras:& infra.¶Ipsum etiã votũ,qđ ex sui forma sanctũ & honestum erat, ex psona vouentis minus licitum videbatur.Dum enim †iuxta canonica instituta, clericus absque sui episcopi licẽtia peregrinari[m] nõ debeat,& episcopus nõ minus,immo potiꝰ sedi Apostolicæ sit astrictꝰ[n], videri merito poterat,quòd absque generali,vel speciali licẽtia, votũ peregrinationis, qua te tã diu absentares emittere nõ deberes : & infra.¶Igitur[o] in lege veteri, in qua nõ minus præceptũ Domini obligabat , q votũ hodie obliget in ecclesia,primogenita quæ Domino mandabantur offerri,quædam Domino redderentur,vt primogenita Leuitarum: quædam redimerentur, vt aliarum tribuum: quædã commutarẽtur in aliud, sicut primogenitum asini , qui † pro oue commutabatur: ex hoc attendentes, quòd votum cõmutari possit[p] in opus aliud pietatis:nõ † curantes quòd os loquẽtium iniqua loquatur,dũ tamen non recedamus à tramite veritatis:de illius auctoritate securi,qui cũ audisset à discipulis. Scis† quia Pharisæi audito hoc verbo scãdalizati sunt? Respondit,Sinite illos [q], cæci sunt, & duces & cæcorum : tibi pro te & famulis tuis licentiam cõcedimus votum peregrinationis taliter cõmutare,vt expensas quas fueras in eundo[r],morando, & redeundo facturus, alicui religioso committas, in necessarios vsus terræ illius,sine diminutione[s] qualibet trãsferendas : & infra· ¶Laborem etiam laboribus recompenses, solicitius instando vigiliis , deuotius vacans orationibus , & in iciuniis fortius te exercens. Ad hanc autem indulgentiam tibi faciendam specialiter nos induxit , quòd cum pro libertate Trecensis ecclesiæ per dictum comittem assequẽda,præcipue votum peregrinationis emiseris , eo sublato de medio, quia cessauere causæ [t] , facilius cessare potuit & effectus.

¶Idem Cantuariensi episcopo.

¶Impedito ad tempus exequi votum vltramarinum,conceditur dilatio : perpetuo vero impedito , indicitur redemptio in eo quod magis expediat terræ sanctæ.

CAP. VIII.

QVod † super his: & infra.

¶Quæsiuisti de his , qui pro succursu terræ sanctæ , signo crucis assumpto , propter infirmitatem, vel paupertatem, vel aliam iustam causam , votum non possunt vtiliter adimplere,cum sine distinctione receperis in mandatis, vt eos qui signum crucis assumptũ abiecerunt , ad resumptionem ipsius, & executionem voti compellas. ¶Nos † autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd debilis & inopes magis illuc in defectũ , quàm ad profectum eccedunt,cum[u] isti pu-

r ¶*Eundo,morando,& redeundo facturus.*]Hæc tria tpa considerãtur,cum aliquis condemnatur alij in expensis factis,in prosequẽda appellatione.ẽ.de appellatio.reprehẽsibilis.C.qui accu.nõ pol. qui crimen. simile ẽ.de cõcessio.præben.quia diuersitatem.in fin.

s ¶*Sine diminutione.*]præter illam diminutionẽ,quæ fieret in pecunia trãsferenda· qa ille qui eam portabit, suis expensis nõ militabit. ẽ.de pscript.cum ex officij, & 12. q. 2.charitatem.Vel itellige,q hæc pecunia mitti debet p aliquem religiosum, q aliàs esset illuc iturus. Vincen.

† In codice Barbatiano: quod in ouem commutabatur aliasita: q oue cõmutabatur.

† nec.

t ¶*Cessauere causæ.*]Arguꝫ q cessante causa cessat primilegiũ. ẽ.de verbo.sign.abbate.in fi. & 16. q. 1. generaliter. & 25. q.2. §.vlt. & Insti.de auctо.tut.& cura,§.fin. & C. de resti.mili.l.vlt. & ẽ. de deci. suggestũ. Ioan. & ẽ.de renũ.post translationem, vbi de † hoc.ẽ.de iureiurãdo,& quis ira Christus.in fine.Ber.

† In antiquis. Nõne scis, quia,&c. Matt.15.

Quod super.]Cõis diuisio. Secũda: ibi, Nos autem. quæ tria facit.Primo ponit generalem doctrinam. Secundo duplicem distinctionem.Prima:ibi,*Vade credimus.* Secunda: ibi,*Rursus.*Tertio soluit consultationem indecisam : ibi, *De mulieribus.*Abbas.

CASVS.Quidã assumpserant signũ crucis in subsidium terræ sanctæ, & quia isti votum suũ non adimplebant,mandauit Papa Cantuariẽsi archiepo,vt eos cõpelleret ad executionẽ voti:Quidam pp infirmitatem,quidam pp paupertatem,vel aliam iustam causam vtiliter nõ poterant votum suum adimplere:quæsiuit archiepus a Papa, quid de his essent agendum? & Papa respondet,q debiles & inopes,magis in defectum q ad profectũ illuc accedunt : quia debiles pugnare non possunt , & pauperes mendicare coguntur: nisi forte sint nobiles & magnates , vt suis expensis secum possint ducere bellatores : vel artifices , vel agricolæ, qui de laboribus suis si bi victum quærere possunt: vnde Papa distinguit inter illos qui tẽporalem causam habere noscuntur , & inter illos qui perpetuam: primis danda est dilatio , secundis est redẽptio indulgenda: ita tamen quòd expensas, quas essent:facturi,trãsmittant in subsidiũ terræ sanctæ.

u ¶*Cum isti.*] ſ.debiles.

a ¶*Et illi.*]scilicet,inopes.

b ¶*Qui temporalem.*] Eandẽ distinctionem facit lex in iudice,vt si non potest interesse pp tpalem impotentiã,expectandus est:& si habeat perpetuum impedimentum,remouendus est.ff.de vaca. munere.l.vlt.& ff.de iudiciis.si longius.argumẽtum ad idem ẽ. de rescriptis.scisciat[2]. Io:

Hæc l. loquitur etiã cum subest causa impedimẽti cessabilis, licet non ppetua necessaria ad profectũ.

c ¶*Dilatio.*]Expectandi enim sunt quousque causa impedimẽti cessauerit.simile. ẽ.de sẽtẽ. excom.de cætero.& c. quis.in fi.Idem est si p fortuitos casus impediretur, nihilominus cũ põt,adimplere tenetur ff.de verb.obl.inter stipulãtem.§.sacram. nisi certa res esset ,promissa, non in genere. C.si certa.incendium. Io.

d ¶*Compensato laore.*]iciuniis & orationibus : vt ẽ.c.proxi.circa fi.Lau.Vel vi q tũ mit tere teneãtur,p quãto nollent sustinere laborem hunc , sed vix potest æstimari.prima ex positio melior est.

RVRSVS. In isto §. distinguitur inter illos qui p defensione terræ sanctæ votum peregrinationis emittunt,& illos quibus pro satisfactiõe suorũ peccatorũ iter peregrinatiõis iniungitur:Circa primos plus ꝓsideratur succurrere terræ sanctæ:Circa secũdos labor itineris, ẽm intentionẽ vouentis, vel pœnitentis : & ideo si aliquis de vouẽtibus est inutilis ad pugnandum , melius est votum redimere quàm expẽsas consumere:Et de pœnitẽte q nõ potest pp debilitatẽ iter peregrinationis implere,idem est dicendum, scilicet vt redimat votũ sed non de illo qui potest ire,licet nõ possit pugnare:quia principalis causa confideranda est.Mulieres vero quæ nõ vouerũt,si remanere noluerint viros suos sequãtur:illæ vero quæ vouerunt:nisi sint diuites,vt possint secũ ducere bellatores, redimãt votũ.Nota q votũ pro terræ sanctæ subsidio factũ,ex iusta causa potest redimi vel differri. Itẽ in voto peregrinatiõis causa subsidij terræ sanctæ,& cõmutatio potest intervenire, non autem cum causa laboris & pœnitentiæ tãtum imponitur.Item principalis causa voti consideranda est:& secũdum illam dispensari debet.

† Compensato. Eadem autem in mari, aliàs in mare, aliàs simpliciter, vtrumque tenet. Item fidẽ exẽplum.

e ¶*Circa primos.*] scilicet, qui pro succursu terræ sanctæ votum emiserunt.

f ¶*Circa secundos.*]scilicet,quibus pro satisfactione suorũ criminum labor peregrinationis est iniunctus.

g ¶*Vouentium.*]scilicet sponte, & non per pœnitẽtiam iniunctã.

h ¶*Quamuis sit habilis.*] hic formatur secunda quæstio sequẽtis capituli.§.secundo quæsiuisti.

i ¶*Potens tamen.*]Vnde nõ subest causa cur debeat imutare:aliàs qui iniunxit,vel quilibet maior eo eã posset immutare iure cõi, sed immutationem huiusmodi pœnitẽtiæ videtur reseruare sibi, & illis quibus specialiter à sede Apostolica iniungitur,& est speciale.ĩ.eod.c.proxi.Vinc.

K ¶*De mulieribus.*]non vouentibus,scilicet.

l ¶*Viros suos.*]Et hic formauit archiepiscopus tertiã quæstionem. ĩ.cap.proxi.§.quod autem.

obseruandum,vt quæ remanere noluerint,viros suos [l] sequãtur [m]:cæteræ vero [n] (nisi forte sint diuites,q secũ in suis expẽsis possint deducere bellatores) votũ redimant quod vouerunt.

¶Idem eidem.

¶Votum vltramarinum certis casibus redimi & commutari potest:non tamen per alium quàm per Papam,vel cum ipsius speciali mandato:hoc dicit,vsque ad §. secundo quæsiuisti.

CAP. IX.

EX † multa tuę sollicitudinis prouidentia:& infra. ¶Ex consultatione,quam ad inquisitionem tuam, super negotio Crucesignatorum olim edidimus,viã inuenisti ad alias quæstiones:& vtrum quod in ea dicitur,ius cõstituat generale, vt passim prælatis quibuslibet illos secundum formam expressam [o],absoluere liceat, qui eorum sunt iurisdictioni commissi, sollicite requisisti. Ad hoc igitur respondemus , quòd in consultatione nostra ius editur & licet ad quales [p] ,ad quos tamen † specialiter spectet eius executio,nullaten[q] explicatur: illis autẽ solũmodo ius hoc exequẽdũ incũbit [q] ,qui super hoc mãdatũ receperint à sede Apostolica speciale.Sic ergo illi est inquisitioni respõsum, qua cõsequẽter tua fraternitas requisiuit, de quibus religiosis intelligendũ hoc esset: Vtrum scilicet ibi religiosi [r] † vocentur hi tantum,qui religionis habitum susceperunt,quorũ plures idiotæ sunt & iuris ignari :an episcopi qui sicut dignitate præcellunt, sic & religione [s] debent aliis præeminere,nam ad neutros [t] illius executio iuris spectat,nisi per Apostolicam sedem eis specialiter delegetur.

† Cap.5.eo. tit.in 3,compilatione.

Et quatenus hic agitur de crucesignatis,p terræ sanctæ subsidio , vide post concilium Lateranen. sub Innocentio iij. in expeditione pro recuperãda terra sancta. adde tractatũ de forma procedẽdi contra inquisitos de hæreticis tit. de offi cio cruciati. Doctores in c. excõicamꝰ. §. catholici. ĩ. de hæret. & plene Cãpegũ apud Zachimum cap.37.

m ¶*Sequãtur.*] qui de vxorum licentia vouerunt:vel ex causa cõcedit Papa, q viri possũt vouere se ituros ĩ subsidium terræ sanctę inuitis vxoribus.ĩ.c. proxi. versi. in tanta quoque.

n ¶*Cæteræ vero.*]scilicet vouentes.

EX † multa.]Quinque sunt dicta:Secũdũ: ibi , *Secundo.* Tertium, ibi,*Quod autem.*Quartum:ibi,*In tanta.* Quintum:ibi,*De clericis.*Abbas Siculus.

† tantum , in vno vetustissimo exemplari.

CASVS. In cap. præcedẽti, dñ q circa crucesignatos dispensatur vt illi vorum redimant qui ppetuo impedimẽto detinentur:quæsiuit archiepus ille Cantuariẽsis.vtrum id qđ in decretali ꝓdicta dñ,ius generale cõstituat , vt licitum sit ꝓlatis absolucre sibi subiectos ſm formã sibi expressam. Item præterea in dicta decretali in parte decisa dñ: per viros religiosos poterit dispẽsari:quæsiuit idem archiepus,de quibus religiosis intelligatur: Rñdet Papa ad primã quæstionem q in consultatiõe ꝓdicta ius cõstituitur generale,& licet dicatur ibi, ad qua les ſcilicet viros religiosos,non tñ explicatur ibi ad quos ei[9] executio specialiter spectet:dicit Papa, executio illius iuris ad illos tñ pertinet,q̃bus à sede Apostolica fuerit in iunctum : per hanc rñsionẽ soluta est secũda quæstio,de quibus religiosis sit illud intelligẽdum,ſcilicet, vtrum de regularibus.an de epis ad neutros iſtorũ executio illius iuris spectat,sed ad illos tñ,q̃b. à sede Apostolica specialiter indulgetur.

† religiosi, qui & quot modis dicantur vide per Archidiaconum Ioannem And, & alios.in c. vt officium. §. verum quia de hæret. lib. 6. tradit plene Albertinus, in c. quoniã. de hæret. lib. 6. q. 1. per totam quæstionẽ.

o ¶*Expressam.*] ſ. cap. proxi.

p ¶*Ad quales.*]ſcilicet viros religiosos,de qui bus fiebat mentio in c.proxi.quod super.sed illa clausula remota fuit,quæ posita erat sub illo.& ĩ.ante §.illum de mulieribus.

q ¶*Incumbit.*]Ecce hic vnũ mirabile, q est ius cõe. vt dispẽsetur in voto cum debilibus,& huiusmodi.arg.ẽ.eod.c.1.& tñ eius executio non pmittitur alicui,nisi cui Papa specialiter committit,qđ tñ restringendum est circa votum huiusmodi,ſcilicet ꝓ succursu terræ sanctæ emissum:ergo cum hic Papa sibi dispensationẽ reseruet.in aliis votis epis dispẽsationẽ indulget.ar.ẽ.c.1. de sent.excõ.

r ¶*Religiosi.*]Religiosi dicuntur non solum monachi & regulares sed & clerici:vt 1.q.1.nullus.& etiam laici dicuntur religiosi. 28. distin.si qua vidua.

s ¶*Religione.*] 1.q.1.vilissimus.8.q.1.qualis erit.

t ¶*Ad neutros.*] Arg.generaliter dictũ, nulli esse dictum. ẽ. de offi. deleg.ex parte 2.arg.C.de pig.l.2.Io.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SECVNDO. In præcedenti decretali dicitur, ꝙ si quis vouentium est inutilis ad pugnandū, ꝙuis sit habilis ad eundum, melius est redimere votum q̄ expensas cōsumere: quæsiuit archiepˢ, vtrū sit generaliter intelligēdum tam de nobilibus, qui secum possunt ducere bellatores, an de minoribus tm̄? Rndet Papa, si diligēter ꝙ fideraſſet, quæstionem istam solutā inuenisset in decretali ꝑdicta, vbi dr̄, quòd debiles ꝙ inopes magis in defectum q̄ profectum accedūt, &c. Quod aūt dr̄ in fine præcedentis cap, mulieres quæ remanere voluerint, de illis intelligitur quæ ꝑ votum nō sunt astrictæ. Item in voto isto viri vouere possunt sine consensu vxorum, ꝓp necessitatem populi Christiani. Clerici vero qui vouerunt ire ad subsidium terræ sanctæ, cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnādum, votum redimāt, nisi vel cōsilio sint strenui, vel officio ꝑdicationis instructi, aut sint magnatū obsequio deputati, vel sint adeo diuites, vt secū possint ducere bellatores: hoc aūt de vouentibus intelligendū est, non de illis quibus labor peregrinationis i pœnitētia est iniūctus. Nota hic ab initio vnū mirabile, quòd ius cōe est, vt dispensetur in voto terræ sanctæ: & tm̄ eius executio nulli permittitur, nisi cui Papa specialiter committat. Item q̄d generaliter dictum est, generaliter est intelligēdum. Item nota casum, vbi vir potest sine vxoris cōsensu̅ vouere, & in eius præiudicium. Item clerici pugnare non debent.

† Aliàs ita: vt nobiles etiam magnates.

† Dictio, istam, deest in aliquot vetustis exemplaribus.

† Quamuis possit, & aliter.

¶Habiles ad eundum, sed inhabiles ad pugnandum, si sunt strenui concilio, vel milites bellatores possunt secum ducere, votum vltramarinum non redimunt. hoc dicit. Abbas Siculus.

¶Secundo quæsiuisti, vtrum quod dicitur, Si quis vouentiū est inutilis ad pugnādū, quamuis sit habilis ad eundum, melius est, vt redimat votū, quàm consumat expensas, generaliter accipi debeat, vt † nobiles & magnates qui sunt consilio strenui, & multos secum possunt trahere bellatores, an minores tantummodo verbum huiusmodi comprehendat? Verum si ad superiora oculū tuæ considerationis extendas, quæstionem istam † inuenies in serie consultationis nostræ solutam, vbi dicitur, quòd debiles & inopes, magis in defectum terræ sanctæ, quàm ad eius profectū accedunt, &c. Quamuis † possit aliter responderi, quòd non sunt inutiles ad pugnandum qui etsi per se pugnare non possunt, maturitate tamen consilij [a], adesse valent pugnātibus, & personæ defectum per alios releuarē: & infra.

¶Vxores possunt sequi viros vltra mare si volunt, sed non tenētur, nisi & ipsæ voluerint. hoc dicit. Abbas.

¶Quod autem superius ponitur [b], mulieres quæ remanere noluerint, &c. de illis inrelligendum esse videtur, quæ ad peregrinationis propositum, nullius voti vinculo astrinxerunt: & infra.

¶Viri sine consensu vxorum emittere possunt votum vltra marmum. hoc dicit, Abbas Siculus.

¶In tanta quoque necessitate populi Christiani, ne terræ sanctæ impediatur subsidium, viri præter vxorum [c] assensum huius peregrinationis propositū, vouere libere valent †: & quod vouerint libere adimplere. Vt autem consentiant, sunt attentius commonendæ.

‡ Et iterū: Grādior in tauro virt̄, a fed paruula vulpes. Plenius angusta sub brevitate sapit secundum Goff. Et Ouidius. Parua necat morsu spatiosum vipera taurū. A cane non magno sæpe tenetur aper. Ioan. And.

† valeant.

[a] Circa hoc i dctū vide B. Thomā 2. 2. q. 88. art. 11. & Sotum lib. 7. de inst. & iure. q. 4. art. 2.

[b] ¶*Superius ponitur.*] 3. cap. proxi. in fi. & hoc statim sequitur.

[c] ¶*Viri præter vxorum.*] Specialissimus casus est iste, ꝙ vir potest emittere votū ꝑter licētiam vxoris, ꝓtra illa iura. 33. q. 5. quod Deo. & 27. q. 2. si tu abstines. & per hoc vr̄, q̄ aliquod votum sit maius voto 2 continentiæ: nam ꝓp continentiam etiam ad tempus non liceret hoc fieri: vt 33. q. 5. cap. 1. sed in voto abstinentiæ secus videtur, dum tamen per tale votum neutri fiat præiudicium. 33. q. 5. noluit, Io.

¶Clerici tamquam inhabiles ad pugnandum redimunt votum vltramarinum, nisi in certis casibus. hoc dicit. Abbas Siculus.

¶De clericis † vero duximus respondendum, quòd cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum [d], nisi vel consilio strenui, vel officio prædicationis instructi, aut magnatum sint obsequio deputati [e], aut vsque adeo diuites fuerint & potentes, vt in expensis suis aliquos secum ducere valeant bellatores, magis ab eis expedit redemptionem accipere, quàm ad votum illos cogere prosequendum, si necessitas exigit, vel vtilitas persuadet. Hæc autem de vouentibus decimus, non de his, quibus labor peregrinationis, in pœnitentia est iniunctus [f].

¶Idem.

¶Qui vouit religionem ingredi, si voto nō cōpleto fiat episcopus, renunciare debet, & votū implere. Sic communiter summatur.

CAP. X.

PEr tuas nobis litteras intimasti, te in Grationopolitana † ecclesia suscipiendi habitum regularem, votum solemniter emisisse & postea promisse in manibus prælati eiusdē ecclesiæ, te infra duos menses [g] postquam ab Apostolica sede rediisset, votum quod emiseras impleturum. Cumque termino ipso transacto, non curasses quod voueras adimplere, tandem existens voti trangressor, vocatus fuisti ad regimen ecclesiæ Gebēnensis, & infra, ¶Nos igitur tuæ discretioni consulimus, vt si tuam sanare dūderas conscientiam, regimen resignes ecclesiæ memoratæ, ac reddas altissimo vota [h] † tua. Quòd si Capitulum eiusdem Gebeñ. ecclesiæ, te postmodum canonice duxerit religendum [i], electionem recipere poteris de te factam.

[d] ¶*Inhabiles ad pugnandum.*] Clerici vero pugnare nō debēt. Arma enim clericorum sunt lacrymæ. 23. q. 8. clerici qui in quacunq;. c. q;cunq;. & c. conuenior. licet non minus pugnet qui consilio pugnat, vt dictum est in notula, idem dicit lex.

[e] ¶*Obsequio deputati.*] q̄ ex debito officij eos sequi teneretur. ꝛ. de senten. excomm. inter alia.

¶Glo. seq. arguit & signat contrarium.

[f] ¶*In pœnitentia est iniunctus.*] Videt ergo ꝙ mutatio voti nō possit fieri in his pœnitentiis imponendis. ar. ꝓtra. 82. distin. presbyter si fornicationem.

† De materia huius ꝛ. & cur clericis & eius pugnare nō liceat; vide omnino Thomā 2. 2. q. 40. art. 2.

PEr tuas.] Communis diuisio. Secūdas ibi, *Nos igitur*. Abbas.

CASVS. Quidā emisit votum solēniter suscipiendi habitū regularē in Grationopolitana ecclesia: & postea promisit, ꝙ infra certū tēpus votum q̄d emiserat adimpleret: tandē termino transacto, votum suum non adimpleuit: postmodū vocatus fuit ad regimē ecclesiæ Gebeñ. iste considerans ꝙ votum emiserat, nec fecerat quod promisit, petiit consilium à dño Papa, & ipse consulit ei, vt si suam sanare desiderat conscientiam, resignet regimen ecclesiæ Gebeñ. & reddat Dño votum suū: si postmodū capitulum ecclesiæ prædictæ ipsum duxerit eligēdum, electionem poterit recipere de se factam. Nota ꝙ qui promittit solemniter religionem intrare, omnino intrare tenetur.

¶Glossa sequens quærit, & soluit.

[g] ¶*Duos menses.*] si hoc non apposuisset, nihilominus tenebatur suscipere habitū regularē, & deberet ad hoc compelli, cum ad hoc voto soléni se astrinxerit. ꝛ. de conuersione coniugatorum, ex parte. in fi. ꝛ. de reg. porrectum ꝛ. Sed q̄ si ꝑlatus & fratres ꝑdicti loci nollent ipsum postea recipere? Tunc non diceret trāsgressor voti? si per eum non steterit infra tempus statutum. ꝛ. de spons. sicut. sed ipsi possunt ꝓpelli, vt eum recipiant, ex quo promiserunt illum recipere: quia qua ratione ille compellitur ad votum reddendum per decretalem prædictam, porrectum. eadem ratione & illi, ex quo votum suum emittit, & recipitur ab abbate. arg. ꝛ. de reg. cap. vlti. nisi aliud rationabile obsistat.

† Gratinopolitana. † Granopolitana. Grationopolitana. Grationopolitana ecclesiæ ordinis sancti Augustini canonici regulares obedientiā & cetera Gebenſis ecclesiæ fratres. Et ꝛ. de frig. fatetur. nitatiq; & optime etc. ff. verb. oblig. cum quis sic lendis. ꝛ. quoties.

† Vide cōsilium Trident. sessio. 24. tit. de regularibus cap. 1.

[h] ¶*Reddas altissimo vota.*] sic ꝛ. eod. magnæ. cum hoc sit præceptū vt ibi: quia Dñs exigit oblatum, quod nō exigeret offerendum. 27. q. 1. nuptiarum. in fine.

¶Glo. seq. notat regularem eligi posse, &c. arg. contrarium.

[i] ¶*Eligendū.*]& sic patet 4, ꝙ canonicus regularis potest eligi ad regimen

regimen ecclesiæ secularis: quia hæc Gebeñ. ecclesia secularis est alias q̄nare diceret: redde Dño vota tua? & de iure cōi ex quo dicit: duxit eligendū. & ad idē facit ꝛ. tit. proxi. ꝙ Dei timorem. vbi de hoc. tm̄ ibi ꝑtra pōt sumi ar. ꝙ nō de iure cōi, vbi dicit: sicut annuendum duximus postulationi, &c. sed tm̄ aliud vr̄ hic: q̄a ecclesia Gebeñ. cathedralis est, & monachi regulares de iure cōi possunt eligi in epos. 18. q. 1. c. 1. & sic nō ꝓbatur per hanc decretalem, ꝙ de iure cōi eligi possunt ad iferiores dignitates curam aiarum habentes. & iste monachus fieri nō poterat existēdo epˢ, nisi resignaret epatui, cū ecclesia Gebeñ. secularis esset.

† Haresbenten. & Beregaden. ꝓpositus.

† Haresthien. & Feteganden.

† Habenen. & Beregaben.

† vetum

† Quo ordine recipiantur, qui crucis characterē desiderant insigniri, tradit Campegius in fine. tractatus Zanetini de hac materia, in instructiōe de modo crucesignandi.

† De materia tituli vide concilij Trident. sess. 25. tit. de regularibus, & quo differāt monachi & canonici regulares. tradit Ioan. in Authen. ingressi. C. de sacrosan. ecclesiis. & Host. in cle.

† Hic in quibusdam recentioribus legitur Gre. gorij iij. in aliis, nonus. sed rectius ait Contius, imo primus lib. 7. indict. c. ij. ff. cap. 1. eo. tit. cap. 1. com. sione.

Dixit V. ne contin. ꝙa pri. ura. ōno c ſtantur: publica ſtantum tur. di. Goſ. hoc ꝙa pri. ſtabatur. ſtitutū ſis. Hoſtien. Andr.

[i] ¶*Eligendū.*]& sic patet 4, ꝙ canonicus regularis potest eligi ad regimen

† Honorius tertius Harebeñ. † & Bengad. præpositus.

¶Prælatus etiam professus potest votum vltramarinum emittere, & in suos vsus vicesimam prouentuū ecclesiæ conuertere.

CAP. XI.

POstulastis à nobis; an † vobis professis ordinem regularem, quorum alter Crucesignatus est, & reliquus charactere crucis desideratꝛ insigniri, liceat vicesimam [a] prouentuum ecclesiarum vestrarum deputatam succursui terræ sanctæ, deferre vobiscum: & infra. ¶Discretioni vestræ taliter respondemus, quòd si ecclesię vestræ per absentiam vestrā enormiter [b] non lædantur, & vos vtiles fueritis terræ sanctæ verbo [c] pariter & exēplo [d]; quod conscientiæ [e] vestræ duximus relinquendum) dimissis procuratoribus [f], idoneis in ecclesiis vestris, potestis & tenemini [g] votum peregrinationis implere: & sic potest in vsus vestros transire vicesima ecclesiarum vestrarum, terræ sanctæ subsidio deputata.

TITVLVS. XXXV.

De statu † monachorum, & canonicorum regularium.

¶Gregorius † archiepiscopo Neapolis.

[a] ¶*Vicesimam.*] quā soluere tenebātur oēs, tam clerici seculares, q̄ regulares ad subsidium terræ sanctæ. ſm q̄d fuerat cōstitutum in concilio generali in decretali illa, ad liberandā, quæ nō est in hac cōpilatione: sed qui erant crucesignati, vel qui etiam vellēt si gnari, nō tenebāt ad hoc immo sibi poterāt retinere, vt hic dicit.

¶Glo. seq. arguit, signat contrarium, & remittit.

[b] ¶*Enormiter.*]& ita non vult Papa ꝓp succursum terræ sanctæ, ecclesias istas enormiter aggrauari in absētia istorū, in quo casu cessat priuilegium. ꝛ. de decimis, suggestum. & ꝛ. de verb. sign. q̄d per nouale. & si non poteſt alter subueniri quin alter lædatur, cōmodius est neutrum iuuare q̄ alterum lædere. 14. q. 5. deniq;. 22. q. 2. primum. ff. de con. ideb. nam hoc natura. Item nota ꝙ hic non præfertur publica vtilitas priuatæ. 1 arg. ad hoc ꝛ. eod. non est. & est arg. contra id. 7. q. 1. ſcias. & ꝛ. de postu. c. 3. vbi de hoc.

¶*Verbo.*]ſcilicet prædicationis: quia licet per officium ſuū inhabiles ſint ad pugnandū, poſſunt tamen in aliis ſe vtiliter habere. ꝛ. eod. ex multa.

[d] ¶*Exemplo.*]bono vitæ ſcilicet: quia verbo & exemplo dicimur prædicare. 43. dist. ſit rector.

[e] ¶*Conſcientiæ veſtræ.*]ecce ꝙ relinquitur aliquis ꝓpriæ cōſcientiæ ſuæ. ſic. ꝛ. c. prox. & 33. q. 4. vir cum propria. ꝛ. de renun. niſi cum pridem. in fi. & 33. dist. habuiſſe. & 4. dist. denique. & 15. q. 8. cap. 1. & ꝛ. de iureiur. mulieri quia de nemine præſumendum eſt ꝙ ſit immemor ſuæ ſalutis. 1. q. 7. ſancimus.

¶Gloſſa ſequens arguit.

[f] &*Procuratoribus.*]Nota ar. ꝙ prælatus ꝛ qñ ſe abſentat ab eccleſia iuſta de cauſa, & de licentia ſuperioris, dimittere debet procuratorem in loco ſui, qui procuret vtilitatem eccleſiæ.

¶Gloſſa ſequens obiicit, & ſoluit.

[g] ¶*Tenemini.*]Sed quare dicit, tenemini, cum alter iſtorū nōdum fecerit votū, ſed dicat talis. tūs, deſiderat inſigniri? Sed dic ꝙ iſte, licet votum adhuc non emiſerit, tm̄ iā in animo ſuo plene deliberauerat, & propoſitum ſuū in hoc fixerat: vnde ſine peccato ꝓtrauenire nō poterat. 17. q. 1. q. bona. ſic ꝛ. eod. c. 2. aliàs non diceretur tranſgreſſor. ꝛ. eo. litteraturam.

¶Diœcesanus non debet moleſtare monaſteria, præterquam pro cauſa correctionis. nec eis oblata ſibi vendicare.

CAP. I.

THeodoſius † : & infra. ¶ Alicui monaſterio nec tu, nec preſbyteri tui, præter diligentiam diſciplinæ [h], aliquid moleſtiæ inferatis [i]. Aut ſi quid illic pro diuerſorum† deuotione acceſſerit [k], vobis vendicare æſtimetis, cum monachis ibi ſeruientibus debeat proficere, quicquid à fidelibus taliter offerri contingit.

¶Ex concilio Lateranen. †

¶Monachi non debent poni ſinguli per parochias. hoc primo. Si pro monachatu aliquid detur, receptus à ſacris ordinibus prohibetur: & recipiens ab officio ſuſpenditur. hoc ſecundo. Monachus habens peculium ſine licentia abbatis: ab altaris communione remouetur: & ſic decedens, ſepultura & fratrum communione priuatur. hoc tertio. Si pecunia. confertur pro habendo aliquod officium in monaſterio. dans & recipiens deponuntur. hoc quarto. In prioratibus conuentualibus per electionem inſtituti non ſunt remouendi ſine cauſa rationabili, & de cauſa rationabili. tria ponit exempla. hoc dicit comprehendendo ſubſtantiam,

CAP. II.

MOnachi. non prevolebat: vnde Papa mandat eidem, quatenus nec ipſe, nec presbyteri ſui. alicui monaſterio aliquid moleſtiæ inferant, ꝑter ſolā diſciplinam: & ſi aliquid illic à fidelibus acceſſerit, nihil ſibi debeat vendicare, ſed totum monachis ibi ſeruientibus proficiat. Not. ꝙ epˢ nihil iuris habet in monachos, niſi cauſa diſciplinæ. Item de eo ꝙ monachis offertur, nihil debet epiſcopus vendicare.

¶Glo. ſeq. recipar per obiectionem quam ſoluit, & remittit.

[h] ¶*Diſciplinæ.*]hoc intellige cum monachi populum nō habent. quia tunc ſolam diſciplinam debent. 16. q. 1. cum pro vtilitate. niſi ſit honeſtum ſeruitium debitum ex conſtitutione, vel cōſuetudine. 18. q. 2. ſeruitium. & 1. q. 3. quæſitum. Si enim haberent populum, tunc monaſteria ſubſunt epiſcopo ratione populi, quo ad legem diœceſanam. arg. 18. q. 2. Eleutherius. de hoc dictum eſt ꝛ. de offi. ord. dilectus filius.

[i] ¶*Inferatis.*]niſi hoc ſolum quod canones iubent. 18. q. 2. hoc tantum. & c. quàm ſit. & c. luminoſo.

¶Glo. ſeq. recitatur per obiectionem.

[k] ¶*Acceſſerit.*]in vita: quoniam ſi in morte cauſa ſepulturæ aliqd relinqueretur, inde epiſcopus debet habere canonicā portionem vel ꝛ. de ſepultu. de his. & cap. cum ſuper. & ꝛ. de teſta. requiſiſti 3. niſi conſuetudo repugnet.

MOnachi.]In hoc cap. quod cōiter non ſummatur, quinq; ſūt dicta. Secundum: ibi, *Si quis*. Tertium: ibi, *Qui vero*. Quartum: ibi, *Prioratus*. Quintum: ibi, *Priores*. Abbas.

CASVS. Statuit Lateran. concilium ꝙ monachi non recipiātur pretio in monaſteriis, nec peculiū habeāt. nec ſolū ꝓ parochias ha-

† Prælati enim erant iſti, & prepoſiti: vt patet in ſuperſcriptiōe decre

† Theodorius.

† Aliàs: cleri corum.

¶Supra viſum eſt de cōuer. couiug. Itē de voto. ſed quia cōuerſi ad religionem, vel voūtes ingredi, efficiuntur vt plurimū monachi, vel canonici regulares, ideo poſt rubricas ꝓcedētes ſubjicitur iſta. Abbas.

† Cōſilium Lateraneo. ſub Alexan. iij. cap. 10. Et cap. 1. eo. tit. in 1. com pilat.

† Vel loquitur in reſtrictis priuilegiatis eod. tit. c. fi. Goſ. ꝓhibet totū vendicari: ſed non partē canonicam, & ſic ceſſant contraria, ſecundū Hoſtien pretio in monaſteriis, nec peculiū habeāt. nec ſolū ꝓ parochias ha ſem. Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bitent: quia væ soli: qa non est q̃ subleuet eũ si ceciderit: & q̃ ceciderit, & qui receperit, puniatur. Qui vero peculium habuerit, nisi forte ab abbate fuerit ei pro iniũcta administratione pmissum, à cõione remoueatur altaris: & qui cũ peculio in extremis inuentꝰ fuerit, & nõ restitueret, nec oblatio p eo fiat, nec inter fratres accipiat sepultura: qđ i

† peculiũ, id est, proprium vide l. cogi. ff. ad Trebellia.

telligendũ est de oĩbus religiosis: Abbas autẽ qui ista diligenter non cauerit, officij sui iactura se nouerit incursurum: Item nullum officium pretio alicui concedatur: alioquin dãtes & accipientes à ministerio fiant ecclesiastico alieni. In fin. dicit, q̃ Priores q̃ p electionẽ canonicam capituli sui fuerint instituti, nõ mutẽtur, nec remoueãtur nisi p̃ manifesta causa. Nota q̃ monachus pro sua receptione in monachum, nihil debet dare. Item nõ debet habere peculium. Item solus habitare non debet. Itẽ

† Ecclesiastes. cap. 4.

† recipit.

† Vide concilium Trident. sessio. 25. tit. de regularibus. capi.

pœna dantis pecuniã pro sua receptione, est q̃ non potest ad sacros ordines promoueri. Itẽ in casu monachus põt habere peculium, scilicet causa administratiõis. Item pœna habẽtis peculiũ est penitus in morte carere sepultura. Item Prioratus vel officia p̃ pretio alicui dari nõ debent. Itẽ nota hic differentiam inter Priorẽ cõuentualẽ & aliũ: quia Prior conuẽtualis deponi nõ potest nisi pro manifesta & rõnabili causa, puta, si sit dilapidator, vel vi uat incontinenter.

† Qui dicãtur fratres & qui monachi, & quo differant à canonicis regularibus, tradit Iason, in Authe. ingressi. C. de sacrosan. eccles.

† curauerit, in concilio.

a ¶ *Pretio.*] ĩ. decimo quoniam simoniaca.

b ¶ *Peculium.*]nisi pro iniuncta administratione: vt ĩ. sequitur.

¶ *Glo. seq. reci. p obiectionem de canonibus. 16. q. 1. & cæte.*

c ¶ *Parochiales.*]& sic patet, q̃ monachi singuli in parochialibus ecclesiis esse non debent. Et istud quidem ius commune est. quod hic dicitur ex dispẽsatione: tũ vĩ q̃ monachus potest præsici in parochiali ecclesia. 16. q. 1. in parochia. & c. cum pro vtilitate. & c. doctos. & c. si monachus. & c. fi q̃s monachus. in collegiata vero ecclesia videtur q̃ de iure communi possunt eligi. ĩ. eo quod Dei timorem. & arg. ĩ. rit. proxi. per tuas. T.

x Nec obst. 20. q. 3. constituit. qđ loquitur. de illectis, qui non sunt si monitaci. secũdũ Tan. Vincin. & Gof. Jo.

d ¶ *Væ soli.*]7. q. 1. illud. 82. dist. in omnibus.

e ¶ *Ad sacros ordines.*] & insuper de monasterio expellatur i ẽm q̃ traditur ĩ. de simo. quoniam simoniaca. Vel debet sibi pecunia restitui, & inter aliud monasterium, eo. tit. veniens.

¶ *Glo. seq. signat contrarium opi. ponit cui signat cõtrarium. & ponit opinio. Hug. quam approbat cui signat contrarium de decre. dudum.*

f ¶ *Administratione permissum.*] alias proprium habere nõ potest. 12. q. 1. non dicatis. 27. q. 1. c. 1. monacho. 18. q. 1. c. 1. & ĩ. eo. cum ad monasterium. Arg. ętra. 27. q. 1. de viduis. Illud planũ est, q̃ monachus proprio habere non potest ꝛ: immo & si sub ea conditione fieret monachus vt habeat p̃prium, conditio frãgitur. & remanebit monachus. arg. ĩ. de conditio. appo. quicũq;. vbi tenet matrimonium, & cõditio frangitur. arg. ad hoc. ff. si vlusfru. peta. l. r. §. 1. ff. de vsu & habi. sed neq;. & C. de institutio. sub condit. reprehẽdenda. Arg ętra. manifestũ. ĩ. de cõditio. appoſi. c. vlt. vbi dr̃, q̃ si conditio quæ fit ętra substantiam matrimonij apponitur in matrimonio, matrimonium nullũ est: sed hæc cõditio de proprio retinendo, est ętra substantiã monachatus, vt vĩ: quia dñs Papa in eo dispensare non potest, sicut nec in continentia ĩ. eo. cum ad monasterium. in fi & est arg. ad hoc ꝛ. q. 2. solet. In hac opinio fuit Hu. & idem credo quòd non sit monachus: quia ꝓprietatis abdicatio & continẽtia castitatis sunt de substantia monachatus sicut in matrimonio carnali. Arg. contra ĩ. de conuer. coniu. dudum.

2 De hoc vide de concilio Tridentino paulo ante citatum.

3 De hoc articulo vide quos citaui ĩ. hoc tit. c. fin. in vltimis ver bi illi⁹ cap.

g ¶ *Sepulturam.*]sic ĩ. eod. cum ad monasterium. & c. super quodam. & hoc idẽ locum habet in quolibet quem constat decessisse in mortali peccato. 88. dist. neque apud. 13. q. 2. pro obeuntibus. & 23. q. 5. placuit. Ala.

h ¶ *Nulli tradantur.*] vt fiat ibi custos, vel ꝓcurator ibi cõstituatur. 21. q. 1. si quis episcopus. & q. 3. saluator.

¶ *Glosa sequens recitatur per contrarium de ĩ. tales.*

i ¶ *Non mutentur.* [hoc intelligitur de illis qui instituunt perpetuo p canonicam electionem capituli, & confirmationem superioris. Isti sine certa causa remoueri non debent: quia sine culpa nemo priuari debet iure suo. 56. dist. satis peruersum. & 16. q. vlt. inuentum. ĩ. de iudi. cap. 1. Alij Prior res qui per electionem canonicam nõ creant, ad volũtatem abbatum suorum remouentur. ĩ. eo. cum ad monasteriũ. ĩ. tales. & huiusmodi regularibus non cõfirmantur Prioratus. ĩ. de confirmatio. porrecta. Tanc.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõpilatione. Et de ordi ne Cisterciensiũ eorumque ordine, vide Antoninũ par. 2. historiali, tit. 17. ĩ. 18. & plene Guillaud in catalogo gloriæ mundi. di par. 4. co. 6. 18. & 38.

k ¶ *Dilapidatores.*]pro pter hoc bene remouetur. 3. q. 2. quia ea quæ & ĩ. de simo. licet Hely. & c. per tuas: & ĩ. de of fi deleg. venerabilis. & hoc si probetur. & ꝓ incontinentiam remouetur abbas. 18. q. 2. si quis. Abbas.

† Aliàs litteras, sed in fantasmo exigas litteras, sed in alio pasto receptio ritas, & hodie fit impetẽsum.

† aliud.

l ¶ *Obluti.*]qui eam sciuerunt.

m ¶ *Ecclesias.*]quas possunt habere nigri monachi.

n ¶ *Altaria.*]l. q. 3. quęstium. vbi ecclesiæ vulgari vocabulo altaria nuncupãt, sed hic restringit ad decimas 4, ꝓ verbum, ecclesias.

4 Vel alios reddituꝫ, q̃ propter altaria ꝓuenit. Ioã. And.

o ¶ *Hominia.*]à vasallis, feudum ab eisdem tenentibus.

p ¶ *Iustitiarias.*]id est, officia iudicum secularium, qui iusticiarij in aliquibus locis appellantur.

q ¶ *Tributarias.*]id est, officia colligẽtiũ tributa: qui enim deseruiunt Deo, talibus se implicare non debent. 21. q. 1. ĩ. 2.

r ¶ *Constitutis terminis.*] quia quilibet debet esse contentus terminis suis. 13. quæst. 1. cap. 1. & ĩ. de sepul. cap. 1.

a ¶ *Communi iure censeri.*]quia per hoc, priuilegio suo renũciare videntur. ex quo abutuntur eo. 11. q. 3. priuilegiũ. fi. ĩ. de vita & honesta. cleri. c. vlt. & ĩ. de cle. coniuga. ex parte 1. quia duplici iure censeri nõ debẽt. 12. q. 2. cognouimus. in fi. & ĩ. de deci. cũ in tua.

1 Concor. l. ludæos. C. de ludæ. & l. qui sine. ff. de neg. ge. & depecu. l. liberã.

b ¶ *Vel etiam commutatis.*] datis villis pro agris: quia villas habere non debent: vt ĩ. dicitur.

c ¶ *Coaptent.*]& ita id quod aggregatur alij, ipsi⁹ naturã imitari debet. 16. q. 1. tpis qualitas. & c. sequen. ĩ. ne se de vacante. c. 1. vbi notatur de hac vnione.

† recepit

S *Vper.*]Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, *Inquisitionem.* quã prorogat. ibi, *Hoc autem.* Abbas.

CASVS. Quicunque regularis in morte cũ peculio inuẽtus fuerit inter fratres nõ debet sepeliri: & si sepultus fuerit, debet inde eiici dummodo sine scandalo fieri possit. Nota, q̃ monachus habẽs proprium, in morte nõ debet cum fratribus sepeliri. Item in similibus idem est iudicium.

d ¶ *Proprium, quod contra.*] cum talibus non dignatur Dñs fieri pars calicis eorum. 12. q. 1. clericus. & c. nolo.

a Et sic nota secũdum Innocẽtium propter scandalum non sepeliri. Gui alias exhumandus est. Io. An.

e ¶ *Sepultura.*] pro eo ꝙ in mortali peccato mortuus est. sic ĩ. eod. monachi. §. qui vero. & ĩ. eod. cap. 2. pro talibus enim sancta nõ erat ecclesia 2. 13. q. 2. pro obeuntibus. & 23. q. 5. placuit. Ber.

† Cap. 6. eo. tit. in 3. compilatione.

f ¶ *Maximo scandalo.*] pro quo vitãdo multa fiũt, & omittunt, dũmodo sine peccato mortali possit fieri vel omitti. ĩ. de noui operis nũciatione, cum ex iniuncto.

potuerit, habẽs votum fratres, cæteris po sulat.

g ¶ *Proiici.*]si ossa illius possũt discerni ab aliis ĩ. de sepultu. sacris.

h ¶ *In Similib⁹.*]sic ĩ. de rescrip. inter cæteras. & ita de similibus ad similia procedendum est, ff. de legatis non possunt. Ber.

Gauini Cotauini

Q *Vod Dei.*] Diuiditur in tres partes. Primo ponitur exordium. Secundo facti narratio & supplicatio. Tertio supplicationis admissio cum duplici motiuo. Secũda: ibi, *Sane.* Tertia: ibi, *Licet.* Abbas.

CASVS. Quidam plebanus. sancti Gauinii desiderãs ad frugem melioris vitæ transire, coram fratribus sancti Victoris, renũciauit officium plebani, promissionem faciens de sua conuersione: professionem tũ solemnem non fecit: nec habitũ assumpsit: parochia ni illius considerantes laudabilem administrationem ipsius, impetrauerunt à Florentino epo, vt adhuc administraret ibidẽ: & hoc idem obtinuerunt à quodam legato Apostolicæ sedis: postmodũ petierunt à Papa, q̃ hoc ratum haberet, præcipue cum illud fecisset de licentia Prioris sancti Victoris: Sup hoc rescribit Papa eidẽ Plebano dicens, q̃ licet in cõcilio Lateranẽ. de monachis caueatur, ne soli per villas & oppida esse debeãt: de regularibus tũ hoc non cauetur, qui etsi non putẽtur sciuncti à monachis, regulę tũ inseruiunt laxiori, & monachi p canones antiquos ad curam parochialium ecclesiarũ ordinantur, ex quo debẽt prædicatiõis officium exercere, qđ priuilegiatum est: sic ergo annuit postulationibus ꝓdictorum parochianorum, vt ibi exerceat plebani officium, ita quòd vnum canonicorũ regulare (si fieri potest) habeat secũ.

¶ *Canonicus regularis potest præsici ecclesiæ parochiali, etiam seculari: sed debet habere socium secum, sui ordinis, si commode fieri potest.*

CAP. V.

Q *Vòd* † Dei timorem præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur euidenter, cum opera, quæ facis, testimonium perhibeant veritati. ¶ Sane quondam desiderans ad frugem melioris vitæ transire, officium plebani resignans, coram fratribus sancti Victoris Bononien. promissionem i de tua conuersione feci⁹ti, neque professionem solemnem emittens, neque habitum religionis assumens: sed parochiani plebis eiusdem attendentes, te laudabiliter præfuisse, à Florentino episcopo impetrauerunt, vt ministrares k ibidem. hoc etiam P. presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis legatus proponitur annuisse, quod iam dicti parochiani à nobis ratum haberi, suppliciter † postularunt, præsertim cum de licentia Prioris sancti Victoris, noscaris hactenus id feciſſe.

¶ Licet autem in Lateran. l † concilio de monachis caueatur, ne singuli per villas & oppida, per quasc̃unq; parochiales ponantur ecclesias, & cætera: quia tamen istud de canonicis regularibus specialiter non cauetur, qui etsi à sanctorum monachorum consortio non putentur seiuncti, regulæ tamen inseruiunt laxiori m: & per antiquos canones n etiam monachi possunt ad ecclesiarum parochialium regimen o in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis † officiũ scis. Alij dicunt, q̃ nec hodie possunt nisi ex dispẽsatiõe, cũ Lateranẽs. concilium hoc prohibeat. ĩ. eod. cap. 2. Satis potest dici, multa valẽ olim monachi non poterant præsici ecclesiis, nisi ex necessitate: de vtilitate, vt 55. distin. prisc. is. hodie possunt etiam vtilitate suadente. Sed regulares, vt dicit hic, licite possunt eligi ad regimen ecclesiarum vtilitatis causa, & de iure communi, vt videtur, argumen. ĩ. tit. proxi. per tuas. Sed in hoc est differentia inter monachos & canonicos regulares ꝛ, quòd monachus tenetur habere socios secum sui ordinis. ĩ. eod. tit. cap. 2. & ĩ. de capel. mona. cap. penult. & vltim. Sed regulares ad hoc non tenentur, nisi commode possint, vt hic dicitur: sed littera sequens cõtrarium innuit, vt ibi dicit: sic annuendum, &c. & hoc tutius est dicendum. Præterea dicit hic circa principiũ, q̃ plebanus iste, ꝓmiſsionẽ fecerat solũmodo de ſe, non in sua conuersione, nec professionem fecit, nec habitum religionis c. in præsentẽ assumpsit, & ita nõ fuit canonicus regularis, nec amplius in voto

† simpliciter.

† Cõcilium Lateranen. sub Alexan. supra de postula. ex iij. cap. 10. parte.

† Vide con dent. sessio. mat. c. 1. & sessio. 24. de reformatio. cap. 4. vbi multa vtilitatis. officio prædicationis.

† Vide alias differentias per Iasonẽ in Authen. ingressi. C. de sacrosan. eccles. adde circa principiũ, q̃ plebanus iste, ꝓmiſsionẽ fecerat solũmodo de se, non in sua conuersione, nec professionem fecit, nec habitum religionis c. in præsentẽ assumpsit, & ita nõ fuit canonicus regularis, nec amplius in voto tũ. de, ꝓba.

Decretal. Sf 4 fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit processum:quod,paret per hanc litteram: Quare ergo Papa non mandat q̄ votum suū Dño reddat,ne dicatur voti trāsgressor:pp quod signatur otrariū.3.tit.proxi.per tuas.vbi dicit Papa, q̄ resignet regimē ecclesiæ Gebeñ.& reddat Dño vota sua,& postea si electus fuerit,poterit electionem recipere de se factam:Poteſt nr̄deri, ibi necesse habebat resignare epatū, aliter non poterat fieri monachus,aut regularis canonicus,cum ecclesia Gebeñ.esset secularis, & postmodum sine aliqua dispensatio ne potest eligi in epm: siue cathedralis ecclesia sit regularis,siue secularis, pp excellentiā epalis dignitatis : sicut clericus secularis pōt eligi in epm:siue eccle sia sit secularis,siue regularis:Hic vero etiam si esset iam canonicus regularis ,nihilominus poterit dispētiatiue assumi i plebanū ergo multo forti[2] poterat ibi remanere de licentia epi & Prioris dispensatiue sed ptra p̄missionē nō poterat dispensare cū renunciatio sua non tenuisset simpliciter : & ideo dispensat Papa cū ipso pp promissionem vt remaneat in officio plebani pp maius bonum, non facta aliqua professione,& ex hac p̄missione debet viuere regulariter tāq̄ professus vt dicit in fin.

† Aliàs:ita Abbati Lubacen.

† Cap.1.c. tit.in 1.cō pilatione. Vide concilium Trident.sessio. 25.tit.de regularibus. c. . & 1.& de intellecta huius decretalis cit. ea verba vltima , vide Albertinū tracta. ¶ de agnoscēdis assertio.catho.& hæret.q.13.

Quidā tū dicunt.q̄ fecerat professionem sed ex littera hoc nō colligitur:sed in illa decre. p tuas nō petebatur dispensatio, vt ibi remaneret tamē monachus sed petebat consilium quid ei faciendū esset super voto quod fecerat.Papa rūdet sibi de iure.q̄ reddat Dño vota sua,& sic nō p̄tradicit huic:& si idē fuisset petitum, idem fuisset responsum.Ber.

a ¶*Priuilegiatum.*] in hoc est priuilegiatum officium prædicandi: quia nemo debet prædicare , nisi ei sit commissum ab episcopo loci,vel ab Apostolica sede.infra , de hæret. excommunicamus. §, q̄a vero. & illi qui per electionem ad hoc eliguntur.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

b ¶*Et regularis.*] sed nunquid tenetur regulam obseruare pp illam promissionem? Dico q̄ sic,vt dixi.5.eod.c.in princ.& ita patet,q̄ per solam promissionem obligatur quis ad obseruātiam regularem 1. Bernard.

1 Credo q̄ iste postea plus peccet solemnē professionē emittendo, secundum Lau.Ioan. Andr.

Vm.]Non potest cōgrue summari pp multitudinem dictorū, sed cape diuisionem pro summario.Diuiditur enim principaliter in quinque partes:secūdatibi, *Prohibemus*.tertiatibi,*In oratorio*.quartatibi,*In refectorio*.quintatibi,*Tales*.Et primo ibi tractat de officiis in genere, secundo de claustrali Priore:ibi, *Prior*.tertio de Abbate:ibi,*Abbas*.Et confirmatur hæc decret.in Clemen.ne in agro.eod.tit.Abbas.

CASVS.In capitulo isto traditur qualiter monachi viuere debeant,& qualiter etiam in aliis officiis tam prælati quàm alij debeant se habere.In fine dicit, q̄ Abbas cum aliquo monacho dispensare nō potest,vt propriū habeat:quia abdicatio proprietatis,& custodia castitatis ita sūt annexa regulæ monachi,vt cōtra ea fumus Pontifex nō possit licentiā indulgere. Nota,q̄ monachus lineis camisiis vti non debet.Item monachus proprium habere non debet. Item monachus habens prorium , in sterquilinio fepeliri debet.Item in oratorio , dormitorio refectorio, & claustro silētium seruari debet. Item monachus in refectorio carnes comedere non debet. Item nihil est cum scandalo faciendum. Item nullū officium alicui monacho concedi debet in perpetuum.Item Prior conuentualis sub Abbate existēs,potest monachos corrigere.Item tota cura monasterij ad Abbatem pertinet. Itē pp negligentiam pōt prælatus deponi. Item cum monacho , vt habeat proprium, non solum Abbas non potest dispensare,sed nec etiā Papa.

c ¶*Proprium.*] sic 3.eo dem , cap.2. & cap.super quodam.

d ¶*Resignet.*] 3.eo.mo nachi.

e ¶*Expellatur.*]etiā ab altaris ministerio remouendus est in vita.3.eo. monachi.& c.sup quodam.vel potest mitti in arctius monasterium, ne euagetur,vt sic pœniteat,& restituat illud.ar.16. q.6.de lapsi s. & 27.q.1.si quis rapuerit

f ¶*In morte.*]secus si in vita, quia tunc debet conuerti in vtilitatem ecclesiæ.5.de offi.ordi. quanto.& 18.q.2.Abbates.

¶*Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

g ¶*In sterquilinio.*]sic 5.eo.monachi. &c.sup quodam.quia in mortali peccato decessit,vt ibi dr.arg.ptra 23.q.vlt. quicunq;.sed illud intelligitur de pœnitēte sed ad terrorem aliorū nō erat pro eo ecclesia sicut contingit de his q̄ moriūtur in torneamentis.5.eo. de torneo.c.1.2.& 5.& de raptoribus.c.2.

h ¶*Carne vescatur.*]de confec.dist.5.carnem.

¶*Glo.seq.ponit quatuor casus,in quibus Abbas dispensat.*

i ¶*Indulgentia.*]sic ergo Abbas potest dispēsare in regula monachali quantum ad esum carnium:vt hic 3,& arg.de confec.dist. 5.carnem. Item in cella speciali constituēda.20.q.vlt.monachum. Itē dispensatiū ordine.5.de eo qui fur.or.recepit.cum H.Item dispensat cum eo qui excommunicatus ordines suscepit.5.de sententia.excom.cum illorum.Io.

k ¶*Delicat⁹.*arg.ad hoc 61.di.nō cogantur.ff.ad l.Fla.d plagia.l.fi.

l ¶*Perpetuo.*]hoc verū est, q̄n non eligitur canonice à capitulo, sed abbas committit ei administrationem.De hoc habes.5.eo.c.2.

m ¶*Amoueri.*]Isti etiam regulares canonice electi ex letibus cau

1 Hic dē. bit esse non. net.18.q.2.nullam.etiam si durum esset mandatum , ei parendum cord.& 8 . est. 23.q.1.quid culpatur.

d.n.dictum & bene est de gloss. & add.ibi hāc, gloss. & fu pta de offi. ar.2.cuę l. † Aliàs:ita vt exemplo verę, verbis doctrinæ fratres ,&c. a Vide glo.f fam de fimili mātę c. pro ria in c.pro positum.4. su pta de con cessione.prę bē.& quos ibi citaui. & notas no tatatin d.c. propoſit vbi illa & hāc glossa declaratur. † vide. l. careri.& l. militesff.de exhi.reo.

† extimet.

† De hoc articulo,qui videlicet cū tonsus vi de S.Tho tinum 2.2. 93.articu. Tarrecre- natum in 6.de illo ele 3.dist. Ferdi nandum Vasquium lib.3.contro uers.illust.e 25.& Alber tinū.initio. capi.citatū.

† Concilio generale La tinum sub Innocentio iii.c. 1.de statu religiosorū in 4.compil. † vide con cilium Tri dent.sessio. 25.titu. de regularibus cap.8. vbi tenoua ber.

Vide.B. nonam. Gutierrez. huius. cretalia cit. cop.

Intelligē dictum declara tum in esp. tractā. de tribus epi. de epi. & epi. vicē.

b ¶*Et regularis.*] sed nunquid tenetur regulam obseruare pp illam promissionem? Dico q̄ sic,vt dixi.5.eod.c.in princ.& ita patet,q̄ per solam promissionem obligatur quis ad obseruātiam regularem 1. Bernard.

c ¶*Propriū.*] sic 3.eo dem , cap.2. & cap.super quodam.

d ¶*Abdicatio proprietatis.*] 2 & ita habes hic q̄ Papa in multis præter articulos fidei dispēsare nō pōt,scilicet vt monachus propriū habeat.& in voto continentiæ. item in secūdo gradu consanguinitatis.3.de restī.spol.litteras.Item nec contra Apostolum, 21.q.1. sunt quidā.Itē nec ptra qua tuor consilia.15.dist. si Late per cut. quod vsquequaq; verum non est,quoniā Papa dispēsat ptra multa statuta quatuor conciliorū : quamuis consilia non audeat reprobare:& tā quod hic di farc: quoniam abdicatio ,proprietatis & custodia castitatis sunt de substātia monachatus. Vin. & Ioan.dixerunt, q̄ Papa non potest dispensare, vt monachus habeat proprium extendo monachus : sed de monacho potest facere nō in monachum. Alij dicunt, q̄ potest dispensare propter plenitudinem potestatis,q̄ monachus habeat proprium:quoniam potest auferre substantiam rei.arg.C.de rei vxo.act.l.1.in princ.& de nihilo 4 potest aliquid facere.23.q.6.hoc quippe.arg.de conse. dist. 2.rectera.Et exponunt quod hic dicit,non potest licentiam indulgere,i.non congruit potestati illius.simile.32.q. 5 .si Paulus. Puto verum esse,q̄ Papa in his duobus licentiam indulgere nō potest, vt littera ista dicit,etiam si vellet.nā contra votū castitatis dispēsare nō potest:quia nullū inuenitur æque bonū in quo possit cōmutatio fieri:quia nihil est melius continentia:quia virginitas replet paradisum.32.q.1.nuptiæ.& castitas sola est quæ cum fiducia potest Deo animas præsentare.in Auth.de lenonib. 5. fancimus. coli.2.& nullā cōmutationē potest dare homo pro anima sua , cū sit pretiosior omnibus rebus.24.q.3.si habes.arg.12.q.1.præcipimus Item not.q̄ monachatio præiudicat omnibus votis: vbto scilicet peregrinationis.5.de vo.scripturæ. Item præiudicat etiam iuramento.infra de spon.commissum.Item maior est quàm pœnitentiæ impositio.33.q.2.admonere. Item præiudicat matrimonio ante carnalem copulam.supra de conuersio.coniuga.ex publico.& capitul,verum.& cap.ex parte.Ber.

3 Hoc non obstante, cum hic de carnib⁹ nihil dicat: facit tā ad hoc finis cap.fecundū Per. & Abbatē: quia si ibi fare in illis, permittitur in aliis. Io

4 De hoc articulo vide quos citaui in capi. cum ex officij. supra præsertim, & præscriptionibus.

5 Vel quia per hoc in nullo enervatur iurisdictio epi scopi. vt J. co.5.ord.ec tur. Secundum Host. Ioan. Andr.

IN singulis] Diuiditur in duodecim partes.Secunda:ibi, *Hoc adhibito*.Tertia:ibi,*Aduoceni*. Quarta: ibi,*Hiuiusmodi*. Quinta: ibi, *Et quod*.Sexta:ibi,*prouiso*.Septima:ibi,*Et qui*.Octaua:ibi,*Ordinentur*. Nona:ibi,*Hoc ipsum*.Decima:ibi,*Si vero*.Vndecima:ibi,*Porro*. Duodecima:ibi,*Ad hoc*.Abbas Siculus.

CASVS.Innocentius Papa volēs intendere circa reformationē & statum monachorum,in generali consilio residens statuit, q̄ in singulis ,puinciis siue regnis:fiat de triēnio i triennium commune Capitulum abbatum & Priorum abbates proprios non habentium, & qui non consueuerūt tale Capitulū celebrare, saluo iure diœcesanorum epi[5]scoporū ad quod vniuersi cōueniāt,nisi fuerint legitime impediti apud vnū de monasteriis ad hoc aptū,ita q̄ nullus plusquā sex equitaturas, & octo psonas adducat: & i hac nouitate aduocent duos abbates vicinos Cistercien. ordinis ad præstandū sibi consiliū & auxiliū opportunum : cum in huiusmodi Capitulis melius sint instructi, & illi duo aduocēt duos abbates de ipsis, quos viderint expedire,& ipsi iiij.præsint ipsi Capitulo:ita tā q̄ per hoc nullus corū auctoritatem prælationis assumat, vnde cum expedierit prouida possit deliberatione mutari.¶Huiusmodi vero Capitulū aliquot certis diebus continue, iuxta morem Cistercien. ordinis celebrandis ex longa cōsuetudine plenius informati : qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire : ac ipsi quatuor præsint Capitulo vniuerso , ita quòd ex hoc nullus eorum sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Illis quatuor.*] Quid iuris sit quando plures sunt iudices,& in pari vel impari numero discordãt:dr 3.de re iudic.c.vlt.sed isti nõ videntur delegati,sed potius ordinarij auctoritate huius cõstitutionis à sede Apostolica,vnde secũdum hoc si dissentiunt in numero pari,tenet sententia eorum qui absoluunt.ff.de re iudi.inter pares.& 3.de re iud.c.vlt.

b ¶*Et appellatione remotis.*] Inquisitio ista fit causa correctionis & reformationis, quare locũ nõ habet appellatio.3.de appel. reprehẽsibilis.& c.cum speciali.in fin.& 3.de offi. ordi.irrefragabili. nisi forsitan modum excederẽt:vt ibi, vbi de hoc: nec etiam recusare possunt,quia cum eos elegerint,eorum personas approbauerunt.3.q.3.c. inducimus.§.offeratur. & 3.de causa poss.cũ olim.

1 Secundũ Io. secundũ quem vide tur q̃ si qs capitulo princ̃ipio cõ tradicret, & iustam causam ostẽderet, esset audiendus: & hoc in argum.

nuitur ibi qui absque contradicti one. idem Vin. & Ph. Ioan.And.

2 Et equitaturum. & hoc tenet Vin. non enim esset bene proportionatũ si tantũ voluereт q̃ duc̃it tres equos sicut qui ducit sex, secundum Hostiensem Ioan. Acd.

† In codice Barbatiæ ita hoc ipsum circa regulares canoni zat,&c.

si nisi ex noua causa succ̃idente.3.de offic. deleg. insinuante. quia iusta recusatio nulli est deneganda 1.3. q. 5. qđ suspecti.& C.de sen. & interlo.om.iudi. l. vlti. c ¶*Proportionabiliter.*] id est,pro numero personarũ 2, & secundum facultas cuiuslibet, sicut in naui fit collatio secũdum proportionẽ & æstimationem rerũ. ff. ad legem Rhod. deiact.l.2. §. cum in eadẽ. d ¶*Singulas abbatias.*[Et sic exemptas. j. c. proxi.§.q̃ si abbas.versic.hæc.eadem.

e ¶*Vice nostra.*] Tamquam delegatus auctoritate huius cõstitutionis.simile 3.de offi.ord. irrefragabili. Nunquid per hoc fit præiudiciũ eṗo loci?Videtur q̃ nõ per hoc quod dicit in prin,saluo iure,&c. vn de satis potest dici, q̃ isti tunc demum corrigent,cum eṗs est negligés:quia aliàs nulla visitatio vel correctio necessaria est, immo grauarẽtur monasteria ex eorum accessu: & aliorum iurisdictionẽ vsurparẽt, cum sua iurisdictio eṗo non seruatur: vnde ordo eṗorum cõfunditur. 11.q. 1. peruenit. Videtur etiam q̃ si eṗs esset negligens, q̃ primo debeat admoneri,arg.3.de officio.ordina.quanto. & 9.q.5.nunc vero. Sed verius vr̃ q̃ sine aliqua admonitione possint visitare,&quia melius ſciũt hoc quàm eṗi:nec eṗo fit præiudicium, quia si inueniãt aliquem amouendum,denunciant eṗo,vt illum amoueat, & ita saluo iure eṗi hoc officium exercent.Tñ si eṗs vellet visitare locum,ipsi præponerentur eṗo,quia videretur q̃ eṗs hoc faceret malitiosè causa impediẽdi eos 3.Monasteria vero exempta sine aliqua distinctione visitabũt.j.eo.c.proximo,immo non obstante visitatione eṗorum, ipsi exercent officium suum,vt dicit inferius.j.eo.c.§.porro.

3 Videto hic Hostiensem & Ioã. And.

f ¶*Denuncient episcopo proprio.*]sic j.c.proxi.§.si vero.

g ¶*Vt cum prædicti visitatores accesserint.*] Hic patet q̃ visitatores possunt visitare,etiam si eṗi non fuerint negligentes.

h ¶*Iniurias sustinere.*]ne inde nascatur iniuria, vnde iura nascuntur.j.de accusa.qualiter & quãdo.& C.vnde vi,meminerint.Bern.

EA quæ.] Huius capituli quinque sunt partes.Secunda:ibi,*Si vero*.tertia:ibi,*Sequentes*.quarta:ibi,*Præcipimus*.quinta : ibi, *Hæc autem*.Abbas.

CASVS.In præcedenti capitulo consilij generalis statuitur,qualiter cõe capitulum de triennio in triennium debent abbates & priores celebrare:dicit Honorius in capitulo isto, q̃ visitatores ordinati secundum consiliũ præd̃ictum, cum processerint ad visitandum, de statu monachorum & obseruantiis regularibus diligẽter inquirãt, & tam in spiritualibus q̃ téporalibus corrigãt & reforment, quæ fuerint reformanda secundum regulam beati Benedicti, & puniant delinquentes iuxta modũ culpæ sine perfectorum acceptione.Si vero abbates fuerint negligentes in corrigendis monachis,aut seipsis:iuxta mandatum visitatorũ, ita publice puniantur in capitulo generali, q̃ pœna illorum sit cæteris in exemplum.Si vero abbas nõ exemptus à visitatoribus inuẽtus fuerit negligens vel remissus,denuncient hoc diœcesano eṗo, & per eṗm detur ei fidelis & prouidus coadiutor,vt que ad capitulũ generale : Si vero dilapidator inuẽtus fuerit, vel aliàs merito remouendus, per diœcesanum eṗm remoueatur,postquã sibi à visitatoribus fuerit denunciatũ, à regimine abbatiæ : q̃ si eṗs hoc non fecerit.Apostolicæ sedi visitato res ipsi studeãt nũciare sequẽtes visitatores diligenter perquirant ve stigia priorũ visitatorũ & eorum negligentiã referant capitulo generali,vt ipsi inde punian tur:& idem faciendum est de præsidentibus capitulo generali:Itẽ præcipit q̃ abbates & monachi decætero non re cipiant ad præbendas clericos seculares,& hi q̃ recepti sunt,in capitulo locum vel vocem sibi non audeant vendicare,sed beneficiis suis sint contenti : & si qui de prædictis clericis inuenti fuerint criminosi, per eṗm diœcesanum puniantur.Si vero sint exempti,per visitatores vel præsidentes puniantur.Hæc omnia in monasteriis quæ non habent abbates proprios,sed Priores,& in monasteriis monialiũ quo ad articulos cõgruentes abbatissis & monialibus præcipit obseruari, Not.q̃ correctio monachi primo loco spectat ad abbatem.Itẽ pœna non debet excedere culpam:sed secundum modum culpæ puniendi sunt delinquẽtes.Item pœna verius debet esse metus alio rũ.Itẽ clerici seculares in ecclesiis regularibus pbẽdari nõ debẽt.

i ¶*Per abbatem loci.*] Correctio monachi primo loco spectat ad abbatem.ẽ.de offi.ord.quanto.qui si negligens fuerit, denoluitur potestas ad superiorem?vt ibi,& aliàs punietur de negligentia vt sequitur j.§.proxi.

a ¶*Iuxta modum culpæ.*]vt in quo maior fuerit culpa,maior exeratur vindicta 1.5.dist.quia sanctitas tua.& 24.q.1.non auferamus

1 Nisi ecclesia fiat contrarium in vxori cida,q̃ grauiter punit quàm maritida pp refrenanda maritorum feuitiam vt not.1.q.1. ei to turpem in glo.& qs Ioan.And.

† Vide con cilium Tridentẽ. sessio. 24.de refor mat.capit.5.

chos,quos contumaces inuenerint & rebelles,iuxta modũ culpæ,[a] vice nostra,regulari cẽsura cellãt absq; personarũ delectu [b],nõ parcendo rebellibus [c] ob suã pertinaciã, vel potentiã amicorũ, quin ouẽ morbidã [d] eiiciãt ab ouili,ne inficiat sanas oues.¶Si† vero abbates in corrigẽdis,iuxta visitatorũ mandatũ & regularia instituta,in seipsis [e] seu monachis,inuẽti fuerint negligẽtes,proclamentur & corripiãtur,& ita puniãtur publice [f] in capitulo generali,q̃ pœna ip sorum sit aliis in exemplum [g].¶Quòd si abbas non exẽptus fuerit à visitatoribus nimis negligẽs,& remissus inuentus : id loci diœcesano denũcient sine mora:& p illũ detur ei fidelis & prouidus coadiutor vsque ad capitulũ generale. Si autẽ dilapidator inuentus fuerit , vel aliàs merito amouẽdus, per diœcesanũ,postquã hoc sibi à visitatoribus denunciatũ fuerit, amouea tur absq; iudiciorũ† strepitu [h], à regimine abbatiæ,ac monasterio prouideatur interim administrator idoneus,qui temporaliũ curã gerat, donec ipsi monasterio fuerit de abbate prouisum. Quòd si forsan episcopus hoc adimplere noluerit,vel neglexerit,visitatores, vel præsidẽtes capitulo generali, defectum eṗi, Apostolicæ sedi nõ differãt intimare. Hæc eadẽ circa exemptos abbates fieri præcipimus per visitatores,vel p̃sidẽtes capitulo generali: depositione† ipsorum sedi Apostolicæ reseruata: ita vt abbate, qui amouẽdus videbitur,interim per visitatores, vel in capitulo præsidentes , ab administratione suspẽso,administrator idoneus monasterio deputetur. Illorũ autẽ excessus & alia,q̃ visa fuerint intimanda, capitulo p̃sidentes nobis denuncient per fideles nuncios & prudentes:quibus de communi cõtributione [i] abbatũ,iuxta cuiuslibet facultatẽ sufficienter ministrentur expensæ.Sequentes autem visitatores , perquirant priorum visitatorum vestigia diligenter, & eorum negligentias [k] & excessus referãt sequẽti capitulo generali,vt iuxta culpam publice debitam pœnam portent.Idem etiam de abbatibus præsidentibus generali capitulo , præcipimus obseruari. ¶Præcipimus † quoque , vt in nullo monasterio , ad præbendas recipiant decætero abbates & monachi , clericos [l] seculares:nec hi,qui iam recepti sunt locum vel vocem in capitulo, dormitorio vel refectorio seu clausẽtro sibi vendicare contendant, seu monachorum cœtibus importune se præsumant miscere:sed beneficiis sibi concessis cõtenti,conuersentur honeste[ter], opportuna obsequia in monasteriis fideliter impẽdentes : nihilque vltra in spiritualibus aut temporalibus exigant in ipsis monasteriis vel vsurpẽt. Si qui vero talium à visitatoribus inuenti fuerunt criminosi,per diœcesanum episcopũ † in nõ exẽptis,& per visitatores vel præsidentes generali capitulo in exemptis,beneficiis priuẽtur eisdem. ¶Hæc autem omnia etiam in monasteriis, quæ non habent abbates proprios, sed Priores,necnõ in monasteriis monialium, quo ad articulos abbatissis & monialibus cõgruẽtes,præcipimus obseruari.

b ¶*Absque personarum delectu.*] Simile 3. de iud.nouit.& 3.de præb. cap.penult.argum.contra: quia plus punitur quãdoque vnus, quàm alter.24.q.1. qui contra pacem.40.distin.homo christianus.11. quæstio. 3.præcipue.25.q.1. nulli. & C.de modo mul.eos in fi. hic ergo non habet locum distinctio personarum, cum omnes sunt æquales , nec aliquis censetur animo dobilis, vel potens: quia iam non habet propriam voluntatem. 12.q.1.non dicatis. 28.q. 3. præsens clericus. & 27.q.2.scripsit.& ideo si ne delectu personarum sunt percellendi , qui ibi delinquunt 2.argumentum tamen contra.3.eo.c. cum ad monasterium.

c ¶*Rebellibus.*] quia in contumacia persistenti bus nos conuenit esse seueros. 2 quæstio. 5. quanto.3. de postula.c. 1. si vero sine scandalo hoc fieri non posset, referatur ad Apostolicæ sedis iudicium. argum. 3.eodem.c.proxim.versicu. si vero in hac nouitate.

d ¶*Ouem morbidam.*] quia resecãdæ sunt putridæ carnes 3.24. q.3. resecãdę.quia vna ouis morbida totum gregẽ inficit.45. dist. sed illud ADDITIO. Vñ versus. *Morbida sola pecus inficit omnes pecus.*

e ¶*Seipsis , seu monachis.*] Primo enim debent seipsos corrigere abbates , demũ monachos.42.dist.§. 1. & 47. dist.c.sicut.§.necesse.simile.ff.de negot. gest.si pupilli.§.vlti.ff.de pact.cum in eo.ff.de fideiuss.tuto. & à quo debet esse professio,nec est arandum in boue & asino.16.q.7. in nona.3.de elect.cum causam.Ber.

f ¶*Publice in capitulo.*] quia publice deliquerant, & quia admoniti fuerant negligentes.arg.2.q.1.si peccauerit.

g ¶*In exemplum.*]vt 2.q.7.quapropter.& C.ad l.Iul. repetun. l.1. & ff.de pœnis.l.capitalium.§.famosos 5.ff.depositi, bona fides. 1. responso,in fine.

¶*Gl.seq.primo reddit rationem,subdit duo dicta.quorũ primum recitetur per quæstio.secundum per obiectionem.*

h ¶*Absque iudiciorum strepitu.*]quia de plano & sine iudiciorum strepitu.j.de accusat.olim. & hoc ideo quia huiusmodi regulares de facili remouẽtur à suis ad ministrationibus. j. de simo. per tuas. non est ordo iudiciarius vsque quaque seruandus in huiusmodi inquisitionibus regularium.j.de accus. qualiter & quãdo. in fine. & in casu isto non est amplius q̃ rendum de talibus, cũ iam constet per inquisitionem visitatorum, quia de delicto vnius hominis sæpius nõ est quærendum. ff. nautæ caupo. ſtabu.l. licet. in fi. Itẽ habes hic quòd iudex potest de causa cognoscere, nõ tamen potest sentẽtiã ferre 6. simile in causa episcoporum.3.q.6. quamuis. & c. dudum. sed hoc ideo fit, ne præiudicetur episcopo diœcesano:& in hoc casu saluũ est ius eorum. supra eodem cap. proxim. in princ.idem est etiã in exemptis , quorum depositio sedi Apostolicæ reseruatur:vt j. dicitur.Ber.

i ¶*De communi contributione.*]simile ff. ad l. Rhod.de iactu.l. nauis. in princ.& §. cum autem iactus. & l. 1. & 2. in princ.

¶*Glossa sequens ponit duo similia.*

k ¶*Et eorum negligentias.*]Et sic aliquis post depositum officiũ tenetur reddere rationẽ de his quę male gessit, vel quæ male administrauit 7.sic curator, tenet de sua administratiõe & cõuenitur post depositũ officium. C. de transact.l.3.sic etiam magistratus reipublicæ delata negligentia tenetur. ff. de administrerum ad ciuita. perti. magistratus.

l ¶*Clericos seculares.*] Quia in vno eodẽque officio dispar non debet esse professio,nec est arandum in boue & asino.16.q.7. in nona.3.de elect.cum causam.Ber.

§ Vide de calum. c. 2. super vlti. gi.Io. Andr.

† Vide qđ per hunc §. determinat Ludouicus Romanus singulari 663. inci. An simplex capellanus.

6 Adde idẽ sentire Barto. in l.& an eadem §. actiones. ff. de excepti. rei iudi.

† Dictio , episcopum, deest in antiquis, & in recẽtioribꝰ magis emẽdatis.

† Episcopis.

† Neapolitano.

7 Ad hoc infra de in. immunita. ecc. aduersus. in glo. seq.Io. And. Itẽ adde ff. hoc text. in l. magistratus.ff.de admini. re ad ciui. perti.

TITVLVS XXXVI.

De religiosis domibus, vt episcopo † sint subiectæ.

¶Gregorius Victori archiepiscopo Neapol.†

¶*Si dubitatur in cuius diœcesi sit basilica consecranda,ille episcopus consecrabit qui prius in illo loco episcopalia exercebat.*

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

¶*Supra visũ est de statu religiosorũ,& quibus subiiciãtur,nũc de borũ domibus & ecclesiis,& quibus sunt subiectæ,est videndũ.ideo,&c.*

De hac materia habetur.11.q.1.per totam.& 16.q.7.omnes.basilicæ. cum sequenti.18.q.2.quidam.cum sequenti.Abbas

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVnc autem.] Continet vnum constructum,in quo approbat vnum modum cognoscendi,ad quem episcopum pertinet consecratio ecclesiæ,& alium modum improbat:ibi,*Non enim*.Abbas.

CASVS. Quædam ecclesia constructa fuit circa cófines duorum ẽpatuũ: populus petebat illam cõsecrari: contentio erat inter ẽpos, quis eorum deberet eã consecrare: quæritum fuit à Papa quid iuris sit? sumpta sint à Rũdet Papa: debet inquiri cuius ciuitatis ẽps baptizauerit incolas illius loci, antequã ecclesia fundaretur,& ad cuius consignationé annuatim concurrerint:non enim hic diffinitur terminus aut locus:Sic ergo ille vocãdus est ad consecrationem,qui prædicta cõtulit sacramenta. Not. q̃ per callationem spiritualium probatur cui subsit ecclesia,siue populus,& non per termi nos vel loca.

† Agabito † Agapeto tamen legitur in anti quis. & in registro B. Gregorii.li. 9. epistola. 63.& cap.3. eod.tit.in 1. compilatio. absissa refert. Antonius Augustinus in notis primæ collectionis loco proxime citato.

a ¶ *Dedicanda.*] id est, consecranda.tũc enim appellatur ecclesia, si cut electus in cõsecratione nomen assumit epi:ific monachus tunc dedicatur Deo,cum facit professionem.27.q. 1. virginibus. & cap. si quis sacro.Ber.

b ¶ *Ad cuius consignationem.*] Ex istis duobus,scilicet,quod dicit baptizauerit, & ad cuius cõsignationem sub annua deuotione cõcurrerint,apparebit ad cuius iurisdictionẽ debeat pertinere.16.q.3. licet in regulis. & q.5. possessio territorij. Et hoc vr̃ habere locum vbi limes certas parochias non distinguit: Sed si limes distinctus.

1 Vide qd ibi dixi post Hostien. in prin. quod facit ad pro positum. & de voto,qd̃ super,ad finem magnæ gl. Ioa. And.

† Capit.1. eod.tit.in 1. cõpilatio. à quo hæc sumpta sint nondũ inueni.

CAP. I.

NVnc † autem ad basilicam, quæ dedicanda [a] est, debet disquiri, cuius ciui tatis episcopus, antequam fundaretur baptizauerit incolas,& ad cuius consignationem [b] sub annua deuotione cõcurrerint. Non enim terminis [c] hæc aut locis [d] conuenit diffiniri:sed ille ad consecrationem vocetur [e] cui per hunc modum quem scripsimus,constat debere permitti.

¶Idem Agapito † abbati.

¶Nihil iuris deperit episcopo,in cuius diœcesi sita est ecclesia,quã Papa venit ecclesiæ alterius diœcesis, & est casus quotidianus.

CAP. II.

QVia monasterium, quod in fundo Martiano situm est, hostilitate faciente, dicitur desolatum: illud tuo monasterio, cum omnibus rebus suis, vel quæ ei competunt actionibus, perspeximus vniendum [f]: & infra. ¶ Ipsum autem monasterium,sic tuę nos ordinationi commisisse cognoscas, vt tamẽ iurisdictionem illic non episcopus Surrentinus, in cuius ciuitate monasterium tuum est situm : sed Nucerinus, cuius [g] † est diœcesis, habeat. ¶Nam sic

2 Posset.tñ postea appa rere locus de alterius dominio, secundum Vin. Ioãnes And.

3 Et ema teria vnionis,vide quę sanciuit cõ Tridẽt.qdẽ tamẽ supra ne sede vacan.cap.

† In codice Barbatię ita in cuius est diœcesi, habeat.

¶ *Glo.seq.arguit.*

g ¶ *Cuius est diœcesis.*] Per hanc vnionem nõ fit præiudicium epo in cuius territorio est.Et sic est arg. quòd Papa non intendit iuri alterius derogare per suum priuilegium.supra de cõsuet.cũ olim. & supra de vsu pal.ex tuarum.& §.de offi.ordina.licet.& ff.ne qd in loco publi. l. 2. §. fi qs à principe.& §.merito.& supra de maio. & obedien. cum inferior. quia si vnicuique eporum sua iurisdictio non seruatur, ecclesiasticus ordo confunditur.11.q.1.peruenit. sim. §.de do.inter. dilectos. Bernar.

huiusmodi † di.

DE † xenodochiis & aliis similibus locis [h],per sollicitudinem episcoporum,in quorum diœcesi [i] exiſtunt , ad easdem [k] vtilitates quibus constituta sunt,ordinentur [l].

† Xenodochium Alciarus lib. præterm. lorum ver bo: Nosoco mium interpretatur.hospitale.

¶Vrbanus iij.Ariminensi episcopo.

¶ Locus auctoritate episcopi ad vsum hospitalitatis deputatus,est religiosus , & ad mundanos vsus redire non debet.

CAP. IIII.

AD † hæc:& infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si locus ad hospitalitatis vsum , & pauperũ prouisionem fuerit (sicut moris est) auctoritate pontificis [m] destinatus,cum sit religiosus,non debet mũdanis vsibus [n] deputari:sicut de vestibus,& ligneis vasis,& aliis vtensilibus ad cultum religionis per pontificem deputatis, antiqua consuetudo indubitanter obseruat , & venerabilium patrũ edocent sanctiones.

De materia vide concilium Trident.sessio. 25.de reformat.c.5 ad 8 de notas no stras in hac decretalem.

h Immo sed homines districtionẽ præbent ratios. de dis. hoc supra tit. c. viii. Gemult.io. Auct.

i *In quorum diœcesi.*] Hic in manifeste patet, q̃ monasteria,& alia loca religiosa pertinent ad epiſcopũ loci de iure cõi.16.q.7.si quis epo rum.& q. 7. omnes basilicæ.& 18.q.2. monasteria.nisi ostendant exẽptionem.18.q.2.abbatibus. §. de præscript. cũ non liceat.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio.

† Albanen. † Alben.

† Concor. l.ff.de of. cõsu. & † non solum. cum vulg. §. fin. ff. de fæ excus. tut.

k ¶ *Ad easdem.*]id est ad eundem cẽsum, qui fuit impositus in funda tione debeãt dare. §. de censi. prohibemus. 18. q.2. Eleutherius. vel ex præscriptione. 18. q. 2. seruitium.vel ex visitatione.§. de præscriptio. cum ex officij.

† Capit.4. eod.tit.in 1. compilatio. Vide Archidiaconũ in ca.nemo de consecr. distin. 5. & Calderinũ consil 5.& 6. de religiosis domib

Hæ duæ glossulæ nõ sunt Bernardi, nec habentur in antiquis ex emplaribus

l ¶ *Ordinentur.*] 4 id-

5 Senatus prohibet ne pulchrum, pertinuerit, id est, ad rius conuentus cui accipere. Io. And.

est,ordinate exponantur vel regantur.

A *hæc.*]Primo ponitur decisa consultatio.Secundo responsio: ibi,*Inquisitioni*.

CASVS.Quæritum fuit à Papa,vtrum locus deputatus ad hospitalitatem posit in seculare habitaculum cõmutari:Rũdet,q̃ si locus ille ad vsum hospitalitatis & prouisionem pauperum auctoritate pontificis deputatus fuerit, non debet amplius mundanis vsibus deputari,cum sit religiosus:sicut de vestibus, & vasis ligneis, & aliis ad diuinum cultum per ẽpm deputatis antiqua indubitanter obseruat consuetudo,& sacri canones edocent.Not. q̃ ad hoc vt locus sit sacer,necesse est q̃ accedat auctoritas põtificis. Item quæ semel diuino cultui deputata sunt,ad humanos vsus amplius redire non debent.

m ¶ *Auctoritate pontificis.*] Hoc ideo dicit,quia priuatus locũ non facit sacrũ.ff.de rerũ diuisione,in tantum.§.sacræ. ff. de sepulchro viola.l.3.§.si qs in sepulchro dolo malo. & §. si quis in sepulchro.

¶ Glo.seq.allegat septem concor.in contrarium duo iura, & soluit.

n ¶ *Mundanis vsibus.*] Quod enim semel Deo dicatũ est , ad humanos vsus amplius redire non debet.12.q.2.nulli licet.& §. de permuta.mãcipia.& c.seq.& de cõsecra.dist.1. ligna. & cap. vestimẽta.& 19.q.3.q̃ semel.& ff.de reli.& sumpti.fu.si quis sepulchrũ.§. 1. 5 Arg.contra.54.dist.ex antiquis.& c.frequens.Prima rubrica vera est regulariter.Contraria loquũtur de seruis, quia eoipso quod promoti sunt dñis eorum ignorantibus , peccauerunt : & ideo in eo puniuntur,quia renocantur in seruitutem, excepto sacerdote, diacono,& subdiacono, qui rediment se.diaconus dabit vicariũ: vt in capitulo ex antiquis,& subdiaconus eodem priuilegio gaudet cum diacono.supra de seruis non ordinandis, miramur.Seeus est in ec-

clesiasticis possessionibus,quæ spirituales nõ sunt:quia & illæ possunt alienari si expedit.12.q.2. sine exceptione. & 10.q.2.§. hoc ius.Ber.

INter quatuor.]Distinguit duo membra.Secundum prosequitur ibi,*Sed si*.Abbas.

CASVS.Quærebatur à dño Papa, vtrum ecclesię regulares possint fieri seculares?Ad quod rñdet, q̃ ecclesiæ regulares nõ debent fieri seculares,nisi deficientibus regularibus : & ita necessitas subiicit legi, Nota, q̃ ecclesia debet semper reformari p̃ homines eiusdem professionis.Item necessitas non subiicitur legi.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio. positiuo. in 3 † Hoc pertinet in 1. cõpilatiõe eo. tit. capit. 2. & hic, non alibi.

¶ Per regulares.]In ecclesia regulari non potest ẽps ponere canonicos seculares , vt hic & 19.q.3. q̃ semel. patet,& 18.q.2.peruenit. & §. de re.eccl. ali possessiones. §. de sta.mon. ea q̃ sed homines districtionis vitæ sunt ibi ponendi, vel alterius religionis.] ne clerici vel mona. relatũ. dũ tñ haberi possint: aliàs ponerent seculares.vt hic dr: qa necessitas legẽ non habet.§.de consue. quanto.& §. de regu. iur. qd nõ est.& de cõse.dist.1. discipulos 2 .sicut & de seculari ecclesia potest fieri monasterium.].de eccle.ædifi. ad audientiam.Ber.

CONstitutus.]Primo ponit facti seu causa narratio.Secundo ipsius diffinitio:ibi,*Cũ autẽ*. Prima subdiuiditur in tres partes.In prima actoris petitio.In secũda reorũ defensio : ibi, *Verum*.In tertia actorũ replicatio:ibi,*Cæterum*.Abbas Siculus.

† Leuitanus † Lauican. † Lucar. sed in omnibus manuscriptis legitur. Lucanus.

CASVS. Ep̃s Albañ. in præsentia dñi Papæ ꝓstitutus,petebat ius epale in ecclesia Castri, quod Pauli dr, ab abbate & fratribus monasterij Cryptæ ferratæ,in qua monasterũ ius patronatus habebat ex eo q̃d erat sita in diœcesi Albañ.& ideo de iure cõi debebat sibi de iuribus epiſcopalibus rñdere:si vero ꝓtrarii appareret,petens cõpelli monasterij ad soluendã pẽsionẽ pro prędicta ecclesia,& restitutionẽ pẽsionis subtractæ à xl. annis & citra:Sed œconomus monasterij ex aduerso rñdit,q̃ licet ecclesia illa sita esset i diœcesi Albañ. nõ tñ ei tenebatur rñdere in aliquo,ex eo q̃ Dominicus Lauitañ.ep̃s q̃ fuerat epˢ Albañ.omnes ecclesias sitas in diœcesi Albañ. pertinentes ad monasterium illud , & quicquid iuris habebat tam in monasterio q̃ in ecclesiis illis,concesit monasterio in emphyteusim sub annua pensione 8.denariorũ: ita q̃ licitum esset abbati & fratribus omnia sacramenta recipere à quocunq; vellẽt epo,tã in monasterio quàm in aliis ecclesiis, in quibus etiã ecclesiis cõcessit eis tertia mortuariorum,& C.Papa quod factum fuerat ab illo epo ꝓfirmauit:Insuper proposuit , q̃ etsi ecclesia illa aliqñ fuisset subiecta ecclesię Albañ.monasterium per xl. annos & amplius in pace possedit eandẽ:Ad hoc rñdet procurator epi,cõcessionẽ Lauitañ. epi nõ tenere,vt puta cõtinentem simoniacam prauitatem, ex eo q̃ ep̃s spiritualia concesit,recipiendo pro eis annuam pẽsionem,& sic commisit vitium simoniæ: vnde cõcesio illa nõ tenuit:& cõfirmatio Papæ fuit obtenta per subreptionem , cum in cõfirmatione illa non fuerit mẽtio facta de illa pensione: Ad hoc fuit ex parte monasterij rñsum,q̃ non est insolitum nec nouũ , vt cũ epi cõcedũt ecclesias piis locis,aliquiẽ sibi reseruẽt in eis nomine pẽsionis:& Papa cum priuilegium libertatis vel protectionis præsidium aliquibus ecclesiis concedit , aliquem censum sibi reseruat in eis,& in litteris cõcessionis cẽsus exprimitur ad perpetuam memoriam:His & aliis auditis , dñs Papa condemnauit œconomum monasterij œconomo epi in solutionẽ prædictæ pẽsionis decætero faciendam,iuxta ratam, quæ contingit prædictã ecclesiam,& in restitutionẽ pensionis subtractæ à xl. annis secundum ratam eãdem: Sup̃ omnibus aliis absoluit œconomum monasterij ab impetitione œconomi ipsius epi. eidem perpetuum silẽtium imponendo.

Not.q̃ eoipso q̃ ecclesia sita est in diœcesi alicuius epi , probatur sibi esse subiecta , nisi aliud ostẽdatur.Itẽ ep̃s potest remittere iura epalia pro annua pensione,vt hic colligitur: nec est simonia, & præcipue cum accedit cõfirmatio Papæ. Itẽ sententia concipienda est in persona procuratoris , siue ab initio,siue post litem conte.inter quos.

† Dictio, partem, de est in antiqueniat : vt hic colligit.

Item not.hic arg. q̃ licet quis cesset in solutione pensionis vltra biennium,non ideo cadit a iure suo.

† id est, Celestinus Papa prædecessor nostr.

b ¶ *Recognoscebat.*] id est,confessus fuerat iuſ patronatus ad vestram ecclesiam pertinere.

† Alben.

† Aliàs,monasterium

c ¶ *Ius epiſcopale.*]Quid tamẽ vestrũ, sit ius epale, & in quibus consistat, habes §. de offi.ord. cõquerẽte. & cap.dilectus. in glo.

d ¶ *De iure communi.*] 16. q. 7. omnes basilicæ: & 18.q.2. monasteria.& §.eodẽ.de xenodochiis.

† Hicetiam vox,partem deest in antiquis, & in recentioribus magis emendatis.

e ¶ *Albani.*]Forte diuersis temporibus,vel vno tempore potuit habere per dispensationẽ dñi Papæ.21.q.1.relatio.

f ¶ *Pertinentes.*]Sed non pleno iure. tũc verbũ, pertinere:latissimã habet significationem.ff.de verbo.significatione,verbum pertinere.

g ¶ *Pensione.*]id est,censu.

¶ Gl.seq.arg.reprobat & remittit,ponit opinio Ioan. & contrariam Hu.quam approbat.

h ¶ *A quocunque.*]Hic vr̃ q̃ epˢ possit aliquã ecclesiã eximere in totũ à iure epali. §. de censi.cũ venerabilis.ar.q̃ nõ est verũ, vt ibi not.& arg.ad hoc.§.de dona.pastoralis. Tñ epˢ pôt cõferre priuilegia.§.de his q̃ fi.à prælat.fine consen.cap.quãto. & §. de re iudi. cũ inter.sed in præiudiciũ aliorũ priuilegiũ cõferre nõ pôt,vt vr̃: quia solus princeps potest auferre vni,& dare alteri.9.q. 3. nunc vero.& c.per principalem.& C.de quadrien.præscrip. bene à Zenone.nam epˢ rem vnius ecclesiæ alteri ecclesiæ dare nõ potest. §. de reb. eccles. non alie.c.1.& epˢ in præiudicium archidiaconi aliquem priuilegiare non potest. §.de excess.præla.ad hæc.arg. ad hoc §.de his quæ fi.à præla.fi.consen.cap. cum Apostolica. Io. dixit 3,quòd epˢ bene potest dare priuilegiũ vni ecclesiæ in præiudicium alterius:& inducebat 16.q.1.statuimus. vbi dr , quòd nullus præter conscientiã epi debet dare decimas extra baptismalẽ de ecclesiã:inde argumẽtatur à ꝓtrario sensu,q̃ de cõsẽsu epi pôt.& Gratianus sic argumẽtat in seq.§.Hu.tñ dicit ꝓtra , q̃ hoc nõ pôt eps.& intelligit c.statuimus.de decimis ad epm pertinentibus.Verũ credo.qd̃ dicit Hu.q̃ epˢ nõ posset dare res vnius ecclesiæ,clericis inuitis,alteri ecclesiæ per iura ꝓmissa:nisi certa & rõnabilis causa ostẽderet.q̃ licet priceps hoc possit,epi tñ hoc nõ possũt.

3 Et Gofnone.nam ac quæ opi nio vera secũdum Hodiẽn. quando episcopus facit id de consencapituli & ex causa rationabili. his duobus deficientibus, vel ipsorum alterius, vera est opi. Hu. secundũ eum. Ioan. Andr.

i ¶ *Vobis tertiam.*]Secundum consuetudinem illius loci.§. de test. requisiti.& supra de sepult.c.1.

k ¶ *Confirmauit.*]ex certa scientia supplet.

l ¶ *Œconomus.*]In principio fuit epiſcopus Albañ.in causa,vt dicitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

citur in principio,postea creauit œconomum:vt hic innuitur.
¶ *Glo.seq.obiecit,& soluit.*
a ¶ *Recompensationem.*]Videtur q̄ simoniacus fuerit talis cōtractus:& præcipue si pactum interuenit:quia temporale pro spirituali dari nō potest,ℨ.de re.permu.ad quæstiones.& cap.vlt.1 Sed sine pacto est arg.q̄ post. fit,supra vt eccle.benefi.c.vnico. Quare ergo in dubio potius interpretatur cōtractū esse non simoniacum, nisi quia in dubio accipiendum est id quod vitio caret.ff.de leg.in ambigua:Dico q̄ non committitur hic aut in cōsimilibus exemptionibus simoniæ, quia plus percipiebat eps temporalis commodi ab illa ecclesia,quàm erāt isti denarij,& ita potuit remittere totum retentis sibi octo denariis , & istud non dī percipere propter aliquam recōpensationē: sed potius in signū subiectionis, ℨ.de censi.c.2.Io.

1 Et supra ā transa.epi. prætērea 2. Ioan. And.

† Faciunt ad hoc quæ notat. Bart. in l. Titio centum ff. de condi. & demon.

b ¶ *Aliquid.*]quod potest: quia etiam patronus hoc facere potest. ℨ.de iure patro. prætērea.& ℨ. de censi. cum venerabilis.& 16.q.2. visis. & ℨ. de donationibus pastoralis.

† eadem.

c ¶ *Pensionis.*] id est, census.
d ¶ *Oeconomo.*] & ita formatur hæc sententia in personam œconomi, epi , & monasterij: & in principio fuit eps in causa : vt patet in principio cap. & sic est cōtra sniam M. de hac materia dic vt dixi ℨ. de elect. querelam.sententia tū mandabitur executioni in persona dñi.ff.de re.iud.l.4. ℨ. 1.

† Farfen. 2 De hoc articulo vide de omnino quos citaui supra. titu. de locato. & conduct. cap. potuit emphyteuta.

e ¶ *Pensionis.*] id est, census.
¶ *Glo.seq.reci. per obiectionem & soluit,cui solutioni opponit,& propter id aliter soluit.*
f ¶ *Iuxta ratam.*] Hoc ideo dicit:quia pensio ista pro pluribus ecclesiis soluebatur.Ité est hic arg.q̄ si quis steterit vltra biennū 2 q̄ nō soluerit canonem,nō cadit à iure suo,quia isti condemnantur ad restitutionē pensionis subtractæ à xl.annis & citra.sed hoc ideo cōtingit,quia non fuit actum illo iure,id est ad reuocationē rei emphyteuticariæ.immo satis vī actū ad hoc petendo iura epalia,quę eps concesserat monasterio, sed non expresse, quod patet ex petitione epi.Vel dic,q̄ vere priuari debuit monasterium iure quod habebat in prædicta cōcessione: si vere ⁊ractus ille fuisset emphyteuticus, & ex eo q̄ nō soluerit pensionem debito tępore. ℨ.de loca.& condu.potuit.& si actū fuisset ad hoc, quia ℨm modū agendi,& c. ℨ.de accu.qualiter & q̄n 2.& ℨ.de simo.licet Hely,versus fi.Sed reuera hic non fuit cōtractus emphyteuticus,in quo cō tractu nō trāsfertur dominiū directū in emphyteutā: sed vtile:sed fuit cēsualis 3 cōtractus,in quo directū & vtile dominiū transiuit in monasteriū:& hoc apparet ex illa littera,vbi dicit , & quicquid iuris tā in monasterio quàm in ecclesiis in diœcesi eius sitis, & c. vnde quantocunque tempore steterit q̄ censum non soluerit, nō perdit propter hoc res donatas, sed cēsum totius tęporis tenetur restituere:& bene fuit cēsus petitus petēdo ius epale, vt patet in principio:& ideo cōdemnatū fuit monasteriū ad integrā pensionē,id est,ad cēsum totius temporis , scilicet xl.annis subtractum: nam sub hac petitione,Pero ius episcopale:nō solum comprehenditur ipsa episcopale qđ ipso iure cōmuni debetur:sed & quod cōstitutum est pacto vel consuetudine 4 ℨ.de præscrip.auditis. arg. & vbicūque inueneris in hac decretali pensionem,expone,i.censum,& hæc expositio probat per illud quod Papa dicit,gratis cēsum accipiamus.& vbi dicit,census,exprimimus quantitatem. & ita plana est decre.Bet.

2 Et ℨ. de procu. qui ad agendū. l.b.6. Ioan. And.

g ¶ *Aliis reddimus.*] episcopalibus scilicet: & ita pensio ista comprehendebatur in petitione episcopi.Ber.
Vm venerabilis.] Sunt duæ partes.Prima factum narrat.Secunda diffinitiui, *Quia igit tur.*Et vtraque subdiuiditur , vt per se patet. Abbas.

CASVS. Epś. Sabineñ. petebat ecclesiam sancti Angeli de Cauceia à monasterio Farbeñ.cū pertinetiis suis & possessionibus , dicens, illam ad se pertinere tam in spiritualibus quàm in temporalibus iure cōi , eo q̄ erat sita in diœcesi Sabineñ.Quòd in temporalibus ad se spectaret,nitebatur ostendere per publicū instrumētum, in quo cōtinebatur expresse I. Sabineñ. epīscopum H. Farbeñ. † abbati, & duabus personis, post ipsum,dictam ecclesiā cum suis pertinentiis † locauisse [k], pro annua quatuor solidorum Papiensium pensione.Sed pars vestra proposuit instrumē to prædicto nullam fidem penitus adhibēdam, propter superlinearem scripturam , & rasuram † loco suspecto factam,vbi videlicet annotatio [l] temporis recensetur:& infra.¶ Quia igitur nobis constitit ecclesiam supradictam,constitutam in diœcesi Sabineñ. [a] episcopale [b] ius in omnibus spiritualibus eidē episcopo adiudicauimus in eadem:illis tantum exceptis, quæ per authētica scripta ei dignoscuntur esse subtracta: & infra. ¶ Quia vero instrumentū prædictum, per quod episcopus ecclesiam intendebat quo ad tēporalia vendicare, ad faciendā super hoc fidem , inualidum esse cognouimus , vtpote propter prædicta [c] de iure suspectū vos ab impetitione ipsius quo ad temporalia eiusdem ecclesiæ duximus absoluendos.

† Capit.2. eod.tit.in 4. compilatio. Videtur hic falsū. Ho ſt enſem, & Hostiensem Abbach. Adde Concilium ¶ Idem.fol. 2.de fals.& regulatibus cap.ut.

† Capit.1. eod.tit.in 4. compilatio.

† Cancia. † Cancia.

† Farfen.

¶ *Monasterium subiectum est episcopo, in cuius diœcesi situm est,nisi probetur exemptum.hoc dicit quo ad titulum.*

CAP. VIII.

CVm † dilectus filius: & infra. ¶ Quia causa nō poterat in nostra præsentia terminari,cū nuncius monasterij super procuratione,vel ratihabitiōe [d] litteras non haberet , eā vestro duximus examini committendam : Mandantes, quatenus si constiterit abbatem , ad sedem Apostolicam antequam episcopus in eum suspensionis vel excommunicationis, & in monasterium interdicti sententias tulerit , legitime appellasse, vel interdictum post appellatiōem legitimam promulgata, nulla est.Item delictum siue factum prelati nō præiudicat ecclesię.Ité fraus & dolus nulli prodesse debet.Ité potest quis se tueri priuilegio vel præscriptione sub alternatione. sed simul coniunctiue non potest:quia contraria sunt priuilegium & præscriptio.Ber.

† De hac materia vi de plene per Iaſonem & Decium in l.fin. C. de edict. diui Hadriani tol. & Alex. in cōsil. 59.incip. in proceſſu. in 2. volu.ad de Felinum in c.ex hac ſide ſcripta. de fide inſtru.

† Hinc patet sententias ſenſuarum post appellationem latas non tenere, de quo vide Panormitanū in c. conſidera. uimus. ſupra de elect. in 6.

† ſitum

† Concilium generale Lateran. ſub Innocentio iij. c. 1. & cap. 3. eod. tit. in 4. compilatione.

† religionis

3 Idē Guil. in Specul. de procu. §. 1. ver. in præ ſus.Ioan. And.

¶ *Gl.ſeq.ponit differentiā,quā demū improbat.*
d ¶ *Ratihabitione.*] Notare vult differentiam inter litteras procuratorias & litteras de rato. nam vbi quis ſimpliciter constituitur procurator, licet generaliter constituatur,tū transigere siue cōponere nō potest:vt ℨ.de arb. per tuas.& C. de trāslāct. l. transactionis. & sic intelligitur ff. de procu. mandato 2.Sed si adiiciatur clausula illa : & quicquid aliud etiam super hoc fecerit, ratū habebit : tunc poterit transigere siue componere.aliàs nihil operaretur illa adiectio , & pra de clesic videtur differre ista duo.arg.ff.iud. fol. l. 3. §.procuratorem.simile habes.ℨ.de offic. deleg. corā.Vel dic q̄ non est differentia ; inter mandatum procuratorium appellat hic litteras de rato , & sic intellige ℨ. de officio deleg. corā. ℨ. de transact. contingit. & ideo dicuntur literæ de rato:quia in mādato procuratorio, cōstituens semper adiicit in fine,q̄ ratum habebit quicquid procurator fecerit super causa illa , ad quam datus est.ff.de procu.l.fi procuratore. Et cautio ratum ei silentium.supra de rescriptis,olim.Ber.

4 Sol. casus specialis & facit ff. de reg.iur.l. ne mo ex his. & quod ibi not. Io. And.

¶ *Repromisit.*]Non enim potuit propter hoc renunciare priuilegio suo.ℨ.de arbi.cum tempore. & quia non habuit assensum fratrum suorum,non obstitit,quia delictum personæ, &c.& 16. q. 6. si episcopum.& ℨ. de exceptionibus,cum venerabilis.

† Et ℨ. de procu. qui ad agendū. l.b.6. Ioan. And.

f ¶ *Præscriptione tueri.*]Hic de vna defensiōe siue exceptiōe trāsit ad ⁊rariā.ar.ℨ.de præscr.auditis.ff.de excep.nemo. similiter de vna actiōe trāsit ad ⁊rariā.ar.ℨ.de iud.examinata.C. de inof. test. contra maiores.arg.contra ℨ. de appellationibus. solicitudinem. ff.de tribu.quod in hæredem.§.eligere.C.de non nu. pecu. Auth. ⁊ra qui propria.4.Sed quid si debuit proponere omnes exceptiones infra certum terminum?Non vī q̄ postea sit audiendus. ℨ. de excep.pastoralis.Et qui in vna exceptione succumbit,volens aliā statim proponere,non auditur,nisi hoc faciat infra terminū præfixum.Insti.de excu.tut.§.qui autem.Dicas q̄ si alicui competunt plures exceptiones,quæ non sunt contrariæ,in eo casu si nō proponit omnes scilicet infra terminū,postea non auditur .& sic intelligitur §.Insti.de excu.tuto.§.qui autem.nisi secundum tenorē illius decre.pastoralis.Si autem sunt contrariæ,puta, q̄a primo dixit se exemptum,& succumbit,postea potest aliā proponere,puta,præscriptionem 5:vt hic.& c.auditis.& l.pdicta , ⁊ra maiores. Contrarium tū est in actionibus:quia tūc ab initio debet eligere alias postea non auditur volens aliam intentare contrariam:vt l.prædicta,quod in hæredem.§.eligere.

5 Et iā simul posset hoc proponi, cū non sint cōtraria. de priui. cum personæ. li. 6. Io. Andr.

NE *minus.*]Diuiditur. Primam nouam religionem prohibet in personis & locis. Secundo pluralitatem locorum monachis & abbatibus:ibi,*Illud.* Abbas.

CASVS. Prohibet hic concilium,ne aliquis decætero nouā religionem inueniat,sed qui vult ad religionem trānsire , vnam de approbatis assumat.Item qui voluerit nouam domū fundare, & regulam & institutionem accipiat de approbatis:in fine prohibet. ne in pluribus monasteriis monachus existat,nec vnus abbas ſpſit plu

a ¶ *In diœcesi Sabinen.*] Vnde iure communi ad eum spectabat. ℨ. eod.de Xenodochiis.& 18.q.2.monasteria. & 16.q.7. omnes basilicæ.100.dist.contra morem.Ber.

b ¶ *Episcopale ius.*] Hoc in multis consistit. ℨ. de officio ordinarij conquerente.
¶ *Glo. sequens exponit, & successiue de duobus quærit. & vtraque arguit & soluit.*
c ¶ *Propter prædicta.*] scilicet propter rasurā in loco suspecto,& interlinearem scripturā. sic supra de fide instrumento. inter dilectos. ad hoc enim vt credatur instrumento, oportet q̄ sit sine omni suspicione. argu. supra de rescriptis.cum adeo.& c.ad audientiam . & C. de edicto diui Hadriani tollendo.l.vltim.Sed quid si rasura reposita fuerit de eadem manu? Non vī q̄ obstet. argu. infra de priuilegiis. cū olim. C. de fide instrumentorum , comparationes. Si constet quòd eadem manu & in loco nō suspecto,nō obest. Item quid si rasura sit in vno loco , & tū per alia quæ posita sunt in instrumento,probetur bene propositum? Videtur q̄ sufficiat ad probandum. arg. bonū supra de re iudicata.cū Ioannes.& A.& G.si ex falsis instrumentis vel testimon.lege tertia 1 . & hoc satis potest concedi:quia non est præsumptio q̄ in fraudē factum sit:quia & sine illa rasura constabat. Ité hoc ipso quod instrumentum falsatum fuit, sufficiebat ad imponendum ei silentium.supra de rescriptis,olim.Ber.

† Capit.2. eod.tit.in 4. compilatio. Videtur hic falsū. Ho ſt enſem, & Hostiensem Abbach. Adde Concilium ¶ Idem.fol. 2.de fals.& regulatibus cap.ut.

† Ermelius ſecundum Hoſtienſem ff. de reg.i. ſeruus plu rium.§.ſi nu merus.& ſu pra.de fide inſtru.pasto. Ioan. And.

Vm dilectus.]In prima instruitur delegatus,qualiter super sententiis pronūciet.In secūda & tertia,qualiter sup subiectione pronūciare debeat.Secundaribi, *Quòd si.*Tertia:ibi, *Similiter.*Abb. CASVS.Epś Aurieñ.per circunuentionē fecit sibi prætari obedientiam ab abbate cuiusdam monasterij, quod situm erat in sua diœcesi,præter fratrū suorum assensum, cum monasterium ipsum diceretur liberum & exemptū,& sic orta fuit quæstio inter epm & monasterium super subiectione ipsius monasterij:Abbas timēs se per epm aggrauari,ad sedē Apostolicam appellauit:epś non obstante appellatione tulit sentētiam suspensionis & excōicationis in abbatem,& monasterium interdixit,propter quod nūcius monasterij & nuncius episcopi ad sedem Apostolicam accesserunt: Coram Papa proposuit nuncius monasterij prædictas sententias non tenere.cum monasterium exemptum esset,vel saltem tutum erat legitima præscriptione.Sed quia nuncius monasterij mandatum procuratorij non habebat,causa nō potuit in præsentia Papæ terminari:vnde committit causam quibusdam sub hac forma Quatenus si constiterit iudicibus,abbatem ad sedem Apost.antequam eps tulisset sententias prædictas in abbatem & in monasterium legitime appellasse,vel si cōstiterit monasterium prædictum exemptum esse à iurisdictione epi,iudicent prædictas sententias nō tenere,non obstante q̄ abbas ab epo circonuentus præter fratrum assensum,ei obedientiam promisit,cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant:sed si abbas defecerit in probatione exemptionis,nec legitima præscriptione poterit se tueri,adiudicēt monasterium Aurieñ.ecclesiæ subiacere,quamuis probet se appellasse ante sentētias suprædictas,cum monasterium sit in ipsius diœcesi constitutum.Item & si abbas defecerit in probatione appellationis,si constiterit de exemptione vel legitima præscriptione,tā abbatem quàm monasterium absoluāt ab epi impetitione.Not. q̄ sine mandato non admittitur quis ad agendum. Item excōicatio vel interdictum post appellationem legitimam promulgata, nulla est.Item delictum siue factum prelati nō præiudicat ecclesię.Ité fraus & dolus nulli prodesse debet.Ité potest quis se tueri priuilegio vel præscriptione sub alternatione. sed simul coniunctiue non potest:quia contraria sunt priuilegium & præscriptio.Ber.

¶ *Gl.ſeq.ponit differentiā,quā demū improbat.*
d ¶ *Ratihabitione.*] Notare vult differentiam inter litteras procuratorias & litteras de rato. nam vbi quis simpliciter constituitur procurator, licet generaliter constituatur,tū transigere siue cōponere nō potest:vt ℨ.de arb. per tuas.& C. de trāslāct. l. transactionis. & sic intelligitur ff. de procu. mandato 2.Sed si adiiciatur clausula illa : & quicquid aliud etiam super hoc fecerit, ratū habebit : tunc poterit transigere siue componere.aliàs nihil operaretur illa adiectio , & pra de clesic videtur differre ista duo.arg.ff.iud. fol. l. 3. §.procuratorem.simile habes.ℨ.de offic. deleg. corā.Vel dic q̄ non est differentia ; inter mandatum procuratorium appellat hic litteras de rato , & sic intellige ℨ. de officio deleg. corā. ℨ. de transact. contingit. & ideo dicuntur literæ de rato:quia in mādato procuratorio, cōstituens semper adiicit in fine,q̄ ratum habebit quicquid procurator fecerit super causa illa , ad quam datus est.ff.de procu.l.fi procuratore. Et cautio ratum ei silentium.supra de rescriptis,olim.Ber.

† Hinc patet sententias ſenſuarum post appellationem latas non tenere, de quo vide Panormitanū in c. conſidera. uimus. ſupra de elect. in 6.

† ſitum

† Concilium generale Lateran. ſub Innocentio iij. c. 1. & cap. 3. eod. tit. in 4. compilatione.

† religionis

3 Idē Guil. in Specul. de procu. §. 1. ver. in præ ſus.Ioan. And.

¶ *Repromisit.*]Non enim potuit propter hoc renunciare priuilegio suo.ℨ.de arbi.cum tempore. & quia non habuit assensum fratrum suorum,non obstitit,quia delictum personæ, &c.& 16. q. 6. si episcopum.& ℨ. de exceptionibus,cum venerabilis.

f ¶ *Præscriptione tueri.*]Hic de vna defensiōe siue exceptiōe trāsit ad ⁊rariā.ar.ℨ.de præscr.auditis.ff.de excep.nemo. similiter de vna actiōe trāsit ad ⁊rariā.ar.ℨ.de iud.examinata.C. de inof. test. contra maiores.arg.contra ℨ. de appellationibus. solicitudinem. ff.de tribu.quod in hæredem.§.eligere.C.de non nu. pecu. Auth. ⁊ra qui propria.4.Sed quid si debuit proponere omnes exceptiones infra certum terminum?Non vī q̄ postea sit audiendus. ℨ. de excep.pastoralis.Et qui in vna exceptione succumbit,volens aliā statim proponere,non auditur,nisi hoc faciat infra terminū præfixum.Insti.de excu.tut.§.qui autem.Dicas q̄ si alicui competunt plures exceptiones,quæ non sunt contrariæ,in eo casu si nō proponit omnes scilicet infra terminū,postea non auditur .& sic intelligitur §.Insti.de excu.tuto.§.qui autem.nisi secundum tenorē illius decre.pastoralis.Si autem sunt contrariæ,puta, q̄a primo dixit se exemptum,& succumbit,postea potest aliā proponere,puta,præscriptionem 5:vt hic.& c.auditis.& l.pdicta , ⁊ra maiores. Contrarium tū est in actionibus:quia tūc ab initio debet eligere alias postea non auditur volens aliam intentare contrariam:vt l.prædicta,quod in hæredem.§.eligere.

4 Sol. casus specialis & facit ff. de reg.iur.l. ne mo ex his. & quod ibi not. Io. And.

5 Et iā simul posset hoc proponi, cū non sint cōtraria. de priui. cum personæ. li. 6. Io. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit pluribus monasteriis.Not.q; diuersitas religionum reprobatur. Item qui fundat ecclesiam,nō nouam religionem debet cōstituere,sed vnam de approbatis debet assumere.Item vnus monachus non debet habere locum in diuersis monasteriis, nec vnus abbas præesse debet pluribus abbatiis.

a ¶*Nouam religionem.*] Nam nouum collegiū non potest cōstitui inconsulto principe.ff.de colleg.illi.l.3.sic nec nouis dignitas sine auctoritate Papæ i .3.de cōsue.cum olim.& 22. distin.c.1.

¶*Glos.seq. inducit duo similia.*

b ¶*De approbatis.*] sic qui nouā dignitatē instituit in ecclesia, cōstituens eā secundum consuetudinem aliarum dignitatum.ꝛ. de consue. cum olim.similiter nouā ecclesia debet regi secundum consuetudinem aliarum.ꝛ.de censib.super eo.

¶ *Glo.seq. inducit alia duo similia.*

c ¶ *Pluribus monasteriis.*] sic patet q; nullus potest esse monachus vel abbas in pluribus monasteriis : sic etiam de iure nullus potest præfici i diuersis ecclesiis secularib⁹.ꝛ. de pb. de multa. nec simul pbendam & dignitatem habere. ꝛ. de concess. præben.cum nostris.& cap.litteras. nec abbas cum fratribus posset dispēsare vt monachus & haberet locum in diuersis monasteriis.arg. ꝛ. de elect. constitutis.

† Vide Cardinalem cōsil.19.incip. in aliquibus locis & Felin.in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. supra de cōsti.adde ca. vnicum eo. tit.lib.6.

† Nec nouus sānctus tuet eā secundum consuetudinem aliarum diligniꝫ infra de reli.c.1. & 2.nec nouę ferię repentinę.C.de feriis a nullo iudice.ſc eundū Host ien Ioan.A.

† Cap.1.eo. tit.in 1.com pil.Et vide concilium Trident. ſeſſio.25.ti. de regularibus. cap. 11.adde glossam & Archidiacō in summa.

DE CAPELLIS MONACHORVM.
& aliorum religiosorum.

¶*Supra visum est de religiosis,item de domibus religiosorum in genere:nunc autem subiicit in specie de domibus religiosis,seu capellis monachorum.Abbas.Sicul.*

De hac materia tractatur 16.q.2.& q.1.peruenit.& in aliis cap.

IN *ecclesiis.*] Primo ponit dictū. Secundo ampliat:ibi, *Ita vt.*Abbas.

CASVS.Statuit Vrbanus Papa. q; monasteria quæ populum habent , habent capellanum suum institutum ab epo de consilio monachorū,q; populū regat,& visitet cum necesse fuerit:cuius ordinatio & dispositio ad episcopū pertinet.Not.q; monachi curam populi habere non debent. Item ordinatio & dispositio presbyterorum ad episcopum pertinet.

¶*Glo.seq.alleg.vnam concor.in contrarium alleg.4.cano.& soluit.*

d ¶*Monachorū.*]Hoc ius cōe vr:vt ꝛ. de ſta.mo.monachi.vbi prohibentur poni per parochias.Signātur contraria.16.q.1. dictos.& c. vos autem.& c.in parochia. Sol. quod hic dr, intellige de monacho clausträli,qui non est à populo electus,nec ab epo institutus. monachi debent habere capellanum , qui ministret populo sacramenta,ab epo institutum de concilio monachorum , vt hic dicit: qui circumeat parochiam cum necesse fuerit: quod monachi facere nō debent.Ibi de illis qui præficiuntur parochialibus ecclesiis per epm,hic nō.& hoc ca.loquit vbi est cōgregatio monachorū.

¶*Glo.seq.recitetur per contrarium de cano.15.q.7.&c.*

e ¶*Solus.*]Hoc ideo dicit:quia monachi nō possunt remouere eū sed si delinqueret,per epm debet remoueri ordine iudiciario , & ita excluduntur monachi quantum ad hoc.sed ſi deberet deponi: tunc necessarij sunt alij epi. 15.q.7. fœlix. & c. si quis tumidus.

Dilectus.] Tria facit.Primo ponit petitionem actoris. Secundo defensionem rei.Tertio Papæ diffinitionem.Secunda : ibi, *Ad hæc.*Tertia:ibi,*Nos.* Abbas Siculus.

CASVS.Syndicus ecclesię sanctæ Cæciliæ, nomine ipsius ecclesiæ petebat ab œconomo sancti Laurentij de Piscinula subiectionem in scrutiniis , baptismate , capitulis & similibus, possessorium & petitorium intentando,dicens,quòd cum ecclesia sancti Laurentij sit in parochia sanctæ Cæciliæ sita,de iure cōmuni debet ei in prædictis omnibus subiacere:cū priuilegium exemptionis non habeat:nec præscriptionē pro se poterat allegare, cū ecclesia sanctæ Cęciliæ præscripsisset prædicta,sicut per testes dicebat esse probatū:præterea cum inter prædictas ecclesias corā C. Papa super prædictis, quæstio verteretur, M. presbyter ecclesiæ sancti Laurētij fuit sponte cōfessus,q; ecclesiæ sanctæ Cęciliæ debebat scrutiniū & baptismā: & cū ecclesia sanctę Cęciliæ vellet producere testes ad probādum, q; ille presbyter diuersis tēporibus vocatus fuerat ad capitulum, & q; ad ipsum venerat , dictus ꝓsbyter confessus fuit se vocatū ad capitulum venisse: vnde C. restituit ecclesiam sanctæ Cæciliæ,quo ad capitulum, quo conquesta fuerat se ſpoliatam, saluo iure proprietatis ecclesię sancti Laurentij.per hoc ergo syndicus sanctæ Cæciliæ pro bare volebat proprietatem quo ad scrutinium & baptismā , & possessionem quo ad capitulū: Ad hoc œconomus sancti Laurentij ex aduerso respondit, q; ecclesia ipsa nullo medio pertinet ad Romanam ecclesiā:præterea ipsa ecclesia fuit monasteriū quia monialium,& generaliter seruatur in vrbe, vt nullū monasteriū titulo sit subiectum: quare incongruū videbatur, vt regulares secularibus supponantur:& dñs Papa in ipsa ecclesia institutionē liberam exercebat & destitutionē. Dñs Papa his & aliis intellectis, cōdemnauit œconomum sancti Laurentij syndico ecclesiæ sanctæ Cæciliæ in scrutinio & baptismo,ita tñ q; per hoc nullum præiudicium generetur Romanę ecclesiæ,si qñ ius ſuū forte duxerit prosequendum.In institutione vero,& destitutione,& capitulo œconomum sancti Laurentij ab impetitione syndici sanctę Cęciliæ prorsus absoluit,sibi ſuper hoc perpetuū ſilentiū imponēdo.Not.q; in eo-dem libello poteſt quis intentare possessorium & petitorium ſuper eodem.Ité cōfessio syndici vel procuratoris præiudicat ecclesiæ. Item obedientia probatur per hoc q; quis vocatur & venit ad capitulū vel consiliū.Item protestatio faciēda est ne factū proprium ſuæ ecclesiæ nocеat.Ité in persona syndici formanda est ſententia : & ideo condemnationis & absolutionis ſentētia poteſt in procuratorē vel ſyndicū proferri.

f ¶*In scrutinijs.*] sic.ꝛ. de ma.& obed.his quæ.Scrutiniū hic & ibi appellātur catechismi ſiue exorchismi,qui fiūt baptizādis per xx. dies ante 2 baptismū.de quibus legitur de consę.dist.4.ante baptisterium.& c.ante xx.& 10.q.1.peruenit.Et est vulgare Romanorum: aliter accipitur scrutinium.ꝛ.de scruti.cap. vnico. & aliter accipitur in concilio Lug.ꝛ.de elect. in electionibus. & cap. quia. propter.

g ¶*Capitulis.*]id est,ſynodo ſiue conuentu,vbi vitia corriguntur.

¶*Glo.seq.nor.in eodē libello,& c.inducit duo ſimilia , & subdit cām.*

h ¶*Et petitorij.*]ſuper diuersis cap.ſcilicer petitoriū quo ad scruti niū & baptiſma,possessoriū quo ad capitulū:ꝛ. & fic duæ actiones simul in eodē libello possunt ꝓponi ꝛ:ſicut & de possessione ſoli & de ſimile ꝛ.de re iud.c.ſuborta.vñ bñ ſcribit ꝓtra monasterium in cōtrarium dicto vñ vi pñt experiri , & de rebus vi ablatis ad exhibendū vel vi bo.ra.ff.de vi & vi.ar.l.1.§.ſi fundꝰ.de quo & ꝓ eadē re poſſ. ſunt iſta duo simul intētari,& ab eadem parte:vt hic,& ꝛ.de cauſ. poſſ.c.2.3.& 4.& c.cū dilectus.vbi materia iſta expedit,& c.pastoralis.Ité & vnū iudiciū ſufficit ad plures ſocietates.ff.ꝓ ſoc.cū duobꝰ.§.ſi plures aliàs icipit,lex iſta,ſub qua eſt iſte.§.ſi iter ſtatres.ar. ff.fa.ercīſc.hñdes.§.de pluribus.& §.ſeq.& hoc ſit cauſa dirimēdarū litiū.ar.ff.de act.emp.l.nō eſt nouū.& ꝛ.de cau.poſſ.c. ad. vltimum. i ¶*De iure communi.*] ꝛ.tit.proxi.c.conſtitutus.

k ¶*Præscriptionē.*] immo & ſi allegaſſet eam , non iuuaretur,niſi ſuper allegaret

allegaret eam ex alterius persona.ꝛ.de præscrip.cum ex officij.

a ¶*Verteretur.*]ſuper diuersis articulis,ſcilicet petitorio quātum ad ſcrutinium,& baptiſma, & possessorio quo ad capitulū,vt patet ex ipſa littera.Sed modo corā Innocentio agebatur possessorio & petitorio,& quia non fuit modo probatum de proprietatum.Præterea cū corā C. Papa prædecessore noſtro ſuper prædictis,inter veſtrā prædictā ecclesiā,quæſtio verteretur [d], M. presbyter eiuſdē ecclesiæ fuit ſpōte [b] cōfessus q; ecclesiæ sanctę Cæciliæ ſcrutiniū & baptiſma debebat.Cūque pars veſtra testes,qui ſe illū diuersis tēporibus,ad capitulū vocasse,ipſum que veniſſe asserebāt,in mediū produxiſſet : eis iurare paratis, ꝑdictus presbyter ſe vocatū [c] iuiſſe ad capitulū eſt confeſſus. vnde ꝑdictus ꝑdecessor noſter ecclesiā veſtrā,capitulo,quo ſe cōqueſta fuerat ſpoliatā , ſaluo iure ꝓprietatis ecclesiæ ſancti Laurentij, reuestire curauit [d], ſicut in eius litteris cōtinetur. per hoc ergo proprietatē quo ad ſcrutinium [e] & baptiſma, & poſſeſſionē quo ad capitulum, veſter voluit ſyndicus cōprobare.Ad hæc † ſancti Laurētij œconom⁹ ex aduerſo reſpōdit, q; ecclesia illa† nullo medio ad Romanā eccleſiam pertinebat. Cū enim monasteriū monialiū fuerit , & generaliter ſeruetur in vrbe,vt nullū monaſteriū titulo [f] ſit ſubiectū,incongruum videbatur , vt regulares ſecularibus ſupponātur. præterea vſque hodie nos in ea inſtitutionem & deſtitutionem liberam exercemus:& infra. ¶Nos igitur auditis propoſitis , œconomum [g] ſancti laurentij ſyndico veſtro in baptiſmo & ſcrutinio condemnamus : ita vt per hoc eccleſiæ Romanæ nullum præiudicium generetur [h] , ſi quando forte ius ſuum duxerit proſequendum. In inſtitutione [i] autem , & deſtitutione , & capitulo , œconomum ipſum ab impetitione ſyndici veſtri prorſus abſoluimus, ſyndico veſtro ſuper hoc perpetuū ſilentium imponentes.

¶Honorius tertius epiſcopo Venetēſi.

¶*In prioratibus monachorum non posſūt ſinguli monachi commorari,etiam ſi ſuper hoc habeant reſcriptum Apoſtolicum , niſi in illo fiat mentio de Lateranenſi concilio.*

CAP. III.

EX parte tua fuit propoſitū & infra.¶Abbas & cōuentus Riueñ.† Veneteñ.† diœceſis occaſiōe litterarū [k] Apoſtolicæ ſedis aſſerunt [l] ſibi eſſe cōceſſum , vt in ſingulis ipſorum Prioratibus ſinguli monachi commorentur, ſi pluribus non ſuppetunt facultates eorundē.

¶Cum autem id obuiet Lateranen. concilio † de quo nulla mentio [m] eſt in litteris antedictis : Fraternitati tuæ breuiter reſpondemus, quòd huiuſmodi litteras ab Apoſtolica ſede non credimus emanaſſe. Quòd ſi per occupationem [n] forſitan emanauerint , nolumus [o] per hoc derogari concilio ſupradicto.

¶Idem Burdegaleñ.archiepiſcopo.

¶*Ordinarius compellit abbatem,vt monachos à Prioratibus reuocet ad clauſtrum, vel eis ſocios adungat.*

CAP. IIII.

AD audientiam noſtram peruenit,q; nonnulli monachi ſeu canonici regulares ſub obedientia & regula beati Benedicti viuentes in quibuſdam prioratibus ſuis ſinguli monachi commorentur, dūmodo pluribus facultates nō ſuppetant eorūdem:Epūs Venetenſis ſignificauit hoc dño Papæ : & ipſe reſcribit ei dicens , cum iſtud obuiet cōcilio Lateranēſi,de quo nulla ſit mentio in litteris prædictis nūdet,q; non credit huiuſmodi litteras à ſede Apoſtolica emanaſſe:q; ſi forſitan per occupationem emanauerint, nō vult ꝙ hoc derogari concilio antedicto. Not. q; monachi in eccleſiis ſoli commorari non debent. Ité ſi quis litteras ſperrat ꝓtra aliquod ius ſiue cōciliū, de ipſo iure ſiue cōcilio mentionem facere debet,aliter nō valent.

¶*Glo.ſeq.incipit caſum.*

k ¶*Litterarum.* Littere iſtę tales fuerūt:Impetrauerunt monachi iſti litteras ad quoſdam iudices 4, ne epūs diœceſanus compelleret eos, plures monachos inſtituere in quibuſdā prioratib⁹ ſuis , vbi ſinguli monachi eſſe cōſueuerūt, cū pluribus nō ſufficerent facultates eorūdem:inquiſita prius veritate de facultatib⁹ prioratuum,occaſione talium litterarum dicebēt, ſecundum q; inferius continetur.

l ¶*Aſſerunt.*] & male: quia licet in eccleſiis illis nō poſſent eſſe plures monachi,nō tñ Papa ꝓcederet q; ſoli monachi in ſingulis prioratibus ſingulariter ponerentur:qa illud eſſet ꝓtra concilia Lateraſn. ꝛ.de ſta. mo.c. 2. & eſt expreſſum ꝛ. c. proxi. vnde litteræ iſtæ de conſcientia Papæ non emanauerunt.Bernar.

m ¶*Nulla mentio.*] & ſi patet q; ſi quis litteras impetrat contra aliquod ius ſiue concilium,non valent,niſi fiat mentio de illo iure.ꝛ.de reſcrip.nonnulli.& ꝛ.de ꝓba.& quali.eam te.

n ¶*Occupationem.*]ſic.ꝛ.de ſen.excom.ſi aliquando.C.de lib.cau. iubemus. idem eſſet ſi per importunitatem petentis.C.de pe.bo. ſublatis.l.1.lib.10.arg.ꝛ.de reſcrip.ſi quando.

o ¶*Nolumus.*] tamen ſi vellet ꝛ, bene poſſet diſpenſare contra concilium:quia auctor illius concilij in parem non habuit poteſtatem.ſupra de elect.innotuit.& Papa maior eſt quam cōcilium. ꝛ.de elect.ſignificaſti.

AD *audientiam.*]Primo ponit tranſgreſsionem concilij:quam ſecundo mandat corrigi:ibi,*Ideoque.*Abbas.

CASVS.Significatum fuit domino Papæ,q; quidam ſubiecti archiepo Burdegaleñ. ſolitarij habitabant in quibuſdam Prioratibus contra ſtatutum Lateraſn.concilij:vnde mandat Papa eidem archiepo,quatenus abbates ſeu Priores ipſorū,vt vel ipſos reuocent ad clauſtrum,facientes per clericos ſeculares in eiſdem eccleſiis deſeruiri , vel aſſocient ſibi alios monachos , cum quibus vitam regularem obſeruent, per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa compellat. Not.q; monachi in eccleſiis ſoli ſine

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliis monachis habitare nō debent contra cōcilium Lateraneñ. Item episcopi possunt compellere abbates ne monachos solos per villas dimittant.

a ¶*Diœcesana.*]i.iurisdictiōis.De hac lege no,5.d off.or.dilectus.

b ¶*Generalis concilij.*]Hic vocat Papa Lateraneñ.cōciliū generale, quod habes 5.de sta. mona. c. 2.sed conciliū Innocentii semper sic appellatur.

† Quod cirauī supra c.præceden ti.

† clauſtra.

¶*Glo.seq.ponit.differentiam quam improbat.*

c ¶*Eiſdem aſſocient.*] & ita epi compellere debēt abbates, ne monachos per villas solos dimittant, ſecus in canonicis regularibus, ſi eligerentur ad regimē animarum, nam illi nō compelluntur alios ſecum habere, niſi id cō mode facere poſsint.5. de ſta.mo.quod Dei timorem. ſed ibi eſt collegium: vnde idem videtur de regularibus, ſcilicet quōd non deberent eſſe ſoli in capellis.

† De materia totius tituli vide late per Lādbertinū in libris de iure patronatus adde cōcilium Tridēt ſupra ſuis locis citandum.

DE IVRE PATRONATVS.

¶*Supra viſum eſt de præben. & dignit. item de veſt.domi. item de capel. mona. ſed quia ad iſtas ſit inſtitutio nonnunquā per præſentationem patroni, & ſic poſſet dubitari de iure patronatus, & de modo præſentandi : merito poſt rubricas precedentes ſubiicitur iſta.Abb.Sicul.*

† In omnibus antiqs ita: ex concilio Mediomatricis idem Burchardus li. 3. decret c. 42. & in 1 compilatio. co. tit. c. 1. Iuo. par. 3 c.46 habet ex concilio Mediomatricēſi ca ro.extat tamen hoc decretū in cōciliis vulgaris in ſynodo Cabilonenſi ſecunda habita ſub Imperatore Carolo Magno.c.15.

De hac materia tracta tur. 16. q. 6. pia mentis. §.cum ergo.vſque ad fin. q. 16. q.5.ſi quis eorum.

PErlatū eſt.] Duo facit concilium. Primo prohibet eccleſiam in ter nachi , lege tibi diœceſana [a] ſubiecti , in quibuſdam Prioratibus habitant ſolitarii, contra ſtatutū generalis [b] concilii †. Ideoque mandamus, quatenus ipſorum abbates ſeu Priores, vt vel ipſos ad clauſtrum † reuocent,facientes in ipſis eccleſiis deſeruiri per clericos ſeculares:vel alios monachos eiſdem aſſocient [c], cum quibus vitam poſſint ducere regularem, monitione prēmiſſa , per cenſurā eccleſiaſticam compellas.

TITVLVS. XXXVIII.

De iure † patronatus.

¶Ex concilio Mediolanenſi. †

¶Si propter diſcordiam patronorum eccleſia caret adminiſtratore , ceſſatur in eccleſia à diuinis,tolluntur reliquiæ , & oſtia clauduntur.ſi aliter ſine ſcandalo eccleſiæ prouideri non poteſt. hoc dicit cum cap.ſequenti.

CAP. I.

PErlatum eſt infra. ¶ Nobis viſum eſt , quōd eccleſia inter hæredes patroni diuidi non debeat [d]. Et ſi ſimultates [e] inter eos ſurrexerint, ꝓpter quas ſacerdos ſuo ibi officio canonice fungi non poſſit : ſi aliter prouideri non poterit, præcipiatur ab epiſcopo , vt nullo modo ibi Miſſarum ſolemnia celebrentur [f] , donec ad concordiam redeant, & eccleſia ſacerdotem canonice habeat, qui libere ſuum miniſterium valeat exercere.

¶Ex concilio Triburieñ. †

¶Summatum eſt in capitulo proximo.

CAP. II.

QVæcunque eccleſia: & infra, ¶Si contingat pro eccleſia diſſidere patronos , vt eam nolint ſub vno presbytero procurari †, epiſcopus (ſi aliter non poterit ipſi conſurele(tollat inde reliquias [g], atque eiuſdem eccleſiæ claudat oſtia , vt ſacrum miſterium † nullus in ea celebret , antequam vnum eligant presbyterum , qui ſacroſancta ſit idoneus procura-

40 re.

¶Ex concilio Laterañ. †

¶Si patroni in præſentando diſcordant, præſertur præſentatus à maiori parte, ſi eſt idoneus : & ſi hoc ſine ſcandalo fieri non poteſt , vel patroni infra tempus debitum non præſentant , epiſcopus ordinabit eccleſiam.

CAP. III.

QVoniam † in quibuſdam locis fundatores [h] eccleſia vnius debeat eſſe rectoris.ipſi in diſcordia plurimos ſtenant:vnde ſtatuit Lateraneñ.cōcilium,vt ſi forte vota patronorū de in plures partes ſe diuiſerint,illepræficiatur eccleſiæ,q plurimo rum eligit & approbatur aſſenſu,& alias idoneus fuerit:Si auté hoc ſine ſcandalo fieri non poterit,epſ ordinet eccleſiam ſecūdū quod melius ſibi viſum fuerit:In fine dicit,ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit iter aliquos:& illa infra quatuor meſes nō fuerit diffinita,extūc ſuperior ordinet eccleſiam.Not.ꝓ ex fundatio ne eccleſiarum acquiritur ius patronatus.Ité plures doctores nō debent inſtitui in vna eccleſia.Item electio maioris partis tenet, dummodo electus ſit idoneus.Item propter ſcandalum aliquādo receditur à iure.Ité ſi quæſtio iuris patronatus infra quatuor mēſes non finiatur,epſ poſtea ordinare poteſt eccleſiam.

¶Glo.ſeq.recitetur per q.an refectione, & c. & ponit opi.Lau.quā de terminat.ſecundo quarit.arg.pro,& contra.& tenet vltimum.

h ¶*Fundatores.*]Not.ꝓ ex fundatione 2 eccleſiæ acquirtur ius patronatus,vt hic,& 16. q. 7. filiis. & j.eo.nobis.ſed ex rectione vel reparatione non acquiritur:vt dicebat Lau.arg.ff.ne quid in loco publi.l.prætor.§.vicinales.ea videlicet ratione,ꝙa qđ humani iuris eſſe deſit,ſeruituté non recipit.ff.cōmu.ſpdi.tam vſ.quam ru.l. cauerit 3. qđ intelligo cū omnino nō eſt deſtructum monaſteriū vel eccleſia:ſed ſi funditus deſtructum fit,& de conſenſu epi aliqs vellet reædificare eccleſiā,credo ꝙ acquirat iuſpatronatus,ꝙa pe rinde eſt ac ſi ab initio eccleſiam cōſtruxiſſet.j.de Iudæ.cō tuitur. arg.Ité qđ ſi reædificata eſt eccleſia de eadē materia,nunq d prior patronus remanet patronus?Vī ꝙ ſic,quia eadē eccleſia intelligitur.ff.de iud.proponebatur.& 7.q.1.deniq.&arg. ff. de vſufru. ſi tronatum in area.& ff.de ſer.vī.prædi.ſeruitutes.§.ſi ſublatū. & hæc eccleſia fibi non poloco prioris ſuccedit, vnde eadē intelligitur.arg.ff.ſi q s cau.ſi eū. §.quii iniuriarū.& ff.ſi ex noxa.cau.l.2.in fi.ff.de vſur.oñs. in prin. ff. de

f ¶*Celebrentur.*]ſic 16. q. 7. conſiderandum. & cap.ſi plures.ſed hoc hodie ſeruari non debet,ſi aliquo modo ſine ſcandalo poſſit eccleſia ordinari.j.eo quoniam.Ber.

Quæcunque.] CASVS.Si patroni eccleſiæ diſcordes fuerint vt eā nolint de vno presbytero ordinare,ſi epſ aliter eccleſiæ conſulere non potuerit, tollet inde reliqas, & claudat oſtia eccleſiæ,nec diuinum ibi celebretur officiū,donec canonice vnum elegerunt presbyterum. iſta duo capitula reducenda ſunt ad c. ſequens. Not.ꝙ epſ poteſt compellere patronos diſcordantes,ed ordinandam eccleſiam de vno preſbytero.

¶Glo. ſeq.ponit triplicē lecturam,Melen.Ioan.Fauen.& Alani.

g ¶*Reliquias.*] Quidā dicunt,ſicut Melendus, ꝙ hoc cap. non tenet, & illa.cap. ſimiliter nō tenent. 16.q.7.conſiderandum. & c. ſi plures. & c.ſeq.quoniam. & c. eam te. niſi forſitan ex facto epi magnum ſcādalum oriretur,tūc poſſet ſeruari hoc qđ hic dī ad tempus,quod ſatis vī.Ioan.Fauen.dicebat.tollat reliqas.i.non ponat.Ala. intelligit de reliquiis , quæ ſunt in capſis extra altare , qđ eſt verum, quia de illis quæ ſunt in altari non intelligitur.

Vonam.] Primo ponit abuſum patronorum. Secundo cō ſtitutionem : ibi , *Præſenti.*Abbas.

CASVS. In quibuſdā † locis patroni eccleſiarum , vel eorum hæredes, abutuntur poteſta te ſibi ab eccleſia conceſſa:quia cum vna ec-

† Concilii Triburiēſe c.32.Burchard' lib. 3. decreto. c. 214. Iuo par. 3. cap 183. & cap 1. co. tit. in 1. compila.

† In vno veteri cōdi ce alterius manu erat ſcriptum: ordinari.

† Aliàs,misterium. quod agno ſcit hic Io ſtienſis.

† Concilii Laterañ. ſub Alex iii. c.17. & c. 4 eod. tit.in 2. cōpilatione.

† De intellectu & materia vide Hoſtien ſem in ſummas eod. tit. & quid iuris Lapum de Baldum in l. 1. ff. de ſeruit. & Lambertinum de patron. lib. 2. par. 2. q. 8. a. 8.

† vel.

1 De hoc articulo vide quos citauī ſupra in c. conſtitutis. 46. de appellation.

† Defenſione , legitur in concilio aliàs,diſpenſatione.

† Aliàs.peronas.

† De intellectu huius vide Lam bertinum tract. de iu re patron. part. 3. q. 1. par. 2. lib. 1.

2 Quod credo ſanc. & debēt inſtitui in eccleſiis. idem ſiis. Item pœna clerici Hoſtienſis recipiētis beneficium cum nec lai de manu laici eſt,vt cō ci. ſine ex- munione priuetur. Ité communicati pœna clerici non dimittentis beneficium receptum à laico eſt, ꝓra proxi quod deponi debet. mo reſpon. Io.loan.An.

¶Inſtituant.]16.q.7.laici.& c.per laicos.

§ ¶*Eccleſiaſtica.*16.q.7.decimas.

¶*Per laicos.*] j.de priuileg.cum & plantare.

Vbi de hoc &c. de ¶*Glo.ſeq.opi.opi.ſignat litteræ contrarium,& remittit.*

3 Per hanc ſententiā quod i ¶*Communione priuetur.*]& ita non eſt ipſo iure ſuſpenſus 2 qui l. dixit Vin. j.c. Bigulin. debitis & recipit eccleſiam à laico,& per hoc intellige illos canones. 16.q. caſtū. q ſi eccleſiam, & c. 7. ſi qs deinceps 3.cum aliis cap.ſeq:quæ hoc dicere videntur. Ité ſi ſuſcipit ſuſcipiat locū alia pœna etiam imponitur ei qui per abuſum laicorū conſen- eccleſiam, & dat vbi tit ſuæ electioni,quia ſit ineligibilis.5.de elect.q.ſquis. ar. cōtra j. conſecretur, eccleſia in eo.cura.ꝙ ſcilicet eccleſia poſsit haberi per laicum. ibi ſoluitur. dotando pa tronum, ſe- Vod autem.]Duo ſunt dicta.Secundū:ibi,*Decætero.*Abb. Sic. cundū Vī- CASVS. Patronus eccleſiæ ad vacantem eccleſiam præſentauit prælato ſuo (ad quem pertinet inſtitutio) clericum ido neum:clericus ille non fuit à prælato admiſſus:poſtmodū patro-

ſi.de ſer.ru.prædi.Artilicinus.arg.contra , quia definit eſſe patronus,& obligatio ſemel extincta,& c.ff. de ſolu. qui res. aream. §. & de conſecra.diſt.4.quæris.quod verius videtur.

a ¶*Abutuntur.*]& ita perdere debent priuilegium. 11. q. 3. priuilegium.& 74.diſt.vbi iſta didiciſti.

b ¶*Qui maioribus.*]Simile. 63. diſtin. ſi forte. Sed nūquid requiritur ꝙ maioris 1 ſit meriti, & ꝙ plures eū præſentent:hoc videtur velle hæc littera,ſed vī ſufficere ſi ſit idoneus,dum tñ habeat maiorē partē licet alius ſit melior. De hac materia dī. 3. de elec.eccleſia veſtra. c ¶*Sine ſcand.alo.*] arg. ꝙ propter ſcandalum receditur à iure. 3. de præbē. cum teneamur. &.j.de no.ope.nun. cū ex iniūcto. & 3.de tem. or.ad aures.vbi đ hoc. d ¶*Ordinet antiſtes.*] ponendo ibi rectorem, ita quōd ipſum poſtea repreſentet ſi voluerit. arg.j.eod.ſi.vero.

e ¶*Infra quatuor.*] j. eod.eū propter.9tra. j. ca.eam te. ibi ſoluitur.

Præterea.]Duo ſunt dicta.Secundū: ibi, *Clericus.*Abbas.Siculus CASVS.Quidam laici patroni in tātam audaciam prorumpūt, vt ſine auctoritate eporū clericos inſtituant in eccleſiis,& deſtituant: & poſſeſsiones & alia bona eccleſiarum pro ſua volūtate deſtribuāt propter quod Laterañ. concilium decernit illos anathemate ferien dos:Clerici vero , qui eccleſias de manibus recipiunt laicorum ſine auctoritate epi ſui, cōione priuentur:& ſi eas non dimiſerint , à miniſterio eccleſiæ & ordine deponātur.No. ꝙ laici etiam patroni de rebus eccleſiaſtīs ſpiritualibus vel tēporalibus , ſine auctoritate epi ſui nihil diſponere debēt.Item ſine auctoritate epi clerici non debēt inſtitui in eccleſiis. Item pœna clerici recipiētis beneficium ex iniūcto.& 3.de tem. or.ad aures.vbi đ hoc. d ¶*Ordinet antiſtes.*] ponendo ibi rectorem, ita quōd ipſum poſtea repreſentet ſi voluerit. arg.j.eod.ſi.vero.

e ¶*Infra quatuor.*] j. eod.eū propter.9tra. j. ca.eam te. ibi ſoluitur.

Præterea.]Duo ſunt dicta.Secundū: ibi, *Clericus.*Abbas.Siculus CASVS.Quidam laici patroni in tātam audaciam prorumpūt, vt ſine auctoritate eporū clericos inſtituant in eccleſiis,& deſtituant: & poſſeſsiones & alia bona eccleſiarum pro ſua volūtate deſtribuāt propter quod Laterañ. concilium decernit illos anathemate ferien dos:Clerici vero , qui eccleſias de manibus recipiunt laicorum ſine auctoritate epi ſui, cōione priuentur:& ſi eas non dimiſerint , à miniſterio eccleſiæ & ordine deponātur.No. ꝙ laici etiam patroni de rebus eccleſiaſtīs ſpiritualibus vel tēporalibus , ſine auctoritate epi ſui nihil diſponere debēt.Item ſine auctoritate epi clerici non debēt inſtitui in eccleſiis. Item pœna clerici recipiētis beneficium ex iniūcto.& 3.de tem. or.ad aures.vbi đ hoc. d ¶*Ordinet antiſtes.*] ponendo ibi rectorem, ita quōd ipſum poſtea repreſentet ſi voluerit. arg.j.eod.ſi.vero.

e ¶*Infra quatuor.*] j. eod.eū propter.9tra. j. ca.eam te. ibi ſoluitur.

Præterea.]Duo ſunt dicta.Secundū: ibi, *Clericus.*Abbas.Siculus CASVS.Quidam laici patroni in tātam audaciam prorumpūt, vt ſine auctoritate eporū clericos inſtituant in eccleſiis,& deſtituant: & poſſeſsiones & alia bona eccleſiarum pro ſua volūtate deſtribuāt propter quod Laterañ. concilium decernit illos anathemate ferien dos:Clerici vero , qui eccleſias de manibus recipiunt laicorum ſine auctoritate epi ſui, cōione priuentur:& ſi eas non dimiſerint , à miniſterio eccleſiæ & ordine deponātur.No. ꝙ laici etiam patroni de rebus eccleſiaſtīs ſpiritualibus vel tēporalibus , ſine auctoritate epi ſui nihil diſponere debēt.Item ſine auctoritate epi clerici non debēt inſtitui in eccleſiis. Item pœna clerici recipiētis beneficium ex iniūcto.& 3.de tem. or.ad aures.vbi đ hoc. d ¶*Ordinet antiſtes.*] ponendo ibi rectorem, ita quōd ipſum poſtea repreſentet ſi voluerit. arg.j.eod.ſi.vero.

e ¶*Infra quatuor.*] j. eod.eū propter.9tra. j. ca.eam te. ibi ſoluitur.

Præterea.]Duo ſunt dicta.Secundū: ibi, *Clericus.*Abbas.Siculus CASVS.Quidam laici patroni in tātam audaciam prorumpūt, vt ſine auctoritate eporū clericos inſtituant in eccleſiis,& deſtituant: & poſſeſsiones & alia bona eccleſiarum pro ſua volūtate deſtribuāt propter quod Laterañ. concilium decernit illos anathemate ferien dos:Clerici vero , qui eccleſias de manibus recipiunt laicorum ſine auctoritate epi ſui, cōione priuentur:& ſi eas non dimiſerint , à miniſterio eccleſiæ & ordine deponātur.No. ꝙ laici etiam patroni de rebus eccleſiaſtīs ſpiritualibus vel tēporalibus , ſine auctoritate epi ſui nihil diſponere debēt.Item ſine auctoritate epi clerici non debēt inſtitui in eccleſiis. Item pœna clerici recipiētis beneficium ex iniūcto.& 3.de tem. or.ad aures.vbi đ hoc. d ¶*Ordinet antiſtes.*] ponendo ibi rectorem, ita quōd ipſum poſtea repreſentet ſi voluerit. arg.j.eod.ſi.vero.

e ¶*Infra quatuor.*] j. eod.eū propter.9tra. j. ca.eam te. ibi ſoluitur.

¶Excommunicantur patroni laici, qui clericos inſt.tuunt & deſtituunt in eccleſiis etiam patronatis,vel bona ipſarum alter adminiſtrant:Et clerici qui inſtitutionem laicorum recipiunt,communione priuentur.

CAP. IIII.

PRæterea quia in tantū quorundam laicorum proceſſit audacia, vt epiſcoporum auctoritate neglecta , clericos inſtituant [f] in eccleſiis,& remoueāt cum voluerint : poſſeſſionem quoque, atque alia eccleſiaſtica [g] bona, pro ſua voluntate perlumque diſtribuant , ipſos anathemate decernimus feriēdos.Clericus autem,qui eccleſiam per laicos [h] ſine propriij epiſcopi auctoritate receperit, communione priuetur [i] : & ſi perſtiterit , à miniſterio eccleſiaſtico,& † ordine deponatur.

¶Alexander iij. Eboracēſi. archiepiſcopo.

nusvoluntate mutata alium idoneū præſentauit, qui fuit ab epo inſtitutus,& in poſſeſsionem inductus:quæritur quis iſtorū alteri præferri debeat?Rñdet,ꝙ in caſu iſto melior eſt cōditio poſſidentis,quia antequam præſentatio per epiſcopum approbet, ratum non eſt quod à patrono fuit inchoatū.No.ꝙ licitum eſt laico patrono variare ante inſtitutionē præſentati. Item nota caſum in quo melior eſt conditio poſſidētis,ſcilicet qñ laicus patronus p̄ſentat primo vnū , nec recipitur, & præſentat ſecundo alium,& recipitur:ſecus eſt in clerico patrono.

k ¶*Poſsidentis.*] Sic' j. eo.paſtoralis.hoc intelige cū laicus præſentat.ſec' ſi eccleſiaſtica perſona,cui taliter variare nō licet.j.eo.cum autem.ſed epſ punitur vt in c.paſtoralis.Et eſt ſimile quod dī. C. de rei ven. quotiēs. ſimile 3. de præſcrip. ad aures.& ita ille potior eſt in iure,ꝙ prior poſſeſſionē fuerit adeptus 4. 4 ADDITIO. De hac materia tractatur.3. de of. ordi.cū vos. & melius. 5.de offi.leg.dilectus. DE CAETERO. Aliquis laicus patron' conceſsit eccleſiam, & tum. de re inſtrumētum fecit ſub hac forma:Ego talis cōcedo & do eccleſiā talibus clericis ſiue colle giis,& præſenti charta confirmo:quæritur an talis conceſsio teneat: Rñdet Papa,ſi conſenſus epi nō accedat, nihil agitur:quia pro nō dato habetur quod datur ab illo qui donare non poteſt. Not. quōd laicus eccleſiā nemini dare poteſt ſine cōſenſu epi.Item pro nō dato habetur,quod ab illo datur , qui de iure donare non poteſt.

¶Idem Exonieñ. † epiſcopo.

¶Comparans vel emens iuſpatronatus, eo ſpoliari debet.Vel ſic.Q ui emit iuſpatronatus vt poſsit præſentare filium vel nepotem ſeu quem vult,eo priuari debet , hoc dicit.Et vtraque lectura poteſt ſuſtentari.

CAP. VI.

QVia † clerici quidā aduo mo ad epm.Lau.dixit ꝙ iuſpatronatus ſolūmodo intellgitur donare,qđ ſuū eſt,đ ꝓſenſu tñ epi.5.de dona.paſtoralis. ne delusoria intelligatur donatio:vt res potius valeat q̄ pereat.& ar.ff.de leg. 1.ſi domus.§.vlt.& hoc ꝓbāt ex eo qđ dicit,ꝙ nō dato habeſ,&c.

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium.

m ¶*Pro non dato.*]Sic ergo pro nō dato habetur,quod ab illo datur,qui de iure dare non poteſt.ff.de acqui.re domi.traditio.& C. de pœ.l.2.ff.eo.l.2.§.vlti.& j. de do. poſt diuor. reſti. nuper. & C. qui ꝓ ſua iuriſdi.dare.darive poſ.l.vnica.& 1.q.7. Daibertum. Arg. ptra.j.eo.cura.& melius c.conſultationibus.Supple hic,nec eſt in poſſeſsione vel quaſi:aliàs ſi eſſet in quaſi poſſeſsione non vi,non clam,non precario,nulla quæſtione ſibi mota:quia tūc ius acquiritur p̄ſentato,& obtinet.j.eo.ex litteris.& c.conſultationib⁹,ſed iſti laici erant in poſſeſsione ſaltē de facto:& niſi cōſēſus epi acceſſerit,nō vallet donatio,& ita cōcordat cū illa.j.eo.cura.

Via clerici.]Primo ponit exceſſus.Sc̄o pœna:ibi, *Eoſdē.* Ab.

† Poſt concilium Late ran. ſub Alexan. iij. par. 15. cap. 1. §. quia autem & c.7.eo. ti. in 1.compil.

1 Si vero

† Exon.

† Cap.8.eo tit.in 1.com pilat.& poſt concilū Laterā par. 15. c.4. Et de in tellectu Lādbertinus de iure patro. art. 2. q. 5. par. 2. lib. 1.

† Aliàs.conceſſerint.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.Quidam clerici comparant ius patronatus ecclesiarū, vel alio modo quo possunt acquirunt,vt po ſtmodū cum vacauerint,eorū filij vel nepotes præſentētur ad eas.præcipit Papa epo Exonien. vt hoc districte prohibeat, & eosdē clericos aduocationibus taliter acquisitis appellatione remota spoliet. Not. q qui

† Aduocationes, in qa vt dicit vno solo co dice manuscripto pauo cecerioti.

catias [a] † ecclesiarum comparant [b], vel quocunque modo possunt, acquirunt, vt postmodum eorum filij [c], vel nepotes, ad eandem ecclesias præsententur: Præcipimus, vt id arctius inhibere procures: Eosdem ad uocationibus taliter acquisitis, appellatione postposita spoliando [d].

x Quod patet ex eo. quia vt dicit tex ad hoc emeba tur, vt fieret præſentatio secundum Inn. Ioan. And.

[a] ¶ *Aduocatias.*] i. iuspatronatus i. quā quis dē aduocatio : vt hic: quāque vicedominatus, vel custodia siue guardia: vt j.e. prætereā. Ité dr ius frequentationis vel processionis. 16. q. 7. piæ mentis. & c. Erigentius. qñq; gratia. 16. q. 5. si qs eorum. Tan.

¶ *Glo. seq. reci. per contrarium de decre.* j. c. p x.

[b] ¶ *Comparant.*] per se tantū: quod esse nō potest, cū sit spirituali annexum. j. eo. de iure. sed cū vniuersitate potest obligari. j. eo. c. prox. & vendi. j. eo. c. cum secundum a. ad instar fundi doralis. ff. de fun. do. l. iff. de acquiren. rerum domi. l. quædam.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionē, quam soluit, signat cōtrarium, & ibi remittit.*

[c] ¶ *Filij.* Licet aliquis sit patronus, se præsentare nō potest. j. eo. per nostras. filios autem satis credo q possit præsentare 2. ff. qđ cuiusq; vni. l. illud. Ar. ptra. j. eo. consuluit. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit refert aliam quæstio nem. arg. negatiue, & illud tenet.*

[d] ¶ *Spoliando.*] Sed cui applicabitur? Potest dici q ecclesiæ cui p huiusmodi emptionem facta est simoniaca iniuria. arg. j. de simo. de hoc. & 17. q. 4. si quis in atrio 4. & sic ecclesia erit patrona sui ipsius. Sed quid si ipsa eadem ecclesia emisset iuspatronatus à suo patrono, nūquid amittit patronus ius patronatus, vt sic remaneat apud ipsam ecclesiam? arg. q non j. eod. illud. quia venditio non tenuit: quia spirituale vel spirituali annexū vendi non potest. j. de simo. querelam. & j. eo. de iure. & sic remanebit penes patronū restituta pecunia. Ar. ptra posset hic colligi: qa hic dī q emptor spolietur, & non venditor: vnde eo ipso q imponitur pœna emptori & nō vēditori, vī remanere penes ipm patronū iuspatronat⁹: ergo si voluisset priuari, hoc dixisset sicut de alio. Vel dic qđ pri⁹ dixi. B.

† Hefordēn.

† Hereforden.

2 Concor. bonorum. & l. hæredi. ff. de pet. hære. & ibi plene per doctores.

† Cap. 3. c. tit. in 1. compilatione. & post concilium Lateran. part. 15. c. 5.

† Salebe rien.

† Salesberien.

† V.

† vv.

3 Sed non intruderet & sic loquit contrariū. Ioan. And.

LX *litteris.*] Diuiditur in duas partes. Primo ponit querela epi. Secundo dantur sibi iudices, & instruuntur quomodo debeāt diffinire: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Abbatissa & moniales monasterij de Vintoñ. quandam villam suā, in qua sita erat ecclesia de Latoñ. pertinens ad monasterium ipsum, locauerunt ad firmam G. militi, miles ille ad ecclesiam ipsam postmodum vacantem præsentauit epo V. clericū, quē epūs instituit: postmodum abbatissa prædicta epo alium præsentauit, sed epūs admittere noluit præsentatum ab ipsa: vnde abbatissa apud archiepm Cantuariēsē epūm deposuit quæstionem: qui primum præsentatum fecit remoueri, & secundum sibi præsentatū fecit institui, vnde orta fuit contentio inter eos: Salabrien. epūs q primum instituerat, significauit hoc duo Papæ: vnde mandat iudicibus, quatenus si constiterit quod prædicto militi prædicta villa fuerit concessa, non excepto iure patronatus, vel etiam si cōstiterit q antequā de iure patronatus inter abbatissam & militem cō trouersia orta esset, præfatus V. institutus fuisset. p epm ad præsentationem militis, ecclesiam eidem adiudicēt, dummodo idoneus fit: ita quod si abbatissa obtineat aduersus militē, prædictus V. illi de temporalib⁹ debeat rndere: & sic in vtroq; casu obtinebit. Not. q iuspatronatus transit cum vniuersitate, nisi specialiter excipiatur. Item lite mota super iure præsentandi vel eligendi, præsentatio postea fieri non debet, vel electio: & si fieret, non debet cōfirmari vel infirmari pēdēte quæstione iurispatronatus vel electionis. Ité presentatio facta ab illo qui in possessiōe iurispatronatus est, valet,

4 Per quæ iura dixit hic Innocē tius q eccle sia libera erit ab advocato. Io. And.

¶ *Glo. seq. ponit opinionem.*

[e] ¶ *Ad firmam.*] Dicunt quidā q talē ꝓtractū celebrauerūt inter se, q vtile dñium transiret in conductorem, & sic ipsum transiuit iuspatronatus: secus in creditore. ff. de re iud. cū Bertholdus. B.

[f] ¶ *Præsentauit.*] Iuppple & eps ipsum recepit.

[g] ¶ *Apud Cantuariensem.*] qui fecit primum remoueri, & instituit præsentatum per abbatissam, vnde orta fuit cōtentio inter eos.

[h] ¶ *Non excepto.*] Arg. concessum videri quod non est nominatim exceptum. j. de spon. cum apud 5. Item arg. q idē iuris est in toto & in parte. arg. ff. ā offi. præ. vr. l. 1. §. 3. & 12. q. 2. cognouimus 6. De hoc tractatur. ff. de translat. inter corporalia.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an is cui mota est quæstio, & c. ar. negatiue p hoc c. ponit opi. cōtraria, soluit dupliciter, & respōdet ad cōtraria. Iterum reassumit opi. contrariam. in si. obiicit. & soluit.*

[i] ¶ *Vel antequam.*] Arg. est hic à ꝓtrario sensu, q res litigiosa non debet transferri in aliā personam lite pendente. 11. q. 1. quia res. & 16. q. 4. volumus. & ff. vt lit. pēd. à memoria. & qua si p totum. Et ita vī q si moueatur aliqui q̄stio de iure patronat⁹, & interim vacet ecclesia, q nō possit præsentare ante finem causæ. Sed non est verum hoc secūdum quosdam prout dī ff. de in inte. resti. cum venissent. immo si quis est in quieta possessione præsentandi, nō dēt inde amoueri, vt dicunt quidam, vsq; ad finē causæ. 16. q. 4. volumus. & ff. vt lit. pen. à memoria. & sufficit esse in possessione. j. eo. consultationibus. & supplēt hic, maxime. Sed littera ista manifeste ꝓtradicit, & certe verius vī. q eligere vel præsentare qs nō possit, postquam ei mouetur quæstio super proprietate. Vel si dicatur, q possit præsentare lite mota, tū præsentatus non debet institui pendēte cōtrouersia, ex qua pendet. ff. de in inte. resti. c. 2. & est arg. opti. ff. de elect. Cumana. vbi clerici & capellani erant inquasi possessione eligendi, & mota fuit eis quæstio super iure eligēdi vacāte ecclesia: & quia nō ꝓbauerunt de iure suo, nō valuit eorū vox 7. Nec obstat ptraria quæ dicunt, q lite pēdente non est priuandus possessor sua possessione: quia ibi alia ratio est: ibi enim omnia restituuntur, & fructus post litem contestatam. Sed hic non debēt restitui: fructus præsentationis: quia canonice institutus nō remouetur sine culpa, & hoc verius credo. Cōtra tū notauit Io. fciliect, q̄ potest licite eligere, qui est in quieta possessione, licet moueatur ei quæstio. ff. de in integ. resti. cum venissent. & ita fuit iste præsentatus ante quæstionem motā, obtinebit: quia ille credebat patronus, cum esset in possessione totius villæ, & ita credebat se esse patronum & bona fide. sic j. eo. consultationibus, & si posset obtinere ab abbatissa in iure patronat⁹ q̄a probabit q excepit iuspatronatus, rndebit illi de temporalibus. 16. q. 2. fane. & j. de priui. cū plantare. §. in ecclesiis. & hoc dicit hic in fine. Contra hoc tū. s. de re iud. cum Bertoldus: & j. eo. consultationibus. vbi dicit: si tempore præsentatiōis suæ iuspatronatus ecclesiæ possidebat. sed hic non erat in possessione iurispatronatus, licet possideret villā: q̄a hoc non colligitur per litteras sed intēllige q erat in possessione iurispatronat⁹, & sic cessant ptraria, & satis bene colligit, q miles erat in possessione iurispatronatus, ex eo qđ dicit in fine: ita q si abbatissa obtineat aduersus militem, illi de temporalibus debeat rndere. Ex hoc apparet q miles reus erat, & abbatissa ptra militē agebat: & sic relinquit q miles credebat patronus, & sic agebat vt patron⁹, vnde tenuit præsentatio & institutio eo tēpore facta: quo uiete iuspatronatus ecclesiæ possidebat. j. e. cōsultationib⁹ & s. de elec. querelam. & ita lite mota non debet præsentare: vel si præsentat, subsistit institutio in euentum sententiæ: vt dictū est

Illud.

† Ca. 10. eo. tit. in 1. com pilat. & post concilii La teran. par. 15. c. 6. Et vide con Tri. dent. sessio. 24. de refor. mat. c. 13. adde concilium Magū tempo. re Arnul phi. c. 4. & Cocilii Sale guthadien. c. 13. & de in tellectu vi de Lamber. tinum de iu re patron. art. 3. q. 2. par. 3. lib. 2.

† ecclesiam

† patronatus ius conferendi, &c.

[a] ¶ *Ecclesiam.*] Quidā intelliguntˢ, q per hāc concessionē laicus iste intendebat dare ecclesiam quo ad proprietatē, vel ecclesiā in vsus proprios. quod facere nō poterat. s. de donat. pastoralis. 10. q. 1. nouerint. & c. sic quidā. cū alius eā possideret: secus si dedisset iuspatronatus etiā sine cōsensu epi 1, vt dicunt, vt no. j. eo. c. in notula hæc littera innuit, &c.

† De hoc videto hic latius per Ioan. Andr.

† Capit. 11. eo. tit. in 1. compilat. & post cōcilii Lateran. par. 15. c. 7. & de intellectu Libertinū dclaure par. art. 36. q. 2. par. lib. 1. c. & arg. q. 2. par. 3. lib. 2.

¶ *Glo. seq. ponit opinionē.*

[b] ¶ *Aliquatenus impedire.*] Arg. q non præstat impedimētū quod de iure nō fortiē effectū. arg. s. eo. qđ autē. s. de elect. bonæ. Ar. ptra j. de elect. cōsideraūimus. & c. auditis. & j. de spōsa. ac audientiam.

[c] ¶ *De re non vacante.*] & ita patet, q ecclesia non vacans cōferri non potest priuatæ personæ: vt s. de donat. consultationib⁹. sed lo co religioso de auctoritate episcopi ecclesia non vacans potest concedi: vt in decre. consultationibus.

[d] ¶ *Nemini.*] id est, nulli priuatæ personæ licet.

[e] ¶ *Licet religioso.*] Hæc littera innuit, q laicus posit dare iuspatronatus loco religioso sine auctoritate epi: sed ecclesiā non arg. 16. q. vlti. nemini regum. sed non credo. vnde supple hic de cōsensu epi: quia siue concedat ecclesiam, siue iuspatronatus, necessaria est auctoritas epi. s. eo. quod autem. & s. de don. consultationibus. & j. eod. nullus.

ADDITIO. Hæc opinio reprobatur per c. vnicum eod. tit. lib. 6.

† V.

† vv.

† Vintoñ.

† Vvintoñ.

ILlud.] Diuiditur: quia ponit duo dicta. Secundum: ibi, Licet. Ab.

CASVS. Patronus ecclesiam non vacantē concedit alicui religiosæ domui inconsulto epo, postmodū vacante ecclesia, patronus præsentauit clericum epo, ad ecclesiam illam vacantē, & eps illum instituit: q̄ritur vtrū prima ꝓcessio impediat secūdā? Rndet Papa, q̄ sēda ꝓcessio tenet nō obstāte prima, quę de iure nullius est momenti, tū qa de re nō vacāte facta est: tū qa laici sine auctoritate epi nulli possūt ecclesias dare, q̄us iuspatronat⁹ possint loco religioso cōferre: Si autē ecclesia vacante iuspatronat⁹ loco religioso cōtulerit, & aliquis sine præsentatiōe fratrū eiusdem loci fuerit institutus, eius institutio est de iure rigore irritanda. Not. q non præstat impedimētum, qđ de iure nō sortitur esse ctum. Item ecclesia nō vacans concedi nō potest. Item laici sine auctoritate epi ecclesias dare non possunt. Item laici possūt dare iuspatronat⁹ loco religioso.

¶ *Gl. seq. ponit opinionē.*

[a] ¶ *Ecclesiam.*] Quidā intelliguntˢ, q per hāc concessionē laicus iste intendebat dare ecclesiam quo ad proprietatē, vel ecclesiā in vsus proprios. quod facere nō poterat. s. de donat. pastoralis. 10. q. 1. nouerint. & c. sic quidā. cū alius eā possideret: secus si dedisset iuspatronatus etiā sine cōsensu epi 1, vt dicunt, vt no. j. eo. c. in notula hæc littera innuit, &c.

¶ *Glo. seq. arg. alleg. duo iura. & tria alle. in contrarium.*

[b] ¶ *Aliquatenus impedire.*] Arg. q non præstat impedimētū quod de iure nō fortiē effectū. arg. s. eo. qđ autē. s. de elect. bonæ. Ar. ptra j. de elect. cōsideraūimus. & c. auditis. & j. de spōsa. ac audientiam.

[c] ¶ *De re non vacante.*] & ita patet, q ecclesia non vacans cōferri non potest priuatæ personæ: vt s. de donat. consultationib⁹. sed lo co religioso de auctoritate episcopi ecclesia non vacans potest concedi: vt in decre. consultationibus.

[d] ¶ *Nemini.*] id est, nulli priuatæ personæ licet.

[e] ¶ *Licet religioso.*] Hæc littera innuit, q laicus posit dare iuspatronatus loco religioso sine auctoritate epi: sed ecclesiā non arg. 16. q. vlti. nemini regum. sed non credo. vnde supple hic de cōsensu epi: quia siue concedat ecclesiam, siue iuspatronatus, necessaria est auctoritas epi. s. eo. quod autem. & s. de don. consultationibus. & j. eod. nullus.

ADDITIO. Hæc opinio reprobatur per c. vnicum eod. tit. lib. 6.

† Vintoñ.

† Vvintoñ.

CAP. VIII.

ILlud † prætercundum non duximus, quòd si laicus episcopo inconsulto ecclesiam [a] non vacantem concedit religiosæ domui, & postea cum vacauerit, ad præsentationē eiusdem laici, clericus ibi fuerit per diœcesanum episcopum institutus, prior concessio secundā institutionem, quo minus habeatur rata & firma, nō potest aliquatenus impedire [b]: cum illa cōcessio de iure nullius possit esse momenti: tum quia de re [c] non vacante facta est: tum quia laicus sine auctoritate episcopi, nemini [d] potest ecclesias † dare: Licet religioso [e] loco iuspatronatus † conferendi liberam habeat facultatem. Si vero iuspatronatus vacante ecclesia, religioso loco contulerit [f], & aliquis sine præsentatione fratrum eiusdem loci, fuerit in ipsa ecclesia institutus, eius secundum rigorem iuris est institutio irritanda.

¶ Idem eidem.

¶ *Instituti in ecclesiis patronatis, per nouos patronos mutari non possunt, nec visitationes ecclesiarum per eos fieri.*

CAP. IX.

QVerimoniam †: & infra.

¶ Absurdū videtur omnino, vt ad singulas patronorum secundum humanā conditionem, mutationes [g], ecclesiarum ordinationes mutentur [h]: Et vicissitudines [i] ecclesiarum ab aduocatis vel aliis † præsumantur.

† Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ *Patronus ecclesiam clerico conferre non potest: & si contulerit, potest hoc nō obstante ad ecclesiam præsentare rectorem.*

CAP. X.

CVm † laici episcopis nescientibus, aut nō consentientibus, ecclesias clericis cōcedunt, in quibus habēt iuspatronatus, & postea pœnitētia [k] ducti, alios ad easdem episcopis repræsentant, & illi ad eorū præsentationem, in eisdem ecclesiis ab episcopis instituuntur: eorum debet institutio stare, qui auctoritate sunt episcopi instituti: concessione priori (quæ nulla est [l]) omnino euacuata. Non enim licet laicis [m], clericos in ecclesiis præsumptione propria ordinare.

¶ Idem abbatibus, Prioribus, & clericis per archiepiscopatum Eboracen. cōstitutis.

¶ *Religiosi vendicare vel retinere non possunt ecclesias sibi concessas à laicis, sine diœcesani consensu. nisi legitime præscripserint, vel postea diœcesanus consenserit.*

CAP. XI.

CVra † pastorali: & infra.

¶ Mādamus, quatenus ex defendendi ecclesiam, & denunciare facerdotis excessus epo, sed su per rebus nullā habēt potestatē. s. eo. ꝓtera.

† Cap. 13. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. 15. c. 9.

† Et de intel lectu vide Couarruuiam in regulā: possessor de regulis iuris lib. 6. & in 2. par. relectio nis §. 11. & Libertinū de iure patr. art. 11. q. 1. par. 2. lib. 1.

† Verbum, fieri, quod hic est in quibusdam infertum, deest in omnibus antiquis Raymundi exēplaribus, & in recentioribus magis emēdatis.

† Cap. 12. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. 15. cap. 3. Et vide con cilium Trident. citatū supra hoc tit. ca. illud.

h ¶ *Mutentur.*] Simile 10. dist. lege. & 101. dist. peruenit. 1. & 3. q. 6. hoc quippe.

i ¶ *Vicissitudines.*] 2 id est, permutationes, vt puta si patroni haberēt plura iura patronatus, quis nō possunt illa permutare sine auctoritate epi. Hostien.

Vm laici.] Sūmatū est s. eo. c. illud. Primo ponitur dictum. Secundo excēptionem: ibi, *Non enim.* Abbas.

CASVS. Aliquis laicus patronus concedit ecclesiam vacantē alicui clerico, ignorante epo, aut nō cōsentiente, postea pœnitentia ductus clericum alium præsentauit epo, & eps ipsum instituit: quæritur quæ concessio valeat: Dī, q̄ institutio illius valere debet, qui auctoritate epi est institutus, non obstante prima cōcessione, quę nulla est: quia non licet laicis clericos in ecclesiis ordinare. No. q̄ locⁿ est pœnitenti vel pœnitētiæ, & ex hoc surgit illud, q̄ aliqs pōt contra factū suum venire. Ité non pōtest impedimentum quod de iure non fortitur effectum. Item laici ecclesias ordinare non debent.

¶ *Gl. seq. ponit brocar. q licitū sit pœnitere. all. 9. iura, in contrarium alle. s. solu. ponēdo regulā, & sex casus cōtra illā.*

k ¶ *Pœnitentia.*] Et ita licitū est pœnitere, & ptra factū suum venire: vt s. de elect. nosti. & 2. q. 6. c. ei qui, §. si quis libellos. 12. q. 1. certe. ff. de mino. si minor. C. qui bo. ce. pos. l. 2. ff. de mu. & hon. vt gradatim. §. sed & reprobari. ff. depos. l. 1. §. si vero depositoro. & s. de depo. bona. fides. & ff. de act. emp. & vēd. si sterilis. §. vlt. Ar. ptra s. de fil. presby. veniens. s. de cler. coniuga. diuersis fallaciis. & 17. q. 4. sunt qui opes. j. de depō. impu. de illis 1. & 3. q. 3. c. inducias. §. offeratur. Sol. nō est locus pœnitentiæ nisi in casibus, puta si iusta causa subest. 12. q. 1. certe. 63. dist. quia sancta. §. verum. vel si aliquid inopinatum emergat. 22. q. 2. ne quis arbitret. & in omnibus delictis & maleficiis. arg. 50. dist. pōderet. & s. de re. eccle. alie. vel non, si quis presbyterorum. vel in his quæ fauore sui tantum sunt introducta, quibus renunciare pote. 7. q. 1. quam periculosum. & in his q̄ recepta non sunt plene. ff. de iurisd. omniū iud. si cōuenerit. Vin. & in casu isto, vt hic patet, & j. eo. cū aūt. & c. pastoralis.

l ¶ *Gl. seq. not. alle. tria iura. & vnū alleg. in contrariū, & ibi remittit.*

¶ *Quæ nulla est.*] Sic. s. eo. illud. & ita prima electio quæ nulla est, non impedit secundā. s. de elect. bonæ memoriæ. & c. cōgregato. & s. de appel. cōstitutis. Ar. ptra. s. de elec. auditis. vbi colligitur, q electio, quæ nulla est, impediat secundam. sed illud ptra ibi soluit. m ¶ *Laicis.*] Nec etiā clericis patronis licet ecclesiā ordinare: vñ habes similē casum de clericis, ei qđ dī hic đ laicis. j. eo. c. vlt. Ala.

Cvra pastorali.] Tria facit. Primo ponit dictum. Secundo excēptionem: ibi, *Nisi.* Tertio rationem ipsius: ibi, *Cum enim.* Abbas.

CASVS. Quidā religiosi & alij etiam clerici, recipiebant ecclesias de manibus laicorum sine auctoritate epōrum, qđ erat ptrariū iuri: vnde mādat Papa prædictis religiosis, q̄ nullⁿ eorū ecclesias recipiat

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipiat ex donatione laicorum, sine auctoritate & cõsensu diœcesani epi, vel retinere præsumat taliter acquisitas: nisi legitima fuerint præscriptione muniti, vel postea cõsensum habuerint diœcesani epi: qa enim laici nõ possunt in alios, nisi ius qđ habẽt trãsferre, huiusmodi cõcessiones irritæ sunt censendæ. Not. q laici ecclesias cõterre nõ possunt. Itẽ itulus nõ idoneus acquiritur alicui. Itẽ ratihabitio retrotrahitur. Itẽ nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habeat.

† Alias, lõga. quam ẽt vocem hic agnoscit Hostiensis.

a ¶ *Laicorum.*] Laici. n. ecclesias conferre non possunt. 16. q. 6. si quis deiceps. & c. si qs eps. & c. si quis clericus p laicos. & j. de priuileg. cũ & plantare. nec debent interesse electionibus, vt ibi habeat vocẽ in ecclesia collegiata. 3. de elect. Massana. & c. sacrosancta.

¶ *Glo. seq. obtinet per locũ à diuisione, & triplicitter soluit.*

† Lingon. † Lundon.

b ¶ *Legitima.*] id est, quadragenaria, quæ sola currit ptra ecclesiã: vt 16. q. 3. c. placuit. ver. quas actiones. Sed obsti ptra hoc: isti monachi vel clerici, qui præscripserũt has ecclesias, aut habuerunt bonã fidem, aut malam: Si dicas bonam, hoc nõ potuit esse, nisi quia ignorabant ius: sed ignorãtia iuris nõ prodest ad hoc æquipa vsucapiendum 1. ff. de agri. & censi. quemadmodũ. lib. 11. & isti ptra iterdicta canonũ re ceperũt ecclesias. 16. q. 7. si qs deinceps. si quis eps. si quis clericus p laicos. 3. eo. præterea. & c. quod autẽ. & c. illud. & ita pscribere nõ possunt. Si malam fidẽ habuerũt, nulla præscriptione iuuant. 3. de præscri. vigilanti. & c. qñ omne. & 24. q. 2. si virgo. Potest dici, q hic toleratur huiusmodi præscriptio p p scandalum, quia ecclesiæ non poterant reuocari sine scandalo. Quidã dicunt, q eo ipso q epo sciente & non ptradicẽte possederunt, intelligit eps cõsentire: & qđ sequif, aut diœcesani habuerint postea cõsensum, suppient, expressum: & tunc non est necessaria præscriptio, cũ habẽt consensum epi. Vel potest dici, q illi qui ecclesias receperunt de manu laicorũ, nõ possent præscribere, quia ptra iura recipiũt: sed eorũ successores præscribere possunt, qui hoc ignorant, & bonã fidem habent, ex quo inueniunt ecclesiam in possessione 2: quia qui in locum alterius succedit, iustam habet ignoratiẽ causam. ff. de regu. iur. qui in alterius.

1 Et quoad vsucapiendum 1. ff. de agri. & censi. quemadmodũ. lib. 11. & isti ptra iterdicta canonũ requiritur bona fides, secundum Vinc. Ioan. And.

2 Istã glossam dicit hic Panorm. tanq̃ sin guiare in suo effectu.

c ¶ *Consensum.*] Arg. q ratihabitio retro trahitur. 16. q. 1. c. vlt. arg. contra. ff. de re. iur. l penult.

¶ *Glo. seq. ponit brocar. quòd nemo plus iuris, & c. alleg. quinque iura pro. & quinque contra: & soluit.*

d ¶ *Nisi ius.*] Nemo. n. põt plus iuris in aliũ transferre q̃ ipse habeat. ff. de reg. iu. nemo. 3. de do. post diuer. re. nuper. ff. de acq. re. do traditio. 3. eo. qđ aũt. in fi. 54. dif. abbati. ar. ptra. ff. de acqui. re. do. nõ est nouũ. Insti. qui. alie. non licet. 3. eo ptra. C. de de distra. pig. quandiu. & l. si cessante. ff. de vsufr. quod nostrũ. ff. de acqui. possessionem. Sol. primum verũ est, & ista ptraria specialia sunt, nec etiã istud ius quod habent, scilicet iusprantus, possunt cõterre sine auctoritate epi, vt dixi 3. eo. illud. & 3. eo. nullus.

Si vero.] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Fas.* Tertio limitatio: ibi, *Ita.* Abbas.

CASVS. Inter aliquos vertitur cõtrouersia de iure patronatus sup aliqua ecclesia, pp quã cõtrouersiã differtur vltra tẽpus à iure constitutum ordinatio ipsius: dicit Papa, q eps appellatione remota ordinet ecclesia de pson idonea, ita q institut repræsentetur ab eo, qui ius obtinuerit patronatus. Not. q dicitũ

CAP. XII.

SI † vero ordinatio alicuius Ecclesiæ ad tuam institutionem spectat, & pro controuersia laicorum de iure patronatus inter se disceptantium, prorogatur e: Fas tibi sit appellatione remota, in eadem personã idoneam instituere: Ita quòd repræsentetur f ab eo, qui ius euicerint patronatus.

¶ Idem Hospitalariis

¶ Si ius patronatus ecclesiæ deuenit ad exemptos, per hoc in nullo debet lædi ius episcopale.

donatione laicorum a, nisi auctoritas diœcesani episcopi & cõsensu adsit, nullus vestrum aliquas sibi ecclesias vendicare præsumat, vel retinere taliter acquisitas: Nisi legitima b † fuerit præscriptione munitus, aut diœcesani episcopi habuerit postea cõsensum c. Cum enim laici non possint in alios nisi ius d, quod habent, transferre huiusmodi concessiones irritas penitus esse censemus.

¶ Idem Lingonen. † episcopo.

¶ Si patroni ecclesiæ vacantis infra tempus à iure concessum non præsentant, episcopus ordinabit ecclesias

CAP. XII.

EX † insinuatione O. clerici accepimus, quòd cũ ei frater eius, iusprantus quod in quibusdam ecclesiis habebat, liberaliter cõtulisset i: eas quidam sine ipsius assensu occupaverunt, & detinent occupatas: & infra. ¶ Mandamus, quatenus (si est ita) earum detentores, vt eaſdem prædicto clerico restituant k, per eum libere[& † pacifice] ordinandas, monitione præmissa compellas.

¶ Idem Adonen. † episcopo.

¶ Non potest patronus ecclesiam sibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auboritate.

CAP. XV.

COnsuluit † nos: & infra. Cũ sanctuarium Dei iure

teris. & vẽdito feudi facta intelligitur de valeret, in constitutione Friderichi de feudis. Tranfertur etiã succesione 4. 3. eo. qñ in quibusdam. & c. 1. & 2. & 16. q. 7. filiis. & permutatione. 16. q. 6. nemini regum. & alienatione vniuersitatis vt hic: & donatione cum consensu epi facta. 3. eo. quod autem. & c. illud. &] eo. nullus. Vnde Versus.

Iura patronatus transire facit nouus hæres:
Res permutata, donatio, venditioque. Bernardus.

¶ Minuere.] Et ita nihil pl9 iuris debẽt isti religiosi habere, q illi a quibus ius habuerunt: & sic episcopus ius suum integrũ habebit: quia permutationem talẽ ecclesiæ ordinatio mutari nõ debet. 3. eod. querimoniam. & 3. eod. cura. simile 3. de dona. inter dilectos. 3. de reg. do, quia monasterium.

EX insinuatione.] Primo narrat factum. Secũdo dat iudices: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. O. clericus cõquestus fuit dño Papæ, q cum frater eius concesserit ius patronatus, quod cõiter habebant in quibusdã ecclesiis, quidã clerici sine ipsius assensu & præsentatione, illas ecclesias occupant & detinent occupatas: mãdat Papa, quatenus si est ita, detentores illarum compellantur, vt illas prædicto clerico restituant, per eum libere ordinãdas. Not. q patronus potest dare ius patronatus, siue ius præsentationis personæ priuatæ.

¶ *Glo. seq. reci per obiect: onem, quam dupliciter soluit.*

i ¶ *Liberaliter contulisset.*] Sic ergo vr, q laic9 ius patronatus potfit donare priuato, etiam sine consensu epi, sed supple q de cõsensu epi hoc fecit. Verius vr, q hæc non erat vera donatio: quia vterq; istorum fratrũ erat verus patronus in solidum. 3. eo. c. 1. & ff. de ope. lib. si libertus. in fin. quia res est indiuisibilis. arg. ff. si fervẽdi. loci corpus. 6. si fundus. & ideo nihil dedit i veritate, sed cõcessit fratri tantum liberam ordinationẽ ecclesiarum, vt ipse solus posset præsentare: & est simile ff. de ser. seruitutes. 6. seruitus.

k ¶ *Restituat.*] quia non habuerunt canonicum ingressum: vnde debent expelli. sic 16. q. vltima, decernimus.

Consuluit.] Primo ponit rõ. Secũdo dispositio: ibi, *Nũ decet.* Ab.

CASVS.

CASVS. Dñ hic, q sanctuarium Dei hæreditario iure possideri non potest, & ideo sustineri non debet, q clerici auctoritate p pria detineant ecclesias à parẽtibus eorũ fundatas, nec laici possunt ecclesias concedere filiis aut aliquibus aliis, cum sola psentatio, & non concessio, pertineat ad patronum. Not. q successio hæreditaria in ecclesia reprobatur. Item laici patroni ecclesiarũ aliquibus ecclesias cõcedere nõ possunt au-

1 Adde qđ Doct. dicũt. contra hãc gl. quia pater & filius censentur eadem persona. l. fin. C. de imp. & aliis sub.

† Cap. 2. o. e. & tit. in 1. com pilat. & post cõciliũ Lateran. par. 15. c. 17.

† Cap. 21. tit. in 1. c. vlti. & post re. cõcilii Lateran. c. 18. de intellectu Lambertini de iure patro. par. 2. lib. 1. de se psentare? Credo & art. 60. q. 1.

† offerat.

2 Idem Vinc. Gof. & Flo. ficut & decuriones vrbium ex se q̃ dant turonum. ff. de cura. & ff. annexum. de his. ab his. vbi adsunt. Idem Gu. in Spe. tit. ad fi. Io. Andr.

toritate propria.

a ¶ *Hæreditario.*] succesio hæreditaria in ecclesia esse nõ debet. 8. q. 1. Apostolicã. 3. de fil. presby. ex trãsmissa. & c. ad extirpandas.

¶ *Gl. seq. cum seq. recitatur per q. an pater filiũ*

† Cap. 10. e. & c. secundo quærit de pluribus patronus. et sol.

b ¶ *Propria auctoritate*] secus si ad præsentationem parentum: quia ipse se præsentare nõ potest. 3. eo. per tuas. vnde vide fet. j. eo. per tuas. vnde non vr hic prohiberi præsentatio filij 1, vnde pmitti intelligitur. arg. j. de spon. cũ apud.

c ¶ *Concedat.*] auctoritate propria. idẽ intellige de clericis. j. eo. ti. c. vlti. sed ẽpo præsentatio. ff. quod cuiusq; vniuersitatis. ff. quod nõ est nouũ. Insti. qui. alie. non licet. 3. eo ptra. C. de de distra. pig. quandiu. & l. si cessante. ff. de vsufr. quod nostrũ. ff. de acqui. possessionem. Sol. primum verũ est, & ista ptraria specialia sunt, nec etiã istud ius quod habent, scilicet iusprantus, possunt cõterre sine auctoritate episcopi, vt dixi 3. eo. illud. & 3. eo. nullus.

Si vero.] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Fas.* Tertio limitatio: ibi, *Ita.* Abbas.

CASVS. Inter aliquos vertitur cõtrouersia de iure patronatus sup aliqua ecclesia, pp quã cõtrouersiã differtur vltra tẽpus à iure constituendum ordinatio ipsius: dicit Papa, q eps appellatione remota ordinet ecclesia de pson idonea, ita q institut repræsentetur ab eo, qui ius obtinuerit patronatus. Not. q dicitur

CAP. XIII.

CVm † seculum reliquerit is: & infra. ¶ Prohibemus ne cum ratione feudorum emptorum g, aliterve acquisitorum, vel etiã alio modo iuspatronatus in ecclesiis parochialibus acquisieritis, episcopoius parochiale minuere h præsumatis.

¶ Idem.

¶ Sine consensu patroni non potest quis ecclesiam occupare

CAP. XIIII.

EX † insinuatione O. clerici accepimus, quòd cũ ei frater eius, iusprantus quod in quibusdam ecclesiis habebat, liberaliter cõtulisset i: eas quidam sine ipsius assensu occupaverunt, & detinent occupatas: & infra. ¶ Mandamus, quatenus (si est ita) earum detentores, vt eaſdem prædicto clerico restituant k, per eum libere[& † pacifice] ordinandas, monitione præmissa compellas.

¶ Idem Adonen. † episcopo.

¶ Non potest patronus ecclesiam sibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auboritate.

CAP. XV.

COnsuluit † nos: & infra. Cũ sanctuarium Dei iure

¶ Glo. seq. quærit oppone do, & soluit.

† Cap. 16. co. tit. in 1. compilatio. & post cõcilium Lateran. par. 15. c. 13.

f ¶ *Repræsentetur.*] Sed qd valet hæc repræsentatio, cũ iam fit institutus, & ius habeat? Per hanc repræsentationẽ nullum ius acquiritur huic, sed præsentatur vt patronus per hoc fit in quasi possessione sui iuris, ne postea vexetur de facto 3. j. eo. c. consultationibus.

Et pro intellectu vr de Baldum in l. 1. C. de bon. libe. & in l. 3. C. de edicto diui Hadriani tollen.

CVm seculũ.] Primo exordiũ decisum: Secũdo prohibitio: ibi, *Prohibemus.* Abb. Sicul.

CASVS. Hospitalarij aliquãdo acquirũt ius patronatus in ecclesiis parochialibus ratione feudorũ emptorũ, aut etiam alio modo: prohibet eis Papa, ne ius epi scopale hac occasione diminuant epo diœcesano. Not. q ius patronatus transit cũ vniuersitate in venditione. Itẽ religiosi viri nõ habẽt plus iuris in ecclesiis in quib9 iuspatronatus habent, q̃ am alii.

3 Ipse patronus vel presbyter a patrono secundum Ioan. And.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor vel quinque modos, quibus transit iuspatronatus, & ponit versus.*

† Cap. 17. co. tit. in 1. compilatio. & post cõcilium Lateran. par. 1. c. 14. Et intelle ctu Lamberti nus de iure patron. art. 12. q. 1. par. 2. lib. 1.

g ¶ *Emptorum.*] Sic ergo iuspatronatus trãsfertur venditione cum vniuersitate: & hoc verum est, nisi specialiter sit exceptũ 3. eo. ex. litteris. & vẽdito feudi facta intelligitur de voluntate dñi, aliter nõ

† Hæc duo verba: & pacifice, desunt in antiquis & in veteri cõpilatione.

h ¶ *Minuere.*] Et ita nihil pl9 iuris debẽt isti religiosi habere, q illi a quibus ius habuerunt: & sic episcopus ius suum integrũ habebit: quia permutationem talẽ ecclesiæ ordinatio mutari nõ debet. 3. eod. querimoniam. & 3. eod. cura. simile 3. de dona. inter dilectos. 3. de reg. do, quia monasterium.

† Adon. † Andron. † Andron. † Abbo.

EX insinuatione.] Primo narrat factum. Secũdo dat iudices: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. O. clericus cõquestus fuit dño Papæ, q cum frater eius concesserit ius patronatus, quod cõiter habebant in quibusdã ecclesiis, quidã clerici sine ipsius assensu & præsentatione, illas ecclesias occupant & detinent occupatas: mãdat Papa, quatenus si est ita, detentores illarum compellantur, vt illas prædicto clerico restituant, per eum libere ordinãdas. Not. q patronus potest dare ius patronatus, siue ius præsentationis personæ priuatæ.

4 Quod ita dicit Gaufridus, si ius patronatus, vel heredes, vel alio modo succedant, & de exacta 16. q. 7. considerandũ vbi de hoc, & si plures. q. dam tamen dicunt ad hoc, quod ius patronatus non possit, nisi ipsi & eorũ heredes succedant. Et ita videtur esse pa. ibi, nullus auctoritas requiritur, dum th res sit donantis. Dicũt th quidam, sicut Vin. q iuspatronatus potest laicus donare loco reli potest. su gioso, etiam sine auctoritate epi. 3. eo. illud. sed contra dixi ibi.

Consuluit.] Primo ponit rõ. Secũdo dispositio: ibi, *Nũ decet.* Ab.

CASVS.

CASVS. Dñ hic, q sanctuarium Dei hæreditario iure possideri non potest, & ideo sustineri non debet, q clerici auctoritate p pria detineant ecclesias à parẽtibus eorũ fundatas, nec laici possunt ecclesias concedere filiis aut aliquibus aliis, cum sola psentatio, & non concessio, pertineat ad patronum. Not. q successio hæreditaria in ecclesia reprobatur. Item laici patroni ecclesiarũ aliquibus ecclesias cõcedere nõ possunt au-

1 Adde qđ Doct. dicũt. contra hãc gl. quia pater & filius censentur eadem persona. l. fin. C. de imp. & aliis sub.

† Cap. 2. o. e. & tit. in 1. com pilat. & post cõcilium Lateran. par. 15. c. 17.

† Cap. 21. tit. in 1. c. vlti. & post re. cõcilii Lateran. c. 18. de intellectu Lambertini de iure patro. par. 2. lib. 1. de se psentare? Credo & art. 60. q. 1.

† offerat.

2 Idem Vinc. Gof. & Flo. ficut & decuriones vrbium ex se q̃ dant turonum. ff. de cura. & ff. annexum. de his. ab his. vbi adsunt. Idem Gu. in Spe. tit. ad fi. Io. Andr.

toritate propria.

a ¶ *Hæreditario.*] succesio hæreditaria in ecclesia esse nõ debet. 8. q. 1. Apostolicã. 3. de fil. presby. ex trãsmissa. & c. ad extirpandas.

¶ *Gl. seq. cum seq. recitatur per q. an pater filiũ*

† Cap. 10. e. & c. secundo quærit de pluribus patronus. et sol.

b ¶ *Propria auctoritate*] secus si ad præsentationem parentum: quia ipse se præsentare nõ potest. 3. eo. per tuas. vnde vide fet. j. eo. per tuas. vnde non vr hic prohiberi præsentatio filij 1, vnde pmitti intelligitur. arg. j. de spon. cũ apud.

c ¶ *Concedat.*] auctoritate propria. idẽ intellige de clericis. j. eo. ti. c. vlti. sed ẽpo præsentatio. ff. quod cuiusq; vniuersitatis. ff. quod nõ est nouũ. Insti. qui. alie. non licet. 3. eo ptra. C. de de distra. pig. quandiu. & l. si cessante. ff. de vsufr. quod nostrũ. ff. de acqui. possessionem. Sol. primum verũ est, & ista ptraria specialia sunt, nec etiã istud ius quod habent, scilicet iusprantus, possunt cõterre sine auctoritate episcopi, vt dixi 3. eo. illud. & 3. eo. nullus.

¶ Idem.

¶ Si quis episcopus, in ecclesia alterius diœcesis est patronus, præsentatus ab eo debet admitti, si est idoneus.

CAP. XVIII.

SIgnificasti m †: & infra. ¶ Si episcopi post promotionẽ suam, præsentationes personarum ad ecclesias, à patronis earum, pro ecclesiis sibi commissis adepti fuerint: persone n idoneæ, quas ad eas vacantes præsentauerint o, sunt admittendæ.

¶ Idem abbati sancti Alberti †.

¶ Institutus ad præsentationem eius, qui tunc iuspatronatus ecclesiæ possidebat, remoueri non debet: licet illud ius ab eo postmodum euincatur: secus si non possidebat, sed tantum credebatur esse patronus.

CAP. XIX.

CONsultationibus † & j. ¶ Si aliquis clericus ab ordinario iudice in ecclesia fuerit institutus ad præsentationẽ illius, qui eiusdem ecclesiæ credebatur p, esse patronus, & postea iuspatronatus alius euicerit in iudicio, institutus non debet ab ipsa propter hoc remoueri q, si tempore præsen-

† Cap. 22. co. tit. in 1. compilat. & post cõciliũ Lateran. par. 15. c. 19. Et de intellectu Lambertini de iure patronat. art. 14. q. 7. par. 1. lib. 2.

† Alberij, in vno solo, in cæteris, Alberti.

† Cap. 23. e. tit. in 1. com pilat. & post cõcilium Lateran. par. 15. c. 20. Et de materia vide Ab batem cõsilio. 54. incip. Christi eiusque matris præsidio. in 1. volu.

1 ¶ *Offeratur.*] Nisi iusta causa subsit quare eps hoc denegauit: qa tunc Papa non concederet, nec epm compelleret ad dandã licentiam. arg. 63. dist. litteras. & 85. dist. archidiaconum. in fi. Ber.

Significasti.] Legitur variis modis. Primo q eps habebat ius psentandi in alia diœcesi: Sed secundũ aliam lectura nõ refert, an sit patronus in alia vel in propria diœcesi. Tertio potest secũdum aliam lecturam intelligi, q nõ iuspatronatus, sed mera præsentatio fuit concessa episcopo. Abbas. Siculus.

4 Hic casus non est Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

CASVS. Aliquis eps postquam adeptus est epatum, acquisiuit iuspatronatus in aliquib9 ecclesiis à patronis iparum pro ecclesia suа: Dñ hic, q si personas idoneas ad illas ecclesias vacãtes psentauerit, admittendæ sunt. Not. q si quis eps hẽt iuspatronatus in ecclesiis alterius diœcesis tenetur ei præsentare clericum. Vel pone casum aliter vt in sequenti.

5 Hæc glosus non est Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

¶ *Significasti.*] Casus fusus 4 litteralis est talis: Quidã eps nomine ecclesiæ suæ, obtinuit iusp patronat9 in aliqua capella diœcesis alterius: clericũ quem ipse præsentauit, ille ad quẽ spectat cõfirmatio, recipere tenetur, etiã de alio epi scopatu.

¶ *Persona idoneæ.*] vt 5 3. eo. cap. illud. qđ videtur cõcordare opinioni Vincentij.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an episcopus alienigenã, & c. ponit. opin. Hug. quam improbat.*

o ¶ *Præsentauerint.*] Episcopis vel aliis inferioribus prælatis, in quorum parochiis ecclesiæ sitæ sunt, & clericum cuiuslibet quæ diœcesis possunt psentare. vt 16. q. 5. fi quis epis copor9. & sic intelligit Hu. illud cap. & est priuilegium episcopi, vt dicit: sed littera illud non dicit expresse. sed dicit: ordinet quos desiderat clericos ibi ponere. & sic est ptra illud 71. dist. hortamur, & c. clericos. & 3. de cle. peregri. c. vlti.

6 Concor. l. 1. §. denique. ff. de aqua plu. ar. not. Bar. in l. Celsus. ff. de vsuca.

Consultationibus.] Duę sunt partes. Secunda: ibi, *Si vero.* Abbas.

CASVS. Aliquis credebatur patronus alicuius ecclesiæ: præsentauit aliquem ordinario ad illam ecclesiã vacantẽ, & ille fuit per episcopum institutus: postea alius contra illum euicit ius patronatus in iudicio: quæritur, vtrũ ille institutus p̃p hoc debeat remoueri? Rñdet Papa, si tempo e præsentationis suæ ille qui præsentauerit eum, ius patronatus ecclesię possidebat, & credebatur patronus, nõ debet propter hoc ab ipsa ecclesia remoueri, cũ per hoc patrono nullũ præiudicium inposterum generetur: Si vero non possidebat ius patronatus, fed tantum credebatur esse patronus cum non esset, ab ipsa potest ecclesia remoueri. Not. q ex sola possessione, cum bona fide acquiritur ius. Item argumen. quòd plus valet quod est in opinione, quam quod est in veritate. Item quod legitime factum est, non debet irritari, licet ad eum casum deueniat, à quo non potuit incipere. Item ex sola opinione non acquiritur ius.

¶ *Glo. seq. arg. opi. præferri, & c. alle. 5. iura, & duo in contrarium.*

p ¶ *Credebatur.*] & erat in quasi possessione iuspatronatus: quia tunc tenet præsentatio, etiam si in veritate non fit patronus. 3. de elect. querelam. & 3. de cau. pos. & proprie. cum olim. & hic. Item est hic argum. quòd plus valet quod est in opinione, quam quod est in veritate. 1. quæstio. 1. si quis à simoniacis. 3. q. 7. c. infames. 5. tria. & 9. verum. j. qui fil. fint legi. cum inter. & c. per tuas. & 3. de biga. nuper. in fi. argum. contra. 29. quæstio. 2. si quis. & 8. dist. veritate. Et ita sola possessione acquiritur titulus 6. licet ille dominus non sit qui præsentat, sed hoc facit bona fides.

¶ Remoueri.] quia quod legitime factũ est, nõ debet irritari, licet ad eũ casũ deueniat à quo icipere nõ potuit. 55. dist. pcepta. ff. đ iti. ff. de vsuca.

Universidad de Deusto
Biblioteca

x Et j. de reg. iur. factum legitime. lib. 6. Ioan. And.

ac. priua. l. 2. & ff. de postu.l.1. §. casum.32.q.7.neque furiosus i. & qđ rite & secundum leges.factum est, ex alio euentu resuscitari non debet. C.de admi. tu. sancimus. Et quod legitime factum est, pœnam non meretur.C.adul.l.Gracchus.

¶*Glo.seq.quærit,& remittit.*

a ¶*Possidebat.*] bona fide,vt dixi , & non vi. Arg. C. de præscri.xxx. vel xl.anno. si quis emptionis. §. sed hoc. & 16. q. 3. licet in regulis. Sed nõquid ille qui est in quasi possessione pśentãdi, si ei moueatur quæstio ,pprietatis, poterit interim pśentare an te sentẽtiam? Dic de hoc vt dixi ś. eo .litteris ,ppter hoc tñ nullũ fit præiudiciũ vero patrono imposterum : vt hic dicit.Ber.

b ¶*Remoueri.*]quia nõ pśentatus à patrono. 16. q. 7.decernimus. & sic credulitas sine possessione non valet, vel non prodest.

† Cap. 25. eo. tit.in 1. compilat. & post concilium Lateranense, par. 15. cap. 23.

S*Vggestum.*] Summatum est ś. in c.illud. Cõmunis diuisio.Secũda:ibi,*Vnde licet.*Abb.

CASVS.Quidam patronus quarundam ecclesiarum,de assensu archiepi Eboracẽsi,ecclesias illas cõcessit ecclesiæ beati Petri Eboracẽsi,vt illas haberent in præbendam : canonici de Nouoburgo concessionẽ illã annullare intẽdũt, ex eo q̃ dicebãt cõcessionẽ illarũ ecclesiarum,prius sibi factã. quęritur, quę cõcessio valere debeat? Rñdt papa q̃ licet in donationib[b] ecclesiarum requirendus sit & expectandus patronorũ assensus, tñ nisi auctoritas põtifica lis interuenerit,cõcedi nõ possunt:& ideo prima cõcessio,si cum assensu patroni,& auctoritate diœcesani facta est,aut etiã postea eius assensus fuerit subsecutus posteriori concessioni præfertur : alioquin illa dẽt præferri quamuis posterius facta dicatur.Nota quòd patronus sine auctoritate epi ius quod habet in ecclesia conferre non potest.Item quod ab initio nõ valuit,per subsequentẽ cõsensum confirmatur.Item concessio quæ nõ tenet,non impedit secundã.

† Vox,epi, deest in antiquis.

2 Concor. l. & si conta. C. de nup. & l. si quis inseratorio. ſt. de rit.nup.

3 Pro militare qui auditur post sententiam opponens peremptoriam,quam per ignorãtiam iuris omiserat,facit tria, vt ibi notatur: q̃ miles, q̃ reus q̃ certat de damno vitando contra eũ duo. res iudicata, & iuris ignorantia. Io.And.

c ¶*Prius factam.*] Similem casum habes ś.de his quę fiunt à præla.c.continebatur.

d ¶*Auctoritas.*] episcopalis.ś.eo.quod autem.& c illud.& c.nullus. & ś. de dona.consultationibus. & ś. eo. cura.& hic,& c.præterea.& c.significantibus.

¶*Glo.seq.arg.alleg.quatuor iura.*

e ¶*Subsecutus.*] Argu. quod ab initio erat inualidum per subsequentem consensum confirmatur, & fit validum. ś. eod.cura. & 16. q. 1. c. vlti. i simile ś.de his quæ fiunt à præla.fine consen.ca.c. cum nos.& ś.de don pastoralis.& ś.eo.cura.

f ¶*Q uamuis posterius.*]Arg. q̃ litteræ quæ possent elidi per exceptionem,non præstant impedimentum secundis,quamuis d e primis non faciant mentionem.ś.de confir.vti.c.bonæ.

g ¶*Fuleitur.*]Arg.q̃ vbi plura faciũt pro aliquo quam ptra.obtinere dẽt arg.13. dist. duo mala.& c.nerui.C.de iur.& fa.ignor.l.1.3 & ś. de re iud. causam quæ.vbi sunt argu.de hoc. Arg.contra. 22. q.1.mouet te.

R*Elatum.*]Sunt duæ partes.Secunda:ibi,*Ad hoc.* Abbas.

CASVS.Quidam clerici occasione concessionis sibi factæ p laicos non requisita epi auctoritate,in ipsis ecclesiis beneficia sibi vendicare præsumunt : quia huiusmodi personæ nõ intrant per ostium, sed aliunde conscendunt,ac per hoc se reddũt indignos: mandat Papa prælatis ipsorum,quatenus si commoniti prædicta nõ resignauerint,ab officio & beneficio remoueantur, nisi epali fuerint cõcessiõe muniti.

h ¶*Recognitionis.*] id est, confessiõis in iure factæ, donationis vel cõcessionis prius factę de re quacunque.quod melius est: & est vulgare Anglicorũ. 4 Alan[a]. i ¶*Vendicare.*] id est retinere.

k ¶*Per ostium.*] 7. q.1. non furem. & 23. q. 4. tres personas.& 1. q.1. ordinationes.

l ¶*Conscendunt.*] ś & sic fures sunt. ś. de elec. dudum.

m ¶*Indigni.*]intantum q̃ deponi deb ẽt,& excommunicationi subiiciendi sunt. 16. q. 7. si liquis deinceps. si quis epś.si quis clericus.hodie tñ non imponitur pœna prędictorum canonũ : sed stat ei quod hic dicitur. Et si quis consentiat electioni de se factæ,p abusum laicorum , ineligibilis fit, nec potest promoueri sine dispensatione.ś.de elect.quisquis.

† Capit.5. tit. de ætate & qualitate in 1.compilatione.

† Vox,consuetudi[a] , deest in omnibus antiquis exẽplaribus.

† Capit.29. eod.tit.in 1. compilatio. exist. inter clausũ in capi.11. tit.de hæret. in 2.compila. ed.abolendam.ubi notata. Item Concil. Turonense.c.1. de elect.in 6.

ADHOC.Quidam laici spoliant ecclesias possessionibus suis, vt sic viros ecclesiasticos faciant litigare coram iudice seculari , mãdat Papa ꝑlatis prædictis, quatenus id publice sub interminatione anathematis debeant inhibere:& si cõtra hoc fecerint,excõmunicẽtur. Nota, q̃ ex cõcessione epi,nullus ecclesiam recipere debet. Itẽ actor forum rei sequi debet: Item prohibitus sub interminatione anathematis , si fecerit ꝑtra nõ est excõmunicatus, sed excõmunicãdus.

n ¶*Coram seculari.*] Ex illam regulam, Actor forũ rei sequatur. ś.de fo. compe. cum sit generale.n.q.1.experientiæ 6. Sed nonne committunt isti sacrilegiũ,qui taliter spoliãt ecclesias ergo sunt per ecclesiam iudicandi:vt probatur.ś.de fo.cõpe.conquestus. & arg. 12. q.2.nulli liceat prædia.& homicidæ dicuntur.12. q. 2. qui abiiulerit.Est ergo verum,q̃ isti malefactores sub ecclesiastico iudice sunt conueniendi:& fauore ecclesiæ est hoc introductum. ś. de fo.compe.cum sit generale.& secundum illã regulam nõ consequeretur intẽtionẽ suã.Sed pone q̃ ecclesia agat ꝑtra eos corã iudice seculari:& ipsi laici volunt recõuenire ecclesiã: quia forte hæc erat intentio ipsorũ,nunquid sunt audiendi? Dicas q̃ nõ.ff.de iudi.l.1.§.fed si agant 7. & alia etiã ratione:qa quæstio spoliationis priuilegiata est.vt eã intẽtãs recõueniri nõ possit,nisi de alia spoliatione.ś.de ord.co.sup spoliatiõe.& ś.de iud.significauerũt.

¶*Glo.seq.notat,& remittit.*

o ¶*Excommunicationi subdatis.*]Hic patet,q̃ si quis ꝓhibeat sub pœna anathematis sue excõicationis,licet qs ꝑtra facit,non est excõicatus, sed debet excõicari:secus vt § si dicat sub intermina tione anathematis. ś.de eo qui fur.ord.rece.c.1.Vel si dicatur sub excõmunicatiõis interpositione qa qui ꝑtra facit,excõicatus est, 6.dist.Salonitanæ.& ś.de loc.q̃ cõdu. c. 1. qa p illa verba innuit, q̃ excõicationis sentẽtia lata sit dic de hoc,vt dr ś.de sim.sicut.

Eam te.

¶Idem archiepiscopis & episcopis per Angliam constitutis.

¶*Ab officio & beneficio remouetur, qui monitus non dimittit ecclesiam sine consensu episcopi sibi concessam.h.d.*

CAP. XXI.

RElatum † est nobis, quòd nonnulli occasione laicæ recognitionis [h], non requisita episcopi audientia , beneficia ecclesiastica sibi præsumunt in vestris parochiis vendicare [i]. Quoniam igitur huiusmodi personæ nõ intrant per ostiũ [k], sed aliunde conscendunt [l], ac per hoc indigni [m] sunt pastoris nomine, vel prærogatiua gaudere: Mandamus,quatenus eos si commoniti prædicta minime resignauerint (nisi episcopali concessione † muniti fuerint) de officio reddatis & beneficio alienos:& infra.

¶*Laici spoliantes ecclesiam excommunicatur.hoc dicit.*

¶Ad hoc quoniam quidam laici ecclesias possessionibus spoliant, vt sic viros ecclesiasticos faciant coram seculari [n] iudice letigare:vobis iniungimus,vt id publice sub interminatione curetis anathematis prohibere.Si quis autẽ prohibitionis vestræ contempror extiterit , eum excommunicationi subdatis [o].

¶Idem.

¶*Si qꝗstio iurispatronatus infra sex mẽses non terminatur à tempore vacationis, libere potest episcopus sine pśentatione ibidem instituere rectorem. hoc dicit. Sed intellige de patronis ecclesiasticis : nam in laicis sufficiunt quatuor menses.*

† Cap. 27. eo. tit. in 1. cõpilatio. & post concilium Lateranense. par. 50. cap. 33. Et vide concilium Trident. sessio. 14. de reform. ca.cap.13.

† beneficio

4 Non modo Anglię, sed & Galliæ , Burgundiæ & Pruincię, vt hic notat Hostiensis.

5 Hæc glosa nec est Bernardi, nec habet in antiquis exẽplaribus.

6 Concor. item crimin. C. de iur. om. iud.l. fin.C. vbi in rem actio. exer. deb.

7 Vide de fo.compe. c.fi. in fi.vlt. timæ glosa. Io. And.

8 Aliàs dicis, & est hoc contra hunc textũ. secundum Host. Per. & Abbatẽ. Ioan.And.

EAm te.]CASVS. Si de iure patronatus alicuius ecclesiæ cõtrouersia fuerit inter aliquos,& infra sex menses nõ fuerit terminata postquam vacauerit,ex tunc licitum sit superiori eandem de persona idonea ordinare. Not. q̃ quæstio iuspatronatus infra sex menses terminari debet.

¶*Glo.seq.signat contrarii,& dupliciter soluit, & secundum approbat.*

a ¶*Sex menses.*] ptra.ś. c.quoniã.& ś.eo. cum. propter.vbi dantur tãtum quatuor mẽses.16. q.7.si plures.& c.considerandũ.& ś.eo.quęcũ que.Sol. cum est contentio de electione inter patronos, tũc obtinet qđ dr.ś.eo. quoniam. 1. rñ.Si autẽ ecclesia ordinari non possit sine nimio scandalo patronorum , tunc satis posset dici q̃ eps tollat reliquias,& claudat ostia: & sic possumus tenere decreta prædicta,si plures.& considerandum. quia propter magnum scandalũ ea quæ sine peccato mortali possunt omitti,qnq; omittimus. ś.de no. ope.nũ. cum ex iniuncto. aliàs q̃ modicum scandalũ non dimittat epś. ecclesiam ordinare, vt dr in c. qm. Tñ consueuit dici,q̃ nõ ſtatur hodie illis decre.sed illi decre ta.qm.vbi dr de sex mẽsibus. Si vero est contentio inter aliquos de iure patronatus , tũc epś expectet vsq;ad sex mẽses , & tũc auctoritate sua ordinet ecclesiam, si infra sex mẽses postquã vacauerit, illa quæstio diffinita non fuerit,vt hic dicit,saluo iure Barbatiæ si aliquis ad exercit excommuni cabitur.

† in codi ce Barbatiæ re illius qui postea eui cerit iuspatronatus in posterum.ś. eo. si vero.

1 Scilicet Petrus Hispanus. hic.

& ca.consultationibus.& ś.eod.cũ propter. Sed si non vult tantũ expectare,post quatuor menses ordinet ecclesiã.ś.eo.qm. & ś.eo, cum propter.quibus ſtandũ est,vt dicit Lau. quia licet illa decret. quoniam.præcesserit istam:Inno.tñ concor.cum illa decre.quoniã. quæ est Lateranẽ.consili.Quidã tñ ita dicebant,q̃ hic cõputantur sex mẽses à tẽpore vacationis:& ita concord.consiliũ. Lateranẽ. ś. de concessione præben.nulla.& illa, qm. & cap. cum propter. intelliguntur à tpe motæ litis:qđ satis põt cõcedi.& hoc satis innuitur per litterã illarũ decre.in quibus dr,si quæstio emerserit.&hic dr.postquam vacauerit,tñ epś potest facere quod istorum magis placet.Si vero contentio sit inter epm & patronum, puta epś dicit præsentatũ indignum,patronus idoneum:tũc epś ponet œconomũ ibi pro fructibus conseruandis , quousque fuerit expeditũ. ś.de offi.ordi.cum vos.Credo potius ſtandũ ei quod dicit Lau. si epś voluerit,quod dr,à tempore motæ litis,non habet rationem: quia sic posset vacare ecclesia quasi per octo mẽses, & decre.illa præcesit tempore illam,quoniã.ś.eo.licet hęc sit posterior in titu.

† Facit qđ not.de offi. archid. ad fin. Io. And.

Item iuspatronatus vendi vel emi non potest.

b ¶*Aduocati.*] id est patroni.

c ¶*Ius aduocationis.*] i.iuspatronatus,vel potius ius aduocatiõis: nam alij dicuntur patroni,& alij aduocati 3:vt ĵ.eo.cap.paret.

d ¶*Emptionis.*]Qualiter iuspatronatus transferatur venditione, seu aliis modis,dictum est ś.eo. cum seculum.

e ¶*Fodrum.*] fodrũ est collecta,quam imponebant isti patroni ecclesiis,& est vulgare Lõbardorum.

f ¶*Albergarias.*] 4 id est,pactiones q̃ debentur pro comestionibus

g ¶*Regium.*] quod regi debetur,siue tributũ regi debitum. 11. q. 1. tributum.& 23.q.8. con uenior.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionẽ,an census possit patrono constitui.*

h ¶*A locorum episcopis* [i] *institutos.*] Statui ergo possũt redditus patrono vice tributi siue pẽsionis : vt hic patet, & arg. 18.q.2.Eleutherius. & hoc ante confecrationem ecclesiæ,& nõ post 5. arg. C. de dona. quæ sub modo.l.perfecta. & 16. q. vlti. filiis. possunt etiam statui vice beneficij & ante, & lib.2. post. 16. q. 6. illud.& q. 1. possessiones. & q. † De hoc 3. clerici. & c. si epś. amplius vero habere non debẽt, quàm repe riat in iure pmissum ĵ.de pœn.in quibusdã. quod si præsumpserint puniantur,vt hic dr, & in cap. in quibusdam ś.de statu mona. in singulis.in fi.

† Cap. 30. eo.tit. in 1. compilatio. & post concilium Late rau. par. 15. Et de inrelectu Lambertinus de iure patro. art 19. q. 7. par. 2.lib. 2. & art. 13.q. 6. part. 1.

3 Ad hoc infra de elegenerali li. 6.Ioan. An.

† Hæc glosa non est Bernardi: quin autem sit Albergaria, rectius tradit hic Hostiensis.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionẽ,an census possit patrono constitui.*

i ¶*Contractus quoque huiusmodi.*] de quibus

5 Vide quod dicã de erratione dote dotem prius exhibitam. de cle. general . li. 6. super glo. fundãs. Io. And.

CVm autem.]Laicus patronus vno pśentato põt alũ pśentare, secus in patrono clerico. Et scda pars : ibi,*Verũ.*Abbas Sicul.

CASVS. Patronus ad vacantem ecclesiam clericum idoneum præsentauit epo,& eo non reprobato postmodum alium præsentauit idoneũ:quæritur quis præferri debeat? Rñdet Papa,iudicio epi est relinquendũ.Et hoc verũ est , si laicus fuerit præsentator: sed si collegiũ vel ecclesiastica persona præsentationẽ habuerit, qui prior est tempore,potior est iure.Nor.q̃ laicus patronus variare potest in præsentando,antequam præsentatus sit admissus: collegium vel ecclesiastica persona non potest variare. Item qui prior est tempore,potior est iure.

k ¶*Aliũ.*]Dando ĉn vr recedere à priori:sicut ille qui plures cõstituit procuratores diuersis temporibus.ff. de procurato.si quis cum procuratorio.§.vlti.& ś.de procuratoribus,non iniuste.

¶*Glo.seq.no.de gratificatione.alle.5.iura:in cõtrarii alle.3. & soluit.*

l ¶*Iudicio episcopi.*] & sic locus est gratificationi. ff. loca. in naue. in fi.ś.de offi.dele.de causis.arg.26.q.7. tempora.ff.de relig.l. vlt. ff. qui satisfd.cog.de die.Sed cõtra est ĵ.eo.cap.in fi.C.de dilą.qũ plerumque.ff.de fideicom.liberta.generaliter.§.qd ergo.Sol.cũ dubitatur quis potior sit in iure,locus est gratificationi 6, vel cũ aliqs nõ põt ſubuenire vtriq;.ff.ad Syllania.fi quis in graui.§.fi cũ oẽs.

7 Vt de reuocat. sei. c. penul. l. 6. Io. And.

m ¶*Ecclesiastica persona.*]quia clerici patroni pinguius ius habẽt quam laici.arg.16.q. 5.fi quis eporum.vel quia clerici variare non debent,in pœnam eorum hoc statutum est.Ala.

7 Concor. l. si fundum & l. generaliter. cum multis aliis qui pot. in pig.habe

n ¶*Qui prior est tempore.*]sic ĵ.eod.pastoralis.& ita habes hic, q̃ qui prior est tempore.potior est iure.ś. de maiori. & obedi. c. 1. vbi de hoc 7.

Nobis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nobis.] Tria sunt dicta.Secundum:ibi, *Caterum.* Tertium:ibi, *Pro fundatione.*Abbas Siculus.

CASVS. Quæritum fuit à Papa,vtrũ aliquis efficiatur patronus ex sola cõstructione ecclesiæ?Item quæritur, vtrũ patronus sit ad electionẽ plebani cum clericis admittendus,vel repellendus,quãuis allegauerit se ex lõga cõsuetudine interesse debere:taliter rñdet Papa,q̃ si aliquis de assensu epi ecclesiã construxerit, ex hoc ipso ad secundã quæstionẽ rñdet,q̃ in ecclesia cõuentuali cõsensu patroni ad electionẽ faciendã non est requirendus sed electioni iam factæ consensus,nisi aliter de sua iurisdictione obtineat.Sed in capella vbi vnus presbyter eligitur,patronus ipsum epi scopo præsentare pòt & debet de iure. Item patrono honor processionis seruatur:& si ad inopiã vergat, ab ecclesia illi succurritur,sicut est in canonibus constitutũ.Nota,q̃ ex sola cõstructione ecclesiæ acquiritur iuspatronatus. Iteꝝ in collegiata ecclesia ius electionis nõ cadit in laicũ patronũ:secus in capella,vbi vnus tantũ eligitur.Iteꝝ patrono debeꝫ honor processionis.Item si patronus ad inopiã vergat,ecclesia illi succurrere dẽt.

† Capit.1. cod.tit.in 1. compilatio. Et vide conciliũ Trident. sessio. 24 de reformat.c.12. & sessio.25. de reformat.c. 9.

† Aliàs:taliter respondemus.

† construxerit.

† Vox ecclesiæ,deest in antiquis

† moderate

CAP. XXV.

NObis † fuit: & infra. ¶Inquisitioni tuæ tale † damus responsum, q̃ si quis ecclesiã cum assensu diœcesani [a] construxit [b] †,ex eo iuspatronatus acquirit. ¶Cæterũ in conuentuali [c] ecclesia,nõ electioni prælati faciendæ.sed iam factæ honestius [d] patroni postulatur assensus:nisi aliter de sua [e] iurisdictione obtineat, vt partes suas interponere debeat electioni tractandæ.Secus tamẽ est in capella [f]:in qua vnus presbyter à patrono eligitur, & pro institutione habẽda,loci episcopo præsentatur.¶ Pro fundatione quoque ecclesiæ † honor processionis fundatori seruatur: & si ad inopiãvergat,ab ecclesia illi modeste [g] † succurritur, sicut in sacris est canonibus [h] institutum.

¶Innocentius tertius Rothomagẽsi. Archiepiscopo.

¶Patronus ecclesiæ vacantis,quamquã sit clericus,ad eam se præsentare non potest.

CAP. XXVI.

PEr † nostras postulasti litteras edoceri, vtrum clericus ad vacantem ecclesiam, in qua ius obtinet patronatus, seipsum (si est idoneus) valeat præsentare. Cum igitur nullus se ingerere [i] debeat ecclesiasticæ prælationis officiis: Respondemus, quòd nullus se potest ad personatum alicuius ecclesiæ præsentare [k], quãtumcunque idoneus sit, & quibuscunque studiis & meritis adiuuetur.

¶Idem Conuentrẽsi.episcopo.

¶ Si quæstio iurispatronatus inter patronos non diffinitur infra quatuor menses, episcopus ordinabit ecclesiam sine præiudicio eorundem.

CAP. XXVII.

CVm †,ppter discordias laicorũ:& infra.¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos:& † eo † cui competit, infra quatuor [a] menses non fuerit diffinitum, extũc ecclesiam ipsam de persona non differas idonea ordinare: Ita quòd illi ex hoc non debeat in posterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus.

¶ Idem Archidiacono & Cancellario Altisiodorẽsi.

¶ Legatus de latere ecclesiam,cuius alia ecclesia est patrona, collationi suæ reseruare potest,licet non vacet, & conferre cum vacat.hoc primo.Ex duobus præsentatis a patrono laico,potest superior instituere secundum.hoc secundo.Et sic quo ad intellectum iste textus habet duo dicta diuersa: licet quo ad litteram ambo commisceantur.

CAP. XXVIII.

CVm † dilectus filius: & infra. ¶Cum Hostiensis episcopus tunc Apostolicæ sedis legatus archidiacono Carnoten. mandauerit, vt ecclesiam quam in archidiaconatu suo primò vacare contingeret, donationi suæ seruaret, inhibens, ne alicui conferret eandem:de qua G. † clerico dispouerat prouidere: & ecclesia de Berouilla ibi vacasset, idem archidiaconus contra mandatum eiusdem legati, ad ipsam G. subdiaconum præsentauit [b]: cuius facto ab eodẽ legato cassato ipse ꝑfato G. † cõcessit ecclesiã [c] sic vacãtẽ:& ☞.¶ Vacãte vero quadã prebẽda in ecclesia sancti Martini Carnoten. diœcesis.eps dictã ecclesiã,ad ꝑsentationẽ archidiaconi H.clerico,ꝑbendã vero præfato G. † assignari curauit vnde ipse H. supplicabat eandẽ sibi ecclesiã cõfirmari,vt pote quã ad ꝑsentationẽ archidiaconi veri patroni se dicebat adeptũ:& ☞.¶Nos igitur attendentes,q̃ & si præfatus archidiaconus memoratũ G.tãquã laicus [d] †,ad illã ecclesiã ꝑsentasset,quia † tñ per diœcesanũ epm admissus non fuit, sed dictus H. ab eodem archidiacono præsentatus,à diœcesano episcopo institutus, iuxta statutũ [e] Alexandri Papæ,non primus,sed secundus ius est assecutus in ecclesia memorata, & si archidiaconus præfatum G.tamquam clericus præsentauit:quoniam in eo quod tam quam clericus faciebat, subserat iurisdictioni legati : vnde postquam idem legatus donationem illius ecclesiæ sibi decreuerat reseruandam [f], ad eã tamquam clericus [g] non potuit quemquam præsentare [h]. præsentationem ipsius minus

† Hæc duo verba : ab eo,desunt in codice nar Pæiudicium patrono scripto,In an quã cõpiatione, & in omnibus manuscr ip Vatica. n.x. series cunque cõ pilationis in ibi soluitur. Quod dici debet omni no abesse. o. patrũ.e.

a ¶ *Quatuor.*]☞.eo.q̃m. arg.ꝓtra. ☞. eod.eam te.

† Capit.1. cod.tit.in 3. compilatio. Vide Gem. in compilatio. Vide conci lium Trivacauit eccla sess. 6 fio, uilla:archidiaconus cõ tra mãdatũ legati G.sub 24.de refor mat.c.19. & sess.25. de reformat.c. 9. Lapum allegatio.75.& 95.

† Capit.1. cod.tit.in 3. compilatio.

b ¶ *Præsentauit.*]eꝑo diœcesano,sed nõ fuit admissus,vt ☞.sequit.

¶ *Glossa sequens ponit partem casus.*

c ¶ *Ecclesiam.*] de Berouilla,scilicet,in qua legatus instituerat ꝑdictum G.sed diœcesanus epꝰ fecit ibi quãdam commutationẽ de consensu partium: prębenda illa quæ vacabat in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. debebat assignari H. clerico : vnde G. renunciauit illi ecclesiæ de Berouilla, quã habuit à legato,& epꝰ ei contulit illam prębendam in ecclesia Sancti Martini,quam debuit habere H. & illã ecclesiam de Berouilla fic vacantem ad præsentationẽ prędicti archidiaconi contulit H.clerico:vnde orta fuit contentio inter istum H. & prędictum G. quem primo ꝑsentauit archidiaconus contra mandatum legati. † V. † V. † V.

† Infero q̃ cleric⁹ in patrimonia libus censetur vt laicus notat Alberic⁹ de Rosate. in l. fina. C. si contra ius vel vti.pub

d ¶ *Tamquam laicus.*] Diuiditur:Nã primo ponitur petitio. Secundo diffinitio:ibi *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Epꝰ Hostiẽ. Apostolicę sedis legat⁹ mãdauit archidiacono Carnoteñ.vt ecclesiam quæ primo vacaret in archidiaconatu suo donationi suæ reseruaret, ꝓhibendo eidẽ ne aliquã cui conferret eandẽ,de qua V.clerico suo prouidere volebat. Tandẽ vacauit eccl̃a de Berouilla:archidiaconus cõtra mãdatũ legati G. subiecit se,& ꝑsentauit ipsam dioc̃esano epo, qui tñ non fuit admissus:legatus hoc audiẽs cassauit quod archidiaconus fecerat,& ecclesiam illã ꝑfato V.concessit sic vacantẽ : post hoc vacauit quædã prębenda in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. quæ assignari debebat de iure H.clerico:diœcesanus epꝰ ꝓfatus q̃ prębenda sancti Martini magis cõgruebat V.ꝑfato,quàm ecclesia de Berouilla, & ecclesia de Berouilla magis congruebat H.clerico, prębendam sancti Martini assignauit V.clerico legati, & ecclesiam de Berouilla post assignationem ipsius V.ad ꝑsentationẽ ipsius archidiaconi prędicto H.clerico concessit:vnde orta fuit cõtrouersia inter H.clericũ, & G.subdiaconum cui archidiaconus ecclesiã de Berouilla contulerat : vnde dictus H.& ꝑfatus G.subdiaconus ad curiã accesserũt,diu super ipsa ecclesia litigando:dñs Papa auditis hinc & inde ꝓpositis, cõsiderãs,q̃ & si archidiaconus Carnoteñ.ꝓdictus ꝓfatũ G.subdiaconũ tamquã laicus ꝑsentauit, & ipse nõ fuit per dioc̃esanũ admissus,sed dict⁹ H.ab archidiacono ꝑsentatus,&ab epo institutus,fm decr.Alex.nõ primus,sed secũdus debet ecclesiã obtinere: Si vero archidiaconus ꝓdictũ G.subdiaconũ tãquã clericus ꝑsentauit: in eo q̃ tãquã clericus faciebat,fuberat iurisdictioni legati:vnde nõ ꝓtra ꝓbationẽ,sed ꝓtra ꝓhibitionẽ legati,qui donationi suæ collationi ipsius ecclesiæ decernebat reseruãdã, ad eã nõ potuit aliũ postmodũ præsentare:vñ Papa prędictionẽ ipsius G. minus canonice factã decreuit:& ea nõ obstante pronunciauit cõcessionẽ ipsius ecclesiæ H.clerico factã,canonicã extitisse,adiudicãdo eidẽ ecclesiã ipsam cum fructibus medio tẽpore perceptis, aduersario perpetuũ silentium imponendo.Nota q̃ legatus potest sibi reseruare collationem vacaturi beneficij.Item laicus patronus siue clericus patronus ratione patrimonij quantũ ad præsentationem nõ subest legato:vnde eo inuito ecclesiam cõcedere nõ potest: quod est valde notãdum.Item clericus patronus ratione patrimonij sui variare potest:quia in hoc nõ reputatur clericus, sed laicus. Item præsentatus quousque nõ fuerit institutus,nõ dicitur habere plenũ ius.Item qui canonice non habet ecclesiam,fructus quos medio tempore percipit,restituere debet.

b ¶ *Præsentauit.*]eꝑo diœcesano,sed nõ fuit admissus,vt ☞.sequit.

¶ *Glossa sequens ponit partem casus.*

c ¶ *Ecclesiam.*] de Berouilla,scilicet,in qua legatus instituerat ꝑdictum G.sed diœcesanus epꝰ fecit ibi quãdam commutationẽ de consensu partium: prębenda illa quæ vacabat in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. debebat assignari H. clerico : vnde G. renunciauit illi ecclesiæ de Berouilla, quã habuit à legato,& epꝰ ei contulit illam prębendam in ecclesia Sancti Martini,quam debuit habere H. & illã ecclesiam de Berouilla fic vacantem ad præsentationẽ prędicti archidiaconi contulit H.clerico:vnde orta fuit contentio inter istum H. & prędictum G. quem primo ꝑsentauit archidiaconus contra mandatum legati. † V. † V. † V.

† Infero q̃ cleric⁹ in patrimonia libus censetur vt laicus notat Alberic⁹ de Rosate. in l. fina. C. si contra ius vel vti.pub

d ¶ *Tamquam laicus.*] Diuiditur:Nã primo ponitur petitio. Secundo diffinitio:ibi *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Epꝰ Hostiẽ. Apostolicę sedis legat⁹ mãdauit archidiacono Carnoteñ.vt ecclesiam quæ primo vacaret in archidiaconatu suo donationi suæ reseruaret, ꝓhibendo eidẽ ne aliquã cui conferret eandẽ,de qua V.clerico suo prouidere volebat. Tandẽ vacauit eccl̃a de Berouilla:archidiaconus cõtra mãdatũ legati G. subiecit se,& ꝑsentauit ipsam dioc̃esano epo, qui tñ non fuit admissus:legatus hoc audiẽs cassauit quod archidiaconus fecerat,& ecclesiam illã ꝑfato V.concessit sic vacantẽ : post hoc vacauit quædã prębenda in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. quæ assignari debebat de iure H.clerico:diœcesanus epꝰ ꝓfatus q̃ prębenda sancti Martini magis cõgruebat V.ꝑfato,quàm ecclesia de Berouilla, & ecclesia de Berouilla magis congruebat H.clerico, prębendam sancti Martini assignauit V.clerico legati, & ecclesiam de Berouilla post assignationem ipsius V.ad ꝑsentationẽ ipsius archidiaconi prędicto H.clerico concessit:vnde orta fuit cõtrouersia inter H.clericũ, & G.subdiaconum cui archidiaconus ecclesiã de Berouilla contulerat : vnde dictus H.& ꝑfatus G.subdiaconus ad curiã accesserũt,diu super ipsa ecclesia litigando:dñs Papa auditis hinc & inde ꝓpositis, cõsiderãs,q̃ & si archidiaconus Carnoteñ.ꝓdictus ꝓfatũ G.subdiaconũ tamquã laicus ꝑsentauit, & ipse nõ fuit per dioc̃esanũ admissus,sed dict⁹ H.ab archidiacono ꝑsentatus,&ab epo institutus,fm decr.Alex.nõ primus,sed secũdus debet ecclesiã obtinere: Si vero archidiaconus ꝓdictũ G.subdiaconũ tãquã clericus ꝑsentauit: in eo q̃ tãquã clericus faciebat,fuberat iurisdictioni legati:vnde nõ ꝓtra ꝓbationẽ,sed ꝓtra ꝓhibitionẽ legati,qui donationi suæ collationi ipsius ecclesiæ decernebat reseruãdã, ad eã nõ potuit aliũ postmodũ præsentare:vñ Papa prędictionẽ ipsius G. minus canonice factã decreuit:& ea nõ obstante pronunciauit cõcessionẽ ipsius ecclesiæ H.clerico factã,canonicã extitisse,adiudicãdo eidẽ ecclesiã ipsam cum fructibus medio tẽpore perceptis, aduersario perpetuũ silentium imponendo.Nota q̃ legatus potest sibi reseruare collationem vacaturi beneficij.Item laicus patronus siue clericus patronus ratione patrimonij quantũ ad præsentationem nõ subest legato:vnde eo inuito ecclesiam cõcedere nõ potest: quod est valde notãdum.Item clericus patronus ratione patrimonij sui variare potest:quia in hoc nõ reputatur clericus, sed laicus. Item præsentatus quousque nõ fuerit institutus,nõ dicitur habere plenũ ius.Item qui canonice non habet ecclesiam,fructus quos medio tempore percipit,restituere debet.

1 De hoc supra de po stu.c.2 & 63 dist.si forte.Dixit hic Vin.quod pluralitas facit collegium:cum ad hoc sint instituti vt eo rpus faciant & remittad not.per eum de elect.sacrosancta. Ioan. And.

2 Idem Ho. Nec ob. in Authen. de eccl tit. §. si quis ædificationem. coll. 9. quia ei non est standum in talibus Io dist.c.1. secundum eũ sensu epi, & sic de iurisdictione sua interesse pũt. arg.18.q.2. Eleutherius.& sic nõ cõtradicit,vt notat.in cap.sacrosancta, vel potes hoc itelligere q̃naliter etiã de laico.Vel expone de sua iurisdictio vt dixi secundum eũ sup. ver. tra stándæ. Io. And.

3 De hoc aliter vero patronus in electione esse non debet. & sic vtroq; modo cessant prædicta contraria.consuetudo enim hic non prodest. ta in c. dilecta. de excess prælatis adde Hostiensem su pra eod.sug gestum.& I. And.hic

¶ Glo.seq.quærit,alle.pro,& cõtra.dat vnam solutionem cui opponit. & oppositionis adhæret finis reci.per quæstio.an perdat patronus ius præsentandi,&c.soluit respondens ad contrarium.

f ¶ *In capella.*]Sed nunquid inuito patrono posset fieri hæc capella collegiata ecclesia ?,cũ sic amitteret præsentationem ? Non vr̃ arg.ad hoc ff.si serui.vendi.is cuius familia.in fi.& ff. de vsu & habita.l.vlt.& 10.q.1.c.1.arg.cõtra.10.q.1.decretũ.vbi ordinatio ecclesiæ ptinet ad epm.& c.nouerint.& ff.de vsu & habi.l.vlt.in fine.Satis posset cõcedi,q̃ posset in fauorẽ ecclesię,& sic punietur patronus sine culpa,sed nõ sine causa.☞.vt lite non contesta.q̃m.§.si vero.in fi.& 22.dist.renouantes.in aliis omnibus remanet patronus præterquã in electione prælati.in ipsa enim fundatione hoc euenire posse patronus ꝓspicere debuit, & sibi cauere per superiorẽ.ff. loca.si quis domũ. §.1. & 23.dist.in nomine dñi & ☞.de electio.licet.Sed his nõ obstantibus vr̃, q̃ inuito patrono ca- † pella in præiudiciũ patroni non posit fieri collegiata ecclesia , vt vr̃ bene probari 16.q.7. monasterium: & c.seq. vbi dr̃ expresse , q̃ epꝰ non potest auferre ecclesiã à dispositione patroni. & ita eo inuito collegiata fieri nõ potest: sicut eo inuito nõ potest ei auferri directe ius præsentandi.16. q. 7. decernimus. & ☞. eo.tit.cum dilectus.vbi de hoc.ergo nec indirecte. & vbi aliquid ei vna via prohibetur, alia via nõ cõceditur. ☞. de proc.cap.tuæ. cum suis concor. ibi positis. Iteꝝ & alia ratione non debet fieri collegiata inuito patrono.Cũ enim ecclesia teneatur prouidere sicut ꝓ- uidere volebat. Tandẽ vacauit eccl̃a de Berouilla:archidiaconus cõtra mãdatũ legati G.subiecit se,& ꝑsentauit ipsam dioc̃esano epo, qui tñ non fuit admissus:legatus hoc audiẽs cassauit quod archidiaconus fecerat,& ecclesiam illã ꝑfato V.concessit sic vacantẽ : post hoc vacauit quædã prębenda in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. quæ assignari debebat de iure H.clerico:diœcesanus epꝰ ꝓfatus q̃ prębenda sancti Martini magis cõgruebat V.ꝑfato,quàm ecclesia de Berouilla, & ecclesia de Berouilla magis congruebat H.clerico, prębendam sancti Martini assignauit V.clerico legati, & ecclesiam de Berouilla post assignationem ipsius V.ad ꝑsentationẽ ipsius archidiaconi prędicto H.clerico concessit:vnde orta fuit cõtrouersia inter H.clericũ, & G.subdiaconum cui archidiaconus ecclesiã de Berouilla contulerat : vnde dictus H.& ꝑfatus G.subdiaconus ad curiã accesserũt,diu super ipsa ecclesia litigando:dñs Papa auditis hinc & inde ꝓpositis, cõsiderãs,q̃ & si archidiaconus Carnoteñ.ꝓdictus ꝓfatũ G.subdiaconũ tamquã laicus ꝑsentauit, & ipse nõ fuit per dioc̃esanũ admissus,sed dict⁹ H.ab archidiacono ꝑsentatus,&ab epo institutus,fm decr.Alex.nõ primus,sed secũdus debet ecclesiã obtinere: Si vero archidiaconus ꝓdictũ G.subdiaconũ tãquã clericus ꝑsentauit: in eo q̃ tãquã clericus faciebat,fuberat iurisdictioni legati:vnde nõ ꝓtra ꝓbationẽ,sed ꝓtra ꝓhibitionẽ legati,qui donationi suæ collationi ipsius ecclesiæ decernebat reseruãdã, ad eã nõ potuit aliũ postmodũ præsentare:vñ Papa prędictionẽ ipsius G. minus canonice factã decreuit:& ea nõ obstante pronunciauit cõcessionẽ ipsius ecclesiæ H.clerico factã,canonicã extitisse,adiudicãdo eidẽ ecclesiã ipsam cum fructibus medio tẽpore perceptis, aduersario perpetuũ silentium imponendo.Nota q̃ legatus potest sibi reseruare collationem vacaturi beneficij.Item laicus patronus siue clericus patronus ratione patrimonij quantũ ad præsentationem nõ subest legato:vnde eo inuito ecclesiam cõcedere nõ potest: quod est valde notãdum.Item clericus patronus ratione patrimonij sui variare potest:quia in hoc nõ reputatur clericus, sed laicus. Item præsentatus quousque nõ fuerit institutus,nõ dicitur habere plenũ ius.Item qui canonice non habet ecclesiam,fructus quos medio tempore percipit,restituere debet.

4 Quod post legatus ff. de offi. leg. c. 1. lib. 6. Ioan. Andr.

5 Prouisum est, quia in vna ecclesia collegiata pẽdente vna præsentatione non potest facere aliã ff. de officio leg. præsentauit.reſpon. li. 6. Io. An.

¶ Patronus ecclesiæ vacantis,quamquã sit clericus,ad eam se præsentare non potest.

CAP. XXVI.

PEr † nostras postulasti litteras edoceri, vtrum clericus ad vacantem ecclesiam, in qua ius obtinet patronatus, seipsum (si est idoneus) valeat præsentare. Cum igitur nullus se ingerere [i] debeat ecclesiasticæ prælationis officiis: Respondemus, quòd nullus se potest ad personatum alicuius ecclesiæ præsentare [k], quãtumcunque idoneus sit, & quibuscunque studiis & meritis adiuuetur.

¶Idem Conuentrẽsi.episcopo.

¶ Si quæstio iurispatronatus inter patronos non diffinitur infra quatuor menses, episcopus ordinabit ecclesiam sine præiudicio eorundem.

CAP. XXVII.

CVm †,ppter discordias laicorũ:& infra.¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos:& † eo † cui competit, infra quatuor [a] menses non fuerit diffinitum, extũc ecclesiam ipsam de persona non differas idonea ordinare: Ita quòd illi ex hoc non debeat in posterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus.

¶ Idem Archidiacono & Cancellario Altisiodorẽsi.

¶ Legatus de latere ecclesiam,cuius alia ecclesia est patrona, collationi suæ reseruare potest,licet non vacet, & conferre cum vacat.hoc primo.Ex duobus præsentatis a patrono laico,potest superior instituere secundum.hoc secundo.Et sic quo ad intellectum iste textus habet duo dicta diuersa: licet quo ad litteram ambo commisceantur.

CAP. XXVIII.

CVm † dilectus filius: & infra. ¶Cum Hostiensis episcopus tunc Apostolicæ sedis legatus archidiacono Carnoten. mandauerit, vt ecclesiam quam in archidiaconatu suo primò vacare contingeret, donationi suæ seruaret, inhibens, ne alicui conferret eandem:de qua G. † clerico dispouerat prouidere: & ecclesia de Berouilla ibi vacasset, idem archidiaconus contra mandatum eiusdem legati, ad ipsam G. subdiaconum præsentauit [b]: cuius facto ab eodẽ legato cassato ipse ꝑfato G. † cõcessit ecclesiã [c] sic vacatẽ:& ☞.¶ Vacãte vero quadã prebẽda in ecclesia sancti Martini Carnoteñ. diœcesis.eps dictã ecclesiã,ad ꝑsentationẽ archidiaconi H.clerico,ꝑbendã vero præfato G. † assignari curauit vnde ipse H. supplicabat eandẽ sibi ecclesiã cõfirmari,vt pote quã ad ꝑsentationẽ archidiaconi veri patroni se dicebat adeptũ:& ☞.¶Nos igitur attendentes,q̃ & si præfatus archidiaconus memoratũ G.tãquã laicus [d] †,ad illã ecclesiã ꝑsentasset,quia † tñ per diœcesanũ epm admissus non fuit, sed dictus H. ab eodem archidiacono præsentatus,à diœcesano episcopo institutus, iuxta statutũ [e] Alexandri Papæ,non primus,sed secundus ius est assecutus in ecclesia memorata, & si archidiaconus præfatum G.tamquam clericus præsentauit:quoniam in eo quod tam quam clericus faciebat, subserat iurisdictioni legati : vnde postquam idem legatus donationem illius ecclesiæ sibi decreuerat reseruandam [f], ad eã tamquam clericus [g] non potuit quemquam præsentare [h]. præsentationem ipsius minus

† Hæc duo verba : ab eo,desunt in codice nar Pæiudicium patrono scripto,In an quã cõpiatione, & in omnibus manuscr ip Vatica. n.x. series cunque cõ pilationis in ibi soluitur. Quod dici debet omni no abesse. o. patrũ.e.

a ¶ *Quatuor.*]☞.eo.q̃m. arg.ꝓtra. ☞. eod.eam te.

† Capit.1. cod.tit.in 3. compilatio. Vide Gem. in compilatio. Vide conci lium Trivacauit eccla sess. 6 fio, uilla:archidiaconus cõ tra mãdatũ legati G.sub 24.de refor mat.c.19. & sess.25. de reformat.c. 9. Lapum allegatio.75.& 95.

† Capit.1. cod.tit.in 3. compilatio.

b ¶ *Præsentauit.*]eꝑo diœcesano,sed nõ fuit admissus,vt ☞.sequit.

¶ *Glossa sequens ponit partem casus.*

c ¶ *Ecclesiam.*] de Berouilla,scilicet,in qua legatus instituerat ꝑdictum G.sed diœcesanus epꝰ fecit ibi quãdam commutationẽ de consensu partium: prębenda illa quæ vacabat in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. debebat assignari H. clerico : vnde G. renunciauit illi ecclesiæ de Berouilla, quã habuit à legato,& epꝰ ei contulit illam prębendam in ecclesia Sancti Martini,quam debuit habere H. & illã ecclesiam de Berouilla fic vacantem ad præsentationẽ prędicti archidiaconi contulit H.clerico:vnde orta fuit contentio inter istum H. & prędictum G. quem primo ꝑsentauit archidiaconus contra mandatum legati. † V. † V. † V.

† Infero q̃ cleric⁹ in patrimonia libus censetur vt laicus notat Alberic⁹ de Rosate. in l. fina. C. si contra ius vel vti.pub

d ¶ *Tamquam laicus.*] Diuiditur:Nã primo ponitur petitio. Secundo diffinitio:ibi *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Epꝰ Hostiẽ. Apostolicę sedis legat⁹ mãdauit archidiacono Carnoteñ.vt ecclesiam quæ primo vacaret in archidiaconatu suo donationi suæ reseruaret, ꝓhibendo eidẽ ne aliquã cui conferret eandẽ,de qua V.clerico suo prouidere volebat. Tandẽ vacauit eccl̃a de Berouilla:archidiaconus cõtra mãdatũ legati G. subiecit se,& ꝑsentauit ipsam dioc̃esano epo, qui tñ non fuit admissus:legatus hoc audiẽs cassauit quod archidiaconus fecerat,& ecclesiam illã ꝑfato V.concessit sic vacantẽ : post hoc vacauit quædã prębenda in ecclesia Sancti Martini Carnoteñ. quæ assignari debebat de iure H.clerico:diœcesanus epꝰ ꝓfatus q̃ prębenda sancti Martini magis cõgruebat V.ꝑfato,quàm ecclesia de Berouilla, & ecclesia de Berouilla magis congruebat H.clerico, prębendam sancti Martini assignauit V.clerico legati, & ecclesiam de Berouilla post assignationem ipsius V.ad ꝑsentationẽ ipsius archidiaconi prędicto H.clerico concessit:vnde orta fuit cõtrouersia inter H.clericũ, & G.subdiaconum cui archidiaconus ecclesiã de Berouilla contulerat : vnde dictus H.& ꝑfatus G.subdiaconus ad curiã accesserũt,diu super ipsa ecclesia litigando:dñs Papa auditis hinc & inde ꝓpositis, cõsiderãs,q̃ & si archidiaconus Carnoteñ.ꝓdictus ꝓfatũ G.subdiaconũ tamquã laicus ꝑsentauit, & ipse nõ fuit per dioc̃esanũ admissus,sed dict⁹ H.ab archidiacono ꝑsentatus,&ab epo institutus,fm decr.Alex.nõ primus,sed secũdus debet ecclesiã obtinere: Si vero archidiaconus ꝓdictũ G.subdiaconũ tãquã clericus ꝑsentauit: in eo q̃ tãquã clericus faciebat,fuberat iurisdictioni legati:vnde nõ ꝓtra ꝓbationẽ,sed ꝓtra ꝓhibitionẽ legati,qui donationi suæ collationi ipsius ecclesiæ decernebat reseruãdã, ad eã nõ potuit aliũ postmodũ præsentare:vñ Papa prędictionẽ ipsius G. minus canonice factã decreuit:& ea nõ obstante pronunciauit cõcessionẽ ipsius ecclesiæ H.clerico factã,canonicã extitisse,adiudicãdo eidẽ ecclesiã ipsam cum fructibus medio tẽpore perceptis, aduersario perpetuũ silentium imponendo.Nota q̃ legatus potest sibi reseruare collationem vacaturi beneficij.Item laicus patronus siue clericus patronus ratione patrimonij quantũ ad præsentationem nõ subest legato:vnde eo inuito ecclesiam cõcedere nõ potest: quod est valde notãdum.Item clericus patronus ratione patrimonij sui variare potest:quia in hoc nõ reputatur clericus, sed laicus. Item præsentatus quousque nõ fuerit institutus,nõ dicitur habere plenũ ius.Item qui canonice non habet ecclesiam,fructus quos medio tempore percipit,restituere debet.

6 Vide c cilium Trident. sessio. 24. de reformat. c. 19. vbi huiusmodi reseruationes ꝓ hibentur.

† Aliàs ita: quia tamen per dictum dicere ꝑsanũ admissus & c.& vox epi scopum,deest in antiquis , & in recentioribus magis emendatis.

¶ *Glo.seq.quærit, & sol.*

f ¶ *Decreuerat reseruandam.*] Sed quid si exiret prouinciam ? & vacaret? Credo q̃ archidiaconus tũc illam post

2 Expeditũ cũ infra de off.le. c. penul. reſpõ. lib. 6.

subdiaconum præsentauit [b]: cuius facto ab eodẽ legato cassato ipse ꝑfato G. † cõcessit ecclesiã [c] sic vacatẽ:& ☞.¶ Vacãte vero quadã prebẽda in ecclesia sancti Martini Carnoteñ. diœcesis.eps dictã ecclesiã,ad ꝑsentationẽ archidiaconi H.clerico,ꝑbendã vero præfato G. † assignari curauit vnde ipse H. supplicabat eandẽ sibi ecclesiã cõfirmari,vt pote quã ad ꝑsentationẽ archidiaconi veri patroni se dicebat adeptũ:& ☞.¶Nos igitur attendentes,q̃ & si præfatus archidiaconus memoratũ G.tãquã laicus [d] †,ad illã ecclesiã ꝑsentasset,quia † tñ per diœcesanũ epm admissus non fuit, sed dictus H. ab eodem archidiacono præsentatus,à diœcesano episcopo institutus, iuxta statutũ [e] Alexandri Papæ,non primus,sed secundus ius est assecutus in ecclesia memorata, & si archidiaconus præfatum G.tamquam clericus præsentauit:quoniam in eo quod tam quam clericus faciebat, subserat iurisdictioni legati : vnde postquam idem legatus donationem illius ecclesiæ sibi decreuerat reseruandam [f], ad eã tamquam clericus [g] non potuit quemquam præsentare [h]. præsentationem ipsius minus

† Aliàs ita: quia tamen per dictum dicere ꝑsanũ admissus & c.& vox epi scopum,deest in antiquis , & in recentioribus magis emendatis.

¶ *Glo.seq.quærit, & sol.*

f ¶ *Decreuerat reseruandam.*] Sed quid si exiret prouinciam ? & vacaret? Credo q̃ archidiaconus tũc illam post

2 Expeditũ cũ infra de off.le. c. penul. reſpõ. lib. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de iudi,quãto.sed hoc vī ſpeciale in legato dñi Papæ:quia eps inuito patrono non poſſet eccleſiã dare.16.q.7.decernimus. Sed certe quamuis patronus ſubſit legato quantum ad iuſpatronatus, id eſt,quantum ad cognitionem iuriſpatronatus: non tñ vī ꝙ ei poſſit auferre præſentationem prouenientem ratione patrimonij,ſicut poſſet prouenientem ratione eccleſie:& hoc inuitur hic ex hac diſtinctione: aliàs quare diſtingueretur inter præſentatũ à laico, vel clerico? Licet enim Papa concederet, ꝙ legatus cõcederet eccleſias inuitis patronis, nõ tñ ſequitur, ꝙ conceſſerit inuitis patronis habentibus iuſpatronatus ratione patrimonij.argu. ff. ne quid in lo. publi. l.1. §.ſi quis à principe, Quidam præferunt primum dictũ 1.Sed iſtud maiori nititur æquitate.vt patronus ratione patrimonij, quo dotauit eccleſiã, nõ priuet iure ſuo:nec fiat ei hæc iniuria. & propter hoc & G.Na.Ld ſubtraherentur & ipſe crer. dicet & alij à fundatione eccleſiarum, & hoc eſt verum.

† decreuimus.

† Vox, irritã. deeſt in omnibus an aliquis exemplaribus.

1 Videtur placuiſſe Guil. in ſpecul. de legato §. nunc tractemus verſi.ſed nũ quid legat & G.Na.Ld & Ioan. And.

2 Et multa impediunt faciendum quæ non eſt ſantiam factum,ſecundum Inno. Ioan And.

3 Aliàs plures differentias recenſet Panormitanus in c.cũ ꝙ per. ſupra eod.tit.

† Capit.4. a ¶ *Cum fructibus inde perceptis.*]quia malę fidei poſſeſſor fuit, ex quo præceſſit mandatum : nec fuit per eũ admiſſus,vt hic dī, & ita nullam habet excuſationem.C.de rei vendica. certum. immo & quos percipere potuiſſet legitime inſtitutus: quia eſt violentus poſſeſſor.5.de reſtit. ſpolia to.grauis.vbi de hoc.B.

† inſtituerit

Aſtoralis.] In prima ponitur cõſultatio In ſecunda reſponſio: ibi,*Nos*.Et vtraque pars ſubdiuiditur,vt patet in textu Abbas.

CASVS.Aliquis eſt præſentatus eſpo à patrono laico, ad aliquã eccleſiam vacantem:ſed eps ipſum nõ admiſit:quæritur vtrum ex tali præſentatione ius ſit illi acquiſitum in illa eccleſia,& ſi ille appellauerit,vel alius inſtituatur, & poſt appellationẽ patronus aliũ præſentauerit,& eps ẽm præſentatum inſtituerit,quæritur, vtrum ille ab eccleſia debeat remoueri:Innocentius vero volens inhærere veſtigiis Alexandri, qui diſtinguẽs inter præſentatos à laico & clerico patronis,poſſidentis conditionẽ cenſuit meliorem, nũdet ꝙ inſtitutio ſcḋo loco præſentati à laico patrono , robur obtinet firmitatis:Sed quia eps idoneum clericum ſibi præſentatum malitioſe recuſauit,ſtatuit , vt ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellatur,quatenus puniatur in eo in quo peccauit. Nota ꝙ laicus patronus poteſt variare ante inſtitutionem. Item inter præſentatos à laico & clerico,melior eſt conditio poſſidentis.Item aliquis punitur in eo in quo peccauit,& merito,quia iniuriam fecit primo præſentato,

¶ *Glo.ſeq.dat vnam concordã.quæ argumentatur pro,& ſoluit.*

b ¶ *Appellauerit.*] ſimilis appellatio eſt.]eo.c.vlt.Sed nunquid tali appellationi erit deferendum? Vī ꝙ ſic : quia ex ſola præſentatione facta à vero patrono acquiritur ius præſentato:ita ꝙ ſi aliũ nõ pſentauerit,obtinere debet aduerſus aliũ inſtitutũ. 3. de re iudic. cum Bartholdus.& 16.q.7.decernimus.& ita tenet appellatio,cum nullus alius ſit adhuc preſentatus.Poteſt dici,ꝙ appellatio ab initio tenet:ſed ſi patronus poſtea alium præſentauerit, & eps inſtituerit ipſum,iam non obſtat appellatio, cum ei permiſſum ſit à iure variare 2 .3.eo.quod autem.& cap.cum autem. Eps vero punitur qui illum primum præſentarum non admiſit,vt hic dī:ſed non ex vi appellationis,ſed quia malitioſe ipſum repulit.

c ¶ *Diſtinguens.*] 3.eo.cum autem,

d ¶ *Cenſuit.*] 3.eo.quod autem.

e ¶ *Robur obtinet.*] Ecce vnam differentiam 3 inter præſentatos à laico & inter præſentatos à clerico,quia laicus variare põt, clericus non 3.eo.cum autem.vnde vī ꝙ ſi laicus præſentet indignum non perdit ius eligendi.arg.3.de offi.ord.cum vos.vbi de hoc.

canonice factam decernimus † irritam †,& ea non obſtante,cõceſſionem eiuſdem eccleſiæ ſanctam prænominato H.pronunciauimus canonicã extitiſſe,adiudicantes eidem præfatam eccleſiam , cum fructibus medio tempore perceptis [a] ex ea, plene ac pacifice poſſidendam,prædicto G. ſuper hoc perpetuum ſilentium imponendo.

¶Idem Elien.epiſcopo.

¶ Si laicus patronus duos ſucceſſiue præſenter,valet inſtitutio de ſecundo , non obſtante appellatione prius facta per primũ, epiſcopus t amen qui malitioſe primum repulit,eidem in competenti beneficio prouidere compellitur. & in hoc vltimo eſt caſus ſingularis.

CAP. XXIX.

PAſtoralis † officij : & infra. ¶ Poſtulaſti edoceri,an clericus ad aliquam eccleſiam à patrono laico præſentatus , ſi diœceſanus epiſcopus ipſum non duxerit admittendum , ex huiuſmodi præſentatione aliquid iuris aſſequatur in illa : Et ſi forte idem ad ſedem Apoſtolicam appellauerit [b],& poſt appellationem ab ipſo interpoſitam,idem patronus alium curauerit præſentare , ac ſecundum inſtituit † epiſcopus præſentatum , idem ab ipſa eccleſia debeat amoueri. ¶Nos igitur Alexandri † Papæ veſtigiis inhærentes, qui inter præſentatos à clerico & laico patronis diſtinguens [c],inter præſentatos à laico conditionem poſſidentis cẽ ſuit [d] meliorẽ : Dicimus, quòd inſtitutio præſentati , ſecundo loco à laico patrono , robur [e] obtinet firmitatis. Veruntamen conſtituimus, vt epiſcopus,qui præſentatum idoneum malitioſe [f] recuſauit admittere , ad prouidendũ eidem in competẽti beneficio cõpellatur : quatenus puniatur in eo,in quo [g] ipſum non eſt dubium deliquiſſe.

¶Idem Aurieñ.† epiſcopo.

¶ Si ad præſentationem rectoris ad titulum eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus : patronus,qui non conſenſit,ad ipſam cum vacabit,poterit præſentare.

CAP. XXX.

POſtulaſti † per ſedem Apoſtolicam edoceri,vt cum rectores parochialium eccleſiarũ quoſdam præſentẽt ad ſuarum eccleſiarum titulos ordinandos , vtrum electio [h] talium ad ipſos rectores pertineat , vel etiam ad patronos : & ſi in his patronorum non eſt requirendus aſſenſus,vtrum ius illis ſaltem , idem ab ipſa eccleſia debeat amouari. ¶Nos igitur Alexandri † Papæ veſtigiis inhærentes, qui inter præſentatos à clerico & laico patronis diſtinguens [c],inter præſentatos à laico conditionem poſſidentis cẽ ſuit [d] meliorẽ : Dicimus, quòd inſtitutio præſentati , ſecundo loco à laico patrono , robur [e] obtinet firmitatis. Veruntamen conſtituimus, vt epiſcopus,qui præſentatum idoneum malitioſe [f] recuſauit admittere , ad prouidendũ eidem in competẽti beneficio cõpellatur : quatenus puniatur in eo,in quo [g] ipſum non eſt dubium deliquiſſe.

¶Idem Aurieñ.† epiſcopo.

¶ Si ad præſentationem rectoris ad titulum eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus : patronus,qui non conſenſit,ad ipſam cum vacabit,poterit præſentare.

CAP. XXX.

POſtulaſti † per ſedem Apoſtolicam edoceri,vt cum rectores parochialium eccleſiarũ quoſdam præſentẽt ad ſuarum eccleſiarum titulos ordinandos , vtrum electio [h] talium ad ipſos rectores pertineat , vel etiam ad patronos : & ſi in his patronorum non eſt requirendus aſſenſus,vtrum ius illis ſaltem

† Aliàs, Lu varietatem notat. etiam Hoſtienſis hic, & lucu lenter declarat. eum videto.

4 Hoc reprehendit hic Ioannes And. ex aliorum ſententia, quę videto.

† Aurem.

† Capit 5 cod.tit.in compilatione. deſto hic ter alioſhic richũ.& bertinũ de

† Propter quod ponitur electiue nõ comparatiue,ſecũ dũ Hoſtien ſem.Io. An.

† Vide Turrecrematã in c.quæſtum. 1.q.3. & Couarruuiam lib.3. varia. reſolut. c. 7. & Soto lib. 6. de iuſt. & iure.q.5.art. 1.

† Garmacrã

† Garmacię: ſed vt pluriũ habent, antiqui codices, vt eſt impreſſum.

† Burchardus lib. 3. decret. cap. 52. Iuo par. 3. c. 55. & c. 1.cod. tit. in 1.compilatione,ſed in conciliis editis extat in concilio Vormacien ſi cap. 50.

† neque

† Aliàs , aliis, ſed om nes Vaticani vt eſt impreſſum.

† In codice Barbariæ ita: Eugen Papa. Sed mendoſe vt credo.iuuenitur autem hoc in ſchoiis veteribus ſacrorum librorum , quæ gloſſæ dicũtur ordinariæ & interlineas cap. 13. illius epiſtolæ Pauli. ita Antoni Auguſtinus

† Propter quod ponitur electiue nõ comparatiue,ſecũ dũ Hoſtien ſem.Io. An.

† Vide Turrecrematã in c.quæſtum. 1.q.3. & Couarruuiam lib.3. varia. reſolut. c. 7. & Soto lib. 6. de iuſt. & iure.q.5.art. 1.

† Garmacrã

† Garmacię: ſed vt pluriũ habent, antiqui codices, vt eſt impreſſum.

† Burchardus lib. 3. decret. cap. 52. Iuo par. 3. c. 55. & c. 1.cod. tit. in 1.compilatione,ſed in conciliis editis extat in concilio Vormacien ſi cap. 50.

† neque

† Aliàs , aliis, ſed om nes Vaticani vt eſt impreſſum.

† In codice Barbariæ ita: Eugen Papa. Sed mendoſe vt credo.iuuenitur autem hoc in ſchoiis veteribus ſacrorum librorum , quæ gloſſæ dicũtur ordinariæ & interlineas cap. 13. illius epiſtolæ Pauli. ita Antoni Auguſtinus

tulatur? Vī conſentire,ex quo nõ proteſtatur ius ſuum.arg.54.dist. ſi ſeruus.2.ff.de exerci.l.1.§.magiſtrum.& ff.ad municip.l.2.ſed hoc non eſt verum:quia nõ nocet ei taciturnitas,ſi eo inuito poſſunt fieri talia.Vel poſſet intelligi aliter quod dicit inferius, vt nullum patronis præiudicium generetur.dixit Ioannes,non præiudicatur quin poſſint remoueri ab ipſis patronis poſt morté ſacerdotis. Sed contra vī ꝙ ſucceſſor tenetur nihilominus illis prouidere. ſupra de præben.cũ ſm Apoſtolum.& H.dicit, quia ad patronũ vī ſpectare nõ tm̃ pſentatio ſacerdotis,ſed aliorum clericorum.63. dist. principali. & 18.q.2.Eleutherius.& 16.q.5.ſi quis eſporum.in Authentic. de ſanctiſſ. epiſc.§. ſi quis oratorij domum. collatio. 9. dũ tamen adſit conſenſus prælati. argu. ſupra de fil.presby.propoſuit.nã patroni iudicium multum eſt ſequendũ , qui ita dilexit eccleſiam , vt ei ſua conferret.arg. ff.de confir. tuto. ſi patronus. Contrarium tamen notauit Ioan. in cap. principali. quòd electio clerici nõ perfi tineat ad patronum, ſed ad prælatum. Credo tamen potius ſtandum.(vt hic notatur) vbi ſunt tantum duo in eccleſia ſcilicet rector & clericus , ꝙ patronus præſentet vtrumque ; cum eccleſia nõ dicatur collegiata 1 vt nota. 3. de electio.c.1.ſed in collegiata eccleſia nullum poteſt præſentare.B.

† geueretur

1 Non rer tineat ad patronum, ſed ad prælatum. Credo potius ſtandum.(vt hic notatur) vbi ſunt tantum duo in eccleſia ſcilicet rector & clericus , ꝙ patronus præſentet vtrumque ; cum eccleſia nõ dicatur collegiata 1 vt nota. 3. de electio.c.1.ſed in collegiata eccleſia nullum poteſt præſentare.B.

1 Quæ differentia eccleſiarum collegiatarum & quibus poteſt præſentare. Ioannes cognoſcitur collegiata. & alia plura hic ſpecialiter tractata ſunt late Eborac. Henricus Bouch.

2 Non poſſunt. dem Apoſtolicam interpoſitam:quæſiuit archiep̃s , vtrum clericũ vī vi patronatus,ſola præſentatio pertineat ad patronum, & non conſenſus ſibi præſentatũ deberet inſtituere,non obſtante appellatione illũ ſibi præſentatũ deberet inſtituere,non obſtante appellatione ſui prædicti R.reſpondet Papa,ꝙ illum præſentatum inſtituere potecommis his prædicti R.reſpondet Papa,ꝙ illum præſentatum inſtituere potebuit, con rit in eccleſia illa,ad quã extitit præſentatus,tamquam potiorem, 60 rit in eccleſia illa,ad quã extitit præſentatus,tamquam potiorem, 60 do,ita ſi ſono ec dummodo aliquid aliud canonicum non obſtitat,cum ex vi iuriſdummodo aliquid aliud canonicum non obſtitat,cum ex vi iuriſdictum: po patronatus,ſola præſentatio pertineat ad patronum, & non conſenſum: po patronatus,ſola præſentatio pertineat ad patronum, & non conſenſus tamen ceſſio eccleſiæ.Nota ꝙ aliud eſt concedere eccleſiam,& aliud præ ceſſio eccleſiæ.Nota ꝙ aliud eſt concedere eccleſiam,& aliud præ ſentare.Ille dr concedere eccleſiam , ad quem ordinatio ipſius ec ſentare.Ille dr concedere eccleſiam , ad quem ordinatio ipſius ec cleſiæ & collatio pertinet:hoc non poteſt facere patronus.

¶ *Gloſſa ſequens reci.per q.an valuerit appellatio.*

a ¶ *Poſt appellationem.*] quæ appellatio nõ tenuit, cum nullum ius haberet,cum ad ipſum nõ pertineat conceſsio,ſed præſentatio,vt ſequitur:quia pro nõ dato habetur,&c.3.eo.qđ autem.in fi.& ita poſt. proc6].ſequitur:quia pro nõ dato habetur,&c.3.eo.qđ autem.in fi.& ita dicit. po nõ intererat eius appellare:ꝙa nõ ſolet audiri,& c.a.q.6. nõ ſolet. tamen 3.de elect.cũ inter R.& 3.de his q̃ fiũt à maio.parte.cap.ca. ex ore ſua in

¶ *Gloſ.ſeq.arg.item obiicit,& ſoluit.*

b ¶ *Ex vi iuriſpatronatus.*] Nota ergo vim & poteſtatẽ quę habet patronus,quia patronus in eo ꝙ patronus,eccleſiam donare non poteſt 2 .3.eo.quod autem.& c.illud.ſed ſolã præſentationẽ.vt hic & Pater.vnde nil aliud ſibi vendicare debet.3.eo.cum ſeculum.& ita conceſsio iſta nulla fuit.vnde nõ præſtitit impedimentũ ſecundæ præſentationi,quã idẽ capitulũ poſtea fecit.ſic 3.eod.illud.& c.cũ laici.& eſt arg.hic,quòd nõ præſtat impedimentũ, qđ de iure non concedendo eccleſiam,priuari debuit poteſtate,ſalte ea vice,præſentandi.quia dixit ſibi ius,& vt puniatur in eo,in quo deliquit.3. eod.paſtoralis.3.de tranſla.quanto.& argu.16.q.6. placuit. Propter hoc non puniuntur:quia & ipſi iidem correxerunt factum ſuum, præſentando prout debebant,nec eſt iſte caſus in quo priuet ꝙs poteſtate eligendi,quia cũ ſit illud pœna, non debet imponi,niſi exprimatur ꝙ ſit impoñda.Præterea nõ peccauerũt eligẽdo:qa non elegerunt,ergo puniri nõ debent eo,in quo nõ peccauerũt

uum maneat eligendi : vt cum ipſas eccleſias vacare contigerit,iiutitulari huiuſmodi nõ ſint aliis præferendi: Ad quod breuiter reſpondemus , quòd per intitulationem huiuſmodi,nullum patronis præiudicium generatur † , quin poſſint alios ad illas eccleſias cum vacauerint, pręſentare:niſi de patronorum proceſſiſſet aſſenſu.

¶Gregorius nonus Archiepiſcopo Eboracẽſi.

¶Patronus etiam clericus eccleſiam vacantem conferre non poteſt: & ſi contulit, poteſt nihilominus ad illam præſentare.

CAP. XXXI.

TRanſmiſſæ ad nos tuæ litteræ continebant,ꝙ cũ capitulum Eboracẽſi. eccleſiã de Gameforde vacanté, in qua ius obtinent patronatus,R. clerico cõceſſiſſent † , ipſi poſtmodum L.clericum tibi ad eandem eccleſiam præſentarunt poſt appellationẽ [a] ab eodem R.ad ſedem Apoſtolicam interiectã:& infra.¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus,ꝙ cum ex vi [b] iuris patronatus , nõ conceſſio, ſed præſentatio pertineat ad patronum,præſentatum (ſi ei aliquid non obſiſtat canonicum) inſtituere in ipſa eccleſia poteris, vtpote potiorem [c].

TITVLVS. XXXIX.

De cenſibus †, exactionibus,& procurationibus.

¶Ex concilio apud Guarmaciam †.

¶Eccleſiæ fundandæ debet pro dote tribui manſus liber à quolibet ſeruitio temporali : ad eccleſiaſticum tamen tenetur : ſed ſi aliquid conſertur eccleſiæ vltra manſum , tenetur eccleſia ex eo ſoluere onera conſueta. hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. I.

SAncitum [d] † eſt, vt vnicuiq; eccleſiæ vnus mãſus [e] integer , abſque vllo [f] ſeruitio tribuatur. Et preſbyteri in eis conſtituti , non de decimis , neque de oblationibus fidelium , non † de domibus,neque de areis † , vel de hortis iuxta eccleſiam poſitis,neque de prædicto manſo aliquod ſeruitium faciant præter eccleſiaſticum [g]. Et ſi aliquid amplius habuerint,inde ſenioribus [h] debitum ſeruitium [i] impendant.

¶Auguſtiſ ſuper epiſtola ad Romanos.

¶Solutio tributi arguit ſubiectionem.

DE CENSIBVS.

¶Viſum eſt ſupra de vno onere eccleſiarum, vt eſt ius patronatus , reſtabat merito videre de aliis oneribus,ideo ſubiicitur hæc rubrica.

De hac materia habetur 10.q.2. & 3.per totum.& 23.q.vlt.§. ecce. vſque ad §. hinc datur.

Ancitum.] Vario modo intelligitur : ideo vario modo ſummari poteſt. Tria ſunt dicta. Secundumubi,*Et preſbyteri.*Tertium : ibi, *Et ſi.*Abbas Siculus.

CASVS. Statutũ fuit in concilio Guarmacien. vt vnicuique eccleſiæ vnus manſus integer tribuat, abſque vllo ſeruitio,& presbyteri in eis cõſtituti nullum ſeruitium faciant, neque de decimis,neq; de oblationibus fidelium, nec de domibus, nec de areis vel hortis iuxta eccleſiam poſitis neq; de manſo ꝓdicto, præter eccleſiaſticũ. Si autem amplius habuerint,ſenioribus ſuis debitũ ſeruitiũ impẽdãt. Not.ꝙ dos eccleſiæ immunis debet eſſe ab omni tributo. Item reſ tranſit cũ onere ſuo. d ¶ *Sancitum.*]iſtud cap.habes 23.q.vlt.ſancitum.

† Vide Turrecrematã in c.quæſtum. 1.q.3. & Couarruuiam lib.3. varia. reſolut. c. 7. & Soto lib. 6. de iuſt. & iure.q.5.art. 1.

e ¶ *Manſus.*]Manſus dicitur in vulgari Italicorum quantitas terræ,quæ ſufficit duobus bobus in anno ad laborandum.

¶ *Glo.ſeq.querit,ponit opinionem Ala.contrarium ſoluit.*

f ¶ *Vllo ſeruitio.*]Sed qđ dices ſi mãſus ille primo fuit tributarius alteri? eccleſiæ:ꝙa eccleſia alia parochialis decimas inde pcipiebat?Ala.dicit ꝙ mãſus iſte in fauorẽ eccl̃æ à tributo liberat:ſicut ſeruus factus presbyter,à ſeruitute liberat:ad hoc induxit 23.q. 8. ſm canonicã.Alia auté ꝓdia collata eccleſiæ à tributo nõ liberãt vt hic in fi.ꝙa res tráſit cũ onere ſuo.3.de pigno.ex litteris. & de deci.cũ nõ ſit.& C.ſine cẽ.vel reliq.l.1. 2. & 3. ſi. de pig. act. ſane. & l.ſeq.§.ſi fundus.& 23.q.vlt.tributũ.& 11.q.1. ſi tributum. & C. de epiſc.& cleri.l.3.in fi.niſi forſitan quid ſpeciale dicatur in dote eccleſiæ.arg.3.de dec.nouũ genus.Sed verius credo ꝙ mãſus ille qui datur eccleſiæ,etiam in ipſa fundatione,ſi primo erat tributarius,vel ſoluebãtur decimæ de ipſo eccleſiæ parochiali,nõ debet eccleſia propter hoc iure ſuo priuari.16.q.1. eccleſiæ antiquitus. 23.q.8.tributum.niſi fortaſis modicum læderetur , quod de facili pati poſſet:ſed ſi ex hoc læderetur,nõ debet iure ſuo priuari:quia tunc etiam priuilegium perditur,propter enorme detrimentũ. Jde verb.ſig.quid per nouale.& hoc bene licitum eſt,ꝙ tale ſeruitium tributum eccleſiaſticũ appellari poteſt,ad quod tenetur eccleſia:vt infra ſequitur.

† Propter quod ponitur electiue nõ comparatiue,ſecũ dũ Hoſtien ſem.Io. An.

† neque

† Aliàs , aliis, ſed om nes Vaticani vt eſt impreſſum.

† In codice Barbariæ ita: Eugen Papa. Sed mendoſe vt credo.iuuenitur autem hoc in ſchoiis veteribus ſacrorum librorum , quæ gloſſæ dicũtur ordinariæ & interlineas cap. 13. illius epiſtolæ Pauli. ita Antoni Auguſtinus

4 Etiam tẽporalibus, quod intelligas quantũ ad feudalia & ſeruitia rebus annexa. J. c.1. de mario. & obſolitę.Ioan. Andr.

g ¶ *Præter eccleſiaſticum.*]Ecce quòd eccleſia poteſt ſoluere tributum eccleſiaſticum.argu. 18.q.2.ſeruitium.& 12.q.2.eccleſiarum.& 11.q.1.ſi tributum.& 23.q.vlt.tributum.vt dictum eſt.

h ¶ *Senioribus.*]id eſt,dominis.4.& eſt arg.ꝙ res tranſit cum onere ſuo 16.q.1.ſi quis laicus.& 100.dist.cap.rationis.Ber.

i ¶ *Seruitium.*] id eſt,cenſum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

OMnis.]CASVS. Dicitur hic q̃ omnis anima regibus subdita debet esse,& in signũ subiectionis dat tributum. Nota, q̃ tributi præstatio signum est subiectionis.

¶Glo.seq.recitetur p quæstionẽ quibus loquatur,& tripliciter soluit.

a ¶*Vos subditi.*]Hoc dictũ fuit laicis,sicut illud 11.q.1.magnum.& 3.de maio.& obedi.solitæ. & põt extendi ad clericos circa exterio-
1 Consule epistolam B.Gregorii, vnde sumitur hæc de cretalis, vt verius ef singat facti speciem.

ra.23.q.vltim.tributum. Vel q̃a obedire debent prælatis suis. 23. distin. quamquam.3.& de electi. significasti.Vin.

b ¶*Probatio.*] 10.q.3.illud.C.de episco.& clerico.nulli.

† Chartulario lib.11. epistola 20. indict.7.Cõ q̃ eps Massæ nouas cõ
† Capit.4. eod.tit.in.1. compilatio.

SCientes.]CASVS.1 Quidam abbas conquestus est dño Papæ. suetudines siue possessiones monasterio suo volebat imponere: vnde mandat cuidam cantori , quatenus super hoc veritaté inquirat, & si ab initio hæc imposita nõ fuerint,decæ tero nouiter imponi non permittat.Nota q̃ initium spectãdum est.

† Restitue hãc inscriptionẽ ,put obseruari in c.1 supra de rest.spoliator.

Item nouus cẽsus, siue consuetudines nouæ, ecclesiis imponi non debent.

c ¶*Presbyterum.*]id est, eſpm. 93. dist. legimus. & 95.dist.ecce. & 18. q. 2.hoc tantum.

† Capit.7. tit.de rest.t. spoliator.

¶*Glo.seq. ponit brocar. de initio spectando,alleg. 12.iura.pro si.alleg.7.pro medio, sex contra mediũ vnum soluit & remittit.*

d ¶*Ab initio.*] Sic ergo ab initio potest imponi census ab ipso patrono de consensu epi.3.titu.proxi.præterea 2. & 18.q.2. Eleutherius.j.eodẽ,quãto.postea vero imponi non põt,nec impositus augeri.j.eodem,prohibemus.& ita est hic argumen.initium esse spectandũ.C.de bon.quæ liber.cũ oportet.in fi.ff.de pœ.si quis.§.qui abortionis.1.q.1.quibusdam.C.communia de vsucap.l.1. & vlti. de consecra. distinct.1.placuit.& ff.commo.l.1.in fi.& 6.distinct.testamentum.& 3.de loca.& conduct.propter sterilitatem.§.1. & ff. de nego.gest.sed an vltro.§.1.in fi.ff. de verbor. obligationib. continuus.§.cũ quis.ff.de cõtra.&vtili.act.tute.quid ergo.§.sufficit.arg. contra,scilicet finé esse spectandũ. j.qui fil.sine leg.tãta.in Auth.de nup.§.quia vero.collatio.4.22.q.2.qd̃ autem ait.ff. qui fatisd.cog.si antequam.de pœnit,dist.3.§.1.in fi.7.q.1.suggestum. & 3. de renun. c.1.argum.contra,scilicet medium esse spectandum.vnde illud:

*Cum media semper gaudebãt ludere forma: Maior enim mediis gratia rebus inest.*3.de testi.cum tu.& 45.dist.disciplina.& cap.sunt nãque.& 3.de offi.deleg.quærenti.& 23.q.4.quidam cum bonorum.in fi.& ff.de pœ.respiciendũ.C.de custod.& exhi.reo.fi quis.arg. contra.quod mediũ non sit inspiciendum.C. de hære. institu. sed & si §.solemus.Solu.medium spectandum est in dissensione opinionũ, & opinio media magis est amplectenda.3.de offi.deleg.quærenti.2
2 Adde an & quando medium sit spectandum glos.not.in l.solent.§.fi. in ver.auari simum.ff.de pro.

Quod dr̃ initium esse spectandum,& finem esse spectandum soluitur.3.de electiõ.dudum.vbi de hoc inuenies alias cõcordãtias.

LIcet multum.] Hæc est pars illius. 3. de restitu. spoliato. licet. Abbas Siculus.

CASVS.Quidã cæcus cõquestus est dño Papæ , q̃ ipse cõpellebatur ad soluendas collectas pariter cum aliis, non habito respectu ad cęcitatem suam:mandat Papa episcopo loci,q̃ hoc fieri nõ permittat:quia iniquum est,cũ qui taliter afflictus est , in collecta affligere, cũ ei debeat potius ex collecta, si esset necesitas , subueniri. Nota , q̃ miserabiles personæ ab ecclesia debent defendi. Item afflictis non est addenda afflictio.

¶*Glossa sequens allegat duo.quærit obiiciendo,& soluit.*

e ¶*Non permittas.*] Quid ad Papam de isto cæco,cum non videatur esse de sua iurisdictione , sed potius ad secularem pertineat? Immo cũ sit miserabilis persona,eius correctio pertinet ad ecclesiam.87.dist.c.1.& 2.& ratione peccati saltem pertinet ad ecclesiã. 3.de iudic.nouit.& arg.11.q.1.relatum.Vincen.

f ¶*Miserere.*]Potius est consulendum talibus quàm auferendũ.C. ne.no.vect.l.1.qui enim morbo corporali laborant, à personalibus muneribus excusantur.C.qui mor.se excu.l.1.& 2.libro 10.sed prilegium illud non extenditur ad filios.C.eo.l.vlti. & satis iste affligitur,nec debet amplius affligi. 3. de cleri. ægrotan. c.1. & 7.q.1. cum percussio.& 3.q.9.indicas.

CAP. II.

OMnis anima sublimioribus potestatibus subdita: sit : & infra. ¶ Et vos subditi a esse debetis. Ideo enim tributa præstatis : quia hæc est probatio b subiectionis.

¶Gregorius Stephano Cantori †.

¶Non potest episcopus nouum censum monasterio imponere.

CAP. III.

SCientes †. & infra. ¶ Asseruit prædictus abbas presbyterum c Massæ nouas monasterio consuetudines velle imponere : & infra. ¶ Mandamus, quatenus si ab d initio hoc non fuerit,etiam labentibus tempo ribus aliquid nouiter non permittas imponi.

¶Idem Constantino episcopo †.

¶Cæcus & pauper ad collectas non tenetur.

CAP. IIII.

LIcet† multũ:& infra.¶ Dixit quoque prædictus cæcus, quòd ad collectas inter alios pariter compellatur, quod fieri nõ permittas e : quia eum quem cæcitas sua grauat, inhumanũ est nimis in collectione affligere:cui debuerat ex collectis,si esset necessitas,misereri. f

¶ Paschalis secundus comitissæ Mathildæ.

¶Petens censum debet rationem exprimere.

CAP. V.

PEruenit† ad nos , & infra. ¶Inquisitioni tuæ taliter respondemus,quòd census ignorantiæ g nec diuinis h , nec humanis legibus inuenitur i oportet quippe,vt omnis census, ad quid, & quando persolui debeat,præsciatur.

¶Ex consilio Laterañ †.

¶Determinat consilium numerum equorum,quos secum ducere possunt prælati visitantes:& prohibet eis tunc vti venationibus, & sumptuosas epulas quærere. hoc primo vsque ad ver.prohibemus.

CAP. VI.

CVm Apostolus† se ac suos propriis manibus decreue

PEruenit.]Iste est bonus textus,&habet subtilem materiam , & hoc intendit.Nõ debetur census, cuius causa ignoratur.Abbas. 3 Hic etius CASVS. 3 Abbas Fra xinoreñ. deprædatus & fuit ecclesiã Carpẽsem, occasione cuiusdam cẽsus, qué abbas petebat ab ecclesia Carpeñ. dicebat archipresbyter Carpeñ. q̃ nesciebat causam , quare soluere deberet illum censum: quæsiuit 4 à Papa quid iuris esset & ipse rñdet prout sequitur in litteris. Iste duæ ecclesiæ sunt in diœcesi Mutineñ. & comitissa Mathilda fuit domina & patrona in vtraque ecclesia. Bernardus. Nota,quòd census ignorã tiæ id est , cuius causa ignoratur,solui nõ debet. Item qui petit aliquid , causam petendi allegare debet.

Bernardi est in antiqs exẽplaribus reperitur.

Vide Cla. titulo de ius be. obla.

† Immo & fuit comissa , vt patet. litteram in quisitionẽ. Ioan.And.

¶ *Glo.seq.quærit, arg.negatiue et affirmatiue ad quamlibet partem,indu cens quinque iura , & soluit.*

sylbestrum in sum ver

g ¶*Census ignorantiæ.*] id est,cuius causa igno ratur.ff.de fideiusso.si quis postquam.& l.si quis pro eo.& ff.quan do dies leg. c. huiusmodi legatum. Sed nunquid talis census siue consimile seruitium potest acquiri tempore? Vt q̃ non, quia ficut tempus non tollit obligationem.ff.de act.& obli.obligationum.§. placet.ita nec inducit 5 .C.de pact.si certis annis.1.q.1.nullus eps. ad fi.q.vbi de hoc.10.q.3.quia cognouimus.C.ne vxo.pro ma.l.vlti.2.Thes.3. arg.contra.18.q.2.seruitium.1.q.3.quæritur,in fi.ff. de vsur. cum de Corinth. A in rem verso.ff.de aqua plu.arc.l.vlt.ff.si fer.vendi.si quis diuturno. & ibi d.Sol. licet ex tempore non acquiratur obligatio:tñ huiusmodi seruitia siue seruitutes bene acquiruntur,etiam si nõ habeant continuã causam.C.de serui. & aqua. l.1. & 2.& ff.de aqua plu.arcen.l.vlt. & de seruitiis tempore acquirendis loqui vt lex.C.de agr.& cen.litibus.lib.11.argu.18.q.2.seruitiũ.& ideo huiusmodi seruitia acquiri possunt spacio 40. annorũ, & hoc intellige de his quæ ius cõe possideri nõ vetat: alia vero q̃ non possideri nõ possunt,nõ prescribũtur fine titulo,vt ibi dixi 3.de prę scri.si diligenti.quia nec possessor in talibus defenderetur.Et si q̃s gui. iur. lib. aliq̃d petat tale sibi deberi,sufficit allegare causam in libello,quã uis illam non probet,dum tñ probet tempus 6 .arg.ff.si fer.vend. su ignoratia.an l.si quis diuturno.vt dixi 3.de consuetu.c.vlt.Alij dicunt q̃ nõ est necesse aliquã causam exprimere.sed hæc littera in fine contradicit,ibi,ad quid solui debeat pściatur. sed priori dicto concordat. in sum ver h ¶*Nec diuinis.*] id est, Canonicis. tertia quæstione quinta , quia bo. Gabella 2.§.fexto

Quæritur. Petit causam alleget,vt dixi.Ber.

i ¶*Inuenitur.*] supple quod solui debeat sine causa : & ideo qui

CVm *Apostolus.*] Diuiditur in tres partes principales. Et prima pars subdiuidi potest in duas, vt patet in textu. Secunda: ibi, *Quocirca.*Abbas.

6.Vide glos fam & doctores in l.

CASVS.Quidam scilicet,archiepiscopi. epi, & alij inferiores cũ 1.§.fin.ff. de ecclesias visitabãt,graubant eas in procurationibus exigẽdis, vt aqua plu. a. quandoque ornamenta ecclesiastica subditi vendere vel obligare cen. & in l. cõpellerentur.& breuis hora longi tẽporis victũ cõsumebat:vnde seruitutes statuit consiliũ Laterañ. q̃ plati prędicti ẽm facultates ecclesiarũ prædictorum recipiãt procurationes:statuendo certum numerum cuilibet prędictorum tam personarum,quàm equorũ quibus contenti existãt. And. super citis abstinendo,quærendo nõ quæ sua sunt , sed quæ Iesu Christi sed. cap. fin. quærere videantur: prohibet insuper ne subditos suos indebitis exactionibus aggrauare præsumant , nisi quãdo necessitas superueneritm ¶*Parentes filiis.*] 16.q.1.prædicator. Ordine enim naturæ filius succedit patri,& non econuerso.ff.vnde lib.scripto.§.non sic parentibus.iste tñ ordo plerũque turbatur.ff.de inoffic. testa. nã & ff.vnde dixit dominus Bulgarus cum 2 suus vnicus filius decessisset:Ordine turbato succedis.Bulgare nato.& sic nota pro filiis; n ¶*Exactiones.*]ad opus suum sine mãdato epi, vel supple nisi in casu præmisso.nam quæ p̃mittuntur in præstationibus,in subditis repetita intelliguntur.ff. de verb.obligat.Titia. 9.1. & 32. q. 7. Apostolus. & de appellat.secundo requiris.

2 A iis ita: qui succedit filio suo ordine &c.

† 2. ad Corinth.c.12.

o ¶*Potestatem.*] quia quod prouisum est ad leuamen , extendi non debet ad grauamẽ. 45. dist.licet.5. de appellat. cum speciali. & cap. suggestum.& j. de pœ. in quibusdam 3. Lau.

3 Concor. l. *Rohibemus.*] Primo 1.ff.§.1.ff.de ponit duplicẽ phi noua.& l.illud cũ no. litionem,quam iustificat.Secundo ponit decretum:ibi,*Si quis vero.* C. de sacro. eccles. Abbas.

CASVS.Præcipit cõcilium Lateranẽ q̃ archiepi,epi, abbates , & alij prælati nouũ censum nõ imponant ecclesiis, nec veteres augeant , nec parte prouentuum ecclesiarum suis vsibꝰ appropriare, presumãt,sed libertatẽ inferioribus cõseruẽt, quam sibi volũt à suis superioribꝰ cõseruari: qd̃ contra factũ fuerit, irritum habeatur. Not. q̃ noui cẽsus ecclesiis imponi non debẽt,nec veteres augeri. Itẽ epꝰ non potest sibi appropriare redditus ecclesiæ. Item quod tibi vis fieri, alteri facere debes:& quod tibi nõ vis fieri, alteri non facias. p ¶*Noui.*]id est,de nouo,cũ ab initio impositi non fuerint.5. eod. scientes.& qui ab aliis ecclesiis nõ soluuntur. j.eo.cap.ecclesiis.

† Scilicet concilio Lateran. sub Alexan. iij. cap.7.§. pro habemus is. & c.7.eod. tit. in 1.compil. & de materia vide doctores.ia c. non minus. infra de immunit. eccles. adde late per Syluestrum in sum. verb. Gabella.

¶*Gl.seq.alle.11.cõcor.& quatuor vtraria. & sol.*

q ¶*Census.*]qui imponitur in ipsa fundatione,puta.vt in singulis annis soluat vnũ cereũ,siue libra ceræ vel piperis, siue etiã certa quantitatẽ pecuniæ,puta x.solidos,vel minus,vel ét plus,qd̃ prestatur in signũ subiectionis.3.eo.c.2.& 3.& 3.de cau.pos.c.vlt. Nõ credo q̃ possit augeri ab epo vel abbate, licet augeantur possessiones:secus in procuratione. j.eo.quanto.quia procuratio nõ dr̃ proprie census,sed pensio:vt q̃ possit imponi siue augeri auctoritate episcopi. j.c.prox.hoc intellige si iusta causa subest:alias nõ. r ¶*Nec veteres.*]Nota ergo census nõ esse augendos siue imponendos de nouo.C.de pascu.priua.l.1.lib. 11.& 3.de transact. de cæro.arg.ff.de acquiren.re.dom.locus.3.de præben.auaritiæ. vbi etiã de hoc tangitur.& C.de no.vec.l. 1. 2. & 3.vbi dr̃ q̃ noua vectigalia nõ possunt imponi nisi a principe.j.e.significauit.& j.de verb. signifi.super quibusdam.& 18.q.2.seruitium.& 1.q.1.nullus eps gravamen.in fin.C.de allu.l.vlt.ar.contra,ff.de fideicom.libert. generaliter.§.si quis alienum.ff.de flu.l.1.§.ripam.& ff. qui & a qui. si mortis.& j.eo.quanto.Sol.si per vbertatem fructuum fiat incrementum:cum eorum sit casus fortuitus & dubius. C.de vsur.si ea lege.propter hoc augeri non debet census:sed si accedat nouum prædium,noua parochia,vel aliquid tale:iustum vt habere rationem eius,arg.ff.de vsufr.item si fundi,§.sed si insula.arg.contra. 3. de vit.

uenerit:vt si manifesta & rationabilis causa extiterit,moderatum auxiliũ ab eis poterũt postulare:cũ dicat Apostolus , non debent filij thesaurizare parẽtibus,sed econuerso.In fine dicit , quod dictũ est de prædicto numero personarum & euectionis , ẽm tolerantiã dictum est,in illis locis,in quibus ampliores sunt redditus in pauperibus locis illã

† Alendos in concilio in margine ad eadẽ est abbreuiatio vet. significa

teneãt, mensurã,vt minores nõ debeãt aggrauare: & illi qui paucioribus equis vti solebãt nõ credant sibi prædictam indulgentiam fore concessam. Nota q̃ procurationes recipiẽdę sunt ẽm facultates ecclesiarum. Item hic, determinatur numerꝰ euectionũ in visitationibus faciendis. Item prælati visitantes subditos suos,canes venaticos vel aues hĩe non debẽt. Item sumptuosas epulas quærere nõ debent. Item quod eis in ꝓcuratione cõpetẽter ministratũ fuerit,re cipere debẽt. Item epi subditos suos talliare

† Videl.in tumentorũ ff. vbi pupi. tũ debeat.

† Busquam

nõ debẽt fine cã. Item causa facit licitũ quod alias nõ liceret.Itẽ filij nõ debẽt thesaurizare parentibus:sed ecõuerso.Itẽ quod ,puisum est ad leuamen,extẽdi non debet ad grauamen.

† Alias sic.

a ¶*Exhibendos.*] id est, procurandos. 28. q.1. iã nunc.in fi.21.q.1.c.1.

b ¶*Grames.*]quod facere nõn debent,immo si grauatur ecclesia , suis expensis debent visitare.10.q.3.cauendum. & 1.q.2.placuit.

c ¶ *Consumat.*] vsque ad exinanitionem extremæ virtutis. 10. q. 3. cap.cauendum.& cap. inter cætera.1. quæstio. 1.placuit.

d ¶*Archiepiscopi.*] arg. q̃ archiepꝰ debet visitare prouinciam, & ꝑcurationes a subditis suffraganeorum suorũ exigere.j.eo.sopitæ.

¶*Glo.seq.signat contra num,& soluit.*

e ¶*Episcopi.*] 10.q.3.inter cætera. ꝑra: vbi dr̃, q̃ quinquagenarius numerus nõ excedat:sed illud corrigit ꝑ istud.

f ¶*Decani.*] id est,archipresbyteri rurales.

¶ *Glossa sequens quærit,arguit,& soluit.*

g ¶*Contenti existant.*] Quod ergo si plures ducant, nũquid potẽrũt in superfluo prohiberi?Vt q̃ sic.ff.de aqua quoti. & æsti. l.1.§. Trebatius.& 10.q.3.quia cognouimus.64.dist.quia per ambitiones. j.de excessib.præla.cum ad quorundam.Potest dici , q̃ potest denegari in superfluis: sed si propterea subditi excommunicentur, tenet forte sẽtẽtia:quia sententia pastoris siue sit iusta,siue iniusta,timenda est.11.q.3.c.1.& 2.& illa decr.cum ad quorundam.continet specialem indulgentiam,vt quidam dicunt.Tanc.

Archiepi h ¶*Canibus.*] j.decle.vena c.1.& 2.& 33.dist.quorundam.& 86. di-
agit fin. Esau.& ca.an putatis.

i ¶ *Quæ ſtia.*] 63.dist.nosse.& 8.q. 1.sunt in ecclesia.65.dist.licet.

k ¶*Sumptuosas.*] 35.dist.ecclesiæ principes.4.dist.denique. sed epi in contrariũ faciunt:nam vix cautela diuersorũ coquorũ eos põt ꝓbare satiare: Vnde dicit lex , q̃ ex nimia ingurgitatione olet os.ff.de alleg. ædil.edi.qui clauum.§.is cui.habeat ergo pauperem cibum. 42.dist. c.vlti.35.dist.ecclesiæ principes.12.q.2.gloria episcopi.Lau.

l ¶*Rationabilis.*]Si de hoc dubitetur,superioris i arbitrio determinetur.arg.10.q.3.quia cognouimus.11.q.1.si clericus.

m ¶*Parentes filiis.*] 16.q.1.prædicator. Ordine enim naturæ filius succedit patri,& non econuerso.ff.vnde lib.scripto.§.non sic parentibus.iste tñ ordo plerũque turbatur.ff.de inoffic. testa. nũ & ff.vnde dixit dominus Bulgarus cum 2 suus vnicus filius decessisset:Ordine turbato succedis.Bulgare nato.& sic nota pro filiis; n ¶*Exactiones.*]ad opus suum sine mãdato epi, vel supple nisi in casu præmisso.nam quæ p̃mittuntur in præstationibus,in subditis repetita intelliguntur.ff. de verb.obligat.Titia. 9.1. & 32. q. 7. Apostolus. & de appellat.secundo requiris.

2 A iis ita: qui succedit filio suo ordine &c.

† 2. ad Corinth.c.12.

o ¶*Potestatem.*] quia quod prouisum est ad leuamen , extendi non debet ad grauamẽ. 45. dist.licet.5. de appellat. cum speciali. & cap. suggestum.& j. de pœ. in quibusdam 3. Lau.

3 Concor. l. *Rohibemus.*] Primo 1.ff.§.1.ff.de ponit duplicẽ phi noua.& l.illud cũ no. litionem,quam iustificat.Secundo ponit decretum:ibi,*Si quis vero.* C. de sacro. eccles. Abbas.

CASVS.Præcipit cõcilium Lateranẽ q̃ archiepi,epi, abbates , & alij prælati nouũ censum nõ imponant ecclesiis, nec veteres augeri. Itẽ epꝰ non potest sibi appropriare redditus ecclesiæ. Item quod tibi vis fieri, alteri facere debes:& quod tibi nõ vis fieri, alteri non facias. p ¶*Noui.*]id est,de nouo,cũ ab initio impositi non fuerint.5. eod. scientes.& qui ab aliis ecclesiis nõ soluuntur. j.eo.cap.ecclesiis.

† Scilicet concilio Lateran. sub Alexan. iij. cap.7.§. pro habemus is. & c.7.eod. tit. in 1.compil. & de materia vide doctores.ia c. non minus. infra de immunit. eccles. adde late per Syluestrum in sum. verb. Gabella.

¶*Gl.seq.alle.11.cõcor.& quatuor vtraria. & sol.*

q ¶*Census.*]qui imponitur in ipsa fundatione,puta.vt in singulis annis soluat vnũ cereũ,siue libra ceræ vel piperis, siue etiã certa quantitatẽ pecuniæ,puta x.solidos,vel minus,vel ét plus,qd̃ prestatur in signũ subiectionis.3.eo.c.2.& 3.& 3.de cau.pos.c.vlt. Nõ credo q̃ possit augeri ab epo vel abbate, licet augeantur possessiones:secus in procuratione. j.eo.quanto.quia procuratio nõ dr̃ proprie census,sed pensio:vt q̃ possit imponi siue augeri auctoritate episcopi. j.c.prox.hoc intellige si iusta causa subest:alias nõ. r ¶*Nec veteres.*]Nota ergo census nõ esse augendos siue imponendos de nouo.C.de pascu.priua.l.1.lib. 11.& 3.de transact. de cæro.arg.ff.de acquiren.re.dom.locus.3.de præben.auaritiæ. vbi etiã de hoc tangitur.& C.de no.vec.l. 1. 2. & 3.vbi dr̃ q̃ noua vectigalia nõ possunt imponi nisi a principe.j.e.significauit.& j.de verb. signifi.super quibusdam.& 18.q.2.seruitium.& 1.q.1.nullus eps gravamen.in fin.C.de allu.l.vlt.ar.contra,ff.de fideicom.libert. generaliter.§.si quis alienum.ff.de flu.l.1.§.ripam.& ff. qui & a qui. si mortis.& j.eo.quanto.Sol.si per vbertatem fructuum fiat incrementum:cum eorum sit casus fortuitus & dubius. C.de vsur.si ea lege.propter hoc augeri non debet census:sed si accedat nouum prædium,noua parochia,vel aliquid tale:iustum vt habere rationem eius,arg.ff.de vsufr.item si fundi,§.sed si insula.arg.contra. 3. de vit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de vit.& hone.cleric.quoniam vt ait.& j.eo.tit.quanto.Lau.

a ¶ *Appropriare præsumant.*vbi tantum censum habere debent. & est arg. q̄ epi fructus parochialium ecclesiarum siue etiam præbē darū sibi retinere nō debet vltra modū sibi permissum.10.q.3. quia cognouimus.5.vt eccle.benefi.c.vni.arg.ad hoc.5. de deci.q̄n.Ala.

b ¶ *Minoribus.*] 95.dist. esto.& 22.q.5.de forma, & si iura vnicuique ecclesiæ nō seruentur ecclesiasticus ordo confunditur.11. q. 1. peruenit. & 2.q.6.qui se scit. c ¶ *Irritum.*] etiam si iurauerit hoc.j. eo.gravis.& cap. significauit. 2.q.6.qui se scit.

† Vigor. † Vigorne. † Vv.gorn.

PRæterea.] Ponit casum generalem rationem subdens : ibi, *Non enim.*Abbas.

† Capit.8. eod.tit.in1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. in. par.1.8.ca.9.

CASVS.Quidā rectores ecclesiarū,collusione quadam facta cū religiosis,q̄ habēr in illis ecclesiis ius patronatus, soluūt eisdē ecclesiis annuatim pēsionē, & illi eā recipiunt ep̄o ignoranteːquæritur an successores pensionem istam soluere teneātur? Rñdet q̄ monachi non sunt audiēdi ī receptione pēsionis, si auctoritas ep̄i vel eius officialis,q̄ auctoritatem præstare possit, nō interuenerit super hoc: quia simplices sacerdotes vel clerici , non p̄t ecclesias quibus præsunt consti

† Carnoen in vno,cætri,carnoten. habent.

tuere censuales, præsertim post ipsorum decessum.Nota,q̄ sine auctoritate ep̄i pensiones ecclesiis imponi non debēt.Ité cēsus à priuata

† Capit.10. eod.tit.in 1. compilat. Et post concilium Lateran. par. 2.c.8.

persona ecclesiæ imposit⁹, vitam soluentis excedere non potest.

d ¶ *Ignorante.*] Pone exemplum quando volunt isti sacerdotes cōstituere censum,vt eorum cōsanguinei succedant post mortem illorum.).eod.cū clerici.

† Seiliret Alexander. iii. in concilio Lateran. capit.11. & 12.tit. de treuga & pace in 1. compilatione. Et vide sylnestrum in sum verbo: Gebella 3. vbi plene de materia hui⁹ docreta lis.

e ¶ *Soluerint.*] supple, sunt puniendi.j. eo. cū clerici.

f ¶ *Sine.*] pro,&

g ¶ *Eis defunctis.*]quia pensio illa non ligabat successorem eius, qui ecclesiam 1 non potuit constituere censualem:vt dicit hic in fine.& 3. de transact.de cætero.vnde si petant monachi pensionē à successore,non debet soluere.

¶ *Glossa sequens arg.& remittit.*

h ¶ *Quis de iure id facere potuerit.*]Hic est arg.bonum,q̄ census de auctoritate episcopi possit imponi de nouo, siue etiam augeri. Dic vt no.5.eo.c.prox.Ber.

1 Videhic latius per Ioan. And.

ECclesiis.]Vt intelligas,ratio dubitandi fuit : quia sicut tépore fundationis vel perceptæ libertatis,poteſt ep̄s sibi certū censum constituere,vt in c.constitutus.5.de reli.do.& in c. præterea 2.de iure patro.ita videbatur q̄ si capiebat ecclesiā de manibus laici,cum eam quasi de nouo duceret ad libertatem , quòd in recompensationē beneficij p̄t imponere nouū censum:Sed p̄trariū decidit:quia ep̄s ad hoc tenebat ex officio suo,& in necessitatib. nemo liberalis existit vt in l.rem legatā.ff.de adimen.lega.Abbas. CASVS. Aliquādo laici tenēt ecclesias: ep̄i liberāt eas de manib. laicorū:quæritur,vtrū plus iuris habere debeāt in illis ecclesiis q̄ in aliis.Rñt Papa,q̄ nullā exactionē imponere eis possunt,nec debent,p̄ter cathedraticum,& oīa iura, q̄ aliis ecclesiis imponūtur. Nota q̄ idem ius qđ ep̄i habent in antiquis ecclesiis , idē & non plus debent habere in nouis,siue in illis quas liberant de manibus laicorum.Item non debent ecclesiæ diuersō iure censeri.

i ¶ *Aliis ecclesiis.*]vt 10.quæst.3.illud.

¶ *Glossa sequens alleg.2.aura.*

k ¶ *Prohibemus.*] per decre.Laterañ.consilij.5. eo. prohibemus. & 18.q.2.hoc tantum.arg.est ergo hic , q̄ consuetudo aliarum ecclesiarum seruari debet.j. eod.super eo. arg.5.de consuetud.cum olim.

CAP. X.

INnouamus[l]: & infra. ¶ Nec quisquam alicui † nouas pedagiorum exactiones , sine auctoritate & consensu regum[m] & principum , statuere aliquo modo præsumat. Si quis autem contra hoc fecerit , & commonitus † non destiterit,donec satisfaciat, communione careat[n] Christiana.

¶ Idem Cantuarien. Archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Quj per collusionem constituit ecclesiā censualem,illa priuabitur.*

CAP. VIII.

PRæterea † illi,qui episcopo ignorante[d],auctoritate sua pensionem annuam de ecclesiis quadam illusione † soluerint[e],siue[f] receperint, eis defunctis[g] in receptione pensionis non sunt aliquatenus audiē di:si pontificis , aut alterius qui de iure id facere potuerit[h], auctoritatem & assensum super hoc non interuenisse constiterit. Non enim simplices sacerdotes,vel clerici possunt ecclesias,quibus præsunt, auctoritate sua (præsertim post decessum suum)efficere censuales.

¶ Idem Carnoten. † episcopo.

¶ *Breue est , vel per alia verba summatur sic:Episcopus ecclesiæ de manu laici per se ereptæ non potest ob hoc censum imponere.*

CAP. IX.

ECclesiis†,quas de nouo episcopi de manibus laicorū eripiunt , præter cathedraticū, & iura omnia quæ aliis ecclesiis[i] imponuntur, exactionem prohibemus[k] imponi.

¶ Idem. †

¶ *Nouæ pedagia sine consensu principis imponens,communione priuatur,*

CAP. XI.

CVm † clerici:& infra.¶ Ad hoc quia clerici quidam cum religiosis ᵒ collusione ᵒ facta,citra auctoritatem diœcesani episcopi ᵖ,ecclesias quas tenent,eis constituunt censuales: vt post decessum eorum , eædē ecclesiæ per repræsentationem eorundem religiosorum , ad filios vel nepotes ᑫ clericorum ipsorū possint transferri:Præcipimus,vt si qui inuenti fuerint facere taliā , eos à præscriptis ecclesiis,non differatis appellatione postposita remouere.

¶ Idem.

¶ *Si collectores grauant ecclesias , priuari debent officio.*

CAP. XII.

EA † quæ de auaritiæ : & infr. ¶ Cum autem propter beati Petri visitationem , denariorum collectam[r] per architalia,ab ecclesiis ipsis appellatione postposita spolientur. Nota,q̄ clerici ecclesias quas tenent , non possunt constituere censuales, & spoliandi sunt ipsis ecclesiis qui hoc faciunt.

o ¶ *Collusione.*] Collusio est inter reū & actorem occulta,& illicita pactio,per quam alter in iudicio 4 se superari permittit. simile. 5.eo.præterea.

¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem.*

p ¶ *Citra auctoritatē diœcesf. epi.*] maxime quia collusio mala non excusaret auctoritate ep̄i:quia nec ipse nouū censum siue pensionem potest imponere.5.eod.prohibemus.vbi de hoc,alias iusta & honesta causa interueniente videtur quòd possit,vt ibi dicitur.

q ¶ *Ad filios vel nepotes.*] Hæc est causa quare ista constituebant, & mala:& ideo eius causatum est malum : cuius enim causarum est malum,ipsum quoq; malum est:vnde puniuntur,vt hic dī.Ber.

E *A quæ.*] Primo ponitur excessus.Secundo pœna:ibi, *Quod.*Ab. CASVS.Quidam archidiaconi faciebant collectā denariorum beati Petri p archidiaconatus suos,& sub tali occasione ecclesias & parochias plurimum aggrauabant:præcipit Papa,q̄ hoc non faciāt:qđ si secus præsumpserint:id quod videtur habere,auferetur ab eis.Nota q̄ prætextu officij sibi cōmissi,nō debet quis illicitas exactiones præsumere:quod qui fecerit,officio illo priuari debet. Ité priuilegiū meretur amittere,q̄ pmissa sibi abutitur potestate.

r ¶ *Collectam.*]Præstatio quædā est,quam Anglici soluunt Romanæ ecclesiæ:& debet esse moderata,vt certū & determinatū qđ detur.ff.de dam.inf.ex damni.argu.C.de Iudæis,Iudæos.Alanus.

a ¶ *Grauetis.*]scilicet,quoniā sub ſpecie tributorū nō debent illicitæ exactiones fieriːvt hic patet, & ff.de of.pſi.illicitas,§.illicitas.

b ¶ *Auferetur.*]ne dum quæritis v ſurpare quod vestrum non est, perdatis quod vobis cōpetere videbatur. 13. q.1.§.1.circa finem, qōnis.& 25. q. 2. si decret. quia priuilegium mere tur amittere , & c.11. q. 3.Priuilegium.Ber.

† Mat.c. 15.& Luc.c.19.

Significauit.] Primo ponit casum perplexum.Secūdo:ibi , *Quæsita.*distinguēdo ,quidet. Secundum membrum : ibi,*Si vero.*Abb.

¶ Cap.1.eo. tit.in2.com pilat.

CASVS.Monachi de Castig.elegerunt quendam clericum T.nomine ad regimen ecclesiæ de Fulsig. ipsum iuramenti vinculo adstringentes,de soluendo eisdem annuatim censum trium marcharum, quas.prædecessor eius soluerat : postmodum episcopus diœcesanus præcepit eidem in periculum ordinis,ne censum illum eis solueret, nisi primo constaret, q̄ auctoritate episcopali fuisset impositus:Sacerdos prædictus hoc ſignificauit domino Papæ: vnde mandat cuidam.quatenus si constat præfatum canonē auctoritate episcopi,& non de nouo fuisse impositū , præcipiat episcopo , vt prohibitionem suam relaxet: Si vero cēsus de nouo sit impositus , siue auctoritate episcopi factū sit siue non : compellat monachus illos,vt clericum illum à iuramento absoluant Nota q̄ noui census etiam de auctoritate episcopi ecclesiis imponi non debent.Item iuramētum de nouo censu soluendo præstitum relaxandum est.

† Fulcig. † Furtigen. sed vt plurimum in antiquis habet. fulsig.

† Clausſtig. † Causſtig.

† assumpt.

† Capit.17. tit.de simonia in .con pilatione. & post concilium Lateran. par. 2.c.8.

† Canone. habent om nes exēplaria manuscripta eius decretalis , præter C. quæ ea habet.

† Alicubi legitur vt plurimum, in antiquis & rectius quàm , ali cui.

† , monitus.

c ¶ *Episcopali auctoritate.*]quod vī sufficere , iusta tñ de causa.5. eo.præterea.5.de præb.auaritiæ.ar.j.de eccle.ædifican.ad audientiā.

¶ *Glo.seq.quærit,arg.pro,& contra.ponit opi.Lau.quam approbat.*

d ¶ *Interdixit.*]Sed in hoc dubito,cui potius debet obtēperare. Vī q̄ epo.11.q.3.qui resistit.& 23.q.1.quid culpatur. Sed vī potius

1 Faciunt q̄ seruare debeat iuramentum.maxime cum habeat probabilem causam,quia prædecessor ſoluit,& sic erūt monachi in quasi possessione:vnde non debēt priuari vſquequo cōstet.5.vt lit.pendē. c.1.Laurentius dixit,q̄ potius seruari debet mandatum epi, & lit tera illa præstat ar.ad hoc vt prohibitionē relaxet,quod satis potest concedi:quia conditio 1 subintelligebatur in iuramēto hæc, scilicet,nisi rationabile aliquod impediat:& quia præsumptio est contra eos , ex eo q̄ ipsum iurare fecerunt , ad quod non fuerat compellendus,etiam si de iure solui debeat.

¶ *Glossa sequens quærit.& tripliciter soluit.*

e ¶ *De nouo.*]& ita ab initio pōt imponi.5.eo.sciētes.5.de iu.pat. pterea,& ar.5.vt eccle.bñ.cap.vnico.sed ex post facto nō pōt imponi census nec etiā per cōpositionē.5.de tranſact.dæterno.Sed quem dicit censum nouum?Pōt dici nouus,qui nō est impositus in fundatione 2 ipsius ecclesiæ.18.q.2.Eleutherius.& 5.de iure patronatu.I. pterea.vel qui nō est ſpſitus tanto tempore,q̄ ad legitimā ſpſcriptionē peruenit 3 .Sed multū refert,vtrū q̄s alleget ſpſcriptionē ab initio cōstitutum:quia tunc non iuuatur tépore,nisi cōstet q̄ legitime fuerit constitutus.vel pōt appellari nouus,qui impositus fuerit pōt Lateranēn.cōciliū.5.eo.phibemus.& j.eo.grauis.Lau.

¶ *Glossa sequens supplet,& remittit.*

f ¶ *Siue auctoritate episcopi.*]Hic euidēter apparet,q̄ episcopi nouum censum non possunt imponere:& tu supple , verum est sine rationabili & iusta causa:vt no.5.eo.prohibemus.Dic vt ibi.

Opita.]Primo narrat factū.Secūdo diffinit:ibi,*Ea propter.*Abb.

CASVS.Inter archiepiscopū Rauennatēn.& monasteria de Bononia controuersia vertebatur,sup̄ procurationibus recipiendis causa visitatiōis:Abbas sancti Proculi aliorum monasteriorū de Bononia procurator , & pro monasterio suo , ꝓpter cōtrouersiam istam ad Apostolicam sedem accessit , & super causa ista diutius litigauit:archiepūs asserebat procurationes ipsas ī aliis monasteriis suæ ꝓuinciæ, fibi sine ꝓtradictione p stari,& probauit per testes,procurationes exhibitas fuisse prædecessoribus suis i monasteriis Bonoñ.exhibitas,per testes idoneos probauisti.Inde vtique vidimus intentionem tuam iure communi , & prædecessorum tuorum consuetudine adiuuari,ea propter monasteria supradicta condemnauimus , ad procurationem secundum facultates eorum,tibi tuisque successoribus exhibendam.

¶Clemens tertius.

¶ *Patroni etiam clerici nouum censum ecclesiæ imponere non possunt , nec veterem augere:& si super hoc iuramenta vel cautiones exegerunt , coguntur absoluere.*

CAP. XV.

GRauis † admodū : & infra. ¶ Ecclesiasticæ personæ, res ipsius tractat.ff.de procurat.l.1.non est differentia in nominibus secundū canones,dum tamen cōstet quòd ei detur potestas agendi.5.de procura.petitio.vbi de hoc. & in Authen. de sanct. epiſ.§.alium autem.& §.ſi vero episcopi.coll.9.& 1. q. 3. soluator. h ¶ *In aliis.*]Ergo & in monasteriis Bonoñ.qa idē ius debet habere in his & in aliis.5.eo.ecclesiis.j.eo.super eo.qa vna & eadē res diuerlo iure cēseri nō dēt.12.q.2.cognouim⁹.& 5.de deci.cū i tua & ita é hic ar.ex eo,qđ alijs faciūt,q̄ cēsēt eodē iure,& sub eodē dño,& tu facere debes,nisi ostēdas p̄trariū 4 .100.di.cōtra mortē:

¶ *Glossa sequens alleg.concor.& soluit contrarium.*

i ¶ *Iure communi.*]quod solum sufficit,& hoc ius est,10.q.1.decernimus episcopum.& c.placuit.nec obstat quod dicitur 18.q.2. luminioso.quia illud intelligitur de exempto.

k ¶ *Consuetudine.*]Et sic duplici iure censentur:vñ fortius debuit ꝓ ipo iudicari,cū vtrūq; ꝓ se sufficeret.C.đ edi.diui Adri.tol.l.fi.

l ¶ *Facultate.*]quod quidem semper considerandum est.5.eo. cū Apostolus.10.q.3.cauendum inter cætera.& c.vlt.j.eod.quanto.& c.cum nuper.& hoc intellige quando causa correctionis & visitationis accedit.5.eo.cum nuper.sed si ex alia causa,puta pro negotiis propriis,tunc non habebit procurationem 5 ,arg.10.q.3. relatum.& j.eo.tit.procurationes.Ber.

† Cap.2.eo. tit.in 2.com pilat. Et de materdicitur,qui mādato dñi ria vide Car dinalem in Clement. 1. §.1.de excess fib.prælat.

4 Vnde dicebat Inn. q̄ hinc archiepo sufficiebat sum com mune , vel g alis consuetudo: qa cū nō esset contra ius, erat extenda ad ecclesias simis conditionis.Ioā.An.

5 Etiam si per illā dicēsim iret ad aliam visitandam:vt dicā eo. tit. Romana.§. 1.super ver. visitationis. Ioan.and.

Rauis admodum.] Prima pars narrat factum.Secunda proponit:ibi,*Discretioni.*Abbas.Siculus.

CASVS.Quidā ecclesiastici seu religiosi,habentes præsentationem in ecclesiis,nolunt ad eas vacantes aliquos præsentare, nisi aut nouum censum illis imponāt,aut veterem pensionē augmētent ꝓtra cōciliū Laterañ.& ad solutionē ipsius instituendos ſpſbyteros iuratoria vel fideiussoria cautione cōpellūt:puenit hoc ad notitiam dñi Papæ:vnde mandat quibusdā,quatenus quiquid

constituerit ꝓtra constitutionē cōcilijs super huiusmodi à tēpore præfati concilij attentatū, in irritū debeat reuocare: & presbyteros, qui super his iuramenta illicita præstiterunt, faciant absolui, congrua satisfactione imposita: & qui contra formam canonum decætero super his venire præsumpserint, canonicè puniantur.

Nota ꝙ nouus census ecclesijs non debet imponi: nec vetus augeri. Ité cōstitutio trahitur ad futura, & ea tantum respicit: nisi dicatur in ea, ꝙ ꝓterita respiciat. Ité iuramenta ꝓtra formam canonum præstita illicita sunt, & ideo nō seruanda. Item qui ꝓtra formam canonum aliquid attentant, puniendi sunt.

† Lateran. sub. Alexan. 3. c. 7. §. prohibemus.

a ¶ *Concilij.*]3, eo. prohibemus. & cap. præterea.

b ¶ *Iuratoria.*]quod potius periurium, quàm iuramentum potest dici. 3. de iureiuran. sicut nostris.

¶ *Glossa sequēs rationē reddit. alleg. 7. iura, & tria quibus fallit ratio.*

c ¶ *Fideiussoria.*]Hæc fideiussio non tenet, cū sit accessoria ei quod nō tenet. sic C. de leg. non dubium. 3. de foro comp. si diligenti. & 3. de re. permuta. c. vlti. 3. de fide instrumē. inter dilectos. C. de sacrosan. eccle. sancimus neminī. ff. de cond. si causa aucūculo. 3. de dote post diuor. re. & si necesse. Fallit. hoc 3. de iureiu. debitores. & c. cum cō tingat. C. si aduer. ven. l. 1. ff. qui mo. vsusfr. amī. quid tñ. 1. respōso.

† Belliuill.

d ¶ *A tempore constitutionis.*]Arg. constitutiones ad. futura tantum extendi. 3. de constit. cognoscātes. nisi dicatur in eis, ꝙ ꝓterita respiciant. 3. de constit. cap. vlt. vbi de hoc. & de hoc habes 82. dist. c. 2. & 3. in fi. & 32. q. 4. dixit. Sarra.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compila.

¶ *Glossa seq. signat contrarium, & soluit.*

e ¶ *Absolui.*]Arg. contra. 3. de iureiur. tua nos. hic vero vnum tantum fuit iuramētum & temerarium, ibi vero duo, ita quòd periurium vitari non poterat, & ideo ibi ab ecclesia remouentur. Et dic, absolut, id est absolutos nunciari.

Glossa sequens quærit, & soluit.

f ¶ *Punientes.*]Pœna vero illorū qui ꝓtra canones veniunt, multiplex est, prout not. 3. de elect. nihil est & 3. de offic. ord. ad reprimēdam. Sed qualiter puniūtur in isto casu? Potest dici, ꝙ ecclesia priuabitur ex eo ꝙ sciēter post prohibitionem ꝓtrariū facit. Ber.

Quanto creatori.]Diuiditur. Primo recitat factum. Secūdo indulget, & indulgentiam moderatur: ibi, *Indulgemus.* Abbas.

CASVS. Fundatores monasterij Bellæuillæ, ab ipsa fundatione ipsius monasterij, constituerunt vt fratres illic dño seruiētes, fratribus. sancti Irenæi vnā procurationē annis singulis exhiberēt: quamuis ab eis nihil teneāt, sed ad initio ꝓ pauciatem fratrum & seruientiū sancti Irenæi, ꝓcuratio illa fratres monasterij Bellæuillæ nō grauabat, postmodū intantum creuit numerus eorūdē, ꝙ ad procurationem vix sufficiunt quatuor marchę, quæ ꝓ no vna fieri cōsueuit: quare monachi isti, prouideri sibi sup hoc postularunt: Papa indulget eis: ne vltra primā mensurā in procuratione sint vlterius ꝑdictis fratrib⁹ obligati, sed expēsis quæ cōsueuerūt fieri sint cōtenti, nisi facultates sui monasterij intārū excreuerint, ꝙ sine grauamine possint exhibere procurationē prædictā. Nota, ꝙ in fundatione ecclesiarum potest imponi census de voluntate fundatoris. Item not. ꝙ augmentatis facultatibus procuratio ꝓ test augmentari, & canonicorum numerus potest augeri. & sic est argu, ꝙ census ex causa potest augmentari & diminui.

cum ecclesias vacare contingit, non aliter quenquam ad ipsarum regimen volunt vocare, nisi aut nouum censum ecclesiis illis imponant, aut veterem contra constitutionem concilij [a] Laterañ. † augmentent, ad ipsius solutionem institūēdum presbyterum, iuratoria[b], vel fideiussoria[c] cautione cogentes: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus quæcunque constiterit contra constitutionem prædictam, super ecclesiis, vel earum censu, à tempore constitutionis [d] huiusmodi attentata, in irritū reuocantes: presbyteros, quos super his iuramenta illicita præstitisse noueritis, congrua satisfactione imposita, faciatis absolui [e]: eos qui de cætero contra formam canonum super his venire præsumpserint, canonice punientes [f].

¶ Innocentius tertius abbati & conuētui Bellæuillæ †.

¶ *Quj tenetur procurare fratres alicuius domus, obligatur ad procurandum omnes, licet illorum numerus nunc creuerit: sed si ex hoc grauaretur nimium, per iudicis officium sibi prouidebitur. hoc dicit secundum lecturam magis communem.*

CAP. XVI.

QVanto† creatori: & infra. ¶ Accepimus, ꝙ ab ipso domus vestræ primordio, de fundatoris voluntate [g] processit, vt fratribus sancti Irenæi procurationem vnam, annis singulis liberaliter exhiberet: cum nihil teneatis [h] ab eis †, propter quòd huiusmodi procuratio ipsis debeat exhiberi: verum tunc propter fratrum & seruientium paucitatem, talis procuratio non grauabat: sed nunc in tantum excreuit numerus eorundem, quòd ad procurationem vix quatuor marchæ argenti † sufficerent, quæ pro vna fieri consueuit: & infra † Indulgemus [i] igitur, ne vltra primam mensuram, in procuratione ipsa sitis vlterius prædictis fratribus obligati: sed expensis, quæ consueuerunt sufficere, sint contenti: nisi facultates ecclesiæ intantum excreuerint [k], quòd sine grauamine ampliato fratrum numero, ad soluendum debitum procurationis, extendi possit quantitas expensarum.

¶ Idem Primicerio & clero Mediolanen.

¶ *Omnes ecclesiæ, nisi quæ ab hoc per priuilegium Apostolicum sint exemptæ, procurare tenentur legatos sedis Apostolicæ, seu etiam eius nuncios, nec in hoc præscriptione iuuantur hoc dicit vsque ad §. sane.*

CAP. XVII

CVm† instantia. nostra quoactū est, ex alio euētu fuscitari debet. C. de admini. tuto. sancimus.

¶ *Glossa sequens arguit, & signat contrarium.*

k ¶ *In tantum excreuerint.*]quocunque modo. 3. de const. cum M. si vero parum excresceret, nō augeretur procuratio, nec modicū sentiunt lucrum auferretur cōductori: quia & modicū damnū sustinet. ff. c. locā. si merces. §. vis maior. Est ergo cuidēs. ar. ꝙ si excrescant res, dēt procuratio crescere: sicut ecōuerso diminuit pp sterilitatē. ff. loca. si vno. & 3. c. tit. pp sterilitatē. Cōtrariorū enim eadem est disciplina. ff. de verbo. ob. inter stipulantē. §. sacrā rem. arg. idē me. lius Instī. de his qui sunt sui vel alie. iu. i princ. arg. ꝓtra. C. de allu. l. vlt. C. de fun. rei priua. l. 2. lib. 11. Sol. illa locū habēt cum diligētia cultorum res vel fructus augmētatur. hic cum Dei prouisione & fideliū oblatione res augmentat: sicut cōtigit cum casu fortuito res deteriorant, mercedes remittitur. Si vero rei fine culpa coloni, puta, ꝙ vinū acuit, vel si segetes herbis corruptæ sunt, ꝙductori aliter non obest. ff. loca. l. ex cōducto. §. vitium rei. tñ fine culpa coloni damnum cōtingens non obest colono. 3. eod. tit. pp sterilitatem. Item est ar. optimum ꝙ crescētibus facultatibus ecclesiæ, crescere dēt numerus: ceteriā si sit numerus canonicorū statut⁹. 3. de cōsti. cū M. quæ non admittit hanc distinctionem, vtrum facultates crescunt prouisione Dei, an diligentia hominum 3, quæ etiam nec in isto casu debet. admitti: sufficit enim ꝙ res augmentatæ sunt. Laure.

CVm instantia.]Diuiditur: ꝙa duæ sunt partes principales. Secunda: ibi, *Sane.* Abbas.

CASVS. Primicerius & clerus Mediolanen. per quosdā nūcios suos ꝙquesti sūt dño, Papæ, ꝙ cū ipsi legatos & nūcios Apostolicæ sedis deuoto recipiāt & ꝓcurēt, ordinarij maioris ecclesiæ Mediolanen, ipsos ꝓcurare renuūt, & ad faciendas expēsas subsidiū denegāt impertiri: vñ in procurationibus exhibēdis plus debito aggrauant: quare fi sup hoc prouideri postulabāt: Papa sic eorum postula

postulationi vel petitioni rñdet, ꝙ cum omnes ecclesiæ legatis & nunciis Romanæ curiæ procurationes impēdere teneant, nullam haberi vult ab hmōi procurationibus excusatā: nisi forte per speciale priuilegiū Apostolicæ sedis sit exēpta, qđ tñ Papa nō credit, etiā si longissimo tpe procurationē nō ꝓsiterit, cū in talib⁹ locū nō habeat ꝓscriptio: qa & Papa circa ꝓuisionē & solicitudinem omniū ecclesiarū non cessat: veruntñ i his exigēdis, eum modū & ordinem vult obseruari, vt nullus prælatus vel ecclesia, sup hoc rationabiliter cōqueratur. Si vero de cōi collecta expēsas legatorū & nuncio rū Apostolicæ sedis facere noluerint, hoc eis

† Impendet.

Papa nō, ꝓhibet: tñ per hoc nullū vult ꝓiudiciū generari nunciis & legatis sujs, quo min⁹ ꝓsint à quocunq; voluerint, ꝓcurationes debitas. postulare: ita tñ ꝙ si aliqs in hoc fuerit grauatus, sibi ab aliis restaureť, & nunciis Apostolicę sedis in necessariis exhibendis pareat, quicūq; fuerit req situs ita tñ ꝙ in fraude nihil fiat, nec cōpellant procurationē recipere per cōes ministros: & q cō tumaciter eis restiterint, p ecclesiasticā censurā fuisset pro illa procuratione, illa non augeret etiam auctis facultatibus. arg. 10. q. 3. relatum. ludibrium enim esset si quod statutum fuit ab initio, momento quolibet mutaretur. arg. C. de bon. quæ lib. l. vlt. §. vbi autem puellis. non enim quod rite, & secūdum leges ab initio actū est, ex alio euētu fuscitari debet. C. de admini. tuto. sancimus.

¶ *Glossa sequens arguit, & signat contrarium.*

k ¶ *In tantum excreuerint.*]quocunque modo. 3. de const. cum M. si vero parum excresceret, nō augeretur procuratio, nec modicū sentiunt lucrum auferretur cōductori: quia & modicū damnū sustinet. ff. c. locā. si merces. §. vis maior. Est ergo cuidēs. ar. ꝙ si excrescant res, dēt procuratio crescere: sicut ecōuerso diminuit pp sterilitatē. ff. loca. si vno. & 3. c. tit. pp sterilitatē. Cōtrariorū enim eadem est disciplina. ff. de verbo. ob. inter stipulantē. §. sacrā rem. arg. idē me. lius Instī. de his qui sunt sui vel alie. iu. i princ. arg. ꝓtra. C. de allu. l. vlt. C. de fun. rei priua. l. 2. lib. 11. Sol. illa locū habēt cum diligētia cultorum res vel fructus augmētatur. hic cum Dei prouisione & fideliū oblatione res augmentat: sicut cōtigit cum casu fortuito res deteriorant, mercedes remittitur. Si vero rei fine culpa coloni, puta, ꝙ vinū acuit, vel si segetes herbis corruptæ sunt, ꝙductori aliter non obest. ff. loca. l. ex cōducto. §. vitium rei. tñ fine culpa coloni damnum cōtingens non obest colono. 3. eod. tit. pp sterilitatem. Item est ar. optimum ꝙ crescētibus facultatibus ecclesiæ, crescere dēt numerus: ceteriā si sit numerus canonicorū statut⁹. 3. de cōsti. cū M. quæ non admittit hanc distinctionem, vtrum facultates crescunt prouisione Dei, an diligentia hominum 3, quæ etiam nec in isto casu debet. admitti: sufficit enim ꝙ res augmentatæ sunt. Laure.

CVm instantia.]Diuiditur: ꝙa duæ sunt partes principales. Secunda: ibi, *Sane.* Abbas.

CASVS. Primicerius & clerus Mediolanen. per quosdā nūcios suos ꝙquesti sūt dño, Papæ, ꝙ cū ipsi legatos & nūcios Apostolicæ sedis deuoto recipiāt & ꝓcurēt, ordinarij maioris ecclesiæ Mediolanen, ipsos ꝓcurare renuūt, & ad faciendas expēsas subsidiū denegāt impertiri: vñ in procurationibus exhibēdis plus debito aggrauant: quare fi sup hoc prouideri postulabāt: Papa sic eorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

debent mensuram soluentium:illam enim præsumo fuisse institutam,& ad eos à suis maioribus peruenisse.Vin.

a ¶ *Ab initio.*]Simile 3.de voto & voti redem.licet.in princ. ideo pro eis bona fit interpretatio,ne ipsorũ munificẽtia erga ecclesias retardaretur.ar.C.de bo.quæ lib.1.2.aliàs dona plenius sunt interpretanda.3.de dona.cũ dilectus.in fi.ne excogitata fraude aliquis posset obuiare suæ donationi.16.qu.2.visis.& 17.q.4.sunt qui opes.C.de do.fi qs argẽtũ.5.vlt.B.

† Cæsarau gustan.epo, hunc credo esse episcopum Cæsaraugustæ ciuitatis,q̃ est ī Aragonia: nam viuẽte Innocentio. iii.cuius est hæc decretalis,episcopum habebat, sed tẽpore Ioannis xxii.Papæ metropolitana dignitate donata est.

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pilat.

† De Luna & de Taust.

† Platen.
† Prælate.
† Prǽmaten. sed forte legendũ Pinaten.

Vnu olim.] Diuidit Primo dissinit.Secundo soluit vnum obstaculum:ibi,*Licet*. Tertio aliud:ibi, *Absonum*. Et q̃ textus est aliquãtulum intricatus p̃p nimia discussionem factis fic pono casum:Epus Augustañ.imperabat quẽdam abbatem ratione duarum ecclesiarũ possessarum ab eodẽ abbate,petẽdo illarũ vigore procurationem,& alia iura epalia:Abbas vero & conuentus opponebant illas ecclesias nõ esse in diœcesi illius epi: Item producebat quoddam instrumentũ in quo cõtinebatur, q̃ epus illas ecclesias vel forte aliqua iura in eis concesserat abbati: & contra quædam instra compositionum producta per epm,obiiciebat ille abbas, q̃ per metum regium ille cõpositiones emanauerãt,vel forte dicebat instrumẽta esse falsa: Papa vero diffinit vt habet in littera.& est capitulũ satis difficile.Abbas.

Vel pone sic casum:

Epus Cæsarien.cõquestus est domino Papæ de abbate sancti Ioannis,qui eum fraudabat super quartis decimarũ & quibusdã aliis quæ habere debebat in ecclesiis quibusdam, spectãbant ad ipsum episcopum quo ad ius patronatus,quæ omnia abbas sibi denegauit,dicendo illas non esse in sua diœcesi:quare dictus epus de diœcesi esse probauit:& idem abbas induxit quedam instrumẽta pro se,in quibus continebatur,q̃ idẽ abbas composuerat cũ ipso epo super prædictis,tamquam diœcesano ecclesiarum dictarum: quare dominus Papa de cõsilio fratrum suorum,cõdemnat dictũ abbatem in omnib[9] petitis ab epo,sine deductionibus aliquibus faciendis ab abbate in prædictis ecclesiis:quãuis enim abbas potuisset aliqua deducere de petitis,occasiõe cõpositionis cuiusdã initæ inter epm prædictum & monasterium ipsum:quia tñ abbas non approbauit dictam cõpositionẽ,sed impugnauit,sicut potuit quare vr illi tacite renũciasse,& nullum debet inde commodum sentire:pterea negare nõ poterat,q̃ nõ essẽt de diœcesi epi illius ecclesiæ super quibus instrumenta ostendebat:quia illæ ecclesiæ concessæ fuerãt à prædecessoribus epi monasterio.per quæ petebat abbas pro epo,& pro eo ,q̃ abbat nõ ex proposito vel directe, sed per quandam consequentiam.Nota q̃ eo ipso q̃ ecclesia sita est in diœcesi alicuius epi,ei tenetur in epalibus respõdere. Item super iuribus epalibus potest fieri cõpositio.Item ex eo quod qs impugnat,non debet aliquod beneficium cõsequi:cum ex hoc tacite ei renunciare videatur.Ité tacita renuntiatio præiudicat. Ité nõ debet quis instrumenta producere,p quæ aduersarius probet intentionem suam.Item contraria proponens non est audiẽdus.

b ¶ *Per alia.*]forte per testes.

c ¶ *Instrumentis.*]ex quo continetur in aliqua scriptura publica de finibus alicuius episcopatus, ei standum est, donec probetur contrarium,licet illa scriptura principaliter facta sit ob aliud.ar. C.de contrahenda & commit.stipu.optimam.C.de iu.delibe.cum aliquis.& 3.de præsump.illud.& per libros antiquos probantur confines episcopatus.3.de probatio.cum causam, vbi de hoc.& arg.3.de parochis.super eo.in fine.

gratuita fuerint ab initio [a], benignius sunt à viris ecclesiasticis exigenda:ne tamquam exactores videantur lucris temporalibus inhiare.

¶Idem Cæsaraugustañ.†episcopo.

¶Ecclesiæ tenentur episcopo in cuius diœcesi sunt, respondere de procurationibus, quarta decimarum.& aliis episcopalibus. hoc dicit quo ad titulum.

CAP. XIX.

CVm †olim:& infra. ¶Quia nobis fides facta fuit,quod ecclesiæ de†Luna & de Bes, in tua sunt diœcesi constituæ, nõ solum per alia [b], verum etiam per hoc ipsum,quòd in instrumentis [c] compositionum continetur expresse,vt abbas sancti Ioannis Prilaten.† tã de quarta decimarum, quàm de cæteris episcopalibus tibi debeat respondere: abbatem ipsum ad integram solutionem quartæ [d] omnium decimarum,nullis factis deductionibus [e],& ad præstationem procurationum & aliorum episcopalium iurium in prædictis ecclesiis condemnamus.Licet [f] enim ex forma secundæ compositionis, deductiones essent aliquæ faciendæ, quia tamẽ cõpositionem idem abbas nullatenus approbauit, sed studuit multipliciter impugnare,ex ea non debuit beneficium consequi [g], cui renunciasse tacite [h] videbatur. Absonum erat præterea, vt negaret illã ecclesiã in tua diœcesi constitutã, super qua instrumenta prædecessoris tui ostendebat [i] in iure, monasterio fuisse concessa,per quæ episcopale ius petebat [k] †expresse.

¶Idem Spoletano episcopo.

¶Soluendi sunt census ad antiquam monetam,in qua instituti fuerint, nisi sit in alterius monetæ solutione præscriptum. hoc dicit.& est casus notabilis. & multũ allegabilis.

CAP. XX.

OLim † causam, quam aduersus clericos plebis Rupinæ,super synodatico proponebas, Tudertiñ. episcopo & collegis suis commisimus terminandam: coram quibus ex parte tua fuit propositũ, quòd cum iidem clerici prædecessoribus tuis tres in festo Natiuitatis, & tres in festo Resurrectionis Dominicæ,pro synodatico soluerint denarios Papiẽ. nunc tantum tres Lucenses pro singulis denariis Papiẽ.

¶*Glo.seq.reci per obiec.& ponit soluit.Lauren.*

d ¶ *Quartæ omnium.*]Hoc ius diuersum est,quẽque enim dicitur medietas.10.q.1.antiquos.quandoque tertia, vt eadem cau.q.1.de his.quandoque quarta.16.q.1.constitutum.supra de præscript. de quarta.& hic.& quandoque dr nihil debet habere.10.q.3.cap.1. Laurẽtius dicit q̃ cap. illa loquũtur secũdum diuersa tpa. Epus debet habere medietatẽ omnium reddituum epalis ecclesiæ, de parochialibus ecclesiis tertiam:postea ista tertia mutata est in quartam. 12.q.2.quatuor.concessio.de redditibus.demũ statutum fuit q̃ nihil perciperent nisi velint subire onus fabricæ.10. q.3.c.1.& ca.vnio.hodie potius locũ habet consuetudo, sicut dicit de quarta, vel tertia, vel medietate testamento rũ, q̃ ibi seruatur ꝑsuetudo loci.3.de sepulturis certificari 1. Quid iuris sit de decimis, di 3.de deci.cũ cõtingat.cum in tua.& c.dudũ.

e ¶ *Nullis factis deductionibus.*] Hoc contingit culpa abbatis, qui reprobauit quantũ in eo fuit instrumẽtum, quo continebatur,q̃ deductiones fieri poterant: vt ꝑ sequitur.

f ¶ *Licet.*] Responsio tacitæ quæstionis.

g ¶ *Beneficiũ cõsequi.*] Nota, quòd aliquis fructũ ex eo cõsequi non debet quod nititur reprobare 2.arg.13.q.2.quàm præposterum.3.de testibus, præsentiũ. quod verum est.ꝑ vsque ad sententiam perseuerauerit.ff.de inofficio.testa.Papinianus.§.meminisse.C.de his quib.vt indi.alia est. Item hic habes q̃ instrumentum quod quis approbat pro se, tenetur recipere contra se.4.q.3.c.ſi testes.§.ſi quis testibus.19.dist. ſi Romanorum.C.de reb.cred.l.generaliter.arg.contra.37.distin.ſi quid veri.2.q.7.ſi hæreticus.

h ¶ *Tacite.*]C.de reb.cre.l.ſi quis iusiurandum.C.ad l.Cor.de fal. qui falsas.3.de his quæ ſi.à maio.par.capit.quæſuit.& capitul.ex ore.vbi de hoc.

i ¶ *Ostendebat.*]Erat enim abbas ipse contrarius sibi,& ideo non erat audiendus,ſaltem in eadẽ instantia iudicij.arg.3.de appel. solicitudinem.in fi.Et in instrumentis istis continebatur,q̃ epus ecclesiam illam concesserat monasterio, vel aliquid iuris concesserat in ecclesia:vnde per hoc apparebat q̃ esset in eius diœcesi.

k ¶ *Petebat.*]Alias patebat,& melius.

Olim causam.] Primo narrat factum. Secundo decidit exprimendo motiua:ibi,*Cum igitur*.Abbas.

CASVS.Inter epm Spoletañ.& clericos plebis Rupinæ quæstio vertebatur super synodatico:causa super hoc cõmissa fuit epo Tudertino & collegis suis,corã quibus proponebatur ex parte epi, q̃ iidem clerici prædecessoribus ipsius epi soluere consueuerunt tres Papiẽ.in festo Natalis Dñi, & tres in festo Resurrectionis Domini pro synodatico:nũc tãtũ soluunt tres Lucẽ.pro singulis denariis Papiẽ.cum tñ denarius Papiẽ.valeat sex Lucẽ.vnde petebat eos compelli ad Papiẽ.solutionẽ,& cũ ipse primo anno recepisset Lucẽ.ius tñ suum postmodum semper fuit protestatus q̃ p hoc nõ fieret ei ꝑiudiciũ quo ad denarios Papiẽ.Ex aduerso dicebatur,q̃ & si aliquando denarij Papiẽ. synodatico fuerunt ꝑsoluti,iã p.xlv.annis & amplius tam huic epo quàm prædecessoribus suis Lucẽ.fuerant persoluti,& sic videbatur se prælcripto ne tueri:lite cõtestata sup ꝑdicta petitione, recepti fuerũt testes ab vtraq; parte, & positiões & rãsiones hinc inde factæ,tãdẽ iudices causam remiserũt ad Papã:Ipse vero examinato negotio q̃ constitit

eõstitit sibi,q̃ Papiẽ.olim fuerãt persoluti pro synodatico,quod ex eo probatur,q̃ Lucẽ.soluti sint postmodum pro eisdem,cum ex dictis testium & confessione aduocati clericorum non reuocata,euidenter appareat,q̃ tempore Lotharij prædecessoris huiusmodi epi,Papiẽ.moneta pro synodatico soluta fuit:& à tempore dicti Lotharij non nisi xxxvj.annorũ,ad plus tempus effluxerit:& ꝑ batum etiam sit, q̃ tres Lucẽ.qui pro vno Papiẽ.soluebantur, post mortem ipsius L.quinque vel sex valebãt de illis, qui modo sunt in vsu:& vidẽs q̃ propter mutationẽ monetæ accideritt, q̃ vsq; ad tempus huiusmodi epi,Lucẽ.dati fuerant pro synodatico,sicut erant in vsu,condemnauit procuratoré partis aduersæ nomine clericorũ plebis prædictę epo ad solutionẽ denariorum Papiẽ.pro synodatico vel eorũ æstimationem pro diffinitiuã sententiam.Nota q̃ ptestratio nõ prodesst vbi protestans venit ptra suã protestationẽ,vt colligitur hic:quia si clerici isti præscripsissent,non profuisset epo protestatio.Item confessio aduocati præiudicat, nisi fuerit reuocata.Ité ꝑsensionis vel alicuius alterius protestationis potest præscribi. Item per partem non retinet totum.Ité sententia formatur in persona procuratoris.Item solutio pensionis vel cẽsus fieri debet ad illã monetam,quæ ab initio fuit constituta,si ī est vsu: aliàs ad eius æstimationem:& ita principium considerandum est.

† Aliàs ita, cum tamen Papiensis valebat vi. Lucen.&c.

a ¶ *Protestatus.*]Hinc ergo colligitur,q̃ nõ prodest protestatio cũ aliquis in ptrariũ facit 1,per id quod hic dr in fine quia si præscriptio 2 cõpleta fuisset,clerici obtinuissent nõ obstãte tali ,ptestatione.simile.3.de consti.cũ M.& 3.de ap. solicitudinẽ. ad finem. Ber.

¶ *Glossa sequens reci.per quæstio.an & quãdo cõfessio aduocati reuocari possit.*

b ¶ *Non reuocata.*]Et sic patet q̃ confessio aduocati sicut etiam propria confessio prẽiudicat,nisi fuerit reuocata,vt hic patet,& 3.de appella.cum causam.Quædam tamen confessio reuocari potest quandocunque ante sententia.C.de iur.& fa.igno.l.error fatẽtur,ff.ad l.Aquil.inde Neratius.§.vlt.ff. de confes.nõ fatetur qui erat. Sed si confessio aduocati fuerit incontinẽti reuocata:siue eadem die:quia tunc nõ videor eam ratam habere,ex quo eadem die eã reuocat:sufficit reuocatio simplex 3.ar.decre.ꝑdi.cũ causam quæ alia rõ est ibi.Sed vr q̃ ante lité cõtestatã posset indistincte error reuocari.ff. de noxa.act.l.electio.§.pen.& etiã post,si nulla captio est aduersarij.ff. de in.actio.de ætate.§.vlt.quãdoque etiam post sententiam reuocatur error probabilis.ff.quãdo act.de pe.est an. l.2.aliàs est.§.vlt.in l.1.Nec obstat quod dr de triduo.C. de er.aduocat.l.3.quia sic ibi contingit de facto,& non ponit ius.Io.

† Aliàs, Potest q̃ gnouit glo. hic & Hostiẽsis.

1 Vide Iob. seruare. q̃ antequã. ff. de offi.proco.

1 Quæ per 3.de appella.cum causam.Quædam tamen confessio reuocari potest quandocunque ante sententia.C.de iur.& fa.igno.l.error fatẽtur,ff.ad l.Aquil.inde Neratius.§.vlt.ff. de confes.nõ fatetur qui erat. Sed si confessio aduocati fuerit incontinẽti reuocata:siue eadem die:quia tunc nõ videor eam ratam habere,ex quo eadem die eã reuocat:sufficit reuocatio simplex 3.ar.decre.ꝑdi.cũ causam quæ alia rõ est ibi.Sed vr q̃ ante lité cõtestatã posset indistincte error reuocari.ff. de noxa.act.l.electio.§.pen.& etiã post,si nulla captio est aduersarij.ff. de in.actio.de ætate.§.vlt.quãdoque etiam post sententiam reuocatur error probabilis.ff.quãdo act.de pe.est an. l.2.aliàs est.§.vlt.in l.1.Nec obstat quod dr de triduo.C. de er.aduocat.l.3.quia sic ibi contingit de facto,& non ponit ius.Io.

¶ *Glo.seq.no.cõtra protestationẽ,& illud coaduuat alle. cõtrarium.*

c ¶ *Non nisi triginta sex.*]Ex hoc colligitur, q̃ si Lucenses recepti fuissent pro Papiẽ.xl.annis,quòd præscriptum esset in solutione Papiẽ.& sic protestatio non valuisset,vt dixi.3.in prima notabilis:Nam si quis vtitur alia aqua quàm inter partes cõuenerit, præscriptum est in illa.ff. quemadmodum. seruit.amit. si quis alia. & 1.ſi communem.§.1.& si quis paucioribus iuribus vtitur pro pluribus,præscriptum est pro pluribus.ff.de seruitu.rust. prædio.vna est via.contra,de prælcri.auditis Sed contra videtur quòd non esset præscriptũ in Papiẽ.quia qui aliquid recipit loco alterius, illud recipere videtur.21.dist.in nouo. & 94. dist. cap. i. & supra de præscrip.auditis.ff.de adminiſt.tuto.ita tamen.§. gesisse. Item qui pretio fruitur,& re frui videtur.ff.de vſufruct.quia qui pretio & penes eum est peculium,penes quem est pretium. ff. de pecu. sed ſi quis seruum.Sed contrarium est verum:vt patet per primas concor.Bernard.

¶ *Glo.sequens arg.ad quæstio.alleg.duo iura.*

d ¶ *Vel æstimationem.*]Argumen. ad quæstionem Dominicalem, q̃ ad antiquam monetam,& mensuram antiquam faciẽda est solutio,licet noua sit melior.3. de iureiurando, quanto & est expressum infra eodem, cum canonicis. argum. ff. ſi certum petatur.l.3. ar. contra 32.q.4.quis ignoret 4.& arg.ff.de condictione emptione, imperatores Idem esset ſi moneta minor ſit modo in vſu:quia ſoluere debet æstimationẽ antiquæ:vt hic patet.

† extimatio nis.

4 Vbi de hoc.& vide in Specu de solu.§.nunc aliqua. Ioã. And.

Cum venerabilis.] Prima pars decisionem narrat factum. Secunda partis allegationem. Tertia diffinitionis motiuum. Quarta diffinit.Secundo ibi, *Cognouimus*. Tertia ibi, *Quia*. Quarta : ibi, *Decernimus*. Abbas Siculus.

CASVS.Inter epũm Fauen. & Prioré Sancti Stephani, super iuribus episcopalibus controuersia vertebatur:quia à dicto Priore dictus episcopus petebat: Prior econtra respondebat,quòd ab ipso nihil petere poterat, † exhibens quoddam instrumentum,in quo cõtinebatur expresse, q̃ episcopus Fauentinus olim ab omni exactione,tam sua quàm suorum successorum,dictam ecclesiam prorsus absoluit,& remisit ei dem spallas,quas ipse & antecessores sui ab ipsa ecclesia recipere consueuit,retento sibi & ecclesiæ suæ vno cereo trium librarum ceræ annuatim soluendo,statuens, quòd nullum aliud seruitium imponeret:Dominus Papa viso instrumento prædicto, & alijs auditis & intellectis, quæ partes proponere voluerunt, cognouit, quòd prædictus episcopus spallas prædictas,quas recipere consueuerat,ipse antecessores sui, ecclesiæ prædictæ remisit, & q̃ nihil aliud ei imponeret retẽto sibi & ecclesiæ suæ cereo prædicto:tamen quia visitationi annexa est procuratio:& episcopus ratione episcopalis iurisdictionis quam habet in ea,tenetur ecclesiã causa correctionis visitare,nec intelligatur quasi nouũ imponi,quod ab ipsa fundatione de iure communi intelligitur impositum:Statuit Papa,quòd idem episcopus cum ad ecclesiam illã accesserit causa correctionis,moderatam procurationem ab ea recipiat bis in anno:& nihil aliud à dicta ecclesia exigere vel extorquere ꝑsumat præter pensionem,& procurationes præscriptas.Nota q̃ visitationi annexa est procuratio.Item quantumcunque episcopus eximat ecclesiam,& quibuscunque verbis , nihilominus sibi retinet visitationem,& procurationem.Item episcopi procuratione habere non debent,nisi quando causa correctionis accedunt ad ecclesiã.Item moderata debet esse procuratio.

† Cap.6.eo. tit in 3.com pil.Iam episcopus à quibus non post sit eximere ecclesiã,præter Panormi tanum hic, vide Oldra. consi.18.Ferder.consilio 147. adde glossam in fiamma 15.q. 2.

† Fauenti.
† Fauen.

e ¶ *Annexa est procuratio.*]contra quam non currit præscriptio. 3.eo.cum instantia.& 3.de præscrip.cum ex officij.

¶ *Glossa sequens not.quòd quibuscunque,& c.alle.2.iura in fi. fortificat,in medio soluit contrarium.*

f ¶ *Causa correctionis.*] Hic patet q̃ quibuscunque generalibus verbis episcopus eximat aliquam ecclesiam , tamen semper retinet ſ cathedraticum,& procurationem,& visitationẽ:aliàs enim esset contrarium quod habes 16.q.2.visis.in fi. 3. de do. pastoralis. nec obstat.3.de reli.do.constitutus.vbi videtur , quòd generaliter toti posſit eximere:quia illud fuit cõfirmatum auctoritate Papæ.sicut enim subditus non potest à se elicere siue eximere iurisdictionẽ episcopalem.3.de fo.compe.ſi diligenti.3.de renun. admonet.sic nec prælatus suam iurisdictionem.ita nec puto quòd patronus quantumcũque verbis generalibus vtatur,aliqua iura tamẽ retinet in liberto.C.de bo.liber.l.3.Io.

5 Præter illos quos inuenio cap.citatũ, vide hic Panormitanũ & alios referẽtes ea quæ epus remittere non potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*De communi iure.*]ergo de cõi iure procuratio peti potest,ꝛ. eo.sopitæ.& ita non fuit remissa procuratio p illa verba:aliud fer uitium non imponeret.Et ita no.arg.ꝙ in generali remissione,nõ veniunt ea quæ in speciali non remittuntur:sicut in obligatione generali.C.quæ res pig.obligat.pos.l.i.ff.de pig.obligatione.

b ¶*Moderatã.*]ꝛ. i eo. cum Apostolus.& c.cũ instantia.Ber.

¶*Glos.seq.obijcit,obiec. fortificat pro opi.cui resistit.& obiec.dupliciter solvit.*

c ¶*Bis in anno.*]Hoc nouum vr: qa semel i anno sufficit visitare, ꝛ.de offic.archid. mandamus.& hoc siue liceat esse necesse, siue non:vt vr 10.q.1.decernimus, ep̃m. placuit. Vin.Sed non credo:qa si certus est ꝙ ecclesia non indigeat visitatione, nõ debet eam visitare:quia causa correctionis visitare debet: vt hic dicit. ergo cessante cã, cessabit effectus.ergo qđ dicit hic: bis in anno,intelligo si totiens opus fuerit.18. q.2.visitandi.& ca.non semel. & 10. q.1.regenda.Solemnis procuratio semel tãtum in anno dari debet, videlicet cũ eps solito ordine antecessorũ suorum visitat.ff.de of.procon. obseruare.aliæ dabunt non cum tanta solẽnitate 3:quia etiam dantur hospitib⁹. arg.ꝛ.de præben. de monachis. Vel forsitan imposita fuit hæc seruitus ab ipsa fundatiõe.arg.ex litera illa.nec itelligitur imponi quasi nouum, quod ab ipsa fundatione de communi iure fuit impositum,& cum eam nõ visitauerit, nihil recipiat.ꝛ.e.procurationes. 10. q.1.relata. Bernar.

Vper eo.]Primo ponitur cõsultatio.Secundo respõsio ipsius. Secunda:ibi, *Tibi.*Abb. CASVS.Fere tota ꝓ uincia Compostellana, ad iurisdictionẽ Compostellanæ ecclesiæ, de nouo ꝓuersa erat:quæsiuit Cõpostellanus archiep̃s a dño Papa,qualiter ei obseq debeat & seruire,cũ ipse prouinciã visitat vel prouinciæ partẽ:& qualiter i procurationibus & aliis prouidere?Rñdet Papa ꝙ illud obseruare tenetur qđ i vicinis prouinciis obseruatur.Nota,ꝙ in visitationibus & procurationibus exigẽdis,ꝙsuetudo vicinarũ prouinciarũ debet attendi.

¶*Glo.seq.no.vicinarum,&c.alle.sex iura,& quatuor in contrarium, & soluit.*

d ¶*In vicinis.*]Nota ꝙ in procurationib⁹ faciẽdis & aliis seruitiis, si certum quid statutum non sit,consuetudo vicinarum ecclesiarum est attẽdenda.ꝛ.e.ecclesiis.& ꝛ.e.sopitæ.& ꝛ.de capel.mo.c.2. & ꝛ.de consuet.cũ olim.& ꝛ.de elect.cum ecclesia vulterana.ꝛ.de cognatio.spiri.super eo.Argu.contra.12.dist.illa.& c.illud.76.dist. vtinam.de consecr.dist.2.quotidie.Prima pars vera est: Contraria vero signata non contradicunt:quia ibi vnusquisque locus suam habet consuetudinem,sed hic non erat certum quid statutum esset,vel de consuetudine 4 obtentum.& ita non obstant.B. Gof,Io.An.

quasi nouum imponi, quod ab ipsa fundatione de communi [a] fuerat iure impositum,Decernimus, quòd idem episcopus, cum ad ipsam ecclesiam causa correctionis accesserit, moderatam [b] ab ea procurationẽ recipiat† bis†in anno [c]: sed nihil aliud præter pẽsionem, & procurationes præscriptas, ab eadem ecclesia exigere vel extorquere præsumat.

¶ Idem Compostellano archiepiscopo.

¶Ecclesiæ de nouo conuersæ, in procuratio nibus & aljs, seruabunt consuetudinem vicinarum.

CAP. XXII.

SVper † eo, quòd fraternitas tua nos consulere voluit, vt quia fere tota prouincia Compostel.de nouo est ad iurisdictionem ecclesiæ tuæ conuersa:qualiter tibi prouinctam, vel partem prouinciæ visitanti obsequi debeat & seruire,nec nõ & in procurationibus prouidere: Tibi duximus respondendum, quòd illud obseruare tenetur, quod in vicinis [d] prouinciis obseruatur.

¶ Idem in concilio generali†.

¶Prælati tunc sunt procurandi,cum personaliter visitant: & debent tunc seruare concilium Lateranen.& prædicationi,correctioni & reformationi vacare:legati & nuncij Apostolici pro his diebus tantum, pro quibus moram trahunt, procurari debent:& contra hanc constitutionem exactum,restituitur duplicatum.

CAP. XXXIII.

PRocurationes †, quæ ratione visitationis [e] debentur [f] episcopis,vel archidiaconis,vel quibuslibet aliis etiam Apostolicæ sedis legatis, aut nunciis, absque manifesta, & necessaria causa nullatenus exigantur, nisi quando personaliter [g] † officium visitationis impendunt: & tunc euectionum, & personarum mediocritatẽ obseruent, in Laterañ. † concilio [h] diffinitam : hoc adhibito moderamine circa legatos & nuncios Apostolicæ sedis, vt cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere necessariam, (ne locus ille propter illos † nimium aggrauetur) procurationes recipiant moderatas ab aliis ecclesiis vel personis, quæ nondum fuerant de suis procurationibus aggrauatæ : ita quòd numerus procurationum, numerum dierum, quibus huiusmodi moram fecerint, non excedat: & cum aliqua non suffecerit † per seipsam, duæ vel plures coniungantur in vnam.

¶ Porro visitationis officium exercentes, non quærant quæ sua sunt [i] ,sed quæ Iesu Christi : prædicationi † , & cohortationi , correctioni , & reformationi vacando , vt fructum referant, qui non perit. Qui autem contra hoc venire tentauerit , & quod accepit, reddat , & ecclesiæ quam taliter aggrauauit , tantundem impendat [k] .

¶ Honorius iij.de Tiro†& Iosaphat abbatibus.

¶Ecclesia etiã Ciuitatensis, tenetur procurare episcopum visitantem, quamquam ipsum nunquam procurauerit.

CAP. XXIIII.

VEnerabili fratre nostro Cenomanẽ.episcopo accepimus conquerente, ꝙ cum

g ¶*Person.liter.*]vel etiam per alium,cum ipse interesse nõ possit propter latã & diffusam dioc̃esim.ꝛ.de offi.ord.inter cætera.Et procuratio exigi non debet,nisi 7 cum visitat.ꝛ.e.cũ venerabilis.

h ¶*Concilio.*]ꝛ.eo.cum Apostolus.

i ¶*Non quæ sua sunt.*]43.dist.nosse.& 8.q.1.sunt in ecclesia.& 10. q.3.quia cognouimus.& c.cauendum.& ꝛ.de renun.quidam.

¶*Glo seq.signat contrarium,& ibi remittit.*

k ¶*Impendat.*]Sic ergo qui grauat ecclesiam in procuratione,punitur in duplum:& qui grauat eam in xeniis,punitur in quadruplum 8.18.dist.quoniam contra.ꝛ.de immu.eccl.quia plerique.ibi soluitur.

Venerabili.]Primo ponit querelam episcopi.Secundo iudicũ instructionem.Secunda:ibi,*Discretioni.*Abbas.

CASVS.Inter episcopum Cenomañ.& abbatem & conuẽtum de Cultura Dei,super procurationibus exhibẽdis quæstio vertebatur,quæ cõmissa fuit iudicib⁹,corã quib⁹ petebat eps procurationem ratione visitationis:Abbas dicebat, so ad hoc non teneri ex eo, quòd monasterium suum in Cenomañ.villa sit situm,& eidem procurationes hactenus non soluit:Iudices consueuerũt dominum Papam,& ipse respondet,quatenus nisi aliud rationabile ostenderint,compellant abbatem & monachos ad exhibẽdas eidem episcopo procurationes.Not.quòd in procuratione quæ ratione visitationis debetur,nõ currit ꝓscriptio.

¶*Glos.seq.respondet ad primã alle. monachorũ.*

a ¶*In Cenomanensi villa.*]Hæc allegatio erat potius ꝙ ra monachos quàm pro eis:qa si monasterium situm erat in diœcesi Cenomañ.siue in ciuitate Cenomañ. ergo iure cõmuni suberat episcopo.19.q.vlti. omnes basilicæ. & 18. q.2.monasteria.& ꝛ. de relig.dom.de xenodochijs.

¶*Gl.seq.respondet ad secundã alleg.monachorũ.*

b ¶*Hactenus non soluerunt.*]Hæc excusatio vel allegatio non valebat:quia in procuratione, quæ ratione visitationis debetur,nõ currit præscriptio.ꝛ.de præscriptio.cum ex officij. ꝛ.e.cum instantia. sicut nec contra ipsam visitationem.Alius tamen ꝓ latus posset ꝓscribere vtrunque cõtra episcopum, vt ibi dicitur.Sic & cõtra procurationẽ quæ debetur legatis domini Papæ,non præscribitur.ꝛ.eod.cum instantia.Et ideo dixi:ratione visitatiõis:quia in procuratione quæ competit ratione institutionis siue consuetudinis,bene currit ꝓscriptio. argu. 18. q. 2.Eleutherius. & c.seruitium.

c ¶*Aliud rationabile.*] puta,priuilegium.ꝛ.eo. cum instantia.vel si allegarent præscriptionẽ nomine alterius,& pro barent.ꝛ.de præscri. cũ ex officij,aliàs se tueri nõ possunt,vel nisi allegarent tantam pertatem i quòd ipsum procurare non possent , tunc enim suis sumptibus debet visitare.arg.10.q.3.cauẽdum.& 28.q.1.iam nunc. De hoc dicitur ꝛ.eo.cum instantia.

Vm nuper.]Diuiditur : Primo ponit querelã decisam.Secundo mandatum:ibi,*Mandamus.*Tertio comminatur : ibi, *Aliquin.*Abbas.

CASVS.Archiepiscopus Beneuentanus,dũ visitabat prouinciã suã,tã auctoritate propria,quàm auctoritate domini Papæ,cuius auctoritate procurationes petebat,clerici nolebãt ei procurationem exhibere:vnde conquestus est domino Papæ , vnde mandat eisdem,quatenus cum archiepiscopus prouinciam suam visitaue rit,siue auctoritate propria,siue auctoritate Papæ procurationes rõne visitationis debitas,secundum facultates ecclesiarum sibi exhibeant:Alioquin sententias,quas tulerit rebelles,ratas habebit,& eas faciet inuiolabiliter obseruari.Nota,quòd archiepiscopus de iure communi potest prouinciam suam visitare,& procurationes recipere, & contradicentes excommunicare.

¶*Glo.seq.ponit dictum,quod determinat,& remittit.*

¶*Auctoritate propria.*]Quod competit ei de iure communi. ꝛ. eo.sopitæ. & hoc intellige cũ episcopus est negligẽs:alias se intromittere non debet 2 .arg.9.q.3.cum simus. & c.conquestus. in quibus casibus archiepiscopus potsit se intromittere auctoritate metropolitani,de subditis suorum suffraganeorum,notatur ꝛ. de offi.ordi.ꝓ astoralis.

e ¶*Siue nostra.*]In quo casu potest se intromittere quandocũq; auctoritate priuilegij,& tunc potest adiri tam ꝓ appellationem quàm per simplicem querelam.quod non potest in alio casu.sic ꝛ. de offi.leg.cum non ignoretis.

f ¶*Ratione visitationis.*]Aliàs non tenetur.ꝛ.eo.procurationes. & c.cum venerabilis.

g ¶*Iuxta facultates.*]quæ semper in his considerandæ sunt.ꝛ.eo. sopitæ.vbi de hoc.

Vin canonicis.] Primo recitat factum. Secundo prouidet:ibi, *Damus.*Abbas.

CASVS.Rector cuiusdam ecclesiæ soluebat certam pensionem annuatim canonicis maioris ecclesiæ , & illam aliquot annis soluit ad monetã antiquam , in qua pẽsio fuerat ab initio cõstituta:postea alia moneta maior fabricata fuit:canonici exigebant pensionem sibi solui de meliori moneta ex integro : Mandat Papa quibusdam , quatenꝰ canonicos illos faciant manere contentos solutiõe prioris pecuniæ:vel si non est in vsu, contenti sint æstimatione pensionis antiquæ,Nota,quòd pensio soluenda est secundũ quòd ab initio fuit cõstituta, siue moneta diminuta fuerit,siue aucta : sic initium ritus spectatur.

¶ *Glo. seq. rec. per q. de quot.annis intelligatur. arg.quòd de duobus. sol. contrarium.*

h ¶*Aliquot annis.*] Videtur quòd duo sufficiant:quia pluralis elocutio duorum numero contenta est.ꝛ.4. q.3. c.si testes.§. vbi numerus. & de cõsecra. distin. 1. hoc quoque. & si post annos liber esse iussus est,post biennium liber erit.ff.de manumiss. test. libertas. §. vlti.& si data fuerit cõditio in diebus,si nihil adijciatur. biduo cõditionem impleri oportet.ff.de verb. sig. inter illam. in fin.immo exigitur,quòd legitimo tempore præstita sit ad hoc vt in futurum teneantur,nisi causa esset in euidenti.De hoc dicitur ꝛ.eo.peruenit.

i ¶*Solutione prioris pecuniæ.*]quæ ab initio fuit constituta:& nõ ad nouam,quæ maior est:Si enim moneta diminuta fuisset , illam recipere nollent.ꝛ.eo.olim.cum ergo minorem recipere nollent, maiorem exigere non debent.ff.de damno infecto,qui bona.§. si quisquam.& C.de solu.l.penult.

¶*Glo.seq.obijcit,& soluit.*

k ¶*Si non sit in vsu.*]tunc æstimationem illius antiquæ soluãt:vt ꝛ.eo.olim.in fin.Sed nunquid posset solui prima,si inueniretur, si nõ minus valet:si vero minus valet,& non est in vsu , non potest solui 3 ,quia reprobata moneta nõ liberat soluentẽ.ff.de pig.act. eleganter.§.qui reprobos.fin.ff.ad Velle.quamuis.§.si cõuenerit. ff.qui satisdare cog.quotiens.Ber.

Victoritate.]CASVS.Religiosi licet aliqñ celebrẽt in oratorijs,quæ in grangijs suis habent,propter hoc ratione visitationis.procurationes exhibere non debent.Nota,quòd in oratorijs religiosorum procurationes peti non debent.

l ¶*Ratione visitationis.*]Talis ꝓcuratio nõ ꝓstat nisi qñ ꝓsonaliter visitant locũ cã correctionis.ꝛ.e.procurationis.sed in grãgijs istis nulla fit visitatio,licet ibi qñq; monachi celebrent:sed ad caput 4 accedit prælatus causa visitationis.& ibi non consueuerũt morari monachi,sed conuersi causa colendi agros suos:& ita cũ nulla fiat visitatio,nulla propter hoc,quòd ibi aliquãdo celebrãt, debet præstari procuratio.

x Hæglosfula nec est Bernardi, nec in antiquis codicibus reperit.

†accipiat

† Vide concilium Trident.infra ei tatũ sup'verbo:bis in anno.

2 Vide concilium Trident. sessio. 24.de ref.c.1. mat.c.3.

† Cap.7. eo.titu.in 1. compil.

De intellectu vide hic Host esem. & de materia seruãdæ vicinæ consuetudinis glosisã in ea. cõsuetudo.; dist.1.

† Lateran.c. 33.& c.2.eo. tit.in 4 compil.

3 Sic est differentia inter has duas, In casu cleꝰ. eo.tit. ad nostrum. §.nos igitur. Io.And.

† Vide omnino concilium Trid. sessio.24. de reformat. c. 3. vbi plene de materia huius capitis. adde quos citaui in e cum ex officij. ꝛ.de præscrip.

4 Si diuersæ essẽt cõsuetudines, dic vt legitur,& notatur.supra de consuet.cum olim secũdũ Gof,Io.An.

† Tiro.

† Alias ita, de Iosaphat & Tiro.

† Quarta ratione prioris legit arg. de excessib. prælat. accedentibus ad cur.dũ vacãt Host. Io.And.

† Hæglosfulã nec benevertuntur exemplaria, nec credo Bernardi esse.

† Idem Vincentius, interpretatur vt non possit visitare qñ non recipit procurationẽ secundũ formam decretalis Romani Innocentij.tit.1. c. vlt. li.5.

† Vide breuiter hic ꝓ Henricum Boich.

† Præsentialiter, in concilio.

† In Lateranensi concilio sub Alex. 3.c.4.

† ipsos

† sufficeret.

† In antiqs & in concilio ita: prædicationi,& exhortationi,&c.

† Abbatibus de Iosaphat & Tiro.

† Tiron.

5 Qualiter i ii fit accipiẽdũ, vide hic Host iẽsem, Io.And. & alios.

† In antiqs & in concilio ita: prædicationi,& exhortationi,&c.

*Vm † nuper archiepiscopus Beneuẽtanus Beneuẽtanam prouinciam visitaret : & infra. ¶ Mandamus , quatenus cum eundem archiepiscopum, siue auctoritate [d] propria , siue nostra [e] Beneuentanam prouinciam contigerit visitare, procurationes ratione visitationis [f] debitas iuxta facultates [g] ecclesiarum vestrarum exhibeatis eidem: Alioquin sententiã, quam ipse rite tulerit in rebelles , ratam habebimus,& faciemus auctore Domino inuiolabiliter ob seruair.

¶Idem.

¶Ad antiquam monetam , vel si non in vsu , ad eius æstimationem soluendæ sunt pensiones antiquæ.

CAP. XXVI.

CVm† canonicis maioris ecclesiæ.quandam summam pecuniæ,pro pensione ecclesiæ tuæ debitam , aliquot annis [h] persolueris†,& iidem summam illam ex integro de meliori moneta exigant sibi solui: Tibi † damus nostris litteris in mandatis, vt canonicos illos solutione prioris pecuniæ [i] , vel si non sit in vsu [k], æstimatione pensionis antiquæ facias manere contentos.

¶Idem.

¶Propter priuatum oratorium, procuratio ratione visitationis non debetur.

CAP. XXVII.

AVctoritate † præsentium inhibemus , ne quis ꝓ eo quod in oratorijs,quæ in grangijs† vestris habetis,interdum aliqui vestrum celebrant, procurationes , quæ ratione visitationis [l] debentur,à vobis exigere,vel extorquere præsumat

† De materia solutionis pecuniarum vide Barcuniæ.& docto res.in l. Paulus.ff. de solut. & quos citaui supra eo. tit. in c. olim causã. cõstituta, siue moneta diminuta fuerit,siue aucta † persoluegmentata : sic initium ritus spectatur.

† Dictio,Ti bi , deest in ominib' manuscriptis.

† Prointellectu vide distinctionem, quam hic affert. Henrichus Boich.

† In multis Hispaniæ locis grangias vocant,quæ Latini tura appellant.

1 Idem Vincentius, interpretatur vt non possit visitare qñ non recipit procurationẽ secundũ formam decretalis Romani Innocentij.tit.1. c. vlt. li.5.

2 Adde qs for defendas pauper glo. C. vnde vir. & vxor.præterea.

3 Inuito ere ditori satisfactũ enim est,si ab eo scienter approbaretur. ff.de condi. & demõstr. quamuis.& imputet sibi qui talem elegit. ff. ꝙ socio , socꝰ socio.Io. A.

4 Vel ecclesiã,in cuius parochia habitant. Io.And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE,&c.

¶*Supra visum est de censibus, sed quia in consecratione ecclesiæ solēt dari immunitates, & census imponi, ideo & c.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur de consec.dist.1. & 68.dist.ecclesiis.1.q.2. c. 1.& q.1.in multis.

† Vide omnino B. Thomam in 4. senten. dist. 11.q.1.art. 2. quæstiuncula 5. & sylue strū in summa verbo: altare.

† Cap. vnico.eo.tit. in 2. compilatione.

Et de intellectu.præter Hostiēsem. glossā & doctores hic, tietur.

vide Turre cremaram in c. fi morū. de consecrat.dist.1.

† suppositus † transpositus.

† superpositus.

† Cap. 1. de dedicatione ecclesiarum vel altariū in 3.cōpilat.

† Indrosien.

1 Quæ potest designare coniunctionem fidelis animæ ad Deum. sim.de big. debitum. Ioan. And.

2 In coniunctione consistit consecratio, siue d sit mobile siue immobile secundum Tan. Ioan. And.

3 Hoc locum habet in liquoribus & in his quæ cōmistione cō fundūtur, in alijs nō, secundum Hostiē. non tamen reconsecrabitur, cum non sit dist.c.vlt.& chrisma certo tēpore cōficitur.de cōse.dist.4. omni enormis lx tēpore.q. in superficie potius ꝙ tradicit:sed exponit, omni tēporio.Io. And.

TITVLVS XL.

De consecratione † ecclesiæ vel altaris.

¶Alexander tertius.

¶*Amoto altari vel lapide continente sigillum, reconsecrabitur altare, non autem ecclesia.*

CAP. I.

AD † hæc si altare [a] motū fuerit, aut lapis ille solummodo supra posi tus †, qui sigillum [b] continet, confractus, aut etiam diminutus [c] debet denuo consecrari [d]. Propter hoc vero nequaquam reiterare suam cōsecrationem ecclesia cōsueuit: licet in quidam canones [e] innuere videantur.

¶ Innocentius tertius Tornaceñ. episcopo.

¶*Diebus etiam non festis possunt ecclesiæ consecrari.*

CAP. II.

TVa † fraternitas: & infra ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd in diœcesi tua, licet tibi ecclesiis dedicationem impendere, tam diebus Dominicis, quàm priuatis [f].

¶Idem Nidrosien. †episcopo.

¶*Habet duo dicta, & primo idem dicit quod c.primum, supra eodem. Secundum dictum dicit, quòd oleum non consecratum potest commisceri oleo consecrato, & totum sit consecratum.*

CAP. III.

QVod † in dubiis: & infra. ¶ Altare vero in quo tabula, cui consecrationis benedictio pontificali ministerio adhibetur, si mota [g], vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito consecrari [h]. ¶ Nec negamus, quin oleum non consecratum [i], consecrato possit oleo commisceri.

¶ Idem Compostellano archiepiscopo.

¶*Reconciliatur ecclesia, quæ propter homicidia & vulnera hominum ibidem perpetrata, polluta est.*

CAP. IIII.

PRoposuisti †, quòd venientibus ad ecclesiam sancti † Iacobi ex diuersis religionibus peregrinis, & volentibus aliis ab aliis per contentiones & rixas, altaris de nocte custodiam vendicare, homicidia contingunt fieri † interdum: & aliquando vulnera inferuntur: & infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter† respondemus, quòd manēte ecclesia & altari, ipsa reconciliari [k] poterit per aquam cum vino, & cinere benedictam.

¶Idem.

¶*Plura altaria simul in eadem ecclesia consecrari possunt: & idē in plurib⁹ episcopis.*

CAP. V.

CVm † sis: infra. ¶ Noueris igitur, quòd plura in eadem ecclesia vna altaria [a], & plures episcopos simul poteris consecrare.

¶Idem.

¶ *Corruente tecto parietibus illæsis, & mensa altaris non enormiter fracta: nec altare, nec ecclesia consecratur.*

CAP. VI.

LIgneis † ædificiis ecclesiæ vestræ casu cōsumptis, parietibus [b] tamen illæsis, ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam passa fracturam: & infra. ¶Inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum, quòd cum parietes in sua integritate permanserint, & tabula altaris mota, vel enormiter læsa non fuerit: ob causam prædictam, nec ecclesia, nec altare debet denuo consecrari.

¶Idem Senoñ. episcopo.

¶*Polluitur ecclesia, vel cœmiteriū, si excommunicatus in ea sepelitur.*

CAP. VII.

COnsuluisti †: & infra. ¶ Cœmiteria [c], in quibus excommunicatorum corpora sepeliri contingit †, reconcilianda erunt aspersione † aquæ solemniter benedictæ: sicut [d] in dedicationibus ecclesiarū fieri consueuit.

¶Honorius tertius reginæ Hungariæ.

¶*Qui fecit ecclesiam consecrari, teneatur eam dotare. hoc dicit, & tene menti hunc casum.*

CAP. VIII.

CVm † sicut ex relatione capituli Oradien. nobis innotuit †, eorū feceris ecclesiam consecrari: & infra ¶ Cum non sit ecclesia, nisi de dote prouisum ei fuerit consecranda [e], eo liberalius ad dotandam prædictam ecclesiam aperire manus munificentiæ tuæ debes, quò ad hoc fortius, tanquam ex debito iam teneris †.

¶ Gregorius nonus Astoricen. epo.

¶*Ecclesia polluta per sacerdotem simpliciter reconciliari non potest, etiam si aqua fuerit per episcopum benedicta.*

CAP. IX.

AQua † per episcopum benedicta, ecclesiam reconciliari posse per alium episcopū non negamus, per sacerdotes simplices hoc fieri decætero prohibentes: Non obstante cōsuetudine [f] prouinciæ † Bracharen. (quæ dicēda est potius corruptela) quia licet eps committere valeat quæ iurisdictionis [g] existunt: quæ ordinis tamen † ūpalis sunt, non potest inferioris gradus clericis demandare. ¶ Quod autem mandantibus episcopis, super reconciliatione factum est hactenus per eos-

tū dic vt habes per glossam not.in c.quod sicut.de elect.vbi disputatur an celebratio Missæ fit de substantia consecrationis: vnde vi debatur, quòd plura altaria in eadē ecclesia simul consecrari non possūt. & idem est in epis: sed ꝓtrarium hic deciditur: nā nihil obstat quo minus in eadem missa: & in eodē loco possint plures episcopi consecrari vel plura altaria. Abbas.

CASVS. Cum plures clericos possit eps simul ordinare, quæsitū fuit à quodam archiepiscopo, vtrum plura altaria in vna ecclesia, & plures epos posset simul cōsecrare: Et Papa tūdet, ꝙ pōt. No. ꝙ plura altaria & plures epi possūt simul cōsecrari. ¶ *Gl.se. arg.2tra. Ba. Zia nū & dat duo similia.*

¶ *Plura altari i.*] Arg. ꝓtra Bazianū q dicit, ꝙ consecrato maiori altari, oia alia altaria essēt cōsecrata, si digito demōstrentur. arg. ff. de acq. pos. quod meo. §. si per vēditorem 1. C. de na. libe. si quis habens. sic plures clerici possunt ordini. 5. de tempo. ordi. de eo. & 75. dist. ꝙ à patribus. & plures epos poterūt cōsecrare. modica fuit hæc dubitatio, sed ñ credededebat ꝙ licet plures clericos posset ordinare, ꝙ posset plura altaria vel epi scopos cōsecrare. Bern. *Ignciis.*] Duæ sunt partes, cōsultatio, & rñsio. secunda: ibi, *Inquisitioni.* Abbas.

CASVS. Ligna ecclesiæ consumpta sunt vetustate, vel alia cā tectum ecclesiæ destructum est, & cōsumptū, sed parietes integri remanserunt, sed mensa principalis altaris modicam passa est fracturam: reparatum est tectum, quæritur, vtrum ecclesia vel altare debeat re consecrari? Rñdet Papa, ꝙ cum parietes in sua integritate permanserint, nec ecclesia, nec altare, propter causam prædictam debent denuo consecrari. No. ꝙ parietibus ecclesiæ in sua integritate permanentibus, non est ecclesia reconsecranda.

b ¶ *Parietibus.*] Quam diu parietes integri sunt, non est ecclesia reconsecranda: quia in parietibus 2 consecratur ecclesia, & non in tecto, aut si succesiue reparati essent. de consec. dist. 2. de fabrica. De hoc dictum est. 3. e. proposuisti. & de tabula. 3. eo. c. 1. & quæ ca. De hoc dictum est. 3. e. proposuisti. & de consecratio. ibi dicta sunt hic possent dici.

¶ *Consuluisti.*] CASVS. Corpora excōicatorum in cœmiterio ecclesiæ sepulta sunt: quæritur, vtrum cœmiteriū debeat denuo consecrari? Rñdet Papa, ꝙ cœmiteria illa reconcilianda erūt ꝙ aspersionem aquæ benedictæ solemniter: sicut in reconciliationibus ecclesiarum fieri consueuit, eiectis prius corporibus excommunicatorum, si a corporibus fidelium discerni poterūt. No. quod sicut ecclesia reconciliatur, ita & cœmiterium.

c ¶ *Cœmiteria.*] Sicut ergo 3 ecclesia recōciliatur, ita & cœmiterium, cum fit consecratum: vt hic patet: & illa corpora si discerni poterūt, sunt exhumanda, & extra cœmiteriū ejicienda. 3. de sepul. facris, & eadem gaudent immunitate ecclesia & cœmiteriū. 16. q. 4. si quis cōtumax. & c. seq. & ita idem iuris est in accessorio quod principali. 3. de of. dele. prudentiam. §. vlti. cū suis concordātiis.

d ¶ *Sicut in dedicationibus.*] 4 3. eo. proposuisti. & de consecratio. dist. 1. si motum. & c. seq. Ber.

Vm sicut.] In prima ponitur facti narratio, in secunda exhortatio: ibi, cum non sit. Abb. Et hæc decretalis ponit quæ debent poni in prima tit. de donationibus. Abbas.

CASVS. Regina Hungariæ quandā ecclesiam fundauit, & eam fecit ꝑsecrari, & in ea fuerunt clerici institutisi? ecclesia nō dotauit: clerici illius ecclesiæ significauerūt hoc dño Papæ, vnde ipse scribit reginæ dicens: cū ecclesia non sit cōsecranda nisi de dote sit ei prouisum: tanto liberalius ad dotandam ecclesiam prædictam liberalitatis seu prouisionis manus aperire debet, quāto ad hoc ex debito iam tenet. No. ꝙ non debet ecclesia consecrari nec etiam fundari nisi à patrono ei de dote primo prouideatur. Item qui fundat ecclesiam, tenetur dotem assignare eidem.

¶ *Gl. seq. primo ampliat & fortificat tex. Secundo quærit & soluit. & iterum quærit, ponit opi. quam approbat cū certa moderatione.*

e ¶ *Consecranda.*] Nec etiam fundanda, nisi prius competens dos fuerit ei assignata. de consecr. dist. 1. nemo. in Authē. vt nullus fabrio ra. do. §. 1. colla. 5. & in Authen. vt deter. fit nu hoc omissum sit in sūmo. cleri. §. 1. col. 1. vel si dotatione sicut hic, non debet consecrari ecclesia, nisi dos ei prius fuerit assignata: vt 16. q. 1. piæ mentis. 1. q. 2. placuit. & h c. cum ad hoc ex debito teneatur fundator: vt dicit in fine. Sed quæ erit cōpetens dos? Rñdeo, si sit monasterium, tūc dos debet esse tāta, ꝙ presbyteri, c. 20. diaconi, & subdiaconi, cātores & lectores post sint ibi esse, prout tradiditur in Auth. vt deter mi. sit num. cle. §. 1. si vero alia ecclesia collegiata, dos ad min⁹ dēt esse pro duobus. arg. 3. de fil. presbyt. proposuisti. 7. q. 1. illud aut tribus. de cōsec. dist. 1. hoc quoq;. & ꝙ posit recipere hospites, & æqualia iura p̄soluere. 3. de præben. de monachis. 3. de sup. negli. pla. c. 2. Sed qd si eps cōsecrat, vel fundat ecclesiā nō assignata dote? Dicit Bazianus & bñ, ꝙ eps tenet dotare ecclesiā, sicut tenet prouidere illi quē ordinat sine titulo. 3. de pben. c. 2. eps. & c. cum ſm Apostolū. & hoc credo verū, dummodo sine læsione ecclesiæ fuæ hoc facere possit: aliàs nō, nisi haberet propriū: quia delictū pōnæ, & c. vt 16. q. 6. si epm. 3. de exceptio. cū venerabilis, & tūc fundator dotabit cā, & posset ad hoc cōpelli. ar. 16. q. vlt. pię mēti., arg. ad hoc. ff. de rit. nu. qui liberos. & hæres fundatoris ad hoc tenet. 1 Auth. de ecc. ti. §. si aūt. & §. si qs ædificationē. coll. 9. B.

AQua.] Tria facit Ponit dictum. Damnat consuetudinem, cām reddens: Et subdit præteriti tolerantiam. secunda: ibi, *Non obstante*. Tertia: ibi, *Quod autem*. Abbas.

CASVS. In prouincia Bracareñ. qñ ecclesia vel p sanguinis effusionē, vel alio mō fuerat violata, recōciliabat p simplices sacerdotes: puenit hoc ad notitiā Papæ, vñ sup hoc scribit Astoricē. epo. dicēs, ꝙ p aliū epm, ꝙ p propriū ecclesię pōt recōciliari, aqua per epm bñdicta, & non per simplices sacerdotes recōciliat ecclesia, non obstāte ꝓsuetudine prouinciæ Bracharen. ꝙ dicēda est potius corruptela: qa licet eps cōmittere possit ꝙ iurisdictiōis, sunt inferioribꝰ clericis: tñ ea ꝙ sunt epalis ordinis hā ꝓt cisdē clericis inferioribus demādare. Qđ aūt super recōciliatione hactenus factū, est de mādato epōrū, dixit de misericordia tolerandū. No. ꝙ ecclesia solūmodo p epm recōciliari debet, nō obstāte cōtraria cōsuetudine. Itē eps pōt cōmittere ea ꝙ sunt iurisdictionis inferioribꝰ clericis, sed ea ꝙ sunt ordinis epalis demandare inferioribus nō pōt. Itē recōciliatio, ꝙ nulla est, p tolerantiā Papæ fit aliqua: & ita de nihilo facit aliquid, sicut de snia quæ nulla est, facit aliquam.

f ¶ *Consuetudine.*] No. ergo ꝙ cōsuetudo, quæ est cōtra iuris naturā, nō ꝑdest, & ꝓtra illud ius non pōt præscribi. 3. de cōsue. cū inter vos. & c. cum venerabilis. & c. quanto. & c. vlt. vbi de hoc.

¶ *Gl. seq. exemplificat. & quærit diuersitatis rationem. & sol.*

g ¶ *Iurisdictionis.*] 6 pura iudicare, cognoscere de causis: instituere, beneficia

---

1 Capit vnico. eo. tit. in 4. compilat. Et de materia ꝓtes. dotes hic vide plene per Syluestrum in summa verbo. cōsecratio. 2.

1 Ille est casus in quo sufficit aliquem appellare: hic vero sufficit atten dere, de quo per aliquem appa rentia. hic ve ro fingitur certa for ma Io. And.

† Cap. 1. tit. de celebratione diuini officij in 4. compila. Et de materia vide Syluestrum sum ma verbo. cæmiteriū. §. 4.

† contigerit

† Aliàs ita: absque hac aspersione † solemniter aquæ, &c.

2 In quibus det Papa, ꝙ cum parietes in sua integritate permanserint, nec ecclesia, nec altare, propter causam prædictam debent denuo consecrari. No. ꝙ parietibus ecclesiæ in sua integritate permanentibus, non est ecclesia reconsecranda.

† Cap. vnico. eo. tit. & 2. tit. ne pāno in 4. compi.

3 Pro hac re consecranda: quia in parietibus 2 consecratur ecclesia, & non in tecto, aut si succesiue reparati essent. de consec. dist. 2. de fabrica. De hoc dictum est. 3. e. proposuisti. & de tabula. 3. eo. c. 1. & quæ ca. De hoc dictum est. 3. e. proposuisti. & de consecratio. ibi dicta sunt hic possent dici.

† Cap. 1. tit. de dedicatione ecclesiarum vel altarium, in 3. compilatione. Et vide Turrecremaratam supra eius, & Syluestrum in sum. verbo: altare, circa finem & vers. 10 2.

† beati

† Dictio, seu ti, deest in antiquis.

† Aliàs ita: breuiter respondemus.

4 De hac regula vide late per Isonem in 1. ff. de iurisdi. om. iud.

† Cap. 2. tit. de dedicatione eccles. vel altarū in 3. compila. Et de intellectu vide Turrecremaram in c. si motū. de cōsecra. dist. 1.

5 De hoc articulo cōsule B. Tho. mā. par. q. 77. art. 8.

† Cap. 1. tit. de dedicatione ecclesiarum vel altarium, in 3. compilatione. Et vide Turrecremaratā supra eius, & Syluestrum in sum. verbo: altare, circa finem & vers. 10 2.

6 De his duobus præter Hostiēsem & Ioannem Andream vide distinctiones, quæ hic ne cessario tenent fieri & poter.

† Aliàs, ecclesiæ, & hoc aguoscitur ex Hosti.

† Dictio, tamē, deest in aliquot veteribus.

5 Intellige hoc dictum prout declarauit in cap. quanto. de translat. epi. & per glo. ibi in verbo: vel Dei vicē.

6 Pro intellectu materiæ glossæ, vide Archidiac. & Astrū libr. 2. de iustitia hæret. pūni. c. 21. & Couarruuiam libr. 1. variarum resol. c. 20.

† Vide Petrum tractatum canonicæ epalis c. 7. & Bal. tractatum de dote part. 1. adde Ananiā cōsultum. 22. inci principio: videtur.

† In aliquotis tractatibus nobis immediate cleri. §. 1. col. 1. vel si hoc omissum sit in summatione sicut hic, non debet consecrari ecclesia, nisi dos ei prius fuerit assignata: vt 16. q. 1. piæ mentis. 1. q. 2. placuit. & h c. cum ad hoc ex debito teneatur fundator: vt dicit in fine. Sed quæ erit cōpetens dos? Rñdeo, si sit monasterium, tūc dos debet esse tāta, ꝙ presbyteri, c. 20. diaconi, & subdiaconi, cātores & lectores post sint ibi esse, prout tradiditur in Auth. vt deter mi. sit num. cle. §. 1. si vero alia ecclesia collegiata, dos ad min⁹ dēt esse pro duobus. arg. 3. de fil. presbyt. proposuisti. 7. q. 1. illud aut tribus. de cōsec. dist. 1. hoc quoq;. & ꝙ posit recipere hospites, & æqualia iura p̄soluere. 3. de præben. de monachis. 3. de sup. negli. pla. c. 2. Sed qd si eps cōsecrat, vel fundat ecclesiā nō assignata dote? Dicit Bazianus & bñ, ꝙ eps tenet dotare ecclesiā, sicut tenet prouidere illi quē ordinat sine titulo. 3. de pben. c. 2. eps. & c. cum ſm Apostolū. & hoc credo verū, dummodo sine læsione ecclesiæ fuæ hoc facere possit: aliàs nō, nisi haberet propriū: quia delictū pōnæ, & c. vt 16. q. 6. si epm. 3. de exceptio. cū venerabilis, & tūc fundator dotabit cā, & posset ad hoc cōpelli. ar. 16. q. vlt. pię mēti., arg. ad hoc. ff. de rit. nu. qui liberos. & hæres fundatoris ad hoc tenet. 1 Auth. de ecc. ti. §. si aūt. & §. si qs ædificationē. coll. 9. B.

† Diction, tamē, deest in aliquot veteribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beneficia conferre,& omnia alia quæ assecutus est eps in confirmatione.arg.5.de ele.transmissam.hæc omnia committere potest & delegare vnicuiq; maiori vel minori : Sed ea q̃ sunt epalis ordinis,demandare nõ potest inferioribus,puta clericos ordinare, virgines consecrare,chrisma conficere,& cõsimilia, quæ ministerii cõsecrationis desiderant.Sed quæ est ratio quare illa quæ sunt iurisdictionis possit cõmittere clericis inferioris gradus, & non illa quæ sunt ordinis demãdare? Hæc potest esse ratio. Iurisdictio sola voluntate & verbo cõmittitur, siue delegat[e] fuerit siue ordinarius, & reuocatur.5. de offic. dele. super quæstionũ. §.intentionis.& §.porro.ff.de iudi.iudicium. sed collatio sacramentorum non cõfertur sola voluntate vel verbo, immo facto est opus: quia necessaria est visibilis vnctio & exterior:q̃ est signũ interioris vnctionis in corde. to de obser. 5.de sacra vnctio.cap. vnãdis,& eui vno.quæ perpetua est, tandis in ce- & amitti nõ potest, licelebratione cet executio q̃nq; suMissæ. spẽdatur.i.q.1. qd quidam.verfi.si forte miliciæ, &c.Et ita patet, q̃ non possunt taliter deremandari sicut iurisdicferri vt reuocari:& tatio vel reuocari:& tapalia cõferri non pñt,nisi ab eis qui habent ea per collationẽ.68.dist.presbyteri quos.& sic reconciliatio talis nulla est,cum sacerdotes illi non habuerũt po testatem illam per talem demandationem,quæ est ordinis epalis sicut consecratio.sed vnus eps alij epo potest hoc demandare, & per huiusmodi demandationem nihil ei committit, cum ipse eps habeat ea quæ ministerium consecrationis desiderant,& ei deest tm̃ auctoritas:quia in alienã messem falcẽ mittere non debet,nisi de voluntate & mãdato illius,cuius est diœcesis.6.q.3.scriptũ est.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

a ¶ *Tolerauimus.*]Sed vr̃ q̃ ista sola tolerantia nõ sufficiat sibi nisi iterum reconcilietur per epm:quia nulla fuit reconciliatio:ergo iterum debet reconciliari,sicut si aliquis ordinat̃ ab eo, qui ordinandi potestatem non habebat,iterum debet ordinari.68.distin. pbyteri.& j.de presby.nõ bap.c.1.& 3.Sed dic q̃ p talẽ tolerantiã ratã habet talẽ reconciliationẽ:& incipit valere ex nũc,cum prima nulla fuisset,& ita de nihilo 1 facit aliqd.sic 3.q.6.hoc quippe.& de consc.dist.2.reuera.quia potest princeps mutare 1 naturam rei.C.de rei vxo.actio.l.vnica.circa prin.Ber.

Si ecclesia]Habet duo dicta,quæ patent in textu.Secundum:ibi, *est tamen*.Abbas Siculus.

CASVS.Aliqua ecclesia non cõsecrata sanguinis effusione, aut alio modo polluta est:quæritur qualiter sit reconciliandа? Rñdet Papa,q̃ lauetur aqua exorcizata,ne diuinæ laudis organa suspendantur in ea:& quamcito poterit fieri,debet cõsecrari.Not.q̃ licet ecclesia non sit consecrata,si tñ polluta fuerit, non debet in ea celebrari,nisi prius aqua lauetur.Item ecclesia non consecrata,gaudet eodem priuilegio quo & consecrata,sed aliter reconciliatur quàm consecrata:vt hic patet.

¶ *Gl.seq.arg.a minori,& dat simile.*

b ¶ *Non consecrata.*]No.q̃ dicit,non consecrata,ergo multo fortius cõsecrata.5.e.proposuisti.sic & cœmiterium si taliter polluatur,reconciliari debet,vt 5.e.consuluisti.arg.q̃ si aliquis excõicatus,vel paganus ibi sepelitur,sunt inde eiiciẽdi, nec in ea debet celebrari ante eiectionẽ & asperſionẽ aquæ benedictæ, licet consecrata prius non fuerit:& parietes sunt radendi, de cõsecratio. dist.1.ecclesia.& cap.vbi.& c.seq.Et ita ecclesia non consecrata, gaudet eodem priuilegio quo & consecrata, vt hic patet.& hoc est expressum.j.de immu.eccle.capit.penulti.& ita si aliquis illuc confugerit,debet ab ecclesia defendi:& hoc ideo, quia locus illẽ auctoritate epi dedicatus est diuino cultui:& q̃ semel Deo dedicatum est,ad profanos vsus redire nõ debet.12.q.2.nulli liceat. & 5.de re.permuta.mancipia. 2 & tũ grauius peccat qui sic deliquit,quã in non consecrata,sicut magis peccat & grauius punitur:qui in maiorem personam,quàm qui in minorẽ:nã ex persona consideratur iniuria & crimen.Insti.de iniur.§.atrox.infra de senten.excom.cum illorum.& crimen augetur dignitate præpositi.ff.de re milit.omne delictum.§.1.Sed nunquid & isti violatores sunt dicendi sacrilegi secundum distinctionẽ sacrilegij? Non vr̃. 17. q. 4.sacrilegium. sed credo quòd tamquã sacrilegi iudicãdi sunt, licet locus adhuc cõsecratus non sit.arg. supra de for.cõpet.conquestus.& quia eodem priuilegio gaudet,ac si esset consecrata. infrà de immu. eccles.capit. penulti.

c ¶ *Lauetur.*] Sed per quem debet lauari? Videtur q̃ per episcopũ tãtum.5.capitulo proximo.In hoc casu satis credo q̃ per simplicem sacerdotem posse lauari : q̃a si intellexisset Papa, q̃ per epm deberet lauari, illud dixisset, sicut dixit in p̃ximo capitulo præcedenti,cũ Papa in vtroque capitulo scribat ei dem,& quia dixit aqua exorcizata 3 lauetur, vide hic la- 3 De hac re quæ fit per simplicem tius per Ho sacerdotẽ,& non cum stien. & Jo. aqua benedicta cũ vino & cinere, cum qua reconciliatur ecclesia consecrata.5.e. proposuisti.& argu.ad hoc.5. de tempo.ordi.cum in distribuendis.& arg.de consecratio.dist.2.c.fi.argu.tamen contra. j.de immuni.eccle.cap.pen.Bernar.

CAP. I.

PResbyter mane, matutinali officio expleto, pensum seruitutis suæ, videlicet Primam, Tertiam, Sextam, Nonam , Vesperamque persoluat [d] : ita tamen , vt horis competentibus [e] , iuxta possibilitatem, aut à se, aut à scholaribus [f] publice compleantur. Deinde peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit exeat ad opus rurale [g] ieiunus [h] , vt iterum necessitatibus peregrinorum , & hospitum , siue diuersorum commeantium , infirmorum atque defunctorum succurrere [i] possit,vsque ad statutam horam , pro temporis qualitate : propheta dicente: Septies in die laudem dixi tibi: qui septenarius [k] numerus

DE CELEBRATIONE MISSARVM, &c.

¶ Visum est supra de consecratione ecclesiæ vel altaris:sed quia in ecclesia consecrata Missa celebrantur,& alia diuina officia dicuntur, ideo subungitur hæc rubrica. Abbas.

De ac hmataria tractatur de consec.dist.5.conuenit. & duobus.c.seq. 15.dist.sancta in Pascha.De secunda parte,videlicet de sacramẽto Eucharistiæ tractatur de consecratio.dist.2.per totum.

PResbyter.]Communiter non summatur propter multitudinem dictorum.Primo præcipit officiũ dici horis debitis,& ex causa permittit anticipationem.Secundo specificat casum,quare permittit sibi ãticipare : ibi, *Deinde*. Tertio concludit:ibi : *Ergo*. Abbas Siculus.

CASVS.Presbyter mane omnes horas suas dicere debet,& peractis horis & infirmis visitatis,exeat ad rurale opus si vult, & alia faciat quæ sequuntur in littera.Not.q̃ omnes horæ mane dici possunt excepto completorio.Item clericus cui beneficium non sufficit,ex artificio potest victum quærere.

¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem,& solutionem.*

d ¶ *Persoluat.*]Consilium est,vt simul dicat omnes horas, ne superuenientibus occupationibus aliquam horam dimittat : & intelligitur hoc de clericis pauperibus,quos ad opus rurale oportet exire,vt in littera patet:aliàs suo loco & tempore dicẽdę sunt singulæ horæ.

ADDITIO.Vnde versus:*Extat omnis inops opus ad rurale sacerdos, Si vult completu horis,agris quoque visis.*

e ¶ *Competentibus.*]Signatis cãpanis vel alio signo.5.de electio. in causis.& 5.de offi.custo.c.1.& 1.dist.ius militare.

f ¶ *A scholaribus.*]Hic exaudio,cũ aliqua superueniente necessitate ipse officium suum perficere non potest.7.q.1.illud.& facit ad hoc.5.de vi.& honest.cleric.vt quisque.

g ¶ *Rurale.*] Clericus enim cui ecclesia non sufficit, ex artificio suo victum & vestitum quærat.91.dist.clericus victum,absque officij sui detrimento.& 21.q.1.c.1.

h ¶ *Ieiunus.*]De consecr.dist.2.liquido.& de conse.dist.1.sacramẽta.& dist.5.vt ieiuni.& c.vt episcopi.& 7.q.1.nihil Ber.

i ¶ *Succurrere.*]Missam celebrando vsq; ad statutã horam : vt hic dicit,id est.Nonam.de consecratio.dist.1.solent.vel vsque ad Tertiam quandoque.44.dist.non liceat.hoc in diebus communibus.

k ¶ *Septenarius.*]Sunt septem 4 horæ sicut sunt septẽ dona spiritus sancti.30.q.1.peruenit.septem dies seculi, & septẽ ætates, quibus com

4 Vide Notarii filium de hoc canonis eis.c.& nostras in hoc cap.

bus completis finietur mundus:septẽ petitiones in oratione Dominica,septẽ psalmi pœnitentiales,itẽ septẽ diaconi , sicut septẽ cãdelabra.92.dist.inctione , diaconi qui 1.Et ita septem sunt horæ ad quas tenentur sacerdotes:de aliis nihil dicit:vnde vr̃,quòd nõ tenentur:sed certe tenentur.arg.5.de præben.cum secundũ Apostolum.91. distin.c. 1. & 2.& 92.dist. c. vlti. Bernar.

† Matutina li. † Matutino Psal.98.

ADDITIO. Vñ versus: *Hæc sunt septenis,propter q̃ psallimus horis: Matutina ligat Christũ,qui crimina purgat: Primæ replet spiritis , causã dat tertia mortis: Sexta cruci nectit,latus eius Nona bipertit: Vesperæ deponit,tumulo Completa repomit.*

† Tribuen. † Tribuit. sedia. conciis editis, habetur, in concilio Sagunti sub Leone 10. & c. cũdo pro nisio:ibi, *Ideo.* abbas. legatis.de 2.ne.de fur. fragis.li.1. compilat.& vide notas huius capitis.

Q *Vidam.*]Primo ponitur excessus.Secundo

CASVS.Quidam laici habent in consuetudine,vt per singulos dies audiant Euangelium : In principio erat verbum : & Missas peculiares:vnde statuit concilium , vt vlterius hoc non faciant,nisi suo tẽpore,nisi aliqñ ex deuotione hoc facere velint, & non propter aliud: sed audiant Missas de eodem die.Et loquitur in casu, in quo non est nisi vnus presbyter in ecclesia, qui debet celebrare de die Not.q̃ aliquid prohibetur nõ p- pter se, sed ꝓpter illud quod inde seq̃ potest. Item Missæ de die audiẽdæ sunt,vbi aliqs ex deuotione velit audire.

† Sit de sanctis,&c.

† De mare huius

† Vr'gor sacer.

a ¶ *Peculiare.*]id est, speciales.de consecratio.dist.1.& hoc attendendum est Ala.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com vnum simile & arguit.

† Cap 2 eo. tit.in 3.com pilat.

† Magalen.

† Cap 4.eo. tit. in 3.cõ pilatio.

† Thomam citatum su per glossa n verbo : nisi forte , vide Nauarrum in Manuali confessario rum c.15.tit. de ttãr.ecclesiis.num.

1 Dies pro festos appel lat Nonius Marcellus, quos qui sũt festiuitate vacui.

Ex parte.]Breue est & secundum Hostiensem determinantur. quatuor quæstiones:Nã primo quærebatur,an sacerdos post sacramenta sumpta persundere debeat manus.Secundo cum quo liquore.Tertio vtrum illã persusionem debeat sacerdos sumere. Quarto an post illam sumptam,debeat,seu possit iterum celebrare.Et in effectu rñdet hic Papa ad omnes quæstiones. Nã debet manus primo persundere cũ vino,& vinum persusionis sumere, nisi sit celebraturus aliam missam:& post persusionem sumptam, non potest aliam celebrare:& intellige,vt dixi in c.consuluisti. 3. eo.nam hoc procedit tam in festo Natiuitatis Domini, quàm in alia festiuitate,& ex hoc declaratur iste textus,Abbas.

CASVS.

à nobis impletur, si Matutini † Primæ,Tertię,Sextę,Nonę,Vesperę & Completorij tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus. nam de nocturnis vigiliis idem ipse propheta ait:Media nocte surgebam , & cætera. Ergo his temporibus laudes creatori nostro , super iudicia suæ iustitiæ referamus.

¶Ex concilio Tribuerien.†

¶Propter Missam specialem Missa de festo dimittenda non est.

CAP. II.

QVidam laicorum habent in consuetudine , vt per singulos dies audiant Euangelium:In principio erat verbum: & Missas peculiares [a] : hoc est, † de sancta Trinitate,& de sancto Michaele. & ideo sancitum est in eodem concilio , vt vlterius hoc non fiat [b] , nisi suo tempore , & nisi aliquis velit propter reuerentiam sanctę Trinitatis , non pro alia deuotione [c] audire. Sed si voluerint , vt sibi Missæ cantetur , de eodem die Missas audiant,pro salute viuorum,& etiam defunctorum†.

¶Innocentius iij.Vigoren. † episcopo.

¶Sufficit sacerdoti semel in die celebrare: & excipit duos casus,scilicet necessitatem & festum Natiuitatis.

CAP. III.

COnsuluisti†:& infra.¶Respondemus,quòd excepto die Natiuitatis [d] Dominicæ,nisi causa necessitatis [e] suadeat, sufficit sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare.

¶Idem archiepiscopo Bracharen.

¶In Missa commemorationis,licet dicatur propria præfatio,non tamen dicitur hymnus angelicus,nec symbolum.

CAP. IIII.

COnsilium † nostrum:& infra. ¶ Requisisti , vtrum in diebus profestis [f] ,in quibus ad honorem sancti Spiritus, beatę Virginis,& sanctæ Crucis,Missam celebrari contingit, hymnus Angelicus [g] , symbolum [h] , a : præfatio [i] propria debeat decantari : & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd apud nos in diebus profestis,cũ Missarum solemnia in honorẽ beatæ Virginis celebrantur,neque hymnus Angelicus, neque symbolum decantatur : licet in Missa,propria præfatio decãtetur, vt inter commemorationẽ, & solemnitatẽ differentia ostẽdatur. vnde, Te Deum laudamus , regularius [k] dimittitur, quàm dicatur in laudibus matutinis.

¶Idem clericis sancti P.Magalon.†.

¶Sacerdos post sumptum Eucharistiam perfundat,nisi aliam Missam sit ducturus.

CAP. V.

EX † parte vestra : & infra. ¶Postulationi vestræ taliter respondemus , q̃ semper sacerdoti cuilibet licet vnam Missam solummodo celebrare.

q̃apud ipsum i diebus profestis, cũ Missarũ solemnia in honore beatæ Mariæ virginis celebrãtur,neq; hymnus Angelicus,neq; symbolũ decantatur,licet propria præfatio cantetur:vt differẽtia ostendatur inter cõmemorationẽ & festiuitatẽ:vnde, Te Deũ laudam[9],regulariter dimittit in laudibus maturinis.Not.q̃ in officio ecclesiæ differẽtia debet esse inter cõmemorationẽ & solẽnitatẽ.

f ¶ *Profestis.*] id est,priuatis,quasi procul à festo.

g ¶ *Hymnus Angelicus.*]scilicet, Gloria in excelsis Deo.

h ¶ *Symbolum.*]id est,Credo in vnum Deum.

i ¶ *Præfacio.*]Præfatio beatæ Virginis habetur 70. di. sanctorum. Reliquas habes de consecratio.dist.1.inuenimus.

k ¶ *Regularius.*]id est,regulare est vt dimittatur,nõ vt dicatur. fi- mile 7.q.1.c.aduersitas.§.cum autem.ibi comparatiuum ponitur electiue:hic ponitur negatiue.sic minus,1.non.ff.de tribus. illud.

CASVS. Quæritũ fuit à Papa, quod (scilicet aqua vel vino) perfundere debeat sacerdos manus suas, postquam totum acceperit Eucharistiæ sacramentũ? Rndet Papa, q̃ vino perfundere debet, nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare: quia si vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret. Not. q̃ sacramẽta à ieiuniis sunt percipienda.

a ¶ *Vino.*] Quærebatur quo perfundere debet sacerdos? rndit q̃ vino.

b ¶ *Perfundere.*] manus, scilicet post perceptionem corporis & sanguinis Domini.

c ¶ *Totum.*] bene dicit: quia vel totũ recipiat, vel nihil. de cõsecratio. dist. 2. comperimus.

¶ Glo. seq. reci. per q. quare dicat, forte, & duplici ter sol. Secũdo de illo qui sumpsit medicinã, & solu it in fin. quærit, solu it, & ponit opinio. Hug.

d ¶ *Ne si forte.*] Quia sacramenta à ieiunio sunt percipienda. 7. q. 1. nihil. de cõse. dist. 5. vt ieiuni. 75. dist. q̃ à patribus. & 3. de temp. ordi. litteras. Ideo dicit, forte: q̃a quorundã est opinio, q̃ quicquid admiscetur sanguini 2, sanguis efficitur. arg. 3. tit. proxi. q̃ in dubiis. & secundum illos, qui perfusionem acceperit, ieiunus erit: Sed potius vī dubitatiuũ illud, forte, & illa opinio hic euacuatur: Sed magis affirmatiue vī poni: qđ consuetudo interpretatur, quia sic obseruatur: quæ est optima legum interpres. 3. de consuetudine. cum dilectus. sic ponitur 33. q. 2. admonere. & 3. de procu. tuæ. & sic est arg. q̃ non est ieiunus quis postquam bibit. Sed post medicinam 3 sumptam, vī q̃ nihilominꝰ posit celebrare: quia medicina non computatur inter alimenta. ff. de penu lega. nõ omne quod bibitur. Sed non est verũ: quia si non debet post perfusionem, multo mi nus post medicinam: quia in honorẽ tanti sacramenti prius sumi debet corpus & sanguis Dñi. de consecra. dist. 2. liquido. & antequam cibus digestus sit, corpus Christi sumi non debet. de consecratio. dist. 2. tribus. quòd si conficeret sacerdos post aliquem cibum vel potum sumptum, male faceret, tũ conficit. de consecratio. dist. 2. Ii q̃do. Hug. 4 dixit ꝓrarium sup decreto illo. 75. dist. qđ à patribus.

† Vide B. Thomam. 3. par q. 80. ar. 8.

† Cap. 5. Corinth. 3 compilat.

Et vide notas nostras, in hanc decretalem.

† Ex vetustis. codicibus restituimus locũ, vt est impressus, nã in vulgatis corruptissime legebatur ita:

Quæsiuisti, quæ sit forma verborum, quam ipse Christus, & cæ. quibus nullus poterat sanus sensus colligi.

Matth. c. 26.

† testatur

1 Vide B. Thomam 3. par. q. 77. ar. 8.

3 De hoc dubio vide omnino B. Thomã 3. par. q. 8. art. 8. ad 4. arg.

4 Erraui Hug. nec est vllo modo eius opinio tenenda.

Cvm Marthæ.] Tria sunt dicta, quæ patent per §§. Secundum: ibi, *Quæsiuisti.* Tertium: ibi, *Tertio loco.* Abbas.

CASVS. In Euangelio sic legitur: Accipiens calicẽ gratias agẽs, benedixit. & dedit discipulis suis dicẽs: Bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus, nouꝰ testamẽti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum: ad vim & prolationẽ istorum verborum, panis & vinum in corpus & sanguinẽ Christi transfũbstantiatur: in canone Missæ, quo ecclesia vtitur generalis, adiecerit, quod nullus Euangelistarum legitur expressisse: Cum enim in Euangelio sic legatur: Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis, dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus noui testamẽti, qui pro vobis, & pro multis effundetur, in remissionem peccatorum: in canone Missæ fermo iste, videlicet: mysteriũ fidei: verbis ipsis interpositus inuenitur. vnde cum non Euangelistã Christum hoc dixisse tetigerit †, miraris, quòd aliquis asseuerare tentauerit eum aliquid plus dixisse [f], quàm aliquis Euangelistarum asseueret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisiuit, alia duoᵍ videlicet: elevatis oculis in cælum: & æterni testamenti: poterit in ipso canone reperire, quæ

cerdos vino [a] pfundere [b] debet, postquam totum [c] acceperit Eucharistiæ sacramentũ: nisi cũ eodẽ die aliam Missam debuerit celebrare: ne si forte [d] vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

Idem I. quondam archiepiscopo Lugdunẽsi.

¶ Si qua verba sunt in canone Missæ, quæ ab Euangelistis dicta non fuerunt, credere debemus quòd à Christo Apostoli, & ab Apostolis eorum successores acceperunt, & hoc dicit ad §. vsque quæsiuisti.

CAP. VI.

CVm † Marthæ: & infra.

¶ Quæsiuisti, quis † formæ verborum, quam ipse Christus expressit, cum in corpus & sanguinem suum, panem transsubstantiauit & vinum, illud in canone Missæ, quo ecclesia vtitur generalis, adiecerit, quod nullus Euangelistarum legitur expressisse: Cum enim in Euangelio sic legatur: Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis, dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus noui testamẽti, qui pro vobis, & pro multis effundetur, in remissionem peccatorum: in canone Missæ fermo iste, videlicet: mysteriũ [e] fidei: verbis ipsis interpositus inuenitur. vnde cum non Euangelistã Christum hoc dixisse tetigerit †, miraris, quòd aliquis asseuerare tentauerit eum aliquid plus dixisse [f], quàm aliquis Euangelistarum asseueret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisiuit, alia duoᵍ videlicet: elevatis oculis in cælum: & æterni testamẽti: poteris in ipso canone reperire, quæ in textu Euangelii non leguntur: sed multa tam de verbis quàm de factis Dñi omissa fuerunt ab Euangelistis, quæ Apostoli suppleuerũt: In actibus Apostolorum legitur Dñm dixisse. Beatius est dare, quàm accipere: hoc nullus Euangelistarum expressit: Item ipsi etiã Euangelistæ inter se mutuo suppleuisse leguntur quæ ab aliquo eorum vel aliquibus sunt omissa; alia vero duo, quæ in canone missæ addũtur, possunt ex alijs locis Euangelij cõprobari: Ioannes em describẽs susciatationẽ Lazari asserit, Iesum sursum oculos eleuasse, & dixisse, Pater, gratias ago tibi q̃a audisti me: si tunc eleuauit oculos ad patrem qñ animam d Lazari reuocabat ad corpꝰ, probabilius esse vī, q̃ tunc oculos leuauerit ad patrem in cælũ, cũ panem & vinũ in corpus & sanguinẽ proprium cõmutauit. ¶ Cæterum, sicut superius expressum, cũ in textu Euangelico: noui testamẽti ponatur, hic interponitur: & æterni [b]: nã vetus testamentum: quod hircorum & vitulorũ fuit sanguine dedicatum, tẽporaliaꝭ promittebat: nouum autẽ, quod est Christi sanguine consecratum, promittit æterna: & ideo testamẽtum illud, fuit vetus & trãsitorium: hoc autem nouum est, & æternum. vel, vt vtamur alia ratione: vnde nouum, id est, vltimũ esse describitur, inde æternũ, id est, ꝑpetuum cõprobatur ꝭ. Nouissimũ etenim hominis testamentũ ꝭ immobile ꝑseuerat: q̃a testatoris obitu cõfirmatur: iuxta quod Apostolus testamẽtum in morte asserit cõfirmatum: alioquin non valet [d], dũ vixerit q̃ testatur. Præterea non solũ scriptura, sed etiã promissio dicitur testamẽtum, iuxta q̃ Apostolus ipse scribit: Ideo noui testamẽti mediator est vt repromissionẽ accipiant, qui vocati sunt hæreditatis æternæ. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso canone reperitur: Hic est enim sanguis meus, noui & æterni testamenti: id est, nouæ ac æternæ ꝓmissionis confirmator.

† Vide Malchioré Canum lib. 3. ad locos Theolog. c. 3. & seq.

† Quæritur hoc in tel ligendũ pul chre explicat B. Thomas. 1. 2. q. 59. art. 6. & Dominicus Soto. 1 b. 2. de iust. & iu re q. 2. art. 3.

† Alias, sed latinus.

† approbatur.

Hebr. 9. ¶ Hic post vocẽ testamentum, in quibusdam exemplaribus additur, de dicto, mortẽ, quæ accessit in omnibus antiquissimis exemplaribus esse debet, vt sic debeant sequentia intelligi. Hebr. 12.

Matt. 26. Mar. 14. Lucas 22.

† In omnibus antiquis ita: Beatius est magis dare, quã accipere.

1. Cor. 15.

Act. c. 20. circa finem.

Ioan. 12.

Not. q̃ beatius est dare, q̃ accipere. Ité testamẽtũ morte testatoris ꝓfirmatur. Ité deambulatoria est volũtas testatoris vsq; ad mortẽ. ¶ *Mysterium.*] istud est verbum de quo quæsiuit, scilicet quis adiecit illud in canone Missæ.

5 In codice Barbarissimus mulier fera, quæ nec ab Euangelistis, nec ab Apostolis sunt tradita, & ꝓbata. Vide Malchio. Canũ de loc. theo log. lib. 3. c. 3. & seq.

f ¶ *Plus dixisse.*] arg. 2. q. 5. ꝭ. 5. de trãsla. inter corporalia. sed hoc cũ ratione est additũ. 33. q. 2. quos Deus. & ꝭ. eo. §. ex. eo, ꝭ fine.

g ¶ *Alia duo.*] scilicet, eleuatis oculis in cælum: & æterni testamenti, prout sequitur.

h ¶ *Multa.*] Multa ꝭ enim seruat ecclesia, quæ ab Apostolis nõ sũt tradita, quæ tñ cum sint longa consuetudine approbata, non sunt minoris auctoritatis: vt 11. dist. ecclesiasticarum. 12. dist. illa.

i ¶ *Beatius est dare.*] 16. q. 1. prædicator. quia dando placet homo: accipiendo displicet. Vnde versus.

Temporibus nostris quicunque placere laborat:
Det, capiat, quærat, plurima, pauca, nihil.

k ¶ *Abortiuo.*] Paulus appellat seipsum abortiuũ: quia sicut fœtus abortiuus, cum labore, & angustia, & attractione ad lucem attrahitur, ita Paulus cum attractione venit ad fidem. 23. q. 4. displicet. & c. quis nos.

1 ¶ *Sunt omissa.*] Nã qđ legibus omissum est, supplendũ est à iudice. ff. de testi. quæsitum. & 3. de elec. cum nobis. & Dominus quãdoque diminute dixit. 16. q. 7. & hæc diximus, & ipsius facta supplemus, & cõtraria suis factis facimus. & iuste per vsum ecclesiæ diu factum. ad hoc vt iustum præsumi debeat. de cons. dist. 2. liquido. & sufficit q̃ aliquid sit diu seruatũ, ad hoc vt præsumi debeat, vel Apostolum, vel aliũ iustũ auctorem habuisse. n. dist. ecclesiasticarum. 12. dist. illa.

a ¶ *Probabilius.*] Not. arg. q̃ ex quo quandoque leuauit, q̃ postea leuauerit. 1. q. 1. iudices. in fi. & est arg. ex eo quòd quis facere consueuit. 28. dist. quia sunt culpæ. ꝭ. de pig. illo. vos. ff. de vsu. qui semisses. 1. respon. ff. de vi. tri. & ole. le. ex. vsu. ff. & pe. le. dñs Sticho. §. testamẽto. ff. & fund. instr. cũ de lanionis. §. afinã. & ff. & lega. 1. si seruus pluriũ. §. si numerus nũmorũ. & ff. ad Macedo. iter 1. §. quod dicitur. Io.

b ¶ *Et æterni.*] hic ostẽdit quare adiecta fuit: & æterni. Ber.

c ¶ *Immobile perseuerat.*] C. de sacrosan. eccles. l. 1. C. de testamen. quoniam indignum. 13. q. 2. cap. vlti.

d ¶ *Non valet.*] Ambulatoria enim est voluntas defuncti, vsque ad supremum vitæ exitũ. ff. de adi. lega. l. 4. ff. de donat. iter vir. & vxor. cum hic status. §. pœnitentiam. & C. de codi. l. 3. & C. qui testamen. fac. pos. si quis. vnde potest. mutari testamẽtũ, etiam si pactum interuenerit ne posśit mutari. C. de pact. pactum quod dotali. etiã si fuerit per principem confirmatum. arg. C. de testament. omnium. quia nemo hanc legem sibi dicere põt, vt à priori ꝛe stamento sibi recedere non liceat. ff. de leg. 3. si quis in prin. 1. respon.

EX EO AVTEM.

Antequam respondeat ad quæstionem, dicit Papa, q̃ ex verbo illo de quo quæsitũ fuit videlicet: mysteriũ fidei, fumunt quidam munimentum erroris dicentes, i sacramẽto altaris ſi esse corporis Christi & sanguinis veritatem, & ſed imaginem tantum, & ſpeciem, & figuram pro eo. q̃ quãdoq; scriptura commemorat id quod in altari suscipitur, esse sacramentũ, & mysterium, & exemplum: sed qui hoc dicunt, errant: quia non intelligunt auctoritates scripturæ, nec sacramẽta suscipiunt reuerenter: Si sacramẽtum altaris veritas esse negatur, quia est figura, ergo nec mors nec resurrectio Christi vera fuit, cũ figura fit: Sed Apostolus dixit, q̃ mors & resurrectio Christi, fuit similitudo & imago, dum dixit: Christus mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter nostram iustificationẽ: & hoc etiã dixit Petrus in epistola sua: & ita mors Christi & resurrectio, est exemplum; quæritur, si non est veritas, quia fuit exemplũ: ergo nec fuit mortuus, nec resurrexit: Sed absit error iste à fidelium mẽtibus: tñ dr, mysteriũ fidei: quia aliud creditur quàm cernatur, & aliud cernitur quàm credatur: vt ſpecies panis & vini, credit veritas carnis & sanguinis, & veritas vnitatis & charitatis: & ita inter ista tria distinguendum est, quę sunt in hoc sacramẽto discreta, & sub ista forma panis & vini, quam videmus, est veritas carnis & sanguinis, & virtus charitatis & vnitatis: ista non videmus, sed credimus: primum, ſforma, quam videmus sacramentum est, & nõ res: secundum est sacramentum, & res designata per formam panis & vini: tertium est res, & non sacramentũ: sed primum, ſ. forma, est sacramentum gemi næ rei: secundum est sacramentũ vnius, & res alterius existit: tertium est res duorum sacramentorum: his præmissis respondet Papa ad quæstionem credens, q̃ formam verborũ prout in canone reperitur, Apostoli receperunt a Christo, & ab illis Apostolis eorũ successores.

Rom. 9.

1. Corint. 15.

1. Pet. 2.

c ¶ *Dicentes.*] de consecratio. dist. 2. ego Berẽgarius.

Esaias. c. 35.

f ¶ *Sanguinis veritatẽ.*] De corpore Christi tres ꝭ sunt opiniones. Vna dicit, q̃ illa substantia, quæ prius fuit panis & vinum, postea fit 2 corpus & sanguis Christi. de cõsecrat. dist. 2. panis in altari. & c. quia corpus. Secũda tenet, q̃ substantia panis & vini desinit ꝭ esse, & tantum accidentia ipsorum remanent, scilicet sapor, & pondus, & sub illis accidentibus est corpus Christi. & hoc approbatur 3. de summa trinitate & fide cath. c. 1. Tertia 4 dicit, q̃ remanet substantia panis & vini, & sub eadẽ specie est corpus Christi. Ioã.

1 Scilicet ꝓ trãssubstantione & hæc est propositio catholica, quã nos fimè diffinit concilium Trisecũda tenet, q̃ substãdent. sol. sto. 13. de Eucharistiæ sacramento c. 4. & canone. 2. & vide 8. Thomam 3. par. q. 75 ar. 8.

3 De hac vt Tertia 4 dicit, q̃ remanet substantia panis & vini, & sub eadẽ specie est corpus Christi. Ioã.

g ¶ *Exemplum.*] de consecratio. dist. 2. nõ oportet. & c. nos. enim. & c. forte dicas: & capitu. in quibus. & cap. semel. mortuus est.

4 Hæc est hæresis de mum in cõcilio. Trid. iã ante. sess. fio. 3. de sacramẽto Euchristiæ c. 4. & canone. 2.

h ¶ *Sacramentum.*] 1. q. 1. multi secularium. de consecra. dist. 2. sacrificium.

i ¶ *Veritas.*] sicut ipsi hæretici dicunt.

k ¶ *Mysterium fidei.*] de consecratio. dist. 2. forte dicas. & c. in quibus.

5 B. Thomas 3. par. q. 6 ma. 2.

& cap. semel mortuus. & hic ostendit quare dicatur mysterium,

l ¶ *Sacramentum.*] id est, sacræ rei signum ꝭ. de consecratione, distinctione 2. sacrificium.

m ¶ *Secundum est sacramentum.*] de consecratione, distin. 2. hoc est quod dicimus. & cap. duplicitèr.

n ¶ *Sed primum.*] scilicet forma panis & vini, est sacramentum geminæ rei, id est, corporis Christi, & vnitatis: & ita est figuras tãtũ.

o ¶ *Secundum.*] id est corpus Christi est sacramentũ, scilicet vnitatis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatis,& est res sacramenti.f.specierum panis vini:& ita est signãs & signatum.

a ¶*Tertium.*]Scilicet vnitas est res siue signatum gemini sacramenti,id est,duorũ sacramentorum præcedentiũ,i.corporis Christi,quod est sacramentũ vnitatis,& specierum panis & vini,quæ sunt sacramentũ corporis Christi: & ita istud tertiũ, est tm signatũ p illa duo sacramẽta:species panis& vini,& corp⁹ Christi. Primũ vero est tantũ scm signans. Secundum est signans & signatũ. Tertium est signatum tantum.

b ¶*Credimus.*]Concludit ex pmissis solutionẽ principalis qõnis:Et de hoc habes 11. dist. ecclesiasticarum.

† Hunc articulũ plurẽ explicat B.Thomas 3. par. q.74. art. 8. & Dominicus Sotus li 4 sent. dist. 9.q.1.art. 6.

QVAESIVISTI ETIAM. Secunda qõ fuit, vtrũ aqua cũ vino in sanguiné ꝓuertatur? Sup ista qõne variæ sũt opiniones apud scholasticos:quidã dicunt, ꝙ cũ duo sacramẽta profluxerit de latere Christi, s.sanguis & aqua, in illa duo sacramenta vinũ & aqua cõmixta ī calice,diuina virtute mutantur,vt in hoc sacramento sit veritas & figura.Alii dicunt, ꝙ aqua cum vino trãsubstantiatur in sanguiné. præterea dici posset, ꝙ aqua nõ trãsit in sanguiné,sed remanet prioris vini accidentibus circunfusa:ita ꝙ vini saporem assumit:quod inde probatur,si post calicis consecrationẽ aliud vinũ mittatur in calicẽ,illud nõ trãsit in sanguiné,nec sanguini cõmiscetur,sed accidẽtibus prioris vini cõmixtum circunfundit corpori, qđ sub illis accidẽtib⁹ latet, non madidãs circunfusum:& sic cõtingit accidentia permutare subiectũ,& hic cedit natura miraculo:Verũtñ inter ꝓdictas opiniones illa probabilior iudicatur,quæ asserit, aquã cũ vino in sanguiné transmutari, vt expsis⁹ eluceſcat proprietas sacramenti:& ideo vino aqua vnit.vt Christo populus aduneť:per hoc enim ꝙ ipse accepit de nostro,& nos accepim⁹ de suo,indissolubili vinculo cõiungimur:vt ille qui est vnũ cũ patre per vnitatẽ ineffabilẽ, fiat vnũ nobiscum per admirabilẽ vnionẽ,& eo mediante efficiamur vnũ cum patre.Not.ꝙ accidentia mutant subiectũ,& econtra.Itẽ natura cedit miraculo.Item virtus supra consuetudinem operatur.

‡Improprie loquit, sed ꝓperti⁹ hæc dicuntur in ipso cõtextu decretalis.

c ¶*Illa duo.*]Sacramenta,quæ fluxerunt de latere Christi. scilicet aquam & sanguinem.j.eo.in quadam.

d ¶*Veritas.*]id est,caro & sanguis.

ADDITIO.Vel dic,veritas transubstantiationis istius aquæ,in illam veram aquam Christi,& illius vini in sanguinem.

e ¶*Et figura.*]id est,species panis & vini.

ADDITIO.Vel die,& figura.quia per aquam figuratur regeneratio,& per vinum redemptio.

f ¶*Transsubstantiatur.*]ita ꝙ definit ibi esse aqua & vinum.

g ¶*Physici.*]qui dicunt, ꝙ aqua & vinum non commiscentur per

Tertiũ[a] est res gemini sacramẽti.Credimus[b] igitur,ꝙ formam verborũ sicut ī canone reperit, & à Christo Apostoli, & ab ipsis eorũ acceperint successores.

¶*In sacramento altaris, aqua cum vino trãsubstantiatur in sanguinem.hoc dicit vsque ad §.Tertio loco.Abbas Siculus:*

¶Quæsiuisti etiam,vtrũ aqua † cum vino in sanguiné cõuertatur? Super hoc autẽ opiniones apud scholasticos variãtur, Aliquibus enim videtur,ꝙ cũ de latere Christi duo præcipua fluxerint sacramẽta,redemptionis in sanguine, ac regenerationis in aqua:in illa duo[c],vinum & aqua,quę cõmiscentur in calice, diuina virtute mutãtur:vt in hoc sacramẽto plene sit veritas[d] & figura[e]. Alii vero tenent, ꝙ aqua cum vine transsubstantiatur[f] in sanguinem,cum in vinum transeat mixta vino : licet physici[g] contrariũ asseuerẽt,qui aquam à vino per artificium posse asseruntseparari.Præterea potest[h] dici,ꝙ aqua non transit[i] in sanguiné,sed remanet prioris vini accidẽtibus circũfusa, ita quòd vini saporẽ assumit : quod inde conuincitur,quia si post calicis consecrationem,aliud vinũ mittatur in calicẽ,illud quidẽ non trãsit in sanguiné, nec sanguini commiscetur, sed accidẽtibus prioris vini commixtũ,corpori, quod sub eis latet, vndique circunfunditur, non madidãs circunfusum : ipsa tamẽ accidẽtia vinũ appositũ videtur afficere: quia si aqua fuerit appositа,vini saporẽ assumit. Cõtingit igitur accidentia mutare subiectum, sicut & subiectum cõtingit accidentia permutare:cedit quippe natura miraculo : & virtus

minima,idest ñ ita ꝙ inseparabilia sint,sed talis seꝑatio impossibilis vel difficilis vr,postquã bñ admixta sũt.arg.ff.d acq.re. do. adeo.§.cũ quis.& de ꝓfectione distinctione 2.cũ oẽ.versus finẽ.

h ¶*Præterea potest dici.*]Hæc est tertia opinio.

i ¶*Transit.*]Contra ikos est:quia si quis sumpserit hãc aquã cum sanguine, iam non erit ieiunus, & ita illa die nõ poterit cõficere.ꝛ.e. ex parte.sed ꝓtra,de cõsecratione. dist. 2. relatum.& ꝛ.eo.titulo. consuluisti.& c.ex parte.

k ¶*Accidentibus prioris.*]Licet logici dicãt, ꝙ accidentia non possint ꝑmutare subiectũ, quod verum est secundum naturam : Sed hic natura cedit miraculo, vt littera dicit.

l ¶*Processisse: & infra.*] sub 2 hoc infra,ponitur alia opinio, ꝙ ponit in antiqua cõpilatione, ꝙ est ꝛ.eo.tit. in quadam. m ¶*Illa probabilior.*] Nũquid hoc diffinit vt Papa nobis prohibens alias opiniones : an vt Doctor vt nõ imponat nobis necessitatẽ:eius ergo opinio est ampletenda : vt ꝛ.de feri.capellanus. & tñ non vt aliquã reprobare. ꝛ.de resti.spolia.litteras.

n ¶ *Cum vino.*] id est, vinum aquaticum:non enim transeunt duo in sanguinem, sed vinum quod aquã sibi incorporauit : & ita expone aquam cum vino, id est, compactum vel compositum ex eis.hæc expositio est secundum illã opinionem quę asserit, ꝙ aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem:& illa probabilior est,vt dicitur hic.

o ¶*Eluceat.*] aliàs eluceſcat.Ber.

p ¶ *Populi multi.*] de cõsecr.dist.2. cum omne.& dist.4.proprie.

q ¶*Suscepit ipse.*]d cõ dist.2.in Christo patri.

TERTIO LOCO. In secreta beati Leonis olim ita dicebatur:Annue nobis Domine, vt animæ famuli tui Leonis, hæc prosit oblatio : cum in modernis sacramentariis habeatur : Annue

supra cõsuetudinem operatur. Sed nec inconueniẽs creditur aut absurdum,si aqua in corpore Christi esse credatur:cũ legatur de ipsius latere ꝓcessisse: & infra[l]. ¶Verum inter opiniones prædictas, illa ꝑbabilior[m] iudicatur,quæ asserit,aquam cũ vino[n] in sanguinem transmutari:vt expressius eluceat[o] ꝓprietas sacramẽti.Nam cum aquæ multæ sint populi multi[p],iuxta quod alibi legitur.Beati† qui seminatis sup omnes aquas:ideo vino aqua vnitur,vt Christo populus adunetur : per hoc enim quod suscepit[q] ipse de nostro,& accepimus ipsi de suo, tam insolubili nexu cõiungimur, vt qui est vnũ cum patre per ineffabilẽ vnitatẽ, fiat vnum nobiscum per admirabilẽ vnionem:ac per hoc,ipsо cõmuniter mediante, cum patre vnũ efficimur.Pater, inqt,sancte,serua eos,quos dedisti mihi, vt sint vnum sicut & nos:nõ pro his rogo tãtum, sed pro eis qui crediturí sunt per verbum eorum in me,vt & ipsi in nobis vnum sint, & mundus credat quia tu misisti.

¶*Oratio quæ dicitur ī secreta,in festo sancti.Leonis,immutata est:quia vbi dicebatur:Annue nobis domine,vt animæ famuli tui Leonis hæc nobis prosit oblatio : hodie dicitur:vt intercessione beati Leonis hæc nobis prosit oblatio.& hæc mutatio contingit,quia sancti nostris orationibus non indigent.sed nos suis.hoc dicit vsque ad finem.Abbas.*

¶Tertio† loco fraternitas tua requisiuit ,quare fuerit mutatũ,qđ in secreta beati Leonis[r], secundũ antiquiores codices[s] continentur,sic videlicet: Annue nobis Domine, vt animæ famuli tui Leonis, hæc prosit oblatio : cum in modernis sacramentariis habeatur : Annue

hæc nobis prosit oblatio:quæsiuit archiepiscop⁹,quare fuit illud mutatum? Rñdet Papa:Sacra scriptura dicit,ꝙ iniuriam facit martyri,qui orat pro martyre:& idem est intelligendum de aliis sanctis,qui orationibus nostris nõ indigent,sed nos potius eorũ orationibus indigemus:vnde quod cõtinetur in plerisq; orationib⁹, profit vel ꝓficiat huic sancto vel illi,talis oratio ad gloriã & honorem:ita debet intelligi:vt magis à fidelib⁹ glorificetur ī terris. In fine dicit Papa,vtrum in hoc articulo locum habeat illa distinctio,qua docetur,ꝙ defunctorum alij sunt valde boni, alii valde mali,alii mediocriter boni,alii mediocriter mali, discretio huius archiepi hoc inquirat.Not.ꝙ iniuriam facit martyri,qui orat pro martyre.Item vbi eadem est ratio,debet esse idem ius.

r ¶*Leonis.*]quia 3 olim orabatur pro ipso:hodie ipse orat pro nobis.& ita mutatum est.

s ¶*Codices.*]id est 3 libri missæ,aliàs littera oratorii.

Hæc glosa non habetur in ꝓtextu sed ponitur in exemplaribus, nec credo esse ad ꝛem.

a ¶*Iniuriam.*]quasi diceret superfluum. simile ꝛ.de maiori. & obe.legebatur.

b ¶ *Idem est ratione.*]arg.vbi eadẽ est ratio,debet esse idem ius.ff. ad leg.Aquiliã.illud.æquitatis est ratio similia iura suadere vr.C. ad leg.Falcidiã.l.vlt.& ꝛ.de cõfirmatio.vti.cum dilecta.vbi de hoc

¶*Glo.seq.quærit obiciẽdo. & soluit dubitatiue. Item obiecit & soluit.*

c ¶*Insueſtiget.*]Sed qua re Papa ponit hũc casũ in hanc dubitationem, vtrum habeat locũ hic illa distinctio vel non, cum Augustinus dicat ꝙ non pro valde malis propitiationes sunt. 13. q.2.tempus forte ideo, quia dubiũ est, qui mediocriter mali appellãtur : si enim illi tm appellantur mediocriter mali,qui nõ decesserũt in aliquo mortali peccato,sed tm in veniabilibus peccatis,sed hoc idẽ est ꝙ mediocriter boni:si aũt appellat illos mediocriter malos ꝙ decesserũt in aliquibus mortalibus peccatis,nõ tñ valde magnis obstat 13.q.2.pro obeũ tibus.vbi dr,ꝙ pro nullo est orãdũ qui decesserit in mortali peccato:Item si preces valẽt pro illis,ꝙ decesserũt ī mortali peccato: ponę ꝙ aliqualiter eleemosynæ & orationes valeãt ad tollendam partem illius pœnę,secundũ hoc possunt tot orationes & eleemosynæ fieri, ꝙ pœna tollatur tota & ita dãnatus saltuabitur:Ad hoc posset dici,ꝙ mediocriter mali dicuntur,qui habent multa venialia:mediocriter boni qui pauca. Vel melius dicas,ꝙ mediocriter mali dicũtur, qui mortalia cõmiserũt peccata,licet leuia, & in quibus nõ est necessaria inscriptio.ff.de acculenia. & in quibus Procurator cõstitui potest.ff.an per aliũ causæ ap.ref.posl.l.1.Et secundũ hoc dicas,ꝙ si vnus denarius aliquãtam partẽ pœnę tollat siue quartam,siue tertiã,secũdus tollat tm: tantum dico in proportione,sed non in quãtitate:secundum hoc etiam si totus mũdus effunderetur,semper aliquid remaneret:Idẽ põt dici de indulgẽtiis,quæ fiunt in dedicationibus ecclesiarũ.B.

† Hoc dictũ est B.Augustini de verbis Apostoli,sermone. 11. refert Magister sentẽ. lib.4.dist.43. cap.1.

† Aliàs itaq; & de sanctis q. ꝓtius sentiendum.

¶ Vide Sotũ lib.4.sen.di. 9.q.3.art.1.

† plurimus

† illos

¶ Aliàs itaq; ꝙbabilis magis & melius, &c.

¶ Hoc hoc dñ quod val. ꝛ.est anpe, vide Dominicũ Sotum libr. 4. sent. dist. 9.q.1.art.2. & ibidem Magistrum in littera.

D E *hoc dubitatur.*]Primo ponitur qõ.Secũdo solutio:ibi, *Cũ ergo.* Abb. CASVS.Quidam sacerdos cũ esset in mortali peccato constitutus,& oporteret ipsum Missarum solẽnia celebrare, propter conscientiam dubitabat celebrare:peractis cæteris circũstantiis, Missam celebrare se finxit,& suppressis verbis,quibus conficitur corpus Christi,panem & vinum solummodo purum sumpsit,credens per hoc populo satisfacere,& Deum non prouocare:Quæsitum fuit,quid de hoc presbytero videatur,vtrũ minus malũ fecerit,quam conficiendo.Rñdet Papa,ꝙ falsa remedia sunt abiicienda,quæ tuntveris periculis grauiora,licet enim ille qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum grauiter peccet,si se ingerat irreuerenter ad illud,grauius tñ offendit qui sic fraudulenter illud præsumpserit simulare:quia ille qui vere conficit,in manum solius Dei incidit:ille vero qui sic simulat,& Deo & populo se cõstringit,quia taliter decipit.Not.ꝙ falsa remedia veris periculis grauiora.Itẽ exiſtẽs in mortali peccato,celebrare nõ debet

d ¶ *Necessitatẽ.*]a forte dies festus imminet,vel funus alicuius

e ¶ *Quæmlibet.*]id est,aliquam,quæcunq; illa sit.16. q.1. similiter. & 1.q.7.si quis omnem.

f ¶ *Suppressis.*]id est,tacitis:quia non dicit illa verba,quibus conficitur corpus Christi.

g ¶ *Prætendit.*]id est,fingit se celebrare.Ber.

h ¶ *Falsa.*]quia populus vana simulatiõe nõ est fallẽdus.27. dist. quod interrogasti. & C.de lat.lib. tollen. Li. j.sed & qui.Ber.

i ¶ *Quæ veris sunt periculis.*]lo.sic exponit,id est manifestis piculis.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*

k ¶ *Grauiora.*] Quasi diceret,grauius est peccare occulte,quàm manifeste. 12. q.1. certe.11. q.3. pcipue. contra in hoc enim periculosus est qa occulte peccans non habet qui eũ corrigat.Alio autem respectu magis peccat, ꝙ publice peccat,quàm qui occulte:quia ꝑstat aliis exemplũ delinquendi: vt in dicto c.præcipue. qa peccatũ suũ tuetur rationibus.& sic intelligitur illud 32.q. 4.nemo. & 14. q. 5. pœnale 2. Tanc. intelligit, vt iacet:litteraꝛquoniã grauius peccat facerdos criminosus, qui simulat celebrare, & nõ celebrat,quàm si crimi nosus celebraret : quia in primo casu,in pluribus delinqt:Deũ enim offendit, & proximum decipit:In secundo casu,solum Deum offendit.Et iste est bonus intellectus,quia talia remedia nullus debet inuenire:quia falsa sunt, ex eo ꝙ nõ cõficit cum videatur cõficere:ideo grauiora sunt,quàm vera pericula peccatoris q. cõficit:& hoc ſnuit bene littera sequens.

l ¶ *Peccet grauiter.*] Sic patet,ꝙ quicunq; est in mortali peccato, celebrare non debet.6.dist. testatamentũ.& de cõse. dist.2.quotidie. & 1. q. 1.sacerdotes.& c.sacro

† Cap.6.eo. tit.in 3.com pilat.

† In antiq; legit Quæſiuisti.

† Vide B. Thomam 4. par.q.79.ar. 3.& q.82.art. 5.& Ludou. Carterium tract.de hæret.nu.39.

† In codice Barbatiæ ꝛ. tantum panem & vinũ purum tantũmodo ſumit.

† Concor. text.in ſi.& ibi Cy. & bi de cri. C.vbi de cri nos.agi opor.Bur.in l. 2.C.de ſum. trini.

& CAP. VII.

DE† hoc,& infra. ¶ Quæſiuistis†,qđ de incauto ꝑsbytero videatur, qui cũ se sciat in mortali† crimine constitutũ, Missarum solemnia,quæ nõ potest propter necessitatẽ[d] quãlibet[e] intermittere,propter sui fa cinoris conscientiã dubitat celebrare,peractisque cęteris cir[f] cunstãtiis, Missam celebrare se fingit,& suppressis[g] verbis,quibus cõficitur corpus Christi panem† & vinũ tantummodo pure sumit, ita credens p id quod prætendit[g],populo satisfacere, vt per hoc,quod intendit,Deũ nõ debeat prouocare. Cum ergo falsa[h] sint abijcienda remedia, ꝙ veris[i] sunt periculis grauiora[k],licet is,qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum,peccet grauiter[l],si se ingerat irreuerenter ad illud,grauius tñ videtur offendere,[j] qui sic fraudulenter illud præsumpserit simulare, cum ille in folius misericordis Dei manum incidat, iste vero non solũ Deo (cui nõ vere tur illudere) sed populo,quẽ decipit,se astringat.

¶Idem Ferrariensi episcopo.

¶Grauius peccat qui simulat conficere & non conficit, quam ille qui conficit in mortali.

CAP. VIII.

IN† quadam nostra decreta-

nobis quæsumus dñe, vt intercessione beati Leonis, hæc nobis prosit oblatio? Sup quo rñdemus, ꝙ cum sacræ scripturæ dicat auctoritas†, ꝙ iniuria[a] facit martyri,qui orat pro martyre:idem[b] est rõne consimilis† de aliis sanctis sentiendũ:quia orationibus nostris non indigent, pro eo ꝙ cũ sint perfecte beati, omnia eis ad vota succedunt: Sed† nos potius orationib⁹ eorum indigemus,quos(cũ miserimus) vndique mala nostra perturbant : vnde ꝙ in plerisq; †orationibus continetur:Prosit vel proficiat,huic sancto vel illi †talis oblatio ad gloriam & honorem:ita debet intelligi, vt ad hoc prosit,ꝙ† magis ac magis à fidelibus glorificetur in terris: licet pleriq; reputent nõ indignum, sanctorum gloriã vsque ad iudiciũ augmentari : & ideo ecclesiã interim sane posse augmentum glorificationis eorum optare. Verum † vtrũ in hoc articulo locum habeat illa distinctio,qua docetur,quod defunctorum alij sunt valde boni,alij sunt valde mali , alij mediocriter boni,alij mediocriter mali: vnde suffragia,quæ fiunt à fidelibus in ecclesia pro valde bonis,actiones sunt gratiarũ : pro valde malis, cõsolationes viuorum, expiationes vero pro mediocriter bonis, & propitiationes pro mediocriter malis, tua discretio inuestiget[c].

¶Idẽ rectoribus Romanæ fraternitatis.

sancta.& omnis talis suspensus est quo ad se.supra de coha.cle.& mulĩ.c.vlti.sed non quo ad alios,vt ibi:nisi fit simoniacus vel notorius fornicator:quoniam illi suspensi sunt quo ad se, & quo ad alios:vt 32.distin.§.verum nullus.& c.præter hoc.& infra de simo. tanta.Sed nunquid talis facerdos potest celebrare, si habeat contritionem cordis : quia forsitan dum instat necessitas celebrandi,non potest habere cui confiteatur?Satis ꝛ potest dici quòd sic, dum tamen habeat propositum satisfaciẽdi:& illud postea quam cito potest confiteatur:vt infra de senten.excommuni. decætero & c.a nobis 2.& ca.quamuis.& 26.q.6.qui recedunt.de consecra. distin.2.quotidie.

† Cap.7.eo. tit.in 3.com pilat.tractat B.Thomam paulo post citatũ vide Sotum libr. 4.sen. dist.12. q.3 art. 5. & distin.9.q 1. art.6.

IN *quadam.*]Primo ponitur quæstio.Secũdo solutio:ibi, *Nos igitur.*Et ibi primo refert duos errores.Secundo:ibi, *Sed aduersus:* illos improbat.Tertio:ibi,*Per hoc.*rñdet principali quæstioni,probans,ꝙ de latere Christi exiuit vera aqua.Quarto:ibi, *Cum autẽ.* dicit,quare de latere Christi exiuit ſanguis & aqua.Abbas.

CASVS.In præcedẽti decretali,cum Marthæ.inter cæteras opiniones,quæ ibi ponuntur,erat alia opinio,ꝙ dicebat, in sacramẽto Eucharistiæ aquam in phlegma conuerti:quia de latere Christi dicebant non aquã,sed humorẽ aquaticum profluxisse:hanc opinionem tenebat magister Hug.eps Ferrarien.quã opinionẽ Papa reprobauit ī decretali ꝑdicta cũ Marthæ.sed ex quo vidit,ꝙ Papa contrarium sentiebat,voluit sibi adhærere: Sed auctoritas Ioannis

Apostoli mouebat magistrũ Hug. quæ dicit: Tres sunt q̃ testimoniũ dant in terra, ſpiritus, aqua & ſanguis, & hi tres vnũ ſunt, id eſt, devna & eadem re, ſcilicet de humanitate Chriſti, vt Hug. exponebat: dicebat Hug. q̃ ſi vera fuit aqua q̃ exiuit de latere Chriſti, & non aquaticus humor, non vi qualiter probatur per illã auctoritatem, q̃ Chriſtus ſit verus homo. gloſſa ſuper locum illũ ſic ſe habet, ſpirit[a], id eſt, humana anima, quã emiſit in paſſione: aqua & ſanguis, quæ fluxerunt de latere Chriſti: per hãc auctoritatẽ proba tur, q̃ Chriſt[b] ſit verus homo: Sed dato q̃ illa non fuerit vera aqua, ſed aquaticus humor: verba Apoſtoli & gloſſa ſuper illum locũ, intelligibilia ſibi videbãtur: ſed dato q̃ eſſet vera aqua, non intelligebãt auctoritatẽ Ioãnis & gloſſam ſuper locũ illum: vnde petiit à Papa vt auctoritatem & gloſſam ſibi exponeret & ipſe rñdet dicens, q̃ quidam dixerunt, ſed errauerunt, Chriſtũ nõ fuiſſe verũ Deum, ſed adoptiuũ: vt miſeri Ariani. Alij dixerũt Chriſtum non fuiſſe verum hominem, ſed phantaſticum, vt impij Manichæi. Sed ꝓtra iſtos loquit Ioãnes Apoſtolus in epiſtola ſua: Tres sũt qui teſtimoniũ dant in cœlo, pater, verbum, & ſpiritus ſanctus: & hi tres vnũ ſunt. per hoc oſtẽdẽs, q̃ Chriſtus ſit verus Deus. Et tres sũt qui teſtimoniũ dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. per hoc intendens oſtendere, q̃ Chriſtus ſit verus homo. Nam ad eſſe hoĩs duo principaliter exigũtur, videlicet corpus & aĩa, ex quorũ cõiunctione verus homo ſubſiſtit. Per hoc autẽ, q̃ in articulo mortis Chriſtus inclinato capite tradidit ſpiritũ, de quo voce magna clamauerat: Pater, in manus tuas cõmendo ſpiritũ meũ: manifeſte probatur, q̃ ipſe ſpiritum habebat nõ ſolũ flatũ vitalem[g]; ſed animã rõnalem†, de qua ꝑdixerat: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortẽ: &, Poteſtatem habeo ponendi animam meã, & iterum ſumẽdi eã. ¶ Per hoc autẽ q̃ vnus militũ lancea latus eius aperuit, & continuo ſanguis exiuit & aqua: ꝓbatur aperte, q̃ Chriſtus verũ corpus habebat: Nã de phantaſtico corpore, nec ſanguis nec aqua potuiſſet exire. vnde ille qui vidit, teſtimonium perhibuit, & teſtimonium eius eſt verũ: quia tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. Quòd videlicet Chriſtus ſit verus homo, ex anima rationali † & humana carne ſubſiſtẽs. probatur ex eo, q̃ ſpiritum vitalem emiſit: & de† vero corpore probatur, qñ ex eo ſanguis exiuit & aqua. rationalis quippe aĩa, nõ poſſet viuificare, niſi corpus humanũ[h], ex quibus verus homo cõſtitit. Cæterum ſicut fuit verus ſpũs, & verus ſanguis, ita proculdubio vera aqua: cũ Chriſtus ſit veritas. & à veritate oĩs fallacia ſit penitus aliena. nam ſi non fuiſſet aqua, ſed phlegma, q̃ de latere ſaluatoris exiuit, ille qui vidit, & teſtimoniũ veritati perhibuit, profecto nõ aquam, ſed phlegma dixiſſet[i]: nec ĩ hoc verũ regenerationis ſacramentum fuiſſet oſtenſum, cũ per ſacramẽtum baptiſmi nõ regenere mur ĩ phlegmate, ſed ĩ aqua. Neq; per hoc poſſet vero argumento probari, q̃ in ſacramẽto Euchariſtiæ admiſcenda † ſit aqua vino, ſi de latere Chriſti non aqua, ſed phlegma cũ ſanguine profluxiſſet†. Sed nec vera fuiſſet figura, quæ ſuper hac re præceſſit in veteri teſtamento, qñ Moyſes virga percuſſit ſilicẽ & ex ea, nõ phlegma, ſed aqua manauit: ergo qualiſcũq; fuerit illa aqua, ſiue de nouo diuina virtute creata, ſiue de cõponẽtibus reſoluta, proculdubio vera fuit, ſicut verus exitit ſudor ipſi[o], ſicut gutræ ſanguinis decurrẽtis in teram. cum enim ad compoſitionẽ humani corporis quatuor elementa cõcurrant, terra, aqua, aer, & ignis, & ad vegetationẽ eiuſdem corporis, quatuor humores conſimiles illis conueniãt, videlicet, ſanguis, cholera, phlegma, & melancolia: vt, veritatẽ humani corporis expreſsius demõſtraret, vnum de elementis, & vnum de humoribus, quæ magis myſterio congruebant, Ioãnes expreſsit ex elemẽtis aquam, & ex humoribus ſanguinẽ: in quib[p] duo maxime ſacramenta reluceẽt redẽptionis per ſanguinẽ, & regenerationis ꝑ aquã. Not. q̃ ad eſſe hominis duo exigũtur, ſcilicet corpus & anima. Itẽ de corpore phantaſtico ſanguis exire nõ poteſt. Item à forma verborũ nõ eſt recedẽdũ. Itẽ cõpoſitũ in cõponẽtia, & elemẽtatũ ĩ elemẽta reſolui põt.

a ¶ *In quadam noſtra decretali.*]5. eo. cũ Mar thæ. ſed illa oponi ꝓ ſe mota eſt modo inde.

b ¶ *Reſpondemus.*] ad qõnem magiſtri Hug. epi Ferrarienſis, qui opinionẽ prędictã ſecutus fuit. Dicebat enim Hug. ſi illa fuit vera aqua, quę de latere Chriſti exiuit, nõ intelligebat q̃ Chriſtus ſit verꝰ homo, nec intelligebat verꝰ hoc auctoritatẽ illã ex ſẽm Ioannis Apoſtoli, nec gloſſam ibi poſitã: tres ſunt q̃ teſtimoniũ dant in terra, ſpũs, aqua, & ſanguis: & hi tres vnũ ſunt. & gloſſa ſup illo loco ſic ſe habet, ſpũs, id eſt, humana anima, quam emiſit in paſſione, aqua & ſanguis, q̃ fluxerũt de latere Chriſti: ſed dato q̃ illa aqua non fuiſſet aqua, ſed aquaticus humor humani corporis, tã auctoritas Apoſtoli, quã gloſſa intelligibilia ſibi videbantur. vñ qñ uit à dño Papa, vt exponeret ſibi ꝑdictas auctoritates & gloſſam: & ipſe rñdet. Iste dedeci ad audiẽtiã. & eſt ar. non eſſe recedendũ de facili à forma verborum. ĩ de ſponſ. ex litteris. & C. de libe. præte. l. 3. & ff. de iudo. permittendo. Et hoc ſi iuri conſonat, alias ad iuriſperiti interpretationem recurrendum eſt. ff. de vſufru. leg. ſi alij. arg. ĩ. de conſue. ex litteris. ĩ. de verb. ſig. præterea. & ff. de leg. 3. non aliter. Ber. to, quando Moyſes [a] virga percuſſit ſilicẽ & exea nõ phlegma ſed aqua manauit †. Reſtat igitur, vt qualiſcũque fuerit illa aqua, ſiue naturalis, ſiue miracu loſa, ſiue de nouo diuina virtute creata, ſiue de cõponentibus ex parte aliqua reſoluta, procul dubio vera † fuit: cũ naturaliter poſſit, & cõpoſitũ in cõponẽtia, & elemẽtatũ in elementa reſolui: quẽadmodũ verus exitit ſudor ipſius, ſicut guttæ ſanguinis decurrẽtis in terrã. Cũ autẽ ad cõpoſitionem humani corporis, quatuor elemẽta cõcurrãt, videlicet terra, aqua, aẽr & ignis: & ad vegetationẽ eiuſdẽ corporis, quatuor humores illis [b] cõſimiles cõueniãt, videlicet, ſanguis, cholera, phlegma, & melancholia: veritatẽ humani corporis expreſſius demonſtraret, vnum ex illis, & vnũ ex iſtis Ioãnes expreſſit, illaq; potius ex illis, & ex iſtis, quæ magis myſterio † congruebant, ex elemẽtis aquam, & ex humoribus ſanguinem. in quibus duobus, duo maxime † ſacramẽta, redẽptionis videlicet, & regenerationis elucent.

¶ Idem in concilio generali †

¶ *Præcipit prælatis & clericis in virtute obedientiæ, vt nocturnum officium & diurnum ſtudioſe celebrent & deuote.*

CAP. IX.

DOlẽtes referimus, q̃ non ſolũ quidã minores clerici, verũ etiã aliqui eccleſiarũ ꝓlati, circa † comeſſatiões ſuperfluas, & fabulationes illicitas) vt de aliis taceamus) fere medietatẽ noctis expẽdũt: & ſomno [c] reſiduũ reliquẽtes, vix ad diurnũ cõcentũ auiũ excitantur, tranſcurrendo vndique cõtinua † ſyncopa [d] matutinũ. Sũt & alij, q̃ Miſſarũ ſolẽnia vix celebrant quater in anno: & (quod deterius eſt (intereſſe cõtẽnũt: & ſi qñ dũ hæc celebrãtur, interſint chori ſilentiũ fugientes, intendunt exterius collocutionibus laicorũ: dumque auditum ad indebitos ſermones effundunt aures intentas non porrigunt ad diuina. ¶ Hæc igitur & ſimilia ſub pœna [e] ſuſpenſionis penitus inhibemus, diſtricte præcipientes in virtute obedientiæ, vt diuinum [f] officium nocturnum pariter & diurnum, quantũ eis Deus dederit, ſtudioſe [g] celebrent pariter & deuote [h].

¶Honorius tertius.

¶ *Euchariſtia debet mundę ſeruari, & in eius eleuatione & delatione populus debet ſe inclinare: & cum defertur ad infirmum, debet deferri in decenti habitu. & cum lumine. tranſgreſſores vero grauiter ſunt puniendi.*

CAP. X.

SAne † cũ olim: & infra. ¶ Ne propter incuriã ſacerdotũ diuina indignatio grauius exardeſcat, diſtricte præcipiẽdo mãdamus, quaten[o] à ſacerdotibus Euchariſtia, in loco ſingulari, mũdo, & ſignato ſemper honorifice collocata, deuote ac fideliter cõſeruetur. [i] ¶ Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebẽ ſuã, vt cũ in celebratione Miſſarũ eleuatur Hoſtia ſaluta ris, ſe reuerẽter inclinet †, idẽ [k] faciẽs, cũ eã defert ꝓſbyter ad infirmũ. Quã in decẽti habitu, ſuperpoſito mũdo velamine ferat, & referat manifeſte ac honorifice ante pectus, cum omni reuerẽtia & timore, ſemper lumine ꝓcedẽte cũ ſit cãdor lucis æternæ: vt ex hoc apud omnes fides & deuotio augeatur. Prælati autẽ huiuſmodi mãdati graiter punire [l] nõ differãt transgreſſores: ſi & ipſi diuinã, & noſtrã volũt † effugere vltionem.

¶Idem vniuerſis eccleſiarum prælatis.

¶ *In eccleſijs collegiatis debent celebrari duæ miſſæ collegialiter. vna pro defunctis, alia ſecundum exigentiam diei, vt pro feſto. ſi feſtum occurrit: vel pro feria, ſi feria.*

CAP. XI.

CVm † creatura non habeat quid ꝓ meritis reſpõdeat

Num. 20.

† emanauit

† Vide B. Thomam 3. par. q. 74. art. 7. ad 3. arg. vbi citat hunc locũ qui pertractat Innocentio ij. & pluribus Ecclẽ Theologis exemplaribus cũ Innocen tio iij. Extra. 22.

† minisſterio

† maxima

† Scilicet Lateranen. ſub Innocentio iij. cap. 1. refertur c. 4. tit. de celebratione diuinorum officij in 6. cõpilatio. & vide notas huius ca pitis.

† In codice Barberinæ precatio co meſſationes ſuperfluas, & confabulationes, &c.

† continuata, in concilio.

† Hæc gloſſa nec eſt Hugutii, nec habetur in vetuſtis codicibus.

a ¶ *Moyſes.*] ſic 3. de conſe. diſt. 2. reuera. hic ergo exigitur expreſſa ſimilitudo inter ea quę ſunt in nouo teſtamẽto, & ea q̃ ſunt in veteri, alibi non exigitur diuerſitas ne videamur iudaizare. arg. 3. de ſac. vnc. c. vnico. ver. verum tũ vnctiones, &c. Lau.

b ¶ *Illis conſimiles.*] ſ. in frigiditate & caliditate ſiccitate & humiditate quam conuenientiam phyſicorum proprium eſt aſsignare, non iuriſperitorum.

ADDITIO. Vide bonam glo. in procemio Inſt. §. igitur.

Dolentes.] Duo facit. Primo ponit clericorum duplicem exceſſum, Secũdo ꝓhibet: ibi, *Hæc igitur.* Prima ſubdiuidit in duas, q̃ut duo ſunt exceſſus. Secunda: ibi, *Sunt & alij.* Abbas Siculus.

CASVS. In concilio iſto reprehendit Papa clericos, & ꝓlatos eccleſiarum, q̃ circa comeſſatiões ſuperfluas, & cõfabulatiões illicitas poti[o] ſunt intẽti, q̃ circa diuina officia: & quidã eorũ vix Miſſarũ ſolẽnia quater ĩ anno celebrãt. hæc & alia ſimilia, ꝓcipit Papa ſub pœna excõicationis & in virtute obedientiæ corrigi ac emendari. Not. q̃ clerici & ꝓlati, comeſſationib[o] ſuperfluis, & confabulationib[o] illicitis vacare nõ debẽt. Itẽ in officiis diuinis ſyncopatio repro bat. Itẽ officiũ diuinũ deuote celebrari debet

c ¶ *Somno.*] Requirit natura requiem: tũ captanda eſt hora ꝓgrua: vnde Seneca: Quies tibi ſit, non deſidia. Ouidius ſine titulo:

Stulte quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago.
Longa quieſcendi tempora fata dabunt. Ioan. d ¶ *Syncopa.*] De cõſecrat. diſt. 4. retulerunt. vnde verſus.

Syncopa de medio tollit quod epenthesis auget.

De iſtis figuris dr ĩ. de verbo. ſignificat. forus.

e ¶ *Sub pœna.*] Et ita non eſt canon latæ ſententiæ, ſed potius ſerendæ. 3. de iure patro. relatum. vbi de hoc.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem, quæ ſit pœna contrafacientis.*

f ¶ *Diuinum officium.*] Ad quod etiã ſine iſto præcepto tenent. 3. eod. presbyter. & ita qui contra hoc præceptum faciunt, inobedientiã incurrunt. vnde vi ꝓ ſint ſuis beneficiis priuandi ꝓꝓ inobedientia: arg. ſupra de maioritate & obedientia, illud. q̃a peccatum paganitatis incurrit quiſquis ſed Apoſtolicę obedire contẽnit, octuageſima prima diſt. ſi q̃ ſunt presbyteri. & infidelis eſſe conuincitur. etiã ſi fidelis eſſe videatur. 8. q. 1. Iciendum. ſi hoc eſt verum, immo quia eſt: multi puniuntur de inobedientia, quæ eſt grauiſsimũ peccatum, vt patet per iura prædicta. Sed dicas, q̃ qui canonis inobedientiam incurrit, cum eo mitius agitur q̃ cũ eo q̃ iudicis inobedientiam incurrit. arg. ĩ. de cle. excõicato miniſtr. ſi celebrat 2. & ff. de arbitris. Celſus. Bernardus. g ¶ *Studioſe.*] 3 quantum ad officium oris, id eſt, ſine ſyncopa.

h ¶ *Deuote.*] 3 quantũ ad officium cordis. *Sane.*] Quatuor ſunt dicta: Secundũ: ibi: *Sacerdos.* Tertium: ibi, *Quã.* Quartũ: ibi, *Prælati.* Abbas Siculus.

CASVS. Incipitulo iſto ſcipit Papa, q̃ ſacerdotes in loco mũdo cuſtodiant Euchariſtiã diligenẽ, ne ꝑ eorũ ſcuriã diuina idignatio exardeſcat: & q̃libet ſacerdos frequenter doceat plebẽ ſuã. vt qñ in celebratione Miſſarũ Hoſtia eleuatur, ſe reuerẽter inclinet: & idẽ faciat, cũ portatur ad infirmũ lumine precedẽte, & ꝓlati huiuſmodi mandati trangreſſores puniãt, ſi & ipſi diuinã volũt effugere vltionẽ. Nota, q̃ Euchariſtia in loco mundo cuſtodiri debet. Itẽ qui faciunt contra mandatum Papæ, puniendi ſunt.

i ¶ *Conſeruetur.*] ſub fidelib. clauib. ne ſiniſtra manus ad ea poſſit extendi. ĩ. de cuſto. Eucha. c. 1.

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. quã triplicetter ſoluit, et ſolutionẽ mediã moderatur.*

k ¶ *Inclinet.*] flexis genibus, & poteſt dicere iſta verba:

Salue lux mundi, verbum patris:
Hoſtia vera, viua caro, deitas ĩtegra, verꝰ homo.

Vel iſta: Tranſubſtantientur res iſtæ, in corpus & ſanguinẽ ſuum Dñe, ad honorẽ & laudem nominis tui, ad ꝓfeſsionem peccatorũ, & ad ſalutem animarũ noſtrarum, vel orationem dominicã: Verba iſta tranſubſtantiẽtur res iſtę, &c. debẽt 4 dici anteq̃ Hoſtia eleuet ante illa verba, Hic eſt ſanguis meus, & c. poſtea nõ debent dici, cũ iã ſint tranſubſtãtiatæ ĩ corꝑ & ſanguinẽ. B.

l ¶ *Punire.*] Ad arbitrium iudicis puniẽtur qui hoc non ſeruauerint: cum pœna certa hic non ſtatuatur. 3. de officio delegati, de cauſis. & ff. de iure deliberan. l. 1. in fi. vbicunque enim pœna non ſtatuitur, ad arbitrium iudicis imponitur 5.

Cum creatura.] Primo ponit mandatum. Secundo præmittit cauſam generalem: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Prælati & clerici cõuẽtualiũ eccleſiarũ, Miſſas ꝓ aniuerſariis defunctorũ ſine cõuẽtu celebrabãt, ſ. ſolus ſacerdos, cũ vno

1 Adde qđ no. infra de elect. generali. in glo. contrafaciens lib. 6. & 3. de treu. ſi pac. c. 1. Ioan. Andr.

2 Hæ duæ gloſſulæ nõ ſunt Bernardi, nec habẽtur in antiquis codicibus.

† Videcon cilium Trident. ſeſſio. 13. in decreto de ſanctiſſimo Eucharistiæ ſacramento c. 6. & canone 7. & notas noſtras in hoc c. qbus hanc decretalẽ aduerſus hæreticos tuemur.

† inclinent

4 Nõ putes quòd ſit neceſſarium hæc verba prædicta præmitti, quoniam abſque illis ex vi verborum, hic eſt ſanguis &c. ſpecies panis & vini tranſubſtãtiãtur in corpus & ſanguinem Domini Ieſu Chriſti.

† voluerint

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 22. tit. Doctrina de ſacrificio Miſſæ. cap. 2. canone. 3. & ſeſſio. 25. de creto de purgatorio.

† Concor. l. 1. & ibi. Bart. ff. vi bon. rap. rex. in l. prætor edixit. cum not. ff. de in iur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

alio:qđ significatū est dño Pape:vnde mādat Papa omnib⁹ platis ecclesiarū,quatenus nullā negligētiā i eos ꝓmittat obrepere quo minus Missarū solēnia ꝓ anniuersariis defunctorū,& ꝓ festo vel feria, ꝙuentualiter ẽm temporū congruentiā debeant celebrare. Nota ꝙ negligētia in platis reprobat.Ité i officiis diuinis celebrā dis congruētia temporis attendenda est.

¶*Gl.seq.reci.per.q.quid hic dicat.anniuersariū.*

a ¶*Pro anniuersarus.*] Anniuersarium dr,ꝙ ꝓ defuncto fit anno reuoluto à die mortis suæ: sed dī hic anniuersariū officiū, ſ.quod fit quotidie ꝓ defunctis,quod facere debēt sacerdotes quia animæ defunctorum i soluūtur,aut orationibus & sacrifiſciis sacerdotū,aut precibus sanctorū,aut ieiuniis & eleemosynis cognatorū. 13. q.2. animæ defunctorū. & quia ne scimus qbus ꝓsunt ꝓ omnibus hæc sunt faciēda.ea.causa, & q.nō æstimemus. nisi ꝓ illis quos cōstat in mortali peccato decessisse. 23. q. 5. placuit. Isti enim negligentes erāt in officiis mortuorum,vnde mādat Papa,vt torporé negligentiæ abiiciant, & Missarū solemnia celebrent,ꝓ anniuersariis defunctorū cōuentualiter, & pro festo cum aduenerit & Missam de feriis celebrent qñ non est festum, ita ꝙ nō dimittant officiū mortuorum, & 2 in conuentu, non singulariter: cum paucis forsitan nolebāt plures Missas dicere.

y De hoc articulo vide late per Sotum lib. 4. sen. dist. 45. q. 2. per totā,& Syluestrum in sum. verbo: suffragiū.

† Vide B. Thomam 3. par. q. 8. art. 2. ad 2. argum.

† Casalen † Valualen. † Vbsalen. hoc vltimū credo veri'.

† Vide omnino B. Thomam 3. par. q. 74. art. 8. & Dominicū Sotum lib. 4. senten. dist. 9. q. 1. art. 6.

2 Aliàs ita: & in cōuentu vero singulariter cū paucis nolebant forsitan.&c.

creatori : & infra. ¶Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quo minus & pro anniuersariis [a] defunctorum, & pro festo vel feria,secundū tem porū congruentiam, Missarum solēnia cōuētualiter celebretis.

¶Idem.

¶*In die cœnæ Domini episcopus tantum in sua ecclesia debet Missam celebrare, & chrisma conficere.*

CAP. XII.

TE † referente:& infra.¶Cū cuilibet sacerdoti quacunque dignitate præfulgeat, vnā in die celebrare Missam sufficiat [b] : nam & valde est fœlix: qui celebrat digne [c] vnam, Fraternitati tuæ mandamus quatenus die cœnæ Domini in ecclesia Sypontina [d] dūtaxat,in qua teneris chrisma conficere,Missarū studeas solēnia celebrare.

¶Idem archiepiscopo Aolasen [i].

¶*In sacrificio altaris plus de vino, quàm de aqua ponendum est.*

CAP. XIII.

PErniciosus † in tuis partibus inoleuit abusus: videlicet, quòd in maiori quantitate de aqua ponitur in sacrificio, quàm de vino : Cum secundū rationabilem consuetudinem [e] ecclesiæ generalis , plus in ipso sit de vino, quàm de aqua ponendum : Ideoque fraternitati tuæ mandamus , quatenus id non facias : nec in tua prouincia fieri patiaris.

¶Idem episcopo Brixien.

¶*Ab officio & beneficio deponitur presbyter , qui sine aqua & igne , vel pane fermentato , vel vase ligneo sacrificat.*

CAP. XIIII.

LItteras † tuas recepimus cōtinentes , quòd cum super excessibus presbyteri ecclesiæ sanctę Brigidę Brixien. inquireres,confessus [f] est,quòd cū quadam die Hostiā & calicem non haberet, in pane fermentato [g], & scypho ligneo [h] Missarum solemnia celebrare præsumpsit: & infra. ¶Intellecto iterum, quòd prædicta ecclesia per malitiam dicti presbyteri multipliciter lædebatur,inquisitionis officium iterans [i], ex eius confessionib⁹ in uenisti, quòd idē sine igne [k] sacrificabat &a qua. Cū igitur vel ex aperta malitia,vel nimia desipięta [l] peccasse ꝓbetur: Mādamus , quatenus officio & beneficio,ppetuo ipsum priues.

† De hoc articulo vide Sotū in fine capitis citatum.

† Vide B. Thomam 3. par. q. 74. art. 4. q. 3. ar. 3. ad 6. arg. & q. 74. art. 6. & 7. huius enim locis agit de singulis partibus huius decretalis.

† Vide quos citauit initio decretalis , ex quibus ita uerum esse hanc glossæ sententiam.

† Vide B. Thomam 3. par. q. 66. art. 9. & B. Ciprianum lib. 6. c. 15. & Sotū lib. 4. Apostolicarum.

† Aliàs,baptizetur.

2 De materia huius gloſſæ , an ſufficer va lear baptiſ. mus in no- mine Chri ſti vel in no mine Trini tatis , vide B. Thomā 3. par. q. 66. art. 6. ibi Caietanum & Sotū lib. 4. dist. 3. q. vnica. art. 6.

3 De hoc articulo vide Sotū in fine capitis citatum.

4 Et in hoc gaudeat ue raui. Vide B. Thomā 3. par. q. 74. art. 4.

5 Ita vt hic eſt impoſſibile omnes quos baptizat ſacerdos in articulo mortis ſalvari , ſed vtrum aliqui ſalvari poſſint vel non , ſuperius dictum eſt.

6 Leuit. 6.

episcopus à Papa, quid faciendū esset de ipso? Respōdet Papa,cū ex aperta malitia, vel nimia negligentia siue ignorantia peccasse vid eat, mandat quatenus officio & bñcio ppetuo priuet eundē.

Nota quòd cum pane fermentato,vel in vase ligneo sacrificari non debet. Item sine igne & aqua sacrificari non debet. Item ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccanti parcēdum non est.

f ¶*Confessus.*]ergo pro conuicto haberi debet.ſ.de confessis,cū super.& C.eo.tit.l.vnica.

¶*Glo.seq.reci.per quæstionem.*

g ¶*Fermentato.*]quod quidem non licet:quia scriptū est:Non in fermēto veteri,sed in azymis synceritatis,& c.vnde dixit Hu. 4 q. si quis conficeret de fermentato pane in ecclesia occidētali,nihil fieret. de consecrat.dist.2.in sacramento.

h ¶*Ligneo.*]quod non licet.de conse.dist.1.vasa.propter hoc tamen non minus conficeret:quia olim in vasis ligneis conficiebāt sacerdotes , sed ꝓp decus ecclesiæ Syluester Papa viij. 5 instituit, vt vasa argētea essent in ecclesia:vt de conse,dist.1.vasa.De ære aut auricalcho non fiat calix:quia ob vini virtutem eruginem parit,& vomitū prouocat, nec hodie de ligno vel vitro fieri debet. de consecra.dist.1.vt calix.

i ¶*Iter.ans.*]non super his criminibus super quibus inquisitio facta fuit,sed super aliis.ſ.de accu.de his. ſ.de callu.c.vlti.qa crimina semel dimissa, iterum in vltionē venire non patimur. 24. q. 4. si illic. & de delicto vnius hominis non est sæpe quærendum.ff. nau.caup.ſta.licet.§.vlti.

k ¶*Sine igne.*]quod fieri non debet:quia legitur 6. Ignis in altari meo semper ardebit:& ille ignis luxit sub aqua lxx.annis,qui exrinctus fuit Antiocho vendente sacerdotium Iasoni.1.q.1.sicut eu nuclius. Item nec sine aqua sacrificare potuit, sed vtcūque in cali ce mixtum esse debuit : quia vtrūque de latere Saluatoris exiuit. ſ.eod.in quadam.de conse. dist. 2. c.1.& 2.Alios errores de iste sacramento habes de consec.di.2.cum omne crimen.

l ¶*Nimia desipientia.*] vnde ei parcendum non fuit:quia ab aliis quærere poterat. 37. dist. §. 3. & vlt.& 38.dist.qui ea.& de consec. dist.2.c.3.Bernardus.

DE

DE BAPTISMO , ET EIVS EFFECTV.

¶*Viso de sacramento Eucharistiæ,quo nihil in sacrificijs maius esse potest.de cōse.dist.2.nihil.merito subijcitur de baptismo, qđ est sacramentū valde necessariū,sine quo nemo potest saluari.infra eo. maiores. de cōse.di.4.c.firmissime.Tractatur etiā de eius effectu. ꝓdicit enim tres effectus:nam remittitur culpa:itē vitatur damnationis periculum , & aperitur regnū cœleste. infra eo.maiores.vide gl. de conse.dist.4.c.2. Abbas. De hac materia habetur de conse.di.4.per totum.*

TITVLVS. XLII.

De baptismo , & eius effectu.

¶Alexander tertius.

¶*Licet puer sit ter mersus in aqua in nomine patris,& filij, et spiritus sancti:si non sit dictum : ego te baptizo in nomine patris,& c.non est baptizatus.*

CAP. I.

SI quis † puerum ter in aqua immerserit [a] in nomine patris , & filij , & spiritus sancti amen:& nō dixerit:ego [b] te baptizo in nomine patris [c] , & filij , & spiritus sancti amen: non est puer baptizatus [d].

¶Idem.

¶*Si probabiliter dubitatur , an quis fuerit baptizatus,potest baptizari forma hic expressa.*

CAP. II.

DE † quibus dubium [e] est, an baptizati fuerint,baptizantur † his verbis præmissis:Si baptizatus es , nō te baptizo [f] : sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo, & cætera.

¶Innocentius iij.Arelatēn.archiepo.

¶*Sacramentū baptismi vtiliter cōfertur paruulis.licet nec credant nec intelligant. & remittitur eis peccatum originale. hoc dicit vsque ad .§.verum.*

CAP. III.

MAiores † ecclesiæ causas, præsertim [g] articulos fidei contingentes, ad Petri sedē referēdas intelliget, qui cum [h] quærēti Domino , quem discipuli dicerēt ipsum esse,respondisse notabit:Tu es Christus filius Dei viui , & pro eo Dominum exorasse,ne deficiat [i] fides eius. ¶Quibusdam igitur quæstionibus , quas contra catholicos hæretici mouerant,nos postulas respōdere: dicebāt enim,ꝙ paruuli inutiliter baptizātur, ad qđ probādum inducebant auctoritatem beati Iacobi Apostoli dicentis Charitas operit multitudinem peccatorū:& auctoritatē Euāgelij de peccātrice q̄ lauit pedes Dñi dicētes:Dimissa sūt ei peccata multa,quia dilexit multum sed nō nisi per charitatem, & in charitate crimina dimittunt,& paruuli nec sētiunt,nec ꝓsētiūt,nec charitatē habent:quæ tñ sentientibus & cōsentientibus infunditur, & ita paruulis peccatum nō dimittitur in baptismo.Ad quod rndet Papa,ꝙ baptisma circūcisiōi succesit,sed absit,vt in illā hæresim in cidamus,q̄ asserit,legē cū Euāgelio,& circuncisionē cū baptismo seruāda:qa dicit Apostolus:Si circumcimini,Christus nihil vobis ꝓdest:Sed circūcisio & paruulis & adultis ꝓferebat,& baptismus q̄ succesit loco illius,generalior est:& cum tā viri q̄ fœminæ baptizētur,nō debet esse minoris effectus:& ita tā paruulis quā adultis est cōferēd⁹:sicut enim in veteri lege dicebatur, Anima cuius ꝓputi caro circuncisa nō fuerit:peribit de populo Dei : ita nunc dī:Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto,nō intrabit in regnum Dei,ab ista gñalitate nec sex⁹,nec ætas excipit. Verumtñ notādū est,quātum plus hodie baptismus ꝓferat Christianis, quā Iudæi circūcisio olim cōtulisset:In fine auctoritatis ꝑdictæ anima cuius.&c.dr,peribit de populo suo:In auctoritate Euāgelij dī:nō intrabit i regnū Dei:Olim p circuncisionē licet culpa originalis peccati dimitteretur,& piculum vitaretur:nō tñ pueniebatur ad regnum cælorum:sed ꝓ baptismum culpa remittit,vitaf piculum, & ad regnum cœlorum puenitur,qđ oibus vsq; ad mortē Christi fuerat obseratum:Absit em,vt vniuersi paruuli pereat,quorū quotidie tāta multitudo morit,qn Deus aliquod remedium illis ꝓcurauerit ad salutē:ꝑdictæ vero auctoritates,quas inducebant hæretici,intelligēdæ sunt de adultis,q̄ habēt multitudinē peccatorum q̄a de paruulis nō posset intelligi,q̄ peccato tm originali grauātur:& eodē modo illa auctoritas:Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit,tota itelligit đ adultis,cum paruuli nō possit credere.sed adulti.No.ꝙ cum de articulis fidei dubitatur,ad Romanā fedē est recurrendum.Ité baptismus loco circunctiōis successit. Ité ꝓ circuncisiōē peccatum originale dimittebatur.Ité ianua paradisi in morte Christi fuit aperta:& ꝓ hoc approbatur:ꝙ antiquit⁹ sancti Patres descendebāt ad inferna 3.Ité licet Christus mortuus sit ꝓ omnibus quo ad sufficientiā:tñ prædestinatis tñ quo ad efficiem tiam.Item vniformis debet esse intellectus cuilibet auctoritatis.

a ¶*Immerserit.*]id est, immergendo dixerit, in nomine patris & filij,&c.

b ¶*Ego te baptizo.*]nūquid pronomē , ego ī, est de substātia formæ? Non:quia plenū generat sensum hæc vox,baptizo,sine hoc ꝓnomine,ego.ar.de cōf.dist.4. retulerūt:ibi dr: si quis ita dicit:baptizo te in noie patris & fi.&c.baptizatus est:ga ex quo baptizare intendit,pro nomen ibi nō ponitur.

¶*Glossa seq. alleg. duas concor.signat ynum contrarium,& soluit.*

c ¶*In nomine patris.*]de conse.di.4.in synodo multi.Ar.ꝓtra dis.ea. quodā.Sol.illa littera, in nomine Trinitatis, intelligitur explicite.& qđ sequitur ibi,in nomine Christi tñ,dispositū fuit illud ab Apostolis ex causa:vt in principio baptizarēt i noie Christi 2 , in quo verbo intelligitur vnctus,inūgēs,& ꝓ qué vngitur,id est,pater filius,& spiritus sanctus:sed hodie non seruat forma illa : tū si aliq̄s sic hodie baptizaret sub his verbis,baptizat⁹ esset:licet fieri nō debeat,vt dixit Io.i illo c.a quodā.hæc est ergo forma baptismi,q̄ hic tradit,quā seruat ecclesia:& q̄ omittit hāc formā , nihil agit.ſ.ti.prox.veniēs.saluo eo qđ dī in nomine Christi:qa illud in telligitur implicite,qđ est in ista explicite.Et hoc dicunt qdā dicētū fuisse ex causa in primitiua ecclesia,vt ampliaret nomē Christi in illo tēpore,qđ nomē homines abhorrebāt tunc: & qđ tunc implicite dicebatur,in noie Christi,modo explicite debet dici nō minibus trium ꝓsonarum expressis,vt dī in hac dec.aliàs Nicola⁹ decepisset illos ,qbus rndit,illos esse baptizatos,q̄ baptizati erāt in nomine Trinitatis,vel in noie Christi tñ in primitiua ecclesia, vt in actibus Apostolorū legitur:vt dī in cap. prædicto à quodā. vbi Hug.manifeste cōprobat formā,quæ hic traditur,ostendendo causam,quare in primitiua ecclesia tēpore Apostolorū baptizabāt in hac forma,in noie Trinitatis,siue in noie Christi tñ , & Nicolaus in sua rñsione quā fecit in cap.à quodā.retulit se ad tempus primitiuæ ecclesiæ.dixit Hug.ꝙ de hac forma q̄ hic traditur,nihil est mutādum vel diminuēdum ẽm ꝙ notauit de ꝑse.di.4.multi. B.

d ¶*Baptizatus.*]arg.ꝙ vbi aliquid deest de substantia eius quod exigitur adesse rei,nihil actum est.arg.1.q.7.Daibertum.arg. contra.ſ.de sacra.non ite c.1.& vlt.vbi supplentur quæ omissa erant, sedilla vnctio non est de substantia sacramenti.

De quibus dubium.] CASVS. Si de aliquibus sit dubium , an sint baptizati,datur forma, quibus verbis præmissis debeant baptizari.Nota,ꝙ ratione dubij fiunt,quæ alias non fierent.

e ¶*De quibus dubium.*]sic de consecrat.dist.4.si nulla. & dist.1.solemnitates.& cap.ecclesiæ vel altaria.idem & in ordine.68.dist.presbyteri quos.& sequenti.

¶*Glossa sequens ponit opi.quam reprobat.*

f ¶*Baptizo.*] dicunt quidam, ꝙ si prius fuit baptizatus , eundem characterem iterare non est inconueniens vt reiteretur.ar. illius c.68.dist.presbyteri.quod nihil facit.& dicunt simile:quia eadem Possessio ex plurib⁹ causis acquiritur.ff.de acquir.pos.possideri. ſ.si ex pluribus.sec hoc non est verū. qa si primo baptizatus fuit: nihil secūdo additur:sed ad vocē refertur talis reiteratio: & est si gnum solummodo ꝙ fit baptizatus.arg.ad hoc. 68. dist. cap. presbyteri.ſ.quia ergo.vbi Gratianus hoc dicit.arg.C.de ind.vid. l. 2. vbi dr,secundam manumissionem nihil addere vel minuere. Ala.

Maiores.]Diuiditur decret.hæc tota in duas partes:Primo ponit exordiū,ꝓbans magnas q̄stiones,maxime fidē tāgentes, referēdas esse ad Papā: Secundo:ibi,*Quibusdā.* ponit epistolam , quæ quatuor habet partes, ficut quatuor sunt quæstiones : Secunda : ibi, *Verum.* Tertia:ibi , *Sed adhuc.*Quarta:ibi *Item. quæritur.*-Prima subdiuidit. Primo ponit hæreticorū obiectio duabus auctoritatibus munita.Secunda:ibi,*Ad id.* ipsius solutio. Tertia : ibi,*Cæterum.* auctorita huius decre tibus respōdet. Abbas. CASVS. *Quidam* hæ noras nostras in eam quæstiones catholicis: archiepiscopus Arelatēn,postulauit dominū Papam illis quæstionibus respōdere: dicebāt enim,ꝙ paruuli inutiliter baptizātur, ad qđ probādum inducebant auctoritatem beati Iacobi Apostoli dicentis Charitas operit multitudinem peccatorū:& auctoritatē Euāgelij de peccātrice q̄ lauit pedes Dñi dicētes:Dimissa sūt ei peccata multa,quia dilexit multum sed nō nisi per charitatem, & in charitate crimina dimittunf,& paruuli nec sētiunt,nec ꝓsētiūt,nec charitatē habent:quæ tñ sentientibus & cōsentientibus infunditur, & ita paruulis peccatum nō dimittitur in baptismo.Ad quod rndet Papa,ꝙ baptisma circūcisiōi succesit,sed absit,vt in illā hæresim in cidamus,q̄ asserit,legē cū Euāgelio,& circuncisionē cū baptismo seruāda:qa dicit Apostolus:Si circumcimini,Christus nihil vobis ꝓdest:Sed circūcisio & paruulis & adultis ꝓferebat,& baptismus q̄ succesit loco illius,generalior est:& cum tā viri q̄ fœminæ baptizētur,nō debet esse minoris effectus:& ita tā paruulis quā adultis est cōferēd⁹:sicut enim in veteri lege dicebatur, Anima cuius ꝓputi caro circuncisa nō fuerit:peribit de populo Dei : ita nunc dī:Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto,nō intrabit in regnum Dei,ab ista gñalitate nec sex⁹,nec ætas excipit. Verumtñ notādū est,quātum plus hodie baptismus ꝓferat Christianis, quā Iudæi circūcisio olim cōtulisset:In fine auctoritatis ꝑdictæ anima cuius.&c.dr,peribit de populo suo:In auctoritate Euāgelij dī:nō intrabit i regnū Dei:Olim p circuncisionē licet culpa originalis peccati dimitteretur,& piculum vitaretur:nō tñ pueniebatur ad regnum cælorum:sed ꝓ baptismum culpa remittit,vitaf piculum, & ad regnum cœlorum puenitur,qđ oibus vsq; ad mortē Christi fuerat obseratum:Absit em,vt vniuersi paruuli pereat,quorū quotidie tāta multitudo morit,qn Deus aliquod remedium illis ꝓcurauerit ad salutē:ꝑdictæ vero auctoritates,quas inducebant hæretici,intelligēdæ sunt de adultis,q̄ habēt multitudinē peccatorum q̄a de paruulis nō posset intelligi,q̄ peccato tm originali grauātur:& eodē modo illa auctoritas:Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit,tota itelligit đ adultis,cum paruuli nō possit credere.sed adulti.No.ꝙ cum de articulis fidei dubitatur,ad Romanā fedē est recurrendum.Ité baptismus loco circunctiōis successit. Ité ꝓ circuncisiōē peccatum originale dimittebatur.Ité ianua paradisi in morte Christi fuit aperta:& ꝓ hoc approbatur:ꝙ antiquit⁹ sancti Patres descendebāt ad inferna 3.Ité licet Christus mortuus sit ꝓ omnibus quo ad sufficientiā:tñ prædestinatis tñ quo ad efficiem tiam.Item vniformis debet esse intellectus cuilibet auctoritatis.

† Cap.1.eo. tit.in 3. compilatione. Et pro intelligētia & declaratione huius decretalis vide notas nostras in eam editas.

Matth.c.15. Luc.c.22.

g ¶*Cautum est.*]Hæc est prima obiectio hæreticorum , ꝙ si non habuerimus charitatem , etiam si sanguinem nostrum effudcri

Id est, ad sinū Abrahæ, vbi supernæ pacis ingressum

spe felici ex pectabant vt ait Beda super Euan gel. Luc.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuderimus, & nostram substãtiam totam dederimus pauperibus magis tormenta sunt quàm corona victorię. 1, q.1. vide quantum bonũ. vnde dicitur charitas recta voluntas, bonis terrenis ac sumptibus semper aduersa. de pœni. dist. 2. charitas.

a ¶ *Circuncisione succesit.*] quæ suppleat vicem batismi in parvulis, qui erãt de stirpe Abrahæ: in aliis autem supplebat fides parẽtũ. de consecra. dist. 4. qđ autẽ apud. & c. ex quo.

b ¶ *Circuncidimini.*] 28. q. 1. sic enim. circa fi. per vnam columnam, ver. ecce ego Paulus: & cætera.

c ¶ *Ex præcepto.*] in veteri testamẽto.

d ¶ *Fœmina.*] Sed circuncisio ad fœminas nõ pertinebat, sed offerebantur. 28. dist. in cõplum. & ibi nomen imponebatur. vnde baptismus generalior est.

e ¶ *Peribit de populo.*] Hic colligit q̃ per circuncisionem saluabantur in veteri testamẽto. sic de conse. dist. 4. q̃ apud. & c. ex quo. Sed ptra de pœ. dist. 1. §. ité vt Christus ait. i fine vbi dr̃, q̃ circuncisio data est Abrahæ in signũ iustificationis, nõ in causam iustificationis. Sed illud intelligit quo ad ipsum Abraham, qui iam iustificatus erat, & non quo ad alios: vel exponitur illa littera & suppletur ibi, solum vel tantũ. B.

f ¶ *Nõ intrabit.*] De cõse. dist. 4. firmissime. B.

g ¶ *Ætatem excludens.*] Immo includit, quoniã sub nomine masculino dixit, nisi quis renatus fuerit, & c. fœmina cõprehenditur. ff. đ verb. signi. l. 1. & đ pœnit. dist. 1. si q̃s cũ telo.

h ¶ *Culpa remittebatur.*] idest originale peccatum, non tñ penitus adhuc est sublatum 2, sed manet in nomine, sic. 5. in decreto đ peccato originali. §. Iti quis per Ieſu Christi. non tamen obest. de conse. dist. 4. c. 2.

i ¶ *Peruenitur.*] de conse. dist. 4. per aquam.

k ¶ *Reseruatur.*] de conse. dist. 4. proprie.

l ¶ *Auctoritates.*] scilicet Iacobi, scilicet charitas operit multitudinem, &c. & illam in Buangelio de peccatrice, dimissa sunt ei, &c.

m ¶ *Et cætera.*] scilicet, saluus erit. Qui autem non crediderit nec baptizatus fuerit, condemnabitur.

¶ *Glossa sequens alleg. vnam concor. & vnum contrarium.*

n ¶ *Tota auctoritas.*] vniformis enim debet esse cuiuslibet auctoritatis intellectus. arg. 16. q. 7. & hoc dicimus. Ar. 9tra. 3. q. 4. hi qui

o ¶ *Ad aptitudinem.*] Sicut & illud participium, retinens, quod ponitur in descriptiõe matrimonij, ad aptitudiné nõ ad actũ refert: quæ habetur 27. q. 2. §. 1. Matrimonium est coniuctio maris & fœminæ, indiuiduã vitæ ꝓsuetudinẽ retinẽs. intellige quãuis nó retineat quod ad actũ, tñ quo ad aptitudiné retinet, sicut ꝓsueuit dici de iustitia. ff. de iusti. & iur. l. iustitia. & q̃ iustitia est in creatura.

ILLVD VERO. Opponebãt p̃dicti hæretici fidẽ, aut charitatẽ & alias virtutes paruulis nõ infundi q̃ nó ꝓsentiũt: sed istud nõ simpliciter cõceditur, cum inter theologos qõ referatur: Quidam dicunt, per virtutem batismi paruulis culpam remitti, sed gratiã nõ

Lu. 7.

1 Vide Magistrum sent. lib. 4. distin. 1. §. quæritur autem, & ibidem alios doctores & B. Thomã 3. par. q. 70. art. 2.

† Aliàs ita: tibi respondemus.

† Hic locus ex antiquis exemplaribus est restitutus, vt est impressus, nã in vulgatis perperã legitur ita: quòd cum baptisma successerit circõcisiõi. & c. in quibus nullo ꝓfitiæ, nõ in causam iustificationis. Sed illud intelligiẽ quo ad ipsum Abraham, qui iam iustificatus erat, & non quo ad alios: vel exponitur ibi, solum vel tantũ. B.

Gala. 5.

† Alias ita: & tam viri &c. sed lectio, quam retinuim, fanior est.

Gen. 2.

Ioan. 3.

2 Hoc intellige prout diffinit cõcilij Trident. sess. 5. in decreto de peccato originali. §. Iti quis per Ieſu Christi.

Gen. 17.

nium veritatis in Euangelio de peccatrice, quæ ipsius pedes lauerat: perhibentis: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniã dilexit multũ: nõ nisi per charitatẽ, & in charitate, crimina dimittantur: paruulis, q̃ nec sentiũt, nec cõsentiũt, & charitatẽ non habẽt, quæ sentiẽtibus & cõsentiẽtibus tãtũ infunditur, peccatũ nõ dimittitur in baptismo: & infra. ¶ Ad id autẽ taliter † respõdemus, q̃ † baptisma circũcisioni succesſit: (Absit enim, vt illã dãnatã hæresim incidam[9], q̃ perã affirmabat, legẽ cũ Euãgelio, & circũcisionẽ cũ baptismo seruãdã: quoniã secundũ Apostolũ dicẽtẽ ad Galathas: Si circũcidimini[b], Christus vobis nihil, pdest.) Cũ ergo circuncisio tã adultis, q̃ paruulis ex præcepto [c]Domini cõferretur: ne baptismus, qui succesſit loco ipsi[9], & generalior tamẽ exisſit, cũ † tã viri, quàm fœminæ [d]baptizẽtur, minoris videatur effect[9], tã adultis, quàm paruulis est cõferendus. Sicut enim sine distinctiõe qualibet Mosaica lex clamabat: Anima, cui[9] præputij caro circuncisa nõ fuerit, peribit[e] de populo suo: ita nũc indistincte vox intonat Euãgelica: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto. non intrabit [f] in regnũ Dei: ab hac generalitate nec sexũ nec ætatẽ excludẽs[g]. Caute tamẽ notãdũ est, quãtũ plus baptismus hodie conferat Christianis, q̃ quõdam Iudæis circuncisio contulisſet, dictum est in fine prædictæ auctoritatis inductæ de veteri lege: peribit de populo suo, In Euangelica vero auctoritate subiunctũ

ꝓferri: Alij dicunt, & peccatũ d imitti, & virtutes infundi quo ad habitũ, nõ quo ad vsum habentes eas, quousq; puenerint ad ætatem adultam: sed ex hac respõsione quidã viã inuenĩt ad alias qõnes, ex eo q̃ dr̃, paruulis i baptismo peccatũ dimitti originale: dicunt eadem ratione adultis, dormientibus, & amẽtibus si baptizẽtur peccata dimitti quia cũ nec illi nec illi tunc sentiant vel dissentiant, idem iudicium est habendũ: Sed hic Papa dicit distinguẽdũ: Peccatũ duplex est: originale, & actuale: Originale q̃dẽ fine ꝑsensu ꝓtrahitur, fine ꝑsensu remittitur, per baptismũ: Sed actuale q̃dẽ ꝑsensu ꝓtra hiẽ fine cõsensu nõ relaxat. Sed adhuc q̃æriẽ, quare dormientibus & amẽtibus originale peccatum nõ dimittitur in baptismo sicut paruulis: Ad hoc rñdet Papa: Dñs qui totũ hominem sanũ fecit in sabbato. opus imperfectiõis nõ nouit: & ideo peccata nõ ex parte, sed ex toto dimittit: ꝓterea pœna originalis peccati, est carentia visionis Dei, pœna verõ actualis est cruciatus ꝑpetu[9], vñ si primũ dimitteret alicui altero nõ dimisſo, talis nõ careret visione Dei ꝑpter originale dimissum & cruciaret perpetuo ꝑ actuale: Sed hæc tã quam incompatibilia sẽ nõ cõpatiunt, immo aduersantur. Item quæritur in §. isto, vtrũ, dormientibus & amẽtibus si baptizẽtur, saltẽ character imprimatur, vt excitati à somno, vel ẽgritudine liberati, nõ sint vlterius baptizãdi? Ad hoc dicunt quidã, q̃ sacramenta quæ per se fortiuntur effectum: vt ordo, baptismus. & consimilia: non solum dormientibus & amentibus, sed etiã inuitis & ꝓtradicentibus conferuntur, & si nõ quantũ ad rem, i. quantũ ad remissionẽ peccatorũ, tñ quantum ad characterem, cum & paruuli qui nõ consentiunt, & fieti, q̃ non ore, corde tñ dissentiunt, recipiãt sacramentũ. Sed istis opponitur, si isti fuissent inuiti & reluctãtes immersi, saltẽ rõne sacramẽti ad iurisdictionẽ ecclesiæ ꝓinerẽt, vnde cõpellendi essent ad fidẽ seruandã: Sed istud esset inconuenĩ christianę religioni, vt inuitus & ꝓtradicẽs cõpelleret ad fidẽ: vñ distinguẽdũ est inter inuitũ & inuitũ, coactũ & coactũ: si enim aliqs terroribus aut; suppliciis violẽter attrahif, & ne detrimẽtũ incurrat, baptismũ susc epit, talis characterem suscipit sacramenti, sicut ille qui ficte baptizatur: vnde cogẽdi sunt ad obtemperationẽ fideiin quo casu debet intelligi decretũ Toletani 9cilij, ne nomẽ Domini blasphemet: & fides quã susceperũt ꝓptibilis habeatur. Sed ille qui nõ consentit, & penitus ꝓtradicit, nec sacramẽtũ nec effectũ recipit sacramẽti: sicut nec ille peccatũ incurrit q̃ turifica re idolis cogitur violẽter: Dormiẽtes autẽ & amentes, si anteq̃á dormirẽt, vel anteq̃ amẽtiã incurrissent, in ꝓtradictiõe ꝑsistirent. si fuerint sic baptizati, characterẽ nõ suscipiũt sacramẽti, quia adhuc intelligũtur in ꝓtradictiõe perssistere: Secus autẽ esset. si prius catechumini extitissent, & habuissent propositũ baptizandi: vnde

sacramentũ. Sed istis opponitur. si isti fuissent inuiti & reluctãtes immersi, saltẽ rõne sacramẽti ad iurisdictionẽ ecclesiæ ꝓinerẽt, vnde cõpellendi essent ad fidẽ seruandã: Sed istud esset inconuenĩ christianę religioni, vt inuitus & ꝓtradicẽs cõpelleret ad fidẽ: vñ distinguẽdũ est inter inuitũ & inuitũ, coactũ & coactũ: si enim aliqs terroribus aut; suppliciis violẽter attrahif, & ne detrimẽtũ incurrat, baptismũ susc epit, talis characterem suscipit sacramenti, sicut ille qui ficte baptizatur: vnde cogẽdi sunt ad obtemperationẽ fideiin quo casu debet intelligi decretũ Toletani 9cilij, ne nomẽ Domini blasphemet: & fides quã susceperũt ꝓptibilis habeatur. Sed ille qui nõ consentit, & penitus ꝓtradicit, nec sacramẽtũ nec effectũ recipit sacramẽti: sicut nec ille peccatũ incurrit q̃ turifica re idolis cogitur violẽter: Dormiẽtes autẽ & amentes, si anteq̃á dormirẽt, vel anteq̃ amẽtiã incurrissent, in ꝓtradictiõe ꝑsistirent. si fuerint sic baptizati, characterẽ nõ suscipiũt sacramẽti, quia adhuc intelligũtur in ꝓtradictiõe perssistere: Secus autẽ esset. si prius catechumini extitissent, & habuissent propositũ baptizandi: vnde

Leui. 11.

† Aliàs ita: & dimitti, &c.

† Id est clausum. in multis vult gratis mentiose legi, & obseruatis.

† peruerint

† Vide B. Thomã 3. par. q. 69. art. 6.

† Aliàs ita: quod cũ cõfessa cõtrahitur, &c.

† Posſent. sed forte legendũ, possint.

Matth. 6. 18.

† hæc

† Vide B. Thomã 3. par. q. 80. art. 9.

tales cathecuminos ꝓfueuit ecclesia in necessitate baptizare: tũc enim character imprimitur, cum obicem voluntatis cõtrariæ sacramentalis operatio non inuenit obsistentem. Nota q̃ de similibus fit simile debet esse iudicium. Item particulariter nõ dimittitur peccatum: quia aliquod totum remittitur, aut nihil. Item pœna originalis peccati est carẽtia visionis Dei, pœna actualis est gehẽnę cruciatus. Item duo contraria in eodem subiecto esse non possunt. Itẽ baptismus & ordo consensu accipiẽtium cõferuntur, si nõ cõtradicant expresse. Item coacta volũtas, voluntas est: & qui tali volũtate aliquid facit, valet & cõpellitur illud seruare: vt hic dr̃: qui vero simpliciter cogitur attractus violenter, nihil agit per talem coactiõnem. Item plus est expresse ꝓtradicere quàm minime consentire.

* ¶ *Absolute.*] id est indifferenter.

a ¶ *Ex hac solutione.*] Etita oritur quæstio ex solutione. sic 3. de vo. ex multa.

b ¶ *In consimilibus.*] Arg. q̃ de similibus simile iudicium debet esse. 3. de reser. inter cæteras. & 3. de transla. inter corporalia. & 3. de re iu. in cauſis. & ff. de legi. non possunt. & C. de leg. l. vlt. & 3. de consti. vti. cũ dilecta. quia vbi eadem ratio, & idẽ ius: vt ibi. & 3. titu. proxi. cum Marthæ. §. fina.

c ¶ *Duplex.*] De consc. dist. 4. non ex quo.

d ¶ *Sine consensu.*] partium.]. de reg. iu. omnis res. sim. de cõsecra. dist. 4. filius. Dei.

SED ADHVC. Diuiditur iste §. Secunda, pars ibi, Ad hoc. Abbas.

e ¶ *Opus imperfectionis.*] Duplicitatis enim De[9] aspernator est. 22. q. 5. q peierare paratus est. §. ex his omnibus.

¶ *Glos. seq. arg. alle. 2. iura in contrariũ. Demum elicit tria argumenta.*

f ¶ *Ex parte.*] de consc. dist. 4. regenerante. & de pœ. dist. 3. sunt plures. Et est. arg. q̃ si aliquis excommunicatus est pluribus excommunicationibus, si absoluatur, oĩno est absolutus. Sed est ar. 9tra,]. de sente. excom. cum pro causa. 2. q. 3. c. si quem. §. puaricator. ver. si crimina plura. Item arg. q̃ nihil reputatur actum dum aliquid supereſt ad agendum. 7. q. 1. nihil 38. dist. quæ ipsis. C. ad Sylla. l. vlt. Et arg. q̃ sententia non debet pro parte valere, & ꝓ parte nõ valere. ff. famil. ercis. in hoc iudicio 1. Item non valet pro parte aliquid fieri nisi in totũ fiat. ff. de procu. in cauſæ. ff. pro derelicto. l. 3. ff. de trãsanct. cum hi. sic diſtra. pig. quãdiu. Et qui aliquid debet facere. faciendo pro parte nõ liberatur 2. ff. de verbo. ob. in executionibus. §. pe. Et impietas est, ab eo qui iustus est dimidiam ſperare veniam, vt in præſ. alle. §. sunt plures.

ADDITIO. Vñ versus: Larga Dei pietas veniam nõ dimidiabit. Nam nihil aut totum te lacrymante dabit.

lute, * cũ propter hoc inter doctores theologos quæstio referatur: aliis asserentibus per virtutẽ baptismi paruulis quidem culpã remitti, sed gratiã nõ cõferri: nõnullis dicẽtibus, dimitti ꝓ peccatũ est duplex [c], originale, scilicet & actuale: originale q̃ absque consensu contrahitur: actuale quod committitur cum consensu. Originale igitur, qđ sine consensu [d] contrahitur, sine consensu per vim remittitur sacramenti: actuale vero quòd † consensu contrahitur, sine cõsensu minime relaxatur.

¶ *Licet in baptismo dimittatur originale peccatum paruulis, qui tamen consentire non possunt: in adultis tamen amentibus vel dormientibus, qui non consentiunt baptismo, non dimittitur actuale: & item etiam nec originale. hoc dicit.*

¶ Sed adhuc quæritur, quare nõ saltem originale peccatum amentibus & dormientibus in baptismo, sicut paruulis, dimittatur: Ad hoc est taliter respondendum, quòd Dominus, qui

totũ hominẽ saluum † fecit in sabbato, opus imperfectionis [e] nõ nouit, & ob hoc peccata nõ ex parte [f], sed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis peccati, est carentia visionis [g] Dei, actualis vero pœna peccati, est gehẽnæ ꝑpetuę cruciatus, vnde si dimitteretur alicui primũ altero nõ dimisſo, talis non careret visione Dei, ꝑpter originale [h] dimissum, & cruciaretur in gehenna perpetuo, propter reatum criminis actualis, sed hæc tamquam incõpassibilia [i] † sese minime patiuntur, immo sibi mutuo aduersantur.

¶ *Amentes vel dormientes baptizati, si ante dementiam vel dormitionem baptizari voluẽrãt, characterem suscipiunt: aliàs secus: coacti vero causatiue suscipiunt. hoc dicit vsque ad finem.*

¶ Item quæritur †, vtrum dormientibus & amentibus sacramenti saltẽ character in baptismate imprimatur, vt excitati à somno, vel ab ẽgritudine liberati, nõ sint denuo baptizãdi. Sũt autem nonnulli, qui dicũt q̃ sacramenta, q̃ per se [k] fortiuntur effectũ, vt baptismus, & ordo, cæteraq; similia, nõ solum dormiẽtibus & amẽtib[9], sed inuitis & cõtradicẽtibus, etsi nõ quantũ ad rẽ [l], quantũ tamẽ ad characterẽ cõferuntur: cũ non solũ paruuli, qui nõ cõsentiunt, sed & ficti [m], qui quamuis non ore, corde tamẽ dissẽtiunt, recipiãt sacramentũ. Sed opponitur tali bus, quòd qui fuissent inuiti & reluctantes immersi, saltem ratione sacramenti ad iurisdictionẽ ecclesiasticam pertinerent: vnde ad seruandam regulã fidei Christianæ forent rationabiliter cõpellendi. verũ id est religioni Christianæ † contrariũ [n], vt semper inuitus & peni-

g ¶ *Carentia visionis.*] Paruuli enim qui sine baptismo decedunt. in tenebris manent. de cõsecdist. 4. nulla præter. & pœna illa mitissima est omnium. de consc. dist. 4. regenerante. & tñ sempiterno igne 3 puniũtur. dist. ea. firmissime. Sed mitis dr̃ pœna illa carẽtia visionis respectu aliarũ: sed mors perpetua dr̃. 30. q. 1. ad limina. B.

¶ *Glossa sequens obiicit & dupliciter soluit.*

¶ *Propter originale.*] Sed nõne ꝑpter actuale debetur carentia visionis Dei adulto 4? Quid ergo expedit originale dimitti, cum essi 5 dimittatur, tñ debetur carentia visionis Dei ob aliud, scilicet actuale: nã & vbi aliquid debetur ex plurib. causis, & vna remissa, alia petitio restat: vnde q̃ repudiauit successionẽ p, vnde liberi, admittit ad successionẽ p, vnde cognati. ff. đ succ. edi. l. 1. §. sed & videđ. & ar. ff. đ ser. vrb. prædio. si domus. arg. pro & contra. 3. de causa pos. pastoralis. & 3. de iudi. examinata. Sed potest dici, q̃ hæc ratio superficialis est: in constitutione Benedictus. Ioã. And.

† Vide B. Thomã 3. par. q. 80. art. 9.

† sanum, legitur vt plurimum in antiquis codicibus.

Ita videtur sensisse aliquando B. Augustinus, cuius est hæc auctoritas, sed vide late p Soto. lib. 1. de natura & gratia c. 14. & lib. 4. cen. dist. 45. q. 1. art. 2.

† Aliàs, incompossibilia.

4 De hoc ratio superficialis est: in constitutione Benedictus. Ioã. And.

† Vide B. Thomã 3. 2. q. 10. art. 8. & ibidẽ Cajetanum.

5 dist. si q̃s in ægritudine. ꝑsumitur. n. ibi q̃ peccata nõ sint dimissa ei, q̃ timore ægritudinis baptizatur: quæ præsumptio nõ tollitur per baptismum, cum baptismus ipsam induceat: vnde non operatur hos contrarios effectus. sic eadem res non parit obligationẽ & liberationem. ff. de. sol. qui homine. §. vlt.

ITEM QVAERITVR. In prima ponitur qõ. In 2da: ibi, *Sunt autem.* quorundam opiniones. In tertia: ibi. *Sed opponitur.* illi qõni opponit. In quarta: ibi *Propter quod.* opinionis veritatẽ exprimit. In quinta: ibi, *Dormientes.* principaliter quæstionem soluit. Abbas.

k ¶ *Quæ per se fortiũtur.*] id est, absque cõsensu accipientis. Lau.

l ¶ *Ad rem.*] id est, quantum ad solutionem peccatorum. Ber.

m ¶ *Sed & ficti.*] vt 1. q. 1. sicut ficti, & de cõsec. dist. 4. solet q̃ri. B.

¶ *Glo. seq. alle. tres concor. signat vnum contrarium, & dupliciter sol.*

n ¶ *Contrarium.*] Ar. q̃ ad fidẽ nullus debet compelli inuitus: sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

sicut libera volũtate periit, ita libero arbitrio cõuertatur. 45. dist. de iudęis. & c. qui syncera. & 23. q. 5. ad fidem. Arg. extra 23. q. 7. c. 1. vbi dr, q Paulus coactus venit ad fidem. Sed illud diuino iudicio fuit factũ, cuius facta ad cõsequẽtiã trahi nõ debẽt: speciale in ipso fuit. vel ita: Paulus psequebat fideles, & inter ipsa flagella muta

† Hiclocus perperã in pluribus vulgatis legitur ita: pp quod inter inuitum & nõ inuitũ coactum & nõ coactũ, &c.

tus fuit, & factus volẽs 23. q. 4. displicet. versic. qualiter Paulus. &

¶ *Glo. seq. ar. pro. & solvit, ponit opinionem Io.*

a ¶ *Conditionaliter vo lens.*] Et sic coacta voluntas, voluntas est. 15. q. 1. merito q̃rit. & ita coactio ꝺditionalis nõ impedit sacramentũ baptismi, vt hic patet: sicut non impedit sacramentũ ordinis. 74. dist. vbi ista. 45. dist. de Iudæis. neque sacramẽtũ matrimonij. 22. q. 4. inter cætera. & j. de spon. veniens. talia enim iuramẽta sine interitu salutis æternæ poss̃ut seruari. ś. de iureiur. fi vero. c. cũ cõtingat. impedit tñ matrimoniũ spirituale. ś. qđ met. causa. perlatũ. sed ibi fuit iustus metus mortis, scilicet q cadit in constãtẽ virũ. in prędictis vero cõcor. nõ fuit metus q caderet in constãtẽ virũ, sed coactio qđã cõditionalis, quæ nõ impedit matrimoniũ spirituale siue carnale: quia idẽ esset in vtroq;. Sed nunquid ille q cõditionali coactione recipit ordinẽ, tenetur cõtinere? bene vr q sic: quia coacta volũtas est volũtas. 15. q. 1. merito. maxime si dicatur, q votũ est annexũ ordini. 38. dist. diaconi. & 84. dist. cũ in ꝓterito. Satis vr q cõtinere cõpellatur q a licet quodã modo inuitus ordinẽ susceperit, volens tñ fuit: vnde ratione illius indirectæ volũtatis cogitur cõtinere. Io. dixit r q nõ cogitur: q a integritas corporis res est voti, & nõ ꝓcepti. 23. q. 1. integritas, & ś, quod met. caueat. Sed quare amẽs vel dormiens nõ recipit sacramentũ baptismi, & ille q coactiõe absoluta cogit, cũ in baptismo nõ requiratur intẽtio baptizati, sed baptizantis. 1. q. 1. sicut ficti. & de conse. dist. 4. solet. Hæc q̃ quã mouet hic Ioã. soluit p litterã, q a amẽs & dormiẽs q ante catechumini fuerũt recipiũt bene sacramẽtũ: qui vero semp fuiti fuerũt & ꝓ traditi, nõ recipiũt: vnde adhuc ꝑsumũt fuiti, & nemo fuit a ad fidẽ ꝓpellit: vt dr ś. & c. sicut ficti. & c. solet. nõ ꝓtraditi.

† crimini s.

† vel. x Hæc omnia persequuntur latius hic Hostiẽsis, Ioannes And. & alii, quos videro.

† observationem

† intellig. illud decetium.

† Scilicet. 4 c. 56.

† in tempore.

† recepe runt.

cũt. quia illi ore expritiant, & ideo sacramentũ recipiũt 2. q. a ecclesia dare intẽdit. sed tale sacramentũ nõ prodest ad remissionẽ peccatorum, nisi cum fictio illa recesserit. de cõse. dist. 4. tunc valere.

e ¶ *Non suscipiunt.*] Sed qd si excitati à sommo ratum habeant? Non prodest: quia nihil recipit: & ideo nõ est quod ratum habeat, sed iterum baptizetur. Ber.

† id est, recipere præsumuntur in foro exteriori.

f ¶ *Tales.*] scilicet cæchuminos.

g ¶ *Obsistentem.*] Simile de cõsec. dist. 4. quæris à me. ff. ad se. consul. Ma. si filius. & ff. de acquir. hæred. l. qui in aliena. §. si is. Ber.

† Cap. 1. c. tit in 3. cõpilatione. Vide Sotũ lib. 4. sent. dist. 4. q. vlt. ca. ar. 3. vers. circa secundum.

Debitum † : infra. ¶ Sane intimasti, quòd quidam Iudæus in mortis articulo constitutus cũ inter Iudæos tãtũ existeret, in aquã seipsum immersit, dicendo: ego baptizo me in nomine patris, & filij & spiritus sancti amẽ: & infra. ¶ Respõdemus, q cũ inter baptizãtẽ & baptizatũ debeat † esse discretio h, sicut ex verbis Domini colligitur, dicẽtis Apostolis: Ite †, baptizate omnes gẽtes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: memoratus Iudæus est denuo ab alio baptizãdus: vt ostendatur, quòd alius est qui baptizatur, & alius qui baptizat. Ad quod etiã designandum ipse Christus, non à seipso, sed à Ioanne i voluit baptizari: quamuis si talis k continuo decessisset, ad cælestem patriam protinus euolasset l †, propter sacramenti fidem, & si nõ † propter fidei sacramentũ. In baptismo quippe illa spiritualis generatio † celebratur, de qua veritas m ait:

Debitum.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus,* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam Iudæus ĩ mortis articulo cõstitutus, cũ inter Iudæos existeret, nec aliqué Christianũ habere posset, seipsum in aquã immersit, dicẽdo, ego baptizo me in nomine patris & filij & spiritus sancti, amẽ: q̃rit an iste sacramentum baptismi receperit? Rnder Papa, q cum inter baptizãtẽ & baptizatum debeat esse discretio, secundũ q ex verbis Domini colligit, qui dixit Apostolis: Baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, ꝑdictus Iudæus est ab alio baptizãdus: vnde etiã Dñs nõ à seipso, sed à Ioanne voluit baptizari: tñ si statim decessisset, ad patriam conublasset, nõ propter sacramentũ baptismi, sed ꝓp fidẽ quam habuit sacramẽti: In baptismo illa spiritualis generatio celebratur, de qua dixit Dñs, Nisi quis renat[a] fuerit ex aqua & spiritusancto, nõ intrabit in regnũ Dei: ficut enim in carnali generatione alius est qui generat, & alius qui generatur: sic in spirituali alius debet esse q spiritualiter generat, vel generet, & alius qui spiritualiter generetur. Not. q differentia est inter baptizantem & baptizatum: quia nemo debet oriri à se. Itẽ nota hic tertium genus baptismatis, scilicet baptismum flaminis. Item nota hic regulam Aristotelis, q natura correlatiuorum est, quòd simul non patiuntur se in eodem subiecto.

† Aliàs ita: si fuerit sic immersũ. † Aliàs ita: si fuerint immersi.

† Verbum: id est, dicit in aliquorũ quibusdam codicibus.

† consulasse.

† In recessu tioribus eo dicibus: & non prout ex antiquis restituitur vt est inpersum.

† regenera tio.

¶ *Glossa sequens inducit duo similia, & vnum dimissimile.*

h ¶ *Discretio.*] Sicut inter præsentatum & præsentantẽ. ś. de iur. pat. per tuas. alias per nostras, & inter dantẽ & recipientem. ś. de insti. c. vlt. quia nemo oriri debet à se ipso. 24. q. 1. didicimus. potest tamen apud semetipsum emancipari. ff. de adop. fi. consul.

i ¶ *A Ioanne.*] De cõse. dist. 4 per aquam 3. & cap. cathecuminum.

k ¶ *Talis.*] scilicet Iudęus ille. Ber.

l ¶ *Euolasset.*] Depœn. dist. 7. c. vlt. ver. nu llus expe ctet, quando peccare non poterit.

m ¶ *Veritas ait.* 1. q. firmissime.

¶ *Glossa*

¶ *Glossa sequens inducit vnum simile*

a ¶ *In carnali.*] Sicut alia est similitudo inter carnalẽ & spiritualẽ generationẽ: vt sicut vir nõ pot sibi filiũ legitimum carnalẽ q̃rere cui[a] vxor mater nõ fit, ita nec spirituálẽ, q̃n vxor eiusdẽ cõmater sit parentibus illius. 30. q. 4. si quis ex vno. & j. de cogna. spir. Martinus Bertam. Lau.

† sicut enim

† per quam proles.

b ¶ *Referantur.*] natura enim correlatiuorũ est, q simul nõ patiunt̃ se in eodẽ subiecto. ar. 35. q. 1. c. 1. Lau.

Non vt apponeres.] Cõmunis diuisio. Secunda pars: ibi, *Respondemus.* Abbas Sicu. CASVS. Ecce, aliquis puer erat baptizandus ꝓp periculũ mortis: cũ aqua nõ posset haberi nec sacerdos, aliqs simplicitate ductus liniuit puerũ in caput, & pectus, & inter scapulas saliuæ aspersione loco baptismi: q̃rit an talis esset baptizatus? Rndet Papa, q cum in baptismo duo sint necessaria, scilicet verbũ & elemẽtum, cũ Dominus dicat: Nisi quis renat[a] fuerit ex aqua & spiritusancto, non intrabit in regnũ cœlorũ: dubiũ nõ est, q ille nõ est baptizat[a], in quo defuit nõ solũ alterũ, sed vtrunq; Nota, q forma verborũ est de substantia baptismi. Itẽ no potest q̃s baptizari in alio liquore quàm in aqua.

† Idrofasem. † Nidrofum.

† Cap. 3. co. tit. in 3. compilat. Vide D. Thomam 3. par. q. 60. art. 5. & 7. & q. 66. art. 3. & 5.

¶ *Glossa sequens rec. per contrarium. & triplicit. exponit litteram.*

c ¶ *Verbũ.*] 1. q. 1. detrahe. vbi de hoc. Ilta duo necessaria sunt in baptismo aquæ: secus in baptismo sanguinis vel flaminis: de ꝓcr. dist. 4. baptismi vicẽ. Quòd dicit, verbũ, sic intelligẽ: si q̃s baptizat, & nõ dicit in nomine patris, & filij, & spiritus sancti non est baptizatus: q̃a nec elemẽtũ nec verbũ tantum sufficiunt. Vel verbũ, id est, filij[e]: quasi diceret, si q̃s baptizat & nõ addit, in nomine filij, nõ est baptizatus. de cõsecra. dist. 4. in synodo. vel verbũ, id est, forma: quasi diceret, si nõ seruetur forma quæ traditur ś. eod. c. 1. & hic, non est baptismus. d ¶ *Elementum.*] id est, aqua. & sic non est baptismus sine aqua.

Matth. 18.

† Ideliqua defunte in omnibus antiquis codicibus Vaticanæ.

e ¶ *Veritas ait.*] De con. ꝺ. 4. & c. 1.

Ioan. 3.

† Scilicet Innocẽtius in concilio generali Lateranen. c. 4. & c. 1. to. tit. in 4. compilatio. † Vide Leo Ostiensem Papam in nouum in ꝓpositis ad. xercise præsumptiones. Michaelis & Acridani se. dist. 4. q. 3. & seq. f ¶ *De elemẽto.*] De ꝑsecrandis ad. multa dist. 4. c. 1. & 2. q. 1. c. firmissime. Hic eñ exprimitur forma baptismi: quæ si obseruata non fuerit, non est baptismus. de hoc dictũ est ś. eod. c. 1.

† aspersione

Matth. 28.

g ¶ *Verumque.*] scilicet aqua, & verbum.

Licet Græcos.] Præmittitur exordiũ, & duplicem narrat Græcorum excessum. Secundo id fieri prohibet. Tertio pœnã imponit. Oportet vos nasci denuo: quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto, non intrabit in regnum cælorũ. Sicut ergo † in carnali [a] generatione, qua † proles ex viro & fœmina nascitur, alius est qui carnaliter gignit, & alius qui carnaliter gignitur: sic & in sacramẽtali generatione, qua soboles ex aqua & spiritusacto renascitur, alius debet esse qui spiritualiter generet, & alius qui spiritualiter generetur. Sane cũ corpus exterius siue cum cor interius baptizatur, oportet vt vtrobique paternitas & filiatio valeat inueniri, quibus baptizans & baptizatus adinuicẽ referantur [b].

¶ Idem Morosien. † episcopo.

¶ *Vbi deest verbum, vel elementum aquæ, non est baptismi sacramentum.*

CAP. V.

Non † vt apponeres: & infra. ¶ Postulasti. vtrũ paruuli sint pro Christianis habendi, quos in articulo mortis constitutos, propter aquæ penuriã, & absentiã sacerdotis, aliquorũ simplicitas in caput & pectus, ac inter scapulas pro baptismo saliuæ cõspersione † liniuit. Respõdemus, q cum in baptismo duo semper. videlicet, verbũ [c] & elementũ [d] necessario requirãtur, iuxta q. de verbo veritas [e] ait: Eũtes in mundũ vniuersum † prædicate † Euangeliũ omni creaturæ] & baptizate omnes gẽtes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: eadẽque dicat de elemẽto [f]: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto, nõ intrabit in regnũ cœlorum: dubitare nõ debes, illos verum nõ habere baptismũ, in quibus nõ solũ vtrũque [g] prędictorum sed eorũ alterum est omissum.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Baptizatos à Latinis, Græci rebaptizare non debent.*

CAP. VI.

Licet † Græcos diebus nostris, ad obedientiam sedis Apostolicæ reuertentes [h], foue re ac honorare velimus, mores ac ritus eorũ (in quãtũ cũ Domino possumus) sustinendo: in his tamen illis deferre non † volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, & ecclesiasticæ derogãt honestati, Postquam enim Græcorum ecclesia, cum quibusdam complicibus & fautoribus suis, ab obedientia sedis Apostolicæ se subtraxit, intantum Græci cœperunt abominari Latinos, quòd inter alia, quæ in derogationem eorum impie committebant, si quando sacerdotes Latini super eorum celebrassent altaria, non † prius ipsi sacrificabant in ipsis, quàm ea tamquam [i] per hoc inquinata, lauissent: baptizatos etiam à Latinis, ipsi Græci rebaptizare, ausu temerario præsumebant: & adhuc (sicut accepimus) quidam hoc agere non verentur. ¶ Volentes igitur tantum scandalum ab ecclesia Dei amouere, sacro suadente concilio districte præcipimus, vt talia decætero non præsumant, conformantes se tamquam filij obedientiæ, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri suæ: vt [k] sit vnum ouile, & vnus pastor. Si quis autem tale quid præsumpserit, excommunicationis mucrone percussus, ab omni officio & beneficio ecclesiastico deponatur †.

† In concilio ita: non prius ipsi sacrificare vo lebãt in illis & c.

† In aliquor vetustis codicibus, & in concilio ita. nec volumus, nec debemus, &c.

TITVLVS XLIII.

De presbytero non baptizato.

¶ Ex concilio apud Compendium.

¶ *Si non baptizatus ordinatur, ordinis charakteremnon recipit.*

CAP. I.

Si quis presbyter ordinatus [l], de prehẽderit se nõ esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur [m].

¶ Innocẽtius tertius † epo Cremoneñ.

¶ *Omissio baptismi non nocet credenti pro habiliter se esse baptizatum.*

CAP. II.

A Postolicam † sedem consulere decreuisti: & infra.

1 Et illius & aliarum omniũ ecclesiarum: mater est Romana ecclesia & magistra. de sum. tri. & fi. cath. c. 2. ad fi. & alibi sæpe.

DE PRESBYTERO non baptizato.

¶ *Viso de baptismo, quia aliqui sæpe promouetur nõ baptizati ad ordines, de quibus dubitari potest vtrũ essent vere, ordinati vel an deberẽt baptizari: merito post ꝓcedentẽ subiicitur ista. Ab.*

1 Hæ duæ glossulę nec sunt Bernardi, nec habẽtur in vetustis codicibus.

De hac materia tractatur 1. q. 1. si quis confugerit. & ca. si quis per ignorantiam.

† Aliàs, suspendatur, sed in concilio, & in antiquis codicibus legitur, deponatur.

Si quis. Breue est, & hoc summat. c. fi. ś. eo. Abbas Siculus.

† Cap. 1. vbi ait Burchardus li. 4. decter. c. 74. & Iuo par. 1. cap. 268. refertur etiam c. 1. eo. tit. in 1. compilatione. Et vide B. Thomam in additionibus 3. par. q. 35. art. 3. † Antonius Augustinus ait scribẽdũ Innocẽtius ij. sed Vaticani. iij. habent.

CASVS. de se patet. Not. quod de iure non fit, pro non facto habetur.

l ¶ *Ordinatus.*] de facto: quia qui de iure ordinatus nõ est, presbyter non est censendus: vt 1. q. 1. si quis confugerit. & cap. si quis per ignorantiam.

m ¶ *Iterum ordinetur.*] Et hoc patet, q nullum ordinẽ recepit. ś. eo. veniens. quia baptismus est ianua omniũ sacramentorũ. 32. dist. præeter. §. verũ. & ś. eo. ve-

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compil. Et vide notas nostras in hãc decretalẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.Quidã sacerdos credés se baptizatũ, & ĩ fide baptismi pfistés,mortuª est:postmodũ ꝓpertũ est, ꝙ nõ fuerat baptizatus: q̃ritũ fuit à Papa,vtrũ ecclesia deberet eũ habere ꝓ baptizato,vt ꝓ eo posset orare?Rñdet Papa,ꝙ si pbyter ille in fide sanctæ matris ecclesiæ,& in pfessiõe nominis Christi pseuerauerit,ab originali peccato solutus, gaudiũ cælestis patriæ fuit adeptª:In viij.libro Augustini de ciuitate Dei legitur:Baptismus inuisibiliter ministrãr, quẽ nõ cõtẽptus religionis, sed terminus necessitatis excludit : & in lib. Beati Ambrosij d̃ obitu Valentiniani idem legitur:& sic hmõi ẽstioni bus sopitis,ecclesia põt preces & hostias Deo offerre pro presbytero memorato.Nota ꝙ per fidẽ quã quis habet de baptismo , licet non sit baptizatus , sed in fide illa decesserit,saluatur.

¶ *Glossa sequens signat contrarium,& soluit.*

a ¶ *Ab originali.*] & etiã ab actuali peccato, de consec.distin.4. catechuminũ.Sed ꝓtra de ꝑse.dist. 4. firmissime. & 1.q. 1. firmissime. in q̃bus dr , ꝙ sine baptismo nullus saluatur: q̃d verum est de eo qui potest baptizari, & nõ baptizatur:iste vero credebat se baptizatũ, & in fide illa saluatur:& iste non contempsit. Et est triplex baptismus, scilicet fluminis , & flaminis, & sanguinis.hic autem baptismo flaminis inuisibili Baptizatus fuit, per fidem quã habuit de baptismo. si ꝑ. ti.proxi.debitum.

b ¶ *Augustini.*] prout habes de consec.dist.4. baptismi vicé.& c.catechuminum. & c.nõ dubito.aliàs , non dubiũ,

c ¶ *Beati Ambrosij.*]Legitur beatum Ambrosium dixisse de Valentiniano,qui dum propereret ad baptismum in itinere decessit;Ventré meum doleo: quia quẽ regeneraturus erã pdidi:ille tñ gratiã quã popposcerat nõ amisit. Lau.Sic ergo pater,ꝙ iste.per solã fidẽ,quã habebat de baptismo, saluatus est.Iste credebat se sacerdotẽ fuisse,sed nõ erat in veritate.ꝑ.eo.c.proxi.ꝑ.eo.c.proxi.Nũquid cõficiebat:nõ in veritate:sed quo ad se bene cõficiebat ı, & quo ad alios,qui hoc credebãt: & tãquam verũ sacramentũ conficeret,sibi & recipiẽtibus ab ipso, credo:quòd proficiebat.De hac materia dr ꝑ. de elect.dudum 2.

† absolutũ

† Aliàs supra per octauũ librum.

† articulus

† sententiã

† Domino

† Capit.vnico eo.tit. in 3.compilat. Vide Sotum lib.4. sententiarum dist.10.q.1. art. 3. circa finem. & B. Thomam citatum supra, hoc tit. cap.1.

† fuerat.

† In codice Barbatiæ ita: Cumq; super ordinibus corã nobis fuisset aliquandiu disputatum.

ı Hoc est, credebat se cõficere.]

¶Vnde inquisitioni tuæ taliter respõdemus,presbyterũ,quẽ si ne vnda baptismatis extremum diẽ clausisse significasti: quia in sanctæ matris ecclesiæ fide, & Christi nominis cõfessiõe perseuerauit.ab originali peccato solutum † , & cœlestis patriæ gaudium esse adeptum , asserimus incunctanter. Lege super octauo † libro Augustini de ciuitate Dei,vbi inter cętera legitur : Baptismus inuisibiliter ministratur quẽ non contẽptus religionis,sed terminus † necessitatis excludit. Librum etiam beati Ambrosij de obitu Valẽtiniani idẽ asserentis , reuolue. Sopitis igitur quæstionibus doctorum, patrũ sententias † teneas:& in ecclesia tua iuges preces,hostiasque Deo† offerri iubeas pro ꝑsbytero memorato.

¶Innocẽtius tertiꝰ Ferrarien.episcopo.

¶Non baptizatus ordinari non potest:& si de facto ordinetur,non recipit ordinis character,licet credatur baptizatus.

CAP. III.

VEniens† ad Apostolicã sẽdem I. lator præsentium, nobis exposuit, quòd cum ad gradum sacerdotij ascendisset, cõperit tandã ꝙ nõ fuerit† secũdũ formã Euãgelij[d] baptizatus, vnde nos eũ rite fecimus baptizari. ¶Cũque† super ordinibus fuisset diutius disputatũ , quidã in eam declinauerunt sententiam, vt cum baptismus sit fundamentum omnium sacramẽtorum [e] , ante susceptionem baptismi non suscipiatur aliud sacramentum : quoniam vbi fundamentum non est,superædificari [f] non potest. Porro ecõtra videri posset:Nã cũ quis nõ solum p[g] sacramẽtum fidei , sed p fidẽ etiã sacramẽti, efficiat pro culdubio mẽbrum Christi: & ꝙ Christũ habet per fidẽ [h], etiã si baptismũ nõ habeat, habet vtique fundamentũ præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus : superædificare posse videtur , sicut salutifera opera,sic & quẽlibet ecclesiastica sacramenta : cũ illud non sit generaliter verũ, neque de nouis [i] , neque de veteribus [k] sacramentis , quòd baptismus sit fundamẽtum illorum : quoniã & sacramentum coniugij [l] , & Eucharistiæ , à nõ baptizatis [m] recipi potest.Præterea sacramẽtũ ordinis non solum pontificalis, sed sacerdotalis etiam & Leuitici ex institutiõe sua præcesserit baptismum : per † quod forsitan videtur [n] , quòd ante baptismũ huiusmodi ordines possent rite conferri , maxime his qui baptizati esse creduntur. † ¶Quia vero ĩ cõcilio apud Cõpẽdiũ [o] legitur cõstitutũ: quòd si quis in presbyterũ ordinatus, deprehẽderit se non esse baptizatũ, baptizetur , & iterũ ordinetur : Nos circa latorẽ præsentiũ in hoc dubitabili casu , q̃d tutius est sequẽtes: Mandamus, quatenus ipsum per singulos ordines,vsq; ad sacerdotiũ promouere procures,& permittas eũ in sacerdotio ministrare [q] : quatenus iste per singulos ordines,vsque ad sacerdotiũ ordinetur , & ministret in officio sacerdotis:quia non intelligit iteratũ , q̃d ambigitur esse factũ: nec de sacramẽto male sentit, cũ illud nõ cõtẽptus religiõis, sed necessitatis articulus impediuit:Si enim aliquis natus est de christianis parentibus , & inter christianos fideliter ꝙuersatus, præsumitur ꝙ fuerit baptizatus,vt huiusmodi præsumptio pro certitudine habeatur , donec ꝓtrarium manifestis constiterit argumẽtis. Nota ꝙ baptismus est fundamentum omniũ sacramentorũ, ita vt ꝙ hunc non habet,ad ordines non poterit promoueri.Itẽ non intelligitur iteratũ , q̃d nescit esse factum. Itẽ ꝑsumit baptizatus , qui inter christianos tamquã fidelis fuerit ꝙersat[r]:tũ ꝓtra hmõi præsumptiones probatio admittit: Et sic nota hic , ꝙ violenta præsumptio recipit ꝓbationẽ ĩ ꝓtrariũ. d ¶ *Euangely.*]Itẽ per mũdũ vniuersum,baptizate omnes gẽtes in nomine patris,& filij , & spiritus sancti. quã habes ꝑ. tit. proxi.nõ vt apponeres.& c.debitũ.de consec.dist.4.proprie.

e ¶ *Omnium sacramentorum.*] 32. dist. c. præter.6.verum.Ber.

f ¶ *Superædificari.*] 1.q. 1.cum Paulus.

g ¶ *Per sacramentum fidei.*]In cuius pceptione gratia ꝑfertur:secus in sacramẽto matrimonij 2 , q̃d est etiã apud infideles. ꝑ. de diuort.

h ¶ *Habet per fidem.*]quam quis habet de ipso sacramẽto,licet ipsum sacramentum nõ habeat,sed credat se habere.ꝑ.eo.c.proxi.& ꝑ.ti.proxi.debitum.& ita talis baptismus dicitur baptismus flaminis.idẽ est in baptismo sanguine, per quẽ saluati sunt innocẽtes.

i ¶ *De nouis.*]idest,de sacramentis non vi testamenti.

k ¶ *De veteribus.*]id est,de sacramentis veteris testamenti.

l ¶ *Coniugij.*] ꝑ. de diuor. gaudemus, & c.quãtũ.& 26.di.deinde.

m ¶ *A non baptizatis,*]ſ. baptismo fluminis, sed baptismo flaminis baptizatis,cum illi quò ad gratiam,baptizati intelligantur.& ac cipere ꝙ possunt sacramentum Eucharistiæ.

n ¶ *Videtur.*]sed nõ est verũ ꝙ ꝓferat:vt ꝑ.patet.sed alle.dicit hoc.

o ¶ *In concilio apud Compẽdium.*]ꝑ.eo.c.ı.& hic ponit quæstionis solutionem,per concilium apud Compendium 4 celebratum.

p ¶ *Vsque.*]inclusiue per hoc quod sequitur.

¶ *Glossa sequens obiicit & soluit.demum quærit,& respondet.*

q ¶ *Ministrare.*Sed obiicitur:ille credebat se baptizatũ,& sic habebat sacramentũ fidei,ergo fuit ordinatus.ar.ꝑ.eo.c.prox.& ꝑ.eo.c.ı.quare ergo ordinat,cũ ꝓ hoc fiat iniuria sacramẽto. ı. q. ı. q̃d q̃dã:Hæc obiectio ꝛ̃ valet: qa licet ꝙs habeat sacramẽtũ ꝓ fidẽ, quãcito incipit scire se nõ habere sacramẽtũ baptismi,& cõtinet illud recipere,sſtati amittit sacramẽtũ fidei:vnde iterũ ordinat: qa certus est,ꝙ non receperat ordines ante baptisinum:Sed quæ forma seruabit circa istũ,si omnino certum esset ꝙ nõ fuit baptizatus?tunc cõis forma seruabitur,quã habes ꝑ. tit.proxi.nõ vt apponeres.sed si illud habeat dubiũ,seruabitur forma illa.ꝑ.tit.proxi.c.ı.

† Alias sic propter quã fortitan videbatur.

† Post vltimum creduntur in aliquod antiquis sequitur&c. infra. & non nulla omittit hic Raymundus , q̃ sunt in veteri compilatione.

† Decusto dia Eucharistiæ.& aliorum sacramentorum.

† Lateranẽ i capit. 20 & ꝑ.tit. de baptismo & eius effectu in 4.cõpilatione. vide concilium Trident. ſeſſ.7.c.6.de reformando facræ Eucharistiæ sacramẽto : adde nostras dist. in hoc cap.

† Aliàs ita: in aliquod antiquis sequitur&c. infra. & non nulla omittit hic Raymundus , q̃ sunt in veteri compilatione.

† nefanda *Abbas Siculus.*

† In codice Barbatiæ ita: & ſi per *de consec.dist.2. qui bene.* aliquod nefandum contigerit, deinde grauiori &c.

De hac materia tractatur.23.distin.c. clerici qui comam.vsque ad finem. & ſi per *de consec.dist.2. qui bene.* *Catuimus.* Primo statuit. Secũdo rationẽ submittit. Tertio addit pœnã. Secunda: ibi, *Ne possit.* Tertia:ibi, *Si vero.* Abb. CASVS.Statuitur in hoc capitulo , ꝙ chrisma & Eucharistia custodiatur sub clauibus & ſi is ad quẽ pertinet eorũ custodia,ea incaute dereliquerit, tribus mensibus ab officio suspendi debet:& ſi inde aliquod nefariũ contigerit,grauiori pœna puniatur.Not.ꝙ chrisma & Eucharistia sub clauibus custodiri debent.Itẽ ſi per culpã alicuius aliquod nefandum eueniat,puniri debet ac ſi fecisset.Et sic nota hic,ꝙ qui occasionem damni dat damnum dedisse videtur.

¶ *Fideli custodia.*]Simile ꝑ.de cele.Miſ.sane.& per laicos ı ad infir mos non debet deferri Eucharistiæ sacramentum , sed presbyter se est.93.distinctio.præsente.& cap. diaconus. secundum formam quæ traditur ꝑ.de cele.Miſ.sane.§.sacerdos vero.

¶ *Glo.seq.arg.alleg.duo iura pro,in contrarium alleg.alia. 2. Item secundo arg.alleg.duo iura.ſi.reci.per q.*

f ¶ *Grauiori.*]Arg.ꝙ ꝓp culpã tenetur quis ad oĩa illa, q̃ sequũtur

quia non intelligitur [a] iteratũ, quod ambigitur esse factum: nec male [b] de sacramento sentitur, cum illud non religionis cõtemptus,sed articulus necessitatis [c] excludit. Et certe de illo,qui natus de Christianis parentibus , & inter Christianos est fideliter conuersatus,tã violenter præsumitur quòd fuerit baptizatus,vt hæc præsumptio pro certitudine sit habẽda, donec euidẽtissimis forsitan argumentis contrariũ probaretur [d].

a ¶ *Intelligitur iteratum.*]sic de consec.dist.ı.solemnitates.

b ¶ *Nec male.*] Tacita rñsio vr̃,quasi dicat, licet dicamus ĩstum baptizandũ,non ideo male sentimus de sacramẽto baptismi:quia si aliquis ĩ articulo mortis velit baptizari , nec est qui velit eũ baptizare: ꝓp hoc nõ minus erit saluus.ꝑ.tit.proxi.debitũ.de cõse.dist. 4. catechuminũ. cũ illud non religionis contemptus sed necessitatis articulus impedit.

c ¶ *Necessitatis.*] vel ignorantiæ facti , quæ excusat.ꝑ.c. proxi.

d ¶ *Contrarium probaretur.*]Nota violentam ꝓsumptionem admittere probationẽ in cõtrariũ.ſ. 27.q.ı. nec aliquã ꝑ.de ꝓba. ꝓpoſuiſti. & c. cãm matrimonij. B.

DE CVSTODIA Eucharistiæ,&c.

¶In præcedentibus titulis visum est qualiter Eucharistia cõseratur ideo merito subiicitur de ipsius custodia. Et quia in baptismate vtimur chrismate: vt in c. ı. de sacrã vnct. & supra visum est de baptismo, ideo additur hic de custodia chrismatis , & generaliter de custodia omniũ aliorum sacramentorũ.

CAP. I.

STatuimus , vt in cunctis ecclesiis chrisma & Eucharistia,sub fide li [c] custodia clauibus adhibitis conseruentur: Ne possit ad illa temeraria manus extendi , ad aliqua horribilia vel nefaria † exercenda.¶ Si vero is,ad quẽ spectat custodia, ea incaute reliquerit,tribus mẽsibus ab officio suspẽdatur: & † si per eius incuriã aliquid nefandum inde contigerit,grauiori [f] subiaceat vltioni.

¶Idem in eodem †.

¶Supellectilia in ecclesiis poni non debent nisi necessitas vrgeat.hoc dicit primo. Ecclesiæ debent sua vasa & vestimenta mundare tenere hoc secundo.

CAP II.

RElinqui nolumus incorrectum,quòd quidam clerici ecclesias § sic exponũt supellectilibus propriis, & etiam alienis, vt potius domus laicæ , quàm Dei basilicæ videantur:nõ considerantes,quòd Dominus nõ sinebat, vt vas tãferretur per templum.Sunt & alij , qui non solum ecclesias dimittunt incultas , verumetiam vasa ministerij , & vestimenta [h] ministrorum, ac pallas altaris , necnon & ipsa Corporalia tam immunda relinquunt, quòd interdum aliquibus sunt horrori.

† Quia vero zelus nos comedit domus Dei: firmiter prohibemus,ne huiusmodi supellectilia in ecclesiis admittantur,nisi propter hostiles incursus , aut incendia repentina,seu alias necessitates vrgentes ad eas oportear haberi † refugium : sic tamen vt necessitate cessante,res in loca pristina reportẽtur.Præcipimus quoque, vt oratoria, vasa,Corporalia, & vestimenta prædicta,munda & nitida conseruentur. Nimis enim videtur absurdum, in sacris sordes negligere, quæ † dedecerent etiã in profanis. [i]

TITVLVS XLV.

De† reliquiis & veneratione sanctorum.

¶Alexander tertius.

¶Sine papæ licentia non licet aliquem venerari pro sancto.

CAP. I.

AVdiuimus † , ꝙ quidã inter vos diabolica fraude decepti, hominẽ quendam in potatione & ebrietate occisum, quasi sanctum(more infidelium) prohibitas portare debent.ꝑ.de vita & ho.cle.clerici.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE SANCT.

¶Viso de custodia Eucharistiæ.et chrismatis,& veneratiõe sacrorũ sacramẽtorũ,merito subiicit rub.de reliquiis et veneratiõe sãctorũ.Ab.

De hac materia habetur 11.q.ı.ſi quis dixerit.30.dist.ſi quis præpositera.de consec.distin.1.loca.

AVdiuimus.]Primo narrat factum quod audiuit. Secundo illud improbat:ibi,*Cum vix.*Ter in illud prohibet: ibi,*Illum ergo.*Abbas.Siculus.

CASVS.Quidam diabolica fraude decepti, quendam in ebrietate occisum , quasi sanctum venerabantur , cum etiam pro talibus in ebrietate occisis ecclesiã vix orare permittat : cum dicat Apostolus : Ebrioſi regnum Dei non possidebunt.verumtamẽ mandat Papa,ꝙ illum ex illa culpa.31.q.2.de neptis. & 1.q.ı.placuit.Ar.ꝓtra.15.q.ı.inebriauerunt.Loth.ff.de fur.verum.Itẽ arg.ꝙ qui occasionẽ dãni dat,dãnum dedisse vr̃.50.dist.ſæpe.ff.ad leg.Aquil.qui occidit. §. in hac. & hæc pœna erit ad arbitriũ iudicis, ex quo nõ determinat.ꝑ.de offi.deleg.de causis.sed ꝑ.imponitur certa pœna trium mensium.

Elinqui.] Recitat duos excessus,cõtra quos sed̃o ꝓuidet. Secũda:ibi, *Quia.* Abb. CASVS. Quidã clerici ecclesias supellectilibꝰ suis & etiam alienis,sic exponunt, vt potius videãtur domus laicorũ, quàm ecclesiarũ :Sunt & alij,qui ecclesias dimittũt incultas siue immundas,& ẽt vasa ministerij , vestimenta & pallas altari, & corporalia tã immunda relinquunt, ꝙ aliquibus interdum sũt horrori:vñ præcipit Papa, ꝙ hmõi supellectilia ĩ ecclesiis non ponãtur,nisi necessitate instante,sic tñ,vt ea cessante de ecclesiis remoueantur.ꝓcipit ẽt vt oratoria. vasa,& corporalia , & vestimenta prædicta mũda & nitida conseruentur:absurdum est enim, in sacris hmõi sordes, negligere quæ dedecerent ẽt in vestibus priuatorũ.No. ꝙ necessitas facit licitũ,q̃d alias esset illicitũ, Itẽ cessante causa, cessat effectª.Itẽ ecclesia & ornamẽta ecclesiarũ,munda & nitidia sũt seruãda,& supellectilia ĩ ecclesiis nõ sũt ponenda nisi ex causa. ¶ *Ecclesias.*]in ecclesiis tñ pòt 2 & dẽt iudiciũ ecclesiasticũ exerceri.2. q.2. ꝓceptũ. sed non secularia. ꝑ.de immunita.ecclesiarũ.c.ı. h ¶ *Vestimenta.*] Vestimenta ecclesię honesta & mũda debẽt esse. de consec.dist.ı. vestimẽta. i ¶ *In profanis.*]i. priuatorũ vestibus.Et ita est arg.ꝙ clerici debẽt incedere ornati vestibus non tñ ad iactantiã. 21. q. 4. omnis iactantia. quia dissolutos & fractos vestibus nõ recipimus. 41. dist. parsimoniã. & incõpositio corporis qualitatẽ indicat mentis.vt dr ea.dist. §. vltim.in fin. nec tamen Zachinum tract. de hæreticis, cap. 12.& Cassaneum in catalogo gloriæ mundi par.3.consideratione 44. cũ multis sequentibus. adde Melchiorẽ Canum. iib. 5. c.5. de locis Theologicis

† habere

ꝛ Vide Nauarrum in Manuali de Horis cano ſſiõ 25.tit. de inuocatione,vene, & reliquiis sãctorum , & sacris imaginibus. & B Thomam ꝫ. par. q. 25. art.6. † Cap.vnico.tit.de veneratione sanctorum in 3.compilat. Et de materia vimentis.vt dr ea.dist. §. de omnino tract. de hæreticis, cap. 12.& Cassaneum in catalogo gloriæ mundi par.3.consideratione 44. cũ multis sequentibus. adde Melchiorẽ Canum. iib. 5. c.5. de locis Theologicis

† Vide omnino concilium Trident. ſeſſio.25.tit. de inuocatione,vene, & reliquiis sãctorum , & sacris imaginibus. & B Thomam ꝫ. par. q. 25. art.6. † Cap.vnico.tit.de veneratione sanctorum in 3.compilat. Et de materia vimentis.vt dr ea.dist. §. de omnino tract. de hæreticis, cap. 12.& Cassaneum in catalogo gloriæ mundi par.3.consideratione 44. cũ multis sequentibus. adde Melchiorẽ Canum. iib. 5. c.5. de locis Theologicis

† In codice Barbatiæ ita: fuisse tñ pòt 2 & dẽt iudiciũ ecclesiasticũ exercere.

† Vide Nauarrum in Manuali de Horis cano

deçætero

decætero colere nõ ꝓsumãt:qa & si per eũ miracula fierẽt sine au
ctoritate Romanæ eccl̃ię nó liceret ꝓ eo, cũ
ebrietas est mortale peccatũ.Item nullus debet venerari,quãtuncunq;
miracula per ipsum fiãt,nisi prius à Romana ecclesia approbetur.
¶Glossa seq.recitetur per q.quando ecclesia oret,&c.

Eph.5.

1 Vide. B. Thomam,3 2.q.150,ar.1.

a ¶*Cum vix.*]quasi dicat nõ í oí casu:qa tũc nõ orat eccl̃a ꝓ eo, cũ ebrietas fuerit mortale ꝑ peccatũ vt puta assidua.de cõse.dist.5.nullus. & 25. dist. 5.1.aliàs, ea demũ.& 35. dist.eps. secus cũ ebrietas fuerit veniale peccatũ.35.dist. 5.aliàs.ver.quotiens.

† Scilicet Lateranen. ca.62.& c.1. tit.de immunitate eccle. in 4.compi.

b ¶*In ebrietatibus.*] In ebrietate nõ potuit de mereri.15.q.1.lane. & c. si cõcupiscẽtia. ita nec meritũ augeri. arg. hic & 22.q.4. vnusquisque.

† Vide omnino concilium Trident. supra citatum ca. 1.hoc tit. & Syluestrum in summa verbo, reliquiæ.

c ¶*Miracula.*]Qñ miracula fiunt 2 qñq; per malos.1.q. 1. teneamus. ideo non dẽt venerari pro sancto quisquis miracula facit, nisi ab ecclesia Romana priꝰ fuerit per testes legitimos approbatus, vt hic ḋt, & j.c.,pxi.& 5.de testi. venerabili.vbi testes super vita & miraculis recipiũtur: quia quẽ ipsa reprobat,reprobandus est:& quẽ approbat,approbandus est. 24. q. 1. hæc est fides. & c. qñ vetus.& q.2.sane ,pferẽ.

2 Vide.B. Thomam. 2.1.q. 78.ar. 2.

† comprobatæ.

Vm ex eo.] Ponit duplicẽ excessum, quẽ ꝓhibet distinguendo inter veteres & nouas reliquias: ibi,*Ne in posterũ*. Tertio fraudes ꝑ platos prohiberi ꝓcipit:ibi.*Prælati*.Abb.Sic.

† In codice Barbatiæ & in concilio. ita: non permittant eos de cætero, qui, &c.

CASVS.Quidã exponũt reliquias sanctorũ venales, & eas indifferẽter ostendunt, ꝓ qđ sæpe detrahitur christianæ religioni: vnde statuit cõsiliũ, vt antiquæ reliquiæ decætero extra capsam nullatenus extrahantur, nec exponant venales.Inuẽtas de nouo nullus venerari præsumat,nisi priꝰ à sede Apostolica fuerint approbatæ:nec plati ecclesiarũ ꝑmittãt aliquos decipi hmõi falsis figmẽtis:sicut in plerisq; locis occasione quæstus fieri consueuit.Not.ꝙ reliquiæ venales exponi nõ debent.Itẽ reliquiæ venerari nõ debẽt sine auctoritate Apostolica.

† Vanis, legitur in concilio, in aliquot antiquis Gregorii libris vtraque vox desideratur

† De materia vide B. Thomam 2.2.q.147. & late Couarruiam lib. 4 varia.resolut. cap. 20.

d ¶*Venales.*] Quod esse nõ debet: quia reliquiæ sanctorũ martyrum,vel ipsi martyres vendi non possunt.C.de sacrosan.eccle.nemo.ga res sacra nõ recipit æstimationẽ.ff.de re.diui.sacra loca. §. vlt.& ideo non pót vendi: quia venditio sine pretio non cõsistit. Inst.de emp.& ven.§.pretiũ.& ff.eo.l.2.§.fine pretio.Et spiritualia vendi non possunt,nec spiritualibus annexa.j.de simo.querelam. & 5.de iure pat.de iure:immo qui spiritualia vendit, capitale crimen cum simonia committit.1.q.1.qui ſtudet. ideoque reliquiæ sacræ vendi prohibentur,vt j.sequi.

e ¶*Auctoritate.*] vt 5.eo.cap.proxi.receptis testibus super vita & miraculis,illius supra de testi.venerabili.

DE OBSERVATIONE IEIVNIORVM.

¶ *Viso de veneratione sanctorum: quia propter eorum venerationem & deuotionẽ sunt indicta ieiunia ab ecclesia, merito ꝓst rubricam præcedentem ſubiicitur iſta.Abb.*

De hac materia tractatur 41.& 76.dist.per totum.et de conse.dist.3.quasi per totum.& de conse.dist. 5. per totum.& in concor.superius allegatis.

X parte.]Cõis diuisio. Scda pars ; ibi , *Ad quod*.Abbas.

¶Vigilia seq.recitetur per q.quando ecclesia oret,&c.

venerantur:Cum vix [a] pro talibus in ebrietatibus [b] peremptis ecclesia permittat orare : dicit enim Apostolus:Ebriosi regnũ Dei non possidebunt.Illum ergo non præsumatis decætero colere,cum etiã si per eũ miracula [c] fierẽt,nõ liceret vobis ipsum pro sancto,absq; auctoritate Romanæ ecclesiæ venerari.

¶Innocentius tertius in cõsilio gñali †.

¶*Sanctorum reliquiæ vendi non possunt, vel paſsim ostendi non debent,ne circa illas populus decipi possit.*

CAP. II.

CVm † ex eo,quòd quidam sanctorum reliquias exponunt venales [d], & eas passim ostendunt, Christianæ religioni detractum sit sæpius , Ne in posterum detrahatur, præsenti decreto ſtatuimus , vt antiquæ reliquiæ amodo extra capsam nullatenus ostendantur, nec exponantur venales.Inuentas autem de nouo,nemo publice venerari præsumat, nisi prius auctoritate [e] Romani Pontificis fuerint approbatæ †.Prælati vero non † permittant eos, qui ad eorum ecclesias causas venerationis eccedunt,variis † figmẽtis,aut falsis documentis decipi,sicut in plerisque locis occasione quæstus fieri consueuit.

TITVLVS XLVI.

De obseruatione ieiuniorum †.

¶Innocentius tertius clericis sancti petri Magalon.

CASVS.Si Natiuitas Dñi,vel Assumptio beatæ Mariæ,aut festiuitas alicuius Apostolorũ veniat in secunda feria,die sabbati præcedenti,vigilia debet ieiunari:& vigilia beati Matthiæ Apostoli debet ieiunari.Not.ꝙ dignitas diei festi non aufert onus ieiunij.

¶Glo.seq.obiicit,& ſoluit.

¶Vigilia occurrens in Dominica ieiunari debet in sabbato : & ieiunanda est vigilia B. Matthiæ.

CAP. I.

EX † parte vestra quæsitum fuit, vtrum si Natiuitatem Domini, vel Assumptionem beatæ Mariæ,vel festiuitatem alicuius Apostolorũ in secunda feria contigerit euenire, die sabbati [f] præcedentis † vigilia debeat ieiunari: & vtrum in vigilia beati Matthiæ Apostoli, sit ieiunium iniungendum? Ad quod breuiter respondemus,ꝙ die sabbati festiuitates prælibatas † secundæ feriæ præcedentis, & beati Matthiæ Apostoli, debet vigilia ieiunari.

¶Idem Bracharensi archiepiscop.

¶Non capit congruam ſummationem , & textus in se satis clarus est,& multa sunt dicta quæ patent per §§.

CAP. II.

COnsilium † nostrum: & infta.¶Consultationi tuæ taliter respondemus , quòd omnium Apostolorũ [g] vigiliæ sunt in obseruatione ieiunij celebrãdæ , præter vigilias Apostolorũ Philippi & Iacobi, & beati Ioãnis Euangelistæ:quoniam † ipsorum solemnitas infra solemnitatẽ paschalẽ [h], iſtius autem infra Natalẽ Domini celebratur. Ieiunium etiam apud nos in Aduẽtu Domini igitur. Sanctorum † quoque vigiliæ, quorum festiuitates oportet secunduetur.Itẽ quidã in Quadragesima ꝓp necessitatem famis coacti sunt comedere carnes:quæritur quæ pœnitentia illis sit iniungẽda?Rñdet Papa,ꝙ in tali articulo nõ peccant.Item quidã propter debilitatẽ comedũt carnes die sabbati cõtra loci cõsuetudinẽ,vn de alij habent molestum:Rñdet Papa,ꝙ cõsuetudo loci seruetur, ita tñ ꝙ debilibus & infirmis propter hoc periculum non immineat.Item quidam infirmantur in Quadragesima, & in aliis ieiuniis,& petunt esum carnium sibi concedi:Rñdetur, ꝙ desiderium infirmorum ſupportandum est,cum vrgens necessitas hoc requirit,cum legi non ſubiaceat necessitas.Not. ꝙ bonarum mentium est ibi culpam timere,vbi culpa nõ est.Item consuetudo regionis in esu carnium attendenda est.Item necessitas legem non habet.

f ¶*Die ſabbati.*]Simi. j. de verb.sig.q̃ſiuit.sic vt̃ ꝙ dies sabbati debeat: seruitutẽ diei lunæ.Sed ꝓtra,dies Dñicus, ꝙ est medius , impedire dẽt illã seruitutẽ: nã locus sacer interueniens,impedit illã seruitutem.ff. ḋ ser. rusti.ṗdi.qui ſella.§. in rusticis 3.Sed istud non est seruitus , immo est debitũ quoddã.vñ cum nõ possit ſolui vna die, debet ſolui alia.arg.76. dist.ieiuniũ.ver. & hoc sciendũ est.sic 5.de do. & contu.cum dilecti.ff. de arbi. Celsus.§.1.quia ad duo tenetur,ſcilicet ieiunare vigiliã Apostoli, & ieiunare : vnde si nõ pót ieiunare vigiliã ob reuerẽtiã diei Dñicæ, ieiunet die sabbati. argu.prædictæ. legis & ff.de vſuris, debitor.

† Capit.1. eod.tit.in 1. compilatio.

¶Glo.seq.obiicit de illis verſic.Petrus & Andreas,& c.& ſol.

g ¶*Omnium Apostolorum.*]Qui,omniũ dicit,nihil excipit,nisi tres vigilias quæ sequuntur:ergo in omnibus aliis est ieiunandum nisi consuetudo contraria sit,vt in §.proxi.ex quo excipit tantum de istis,ergo de omnibus aliis intelligendum est,quia doli clausula non refertur ad ea,de quibus specialiter cautum est.ff. de verb. oblig.doli.clausula.non obstantibus versibus illis:

Petrus & Andreas, Paulus cum Simone, Iudas:
Vt ieiunemus nos admonet atque Mathaus.

h ¶*Paſchalem.*] Inter quam nullum ieiunium necessitatis est.76. dist.c.ieiunium.§.non autem.nisi rogationes & vigilia Pentecostes.de conse.dist.3.rogationes.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio.

† Sicut locus medius impedit pollutionẽ cũ mittertii. j. de consec. eccle.vel alt. c. vnico.li. 6.Ioã. And

† præcedẽtis

† Prælibatæ legitur in recentioribus libris.

† In antiquis codicibus vt pluribus illorum festiuitas infra solemnitatẽ paschæ ſequitur: quorum festiuitates ſecũda est,qualis est ſ̃c dictus.76.di. seixe.10.An.

† Aliàs:sanctorũ vigiliæ quorum festiuitates.

a ¶*In ꝑcedẽti sunt sabbato.*]ſ.ca. px.& j.de verbo.signifi.quæſiujt.

b ¶*Consuetudine.*]Arg. consuetudiné cuiuscunq; regionis seruãdã.12.dist.illa.ſ.de sepul.certificari.76.dist.vtinam.j.eod.ca.§.item

c ¶*Puniendos.*]& sic necessitas excusat.quæ legem non habet. de con.dist.1.ſicut.& j.eo.c.§.vlt.

d ¶*Bonarũ.*] 5.distin.ad eius in fin.tũ ꝓp ambiguũ duplicitatis pót talibus pœnitentia impo ni 1.23. q. 3. excõicatorum.34.q.2.in lectum.

e ¶*In ſabbato.*] quæ in sabbato comedi nó debent. de con.dist.3.sabbato.& arg.12. dist. illanon.ſcitimet 13.q.1. f ¶*Conſuetudinem.*] à qua recedi nó debet ſine magna causa : cũ ex hoc ſcãdalũ generetur. Immo tamẽ cõtemptores legũ puniendi sunt q̃ contra faciũt.11. dist. in his.ſi tñ periculũ cõtigerit,nõ est feruanda vt hic dicit inferius:qa vtilius etiã ſcãdalũ natum relinquatur,j. de regu.iu. q. ſcãdalizauerit.

g ¶*Indulgeri.*]nõ ex debito,ſed exhumanitate

h ¶*Necessitas.*] De cõſe.dist.1.ſicut. & j.de re gu.iur.quod non est.

i ¶*Vt maius periculũ.*] ſcilicet mortis: sicut olim permittebatur dare libellum repudij,vt maius periculũ vitaretur: vt 33.q.2.ſi quod verius.

Xplicari.]Cõis diuisio. Secunda pars: ibi,*Respondemus*.Abb.

CASVS. Quæritur,ſi dies Natalis Dñi in sexta feria euenerit vtrũ illa die liceat nobis carnes comedere?rñdet ꝙ sic,ſi voto vel regulari obſeruantia nõ ſumus astricti , nec tñ peccamus,ſi ob deuotionem abſtinemus.Not. ꝙ cõsuetudo generalis ecclesiæ ſeruanda est.

¶*Gl.ſeq.arg.a cõtrario.*

k ¶*Nec voto.*]ergo ſi vo to tenent, nõ debẽt comedere carnes: quia q̃ ſine cõditione vouentur,ſine ꝺditione ſoluũtur.32. q.vlt.c.vltim. qa ex quo in voto emiſſo nihil exceperunt,generaliter tenentur.arg. j. de priui. quia circa. & ff.de ſeruitut. vrbanor. ſeruitus. ca. l ¶*Conſuetudinẽ.*] quæ ꝓ lege ſeruari debet.11. dist.in h.s reb⁹.& 12.dist. diuturni.& sic cõsuetudo ecclesię gñalis ſeruãda est tãquã lex.5.de celebra.Misſ. pernicioſus.

m ¶*Voluerint.*]Immo magis laudandi sunt,quia ea sunt in nostris officiis gratiora,quæ cũ licet nobis non impendere,gratia tñ dicitur te qđ non debes,q̃ reddere qđ teneris.33.q.5.qui fitit.aliàs est ſub illo ꝺ lo c.tũc ſaluabitur:qa nemo i necessitatibus liberalis exiſtit.ff.de adim.leg.rẽ legata.& ff.de do.inter vi.& vxo. ſi quis pro vxore.B.

DE PVRIFICATIONE POST PARTVN.

¶ Supra visum est de ieiuniis indictis ob reuerentiam Sanctorum , ſequitur merito videre de purificatione post partum: quæ fuit indicta ob reuerentiam ecclesiarum.Abbas.

De hac materia tractatur 5.dist.

Olens.] Primo ponitur decisa consultatio,Secundo dubij fortificatio:ibi,*Licet*.Tertio Solutio:ibi, *Quia*. Quarto permissio:ibi, *Si tamen*.Abbas.

CASVS.Quæsitũ fuit à Papa, ꝙ quantũ tempus mulier post partũ ab ingressu ecclesię de beat abstinere: qa ſm legem Mosaicam, certi dies determinati erãt, q̃bus mulier ab ingreſſu ecclesię post partum † abstinebat:Sed qa per Iesum Christũ veritas facta est:Rñdet Papa, ꝙ postquã vmbra legis euanuit & veritas illu ęſo. xit Euãgelij:ſi mulieres post partũ voluerit ec cleſiam intrare aũtuæ gratias Deo, nullũ est peccatũ:nec aditus ecclesiæ illis est denegãdus : ne pœna illis videat in culpã puertit:tñ si aliquãdiu voluerint abſtinere nõ est ꝓbãdũ.No.ꝙ pœna nõ debet conuerti in culpã. n ¶*Certi dies.*]ſ. ꝙ ma ſculo xl.dies ꝓ fœmina lxxx.dist.5.§. 1. & ideo ad litteram hoc fiebat, qa reputabãt immundæ vſq; ad tps illud.B. o ¶*Intrare voluerint.*] prohiberi non debent: ne pœna eis vertatur í culpã. 5. dist. ſi mulier. & cap. ad eius vero.& 7.q.1.cum percuſsio. p ¶*Ex veneratione.*]De cõſe.dist.2.quotidie. & quia bonarum mentiũ est,&c.5.tit.proxi.consilium.§.2. & 5. dist. ad eius vero cõcubitum.

† illi

† Aliàs ita: de purgatio ne.

† Arinacan. ep scopo.

† Armacan. aliàs xit Euãgelij:ſi mulieres ita:Innocen post partũ voluerit ec tius tertius cæteris o cleſiam intrare aũtuæ missis.

† Cap. vnico eo. tit. in 3. compilat. Et cur purifi ficario fuerit in lege abſtinere nõ est ꝓbãdũ. institutu,vi de per B. Thomã 2.2. q. 17. art 4. & de purifi catione le ad litteram hoc fiebat, gitur Leuit qa reputabãt immun c.12. dæ vſq; ad tps illud.B.

DE ECCLESIIS Aedificandis, vel reparandis.

† De materia huius tituli vide cõcilium Trident. ſeſſio. 7. de reform. mat. cap. 8. & plenius ſeſſio. 21. de reform. c.7

¶Supra visum est de ecclesiarũ cõſecratiõe:Sed quia ecclesiæ consecratæ quãdoq; ruunt, & sic reparat.one indigent:quã doq; vero ex necessitate de nouo ædificari debẽt: merito ſubiicit de ecclesiis ædificãdis vel reparãdis. Vel continua magis ad ꝓxima sic:Supra visum est in rubricis pœdentibus, de veneratione ecclesiarũ & ſanctorum, Sed qa ad decus ecclesiæ ꝑtinet reparare eã, vel nouiter ædificare:ideo ſubiicitur hæc rubrica.Abb. De hac materia tractatur 16.q.2.§.hinc etiam. vſque ad fi.§.itẽ ſunt ali qui.de conſe.dist.1.in multis capitulis.

† In concilijs editis habetur hoc decretũ in gũtiaco sub Carolo Magno c.4.ac ferunt Barchardus lib. 3. decret. c. 30. & Iuo. par.3.cap.35. & c.4.eo. ti. in 1.cõpilat.

Vicunque.]Litteras huius cap.paret.Not. ꝙ cuius est emolumentum,eius debet esse & onus.

q ¶ *Ad tecta.*], Nam vbi est emolumentum, ibi debet esse onus : quia non est ferendus is qui lucrum amplectitur , onus autem ſubire recuſat. C. de caducis tollendis. l. vnica. §. pro ſecundo. in fine & §. ne autem. verſiculo ſi nec talis. ſicut ad quem ſpectat onus.

& emolu

& emolumentū.C.de fur.manifestissimi.§.penult. in fi. sic ℨ.de his q̄ fi.à maio.par.cap.c.vlt.& ℨ. eo.de his. Nā & ipse fructuarius tenetur ad farta tecta.C.de vsur.eum ad quem.& ff.eo. vsufructu legato.1.respon.in fi.& §.hactenus.[alias est lex] Et hoc intelligo, cum quarta ad hoc deputata non sufficit:de qua habes.10.3.vnio. aliàs si sufficeret;nō te neretur.

† Ex concilio Latenē.lib Alexan. iii.c.13.& c. 2.eo.in.1. compilatio.

CVm dicat.] Duæ sunt partes.Secūda ibi, *Satuimus*. Prima ibi,*Caueant*.Abb.Sicul.

CASVS. Quia Leprosi cū sanis habitare nō debēt,ne vna ouis morbida, inficiat sanas omnes, statuit consiliū Lateranēn.vt vbicūq; tot simul leprosi fuerint cōgregati sub cōi vita, q̄ † Constituto re.legitur in concilio. & pluribus vetribus Gregorianis.

ecclesiā cū cœmiterio possint p̄struere, & p̄ prīū p̄sbyterū hīe: sine cōtradictione alicuius hoc faciāt:caueant tñ, q̄ de iure parochiali vel terib⁹ ecclesiis iniurio si nequaquā existāt: q̄ † Dictio, pro,deest in pluribus exemplaribus, & male.

q̄d eis pro pietate p̄cc ditur, ad aliorū iniuriā redūdare nō debet. De hortis tñ & nutrimētis animaliū suorum,decimas soluere nō coganť Not q̄ noua ecclesia in p̄iudiciū veterū ecclesiarū fieri nō debet.Ité priuilegium in iniuriā alterius dari nō debet. Ité q̄d datur p̄ pietate non debet trahi ad gra † Capit. 2. eodē.t.in.1. compilatio. † quòd uamen alterius,Ité leprosi de hortis & de animalibus suis decimas soluere non coguntur.

¶ *Glo.seq.quærit, & sol.* a ¶ *Tot.*]Sed quot sufficiunt? forte x.vt 10.q. 3.vnio. vel etiā pauciores, dummodo velint ecclesiā dotare. arg. de consec.dist.1.nemo.

b ¶ *Veteribus.*] Veteres enim ecclesiæ pp nouas lædi non debent 16.q.1.quicunque ecclesiæ tamen de decimis modicum damnum possunt sustinere.infra.cap.proxi.

¶ *Glo.seq.arguit, & arguendo probat.*

c ¶ *Aliorum iniuriā.*] Arg.nullius inopiā releuari cū alterius iactura.22.q.2.primū.& ff.de condi.inde.nā hoc.arg.14.q.1.denique. arg. C.de eman.li.nec auus.qa & si princeps concedit alicui ædificare in loco publico,hoc intelligitur facere sine dāno alterius.ff.ne qd in loco pub.l.2.§.si quis à principe.& ff.ad Treb.sed cū ab hærede. ff.de admi.tuto.impuberi.& ℨ.eo.ad audientiā. Sic enim interpretanda sunt beneficia principis, vt non incipiant esse iniqua. ff. de vul.& pup.sub ex facto.ff.de p̄to.stipula.l.Paulus.ff.ex quibus cāu. maio.l.sciendum.ℨ.de vsu pal.ex tuarum.& ℨ.de offi.ord.c.licet.

d ¶ *Nutrimētis.*]De oibus aūt aliis soluāt decimas,ex quo de istis tñ ,phibenť:q̄ q̄d de vno prohibetur,de alio p̄cessum itelligitur. 25,dist.qualis.nisi religioné aliquorū assumerēt,tūc gauderēt eorū priuilegio.ℨ.de sta.moua.recolētes.i fi.& arg.ℨ.de dec.ex parte.Io.

AD *audientiam.*] Primo ponit facti narrationē. Secundo p̄uisionem:ibi,*Quia igitur*.quæ primo prouidet q̄n rector consentit:secundo quando dissentit:ibi,*Si vero*.Abbas.

CASVS.Quædā villa tñ distabat à parochiali ecclesiā , q̄ tēpore hyemali sine magna difficultate parochiani ipsam ecclesiā adire nō poterāt:vñ congruo tpe nō poterant diuinis officiis interesse:vnde dñs illius villæ petiit,vt ibi posset ecclesiā p̄struere,quā dotare volebat:& maior ecclesia in tñ abundabat , q̄ nullum vel modicū p̄iudiciū pp hoc fieret eidē sine obuētione illius villæ: vnde mandat Papa dioecesano:quatenus si ita est,ecclesiā ibi ædificet,& in ea facerdotē instituat,ad p̄sentationē rectoris maioris ecclesiæ,cui assensu patroni ,peracturū obuentiones illius villæ: p̄uideat tñ,vt cōpetens honor & facultates illius loci ecclesiæ matrici seruetur:q̄d satis fieri pōt,cū dñs eiusdē villę xx.acras terrę il

¶ Ex consilio Lateran. †

¶ *Leprosi permitti debent , sine p̄iudicio antiquarū parochiarum habere ecclesiam propriam & presbyterum , nec tenentur soluere decimas de hortis,vel nutrimentis animalium.*

CAP. II.

CVm dicat Apostolus:& infra.¶ Constituimus,vt vbicumque tot [a] simul leprosi sub cōmuni vita fuerint congregati,q̄ ecclesiam cū cœmiterio sibi construere †,& proprio gaudere valeant presbytero , sine contradictione aliqua permittantur habere.Caueant tamen, vt iniuriosi veteribus [b] ecclesiis de iure parochiali nequaquā existāt:quod enim eis pro† pietate cōceditur,ad aliorū iniuriā [c] nolumus redundare.Sta tuimus etiā,vt de hortis & nutrimentis [d] animalium suorum, decimas tribuere non cogātur.

¶ Alexander iij.Eboracēn.Archiepo.

¶ *Propter nimiam distantiā ecclesiæ , potest noua ecclesia in ipsū parochia ædificari,et certa portio de antiqua sibi deputari.*

CAP. III.

AD † audientiam nostrā nouerit peruenisse, quòd villa quæ dicitur H.tantum perhibetur ab ecclesia parochiali distare,vt † tempore hyemali cum pluuiæ inundant, nō possint parochiani sine magna difficultate [e] ipsam adire : vnde non valent congruo tempore ecclesiasticis officiis interesse. Quia igitur dicta ecclesia , ita dicitur redditibus abūdare, quòd prærer illius villæ prouentus minister illius cōueniēter [f] † valeat sustentationem habere: Mādamus, quatenus si res ita se habet,ecclesiam ibi ædifices,& in ea sacerdotem,sublato appellationis obstaculo, ad præsentationē rectoris [g] ecclesiæ maioris,cum canonico fundatoris assensu instituas,ad sustentationē suam eiusdem villæ obuentiones [h] ecclesiasticas perceptur.:prouidens tamen,vt competens in ea honor [i] pro facultate loci,matrici † ecclesiæ seruetur:quod quidē fieri posse videtur,cū eiusdē villæ dominus viginti acras [k] † terræ frugiferæ velit ad vsus sacerdotis cōferre. Si vero persona matricis ecclesiæ virū idoneū præsentare distulerit,[l] vel opus illud voluerit impedire,tu nihilominus facias idē opus ad perfectionē deduci & virum bonum appellationis cessante diffugio instituere nō omittas.

¶ Idem Lexouien.† episcopo.

¶ *Rectores ecclesiarum possunt compelli,vt de redditibus qui supersunt , teneantur conferre ad constructionem seu reparationem ecclesiæ.*

RĒ ecclesiā:q̄ in eius p̄iudicium fundatur alia in ipsius parochia: vñ quasi quadā cōpensatione p̄sentat cum assensu patroni & hoc ,p̄uidet Papa forte de p̄sensu patroni.Vel pōt dici,q̄ patronus tñ eliget & præsentabit electum rectori maioris ecclesiæ , qui illum postea ep̄o præsentabit.arg.24.dist.quando.sed primum verius vī. Sed quid si patronus nō concordat cū illo rectore? Nisi iustā causam contradictionis ostendat,nō nocet. vel dic q̄ ambo sunt patroni,& ambo debēt similiter eligere:quia de bonis vtriusque dotatur ecclesia:& presbyterum præsentabunt archiep̄o.Bernard.

¶ *Gl.se.sig. ǫtrariū.et dupliciter soluit.et sedē solutiōi signat ǫtrariū.*

h ¶ *Oouetiones*]& ita vī,q̄ debeat hīe decimas illius villæ.sed cōtra 16.q.1.quicunq;.& c.ecclesiæ,non sunt ǫtraria, sed Papa hoc fecit ex plenitudine potestatis.& hoc ideo , quia pp ,puentus illius villæ rector maioris ecclesiæ poterat cōpetenter sustētari:vt ℨ.dicit sed eps hoc facere nō posset nisi de consensu rectoris maioris ecclesiæ,quia nō potest iura illius ecclesiæ dare alteri. ℨ. de reb. eccle.nō alienā.c.1.& arg.16.q.1.constitutū.& §.sicut duo. Gratianus ǫtrādicere vī:vt colligitur ex illo.§.sicut duo.à ǫtrario sensu pcedentium capitulorū.Licet posit dici, q̄ Papa non intellexit de decimis prædialibus,sed de obuentionibus aliis , scilicet oblationibus:& de p̄sonalibus decimis,quæ dantur diebus, quibus accedunt ad ecclesiam,& ex mortuariis & consimilibus,quia de iure cōi perceptio decimarū pertinet ad parochialem ecclesiā.ℨ. de & deci.cum in tua.& si Papa de illis intellexisset , bene expressisset, arg.ℨ.de deci.ad audientiā.sicut expresit de obuētionibus,expressisset supra de decimis.arg.contra ℨ.de verb.signi. cum inter vos.

i ¶ *Honor.*] Scilicet vt aliquid annuatim in signum subiectionis præstetur 1.arg.de censi.omnis anima.moderandum tamen ad arbitrium episcopi,supra de offi.deleg.de causis.

k ¶ *Acras.*] Mensura terræ est,& est vulgare Anglorum.

l ¶ *Distulerit.*] & patronus cum eo.

De his

DE *his.*] CASVS.Quæritur, vtrum rectores ecclesiarum cōpelli debeant eas reparare:Et rñder, q̄ cogi debent de bonis ecclesię,si eis superstunt,ad reparationē ecclesiarū cōserre,vt eorū exēplo cæteri inuitentur.Not.q̄ cuius est emolumentū, eius dēt esse & onus.Item qui aliū inuitat,in se debet habere q̄d prædicat.

a ¶ *Cogi debent.*] Si partem fabricæ recipiant. † Capit.3. eodē.tit.in 1. compilatio. Et post conciliū Lateran. sub Alexan. iii, & arg.12.q.3. distin.9.ca.2. & ℨ.de testi. cū in offi. & vide de cōciis.& ℨ. eod. cap.1. vbi hīc concilium Trident. sessio. 21.de refor mat.cap. 7. arg.10.q.1. decernimus. & q.3.vnio. immo certe & fine illa ſ. posset, vt colligit.ℨ.de his q̄ fi.à maio. par.ca.c. vlti.

CAP. IIII.

DE † his,qui parochiales ecclesias habent , duximus respondendū, quòd ad reparationem & institutionem ecclesiarū cogi debent [a],cū opus fuerit,de bonis quæ sunt ipsius ecclesiæ,si eis supersint cōferre,vt eorū exēplo [b] cæteri inuitētur.

¶ Vrbanus tertius.

¶ *Secularis ecclesia sine p̄iudicio clericorum ad statum regularem potest reparari & collegio,quod nondum est.priuilegium non confertur.*

CAP. V.

AD † audientiam nostram peruenit,quòd tu in ecclesia , de qua in episcopum vocatus fuisti , regulares canonicos desideras ordinare:inde si quidem est , quòd hoc deuotioni tuæ auctoritate Apostolica indulgemus [c], si tibi episcopus diœcesanus consenserit in hac parte. Verum si clerici seculares in ea adhuc superesse noscuntur,volumus eis , dum vixerint ibi [d] vel alibi necessaria prouideri †. ¶ Licet autem nobis instantius supplicaueris, vt ecclesiæ prædictæ confirmationis priuilegium faceremus, tibi nō possumus [e] de iure deferre,cum nulli canonici adhuc ibidem existant , quibus priuilegium concedatur.

¶ Celestinus † tertius.

¶ *Non obstante iuramento de rebus ecclesiæ non alienandis: potest episcopus propter indigentiam nouam ecclesiam ædificare.*

CAP. VI.

TVa † nos duxit:& ℨ. ¶ Præterea quia occasione iuramenti, quod de rebus ecclesiæ † non alienandis [f] te asseris præstitisse,in locis tui episcopatus , in quibus populi habitantes oratoriis egere videntur(ne prætextu nouarum ecclesiarū commissa tibi ecclesia destitui videatur [g]) ecclesias formidas erigere:Fraternitati tuæ mandamus,quatenus illius iuramēti [h] occasione, nullatenus prætermittas,quin populo indigenti [i] super basilicarū institutione studeas salubriter prouidere.

TITVLVS XLIX.

De immunitate † ecclesiarum,Cœmiterij,& rerum ad eas pertinentium.

¶ Ex synodo Ioannis Papæ.

¶ *In domibus ecclesiarum non debet iudex laicus iudicare,nec hospitium quærere.*

CAP. I.

VT † in domibus [k] ecclesiarum, neque missus [l] neque comes , vel iudex publicus, vel minister,quasi p̄ cōsuetudine placitū [m],vel hospitiū [n] vēdicāt: sed in publicis locis domos constituant,in quibus placita secularia in ecclesia teneri non debent. Item iudices seculares prætextu alicuius consuetudinis, hospitium in ecclesiis vendicare non debent.

k ¶ *Vt in domibus.*]Supple,statuimus.

l ¶ *Missus.*]id est,executor vel officialis:vulgare est Italiæ.

m ¶ *Placitum.*] Et ita placita secularia non sunt in ecclesia tractanda,sed ecclesiastica.sic 2.q.vlt.

n ¶ *Hospitium.*]C.de episcop.& cleri.l.1. in fine. quod quasi debi-

tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum non debent habere 1, sed charitatiuũ hospitium petere possunt à clericis:ad quod tenentur.42.distin.§.1.& supra de supplen. negli.prælato.ficut.& 5.de præben.cap.de monachis.

Peruenit.] Hoc capitulũ multos habet intellectus:ideo per multos nõ summatur.Primo ponit dictũ.Secundo rationẽ ipsius: ibi,*Quatenus*. Abb.Sic.

CASVS. Statuitur in capitulo isto, ꝙ cũ necessitas imminet, nullus à custodia ciuitatis seu vigiliis debeat excusari: sed omnes ad hoc generaliter teneãtur,vt omnibus vigiliãbus ciuitas ciuitas melius va Agnello episcopo lib.7. epistola. 20. indic. 1.regi stri B.Gregorii.vide cap. 2.cod.tit. in 1.compilati.

† Gregorius Agnello Tetracon. episcopo.

† Alias Tetracin episcopo.

† Gregorius

necessitate cessat priui legium.Item quod oẽs tangit,ab omnibus pr caueri debet.

a ¶ *Nullum.*] de homicidio ecclesiæ.

b ¶ *Aut alio modo.*] id est, sub hoc ptextu excusari , ꝙ sit homo ecclesiæ nostræ vel suæ.

† Id est, Sardiniæ, vt in veteri regi stro lib. 7. epistola. 65. siarũ seruos.contra.sed indict. 2. & ca.3.cod.tit. in 1.compil.

c ¶ *Omnes.*] nisi sint senes,vt eo prætextu excusentur. C. de decu.l. vlt.lib.10.& 12.q.2.eccle

d ¶ *Vigilantibus.*] vicissim & succes siue,vel ét simul si periculũ imminet:quia expedit reipublicę plures habere de fensores.ff.de no. oper. nuncia. nam reipublicæ.Vincen.

† Scilicet, sub Alexan. iii.cap.19.

Ndicatum est.] Hoc capitulum cõiter nõ summatur, & non diui ditur.Abbas.

† Capit.4. eod.tit.in 1. compilatio. concordat concilium Lateran.sub Leonex.sessio.9. tit. de reformatione curiæ §. & cumia ture.& Bul.a in cœna Domini §. Quæ collect.s

CASVS. Dr hic, ꝙ rustici ecclesiæ , rura ecclesiæ dimittere nõ debent,trãsferendo se ad priuatorũ rura. No.hic ptra rusticos ecclesiæ, scilicet ascriptitios.

e ¶ *Rustici ecclesiæ.*]De illis intellige , qui glebæ sunt astricti:vt recedere non possint. C. de agricol. & censit. cum fatis omnino.libr. 11.de quibus habes.5. de Iudæis,multorum.§.1.

† Gene.cap. 47.

Non minus.] Prima pars narrat, & aggrauat horridã oppressionem ecclesiæ, quam faciebãt Potestates seculares. Secunda : ibi, *Quocirca.* prouidet. Et hæc tria facit. Primo pœnam comminatur. Secundo ponit casum permissum.Tertio pœnam comminatam imponit. Abbas Siculus.

1 Nisi ab initio. fuit imposi tum. de iure pat. præterea. de censi, quanto vel transactum esset on us hospitii cum re cui erat annexũ de dona. cũ dilect. ad id de deci. pastoralis. de pig. ex litteris. secundũ Goff. Io An.

CASVS.In quibusdã partibus mundi rectores locorum tot one ra imponũt ecclesiis,vt sacerdotes earũ deterioris conditionis vi deantur,q̃ fuerint sub Pharaone,qui legis notitiã nõ habebat:im mo sacerdotes & iura eorũ in pristina libertate dimisit,& de publico eis necessaria ministrabat : sed isti oia sua onera fere imponunt ecclesiis,& iurisdictionẽ ecclesiarũ sibi in totũ vsurpant: vn de Laterañ.consiliũ sub anathemate ꝓhibet ne talia decætero attentare præsumãt:nisi eps & clerus tantam necessitatem aspexerint vel vtilitatẽ,vt absq; vlla coactione existimẽt eis subueniẽdũ, vbi laicorũ non suppetũt facultates: Si vero decætero contra ista venire præsumpserint, & cõmoniti nõ destiterint,se nouerint excõicatos,nec cõioni restituantur,donec satisfecerint cõpetenter. Not.ꝙ laici nõ debent onera imponere ecclesiis, nec earũ iurisdictionem vsurpare:& si cõmoniti nõ satisfecerint, sunt excõicati.

2 Propter immiam ne-

f ¶ *Non habebat.*]& ideo minus peccauit: Vnde Apostolus : Misericordiam merui,quia ignorans feci.8.dist.consuetudo.sed isti excusationem hanc habere non possunt.

g ¶ *Subactis,*] id est,redactis.

h ¶ *Angariis.*] Angariæ 3 dicuntur personalia obsequia , propriis & possessiones eorum,in pristina libertate dimisit, & † eis alimoniam de publico administrauit:Isti vero onera sua fere vniuersa imponunt ecclesiis,& tot angariis [h] eas affligũt, vt eis qđ Hieremias deplorat cõpetere videatur:Princeps prouinciarũ facta est sub tributo [i]. Siue quidem fossata , siue expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrẽtur agẽda,de bonis ecclesiarum & clericorũ & pauperum Christi vsibus deputatis volũt fere cũcta compleri † . Iurisdictionem etiã & auctoritatem prælatorũ ita euacuant:vt nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse.¶ Quocirca sub anathematis destrictione fieri decẽ tero talia prohibemus: nisi episcopus & clerus tantam necessitatem [k] vel vtilitatẽ aspexerint vt absque vlla exactione † ad relevandas [l] communes vtilitates vel necessitates , vbi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias existimẽt conferenda.Si autem consules, aut alij decætero ista commiserint, & commoniti [m] desistere noluerint,tam ipsi,quàm fautores eorum , excommunicationi se nouerint subiacere: nec cõmunioni reddantur,donec satisfactionem fecerint competẽtem.

¶ Gregorius † archiepiscopo Triceñ †.

¶ *Tempore magnæ necessitatis,non debet aliquis excusari à murorum seu ciuitatis custodia. hoc dicit secundum intellectum Panormitani.*

CAP. II.

PEruenit:& infra.¶ Fraternitas tua,nullum [a] per nostrę vel ecclesiæ suæ nomẽ, aut alio modo [b] excusari à murorũ vigiliis patiatur : sed omnes [c] ad hoc generaliter compellantur: Quatenus cũctis vigilãtibus [d], melius valeat ciuitatis custodia procurari.

¶ Idem Vitali defensori Sard. †

¶ *Rusticus astrictus ad culturam agrorum ecclesiæ non potest illam deserere. hoc dicit summando generaliter.*

CAP. III.

INdicatum est: & infra. ¶ Dictum est nobis , quòd rustici [e] ecclesiæ rura eius deserentes, in priuatorum possessionibus culturam exhibeant : quod experientia tua fieri non permittat.

¶ Ex consilio Laterañ. †

¶ *Laici collectas imponentes clericis vel ecclesiis,seu iurisdictionem eorum vsurpãtes, si moniti non desistunt, sunt excommunicati cum suis fautoribus:potest tamen episcopus cum clero eis in necessitate præbere subsidia.*

CAP. IIII.

NOn † minus: & infra. ¶ In diuersis mũdi partibus cõsules ciuitatum &rectores, nec non & alij , qui potestatem habere videntur,tot onera frequẽter imponunt ecclesiis,vt deterioris conditionis factum sub eis sacerdotiũ videatur, quàm sub Pharaone fuerit †,qui legis diuinæ notitiam nõ habebat [f]. Ille quidem omnibus aliis seruituti subactis [g] †, sacerdotes & possessiones eorum,in pristina libertate dimisit, & † eis alimoniam de publico administrauit:Isti vero onera sua fere vniuersa imponunt ecclesiis,& tot angariis [h] eas affligũt, vt eis qđ Hieremias deplorat cõpetere videatur:Princeps prouinciarũ facta est sub tributo [i]. Siue quidem fossata , siue expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrẽtur agẽda,de bonis ecclesiarum & clericorũ & pauperum Christi vsibus deputatis volũt fere cũcta compleri † . Iurisdictionem etiã & auctoritatem prælatorũ ita euacuant:vt nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse.¶ Quocirca sub anathematis destrictione fieri decẽ tero talia prohibemus: nisi episcopus & clerus tantam necessitatem [k] vel vtilitatẽ aspexerint† vt absque vlla exactione † ad relevandas [l] communes vtilitates vel necessitates , vbi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias existimẽt conferenda.Si autem consules, aut alij decætero ista commiserint, & commoniti [m] desistere noluerint,tam ipsi,quàm fautores eorum , excommunicationi se nouerint subiacere: nec cõmunioni reddantur,donec satisfactionem fecerint competẽtem.

¶ Lucius tertius.

¶ *Causæ sanguinis in ecclesia vel cœmiteriis agitari non debent.*

CAP. V.

CVm † ecclesia [n] Dei secundum Euangelicam veritatem domus orationis esse debeat , non spelũnca latronum, aut sanguinis forum: Seculares iudices causas, vbi de sanguinis

i ¶ *Sub tributo.*] Arg. ꝙ sacerdotes & clerici de bent esse immunes ab omni exactione secula ri.23.q.vlti. conuenior. & c.tributũ.§.quamuis & C.de sacrosan.eccle. l.ad instructiones. & l. placet.& 11.q.1.si tributum.& 16.q.1.c.generaliter.§. nouarum. & 11. q.1. sacerdotibus. argu. contra.23.q.8.tributum & 11.q.1. magnum.5. de censi.c. 1.in fine. C. de episc. & cler. de his. ff. de pub.& vect. impera tores. Solu. quæ vsibus ecclesiasticis deputantur,quo ad fundationẽ ecclesiarũ, & cœmiterium,& domos, & hortos iuxta positos , immunia debent esse ab omni exactione,cętera autem transeunt cum onere ad ecclesiã, argumen.5. de censi. c. 1.vbi de hoc.

† Alias ita. cũ M.& 5.tit.prox.cap. & c.tributũ.§.quamuis & C.de sacrosan.eccle. l.ad instructiones. & l. placet.& 11.q.1.si tributum.& 16.q.1.c.generaliter.§. nouarum. & 11. q.1. sacerdotibus. argu. contra.23.q.8.tributum & 11.q.1. magnum.5. de censi.c. 1.in fine. C. de episc. & cler. de his. ff. de pub.& vect. impera tores. Solu. quæ vsibus ecclesiasticis deputantur,quo ad fundationẽ ecclesiarũ, & cœmiterium,& domos, & hortos iuxta positos , immunia debent esse ab omni exactione,cętera autem transeunt cum onere ad ecclesiã, argumen.5. de censi. c. 1.vbi de hoc.

† Vide Rebuffum de immunitate ecclesiæ. Cõsul. tract. de immun. eccle. 4.quæstio. post principium in quarta am pliatione.

† Capit. vni eod. tit. in 3. compilatio. De materia videlicet per d. Gemigru. de im munit. eccle fal. cen. 1.

† ¶ *Cœmiteriis.*] quæ dent cũ ecclesiis. 17. q. 4.quisquis.& cap.id cõ stituimus. & 5.de cõse. ecclesiasticis deputantur,quo ad fundationẽ ecclesiarũ, & cœmiterium,& domos, & hortos iuxta positos , immunia debent esse ab omni exactione,cętera autem transeunt cum onere ad ecclesiã, argumen.5. de censi. c. 1.vbi de hoc.

† ¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem.*

† adimplere cõciliũ Lateranense compilati.

k ¶ *Tantam necessitatẽ.*] Et ita ex arbitrio epi dependet inspicere hãc necessitatẽ, tñ aliquid cõferre non debent:nisi super hoc prius Romanus Pontifex consulatur.5.eod. aduersus.1. respon.in fine.

† ¶ *Inspexerint.*

l ¶ *Relevandas.*] Cõferre enim debent sicut & alij possessor ad iter faciendum,vel pontem ædificandum , vel reficiendum.in Auth.de ec cle.titu.§.ad hoc.colla. 9.C.de sacrosanctis ecclesiis.ad instructiones.

† Capit. vni eod. tit. in 3. compilatio. Et de materia vide late per d. ¶ *Tutela.*] Sic confunditur gies ad ecclesiã tutus refugi,vt hic dicit : & c.prox.& 17. q. 4. diffinitum.Bernardus.

Angariæ significant exactiones. Et de immunit. eccle fal. cen. 1.

m ¶ *Commoniti.*] Admonitio enim semper præcedere debet vindictam. 12. q. 2. indigne. & nisi se correxerint post admonitionẽ,sunt ipso iure excõicati vt hic dicit.& fautores ipsorum,& successores ipsorum si non satisfecerint infra mensem.5.eo.aduersus.§.vltim.B.

† Capit. vni eod. tit. in 3. compilatio. Et de materia videlicet per d. ¶ *Tutela.*] Sic confusum gies ad ecclesiã tutus refugi,vt hic dicit : & c.prox.& 17. q. 4. diffinitum.Bernardus.

† subiectis

† & de publico eis alimoniam mi & de pristina.

n ¶ *Cum ecclesia.*] Hic ergo propter reuerentiã loci non tractantur causæ secularium in ecclesia.5.eo.c.1. sic & alibi expelluntur de ecclesia.2.q.7.accusatio.alibi habes de reuerẽtia diei, in quo causæ etiam ex consensu partium tractari non possunt.15.q.4.c.1.C.de fer.omnes.& melius.5.de fer.cap.vlti.

¶ *Glossa*

¶ *Glo.seq.querit,& dupliciter soluit.*

a ¶ *Effusione.*] maxime:q.a nec aliæ ciuiles causæ.5.eo.c.1.secus de ecclesiasticis 2.q.2.præceptũ.arg.5.de app. qua fróte. Quid ergo si alteri parti vel vtriq; esset interdictus ingressus ecclesię?Rñdet nihilominus possunt intrare,q.a interdictũ non extenditur ad hũc casum.arg. ꝙ etiã post vo tũ vel iuramẽtũ de carne nõ comedenda,comedere dẽt, vt se purget si eẽt suspectus. 30. dist.c.vlti.ar.5.de consti. cũ M.& 5.tit.prox.cap. vlti. Vel tũc causæ tractant extra ecclesiã, vt illic seruef interdictũ: ꝙa nihilominus valeat iudiciũ,nec est ꝑceptũ ita ꝙ nõ possit alibi tractari, q̃ in ecclesia : sed de honestate dictũ est, vt ꝓp loci reuerẽtiam forte magis caueant à piuriis & mendaciis.

† in omnibus exẽplaribus Vaticanis pro Scotię,legi Cornu. vel Co natię.

b ¶ *Cœmiteriis.*] quædent cũ ecclesiis. 17. q. 4.quisquis.& cap.id cõstituimus. & 5.de cõse. ecclesiasticis deputantur,quo ad fundationẽ ecclesiarũ, & cœmiterium,& domos, & hortos iuxta positos , immunia debent esse ab omni exactione,cętera autem transeunt cum onere ad ecclesiã, argumen.5. de censi. c. 1.vbi de hoc.

† adimplere cõciliũ Lateranense compilati.

c ¶ *Anathematis.*] Non credo 2 quòd ꝓpio iure sint excõicati, sed post admonitionem sunt ex Communicandi.Ber.

d ¶ *Tutela.*] Sic confusum gies ad ecclesiã tutus refugi,vt hic dicit : & c.prox.& 17. q. 4. diffinitum.Bernardus.

† subiectis

† & de publico eis alimoniam mi & de pristina.

† ¶ *Inspexerint.*

† Capit. vni eod. tit. in 3. compilatio. Et de materia videlicet per d. ¶ *Tutela.*] Sic confusum gies ad ecclesiã tutus refugi,vt hic dicit : & c.prox.& 17. q. 4. diffinitum.Bernardus.

† adimplere cõciliũ Lateranense compilati.

† ¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem.*

† Vide Rebuffum de immunitate ecclesiæ. Cõsul. tract. de immun. eccle. 4.quæstio. post principium in quarta am pliatione.

† Capit. vni eod. tit. in 3. compilatio. De materia videlicet per d. Gemigru. de im munit. eccle fal. cen. 1.

† Alias ita. cũ M.& 5.tit.prox.cap. & c.tributũ.§.quamuis & C.de sacrosan.eccle. l.ad instructiones. & l. placet.& 11.q.1.si tributum.& 16.q.1.c.generaliter.§. nouarum. & 11. q.1. sacerdotibus. argu. contra.23.q.8.tributum & 11.q.1. magnum.5. de censi.c. 1.in fine. C. de episc. & cler. de his. ff. de pub.& vect. impera tores. Solu. quæ vsibus ecclesiasticis deputantur,quo ad fundationẽ ecclesiarũ, & cœmiterium,& domos, & hortos iuxta positos , immunia debent esse ab omni exactione,cętera autem transeunt cum onere ad ecclesiã, argumen.5. de censi. c. 1.vbi de hoc.

† in omnibus exẽplaribus Vaticanis pro Scotię,legi Cornu. vel Co natię.

† Vide Rebuffum de immunitate ecclesiæ. Cõsul. tract. de immun. eccle. 4.quæstio. post principium in quarta am pliatione.

† Capit. vni eod. tit. in 3. compilatio. De materia videlicet per d. Gemigru. de im munit. eccle fal. cen. 1.

† ¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem.*

effusione [a], & corporali pœna agitur, in ecclesiis vel cœmiteriis [b] agitare sub interminatione anathematis [c] prohibemus: absurdũ enim est, & † crudele, ibi iudiciũ sanguinis exerceri, vbi est tutela [d] refugij cõstituta.

¶ Innocentius iij.illustri regi Scotiæ.

¶ *Reus criminis ad ecclesiã fugiens,non est violenter ab ea extrahẽdus,nec debet amplius prætextu criminis commissi damnari ad mortẽ vel ad aliã pœnam corporalem: est tamen aliter legitime puniendus, fallit in duobus casibus hic expressis. hoc dicit primo.Seruus fugiens ad ecclesiam timore domini sui,est domino de eius impunitate iuranti restituendus. hoc dicit secundo.*

CAP. VI.

INter † alia : & infra. ¶ Tuis quæstionibus respondentes iuxta sacrorũ statuta canonũ [e], & traditiones legũ [f] ciuiliũ , ita duximus distinguẽdũ:quòd fugiens ad ecclesiã, aut liber , aut seruus existit.Si liber , quantũcunque grauia maleficia perpetrauerit, non est violenter ab ecclesia extrahendus [g]: nec inde dãnari debet ad mortẽ , vel ad pœnã [h] , sed rectores ecclesiarũ sibi obtinere debent membra & vitã. Super † hoc tamen quod inique fecit,est aliàs legitime puniendus [i] : Et hoc verũ est , nisi publicus latro [k] fuerit, vel nocturnus depopulator [l] agrorum , qui dum itinera frequentata , vel publicas stratas obsidet aggressionis insidiis, ab ecclesia extrahi potest , impunitate non præstita , secundum canonicas [m] sanctiones.¶ Si vero seruus fuerit, qui confugerit ad ecclesiã:postquã de impunitate sua , dominus eius clericis iuramẽtum præstiterit , ad seruitiũ domini sui redire cõpelli tur [n] etiam inuitus : alioquin à domino poterit occupari.

¶ Idem ex concilio generali †.

¶ *Clerici non debent necessitatibus , seu vtilitatibus ciuitatum , seu aliorum locorum, etiam vbi laicorum nõ suppetunt facultates , subuenire, nisi prius Romanus Pontifex consulatur. hoc primo.Sententiæ et constitutiones editæ à laicis collectantibus ecclesiam , sunt ipso iure irritæ , nec vllo tempore conualescunt hoc secundo. Rectores excommunicati ob grauamina præmissa, remanent excommunicati , etiam post depositum officium : nihilominus excommunicati sunt successores , nisi satisfecerint infra mensem.hoc tertio. hoc dicit ad maiorem declarationem,& pro nouitis.*

CAP. VII.

ADuersus † consules & rectores ciuitatum vel alios qui ecclesias & ecclesiasticos viros, talliis seu collectis , & exactionibus aliis aggrauare nituntur,volẽs immunitati ecclesiasticæ Laterañ [o] †.cõciliũ prouidere, præsumptionẽ huiusmodi sunt anathematis districtione prohibuit:trãsgressores & fautores eorũ, excõmunicationi [p] subiacere præcepit,donec satisfactionẽ impenderint cõpetentẽ.Verũ si quando forte episcopus simul cũ clericis , tantã necessitatẽ vel vtilitatẽ perpexerit †,vt absque vlla coactiõe ad releuãdas vtilitates vel necessitates cõmunes,vbi laicorũ non suppetũt facultates,subsidia duxerit† per ecclesias cõferenda: determinationẽ annectit:Secundo ibi, *Quia vero.* pœnã illius concilij auget.Tertio:ibi.*Cæterum.*pœnã illius cõcilij determinat, & extẽdit ad successores,& hæc diuisio sufficit ꝓ summario. Abbas.

CASVS.Laterañ.conciliũ excõicauit rectores ciuitatũ & aliorũ locorũ,q̃ admonitione ꝑmissa degrauaminib⁹ illatis ecclesiis nõ satisfaceret & renoret cõcilij Laterañ.5.eo.nõ minus.Sed q̃a nec sic eorũ malitia cõquieuit,adiicitur in isto cõcilio generali,vt cõ stitutiones & sententiæ,q̃a a talibus,vel de ipsorũ mãdato fuerint ꝓmulgatæ, inanes & irritæ habeãtur , nullo vnquã tpe valituræ: veruntũ quia fraus & dolus alicui patrocinari nõ debẽt,null⁹ rector decipiatur vano errore,nec credat,vt infra ips tui regiminis tñ sit excõicatus,quasi post illud nõ sit cõpellẽdus ad satisfactionẽ:q̃a tã ipse q̃ satisfacere recusauerit,quàm successor ipsius erit excõicatus, nisi infra mensẽ satisfecerit,donec satisfecerit ꝓpetenter,q̃a in onere succedit,qui substituit in honore.Not.ꝙ laici exactiones ab ecclesiis exigere nõ debent.Ite dñs Papa omniũ vtilitatibus intẽdit.Ite sniã vel cõstitutio ꝓ excõicatũ ꝓlata nulla est: nec tractu tpis cõualescit,& ita qđ ab initio nõ tenet, nullo tpe qualescit.Ité fraus & dolus nemini patrocinari debẽt.Ité sniã ex cõicationis tractu in aliũ,i quẽ lata nõ fuit.sed hoc est q̃a ille succedit in vitiũ.Ité q̃ succedit in honore, succedere debet i onere.

[a] ¶ *Effusione.*] maxime:q.a nec aliæ ciuiles causæ.5.eo.c.1.secus de ecclesiasticis 2.q.2.præceptũ.arg.5.de app. qua fróte. Quid ergo si alteri parti vel vtriq; esset interdictus ingressus ecclesię?Rñdet nihilominus possunt intrare,q.a interdictũ non extenditur ad hũc casum.arg. ꝙ etiã post vo tũ vel iuramẽtũ de carne nõ comedenda,comedere dẽt, vt se purget si eẽt suspectus. 30. dist.c.vlti.ar.5.de consti. cũ M.& 5.tit.prox.cap. vlti. Vel tũc causæ tractant extra ecclesiã, vt illic seruef interdictũ: ꝙa nihilominus valeat iudiciũ,nec est ꝑceptũ ita ꝙ nõ possit alibi tractari, q̃ in ecclesia : sed de honestate dictũ est, vt ꝓp loci reuerẽtiam forte magis caueant à piuriis & mendaciis.

[b] ¶ *Cœmiteriis.*] quædent cũ ecclesiis. 17. q. 4.quisquis.& cap.id cõstituimus. & 5.de cõse. ecclesiasticis deputantur,quo ad fundationẽ ecclesiarũ, & cœmiterium,& domos, & hortos iuxta positos , immunia debent esse ab omni exactione,cętera autem transeunt cum onere ad ecclesiã, argumen.5. de censi. c. 1.vbi de hoc.

[c] ¶ *Anathematis.*] Non credo 2 quòd ꝓpio iure sint excõicati, sed post admonitionem sunt ex Communicandi.Ber.

[d] ¶ *Tutela.*] Sic confusum gies ad ecclesiã tutus refugi,vt hic dicit : & c.prox.& 17. q. 4. diffinitum.Bernardus.

[e] ¶ *Canonum.*] 17.q.4.diffiniuit.cap.id constituimus.cap. reum ad ecclesiam.& cap.metuentes.

[f] ¶ *Legum.*] C.de his qui ad ecc.confug.l.præsenti.

[g] ¶ *Extrahendus.*] etiam Iudæus 3,dummodo absit simulatio. C. paulo.de his qui ad eccle.confug.l.1.

[h] ¶ *Ad pœnam.*] Ab omni genere pœnarum interim sunt securi. 17.q.4.id constituimus.

[i] ¶ *Puniendus.*] pecunialiter dumtaxat,vel alia satisfactione præter pœnam corporalem.17.q.4.reum.& c.id constituimus.

[k] ¶ *Nisi publicus latro.*] vt 17.q.4.sicut antiquitus.iex tñ plures per Ionas excipit.in Auth.de man. prin. §. ꝙ si deliquentes.coll.3.ver. neq;.vbi homicidæ,adulteri,& raptores virginũ, extrahuntur ab ecclesia:ẽm ꝙ isti de quibus hic dr.sed decr.cũ duas personas extrahit,vt hic:& canõ expresse ꝑstat immunitatẽ raptoribus virginũ.36.q.1.de raptoribus.& sic in casu isto derogat illi auth. per ista iura omnibus aliis immunitatẽ ꝑstat, nisi in casu. 5.eo.c.vlti. publicos cũ latrones cuilibet impune occidere licet & sine pecca to 4.23. q. 5. cũ homo. & C. qũ li. vnicuiq; ff. iudi.se vindi. 1. & tales famosi latrones capti in furto, in furca sũt spẽdũtur. ff. de pœn.capitaliũ. §. famosos. sed fi famosus nõ est,tũc iu betur castigari:sed nec vitã nec mẽbrum perdit. C. de fer. fugi. Auth.sed nouo. Vnde.

[l] ¶ *Nocturnus de populator.*]De istis duob⁹ habes..G.quando lic.vnicuique.l.1. cuius verba hæc sunt.& l.2. m ¶ *Canonicas.*] signatas in princ.decretalis. ¶ *Compellitur.*] 17. q. 4.metuentes.& c.id cõ stituimus. & C. de his qui ad eccle. confug.fi feruus.

[m] A *Duersus.*] Ioannes And. specifice cõsummat,sed ꝓ summario dicit sic : Generale conciliũ repetit Lateraneñ. 5.eo. nõ minus. addẽs quãdã ꝓuisionẽ i ver.*Propter.* & pœnã. in ver. *Quia vero.* Sed dñs Ant.ilũmat sic:Cum tatibus ꝓsidẽtes,& ecclesias collectãtes,ꝓter formã cõcilij generalis sunt excõicandi:nisi satisfecerint infra mẽsẽ: & sententiæ ab eis latę sunt nullæ,q̃ pœnæ trã feunt ad successores & eos sequunt officio depositio. hoc dicit. Sed certe hoc summarium non euacuat radicitus intellectũ cap. Vnde dicit Panor. ꝙ istud ch.a bet pricipaliter tria dicta:Nã prio reperit cõ cilium Lateran.5. eod. non minus. & quandã determinationẽ annectit:Secundo ibi, *Quia vero.* pœnã illius concilij auget.Tertio:ibi.*Cæterum.*pœnã illius cõcilij determinat, & extẽdit ad successores,& hæc diuisio sufficit ꝓ summario. Abbas.

CASVS.Laterañ.conciliũ excõicauit rectores ciuitatũ & aliorũ locorũ,q̃ admonitione ꝑmissa degrauaminib⁹ illatis ecclesiis nõ satisfaceret & renoret cõcilij Laterañ.5.eo.nõ minus.Sed q̃a nec sic eorũ malitia cõquieuit,adiicitur in isto cõcilio generali,vt cõ stitutiones & sententiæ,q̃a a talibus,vel de ipsorũ mãdato fuerint ꝓmulgatæ, inanes & irritæ habeãtur , nullo vnquã tpe valituræ: veruntũ quia fraus & dolus alicui patrocinari nõ debẽt,null⁹ rector decipiatur vano errore,nec credat,vt infra ips tui regiminis tñ sit excõicatus,quasi post illud nõ sit cõpellẽdus ad satisfactionẽ:q̃a tã ipse q̃ satisfacere recusauerit,quàm successor ipsius erit excõicatus, nisi infra mensẽ satisfecerit,donec satisfecerit ꝓpeter,q̃a in onere succedit,qui substituit in honore.Not.ꝙ laici exactiones ab ecclesiis exigere nõ debent.Ite dñs Papa omniũ vtilitatibus intẽdit.Ite sniã vel cõstitutio ꝓ excõicatũ ꝓlata nulla est: nec tractu tpis cõualescit,& ita qđ ab initio nõ tenet, nullo tpe qualescit.Ité fraus & dolus nemini patrocinari debẽt.Ité sniã ex cõicationis tractu in aliũ,i quẽ lata nõ fuit.sed hoc est q̃a ille succedit in vitiũ.Ité q̃ succedit in honore, succedere debet i onere.

† Scilicet, Lateranen. cap. 46.

† Hoc dictum glosiæ inditincte acceptum, falsum est, de quo reneas quod tradit F. Thomas 2. 2. q. 64.art. 2. & 3.adde Sotum lib. 4.metuentes.& c.id cõ stituimus. & C. de his qui ad eccle. confug.fi & 8.

† Cap.3.tit. de censibus in 4.cõpil. Vide quæ citui supra in cap. non minus. eod. tit.

† Lateran. cõc lii sub Alexan. iij. cap.19.

† prosperatur.

† duxerint

† Cap. non minus. eod. tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Propter imprudentiam.*] Ab hoc loco vsque ad finem additur prædicto consilio Lateran.

b. ¶ *Mandato.*]simi.5.de procu.consulti.

c ¶ *Tempore valituræ.*]Sic ergo patet q̄ suſia tpe excōicationis lata, nulla est.j.de hæreti.excōicamus.§.credētes.nec etiā cōualescere pōt,vt hic patet:immo &si detegatur post sententiā, quia aliquis fuerit publice excōicatus, retractatur snīa. 5. de re iud.ad ꝓbādū.qa hęc exceptio i qualibet parte litis pōt opponi. 5.de exce.exceptionē immo nec priuilegiū ipsorum valet.3.q.4. nullus.

¶ *Glo. seq. recitatur per obiectionem de lege curatores,& c.& soluit.*

† In concilio. aperti us legitur ita: quæ ab excommunicatis huiusmodi,&c

d ¶ *Infra tempus.*]& ita est hic ar. q̄ iudex post officiū depositū cōueni ri pōt:& hoc ideo, qa quenitur de maleficio qđ cōmisit in ipso officio:secus si cōueniret ex ꝓtractu: nā adminiſtratores ciuitatū,& tu

† Perperam in pluribus exemplaribꝰ præfertur, recētioribꝰ legitur, qua tenus, cum ſensus exigat, quasi, vt est in concilio, & in antiquis codicibus.

tores,& curatores non queniunt post depositū officiū ex ꝓtractu, quę fecerunt nōe ciuitatis vel pupilli. ff. de admi. rer.ad ciuita. per curatores.§.in eſ. & C. de admi. tut. cū quædā. ff. de enict. illud §. 1. ſed ex maleficio cōuenitur depositō officio. 1.q.1. iubemus. & legibus ſequētibus,ad finē q̄nis & illa lex C. ad le. Iul. repetun.iubemus,tū ꝓ curator negotiorū būn cōuenitur depositō officio.ff.de ꝓcura. ꝓcurator qui pro euictione.

†¹ Scilicet concilio Lateran. ca 34.

† Capit. 4. tit.de censibus in 4.cōpilatione. Et vide Felinum in c. irrefragabili.§. cęterum supra de offi.ord.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectio. & ſoluit.in fine obiecit & ſoluit.*

e ¶ *Succeſſorem.*] & ita delictū pdecessoris ꝑiudicat ſucceſſori.ſed hoc nō est verū: immo est propriū delictū,ex quo ipſum nō purgat,qa pſentit,& sic incipit esse propriū delictū , vñ punit eadē pœna cū pdecessore. sic 5. vt li.nō cōte.c.1.in fi.Præterea cū iste generalis ſucceſſor habeat, si ſuccedit in vitiū,eadē ſnīa ligat.ff.p diuer.& tēpo. pſcri. cū hæres.& vitia à maioribus contracta perdurāt.C.de acq.poſ.vitia.ff. de acq.poſ.Pōponius.§.1.& facto auctoris ſucceſsio dānat hrdis. 1.q.1.cito turpē.tū iste ſucceſſor quia prius cōicauit ei in crimine, ſtatim fuit excōicatus poſt ambitionē.j.de ſent.excom. nuper.& c.ſi concubinæ.Sed cū ille iudex nō excōicatur expreſſo nomine, quare ſtatim non tranſit ad ſucceſſorem.5.de offi.deleg.q̄ñ Abbas & 5.de offi.ordi.paſtoralis ? Rūdetur 1 , hoc prouenit ex delicto, vnde non deſcendit ſtatim ad alios.24.q.3.ſi hæres. ſed datur tempus infra quod purget illud vitium : quo elapſo niſi hoc fecerit, præſumitur conſentire.1.q.1.conſtat.quia ex quo ſuccedit in honore,debet ſuccedere in onere,vt dicit in fine.Ber.

1 Secundū I. Tanc. & Goff. Ioan. And.

Via plerique.] Primo prohibet.Secundo pœnā imponit contra facientibus:ibi,*Quōd ſi.* Tertio ſuperiori negligenti pœnam comminatur:ibi,*Superior autem.*Abbas.Siculus.

CASVS.Aliq̄ cōtingit,q̄ epi & alij plati, vt ꝓcuratione vel aliud ſeruitiū impendāt legato vel alij,plus extorquens à ſubditis,q̄ ſol uāt legato vel alij:& ſic in aliorū dānis lucra ſectant, ꝑhibet conſiliū,ne decætero hoc fiat,qđ ſi quis forte ꝓtra ꝑſumpſerit, ſic extorta reſtituat:tantūdem de ſuo cogat pauperibus elargiri,& ſi de hoc ad ſuperioré querela puenerit,& negligēs fuerit i huiuſmodi ſtatuti executione,canonicæ ſubiaceat vltioni. Not. q̄ cum damno alterius nemo lucrū quærere debet.Itē ſi aliquis exigit indebitum à ſuis ſubditis,debet illud reſtituere, & tantundem pauperibus erogare.Item prælatus negligens puniendus eſt.

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrariū ponit ſolu.1o.quā reprobat, & demū ſoluit.*

f ¶ *Pauperibus.*] 5.de cēſi, ꝓcurationes,ꝓtra i fi.vbi dī , q̄ illud dari dēt eccleſiæ à quā illud accepit,& hic datur pauperibus.Solu,hic prædicti laici humiliter & deuote recipiāt cū gratiarū actione Propter imprudētiā [a] tamē quorundā, Romanus Pontifex prius conſulatur:cuius intereſt cōmunibus vtilitatibus prouidere. ¶ Quia vero nec ſic quorū dā malitia contra Dei eccleſiā cōquieuit,adiicimus,vt cōſtitutiones,& ſentētiæ,quæ † à talibus,vel de ipſorū mādato [b] fuerint promulgatæ,inanes & irritæ habeātur,nullo vnquā tēpore valiturę [c].Cæterū,quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent,nullus vano decipiatur errore,vt infra tēpus [d] regiminis ſuſtineat anathema, quaſi † poſt illud non ſit ad ſatisfactionis debitū cōpellendus. nā & ipſū , q̄ ſatisfacere recuſauerit: & ſucceſſorē [e] ipſius,niſi ſatisfecerit infra menſem,manere decernimus eccleſiaſtica cenſura concluſum , donec ſatisfecerit competenter:cūm ſuccedat in onere.q ſubſtituitur in honore.

¶ Idem in eodem †.

¶ Prælati plus debito à ſubditis extorquētes prætextu procurationis vel alterius ſeruitij impoſi legato vel alteri,illud reſtituēt & tantumdem pauperibus erogabunt.

CAP. VIII.

QVia † plerique prælati, vt procurationē aut ſeruitium aliquōt impendant legato vel alij, plus extorquent à ſubditis , quām ſoluāt:& in eorum damnis lucra ſectantes, quærunt prædam,potius quām ſubſidium in ſubiectis,id decætero fieri prohibemus.Quōd ſi quis forte præſumpſerit , & ſic extorta reſtituat, & tātūdē cogatur pauperibus [f] elargiri. Superior autem, cui fuerit querela depoſita, ſi negligens fuerit in huiuſmodi executiōe ſtatuti,canonicæ ſubiaceat vltioni †.

¶ Gregorius nonus Aſtoricenſi †.

¶ Eccleſia non conſecrata, in qua diuina officia celebrantur:gaudet immunitate.

CAP. IX.

ECcleſię †,in qua diuina myſteria celebrantur [g] , licet adhuc non extiterit cōſecrata, nullo iure priuilegium immunitatis †admittitur [h]:Quia obſequiis [i] diuinis dedicata †,nullius eſt temerariis auſibus profananda.

¶ Idem Toletano & Compoſtellano Archiepiſcopis.

¶ Qui ſub ſpe immunitatis in eccleſiis vel cœmiteriis delinquunt , immnitate non gaudent.

CAP. X.

IMmunitatē † eccleſiaſticam: & infra. ¶ Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſum , per defenſionem eccleſiæ obtinere adhuc non poſſunt:& ideo iubemus,vt ſi quis horum ſacrilegium commiſerit, ſi clericus fuerit, ſecundum ſtatuta ſanctorum Patrum ab officio & beneficio ſuo ſuſpendatur. Si autem laicus, excommunicationi ſubiacebit. Et ſi ad emendationem non venerit, ſecundum quod ſacrilegium exegerit, ſententia in eum proferatur.

¶ *Ecclęſia non conſecrata, in qua diuina officia celebrantur, gaudet immunitate.*

CAP. XI.

ECcleſię †,in qua diuina myſteria celebrantur , licet adhuc non extiterit conſecrata, nullo iure priuilegium immunitatis †admittitur:Quia obſequiis diuinis dedicata †,nullius eſt temerariis auſibus profananda.

¶ Idem Toletano & Compoſtellano Archiepiſcopis.

¶ Qui ſub ſpe immunitatis in eccleſiis vel cœmiteriis delinquunt , immnitate non gaudent.

CAP. XII.

IMmunitatē † eccleſiaſticam: & infra. ¶ Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſum , per defenſionem eccleſiæ obtinere adhuc non poſſunt:& ideo iubemus,vt ſi quis horum ſacrilegium commiſerit, ſi clericus fuerit, ſecundum ſtatuta ſanctorum Patrum ab officio & beneficio ſuo ſuſpendatur. Si autem laicus, excommunicationi ſubiacebit. Et ſi ad emendationem non venerit, ſecundum quod ſacrilegium exegerit, ſententia in eum proferatur.

¶ Gregorius nonus Aſtoricenſi †.

¶ Eccleſia non conſecrata, in qua diuina officia celebrantur:gaudet immunitate.

CAP. IX.

ECcleſię †,in qua diuina myſteria celebrantur [g] , licet adhuc non extiterit cōſecrata, nullo iure priuilegium immunitatis †admittitur [h]:Quia obſequiis [i] diuinis dedicata †,nullius eſt temerariis auſibus profananda.

¶ Idem Toletano & Compoſtellano Archiepiſcopis.

¶ Qui ſub ſpe immunitatis in eccleſiis vel cœmiteriis delinquunt , immnitate non gaudent.

CAP. X.

IMmunitatē † eccleſiaſticam: & infra. ¶ Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſum , per defenſionem eccleſiæ obtinere adhuc non poſſunt:& ideo iubemus,vt ſi quis horum ſacrilegium commiſerit, ſi clericus fuerit, ſecundum ſtatuta ſanctorum Patrum ab officio & beneficio ſuo ſuſpendatur. Si autem laicus, excommunicationi ſubiacebit. Et ſi ad emendationem non venerit, ſecundum quod ſacrilegium exegerit, ſententia in eum proferatur.

a ¶ *Sperantes.*]Nemo enim ſub ſpe veniæ peccare debet.j.de cler. excom.mini.illud.& de conſe.diſtin.4.qñ quis.quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi.23.q.4.eſt iniuſta. & 5.de vi.& ho. cle.vt clericorum.

b ¶ *In eo in quo delinquit.*] Sic 5. de tempor. or. litteras. & 5. de iurepat. paſtoralis. cum ſuis concordantiis.

c ¶ *Fruſtra legis.*] j. de vſuris,quia fruſtra.j.de ſentent. excommunicationis, in audientia. ff. de minoribus. l. auxilium.in fine.

¶ *Gloſſa iſta inducit hoc capitulum contra Hugonē,& ſignat cōtrarium, & ſol.in ſi.quærit,& reſpondet.*

d ¶ *Quo faciunt ſe indignos.*] & merito : quia non iure ad ſupplicandum debet admitti vbi cōmittere ſacrilegium nō expauit.17.q.4. frater & coepiſcopus. & cap. ſeq.vnde ſumptū fuit.idem dicit lex.qūo illis qui in eccleſia ſcelus ſtuduerunt ꝑpetra re,permittim⁹ aliquod auxiliū ex terminis eccleſiaſticis inuenire. in Authen. vt lic. ma. & auiæ.§. qa vero. coll.8.

† Aliàs ita, quæ niſi per eccleſiā, ad quam ſuggerentur, vt eſt impreſſum.

† Exstat in editis in concilio Magunt. ſub Carolo Magno cap.14.& in Gratiano ſub Pelagio cap. 15. referuntur & Burchardus lib.8.decre. c.90. & Iuo part.7.c.108. & Ca.eo.tit. in 1.compil.

¶ *Sperantes.*]Nemo enim ſub ſpe veniæ peccare debet.j.de cler. excom.mini.illud.& de conſe.diſtin.4.qñ quis.quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi.23.q.4.eſt iniuſta. & 5.de vi.& ho. cle.vt clericorum.

b ¶ *In eo in quo delinquit.*] Sic 5. de tempor. or. litteras. & 5. de iurepat. paſtoralis. cum ſuis concordantiis.

c ¶ *Fruſtra legis.*] j. de vſuris,quia fruſtra.j.de ſentent. excommunicationis, in audientia. ff. de minoribus. l. auxilium.in fine.

¶ *Gloſſa iſta inducit hoc capitulum contra Hugonē,& ſignat cōtrarium, & ſol.in ſi.quærit,& reſpondet.*

d ¶ *Quo faciunt ſe indignos.*] & merito : quia non iure ad ſupplicandum debet admitti vbi cōmittere ſacrilegium nō expauit.17.q.4. frater & coepiſcopus. & cap. ſeq.vnde ſumptū fuit.idem dicit lex.qūo illis qui in eccleſia ſcelus ſtuduerunt ꝑpetra re,permittim⁹ aliquod auxiliū ex terminis eccleſiaſticis inuenire. in Authen. vt lic. ma. & auiæ.§. qa vero. coll.8.

Et eſt hoc cōtra.H. qui dicit ſuper illo cap.frater & coēps q̄ & iſti debent habere immunitatis priuilegiū ſi cōfugerint ad eccleſiā 1. & niſi ſatisfecerint,nō admittuntur poſtea ad ſupplicandum . id eſt, orandum in eccleſia.& pro eo eſt 5. eod. inter alia.vbi tantū duæ per ſonæ excipiuntur.17.q. 4. ſicut antiquitus. vbi canon tantum publicū latronem excipit.& ita hic contradicit prædictis iuribus proximis, & Hug. Dicas q̄ non contradicunt,quia illa decre. inter. & om nia illa iura, quæ illud diſtu:pretio aliquem cōducere [i]: Contentiones , vel lites [k] , vel rixas [l] amare:In placitis ſecularibus [m] diſputare , excepta defenſione orphanorum [n] aut viduarum : Conductores [o] ſecularium rerum , aut procuratores [p] eſſe:Turpis verbi vel facti eſſe ioculatorem [q] , vel iocum ſeculare diligere : Aleas [r] amare : Ornamentum [s] inconuenjens propoſito ſuo quærere: In deliciis [t] viuere velle : Gulā & ebrietatem ſequi, Pondera [u] iniuſta , vel menſuras habere: Negotium iniuſtum exercere, Nec tamen iuſtum negotium eſt † contradicendum propter neceſſitates diuerſas,quia legimus ſanctos Apoſtolos [x] negotiatos † fuiſſe,& in regula beati Benedicti præcipitur prouideri, per quorum manus negotia monaſterij procurētur, Canes [y] & † aues ſequi ad venandum, & omnibus quibuſlibet cauſis ſuperfluis intereſſe. Ecce talia, & his ſimilia , miniſtris altaris Domini, necnon & monachis omnino cōtradicimus , de quibus ait Apoſtolus,Nemo militans [z] Deo,implicat ſe negotiis ſecularibus.

¶ Eugenius Papa Lucañ. † epiſcopo.

¶ Clerici non debent eſſe miniſtri vel procuratores laicorum : quod ſi contra fecerint,& deprehendantur in fraude,non ſub uentur eis ab eccleſia.

CAP. II.

SAcerdotibus† & clericis tuis denuncies publice, ne miniſtri laicorū fiāt, nec in rebus

† Aliàs ita: eſt eis cōtra dicedū. &c.

Act.c.20.

† negotiato res.

† vel

† Lucen.
‡ Lucæ.
† Luen. in omnibus Vaticanis.

† Cap.8.co. tit. in 1.com pilat.& poſt cōciliū Late ranen. ſub Alexan. iij. par.1.6. c.17. Et vide Federicum de Sen.cōſilio. 260. incip. quid ſi clericus.

2.ad Timo. 2.

1 Qualiter vera eſſe poſſit opinio ſtug. vide hic per Hoſtienſem & Ioan. Andr.

2 Sub quo eſt rei pōfancimus.& 23.q.1. mili ſecutio , & tare. qđ optime dicit tantum tri hic , quia tamē calumplum ſit pe niator & concuſſor ta nar. qđ dē lis puniri debet:ſed in vt not. 1.q. hoc cap. ꝓcurationes. 7. in cau punit illos pœna duplī.in caſu iſto non ita excedit crimē ꝓcuſſionis, quia à nullo exigit vltra q̄ ſoluat,ſed facta coaceruatione plus recipit.Sufficit ergo iſtis vt recipiāt qđ vltra derunt: & ille in pœnā fui tandundem ſoluat pauperibus. ſimile infra de Iudæis , ad libe randam.

3 Vide ne tata p Bar. in l. quid er go.§. Pœna grauior ſi. de his qui not. infam.

† Aſtoren. epiſcopo. † Senonen epiſcopo. Contius.

Eccleſiæ.] Primo po nitur dictū. Secundo ratio dictī:ibi,*Quia.* Abbas.

† Vide Syneſtrum in ſumma ver bo, immunitas .q.1.& Couarruuiā loco citato in cap.ſeq.

CASVS.Aliqua eccleſia nondum eſt conſecrata , tū diuina officia celebrantur in ea:quæritur , vtrū cenſeri debeat eodē priuilegio, ac ſi eſſet cōſecrata: & rñdetur,& licet nondū ſit cōſecrata , nullo iure adimitur priuilegium immunitatis:quia ex quo diuinis officiis eſt dedicata,non eſt temerariis auſibus quorumlibet profananda Not.q̄ eccleſia non conſecrata , priuilegium habet immunitatis propter diuina officia quæ celebrantur in ea.

† emunitatis.

† dicata.

¶ *Celebrantur.*] Ex hoc vī, q̄ ſi adhuc ibi non ſunt diuina officia celebrata,nondū gaudeat priuilegio illarū,in quibus celebrātur diuina,quia nondū plene dedicata vī diuinis obſequiis: vnde ſacrilegiū ibi nō diceretur comitti,nec debet aſpergi propter hoc quia nullum diuinum officium fuit ibi celebratū:aſpergi tñ debet ſi aliquid turpe ibi factum eſt,antequam ibi celebretur.

† Vide Couarruuiam lib.2.variat. reſolu. c.10 & Remigiū de Gomi. tract.de im mun. eccle. in 3. fallacia, vbi plenillime materia hāc iuris decretal lis.

¶ *Celebrantur.*] Ex hoc vī, q̄ ſi adhuc ibi non ſunt diuina officia celebrata,nondū gaudeat priuilegio illarū,in quibus celebrātur diuina,quia nondū plene dedicata vī diuinis obſequiis: vnde ſacrilegiū ibi nō diceretur comitti,nec debet aſpergi propter hoc quia nullum diuinum officium fuit ibi celebratū:aſpergi tñ debet ſi aliquid turpe ibi factum eſt,antequam ibi celebretur.

h ¶ *Admittitur.*] Sic ergo patet,q̄ eccleſia non conſecrata eodem gaudet priuilegio quo & ꝓfecrata 3 , ratione diuini officij,quo ad priuilegium immunitatis:vnde ſi cuiuſcunq; ſemine vel ſanguine fuerit polluta,debet aqua exorcizata lauari , anteq̄ celebretur in ea.5.de conſecra.eccle.vel altar.c.vlt.& de conſecra.diſt.1.eccleſia. & conſugientes ad ipſam priuilegium immunitatis,ac ſi conſecrata eſſet.habebunt.5.eo.inter alia.cum ſuis concordan.

3 Concor. l. pen. cum not. ff. de re ſta.mi.& eti am hoſpita lia.omnia priuilegia.C de epiſ.& cl.

i ¶ *Obſequiis diuinis dicata.*]Quicqd.n.Dño ꝓfecrāt,ſanctū ſanctoriū erit Dño.12.q.2.nulli licet.vñ ad vſus ꝓfanos. & ad humanos redire non debet.5.de rerū perm. mācipia.& 5.de relig.do.c. ad hæc.

Immunitatem.]Diuiditur. quia primo ponitur dictum. Secundo ratio dictī:ibi.*Cum autem in eo.*Abbas.

CASVS.Quidā in eccleſiis vel cœmiteriis earū,cōmittunt aliqñ homicidia,& alia maleficia, ſperantes obtinere ibidē impunitatē ſuorū exceſſuū,quos nullatenus cōmiſiſſent,niſi p eccleſiā,ad quā cōfugiūt,crederēt ſe defendi:q̄ritur an iſti debeāt,ab eccſia defendi?Rūdet Papa,cū i eo q̄s puniri debeat,ſi quo peccauit, & fruſtra legis iplorat auxiliū,q̄ ꝓtra legē delinq̄t,mādat Papa, q̄ tales publice nūcient nō debere gaudere immunitatis priuilegio,quo facīūt ſe indignos.Not.q̄ q̄s puniri dēt in eo in quo peccauit.Itē q̄ offēdit canonē,bñficiū illius impetrare nō pōt.Itē ipſo facto amittit q̄s priuilegiū.Itē nō dēt q̄s offendere illū à quo ſperat auxiliū.

a ¶ *Speran.*

n ¶ *Orphanorum.*] 87. diſt. cap. 1. & in aliis pluribus capitulis.

o ¶ *Conductores.*]Si tamen conductori ſuccedunt,bene poſſunt in conductione remanere.ff.de decu.l.decurio. 2 arg.

p ¶ *Procuratores.*]in negotiis ſecularibus,ſed ꝓ eccleſiaſticis poſſunt.in Authent.de ſanct.epiſco.§.alium.colla.9.& 21.q.3.credo.& cap.Cyprianus.& j.cap.poxi.

q ¶ *Ioculatorem.*] 46.diſt.clericum ſcurrilem.

r ¶ *Aleas.*]35.diſt.cap.1.& vlt.& in Authent.de ſanct.epiſcop.§.interdicimus.coll.9.& 5.de vi.& hone.cleri.clerici 3.

s ¶ *Ornamentum inconueniens.*]21.q.3.cap.2.& 3. & 5. de vi. & honeſt.clerico.clerici.

t ¶ *Indeliciis.*]35.diſt.eccleſiæ principes.

u ¶ *Pondera.*5.de empt.& ven.vt menſuræ.

x ¶ *Apoſtolos.*]Paulum ſcilicet.21.q.1.cap.1.in fine.

y ¶ *Canes.*]j.de cleric.ven.cap.1.& 2.& 86.diſt.qui venatoribus,& cap.Eſau.& cap.an putatis.

z ¶ *Nemo militans.*]21.q.3.c.1.2.& 3.& 7.eod.ſed nec.

2.ad Timo. 2.

SAcerdotibus.]Si clerici miniſtri vel procuratores laicorum deprehendūtur in fraude,nō debet eis ab eccleſia ſubueniri.hoc dicit.Primo ponit prohibitionem.Secundo pœnam tranſgredientium:ibi *Quōd ſi.*Abbas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.Quidam clerici publice administrabant negotia laicorum,& eorum procuratores fiebãt,mandat papa diœcesano epo, vt eis publice denũciet,ne de cętero hoc faciant:qđ si postmodũ præsumpserint,& in administratione pp causam pecuniariam in fraude deprehensi fuerint,ab ecclesia nõ subuenietur eisdem, cũ ex hoc scandalum contingat in ecclesia generari.Nota, q̃ clerici nõ debẽt esse ꝓcuratores laicorum,nec gestores negotiorum ipsorum. Item qui scandalum facit ecclesiæ, eius præsidio se reddit indignum.

a ¶*Procuratores.*]sic ℨ, c.prox.sacris enim Dei sacerdotes vacare oportet assidue. 31.dist.in.sacerdotibus.& ff.de arb. non distinguemus. §.3.

† Eodẽ modo habetur in antiquis codicib[1],& post consil. Lateranen. par. 7.ca. 2. & cap.2.eo. tit.in 1.compilatio.

¶*Glo. seq. reddit rationem: ponit opinionẽ quã reprobat,& huic litte, dupliciter respon.*

b ¶*Ab ecclesia.*]quia fecerunt indignos veniẽdo ꝓcura ipsius,ꝑhibitionem,administrationem seculare recipiendo:& frustra legis ipsius auxiliũ,q̃ cõmittit legẽ.sic ℨ.tit.prox.c.vlt. Et ex hac littera sumũt quidã arg.q̃ laicus auctoritate hui[2] canonis, posit clericũ occasionare administrationis capere, cessante priuilegio clericali:qđ est falsum; quia ,phibiti sunt laici clericos auocare à diuinis officiis. 21.q.3. Cyprian[3].& 88.dist.c.vlt. vnde si ꝓcura fecerint, non debent ex delicto proprio cõmodum reportare.arg. 16.q.1.legi. & ff.de dona.inter.vi. & vxo. l.3.§.1.& ff. de reg. iur. non fraudantur. §. nemo. ff. de fur. itaque fullo.§.sed nemo.& vn de sunt puniendi,priui legium habere non debent. 24. q. 1. didicimus. intelligo ergo quòd tali clerico non subueniturab ecclesia postquam legitime admonitus est: vt hic dicit in principio.cum pro hoc delicto commonitus tertio,ab ecclesia sit alienus , si non desistat.arg. infra de senten. excom. in audientia. Vel verius non debet in ecclesia subuenire in fraude commissa in administratione , nec pecunia alio auxilio : cum aliàs ecclesia teneatur clericos defendere ab oppressionibus laicorum.

† Præter Dectores hic vide de Innocentium in cap. firmiter. su pra de sum. Trinit.& fide catho. & Archidiaconum in cap. non dicatis. 13. q. 1. ad decitata infra eod.tit. cap. uper specu a.

Non magnopere.]Diuiditur in tres partes:In prima ponit factũ reprehensibile.Secundo id fieri prohibet:ibi , *Vnde.*in tertia quadruplicem pœnam imponit:ibi,*Si vero.*Abbas.

CASVS.Quidam regulares audiunt physicales cõfectiones, indefumentes occasionem , vt consulant fratribus infirmis:audiũt etiam leges,vt negotia ecclesiæ sciant melius pertractare:Sed q̃ huiusmodi regulares mũdanis actibus inuolui nõ debẽt.statuit cõcilium Turonen.vt nullus post factam in aliquo loco professionem,ad physicam vel leges mũdanas legendas permittatur exire; quod si fecerint:& infra duos menses ad claustrum suum non redierint,sicut excõicati ab oĩbus euitentur,& in nulla causa eorũ patrocinium admittatur:cum autem redierint,vltimum locũ inter fratres in capitulo, & in mensa,& in omnibus aliis habeãt.& spem totius promotionis amittant, nisi misericordiam sedis Apostolicæ fuerint consecuti.Nota,q̃ ipso iure sunt excõicati regulares.qui physicam & leges audiunt:& cum talibus solus Papa dispensat,vt ad honores promoueantur.

c ¶*Obrentu.*]Arg.q̃ prætextu siue compensatione boni.malũ nõ est faciendum.1.q.1.non est putanda. 14.q. 5. forte. & 27. q. 2. si tu abstines.& ℨ.de vsu.super eo.32.q.4.sicut sanctius.22.q.2.primum.

eorum procuratores [a] existant Quod si postmodum facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniaram causam deprehẽdantur in fraude, indignum est eis ab ecclesia [b] subueniri, per quos constat in ecclesia scandalum generari.

¶A lexan.iij.in concilio Turonen. †

¶Religiosi professi exeuntes ad audiendas leges vel physicam, nisi infra duos menses ad claustrum redeant , excommunicati sunt : & in nulla causa ꝓtrocinari possunt: & in choro , in capitulo,& cæteris erunt vltimi:& sine dispensatione Papæ non promouentur.

CAP. III.

NOn † magnopere antiqui hostis inuidia : & infra.

¶Inde nimirum est, quòd in Angelum lucis se more solito transfigurans, sub obtẽtu [c] languentium fratrum consulendi corporibus , & ecclesiastica negotia fidelius petractandi , regulares quosdam ad legendas leges , & confectiones physicales põderãdas , de claustris suis educit.Vnde ne occasione sciẽtiæ , spirituales viri mundanis rursus actionibus inuoluantur: Statuimus , vt nulli omnino post votum religionis , & post factam in aliquo loco religioso professionem , ad physicam leges vel mundanas legendas permittatur exire. ¶Si vero exierint , & ad claustrum suum infra duorum [d] mensium spatiũ non redierint: sicut excommunicati ab omnibus euitentur: & in nulla causa , si patrociniũ præstare voluerint , audiantur: reuersi autem in choro , capitulo , mensa , & cæteri vltimi fratrum existant , & (nisi forte ex misericordia[e] sedis Apostolicæ) totius spem promotionis amittant.

¶Idem † in concilio Lateraneñ.

¶Clericus generalis procurator vel iustitiarius principis secularis deponendus est: & si religiosus est,grauius punietur.

CAP. IIII.

SEd nec procurationes † villarum [f], aut iurisdictiones etiam seculares, sub aliquibus principibus & secularibns viris, vt † iustitiarius eorum fiat, clericorum quiusquã exercere præsumat. Si quis autem aduersus hæc venire tentauerit) quia contra doctrinam Apostoli dicentis: Nemo [g] militans Deo, implicet se secularibus negotiis † seculariter agit)ab ecclesiastico fiat ministerio alienus: pro eo quòd (officio clericali neglecto)fluctibus seculi,vt potestatibus placeat,se immergit. Distinctius [h] autẽ decernimus puniendum,si religiosorũ quisquam aliquid prædictorum ausus fuerit attentare.

† Cap 6.eo. tit.in 1.com pilat.& post concilii La teran. par. 27.cap.4. Et vide Fe linum in e. sicut dignũ de homic.

† Concilii Toletanum 11.cap.6.refertur.Burchardus lib. 1.decre.cap. 201.tuo par te. 3. c. 315. & Gratianus in cap. his à quibus. 23. q.1.

† Inhibemꝰ etiam

† London. † London. † Londonien.

† Cap.5.eo. tit.in 1.com pilat.& post concilii La teran. par. 27.cap.3.

† Firmas, idest,conductiones seu locationes, & alibi plenius notatũ est.

¶Idem Cantuarieñ.archiepiscopo.

¶Clericus iudicium sanguinis exercens, ab officio & beneficio deponitur:& excõmunicatus est habens officium præpositi secularis.si monitus non desistat.

CAP. V.

CLericis † in sacris ordinibus constitutis, ex cõcilio Toletano [a] † iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus,ne aut per se truncationes mẽbrorum faciant , aut iudicent [b] inferendas:Quòd si quis tale quid fecerit , honore priuetur & loco. ¶Iubemus † etiam sub interminatione anathematis , ne quis sacerdos officium habeat vice comitis,aut præpositi [c] secularis. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit,& cõmonitus emendare noluerit , excommunicationi [d] subiaceat.

¶Idem Londoneñ.† episcopo.

¶Non licet clericis vel monachis lucri causa negotiari.hoc primo. Monachis nequaquam nomine proprio conductas possessiones habere.hoc secundo. Laicis non debet ecclesia titulo conductionis concedi. hoc tertio.

CAP. VI.

SEcundum † instituta prædecessorum nostrorum,sub interminatione anathematis prohibemus , ne monachi vel clerici , causa [e] lucri negotientur : Et ne monachi à clericis vel laicis suo nomine firmas [f]† habeant , Neque laici [g] ecclesias ad firmam teneant.

† Et licet talis non habeat animũ iuerandi,cõmittit. tamẽ,quia species lucretẽ ex alieno lucri ff. de furt es,si pignore. 5.1.vt nota. 33.q.5. si dicas. 32. q. 4. 14.q.5.c.forte Ioa. And.

† Vide tamen distinctione, quã hic affert.Io. And.

† Scilicet Alexander iii. in concilio Lateran. sub Barbatia: tatis eorũ fiant.

† In conditione Barbatiæ

2. ad Timor.2.

† Vide Innotatis, C, de rectibus.

qui viderit.ℨ.de iureiurando, cum quidam.vbi de hoc. & 40. dist. homo Christianus.& 25.q.1.nulli fas.

Clericus.]Sunt duo dicta.Secũdum:ibi,*Iubemus.*Abbas Siculus.

CASVS. Statuit Toletanum concilium,q̃ clerici iudicium sanguinis exercere non audeant:vñ & hic prohibet Papa,ne clerici per se,vel per alios membrorum trucationes faciant,nec iudicẽt inferendas:& qui contra fecerint, honorem & locum amittant. Ité nullus sacerdos officiũ vice comitis, vel secularis præpositi habeat: Si quis contra hæc venire præsumpserit, & commonitus nõ destiterit, nouerit se excõicatum.Nota q̃ clericus iudiciũ sanguinis exercere nõ debet. Item ad monitio precedere debet vindictam.

a ¶*Concilio Toletano.*] 23. q. vlt. his à quibus. J.eod sententiam.ℨ. de rap. in archiepatu. & 24.q.3.illud sane.

b ¶*Aut iudicent.*] Per se quidem iudicare nõ debet prælatus aut clericus quicunq; qui habet iurisdictionem, vel ipsemet inferre,vel cõsilium dare, aut sententiam dictare,nec etiam interesse.ℨ.eod.sententiam. q̃ efficeretur irregularis,& deponeretur.ℨ.de excess.prælato. ex litteris.& hic.Debet ergo prælatus habens iurisdictionem tpalem cõmittere generaliter alicui laico vt faciat de omnibus malefactoribus vindictam, iuxta illud,Homicidas & maleficos non patiaris viuere.23.q. 5. rex debet. si homicidium.qui malos homicidas. qñ multa licent in genere.quę non licent.in specie. ℨ. de offi.ordi.si sacerdos. 8. q. 1. quid autem. de consec.distin.2. non prohibeat.& si ex mandato generali aliquos interficiat,non imputaretur ei.23.q.5.de occidendis.arg.2.q.8.hortatu.&c. omni tpe.Sed quid si ad eum appellaretur qui delegauit iterum deleget alij:quia per se hoc facere non debet, vt hic dicit & 23.q.vlt.à quibus.ℨ.eod.sententiam.

ADDITIO. Vide pro hac materia cap.fin.eod. tit. lib. 6. cum ibi notatis.

c ¶*Præpositi secularis.*]ℨ.eod.cap.proxi.& ℨ.de vit.& honesta.clericor.cap.clerici.

d ¶*Excommunicationi subiaceat.*]& sic videtur,q̃ sit canon latæ sententiæ.ℨ.ti.t.proxi.c.non minus.

Secundum.]Tria sunt dicta,& partes patent.Abbas Siculus.

CASVS.Præcipit hic Papa sub interminatione anathematis, ne monachi vel clerici causa lucri negotientur,& ne monachi firmas habeant à clericis,nec laici ecclesias ad firmam teneant.Nota,q̃ clerici & monachi causa lucri negotiari nõ debẽt. Item monachus firmas tenere non debet.Item laicus ecclesias ad firmam tenere non debet.

e ¶*Causa lucri.*]sed causa necessitatis possunt.ℨ.eo.c.1. ad finem.

¶*Glo.seq.recitetur per obiectionem,& soluit.*

f ¶*Firmas.*]quia suspicionem habet cupiditatis:& quasi negotiatio est.arg.ℨ.eo.c. 1. hoc intellige suo nnmine,vt hic dicit,sed no mine monasterij causa necessitatis licitum est.ℨ.eod.cap.1.in fine. g ¶*Neque laici.*]Nullam dispositionem de rebus ecclesiasticis laici habere debent.ℨ.de æta.& qualita. ex ratione. quos obsequẽdi manet necessitas,non auctoritas imperandi.16.q.7.non placuit.& cap. seq. & ℨ.de consti. ecclesia. vbi de hoc. & supra,de rebus ecclesiasticis laicis non alienandis, capitulo finali.

¶Idem eidem.

¶Monachi incorrigibiles de monasterio expellentur , & reformabitur monasterium de fratribus alterius ordinis, si de monachis eiusdem ordinis reformari non poteſt,

CAP. VII.

RElatum † est nobis , quòd monachi de H.seculariter viuunt,& alios exemplo suo † corrumpunt. Ideoque mandamus,quatenus eos ad obseruantiam regulæ † appellatione remota [h] compellas : vel† si tibi restiterint ausu temerario , eis eiectis [i], fratres alterius ordinis (si non poteſt præscriptum monasterium in suo ordine reformari) in illud inducas [k]: vt labores impiorum [l] iusti edant: & illi tandem rubore perfusi †, ad sui ordinis obseruantiam reuertantur.

¶Innocentius iij.Esculan.† episcopo.

¶Clerici in sacris compellendi sunt per beneficiorum subtractionem,vt desistant à tabellionatus exercitio.

CAP. VIII.

SIcut † te accepimus referente , & infra. ¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus clericis [m] in sacris ordinibus cõstitutis, tabellionatus officiũ , per beneficiorũ subtractionẽ,appellatione postposita,interdicas.

¶Idem in concilio generali †.

¶Clericus nec dictare,nec proferre sententiam sanguinis debet:nec quicquam aliud exercere, per quod ad vindictam sanguinis tendatur,vel purgationi vulgari opem præstare non debet.

1 Vnde prohibetur non solũ clericis vel militibus,sed etiã laicis militibus seculi. C. de loeat. & con. l. fi. C.de remitit.1.milites & l.militares lib.12.secundũ Hertienſem. Ioan. Andr.

† Cap.7.eo. tit.in 1.com pilatione, & post concilium Lateranen. par. 27.cap. 7.

† Dictio, suo,deest in pluribus antiquis codicibus.

† regularem

† & si tibi

† confusi

† Estul. Asculano

† Cap.1. eo. tit.in 4.com pilatione.

† scilicet,Lateran. cap. 18. & cap.2. eod.tit. in 4. compilatio.

CAS VS. Monachi cuiusdam monasterij de Brusia seculariter viuebant, religione relicta: vnde mãdat Papa diœcesano episcopo,quatenus eos compellat ad obseruantiam regularem; quod si contradixerint inde remoueantur:& si nõ poteſt reformari de monachis eiusdem ordinis , fratres alterius ordinis in illud inducat:vt labores impiorũ iusti edant, & tandem illi confusi rubore, ad sui ordinis obseruantiam reuertantur. Nota, q̃ monachi cõpellendi sunt ad seruandam regulam suam. Ité hic est vnus casus , in quo monachi possunt eiici de suo monasterio:scilicet quando nolunt viuere secundum regulam suam:Item semper reformari debet monasterium de hominibus eiusdem professionis, si fieri poteſt.

h ¶*Appellatione remota.*]maxime,quia idem etiam.si nõ opponatur: quia in huiusmodi correctionibus nõ admittitur appellatio.ℨ.de appellat. reprehensibilis. & cap.cum speciali. in fi.& c.ad nostram. Ber.

¶*Glo. seq. notat,q̃ vniuersitas delinquit.*

i ¶*Eiectis.*] in pœnam illorũ. episcopus enim illud auctoritate sua facere posset 18.q.2.Abbates.Sed si non delinquunt , eos expellere non poteſt. 16. q. vlt. inuentum. 56. dist. satis peruersum.Nec etiam arctiorem regulam poteſt eis imponere.argu.32.q.1.integritas.ℨ. de ecc. ædi.ad audientiam 2. Item dicitur hic q̃ vniuersitas delinquere potest.Argu.25.q.2.ita nos.& 7. q. 1. sicut vir. & ff. q̃ metus cau. metum.§.animaduertendum.

2 Non secundum illud auctoritate sua facere posset 2 .argu.16.q. 6. de lapsis interficiat,non imputaretur ei.23.q.5.de occidendis.arg.2.q.8.hortatu.&c. omni tpe.Sed quid si ad eum appellaretur qui delegauit iterum deleget alij:quia per se hoc facere non debet, vt hic dicit & 23.q.vlt.à quibus.ℨ.eod.sententiam. 8. q. 1. quid autem. de consec.distin.2. non prohibeat.& si ex mandato generali aliquos

¶*Glo.seq.quærit. & soluit.*

k ¶*Inducas.*]Sed qualiter ibi erunt?Refert qualiter introducãtur, & qualiter expulsi sint,an in perpetuum,an ad tempus donec illi corrigantur & reuertantur.Arg.ℨ.de diuor.gaudemus.C.de pœn. ℨ.seruus.& 81.dist.dictum.& hin fi.dicitur.

l ¶*Impiorum.*]23.q.7.quicunque.& c.seq.

Licet.] CASVS.Quidam clerici in sacris ordinibus cõstituti, indifferenter exercebant officium tabellionatus:mandat Papa diœcesano epo,quatenus clericis in sacris ordinibus constitutis appellatiõe remota per beneficiorum subtractionẽ,interdicat officium tabellionatus,Nota,q̃ clericus in sacris ordinibus cõstitutus tabellio esse non debet.

m ¶*Clericis in sacris.*]Sed quare isti ,phibẽtur exercere officium tabellionatus,dum tñ abstineant à sæuis scripturis siue sentẽtiis?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dicas q̄ isti passim vertebatur officio illo in oībus causis.in quo cunq; loro, vt habetur in integra 11 vel verior est illa ratio, officiū illud extraneum est ab officio clericorum altem in ordine sacro, 20.q.3.eos.quia genus negotiationis est etiam abstinendo à crimi nalibus, maxime si competentia beneficia habent.arg.de post.c.1. Sed nunquid in causa ecclesiastica siue spiri-tuali, corā ecclesiastico iudice possunt esse tabelliones? Vī q̄ non, quia simpliciter ¶ phibetur: vnde generaliter intelligendum est. arg. 19.dist. si Romanorum. & ĵ.de priui. q̄a circa. ff.de serui. vrba. prædi. si seruitus.ar. 9tra.ŝ.de proba. qūi. 27.. b2. mulcorum.Ber.

1 In antiqua compilatione initio capitis citata ita habet: quos ibidē inuenit parisiēsis bellio natus officium exercentes.

† Præter Doctores hic vide Festinū in cap. sicut dignum.de hom cid. & Nauarū in Manuali cō fessa iorum cap. 15. tit. de peccatis clericorum quod ordines, versi. clericus vero tabernā us.

† Aliàs, rapta s.

† Aliàs, rotariis, vt observa: Hostiensis: sed in omnibus vaticanis vt est impressum.

† Aliàs ita: nec vllā chirurgiæ partem.

† Aliàs ita: necnon vllam chirurgiæ artem.

† Vide concilij Lateranent. sub alexan. iii. c.10. & cōcilium Triden. sessio. 5. c. de reformat.cap.19.

a De hoc articulo vide plene hic p Doctores. & quicquid sit de aliis causis ecclesiasticis, dicas q̄ in causa hæresis nō so. ū clerici sec. lares, sed etiā qliber religios tabellioes esse possunt. c. vt officium. §.ad cōferendas de hæret.lib.6. vide Eymericum in Directorio Inquisi.3.par.

† Aliàs ita: nec vllā chirurgiæ partem.

† Aliàs ita: aliquis ecclesiis aliq̄ dispendiū inferre præsumpserit, p censuram ecclesiasticam cōpescatur. Ité nullus clericus litteras scribat, aut dictet pro vindicta sanguinis destinandas: sed laicis officiū in curiis principū cōmittatur. Ité nullus clericᵉ præponatur ballistariis, aut huiusmodi viris sanguinum, & subdiaconus & sacerdos artem chirurgiæ nō exerceant, quæ adustioné, vel incisionem inducat, nec impendant ritum alicuius benedictionis purgationi aquæ frigidæ vel ferri cādentis: saluis prohibitionibᵇ de monomachiis, siue duellis antea promulgatis. Nota q̄ iudiciū sanguinis clericus exercere non debet. Item litteras vndictā sanguinis continentes scribere, vel dictare non debet. Item clericus viris sanguinum præesse non debet. Item clericus in sacris ordinibus chirurgiam exercere non debet. Item purgatio aquæ, vel ferri candentis fieri non debet.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

a ¶ *Sanguinis.*]Epi non possunt sniās sanguinis ferre. ĵ.de excess. prælat. ex litteris. & ŝ.eo. clericis. vbi de hoc. nec dare consilium, nec interesse, nec dictare, nec scribere sniam, vt hic dicit. & 23.q.4. illud. sed aliis debent vices suas committere: vt dictum est ŝ.eod. clericis. & arg. prædictæ decret. illud. & 2. q.7. sicut. licet ſm leges non possit delegare nisi cū iudex necessariā habeat causam profiscendi d.ff. de offi. eius cui mād. est iurisdi. l.1. Sed si interest tantū, nunquid pp hoc efficitur irregularis, vt propter hoc deponatur? Non videtur q̄ debeat deponi: sed elias debet puniri, quia interfuit contra præceptum huius canonis.

b ¶ *Principum.*]ŝ.eod. clericis. & cap. sed nec. Ber.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Adustionem.*]Ex hoc vī, q̄ ecclesia pœnam adustionis inflige re non & dēt, sic est ǭtra illud. ĵ. de cri. fal. ad audientiam. vbi dicit q̄ nota cum ferro candenti ponitur in fronte: sed illud intelligitur ita q̄ ad effusionem sanguinis non procedat.

d ¶ *Monomachijs.*]*ideſt, de pugnis singularib. Dicitur enim monomachia à monos, quod est vnum, & machia, pugna quasi pugna vnius contra alterum.

Vper.]Pars huius ĵ. de magistris, & de priuileg. ſpecula. Diuiditur in quinque partes. Primo ponitur decisum exordiū, Secundo: ibi, *Cōtra.* relatio Turoneñ. cōcilij. Tertio: ibi, *Verum.* opiniones varie circa illud. Quarto: ibi, *Nos.* determinatio. Quinto: ibi, *Quia vero.* constitutionē extendit. Abbas.

CASVS. Alexander Papa statuit in cōcilio Turoneñ. ŝ.eod. nō magnopere. ǭtra regulares ꝑsonas exeūtes ad audiēdas leges vel physicā, vt nisi infra duos mēses ad claustrum redirent, sicut excōicati ab oībus vitarentur, & in nulla causa si patronicinium ꝑstare voluerint, audiantur: reuersi autem ad claustrum, in choro, mensa, capitulo & cæteris, vltimi fratrum existant, & oēm ſpem ꝑmotionis amittant, nisi forte ex misericordia sedis Apostolicæ. Sed quia nonnulli ꝑp diuersas opiniones quorundam, parochialem, si aliàs non est presbyter, nisi sit cura, siue plebania, quæ habeat sub se capellā, vel capellas, in quibus clerici perpetuo instituantur. c.1. eod. tit. lib.6.

b ¶ *Ab his.*]scilicet legibus, vel physica, de quibus præmissum est supra. Beroar.

¶ *Glo. seq. principium reci. per quæstio. finis quærit, & soluit.*

CAP. IX.

SEntētiam † sanguinis[a] nullus clericus dictet, aut profe rat, sed nec sanguinis vindictā exerceat: aut vbi exerceatur, interſit. Si quis autem huiusmodi occatiōe statuti, eccleſiis vel ecclesiasticis personis aliquod prēsumpserit inferre dispēdiū, per censurā ecclesiasticā cōpescatur. Mec quisquā clericus litteras dictet, aut scribat, ꝑ vindicta sanguinis distinādas. Vnde in curiis principū[b] hæc sollicitudo nō clericis, sed laicis cōmittatur. Nullus, quoque clericus ruptariis † vel ballistariis, aut huiusmodi viris sanguinum præponatur: nec vllam † chirugiæ artē subdiaconus, diacon[9] vel sacerdos exerceat, quæ adustionē[c] vel incisionem inducit: Nec quisquā purgationi aquæ feruētis vel frigidæ, seu ferri cādētis, ritū cuiuslibet benedictionis, aut cōsecrationis impēdat: saluis nihilominus prohibitionibus de monoamachiis[d] siue duellis † antea promulgatis.

¶ Honorius tertius.

¶ Cōstitutio Turonen: cōcilij puniēs religiosos audientes leges vel physicam, est canon latæ sententiæ, & incidentes in illam debent per ordinarios puniri. hoc primo. Secundo extendit dictam constitutionem ad habentes dignitates & personatus & ad presbyteros.

CAP. X.

SVper specula: & infra. ¶ Cōstra religiosas personas[e] de † clausturis exeuntes ad audiendum leges, vel physicam[e], Alexander † predecessor noster olī statuit in cōcilio Turoneñ. vt nisi infra duorū mensium[f] spatium ad claustrū redierint, sicut excōmunicati ab omnibus euitētur: & in nulla causa (si patronciniū præstare voluerint) audiātur[g]. Reuersi autē, in choro, mēsa, capitulo, & cæteris, vltimi fratrū existāt, & (nisi forte ex misericordia sedis Apostolicæ) totius spē promotionis amittāt[h]. Verū qa nōnulli ex talibus, propter quorūdā opiniones diuersas, excusationis aliquid assumebant: Nos volētes vt de cætero ipso facto[i], sententiā excōmunicationis incurrāt, districte † præcipiēdo mādamus, quatenus tā à diœcesanis & capitulis ipsorū, q̄ à cæteris episcopis, in quorū diœcesibus in huiusmodi studēt, tales excōmunicati, prædictis[k] pœnis obnoxij publice nunciētur. ¶ Quia † vero theologiæ studiū cupimus ampliari, vt dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciat lōgiores, vt sit fides catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum[l], quibus resistere valeat

† Hæc duo verba: de claustris, desunt in omnibus antiquis & manuscriptis vaticanæ.

† Aliàs ita Alexander: Papa. pre. hoc est, Alexander predecessor noster.

† Aliàs ita: distrista pricipimus, & mandamus.

† Vide cap. 1. ne clerici vel monachi. lib. 6. & quod statutum est in concilio Lateranen. sub Leone x. sesſio. 8. paulo post princi. pium, in eō stituti de in cip. Apostolici regimi- nis.

cilij Turoneñ. extendit ad archidiidiaconos, decanos, plebanos ꝑpositos, cantores, & alios clericos ꝑsonatus habētes, necnō presbyteros: nisi infra spatium præscriptum destiterint: & appellatione postposita prēcipit obseruari. Nota q̄ religiosi non debent audire leges vel medicinā. Item ipso facto quis excōicatur. Ité cōstitutio post duos menses à tpe ipsius constitutionis ligat. Item Theologia super oēs scientias est fauorabilis. Item presbyteri & personatus habentes non debent audire physicam vel leges, aliàs sicut religiosi audientes puniuntur.

e ¶ ¶ *Leges vel physicā.*]C. de epis. & cleri. repetita. & l. parabolani.

f ¶ *Duorum mensium spatium.*] à tēpore scientiæ huiusmodi cōstitutionis siue publicationis cōnumerandum. & nisi destiterint, ipso iure sententiam excommunicationis incurrunt, vt ĵ. sequitur. Verba ista quæ hic ponuntur vsq; ibi, verum quia. sunt Turoneñ. concilij. ŝ.eod. non magnopere.

g ¶ *Audiantur.*]tamē ipso iure excōicati, aliàs etiam monachi & canonici regulares ab aduocatiōe repelluntur. ŝ. de postulatio. c. 2. & 16. q.1. alia. & cap. placuit. & cap. monachi. & cap. de præsentium. & 15. q. 2. c. 1. in fin. nisi pro vtilitate ecclesiæ suæ[3], Abbate nihilominus imperante, vt in prædicto cap. monachi.

3 Vel pauperum secundum Ia. & Phi. vide qd dixi de postu. c. 1 Ioā. And.

h ¶ *Amittant.*]Dic vt ŝ.eo. ca. non magnopere.

i ¶ *Facto.*]sic ipso facto negamus Deum. 22.q.5. cauete. & ipso facto amittit quis priuilegium suū. sic ŝ. de vi. & honest. cler. cap. vlt. vbi plures concor. de hoc.

k ¶ *Prædictis pœnis.*]scilicet. q̄ promouerī non possunt sine dispēsatione Apostolicæ sedis, & aliis superius positis.

l ¶ *Bellatorum.*]ideſt, prędicatorum, qui possunt hæreticis resistere auctoritate diuinæ scripturæ, q̄ ǭtra nos surgūt, & ex aduerso impugnant nos: quos prælati ecclesiarū de sua diœcesi expellere tenētur intantum, q̄ si negligentes extiterint, ab administratione remoueantur. ĵ. de hæret. excommunicamus. in fi.

¶ *Glossa sequens reci. per q. quid de beneficiis curatis, & personatibus non curatis.*

a ¶ *Presbyteros.*]Ad oēs prædictas personas pœna ista extenditur, etiā si huiusmodi personatus curam animarum non habeat: quia idem iudicium est de personatibus curam animarum non habentibus, sicut de beneficiis curam animarum habentibus annexam. ŝ. de electione, dudum. & quòd habentes curam animarum tenentur. patet: quia ad curam animarum eligitur, debet primo promoueri ad ordinem sacerdotij, aliàs sit ea ipso iure priuatus. ŝ. ĵ. de præben. extirpandæ. §. qui vero. & in propria persona deseruire: nisi in duobus casibus, vt ibi dicitur. & idem iudicium de personatibus, & de habentibus curam animarum est habendum: vt in prædicta decre. dudum. & ŝ. de præben. de multa maior est ratio est de habentibus curam animarum, q̄ de personatibus non habentibus curam animarum. Credo q̄ nullus archidiaconus, de canus, plebanus, præpositus, cantor, & nulli qui habēt personatus & qui habent curam animarum, possint audire leges, vel physicam propter poenā istius constitutionis, nulla facta distinctione, ex quo tales sunt: nisi aliàm interpretationem super hoc videret: quia Papa nullam adhibuit interpretationem, ergo nec nos adhibere debemus. 2.q.5. consuluisti. & ŝ. de transla. inter corporalia. sufficit enim q̄ ita scriptum est, vt 6.q.3. scriptum est in lege: & ff. qui & à qui. ma. lib. l. prosp exit.

ADDITIO. Dic tamen, q̄ hæc constitutio non habet locum in habente cura parochialem, si aliàs non est presbyter, nisi sit cura, siue plebania, quæ habeat sub se capellā, vel capellas, in quibus clerici perpetuo instituantur. c.1. eod. tit. lib.6.

b ¶ *Ab his.*]scilicet legibus, vel physica, de quibus præmissum est supra. Beroar.

¶ *Glo. seq. principium reci. per quæstio. finis quærit, & soluit.*

c ¶ *Spatium præscriptum.*]duorum mensium, connumerandorū à tempore publicationis 1 huius constitutionis. quia ante publicationem nemo tenetur. ŝ. de consti. cap. 2. ex quo enim constitutio publice promulgata est & publicata, q̄libet tenetur ad eius obseruantiā post duos menses. in Authen. vt fac. no. consti. circa prin. colla. 5. 18. dist. quod dicitis. ŝ. de postu. præla. cap. 1. sed ante non. arg. 32. q. 4. dixit Sarra. 82. dist. propositi. sed cum ista constitutio sit iam diu publicata, nullus habet excusationē. Sed nunquid episcopi possunt tales absoluere? Credo quòd sic: quia conditor huius constitutionis non retinuit sibi absolutionem: & ideo aliis relicta videtur. ŝ. de senten. excom. nuper. ĵ. de cri. fal. dura. & ŝ. de præbend. de multa. in fine.

1 De materia huiꝰ glosſæ vide Decōtores in c. cognoscentes. supra de consti. & Sotum li. 1. de iuſtitia & iure q.1. art. 4.

† hæc, pro hoc in multis varicanis.

† Hæc duo verba: & mādamus, desunt in omnibus antiquis codicibus.

¶ *Glossa sequens reci. per q. an habentes personatus egeant dispensatione Papali, sicut & monachi. alleg. quòd sic: & hoc tenet in additione, in tertia glossa tenuit contrarium.*

d *Hoc extendi.*]scilicet, præmissas pœnas, de quibus superius facta est mentio, scilicet q̄ sint excommunicati, & in nulla causa patrocinium præstantes audiantur. Et ita videtur, q̄ isti spem promotionis amittunt, nisi cum eis per sedē Apostolicam fuerit dispensatum, sicut dicitur ŝ. de monachis: quia pronomen, hoc, ostendit omnes pœnas supradictas. Sed hoc non credo, q̄ isti propter hoc sine dispensatione oīi Papæ promoueri non possint. & q̄ dicit: hoc extendi, &c. respicit tantum quod dixit ŝ. excommunicati. & q̄ in nulla causa eorum patrociniū admittatur: quia si hoc voluisset, hoc dixisset de istis quod dicit de illis. ar. ŝ. de trāsla. inter corporalia. ŝ. de deci. ad audientiam. & pœnæ nō sunt ampliādæ sive odia, sed potius restringendæ. de pœn. dist. 1. pœnæ. ff. de lib. & posthu. cum quidam. ff. de hære. insti. l. 1. §. vlt. & illa clausula: Nisi forte ex misericordia, &c. respicit tantum præcedentia, & nō subsequentia, arg. ŝ. de cpp. inquisitioni, Tutius est dicere, q̄ incurrat omnes pœnas prædictas, cum littera hoc expresse dicat, dum dicit: hoc extendi, &c. ŝ. dum dicit, prædictis pœnis obnoxij. Ber.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER QVARTVS.
DE SPONSALIBVS ET matrimoniis.

¶*In præcedenti libro visum est de actibus & gestis spectantibus ad clericos, merito nunc restat videre de spectantibus ad laicos. Et hæc rubrica habet duas partes. In prima dicit de sponsalibus: In secunda de matrimoniis.* Abbas.

De hac materia tractatur 27.q.2. in pleriſq; capitibus. & 29.q.1. &
† Cap. 39. referūtur hic 33.q.2. & 3. & 32.q.1. chardus lib. 2. & 3. per totum. & 30. 9. decre. c. q.5.§. *his omnibus usque* 76. huc par. 8. cap. 213. & cap.1. eo. tit. in 2. cō- pilatione. *ad fin.q. & 33.q.2. §. sed quia. usque ad finem quæſtionis.*

LIBER QVARTVS

TITVLVS I.

De ſponſalibus & matrimoniis.

¶Ex concilio Triburienſi †.

¶*Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, nec inualidatur ſi conſuetudo patria non ſeruetur.*

CAP. I.

DE Francia.] Diuiditur. Primo ponit caſum. Secūdo diſſinit: ibi, *Diffiniuit.*

CASVS. Quidam iuuenis de Francia, duxit vxorem quandam nobilem mulierē de Saxonia ſm conſuetudinem Saxonum: inuenis ille dicebat, q̄ in matrimoniis q̄trahēdis Fráci nō vtuntur eiſdem conſuetudinibus cum illis de Saxonia, & hoc ideo quia deſpōſauerat eam non lege ſua, ſed Saxonum: Dimiſit ergo illā, & aliam vxorē duxit. In concilio quæſtum eſt, quid de hoc fieri deberet? Statuit concilium, vt ille trāſgreſſor Euangelicæ legis ſubijciatur pœnitentiæ: & à ſecunda vxore ſeparetur, & ad primā redire cogatur. Nota q̄ in matrimonio q̄trahendo potius conſideratur intentio q̄trahentium, q̄ verba, quibus mediantibus q̄trahunt, dummodo animo q̄trahēdi hoc faciant. Item ſolemnitates non ſunt de ſubſtantia matrimonij. Item verba debent deſeruire intentioni, & non intentio verbis. Item ad intentionem recurrendum eſt.

† Eonien.

a ¶*Lege.* id eſt, conſuetudine.
b ¶*Legibus.* id eſt, conſuetudinibus.
¶*Glo. ſeq. recitatur per obiectionem, & ſolutionem.*
c ¶*Francorum lege.* quam putabat eſſe de ſubſtantia matrimonij. arg. 30.q.5. aliter. vbi videtur, q̄ matrimonium omiſsis ſolemnitatibus non valeat. ſed nō eſt verum, quia illa quæ dicuntur in cap. aliter. potius ad ſolemnitates referūtur, quę tamen ſeruādæ ſunt: ſed quamuis non ſeruentur, tenet matrimonium, quia ſolus conſenſus facit matrimonium. 27.q.2. ſufficiat. 1

1 Cōcordat eutu in l. ptias. vbi glo ſſa & Doctores ff. de reg. iuris. & vide omnino Magiſtrū ſenten. lib. 4. diſtin. 27. § efficies autem. & §. q̄ autē. vbi pulche explicat hoc dictum.

d ¶*Dimiſſaque.* quod facere non debuit auctoritate ſua, vt 33.q.2. ſeculares. 33.q.6. multorum. etiam ſi impedimētum manifeſtum ſubeſſet. j. de diuortiis, porro.
e ¶*Euangelicæ legis.* qua dicitur, nullus dimittat vxorem ſuam excepta cauſa fornicationis. 32.q.1. dixit Dominus. j. eo. ex parte.
f ¶*Pœnitentia.*] pro eo q̄ primam dimiſit, & ſecundam ducit.
g ¶*Coniuge.*]ſcilicet nomine, non re.

PRæterea.] Primo iubet moueri. Scēo diffinit: ibi, *Si autem.* Ab.

CASVS. Quidam vir & mulier volunt q̄trahere: p̄mittunt adinuicē ſpure & ſine cōditione, fide hinc inde præſtita, q̄ q̄trahēt matrimonium: poſtea mutāt propoſitum: Quęritur, quid ſup hoc ſit agendum, an videlicet, ſint compellēdi, vel non? Rūdet Papa, q̄ commonendi ſunt, & modis oībus inducendi, vt fidem præſtitam obſeruent. Si aūt hoc facere noluerint, non ſunt cōpellendi, ne deteriꝰ inde cōtingat, vt illam ducat, quā odit: ſed ad inſtar illorū qui ſocietatē q̄trahūt fide data & poſtea illā ſibi remittūt, poteſt in patientia tolerari. Nota q̄ licet fides ſit pure & ſimpliciter hinc inde data de matrimonio q̄trahēdo, ſi poſtea diſpliceat q̄trahentibus, non ſunt, vt contrahant, compellendi, ne deteriꝰ inde cōtingat. Idem intellige in ſocietate.

h ¶*Sine omni conditione.*]per hoc videtur, q̄ ſolui non poſsit, quia quæ ſine conditione p̄ mittuntur, ſine conditione ſoluuntur. 32.q.vlti.c.vlt. & 22.q.4. inter cætera.
¶*Gloſſa ſequēs ſuppletſ ſuppletioni ſignat cōtrarium, &c.*
i ¶*Inducendi.*] & etiā cōpellendi ſi iurāſſent. j.eo. exlitteris. p̄p periculum iuramēti. arg. p̄tra. j.e. requiſiuit. ſed illud ſoluitur ibi. Sed p̄tra videtur. j. eod. cap.
k ¶*Noluerint.*] ideſt, abſolute reſtiterint.
l ¶*Deteriꝰ.*]ſcilicet, adulterium cum ſecunda, vel q̄ eam forte interficeret.
m ¶*Quam odio.*] quia quod quis non diligit, facile contemnit. 20.q.3. præſens clericus. & 31.q.2.§.1. Ber.
n ¶*Societatem.*]ff. pro ſoc. l. verum. §. vlt. & l. actione. §. diximus. Ber.
o ¶*Interpoſitione fidei.*] ſiue p̄ iuramētum etiā, quia equipollent. j. de fideiuſ. peruenit. & 22.q.5. iuramenti.
¶*Glo. ſeq. ponit duas lecturas, ſcilicet Tanc. & Hugo. & ſecundam approbat.*
p ¶*In patientia tolerari.* Hoc ideo dicit, quia ex quo non eſt conſummatum ad matrimonium, p̄ tractū voluntate acceſſum ad matrimonium, p̄traria voluntate accedēte, poſſunt ſe inuicē absoluere, vt vſ: quia omnis res p̄ quaſcunq; cauſas naſcitur, &c. j. de reg. iur. eis res. & ff. de reg. iur. nihil tam naturale. quia in tali caſu fide p̄ſtita ſiue iuramēto ſubintelligēdo eſt conditio, ſcilicet ſi in eadem voluntate permanſerint. ar. j. de iureiuran. quemamodum. & 22.q.2. ne quis arbitretur. hæc fuit opinio Tanc. 2 dicentis, q̄ hæc decretalis continebat iūs cōe. Hu. dicebat, & bene, & loquitur de comparatiua permiſsione: vt j.q cler. vel vo. cap. veniens. quod & mihi videtur: & loquitur diſpenſatiue. Et hoc aperte indicant iſta verba, hoc poſsit in patiētia tolerari, nec deterius inde contingat: nam multa per patientiā tolleramus, &c. j. de p̄bend. cum iamdudum: aliās de iure mero debent compelli, vt fidem ſiue iuramentum ſeruent. De hoc dicitur infra eod. ex litteris 2. Ber.

IVuenis.] Si maior ſeptennio cum proxima ſeptennio, in qua malitia ſuppler ætatem, ſpōſalia contrahit, ex his oritur iuſtitia publicæ honeſtatis, maxime ſi commiſeri tentauerit. Ita cōiter ſummatur, ſed in veritate ſummarium non colligitur ex littera. Diuitur: Prima narrat factum, & caſum dubium. Secundo duplici ratione diffinit: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam iuuenis duxi- quandam puellam nondum vij annorum ſponſalia q̄trahēdo cū ipſa, & tentauit eum ipſa q̄d cōplere non potuit: Tandem mortua fuit: vel dictus iuuenis ab ipſa receſsit anteq̄ poſt vij. annum ſpōſalibus conſentiret: & cum alia cōſanguinea ipſius puellæ matrimoniū q̄traxit: Quærebatur, vtrū poſſent ſimul remanere? Rūdet Papa, in his quæ dubia ſunt, quod tertius eſt, ſeruari debet: & ideo tam propter honeſtatē eccleſiæ, quia dicebatur ſponſa eius, q̄ propter prædictum dubium, debent abinuicem ſeparari. Notandum ergo q̄ in dubiis ſemper tenēdū eſt illud, quod ſecurius eſt & certius.

¶*Glo. ſeq. not. in dubiis. & c. & ſoluit contrarium. Secundo obiicit per locum à diuiſione. & ſoluit.*

a ¶*Dubia.*

a ¶*Dubia.*]Sic ergo patet, q̄ in dubiis ſemper certius eſt tenendum de pœn. diſt. 7. c. 2. §. item ſi. vbi dicitur: tene certum, & dimitte incertum. & j. de homi. ad audiētiam. & 14. diſtin. ſicut. & in re dubia certa non poteſt ferri ſententia, 11.q.3. graue. & 33 diſt. habuiſſe. & 30.q.vlt. §. vlt. & Inſtit, de re. di. §. illud quæſitum. Inſtit. de act. §. curare. qnq; tñ cum obſcura ſunt iura partium, certa fertur ſententia. ſ. de fide inſtrumen. inter dilectos. in ſi. Sed nō dicitur dubia res ibi, q̄ actor nō probauit clare, & ita p̄ poſſeſſore iudicari debet r. Sed quare ſdicit: in his quæ dubia ſunt? Quia ſi ex toto ante ſeptennium ducta fuit & poſt vij. ann. nō conſenſit. vel ante receſsit. res non eſt dubia, ſed certa: quia non impedit tur matrimonium cum cōſanguinea, etiam cū matre. j. tit. proxi. litteras. &c. acceſsit, ſi poſt ſeptimum annum conſenſit, ſponſalia tenuerunt, & ita non eſt res dnbia. j. eo. ſponſam. & j. tit. proxi. contineb atur. §. ſi vero. Solu. Sic ſtellige, puella iſta poſt vij. annum nō cōſenſit, vel nō cōſtabat de conſenſu: quia ſtatim receſſit ab eo, vel mortua eſt: veruntñ q̄ tentauit forſitan q̄d cōplere nō potuit, ſpiumitur q̄ erat doli capax, ſiue q̄ malitia ſupplebat ætatem quo ad ſponſalia, ſicut ſupplet malitia quo ad matrimonium. j. tit. proxi. ce illis. & cap. vlt. vnde propter hoc dubium, tum quia hoc plene non conſtabat, tum etiam propter honeſtatem eccleſiæ, non poteſt habere conſobrinam illius. j. cap. proxi. arg. aliās non videtur quod poſſet ſtare illa littera, ſi diceremus, q̄ poſt vij. annos conſenſit, vt dixit Tanc. quia ſic non eſſet res dubia.

† Facit quod not. 3. q. 9. decernimus & die de tri plici ambiguitate: vt not. 33. di ſtin. cap. vlt. & quod dicit hic Vin. vide in 5pe. de ſenten. p̄ la. §. qualiter. ver. ité debet. Ioan.

† Aliàs: Mādamus, vt, ubiquevoce quatenus.

b ¶*Coniunx.*]id eſt, ſponſa.
¶*Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*
c ¶*Duidas.*]Arg. contra. 35.q.3. extraordinaria. Solu. ibi extra naturalia eam polluit, & non maritali affectu: hic vero tētauit in naturalibus, & maritali affectu.

AD *audientiam.*]Primo narrat factum. Secundo decidit: ibi, *Sed quoniam.* Abbas.

CASVS. Quidam ciuis Papieñ. nomine Hugo, volebat copulare filiam ſuam matrimonialiter cuidam filiorum conciuis ſui nomine L. iurauit q̄ ſi ille eā alioquo caſu habere nō poſſet, alteri filio quem de altera vxore genuerat, eādem matrimonio copularet, & ſic q̄traxerūt ſponſalia: poſtea quidā probauerūt cōſanguinitatē inter eos: vnde præfatus H. eandem filiam dare vult alteri filio, vt iurauit: Quæritur, an poſsit? Rūdet Papa, ſcriptum eſt, q̄ frater ſpōſam fratris habere non poteſt: Vnde mandat, quòd ille ſuum propoſitum non adimpleat, & pœnitentiam accipiat de illicito iuramento: & ſi opus fuerit, per excōicationis ſentētiam cōpellatur. Nota. q̄ ſponſalia quæ nulla ſunt, impediunt matrimonium contrahendum cum conſanguinea alterius: ſed hoc facit ſola publicę honeſtatis iuſtitia. Item illicitum iuramentū non eſt ſeruandum. Item ad pœnitentiam quis poteſt compelli, admoneri tñ prius debet, & poſtea compelli.

† Cap. 11. tit in 1. compilat. & poſt concilium Lateranen. ſub Alexan. iii. par. 6. c. 33. Et de intellecta & materia huius c. vide Couarruuiā in epitome libri. 4. decretalium, par. 1. cap. 5. in principio.

† habeat.

d ¶*Quòd ſi ille.*] Hæc conditio nulla fuit, quia ex quo deſpōſatur vni fratrum, alius eam habere non poteſt. 27.q.2. ſi quis vxorem. & cap. ſeq. niſi forte ante ſeptennū contracta eſſent ſponſalia. j. tit. proxi. litteras. &c. acceſsit. & c. duo pueri. ceſſante eo quod dicitur. ſ. tit. proxi. 27.q.2. ſi quis deſponſauerit.
¶*Glo. ſeq. alleg. 2. concor. ſignat vnum contrarium, & ſoluit.*
e ¶*Sponſam fratris.*]26. diſt. cap. vna tantum. §. Ioannes. 27.q.2. ſi quis deſponſauerit. Arg. contra. 8.q.1. olim. & j. de diuortiis. cap. vlti. Solutio, illud myſticum fuit & obtinuit in fratre ſine ſobole defuncto. hodie ſecus,
¶*Glo. ſeq. obuerit, allegat pro, & ſoluit.*
f ¶*Habere non poteſt.*]Sed videtur quòd hæc ratio nulla fuerit, q̄a inter eos nullum obligatorium vinculum de iure fuit contractū conſanguinitate impediente: quia impoſsibilium nulla eſt obligatio. Inſtitu. de inuti. ſtipula. §. ſi impoſsibilis. & ff. quæ ſenten. ſine app. reſcind. Paulus. Sed impoſsibile eſt id quod cōtra bonos mores. eſt. ff. de conſti. inſtitu. filiuſa. & 22.q.2. faciat homo. & eius quod eſſe non poteſt, nulla eſt p̄miſsio. Inſtitu. de inuti. ſtipula. §. 1. & arg. optimum in decre. Grego. ſ. de pact. cap. vlt. ergo hic nulla ſponſalia fuerunt, quæ ſunt promiſsio futurarum nuptiarum. 30.q.5. noſtrates. ff. de ſpon. l. 5. ergo nulla fuerunt prædicta ſponſalia: ergo non præſtant impedimentum quo minus illa poſsit contrahere cum alio fratre. j. tit. proxi. litteras. & cap. acceſsit, Sed q̄tra, matrimonium plerumque attenditur cōſiderato facto, non iure. ſ. de biga. nuper. & C. de adulte. eum qui. plus enim in talibus conſideratur quandoque opinio q̄ veritas. j. qui fil. ſint leg. cum inter Ioannē. Quid ergo reſpondes? Poteſt dici, q̄ publicæ honeſtatis iuſtitia impedit: vt ſ. cap. proxi.

† Vide Leuit. cap. 10. & Matth. c. 14. ſed hæc nō de ſponſa, verū de vxore fratris loquuntur, forte et go reſpexit Papa hic ad illa decreta quæ affert Gratian° 27. q. 2. cap. 10. 11. 12. 13. & 14

† Cap. 4. eo. tit in 1. com pilat. & poſt concilīū Lateran. par. 6. ca. 12. Et de materia rex eus & gloſſę præter Doctores hic vide Couar ruuiam in epitome li. 4. decretalium par. 1. c. 5. Sotum li. 4. ſenten. diſt. 27. q. 2. arr. 3. & citatos ſuper gloſſa in verbo: ſi per eas ſtete rit.

27.q.2. ſi quis deſponſauerit. Bernar.
g ¶*Propoſitum.*] quod illicitum fuit, & ideo non ſeruandum. 22.q.4. in malis.
h ¶*Compellas.*]Arg. q̄ quis compelli poteſt ad ſatisfaciendum de quolibet crimine. 24.q.3. itaq;. & 6.q.1. illi qui. & 20.q.1. prædicandum 2. & ad eccleſiam pertinet decernere de quolibet peccato, & corripere quemlibet Chriſtianum. ſ. de iudic. nouit. Ber.

2 Dic, vt not. 33.q.1. quicunque. Ioan. Andr.

DE *illis.*]Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Hoc tibi* Abbas.

CASVS. Quidam promittunt iuramento interpoſito. ſe ducturos in vxores aliquas mulieres, & poſtea anteq̄ matrimoniū q̄trahūt transferāt ſe ad partes alias. Quærebatur, q̄d facere debe rent illæ mulieres: vtrū poſsint cū aliis q̄trahere? Rūdet Papa, q̄ ſi nō fuerit amplius in facto proceſſum. liberū eſt illis mulieribus cū aliis q̄trahere, recepta pœnitentia de periurio, ſi p̄ eas ſteterit, quo minus matrimonium fuerit cum aliis conſummatum. Not. q̄ ſponſa non tenetur ſequi ſponſum vagabundum, nec diu ipſum expectare ſine aliqua pœna, dummodo non fuerit in mora.
¶*Glo. ſeq. ponit opinionem, quam reprobat.*
i ¶*Transferentes.*]vñ non tenet ſequi ipſum vagabundū. ff. de ope. lib. q̄d niſi fiat. §. ex prouincia. & ſic de ſponſa, intelligūt quidam illud cap. 34.q.2. ſi q̄s. Sed non eſt verū, immo de vxore iā cognita.
k ¶*Liberum erit.*]poſt tres anos ſm leges. C. de repu. l. 2. Et hoc intellige de ſpōſa de futuro, de qua hic loquitur: ſecus in ſpōſa de præſenti. j. eod. in præſentia. & j. de ſecun. nupt. dominus noſter.
¶*Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit, & ponit tres caſus, quibus ſoluuntur ſponſalia de futuro.*
l ¶*Si per eas ſteterit.*]vnde in culpa fuerunt: quare imponitur eis pœnitentia. Sed ſi p̄ eas ſtetit, quare dat eccleſia licētiā q̄trahēdi? Rūdeo, nedeterius inde cōtingat: ſcilicet periculum fornicatiōis ſim. j. quj cléri. vel vouen. veniens. ſed ſi per eas non ſteterit, quo minus matrimonium compleuiſſent, non imputaretur eis piurium. j. eo. ſicut. ſi hoc certum eſſet. ſi vero dubium eſſet, pp tale dubiū imponitur eis pœnitentia ſaltem ad cauſam. Habes ergo vnum caſum 3, in quo ſponſalia de futuro ſoluūtur. alium habes ſ. de iureiur, quemadmodum. Ité ſi q̄trahit cū aliqua per verba de præſenti. j. eo. ſi inter virum. & j. de ſpon. duorum. cap. 1. Ber.

† Cap. 4. eo. tit in 1. com pilat. & poſt concilīū Lateran. par. 6. ca. 12. Et de materia rex eus & gloſſę præter Doctores hic vide Couar ruuiam in epitome li. 4. decretalium par. 1. c. 5. Sotum li. 4. ſenten. diſt. 27. q. 2. arr. 3. & citatos ſuper gloſſa in verbo: ſi per eas ſtete rit.

† Hæc Tancredi opinio vera eſt & cōiter ſequuntur eā Doctores. ſed hic, tū alibi, vt docet Couarruuias in titio capitis citatus.

† Cap. 18. c. tit. in 1. cōpilatione. & poſt concilium Lateranen. par. 12. cap. 8. Et vide cōcilium Trident. ſeſſio. 24. de reformat. matrimonii. cap. 3. & Couarruuiā in epitome lib. 4. decretalium, par. 1. cap. 5.

3 Caſus, in quibus ſponſalia dirimū tur enumerant, & explicat B. Thomas in quæſtionibus ad ditis ad 3. par. q. 43, att. 3. Sylueſter in ſumma verbo: ſponſalia. q. 10. Dñicus Sotus lib. 4. ſent. diſtin. 27. q. 2. art. 1. & Couarruuias ini tio capitis citatus.

ADDITIO. Pro istis & similibus dantur tales versus

Lapra superueniens, furor, ordo, sanguis, & absens.
Læsaque virginitas, membri damnum, minor ætas.
Ac hæresis lapsus. fideique remissio prorsus,
Sponsos dissociant, & vota futura retractant.

DE *muliere.*] Communiter non sumматur quo ad titulum, sed quo ad litteram sic: In certo quæsito nō potest dari certa respōsio. Abbas.

¶Idem Paduano episcopo.

¶Non omnis violentia impedit contractum matrimonij. hoc dicit, quo ad titulum.

CAP. VI.

DE † muliere, quæ est inuita tradita viro, & detenta: cum inter vim & vim [a] sit differentia, & vtrum postea consensus intercesserit, certum [b] nobis nihil postea expressisti, nihil certum † inde tibi possumus respondere.

¶Idem Cantuarien. archiepiscopo,

¶Si aliquid apti ad matrimonium contrahunt per verba obscura, communem verborum intellectum sequi tenentur.

CAP. VII.

EX † litteris : & infra. ¶De hoc autem quod consuluisti, quid debeat obseruari, quando inter aliquos sponsalia contrahuntur, nec intelligit alter, quod alter proponit: Respondemus, quòd inspiciendum est iudici, si matrimonium contrahenti ad id faciendum sint idonei scientia [c] & ætate [d]: quo cognitio, si alter non intellexerit [e] quod alter proposuit [f], ad communem verbi intelligentiam [g] recurratur †, & cogatur vterque verba prolata in eo sensu retinere, quem solent recte intelligentibus generare.

¶Idem Vigilien. episcopo.

¶Inter sponsam & consanguineos sponsi oritur impedimentum publicæ honestatis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.

CAP. VIII.

SPonsam † alterius (maxime si est nubili [h] ætati proxima) nullus consanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare.

¶Idem abbatibus S. Eadmundi † & Demer. †

¶Si vir & mulier inuicem promittunt, quòd ab eo tempore se pro coniugibus habebunt, contractum est matrimonium de præsenti. hoc dicit, & est casus notabilis

CAP. IX.

EX † parte C. † mulieris nō bis intimatū est quòd Andreas iuramentum præstitit, quòd eam ab † eo tēpore pro

† Capit. 5. eod. tit. in 1. compilatio & post con cilium Lat ran. par. 6. cap. 19.

† Vox, eer eū, deest in omnibus an tiquis codi cib⁹. in vno per uetusto xta: nihil in tentioni tuę possumus, &c.

† Capit. 6. eod. tit in 1. compilatio. & post con cilium Late ranen. par. 4. capit. 3.

Vide Alexandrū con fil. 132. in 5. volu.

1 Pro intelectu huius gloss. & textus vide beatū Thomā in quæstionibus addi tis ad 3. part. q. 47. artī. 1. & seq. & Magistrum sententi. & ibi late Sotum & Doctores lib. 4. distin. 29.

de mandat dictum Andream compelli, vt illam quam superinduxit, dimittat, & ad primam redeat, & affectu maritali pertractet. Nota q̄ qui vxorem suam causa fornicationis dimittit, a liā super ducere ea viuente nō potest, & debet continēter viuere. Item qui dimissa vxore legitima, contrahit cum alia, debet cōpelli eam dimittere, & ad primam redire.

a ¶*Pro cōiuge teneret.*] Et sic cōtractū fuit matrimoniū inter eos. Sed nunquid per ista verba tantum cōtrahitur matrimonium, Iuro q̄ de cætero habebo te ꝓ legitima cōiuge, & econuerso, &c. non videtur: quia ista verba tantum futurum tempus respicere videntur. hæc quæstio 1 punitur 30. q. 5. c. si quis diuinis. Et dicit Io. quòd est matrimonium, & cum quod ex illa nouella saris patet: & hic videtur Hugo aliter intelligere illa verba, scilicet, q̄ post matrimonium contractū de præsenti accedant il la verba, vt notauit ibi. Arg. contra. 5. eod. de illi. Ber.

† Vide Iaso in 1 ferule ect one ſi. de legat. 1.

1 De hac q̄ stione vide Archidiacon. Turrecrematā, & alios in de q̄ stione quis dicunt. & Soto lib. 4. sententiarū dist. 27. q. 2. art. 3.

† Pictauien.

b ¶*Eandem.*] supple, & cum alia contraxit.

c ¶*Manifesta.*] probata scilicet, & sentētia sub secuta : quia aliàs non licet dimittere. 33. q. 2. seculares. & §. in hoc & 35. q. 6. multorum. & ff. de diuor. porro.

† Capit. 9. eod. tit. in 1. compilatio. & post con cilium La teran. par. cap. 4.

† vv.

d ¶*Continere.*] quia nō potest cum alia cōtrahere. 32. q. 1. dixit. & si cum alia postea fornicaretur, compelleretur redire ad ipsam, non obstante sententia, infra de diuor. ex litteris.

e ¶*Cogatis.* & superinductam, si nollet ab ea recedere, vel si impedimentum præstaret, posset excōicari. ꝛ. eo. veniens. in fi. Ber.

ij EX *litteris.*] Primo ponit casum narratum. Secundo commit tit ipsius diffinitionem: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Duo nobiles viri Siluanen. episcopatus, scilicet G. & B. filios & filias impuberes habebant: cōueuerunt inter se, q̄ eos adinuicem copularent, quod promiserunt adinuicem facturos, & hoc tam parentes quàm filij iurauerūt: vnus illorum, scilicet G. filiam alterius cōsentiente patre iurauit ducere in vxorem: postmodum verò voluit aliam ducere in vxorem: Episcopus compellebat eum ducere illam, quam iurauerat : Quæritur, si episcopus à Papa, quid esset in hac causa faciendum. Respondet Papa, periculosum esse dicto G. contra iuramentum suum venire: mandat Pictauien. episcopo, vt si de hoc sibi consiliterit, moneat illum & compellat quatenus ipsam recipiat quam iurauit, & eam maritali affectu pertractet, nisi rationabilis causa impediat. Nota quòd sponsalia contrahi possunt per verba generalia. Item iuramentum impuberis tenet. Item compellitur quis accipere illam quā iurauit se ducturum in vxorem.

¶Glossa sequens alleg. vnam concor. obiicit, & soluit.

f ¶*Tam patres.*] sim. 31. q. 3. si qui parentes. Sed videtur q̄ istud iuramentū non valeat, & sit anceps periurij, cū sit de facto alterius ff. re. amo. Marcellus. §. 1. & ff. de in lit. iur. videamus. Et arg. ad hoc. ff. de verb. oblig. stipulatio ista. quia vt ibi dicit : qui alienum factum promittit, nō obligatur: tamen hic factum suum potius pro

† Capit. 7. eod. tit. in 1. compilatio. & post con cilium Late ran. par. 6. cap. 1.

Et vide citatos ſu pra co. tit. cad audien tiam & con cilium Tri dent. ſeſſ. 24 de reforma. matrimonii c. 3 & Doctores in c. 1. de ſponſalib. lib. 9.

† Cadunum di. & de Mo ſcia.

† Ramenſia.

† Capit. 8. eod. tit in 1. compilatio. & poſt con cilium par. 6. c. 15. vide citatos ſup gloſſa.

† E.

† In codice Barbatiæ ita ab eo re pore in an tea.

2 De hoc ſupra de ſponſ. ad fidē. & ſtitu. ſpō. eā Ioan. And.

3 Sequitur veriusq; cō ſenſus neceſ ſarius eſt, ſed ſi in veri tione diſſen tiūr in pre cio vel cōtr pore, impe fecta eſt em ptio. Ioan. And.

4 Vnde in vicinū ſcipitio, vel parētum ad peccādum. 93. diſt. diaconi. 22. q. 4. ipſa pietas. & 22. q. 5. hoc vī. alioquin conſentire videtur. 83. diſt. quaſi ꝑ totum. & ſic debet eccleſia excōmunicare, & facere qđ poteſt: quia excōicatio eſt medicinalis. 2. q. 1. multi. & 24 q. 3. corripiantur, & c. notandum. & hoc ſolum bene agitur, vt vita homi- num corrigatur. 23. q. 5. prodeſt. Hoc quidem ius commune eſt, ca Andr. ſus tamen poteſt eſſe, vbi non compellit finaliter ex cauſa vt in c. requiſiuit. ꝛ. eo. & cauſa redditur in l. ttera ipſius c. requiſiuit. & §. eod. præterea. ex cauſa quandoque derrahitur feueritati, vt 50. diſt. vt conſtituetur. Vel poteſt exponi littera ipſius c. requiſiuit potius monenda quam cogenda, id eſt, prius monenda, & poſtea cogenda, niſi acquieſcat ? & ita non contradicit iſto modo, immo concordat cum iſta: tamen ſi contrahat cum alia, tenet contractus, & abſoluetur, nec compellitur finaliter. Ber.

k ¶*Rationabilis causa.*]puta conſanguinitas, vel affinitas, vel aliquod aliud perpetuum impedimentum.

NOn *eſt vobis.*] Primo narrat factum, Secundo prouidet. ibi, *Nec itaque.*

CASVS.

coniuge [a] teneret, & ei sicut vxori suæ fidem seruaret. Ipsa quoque eidem Andreæ iurauit, se illum pro marito habituram †, & fidem ei tamquam viro proprio seruaturam: quo facto, prænominatus A. reliquit eandem [b]. ¶Quia igitur nemini licet vxorem suam, sine manifesta [c] causa fornicationis dimittere, & tunc eam sibi reconciliare debet, aut ipsa viuente continere [d]: Mandamus quatenus eundem, vt superinducta dimissa, ad vxorem suam redeat, & eā maritali affectione pertractet, monitione præmissa, per ecclesiasticam censuram cogatis [e].

¶Idem Pictauien. † episcopo.

¶Qui iurauit cum aliqua contrahere, si non subest impedimentum, per censuram ecclesiasticam contrahere compellitur.

CAP. X.

ij EX † litteris Siluan. episcopi accepimus, quòd cum duo nobiles viri sui episcopatus G. † scilicet de Monstra, & B. filios & filias impubescentes haberent, inter se conuenerūt, quòd eos adinuicem matrimoniis copularent: & hoc tam patres [f] † quàm filij, sub iuramento [g] † se promisere facturos: inter quos siquidem G. filiam alterius consentiente patre, se iurauit ducere in vxorem: quo volente ad alia vota migrare, eum episcopus compellere voluit, vt quod iurauerat, adimpleret: & infra. ¶Quia igitur prædicto G. periculosum est, contra suum iuramentum venire: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si hoc tibi constiterit, eum moneas [h]: & si nō acquieuerit, monitis, ecclesiastica censura compellas [i], vt ipsam (nisi rationabilis [k] causa ob stiterit) in vxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.

¶Idem archiepiscopis & episcopis & aliis prælatis per Angliam constitutis.

¶Per censuram ecclesiasticam pater compellitur restituere filio eius vxorem, quam iniuste detinuit, vel detinet.

NCAP. XI.

On † est vobis (sicut arbi-

† Capit. 13. eo. pellitur ex vi sponſa- t. t. in 1. com liorum, ſed propter iu- pilat.

† parentes uitæ nuptiæ, & cætera. 31. q. 2. §. 1. c. 1. & 3. † Vide Dominicū Sotum explicantem hūc ſextum lib. eod. præterea. Sed cō trarium eſt verum, q̄ debeat compelli. Sed vī q̄ non ſit cōpellendus eam recipere: quia 4. ſent. diſt. 27. h. 2. art. 3. in veritate nec ſponſalia præceſſerunt, nec 3 Hoc tenēt matrimonium: q̄a cum Vinc. & Phi dixit: volo, acciperevnā lip. qui dicunt cū præ de filiabus Titij, nulla cem aliqua illarū ſpon ſalia contracta ſunt: q̄a cōpellendū, & in perſonam certā cō penitētiam ſentire debuit, & incer ta ſponſalia non ſunt poſi de perſponſalia. arg. 30. q. 5. iurio : quia noſtrates. & arg. ff. de per eū ſtat teſta. tu. l. duo ſunt Titij. & ſi dico: exhæredo argu. ſupra cod. de illis. vnum de filiis meis, cū Ioan. Andr. plures habeam, nullus eſt exhæredatus. ff. de lib. & poſth. noſtatim. & certus dēt eſſe hæres, alias nō valet teſtamētum. ff. de hære. inſti. in tēpus. §. quotiens. & ff. de manu. teſta. cum ex pluribus. Dic q̄ nō cō-

CASVS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.Inter regem Anglorum & filios eius, orta fuit controuersia,propter quod rex Anglorũ detinebat vxores filiorũ ipsius, ita ꝙ mariti ad eas accedere non valebant: Conquesti sunt dño Papæ filij regis:mandat Papa archiepis & episcopis per Angliam constitutis,ꝙ cum sit iustũ & æquum,vt viri suas petant vxores, quatenus dictum regẽ moneant, vt filiis suis vxores eorũ restituat: qđ si infra terminũ sta tutum non fecerit, extunc in quacunq; terra vel prouincia detineant,vel etiã trãsferã tur, donec ibi fuerint, nulla diuina officia celebrentur,vel permittã tur aliquo modo celebrari, præter baptisma paruulorũ, & pœniten tias morientium. Nota ꝙ mitius agitur cum regibus & principibus quã cum aliis.Item pp delictũ dum tota terra supponitur interdicto. Item in generali interdicto ista sacramenta excipiuntur,scilicet ba ptisma paruulorum, & pœnitentia morientiũ.

† Aliàs ita: est exorta.

† Inferẽr go, ꝙ matrimoniũ li berat à, pa tria potesta te concor.l. 1.C.de bo. quæ lib. & l.1.§.fi.ff.de ji.exhi.

¶ *Gl.seq.recita.per quæstionem quo iure,&c.sol uit distinguendo.*

† baptisma

a ¶ *Vxores.*] Possunt enim filij regis petere vxores suas ꝑ interdictũ de liberis exhibendis,immo de vxore exhibenda.ff.de liber.exh. immo.& C.eo.tit.fi ad instar. & C. de nup. si inuita. Et hoc habet lo cum cũ inuita detinetur vxor, sicut hic. Si verò volens, detinetur tunc per officium iudicis vel epi loci: Cum enim volens detinetur filius, non datur interdictum de lib.exhib. ni si inter duos, qui dicũt se esse patres vel domi nos,& controuersia esset.ff.de lib.exhib.l.vlt.

† Capit.16. eod.tit.in 1. compilatio & post con cilium Lateran. par. 50.capi. 30. Et quando dicto vnius credatur tradit Iason in repet. l. admonẽdi versi. Item plene credi tur.ff.de iu reiurando iã quid fieri oporteat vt matrimonii impedimen ta detegant vide concilium Trident. sessio. 24.de refor mat. matri. cap.1.

b ¶ *Prouinciarum.*] fic ergo pro delicto vnius, tota prouincia interdicitur:vt 3.de offi.deleg.fane 2.Ber.

¶ *Glossa sequens arg.à contrario. allegat. 2. iura, & vnam legem in contrarium.Secundo quærit,& soluit.*

c ¶ *Donec ibi fuerint.*] ergo videtur ꝙ postquam inde recesserint possint celebrare.arg.ff.de postulan.Imperator.C.ex qui.cau.infa. irro.& si feuerior.arg.cõtra.C.eo.tit.ad tempus.Dico ꝙ hic est suspensio iuris,& cum temporis diffinitione,& ideo tempore elapso non indiget absolutione, & ita illis recedentibus celebrabunt 1. sim.81.dist.si qui sunt presbyteri.Vin.Sed nunquid tunc possunt celebrare submissa voce,& ianuis clausis?Nõ: nisi essent priuilegiati. ĵ.de priui .quod nonnullis. vel nisi esset episcopus. ĵ. de priui. quod nonnullis.& singulariter in cõuentualibus ecclesiis bini & bini possunt dicere horas suas , vt legere videantur potius quam cantare.ĵ.de pen.& re.quod in te.B.

1 Quia non est terra in terdicta sed organa su spensa ad tẽpus tamẽ irregulares sunt qui ibi celebrãt In no. contrarium not. de offic. or dinirefragabili. & de appel. dilectis.Io.A.n.

d ¶ *Baptisimum paruulorum.*] Ista duo sacramẽta semp excipiunt de quolibet interdicto,quia sunt sacramẽta necessitatis.1.q.1.c.remissionẽ.§.sed notandũ est.& cap.si quis hæreticæ.§.ecce si clericus.& melius 32.dist.ꝑter.§.verũ. vnde etiã in necessitate possunt recipi ab hæretico.24.q.1.si quem forte.secus de aliis.24.q.1. cœpit.

e ¶ *Pœnitentiæ morientium.*]& præter cõionem,quæ viaticum appellatur. ĵ. de pœ.& remiss. ꝙ in te.& etiam suscipientibus signũ crucis,& peregrinis pœnitentia conceditur:vt in c.quod in te. B.

ij Præterea.] Primo ponitur consultatio.Secundo respõsio:ibi, *Taliter.*Abbas.

CASVS.Quidam vir volebat cõtrahere cũ quadã muliere:Consanguineus illius viri dicebat , se deliquisse cum ea, sed illud non audebat confiteri propter potentiam mulieris:Quæritur quid iuris?Respondet Papa,quòd matrimonium illud fieri non permitteretur,ne deterius inde contingat,nisi iuramentũ interuenisset.Notanda ꝙ matrimoniũ ad dictũ vnius impedit, ne cõtrahatur.sed si iuramentum interuenisset,propter dictum vnius non impeditur.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionem.an publice confitenti credendum sit:& soluit quod non,duplici de causa.*

f ¶ *Publice confiteri.*] Quid si publice confitetur? Duplici ratione non debet ei credi: Primo qa vnius confessio in alieno facto nulla est.4. q. 4. c. placuit. §. item in criminali. verité vnius testimonium, & 3.de testi. veniens 1. Secundo quia turpitudinem suam cõfitetur. 3. de dona. inter dilectos. 14.q.5.non sane.& ĵ.de eo qui dux.in matrimo.c. 1. 2 sed consanguineo reuelare tenetur.35.q.3.si homo.

g ¶ *Nisi iuramentum.*] & ita si iuramentum interuenit, non debet matrimonium prohiberi pp confessionem illius secretam,nisi aliter probaretur: nam si legitima affinitas probaretur, impediretur matrimoniũ nõ obstante iuramẽto illo, qđ habuit conditionem annexã: scilicet,nisi iusta causa prohibeat.3. de iureiu. quemadmodum.immo iam contractum separaretur.ĵ. de eo q cognouit.vxo.fuæ.de illo.Si vero iuramentum non interuenisset , ad testimoniũ vnius, siue ad fama impediretur matrimoniũ contrahendũ 3.de testi. super eo 2. §. 1.& ĵ. de consangui. & affinita. sup eo. & hic.

2 Concor. tex.in l.si pignorib⁹ cũ concor. vul C. de iur.pi. da ma.

† Capi.17. eod.tit in 1. compilat.& post concil. Lateranen. par.50. c.34

† vt.

† fisticerit

†]Quod fieri non debet,quia ille buit,quia ibi bera à coactione effe debent ma trimonia.c. de neptis & c.fi. verum 31.q.2. Magister sentet & Doctores lib.4.sentet. & Doctores.lib.4.distinct.39. Concilium Trident.sess.24.de reformat.mat cap.1.

VEniẽs.] Primo narrat factum. Secundo diffinitionem committit: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS.Quædã iuuenis mulier M.nomine,intantũ adamauit quendã iuuenẽ, ꝙ vterq; illorum in præsentia triũ testium præstitit iuramentum de matrimonio inuicẽ contrahendo.Parentes mulieris hoc ignorantes,eã inuitam reclamanté cuidã alij tradiderunt : sed illa ipsum ita exhorruit,ꝙ nullo modo ab ipso cognosci se permisit,& cœpit publice confiteri,ꝙ à primo viro cognita fuit & iurata:Tandem epus diœcesanus cognito,ꝙ illi essent ꝓsanguinei, eos abinuicẽ separauit:Sed dum causa tractabatur, & illa nollet cõsentire viro , cui à parẽtibus tradita fuerat,ipse vir aliam duxit in vxorẽ,& illa cuidã alij T.nomine fuit publice despõsata: de quo postmodũ filium genuit?pater illius viri ei opposuit, ꝙ filium suum in virum habere nõ poterat,eo ꝙ ab alio viro,qui iam defunctus erat , desponsata fuerat:Vnde mulier illa ad dñm Papam accessit,exponens ei omnia supradicta:Mãdat Papa quibusdam,quatenus si inueniant, ꝙ prædicta mulier à priori viro iudicio ecclesiæ fuerit separata,& ab illo T.sine contradictione ecclesiæ in vxorẽ traducta,& ille cui à parentibus tradita fuerat,de præsenti vita decesserit,moneant dictum T.& compellant,vt præfatam M.recipiat in vxorem , & eam maritali affectione pertractet:quod si non fecerit,eũ , & superinductam,& patrem,ipsius,si contradixerit,excõcationi subiiciant. Nota ꝙ coactũ matrimonium est nullum.Item omnes impedientes iurisdictionem iudicis , sine exceptione sunt excommunicandi: quia per hoc efficiuntur de iurisdictione ipsius iudicis.

h ¶ *Reclamantem.*]ergo non fuit matrimonium.31.q.2.c.1.& 2.& ĵ. eod.c.proximo.

i ¶ *Cognosci permisit.*] quod si fecisset,amplius reclamare nõ posset.ĵ.de eo qui duxit in matrimo.quam pol.per adulterium. c.1. & ĵ.qui matrimo.accusa.posinsuper 3.

3 Facit tex in l.nuptias cum glo. & Bart. ff. de reg.iur.

k ¶ *Inter eos.*] scilicet,ipsam mulierem,& primum virum.

l ¶ *Separauit.*] 35.q.3.progeniem.& c.contradicimus.

m ¶ *Tractaretur.*] cum secundo , vel potius cum primo.Bernard.

2 ¶ *Nupsit.*

a ¶ *Nupsit.*]quod fieri nõ debuit lite pendente:vt argu.ĵ. de spon. duo.tua fraternitas.de hoc habes 5.eo.cum in Apostolica.

b ¶ *Decesisset.*] maxime,quia idem esset si viueret:quia si inuita trãdita ei fuit,nullum fuit matrimonium 1.ĵ.c.proximo.

¶ *Glossa sequens arguit in fine.*

c ¶ *Recipiat.*] ergo ꝓp solum scandalum non separatur matrimoniũ: quia iudicium ecclesiæ nõ expectauit.ĵ. eo. cũ in Apostolica. & ĵ. de matrimo.contrac.contra interdi.eccle.c.1. & 2.Et est hic argu. quòd non præstat impedimẽtum , quod de iure nõ fortitur effectum. 3. de iure patro. illud. cum suis concor.

† Aliàs ita: Nisi cum d illo,&c.

† Aliàs ita: eo quòd ab alio,&c.

d ¶ *Restiterint.*] Omnes impedientes iurisdictionẽ iudicis possunt excõicari.3.de offi. delega. c. 1. & 3. de testi. tam litteris.Ber.

† Aliàs ita: copulata fa est.

CVm locum.] Primo ponit regulam. Secũdo infert genus: ibi, *Matrimoniũ.*Tertio speciẽ:ibi, *Quocirca.* Abb.

CASVS. Inter duos ciues Papiẽ. quæstio vertebatur super matrimonio,cuiusdã puellæ : vterque dicebat se matrimonium cum illa cõtraxisse:mulier timebat violentiam sibi inferri à prædictis, qui eam petebant: quæsitũ fuit à Papa quid fieri deberet?Respõdet, vbi metus vel coactio intercedit,cõsensus locũ habere non potest: sed vbi consensus requirit, metus vel coactio debet repelli & matrimonium solo cõsensu cõtrahitur: & sic omnis metus vel coactio debet repelli,ne per timorem dicat sibi placere quod odit : vnde mandat Papa episcopo Papiẽ.vt puellã illam de cuius matrimonio quæritur , ponat in domo aliqua,vbi nullo modo timeat, & faciat eã cuflodiri honeste , donec causa fuerit per sententiã terminata.Nota , ꝙ matrimoniũ solo consensu cõtrahitur. Item inuita matrimonia fieri non debent. Item iudex locum securum debet eartibus prouidere.

† Ipsius. † Aliàs ita: † Interite

¶ *Glossa sequens distinguit sextum circa metum.*

e ¶ *Metus.*]qui possit cadere in constantem virum. ĵ.c. proxi.& c. consultationi.in fi.& ff.quod met,cau.metum. minor tamẽ metus magis excusat fœminam quam virum.ar gu.32.q.6.indignantur. & arg.ĵ.de homi.sicut dignum.1.respon.

† Cap.19. eod.tit.in 1. compilatio. Vide con cilium Tri dent. sessio 24.de refor mat. matri monii. cap. 9.& Conard.in epi tomẽ lib.4. decretalium tit.2.cap 3 fi. & per magistrum & Doctores scholasti cos lib.4.sen. dist.29. vbi Petrus de palude. q. 1. art.3.

f ¶ *Solo consensu.*] 27.q.2. sufficiat. & ita omnia quæ dicuntur 30. q.5.aliter.& cap.nostrates.referuntur tantum ad solemnitatem.

g ¶ *De ipso.*] scilicet consensu.Bernardus.

h ¶ *Plena debet.*] ille vel illa , qui in alium vel aliam consentire debet.

i ¶ *Indagandus.*[id est,inquirendus ad consentiendum.

k ¶ *Prouenire.*] quia quod quis non diligit , facile contemnit.20. 3.præsens.& 3.eo.præterea 1.& ĵ.eo.requisiuit.& 31.q.2.§.1.

¶ *Glossa sequens arguit quòd iudex,&c.*

l ¶ *Nihil ea timere.*] est ergo hic arg.ꝙ ad officium iudicis pertinet,locum securum assignare partibus,& honestum.3.q.9. hortamur.& 33.q.2.sine. & ff.de arbi.si cum dies. §. si arbiter. alioquin ꝓtest appellari si requisitus iudex hoc non fecerit 2. 3.vt lite nõ contesta.accedens 2.& 3.de appella.ex parte 1.

m ¶ *Donec.*]id est,quousque constet de matrimonio istius puellæ inter eos qui illam petunt 3,& cui ipsa

4 Etiam si iudex datus sit appellatione remota:vt ibi.Io. And.

5 Consule antiquã decretalem lo co præcita & ideo ne raperet ab illis,ponitur in loco se curo:postq; constiterit cui consenserit ,tradet ei,vt hic in fine.

VEniens ad nos.] Primo ponit casum: Secundo diffiniendum committit:ibi,*Ideoque.* Abbas.

CASVS.Quidam nomine G.quandam mulierẽ in domo sua recepit, de qua ꝓlẽ habuit, & ei postmodum fidem dedit , ꝙ eam duceret in vxorem : post hoc accessit ad domũ vicini sui , & cum nocte illa in domo vicini stetisset, inuentus fuit cum filia vicini dormiuisse : Pater puellæ inueniẽs illos simul in lecto , compulit eum accipere in vxorem filiam suam , per verba de præsenti , iste G.accessit ad Papam,& exposuit ei prædicta :vnde mandat Papa episcopo loci, quatenus si inueneritquod primã mulierem post fidem datã cognouerit , cum illa remaneat : Si vero post fidem datam non cognouerit,maneat cũ secunda,nisi per talem metũ fuisset cõpulsus, eam accipere in vxorẽ, qui potuisset cadere in constãtẽ virum. Nota ꝙ si fides data sit de ali qua ducenda, si potest carnalis copula interueniat , inducitur statim matrimonium præsumptũ. Iré matrimonium contractum per metum qui cadit in constantem virum,non tenet.

† Vide cap. 2.eod.tit. in 2.cõpilatio. Et de intelꝛt de intelꝛlectu texꝛus & glossarũ ꝓrẽter Doctores.hic vi de eosdẽ ci tatos in e. ꝓcedenti.

† Aliàs ita: vt sententia

† possit

† Vide Alexandrũ con sil.47. volu. 4. vbi late de metu cadente , aut non cadente in virum constantem.

† Exomien.

† Exomen.

† Geron:

n ¶ *Recepit.*] vt concubinam.

o ¶ *Præstitit.*[post prolem susceptam:& sic sponsalia de futuro contracta fuerunt:vnde si postea antequam contraheret cũ, alia, illam cognouit,indignum fuit matrimonium præsumptum:cõtra quam præsumptionem probatio in contrarium non admittitur. ĵ.eod.is qui.& ĵ.de condict.appo.de illis.Bernard.

p ¶ *Pernoctauerit.*]Pernoctare,totam noctẽ significat. ff. de verbo signi.Vrbaaa.§.pernoctare.fic.ĵ.de accusat.si constiterit.Tan.

q ¶ *Post fidem præstit.am cognouerit.*]Qđ si ita est,matrimonium est inter eos , vt dixi : quamuis non credebat tali tacito consensu contrahere.veluti si quis se filium familias existimauerit ,cum sit pater familias,poterit acquirere hæreditatem.ff. de condi. & demon.multum interest.

r ¶ *In virum constantem.*] quia tũc nullum fuit matrimoniũ. ĵ.eo. consultationi.q.a libertatem debet habere qui cõsentit.3.c.proxi.

Quis metus excuset,& quis nõ, dictum est 3.de his quæ vi metusve causa fiunt,cum dilectus.& cap.abbas.

¶ *Glo.seq.rõnẽ reddit.Sedo arg.alle.duas leges,& vnã all.an ꝓtrariũ*

s ¶ *Vt vxori.*]quia fortius vinculum superueniens pexiudicat pr. mo.ĵ.dei

Universidad de Deusto
Biblioteca

mo, ℑ.de ſponſa duo. c.i. ſicut matrimonium adoptioni. ff. de rit. nup. non ſolum. §. 2. 1 Et eſt hic. arg. ℭ licet culpa mea inciderim in metum, nihilominus excuſor ꝑp metum. arg. ff. ℭ met. cau. nec timorem. cum l. ſeq. arg. contra. ff. eod. ſi mulier. Bernar.

Commiſſum.] Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS. Quidam dedit fidē cuidā mulieri ℭ eam duceret in vxorem, & ℭ cum ea per verba de preſenti contraheret infra biennīū interpoſito iuramēto: poſtea vero priuata lege ductus, volebat intrare religionē. Dubitabatur, an poſſet ꝑp iuramētum: quæritur qd iuris? Reſpondet Papa ℭ tutius eſt illi iuramē ti religionē ſeruare, vt prius contrahat, & poſtea poterat religionē intrare, dummodo cartnalis copula inter eos non interuenerit. Nota, ℭ iuramentum ſeruandū eſt, dūmodo ſine peccato ſeruari poſſit. Itē ante carnalē copulam poterit alter cō iugum religionē intrare, etiam altero inuito.

CAP. XVI.

COmmiſſum † : & infra. ¶ Significauit nobis fraternitas tua, quòd quidam cuidam mulieri de contrahendo matrimonio fidem dedit, & ſe cū ea infra biennium per verba de præſenti contracturum, præſtito iuramento firmauit: nunc autem priuata lege [a] ductus, ad frugem melioris vitæ tranſire † ſuſpirat: & infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd tutius [b] eſt ei (religione iuramenti ſeruata) prius contrahere, & poſtea, ſi elegerit, ad religionem migrare, ſi tamē poſt diſpenſationem copula non dignoſcitur interueniſſe carnalis.

¶ Lucius tertius Rapalen. † epiſcopo.

¶ Qui intrauit cum aliqua contrahere, moneri potius debet quam compelli, vt contrahat. hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. XVII.

REquiſiuit † à nobis tua fraternitas, qua cenſura mulier compelli debeat, quæ iuriſiurandi religione neglecta nubere renuit, cui ſe nupturam interpoſito iuramento firmauit: & infra. ¶ Ad quod breuiter reſpondemus, quòd cum libera [c] debeāt eſſe matrimonia, monenda eſt potius, quàm cohenda, cum coactiones difficiles ſoleant exitus frequenter habere.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Litis pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium contrahi ſi primum erat nullum.

CAP. XVIII.

CVm † in Apoſtolica: & infra. ¶ Intelleximus, quòd cum inter villicū de N. & vxorem eius, matrimonij quæſtio tractaretur †, ante publicationem teſtium villicus reuerſus ad propria †, publice inter ſe & vxorem ſuam propoſuit ſententiam diuortij, iudicio eccleſiæ promulgatam: & ſic falcitate ſuggeſta [d], quandam aliam facti neſciā [e] † ſibi copulare præſumpſit. Poſtmodum vero ſuper prioris matrimonij quæſtione litteris impetratis, delegati iudices ſententiam diuortij protulerunt. Verum quia villicum, & mulierem quam ſuper induxit, pendente lite prioris vxoris, inuicem aſſeris conſenſiſſe: Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd impoſita [f] viro pœnitentia competēti, & infra pœnitentiæ tempus carnali commercio [g] interdicto, poſtmodum in maritali copula poterunt remanere [h].

1 Ponit caſum: Si ſiit meus illā ℭ tua, pupilla fuit, duxit vxorem, de mū ipſum filiū, vel me adoptas, in peditur ado prio. Io. An.

† Capit. 4. eod. tit. in 2 compilatio.

De matria vide Magiſtrum ſententi. lib. 4. diſtinct. 27. §. hocautē cōjugatis. & ib. Sotū q. 1. art. 4.

† Verbum tranſire, de eſt in antiquis, & in recētioribꝰ impreſſis magis emēdatis in antiqua tamē compilatio ne legitur. ita ad frugē melioris vitæ ſuſpirat. con. ſolatur.

† Rabulen
† Rabulen

† Abulen. hoc vltimū placet, niſi Capuano aut Crapulē ſi legas. vt alii diuināt

† Capit. 12 eod. tit. in 1. compilatio. & poſt con cilium Late ranen. ſub

par. 4. ca. 6.

Et de in telectu vid Couarruui am in epito me lib. 4. de cretaliū par. 1. cap. 4. adde Fræcſctu Dei. 17. q. 1. qui bona. & ſi contrahat, vtdetur facere cōtra con eum de Vi toria in rele ctione de matrimōio par. 1. & con cilium Tri dent. citatū ſupra in c. cum locum

a ¶ *Lege.*] 19. q. 2. duæ ſunt. & ℑ. de regu. licet. & ℑ. de renun. niſi cum pridem. §. ſed dices.

¶ *Gl. ſe. obiicit, & ſoluit, Iterum obiicit. & ſoluit.*

b ¶ *Tutius.*] Sed contra videtur: quia dicitur: Qui ſe dat nuptui, beplacet, niſi ne facit: qui ſe non dat nuptui, melius facit: vt 27. q. 1. nuptiarum. & vtrunque expedit, ſed vnum plus, alterum minus. 28. q. 1. ſic enim neque. ver. ideo. & ſic tutius eſſet non contrahere, ſaltem ꝑp pronitatem exigendi poſtea debitū. Non contradicit: quia hoc faciēdo poteſt vtrumq; ſeruare, & iuramentū & propoſitum ſuū, & ideo dicit, tutius: Vel dic, tutius, ſaltem quo ad opinionē, ne de facto dicatur iſte venire contra iuramentū, præterea nō vī infringere iuramentū, qui illud in melius cōmutat. ℑ. de iure iur. puenit. ℑ. de vo. & vo. redem. ſcripturæ. & ſic ille intrando religionem ſeruat iuramentū, & ita tutius eſt non contrahere. & qui bona agunt, ſi meliora deliberata nō faciunt, eciderunt in cōſpe Fræciſctu Dei. 17. q. 1. qui bona. & ſi contrahat, vtdetur facere cōtra con eum de Vi ſcientiam, & ſic peccat: ergo non eſt tutius. 28. q. 1. c. omnes. §. ex his. Sed dicas: iſte nullum votum emiſit, ſed ad votum ſuſpirat: vnde non debet dici voti tranſgreſſor, etiā ſi non intret religionē, ſi amplius non proceſsit. ℑ. de vot. & vo. redem. litteraturam, & non facit cōtra propoſitū ſuum: quia licet gerat in corde virginitatem cōſentire poteſt in matrimonium. 27. q. 2. Beata Maria. poteſt ergo ſeruare vtrunque, vt dixi, ſi vult, tamen ſine peccato poteſt intra re religionem, & non contrahere. Bernardus.

RE*quiſiuit.*] Duæ ſunt partes. Conſultatio & reſponſio. Secundā ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Mulier quædā iuramento interpoſito ꝑmiſit cuidā viro, ℭ eū eo contraheret: poſtea vero voluntate mutata nolebat cū eo contrahere: quæritur qua cenſura ſit ad hoc compellenda? Rñdet Papa, ℭ matrimonia libera debent eſſe, & non coacta: & ideo monenda eſt potius ℭ cogenda: quia coactiones huiuſmodi frequenter ſolent difficiles exitus habere: Vel prius eſt monenda: & niſi acquieuerit, poſtea compellenda. Nota, ℭ matrimonia libera debent eſſe, non coacta. Item ſic in vnam lecturam videtur, ꝙ eccleſia diſpenſet hic contra iuramentum propter rationem quæ hic redditur. Item coactiones difficiles exitus ſolent habere.

¶ *Gloſſa ſequens allegat ſeptem concor. obiicit, & ſoluit & remittit.*

c ¶ *Cum libera.*] ℑ. eo. cum locū, & arg. ℑ. de ꝓcu. accedēs. & ℑ. eod.

te & lite etiā pendente contrahat cū alia, ſoluto primo matrimonio tenet ſecundum: ſed hoc locum habet cum primū matrimonium fuit nullum: vt hic, & ℑ. eo. veniens. & etiam ſciente ſecūda vxore. Et qd dicit ℑ. facti neſciam. dicas maxime, qa non pſtat impedimentū qd de iure nō fortitur effectum, vt hic, & ℑ. de iurepa. illud. & ca. cum laici.

† Cæſarau guſtano.

1 Tenuerūt ibi ſponſa ex con ſenſu ℭ dic vt infra de ꝓcu. lib. 6. Ioan. And.

† Capit. 3. eod. tit. in 2. compilatio. Vide An charanū cō ſil. 402. & quot modis ꝓbet mors tradit Matā ta in repet. l. 1 is poteſt ff. de acqui rēn. hæred.

† fuerunt.

¶ Clemens tertius Cæſarauguſtenſi † epiſcopo.

¶ Vxor non certificata de morte viri, contrahere non poteſt, quamuis ignoret quid ſit de marito, qui longo tempore abfuit.

CAP. XIX.

IN† præſentia noſtra quæſiuiſti, quid agendū ſit de mulieribus, quæ viros ſuos cauſa captiuitatis vel peregrinationis abſentes, vltra ſeptennium præſtolatæ fuerint †: nec certificari poſſunt de vita vel de morte ipſorum, licet ſuper hoc ſollicitudinem adhibuerint diligentē & pro iuuenili ætate, ſeu fragilitate carnis, nequeunt continere, petentes aliis matrimonio copulari. ¶ Conſultationi ergo tuæ taliter reſpondemus, quòd quantocunque [a] annorum numero ita remaneant, viuentibus viris [b] ſuis, non poſſunt ad aliorum conſortium canonice conuolare: nec auctoritate eccleſiæ permittas contrahere, do nec [c] certum nuncium recipiāt de morte virorum.

¶ Idem.

¶ Contractus matrimonij cum peccatrice volente ſe corrigere, proficit ad remiſſionem peccatorum.

IN *præſentia.*] Primo conſultatio. Secundo reſponſio: ibi, *Conſultationi.* Abbas.

CASVS. Quidam viri erant in captiuitate, vel aliàs abſentes cauſa peregrinationis: Vxores eorū expectauerunt illos ꝑ ſeptenniū & vltra, nec poterant certificari de vita vel de morte illorum, quāuis ſuper hoc diligentiam adhibuiſſent, & quia iuuenes erant, nō poterant continere: petebant aliis copulari: Quæritur quid iuris? Reſpondet Papa, ℭ quantocunq; tpe ita remanſerint, viuentibus viris ſuis ad alia matrimonia nō poſſunt cōuolare, niſi primo certum nuncium receperint de morte virorū. Nota ℭ in matrimonio non currit præſcriptio, licet omnia iura præſcriptione tollantur. Item alter cōiugum alterum expectare tenetur, quouſque ſit certus de morte alterius. Itē ℭ hanc decretalē abrogantur leges quæ dicunt, mulierē ꝑ quinquenniū tantum debere expectare virum.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & ſoluit.*

a ¶ *Quantocunque.*] Argu. contra. ff. de diuor. vxores. vbi dicitur, ℭ per quinquennium debet expectari. Sol. Lex illa & cōſimiles non tenent per Authen. C. de repu. l. hodie.

b ¶ *Viris.*] Vbi tamen veriſimiliter præſumitur de morte, ſi mulier nubat, excuſatur, & viro reuerſo niſi ſponte redeat ad virum, ſtatim merito ſunt notandæ de adulterio: vt 34. q. 2. eum per bellicam ſi vero matrimonio contracto dubitant de morte, nō exigant debitum, ſed reddant, & ſi poſtea certificatæ fuerint de vita, ſtatim reuedant. ℑ. de ſecun. nup. dominus.

¶ *Gloſſ. ſeq. alleg. tres concor. quærit, & ſoluit.*

c ¶ *Donec certum nuncium.*] ſic ℑ. de ſecun. nnpt. dñs. & C. de repud. Auth. hodie. & in Auth. vt lice. ma. & aui. §. ℭ autem. coll. 8. Sed Pone ℭ fuit aliquis in exercitu Sarracenorū, vel etiam in aliis, nec eſt reuerſus, nec poteſt certificari mulier de morte per magiſtrum militum, vel per aliū? Tunc mittat ad locum ſi poteſt, vel ad vicina loca, vt inquirat ſi poteſt, aliàs expectet quandiu certificata fuerit de morte. vt patet hic, & per iura prædicta. Ber.

INter *opera.*] Licitum & pium opus eſt cum meretrice contrahere. hoc dicit. Duo facit: Primo ponit cauſam ſtatuti. Secundo ſtatutum: ibi, *Statutmus.* Abbas. Siculus.

CASVS. Dicitur hic, ℭ inter cætera opera charitatis, magna charitas reputatur peccantem ad pœnitentiam reuocare: Vnde ſtatuit Clemens Papa, ℭ quicunque publicas mulieres de lupanari extraxerint, & eas duxerint in vxores, in remiſſionē eis proficiat peccatorū. Nota, ℭ opus charitatis eſt errantem ab errore reuocare. Itē qui meretricem ducit in vxorem, meretur. & ſic nota, quòd caſtitas debet eſſe in matrimonio.

d ¶ *Reuocare.*] Hoc eſt vnum genus eleemoſynarum. 45. diſt. tria ſunt genera 2. & hoc quantum in te eſt. 43. diſtin. Epheſiis. & primo à te, aliàs inordinata eſſe talis eleemoſyna: Vnde dicit Auguſtinus: Qui vult dare eleemoſynam, à ſe debet incipere: vnde ſcriptū eſt, Miſerere animæ tuæ placens Deo. de pœni. diſt. 3. §. ſed ſi verba. c. qui vult. ſine hac, eleemoſyna nulla valet ad vitā. Ad hoc enim præcipue tenentur prælati. 23. q. 4. ita plane. hic tamen crimen meretricij ſub diſſimulatione pertranſit eccleſia.

e ¶ *Publicas.*] nulla neceſſitas eas excuſat. ff. de ritu nup. palam. §. non eſt. 32. q. 5. ita ne. argu. ℑ. de pœn. & remiſ. cum infirmitas. in fin. quas etiam vilitas vitæ indignas facit legum obſeruatione. C. de adult. l. quæ adulterium. in fin. Et dicitur meretrix quæ multorum libidini patet. 34. diſtin. vidua. vel quarum publice venalis eſt turpitudo. 32. q. 4. meretrices 3.

¶ *Gloſſa ſequens alleg. vnam concor. ſignat contrarium, & ſoluit.*

f ¶ *In vxores.*] 32. q. 1. nō eſt culpandus. Arg. contra ea. cauſa. q. 1. c. 1. Sol. cōtrariū loquitur de illa quæ meretricari nō deſinit: & illa nō eſt retinenda, ne patronus turpitudinis videat. hic de ea quæ cōti nere libēter vellet, ſi inueniret qui eā ducere vellet in vxorē. Ber.

AD *id quod.*] In prima parte ponitur pars facti. In ſecunda reſponſio cum aliquo facto: ibi, *Taliter.* Tertio decidit ipſum factum: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Quædam mulier contraxit matrimonium cū quodam viro inuita & renitēs (vt dicebat) in xj. anno, poſtea ꝑ annū & dimidiū cohabitauit eidem, tandem receſsit ab illo, & tam vir q̄ mulier ad illicitos concubitus trāſuit: poſt hæc dicebat mulier, ℭ inuita & renitēs cōtraxit cum illo, & hoc volebat ꝓbare: vnde ab illo ſeparari debebat: quærebatur qd iuris? Reſpondet Papa, quāuis xj. annos ab initio habens inuita & renitens tradita viro fuiſſet: quia tū poſtmodum per annū & dimidium cohabitans eidem, in eum conſenſiſſe videtur, cogi debes ad ipſum redire: nec teſtes recipiendi ſunt, ſi quos mulier vellet inducere ad probandum, ℭ nō conſenſit in illū: qa mora tanti tēporis probationem excludit, cū illa coactio iam tranſierit in conſenſum: Vnde mādat ordinario loci, vt ꝑp hoc non dimittat, quo minus compellat vtrunq; ad tractandum alterū maritali affectu: niſi ambo vellent ad religionē tranſire, cum vterq; fidem alteri nō ſeruauerit. Nota ex iſta decretali præſumptionem iuris & de iure. Item quis tacite videtur conſentire. Item matrimonium q̄ ab initio nō tenet, tractu tēporis conualeſcit. Item quæ per metu fiunt, per ſequentē conſenſum valent, nec teſtes in contrariū ſunt amodo recipiendi. Item mutua delicta pari compenſatione tolluntur.

g ¶ *Vndecim annos.*] Et ſic infra duodecim annos poteſt eſſe vxor, & hoc ſi malitia ſupplet ætatem. ℑ. tit. proxi. de illis 2. c. vlt. Ber.

¶ *Gloſſa ſequens notat per patientiam, &c.*

h ¶ *Per annum & dimidium.*] Et ita ꝑ patientiam ſequentis temporis proxima cauſa ſublata eſt per conſenſum ſequentē, ſicut ℑ. tit. prox.

† Cap. 1. eod. tit. in 1. compilatio. Et de matertis & intellectu vid Antonium Gomezium tom. 3. variā reſo. ca. 13 ver. Quintus caſus lium Clarum in pra. crim. §. fin. q. 98. & Couarruuium in epitome lib. 4. decretalium par. 2. cap. 8. §. 11.

† Capit. 7. eod. tit. in 2. compilatio. Et prodeclaratione huius decretalis, vide Oldradū cō ſil. 36.

2 Prima corporalis, egē ti dare qd poteris. Secunda ſpiritualis, dimittere ei, à quo læſus fueris. Tertia delinqntes corrigere, & in viā veritatis re ducere, vt ibi ſcriptū eſt c. Ioa. An.

3 Concor. l. palam ff. de rit. nup. Cyn. l. merces lem. C. de condi. ob tur. cau. & Bal. in l. natales. C. de Probat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit.proxi.de illis 2.& j.de eo q dux.in matri.quam pol.per adulte. significauit.& j.qui ma.accul.poss.insuper. Et eo ipso p in domũ viri traducta patienter perficit ætatem,& amplius præsumitur cõ sensisse.ff.de ritu.nup.minorem.contra quam præsumptioné probatio in contrarium non admittitur.j.eod.is qui.& j.de condi.ap

† excludit

posi. de illis. & præcipue,quia hæc non posset probare se virginẽ, si vir dicat p eam cognouit per aspectum corporis, cum iam sit corrupta: vt dicit in fi.Item est hic argu. ad multa de tacito consensu.1. q. 1. constat.50. dist. presbyteros. & ff. de libe.exhi.l.vlt. Vnde versus:

Effuge cum poteris, ne consensisse puteris.
Nam si perstiteris, illius vxor eris.

† Fratinaeti.
† Ferent.
† Ferrarien.

a ¶ *Transiuit.*] Vnde neuter potest obijcere alteri adulteriũ: qa pria delicta mutua compensatione tollũtur. j. de adul. cap. penul. & vlt. ff.solu.matrimo.viro atque vxore.& 32.q. 6.nihil.Ber.

† Capit.1. cod.tit in 1. compilatio.

Et de materia & intellectu vide Dãcum Sotum lib. 4. senten. dist. 27.q.2. arti. 3. & Couarruuiam in epitome libri 4. decretalium par. 1.cap.5.

S *Icut.*] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Postulationi tuæ.* Et continet tria dicta. Secundum:ibi, *Quod si forte.* Tertium:ibi, *Quòd si de his.* Abbas.

CASVS.Quidam nomine Laurentius iurauit se ducturũ mulierem P. nomine in manus patris ipsius mulieris iurantis similiter, quòd ei filiã suam traderet in vxorem: nec stetit per virũ, sed per mulierem, quominus matrimoniũ contraxissent: postmodum quatuor annis vel quinq; elapsis,quandam aliam

di probationem excludat † .

¶Mandamus igitur, vt propter hoc non omittas, quo minus vtrunque compellas ad alterum maritali affectione tractandum: nisi forte vellent ad religionem pariter conuolare, pœnitentia eis iniuncta: pro eo quòd ad alienos & illicitos cõcubitus vterque transiuit [a].

¶Innocentius tertius Fernatiũ.

¶Sponsalia de futuro etiã iurata,soluuntur per secunda sponsalia de præsenti,non autem per secunda de futuro.

CAP. XXII.

SIcut† ex litteris tuæ fraternitatis accepimus,cũ L.parochianus tuus P. mulierem se ducturum in coniugem, in manus patris eiusdem P.iurãtis [b], quòd eam sibi traderet in vxorem, proprio firmauerit iuramento, nec per virum steterit, sed per mulierem potiùs, quominus inter eos matrimonialis solemnitas sis secuta, quatuor postmodũ vel quinque annis elapsis, idem L. E. mulierem per verba de præsenti, (vt eius consanguinei asserunt) desponsauit:& infra. ¶ Postulationi tuæ taliter respondemus,quòd si tibi constiterit, quòd idem L.P. per verba de futuro,B.vero desponsauerit per verba de præsenti : imposita ei pœnitentia competenti, quia primam fidẽ irritã fecit(nisi forsitan in iuramento suo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in vxorem,præfixit, nec per eũ stetit,quin ad statutum [c] termi num matrimonium consummauerit) matrimonium secundo loco contractum legitimum iudices, & ad illud seruandum compellas [f] eundem. ¶Quòd si forte per verba de futuro spõsalia cum vtraque contraxit, iuramentum primum, sicut licite factum est, ipsum seruare compellas, de secundo ei pœnitentiam iniuncturus. Quòd si de his non constat ad plenũ, tandiu [g] adhuc cognoscas de causa, donec super his sufficiẽter † instruaris.

¶Idem Arelatensi archiepiscopo.

¶Mutus & surdus,& omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere possunt.

CAP. XXIII.

CVm † apud sedẽ Apostoli cum:& infra. ¶Sane consuluisti nos, vtrum mutus & surdus [h] alicui possint matrimonialiter copulari: Ad quod taliter respõdemus, quòd cum prohibitorium contrahendo vt

1 Quare ergo imponit pœnitentia de fide mentita ex quo per eam nõ stetit, vt infra dicit? rñ dñ,licet hoc narret ei pro se hoc credi nõ debuit se ludi nubere,non dicitur pater periurus dummodo per eundem Hostien. immo non imponeretur pœnitentia si constabat de hoc infra versi. 10. And.

a ¶ *Transiuit.*] Vnde neuter potest obijcere alteri adulteriũ: qa pria delicta mutua compensatione tollũtur. j. de adul. cap. penul. & vlt. ff.solu.matrimo.viro atque vxore.& 32.q. 6.nihil.Ber.

b ¶ *Iurantis.*] Hic videtur promitti factum alterius,& quòd alteri possit stipulatio fieri.Sed contra,Instit.de inuti.stip.§.alteri. ff. de verb.oblig.l.stipulatio ista.§.alteri.& l.stipulatione.& si puella nol ler illi nubere,non dicitur pater periurus dummodo per partem non stet:quia hoc solum intelligitur iurare se facturum & curaturum,vt illa contrahat cum illo si poterit,alias esset periurus.De hoc dicitur ẽ.eod.ex litteris.2.Ber.

c ¶ *Per mulierem.*] Vnde nõ fuit ei imputandũ,si hoc verũ fuit,arg. ẽ.de offic.ord. pastoralis.& 47.dist. q. ad nos.& ẽ.co.de illis.immo pro cõpleta habenda est cõditio.ff.de cond.& demon.iure ciuili. 10. And.

d ¶ *Quinque annis.*] non tenebatur spõsus tandiu expectare, nisi

vellet.C.de spõ.l.2.nisi cã subesset.ff.eo.l.penul.sed. hoc verũ est si termin' fuisset appositus:vt j.sequit,vbi iuramentũ interuenit.B.

¶ *Glossa sequens obicit,& soluit.*

e ¶ *Ad statutum terminum.*] Sed videtur,q etiã nihilomin' post terminum teneantur.arg.ẽ.de do.& contu.cũ dilecti.ff.de arbi.l. Celsus. §. 1. Sed aliud est in matrimonio : qa res ipsa nõ capit tantã dilationem,pp periculum fornicationis. ẽ.vt lic. nõ conteſt.quoniã. §. 1. vbi terminus apponitur, vltra terminũ nõ tenetur ad contrahendũ:aliàs nihil operaret' appositio termini, vbi terminus nõ apponitur,ei nocet q vltimo est in mora. ff. de peri. & cõm. rei vend. illud sciendũ.& qa nulla est contracta obligatio de præsenti 2:sed in cõtrariis obligatio est pura,& de p̃senti,quare obligatio nõ tollitur pp lapsum terminum, sed solutione eius qd debetur.argu.ff..de act. & obl.l. obligationũ 2. §.placet. & ita est sũt. dissimilia, & non contraria.

¶ *Glossa seq.signat contrarium,& remittit.*

f ¶ *Seruandum cõpellas.*] ẽ.eod.ex litteris 2.Arg. cõtra.ẽ.eo.req.suit.Dic vt ẽ.eo.tit.ex litteris 2.

¶ *Glossa sequens argu.*

g ¶ *Tandiu.*] Sic ẽ. de pba.causam matrimonii.& j.de consang. & affinit.ex litteris. & 30. q.5.iudicantem. Et ita est hic argu.q in causa matrimoniali secundo inducanẽ testes sup eo dem articulo, post publicationem:vt in prædictis capitulis.

h ¶ *Surdus.*] qui prorsus non audit:qa de alio non est dubium, qñ potest postulare.ff.de postulan.l.1.§.pp casum.sic ergo surdus & mutus possunt ɔ ptrahere matrimoniũ.ff.de iure dot.mutus. & j.eo.tuæ.Quæ fuit ergo dubitatio hujusmodi quæstionis ?Illa po tuit esse dubitatio:qa certa forma est expressa ad ptrahendũ.j. e. si inter.& j.de sponsa duorum licet.Et qa isti non possũt seruare illam,dubitaẽ qd iuris. & quantum ad ecclesiam verba sũt necessaria.j.eo.tit.tuæ.vnde altero subtracto nõ videbat matrimoniũ arg.1.q.1.detrahe:Sed nb est ita:qa solus consensus sufficit,vt hic dicit.& 27.q.2.sufficiat. Vnde 4 si nõ potest exprimi p verba, exprimatur per nutum vel signum,vt hic patet in fin.& j. eod.tuæ.

i ¶ *Prohibitorium.*] vt 30.q.4.qui spiritualem.vnde omnes admittuntur,qui non expresse prohibentur.ff.de proc.mutus.simile. ff. de testi.l.1.aliter accipitur prohibitorium.ff.de no.ope. num. prætor.§.goc enim interdictum.

a ¶ *Non prohibetur.*] Arg.id quod non prohibetur, concessum videtur.arg.contra.ff.de colleg.illi.l.3.& 2.q.5.consuluisti.De hoc tradit.ẽ.de transla.inter corporalia.

Dilectus.]Primo decisẽ narrat factũ. Secundo causas inferendo respondet: ibi, *Cum autem.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidã nomine Robertus filiam suã cuidam iuueni matrimonialiter copulauit, ignorans,quòd ille iuuenis esset furiosus:vn de petebat filiæ suæ prouideri.Rñdet Papa, q cum mulier illa cum ipso viro,qui continuo furore laborat, morari non possit, & propter alienationem furoris legitimus inter eos cõsensus interuenire non potuit: mandat Papa episcopo loci, vt si res taliter se habuerit,prædictos abinuicem studeat separare. Nota, q qui non potest consentire, non potest matrimonium cõtrahere.

¶Glo. ca. primo distinguit tẽpus contractus et Posterius. Secũdo obiicit & soluit. Tertio querit, arg.proponit duas opi.cõtrarias, quas concordat.

c ¶ *Furore.*] Si tpe contracti matrimonij taliter laborabat, non fuit matrimonium. 32. q. 7. neq; furiosus.ẽ. de reg. sicut si tamen tempore sanæ mentis cõtraxit,durat,vt in c. neque furor.quia etiam retinet dignitatem.ff.de statu homin. qui furore & ff.de spõsa.furor.& retinet filios in potestate.ff. de his qui sunt lui vel alie.iur.l.patre furioso.sed quomodo potuit hoc esse, quia si quando mulier ista contraxit,,laborabat:illo furore, stulta fuit: Sed hoc non est verisimile, q aliqua cum tali contraheret. sed si tunc non laborabat furore,tenuit matrimonium:vnde adueniente furore non dissoluitur.ergo non debent isti separari: quia initium cõsiderandũ est:vt 32.q.7.hi qui.& c.neque. Potest dici quòd ille tẽpore contractus erat furiosus,&pater iste & filia ignorabãt quicunque non prohibetur [a], per consequentiam admittatur & sufficiat ad matrimonium solus consensus illorum, de quorum quarumque coniunctionibus agitur : Videtur, quòd si talis velit contrahere, sibi nõ possit,vel debeat denegari: Cũ quod verbis non potest, signis valeat declarare.

¶Idem Vercel. † episcopo.

¶ Furiosus matrimonium contrahere non potest.

CAP. XXIIII.

DIlectus† filius R. proposuit †,quòd filiã suam cuidam matrimonialiter copulauit [b]: & infra. ¶ Cũ autem eadem mulier cum ipso viro, qui continuo furore [c] laborat, morari non possit, & † propter alienationem furoris legitimus non potuerit interuenire consensus:Mandamus, quatenus si rẽ noueris ita esse, præfatus per sonas cures abiuuicẽ separare.

¶Idem Brixien.episcopo.

¶Solo consensu legitimo contrahitur matrimonium.sed verba requiruntur quo ad probationem : & intellige , vel alia signa

† Verzelle nen.
† Verfelt.
† Vercellen

† Capit.4. cod.tit'in 3. compilatio.

Et de materia & intellectu vide Dãcum Sotum lib. 4. senten. dist. 27.q.2.arti. 3. & Couarruuiã in epitome lib.4.decretalium, par. 1.cap.2

† Alias ita: postquã. co ram nobis.

† Sufficientius,

Papa,q matrimoniũ in veritate ptrahitur per legitimũ cõsensum viri & mulieris,sed verba necessaria sunt quantũ ad ecclesiã, experimentia consensum mutuum de præsenti:& per consensum re vera contrahitur matrimonium : quia muti possunt contrahere matrimonium per consensum mutuum sine verbis, dummodo

æquipollentia.hoc dicit secundum intellectum;quem tenet l'anotmitanus.

CAP. XXV.

TVæ † fraternitati: & infra. ¶Postulasti vtrum & solis verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur. Nos igitur inquisitioni tuę taliter respondemus,quòd matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum [d]: sed necessaria sunt quãtum ad ecclesiam,verba [e] consensum exprimentia de præsenti. Nam [f] surdi † & muti possunt contrahere matrimonium, per consensum mutuũ sine verbis [g]; & pueri ante annos legitimos,per verba [h] sola non contrahunt [i], cum intelligantur minime consentire.

¶Idem.

¶Si alter contrahentium vtitur verbis dubijs, animo decipiẽdi mulierem, & eam postmodum cognoscit carnaliter , iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali:secus in pœnitentiali.hoc dicit. secũdum verum & communem intellectum.

CAP. XXVI.

TVa † nos duxit fraternitas cõsulendos:& infra. ¶Cõ

per aliqua signa consensum exprimant: Sed pueri ante legitimos annos per sola verba non contrahunt,cũ † ante. eorum consensus non sit legitimus. Nota q solus consensus facit matrimonium expressis verbis,vel signis. Itẽ mutus potest contrahere matrimonium. Item pueri non possunt matrimonium contrahere, quia non possunt consentire [d] ¶*Consensum.*] 27. q. 2.sufficiat.ẽ. eod. cum ad locum.

† Cap.5. eo. tit.in 3. cum pilat Et de materia & intellectu vide plene expressis verbis,vel signis. Itẽ mutus potest per Theologos lib.4. senten. dist. 27. vbi Sotus late.q.1. art. 3. adde Couarruuiã in epitome 4.decretalium, par. 2. cap. 4. in principio.

e ¶ *Verba.*] Licet enim solo cõsensu cõtrahatur matrimonium sine verbis, vt in mutis. ẽ. eod. cum apud. tñ in his qui loqui possunt, non contrahitur sine verbis,p quę exprimatur consensus, quæ ad hoc inuenta sunt 22. q. 2.is autẽ qui.Vel p aliquod aliud, puta ipso facto per quod intelliguntur consentire,cõ-

† Dicitio,sur di, de it in omnibus an tiquis codicibus.

1 Nisi mortrahereẽ matrimoniũ. bus esset ei impedimentum, ita dicit l. nutu. Ioã. And.

† Cap.1.eo. tit.in 4.com pilat. Vide beatũ Thomã quodli. 5. q 8. art 15. Adrianum su per 4. cent. t. act de matrim. q.1. & Syluestrum in summa verbo, matrimonium. 4-q. 8.

traci turnitas.32.q.2.honorantur.ff.de spon. sed ea q patris.Et idem credo si per alios ptrahat subsequẽtre annuli subarrhatiõe:vt no. j.tit.proxi.c.vlti.in prima notula.Et in mutis solus consensus nõ sufficit,imo signa necessaria sunt cõsensum exprimẽtia.Et ita hoc idem faciunt signa in mutis, qđ verba in loquentibus.ẽ.eo. cum apud.Et hoc intellige cum matrimonium cõtrahitur solis verbis exprimentibus consensum mutuũ de præsenti:& hoc expresse apparet ex forma consultationis,dum dicit:vtrum ex solis verbis:& ad hoc respõdet:secus in mattimonio præsumpto, vbi ipso facto præsumptiue contrahitur matrimonium.j.eod,is qui.Et secundũ quod not. j.tit.proxi.c.vlt.& ẽ.de re iudi.tenor.

2 Hoc est, illum furiosum:Sæpe enim furiosi sunt constituti in conspectu ẽpis in anti- quietis ſnæ,licet videantur: & si tunc mulier ista cum eo contraxit, non tenuit matrimonium:& si hoc,probauerit, ẽparabuntur. Et qui tali furioso tradit possessionem, non transfert eam in ipsum, nec adipiscitur possessionem,sed tradens eam pdit.sufficit enim si Propo existimat se transferre.ff.de acq.pos.q meo.ẽ.si furioso.q̃nque tñ quod furiosus per dilucida intervalla redit ad sanam mentem,& tũc si contrahat,tenet arg.7.q.1.quamuis.& 3. q. 9. indicas.& ff.de offic. præf.diuus.& C.de cu.furi.l.penult.Sed pone q mulier contrahat cum furioso,si consentiat in eum postquam reuersus est ad sanam mentem:nũquid est matrimonium?Videtur q sic.j.de eo.qui dux. in matri.quam pol.per adult.c.1.& c.veniens.& j.de cõiu.ser.proposuit.Io.dixit,q non est matrimonium: quia ibi non fuit consensus.&c. fus.30.q.2.vbi non est.ff.de verb.oblig.l.1.verum est quòd dixit Ioannes,si referas te ad primum consensum.Tan. dixit q est matrimonium,quod intellige non ex tunc,vt referas te ad primum, sed vt ex nunc ex nouo consensu.Ber.

2 Concor. glo. inf. a l. i ¶ *Non contrahunt.*] quia nõ possunt reddere debitum. j. de frig. & malefi.quod sedem.& cõsensum non habent, vt hic dicit.quia ætas illa ignorat quid videat. C.de fal.mo.l.1.Bernardus.

3 Hic pa- rer quod dixi in ter- cu glossam intellexisse quid laborat alic rorum morbo tã tum. Ioann. And.

4 Concor. ter in An- dreã.de nup- tias. ff.

TVa nos.]Generaliter summari sic potest:Non est matrimoniũ vbi alter cõtrahentiũ non consentit.hoc dicit.Sed hoc summarium nullam dubitationẽ habet.Primo ponitur cõsultatio.Secũdo rñsio:ibi,*Sup quo.* Secunda vero est duplex.Prima quo ad forum iudiciale.Secũda quo ad pœnitentiale:ibi*Nos autem.* Abbas.

CASVS.Quidam iuuenis sæpe requisierat quandam mulierẽ,vt ei carnaliter cõmisceretur,sed ipsa consentire nolebat, nisi despõsaret eandem:tandẽ nullo præsente, ac nulla solẽnitate adhibita dixit illi mulieri:Ioannes te despõsat:cũ non vocaretur Ioannes, sed finxit se sic vocari.non credens ꝑea matrimoniũ cõtrahere cum eadem,ex eo q ipse nõ vocaretur Ioannes,nec habebat propositum

Universidad de Deusto
Biblioteca

positũ contrahendi cũ ea, nec consensit in illam: Quæritur, vtrum sit matrimonium inter eos? Respondet Papa, q̃ cum præfatus vir mulierem illam desponsauerit sub propria pſona, & sub nomine alieno quo vocari se finxit, & iter eos sit carnalis copula subsecuta, vt pro matrimonio præsumendum, nisi expresse dictum fuisset Papæ, quòd ille nec proposuit nec consensit illam ducere in vxorem. Item dicit Papa, q̃ si res ita se habet, vi delicet quòd ille non proposuit eam ducere in vxorẽ, nec consensit in eam, non debet ex illo facto matrimonium iudicari: qa in eo non inuenitur substãtia cõiugalis contractus, nec forma contrahendi matrimoniũ: quia ex altera parte dolus solum modo affuit, & defuit omnis consensus, sine quo matrimonium nõ cõtrahitur. Nota, quòd ad hoc vt matrimonij cõtrahatur, necesse est

† In eodicibus Barbatiæ: & ille dissenserit in eandem, & dissentiat.

vt vterque contrahẽs tium consentiat in alterum, & q̃ forma verborum per quã matrimonium contrahitur, expresse vel tacite exprimatur: & sic substantia & forma necessaria sunt: aliàs nõ est matrimonium. Item destructo principali destruitur accessorium.

† nec aliud aliquid egerit.

† De multiplici errore circa matrimonium, & qualis error illud impediat, vide Magistrum & theologos lib. 4. sententiarum. 3.

¶ *Glo. seq. objcit & respondet. Secundo quærit, & soluit.*

† videretur

1 Et recte, nam alter daretur omnibus matrimonia cõtraentibus, materia sic protestandi, su ipso vt postea discõsentio uerterent à cõiugibus si displiceret. Ioan. And.

¶ *Mulierem.*] Si iste desponsauit istã mulierem, quibuscunque vtbis vsus fuerit, potius considerandum est qd̃ fuerit factum, q̃ quid dictum. arg. ſ. de appel. ad audientiam. & ſ. de verb. ſig. in his. C. plus. val. qd̃ agi. si q̃s. Ité simulatio siue dolus nõ impedit matrimonium spũale. 27. dist. qd̃ interrogasti. ergo nec car nale. Sed hęc nõ procedũt: quia simulatæ nuptiæ nõ sunt nuptiæ. ff. de rit. nup. simulatæ. & pp rationem, quæ inferius redditur. Sed pone q̃ aliqs ,pteſtetur coram pluribus, q̃ omnia quæ dicet vel facet, nõ faciet animo contrahendi matrimoniũ, & postea publice dicat, cõsentio in te. nunquid est hic matrimoniũ, vel non? In casu dicto principali destruitur accessorium. Glo. ſeq. obiect & respondet. Secundo quærit, & soluit.

2 Id est, materia & forma, q̃ qualis sit in sacra ſ. de condi. appo. de illis. & c. per tuas.

¶ *Mulierem.*] Si iste desponsauit istã mulierem, quibuscunque vtbis vsus fuerit, potius considerandum est qd̃ fuerit factum, q̃ quid dictum. arg. ſ. de appel. ad audientiam. & ſ. de verb. ſig. in his. C. plus. val. qd̃ agi. si q̃s. Ité simulatio siue dolus nõ impedit matrimonium spũale. 27. dist. qd̃ interrogasti. ergo nec car nale. Sed hęc nõ procedũt: quia simulatæ nuptiæ nõ sunt nuptiæ. ff. de rit. nup. simulatæ. & pp rationem, quæ inferius redditur. Sed pone q̃ aliqs ,pteſtetur coram pluribus, q̃ omnia quæ dicet vel facet, nõ faciet animo contrahendi matrimoniũ, & postea publice dicat, cõsentio in te. nunquid est hic matrimoniũ, vel non? In casu dicto principali destruitur accessorium. Glo. ſeq. obiect & respondet. Secundo quærit, & soluit.

¶ *Sine quo.*] ſ. eo. cum locum. & 27. q. 2. sufficiat. Ber.

¶ *Vm in tua.*] Communis diuisio. Secunda pars : ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Quidam vir & mulier volebant cõtrahere matrimonium secundum consuetudinem loci: propositum fuit publice in ecclesia vt qui sciret impedimẽtum, illud exponeret: Sed nullus apparuit cõtradicens, fama tamen priuatum impedimentum parentelæ deferebat: vt omnis suspicio tolleretur, ex parte cõtrahentiũ offerebantur iuramẽta maiorũ suorum ex propinquitate sua: qa nulla esset consanguinitas inter eos: Quæritur, quid sit in hoc articulo faciendũ? Respondet Papa, q̃ si quos persona grauis, cui merito sit fides adhibenda, denunciat, q̃ illi sunt consanguinei, & de fama probat vel scandalo, aut etiam ipse iudex de plano certificari per se posit, in iuramenta parentum sponte oblata non recipere, sed etiam debet, illos compellere, vt à tali contractu desistant, ex quo fama vel scandalũ impedit matrimonium cõtrahendum. Item contra famam probatio admittitur.

¶ *Idem episcopo Beluacen.*

¶ *Ad denunciationem vnius honesti viri, qui defert consanguinitatem, & de fama vel scandalo docet: impeditur matrimoniũ contrahendum.*

CAP. XXVII.

CVm † in tua diœcesi: & infra. ¶ Sane quia contingit interdum, quòd aliquibus volentibus matrimonium contrahere, bannis [g] (vt tuis verbis vtamur) in ecclesiis editis, ac nullo cõtradictore publice cõparente, licet [h] fama † priuatũ impedimentum deferat parentelæ, cum ex parte contrahentium, iuramenta maiorum de sua propinquitate (vt suspicionis tollatur materia) offeruntur †: quid tibi sit faciendum in casibus huiusmodi, quæsiuisti, Ad quod taliter respondemus, quòd si persona [i] † grauis cui fides sit adhibenda, tibi delicet, q̃ ille eã non proposuit ducere in vxorẽ, nec vnquã cõsensit in prædictam personam, non debet ex illo facto coniugiũ iudicari, cum in eo nec substantia coniugalis contractus, nec forma [c] contrahendi cõiugiũ valeat inueniri: quoniam ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit omnino cõsensus, sine quo [f] cætera nequeunt fœdus perficere coniugale.

† Capit. 2. cod. tit. in 4. compilatio. Denuntiandum est pluribus, in ecclesiis interrogandum, si quos matrimonium sibi contrahẽdi conciliũ Lateranen. sub innocentio iii. capi. 51. & conciliũ Trident. sessio. 24. in decreto de reformatione matrimonii. ca. 1.

† Vide Iulos compellere, vt à tali contractu desistant, in prædicti ex quo fama vel scandalũ impedit matrimonium cõtrahendum. Item contra famam probatio admittitur.

† offeruntur

† Vide eita hoc tit. in e. præterea.

¶ *Glossa sequens not. rationem, reddit contrarium, & soluit.*

h ¶ *Licet fama priuatum.*]Et sic est fama aliquid qd̃ dicitur occultum siue priuatum. ſ. de coha. cleri. & mutua. & ideo dicitur fama priuatum impedimentum: qua per famam ſolam non constat na quia ſub de impedimento, nisi alia probatio adsit: vt cap. tua. Sed fi fama banno, vel hæc erat de consanguinitate, quare non interdicitur matrimonium? vt ſ. de consan. & affi. super eo. quod signatur pro contrario, sed non est contrarium: quia hic non constabat de fama: vt ſ. dicitur, sed denunciatur famæ: vel priuatum impedimentum defebrat, vnde primo debet inquiri de fama: contrarium intelligitur quando constat de fama.

3 Et forte dicebatur hãc sub pena excõiationis præceptis, & prohibitionis sub pena anathematis, vel alia pena grauiori, quam ſolet apponere ordinarius in talibus prohibitionibus.

¶ *Glossa sequens signat contrarium, & soluit. arg. & remittit.*

i ¶ *Persona grauis.*] immo & turpis persona videtur admitti ad impediendum. ſ. eo. præterea 2. Sed illud obtinet cum impedimẽtum oritur à persona denunciante 4 consanguinitatem, quæ tenetur reuelare impedimentum cõsanguineo. 35. q. 3. ſ. homo. Est ergo hic arg. q̃ criminosi non admittuntur ad denunciationem criminum. arg. 35. q. 6. episcopus in synodo. & ſ. de testib. cogen. præterea. ſ. 1. De hoc no. 2. q. 1. ſi peccauerit.

¶ *Glossa sequens alleg. duas concor. & signat vnum contrarium.*

2 ¶ *De fama.*]ergò fama probari potest. ſ. de testi. tam litteris. & c. cum causam 1. Arg. contra. ſ. de accusa. inquisitionis in fin. Item sola denunciatio non impedit matrimoniũ, nisi adsit fama, & ita sola fama impedit matrimoniũ. ſ. de cõsang. & affi. sup eo. & vnus testis. ſ. de testi. super eo 2. sed iste denuncians non testificabatur.

¶ *Glossa sequens elicit vnum notabile.*

b ¶ *De plano.*] Nota, q̃ propter scandalũ impeditur matrimonium, vt hic patet. sic ſ. de cog. ſpi. super eo. in fi. Et ita habes, q̃ scandalũ siue consuetudo reddit aliquos inhabiles ad contrahendum: secundum quod notatur in illa decre. super eo.

c ¶ *De plano.*] Summaria cognitio sufficit hic. sic ſ. de accu. sicut olim. & c. olim. sic eodẽ modo vt q̃ iudex posſit inquirere de fama alicuius de plano, & sine iudiciorũ ſtrepitu.

In de fama, &c.

multiplex eũ clamor famam inducit, ita vt prælatum moueat ad inquirendum. ſ. de accu. qualiter & quãdo 2.

† Besgue-nien. † Beliguen. † Beliguen. † Begueon. † Begonien.

¶ *Glossa sequens elicit vnum notabile.*

d ¶ *Famam.*]Nota hic, q̃ si probes famã cõtra aliquẽ, q̃ potest probari cõtrariũ ad tollendã famam: & ita si probasti aliquem esse malæ

† Vide præ famæ, ipse potest probare se esse bonæ famæ. 2. q. 5. presbyter. & c. si mala.

e ¶ *Arbitrium.*]quasi dicat, licet multa dixerimus, & te instruxerimus, & multa dicãt iuris finis ra circa hanc materiã, tũ cum ex variis causis varia præsumãtur, nec pp malitiã hominum, & varietatẽ temporum certa regula dari possit finaliter arbitrio tuo relinquimus, vt pensatis personis, causis & tpibus, facias hoc vel illud. arg. ſ. de homi. sicut. de transac. c. fin. ff. de vsur. mora. ff. de testi. l. 1. ff. de ver. ob. continuus. & not. ſ. c. præterea. 2. & cap. sicut. in fi. & ſ. c. seq. secundum Hostiensem. 1o. And.

† Hæc glossa videtur esse Ioannis And. vt finis notatur.

¶ *Consultationi.*]Duos casus determinat. Secũdus: ibi, *Sane.* Abb.

CASVS. Consuetudo est in quibusdam locis, q̃ sponsus & sponsa cum debent benedici, veniunt ad valuas ecclesiæ, id est, ad ostia ecclesiæ: sponsa tunc dicit, q̃ nunquam consensit in spõsum matrimonialiter: sed spõsus vult probare cõtrarium: scilicet, q̃ in matrimonium illius consensit: Quæritur, vtrũ spõsa sit audiẽda: & dicitur, q̃ non debet audiri, cum eius simplex assertio nõ debeat legitimis testibus præualere. Secundo ponitur alius casus: Quidã despõsauerunt aliquas in vxores: spõsæ benedictione recepta, ſta tim ante carnalem copulam aufugiunt à spõsis, dicentes se nullatenus in illos consensisse, sed compulſæ per metum proferebãt verba cõsensus, sed animo dissentiebant: Quæritur, vtrũ istæ sponſæ sint audiendæ? Respondet q̃ sic: & si talis metus probatus fuerit, qui posſit cadere in constantem virum, à sponsis merito sunt ſæparandæ. Nota, q̃ potius testibus credendum est, quàm simplici assertioni alicuius. Item matrimonium per metum contractũ, qui posſit credere in constantem virum non valet.

f ¶ *Assertio.*]assertioni illarum non est credendum, sed potius testibus, qui iurati probauerunt contrarium, ergo si vellent probare contrarium, videtur quòd sint audiendæ: sed nõ videtur quòd possent hoc probare. cum sit negatiua, scilicet, quòd nunquã cõ senserunt. ſ. de ele. bonę memoriæ. immo possent probare metum, vt dicit in fin.

g ¶ *Ante carnis copulam.*]secus si post: quia tunc pſensisse videntur 2, ita q̃ postea in contrarium reclamantes non audiantur. ſ. eo. ad id quod. & ſ. qui ma. accu. posſ. insuper.

h ¶ *Cum diligentia.*]Nota, q̃ dicit, cum diligentia: quia vbi maius periculum vertitur, cautius & diligentius agẽdum est. 7. q. 2. c. vlt. & circa maiora maius periculum vertitur. 42. dist. quiescamus. ff. ad Car. l. 1. §. si quis. §. 3. & arg. 61. distinc. miramur. vnde causæ matrimoniales nõ sunt committẽdæ nisi iurisperitis 3, & qui protestãtẽ habeãt iudicandi. ſ. de cõsan. & affi. ex litteris. in fin.

ADDITIO. Nec potest cõpromitti in matrimoniis. ſ. de transac. cap. vlt. & ſ. de restit. in integ. c. penul.

i ¶ *In constantem.*]sic ſ. eo. veniens. 2. Et talis metus continet mortis periculum, aut corporis cruciatũ. C. de trãsact. interpositæ 2. ſ. de his q̃ vi metus ve causa fin. cum dilecti. & c. perlatum. 31. q. 2. Lotharius. & ead. causa. q. 2. si verum. aliàs vanus timor non excusat. ff. qd̃ me. causa. metum autẽ. 2. ff. de re iudic. si quis ab alio. B.

ADDITIO. Hoc autem arbitrio discutitur iudicantis. ff. quibus ex cau. ma. l. metus.

Emma.]Duo facit. Primo ponit mulieris querelam. Secundo dat iudicẽ: ibi, *Cum itaque.* Abb. Sicu.

CASVS. Teberga filia Gemmæ, dum esset infra vij. annum constituta, cõtraxit sponsalia cum Petro filio B. de Alferio, pſentibus ipsa Gemma & B. prædicto: pœna fuit appoſita à parẽtibus, vt pars quæ contraueniret, pœnam alteri parti persoluere. Postmodum dicta T. contraxit matrimonium cum alio C. nomine: Vnde hac occasione dictus B. à prædicta Gemma pœnam in stipulatione appositam nititur extorquere: vnde conqueſta est domino Papæ: Papa dicit, cum matrimonia libera debeant esse, & ideo stipulatio pœnæ in matrimonio, vel sponsalibus apposita, merito sit improbanda: Mandat Papa, quatenus si est ita, iudex dictum C. per excommunicationem compellat, vt à petitione dictæ pœnæ desistat. Nota, quòd matrimonia siue sponsalia libera debent esse ab omni coactione personæ vel pecuniæ: & si pœna fuerit appoſita, non tenet promiſsio siue stipulatio pœnæ.

1 Nisi appareat eas iniuitas detentas & cogni tas secundũ Vinc. Ioan. And.

† Vide Couarruuiã in epitome li. 4. decretalium par. 2. cap. 3. §. 4. & seq. adde citatos supra hoc tit. in c. cum locum.

† Adde quis dicatur talis metus, not. gl. & Doct. in l. qui in aliena. §. fin. ff. de acqui. hæré.

† Vide conciliũ Tridẽ. ſeſſio. 24. de reforma matri. cap. 9. & Couarruuiã in epitome lib. 4. decretalium part. 2. c. 3. §. 7.

† contraxerit. † de Alfio

¶ *Libera debeant.*]ab omni coactione. ſ. eo. cum locum. & ca. requiſuit. & etiam à pœna pecuniaria, vt hic patet.

¶ *Glossa sequens recitetur per q. scilicet, an teneat stipulatio arrharum. tenet quòd sic. arg. contrarium, redit ad rimmm.*

† impoſitionem.

m ¶ *Stipulatio.*]Stipulatio pœnæ in spõsalibus apposita nõ tenet propter rõnẽ quæ redditur in litera: sed arrhas datas pro spõsalibus perficiẽdis amittit qui resilit sine iusta causa. C. de spõ. l. vlti. & ſſ. de ver. ob. Titia. vnde hæc decr. sumpta fuit. C. de inuti. ſtip. l.

† Per iurisperitos non intelligas laicos, sed eos qui habent notitiã vtriuſque iuris, & theologiæ: nam causæ matrimoniales iudicibus eccleſiaſticis sunt cõmittendæ concilium Trident. ſeſſio. 24. de sacramento matrimo. cano nic. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem est ratio vtrobique:ergo eadē debet esse prohibitio,& idem ius.ī.de confir.cum dilecta.cum aliis concord.ibi positis.& ī.de transla.inter corporalia.sed secus est secundum leges,vt dicit lex prædicta.de spon.in C.

ADDITIO. Vel dic q̄ arrha est res fauorabilis,& etiam matrimonium, & ideo arrha potest esse in matrimonio, pœna verò non: quia res est odiosa, vt ibi dicitur.

IS *qui fidem.*] Primo ponit thema,ex quo tacite elicitur quæstio. Secundo illā soluit, & rationē subiungit: ibi, *Ad primā.* Abbas.

†Præter Hēricū Boich & Præpositum hic.vide Couatruuiam in epitome lib.4. decretalium par.1.cap.4. §.1.

CASVS. Quidam iuuenis dedit fidē cuidā mulieri,q̄ eam duceret in vxorem,& eā postmodum carnaliter cognouit:postea in facie ecclesiæ cū alia matrimoniū contraxit:Quæritur, quam illarum debeat habere?Dicitur,q̄ ad primā redire tenetur:qa licet præsumptū primū matrimoniū videatur:tū contra talem p̄sumptionē probatio in cōtrariū non est admittenda:Vñ sequitur, q̄ matrimoniū postea de facto q̄tractū, nullū sit:Nota q̄ hæc est præsumptio iuris & de iure,contra quam probatio non admittitur.

¶Idem episcopo Cenomānēsi.

¶Sponsalia de futuro transeunt in matrimonium per carnalem copulam subsecutam,sed non per nisum carnalis copulæ tantum.hoc dicit cum cap.fin.infrà eod.

CAP. XXX.

IS†, qui fidem dedit M. mulieri super matrimonio contrahendo, carnali copula subsecuta, & si in facie ecclesiæ ducat aliam & cognoscat, ad primam redire tenetur[a]: quia licet præsumptum primum matrimonium videatur, contra præsumptionem[b] tamen huiusmodi non est probatio admittenda: Ex quo sequitur, quòd nec verum, nec aliquod censetur matrimonium, quod de facto est postmodum subsecutum.

¶Idem.

¶Sponsalia de præsenti non soluuntur per sequens matrimonium, etiam carnali copula consummatū.sed sponsalia de futuro etiam iurata,soluuntur per sequentia de præsenti.

CAP. XXXI.

SI† inter virum & mulierem legitimus cōsensus intercesserit de præsenti,ita quòd vnus alterum mutuo consensu, verbis consuetis expresso, recipiat vtroq; dicente[c]: ego te in meam accipio: &, ego te accipio in meum: vel alia verba[d] consensum exprimentia de præsenti: siue sit iuramentum[e] interpositum,siue non, non licet alteri ad alia vota[f] transire: quod si fecerit,secundum matrimoniū de facto contractum (etiam si sit carnalis copula subsecuta) separari debet, & primum in sua firmitate manere. ¶Verum si inter ipsos accessit† tantum modo promissio de futuro, vtroq; dicente alteri: ego te recipiam in meam: &, ego te in meū: siue verba similia: alius mulierem illam per verba de præsenti desposauerit, etiam si inter ipsam & primū,iuramentum interuenerit (sicut dicimus)de futuro, huiusmodi desponsationis intuitu, secūdum matrimonium non poterit separari[g], sed eis est de violatione fidei pœnitentia iniungēda.

¶Idem.

¶Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium.

CAP. XXXII.

ADolescens†, qui desponsatam sibi per verba de futuro,licet sæpe nisus fuerit,carnaliter non cognoscens cū alia

a ¶*Redire tenetur.*]sic ī.eodē.veniens.& ī.de cond.appo. de illis. & c.per tuas.

† Vide Dominicū Sotum libi.4. senten.dist. 37. q. 2. art. 5. Syluestrū in suma verbo, sponsalia. q. 10. & Couarruui amin epitome lib.4.de cretalium. par.2.c.5.

¶*Gl.seq. distinguit circa præsumptiones. in fi. obijcit,& soluit.*

b ¶*Cōtra præsūptionē.*] Nota circa hmōi p̄sumptiones 1: q̄ p̄sumptio alia est iuris & canonis siue legis, alia hominis, alia naturæ, alia facti. Præsumptio iuris & canonis,siue legis,siue iuris, siue de iure,quod idem est,non recipit probationem in contrarium,vt lex præsumit,mulierem stipulatam dotem sibi reddi,quæ non est stipulata:& si quis vellet probare contrarium,non auditur. C.de rei vxo.actio.l.1.§.1.Idem est in arrogato,qui semper intelligitur stipulatus quartam partem de bonis arrogatoris, si emancipatur.ff. de ado.si arrogator.& de tali loquitur hic.Et ita præsumptū dicitur istud matrimonium.similis præsumptio est 11.q.1.si qui clerico rum.& ī.qui ma.accu.poss.insuper.fin.ī.eo.ad id quod.& 54.dist. fraternitatem,& ī.de Iudæ.c.vlt.quod loquitur in eodem casu cū c.fraternitatem.Præsumptio hominis est,cum præsumitur contra aliquem hominem propter malam famam; contra hanc præsumptionem bene admittitur probatio in contrarium.ī.eo.cū in tua. & 2.q.5.presbyter.& c.fi mala fama, ī.de pur.ca.cum P.& ff.quod me.cau.nō est verisimile.Præsumptio naturæ est, vt cum exhæredo filium meū,p̄sumitur contra me,q̄ iniuste exhæredauerim eū, & hoc propter naturā:& ideo hæredes mei probare tenet q̄ iuste exhæredauerim eū.C.de inof.test.l.oīmodo.ver.si tū. Præsumptio facti alia p̄cedentis circa futura,vt si semel calumniatus ex cōtra me,& iterū velis me accusare, præsumitur modo te velle iterum calumniari.ff.de accu.si cui.§.iisdem.3.q.10.placuit.& c.fi accusatorum.& ī.de p̄sump.mandata & c.scribam eis. Præsumptio facti subsequentis circa p̄terita est,vt si aliq; fuerint accusati de crimine adulterij,q̄d depellebāt p̄textu proximitatis,si postea ī matrimonium se cōiunxerint,manifestè p̄sumit facinus,in quo accusati fuerunt.C.de adul.si hi qui adulterij.ff.ad Macedoniū.& si filius, alias incipit,sed Iulianus,§.interdum.circa fi.& in Authē.vt nulli iudi.§.fi quis vero.coll.9.Et est alia præsumptio iuris tm̄, vt si vir diu cohabitauit vxori,p̄sumit ab eo cognita.32.q.1.dixit dñs,& 27. q.1.nec aliqua.& cōtra hanc præsumptionē probatio admittitur. ī.de probat.proposuisti.& ff.de proba.si chirographum 2.sed hic non fuit substantia & forma coniugalis cōtractus,de qua dī.ī.eo.

2 Cancellatio chirographi,præsūptionē facit de solutiōe debiti, recipit tñ q̄ bationem in contrarium Io.And.

a ¶*Redire tenetur.*]sic ī.eodē.veniens.& ī.de cond.appo. de illis. & c.per tuas.

b ¶*Nec præsumptum.*]Verum non fuit,quia ibi non fuit cōsensus de præsenti:præsumptum non fuit,quia non fuit carnalis copula subsecuta. De præsumpto matrimonio habes ī.eo.is qui.ī.de re iud. tenor.vbi de hoc.& 27. q.2.si quis vxorem.

¶*Glo.seq. not., effectum ponderandum, non cana tum vel verba, alleganspluraiura in contrariū.*

c ¶*Conatus.*] Nota q̄ conatus siue voluntas sine effectu non nocet, vt hic patet.& ā pœn. dist.1.§.hæc autem verba. & §. cogitationis pœnam.& ff. quib. mo. pig. vel hypo. solu. ficut. §. si voluntate. & 17. q. 4. si quis suadente.& ff. qd̄ quisque iu. l.1. in fi. Et eum condēnatum accipere debemus tūm, qui iure condēnatus est, ita vt sniā teneat: & si nulla est sniā, nō dī condemnatus.ff.de re iudi.fi se. §. cōdēnatum. Item arg. q̄ verba cum effectu sunt accipienda. ī. de cleri. non resid. relatū. & ff. ne quis eum q̄ in ius vo.est vi.exi. l. pen. §.docere.Ar.ptra, q̄ voluntas seu conatus delinquentis puniri debeat, q̄is sine effectu. ī. de biga. nuper. & c. vlti. & 51. dist. si quis post acceptū.& de pœni.dist.1.si quis non dicam.si quis cum telo. & quatuor. §§. seq. & ff.de extraor.cri. l. 1. & C.si quacunque præd.po.l.1.in prin. 1 & ī.eo.iuuenis.

† Cap.1.eo. tit.in 1.com- pilat. Vide conci. Trid. sess. 24.de reform. matr. c.1.& Thom. in 4. quæstiō. ad- dunct. ad 3. q. 27.ar. 2. & Sotum libr.4.dist. 27.q.1. art.4.

1 Quæritur in authē. autē. posteaq̄ q. fuerit. C. de nup. & hoc nouel. 22. pr. & nouel. 117. cap. 4. & nouel. 74. cap. 4. Vide Couar. in epitome. 2. part. cap. 4. §. 1. num. 3.

2 Dicit pro curatoris, qui expresse nō cōsentit.Ioan.And.

† Præter Doctores hic, vide Gemi- nianum & Francum in c.1. §. idem. de despon. fac. impub. lib 6. Syluestrū in sum. matrimoni. verbo matrimoniū. 2. q. 1. & Alciatum tract. de præsumptio. regula 3. præsumptione. 38.

postmodum per verba de præsenti[a] contraxit:non primam, cum qua nec fuit verū matrimonium ex forma contractus: nec præsumptū[b], cū conatus[c] non habuisset effectū:sed secundam debet habere vxorem.

TITVLVS II.

De desponsatione impuberum.

¶Hormisda Eusebio episcopo.

¶Pater pro filio impubere sponsalia contrahit,pro pubere vero non,nisi cōsentiat.

CAP. I.

VA† fraternitas requisiuit de filio adulto, quē pater matrimonium vult contrahere, si sine voluntate adulti filij facere potest. Ad quòd dicimus,si aliquo modo nō consentit[d] filius,fieri non potest. ¶Potest autem filium nōdum adultū(voluntas cuius discerni non potest)pater, cui vult matrimonio tradere:Et postquam filius peruenerit ad perfectam ætatem, omnino debet[e] hoc adimplere.

¶Nicolas Papa.

¶Impuberes ambo,vel alter,nisi pro bono pacis coniungi non debent.

CAP. II.

VBi† non est consensus[f]:& infra. ¶Districtius inhibemus, ne aliqui, quorū vterque, vel alter ad ætatem legibus, vel canonibus[g] determinatam nō peruenerit, coniungantur[h]: Nisi forte aliqua vrgentissima necessitate interueniente: vtpote pro bono pacis[i] talis coniunctio toleretur.

¶Isidorus†.

¶Puberes sunt quo ad matrimonium,qui ex habitu corporis concipere & generare possunt.

CAP. III.

PVberes à pube sunt vocati ideſt,à pudēdia[k]† corporis nuncupati: quia hæc loca primo lanuginem ducunt. Quidā tamen ex annis pubertatē existimant: id est, eum esse puberem,qui xiiij.annos[l] impleuit, quamuis tardissimè[m] pubescat. Certum autem est eum puberem esse , qui ex habitu corporis pubertatem ostendit,& generare[n] iā potest. ¶Et puerperæ sunt, quæ in annis puerilibus pariunt.

1 Neque est à sanctione canonū replificat:ibi,*Vt pote.* Ab. cedendū, qc quid leges ciuiles iubeant.

† Cap.4.eo. tit.in 1.com pil. Panormia lib 6 ti. 11.c.1.fine c. 122, Gratianus 30. q.2. c.vbi nō est. vide Syluestrū in summa verbo, sponsalia.q. 3.

† Lib.11.Etymologiarum. c.2.& c.7.c. tit.in 1 com pilatione. Et vide præterea hic Hostiēsem.

† Fortassis legendum à pudendis,vt apud Isidonem sit in hac sua collectione Raymundus, hæc tamen glosæ opinio non placet hic Ioanni And tu eum videto.

k ¶*Pudentia.*]ideſt *, pudore quam patiebātur inspicientes, & inspecti in patribus siue membris pudendis:vt Instit.quib.mo.tu. fi.circa prin.

l ¶*Xiij.annos.*]to.q.1.illud.& ī.de regular.ad nostram.

m ¶*Tardissime.*]quid fi iste qui iam compleuit xiiij. annos, talis appareat,q̄ nullo modo posit generare, & contrahat, nunquid tenet matrimonium? Dicunt quidam,q̄ tenet matrimonium:contrarium credo 3, quia nec est pubes,vt ī.dicitur: nec in eo reperiuntur tria bona matrimonij,quæ sunt fides,proles, & sacramentum.27.q.2.omne itaque.iste non est talis,qui posit habere prolem,quod etiam satis patet per litteram sequentem.Arg.contra. ī.eo.de illis.

3 Idem dixit Alanus in c. 3.eo.ti.in 1. cōpil quod om.sit in

n ¶*Ostēdit,& generare.*]Ergo pubertas ex vigore naturæ li,nō ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

annorũ numero cõprobatur: quod verũ est, quo ad matrimoniũ cõtrahẽdũ, vt dixi. ℣.e.de illis.2.& c.vlt.vbi malitia supplet ætatẽ. ex quibus etiã probatur, ꝙ matrimoniũ cõsideratur ex pubertate tm, & nõ ex annorum numero: quo ad tutelam vel curam ætas annorum tm considerat̃ur. C.qñ tu.vel cu.esse de.indecorum. Insti.qui.mo.finitur tu.in prin.sed quo ad matrimonium bene inspicit mulier, & etiam vir, an sint apti ad matrimonium.27.q.1.nec aliqua. & 5.de probat.propositi.& c.causam matrimonij.Ber.

† Herfor. † Herfordenen.

Litteras.] Qui despõsauit minorem † Cap.5.eo. tit.in 1.com pilat.& post conciliũ La teranen.sub A ex.3.part. 21.c.1. septẽnio, cum eius matre ꝓtrahere põt: secus si tpe sponsaliorũ erat maior: quia si tunc fuit minor, & eadem volũtate permanente facta fit maior: quia si cum matre cõtrahit, & eam cognoscit, nec matrem habebit nec filiam.h.d. Cõis diuisio. secunda: ibi, *Consultationi.* Abb. CASVS. Quidã cum esset ætatis legitimæ ad matrimoniũ cõtrahendum, desposauit quãdã puellam in cunabulis: postmodum cognouit matrem, & eam in vxorem accepit: Dubitabatur, an eam in vxorem habere posset? Rñdet Papa, ꝙ si præfatus vir matrem puellæ in vxorẽ accepit, anteq̃ puella septimum annũ cõpleret, matrimonium tenet: quia huiusmodi desposationes, quæ infra septimum annum fiunt, nullæ sunt. verũtamen, si postq̃ puella vij. annum compleuit, vir ille matrẽ accepit: ꝙ extunc placere consueuerunt sponsalia: matrimonium illud separari debet, & nec matrem, nec filiam habere poterit. Nota ꝙ sponsalia ante septimum annum contracta nulla fuit, post septimum annum valent, & tenent. Item quod ab initio non valuit, tractu temporis valere incipit.

¶ Alexander tertius Herfondeñ. † episcopo.

¶ *Ex sponsalibus contractis cum minore septennio, non oritur impedimentum publicæ honestatis. secus si cum maiore vel minore consentiente post septennium, & assintas sequens dissoluit sponsalia præcedentia de futuro.*

CAP. IIII.

Litteras † tuæ fraternitatis accepimus, ex quarum tenore perpendimus, quòd cũ quidam esset perfectæ ætatis, quãdam puellam in cunabilis despõsauit: procedente vero tempore, matrẽ puellæ cognouit, & eam in vxorem accepit: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si præfatus vir matrem puellæ antequam septimum annum complesset, in vxorem accepit, matrimonium non dissoluas [a]: cum desponsationes huiusmodi nullæ sint, quæ in cunabulis fiunt †. Verum si postquam puella septimum annum cõpleuit, prædictus vir matrem eius accepit vxorem, cum spõsalia extunc [b] placere consueuerint [c]: inter eos sententiam diuortij nõ differas promulgare: nec ipsum filiam [d], seu matrem habere permittas.

¶ Idem Eboraceñ.archiepiscopo.

¶ *Sponsalia nulla ex defectu consensus, non creant publicæ honestatis iustitiam, sponsalia vero aliqua sic; licet legitimo modo fuerint dissoluta.*

CAP. V.

Accessit † ad præsentiã nostram: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mãdamus, quatenus si tibi constiterit, quòd puella nõ esset septennis quando G. † desponsata fuit, & postea in eum non consenserit [e], & quod idem G. † ab huiusmodi desponsatione per te fuerit absolutus [f] †, matrimonium inter eũdem G. † & matrẽ puellæ celebratum, præcipias inuiolabiliter obseruari, & eorum prolem [g] denuncies esse legitimã: quia desponsationes & matrimonia ante septem annos fieri non possunt, si consensus postea non accedit [h]. Sane si præfata puella ante desponsationem [i] septimum annum compleuerat, licet prædictus vi. à despõsatione ipsius puellæ, ipso iure [k] fuerit absolutus, cum ea in eum consentire noluerit: inhonestum [l] tamen videtur, vt matrem eius habeat, cuius filia fuit † sibi desponsata.

¶ Idem Noruiceñ.episcopo.

¶ *Si impubes desponsata, & traducta petit licentiam pubes facta alteri nubendi, non auditur, si vir iurat se eã cognouisse nec auditur, si nondum pubes. sed proxima pubertati probetur cognita. Et ex sponsalibus contractis cum impubere maiore septimo, oritur publica honestas.*

CAP. VI.

Continebatur † in litteris tuis, quòd cũ quędã puella infra nubiles annos, cuidam in vxorem tradita fuerit, & ab ipso traducta: hęc ad nubiles annos perueniens: alij nubendi licẽtiam postulauit: asserens se in eundem nullatenus cõsensisse: & infra. ¶ Consultationi tuę taliter respõdemus, quòd cum in decretis [a] † habeatur expressum, quòd si vir dixerit, quòd vxorẽ suam cognouerit †, & mulier ne gauerit, viri standum est [b] veritati: præfato viro, qui dicit se mulierem ipsam cognouisse, fides est adhibẽda, si id firmauerit iuramento [c]. ¶ Si autẽ fuerit ætati proxima, [d] vt in vndecimo, vel circa duo decimum annũ, & cum suo assensu desponsata, & cognita ab eodem viro, separari non debet: præsertim [e] cum parentes eius ipsam fuisse ætatis legitimæ faterentur. ¶ Si † vero puella infra nubiles annos alicui despõsata fuerit, non licet alicui † de consanguinitate ipsius †, cui desposata fuerit †, eam ducere in vxorem, nec fas est eidem sponso, de consanguinitate sponsæ sibi aliquam copulare.

¶ Idem Bathonieñ. † episcopo.

¶ *Si maiores septẽnio contrahunt sponsalia, neuter ante pubertatem resilire potest hoc primo. Et ille, qui primo fit pubes, alterũ expectabit. hoc secundo. Quod si tẽpore contractus alter erat pubes, non ille, sed alter factus pubes resilire potest. hoc tertio.*

CAP. VII.

De † illis [g], qui infra annos aptos matrimoniis spõsalia contrahunt, siue vterq; , siue alter reclamet, antequam ad annos matrimoniis aptos perueniẽt, & postulent separari, nõ sunt vllatenus [h] audiendi. ¶ Si vero alteruter istorũ, ad annos pubertatis peruenerit, infra eos dem annos altero existẽte, cum sponsalia [i] contrahuntur: si is qui minoris [k] ætatis est, cum ad annos illos peruenerit, reclamauerit, nec in alterum voluerit consentire: iudicio ecclesiæ [l] poterunt ab inuicem separari.

[a] *In decretis.*]33.q.1.si quis acceperit vxorem.§.1.

¶ *Glossa sequens signat contrarium, & soluit.*

[b] ¶ *Viri standum est veritati.*]Arg.ctra.27.q.2.quod interrogasti.& 33.q.1.requisisti.Solu.vbi vir se dicit cognouisse vxorem, & ista negat, statur verbo viri, vt hic, & 33.q.1.si quis acceperit. sed cap. requisisti intelligitur qñ vterque cõfitetur, ꝙ carnaliter iungi pp frigiditatem nõ possunt, & vterque septima manu propinquorũ debet iurare, ꝙ non possunt carnaliter commisceri. c.quod interrogasti. intelligitur. qñ maritus non dicit ꝙ vxorem cognouerit vnde auditur mulier. præterea quod dicit hic: fides est adhibenda viro si iurauerit, hoc intelligo quando mulier non probat se virginem per aspectum corporis: quia tunc bene auditur. 3. de proba. proposuisti.i. & cap.causam 1.

[c] ¶ *Iuramento.*]Sed quare compellitur iste iurare, cum sit reus.6.q.5.actor? Ideo compellitur iurare, ne hoc diceret in fraudem, & in præiudicium mulieris, nec credere tenetur ei mulier sine iuramento, præcipue in cã matrimonij pp periculum animæ. Lau. dixit, ꝙ hoc ideo, quia fundata videbatur intẽtio mulieris: quia traducta mulier fuerat minor: vnde ad tollẽdam præsumptionẽ illã debet iurare: secus esset, si mulier omnino nihil probasset, vt 3.de iureiur.c.vlt.vbi de hoc.fim.ℑ.eo.attestationes. Et sic est arg. ꝙ in causis matrimonialibus non debet omitti iuramẽtum, ne in fraudem aliquid tententur.3.de testi.tuis quæstionibus.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

[d] ¶ *Proxima.*]Sed qñ dicitur ętati proxima? Potest dici ꝙ cum distat à pubertate per sex menses vel minus.3.eo.attestationes.& ff.de excu.tuto.nõ tantum.& sic proximus pubertati furti obligatur. Insti.de ob.quæ ex delict.nas.3.in summa.& intellige nihilominus ꝙ malitia supplebat ætatem, alias non esset matrimonium etiam post xij.annum, vt dixi 3.eo.puberes.

[e] ¶ *Præsertim.*]id est maxime.& ꝙ parentes confitebantur illam legitime ætatis, multum facit pro viro, & contra puellam.

[f] ¶ *Alicui de consanguinitate.*]fic.5.eo.3 accesit.in ti.3.tit. proxi. ad audientiam.& cap.iuuenis.& cap.sponsam.

De *illis*, Tria sunt dicta Secundum: ibi, *Si vero.* Tertius: ibi, *Mulier.* Abbas.

CASVS. Aliqui infra nubiles annos constituti maiores vij. annis contrahunt sponsalia, siue vterq; siue alter anteq̃ ad legitimos annos perueniant, si postulent separari, non sunt audiendi: Si vero alter eorum peruenit ad legitimos annos, altero in minoribus adhuc existente, maior si petat separari, non est audiendus, nisi cum alter ad ætatem legitimam peruenerit, & petierit separari: quia tunc iudicio ecclesiæ possunt separari: Si vero quando contrahunt sponsalia, alter eorum maior fuit, & alter minor: si maior postulet separari, non est audiẽdus: quia ex quo in eũ semel consensit, nõ potest amplius dissentire: nisi minor cum puerit ad ætatem legitimã petierit separari. Nota, ꝙ illi qui in minoribus annis contrahunt, ante legitimam ætatem non possunt resilire. Item maior debet expectare minorem. Item sufficit semel in aliquem consentire.

3 Hæc omnia tuta à glossa citata, moderata nũc sunt per concilium Tridẽ. paulo ante citatum.

† illius.

† fuit.

† Baton.

† Bartholomien. sed vt plurimum Bathonien.

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilat.& post concilium La tera.16.cap. 29. Et prointellectu textus.& glossarum vide Couarruuiã in epitome libri 4.decretaliũ par.1.c.1.

[g] ¶ *De illis.*] Tres articuli cõtinentur in hac decretali. Primus est hic in principio, *De illis* vsque, *Si vero.* Secundus est: ibi, *Si vero alteruter.* Tertius: ibi, *Mulier autem.* Bernar.

[h] ¶ *Vllatenus audiẽdi.*] propter fragilitatẽ ętatis, & est arg.ꝙ impubes de eo quod facit ante pubertatẽ, reclamare non valet arg. 28.dist.de his.& 20.q.1.illud.& ff.de nego.gest.Pomponius.& arg. ad hoc ff.de mino.denique.§.1.Ber.

¶ *Glossa sequens ponit lecturam quam reprobat.*

[i] ¶ *Cum sponsalia contrahuntur.*]id est, altero existẽte infra annos pubertatis, sicut existebat qñ sponsalia cõtrahebantur: si alter pueniat ad ætatem, nõ est audiendus, si petat separari, sed expectabit quousque alter ad ætatem peruenerit quidã dicebant, ꝙ alter eorum erat maior, & alter minor, quando sponsalia contrahebãtur: & secundum hoc non differret à sequenti versu. Alã.

[k] ¶ *Minoris ætatis.*]Vt ꝙ in optione illius qui vltimo ad ætatem puenit, si reclamare, & tu dic ꝙ idẽ iuris est de alio, ꝙ põt reclamare, ét si minor vellet cõsentire: aliter nõ differret à seq. versu.

¶ *Glossa sequens succeßiue signat duo contraria, & soluit.*

[l] ¶ *Iudicio ecclesiæ.*]fic ℑ.c.proxi.Et patet, ꝙ sponsalia dissolui debent iudicio ecclesiæ tm, nisi fortius vinculum superueniat, puta matrimonium cum alio, vel votum solẽne: qa tũc in ipso iure soluta sunt.arg.3.tit.prox.si inter.& ℑ.de spõ.duorũ.c.1.Arg.cõtra.ℑ.eo.ex litteris.vbi soluunt sponsalia anteq̃ alter pueniat ad ætatẽ. Sed non est contra: qa ibi non tenuerunt sponsalia, vt patẽt ex fine, hic vero tenuerũt. Item sim.3.tit.prox.præterea.& c. requisiuit. ibi similiter soluũtur sponsalia, ne deterius inde contingat. & ita sponsalia ꝓtrahẽtes, si nolũt vterq; vel alter perficere matrimoniũ non sunt compellẽdi: vt colligitur ex hæc iura. Sed cõtra est expressum, ꝙ omnino sunt compellendi p ecclesiasticam cẽsuram. 3.tit.prox.ex litteris 2.& cap.sicut. Quid ergo rõdebis? Dicas, ꝙ il la decre.ex litteris 2.& cap.sicut loquũtur qñ iuramentum interuenit, licet illi etiam essent impuberes, sed erant doli capaces, ita quòd tenuit iuramentum: vnde pp periculum iuramẽti compelli debẽt ad contrahendum. & illa decre. requisiuit, reducitur ad illã ex litteris. vt ibi plene dictum est: & quod dicit illa decre. ꝓterea. potius est dispẽsatio: vt ibi dictum est: & quia vterq; dissentiebat.

1 Formabit ibi casus de ancilla, cui relicta erat libertas, si tres liberos susceperet: peperit vnũ & postea tres vno partu vltimus est liber. Ioan. And.

2 Cum alter ignorit impedimentũ, secus cum ambo sciãt, vt ibi Ioan. And.

3 Tancred. sed innouebatur ex antiqua, ibi præcipiebat matrimonium. laudo simpliciter. sed vltimum dictum cum matre.

4 De hoc articulo late disputant. & Doctores in 4. de sponsalib. dist. 38. & 39. & alibi. Et ego tenẽ qñ nouissime definiui: ecclesiam Trident. sessione 24. de reformat. matri. c.1. addere citatos supra titulos præcedenti. & ad audientiam. & de materia videto Couarruuiam in epitome libri 4. decretaliũ par.1.c.1.

Continebatur.] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Quędam puella infra nubiles annos constituta: tradita fuit in vxorem cuidam iuueni, & ab eo tradicta: postmodum cũ peruenit ad nubiles annos, postulauit licentiã cũ alio ꝓtrahendi, dicens, ꝙ in illum non cõsensit: Iuuenis ille in ętrarium allegauit, qđ & si forte cum despon sauit eam, nondum an num xij. attigisset, ita erat ætati proxima, ꝙ eam carnaliter cognouit: & parentes ipsius asserẽbãt eã esse ætatis legitimæ: Quæritũ fuit à Papa, cui esset potius credendũ? Rñdet Papa, quòd in decretis habe tur expressum, vt si vir dicat quòd vxorem suã cognouerit, & mulier negauerit, standum est verbo viri: & in casu præmisso standum est verbo viri, qui dicit se eam cognouisse, si illud iuramento firmauerit: Si vero fuit ætati proxi ma, vt in xj. anno, vel circa xij. & cum assensu suo despõsata, & cognita ab eo, separari nõ debet præcipue cũ parentes ipsius eam legitimæ ætatis faterentur: In fine dicit, ꝙ si puella infra nubiles annos alicui fuerit despõsata, non licet alicui de consanguinitate illius cui desponsata fuerat, eam ducere in vxorem, nec sponsus poterit aliquã accipere de consangui nitate sponsæ. Nota ꝙ potius creditur viro q̃ mulieri, sed hoc est fauore matrimonij. Item ab xj. anno dicitur mulier ꝓxima nuptui apta. Item sponsalia infra nubiles annos contracta, licet ad matrimonium non perueniant, impediunt matrimonium contrahẽdum cum omnibus consanguineis alterutrius.

† Cap.8.eo. tit.in 1.com pilat.& post concilium La teranen.sub Alexan 3. par.6.c.10.

† In concilio apud Cõpendium c. 10.vt est a pud Burchardũ lib. 3.decret.c. 41.& Iuonẽ par.8.c.180.

† cognouit

† Teneas memoriæ quod affinitas ex copula illicita ꝓuenit, sicut ex matrimonio. Et de hac affinitate sponsæ. Nota ꝙ potius creditur viro q̃ mulieri, sed hoc est fauore matrimonij. Item ab xj. anno dicitur mulier ꝓxima nuptui ad audientiam. & cap. iuuenis. & cap. sponsam.

[a] *In decretis.*]33.q.1.si quis acceperit vxorem.§.1.

¶ *Glossa sequens signat contrarium, & soluit.*

[b] ¶ *Viri standum est veritati.*]Arg.ctra.27.q.2.quod interrogasti.& 33.q.1.requisisti.Solu.vbi vir se dicit cognouisse vxorem, & ista negat, statur verbo viri, vt hic, & 33.q.1.si quis acceperit. sed cap. requisisti intelligitur qñ vterque cõfitetur, ꝙ carnaliter iungi pp frigiditatem nõ possunt, & vterque septima manu propinquorũ debet iurare, ꝙ non possunt carnaliter commisceri. c. quod interrogasti. intelligitur. qñ maritus non dicit ꝙ vxorem cognouerit vnde auditur mulier. præterea quod dicit hic: fides est adhibenda viro si iurauerit, hoc intelligo quando mulier non probat se virginem per aspectum corporis: quia tunc bene auditur. 3. de proba. proposuisti.i. & cap. causam 1.

[c] ¶ *Iuramento.*]Sed quare compellitur iste iurare, cum sit reus.6.q.5.actor? Ideo compellitur iurare, ne hoc diceret in fraudem, & in præiudicium mulieris, nec credere tenetur ei mulier sine iuramento, præcipue in cã matrimonij pp periculum animæ. Lau. dixit, ꝙ hoc ideo, quia fundata videbatur intẽtio mulieris: quia traducta mulier fuerat minor: vnde ad tollẽdam præsumptionẽ illã debet iurare: secus esset, si mulier omnino nihil probasset, vt 3.de iureiur.c.vlt.vbi de hoc.fim.ℑ.eo.attestationes. Et sic est arg. ꝙ in causis matrimonialibus non debet omitti iuramẽtum, ne in fraudem aliquid tententur.3.de testi.tuis quæstionibus.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

[d] ¶ *Proxima.*]Sed qñ dicitur ętati proxima? Potest dici ꝙ cum distat à pubertate per sex menses vel minus.3.eo.attestationes.& ff.de excu.tuto.nõ tantum.& sic proximus pubertati furti obligatur. Insti.de ob.quæ ex delict.nas.3.in summa.& intellige nihilominus ꝙ malitia supplebat ætatem, alias non esset matrimonium etiam post xij.annum, vt dixi 3.eo.puberes.

[e] ¶ *Præsertim.*]id est maxime.& ꝙ parentes confitebantur illam

1 Facit l.1. ff.de minor.C. de ædicto. & C.fi. ad Vellei. liber. fin.

2 Pubertati proximus quis dicatur dominus hic præpositus. vide Abbatem in §. summa. Inst. de obligat. quæ ex delict. & addende Inst. de pupill. & alios.

3 Tancredus. Dicit. quòd ꝓpter fragilitatẽ sexus non poterit recipere in vxorem: ergo multo minus matrem. 3.ti. proxi. ad audientiam. & c. sponsam. & c. iuuenis, cum illa puella fuerit sponsa illius: vt ℑ.c.proxi.in fi.

4 De hoc articulo late disputant. & Doctores in 4. de sponsalib. dist. 38. & 39. & alibi. Et ego tenẽ qñ nouissime definiui: ecclesiam Trident. sessione 24. de reformat. matri. c. 3. addere citatos supra titulos præcedenti. & ad audientiam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ideo facilius toleratur.hic ergo loquitur de spōsalibus minorum: Si ergo iuramentum interueniat,cōpellendi sunt perficere matrimoniū,siue sint maiores siue minores,dumtū fuerint doli capaces:quia ætas illa plena est piurijs.ff.de delict.pue.pueris.Si vero iuramentum non interuenit in spōsalibus,nō sunt inuiti cōpellendi: quia inuitæ nuptiæ difficiles exit[a] cōsueuerunt habere 1, & ita planū est: ex causa tū compelluntur,vt dictum est ff. de spon. ex litteris 2.

a ¶*Nupsit.*]idest, spōsalia contraxit,quia matrimoniū ptrahere non poterat.sic.ff.cap.proxi.

¶ *Glo.seq.arg.semel pro batum.& c.alleg.8.iura: et in.cōtrarium vnam l.*

secundo arg. claudicare contractum.alleg.7.iura. in contrarium alleg.4. & soluit.

b. ¶ *Semel consenserit.*] Arg. quod semel probatum est, amplius nō possum reprobare.3.q. 3.offeratur. & 8. q.2.dilectissimi.& 20.q.3. eos qui 32. q. 5, horrendus. & 4.dist.in istis.& 5. de causa pos.cum olim.ff. de neg.gest. Pōponius. 1.& ff.de adul. ff. vxor. in fi.Argu.contra. ff. de mu.& ho.vt gradatim. §.reprobari 2.Ité ar. ꝙ ptractas claudicat.arg. 3.de elect. nosti. & 32. q.5.proposito.& q.2. ali quando.& 33.q.5.manifestum. 12.q.2.si qua de rebus : & Instit.de auctor.tu.§.1.& C.de procura.nō eo minus Arg. contra.ff.de arb.fi cum dies. §.sed & si. & l. sed si interpellatur. §. vlt.21.q.5.si quis cuiuslibet.& 4.q.5.quisquis.Solu.verum est ꝙ multi cōtractus claudicāt,& ex vna parte possunt tenere.& ex altera nō,vt si pupill[b] ptrahat cū minore sine tutoris auctoritate. Instit. de auctor.tu.§.1.& l.prædi.non eo minus.& c.fi qua de rebus. fecus in matrimonio,quia illud vinculum nō potest cōstare nisi ex duobus consensibus.3.tit.prox.tua.& qđ dicit hic non obstat.qa ille tenetur expectare non ratione matrimonij, sed ratione suæ promissionis 3 :vnde si contraheret cum alia teneret,etiā si iuramentum interuenisset.3.tit.proxi.fi inter.

3 Simileno. supra tit.1. ex litteris. in fi. 2.glo. Ioan.And.

A Nobis.]In effectu idē dicit ille textus ꝙ præcedēs nisi ꝙ addit,de copula & consensu tacito,post aduētum pubertatis. Primo ponitur quæstio.Secundo solutio:ibi, *Ad quod.*Abbas.

CASVS.Quidam infra nubiles annos iunguntur noīe matrimonij:si vterq; vel alter anteq̄ ad legitimos annos pueniāt, petierit separari:quæritur,vtrum sint audiendi : Rndet Papa,ꝙ cum ante legitimos annos coniugalem consensum non habeant,vsq; ad legitimam ætatē expectare tenētur:& tunc aut cofirmetur matrimoniū,aut infirmetur,nisi carnalis copula antea interuenerit, cui illa tēpus anticipare soleat pubertatis.Nota,ꝙ ante annos legitimos non possunt aliqui matrimonialiter consentire.Ité matrimonium non semper cōsideratur ēm annos:quia aliqñ carnalis cōmixtio anticipat ætatem,& inducit matrimonium præcedentibus sponsalibus,& malitia etiam supplet ætatem.

c ¶ *Matrimonij nomen.*]Scilicet, futuri:quia loquitur de spōsalibus.5.cap.proxi.

¶ *Glossa sequens dat simile.quærit,& dupliciter soluit.*

d ¶ *Consensum non habent.*]quousq; perueniant ad ætatem legitimam.sic etiam & in voto.20.q.1.firma.j.de frigi.& male.ꝙ sedem: Sed pone ꝙ dicant:accipio te in meum:& ego te in meā intendētes etiā ptrahere matrimoniū:Rndeo,matrimoniū nō ptrahūt ætate prohibēte:sponsalia nō ptrahunt,qa nolunt.ff.de spon. qñtum.arg.5.de offi.deleg.cum super.& C.si quis alteri vel sibi,mul tū interest, si in eadem volūtate pſistat vsq; ad legitimā ætatem, matrimoniū prius,inutile ratihabitione tacita vel expressa cōfirmatur.arg.j.cap.proxi.& ff.de spon.quæstum.de rit.nupt. minoré.Posset tū probabiliter dici,ꝙ spōsalia ptrahūt iuris potestate, licet ea ptrahere nō intendāt.j.eo.attestationes.arg.& c.duo.Ala.

e ¶ *Tenentur.*]5.c.proxi.& 20.q.1.illud.28.dist.de his.

f ¶ *Anticipare.*] j.eod. cap.proxi.& c.vlt. & 5. eo.puberes.

† Ianuen.

ij D *Ellis.*]Primo de cisa consultatio. Secundo rñdio:ibi, *Respondemus.*Abbas.

CASVS.Quidam in minori ætate sponsalia ptrahūt,& traducūtur: postmodum diuortium petunt minoré allegantes ætatem,aut vim sibi illatam : Quæritur, quid iuris? Rndet Papa ꝙ si ita fuerint ætati ꝓximi,ꝙ potuerunt carnaliter coniungi, prætextu minoris ætatis non sunt separandi, si cū vnus in alium visus est consensisse:quia in eis malitia supplet ætatē, sed cuiuscunque sunt ætatis, se possunt p illatam sibi violentiam excusare,nisi post violentiam consensus accedat. Nota ꝙ malitia supplet ætatem in matrimonio,quod intelligo sapientiam, discretionem, doli capacitatem.Item violētia omni tpe excusat. Item matrimonium per vim contractum, per consensum sequentem fit firmū, quod prius erat infirmum.

g ¶ *Desponsantur.*] & traducuntur in domū: postea allegant minoré ætatem vel violentiam.

† Cap.11.co. rit.in 1 com pilat.& post conciliū La terā.par.30. cap.31.§. de illis vero.

† Videl.penul.ff.qui di. leg.cc. & l. cōtinuus.§. cū ita.ff. de verbo.obli.

† Cap. 13. co. tit. in 2. compilat. Erde intellectu præter Doctores hīc,vide Couarruuiam in epitome lib.4. decretalis tit. par.1.cap.9. §.1.num.fi.

h ¶ *Copula carnalis coniungi.*]Hoc solū cōsideratur,vt possint cō iugati vinculo sociari,& non numerus annorum.5.eo.puberes.

i ¶ *Consensisse.*]quod facere potuerunt,licet nōdum peruenerunt ad ætatem,cum pubertas peruenisset ætatem.

k ¶ *Malitia.*]Alibi appellatur prudentia 4 .j.eo.cap.vlt.simile C. si minor se maio.dixe.l.3.

l ¶ *Excusare.*]sic 5.eod.tit.proxi.veniens 2.& consultationi.

m ¶ *Consensus.*]expressus vel præsumptus:vt si patienter cohabiter illis,talis violētia transit in consensum.5.tit.proxi.ad id qđ.& j.qui cle.vel vo.insinuante.C.qđ met.cau.l.2.vel si carnalis copula subsequatur.j.de eo qui dux.in ma.quā.pol.per adul.significauit.& j.qui ma.accu.post.in super.Ber.

4 Quod in rel.igit. Tan cr. tapietis, diserē.cus, & dolī capa citatem, & intereſſe boni tas supplet ætatem C. de pro. fac. lect. l. vnicuique. & 77. dist. monachus. Ioan.And.

A *Testatione*s.]Communis diuisio.Secūdapars:ibi, *Consultatio.*Abbas.

CASVS.Quædā causa matrimonialis vertebatur inter H. iuuenem,& G.mulierem:sup causa illa coram ordinario testes fuerūt ꝓdicti:Dubitauit iudex,qualiter in causa procederet:misit attestationes testium dño Papæ.Attestationibus illis inspectis,constitit dño Papæ,ꝙ iuuenis illi non dum attigerat xij.annum qñ dictam G.in vxorem accepit:& licet nisus fuisset eam corrumpere,ēm ꝙ vterq; confitebatur,mulier tū credit se virginē euasisse: Sed ipse anteq̄ pueniſſet,ad xiiij.annū.ab ea recesit,& cū postmodum ad annos legitimos pueniſſet petebat illū i virū sūm:Rndet Papa cidē ep̄o,dicēs,ꝙ si mulier illa p idoneos testes ꝓbare nequiuerit, ꝙ post xiiij.annū ætatis suæ,vel circa finē xiiij.anni,ꝓdictus iuuenis consensisset in eam,recepto iuramento ab ipso,ꝙ postq̄ ad legitimam ætatē puenit,eam habere non consensit vxorem : dictū iuuenem à prædicta G.debeat separare,& dare vtriq; licētiam cū alio ꝓtrahendi,vel alia.Nota,ꝙ inutilis conatus non facit ꝓiudicium.Ité post publicatas attestationes de nouo possunt testes recipi.Item hic defertur iuramentum reo , ꝙuis actor nihil probet, cum tamen deberet absolui : qa actore nō probante reus absoluitur : sed licet nisus fuisset[a] (sicut vterque confessus est)ipsam corrūpere , mulier tamen credit se virginem euasisse[b] : verum ipse antequam ad annum decimūquartum peruenisset , à memorata muliere recessit : quem † cum xvij annos habeat , eadem pro viro sibi vendicare contendit : & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus,quòd si mulier per idoneos testes[c] probare nequiuerit, quòd post decimumquartū annum ætatis suæ , vel circa [d] finem decimiquarti anni , prædictus iuuenis consensisset in eam , ab ipso iuramento[e] recepto, quòd postquam ad legitimam ætatem peruenit,ipsam habere nō consensit vxorem : ab impetitione mulieris eum potes & debes ab soluere : & ad alia vota vtrique dare licentiam transeundi.

† In codice barbariæ ita : quem cum xviii. habe annos ret. sed in iste fit alius vt est impressum. in antiqua compilatio ne apertior esthic locus ita : quem eadem mutauisse ratē repellit & pro vi rib. vincere tendit , sed d cum vir x. per sex mēses.ff.de & vii.annos habeat , ip sum recipere contradi cit.

† Cap. 14. eod.tit.in 1. compil.

† annorum

† dnca. † adducta

† Vide Paulum de Castro consil. 312. & Iaſo. in l. 1. Titis. ff. de verb. oblig.

1 Adde nisi mulier , per effectū cor goris virgi nem se pro bauerit de ſ. ſcem dum Tanc. vel ſecun dum Innocentiam mulier corrupta fuisset , & non vir,non esset matrimonium. re sistit ad ea commonita ipsum noluerit expectare,quousque ad ætatem legitimam peruenerit,si est ita,vt est propositum,liberā tribuat licentiam cum alio contrahendi.Nota,ꝙ sponsalia per vim contracta, non tenent,& ideo datur huic licentia contrahendi. Item cohabitatio vnius anni non sufficit ad præsumendū consensum matrimonialem : quod verum est , vbi inuite quis contrahit , nec vnquam consensit.

f ¶ *Desponsata.*]ea non consentiente.

g ¶ *Potius.*]electiue,& non comparatiue.Ber.

h ¶ *Per annum.*]si hoc fecisset sponte,sic tenuisset spōsalia ex patientia consequentis tpis.5.tit.prox.ad id qđ.& sic nō fuisset ista mulier audita,quousq; alter peruenisset ad ætatem.5.eo.de illis 1. i ¶ *Carnaliter.*]quod si fecisset, statim psumeretur consensisse.j. de eo qui dux.in matri.quam pol.per.adul.significauit.Ber.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

k ¶ *Tribuas.*] arg. ptra. 5.eo.de illis 1.& c.a nobis.Sol.illud verum est, qñ certum est , ꝙ sponsalia tenuerunt:hic nō tenuerunt:& ideo datur ei licentia cum alio contrahendi.Ber.

D *Vo pueri.*] Primo narrat factum,Secundo respondet : ibi, *Quia igitur*:Abbas.

CASVS. Duo pueri, G.sex annos habens,& Guilielma vij. matrimonialiter sunt coniuncti, qui sic tres annos man serunt: & sic sponsalia tenuerunt,quæ ab initio nō valebāt:postmodū pater puellæ , ipsam copulauit cuidā alij M. noīe,cū quo pacifice p septem annos pmansit: Tādem dimisit eandē, virū G.habere:cui fuerat primo desponsata:G. ad annos discretionis puēriēs,cū alia ptrahendi licētiam postulauit, quā obtēta , ptraxit cū quadam S.nomine cōsobrina dictæ Guilielmæ,& cum ea p aliqđ tempus cohabitans(vt dicebat)non cognouit eandem : ipsa tū ab eo cognitam asserebat: postea verò pater Guilielmæ , cum vidisset eā à secundo viro dimissam , compulit dictum G. vt S.nepotem suam dimitteret , & ad Guilielmam (quæ postmodum p biennium cohabitauit eidem) rediret: Quæsitum fuit à Papa, qđ super his esset agendū:& ipse rndet, ꝙ inter Guilielmū & Guilielmam nō fuit matrimonium,puerili ætate impediente:& licet idem (postquam illa nupsit alij) potuerit aliam ducere in vxorem,consobrinam Guilielmam habere non potuit , propter publicam honestatem,siue eam cognouerit,siue non:nec ad G. potuit redire:quia fuit alteri legitime copulata.Cum ergo Guiliel. dicat se non cognouisse S.consobrinam Guilielmæ,aliam , si voluerit ducere in vxorem,S.alteri viro poterit,copulari : cum fuerint separati,pœnitentia debet vtrique iniungi ad rempus , pro vitando scandalo.Si vero constaret Guiliel.S.cognouisse , neutri altero viuente dabitur licentia contrahendi,& G. manebit cum M.imposita ipsi M.pœnitentia competenti ad tempus , qui pro sua voluntate , sine iudicio ecclesiæ,dimisit eandem.Nota, quod publica honestas impedit matrimonium contrahendum , & diriminit iam contractum.Item matrimonium superueniens sponsalibus disoluit ea.Item vir caput est mulieris.Item propter scandalum pœnitentia debet iniungi.Item incestus impedit matrimonium contrahendum.Item nemo sine iudicio ecclesiæ debet vxorem suam dimittere.

† Vide l. fi. pater. & ibi Bart. C. de sponsal.

† Contius † alii haferunt: & sic sponsalia benter. sed in tenuerunt,quæ ab ini omnib[9] antiquis, Ciotio nō valebāt:postmo mēs. in vno dū pater puellæ , ipsam aut. altero, copulauit cuidā alij M. Celestinus. noīe,cū quo pacifice p

† Cap. vnic. 2. compil.

Vide Sylueſtrium in summa,verbo , sponsalia. & Sotū lib 4 .sentē. art.2.& seq.

† Aliàs ita: Guilielmū se cognitam asserebat: scilicet, & c.

1 Immo cō traxerunt p verba de ſenti,p. q. 2. intelligun tur eo.tit.xxiif vt infra no. & per quæ matrimonium præſumptū inducitur , ſi propter pulbertatē interueniat tē ratio,vt no. ſup.eod.attestationes. ſecundum Host. Ioa 1. And.

1 ¶ *Matrimonium ater.*]id est,vt matrimonialiter iungerentur ætate adueniente:sed sponsalia contrahendo 2 .Ber.

m ¶ *Per tres annos.*]& ita tenuerunt spōsalia ratihabitione sequē ti.5.eod.ex litteris.& quæ patris in sponsalibus non contradicit, consentire.videtur.ff.de sponsa.sed ea quæ patris.Ber.

n ¶ *In vxorem.*]quam habere non potuit.5.tit.proxi.sponsam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Rediret.*]rediit iste pater ad id quod damnauerat. 26.q. 5. nec mirum.Bernar.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem,quam sol.& figuat contrarium.*

b ¶*Matrimonium.*]sed sponsalia fuerunt tũc iuris potestate:quia si nõ valet qđ ago vt ago,valeat vt valere potest.Intẽdebãt enim obligari adinuicem, & ideo interpretatio fieri debet vt res potius valeat quàm pereat. ɜ, de fide instru. inter dilectos.§. cæterum. vt dictum est ɜ.eod.a nobis. & hoc patet per sequẽtia arg.ff.de action. & oblig.obligationum.§. verborum obligatio.

c ¶ *Publica honestatis iustitiam.*] quæ impedit etiam matrimoniũ ꝓtrahendũ, & dimittit iã ꝓtractum:quare ille Guilielmus non potest habere aliquam de cõsanguinitate Guilielmę ɜ.titu.proxi.ad audientiam,& cap.iuuenis. & cap.sponsam. & ɜ. eod. accessit.in fi.& cap.literas.In quibusdam tñ sublata est publicæ honestatis iustitia,vt i sobole suscepta ex secundis nuptiis:& in secundo & tertio genere affinitatis. ɟ.de consanguinitate & affini.non debet.

d ¶*Legitime.*]id est, p matrimoniũ, qđ tamẽ fortius vinculum soluit sponsalia.ɜ.tit. proxi.si inter.& ɟ.de sponsa duorum, cap. 1. aliàs nõ ꝓtraxit legitime,qa non debuit frãgere fidẽ, de qua debet agere pœnitentiam , vt cap. si inter.

e ¶ *Caput.*] sic 33. q. 5. cum caput. vnde sibi potius creditur, quam vxori.ɜ.eo.continebatur.& 33.q.1.si quis acceperit.

f ¶ *Dicat.*]satis fuit de facili credendum,quia nihil iuris acquirebat alteruter 1 ,quia siue cognouerit,siue non,eam habere nõ potest,vt ɜ.eod.patet.secus si coitus faceret ad probationem obligationis 2 ,vt ɜ.de probatio.proposuisti,& ɟ.de frig.& malefi.c.1.

g ¶ *Siue antea.*]hoc postq̃ fuerit compulsus redire ad Guliel-mam:siue ante compulsionem siue post cognouit Stephanam.

¶*Glossa sequens quærit opponendo,& dupliciter soluit.*

h ¶*Neutri dabitur licentia.*]Sed quare hoc,cum inter Guilielmũ & Guilielmam non fuit matrimonium? Potest dici , quod propter scandalum ,vt innuit littera præcedens : vel propter delictum vtriusque,propter sponsalia quæ præcesserant inter eos, & sic orta erat publicæ honestatis iustitia : vnde non poterant Guilielmus & S.vlterius carnaliter coniungi:& ideo prohibentur:quia ex certa scientia contraxerunt,& carnaliter coniuncti fuerunt,tamen si contrahunt matrimonium tenebit 3 .infra de matrimonio contracto contra interdictum eccles.cap.1.

i ¶*Cum M.*]nisi voluerit eam repellere prætextu adulterij.

k ¶*Non requisito.*]Nota quòd sine iudicio ecclesiæ nullus debet dimittere vxorem suam,cum hæc sit pœna,quæ nulli est inferenda nisi per iudicem 4 .33.quæstio 2.seculares.& §.in hoc.& 35.quæstio.9.multorum.quantuncunque etiam impedimentum sit manifestum.infra de diuor.porro.tunc circa coitum distingue.infra. de senten.excom.inquisitioni.

AD dissoluendum.]Tria facit.Primo factum narrat.Secundo interloquitur:ibi, *Interloquendo.* Tertio prohibet & decernit: ibi:*Ne vero.*Abbas.

CASVS.Quidam nomine Ioannes contraxit matrimonium cũ quadam puella S.nomine infra septennium constituta:tãdem ex parte puellæ accusabatur matrimonium ꝑ cõsanguinitatem:& dum testes producerẽtur ad probandam consanguinitatem,præ dictus Io.multas exceptiones proposuit, p quas intendebat accusatores ab accusatione repellere:Cumq; sup exceptionib⁹ ipsis fuisset multipliciter disputatum:Papa auditis quæcũq; partes ꝓponere voluerunt,interloquendo pronunciauit,inter prędictum iuuenem & puellã,nec matrimoniũ,nec sponsalia fuisse ꝓtracta: quia puella nondum ad vij.annum peruenerat:vnde accusatio locũ habere nõ poterat:cum non esset quid cognitam extitisse,neutri viuente altero dabitur[h] licentia contrahendi.Remanebit ergo Guilielma cum M.[i] imposita ipsi M.ad tempus pœnitentia competenti , qui pro sua opinione sola Guilielmam(iudicio ecclesiæ non requisitio[k])dimisit.

¶Innocentius iij. C. & P. quondam filiis Malebrancæ†.

¶*Accusari nõ potest matrimonium, quod non est:vt si cum minori septennio sit contractum:denunciari tamen potest impedimentum,ne contrahatur in posterum.*

CAP. XIII.

AD†dissoluendũ quod factum fuerat inter I.& S.& infra.¶Accusatione[l] pro puella super consanguinitate propositã,præfatus I.multas exceptiones proposuit:per quas nitebatur,vos ab accusatione multipliciter remouere:& infra.¶Interloquendo pronunciamus,inter iuuenẽ & puellã,nec matrimoniũ[m] nec sponsalia fuisse cõtracta : cum constet puellam nondum ad septennium peruenisse.Quocirca nec accusatio locum habebat , cum non esset quod posset legitime accusari[n]. Denunciari[o] †tamen poterat consanguinitas , vt interdiceretur matrimoniũ contrahendi.Remanebit ergo Guilielma cum M.[i] imposita ipsi M.ad tempus pœnitentia competenti , qui pro sua opinione sola Guilielmam(iudicio ecclesiæ non requisitio[k])dimisit.

† Malabran cæ.

¶*Accusari nõ potest matrimonium, quod non est:vt si cum minori septennio sit contractum:denunciari tamen potest impedimentum,ne contrahatur in posterum.*

CAP. XIII.

AD†dissoluendũ quod factum fuerat inter I.& S.& infra.¶Accusatione[l]pro puella super consanguinitate propositã,præfatus I.multas exceptiones proposuit:per quas nitebatur,vos ab accusatione multipliciter remouere:& infra.¶Interloquendo pronunciamus,inter iuuenẽ & puellã,nec matrimoniũ[m]nec sponsalia fuisse cõtracta : cum constet puellam nondum ad septennium peruenisse.Quocirca nec accusatio locum habebat , cum non esset quod posset legitime accusari[n]. Denunciari[o] †tamen poterat consanguinitas , vt interdiceretur matrimoniũ contrahendi:Remanebit ergo Guilielma cum M.[i] imposita ipsi M.ad tempus pœnitentia competenti , qui pro sua opinione sola Guilielmam(iudicio ecclesiæ non requisitio[k])dimisit.

† Cap.1.cotit.in 3.coPilat. Vide Domi nicum Soto superiori ea pit.citatũ.

¶*Glossa seq.soluit contrarium.denum quærit, & soluit.*

a ¶ *Saluis exceptionibus.*]Sic patet,q cũ variat modus agendi pos sunt opponi exceptiones omissæ 1 in primo iudicio.sic ɜ.de testi.veniens 2.vnde non obstat.ɜ.de except.pastoralis.Ioã.Sed quæ fuerũt hmõi exceptiones? Potest esse q excipiebat vir, q accusatores erãt criminosi, vel malæ famæ:vel forte dicebat, q admonitio non præcesserat.sed in isto casu nõ est necesse admonitionem præcedere. Vel forte dicebat, non sunt admittẽdi ad accusandum,tamquam suspecti:quia tempore contractus nihil dixerunt, & erant præsentes quando denunciatum fuerat matrimonium contrahendũ. ɟ.qui ma.accusa.pos.cum in tua.

b ¶*Interdicimus.*]ita q̃ si per extorsionem vel violentiam quicquam fieret in præiudicium puellæ,siue in iudicio, siue extra, nõ præiudicaretur ei.

¶*Glossa sequens quærit,& soluit.*

c ¶*Irritum.*]quo ad iudiciũ,qđ mouet in piudiciũ ipsius.simile. ɜ.de ꝑbend.inter cætera.secus esset si clausula illa nõ apponatur: licet mandet Papa aliq̃ fieri.ɜ.de ꝑben.dilectus.1.& c.dilectus.2. Sed qđ si cõtraherẽt matrimoniũ contra interdictũ 2 Papæ,nunquid irritabitur matrimonium?Dico q̃ non:sed ſeparabuntur ad tps.ɜ.de sponsa.cũ in Apostolica.quousq; cognoscat de impedimento.ɟ.de matri.contract.contra interdi.ecc.ex litteris. & c.de muliere.nam fortius est matrimonium quam interdictum Papæ.

VÆ nobis.]Primo quæstio.secundo distinguens respõsio:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS.Quidam filiam suam circiter xij.annos habentem, despõsauit cuidã nobili,qui subarrhauit eandẽ per annuli immissionem,consensu mutuo accedente:postmodũ puella ipsa fuit alteri copulãta:Dubitatum fuit,vtrum illa puella deberet remanere cũ secundo:an deberet redire ad illũ,cui fuit primo despõsata:Consultus Papa rñdet,q̃ non constitit ei cuius ætatis esset puella, qñ cum primo viro extitit despõsata,cum dicatur q̃ circiter xij.annos habebat,vel vtrum malitia suppleret ætatem:Dicit,q̃ si puella nubilis non erat ætatis,cũ viro extitit despõsata, & malitia nõ suppleret ætatẽ,proculdubio inter eos non matrimoniũ,sed sponsalia fuerunt cõtracta,q̃uis ab ipso viro eadem puella fuerat subarrhata:& ita remanere debet cum secundo viro,cũ quo contraxit in ætate legitima.Nota,q̃ malitia ſupplet ætatem circa matrimonium contrahendum.Item matrimonium contractum in ætate legitima,ſoluit ſponſalia in minori ætate contracta.

¶*Gl.seq.tractat de multiplici subarrhatione,& ipsius effectu.*

d ¶*Subarrhauit.*]sic 26.q.2.si quis vxorẽ.& ca.seq.Et hæc subarrhatio ɜ fit qñq; p immissionẽ annuli iuxta illud:annulo suo subarrhauit me:qñq; per dationem aliarum rerum,vel aliorum insignium.& qñq; fit talis subarrhatio interueniẽte cõsensu expſſo, vt hic:qñque etiã non interueniẽte:sed sine interueniat siue nõ, dummodo constet de subarrhatione,præsumitur matrimonium, donec probetur cõtrarium.arg.30.q.5.nostrates.& cap.fœminæ.27. dist.q̃ interrogasti. & ɜ.de ſpon.is qui.q̃a nihil interest an facto an verbo q̃s declaret voluntatem ſuã.43.dist.c. 1.ibi,Pastorẽ recta loqui timuisse, qđ aliud est dicere, q̃ terga tacẽdo ꝑbuisse? vel ibi,vestimenta sacerdotis,qđ aliud quã recta opera, &c. vbi de hoc. ff. de leg.de qbus. 4 & ɜ. de reg.cap.pen. arg. opti. & si fiat à patre, præsumitur spõsalia:vt cap. nostrates.sed inter spõsos præsumitur matrimonium, vt hic in fin. nisi confuetudo in contrarium esset. arg.ɜ.de præsump.illud.

e ¶*Circiter.*]Sic ɜ.eo. continebatur.& c.atte stationes.Ad modicam quantitatem ɜ refertur hæc dictio, circiter, & conſimiles.vt ff.de ver. ſign.hæc adiectio.B.

f ¶*Nubilis.*] Nota nubilis ætas in viro est xiiij.an.in fœmina xij. vt dixi.ɜ.eod.capit. vbi & ita si non fuit talis, nõ fuit matrimonium inter eos,sed sponsalia tãtum,nisi malitia ſupplerent ætatem, vt infra ſequitur.

¶*Glos.ſeq.dat ſimile in delictis.*

g ¶*Prudentia.*]i.carnalis concupiſcentia.arg.32.q.1.non in ſola. alibi appellatur malitia.ɜ.eo.cap.de illis 2.ſic etiam in delictis doli capacitas ſupplet ætatẽ. ɟ.de delict.pu.pueris.& Inſtit.de obli. quæ ex delic.na.§.in ſumma.circa fi.ff.ad l.Aquiliã,ſed & ſi quæcunque.§.1. 6 C.ſi minor ſe maiorem dixerit.l.3.fim.77.diſt,monachus nouitius.& C.de his qui ve.æta.impe.l.ſecunda.

h ¶*Subarrhata.*]& ita collige,q̃ per ſubarrhationem cõtrahitur matrimonium verum vel præſumptum, vt dixi in princ.niſi ætas repugnet,vt hic patet.& eſt hic arg. 7 manifeſtum, q̃ ſi minor in contrahendo vtatur verbis pertinentibus ad matrimonium contrahendum,contrahit ſponſalia.

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

¶*Quia matrimonia & ſponſalia quandoque contrahuntur palam, quandoque clandeſtine:ideo poſt generales rubricas præcedẽtes ſubiecit iſtam rubricam ſpecialem de clande.deſpon.Nam quãdoque puellæ ſubducuntur ad contrahendum clam parentibus. & quia de tali matrimonio poſſet dubitari,ideo,&c.*

De hac materia vide 30.q.5.per totum.& 3.q.4.c.conſanguineorũ. & non reperitur alibi.Ber.

I quis.]Hoc dicit ꝑm communem intellectum:ei qui afferit matrimonium,incumbit probatio.Primo ponitur thema.Secundo determinatio:ibi,*Viro.*Abb.

CASVS.Si aliquis occulte deſponſauerit aliquam mulierẽ, & ipſe eam petat poſtmodum in vxorẽ, & ipſa neget deſponſationem,vir debet hoc probare:& econuerſo: ſi vir hoc negauerit,mulier probare debet,aliàs abſoluetur vterque.Nota q̃ quando negatur matrimonium clandeſtine contractum,ei qui ſtat pro matrimonio,incumbit probatio.

¶*Gloſſa ſequẽs obȳcit, dat tres ſolutiones,& primam reprobat,quæ fuit Ala.*

i ¶*Viro incumbit probatio.*]quia caput eſt mulieris.32.q.6.nõ mẽchaberis.33.q.5.cum caput.& q.1.ſi quis vxorem. hoc dixit R.Ex hac littera innuitur,q̃ ſiue vir neget deſpõſationem ſiue mulier, ſemper viro incumbit probatio.ſed hoc nõ videtur , qa negantis factum

† Vide concilium Trident.ſeſſione 24.de reform. matri.c.3.& citatos ſupra tit. præcedẽti.rap.ad audientia. vnde intelliges quam vim hodie habeat ſententia gloſſæ uit ſponſalia.ɜ.tit. proxi.ſi inter.& ɟ.de ſponſa duorum, cap. 1. aliàs nõ ꝓtraxit legitime,qa non debuit frãgere fidẽ, de qua debet agere pœnitentiam , vt cap. ſi inter.

1 Arg.de homi,ſignifica ſti 1. vltra mediũ.Ioã. And.

2 Dicebat Hoſt.vbi ex confeſſione copulæ fit matrimonium: credit etiam mulieri: ſecus vbi per illam non firmat matrimonium, ſed tantum peccatum : probatur,vt dixi hic ſu per ver.cõpulit.Io.An.

3 Argu. ad hoc in i. furor.ff.ꝺ ſpõ ſalibus.

4 Scilicet ec cleſiaſticũ. cõciliũ Trident.ſeſſio. 24.de ſacramento matrimonii ca no 12.

† Vide concilium Trident.ſeſſione 24.de reformat matrimonii. cap. 1. & conci lium Lateranen. ſub Innocentio 3.cap.51.

† Hæc intelliger aperitius qui anciquam detrectalem legerit.

6 Et p Gloſ. ſupra de eõs ſuccu. cum olim. Ioan. And.

7 Si homo vendituꝰ eſt ſub cõditio ne,reſcindibitoria locum non habet, cũ vendítio præſtata nõ ſit. Ioan.An.

8 Actioni præſcribitur ex quo nata eſt. Ioan. And.

93.dist.diaconi.& ff.de dam.infec.l.2.immo vnus ſolus poteſt impedire matrimoniũ.ɜ.tit.prox.ꝓterea.2.& valet denũtiatio.in pri. nam ſtatim dicuntur malæfidei poſſeſſores.arg.C.de rei vẽ.ſi fundum.& in matrimonio ꝓtrahẽdo,id qđ certius eſt,tenendũ eſt.ff. de ritu nup,adoptiuus.§.1.in fi.& ɜ.tit.proxi.iuuenis.Ad hanc denunciationem non admittitur niſi grauis & honeſta ꝑſona.ɜ.ti.proxi.cum in tua.& quilibet tenetur ad hãc denunciationẽ. ɟ.de cog. ſpi.tua nos:& etiã admittunt qui denunciãt famam.ɜ.tit.proxi.cum in tua.& de auditu.22. q.5.hoc vt ſine aliqua admonitionẽ præmiſſa: quod nõ fit in aliis denunciationibus.2. q.1.ſi peccauerit.& ɜ.de iudi.nouit.& eſt ius cõe, qđ quilibet tenetur & poteſt denunciare. ɟ.de clãde.deſpon.cum inhibitio.

¶*Gloſſa ſeq.ſoluit contrarium.denum quærit, & ſoluit.*

a ¶ *Saluis exceptionibus.*]Sic patet,q̃ cũ variat modus agendi poſ ſunt opponi exceptiones omiſſæ 1 in primo iudicio.ſic ɜ.de teſti.veniens 2.vnde non obſtat.ɜ.de except.paſtoralis.Ioã.Sed quæ fuerũt hmõi exceptiones? Poteſt eſſe q̃ excipiebat vir, q̃ accuſatores erãt criminoſi, vel malæ famæ:vel forte dicebat, q̃ admonitio non præceſſerat.ſed in iſto caſu nõ eſt neceſſe admonitionem præcedere. Vel forte dicebat, non ſunt admittẽdi ad accuſandum,tamquam ſuſpecti:quia tempore contractus nihil dixerunt, & erant præſentes quando denunciatum fuerat matrimonium contrahendũ. ɟ.qui ma.accuſa.poſ.cum in tua.

b ¶*Interdicimus.*]ita q̃ ſi per extorſionem vel violentiam quicquam fieret in præiudicium puellæ,ſiue in iudicio, ſiue extra, nõ præiudicaretur ei.

¶*Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

c ¶*Irritum.*]quo ad iudiciũ,qđ mouet in piudiciũ ipſius.ſimile. ɜ.de ꝑbend.inter cætera.ſecus eſſet ſi clauſula illa nõ apponatur: licet mandet Papa aliq̃ fieri.ɜ.de ꝑben.dilectus.1.& c.dilectus.2. Sed qđ ſi cõtraherẽt matrimoniũ contra interdictũ 2 Papæ,nunquid irritabitur matrimonium?Dico q̃ non:ſed ſeparabuntur ad tps.ɜ.de ſponſa.cũ in Apoſtolica.quouſq; cognoſcat de impedimento.ɟ.de matri.contract.contra interdi.ecc.ex litteris. & c.de muliere.nam fortius eſt matrimonium quam interdictum Papæ.

VÆ nobis.]Primo quæſtio.ſecundo diſtinguens reſpõſio:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS.Quidam filiam ſuam circiter xij.annos habentem, deſpõſauit cuidã nobili,qui ſubarrhauit eandẽ per annuli immiſſionem,conſenſu mutuo accedente:poſtmodũ puella ipſa fuit alteri copulãta:Dubitatum fuit,vtrum illa puella deberet remanere cũ ſecundo:an deberet redire ad illũ,cui fuit primo deſpõſata:Conſultus Papa rñdet,q̃ non conſtitit ei cuius ætatis eſſet puella, qñ cum primo viro extitit deſponſata,cum dicatur q̃ circiter xij.annos habebat,vel vtrum malitia ſuppleret ætatem:Dicit,q̃ ſi puella nubilis non erat ætatis,cũ viro extitit deſpõſata, & malitia nõ ſuppleret ætatẽ,proculdubio inter eos non matrimoniũ,ſed ſponſalia fuerunt cõtracta,q̃uis ab ipſo viro eadem puella fuerat ſubarrhata:& ita remanere debet cum ſecundo viro,cũ quo contraxit in ætate legitima.Nota,q̃ malitia ſupplet ætatem circa matrimonium contrahendum.Item matrimonium contractum in ætate legitima,ſoluit ſponſalia in minori ætate contracta.

¶*Gl.ſeq.tractat de multiplici ſubarrhatione,& ipſius effectu.*

d ¶*Subarrhauit.*]ſic 26.q.2.ſi quis vxorẽ.& ca.ſeq.Et hæc ſubarrhatio ɜ fit qñq; p immiſſionẽ annuli iuxta illud:annulo ſuo ſubarrhauit me:qñq; per dationem aliarum rerum,vel aliorum inſignium.& qñq; fit talis ſubarrhatio interueniẽte cõſenſu expſſo, vt hic:qñque etiã non interueniẽte:ſed ſine interueniat ſiue nõ, dummodo conſtet de ſubarrhatione,præſumitur matrimonium, donec probetur cõtrarium.arg.30.q.5.noſtrates.& cap.fœminæ.27. diſt.q̃ interrogaſti. & ɜ.de ſpon.is qui.q̃a nihil intereſt an facto an verbo q̃s declaret voluntatem ſuã.43.diſt.c. 1.ibi,Paſtorẽ recta loqui timuiſſe, qđ aliud eſt dicere, q̃ terga tacẽdo ꝑbuiſſe? vel ibi,veſtimenta ſacerdotis,qđ aliud quã recta opera, &c. vbi de hoc. ff. de leg.de qbus. 4 & ɜ. de reg.cap.pen. arg. opti. & ſi fiat à patre, præſumitur ſpõſalia:vt cap. noſtrates.ſed inter ſpõſos præſumitur matrimonium, vt hic in fin. niſi confuetudo in contrarium eſſet. arg.ɜ.de præſump.illud.

e ¶*Circiter.*]Sic ɜ.eo. continebatur.& c.atte ſtationes.Ad modicam quantitatem ɜ refertur hæc dictio, circiter, & conſimiles.vt ff.de ver. ſign.hæc adiectio.B.

f ¶*Nubilis.*] Nota nubilis ætas in viro eſt xiiij.an.in fœmina xij. vt dixi.ɜ.eod.capit. vbi & ita ſi non fuit talis, nõ fuit matrimonium inter eos,ſed ſponſalia tãtum,niſi malitia ſupplerent ætatem, vt infra ſequitur.

¶*Gloſſ.ſeq.dat ſimile in delictis.*

g ¶*Prudentia.*]i.carnalis concupiſcentia.arg.32.q.1.non in ſola. alibi appellatur malitia.ɜ.eo.cap.de illis 2.ſic etiam in delictis doli capacitas ſupplet ætatẽ. ɟ.de delict.pu.pueris.& Inſtit.de obli. quæ ex delic.na.§.in ſumma.circa fi.ff.ad l.Aquiliã,ſed & ſi quæcunque.§.1. 6 C.ſi minor ſe maiorem dixerit.l.3.fim.77.diſt,monachus nouitius.& C.de his qui ve.æta.impe.l.ſecunda.

h ¶*Subarrhata.*]& ita collige,q̃ per ſubarrhationem cõtrahitur matrimonium verum vel præſumptum, vt dixi in princ.niſi ætas repugnet,vt hic patet.& eſt hic arg. 7 manifeſtum, q̃ ſi minor in contrahendo vtatur verbis pertinentibus ad matrimonium contrahendum,contrahit ſponſalia.

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

¶*Quia matrimonia & ſponſalia quandoque contrahuntur palam, quandoque clandeſtine:ideo poſt generales rubricas præcedẽtes ſubiecit iſtam rubricam ſpecialem de clande.deſpon.Nam quãdoque puellæ ſubducuntur ad contrahendum clam parentibus. & quia de tali matrimonio poſſet dubitari,ideo,&c.*

De hac materia vide 30.q.5.per totum.& 3.q.4.c.conſanguineorũ. & non reperitur alibi.Ber.

I quis.]Hoc dicit ꝑm communem intellectum:ei qui afferit matrimonium,incumbit probatio.Primo ponitur thema.Secundo determinatio:ibi,*Viro.*Abb.

CASVS.Si aliquis occulte deſponſauerit aliquam mulierẽ, & ipſe eam petat poſtmodum in vxorẽ, & ipſa neget deſponſationem,vir debet hoc probare:& econuerſo: ſi vir hoc negauerit,mulier probare debet,aliàs abſoluetur vterque.Nota q̃ quando negatur matrimonium clandeſtine contractum,ei qui ſtat pro matrimonio,incumbit probatio.

¶*Gloſſa ſequẽs obȳcit, dat tres ſolutiones,& primam reprobat,quæ fuit Ala.*

i ¶*Viro incumbit probatio.*]quia caput eſt mulieris.32.q.6.nõ mẽchaberis.33.q.5.cum caput.& q.1.ſi quis vxorem. hoc dixit R.Ex hac littera innuitur,q̃ ſiue vir neget deſpõſationem ſiue mulier, ſemper viro incumbit probatio.ſed hoc nõ videtur , qa negantis factum

3 Quid ſit arrha, vide per Palaciũ in Rubrica de donat. inter virũ & vxo. §.2.

† Sæpe præqui timuiſſe, qđ aliud eſt dicere, q̃ terga tacẽdo ꝑbuiſſe? † ſæpedict⁹.

4 Vide de re iudic tenor. ſuper 3.glo. 10.And.

† Clandeſtinas deſponſationes cõiugia nouiſſime irrita fecit & annullauit, cõcilij Trident. ſeſſio. 24.de reform. matri. c.1.vnde ceſſant de hac re veterum altercationes interpretum.

5 Triũ ſcili cet dierum, ſecundum Hoſt. Ioan. And.

6 Sicut impubes tenet furti , ita & Aquiliæ , ſi ſit capax iniuriæ. Ioan. And.

7 Immo caſus ſecundũ Phil.qđ etiã m hi videt. Io.And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

factum nulla est probatio.6.q.5.accusator.§.vlt.& 3.de elec.bonæ 1.& ei q dicit,nõ qui negat,incũbit probatio.ff.de probæ.ei qui. Dixit Ala.q viro incũbit ꝓbatio,vbi ipse negat clãdestine ductã esse vxorẽ:quia potius negat ius q̃ factum:& qui ius negat, probare debet.ff.de proba.ab ea parte.sed ille intellectus non placet: qa ex quo publice contractum coram ecclesia, approbat matrimonium.j.ca. proxi. Dixit Tanc.q legit ẽm q dixit Gratianus 32.q. 7.cap.q proposuisti. §. sed illud Ambrosij.vt vir dicat hic à virtute, vel à virilitate, qa stat pro matrimonio,& nõ à sexu:& mulier à mollitie mẽtis.Et dic, viro, i.q stat pro matrimonio.vel dicas q̃ cap.legitur cũ reduplicatione litteræ hoc modo:si quis clã desponsauerit aliquam, & mulier negat despõsationẽ, viro incũbit probatio : & si vir negat desponsationem,mulieri incumbit probatio : & ideo non resumpsit expresse : qa idẽ iudiciũ est de muliere q̃ de viro.sic 32.q. 7.Apostolus.& hoc verum est,& sic seruatur: si vir negat matrimonium, mulieri incũbit probatio, & ecõuerso.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilat.& post conciliũ Laterauen.sub Alex.3.part. 50.c.17.

Et quantũ sit hodie huic decreto derogatum,vide in cõcilio Trident. initio tituli citatum.

† Scilicet Lateran c.51.

QVod nobis.] De matrimonio occulto non iudicat ecclesia, approbat tñ illud publicare volentes. Et habet duo dicta.Secũdum:ibi,*Verum*.Abbas.

CASVS.Aliqui contrahunt matrimonium occulte,ita quòd aliqua probatio fieri non potest : Quæritur , quid iuris sit ? dicitur, quòd non sunt ab ecclesia aliquatenus compellendi, si alter negauerit:verumtamen si illi hoc voluerint publicare, ab ecclesia talia matrimonia recipienda sunt & comprobanda , tamquam si à principio in cõspectu ecclesiæ contracta fuissent : nisi aliqua rationabilis causa impediat.Nota q̃ clam contrahentes non sunt compellendi cohabitare.Item viro & mulieri creditur de matrimonio.Item matrimonium quod ab initio ab ecclesia non valebat,ex postfacto valet,& tunc filij reputantur legitimi,

a ¶ *Compellendi.*] Si alter vel vterque negauerit se contraxisse, non debent compelli vt simul maneant , ex quo non probatur, quia ecclesia non iudicat de occultis.32.distinct.erubescant.& 32.quæstio.5.Christiana.& hic.immo potius sunt ab inuicem separandi, quia contubernia, vel stupra præsumuntur.35.quæstio.5. capit.1.Ber.

b ¶ *Rationabilis causa.*] puta consanguinitatis.32.q.5.horrendus. 35.q.3.cõtradicimus.vel affinitas,vel aliud.j.de eo qui cognouit consang.vxo.suæ.super eo.

¶ *Glo.sequens argumen.alleg.vnum capitulum. in contrarium allegat duo.& soluit.*

c ¶ *A principio.*]Arg.quod ab initio non valebat,tractu temporis conualescit.3.de elect.q̃ sicut.§.si autem.Arg.contra.3.de elect. dudum.1.vbi de hoc.3.de cens.scientes.sed hoc in principio valebat quo ad Deum,licet non quo ad ecclesiam : sed nunc primo declaratur.sic j.de frigi.& male.fraternitatis,in fin.ff.si seruum.di.sicut autem.§.sed si quæritur.ff.de acquir. re. domi.adeo.§. cum quis.in fin.

¶Alexander iij.Beluaceñ.episcopo.

¶Qui matrimonium clandestine contraxerunt,altero negante vel vtroque,nõ apparente legitima exinde probatione.simul cohabitare ab ecclesia non compelluntur: & si illud publicauerint,tamquam in conspectu ecclesiæ factum comprobabitur:nisi rationabilis causa subsit, quæ impediat.h.d.litteræ inhærendo.

CAP. II.

QVod †nobis, & infra. ¶Si matrimonia ita occulte contrahuntur,quòd exinde legitima probatio non appareat: ij,qui ea contrahunt, ab ecclesia non sunt aliquatenus compellendi [a] . Verum si personæ contrahentium hoc voluerint publicare,nisi rationabilis causa [b] præpediat,ab ecclesia recipienda sunt, & comprobanda, tamquam à principio [c] in ecclesiæ cõspectu contracta.

¶Innocentius iij.in concilio generali †.

¶Cum matrimonia sunt contrahenda,debẽt per presbyteros in ecclesia edicta proponi,assignato termino,infra quem,qui voluerit impedire,impedimentum opponat: & si probabilis coniectura fuerit de impedimento,interdicatur matrimonium, donec de hoc cognoscatur. hoc primo vsque ad §.si quis.

CAP. III.

CVm †inhibitio copulæ cõiugalis sit in vltimis tribus gradibus reuocata [d] , eam in aliis volumus districte seruari. Vnde prædecessorum [e] nostrorum vestigiis inhærendo,clandestina [f] † coniugia penitus inhibemus : prohibentes etiam, ne quis sacerdos talibus interesse præsumat.Quare specialem quorundam locorum [g] consuetudinem ad alia generaliter prorogando:Statuimus, vt cũ matrimonia fuerint contrahenda,in ecclesiis per presbyteros publice proponantur, † competenti termino præfinito : vt infra illum qui voluerit [h],& valuerit legitimum impedimentum opponat : & ipsi presbyteri per se nihilominus inuestigent,vtrum aliquod impedimentum obsistat:Si autem aliquod rationabile obiectum fuerit contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse donec impedimentum probetur:Si quis autem huiusmodi matrimonia clãdestina,vel aliter prohibita [i] inire præsumpserit in gradu prohibito etiam ignoranter,soboles de tali coniunctione suscepta illegitima sit, nullum habitura subsidium de paterna ignorantia, cum ipsi taliter cõtrahendo potius affectent ignorantiã,quã scientiam impedimenti:& eodem modo filij illegitimi erũt,si ambo parentes sciant impedimentum, & contrahũt contra omne interdictum:Si vero parochialis sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit, aut interesse præsumpserit,ꝑ triennium ab officio suspendatur, & illis , qui contrahunt contra huiusmodi formam etiam in gradu concesso, pœnitentia imponatur cõdigna:Et qui malitiose [†proponat.] ad impediendam copulam legitimam, impedimẽtum obiecerit, fi-militer puniatur. Nota q̃ clandestina matrimonia prohibentur. Item qui cõtrahunt contra formam expressam in ista decretali,filij eorum illegitimi erunt,& paterna ignorãtia eos non excusat. Item qui sciens impedimentũ,matrimonium contractum est,non debent amplius admitti : quia non videntur carere suspicione.Qui ergo debeant admitti post denunciationem,dicitur.j.qui ma.accu.pos.vel non.cum in tua.post mortem etiam admittitur accusatio,propter bona.j.qui fil.sint legi.causam.C.ne de sta.defun.quamuis.

† Cap.vnico ti.de clandestino matrimonio in 4. compil.

† Cõcordat concilium Trident. sess. fio.14.de reformat.matri.c.1.§. cui malo,vbi fit mentio huius decreti.

† proponat.

a ¶ *Compellendi.*] Si alter vel vterque negauerit se contraxisse, non debent compelli vt simul maneant , ex quo non probatur, quia ecclesia non iudicat de occultis.32.distinct.erubescant.& 32.quæstio.5.Christiana.& hic.immo potius sunt ab inuicem separandi, quia contubernia, vel stupra præsumuntur.35.quæstio.5. capit.1.Ber.

b ¶ *Rationabilis causa.*] puta consanguinitatis.32.q.5.horrendus. 35.q.3.cõtradicimus.vel affinitas,vel aliud.j.de eo qui cognouit consang.vxo.suæ.super eo.

¶ *Glo.sequens argumen.alleg.vnum capitulum. in contrarium allegat duo.& soluit.*

c ¶ *A principio.*]Arg.quod ab initio non valebat,tractu temporis conualescit.3.de elect.q̃ sicut.§.si autem.Arg.contra.3.de elect. dudum.1.vbi de hoc.3.de cens.scientes.sed hoc in principio valebat quo ad Deum,licet non quo ad ecclesiam : sed nunc primo declaratur.sic j.de frigi.& male.fraternitatis,in fin.ff.si seruum.di.sicut autem.§.sed si quæritur.ff.de acquir. re. domi.adeo.§. cum quis.in fin.

CVm inhibitio copulæ coniugalis.]Habet multa dicta, & diuisio patet per §§.licet possit aliis modis diuidi.Abb.Sicu.

CASVS.Prohibitio coniugalis copulæ in tribus gradibus vltimis reuocata est per idem concilium,infra de consanguinitate & affinitate.non debet.& ideo Papa eã districte præcipit obseruari: Vnde inhærendo vestigiis prædecessorũ suorũ oino prohibet cõiugia clandestina siue occulta,ꝑcipiẽs,vt nullus sacerdos talibus nuptiis interesse præsumat:statuens generaliter, vt cũ matrimonia fuerint cõtrahenda:in ecclesiis publice proponãtur per presbyteros,termino competẽti statuto:vt infra illum terminum qui voluerit,& valuerit,legitimum impedimentum opponat: & ipsi

d ¶ *Reuocata.*] per illam constitutionem.infra de consang.non debet.

e ¶ *Prædecessorum.*]5.eo.c.proxi.& 30.q.5.c.1.Ber.

f ¶ *Clandestina.*]Dicitur clandestinum matrimonium tribus modis : Vno modo cum non habentur testes.3.cap.proxi.Secundo cum non fit cũ solemnitate.30.q.5.aliter. Tertio dicitur clandestinum quod fit contra tenorem huius constitutionis, videlicet non præmissa denunciatione:tenet tamẽ quo ad ecclesiam [2] , sed filij nati inde detecto impedimento illegitimi erunt, vt infra sequitur.

[1] Adde de hoc gl.in §. seruũ quoque.in ver. postea . Iosti de nupt. & insgloſin ver.illicitas. ibidem.

g ¶ *Quorundam locorum.*]vt j.qui matrimo.accu.possunt,cum in tua.& 5.de sponsalibus.cum in tua.

h ¶ *Voluerit.*]quasi publicũ crimen videtur:quia quilibet admittitur,immo quilibet tenetur saltem denunciare.j.de cognatio.spiritu.tua.& 3.de sponsali.cum in tua.vbi etiam de hoc.consanguinei tamen potius admittuntur quàm extranei.35.q.6.c.1.Sed pone matrimonium contractum est nulla præmissa tali denunciatione, aliquibus præsentibus qũ contrahitur,& scientibus impedimentum,& nihil obijcientibus:nunquid isti debent admitti postea ad accũsandum vel ad testificandum contra illud matrimonium in vita vel etiam post mortem?Videtur q̃ nõ:quia qui sciuit, certiorari non debuit.ff.de act.empt.& vend.l.1.in fin.quia denunciatio non fit nisi propter ignorantes:Item licet contrahentes non fuerint in culpa:tamen scientes impedimentum fuerunt in dolo, & dolus præponderat culpæ.ff.ad l.Aquil.ité Mela.in prin.& ex quo factum est publice non admittitur contradictor.S.q.1.licet.quare isti quibus videntibus & scientibus impedimentũ,matrimonium contractum est,non debent amplius admitti : quia non videntur carere suspicione.Qui ergo debeant admitti post denunciationem,dicitur.j.qui ma.accu.pos.vel non.cum in tua.post mortem etiam admittitur accusatio,propter bona.j.qui fil.sint legi.causam.C.ne de sta.defun.quamuis.

[2] Hodie nõ per concilium Tridentinũ sæpe hic citatum.

i ¶ *Probabilis coniectura.*]Nota,q̃ probabilis causa impedit matrimonium

trimonium contrahendum.3.de spon.præterea. &c.cum in tua.& j.de consan.& affi.super eo.

a ¶ *Clandestina.*]scilicet,non præmissa denunciatione:vt dictum est supra.Ber.

b ¶ *Interdicta.*] post causam probabilem allegatam,nec finitam.

c ¶ *De tali.*] s.clandestina vel interdicta.

¶ *Gl.seq. quærit, ponit opi.quam reprobat.*

d ¶ *Si ambo parentes.*] Et ideo nõ prodest opinio ecclesię,si ambo parẽtes sciãt impedimentum,quin sint filij illegitimi.Sed quid si vnus scit,& alter nescit? dixit Hug.& Lau. quòd quantum ad scientem sunt illegitimi, quantũ ad ignorantẽ legitimi. arg.C.de incestis nupt. qui ꝓtra.qđ nõ credo: immo legitimi sunt.j. q.fil.sint legit.ex tenore.monstrum enim esset si aliquis esset partim legitimus, & partim illegit mus,sicut ꝙ aliqs esset partim seruus & partim liber.ff. de statu lib.si duob° 2 . & hoc innuitur cũ dicit,ambo parentes.

[1] Et Accursius in l.qui cõtra, infra allega. quæ ibi cõtendit , si põtestes.Io. And.

[2] Vide concilium Trident. sessio. 24.de reformat. matri. c.5 & Clem. vnicam, de consang. & affinit.

[3] Antiquitꝰ legebant.ff. de liber.cau. 5.duobus. & meliusfacit.Io.And.

e ¶ *Tales.*] s.post allegatum impedimẽtum.

¶ *Gl.seq.not.causam red dit.& arguit.*

f ¶ *Pœnitentia.*] Nota q̃ puniũtur ꝓtrahẽtes, & tñ nullum habent impedimentum. sed illud ideo fit,qa contrahunt cõtra interdictũ ecclesiæ,vnde puniũtur non propter impedimentũ, sed qa mandatũ ecclesiæ contemnunt. j. de mat.cõtract.cõtra iter. eccl.c.1.mãdatũ eñ iudicis cõtemni non debet,vt ibi.& ff.ne quid in loc.pub.l.vlti.& ita est arg.q̃ iudex potest Punire illũ, qui venire ad eius citationẽ cõtemnit.ff.si qs in ius vo.nõ ierit.l.2.etiam si ius nõ habeat actor.

g ¶ *Malitiose.*]Qui eñ calumniose denunciat, punitur:vt hic dicit.& hæc pœna arbitrio iudicis committitur.3.de off.delega.de causis.tñ clericus qui calũniose denunciat,ab officio & beneficio suspenditur. infra de calumn. capitul.2.

DE SPONSA DVORVM.

¶Supravisum est de duabus speciebus sponsaliorum scilicet manifestis & clandestinis:sed quia quandoque quis contrahit successiue bina sponsalia cum diuersis mulieribus,& posset dubitari quæ præualeat: ideo post precedentes subijcit istam.Abbas.

De hac materia tractatur 27.q.2.habito.& c.vlt.cætera dic vt supra de sponsalibus.

Dvobus.]Habetur hoc capitulum pro palea.27.q.2.c.duobus.Et secundum Hostiens. & bene. Istud capitulum idem dicit in effectu cũ cap.pen. &c.sicut.3.de sponsa. Duæ sunt partes.Secunda : ibi, *Est autem.* & secunda subdiuiditur.Secunda:ibi,*Fides*.Abbas Siculus.

CASVS.Augustinus in c.isto ostendit,q̃ fides ꝺiugalis ꝓtractus duplex est:Est enim fides pactionis,& fides cõsensus : Si aliqs dedit alicui mulieri fidẽ pactionis,non debet aliã ducere:si aũt duxerit,valet:sed agat pœnitentiã de fide mẽrita.Si aũt fidẽ consensus,non debet aliam ducere:& si duxerit,dimittat illã,& adhærebit priori.Est aũt fides pactionis,qñ aliqs promittit alicui mulieri q̃ eã ducet,si permiserit eum rẽ secũ habere,vel etiam pro consensu.Fides aũt consensus,qñ per mutuũ consensum de præsenti ad inuicem cõsentiunt:& mutuo se suscipiunt. Nota,q̃ duobus modis dr̃ fides, pactionis scilicet,& consensus. Item aduenięte fortioni vinculo rumpitur minus fortius.Item post sponsalia de ꝑsenti non debet qs contrahere:& si contrahat, debet redire ad primam.

† Aliàs ita: aliam ducere vxorem.

h ¶ *Pactionis.*] Hoc est dicere:vna est fides despõsationis de futuro, & altera consensus de præsenti.

† In B.Augustini libris hæc nõ dum inuenit Antoni⁹ Augustinus.

i ¶ *Non debet.*]Tñ si duxerit, tenet matrimonium,& agat pœnit entiam de fide mẽtita : vt hic dicitur:& 3.de spõsali.si inter.in fin.forsitan trium annorum 3 . 27.dist.si vir.

† Cap 1.eo. tit.in 1.compilat.

k ¶ *Sacramentum.*]De isto sacramento habes 3. de biga.debitum. q̃ dissolui non debet per sponsalia,quæ sunt minus vinculum.arg.ff.de fideiuss.si debitori.2.

Vide Ioannem Maioris,lib.4.sententi.dist.27. q.3 & ibidẽ Sotum q.2. art 4 versi. tertium dubium est.

l ¶ *Priori.*] vxori, non obstante aliqua cõsuetudine in contrarium. j.eo.cap.vlt.

† Aliàs ita: aliam ducere vxorem.

m ¶ *Est autẽ.*]Exponit qđ dixerat i principio.

3 Vel arbitrãtium.16. q.7.tẽpora. secũdũ Alanum. Ioan. And.

¶ *Glos. sequens fortificat textum per locum à diuisione : demum ponit tres lecturas.*

n ¶ *Si permanserit.*]Si de fornicatio coitu intelligas, conditio turpis est:& ideo pro non adiecta debet haberi. j. tit.proxi.& c.vlt.vnde si postea rem secũ habuerit,statim est matrimonium.j.titul. proxi. de illis.& ca.per tuas. si de legitimo intelligas, multo fortiùs tenet matrimonium , si coitus subsequatur:potius enim vi hortatio, ideest,ꝙ permittat ei rem secum habere,sim.ff.de tutel.muto.§.sub conditione.Ala.dixit,q̃ istud,si,non tenet cõditionaliter,sed causatiue:quia in omni matrimonio hæc causa,scilicet carnalis 4 copula,debet interuenire,saltem quo ad propositum.27.q.2.c.beata Maria.Et expone:si permiserit,id est qa permiserit.sim.3.de elect. significasti.in verbo,si diligis me.Lau.dixit,ꝙ per hoc qđ dicit, si permiserit,&c.notat cõditionalem fidem pactionis.per hoc qđ se qu tur:vel etiam pro cõsensu,notat simplicẽ & absolutam fidem pactionis,vel per vtrũque notatur conditio.Vel potest dici,ꝙ per hoc notatur,ꝙ fides pactionis,id est sponsalia sub cõditione contracta duobus modis transit in fidem consensus, ideſt, in matrimonium de præsenti,scilicet per carnalem copulam,vel per consensum de præsenti,vt j.tit.proxi.de illis.& cap.per tuas.

4 Caute hoc legas,nec putes non esse verum matrimonium absque carnali copula, quod esset falsum,vt recte explicat Sotus lib.4. sent.dist.26. q.2.art.4.

o ¶ *Et si non stringit manum.*]Forte per annuli immissionem.30. q.5.fœminæ.Cum enim stringit manũ,signum dilectionis est.vel forte alludit consuetudini alicuius loci.Ber.

Accepisti.] Alteri desponsatam ducens in vxorẽ,& cognoscẽs nunquam in vxorem eam habere potest.hoc dicit secundum vnum intellectum:sed clarius hoc videtur in cap.fi.de eo qui duxit in matrimonium.Abbas Siculus.

CASVS.Si aliquis ꝓtraxerit cũ aliqua,quæ sit alteri desponsata per verba de præsenti, illam dimittat:qa eius vxor esse nõ potest, & xl. dies pœniteat. Nota,quòd ab initio non valet, tractu temporis non conualescit.

† Ita in antiquis vt est impressum, sed testatu. ẽ dum sta: ex Burcha do lib.19 cap.5. tit.de formicatione.§.2.& cepisti illam ibi.& cap 2. eo.ti.in 1 cõ piat.

a ¶ *Desponsatam.*] per verba de præsenti.vt ff. cap.proxi.

¶ *Glossa sequens arg.alleg.quatuor iura.& duo in contrarium.*

b ¶ *Nũquã potest tibi.*] Arg.quod ab initio nõ valet, tractu tpis non conualescit. sic ff. de elect.auditis.& cap.dudum.& arg.16.q. 3. placuit.§.potest.versi. ꝙ si priuatus. & ff. de reg. iur.l.penult.Arg.cõtra. ff.tit.proxi.c. 2. & ff. de elect.ꝙ sicut.

† Carenam. † Carentinã. Cõtius in margine.

1 Carinavox est corrupta,dedicta potꝰ à qua dragesima, siue quadragena, quam ab hominũ vel cibatorũ carentia, vt hic putat Ber. & ante ipsum Tan.

c ¶ *Carinam.*] Vulgare est Italicorum,& dicitur carina à carẽtia hominum,vel etiam cibariorum:nam illis xl. diebus includuntur in aliquo loco secreto iuxta ecclesiam , vbi non habent consortium hominum.Ber.

† Cap. 3.eo. tit.in 1.com pilat.& post concilijũ Laterané.part. 6.cap.8.

Licet pater.] Sũmatur vt ī rubro:sed clarius hoc habetur in cap.fin.& penult. ff. de spon.Et diuidit in qua tuor partes.Primo ponitur decisa ꝓsultatio. Secundo respõsio:ibi, *Consultationi.*Tertio alteri? dubij solutio?ibi, *Et si nupserit.* Quarto obstaculi remotio:ibi, *Quãuis.*Abbas Siculus

Vide Sotũ lib.4.sen.distin. 27. q.1. art.3.

CASVS.Dicitur in hoc cap.ꝙ si aliqs ꝓtraxerit cum aliqua per verba de ꝓsenti,dicendo sic : recipio te in meam. & illa , recipio te in meum (etiam si non iurauerint) non possunt ad alia matrimonia conuolare:& si fecerint,separari debent à secundis, & ad primum matrimonium redire,quamuis carnalis copula sit secuta.Idem habes supra de sponsa.ſi inter.Nota , quòd sponsalia de præsenti matrimonia sunt,vnde postea dissolui non possunt.

† Vide commentaria in Directoriũ Inquisitorum. libr.2.schol. 3.§. itẽ per multos.adde Melchio remCanum libr.6.c.8.de locis theolog.

d ¶ *Præter.*]quod dicitur hic habuisti.ff. de spon.ſi inter.

e ¶ *Iudicatum.*]Consuetudo fuit olim in Mutineñ.ciuitate,sed illa correcta est.].eo.cap.vlt.Ber.

Tva.]Diuiditur.Primo ponitur thema.Secundo præcipit fieri interdictum : ibi, *Hoc arbitramur.* Tertio dicit quid iuris,si violetur:ibi,Et *si contra.*Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis coram suo iudice petit aliquam in vxorem: vel aliqua petit aliquem in virum, quem dicit in eam consensisse per consensum mutuum de præsenti:Ille appellat ad sedem Apostolicam:& appellatione pendente ante causæ cognitionem, siue ante sententiam,aliam duxit in vxorem:quæritur quid iuris ? Respondet Papa,si aliquis ammodo in tali casu duxerit appellandũ, iudex interdicat ei publice,ne ante decisionem causæ cum alia contrahat:quod si fecerit,matrimonium tam præsumptuose contractum debeat irritare & separare abinuicem vsque ad decisionem causæ.Nota ꝙ pendente appellatione nihil est innouãdum. Item qui contraxit contra interdictum ecclesiæ, debet separari ab illa,quousque cognoscatur de impedimento.

¶ Ex Brocardo † lib.30.

¶ *Ponit pœnitentiam illius qui alterius sponsam de præsẽti sibi accepit in vxorem nec vnquam in vxorẽ eam habere potest. hoc dicit iuxta littera.*

CAP. II.

Accepisti illam in vxorem tibi,quã alter sibi desponsatam [a] habuerat, dimitte illã: quia nũqnam [b] potest tibi fieri legitima.& quadraginta dies in pane & aqua(quod carinam [c] † vocant) cum septem sequentibus annis pœniteas,

¶ Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

¶ *Sponsalia de præsenti non soluũtur per sequens matrimonium,etiam carnali copula consummatum.*

CAP. III.

Licet † præter [d] solitũ:& in fi.a.¶ Consultationi tuæ taliter respondemus , quòd si inter virum & mulierẽ legitimus consensus interueniat de præsenti,ita quidem, quòd vnus alterum in suo mutuo consensu, verbis consuetis expresse† recipiat,vtroque dicente:Ego accipio te in meam:& , ego accipio te in meum : siue sit iuramentũ interpositum,siue non:non licet mulieri alij nubere : Et si nupserit, etiam si carnalis copula sit secuta,ab eo separari debet,& vt ad primum redeat ecclesiastica districtione compelli: Quamuis † aliter à quibusdã prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum [e].

f ¶ *Ante decisionem.*]Appellatione enim pendente nihil innouari debet.2.q.6.c.post appellationem.§.appellatione.& ff.nihil inno. appellatio.pen.l.1.

¶ *Glo.seq.alleg.septem concor.in contrarium alleg.rubr.de matrimonio contracto, soluit distinguendo.*

¶ Idem Genuen.ſ archiepiscopo.

¶ *Ei qui appellat in causa matrimoniali, interdici debet,ne aliud matrimoniũ contrahat lite pendẽte:& si contraxerit, dedebet separari.*

CAP. IIII.

TVa † fraternitas nos cõsuluit:& infra.¶ De his vero, qui coram te super desponsatione facta per consensum mutuum de præsenti , cõtrouersiã mouent , & appellatione pendente,quam ante sententiã vel cognitionem causæ , ad sedem Apostolicam interponunt,accipiunt alias in vxores: Hoc arbitramur agendum , vt si ammodo in tali casu duxerit appellãdum, eis in ecclesia publice interdicas , ne ante decisionem [f] causæ,.aliud contrahant matrimonium.Et si † contra interdictum ecclesiæ publice factum venire præsumpserit , matrimonium tam præsumptuose contractum poteris [g] irritare.

¶ Innocentius iij.Mutineñ. episcopo.

¶ *Qui duas per verba de præsenti desponsat,primam desponsatã habebit in vxorem,etiam si prius secundam cognouerit: nec valet contraria cõsuetudo: & hoc vltimum additur ad cap.licet.supra eodem.*

CAP. V.

TVas † dudum:& infra.¶ De consuetudine , quæ diu in Mutineñ.obtinuit ciuitate,vt † si quis iuraret se aliquã ducturum, & citra carnis copulam desponsasset, si consequenter despõsasset aliam , & etiam contemptibile videatur,si vult,potest eos sic intelligitur capitulum,non oportet.& ff. de matri.cõtract.contra inter.eccleſiæ.c.1.Interdictum enim ecclesiæ non est tantæ efficaciæ,vt separetur matrimonium contra illud contractum : nisi subsit causa perpetua:tamen præsentia debet semper imponi,siue causa sit perpetua siue non,propter contemptum ecclesiæ,vt patet per iura prædicta.ff. de mat.contract.contra interdi.eccle.per totum.& ff.tit.proxi.cap.3.

g ¶ *Poteris irritare.*] sim.ff.de despõ.impub. ad dissoluendũ, in fine. Ex quibus colligitur,ꝙ matrimoniũ cõtra interdictum ecclesiæ cõtractum sit omnino dirimendum , vt 35. q.3. contradicimus. & 33. quæst. 4. non oportet 2. & 10. distin. vides. & C. de legi. non dubium. & 25. q. 2. imperiali. & C. qui pro sua iurisdictio.l.vnica.Arg. contra.ff.de ma. ꝓtract. ꝓtra inter.ec.cap.1.& 2. & 3.Solutio. 2 cum matrimoniũ interdicitur ab ecclesia , aut causa prohibitionis est perpetua,aut tẽporalis.Si est perpetua, separantur à cohabitatione quoufq; cognoscatur de impedimento,quo probato separantur ex toto,lata sentẽtia diuortij inter eos.ff.de matrimo.contracto cõtra interdict. ecclesiæ de muliere. & sic intelligitur cap. contradicimus. & cap. vides. & l.non dubium.& sic intellige qđ dicit hic, & cap.ad dissoluendũ. quo non probato remanebunt simul : Si vero causa ꝓhibitionis fuerit temporalis,puta tẽpus in quo matrimonium prohibetur contrahi propter reueren- tiam dierum:vel consensus de futuro cum alio:tunc non deberẽt separari, sed pœnitentia debet eis imponi: quia contra interdictũ ecclesiæ hoc fecerũt. ff. de matrimo.cõtra.ꝓtra inter.eccle.cap.2. tamẽ ne mandatum iudicis se ducturum, & citra carnis copulam desponsasset aliam , & etiam ad tempus separare.& sic intelligitur cap.2. ff. de matri.cõtract.contra inter.eccleſiæ.c.1.Interdictum enim ecclesiæ non est tantæ efficaciæ,vt separetur matrimonium contra illud contractum : nisi subsit causa perpetua:tamen præsentia debet semper imponi,siue causa sit perpetua siue non,propter contemptum ecclesiæ,vt patet per iura prædicta.ff. de mat.contract.contra interdi.eccle.per totum.& ff.tit.proxi.cap.3.

† Cap.7.eo. tit.in 1.com pilat.& post concilijũ Lateran. part. 10.c.4. Et cum appellatur in causis ecclesiasticis, qđ obseruari debeat, vide cõciliũ Tri 24 dent. sessio. de refor mat.c.20.

† Ianuen. ſ dicẽ est.

† Aliàs ita: & si contra interdictũ ecclesiæ ita publice factum,&c.

† Vide Sotũ lib.4.sen.dist. 27.q. 2. per totã. Conuenit Gratianus, siue Paulo post cõsti. Ecclesiæ 27.q. 2.c.Quicunque. & habetur post cõcilium Laterã. sub Alex.3. par. 6.c.5.& cap. 1.eo.tit. in 2.compil.

† In cõciliis Africanis adnõdum inuentus est, siue Gratianus, siue Paulus 27.q. 2.c.Quicunque. & habetur post cõcilium Laterã. sub Alex.3. par. 6.c.5.& cap. 1.eo.tit. in 2.compil.

[a] Vide Sotũ lib.4.sen.dist. 27.q. 2. & Tan. ibi.& Ber. & ante ipsum Tan.

[b] Vide est cõmunis intel ligẽtia,vt ait Conarruuiam paulo ante ab.§.de cretalib.par. 1.cap.§ 32.

[c] Secundum Tãc.& Vin. Host.idẽ di cens verbaſ aliis verbis, scilicet , ꝙ aut matrimonium ab ecclesia interdicitur fi ne causa,aut ex causa:& tunc aut cã est ꝓalis, aut ꝓpetua: aut falla , aut vera,cuius distinctionis veritas latius patet ex gloſſ. 10.And.

¶ Glossa sequens objcit,& soluit.

a ¶ *Cognouisset.*]Videbatur,ꝙ secũdus ideo esset potior, quia illi tradita esset possessio:sicut est in venditione & conditione.C.de rei ven.quotiens.& in matrimonio spirituali.ſ.de iurepa.ꝙ autẽ. & cap.pastoralis.& in obligatione pignoris.ff.ꝙ po.in pig.ha.potior.sed non est ita:immo qui prior est tempore , potior est iure.ſ. de maior. & obedien. cap.1.quia iam contractus perfectus est per solum consensum : licet cum secundo processum sit ad carnalem copulã, quæ matrimonium non facit sine cõsensu : vt ſ.dicitur. ſim. ſ.de iurepa. cum autẽ. & ff.loca. in operis. licet hic circa matrimonium non ſtetur consuetudini : alias tamen seruatur consuetudo : vt qui legitimus est ad matrimonium,consuetudo facit illegitimum. ſ.de cognatione spiri. super.eo.

† Obseruare

† Cõtrahunt

b ¶ *Ne vero turpis.*]Sic ff.distin.quæ cõtra mores.& 11. dist. nolite. & 12.distin. c. 1. ſ. de ꝓscrip. cum non liceat.

c ¶ *Beati Petri sedẽ, & suam metropolim.*]Hæc verba sunt 11, dist. nolite.& 12.distin.cap. vlt. & ſ. de postu. prælat. cap.1.

d ¶ *Et si solus.*] Solus consensus facit matrimonium.ſ.de spon. per totum. & 27. q. 2. sufficiat.

DE CONDITIONIbus appositis in dispensatione , vel in alijs contractibus.

¶ *Quia quandoque sponsalia cõtrahuntur pure. de quibus visum est supra:quandoque sub conditione , merito de his post præcedentia submittit.Et quia conditio apponi potest non solum in matrimonio.sed etiam in aliis contractibus.ideo ne auctor haberet materiam geminandi rubricam.subnectit ibi,de conditionibus appositis etiam in aliis contractibus.*

De *hac materia tractatur 32.q.8.& 32.solet.& c.aliquando.& q. 1.cap.vlti.17.q.4.vxor.*

Vicunque.]Primo ponitur thema,ex quo resultat tacita quæstio.Secundo respõsio:ibi, *Dicimus.* Abbas.

CASVS.Si aliquis desponsauerit aliquam sub conditione,quæ non sit contra substantiam matrimonij, puta,ꝓtraho tecum,si furtum feceris:si voluerit eã relinquere,quæritur an possit?Rñdetur,ꝙ cõditio frangatur,& matrimonium firmiter teneatur.Nota turpem conditionem,quæ nõ sit contra substantiam.matrimonij,non impedire matrimonium.

¶ *Glo.seq.recitari potest per q.de qua conditione.*

e ¶ *Frangatur.*]Intellige hoc cap.de conditio turpi:quæ tamen non sit cõtra naturam matrimonij:vt ſ.eo.cap.vlt.per quod intelige hoc cap.vt puta,si furtum fecerit,si hominem interfecerit, talis conditio non impedit matrimonium : immo pro non adiecta debet haberi:vt ſ.eod.cap.vlt.vbi de hoc.

Cum sit.]Pertinet ad secũdam partem Rubricæ Diuiditur.primo ponitur thema.Secundo respõsio:ibi, *Tu ergo* Abbas.

CASVS.Quidam diaconus manumisit duos seruos sub hac cõditione,vt monachi essent,& permanerent in quodam monasterio:adijciens,vt si cõtra facerent:iterum subijcerentur seruituti: & vnus illorum recesſit à conditione,& de monasterio exiuit,& cognouisset [a] , primo cognita adiudicaretur viro , non quæ prius extitit despõsata:& infra.

¶ Ne vero turpis [b] sit pars,quæ suo nõ congruit vniuerſo, & ecclesia Mutineñ. tenere debeat humiliter , & seruare † quod beati Petri [c] sedem, & sua metropolim sequi viderit & docere: In matrimonijs de cætero contrahendis illud te volumus obseruare , vt postquam inter legitimas personas cõsensus legitimus interuenerit de præsenti,qui sufficit in talibus iuxta canonicas sanctiones:& si solus [d] defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur: si personæ iunctæ legitime cum alijs postea de facto cõtrahãt †, quod prius de iure factum fuerat,non poterit irritari.

TITVLVS V.

De conditionibus † appositis in desponsatione,vel in alijs contractibus.

¶ Ex concilio Africano †.

¶ *De fictus turpis conditionis in contractu matrimonij appositis,non vitiat matrimonium,sed vitiatur.*

CAP. I.

Vicunq; sub cõditionis nomine aliquam desponsauerit, & eam relinquere voluerit.dicimus, quòd frãgatur [e] conditio,& desponsatio irrefragabiliter teneatur.

¶ Gregorius † episcopo Spoletano.

¶ *Seruus manumissus ea conditione , vt sit monachus,& monasterio seruiat,altàs in seruitatem redeat: & si hoc acceptato monachus factus sit,manumittentis voluntatem cogitur obseruare.*

CAP. II.

CVm † sit propriũ : & infra. ¶H.presbyter conquestus est,diaconem quendam manumisisse duo mancipia sub hac cõditione [f] , vt monachi fierẽt, & in eo monasterio , vbi ipse fuerat [g] permanerent.adijciens, vt si quis contra faceret, seruituti [h] iterum subderetur:atque vnum ex his (hac conditione de ſpecta)monasteriũ deseruisse , & se inter clericos sociasse. Tu ergo si ita esse repereris , sic te exhibe , vt nec illi monasterium deserendi sit facultas , & manumittentis voluntas nõ valeat præteriri.

¶ Alexander tertius Panormitan. archiepiscopo.

¶ *Qui iurauit aliquam in vxorem accipere,si centum sibi donauerit,centum non datis,recipere non tenetur,nisi postea puto consenserit,vel eam cognouerit.*

CAP. III.

DE † illis autẽ:& infra. ¶ Si vero aliquis,sub huiusmodi ¶ *Seruituti iterum subderetur.*]Sic ergo vſ,ꝙ in seruitutem redigi possunt si inde exierint,ex quo hac cõditione liberi facti sunt, arg.ſ.de ser.non ordinand.de famulis,& cap.nullus.C. de epis & clericis,Authentica,si seruus.quod quidam concedunt.Lauren. & Tancred.dixerunt,ꝙ hæc verba non fuerunt efficacia ad reuocãdam libertatem,& sic remanebit liber,& iudicis officio cõpelli debet iussa testatoris adimplere.ff.de manumissis testam.Mæuia. & l.imperatores.& littera cap.coadiuuat ad hoc,scilicet, vt nec illi deserendi,& c.Alia nõ videtur fuisse quare ille nõ reuocat in seruitutem:quia iste q̃ cito acceptauit conditionem,fuit liber & monachus,& sic monachatum vlterius de ſerere non potuit,etiã si vellet redire in seruitutẽ:immo Papa cum ipso dispensare ꝓ nõ posset,vt monachus non esset.ſ.de ſta.monachorum,cum ad monasterium.in fin.vnde dicitur.ſ.fic te exhibe,vt nec illi deserendi monasteriũ sit facultas ex quo enim semel fuit monachus, semper erit monachus:& ideo cõditio apposita nõ põt reuocare illũ in seruitutẽ:sed compelli debet,vt in monasterio præseueret:secus circa alios ꝓtractus ꝙ reuocari possunt,si pactũ sine modus appositus non seruetur .ſ.cap.proxi.& secus in his qui promouentur ad clericatum.ſ.de seruis non ordinan.de famulis.& cap. nullus.

Dilectis.]Primo ponitur thema : Secundo determinatio : ibi, *Rem.*Abbas.

CASVS.Aliquis iurauit cuidã mulieri sub hac forma verborũ: Ego accipiam te in meam,si tantum mihi donaueris:mulier nolebat soluere illud qđ petijt:Quæritur,vtrum sit periurus,si eã nõ acceperit?Respõdet,non erit periurus si noluerit eã accipere in vxorem

† Lib.7. epistola.30. in dict.1.regist.

† Cap.1. eo. tit.in 1.com pilat. Vide præalijs hic Pro positum.

† Cap.4.tit. de sponsalibus 11.cõpilatione.& post cõciliũ Laterã. par. 6 cap.1.

Vide Conartuuiã in epitome li. 4. decretalium libertatem 3.§.5 & Sotũ lib.4.sentẽt. dist.29.q.2. art.1.

1 Grauis est hæc contrarietas , de qua late B. Thomas, & ibidem Cajetanus 2.2. q.88. art.11. adde dicta supra,de ſta tu. monacho.cap. cũ monesteriũ. in fine.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vxorem, nisi consensus de præsenti postea accesserit, vel carnalis copula fuerit subsecuta. Nota, q̄ cōditio honesta potest interuenire in matrimonio. Item ea quæ sub conditione promittuntur iurantur, non obligant, nisi à conditione recedatur.

a ¶ *Huiusmodi verbis.*]statim cōditione adiecta. alias ex interuallo admitti nō debet. C. de donat. quæ sub me fiūt. l. perfectam.

¶ *Glo. seq. distinguit inter cōditionem dotalem & pœnalem.*

b ¶ *Si tantum.*]Talis cōditio licita est in spōsalibus, vt hic patet: & hæc: si patri meo placuerit. j. eo. tit. sup eo. & cap. per tuas. si tū in modum pœnæ adijciatur: vt si mecum non cōtraham, dabo centum: non valet. j. de spon. Gemma. & C. de spon. l. vlti. & ff. de verbo. obl. Titia. & C. de inut. stip. l. 2.

c ¶ *Consensus de præsenti,*]Tūc enim recedit à conditione apposita, & simpliciter intelligitur præsentire. sim. ff. de spōs. impub. de illis. in fin.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cōpilat. & post conciliū Laterā. par. 29. c. 3. & cap. 2 tit. de consuetudine in 1. cōpil.

d ¶ *Carnalis.*] Et per hoc videtur recessisse à conditione. j. eo. per tuas. & sic est matrimonium præsumptum, contra quod non admittitur probatio. ff. de spon. is qui. & sic duobus modis recedit à conditione. j. eod. cap. super eo. B.

Verum.]Diuiditur in duas partes primo ponitur dictū: secūdo exceptio: ibi, *Nisi.* Abbas.

CASVS. Aliquis donauit aliquam possessionem alicui ecclesiæ sub aliqua cōditione, id est, sub modo, vt aliquid fiat: & sic donatio tenuit: ecclesia non seruabat modum in donatione appositū, vnde donator reuocare volebat donationem: quæritur an possit Rndet, q̄ non potest, nisi tali conditione id est, tali pacto donatū sit, q̄ ea cessante donatio debeat reuocari: tūc enim si nō fiat q̄ cōuenit, donatio reuocatur. Not. q̄ donator in traditione rei suæ potest apponere pactū sine modum, dūmodo non sit cōtra leges.

e ¶ *Qualibet.*]idest, aliqua de quibus libet. sic. 15. q. 1. mulier. & 1. q. 7. si quis omnem.

¶ *Glo. seq. ponit differentiam inter modum & conditionem.*

f ¶ *Conditione donatur.*]Si aliquis donet aliquod prædiū ecclesiæ sua aliqua cōditione, puta vt illud restituatur Titio, si cōsul factus fuerit, vel consimile, statim tenet donatio: vel q̄ restituatur eidē, qui donauit, vel hæredibus suis, domū reuocari nō potest, nisi cōditione adueniente. sic 12. q. 5. pontifices. in fi. quilibet enim in tradītione suæ rei potest apponere pactum legibus non improbatū ff. de pact. in traditionib⁹. & C. de ꝓtrahē. emp. l. 3. in fi. & sic donatio statim tenet, licet posit p cōditionem resolui sicut vēditio. ff. de pigno. illo vos. & ff. de in idem addit. l. 2. sed huic intellectui ꝓtradicit verbū q̄d est in fin. cap. ea cessante vñ expone, interposita cōditione, idest, modo vel pacto. Vnde nota differētiam inter donationem sub conditione, & donationem sub modo: Donatio enim sub cōditione facta nō tenet, nisi adueniēte cōditione, sine ea impleta. ff. de cōd. & dem qui hæredi. §. vlt. & l. qui sub cōditione. sic & venditio. ff. de ꝓtrahen. emp. hæc vēditio. ff. de leg. 3. si tibi legatum. ff. loca. insulā. §. vlt. arg. j. eo. super eo. & cap. p tuas. & de tali nō intelligitur hæc decre. Donatio sub modo statim tenet, & nō reuocatur, q̄ diu modus seruatur modo illo nō extāte potest reuocari, prout dictum est ab initio, si hoc dictū sit, vt reuocetur, si modus non seruetur, vt dicit in fi. & C. de donat. quæ sub mo. l. 1. & 2. de tali donatione loquitur decret. ista. & huic donationi concor. quod dicit: ea cessante debeat reuocari. Sic ergo expone, conditione, id est modo vel pacto. hæc expositio probat. ff. de manu. testamē. l. Mæuia. & fit sic: dono tibi hoc, vt singulis annis hoc facias, vel consimile aliquid: siue vt alimenta mihi ꝑstes, alioquin reuocetur donatio. Donatio sub conditione fit sic: dono. Vel lego si hoc feceris. Vnde versus:

Scito quòd vt, modus est 2: si, conditio: q aia, causa.

¶ *Glo. seq. not. legem, & c. alle. quinque iura in contrarium, alleg. vnā l. & soluit demum quærit: alleg. pro, & contra. ponit duas opiniones, & secundam approbat.*

† Vt hæc aptius intelligas, vidē Syluestrum in summa ver bo, cōditio, vbi latissime.

1 Interdum tamē, vt ponitur consequitur. & nō modaliter. 74. dist. consuluit. 1. tibi legatum. ff. loca. insulā. §. vlt. arg. j. eo. super eo. & cap. p tuas. q. 1. benedictio. vbi de hoc & capseq. & c. c. cū liqueat. 1 q. 6. si quis autem Interdum causatiue. de appel. vt debitus. cum cōcor. Interdū necessitate importat. vide in Speculo. d. dispu. & alleg ante finem. Io. And.

g ¶ *Debeat reuocari.*]Sic ergo patet, q̄ lex 1 donatione dicta seruari debet, aliàs reuocatur. C. de cōdic. ob cau. da. dictā legem. & l. fi. vt & C. de reuo. do. l. 1. & C. de do. quæ sub mo. l. 1. & secunda. Arg. ꝓtra. C. de rescin. ven. ea conditione. Sed ibi non fuit dictū, q̄ venditio non valeret, si non satisfecerit reipublicæ. vñ ibi agit tūt ad interesse, vt fiat q̄d conueneriti: vt ff. de manu. testamen. l. Mæuia. Et ex hoc vī, q̄ res tali modo donata, scilicet, vt non alienetur, alienari non possit: q̄d si fiat, reuocabitur. Sed pone causam necessitatis alienādi imminere, puta debitū, vel redemptionem captiuorum, nunquid poterit res ista alienari, vel alia quæ sic tradita est, ne alienetur: aliàs reuocetur? Vī q̄ sic: quia talis conditio, ne liceat alienare rem meam, reprobatur à iure. ff. de pac. l. penult. & casus isti excipiuntur à iure. to. q. 2. §. hoc ius. Arg. cōtra. expressum est q̄ alienari non potest, ex quo pro hibetur à donatore. in Auth. de alie. & emphy. contra. §. sanctissimas. colla. 6. C. de reb. alien. non alie. l. vlt. & C. de pac. iter empto. & vend. l. vlt. T. & alij quidam dicunt, q̄ in tali casu res tali modo fine con ditione donata ecclesiæ, ne alienetur, bñ potest alienari, dūmodo alias possessiones nō habeat ecclesia: q̄m si alias haberet, nō posset alienari p̄ inhibitionē testatoris siue donatoris: in quo casu dicūt intelligēdam dictam Authen. §. sanctissimas. coll. 9. quia vt dicit canó, pro captiuorum redemptione res ecclesiæ alienātur. 12. q. 2. aurum. Alij dicunt, qđ verius vī, q̄ res talis modo donata, ne alienetur, alienari non potest etiam pro redemptione captiuorum: vt dicit dicta Authen. §. sanctissimas. quia nō inuenitur expressum cōtrariū in eo casu: ergo illi stabimus. & cap. aurum nō loquitur de talibus rebus, sed de vasis tantum loqui videtur. Ber.

Vper eo.]Qui per verba de præsenti cum muliere cōtrahit sub conditione, si pater consentiret: nisi pater consentiat, ad matrimonium non est cogendus. hoc dicit. Communis diuisio, secūda: ibi: *Respondemus.* & ibi primo soluit: secundo remouet obstaculum: ibi, *Nam licet.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā contrahit matrimoniū cum aliqua muliere sub aliena cōditione. vt, si patri eius placeret: Quæritur, vtrum sit cōpellendus ad matrimonium consummandum: Rndet, q̄ cōsensus liber dici non potest qui in alieno arbitrio reseruatur, & cōditio talis non improbatur à iure: ideo nisi voluntas patris accedat, nō est ad matrimoniū cōtrahendū compellendus. Postea rndet Papa decretali Alexādri, q̄ vī huic rñsō ꝓtradicere: Dicit Alexāder, spōsalia interposita ꝑditione cōtracta, licet nō sit impleta cōditio, si consensus de præsenti intercedat, vel carnalis copula subsequat, matrimonium illud dissolui non debet: Illa decretalis non cōtradicit huic: quia talis consensus non est de præsenti habendus q̄ uis per verba de præsenti exprimatur, qui in alieno arbitrio habendo consistit. Nota q̄ matrimonium sub conditione contrahi potest, non tamen tenet nisi conditio extiterit, vel recessum sit à conditione per contrarium factum.

¶ *Glo. seq. no. alleg. vnam concor. soluit contrarium:*

h ¶ *Si pater.*]Sic j. eo. cap. prox. sic ergo. matrimonium contrahitur sub conditione, sicut & emptio vel alij contractus. ff. de contrahen. emp. hæc venditio. nec obstat. ff. de reg. iur. actus legitimi. actus enim illi non sunt contractus, sed quasi contractus.

¶ *Glo. seq. coadiuuat textum, quærit. arg. pro, & soluit.*

i ¶ *Alieno arbitrio.*]Vbi eū subsistantia cōtractus confertur in arbitriū expressæ pſonæ, nō vel ꝓtractus, nisi ille arbitretē. C. de ꝓtrah. emp. sup rebus. sed testū in alterius volūtate expresse cōmissum non valet, vt si ita dicam: instituo te hęredem, si Titius voluerit. ff. de hær. insti. si quis Sempronium. & ff. de cōd. & demon. nonnunquam. sic nec legatum expresse cōmissum in alterius volūtate, vt ipse det: sed vt arbitretē bene. ff. de leg. 2. l. 1. 3 Sed pone, iste significauit hoc patri absenti, sed anteq̄ pater consentiat, mutat volūtatem, & dicit q̄ nullo modo vult illā, etiā si pater cōsentiret: pater hoc ignorans consentit, nunquid est matrimoniū inter eos? Vī q̄ sic. ff. man. si mandassem. & 3. de rescrip. ex parte. & 3. de procurat. mandato

mandato. dico q̄ ex quo parte consensit, compelli debet, vt illam recipiat. arg. 3. de despon. impu. ne illis. in fi. non est tū matrimonium inter illos: vnde si cōtrahat cū alia, tenebat: q̄a non dicitur consensu, nisi sit tempore quo pater cōsensit: quia nec dicitur habere talem potestatem, nisi cui cōcessa durat. arg. ff. q̄ cuiusque vniuer. item eorum. §. quod si actor 1. q̄a vbi deest legitimus consensus, non est matrimonium. Ber.

1 Quod loquit d acto redato, qui postea decreto decuronū prohibetur sit. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

a ¶ *Non improbent.*] Arg. contra 3. cap. 1. ibi loquitur de cōditione honesta: quæ tamen non est contra substantiam matrimonij. j. eo. cap. vlt. Io.

b ¶ *Alexander.*] 3. eod. de illis. Ber.

c ¶ *Consensus.*]de præsenti. sic 3. eod. de illis. & j. cap. proxi. 2

2 Adde ad hoc in Lupias. ff. de reiu. & Inst. de nuptiis in princ. cū glo.

d ¶ *Nequaquam.*] Sic hoc facit cōditio apposita, q̄ suspendit ꝓtractus; ad tempus conditionis extātis: vt dictū est 3. eod. verum.

3 Marfican. Marsiano Marsitano

Per tuas.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Consultatio nis.*]Abbas.

† Cap. vnic. eo. tit. in 6. compilat. Vide B. Bor. instituta. in 6. 4. feud. distinct. 28 & plene q. Syluest. in summa, verbo, matrimonium. 3. q. 4.

CASVS. Quædā mulier P. nomine, petebat quendam in virum N. nomine, dicens, q̄ mutuus cōsensus iter eos & carnalis copula accessit: vir ille nō negabat spōsalia ꝓtracta, & carnalē copulam: dicebat tñ se non teneri illā ducere in vxorē: quia spōsalia inter eos tali cōditione cōtracta fuerunt, si pater eius & patruus spōsalibus cōsentirent: Sed ipsi quācito sciuerūt, ꝓtradixerunt: Testes super hoc recepti fuerunt: testibus receptis & publicatis, dicebat mulier, quòd licet spōsalia contracta fuissent sub conditione prædicta, nō tñ sibi fuerat à patre viri vel patruo ꝓtradictū, & ante tēpus conditionis expressum à testibus, & post, dicebat inter eos carnalem copulam accessisse: iudex dubitans qualiter esset in hoc negotio procedendum, processum causæ ad dñm Papā remisit. Ipse inspectis attestationibus, rndet eidē, q̄ cū manifeste constet, q̄ post ꝓtracta spōsalia carnalis copula sit inter eos subsecuta, pro matrimonio est præsumendum: quia recessisse videntur à conditione appositā: quia & si constet per testes, q̄ postq̄ pater & patruus viri contradixerunt spōsalibus, idem vir carnaliter cognouit eandem, non est tamen aliquo modo probatum, & antequam ipse cognouisset eandem, pater & patruus eius contradicere curauissent. Nota q̄ dubia probatio non facit fidem: & aperte & clare debet quis intentionem suam probare, prout hic patet.

e ¶ *Non negaret.*]sed confitebat se illā pluries diuersis tpibus cognouisse: post spōsalia ꝓtracta, ex tali cōfessione proceditur cōtra ipsum: quia non probatur cōdictionem ante carnalem copulam.

f ¶ *Subsecuta.*]pluries & diuersis tpibus, aliàs non videretur bñ sententiatū, cū probatum fuerit per testes viri, q̄ post ꝓtradictionem patris eam cognouisset. sim. 3. de fide instru. cum Ioannes, ad fin. & 3. de proba. in præsentia. & ita dubia probatio non sufficit.

¶ *Glo. seq. obiicit. & soluit. Secundo format quinque quæstiones successiue, & illas soluit.*

g ¶ *Præsumendum.*]Sed quare præsumitur istū recessisse à conditione, q̄a non est præsumedum aliquam recedere à iure suo. 3. de renū. super hoc. cū præcedens cōsensus durare intelligatur. arg. 3. de bap. maiores. in fi. & ex eo q̄ primo & vltimo cōtradixit, spōsalibus non improbent[a] institura: nisi voluntas patris postmodū intercedat, nequaquam cogēdus est ad matrimonium contrahendum. Nam licet Alexāder[b] Papa responderit, quòd spōsalia interposita cōditione contracta: ipsa non impleta, si consensus[c] de præsenti intercedat, vel carnalis copula subsequatur, dissolui non debent, sed firmiter obseruari, nequaquam[d] est nostræ diffinitioni aduersam, cum huiusmodi consensus non sit de præsenti habendus. licet per verba de præsenti euidentius exp imatur: qui in alieno arbitrio non habito, sed habendo, consistit.

¶ Innocentius iij. Massean. † episcopo.

¶ Qui sub honesta conditione spōsalia cōtrahit, & ante conditionis euentum desponsatam cognoscit, à conditione recedit.

CAP. VI.

Per† tuas litteras intimasti, q̄ cum quædam mulier P. nomine N. postularet in virum, asserens inter se mutuū de præsenti cōsensum interuenisse, & carnalem copulā accessisse: vir ipse quamuis cōtracta spōsalia & carnalē copulam non negaret[e], asserebat se tamen illam in vxorem ducere nō teneri: quia spōsalia inter ipsos sub hac fuerunt conditione cōtracta, si pater eius & patruus spōsalibus consentirent: sed ipsi quamcito nouerunt, & sponsa cōtradixerunt & sponsæ: Verū mulier replicabat, q̄ licet fides præstita fuerit ab vtroque sub cōditione præscripta, non tamē sibi fuerat à patre viri, vel patruo aliquando contradictū: & ante tēpus contradictionis expressum à testibus, & post, dicebat inter se carnalem copulā accessisse: & inf a. ¶ Cōsultationi tuæ taliter respondemus, quòd est liquido constet, q̄ post cōtracta sponsalia, carnalis est inter eos copula subsecuta[f], pro matrimonio est præsumēdū[g]: quia videtur à cōditione appositā recessisse. Nam & si probatū sit, quòd postquā pater & patruus viri contradixere sponsalibus[h], idem vir mulierem illā carnalis coniunctione† cognouerit, nō est tamē aliquo modo probatum[i], quòd antequam ipse cognouisset eandem pater eius & patruus contradicere curauissent.

¶ Gregorius nonus.

¶ Si in contractu matrimonij apponitur conditio turpis vel impossibilis, habetur pro non adiecta, nisi sit contra substantiam matrimonij: quia tunc vitiat contractum. hoc dicit hoc cap. notabile, & multum allegabile.

CAP. VII.

Si† conditiones contra substantiam matrimonij, vel contra bonum prolis, vel contra fidem, quæ matrimonio debetur, non impedit matrimoniū. Ité quid si ꝓtraho cum aliqua sub conditione, deinde cum alia pure: tenet matrimonium 4. Sed pone q̄ postea existat conditio: Vī q̄ teneat primū: quia perinde vī ac si à principio pure ꝓtraxisset. ff. q̄ po. in pig. hab. potior. arg. j. de frigi. fraternitatis. in fin. sed secus est in matrimonio: quia non trahitur retro, vbi ab initio non fuit: quantum tñ ad filios legitimādos retrotrahi vī. j. q. fi. sint le. tanta. Item q̄d si cōtrahitur matrimonium sub conditione, quæ omnino exitura est. Videtur idem ac si pure contraxisset. ff. cond. indeb. q̄ si, & ē in hoc est matrimoniū antequā existat conditio. Sed dic q̄ ibi non est matrimoniū; sed expectatur euentus conditionis: & tunc primo erit: & si medio tempore cōtraheret cum alia, teneret matrimonium, licet videatur, q̄ ex futuro euentu pendeat, an fit matrimonium: vt dixit Ioan. per decreta. j. de frigi. fraternitatis.

¶ *Glo. seq. argumentatur à contrario, & rationem reddit.*

h ¶ *Sponsalibus.*]Ergo si contraxissent ante carnalem copulam, coitus nihil postea operaretur: quia nihil est ibi purum vel conditionale, quod confirmet vel ducat ad esse talis coitus. 3. ti. proxi. cap. vlt. in fi. arg. supra. de confirma. examinata. B.

¶ *Glo. seq. notat, allegat concordant. & causam exprimit.*

i ¶ *Probatum.*]Not. q̄ ꝓtra eum fit interpretatio, qui testes produxit, cum expresse nō probant id ad q̄d inducūtur, sed obscure. sic 3. de probationi. in præsentia. & quia per confessionem vtriusq; constabat, q̄ pluries post, spōsalia ꝓtracta carnalis copula fuit subsecuta: & ideo quia non expresse constat p testes, q̄ contradictio patris præcesserit copulam, sit interpretatio pro matrimonio præsumpto, cum iam esset fundata intentio mulieris.

Si conditiones.]Diuiditur: q̄a sunt duæ partes, In prima tractatur de

3 De hac quæstione vide Areti. nū cōsil. 82. & omnino Syluestrum in summa, verbo, matrimonium. 3. q. 8. vb op time interpretat tenētem glosę & Doctorum hic.

† cōmixtione

4 † dem. hic Vin. & Gof. suprac. pro xi. quia ex cōditionali obligatione sola ipes oritur. Instit. de verbo. oblig. ex con ditionali. Io. And.

† Illustris est hæc decretalis: de cuius intellectu materia vide si alius fuerit. Sotū lib. 4. sent. dist. 2. q. 1. art. 2. & 3. Adrianum super 4. q. 7. de matrimonio, & Couarruuiā in tātū super glossa. cap. præcedens.

5 Hæc opinio glosiæ cōtra re probatur, & præter Doctores hic, videomino So tum lib. 4. sent. dist. 29. q. 1. art. 1. ver. hinc colligitur. Syluestrum verbo, matrimonium. 3. q. 1. & Couarruuiā in epitome li. 4 decre. par. 2. cap. 3 § 2. versi est & aliud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur de conditione turpi,quæ est contra substantiam matrimonij. In secunda de turpi vel impossibili:*Licet*.Abbas.

CASVS.Aliquis ꝓtrahit matrimoniū sub cōditione,q̄ est ꝓtra substantiam matrimonij,hoc modo:Contraho tecum.si prolē euites, vel donec inueniā aliā digniorem honore vel facultatibus , vel si ꝓ q̄stu te adulterandam tradas : Quæritur, vtrū in talibus casibus teneat matrimonium ? Rñdet Papa, quantumcunque matrimonialis cōtract⁹ sit fauorabilis, tñ in casibus p̄dictis caret effect⁹: q̄uis aliæ appositæ cōditiōes in matrimonio,si turpes fuerint, aut impossibiles, debeāt pro nō adiectis haberi pp fauorē matrimonij.Nota q̄ cōditio opposita ī matrimonio ꝓtra substātiā ipsi⁹, reddit matrimoniū nullum. Aliæ vero conditiones pro nō adiectis habent, si apponantur: a ¶*Contra substantiam coniugij.*] Quod dī hic, sumptū fuit de illo canone.22.q.2. solet. & c. aliqñ.Nota ergo,q̄ quędam conditiones apponi possunt in matrimonio licitæ , quæ à iure admittuntur, puta si cētum mihi dederis,si pa-

a Diuersa ra tri meo placuerit. vt ī. tio est in Iu dea' seu qualibet alia in fideli,& hæretica,nam eum infideli Christiana mullum cōtrahit matrimonium, ob cultus disparitatem: tum hæretica verū cō trahit , etiā si nō cōuertatur : licet grauiter peccet.B.Thomas lib. 4. sent.dist. 35. q.1.art. 1. & ibi commuter Theologi. Couarruuiasin cōpitomeli.4. decret. par. 2.cap.6.§.2. adde Siman cath.ol. instit.ti. 40. de matrimonio.

a Hæc vera secundum Vin. si apponatur in pſona legatarii. ff. de leg.1.ab omnibus. secus si apponat in pſona hæredis,vel alterius:& sic intelligitur Instit. dele. in fi.Io.An.

stantiam coniugij [a] inferantur: puta,si alter dicat alteri:contraho tecum,si generationē [b] prolis euites:vel donec [c] inueniam aliam honore vel facultatibus ditiorē:aut si pro quæstu [d] adulterandam te tradas : matrimonialis cōtractus quamtumcunque sit fauorabilis , caret effectu,Licet aliæ † conditiones appositæ in matrimonio, si turpes aut impossibiles[e] fuerīt,debeāt propter eius fauorem[f] pro non adiectis haberi.

TITVLVS VI.

Qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere possunt.

¶Alexander iij.Remeñ.archiepo.

¶ *Diaconus vel subdiaconus matrimonium contrahere non possunt:& si contra xerint,etiam si sint facti irregulares , debent separari.*

E † diacono, qui in sabbato sancto alium diaconum vulnerauit, & vxorem [g] accepit : Hoc tuæ prudentiæ respondemus,quòd si contrito & humiliato [h] corde ad ecclesiam redire voluerit, dimissa illi,quā accipit in vxorem,& absolutione [i] obtenta:iniuncta † sibi pœnitētia de vtroque excessu, post eam peractam,dispensaliue [k] poteris ei diaconatus officium redere:& si perfectæ vitæ & conuersationis fuerit, eum in presbyterum ordinare.Subdiaconē autem , siue hominem interfecerit [l], siue non,matrimonium non posse contrahere , sacrorum canonum [m] censura demonstrat.

† Licet aliàs

gat.ff.de verb.oblig.generaliter.& l.seq.& ff.de actio.& oblig. nō solum.Inst.de inuti.stipula.§.impossibilis.

¶ *Propter eius fauorem.*]Sic ergo matrimonium res fauorabilis est:vnde pp ipsius fauorem pater & mater in ipsius prærogatiua ad testimoniū admittuntur,qui in aliis ꝓtractibus repelluntur.ī.q matri. accus. pos.vr. in fine.& plura alias specialia ibi obseruantur, vt notatur ī.vt lite non contestata.

† Cap.1.cotit.in 1.com pilat.& post concilij L.a teranen.sub Alexā.3.par. 16.c.12. Iam qui in sacris constituti matrimoninm contrahunt,ſpecti sunt de hæres. Si mancas cath.instit. tit. 40.de matrimonio.

QVI CLERICI vel vouentes matrimonium contrahere possunt.

¶ *Supra visum est de vno impedimento contra substantiam matrimonij: nūc restat videre de aliis impedimētis, & auerte. q̄ rubrica ista nihil ponit dispositiue,sed procedit interrogatiue , scilicet,qui clerici vel vouentes matrimoniū contrahere possunt.*

De hac materia tractatur 27.dist.per totum. & 17.q.1.& q.2.& 27.q. 1.per totum.

† Aliàs ita: iniūcta quo que sibi,&c.

E *diacono.*] Habet duo dicta. Secundū:ibi, *Subdiacone.* Abbas.

CASVS.Quidam diaconus in sabbato sancto alium diaconem vulnerauit,& vxorē accipit:Quid sit agēdum de ipso quæritur. Rñdet Papa,q̄ si corde cōtrito & humiliato.ad ecclesiam redire voluerit,absolutione obtēta,& impositā sibi pœnitētia de vtroq; excessu,ea peracta poterit eps suus cū ipso dispensare , & officiū diaconatus sibi reddere,& si bonæ vitæ apparuerit,in presbyterū ordinare.In fine dicit,q̄ diaconus qui homicidium fecerat , siue etiā nō fecerat,matrimoniū ꝓtrahere non potest,Nota q̄ eps pōt dispensare cum his in sacris ordinibus cōtrahunt matrimonium.

g ¶*Vxorem accipit.*]de facto:quia non potuit de iure 3 .32. dist. erubescant.& cap.placuit.

h ¶*Contrito & humiliato.*]Aliàs nō est recipiendus:q̄a venia nō datur nisi correctis.24.q.2.legatur.nec pōt gaudere se correctum, nisi prius doleat se fuisse peruersum.23.q.7.quemadmodum.Et dicit lex:delicti enim veniam pœnitētibus indulgemus.C.de hære. scholastic. Manichæos.& C.de summa Trinit.& fide cathol.l.vlt.& de pœn. dist.1.nemine.& de consecr.dist.4. omnis qui.& dixit Salomon: Qui abscondit peccata sua non videbit lumen in æternum.

3 Vide Magistrum lib. 4.sente.dist. 37. & ibidē Doctores

¶*Glo.seq.reci.per quæst.ſā quo debeat absolui:& dupliciter soluit.*

i ¶*Absolutione obtenta.*]Non dicit à quo debet peti,vnde vī q̄ à Papa tm̄.17.q.4.si quis suadēte.& præcipue pp atrocitatem facti, vnde etiam si esset monachus,abbas ipsum absoluere non posset. ī.de sententia excom.cum illorum:Vel forte ex ista indulgentia spe ciali ipsum potuit absoluere,quod est verum:vt pater in antiqua.

¶*Glo.seq.alleg.concor.signat contrarium , & soluit.secundo signat contrarium,& ibi remittit.*

k ¶*Dispensatiue.*]Et ita epi possunt etiam dispensare cum clericis constitutis in sacris ordinibus,si contrahant de facto.sin ī.de cleri.coniu.sane,2.Arg.contra.ī.de biga.nuper.sed illud intelligitur de illo.qui in seculari habitu vnam habuit de iure vxorem,& in sacro contraxit:cum illo tamquam cum bigamo non potest dispensari.arg.contra.ī.cap.proxi.sol.vt ibi.B.

¶*Glo.seq.reci.per q.quæ fiunt dubitationis causa.*

l ¶*Interfecerit.*]Putabat enim forte iste archiepus pp homicidiū, q̄ degradari debeat,& q̄ amisisset ordiné,q̄d non est verum : q̄a character in aia impressus non tollitur:vt 1.q.1. q̄ quidam. vnde non pōt cōtrahere:pp dedicātū enim nō est alicui subueniēdum. ff.quis ex cau.maio.sed & si p prætorē.§.actio.nec stulti melioris cōditionis debēt esse q̄ periti.ff.q̄ vi aut clam.seruus.nemo enim delinquendo fit melior.ff.ad l.Fal.pretia,4 & 16.q.1.legi.sic malæ fidei possessor non debet esse melioris conditiones quam bonæ fidei.ff.de petitione hæreditatis,& à dño,vel à patre.§.fi prædo.

m ¶*Canonum.*]32.dist.fi quis eorum.& cap.de illo. & c. 1. & 84. dist.cum in præterito.Ber.

E *X litterarum.*]Communis diuisio,consultatio & responsio.Secunda:ibi,*Super quo.*Abbas.

CASVS.Quidam subdiaconus copulauit sibi quandā mulierem in vxorem:Eps suus fecit illū abiurare ipsam,mittens ipsum dño Papæ, petens quid sit de ipso faciendū:Papa commendat ipsum, mādans,quatenus si ad religionem trāsire voluerit,& dignus apparuerit , poterit illū ad maiores ordines ,mo uere : q̄ si ad religionē trāsire noluerit, neque in subdiaconatu pmittat illum administrare, neq; ad maiores ordines promoueri:Sed in minoribus poterit ministrare. Nota , q̄ hic non permittit Papa dispēsare cum illo qui ptraxit in ordine subdiaconatus:Sed in præcedenti capitulo dicit Papa,q̄ eps cum tali dispensare potest : ratio redditur in glossa in capitulo isto signata. Itē fauore religiōis mitius agitur cū aliquo. Item si subdiaconus contrahit matrimonium , in ordine subdiaconali minister non debet.

† Cap.2.co. tit.in 1.com pilat.& post concilium Lat. sub Alexā.3.par. 16.c.12.

† Aliàs ita: quem eandem,&c. in altero vete. ita:quam eandem P. nomine abnegare,&c.

† Vxor, mortuo marito , recte in omnibus manuscriptis.

† Aliàs ita: qui si ad religionem se abstinere,&c.

¶*Glo.seq.signat contra riū. et soluit dupliciter.*

a ¶*Aburare.*] Arg.cōtra. ī. de cohab. cle. & mu.clericos. illud intelligendū est vbi suspicio habetur de periurio, vt fæpe faciunt inter se cōcubinarij : tūc non exigitur iuramentum,vt ibi satis colligitur:vel illud circa contubernium, hoc in diuortio cuiuscūque matrimonij. 35. q. 6. ab isto die.

† Vrigorié. † Vrigorn.

¶*Glo.seq. obiicit decretali proximo : & soluit dupliciter.*

b ¶*In subdiaconatu ministrare.*]Ar.ꝓtra.ī.c.,pxi.vbi dispensatur cum eo,qui in pluribus deliquerat q̄ iste:Quæ fuit ergo ratio ? placuit hoc dño Papæ,vt maiorem gratiam 1 faceret illi quàm isti:Illa potuit esse ratio.q̄a non videbatur vere pœnités,& pſumptio erat ꝓtra ipsum de sua incōtinētia,& cū talibus nō est dispensandum cum pro reuerſionis spe prauæ actionis desideria cōcipere non formidant.50.dist.c.1.& c.vt constitueretur. & ideo Papa ,phibet, ne cum ipso dispensetur,cum aliàs suo iure dispēsare posset.vt ī. c. proxi.sed § iurare voluerit religionem,tunc fauore religiōis poterit circa ordinem dispensare.sic ī. de apostat.c.2.vel de cōsilio loquitur cum de iure suo eps posset dispensare cum ipso:vt ī. ca. proxi.& ī.de cleri.coniuga.sane.Ber.

† Cap.6.co. tit.in 1.com pilat. & post Concilij Late rensem.par.6. cap.9.

† Aliàs ita. Vide omnino magistrū sententiā. & Doctores li. 4. dist. 37. & 38. & B.Thomam in q̄stionibus addit.3.par. q.43. art. 1. & 2.

† Vincētius videbat ratione verū cū ratione: Hic est ergo minor dispensatio maior.

c ¶*In minoribus.*]sim.30.dist.placuit.& 15.q.8.si q̄s presbyter. Ber.

M *Eminimus.*]In prima parte ponitur decisa cōsultatio.In 2da distinguens rñsio.Sed m membrū:ibi, *Verum.* Abbas Siculus. Aliquis suscepit habitum religionis:quæritur,an posit postea ptrahere matrimonium?Rñdet Papa, q̄ si deuouerit religioni , & Professionem fecerit,postea matrimonium contrahere nō potest q̄ si contraxerit postea compellendus est eam dimittere , & ad monasterium redire:sed si nec habitum suscepit, nec professionem fecit,sed solummodo votum fecit,si postea contraxerit, non est cogendus ad religionem transire , nec matrimonium debet rescindi.Nota q̄ votum simplex non impedit matrimonium contractum,cum fit fortius vinculum quàm votum simplex.

¶*Glossa sequens casum inchoat.*

d ¶*Memimmus.*]CASVS.* Aliquis promisit trāsire ad religionē, & habitum religionis suscepit,postea ptraxit matrimoniū, quem ritur quid iuris?& respondetur prout sequitur in littera.

e ¶*Professionem.*]quæ etiam sola facit monachum.ī.de reg.porrectum.vide in seculo remanere nō debuit,nec ptrahere matrimonium , immo compelli debet redire ad monasterium. ī.de regul. ficut. vt hic dicitur.arg. 27. distin. quod interrogasti. & 27. q. 1. quasi per totum.

¶*Glossa seq. soluit contrarium.*

f ¶*Nec habitum.*] maxime : quia solus habitus nō facit monachū, sed pfessio regularis, ī. de regular. porrectū. nisi gestaret habitum monachalem cū aliis per annum : quia tunc pſumitur professionē feciſſe,vt postea ei exire non liceat.ī. de reg. ex parte.& c.vidua.

g ¶*Transiturum promisit.*] Et ita votū fuit simplex tm̄ : quod per fortius vinculum tolli tur. ī. eod. rursus. 27. dist. si vir. 27. q. 2. nos nouimus. æqualiter tñ cum solemni obligat apud Deum, vt dicit illa decretalis , rursus.vbi de hoc dicetur.

1 Immo cōtrahendo iu ſpectus fit de hæresi, Simācas cathol. instit, tit. 40. de matrimonio,vbi plene,& recte.

2 Qualiter hoc sit intelligendū, docet pulchre B. Thomas in d. q. 53. art. 2. ad 1. argumentū.

† Gap.7. co. tit.in 1. com pilat.& post Late rensem.

3 Late rensem.

C *Onsuluit.*] Suscepto habitus sine professione nō dirimit matrimonium contractū,sed ptrahendū impedit. hoc dicit. sed hæc summatio est nimis generalis. Primo ponitur cōsultatio. Secundo rñsio:ibi,*Consultationi.*Abbas.

CASVS. Quædā nobilis mulier vestibus ꝓtiosis abiectis mutauit habitum & de manu presbyteri velum assumpsit , sed non renunciauit propriis,nec iurauit clausтrum, nec in manu alicuius professa est,vel obedientiā promisit : postmodum anno elapso matrimonium ꝓtraxit:Quæritur quid iuris?Rñdet Papa,q̄ sicut simplex votum impedit matrimonium contrahendum,sed nō dirimit iam contractum,ita habitus sine professione susceptus impedit ne contrahatur,sed nō dissoluit iam contractum.Nota,q̄ votum simplex impedit matrimoniū contrahendum,sed non dirimit iam contractum.Item habitus sine professione monachum non facit.

† Vide omnino citatos paulo ante in c.memini mus.eo. tit.

h ¶*Mutauit habitum.*]nulla facta professione seu voto,vnde non impeditur 4 matrimonium.17.q.1.Gonsaldus.& ī.eo.c.proxi.Ber.

4 Secūdum Per. & Abbatē melius dixisset,non dirimitur: nam bene impedit, cū sit votū simplex : vt patet in fine. Ioan. Andr.

i ¶*Presbyteri velamē.*]scilicet, ꝑbatiōis,qui distinctus esse debet ab habitu professorum.ī.de reg.c.penult. qui non dirimit matrimonium iam contractum.ī.c.proxi.& ī.eo.rursus.

k ¶*Non renunciauit.*]per hæc quæ hic enumerantur,paret , q̄ nō assumpsit religionem,nec habuit propositum mutandi seculum: vnde libere exire potuit infra annum,& etiam anno cōpleto.ī. de regular.c.pen.vbi dicitur,q̄ euidenter debet apparere si seculum mutare voluerit:& ita signa mutatiōis euidenter debēt apparere ad hoc vt aliquis cēseatur monachus,aliàs exire poterit infra annum,& anno finito.20.q.1.illud.

5 Ad hoc missi. supra de reg.il. ad Apostolicā Ioan. Andr

l ¶*Super altare.*] Vide qualiter quis potest profiteri in manu epi. 27.q.1. viduitatis.& in manu etiam monachi 5.ī.eod. insinuante. & coram sacerdote per ipsius benedictionem.27.q.1.sciendum. & 20.q.1.vidua &super altare,vt hic dicit.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

m ¶*Non dimisit.*]27.dist.c.presbyteris.§.hinc distinguendum. & c.fi.vir.& ī.eod.rursus.ī.de regularibus porrectum.

n ¶*Susceptus.*[sed vī q̄ eoipso q̄ suscepit habitum & velamē, vo-

tum suum solẽnizauerit.ita vt ad monasteriũ redire cogatur.arg. 3.de reg.vidua.27.dist.quod interrogasti.littera istius cap.satis solu it ꝓtraria illa:hic ꝓstabat, ꝙ absolute habitũ non mutauit,ibi ve ro eo animo & proposito habitum & velamen susceperũt.vt mo nachæ essent:vnde postea nõ audiuntur,etiã ꝓtrarium vellent iurare.Bernar.

†Cap.8.eo. tit. in 1. cõ. pilat.& post conciliũ La terañ. par. 4.cap. 20.

Vide Magistrum sen ten.lib.4. di stio. 38. & ibi B. Thomam. q. 1. art. 3. quæstiuncula 2. & 1. & 2. 1. q. 88.ar. 10. adde Corsetum singul. 85.verbo,dispensatio.

VEniens.] Primo narrat casum præmissa causa.Secũdo ponit mandatum:ibi, *Nos itaque*.Abbas:

CASVS.Quædã mulier promisit fide data se nupturam cuidã viro absenti : postmodũ audiuit plura de crudelitate ipsius: noluit cũ eo ꝓtrahere:& cũ timeret ne compelleretur ꝓtrahere cũ ipso,in manu M. eremitæ votum continentiæ ꝓmisit, ꝙ tñ vestem vel locũ non mutauit:vir hoc audito cũ alia ꝓtraxit : dictus eremita ad dñm Papã accessit, proponens ei ꝓdicta: ipse considerãs tutius esse vt prædicta mulier post fidem & votum simplex matrimoniũ ꝓtrahat , quàm fornicationẽ incurrat: mandat,vt si nõ est am plius in facto processum de fide mentita,& de voto violato pœnitentiã imponat, & ei det licentiam contrahendi. Nota. ꝙ post votum continentiæ simplex matrimonium contractum non dissoluitur.

1 Concor. tex.in1.mulierem.ff.de ritu nup.& ibi Docto. adde Syluestrũ in summa. verbo: matrimonium. 5. q. 13.& seq.

¶Idem.

¶Votum castitatis de præsenti impedit matrimoniũ contrahendum : ecclesia tamen ex causa matrimonium contrahi quandoque permittit. hoc dicit inhærendo littera.

CAP. V

VEniens † ad præsentiã nostram M. eremita proposuit, quòd l.mulier cuidam viro absenti[a], fide data se nupturam promisit [k] : sed postmodũ audiens plura de seueritate[c] ipsius , ei noluit copulari.cũ itaq; timeret , ne illi nubere cogeretur , in manibus suis continentiæ votum [d] promisit : non tamen locum, aut vestem mutauit : quo audito , vir aliam sibi copulauit. ¶Nos itaque attendẽtes tutius esse,vt præfata mulier post fidem, & votum simpliciter oblatum , matrimonium contrahat , quàm fornicationis [e] reatum incurrat : Mandamus , quatenus si plus non processit,sibi de fide mentita & voto violato [f] congruam satisfactionẽ indicas,& ei , cui vult, nubendi in Domini licentiam tribuere non postponas [g].

¶Celestinus tertius.

¶Votum simplex impedit sponsalia de futuro,non autem dirimit matrimonium sequens:secus in voto solemni.

CAP. VI.

RVrsus † quidam votum castitatis [h] emittens , iurauit se quandam ducturum postea in vxorem: Vnde à fraternitate tua requisiti arbitramur , quòd cum simplex votũ apud Deum non minus obliget , quàm solemne : pro eo quod iurauit temere, pœnitentiam agat: & votum , quod Deo fecit , studeat licet vnus min⁹ peccet alio:qđ patet ex minori pœnitẽtia.27.dist. si vir.& 27.q.1.virginibus.& c.deuotã.Vel hoc contingit pp adiũctum.s.pp bonum matrimonij. arg. 27. q. 1.nuptarum.& est similiter inter simplicem loquelam & iuramentum nõ facit Deus differentiam.22.q.5.iuramenti.& collige ex hoc qđ hic dr,votum ex sui natura nõ dirimere matrimonium,sed cõstitutio facta sup voto.Quia sit hic mentio de voto simplici & solemni:vide qd fit vtrũq;.Votũ solẽne 9 est qđ fit interueniente aliqua istarũ solẽnitatum,videlicet ꝑ susceptionẽ sacri ordinis.28.dist.diaconi.& 84. dist.cum in ꝓterito.Item ꝑ susceptionem sacræ vestis,quæ tñ ꝑsi tentibus dari dẽt.5.de reg.statuimus.& maxime si cũ aliis icipiat uouet se alicui religiõi,in manu abbatis vel abbatissæ,vel etiã in manu monachi.5.de reg.statuimus.& 5.eo.cõsuluit.& 7.eo.c.pxi. ꝑsentibus testibus ꝑ quos possit ꝓbari ꝑfessio,si ille negaret , & hoc negari possit,fiat inde publica scriptura.27.q.1.oẽs fœminæ in qua scriptura ꝑfiteatur se velle religiose viuere.30.q.1.vidua. & tale votum impedit matrimoniũ ꝓtrahendũ,& dirimit iã ꝓtractũ.27.q.1.ꝑ totum.vsque ad c.nuptiarum.Aliàs aũt votũ continentiæ factum, ꝙis coram multis,dr simplex,quasi nõ vestitũ, siue institutum aliqua solẽnitate:& tale votum impedit matrimonium ꝓtrahendũ,sed nõ dirimit iã ꝓtractum.quasi dicat nõ debere ꝓtrahere post tale votũ.tñ si ꝓtrahat,tenet.5.eo.ꝑsuluit.& c.veniẽs, & 27.q.1.nuptiarum.cũ seq. cap.& post hoc votum continẽtię,cũ ꝙs dicit:voueo continentiam,dat ecclesia licẽtiã ꝓtrahẽdi.5.eod. cap.proxi. Hæc opinio hodie quasi 10 cõis est,& in hac opinione fuit Gratianus 27.dist. §.vlt.& c.vlt.Hug.vero dixit,ꝙ votum cõtinentiæ perpetuæ inter omnia vota impedit & dirimit matrimonium iã ꝓtractum, & in nullo casu est matrimonium post votum ꝑpetuæ continentiæ,quo ad Deum: & si postea cõtrahat,de solo facto contrahit,& mortaliter peccat:& hoc dicit esse verum si votum continentiæ proprie teneatur.Proprie dr votum continẽtiæ cum dico:voueo ꝑpetuam continentiam.Improprie cum dr:voueo siue promitto, ꝙ post annum siue post mortem vxoris meæ, & copiosẽ vouebo ꝑpetuã continentiam: quod est dicere, votum de ꝓsenti & de futuro.Et dicit Hug.quòd solemnitates ꝑmissæ,non sunt de substantia voti,sed signa & probationes voti,si votum reuocetur in dubium. Ioannes dixit,ꝙ si aliquis corã tota ecclesia dicat:voueo ꝑpetuam continentiam:nõ solemnizatur votum,nisi aliquid de ꝑmissis interueniat:vnde si postea contrahat,tenet matrimoniũ.Hug.vero contra,vt patet,Sed certe quod dicit Hug.magis videtur tutum:licet enim aliquis nõ efficiatur monachus,bene potest se obligare ad continentiam ꝑpetuam per votũ,sicut potest se obligare ad alia vota:quia votum continentiæ excedit oĩa alia vota , vnde nõ posset cõmutari in maius bonũ.arg.32.q.1.nuptiæ, vnde & si coniugati continentiam promittant,eam seruare tenẽtur.33.q.5.quòd Deo pari.Hugo contradicit Alexandro 5.cap.proxi,cui potius standum 1 est.

8 Eodẽ modo explicat B. Thom⁹ initio decis talis citat⁹ de q.53.ort.2.ad 1.arguẽtum, vbi addit alia. quę hunc lo cum illustrant.

ADDITIO.Vnde versus:*Votũ solẽne demonstrant quatuor ista.*

Ordo sacer,scriptum.professio præstita sponte:

Et professorum vestis, susceptaꝙ scieter. Vel sic.

Ordo sacer,vestis,professio religionis:

Quæ sit facta palam, faciunt solemnia vota.

1 Et ità videtur velle Bernardus quòd votũ simplex nõ dirimat,idẽ sensit infra deeo qui eo gno. conf. vxor.c.4.

a ¶*Obseruare.*] Quòd si prius iurasset, & postea votũ simplex emisisset , tene qđ dicitur 5.de spon. commissum.

b ¶*Videtur.*] quia remanebit cum illa 5. eo. consuluit.

† Vuilisbon. & Colũbrien.

† Vlbon. & Colubrien. sed ex vetustis libris re stituti est vt est impressum. Sunt ęstatus in Portugalia. vide Vasęũ in annalibus Hispanię c. 10. sed pro Vlisbon. legendum Olipon.

1 Cap.vnico eo. tit. in 3. compilatio. Vide Sotum lib. 4. sent. dist. 38. q. 1. art. 2. & citatos in præcedentibus ea patulis

2 Aliàs ita: eo fecit adie cto tenore, aliàs ita, fe cit, adiecto tenore , & c. aliquę voce eo.

3 Aliàs.Michaelis , id est, P. filio Michaelis.

¶*Innocentius tertius Vlisbon.*† & Colimbrien. Episcopis,

¶Votum solemne impedit & dirimit matrimonium post contractum.

CAP. VII.

INsinuante.] Primo ponit factum. Secundo diffiniendum committitibi , *Nos igitur.* Abbas.

CASVS.Quidam curiales regis Legioneñ. supplicauerunt:ipsi regi , vt l. nobilẽ mulierẽ faceret copulari in matrimonium cuidam viro:Cum istud perueniret ad notitiã cõsanguineorum, ipsi eidem mulieri consuluerunt, vt virũ acciperet:& ipsa respondit,quòd nubere nolebat, cõsilium recipiens ab eisdem, ꝙ votũ emitteret castitatis:quod fecit in manibus cuiusdã de fratribus sancti Augustini se cit †, eo adiecto tenore , vt in domo [c] propria, cũ omni substantia sua remaneret. Sane in ciusdẽ ordinis habitu , biennio post permãsit, licet id se inuitã fecisse asserat & coactam, non tam metu regio [f], quàm potestum : & infra. ¶Tandem attendens , quòd inuita votum emiserit, eo dimisso de parentum consilio, P.Michaeli † publice fuit matrimonialiter copulata:de quo † quatuor fuistulit filios tempore procedente: & infra. ¶Nos igitur attendentes , quòd in emissione voti, quod præcessit , nulla vel modica [g] coactio affuisset, quã patientia [h] & perseuerãtia sequẽtis temporis penitus profugauit , & quòd sequens coniunctio potius iniqua fuit , & violenter extorta:Mãdamus , quatenus si præmissis veritas suffragatur , præfatam mulierem ad male dimissum religionis habitum resumendum , & seruandum quod vouit , monere & inducere procuretis , & (si opus fuerit) per censuram ecclesiasticam coercere.

† In antilatione ita: qua compiquis rapuerit.& sic ista erit monacha,& poterit remanere ĩ domo quo dam sua,cũ vsu rerum, quas contulit monastẽrio. sic 27. q. 1. de viduis.

¶Glossa sequens arguit. signat contrariũ & arguendo dat simile.

f ¶*Metu regio.*] Arg.ꝙ ĩperiũ regiũ nõ sufficit ad iustũ metum.arg. C. ꝙ met.causã.ad inuidiã. arg.contra.C.eod.l.vlt. & 23. q. 8. conuenior. similiter imperiũ parẽtũ non sufficit. ff. de ritu nuptia.si patre.32. q. 7.omnes causationes.

g ¶*Vel modica.*]Nor. ꝙ leuis metꝰ nõ excusat in voto : vt hic & 5. ꝙ met.cau. cũ dilecti. sed in electiõe leuis metus sufficit.1.q.1.si quis aũt.

† De materia huius tituli vide Magistrum sent. & ibidem Theologos scholasticos lib. 4.dist.37.

TITVLVS VII.

De eo † qui duxit in matrimonium,quam polluit per adulterium.

¶Alexander iij.Abbati Sancti Albani.

¶Si quis viuente vxore contrahit cum secunda hoc ignorante prima mortua,ad suis petitionem non separabitur à secunda.

CAP. I.

RPositum † est nobis , quòd vir quidam vxorem habẽs , sibi aliam huiusmodi rei in sciam [i] copulauit : sed prima mortua, nititur discedere obseruare [a]. Quòd si postquam huiusmodi ꝑstitit iuramentum, ad nuptias motu ꝓprio cõuolasset:cũ votũ simplex matrimonium impediat contrahendum non tamen dirimat iam contractum , nihil ambiguitatis quæstio tua continere videtur [b].

† In antilatione ita: qua compiquis rapuerit.& sic ista erit monacha,& poterit remanere ĩ domo quo dam sua,cũ vsu rerum, quas contulit monastẽrio. sic 27. q. 1. de viduis.

¶Glossa sequens arguit. signat contrariũ & arguendo dat simile.

f ¶*Metu regio.*] Arg.ꝙ ĩperiũ regiũ nõ sufficit ad iustũ metum.arg. C. ꝙ met.causã.ad inuidiã. arg.contra.C.eod.l.vlt. & 23. q. 8. conuenior. similiter imperiũ parẽtũ non sufficit. ff. de ritu nuptia.si patre.32. q. 7.omnes causationes.

g ¶*Vel modica.*]Nor. ꝙ leuis metꝰ nõ excusat in voto : vt hic & 5. ꝙ met.cau. cũ dilecti. sed in electiõe leuis metus sufficit.1.q.1.si quis aũt.

† De materia huius tituli vide Magistrum sent. & ibidem Theologos scholasticos lib. 4.dist.37.

¶*Glossa sequens not. ꝙ ex tempore, & c.allegat sex iura.*

h ¶*Patientia.*]Nota, ꝙ ratione temporis euanescit exceptio:qa præsumitur cõsentire. 1.q. 1.constat.5. de spon. ad id quod.7.de frig. c. 1. let etiã quę C. ꝙ met.cau.l. 2. ff. de ri condi.ob tur.cau.si ob turpem.ff.de rit.nup.si pater.B.

† Cap.1.eo. tit.in 1.com pilat.& post cõciliũ Late tanen. par. 6.c. 1. Vide Magistrum libr. 4.senten.dist.m.35.§.solid quod.7.de frig. c. 1. let etiã quę C. ꝙ met.cau.l. 2. ff. de ri.

DE EO QVI DVXIT IN MATRIMONIUM,QUAM POLLUIT PER ADULTERIUM.

¶Supra visum est de quibusdã impedimentis matrimonij,sordinis,& voti:nunc subijcit de alio impedimẽto,quod scilicet causatur ex adulterio vel machinatione in morte coniugis.Abbas Siculus.

De hac teria tractatur 31.q.1.& 32.q.4.per totum.& q.7. in multis capitulis.

RPositum.] Communis diuisio Secunda:ibi , *Licet autem.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam habens vxorem , ea ignorante contraxit cum alia:Tandem prima mortua vult recedere à secunda:quæritur quid iuris?Rñdet Papa , ꝙ licet in canonibus habeatur,vt nullus ducat in matrimoniũ, quã polluerat prius per adulterium,& præcipue illam cui fidem dedit de ea ducenda viuente vxore,vel quæ machinata est in mortem vxoris:tamen quia mulier fuit nescia,ꝙ ille haberet aliam vxorẽ viuentem,& ille vir de dolo suo commodum non sentiat , dicit Papa,ꝙ nisi mulier illa diuortium perat , ad petitionem viri non sunt aliquatenus separandi.Nota hic duos casus , in quibus non potest quis contrahere cum ea,cum qua adulteratus est. Item de dolo suo non debet quis commodum habere. Item argumẽtum, quod contractus pro parte tenet,& pro parte non tenet.

¶Glo.seq.tractat quomodo ignorantia valet ad duo,refiduum recitat per quæstionem,an mortua prima incipiat esse matrimonium. soluit, & dat simile,allegat duo iura in contrarium.

i ¶*Insciam.*]Hoc excusauit mulierem ab adulterio,quia ignorans

Universidad de Deusto
Biblioteca

non cõmittit adulterium.34.q.2.in lectum.& ff.de adult. vlt.alioquin si fuisset conscia,non posset postea cum eo remanere.ʒ.e.cũ haberet immo plus ꝓdest: quia filij de tali matrimonio legitimi censendi,pp bonam fidem vxoris.ʒ.qui fi.sint legi.ex tenore.&c. cum inter.& tũ non fuit matrimoniũ inter eos, etiã post mortẽ primæ vxoris:licet enĩ

† Aliàs ita in canonibus habeat expressum.

ista credaret eum liberum,ligatus tũ erat: & in primo consensu, q̃ nullus fuit,intelligitur ꝑdurare: sicut nec matrimoniũ ꝓtrahitur cũ seruo,licet credatur liber,aliàs nõ ꝓtractura, etiam si postea manumitteretur eo ignorante,quia post manumissionem tacita manendo cũ eo, approbare semper intelligitur primũ consensum, qui erroneus fuit, & non aliũ: vnde matrimoniũ non ꝓcedit.Ar.ꝓtra.ff.de of fic. procon.obseruare. ʃ. vlt. immo vr expressum.ff. de iure do. Proculus.prius dictum verum est, tũ si mulier vult, cõpellitur ipsam ducere pp dolum & fraudem illius: vt in fine dicit.

† Vide.Liure gentium ibi glo.ff.de ritu nupt.

a ¶*In canonibus.*] 31. q.1.c.1. & ʒ. eo. ex tuarum. cum haberet. & c.vlt.in fi.

† Capit.2. eod.tit.in 1. compilar.& post.concilium Laranen.par.6 cap.13.

d ¶*Fidem dederat.*] vel si de facto eam duxit. ʒ.eod. cum haberet. & supple , eam cognouit viuente sua vxore: aliàs nõ impediretur ꝓ trahere cũ ea.ʒ.e.c.vlt.

c ¶*Machinata.*]31.q.1.si quis viuente.& ʒ.eo.super hoc.

d ¶*Desuo dolo.*]ʃ. de rescrip.sedes Apostolica.& 30.q.1.dictum.

¶*Glo.seq.arg.q̃ contractus claudicat.allegat 12.iura.*

e ¶*Nisi mulier.*] Et ita compellit vir remanere cũ ea,si voluerit, pp culpam & dolum ipsius viri,sed non ecõuerso.fim. ʒ.de adul. c.2.& ita est hic ar.q̃ ꝓtractus pro parte tenet,& pro parte nõ.ʃ. de despon.imp. de illis.ff.man.potest.C.de resc.ven.l.2.& Insti.de auct.tu.circa prin. ff. locati. sicut emptio.ʃ.interdũ.& ff.de act. emp.& ven.Iulianus.si quis à pupillo.29.q.2.si quis ingenuus.32.q. 5.proposito.& 32.q.2.aliqñ.& 37.q.2.ʃ.1.& 31.q.2.c.1.& 2.si tãcontrahere cum alia,teneret matrimonium.ʒ.eo.veniens.

ADDITIO.Et hoc est verũ, ante primũ vel nouũ consensum.

Significauit.]In prima parte decisa cõsultatio.In secũda:ibi,*Mandamus*.distinguens cõmissio.& ẽm membrũ:ibi.*Alioquin*.Abb.

CASVS.Quidam O.noĩe,A.ndeganensis coactus fuit iuramento interposito A.muliere m recipere in vxorem:Postmodũ aliã in vxorem accepit, ppquam dicta A.eũ traxit in causam coram Ebor acen.archiepo,qui compulit ipsum O.iurare,q̃ ad illã quã spõte cepit in vxorem,non accederet,donec inter ipsum O.& dictã A.lis esset in ecclesiastico iudicio terminata:Sed anteq̃ de causa cognosceretur, fdicta A.diẽ clausit extremũ,tũ idem O.non audebat redire ad illam quam spõte acceperat,pp iuramentũ:Vnde hoc significauit dño Papæ:vnde mãdat Papa cuidam Abbati,qua tenus si constiterit,q̃ illi O,tãta vis fuerat illata,q̃ coactus & nõ spõte in illam A,cõsenserit,nec post iuramentum ꝑstitum eã cognouit:ad illam quã postea spõte accepit,libere reuertatur:aliquin eidem ꝓcipiat sub interminatione anathematis,ne ad secundam reuertatur:aliam tñ accipiat,si voluerit,in vxorẽ.Nota q̃ matrimonium per vim contractum non valet:quia libera debẽt esse matrimonia.Item licet vis præcesserit,verumtñ per sequentẽ carnalem copulam consummatur matrimonium.Item quod ab initio non valuit,tractu temporis non conualescit.

f ¶*Significauit.*]Iste O.coactus fuit quandam despõsare in vxorẽ ꝑstito iuramento:postea vero contraxit cum alia spontanea voluntate cõscia huius tactũ: prima petit illum in virũ corã Eboracen. Archiepo,qui eum compulit recedere à secũda ꝑstito iuramẽto, donec lis esset iudicio ecclesiæ terminata inter ipsum & primã; à secunda: & infra. ¶Licet autem in † canonibus [a] habeatur, vt nullus copulet matrimonio, quã prius polluerat adulterio, & illam maxime, cui fidem dederat [b] vxore sua viuente , vel quæ machinata [c] est in mortem vxoris : quia tamen præfata mulier erat inscia, quòd ille aliam haberet vxorem viuentem: nec dignũ est, vt prædictus vir,qui scienter cõtra canones venerat, lucrũ de suo dolo [d] reportet †: Cõsultationi tuæ taliter respõdemus, quòd nisi mulier [e] diuortiũ petat, ad petitionẽ viri non sunt aliquatenus separãdi.

¶Idem Abbati de Fontibus.

¶Si viuente prima vxore,& non cognita,quis contraxit cum secunda sciente, & eam cognouit: etiam mortua prima secundam habere non potest: & secus si prima erat non legitima vxor.

CAP. II.

SIgnificauit † nobis O.Andegauensis:& infra. ¶Mandamus , quatenus si constiterit, quòd eidem O.tanta vis [g] illata fuerit, quòd non sponte in primam cõsenserit,nec post præstitum iuramentum ipsam carnaliter cognouerit [h], propter hoc non dimittas , quin adaliã, quam postea in vxorẽ accepit, reuertendi liberam tribuas facultatem †. Alioquin sibi, ne ad secundam reuertatur [k], sub interminatione anathematis inhibens,des ei licentiam ducendi aliam in vxorem.

¶Idem Baraneñ. † episcopo.

¶Non potest quis cum illa contrahere, quam vxore viuente cognouit,si machinata fuit in mortem vxoris

CAP. III.

SVper † hoc vero quod quæsiuisti, an liceat alicui cũ ea contrahere matrimonium,quã vxore sua viuente sibi de facto matrimonio copulauit [i] : Taliter respõdemus,quòd si adultera est in mortem vxoris aliquid machinata [m], siue fidem [n] dederit,siue † non quòd ea de functa hanc esset ducturus : secundum canones ab eius consortio prohibetur : & hæc prohibitio perpetuo est seruanda.

¶Idem Baraneñ. † episcopo.

¶Non potest quis cum illa contrahere, quam vxore viuente cognouit,si machinata fuit in mortem vxoris

CAP. III.

SVper † hoc vero quod quæsiuisti, an liceat alicui cũ ea contrahere matrimonium,quã vxore sua viuente sibi de facto matrimonio copulauit [i] : Taliter respõdemus,quòd si adultera est in mortem vxoris aliquid machinata [m], siue fidem [n] dederit,siue † non quòd ea de functa hanc esset ducturus : secundum canones ab eius consortio prohibetur : & hæc prohibitio perpetuo est seruanda.

¶*Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

g ¶*Tanta vis.*]quæ posset i cadere in constantẽ virum.ʒ. de spon. veniens 2.& c. consultationi. sim. ʒ. qđ me. cau. platum. & c. cum dilecti. Arg. contra. 15. q.1. merito q̃ritur. & ʃ. de iureiur. si vero. Iuramentum istud potest seruari sine interitu aiæ,ergo debuit seruari vt ibi dr: & hæc non habent hic locum : qa matrimonia libera debent esse & nõ coacta. ʒ.de spon. cum locum, & c.ꝑterea. & c.requisiuit.& c.Gemma.

¶*Glo.seq. argumentatur,allegat 5.iura.*

h ¶*Cognouerit.*]Quod si fecit anteq̃ contraheret cum secunda,cõsensisse vr , vnde amplius secundam habere non posset.ʒ. de spon.ad id quod.ʒ. de despon.impube. de illis. & ʒ. de his qui ma.accusa.possunt,insuper.& est arg. q̃ ratihabitio retrotrahitur. sic. ʒ.de regu. significatũ , ad fidem. 1. q.1.constat. 63. dist. Salonitanæ. de coniug. seruo. proposuit. & ʃ. qđ metus causa. perlatum.

i ¶*Ne ad secundam.*] consciam huius factĩ: aliàs enim bene posset eam habere.ʒ.cap.proxi.

¶*Glosſa sequens ponit Brocar.ad nega.alleg.quatuor iura.ad affirmatia,& soluit.*

k ¶*Reuertatur.*]Arg.est hic qđ ab initio non valet,tractu tpis nõ conualescit,licet pueniat ad eum casum,à quo potuit habere initium.Institu.de leg.ʃ.an seruo.2.q.1.in primis.circa.prin.insti. qui test.fa.pos.ʃ.vlt.36.q.2.cap.vlt.arg.ꝓtra.2. 30.q.1.ad limina.ff.de fer. vt pomum. 34. q.2.in lectum. Prima rubrica locum habet qñ ppetuum subest impedimentũ:ꝓtraria:adaptantur ad hãc regulã:Multa impediunt faciẽdum quæ iam factum nõ dirimunt:quia qđ ab initio legitime factum est ex superuenienti delicto nõ mutatur.ff. de iti.actuq;,pri.nec enim.nisi lege vel canone illud exprimat, vt patet per ꝓtraria:qđ ppetuo ,phibeẽ fieri,quolibet casu superueniente,prohibitio durat:vt in primis concor.& ʒ.c.proxi.

Vper hoc.] Præmittit quæstionem, cui rñdet:ibi,*Taliter*.Abbas.

CASVS.Aliquis viuente vxore sua de facto aliam sibi matrimonio copulauit.Tandem vxor sua mortua est:q̃ritur,an ipse possit ꝓtrahere cum illa,quã sibi matrimonio copulauit viuente sua vxore?Rñdet Papa,q̃ si adultera in mortem vxoris aliquid machinata fuerit,siue fidem dederit,q̃ eam duceret post mortẽ vxoris, illam habere non potest:& hæc prohibitio est perpetua.Nota q̃ adulter cum adultera potest ꝓtrahere,nisi ei fidem dederit ꝓtrahẽdi vel nisi fuerit machinata in mortem vxoris.

l ¶*De facto matrimonio copulauit.*]& eã viuẽte sua vxore cognouit,alias non ,phiberetur.ʒ.eo.c.vlt.& ea sciẽte,q̃ haberet vxorẽ, secus si ignoraret. ʃ. e.c.1.& 2.& ʒ.eo.ti.ex tuarũ.& c.cũ haberet.

¶*Glo.seq.exponit,& ponit opi.quã reprobat.secũdo quærit,& soluit.*

m ¶*Machinata.*]31.q.1.si quis viuente.& ʃ.eo.c.1.& intellige cum effectu,vt dicit.c.si quis viuẽte. qđ dicit, machinata:qa verba cũ effectu sunt accipiẽda,ʒ.de cle.nõ resi,relatũ.& ʃ. de spon.c.vlt.de pœn.dist.1. ʃ. hæc aũt verba. & ff.qđ q̃q; iur.l.1.ʃ. hoc aũt.& arg. ʒ.eo.c.vlt.Quidam dicũt q̃ sufficit conatus sine effectu:& sufficit q̃ ita scriptũ est ʒ. ff.qui & à q̃bus. ꝑspexit.&c.q.3.scriptũ.quod nõ est verum, ʒ.eo.c.vlt. Quid si aliquis interficit aliquẽ in bello, nõ eo proposito q̃ velit vxorẽ eius sumere,nunquid potest illã ducere in vxorem?Dicas q̃ sic.ʃ.de conuer.infideli.laudabilem.

n ¶*Fidem dederit.*31.q.1.relatum,& ʒ.eo.significasti.Ber.

Ex hinc

EX *litterarum.*]Cõis diuisio.Secunda:ibi , *Fraternitati*. Abbas.

CASVS. Quidam auctoritate prælati sui dimisit vxorẽ suã in adulterio deprehensam,quæ postmodum assumpsit habitũ monachalem:ille maritus aliam superduxit illa viuente : tãdẽ prima decessit:quæritur,an simul debeãt remanere?Rñdet q̃ abinuicem sunt separandi , & ille vir pœnitentia sibi iniuncta de adulterio,poterit aliam ducere in vxorem. Nota , q̃ mulier in adulterio deprehẽsa dimitti potest,scilicet quo ad totum. Item vir viuente vxore aliã habere nõ potest. Item nota mirabilem casum, q̃ viro nõ prærudicatur quo ad cõtinentiam,si vxor nõ intret religionem:votum viri propter introitum vxoris solemnizatur.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilari. Vide quæstiũ Tri dent. sessio. 24.tit.de sacramẽto matrimonij, ca no.7.

† Susceperit

† superduxit

a ¶*Deprehensam.*] idest,coniunctam , sola enim deprehensio non sufficeret adhoc vt separaretur. 2. q.1.c. 2. & 3.licet sufficiat ad infamiã. ff. de ritu nuptia. palam.ʃ.vlt.

¶*Glo.seq. recitetur per contrarium.*

† In veteri compilatio. hoc cap. Cestuno ij. præcedẽs ve to Clemẽti ijdistribuitur.

b ¶*Aliam superduxit.*]in vxorẽ, quæ fuit conscia, q̃ aliã habeat, vxorem, alias non noceret.ʒ. eod. cap.1.& ʒ. eo.veniens.

† Cap.2.eo' tit.in 2.com pilatione

c ¶*Separare.*] ʒ. eod. cap.proxi.& cap.significasti.31.q.1.relatum.

d ¶*Aliam ducere poterit.*]Acta pœnitentia. arg.ʒ.de spon.cum inApostolica. vel etiam parte pœnitentiæ,si timetur de incõtinẽtia. 33. q.2. in adolescentia. Bernardus.

CVm † haberet vxorem legitimam A. nomine, I. latorem præsentium,cum M. adulterium perpetrauit.Cũque super hoc fuisset in ius vocatus,abiurauit adulteram , & postmodũ iuramento contempto , viuẽte legitima , cum ea matrimoniũ contrahere, & ipsi diu cohabitare præsumpsit:demum prædicta A. de præsenti luce subtracta,memoratus I.cum adultera per decennium est moratus:de qua decem filios procreauit. ¶Tale ergo damus consultationi tuæ respõsum:vt separentur omnino †, & eis iniuncta

¶Clemens tertius.

¶Quia viuente vxore etiam ab eo separata quo ad totum,secundam consetam duxit vxorem,prima mortua separabitur à secunda , sed cum alia contrahere poterit.

CAP. IIII.

EX † litterarum tuarum insinuatione accepimus,quòd T. vxorem suam in adulterio deprehensam [a],de tui antecessoris assensu abiecit:quæ postmodum accepit † habitum monachalem : sed dictus T. antequam illa decederet , aliam superduxit [b] † : & plures suscepit filios ex eadem : & infra. ¶Fraternitati tuæ igitur respõdemus, quòd illos debes abinuicẽ separare .Idẽ vero vir, indicta ei de adulterio pœnitẽtia aliam [d] ducere poterit in vxorẽ.

¶Idem †.

¶Qui viuente vxore legitima cum secunda contrahit adultera etiam prima mortua separabitur à secunda,etiã si longo tẽpore et cohabitauit,et filios ex ea suscepit.

CAP. V.

CVm † haberet vxorem legitimam A. nomine, I. latorem præsentium,cum M. adulterium perpetrauit.Cũque super hoc fuisset in ius vocatus,abiurauit adulteram , & postmodũ iuramento contempto , viuẽte legitima , cum ea matrimoniũ contrahere, & ipsi diu cohabitare præsumpsit:demum prædicta A. de præsenti luce subtracta,memoratus I.cum adultera per decennium est moratus:de qua decem filios procreauit. ¶Tale ergo damus consultationi tuæ respõsum:vt separentur omnino †, & eis iniuncta pœnitentia,perpetua [e] cõtinentia indicatur, præsertim cum in dies suos ambo processerint, & tamdiu publice in adulterio & periurio ex certa scientia , per duranes,ecclesiã in graui scandalo perturbauerint. Nosti enim quòd Leo Papa [f] statuit,vt nul lus ducat in matrimoniũ , quã adulterio polluit , & quòd hic plus [g] processum fuit , quam si fides præstita dumtaxat fuisset adulteræ,vt defuncta legitima eam duceret in vxorem , cum eadem [h] etiam prima † viuente,quasi matrimonialiter mœchæ mœchus adhærere præsumpsit,& sacramentum suum temere violare : quòd vtique connubium (vbi etiam nulla intercessit † religio iuramẽti [i]) tam Gregorius Papa † , quàm Triburiẽn. [k] synodus † detestatur,& vtrumq; hoc modo coniunctũ,præcipit publicæ † pœnitentiæ subiici,ac perpetuo sine vlla spe cõiugij permanere. Nec aliquod eisdem I.& M.ad miniculum afferunt , vt simul maneant, quòd decennio cohabitauerunt † adinuicem,ac decem filios susceperunt † : cum multiplicitas [l] prolis ita susceptæ,magis eorum crimen exaggeret , & diuturnitas temporis peccatum non minuar [m] , sed augmentet. Solicitudinis tamẽ tuæ intererit [n], vt vterque liberis suis †, secundum [o] quòd eis suppetunt facultates, necessaria subministret.

† Præterea & alios hic vide ſaſoné in l. Titia ff. de verb. obl.g. verſ. Quintoam pua.

† Vide l. nec filiũ C. de ritu nup. & l.ſi patre cogẽte. cũ glo. in ver. inuitos. ff. eodem.

† Bauarea † Banaten. † Reuerẽn. ed Belusẽſi. Baionẽſi. & Baraſi. aquoſcadas, cæra reiicie da ſunt.

† Cap.1.eo. tit. in 1. cõpilat.& poſt concil.ũ Laranenſ.par 6.c. 6. Vide hea tũ Thomã lib.4.ſentẽ diſtin. 37.q. 2.art.1.

1 Ad hoc ſupra de ſpon. Sic ʒ.eod.c.vlt. Sed.vidꝫ. cap. 1. detur quòd caſus iſte non ſit alius ab aliis duobus, de quibus habes ʒ.eo.ſuper hoc. q̃ ſi ducit illam,fidem dat illi:& ita idem eſt ducere ſic eam de facto, quod idem dare 1. Satis poteſt dici,q̃ iſte ca ſus non eſt diuerſus ab illis,& hic non dicitur † interceſſe q̃ ſit alius omnino,ſed ſiſtet. quòd plus eſt hic, q̃ ſi fides tñ detur:quia hic primo interuenit fides in deſpõſatione tali de facto, & poſtea eã ducit. ſed verius eſt q̃ eſt tertius, & bene differt ab aliis: quia hic eſt fides de ſpẽſi,contrahẽdo cũ ea quatenus poteſt:Sed in alio caſu eſt tãtum fides de futuro: & eſt ſimilis differẽtia, ſicut inter ſponſalia & matrimonium arg. ʒ.c. vlt.& plus eſt hoc q̃ fidem dare , vt hic dicitur,& plus peccat.

† Vox, pribes ʒ.eo.ſuper hoc. q̃ ma, deeſt in antiquis co dicibus, nec debet eſſe, vt cõſtat ex gloſſa verbo.eadem.

† Videto Hoſtiẽſem in deſpõſatione tali de facto, & poſtea eã ducit. ſed verius eſt q̃ eſt tertius, & bene differt ab aliis: quia hic eſt fides de ſpẽſi,contrahẽdo cũ ea quatenus poteſt:Sed in alio caſu eſt tãtum fides de futuro: & eſt ſimilis differẽtia, ſicut inter ſponſalia & matrimonium arg. ʒ.c. vlt.& plus eſt hoc q̃ fidem dare , vt hic dicitur,& plus peccat.

† Cap.40.& cap.51.

† publice

† cohabitauerint

† ſuſceperint.

h ¶*Cum eadem.*] ſcilicet,vxore.B.

i ¶*Iuramenti.*] Iuramentum iſtud quod fecit iſte, vt ei vlterius non adhæreret, nõ ſufficit 2 , q̃ eam habere non poſſit : quia idem eſſet ſi eam abiurãſſet; cum aliud ſubſit impedimentum, vt patet per hanc litteram.vnde ſupple,maxime.

† Vide Anſelmum hic inducen tem varias Gregorij au ctoritates in hunc pro poſitum.

† Vide Antonium Gabrielum lib. 6.commun. concluſ. tit. de arimẽtis conclu. 1.

2 Quare illud intelligitur de illicito coitu, & facit q̃d notatur 11. q. 3. q. præceſſor. 31. q. 1. illud 35.q.9.quod quis Io. An.

k ¶*Quam Triburien.*] 31.q.1.relatum.& c.ſequenti.

l ¶*Multiplicitas.*]qñq; tñ fauor filiorum diſpẽſationẽ inducit.ʃ.q. 8.de gradibus.& ff.de rit.nup.qui in ,puincia. aliàs incipit diuus.

m ¶*Non minuat.*] ʒ. de ſimo.non ſatis.& cap.ſeq.& ʒ.de conſuetudine.cap.vlt.

n ¶*Intererit.*]Apud quem debeant demorari filij facto diuortio, habes C.de diuor.facto.l.vnica.& apud talem commorari debent qui eorum vitæ,vel ſanguini non inſidietur.ʒ.de conuer.in fi.cap. vlti.vbi de hoc.

¶*Gl.ſeq.ponit regulam quòd ſecundam facultates ,& c. & dat ſimile.ſecundo not,de alimentis filiorum & parentum.ponẽs quatuor caſus,quibus pater nõ tenetur alere filium:vnde de vlti.ſign.contrarium ad tex.& ſoluit.*

o ¶*Secundum facultates.*]hoc eſt regulare,q̃ ẽm facultates alimẽta miniſtrentur.ff.de lib.agnõ.ſi quis à liberis. 1. rñ. & ʃ.ſi quis ex his.& C.de alien.lib.ſi competenti.& l.vl.ſic & procuratio exhiberi debet ẽm facultates eccleſiæ.ʒ.de cẽſi.ſopitæ.& c.cum nuper.Et nota q̃ filius minor triennio,ali debet apud matrẽ,maior triẽnio apud patrem.C.de pat.pote.nec filium.& ʒ.de conuer. in fin.cap. vlt.& ar.ff.de lib.agno.ſi qs à liberis.§.non tñ.Illud ſcias q̃ ſicut

parentes alere debent filios 1. 2. dist. ius naturale. sic & filij parentes, si egeant: vt in l. prædi. si qs à liberis. in princ. & §. si impubes. & C. de alen. lib. l. 1. & 2. & 30. distin. c. 1. & 22. q. 4. inter cætera. tñ recusare potest pater alere filiũ iustã de causa, si forte eũ accusauit: vt l. prædicta. si qs à liberis. §. si quis ex his. in fi. vbi autẽ pater & filius egent, mater compellitur eos alere, vt ead. l. §. vtrum. & l. pen. & C. de alen. lib. Authẽ. quemadmodũ. & i Authen. vt lic. mat. & auiæ. §. Illud. coll. 8. Si aut mater alit filiũ, dum pater abũdat, potest petere expensas, si hoc fuerit ꝓtestata. ff. de nego. gest. Nesenni[9] post triennium tñ. Sed hæc quæ dicta sunt intelligũtur de legitimis: vnde signanẽ ꝓtraria in Authen. quib. mod. natu. effi. legi. §. vlt. coll. 6. & C. de incest. nup. Authen. ex complexu. & C. de natu. libe. Authẽ. licet patri. & j. qui fil. sint legiti. ꝑ venerabilẽ. i fi. fed illa ꝓtraria in telligũt de rigore iuris ciuilis. Quod vt inductum in detestationem criminis: hoc intelligiẽ de benignitate canonica 2, quę vigorem sumit à iure naturali: nã educatio filiorum de iure naturali est. 1. dist. ius naturale. & ex institũ naturæ ꝓcedit: vnde ius istud præfertur ciuili, tũ filij non succedent in bonis patris, & illegitimi sunt 3. §. de clandest. desponsatio. cum inhibitio. §. 1. Bernar.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõpilat.

Iam diligenter cauẽdum est, ne aduenis & vagantibus contrahẽdi matrimonium leuiter faculta cõcedatur. 4. cõciliũ Trident. sessio. 24. de reformat. matri. cap. 7. quod omnino videas.

¶Innocentius tertius, episcopo Spoletano.

¶Si quis mortua vxore contrahit cum ea, quam viuente vxore sine fidei datione cognouerat, tenet matrimonium, dummodo in mortem defunctæ nenter fuerit machinatus.

CAP. VI.

SIgnificasti † nobis, quòd cũ P. ciuis Spoletanus, quandã mulierem duxisset legitime in vxorem, ea relicta cuidam meretrici adhæsit [a]: & infra. ¶Verum cum vxor ipsius esset viã vniuersæ carnis ingressa, meretricem, cui adhæserat, desponsauit. ¶Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi alter eorum in mortem defunctæ fuerit machinatus [b]: vel ea viuente sibi fidem dederit † de matrimonio contrahendo, legitimum † iudices matrimonium supradictum: excommunicato munus absolutionis) si petierit [d])iuxta formam ecclesiæ impensurus.

† Vide Romanum cõ. sil. 13. & Baldum Nouel. tum tract. de do te par. 6. priuil. 9.

† dederint.

† Hic patet excõtrahere posse contrahentes matrimonium. vide Felinum in c. 1. supra vt lit. non cont. test.

¶Idem Messaneñ. capitulo.

¶Si quis viuente prima, secundam huius rei inscia duxerit vxorem: mortua prima, licite remanet cum secunda, nouo cõsensu interueniente.

CAP. VII.

VEniens † ad præsentiam nostram G. laicus humili insinuatione monstrauit, quòd cum iu ciuitate Lemouiceñ. quandam sibi matrimonialiter copulasset, ab ea recedẽs, Messanam aduenit, vbi M. mulierem inscium[e] quòd aliã haberet vxorẽ. sibi soleñiter copulauit, verũ cũ eidẽ pœnitentia fuisset iniuncta, vt ad legitimã rediret vxorem & ipse propter hoc in suã patriam rediisset, vxorẽ suã inueniens carnis debita persoluisse, ad Messanam rediit ciuitatem, & supradictæ M. tamquã legitimæ cohabitauit vxori: & infra. ¶Licet autẽ viuẽte vxore legitima, prædictã M. sibi copulare nequiuerit in vxorem †: quia tamen vxore defuncta, vt pote à lege ipsius solut[o], in eandem M. de nouo [f] potuit matrimonialiter consentire: dũmodo nõ præstiterit fidẽ adulteræ[g], vel machinatus fuerit in mortẽ vxoris: Mandamus, quatenus, si est ita, eidem G. vt supradictæ M. affectu adhæreat coniugali licentiam concedatis.

¶Gregorius nonus fratri R.

¶Contrahens cum secunda viuente prima, quam tamen non cognouit, nec ante contractum nec post, mortua prima potest contrahere cum secunda.

CAP. VIII.

SI quis vxore viuente, fide data promisit aliam se ducturum: vel cum ipsa de facto contraxit †, si nec ante nec post factio dolo alterius tantum inita, ab eo reuocari nõ potest. C. de transactioni. transactione. fim. ff. de offi. procon. obseruare. §. vlt. sim. de leg. 3. l. 1. §. 1.

† Vide Bar. in l. miles. ff. qui rebus ff. de adult.

¶Fidem adulteræ.]Hoc ideo dicit: quia & si illa hoc sciuisset, & quòd haberet aliam vxorem, adultera diceretur: vnde non posset esse cum illo propter fidem datam: & quia etiam plus fuit hic: quia in vxorem eam duxit. §. eo. cum haberet: sed quia fuit ignorans, adulterium non commisit. 34. q. 2. in lectum. ff. de adulte. l. penult.

SI quis.]Ponit duo membra. Secundum: ibi, *Cæterum*. Abbas.

CASVS. In pluribus capitulis habuisti, ꝙ nullus potest habere in vxorem illam, cui dedit fidem de ea ducenda post mortem vxoris, vel si de facto cũ ea ꝓtraxit: Ecce, aliquis viuente vxore legitima, dedit fidem alicui de ea ducenda post mortem vxoris, vel cum ea ꝓtraxit de facto: mortua est vxor: ipse cõtrahit cũ ea, quę ritur, an illam possit habere in vxorem: & vt ꝙ non per regulam prædictam: Ruđet Papa, ꝙ si nec ante fidem datam, nec post cognouit eãdẽ sua viuente, nec ante ꝓtractum matrimonium de facto eam cognouit, vel post sua viuente, non est dirimendum matrimonium, quod post mortem vxoris cum illa cõtraxit: pœnitentia tñ debet vtrique imponi, pro eo ꝙ grauiter deliquerint: Sed si prius vel post in vtroque casu vxore sua viuente eam cognouit, tale matrimonium tolerari non debet. Nota ꝙ sola fides data, vel quòd tantum de facto cum alia contraxit vxore viuente, non impedit, quo minus post mortem vxoris possit contrahere cum illa, cui fidem dedit, vel cum qua tantum de facto contraxit.

¶Glossa sequens argumentatur non nocere, & c. allegatis iuris, & sex in contrarium. finis recitatur per quæstionem.

2 ¶Cogno-

2 ¶*Cognouit eandem.*]Sic patet, ꝙ sola fides data, vel tantum de facto contrahere, non impedit matrimonium, vxore defuncta: nisi ad carnalem copulã sit ꝓcessum: & sic intellige oĩa illa iura, quæ dicũt, ꝙ nullus ducat in matrimonium, cui dedit fidem de ea ducẽda post mortẽ vxoris, vel cũ qua cõtraxit de facto. Et ita est argumentũ i ꝙ voluntas † Vide hic Hostiensem & latius Io. And. hoc declarantem. siue factum, nisi fuerit subsecutus effectus: nõ nocet: quia non obfuit conatus, vbi iniuria nõ habuit effectũ. 5. de spõsalib. c. vlti. vbi de hoc. & arg. 35. q. 3. extraordinaria. & ff. qđ quisque iuris. l. 1. in fi. ar. ꝓtra. 32. q. 5. qui viderit. & 5. de biga. nuper. & c. vlti. & 31. dist. si qs post accepũ. & de pœni. dist. 1. si quis cum telo. 5. de sponsali. iuuenis. & idẽ intellige de eo vel ea, ꝙ machinata est in mortẽ alterius, scilicet cum effectu. vt 31. q. 1. si quis viuente. aliàs solus conatus non impediret. arg. istius cap. quia eadẽ ratio vĩ vtrobique.

† vixit

† Videbatur Thomã hic in 4. sentẽ. dist. 31. q. 1. art. 1. & ibi Ioannes in summa verbo, lepra.

DE CONIVGIO leprosorum.

¶Viso de quibusdã impedimentis matrimonii: quia morbus lepra dissoluit sponsalia de futuro, & potest dubitari, nunquid impediat contrahẽdum, vel dirimat contractum. ideo competẽti ordine subiicitur hæc rubrica. Abbas.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. com pilat. & post cõciliũ Lateranen. sub Ale. iii. par. 37. cap. 2.

Eruenit.] Primo narrat casum. Secundo diffiniẽdũ committit: ibi. *Quoniã*. Abbas.

Gen. 2.

CASVS. Cõsuetudo erat in Cantuarieñ. ꝓuicia, ꝙ si aliqui leprã incurrerent, à cõione hominum separarẽtur. nec viri vxores, nec vxores viros sequuntur: Consultus Papa quid fieri debeat de hoc respondet, quòd cum vir & vxor vna caro sint, non debet alter sine altero esse diutius: vnde mãdat archiepiscopo Cãtuarieñ. vt moneat eos, quatenus viri vxores, & vxores viros, qui lepram incurrunt, sequantur, & eis seruiant cõiugali affectu: & si ad hoc induci non poterunt, præcipiat eis, vt vterq; altero viuẽte cõtinẽ tiam seruet. quod si cõtempserint, excõicentur. Nota, ꝙ lepra non separat matrimonium, & adinuicem tenẽtur sibi reddere debitũ. Item si se adinuicem sequi noluerint, cogendi sunt continere.

b ¶*De consuetudine.*]quæ est iure canonico approbata. 5. de eccl. ædifican. cum dicat. quia (vt ibi patet) cũ aliis habitare nõ debẽt: & etiam de iure veteris testamẽti 2. 33. q. 2. hoc ipsum. sed in hoc quod viri sani non sequuntur vxores, vel econuerso, mala erat consuetudo, vt j. sequitur. & j. c. proxi.

† De leprosis vide Nu. c. cap. 12. 9. latissime c. 13. 14.

c ¶*Vna caro.*] hoc expositum est 5. de bigamis. debitum.

d ¶*Sine altero.*]34. q. 2. si quis necessitate. & 32. q. 5. si vxorem.

¶*Glossa sequens recitetur per quæstionem*

e ¶*Diutius.*]Hic non determinatur quantũ extendatur istud, diutius, & ideo in arbitrio boni viri cõsistit. 5. de offi. deleg. de causis. & ff. de iure delib. ait ꝓtor. permittuntur tñ mariti qñq; ab vxoribus recedere, & abesse per multa tẽa, in fauorẽ tñ terræ sanctæ. 5. de voto, ex multa. ad finem: Diutius. quandoq; extenditur vsq; ad biennium ff. locati. cum domini horreorum. quandoque vsque ad quinquennium. ff. de sepa. l. 1. §. quod dicitur.

f ¶*Sequantur.*]Nota ꝙ vir tenetur sequi vxorem, sicut econuerso, cum non ad imparia iudicẽtur. 32. q. 1. si quis vxorem. in fi. & hoc cum ex iusta causa recedit vxor, alias retineat eã maritali potestate. 33. q. 5. cum caput. & cap. manifestum. & cap. noluit. & mulier (legitima eius superstite) cognouit [a] eãdem: quamuis vtrique ipsorum, pro eo quòd in hoc grauiter deliquerint, sit pœnitentia iniungenda: nõ est tamen matrimonium, quòd cũ ea contraxit, post vxoris obitũ dirimendum. Cæterum tolerari non debet, si prius, vel postea dum vixerit † vxor ipsius, illam adulterio polluisset.

TITVLVS VIII.

De coniugio leprosorum †.

¶Alexander tertius Cantuarien. archiepiscopo.

¶Lepra superueniens non dissoluit matrimonium, nec matrimonij effectum: ideo ad inuicem maritali affectione coniuncti se tractare debent: aut perpetuam continentiam vouendam induci.

CAP. I.

PEruenit † ad nos quòd cũ hi, qui lepræ morbum incurrunt, de cõsuetudine [b] generali, à communione hominum separentur, nec vxores viros, nec viri vxores taliter ægrotantes, sequuntur. ¶Quoniam igitur cum vir & vxor vna caro [c] sint, non debet alter sine altero [d] esse diutius [e]: Mandamus, quatenus vi vxores viros, & viri vxores, qui lepræ morbũ incurrunt, sequantur [f], & eis coniugali affectione ministrent [g], sollicitis exhortationibus iuducere non postponas. Si vero ad hoc induci non poterunt, eis arctius iniungas, vt vterque ãltero viuente continentiam seruet. Quòd si mandatum tuum seruare contempserint, vinculo excommunicationis astringas.

¶Idem Baioneñ. † episcopo

¶Coniuges propter lepram separandi non sunt à coniugio, & contrahere possunt matrimonium: & inuicem sibi reddere debitũ tenentur.

CAP. II.

QVoniam † nemini licet (excepta causa fornicationis [h]) vxorem dimittere: constat, quòd siue mulier lepra [i] percussa fuerit, seu alia † graui [k] infirmitate detẽta: non est à viro propterea separanda, vel etiam dimittenda. Leptosi autem si continere nolunt, & aliquam, quæ sibi nubere velit inuenerint, liberum [l] est eis ad matrimonium conuolare. ¶Quòd si virum, siue vxorem, leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat, generali [m] est soluendum ex generali præcepto Apostolico sine aliqua exceptione. Nota quòd non nisi propter fornicationem liceat viro vxorem suam dimittere, nec etiam propter lepram. Item leprosi possunt contrahere matrimonium. Item quod generaliter dicitur, generaliter est intelligendum. Item vbi ius non excipit, nec nos excipere debemus.

† Baronen. † Baiocen. † Bauaren. Sed Beluacen. siue Batonen. siue Batonien. siue Baionen. agnoscẽdum est cętera vel nihil significãtia consulto re iicienda.

† aliqua

h ¶*Excepta causa fornicationis.*]32. q. 1. dixit dominus. & q. 7. Apostolus. & c. omnes causationes.

¶*Glossa sequens recitetur per contrarium.*

i ¶*Lepra.*]Sic propter lepram alter alterum dimittere non potest. 5. cap. proximo. & 5. de iureiuran. quemadmodum. sed spõsa de futuro dimitti potest propter lepram superuenientem: vt ibi, cap. proximo.

¶*Glo. seq. alleg. 7. concordan. signat contrarium, & remittit.*

k ¶*Graui infirmitate.*] 32. q. 7. hi qui sani. & q. 5. si vxorem quis fim. 5. de cleri. ægrotan. cap. 1. 2. 3. & vlt. & ff. de tuto. & curato. nec ille 4. & 7. q. 1. pontifices. Argumen. contra, de cleri. ægrotan. tua. sed ibi soluitur.

l ¶*Liberum.*]cum non sit eis prohibitum: quia edictum de matrimonio prohibitorium est. 5. de spon. cum apud.

¶*Glo. seq. ponit brocar. de generali, & de indefinita ad primũ allegat 4. iura, ad secundum 5. demum contra secundum allegat 3. iura, cõtra primum quinque. soluit vtrumque.*

m ¶*Generali præcepto.*]Not. qđ generaliter dicitur generaliter est intelligendum. de consec. dist. 4. vt ostẽderet. & ff. de procu. procurator cui. 12. q. 1. dilectissimis. ff. manda. creditor. §. Lucius. immo etiam indefinita 5 generaliter intelligitur. 20. dist. si Romanorum eũ pro causa. & 23. q. 5. si non licet. & j. de priuileg. quia circa. ff. de ser. vr. pdio. si 5a super vlt. & Io. An.

3 Arg. cõtra 1. q. 1. ventum. vbi de hoc. & plenius 32. q. 5. si vxorem quis. M. dicebat, ꝙ iiceer sanus reneatur redere, nõ dẽt cõpelli. arg. canonis. & l. all. in fine prædi. glo. Ioan. Andr.

4 Datur erratur in lcũ tutoris, ꝙ sa de futuro dimitti potest propter lepram superuenientem: vt reipublicæ causa absit. nec ille per hoc desinit. esse tutor. Ioan. Audr.

5 Vide Ro. tum lib. 4. sent. dist. 31. q. 1. art. 1. vers. id autẽ quod de leprosis.

6 Vide omninõ Dominicũ Sotum lib. 4. sent. dist. 32. q. 1. art. 1. vers. id autẽ quod de leprosis.

3 De hoc articulo vide per de late per Couarruuiã. lib. 1. varia. resolut. c. 15

6 Vide de sentẽ. excõ. etiam ꝙ generaliter intelligitur. 20. dist. si Romanorum eũ pro causa. & 23. q. 5. si non licet. & j. de priuileg. quia circa. ff. de ser. vr. pdio. si 5a super vlt. & Io. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

let vniuersali.ff.de deci.ad audientiam,ff.de lega.3.non aliter. de consec.dist.2.liquido.Ité ꝓtra, ꝙ generale verbū restringitur.2.q. 1.oēs leges.& dist.1.oēs leges. & j.de sentē.excom.si vero.§.si vero.& ff.ad l.Aqui.scientiam.§.qui.ff.de pig.obligatione,generali. Solu.verbum generali,intelligēdum est generaliter,prout hic dr & in primis cōcor. nisi pstet ꝓtrahēte vel testatorē aliter intellexisse de quibusdā.C. de trāsa.age cum Geminiano. vel nisi sensus non patiatur:vt in vlti. contor.& quod dicitur,indefinita æquipollet vniuersali, illud regulariter obtinet in iure, si lege vel canone non determinatur. 31. q. 1. quòd si dormierit.Ber.

¶Glossa sequens alleg.6. concor.signat vnum contrarium.

† Cap.3.eo. tit. in 1. cōpilat & post conciliū Lateranen.sub Alexan. iii. par.30.c.63.

a *¶Exceptio.*] & ideo nos ex cōsensu nostro recipere nō debemus. 2.q.5. consuluisti. & 55. distin.si euangelica. & 61. dist.miramur. 7.q.1. scripsit. & 31. q. 1. ꝙ si dormierit,& s.de trans. inter corporalia.ar.cōtra.de consec. dist. 2.liquido.Ber.

Et prætextatos supra.vid omnino Tabiē in summa,verbo. matrimonium.3.§.6. circa finem. & verbo: sponsalia.§.9 in 3.modo,vbi Plenius.

† Vide Magistrum,& ibidē theologos scholasticos lib. 4.senten. distin.36.

† Salzburgen.
† Satiburgen.
† Salesburgen.

Itteris.] Cōis diuisio. Secunda pars: ibi, *Respondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui contrahunt spōsalia de futuro.alter ante ꝓtractū matrimonium efficitur leprosus: Quæritur,an alius sit compellendus ad matrimonium contrahendum? Respōdet quòd non debet compelli. Nota, quòd lepra superueniēs soluit sponsalia solum, non matrimonium.

b *¶Cogi non debet.*]sic ergo patet:ꝙ lepra superueniens soluit sponsalia de futuro,& eadem ratione quælibet alia enormis deformitas : vt s.de iureiur. quemadmodum. secus in matrimonio de præsenti,vt patet ex .ꝓximis.cap. s. eod. & c. quemadmodum. Item arg. quòd ea quæ de nouo emergunt , auxilio indigent.ff. de inter. action.de ætate.§.ex causa. & s. de offi.deleg.infinuāte. & ff.ad Velle.si mulier in iure,

præcepto Apostoli, quod exigitur, est soluendum : cui præcepto nulla in hoc casu exceptio [a] inuenitur.

¶Vrbanus iij.episcopo Florentino.

¶Sponsalia de futuro præcise non compellunt ad contrahendum. matrimonium cum leproso , lepra post sponsalia superueniente.

CAP. III.

LItteras † : & infra. ¶Quia postulasti,vtrū si post sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta , antequam a viro mulier traducatur , alter eorum lepræ morbum incurrat , alius ad consummandam copulam maritalem compelli debeat : Respondemus , quòd ad eam accipiendam cogi non debet [b] , cum nondum inter eos matrimonium fuerit consummatum.

TITVLVS. IX.

De coniugio † seruorum.

¶Adrianus Sancteburgen. † archiepiscopo.

¶Seruus contradicente domino matrimonium] contrahere potest , sed propter hoc non liberatur à seruitus domino debitis.

b ¶*Cogi non debet.*]Sic ergo patet:ꝙ lepra superueniens soluit sponsalia de futuro,& eadem ratione quælibet alia enormis deformitas : vt s.de iureiur. quemadmodum. secus in matrimonio de præsenti,vt patet ex .ꝓximis.cap. s. eod. & c. quemadmodum. Item arg. quòd ea quæ de nouo emergunt , auxilio indigent.ff. de inter. action.de ætate.§.ex causa. & s. de offi.deleg.infinuāte. & ff.ad Velle.si mulier in iure,

DE CONIVGIO SERVORVM.

¶Visum est supra de impedimento lepra,an & quando impediat vel dirimat matrimonium, sequitur nunc videre de impedimento conditionis seruilis.

De *hac materia tractatur.20.q.3 per totum.*

Dignum est.]Primo ponit dictum, & eius rationē. Secundo quandam dubitationem soluit:ibi, *Debita.* Abbas Siculus.

CASVS.Quærebatur,vtrum seruus contradicente dño possit contrahere matrimonium? Rūdet Papa ꝙ secundum Apostolum sicut à sacramētis ecclesiæ neque seruus neque liber est remouendus,ita inter seruos matrimonia prohiberi non debet:ꝙ si dominis cōtradicētibus contrahunt,nō sunt propter hoc separandi:tamen seruitia debita non minus debent dominis suis exhibere. Nota ꝙ quilibet potest matrimonium cōtrahere , qui non prohibetur.Item à sacramentis ecclesiæ nullus fidelis debet excludi.Item si seruus contrahat,nihilominus debet domino seruitia debita exhibere.

c ¶*In Christo Iesu.*]id est,in fide Christi susc ipienda.

¶*Glossa sequens obiectionem soluit distinguendo.*

d ¶*A sacramentis.*]quæ susc ipientis causa conferuntur:vt baptismus,confirmatio, sacramentum Eucharistiæ,viaticum,penitētia: ab istis sacramētis nullus fidelis debet excludi : immo tenetur ea recipere.j.de pœniten.& remiss.omnis vtriusq;.sic à matrimonio nullus debet excludi: quia edictum de matrimonio ꝓhibitorium est.s.de sp on.cum apud.secus de aliis sacramētis,vt ordo,qui ratione aliorum datur , qm̄ nullus seruus debet ordinari ꝓter dñi voluntatem. s. de ser.non ord.consuluit.& per totum tit.nullus

CAP. I.

DIgnum † est:& infra.¶Sane iuxta verbum Apostoli†,sicut in Christo Iesu [c], neque liber , neque seruus est à sacramentis [d] ecclesiæ remouēdus [e], ita nec inter seruos [f] matrimonia debēt vllatenus prohiberi: & si contradicentibus dominis & inuitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissoluenda [g] : Debita tamen & consueta seruitia [h] non minus debent propriis dominis exhiberi.

¶Alexander tertius Præposito † & Priori Mortariensi.

¶Separatur matrimonium , quando liber ignorāter cum ancilla contraxerit,ni si postea hoc sciens,illam cognouit.

CAP. II.

PRoposuit † nobis M. mulier , quòd cum vir eius cū ea diutius permansisset, notam ei seruilis † conditionis obiecit asserens eam esse ancillam, quam liberam esse credebat [i], cum eam duxit in vxorem: & infra. ¶Mandamus , quatenus si constiterit, quòd idem vir præfatam mulierem , postillegitime natus. s. de fil.presby.cap. 1. & per totum. & hoc ꝓbatur 1. q. 1. c. remissionem. §.si ergo sacraméta. & cap.si quis hæreticæ.§. ecce si clericus.

e ¶*Remouendus.*] in Authē.de monachis. §. hinc nobis aūt.coll.1.

f ¶*Inter seruos,*] nec etiam inter liberum & ancillam si contrahere voluerint scienter. 29. q.2.si quis ingenuus.& j.cap.proxi. 1

g ¶*Dissoluenda.*]Coniunx enim à coniuge separari non debet. Cōia vtriusq; iudi.possessionem.partus tamē penes dūm ancillæ remanet. ff. de statu ho.l. & seruorum.

¶Glossa sequens reci.per q.ponit opi. Ala. approbat contrarium.

h ¶*Seruitia.*] ergo si dñs seruitiū exigit [2] , & vxor debitum à viro petit eodē ꝛpe,dño est potiꝰ obediēdū. Dicūt qdā ꝙ potius est obediēdū dño: nisi periculū fornicationis timeat, vel magnū præiudiciū fiat vxori : sed potius videtur ꝙ vxori ipsius reddat debitum , cum per hoc nullum præiudicium vel saltem modicum fiat dño ꝓpter moram modici temporis, nisi forte dñs in aurilium personæ peteret seruum suum. Quid si dominus vellet vendere seruum suum alicui , qui vellet eum ducere ad extraneas partes forte in Greciam? Dixit Ala, quòd potest , & vxor tenetur eum sequi.Verius vī,vt alij dicunt,ꝙ talis venditio prohibenda est.arg.C.eōia vtri.iu.possessionum. arg. 54.dist.fraternitatem. & arg. j.de Iudæ.c.vlt.interest enim reipublicæ,ne quis re sua male vtatur. Insti. de his qui sui vel alie.iur. sunt.§.penult.& ff.eod.tit.si dominus.Ber.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōpilatione.& post conciliū Lateranen.sub Alexan. iii. par.45.c.7.

† ad Gal.5.

1 Concor. tex. in l.cū ancillæ. & ibi Bart. C. de incest. nup.

† Aliàs dicti Præpositus, & Mortarien. si Priori.

2 Vox, seruilis, decit in omnibus antiquis codicibus.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōpilatione.

† Vox, seruilis, decit in omnibus antiquis codicibus.

2 De quæstionib⁹ huius glossæ vide omnino B. Thomam lib.4. senten.distin. 36.q. 1.art. 1.& Sotum dist.31.q. 1.art.2. ad. 2. & 3. argumentū.

P*Roposuit.*] primo ponitur factum.Secundo diffinitionis commissio:ibi, *Mandamus.* & ibi,Diffinguit.& secūdum membrūt ibi,*Si vero.*abbas Siculus.

CASVS.Quidam vir cōtraxit matrimonium cum quadam muliere, & cum ea diutius permansit:tandem ei opposuit,quòd esset ancilla , credens eam liberam qñ cum ea contraxit.Quæritur quid sit agendum? Mandat Papa , quatenus si constiterit quòd idem vir præfatam mulierem postquam audiuit & credidit illam esse ancillam , carnaliter cognouit , moneat illum & compellat, vt illam sicut vxorem maritali affectione pertractet:Si vero aliter fuerit, & contigerit diuortij sententiam ferri, mulieri pecuniam restituat , quam viro præfato pro dote cōcessit.Nota quòd si liber ignoranter cum serua contrahat , non est matrimonium. Si vero postea intelligat illam esse ancillam , & illam postea cognoscit , ſtatim est matrimonium, licet ab initio non fuisset.Item quod ab initio non tenet , tractu temporis tenet. Item dos est restituenda seruæ vel ancillæ , si matrimonium dissoluitur.

i ¶*Liberam esse credebat.*] & sic nullum fuit matrimonium , si erat ancilla quam credebat liberam 3. 29. q. 2. per totum. error enim conditionis impedit matrimonium.29.q.2.cap. si quis ancillam.j.his ita.

3 Vide theologos lib.4. senten. distin. 30. & ibi. B. Thomā q. 1.art.2.

¶Glo.seq. reci. per q.quid de illo qui non credidit.alle.pro eo.6.iura, & duo contra eum , & sol.distinguendo. Secundo querit.arg.pro.ponit duas opi.& soluit,& huic littera respondet.

2 ¶*Audiuit.*

a ¶*Audiuit.*]supple,& credidit:nō enim cuilibet referenti credere tenetur.arg.23.q.4.quam magnū.& ff.ꝙ cum fal.tu.l. 2. titubans enim pro ignorante habendus est.C.de cond.indeb.l.vlt.ff.de lib. hom.exhib.l.3.§.is qui.& argu. j. de secun.nup.dūs.& 34.q.2. cum per bellicam.Arg.contra.22.q.4.Innocens.& ff.de peti. hære. item

† cogatis

† cōgerit

quam illam audiuit [a] esse ancillam,carnaliter cognouit, ipsum monitione præmissa compellatis †, vt eam sicut vxorem maritali affectione pertractet. Si vero aliter fuerit,& sententiam diuortij proferri contingat †, mulieri pecuniam, quam præfato viro pro dote [b] concessit, restitui faciatis.

¶Vrbanus iij.Arimineñ.episcopo.

¶Si consuetudo est in loco, quòd partus conditionem patris sequatur , natus ex libero & ancilla liber est, & vt liber matrimonium contrahit.

CAP. III.

LIcet †: & infra. ¶ Sane super eo quod fuit propositum , an mulier possit diuortiū postulare,pro eo quòd vir,cum quo suæ conditionis ignara cōtraxit, seruus monasterij proponatur : cum è contra idem vir patrem suum , cuius conditionem secundum leges † prouinciæ [c] sequeretur , tempore mortis pro libero se gessisse , & iam elapso decennio [d], nec patris , nec suo nomine se ſtatus

† Dehoc dulo vide lonem Medū tract. de restitut. 9.17.& Conatruuiā li bi 4.decre talium par. 2.cap.7.§.2.

† Capita.2. eod tit.in 1. compilatio. Vide Thomālib. 4.sent. distt. 36.q.1 artic. 4.& omnes textū,& ibi glossam Antonini & Doctores in 5.1.niti. de ingenuis.

† legem.

matrimonium:si fornicario affectū,peccaret mortaliter,quod facere non debet:immo potius pati debet excommunicationem.s.de restitu.spolia.litteras.& hoc dixit arg. illius decret.inquisitioni.sed satis videtur,ꝙ possit reddere ad mādatum ecclesiæ,vt ex primo consensu ei coniungatur,quandiu cō stet per sententiam de impedimento conditionis,& hoc vbi non est certus, licet aliquas inde habeat præsumptiones ; secus si sciret pro certo.Et quod dicit littera ista, postquam audiuit illā ancillam , cognouerit eandem, intellige ante litem motam , & sine mandato ecclesiæ:tunc enim intelligitur consentire,non obstāte illo impedimento , & ita secus videtur si ad mandatum ecclesiæ eam cognoscat.Ber.

b ¶*Pro dote.*] id est,vice dotis:non enim fuit dos si fuit ancilla.ff. de iure dot.si mulier.§.vlt.aliàs.l.Proculus.Ber.

L*Icet.*] Primo ponit factum. Secundo determinationem : ibi, *Videtur.*Abbas.

CASVS.Quædā mulier contraxit matrimoniū cum quodam,dicebatur ꝙ erat seruus cuiusdam monasterij:volebat ab eo separari.pro eo ꝙ dicebat,ꝙ ignorabat eum esse seruū ecclesiæ:Respondet,ꝙ idem vir conditionem patris debet sequi,secundum legem prouinciæ,qui tēpore mortis pro libero se gerebat,& iam elapso decennio,nec nomine suo,nec nomine patris ſtatus cōtrouersiā passus fuit:Quæritur quid iuris sit?Respondet Papa, ꝙ ratione tēporis,& fauore libertatis pro parte viri iudicandum est,& sic remanebit cum illo tamquam cum libero.Nota ꝙ pro libero habendus est,qui in statu libertatis per decennium steterit.Item fauor libertatis attendendus est.

c ¶*Secundum leges prouinciæ.*] Innuit aliter esse de iure communi quod est verum.C.de rei vendi.partum.ff.de ſta. homi. l. & seruorum.& s.de ser.non ordi.c.vlt.vbi de hoc.

d ¶*Decennio.*] sufficit tamen quinquennium.C.ne de ſta.defun. si pater.& l.i.sed hic ita contingit de facto.

¶Glossa sequens soluit contrarium.

e ¶*Fauore libertatis.*] Fauore enim libertatis multa contra rigorē iuris ſtatuta sunt.ff.de fideicō.liberta.generaliter. §. si quis seruo. C.communia de manumiss.l.1.s.de proba.ex litteris.& s. de iudi.c. vlti.12.q.2.cum redemptor.Ber.

AD *nostram.*] Duæ sunt partes.Secunda:ibi:*Ideoque.*Abbas.

CASVS.Quidam miles contraxit cum quadam muliere,tādem ei apposuit corā Cardinali Apostolicæ sedis legato , ꝙ esset ancilla:Cardinalis rationibus vtriusque partis intellectis,eos propter conditionis errorem abinuicē separauit:lata sententia dicebatur,ꝙ postq̄ intellexit illā esse ancillam,in illā consenserat : vnde non poterat contrahere cū alia,sed illā retinere debebat, non obstante sententia Cardinalis : Istud significatū fuit dño Papæ. Vnde mādat quibusdā,quatenus si constiterit.ꝙ miles ille ignoranter ꝓtra xit cū ancilla,ita quòd postquā intellexit conditionē ipsi⁹ nec facto nec verbo consensit in illā,ꝓ quod Cardinalis separauit eos dē,ipsi militi dare debeant liberā facultatē cū alia contrahendi.No. quòd & huius error conditionis matrimoniū dirimit iā cō tractū. Ité idē est consentire verbo & facto. Ité matrimoniū quod ab initio non valet.tractu tēporis cōualescit. Ité de sententia lata ꝓtra matrimoniū iterū cōtraxerit cognoscitur sine appellatione,& hoc ideo,qa non transit in rē iudicatā:quia quādocūque potest reuocari,ꝓbato ꝙ malo modo lata sit.

† In antiquis libris vt plurimum ita: N. espo.

† Cap. vnico eo.tit. in 3. cōpilatio. Decisionem & materiā sequitur Dominicus Soto lib.4. sentent. distin. 31.q.1. art. 2.

† cōtraxerit

f ¶*Conditionis separauit.*]quod bene potuit s. eo. proposuit. & 29. q.2.si qs ingenuus quia errantis nullus cōsensus est.ea.causa.q.1.cap.si quis ancillam.§. his ita. & ff. de iurisd. om.iudi.si per errorem.& C.de iur.& fa.ignoran.non idcirco.

¶Glo.seq.not at ipso facto matrimonium contrahi & ratificari.ad id obicit & soluit.demum quærit,& soluit.Item quærit ponit opinionem 10.annis,quam approbat.

g ¶*Nec facto.*]puta carnaliter, cognoscendo eam postquam intellexit illam esse ancillam.s.eod.proposuit.28.q. 2. si quis ingenuus. s. de condi.ap.de illis.& s.de spon.is qui. & ita ipso 2 facto matrimoniū ꝓtrahitur,sicut & verbo.32.q.2.honorantur, & ff. de spon. sed quæ.Item patet hic,ꝙ matrimonium quod nullum est, tractu tpis confirmatur.sic s.de despon.impub.litteras.accessit.& s. eod. proposuit.ff.de ri.nup.si quis.Sed ꝓtra videtur,ꝙ verba necessaria to ante ocu sint.s.de spon.tuæ.& cap.si inter.& de consec.dist.4.cum pro paulus.In his qui loqui possunt, necessaria 3 sunt verba.ff. de leg.3. nutu.sicut in soluendo matrimonio requiritur expressus cōsensus. ff.de rit.nup.in eo.præterea prior consensus non facit matrimonium,quia nullus fuit,sed nonus requiritur.de eo qui dux.in ma. quam pol.veniens.& cap.1.& ita vī antiquus perdurare, nisi nouus exprimatur.simi.s. de bap.maiores.in fi.ff.de preca.sed si manente.ff.de arbit.si cum dies,in prin.& l. Labeo.§.penult.& ff. de verb.oblig.l.1.§.cū adiicitur.Dicas,ꝙ de facto tūc contrahitur matrimoniū, qñ aliqua verba præcesserunt ad sponsalia vel matrimoniū,licet tunc nō haberent effectum,postea vero ipso facto ꝙ trahitur matrimoniū siue sponsalia.s.de despon.impu.litteras.accessit.& ff.de spon. sed quæ patris.& tale matrimoniū præsumptū appellatur.s.de spon.is qui.Sed pone ꝙ aliquis ꝓtraxit cū ancilla ignoranter,& dñs postea illā etiā manumittat viro ignoranter:nunquid est matrimoniū?Dico quòd non.quia adhuc commiscetur ei ex priori consensu,ꝙ nullus fuit.ar.C.ad Velle.quāuis.& l.si mulier.2.ff.de minor.l.3.§.scio.Ité si dūs ancillæ , tāquā liberā eā alicui tradat in vxorē,ꝙ liber est,eoipso intelligitur ei dedisse libertatē. in Authen. de nup.§.si vero ab initio.coll. 4. Sed pone, libera contraxit cū eo qué credebat liberū , postea sciuit illum esse seruum,nihilominus vult esse cū eo , sed ille non vult remanere:Dicit Ioan.ꝙ non est matrimonium, tū illa debet compelli, ex quo vult cum eo esse.s.im.s.de eo qui dux.in ma.quam pol. per adul.cap.t.Io.quod verum credo.

† De materia glossæ cōsule Theologos li. 4. sent.& habe los quod no uissime sanciuit concinlum Tridē. ssio.24. de reform.matrimonij, cap.1.

2 Hoc intellige secundum ꝙ dotrahitur matrimoniū quoad effectū in c. si inter. verbo.dicēte. supra de sponsalib.

DE

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE NATIS EX LIBERO VENTRE.

¶Quia error conditionis seruilis impedit matrimonium, & ex hoc sæpe dubitare contingit. vtrum natus ex libero ventre sit iudicandus seruus vel liber: ideo post rubricam præcedentem congruo ordine ista subiicitur.

TITVLVS. X.

De natis ex libero ventre.

¶Gregorius. †

¶Natus ex libera vel liberta, liber est.

CAP. I.

INdecens esse credimus, vt progeniti ex liberta [a], siue libera filij ad seruitium retrahantur. Propterea tibi præcipimus, vt si documenta nulla sint ab ecclesię parte, quę documentis huiusmodi[b] debeant obuiare, ab eius molestia sine aliqua retractatione cōpescas eandem durum est enim, vt si alij pro mercede libertates tribuunt, ab ecclesia [c], à qua tueri [d] debent, reuocentur.

TITVLVS XI.

De cognatione † spirituali.

¶Alexander tertius Salernitano. Archiepiscopo.

¶ Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum est ad compaternitatem, licite contrahunt, nisi consuetudo repugnet: separantur autem si per eorum alterum vel vtrunque compatermitas est contracta. hoc dicit, cum cap. super eo. infra eod.

¶Ex liberta.] Fallit tamen in casibus. 15. q. vlti. cum multæ. Item in alio. ǰ. de iud. ita quo rundam. Ber.

b ¶ *Huiusmodi documentis.*] quia dicebat mulier ista se habere de manumissione matris suæ siue de sua, quædā instrumenta, quæ forte ostendit Papæ, quibus instrumentis stabitur, nisi ex parte ecclesiæ contraria instrumenta ostendantur. & sic est argum. quòd instrumentum per aliud instrumentum potest reprobari 2, & per alias etiam probationes poterit ecclesia reprobare huiusmodi documenta.

c ¶ *Ab ecclesia.*] 87. distin. libertos.

¶ *Glossa sequens allegat. 9. iura. allegat. in contrarium. & soluit.*

d ¶ *A qua tueri.*] arg. q non debeo id facere, à quo teneor alium prohibere: & qui me defendere tenetur, me non debet impugnare. ff. si ser. ven. l. altius. ff. de condi. inde. frater à fratre. & 26. distin. vna tantum. & 25. distinct. c. vltim. & 11. q. 1. Silue ster. ff. de fideiuss. tutor. & 42. distinct. §. 1. ff. de administra. tutor. quotiens. §. 2. ff. de neg. gest. si pupilli. §. videamus. secus in marito, qui alios ab vxore prohibere debet. & argumen. 3. q. 6. quamuis. Sol. in præmisso generali suppletur: nisi sit tale factum, quod sibi soli ex officio competebat. Ber.

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

¶Viso de pluribus impedimentis matrimonii, submittit de impedimēto cognationis tam spiritualis quām legalis & carnalis. Et quia spiritualis cognatio inter alias est dignior: ideo tractaturus auctor de triplici cognatione, præmisit de spirituali. Abbas.

De hac materia tractatur 30. q. 1. & 1. q. 3. & 4. per totum.

VTrum autem.] Primo dubitatio. Secundo duorū canonū ǰtrariorū inductio: ibi, *Et licet.* Tertio posterioris approbatio: ibi *Vnde.* Quarto exceptio: ibi, *Nisi.* Abb. CASVS. Alioqui contraxerunt adinuicē compaternitatē, quæritur vtrū filij istorum nati ante compaternitatem vel post possint adinuicem copulari: Consultus Papa respondet, q canones ℔m diuersorū locorum consuetudinē contrarij reperiuntur. primus canō super hoc editus, prohibet natos post compaternitatem adinuicem copulari: Alter canō posterius editus, primū videtur corrigere: in quo dr, q siue ante, siue post nati sunt, simul possunt coniungi, illa persona excepta, mediante qua compaternitas fuit cōtracta: Vnde secundum posteriorem canonem debet obseruari, nisi consuetudo ecclesiæ, quæ scandalum generaret, aliter se habeat. Nota q priora iura tra huntur ad posteriora. Item consuetudo tollit ius, & ei præiudicat.

e ¶ *Filij.*] scilicet duorum compatrum.

f ¶ *Posterius.*] Primus canō est. 30. q. 3. post sus ceptum. & debet esse Paschalis primi, licet in quibusdam libris dicatur Paschalis secundi: canon posterius editus est ead. causa, & q. ea. su per quibus, qui corrigit primum, vt hic dicit: sed canō ille ita po test legi q teneat, prout ibi exponitur. sed Alexander aliter illū intellexit 3 vt hic patet.

¶Glo. seq. ponit opi. Hug. contra quam alleg. 3. iura. dat duas solu. & primam approbat.

g ¶ *Nisi consuetudo quæ scandalum.*] Hugo dixit, quod Alexāder male dixit hic: quia innuit hic, q legitime coniun cti debeāt separari, qđ esse non debet propter aliquam consuetudinē vel scandalum: quia à Deo sunt coniuncti: & quos Deus coniunxit, homo non separet. 33. q. 2. quos Deus, & c. arg. pro eo. ǰ. de spon. duo. c. vlt. vbi non statur cō suetudini, sed potius iuri. arg. contra, q consuetudo personas legi timas ad contrahendum reddit illegitimas. ǰ. eod. super eo. & ǰ. de cle. coniu. cum olim. & arg. 32. dist. placuit. Solu. potest dici, q hoc locum habet in matrimonio contrahendo, vt propter scandalum impediatur matrimonium, quod aliàs legitimum est, sed non diri mitur iam contractum propter scandalum: vt hic satis patet ex consultatione: & non dixit hic Alexander, q coniuncti separentur, sed respondet: q coniungi non debent si scandalum est: nam multa fieri prohibentur, facta tamen manent. ǰ. de iureiur. quem admodum. & ǰ. de reg. ad Apostolicam. & 30. q. 5. nec illud. §. sed obiicitur. & 15. q. 1. §. vlti. Vel dic, q propter scandalum derogatur iuri, vt propter scandalum separentur, licet de iure non deberent separari: vt ǰ. eod. super eo. sed prius verius videtur: quia propter scandalum matrimonium, quod Deo auctore in paradiso institutum fuit, per ecclesiam dissolui non debet. 26. dist. deinde opponitur. & ita remanet contraria illa decre. super eo. sed intellige hoc prout ibi dicitur. Ber.

Si vir.]] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Consultationi.* & ibi primo recitat canonum antiquorum contrarietatem. Secundo alterā parté approbat, & rationem addit: ibi, *Ideoque.* Abbas Sicul. CASVS. Aliquis vel aliqua filium suum scienter vel ignoranter de sacro fonte suscepit: Quæritur an debeant separari? Respondet Papa, quòd in quibusdam canonibus generaliter statutum est, vt debeant separari: alij aliter, & melius statuerunt: Vnde dicit Alexander, siue ex ignorantia, siue ex malitia hoc fecerunt, non sunt separandi: quia ignorantia eos excusat, & ex malitia commodum habere non debent. Nota quòd ignorantia excusat. Item dolus suus nemini debet prodesse.

CAP. I.

VTrum† autem filij [e] [aut filiæ †] ante vel post cōpaternitatem geniti, possint adinuicem copulari, canones secundum diuersorum locorum consuetudines contrarij inueniuntur. Et licet primus canō exinde de editus, natos post compaternitatem adinuicē copulari prohibeat: alter tamen canon posterius [f] editus, primum videtur corrigere: per quem statuitur, vt siue ante, siue post compaternitatem geniti sunt, simul possint coniungi, excepta illa persona duntaxat, per quam ad compaternitatem venitur. Vnde nobis videtur, vt secundum posteriorem canonem debeat obseruari: Nisi consuetudo [g] ecclesiæ, quæ scandalum generet, aliter se habere noscatur.

¶Idem eidem.

¶Compaternitas scienter vel ignoranter superueniens inter coniuges, cōiugium non dissoluit.

CAP. II.

SI† vir vel mulier scienter, vel ignorāter, filiū suum de sacro fonte susceperit, an † propter hoc separari debeāt? ¶Cōsultationi tuæ taliter respondemus, q quamuis generaliter sit

† Capit. 1. eod. tit. in 1. compilat. & post consilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 31. ca. 1.

† Hæc duo verba, aut si liæ, desunt in antiquis codicibus.

† Capit. 2. eod tit. in 1. cōpil. & post concilij La teran. sub Alexan. iii i. car. 32. c. 2.

† in vno ve teri ita: ap pter hoc separari de beāt, quæ tuisti.

a ¶ *Institutum.*] 30. q. 1. c. 1. & 2.

b ¶ *Statuerunt.*] 30. q. 1. dictum. de eo. ad limina.

¶ *Glossa sequens quæritur, & soluit.*

c ¶ *Debitū debet subtrahere.*] Sed nunquid pōt exigere 1? Potest dici, q ille qui hoc fecit ignorāter, potest reddere & exigere: quia nō peccauit: quia vero scienter, satis videretur q nō deberet exigere, sed reddere tenetur: tamen non inuenimus prohibitum in hoc casu, q non exigat, ergo nec nos prohibemus.

d ¶ *Si ex ignorantia.*] probabili: aliàs nō excusaretur à peccato. ǰ. de eo qui renun. epi. c. 1. in fi. & ǰ. de cleri. excom. mini. Apostolicæ. & est arg. hic, q ignorā tia excusat, vt ibidem, & 1. q. 4. §. vlti. & 8. dist. consuetudo.

e ¶ *Patrocinari.*] ǰ. de eo. qui dux. in mat. c. 1. & ǰ. de collu. audiuimus. 30. q. 1. dictū. & ǰ. de reſcri. ſedes Apoſtolica.

Vper eo.] Primo ponitur quæstio. Secundo: ibi, *Respondemus.* distinguens responsio. & secundum membrū: ibi, *Caterum.* Abbas Sic. CASVS. Aliqui sunt compares, quæritur vtrum filij eorum possint ǰtrahere matrimonium adinuicē? Respondetur, q si tales sunt, per quorum alterum vel vtrunque parentes ad compaternitatem peruenerunt, coniungi non possunt: & si sint coniuncti, separari debent: si vero per neutrum illorum filiorum compaternitas cōtracta fuit, de his consuetudo metropolitanæ ecclesiæ seruari debet, & aliarum ecclesiarum circumpositarum, ita videlicet, q si cōsuetudo metropolitanæ ecclesiæ habet inter eos matrimoniū non fieri, nec factum firmitatē habere: & ipse episcopus in sua ecclesia idem obseruet: verumtamen, si de consuetudine habeatur, vt talia matrimonia ꝓmittantur, ex quo contracta sunt: ipse epūs illud in sua ecclesia dissimulare poterit, ita q nec cōtradicere, nec cōsentire videatur. quia sicut graue est super his contemnere consuetudinē circumpositarū ecclesiarū: ita grauius videtur, si propter talem consuetudinē huiusmodi coniugiis præstet assensum, cum posset ab aliis in exemplum assumi. Nota, q consuetudo ecclesiæ metropolitanæ obseruanda est, & aliarū circumpositarum. Itē consuetudo facit personas legitimas vel illegitimas ad contrahendū. Item aliquid omittitur pp exemplū. Bern.

f ¶ *Alterum, vel vtrunque.*] ǰ. eo. c. 1. & 30. q. 3. super quibus.

g ¶ *Separare.*] quia cōtra canones cōiuncti sunt: vnde separandi sunt. 10. dist. vides. & C. de leg. non dubiū. & 35. q. 3. contradicimus.

¶ *Glo. seq. alleg. concordat. signat contraria, & soluit, & iterū arguit.*

h ¶ *Metropolitanæ.*] sic 2 12. dist. de his. Sed contra, q consuetudo, Romanæ ecclesiæ potius sit sequenda de consecra. dist. 4. de trina. 11. dist. quis nesciat. in fi. contraria intellige de forma sacramentorum seruanda, quām quilibet teneatur seruare & credere, prout tenet Romana ecclesia. ǰ. de hære. ad abolendam. 1. respon. Itē est argu. q prius recurrendū est ad consuetudinem metropolitanæ ecclesiæ, quàm aliarum, ad quarum consuetudinē recurrendum est. ǰ. de cens. i. super eo. demum ad Romanam. arg. ff. de leg. de quibus. vel potius ad ius scriptum.

¶ *Glosſ. seq. sol. quandam obiectionem, cui solutioni dat simile. ponit demum opinionem, quam reprobat.*

i ¶ *Consuetudo.*] Et intellige de tali consuetudine, quæ scādalū generaret, nisi fuerit obseruata. ǰ. e. c. 1. in fi. & surgit consuetudo ista ex quadam affinitate contracta ex compaternitate vnius filiorū, vt etiam alij coniungi non possint, prout olim obseruabatur secundum iutellectum Alexan. vt ǰ. eo. c. 1. & 30. q. 3. post susceptum. licet illud immutatum fuerit, vt omnes possint coniungi, præter illas ꝑsonas, quibus medianibus cōpaternitas ǰtracta fuerit. 30. q. 3. super quibus. & ǰ. eo. cap. 1. & sic fi scandalum magnum sit in aliquo loco, q tales cōiugantur, vel remaneant cōiuncti, adhuc pp scandalum seruabit ibi illud ius, non obstā te coniunctione, quæ emanauit postea ex ꝑtrarium: Vnde forte simili modo poteſt dici: si in aliquo loco esset magnum scandalū & horror, q aliq ǰtraherēt in quinto gradū: illud nō tolleraretur, nō obstante constitutione illa ǰ. de consan. & affini. nō debet. qa pp scandalū multa ēt ǰtra ius omittuntur: ergo multo fortiꝰ vbi alia ratio subesse videt: & ita hic. & ǰ. eo. c. 1. in fi. scandalum impedit matrimonium & dirimit 3. & est simile: qa consuetudo facit aliquem illegitimū ad tradē. Pa eligendū. ǰ. de cle. coniu. cum olim. In prohibitione talis matrimonij nullū est peccatum: ergo si scandalum est? q coniugatur, pp scādalum phibendi sunt. ǰ. de no. ope. nun. cum ex iniuncto. sed si ommo vtilia nulla phibitio vnquā fuisset, inter tales ꝑsonas ǰtractum matrimonium non deberet dissolui pp scandalum, qa talis dissolutio sine peccato mortali fieri non posset. arg. prædi. decre. cum ex iniuncto. Quidam tamen volunt intelligere versiculum istum: ita quòd si eiusdem ecclesiæ, &c. de primis personis de quibus præmisit, in prin. c. quia inter eas. de quibus secundo dicitur, licitum est matrimonium: vt ǰ. eo. c. 1. nec de tali matrimonio dixit Alexander quòd si dissimulandum, ne in exemplum trahatur: cum ecclesia talia matrimonia approbet: sed verius credo primum dictum verum tamen si consuetudo habet, vt postquam contracta sunt, tolerentur, poterit iste dissimulare: ita quòd, nec consentiat, nec contradicere videatur, propter rationem quæ infra sequitur.

¶ *Dissimulare.*] Talis dissimulatio loco approbationis tacitæ habetur, & merito. cum nullum subsit impedimentum.

¶ *Glossa sequens de taciturnitate notat tria.*

1 ¶ *Nec contradicere.*] Nota: qui tacet 4, neque cōsensit neque negat. ff. de reg. iur. qui tacet. Quandoq; tamen taciturnitas habetur pro consensu. 54. dist. si seruus. ǰ. de præsump. nonne. & aliquando pro contradictione. de consec. dist. 4. cum pro paruulis. ff. de procurato. filius familias. §. in uitum. 65. dist. si forte.

¶ *Circumadiacentium.*] Et ita vicinorum locorum non est contemnenda consuetudo: immo seruanda, ne si contrariū fieret, ſumeretur inde exemplum: quia tum illa consuetudo satis sit honesta, non debet iste videri auctor, vt alij recedant ab illa consuetudine: & ita taceant, si sine scandalo id sustineant.

¶ *Assumi.*] ab aliis, qui talia coniugia non contrahunt de consuetudine.

Martinus.] Duo facit. Primo ponit quæstionem. Secundo eius solutionem: ibi, *Nos autem.* Abbas.

CASVS. Martinus contraxit matrimonium cum Bertha, & Lotharius cū Teberga: Lotharius filium Martini & Bertha de sacro fonte leuauit: tandem Lotharius & Bertha mortui sunt, & Martinus contraxit

1 Vide Sotū lib. 4. sent. dist. 42. q. 1. c. 1. vers. at vero in hoc casu.

† cōstituti

† Capit. 3. eod. tit. in 1. compilatio. Et vide Scilli. Tri dent. initio. tituli citatum.

† De matrimonio huius glosſe vide plene, per glosſam & doctores in c. confuetudo. 8. distin. 1. cap.

2 Vel forte loquitur de aliis canonibus quos nō habemus secundū Alan. Goff. & Inno. Io. And.

† Capit. 1. eod. tit. in 1. compilat. & post consilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 31. ca. 1.

† Capit. 1. eod. tit. in 1. cōpilatione. Est autem illustris diffinitio huiꝰ decretalis, de qua vide Dulcitum li. 4. sent. dist. 42. q. 1. & ibidē Sotū q. 1. art. 3. ¶ Qualiter fit hoc dictū accipiendū vide la re per Felinum in c. nonne. ſupra de præsumpt. & p Bartholomæum Soci. in fallegula 484. & ſequēt. verbo: taciturnitas, & tacēs.

† separari

† dimittas

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus contraxit cum Teberga: Quæritur vtrum tale matrimonium teneat & valeat? Respondet, ꝙ cum vir & vxor per connubium efficiantur vna caro, patet ꝙ Teberga non potest esse vxor Martini, qui fuit compater Lotharij, cum quo Teberga vna caro noscitur extitisse. Nota ꝙ compaternitas contracta per virū transit ad eius vxorem, & econuerso, cum sint vna caro.

a ¶ *Per connubium.*] id est, per carnalē copulā. 27.q.2. Agathosa.

b ¶ *Vna caro.*] 30.q.4. scitur. & capit. si quis ex vno.

Genes. 2. c ¶ *Eius.*] scilicet, Lotharij.
Matth. 19.
1. Corint. 6.
Ephes. 5.

¶ *Glossa seq. ponit versus quos primo exponit.*

d ¶ *Cum quo.*] scilicet Lothario. Nota, quòd post matrimonium carnali copula consummatum (de quo intellige, quod dicitur hic) si alter coniugum suscipit filium alterius de sacro fonte, ambo coniuges compatres efficiuntur parentibus infantis: & ita sivir suscipiat filium alterius de sacro fonte, vxor mediante viro cō

† Capit. 2. eod. tit. in 2. compilatio. mater efficitur parenti bus infantis, & mater spiritualis efficitur illius, & econuerso. 30.q. 4. scisitatur. c. si quis ex vno. si vero compaternitas matrimonium præcessit, siue carnalē copulam, puta, suscepisti filiū Berthæ & Martini de sacro fonte, & postea contraxisti cum Teberga, & eā cognouisti, vel licet contraxisti nondum carnaliter illam cognouisti, quāuis illam postea cognoscas, vxor tua non efficitur commater parentibus illius infantis: quia nondū eras effectus vna caro cum ea: quia per vnionem carnis sequentem compaternitatem, non transitur ad vnionem spiritus præcedentem matrimonium: vnde mortuo & mortua vxore Martini, quorum filium antequam haberes Tebergam, de sacro fonte leuaueras, Martinus poterit habere Tebergam in vxorem. 30.q.4. qui spiritualem. &c. post vxoris obitum. & sic Teberga potest habere duos compatres, vnum post alium: Vnde nota versus:

Quę mihi, vel cuius mea natum fonte leuauit:
Hæc mea commater, fieri mea non valet vxor:
Si qua mea natum non ex me, fonte leuanit:
Hanc post fata mea non inde vetabor habere:

Sic quandoque facto fuo alter cōiugum solemnizat votū alterius puta vir qui volente vxore ordinem suscepit. 28. dist. quia sunt.

Contracto.] Duo facit. Primo ponit casum. Secundo: ibi, *Verum.* Consequenter dissiniendum committit: & in commissione prius exprimit dissinitionis causam, vsque: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Quidam P. nomine contraxit matrimoniū cum A. muliere: Tandem consanguinei eiusdem A. contra matrimoniū obiecerunt, ꝙ non poterat esse vxor ipsius, pro eo ꝙ eadem A. tenuit filium concubinæ ipsius P. in primo pabulo sacrati salis: iudex dubitauit: Consultus Papa respondet, ꝙ si vera constarent esse prædicta. matrimoniū contractum non dissolueretur: quæ res vix præstaret impedimentū matrimonio contrahendo: Vnde mādat, quatenus præfato P. iudex iniungat, vt dictā A. sicut vxorem pertractet siue hoc fuerit factum ante contractum matrimonij, siue post, sed si fraudulenter hoc fecit causa matrimonij separandi: pœnitentiā inde accipiat, matrimonio in sua firmitate durante. Nota, ꝙ per ea quæ præcedunt baptismum, non contrahitur compaternitas.

e ¶ *Sacrati salis pabulo.*] De consecratio. distin. 4. fal. cælestis.

f ¶ *Concubinæ.*] Quidam dicunt, ꝙ ille filius tantum erat filius concubinæ ipsius P. de alio viro: dicentes, ꝙ compaternitas contrahitur per illud sacramentum sacrati salis, sed secundum hoc nulla fuisset quæstio.

g ¶ *Vix contrahendo.*] Et hoc 2 videtur, ꝙ per illa quæ præcedunt, baptismum. distin. 2. non contrahitur compaternitas. argu. 32. dist. præter. §. verum in fi. vbi dicitur ꝙ baptismus est ianua omnium sacramentorum. Item ꝙ cathechismum non sit aliquis aptus contrahere matrimoniū. 28. q. 1. caue. Item si decederet matrimonium solueretur: quæres vix contrahendo matrimonio impedimētū afferret. Ideoque mandamus, quatenus præfato P. auctoritate nostra iniungas, vt memoratam A. sicut vxorem maritali affectione pertractet, & carnale debitum ab ea licenter exigat & persoluat, siue ipsam ante matrimonium contractum cum P. siue postea constiterit hoc egisse: dum tamen si in fraudē hoc fecerit causa matrimonij separandi, pœnitentiam pro præsumptione accipiat matrimonio in sua firmitate dutante.

¶ Innocentius tertius episcopo & archidiacono Linconien.

¶ *Inter patrem baptizati, & leuantem seu tenentem baptizatum, contrahitur cognatio spiritualis valida ad impediendum & dirimendum matrimonium post contractum.*

CAP. VII.

VEniens † ad Apostolicam sedem C. † Anglicus: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si constiterit H. mulierem præ-

De materia huius glossæ vide Theologos scolasticos lib. 4. sent. dist. 42. & præ aliis B. Thomam & Sotum. q. 1. art. 2. vbi de opinionibus hic relatis iudiciū faciunt.

baptismi. distin. ea. venit. Sextum in vertice chrismatis peruncto à facerdote. dist. ea. postquam ascendit. Septimum confirmatio chrismatis in fronte per episcopū. dist. ea. presbyteri. Et illi qui sequuntur Hug. dicunt: ꝙ ille filius non fuit filius Petri, sed tantum concubinæ: & dicunt hanc decre. non tenere, dato ꝙ fuerit filius Petri. Alij dicunt, ꝙ per tria sacramenta tantum contrahitur compaternitas, scilicet per catechismum, baptismum, & confirmationē de consecra. distinctio. 4. in catechismo. 30.q.4. si quis ex vno. & hęc mulier non tenuit illum filium ad totum catechismum: sed tantū ad immissionem salis: quod satis apparet per hanc litteram. Alij Thomas dicunt, ꝙ licet compaternitas contrahatur per catechismum: per illam tamen non dirimitur matrimonium contractum, prout innuitur per hanc litterā, tali ratione, quia baptismus est ianua omnium sacramentorum: vt dictum est in c. præter. §. verum. 32. dist. & ie. 5. de presby. non bap. c. 1. & 3. ergo si ianua non est aperta, nullū sacramentum recipitur. Item alia ratione, quia ante baptismum non est filius ecclesiæ, quia sine eo nullus saluatur, vt dictum est: ergo si non est filius ecclesiæ, non est filius spiritualis: & si non est filius spiritualis, nulla per eum est cognatio contracta: ergo propter hoc non debet matrimonium separari. Sed certe contra istos qui sic dicunt, quòd etiam per catechismum non dirimat matrimonium, dist. 42. vbi manifeste faciunt illa duo. cap. si quis ex vno. & c. in catechismo: B. Thomas quia ibi æquiparantur ista tria, catechismus, baptismus, & confirmatio: Vnde credo, quòd si quis teneat aliquem in toto catechismo, in quo vnus patrinus debet esse, quòd ille sit compater effectus parentibus infantis: sed hæc mulier non tenuit illum filium infantem nisi in primo pabulo sacrati salis: nec expresse dicit littera, ꝙ fuerit filius P. & ideo dico, ꝙ catechismus impedit & non dirimit 4. T. dixit, ꝙ compaternitas per catechismum cōtracta inualida est ad matrimonium dirimendum, quod satis posset tolerari ratione prædicta.

1 De materia huius glossæ vide Theologos scolasticos lib. 4. sent. dist. 42. & præ aliis B. Thomam & Sotum. q. 1. art. 2. vbi de opinionibus hic relatis iudiciū faciunt.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. De intellectu vid. Sotum lib. 4. sent. dist. 42. q. 1. art. 2. vers. secunda conclusio circa finem.

† Contraxerint.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. Concordat Concilium Ideat. sess. 24. de reform. matr. cap. 2. addecimus in superioribus.

† F.

Qui ita sentiunt, ꝙ videtur quia per catechismum non est sacramentum, sed sacramentum.

† Videc. 1. de cognat. spirit. lib. 6. Thomā lib. 4. sentē. dist. 42. q. 1. ꝭ. eo. c. 1. & cap. super eo. in prin.

Vniens.] CASVS. Quidam Anglicus C. nomine, contraxit matrimonium cum H. muliere: dicebatur ꝙ H. mulier susceperat filum prædicti C. viri sui de sacro fonte: Quærebatur, an moniū contrahendum propter hoc debeat separari ab ipso: Mādat Papa, quatenus si constiterit dictam H. filium viri sui ante contractum matrimonium non tamen de sacro fonte leuasse, omnino separeturi secus effet si post matrimonium contractū. Nota quòd cognatio spirituali impedit matrimonium

trimonium & dirimit, sicut copula carnalis.

¶ *Glossa sequens recitatur per quæstionem, de qua remittit.*

a ¶ *De sacro fonte.*] Idem si tenuisset eum in cathechismo, vel in confirmatione: vt ꝭ. c. proxi. dictum est.

b ¶ *Antequam.*] Bene dicit, antequā: quia si post contractū matrimonium hoc fecisset, non separaretur matrimonium contractum. ꝭ. eod. si vir. & 30. q. 1. ad limina. dictum est de eo.

Vna nos.] sunt duæ partes. In prima trimembris cōsultatio. In secunda cuique responsio: ibi, *Super quo.* Abbas.

CASVS. Aliquis, puta Martinus habebat filium, nato isto filio Martinus suscepit filiam Petri de sacro fonte: quæritur, vtrum filius iste natus ante compaternitatē cōtractam inter Martinum & Petrum, possit accipere in vxorem filiam Petri, per quā compaternitas illa contracta fuit: & an si contraxerint, debeant separari? & an illi q conscij sunt illius matrimonij, debeant illud accusare? Respondetur, ꝙ huiusmodi personæ non possunt matrimonium cōtrahere: & si contraxerint, possunt abinuicem separari: & qui contractum sciuerint, debent eccleſiæ illud nunciare e.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Inter baptizatum & filium baptizantis, oritur cognatio spiritualis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. hoc dicit.*

CAP. VIII.

EX † litteris vestris accepimus, quòd cum M. mulier dicti viri filium de sacro fonte a leuasse antequam b eam despōsasset vxorem, vos inter eos diuortium, appellatione postposita, celebretis.

¶ Idē magistro S. canonico Herfordeñ.

¶ *Si filij duorum compatrum, per quorum alterum deuentum est ad compaternitatem matrimonium contrahant, separantur: & tempore contractus scientes impedimentum, illud denunciare tenentur.*

CAP. VII.

TVa † nos duxit discretio consulendos, an natus ante compaternitatem, filiam c compatris patris sui, vel commatris sibi possit matrimonialiter copulare: & si contraxit †, an debeant separari, & an conscij talis matrimonij teneantur illud in publico accusare? Super quo respondemus, quòd huiusmodi personæ non possunt matrimonium cōtrahere: & si contraxerint, possunt d abinuicem separari: & qui contractum sciuerint, debent eccleſiæ illud nunciare e.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Inter baptizatum & filium baptizantis, non potest durante adoptione constistere matrimonium.*

CAP. VNICVM.

IT qua per adoptionem mihi soror esse cœperit, quandiu g durat adoptio, inter me & ipsam nuptiæ consistere non possunt.

filiam non potest copulari in matrimonio filio vel filiæ carnali ipsius sacerdotis.

¶ *Gl. seq. fortificat. text. quærit, & sol. solutioni respondet, & dat simile. secundo quærit arg. negatiue. sol. contrarium.*

f ¶ *Baptizauit.*] Et ita fuit filius spiritualis ipsius sacerdotis. 30. q. 1. omnes quos. vbi de hoc. & c. non debet. & 30. q. 4. si quis ex vno. arg. ergo & 1 & filia illius effecta est soror spiritualis viri, ac si ipsum sacerdos de sacro fonte leuasset, quia tunc illam habere in vxorem non posset, quia ea mediante cōpaternitas esset contracta. ꝭ. eo. c. 1. & c. super eo. & 30. q. 3. super qui b° ergo. multo fortius cū sit pater spiritualis illius. Sed quid mouit ipsum officialem ad sententiandū ꝙ matrimonio ? Hæc potuit esse causa: qa edictum de matrimonio ꝓhibitorū est. ꝭ. de spon. cum apud. sed hoc non inueniebatur prohibitum expressis verbis de his qui baptizant, quòd filij eorum cum talibus non possent contrahere: sed licet expresse non esset prohibitum, satis videbatur esse prohibitum, ex quo pater est ipsius quod minus est, prohibitio inuenitur, sicut ꝓ. licet in filio illius, qui aliam de sacro fonte leuauit, simile est quod dicit Vrbanus: nulla ratione prohibitum in uenitur, quòd vir & vxor simul non possint filium alterius de sacro fonte suscipere 2. 30. q. 4. quòd autem. hoc est verum verbis expressis: sed in genere prohibitum est, dum prohibetur, ꝙ plures simul non suscipiant puerum de sacro fonte. de consc. dist. 4. non plures. & qui prohibetur commisceri filiæ spirituali: vt c. non debet. Sed nunquid filius sacerdotis potest contrahere cum filia illius, quam recepit ad pœnitentiam? Videtur ꝙ non, quia & illa filia spiritualis est sicut illa, quam baptizat. 30. q. 1. omnes quos sed nō ratione prohibitionis est ita: quia non contrahitur tanta affinitas in pœnitentia sicut in baptismo: quia per pœnitentiam nō efficiuntur filij sacerdotis affines filiis eorum, quibus pœnitentiam iniungunt, nec vsquequaque inuenitur prohibitum directe vel indirecte. ergo intelligitur esse concessum. ꝭ. de spōsa. cum apud.

† aliàs ita: arg. ergo & 1 & filia illius effecta est soror spiritualis viri, ac si

1 Forte legendum. ꝙ

† exiterat

2 Quod dicit infra eo. c. vlt. lib. 6. Ioan. Andr.

3 De his filiabus spiritualibus vide Magistrū in 4 sente. dist. 42. §. spirituales fi ij sum.

DE COGNATIONE LEGALI.

¶ *Viso de cognatione spirituali, merito subiicitur de cognatione legali. Et vide ad materiā huius tit. textum cum glo. 30. q. 3. c. 1. & m c. per adoptionem. Et dic quòd adoptio legalis est quædam propinquitas per quam efficitur quis filius, vel nepos, vel deinceps seu frater, vel affinis qui non est naturaliter tantans. l. adoptiones. ff. de adopti. Abbas.*

SIqua per.] CASVS. Pater meus adoptauit aliquam in filiam: queritur an ego possim illam accipere in vxorem: Dicit Nicolaus, quòd quamdiu durat adoptio inter me & illam, matrimonium tenere non potest. Nota, ꝙ non possunt contrahere cū sorore adoptiua, quandiu durat adoptio. Item cessante causa cessat effectus.

¶ *Glossa sequens argumentatur à contrario, &c.*

g ¶ *Quandiu.* 30. q. 3. ita diligere. ergo ea finita cum ea possum contrahere. Inst. de nup. §. sed & si qua. Item arg. hic quòd causa cessante cessat effectus. ꝭ. de renun. post translationem. ꝭ. de iurei.

† Vide Magistrum lib. 4. sent. dist. 42. & ibi Thomā q. 2. art. 1. 2. & 3. & Durandum. q. 1.

† Cap. vnico eo. tit. in 1. compilatio.

& si Christus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit,cum iure suo sine culpa non debeat defraudari:Alexander tamen in consimili casu dixit:distinguẽdum,prout sequit in littera. Nota ꝙ ei adulterium obiici non potest,quæ ad hoc inuita tracta est.Item non semper ꝓp adulterium vir potest dimittere vxorem. Item affinitas superueniens matrimonio ipsum non dissoluit. Itẽ nullus debet sine culpa iure suo priuari.

¶*Glo. seq. distinguit an vir tradiderit, vel occasionem dederit:& ad secundum signat cõtrariũ.*

a ¶ *Tradidit.*] Et ideo nõ potest illi opponere adulterium.arg.32. q. 5. §.1.& 6.1.& 4.nec adulterium dr hic cõmissse,vt ibi dr,ꝙ a non consensit: & hoc patet ex eo, ꝙ quãcito potuit, aufugit,vt sequitur.arg.u.1.q.1.cõstat.secus esset si occasionẽ adulterandi ei dedisset.ꝙa nihilominus imputaret ei,arg.27.q.2. Agathosa. & c.si tu abstines. ℈. de diuor.significasti.ff. sol. matr. cum mulier.ff. de adulte.l.2. 1 Sed contra videtur per cap.prædictũ,si tu abstines,& argu.23.q.4. Nabuchodonosor. & in Authen. vt lic.mat.& auiæ.quia vero plurimos,in fin.colla.8.vir enim debet esse mulieri auctor colendi bonos mores.ff.de adulte.si vxor.§. si iudex. & 32.q.6.indignãtur. alioquin esset detrahenda à viri 2 potestate.C. de episcopo.audien,l. si leones.

† Vide concilium Trident. sessio. 24. de refor mat. matr. cap.5.

† præter.

1 Ad hoc ff d ritu nupt. palã. §. non est ignoscendum Io. An.

2 Et etiam patris & domini l. An. Matth. 19. Mar. 10 Luc.16.

c ¶ *Publicam honestatem.*]id est,affinitatẽ, ꝙ sic inique contrahitur.

† Vide concilium Tridẽ sessio. 14.de sacramento matrimonii in principio & cano.7.

¶ *Glo.seq.not.cum sponsa,&c.allegat tria iura.*

c ¶ *Reatum adulterij.*] quia primus est maritus illius, & non secundus.Et est hoc notabile, ꝙ adulterium committitur cũ spõsa nondum cognita à viro:vnde si aliàs commisisset adulterium, posset accusari à sponso. ff. de adulte.miles. §. quæreb atur. ℈. de iureiu. quẽadmodum,quia iniuria facta est ei.ff. de iniur. item apud.§. sponsum.

†legitimũ

† existat.

d ¶ *Præsertim.*]id est,tantũ:quia in talibus quæ sine peccato mortali committi non possunt,mandatum non obligat.32.q.5.ita ne.& ℈.quod metu causa cap.sacris.

e ¶ *Nam & si.*responsio videtur tacitæ quæstionis.

f ¶ *Fornicationis.*] 32.q.7.omnes causationes.

g ¶ *Exceptione*]puta, ꝙ ipse tradidit eam inuitam , vel quia idem similiter fornicatus est.infra.de adul.cap.penult.& vltim.32.quæst.

3 Vide B. Thomã in quæstionib⁹ additis ad 3. par. q. 95. art.3. 6.nihil.

h ¶ *Glo.seq.notat contra opinionem &c.alleg.pro eo duos.§§.*

¶ *Nec affinitas.*]Hic reprobatur illorum opinio,qui dicebant , ꝙ per fornicarium 3 coitum non contrahitur affinitas. & ℈.eo.c.penul.& vlt.arg.35.q.3.nec eam.arg.contra. ff. de gradi. non facile. §. sctendum.& §.affines.sed illa non obstant.

4. Et infra de reg. iur. *& vnam legem.*

¶ *Glossa sequens arg.legitime factum,&c.alleg.3.iura in contrarium*

factum legi- ueniat ad eum casum,à quo non potuit habere principium.de iti. Ioan. And.

i ¶ *Officere.*] arg.quod legitime factum est,non irritatur, licet de- actuque.pri.non eum.de postu.l.1.§. casum.& 30.q.1.ad limina.4 argu. contra.ff.de iudic.si à me.

quam postmodum à se incognitam,cuidam consanguineo suo tradidit [a],in quantum potuit renitentem:Ille vero cum ipsa licet inuita,matrimonij solemnia celebrauit:sed mulier quamcito fuit reddita libertati,aufugit ab eo,& se priori viro restitui postulauit.¶Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus , ꝙ & viro pro tam turpi facinore grauis est pœnitentia iniungende,& mulier propter publicã [b] honestatem † , est monenda sollicite , vt nec primum repetat, cuius consanguineus , eam licet inuitam,cognouit: nec reddeat ad secundum,cui non potest propter † reatũ [c] adulterij commiscere,sed in continentia maneat, donec prior fuerit viã vniuersæ carnis ingressus.Quòd si forsitan ad id induci nequiuerit, vir prior cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare: cum adulterium ei nõ possit obiicere, qui eã adulterandam tradidit, præsertim [d] inuitam. Nam & si [e] secundum Euangelicam veritatem , nunquam nisi propter fornicationis [f] † causam, aut vir vxorem, aut vxor possit dimittere virũ, nõ tamen semper propter causam eandẽ vel vxor virũ,vel vir dimittere potest vxorem : cum possit exceptione [g],vel replicatione legitima impediri. Sed nec affinitas [h], quæ post cõtractum legitime † matrimonium inter virum & vxorem inique contrahitur,ei debet officere [i], quæ huiusmodi iniquitatis particeps non existit † , cum suo iure nõ debeat sine sua culpa [k] priuari: quamquam à quodam prædecessore [l] nostro dicatur in simili casu fuisse distinctum, vtrum incestus vel adulterium manifestũ fuerit, an occultum: aliis asserentibus inter gradum proximum & remotum esse potius distinguendum.

¶Idem Bisuntinen.archiepiscopo.

¶ *Copula carnalis habita cum puella septem annorum,dirimit matrimonium postea contractum cum consanguinea. hoc dicit secundum vnum intellectum.*

CAP. VII.

FRaternitati † tuæ : & infra. ¶ Diuortij sententiam approbamus, quam in eum canonice promulgasti,qui illam sibi postea copulare præsumpsit , cuius antea sororem adhuc septennem , contractis sponsalibus [m] extraordinaria[n] libidine noscitur polluisse.

¶Idem episcopo Gerundẽn.†

¶ *Affinitas causata ex copula illicita rũpit sponsalia præcedentia & priuat facultate contrahendi matrimonium.*

CAP. VIII.

EX† litteris fraternitatis tuę accepimus , quòd G.lator earum,matrẽ puellæ,quam infra nubiles annos desponsauerat in vxorem[o],carnaliter sæpe cognouit:& post carnali [p] commixtione puellã tractauit adultam: & infra. ¶ Nos autem eidem viro pœnitentiam [q] iniungi fecimus pro peccato : consultationi tuæ respondentes, quòd eis abinuicẽ separatis [r], mulier alteri viro non nubat, si postquam nouit viri & matris delictum , ei non erubuit commisceri. Vir etiam & mactractauit adultam , & hæc notoria erant : petiit eps loci, illi viro prouideri, & vtrum ipsa mulier posit cum alio matrimonium cõtrahere:Dominus Papa fecit illi viro pœnitentiam iniungi, mandans epo,vt illos debeat separare abinuicem.& mulier alteri viro non nubat,si postquam sciuit delictum viri & matris, ei non erubuit commisceri:& vir & mater mulieris non debent ad alias nuptias conuolare,sed continenter viuere debent, & suum flere delictum,si de lapsu carnis non timeatur ipsorum. Nota ꝙ affinitas superueniens soluit sponsalia.Itẽ incestus impedit matrimonium contrahendum.Item cum incestuosis potest dispensari vt contrahant,si timeatur de lapsu.

k ¶ *Sine sua culpa.*] hoc generale est.sim.℈.eod.cap.vlt. si qua contraria sunt,casua'ia sunt.

l ¶ *A prædecessore.*] scilicet Alexãdro,sed illa decretalis remota est de hac compilatione.

Raternitati.] Ex sponsalibus contractis cum puella, quæ nõdũ compleuit septennium interueniẽte copulæ at tentatu, oritur publica honestas impediẽs matrimoniũ contrahendũ cum cõsanguinea. hoc dicit secundum alium intellectum. Communis diuisio. Secũda:ibi, *Diuortij.*Abbas.

CASVS. Quidã contraxit spõsalia cũ quadam puella septẽ annorũ,quã polluit extraordinaria libidine:Postea contraxit matrimoniũ cum sorore ipsius:postmodum vero archiepisc copus Bisuntinen. cum de hoc ad ipsum quæstio esset delata,diuortij tulit sententiam inter eos , quã dominus Papa approbat. Nota, ꝙ post contracta spõsalia , sponsus nullam de cõsanguinitate spõsæ potest habere vxorem , nec econuerso, nullum de consanguinitate sponsi sponsa potest habere.

¶ *Glossa sequens soluit contrarium.*

m ¶ *Contractis sponsalibus.*] Et sic maritali affectu, cum esset sponsa ipsius , eam polluit. sic ℈.de spõsali.iuuenis, & ita nõ est contrarium. 35.q.3.extraordinaria.

n ¶ *Extraordinaria.*] id est ℈, extra naturalia cum nondũ esset idonea.

EX litteris.] Affinitas superueniens rumpit spõsalia de futuro. Communis diuisio:Secunda pars:ibi,*Nos autem.*Abbas.

CASVS. Quidam G. noie cõtraxit sponsalia cum quadã puella infra nubiles annos , & postmodũ matrẽ puellæ carnaliter sæpe cognouit,& postea puellam ipsam carnaliter

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio. Et de inel 41,q. vnica. art. 2. vers. quodũ obii cias.

† Gerundi nen.

† Fertindinen.

† Graden. Capit.3. eod.tit.in 3 compilatio Vide Tancredum in summa.ver bo.spõsalia §.9.in quarto.modo.

† Præter Hostiẽsem, Io. annẽ And. & alios vete res interpretes,quid in hoc loco dicatur extra ordinaria li bido , siue pollutio sit ne tradit. Præpositus.

† Capit.3. tit. de consanguin. & affinit. in 3. compilatio.

† Vide quos citaui in c. 4. de refor mat.capit.3. & 4.

† Pictauen.

† Vide quos citaui in c. fin. superueniens,ipsum non dissoluit. Item iniquitas vnius,alteri nocere non debet. Item non debet quis puniri sine culpa.

1 ¶ *Honestatem.*] id est, affinitatem.℈. eo.diſcretionem.sim.℈. c. proxi.

℈.eod.discretionem.& ℈.eod.cap.penul.& vlt.34.q.2.in lectum.

a ¶ *Nunquam debent.*]Incestuosi contrahere non debent propter enormitatem delicti:vt dictum est ℈.eo.cap.2.

b ¶ *De lapsu carnis.*] Si timeretur de hoc, dispensaretur cum eis. ℈.eod.cap.1.& 33.q.2.in adolescentia.

VEniens.] Prima pars narrat factũ. Secũda rñdet:ibi, *Cum igitur.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam E. noie cõtraxit sponsalia cũ quadam puella iuramẽto interpositio , ꝙ eã duceret in vxorem, quamcito illa ad legitimam pueniret ætatẽ: pater puellæ eum recepit in domo : Deinde ille sorori sponsæ suæ se carnaliter coniunxit: Postmodum ad instantiam amicorũ suorum , puellam illam adultam in vxorem accepit: & postmodũ quando facultas se offerebat , cognoscebat vtranque : postea vero ad cor rediens,consiliũ suæ salutis petiit sibi impendi, eps suus eum misit ad dñm Papam. & ipse scribit eidem dicens,quòd non solũ à malo, sed ab omni specie mali præcipit Apostolus abstinere : Mandat quatenus prædicto E.pro tanto excessu pœnitentiam imponat:& moneat illum & consultat ei , vt de cætero se abstineat ab vtraque : & hoc intelligẽ dictum in.iudicio aiæ , sed secus in iudicio ecclesiæ, cũ factum sit occultũ : Aliud esset si posset probari.Nota, ꝙ non solum à malo, sed ab omni specie mali abstinendum est. Itẽ ꝓp confessionem coniugum tantum , non separatur matrimonium nisi aliæ probationes accedant.

† Dictio,tã, deest in aliquot antiquis , ac etiam recentioribus codicibus mendis emendatur.

† Cap.4.eo. tit. in 3. compilatio. Vide Cõmentatorem hartmian. ad decretalium par. 1.cap.5. non longe à principio.

¶ *Glo.seq.reci. per obiectionem.*

c ¶ *Infantia.*]Infantia 1 dicitur ante septennium C.de iure. delib. si infanti. Sed tales iurare non debent,nec tenet iuramentum eorum,cum ipsi non intelligant.22.q.5.paruuli. nam & furtum non cadit in infantem. ff. de fur.impuberem.secus post infantiã,si sit doli capax vt ibi, & ℈. de delict.pue.pueris. sed hoc potius videtur sumi pro ætate pueri, post septimum annum.

1 Thes.5. 2 De matrimo. glos. in cap. hui⁹ late vide late per Decium & Cagnolũ in l. pupillum. ff. de regul.iur.

d ¶ *Firmata.*]Obligatio quæ interuenit in matrimonio,nõ recipit pœnæ adiectionem:vt ℈.de spon.Gemma.& C.eo.tit.l.vlt.& C.de inuti.stipula.libera.& ff.de verb.obli.Titia.& licet alienũ factũ in matrimonio ꝓmittatur:tũ ꝓmittens non teuetur ad aliud,nisi vt det operã quã potest.ff.de verb.obl.stipulatio ista.& l. Titia.prin.

e ¶ *Carnaliter.*] & ideo affinitate interueniente illam quã despõsauerat,habere non potuit de iure,nec illam eandem quã cognouit.℈.eo.fraternitati.& ℈.de spon.sponsan.

f ¶ *In vxorem.*]de facto:ꝙ de iure nõ potuit,eo sibi viã ꝑcludẽte.

g ¶ *Vtranque.*]Addens iniquitatem iniquitati.sim.℈.eo.trãsmissæ.

h ¶ *Consiteri.*]tamen talis confessio non profuisset. vt matrimonium separaretur in facie ecclesiæ contractum, nisi aliter probaretur.℈.eo.super eo.

i ¶ *A malo.*]℈.de vita & hone.cle.cum ab omni.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & soluit.*

ter mulieris, nunquã debent [a] ad alias nuptias cõuolare:sed sẽper continentiã seruare tenentur,& enorme deflere delictũ, quod pro tã † nefanda libidine contraxerunt:præsertim si circa personas huiusmodi,de lapsu [b] carnis minime timeatur.

¶Idem archiepiscopo Magdeburgen.

¶ *Idem quo ad titulum dicit quod decretalis supra proxima.*

CAP. IX.

VEniens† ad Apostolicam sedem E. laicus nobis proposuit,quòd cum tempore infantiæ [c] suæ,quandam puellam se ducturum iurauerit in vxorem , quamcito ad legitimam peruenisset ætatem:pater puellæ confœderatione huiusmodi fideiussorũ obligatione hincinde firmata [d] , eum in propria domo recepit, & nutriuit insimul cum puella:deinde ex conuersatione diutina,sorori puellæ carnaliter [e] se cõiunxit:tandem amicorum suorum deuictus instantia , quam iurauerat in vxorem [f] accepit : & nuptiis celebratis,quando se illi opportunitas ingerebat, cognoscebat vtranq; [g]. Verum licet in præsentia tua super hoc fuerit accusatus, conuinci tamen non potuit,nec suum voluit cõfiteri [h] delictum:nunc autem reuersus ad cor,pœnitens de commissis, salutis suæ consilium requirit impendi. ¶ Cũ igitur non tantum à malo [i], sed ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere: Mãdamus, quatenus prædicto E. pro huiusmodi enormitatis excessu , iniuncta pœnitentia competenti , consulas [k] ei,monẽs illum salubriter & inducẽs, vt de cætero abstineat ab vtraque.

¶Idem archiepiscopo Strigoniẽn.

¶ *Affinitas superueniens non dissoluit matrimonium.*

CAP. V.

VAe † fraternitatis deuotio postulauit, vtrum is , qui cum sorore legitimæ coniugis fornicatur , cum vxore possit postmodum cõmorari , & exigere debitum,ac soluere requisitus. ¶ Nos igitur respondemus,quòd vxor, vt à cõmixtione viri abstineat propter publicam honestatẽ [l] †,& in continentia maneat , donec vir viã vniuersæ carnis ingressus fuerit , diligentius est monenda. Quòd si forte commonitioni parere recusans talis fuerit , vt de lapsu timeatur ipsius , vir eius poterit & debebit cũ Dei timore , debitum ei soluere [m] coniugale:cum affinitas [n] post matrimoniũ inique contracta, illi nocere non debeat,quæ iniquitatis particeps non existit.

¶Gregorius nonus epo Pictauiensi †.

¶ *Summatum est supra cap.proximo.*

CAP. XI.

IOrdanæ † mulieris petitio continebat , quòd I. laicus cum ipsa, quæ nondum decimum ætatis suæ annum compleuerat , per verba de futuro contraxit: : & ea infra eiusdem anni ſpatium earnaliter cognita [o] , matrem ipsius si-

† Pictauen.

† Vide quos citaui in c. 4. de refor mat.capit.3.

† Vide concilium Tridẽt. sessio. 24. de reformat. matr. cap.3.

m ¶ *Soluere.*]sed non exigere.℈.cap.proxi.& ℈. eod. c. 1. sim. ℈. de senten.excom.inquisitioni.

n ¶ *Affinitas.*]℈.eod.discretionem.& ℈.cap.proxi.

l ¶ *Ordana.*]Diuiditur.In prima parte ponitur mulieris petitio. In ſ secunda causæ commissio:ibi.*Ea propter.*Abbas.

CASVS.Quædam puella Iordana noie, quæ nondum cõpleuerat decimum annum,ꝓtraxit cũ quodã ꝓ verba de futuro ,& eam infra ſpatiũ eiusdẽ anni carnaliter cognouit , & postmodũ matrẽ ipsius in vxorẽ accepit,& carnaliter cognouit eandẽ:Vnde petebat dicta Iordana à dño Papa,sibi ſup hoc prouideri,cũ sine culpa ſua iure ſuo priuari non debeat, nec valeat continere:mãdat Papa epo diœcesis,quatenus ſi ita res ſe habeat,vtrunq; ipſorum moneat & inducat ad perpetuam continẽtiam obseruandum, ꝙ ſi ad hoc induci nequiuerint,iniuncta pœnitentia cõpetenti viro ipſius,per censuram ecclesiasticam compellatur, vt eidẽ mulieri cohabitet,& coniugale debitum reddat exactus. Nota,ꝙ malitia ſupplet ætatem.Itẽ affinitas superueniens matrimonio ipſum nõ dissoluit.Item nemo iure ſuo sine culpa priuari debet.

o ¶ *Carnaliter cognita.*]& sic ſtatim fuit matrimonium , malitia ſupplente ætatem.℈.de despon.impube.à nobis.&c.vlt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glo.seq.alleg.3.concor.& 3.iura in contrarium,& soluit.*

a ¶ *Sine sua propria culpa.*] Nullus sine sua culpa iure suo dét priuari.fim. ff.eo. discretionē. 56. dist.satis puerium.26.q.vlt.inuētū. Arg.ꝓtra.ff.vt lit.non contest.quū frequēter.ff.si vero.in fi.& ff.de priuileg.antiqua.ꝓtra.22.dist.renouātes.sed ibi causa subest quare puniuntur sine culpa.

b ¶ *Pœnitentia.*]& maior debet imponi q̄ ꝓ adulterio.ff.eod. cap.2. quia incestus 1 vincit adulterium.32.q.7.adulterij.

1 Vide beatū Thomā. 2, 2. q. 154. art.8.& 9.

c ¶ *Exactus.*] sed exigere ipse non debet. simile.ff.eod.c.1.& c. transmissæ & post mortem vxoris iste contrahere non debet.ff.eod.cap.2. & c.ex litteris.

DE CONSANguinitate & affinitate,

¶ *Viso de cognatione spirituali & legali, & de proximitate quadā,quæ cōtrahitur ex copula cū consanguinea vxoris,merito restat videre, de cognatione carnali,quæ cōsistit in consanguinitate & affinitate: ideo post rubricas præcedentes subiicitur ista.Abbas*

† De materia huius tituli vide Magistrū & Theologos lib.4.sentēt. deſt. 40.& 41.vbi.plenissime Dominicus Sotus.adde videndū concilium Trident. sessio. 24. de reform. matri. cap.4.& 5.

De hac materia tractatur.35.q.1. & q.2. & q.4.& q.5.& q.8.& 10. per totum.

Xlitteris.] Sunt tres partes. In prima causus narrat tio, In secūda rnsio : ibi, *Quo circa.*In tertia iudicum instructio : ibi, *Cæterum..*Abbas:

† Cassinen † Calsin.

CASVS.Quidā secrete subarrhauit quandā viduam per annuli immissionē,& eam carnaliter cognouit : Tandē cum vellet in cōspectu ecclesiæ cū ea ꝓtrahere, duo proposuerūt,q̄ eā habere non poterat in vxorē, ex eo q̄ prioré virum attingit quarto gradu cōsanguinitatis:vnus illorū iurauit q̄ ita audiuit,alius noluit illud iurare:&sic publice ꝓtraxerunt: postmodū venerāt alij duo,& iurauerūt,q̄ primus vir fuit isti superstiti quinto cōsanguinitatis gradu ꝓiunctus:Dubitabat,q. esset in hoc casu agēdū: Consultus Papa mādat cuidā abbati,quatenus vtrāq; parte ante suam p̄sentiam conuocet, & testes iurare faciat corā ipso:& si p testes legitimos cōstiterit , quòd primus vir attinet viro superstiti quarto gradu,illos debeat ab inuicem separare : quia (vt dicunt canones) mulier illa non poterit aliquem habere de cōsanguinitate prioris viri vsque ad quartum gradum:In fine dicit , q̄ causæ matrimoniales non sunt tractandæ per quoslibet , sed per viros discretos , qui potestatem habeant iudicandi,& qui sciant canones. Nota quòd causæ matrimoniales tractari debent tantum per iudices habentes iurisdictionem ordinariam , vel etiam delegatam , & non per arbitros.Item tractari debent per tales, qui sciant canones.

† Tract.ti debent per iudices ecclesiasticos. concilium Trident.sess. 24.de sacramento matrim.ca. no.12.

2 Et dicit Hostiēsis,q̄ ad dictum vnius non debuit se parari, cum iam hic esset contractū de præsenti supra tit.1.de illo. &c.sup.eo. melius videt q̄ vnus solus testis impediuisset cōtractū faciendum, de quo quę rebatur,sed simpliciter testificabat de auditu. Joan.And.

d ¶ *Subarrhasset.*]sim.ff.de despon.impub.c.vlt.vbi de hoc.

e ¶ *Quarto gradu consanguinitatis.*] vnde mulier illū habere non poterat,cum esset ei affinis in primo genere affinitatis,& in quarto gradu.35.q.5.porro.

f ¶ *Iuramento.*] & sic matrimonium contraxerunt publice,& in facie ecclesiæ 2.

g ¶ *Coram archipresbytero.*]forte ad hoc delegato,vel de loci cōsuetudine,quæ tribuit iurisdictionem.ff.de offi.archidia. c. vlt. & C.de emancip.lib.l.i.& vlt.

h ¶ *Quinto consanguinitatis gradu.*Primi dixerunt de quarto:nō

bi matrimonialiter copulare, & ad damnatæ commixtionis amplexus procedere nō expauit : & infra. ¶Quare præfata I.supplicauit, vt cum carnis stimulis resistere nequeat ,sibi(ne iure suo sine sua [a] propria culpa fraudetur) prouidere salubriter dignaremur. Ea propter mandamus,quatenus (si res ita se habet) vtrunque ipsorum ad vouendam perpetuam continentiam attente moneas & inducas : & si ad eam induci nequiuerint , memoratum I. (iuncta ei primitus pro commisso incestu pœnitentia [b] competenti) vt eidē cohabitet,& coniugale debitū reddat exactus [c], ecclesiastica censura cōpellas

TITVLVS. XIIII.

De consanguinitate † & affinitate.

¶Alexander tertius Cassien. † abatib. ¶ *Separatur matrimonium contractum inter affines primi generis , & quarti gradus.*

CAP. I.

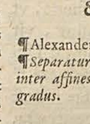

X † litteris tuis accepim[o], quòd cum quidam secreto quandam viduā subarrhasset [d], & carnaliter cognouisset: & infra. ¶Tandem cum vir paratus esset eam in cōspectu ecclesiæ subarrhare , surrexerunt duo proponentes , quòd iste,qui eā subarrhare volebat, priorem virum quarto gradu [e] consanguinitatis attingit : vnus autem ita se audiuisse iurauit, alius noluit id iuramento [f] firmare : & infra. ¶Nunc quæstio prima reuixit, & iurauerūt duo coram [g] archiepresbytero Plū barolæ †, quòd primus vir fuit superstiti quinto consanguinitatis [h] gradu coniunctus. Quocirca mandamus,quatenus vtrā que partem ante tuam præsentiam conuoces , & facias testes coram [i] te iurare: & infra.¶Inquisita vero diligentius veritate, si per testes circunspectos omni exceptione maiores [k] inueneris, quòd primus vir superstitem quarto gradu [l] consanguinitatis attingit †, nō differas diuortij sententiā pro mulgare:æque enim (vt canones [m] dicunt)abstinendum est,à† coguineis [n] vxoris,vt ꝓpriis.¶Cęterum tuā prudentiā volumus non latere, quòd non sunt causæ matrimonij tractactādæ per quoslibet †, sed per iudices discretos , qui potestatem [o] habeant iudicandi , & statuta canonum non ignorent.

† contiugis

¶Vrbanus iij.Burdegalen. archiepō. ¶ *Affinitas superueniens , de qua saltem constat per famam,soluit sponsalia de futuro.*

CAP. II.

Vper † eo , quòd iuuenem

† In vii.concilij nuscriptis itaq; cōsanguineis vxoris, & proprijs.

† Tract.ti debent per iudices ecclesiasticos. concilium Trident.sess. 24.de sacramento matrim.ca. no.12.

† Cap.1.eo. tit.in 2. cōpilat.

poterit habere de consanguinitate tua. ff. de sponsa. sponsam. sic ergo mulier ista non poterat illum habere, qui fuerat priori viro suo in quarto gradu , siue in quinto , vel vlterioribus coniunctus secundum antiqua iura.hodie vltra quartum nō impeditur.ff.eod.non debet.

¶ *Glo.seq.notat & arg.iterum arguit compromitti non posse,&c. & duas rationes reddit.*

o ¶ *Potestatem.*]Nota ꝙ duo exiguntur ad cognoscendum & iudicandum de causa matrimoniali,scilicet scientia canonum,& ꝙ habeat iurisdictionem ordinariā vel delegatam. arg. 21.dist. ff. 1. & arg.q̄ causa nō est deleganda nisi perito & exercitato.arg.2.q. 2.c.vlt. de pœni. dist. 6. c.1.in prin. & C. de iudi.certi.Item habes hic arg.ꝙ de causa matrimoniali. nō potest in arbitrū cōpromitti,& expressum est de trāsactio. cap.vlt.& ff.de resti.in integ. cap. penult.in fi.& arg.ff.de arb.nō distinguemus.ff.Iulian°.& ff.eq.4. & potest esse ratio:arbitriū enim nō cōstringit nisi metu pœnę, C.de arbit. l. 1.& pœna nō debet apponi in matrimonio.ff.de spō. Gemma.cum libera debeāt esse, & ne alia via fiat,qđ alia via pro hibetur.ff.de procura.tuæ.cum suis concor.Vel quia matrimoniū Deo auctore fuit institutum.ff.tit.prox.c.vlt.& ita non potest dissolui quo ad ecclesiam,nisi per illum qui habet auctoritatem cū iurisdictione,quam non habet arbiter.

4 Desponsio debito vel publico crimine,cau sa liberalis ingenuitatis vel liber tinitatis nō compromittitur. Ioan. And.

Vper.eo.]Cōis diuisio Secunda:ibi, *Inquisitioni.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidā iuuenis ꝓtraxit sponsalia de futuro cū quadā puella,quæ non erat nubilis ætatis:sed facta nubilis petiit illū: & ipse excepit dicens,ꝙ illam habere non potest,pro eo q̄ postq̄ affidauit illam,consanguineam eius carnaliter cognouit:Cōsultus Papa rndet,ꝙ si manifestum est,ꝙ illam cognouit:vel etiam si nō est notorium,fama tamen loci hoc habet,ille debet ab impetitiōe ipsius absolui,cum fuerit sponsa tantummodo de futuro. Nota quòd affinitas sponsalibus superueniens dissoluit ea. Item fama impedit matrimonium contrahendum.

a ¶ *Nondum nubilem.*] legitima tamen fuit ad sponsalia.

b ¶ *Fide.*]id est, iuramento. Ex quo mulier fortius ius quæsuit petendi illum. argu.ff. de spon. præterea.

† Hæc glos. sola non est Bernardi, nec extat in antiquis codicibus.

c ¶ *Affidauit.*] 1 per verba de futuro.

d ¶ *Manifestum.*] ita ꝙ notorium.2.q.1. de manifesta.

e ¶ *Cognouisse.*] si cognouit propinquam illius,soluta fuerūt sponsalia.ff.tit.proxi. c. 2. & cap.ex litteris.

¶ *Glo. seq. inter famam & dictum vnius ponit vnam differentiam , & vnam conuenientiam.*

f ¶ *Fama.*] Nota, ꝙ fama impedit matrimoniū cōtrahendum.ff. de spon.cū in tua. & plus facit fama hic q̄ dictum vnius , vbi iuramentum interuenit. ff. de spon.præterea.aliàs dictum vnius sicut & fama impedit matrimonium contrahendum, ff. de testi. super eo.§.1.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilat.Hodie tecendū est, quod decernit concilii Lateran.sub Innocentio iij. quod refertur infra hoc tit.cap. non debet. quæ dicimus in tractatu cognationis.

Vod.] Primo ponit casum.secundo allegat pro, & contra : ibi, *Quod videtur.* tertio rndet : ibi, *Nos itaque.* Abbas. Siculus.

CASVS. Quidam legatus auctoritate domini Papæ fecit quandam indulgentiam hominibus suæ legationis, vt possent contrahere matrimonium in sexto gradu:Duo,scilicet vir & mulier,volebāt ꝓtrahere matrimonium : vnus distabat à stipite per lineā descendentem in sexto gradu Mulier ex altera linea distabat,secundo vel tertio gradu:Quæritur, vtrum possint matrimonialiter copulari ꝓ indulgentiā ꝓdictam?quod videbatur Posse fieri ff.n regulam illam qua dicitur:Quoto gradu distat quis à stipite.& à quolibet ꝓ aliam lineam descendentium ab eodem: Cōsuetudo tñ illius terrę est,ꝙ si aliqñ talis casus emerserit,hoies illi ꝓp proximiorem gradum coniunctos separant,& impediunt copulari volentes:Rndet Papa,ꝙ indulgentia illa sic est intelligēda,ꝙ vterq; cōiungendorum distet à stipite sexto gradu,& ita in casu præmisso coniungi non debent:Vñ in hac parte potius deferendum est multitudini, & obseruatæ consuetudini, q̄ aliud in scandalum populi adhibita nouitate statuendum.Nota. ꝙ regulæ arboris sunt authenticæ.Itē consuetudo siue scandalum præiudicatiuri in matrimoniis,vt personas legitimas ad contrahendum faciat illegitimas.Item nouitas contra consuetudinem ex qua oriturscandalum,est vitanda.

† descendēdum

2 Aliàs ita: Stipesvocatur omnis à scenderunt: sicut Isaac fuit stipes Esau,& Iacob.& stipes nō acit gradum.De hoc stipite habes ff.eod.c.vlt.

g ¶ *Stipite.*]Stipes 2 appellatur communis parēs,à quo plures descenderunt: sicut Isaac fuit stipes Esau,& Iacob.& stipes nō acit gradum.De hoc stipite habes ff.eod.c.vlt.

h ¶ *Descendentem.*]Hic ergo habes duas lineas descendentes.ff. ff. eod.c.vlt.& istæ duæ lineæ descendentes vnam faciūt trāsuersalē.

¶ *Glo.seq.soluit obiectionem.*

i ¶ *Indulgentiam.*]quæ de auctoritate speciali dñi Papæ facta fuit.

asseris puellā quandam [a] non dum nubilem fide [b] interpositā desponsasse : quæ iam facta nubilis eum repetit,& ille excipit dicens , se non debere eam ducere,pro eo quòd postquam puellam affidauit [c] eandem,carnaliter propinquam ipsius cognouit. ¶Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si manifestum [d] est, iuuenem cognouisse [e] propinquam prædictæ puellæ , vel si non est manifestum, fama [f] tamen loci hoc habet : cum esset sponsa tantummodo de futuro , idem ab eius impetitione debet absolui.

¶Celestinus tertius.

¶ *Si dispensatur cum aliquo, vt possit trahere in certo gradu aliàs prohibito,requiritur quòd vterque contrahentium toto gradu distet à stipite. præsertim si hoc habet consuetudo.*

CAP. III.

Q ¶Quæsiuisti , vtrum is, quia à stipite [g] per descēdentem lineam,sexto vel septimo gradu distat,possit ei, quæ ex altera parte per lineā descendentem [h] ab eodem stipite,secundo vel tertio gradu distat, matrimonialiter copulari propter indulgentiam [i] Apostolicæ sedis legati , qua permissum est hominibus terræ illius , in sexto gradu coniungi ? Quod videtur posse fieri , secundum regulam , qua dicitur : Quoto gradu quis distat à stipite,& à quolibet [k] per aliā lineam descendentium † ab eodem :cum tamen de consuetudine terræ, si quando talis casus emerserit, incolæ propter proximiorem [l] gradum coniunctos separent, & impediant copulari volētes. ¶ Nos itaque respondemus, quòd indulgentia illa sic est intelligenda, quòd vterque coniungendorum [m] distet à stipite sexto gradu. Si vero alter sexto vel septimo gradu distat à stipite, alter autem secundo vel tertio,coniungi non debent [n]:vnde in hac parte consultius duximus multitudini, & obseruatæ [o] consuetudini deferendum quàm aliud in dissensionem & scandalum populi statuendum, quadam adhibita nouitate [p].

¶Innocentius tertius archiepiscopo. & capitulo Tirēn.†

¶ *Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege canonica , post baptismum non separantur.*

CAP. IIII.

DE † infidelibus ad fidem conuersis [q],vtrum si ante conuersionem suā, secundum legis veteris institutā,circa gradus cōsanguinitatis à canone [r] denotatos coniuncti fuerint , separari debeāt post baptismū: Consultationi tuæ duximus respondendum, quòd matrimonium sic contractum, non est post baptismi lauacrum separandum . cum à Iudæis Dominus requisitus [s],si liceret vxorē ex quacunque cāusa dimittere, ipsis respondit:Quos Deus cōiunxit,homo non separet , per hoc inuens esse matrimoniū [t] inter eos.

† Tiron. † Tixen. † Turonēsi.

3 Adiicitur, legitur in antiquis codicibus , in recentibus , pro adiicitur , abiicitur,habetur

m ¶ *Vterque coniungendorum.*] Arg.contra ff. de constit.prin.l.vlt. & ff. de dona. c. cum dilectus. in fin. & ff. de verb.sig.olim.& ff.eod. c. vltim. Solu. beneficium principis latissime interpretādum est ab aliis : sed ab eo à quo indultum est , vel eius auctoritate potest interpretari prout ei placet. ff. de legi. l. & ideo.argu.ff. de sententi. excom.inter alia. & ratio litteræ interpretatur indulgentiam,quia sic obseruabatur de cō suetudine,vt vterq; esset in sexto gradu à stipite , aliàs scandalum erat, vt ff.eo.cap.vlt.& loquitur de iure cōi. sed hodie nō habet locum talis indulgentia. ff.eo.non debet.

u ¶ *Non debent.*] quia quāto remotiōes sunt à stipite , tanto minor memoria consanguinitatis habetur,quòd hic cōsiderabatur. 33. q. 3. de consanguinitate. & c.in copulatione.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilati. Et de materia huius glossæ , an videlicet sit matrimonium inter infideles, & quomodo vide late p Magistrum, & Doctores theologos li. 4.senten. distin. 39. & præter B. Thomā ibi q.1.art.1. vide ibidem Dominicū Sotū q. vnica. art.1. vnde sic fit leges plene hanc glossam : & qualiter loquatur.

o ¶ *Obseruatæ consuetudini.*] Nota,ꝙ antiqua consuetudo, quæ tamē non sit à iure reprobata , seruanda est præcipue propter scandalum. 9. q. 3. conquestus. & mos fidelissimæ vetustatis seruandus est.C.de testa.testamenta.& ff.de pub. & vectig.licitatio.§.earū. & ff.de consuetu. cū dilectus & in matrimonio seruatur consuetudo. ff. de cog.spi.cap. 1. in fin. & cap.super eo. Item arg.pro scandalo vitando.ff.de regu.cap. vlt. & ff. de no. oper.

6 Concor. tex. in l. in nouis. & ibi glo. & Bart. ff. de consti. prin.

t ¶ *Esse matrimonium inter eos.*]Si matrimoniū est inter Iudæos ff. ibi est indiuidua cōiūctio.17.q.2.§.1. sed ipsi separant dato libello repudij.34.q.2.non satis.ergo non est matrimonium inter eos. quatur.

5 De materia huius glossæ , an videlicet sit matrimonium inter infideles, & quomodo vide late p Magistrum, & Doctores theologos li. 4.senten. distin. 39. & præter B. Thomā ibi q.1.art.1. vide ibidem Dominicū Sotū q. vnica. art.1. vnde sic fit leges plene hanc glossam : & qualiter loquatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed hoc non fit sine peccato.ℑ.de diuor.gaudemus.Ité alter infideliũ si conuertatur ad religionẽ, reliquo nolẽte illi cohabitare sine contumelia creatoris,soluitur matrimonium.ℑ.de diuor.gaudemus.in fi.&c.quanto ergo non est inter eos,indiuidua coniunctio,& sic nõ est matrimoniũ.Sed potest exponi indiuidua,id est,

† Rosanen, † Rosamen, † Pisan.

¶Idem Rosañ. † archiepiscopo.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilat.

¶ *Consanguinei mariti cum consanguineis vxoris licite contrahunt.hoc primo. In gradibus prohibitis non possunt matrimonia contrahi, etiam si hoc habeat consuetudo.hoc secundo.*

CAP. V.

† Aliàs ita: contrahunt matrimonialiter.ta lirer tibi, &c.

QVod † super his?& infra. ¶Super coigitur,quòd pater & filius , cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, auunculus & nepos cum duabus sororibus cõtrahunt marrimonia † : Taliter tibi duximus respondendum,quòd licet omnes consanguinei viri sint affines vxoris,& omnes cõsanguinei vxoris sint viri affines: inter cõsanguineos tamen vxoris & viri, ex corundem , scilicet viri & vxoris cõiugio , nulla prosus affinitas est contracta , propter quam inter eos matrimonium debeat impediri [a] . ¶ Ne † autem infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur,debes publice inhibere , & præsumptores ecclesiastica districtione punire non obstante [b] consuetudine,quæ dicenda est potius corruptela †.

† Vide concilium Trident. sessio. 24.de refor mat. matri. cap.5

¶Idem.

¶ *Non valet dispensatio obtenta à Papa super matrimonio inter consanguineos contracto , si ibi causa falsa sit expressa, nisi postea eam Papa confirmaret. hoc dicit secundum verum & communem intellectum.*

† Videl.om nes iudicẽs. cum gl.1.C. de dec. lib. 10.

CAP. VI.

QVia † circa:& infra. ¶Porro de nobili viro N.pro cuius dispensatione , indulgẽtia scilicet remanendi cum ea, quæ ipsum quinto [c] consanguinitatis gradu contingit , à sede Apostolica [d] obtinenda falsa [e] nobis causa fuerat allegata,proles videlicet: Cum tamen ante dispensationem obtentam, vnica filia , quam habebat , viã fuerit vniuersæ carnis ingressa, prout tua consultatio continebat : Dissimulare poteris, vt remaneat in copula sic contracta , cum ex separatione (sicut asseris)graue videas scandalum imminere.

¶Idem.

¶ *Testes , qui de consanguinitate deponunt , computationem debent à stipite,vel germine incipere.*

CAP. VII.

TVa † nos duxit fraternitas consulendos, vtrũ illorum sufficiat testimonium ad matrimonium dirimendum , qui consanguinitatis gradus ab auunculo & nepote , videlicet fratris filio, vel sororis incœperint computare ? Nos igi-

† Quãtum ad contrahẽdum vel non infra gradus prohibitos attinet, tene de cisionem e. non debet. infra.eod.

reuocatur.Institu.quibus ex causis manumittere non licet. §.fe mel 2. Sed contra videtur,q isti ex tali dispensatione non sunt securi : quia tacita veritate,& falso suggesto,dispensatio est obtenta:unde non debet valere.ℑ.de rescrip.super litteris.& expressum vi.ℑ.de senten.excõm.cum pro causa.vbi de hoc.sic & in voto.& ℑ.de fide instr.quod super.& 2.q.3.c.si quem.§.notandum.Arg. est in hoc quòd dicit , dissimulare , quòd falsa causa non vitia dispensationem. Item habes hic, quòd proles est causa dispensandi in gradu prohibito.sic. 35. q. 8. c.1. & ff. de ritu nupt. qui in pronincia. non credo quòd valuisset ista dispensatio sic obtenta , nisi hæc decret. postea emanasset : & ita ex ista dissimulatione , ex causa quæ hic subiicitur , licite poterant simul esse : aliàs non essent uti.

† Cap.2.eo. tit.in 4.& 5. pilat.

TVa nos,]Communis diuisio.Secunda:ibi,*Nos igitur*.Abbas.

CASVS.Quidã ptraxerunt matrimoniũ in gradu,ꝓhibito: accusatum fuit matrimonium ꝓp cõsanguinitatẽ:inducti fuerũt testes ad matrimonium dirimendum ꝓp cõsanguinitatẽ:qui incœperunt computare cõsanguinitatẽ ab auunculo & filio fratris vel sororis:Quæritur,vtrum tale testimonium sufficiat ad dirimẽdum matrimonium?Rñdet Papa,ꝙ cum matrimoniũ sit res fauorabilis,testes inducti ad ꝓbandum consanguinitatẽ,deberent incipere à stipite,id est,à parentibus vel fratribus,& sic ꝓ ordinem distinguere gradus,oibus,vel æquipolentibus indiciis designãdo ꝑsonas ab vtroq; latere:quia cum frequenter phibeãt testimoniũ de auditu , & illud sit minus validũ.nõ est in hoc articulo laxãda facultas:ꝙa qua ratione inciperent à secundo gradu,eadem rõne inciperẽt ab vlterioribus.Nota,ꝙ matrimoniũ res fauorabilis est Ité in computatione consanguinitatis incipiendum est à stipite, vel à duobus fratrib[a].Item iudicia quædam æquipollent propriis nominibus.Item testimonium de auditu est minus validum.

a ¶ *Multum fauoris.*]ℑ.de conditio.appos.cap.vlt.ℑ.qui mat. accus. possunt,videtur.

b ¶ *Vel germanis.*]& ita non est necesse incipere à stipite,sed sufficit à fratribus.ℑ.de testi.series.& cap.licet.in prin.&[35]. q. 5. cap.1. & ℑ.de diuor.porro.ad fi.sic ergo patet,ꝙ omnes gradus & personæ sunt designãdæ. 35. q.6.de parentela. ℑ. de testi.licet.

c ¶ *Aequipollentibus.*] Non refert an proprio nomine , vel per circunlocutionem expressam aliquid exprimatur , quod æquipolleat proprio nomini. ℑ. de testi. licet. & ff. fi cer. peta. certum.

d ¶ *A sede Apostolica.*] Nota ꝙ solus Papa potest dispensare circa gradus consanguinitatis , & non legatus. ℑ. de transac. cap. vlt. & 35. q. 3. quædam lex. & cap. scripsit. 27. q. 2. erat. Et arg. contra. ℑ. eod. quod dilectio. ibi soluitur.

¶ *Glossa seq. nota quòd falsitas causæ, & obiicit, & soluit.*

e ¶ *Falsa nobis causa.*] Nota, ꝙ falsa causa allegata non vitiat dispensationẽ:sic & falsa causa nõ ipedit religionem.ℑ.de conuersi.coniuga.ex parte 2.& falsa demonstratio non perimit legatum. C. de fal. cau.adiec. leg. l.2.& ff. de condi.& demonst.l. falsa demonstratio. & l.cũ tale. §. falsum. Institu.de lega.§.huic ,proxima.& §. longe. & ff. de lega.1.si fic.§.1.Item causa semel probata sigue vera siue falsa, concessum ex illa causa nõ

[a] In hoc articulo hæ videntur conclusiones teneda, quòd ex præsso falsę causæ vitiet dispẽsationem: sic & falsa causa nõ ipedit religionem de quo vide latius hic per Doctores.

[a] In libertate loquit. Et dicit ff. ꝙ omnia ista contraria sunt specialia: vt ex ipsis patet. quæ sunt favorabiliora.seu in rali dispensatione quæ est odiosa.

[a] ¶ *Multum*

tur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd cum coniugium multum fauoris [a] obtineat,testes qui ad diuortiũ celebrandum producti consanguinitatis gradus computant,a stipite debẽt incipere,id est,à parentibus vel germanis [b], & sic per ordinẽ distinguere gradus, nominibus propriis, vel æquipollentibus [c] indiciis designando personas: præsertim cum sæpius testimonium perhibeant de auditu:quod quia minus est validum, non est in articulo huiusmodi nimiũ laxanda facultas : cum qua ratione computationem inciperent à secundo† , eadem ab vlterioribus inchoarent,

¶Idem in concilio † generali.

¶ *In secundo & tertio affinitatis genere tollitur prohibitio,quæ olim erat in matrimonio contrahendo:Similiter tollitur prohibitio de sobole suscepta ex secundis nuptiis,quæ olim non poterat contrahere cũ cognatione prioris viri.Et prohibitio contat gradũ:quia sicut frater est mihi consanguineus in primo gradu,sic & illa mediante fratre meo,est mihi affinis in primo gradu primæ affinitatis.Ergo si vis habere primũ genus affinitatis, adde per carnis copulam alicui de tua consanguinitate aliquam personam,& ille persona est affinis oibus consanguineis viri tui,in primo genere affinitatis: & hoc genus tm hodie prohibetionem habet:vnde mortuo viro illius mulieris , puta fratre tuo, illa non potest habere aliquem de cõsanguinitate[d] viri sui: ergo pater ꝙ oẽs consanguinei & cõsanguineæ vxoris meæ , sunt mihi affines in primo genere affinitatis. Si vis habere secundum genus affinitatis , adde personam per carnis copulam primo genero,hoc modo:Vxor fratris meis est mihi in primo genere affinitatis:mortuo fratre meo adde illi alium virum, & ille erit mihi affinis in secundo genere affinitatis:& ille secundum antiqua iura, mortua illa:nõ poterat accipere aliquã de consãguinitate prioris mariti, vsque ad quartum gradum. Et de isto secũdo genere habes 35. q.3. de propinquis. sed hodie non prohibetur: vt hic dr. Si vis habere tertium genus , adde personam personæ per carnis copulam secundo generi,& sic habes tertiũ genus:verbi gratia:Sei[a] fuit maritus relictæ fratris tui, mortua illa relicta imaritus eius,ꝙ est tibi in secundo genere,accipit aliam, illa est tibi in tertio genere, & illa olim mortuo viro suo,non poterat copulari alicui de consanguinitate tua, cum illa esset tibi & consanguin eis fratris tui in tertio genere vsq; ad ſm gradum.De hoc genere habes.35.q.3.porro.& primum genus contrahitur tantum ex vna parte,secundum & tertium genus quandoque ex vna parte,vt in prædictis exemplis, quandoque ex vtraque parte,vt in vxoribus duorum fratrum,quæ sunt inter se in secundo genere ex vtraque parte apposito altero fratre mortuo, si illa copulatur alteri , ille erit in tertio genere vxori alterius fratris.Primum genus dicitur:quia primo emanat de consanguinitate,vel quia vna persona mediante contrahitur.Secundum dicitur quia secundo loco emanat post primum , vel quia duabus personis mediãtibus.Tertium,quia in 3.loco,vel quia tribus personis mediantibus emanat:sic intellige quod hic dr.Sed nunquid publica honestas 3 est sublata?Videtur ꝙ nõ:quia de ea nihil duxit.Sed contra videtur per cap.35.q.3.porro vbi prohibetur ſm genus. & præter istud impedimentum,est ibi publica honestas,vt in vxoribus duorum fratrum,siue consobrinorum sed ſm genus remotũ est:ergo illa publica honestas. potest dici ꝙ vbi publica honestas simul incidit in eundem casum cum secundo vel tertio genere,vt fio. in vxoribus duorum fratrũ siue consobrinorum:vno sublato tollitur & aliud per hanc constitutionem : quotiens enim vitium ex vna etiam radice nascitur,consequens est,vt vna lege tollatur.C. de nup.l.vlt.in fi.& ff.de iureiu.duobus.§.colonus. & ff. arboum fur.cæ.l.fi.col onus. arg. & alia publica honestas.vt soboles suscepta ex secũdis nuptiis nõ copulãda cognatiõi viri prioris sublata est,vt ſtatim dicit sequens littera. alias vero publica honestas adhuc est.ℑ.de despon.impub.duo pueri.

[a] Vide Dominicũ Somtum lib. 4. sen.dist. 40. q.vnica.art. 4. vbi late. & Durandũ eadem dist. q. 1. adde quæ notalibe 2.commentariorũ in Directoriũ Inquisitorũ Schol. per multos.

[a] Vide quid de ea nouiſſime statuebit Trident. ses sio. 24. de reform.matri.c.3. adde citatos in c. ad audientiam . suprà de spõsalib.

[a] Circa hũc articulũ deimpedimento institutiæ publicæ honestatis, tenet Trihoc.ff.de adop.qui in adoptionem.Ioan.dixit,ꝙ publica honestas in oibus est sublata,nisi in spõsa de futuro.ego intelligo esse tm

Universidad de Deusto
Biblioteca

† decreuimus.

†.In concilio, & aliquod vetustis exéplaribus ita: quod cõstat ex quatuor elementis.

2.Cor.7.

† De hoc vide late per B.Thomam lib.4.sentẽ. dist.40.q.1. art.4.

sublatam in casibus omnibus, qui hic ponuntur,& non in aliis.

¶*Glo.seq.obiicit.& soluit.*

a ¶*Reuocante.*] Gregorius tñ dicit:qui dissoluit hæc genera affinitatis,negat verbũ Dei in ęternũ manere.35.q.10.fraternitatis.vltra mediũ,versus fin.qualiter ergo Innocẽti⁹ dissoluit?hoc ſtellige sine causa, & ab alio q̃ à successore Gregorij.

¶*Glo.seq.quærit,soluit: solutioni opponit , & in solutione persistit.*

b ¶*De cætero.*]sic ergo vt , ꝙ matrimonium illorum qui ante constitutionẽ istã ꝓtraxerant in quinto vel in sexto gradu , non confirmetur hic , quia constitutiones matrimonij nõ trahuntur ad præterita matrimonia. 35. q. 3. de incestis. & 31. dist.ante triennium. & generaliter constitutiones nõ trahuntur. ad præterita, nisi hoc ibi dicatur. 3.de constitutio. cap. vlt. Sed pone, ꝙ post istam constitutionẽ publicatam simul steterũt scienter? Dico ꝙ hoc ipso intelliguntur ratũ habere matrimonium. arg.3.de coniug.seruorum,.proposuit.& 3.de desponsa. impub.litteras. & c.accesit. & ff. de ritu nupt. si quis in senatorio quia & si primus consensus nullus fuit, postea potest cõfirmari.in Authen.de nupt. § . vero ab initio.coll.4. Sed vt ꝙ verba necessaria sint.3.de sponsalib.tuæ.& 29.q.2.si quis igenuus.& nouus cõsensus requiritur.3.de eo q̃ dux in matri.cap.veniens.nisi expresse cõsentiat, antiquus consensus vt perdurare,qui nullus fuit.ff.de preca.sed si manente.ff.de arbit.si cum dies.in prin.& l.Labeo. §.penult.ff.de verb.oblig.l.1.§.si quis simpliciter.versi.cum adiicit.Ioan.dicit ꝙ Pro matrimonio ſtandum est,ex quo ex certa scientia post publicatam constitutionem simul ſteterunt ipso enim facto matrimonium inducitur,saltem præsumptum.Ber.

c ¶*Quatuor sunt humores.*] de quibus habes 3. de celebr.Mis.in quadam.in fin.

d ¶*Nulla longinquitate.*]& ita nulla præscriptio currit contra matrimonium sicut olim currebat. Et sic contra votum nulla currit præscriptio.33.q.5.quod Deo pari.& 3.de reg.sicut nobis. in fi.

¶*Glo.seq.dat vnum simile.*

e ¶*Infœlicem.*]sic 3.de consue.cap.vlt.& cap.quarto.& 7.de simo. non satis.& cap.seq.

Vlr qui.]CASVS.Duo volunt ꝓtrahere matrimoniũ : vir distat à ſtipite quarto gradu,mulier vero ex alio latere distat ab eodẽ,ſtipite quinto gradu:Quæritur,an possint ꝓtrahere matrimoniũ?Rndet ꝙ sic, ẽm regulam illam qua dicitur:Quoro gradu remotior persona distat a ſtipite:& quolibet descẽdentium ꝑ aliam lineam ab eodem ſtipite.Nota,ꝙ si vnus coniugum distat à ſtipite quarto gradu:& alius quinto,licite possunt copulari.Item magis consideratur remotus gradus quam propinquus.Item regulæ arboris sunt authenticæ.

f ¶*Quarto.*] idem esset si tertio vel secundo,secundum regulam sequẽtem:quia nihil attinet ei,qui est ex alia linea in quinto,licet magis appropinquet communi parenti.

g ¶*Approbatam.*]Nota ꝙ regula à magistris tradita, approbatur hic à iure,& sic pro iure seruabimus regulam istam.argu. 3. eod. quod dilectio.

ADDITIO.Et est simile quod de ꝓsuetudine dicitur.3.de cog. spir.cap. 1. §. fi.& sic 3. de deci.c. 1. §. fin. & ff. de dam.infect. si ædib⁹. habet autem hoc locũ cum approbatio fit per Papam : alterius enim approbatio parũ prodesset, vt patet , in his quæ not.3.eod.de infidelibus. aliàs autẽ cõsuetudo approbata interpretatur. 3. de consue. cum,dilectus. §. 2. fm Hostien. Ioan.And.

¶*Glo.seq.docet computare gradus.*

h ¶*Remotior .*] si vis scire in quo gradu aliquæ duæ personæ diuersarum linearũ sibi attineant , recurre ad cõem ſtipitem siue parentem, à quo descenderunt : & descende æqualiter computando per ambas lineas,quousque altera illarũ primo occurrat : & si amb̃ simul occurrãt,erũt in eodẽ gradu primo, secũdo, tertio vel quarto: & istæ personæ quæ æqualiter descendunt, non dicuntur distare à gradu,sed potius sunt in gradu æquali de scẽdente à cõi ſtipite æqualiter:& si sunt infra quartum gradum, non possunt matrimonialiter cõiungi:Sed si vna primo occurrit quàm altera:descende per lineam alterius vsq; ad illam:& semper post illum gradũ, in quo occurrit prima persona,additur gradus pro numero personarũ:& sic habebis quoto gradu vna distat ab altera,: & istæ personæ nõ dicũtur esse in gradu,sed distãt gradu, sicut istæ ꝑsonæ,de quibus hic dicitur,cum vna distet quarto gradu,& alia quinto à communi parente, quod planum est videre:& quoto gradu remotior persona distat à cõi parente,toto distat à quolibet alio descendente per aliam lineam:verbi gratia:Cõis parens istorum fuit Petrus,eius filij fuerunt Martinus & Berta,qui sunt in primo gradu.de Martino descẽdit Ioãnes:de Berta ex alia parte natus fuit Robertus,qui Ioannes & Robertus sunt in secũdo gradu æqualiter descẽdentes à Petro:de Ioãnes natus est Stephanus:de Roberto est Albertus natus, qui sunt in tertio gradu, & æqualiter descẽdũt à Petro tertio gradu:scilicet,de Stephano natus est vir iste,de quo hic qærit:de Alberto natus est Titius,qui est in quarto gradu cũ viro isto,æqualiter distãtes à Petro:Primo occurrit tibi vir iste , qui quarto gradu distat à Petro,& sic est vltima ꝑsona in cõsanguinitate Petri ex vna linea,& Titius ex alia linea:de Titio nata est hæc mulier, de qua hic quæritur:& distat quinto gradu à Petro,& sic exiuit tam consanguinitatẽ Petri: ergo eodem gradu distat à quolibet alio descendente per aliam lineã,& sic distat quinto gradu à Martino,Ioãne,Stephano,& ab isto viro,videlicet filio Stephani:ideoque rectè potest illum nabere in virum , & quemlibet descendentem à Petro per aliam lineam posset accipere,cum omnes illæ personæ huic sint in quinto gradu.Hoc in arbore melius videtur.

DE FRIGIDIS, ET MALEFICIATIS, & impotentia coeundi.

¶*Viso de pluribus impedimẽtis matrimonij,quia frigiditas & maleficium,& generaliter impotentia coeundi sunt impedimenta matrimonij , ideo post rubricas præcedentes subiicitur ista.Abbas.*

De hac materia tractatur 33.q.1. & q.2.per totum.

† De materia huiꝰ tit. vide Magistri sentẽn. lib.4.distin. 34. vbi Doctores , & ꝑ alios B. Thomã ibi. q. 1 per tota quæst.

TITVLVS XV.

De frigidis †, & maleficiatis, & impotentia coeundi.

¶Ex Brocardico.lib.18. †

¶Si marito prouocante ad diuortium , & se impotentem asserente,mulier hoc idem fatetur,seruata solemnitate canonica matrimonium indissincte dirimitur:sed si decipiatur ecclesia,primum matrimonium reparatur:si vero muliere agente,vir asserat se potentem : nisi per aspectum corporis, vel alio iudubitato modo conuincatur,mulier non auditur:sed si vir hoc idem confitetur , vel conuincitur , matrimonium separatur,& muleri contrahendi licentia datur.hoc dicit secundum Hostiensem.

CAP. I.

Accepisti † mulierem, & per aliquod tempus habuisti , per mensem,aut per tres, aut per annum : & nunc primum dixisti te esse frigidæ naturæ, ita vt non potuisses coire cum illa , nec cum aliqua alia: si illa , quæ vxor tua esse debuit , eadem affirmat , quæ tu dicis, & probari potest per verum iudicium [a] , ita esse vt dicitis , separari potestis : ea tamen ratione,vt si tu post aliam acceperis , reus periurij diiudiceris [b] †: & iterum post peractam pœnitentiam , priora connubia reparare [c] debebis.

¶ Illa autem si prior post † annum,aut dimidium , ad episcopum , aut eius missum [d] proclamauerit , dicens , quòd non cognouisses eam , tu autem contrarium affirmas [e],tibi credendum est, eo quòd caput [f] es mulieris : quia si proclamare voluit † , cur tamdiu tacuit [g]? cito enim & in paruo tempore scire potuit, si secum coire potuisses. Si autem statim in ipsa nouitate,post mensem , aut duos,ad episcopum , aut eius missum proclamauerit,dicens : volo esse mater,volo filios procreare.& ideo maritum accepi : sed vir , quem accepi,frigidæ naturę,est,& nõ potest illa facere , propter quæ illum accepi : si probari potest per rectum iudicium, separari potestis:& illa si vult , nubat in Domino.

¶Alexander tertius Ambiẽnẽs. † episcopo.

¶Impotens ad copulam,est impotens ad contrahendam matrimonium.siue sit impedimentum ætatis,siue naturæ.

CAP. II.

Quod † sedem:& infra.

¶Sicut puer , qui non potest reddere debitũ, non est aptus [i] coniugio : sic qui impotentes [k] sunt,minime fraudis non fuerit , poterit repellere eum. si voluerit,prætextu adulterij,argumen.trigesima secunda quæstione prima,de benedicto.& quæstione 6.nihil.sed non credo quod hoc obstet,quin matrimonia priora debeant restaurari.infra eod.laudabilem.& cap. fraternitatis. Item argum.contra.trigesimatertia quæstione prima, si per sotiarias sed bi separantur propter maleficium , non propter frigiditatem.

† In aliquot manuscriptis' ita: post annum & dimidiũ, quã lectiõe videtur pla ne agnoscere.regiosia hic in verbo:ta.

† voluerit

† Barchardus ita:quia si se proclamatinebatur. trigesimater mare voluetia quæstione prima.si rat.

d ¶*Missum.*] simile supra,de reg.capitulo secundo. & expone missum , ideſt , vicarium, qui fungitur vice episcopi. supra , de insti. cap.3.

e ¶*Affirmas.*] quòd eum cognouisti.

f ¶*Caput.*] supra de despon.impub.consi. 3. de clandestti.despõsatio.cap.2. & quod dicitur : non creditur eis cõtra matrimonium:verum est quantum ad hoc,vt contrahendi facultatem acquirant:sed si vellent in continentia manere , creditur eis.33.q.5.quod Deo pari.

† Cap.3.eo. tit.in 1.com pilat.& post cõciliũ Lateranen. sub Alexan. iij. par.50.c.28. Et pro istel lectu textus & glossæ ꝑter citatos in præceden ti cap. vide Sylueſtrũ in ſumma, ver bo , matrimoniũ.q.16.

† Ambien

† Aliàs, 10. & 14.& 10. vel restitue ex Burchardo lib. 19. decret. tit. de adulterio cõiugij.ver.ac si capilli. & c. quod.tit. in compilat.

† Vide Durandum lib. 4. sentẽn. dist. 34.q.2. & plenius Sotũ dicẽdo Sotũ 5.q.2.

† In cõcilio ita:non minuat peccatum, sed augeat.

† Vide etiã tos in cap. precedẽti.

† distat.

[a] ¶*Iudicium.*] scilicet, quòd vterque inter cum septima manu propinquorum.33.q.1.cap.2.

¶*Glo.seq.not.conuici mendacium.alleg.tria iura.*

[b] ¶*Diiudiceris.*]Nota contrarij operis euidentia mendacium cõuinci,supra de præsum.litteras.arg.3.de maio.& obed. legebatur. & 22.q.5.cauete.

¶*Glossa sequens not.quòd sententia , &c. punit distinctionem circa fraudem mulieris , quam non approbat.in fin.signat contrarium & soluit,& arguit.*

[c] ¶*Reparare.*] Nota quòd sententia contra matrimonium lata non transit in rem iudicatam. cum appareat ex postfacto ecclesiam fuisse deceptam.sic supra,de re iudi.lator.& cap. consanguinei.& infra eodem fraternitatis quare priora etiam matrimonia restaurantur,etiam muliere contradicente, si fraudis fuerit conscia.ff.de adult.si vxor.§,iudex.& vlt.vt dixit Ala. Si vero conscia

[d] ¶*Missum.*] similis supra,de reg.capitulo secundo. & expone missum , ideſt , vicarium, qui fungitur vice episcopi. supra , de insti. cap.3.

[e] ¶*Affirmas.*] quòd eum cognouisti.

[f] ¶*Caput.*] supra de despon.impub.consi. 3. de clandestti.despõsatio.cap.2. & quod dicitur : non creditur eis cõtra matrimonium:verum est quantum ad hoc,vt contrahendi facultatem acquirant:sed si vellent in continentia manere , creditur eis.33.q.5.quod Deo pari.

Quod *sedem.*]CASVS.Dicitur hic,ꝙ sicut puer nõ est aptus matrimonio,ita nec vir qui coire non potest. Nota ꝙ impotentia coeundi impedit matrimonium.

[i] ¶*Non est aptus.*]3.de despon.impũb.à nobis.arg.eod.tit,puberes. vbi de hoc.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

[k] ¶*Impotentes.*[Hac ratione videtur,quòd senes qui à naturali calore defecerunt , contrahere non possunt:sed contrarium est verum. C.de nupt. sancimus. 27.quæst.1.nuptiarum.quia in senibus dicitur esse legis obsequium,& humanitatis solatium, vt ibi. & trigesimaprima quæstione prima.aperiant.& cap.quòd si dormierit.sed hic non loquitur de tali impotentia,sed de eo qui se-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 De spado ne an contrahere possit, notatur 31. q. 1. hi q adde hic Ioan. And. † alios recentiores, & vide omnino notata p Alexan. de Imol. ad finem & alios § sed & illud, Instituit. de adop. adde omnino Syluestrum in summa verbo matrimonium, & q. 16. vers. septimum, quatum ad castrationem.

† Cap.1. eo. tit. in 2. compilatione. Et de materia vide pone per citatos in præcedentibus capitulis. & omnino per B. Thomam lib. 4. sentē. dist. 31. q. 1. art. 1.

† Cap.2. eo. tit. in 2. compilat. Vide citatos in præcedentibus capitulis.

† debeant.

ctus est 1. & qui perpetuo impotens est: sed senes; aliquando aliquo beneficio mouentur.

EX litteris.] Communis diuisio, consultatio & responsio. Secundo dabi, *Respondemus*. Abbas.

CASVS. Quidam contraxit matrimonium cum quadam, qui cum debitum reddere non posset, licet vterque legitimæ fuisset ætatis, mulier tam grauem contraxit infirmitatem, vt omnino inutilis fit facta viro, ita quòd nullo modo eam cognoscere pōt Quæritur, an debeant separari? Respondet Papa, si vnum illud à natura contraxit mulier, nec ope medicorum potuerit ei subueniri, vir poterit aliam ducere in vxorem. Nota, quòd cum inhabili ad coitum, nullum est matrimonium.

¶ *Glo. seq. soluit obiec. cano. dixit.*

a ¶ *Contraxit.* Id est, cōtraxisse apparuit, vel in veritate cōtraxit, ex eo quòd contra naturam vim ei forsan intulit, quia arcta fuit: vnde nullo modo sibi potuit commisceri, vnde magis inhabilis redita fuit, & sic non fuit matrimoniū. infra eodem, fraternitatis. si enim non loqueretur de impedimento præcedente matrimoniū, stare non posset quod dicitur in fi. trigesimasecunda quæstione prima, dixit. & quæstione quinta, si vxorem. & supra, de coniug. leproso. c. 1. & 2.

b ¶ *A natura.*]quia erat arcta, vt dixi.

¶ *Glo. seq. signat contrarium*

c ¶ *Medicorum.*] infra eod. fraternitatis. & ita non fuit matrimonium. & intellige quod dicit: non poterit adiuuari ope medicorum. sine periculo corporali: alias non deberent separari, immo modicam violētiam debet sustinere, vt argumen. infra, eo. fraternitatis. & si talis fuit, non habuit propositū reddendi matrimonij debitum exacta, vel exigendi, & sic nullum matrimonium. trigesimasecunda quæstione secunda, solet. & cap. aliquando, & supra de condi appos. cap. vlti. & secundum leges esset in causa redhibitionis. ff. ædil. edic. quæritur. §. mulierem. argumen. contra, infra, ca. proxi.

CONsultationi.] Diuiditur: quia primo ponitur consultatio. Secundo responsio. ibi, *Taliter*. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquæ mulieres ita sunt clausæ & impotentes, quòd viris carnaliter commisceri non possunt: quæritur, an possint matrimonium contrahere? Respondet Papa, licet nō videatur credibile, quòd aliquis cum talibus contrahat matrimonium, tamen Romana ecclesia consueuit in talibus iudicare, vt si non possunt eas habere vt vxores, habeant eas vt sorores. Nota ꝙ cum arcta matrimonium contrahi non potest. Item de similibus simile iudicium est habendum.

d ¶ *Incredibile.*]qui conditionem corporis sui sciens, non contraheret de leui. Ala.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstio. an sit consilium vel præceptum.*

e ¶ *Iudicare.*] Ergo & nos sic iudicare debemus. supra de re iud. in causis. C. de legi. & constit. prin. l. vlt. quod verum est, vbi ipsa sic præcipit iudicandum. arg. 11. q. 3. nolite. alias non permittitur apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

¶ Idem.

¶ Naturæ impedimentum ad coitum, irreparabile arte medicorum, matrimonium impedit.

CAP. III.

EX † litteris tuis accepimus, quòd quidam sexdecim annorum quādam annorum tredecim duxit vxorem: qui cum debitum reddere non posset, mulier tam grauem infirmitatem contraxit [a], vt omnino viro sit facta inutilis, & instrumentum eius impeditum, ita quòd vir ei commisceri non potest: Respondemus igitur quòd si vitium illud mulier à natura [b] contraxit, nec ope medicorum [c] poterit adiuuari viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem.

¶ Lucius tertius.

¶ Contrahens scienter cum impotenti ad copulam, ab ea non separatur.

CAP. IIII.

CONsultationi † tuæ, qua nos consuluisti, vtrum fœminæ clausæ, impotentes commisceri maribus, matrimoniū possint contrahere, & si contraxerint, an debeat † rescindi? Taliter respondemus, quòd licet incredibile [d] videatur, quòd aliquis cum talibus contrahat matrimonium: Romana tamen Ecclesia consueuit in consimilibus iudicare [e], vt quas tamquam vxores habere non possunt, habeant vt sorores.

¶ Celestinus tertius.

¶ Si de impotentia coeundi constet, statim matrimonium separatur: alias cohabitabunt coniuges per triennium: & si cum septima manu propinquorum iurant, quòd dederunt operam carnali copulæ, & non potuerunt coniungi, statim separantur. Ita communiter summatur.

CAP. V.

LAudabilem † : & infra.

¶ Requisisti quatum tempus indulgendum sit naturaliter frigidis, ad experientiam copulæ nuptialis: & infra.

¶ Nos vero in præsenti consultatione sentimus, vt à tempore celebrati † coniugij, si frigiditas [g] prius probari [h] non possit, cohabitent per triennium: quo elapso, si nec tunc cohabitare voluerint, & iuxta decretum Gregorij i †, mulier per iustum [k] iudicium de viro probare potuerit, quòd cū ea coire non possit, accipiat alium. si autem ille aliam acceperit, separentur [l]: Quòd

1 Sed Lucius exponit idem de care, dest tenere. Ioā. And.

† Cap.3. eo. tit. in 2. cōpilat.

Et præter citatos in præcedentibus capitibus, vide de Host. in sum. & summatis. de frigidis & maleficiatis. §. qualiter, & quando.

† Gregorii ad Ioannem Rauennatem, vt refert Burchard. dec. lib. 9. dec. c. 40. 2uo par. 3.c. 178. & Panormi. lib. 6. tit. de impotentia coeundi. ca. fue. c. iij.

cinorum bonæ famæ, si propinqui deficiant, iureiurādo dicat vter que, quòd nunquam vna caro effecti sunt: & tunc mulier potest alium accipere. & si ille aliam acceperit, de periurio norantur, & acta pœnitentia cogantur ad priora connubia redire. Nota, quòd triennium dandum est ad probandum frigiditatem, & ita non tenet quod dicitur de anno vel dimidio. s. eod. cap. 1. & idem tempus datur in maleficiato.

f ¶ *Celebrati.*] Et à tempore cohabitationis, nec sufficit cohabitare, nisi dent operam carnali operi. trigesimatertia quæstione prima, requisisti.

¶ *Glo. seq. recitetur per q. quid de maleficiato.*

g ¶ *Frigiditas.*]Quod hic dicitur de frigido, idem intelligo & de maleficiato 3, vt vsque ad triennium expecter, maxime quia magis sperandum est, quòd impedimentum remoueri possit, quod non processit à naturalibus. Laurentius.

h ¶ *Prius probari.*]Argumentum, quòd si prius probari possit impedimentum, non expectabunt per triennium. infra. eod. cap. proxi. si vero manifeste non constitutunc cohabitent simul per triennium continuum: in quo debent dare operam carnali operi: vt hic. & argumen. infra eod. cap. vlti. in Authen. de nup. §. per occasionem. colla. 4.

i ¶ *Gregorij.*]33. q. 1. quod autem.

k ¶ *Iustum iudicium.*]idest, per testes, vel aspectum corporis. arg. 5. de probat. proposuisti. & 3. eod. cap. vlt.

l ¶ *Separentur.*]propter naturalem frigiditatem: secus si propter maleficium. 33. q. 1. si per sortiarias.

3 Debes accipere quod Doctores dicunt, vide Speculatr. de testes. §. nunc tractādum.

¶ *Glossa*

¶ *Glossa sequens recitatur per quæstionem. an vir frigidus. &c.*

a ¶ *Quòd si. ambo.*] vel solummodo mulier. ille enim qui scienter contraxit, non videtur quòd possit contradicere. argumen. supra, de eo qui dux. in matri. cap. 1. ff. de lege com. l. 2. Vel dicas & verius, quòd necesse est vt ambo consentiant, sufficit quòd ita scriptum est. & si perquam durum est. ff. qui & à quibus manu. li. 1. prospexit. & sexta quæst. 3. scriptum est. quia cum nullum sit matrimonium, non tenetur alter alteri.

b ¶ *Septima manu.*] sic infra eodem, capitulo vltimo. & trigesimatertia quæstione 1. requisisti.

c ¶ *Vterque iureiurando.*] vterque vir & mulier iurare debēt, quòd fide bona dederūt operā copulæ carnali per triennium, nec vna caro effici potuerunt. propinqui iurabunt, ꝙ credunt eos verum iurasse. argumen. infra de purga. can. capitu. quotiens.

d ¶ *Hi qui.*]scilicet, vir & vxor. & non alij cōpurgatores, si bona fide iurauerunt.

e ¶ *Redire.*] cum propter frigiditatem separantur: secus si propter maleficium. trigesimatertia quæst. 1. si per sortiarias.

† Cap. vnic. eo. tit. de impotentia coeundi in 3. cōpilatio. Vide B. Thomā lib. 4. sent. dist. 34. q. 1. art. 3. & citatos in præcedē. sub cap. tu laudabile om. Host. esse insum. tit. de frig. & maleficiis § qualiter & quando.

† *Fraternitatis tuæ litteras recepimus.*] Primo ponitur quæstio. Secundo distinguens solutio: ibi, *Quamuis*. Tertio infert ad alias duas quæstiones: ibi, *Per hæc*. Abbas. Siculus.

CASVS. Quædam mulier contraxit matrimonium cum quodam viro, & cum eo per plures annos permansit, nec potuit ab eo carnaliter cognosci: Archipresbyter Altisiodorēn. istud negotium significauit episcopo suo: episcopus volens super hoc veritatem inquirere, quasdam matronas ad præsentiam suam vocauit, districte illis iniungens sub periculo animarum, vt illam visitarent, vtrum esset idonea ad officium coniugale: quæ tandem ea inspecta dixerunt, quòd nunquam poterat esse mater: & ideo inter eos diuortium promulgauit, mulierem inducens, vt religionem intraret, perpetuam continentiam seruatura: Viro autem dedit licentiam contrahendi, qui cum alia contraxit: Postmodum illa mulier fuit ab alio carnaliter cognita, abiecta continentia quam promisit, & cuidam G. nomine nupsit: negotium illud Altisiodorēn. episcopus significauit domino Papæ, quærens, quid super hoc esset agendum? Rescribit Papa eidem dicens, quòd semiplene ei expresisit quomodo mulier promiserit se continentiam seruaturam, vtrum simplici verbo, an per votum solemne, & vtrum transierit ad religionem sicut promisit: nec dixit etiam qualiter cognita fuerit, vtrum artificio medici, aut concubitu viri, aut alio modo: Vnde Papa considerans, quòd impedimentum illius non erat perpetuum, quod remotum fuit sine periculo corporali præter diuinum miraculum, inuenit diuortij sententiam latam fuisse per errorem, licet probabilem: quia ex post facto apparet, quòd mulier illa cognoscibilis erat viro, ex quo eius simili commisceretur. & ideo pronunciauit inter ipsam & ipsum matrimonium extitisse: Vnde inter ipsam & G. præfatum pronunciauit matrimonium non fuisse: & eos præcepit abinuicem separari: Si vero mulier illa transiuit ad religionem, primus vir qui non cognouit eandem, remaneat cum illa cum qua ecclesiæ auctoritate cōtraxit: Si vero non transiuit ad religionem, dimittat illam, & redeat ad illam, cum qua primo contraxit: nisi ipsa votum solemne fecerit: quia secundum hoc intelligitur fornicata fuisse cū prædicto G. vel etiam si non fecit votum solemne, fornicatio modo alij se immiscuit: & sic prætextu fornicationis primus vir eam repellit: Si vero simplici voto promisit seruare continentiam, & postea in facie ecclesiæ ꝓdicto G. nupsit, quam diu articulus iste dubitabilis erat, præsumi non debet, quod fuerit fornicata, sed amodo non debet remanere cum illo, per ea quę dicta sunt supra in vesiculo illo: absque periculo corporali. Alia quæstio soluitur, quæ talis est: aliqua est ita arcta, quòd non potest commisceri carnaliter, nisi per incisionem, vel alio modo violētia inferatur, vt mortis periculū timeatur: Quæritur de tali, vtrum sit apta ad matrimonium contrahendum? Et dicendum est quòd non. Similiter ex his quæ dicta sunt supra, soluitur alia quæstio, quæ talis est: Aliqua nupsit alicui, & ita arcta est illi, quòd non potest ab eo cognosci, si ab eo per iudicium ecclesiæ fuerit separata, & nubat alteri, cui arcta non sit, & per frequentem vsum secundi reddatur apta primo: quæritur, vtrum debeat redire ad primū. Et dicas quòd non, secundum distinctionem superius factam, vbi dicit: absque corporali periculo: De talibus tamen non est facile iudicandum, cum finale iudicium pendeat ex futuro. Nota quòd cum in sententia contra matrimonium lata erat ecclesia, quandocunque de errore constiterit, retractatur sententia. Item in votum solemne carnalem copulā soluit matrimonium. Item mulier non tenetur subire periculum corporis, vt reddatur apta viro. Item ex futuro euentu pendet vtrum matrimonium fuerit quandoque inter aliquos.

¶ *Finis sequentis glossæ reci. per quæstionem.*

f ¶ *Matronas.*]talibus credendum est, si honestæ sint & peritæ in arte illa. ff. de ven. inspi. l. prima. in princ. & supra, de probat. 1 proposuisti. & cap. causam. & infra cap. proximo. oculus enim obstetricum in talibus sæpe fallitur. 27. q. 1. nec aliqua. & in hoc casu non requiritur iuramentum propinquorum, sicut in frigiditate, vt 3. cap. proxi.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

g ¶ *Districte.*] per iuramentum 1 hoc iuramentum non est remittendum istis testibus, ne aliquid in fraudem matrimonij dicerent. supra, de eo qui cognouit con. vxo. fuæ. super eo. & infra, ca. proximo.

¶ *Glossa seq. obiecit, soluit & remittit.*

h ¶ *Poterat esse.*]Sed qualiter hoc potuit ꝓbari, cū sit negatiua? sic potuit probari: dicendo, ꝙ hæc mulier caret membro apto ad copulā carnalem. Qualiter negatiua 2 probatur, 5. de elect. bonæ. dictum est. Bernar.

i ¶ *Deerat.*]Nota, ꝙ non dicitur esse, quod inutile est 3. de trāsla. inter corporalia. & ff. quod cuiusque vniuer. l. 1. §. & quidam. nec dicitur habere actionem, qui habet inutilem. ff. de dolo, nam is. & 3. de resti. spol. olim nobis. arg. 3. de solu. cap. penult.

k ¶ *Inuenit.*]Non dicit & per medicum vel alium.

Hæ vero matronæ nō debēt de veritate iurare, sed solū de credulitate, dicētes se credere mulierē esse aptā, vel non. ita Hostiensis, quę sequitur hic Ioa. An.

2 Tractatus extat Fracini, quo plene differitur de modis probādę negatiuæ, cum videro

¶ *Glossa*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Gloſſa ſeq. arg. pro opi. dic. ntium cap. ſi per ſortiarias, non tenere: cui dupliciter reſpondet, ſubdens de maleficio.*

a ¶ *Diuinum miraculum.*] argumen. quòd nullum maleficium eſt perpetuum, cum poſſit remoueri præter diuinum miraculum, ſaltem per illum qui ipſum induxit: quia quicquid ligatur, diſſolubile eſt. in Authent. de nupt. §. nuptias. colla. 4. & ſecundum hoc non tenet illud. cap. ſi per ſortiarias. 33. q. 1. vt quidam dicunt. Poteſt dici quòd aliud eſt cum allegatur impotentia ex parte mulieris, vt hic, aliud vbi ex parte viri allegatur maleficium, vt in cap. ſi per ſortiarias. & infra, cap. proxi. & hic allegata fuit falſa cauſa, vt poſtea apparuit: vnde poſtea debet reſtitui viro. argumen. ſupra, de re iudic. lator. & cap. conſanguinei. ad hanc cauſam refertur hæc ratio: attendentes quòd impedimentum, &c. Vel poteſt dici quòd maleficium eſt perpetuum: ex quo enim mulier cohabitauit viro per triennium, & dederunt operam copulæ carnali, nec potuerunt commiſceri, præſumitur perpetuũ impedimentum, & poſſunt ſeparari, & alteri nubere: vt in cap. ſi per ſortiarias. quia poteſt aliquis maleficiatus eſſe cum vna, & non cum alia. & hoc intelligo de maleficio quod præceſsit matrimonium: nã poſt matrimonium contractum ſi ſuperueniat impedimentum, non debent ſeparari. trigeſimaſecunda quæſtione ſeptima, hi qui ſani. & q. 5. ſi vxorem. ſi vero poſt ſeparationem eam cognoſceret, matrimonium debet redintegrari, vt hic patet: quia impedimentum nõ erat perpetuum.

† Dictio, quã deeſt in antiqs exẽplaribus.

1 De materia huius glo. ſſe & an maleficium ſit impedimentũ diriméſ impediéſve matrimonium, vide B. Thomam. lib. 4. ſentẽt. diſt. 34. q. 1. art. 3. & ibi de nouis late per Gorũ & Doctores adde Sylueſtrũ in ſumma verbo, matrimonium. 8. q. 16. & per alios ſummiſtas.

† Hæc verba ſicut aſſerit, pmiſſe: deſunt in omnib⁹ Vaticanis codicibus, habẽtur tamẽ in aliis paulo recẽtioribꝫ, & in antiqua cõpilatione.

b ¶ *Corporalis periculo.*] Vbi vero graue periculum timeretur, non eſt matrimonium: ſed vbi leui periculo poteſt remoueri, debet illud pati.] eo. cap. §. per hoc. à contrario ſenſu.

c ¶ *Per errorem.*] propter quem excuſatur iudex. infra de ſenten. excommunii. ſacro. & intellige, quòd error iſte interuenit in aſpectu corporis, in quo matronæ deceptæ fuerũt, quia manus & oculus obſtetricum ſæpe fallitur. ſ. de proba. cauſam matrimonij. & 27. q. 1. nec aliqua. & ſic patet q ſententia per errorem lata, à qua non eſt appellatum, reuocatur, ſi error probabilis poſtea detegatur.] de purga. vulg. ſignificantibus. & ff. de condi. ſine cauſa. l. 2. Item habes hic, quòd ſententia per errorem lata contra matrimonium, non tranſit in rem iudicatam, quo minus poſſit reuocari quandocunque apparuerit eccleſiam deceptam fuiſſe, vt patet. & ſ. de re iudi. lator. & cap. conſanguinei. & j. eod. cap. proxi. & ſ. eo. cap. 1. & cap. proxi.

d ¶ *Erat illi.*] ſcilicet primo viro, à quo fuerat ſeparata.

e ¶ *Simili.*] Sic 33. q. 1. requiſiſti. & innuitur hoc, ex eo quòd in fin. huius cap. dicitur, quòd ſi prior vir nõ poſsit eam cognoſcere ſine graui periculo, quòd non ſit reddenda primo viro, licet ex poſtfacto per conſuetudinem ſecundi viri reddita ſit apta priori: quod bene poteſt concedi: quia non fuit matrimonium inter eos, vt dixerunt Vinc. Io. & Tanc.

f ¶ *Remaneat.*] quia ſi ingreſſa fuit & profeſſa, ſtatim ſolutũ fuit matrimonium, ſi quod fuit inter eos. ſ. de conuer. coniugat. ex publico. ſecus ſi ingreſſa fuit cauſa probationis: quia ſi iſta tunc ad ſeculum rediret, compellitur redire ad virum priorem.

g ¶ *Alioquin.*] id eſt, ſi non tranſiuit cum effectu.

h ¶ *Se voto.*] ſolemni, ſcilicet, & tunc debet

ram, vtrũ videlicet ſimplici verbo, an voto ſolemni: vtrumve ad religionẽ tranſierit, vt promiſit, an contra promiſſionẽ ſuã † in domo remanſerit: & qualiter ſeras illas fecerit reſerari, vtrum videlicet artificio medici, an cõcubitu viri, ſeu alio quolibet modo: Nos tamen perſpicaciter attendentes, q. impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter diuinum miraculum [a], per opus humanum, abſque corporali [b] periculo potuit remoueri: ſententiam diuortij per errorem [c], licet probabilem nouimus eſſe prolatam, cum patet ex poſtfacto, q. ipſa cognoſcibilis erat illi [d], cuius ſimili [e] commiſcetur, & ideo inter ipſam & primum virum, dicimus matrimonium extitiſſe, quare inter eam & præfatum G. matrimonium non eſſe cenſemus, eoſque præcipimus abinuicem ſeparari. Et ſi prædicta mulier ad religionem tranſiuit [f] ſicut † aſſerit promiſiſſe] primus vir, qui nõ cognouit eandem, cum ea remaneat [f], cum qua poſtmodum eccleſiæ auctoritate cõtraxit: alioquin [g] ea dimiſſa, debet ad illam redire, cum qua primo contraxit, niſi ſe voto [h] mulier illa conſtrinxerit ad cõtinentiam obſeruandam, vt intelligatur per hoc cum præfato G. fornicata fuiſſe. vel niſi ſe fornicario [i] modo alij viro miſceuerit, vt primus vir prætextu fornicationis, eius velit conſortiũ declinare. nam ſi tantum ſimplici verbo promiſit ſe continentiam ſeruaturam, & pòſtea in cõſpectu eccleſiæ nupſit memorato G. quàmdiu articulus iſte dubitabilis erat, præſumi [k] nõ debet, q. fornicaretur cum illo, ſed amodo [l] non debet cum illo aliquatenus remanere. ¶ Per hæc † autẽ quæſtionem illam noueris eſſe ſolutã [m], qua quæritur, vtrum ea, quæ adeo arcta eſt, vt nulli poſſit carnaliter cõmiſceri, niſi per inciſionem, aut † alio ſibi modo violentia inferatur, non ſolummodo leuis, ſed forte tam grauis, vt ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea [n] perhiberi. ¶ Similiter [o] illa quæ viro cui nupſerat, adeo arcta eſt. vt nunquam ab eo valeat defloriari: ſi † ab eo ſit per iudicium eccleſiæ ſeparata, & nubat alteri, cui arcta non ſit, & per frequentem vſum ſecundi, reddatur etiam apta primo: vtrum ad eũ redire debeat [p], cum quo prius fœdus inierat coniugale. De talibus [q] autem non eſt facile [r] iuturo euentu apparet retro fuiſſe matrimonium, vt dicitur in fi. fic ex futuro euentu apparet retro fuiſſe factam iniuriam priori viro ff. de cad. & poſtli. reuer. in libello. §. 1. & ff. ad Macedo. l. 1. §. 1. Sed quid ſi poſt primum coitum cum ſecundo, prior petit eam? Dico q eſt ei reddenda: & ſi non inuenerit eam aptam, eſt reſtituenda ſecundo: & ſic etiam poſt ſecundum vel tertium coitum 3 ſecundi, & ſic in infinitum, vt dixit Ioan. Tan. dixit, q vſque ad tertiam vicem tantum, & non vltra debet reſtitui primo: immo remanere debet cum ſecundo: quoniam duæ tãtum ſententiæ poſt primam ſunt ferendæ, quia tertio appellare non licet. 2. q. 6. ſi quis in quacunque. & ſ. de appella. ſua nobis. Ber.

k ¶ *Præſumi.*] ſim. 33. q. 2. cum per bellicam. & infra, de diuor. gaudemus.

l ¶ *Amodo.*] ſ. veritate reuelata, quòd fuerat vxor primi.

m ¶ *Solutam.*] Arg. à contrario ſenſu ſumpto ex illo verbo. ſ. eod. cap. 1. ibi, abſque corporali periculo, &c. & eſt. arg. validum à contrario ſenſu. ſ. de his quæ fiunt à prælat. cum Apoſtolica. in fin. & ſ. de reg. cum virum.

n ¶ *Idonea perhiberi.*] & certe non.

o ¶ *Similiter.*] Reſume: per hæc noueris quæſtionem illam eſſe ſolutam, qua quæritur, vtrum illa, quæ viro cui, &c.

p ¶ *Debeat.*] quaſi dicat, non debet. intellige tamen ſecundum diſtinctionem præmiſſam, an ſit graue periculum ſi reddatur apta, vel non. Vin.

q ¶ *De talibus.*] Simile ſ. de in integ. reſtit. cum veniſſent.

r ¶ *Non eſt facile.*] quia neſcitur an ſit apta viro primo: & hoc aliquo compelli votum ſeruare, & per hoc intelligitur fornicata cum ſecundo, cum ipſa contrahere nõ potuit poſt votum ſolemne.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit: demũ quærit & ſoluit ſecundum Ioann. & ſubdit opi. T.*

i ¶ *Fornicario modo.*] quia ſi legitime cõtraxiſſet, cum altero, illud ei obiici nõ poſſet, nec prætextu talis fornicationis poſſet repelli à viro. argu. ſ. de diuor. gaudemus. immo videtur, q nullam fornicationem ei obiicere poſſet: nullam enim iniuriam fecit nec intendebat facere viro, ga fornicata fuit tamq̃ ſoluta. 15. q. 1. illud. ff. locati. ſi ignorans quis. nam adulterium non committitur ſine dolo. 34. quæſt. 2. in lectum. ff. de adult. l. penul. 2 Item ſi aliqui ſint ſeparati per ſententiam eccleſiæ, & poſt alter eorum fornicetur, minorem iniuriam committit, & minus peccat. 32. q. 7. quẽ admodũ. Præterea per primam fornicationẽ non fuit apta viro ſuo, ſed forte nec per multas alias, ergo illam ſolam poteſt opponere cũ reddita fuerit apta primo viro, quæ poſtea ſecuta eſt: quia tũc primum læditur ius matrimonij. argu. ſ. de donatio. Apoſtolicæ. Poteſt dici, q ſicut ex futuro euentu apparet retro fuiſſe matrimonium, vt dicitur in fi. fic ex futuro euentu apparet retro fuiſſe factam iniuriam priori viro ff. de cad. & poſtli. reuer. in libello. §. 1. & ff. ad Macedo. l. 1. §. 1. Sed quid ſi poſt primum coitum cum ſecundo, prior petit eam? Dico q eſt ei reddenda: & ſi non inuenerit eam aptam, eſt reſtituenda ſecundo: & ſic etiam poſt ſecundum vel tertium coitum 3 ſecundi, & ſic in infinitum, vt dixit Ioan. Tan. dixit, q vſque ad tertiam vicem tantum, & non vltra debet reſtitui primo: immo remanere debet cum ſecundo: quoniam duæ tãtum ſententiæ poſt primam ſunt ferendæ, quia tertio appellare non licet. 2. q. 6. ſi quis in quacunque. & ſ. de appella. ſua nobis. Ber.

† Aliàs. Per hoc autem &c.

† Aliàs: aut alio ſi mili modo violẽtia inferatur.

2 Vide vt li te non cõte. quoniã. ſuper glo. per famam Io. And.

† Hæc perſonis in omnibus antiquis exẽplaribus habẽtur ita: ſi ab eo per iudiciũ eccleſiæ ſeparata nubat alteri cui arctã, &c. ſed reuera eſt vtiq; pta lectio.

3 Caue ne quid illicitũ vel inhoneſtum ex opinionib⁹ hic relatis admittatur.

aliquo iure perpendi non poteſt, ſed potius per experientiã facti. ſim. ſ. de dona. Apoſtolicæ. cum ſuis concor.

a ¶ Ex *futuro.*] ſic ff. de reb. dub. quædam. & ſi. ſi cert. pet. a. proinde. & ff. qui pot. in pi. ha. l. potior. ff. ad Macedo. l. 1. §. 1. Nec intellige q matrimonium retrotrahatur, ſed hoc ideo dicit, quia in dubio eſt, an ſit matrimonium cum primo, nec intelligas, quòd tunc primo ineipiat eſſe matrimonium cum primo, cum incipiat eſſe apta ſibi, ſed tunc primo declaratur fuiſſe matrimoniũ. ſimile ff. ſi ſer. vend. ſicut. §. ſed ſi quæritur. & ff. de acquiren. re. do. adeo. §. cum quis in fin. & trigeſimatertia quæſtione prima, requiſiſti. ff. qui teſtamen. facere poſ. l. hæredes palam. §. primo. Bernar.

1 Si hãc. de ceteſlem in telligas iuxta commũnem ſẽſum vt loquatur de eo qui p maleficia fuerat impotẽs ad eũ grediendum cum vxore. vide omnino Dñicum Soti lib. 4. ſent. diſt. 34. q. 1. art. 3. & Iacobum Sprengerũ in malleo in malefic. ſi per. part. 2. q. 1. c. 16. & cadẽ parte b. a. c. 2. & 2. vbi plene de his maleficiis & remediis ſeu curſibus. ea

LIttera† veſtræ nobis exhibitæ continebant, quòd cũ ceauſa matrimonij, quæ inter M. mulierem, & A. eius virum vertitur: vobis fuiſſet ab I. Papa prædeceſſore noſtro commiſſa, dicta M. propoſuit, quòd cum octo annis elapſis dicto A. fuiſſet matrimonialiter copulata, & diu cohabitaſſet eidem, adhuc integra [b] permanebat: eo quòd prædictus vir eius non habebat potentiam coeundi quare petebat diuortium celebrari. prædictus vero A. fatebatur, quòd illam nunquam cognouerat: tamen ſe habere potentiam cognoſcendi [c] alias aſſerebat: Vos vero, ne id confiterentur in fraudem [d], à matronis bonæ opinionis, fide dignis [e], ac expertis in opere nuptiali, dictam feciſtis inſpici mulierem: quæ perhibuerunt teſtimonium, ipſum adhuc virginem permanere. Poſtmodũ per preſbyterum, de cuius parochia vir extitit, feciſtis inquiri: vtrum ipſe aliquã cognouiſſet: nec per inquiſitionẽ ipſam vobis conſtare potuit aliquam eſſe carnaliter cognitã ab eodẽ. Muliere autẽ requirente diuortium, & dicente, quòd mater eſſe volebat, & filios procreare: proponente vero viro, quòd paratus erat ſtare conſilio eccleſiæ, iniunxiſtis eidem, vt agerent pœnitentiam de commiſſis [f], & † ſic forte placeret Deo, qui matrimonij fuit inſtitutor [g] & auctor, vt opus matrimonij conſummarent: qui poſt plures terminos ad veſtram reuerſi præſentiam, conſona voce dixerunt, quòd non poterant carnaliter commiſceri. ¶ Quocirca mãdamus, quatenus, ſi ita eſt, & cõſtiterit vobis, præfatum virum & mulierem, infra prædictos octo annos, per cõtinuum triennium [h] inſimul habitaſſe: ipſis cum ſeptima propinquorum manu ſir mãtibus iuramẽto, ſe cõmiſceri carnaliter nequiuiſſe, peratis diuortij ſententiam inter eos.]

b ¶ *Adhuc integra.*] & intellige q viripotens erat hæc, quæ virum pati poterat: licet eſſet virgo, dicitur viripotens. ſ. de verb. ſig. mulieris 1 in princ.

¶ *Glo. ſeq. ponit differentiam inter frigidum & maleficiatum.*

1 Verba legis habẽt ita mulieris appellatiõe etiam virgo viripotẽs cõtinetur.

c ¶ *Cognoſcendi alias.*] & ita allegabat iſte maleficium quantum ad iſtam, & non quantum ad alias, & non frigiditatem: quia ſi quis eſt frigidus quo ad vnam, quo ad omnes eſt frigidus, cum impedimentum à natura procedat. argum. ſupra eod. ex litteris. ſecus in maleficiato, vt dictum eſt ſupra, cap. proxi. vnde poſtquam conſtiterit de maleficiato, poſt triennium 4 debent ſeparari, & ad alia vota tranſire. trigeſimatertia q̃ſtione prima, ſi per ſortiarias. ſecus in frigido, vt ſupra eod. cap. 1. & cap. laudabilem. & 33. quæſtione prima, de his requiſiſti.

2 Vide Sotũ initio huius capitis citatum.

d ¶ *In fraudem.*] confeſsioni coniugum cõtra matrimonium non eſt credendum: propter colluſiõem quam multifacerent. ſupra de eo qui cogno. conſanguin. vxor. cap. ſuper eo.

3 In vno veſtitori Vaticano ita: & forte placeret Deo qui matrimonij fuit inſtitutor & actor, opus matrimonij conſummarent, &c. in aliis vt in textu: excepto quod in nõnullis p̃ voce, auctor eſt, actor.

e ¶ *Vide dignis.*] ſupra, eodem cap. proxi. vbi de hoc.

f ¶ *De commiſſis.*] quia infirmitas corporalis frequẽter prouenit ex peccato: & ſic cauſa ceſſante forte ceſſabit effectus. infra, de pœni. & remiſ. cũ infirmitas.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem. per quæ verba fuerit matrimonium inſtitutum, & ponit duas opiniones.*

g ¶ *Inſtitutor,*] ſimile 32. diſtinct. deinde opponitur. & argumen ſupra, tit. proxi. de infidelibus. & trigeſimaſecunda quæſtione ſecunda, cap. ſicut. §. his ita. Et quidam dicũt quòd his verbis 3 fuit inſtitutum matrimonium: Hoc nunc os ex oſsibus meis, &c. ſed illã verba prolata ſunt ab Adam, vt ſ. de biga: debitũ. vnde videtur verius quòd per illa verba, Creſcite & multiplicamini, ab ipſo Domino prolata.

3 Quãdo & quib. verbis fuit matrimonium inſtitutũ, vide Magiſtrum ſenten. li. 4. di. 26. §. cõm ingij autem & §. ſeq. & ibi Sotum q. 1. art. 1. vbi latiſſime. ad de omnino concil. Tri dent. ſeſſio. 24. tit. de ſacramento matrimonii principio.

h ¶ *Continuum triennium.*] Qui enim ſeparantur propter frigiditatem naturalem, per triennium continuum debent cohabitare ſimul, & dare operam carnali operi. ſ. eod. laudabilem. & in Authentica de nuptiis. §. per occaſionem. colla. 4. idem tempus dico & dandum maleficiato, & multo fortius, cum ſit accidentale illud impedimentum.

i ¶ *Septima manu.*] Sed quare requiruntur iuramenta propinquorum, cum ſufficere debeat iuramentum viri & mulieris, cum iuramento illarum, quæ illam virginem aſſeuerant, vt ſupra, de proba. propoſuiſti. & cap. cauſam matrimonij. vel etiam iuramenta propinquorum ſufficiunt, cum vterque id confitetur. trigeſimatertia q̃ſtione prima, requiſiuiſti. ſed hic vterque id cõfitebatur: ſed hoc ideo, quia ſæpe fallitur & manus & oculus obſtetricum. i vigeſimaſeptima quæſtione prima, nec aliqua. ideo iuramẽta p̃pinquorum requirãtur: omnis enim cautela, quæ adhiberi poteſt in talibus, eſt adhibenda, propter periculum animæ: & ideo circa maiora cautius eſt agendum. argumen. ſeptima queſtione ſecãda, cap. vlti. & 42. diſtin. quieſcamus. & ff. ad Carb. l. 1. §. 2. & 61. diſtin. miramur. tamen ſi alterum omitteretur, nihilominus valeret ſententia, vt cap. requiſiſti. & cap. propoſuiſti. & cap. cauſam matrimonij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE MATRIMONIO CONTRACTO.
contra interdictum ecclesiæ..

¶Quia interdictum ecclesiæ super vxatrimonio contrahendo: quandoque impedit ipsum matrimonium, quandoque impedit & dirimit: ideo post multa impedimenta supra contracta, auctor subiucit hanc rubricam. Et vide ad materiã huius rubricæ quod not. gloss. supra de spon. duorum. in cap. tua. Abbas.

† Vide concilium Trident. sessio 24. tit. de reformat. matri. cap 1.

De hac materia habetur 33. q. 4. non oportet 2. & supra in rubr. de spon. ver. an teneat matrimonium contra.

LItteræ.] Sũt duę partes. In prima facti narratio. In secũda responsio: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quidam iuuenis iurauit sororem suam iam nubilem se daturum cuidam in vxorem ea præsente & consentiente: Postmodum munera & dona secundum morem terræ recepit ab illo, tamquam proprium sponsum sæpius eum amplexando: tandem mortuo fratre suo, à fratre sponsi se desponsari permisit, dicens, quòd ab eo cognita fuerat: episcopus loci præcepit eidem, ne alicui illorum nuberet, aut etiã alij: ipsa spreto mandato episcopi, cum alio cõtraxit: propter quod episcopus ei præcepit, vt ad domum matris rediret: ipsa vero ad sedem Apostolicam appellauit. episcopus factũ significauit domino Papæ: Mandat Papa, quòd si est ita, mulierem præfatam ad domum matris redire cõpellat, imposita sibi pœnitentia condigna de tanto excessu, ne mandatum iudicis contemptibile videatur, & post mensem ad tertium virum reuertatur. Nota, quòd mandatum iudicis cõtemni non debet, alias punitur contemptor.

† Capit 1. eod. tit. in 1. compilatio. Vide quod per hũc textũ notat. Co. uarruias li. 2. bro 4. decre. tali. par. 1. c. 4. §. 1. add. And.

† Quod die vt j. de despon. impu. cap. vno. in fi. lib. 6. Ioa. And.

† abeo.

† alii. in recentioribus sed in antiquis, alicui, legitur.

1 Secũdum Ala. munus ipso etiam si ea absente contracta fuissent sponsalia, consentire ex causa dotis & siue causa loan. Antonius Gomezius. vbi late de donatis inter sponsos. & seq. & eundem sup lege Taurina 52. & ibi Antonium Gomezium. vbi late de donatis inter sponsos. & seq. & eundem sup lege Taurina 52. & ibi Antonium Gomezium. vbi late de donatis inter sponsos.

a ¶ *Daturum vxorem.*] futuram scilicet, cum sponsalia tantum contraherentur.

b ¶ *Præsente & consentiente.*] expresse, & hoc agebatur, quòd mediante fratre tamquam per procuratorem sponsalia contraherentur, quod fieri potest. ff. de spon. l. vltim. alias si per fratrem tantum contraherentur, non valerent, nisi ipsa postea cõsentiret: sed frater tantum ad hoc obligatur, vt sororem inducat, vt cum illo matrimonium contrahat. ff. de verb. oblig. in illa stipulatione. & l. quotiens quis alium.

c ¶ *Dona & munera.*] differentia est inter donum & munus. 2 ff. de verb. signifi. inter donum.

d ¶ *Tamquam proprium virum.*] spe futuri matrimonij, non rei præsentis: & ita non est matrimonium. & hoc patet per ff. & hoc

TITVLVS XVI.

De matrimonio contracto contra interdictum † ecclesiæ.

¶Alexan. iij. Paduañ. episcopo.

¶ Matrimonium contra interdictum ecclesiæ, vel iudicis factum seu contractum propter hoc solum non dirimitur: imponitur tamen pœnitentia sic contrahentibus, & separantur, donec cognoscatur de causa interdicti. hoc dicit in effectu totus iste titulus.

CAP. I.

ITteræ †, quas tua nobis fraternitas destinauit, expresse declarant, quòd cum quidam sororem suam iam nubilẽ, cuidam se daturum in vxorem[a] ea præsente & consentiente[b], præstito iuramento firmasset: & illa nõ post multos dies, dona[c] & munera viri secundum morem terræ sponte susciperis, ip sum tamquã proprium virum[d] sæpe amplexata fuisset: tandem mortuo fratre, à proprio viri[e] sui fratre, se desponsari permisit[f], & quòd ab † illo cognita fuisset, mendaciter asseuerat. Cumque ei prohibuisses[g] publice, ne cui illorum, vel alicui † se copularet, ipsa spretis monitis tuis, alij[h] nubere non expauit. demum cum mulieri præcepisses, vt ad domum matris rediret, ipsa nostram audientiam appellauit: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si est ita, præfatam mulierem (ne mandatum[i] tuum contemptibile videatur) ad domum matris redire compellas, & impositã sibi de tanto excessu[k] pœnitentia condigna, postquam in domo materna per mensem steterit, ad tertium reuerti permittas.

¶Idem Vigorien. † & Baronen. episcopis.

¶Sponsalia de futuro cum vna etiam contra interdictum ecclesiæ contracta, non habent dirimere matrimonium postea contractum cum alia.

CAP. II.

EX † litteris Cantuarien. archiepiscopi ad nos peruenit, quòd cũ G. de sancto Leodegario M. filiam suam absentem[l], cuidam R. nomine desponsasset: & infra. ¶ Postea orta suspicione, quòd præfatus R. ad alia desideraret vota transire, ad examen fuit dicti archiepiscopi causa perlata: qui sub anathematis interminatione[m] prohibuit[n], ne antequam de præscripto negotio plene constaret, vir ad secunda vota transiret: sed ipse præscripta prohibitione contempta filiam V. in facie ecclesiæ sibi solemniter copulauit vxorem: & infra. ¶ Cum archiepiscopus vellet de matrimonio ptimo cognoscere, dicta M. appellationis vocem emisit: cuius appellationi archiepiscopus deferẽs, eidem copulauit: Sed cum archiepiscopus vellet cognoscere de primo matrimonio, mulier ad sedem Apostolicam appellauit: archiepiscopus eius appellationi deferens, præcepit eidem mulieri sub pœna excommunicationis, ne alicui nuberet, donec causa finem debitum sortiretur: ipsa tamen de appellatione confisa alium in virum accepit: Archiepiscopus negotium istud significauit domino Papæ: Vnde mandat eidem, quatenus si nihil constiterit, quod impediat præter consensum de futuro, qui inter præfatum R. & M. dicitur interuenisse, secundum matrimonium legitimum iudicet, non obstante appellatione: & quamuis contra mandatum ecclesiæ contrahere non debuisset, non tamen matrimonium debet propter hoc dissolui: pœnitentiam tamen imponat illis, pro eo, quòd contra prohibitionem ecclesiæ contraxerunt. Nota, quòd matrimonium superueniens sponsalibus dissoluit sponsalia. Item qui contrahit contra prohibitionem ecclesiæ, puniri debet.

l ¶ *Absentem.*] quæ postea consensit, aliàs non tenuissent sponsalia 3, & ita inter absentes contrahuntur sponsalia & matrimonium ff. de spon. l. vlt. & 32. q. 2. honorantur.

m ¶ *Interminatione.*] comminatio tantum fuit, non sententia. arg. contra. j. de eo qui fur. ord. re. cap. 1. & 3. de locato. cap. 1.

n ¶ *Prohibuit.*] quod facere debuit. 3. cap. prox. & j. cap. prox.

h ¶ *Alii.*] scilicet, tertio.

i ¶ *Mandatum.*] Nota, q̃ remittitur causa ad eum à quo appellatum est, vel quia non tenuit appellatio, vel quia ipsa non fuit prosecuta suam appellationem, & eps factum significauit Papæ: vnde mandat ei, vt si est ita, ipsam compellat redire ad domum matris: quia ipsa contempsit mandatum ecclesiæ, à tertio viro propterea non separabitur. Et est hic arg. q̃ mandatũ iudicis non est contemnendũ. 34. dist. cap. 1. arg. 8. q. 1. sciendum. 11. q. 3. si autem vobis. & cap. quando ergo. & ff. ne quid in lo. publ. l. vlt. & puniri debent contemptores, vt hic patet. & j. eo. c. proxi. & l. prædicta. & arg. ff. si quis ius dicenti. non ob. l. vnica. aliàs delusorium videretur edictum iudicis. ff. de re iudi. l. contumacia. §. contumax.

† Vigorié. & Baton.

† Vigorié. b. Sed. fere in omnib⁹ manuscriptis ita: Vig. & Baton, episcopis.

k ¶ *Excessu.*]scilicet, de fide violata prioris spõsi: & quia desponsare se permisit à fratre sponsi, & quia mandatũ ecclesiæ contempsit: & sic patet, q̃ iudex potest punire contumacem, vt dictum est.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compi at. & post concilũ Lateranen sub Alexan. iii. par. 6. ca. 8.

EX litteris.] Summatum est 3. cap. proximo. In prima narrat factum. In secunda illud diffiniendum committit: ibi, *Mandamus.* Abbas.

Et quatenus ad principem ac ciuilem dominẽ attinet, videtur subsequens matrimonium dirimi tur spõsali a vid B. Thomam lib. 4. senten. dist. 27. q. 1. art. 3 Sorum in bidem art. 3. de spons & c. de illis lib. c. de illis & c. si inter. & cap. fi cut.

CASVS. Quidam filiam suam M. nomine absentem, desponsauit cuidam R. nomine: Postmodum orta suspicione, quòd idem R. & vellet aliam ducere in vxorẽ, delata fuit quæstio super hoc ad archiepiscopum Cãtuarien. qui sub interminatione anathematis prohibuit, ne antequã de causa ipsa constaret, vir ad ciperet aliam in vxorẽ: Sed ipse non obstante prohibitione, quãdam aliam sibi solemniter

1529 Qui filij sint legitimi. Tit. XVII. 1530

a ¶ *Districtius inter dixit.*]Nota, q̃ licet iudex deferat appellationi: nihilominus mihi potest interdicere, ne faciã id pp quod appellaui, vel q̃ ex eo sequitur: nec mirum, cũ sit ordinarius 12 potest etiam statuere terminum appellanti. 3. de appella. sæpe contingit. de causa tamen inuito appellante, postquam detulit appellationi, cognoscere nõ possẽt: qa iam remisit eam ad superiorem. 2. q. 1. nomen. & 3. de offic. deleg. licet.

1 Quasi de legatis hoc non possẽt: sed Ian. dicit hoc specialiter in legatis pro fauore testamentorum & in fauore matrimonii de hoc dixi supra de ap pellat. cum contingat. Ioan. And

¶ *Glossa sequẽs recitatur per quæstionem, alle gat quatuor iura pro, et vnum contra. & soluit.*

b ¶ *Donec causa ipsa.*] hic fertur sententia ipsa sub conditione. 63. distinctio. Salonitanæ. 5. q. 5. quidã. 17. q. 4. si quis suadente. & 3. de appellatio. Item terea 2. arg. extra 2. q. 6. biduum. Sententia excõmunicationis bene potest fieri sub conditione, vt in c. præterea. aliæ vero sententiæ nõ debent ferri sub conditione: latæ tamen tenent, vt in prædicto cap. biduum.

† præfatum

2 Adde de hoc q̃ not. per Doct. in l. 5. biduũ ff. de verb. oblig.

† aliqua in recentioribus, nam in omnibus scribitur legitur

3 Sed mulier refert vide quale sit id quod dicitur.

† Cap. 5. tit. de sponsalib. & illos. 3. compilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 6. cap. 9. & illos cap. de mulier. fu. & de spõsalib.

¶ *Ob id.*] Sic patet, q̃ interdictum 3 ecclesiæ non dissoluit matrimonium, vt 3. c. proxi. quia non est perpetuum impedimẽtum, vt dixit. 3. de spon. du. tua. sed pœnitentia debet ei imponi, quia mandatum ecclesiæ contempsit. 3. c. proxi. Ber.

† Cap. 5. tit. de sponsalib. & illos. 3. compilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 6. cap. 9. & illos cap. de mulier. fu. & de spõsalib.

Emuliere.] CASVS. Quidã volunt contrahere matrimoniũ: dicitur, q̃ sunt consanguinei: ecclesia præcipit illis, ne contrahant, donec de consanguinitate constitit: ipsi prohibitione contempta, contrahũt: Quæritur, quid inde? Respondet Papa, q̃ debent abinuicem separari, quousque cognoscatur, an de iure posint simul remanere. Nota, q̃ si suspecti de consanguinitate contrahũt contra prohibitionẽ ecclesiæ, separandi sunt vsq; ad finem causæ: aliàs non essent separandi, quousque de causa plene constaret.

d ¶ *Contra interdictum.*] quod facere non debuit, vt 3. c. proxi. & & de spon. duorum, tua. vbi de hoc. 33. q. 4. non oportet.

¶ *Glossa sequens reci. per quæstionem.*

e ¶ *Donec separentur.*] Hæc sententia est ad tempus: vnde ex tempore tollitur sine aliqua absolutione, vt hic videtur. arg. 3. de spon. non est vobis. & 81. dist. si qui sunt. sed tutius 4 est, q̃ etiam post separationem absoluantur, saltem ad cautelam, licet videantur excommunicati tantum dum simul manent.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & ibi remittit.*

f ¶ *Quousque.*] Arg. contra 3. de spon. duorum, tua. in fine. sed ibi soluitur qualiter illud, & ea quæ in hoc titulo dicuntur intelligũdo &c.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

¶ *Super visum est de multis impedimentis matrimonii, sed quia sæpe filii nascuntur ex matrimonio contracto contra impedimenta ecclesiæ, & dubitari potest, an & quando ipsi filii sint legitimi, ideo subiicitur ista rubrica.*

De hac materia habetur 26. dist. deinde. 34. dist. viduã. 7. q. 2. nuper. 32. q. 4. dicat. 25. q. 7. c. fi. Abbas Siculus.

Onquestus.] Primo ponitur impetrantis querela. Secundo causæ commissio: ibi, *Ideoque* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam H. nomine quãdã in vxorem accepit: R. patruus ipsius mulieris volebat eã priuare hæreditate paterna, pro eo q̃ ipsa nata fuit antequã pater suus matrem suam acciperet in vxorem, dicens eã illegitimam fuisse: vnde ꝓdictus M. cõquestus fuit dño Papæ, & ipse mãdat, quatenus si est ita, eã iudicet legitimã: iprædicto R. prohibẽdo ne hac occasiõe sup paterna hæreditate eã debeat molestare: qđ si cõtra fecerit, excommunicetur. Nota, q̃ matrimoniũ sequens, legitimat filios natos ante matrimonium. Item legitimationis causa pertinet ad ecclesia qa est accessoria mãmonio. g ¶ *Acceperit in vxorẽ.*]

§ Naturalis, q̃ non est in patris potestate, redigitur in illã p matrimoniũ subsecutũ. Io. Andr.

Et sic legitimata fuit p subsequens matrimonium. j. eo. tanta.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iij. par. 33. cap. 3.

h ¶ *Legitimam.*] Insti. de nup. §. vlt. 5. in Auth. R. mo. nat. effi. leg. §. sancitũ. colla. 6. & j. eo. tanta. & 30. q. 5. nullum. i ¶ *Hac occasione.*]quia ex quo pronũciata fuerit legitima, cessabit occasio ista: vnde si ꝓpter hoc vellet eam molestare, potest & debet ab ecclesia excommunicari: cum causa matrimonij ad ecclesiam spectet: & per consequens legitimatio, quæ est accessoria. arg. extra j. eo. causam quæ. Non est contra: ibi principaliter committitur causa super quæstione spoliationis, q̃ ad Papã pertinet inter eos, q̃ non sunt suæ iurisdictionis, sed ad iudicem secularem: vt ibi patet. & 8. dist. quo iure. hic vero principaliter committebatur causa filiationis, quæ ad ecclesiã pertinet: & ea determinatur per consequens causa inquietatiõis, quę fiebat huic mulieri, eo q̃ illegitima dicebatur: & ita cessãte illa causa patet q̃ iniusta esset vltrius inquietatio ex illa causa: vnde Papa ratione saltẽ peccati potest se intromittere. 3.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. com pilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iij. par. 33. cap. 5.

de iudi. nouit. & arg. 2. q. 1. si peccauerit. vel Papa habebat hic vtranque iurisdictionem. arg. 3. de appella. si duobus. & ita nulla est oppositio.

TITVLVS XVII.

Qui filij sint legitimi.

¶Alexander tertius.

¶Naturalis ex soluto genitus & soluta, legitimatur per subsequens parentum conjugium, etiam quo ad hæreditatem.

CAP. I.

ONquestus † est nobis H. q̃ cum quãdam mulierẽ in vxorẽ accepe rit R. patruus mulieris ipsam exhæredare conatur, eo q̃ ante despõsationẽ matris suæ nata fuerit, licet postea pater mulieris prefatæ, matrem ipsius, acceperit[g] in vxorem. Ideoque mãdamus, quatenus, si est ita, eam legitimam[h] iudicetis, prædicto R. inhibentes, ne dictæ mulieri, hac occasione[i], super hæreditate paterna molestiã inferat, vel grauamẽ. Si autem cõtra hoc venire præsumpserit, um † seueritate ecclesiastica parcellatis.

¶Idem.

¶Separato matrimonio in facie ecclesiæ contracto, filij geniti vel concepti ante sententiam, sunt legitimi.

CAP. II.

CVm † inter I. veterẽ, & T. mulierem diuortij sententa canonice sit prolata, filij eorum non debent exinde sustinere iacturã: cũ parẽtes eorum publice[k] & sine cõtradictione[l]

CAP. III.

DE † muliere: & infra. ¶ Illos autem, qui pro consanguinitate prohibentur coniũgi & post contra interdictum[d] ecclesiæ se receperint, excommunicationi debes subiicere, donec[e] tandiu separentur, quousque[f] legitime cognoscatur, vtrum eorum matrimonium possit, & debeat iure stare.

CAP. IIII.

a ¶ *Onquestus.*] Primo ponitur impetrantis querela. Secundo causæ commissio: ibi, *Ideoque* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam H. nomine quãdã in vxorem accepit: R. patruus ipsius mulieris volebat eã priuare hæreditate paterna, pro eo q̃ ipsa nata fuit antequã pater suus matrem suam acciperet in vxorem, dicens eã illegitimam fuisse: vnde ꝓdictus M. cõquestus fuit dño Papæ, & ipse mãdat, quatenus si est ita, eã iudicet legitimã: iprædicto R. prohibẽdo ne hac occasiõe sup paterna hæreditate eã debeat molestare: qđ si cõtra fecerit, excommunicetur. Nota, q̃ matrimoniũ sequens, legitimat filios natos ante matrimonium. Item legitimationis causa pertinet ad ecclesia qa est accessoria mãmonio. g ¶ *Acceperit in vxorẽ.*]

§ Naturalis, q̃ non est in patris potestate, redigitur in illã p matrimoniũ subsecutũ. Io. Andr.

Et sic legitimata fuit p subsequens matrimonium. j. eo. tanta.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iij. par. 33. cap. 3.

h ¶ *Legitimam.*] Insti. de nup. §. vlt. 5. in Auth. R. mo. nat. effi. leg. §. sancitũ. colla. 6. & j. eo. tanta. & 30. q. 5. nullum. i ¶ *Hac occasione.*]quia ex quo pronũciata fuerit legitima, cessabit occasio ista: vnde si ꝓpter hoc vellet eam molestare, potest & debet ab ecclesia excommunicari: cum causa matrimonij ad ecclesiam spectet: & per consequens legitimatio, quæ est accessoria. arg. extra j. eo. causam quæ. Non est contra: ibi principaliter committitur causa super quæstione spoliationis, q̃ ad Papã pertinet inter eos, q̃ non sunt suæ iurisdictionis, sed ad iudicem secularem: vt ibi patet. & 8. dist. quo iure. hic vero principaliter committebatur causa filiationis, quæ ad ecclesiã pertinet: & ea determinatur per consequens causa inquietatiõis, quę fiebat huic mulieri, eo q̃ illegitima dicebatur: & ita cessãte illa causa patet q̃ iniusta esset vltrius inquietatio ex illa causa: vnde Papa ratione saltẽ peccati potest se intromittere. 3.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iij. par. 33. cap. 5.

de iudi. nouit. & arg. 2. q. 1. si peccauerit. vel Papa habebat hic vtranque iurisdictionem. arg. 3. de appella. si duobus. & ita nulla est oppositio.

CVm *inter.*]Primo ponit causam diffinitionis. Secũdo diffinit: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Ioan. contraxit matrimonium cum Teberga in facie ecclesiæ, de qua filios suscepit: tandem cum grauida esset, accusatũ fuit matrimonium de cõsanguinitate: lata fuit sententia diuortij inter eos: dubitatur: an filij nati ante sententiam, & qui conceptus ante fuerat, essent legitimi: Respondet Papa, super hoc consultus, quòd filij non debent inde sustinere iacturam, cum parentes in facie ecclesiæ publice contraxissent: & ideo statuit Papa, vt filij eorum quos habuerunt ante sententiam, & qui cõceptus fuerat ante ipsam sententiam. legitimi habeantur, & in bonis paternis hæreditario iure succedant, & de parentiũ facultatibus nutriantur. Nota quòd qui in facie ecclesiæ publice contrahunt, quamuis impedimentum subsit: tamen filij de tali matrimonio nati, secundum antiqua iura legitimi erunt, etiam si postea separentur: hodie statur super hoc illi constitutioni, scilicet, de clandestina desponsatione. cum inhibitio.

k ¶ *Publice.*]scilicet, denunciatione præmissa in ecclesia publice: aliàs hodie dicitur clandestinum. 3. de clandestina deponsatio cum inhibitio.

1 ¶ *Sine contradictione.*]Si q̃s ꝓtrahat nõ ꝓmissa denuntiatiõe, vel ea ꝓmissa contingat matrimonium esse iusta causa interdici, & nõ obstãte ꝓtradictiõe ꝓtrahat: si postea impedimẽtũ, puta, filij medio tẽpore nati, illegitimi erunt, & ideo publice dicit hic: & sine ꝓtradictione

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictione.& hoc totum habes in illa cõstitutione.cum inhibitio r.

¶ *Glossa sequens de tempore conceptionis spectando allegat pro & contra,& soluit.*

a ¶ *Concepti fuerant.*] Sic ergo tempus cõceptionis spectandum est,cum de cõmodo alicuius tractatur.ff.de statu hominum, Paulus.& quotiens de com modo alicuius tractatur,pro iam nato habetur.ff. eod. qui in vtero est.ff. de senato. emancipatum.ver.si quis cõceptus fit.& Institu.de inge.§.ex ꝓrario. Arg. contra.15.q.8.cum multæ.& de conse.dist.4.fir missime.Arg. contra.ff. de decurio.l.2.§.in filiis & §.sequen. pro prima parte facit 26. q. 4. igitur, in fine. Solu. quod primo dicitur, verũ est ꝓp fauorem filiorum, & libertatis,quandoq; tamen consideratur odium paternum : vt in cap. cum multæ. contrarium illud igitur lo cum habet, vt varietas fatorum adaptetur diuersitati horarum.

¶ *Gl. seq.fig. cõtrarium.*

b ¶ *Ante latã sententiã.*] Pro iam naro hĩ cum ante sententiam sit cõceptus, vt dictum est. Arg.contra. C. de liberali causa.l. vlti. fed illi qui nascuntur post litẽ contestatã, conditione matris vtuntur.

¶ *Glossa sequens alleg.tres concor.& remittit,quærit,& soluit.*

c ¶ *Nutriantur.*] 30.dist:si quis reliquerit.1. dist. ius naturale. ℣. de infan.expo.c.vnico.Qualiter filij alendi sint,dicitur ℣.de cõuersio. infidelium.c.vlt.& ℣.de eo.qui duxit in matrimoniũ. c. cum haberet.sed quid 2 si moueatur quæstio alicui puero vel infanti,ꝓ non sit filius illius cuius dicitur? Iudex summatim cognoscere debet, vt alatur rebus interdum,forsitan alienis 3 .C.de car.edic.l.vlti. & ff.ad car.edic.l.3.§.causæ cognitio.Lau.

T *Ransmissæ.*] Primo ponitur consultatio. Secundo respõsio: ibi,*Consultationi.* Abbas.

CASVS.Quidam noĩe N.nutriuit quendam puerum vsq; ad iuuentutem,cohabitante sibi M.vxore sua tunc non desponsata,sed eam postmodũ desponsauit,& filios ab ea suscepit : prædictus iuuenis sic nutritus gerens se filium , & hæredem , hæreditatem N. prædicti possit,quamuis à vicinia crederetur eorum spurius,vt dicebat:Sed prædicti,scilicet vir & vxor negabãt illum spurium fuũ, aut legitimum filium esse,sed dicebant,ꝓ eum nutriuerant pietatis intuitu:filij istorum petebant hæreditatem paternam ab illo, ipse vero contradicebat:Quæstio fuit super hoc delata coram archiepiscopo Rothomagẽn.prædictus iuuenis quia coram eo citatus venire noluit,fuit excommunicatus:Papa super hoc consultus ab archiepo quid super hoc esset agẽdum,respondet,ꝓ in hoc casu stãdum est verbo viri & mulieris,nisi certis indiciis & testibus iuuenem prædictum illorum constiteri esse filium. Nota ꝓ stãdum est verbo viri & mulieris,an aliquis sit eorum filius, nisi expresse ostendatur.

d ¶ *A vicinia.*]Multũ valet in talibus fama viciniæ.℣. de præsump. illud.& ℣.de probatio.per tuas.3.q.4.§.item fæpe.35.q.6. si duo.

e ¶ *Spurius.*] id est, non legitimus,vel naturalis : quia forte susceperat eum de alia muliere,vel ante matrimonium,vel durante matrimonio,& ita spurius.

f ¶ *Negabant.*]Talis negatio præsumptioné inducit contra illum. sed præiudiciũ non generat:ꝙa licet aliquis negetur filius nihilominus de inofficioso testamẽto agere potest.ff.de inoff.testa.si instituta.§.1.sicut econuerso licet appelletur filius , non tñ succedit cum aliis,si probatur quòd non sit filius.C.de testa. neque professio.& C.de hære.insti.fi pater.& C.de proba.non nudis.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit,ex his obiicit.& tripliciter soluit.*

g ¶ *Mota.*] Sed ꝙs prouocauit hic ad iudicium? Planũ est quia filij legitimi ꝓuocauerunt:vt patet per litterã ℣.vbi dicit,ꝙbus paternam hæreditaté perentibus,& ex eo ꝙd dicit:noluit stare iuri,fuit excõicatus ipse enim hæreditaté possidebat vel partẽ,vñ isti petebãt illã dicẽtes,ipsum nõ fuisse legitimũ : sed quomodo isti potebant agere,cum parentes istorũ viuerent,vt vñ ex eo ꝙd dicit:istã dũ est verbo viri & mulieris:ꝙa de hãditate viuẽtis agi vel paciſci non potest.C.de pact.l.vlt.nec dr hæreditas nisi mortuo eo cuius fuit.ff.de hæredi.vel ac.ven.l.1.Dicunt quidã,ꝙ illi erant facti monachi, Vel forsitan pater concesserat eis hæreditaté totã,retentis aliquibus fructibus ,ꝓ victu suo & vxoris:vel potest dici , ꝙ isti iam mortui erant:& ꝙd dicitur: stãdum est verbo viri & mulieris,scilicet ꝙd dicebant illum publice filium suum non esse,dũ viuebant.arg.℣. de proba. per tuas. Et merito ſtatur verbo illorũ:quia nõ est verisimile ꝙ paterna pietas contra illum mota fuisset,si filius fuisset ℣. de præſum.afferte.C.de adop.l.pen.§.fi vero. & C.de inoffic.test. si mater.23.q. 4. ea. vindicta. circa prin.& nullus affectus vincit paternũ. C.de cura. fu. l.vlti.§.1. & affectio causam suspicionis remouet.ff. de in ritu nup. non solum.§. de vno.& ideo eis etiã creditur:quia iste nunquam fuit in possessio ne filiationis,quia vicinia fama hoc habebat, cui in talibus creditur cum verbo viri & mulieris. argumen. ℣. de præſump. illud.& 35. q. 6. si duo.

Glo.seq.reci.per q.quæ indicia probent.

h ¶ *Indicijs.*] Per indicia enim fit ꝓbatio.C.de rei ven.indicia.& l. cum sup.& C.de fi.instrum.l.1.& ℣.de ꝓba.ꝓ tuas.& C.fa.ercisc.l.in ipsius.& C.de pact.pactũ qđ.ex quo negatur filius,cum non sit in possessione filiationis,eum oportet probare.ff.de proba.l.1.& 2.& vlti.Et viderent sufficere huiusmodi indicia , si probet ꝙ illi tenebant eũ ꝓ filio , & ille eos ꝓ parẽtibus,& maxime si fama viciniæ consentiat:vt dicit decre.per tuas.& quia natus est de illorum matrimonio:ꝙa is filius est quẽ nuptiæ demonstrãt ℣.ff.de in ius vocat. quia mater,& dicit lex ꝙ debet ꝓbare se filiũ,si negatur filius à patre:vt ff.de lib.& posth.l.fi posthumus.§.vlt.ver.fi quis ita. & ff. de his qui sui vel alie.iur.sunt.nepotes.§.filium arg.alias est lex.

¶ *Glo.seq.arguit & signat contrarium,& soluit & remittit.*

i ¶ *Et testibus.*] quibus ꝓbantur indicia:ꝙa res ista vere ꝓbari nõ põt,nisi ꝓ indicia exteriora:vt dictũ est,& hic est arg.ꝓ ſtatur præsumptioni,scilicet dicto patris & matris, donec ꝓbetur ꝓtrariũ.1. q.1.ſi ꝙs à simoniacis.& ꝙ psumptio ꝓtrariã admittat ꝓbationé. ℣. de psum.ꝙa verisimile nõ est.& ℣.de renun. sup hoc.& ff.qđ met. cau.nõ est.Arg.cõtra,ſi ꝙa psumptio præsumptione rescinditur. 11. q.3.absit.& 34.dist.quorũdam.& ℣.de præsump. cũ in iuuentute. & C.de epi.& cleri.eũ qui.ff.de in integ.resti.diuus.fortiori præsumptioni ſtatur ſemper.De hac materia dicitur ℣.de sponsa.is qui.

C *Ausam quæ.*] Pone casum prout ponit glo.in cap.causam quę ℣.eo.Vel fic.Dicebatur, ꝙ Agatha de cuius hæreditate agebatur,nõ erat nata legitimo matrimonio:Mãdat Papa inquiri de hoc & si constiterit,ꝙ Agatha nata fuit de Anelina muliere Radulphi Sauarici eo tpe,quo ipsa Anelina publice morabatur cum Alano viro suo,vel si constiterit,ꝙ prædictus Radulphus Anelinam virũ habentem publice teneret,& eo tpe nata fuerit,pronuncietur illam legitimam non fuisse:quia non potuit esse vxor , quæ viuente viro suo,alij se copulare præsumpsit.de hoc plene dr.℣.eo. causam quæ Nota,ꝙ causa natiuitatis ad ecclesiam spectat. Item si aliqua mulier viuente marito,alteri de facto matrimonialiter se coniungat,proles ex tali matrimonio nata,illegitima iudicatur.

¶ *Glossa sequens quærit,& soluit.*

k ¶ *Muliere.*] & de R.,put sequit in alia clausula. Sed quare ꝙritur modo de natiuitate Agathę,vtrũ nata sit de legitimo matrimonio vel nõ:Ideo ꝙa de hæreditate patris ipsius Agathæ, quæ successit sibi in hæreditaté,agebatur inter R.filium Agathæ, & F.aunculũ magnũ ipsius R. qui F.fuit frater patris Agathæ:& iste F.spoliauit istũ R.hãditate aui sui:vt ℣.eo.causam q.& istæ duæ, cãm q. & illa. ℣.de dolo & cõtu.cãm quæ.& ℣.de offi.deleg.causam quæ.loquuntur de eodẽ facto.& olim hæc & illæ duæ erãt vna decr.in hoc tit.

a ¶ *Tempore.*

a ¶ *Tempore Alani.*] vnde post mortẽ Alani si R.ꝓtraxisset cũ Analina,legitimari nõ posset per subsequens matrimoniũ.ℓ.eo.tanta.

b ¶ *Publice tenente.*] tamquam vxorem.

c ¶ *Viri sui.*] scilicet Alani 1.Ber.

d ¶ *Alij.*] scilicet R.patri Agathæ scienti,ꝙ illa habebat alium virum , scilicet Alanum, vnde non posset esse vxor illius , etiam post mortẽ Alani viri : quia plus est eam ducere de facto, quàm fidẽ dare, ℣.de eo ꝙ duxit in ma. cum haberet. secus si ignorasset illam habere alium virũ, ex quo bona fide & publice ꝓtraxisset cum illa, filij sic suscepti iudicarentur legitimi.℣.eo. ex tenore.& cum ea post mortem mariti remanere posset. ℣. de eo qui duxit in matri.cap.1.& c.veniens.

Lator.] Sunt duæ partes.In prima appellantis quæstio. In secunda causæ commissio: ibi, *Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam R. nomine accesit ad Papam coram ipso propones,ꝙ auus ipsius duas habuit vxores,de quarum vna partẽ ipsius, de altera H. patruum fuum recepit,qui hæreditatem aui sui totam detinebat,nec ei volebat partem debitam ex iure successorio ᶜvendicare.tandem cum super quæstione natiuitatis ᶠ, corã Noruiceñ. episcopo tractatum fuisset , ad nostram extitit audientiam appellatum ᵍ: & infra. ¶ Ideoque mandamus , quatenus causam, super quæstione natiuitatis patris eiusdem R.infra ʰ duos mẽses sublato appellationis obstaculo terminetis. Si vero infra duos mẽses præfatus H.non poterit probare legitime ⁱ quòd obiecit ex tũc seculari domino, sub cuius iudicio de hæreditate causa vertitur,intimetis, vt pro quæstione natiuitatis non ᵏ dimittat,quin causam super hę reditate audiat,& decidat.

¶ Idem Exon.episcopo.

¶ *Naturales legitimantur per subsequens parentum coniugium:spurij vero non hoc dicit inhærendo verbis litteræ.Et est capitulum famosum,& quotidie allegatur in vtroque foro.*

CAP. VI.

T *Anta* † est vis matrimonij , vt qui antea sunt geniti,post contractum matrimonium , legitimi ˡ habeantur. Si autem vir viuente vxore sua, aliã ᵐ cognouerit,& ex ea prolem susceperit, licet ⁿ post mortem vxoris eandem duxerit,nihilominus spurius erit filius, & ab hæreditate repellendus ᵒ: præsertim si in mortem vxoris prioris, alteruter eorũ, aliquid fuerit machinatus.

vxoris alteruter eorum aliquid machinatus fuerit. Nota arg. quòd qui ab initio non fuit legitimus , tractu temporis legitimus reputatur.Item principium considerandum est.

¶ *Glo.seq.alleg.quinque concor.quærit.alle.negatiue.& cõtra soluit.*

l ¶ *Legitimi.*]Ecce quanta est vis matrimonij,vt illegitimos faciat legitimos.Institu.de nupt.§.vlt.in Authẽ.quomodo natu.effic.sui. §.fi ꝙs igitur dotalia.coll.7.& C.de natu.li.1.cum ꝙs.Inst.de hær.qꝙ ab intesta.defe.§.ꝙbus.versi.necnon.& ℣.eo.c.1.sed nunquid dices tales legitimos quo ad ordines & honores ?Videtur ꝙ non:quia non sunt nati de legitimo matrimonio.℣.de elect.cum in cunctis. & argu,30.q.5.qualis.sed credo ꝙ legitimi sunt quo ad omnia,ꝙa matrimonium omnia præcedentia purgat:& sic proxima,siue etiã præcedẽs causa turpitudinis sublata est.sim.C. quod me. causa. l. 2.ff.de condi.ob tur.can.fi ob turpem.

m ¶ *Aliam.*]scilicet consciam adulterij. ℣. eod. causam quæ secus si ignoranter.ar.℣.eo.cum inter.arg.ℓ.eo.ex tenore.℣.de eo ꝙ dux. in matri.c.1.contrarium videtur,ſ.ꝙ talis non sit legitimus, quia hic non distinguitur.sed primum verius est.Ber.

¶ *Glossa sequens arg.sig.contrarium,& ibi remittit.secũdo ar.& signat hic contrarium.*

n ¶ *Licet post mortem.*]arg.ꝙ licet res deueniat ad eum casum à quo incipere potuit,non tamen valet : Arg. contra ℣. de conuer. coniug.placet.vbi de hoc.Item arg.quod ab initio non tenuit,tractu temporis non valere.16.q.3.c.placuit. §. potest. versic. quod si primatus.Arg.contra hic in prin.

¶ *Glossa sequens tractat de quadruplici filiatione:incidenter signat contrarium,& ibi remittit.*

o ¶ *Repellendus.*]Nota,ꝙ quidã filij dicunt legitimi tantũ,vt adoptiui siue arrogati,de ꝙbus habes.℣.de cog.le.c.vnico.Alij dicunt legitimi & naturales,vt nati ex legitimo matrimonio verovel putatiuo.siue ab initio.siue ex posttacto:isti succedũt parẽtib.suis.℣. eo.cũ inter.& ℓ.eo.ex tenore.& ℣.eo.c.1.C.de leg.hær.ꝙ totũ.Alij dũr naturales & nõ legitimi,vt nati ex ꝓcubinis in domo isti succedũt in duab⁹ vncijs ab intestato.C.de natur.li.Auth.licet patri.

Alij

1 Cum qua concordat concilium Trident.sess 24.de reforma.ma ter. capit. 1.

† & qui cõceptus fuerat.&c.

† Capit 3. eod.tit.in 1. compilat.& posit. concilium Lateranen.par. 8. cap.11.

† contradi xit.

2 Competẽ tius formarechæc quæ stio.infra c. proxi.Ioan. And.

3 Et si etiã modica præsumptio fa cit pro puero mittetur in possessionem.ff. ad carbo l.vlt. ff. de lib. agnosl.li.q. à liberis § si vel parens hoc no. Vi. infra c.ꝓx. Ioan. And.

1 Vel alter nus,cui for se secundo nupsit mor tuo Io.An.

† Cap.5.eo. tit.in 1.con pilatione.

Et quare ur ex hoc concluditur ꝙod Quæ tio spiritua s remittentes ſtat ad iu dicem eccle siasticum fi ciebat corã. udice secu ria.vide in te per Bat to.& Alexã tal.Tita &. folu.mat.

† Vide Federicum de Senis consil. 77.& Docto res in l.2.ff. de offi. eius cui man. est iurisd.

† Anta est vis.] Sunt duæ partes. Secta ibi.*Si autem.* Abbas.

CASVS. Aliquis filios suscepit de aliqua muliere,postmodũ cõtraxit matrimoniũ cũ eadem : quæstum fuit, vtrum filij ante matrimonium suscepti legitimi sint habendi ? Respondet Papa, ꝙ tanta est vis matrimonij , vt qui ante matrimonium parẽtibus suis.c.vbi est integra claudus.

† Cap.6.eo. tit.in 1.com pilat.& post cõciliũ Lat. ranen. sub Alexan. iij. cap. 33.

Celebris est decretalis,de cuius intellectu & materia præ aliis Ferdinandus Vas cuius lib. 3. cap.42.controuersiarũ ſuſfrequen tium,& Antonius Gabrielius lib. 6. cõmuniũ cõclus.ti.de legitimatio ne, cõclus.1. ℣ Vide Carrem cons.11. & Ruinam cons.1. & cons.21.volu.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alij dicuntur spurij,vt nati ex adulterio,vel vulgo concepti.ff. de ista.ho.vulgo.& isti in nullo succedũt,nec instituí possunt à patre vt in prędicta Authen.licet patri.& 32.q.4.dicat aliquis.nec ali debent de bonis paternis.C.de incest.nup.Authẽ.ex complexu.Arg. contra.ẽ.de eo.qui dux.in matrimo. cum haberet. ibi soluitur.

ij *Causam.*] Primo ponitur commissio. Secundo eius forma & limitatio:ibi, *Verum.*Abbas.

a ¶ *Causam.*] Nota ordinẽ huius facti 1 : Radulphus de quo habes ẽ.eo. causam quæ. & F. iste de quo habes hic, fuerint fratres R. iste suscepit Agatham de Anelina muliere vxore Alani: Agatha ista de legitimo matrimonio suscepit istum R. de quo habes hic, & sic Radulphus fuit auus istí R.Radulphus iste,scilicet auus iuit vltra mare,& dimisit istum R.& Agatham matrẽ ipsius R.filiam ipsius Radulphi in possessione omnium bonorum ipsius: audito ꝙ Radulphus mortuus esset vltra mare,iste F. statim spoliauit ipsum R. possessione omnium bonorum Radulphi aui sui, in quorum possessione remansit quando iuit vltra mare : quia dicebat Agatham nepotem suã matrem ipsius R. non fuisse natã de legitimo matrimonio, vt ẽ.eo.causam quæ & sic nec ipsa nec R.eius filius debebat succedere Radulpho fratri eiusdẽ F. sed ipse F. vnde iste R. sic spoliatus ab F. auuncu lo suo impetrauit litteras super restitutione sua ad istos epos Londoñ. & Vigorieñ. & Exoniẽñ.sub hac forma, vt ante ingressum principalis causæ deberẽt cognoscere super eo ꝙ mater ipsius R.dicebatur de nõ legitimo matrimonio nata , ita tñ vt ante principalis causæ ingressum,deberent ei restituere hæreditatem aui sui:sed quia rex turbatus & motus fuit,qđ Papa iu dicium possessoriũ commiserat illis, reuocauit iudicium istud de restitutione,quod pertinet ad regẽ,& mandat, vt procedãt super quæstione natiuitatis ipsius Agathæ,prout patet in littera: postea verò quia isti epi forsitan non procedebant,iste impetrauit eandẽ causam committi epis Exonieñ.Vigorieñ.& eidem Londoneñ. & quia F.habebat epm Londoneñ.suspectum , fecit illum remoueri, & loco illius subsitui abbatem Herfordeñ.vt ẽ.de offi.deleg. cauarticulo.ne sam quæ.& ẽ.eo.causam. & sic habes hic totam continentiã istãtissime serpsit Martinus Naua rus & Tur recramata ẽ.cumad ve rũ. 96. d ist. & in sum- ma de eccle sialib.1. ca. 13. & 11. sed rene qđ declarauit Bonifacius octauus in extrauag. vn.m sacta de maior.& obed.

1 Hæc facti narratio Bernardi est,& in antiquis codicibus reperitur.

† Cap.7.eo tit.in .. cõpilatione & post concilium Late ranen. par. 33.cap.4.

¶Idem Londoñ.& Vigorieñ. epis.

¶ *De causa ciuili inter laicos non cognoscit ecclesia:cognoscit tamen,an quis sit de legitimo matrimonio natus.*

CAP. VII.

ij Causam [a] †,quæ inter R. & F. super eo, ꝙ mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, vobis cõmissimus terminãdam. Verum quia litteris nostris inseri fecimus, vt sæpefato R. possessionem omnium , quorum possessor extitit, quando auus suus proficiscendi Hierosolymam iter arripuit , ante principalis causæ ingressum faceretis restitui , si cadẽ possessione fuisset per violentiam spoliatus:Nos attendentes, ꝙ ad regem [b] pertinet, non ad ecclesiam de talibus possessionibus iudicare : ne videamur iuri regis Anglorum detrahere qui ipsarum iudiciũ ad se asserit pertinere : Fraternitati vestræ mandamus, quatenus regi possessionum iudicium relinquentes,de causa principali videlicet vtrum mater [c] prædicti R.de legitimo sit matrimonio nata,plenius cognoscatis , & causam huiusmodi terminetis:licet incongruum [d] videatur,vt matrimonium genitricis [e] præfari R. impetatur,quod ea viuente non fuit (vt dicitur) impetitum.

2 Similis glossa extat supra de iudic.c.nouit verbo : Iurisdictionẽ. vbi de hoc articulo plesam quæ.& ẽ.eo.causam. & sic habes hic totam continentiã istãtissime sertum decretalium. & hæc decretalis deberet præcedere in titulo ista aliam.Ber.Nota,ꝙ iurisdictio temporalis non pertinet ad Papam.Item Papa non intendit iuri alicuius detrahere.Item de statu alicuius quæritur post eius decessum.

¶ *Glo.seq.pro iurisdictione quod sit distincta alle:7.iura , in contrariũ alle.4.& ponit opi.Hug.& contrariuu Ala.& Tan.quam approbat.*

b ¶ *Ad regem.*]Et sic patet,ꝙ iurisdictio spualis & tẽporalis distincta est & diuisa.de consc.dist.3.celebritatẽ.in fin. & in Authen. de fid.instr.circa prin.per vnã columnã.& sic Papa non habet vtrasque iurisdictionem,arg.ẽ.eo.lator.& 23.q.5.regũ.& 8.dist.quo iure.& 33.q.2.inter hæc.in fi.& 23.q.4.quæsitum.arg.ꝙ Papa intromittit se de hæreditate.arg.contra.ẽ.eo.c.1.& 20.q.3.præsens.in fi.15.q.6.alius.& 24.q.1.loquit. Hug. dixit ꝙ Imperator à solo Deo habet potestatẽ in tẽporalibus,Papa vero in spiritualib⁹,& sic diuisa est iurisdictio.prius em fuit Imperator q̃ coronã reciperet à Papa, & gladiũ ab altari.93.dist.legimus.q.a ante fuit imperiũ, q̃ Apostolatus.Sed Ala.& Tan.dixerũt,ꝙ Imperator licet imperiũ à solo Deo dicat ꝓcesisse,executionẽ gladij tẽporalis recepit ab ecclesia:Ecclesia enim est vnũ corpus:ergo vnũ solũ caput dẽt hre.Itẽ Deus vtroq; gladio vsus est:vt not.de iud. nouit. hic adde qđ ibi dr.Itẽ Moyses vtrumque gladiũ habuit , cuius successor 3 est Papa præterea Papa ipsum confirmat,& cõsecrat,& coronat:& eum deponit.ẽ.de ele.venerabilẽ. & 15.q.6.alius.hoc vltimum verius credo.

3 Melius dixisset Moysen fuisse tipum & figuram Pac ¶ *Mater.*] scilicet, præ. Agatha.

d ¶ *Incongruum.*]Quia crimina morte extinguñt. C. si reus vel accus.mor.fue.l.1.& 2.& 3. 23.dist. quorundã. & 33. q.2. admonere. Et ideo post mortẽ nullus accusari potest nisi in tribus casibus: vt de hæresi.24.q.2.sane profertur. & forte in crimine læsæ maiestatis ꝓp bona & filios.arg.6.q.1.c.quæro.§.verũ.& cap.si quis cũ militibus.& hic, ratione bonorũ quæritur de delicto aliquorum post mortem : scilicet vtrũ Agatha fuerit nata de legitimo matrimonio: dicebatur enim nata de Anelina & Radulpho : & modo quæritur, vtrũ inter eos fuerit legitimum matrimonium. sic ẽ.eo. lator. & de statu alicuius quandoque quæritur ꝓp bona.C. de liberali causa, principaliter. & C. ne de statu defunctorum. Iquamuis.Ber.

† Cap.8.eo. tit.in .. compilatione.& post concilium Lateranen. par. 50.cap.23.

† rediret.

e ¶ *Genitricis.*] i.matrimonium de quo nata est Agatha genetrix prędicti R.vt dixi , & nõ de matrimonio de quo natus fuit R.quia non agitur de illo.

Perlatum est.] Sunt duæ partes.In prima facti narratio. In secunda commissio : ibi, *Ideoque.*Abbas.

CASVS. Quidam H.nomine habens vxorem,ad partes Constantinopolitanas se transtulit:vbi per decẽ annos & amplius moram faciens,ad vxorem suam non rediit: vnde ipsa coram diœcesano epo, aduersus eum querelam deposuit,& quia ipsum vlterius expectare nolebat,epṡ mandauit parentibus,vt ipsum ad propria nocarent:cum ergo diutius expectatus fuisset,nec rediret:epṡ auditis rationibus mulieris, inter eos sententiam diuortij promulgauit,& dedit mulieri licentiam contrahendi cum alio : & sic auctoritate ecclesiæ contraxit cum alió,de quo filios suscepit:Contra filios istos obiiciebatur,ꝙ non erant legitimi,& ideo ab hæreditate paterna repellendi. Consultus Papa respondet, & mandat quibusdam,quatenus si constiterit,ꝙ epṡ inter eos sententiam diuortij tulerit,filios quos de alio ad cuius copulam auctoritate ecclesiæ transiuit,sustulit,legitimos iudicent, & hac occasione non patiantur eos ab hæreditate repelli..Nota ꝙ filij nati de matrimonio auctoritate ecclesiæ contracto legitimi sunt habendi,licet matrimonium non fuerit legitimum.

CAP. VIII.

Perlatum † est ad audientiã nostram, quòd cum H. ad partes Constantinopolitañ.trãsisset [f],& ibi moram per decennium & amplius faciens , ad I. vxorem suam non rediens †, ipsa apud bonæ memoriæ Vincentinum episcopum, aduersus eum querelã deposuit: & quòd eum non posset diutius expectare , nihilominus allegauit. episcopus vero sicut vir prouidus & discretus , parentibus [g] viri mandauit, vt pro eo mitterent & ipsum ad propria reuocarent : cumque elapso longi temporis spatio † vir non remearet ad propria , episcopus in conspectu ecclesiæ auditis rationibus mulieris, inter eos sententiã diuortij promulgauit [h], & mulieri,vt alium duceret, facultatem indulsit. ¶ Ideoque mandamus, quatenus si constiterit, quòd episcopus inter eos sententiã diuortij tulerit, filios quos sustulit de alio , ad cuius copulam auctoritate prædicti episcopi migrauit,legitimos iudicetis,eos hac occasione ab hęreditate non patientes excludi.

† Adde qđ dicatur esse locgum tẽ pus. not. iusti.de vsu capio. §. r. & in 1.ff.C. de præscrip. longi tẽpo.

f ¶ *Transisset.*]Causa 4 vagandi,secundũ Innocentiũ vel in odium mulieris:vt sic ſtaret impedita:& sic absentia fuit malitiosa:per qđ nõ obstat,sed concordat.ẽ.vt lite nõ cõtestata,quoniam.§.finauté & ẽ.de sponsalibus,de illis. secundum Hostien. Ioannes Andr.

g ¶ *Parentibus.*]& amicis similiter mittere debuit. ff. ex qui. caumaio.in integ.restit.l.ergo.& edictum publice proponi debet.ẽ.de dolo & contuma.causam quæ.& c.vlti.sed in hoc casu non est taliter procedendum,nisi se per contumaciam absentasset. ẽ. vt lite non contestata,quoniam.§. porro.& §.sequenti.Bernar.

¶ *Glo. seq. quærit.arg.pro & contra soluit respondens ad hæc cap.*

h ¶ *Promulgauit.*] Probato impedimẽto ꝓpetuo.Sed nunquid epṡ iste legitime ꝓcesit lite non contestata,arg.ꝙ sic.] tit.prox.c.1.& illud factum

† Hæc nota ex lectura Ioãnis And. Perpetuã irrepit inter glossas Bernardi cum Bernardi nõ sit.

illud factũ videtur ex necessitate,ne ius mulieris periret.Sed contra ẽ.vt lite non contesta.c.quoniam.§.porro.& §.seq.cui hodie standum videtur.Sed vtrũ episcopus bene vel male processerit : non quærebatur,sed tantum,vtrum filij nati de alio viro cũ quo auctoritate episcopi contraxit,legitimi essent:& respondetur ꝙ sic,& non aliud.arg.ff. si quid in frau.par.l.1.§. si quid in fraudẽ.& qa de illo quæsitum non fuit,responsum nõ extitit.sic ẽ.de elec.innotuit.ad fin.& ideo filij isti legitimi erunt:quia auctoritate ecclesiæ,& publice contraxit.ẽ.eo. c.2.Ber.

† Cap.3.tit. de clandestin. despons. in1.com pilat.& post concilium Lateranẽ.part. 50.c.37. Vide citata in cap.cum inhibitio.ſu pra de clan. desti. despõ.

Quod nobis.] CASVS. Dr hic, ꝙ nati de clãdestino matrimonio postea ꝓ ecclesiam approbato, iudicentur legitimi. Nota, quod ab initio non valuit,ex postfacto cõualescit.Item ratihabitio retrotrahitur.

a ¶ *De clãdestino.*]quot modis matrimoniũ dicatur clandestinum, dicitur.ẽ.de cland.despõ. cum inhibitio.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cõpilatione.

b ¶ *Fuerint.*] post approbatum matrimoniũ ab ecclesia, seruata solẽnitate quæ traditur. ẽ.de clãdesti.desponsatione, cũ inhibitio. qa legitimi erunt, etiam si postea matrimoniũ separaretur iusta de causa. secus si ante approbationẽ generati fuerunt de clãdestino matrimonio ab ecclesia non approbato, vel nõ seruata forma pdicta,ꝙ traxerũt:qa filij nõ excusantur,si ꝙ matrimonium aliquid postea probetur,vt in prædicta constitutione.cum inhibitio.tales ergo filij,scilicet de clandestino matrimonio ante approbationem ecclesiæ nati,post approbationem legitimi erũt.32. q.4.dicat aliquis.& ẽ.eo.tanta arg.si postea contra matrimonium aliquid non probetur:de quibus hoc intelligitur.ẽ.de clandestina desponsatio.c.2.cuius pars hæc est,& ẽ.eo.tanta.Bernar.

¶Idem Beluacen.episcopo.

¶Filij nati ex matrimonio clãdestino per ecclesiam approbato,sunt legitimi.hoc dicit inherendo litterę.

CAP. IX.

Quod †nobis:& infra ¶Si qui autem de clandestino [d] matrimonio, postmodum ab ecclesia comprobato, generati fuerint [b] ,eos legitimos iudices filios & hæredes.

Celestinus tertius Eboracen. archiepiscopo.

¶Nati ex matrimonio contracto contra publicæ honestatis iustitiã illegitimi sunt, & ab hæreditate parentum excludendi. & tene menti hunc casum.quia sæpe per ignorantiam accidit.

CAP. X.

Referente †nobis:& infra ¶ Fraternitati tuæ taliter respondemus , quòd publicæ honestatis iustitia prohibente, matrimonium inter eos contrahi non potuit, & cõtractum debuit separari [d] :ac per hoc cũ filij,nec per ecclesiæ permissionem [e],nec per paternam ignorantiam [f] excusentur, ad successionem bonorum paternorum non videntur aliquatenus admittendi.

¶Idem.

¶ Ad tendum prolem illegitimam, non sufficit probare impedimentum matrimonij , si fuit in facie ecclesiæ contractum.

CAP. XI.

Peruenit †sane ad nos ex insinuatione L.viduæ, quòd cum inter G.patrem suum, & A.matrem illius,matrimonium fuisset legitime celebratum, & quamdiu vixerunt,quiete permanserunt † , post illorum decessum quidam asserentes eam de non legitimo matrimonio fuisse susceptam, à paterna hæreditate,tamquam illegitimam amouere conantur:Mandamus itaque quatenus si est ita [g] ,dictam viduam legitimam nuncieris.

¶Innocentius tertius.

¶Statur dicto testium, qui probant aliquem legitimum, licet fama vicinię, & tractatus parentum habeat contrarium.

CAP. XII.

Per † tuas litteras intimasti , quòd R. ex muliere, quam secundum opinionem maioris partis viciniæ in concubinam habebat, prole suscepta,quandam post, & aliam ea matrimonium in facie ecclesiæ contractum,& bona fide filij legitimi sunt,vt hic:& ideo dicit,si est ita ꝙ legitime contractum fit:& hæc mulier probare debet.& sic intelligitur quod dicitur: sed ibi non constabat de matrimonio:quia dicebatur, ꝙ Agatha nata fuit eo tempore,quo Anelina mater eius habebat alium virum,& hoc aduersarius probare debebat:vt ẽ.eo.causam quæ.& hic non negatur quin alia pars posit probare contrarium si voluerit:vnde si nihil probat,eo ipso ꝙ parentes istius in facie ecclesiæ contraxerunt,& approbante ecclesia simul fuerunt vsque ad mortem,præsumitur legitimum matrimonium inter eos:quare filij legitimi sunt habendi, quousque contrarium ostendatur. Aliud contrarium fortius signatur.ẽ.eod.lator.& ſupra de ordin. cog.tuam.ibi ille qui opponit aduersus legitime natum, debet hoc probare,hic contra:quod videtur iniquum.Potest dici quòd hic non constabat de matrimonio parẽtum istius viduæ,nec erat communis opinio,ꝙ illi fuissent legitime coniuncti:& ideo mulier debet probare narrationem suam,vnde dicit Papa : si est ita. arg.ad prædicta, ẽ.cap.proximo.

† permanserint.

Per tuas.]In prima ponitur consultatio.In secunda responsio: ibi,*Nos autem.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam R.nomine,quandam habebat concubinam secundum opinionẽ maioris partis viciniæ:de qua filium suscepit, & postmodum ea dimissa,aliam accepit in vxorem:& illa concubina alium in maritum:processu tpis idem R.in præsentia multorum,firmauit proprio iuramento,ꝙ illam, quam videbatur habere pro concubina,affidauerat ꝙ eam haberet in vxorẽ, & post fidem datam prolem suscepit ex illa:Tandem cum ageret in extremis,illum quẽ susceperat ex illa,legitimum filium appellans, hæredem sibi instituit:Sed cum dubitaretur,vtrũ filius sic susceptus esset legitimus hęres ipsius,cõmissum fuit cuidã iudici,vt de hoc cognoscereti:iudex præter illud qđ ex quadã decretali Alexandri habetur,vbi dr:ꝙ standum est verbo viri & mulieris, testes recepit à filio prædicti R.inductos:quilibet probauit, ꝙ dictus R.matrem ipsius affidauerat,anteq̃ illũ susceperit ex ea:& ita illũ pronũciauit legitimũ hæredẽ ipsius R.dubitatũ fuit postea,an dictus

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilat.

† Cap.1.eo. tit.in 3 com pilat.

Er de matematia textus & glossa larissi me hic præ aliis agit Præpositus.

4 Intellectũ autem diuinatorii reiterandi sunt à legib⁹,oiſi cum valde virget cõtra rectas,vt sentit Ripa in l. 1.nau.22 ff.de vulg & pup. subst.ex sententia Bart. ibi citati.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudex legitime procesſiſſet? Conſultus Papa, rñdet eidem iudici conſiderans q̃ plus eſt, quod in veritate agitur, quàm quod ſimulate concipitur, licet R. videatur ipſo facto matrimonium denegaſſe, quod inter eos fuerat celebratum, cũ ad alia vota tranſiuit: tñ quia deſpõſatio per teſtes legitimos probata fuit, ſiue per verba de præſenti, ſiue per verba de futuro carnali copula ſubſecuta fuerit celebrata: non tam innitétes decretali Alexandri, q̃ in caſu diſsimili loquitur, quàm in ductis probationibus, rñdet Papa, iudicem legitime procesſiſſe, eius ſniam confirmans. Nota q̃ veritas opinioni pfertur. Itẽ filij de matrimonio pſumpto ſuſcepti, legitimi ſunt.

† dum

† Præter Doctores hic vide Panor. in ea. fina. de mutuis petitio. & Iaſon. neque pro feſtio. C. de teſtamen.

1 Hæc gloſſa nec eſt Bernardi, nec habetur in vetuſtis codicibus.

2 Ex hac gloſſa habes varios modos quibus mos non habet. in Auillegitime nati legitimãtur: hos & alios recẽſer late Caſaneus ſup conſuetudi nes ducatus Burgundiæ Rubrica 8. des ſucceſſions des Baſtardz. in §. 3. in textu: ab inteſtat. & Soruslib. 4. ſen. diſtin. 41. q. 1. ar. 4.

† tranſiuit

3 Hæc d ſſimili tudo pa rum valet: nam ſi credi ficiens fuiſſet talis probatio. 5. de probatio. in præſentia. 5. de conquare non cenſitenti? ſed dic, q̃ ibi negaba tur ſiliatio, hic quali tas. Item hic factum con tradicebat verbo: ibi ſe cus. Ité hic aſſertio viri tantum: ibi viri & mulie ris. Io. And.

a ¶ *Ea.*]ſcilicet 1 vxore, quam duxit, illa con cubina dimiſſa.

b ¶ *Affidauerat.*]id eſt, fidem dederat, q̃ eam duceret in vxorem.

c ¶ *Ex ea.*] quam affidauerat.

d ¶ *Filium appellauit.*] eo ipſo, q̃ quis filium naturalem in extrema volũtate noiat filium, & hæredem inſtituit, intelligitur eũ legitimaſſe 2. C. de natu. lib. Auth. ité ſi quis. Et hoc intellige, ſi aliàs legitimos non habet. in Authé. q̃ b. mo. nat. effi. leg. §. ſi vero nõ habẽs. col. 6. Item ſi pater offerat filium naturalem impe ratori, & fiat curialis, legitimus erit. in Auth. qui. mo. nat. effi. ſit. §. ſi quis vero. coll. 7. Ité ſi nullo alio filio exiſten te, ipſe filius naturalis patre defuncto, offerat ſeipſum curiæ, legitimus efficitur. in Auth. eo. tit. §. 1. & §. ſi quis vero. Item ſi pater filium naturalem in publico inſtrumento, vel cum ſubſcriptione teſtium nominauit filium, nec adiecit naturalem, legitimus eſt. In 4 1. q. 1. ar. 4. Authen. vt lic. ma. & auiæ. §. ad hoc. coll. 8. Ité eſt hic arg. q̃ ex ſola nominatione aliquis acquirit ius. 32. q. 4. dicat aliquis. & arg. 5. de præſump. illud. & 5. de proba. per tuas. Inſti. de adoptio. §. vlt. & ff. de proba. l. vlt. arg. contra. 2. q. 1. multi. in fi. 27. q. 2. inuenta. 23. q. 4. forte. C. de proba. neque. & l. non epiſtolis. & C. de lib. cau. l. iubemus. De hoc dictum fuit. 5. eo. tranſmiſſæ.

e ¶ *Commiſſum.*]id eſt, a iudice ſeculari cauſa filiationis fuit huic remiſſa. arg. 5. eo. lator. Vel forte a Papa fuit el cauſa commiſſa.

f ¶ *Ex quadam decretali.*]5. eo. tranſmiſſæ.

g ¶ *Comprobauit.*]ſic videtur, q̃ aliquis poſsit probare ſe filium alicuius. 5. de fil. presby. Michael. de hoc dicitur. 5. eo. tranſmiſſæ.

h ¶ *Affidaſſe.*]ſupple, antequã ipſum ſuſcepiſſet ex ea: vnde poſtea per carnalem copulam ſubſequentem, fuit matrimonium præſumptum inductum: contra quam præſumptionem non admittitur probatio in contrarium. 5. de ſpon. is qui. aliàs ſi ſimpliciter probaſſet, quòd eam affidaſſet, non determinando tempus, inſufficiens fuiſſet talis probatio. 5. de probatio. in præſentia. 5. de conquisitis. & ſpuriis filiis.

i ¶ *Agitur.*]C. plus val. quod agitur. per totũ, in rubro & nigro.

k ¶ *Ipſo facto.*]ſicut ipſo facto negatur matrimonium, ſic & ipſo facto renuntiatur matrimonio ſpirituali, ſiue priuilegio clericali. 5. de vita & hone. cle. c. vlt. ſic opere cõtrario, vel facto negamus Chriſtum. 22. q. vlt. cauete. & 11. q. 3. exiſtimant. & ſic præſumitur, q̃ a primo odio receſsit. 33. q. 1. requiſiſti. & q. 2. c. 1.

l ¶ *In caſu diſsimili.*]Nam ibi, parentes teſtificabantur contra illum, qui dicebat ſe eorum filium, hic vero pro ipſo 3 filio: & ita multum prodeſt filio dictum parentũ. ff. de proba. & ff. de lib. agn. l. 1. §. Iulianus. & 5. de præſump. afferte. & C. de rei vxo. act. l. vnica. §. ſi liceat. & ff. de proba. l. vltim. ff. ad Carbo. l. 1. §. ſi quis. & l. quod Labeo. Io.

Per venerabilem.]Poſt Abbatem. Io. And. ſummat ſic: Papa non legitimat in tpalibus alienæ iuriſdictioni ſubiectos. h. d. Diuiditur principaliter in duas partes. In pria petitio. In ſecũda rãſio, ibi, *Quod autem.* Secũda ſubdiuidit in quatuor: In prima probat quinq; rõnibus, q̃ diſpenſationẽ petitam facere poteſt. In ſecunda: ibi, *Videbatur.* ponit ſimilitudinẽ, quã inducebat petitor, q̃ quoque rõnib' improbat: in tertia: ibi, *Rationibus.* probat auctoritate veteris teſtamenti & noui, q̃ vbique terrarum certis ex cauſis inter Chriſtianos poteſt ſe Papa de tpalibus intromittere. In quarta: ibi, *Licet.* petitionem exaudire noluit, quia omnis lex cõtradicebat. Abb. Sicu.

CASVS. Nobilis vir G. de Mõte Peſſulano, legitima ſua vxore excluſa, aliã ſuperduxit, de qua filios ſuſcepit: tandem per archiepm Arelatẽſ. petiit à dño Papa, vt filios ſuos legitimaret, quatenus eis natalium obiectio, ſeu exceptio non noceret quo minus ſibi ſuccederent: q̃ diſpẽſare poſſit, oſtendit pluribus rationibus: Primo ſic: Apoſtolica ſedes diuerſis cauſis inſpectis diſpenſauit cum quibuſdã minus legitime genitis, nõ ſolum naturalibus, ſed etiam adulterinis, vt poſſent in epiſcopos ꝓmoueri: multo fortius vĩ, vt eos ad actus legitimare poſsit ſeculares, præcipue vbi ſuperiorem alium præter Romanum Pontificem non cognoſcant, qui legitimãdi habeat poteſtatẽ: quia quod poteſt in maiori, multo magis poteſt in minori: Secundo probat idem per ſimile tale: eo enim ipſo, q̃ aliquis ad dignitatem ẽpalem promouetur, eximitur à patria poteſtate: Præterea ſi epͣs ſcienter ſeruum alterius in presbyterũ ordinaret, liber efficitur, l cet ordinator ſatisfacere Dño teneatur, mõſtruoſum enim videretur, vt qui ad actus ſpirituales legitimus fieret, ad actus ſeculares illegitimus remaneret: Vnde eo ipſo q̃ in ſpũalibus diſpenſatur, per conſequentiã intelligitur in tpalibus diſpẽſatum: Sed in patrimonio beati Petri illud poteſt Apoſtolica ſedes libere facere, in quo ſummi principis obtinet poteſtatẽ. Tertio etiam videatur ex hoc poſſe trahere audaciam poſtulandi: q̃ a rex Franciæ reginã Francorum vxorem ſuam dimiſit, & aliã ſuperduxit, ex qua filios ſuſcepit (ſicut & iſte nobilis) cum quibus Papa d. ſpenſauit, ſic cum filiis iſtius nobilis poterat diſpenſare: Poſtmodum rñdet Papa, ad id quod dictũ eſt, q̃ diſpenſauit cum filiis regis Franciæ, dicens q̃ res illa non ſimilis, ſed valde diſſimilis inuenitur: Rex enim Fraciæ à regina fuit per legatũ ſedis Apoſtolicæ per ſniam ſeparatus, ſed iſte nobilis temeritate propria vxorem ſuã deiecit, & rex Frãciæ anteq̃ ad eum prohibitio perueniret de non contrahendo cũ alia, ſuperduxit aliam, ex qua filios ſuſcepit: Sed iſte nobilis in contemptũ eccleſiæ aliam ſuperduxit: præterea rex Franciæ circa matrimoniũ impedimentũ affinitatis obiecit, & corã legato teſtes induxit, qui ſniam tulit, quæ reprobata fuit propter iudiciarium ordinẽ non ſeruatum: iſte nihil obiecit propter q̃ ſeparati deberet: & vtrũ filij regis legitimi fuerint, vel illegitimi, poteſt non immerito dubitari quandiu pẽdet quæſtio affinitatis oppoſitæ: qa ſi affinitas oppoſita approbata fuerit, apparebit, q̃ illa non fuit vxor regis, & ita per conſequens alia legitima apparebit, & ita filij legitimi fuerũt. Præterea cum rex ſuperiorẽ in tpalibus nullum habeat, ſine iniuria alicuius ſe poterat ſedi Apoſtolicæ ſubijcere, in quo videri poſſet aliquibus, q̃ p ſeipſum, nõ tamẽ pater cum filiis, ſed tamẽ princeps cum ſubditis poſſet diſpẽſare: Iſte vero nobilis alij eſt ſubiectus.

CAP. XIII.

PEr † venerabilem fratrem noſtrum Arelatẽſ. archiepm[a] tua nobis humilitas ſupplicauit, vt filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis, quominus tibi ſuccederẽt, nataliũ obiectio nõ noceret. Qd autẽ ſuper hoc Apoſtolica ſedes plenã habeat poteſtatẽ[b], ex illo videtur, q̃ diuerſis cauſis iſpectis, cũ quibuſdam minus legitime genitis, non naturalibus[c] † tm̃, ſed adulterinis[d] etiã diſpẽſauit, ſic ad actus ſpũales illos legitimans, vt poſſint in eos promoueri: ex quo veriſimilius creditur, & probabilius reputatur, vt eos ad actus legitimare valeat ſeculares: præſertim[e] ſi ꝓter Romanos Pontifices inter hoĩes ſuperiorem[f] alium nõ cognoſcãt, qui legitimãdi habeat poteſtatẽ: quia cũ maior in ſpũalibus tam prouidẽtia, q̃ auctoritas & idoneitas requiratur[g]: quod in maiori cõceditur, licitũ eſſe videtur & † in minori[h]. Per ſimile quoq; id videtur poſſe probari, cũ eo ipſo, q̃ aliquis ad apicem ẽpalis dignitatis attollitur, eximitur à patria poteſtate[i]. Præterea etiã ſi ſimplex epͣs, ſcienter ſeruum alterius in presbyterũ ordinaret[k], licet ordinator ſatisfacere Dño teneretur, ordinatus tñ iugum euaderet ſeruitutis: videretur † liquidẽ mõſtruoſum, vt qui legitimus ad ſpũales fieret actiones, circa ſeculares actus illegitimus remaneret. vnde cũ epͣm[a] tua nobis humilitas ſupplicauit, vt filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis, quominus tibi ſuccederẽt, nataliũ obiectio nõ noceret. Qd autẽ ſuper hoc Apoſtolica ſedes plenã habeat poteſtatẽ[b], ex illo videtur, q̃ diuerſis cauſis iſpectis, cũ quibuſdam minus legitime genitis, non naturalibus[c] † tm̃, ſed adulterinis[d] etiã diſpẽſauit, ſic ad actus ſpũales illos legitimans, vt poſſint in eos promoueri: ex quo veriſimilius creditur, & probabilius reputatur, vt eos ad actus legitimare valeat ſeculares: præſertim[e] ſi ꝓter Romanos Pontifices inter hoĩes ſuperiorem[f] alium nõ cognoſcãt, qui legitimãdi habeat poteſtatẽ: quia cũ maior in ſpũalibus tam prouidẽtia, q̃ auctoritas & idoneitas requiratur[g]: quod in maiori cõceditur, licitũ eſſe videtur & † in minori[h]. Per ſimile quoq; id videtur poſſe probari, cũ eo ipſo, q̃ aliquis ad apicem ẽpalis dignitatis attollitur, eximitur à patria poteſtate[i]. Præterea etiã ſi ſimplex epͣs, ſcienter ſeruum alterius in presbyterũ ordinaret[k], licet ordinator ſatisfacere Dño teneretur, ordinatus tñ iugum euaderet ſeruitutis: videretur † liquidẽ mõſtruoſum, vt qui legitimus ad ſpũales fieret actiones, circa ſeculares actus illegitimus remaneret. vnde cũ in ſpũalibus diſpenſetur†, cõſequenter intelligitur in tpalibus diſpenſatũ. Id autẽ in patrimonio beati Petri libere põt Apoſtolica ſedes efficere, in quo & ſummi Pontificis auctoritatem exercet, & ſummi principis exequitur poteſtatẽ. ¶ Videbatur autem ex eo trahere maiorem audaciam poſtulandi, q̃ cũ Rex Francorum I. reginã dimiſerit, & ex alia poſtmodũ ſuperducta puerũ ſuſceperit & puellã, & tu ſimiliter excluſa legitima, ſuper duxeris aliã, ex qua filios ſuſcepiſti: ſicut cũ filiis regis eiusdẽ, ſic cum tuis credebatur de benignitate Apoſtolicæ ſedis diſpenſandum. Verũ ſi veritas diligenter inſpicitur, nõ res ſimilis, ſed valde diſſimilis inuenitur: nã Rex ipſe à Regina p Remeñ. archiepm Apoſtolicæ ſedis legatum, fuit per ſniam[m] ſeparatus: tu vero vxorẽ tuam à te temeritate propria ſeparaſti[n]: Ipſe quoq; priuſquã ad eũ prohibitio de non contrahendo cũ altera peruenisſet, aliã ſuperduxit, ex qua prolem geminã noſcitur ſuſcepiſſe: ſed tu in contemptũ eccleſiæ, aliã ſuperducere attẽtaſti. Præterea rex ipſe contra matrimoniũ impedimẽtum affinitatis obiecit, & corã pſato archiepo teſtes induxit, cuius ſentẽtia, quia caſſata fuit ſolũmodo propter iudiciarium ordinem non ſeruatum[o]: Nos

† Qui dicãtur filii naturales, adulterini, ſpurii, & alii illegitime nati quibus no appellatur, vide Panor. per Il Cardinalem Florentinũ in capitulo de nocẽtibus & ſpuriis filiis.

† Aliàs, etiã in maiori.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. com pilatione. Et de matẽtia textus & glo. ſarũ pro ter Doctores hic, vide Couarruuiã in epitome lib. 4. decretalium par. 2. c. 8. §. 8.

Iſtis ergo rõnibus cõſideratis Papa diſpẽſauit cũ filiis regis Frãciæ, cauſam trahens tam ex veteri teſtamento q̃ ex nouo: qa non ſolum in patrimonio beati Petri, in quo plenã habet poteſtatẽ in tpalibus, verumetiã in aliis regionibus, certis cauſis inſpectis caſualiter iuriſdictionem tpalem exerceret, & hoc oſtendit ꝑ legẽ veteris teſtamẽti. Si difficile & ambiguũ apud te iudiciũ eſſe perſpexeris inter ſanguinẽ & ſanguinem, cauſam & cãm, leprã & lepram, & iudiciũ inter portas videris variari, venies ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tpe, qui iudicabunt tibi iudicij veritatem. Tandem exponit auctoritatẽ Deuteronomij q̃d intelligẽdũ ſit per eã: expoſita auctoritate veteris teſtamẽti, dicit Papa, licet cum filiis regis de quibus ab initio dubitabat, an legitimi fuerint, duximus diſpẽſandum: quia tñ tam lex Moſaica, q̃ canonica ſolebat ex adulterio ſuſceptam deteſtatur, dicente Dño, q̃ manseres & ſpurij vſq; ad decimam generationẽ non intrabunt eccleſiam, & canon verat tales ad ſacros ordines promoueri, & ſm leges à paterna hæreditate repelli debẽt, & denegari alimenta, etiam petitioni iſtius nobilis nõ duximus annuendum. Notã, q̃ in cauſa matrimoniali vbi agitur de fœdere matrimonij, ordo iudiciarius eſt ſeruandus, aliàs nõ tenet ſententia. Item matrimonium quod non tenet, non impedit aliud matrimonium qd̃ de iure poteſt valere, cum poſtea cõſtiterit q̃ primũ nullum fuit, & filij de ſecundo nati legitimi ſunt. Item aliquis facit aliquid cum filiis non tamẽ q̃ pater, ſed tamẽ q̃ rex. Item Papa poteſt legitimare ad ambos actus ſpirituales & tpales, vbi habet vtramq; iuriſdictionem. Ité in certis caſibus iuriſdictionem tpalem poteſt exercere in aliena tẽpolari iuriſdictione. Item excõicatus, mortuus reputatur. Item ſpurij ad ſacros ordines non debẽt promoueri, & ſecũdum leges non ſuccedunt, quibus etiam alimenta negatur.

videtur.

De materia huius glo ſa habes ſimil. 3. Artaldus. & de Præpo ſitatiõe Turrecremata, 3 ſalos in c. 6. q. 1. Hoſtien. Gigas in tract. de crimine maie ſtatis. 3 Ioan. Fi nãnus.

¶ *Gloſſa ſequens ſoluit contrarium.*

a ¶ *Arelaten. archiepiſcopum.*] nunc: olim fuit ſedes epalis, vt 8. q. 1. Arelatẽſis. & fuit ſuffraganeus Narbonenſis, vt ibi.

¶ *Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem, an Papa quo ad ſucceſſionem legitimet. arg. quòd non ponit opinionem Ioannis. ſoluit contrariũ & ſubdit tertiam opinionem,*

b ¶ *Habet poteſtatem.*]ex 1 eo enim q̃ legitimat aliquem in ſpiritualibus, per conſequentiam & in tpalibus, prout ipſe Papa argumentatur hic: pp hoc tñ q̃ legimat aliquem in ſpiritualibus, non probatur, q̃ habeat iuriſdictionem in tpalibus: legitimare enim ptinet ad voluntariam iuriſdictionem. ff. de officio procõſulis. l. 2. item quia ad Papam nihil ſpectat de tpalibus. 5. eod. cauſam quæ. & c. lator. & 5. de iud. nouit. niſi in caſibus. 5. de foro cõpe. licet. & c. ex tenore. vt vbi dr: & ſic vĩ q̃ Papa quo ad tẽporalia legitimare nõ poſsit, vbi non habet tpale iuriſdictionẽ. Ad hoc dixit Ioannes, q̃ dñs Papa non habet poteſtatem legitimandi in tpalib': ſed eo ipſo, q̃ legitimat aliquem quod ad ſpiritualia, per conſequens legitimat eum quo ad tpalia, quæ ſunt minus digna, & ſic legitimat per conſequentiã, ſed non directe: ſæpe enim permittitur aliquid indirecte, quod non permittitur directe, arg. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. ſeruii. t. rñ. & ff. de aucto. tuto. l. 1. Ioannes adhæſit allegationi, quam ponit hic dñs Papa: ſed contrarium credo, ſcilicet q̃ dñs Papa non poſsit legitimare aliquẽ quantũ ad hoc, vt ſuccedat in hæreditate tãquã legitimus hæres, q̃ nõ ſit: dico de ſua iuriſdictione tpali, ſic em̃ eſſet mittere falcem in meſſem alienam, & vſurpare aliẽ iuriſdictionem: qd̃ eſſe non debet. 5. de iudi. nouit. & 6. q. 3. ſcriptum eſt. & priuare ali quem iure ſuccedendi. vnde credo, q̃ nõ poſſit legitimare niſi quo ad actus ſpirituales: tñ quidam legitimationẽ extendunt ad honores ſeculares, vt p hoc intelligatur eſſe legitimatus, vt poſsit eſſe iudex, & habere hmõi honores tpales, quos aliàs habere nõ poſſet: & in hac ſententia fuerunt Laurẽtius Vincẽtius & Tancredus.

† dispenſatur.

c ¶ *Non naturalibus.*] Naturales large oẽs appellantur, præter adoptiuos & ſpirituales. 30. q. 3. §. 1. plerunque enim illi tãtum qui ex liberis concubinis naſcuntur, vt hic, & 32. q. 4. liberi.

d ¶ *Adulterinis.*]vt puta filiis presbyterorũ, qui cum fornicantur, adulterantur, cum ſint quaſi mariti eccleſiarũ: vt 56. diſtinct. Cenomanenſem.

e ¶ *Præſertim.*] ideſt, maxime, ſecundum Io. ſecundum alios præſertim, ideſt, tantum.

f ¶ *Superiorem.*] Papa enim ſuper omnes eſt. 96. diſtinct. duo ſunt, & 9. quæſtio. 3. cuncta. & 5. de maioritate & obe dientia. ſolitæ.

g ¶ *Requiratur.*]ſupple, quantum ad temporalia.

h ¶ *In minori.*]95. diſtin. illud. 16. q. 2. cap. 2. & 5. de deci. ex parte. Et econuerſo cui interdicitur minus, & maius interdicitur eſſe videtur.], de ſententia excommun. cum illorum. & 74. diſtin. geſta. & ff. de ſer. exportandis. error. §. cui. & ff. de interdict. & relegat. l. relegatorum. §. ſolet.

i ¶ *A patria poteſtate.*] 53. diſt. cap. ſi ſeruus. & in Authen. conſtit. quæ de dig. lib. fil. a pa. po. §. palam. coll. 6.

k ¶ *Ordinaret.*]54. diſt. ſi ſeruus abſente. &c. ex antiquis.

l ¶ *Beati Petri.*]Dicebat Ioan. maxime. Sed tu dic tantum, vt dixi 5. quia quo ad forum ſeculare nõ poteſt legitimare, niſi princeps ei permitteret. in ſeruo ſcienter ordinato ſecus eſt, ſed ipſe tenetur Domino ſatisfacere, vt hic dicitur.

m ¶ *Per ſententiam.*]cui ſtandum erat, donec in contrarium probaretur. 5. de re iud. ſicut & 5. de renun. in præſentia. licet iniqua. ff. de iuſt. & iure. l. penult. §. 1. & ff. de reg. iur. res iudicata.

† Adde, & eccleſiaſticũ, concilio Trident ſeſſio. 24. de reformat. matri. de ſacramento matrimonii ca no. 11.

n ¶ *Separaſti.*]quod facere non debuit, etiam ſi cauſa eſſet manifeſta. j. de diuor. porro. cum talis ſeparatio ſit pœna, quæ non debet inferri niſi per iudicem 2. 33. q. 2. fine. §. in hoc.

¶ *Glo. ſeq. ſignat. contrarium, & ſoluit.*

o ¶ *Iudiciarium ordinem non ſeruatum.*]vt 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. & arg. 5. de proba. qm̃. & 5. de elec. dudũ. & 5. vt lite nõ con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

testa.accedens.arg.cõtra.3,vt lite nõ cõte.c.1.& c.qñ.§.1,vbi dr,q ordo iudiciarius nõ vsquequaq; seruatur in causis matrimonialibus,sed hic cassata fuit pp hoc sñia.Illa ptraria intelligũtur qñ alter pars est absens per contumaciã:tunc esñ ordo iuris non seruatur p oĩa,immo testes recipiuntur lite non cõtestata, & fertur

x Hodie dic vt in concilio Viẽnẽsi de iud.c.dispẽdiosam.

sñia pp periculũ formationis:vt in c.qñ.sed vbi altera pars non est absens, sed præsens vtraq; pars, debet ordo iuris seruari: aliãs non valet sñia, vt hic 1.Et dic cassata, id est, cassa & irrita nunciata:vt c. accedens.3.vt lite non contest.

† Videbeatum Augustinum iup Genesim ad litteram, libr. 9.c.7.& Petrum Lombardũ lib.4. sent.dist.41. vbi plenissime de his tribus coniugii bonis.

¶ *De tribus bonis coniugij.*]Nota 2 q tria sũt bona matrimonij, vt hic dicit,scilicet fides, proles, & sacramentũ. 27.q.2.oẽ itaque.32.q.1. non ẽm in sola. Fides, quia nullũ adulterium dr fides tori coniugalis:vt capitulo,non ẽm. Proles,idest,ipse Deus. Sacramẽtum,quia nullum debet esse diuortium:vt cap.oẽ.Vbi alterum istorum non seruatur,frãgitur lex matrimonij.Iste nõ seruauit ista tria, scilicet fidem,quia cũ alia adulterium cõmisit, sed rex Franciæ non fecit hoc, propter sñiam:& q̃uis fides non seruetur, matrimonium tamen durat:vt hic dicitur.

2 De materia huius glossæ vide plenẽ Dominicũ Sotum libr.4. sent.dist.31. q.1.art.2.

b ¶ *Violasset.*] i.dissoluisset:quia in nullo casu soluitur matrimonium post carnalẽ copulam, nisi in casibus. ℣.de diuor.gaudemus. ¶ *Glo.seq.recitatur per quæstionem.*

†subiectis

c ¶ *Dubitari.*]& sic ex futuro euentu pendet, an sint iudicãdi legitimi.arg.3.de frig.& malefi.c.fraternitatis.in fi. Sed certe ptrariũ vr fi m mrimoniũ ptractũ fuit auctoritate ecclĩæ ex vi sñiæ latæ,& toleratum fuit:lite pendente super primo, filij legitimi erunt.3.eo.perlatum.& capit.cum inter,& ca.referente.arg. & ita fine aliqua dispẽsatione legitimi erunt.

Deuter. ca. 17.

†Hæ: Deuteronomii auctoritas protenditur vsque ad illa verba;Sane cũ Deuteronomiũ. in ea imprimenda secuti sumus antiqua & magis emẽdata exẽplaria. q̃rum adhibita tantisper differt a vulgata editione,sed eadẽ est sentẽtia.

d ¶ *Comprobata.*]maxime:quia & si non fuerit cõprobata, & restituatur viro,nihilominus proles legitima erit nata ex scẽa vxore,quam auctoritate ecclesiæ recepit post sententiam latã:vt dixi in proxi.no.sed non est verum:quia sententia non tenuit propter ordinem non seruatum,& ideo necessaria esset dispensatio si nõ probaretur affinitas.

e ¶ *Minime recognoscat.*]de facto,de iure tñ subest Romano imperio.7.q.1.in apibus. De hoc dicitur.3.de elec.per venerabilem,

f ¶ *Subjcere potuit.*]ff.de iurisdom.iud.est receptum.

g ¶ *Tamquam princeps.*]Nota,q facit aliquid non tamq̃ rex:vt 3. de elect.q sicut.§.penult.& cap.cum inter canonicos:& c.cũ inter vniuersas. & 23.q.4.si ecclesia.in fine.& ff.de adop.si consul.§. r.& ff.quod cuiusque vni.inter eorum.§.t.& ita rex erit hic actor & iudex proprij facti.& licet forte rex hoc facere possit, melius tñ facit si abstinet a talibus.ff.de offi.procon.ne quicq̃.ne videatur præstare auctoritatem suo proprio facto;vt 3.de instit.cap.vlt. & 3.de iure patro.per tuas.Ioan.

h ¶ *Regi gratiam.*]quia non potuit rex legitimare filiũ suũ, licet posset alienum:vel quia licet eum posset legitimare vt subditũ,ſ. vt succederet alij:non tñ vt succederet sibi.arg.8.q.1.in scripturis. & 24.q.1.didicimus.immo vr q ipso iure legitimi erant, cum nati fuissẽt de matrimonio auctoritate ecclesiæ cõtracto sed nõ est ita:vt 3.dictum est in notula, maxime.

i ¶ *Patrimonio.*] illos tm̃ de patrimonio suo legitimare potest:vt dictum est supra.

k ¶ *Certis causis.*] scilicet.cum requirimur.& hoc probat auctoritate Deute.scilicet,cũ variatũ est inter iudices, siue ambiguum, tũc recurritur ad iudiciũ ecclesiæ : vt ℣.sequitur.& licet ex certis causis, ñ ideo est ordinari quo ad tpalia.3.de offi.ord. pastoralis.1.rñso.sed causaliter:vt dicit littera. 3.de fo.compe.licet.ca. ex tenore.& capitu.ex parte.Et ita est hic arg. de iurisdictione distincta.3.eod.causam quæ. vbi de hoc.& 3.de iudic.nouit.& 3.de appellat.si duobus.

l ¶ *Inter sanguinem.*] Hæc verba exponũtur:

m ¶ *Videris variari.*] inter iudices siue sapientes.

n ¶ *Veniens ad sacerdotes.*]Arg.qđ ex defectu iudicis secularis recurritur ad ecclesiasticũ.3. de fo.cõpet.licet.& 23. q.5.administratores.

o ¶ *Sane.*] Hic incipit Papa exponere auctoritatẽ Deuteronomij.

p ¶ *Ex vi vocabuli.*]interpetatur enim noua lex antiquam.

q ¶ *Reuersus.*] ipse Petrus,& ibi postmodum martyrium sustinuit 3. q. 6. Beati Petrus & Paulus.

r ¶ *Inter sanguinem & sanguinem.*]Hęc est expositio eius quod præmisit i auctoritate Deuteronomij.

f ¶ *Ciuile.*] hoc est seculare iudicium.

t ¶ *Criminale.*]id est,ecclesiasticum secundum canones.

v ¶ *Medium inter causam.*]Nota 4 q ista tria iudicia sic clarissime secundum Hostiensem possunt exponi:Primum,inter sanguinem & sanguinem istud est criminale,ciuile siue seculare, quod idem est hic,vt quia accusator dicit esse probatum q reus, sanguinem fudit,i.aliquid criminale cõmisit,puta homicidium, adulterium, furtum:vel aliquod aliud simile.Vltimum inter lepram & leprã, quia accusator dicit reum esse infectum lepra hęresis,vel simoniæ sive sacrilegij,vel alterius criminis ecclesiastici, & reus negat. Medium inter causam & causam,quia actor dicit,q reus tenetur fibi in centum ex mutuo vel commodato, vel alia ciuili actione, vel etiam teneris mihi ad decimas præstandas, vel habeo ius patronatus ĩ ecclesia ista,vel alia simili actione ecclesiastica,& reus negat.In his enim omnibus si quid difficultatis emerserit, est ad sedem Apostolicam recurrendum.3.de appell.vt debitus. & 3.de baptismo.cap.maiores.

4 Hæc glosa non est Bernardi, nec habetur in antiquis codicib.sed lectura Ioannis Andreæ collecta,hic inepte fuit inserta: non est aũt hinc ablata, quia vulgo cepit omnibus impressis ĩ cuneris.

a ¶ *Præcipi*

2 ¶ *Præcipitur.*] 11.q.3.absit.

b ¶ *Mortuus.*]11.q.3.nihil.& c.sic debet:& 24.q.3.corripiantur.

c ¶ *Canonica.*]56.dist.c.1.& 3.de fil.psby.c.1'& 15.q.8.cum multæ.

d ¶ *Detestatur.*]nisi cũ eis fuerit dispẽsatũ .59.dist.Cenomanẽsẽ.

e ¶ *Manzeres.*] De his dictum est.3.de renunc.nisi cum pridem. §.personæ.

f ¶ *Canone.*] 3.de electioni. cum in cunctis. ¶ *Glo.seq.signat contrarium,& ibi remittit*

g ¶ *Etiam alimenta.*] C.de natu.libe.Authen. licet patri. & C. de incest.nupt.Authẽ.ex cõplexu.Arg.ptra.3.de eo. q duxit in matri.cũ haberet.Solu.ibi.

1 Cor 6.

EX tenore.]Sunt duę partes.In prima iudicum consultatio. In secũda rñsio,& eius ratio:ibi,*Intelligentes.*Abbas.Siculus.

† præfati.

CASVS.Quædam vidua petebat hereditatẽ quondam R. mariti sui restitui sibi, & filio pupillo pars aduersa petitionem suam repellere nitebat,pro eo q dictũ R. maritum ipsius de

Deut.23.

† manzeres qui dicẽtur Cotentiuias li 4.decret tit.par.2. c. §.5.

adulterio genitũ assere bat, dicens,qđ pater dicti R.viuente vxore legitima,aliã M. nomine superduxit, ex qua dictum R.maritum ipsius viduæ suscepit:pars viduæ rñdebat, qđ dicta vidua nesciens q pater dicti R. aliam haberet non vxorẽ,cũ eo ptraxit in facie ecclesiæ : vũ dict R.filius ipsius debebat legitimus reputari: cũ illegitimi dici non debeant, qui de adultera consĉia non nascũtur: Iudices qui de hac materia cognoscebant,super hoc dubitantes cõ suluerunt dñm Papam: Vnde ipse intelligẽs, q pater ipsius R. matrem eius in facie ecclesiæ ignarã qđ sibi aliã matrimonialiter copulasdũ legitima putaretur vxor, ipsum R.suscepit ex ea , in fauorẽ prolis dictum R. legitimum iudicauit.Nota,q ignorantia alterius parentis facit quod filij de tali matrimonio nati legitimi sunt,& fauor prolis ad hoc coadiuuat.

† Alias ita: positionem xiam ad duxim ad mittendã.

† Alias ita: quod Petr intelligens pro se,&c.

† Alias Hen. & P.

† Cap.3.eo. tit.in 3.com pilatione.

Et vide Baldum: in set,duxerit in vxorẽ,& Lotl cõtra. Cur.de incest.nupt.

¶ *Glo.seq.potest recitari per obiectionem.*

h ¶ *Restituti postularet.*]tamq̃ tutrix.C.qñ mu.tut.of.fun.l.2.& Authen.matri.Olim si mater curã vel tutelam filiorum subire volebat,oportebat eã iurare,q non transiret ad secundas nuptias,hodie vero remittitur illud iuramentum:q̃a veniebant ptra,sed renunciant beneficio Velleiani.in Authen.vt sine prohib.debit.& credi.§.quia vero multam.coll.7.& p̃dicta Authen.matri. & si cõtraxerit,statim expellitur à tutela.C.eod.tit.Authen. sacramentũ. & 3.de appella.ex parte.vbi hoc.

i ¶ *Ignaram.*]hæc ignorantia facit,q filij sunt legitimi censendi: aliãs non essent legitimi:vt 3.eod.referente.vbi de hoc.

¶ *Glo.seq.nor.& remittit:quærit,& soluit.alleg.in contrarium.*

k ¶ *Legitimum.*]ex hoc patet,q sufficit bona fides alterius partis,vt filii dicãtur legitimi:& si nascãtur lite mota legitimi sunt, licet postea separentur,vel si ante sñiam fit conceptus.3.eo.cum inter.Circa huiusmodi scientiam vel ignorãtiam tenẽdum est,vt dr 3.de clan.despon.cum inhibitio.Sed nunquid idem esset si aliquis crederetur liber cum esset seruus,vt filius eius propter opinionem ecclesiæ iudicetur liber , & legitimus quo ad ordinem? Non:vt C.solu. matrimo.l.3.Argumen. contra.ff. solu. matrimo.l. si cum dotem.§.vltimo.

bus cum aliquid fuerit difficile vel ambiguum,ad iudicium est sedis Apostolicæ recurrẽdum: cuius sententiã, qui superbiens contempserit obseruare, mori præcipitur a , id est,per excommunicationis sententiam velut mortuus b à communione fidelium separari Paulus etiam , vt plenitudinem potestatis exponeret , ad Corinthios scribens ait : Nescitis quoniam angelos iudicabitis?quãto magis seculania? ¶Licet igitur cũ filiis sæpedicti † regis (de quibus an fuerint legitimi ab initio , dubitatur)duxerimus dispensandũ:qa tamen tam lex Mosaica , quam canonica c,sobolem susceptam ex adulterio detestatur d,testante Domino,quòd manzeres e † & spurii,vsque in decimam generationem in ecclesiam non intrabunt canone f vero vetante tales ad sacros ordines promoueri:secularibus quoque legibus non solum repellentibus eos à successione paterna , sed negãtibus ipsis etiam g alimenta,petitioni† tuæ non duximus annuendum.

¶Idem H. † & R. canonis Beneuentanis.

¶ *Si coniugatus, vinente prima in facie ecclesiæ contrahit cum secunda hoc ignorante:legitimi erit eorum proles.*

CAP. XIIII.

EX † tenore litterarum vestrarũ nobis innotuit,quòd cum G vidua hæreditatẽ quondam R. mariti sui sibi & pupillo filio suo restitui h postularet,pars aduersa petitionẽ eius nitebatur excludere , pro eo,q

& sic deciditur §.quia viro.quod potius credo:& filij talium legitimi sunt.

† Parmen.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE possunt,vel contra illud testificari.

¶ *Vise de matrimoniis, & de impedimentis corã merito sequitur videre de separationibus & diuortiis:sed q.a ad diuortia perueniunt ac cusationibus & testimonis præcedẽtibus,ideo tractaturus auctor de diuortijs,præmisit istam rubricam.Qui matrimonium accusare possunt,& cõtra ipsum testificari.Et sic habet ista rubrica duas partes: Tractat enim qui sunt accusatores idonei,& qui idonei testes contra matrimonium.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 35.q.6.per totum.

ELatum.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Caterum.*Abbas.

CASVS.Quidam filiam suam,cuidã tradidit, cum qua per aliquot annos permansit:tandem pp homicidiũ qđ cõmisit,de ciuitate timore mortis recessit;

R maritũ ipsius viduæ de adulterio genitũ asserebat : & infra. ¶Intelligentes,quòd pater prædicti R. matrẽ ipsius in facie ecclesiæ ignarã i , quòd ipse aliam sibi matrimonialiter copulasset, duxerit in vxorem, & dum ipsa coniux ipsius legitima putaretur dictum R. susceperit ex eadem : in fauorem prolis potius declinamus memoratum R.legitimum k reputantes.

¶Idem episcopo Tib.†

¶Proles infidelium,qui postea conuertuntur,legitima est:etiam si parentes sunt in gradu prohibito lege canonica.

CAP. XV.

GAudemus † :& infra.¶Cæ terum prolem de infidelium cõiunctionibus l natã , qui secũdo,tertio,vel vlteriore gradu secũdum opinionẽ m illorum †matrimoniali cõtraxerũt affectu,post fidem receptam (vtilitate publica suadente) legitimã volumus reputari.

TITVLVS XVIII.

Qui † matrimonium accusare possunt,vel contra illud testificari.

¶Alexander tertius Parisiensi †epo.

¶Cum agitur de fœdere matrimonij, reo absente contumaciter possunt super impedimento matrimonij recipi testes , dummodo sint legitimi : & ad dicta eorum fertur sententia .

CAP. I.

RElatũ † est , quòd cum pater cuidã puellæ, eam cuidã ciui Parisien. † nuptui tradi-

GAudem°.] CASVS. Infideles quidã in secundo vel tertio gradu sũ opinionem suã ptraxerũt matrimoniũ, & filios de tali matrimonio susceperunt,tandẽ cõuersi sunt ad fidem. Quæritur, an filij foris legitimi sint censendi? Rñdet Papa,q vtilitate publica suadẽte debẽt legitimi reputari. Nota , quòd fauor fidei & publica vtilitas attendenda sunt.

l ¶ *Coniunctionibus.*]Sci licet, Paganorum siue Iudæorum ad fidẽ postea conuerforum:vt 5. de consangui.& affini. de infidelibus. & ℣.de diuor. gaudemus. cuius hæc est.

† Tyb. † Tubu. † Tyberi.

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pilat.

¶ *Gl.se.querit,& soluit & duas lecturas, ponit.*

Præter Doctores m ¶ *Opinionem.*] talis opinio ñ legitimat, sed pstat occasionem legitimãdi.arg.3.cap.proxi. & c,p venerabilem. & ff.de ritu nup.q in pro uincia : Sed nũquid est matrimonium inter tales? Vr q sic.26. distin. dejnde. & 3.de cõsang. & affinita. de infidelibus.Solutionẽ colligi. ℣.de diuor. gaudemus. cuius hæc est pars , & decisa vr ante illum §, qui aũt,& c. vt p̃cedat sermo de cõjunctis cũ secundis,post diuortiũ factũ adhuc viuẽtibus repudiatis , in q̃bus nõ est matrimoniũ , vt ibi dr:filij tñ eorum reputantur ab ecclesia legitimi vtilitate publica suadẽte, vt alij facilius conuertantur.Sed si in telligatur de filiis illorum,de quibus dicit in principio illius cap. quia iste illos est matrimoniũ , vt ibi patet.

† Parmen. † Parmenen.

† Cap.7.eo. tit in 3.com pilat.

& sic deciditur §.quia viro.quod potius credo:& filij talium legitimi sunt.

† Parmen.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE possunt,vel contra illud testificari.

¶Vise de matrimoniis, & de impedimentis corã merito sequitur videre de separationibus & diuortiis:sed q.a ad diuortia perueniunt accusationibus & testimonis præcedẽtibus,ideo tractaturus auctor de diuortijs,præmisit istam rubricam.Qui matrimonium accusare possunt,& cõtra ipsum testificari.Et sic habet ista rubrica duas partes: Tractat enim qui sunt accusatores idonei,& qui idonei testes contra matrimonium.Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 35.q.6.per totum.

ELatum.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Caterum.*Abbas.

CASVS.Quidam filiam suam,cuidã tradidit, cum qua per aliquot annos permansit:tandem pp homicidiũ qđ cõmisit,de ciuitate timore mortis recessit;

Universidad de Deusto
Biblioteca

postmodum dicebatur,ꝙ pater puelle illũ de sacro fonte leuauit: eps loci fecit illum p litteras requiri,& per quinquennium expectatus non potuit inueniri. Consultus Papa rũdet,ꝙ si manifestũ est qđ asserit,aut legitimi accusatores & testes apparent,postq̃ iuuenis ille fuerit cum omni diligẽtia requisitus,etiam si nõ potuerit inueniri poterũt recidi testes,& fine canonico negotium terminari.Nota ꝙ in causa matrimoniali lite nõ cõtestata,recipiuntur testes altera parte absente.

† Vide cõcilium Trident.sessio. 24.de refor mat. matri. cap.2.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit.*

a ¶ *Aliquot annos.*]Sed de quot annis i intelligeꝫ? Potest dici,ꝙ de duobus: quia pluralis locutio duorũ numero contenta est. 4.q.3. c.si testes ver. vbi numer⁹. ff.de verb. sig. inter illã in fin.& ff.de manu.testa.libertas.§. vlt. ff. de testi.vbi numerus.

¶ *Glossa sequẽs quærit, & soluit.*

2 Nõ video quare sc. in hoc glo.fatigat. Io. An.

2 Vbi de hoc & tenet hic Gof. qđ ibi Ioan. & ad id alleg. Host.devo. quod super §.fin.& cap. seq.§. quod autem.Ioã. And.

b ¶ *Exiuit.*]nonne illa sequi eum tenebatur? quod vr 13.q 2.vnaquæque.2 .& 34.q. 2. si quis necessitate ineuitabili.Et potest dici,ꝙ tenebatur:quia ibi remanere non poterat iusta de causa, nisi forte vagabundus discurreret: quia tunc non posset ipsum sequi.arg. ff. de ope.lib.quod nisi. §. ex prouincia.

† Cap.4.eo. tit.in 2. cõpilatione.

† deponẽtes

† pro sola chartulæ cõscriptione admittit.

c ¶ *Manifestum.*]ita ꝙ notorium:alias non bene sequeretur:aut legitimi,& c.quia quod manifestum est probatur 11.q.3.eorum qui.in fin.

d ¶ *Legitimi.*]Secundum quod traditur ĵ.eo.cap.cum in tua.

¶ *Glo.seq.signat contrarium & soluit,solutioni obꝫcit & respondet, opimo.ponit,& inducit simile.*

e ¶ *Testes.*]Ergo altera parte absente,& non p contumaciã testes recipiuntur lite nõ cõtestata:& sniã fertur vt dicit.Nam ordo iuris in casu isto non est vsquequaque seruãdus 3.vt lit.non cõtest. e.1.Sed ǫtra.3.vt lite non contest.qm.§.2.cum iste nõ sit absens p contumaciam,vt ibi.Posset dici,ꝙ cum iste pp culpã suam absens fuerit,nec posset inueniri 3 ,illa culpa loco cõtumaciæ hĩ,vt ǫtra cum procedatur:nec debeat mulieri obesse,quæ in culpa nõ fuit: iniquũ est enim aliũ alterius odio prægrauari.C.de inoffic. testa. si qs suo.ad finem.nec pp hoc ius mulieris debet perire,maxime cum habeat legitimos testes & accusatores,& tãto tpe fuerit ex pectatus,& cũ diligentia requisitus,vnde ꝓcedi potuit ǫtra illũ. Et illa decretalis,qm.nõ ǫtradicit,sĩ tu bene videas illa:ga ibi dr cum sine culpa sit absens,& nõ malitiosa voluntate:hic ergo culpa & malitia facientibus est absens.Sed ꝓsumptio in hoc vr ǫtra mulierẽ,ꝙ eo præsente tãto tpe tacuit.Sed præsumptio tollitur si testes & accusatores legitimi sunt,prout dr ĵ.e.cũ in tua. Quidam dicunt,ꝙ corrigitur per illam decretalem,qm.& ei stãdum est. Item sic cõtra videtur.5.tit.proxi.perlatum,Sed ibi nõ agitur, an sententia tenuerit vel non,sed an filij legitimi essent.

3 Dixit Tãcre. ꝙ iste impediebat ne ad cum posset peruenire citatio. Ioan. And.

Ad hoc. Abbas.

CASVS.Aliquis vult accusare matrimoniũ, vel etiam testificari contra illud ꝓ chartulam,in qua scribit accusationẽ siue testimonium suum, nihil dicens voce propria. Quæritur, vtrum talis accusatio vel testimonium sit admittendum? Rndet Papa,ꝙ in talibus nullius est momenti tale testimonium quo ad sententiã proferendam,nisi solum quo ad præsumptionẽ : nisi alia legitima fuit fragentur:& hoc quod dicitur hic,melius intelligitur de testibus, quam de accusatoribus:sed vtroque verum est.Nota ꝙ per scripturam nullus debet accusari.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas.*

f ¶ *Accusatione.*]Licet littera ista videatur intelligẽda de accusatore,tñ de teste potius intelligitur,de vtroq; tñ est verũ.De accusatore habemus.2.q.vlt.per scripta.qđ est de teste verũ similiter. testibus enim & non testimoniis est credendum.3.q.9.testes.& 5. de coha.cle.& mu.tua nos.& ꝙ debeat intelligi de teste. colligit ex illa littera:nisi quantum ad præsumptionem,& c.quia snĩa ad dicta testium proferetur,non ad dicta accusatoris.

¶ *Glo.seq.notat præsumptionem non probare.*

g ¶ *Ad præsumptionẽ.*] Nota ꝙ psumptio non probat nisi fit violenta. 32. q. 1. dixit. & 2. q. 1. primo.& hoc est regulare.ff.de testi.l.4.§.item diuus. & 3.q. 9. testes. & 5. de cohab. cle. & mulie.tua.tñ psumptio coadiuuat.si adsint alia suffragia 4 .5.de succes. ab inte. cum dilectus. & 5. de testi. ꝓterea. & 5.de præsump. illud. & cap.3.& pp psumptionẽm defertur iuramentum q̃ñq; actori , q̃ñq; reo:vt 5.de iureiu. cap. vlt.hic vero contra matrimonium non defertur iuramentum. 5. de eo qui cog.cõsan. vxo. fuæ,super eo.

4 Forte fama secundũ Ala.& Vin. qui allegãt eadem iura, Ioan.And.

Videtur nobis.]Tria facit.Primo ponit dictum. Secunda: ibi, *Ideo*:ipsius rõnes. Tertia:ibi, *Quod vero*. soluit ǫrariũ quoddã. Et incipe sic ponere casum:Titi⁹ petebat quãdam in vxorem , & ad probandum ǫtractũ inducebat parentes suos: Ipsa vero mulier cõuenta excipiebat de consanguinitate,ad quã probandam inducebat suos consanguineos , quærebatur an isti essent admittendi,& respondetur vt in littera.

CASVS.Quærebatur,vtrum parentes & cognati vtriusq; sexus admitti debeant in testimoniũ suorũ consanguineorũ ad matrimonium cõiungendũ vel dirimendũ:Rndet Papa,ꝙ bene admittũt: & hoc ꝓbat tam antiqua cõsuetudine quàm legibus:& ideo maxime admittunẽ parentes:& si parẽtes de fuerint,admittũtur ꝓxi miores:qa vnusquisq; cõsanguinitatẽ suã scire laborat, testib⁹ & chartis,& recitatione maiorũ:& illi recipi debẽt,ꝙ melius sciũt, & quorum interest:Quod aũt dicitur,pater nõ recipiat pro filio. nec filius pro patre in causa, illud verũ est ĩ criminalibus causis, vel ǫtractib⁹:sed in matrimonio cõiũgẽdo vel disiungẽdo,admittũtur fauore matrimonij.Not.ꝙ in causa matrimoniali pater admittitur ꝓ filio,sed nõ in aliis.Itẽ matrimoniũ res fauorabilis est.

¶ *Gl.se.secunda quarta & penultima tractant vacillando an ad probandum contractum parentes admittantur.*

h ¶ *Antiqua consuetudine.*]Nota ꝙ antiqua consuetudo pro lege seruanda est.11.dist.in his.& 12.dist.diuturni.& 9.q.3. conquestus. & mos fidelitimæ vetustatis seruãdus est.C.de test.test.ameta. & hæc consuetudo seruatur quo ad parentes,tñ in matrimonio cõiungẽdo fallit,cum alter est superior nobilitate,potentia vel diuitiis:quia parẽtes inferiores non admittuntur pro matrimonio cõiungẽdos.5.de test.super eo.quia suspectum est tunc testimoniũ illorum,sed hæc decretalis non vr loqui eo casu,vt dicitur infra.

i ¶ *Legibus.*]id est,canonibus.: sic 31.dist.Nicæna. & loquitur de illis canonibus.35.q.6.c.1.& 2.& sic tam de consuetudine approbata,quàm ℓm canones admittũtur.Si vis intelligere de legibus ciuilibus,dicas,ꝙ ad probandũ qꝫ matrimonium ǫtrahi possit nõ obstante cõsanguinitate:vel ad dirimẽdum matrimoniũ ꝓp non sanguinitatẽ,est arg.ꝙ parentes & cõsanguinei sint admittendi: qui melius sciunt sua proximitatẽ,quam extranei. C. de in inte. rest.mi.de tutela.& C.de lib.cau.si filium.& ff.de prob. etiam. & ꝙ aliis præferantur,est arg.ff.de adult.si maritus.

k ¶ *Genealogiam.*]Hæc est ratio,quare huiusmodi personæ admittantur,& aliis præferantur.35.q.6.c.1.& 2.

l ¶ *Sciunt.*]Consanguinitatem,scilicet,& per hoc videtur ꝙ non

loquitur de testimonio ferẽdo pro ipso cõsensu,quia extraneus interesset,æque bñ sciret sicut pater & mater,an cõsensissent tũc adhuc cem:sed littera sequens bene innuit de ipso contractu 1 .

1 Alias,consensu.

a ¶ *Nullũ.*] 30.q.5.aliter.& ff.de ritu nup.l.2.

b ¶ *Non recipiatur.*]4.q.3.cap.si testes.§.item testis idoneus.& ff. de testibus.l.testis idoneus.

c ¶ *Coniungendo.*] ex hoc videtur,ꝙ ad probãdum matrimonium esse ǫtractum, admittũtur parentes,& induciantur ad hoc à pluribus. fim.5.de testi.super eo. sed non loquitur in eo casu:sed quod dicit , in coniungendo,intelligi si diceretẽ ꝙ essent consanguinei,qui ǫtrahere volunt: vel fama esset de hoc,pater & mater & cõsanguinei admittuntur ad probandum cõsanguinitatẽ 2 . 5. de spon. cum in tua. Intelligi loqui hanc decretalem qñ propter consanguinitatem tantum dicitur,ꝙ non possunt cõiungi, & quando pp consanguinitatem debent separari:& hoc etiam satis colligitur ex rub. Consuevit tamen induci , ꝙ pater & mater admittuntur ad probandum ipsum contractum matrimonij,quod verum est secundum distinctionem illius decretalis, super eo.

† Vide Lanfrachum de Oriano in cap.quoniã contra. supra de prob. Speculat. tit. de testi.§.1.

† Clemens Papa Florẽtino epiſcopo.

† Celestin⁹ Papa. Flo. epo. fere in omnibus manuscriptis. aliàs Celestin⁹ rectius,&c.

† Cap.3.eo. tit.in 2. cõpilatione.

d ¶ *Fauorabilis.*] 5. de condi.appo.cap.vlt.vbi de hoc.& argumen. ff. de re.iur.i ambiguis 3 vt 5.de app. directe. in fine.Ber.

3 Ibi : prodebitus reddere me tus est. Io. And.

4 Forte fama secundũ Ala.& Vin. qui allegãt eadem iura, Ioan.And.

In super.] In prima parte ponitur cõsultatio.In secunda respõsio : ibi , *In hoc.* Abbas. Siculus.

CASVS.Quidã contraxit cum quadam puella infra nubilẽ ætatem:tandem facta maior,& ab illo pluries cognita,contra matrimonium proclamauit, dicens,ꝙ ab initio semper dissensit,& hoc probare volebat p testes:Quæritur,an sit audienda:Rndet Papa,ꝙ amplius audiri non debet contra matrimonium:quia reclamare debuit anteq̃ cognoscereretur ab ipso.sicut enim ante duodecimum annum potuit dissentire,ita postquam carnaliter cognouit eandem , non poterit reclamare ratihabitione sequenti.Nota.ꝙ ipso facto confirmatur quod non valebat.Item quod ab initio non tenuit,ratihabitione sequenti valet.

5 Ad idem confecera. tit. 3. cap. 5 pertinit. Io. And.

e ¶ *Probat.*]id est,probare interdit 4 ,iuxta illud.

*Est mihi pro facto sæpe quod esse potest.*Lau.

f ¶ *Fama.*]Tales enim debent testes esse sine omni suspicione in famæ.2.q.7.testes.

g ¶ *Cum potuit.*]Si enim semper inuita detenta fuisse,& verbo & facto contradixisset,audiretur quandocunque postea.arg.16.q. 3. prima sed ex tempore præsumitur contra istam.fic 5.de sponsa.ad id quod.& arg.1.q.1.constat.

h ¶ *Duodecimo anno.*]in muliere.ff.de ritu nup.minorem.& xiiij. in viro.5.de desponsa.impub.attestationes.

¶ *Glo.seq.arg.quòd ratihabitio, &c.*

i ¶ *Copulæ carnali.*]Ex quo enim carnali copulæ cõsensit, omnis violentia sublata intelligitur,& matrimonium tenuit.5.de despõ. impub.de illis.5.de eo qui du. in matr. quam pol. cap. 2. & 5. de spon.veniens.& ita ratihabitio 5 confirmat,siue validum facit,ꝙ ab initio non valebat.5.de regularib.cum virum.

6 Videin e. ratihabitio. de re. iur.Lib. 6.

Significate.]In prima parte ponitur facti narratio. In secunda causæ commissio:ibi,*Cum igitur.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam duxit quendam in vxorem,mater mulieris nititur matrimonium accusare,vt ab illo pecuniam extorqueret:& licet voluntati suæ praua non posint opera rndere,nihilominus vult habere pecuniam,vt ab accusatione desistat.Cum igitur malitiis hominum sit obuiandum , mandat Papa , quatenus si est ita, ipsam ab accusatione matrimonij repellant. Nota ꝙ mater potest accusare matrimoniũ filiæ , si non malitiose moueatur. Item malitiis hominum non est indulgendũ. Item non auditur ille qui tantum vult nocere.

† induxisse

† de Alban. Ianuan.

† Cap.2.eo. tit.in 3.com pilat.

¶ *Glo.seq.ponit duos casus,quibus,&c.*

† Canulla Camilla, Casula.

k ¶ *Malitiis.*] ff. de rei ven. in fundo. & ff. de recep.arb. ita demum. & 5. de referi. fedes Apostolica.qñq; tñ auditur qui non facit nisi vt noceat:vt dicit Lau. argu. inducit. C. de nat. lib. Authen. licet. sicut & prior pœnitentia facta non prodest, & tamen aufert vsum posterioris.de pœn.distin.3. in salicibus.

¶ *Glo.seq.alleg.1. concor. simile arguit , & tenet contrarium.*

l ¶ *Repellentes.*]Nota, ꝙ repellitur accusator propter turpem quæstum.simile.2. q. 1. prohibentur.Item repellitur si infra tempus statutum non accusauerit. ĵ.eod.cap.prox.nisi iusta de causa:vt ibi.Et est arg.ꝙ simonia commissa potest in matrimonio , cum sit spirituale. Sed contradicit consuetudo,quia ibi gratia 6 non confertur.

† Cap.vnico eo.tit. in 4. compil. alia pars huius decretalis supra de spõsalib.cap.cũ in cua.

Cum in tua.] Primo ponitur quæstio. Secundo distinguẽs solutio:ibi, *Super quo.*Et secundũ membrum: ibi,*Alioquin.*Tertio:excipit,N*isi.*Abbas.

5 Hæc est hæresis de matrimonio cõsuetudo est i aliquo loco,vt qñ aliq volũt ǫtrahere matrimoniũ,publice proponatur in ecclesijs,vt quicunq; sciat si qđ impedimentũ,exhibeat & dicat:nullus appareat ǫtradictor, & sic ǫtrahũt:postea apparet accusator:Quærit,an sit admittendus? Rndet,ꝙ si tpe ꝓmissę denũtationis extra diœcesim existebat ille,qui nunc matrimonium accusat,vel ad eum denũtiatio nõ potuit,puenire,puta qa infirmitate nimia laborabat,vel in tali erat ætate,ꝙ ad hoc eius ætas non sufficiebat,vel alia legitima causa erat impeditus,eius accusatio debet audiri:alioqn tanq̃ suspect⁹ dẽt repelli:quia ꝓsumptio est ǫtra ipsum,ꝙ denũciationẽ publice factam non ignorauerit,dũ in diœcesi existebat,nisi ꝓprio firma uerit iuramento,qđ postea didicerit,quæ subjicit,& ꝙ ad hoc ex malitia non procedit:& tunc etiam si didicisset ab illis,qui denũtiationis tpe tacuerũt,ei tñ nõ debet claudi aditus accusandi:qa & si illi ab accusatione repellãtur pp culpam silentij,ita tñ repelli non debet,cum culpabilis non existat.Nota primo, ꝙ cõtra ea quæ publice fiunt,habet quis accusationẽ.Itẽ qui,est in diœcesi, non habet accusationem circa ea quæ publice fiunt.Item iurameꝫ tum elidit præsumptionem.Itẽ aliquis admittitur ad accusandũ, cuius actor repellitur :secus in testimonio.Item propter culpam alienam non repellitur quis ab accusando.

6 Hæc est hæresis de matrimonio cõsona fuit iuri,vñ hodie pro iure cõi statuitur:qa omissa si postea impedimentum appareat,filij nõ erunt legitimi 5.de clande.despõ.cũ inhibitio.& sim. 5.de spon.cũ in tua.quæ est pars istius.& ei cõtinuat in integra.

† Cap.vnico eo.tit. in 4. compil. alia pars huius decretalis supra de spõsalib.cap.cũ in cua.

† de Alban. Ianuan.

† Tride tino dam. nata,sess10. 24. de sacramẽto matrimonii , cap. 1. huius ver ba : si quis dixerit,matrimonium non esse vere & ꝓprie unum ex septem legibus Euangelicæ sacramentis a Christo domino instituti , sed ab hominibus in ecclesia inuentũ, neque gratiam conferre, anathema sit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Non potuit.*]quia erat in remotis partibus.simile 17.q.2.si quis incognitus.
b ¶*Feruore.*]15.q.1.illa.& 17.q.2.Gonsald⁹.& 3.de reg.sicut tenor.
¶*Glo.seq.obijcit,& soluit.*
c ¶*In annis.*]Sed q̃o potest hoc esse,q̃ iste in talibus annis denũtiationẽ factam non cõprehendat, & habilis vr̃ ad impedimentum comprehendendum 1: quia vr̃, q̃ impedimentum debeat scire tpe ꝓtracti matrimonij:sed potest esse q̃ tunc nesciebat, nec sufficiebat ætas ad hoc: sicut nec ad comprehensionem denũtiationis,& tñ potea potuit scire impedimentum, vt ⁊ sequitur. tñ tpe denuntiationis eius ætas sufficere non valebat:q̃a ætas illa nescit quid videat. C. de fal.mo. l. 1. & arg. 3. de spon.tuæ. fraternitatis.
d ¶ *Publice.*] & ideo nullus potest ignorare. 16.dist. quod dicitis. & 12.q. 2. qui & humanis. & 3.de postu.c.1.arg.82. dist.proposuisti.
¶ *Glossa sequens alle. 3. concor. querit. arg.pro, sol.contrarium.finis recitetur per q.*
e ¶*Repellendus.*] & ita qui infra tempus cõstitutum nõ proponit ius suum,postea repellit̃ & ab accusatiõe & à testimonio.arg. 3. de clan. despon. cũ inhibitio. à ꝓtrario.& C.d̃ inge.difamari. & 3. de probat. licet.Sed nunq̃ admittuntur ad denũtiandũ? vr̃ q̃ sic,cũ & iuramentum ei non obstaret. 3. de iureiu.quẽadmodũ.
& arg.3.de cog.spi.tua.Dicas q̃ non est admittendus,cũ sit suspectus,vt hic dicit,& suspectæ pſonæ remoueãtur à denũciatione, sicut ab accusatione.⁊.de acc.cum dilectus filius.& 3.de spon.cũ in tua.nam cui vna via aliquid prohibetur,alia via ad idẽ nõ dẽt admitti.3.de ꝓcu.tuæ.cũ suis cõcor.ibi positis.& ita taciturnitas nocet accusare volenti,nisi forte tacuit,q̃a nõ habuit tũc ꝓbationem.2.q.7.pleriq;.& ideo dixi,forte,q̃ licet tunc non haberet testes,ipsemet potuit impedire matrimonium ꝓtrahendum,vñ non prodest,q̃ pp hoc tacuit.3.de ꝓon.ꝓterea.& 3.de testib.sup eo.& sola fama impedit matrimoniũ.3.de cõsan.& affi.c.2. taciturnitas vero ipsorũ ꝓtrahentiũ nõ ꝓiudicat eis.arg.3.de rest.spo.ex cõque stione.& 3.de clan.despõ.cũ inhibitio.& ⁊.p sen.excõ.inq̃sitioni.
¶ *Glo.seq.inducit duas concordantias,& elicit vnum notabile.*
f ¶*Iuramento.*]sic 3.de testib.pscriptũ.& 3.de excep.pastoralis.Itẽ nota hic,q̃ plus valet iuramentũ vnius q̃ ꝓsumptio iuris:quia p istud iuramentum eliditur iuris ꝓsumptio.35. q. 3. extraordinaria.
¶ *Glo.seq.ponit diuersitatem:querit de ratione ipsius,& soluit ꝓterũ quarit,arg.pro,& contra.ponit opinionem.Ioan.& sol.*
g ¶*Excluderet.*]Hic habes,q̃ aliq̃s admittit ad accusandũ cuius auctor repellit̃:secus est in testibus.3.de testi.licet.& ⁊.de hæreti, fraternitatis.arg.Sed q̃ est rõ diuersitatis?Dic q̃ aliud est in accusatore,& aliud in teste:modicum ꝓiudicium fit̃ si accusator admittitur,cuius auctor repellitur pp culpam ꝓpriã: & iste culpabilis cum quoda nõ existit:& ad dictũ accusatoris nulla fit cõdenatio, nisi ad sint legitimi testes:sed ad dictũ testis qs condẽnãt:& ideo debẽt esse tales auctores,vt ipsorum facta sufficerent,ad hoc vt illi admittãtur,qui causam habuerunt ab eis,arg.C.de acq.pos.vitia.Sed nunquid statim elapso termino 2 obstabat talis taciturnitas?Vr̃ q̃ incontinenti,nisi infra terminũ accuset.32.q.2.mulier.arg.3. de offi. deleg.cum olim.ff.de leg.2.cum quidã.in fi.& ff.ad Mace. si filius. Arg.ꝓtra.20.q.2.puella.vbi vsq; ad annũ & idẽ tutores & parẽtes puellæ,q̃ sacrum velamẽ assumpsit:ꝓtradicere possunt, vltra non, amoueri nequiret, cum culpabilis non existat.

TITVLVS XIX.

De diuortiis †.

¶Ex concilio apud Vuormaciam†.
¶Homicidium necessarium non priuat spẽ coniugij, sed machinatio in mortem coniugis sic.

CAP. I.

SI † qua mulier in mortẽ mariti sui cum alijs cõsiliata est, & ipse aliquem illorum se defendendo occiderit: potest ipse post mortem vxoris, si voluerit h, aliam ducere:ipsa autẽ infidiatrix[1],pœnitentiæ absque spe coniugij stet subiecta.

¶Alexander tertius.
¶Coniuges propter alterius crimen non separantur,nisi spiritualiter fornicentur, & tunc durat cõiugium eis etiã separatis.

CAP. II.

QVæsiuit † à nobis: & infra. ¶ Nos itaque taliter respondemus,quòd mulier pro furto, vel alio k crimine viri sui (nisi fidei suæ religionem corrũpere velit) ab eo separari non debet. ¶Verũ si coniugem vt ibi:vel saltem vsq; ad x.dies.ff.de cõsti.pec.promissor.& C.qũo & qñ.iud.ab eo.Ioan.dixit,q̃ taciturnitas ista cũ quodam tempe ramẽto intelligi debet arg.ff.de solu.q̃ dicimus.& ff.ex.quib.cau. maio.ab hostibus.§.vlt.& bene facit ad hoc 3.de loca.c.penult.& vlt.Ego credo,q̃ q̃ diu res est integra,q̃ potest & debet admitti. ꝓtracto vero matrimonio præsenti,non vr̃ audiẽdus tamq̃ suspect⁹, si potuit infra tempus procedere & denuntiare impedimentum.

DE DIVORTIIS.
¶Cõtinua vt in præcedẽti.tit.vel potest sic continuari.Supra in præcedentibus visum est, qualiter matrimonia coniunganꝫ,& qualiter accẽsendꝫ,merito restat videre, qualiter diuidantur: & scias q̃ diuortiũ fit dupliciter.Primo quo ad substãtiã vinculi matrimonialis,vt quando separatur matrimoniũ propter impedimẽtum perpetuũ, quandoque fit quo ad torum & mutuam seruitutem,vel propter adulterium coniugum. Abbas.

De hac materia tractatur 28.q.1.& 2.22.q.2.& q.6.& q.7.35.q.6. ab isto primo vsque ad fi. quæstio,& q.9.quæst̃ p totũ.

I *qua.*] SI qua mulier.

CASVS. Dicit hic, q̃ si aliqua mulier fuerit machinata i mortem viri, & vir se defendendo aliquẽ de insidiatoribus occiderit,si voluerit post mortẽ vxoris, ꝓtrahere potest:mulier aũt sine spe coniugij pœnitere debet.Nota q̃ conatus sine effectu punitur.

h ¶*Voluerit.*]quia quantum ad hoc non impeditur, quo minus ꝓtrahere possit post mortem vxoris, cum tale homicidiũ directe nõ fuerit voluntariũ: & homicidium non impedit matrimonium ꝓtrahendum,nisi in casibus.33.q.2.interfectores.& c.admonere.& ⁊.de pœn.& re.c.2.nisi sint iuuenes.vt c.interfectores.& ead. causa in c.adolescentia.& tunc dispensatiue.
¶Glo.se.arg.alleg.4.iura.signat vnũ cõtrariũ,& ibi remittit.fi.sol.q.
i ¶*Insidiatrix.*] Licet iste mulier non fuerit consecuta effectum nihilominus punitur quo ad legem cõiugij, & est arg.q̃ conatus sine effectu punitur.fim.51.dist.fi quis post.& de pœn. dist. 1. fi qs cum telo,& 3.de biga nuper.& c.vlt.arg.ꝓtra.3.de spon.cap.vlt.cũ suis concord.ibi positis,vbi de hoc 3 ⁊tñ fi contraheret,teneret.

Væsiuit.]Sunt tria dicta Secundum:ibi, *Verum.* Tertium:ibi, *In viris.*Abbas.

CASVS.Quærebatur in cap.isto,vtrũ mulier pro furto vel alio crimine à viro suo separari debeat?Respõdet Papa,q̃ mulier pro furto vel alio crimine viri sui separari nõ debet,nisi velit religionem fidei suæ corrũpere:Sed si vir vxorem suam ad in fidelitatem traxerit,à viro poterit separari quo ad mutuã seruitutẽ, ita tñ q̃ alij nubere non liceat:q̃a licet separent,tñ manent coniuges etiã separati:& idem intelligit in viris.Nota q̃ vir pro nullo crimine potest vxorem dimittere,nisi pro ſpirituali fornicatione,vel etiã carnali,& econuerso,quia vir & mulier ad impatia non iudicãt.
k ¶*Vel alio crimine.*]Pro nullo crimine potest vir dimittere vxorem,vel vxor virum,vel pro alio quod ei contingat.32.q.1. in coniugio.& q.5.si quis vxorem. præcepit. præceptum. & q. 7. omnes causationes,nisi pro crimine fornicationis:vt ⁊ cap.prædictis, vel pro ſpirituali fornicatione.28.q.1.idololatria.& hoc etiam si viro suo mortem machinetur.3.cap.proximo. & talis turpis conditio in matrimonio apponatur,si furtum feceris,pro non adiecta habetur.3.de condi.appo.cap.vlt.

a ¶*Non*

1 Deprauata est hæc glossula vt plurimũ in vulgatis codicibus,quã restituimus ex Vaticanis.

† Aliàs ita: & quod ad hoc,&c.

2 Quid si nullũ tempus fuisset præfixũ? veniat tũc in fra modicũ tempus: tñ cum quoda nõ existit:& ad tẽperamento est hoc intelligẽdũ p iura quæ infra ad hoc allegãtur. secundũ Inn. & Host. Ioan.And.

† proeedit.

† De materia huius tituli vide late per theologos scholasticos lib. 4. sent. dist. 35.& p Syluestrum in summa verbo, diuortium.

† Vuarmaciam. † Vermeriam.

† Cap.1. eo. tit. in 1. cõpilatione.

† Cap.3. eo. tit. in 1. cõpilatione,& post concilium Lateranen. sub Alexan.3. c. cap. porro. Ede articulo huius cap. præter doctores hic vide B. Thomã lib. 4. sent. dist. 35.q.1.art.3. & Syluest. verbo, diuortium. q.8.& Turrecremata. 3.q.7. c.1.

† Vide concilium Triden.l.sessio. 24.de sacramento matrimonii,ca no.5.

† Ambien.

1 De materia huius glossæ vide Iuris clarũ in prac.crimi.§. fina. q̃ & plene per Antonin. Gome. tom. 3. variar. re solut.cap.1.

3 Idem Hostiẽsis qui circa ea crimina q̃ diximus remittit ad ea quæ notat in sum. de ma.§.qualiter impedi. ver.hoc.sit & alia quædam.& seq. de spon. § fi. versic. decimo. Io. And.

a ¶*Non licebit.*]cum matrimoniũ eorũ si ratum & consummatũ:secus est de matrimonio infidelium.⁊ e.quanto.& c. gaudemus.
b ¶*Coniuges erunt.*]quia vinculum coniugij semel habitum nũquam admittitur viuentibus cõiugibus,etiam separatis.32.q. 7. c. 2.& 3.sicut nec baptisma vel ordo.1.q.1.quod quidam. versi. cum videamus.
c ¶ *In viris.*] quia vir & vxor non ad imparia iudicantur.32. q.1. si quis vxorẽ.& q.5. præcepit.& quæst. 7. Apostolus.Lau.

Orro.]Sunt duo dicta.Secundum: ibi, *Præterea.*Abbas.

CASVS.Quidam Comes auctoritate sua absque iudicio ecclesiæ, dimisit vxorem suã, q̃a eam dicebat fuisse cognatam vxoris suæ defunctæ:mulier petebat eum sibi restitui: Quærit,an potuerit eam sic dimittere? Respondet Papa,q̃ si etiam parentela publica & notoria esset,sine iudicio eccle siæ vxorem dimittere non potest: vnde Comes compelli potest, vt eam recipiat , quæ restitutionem eius petebat : quod si facere contemserit, excommunicetur. Nota quòd in notoriis ordo iuris seruandus est.Item nul lus debet auctoritate propria vxorem dimittere.

¶ *Glo.seq.ar.alle.3. iura & ꝓin cõtrariũ & sol.*
d ¶*Notoria.*] arg.q̃ in notoriis seruãdus i est ordo iuris arg.11.q.3.eorum.& 24.q.1.pudenda. in fi.& 3.q. 5. q̃a suspecti.arg.ꝓtra.2.q.1. de manifesta.& ⁊. de accusat. cuidentia.& 3. de iureiuran. ad nostram 3. & ff.ad leg. Aquil. ,pinde. in fin.Solu.quo ad sententiam semper seruandus est ordo iuris,quantum ad alia non.
¶ *Glosa sequens reddit duplicem rationem.*
e ¶*Separari.*]33.q.2.seculares.35.q.6.multorum.Et est ratio quare, quia sententia diuortij pœna est,& pœna non est inferenda nisi per iudicem.33.q.2.interfectores.§.in hoc.& C. vt nemo ius sibi di.per totum.& C.de Iudæ.nullus.
¶ *Glo.seq.alle.3.concor.signat vnum contrarium,& soluit.*
f ¶*Petit restitutionem.*]restitutio enim faciẽda est.3.de offi.dele. causam matrimonij.& 3. de resti.spo.ex cõquestione.& 3.lit. non cõtest.accedẽs 2.in fi.arg.ꝓtra.3.de rest.spo.litteras.Vbi dicit,q̃ si ꝓbationes incõtinẽti sunt paratæ nõ est facienda restitutio,ergo multo minus est faciẽda,vbi notoriũ est ipedimẽtũ,vt hic. Dic q̃ faciẽda est ꝓterq̃ ad carnalẽ copulã,vt intelligas istã decr.ẽm illã.
g ¶*Super inductam.*]sic 3.de spon.veniens.

PRÆTEREA.Quidã H.noie,quãdã cognatã suã duxit i vxorem: Quærit,qd̃ fieri debeat?Rndet Papa,q̃ si nõ appareãt accusatores & parẽtela manifesta & publica existit(qd̃ credibile nõ ẽ,nisi esset cõsanguinei i j.gradu vel ij.)illud mrimoniũ dissoluat, qd̃ illicite est ꝓtractũ.No.qd̃ notoriũ & manifestũ ẽ, accusatiõe nõ indiget.
h ¶*Seu publica.*]& si manifesta ñ esset ⁊vel publica,dũmodo fama q̃ essent cõsanguinei in gradu ꝓhibitio,ex officio suo 2 post eps inquirere & compellere,vt q̃cunque veritatem sciret,phibeat testimoniũ.35.q.6.eps in synodo.& 3.de testi.cog. præterea. & 3.de offi.ordi.c.1.& 2.q.1.Deus omnipotens.Immo quilibet tenetur denuntiare ecclesiæ.3.de cog.spirituali,tua.
i ¶*Vel secundo.*]& ita videtur,q̃ cõsanguinitas vltra 4m gradum non posset esse notoria,sed fama esse publica posset.35.q.6.si duo.

suam ad infidelitatis maleficiũ traxerit, à viro poterit separari, † ita quòd ei nubere alij non licebit[a]: quia licet separentur, semper tamen coniuges[b] erũt. In viris[c] quoque præsentes sentiæ forma seruetur.

¶Idem Ambianen.†episcopo.
¶Vir non potest dimittere vxorem sine iudicio ecclesiæ, etiam propter impedimentum parentelæ notorium. Si fama refert impedimentum coniugii,etiam nemine opponente,episcopus ex officio suo potest de eo inquirere Si vero impedimentũ est notorium potest episcopus ex officio suo matrimonium separare.hoc secundo.

CAP. III.

PORRO† de Comite Pontini, qui B.vxorem suam absque iudicio ecclesiæ dimisit, quia eam cognatã fuisse vxoris defunctæ proponit,prudentia tua cognoscat,quòd si etiam parẽtela esset publica & notoria[d], absque iudicio ecclesiæ ab ea separari[e] non potuit quare ipsum ad eam recipiendam, quæ petit restitutionem[f] ipsius, districtè compellas:quam si recipere noluerit, eum & superinductam[g] vinculo excommunicationis astringas. ¶ Præterea de H. qui cognatam suam duxit vxorẽ:Respondemus, quòd non apparentibus accusatoribus,& parentela manifesta seu publica[h] existente(quòd credibile nõ est, nisi essent in primo gradu vel secundo[i]) tui officij interest[k],matrimonia illa,adhibita grauitate, dissoluere, quæ illicite contracta noscuntur.

¶Idem.
¶Repellitur vxor petens restitutionẽ mariti,si notorie fornicata est,& maritus continuit.

CAP. IIII.

SIgnificasti†,q̃ quidam vxore sua sine iudicio ecclesiæ dimissa, pro eo quòd suggestũ sibi fuerat, ipsam incestũ cum quodam consanguineo suo cõmisisse, vinculo fuit propter hoc excommunicationis astrictus: verum mulier non continuit, sed sobolem de alio viro suscepit:nec minus postulat viro restitui, asserens se ab ipso iniuste dimissam, & eundem sibi materiam[l] adulterandi dedisse.¶Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si notorium[m] est†,mulierẽ ipsam adulterium commisisse, ad eã recipiendã præfatus vir cogi non debet:nisi cõstaret[n] ipsum cum alia adulterium commisisse.

¶Idem.
¶Matrimonium separatur propter adulterium mulieris : & si vir postea formicetur,redintegratur.& est bonus casus, & multum allegabilis.

CAP. V.

EX† litteris tuis accepimus, quòd V. quandam duxit vxorem, quæ sub specie religionis habitum assumpsit, & ipsum virum suum, vt dicebat, ad religionem inducere cupiebat, ipsum ad hoc inducere non valuit, sed ipse ad religionem accessit, & ipsa ad propria remeauit, & ibi cum alio adulterium commisit, & ex eo filium procreauit, & ipsum ad fontem baptismatis tenuit, & ipse vir ad eam rediit, & ipsa ad eum redire recusauit, & ipse ab ea recessit, & ad religionem rediit, & ipsa cum adultero suo matrimonium contrax

Universidad de Deusto
Biblioteca

orta discordia inter eos, dicebat V.q̄ eā per violētiam sibi illatā & metum etiam duxisset: Postmodū accusauit eā sup crimine sor
nicationis: q̄ cœpit publice profiteri, q̄ cū vir ei negaret i necessā
tiis, ꝓuidere, crimē cōpulsa fuit incurrere supradictū: Sed cū ad
monita fuisset, ne ad suggestionē alicuius illud turpe ꝑtra se pro
fiteretur, ipsa illud ma
nifestius asserebat: eps
quocato capitulo suo,
de cōsilio capituli sui,
vtriq; eorum priuatim
cōtinentiā indixit ob
seruādā, ita q̄ caste vi
uerēt abinuicē separati: Sed dictus V. statī cū
alia ꝑtraxit: Eps hoc au
diens, ab ipso V. verita
tem inquirens, ipse rei
seriē explicauit, & ad
sedem Apostolicam ap
pellauit: Eps ordinem
huiꝰ negotij dño Papæ
significauit: Vnde mā
dat Papa. quatenus si
est ita, virum ꝑdictū ad
vxorem legitimam re
dire compellat. Nota q̄
ex sola cōfessione adul
terij separat vxor à vi
ro, quantū ad mutuam
seruitutem. Iteē de con
silio capituli eps hu
iusmodi sentētias ferre
debet. Item separati vi
uere debēt cōtinenter:
alioquin si obstāte sen
tentia, debent adinui
cem redire: quia paria
delicta mutua cōpensa
tione tolluntur. Iteē de
lictū superueniens, rei
iudicatæ tollit sniam.

¶ *Glo. seq. sig. contrariū.*

a ¶ *Compulsa.*] Non ideo tamen excusanda est: q̄a non est ignoscē
dum ei, qui prætextu paupertatis turpiter de
git. ff. de rit. nup. palā. §. non est. & potius de
buit omnia mala pati, quàm malo consentire. 32. q. 5. itane. arg. cōtra. C. de patr. qui fi. distra. l. vlt. & C. de inoffi. test. Auth. sed fi post. & 27. q. 2. si tu abstines.

¶ *Glossa sequens quærit, & aliam quæstionem infert, quam soluit per l. cui respondet ponit opi. & soluit.*

b ¶ *Admonita.* Sed nūquid debuit iudex hoc feciſſe, cum hoc ipsum factū respicere videat? Sed pone de hoc q̄ de cōsilio alicuius hoc dixisset, nūquid poterit reuocare huiusmodi confessionem, cū in tali facto non possit dici ignorās? Potest dici q̄ sic, cum hæc causa quasi criminalis sit vel mixta. 5. de proc. tuæ confessio enim in crimine nō ꝓiudicat. nisi perfeueret. ff. de quæ. l. 1. §. diuus. & §. si quis vltro. sed illa loquitur de confessione, quæ extorquetur per tormentum. Laur. dicit, q̄ potest reuocari. sed si fiat ex deliberatione, & non ex calore iracundiæ, non videtur quòd reuoca

† Vide Bar
to um. An
gelum, &
alios in l. di
uortio. ff. so
lut. ma.

† eorum

1 Cōtrariū ri possit: quia non posset probare errorem.

videtur ex
illo verbo,
licet, pri-
uatim: nam
si fuisset sen
tentia non
fecisset id
priuati, sed
publice: &
fuit quæda
industrialis
prouisio vt
verum pro-
baret, an ex
colluſione id
factū esset,
fecūdū Go.
& Hostien.
Ioan. And.

c ¶ *Abinuicem segregati.*] Ex hoc vī 1, q̄ sniа diuortij lata fuit cū de cōsilio capituli videat fecisse: q̄a sine cōsilio capituli fieri non debet. 15. q. 7. eps nulli⁹. & 86. dist. si q̄d vero. Et est notādum, q̄ dictum superueniēs rei iudicatæ, præiudicat ei pro quo lata est sententia: quod verum est, etiam si iurassent se vltra non repetitu
ros. arg. 5. de iureiuran. tua nos.

¶ *Glossa sequens quæ arg. pro & contra sol. ponit opi. Hu. quam repro. in si. not. & remittit & sig. contrarium.*

d ¶ *Redire compellas.*] q̄a nō continuit ſm q̄d ei fuit iniunctū, & ideo eā recipere compellit. 5. c. px. & 32. q. 6. nihil. sed sniа lata fuit hic vt vī pp adulteriū. Nūq̄d poterat vir eā sibi recōciliare iuitā. vī q̄ sic. arg. C. de leg. q̄d fauore. innocēs enim nō priuat seruitute, quā habet in eo q̄ peccauit. C. de adult. Auth. sed hodie. vnde vir factū esset, pōt etiā illā adulteram sibi recōciliare si vult. 5. de cōuer. cōiuga. gaudemus. & arg. ff. de exce. rei iudi euidēter. pœna enim ñ ꝓstat immunitatē. ff. de interdi. & releg. l. relegatorū. §. vlt. ꝑterea vir so lūmodo fuit absolut⁹ à seruitute, quā ipsa prius habebat in ipsum vxorē, qui paucis tēporibus fue
re cōcordes: proponebat enim idem V. q̄ illam per violentiam sibi illatam, metu etiā mediāte duxisset: & infra. ¶ Tandem vir vxorem suā super ciimine forni
cationis in iure conuenit, quæ nescitur quo ducta spiritu, cœ
pit publice confiteri, q̄ cum vir negaret ei in necessarijs† prouide
re, crimē compulsa est incur
rere memoratum: cumque dili
gentius à te fuisset admonita b, ne ad suggestionē alicuius illud tā turpe contra se proponeret, ipsa id manifestius asserebat. Sa
ne tu conuocato capitulo tuo, cum ex eorūdem† consilio vtri
que priuatim cōtinentiā iniun
xeris obseruandam, ita q̄ caste viuerent abinuicem c segregati: memoratus V. furtim cum alia spōsalia & nuptias temere cele brauit: verū cū factum inquire re laborares, supradictus V. rei seriem explicans & exponēs, ad audientiā nostrā dicitur appel lasse. Vñ fraternitati tuæ mādamus, quatenus si res ita proces sit, prætaxatū virū ad legitimam vxorem redire d compellas.

¶ Vrbanus tertius. Florentino epo.

& nō ecōuerso: vñ adhuc remāsit salua viro seruitus, quā habuit in muliere, cū tantū ipsa fuerit cōdemnata. arg. 5. de cōuer. cōiu. q. dā intrauit. & 27. q. 2. q. dormierit. Item si hoc verū esset, q̄ non posset, sic dare⁹ mulierib⁹ occasio delinquēdi, vt à viris separarēt. sic 5. de cōsue. ex parte, vnde reprobata fuit illa consuetudo. ſ. eo. quātō. in fi. & ff. de reg. iur. non fraudat. argu. 33. q. 5. hæc imago. Argu. contra. q̄ non posſit, qa sententia ſtatim est ꝓ muliere. argu. 6. q. 4. quod bene semel. sæpe enim condemnatus ex sentētia commodū sen
tit, vt in duobus reis debendi condemnatis. ff. de re iudi. Paulus. Dicas, q̄ vir bene potest sibi illam recōciliare inuitam: vt Lauren. dixit. Hug. dixit, quòd si vxor publice sit forni
cata, ante iudicium ec
clesiæ, potest illam sibi reconciliare etiam in
uitā, nec potest intrare religionē eo inuito: sed
postquam sententia di
uortij auctoritate eccle
siæ lata est, neuter tene
tur alteri, & vterq; al
tero inuito monasteriū intrare potest: q̄a vter
que in separatione ces
sit iuri suo. arg. 7. q. 1. q̄ periculosum est nec vir poterit vxorem inuitā reconciliare. sed hæc ria huius de
decretalis videt contra cretalis cō
sententiam Hug. vnde sule theolo
stāndū est prout dicit gos scholā
Lau. Vnde nota hic, q̄ sentē. ticos lib. 4.
delictum superueniens 39. & ꝑ
rei iudicatæ. prēiudicat aliis ibi ꝑ
sententiæ, vt. sententia Thomā &
non obstāte reuertur Sotū. adde
in idem. ſ. de adulte. ca. Couarru
vlti. vbi de hoc, argu. uiam in epi
contra. quia ea quæ le- tome lib. 4.
decretal.
7. §. §.

¶ *Si vxor à viro lapso in hæresim propria auctoritate diuertit: ad eum reuersum redire compellitur: secus si per iudicium ecclesiæ ab eo fuisset separata.*

CAP. VI.

De † illa, quæ viro suo la
bente in hæresim, ipsius consortium sine iudicio eccle
siæ declinauit, videtur nobis, quòd mulier (maxime si ea in
tentione discesſit, vt lapsus in hæresim tædio pariter & confu
sione e affectus, se ab errore suo conuerteret) ei cum reuersus fuerit est reddenda f: quæ etiam si reuerti noluerit, cōpellatur. Si vero iudicio ecclesiæ ab eo recessit ad recipiendū eum nul
latenus dicimus cōpellendā g.

¶ Inocentius tertius Ferrarien. epiſcopo.

¶ *Vinculum coniugale non dissoluitur altero coniugum fidelium in hæresim lapso: Sed si vnus infidelium coniungum conuertatur ad fidem, & alter nolit sibi cohabitare, vel non sine blasphemia, vel sine peccato mortali, soluitur coniugium, & con
uersus contrahere poterit.*

CAP. VII.

Quāto † te nouimus in ca
nonico iure peritum: & infra. ¶ Sane tua fraternitas intimauit, quòd altero con

† Cap. 1. co. tit. in 1. cō
pilatione & post conci
lium Late
ranen. sub
Alex. 3. par.
30. cap. 63. g.
de illa vero.
Vide Ma
gistrum sen
tent. & ibi
theologos
scholasticos
lib. 4. dist. 39.
adde conci
sequenti ca
pite citatū.

† Cap. 1. co. tit. in 3. cō
pilatione.

gitime facta sunt, ex superuenienti delicto non retractantur ff. de par. 2. cap. itine. actuque pri. nec enim.

De *illa.*]Sunt duæ partes. Secunda: ibi, *Si vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam vir lapsus fuit in hæresim: vxor eius sta
tim sine iudicio ecclesiæ, ipsius consortium declinauit: tandē ille reuersus est: ipse perebat vxorem suā: ipsa nolebat ad eū redire: q̄ rif, quid iuris sit? Rūdet Papa, q̄ si mulier maxime ea intētione di
scesſit a viro, vt ille in hæresim lapsus, tædio & cōfusione affect⁹, loco citato ab errore suo se conuerteret, ei reuersō est reddenda: & si ad eū initio capi redire noluerit, compellenda est. Sed hoc q̄ d in fine dī, corrigitur tis. ad 3. ar
per capitulum sequens. Nota, q̄ cessante, causa cessat effectus. Iteē gu. vbi ait
exceptio semel acquisita ex sententia semper durat. ita: eum di
uortium fie
ri, non auf
ferre, ei ius
petendi de
bitū, vel re
uocādi vxo
rem: vnde
fi de licētia
votum con
tinentiæ emi
sit, non licet
ei redire ad
virum, nisi cū iudicio ecclesiæ separata voluerit religio reuocari
nem intrare. 5. de conuersione coniuga. c. vlt. Ber.

a ¶ *Distinguimus.*]hanc distinctionem ponit Gratianus. 28. q. 2. §. hic distinguendum.

b ¶ *Prædecessor.*]scilicet, Celestinus: dictum cuius habuisti olim in decretali. 5. de puer. infide. laudabilē. & male dixit Celestinus.

c ¶ *Apostolus.*]28. q. 1. si infidelis.

d ¶ *Canonem.*]28. q. 1. si infidelis.

e ¶ *Cōtumelia.*]iuxta illud. *Desere spernētem, vel blasphemare volētē:*
Vel te credentem scelus ad mortale trahentem:
Nam sunt absque mora, sic vincula rupta priora. Vincen.

f ¶ *Qui relinquitur.*]ſ. qui conuertitur circa eum qui relinquit: quia non potest claudicare matrimonium: sed potius dixit de eo qui relinquitur, quia ille solus pōt cōtrahere sine peccato: ille q̄ relinquit transeuntem ad fidē, peccat: & sola contumelia creato
ris soluitur, & non per ecclesiam: & ſtatim soluitur quācito non vult cohabitare secundum modum qui traditur. ſ. e. c. proxi. ad fi. & peruenit ad notitiam alterius, tū debet adhibere 1 testes, q̄ illa nō vult ei cohabitare, ne impediatur postea contrahēs: si autem
g ¶ *Casu maior.*]Magis eū delinquunt fideles apostatando. q̄ in-

† Hoc dicit
S. Ambro.
Euse. epiſco
lus. ad Co
rinth. c. 7.

1 Cor. 7.

fideles & infideles: si duo sunt cōiuges infideles: & alter ad fidem cōuertatur, altero nullo modo, vel nō sine blasphemia diuini nominis, vel vt eū trahat ad peccatū mortale, alteri cohabitare volenti, alter ad secunda vota (si voluerit) poterit pertransire: & in hoc casu intelligitur quod dicit Apostolus: Si infidelis discedit, discedat: frater enim vel soror, non est huic seruituti subiectus: & canon eodē modo intelligitur, q̄ dicit. Contumelia creatoris soluit ius matrimonij, cōtra eū qui relinquitur: Si vero alter fidelium coniugū labatur in hæresim, vel transeat in gētilitatis errorem, in hoc casu, is qui relinquitur, non potest ad secunda vota transire: licet in hoc casu maior videat cōtumelia creatoris: Licet enim inter infideles sit matrimonium, non tamen ratū & verum est matrimoniū, vt illis viuentibus coniugium ipsum perduret: nec obstat quod à quibusdā forsan posset opponi, q̄ fidelis relictus non debeat iure suo priuari sine culpa, cum in multis casibus id contingat, vt si alter coniugū incidatur. Per hanc rnsionē quorundam malitiæ obuiatur, qui in odium coniugum quando sibi inuicem displicerent, si possent eas dimittere, simularent hæresim, vt alter, qui remanſit in fide, matrimonium cōtrahente reuerteretur ab hæresi: & ꝑ hāc rnsionē soluitur quæstio alia, quā quæritur, vtrū ille q̄ remanſit in fide, cogatur redire ad illū, qui ab hæresi vel infidelitate ceſſauit. Nota contra. quia ea quæ le- decretal. 7. §. §.

† Cap. 1. co. tit. in 1. cō
pilatione & post conci
lium Late
ranen. sub
Alex. 3. par.
30. cap. 63. g.
de illa vero.
Vide Ma
gistrum sen
tent. & ibi
theologos
scholasticos
lib. 4. dist. 39.
adde conci
sequenti ca
pite citatū.

iugum ad hęresim trāseūte, qui relinquitur, ad secūda vota desiderat cōuolare: quod vtrū possit fieri, per tuas nos duxisti litteras cōsulendos. Nos igitur cō sultationi tuæ rndentes distinguimus a, licet quidā prædecessor b nostер sensisse aliter videatur: an ex duobus infidelibus, alter ad fidē catholicā conuertatur: vel ex duobus fidelibus, alter labatur in hæresim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium coniugū ad fidē catholicam cōuertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis, vel vt eū pertrahat ad mortale peccatū, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda si voluerit vota trāsibit: & in hoc casu intelligimus quod ait Apostolus c: Si infidelis discedit, discedat: frater enim vel sor or, nō est seruituti subiectus in huiusmodi: & canonem d etiā, in quo dicitur †: Contumelia e creatoris soluit ius matrimonii, circa eum qui f relinquitur. ¶ Si vero alter fidelium cōiugū, vel labatur in hæresim, vel transeat ad gentilitatis errorē, nō credimus q̄ in hoc casu, is qui relinquitur, viuente altero possit ad secūdas nuptias cōuolare, licet in hoc casu maior g appareat cō tumelia creatoris. Nā & si matrimonium verū inter infideles

1 Cor. 7.

† Hoc dicit
S. Ambro.
Euse. epiſco
lus. ad Co
rinth. c. 7.

† Tamen qui fionē soluitur quæstio
decret per- alia, quā quæritur, vtrū
missionē fol ille q̄ remanſit in fide,
lat matrimo cogatur redire ad illū,
nij vinculū, qui ab hæresi vel infi-
hæretic ef delitate reuertit. Nota
fectum con q̄ matrimonium inside
tractum. fi- delium illis viuentibus
delis, sicut potest separari altero
& de facta ad fidem conuerſo, al-
mentio ma- tero remanēte in fidelitate in tribus casibus hic cōtentis: Sed ma
trimonii ea trimonium fideliū carnali copula cōsummatum, viuentibus con
ſ. iugibus, nunquam ſeparatur. Item priuatur quis iure ſuo fine cul
pa sua item malitiis hominum est obuiandum.

existat, non tñ est ratum h: inter fideles autē verum † & ratū exiſtit: quia † sacramētū fidei quod semel est admiſſum, nunq̄ amittitur i, sed ratum efficit cōiugij sacramentū, vt ipsum in coniugibus illo durāte perduret. Nec obstat quod à quibusdā forsan obiicitur, q̄ fidelis relictus non debeat iure ſuo ſine culpa k priuari: cum in multis casibus l hoc contingat. vt ſi alter coniugum incidatur m. ¶ Per hanc respōſionem quorūdam malitiæ obuiatur, qui in odium cōiugum, vel quando ſibi inuicem diſpliceret, ſi eas poſſent in tali casu dimittere, ſimularēt n hæresim, vt ab ipſa (nubentibus coniugibus) reſilirent. Per hanc ipſam reſpōſionem illa ſoluitur quæſtio, qua quęritur, vtrū ad eum, qui ab hæreſi vel infidelitate reuertitur, is qui permanſit in fide, redire o cogatur.

¶ Idem Tiberiadenſi epiſcopo.

¶ *Pagani iuncti in gradu prohibito lege canonica tantum, conuersi ad fidem, non separantur. hoc primo. Si paganus prius plures vxores habebat, post fidem ſuſceptā adhærebit primæ. hoc ſecundo. Et ſi repudiata vxore cum ſecunda contraxerit, etiam poſt baptiſmum dimittet ſecundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiam ſi repudiata cum alio contraxiſſet: ſecus ſi fornicata fuiſſet. hoc tertio.*

CAP. VIII.

Gaudemus † in Domino: & infra. ¶ Vtrū Pagani vxo-

h ¶ *Ratum.*] quia potest diſſolui: vt hic, & 28. q. 1. c. ſi quis iudaicæ. §. item illud.

i ¶ *Nunquam amittitur.*]33. q. 7. c. 1. & 2. & 1. q. 1. quod quidam.

k ¶ *Sine culpa.*] Nemo ſine culpa iure ſuo priuari debet. 16 q. vlti. inuentum. 56. diſtin. ſatis peruerſum. 5. de eo qui cog. conſan. vxo. ſuæ, diſcretionem. & c. vlti. & 5. de conſtitu. c. 2. Sed ſi cauſa ſubeſt, priuatur quis qñque iure ſuo. 5. vt lite non cōteſt. qñ. §. 2. & 7. de priuile. antiqua. & 22. diſt. renouā tes. & hic ſubeſt cauſa, quæ ſubiicitur infe
rius.

l ¶ *Multis casibus.*] in quibus quis priuatur iure ſuo. 14. q. 6. compe
rimus. & 54. diſtinc. fre
quens. 34. diſt. ſi cuius. 16. q. 7. decernimus. 70. diſtin. neminem. 18. q. 2. diffinimus. & de cle. ægro. tua.

m ¶ *Incidatur.*] 32. q. 7. illi. 2

n ¶ *Simularent hæreſim.*]Hæc eſt cauſa, qua re priuatur quis iure ſuo ſine culpa. ſim. 32. q. 1. dixit Dominus.

¶ *Glo. ſequens ponit opi. Lau. quam reprobat.*

o ¶ *Redire cogatur.*]& reuera cog debet, niſi velit religionem intra
re, cum iudicio eccle
ſiæ ſeparati fuerint. 5. de conuer. coniug. cap. vlti. Lau. dixit 3 ea non cogendam redire ad eum, cum diſtinctione illius decre. 5. eodē. de illa. ſed verius eſt quòd indiſtincte debet compelli, niſi cum vult intrare religionem ſe
cundum illam decre. 5. de conuer. coniu. c. vlti.

† In vno aut alteto veteri codice i tartatum & firmum exiſtit.

† In codice Barbariæ & in multis Va ticanis ita: quia ſacra mentum fi dei quod ſe mel admiſ ſum, nunq̄ amittitur, ratum effi cit coniugii ſacramētu, vt ipſum & c. in vno ve tuſtiſſimo Vaticano i ta: quia ſa cramentum fidei, quod ſemel eſt ad miſſum nūquam amit titur, immo ratū efficit.

60 *Audemus.*]Hoc cap. principaliter habet tria dicta. Et ſecundū dictum: ibi, *Quia vero.* Tertium: ibi, *Qui autem.* Abb. Sicu.

CASVS. Pagani accipiūt vxores i ſecūdo vel i tertio gradu, vel vlteriori: Pagani taliter cōiūcti cōuertunt ad fidē: Quæritū fuit à dño Papa, vtrū poſt baptiſmū debeāt ſimul remanere, vel abinui cē ſeparari? Rūdet Papa, q̄ ſacramētū cōingij apud fideles & infi
deles exiſtit: Vñ dicit Apoſtolus: Si q̄s fidelis infidelē habet vxo
rem, & hæc cōſentit habitare cū illo, nō dimittat illā: & in prædi
ctis casibus pagani licite cōtrahūt matrimoniū q̄a cōſtitutionib⁹ canonicis non arctantur. & ideo fideles hmōi fauore fidei Chri
ſtianæ matrimonialiter copulari hbere poſſunt, & licite remanē
re cōiuncti, cū per ſacramentū baptiſmi non ſoluātur coniugia. QVIA VERO. Pagani ſimul habent plures vxores: ſi conuer
tantur ad fidem: quæritur vtrum omnes, vel quā illarum habere debeant poſt baptiſmum? Rūdet Papa oſtendens, q̄ vnam tantum debet habere, cum ab initio vna coſta in vnā fœminam eſt con
uerſa, & ſcriptura ſacra teſtatur: Propter hoc relinquet homo pa
trem & matrē, & adhærebit vxori ſuæ, & erūt duo in carne vna: non dixit tres vel plures, ſed duo: nec dicit, adhærebit vxoribus, ſed vxori: nec alicui vnquā licuit inſimul plures habere vxores, niſi diuina reuelatione alicui fuerit cōceſſum: per quam Iacob à mēdacio, Iſraelitæ à furto, Samſon ob homicidio excuſati fuerūt:

† Tihaden.
† Tibian.
† Tiberia
cen.
† Tibiaden.

a Aliàs inci
pit: Hi qui.

3 De hoc du
bio vide ple
nius per Do
ctores ſupra
capi. proxi
mo, xh c.

† Cap. 1. co. tit. in 3. com pilatione. Et circa de ciſionē pri mæ partis, vide quos c taui in 1 a. de infidel. lib. ſupra de cō ſan. & affi. & adde omni no notan. no ſtras in hāc decretalem.

Sic patri

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sic patriarchæ & alij iusti viri,q plures habuerunt vxores,ab adulterio excusantur:& hæc sñia in Euangelio approbatur:Quicũque dimiserit vxorem suã excepta fornicationis cã, & aliam acceperit,mœchatur:ergo si vxore dimissa,alia duci non pót,multo fortius nec ea retenta : per qđ euidenter apparet, q̃ nullus simul plures pót habere vxores, nec aliqua plures maritos ergo sequitur q̃ post baptismum primam debet habere.

QVI AVTEM. Pagani siue infideles dãt vxoribus quãdo volũt libellum repudij:Quæritur,vtrũ illis viuentibus possint accipere alias ad fidem cõuersi, vel ante cõuersionem?

1.Cor.7. Rñdet q̃ in Euangelio tale repudiũ reprobat: & ideo viuente vxore, etiam conuersus ad fidem,aliam habere non potest:nisi post cõuersionẽ ipsius illa renuat habitare cum illo : vel si cõsentiat, vult Christum blasphemare, vel illũ trahere ad mortale peccatũ:in quibus casibus mulier restitutionem petere nõ posset, etiam si de iusta spoliatione constaret:q̃a ℣m Apostolum, alter alteri non est huiusmodi seruituti subiectus.

QVOD SI. Aliquis cõuersus ad fidẽ dimisit vxorẽ propter præmissas cãs:anteq̃ ptrahat cum alia, vxor conuertitur ad fidẽ:Quæritur,an cõpellatur eã re cipere?Rñdetur q̃ sic.

QVAMVIS QVOQVE. Aliquis paganus dedit libellum repudij vxori : illa nupsit alij secundũ ritũ suum: vir conuersus est ad fidem,& vxor sua, q̃ nupsit alij post repudiũ, similiter cõuersa est ad fidem, petit illũ: Quæritur, vtrum possit illum petere nõ obstante hoc quòd alteri nupsit? Rñdetur, licet ℣m Euangelicã veritatem qui duxerit dimissam mœchatur, non tamen dimissor poterit obiicere fornicationem dimissæ post baptismum, pro eo q̃ nupsit alij post repudium,& sic eã tenetur recipere,nisi aliàs fuit fornicata.Nota in prima parte, q̃ in baptismo soluũtur crimina,& non coniugia:& ita infideles in gradu prohibito coniuncti,post baptismum nõ separant. Nota in secũda parte,q̃ nullus pót simul habere plures vxores,nisi diuina reuelatione fuerit cõcessum:quæ excusauit à mẽdacio,furto,& homicidio ꝓdictos patres.In 3.parte not.casus,in q̃bus denegatur restitutio iniuste spoliato.In 4.parte not. q̃ maritus non potest obiicere fornicationẽ vxori,pro eo q̃ nupsit alij,licet non tenuerit matrimonium.

Genes.1. & 3. Esdra 4. Math 19. Marc.10. Ephes.5.

a ¶*In secundo.*]non prohibito : q̃a secũdus gradus erat prohibitus, sed nõ omnis:istæ enim erãt personæ ꝓhibitæ in lege,mater, nouerca,soror,neptis,amita & matertera,& vxor patrui,& vxor fratris,filia,& priuigna.De hoc dicitur 5.de resti.spol.litteras.

b ¶*Existat.*]26.dist.deinde.& 5.de consang.& affi.de infidelibus.

c ¶*Constitutionibus.*]quæ non arctant nisi illos, qui subsunt ecclesię directe:sed indirecte bene compelluntur.]de vsur.post mi-serabilem.& c.quanto,& 7.de Iudæ.& si Iudæos.

d ¶*Quid enim.*]2.q.1.multi.interpositio est.

e ¶*Remanere coniuncti.*]5.de consang.de infidelibus.

f ¶*Sed crimina dimittantur.*]26.dist.deinde.

g ¶*Vel quam.*]Ad istam q̃nẽ non rñdet directe,sed indirecte satis rñdetur,q̃ prima sit vxor,ex eo q̃ dicit plus ralitatẽ i vtroq; sexu re probãdã,in fin.istius.§.

h ¶ *Verum absonum.*] Hic ostendit, q̃ vnam tantum debeat habere.

i ¶*In carne vna.*] 5.de bigamis,debitum. Gene.27.

¶*Glossa sequens signat contrarium.* Exod.12.

k ¶*Duo.*]Hic pluralis numerus ponitur ad ex clusionem maioris plu ralis.arg.cõtra.31.q.1. q̃ si dormierit.q̃nque po nitur ad exclusionem minoris numeri, vt cũ dr̃,vnus nõ stet contra aliũ, sed in ore duorũ stet oẽ verbum:vt 5.de testibus,licet.in fi. Iudicũ.16. Math.19. Luc.10.

l ¶*Vxores.*]vnde etiã lex plura ꝓiugia prohibet Iudæis.C.de Iudæ. nemo Iudæorum.in fi. & C.de incest. nupt.l. 2. C. de donatio. ante nup.ea quæ.

m ¶*Diuina.*] Nõ ergo sunt sufficiẽtes excusationes , quas habes.32. q.4.dixit Sara.& c.obiicitur.sed illud fuit aũ legem,& talis mos fuit diuinitus inspiratus.

n ¶*Quę.*]scilicet i diuina reuelatio cẽsetur quandoque mos,&c.

o ¶ *Mendacio.*] 22.q.2. cap.item ponitur.

p ¶*Furto.*]14.q.5. dixit Dominus.

q ¶*Homicidio.*] 23.q.5. si non licet.circa fin.& q.8.occidit.

r ¶*Pluralitatem.*] Hic ĩuit solutionẽ q̃nis, quasi diceret,prima tm̃ est vxor:vt dixi.5.

s ¶ *Non ad imperia.*] id est ,quo ad mutuam seruitutẽ & debitũ carnis & fidem seruandã. 32.q.1. si quis vxorem. & q.5.præcipit.alias pone famula vxor est.33. q.5.hæc imago.

t ¶ *In Euangelio.*]dicẽdo,excepta causa forni cationis vxorem nõ esse mittendam.32.q.1.dixit Dñs in Euangelio.& q.7.Apostolus.& c.oẽs causationes.& 28.q.2.si infidelis.

u ¶*Absque contumelia.*]5.cap.proximo.

x ¶*In quo casu.*]id est,in quolibet casu præmissorum trium.

¶*Glossa sequens addit tres similes casus,& remittit.*

y ¶*Negaretur.*]Hic habes casum,in quo denegat restitutio 3 quã iuris cõstet de iusta spoliatione.Aliũ habes 5.de significasti.Itẽ vbi excipit de alia spoliatione.5.de ordi.cogn.sup spoliatione.Itẽ vbi timetur de sæuitia viri.33.q.2.siue de coniugi.& 5.de resti.spo.ex transmissa.& cap.litteras.vbi de hoc.& 32.q.1.de benedicto.

z ¶*Apostolum.*]28.q.1.si infidelis.

¶*Gl.seq.reci.per.q.an.ipso ture,an per sententiam dissoluantur.Postquam duas optimo.& secundam approbat.Iterum quærit,& soluit.*

a ¶*Compelletur.*]Ex hoc videtur,q̃ cõtumelia creatoris nõ soluit iustum matrimonij ipso iure:aliàs si solutum fuisset ius matrimonij, impedimen nõ compelleret eam recipere.Ioannes dicit,q̃ ipso iure solutum tũ blasphe-

est matrimonium cõtumelia creatoris,ea noléte viro cohabitare. vt 5.eo.c.proxi.licet,matrimoniũ sit solutũ,tñ restituit quasi iure postliminij.arg.54.q.2.cum p bellicam.sicut hæretico reuerso restituuntur alia bona.C.de hæret.Authen.idem est de Nestorianis. & licet non sit matrimoniũ inter eos,tñ eam recipere cõpellit ex cõsequẽtia prioris matrimonij , in fauorem fidei.Alij dicunt,q̃ matrimoniũ ipso iure non soluitur, sed ius matrimonij soluit , id est ius petendi debitũ:& hoc satis vr dicere littera.5. c.proxi.ibi:contumelia creatoris soluit ius matrimonij. & tunc vere primo soluit matrimonium,qñ contrahit cũ secunda,& nõ ante:q̃a si esset ex toto soluta. non cõpelleretur eam recipere. Et est argu. ad hoc qđ dicit in fine, q̃ potes ei obijcere fornicationẽ:q̃a si ex toto & omnino soluta esset matrimoniũ, nõ posset ei obiicere fornicationem p̃cedentẽ.5.de iureiur. quemadmodum. Sed nũq̃d etiam posset intrare religionẽ ea inuita.anteq̃ cõtrahat cũ alia? Dico q̃ sic, cum iudicio ecclesiæ fuit à viro separata. arg. 5. de conuersio.coniugat. c. vltimo,in fine.

Math.19.

1 Cap.3.eo. tit. in 3.co. platione.

† Aliàs ita. Quia dispar est ritus Liuonię.ec clesia de no 20.&c.sed inuestitio exem plaribus le gitur vt eq̃ inquisitus.

† In hanc Rubricam congregi fere totum volumen Fabritius Rubius.

Math.19. Luc.10.

1.Corinc. 7. cap.7.

1 Hæc glosa nec est Bernardi, nec habetur in vestutis codicibus.

¶*Glo.seq.rationem red dit,quærit opponẽdo, & duplici ter soluit.*

¶ *Poterit obiicere.*]q̃a intelligit legitime ꝓtraxisse,q̃ auctoritate legis ꝓtrahit.23.q.4.q̃ peccat. & arg.5.de frig.& malef. fraternitatis. circa fi.& ff. de acq.pos.iuste possidet.Sed illud quæritur, qualiter posset ei obiicere fornicationẽ ante baptismũ cõmissã,cũ omne peccatũ & sequela peccati in baptismo deleat.26.dist.deinde.& 32.q. 1.qđ autem.cũ dona baptismi sint sine omni luctu.de consc.dist.4. c.2.& cap.sine pœnitentia:Dicas,q̃ omne crimen tollit in baptismo quo ad Deũ,& quodcũq; & qualitercũq; ꝓtraxit añ,vel adulterãdo seu fornicãdo:sed quaten' illa fornicatio respiciebat virũ, nõ tollit in baptismo,q̃a illud crimẽ nõ tam virum q̃ vxorem cõmaculat.32.dist.1.in coniugio.& sic ius qđ cõpetebat viro ex sola fornicatione,remanet ei salũ:& sic pót excipere ꝓtra illã.Sic ẽt p̃ pœnitẽtiam tollit crimen,qđ mulier ꝓtraxit fornicãdo quo ad Deũ:& tũ post quantãcunq; pœnitẽtia pót maritus illã accusare. 33.q.2.admonere.nec eam etiã recipere cõpellit post pœnitentiã. 5.de conuer.cõiug.gaudemus.iniquũ enim esset,q̃ baptismus tolleret beneficiũ alicui competẽs,sicut in libertate.delictũ enim q̃ cõmisit q̃s in se,p libertatẽ tollit:sed dilectũ qđ cõmisit in alium non tollitur.ff.de his q̃ no.infa.l.pen. & l.athletas. §. Pomponius. Vel expone quod dr̃:nisi aliàs fuerit fornicata:scilicet aliàs,idest, in alio tempore post baptismum,sed prius verius est.Io.

Deus qui.]Ponit dispensationem ecclesiæ cum nouiter cõuersis ad fidem,vt vtantur matrimonio cum relictis fratrũ contracto secundum legem Mosaicam.Abbas.

CASVS. Quidã infideles,scilicet Liuoñ.ꝓtrahebãt matrimoniũ eum relictis fratrũ suorũ:Liuonienses isti de nouo conuersi sunt ad fidem:Quærebat vtrum debebãt remanere cum relictis fratrũ suorum?Dñs Papa concedit ei ꝓp infirmitatem eorum ꝙvt matrimoniis ꝓtractis cũ vxoribus fratrum,vtãtur dummodo fratribus decedẽtibus sine prole cũ talib' ꝓtraxerint,vt iuxta legẽ Mosaicã semen defuncti suscitaret:prohibendo ne tales de cætero sibi copulent,post fidem receptam.Nota,q̃ propter nouitatem fidei,dispensatur cum aliquibus vbi aliàs non dispensaretur.

1 Vide Sotũ de. 4. sent. dist.39.q. vni cor. 3. ad 3.argumen tum.

b ¶*Concedimus.*]propter nouitatẽ fidei dispensatur circa gradus prohibitos 1:sic 35.q.3.quædam.& c.quod scripsi.5. de consangui. & affinit.de infidelibus.simi.5.qui fil.sint legiti.c.vlti.sed post fi-

DE DONATIONIBVS INTER VIRVM ET vxorem,& dote post diuortium restituenda.

¶Ex concilio habito apud Vuormaciam†.

¶*Separato licite matrimonio dos restituenda est.*

CAP. I.

MVlieres† cum pro aliqua licita[a] causa,à propriis viris fuerint separatæ, totam[c] dotẽ præcipimus sibi reddi.

¶Vrbanus tertius decano,cantori & capitulo Lexoñ.

¶*Soluto matrimonio cogitur vir dotem restituere,& bona diuidere, quæ communiter eis obuenerunt.*

CAP. II.

SIgnificauit† P.mulier,quòd H. quem loco viri tenebat, diuortio inter eos solemniter celebrato[f], dotem suam illicite detinet,& reddere contradicit:possessiones etiam, quæ ipsis dum simul viuerent, cuiuscunque contractus titulo cõmuniter obuenerunt, ea prorsus excluſa, sibi nititur vendicare[g].Ideoque mãdamus,quatenus si ita est, & nõ est aliud[h] quod obsistat, ipsum ad restitu-

† Vuarmaciam.

† Vurmaciam.

† Guarmaciam

dem receptam contrahere non debent vt dicit in fine.

c ¶*Vt semen defuncti.*]Hæc de causa tantum olim concessum fuit, vt frater vxorem fratris sumeret in vxorem,8.q.1.olim.aliàs non.

¶*Supra visum est de diuortiis:Sed quia diuortio facto dos repeti solet, & cõtinetur plerunq; de donatione facta cõstante matrimonio,ideo subiicitur ista Rubrica , in qua tractatur tam de donatione facta inter virũ & vxorẽ,quã de dote post diuortiũ restituenda. Abb.*

† Cap.1.eo. tit. in 3. cõ quatione & post concil. Lateran. sub Alexan 3. par.50. cap. 16.

MVlieres cũ CASVS. Dicit hic, q̃ si mulier ex cã iusta separet à viro,dos tota debet restitui. Nota in Rubri q̃ vbi principale nõ tenet,nec accessorium.

Et de incelle ciu vi repeten sibi debet restitui.Not. tes in ea ff. soluti matri.

¶*Glo.seq.distinguit inter scientem & ignorãtem:signat contrarium, & ibi remittit.*

† Leon. † Linco. † Leonicũ.

d ¶*Licita.*] puta consaguinitatis,vel alia legitima,& ignoranter cõtraxit,tunc restitui dẽt q̃ cęd altero ab altero habuit.5.đ cõiu.ser.propter nouitatẽ fidei.

† Cap.3.eo. tit. n 1. cõ pilatione.

De materia vide Panormitanum Rubrica 1.per.ver.dicit.Rota in recienter ꝓtraxissent, pdere debent quicquid alter alteri dederit, & sequent.

Et ibi not. nunq̃ impubes q̃ de dit fundum in dotem & restituit repetens fundũ & fructꝰ,re pellatur ꝓrata alimentorum,& in Spec.c.tit.§. 2. ver. qđ si mulier. Io. And.

¶*Gl.se.primo declarat tex.secundo quærit.ar.p.soluit distinguẽdo tertia pars reci. p q.quid de expensis,quã etiam soluit distinguendo.Finis recitatur p cõtrariũ.*

e ¶*Totam.*]si totam reddere potest,aliàs in quantum facere pót. C.de rei vxo.act.l.vnica.§.cum autẽ.& ff.de re iudi.nõ tantũ. nisi dolo diminuerit suam substãtiã:vt in eo.§.cũ autem.& si puenerit ad pinguiorem fortunã,totum restituet,vt ibidẽ.5.de sol.Odoardus.Et si maritus pacisceat vt totum restituat,tale pactũ nõ valet,cũsit cõtra bonos mores.ff.de condi.inde.nam & si maritus.Sed nũq̃d fructus restitui debent:qđ vr.ff.de reg.iu.in condẽnatione.sed nõ restituũt nisi illi,q̃ ante matrimoniũ obuenerunt,q̃a illi ipso iure augent dotem,sed post matrimoniũ obueniẽtes nõ augent dotẽ, & non restituunt,sed fiunt mariti ꝓp onera matrimonij sustãda.ff.de iure doti.dotis.fructus 2.& 7.de vsur.saluberiter,& expẽsæ necessariæ minuũt dotẽ ipso iure:vtiles vero nõ,sed petũtur actione mãdati vel negotiorũ gestorũ.Voluntariæ expẽsæ pmittũtur abradi sine læsione prioris statꝰ.C.đ rei vxo.actione.l.vnica. §.fileat.& ff.de impen.in reb.dotali.fact.l.1.& l.qđ dicitur.& hoc verum est,cũ sit separatio quo ad fœdus matrimonij:secus si quo ad torum propter adulterium.7.eod.plerunque.vbi hoc.

Significauit.]Primo ponit duplicem mulieris querelã:Secundo causæ cognitionem:ibi,*Ideoque.*Abbas.

CASVS.Inter P.mulierẽ & H.virũ suũ fuit diuortiũ celebratũ. Sed dictꝰ H.dotẽ suã illicite detinet,& reddere,ꝓtradicit,& possessiones quasdã quas habebant cõmunes,& villas similiter retinere contendit:Vnde mulier illa conquesta est domino Papæ:Papa mãdat,quatenus si ei ita,nec est aliud quod impediat virum, iudices illum compellant ad restitutionem dotis, & ad diuisionẽ eorum quæ communiter habuerunt.Nota q̃ solutio matrimonio vir omnia vxori,quæ habuit ab ea,restituere tenetur.

f ¶ *Celebrato.*]ex licita causa.5.eo.c.proxi.

g ¶*Vendicare.*]id est,retinere.

h ¶*Non est aliud.*]puta pactũ vel consuetudo,qđ restitui non debeat.7.eo.c.vlt.ff.ad exhi,in hac actione.§.ibidẽ,& C.de pac.conuen.l.ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Quo ad vixerit.*] Et sic habes, q̃ feudum potest alienari ad tempus alias non potest alienari. 3. de feudis. c. fecundo. vbi de hoc.
b ¶ *Consentire.*] ex quo alienationi cõsentit, ré postea reuocare nõ potes. arg. ff. q̃bus mo. pig. vel hypo. fol. ficut re corporalis. §. si voluntate. & §. sed & si p̃miserit. & l. si debitor. §. si in vẽditione.
c ¶ *Fauorabilem.*] 87. dist. c. 1. & 2. C. quando imp. inter pupil. & vi. l. vnica. & 3. de fo. cõpo. ex tenore. vbi de hoc.
d ¶ *Sanctiones.*] C. de dona. ante nup. l. 1. & vlt. §. sancimus. & dos ad vxorem. & donatio ad virum soluto matrimonio reuertit: nisi ex pacto lucretur. J. eo. cap. vlti.

PEr *vestras.*] Marito vergẽte ad inopiã, pro dote satisdatio põtpeti. ita summat Abbas. Et ſm hunc intellectũ esset hic casus singularis, q̃ non est alibi. Diuiditur: Nam in prima ponitur consultatio. In secunda rñsio cum mãdato: ibi, *Cum ergo.* Prima pars ponit causæ delegationem, actoris petitionẽ, rei exceptionem, & iudicis sterloquutionẽ, Scda ponit duas causas mãdati alternatiui, quod inter illas interserit. Abbas, Sicul.

† Ianuensis.

CASVS. Inter H. virum & vxorem suam coram consulibus ciuitatis Genuen. sup dote ipsius melius quæstio vertebatur, coram quibus dictus H. petebat dotem vxoris sibi assignari: mulier p̃tradicebat q̃ sibi assignari nõ deberet cum ad inopiã vergeret. nisi cautionẽ præstaret de dote soluenda: & q̃ eam à se expulerat: iudices, quia ad inopiam vergere videbatur, pronunciarunt, q̃ dos illa non assignaretur eidem, nisi præstaret cautionem idoneam, de ipsa non peritura: & sic dos ipsa remansit penes quendam magistrum R. postmodum vero dictus G. impetrauit litteras ad archiepiscopum & archidiaconum Genuen. contra illum R. super dote prædicta: iudices dictum magistrum R. ad suam præsentiam citauerunt: coram quibus dictus H. petebat à dicto magistro R. dotem vxoris suæ: sed dictus R. exceptionem opposuit contra ipsum, videlicet, quòd vxorem suam à se repulerat, & tacita veritate super hoc litteras impetrauit, videlicet, quòd alia vice super eadem dote quæstio mota fuit coram consulibus ciuitatis, & pronunciatum, secundũ quod superius est præmissum. Iudices cum de hoc constitisset eisdem, præceperunt eidem, vt sic de dote saluanda cauaret, & vxorem reciperet: sed cum ipse cautionem præstare non posset, ad ipsius instantiam domino Papæ hoc rescribere curauerunt: Vnde dominus Papa hic præmissis mandat eisdem, quatenus dotem faciant assignari eidem, sub ea cautione, quam potest præstare: vel saltem alicui mercatori committant, vt de parte honesti lucri valeat sustentari: ne occasione dotis detentæ: vxor à viro dimissa, vel vir, adulterij, reatum incurrat: Satis enim potest ei credi modicum dotis, cui creditur totum corpus vxoris. Nota, q̃ cautio de dote saluanda præstari debet à viro, cum ad inopiam vergit. Item cautio quæ præstari potest, exigenda est. Item cui conceditur maius, & minus multo fortius concedi videtur.

e ¶ *Conuenire.*] id est, ad iudicium reuocare ad petitionem H.
f ¶ *Repulerat.*] Et ideo audiri non debuit, nisi primo ipsam restituere. 5. de restitu. spolia. ex conquestione. & 3. de ord. cog. super spoliatione. & c. cum dilectus.
g ¶ *Tacita veritate.*] De processu negotij: vt sequitur, sic 3. de re iudi. inter. monasterium.
¶ *Glossa sequens obijcit & soluit.*
h ¶ *Ad inopiam vergere.*] & bona videbatur illa pronunciatio: q̃ ex quo maritus incipiebat labi facultatib⁹, & re sua male vti, cõgẽdus erat eam restituere. C. de iu. do. vbi. & in Authen. de æqualitate do. §. vlt. colla. 7. immo etiam sequestranda est, cum præsumitur vir eam dissipaturus. ff. solu. matri. si cum dotem. §. si vero dotem. Si ergo tenetur eam reddere, ergo non potest eam repetere. 5. de iureiu. quemadmodũ. quia turpius elicitur, & c. & dolo petit, q̃ restituere statim debet, ff. de reg. iur. in condemnatione. in fi. Sed hæc non habent locum in casu ipso, vt hic dicitur: Cum enim cor pus suum vxor ei commiserit, multo fortius & dotem sibi committere debet, sub ea, quã potest cautione præstare, vt sequitur. C. de pact. conuen. hac lege & est simile 12. q. 1. præcipimus. immo vxor tenetur alere virũ suũ egentem de dote. ff. de iure dotium. mutus. §. † super eam manente. & præmissa quã potest, locum habent, cum ma ritus suspectus est de præstare. dilapidatione: quia ma le versatur in re sua: & non cum paupertate laborat, vt hic faciebat, & ita restituetur huic dos, prout hic dicitur in fine. Laur.

† Aliàs ita.

i ¶ *Nisi cautionẽ.*] Lex enim prohibet fideiussorem dari pro dote. C. ne fideiussores dotium dentur. l. 1. & 2. Sed in alio casu illud intelligitur.

† De materia huius de

k ¶ *Et infra.*] sed cum credatis & ipse cautione præstare glossarij vi- de latissime de Palacijs Rubium in repetitione

l ¶ *Quam potest.*] iuratoriam scilicet, in Auth. vt nulli iud. liceat habere loci curatorem. §. si vero crimen. coll. 6. vbi dicitur, quòd si mulier accusatur de crimine, pro quo debeat custodiri, debet hui⁹ dare fideiussorem: si fideiussorem dare non potest, iuratorium cau. cæ. §. 18. cũ nionem præstet: & sufficit. C. de episcopis & clericis. Auth. generaliter 1. & in Authen. de litig. §. ad excludẽdas. vnde sumpta est hæc quentibus. Authen. generaliter. coll. 8.

Rubrieni lib. 3. commentat. in Auth. de donatio. hibent res minorum. §. quoniam autem videmus. colla. 6. ibi ramẽ de conclus. 3.

m ¶ *Honesti lucri.*] Non enim tenetur fœnerari dotem, & de vsu- nium Garis alere vxorem arg. C. de admi. tu. Auth. nouissime. sed conuer- sion. titcro honesto eam alat. arg. in Auth. vt hi q̃ obligatas se habere q̃- dicitur, q̃ si minor non habet vnde viuat, sed tantum pecuniam tum curator cogitur fœnerari 1 Lau.

n ¶ *Onera.* ff. de iure dot. si is qui Stichum. §. ibi. dos, & infra, de vsuris, salubriter. Tancre.

DOnatio.] Prima pars demonstrat, quando & qualiter donatio facta inter coniuges valeat, vel reuocanda intelligatur. Secunda docet, an reddenda sit dos & donatio propter nuptias eam debet solutio matrimonio. Secunda ibi, *Sane.* Et hæc diuisio sufficit pro quis eiminen summario. Abbas.

CASVS. Quæritum fuit à Papa vtrum inter virum & vxorem nis alie- durãte matrimonio donatio hinc & inde facta teneat? Respõdet dere. 16. di- Papa, quòd donatio durante matrimonio inter coniuges facta, ita. sicut nõ ex qua alter fiat locupletior, & alter pauperior, non habet firmi- suo. secun- tatẽ, nisi donatio confirmetur obitu donatoris: & donatore viuẽ dum Gol. & te penitus euanescit, si reuocetur ab eo tacite expresse, vel si pro Holtiensem. moriatur, qui donationem accepit. Ioan. And.

SANE.

SANE. Dicitur in §. isto, q̃ soluto matrimonio dos redire debeat ad mulierem, & donatio ad virũ: nisi de cõsuetudine p̃trariũ obtineat, vel nisi ex pacto inter virum & vxorem de lucranda dote vel donatione p̃p nuptias, p̃trariũ inducatur: & pactũ illud æquale debet esse ex vtraque parte. Not. q̃ donatio inter virum & vxorẽ non valet nisi in casibus. Item dos ad mulierẽ redire debet, & donatio ad virũ ſm leges: cõsuetudo tamẽ vel pactum in hoc derogat legi.

a ¶ *Constanti matrimonio.*] No, quòd donatio inter virum & vxorem moribus prohibita est: ne mutuo amore inuicem spolientur, non tẽ perãdo à donatiõibus, sed profusa erga se faci litate vrentes. Maiores enim nostri hoc prohibuerunt, amoré honestum solis animis existimantes, & ne alter in paupertaté ſcideret, & alter ditior fieret, nec esset illis studium filios educãdi. ff. de donationibus inter virum & vxorem. l. 1. 2. & 3. & in Authent. quib. mod. natu. effi. legitimi. §. illud quoque, ad finẽ. collatione 6. & nulla est donatio, vbi matrimoniũ tenet. Si vero matrimonium non tenet donatio de iuris rigore valet: sed fas nõ est tales donationes esse ratas, ne melioris conditionis videantur delinquentes, q̃ qui non deliquerunt, p̃trahendo. ff. eod. l. 3. §. 1. C. eod. si ex voluntate. Sed inter sponsum & sponsam tenet donatio. ff. eod. inter eos 1. & l. cum hic status. §. si quis sponsam. Tſi si donator in eadem volũtate vſq; ad supremum vitæ exitum perduraverit valet donatio. C. eod. l. 1. & 3. & hic, vbi dr: nisi donatoris obitu confirmetur. Et si donatio legitimum modum excedat, & non fuit insinuata vsque ad legiti mum modum, valebit, si permansit in ea voluntate, vsque ad mortem. C. eod. l. donationes.

b ¶ *Locupletior.*] Donatio ex qua hoc contingit, nulla est. ff. eod. l. 3. 1. respon. & ex eo quod dixit: ex qua alter locupletior, & alter pauperior: à p̃trario sẽsu dat intelligi. q̃ donatio teneat his cessantibus: quod verum est. Si ergo maritus nõ fit pauperior, tenet donatio, vt si maritus fit institutus hæres, & repudiet hæreditatẽ do nationis causa, vt deferat vxori sibi substitutæ, vel si repudiet legatum, vt remaneat penes vxorem oneratam pro legato p̃stãdo vel si rogat⁹ effet restituere hæreditatẽ vxori, ne detrahat quartã causa donationis: tunc tenet donatio. ff. eod si sponsus. §. si marit⁹ & §. si quis. vel si donauerit vxori rem alienam. ff. eod. sed & si cõstãte. Item licet pauperior fiat donator, & accipiens non fiat locupletior, tenet donatio: vt si emerit inde vnguenta. ff. eo. quod autẽ §. 1. 2 Itẽ valet quandoque donatio licet donator fiat pauperior, & accipiens locupletior, si in tempus finiti matrimonij sit collata

2 Et habes sed ante tẽpus illud nõ efficitur res donata donatarij, sed differ ſdi effectũ. in tempus, in quo mulier à lege viri soluta est. ff. eodem, si seruum pecuniam vxori. si. vltimo. & l. quia. & l. si inter. Item in alio casu valet dona tio. licet alter fiat pauperior, & alter ditior. ff. eod. quod si vir. Fit autem donationis reuocatio, quatenus donator pauperior, & accipiens locupletior factus est. ff. eod. si sponsus. §. vltimo.

3 Neq; bene dictio illa est sacramẽ tũ, aut pars sacramenti, neq; matrimonium est ex iis sacramentis, qui nequeunt iterari Vide de. S. Tho. 4. senten. dist. 42. q. 3. art. 2.

¶ *Glossa sequens exemplificat quomodo donatarius potest esse locupletior, & c. & econtra ponit duos casus, in quibus id fallit. in fine dicit quare nus fiat reuocatio.*

c ¶ *Tacite vel expresse.*] Tacite autẽ fit reuocatio per diuortiũ, nisi per diuortium voluerit donationẽ valere. ff. eo. ſed interim. §. ſi maritus. & l. cum hic status. §. ſi diuortium. & C. eod. l. à marito. Itẽ tacite fit reuocatio, ſi prius, qui libertatem acceperit, decesserit, q̃ is qui contulit: vt in l. prædicta, à marito. Si vero prius decedat is qui donauit, nec reuocauit donationem, confirmatur morte p̃ silentium. C. eod. donationes 8. & l. 8. & 3. Si autẽ simul moriantur, puta naufragio vel ruina, valet donatio. ff. eod. cũ hic status. §. si ambo. nisi pœniteat eum reuocasse donationem: vt supremũ iudiciũ eius siue voluntatem spectemus. ff. eod. cum hic status. §. pœnitẽtiam. Itẽ expresse fit reuocatio, si maritus ea quæ donauit, postea pignori dedit, vel alij donauit, vel alio modo alienauit. C. eod. si maritus tuus. ſi. 3. de procura. nõ iniustę. Et hęc quæ dicta sunt de dona. inter virum & vxo. inter parentes & liberos pene intelligi debent, inter quos pro hibita est donatio, cum vna persona intelligatur. C. de impu. & aliis ſubſti. l. vlt. & 35. q. 3. §. hac auctoritate. nisi in casibus.

† Vide notas nostras in hunc locum.

† Vide Matthæum & Theologos lib. 4. sentẽ. dist. 42.

† Cap. vnico. eod. tit. in 2. cõpilat. Et vide notas nostras in hoc cap. vbi contra hæreticos secundæ & vlteriores nuptiæ licitæ esse oſtẽdũtur: inde totus titulus illustratur.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilatio. huc spectant tradita supra de ſponſa. lib. ſuper in

d ¶ *Qui donatum.*] vt C. eod. à marito. & ff. eod. cum hic status. §. ſi ambo. & ista verba tacite vel expresse, vel q̃ donatum accepit, & c. ſumpta sunt ex illis duabus legibus.

e ¶ *Sicut dos.*] Dos. nõ dat viro à muliere, & donatio datur vxori à viro. 3. eod. nuper. in fine. C. de donationib. ante nuptias. l. 1. & vltima. Et ideo redire debent ad eos: vt hic dicitur, & dos & donatio p̃p nuptias debent esse æquales hinc inde. C. de pactis cõuent. Authẽtica æqualitas. & in Authentica, de æqualitate dotis. §. hęc igitur. & §. decætero. coll. 8. Et verũ est, q̃ ista debẽt redire ad mulierẽ & virũ, nisi cõsuetudo sit in cõtrariũ: vt dĩ hic, nisi pactũ de dote vel donatione lucranda vel parte, sit factũ inter eos: vt hic dicit, & C. de pactis conuent. l. ex morte. Authẽtica æqualitas. & in Authen. tit. de æqualit. do. §. hoc igitur. collatione octaua. C. de rei vxor. actio. lege vnica. §. illo proculdubio. Et istud pactum debet esse æquale hinc inde: & si non fit æquale, maior pars lucri ad minorẽ debet reduci: vt legibus prædictis, ex morte. & Authentica, æqualitas. & l. lege leonis. C. de pactis conuent.

CAP. I.

CApellanũ †, q̃ benedictionẽ cũ secũda f cõstituit celebrasse, ab officio beneficio que ſuspensum, cum litterarum tuarum testimonio, ad sedem Apostolicam nullatenus destinare postponas.

¶ Lucius tertius vniuersis Christianis in captiuitate Sarracenorum positis.

¶ *Dubitans de morte coniugis nisi prius certificetur, contrahere non debet: & si contraxit, reddat, sed non exigat debitum & si postmodum sciat primam viuere, dimittat secundam. Abbas Siculus.*

CAP. II.

DOminus †, ac redemptor, noster: & infra. ¶ Sane super matrimoniis, quæ quidam

† Cap. 3. tit. 4 dote amittenda vel post diuortiũ restituenda, in 3. cõpilatio.

CASVS. Quidam Christiani erant in captiuitate Sarracenorum quidam de his cõiugati nulla certitudine habita de morte vxoris sue, p̃trahebant secũda matrimonia: Quærebatur, an deberẽt ea rema nere? Rñdet Papa, vt nullus p̃sumat amodo ad secundas nuptias conuolare, donec ei cõstet, quòd vxor ſua de hac luce decesſit. Si vero aliquis vel aliqua hoc non seruauerit, & dubitet adhuc de morte prioris coniugis: ei cui nupſit, debitũ non deneget postulanti: sed nullatenus exigat ab eadem: Si vero postea cõstiterit de vita prioris cõiugis, ſtatim eã relinquat, & ad priorẽ reuertatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota,q̃ vir vel mulier cõtrahere secũda matrimonia non debet, nisi de morte coniugis certus existat.

a ¶ *Ei constet.*]S.de sponsa.in præsentia.vbi notatur quid iuris sit de hac materia. C. de repudi.authen.hodie.& in authẽ.vt li ceat ma.& auiæ.§.q̃ autem.coll.8.

b ¶ *Non deneget.*]Et ita propter dubium præsumitur pro matrimonio. quod fieri debet. S. de spon. inuenis. & arg.S. de matrimonio.cõtrac. ꝑtra interdic. eccle.c.1. & ff.de regu.iur.in ambiguis. & ff.de iure do. in ambiguis.nisi quãdo dubitat, an ꝑtractũ sit matrimoniũ:quia clandestinum est: quo casu potius præsumitur adulterium,quam matrimonium. 30. q. 5. aliter. & arg. S. de clandesti. de spon.c.2.

c ¶ *Nullatenus exigendum.*] Hoc est propter conscientiam dubiam ex probabili causa. Simile. ℣. de sentent. excommu. inquisitioni. in fine.

† Vigo. † Vig.sed in vaticanis vt est impressum.

† Cap.1.cotir.in 1. cõpilatione. & post concilium Lateran. sub. Alexan. iii. pat.9.c.1.

¶ *Glo.seq. exponit. arg. soluit , & dat simile per modum conuersum.*

d ¶ *Adulterinis.*] Hoc intellige , si postquam intellexerit pro certo de vita prioris mariti, cum secũdo remaneat: quia statim est adulterium,& non ante.34.q. 2. cum per bellicam. & est argu.q̃ matrimoniũ quod ab initio valuit, tractu temporis infirmatur. ff. de iudi. fi alter.& l.si a me.Sed non

1 Hoc verum de sacramentis imprimentibus characterem.

2 Immo est vnũ de septem ecclesiæ sacramẽtis,& cõtrarium asserere est hæresis demum damnata in concilio Trident.sessio. 7. de sacramentis. cano. 1. & sessio.14.de sacramento extremę vnctionis cap. 2. & ibidẽ cano 1. adde Sotum lib. 4 sent. dist. 23. q. 1. art. 1. vbi plenissime. adde Lindanum lib. 4. c. 28. Panopliæ Euangelicæ.

ex vobis (nondum habita obeuntis coniugis certitudine) nõ traxerunt : id vobis respondemus: vt nullus amodo ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet [a], quod ab hac vita migrauerit coniunx eius. ¶ Si vero aliquis vel aliqua, id hacten[e] nõ seruauit,& de morte prioris coniugis adhuc sibi existimat dubitãdũ, ei quæ sibi nupsit,debitum non deneget [b] postulanti: quod à se tamen non uerit nullatenus [c] exigendum. Quod si post hoc de prioris coiugis vita cõstiterit,relictis adulterinis [d] complexibusad priorem coniugem reuertatur.

¶ Vrbanus tertius Vigilien. † episcopo.

¶ *Si vnus ex coniugibus fuit aliàs benedictus, non debent coniuges de nouo benedici.*

CAP. III.

VIr † autẽ vel mulier ad bigamiam trãsiens,non debet à presbytero benedici [e] : quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari [f] non debet.

¶ Idem Exoneñ.episcopo.

¶ *Mulier nubens infra annum lugubrem*

infamiam non incurrit.hoc dicit cum sequenti.Abbas Siculus.

CAP. IIII.

SVper † illa quæstione , qua quæsitum est,an mulier post sine infamia, nubere infra tempus luctus secundum leges diffinitum † ; Respondemus, quòd cum Apostolus dicat: Mulier viro suo mortuo, soluta est à lege viri sui : in Domino nubat [g], cui voluerit:per licentiam [h] & auctoritatem Apostoli,eius infamia [i] aboletur.

¶ Innocen.iij.P.nobili mulieri.

¶ *Summatur vt præcedens.*

CAP. V.

CVm † (secundum Apostolum) mulier mortuo viro suo,ab eius sit lege soluta, & nubendi cui vult [k] tantum in Domino liberam habeat facultatem: nõ debet legalis infamiæ [l] sustinere iactură,quæ licet post viri obitum , infra tempus luctus (scilicet vnius anni spatiũ) nubat , concessa sibi tamen ab Apostolo [m] vtitur potestate cum [n] in his præsertim seculares leges, non dedignentur sacros canones imitari.

Respondet Papa,q̃ cum dicat Apostolus:mulier viro suo mortuo soluta est à lege viri:nubat in Domino cui vult:ex licẽtia Apostoli omnis infamia abolet:nec debet legalis infamiæ sustinere iactură:quoniã in his sacræ leges nõ dedignãt sacros canones imitari.

g ¶ *In Domino nubat.*]℣.c.proxi.ergo cum Apostolus nullum tempus adiiciat , nec nos adiicere debemus. 31. q. 1. q̃ s dormierit.& 2. q.3.consuluisti.& 5. de transla.inter corporalia foli ergo honestati suæ consulat mulier , quia statim licet, ex quo tẽpus nõ adiicitur. Insti. de verborũ obl.§.pure. h ¶ *Per licentiam.*]quæ intelligitur interuenire,eo ipso,q̃ non prohibetur : vt 11. q. 1. sunt nonnulli.

† Cap.2.cotit. in 1. cõpilatione. & post concilium Laterañ. par. 9.cap.1.

† Vide notas nostras hic.

i *Infamia.*]℣.c.proxi.

CVm *secundum.*] Præmissa ratione ponit dictum,& soluit obstaculum. Abbas Siculus.

† Habetur in l.1. ff. de his qui not. infra. & in l. 1. C. de secũ. nup.

k ¶ *Cui vult.*] sic. 7.q. 1. sicut alterius. & 5.c. proximo.

1. Cor.7. & ad Roman.c.7.

¶ *Glo.seq.inducit legem, & eius causam:secundo tractat,an canon liberet illi etiam à pœna legali: & primo dicit quòd sic: secundo ponit opinionem contrariam.*

† Cap. vni co.eo.tit.in 3. compilat.

l ¶ *Legalis infamiæ.*] quã inflexit lex ei, quæ nubit infra annum , ne turbaretur sanguis , & de prole dubitaretur 3. C.de repu.consensu.§. si vero.ff.de his qui no. infa.l.liberorum. §.r.Et nota q̃ canones isti nõ solum talem mulierem liberant ab infamia.sed

3 Plures aliæ causæ notantur in 8. item in leuitico. 27 q. 2.

omni pœna quam exprimit lex.C.de secun.nup.l.i.& in Authen iisdem pœnis.& in Authẽ. de resti. & ea quæ pa.6.vlt.co.l.4. Nec debet dici infamis in foro ciuili,ex quo per ecclesiam & licentia Apostoli remissa est.arg. S.qui filij sint legi.per venerabilem.& 2. q.3.§.hinc colligitur. Quidam tamen dicunt,q̃ propterea nõ eua dit pœnam illam,qua priuatur ante nuptiali donatione.Authen. prædic.de restit.& ea quæ par. §.vlti.coll.4.quæ virũ suum ita velociter dehonestauit,vt appareat etiam eo viuente , eã non castè vixisse:vt ibi dicit: & ideo perdere debet q̃quid ex liberalitate viri ad eam potuit peruenire,nec ecclesia in hoc potuit 4 pœnã illam tollere:quia quandam ingratitudinem videtur mulier commisisse.argu. S. de dona.propter eius.nec est hoc contra Apostolum.S.de diuor.gaudemus.

4 Immo potuit , quia quid hic dicit Bernardus cui sitat non dum est.

m ¶ *Concessa sibi tamen ab Apostolo.*] quã alicui auferre nõ possumus.28.dist. de his.beneficium enim iuris , nemini est auferendũ. 5.dist.ad eius vero.ff.de re iudi.l.4.§.fiquis cõdemnatus.& beneficium principis latissime interpretandum est.ff.de consti.prin.beneficium.& sic ad omnes mulieres hoc beneficium extenditur.

n ¶ *Cum in his.*]scilicet matrimoniis contrahendis,in quibus sacræleges sacros canones imitantur.in Authen.quomodo oportet episcopo.§.vltimo.coll.1.& au Authẽ.vt cleri.apud proprios episcopos.6.vlt.col.6.& S.de iudiciis.at si clerici.& in Auth.de eccles. tit.circa princip.colla.9.

FINIS LIBRI QVARTI.

LIBER QVINTVS.
DE ACCVSATIONIBVS, &c.

¶ Duobus modis potest cõtinuari:Primo ad præcedentia:Secũdo ad sequẽtia:Primo sic:Supra visum est de accusatiõibus ciuilibus,sequitur videre de criminalibus, & pœnis eorum.Vel sic, & secundo ad sequẽtia: Tractaturus auctor in quinto de crimiñibus & pœnis eorum:quia super eis quãdoque proceditur per accusationem,quandoque per denũtiationẽ:ideo primo de his præmittit. Abbas Sicul. De hac materia tractatur. 2. q. 7. & q.8.& 3. q.4. & q. 5.& q.9.& q. 10. & q. 11. & 4. q.1.& 15.q.3.per totum.

† Vide notas nostras hic.

† Cap.1. eo. tit.in 1.com pilatione

Et vide Baldum in l. damni.§. fi alterno.ff.de damno infecto.

† Vel ex officio suo in dex inquirat.ℑ.de accusa. ℑ.de ℑ.de obseruatiõe iudicij.7.q.vlt.c.accusator.nisi fuerit infamatus:quia tunc debet iudici ei purgatio 12. q. 5. presbyter 2. & ℑ. de purg. cano.c.cum P.Et hæc decre.pertinet ad primam partem rubricæ. 70

SI † legitimus [a] non fuerit accusator , non fatigetur [b] accusatus.

¶ Idem epis per Galliam constitutis.

¶ A denuntiatione repellitur is, qui non præmonuit.

CAP. II.

SI † quis episcopus ab illis ac cusatoribus [c], qui recipiẽdi sunt,accusatus [d]fuerit,postquã ab eis charitatiue [e] conuentus fuerit , vt causam emẽdet,& eã corrigere noluerit:non olim [g], sed nunc [h] ad primates causæ eius canonice deferantur.

¶ Gregorius † duci Campagniæ.

¶ Criminatio prælati debet tractari coram illis,quorum interest.

CAP. I.

SI † legitimus [a] non fuerit accusator , non fatigetur [b] accusatus.

¶ Idem epis per Galliam constitutis.

¶ A denuntiatione repellitur is, qui non præmonuit.

CAP. II.

SI † quis episcopus ab illis accusatoribus [c], qui recipiẽdi sunt,accusatus [d]fuerit,postquã ab eis charitatiue [e] conuentus fuerit , vt causam emẽdet,& eã corrigere noluerit:non olim [g], sed nunc [h] ad primates causæ eius canonice deferantur.

¶ Gregorius † duci Campagniæ.

¶ Criminatio prælati debet tractari coram illis,quorum interest.

LIBER QVINTVS

TITVLVS I.

De accusationibus, inquisitionibus,& denuntionibus.

¶ Felix Papa †.

¶ De persona accusatoris prius quærendũ est in iudicio.

CAP. I.

SI † legitimus [a] non fuerit accusator , non fatigetur [b] accusatus.

¶ Idem epis per Galliam constitutis.

¶ A denuntiatione repellitur is, qui non præmonuit.

CAP. II.

SI † quis episcopus ab illis accusatoribus [c], qui recipiẽdi sunt,accusatus [d]fuerit,postquã ab eis charitatiue [e] conuentus fuerit , vt causam emẽdet,& eã corrigere noluerit:non olim [g], sed nunc [h] ad primates causæ eius canonice deferantur.

¶ Gregorius † duci Campagniæ.

¶ Criminatio prælati debet tractari coram illis,quorum interest.

CAP. III.

ILla † præpositorum: & infra. ¶ Si vero aliquis est de monasterio [i] prædicti abbatis,qui possit dicere [k] : quòd ad culpam reatumque eius pertineat:Nos cum eis,quorum [l] interest, causam districte volumus perscrutari:vt vel condemnetur [m],vel absoluatur.

¶ Idem † Constantiæ Augustæ.

¶ Qui de aliquo crimine accusatur vel denuntiatur,interim promoueri non potest.

CAP. IIII.

OMnipotẽs † Deus,& infra ¶ Valde graue est, vt vir, de quo tãta & talia nũtiantur [n] (cum ante requiri & discuti debeant)honoretur [o].

¶ Paschalis Papa.

¶ Episcopus per exceptionem criminis illic ad accusatione sua repellere non potest, quem ante à sua familiaritate neglexerit separare.

CAP. V.

NVlli † episcoporum ab accusatione sua repellere [p] liceat,quos antequam se ab eis impetendum cognosceret , à sua communi familiaritate ¶ neglexerit separare.

sen.excom.sacro.Cum agitur in modum denuntiationis ad pœnitentiam, tunc necessaria est admonitio secundum Euangelicam veritatem.S.de iud.nouit & 2.q.1. si peccauerit.& ℑ.de simo. licet Hely.& ℑ.eod.c.cũ dilectus.in quo casu loquit hoc ca.& ita pertinet ad vltimam partẽ rubricæ.& vbi dicit,accusatoribus,exponere id est, denunciatoribus : Accusatus, id est, denũtiat[e]: vt dictũ est. f ¶ *Conuentus.*] id est, admonitus, vt sequens littera indicat.

g ¶ *Non olim.*]id est,nõ ante admonitionẽ admittat ad denũtiandũ. Vide omnia ¶ *Nunc.*] id est, post admonitionẽ debet admitti,vt dictum est.

† Cap.1. eo tit.in 1.com pilat. no B. Thomam 2. 2. q.33.art.4.

I *Lla præpositorũ.*] Illi debẽt accusare, quorum interest:aliàs accusatio est nulla.hoc dicit Et primo ponitur decisum factũ.Secundo dispositio:ibi,*Si vero.* Ab. † Scilicet CASVS.Quidã abbas Gregorius infamat[e] erat apud Papam:vnde mandat duci Campaniæ, q̃ si aliquis est de monasterio ipsius abbatis,qui velit aliq̃d dicere ꝑtra ipsũ abbatẽ accusando, vel denuntiãdo,Papa para t[e] est audire ipsum , cũ meminillis quorũ interest , & mus.ℑ. eod. causam districte perscrutari, condẽnãdo ipsum vel absoluẽdo. Nota q̃ monachi possunt abbatẽsuũ accusare vel denũtiare.Itẽ eps hanc causã debet ingrere cũ canonicis suis. Itẽ snia debet ptinere cõdẽnationẽ vel absolutionẽ.

† Cap.6. eo. tit. in 1.com pilat. Vide Ancha. in c. 34. c. 78. indict. 13. registri.

† Cap.3. eo. tit.in 1.com pilatione refert Gratianus sine palea.3. q. 5. cap. nulli i ¶ *De monasterio.*]Not. episcoporũ. q̃ nõ debẽt admitti ad denuntiandum,nisi illi quorum interest.vt monachi.vt hic:aut etiam patroni.16.q.vltim. filiis,aut etiam parochiani.63.dist.vota ciuium.& 7.q.1. factus est. k ¶ *Dicere.*]i.accusare.ℑ.e.ex parte.& 2.q.4.Euphemiũ.Sed potius loquit in modũ inq̃sitiõis siue denũciatiõis:in quo casu tenẽt ad denũtiãdũ:vt 2.q.6.qua pp.& ar.S.de cogn.spi.tua.ad hoc.n. quilibet tenẽt,etiã si iurasset ; nõ denũtiare.S. de iurei. quẽadmodum. ¶ *Quorum interest.*]scilicet,fratrum suorum.86.dist.fiquid. m ¶ *Condẽnetur.*]Hoc semp debet cõtinere diffinitiua snia, condẽnationẽ vel absolutionẽ:aliàs nõ tenet.2.q.6.§.diffinitiua, & 23. q.4.illud etiã.vel æquipollens.ℑ.d verbo. significatio. in his. & ff. de arbitr.quid tũ.§.fi arbiter.sic & snia quæ sine certa quantitate. profertur,nulla est.nec in aliqua parte actorũ hoc reperitur. C. de sentent.quæ sine certquantit.prolata est.l.penult.& vlt.Tan.

3 Faciunt q̃ tradit B. Thomas 1. 2. q. 70. art. 1. ad 2. argum.

OMnipotẽs.] CASVS.Dic hic,q̃ si aliqs infamat,nõ debet ad honores ꝑmoueri,donec de hoc inqraf,vel inde se purgauerit Nota q̃ opinio promouendi ad honores vacillare nõ debet:& sic pendente accusatione promoueri non debet.

n ¶ *Nuntiantur.*]Et sic ad vltimam partem tituli pertinet,cũ etiã aliquis accusatur.aut denuntiatur,vel etiã inquiritur,grauata est ꝑstatim eius opinio,vt interim non debeat promoueri.31. dist. tantis Daniel.& S.de testi.c.vlti. C. de procur.reum. & ff. de mu. & honor.l.reus.1.respon.nisi post annum:vt ea.l.reus.§.eum.

o ¶ *Honoretur.*]id est,ad honorem promoueatur.

NVlli *episcoporum.*]CASVS.Quidã familiaris epi volebat ipsum epm accusare:opponebatur sibi q̃ erat vilis opiniõis, & malæ famæ:q̃rit̃,vtrũ sit admittẽdus:Rñdet Papa,q̃ nõ licet epo illũ à sua accusatiõe repellere,quẽ à se separare neglexit,anteq̃ accusaret eũdẽ.Not. qđ semel approbaui,iterũ reprobare nõ possũ. p ¶ *Repellere.*] Iudex tñ ex officio suo põt repellere accusatorẽ,si nõ fuerit idone[e].ar.2.q.7.alieni.& c.fi q̃ sit.& c.q̃rẽdũ.ff.d̃ postulãdo,quos ,phibet.& S.de excep.exceptionẽ.i fi.& ff.d̃ pe.hære.l.vlt. q ¶ *Familiaritate.*]Non enim modo potest reprobare etiã mores quos prius approbauit.ff.de adulter.si vxor.in fine.& 32. q. 5. hor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rendus.& ℨ.de filiis presby.veniens.ff.de negotiis gestis.Pomponius.Sed ꝑtra.2.q.7.alieni.& 3.q.vlt.§.si quis ex familiaribus.& C. qui accusare non possunt iniquum.Immo vī ꝙ criminosus crimi nosum accusare possit.2.q.7.§. in hoc.& C.de hæreti.quoniam.& C.de innofficio.testa.i arena.ar.ꝙ nullus criminosus reputat legi

† Sed in cōciliis editis hodū hoc est inuentū: refert tamē Burchardus li.16. decre c. 9. & c. 4. eo. tit. in 1. compilatio.

† Scilicet, primus in epistola. 2. dic ꝙ speciale est in omnibus episcopis & c.7. eo. tit. in 1.compilatione. sed vide notas nostras hic, vt melius percipias hoc fragmētum.

† Aliàs ita: ex Brocat dicolib. & c. sed testi tuēdum est in ira: ex Burcardo. lib. 19.c. 5 & vi de notas hui us cap.

1 id est, in pœnam episcoporum, parum curā tium honoꝝ rem suum, vt mox sub dit glossa.

tima persona ad accusandum, vel ad denun tiandum:vt dicit ℨ. c. 1. arg.C. de adul.quoniā. 32. q. 6. nihil iniquius. & C. de liber. cau.si filiū vel forsitan iste epūs accusabatur de crimine excepto : ꝙa & erat malæ famæ. 2. q. 1. in primis. vñ ammittebāt viles pſonæ ꝑtra eū.Sed dic ꝙ speciale est in epūs, & in odium ipsorum statutum : quia debent secum habere honestas personas,quæ perhibeant testimoniū de vita eorum. 2. q. 7. cum pastoris.Et ideo si prauos & viles habent secum, sibi imputent. aliàs vilis persona non est audienda : vt dixi ℨ. eo. c. 1.Vel forte superior ex officio suo posset tales repellere,vt dī tuēdum est in princ.cap.& in præcedenti notula.

¶Ex concilio Maguntino †.

¶Absolutus de certo crimine, de eodem iterum accusari non potest.

CAP. VI.

DE his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari [a].

¶Stephanus Papa †.

¶Cohabitantes inimicis accusati, ab accusatione repelluntur.

CAP. VII.

REpellantur [b] ab accusatione cohabitantes inimicis:Quia infestationes blasphemiæ, affectio solet amicitiæ [c] incitare.

¶Ex Brocardico † libro xliiij.

¶Ponit pœnitentiam accusatoris calumnioſi, cum ſequitur inde mors vel membri ebilitatio.
d

CAP. VIII.

ACcusasti aliquem, & per tuam [d] accusationem occisus est : nisi pro pace [e] thoc fe ceris,] quadraginta dies in pane & qua (quod carina [f] vocatur) cum septem sequentibus annis pœniteas. Si autem per tuam delaturam debilitatus [g] est, per tres debes quadragesimas pœnitere.

¶Augustinus † super Genesi de morte Abel.

¶Super notorio procedit iudex, nemine accusante.

CAP. IX.

EVidentia patrati sceleris [h], non indiget clamore [i] accusatoris.

¶Alexander iij.Gaiē. † electo.

¶Laici vel inimici clericos accusare non possunt.

CAP. X.

CVm † P.Manconella presbyter ex vna parte, & Bonus presbyter, & I.Bonus Cocti laicus [k] frater eius ex altera, in nostra essent præsentia constituti:eundē I. quia laicus erat, in dicti P. accusationē non duximus admittendum. Cumque accusationem mēbrū amiserit,per tres quadragesimas pœnitere debes.Nota ꝙ qui occasionem damni dat,damnum dedisse vī.

d ¶*Per tuam.*]tantum accusationem calumnioſam,& non culpa suamam si quis iuste accuset criminosum, & crimine probato interficiatur reus, immunis est accusator.23.q.4.illud.& iudex, & minister. 23. q. 5. cum homo qui malos. & c. iudex. & c. homicidas. & c.miles.in fine.

e ¶*Nisi pro pace.*] non tenetur proprie illud, nisi, ꝙa si proprie, requeretur, ꝙ pro pace posset quis accusare alium iniuste, quod nō est verum : quasi simile habes.2.q. 1. notum:sed pro pace seruanda licitum est accusare, vt bonis ni quiete viuant. 23. q. 5. non fruſtra. aliàs accusare mortale peccatum est, scilicet calumnioſe.Ber.

f ¶*Carina.*] vulgare est Lombardorū, & dr à carentia ꝙ hominum: quia tales reclunduntur solitarij per xl. dies ad agendum pœnitentiā: de qua pœnitentia habes 50.dist.in capite. B.

g ¶*Debilitatus.*]id est, mutilatus in membris, *Videntia.*] Calus per se patet.Nota ꝙ in notoriis iuris ordo non requiritur.

h ¶*Sceleris.*] id est,sce lus quod notorium est per operis euidentiam,

† Hoc habet glosſa interlineaſis,Genesis c.4.super illis verbis: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

† Gaienſ, ℭaiet sed fortassis legendū Gaieū. & est parua vbs in Campania.

† Cap. 12. eod. tit. in 1. compila. & post cum illum Lateran. sub Alexan. iij. 1.4.

& est vnus modus notorij:quem & alios habes ℨ.de coha. cle. & mulie.cap.vlti.

5 Vide notas hic, & quod dixit supra. c. 2. de ſponſa duorum.

i ¶*Non indiget clamore.*]id est,non indiget aliquo proponēte accusationem:quia factum se ostendit.arg.ff.de in integ.restit. l.in confessum enim nullæ sunt partes iudicis.ff.ad legem Aquil.prouide.nisi quo ad sententiam tantum.& quæ in iudicio publicantur,non requirunt accusationē aut etiam probationē.ff.de adul. l.2.§.fi publico.& C. de testib.nullum.sic in quocunq; notorio tantum sententia semper est necessaria.Vin.

4 Vide Iulium tiarū in prīa. crim. §. fin. q.9.

CVm P.] Facit tria:Primo repellit ynum accusatorem:quia laicus.Secundo repellit aliū:quia inimicus : Tertio repugnationem inducit. Secunda : ibi, *Cumque.* Tertia:ibi, *Sed vtrique.*

Abbas Siculus.

CASVS.P.Manconella presbyter ex vna parte,& presbyter Bonus,& Ioānes laicus eius frater ex altera,erāt in præsentia Papæ: Ioannes laicus cœpit accusare P.Manconellam de simonia: Papa (quia laicus erat) non admisit eum ad accusandū dictum P.Manconellam:quo repulſo presbyter Bonus frater eius,eo ꝓcipit illā statim accusare super crimine simoniæ,& Papa eū repulit,pro eo ꝙ cum idem Ioan. accusasset dictum P. presbyterum Bonum fratrē suum duxit in testimoniū ꝑtra ipsum P.Et quia etiā frater P.dictū Bonum presbyterum de causa consimili accusauit:ideo neutrum illorum admisit in accusationē dicti P.Sed quia vterq; super obiectis erat infamatus,vtriq; ꝓp infamiā purgationem indixit: vnde mandat Papa,ꝙ vterq; illorū cum tribus sacerdotibus debeat se purgare. Nota ꝙ laici clericos accusare non possunt.Item mutua accusatio repellitur;quia præsumitur odiosa.Item qui tulit testimoniū ꝑtra aliquem in causa criminali:non potest illum accusare postea.Item si quis accusauit aliquem,& fuit repulſus:eius germanus repellitur ab illius accusatione,quia præsumitur inimicus.

¶*Gloſſa ſequens notat laicos non admittendos,& c.in fine obiecti ad teſtimonium,& ſoluit.*

k ¶*Laicus.*] Nota quòd laicis in accusationem vel testimonium clericorum non sunt admittendi:& hoc regulare est,nisi suorum vel suam iniuriā prosequātur.4.q.6.omnibus. nec tunc ad testimoniſi:ꝙa i facto suo nemo testis idoneus est ℨ.de testi.de cætero.& 2. q.1. ꝓhibētur.& 4.q.3. §. item omnibus.& hoc versū est, nisi in criminibus exceptis,vt est crimē simoniæ,hæresis,& læsæ maiestatis.j.de simo.tāta.& 2.q.7.sacerdotes.& cap.ques.15. q.3. sane. C. de epis & clericis,si quenquā.& in his casibus & cōsimilibus admittūtur,si bono zelo & nō ex odio ꝓcedāt:ꝙa tūc nec ad accusandū,nec ad testificandū admittuntur.j.de simo.licet Hely.& cap. Per tuas

Secundum Ale. & Vin. si fi. de admini. stra. re. eps.17.q.4.queſti sūt.& ꝙa vtilitatē ecclesiæ procurāt, debent eis expēſæ ab ecclesia ministrari:vt hic dicit,& ℨ.eo.olim. & ipse abbas debet habere expensas 3 , vt se defendat vsque ad finē causæ.

¶*Glo.ſeq.ponit caſum exceptum:rationē reddit tex.dicit quòd determinare poſſunt.ſignat huic contrarium,format quæſtionem de monacho.qui eſt in ſcholis,& ſoluit.*

1 Hoc verum si sint capitales,de quo dixi latissime lib. 5. in Decretorum inquisitorum Schol.113.

Præsertim cum frater eiusdem P. memoratus &c.

2 Vide Iulium Clarū in pract.crimi. §.fin.q.21.& Ioā.Scrip ſi in Diuersorium Schol.121.

3 Vide Bertandinum in pract. crim. cap.6.n.40. & Hostiens. in ſum. de purg. canoni. q. Vnde ille habetur. & textus & glosſa.

† pargari.

† Cap. 13. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. iij.

4 Vide Iulium tiarū in prīa. crim. §. fin.

per tuas.& ℨ.eodem.meminimus.& capit.cum oporteat. Inimici in nullo casu admittuntur 1 . Laici enim bonæ famæ admittuntur in hmōi exceptis criminibus : sed si laici sint malæ famæ, & viles personæ,tunc distinguitur:Si clericus super illo crimine sit infamatus & malæ opinionis,admittūtur laici & viles personæ: Si vero sit bonæ famæ & opinionis, non admittuntur,& hoc bene colligitur.1.q. 2. in primis.ad finem. & ℨ. de simo.tanta. & cap. per tuas.& hoc exceptis ꝓ spiratoribus & inimicis,vt dixi,& excipitur parīceps criminis. supra de testib. veniens. Et testibus vilibus sine corporali tormento 2 credi non debet:vt 2.q. 1. in primis. ad finem, sed accusator non torquetur.4.q.3.§.si autem ea rei.Et sic Io.iste (ꝙa laicus erat)nō admittitur cōtra clericū. Sed quare repellitur,cū accusaret illū de simonia quæ est crimen excepꝝm,& quia etiā erat infamatus , vt patet ex eo ꝙd indicit purgatio illi:Rndeo ꝙa erant inimici : qđ bene colligit ꝓp muruas accusationes , & officia pmissa, vt patet exipſa littera.

a ¶*Illis causæ.*] scilicet Ioannis laici fratris B. Iste enim Ioā. prius ac cusauerat forte ipsum P. corā epo, & B.fratrē suum induxit in testē, vt hic vī:& ideo ipse repellitur tāquā inimicus.ℨ.eo.meminimus.

b ¶*Purgationem.*]quia vterq; fuerat infamatus.ℨ.de simo. de hoc. &c.insinuatum.aliàs nō esset indicēda purgatio.15.q.5.de crimine.

¶*Glo.ſeq.quærit & ſoluit,iterum quærit & diſtinguit.*

c ¶*Cum tribus.*]Arbitrarius enim est numerus purgatorū , ſm arbitriū ꝓsidētis,& qualitatē infamationis.ar.2.q.5.c. oībus, c. pſbyter.sim.ℨ.de pur.can.inter sollicitudines. Nunquid epūs potest diminuere de hoc numero ex quo præfigitur à Papa:ex quo est arbitrarius:Dicas ꝙ non,postquam Papa statuit.ar.ℨ.de offic.delegat. de causis.§.vlt.Quid si non potest habere cōpurgationes? Distingue:si hoc contingat ex eo,ꝙ est taliter infamatus,tunc puniri debet tamquam conuictus.ℨ.de simo.insinuatum.& ℨ.de purgat. cā. cū P.quæ est pars huius.Si vero non pōt habere,quia est aduena, pōt credi suo iuramēto,cessante probatione.arg.ℨ.de iureiu.c. vl. & ff.de his qui no.infa.furti.accipe.§.qui iussu. ver. fed de § iure. in Authe.vt nulli liceat habere loci seruatorē.§.necessariū. vel vero crimen.coll.9. C. de custod. & exhib. re. Authent. nouo iure.Quid si habet bonos laicos?admittunē.ar.2. q. 1. in primis. Vin.

*Quibus.*Abbas.

CASVS.Monachi debent abbati obedientiā & reuerentiā :Dubitabatur,vtrū hoc nō obstāte,possint ipsū abbatē accusare:Ridet Papa ꝙ monachi nō sunt repellēdi ab accusatioe abbatis,ꝓ eo ꝙ de obediētia & subiectione ipsius nosc ūtur esse,nisi alia rōnabilis causa impediat,ꝙbus debēt de bonis monasterij expēſæ necessarie ministrari,vſque ad finē causæ.cū propriū nō habeant. Not. ꝙ subditus pōt accusare suū prælatum, non obstante obedientia.

d ¶*Alia rationabilis causa.*]puta ꝙ essent excommunicati. ℨ. de excep:exceptionē.Vel si essent inimici vel conſpiratores ℨ.e. meminimus.& ℨ.de simo.per tuas.& ℨ.eo.cum oporteat.& in casu.ℨ. eo,veniens. vt dixi ℨ. eo.c.1.Sed pro eo ꝙ obedientiam promisit, non repellitur ab eius accusatione:in hoc enim ꝙ malus est, non tenetur obedire ei,immo potius tenetur illum denūtiare siue accusare,cum eorum interfit.ℨ.eo.illa.& 11.q.3. non semper. &c. Iulianus.ar.ℨ.de maio.& obed.dilecti.in fi. & 2. q. 7. qua ꝓp.to. q.2. ꝓhibētur.& 4.q.3. §. item omnibus.& hoc versū est , nisi in criminibus exceptis,vt est crimē simoniæ,hæresis,& læsæ maiestatis.j.de simo.tāta.& 2.q.7.sacerdotes.& cap.ques.15. q.3. sane. C. de epis & clericis,si quenquā.& in his casibus & cōsimilibus admittūtur,si bono zelo & nō ex odio ꝓcedāt:ꝙa tūc nec ad accusandū,nec ad testificandū admittuntur.j.de simo.licet Hely.& cap. Per tuas

e ¶*Licet alios.*]Alios vero accusare non possunt,nisi interfit monasterij,de licentia tū abbatis.16.q.1.monachi.cū mortui sint mūdo.ead.causa.q.1.placuit.& non tantū humanis vocibus, sed diui nis mortui sunt.2.q.7.placuit.Funesta est eorum vox : vt ibi dī, id est femq flere debēt,& tristes esse.16.q.1.placuit. Denūtiare autē possunt ad pœnitentiā quemlibet Christianū: quia cuilibet dictum vī: si peccauerit in te, & c. nulla facta exceptione maxime si dī ef se præceptum.arg.ℨ. de iureiur. quemadmodū. Sed ꝑtra vī dicere pōtūt cap. placuit,vbi dī, ꝙ monasteriū exire nō debet monachus , sed tamquam mortuus ibi esse. Sed pone, monachus est in scholis 4 de pellendi. licētia abbatis:nūquid pōt accusare vel aliter † ageret?Rndetur, potest, si eius interest:quia eo ipso ꝙ monachus de licentia abbatis est in scholis, per cōsequens omnia ei concessa mmenti tritelligūtur , sine quibus bnitur. commode non possit viuere. arg. ℨ. de offic. † delega.prætereа c.prudentiam.§.sexta.& c.su ſpicioſis , tū pro alienis debitis intercedere nō posset, vt per hoc monasterium obligaret cū hoc non intellexerit : abbas.arg.ℨ. de fideiuſ. quod quibuſdam. & ℨ. de sol. si quorundam. nisi quantum pertinet

4 De hoc articulo vide in terminis per Hostiensem Lucas tract. de priuilegiis scholarium in prīa. addē in Decision.capel læ Thoſo. sanæ.q. 10. & q. 88.

† Idem, id est Alexan. iij.sed in 2. compilatio. c. 1. eo.titu. Celestino iij. aliàs cre vero agitur intellectu.

† violentia.

† dormitat one.

ad propriam necessitatem,& hoc fi abbas ei concedat.T.

f ¶*Expenſæ neceſſariæ.*]Ar.aduersarium aduersario compellendum in expēſis ,quidere ꝑtra se.arg.ff.de inoffi.testa.si institutꝰ. §. 3. C. de carbo.edicto l.vlt.C.de ordi.cog.l.vlt.§. 1. ver. nam si tales. & istæ expensæ necessariæ tantum erūt, sine quibus causa explicari nō pōt.De expensis satis habes ℨ.de dolo & contu. finem litibus.

Si conſtiterit.]Potest multipliciter intelligi.Diuiditur. Nam primo instruit iudicem quando contra actorem pronuntiandum fit.Secundo quando contra reum:ibi, *Cæterum.*Abbas.

¶*Gloſſa ſequens ponit caſum.*

g ¶*Si conſtiterit.*]CASVS.5 Sacerdos iste petebat ecclesiā sibi restitui,qua dicebat se iniuste spoliatū fuisse : Dicebat ip ptrariū, ꝙ non erat audiendus : quia nō fuerat spoliatus,cum nō intitulā tam,sed commendatam habebat tantum ecclesiam. Item ꝙ quasi ebrius in tabena pernoctauerat,& nulla dormitiōe facta illa nocte,in sequenti die mane Missam celebrauit ipse,& ideo iuste puatus fuit per iudicem suum,coram quo super his fuerat accusatus:& ipse hæc omnia negabat,dicens,ꝙ canonice in ea fuerat institutus,& iniuste spoliatus, & post appellationem : Mādat Papa primo inquiri de præmiſsis:quæ si vera sunt, imponatur ei silētiū super ipsa ecclesia:Si vero ipsam habuerit canonice,& nō fuerit conuictus de crimine,vel post appellationē fuerit spoliatus restituatur ei ecclesia.Ber.Nota,ꝙ qui ecclesiam habet cōmendatam, non dicitur eam proprie possidere, quare non dī spoliatus,si inde remoueatur vel expellatur per commendatorem.

† Hic casus Bernardi est & in antiqs codicib⁹ reperitur.

h ¶*Commendata.*]sic ℨ.de elec.dudum.& 21.q.1. qui plures. Commendare enim est idem quod deponere. ff. depoſi. Lucius Titius Sempronio. & ℨ. de depo. c.1. Qui enim deponit rem penes alium,possessionem intelligitur retinere.ff. depoſi.licet. & quandocunque vult,potest depositum siue rem cōmendatam reuocare.ℨ.de depoſi.bona fides.§.1. vbi de hoc.ff.depo. l. 1. §.penul. & ita licite huic presbytero potuit auferri ecclesia , cum ipse non posſideret,& sic non fuit spoliatus.

6 Hæc glosſa nec est Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

i ¶*De vinolētia.*]id est 6 ebrietate.aliàs est de violentia.quia forte quandam stuprauerat.

k ¶*In taberna.*]44.dist.non oportet.

l ¶*Pernoctauerit.*]pernoctare,noctem totam significat. ff.de verb. in signi.vrbane.§.pernoctare.& ℨ.de spon.veniens 2.

m ¶*Dormit one.*]vnde non videtur ieiunus propter indigestionē sed prapſus celebrasse.quod fieri non debet.de conse.dist.2.sacramenta.& de conse.dist.2.liquido.

Universidad de Deusto
Biblioteca

† G.

† Aliàs ita: Cæterum si eidem fuerit ecclesia ipsa canonice, &c.

† fuerit

† debuit

† Idem scilicet Alexander iii. si etiam in ve causam: Secundo cauteri compiimone, c.1. eod.tit.

2 ¶ *Ante episcopum.*]5.de confes.cum super.& præsente aduersario.ff.de confes. certum. §. 2. ergo si coram alio non suo iudice, non noceret talis confessio.5.de iudi.at si clerici.

b ¶ *Sine coactione.*]talis confessio sic per coactionem extorta nō præiudicat. 31. q. 2. Lotharius. 15. q. 6. c.1. C. quorum appel. non re. l. 2. & q. 6. §. sunt etiam quorum.ver. nullus etiam homicidar ū.

c ¶ *Conuictus.*] vnde priuari non debuit sine culpa. 56.dist.satis pertersum. & 16. q. 7. inuentum.

d ¶ *Post appellationem.*] quod enim post appellationem legitime interpositam fit,debet irritum reuocari. 5. de offic.deleg. super quæstionem. in fi. & 5. de appel.bonæ.

e ¶ *Restitui.*] cum fructibus perceptis. 5. de restit. spolia, grauis. vbi de hoc.

† Idem scilicet Alexāder iii. si etiam in ve causam: Secundo cauteri compiimone, c.1. eod.tit.

M *E minim*ⁿ.]Primo ponit mandatum non executum, & eius causam; Secundo cautelam probat, & illud exequi mandat: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS.Quidā monacha C. nomine, fuit electa in abbatissam cuiusdam monasterij: cuius electionem Papa confirmauit, mandans diœcesano epo, vt ei munus benedictionis cōferret: Dum eam benedicere vellet, quidā H.nomine, ꝓposuit ex aduerso dicens,ꝙ eandem de simonia accusare vellet,appellās, ne ipsam benediceret: ꝓp quod eam non benedixit:proponebatur,ꝙ ille non deberet audiri: quia inductus fuerat in testē ꝓtra ipsam in causa electionis,quam Papa confirmauit: Signifi catum fuit hoc dño Papæ: vnde mandat eidē epo,ꝙ propter appellationem prædicti H. eā benedicere non ꝓpo

† Vide Antonium Gomeziū tom. 3. varia resoluit.c.12. versi. Tertio repelli tur inimicus.

nat, cum fuerit requisitus, quia cum testimonium tulerit ꝓtra ipsum eius præsumitur inimicus. Nota, ꝙ inimicus non admittitur ad accusandum etiam in crimine excepto.

† impertii

f ¶ *Pro altera parte.* id est,pro seipso ex aduerso.

¶ *Glossa sequens recitari potest per obiectionem.*

g ¶ *Accusaret.*] sed non videtur ꝙ locum haberet adhuc accusatio,cum nondum habuisset plenum ius.sed potius debuisset exci pere contra eam: quod posset cōcedi:sed quia repellitur ab obtē to,potest admitti accusatio.De hoc dicitur.j.eod.super his.

h ¶ *Inimicus*]ergo si nō fuisset manifestus inimicus, deferendum fuisset appellationi, quia tunc cū crimen simoniæ exceptum sit, eam poterit accusare,vt plene dictum est.De hoc 3.eo.cum P.

i ¶ *Testimonum tulerit.*] Et forsitam super eadem causa, vel alia consimili alio ipsam accusante,& ob hoc solum præsumeretur inimicus. simi. 3. eod. cum P. & simi. 4. q. 3. §. Item in criminali. in prince.vbi de hoc.Bernardus.

Licet.]Ante inscriptionē potest accusator ab accusatione sine pœna desistere:& si ad terminum nō venerit,ei silentium imponitur.hoc dicit.Diuiditur:Nam primo narrat factum.Secundo: ibi, *Nos igitur*: duo diffinit, & tertium committit.secundum. ibi, *Quia vero.* tertium : ibi,*Ne autem*.Pars huius ca.habetur.j.de purg.can.c.fi.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam canonici Bisuntini per suas litteras super crimine periurij,simoniæ,& incestus archiepiscopum suum denun-

rit in iudicio ante episcopum [a] suū:siue accusatus: vel ad rationē positus sine coactiōe[b] fuerit confessus:ei super eadē ecclesia perpetuum silentiū imponatis, ipsum ab impetitione B.†desistere compellentes.¶Cæterū † si eidem fuit ecclesia canonice concessa & tradita,& postea de crimine aliquo non fuit † conuictus [c], propter quod de iure debeat † spoliari: vel post appellationem [d] (sicut aliquando allegauit) ecclesia illa fuerit spoliatus, ipsam ei faciatis restitui [e], & in pace dimitti.

¶Idem. †

¶Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.

CAP. XIII.

MEminimus tibi mādasse, vt D.Abbatissæ,cuius electionem confirmauimus, munus benedictionis impendere procurares,Sed quia H:pro altera [f] parte à te ad nostram audientiam appellauit,proponēs quod de simonia accusarēt [g] eadem,mandatum nostrū distulisti effectui mācipare. ¶Quia vero te non decet in hac parte, appellationi eiusdē H. deferre, cū idem illius manifestus fuerit inimicus [h]†,& cōtra eā testimoniū tulerit [i]:Mandamus,quatenus(cū inde fueris requisitus) p̄ fatæ abbatissæ munus benedictionis nō differas impartiri†. ¶Innocentius iij.archiepiscopo Biuntino.

¶Dicens se aliquē accusaturum corā iudice,aute inscriptionē potest sine pœna desistere,& nō accusare:sed ei desisteti silentiū imponitur in perpetuū. Et secundum hoc summariū iste textus est notabilis.Abbas.

CAP. XIIII.

LIcet † in beato Petro: & infra. ¶Sane cum ex litteris B.Decani sancti Stephani, & T. I. & M. canonicorum ecclesiæ Bisuntinæ ad Apostolicæ sedis audientiam peruenisset, te varia crimina commisisse: ac ab eis fuisses per eandem litteras super periurio, crimine simoniæ, & incestus† delatus:Clemēs† Papa prædecessor noster, seruata iudiciaria grauitate tibi certū terminum assignauit: quo responsurus obiectis, Apostolico te conspectui præsentares. Cum autem iuxta tenorem citationis ad sedem Apostolicam accessisses, nec† vllus appareret, qui te ita impeteretde prædictis:ne aliquid de contingentibus omittere videremur, ab I. & O.archid.in nostra præsentia constitutis quæsiuimus [k] diligenter,si quid super præmissis aduersus te, pro se, vel pro aliis proponere vellent,& quod scripserant, legitime demonstrarent: ipsi autem,quòd non proposito accusandi hæc scripserant responderūt. Sed quia super quibusdam incorrigibilis videbaris, quædam de te Apostolicæ sedi duxerant intimanda : sed nuntius, qui pro litteris accesserat impetrandis, mandati formam excessit [l].

† Cap.1.col.1.in 3. cōpilatione. altera pars huius cap. infra de purgat.canō.c. vltim. vide Archidiaconum in c. Epiphanius. 5.q. 6. circa finem.

† incestu,

† In multis antiquis ita:C.Papa. q. N. qd legi pōt ita: Celestinus, Papa prædecessor noster.

† Aliàs ita: nec vllus appareret, qui te impetebat rec de prædictis.

& O.archidiacouus cōstitutis in præsentia sua,si aliquid contra ipsum super præmissis vellēt proponere: & legitime ostendere quod scripserant contra ipsum:ipsi respondērunt, ꝙ non proposito accusandi hæc scripserant: sed quia super quibusdam incorrigibilis videbatur, denūtiauerūt illa domino Papæ: & nūtius qui pro litteris accesserat impetrādis, mandati formam excessit: Vnde Papa illis silentium imposuit, ne decætero super his accusarent vel infamarēt eundē:& quia citra inscriptionem desistere voluerunt,non imputatur eisdem:ne igitur Papa minus canonice in ipsius archiepiscopi absolutione procedere videatur, inquisitionem super fama ipsius committit faciendam. Nota,quòd licitum est desistere ab accusatione sine pœna ante inscriptionem. Item contra infamatum debet fieri inquisitio,deficiente accusatore.Item prælatus potius debet delectari in bona fama subditorum, quàm in infamia eorundem.

¶Glo.seq. obicit & solut. iterū obiect. & sol.

k ¶ *Quæsiuimus.*] Sed quare Papa quæsiuit ab istis, vtrum vellent aliquid proponere contra ipsum? Si enim accusator non compararet in termino præfixo, amplius non auditur, nisi probet iustam absentiā.4. q. 7. quisquis.

† In eodi ce barbarię decreta est vox.duci.& sic sus ma supra scripta di. Ego,sed nocem Va cani ha bent aduci in vno super verbo. dunt habēt nec hæc cohodie rer.

1 ¶ *Excessit.*]Et ideo non valuit,nec prænidicat eis ex quo nō ha rem.C.de iud.properandum.Io. De hoc dictū est 3.de dolo.prout.sem tiauerunt dño papæ C.ipse iuris ordine obseruato,archiepiscopo Bisuntino mandauit, vt ad certum terminum ad præsentiam suā accedere responsurus obiectis:archiepiscopus ad terminum sibi præfixum accessit.Innocentius.C.interim sublato de medio,cum nullus apparuisset,qui diceret aliquid cōtra ipsum.quæsuit ab I. & C.qui accu. non posset ea quę. & 3.de fi.instru.accepimus:Respondeo,nō statim debet iudex absoluere præsentem,licet accusator sit absens:qa potest esse ꝙ habeat iustam causam absentiæ: vt 3.vt lit. non conte.quoniam.Iudex habere debet rationem viarū & temporis,& alterius etiam impedimenti.ff ne vaca.munere.ē pus.ff.quib. ex cau. ma. si cui. §. 1.ff.de dam. infect.l. si finita. §. si forte. ff.de iudi. si prætor. in fi.& 3.de re iudic.cum Bertoldus. Et ideo Papa istos requisiuit: quia forte non credebat,ꝙ iusta causa impediti racerent.arg.2.q. 7.plerunque.Et nota ꝙ licet absenti re stituatur accusatio sua.ff. qui.ex cau.ma.si cui. §. 1. tamen minor non restituitur ad accusandum. ff. de mi.auxilium.Vel ideo non inponitur silentium accusatori, quia accusator prius monendus est,vt procedat.C.qui accu.non posset.qui crimen. ideo isti requisiti fuerunt,si vellent aliquid proponere 1, quia si requisitus accusator non procedat, amodo non auditur vt hic patet,& per iura prædicta Sed videtur ꝙ isti debuerunt puniri in expensis,quia fecerunt illum citari ad curiam malitiose.ar.prædictæ.I.qui crimen & ff.de iudi.eum quē temere.sed excusantur propter nūtium qui formam mandati excessit,vnde non rencbantur.Idem videbatur dicendum,vbi etiam de crimine agitur ciuiliter.ff.de iure fis.l.a.s. senatus sed in negotiis ciuilibus aliter,pceditur ꝓtra absentē acto dñi Hottien rem.C.de iud.properandum.Io. De hoc dictū est 3.de dolo.prout.sem

a ¶ *Decetero.*

2 ¶ *De cetero.*]5.eo.de his.4.q.5..c.1. & 5. q. 5. illi qui. C. qui accu. non posset.fi.ea.ff.ad Turpil.qui destitit. nisi iterato crimen committeret.arg.6.q.1. imitare. nam exceptio rei iudicatæ nō obstat, nisi de præteritis cōmissis.ff.de excep.rei iudi.si item meam. & l. seq.& C.ad exhi.neq;.& l.nō ignorabit.& 3.de excep.cap.penult.

¶Gl.seq.distinguit criminales & ciuiles actiões.

b ¶ *Citra vinculum inscriptionis.*] Et quia ante inscriptionem desiterunt,eis nō imputat: qa nemo appellitur accusare. 2. q. 3. fi quem. & ca.si quis irat², post libelli oblationem sine pœna desistere licet.ff. ad Turpil.quæsitum. ff. de in i⁹ vo.liberius. tñ ille q infamauit,tenet iniuriarū.ff.de iniu.item apud.§. si quis libello. In ciuilibus tñ actionibus bene cōpellit agere, post libellū oblatū reo instante.C.quomodo & quādo iudex. Authen.qui semel.Io.

c ¶ *Delectemur.*] Arg. ꝙ prestantius est priuilegiū bonæ famæ q̄ malæ opinioīs.ar.].de pur ga.ca.cū in iuuentute.

VEniens.]Qui iurat aliquem nō accusare,repellitur ab eius accusatione. hoc dicit. Diuiditur. Nam prima pars narrat factum.Secunda pronuntiationē citationē & purgationem.Secunda:ibi,*Cum igitur.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam canonicus Pragen.A.nomine,in præsentia Pę ꝓposuit ꝓtra episcopum Pragensem, ꝙ cū esset filius sacerdotis ī Pragen.ecclesiam non fuerat canonice ingressus, & ꝓtra priuilegiū ecclesiæ Pragen. duci Boemiæ homagiū prēstitisset,sic subiiciens Pragen. ecclesiam seruituti:& infra.¶Vnde prędictum episcopum ad festum Resurrectionis dominicæ,peremptorię nos meminimus citauisse.Idem vero ad suam excusationem,

¶Nos igitur dictis canonicis,super prædictis silentiū duximus imponendum,ne te de cętero [a] eis super his accusare liceat,vel etiā infamare. Quia vero prædicti canonici citra vinculum inscriptionis [b] desistere voluerunt,eis de iuris permissione id non duximus imputandum.

¶Ne autem in absolutione tua minus canonice procedere videamur, quamuis potius in odore bonæ opinionis coepiscoporum nostrorum, quàm eorum infamia delectemur [c]: Cabilonen.episcopo, & abbati de Firmitate,inquisitionem famæ tuæ duximus cōmittendā.

¶Idem Sancteburgen† archiepiscopo.

¶Ad prosequendam accusationem criminalem non admittitur procurator, licet posset allegare causam absentiæ,seu alias exceptiones non tangentes crimen propositum:& qui iurauit stare mandato alterius,non admittitur ad accusandum illum, si virtute iuramenti sibi fuit iniunctum, vt non accusaret.hoc dicis,& ad hoc solet allegari:& in hoc est valde vulgatum.

CAP. XV.

VEniēs† ad sedem Apostolicā A.Pragen. canonicus contra Pragen.episcoporum in ter alia proposuit corā nobis, quòd cū esset filius sacerdotis, in ecclesiam fuerat Pragen. in trusus:& contra eiusdem ecclesiæ priuilegium, homagium duci † Boemiæ pstitisset,sic subiiciens Pragen. ecclesiam seruituti:& infra.¶Vnde prędictum episcopum ad festum Resurrectionis dominicæ,peremptorię nos meminimus citauisse.Idem vero ad suam excusationem,

¶Idem Priori sancti Fridani, & magistro B.canonico Pisano.

¶ Denunciator criminis non se inserbit,quia ad correctionem tendit: accusatio sol.contrarium.Item quærit & remittit.

f ¶ *Silentium.* Nota ꝙ qui iurauit se nō accusaturū aliquem,amplius nō auditur ꝓtra illū.5.de iureiu.quēadmodū.& maxime vbi primo calumnioſe accusauerit,vt hic:quia præsumitur postea ꝙ malo animo moueatur:vnde non est vlterius audiendus.arg. 3. q. 10.placuit,vel etiam si simpliciter remisit accusationem. 23. q.4. si illic.& de pœnit.dist. 4.diuina:& eo ipso quòd quis dixit se nolle accusare illum,amplius non auditur. ff. de adul. si maritus 2. §. si negauerit.Sed nunquid talis potest ipsum denuntiare non obstāte iuramento?quod videtur per decret.prædictam,quemadmodū quod non est verum,cum primo calumniatus fuerit:quia calumnioſe denuntians non auditur, immo punitur de calumnia. j. tit. proxi.c.2.Sed nunquid alius potest illum accusare de crimine, de quo absolutus est?De hoc dic vt 3.eo.de his.& quod habes 2. q.1. prohibentur.Io.

¶Glossa sequens not.etiam iniuste citatum,&c.quod declarat distinguendo:ponit etiam quomodo citatio non tenet ratione temporis, per sonæ citantis, personæ,citatæ & loci.

g ¶ *Propter contumacian.*] Sic patet,ꝙ semper debet quis venire ad iudicem siue iuste siue iniuste 4 vocetur, alias punitur vt cōtumax.vt hic patet,& ff. ne qs eū qui in ius voc. est vi eximat.l. citari.

1 Si tamen interuenerit, & non ferit ob ectum: valet quod sit eū ee:vt no. j. de iud. c.1. & supra de dol. cum dilecti. Item cum agitur de crimine non criminaliter, interuenit procurator.5. de ꝓcura.tuæ.& j.c. proxi. in fi. Item in leuibus criminibus. ff.de accusa.leuia.arg. Item si crimen nō excedit pœnam relegationis. ff. an per alium cau. app. reddi possint l.1.Item in crimine suspecti tutoris. ff.de procu.non solū.§. vlt.Item cum quis accusat aliū de ingratitudine.ff.de procur.fed & hæ personæ.§.1.Item in actione 2 populari interuenit procurator ad agendum pro priuato damno. ff. deprocu. l.licet. sed pro publico nō interuenit procurator ad agēdū.sed ad defendēdum. ff. de popu. actio.qui popularī. Itē dominus defendit seruum in crimine. ff. de accu.si cui.§.pe. Melen dº dixit,ꝙ ex parte rei post litem contestatam semper potest ꝓcurator interuenire. 23. q.5. reos.Sed illud loquitur in procuratore ad allegādas causas absētiæ 3 quia reipublicæ vtile est absentes à quibuscunque defendi, & quemlibet pro eo verba facientem audiri. ff. de procu.seruum quoque. §. publicæ & hic isti admittuntur ad excusandum, & sic intelligitur.23.q.5.reos.

e ¶ *Tale recepisse mādatum.*] quod de iure fieri potuit.5.c.proxi.

2 Alias ac cusatione.

3 Vel ad exceptiones obiiciendas & ibi not. lo. per hāc idem. dixit loa⁹. and.

† Sicuti vera & emēdata exemplaria hunc locum recti tuimus vt est impressus, cū per pētā in vulgatis legatur ita pro pter contumaciam tamen eidem episcopo canonicā pur gationē pro per infamia indicentes.

4 Hoc ideo dicit, quia episcopus hic calumnioſe videbatur accusari, & per consequens calumnioſe citari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

atepe.§.item si quis.ff.iudi.fol.si reus.Quod verum est cũ dubitatur,an citatio teneat.§.de app.si duobus.& ca.cum parati.& ff.de iudi.si quis ex aliena.Sed euidens est,q̃ citatio nõ tenet:nõ tenetur venire citatus, puta si citetur aliquis tẽpore feriato.arg.§.q.2.c.1.& est expressum.§.de fer.c.vlt.ff. de fer.l. 1. nisi esset iusta causa,vt ibidẽ dr, puta res peritura vel ratione criminis : vel nisi pietas, vel necessitas hoc suadeat,quandoq; non valet ratione personæ. vt

1 Vel notorie periculosi : vt in ff.de arbi.si cum dies.§. si arbite, vel si esset nimis remotus forte ire non teneretur,si constaret, q̃ in litteris nõ cõtineret illa clausula:nõ obstante constitutione de duabus dictis. §. de referi.nonulli.si euidẽs sit ipsum nõ esse iudicẽ qui citat.§.de offi.delega.ex litteris.vel si ordinarius citat illum qui nõ est ẽ sua iurisdictio ne,nec ratiõe criminis, seu ꝓtractus.§.de for.cõpe.c.vlt. vbicunque de bitatur de iurisdictiõe debet quis ire & allega re priuilegium suum, aliàs tamquam contumax potest puniri, vt hic patet.Io.

† Cap.2.eo. tit. n 3. cõpilatione. Vide B. Thomam 2. 2. q. 68. art.4.& Bernardinum Diaz in pract.crim. can. cap. 6.

† Sed an homicidio inferri ꝓtio seu obligatio ad pœnam talionis fieri debeat,tradunt præter doctores hic. Iulius Clarus in pract. crim. § fin. q. 12. Couarruuias lib. 2. varia.resol c.9.& Petr Dueñas regula.17.in c. accusans aliquem.

† Aliàs ita: vt ab accusatione & testificatione,&c.

Vper his.] Diuiditur in duas partes principales.secunda:ibi, *Licet.*Et prima subdiuidi tur : quia primo ponit tres modos opponẽdi crimẽ.Secũdo illos ꝓsequit:ibi, *Quando.* Abb. CASVS. Quidam electus fuit i ẽpm Lucañ. quidam canonici oppo nebant se illi electo q̃dam impedimenta ꝓtra ipsum proponẽtes,scilicet,q̃ erat malæ famæ & opinióis, & q̃ ꝓtraxerat matrimoniũ cũ vidua,vt sic repelleretur tamquam indignus:super his mandat Papa inquiri:Opponebat ꝓtra illos qui se opponebant, & impetrauerãt de his inquisitiõe,q̃ debebãt se obligare ad pœnã,si deficerẽt in ꝓbatione:vñ iudices illi super hoc consuluerunt dñm Papã:& ipse respondit,q̃ tribus modis põt crimen opponi, denuntiando,excipiẽdo,& accusando:qñ crimen in modum denunciationis opponitur,nõ est necessaria inscriptio: sed cum opponitur in modũ accusationis,tũc debet inscribi, cum talis accusatio fiat ad depositionẽ:cum vero crimen opponitur in modum exceptionis,distinguẽdũ est,quare opponitur & qñ: Si obiiciatur vt aliquis repellatur ab accusatiõe vel testimonio,non est necesse inscribi:Sed cũ opponitur vt aliqs repellatur à promotione officij & beneficij.ſi ante cõfirmationẽ opponitur,ſm q̃ hic opponẽbitur:non debet quisq̃ inscribere quia crimen hoc modo probatum impedit promouẽdum,sed nõ deiicit iam promotum:Si vero obiicitur post confirmationẽ, cũ electus debet cõsecrari,debet obiiciens se obligare ad pœnã extraordinariam ad arbitrium iudicis:quia deiicit ab obtẽto, & repellit ab obtinẽdo:quia crimine sic probato,perdit quod per electionẽ & cõfirmationẽ fuerat cõsecutus,& in casu isto licet agat de crimine,nõ tñ est q̃ criminalis: vñ ꝓ ꝓcuratoré põt tractari. Nota tres modos obiiciẽdi crimẽ ꝓut in littera dr.Item cũ agitur de crimine nõ criminaliter, põt eam tractare per ꝓcuratoré.

2 Alios etiã modos Aegidius Bosius i pract. crim. & refert etiam Camillus Campegius apud Zanchinũ.c.9.

a ¶ *Tribus modis.*] Quartum 2 modum habes scilicet per inquisitionẽ.ſ.eo.inquisitionis.& c.qualiter & quãdo.& ſ.de simo.licet. exceptis notoriis:vt in c.licet.Et lex etiã dicit:q̃ quatuor sunt genera cognitionum:quia aut ag tur de capitali crimine,aut de fama,aut de pecuniaria re,aut de honoribus,vel muneribus agendis.ff.de variis & extraord.cog.l.penult.

¶ *Glo.seq.ponit quinque casus,quibus non inscribitur,& subdit quid sit inscribere.*

b ¶ *Oportet inscribi.*]Sic.ſ.de simo.licet Hely. nisi in casibus,primo in crimine abigeatur. C. de abige.l. vnica. Item in leuibus & paruis criminibus.arg. ff.de ac.leuia.Item in his quæ apparitores referunt.C.de accu.ea quidem.Item in crimine apostasiæ. C. de apostа.apostatarum.Item cum accusatur Christianus,qui cõtraxit cum Iudæa : vel econuerso.C. de Iudæ. ne quis.inscribere est obligare se ad eandem pœnam si nõ probauerit,quã reus debuit pati,si ꝓbasset ipse accusator:vt 2. q.8.q̃squis. & capit.qui crimẽ.

tor autem inscribit , quia tendit ad pœnã excipiens vero inscribit ad pœnã extraordinariam,si per exceptionem deiicitur ab obtẽto:aliàs secus.hoc primo.Secundo dicitur,quòd dum discutitur de crimine p modũ exceptiõis,potest interuenire ꝓcurator,

quia crimen hoc modo probatum, impedit [f] promouendum: sed non dicit [g] iam promotum. Post confirmationem [h] vero, cum scilicet ordinandus fuerit aliquis , aut etiã consecrandus: quia etiam ab obtinendo repellit,& deiicit ab obtento , ad extraordinariam pœnam secundum arbitrium [i] iudicis discretis , citra vinculum inscriptionis , est excipiens astringendus [k], si defecerit in probando: pro eo quòd crimine sic probato , perdit quod per electionem & confirmationem ei fuerat acquisitum : sed ob hoc prius habita non amittit.Licet enim agatur de crimine, non est tamen huiusmodi quæstio criminalis [l] vnde per procuratorem [m] potest rite tractari.

c ¶ *Denunciatio.*]Præcedente legitima admonitione , aliàs repellitur. ſ.eo.cum dilectus. nisi in casibus. ſ. eod. inquisitionis. 1. respon. d ¶ *Accusatione.*] pót accusator repelli,obiecto sibi maiori crimine patri,vel etiã minori in modũ exceptiõis: quia criminosus criminosũ accusare non debet, vt dixi. ſ. eo.c.1. & c.nulli.& 2.q.7.ſi quis.& ca, quærendũ.Sed ab excipiendo nõ repellit quis propter crimen,seu ꝓp excommunicationem. ſ.de excep. cum inter. & ca. dilecti filij. quia cuilibet seruatur legitima defensio , vt ibi dr. e ¶ *Testificatione.*]ſ.de ordi , cogni.cum dilectus.& ſ.de testi. super eo. 1. &c.testimonium. & ſ. de exep. denique. f ¶ *Impedit promouendum.*] Et obstat etiã in dignitatibus postmodũ acquirendis.ſ. de elect. super eo. & arg. 2. q. 1. prohibentur. & ſ. eod. omnipotens.

g ¶ *Non deiicit.*]id est, propter hoc non priuatur aliis dignitatibus, seu beneficiis: quia nõ agebatur ad hoc. ſ. de ord. cog.cum dilectus. ff.de lib. agno. l. 1. in fi. Sed si ex tali probatione grauata sit eius opinio,non promouebitur.ſ.de testib.testimoniũ.& 81.di.tantis Daniel.& ſ.eod. omnipotens.nisi se purgaret.

h ¶ *Post confirmationem.*]Tunc enim spirituale vinculum est contractum.ſ.de transla.inter corporalia.

i ¶ *Arbitrium.*]Hoc generale est,q̃ vbi certa pœna expressa non est in iure,arbitrio iudicis relinquitur.ſ.de of.dele.de causis.ff.de iure delib. l. 1.in fi.& à tali pœna imposita põt appellari : secus à pœna expressa in iure.ff. de verb. signi.l.antepenul. Sic & vbi jus expressum non est , ſm æquitatẽ est ꝓcedendũ.ſ.de transla.c.vlti.

k ¶ *Astringendus.*]Licet enim nõ inscribat,obligabit se ad extraordinariam pœnam,ad arbitrium iudicis:vt hic patet, & arbitrium iudicis æquũ esse debet:vñ si excederet,reducẽda esset illa pœna ad arbitriũ boni viri.ſ. de iureiur.Quintauallis.& c.veniens.ad fi.

l ¶ *Criminalis.*]Et tũ requirit in tali causa ſpentia plurimũ 3 cpo rũ,ac si esset criminalis. 23. di.illud. & 3.q.6.hæc quippe.& in hac cã testes cõpellendos credo.De hoc dixi.ſ.d' test.cog.c.pe.in fi.gl.

m ¶ *Per procuratorem.*]ſic.ſ.de procu.tuæ.Sed vbi de crimine agitur criminaliter,nõ interuenit procurator.ſ.e.c.prox.vbi de hoc.

Valiter.] Diuiditur in duas partes secũdum quod continet sub dicta.Secundo ibi, *Formã vero.*Prima subdiuiditur. Nã in principio & in fine commendat & confirmat inquisitores si bene processerunt,in medio vero. ſin ver. *Si vero.* instruit , si male processerunt.Abbas.

CASVS.Inquisitores q̃dã legati Apostolicæ sedis cœperũt facere inquisitionẽ ꝓtra ẽpm Nouariẽ significatũ fuit dño Papæ, q̃ inq̃sitores ipsi nõ seruauerũt debitũ ordinẽ inq̃sitionis ꝓtra ẽpm Nouariẽ,vade Papa ſup hoc scribit inquisitoribus illis,dicens, q̃ si ordinẽ inq̃sitionis debitũ seruauerunt, cõmẽdat eos:Si vero nõ seruauerunt debitũ ordinẽ inquisitionis,vult q̃ ipsum tẽpore opportuno debeãt obseruare,ne inde nascatur iniuriæ,vnde iura nascẽtur:Si autẽ tãquam homines exceſſerunt,nõ pudeat eos errorẽ suũ corrigere:q̃a qua mẽsura mẽsi fuerint,remetiẽt eis,& aliquã occasionẽ sueniãt cõgruẽte,ne sua vilescat auctoritas:q̃a ex his q̃ inordinate sunt acta,nõ põt aliq̃d ordinabiliter agi: si vero ordinem debitũ seruauerunt,via regia incedẽtes,Deum solũ habẽtes præ

tes præ oculis,in negotio ipso sine personarũ acceptione ꝓcedãt Formã vero iuramẽti,quã à clericis Nouariẽ.in hoc negotio recepẽrũt,in similibus debeãt obseruare,hoc modo,vt iurẽt clerici,q̃ sup his q̃ sciũt vel credũt in sua ecclesia reformãda,tã in capite q̃ in mẽbris,exceptis criminibus occultis,plenã & meram dicãt inquisitoribus veritatẽ. Not. q̃ in inquisitione ordo iuris seruandus est. Itẽ vnde iura procedũt,nõ debẽt iniuriæ nasci. Itẽ iudex errorem suũ re-

† Aliàs ita hæc.ipsum.

vocare debet. Item ex his q̃ inordinate sunt acta, nõ potest aliquid ordinabiliter agi. Item in inquisitionibus faciendis,de occultis nec quærendũ est, nec dicẽdũ,sed de his tñ de q̃bus infamia præcessit.

Matth. 7.

a ¶ *Inquisitionis ordinem.*] qui 1 ptinet duo: Primum, q̃ regulariter non fit inquisitio nisi contra infamatum. Secundum,q̃ ex quo constat de infamia , inquiri debet de veritate.Hostiensis.

a Hæc glosa non est Bernardi , sed ex lectura Hostiensis collecta, vt & finis indicat.

Corrigere.]Nt.q̃ iudex potest corrigere errorem suum si male interlocutus fit:vt hic patet,& ſ.de app.cũ cessante. & ſ.de sententia.excom.sacro.ff.de re iudi.quod iusuit.& ecclesia 2 cum erret, mutat sententiam.ſ.de frig.& maleſi.fraternitatis. & 35.q.9.c. locis. ſ.his ita.& c.ſententiam,& c.graue.& 22.q.4.magnæ. & testis potest corrigere suum errorem.ſ.de testib.cogen.pœterea.ſi.ſ. de vsu.

1 Idem in ten. ecclesia fiunt.

2 Adde an ſu pal.uiti 3.Et dicit Imperator : Non enim erubescimus , ſi quid quando melius horum,quæ prius ipſi diximus,adinueniamus, competenter emendare. per tem prioribus imponere correctionẽ:ne ab aliis corrigi expectetur. in fi. mus 4.in Authen.de nup.circa prin.per vnam columnã,collat. 4. c. ¶ *Inordinate.*] 14. q. 5. neque enim si agris.& c. forte. & 1. q. 1. non est putanda.

f ¶ *Via regia incedentes.*] hoc est,à iustitia non declinantes.

g ¶ *Personarum acceptione.*] sic ſ.de iud.nouit.& ſ.de sta.reg.ea q̃.

h ¶ *Ita similibus.*] vt ſ.de transla.inter corporalia.& ſ.de re iud. in causis.ff.de legi.l.non possunt.

i ¶ *Exceptis occultis.*]uia super his inquisitio fieri non debet , sed super illis tantum,de quibus infamia præcesserit.ſ.eo.inquisitionis. 9.i. & c.qualiter.& si testes de occultis dicant,non puniuntur: vt

c. inquisitionis.quia super his non iurauerunt.

k ¶ *Plenam.*]cum iurant secundum hanc formam , secus si iurant respondere ad interrogata tantum.ſ.c.proxi.

Cum dilecti.]Primo ponitur legatorum inquisitio. Secũdo ibi, *Quæ.*eorum dubium,propter quod fuit facta cõmissio.Tertio ibi, *Mandamus.* cõmissionis forma bimẽbris.Abbas Siculus.

¶ *Glo.seq. ponit casum, quem etiã prosequitur.*

l ¶ *Cũ dilecti.*CAS V S.Abbas Cistercien.& P. & R.legati erant Apostolicæ ſdis cum audissent perfrequẽtem clamorem multa sinistra de epo Agathen. volẽtes inquirere veritatẽ,accesserunt ad ecclesiam Agathen.& receperunt iuramẽti epm & canonicorũ,& in illa inquisitione confessus fuit epus, q̃ commiserat simoniam, dilapidationem,& q̃ habuerat res naufragij:epus timens illas cõfessiones, voluit se excusare posſea ꝓtra illas,dicẽs , q̃ iurauerat rñdere tantũ ad interrogata: legati dicebant,q̃ sub alia forma iurauit, scilicet q̃ plenam & meram diceret veritatem : & quia † tunc se non excusauit, postea nõ debebat audiri:vnde negotium illud delatum est ad Papam: & q̃ iurauit rñdere tãtum ad interrogata, apud sedem Apostolicã quoslibã testes produxit:sed quia non cõstitit Papæ;sub qua forma iurauit,cum depositiones illæ nõ fuerint publicatæ , ne ipse renũciauerat testibus q̃ ducendis : mãdat Papa super hoc inquiri ab il lis inquisitoribus , sub qua forma iurauit: & si ꝙnis ita fuit,quod ſm illorum inquisitorũ relationem constiterit,q̃ iurauit sub secũda forma : aut si eps ille hoc probauit per depositio nes testiũ quos produxit,aut etiam aliorum:quia ſm illã formam non tenebatur rñdere nisi ad interrogata,admittant excusatiões epi super cõfessionibus suis quia excusationes illæ exponẽt illas confessiones,& si excusationes probauerit,absoluãt illũ:Si vero excusationes nõ ꝓbauerit,vel si iurauerit plenã & meram veritatẽ dicere,remoueant illum ab ecclesia Agathen,nõ obstantibus illis excusationibus.Ber.Not.q̃ inquisitione q̃ examinatur, veritatem ſm ¶ *Clamorem.*]2.q.1.Deus omnipotens.& ſ.eo.qualiter & quãdo.& 86.diſt.ſi quid.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. com pilatione.

† Hæc pelis inquisitoribus , sub

† præstitit

n ¶ *Plenã.*]ſic̃ nullum verum tacere debet.3.q.9.hortamur.

o ¶ *Meram.*]scilicet à falsitate.2.q.4.nullam. & 3.q. 9. pura. & hoc idem debẽt facere testes:vt notatur ſ.de testibus,fraternitatis. & c.licet.& ſ.c.proxi.in fi.

6 Per dicta testium,qui fuerũt præsentes examinati & præsentationi quos produxit,aut etiã aliorũ, &c. hæc lectio plam or est, quam probabat vetus cõpilatione.

p ¶ *Responsionem eorum.*]simile ſ.de elec.cum dilecti. creditur ergo illis ſi confiteantur,q̃ iurauit,vt ad inquisita respondereti:sed ſi contrarium dixerint,poterit probare contra dictum illorum 6, vt hic patet.& ſ.de testi.cũ à nobis.q̃ nõ creditur iudici.in præiudicium alterius,nisi quatenus constat per legitima documẽta, quod cõsuetudinem ſ.de proba.quoniam.Sed ꝓtra ſ.de ele.cũ dilecti,sed ibi de necessitate statur dicto illorum:quia illa inquisitio per alios ꝓbari nõ poterat:quia soli interrogati fuerunt,prout hic inferius dicetur.

a ¶ *Valeant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Valeant retorqueri.*] Vnde in humaniorem partem sunt intelligendæ siue interpretandæ.j.de reg.iur.eſtote.& de transa. c. vlti. ff.de reg.iur.semper in dubiis.& ff.de re.dubi.quotiens 2.Tanc.

b ¶ *Ex causa.*] Causa enim semper conſideranda eſt: ex qua causa aliquid ſit factū,& etiā tēpus.5.de transa.c.vlt. & 5.q.5. non oīs. & j.de verb.ſig.intelligentia.& 23.q.8. occidit. & ff.de fur.verum.Ber:

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

c ¶ *Dilapidatione.*] Eps iſte pp formā iuramēti,tria cōfeſſus eſt ꝓtra ſe, ſimoniam, dilapidationem,& ꝙ habuerat, res naufragij:& contra iſta admittūt eius excuſationes.Potuit ſe excuſare de dilapidatiōe interrogātus vtrū aliquid ſit factū,& etiā tēpus.5.de transa.c.vlt. & 5.q.5. non oīs. & j.de verb.ſig.intelligentia.& 23.q.8. occidit. & ff.de fur.verum.Ber:

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

c ¶ *Dilapidatione.*] Eps iſte pp formā iuramēti,tria cōfeſſus eſt ꝓtra ſe, ſimoniam, dilapidationem,& ꝙ habuerat, res naufragij:& contra iſta admittūt eius excuſationes.Potuit ſe excuſare de dilapidatiōe interrogātus vtrū aliquos ordinauit per ſimoniam eo ignorante: ſed ex poſtfacto hoc ſciuit,puta præſentator receperat pecuniam , vt aliquam faceret ordinari.j.de ſimo.ex tua.in hoc non peccauit, vel potes ponere exemplum.j.de ſimo.ſicut.Ber.

† Aliis ita vt ad bonū vel malum &c.

† Et cum dubia ad bonū & malum poſſit retorqueri in meliorē ſunt interpretāda B, Thomas 2. 2.q.60. art. 4.& ibi plene Caietanus & vide pleniſſime de hoc arti culo Ioannem Roiā tract. de hęret. par, 1. num. 199. & multis ſequentibus.

sitiones illæ nō fuerint publicatæ,nec productioni teſtiū renūciare curauerit : qm̄ ſecundum eandem non teneretur ex debito iuramenti niſi ad quæſita ſolummodo reſpōdere:vos excuſationes ſuas audire curetis. & ſi eas probauerit, cū excuſationes huiuſmodi confeſſiones eius non perimāt, ſed exponant, quæ tales ſunt, vt† ad bonum & malum valeant retorqueri [a] †, & ideo iudicari debent ex cauſa [b], eum ſublato appellationis obſtaculo abſoluatis: cū &ſi repertus ſit culpabilis in quibuſdā,ex labore tñ & pudore puni tus,quos pp hanc cauſam incurrit,huiuſmodi leuis culpa leuiter ei valeat indulgeri. ¶ Quòd ſi excuſationes illas ſuper dilapidatione [c],naufragio, & ſimonia probare nequiuerit: aut ſub prima forma [d] iurauerit: cū ſecundum eandem , nec veritatē tacere,nec admiſcere debuerit falſitatem:vos (non obſtantibus excuſationibus, quas de nouo propoſuit , cum in confeſſionibus ſuis nullā omnino de illis fecerit mentionem : quamuis firmiter aſſeruerit, q̄ plures ex illis , legatis prædictis expoſuit, cum hoc per ſe probare nō poſſet [e],tamquam qui ſolus examinabatur ab illis) eum ab adminiſtratione Agateñ.eccleſiæ remouere curetis.

¶ Idem archiepiſcopo Tarraconeñ. & abbati ſanctæ Mariæ de Populeto,& archidiacono Barchinoñ.

CASVS. Quidā canonici Viceñ. ad ſedē Apoſtoricam accedentes multa enormia corā Papa cōtra epm̄ ſuum propoſuerūt:vnde Papa ſuper his inquiſitionē cōmiſit faciendā: Eps hoc intelligens antequam à iudicibus citaretur,ad Apoſtolicā ſedem acceſſit,proponēs,ꝙ illi,qui enormia illa propoſuerāt ꝓtra ipſum, odio & nō bono zelo duxerāt dñō Papæ intimanda : cum ſint eius inimici manifeſti,& cum eius hoſtibus cōuerſentur: & cō ſanguineos ſuos & cōplices intendant ad teſtificādū ,ducere ꝓtra ipſum, quia non debēt ad teſtificandū admitti † cū ſint periuri , & aliis criminibus irretiti:quo audito mandat Papa iudicibus ipſis, quatenus ad inquiſitionē nō procedant, niſi ſuper prædictis criminib [b] dictus epūs fuerit infamatus.Si vero ad inquiſitionem † fuerit procedendū:prædictos vel alios , quos † ipſius epi cōſtiterit eſſe inimicos,nec ad prosequendum inquiſitionem,nec ad teſtimoniū perhibendū admittant: † ſed ꝙ viros idoneos ve ritatem inquirant: & ſi nihil probatū fuerit cō tra ipſum , purgationē canonicā indicāt eidē. Not.ꝙ inimici non admittunt ad denuntiandum vel teſtificandum. Item non eſt facienda inquiſitio niſi ꝓtra infamatū. Itē pp infamiam indicenda eſt purgatio deficiente probatione.

Veritate criminum non inquiritur, niſi prius conſtet de infamia : & tunc non inimici vel periuri, ſed idonei viri ad proſequendum inquiſitionem , & ad teſtimoniū admittuntur:& non probato crimine , indicitur infamatis purgatio.

CAP. XIX.

CVm † oporteat epiſcopum & infra.¶ Sane veniētibus ad Apoſtolicam ſedem G.& H. canonicis Viceñ. & multa enormia contra Viceñ. epiſcopum proponentibus coram nobis: quia illa nō debebamus ſub diſſimulatione tranſire †:vobis inquiſitionem illorum duximus committendam.Verum dictus epiſcopus,antequā ad ipſum † veſtra citatio peruenīſſet , ad præſentiam noſtram accedens propoſuit, quòd illi , qui enormia de ipſo ſuggeſſerant † , typo militiæ potius , quàm iuſtitiæ zelo ducti , nobis huiuſmodi intimarunt: cū ipſi eius ſint inimici manifeſti , & cum eius hoſtibus [f] conuerſentur,cōſanguineoſque [g] ſuos , ac cōplices intendant ad teſtificādum producere contra ipſum,qui ad denunciandum [h] ſeu teſtificandum admitti non debent, vt pote iuramenti præſtiti tranſgreſſores,& aliis criminibus irretiti & infra . ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus , quòd † niſi ſuper prædictis famā ipſius [i] † læſam eſſe noueritis , vos ad inquiſitionem illorum non ſubito procedatis. Quòd ſi ad inquiſitionem fuerit procedendum,prædictos vel alios,quos ipſius eſſe

† Capit.6. eod.tit.in 3. compilatio. De materia vide late p Iulium Cla rū in pract. crimi. ſiue §.fi q 6.

† præteritę

† eum

†ſubiecerāt

1 Demate a rit huius gloſſæ vide Antonium Gomezium tom.1.varia reſolut.c.12 addē quæ dixi plenisſi mē lib.3.c6 mentario in Di rum in Di reſtoriū in quiſitorum Schol 124.

† Capit. eod.tit.in compilatio Vide nota. ti.5.de dona.ꝓpter e ius ingratitudinem. & 24.q.1.quiſquis.& viles perſonæ admittuntur.5.de ſpon. præterea. C.de renouan.do.l.vlt. & qualecunque teſtimonium vī ſufficere,22.q 5.hoc vī. Sed cōtra & 5.de teſti.cōg.præterea.& 5.de ſpon. cum in tua. & ad populares actiones nō admittuntur perſonæ non integri ſtatus.ff.de popu.action.l .popularis. Credo ꝙ honeſtæ perſonæ tantū debeant admitti ad denuntiandum,prout hic infra dī.Ioan.dixit ꝙ infamis perſona admittitur,dum tamen non ſit criminoſa & irregularis: ſed hoc non credo de infami.De hoc not.2.q.1.ſi peccauerit. & 5. de ſponſa.cum in tua.& j.c.proxi.& 3.q.5.c.2.Ber.

† fuerint

¶ *Inimicos.*] Patet hic ꝙ inimici 1,nec ad proſequendam inquiſitionem vel teſtimoniū admittuntur,vel ad denuntiandū ſiue accuſandum.vt 5.eo.c.1.& j.c.proxi.ſed non determinatur quales inimicitiæ repellant hic ab inquiſitiōe vel teſtimonio:& vī ꝙ capitales,& conſpirationes tantum.j.de ſimo.per tuas 1.& j.c. proxi. & In Ni.de excu.tu. inimicitiæ.& §.itē ſi pp inimicitias.& ff.d arbi. l.li cet. quia non quilibet inimicus repellitur,ſed ille tñ qui nimia familiaritate cōiunctus eſt. ff. de verbo. ſig. latæ.§. amicos.Item pp leues inimicitias non extinguitur legatū.ff.de adi. lega.l.3.§.nō ſolum. in fin.Sed ꝓtra vī,ꝙ propter leues etiam repellantur: quia propter ciuilem controuerſiā repellitur quis ab accuſatione.5.de reſti.ſpo, itē cum quis.Illæ dicuntur graues inimicitię, quæ ſunt de ſtatu hominis, vel de bonis eius.3. q.5. accuſatores.& arg.op. ti.5.de dona.ꝓpter e ius ingratitudinem. & C.de renouan.do.l.vlt. ff.de excuſa.tuto.pp li tem. Sol. arbitrio iu dicis relinquitur , quæ inimicitiæ repellant in talibus.arg.in Auth.de teſtib.§.ſi vero dicatur coll.7.& 5.eod.ſup his. & 5.de offi.dele.c. cauſam.Et dicit lex,ꝙ non ſemp repellit teſtis ꝓpter inimicitias: ſed iudex æſtimabit, an ſit ei credendum vel non. ff. de quæſtioni.l.1.§. præterea inimicorum.& §. quæſtionem.Io.

¶ *Glo.ſeq.alleg.concor.& duo iura in cōtrarium: & in ſi.arg.*

f ¶ *Hoſtibus conuerſentur.*]vnde ſunt repellēdi : quia conuerſantur cum inimicis 1 & ſunt ipſi inimici. De hoc dicitur.5.e.c.1.arg.ad hoc C.de inoffi.teſta.liberi. & 5.eo. repellantur. & poſitum in argu.ff.de offic.præfec. cap. 2 cauſa vrb.l.1.§.cum patronus tores. 3. q. & 3.q.5.c 3. & ff.de leg. 5. & Baldū 3.l.1.§.1.argu. contra. ff. in l.liberi. pro ſocio,nam ſocij. & C.de inoff. 81.dist.legitur.& 3.q.5.c.3.Et eſt arg.hic contra aliquem ex inhone ſta conuerſatione.

† quatenus

† eius

Vide Præ

g ¶ *Conſanguineoſque.*]qui in caſu criminali non admittuntur:vt conſueuit notari.3.q.5.c.1.

¶ *Gl.ſeq.quærit,arg.ad partē vtrāq;, ſoluit.reci.opi.Io. quā reprobat.*

h ¶ *Ad denunciandum.*] Sed nunquid criminoſi 2 & infames repel lantur à denunciando?Non vī:quia quilibet tenetur ad hoc.2.q.7. quapropter. & 5.de cogna.ſpi.tua nos.Item hæreticus admittitur. 24.q.1.quiſquis.& viles perſonæ admittuntur.5.de ſpon. præterea. & qualecunque teſtimonium vī ſufficere,22.q 5.hoc vī. Sed cōtra & 5.de teſti.cōg.præterea.& 5.de ſpon. cum in tua. & ad populares actiones nō admittuntur perſonæ non integri ſtatus.ff.de popu.action.l .popularis. Credo ꝙ honeſtæ perſonæ tantū debeant admitti ad denuntiandum,prout hic infra dī.Ioan.dixit ꝙ infamis perſona admittitur,dum tamen non ſit criminoſa & irregularis: ſed hoc non credo de infami.De hoc not.2.q.1.ſi peccauerit. & 5. de ſponſa.cum in tua.& j.c.proxi.& 3.q.5.c.2.Ber.

2 Inimicos pro iudicesꝓ ad deui. ri mandat.ibi, *Eidem*. Abbas.

1 Demate

2 Inimicos.

i ¶ *Famam ipſius.*]hoc ideo dicit:quia non eſt procedendū ad inquiſitionem contra aliquem,niſi contra infamatum.j.eo. inquiſitionis.& c.qualiter.vbi de hac materia apertius explicatur.

¶ *Glo.ſeq.recitatur per q.quæ inimicitiæ,&c. & arg.quòd capitales & conſpirationes tantum.alleg.in contrarium.& ſoluit.*

conſtiterit inimicos [a], nec ad proſequendam inquiſitionem, nec ad perhibendū teſtimoniū, contra ipſum epiſcopum admittatis,ſed per viros idoneos [b] ſuper his,quæ geſta ſunt,inquiratis diligentius veritatem , Et ſi nihil graue probatum fuerit cōtra ipſum , vos purgationem canonicam indicatis [c] eidem.

¶ Idem.

¶ *A denunciatione repellitur publicus concubinarius,excommunicatus, & conſpirator,& is qui non prænouit.*

CAP. XX.

CVm † dilectus filius, & infra. ¶ Si vobis conſtiterit prædictos , quorū nomine ſunt exceſſus huiuſmodi de epiſcopo nunciati , publice concubinarios [d] tunc fuiſſe, propter quod in eos fuit excommunicationis ſententia promulgata, vel præfatum epiſcopum de iā dictis exceſſibus,non fuiſſe prēmonitum [e] ab eiſdem , vel ipſos cōſpiraſſe [f] in eū , à denuncia tione repellatis eoſdem , Alioquin audiatis , quæ fuerunt † hinc inde propoſita. Eidem epiſcopo auctoritate noſtra nihilo minus prohibentes , ne ſuper his , ſuper quibus ad audiētiam noſtram fuerit † legitime appellatum præfatos clericos indebito grauare præſumat : donec cauſa ſupradicta [g] iuxta formam mandati noſtri fuerit terminata,

¶ Idem † epo Gebeñ.& N.Valentiñ.

¶ *Crimen probatum per modum inquiſitionis , regulariter pœna ordinaria non punitur : ſed ſi impedit ordinis executionem , ſic depoſitio,ſicut in accuſatione : & ſi impedit tantum beneficij retentionem , ſit priuatio à beneficio , nec poterit iudex hanc pœnam moderari. hoc dicit vſque ad §.tertia ſecundum verum intellectum non bene declaratum per ſcribentes.*

CAP. XXI.

INquiſitionis † negotium , quam de epiſcopo & canonicis Valentiñ. vobis commiſimus terminandum †,& infra. ¶ Secundo quæſitis , quid vobis ſit ſtatuendum , ſi contra quempiam per inquiſitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponere accuſatum criminaliter & conuictum. In quo quidem duximus diſtinguendum , vtrum ſit tale crimen , quòd ordinis executionē ſuſcepti,aut retentionem beneficij , etiam poſt peractam pœnitentiam impediret, puta

† Aduertat ergo iudex, ne prætextu pietatis quo † fas lumlibet denuntiatio nes facile ad mittat , ſed prius denūtiatiū qualitatem exploret. vide de Bernardinū Diaz de practica crim. cano. cap.6.

† Vide notas in hunc locum.

† Cap. 2. eo, t. in 4. cō. p lat. Et pro ter de doctoris recuſare tamquam ſuſpectum. arg. 5.de app. hic,vide Iū Clarum in pract. crim.q.6.

† faciendā.

a ¶ *Inimicos.*] Patet hic ꝙ inimici 1,nec ad proſequendam inquiſitionem vel teſtimoniū admittuntur,vel ad denuntiandū ſiue accuſandum.vt 5.eo.c.1.& j.c.proxi.ſed non determinatur quales inimicitiæ repellant hic ab inquiſitiōe vel teſtimonio:& vī ꝙ capitales,& conſpirationes tantum.j.de ſimo.per tuas 1.& j.c. proxi. & In Ni.de excu.tu. inimicitiæ.& §.itē ſi pp inimicitias.& ff.d arbi. l.li cet. quia non quilibet inimicus repellitur,ſed ille tñ qui nimia familiaritate cōiunctus eſt. ff. de verbo. ſig. latæ.§. amicos.Item pp leues inimicitias non extinguitur legatū.ff.de adi. lega.l.3.§.nō ſolum. in fin.Sed ꝓtra vī,ꝙ propter leues etiam repellantur: quia propter ciuilem controuerſiā repellitur quis ab accuſatione.5.de reſti.ſpo, itē cum quis.Illæ dicuntur graues inimicitię, quæ ſunt de ſtatu hominis, vel de bonis eius.3. q.5. accuſatores.& arg.op. ti.5.de dona.ꝓpter e ius ingratitudinem. & C.de renouan.do.l.vlt. ff.de excuſa.tuto.pp li tem. Sol. arbitrio iudicis relinquitur , quæ inimicitiæ repellant in talibus.arg.in Auth.de teſtib.§.ſi vero dicatur coll.7.& 5.eod.ſup his. & 5.de offi.dele.c. cauſam.Et dicit lex,ꝙ non ſemp repellit teſtis ꝓpter inimicitias: ſed iudex æſtimabit, an ſit ei credendum vel non. ff. de quæſtioni.l.1.§. præterea inimicorum.& §. quæſtionem.Io.

¶ *Glo.ſeq.reci. per q. an repulſo illo qui impetrauit & c.arg.quòd ſic.ponit opin.Ioan.quam approbat. & contrariam Tan.quam reprobat.*

b ¶ *Per viros idoneos.*] Ex hoc vī, ꝙ ſi ille impetrauit inquiſitionē, remotus ſit propter aliquā cauſam:ꝙ alter poſſit proſequi eandē inquiſitionem.arg.ff.de inoffi.teſt.poſthumus.§.1.non enim refert per quem preces ſint oblatæ.C.de preci.impe.offe.l.1.& l. vniuerſis.nec refert vndecunq; crimina clarauerint.24.q.3.ecce.Item quia iudex hic ex officio ſuo ꝓcedit : vnde pp inhabilitatē agentis nō impeditur eius officium,quod poſſet concedi forte vbi ex officio procedit:ſed aliter nō audiretur:ſed verius vī,vt dicit Ioan. ꝙ nō poſſit:quia Papa litteras non dediſſet ad petitionem illius, ſi talē ſe dixiſſet:& eadem ratio etiam delegatum mouere debet.5.de reſcrip,ſuper litteris.in fi.Tan.dixit,ꝙ bene poterat iudex procedere.Ioan.melius dicit,vt mihi videtur:ꝙ hic precedere poſſunt nō ex vi primarum litterarum,ſed ſecundarum.Ber.

c ¶ *Indicatis.*] & ita leuia poteſt leuiter indulgere.5.c.proxi. & ff. de pœ.l.reſpiciendum 2. in prin.

d ¶ *Concubinarios.*]Sed iſti proſequebātur ſuam iniuriā vel ſuorū, quare nō admittuntur ad denuntiandū cū admitterētur ad accuſandum.quantuncunq; criminoſi ſint. q. 6. omnibus?Rndeo,non proſequebāturiniuriā propriā,vnde cū eſſent publici concubinarij , non erāt admittēdi ad aliorum peccata denūtianda 3 , cum ſuſpenſi etiam ſint,32. diſtin. c. præter. §.verū.ſed viles perſonæ non admittun tur ad denuntiandum, neſcit ad vt ſæpius dictū eſt. ſic 5. eo. c. 1.& 5.de ſpon. cum in tua.

e ¶ *Prænouit.*]Qui. n. non admouit, repellitur à denunciatiōe.5. eo.c.2 & j.eo.qualiter. & ad corrigendos.& j. de ſimo.licet Hely.

f ¶ *Conſpiraſſe.*]iſti nul laten⁹ ſunt admittēdi. j. de ſimo. per tuas. & 5.de re iud .cū l.& An.

g ¶ *Donec cauſa ſupradicta.*]quia tūc præſumitur, ꝙ ex odio ꝓcederet & merito poſſet eū recuſare tamquam ſuſpectum. arg. 5.de app. propoſuit. & c.ad hoc. & c.ſicut.Ber.

† Inquiſitionis.] Si crimē in modū inquiſitiōis probatū impedit, etiam poſt peractā pœnitentiā ordinis executionem,vel beneficij retentionē,punitur qs ſi cut in accuſatiōis iudicio:aliās pœna erit arbitraria : hoc dicit ſm cōem ſummationē vſque ad §.*Tertiæ*.Diuidi tur:quia in prima conſultatio.In ſecunda reſponſio.ibi, *In quo*.Abbas.

CASVS.Quædam relata fuerant dño Papæ de epo & canonicis Valentiñ.quæ non debuerunt ſub ſilentio præteriri:Vnde Papa ſuper his commiſit inquiſitionē faciendā:Inquiſitores ſuper quibuſdam articulis dubitantes conſuluerunt Papam.Secūda q̄ illorū hæc fuit:ecce per inquiſitionem tale crimen probatū eſt,ꝙ ſi criminaliter accuſatus fuiſſet,depōnere:Quæſitū fuit,qualiter eſſet puniendus:Super hoc Papa diſtinguit:vtrum ſit tale crimē quod impediat executionē ordinis,aut etiā retentionē beneficij, etiam poſt peractā pœnitentiā,puta ſi homicidium commiſiſſet,vel adeptus eſſet ordinem vel beneficium vitio ſimoniæ:In iſtis caſibus eſt ita procedēdum,ſicut in iudicio accuſationis:In aliis vero criminibus,diſcretus iudex poterit pœnam moderari ſm meritū pſonæ,& qualitatem exceſſus.Tertio quæſiuerūt:ſi duo vel plures iurati affirmant aliquem eis videntibus crimen cōmiſiſſe, de quo alia infamia nō laborat,vtrum illi pœnā debeant inſligere:Itē, ec ce aliqs occulte tradit inquiſitori cedulā,vel chartā,infamationē ſpi continentem:quæritur,vtrum ſit procedendum ad inquiſitionem eorū quæ ibi continentur:Itē aliqui iurauerunt,vt deponāt ꝓtra illū de quo ſit inquiſitio,in ſecreto examinātur & interrogātur,vtrū diligāt illos,cōtra quos inquiritur:vel ſint eorū inimici: & ipſi rādent,ꝙ non diligunt illos.vel expreſſe dicūt ſe inimicos illorum:aut etiam ante iuramentum publice confitentur,ſe inimicos eorum:ſed nō oſtendunt aliquas inimicitias probabiles :& ad hæc tria rñdet Papa,ꝙ nullus debet puniri ꝓpter dicta paucorū ſuper quo aliqua non laborat infamia,vel clamoſa inſinuatio nō præceſſerit,nec ſuper hoc teſtes ſunt recipiendi:cū inquiſitio ſolummodo fieri debeat de quibus infamia præceſſit.Itē ad petitionem illorū, qui cedulas infamationis porrigunt in oculto,ad inquiſitionem eorum quæ continentur ibidem , non eſt procedendum. Itē non eſt adhibenda fides dictis illorum , qui poſt iuramentum vel ante,tacite vel expreſſe aſſerunt ſe inimicos eorum:niſi fortan ante iuramentum in fraudem hoc dicere præſumant.

QVAESIVISTI.Alioqui inquirūtur ſuper exceſsibus aliquorum:ſed

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum:sed dicunt se nihil scire per certã scientiam : sed tm per famã & crudelitatem:quæritur,quid statui debeat contra illos.Itẽ duo vel tres vel etiam plures dicũt aliquem infamatũ de aliquo crimine:sed in publico nihil sinistrum refertur:quæritur,vtrũ de crimine illo debeat reputari infamatus?Ad primum rñdet Papa,q̃ propter famam & credulitatẽ deponẽtiũ solũmodo nõ est deponendus: sed infamato purgatio canonica poterit indici,secundũ arbitriũ iudicantis. Ad ſm rñdet,q̃ propter dicta pauco rum infamatus dici nõ debet, cuius opinio apud bonos &graues læsa non existit.Nor. primo duos casus, in quibus acta pœnitẽtia exe cutionem ordinis exercere quis nõ potest : in quibus ęq; punitur ali quis siue denũtietur siue accusẽtur.Item nullus debet inquiri nec puniri pro crimine, de quo non laborat infamia, nec testis recipi. Itẽ occulte infamantes nõ sunt audiẽdi. Itẽ inimicis testibus non est credendũ. Item ꝑpter famam &credulitatem probatam nullus debet puniri,sed purgatio ꝑp infamiam debet indici. Item dicta paucorũ nõ infamant. Item purgationes arbitrariæ sunt.

† Schedulas, legitur in vulgatis, sed nos veteres codices secuti, cedulas, reposuimus.

† his.

1 Innocentius alios casus exipit. de tempore ord.ex teno re. & nos plures supra de renunti. si.§.propter conscientiã secundum Hostiẽsem. Ioan. And.

† Dictio,tamen deest in pluribus antiquis.

† Aliàs ita: Ad hæc autem respondemus.

2 De materia huius glossæ vide quos citaui in c. super his. in pr incipio. & versoportet inscribi. supra eod.

a ¶ *Si homicidium.*] Hic confirmatur, quod dicitur consuevit : q̃ in nullo occulto crimine impeditur executio post peractam pœnitentiã præterquam in homicidio: & hoc idẽ probatur de temp.ordi.quẽsitum.& in simonia 1.De hoc no tari consueuit. 50. dist. de his.Ber.

¶ *Glo.seq. tractat,an in homicidio & simonia de nũciãs inscribat vel præmoueat postea signat cõtrarium de deer.dilectus & dupliciter soluit.*

b ¶ *In accusationis.*] vr q̃ in casib' istis denuntiãs debeat se obligare ad pœnã talionis 2, cũ æque puniãtur ac si accusarentur. ℨ. eo. Super his.arg.sed nõ credo q̃ se debeat obligare ad pœnam talionis,sed ad extraordinariã pœnã, sicut excipiẽs.ℨ. eo. tit.

2 Super his.Itẽ nec vr hic habere locũ admonitio: quia nõ potest se corigere retento beneficio, si quis vellet denuntiare in his casibus.ꝑtra.ℨ.de simo.licet Hely.vbi admonitio probata fuit. Itẽ idẽ est si quis p simoniã adeptus est beneficiũ sicut &ordinẽ:vt hic dicit.Signat.ꝑtra.ℨ.de simo.dilectus 2.vbi dr q̃ si in modũ accusatio nis quincitur qs de simonia, deponit.Si in modũ inquisitionis cõuincit,remouetur ab illis ecclesiis,& in arctioribus ponit ad peragendã pœnitẽtiã.ℨ.de simo.& de regularibus. & hic puniuntur sicut si directe accusarent.Quod dicit : ita ꝑcedendũ esse sicut in accusationis iudicio,pot dici verũ esse quantũ ad hoc vr priuẽtur officio & bñficio.nõ tñ q̃tum ad depositionẽ: q̃a depositio nõ est effectus inquisitionis:sed priuatio administrationis vel beneficij. ℨ.e.qualiter.ℨ.de simo.p tuas 1.vnde illud,sicut nõ notat omnimodam similitudinẽ:q̃a nullus debet puniri certa pœna , nisi ad hoc actũ sit,ℨ.de ord.cog.cũ dilectus, & ſm formã iudicij formari debet sniã.ℨ.de simo.licet.& hoc intellige qđ hic dr, de secularibus: ꝓtraria loquunt de regularibus:circa quos seruat qđ hic dr.ℨ.de simo.q̃m simoniaca.vel posset dici, q̃ etiã p inquisitionẽ deponunt seculares ꝓp enormitatẽ criminis : vt hæc littera velle vr.ℨ.de do. & ꝓtuma.veritatis.vbi deponitur eps in modũ inquisitionis , cui ꝓbatũ fuit homicidiũ in modũ denũtiationis De regularib⁹ fiat,put dr in illa cõstitutione vbi dicetur de hoc.Ber.

c ¶ *Alioquin.*] id est , si aliud crimẽ ab istis duobus sit ꝓbatũ in modũ inquisitionis,qđ nõ impediat ordinis executio neq;,ẽt post peractã pœnitẽtiã,tũc ꝑcedat iudex ſm q̃ sibi videbit: sed nõ in officio vel beneficio,cũ in aliis duobus casibus nõ puniantur in plus:vt dixit Io.i prox.notula. regulares tñ ꝑlati bñ remouerent q̃ modicis causis remouent ab administratiõe.ℨ.de sim.p tuas. B.

† Aliàs nec etiam.

† vide nota ꝓ Barrolum in l. eos.ff.ad l. Cornel. de falsis.

TERTIAE.Primo ponit tres qõnes,scđo soluit: ibi, *Ad hæc.*Et põt subdiuidi prima pars:similiter secũda ſm tres qõnes & totidẽ rationes ad easdem. Abb. Sicul. d ¶ *Secreto.*] exẽplo Danielis.arg.ad hoc.C. de testa.nullũ.& fi.ℨ.de ele ctio. quia pp Et est expresſũ q̃ figillatim fuit testes examinandi.ℨ.de testi.venerabilis.Ber.

e ¶ *Solũmodo super illis.*] Et hoc habes,q̃ de occultis nõ est inquirẽdũ nec sup illis iurat.ℨ.eo. qualiter. vñ si dicãt testes sup his,nõ valẽt talia dicta,vt pote nõ iurati:vt ℨ.de testi.cap.de testibus.q.a ad hoc non inducũtur.simile. ff. de iureiur.fi duo.§.itẽ Iulianus. fama ergo alicuius prius læsa debet esse.ℨ.eo. cũ oporteat. & ℨ.eo.qualiter.Ber.

f ¶ *In occulto.*] Immo tales sunt puniendi.ſ. q̃ 1.quidam.& deteriores sũt tales,q̃ illi q̃ subtãtias & ꝑdia aliorũ diripiunt.6.q.1. deteriores. & c.ex merito.& illud: Detrahẽtẽ secreto proximo suo,hũc persequebar.23.q.4.nimium sunt & cap.qui peccat. Ber.

† Saluatenẽsis,vel Siluatenẽ. † Siluanen.

¶ *Si is, de cuius crimine in iudicio cõstat, petit restitutionẽ propter iudiciariũ ordinẽ nõ reseruatũ:nõ est audiendus,sed eũ tã quam notoriũ criminosum debet superior de nouo priuare. hoc dicit. & est casus valde notabilis secundum hunc intellectũ.*

¶ Idem epõ & Decano Syluanectẽ †.

¶ *Non puꝛitur quis de crimine,de quo nõ constat nisi per famam & testium credulitatem: & per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari,hoc dicit vsque ad finem.*

¶ Quæsiuisti etiam,quid statui debeat,si nihil per certam sciẽtiã,sed tantũ per famã, & eorũ qui fuerunt inquisiti credulitatẽ iuratã,contigerit inueniri:Et vtrum aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo vel tres,vel etiã plures dixerint infamatũ : licet de ipso nihil sinistri publico audiatur. Ad quod est nostra respõsio,quòd propter famã & depositiõ credulitatẽ dũtaxat, nõ erit ad depositionis [1] sententiã,procedẽdũ:sed infamato canonica poterit indici purgatio, secundum arbitrium iudicãtis: Qui propter dicta paucorum [k] eum infamatum reputare non debet cuius apud bonos & graues læsa opinio non existit.

¶ Tertiæ dubitationis articulus continebat:vtrũ cũ duo vel plures iurati,affirmãt aliquẽ crimẽ aliquod eisdẽ videntibus cõmisisse,de quo aliqua infamia non laborat:aliquã illi pœnã infligere debeatis.Et vtrũ ad petitionẽ quorũdã,quasdã cedulas † vobis occulte tradentium,infamationem episcopi cõtinentes, sit ad inquisitionẽ corũ quæ in ipsis † continentur cedulis procedendũ.Et an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post iuramẽtum interrogati ſecreto [d], vtrũ sint eorũ,de quibus inquiritur, inimici:respondent , quòd non diligunt illos, vel directe inimicos se asserũt eorundẽ: aut etiã ante iuramentum id publice cõfitentur : nullas tamen † inimicitiarũ causas probabiles ostẽdentes. ¶ Ad † hæc respondemus , nullum esse pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamosa insinuatio non processerit, propter dicta huiusmodi puniẽdum:quinimo super hoc depositiones contra cum recipi non debere, cum inquisitio fieri debeat solũmodo [e] super illis, de quibus clamores aliqui prędeceſſerunt Nec ad petitionem eorũ qui libellũ infamationis porrigunt in occulto [f],procedendũ est ad inquisitionem super cõtentis ibidẽ criminibus faciendã. Aut † etiã aduersus eos cõtra quos fit inquisitio , fides adhibenda est dictis eorũ,qui post iuramentũ vel ante,tacite vel expresse, inimicos † se asserunt [g] eorundẽ: nisi forsan ante iuramentum in fraudẽ id facere præsumatur [h].

† Capit.2. eod.tit.in compilatio. Exde intellecta vide Archidiacon.in c. si quis abbas. 11.q.1.

† Schedulas, legitur in vulgatis, sed nos veteres codices secuti, cedulas † vobis occulte tradentium,infamationem episcopi cõtinentes, sit ad inquisitionẽ corũ quæ in ipsis † continentur cedulis procedendũ.Et an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post iuramẽtum interrogati ſecreto [d], vtrũ sint eorũ,de quibus inquiritur, inimici:respondent , quòd non diligunt illos, vel directe inimicos se asserũt eorundẽ: aut etiã ante iuramentum id publice cõfitentur : nullas tamen † inimicitiarũ causas probabiles ostẽdentes. ¶ Ad † hæc respondemus , nullum esse pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamosa insinuatio non processerit, propter dicta huiusmodi puniẽdum:quinimo super hoc depositiones contra cum recipi non debere, cum inquisitio fieri debeat solũmodo [e] super illis, de quibus clamores aliqui prędeceſſerunt Nec ad petitionem eorũ qui libellũ infamationis porrigunt in occulto [f],procedendũ est ad inquisitionem super cõtentis ibidẽ criminibus faciendã. Aut † etiã aduersus eos cõtra quos fit inquisitio , fides adhibenda est dictis eorũ,qui post iuramentũ vel ante,tacite vel expresse, inimicos † se asserũt [g] eorundẽ: nisi forsan ante iuramentum in fraudẽ id facere præsumatur [h].

1 Innocentius alios casus exipit. de tempore ord.ex teno re. & nos plures supra de renunti. si.§.propter conscientiã secundum Hostiẽsem. Ioan. And.

† Dictio,tamen deest in pluribus antiquis.

† Aliàs ita: Ad hæc autem respondemus.

2 De materia huius glossæ vide quos citaui in c. super his. in pr incipio. & versoportet inscribi. supra eod.

a ¶ *Si homicidium.*] Hic confirmatur, quod dicitur consuevit : q̃ in nullo occulto crimine impeditur executio post peractam pœnitentiã præterquam in homicidio: & hoc idẽ probatur de temp.ordi.quẽsitum.& in simonia 1.De hoc no tari consueuit. 50. dist. de his.Ber.

¶ *Glo.seq. tractat,an in homicidio & simonia de nũciãs inscribat vel præmoueat postea signat cõtrarium de deer.dilectus & dupliciter soluit.*

b ¶ *In accusationis.*] vr q̃ in casib' istis denuntiãs debeat se obligare ad pœnã talionis 2, cũ æque puniãtur ac si accusarentur. ℨ. eo. Super his.arg.sed nõ credo q̃ se debeat obligare ad pœnam talionis,sed ad extraordinariã pœnã, sicut excipiẽs.ℨ. eo. tit.

2 Super his.Itẽ nec vr hic habere locũ admonitio: quia nõ potest se corigere retento beneficio, si quis vellet denuntiare in his casibus.ꝑtra.ℨ.de simo.licet Hely.vbi admonitio probata fuit. Itẽ idẽ est si quis p simoniã adeptus est beneficiũ sicut &ordinẽ:vt hic dicit.Signat.ꝑtra.ℨ.de simo.dilectus 2.vbi dr q̃ si in modũ accusatio nis quincitur qs de simonia, deponit.Si in modũ inquisitionis cõuincit,remouetur ab illis ecclesiis,& in arctioribus ponit ad peragendã pœnitẽtiã.ℨ.de simo.& de regularibus. & hic puniuntur sicut si directe accusarent.Quod dicit : ita ꝑcedendũ esse sicut in accusationis iudicio,pot dici verũ esse quantũ ad hoc vr priuẽtur officio & bñficio.nõ tñ q̃tum ad depositionẽ: q̃a depositio nõ est effectus inquisitionis:sed priuatio administrationis vel beneficij. ℨ.e.qualiter.ℨ.de simo.p tuas 1.vnde illud,sicut nõ notat omnimodam similitudinẽ:q̃a nullus debet puniri certa pœna , nisi ad hoc actũ sit,ℨ.de ord.cog.cũ dilectus, & ſm formã iudicij formari debet sniã.ℨ.de simo.licet.& hoc intellige qđ hic dr, de secularibus: ꝓtraria loquunt de regularibus:circa quos seruat qđ hic dr.ℨ.de simo.q̃m simoniaca.vel posset dici, q̃ etiã p inquisitionẽ deponunt seculares ꝓp enormitatẽ criminis : vt hæc littera velle vr.ℨ.de do. & ꝓtuma.veritatis.vbi deponitur eps in modũ inquisitionis , cui ꝓbatũ fuit homicidiũ in modũ denũtiationis De regularib⁹ fiat,put dr in illa cõstitutione vbi dicetur de hoc.Ber.

c ¶ *Alioquin.*] id est , si aliud crimẽ ab istis duobus sit ꝓbatũ in modũ inquisitionis,qđ nõ impediat ordinis executio neq;,ẽt post peractã pœnitẽtiã,tũc ꝑcedat iudex ſm q̃ sibi videbit: sed nõ in officio vel beneficio,cũ in aliis duobus casibus nõ puniantur in plus:vt dixit Io.i prox.notula. regulares tñ ꝑlati bñ remouerent q̃ modicis causis remouent ab administratiõe.ℨ.de sim.p tuas. B.

† Aliàs nec etiam.

† vide nota ꝓ Barrolum in l. eos.ff.ad l. Cornel. de falsis.

TERTIAE.Primo ponit tres qõnes,scđo soluit: ibi, *Ad hæc.*Et põt subdiuidi prima pars:similiter secũda ſm tres qõnes & totidẽ rationes ad easdem. Abb. Sicul. d ¶ *Secreto.*] exẽplo Danielis.arg.ad hoc.C. de testa.nullũ.& fi.ℨ.de ele ctio. quia pp Et est expresſũ q̃ figillatim fuit testes examinandi.ℨ.de testi.venerabilis.Ber.

e ¶ *Solũmodo super illis.*] Et hoc habes,q̃ de occultis nõ est inquirẽdũ nec sup illis iurat.ℨ.eo. qualiter. vñ si dicãt testes sup his,nõ valẽt talia dicta,vt pote nõ iurati:vt ℨ.de testi.cap.de testibus.q.a ad hoc non inducũtur.simile. ff. de iureiur.fi duo.§.itẽ Iulianus. fama ergo alicuius prius læsa debet esse.ℨ.eo. cũ oporteat. & ℨ.eo.qualiter.Ber.

f ¶ *In occulto.*] Immo tales sunt puniendi.ſ. q̃ 1.quidam.& deteriores sũt tales,q̃ illi q̃ subtãtias & ꝑdia aliorũ diripiunt.6.q.1. deteriores. & c.ex merito.& illud: Detrahẽtẽ secreto proximo suo,hũc persequebar.23.q.4.nimium sunt & cap.qui peccat. Ber.

† Saluatenẽsis,vel Siluatenẽ. † Siluanen.

¶ *Si is, de cuius crimine in iudicio cõstat, petit restitutionẽ propter iudiciariũ ordinẽ nõ reseruatũ:nõ est audiendus,sed eũ tã quam notoriũ criminosum debet superior de nouo priuare. hoc dicit. & est casus valde notabilis secundum hunc intellectũ.*

¶ Idem epõ & Decano Syluanectẽ †.

¶ *Non puꝛitur quis de crimine,de quo nõ constat nisi per famam & testium credulitatem: & per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari,hoc dicit vsque ad finem.*

¶ Quæsiuisti etiam,quid statui debeat,si nihil per certam sciẽtiã,sed tantũ per famã, & eorũ qui fuerunt inquisiti credulitatẽ iuratã,contigerit inueniri:Et vtrum aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo vel tres,vel etiã plures dixerint infamatũ : licet de ipso nihil sinistri publico audiatur. Ad quod est nostra respõsio,quòd propter famã & depositiõ credulitatẽ dũtaxat, nõ erit ad depositionis [1] sententiã,procedẽdũ:sed infamato canonica poterit indici purgatio, secundum arbitrium iudicãtis: Qui propter dicta paucorum [k] eum infamatum reputare non debet cuius apud bonos & graues læsa opinio non existit.

¶ Idem epõ & Decano Syluanectẽ †.

¶ *Si is, de cuius crimine in iudicio cõstat, petit restitutionẽ propter iudiciariũ ordinẽ nõ reseruatũ:nõ est audiendus,sed eũ tã quam notoriũ criminosum debet superior de nouo priuare. hoc dicit. & est casus valde notabilis secundum hunc intellectũ.*

¶ *Non puꝛitur quis de crimine,de quo nõ constat nisi per famam & testium credulitatem: & per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari,hoc dicit vsque ad finem.*

¶ Quæsiuisti etiam,quid statui debeat,si nihil per certam sciẽtiã,sed tantũ per famã, & eorũ qui fuerunt inquisiti credulitatẽ iuratã,contigerit inueniri:Et vtrum aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo vel tres,vel etiã plures dixerint infamatũ : licet de ipso nihil sinistri publico audiatur. Ad quod est nostra respõsio,quòd propter famã & depositiõ credulitatẽ dũtaxat, nõ erit ad depositionis [1] sententiã,procedẽdũ:sed infamato canonica poterit indici purgatio, secundum arbitrium iudicãtis: Qui propter dicta paucorum [k] eum infamatum reputare non debet cuius apud bonos & graues læsa opinio non existit.

g ¶ *Inimicos se asserunt.*] Iudex enim debet interrogare testẽ,an sit inimicus alteri parti:vt 4.q.3.c.ſi testes.§.itẽ testiũ. quia inimici testes esse nõ debẽt,ℨ.eum oporteat.vbi de hoc.Sed nunquid debet inquiri an alias sit criminosus:De hoc no.ℨ. de testi. cũ causam.B.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.*

h ¶ *Præsumantur.*] Quia forte nollent ferre testimonium , & ideo ante iuramentum dicunt se esse inimicos illorum. Quid si post iuramentum dicat se esse criminosum : vel alias inimicum,credetur ei ? Certe non:immo remouebitur, sicut ordinandus qui confitetur crimen in scrutinio.ℨ.de ætа.& quali.quæris.Ber.

QVAESIVISTI. Diuiditur.nam primo format duas quæstiones.secundo soluit:ibi, *Ad quod.* Abbas Siculus.

i ¶ *Depositionis.*] id est remotionis ab officio & beneficio.

¶ *Glo.seq.not.quòd paucorum,dicta &c.demum quærit & soluit.*

k ¶ *Dicta paucorum.*] Not.q̃ dicta paucorum non infamant ; siue dicere. non

non inducunt famam:vnde prælatus ꝓp hoc non mouebitur ad inquirendum:fama enim debet esse per villã siue parochiã:ad hoc vt fiat inquisitio. ℨ.eod.qualiter.& 2.q.1. Deus oꝑotens. Sed quæ appellabis paucos,vt non dicatur infamatus ? Pauci dicuntur xl. ℨ.de cleri.exco.miniſt.latores.& xxiij.millia dicuntur pauci.45.dist. disciplina.Credo q̃ maior pars vicinæ requiratur,quia fama loci requiritur, non fama aliquorum. ℨ. de præsum. illud. & ℨ. de consang. c.2. vt ex hoc scandalũ generetur,&hoc innuitur bñ. ℨ.eo.qualiter.Io.

AD *petitionem.*] Si qua inquisitio per Papam ſpecialiter delegetur,legatus etiam de latere de eaſe intromittere nõ potest.ita cõtinet summatur.Sed licet summatio ista sit vera generaliter intellecta. nõ tñ vr ꝓgruere huic litteræ.Diuidit in duas partes , in prima facti narratio, in secũda diffinitio:ibi, *Cum igitur.* Abbas.

CASVS.Ad petitionẽ Galterij abbatis Corbien. Papa commisit inquisitionẽ super statu ipsius monasterij, tã in capite q̃ in mẽbris: inquisitione commiſſa legatus Apostolicæ ſedis ad monasterium accedens prædictũ , ipsũ abbate pręsente nec reclamante , incœpit inquirere diligẽter super statu monaſtrij : inquisitiõe finita legatus dictum abbatem Parisius euocauit, vt ꝓtra inquisitionẽ ꝓponeret,si qd posset rationabiliter : abbas ad ipsum accedẽs,allegauit,q̃ in correctione monasterij procedere nõ valebat,cum ꝑdictis iudicibus inquisitio prius fuisset commiſſa,allegans Cardinalẽ ipsum ex iustis causis sibi esse suspectũ:vnde ad sedem Apostolicã appellauit? Cardinalis non obstante ipsius appellatione,inspectis quæ proba ta fuerãt ꝓtra ipsum,à regimine abbatiæ amouit eundẽ:dãdo monachis suis licentiã alium eligendi:qui cõcorditer elegerũt Priorem de Argentolio in abbatẽ:Super hoc delata est quæstio ad Papam:Ipse vero auditis hinc inde ꝓpositis,dicit, q̃ de talibus facta fuit fides , ꝓp quæ dictus G. debuit amoueri à regimine abbatiæ, quamuis restituendus esset propter ordinem iudiciariũ nõ seruatum:Papa nihilominus voluit ipsum manere priuatũ officio abbatiæ,& amouit dictũ Priorẽ à regimine abbatiæ, qui non legitime fuit dicto G.substitutus: pro eo q̃ ipse G. ꝓp ordinem iudiciariũ nõ seruatũ fuit inordinate remotus,sed quia dictus Prior nõ fuit

1 In his iu risdictionalibus prius fuerat auctoritate nostra cõmissa & Cardinalẽ ipsum ex iustis causis se asserens habere suspectũ,vocẽ ad nos appellatiõis emisit:quẽ Cardinalis inspectis q̃ probata fuerãt contra eũ, amouit à regimine Abbatiæ,dãdo fratribus eiusdem loci liberam facultatẽ aliũ eligendi:qui Priorem de Argẽtolio elegerunt concorditer in abbatem:& infra.¶ Cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides [b],propter quæ præfatus G. erat merito amouendus : & si restituendus [c] foret propter iudiciarum ordinem non seruatum [d],ipsum prouidimus [e] manere priuarum regimine abbatiæ:ſupradictum Priorẽ/ quem pro eo quod præfato G. propter iuris ordinem non seruatum,inordinate [f] remoto, intelleximus ob eandẽ causam , per consequentiam [g] minus legitime substitutum) per sententiã amouentes:quẽ,quia non propter personæ vitium , vel sciẽtiæ † defectum, sed propter iuris solemnitatẽ prætermiſſam amouimus P:ipsum.postmodũ restituimus in Abbatem.

¶Idem.

¶ *Agenti possessorio adiſpiscendæ in beneficialibus,non obstat exceptio criminis,nisi de eo sit infamatus:& infamato,accusatore non probante vel non apparente,indicitur purgatio.in quasi defecerit , punitur vt convictus.*

CAP. XXIII.

ACcedens † ad præsentiã nostrã G. nepos quondã H.subdiaconi nostri , sua nobis cõquestione monstrauit, quòd cum idem H.apud sedem Apostolicam viam vniuerſæ carnis ingressus fuisset , præbendam, quam decedens habuerat in ecclesia Cremoneñ. ei duximus Papa,q̃ ordo iuris qui seruatus non fuit,corrigatur.Io.

d ¶ *Non seruatum.*] Not.q̃ in inquisitionibus seruandus est ordo iuris. ℨ.eo.qualiter.§.debet.sicut in aliis iudiciis ordinariis:sed hoc est verũ circa seculares:secus in regularibus,vbi non vsquequaq; seruatur.ℨ.eo.qualiter.in fi.q̃a de plano.& sine strepitu iudiciorũ debet cũ eis procedi. ℨ.eo.c.penult.sed hic peccatũ fuit in alio ordine,sin iudice qui cognoscere nõ debuit.ℨ.de of.leg.studuisti.B.

e ¶ *Prouidimus.*] de plenitudine potestatis,sed non de iure.Ber.

f ¶ *Inordinate.*]idest,per eum,ad quem non spectabat,cum dictus C non consenserit in legatum.

¶ *Glo.seq.not.propter connexitatem,&c.alle.vnum contrarium.*

g ¶ *Per consequentiam.*]sic ergo sentẽtia lata cõtra vnũ, ꝑiudicat alij consocio,ꝓp connexitatem negotiorum.simile 81. dist.tantis. & 3.q.6.hæc quippe.& simi.59.dist.ordinatos.& 7.q.1. præsentium. arg.ℨ.de appella.vna.fin.ℨ.de proba.per tuas. vbi per primũ præsumitur consequens.arg.contra.ℨ.de præben.dilecto.

h ¶ *Amouimus.*]quasi quadã breui manu.fin.ℨ.de cau.pos.cum ecclesia. & ff.de iure dot.licet.§.quotiens.eo.prius citato:aliàs non procederetur contra absentem.Bernar.

ACcedens.] Exceptio criminum possessionem prælati nõ retardat,nisi fuerit de his publice diffamatus. sic cõiter summat. Et sunt duæ partes.In prima narrat factũ.In secũda sub certa forma distiniendum committit:ibi,*Mandamus quatenus.* Abbas.

CASVS.Quidam subdiaconus dñi Papæ, H. nomine,canonicus Cremoneñ.Apud sedem Apostolicam decessit:Papa præbendam, quam obtinuerat in ecclesia Cremoneñ.G.nepoti ipsius H. cõcessit:super hoc executoribus sibi datis,qui concessionem prædictã executioni mãdarent.& dũ executores vellent mãdatũ Apostolicum adimplere:ex parte capituli Cremoneñ.in modum exceptionis propositũ fuit corã eis,ꝓ dictus G.de periurio & homicidio erat infamatus publice:vnde præbenda non erat sibi conferenda, sed potius auferenda:pp quod executores in negotio nõ processerunt:vnde idem G.ad sedem Apostolicam accedens,prædicta in præsentia

† Capit.3. de cler.exco.min. & hospi. Vide Innocentium in c.sicut. supra de elec. vbi modicum ꝑ ter limitat hanc declarationem,adde tibi An tonium Bar.

1 Hoc dictum intellige iuxta declarationem quam secimus supra de ranſlat. Iar. episco. hic patet,& in cap.ꝑdictis sed hoc ꝓp plenitudinem potestatis:quia in vnoquoque Dei vicario.C.de rei vxo. act. l. vna in princip.alias talis sententia nulla erat. † Dictio, Io.vel dic, q̃ non propter acta q̃ habita sunt corã legato, voluit Papa ipsũ manere priuatũ:quia nulla erant:sed Papæ fuit facta fides de quibusdam,propter q̃ sententiã legati voluit ratam habere vt hæc littera innuit.Ber.

¶ *Gl.seq.solvit cõtrariũ.*

c ¶ *Et si restituendus.*]

Hic eñ de iure fuerat restituẽdus propter iudiciarium ordiné non seruatum , ſed Papa de officio suæ potestatis voluit eũ manere priuatũ & forte ꝓp scandalum restitutio q̃q; differtur:vt dici cõsuit.3.q.6.hæc quippe.& vt factum legati pallia ret 3 ꝓtrariũ tñ signatur ℨ.eo.qualiter. dicit

† Can. 3. t. de eo e flo. ne p. abbẽdæ in 4. cõpila. Vide Innocentium in c. sicut. supra de elec. vbi modicum ꝑ ter limitat hanc declarationem,adde tibi An tonium Bar.

3 Verius erem idico Papam decreuisse, vt abbas remaneret privatus. etiam si ordo iudiciarius seruatus non fuerit, quia Papæ innocuit abbatẽ talia commisisse, vnde rat merito remouendus , vt indicat rectus ibicum igitur notabis,&c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsentia dñi Papæ allegauit:petens,vt concessionē sibi factā faceret executioni mandari,cōtradictores in expēsis puniendo:vnde mādat Papa executoribus, quatenus concessionē factā dicto G.debeāt executioni mādare,nisi prius super obiectis criminibus in modum exceptionis publice fuerit infamatus:quo facto si legitimus apparuerit accusator,audiant quæ fuerint hincinde proposita:& si crimina illa,vel alterum eorū probatū fuerit contra ipsum, super eadē prębenda filiū imponant eidem:Si vero nullus ꝓtra ipsum apparuerit accusator, & ipse super dictis criminibus fuerit infamatus,purgationem canonicam indicant eidē,in qua si defecerit, imponant ei silentiū: Si autē purgationē præstiterit contradictores ab eius molestia cōpescātur, eos qui nisi sunt cum impedire, in expensis legitimis cōdemnando.Not. ꝙ executio sniæ siue collationis bñficij debet differri, si electus vel ille cui est iā facta collatio, sit sup criminalibus publice infamatus.Ité deficiēs in purgatione habetur ꝓ cōuicto,& punit.Ité q de ficit in exceptione,pbā da,punit in expēsis, & hoc ideo fit,quia iā ꝓstabat de iure istius,cū esset ꝓbenda collata.

† Quatenus hic agitur de purgatione ndā differamaro, vide late per Marianum in repet.c.qualiter. proxime sequenti. q.15. & per Bernar dinū Diaz in pract. crim.c.140. & 141.

¶*Glo.seq.not.ex textu.alleg.3.iura pro,& tria contra,& soluit.*

† Vox,purgationem deest i octo vaticanis eo dicibus. & multis nostris : vetus tamen compilatio habet ita: Si autem præstiterit ipsam,&c.

a ¶*Publice.*] Hic vī,ꝙ si aliqua exceptio obiiciatur electo,ꝙ differēda sit donec electus admissus fuerit,nisi ipse sit de ea publice infamatus.arg.5.de appel.ꝓstitutus.in fine.C.de fal.l.2.& C. de edict. diui.Hadri.tol.l.2.arg.contra.5.eo.omnipotens.81.dist.tantis. & C. de procur.reū.Solu.sed in electo si obiiciatur exceptio, ſtatim est audienda antequam confirmetur. Sed hic alia ratio est, quia iam fuerat institutus per dñm Papā,nec deerat sibi nisi sola possessio, vnde mitti debet in possessionem,nisi esset publice infamatus,pp quod differtur:quia etiā si iam esset in possessione,pp tantam infamiam & scandalum,deberet suspendi vsque ad purgationē.2.q.5. presbyter.& cap.si mala fama.sed vbi non est infamatus,nō debet differri executio,secus in his qui adhuc non habent plenum ius.

b ¶*Iudicatis.*] vt infamia expurgetur.

c ¶*In expensis.*]Qui enim exceptionē opponit,fundata intentione actoris,& eam non probat,punitur in expensis, vt hic.& 5. de dolo & contu.finem.vbi de hoc.& 5.de maio.& obed.c. vlti. quia malitiose eam videtur opponere.Ber.

ij *Valiter & quando.*] Quatuor habet partes. In prima dicit ꝙn est facienda inquisitio.In secunda dicit qualiter.In tertia contra quem.In quarta quid contineatur,& per se patet quid intendat.Secunda:ibi,*Debet*.tertia:ibi, *Ad corrigendos.* quarta: ibi, *Hunc tamen*.Abbas Siculus.

CASVS. In consilio præsenti ostendit Papa,qn̄ prælati debeant inquirere de subditorum excessibus,& qualiter eos debeāt punire cū in culpa fuerint inuenti:quod euidēter colligitur ex auctoritatibus noui & veteris testamēti:ex quibus auctoritatibus processerūt postea canonicæ sanctiones:legitur enim in Euāgelio. ꝙ villicus ille qui diffamatus erat apud dñm suum,quoniā dissipasset bona ipsius,quæsiuit ab illo,Quid est quod audio de te? redde rationem villicationis tuæ:iam enim nō poteris amplius villicare.& in Genesi Dñs ait:descendā,& videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere cōpleuerint. Ex istis auctoritatibus manifeste probatur,ꝙ non solum cum subditus,sed etiam cum prælatus excedit,si per clamorem & famā ad aures superioris peruenerit, nō à maleuolis,sed honestis,nec semel,sed sæpe,debet prælatus descēdere,& corā canonicis senioribus ecclesiæ suæ,veritatem diligenter inquirere:& si culpam inuenerit,illā puniat, non tamquā ipse sit accusator & iudex , sed quasi fama denūtiante suū officiū exequatur:Istud quidem obseruandū est in subditis,& diligentius in prælatis:quia ipsi sunt quasi signum positi ad sagittam:& quia nō possunt omnibus complacere ꝓp officium suū, odium multorum incurrunt:Vnde prouide statuerūt sancti patres,vt accusatio prælatorum facile non admittatur,ne scilicet cōcussis columnis corruat ædificium,nisi diligens adhibeatur cautela:videlicet,vt accusatio,quæ ad degradationē intenditur,nullatenus admittatur,nisi legitima præcedat inscriptio:sed cū aliquis fuerit infamatus,ita ꝙ sine scādalo dissimulari nō possit,tūc ad inquirendū & puniendū prælatus ꝓcedat,nō ex odio,sed ex charitate , quatenus si grauis fuerit excessus,ꝙis nō degradetur ab ordine, tn̄ ab administratione remoueatur omnino: quod est ſm Euangelicam veritatem à villicatione villicum amouere. Not. ꝙ cum infamia procedit à maleuolis, nō debet ꝓcedi ad inquirendū:quia ex odio præsumitur famam illā processisse.Item prælati quasi signum dicuntur positi ad sagittā.Ité prælatus nō debet procedere ad inquirendū ex odio,sed ex charitate. Ité prælatus per inquisitionem,non deponitur,sed ab administratione remouetur, nisi in duobus casibus.5. e. ¶*Glo.seq. arg.quòd non sit functus,&c.alleg.tria iura in ꝓtrariū,et soluit.*

d ¶ *Ad inquirendum.*] Videamus 1 qualiter & qn̄ prælatus procedere debeat ad inquisitionē faciendā,& quali pœna sit puniēdus qui cō uincitur in modum inquisitionis. Tūc aūt debet prælatus procedere ad inquirendum,cum famam & frequentem clamoré intelligit de excessibus alicuius seu etiā aliquorū,prout patet ex tenore istius cōstitutionis,& ꝙ sit infamatus non à maleuolis & inimicis,sed à bonis & discretis,vt hic dicit,& ĵ.de purga.can.cum in iuuentute.& 11.q.3.in cunctis.Et tunc distingue:quia aut procedit ex officio suo,aut aliquo postulante inquisitionē.Si ex officio suo tūc prælatus cum aliquibus de canonicis suis debet descēdere ad locum.1.q.1.Deus omnipotēs.& 86.dist.si quid.quia ibi potest melius inquiri.24.q.1.pudenda.23.dist.illud.& 5.de elect. postquam. & 23.q.1.paratus.ver.eum proculdubio qui in eodē populo creuerat &c.& recipere iuramenta prælati & clericorum super ſtatu ecclesiæ,cū ecclesia est infamata,vel etiam cū prælatus.vt 5.eo.cū dilecti.ſm illam formā.5 eo.qualiter.§.formā.& sic recipiat dicta illorū:& ille contra quem fit inquisitio,debet esse præsens, & omnes contra quos procedit,nisi per cōtumaciā se absentēt:& ea quę obiiciuntur,& nomina testium sunt illi exponenda:vt ĵ.eod.ca.§. debet.& 5.q.2.si primates.Ité si ille contra qué fit inquisitio,habet iudicem suspectū,potest illū recusare,vt 5.de appella. cū speciali. & ĵ.eo.c.versi.non ex odij fomite. vel ꝙ iudex fit criminosus.arg. 3.q.7.iudicet.& 25.dist.c.vlti.& 26.dist.vna tantum.& contra testes excipere potest:vt in §.debet.& nomina,& dicta,& depositiones testium sunt publicanda,vt ille possit se defendere.ĵ.eo.olim.& ĵ. eo.cap.§.debet.& si testes dicant super his de quibus infamia nō præcessit,nō valent.5.eo.inquisitionis.§.1. Crimine vero sic probato si prælatus est,debet remoueri ab administratione , ſm ꝙ vilicus à villicatione remouetur,vt ĵ.dī. Alij vero puniuntur ſm arbitrium iudicis.ſm personæ meritū,& qualitatem excessus:nisi tale crimen probatū fuerit,quod post pœnitentiam peractā impediat ordinis executionem:vt homicidiū,& simonia. tūc procedendum est ac si in modū accusationis directe probatum ſtisse crimen : vt 5.eod.inquisitionis.1.rūso.& ibi dī. Qualiter puniūtur de homicidio,habes.5.de temp.ord.c.vlti.De pœna regularium pp simoniā commissam ab eis.dic vt ĵ.de simo. dilectus 2. & c. qm simoniaca. vbi dī qualiter contra eos procedatur. Si vero probatū nō fuerit: & mala fama perdurat , purgationem indicat iudex infamato ſm qualitatem personæ& quantitatē infamiæin quasi defecerit, puniatur. ĵ. de simo. de hoc.& c.insinuatum.& ĵ.de pur.can. cum P. Si vero infamatus contumax fuerit,& nō comparet,iudex nihilominus contra eū testes recipiat lite nō contestata,& eū puniat:vt 5.vt lite non contesta.quoniam.§.sunt & alij.& ĵ.eo.c.ver. debet. Quales testes recipi debeant,dictum est 5.c.cum oporteat. Quales debeant esse qui recipiūtur in simonia cōtra regulares, dicitur. ĵ. de simo.per tuas.Si vero procedat iudex ad petitionē alicuius ꝓcurantis inquisitionem:siue sit ordinarius siue delegatus, ad locū accedat si potest: & vocet illū contra qué procedere debet:& tūc recipiat testes,quos ille producet,qui impetrauit inquisitionem, tn̄ si ille negaret infamiā præcessisse,cognoscet primo iudex verū sit infamatus,& postea procedet super his , quæ denuntiata sunt aliàs non procedat nisi primo constet ꝙ infamatus sit.5.eod. cum oporteat.& c. qualiter.

& si actor probet illum esse infamatū, reus potest probare ꝙ sit bonę famæ.argu. ĵ. de purga. ca. cum in iuuentute. cum potius sit priuilegiū bonæ famæ , quàm infamię.arg.5.eod.licet in fin. Si vero crimen probetur,puniatur . vt 5.dictum est. Si autem nō probauit, puniri debet, qui impetrauit inquisitionē.vt ĵ.tit.proxim.c. 2. Et ita idem est quantū ad pœnā quādo proceditur ad petitionem alicuius prosequentis inquisitionem: sicut quando procediture per officiū iudicis ad famam vel clamorē. Et cum procedit ad denuntiationem alicuius prosequentis inquisitionem,non credo necessariā admonitionē: quia non agitur ad pœnitentiam:in quo casu necessaria est admonitio ſm formā Euāgelij: sed ī ꝓdictis duobus casibus agit ad pœnā: vt ꝓdictū est,& aliter formatur petitio denūtiationis cum agitur ad pœnam, & aliter cum denuntiatur ad pœnitentiam:quia tunc agitur ad pœnitentiā peragendā nō ad pœnā imponendā officij vel beneficij : & sic intelligitur finis illius glossæ. ĵ. &c. & quæ incipit sic. ĵ. de simo.& nota.licet Hely. de hoc notatur in glo. prædic. Item nunquid reus possit petere à iudice, vt reinquireret ꝓtra illū, ꝙ impetrauit inquisitionem,sicut contingit in aliis iudiciis,vbi admittitur reconuentio.5.de mutu.pet.per totū:Dicas ꝙ non: quia inquisitio iudicis officio expeditur,nō iure actionis: sic nec renuntiatio aut reaccusatio : quia tunc præsumitur ex odio hoc fiat:vt 5.eod. cum P. & 3.q.5.c.2.& non relatione criminis:sed innocentia reus purgatur.ff.de pub.iudi.iis qui. Item testes compelli possunt ad probandum inquisitionem 1. g. de test.cog.super his:licet iudiciis ordinariis compelli non debeant in criminibus,si qua principaliter vel incidenter obiicianture.tur:vt eo.tit.dilectorum.vbi de hoc.Dic vt ibi notatur in fine notulæ.Item & illud potest facere prælatus,cum infamia contra aliquem ad ipsum peruenit.vt præfigat terminum volentibus accusare,vt si aliquis apparuerit accusator,audiat illum:& procedat legitime in accusatione.5.c.prox.& 15.q.5.c.1.ĵ. de pur. ca. ex tuarum. si autem non apparuerit,tūc potest procedere ad inquirendum,vt supra.5.qui 5.dī: vel indicere purgationem,in qua si defecerit,puniatur : vt 5. proximo.sed melius est ꝙ inquirat:quia periculosum est accusare:qa de facili nullus accusaret.Quid si aliquis alterius diœcesis, vel de alia parochia hoc tacito impetret inquisitionem,vel denuntiet:nunquid debet audiri,cum ipsius non interfit? Præsumitur ꝙ nō charitatiue denuntiet,vel impetret inquisitionem:vnde credo aperte distinximus [a],& nunc sacri approbatione consilij confirmamus:Legitur enim in Euāgelio,ꝙ villicus ille,qui diffamatus erat apud dominū suū quasi dissipasset bona ipsius †,audiuit ab illo , Quid hoc audio de te?redde [b] rationē villicationis tuæ:iam enim non poteris amplius † villicare. Et in Genesi Dñs ait: Descendā & videbo, vtrum clamorem , qui venit ad me,opere cōpleuerint. Ex quibus auctoritatibus manifeste probatur,ꝙ non solū cū subditus,verumetiam cū prælatus excedit,si per clamorē & famā [d] ad aures superioris peruenerit, nō quidem à maleuolis [d] & maledicis †,sed à prouidis & honestis, nec † semel tm̄,sed sæpe , quod clamor innuit,& diffamatio manifestat,debet corā ecclesiæ senioribus veritatē diligētius perscrutari,vt(si rei popoſcerit qualitas) canonica districtio culpā feriat delinquentis:non tāquā† idem sit accusator & iudex , sed quasi denūtiāte fama, vel deferente clamore,officij sui debitū exequatur.Licet aēt hoc sit obseruādū in subditis, diligentius tn̄ est obseruandum in prælatis, qui quasi signū sunt positi ad sagittā.Et quia nō possunt omnibus cōplacere,cū ex officio suo teneantur non solū arguere,sed etiam increpare,quinetiā interdum suspendere,nonnunquam vero ligare , frequenter odium multorum incurrūt , & insidias patiūtur.Et ideo sancti Patres † prouide ſtatuerunt , vt accusatio Prælatorum non facile admittatur:ne concussis [e] columnis corruat ædificium:nisi diligēs adhibeatur cautela,per quā nō solum falsiæ,sed † etiā maligna criminationi ianua præcludatur.Verū ita voluerūt prouidere Prælatis , ne criminarētur iniuste, vt tamē cauerent,ne delinquerent insolēter:cōtra morbū [f] vtrūq; inuenietes congruā medicinam:videlicet, vt criminalis accusator,quæ ad diminutionē capitis,id est,degradationē intēditur:nisi legitima præcedat [g] inscriptio †, nullatenus admittatur.Sed cū super excessibus suis quisquā fuerit infamatus,vt iam clamor ascēdat , qui diutius sine scādalo dissimulare non possit,vel sine periculo tolerari,absque dubitationis scrupulo,ad inquirendū & puniendū eius excessus,nō ex odij fomite,sed charitatis procedatur affectu : quatenus si fuerit grauis excessus,& si non degradetur ab ordine, ad administratione tn̄ amoueatur oīno:qđ est secūdū sniam Euāgelicā,à villicatiōe villicū amoueri,ꝙ non potest villicatiōis suę dignā reddere rationē. ¶Debet igitur esse ꝑ sens is,cōtra quē [h] facièda est inquisitio , nisi se per cōtumaciā absentauerit:& exponēda sunt ei illa capitula,de qbus fuerit inquirēdū,vt facultatē habeat defendēdi seipsum,& nō solū dicta,sed etiā nomina ipsa testiū sunt ei,vt qd,& à quo sit dictū appareat,publicāda †,nec nō exceptiones . & replicationes legitimæ admittēdæ, ne per suppressionem nominum , infamā di,per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum , aut falso vel malitiose accusantur : ꝓtra hūc remediū medicinale est inscriptio.ĵ.eo.ver.1.Alter morbus est qñ delinquūt insolēter:ꝓtra hunc,remedium medecinale est inquisitio.ĵ.eo.ver.2.ſtolien.

g ¶ *Præcedat inscriptio.*]sic.5.eo.super his.& ĵ.de simo.licet Hely. DEBET.In hoc §.dī,ꝙ ille ꝓtra qué fit inquisitio, debet esse præsens,nisi per contumaciam se absentet,& ibi sunt exponēda capitula,de quibus fuerit inquirendū:& dicta testiū,& nomina ipsorum sunt ei publicanda,& exceptiones & replicationes legitimę admittendæ per suppressionem nominum detur audacia infamandi,& per exclusionem exceptionum,deponendi falsum securitas ꝓbeatur.Not.ꝙ ille,ꝓtra qué fit inquisitio,debet esse ꝑsens. nisi contumaciter se absentet.Ité ea de quibus ꝓtra aliqué aliqs inquirit,debent ei manifestari,& omnis defensio sibi reseruatur.

h ¶ *Præsens is,contra quem.*]ex hoc §.colligitur manifeste,ꝙ ordo iuris seruandus est in inquisitione faciendā.5.eo.ad petitionē.sed hoc verum est circa seculares,circa regulares non est vsquequaq; seruandus,vt dicit in fi.

AD COR

a ¶ *Distinximus.*]In parte decisa ab illa decret.5.eo.qualiter.cuius verba hic ponuntur vsque ad §.debet.Ber.

¶ *Gl.seq.Not.quod iudex corrigit interlocutoriam.adducit tres cōtra & tria similia.*

b ¶ *Redde rationē.*]Sed qualiter debet ratiōem reddere prælatus administrationis suæ?prælatus enim debet reddere rationem suæ administrationis tanquā tutor. C. de iud.l.2. quia comparatur tutori : & procurator est,nō dñs. 5.de dolo. c. 2.& 12. q. 1.c.2.potest dici ꝙ staretur suo iuramēto , si aliter non potest reddere rationem, arg. C. de do.l. pe. & C. vnde vi.si qñ.2.q.1. in primis. versi.gloriosus vero. & 5. de his q vi metusve cau.fiunt.c.vlti.Ber.

† sed &

† De hoc articulo vide omnino quos citaui supra eod. c. super his, nem, & c.nota duo.Pri mo ꝙ ipse inquirēdus, est prius interrogādus, & non testes:qa si confiteretur,nō esset opus testibus:Secūdo,ꝙ suæ excusationes sunt admittendæ.Hostien.

ADDITIO. Ex hac auctoritate redde ratio verbo, oportet inscribi.

c ¶ *Et famam.*] Argumentum , famam nihil per se probare. 35. q. 6. si duo.5.de eo.qui cog. consang. vxo. suæ. super eo 2.ar.contra.5. de præsump. c. illud. & 5. de consang.& affi. c. 2. & 4.q.3. c.si testes.§.ité sæpe. Bart.in l. de torméta. ff. de quæst. & ibi late Hippolyt. Marsilius & Iulius Clarus citatus supra eod.sup glossa magna.

† Adde an & quando probat per se : vel non. Bart. in l. de minore. §. ff. de quæst. & ibi late Hippolyt. Marsilius & Iulius Clarus citatus supra eod.sup glossa magna.

† Hoc fallit in crimine hæresis. Eymericus in Directorio inquisit. par. 1. q.75. vbi dixi plenissime.

3 Hęc glossa non est Bernardi, sed Hostien sis , vt finis indicat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD CORRIGENDOS. In hoc §. dī, q̄ prælatus tanto diligentius debet ad corrigendos excessus prelatorū descendere, quāto damnabilius eos, dimitteret incorrectos: cōtra quos exceptis notoriis, tribus modis potest procedi: per accusationē videlicet, denunciationem, & inquisitionē ipsorum: ita vt diligēs in omnibus adhibeatur cautela, vt accusatio nullatenus admittatur, nisi legitima præcedat inscriptio, & denunciationē charitatiua admonitio: & inquisitionē clamosa debet insinuatio præuenire: hoc moderamine semper adhibito, vt secundum iudicij formam, sentētiæ quoque forma dictetur. Hūc ordinem circa regulares

† Aliàs ita: Tamen vt diligēs omnibus adhibeatur cautela, &c. absque voce, inserta in cōcilio, & in aliis vetustioribus Gregorii. libris. legit vt est impressum. in vno, pro, adhibeatur, adimpleat, reperio.

personas nō credit Papa vsquequaque seruādum, quæ cū causa requirit, de facili possunt à suis administrationibus amoueri. Not. q̄ ac cusationem inscriptio semper præcedere debet, admonitio denunciationē, & inquisitionem fama siue clamosa insinuatio. Item sententia semper formāda est ℔ modum agendi. Ité regulares de facili remouentur à suis administrationibus.

† contra.

† obseruā dum.

a ¶ *Leue compendium.*] id est 1, peruersum & præcipitatū iudicium leuis iudicis: quia forte vult breuiare lites.

† Scilicet Innocenti⁹ iii. in concilio generali Lateran. l. c. 6. & cap. 5. eod. tit. in 4. compilatio.

b ¶ *Ad graue dispendium.*] id est 1 ad pœnam auctoritate talis processus inflictam.

¶ *Glo. seq. tractat de tribus modis quos procedēdi in crimin. & eorū pœnis: circa secūdum signat duo iura in contrariū, et vtrobiq; remittit.*

† Hæ duæ glossulæ nec sūt Bernardi, nec reperiuntur in antiquis exemplaribus.

c ¶ *Forma.*] Sic j. de fimo. licet Hely. Forma ista triplex est, cū pceditur accusando, denūciando, & inquirendo, vt si agatur in modum accusationis, & probatur crimen, deponatur reus: quia hic est effectus 2 accusationis: vt ℣. dicit in verbo, & criminalis accusatio: quæ ad diminutionem capitis, id est, degradationem intenditur. Cum agitur per inquisitionem, alia pœna imponitur, vt dictum est in illa notula magna: ibi, crimine vero probato. vnde vī scilicet per hanc litteram, q̄ si per inquisitionem probetur simonia vel homicidiū, q̄ nō deponatur, quia ad hoc non est actū. ℣. de ordi. cog. cum dilectus. Arg. contra. ℣. eo. inquisitionis. 1. rnſo. vbi de hoc. & de dol. & contu. veritatis. Dic vt ibi. Cum vero proceditur per denunciationem, nisi in prædictis duobus casibus, ad pœnitentiā agitur per agendā, tunc in prædictis duobus casibus etiam punitur: sicut cū agitur per accusationem vel inquisitionem: vt dicto cap. veritatis. sed cum agitur per denuntiationem, tunc in prædictis casibus nō est necessaria admonitio. ℣. eo. cum dilectus. In aliis vero casibus cum agitur per inquisitionem vel accusationem, punitur ad arbitriū iudicis. arg. ℣. eo. inquisitionis. 1. rñ. in fi. & j. eo. c. vlti. & arg. j. titu. proxi. c. vlti. Denūtiatio 3 vero regulariter fit ad pœnitentiam peragendā. & eius effectus siue finis est pœnitentiæ impositio: & tunc necessaria est charitatiua admonitio, vt hic dicit: & ℣. eod. cum dilectus. & cap. 2. aliàs repellitur denuntiator, vt ibi dicitur.

2 Qualis sit effectus accusationis denuntiationis & inquisitionis, plene Hostien. in sum. ma. tit. de accusat denūciat. & inquisit. cum vidēto, vt hāc glossam intelligat.

3 Vide Specular. tit. de denuntiatione. § 2 & Hostiensem paulo ante citatum.

4 Vide B. Thomam 2. 2. q. 184. p totum, & q. 186. ar. 1,

ADDITIO. Pro supradictorū faciliori notitia nota versꝰ sequētes.

Quatuor ecce modis agitur de crimine, cum quis
Nuntiat, accusat, inquirit, & excipit, ante
Admonet, inscribit, infamat, & obligat extra,
Sic cauet, & deponit, & amouet, atque repellit.

d ¶ *Facilius.*] j. d fim. p tuas. circa fi. Notare potes hic ar. q̄ dignior 4 est cœtus clericorum, quā cœtus monachorū: vt 16. q. 1. legi. Ber.

Sicut olim] Diuiditur in tres partes. In prima, quidet de prouinciali cōsilio, & de agendis in illo. In secunda de testibus synodalib⁹, & eorū officiis. In tertia de pœna hoc nō seruātiū: & tacite inserit de ēpalibus synodis. sc̄d̄a: ibi, *Vt aūt.* tertia: ibi, *Quisquis.* Ab. CASVS. Statuit cōsiliū gñale, sicut olim à sanctis patribus fuit

CAP. XXV.

SIcut † olim à sanctis Patribus nosc̄itur institutum e: metropolitani singulis annis, cum suis suffraganeis · Prouincialia non omittant concilia celebrare f: in quibus de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, præsertim in clero, diligentem habeāt cum Dei timore tractatum: canonicas † regulas, maxime quæ statutæ sunt in hoc generali concilio, regulentes, vt eas faciant obseruari, debitam pœnā transgressori bus infligēdo. Vt autē id valeat efficacius adimpleri, per singulas diœceses, statuāt personas idoneas, prouidas videlicet & honestas quæ per totum annū, simpliciter & de plano, absque vlla iurisdictione h, solliciteinuestigēt, que correctione vel reformatione sunt † digna: & ea fideliter perferant ad metropolitanum & suffraganeos, & alios, in concilio subsequenti: vt super his & aliis, prout vtilitati & honestati congruerit, prouida deliberatione procedant: & † quæ statuerint, faciant obseruari: publicaturi eam episcopalibus synodis annuatim per singulas diœceses celebrādis. Quisquis autem hoc salutare statutū neglexerit adimplere, à sui execu tione officij suspendatur.

† Vide concilium Trident. sessio. 24. de reform. ca. 1. & concilium Lateranen. sub Leone x. sessio. 10.

† In codice Barbarita: communi eas regulas & maxime quæ statuta sunt & concilio ita: canonicas & max me quæ statuta sunt, &c.

¶ *Glo. seq. tractat de testibus synodalibus vnde esse debeant, & quales quid agant, & quod procurantur per loca quæ visitant. ad hoc vltimū signat contrarium, sed tenet primum.*

g ¶ *Statuant.*] Isti erunt quasi testes synodales: sic ℣. de testi. cog. rerea. fi 35. q. 6. cps in synodo. & debent esse de eodē ēpatu, honesti & discreti: quia tales melius possunt inuestigare veritatē q̄ extranei. arg. ℣. de testi. veniens 2. in fi. & 35. q. 6. c. 1. & 2. ℣. qui ma. accusa. fa. pos. vī. Et isti appellantur visitatores, q̄ debēt circuire totā parochiā de villa in villā: vt 80. dist. non debere. vnde hoc sumptū vī. & illi, pcurabuntur per parochias, ad quas accedūt: q̄a suis ītipendiis hb. diis hoc facere nō debēt. ℣. de pscrip. cū ex officij. & 28. q. 1. iā nunc. in fi. & 12. q. 2. charitatē. & officiū suū non debet eis esse damnosum. arg. 4. q. 3. c. fi testes. §. venturis. Arg. cōtra q̄ epi debeat eos, p̄ curare, habes ℣. de offi. or. inter cætera. & 23. q. 1. militare. Prioribus concordantiis credo standum: moderatos 5 tñ sumptus petent. Jo.

¶ *Glo. seq. infert dubium & soluit. quærit obiiciendo: respondet & infert, quòd diminuta sit hodie & ediens, quod istis minus quàm aliis explorare officialibus creditur, & causam reddit. subdit quod propter diligentiā prælatorum ista sum officium non omittunt.*

h ¶ *Absque vlla iurisdictione.*] Si isti non habent iurisdictionē: ergo nō possunt aliquos cogere vel citare, vt veniāt vel rñdeant: immo possunt eis dicere: ingressus es vt aduena, nūquid in iudices nos? 3. q. 6. leges. Ité vī q̄ debeant esse iurati. 35. q. 6. epi in synodo. Sed sufficit q̄ sint honestæ personę, quibus merito fit credendū, super his quæ referunt 6 in cōsilio prouinciali. Item quare prius deberet denūtiari epi scopo quàm archidiacono. 25. dist. perlectis. demum si epi esset negligens, archiepo. 9. q. 3. cū simus. & c. conquestus. & per hoc eccle

fiasticus ordo confunditur, si sua iurisdictio epo non seruatur. 11. q. 1. peruenit. in fi. Dicas, q̄ isti inquisitores solam famam referunt metropolitano ℣m q̄ intelligunt, & inquirunt sine aliqua iurisdictione, vt per alios ad denuntiationem ipsorum possit visitare p uinciam: quia ex hoc apparet eps negligens: tñ si eps vellet corri gere illos excessus, non perderet suam iurisdictionem: nisi tunc demum cum negligens apparet. 9. q. 3. cum simus. §. vlt. & eo ipso q̄ hæc referuntur metropolitano, apparet, q̄ multa sunt apud eos epos, quæ egent correctione. 18. dist. peruenit. vñ vī esse diminuta iurisdictio metropolitanorum in hoc, q̄ olim poterāt descendere & inquirere an epi essent negligentes non vt statim inquirerēt de criminibus, nisi postquam constaret de negligentia. Sic potest intelligi. ℣. de cens. sopitæ. &c. Romana [eod. in 6. & ℣. de præscript. cū ex officij. hodie vero non possunt, nisi primo eis per alios referatur, ℣m q̄ hic innuitur: aliàs superflua & onerosa fuisset ista constitutio, & istis inquisitoribus minus creditur, quàm aliis officialibus: qa aliis credit q̄ diu ꝑtrahit̄ pbet. 4. q. 4. c. nullus §. aliqñ. ff. de offi. pfec. vrb. l. 1. §. quies. ℣. de appel. cū parati. arg. ff. de re. eorū q̄ sub tuto. vel cura. l. magis. §. illud. ff. de custo. & exhi. reo. l. diuus. Hoc ideo, q̄a isti famam solā referunt. nec sunt iurati: sed illi iurati sunt, & famam non referunt, sed ipsum factū: & isti inquisitores non debent amittere officium suum, quamuis prælati inquirant, corrigant, & reforment: vt referant metropolitano an oporteat ipsum supplere negligentiam epiſcoporum: aliàs nesciret: & ita non impediretur eorum inquisitio propter factum epiſcoporum. Io.

† Cister. † Turonen. † Cironer.

† prorulit

† Qui dieārunt adheren tes declarat Angelus in Authen. de haered. & Falc. & Andreas in repet. c. Raynutius. de constit. vers. vidi dubitari.

† Aliàs ita: & quod ita tueruntur, iaciant obser uari.

† contra

OLim.] Partes patēt. Sc̄d̄a: ibi, *Si vero.* Tertia: ibi, *Prædictis.* Abb. CASVS. Inquisitio super statu cuiusdā monasterij, ordinis Tyronēsi. tam in capite quàm in membris commissa fuit quibusdam inquisitoribus: Ad petitionem I.V. & P. monachorum dicti monasterij: pendente inquisitione coram ipsis, abbas quasdā sententias suspensionis & excommunicationis tulit in quosdam monachos ipsius monasterij prosequentes inquisitionem, & adhærētes eis etiam, & per quosdam iudices delegatos fecerat ꝑmulgari: quosdam etiam spoliauit contra iustitiam, ipso negotio pendēte, & quosdam induxit ad iurādū, q̄ veritatē nō dicerent contra ipsum: & quia propter huiusmodi impedimenta retardabatur reformatio monasterij, significata fuerunt hæc domino Papæ. petierūt insuper dicti monachi à Papa, vt faceret eis expensas factas & faciendas sibi ministrari de bonis monasterij: Super hoc mandat Papa inquisitoribus, quatenus, ne reformatio monasterij valeat retardari, debeant relaxare sententias suspensionū & excōicationū, quas abbas protulit, vel per quosdam iudices fecit promulga ri post incœptum negotium in eos, & in adhærentes eisdē: ad eis restitutis, quos abbas pédēte negotio ꝑtra iustitiā spoliauit, & relaxatis iuramētis, si qua de tacēda veritate abbas extorserat, q̄ceda nt in negotio de plano & absque iudiciorū sī repitu, iuxtā quæ circa ꝑsonas & obseruātias regulares viderint inquirēda, & corrigant, quæ fuerint corrigenda tam in capite, quàm in mēbris prouiso, vt negotio pēdente abbati obediant, & intendāt, ita q̄ p hoc reformatio monasterij nō valeat impediri: Si vero testes ꝑta abbatē, p̄ducti fuerint, copiam faciant ei dictorū ipsorū, & faciāt fieri prædictis monachis tribus vel quatuor, vel aliis quos assumpserint ad dictum negotium prosequendum, expēsas necessarias factas & faciendas negotiū prosequendum de bonis monasterij cōputatis, si qua receperunt de bonis monasterij. Not. iurisdictio

¶ Gregorius nonus archiepo & Priori sanctæ Mariæ Rothomagēn.

¶ *Sententiæ excommunicationum, suspensionum, vel interdicti latæ post denunciationem per abbatem denuntiatum vel alium pro ipso in monachos denuntiantes vel adhærentes eisdem, relaxantur spoliati restituuntur, & iuramenta de tacenda veritate relaxantur: dicta testiū denuntiato tradutur: & expensæ de bonis monasterij monachis denuntiantibus mini strantur: & propter hoc ab obedientia abbatis non eximuntur, sine tamen ℔is præiudicio.*

CAP. XXVI.

OLim I.V. & P. ordinis Tyroñ. † infra. ¶ Ne igitur reformatio monasterij valeat retardari, Mādamus, quatenus relaxatis a excommunicationū seu suspensionum sententiis, si quas idem abbas protulerit †, vel per quoscunq; iudices pro mulgari fecit, post incœptum b negotium in eos, & adhærentes †c eisdem, ac eis restitutis, quos idem abbas negotio ipso pendente, contra iustitiam spoliauit: in negotio de plano & absque iudiciorum d strepitu procedente, (cum talibus, maxime in hoc casu, non deceat Dei seruos inuolui (inquiratis, quæ circa † personas & obseruantias regulares videritis inquirenda: corrigentes & reformantes tam in capite quàm in membris, quæ correctionis & reformationis officio noueritis indigere, iuramentis, si qua de tacenda veritate c abbas extorserat, relaxatis, prouisio †, vt negotio ipso pendente præfati monachi, eidem abbati obediant, & intendant, ita tamen quòd per hoc prosecutio negotij non valeat impediri. Si vero testes contra eundem abbatem producti fuerint. dictorum ipsorum ei copiā f faciatis. ¶ Prædictis autem monachis, expensas factas propter hoc, & tribus vel quatuor ex † istis, vel aliis, quos idoneos ad dictum negotium prosequendum duxeritis assumendos, faciatis de bonis eiusdem monasterij, & faciendas expensas ad prosecutionē ipsius negotiis necessarias, computatis, si qua propter hoc receperunt, de bonis g monasterij, cum proprium non habeant, ministrati. Contradictores. & cætera.

totū debet reuocare. si quid faciat in eis, vt hic vī, cum ex odio vt deatur, pcedere negotio cœpto. Ar. cōtra. 8. q. 4. nonne. vbi dicit, q̄ ad finē causæ nō possunt recedere à sua iurisdictiōe, vt ibi dicit. ar. 15. q. vlt. c. vlt. in fi. & obedientiam exhibere, vt dī: & si nō faciant, p iudicē cōpellantur: vt dī. versī. prouiso, &c. Ipse aūt compellere eos nō dēt. si tñ iudices in hoc essent negligēres. ipsemet. prælatus pōt excōicare si non obedirent, vel aliàs excederent. ar. ℣. de offi. ord. significauit. & ℣. de offi. deleg. prudentiā. §. sexta. in fi. aliàs solueretur obediētia: quod esse nō debet. Ex eo quod dicit j. cōtra iustitiā spoliauit. vī à ꝑtrario, q̄ si iusta cā subsit, q̄ eos puni re possit: quod credo. Honestū tñ esset, si per iudices hoc fieret, & quod dicit, relaxatis, & cætera: ꝑmisit causam, ne reformatio monasterij retardetur, vt possint ferre testimoniū. ℣. de testi. veniēs 2. c ¶ *Adhærētes.*] Ar. q̄ idē iuris est ī accessorio q̄ ī prīcipali. vt ℣. de of. del. c. prudētiā. ver. fi. vbi d̄ hoc: & sublato principali, & accessoriū, & q̄ adhærēt religiosis, religiosa sūt. ff. de rei vend. q̄ religiosis. d ¶ *De plano & absque iudiciorum.*] sic ℣. de ēsta. mo. c. ea quæ. & ita ordo iudiciarius non vī vsquequaq, seruandus circa regulares: vt ℣. eod. qualiter 2. in fi. quia de facili remouentur ab administrationibus: vt ibi, & j. de fimo. per tuas 1. quasi summaria cognitio videtur sufficere, ex eo quod dicit, de plano.

Sed ī in aliis non de plano, sed magis iudice sedente pro tribunali. 2. q. 3. c. si quem. §. prævaricator. versicu. abolitio. & 3. q. 3 c. inducæ. §. patium. versic. à iudice. & manifestis probationibus. 5. q. 6. Epiphanium. C. de probatio. l. vlt

† Dictio, ex, à memoria. & per totū, & ℣. de iure pat. ex litteris. arg. 16. q. 4. volumus. Ité est arg. q̄ causa cœpta inter prælatū & subditū, suspensa est iurisdictio prælati ac si esset appellatū ab eo. ℣. eo. cū dilectus. & totū iudicium suum ad maiorem delatum est iudicem. vnde facit iniuriā iudici sub quo eorum cōe negotiū pendet. ar. 2. q. 1. nomen. & iudex

† Aliàs ita: quiso etiā, si deest in nonnullis antiquis codicibus, & in omnibus Vaticanis.

e ¶ *De tacenda veritate.*] Hoc ipso q̄ hoc fecerat suspect⁹ erat abbas, & talia iuramenta non tenent. ℣. de testibus, constitutis 1. & merito talia iuramenta relaxanda sunt, vt veritas reuelet. fim. ℣. de testi. cog. c. vlt. & sine peccato seruari non possunt, quia celare veritatem mortale est peccatum. 11. q. 3. quisquis. & j. de crimi. fal. c. 1. expedit enim peccata nocentiū nota esse. ff. de iureiur. eū q. 5. 1.

1 Quæ sunt ad hoc loco vsque ad finem glossæ, desunt in vetustioribus codicibus, & in Bernardi cibus, nec essecredimus.

f ¶ *Copiā dari faciatis.*] ℣. eo. qualiter 2, §. debet. & est hoc notabile ꝑta quòd ā, qui nō faciūt copiā dictorū, & suprimūt testium nomina, à quibus iuste posset appellari: licet dicatur, q̄ nō vsquequaque seruari debet ordo iuris, tñ in hoc bene seruari debet. Ber.

g ¶ *De bonis.*] ℣. eod. ex parte. vbi de hoc Ber.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ralatorum excessus.] Contra prælatū infamatum de dilapidatione, inquiritur de veritate, & interim interdicitur sibi omne genus alienandi. hoc dicit. Diuiditur, nam in prima ponitur epi denuntiatio: in secuda ipsius cōmissio: ibi, *Discretioni*, quæ duo facit. Primo mandat inquisitionem fieri & remitti. Secundo inquisitionis terminum assignari, & alienationem interdici: ibi, *Potestate.* Abbas Siculus.

† Cist. & de Alto & Salicen. abbatibus.

† Cistren.

CASVS. Quidam canonici Frisigien. denuntiauerūt domino Papæ, q̄ eorum epūs minus canonice episcopatum adeptus, bona ipsi⁹ episcopatus adeo grauiter dilapidat & consumit, q̄ nisi celeriter adhibeatur remedium, ad dissolutionis opprobriū deducetur, & non solum rerum prodigus, sed etiam famæ suæ prodigus est & salutis, vt pote qui viam ducit nimium dissolutam: propter quod mandat Papa quibusdam iudicibus, quatenus personaliter accedentes ad locum, veritatem inquirant, & eam ad Papam sub sigillis suis transmittant inclusam, eidē epō terminum assignātes, quo cōspectui domini Papæ se præsentet, pro meritis receptu rus: Interim tū potestate vēdendi, dādi, infeudandi, seu quocumque modo alienandi bona episcopatus eidem penitus interdicta. Nota, q̄ inquisitores personaliter accedere debent ad locum in quo morāt illi, ꝑtra quos fit inquisitio: & non alibi facienda est. Item cum aliquis denuntiatur sū spectus de dilapidatione, interdicenda est potestas quocunq; modo alienādi bona ecclesię.

† Frisigeū. † Frigien.

† Frigiseū.

† Alias ita: sub figillis vestris veri tatē nobis. &c.

† Alias ita: seu quolibet modo, &c.

¶Idem episcopo Cister. † de Alde. & de Salem. abbatibus.

¶Contra prælatum denuntiatum de dilapidatione, fit commissio super veritate inquirenda: & pendente negotio debet sibi interdici potestas alienandi.

CAP. XXVII.

PRælatorū excessus: & ifra. ¶Sane dilecti filij C. & quatuor alij canonici Frisigien. † denuntiādo monstrarūt, quòd Frisigien. † episcopus bona sui episcopatus, quem (vt dicunt) fuit minus canonice assecutus, adeo grauiter dilapidat & consumit, quòd nisi celeriter adhibeatur [a] remedium, episcopatus idem per eum ad † irrepara bile dissolutionis opprobrium deducetur: nec solummodo rerum, verumetiā famæ suæ prodigus [b] & salutis vitam ducit enormiter dissolutam: & infra: ¶Discretioni vestræ mandamus, quatenus personaliter [c] accedētes ad locum, inquiratis solicite veritatem: & eā fideliter conscribentes, sub † figillis vestris nobis trāsmittatis inclusam: Eidem episcopo terminū assignantes, quo nostro se conspectui repræsentet, pro meritis [d] recepturus. Potestate vendendi [e], dandi, infeudādi, seu† quomodolibet alienandi bona ipsius ecclesiæ, interim eidem penitus interdicta.

† Aliàs ita: ad irreparabilis dissolutionis, &c.

a ¶*Adhibeatur remedium.*] simile: quia nisi iustitia conatus cupiditatis reprimeret, ius litigatorum extingueretur. S. in princ. in cō stitutione Gregorij.

b ¶*Prodigus.*] simile in prædicta constitutione.

c ¶*Personaliter.*]In casu isto inquisitores non possent aliis committere vices suas 1. De hoc habes, S. de offi. deleg. c. vlt. §. 2.

1 Nec extra locū inquirere nisi a casu. eo. tit. statuimus 2. lib. 6. to. An.

d ¶*Pro meritis recepturus.*] vt pœna docente agnoscat qualiter ip se excesserat in pmissis. fin. 27. q. 1. si homo esses. & cap. si custos. & S. de officio legā. nisi specialis. vt sapiēs sit in pœna, qui stultus fuit in culpa. 38. dist. qui ea. Et quos Dei timor a malo non reuocat, &c. S. de electio. cum in cunctis. & S. de vi. & hone. cleri. vt clericorum mores. & necesse est vt ferro abscindantur, &c. 82. dist. plurimos. Ber.

e ¶*Vendendi.*] Nota q̄ licet aliquis denuntietur siue accusetur vt suspectus de dilapidatione, non debet statim remoueri. ſ. de simo. licet. sed interdici debet eidē omne genus alienandi: vt hic patet, & S. de offic. de leg. venerabili. vbi de hoc. immo ei dabit interim coadiutor, sine curus ꝓfilio nihil faciet si suspectus est: vt ibi dr. B.

DE CALVMNIATORIBVS.

¶Supra visum est de accusatoribus & delatoribus criminum: Verūtamen quia isti quandoque calumniantur, ideo his subdit. Abbas.

De hac materia tractatur. 2. q. 8. per totum. & 5. q. 5. per totum, & infra. 1 Rub. de pœnis. ver. quæ sit pœna calumniato & pua. Vm sortius.] Duo facit. Primo ponit & aggrauat culpam iudicis. Secundo, ponit calumniatoris pœnam: ibi, *Quia.* Abbas Siculus.

CASVS. Hilarius subdiaconus accusauit Ioannem diaconū: causa huius accusationis cōmissa fuit Anthemio subdiacono, & quibusdam aliis iudicibus in negotio procedētes, cum ille Hilarius nihil probasset ꝓtra Ioannē diaconū, absoluerūt eundē, nullam pœnā imponēres Hilario subdiacono pro calumnia: Peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ: vnde ipse scribit Anthemio subdiacono, dicens q̄ illa crimina forti⁹ sunt punienda, quæ obiiciuntur illis, qui culpabiles non fuerunt, & præcipue sacratis hominib⁹: vnde reprehenditi iudices illos, qui in causa illius Ioannis diaconi resederunt, pro eo q̄ nullam pœnam dicto Hilario calumniatori imposuerunt: vnde mādat dicto Anthemio, quatenus cū tantū malum transire non debeat impunitū, H. ꝺdictū priuet officio subdiaconi, & verberibus castigatum publice in exiliū faciat deportari. Nota, q̄ qui nō probat quod intēdit ꝓtra alīū, puniri debet pœna talionis. Item vbi quis nō pōt puniri pœna, qua debuit accusatus, alia pœna addit priori pœnæ, vt hic patet: quia n. non poterat H. privari diaconatu, loco illius, verberibus castigatus mittitur in exilium.

† Lib. 9. registri pcepto 66. refert Burchard⁹ lib. 2. decre. c. 201. Iuo par. 6. cap. 274. & c. 2. de accusatio. in 1. compilatio. Vide B. Thomam 2. 2. q. 68. art. 3. Soto lib. 5. de Iustitia & Iure. q. 5. art. 3. & pro intellectu vide omnino Bernardinū Diaz in prac. crimi. cano. cap. 59.

f ¶*Insontibus.*]23. q. 5. si non licet. & 17. q. 4. sicut qui.

g ¶*Maxime sacratis.*] Ar. q̄ ex persona aggratiatur iniuria. Instit. de iniuriis. §. atrox. ff. de iniuriis. l. prætor. & ſ. de sententia excōmunica. cū illorum. Et qui præposito suo manus intulerit, capite punitur: & augeť crimen dignitate præpositi. ff. de re mil. omne delictum. §. 1. & ius publicum offendit. 1. dist. ius publicum vn-

† Honori⁹ tertius. Vide Ioā. Annalium Hispanię cap. 10. & c. 21. vbi de his episcopatibus.

† Capit. 7. ti. de accusatio. in 3. cōpilatione. Vide citatos in c. p. ximè præce denti. adde B. Thomā 2. 2. q. 33. art. 4. & Hostiensem in summa tit. de calumni ator. §. quarto. Vide Co uarruuiam lib. 2. cap. 9. varia. relatio. iur. & quos cita ibi fat. cap. præ per his. ver. oportet. inscribi.

de quī lædunt sacerdotes, tamquam pro publico crimine puniun tur. 2. q. in primis. circa finem.

60 h ¶*Culpabiles.*]ergo iudex qui nō punit deficientē in accusatione peccat, & culpam contrahit, cū puniri debeat pœna talionis 2. 2. q. 3. c. 1. & 2. & 3. Hæc decre. competentius poneretur in præcedenti titulo. sicut erat in antiqua compilatione.

i ¶*Resedistis.*]vt iudices.

¶*Glossa. seq. obiicit de l. 1. & c. & dat tres solutiones.*

k ¶*Priuari officio.*]sed vī hoc ꝓtra ius factū esse, ex quo. n. statim nō fuit de calūnia ꝓdēnatus, nō dēt postea ꝓdēnari, nisi ꝓtra cū iterū de calumni inscribat. C. de calūnia. l. 1. Pōt dici, q̄ speciale est, & factū pricipis ad ꝙsequēdā trahi nō debet. Instit. de iure nat. §. plane. Vel forte li pœna. iudices ꝓdēnārūt eū, sed pœnā nō imposuerūt. Vel veri⁹ vī q̄ cau sa exēpli hoc factū fit, ne alij inde sumant exemplū: & ꝓterea negligētia iudicū nō debet ei ꝓdesse, vt remaneat calūnia impunita.

ADDITIO. Vel dic q̄ hoc fuit dimissum propter culpam iudicis: licet coram eo petitum fuisset, & ideo ita per superiorem imponitur. argu. C. quando prouo. non est necesse. l. omnem honorem. quia siue recepta fuerit, siue non, nihil oberit appellanti: vel dic q̄ Papa fecit hoc ex plenitudine potestatis.

l ¶*Verberibus.*]in supplementum pœnæ. 5. q. 6. quia iuxta.

m ¶*In exilium.*] quam pœnam ecclesia imponit. 50. dist. accedēs. arg. 63. dist. in synodo. & 17. q. 4. attendendum. Bernard.

Vm dilectus.] In prima denūtiatio & causæ cōmissio: In secūda processus examinatio, & absolutio denūtiati. In tertia pœna calūniose denūtiantis. secūda: ibi, *Cū autem.* Tertia: ibi, *Vobis.* Abb. Sic.

CASVS. Magister scholarum Palentin. ad Apostolicam sedem accedens, de suo epō excessus varios nūtiauit: Papa examinationem

TITVLVS. II.

De calumniatoribus.

¶Gregorius † Anthemio subdiacono.

¶Sub diaconus calumniose accusans diaconum, subdiaconatu priuatur: & publice verberibus castigatur, & in exilium mittitur.

CAP. I.

CVM fortius punienda sint crimina, quæ infontibus [f], & maxime [g] sacratis hominibus inferuntur: quàm fitis culpabiles [h], qui in causa Ioannis diaconi resedistis [i], attendite, vt Hilarium criminatorem ipsius nulla ex diffinitione vestra pœna conueniēs castiga ret: & infra. ¶Quia ergo tantæ nequitiæ malum sine digna nō debet vltione transire: iubemus eundem H. prius subdiaconatus, quo indignus fungitur, priuari [k] officio, & verberibus publice castigatum, in exilium [m] deportari.

¶Innocentius † iij. Zamoren. † Segobien. & Abulen. Episcopis.

¶Denuntiator in probatione criminum deficiens, ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam purget.

CAP. II.

CVm † dilectus filius magister scholarum Palentinus

---

nem ipsorum commisit quibusdam inquisitoribus faciendam, vt examinationem factam sub sigillis suis destinarent inclusam: quo facto Papa examinauit processum negotij diligenter: nec inuenit aliquid de prædictis sufficienter esse probatum: vnde absoluit epi scopum ab obiectis: mandans quibusdam, quatenus dictū magistrū suspendant ab officio & beneficio, donec se purgauerit, q̄ nō calumniandi animo ꝓcesserit ad huiusmodi crimina proponenda: vt cæteri simili pœna perterriti, ad infamiā prælatorum suorum de facili procedere non præsumant. Not. q̄ qui deficit in probando in causa denuntiationis, punitur, vt hic dr. Item nemo debet alium, & precipue prælatum suū infamare.

† An autem admonitio decreta ex necessitate ꝙcepti de beat denuntiationem ſ̄ dēr elegāter. Thomas 2. 2. q. 33. art. 7. quē omnino videas.

¶*Nuntiasset.*]Cum ad denuntiationem alicuius Papa committit in quisitionem, nō procedit iudex nisi denūtiās probet legitimam admonitionem præcessisse. l. 1. ſ. titu. proxi. licet Heli.

¶*Gl. seq. not at similitudinem, &c. & quærit.*

† De materia huius tituli, multa canonistis valde necessaria tradit S. Thomas & Caietanus 2. 2. q. 100.

b ¶*Calumniandi.*] sic patet, quòd si denuntians nō probat quod intendit, calumniari ꝓsumitur: sicut in accusatore. 2. q. 3. qui non probauerit. C. de aduo. diuer. iusti. l. 1. Sed qualiter probabitur, quòd non calumnioſe denuntiauit? Videtur q̄ per iuramētum ꝓbari posset, vt hic colligitur. arg. S. de testi. præsentium. & S. de except. pastoralis. Et improprie hic dicitur, calumnia: quia calumniator punitur similitudine ſuppli cij. 2. q. 8. quisquis. & cap. qui crimen. & S. tit. proxi. super his. & cap. qualiter 2. Pœna ergo illius qui denuntiat, si non probat, erit ſuſpēſio officij & beneficij, vt hic patet, donec se purgauerit: & huiusmodi purgatio præstabitur ad arbitrium iudicis, ex quo hic non determinatur. S. de offic. delegat. de causis. S. illis etiam. & præterea cum purgatio nes hodie arbitrariæ sint. S. tit. proxim. inquisitionis. in fine.

† Duo hęc verba vel iuramētum tri dentinū tri bū. codicillo. Vaticano.

† Cap. 1. co. tum. refert Plot. Cassianus si patea 1. tit. proxi. cap. multi abbas. videto notanter hoc in hoc cap.

c ¶*Simili pœna.*] Hæc etiam est causa quare puniuntur, vt alij nō ſumant inde exemplum infamandi prælatos suos: & ita pœna vnius est metus alterius. 2. q. 7. quapropter. ff. de pœ. l. capitalium. §. famosos. S. de offi. ordi. irrefragabili. Ber.

DE SIMONIA, ET NE ALIQVID, &c.

¶Supra visum est de accusatoribus & calumniatoribus, nūc restat videre de his criminibus, ex quibus possunt accusari: sed q̄ inter cætera simonia obtinet primum locū, quia cætera respectu huius ꝓ nihilo reputantur. 1. q. vlt. c. si. ideo tractaturus auctor de criminibus, ꝓmisit de simonia. Est autem simonia studiosa voluntas vel cupiditas emēdi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum.

De hac materia tractatur prima causa per omnes ꝙstiones suas. 7. q. 1. præsentium. & cap. sancitum. 15. q. 3. sane. 6. q. 1. si quis cum. S. porro.

IN ordinando.] Duo sunt dicta. Secundum: ibi, *Pro ordinatione.* Abbas Siculus.

CASVS. Statuit Gregorius in synodo generali, quòd pro ordinatione nullus aliquid accipiat, nec ordinatus aliquid dare debeat. Nota, q̄ pro quolibet obsequio in ordinatione impensō, quicquid collatum fuerit, simoniam inducit.

d ¶*Imponit.*]Hoc ſumptum fuit ex illo canone. 1. q. 2. sicut epm.

c ¶*Minister.*] id est, archidiaconus, qui examinat promouendos. S. de offic. archidia. ad hæc. circa finem.

¶Glo. seq. post princ. obiicit, & duas opi. ponit.

f ¶*Vendere.*]Verbum, vendere, non continet gratuitum contractum: quia venditio non procedit sine pretio. ff. de contrahenda emp. l. 2. §. sine pretio. & C. eo. tit. empt. fides. Insti. eo. tit. §. pretium. Sed quare notarius nō potest vendere operas suas vel chartam, cum de suo nemo beneficium facere compellatur. 10. q. 2. precariæ 1. Dicunt quidam, quòd hoc obtinet vbi notarius percipit salarium de publico. Lau. dicit, q̄ etiam si nihil percipiat de publico, nihil potest recipere pro tali scriptura: qa simoniam cōmitteret. Et est speciale in odium simonię, ne fraus posset pro curari. ex pacto enim nihil accipere debet, sed si gratis & sponte aliquid offeratur, & sine omni intentione ab initio ad hoc accesſit, non credo q̄ peccaret notarius laicus. arg. ſ. eo. cum sit Romana. & est expressum. 1. q. 2. sicut episcopum.

† Adde sub Rabano archiepiscopo c. 12. refert Burchardus lib. 3. decre. par. 3. cap. 86. & c. 2. eo. tit. in 1. compilatio. adde notas huius capit.

† Adeodatus.

g ¶*Pastellis.*] 1. q. 3. siquis obiecerit. ne in fraudem aliquid fiat, non obstante aliqua consuetudine. 1. q. 1. emēdari. & ſ. eo. Iacobus. Vin.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilat. Vide Matt. ca. 15. & Ioannem c. 8. & 18.

Vi alium.] Dicitur hic: qui per pecuniam expulerit in ecclesia legitime instituturn, & eam sic retinuerit, omnino deponatur. Nota q̄ aliquis pro duplici pecato tantum punitur quātum pro simplici, hic tantum spoliauit, & commisit simoniam.

† pellēdam repellan dam.

† exhortandus.

h ¶*Expulerit.*] Duplici enim peccat, in dando 2 pecuniam: & quia locum viuentis occupat. argu. ſ. eod. nemo. 7. quæstio. 1. cum. & supra de concess. præben. c. 1. Bernard.

2 Videto hic latius p Ioan. An. & alios recentiores.

SI dominus.]Duæ sunt partes. secunda: ibi, *Non igitur.* Abbas.

CASVS. Quærebatur, vtrum quilibet catholicus admittēdus sit in accusationem simoniacorum? Respondet Papa, q̄ quilibet admittendus est, argumento à maiori: Si enim Dominus, qui fuit sine peccato, licentiam accusandi dedit vni, scilicet Iudæo sceleratiſsimo, multo fortius nullus catholicus expellendus, immo potius exortandus est, vt veritatem asseueret, ad repellendam simoniacam prauitatem. Nota quemlibet admittendum ad accusationem simoniacorum.

i ¶*Vni.*] scilicet Iudæo sceleratiſsimo, cum dixit: Si enim male locutus ſum, &c. 2. q. 7. c. nos. ſi. §. ecce.

¶*Glossa sequens cum 3. & vlt. tria arg. elicit.*

k ¶*Non igitur.*] Argumen. hic à minori: quasi diceret, si Iudæus, qui malus est, admittitur ad testimonium contra Dominum, multo fortius catholicus admittitur, vt veritatem asserat contra simoniacam prauitatem. Simile argu. S. de elect. cum in cunctis. in princ. Bernard.

2 Vide Bernardinum Diaz in pract. crim. c. no. c. 85. adde Iulii Clarum lib. 5. receptarū senten. §. fi. monia circa finem.

l ¶*Catholicus.*]Ar. q̄ quilibet catholicus 3 admittitur ad testimonium contra simoniacū, nulla distinctione facta. arg. ſ. eod. tanta Dei. vt S. de accu. cum P. ergo à contrario sensu hæreticus vel Paganus non admittitur: quod verum est.

m ¶*Exorandus.*]Sim. 79. dist. si quis Papa. ex eo q̄ dicit, exorandus est. arg. q̄ testes in criminalibus non compelluntur. S. de test. cog. dilectorum. vbi de hoc. Bernar.

Universidad de Deusto Biblioteca

Accusatum.] CASVS. In isto capitulo & in sequenti dr̃. q̃ si aliq̃s accusatus fuerit de simonia.de qua sit publice infamatus,debet prohiberi à celebratione Missarũ,donec de veritate cõstiterit.Nota hic arg.q̃ accusatus simoniace debet suspendi à celebratione Missarum:& idem dicitur in c.sequenti.

¶*Glossa sequens obiicit gloss.de capitulo,&c.*

a ¶*Solemnia.*] Capitulum hoc & sequens intelligę ḋ eo,qui erat publice infamatus : aliàs non deberet suspendi. 2. q. 5. presbyter. & ca. si mala.Sed nonne erãt isti suspensi ipso iure: quare suspenduntur. j. eo. tanta. & 32. dist. c. præter hoc.§.verum. in fin. & 1. q. 1. quibusdã. &c. reperiuntur? Ridetur,de facto suspendun tur , cum ipso iure sint suspensi:simoniacus. n. in ordine,quantumcunque sit occulᵉ, est ipso iure suspensus,nec põt Missam cantare. j. eod. tanta. quoniam ipsum characterem habet vitiosum:in quo casu loquuntur hæc duo capitula:vnde , cum essent isti super hoc infamati, merito ipso facto debuerunt suspendi:si vero occultum esset,licet sit suspensus quo ad se, sicut quilibet in peccato mortali constitutus.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. cõpilatione. refert Gratianus siue Palea 2. q. 4. c. accusatum.sed vide to notas huius cap. de iterũ Corsetum singu. 6.littera A. ver. appellatio.

† Cap. 5. eod. tit. in 1. compila. Et vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. ca. 13.

† Aliàs ita, & propterea.

† Cap. 6. e. tit. in 1. cõpilatione. & de intellectũ vide Alexandrũ de Neuo consil. 64. & iultum Clarum, §. fimonia. in fine.

3.sacerdotes. & c.sacrosancta.& sic omnes alij possunt cãtare Missam præter simoniacũ.Vel quod dicit:omnis peccator potest cantare Missam:potest referri ad facilitatem etiam dispensandi,quasi diceret,facilius dispensatur cum omnibus aliis criminosis præter homicidium,quàm cum simoniaco.Vel hoc dictum est in detestationem criminis. Vel sic, dato, q̃ omnis peccator possit celebrare, simoniacus tñ non potest,considerato initio, quia simoniacus in ipso fui initio comissio- ne sus̃pensus est:vt 1.q. 1. reperiuntur. & intus ortus occidit.& in ipsa fui radice vitiatus. i. q. 1. quibusdam. sic ex eo tempore quo simoniæ crimen committit,damnatus est . vnde postea celebrare nõ põt etiam post peractam pœnitentiam , nisi dispensetur cum eo, quod nõ contingit in aliis criminibus,& ita plana est littera ista cõsiderato initio cuiusc̃ũq; peccatoris. sic C. ad leg.Iuliam maiestat. quisquis.vers. donationes & quarumlibet postremo alienationes ex omni tempore, &c. & ita simoniacus celebrare nõ potest nisi cum eo dispensetur. Quis posset dispensare, dictum est s̃. de renunn. c. post translationem. nec potest agere pœnitentiam nisi renuntiet beneficio & executioni. s̃. de accu. inquisitionis. Postquã vero renunciauerit, & pœnitẽtiam egerit, potest cum eo dispẽsari, si placuerit superiori, & sic licite poterit postea exercere officiũ. arg.ff.de preca.certe.§.Iulianus.quia iam posidet ex nouo cõcessione.arg.j.eo.ex insinuatione.vt ff.de euic.si seruus.§.1.in fi.

† propelli

† Adeodatus.

† Deus dedit

¶*Deodatus* †.

¶*Simoniacum accusare potest seruus,meretrix.& criminosi.*

CAP. VII.

TAnta † est labes huius criminis, quòd etiã serui aduersus dominos,& quilibet criminosi admittuntur ad accusationem ᵍ. ¶Item omnis peccator ʰ Missam cãtare potest,præter simoniacum: quẽ quilibet (vt ab ordine male accepto removeatur)accusare potest : vel etiam ⁱ meretrix,

¶*Idem dicit quod præcedens , nisi quòd illud capitulum loquitur in accusatione , istud in inquisitione : & illud loquitur de simoniaco in genere:istud declarat de ordine.*

CAP. V.

QVotiens †:& infra.¶Peruenitᵇ ad nos , quòd per simoniacam hæresim fueris ordinatus: propterea † necesse habuimus te prohibere,ne Missarũ solemnia celebrare debuisses,donec quid sit,verius discernemus.

Lucius Papa.

¶*Simoniacus est deponendus.*

CAP. VI.

SIcut † simoniaca pestis sui magnitudine alios morbos vincit ᶜ : ita sine dilatione ᵈ mox , vt eius signa per aliquam personam ᵉ clarᵉrint ᶠ, de ecclesia Dei debet eliminari atque repelli †.

¶Deodatus †.

¶*Simoniacum accusare potest seruus,meretrix.& criminosi.*

CAP. VII.

TAnta † est labes huius criminis, quòd etiã serui aduersus dominos,& quilibet criminosi admittuntur ad accusationem ᵍ. ¶Item omnis peccator ʰ Missam cãtare potest,præter simoniacum: quẽ quilibet (vt ab ordine male accepto removeatur)accusare potest : vel etiam ⁱ meretrix,

¶Alexander. iij. in concilio Turonen †.

¶*S. moniacum est pretium recipere pro ingressu religionis , pro Prioratibus vel capellis concedentis,& pro Prælatis instituẽdis , pro concedenda sepultura , pro chrismate , pro oleo sanctο , pro benedictionibus nubentium , vel aliis sacramentis: nec valet consuetudo in contrarium. hoc dicit cum seq.*

CAP. VIII.

NOn satis:& infra.¶Prohibemus igitur,ne ab iis,qui adreligionẽ transire volunt,aliqua pecunia requiratur ᵏ. Nec Prioratus ˡ vel † capellaniæ

† Cap. 16. eo. tit. in 1. compilat. De materia tap doctores, & præcipue per Franciscum Aretinum in c. veniẽs el. 1. supra de testib. & attestat.

† In editis conciliis hoc non reperio,extat quidã vmbra huius decreti in synodo Tronica secunda c.7.ca rẽ pora Petri Papæ primi ca. 2. fed habetur integrum post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. in c. sequenti. vide citatos ibi.& in c. veniens. j. eo.

† Aliàs. recque capellæ niæ,&c.

† scilicet Lateranen. sub Alexan. iii. cap. 7. & ca. cod. tit. in 1. compilatione. Et de materia vide plene S. Thomã. 2. 2. q. 100. art. 2. Sotũ q. 1. quicquid. & 32. q. 3. de restitu. in fi. & iure q. 1. art. 1. & Syluestrum in summa verbo: simonia. q. 8.

† fede

† ecclesias

† exigatur, & in concilio.

† ex eo licere

† detinent

† Hæc est tñ non detur ex pacto, aut exigatur,sed sponte ex post facto offeratur.Et est opt.arg. 1. q. 2. sicut episcopum. & 18. dist. de eulogiis. & j.eo.dilectus 2.sed hic requirebatur ex consuetudine:quod est penitus reprobandum.j.eo.Iacobus.Ber.

† *Insuetum.*] s̃. de consuetu.c.vlt.vbi de hoc.& male adinuentæ cõsuetudines nullo tẽpore cõfirmãtur.in Auth.vt nul.iu.§.1.col.9.

g ¶*Gietᵗ.*]qui primo in veteri testamento simoniam inuenit,vnde fuit lepra percussus.1.q.1.qui studet.& c.cito turpem.Simoniaci dicuntur à Simone Mago.

Vm sit.]CASVS.Quæritur si pro consuetudine ecclesiarum. aliquid potest exigi præter procurationem:& respondetur q̃ non.hoc habes.1.q.1.placuit.Nota episcopum in consecratione ecclesiarum procurationem petere posse.

h ¶*Procurationem.*]hanc procurationẽ recipit episcopus nõ per aliquo sacramento:quia hoc est simoniacum:vt 1. q. 1. statuimus. sed potius pro labore.immo nec pro labore : sed ista procuratio permissa est à iure, sicut & aliæ procurationes.quæ fiunt ratione visitationis : vnde nullam simoniam committit:quia qui peccat legis auctoritate,non peccat.23.q.4 qui peccat. & ista procuratio præstari debet secũdum facultates ecclesiæ:sicut & aliæ.s̃.de cen.

1 De pœna simoniacorum vide B. Thomã. 2. 2. q. 100. art. 6. & de Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. cap. 23. & cap. 85.

Pro sepultura.]Quot modis dicatur sepultura,dictum est s̃. de ul.c.vlt.Ber.

¶*Glossa sequens signat contrarium de casibus,&c.*

b ¶*Diuturnitas.*]Simile. j.c.proxi.& s.de cõsue. quanto. & c. vlt. ad idem.1.q.3.c.vlt. diuturnitas temporis peccatum non excusat. 24.q.1. schisma. & 1. q. 1.nullus eps grauamen. ff.de.act.& obliga.obligationum.§.1.Arg. ꝑtra vbicumque habet locũ pscriptio. 32.q. 4. obiiciuntur.Sol.de hoc dictum est s̃.de consue.c. vlt.& s̃.de tempo. ord. c.2.Bernard.

† pro illa comissione.

† Aliàs: ita ꝙdam qui receperit, & consenserit, &c.

CVm in ecclesiæ.] Quidif.Primo ponit factum horribile, & ex cusationẽ consuetudinis improbat:secundo illam reprobat,quia simoniacam:ibi, Ne igitur.Abbas Siculus.

c ¶*Introducendis.*] 1.q. 3.si quis obiecerit.

¶*Glo.seq.reci.per modũ quæstionis , quare aliud in benedictione coniugũ quam in contugio.*

d ¶*Benedictionibus nubentium.*] Sic j.eo.suã. p benedictionibus nubentiũ aliquid accipi prohibetur , quia per eas gratia confertur,licet ꝙ matrimonio aliquid dare vel recipere non est peccatum. 1. Sotũ q. 1. quicquid. & 32. q. 2. honoratur.quia licet sacramentum,per ipsum tamen gratia nõ confertur. 27. q. 1. nuptiarum.32.q.2. connubia.Vnde est arg. ꝙ nõ idem iuris est in accessorio,quod in principali.An ꝙ exequiis mortuorũ licitũ sit recipere,dr̃ j.eo.ti. suam Ala.

e ¶*Consuetudine.*] Vr̃ ꝙ talis consuetudo nõ sit reprobanda,vt prorecẽptiõe canonica vel introductione pontę in ecclesiam, aliquid recipiatur.in Authen. de san. epis. coll.9.§. pro consuetudinibus. dum tñ non detur ex pacto, aut exigatur,sed sponte ex post facto offeratur.Et est opt.arg. 1. q. 2. sicut episcopum. & 18. dist. de eulogiis. & j.eo.dilectus 2.sed hic requirebatur ex consuetudine:quod est penitus reprobandum.j.eo.Iacobus.Ber.

f ¶*Insuetum.*] s̃. de consuetu.c.vlt.vbi de hoc.& male adinuentæ cõsuetudines nullo tẽpore cõfirmãtur.in Auth.vt nul.iu.§.1.col.9.

g ¶*Gietᵗ.*]qui primo in veteri testamento simoniam inuenit,vnde fuit lepra percussus.1.q.1.qui studet.& c.cito turpem.Simoniaci dicuntur à Simone Mago.

Vm sit.]CASVS.Quæritur si pro consuetudine ecclesiarum. aliquid potest exigi præter procurationem:& respondetur q̃ non.hoc habes.1.q.1.placuit.Nota episcopum in consecratione ecclesiarum procurationem petere posse.

h ¶*Procurationem.*]hanc procurationẽ recipit episcopus nõ per aliquo sacramento:quia hoc est simoniacum:vt 1. q. 1. statuimus. sed potius pro labore.immo nec pro labore : sed ista procuratio permissa est à iure, sicut & aliæ procurationes.quæ fiunt ratione visitationis : vnde nullam simoniam committit:quia qui peccat legis auctoritate,non peccat.23.q.4 qui peccat. & ista procuratio præstari debet secũdum facultates ecclesiæ:sicut & aliæ.s̃.de cen. sopite.& c.cum nuper.Immo si ecclesia procurare nõ posset eṗm ipse suis sumptibus consecrabit ecclesiam.10.q.3.cauendum. & 1. q.3.placuit.argu.in Authen.de mand.princ.§.fit tibi.coll.3.Ber.

De hoc autem.]Duæ sunt partes:secunda:ibi,*Regem autem.*

CASVS.Episcopus Oxomeñ.ante suã electionem promisit archidiacono quoddã beneficium, & cuidam clerico quendam Prioratũ, vt vterq; electioni consentiret : Itẽ rex & alij principes pecuniã receperunt, vt electioni consentirent:q̃siuit archiepˢ, quid esset sibi agendum super prædictis?Rñdet Papa, ꝙ si manifestum est dictum archidiaconũ & clericum recepisse promissa, ob causam illam, vel etiam postea cõfessi fuerint vel cõuicti, sũt deponẽdi:Si vero non est notorium,nec conuicti sunt vel confessi, sed publica laborant infamia, indicenda est illis purgatio:in qua si defecerint,sunt puniẽdi. Rex autẽ & principes inducendi sunt, vt si qua receperint. à dicto eṗo,vt electioni p̃fatam assensum, eccle siæ restituat Oxomeñ. cum illa sine periculo animæ non possint retinere.Nota, ꝙ deponendi sunt qui simoniam committũt.Item pecunia recepta restituẽda est ecclesiæ,in cuius in iuriam data est.

† Hęc tria verba: consentiret : Itẽ rex & alij principes pecuniã receperunt, vt electioni consentirent:q̃siuit archiepˢ, quid esset sibi agendum super prædictis?Rñdet Papa, ꝙ si manifestum est dictum archidiaconũ & clericum recepisse promissa, ob causam illam, vel etiam postea cõfessi fuerint vel cõuicti, sũt deponẽdi:Si vero non est notorium,nec conuicti sunt vel confessi, sed publica laborant infamia, indicenda est illis purgatio:in qua si defecerint,sunt puniẽdi. Rex autẽ & principes inducendi sunt, vt si qua receperint. à dicto eṗo,vt electioni p̃fatam assensum, eccle siæ restituat Oxomeñ. cum illa sine periculo animæ non possint retinere.Nota, ꝙ deponendi sunt qui simoniam committũt.Item pecunia recepta restituẽda est ecclesiæ,in cuius in iuriam data est.

† gestum cap. 5.

† Lib. 4. Regum cap. 5.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateran. par. 2. c. 4. Et vide notatos ſc. cum ex officij. supra de præscri.

† In codice Barbatię ita ſtarent assensum, nec potes, nec debes præter, &c.

† Cap. 10. eo tit. in 1. compilatio. & post concilium Late ran. par. c. 15. Et vide notas huius capitis, & Capellam Thosanã decisione. 439.

† fuerint

† remouẽdi

¶ *Manifestum.*] id est notoriũ : aliàs secus. 1. q. 3. eorum qui accusantur. & 3. q. 5. quia suspecti.

k ¶*Recepisse.*] maxime. arg. s̃. de confess. c. 2. & j.eo. nobis.

¶*Glo. sequens arg. quòd non mitius,&c. in cõtrarium alle. quatuor canones. & soluit.*

† Aliàs ita: Si vero id manifestum non est, &c. sed vide l. 1 ¶*Confessi fuerint inuitius hic in notis.*

re.] Aliàs confessio extra iudicium non ſiudicat,De hoc not. s. de confes. c. vlti. Item arg. hic,ꝙ non mitius agitur cũ confesso,q̃ cum conuicto. 2. q. 1. nos. s̃. de confes. cum super. & ff. de confes. l. 1. Arg. contra. 50. dist. presbyterum. 12. q. 1. non siquis præpostera. 2. q. 1. in primis. in princip. Sol. cum sponte confesso mitius agitur:sed non parcitur sponte confesso in iure timore probationum:nõ enim est beneficium quod sit ex necessitate. ff. de rit. nupt. l. ꝓxime. sed ea sunt in nostris officiis gratiora, q̃ cũ impendere non teneamur,causa tamen liberalitatis impẽdimus. 28. q. 1. iam nunc.ergo qui inuitus confitetur,non remuneratur.

† actores

m ¶*Deponendi.*]hæc est pœna simoniacorum.Sic s̃. de confes. cum super.cum agitur in modum accusationis. immo idem videtur si agatur in modũ inquisitionis.s̃. de accus. inquisitionis. 1. respondeo.

n ¶*Manifestum est.*]non tamen notorium:quoniam tunc secus:vt patet s̃. eo. capitulo,vbi ponitur manifestũ pro notorio. alia littera habet,non.

o ¶*Canonica purgatio.*]propter infamiam. j. eod. in fine. vnatum. s̃. de accus. cum P.

p ¶*Regem autem & principes.*]hic rex & princeps ius habebãt in electiõe tãquã patroni:quorũ assensus debet requiri. s̃. de electio sanctorum.& ita videlicet,ꝙ si nõ p̃stitissent cõsensum,nõ ꝓfirmabitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

x Vide B. Thomam 2. 2. q. 100. art. 4. ad vltimum argumentū.

† receperūt

bitur electio: & sic ius habebant. vnde 1. nec ante nec post electionem licitum fuit redimere consensum illorum. 8. q. 3. talia. & 1. q. 3. si quis præbendas. & 1. q. 1. eos. & j. eo. Matthæus.

¶ *Glo. seq. not. pecuniam simoniacam, & c. signat contrarium de decret. veniens. ponit solu. Ala. postea suam.*

a ¶ *Restituant.*]quia sine periculo eā retinere non possunt, vt hic patet: & cum pœna dupli debēt restituere illā. in Auth. de san. epis. c. in 2. coll. §. si vero laicus. & §. si autem secularis. coll. 9. & j. eo. audiuimus. & 3. d' immu. eccl. quia plerique. Hic not. q; ecclesiæ restitui debet, cui facta fuit iniuria. arg. 17. q. 4. siquis in atrio. & 27. q. 1. si quis repuerit. & in Auth. de sanc. epi. §. si qs autē. in 2. coll. & eccla pōt vēdicare illā pecuniā. in Auth. eo. tit. §. si vero laicus. & §. sed neq; xenodochiū, ar. extra. j. eo. veniēs vbi restituitur ei q; dedit. Ala. dixit, q; i decr. veniēs. restituta fuit ei q; dedit de misericordia: & hoc q; hic dicit, est ius cōe. Tu dicas ali ter: illa, veniens. loquit d' monacho, q; pecuniā dedit pro sua receptione, & illud est ius, & hoc similiter. si ergo aliquis det pecuniam monasterio vt recipiat, simonia committitur. j. eo. quoniā simoniaca. ei ergo qui dedit, debet restitui 2 pecunia tam indigne à monachis accepta: vt cū ea in aliud monasterium ne inter, fit onerosus, secūdo monasterio. arg. 16. q. 6. de lapsis. & 27. q. 1. si quis rapuerit. & vbicūque fiue monasterio siue ecclesiæ securari pecunia taliter data & accepta fuerit prout dicit decre. veniens. restituenda est pecunia ei, qui dedit: nec ecclesia vel monasterium debet cum tali fraude esse in lucro, cum ipsi clerici vel monachi in hoc ita cōiter delinquunt, cum ipsi clerici de hoc sint puniendi, & ex eodem facto pœnam & præmium consequi non debeant, vt ff. de neg. gest. siue hæreditaria. & ex hoc contingeret viam fraudibus aperiri: quod esse non debet. 93. dist. peruenit 2. & 35. q. 9. loci. in fi. & tale lucrum ecclesia non debet habere, nec possent clerici, vel monachi pœnitere, nisi restituerēt quod simoniace receperunt. Vel posset dici, q; si clerici seculares 3 sic cōiter delinquunt, ecclesiæ debet applicari, & clerici sunt omnes ab ecclesia removendi. cum vero pecunia datur alicui, puta prælato soli, vel alij cuicumque, ita q; ecclesia non sit in culpa: tunc locum habet, quod prius dī, q; ille qui pecuniam receperit, debet illam restituere ecclesiæ in cuius ignominiam data fuit: nec debet ei restitui, qui dedit, & præcipue si sit secularis, in quo casu intelliguntur authenticæ prædictæ. De regulari posset dici, q; & tunc nō debet ei restitui simpliciter, sed assignanda est secundo monasterio ad quod transit: vt eo viuente habeat vsum illius. arg. prædictorum capitulorum de lapsis. siquis rapuerit. & hoc cum ecclesia fuit in culpa. Bernar.

† nobilis

† Estomeñ.
† Castrenſi
† Caliēñ.

Sed vt plurimū vt est impressum.

2 Num autem soluta per simoniā repeti possint, vide Guidonem Papæ decisione. 581.

3 De hoc articulo præter Hostiē. sem, vide hic late per Panormitanum.

Cvm † essent in nostra præsentia cōstituti R. clericus, & nobilis vir V. quia idem V. moram diutius facere non poterat, pro se in causa illa sufficiē tem constituit responsalem. ¶ Cunque ab ore præfati R. intellexerimus, quòd memoratus miles † promiserat b ei dare ecclesiam, si quoddam negotium eiusdem in nostra posset præsentia promouere: ac per hoc promissionem ipsam continere simoniacam prauitatem: eidem R. super eadem ecclesia, silentium c duximus imponendum.

¶ Idem Cistreñ. † episcopo.

¶ *Notorius simoniacus i beneficio, ab illo de*

vt si qua reciperint † à præfato episcopo, vt eius electioni præstarent assensum, ecclesiæ Oxomeñ. sine diminutione restituant a, cū ea sine graui suæ salutis periculo retinere non possint.

¶ Idem Eboracēſi. archiepiscopo.

¶ *Simoniacum est pro temporali obsequio, beneficium ecclesiasticum promittere.*

CAP. XII.

† Cap. 11. cod. tit. in 3. compila. & post eon cilium Lateran. sub Alex. in. iii. par. 2. c. 14. Vide B. Thomam 2. 2. q. 100. art. 5. & Sotum lib. 9. de iustit. & iure q. 7. art. 3. & Turrecrematam in c. ordinationes, 1. q. 1.

Cvm † essent in nostra præsentia cōstituti R. clericus, & nobilis vir V. quia idem V. moram diutius facere non poterat, pro se in causa illa sufficiē tem constituit responsalem. ¶ Cunque ab ore præfati R. intellexerimus, quòd memoratus miles † promiserat b ei dare ecclesiam, si quoddam negotium eiusdem in nostra posset præsentia promouere: ac per hoc promissionem ipsam continere simoniacam prauitatem: eidem R. super eadem ecclesia, silentium c duximus imponendum.

¶ Idem Cistreñ. † episcopo.

¶ *Notorius simoniacus i beneficio, ab illo de quo fuit promissum, non obligatur: quare ipsi R. imponitur silentium. Si vero fine aliqua pactione promouisset negotiū illius, vel allas seruiuisset eidem, bene poterat eam remunerare, siue præsentando ipsum ad aliquod beneficium, siue etiam alio modo arg. 61. dist. quid proderit. immo etiam naturaliter erat ei obligatus. ff. de peti. hæred. sed & si lege. §. consuluit. & arg. 12. q. 2. hæc huius placiti. Potest ergo licite quilibet ferre 4 episcopo, vel alij spe futuræ remunerationis, nec simonia cōmittitur in tali spe, cū fine omni pactione vel conditione seruiat, dūmodo principaliter hac intentione nō seruiat, nec episcopus directe pro hoc seruitio ei pro uidere in beneficio intēdat: quia sic esset immunis ab officio & ob sequio. 1. q. 1. ordinationes. & cap. sunt nōnulli. alias nisi speraret in de remunerationem, † fit quare seruiret ei, cum ex debito ei nō teneatur immo qui dignus est, potest sperare episcopatum & alios honores. 59. dist. si officia. & 74. dist. consuluit. quia si ecclesiam talī modo adeptus fuisset: eam renuntiare teneatur: vt. q. 1. si quis neque. & in aspera pœna vel pœnitentia semper agere non posset ea retenta. 3. de accusa. inquisitionis.*

4 De hoc articulo præter doctores hic vide B. Thomam initio cap. Sy luestrum & Syluestrum in summa verbo: summa. 16.

CAP. XIII

† Cap. 12. co. tit. in 1. compilatio. & post cōcilium Lateran. sub Alex. in. iii. par. 2. c. 15. Et Cassadorū decisione. 3. tit. de sequestratione possessionis. & fructuum.

INsinuatū † est, quòd in ecclesiis tui episcopatus, plurimi clerici per simoniam habere dicuntur ingressum d, & infamia inde respergi. ¶ Vnde mandamus, quatenus si qui fuerint, quos in prædictis ecclesiis publicum & notorium e est † simoniace intrasse: eos amoueas ab ecclesiis taliter acquisitis. Illis autem, quorum crimen non est publicum & notorium, si † publica laborant infamia, cum quinta vel sexta manu f sui ordinis, purgationem indicas: in qua si defecerint, beneficiis † huiusmodi ecclesiarum perpetuo priues g eosdem.

¶ Idem.

¶ *Simoniacum est pretio vel fauore celare peccatorum, vel reconciliare non pœnitentem, vel digne pœnitentem à reconciliatione remouere.*

CAP. XIIII

† Cap. 13. eo. tit. in 1. cōpilatione. Ad intelligendam materiam hic vide B. Thomam 2. 2. q. 100. ar. 5. vbi intelliges qua ratione in his exemplis possit committi furtum. vide Sylvestrum in summa verbo: simonia. 9.

NEmo † presbyterorum xenium, vel emolumentum

ponitur. idem in infamato, qui se purgare non potest.

INsinuatum.] Primo ponit Papa narrationem sibi factam: secundo contra eam prouideri mandat: ibi, *Vnde*. Abbas.

CASVS. In ecclesiis Cistreneñ. episcopatus, complures clerici p simoniā dicuntur habere ingressum: de quo sunt infamia notati: vnde mandat Papa diœcesano episcopo quatenus si notoriū fuerit aliquos in ecclesiis illis per simoniam intrasse, inde eos removeat: illis autem quorum crimen notorium non est, si tamen laborant infamia publica, indicat cum v. vel vj. manu sui ordinis purgationem, in qua si defecerint. beneficiis perpetuo priuet eosdem. Nota q; infamatus de simonia, si nō potest se purgare, punitur tamquam conuictus.

d ¶ *Ingressum.*] vnde fures sunt & latrones: qui non intrant per ostium. 3. de iure patro. relatum. & 23. q. 4. tres personas, & 1. q. 1. ordinationes. 7. q. 1. non furem.

e ¶ *Notorium.*]dicitur tribus modis notorium. 3. de cohabi. cleri. & mu. ca. vlt. & ideo nulla probatio est necessaria. 3. de accusa. cuidentia. & 2. q. 1. de manifesta.

¶ *Glossa sequens signat contrarium de Canon. & c.*

f ¶ *Quinta vel sexta manu.*] Arg. contra. 2. q. 3. presbyter fi. & c. si mala. & ca. omnib⁹. Sol. regulare est q; ipse episcopus debet se purgare cū 12. presbyteris, presbyter cū quinq;, diaconus cū tribus: Vnde versus: *Pontificem parium manus expurgat duodenas*
Quinta sacerdotem: leuitam tertia: pœna.
Maior maiori, minor est adhibenda minori:
Quandoque rō sunt pauciores: vt 3. de accu. cum P. 2. q. 5. omnibus. Quæ plures. j. de purga. can. inter sollicitudines. hodie vero numerus compurgatorum arbitrarius est, secūdum arbitrium iudicis. 5. tit. proxi. inquisitionis. in fi.

¶ *Glossa sequens obiicit, concludendo per duo, & c.*

g ¶ *Perpetuo priues.*]Nota, q; deficiens in purgatione punitur: vt hic patet. & 3. eo. de hoc. & j. de purg. ca. cum P. sed Purgatio indicitur propter probabilem præsumptionē ortā ex fama: ergo vt q; ex probabili psumptione possit diffinitiua sententia ferri: quod non est verum. Sed ista probabilis præsumptio transit in violentiam, ex eo q; non habet testes suæ honestatis. B.

NEmo.]Sūt duæ partes principales. Sed a: ibi, *Nec quęquā*. Abbas.

CASVS. Statuit Alexāder q; nullꝰ psbyter aliqđ emolumētū tēporale recipiat à quocūq; publice peccāte, vt eo vel eius ministris celet peccatum illius, nec pro respectu alicuius personæ, consanguinitatis, vel familiaritatis dimittat, quin peccatū illud eo innotescat. Secundo dicit, q; nullum digne pœnitentem, vel etiā minus digne pœnitentem, pp gratiam vel fauorem ad recōciliationem adducat, & testimonium reconciliationis ferat eidem, vel

quodlibet a temporale, immo spirituale detrimentum, à quocumque publice peccāte accipiat, vt episcopo vel ministris eius peccatū illius celet b: nec pro respectu cuiusque personæ consanguinitatis c, aut familiaritatis alienis communicans d peccatis, hoc episcopo innotescere detractet: Nec quēquam pœnitentem, vel minus digne pœnitentem, gratia vel fauore ad reconciliationem adducat, & testimonium reconciliationis e ferat eidem: vel quocunq; huore, digne pœnitentem à reconciliatione remoueat: quia simoniacum est vtrumque f.

¶ Idem Vigor. † episcopo & † Priori de Acra.

¶ *Ecclesia emi vel redimi non potest, hoc dicit quo ad litteram.*

CAP. XV.

† Ad intelligentiā huius glossæ, vide hic Panormitanū ver. sed. opposito con glossam.

† Vuigorien.

† Vigorien.

† Erit omnibus manifestis legitur ita: & Priori de Acra: nec potestis refert Priori de Acra, cum ipse & monachi conquerentur. indicas secundo decreta in alio & Priori de Perna.

† Ca. 14. co. tit. in 1. com sentiat. 1. q. 1. §. q; autem. & post & c. seq. ad fi. q. Et est cōsilium. La hic arg. q; celare est aliqd facere. 5m. 36. dist. cas.

† Cadomo. † Cardomo. † Acra variet. est pauperis.

† Alias ita: predictum manerium. & autem manerium dem. transfus apud Calos, portio terrarum sufficit fratribus bonum adarān & pertotum annum. ad Galli manerium vocant. dominicum extra mitates eū & adia centis. & sepe

Q Verelam † monachorum de Acra recepimus, q; cū ipsi quoddam manerium cum pertinentiis suis, & ecclesiā de Geneñ. à monachis de Cardonio †, sub annuo censu quindecim librarū fuissent adepti, & inde chartam ab ipsis monachis habuissent: Prior eorum capitulo inconsulto g, præscriptum † manerium, & chartam monachis de Cardonio, accepta pecunia resignauit. ¶ Vnde quia præfati monachi de Acra se cōqueruntur iniuste grauatos: Mādamus, quatenus partibus conuocatis, præscriptam causam, concordia h, vel iudicio terminetis: sciturī, quòd sicut emi non potuit i, ita nec redimi ecclesia memorata. Si vero monachi de Cardonio legitime citari, ad vestram præsentiam accedere, & iudicio vestro stare contempserint: vos ipsos monachos de Acra, in possessionem k eorum, de quibus controuersia vertitur, inducatis: nec permittatis eos exinde absque ordine iudiciario molestari.

¶ Idem.

¶ *Pro chrismate ab ecclesiis pecunia exigi non debet, etiam si hoc habeat consuetudo.*

CAP. XVI.

† Cap. 15. eo. tit. in 1. De materia & intellectu vide plene per B. Thomam 2. 2. q. 1. 100. arr. 2. Sotū lib. 9. de iustitia & iure. 1. & 1. q. 6. arr. 1. & Turrecrematā in c. vlt. 1. q. 3.

† Facit ad hoc glo. in l. si quis in fundi vocabulo. ff. de lega. 1. & l. vnica. C. de muta. no.

EA † quæ de auaritiæ: & infra. ¶ Audiuimus, quòd nūnos ꝓ chrismate l ab ecclesiis extorquētis: quos nunc cathedraticum, aliquando Paschalē præstationem, interdum episcopalem consuetudinē appellatis † m: Quia vero hoc simoniacum esse cognoscitur: Manduc ant in possessionem eorum, de quibus cōtrouersia vertitur inter eos, nec permittāt eos exinde absq; iuris ordine molestari. Nota q; ecclesia non potest emi nec redimi, alias simonia cōmitteretur. Item p; p; contumaciam rei ante litem contestatam actor mitti debet in possessionem rei petitæ, & iudex inductum in possessionē defendere debet. Itē dilectū Prælati capitulo inconsulto nō præiudicat ecclesiæ.

g ¶ *Inconsulto.*]vnde nō valet resignatio. 12. q. 2. fine exceptione. 3. de empt. & ven. cū dilecti. h ¶ *Concordia.*] 5. q. 2. si primates. & 3. de trā sactio. cap. vlt. vbi plures concordantias inuenies de hoc.

¶ *Glos seq. obiicit ad rationem dupliciter primo q; cum vniuersitate, etc. soluit. secundo quòd non est sufficiēs quo ad maurum fatetur, dicē s, & c.*

i ¶ *Emi non potuit.*] q; nullum spirituale vel spirituali annexum potest vendi vel emi. 3. de iure patron. de iure. & 3. de pact. cum pridem. & c. vlt. & 3. de trāsact. sup eo. & 16. q. 7. decimas. ergo nec redimi. sed hæc ratio nō vī ha bere locum: quia ecclesia vel spirituali annexum, potest vendi cum vniuersitate & obligatione. 3. de iure pat. ex litteris. & cap. cum seculū. sed manerium fuit, vt vī, principale, in quo erat ecclesia: & ita potuit redimi tamquā accessorium. Dicas q; manerium cum pertinentiis suis & ecclesia fuerunt monachis concessa: ita q; neutrum fuit accessorium alteri: & hoc colligitur bene ex litteravt ibi dicit in princ. quoddā manerium cum pertinentiis suis, & ita ecclesiam. & ita ecclesia non fuit pertinens manerij, quia separata fuit à pertinentiis: & ita redemptio quantum ad ecclesiam nulla fuit ipso iure. sed hæc ratio non habet locum in manerio, quod bene potest vendi & redimi, & ita hac via non possunt reuocare manerū. Qualiter ergo agēt pro manerio? Dicas, q; p tractus siue redemptio quo ad manerium nullus fuit ipso iure ex alia causa: quia hoc factū fuit irrequisito capitulo. sim. 3. de emp. & vend. cū dilecti. & 12. q. 2. fine exceptione. & hac eadem ratione non tenuit redēptio ecclesiæ: & ita etiā si ecclesia fuisset accessoria ad manerium, idem esset.

k ¶ *In possessionem.*] causa rei seruandæ, si lis non fuerit cōtestata. 3. vt lit. non contest. quoniā. §. in aliis. & si lis contestata esset, & non liqueret de causa, adiudicaret ei possessio, salua quæstione proprietatis absentibus. 3. de dolo & contuma. prout. vbi de hoc: quam possessionem debent eis defendere iudices, vt dicit in fine: cum remaneant adhuc iudices de illa re, vsque ad diffinitiuam sententiam. 3. de. testi. ex parte A. vbi de hoc. Ber.

E *A quæ.*]Primo factum reprehensibile narratur: Secundo illud fieri prohibetur: ibi, *Quia vero*. Tertio pœnam cōminatur: ibi *Pro certo*. Abbas.

CASVS. Quidam epi extorquebant nummos à clericis ꝓ chrismate, & illos denarios aliquando appellant cathedraticū, aliquādo Paschalem præstationē, aliquando appellant illos consuetudinem episcopalem: Sed quia simoniacum est, mandat Papa, quatenus præxtu alicuius consuetudinis & prælationis, denarios p dictos nullatenus exigant: quod si fecerint, periculum sui ordinis poterunt formidare. Nota. q; in delictis non excusat cōsuetudo, & variatio nominis non pro dest,

l ¶ *Chrismate.*] pro chrismate nummos accipere non conceditur, immo simoniacum est, vt 1. q. 3. c. vlt. & j. eo. in tantum. & 3. eod. non satis. & c. cum in ecclesiæ. & j. eod. ad nostram.

m ¶ *Appellatis.*]similis varietio nominis habetur j. e. in tantū. Sed

bona denominatio non excusat malum:quia quodcunque nomẽ imponas, simonia est, sicut in vsura.14.q.3 plerique.&c.esca. Ber.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionem,vel per obiect.*

a ¶ *Consuetudinis.*]Consuetudo ista quantumcumque longa,nõ excusat malum,immo magis accusat.ſ.eod,non satis.& c.cum in eccleſiæ.& ſ.de conſuetu.cap.vlt.cũ ſit ꝓtra ea quæ in veteri teſtamento prohibita ſunt,& in ſui natura mala :vt vẽdere ſacramenta. 1. q.1. qui ſtudet. & cap.ſicut eunuchus.ſecus de illa conſuetudine,quę indu cta eſt contra ius poſitiuum.ſ.de conſuetu.c' vlt.vbi de hoc.

b ¶ *Periculum ordinis.*] ſcilicet depoſitionem, quia pœna ſimoniacorum eſt depoſitio: vt ſ. eo.de hoc,& c.in ſinuatum.& ſ.de accu.inquiſitionis.r.reſpon.Ber.

† Cap. 19. co. tit. in 1. compilatio.

† Hæc periodus in codice Barbatiæ habet ita : Vnde quoniã huiuſmodi obligatio illicita eſt, & cõtra ſalutẽ animæ tuę, nec non & ſuæ profectũ exiſtit,&c.

EX *diligente.*]In prima parte ponitur ſupplicantis narratio, petitio,& obligatio.In ſecũda petitionis exauditio cum determinatione,& litterarum datio:ibi, *Quo circa*..Abb. CASVS. Archidiaconus Cãtuarien.induxit quendam clericum, vt faceret ei infidelitatẽ, ita ꝙ ipſe illi clerico beneficium eccleſiaſticum annis ſigulis exhiberet:clericus iſte videns ꝙ huiuſmodi obligatio illicita erat,petiit inſtanter à domino Papa abſolui, dicẽs , ꝙ de prædicto beneficio nil amplius acciperet: Papa videns petitionem huiuſmodi honeſtã & fauorabilem attendentes: te à præfati archidiaconi homagio † & fidelitate (præſertim cum hæc taliter præſtita, diuinis [f] & humanis [g] legibus contraire noſcantur)abſoluimus [h] : ita quòd ab epiſcopo vel ſacerdote diſcreto, [i] pœnitẽtiam inde condignã recipias.

† hominio

¶ Verum ne aliqua propter hoc damus, quatenus prætextu alicuius cõſuetudinis [a] vel plationis,præſcriptos denarios nullaten⁹ exigatis: Pro certo ſciturí, quòd ſi hoc præſumpſeritis,periculũ ordinis [b] & dignitatis poteritis nõ immerito formidare.

¶ Idem,

¶ *Pro habendis ſpiritualibus homagium facere.ſimoniacum eſt.*

CAP. XVII.

EX † diligenti tua relatione innotuit,quòd H. Cant.archidiaconus te induxit,vt ei homagium faceres,& fidelitatem præſtares.ita quòd ipſe tibi beneficium eccleſiaſticum annis ſingulis exhiberet.Vnde † quoniam huiuſmodi obligatio [c] illicita,& cõtra tuæ ſalutis [d], nec non & ſuæ profectũ exiſtit, abſolui à nobis inſtantius poſtulaſti:adiiciens : quòd ab eo deinceps nihil omnino [e] de beneficio acciperes conſtituto. Quo circa nos tuam petitionẽ honeſtam, & fauorabilem attendentes: te à præfati archidiaconi homagio † & fidelitate (præſertim cum hæc taliter præſtita, diuinis [f] & humanis [g] legibus contraire noſcantur)abſoluimus [h] : ita quòd ab epiſcopo vel ſacerdote diſcreto, [i] pœnitẽtiam inde condignã recipias.

¶ Verum ne aliqua propter hoc nota vel infamia [k] poſſis † reſpergi, abſolutionis noſtræ litteras tibi duximus indulgendas: quibus contra latrantium morſus tutus , & præmunitus exiſtas,& quas in teſtimonium indulgentiæ noſtræ valeas demonſtrare[l],

¶ Idem Strigoñ.archiepiſcopo.

¶ *Ordinatio vel conſecratio non cenſetur ſimoniaca, licet ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto.*

CAP. XVIII.

ET ſi † quæſtiões tuas de feruore religionis ad nos perferri nullatenus ignoremus ,nõ tamẽ tibi eſt in his vltraquam oporteat dubitandum:cum leges humanæ dicant, quòd quidam tenui religione [m] ſacramẽta † etiam neceſſaria [n] , & legitima exhibere contemnunt: tenuẽ religionẽ vocantes , quæ † in talibus hæſitat [o] , vbi non eſt aliquatenus hæſitandum. ¶ In hoc itaque quòd P. presbyter Cardinalis Apoſtolicæ ſedis legatus pro electione tua, & vt pallium tibi traderet, ad partes illas acceſſit , frater tuus eius præſciens neceſſitatem,ei equũ vnum te ignorante tranſmiſit quoniã per mare veniãs,nullas: aut paucas ſecum equitaturas adduxit,te nullo modo timere oportet : Cum in accipiendis tare non debet:cũ dicant humanæ leges,ꝙ quidam contemnunt ſacramẽta etiam neceſſaria exhibere,quadam tenui religione,dicentes tenuem religionem,quæ dubitat vbi dubitandum non eſt: & ideo pro eo ꝙ frater eius Cardinali equum vnum illo ignorãte trãſmiſit nullo modo ipſum dubitare oportet:cũ paucas equitaturas veniens per mare ſecum haberet:quia in accipiendis muneribus vel dandis, tria ſunt conſideranda,ſcilicet qualitas dãtis & accipientis , quãtitas muneris,& tempus donationis.qualitas perſonarum, vt à quo, & cui,an à paupere diuiti:vel econuerſo. quantitas muneri,ſcilicet an magnum vel paruum ſit donum.tẽpus,an inſãte neceſsitate,vel alio tempore donetur.Si prædicta conſideretur,non fuit magnum ſi frater ille equum vnum Cardinali donauit,quem hiſtrioni etiam nõ petenti donaret: & potius hoc fecit neceſsitate inſpecta,quàm alia intentione:quod autem dr:Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere:de donis illis dictum eſt, quæ ſolent accipientes vel accipiẽtis animum allicere:in aliis,quæ accipientis animum non immutaret,Romana eccleſia interpretari conſueuit,accipientem non delinquere vel donantem.Nota,ꝙ non debet eps dubitare,vbi dubitandum nõ eſt. Item in donis dandis tria conſiderantur,vt littera dicit.Item mo dica non præſumuntur aliquem immutare.

m ¶ *Tenui religione.*] In lege dr 4. ꝙ quidam ſubtili reuerentia tenti:vt nec verum iuramentum præſtare velint.C.de fide inſtru. l.vlt.ad fin. quandoque dr verecundia vel timiditas.ff.de conſtit. pecu.illud.in fi.ff.de condi.inſtit.quæ ſub conditione.

n ¶ *Neceſſaria.*]Hæretici ꝙ etiam veritatem nolunt iurare: vnde eo ipſo tamquam hæretici reputantur.ſ.de hære. excommunicamus.ſ.adiicimus.verſ.ſi quis vero.

o ¶ *Hæſit.at.*]Simile 24. q. 2. ſane ꝙ ſuper. in princip. & ſ. de reſcrip.cum contingat.Bern.

¶ *Gloſ*

quærendus,qui ſciat ſoluere ac ligare.de pœni.diſ.6.qui ſi vult.petita & obtenta licentia prius proprij ſacerdotis:alias non debet fieri.ſ.de pœnit.& remiſ.omnis.ſ.1.Bern.

k ¶ *Infamia.*]Simoniaci enim infames ſunt. 1. q. 3.c.vlt. Et hæc eſt talis infamia,ꝙ niſi cum eo diſpẽſetur per principem,ad aliquod eccleſiaſticum ,beneficium admitti nõ [3] debet.quo ad Deum acta pœnitentia tollitur.ar. 2.q.3.§.hinc colligitur. l ¶ *Demonſtrare.*]Alias non crederetur ſecundũ quod fuiſſe diſpenſatum, niſi ſteret diſpenſatum, de ſchiſma. c. 2.Bern.

ET ſi.]Diuiditur. In prima quærẽtis cõſcientiã à puritate cõmendat , & ſcrupuloſam curioſitatẽ reprehendit:ibi, *Sed nos*. In ſecunda: ibi, *In hoc*.factum narrat:diſtinguendo ſoluit , & concludit ſoluendo.Secundum : ibi , *Cum in Tertium*:ibi, *Si ergo*. In tertia principali : ibi, *Quod autem*.reſpondet auctoritati,ex qua dubitatio inſurgebat.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam electus fuit in archiepiſcopum Strigoñ. & cõfirmatus: Papa per quendam Cardinalem per mare euntem trãſmiſit ei pallium:Frater illius electi occurrit obuiam Cardinali: & Cardinalis cũ paucas equitaturas haberet , obtulit ei Paleſredum , ẽpo electo ignorante , & recipiẽte poſtmodum pallium ab eodem: poſtea archiepiſcopus hoc intelligens dubitauit, an eſſet ſibi ſ aliquo impudum :conſulit Papam ſuper hoc: & ipſe reſpondet, ꝙ in his vltra quã oportet dubi-

† Vide Canum a-pud S.Thom. 22.q. 89.art.1.

† Eſſice.ca. referr. ſacerdus.dis.c. 113. Anſel. lib.6. c.7. Gratianus in c. non pallii.1.q.1.

† In vno ſed & ſi.§.conſuluit.& manuſcrip. Vaticano habetur quoniã ita.quoniã ſi ipſe ſi perſona &c.

† Aliàs ita quæ modi ſ.ſi ſuę iure ſex quo ſolidos ſolueret. Sed nos ſecundum ſententiã Vaticã. & emendamus, & omnia exempla teſtis per exteriora. aliter non poſſet diuinare de intentione alieni cordis:quia nec etiam Paulus,licet ſpiritu Dei plenus fuerit, potuit diuinare.22.q.2.beatus.& ſ.vt ecc.benef. vt noſtrum.& ff. ad l. Aqui.l.ſi.putator.in fi.& quòd dicit hic.

f ¶ *Conſtat factum fuiſſe.*] id eſt,præſumitur.& eſt.arg.ꝙ per exteriora præſumitur de interioribus.ſ.de præſumpt.c.2.& 3. & ita vt per litterã iſtã à contrario,ꝙ ſi alia intentione equũ Cardinali de diſſet,aliàs nõ daturus,niſi vt poſſet facilius expediri negotiũ ſra tris,licet eo ignorante, præiudicaſſet ei. 1.q.5. præſentium. niſi in odium eius hoc feciſſet. ſ.eo.nobis.vel niſi eo prohibente hoc feciſſet.ſ.eo.ſicut.recurrendũ eſt in talibus ad intẽtionẽ,& ex intẽtione iſta cõſideraẽtur,& in incertis locus eſt coniecturis,& non in his quæ certa ſunt.ff.de verbo.obliga.continuus.§. cum ita. in fi.cum enim res certa.eſt,ſecus fit.ff.lo.ſed addes.§.1.Ber.

g ¶ *Qui exeuntur.*] 1.q.1.ſunt nonnulli.

h ¶ *Modici pretij.*] quæ videlicet ad magnam quantitatẽ non producantur.ff.de offi.procon.ſolent.in fi.& ff.de offi. præſi. plebiſcito.in his enim interpretatur eccleſia ſimoniam non cõmitti: quia non eſt veriſimile,ꝙ propter huiuſmodi modica,aliquis mouere-

¶ *Glo.ſeq.quatuor facit : ponit differentiam muneris ad donũ. ponit per verſus quatuor in muneribus attendenda:proſequitur demum ſeptem.& recitat apophtegma.*

a ¶ *Dandis muneribus.*] Aliud eſt munus , & aliud donum. ff. de verb.ſig. inter donum. Muneribus dandis attendas quatuor iſta: *Quis das,quis ve petẽs quæ res,quæ cã petendi.* Lau.Conſiderari debet quid offeratur. 19. diſt. c.ſm.Quale.49.diſtin.c. penu.& vlt.A quo etiã argu.3.q.7.in grauibus. & pro quo. 1. q.1. dictũ eſt 2.Itẽ ad quid offeratur. de conſe. diſt.2. & dixit. Qua intentione. 8.q.1.in ſcripturis.Quãtum.17.q.1. Ananias. Et hic conſideratur quãtitas ex perſona dãtis & recipiẽtis: Vnde Seneca: Quidã cynicus petiit à rege Antigono talentũ,rñdit rex,ꝙ plus eſt ꝙ cynicus petere debeat , & ſic fuit repulſus:petiit denariũ cynicus,rñdit rex, ꝙ minus eſſet quã deceret regẽdare : & ita turpiſsimã cauillationem inuenit qua neutrum daret, cũ poſſet dare talentũ tãquam rex: & denarium tamquam cynico.

b ¶ *Equum.* Quandoq; tñ ſex ſolidi ſimoniam inducunt.ſ.eo. ex tuæ.

c ¶ *Nõ petenti.*] Et ideo gratius : vnde Seneca: Nõ gratis accipitur munus,quod peteti donatur.vnde illud Apoſtoli:Beatius eſt dare ꝙ accipere. 16.q.1. prædicator.qui enim donat, aliũ ſibi naturaliter obligat. ff. de peti. hæred. ſed & ſi.§.conſuluit.& ille cui donatur , exhibere reuerentiã donatori cõpellitur, & obedire.8.q.2.illud quidam vnde verſus:

Gratius eſt donũ quod petunt ante preces. Vin.

d ¶ *Donaret.*] Quod de ſe ex quo ioculatoribus donat, natur, arti nequiſsimæ donatur.86.diſ.donare.

e ¶ *Intentione.*] Hic interpretatur Papa intentionẽ alterius parte.

f ¶ *Diuinis.*]id eſt 2 , canonicis : ſic exponitur 3.q.5.quod ſuſpenſi.& 1.q.2.quãm pio.& q. 3. ſi quis obiecerit. & cap.ſaluator.vel proprie,quia hoc eſt contra vetus & nouum teſtamentum.i. q.1. qui ſtuder.

g ¶ *Humanis.*] C. de. epiſ. & cleri.ſi quenquam.& in Authen.de ſanc.epiſco.circa prin.§.ſed neque.coll.9.Nota ergo ꝙ crimen ſimoniæ grauiſsimũ reputatur,ex quo diuinis,& canonicis,& humanis legibus condemnatur.arg.1.q.vlt.c.vlt.Ber.

h ¶ *Abſoluimus.*]ipſo iure tamen obſolutus erat:vnde expone,abſoluimus,id eſt,abſolutum oſtendimus,& potius factum reſpicit talis abſolutio.Tan.

i ¶ *Diſcreto.*]Nota verbum iſtud,ꝙ diſcretus pœnitentiarius eſt vel † dandis muneribus [a] , tria ſunt maxime attendẽda:perſonæ ſcilicet dantis, & accipiẽtis qualitas,quãtitas muneris:&donationis tẽpus.Qualitas perſonarũ,vt à quo,& cui , videlicet, an à paupere diuiti,vel ecõuerſo,ſiue à diuite locupleti datum fuerit, æſtimatio muneris & donationis tẽpus,ſi magni vel minoris pretij res data exiſtat, & an inſtante neceſſitate , ſeu alio tẽpore cõferatur.¶ Si ergo prædictorũ Cardinalis & fratris tui perſonã & qualitatẽ penſamus nõ fuit magnũ ab eodem fratre tuo Cardinali equũ [b] vnũ trãſmitti,quę etiam ioculatori † nõ petenti [c] , vir tantus & tam abũ [d] dans forte donaret [d].verũ ſi tẽporis neceſſitatẽ perpendimus non alia intentione [e] hoc cõſtat factũ [f] fuiſſe,quàm vt Cardinali ſubueniretur in articulo prænotato,& infra. ¶ Quod autem ſcriptũ † eſt:Beatus qui excutit [g] manus ſuas ab omni munere:de illis donis dictũ eſt,quę accipiẽtis animũ allicere,vel peruertere ſolent:quoniã † ſi ipſa etiam perſona electi offerat ordinato ri vel conſecratori ſuo electuariũ,aut de vino, ſiue de aliis huiuſmodi, quæ † modici pretij [h] fuerint,& q̃ voluntatẽ recipientis inclinare vel mouere nõ debeant: non tñ eccleſia Romana interpretari cõſueuit, accipientem in his delinquere vel donantem.

¶ Idem.

¶ *Abbas & maiores de cõuentu.ſi pro receptione monachi receperunt pecuniam ex ra,& c.ſecundo à contrario litteræ arg.ꝙ ſic, & c.duos caſus excipit.*

¶ *Intentione.*] Hic interpretatur Papa intentionẽ alterius parte.

† Aliã alia afferunt.

† Vide Turrecrematã in cap. ſunt nonnulli. 1. q.1.

† Vide Hoſtienſem in cap. excom municam. 1. §. adiicimus. infra. de hæret.

† In tribus Vaticanis ita : qui in talibus hæſitant.&c.

† Hic error fuit valdè ferè Eymericus in Directorio,inquiſitor. par.2.q.14.

tur ad aliquod iniquum faciendum.Bernard.

VEniens.]Prima pars ponit querelam presbyteri:Secunda datiudicem,cui tria mandat:ibi, *Quoniam*.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam presbyter E.nomine,voluit fieri monachus in quodam monaſterio:abbas & fratres noluerunt eum recipere in monachum, quouſque cõuenit ei dare triginta ſolidos:facta cõuentiõe,ſequenti die receptus fuit in monachũ: monachi poſtulauerũt ab ipſo xxx.ſolidos abbas. x. familia xij. pro paſtu , dicẽtes hoc eſſe de cõſuetudine monaſterij:monachus ille ac in ceſsit ad Papam proponens prædicta corã Papa:vnde mandat cuidã, quatenus ſi eſt ita, cõpellat abbatem & monachos ad reſtituẽdam pecuniã presbytero in digne acceptã : & eidẽ præcipiat,vt in alio monaſterio in habitu monachali Dño ſtudeat ſeruire. abbatẽ & maiores perſonas monaſterij ab executione ordinis eatum. par. ſui ſuſpẽdens, pro tantæ prauitatis exceſſu. Nota pecuniã reſtitui monacho, quam dedit monaſterio ſuo ꝓ ſua receptione.

i ¶ *De conſuetudine.*]In hoc nõ valet conſuetudo.ſ.c.Iacobus. & 1. q. 3.c.vlti.& talis conſuetudo dicẽda eſt potius corruptela. ſ. eo. ſicut pro certo.

k ¶ *Reſtituendã.*]Ar.ꝓtra ſ.eo. de hoc.vbi habes quid iuris ſit ſuper tali reſtitutione faciendã.

l ¶ *Indigne.*] ſimoniace.ſimile ſ.eo.tua. & ſ. de pac.c.vlt.Ber.

m ¶ *Maiores.*]Quorum conſilio abbas regitur. arg.10. q. 2.eps habeat. vnde grauius puniunf, quia fuerunt auctores facti,qui debebant hoc prohibere.arg.ſ. de cleri.excom. min. latores 24. q. 3. qui aliorum. ſim. ſ. eo. dilectus. vbi de hoc.

n ¶ *Suſpendens.*]De pœna iſtorum regularium,qui per ſimoniam recipiuntur, & qui recipiunt,habes ſ.eo.quoniam.Bernard.

o ¶ *Præcipias.*]Ex eo qđ dicit,ꝑcipias,apparet, ꝙ monachus fuit. alias non præciperet:ſed vt ꝙ non deberet eſſe monachus , quia iſtud eſſet ꝓtra ſubſtantiã monachatus.arg.ſ.de condi.appo.c.vlt. in tex.& in glo.quæ incipit:quod dr.ad ſi.Ber.

EX *tuæ.*] Primo ponitur conſultatio.Secundo reſponſio : ibi, *Vnde*.Abbas.

CASVS.Quidam cum vellet ad ſacerdotij ordinem aſcendere, acceſsit ad archidiaconũ, vt eũ ſpentaret ad ordinẽ ſacerdotis:q noluit eum ad ordinem præſentare prius niſi ſex ſolidos ſoluiſſet eidem:& ſic ordinem ipſum per eum præſentatus accepit.Epiſcopus diœceſanus.cui ſacerdos hoc in ſecreto fuerat cõfeſſus, quæ ſiuit à domino Papa quid de ipſo presbytero eſſet agendũ?Reſpõdet Papa:ſi hoc eſt ſecretum,eundem ſacerdotẽ moneat & inducat,vt ordiné alicuius religionis aſſumat : & perpetuo abſtineat ab officio ſacerdotis:alioquin nõ debet ipſum ab officio ſacerdotis coercere,cum ſit ſecretus eius exceſſus,pœnitẽtiam tamen ſecretam ſibi iniungat. Not. ꝙ crimen occultum prælatus punire debet:quia illud ſcit vt Deus,vt iudex.

¶ *Gl.ſeq.no.ꝙ quãtitas,& c.& dat ſimile.ſignat contrariũ.& ſoluit.*

a ¶ *Sex ſolidos.*

† Cap.1. eo. tit.in 2.compilatione. Vide Turrecrematam in c. ſtatuimus de reſtitu. 1. q. 1.& B. Thomã 2. 2. q. 100. art. 3. ad 4. argumentũ. & plene per Sylueſtrin in ſumma verbo : ſimonia. q. 15. & de intelle-ctu Couarruiam in regula peccatum. par. 2. relectio. §. 1. in fine.

† monachatum.

† De pœna ſimoniacorũ, vide plene per Turrecrematam loco præcitato. adde B. Thomã. 2. 2. q. 100. art.6.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. compilatio.

† In codice Barbatiæ non aliter voluiſſet eũ ſuus archidiacon⁹ præſentare, niſi ſex ſoli dos ſolueret eidem: & ſi ordinem ab ipſo præſentatus accepit.

Universidad de Deusto Biblioteca

1 Probat q̄ in re modica committitur furtū ad idem. §. de appl. ca. de appellationibus facit. 17. q. 4. c. 1. 24 q. 1. Ordi. Ioan. And.

a ¶ *Sex solidos.*] Not. q̄ quantitas muneris diuersitatem iuris nō inducit. 14. q. vlt. c. vlt. 1 & 1. q. 1. iudices. & ca. placuit. & 1. q. 3. si quis p̄bendas. sicut in vsura quicquid forti accedit, vsura est. 14. q. 3. pleriq; de. & c. esca. aliàs est sub cap. pleriq;, ĵ. de vsur. cōsuluit. Arg. cōtra ne affectu furandi non committitur. 14. q. vlti. cap. vlti. sic etiam est in simonia, vt dictum est ŝ. eo. & si quæstiones. B. ¶ *Glo. seq. signat contrariū de decre. &c. & sol.*

b ¶ *Secreto.*] 2. q. 1. si pec cauerit. & 6. q. 2. si tim. & ŝ. de tempor. ordi. ex tenore. & cap. vlt. & ĵ. eo. Matthæus. aliàs prohiberi non potest: vt dicunt iura prædicta, & hic. Sed q̄ tra. arg. q̄ coerceri possit. ŝ. de tempo. ordi. ad aures. vbi dī, q̄ contra voluntatē prælatorū suorum subditi promoueri non debēt: ergo eadē ratione debent abstinere: Illud loquitur de regularibus, qui contra obedientiā sui prælati promoueri non debent, nec habēt titulum ratione cuius promoueri debeāt: hic loquitur de executione ordinis iam susceptī, à qua sine manifesta causa aliquis remoueri non debet.

† Vide Federicum de Senis cōsil. 140. & Gemmianum in c. si pauper. de præben. lib. 6.

† Capit. 3. eo. tit. in 2. compilatio. Vide citatos in c. cū in ecclesiæ. & c. veniēs. supra eod.

¶ *Glo. seq. arg. an contra rium, & remittit.*

c ¶ *Coercere.*] Argu. q̄ simoniacus nō est ipso iure suspensus 2 arg. cōtra. ŝ. eod. tanta. & 1. q. 1. reperiuntur. De hoc dictum est. ŝ. eo. accusatū.

2 De hoc at iculo vide to latius hic per Ioannē And. & recē tiores doctores.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

d ¶ *Secretam pœnitentiam.*] Arg. contra. 24. q. 2. legatur. & 23. q. 7. quē admodum. & arg. ŝ. de accus. inquisitionis. & ĵ. eod. Matthæus. in fin. Sol. pœnitētia quantū ad vitam æternam sibi dari non potest, nisi re cedat à peccato: vt dicunt iura prædicta: & de pœni. dist. 3. pœnitentes. & dist. 5. falsas. tñ danda est ei, ne induresc at in peccato suo.

† Capit. 18. eod. tit. in 1. compilatio. Vide Magistrum sent. & ibidem Doctores Theologos lib. 4. dūtin. 21. §. differt. & §. Si autem iacæ hæresis.

sentare, sex solidos [a] soluit eidem, & sic ordinem ipsum per eum præsentatus accepit. Vnde tibi sic duximus respondendum, vt si hoc non est publicū, sed secretum, eundem sacerdotem secreto [b] conuenias, monens sine vlla coactione propē sius, & inducens †, vt ordinem alicuius religionis assumat, & perpetuo ab officio abstineat, quòd illicite acquisiuit: Alioquin non erit tutum (cum sit secretus eius excessus) ipsum inuitum ab eodem officio coercere [c], cui tamen secretam pœnitentiam [d], secundum quòd tibi visum fuerit, iniungere non postponas.

¶ Idem.

¶ *Breue est, nec potest breuius summari.*

CAP. XXI.

AD † nostrā: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus pro ministerio ecclesiastico [e] exercendo, siue pro vicariis assignandis, seu pro chrismate, nullatenus pecuniā exigatis.

¶ Lucius tertius.

¶ *Cum simoniace ordinato, qui simoniacus non est, dispensari potest.*

CAP. XXII.

DE † simoniace ordinatis certum tibi non possumus dare responsum, nisi plenius cognoscamus, qualiter fuerint ordinati, cū quidā licet secūdū quandam speciem simoniæ, vt pote ipsis ignorantibus, simoniace ordinentur, possunt (quia simoniaci non sunt) in suis ordinibus remanere [f].

dē ecclesiis recipiant, vt dicit c. presentiū. & ĵ. eo. ex insinuatione. Cū illis vero qui simoniā commiserunt, vel eis scientibus est commissa, epi dispensare non possunt, sed solus Papa. ĵ. eo. nobis. in fi. & c. pen. De hoc plene no. ŝ. de renun. post translationem. B. *Atthæus.*] Cōis diuisio: Secunda pars: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Quidā electus fuit ad regimen cuiusdā ecclesiæ de voluntate maioris partis, pauciś p̄dicētibus: quidā amicus illius de voluntate electi turbata, quandā pecuniā soluit illi, qui discordiam faciebat: & sic p̄dictio quieuit: postea dubitās q̄ simoniā commisisset per Cardinalem istum factum secrete dño Papæ intimauit, petens super hoc consilium salutare: & Papa rñdet ei dicens, q̄ multū consulit sibi, si administratio né sponte dimittat, memor existēs illius verbi: Nihil prodest hominī si vniuersum mundū lucreť, animæ vero suę detrimentum patiatur. Not. q̄ turbata volūtas non excusat.

† Capit. 11. eod. tit. in 1. compilatio. & post cōsilium Lateran. sub Alexan. iii. par. 40. c. 4.

g ¶ *Maioris.*] Vnde valere debebat electio fua non obstante aliorū contradictione, nisi aliquod rationabile opponeretur. ŝ. de his quę fiunt à maio. par. cap. c. cum in cunctis. de hoc not. ŝ. de elect. ecclesia vestra 2.

Matth. 16. Luc. 9.

¶ *Glo. seq recit. per obiec. si cōtradictores erāt pauci, ergo iniuste vexabāt: licuit igitur redimere, licet pauci, &c.*

h ¶ *Paucis.*] Licet pauci essent, poterāt tñ se opponere, q̄a forte erant contempti. ŝ. de elec. q̄ sicut. & ca. venerabilē. vel aliā exceptionē poterāt opponere electo: forte q̄ erat mariť cor ruptæ, & ita ius habebāt 4 p̄dicēdi: vñ nihil eis dare debuit: & quia eo sciēte & nō cōtradicēte pecunia data est, simoniacus est, non q̄ iusta vel obstante voluntate tur bata siue coacta, q̄a vo luntas turbata siue coacta, voluntas est. ŝ. de elect. cum inter R. nisi ex toto esset mente alienatus. 15. q. 1. merito. & ei est imputandum. 14. dist. quod ait. quia malorum mores infirmitas animi non excusat. C. si aduersus delictum. l. 1. si vero prohibuisset: quamcito hoc intellexerit, non imputaretur ei. ĵ. eo. sicut. Et est arg. q̄ turbata vo luntas, voluntas est sicut coacta. ŝ. de elect. cum inter R.

† Capit. 21. eod. tit. in 1. compilatio. & post cōsilium Lateran. sub Alexan. iii. par. 40. c. 4.

Dicit In nocentius confirmare non licet dictō: ante p̄ra de elect. significati. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. reci. per q. quare Papa non prohibet, &c.*

i ¶ *Consulis.*] Hoc ideo dicit, quia etiam peccatum occultum erat vnde illum expresse non poterat prohibere, nisi consulendo. ŝ. de tempo. ordi. ex tenore. & c. vlt. & ŝ. eod. ex tuæ. vbi de hoc. & licet dicatur, consulis: necessitatem tñ importat, si vult saluari: quia nisi renuntiet, saluari non potest: vt dixi. ŝ. eo. ex tuæ. in fin. & hoc idē dicit littera in fi. 5 & illud est salubre seu salutare consilium.

k ¶ *Celeriter.*] id est, incontinenti: quia quanto rem amplius contractat, tanto grauius peccat. ŝ. eod. cum in ecclesiæ. sicut fur, qui semper est in mora. ff. de condi. fur. in re furtiua. §. 1. & l. vlt. Ber.

1 ¶ *Sponte.*] 1. q. 1. si quis neque.

A *D aures.*] Primo ponitur querela. Secundo iudicis datio: ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS. Quidam C. nomine propter pecuniam quam debebat excommu-

excommunicatus fuit, quia eam ad terminum nō persoluit: & tādem creditoribus satisfecit: Sed absolutionis beneficium habere non potuit excommunicatoribus quærentibus x. lib. pro absolutione: conquestus fuit ille Papæ, vnde mandat quibusdam, quatenus si prædictus C. debitum soluit, ipsum gratis absoluant, si excōmunicatores requisiti ipsum nō duxerint absoluendum. Not. q̄ absolutio gratis est impēdenda, cū sit spirituale.

¶ *Glo. seq. primo reddit causam: secundo quærit & soluit. tertio declarat interesse partis vel iudicis hic non prohiberi.*

a ¶ *Absolutionis.*] Beneficium absolutionis, cū sit ecclesiasticum ministeriū & spirituale, nihil est ĵexigendum pro ipso præstando. ŝ. eo. ad nostram. & c. nemo. & c. cum in ecclesiæ. & ideo qui pretiū pro ipso recipit, simoniacus est. 1. q. 3. non solū. & c. quæsitum. Sed illud potest dubitari, vtrū sī dedisset aliquid pro absolutione, simoniam committat: Et potest dici q̄ non, quia iniuste absolutio denegatur sibi ex quo satisfecit, cū vexationem suam redimat. 1 ĵ. eod. ca. dilectus. vbi de hoc. vnde nō posset ab eo legitime appella ri: cū graue immineat animæ periculum. arg. ŝ. de appel. vt debitus. Nihil ergo directe iudici pro absolutione dari debet, secus si aduersarius propter illius contumaciā fecit sumptus: quia illos soluere dēt antequā absoluatur. ŝ. vt lit. non cōtest. quoniam. §. in aliis. & idem credo si propter hoc iudex fecisset sumptus propter contumaciā excōicati: illos refundere debet antequam absoluatur: quia non dantur intuitu absolutionis. arg. ĵ. de sent. excomm. sacro. vt puta cum iudex procedit ex officio suo. ŝ. de appel. cum speciali. sed si iniuste illum excommunicasset, sine omni difficultate absolui debet absque grauamine. ĵ. de senten. excom. sacro. Bernard.

† Capit. 7. eod. tit. in 2. compilatio. Vide omnino Turrecrematā. in c. statui. nus decre. lit. 1. q. 1. & aliōs. quos ĵ. eod. ca. dilectus. vbi Hostiensis. Ioan. And. in c. quæsi. ci pro absolutione dari debet, secus si aduersarius propter illius contumaciā fecit sumptus: quia illos soluere dēt antequā absoluatur. ŝ. vt lit. non cōtest. quoniam. §. in aliis. & idem credo si propter hoc iudex fecisset sumptus propter contumaciā excōicati: illos refundere debet antequam absoluatur: quia non dantur intuitu absolutionis. arg. ĵ. de sent. excomm. sacro. vt puta cum iudex procedit ex officio suo. ŝ. de appel. cum speciali. sed si iniuste illum excommunicasset, sine omni difficultate absolui debet absque grauamine. ĵ. de senten. excom. sacro. Bernard.

† Vide in c. quæsi. ci pro absolutione dari debet, secus si aduersarius propter illius contumaciā fecit sumptus: quia illos soluere dēt antequā absoluatur. ŝ. vt lit. non cōtest. quoniam. §. in aliis. & idem credo si propter hoc iudex fecisset sumptus propter contumaciā excōicati: illos refundere debet antequam absoluatur: quia non dantur intuitu absolutionis. arg. ĵ. de sent. excomm. sacro. vt puta cum iudex procedit ex officio suo. ŝ. de appel. cum speciali. sed si iniuste illum excommunicasset, sine omni difficultate absolui debet absque grauamine. ĵ. de senten. excom. sacro. Bernard.

D E † regularibus canonicis seu monachis nos consulere voluisti, qui per simoniam ingressum ipsis scientibus habuerunt. Vnde cum super hoc auctoritates [b] multæ reperiantur expressæ, nō aliud, quàm statutum est, respondemus: vt locū, quem taliter [c] adepti sunt, omnino dimittant [d], & solitudines, seu alia monasteria districtiora adeant, in quibus tam execrabilem excessum, sine intermissione deplorent. Si autē ignorātibus [e] ipsius pecunia data fuerit, cogas eos ad renuntiā dum [f] loco eidem: & postmodum in ipsum [g] reducere †, (si ibi absque scandalo potuerint remanere) vel in alio, qui sit de ordine ipso, ad seruiendū Deo, poteris collocare.

¶ Idem.

¶ *Si quis canonicatui renuntians, ad quē per simoniam ignoranter assumptus fuerat, postea de nouo assumatur ad illum: non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare.*

CAP. XXV.

† regularibus, non valuit absolutionis [a] beneficium obtinere. ¶ Quoniam igitur indignum est, & ecclesiasticæ rationi contrariū, vt absolutionis beneficium redimatur: Discretioni vestræ mandamus, quatenus si prædictus G. debitum soluit, ipsum gratis faciatis absolui, si excommunicatores id non fecerint requisiti.

¶ Clemens tertius.

¶ *Monachi per simoniam recepti, si sunt simoniaci, ad arctiora monasteria transferuntur: alias post renunciationem in eisdem, vel in aliis monasteriis eiusdem ordinis ponuntur collocari.*

CAP XXV.

DE † regularibus canonicis seu monachis nos consulere voluisti, qui per simoniam ingressum ipsis scientibus habuerunt. Vnde cum super hoc auctoritates [b] multæ reperiantur expressæ, nō aliud, quàm statutum est, respondemus: vt locū, quem taliter [c] adepti sunt, omnino dimittant [d], & solitudines, seu alia monasteria districtiora adeant, in quibus tam execrabilem excessum, sine intermissione deplorent. Si autē ignorātibus [e] ipsius pecunia data fuerit, cogas eos ad renuntiā dum [f] loco eidem: & postmodum in ipsum [g] reducere †, (si ibi absque scandalo potuerint remanere) vel in alio, qui sit de ordine ipso, ad seruiendū Deo, poteris collocare.

¶ Idem.

¶ *Si quis canonicatui renuntians, ad quē per simoniam ignoranter assumptus fuerat, postea de nouo assumatur ad illum: non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare.*

CAP. XXVI.

EX † insinuatione tua nobis innotuit, quòd pater tuus interueniente [h] pecunia, olim tibi [i] præbendæ beneficium ac quisiuit: Cumque ad annos discretionis peruenieres, accepisses Dominicæ Crucis signum: dictam præbendam in manu Præpositi & fratrum libere resignasti [k]: Sed iidem tibi compatientes, de nouo te in suum canonicum elegerunt [l]: ita videlicet, quòd per electionem istam, postremum locū in choro, & in aliis obtineres: & infra. ¶ Respondemus † vt indulgentia [m], quā fratres tui misericorditer tibi fecisse noscuntur, cōtētus existens, ratione primæ [n] tatis fuerit, cogas eos ad renuntiā dum [f] loco eidem: & postmodum in ipsum [g] reducere †, (si ibi absque scandalo potuerint remanere) vel in alio, qui sit de ordine ipso, ad seruiendū Deo, poteris collocare.

¶ Idem.

¶ *Si quis canonicatui renuntians, ad quē per simoniam ignoranter assumptus fuerat, postea de nouo assumatur ad illum: non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare.*

CAP. XXVI.

EX † insinuatione tua nobis innotuit, quòd pater tuus interueniente [h] pecunia, olim tibi [i] præbendæ beneficium ac quisiuit: Cumque ad annos discretionis peruenieres, accepisses Dominicæ Crucis signum: dictam præbendam in manu Præpositi & fratrum libere resignasti [k]: Sed iidem tibi compatientes, de nouo te in suum canonicum elegerunt [l]: ita videlicet, quòd per electionem istam, postremum locū in choro, & in aliis obtineres: & infra. ¶ Respondemus † vt indulgentia [m], quā fratres tui misericorditer tibi fecisse noscuntur, cōtētus existens, ratione primæ [n]

† Ad renuntiandum.] quia aliter agere pœnitentiam non potest. de pœnitent. dist. 5. falsas. arg. ŝ. de renuntia. nisi cum pridem. §. 1.

† Redire, legitur in plerisque vulgatis, sed in omnibus antiqs, reducere: quod agnouit Host. ensis, dum ait: reducere poteris: quod est ĵ. iu fine, scilicet dispensatiue, hæc prima receptione sibi ille, verbum vendicabit. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abb. Sicn. CASVS. Quidam paterna cupiditate, ipso tamen ignorante, in canonicum cuiusdam ecclesiæ fuit receptus: postmodum ad annos discretionis veniens. si gnū Crucis assumpsit, & præbēdam, quam taliter adeptus fuerat, in manu Præpositi & fratrum spōte resignauit: idem Præpositus & fratres sibi compatientes, ipsum de nouo in canonicum elegerunt: ita videlicet q̄ post istā electiōem postremum locum in choro & in aliis obtineret. Iste q̄situit à Papa, vtrū primū locum, quem habuerat secundum primam electionem valeat recuperare? Rñdet ei Papa, vt indulgentia, quam fratres illi misericorditer sibi fecerunt, contentus existat, & ratione primæ receptionis nihil audeat in ipsa ecclesia vendicare. No. q̄ capitulum potest dispensare cum eo qui ignoranter in ecclesia beneficiū est adeptus, vt in eadē ecclesia in canonicum admittatur. Item actio semel extincta amplius non reuiuiscit.

† Capit. 4. eod. tit. in 2. compilatio. Vide. B. Thomam. 2. 2. q. 100. art. 2.

† Cap. 1. tit. de renūtiatione in 2. compilatio. Vide B. Thomā. 2. 2. q. 100. art. 6. ad. 3. arg. imentū, & Turrecrematam in c. statuimus decretum. 1. q. 1.

† Alias ita: Mandamus quatenus, &c.

h ¶ *Interueniente pecunia.*] ex pacto. ŝ. eo. de hoc. quod esse non debet. ĵ. eo. tua. 1. q. 2. quam pio. & ŝ. de pact. c. vlt.

i ¶ *Tibi.*] ignoranti: aliter capitulum vel eps cum eo dispensare non potuisset. ĵ. c. prox. in fi.

k ¶ *Resignasti.*] postquam intellexit simoniam fuisse commissam. quia ad hoc tenebatur: vt ŝ. cap. proxi. & sic factū alterius ei præiudicat, & sic punitur sine culpa: quod est contra illud generale: rem quæ culpa caret, &c. ĵ. de consti. cap. 2. Sed hoc est speciale in casu, in odium simoniacorum: quia si non punirentur, nimis frequentaretur illud crimen.

l ¶ *Elegerunt.*] dispensatiue: & ita habes hic arg. q̄ capitulū dispēsat cum simoniaco. Sed potest dici, q̄ capitulum nō dispensat, sed ipsum eligit per dispensationē epi̇na epi̇s de consilio capituli cū talibus dispensat. 1. q. 5. præsentium. & ŝ. de elec. c. penul. obseruata distinctione ibi, circa prælationes. arg. ĵ. c. prox. in fi. & ŝ. de iud. at si clerici. & 1. q. vlti. c. vlti. & 1. q. 1. erga simoniacos. p̄raria intelliguntur quando ipsemet simoniaco committunt, vel consentiūt: sed iste simoniacus non fuit. ŝ. eo. de simoniace, & ideo non fuit indignus misericordia, quia alieno vitio laborauit. C. de nat. lib. legem. & ideo propter vitium alienum dispensatur cum eo.

m ¶ *Indulgentia.*] Ex hoc notatur quòd capitulum dispensauit cū isto, sed potest intelligi vt dictū est in prox. notula. & expone, indulgentia, id est gratia: quia non tenebantur eum eligere, nisi vellent, & ita gratiam fecerunt ei.

n ¶ *Primæ.*] simile ff. de pac. do. inter socerum. in fi. ff. de statu homi. l. liber homo. C. de re. pig. l. vlti. in fi. & ŝ. de renun. cum inter P. & ita habes hic, q̄ actio semel extincta, amplius non reuiuiscit. de conse. dist. 4. quæris. ff. de fol. qui res. §. areā. & C. de remiss. pig. cum ex causa. arg. contra. ŝ. de appellat. cum cessante. Ber.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NObis.]Duæ sunt partes principales:Secunda:ibi, *Ad vltimum.* Abbas.

CASVS. Vacante quodam Plebanatu, capitulum eiusdem plebis dedit potestatem eligendi quatuor, qui eligerent Plebanum: amici illius,de cuius electione sperabatur,promiserũt vni de prædictis quatuor,vel etiã oibus pecuniã se soluturos,eo tã ignorante: & sic interueniente huiusmodi promissione electus fuit:quæritur, an talis electio,ptereа sit improbãda: Rndet Papa,q̃ quãuis illius promissionis conscius nõ fuit:hmõi electio, si de hoc constiterit, est reprobanda, nisi constaret illos qui promissionem fecerũt fraudulenter id fecisse,in dispendium illius, qui fuerat eligẽdus. Secundo alia quæstio ponitur: Ecce aliquis est electus in Prælatum alicuius ecclesiæ,illa electio reprobata est ꝑꝑ simoniacá prauitatẽ, vt dictũ est: Quæritur , vtrum eps̃ cum talibus valeat dispensare? & respõdetur q̃ non. Not. q̃ simonia ab alio commissa, alij nocet q̃ culpabilis non fuit: nisi illud factũ fuerit in dispendium electi, quia ei non nocet, cum fraus alicui prodesse non debeat.

† Capit.9. eod.tit.in 2. compilatio. Vide præ dium illius , qui fuerat aliis hic Hẽ richum Boich,& Turrecrematã in cap. funt nonnulli. 1. q.1.

† Aliàs, taliter.

a ¶ *Tamen ignorante.*] nec ratum postmodum habente,quia tũc ei no ceret. ℣. eod. sicut. Ala.

† In aliquot recentioribus ita: quamuis ip se tempore promissionis conscius non fuerit. sed in antiquis , vt est impressum.

¶ *Glo.seq.arg.à contrario , & id coadiuuat per 3.iura sed tenet contrarium.alleg.duos canones*

b ¶ *Intereueniente.*] Innuitur ex hac littera,q̃ licet pecunia ꝓmissa vel data interueniat: si propter hoc ad eum eligendum nõ fuerunt moti, qué alias electuri erant,non ꝓp hoc est electio vitiosa.arg.C. si ex fal. instru.l. 3.& ℣.de re iud.cum I.& A.& 1.q.6.c.vlti.sed verius est, q̃ simonia commissa est: quia constat promissionem interuenisse ante electionem:qualiscunque fuerit intentio eligentiũ: nulla promissio vel pactio debuit ꝛ tunc interuenire.arg.10.dist.nouit.quod habetur ibi pro Palea.& 1.q.1.placuit.Tan.

1 Hęc etiam videtur sẽtentia B. Thomæ. 1. 2.q.100.art. 2.ad 3.argumentum.

c ¶ *Malitiose feciſſe.*] Not. q̃ malitiis hominũ non est indulgendũ. sic.℣.eo.ficut.& ℣.qui mat.accul.pos.significante.& ℣.de referi. super litteris.& cap.sedes Apostolica.& ff.de rei.ven.in fundo.& alterius odio alius prẽgrauari non debet.C.de inoff.test.siq̃s in suo.

d ¶ *Reprobanda.*] Et ita alienum factum alij obest: sic alienum factum impedit vsucapionẽ bonæ fidei possessoris.C. de vsuca. pro emp.l.1.licet enim iste non peccauerit , electio tñ vitiosa est propter eligẽtes,id est cum peccant electores in forma:licet electus non sit in culpa.℣.de elec.Cumana.& c.ecclesia vestra.& quamuis ignoraverit iste de illa simonia : eps̃ hac vice cum illo non poteit dispensare, secus in simplici beneficio post liberam resignationẽ. ℣.de elect.c.penult.

e ¶ *Cuiuslibet.*] id est alicuius.simile ℣.eo.tit.nemo. in princ.

¶ *Glo.seq.ponit duas lectu.quæ patent.*

f ¶ *Ab episcopo suo dispensationem.*] poteſt hoc intelligi qñ electus simoniã cõmisit,vel alius eo sciente & ratum habẽte:vnde eps̃ cũ tali dispensare non põt:quia erga tales nulla misericordia est adhibenda.1.q.1.erga simoniacos.& ℣.de iud.at si clerici. vt sic differat casus iste à præcedenti : cum eo qui simoniam committit solus Papa dispensare potest:cum ignorantibus dispẽsant epi: vt dr ℣.eo.de simoniace.& plenius ℣.de renun.post translationem 2.Vel intellige §.istum in eodem casu cum prin. & prima quæstio fuit qd iuris esset super electione taliter facta:vt ponitur in prin.Vltimo adiecit,si talem electionem contigeret reprobari , vtrum eps̃ posset cum eo dispensare,vt iterum eligeretur:& ad eandem præ lationem?Et rndet q̃ non,& intellige q̃ non potest illa vice: quia hoc quærebatur,vt dixi ℣.in prin.1.rñ.in fi.& hoc vꝫ velle illa littera:vt dictum est per prauitatem simoniacã, & c.& sic refert se ad primum casum,scilicet qñ eo ignorante simonia cõmissa fuit.Ber.

2.Et 1.q.3. ex multis. & q.5.ca vlt. Ioan. And.

Dilectus.] Dans pecuniam alicui,ne in iure suo de facto molestetur,potest illã repetere.hoc dicit ℣m generalem intellectũ. Diuiditur. In prima, querela:In secunda,dat iudicem : ibi , *Ideoque.* Abb.Sicul.

CASVS.Archidiaconus Eboracen.R.Prępositũ multis grauaminibus & iniuriis affligebat , vt archidiaconus ab iniuriis desisteret: Præpositus promisit ei certã pecuniæ quãtitatẽ se daturũ: & persoluit:sed post receptionẽ pecuniæ archidiaconus super dignitatibus & bñficiis ab eius molestia nõ quieuit: Vnde Præpositus dño Papæ fuit conquestus:mãdat Papa quibusdã, quatenus si est ita, cõpellant archidiaconũ restituere qđ accepit, si ipsum contra promissionem suã venisse constiterit. Not.per hanc decre. q̃ licitum est alicui remere vexationem suã. ¶ *Glo.seq. notat ex eo q̃ restituitur dãti, &c. distinguit demum, aut vexans hẽt ius , &c. tenet contrariũ, & sol.c. decimas. qđ videtur obstare.*

† Aliàs ita: Quã aliquis in ecclesia qualiber fi. larus elect⁹.

† Liuonien.

† Capit.10. eod.tit.in 2. compilatio. Et intellige hanc decretalem iuxta distinctionẽ B. Tho. mæ 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. argu.

† Archidiaconus, habent veteres Gregorii exemplaria tum hic,tũ in sequenti bus: sed in recentioribus, & in veteri compilatione,q̃ archidiaconus, est, archiepis.

3 De hoc articulo Angelus consi. 217. Franciscus Aretinus consil. 164. Ancharanus consil. 157. Oldradus consil.64. Iasonis in l. si quis maior. C. de transact. & Felinus in c. dilecto.℣.de exceptio.

g ¶ *Restituere quod accepit.*] cum indebite & iniuste receperit. 1.q.1. nullus eps̃.Not.ex eo q̃ præcipit ei restituere, quod accepit,ei qui de & Turrecremata dicit,innuitur nõ esse tutum ei ius suum redimere volentis.argu.℣.de magi.prohibeas.& argu.1.q.3.quæstium. & ℣.de vsur.c.1.& ℣.de feudis. infinuatione. Dicas q̃ ius suum nulli redimere ꝛ licet in re spirituali:vbi ille q̃ petit,ius habet in re illa : q̃ simoniam cõmittereꝛvt ℣.eo.Matthæus.sed agere debet per superiorem.arg.℣.eod.ad aures.sed cum ille qui vexat , nullum ius habet,nisi quia illum vexat de facto,malitiose,& iniustè:Dicunt quidam,q̃ nullo modo potest redimere:Sed verius & æquius vꝫ,q̃ cũ iniuste vexatur 4,q̃ possit redimere suam vexationẽ sine peccato, iuxta illud Apostoli:Redimentes tempus,qm̃ dies mali sunt.& hic est arg.Contrarium tñ arg.est 16. q. 7. decimas. vbi dr, q̃ epi decimas redimere nõ debẽt ꝛ a populo:& tñ populus nõ habet ius re tinendi.Sol.prohibetur ibi q̃ episcopi decimas nõ redimant à rusticis,ne alij inde sumãt exemplã;& ne proterea credant se habere ius in decimas , vnde compellant rusticos. & ita intelligitur matam in c.decimas.sed nõ committeret eps̃ simoniam, si q̃que redimeret decimas.Idem dicẽdum est de beneficio vel officio iniuste interdicto,& excõicatione iniusta:scilicet, q̃ non committit simoniã, qui dat ꝓ sua restitutione officij vel beneficij,vel absolutione excõicationis,vel interdicti:sed ille qui recipit , simoniam committit:qui dat,nullum ius acquirit:sed dat vt ius acquisitum retineat vel redimat,quod licitum est.arg.1.q.3.quæstium est.& ℣.de vsur.c.1. Si vero iuste sit suspensus vel excommunicatus,si pretium dat,vt restituatur,vel absoluatur,simonia ex vtraque parte committitur. nocentius ℣.eo.nemo.1.q.1.nullus episcopus.& §.precedenti.& ℣.eod.ad aures.& 1.q.3.non solum.

4 De hoc articulo Archidiaconus, Secundũ da distinguens respõsio:ibi,*Nos.*In tertia mandat:ibi, *Injungens.*In quarta instruit:ibi,*Illud tamen.*Abb.

5 Secundũ Alanum , Tancredũ , & Vincen. Philip. Incentius & Hostiensis,quos vide.Io.And.

¶ *Glo.seq.not.à contrario,quod si seruasset,&c. tenet contrarium. in fin.arg.quod non seruanti,&c.alleg.contrarium.*

h ¶ *Promißione.*]ergo vꝫ,q̃ si cõtra promissionẽ nõ veniſſet, q̃ nõ compelleretur restituere quod taliter recipit: quod non est verũ: vnde supple,maxime 6:quia si constiterit q̃ iniuste acceperit:compelleretur ad restituendum:& crimine concussionis puniretur.C. de condi.ob tur.cau.quod cuitandi. Crimen vero concussionis 7 est,cum quis minatur alicui nisi ita vel ita faciat: vt 23.q.1. milliare. & ff.de concuſſ.l.1. & 2. præterea non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum.14.quæstio.6.si res.& de pœniten.distinctio.5. falsas.& quòd posit repetere, est argum. 14. quæstio. 5. non sane. Item argum.ex hac littera,quòd non seruanti fidem, fides nõ est seruanda.sic ℣.de iureiur.peruenit. Argumen. contra.33.q.5. quod Deo pari.Ber.

6 Secundũ Alanum , Tancredũ , & Vincen. Philip. Incentius & Hostiensis,quos vide.Io.And.

7 Preter doctores hic, vide Guidonem Papæ decisione. 80. vbi de simili materia.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilat.o. Vide citatos supra. eod.in c.cũ ecclesiæ & in.c. venient.

† Aliàs ita quod, Capellanus ꝓ eorum ex. quisitis mortuorũ, &c.

¶ Innocentius iij.abbati de Iugo-Dei,& Priori de Silla.

¶ *Pro benedictionibus nubentium,& exequiis mortuorum nihil exigi debet.*

CAP. XXIX.

SVam † nobis parochiani de Villa Franca querimoniam destinarunt, quòd † capellanus eorum pro exequiis [a] mortuorum,& benedictionibus nubentium [b], minus licite pecuniam ab eis exigit & extorquet,& infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus,quatenus dictum capellanum, vt à tanta præsumptione desistat, & pro excessu satisfaciat competenter [c], moneatis:sibi (si obedire noluerit) pœnam canonicam infligentes.

¶Idem Cantuarien.archiepiscopo.

¶ *Si per accusationem constat monachũ simoniace fuisse receptum, receptus & recipiens deponuntur:Si vero per inquisitionem,receptus in arctius monasterium detruditur:recipienti vero & maioribus pœna condigna imponitur: & interim ab exe cutione ordinum sacrorum suspenduntur.*

CAP XXX.

ij Dilectus † filius A. nũtius ꝓ parte tua proposuit,q̃ cũ Cantuarien , diœcesim visitãs,in monasteriis & religiosis locis pullulasse repereris simoniacã prauitatẽ:ita q̃ in eis multi pretio sunt recepti, q̃ potius gratis recipi debuissent, immo etiã ad religiõis obseruãtiã inuitari [d],Dubitas igitur, an quia multitudo [e] reperitur in causa,seueritati sit aliqd detrahẽdũ: ¶Nos inquisitioni tuæ taliter respõdemus,q̃ si aduersus eos, qui labe fuerint huiusmodi maculati,accusatio corã te fuerit canonice instituta,postquã † crimen ordine fuerit iudiciario cõprobatũ †.tã in dãtes [f],quàm in recipientes canonicæ seueritatis [g] exerceas vltionẽ. Quòd si de hoc tibi per solam inquisitionem constiterit : eos , qui per simoniacam prauitatem in locis talibus sunt recepti:ab illis amotos [h] , ad agendam pœnitentiam ad monasteria diriges arctiora. Abbatibus autem & Abbatissis, Prioribus,Prælatis quibuslibet, & officialibus [i] eorundem iniũgas pœnitẽtiam competentem : & donec illam peregerint, eos à sacrorum ordinum visitãs,in monasteriis & religiosis locis pullulasse repereris simoniacã prauitatẽ:ita q̃ in eis multi pretio sunt recepti, q̃ potius gratis recipi debuissent, immo etiã ad religiõis obseruãtiã inuitari [d],Dubitas igitur, an quia multitudo [e] reperitur in causa,seueritati sit aliqd detrahẽdũ: ¶Nos inquisitioni tuæ taliter respõdemus,q̃ si aduersus eos, qui labe fuerint huiusmodi maculati,accusatio corã te fuerit canonice instituta,postquã † crimen ordine fuerit iudiciario cõprobatũ †.tã in dãtes [f],quàm in recipientes canonicæ seueritatis [g] exerceas vltionẽ. Quòd si de hoc tibi per solam inquisitionem constiterit : eos , qui per simoniacam prauitatem in locis talibus sunt recepti:ab illis amotos [h] , ad agendam pœnitentiam ad monasteria diriges arctiora. Abbatibus autem & Abbatissis, Prioribus,Prælatis quibuslibet, & officialibus [i] eorundem iniũgas pœnitẽtiam competentem : & donec illam peregerint, eos à sacrorum ordinum visitãs,in monasteriis & religiosis locis pullulasse repereris simoniacã prauitatẽ:ita q̃ in eis multi pretio sunt recepti, q̃ potius gratis recipi debuissent, immo etiã ad religiõis obseruãtiã inuitari [d],Dubitas igitur, an quia multitudo [e] reperitur in causa,seueritati sit aliqd detrahẽdũ: ¶Nos inquisitioni tuæ taliter respõdemus,q̃ si aduersus eos, qui labe fuerint huiusmodi maculati,accusatio corã te fuerit canonice instituta,postquã † crimen ordine fuerit iudiciario cõprobatũ †.tã in dãtes [f],quàm in recipientes canonicæ seueritatis [g] exerceas vltionẽ. Quòd si de hoc tibi per solam inquisitionem constiterit : eos , qui per simoniacam prauitatem in locis talibus sunt recepti:ab illis amotos [h] , ad agendam pœnitentiam ad monasteria diriges arctiora. Abbatibus autem & Abbatissis, Prioribus,Prælatis quibuslibet, & officialibus [i] eorundem iniũgas pœnitẽtiam competentem : & donec illam peregerint, eos à sacrorum or-

8i.dist.tantis Daniel.3.q.6.hæc quippe.59.dist.ordinatos. & ℣. de accusat.ad petitionem.ar.ꝓtra ℣.de adult.significasti.& 2.q.5.interrogatum.dixit Io.2 q̃ tunc præiudicat qñ sunt præsentes, & sciãt causam agi:aliter non ff.de re iudi.sæpe.℣.de re iud.c. pen. Dic vt dixit Vin.& Tan.q̃ præiudicat qñ tam accipiẽtes quam dãtes de hoc accusantur & conuincuntur:aliàs non ff.de adult.denuntiasse.§.quæritur.nisi quo ad præsumptionẽ:vt si ob hoc esset orta in famia,indiceretur purgatio.arg.illius decre.significasti,Ber.

2 Qui hoc etiam not. in prę. ca. 70. 11. dist. tantis. 6. hęc quippe. Ioã. And.

g ¶ *Seueritatis.*]Scilicet depositionis.℣.eo.de hoc.& c.infinnatum. & ℣.de accu.c.inquisitionis.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& ibi remittit.*

h ¶ *Amotos.*]hic patet,q̃ conuictus de crimine simoniæ in modũ inquisitionis,non deponitur:sed tantũ remouetur ab administratione siue beneficio,ficut in aliis criminibus fit:vt ℣.de accusa.qualiter.& c.cum dilecti.& ℣.eo.de regularibus.contrarium tñ habes ℣.de accu.inquisitionis.vbi de hoc.Hodie vꝫ ſtandum illi cõstitutioni.℣.eo.quoniam.circa regulares simoniacos.

¶ *Glo.seq.primo obiicit,& sol.Secundo quærit an collegiũ,&c. argu. q̃ sic,per quatuor iura.alleg.quatuor in contrarium & rationem. ponit opi.Io.& tenet cum Tan.*

i ¶ *Officialibus.*]sic. ℣.eo.veniens.Sed quare tantum prælati & officiales puniuntur,& non totum capitulum,cũ omnes in hoc deliquerint,& omnes de capitulo intelliguntur scire quæ sciunt eorum maiores vel administratores:vt ff.ad municip.l.municeps? Potest dici,ꝓ ideo prælati & officiales puniuntur,quia eorum consilio & auctoritate omnia fiunt.10.q.2.eps̃.C. de ap.iudicibus. & l. quoniam 2.vbi officiales puniuntur:quia nõ resisterunt iudicibus perperam procedentibus.& arg.2. q. 7.quapropter. Sed nunquid collegium ℥ ipsum poterit accusari aut inquiri de crimine ipsius Vꝫ sic. 12.q.2.q̃ manumittitur:& ℣.eo.veniẽs.nã vniuersitas cõuenitur ratione metus.ff.quod met.cau.metũ. §. 2. ecclesiã enim delinquere põt.7.q.1.ficut.Sed ꝓtra vꝫ,q̃ vniuersitas nõ poteſt excõicari:vt arg.24.q.3.si habes.℣.de sen.excõ. Romana. §. vlti. [lib. 6.]nec dolum cõmittere potest.ff.de dolo.sed fi ex dolo. §. fed an nec vniuersitas dr aliquid possidere.ff.de acquirẽ.pos.l.1.§. penul. Item vniuersitas per actorem vel procuratorem syndicũ debet se defendere,sed in crimine non interuenit procurator.5.q.3.in criminalibus.

3 De hoc articulo Angelus consi. 217. Franciscus Aretinus consil. 164. Ancharanus consil. 157. Oldradus consil.64. Iasonis in l. si quis maior. C. de transact. & Felinus in c. dilecto.℣.de exceptio.

† Præter doctores hic, vide Guidonem Papæ decisione. 80. vbi de simili materia.

23.q.4.c.pe.& q.7.quod autem.45. dist.qui sycera.& sub tali conditione possumus aliquã ducere in vxorem. 28. q.1. caue. & duriori pẽ sione possum aliquem onerare, vt cõuertatur ad fidem. 23. q. 6. iam vero. Talis enim condi tio bona est.

† Aliàs ita: postquã crimẽ eorum, &c.

e ¶ *Multitudo.*]propter multitudinem detrahẽ dum est seueritati. 50. dist. vt constitueretur. & 44. dist. comessationes.& 23. q. 4. non potest. & ℣.de temp. ord. c.2.vbi de hoc.

† patefactũ

¶ *Glo.seq.arg.quòd propter connexitatem,&c. alleg. duo iura in contrarium:ponit opi.Io.an.solut eum Vinc.& Ioan.*

f ¶ *Dantes.*] arg. ꝓ ratione cõnexitatis sniã lata contra dantẽ prælatum iudicat recipienti. arg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

minalibus.& ℨ.de ac.veniens.Io.dicit ꝙ vniuersitas non potest accusari vel puniri:sed maiores de vniuersitate,vt hic dr,& ℨ.eo.veniens.T.dixit & bene,ꝙ licet vniuersitas siue collegium nō possit accusari:potest tñ inquisitio fieri de excessibus collegij,& canonice puniri possunt:sed illi plus,quos magis delicti causam esse cōstiterit.ℨ.de cle.excom.mini.latores. & hic. & ℨ.eo.veniens.& 44.dist. comessationes. & 25. q. 2. ita nos. & ff. de condi.& demonst. municipibus.

¶ *Glo.seq.opponit, & remittit.*

a ¶ *Suspendas.*] sed nōne sunt ipso iure suspē si? Sic. de hoc dictū est ℨ.eo.accusatū.acta vero pœnitentia restituuntur executioni auctori tate Papæ.Ber.

b ¶ *Taxatione.*] hoc ideo dicit:quia taxatio est quædam venditio. ff. de iure do. plerumque. §. si ante. & quasi quædā pactio videtur.

c ¶ *Gratis.*] ℨ.eo.tua.simile.18.dist.de eulogiis.

† Cap.3.eo tit.in 3.com pilatione. & libro. 2. regiſtri Innocētii. iii. circa finē. vbi ex inte gra epistola clarius intelligas, quæ ad hūc locum spectant.

Licet.] Diuiditur in tres partes: In prima ponit exordium: In secunda narrationem, & factum & ordinem processus, & allegat ꝙ & contra. In tertia interloquitur. Secunda: ibi, *Cum igitur.* Tertia: ibi, *Ne vero.* & clarius declaratur hoc ca. per cap.sequens, quod venit ad declarationem huius.Abbas.

† Quia in notoriis nō vsquequaq; ſecuatur iuris ordo: Iulius Clarus in pract.cri mi.seu §. fi. q 9.

CASVS. Ostendit Papa in decretali presenti ꝙ prælati tanto diligémius subditorū excessus corrigere debent:quāto eorum offensas dānabilius deferunt incorrectas:quod ostēdit exēplo Heli, qui licet in se bonus existeret,quia tñ filiorū excessus nō corripuit, & in se & in ipsis vindictā accepit:Prælatus enim contra subditos tribus modis (exceptis notoriis) ꝓcedere pōt,per accusationē, denunciationem,& inquisitionem ipsorum,ita videlicet, ꝙ accusationē precedat inscriptio,denuntiationem admonitio,& inquisitionem clamosa insinuatio.& hoc probatur auctoritate Dñi dicētis: Descendam,& videbo vtrum clamorem,qui venit ad me,opere compleuerint:Cum clamor peruenit ad Prælatum,descēdere debet,& inquirere,& videre,an veritas sic se habeat: & hoc idem ostendit per canonē antiquū:si quid de quocunq; clerico ad aures Prælati peruenerit,qđ iuste ostendere possit, nō statim credat, sed prius cum canonicis suis veritatem inquirat:vt si culpam inuenerit, ipsam puniat,non tamquam ipse sit accusator & iudex: sed fama deferente,suum officium exequatur,ita videlicet vt iuxta iudicij formam,sententia formetur:his præmissis descendit ad casum, cuius occasione præmisit prædicta.Nota ꝙ ille qui venit ad denuntiandum,admittitur ad testificandum.Item nota ꝙ admonitio præcedere debet denunciationem:aliās denuntians repellitur.

dinum executione suspendas[a]. Iniungens episcopis tuis vt hāc formam per suas diœceses studeāt obseruare.Illud tamē gratāter recipi poterit,quod fuerit sine taxatione[b] gratis[c] oblatū.

¶Idem Priori sancti Victoris, magistris I.Bonoñ.& L.Modicen.canonicis.

¶ *Abbas contra testes,qui deposuerunt cōtra eum de simonia in iudicio inquisitionis excipere potest, quòd sunt inimici & conspiratores: alias vero exceptiones criminū opponere non potest.*

CAP. XXXI.

LIcet † Heli summus sacerdos in se bonus existeret: quia tñ filiorū excessus efficaciter nō corripuit,& in se pariter, & in ipsis aliimaduersiōis diuinæ vindictā excepit[d]:dū filiis[e] eius in bello[f] perempris,ipse de sella corruēs fractis ceruicibus expirauit[g] †.Ad corrigēdos igitur subditorū excessus,tāto diligētius debet prælatus assurgere quāto dānabilius[h] eorū offensas desereret incorrectas. Contra quos (vt de notoriis[i] excessibus †taceatur)& si tribus modis procedi possit,per accusatiōnē videlicet,denunciationē, & inquisitionē ipsorū: vt tñ in omnibus diligens adhibeatur cautela:sicut accusationē legitima

† Quia in notoriis nō vsquequaq; ſecuatur iuris ordo: Iulius Clarus in pract.cri mi.seu §. fi. q 9.

1 Hanc Historiam habes in veteri testamento lib. 1.Re gum cap.4. & cur filii Heli fuerit peremptus dicit. Chrysostomus super Matthēū homel. 17. & quid ro ha historia significet B. Augustinus lib 17. de ciuitate Dei c. 5.

præcedere debet inscriptio †[k] *sic & denuntiationē charitatiua correctio,& inquisitionē clamosa debet insinuatio peruenire.* ¶Descendā[l] (inquit Dñs) & videbo vtrū clamorem, qui venit ad me,opere compleuerint. Tunc enim clamor peruenit ad Prælatum, cum per publicam famam, aut insinuationem frequentem,subditorum sibi referuntur excessus : & tunc debet descendere & videre,id est,mittere & inquirere, vtrū † clamorē qui venit, veritas comitetur. Nā iuxta canonicas sanctiōes[m] siquid de quocūq; clerico ad aures Prælati peruenerit,ꝙ eū iuste possit offēdere, nō facile credere dēt,nec ad vindictā eū res accēdere dēt incognita:sed corā ecclesiæ senioribus diligēter est veritas perscrutāda: vt si rei popoſcerit qualitas,canonica districtio culpā feriat delinquētis non tamquā sit idē accusator & iudex[n],sed quasi fama deferente,vel denuntiante clamore,sui officij debitū exequatur,eo sēp adhibito moderamine, vt iuxta iudicij formā[o], sententiæ quoque forma dictetur.¶ Cū igitur

quibus non est necessaria: primus in accusatione dupliciter soluens quædā contraria: secundus in inquisitione: tertius in pecuniaria causa.huic opponit de l.debitores.& soluit.

k ¶ *Inscriptio.*] Ex hoc patet,ꝙ vbi agitur in modum accusationis non debet præcedere admonitio:ad quid enim fieret admonitio, cū etiā post pœnitētia posset accusari 2 & deponi,si esset conuictus. arg.33.q.2.admonere. & 25.dist.primum.Sed vbi de crimine ciuiliter agitur ad pœnitentiā, præcedere debet admonitio:& sic loquuntur illæ decr.2.q.7.accusatio. & c.seq.& ℨ.de accu. c. 2.Ité vbi agitur ad pœnam excōicationis,præcedere debet admonitio.16.q.7. omnes decimæ.17.q.4.de presbyterorū. 12.q.3. indigne. & ℨ.de senten. excom. sacro. sed in pecuniariis causis non est necessaria admonitio :licet sit arg.contra.C.de pig.de Innocentii. bitoris. sed illud intelligitur ex honestate, & sic possent intelligi prædicta capitula.2.q.7.accusatio.& ca.seq.sed cū agitur in modū inquisitionis,non est necessaria admonitio;sed sufficit sola fama vel clamor,vt hic patet. Ioan.

1 ¶ *Descendam.*] 2. q. 1. Deus omnipotens.

m ¶ *Canonicas sanctiones.*] 86. distin. si quid vero.

n ¶ *Iudex.*] non enim potest quis esse accusator & iudex simul : vel accusator & testis.2. q. 1. in primis. & c.multi. & 4.q.4.c.1. & 2. nisi in causa denunciationis. Addeistud idem sentire.Bar.in l. diuus.ff. de custo.reo.

o ¶ *Iudicij formam.*] sic ℨ.de accu.qualiter.versi.fi. & ibi expositū est.Et ita iudex semper ℨm finē ad quem quis agit,formabit sniam hoc est depositionis in accusatione:remotionis ab administratione in inquisitione:pœnitentiæ peragendæ in denunciatione.ℨ.de ord.cog.cū dilectus.& ℨ.de except.c.1.& ℨ.de accusa. super his. & ff.de neg.gest.Pomponius 2.in fi.ff.cōi diui.vt fundus.Arg. contra. ℨ.de conc.præben.ex parte. vbi iudex aliter sententiat,quām allegaretur.ℨ.de accu.inquisitionis.1.rñ.ibi soluitur.Item contra.ff. de ædiledict.bouem.§.aliqñ.ibi dr,ꝙ licet fit actum quanto minoris: iudex tamen potest condemnare ac si esset actum redhibitoria.

CVM IGITVR.Abbas Pomposianus erat infamatus apud dominum Papā de simonia,dilapidatione, periurio,& insufficientia: quidā monachi Pomposiani super his denuntiauerunt ipsum abbatē dño Papæ:ꝛtra quos abbas excepit,ꝙ denunciationē huiusmodi fraterna correctio non præcesserit ſm regulam Euangelij:sed monachi asserebant se illum præmonuisse, & ad hoc probandum induxerunt duos monachos:Sed quia super hoc contendere non desistebant,Papa ex officio suo voluit inquirere de præmissis:Vnde super prædictis criminibus recepit iuramenta monachorū, tā qui contra ipsum quām qui pro ipso venerant:quorū depositionibus publicatis,cœperunt disputare super illis : sed quia per dicta illorū,& confessionem abbatis constitit Papæ, ꝙ abbas quandam summam pecuniæ ab antecessore suo dimissam expenderat, & in alia maiori monasterium obligauerat : propter hoc Papa ipsum tamquam de dilapidatione suspectum, suspēdit ab administratione:sed quia simonia multis modis videbatur esse probata, abbas contra testes multas exceptiones oppoſuit,videlicet conſpirationes,& inimicitias capitales,furtum & adulterium, vt eos à testimonio remoueret:super quibus satis fuit disputatum:quidā dicebant,quòd omnes indifferenter erant admittendi, cum accusatio simoniæ ad instar criminis læsæ maiestatis procedat: Alij vero cōtrarium

1 Nisi probaretur dispensatum, de celisima ta. 2. vbi de hoc. Ioan. And.

† De hoc ar ticulo vide quos citaut his. verbo: oportet inscribi.supra de accusat. Genes. cap. 18.

† De hoc articulo videtur Thomā 2.2. q. 33. art.7. adde Martinum Azuarerum & Manuale confess. n.64. tit. de cor. ctione fra ternit.

† In antiquis codicibus & in ip so regiſtro Innocentii. ita : vtrum veritas comiteatur. nā duo illa ver ba: q venit. non habentur.

† Super hoc ipso in regi stro, & in pluribus aliis codi cibus.

† Qualiter accusatio dicatur cōtra ſpectio remobilium. mobi lium vero proprie cō dicitur circa immobilia.

1 Qualiter accusatio intelligatur liter procedatur in causa huiusmodi. hoc tñ scias,ꝙ talis q̄ remouetur ob dolum,infamis efficitur:secus si ob culpam.C.de suspec. tut.l.vlt. Item quid si alia crimina non probarentur contra istū abbatem,nūquid si vellet reddere ecclesiam indemnem, remaneret in administratione abbatiæ:Videtur ꝙ sic.ℨ. de re.eccle.non alie. & si quis presbyterorum.& ℨ.de elec.ꝙ sicut.vbi hæc quæstio expeditur.Dic vt ibi.

m ¶ *Indifferenter.*]vſ,ꝙ hæc duo crimina parificentur quantum ad accusationem & testimonium.15.q.3.sane. Item quia simonia est maius crimen,ꝙ i hæresis.1.q.1.eos. & infamis efficitur. vt 1. q. 3. si quis prædēdas.immo maius est omnibus aliis criminibus.ℨ.cap. proxi. & 1.q.vlt.in c.vlt.sed in hæresi quilibet admittit:ergo multo fortius in simonia quilibet admittetur.ℨ.eod.tanta.79.dist.si qs

trarium dicebant:quia licet crimina ista quantū ad accusationē paria iudicentur,differunt tñ in multis,& præterea distinguendū est inter accusatores & testes:Papa vero æquitate pensata,ne innocēs sucumberet:vel prauitas simoniæ effugeret impunita:illas exceptiones tñ admisit:quæ si ꝓbentur,testes ipsi non zelo iustitiæ,sed ex odio procedere viderentur. Nota ꝙ ſuspectus de dilapidatione ſuspenditur ab administratione. Item conspiratores & inimici capitales repelluntur à testimonio :quia ex odio deponere videntur.

a ¶ *Detulerunt.*] id est, denuntiauerunt, vt sequentia probant ibi.

b ¶ *Euangelicam.*]ℨ. de iudi. nouit. & 2. q. 1. ſi peccauerit.

c ¶ *Glo. seq.ad id quod dicitur:denūtiatores testificari,signat duo contraria,primum ſol.*

c ¶ *Ex officio nostro.*] quo platus debet purgare prouinciam. ℨ. de offi.ordi.c.1.& ℨ. de accusat. qualiter 2. & 35. q.6.eps.in ſynodo.& ℨ. de accusat. sicut olim.

d ¶ *Propositis.*]ſcilicet criminibus prædictis, de quib.denūtiat' fuerat:& clamor ad Papā peruenerat:plenam & veritatem. ℨ. de accu. qualiter 1. §. forma. B.

¶ *Glo.ſeq.præmisso de forma processus contra dilapidatorem,quærit an ſi reddat ecclesiam indemnem,&c.arg.quòd ſic.& remittit.*

e ¶ *De dilapidatione.*]Qui enim denuntiatur de dilapidatione ſuspectus,interim dum cognoscitur de dilapidatione,debet interdici ei omne genus alienatiōis:& ſi merito eſt de dilapidatione ſuspectus,dandus est ei coadiutor,ſine cuius cōsilio nihil faciat de his quæ pertinent etiam ad administrationem temporalem. ℨ. de accu.c.vlt.& ℨ.de offic.delega. venerabilis. vbi plene habes qualiter procedatur in causa huiusmodi.hoc tñ scias,ꝙ talis q̄ remouetur ob dolum,infamis efficitur:secus ſi ob culpam.C.de ſuspec. tut.l.vlt. Item quid ſi alia crimina non probarentur contra istū abbatem,nūquid ſi vellet reddere eccleſiam indemnem, remaneret in administratione abbatiæ:Videtur ꝙ ſic.ℨ. de re.eccle.non alie. & ſi quis presbyterorum.& ℨ.de elec.ꝙ ſicut.vbi hæc quæſtio expeditur.Dic vt ibi.

m ¶ *Indifferenter.*]vſ,ꝙ hæc duo crimina parificentur quantum ad accusationem & teſtimonium.15.q.3.ſane. Item quia ſimonia eſt maius crimen,ꝙ i hæresis.1.q.1.eos. & infamis efficitur. vt 1. q. 3. ſi quis prædēdas.immo maius eſt omnibus aliis criminibus.ℨ.cap. proxi. & 1.q.vlt.in c.vlt.ſed in hæreſi quilibet admittit:ergo multo fortius in ſimonia quilibet admittetur.ℨ.eod.tanta.79.dist.ſiqs

de Abbate Pomposiano ea nobis frequēter insinuata fuissent, q̄ ab honestate regulari nimiū dissonabāt,monachis ad pſentiā nostrā accedētibus:quidam ex ipſis nobis ipſum Abbatē de ſimonia,periurio,dilapidatione ac insufficientia detulerunt[a]. Cōtra quos cū idē Abbas excepiſſet,ꝙ denūtiationē huiuſmodi fraterna † correctio, ſecūdū regulā Euangelicā[b] nō pceſſerat,& iidē cōstāter aſſereret, ꝙ correctionem huiuſmodi pmiſiſſent:Licet ad probandū hæc duorū monachorū iuramenta fuiſſēt exhibita, quia tñ ſuper† hoc ipſi nōdū cōtēdere deſiſtebant: Nos,vt prædiximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio[c] noſtro voluimus inquirere de premiſſis omnes monachos,qui vel cū ipſo, vel ecōtra ipſum acceſſerant, iuramēti vinculo aſtringentes, vt de propoſitis[d] plenā,quē ſcirēt, exponerēt veritatem:quorū depoſitiones in ſcripturis redactæ, cū publicatæ fuiſſent , ſuper illis cœperunt multipliciter diſputare Quia † vero tum ex aſſertione monachorum,tum ex ipſius abbatis confeſſione cognouimus, quòd idem non modicam ſummam pecuniæ relictā à prædeceſſore ſuo expenderat & in alia ſumma maiori monaſteriū obligarat: Nos cū , quaſi de dilapidatione[e] †ſuſpectum, ab adminiſtratione abbatiæ duximus ſuſpendendum , & quia ſimonia multis modis contra

† De hac materia dicitur plene ℨ.de accu.cum P.

g ¶ *Alia pœna.*]quia in crimine læsæ maiestatis capite quis punitur.6.q.1.§.verum.ver.ſi quis cum.Ité iura paternorum ſepulchro tum adimuntur.ff.de ſuis & legi.hære. l.1. §. interdum. Item non ſunt iugendi.ff. de reli. & ſumpt. fu. minime. quæ pœna non ſpectat ad ſimoniacum, ſed de ponitur cum nota infamiæ. 1. q. 1. reperiuntur.& eadem causa. q. 3.c.vlt. & C. de epiſco. & cleri. ſi quenquam. Vincen.

h ¶ *Distinguendum.*]hoc ideo dicit:quia per teſtes crimina probātur, & non per accuſatores vnde non omnes qui admittūtur ad accuſandum, debēt admitti ad teſtificandum. ℨ. de teſti.decætero.

ADDITIO. & ℨ.qui ma.accu.poſ.cū in tua. vbi de hoc tangitur.

i ¶ *Probandas.*]ſcilicet conſpirationes, & inimicitias capitales. ℨ. c. proxim. vbi hæc exponuntur.

k ¶ *Quæ probatæ.*] id eſt 2, quibus probatis. ℨ.cap.proxim. alias nō ſula deſide habent verbum.Sim. 7. quæſtio.1. qualiter. & illud Euangelij: Illi ſatiati , ceſſet murmuratio eorum.

l ¶ *Viderentur.*]In fine huius ca. remotæ sūt illæ exceptiones:ſcilicet conſpirationes & inimicitiæ,furtum & adulteriū,&c. vt in cap. ſequentibus. Ber.

† fonte

Per tuas.] Diuiditur in duas partes principales:In prima ponitur cōſultatio : In ſecūda reſponſio:ibi, *Noueris.* Et hæc ſecunda pars ſubdiuidit in quatuor: Nam primo diſtinguit circa quinque : ſecūdo coaptat illa quinq; ꝓpoſita , repetens factū, & declarans interlocutoriam præcedentis de creralis : Tertio tranſeundo cōcludit:Quarto recitat ceſſionem.Secunda:ibi, *Hæc omnia.*Tertia:ibi, *Vnde.*Quarta:ibi, *Vnde.*Abbas.

† Cap. 4. eod.tit.in 3. cōpilatio. Et de intel lectu Gabri el Sarayna in adnotatio.ad singulare Matthæi Mathe ſilani.70.in fi.ad le gem Iuliā maiest.

1 Hæc glos ſula deſide ratur in aliquot manu ſcriptis codicibus.

CASVS.3 In præcedēti decretali dr,ꝙ abbas Pomposianus plures exceptiones oppoſuit ꝛtra teſtes iductos ꝛtra ipm ſup crimine ſimoniæ,& Papa quaſdam admiſit,quaſdam vero nō : vnde videbatur,ꝙ teſtes criminoſi admitterētur in crimine ſimoniæ: Quæſitum fuit à Papa,qualiter decretalis illa eſſet intelligenda:Rndet ei Papa dicens.ꝙ illam decretalem licet Heli. ediditad cuius intelligentiam ſic diſtinguit:Primo circa modum agendi:vtrum agatur de crimine ſimoniæ criminaliter , aut ciuiliter : & ciuiliter agatur:vtrū de rigore,aut æquitate.Secundo diſtinguit circa perſonam,cōtra quā ꝓceditur,vtrū ſit regularis an ſecularis, & ſi ſit regularis,vtrū ſit inferioris gradus,aut excellentioris dignitatis: & an ille idem ſit bonæ opinionis,vel malæ famæ:& vtrum etiam poſſit puniri de facili,an ſine ſcandalo non poſſit condēnari. Tertio diſtinguit circa perſonas teſtium,vtrum ſint honeſti vel criminoſi:vel emendati de crimine,an adhuc perſeuerent in ipſo,& an ipſi teſtificentur ex charitate,vel odio.Quarto, quæ crimina obiiciantur teſtibus : vtrum eadem vel minora : an paria vel maiora. Quinto,an adſint alia animicula,quæ adiuuent teſtes. Recollige illos quinque modos quantum ad alteram partem.Si ergo agitur ciuiliter de crimine ſimoniæ ſecundū æquitatem, & pſona cōtra quam

3 Hic casus Bernardi eſt,& in aliquibus exēplatibus habetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quã agatur,sit regularis,& inferioris gradus.& malæ famæ : & de facili possit puniri,& adsint alia adminicula,vt contingit in abbate Pôposiano,qui est persona regularis,& grauiter infamatus : & qui de facili potuit remoueri:cõtra talé personã secundũ Lau.testes,qui emendati sunt de crimine,vel ẽm alios,qui adhuc in crimine perseuerãt, cũ aliis adminiculis,vt puta furti.adulterij,q̃ sunt minora crimina:& qui ex charitate deponunt & habẽt alia adminicula, admittuntur in crimine simoniæ, pp criminis enormitatem: & testes tales admisi fuerunt ꝓtra illũ abbatem Pomposianũ, non obstantibus exceptionibus furti & adulterij. alias vero exceptiones ideſt conſpirationes & inimicitias capitales, Papa probãdas admisit quia eis probatis patet q̃ ex odio testificãtur. & sic dẽt intelligi decretalis præmissa, licet Heli. quãtũ ad testium receptionẽ cõtra simoniacã prauitatem: quia ille Abbas grauiter infamatus denũtiabatur simpliciter ẽm æquitatẽ:vt remoueretur folummodo ab abbatiæ administratione, & de facili poterat,remoueri vnde ipse nõ expectata snia cesſit:Ergo intellige à contrario,,si persona contra quã taliter agitur de simonia, non sit talis:tales testes nullo modo admittuntur. Ber. Nota q̃ criminosi testes recipiuntur in crimine simoniæ de æquitate ciuiliter,cum agitur non simpliciter, sed cum aliis adminiculis.Item conſpiratores & inimici capitales in nullo casu recipiuntur.

† Id est verissimũ : nã illa decretalis: Quamuis ad abolendã. Clementis tertii est quã Raymund⁹ non posuit in hac cõp⁹

† in antiqua cõpilatione ,ciuiliter lego:sed Gregoriana exemplaria simpliciter, habent: qđ agnoscunt. hic glossa Hostiensis, & alii inter pretes.

† Aliàs ita: an crimina liter attenterur.

1 Extat ad huc in 2.cõpilat. tit.de simonia, ca 4.in qua ita ſcriptum eſt Tu ſedem Apoſtolicã duxiſti con ſulendam , vtrum me diatores .& ciis non debeat attendi dignitas alterius.3.q.9.c.vlti. & æqualitas interlocuto res, p quos ſceleus illud plerumque cõmittitur. ad teſtimonium poſ- ſint contra ſceleris auctores admitti: quod in odiũ criminis adm t ti debeaũt, g respõdem⁹, ta simonia eadem de qua agitur,non admittitur, quia ſocius non admittitur.ſ. de testi.veniens.Ber.

2 Vide Iuhlium Clarũ in pract. crimin. q. 21. verſ.ſ.ias etiã.& Simã ca in carho.inſtitu. rit.64.de te ſtibus.

a ¶ *Quãuis ad abolendã.*]quã habebas olim eo.tit. in ſcda 1 cõpil.

b ¶ *Simoniaca prauitate.*] Præterea idem videretur de alio crimine excepto,vt hic diſtinguitur circa modum agendi.Ber.

c ¶ *Simpliciter.*] id eſt,in modũ denũtiationis & inquiſitionis.B.

¶ *Glo.ſeq.opponit quod in iudiciis,& c.ſoluit.*

d ¶ *Excellentioris.*] puta eps regularis,cũ quo non eſt taliter procedendum pp maius ſcandalum.Sed quare hoc dicit,cum in iudiciis .& ciis non debeat attendi dignitas alterius.3.q.9.c.vlti. & æqualitas ſeruanda eſt in iudiciis. C. de proxi.ſacro.ſcri. in ſacris.lib.12.Respondeo hoc ideo dicit,propter maius ſcandalum,& reuerentiam ordinis excellentioris:& abſurdum videretur,ſi taliter remoueret eps,ſicut abbas:& nõ ita de facili ,poeditur ꝓtra maiorẽ ſicut ꝓtra minorẽ.arg.ſ.de accu.qualiter & qñ 2. & vbi maius ſcandalũ ſeu periculũ vertitur,cautius eſt agendum:42.diſt.quieſcamus.7.q.2.c. vlt.& ff.ad Carb.l.1.§.ſed & ſi q̃s.& aliter puniunt maiores, aliter minores.24.q.1.qui contra eccleſiæ pacẽ.& 45.diſt.cum beatus.Io.

e ¶ *Infamatus.*] ſimile 2.q.1.in primis.

f ¶ *Sine ſcandalo.*] vt ex hoc facilius admittantur vel repellantur. arg.23.q.4.non poteſt.

g ¶ *Vel minora.*] hoc ideo dicit,quia ſi ſint eadem crimina, vt puta ſimonia eadem de qua agitur,non admittitur, quia ſocius non admittitur.ſ.de testi.veniens.Ber.

h ¶ *An paria.*] hoc ideo forte dicit,quia licet repelli omnino non poſsint,cũ ſint emẽdati:quanto maiora crimina eis obiiciuntur, tanto minor fides eis adhibetur.Tan.

i ¶ *Ex malignitatis fomite.*] hoc dicit propter inimicos capitales, & conſpiratores,qui non debent admitti:vt ſ.dicitur.Ber.

k ¶ *Admimicula.*] quia ſine aliis adminiculis & præſumptionibus viles teſtes in crimine ſimoniæ non ſunt audiendi, quia vilibus 2 tormentis credi nõ debet.4.q.3.c.ſi teſtes.§. ſi autẽ ea rei. & 2. q. 1. in primis. & quia à tormentis non eſt incipiendum. ff. de quæſt.l.1.& ſ.de reg.iur.cum in contemplatione.Tan.

l ¶ *Diſtinguenda.*] hæc eſt intentio præcedentium diſtinctionũ: aut enim agitur criminaliter aut ciuiliter:Si criminaliter, tunc teſtes criminoſi etiam in exceptis criminibus contra neminem audiuntur,ſiue accuſatus ſit bonæ famæ,ſiue malæ.Si vero agitur ciuiliter,tunc contra ſecularem prælatum non ſunt audiendi vel admittẽdi criminoſi teſtes: niſi ſint emendati de crimine:& tunc admittuntur de æquitate, non de rigore:nec etiã tũc audiuntur,niſi adſint alia adminicula, ſed cõtra regulares Prælatos infamatos inferioris gradus, admittũtur criminoſi , ſi ciuiliter agitur de æquitate, ſed non de rigore, & cum aliis adminiculis.&hoc intellihe in teſtibus.ad ad accuſandum vero bene admittuntur infames contra illum , qui eſt malæ famæ:vt ſ. eo. tanta.Io.

m ¶ *Inſufficientia.*]Propter inſufficientiam remouetur Prælatus ab adminiſtratione. ſ. de ætate & qualita. c. vlti. & 18.q.2.ſi quis.Abb.

n ¶ *Conſpirationes.*]cõſpiratio enim grauiſſimum crimen eſt: ita q̃ meretur deponi.11. q. 1. coniurationum.& c.cõſpirationum. & ibi in ſubuerſionem ſtatus alterius conſpirãt, vnde tamquam inimici repellendi ſunt, & eis cõſentientes: vt capitulis prædictis & ſ.de re iudi.cum I.& A.

¶ *Glo. ſeq. tractat quòd inimicitiæ non capitales non repellunt à teſtimonio, ſed fidem minunt.*

† Degrauitate ſimoniæ in comparatione ad hæreſim,& alia crimina,vid lare q̃ Turrecremat.ſ. in c.eos. 1. q.1.adde S. Thomã 2. 2.q.100.ar. 1.ad primũ & argumẽtũ.

Et quid ſi facta fuerit reconciliatio.

o ¶ *Inimicitias capitales.*] Propter alias vero non remouetur qs à teſtimonio.4.q.3.§.item in criminali.ibi tñ nõ determinatur de qua inimicitia,& ff.de aro.licet.Inſtit.de excuſ.tu. §.inimicitiæ.& 3 De mate leuis offenſa non admit legatum.ff. de adi.leg.l.3.§.non ſolum. in ia huius ſi.ſed minor fides eis adhiberur.in Auth.de teſti.§.ſi vero quis dicat.colla.7.C.de teſti.Auth.ſi teſtis productus.Tũ ſi inimici & conſpiratores redeant in amicitiam,poſt reconciliationem vſ q̃ poſſint admitti:quia & legatũ per capitales inimicitias vel alias graues offenſas amittitur.ſ. de legatis.ita & ſ.ſeq. ita dintegratur legatum.ff.de adi.leg.l.3.§.non ſolum.in fi.& l.ſeq. ita tñ q̃ non in eo negotio vel cauſa pro qua conſpirauerunt , & reconſiliatio non ſit recens.arg.3.q.5.accuſatores.Ber.

¶ *Glo.ſeq.quærit de perturo an admittitur. ſol.quod non.*

p ¶ *Furti & adulterij.*] Et ſic opponebantur minora crimina. Sed nunquid periurus admitteretur:Dicendum eſt q̃ non , quantumcunque ſit emendatus:quia qui ſemel eſt periurus, ad iuramentũ amplius non auditur.22.q.5.paruuli.& ſ.de præſumptio.litteras. 2. q.7.non poteſt,quia præſumitur quod iterum deierare. argu. ff.de acc.ſi cui.§.iiſdem.& 6.q.1.quicunque,& eſt expreſſum. ſ. de testi. in teſtimonium.Bern.

q ¶ *Pro nihilo.*] vt 1.q.vlt.c.vlt.& ſ.eod.tanta.Bernard.

r ¶ *Debilitarent.*] & ita teſtis qui fuerit criminoſus,licet ſit emendatus,non facit plenam probationem 4,niſi adſint alia adminicula:criminoſus enim ſemper habet caput vulneratũ.1.q.1.ventũ. q̃ & ſi pœniteat,quædã tñ irregularitas manet,quæ nõ aboletur per pœnitentiã 50.diſt.illud.1.q.7.ſi quis omnem.& 2.q.3.c. Enthemiũ. tia nõ infamat.hinc colligitur.Lau. Debilitarentur dicta talium teſtium ſi hæc matũ aliàs probarentur,ſed hæc non probantur,quia alia adminicula aderãt tales admittẽdi aliàs ſi nulla fuiſſent adminicula,nõ ſufficerent dicta eorum & eſt rerẽtur vt ſe arg.q̃ non debet quis admitti ad probandũ quo probato nõ prodeſt.C.de proba.ad probationẽ.ſimile.ſ.de off. dele. cũ contingat.

a ¶ *Ex*

a ¶ *Ex toto.*]Cum iam eſſent emẽdati de crimine:& dic, pſertim, ideſt,tantum:non enim crederem teſtem infamem eſſe admittendũ ꝓtra infamatum,niſi alia indicia præcederent:cum à tormentis non ſit incipiendũ. ſ.de reg.iur.cum in cõtemplatione.nec tales admittuntur ſine q̃ſtione.2. q. 1.in primis.ad fi.& 5.q. 5. illi qui. Lau.

1 De hac expoſitione vi de plures cõtor. 11. diſt. illud. Ioan. And.

b ¶ *Præſertim.*] ideſt, tantum 1 ẽm alios tenetur proprie.

c ¶ *Emendatis.*] ſi enim teſtis emendatus eſt de crimine, admitti debet ſi ciuiliter agit : vt hic pater.& arg.50.diſt. qa ſanctitas. & c.domino ſancto. & hoc verũ intellige, ſi eũ ex illo crimine nõ comitetur infamia , & niſi in crimine periurij qui etiam ſi ſit emendatus, non admittitur.ſ.de teſti. teſtimoniũ. ſed ſi criminaliter agitur,nõ admitti tur etiã ſi ſit emẽdatus: vt in decr. teſtimoniũ. & 6.q.1.qui crimen. Itẽ ex hoc vr̃,q̃ ſi teſtis cui obiicitur crimen,vt repellatur,vult probare ſe emendatum,q̃ debeat audiri, cum iã nõ ſit criminoſus.ſ. de excep.deniq.vbi de hoc.& arg.3.q.7.qui ſine.

d ¶ *Tales contra talem.*]ſcilicet regulare inferioris gradus & malæ opinionis,qui de facili poteſt puniri:qualis fuit abbas iſte:& reſpicit ſecundam diſtinctionem.ſ.ver.item vtrum ipſe regularis.& cap.pro altera parte tantum.

e ¶ *Taliter.*] ſcilicet,ciuiliter,cum agitur in modum inquiſitionis ẽm temperantiã æquitatis prout ſequitur in littera:& reſpicit primam diſtinctionẽ.ſ.circa prin.ver.vtrum is, & c.& ita tales teſtes ꝓtra talẽ platũ admittuntur, cũ ciuiliter agit ſecũm æquitatẽ:ergo à ꝓtrario ſenſu colligitur,q̃ ſi agatur criminaliter,aut ẽt ciuiliter,ſecũm rigore ꝓtra regularem & infamatum , vt dictũ eſt,nõ admittuntur tales teſtes qui non ſunt emẽdati,etiam cũ aliis adminiculis in crimine excepto, & multo min⁹ ſi agit ꝓtra ſeculare ẽt ciuiliter,& ſecũm æqtatẽ,quia tunc tales teſtes nõ admittunt: & ſic maius eſt priuilegiũ clericorum q̃ monachorũ:quia in eodẽ modo agẽdi alij teſtes admittũt ꝓtra clericos, & alij ꝓtra monachos.ar.16.q.1.c.legi.& c.alia eſt cauſa. & 99.diſt. à ſubdiacono. Sed ar.ꝓtra.2.q.1.in primis.vbi indiſtincte dicit nõ diſtinguẽdo inter regularem & ſecularem:ſed illud loquitur in accuſatiõe.Et ſic patet,q̃ ſi agatur criminaliter ꝓtra ſeculare,aut etiã regulare infamatũ de crimine ſimonię.ſiue de crimine excepto:tñ honeſti teſtes admittuntur,& ſufficit ſi ſint emẽdati,& hoc de æquitate. vt tñ per decre.Greg. q̃ de iure & non de æquitate admittendi ſunt teſtes emendati,etiã ſine aliis adminiculis cũ agitur ciuiliter de crimine,ſine aliqua diſtinctione.ſ.de testi.teſtimonium 2.ergo in ſimonia multo fortius,cum ſit crimen exceptum,qñ in aliis ſunt admittẽdi teſtes emẽdati niſi in piurio,vel niſi eos infamia comitetur,vt ibi dr̃,niſi tu velles eam reducere ad æquitatẽ ẽm iſtam. Sed contra potius vr̃,vt,ſi ipſa reducatur ad illa ramq̃ ad poſterior.ff.de leg.non eſt nouum:& ſic non habent locũ ꝓmiſſæ diſtinctiones.Vltima pars primæ diſtinctionis tollitur, ſ. vtrum agatur ſecũm iuris rigorẽ.&c.& ſic remanet vtrũ agatur criminaliter an ciuiliter:vt ſi ciuiliter,admittatur teſtes emẽdati ſecũm tenorẽ illius decr.ꝑdictæ.Secũda diſti.tollitur ex toto,ſcilicet,vtrũ ipſe ſit regularis,&c.& illa diſtinctio quæ ſit,circa perſonas teſtiũ remanet.Ergo hoc remanet inquirendũ,vtrum agatur criminaliter vel ciuiliter de crimine,& vtrũ teſtes ſint honeſti,q̃.h. crimina obiici nõ poſsũt,vt illi tñ admittãtur,ſi criminaliter agitur,aut fuerint criminoſi & emendati:vt ſi agitur de crimine ciuiliter, illi bñ admitti poſſunt ẽm decretalem ꝑdictã.& ſic difficultas huius decre. parum valet. Vel dic 3 q̃ illa decre.teſtimonium.intelligitur cum agitur ciuiliter,& de crimine nõ excepto:& tunc de iure cõi tñ teſtes emendati de crimine recipiũtur:hoc intelligitur cũ agitur de crimine excepto,ſimoniæ.ſ.ciuiliter:& tunc recipiuntur teſtes viles & infames ꝓtra infamatos,de æqtate,& nõ de rigore:qualis fuit iſte abbas,ꝓtra quẽ tales teſtes recepti fuerunt de æqtate tñ cum aliis adminiculis:vt hic patet.arg. opt. ſ. de teſti.c.vlt.Et hoc dicit.Tan.& Io.Lau.ꝓtra,vt ſ.in not.cũ iã eſſent,&c.& iſtud, pſer tim,ẽm Io.& Tan.ponitur cõparatiue.Lau.exponit,pſertim, ideſt, tñ:& ſic vtraq; decr.remanet in ſuo loco.& hoc innuunt iſta verba:tales ꝓtra talẽ taliter duximus,&c.& dic tales, ſ. viles & criminoſos:ꝓtra talem,infamatũ & irregularem:taliter,ſcilicet ciuiliter,de æquitate & non de rigore.

f ¶ *Duximus admittendos.*] Verba iſta ſic expone ẽm Lau.tales,ſcilicet teſtes emendatos de crimine furti,adulterij,& cõſimiliũ criminum,q̃ ex charitate teſtificantur ſine aliis adminiculis.ẽm Lau. vel ſi non ſunt emendati,admittunt cũ aliis adminiculis:vt dr̃ in fi.glo. ẽm alios:& reſpicit diſtinctionem .ſ. ver. Præterea.& ver. vtrum ne teſtes pro altera parte , & ſequentem ver. denique.

g ¶ *Ciuiliter.*] quo caſu admittuntur mulieres. ſ. de testi. qñ. & c. tam litteris. Ber.

† Iãblacen.
† Tẽblacen.
† Gerablacen.

h ¶ *Ab adminiſtratione amoueretur.*]ẽm Euangelicam veritatem.ſ.de accu.qualiter.

† Cap.5.eo. tit.in 3.com pilatione. Et vide pre cæteris hic Henricum Boich.& ex trauagãtem Pauli iecun di.incip.Cũ deteſtabile. & Caſſadorũ deciſio. 1. tit. de ſimonia.

i ¶ *Leuioribus.*] ſic ſ.de accu. qualiter. in fine: quia nõ ita pingue ius habent regulares ſicut ſeculares.arg.ſ.de ſtatu mona.cum ad monaſterium.arg.eod.tit.c.2. in fi.vel potius qa non eſt tantum ſcandalum pro hoc eſt de conſuetudine remotione regularis,ſicut ſecularis : & approbata.vt dicit in fi.cap.Tan.

4 Hoc verũ ſ. ſi ſit Hoſtienſem niſi auctorando ideſt, degradando ſic amotus:tunc enim infamis eſt, et ſi cauſa ignominiæ non adatur. ff. de his qui no.infa. l. 2. §. ignominiæ.Io.And.

3 De hoc articulo vide amplius hic per Hoſtien ſem ioannẽ An.& alios.

k ¶ *Amoueri.*]vbi quis remouetur pp fraudẽ , infamis eſt 4:ſecus ſi pp ſimplicitatem.ff.de ſuſpe.tut.l. 3. §. qui ob ſegnitiem. & C. co.tit.l.vlt.niſi ſit patronus. Inſtit.de ſuſpec.tit.in prin. ſi vero nõ exprimatur an per fraudem vel per ſimplicitatem aliquis amouea tur,non eſt infamis.ff.eod.hæ enim cautæ.Vin.

¶ *Glo.ſeq.quærit an propter ceſſionem inquiſiti deſiſtat iudex,& c.*

l ¶ *Ceſſit.*]& ita q̃ timore ꝓbationis ceſsit,non habebat aliquod priuilegium.arg.24.diſt.c.vlt.Sed nũquid iudex debet deſiſtere ab inquiſitione pp ipſius ceſsionẽ?arg.q̃ non.ff.de iudi.ſi q̃s poſtea. Ar.ꝓtra.ff.de ſuſpec.tut.l.poſt finitã.quia nec dolum facit,qui rem deferit,vt litem effugiat.ff.de alie.iu.mu.cauſa fac.Litem ſi res.§. 1. de iſta.ff. & qui diffidit de iure ſuo,licite cedit liti. ſ.de poſt.præla.bonæ & iam finem inquiſitionis conſecuti ſunt inquiſitores:quare nõ debent amplius procedere inquiſitores,niſi vt habeant ratã ceſsionem 5.ſic ſ.de electdudum.in fi.Ber.

Sicut tuis.] In prima ponitur conſultatio:In ſecunda reſpõſio: ibi, *Quamuis.*In tertia parte ponit quædam determinatio :ibi, *Illos.*Abbas.

CASVS. Vacante eccleſia Iemblacen.quendam monachũ ſuum virum prouidum & diſcretum,elegerunt in abbatẽ:& quia Leodien.eccl'ia cathedralis paſtore carebat,ad Colonien.eccleſiã metropolitanã ipſius acceſsit,& de licentia ipſius interim miniſtrauit : & in monaſterio Ieblacen.poſtmodum in Leodien. eccleſia fuit inſtitutus eps,q̃ requiſitus ab ipſo electo electionẽ ipſius non luit confirmare:ſed comperto,q̃ hoc fiebat pro extorquẽda pecunia,protulit excõicationem,ne pro facto hmõi aliqua pecunia p-ſoluat:& q̃ ꝓtra faceret,eſſe excõicatus:Sed quidam de fratribus eius eo ignorante promiſerunt pecuniã, & perſoluerunt,& ſic abẽpo inuitatus confirmationem & inſtitutionẽ accepit:poſtmodũ puenit hoc ad notitiã abbatis ipſi⁹:dubitauit,an poſſet licite miniſtrare in officio abbatiæ:quæſiuit a dão Papa qd facere deberet Rñdet Papa:licet ẽm canones etiã paruuli,qui cupiditate parẽtiũ eccleſias per pecuniam ſunt adepti,eas dimittere teneant:tñ q̃ aliud eſt & longe diuerſum non ꝑbere conſenſum,& aliud eſt ex preſſe ꝓhibere, nihil debet ſibi ad pœnã & culpam imputari, ex eo q̃ ꝓtra prohibitionẽ & volũtatẽ ſuam,à qua poſtmodũ nõ receſsit,alius pecuniam ſoluit eo ignorante:piertim cum ille nõ ſit ei aliqua conſanguinitate cõiunctus:niſi poſtea cõſenſerit ſoluẽdo pecuniam ,pmiſſam,aut reddendo ſolutam:Alioquin cõtingeret,q̃ factũ alicuius parantis inſidias inimico ſuo,ei dãoſum exiſteret,cui omnino diſpliceret:& ſic aliquis de dolo ſuo cõmodũ reportaret.Illi vero qui pecuniam dederũt,aut eam receperũt:intantum culpabiles ſunt,q̃ ſi eorum exceſſus manifeſtus eſſe eccleſiæ,pœna eſſent canonica feriendi.Nota primo arg.q̃ eccleſia vacante poteſtas confirmandi electiones platorũ nõ pertinet ad capitulum,ſed conſuetudini ſtatur.Item electus in abbatẽ & cõfirmatus poteſt excõicare.Itẽ ſi pecunia ſoluatur ꝓtra prohibitionẽ electi,ei non obeſt:niſi poſtea conſentiat ipſam ſoluendo. Itẽ qđ ab initio non nocebat,tractu tpis p conſenſum ſequẽtẽ imputat & ſic ratihabitio retrotrahit in maleficis,& mãdato comparatur. Item dolus vnius.alteri obeſſe non debet,nec ſibi prodeſſe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Canonicam.*]Hic habes expresse,q electio potest fieri de alie na ecclesia.De hoc not.3.de elect.cum inter canonicos.
¶*Glossa seq. obiicit & contra obie.arguit.secundo fatetur obiect. & illi respondet.*
b ¶*Ad Colonien sem.*]Sed quare hoc:nonne capitulú ecclesiæ cathedralis potuit ei⁹ electionem confirmare:& ei dare licentiam ministrandi? Arg. q non 71. dist. fraternitatem. 24. distin. ꝓsbyteri. sed verum est q vacante ecclesia,capitulum potest huiusmodi electiones confirmare. 3.de maio. & obed. cum olim. vbi de hoc: sed hoc potest esse de cõsuetudine metropolis ecclesiæ, q ad metropolitanum accedant.Ber.
¶ *Glo. seq.arg. q cõfirmatus, &c. secundo q per hoc verbum, sub interminatione,&c.exponit & remittit.*
c ¶*Sub interminatione anathematis.*] Arg. q abbas confirmatus post sit excõicare: quod verum est:& Prior etiam. 3.de maio.& obed.cum in ecclesiis.Et hæc fuit sententia excõicationis, & non 1 comminatio, vt sequentia probãt.& sic est arg. q per talia verba: prohibeo sub interminatione anathematis,vel sub excõicatione feratur sententia. arg.ad hoc 3.de locato. cap.1. & ĵ. de eo q fur. ord.rece.cap. 1. Sed dicas, q excõicatio non fuit facta sub hac forma verborũ,sed expresse excõicauit qui cõtra faceret, sub hac forma quicunque foluerit ali quid,illud excõico: & ita sub interminatione excõicatiõis factæ sub cõditinoe lata fuit hæc sententia:& sententia excõicationis sub conditione põt ferri, & qui contra facit,est excõicatus. ĵ. de senten.excom.à nobis. & 3. de appellat.prꝓterea. & Papa refert hoc factum per istam formã: vnde si dicatur:sub interminatione : vel,sub pœna excõicationis præcipio:non est excõicatus qui contra facit,& sic est comminatio tantum.& hoc probatur 3.de iure patro.relatum. §. 1. & 3. ne cler.vel monach.clericis.& sic intellige omnia illa iura. 63. distin. Salonitanæ.& prædictas decre.3.de loco.cap.1.& ĵ.de eo qui fur. ordi.rece. cap. 1. alia consimilia.De hoc etiam dicitur ĵ. de sagit. cap.vnico.Bernardus.
d ¶*Exoluerunt.*]forte bono zelo,sed non secundum scientiam,& ita errauerunt.
e ¶*Canonum.*]1. q.5.præsentium.& 3.eod.de regularibus.& cap. ex insinuatione.
¶*Glo.seq.ponit duo genera de tacente:quòd consentit, & quòd contradicit:ad vtrunque signat contrarium de regula,qui tacet.*
f ¶*Præbere.*]quia læpe qui tacet,consentire videtur.54.dist. si seruus sciente.C.de nup.si vt proponis.& sic iste abbas plenissime psumeretur,si postq intellexerit,non contradixisset:sicut econuerso videtur contradicere,qui expresse non cõsentit.de consec.distin. 4.cum pro paruulis.ff.de procur.filius familias.§.inuitus.ff.de serui.vrbã,prædi.inuitum. 3.de bap.maiores.ver.fin.Arg.contra.ff.de reg.iur.qui tacet.Vincen.
g ¶*Quonam.*]pro,quòd.sic.& econuerso,quia,ponitur pro quòd 3.q.5.quòd suspecti.
h ¶*Consanguinitate,*]3.de æta.& qualita.tuam.
¶*Glossa sequens ponit lecturam Vinc. distinguentis inter electionem confirmationem.*
i ¶*Imputari.*]Dicit Vin.q hoc intelligitur cũ iam aliquis est electus:& eo ignorante & reclamãte datur pecunia cõfirmatori:Si autem nondum esset electus:licet eo reclamãte daretur pecunia electoribus,obesset electo,quia per pecuniam eligitur,nisi dãtes hoc facerent in odium eius: vt hic, & 3. eod. nobis.
k ¶*Consenseris.*] Nam si consensisset, simoniã commisisset,quia consentire est quandocunque consentire,& ante & post. 1. q. 1. eos. in fi. & q. 3. si quis præbendas.& cap. si quis obiecerit:quia in maleficiis ratihabitio retrotrahit, & mandato comparatur.ff. de vi & vi ar. l. 1. §.quotiens. & 3.de restitu. spol.cum ad sedẽ. in fin. & 2.q. 1. notum. & ita secundum canones possum habere ratum quod non meo nomine gestum est. 9. q. 2. Lugdunẽ.& secundum leges. ff.de ne go. gest. si pupilli. §. item quæritur. Quidam dicunt,vt Tanc.q aliquis potest habere ratũ: sed simoniam non cõmittit, q̃uis grauiter peccet.arg.ĵ.cap. proxi. Et hoc qd dicit,pecuniã soluendo , potest esse arg.quòd non sit simoniacus per solam ratihabitionem.
l ¶*Parantis.*]sic.ff.si q̃s cau.l.2.§.vlt.
m ¶*Damnosum.*]quod esset iniquum.cum pecata tãtum tenere suos auctores debeant.C.de pœn.sancimus.& 3. de his quę fiunt à ma.par. cap.quęsiuit.& non debuit alius alterius odio prægrauari.C.de inofficio. testat. si quis suo.§. legis autem.
n ¶*Reportaret.*]quod esse nõ debet:immo q̃q; punitur in eo in quo deliquit.3.de iurepat.pastoralis.& 3.de immu.eccle.c.vlt.Ber.
o ¶*De occultis.*]32.dist.erubescant.6.q.1.si omnia. & 32. q. 5.Christiana.ĵ.cap.proxi.Ber.

Va nos.]Sunt duæ partes.In prima ponitur decisa consultio: In secunda respõsio:ibi,*Deuotioni tuæ.*quæ distinguẽdo ꝓsequitur duo membra:Secundum ibi,*Si vero.*cuius determinationem submittit:ibi,*Licet.*AbbasSiculus.
CASVS.Aliquis clericus aliqua de bonis suis obtulit alicui ecclesiæ,petens,vt idem clericus in canonicum admittatur,& eadẽ bona sibi retinere liceat pro pbenda in vita sua:quærit,vtrũ bona illa recipi liceat,& idem clericus in canonicũ assumi absq; vitio simoniæ?Rñdet Papa,q si clericus cõditione vel pacto offerat bona sua,vt ea retineat pro pbenda,& in canonicũ admittat: hmõi, oblatio nõ potest fieri absq; simonia,q,a in talibus oĩs pactio cessare debet:Si vero pure & sine pacto & conditione,bona sua offerat,rogans humiliter,vt in canonicũ admittatur,& bona sua retinere liceat pro præbenda:& clerici pure cõsentiãt,talis receptio poterit fieri absq; simonia.In fine dicit Papa,q̃uis taliter duxerimus rñdendum:si tñ ille qui talem facit donationem,ea intẽtione ducat,vt per tpalia spũalia valeat adipisci:& clerici eum aliter nõ reciperent:sine dubio tam iste,q̃ illi apud Deum(quem nullũ latet secretum)culpabiles iudicantur.Nota q in spiritualibus adipiscendis nulla cõditio vel pactum debet interuenire.Item aliquis potest rogare,vt in canonicum admittatur.Item ecclesia de manifestis tantum,& non de occultis debet iudicare.Item arg.q inter tio facit hominem simoniacum.

CAP. XXXIIII

TVa † nos duxit discretio consulẽdos:& infra. ¶Deuotioni tuæ taliter respondemus, quòd si quis clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona sua, vt illa postmodum pro præbenda retineat, & in canonicum admittatur : huiusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit sine

† Hodie qualis sit quorum libet simoniacorum pœna,vide exclamando,& Cum detestabile. inhibitio cap. citatam.

† Cap.6.eo. tit.in 3.com pilat.

a ¶*Omnis pactio.*] 1.q.2.quàm pio.& 3.de pact.c.vlt.
b ¶*Conuentio.*]& modus etiam.3.vt eccle.bene.c. vno. Ber.
c ¶*Rogans.*]Nota,q aliquis potest rogare vt in canonicum admittatur.De huiusmodi precibus not.3.de æta.& qua.tuam.Ber.
d ¶*Pure consentiant.*]idest,sine aliqua pactione,vel mala intẽtione.Hic em pater,quòd eo tempore , quo quis recipitur, potest aliqd offerre cessante omni cõditione & pacto.Sed contra,videtur q non liceat tpe receptionis.
† Humiles ergo preces à digno emanãt, pro cõsequẽdo beneficio nõ inducũt simoniam.
arg.1.q. 1. emendari. ne quod gratis fieri debet pro pretio fieri videatur:& sic videat habere speciem mali, à qua etiam abstinẽdum est. ĵ.eod.audiuimus. 3. de vita & honesta cleri.cũ ab omni. & est arg. ad hoc, 1. q. 2. q̃. pio. in fi. vbi dicitur:ac postmodum , &c.Sed verũ est, vt hic dicitur, q tempore ingressus pót dari aliquid: & licitum est:dum tamen cesset 1 pactio & conditio, vt hic dicitur,& 3.de pro ba.cap.in præsentia & 3.de succes.ab intest.cũ dilectus. & 3.eod. dilectus 2. in fin. nec ideo minus donatio gratuita dicitur.arg.ff.manda. si remunerandi. arg. 1. q. 1. iudices.18. dist. de eulogiis.& arg.ff.de offi. procon.solent.§. vlt. & 3.eo.dilectus 2. in fi. alias dare siue ante siue post, simonia est. 1.q. 1. eos. in fi.Sed caueat ille, qui recipit & q dat, ne sub specie taliũ munerum fraus committatur. 1. q. 1. si quis neque.& ĵ.sequitur.Io.
e ¶*De manifestis.*] 3. c. proxi.in fi.
f ¶*Culpabiles.*]non dicit simoniaci:ad paré tñ pœnã tenentur pp intẽtionẽ,cum opere subsecuto.3.de biga.nuper.isti simoniaci nõ dicunt quantã ad ecclesiã:nisi velis dicere,q sola intẽtio facit hominem simoniacũ.arg.1.q.1.qui studet.& c.reperiũtur.& 1.q. 3.non solũ.sicut sola spes lucri facit hoiem vsurarium. 14.. q. 3. c. 1.arg. ĵ. de vsuris consuluit.Tanc.dicit,q sola pactio facit aliquem simoniacum.arg.hujus decret.& 3.vt eccle.bene:vt nostrum.Io.
ij PEr tuas.] Communis diuisio:Secunda pars : ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.
CASVS. Quidam B.nomine monachus ordinis Carthusiensis à diœcesano ẽpo suscepit ordinem subdiaconatus:postmodũ monachus intellexit,q ẽpus ille multotiens commiserat vitium simoniæ:vnde monachus timebat in susceptο ordine ministrare,nolẽs etiam ab eodem promoueri ad maiores : quærebatur, qd facere debeat ille monachus?Rñdet Papa, vt secure in ordine susceptο ministret,sed ꝓtra cõscientiam ad superiores ordines nõ ascẽdat, ne forte ædificet ad gehennam:& licet in huiusmodi difficultate sit collapsus ex eo,q conscientiam nimis habuit scrupulosam:eã tamen non euadet,nisi deponat errorem.Nota, q contra cõscientiam nullus debet venire.alias peccat mortaliter.Item cõscientia erronea deponenda est.
¶*Glo.seq.dicit asserentibus credi non debere:& signat contrarium.*
g ¶*Ex relatione quorundam.*] quibus credere non debuit. 33. dist. habuisse.arg.81.dist.si quid vero.arg.contra,q illud dicimur scire, quod ab aliis audiuimus.22.q.5.hoc videtur.
ADDITIO.Verum est quando loquitur de proprio facto,non de alieno.Bernard.
¶*Gl.seq.primo ponit opinionem Io.demum ponit contrarium , quam approbat.secundo obiicit,& sol.tertio quærit & soluit.*
h ¶*Secure ministret.*]cum nõ constet ei illum simoniacũ esse:alias si sciret illam simoniacum,stultus esset:quia simoniacus nõ habet executionem:vt 3.eo.tanta.vnde eã dare non potest.Prꝓterea dixit Io.q licet quis committat simoniam,non perdit eorpso executionem:nisi sit simoniacus in ordine.Alij dicũt cõtrariũ, q omnis simoniacus ipso 2 iure suspensus est:vt 1.q.1. reperiuntur. & cap. 2 Hue spectat elegãs decisio Cassadori tit. de constit. decisio.5. an simoniaci sint ipso iure priuati vel priuari debeant per sententiam.
vitio simoniæ : cum in talibus omnis pactio [a] aut conuentio [b] cessare debeat, iuxta canonicas sanctiones. ¶ Si vero pure ac sine pacto vel conditione qualibet offerat,rogans [c] † humiliter, vt in canonicum admittatur,& bona sua retinere sibi liceat pro præbenda, & clerici eiusdem ecclesię pure consentiant [d]:huiusmodi receptio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ prauitatis. ¶ Licet autem taliter duximus respondendum:quia nobis datum est de manifestis [e] tantummodo iudicare : si tamen is qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, vt per temporalia bona,quæ offert, spiritualia valeat adipisci:& clerici,qui eum in fratrẽ admittunt, non essent eum , nisi commoda temporalia perciperent, admissuri:sine dubio tam ille , quàm isti apud districtum iudicem(qui scrutator est cordiũ,& cognitor secretorum)culpabiles [f] iudicantur.
¶Idem Priori Cantuarien, †.
¶*Non debet quis ordinem recipere ab eo, quem credit simoniacum : sed ministrare potest in illis,quo prius ab isto recepit.*
CAP. XXXV.
ij PEr † tuas litteras intimasti,quòd cũ B. in quadam domo Cartusien. ordinis susceperisset habitum monachalem à diœcesano episcopo fuit in sub diaconum ordinatus:sed postmodum didicit ex relatione quorundam [g],quòd episcopus multotiens commiserat vitium simoniæ : propter quod idem monachus , in susceptο formidat ordine ministrare , nolens ab eodem episcopo ad superiores ordines promoueri : & infra. ¶ Nos † igitur respondemus,vt idẽ in ordine sic susceptο secure ministret [h] : sed contra conscientiam ad superiores ordines non ascendat,ne forte ædificet ad gehennam:licet ex eo, quod conscientiam nimis habuerit scrupulosam , in difficultatem huiusmodi sit collapsus:quam vtique nõ euadet,nisi deponat errorem.
¶Idem Cantuarien.archiepiscopo.
¶*Pro chrismate vel inuestitura ecclesiarũ nil exigi debet. nec excusat consuetudo, vel nominis variatio.*
CAP. XXXVI.
INtantum † peccatis exigentibus , corda quorundam simoniaca prauitas deprauauit: & infra. ¶ Sane peruenit ad audientiam nostram , quòd cũ

† Cap.1.tit. de excessib⁹ Prælatorũ, in 3 compil. Vide cirabilem.

† Alias ita: Nos itaque respondemus.

cutionem.3.eo.tanta.& 1.q.1.reperiuntur.& potius debet pati ex cõicationem,q̃ recipere ordines ab ipso.ĵ de senten.excom.inq sitioni.arg.si vero aliquis ignoranter etiã recipiat ordines à tali simoniaco in ordine,non recipit executionem:nisi cũ eo dispẽsetur.1.q.1.si quis à simoniacis.& 3.de ord.ab ẽpo qui renun. epi.c. 1.& 2.3 quia si eam non habent,aliis eam dare non possunt.1.q.1.c. 3 1.& cap.qui perfectionem.& q.7.Daibertum.Ber.
IN *tantum.*]Prouider circa duo:Secũda:ibi,*Prꝓtuã.*Et prima subdiuiditur:Nam prima narrat factum. Secunda corrigi mandat, punirí:ibi,*Cum vero.*Abbas Siculus.
CASVS.Quidam suffraganei Cantuarien.archiepiscopo recipe- Per quæ iura & infra de cler. excom. minist. Apostolica. pater. secun.du Hore consueuerunt certam quantitatem pecuniæ pro chrismate,me tuentes,pœnam canonicã & correctionem pp hoc,anticipãt tẽ- haberi depus solutionis,recipiendo in media quadragesima.quod recipere bet pro ibi consueuerunt in Pascha:& nomen denariorũ variabãt, denarios, lis ignoran- quos prius dicebant chrismales,secũdo appellabãt pascales,cõ- tia excusata suetudinem mediæ Quadragesimæ nuncupantes:peruenit hoc ad qd ꝛtelligas noritiam dñi Papæ:qui Rñdet:cum gratia sit gratis cõferenda,& spe ꝛstationẽ. qui primo recipit pretium quam rem conferat pretiosam,expres- loan. Andr. sius speciem exprimat venditionis:Mandat Papa archiepo,quatenꝰ huiusmodi excessus corrigat,& suffraganeos suos & officiales eorum taliter puniat.q aliorum culpa sibi ob suam negligentiam non imputetur ad pœnam:In fine dicit,q quandam prauam consuetudinem de sua prouincia studeat extirpare,ẽn quã pro inuestitura ecclesiarum archidiaconi marcham argenti exigebant:alij Prælati,scilicet decani rurales vaccam albam,vel certam pecuniæ quãtitatẽ pro vacca.No.ꝓtra vsurarios & simoniacos, q mutatio nois contractus eius substantiam non mutat.Itẽ honestas nominis,criminis malitiam non pelliat.Item celebrata intellgitur venditio,si pretium recipiatur,q̃ quis traditio rei differatur. Itẽ gratia

Universidad de Deusto
Biblioteca

gratis est conferẽda.Item nihil dandum est pro aliquo spirituali, quodcunq; sit illud. Item delictum, subditorum imputatur negligentiæ prælati.Item consuetudo non excusat in delictis.

a ¶ *Chrismate.*]Sic ℨ.eo.ea quæ.Vbi habes similem variationẽ nominis. Pro chrismate vero vel oleo nil est accipiendum.ℨ.eo.non satis.& qui contra fecerit,pœna canonica punitur,vt hic dicit : quæ est pœna depositionis cum nota infamiæ.1.q.3.c.vlt.Ber.

b ¶ *Anticipant.*] exeogitata fraude de tempore ad tempus.

c ¶ *Variant.*] talis variatio nominis nõ prodest 1: quia quodcunq; nomen imponat, simoniam committunt.sicut in vsura.14.q.3. plerique; sic enim faciunt vsurarij, nunc appellant lucrum,nunc emolumentum:qñque pœnam in fraudem. arg. ff. si certum petat.lecta est.sic C.de libe.cau.iubemus.Ber.

d ¶ *Qui prius.*]Emptor enim prius tenetur offerre pretium,q̃ venditor ei rem tradat. ff. de act.emp.& vend.Iulianus.§.offerri.Sed si neuter habet fidem alteri, pretium & res deponat apud sequestrum 2. ff. de solu.si soluturus. Io. obstat appellationũ diuersitas, cũ ipsa signification, ad vnum omniareuoluã tur,

1 In nouem codicib⁹ Vaticanis, & aliquot nostris ita:certã cõsueuerint accipere pecuniæ quantitatẽ, metuentes pœnam,&c. absque dicto one,non. in codice Barbariæ ita:nunc metuentes pœnam,&c.

2 Aliqñ pro deest. supra, de sponsa. tna.secundũ Gof.Io.An.

† Sed nominum variatio non excusat : nã vt ait Lactãt. lib.1. cap.5. diuinarum institut. nõ obstat appellationũ diuersitas, cũ ipsa significatione, ad vnum omniareuoluã tur,

f ¶ *Aliorũ culpa.*] Arg. q̃ delictum subditorũ imputatur plato. Sim. ℨ.de offi.ord. irrefragabili.vbi de hoc.Ber.

g ¶ *Consuetudinem.*]Intalibus enim non excusat consuetudo, sed potius accusat.ℨ.eod.non satis.& cap.cũ in ecclesiæ.quia malæ consuetudines tempore non confirmant.in Authen. vt nulli iud.§. 1.ver.neque vero ab angariis. coll.9.Bernar.

2 Vel cauea tur de retra denda si pretium infra certum tẽpus fuerit numeratũ. ff.de redhibi.act. ædiles.§.fin.&l. seq.Ioã.An.

h ¶ *Inuestitura.*]q̃ qua nihil est dandum. ℨ.eo. cũ in ecclesię. nec pro aliquo sacramento spirituali, vt ibi dicitur: nec pastum,nec pastellum quis dare debet, 3 1. q. 3. si quis præbendas.Ber.

3 Cap.1.eo. tit.in 4.cõpilatione. Ex hoc cap. collige neminem ordinandum, nisi habeat vnde viuat. cõcilij Trident. sessio. 21 de reformat.cap.2.

3 Vt not.supra cap 1. & cap. veniẽs. Ioan.And.

olim quidam suffraganei tui, pro chrismate [a] certã † consuerint accipere pecuniæ quantitatem, non metuẽtes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ solutionis anticipant [b], recipientes in media Quadragesima, quod recipere consueuere post Pascha : & vt causam recipiendi dissimulent, nomen denariorum variant [c], denarios, quos prius chrismales, secũdo Paschales dicebant, cõsuetudiné † mediæ Quadragesimæ nuncupantes : & infra. ¶Cum vero expressius exprimat venditionis speciem, qui prius [d] recipit pretium, quàm rem conferat pretiosam,& gratis [e] sit gratia conferenda:Mandamus, quatenus taliter excessus corrigas supradictos,suffraganeos tuos, & officiales eorũ, a tam illicita exactione compescens, quòd aliorum culpa [f] tibi ob tuã negligentiã nõ imputetur ad pœnã. ¶Prauã etiam illã consuetudinem [g] de tua prouincia studeas abolere perquã pro ecclesiarum inuestitura [h], archidiaconi marcham argẽti,minores vero decani vaccam albam sibi dari postulant, vel certam solui pecuniæ quantitatem.

¶Idem.

¶Ordinatus in subdiaconum, qui prius præsentatori suo promisit, quòd nil ab eo peteret,in suscepto ministrare,vel ad superiores ordines ascendere sine dispensatione non potest, etiam si peccare non crediderit.

CAP. XXXVII.

iij PEr † tuas nobis litteras intimasti, quòd cum Dilator præsentium vellet in subdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet,rogauit quendam presbyterũ,vt ipsum ad titulum ecclesiæ suæ præsentaret: Sed cũ presbyter hoc facere nollet, promisit eidem,q̃ nunq̃ portionem aliquã peteret in ecclesia sua, si præsentaret eũdem:& sic ad eius præsentationẽ fuit ordinatus:quærebatur quid iuris esset de ipso clerico?Rñdet Papa, q̃ nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum,nec in eo ordine debet ministrare,nec ad superiores ordines poterit ,prout habet executionem nisi cum eo dispensetur.

i ¶ *Intellexit*]propter hoc non excusatur,vt bene sequentia notant : quia potuit consulere peritiores.27.dist.c.non omnis.§.vlt. ff.de iuris & fact.igno.l.regula.§.sed iuris.Ber.

¶Glo.seq.signat contrarium.soluit,& remittit.

diaconum ordinari, & certum titulum nõ haberet: quendam presbyterũ exorauit, vt ipsum ad ecclesiæ suæ titulum præsentaret: quòd cum ille facere recusaret,ipsũ illi firmiter repromisit, quòd nũquam si præsentaret eundem , in ecclesia sua aliquam peteret portionem : & sic ad præsentationem eius † extitit ordinatus , nec se in hoc illicitum egisse aliquid intellexit [i] : & infra. ¶Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus: quòd nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum [k], nec † ad superiores ascendere nec in suscepto debet ordine ministrare [l].

¶Idem.

¶Simonia est dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia administratione rerum spiritualium,seu ecclesiasticarum habẽda:& dantes & recipientes ab illa ecclesia sunt eiciendi. hoc dicit hoc cap.per alia verba licet sit breue.

CAP. XXXVIII.

COnsulere†: & infra. ¶Quicunque vicedominatũ,vel aliam ecclesiasticarum rerum administrationem [m] per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes, quàm vendentes cũ † Simone percelluntur, & ab illa ecclesia, in cuius contumeliam dare pecuniam & accipere voluerunt [n], iuste excluduntur.

¶Idem † in concilio generali.

¶Simoniacum est aliquid exigere pro cõsecratione episcoporum,& benedictionibus abbatum , & ordinationibus clericorum, nec excusat consuetudo.

CAP. XXXIX.

SIcut pro certo didicimus, in plerisque locis à plerisque personis , quasi colũbas in

k ¶ *Dispensatum.*]Sic ℨ.eo.cap.penult.vbi etiam imponitur pœna ordinatori, pñsentatori,& pñsentato:& irrẽ dispensari potest cũ simoniaco in ordine.Ar.extra.1.q. 1.erga simoniacos.& c.fi qs neq;.sed illa capitula loquũtur in dignitate:& nõ negatur quin possit cũ talibus dispẽsari,sed nulla misericordia est adhibẽda in dignitate seruãda, quin oporteat eos renũtiare,quia pœnitẽtiam(ordine vel beneficio retẽto) agere nõ possunt.1.q.7.requiritis.& ℨ.de accu.inquisitionis. 1. respon. Quis possit cũ talibus dispẽsare dictum est ℨ.eo.de simoniace.& melius ℨ. de renuntia. post trãslationem. De pœna istorum dicitur ℨ. eod.cap. penul.& quis cum talibus possit dispensare.

l ¶ *Ministrare.*] tripliciter de causa , tum quia fuit hic mun⁹ à lingua. 1.q.1. sunt nonnulli. tũ quia nulla conditio debet interuenire, vt ℨ. e. & 1.q.2.q̃ pio.tum quia ordinem adipisci. arg. 24.dist.quando.& ℨ. de elec.cum dilecti. Io.

Consulere.]Nõ eget summario:q̃a breue,nec diuidit. Abbas.

CASVS. Quicunq; p̃ pecuniam aliquã administrationẽ obtinuerit, tam dantes quàm accipiẽtes, cũ Simone percelluntur,& ab illa ecclesia repellũtur,in cuius ignominiã dare pecuniam voluerunt.Nota q̃ tã ementes, quàm vendentes ecclesiarum administrationes, sunt simoniaci.

m ¶ *Administrationẽ.*] quod hic dicitur, intelige per id quod habes 1.q.3.saluator.circa mediũ capituli,vbi habes, q̃ nulla administratio ecclesiastica potest vẽdi vel emi,Præpositura, œconomi officium, vicedominatus, aduocatia, siue castaldionatus & iudicatura,aut quælibet alia administratio vt cap.si qs episcopus, in prin.cautæ.

¶Glo.seq. arg.& argumentum determinat.

n ¶ *Voluerunt,*]Arg.q̃ *Consulere.*]Nõ eget summario:q̃a breue,nec diuidit. Abbas.

CASVS. Quicunq; p̃ pecuniam aliquã administrationẽ obtinuerit, tam dantes quàm accipiẽtes, cũ Simone percelluntur,& ab illa ecclesia repellũtur,in cuius ignominiã dare pecuniam voluerunt.Nota q̃ tã ementes, quàm vendentes ecclesiarum administrationes, sunt simoniaci.

m ¶ *Administrationẽ.*] quod hic dicitur, intelige per id quod habes 1.q.3.saluator.circa mediũ capituli,vbi habes, q̃ nulla administratio ecclesiastica potest vẽdi vel emi,Præpositura, œconomi officium, vicedominatus, aduocatia, siue castaldionatus & iudicatura,aut quælibet alia administratio vt cap.si qs episcopus, in prin.cautæ.

¶Glo.seq. arg.& argumentum determinat.

n ¶ *Voluerunt,*]Arg.q̃ sola voluntas facit hominem simoniacum.1.q.1.qui studet 4.Sed hoc non credo,q̃ sola voluntas facit hominem simoniacũ, dum modo cõtenta fit suis terminis.ℨ.eo.c.vlt licet aliàs peccet,vt ibi. Sed hic nõ fuit cõtẽta suis finib⁹,immo p̃cessum fuit ad actũ ℨ.& hoc notatur p̃ hoc q̃ dicit:tam ementes q̃ vendẽtes,vel ad studia emẽdi processerunt,quantũ in eis fuit:vnde tam q̃ simoniaci iudicandi sunt. 1.q.1.q studet.& sic intellige q̃d dicit in fine voluerũt.

Sicut.]Primo narrat excessum,& ipsius excusationem : Secũdo ipsius excusationem reprobat, & excessum prohibet,& pœnam adiicit:ibi,*Tantum.*Abbas Siculus.

CASVS.In plerisq; locis à multis prælatis fiunt turpes exactiones,pro consecrationibus eporum,benedictionibus abbatum,& consimilibus:& est taxatum,quantũ debeat dari isti vel illi,hmõi prauitatem per cõsuetudinem defendentes:Concilij huiusmodi cõsuetudiné,quæ dit ẽda est potius corruptela,penitus reprobat, prohibẽdo

prohibẽdo expresse,ne pro talibus quocũq; prætextu aliquis extorquere pręsumat aliquid vel exigere:Alioquin & qui dederit,& qui receperit,cum Giezi & Simone condemnetur. Nota q̃ praua consuetudo abolenda est. Item pro consecrationibus eporum,& benedictionibus abbatum,& ordinibus clericorum,nihil est dãdum vel accipiendum.

a ¶ *Per cõsuetudinem.*] Fingunt enim tales, q̃ in cõsecratiõe aliquid licite petitur, non pro consecratione, sed pro consuetudine. arg. 63. distin. quia sancta.& c. Agathosa.& 1.q.3. quæsitum. & in Authen. de san.epis.§. pro consuetudinibus.coll.9. 1 sed hoc non est verum:nec excusat consuetudo in huiusmodi spiritualib. vendendis, immo magis accusat.ℨ. eod. non satis.& cap.cum in ecclesiæ. vbi talia reprobantur.Io.

† Aliàs ita, vel illi alij.

1 Vide supra eo. cum in ecclesiæ. supra glo.2. Ioan. Andr.

b ¶ *Cũ Giezi & Simone.* Giezitæ 2 dicuntur à Giezi seruo Helisei,q̃ primo in veteri testamẽto vẽdidit gratiã sanitatis Naaman principi Asyriorũ:vnde venditores spiritualium p̃ prie dicuntur Giezitæ. Simoniaci dicuntur à Simone mago:qui postea in nouo testamẽto voluit emere gratiam Spiritus sancti.1.q.1.qui studet .& cap.cito turpem.Ber.

2 De Giezi, vide Giezitæ vide lib. 4. Regum. cap. 5. & de Simone Mago,vnde Simoniaci dicuntur à Simone mago.vide late per Gabrielẽ Prateolũ li. 1. de sectis hæreticorũ. e3c.

† Idẽ Innocentius ter. tius in eodẽ concilio La uiterẽn. ca, cunda circa præterita: 6.& cap.4. ibi,*De his.*Tertia proro cod.tit.in 4. gatur ibi,*Hoc etiã.*Quarta publicationem fieri compilatio, mandat : ibi , *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. Simoniaca prauitas apud multas moniales intantum in ualuit, q̃ vix recipere volunt aliquas in foro-res sine pretio,pauper-tatis prætextu : Præcipit concilium ne de cætero istud fiat,statuens, vt quæcunq; de cætero talem commiserit prauitatẽ,& recipiẽs & recepta,siue subdidita fuerit siue prælata, sine spe restitutionis de monasterio expellatur,in arctius monasteriũ ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudenda : De his vero, quæ ante istud cõcilij taliter sunt receptæ,statuit, vt de illis monasteriis,in quibus perperã sunt ingressæ,remoueãtur , & in aliis eiusdem ordinis collocentur:Si autem propter multitudinẽ hoc fieri non poterit:ne damnabiliter in seculo euagentur , de nouo dispensatiue in eisdem monasteriis recipiãtur,mutatis locis prioribus,& inferioribus assignatis.Et hoc quod dictum est de monialibus,obseruandum est de monachis & aliis regularibus:& ne per simplicitatem vel ignorantiam aliquid se valeant excusare, p̃cepit,vt episcopi per suas diœceses hoc faciant publicari.Nota q̃ secundum istud concilium monachi & omnes regulares,q̃ scienter vel ignoranter sunt recepti per simoniam,sunt puniendi:Item constitutio extenditur ad præterita. Item propter multitudinẽ detrahendum est seueritati.Item propter multitudinem dispensatur,vbi aliàs non dispensaretur.

¶Gl.seq.textum adiuuat per canonem & decr.& l.demum determinat.vlti. consuluit.

c ¶ *Paupertatis.*] Prætextu enim paupertatis nõ debet quis optemplo vendentibus,fiunt exactiones & extorsiones turpes & prauæ,pro consecrationibus Episcoporũ , benedictionibus Abbatum , & ordinibus clericorum:estque taxatum quantũ sit isti vel illi , quantumve alteri vel † alij persoluendum : & ad cumulum damnationis maioris, quidam cupiditatem , & prauitatem huiusmodi nitun-tur defendere, per consuetudinem [a] longo tempore obseruatam. ¶ Tantum igitur abolere volentes abusum , consuetudinem huiusmodi (quæ magis dicenda est corruptela) penitus reprobamus, firmiter statuentes , vt pro his siue conferendis, siue collatis , nemo aliquid quocunque prætextu exigere,aut extorquere pręsumat: alioquin & qui receperit , & qui dederit huiusmodi pretiũ omnino damnatum, cum Giezi [b] & Simone condemnetur.

¶Idem † in eodem.

¶Religiosi pretio recepti, vnà cum recipientibus de monasterio expelluntur,& in arctioribus monasteriis ad agendam pœnitentiã detruduntur:Sed recepti ante istud concilium,ponebantur sic recepti in aliis locis eiusdem ordinis , nisi multitudo sit in causa : ita tamen quòd remuntient primæ receptioni:& de nouo recipiuntur.

CAP. XL.

QVoniam † simoniaca labes adeo pleraſq; moniales infecit,vt vix aliquas sine pretio recipiant in sorores , paupertatis [c] prætextu volentes huiusmodi vitiũ palliare:ne id de cætero fiat, penitus prohibemus:Statuentes, vt quæcunq; de cætero talem cõmiserint † prauitatẽ,tã recipiẽs quàm recepta , siue sit subdita siue prelata,sine spe restitutiõis de suo monasterio expellat [d] †, in locum actioris regulæ ad agẽdam perpetuã [e] pœnitẽtiã retrudenda. ¶ De his autem, quæ ante hoc synodale statutum taliter sunt receptæ, ita duximus prouidendum , vt remotæ de monasteriis, quæ perperam sunt ingressæ, in aliis locis eiusdem ordinis collocentur. Quòd si forte propter nimiam multitudinem [f] alibi nequiuerint commode collocari : ne damnabiliter in seculo euagentur , recipiantur in eisdem monasteriis dispensatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis. Hoc etiam circa monachos,& alios regulares decernimus obseruandum. ¶ Verum ne per simplicitatẽ vel ignorantiam [g] se valeãt excusare:Præcipimus, vt diœcesani episcopi singulis annis hoc faciant per suas diœceses publicari.

¶Idem † in eodem.

¶Episcopi nil exigere debent,vt permittãt in ecclesiis sibi subiectis clericos institui,nisi nachos profiteri,vel mortuos sepelire:aliquin exacta restituentur duplicata.

CAP. XLI.

AVdiuimus de quibusdam episcopis,quòd decedentibus ecclesiarum rectoribus, ipsas interdicto subiiciunt, nec patiuntur alios in eisdem institui, donec ipsis certa summa

1 Idem Innocentius tertius in concilio Lateran. & c.5.eo.tit. in 4. compi. Et de materia vide citata in c. cũ ecclesiæ & in cap. vel dilectus. supra eo.tit. Ex quo eodem veniens. De hoc dictum est ℨ.eod. de hoc. Quid si nõ inueniuntur arctiora monasteria ? Nihilominus mutabunt ea .argumen.81.distin. valet. vel si vi fuerit, renuntiabunt locis suis, & denuo restituentur in illis dispensatiue , prout sequitur infra. de aliis qui ante hoc statum sunt recepti , vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

2 Et cap.1. vbi de hoc. Ioan. And.

3 Et si quis interueniat, est detestabilis. alias hoc dixi supra.eod.ne glo.2. Ioan. And.

4 Ex quo non habent sed ad hoc respondet Hostiẽsis,q̃ cum deposito non sic facili dispensabitur, de hoc supra de cle. non resi.ex euæ.Io. An.

5 De Iudæis quorundam. in fin. de pœniten. & remiſ.om nis.secundũ Hostiẽsi m. Ioan. Andr.

c ¶ *Perpetuam.*]sic 1.q. 1.reperiuntur. & cap.si quis neque.sic hæretici cum redierint ad agendum pœnitentiam,in perpetuũ carcerem detruduntur.ℨ.de hære.cap.penult.quia & simonia dicitur hæresis.6.q.1.sed licet.Ber.

d ¶ *Multitudinem.*] vt propter hoc detrahatur seueritati.sic infra, de cleri.excommu.ministran.latores .& supra. de temp. ord. cap.2.Bernar.

e ¶ *Vel ignorantiam.*]sic ℨ..de loca.cap.1. 5 sic 82.dist.d.proposuisti.

f ¶ *Audiuimus.*] Sunt tres partes principales:In prima narratio facti:ibi,*Cum igitur.*In tertia dam. in fin. de pœniten. & remiſ.om nis.secundũ Hostiẽsis m. Ioan. Andr.

CASVS. Quidam epi decedentibus ecclesiarum rectoribus,ecclesias ipsas subiiciunt interdicto,nec permittũt aliquos in eisdẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

instituí donec pecunia persoluatur. Item cum miles aliquis vel clericus domum religionis ingreditur.vel apud religiosos elegit sepulturã,si nihil reliquerit loco religioso,difficultates ingerunt, donec aliquid muneris recipiãt:peruenit hoc ad notitiam Papæ, qui rñdet.Cum ergo non solum à malo, sed ab omni specie mali

1. Thess. 5.

præcipiat Apostolus ab stinere concilium huiusmodi exactiones duxit inhibendas : & qui contra hoc fecerit, exacta,duplicata restituat, in vtilitatem locorum, in quorum fuerant soluta dispendium,fideliter conuertenda.Nota, q̃ non solum à malo abstinendum est,sed ab eo quo speciem mali habere videtur. Itẽ ecclesia potest suum recipere in duplum. Item ecclesiæ debet reddi pecunia, quæ in eius iniuriam data est, vel soluta,

¶*Glo. seq. soluit,quærit & remittit.*

a ¶*Persoluatur.*]Nunquid talis dicitur simoniacus,qui sic soluit pecuniã?Videtur q̃ non : qui redimit ius suum.

† Idem Innocẽtius in concilio Latera nẽs.cap.66. & cap.6.cõtit.in 4. cõpilatione.

vt ℣. eod. dilectus. vbi plene de hoc. sicut licitum est alicui corrumpere accusatorem suũ: vt 2. q. 3. c. si quem. §: notandum.Io.

Et pro intellectu præter Doctores hic.vide B. Thomã ℣.de vita & honestate cleri. 2. 2. q. 100. art. 1. ad 4. argumẽtũ. & Syluestrũ in summa verbo.simonia.q.8. vbi plenissime.

b ¶*Sed ob omnem speciem.*] Arg.1. q. 1. emendari.& cum ab omni.

† Vide Paulum de Castro consil. 401. incip. viso processu, & consil. 342. incip. circa primum & Bel lamerã consil.31.incip. quod mulier.

c ¶*Duplicata.*]sic ℣.de cens.,pcuratiões. in fin. & ℣. de immuni. eccle. quia plerique.& in Authen. de san. epis. in 2. colum.§.si vero laicus, coll.9.Ber.

A*D Apostolicã.*]Primo ponit clericorum & laicorum excessum : Secundo contra vtrumq; prouidet : ibi, *Quapropter.*Abbas Sic. CASVS. Quidam clerici pro benedictionibus nubentium & exequiis mortuorum, & similibus pecuniam exigunt, & extorquent:& nisi eis fuerit satisfactum,fraudulenter impedimenta opponunt,Econuerso sunt quidam laici, qui laudabilem consuetudinem erga sanctam Ecclesiã deuotione fideliũ introductam infringere nituntur sub prætextu pietatis:vnde concilium super his prauas exactiones prohibet fieri,& pias consuetudines præcipit obseruari:statuit,vt libere cõserantur ecclesiastica sacramenta:& per eþm loci cõpescantur,qui laudabilem consuetudinem mutare nituntur. Nota,q̃ laudabilis consuetudo seruanda est:& episcopus loci per officium suum illam faciat obseruari,

1 Immo vere est simoniacus,cum non det pecuniam pro redimenda vexatiõe iuris quæsiti, sed quærẽdi B.Thomas. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. arg.adde l'a normitanũ hic.

d ¶*Pietatis.*]Prætextu impietatis non est impietas committenda. 1.q.1.non est putãda.& 14.q.5.neque enim si agris.& 30.q.1.nosse.

e ¶*Libere conserantur,*]sacramenta enim ecclesiastica gratis sine aliqua exactione sunt conferenda. ℣. eodem, cum in ecclesiẽ. & cap.ea quæ.

¶*Glo.seq.dupliciter legit finem cap.sed primam lectu ram approbat*

f *Nituntur laudabilem.*] Ergo laudabilis consuetudo seruãda est, cuius transgressor vt iuris punitur.11.distin.in his.Et videtur ex hac littera, q̃ clerici,licet nihil petere possint pro talibus sacramentis,si consuetudo laudabilis super his seruari cõsueuit,q̃ per pecuniæ persoluatur [a]. Præterea cum miles aut clericus domum religionis ingreditur, vel apud religiosos eligit sepulturam, si nihil loco religioso reliquerit, difficultates ingerunt & malitias, donec aliquid muneris manus cõtingat eorũ. ¶Cum igitur non solum à malo,sed ab omni specie [b] mali sit(secundum Apostolum)abstinendum:exactiones huiusmodi penit⁹ inhibemus,Quòd si quis trangressor extiterit, exacta,duplicata [c] restituat, in vtilitatem locorũ, in quorũ fuerint soluta dispendiũ, fideliter cõuertẽda.

¶Idem † in eodem.

¶*Sacramentæ sunt libere conferenda:cogit tamen ordinarius laicos obseruare laudabiles consuetudines.*

CAP. XLII.

AD Apostolicam audientiam frequenti relatione peruenit, quòd quidam clerici pro exequiis mortuorum †, & benedictionibus nubẽtium, & similibus, pecuniam exigunt & extorquent : & si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt. Et contra vero quidam laici, laudabilem consuetudinem, erga sanctam Ecclesiam pia deuotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ prauitatis nituntur infringere, sub prætextu canonicæ pietatis [d]. ¶Quapropter super his, prauas exactiones fieri prohibemus, & pias consuetudines præcipimus obseruari: Statuentes, vt libere conferantur [e] ecclesiastica sacramenta : Sed per episcopum loci veritate cognita, compescantur, qui malitiose nituntur laudabilẽ [f] consuetudinem immutare.

¶Honorius tertius vniuersis Abbatibus & fratribus Cistercien.ordinis.

¶*Prohibet abbates Cistercienses solemniter installari : & ponit formam obedientiæ,quam præstant suis episcopis.*

CAP. XLIII.

NE† Dei [g] ecclesiam:& infra. ¶Installationis † solemnitates [h] in electis Abbatibus ordinis vestri fieri prohibentes : Adiicimus , vt archiepiscopi & episcopi ea sunt forma professionis [i] contenti,quæ ab origine vestri ordinis noscitur instituta, quæ talis est:Ergo frater Abbas Cistercien. ordinis subiectionem, & reuerentiam, & obedientiam à sanctis Patribus constitutam , secundum regulam sancti Benedicti, tibi domine Episcope, tuisque successoribus [k] canonice [l] substituendis, & sanctæ sedi Apolicæ saluo ordine [m] meo, perpetuo me exhibiturum promitto.

¶Gregorius nonus Priori sancti Thomæ Esculan.

¶*Recepto in canonicum debetur prebenda & redditus , consuetudine non obstante,quòd non seruauerit prauam consuetudinem de aliquo temporali dando ipsis canonicis.*

CAP. XLIIII.

IAcobus † canonicus Esculanus exposuit, quòd cum ipse in ecclesia Aprutiñ.sit retenti forma professionis à canonibus constituta. ℣. de maio. & obed.dilecti.qua & Papa contentus est,vt ibi dicitur.

† Vide Doctores in c. 1. supra.eo. tit. B. Thomam.2.2.q. 100.art.3 & Syluestrum in summa verbo,simonia. q. 8. & 9.& 13.

k ¶*Successoribus.*]& ita post q̃ fecit obediẽtiam prædecessoribus, amplius eam facere successoribus cõpelli non debet : vt ℣.de iureiu.veritatis.& idem in vasallo,vt ibi dicitur.

l ¶*Canonice.*]Alias non teneretur:puta si esset intrusus sine consensu clericorum.22.q.2.alienatione.Ber.

m ¶*Saluo ordine.*] Nam contra regulam obedire nõ tenentur,vt hic dicitur,in his quæ cõtra regulam:vel quæ illicita sunt, nullus obedire tenetur. 11. q. 3. si quis episcopus. & ca. non semper. & cap.si dominus.& cap.Iulianus.sed bonum quod agitur,q̃q; pp obedientiam intermittitur. 11. q. quid ergo. & est simile huic loco.℣.de iureiur.ergo enim.Ber.

IAcobus,] Prætextu consuetudinis non debet exigi prandium à canonico de nouo recepto. hoc dicit. Diuiditur: nam prima pars ponit quærelam : secunda dat iudicem : ibi , *Quo circa.* Abbas Siculus.

CASVS.Iacobus iste canonicus Esculanus receptus erat in fratrem & canonicũ in ecclesia Aprutiñ.canonici illius ecclesiæ superiorem cogi.possunt officio iudicis implorato ad illam seruãdã,quæ ex pietate introducta est.Vel potest intelligi quod hic dicitur,vt 10.dixit,q̃ laici abutuntur cõsuetudinibus,quæ illis pietatis causa cõpermissæ sunt : vt permittitur eis præsentare clericum,ipsi volunt eum instituere:vel cum ipsi requirunt,vt cõsentiant,ipsi volũt eligere. De quibus habes ℣. de iure patrona. cap.præterea.& in plurib⁹ aliis: quod non credo. Sed dic vt prius dictum est. Bernard.

NE *Dei.*] Duæ sunt partes :Secunda: ibi, *Adiicimus.*Abbas Siculus.

¶*Glo. seq. ponit casum litteralem.*

¶*Ne Dei.*]CASVS. Abbates Cistercien.ordinis consueuerãt dare archidiaconis Palafredum in sua installatione, vel aliud æquipolens : quod prohibuit Honorius Abbatibus: & ne de cætero taliter installẽtur:sed obedien tiam faciãt suis episcopis prout dicitur in litera. B. Nota q̃ episcopus diœcesanus abbatem Cistercien. ordinis installare non debet:Licet in aliquo instrumẽto fiat mẽtio de aliquo alio, non ideo debet illud exhiberi.Item si nõ exhibetur statutum ordinis contrarium , adstringitur regularis mã dato episcopi.Item cõtra statuta regulæ non debet monachus diœcesano obedire.

h ¶*Solemnitate.*] Installare Abbates,& Abbatissas i sede ponere, pertinet ad officium archidiaconi. ℣. de offic. archidiaco. cap.vt nostrum. & talis installationis solemnitas non requiritur i Abbatibus ordinis Cistercien. vt hic patet.

i ¶*Forma professionis.*] qua profitentur se præstaturos suis epis subiectionem, & cætera quæ sequuntur.sic & archiepiscopi debẽt esse cõtenti dilecti.qua & Papa contentus est,vt ibi dicitur.

† Qualiter hoc cap.speciat ad titulum, colliges ex eadem & clarius hic ex Panormitano, & aliis.

† Installatio fit,quando electus & cõfirmatus in re.o citur in Italia, ideõ, in sedem sua locũ constituatur in choro , & Abbati delegatum ad sedendum.

† Inquietaret

1 Adde qd not. de præben. si episcopus. cui lib. in vlt. glos.

2 Vide beatũ Thomã 2. 2. q.100.

tem beneficij sui sibi assignare nolebãt,nisi primo reciperẽt prædium ab eodem, consuetudinem prætendentes,vt à canonico de nouo recepto prandium recipiant:Mandat Papa cuidam priori, quatenus si est ita,consuetudine illa nequaquam obstante,cõpellat canonicos illos,vt prædictam sicut vni ex aliis isti conferant & assignent. Nota, q̃ pro spiritualibus nihil dari debet , etiam obtentu alicuius consuetudinis.

a ¶*Tali consuetudine.*] quæ non excusat : sic ℣ veniens. immo potius simoniam inducit,quia pro pastu vel pastello exigi aliquid nõ debet pro huiusmodi spiritualibus.℣.eod.cap.1.& 1.q.3.si quis prebendas. non obstãte aliqua cõsuetudine:vt ibi ℣. eod. in pluribus cap. Ber.

Si quis.] CASVS. Quia frequenter ordinatur aliquis sine certo titulo propter quod fiunt promisiones illi citæ:statuit Gregorius q̃ si aliquis ordinaueritseu ad ordinem præsentauerit aliquem, recipiens ab eodem promisionem vel iuramẽtum , quòd super sua promisione nõ inquietabit eundem: ordinator à collatiõe, & præsentator ab executiõe ordinum per triẽnium nouerint se suspensos: & ordinatus ab ordine sic suscepto nouerit se suspensum , donec dispensationem , per eundem Apostolicam meruerint,obtinere.Nota quòd quis punitur in eo,in quo deliquit. Itẽ solus Papa dispẽsat cũ illis qui scienter per simoniam ordinant,vel præsentant,vel ordinantur.

¶*Glossa sequens quod hic de iuramento dicitur coadiuuat:demum signat contrarium.*

b ¶*Promissionem vel iuramentum.*]Pactum tale siue iuramentum turpe est,ideo nullam obligationẽ inducit.℣.de pac.ca.vlt.& ff.de verb.oblig.ff.eod.si stipuler vt id.Et ita habes, q̃ si principale non tenet,nec iuramentum super hoc factum.fim.℣. de foro compe. si diligenti.in fi.C.de legi.non dubium.Arg. ℣. de iureiu. debitores. & licet talis obligatio non tenuerit 1:punitur ordinator à collatione ordinum : vt in eo puniatur in quo peccauit.℣.de iure pat. pastoralis.cum suis similibus.

¶*Gl.seq.recipit per obiect.q̃ deponi debebant,ex quo,& c.soluit.solutioni obuiat,& respondet.In fine quæ fuit additio, dat verũ intellectũ.*

c ¶*Ab executione per triennium.*] & ita simoniaci iudicant , nec tñ deponuntur, nisi quia ad tempus suspenduntur:sed hoc forte ideo est,quia nihil datur vel recipitur pro ordinatione vel pśentatione,quia simonia est 2 studiosa voluntas emendi,vel vendẽdi spũalia.arg.1.q.1.qui studet.sed emptio vel venditio sine pretio nõ consistit.Instit.de emp.& vend.§. pretium aũt. & ff. eod.l.2.§.fine. sed hic nullum pretium datum est.Sed contra:iste remisit ius, q̃ sibi competeret ex tali præsentatione contra pśentatorẽ,vel ordinatorem,qui tenebatur sibi ad prouisionem.℣.de præbend.cũ ℣.in Apostolum.sed idem est remittere quod dare.℣.de testi. veniens 1. & ff.de calum.quinetiam.& ita debent deponi.Hic nihil remittit quia nihil adhuc debetur,sed renũtiatur iuri,quod in futurũ posset acquiri si pśentetur debito modo:sed in 2trariis remittitur q̃ in præsenti debetur.sed si hæ fieret talis remissio,deponeretur tãdem,q̃ recipiens,si conuinceretur.℣.eod.de hoc. & c.in sinuatum & ideo minor pœna imponitur propter affectum cum opere sub secuto.℣.de biga.n uper.& c.vlt.& hoc intellige si crimẽ fit occultum:si vero esset manifestum,semper essent suspensi. & si accusarentur & conuincerẽtur,deponerentur ex tali promissione vel iuramento.Bernar.

d ¶*Dispensationem.*]sic ℣.eod.per tuas nobis.

e ¶*Per sedem Apostolicam.*]hic patet,q̃ cum simoniaco scienter in ordine,solus Papa dispensat.idem intelligo in dignitate & beneficio:vt dixi ℣.eod.de simoniace. & ℣. de renũ. post translationem.

f ¶*Suspensos.*] ipso iure.

M*Andato.*]CASVS. Quidam recepit in mãdatis à Papa , vt ẽm cõstitutionem generalis concilij. ℣.eod. qñ.dispẽsaret cum monachis,qui per simoniã aliquo dato] in monasteriis sunt recepti, nulla de Abbatibus in mãdato Papæ habita mentione:cõsuluit iste Papã , vtrum auctoritate illius mãdati posset dispensare cũ abbatibus: Item aliqui sunt adepti spiritualia nullo dato pretio,nullo pacto dãmateria & di vel recipiẽdi præcedente, sed solo affectu animi antecedẽte hinc inde:quæritur,vtrũ isti propter istum affectũ teneãtur ad resignationem huiusmodi spiritualium? Ad primũ rñdet Papa , q̃ mãdatum Apostolicum ab abbates extẽditur:& sic cõstitutio illa , q̃m simoniaca. cõtinet dispẽsationem per Papam exhibendam: Ad ẽm rñdet,q̃ isti ,p huiusmodi simonia nõ tenẽtur ad resignationem spiritualium vel temporalium, quæ nullo pacto, sed affectu animi præcedente ex vtraque parte taliter acquiruntur : sed sufficit delinquentibus per solam pœnitentiam in hoc casu suo satisfacere creatori. Nota , quòd beneficium principis latissime interpretandum est. Item simonia solo affectu animi non committitur:nec renunciare quis tenetur spiritualia vel temporalia pro tali simonia:licet aliàs peccet.Item affectus siue voluntas punitur.

† Notabilis est & difficilis huius cap. diffinitio:de cuius materia & intellectu vide Dominicum Sotum lib. 9. de iustitia & iure.q.3.art.1. ad 6. argumentũ. Martinum Navarrum in Manuali cõfessariorum cap. 23. tit. de simonia. adde Couarruuiam in regula peccatum, de reg. iur.lib. 9. in 2.part. Relec. in iinitio. & Romanũ consil. 159.

g ¶*Concily.*] ℣.eo.quoniam.

h ¶*Abbates.*]Mandatum fuit alicui,vt dispẽsaret cum monachis, qui per simoniam monasterium sunt ingressi,nulla mentione habita de abbatibus,& tamẽ hoc extãditur ad abbates, & ita habes hic arg.q̃ beneficium principis largissime interpretandum est. ℣. de verb.sign.olim.& ff.de cõsti.princ.beneficium.& ℣.de dona. cũ dilectus.in fi.arg.quia in beneficiis,vt ibi dicit,plena est interpretatio facienda.Item arg.cui cõceditur minus,& maius cõcessum videtur:vt 16.q.2. visis 3. sed potius contrarium dici consueuit. ℣. 3 de deci.ex parte.sic quod de monachis dicitur,ad regulares extẽditur.℣.de postulan.ex parte.Ber.

Concor. l. ad rem mobilem. & l. legatum. ff. de procura. & l.iurisgen tiũ. §. adeo. C. de pact.

t ¶*Affectu animi.*]Ergo sola voluntas, siue affectus animi non facit aliquem simoniacum,licet aliter peccet:vt dixi.℣.eod. conlude re.& est simile ℣.eod.tua.ad fin.& simile.℣. de vsu. in ciuitate. sed secus videtur in vsura, vbi sola spes vsurarij vsuram inducere videtur:vt 14.q.3.cap.1. & ℣.de vsur.cõsuluit.Item habes hic , quòd affectus siue voluntas punitur, & merito : quia non ambitione, sed labore ad honorem conuenit peruenire.C.de re mil.cõtra publicam.lib.12.& 61.distin.miramur. in fi. & talibus honor est auferendus.8.q.1.in scripturis.& 1. q. 6. sicut is. & hic. & hæc ambitio sola pœnitentia purgatur sine renunciatione,& huiusmodi leuis simonia potest leuiter indulgeri.sic 63.distin.sicut.& ℣. de accusa.cum dilectus. & ita collige,quòd aliquis promouetur cum mortali,nec deponitur,nec dicitur proprie simonia talis affectus animi.Bernar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NE PRAELATI VICES SVAS,
vel ecclesias, sub annuo censu concedant.

¶*Supra visum est de simonia in genere, nunc submittit de quadam ipsius specie. scilicet ne prælati vices suas, &c. Abbas Siculus.*
De hac materia tractatur 89. distin. & 1. q. 4. per totum. 21. q. 2. præcipimus.

TITVLVS IIII.

Ne Prælati vices suas, vel ecclesias, sub annuo censu concedant.

¶Alexander iij. in concilio Lateran. †

¶*Qui dat pecuniam, vt episcopalem vel spiritualem iurisdictionem exerceat, officio suo priuatur: sic conferens illud amplius conferre non potest, canonice punitur. hoc dicit cum sequentibus.*

CAP I.

PRæterea, quoniam quidam in quibusdam partibus sub pretio statuuntur, qui Decani [a] vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate [b] episcopalem iurisdictionem exercét: Præsenti decreto statuimus, vt qui † de cætero hoc præsumpserit, officio suo priuetur: & episcopus conferendi hoc officium, potestatem amittat.

¶Idem in concilio Turon.

¶*Summatum est supra capitulo proximo.*

CAP. II.

QVoniam † in quibusdam partibus decani quidam, vel archipresbyteri, ad agendas vices episcoporum, seu archidiaconorum. & terminandas causas ecclesiasticas, sub annuo pretio [d] statuuntur [e]: quod ad sacerdotum grauamen, & subuersionem iudiciorum non est dubium redundare: id vlterius fieri prohibemus. Quod si quis de cætero fecerit, remoueatur à clero. Episcopus autem qui hoc sustinuerit, & † ecclesiasticam iurisdictionem sua patitur dissimulatione peruerti, districtione canonica percellatur.

¶Idem.

¶*Regimen ecclesiæ sub annuo censu cõmitti non debet.*

CAP. III.

ij QVoniam † enormis quædam cõsuetudo in quibusdam locis, contra sanctorum Patrum institutiones inualuit, vt sub annuo pretio sacerdotes ad ecclesiarum regimen statuantur [g]: Ne id fiat, modis omnibus prohibemus [h]: Qui dum sacerdotium [i] sub huiusmodi mercede venale disponitur, ad æternæ retributionis præmium consideratio nõ habetur.

¶Idem Exon. episcopo.

¶*Fructus ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt.*

CAP. IIII.

QVerelam † magistri G. recepimus, quòd cum ecclesiam de Chephalai †, à G. persona eiusdem ad annuum censum tenendam, per septennium suscepisset: ipse antequã tamq; prælati: quia simoniacum est, si pro pretio ecclesiarum regi men committatur. 1. q. 3. saluator. sed si iusta causa absens effet, vel aliàs intendere eps nõ posset, cõstituere potest sibi vicarium, cui de suo prouideat 2: vt dixi. 5. eod. c. 1. & talis vicarius habebit cu ram animarum delegatam. 5. de offi. vica. c. vlt. Lau.

h ¶*Prohibemus.* 21. q. 2. præcipimus. & 1. q. 3. si quis dator.

i ¶*Sacerdotium.*]idest, prælatura, & pertinet ad secundam partem

necesse debent censuales: sed ecclesia bene posset constitui ab † Capella.

Querelam.]Primo ponit conductoris querelam: Secundo dat

ei iudicem: ibi, *Ideoque*. Abbas.

CASVS. G. rector ecclesiæ de Cephalai, quétus ipsius ecclesiæ

cócessit ad firmam, seu locauit magistro G. vsq; ad septennii, cer

tum censum eidé rectori annuatim reddéd, pstita fide ab ipso re

ctore dicto magistro, q vsq; ad dictũ tépus nullam iniuriã vel gra

uamen sup ipsa ecclesia inferret eidé: sed ipse ptra fidé pstitã ve

niens, ante vnius anni spatium ecclesiam ipsi G. auferre psumpsit;

vnde idem magister conquestus est dño Papæ: ideoq; mãdat Papa

epo Exon. quatenus si ita est, rectorem illum compellat, vt pfatam

ecclesiam dicto G. restituat, & vsq; ad tempus constitutum ẽm q

inter eos conuenit, ipsum eãdem ecclesiã permittat pacifice pos

sidere. Nota q ecclesia, idest, obuentiões ecclesiæ possunt ad tépus

locari, siue concedi pro certo censu annuatim reddendo.

a ¶*Præstita fide.*] Si enim contra fidé vel iuramentum nulla veniſſet necessitate compulsus, priuari poterat ecclesia. 5. de iureiuran. querelam. & 5. de fideiuss. peruenit.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

b ¶*Statutũ terminum.*] Sed pone q interim moriatur G. persona ecclesiæ, quæ locauit, nunquid successor 1 te neſ stare ptractui? Pôt dici, si nomine ecclesiæ p vtilitate ecclesiæ cõ traxisset, & pecunia in de recepta in vtilitaté ecclesiæ quersa fuisset, tenereſ successor stare cõtractui. 5. de solu. c. 1. 12. q. 2. cap. hæc huiꝰ pla citi. & cap. quicunque suffragio. & 10. q. 2. hoc ius. §. & his creditor. & 5. de depositi. c. 1. 35. dist. ecclesiæ principes. in fi. Si vero non pro vtilitate ecclesiæ, sed vt ip se tamquam Prælatus perciperet redditus ad firmam, successor stare non tenetur. 5. de pre. c. 2. quia vltra tempus suum ecclesiam locare non potuit, & si soluit aliquid vltra, sibi impu tet, quia hoc præsumpsit, re debuit. ff. loca. fi quis domum. §. 1.

¶ *Gl. seq. obicit & soluit ponẽdo sex significationes huius verbi, ecclesia. Secũdo qrit opponendo, & soluit. Tertio querit de ratione & respõdet.*

c ¶ *Præfatam ecclesiã.*] Hæc decretalis videtur ptraria rubricæ, & 5. c. proxi. vbi ecclesia sub annuo censu consedi Prohibetur, & hic promittitur: vnde nõ facit ad titulũ istum: Solue per hanc distinctionẽ: Ecclesia 2 multis modis dicitur: quia dr ecclesia malignantium: vnde Psalmista: In ecclesiam malignantium non introibo. Et dicitur ecclesia collectio fidelium. de consec. dist. 1. ecclesia. Et dr ecclesia murorum ambitus. de consec. dist. 1. de fabrica. Et dr ecclesia corpus Christi. 1. q. 1. in ecclesia. & 26. q. 2. sed & illud. Et dr etiã ecclesia prælatura ipsius ecclesiæ: vt 5. c. proxi. Item dicitur ecclesia ipsæ obuentiones ecclesiasticæ proueniẽtes occasione ecclesiæ: vt hic. & in hac significatione fiat hic sermo, ecclesia conceditur ad firmam sub annuo censu reddendo: qd licet: quia nullum spirituale locatur. & ideo non contradicit. c. prox. neque rubricæ. Sed quare ponitur in titulo isto? melius po neretur. 5. de iureiur. vbi similis decretalis ponitur querelã. Sed ideo ponitur, ne videret prohibita talis locatio, eo q simpliciter vt prohiberi, q ecclesia sub annuo censu nõ concedatur in titulo isto. Sed quare potius prohibetur iurisdictio sub annuo cẽsu cõcedi? Rñdeo q illi qui iudicant, nihil debent accipere. in Authẽ. vt iudi. sine quoquo suffra. coll. 2. cũ ex officio suo ad hoc teneant, & ex administratione: cum epatus ad hoc eis sint deputati: sed hic locantur ipsi fructus, qui etiam aliàs possunt vendi & distrahi.

DE MAGISTRIS ET NE ALIQVID exigatur pro licentia docendi.

¶*Supra visum est qualiter spiritualia pretio concedi non debent: nõ submittit de quibusdam habentibus instar spiritualium: vt de magistris, & licentia docendi: vt in nigro. Abbas.*
De hac materia tracta. 37. & 86. dist. p totũ. 61. dist. statuimus. & c. mi serum. 8. q. 1. oportet. 92. dist. quis dubitet. extra de elec. cũ in magistrũ.

QVoniam.]Diuiditur in tres partes: In prima, puideri mãdat de magistro: In secũda factũ reprehensibile inhibet: In tertia pœnã imponit, reddens causam. Secũda ibi, *Pro licentia*. Tertia ibi, *Qui autem*. Abbas Siculus.

CASVS. Volés ecclesia tamẽ q pia mater pauperibus scholaribus, q parentũ opibus sustẽtari non possunt, puidere, ne

legẽdi opportunitas subtrahaf eisdẽ: Statuit cõciliũ Lateraneñ. q p vnamquamq; cathedralẽ ecclesiã. vni magistro cõpetens bene ficiũ assignef: q clericos & scholares eiusdẽ gratis doceat. Scõ dicit, q pro licentia docendi nullus pretiũ exigat: vel sub obtẽtu alicuius cõsuetudinis ab his, q docẽt aliq d petat: nec aliquẽ q fit idoneus, petita licentia ipediat: q aũt ptra hoc venire præsumpserit, ab ecclesiastico beneficio fiat alienus, quia dignum est, vt in ecclesia fructum sui laboris non habeat, qui ecclesiasticum profectũ nititur impedire. Nota q p licentia docendi nihil debet exigi. Item q est idoneus: admitti debet ad docendũ. Itẽ punif qs in eo in quo deliquit, vt in fi. dicit. d ¶ *Per vnãquamque.*] vt 37. dist. de quibusdã. & 3. eo. quia.

e ¶ *Magistro.*] nomen hoc dr a monẽdo, siue à monstrãdo. ff. de ver. bo. signi. quibus.

f ¶ *Cõpetens aliq̃t beneficium.*]sic 3. e. qa. debet ergo doctor beneficiũ habere sui laboris: sic & tutor dat alimẽta p ceptoribus pupilli, quo niam non tantũ præest. rebus, sed moribus. ff. de adminis. tut. cũ plu res. §. cũ tutor. & bene ficium ei cõstituit debet ẽm dignitatem, & sciẽtiam suam, sicut aduocatis. ff. de var & extra ordi. cogni. l. 1. §. in honorariis. arg. 3. de præben. de multa. Vin.

g ¶ *Pretium exigat.*] quod si exactũ fuerit restituat. 3. cap. proxi. quia gratis est danda docendi licentia cum

donum Dei sit. 3. cap. proxi. Ber.

h ¶ *Consuetudinis.*] quasi simoniacum reputaf hoc: qa cõsuetudo hic non habet locum, sicut nec in sacramentis ecclesiasticis. 5. de simo. cum in ecclesiis. & in pluribus aliis cap. Ber.

i ¶ *Qui sit idoneus.*]Nota, q ei qui idoneus est, non est deneganda licentia docendi, qa per consequens denegat doctrinã ignorãtibus: vt dr in fi. quam dispẽsare aliis tenet. arg. 16. q. 1. reuertimini 3 ergo si non est idoneus, potest juste denegari, qa malorũ Doctorũ doctrina mala est. 1. q. 7. cõuenientibus & imperitus matheseos risui patebit. 37. dist. q de mensa. q alios docet, ab aliis tũc edoceri nõ debet in Authe. de san. epis. §. damus. coll. 9. pœna. vero huius est priuatio ecclesiastici beneficij: vt hic dicit. Ber.

k ¶ *Sui laboris.*]furoré & pietaté ex eodẽ facto vẽdicare nõ licet vt hic. & 17. q. 4. miror. c. frater & cor ps. & ff. de minor. auxilium:

Rohibeas.] Sunt duo dicta: Secũdum: ibi, *Sane*. Abbas Siculus.

CASVS. Quia quidã, p licentia docendi pecuniã exigebãt, p cipit Papa Vintoñ. epo, vt, p hibeat, ne p licẽtia docẽdi in paro chia sua aliqd exigat, aut ẽt, p mittat: & si postea solutũ aliqd fuerit, illud faciat restitui: & si aliqd, p missũ fuerit, faciat remitti, p missum. qa scriptũ est: gratis accepistis, gratis date. Secũdo dicit, q si aliqs dissulerit instituere magistros i locis ẽgruis, liceat huic epo appellatione postposita, ad instructionẽ aliorũ, ibi pficere viros ad hoc idoneos. Nota, q exactũ vel, p missum, p licẽtia docẽdi potest repeti: & p missum facere remitti. Itẽ negligẽtia subditorũ eps supplere debet. Itẽ p negligẽtiã amittit ius suũ. Sed hic nõ est appositũ tempus: sed posset dici, q hoc potest referri ad arbitriũ superioris: vel tantũ tempus posset dari, quantũ dat p beneficiis vacãtibus, scilicet vt p sex mẽses expectet ille q debet instituere magistros, quia in tanto tempore non est magnum damnum.

¶ *Glo. sequens obicit, dat solu. Vin. & altam subdit.*

l ¶ *Exigatur aliqd. aut etiã, p mittatur.*]Ex hoc vi q turpitudo ex

vtraque

† Cap. 15. in cip. Cum officii. s. §. & cap. 1. tit. de prælatis, ne vices suas, &c. in 1. compil. Et de materia huiꝰ cap. & seq. præter citandos paulo post, vide Sy uestrũ in summa verbo: simonia. q. 14.

† In codice Barbatiæ ita: vt qui talia de cætero præsumpserint, officio suo priuentur.

† Post concilium Lateraneñ. sub Alexan. iii. par. 2. cap. & cap. 1. tit. de prælatis, ne vices suas, &c. in 1. compilat. Et de intellectu & materia vide Turrecrematã in c. præcipimus. 21. q. 1.

3 Et supra de offi. ord. inter cætera. & idem innocentius Gof. & Hostiensis. Ioã And.

† Aliàs ita & ecclesiastica iudicia, lua. &c.

† Post concilium Lateraneñ. sub Alexan. iii. par. 2. cap. 3. eod. tit. in 1. cõpilatione.

Et vide Turrecrematã in præcedẽti. cap. citatum.

† Cap. 4. eo tit. in 1. cõpilatione. & post concilium Lateraneñ. par. 2. 8. cap. 1. Et de materia textus & glosse plenissime. Tur recremata apud Gratianum. 1. q. 3. in principio.

2 Ad hoc supra de appellat. cap. fel. c. peruenit, de electionibus. de rectoribus. non rectoris. cap. pen. fid. cap. pen. & infra de ecle. cũ ex e. §. porro, lib. 6. per quod eps hoc facere debeat Ioan. And.

† Capit. 2. eod. tit. in 1. cõpilatio. & post concil. Lateran. sub Alexand. iii. par. 2. c. 17.

† De hoc articulo vide quos citabo in cap. seq.

† In aliquot Gregorianis ita: ab eis, quos docẽt &c.

† fructus.

† Vintoñ. † Vintoni en. quod est aptus

3 Adde quæ requiruntur vt dicatur idoneus: no tamen C. de pro fes. qui in vbe Cõstã. 9. iuncta. magistros C. de profes. lib. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtraque parte versatur tamq̃ in spiritualibus: vt 1.q.1. quos constiterit.Quid est ergo qđ dicit solutum restitui, cum in pari causa turpitudinis potior sit ꝓditio possidentis.ff.de condit.ob tur.cau. l.3.& l.si ob turpe causam?Dixit Vin.q̃ subuenitur huic non in fauorẽ sui,sed in odiũ exigentis.simile.ś.de simo.veniens. Sed qualiter illud intelligatur, dictum fuit eod.titu.de hoc.Vel potest dici, ꝙ qui soluit,licet nihil da re debuerit, quia tamẽ quasi coactus redimit ius suũ, non delinquit: Matth. 10. vnde filoi potius restituere debet, q̃ remanere penes illũ,q̃ plus pecca uit;vt 1.q.3. si q̃s dator.

† In codice Barbariæ ita : ibi ad aliorum institutionem præficere vi dos &disere tos.

† Capit. 3 eo.ti.in1 cõ pilatione & Post conci. lium Latera nen.sub A lex.iii.par. 2.cap.18.

Hoc cap. vt ait Vincentius fuit impetratũ contra Cancellariũ Parisiensem q tum marcham ; vnam à quo libet docente exigebat quod est no tandum ꝓ intellectu huius cap.& præcedentis

remitti [a] promissum facias, & restitui appellatione cessante ſolutum, sciens quòd scriptum est: Gratis accepistis [b], gratis date. ¶Sane si quis distulerit magistros in locis congruis instituere, tibi liceat [c] appellatione postposita, ibi † aliorum institutioni præficere viros prouidos,honestos , & discretos.

¶Glo.seq. dat duplicem lectur.am , eius quod de remissione hic dicitur.

a ¶Remitti.] hoc bene notabile est,ꝙ auctoritate huius canonis nõ solũ habet quis excetionem, sed etiam liberationis cõditionem simile est.de neg.gest.si quis mandato.ff.de cõtrahend. emp. pactum. ff.de lib.leg.si ei cui fundum.& ff. de códi. cau. da. causa non secuta. qui se.ff. de condi. sine cau. qui sine causa. ff. qđ me. cau. metum. §. sed quod prætor. & ś. de iureiuran.ex administrationis. j. de vſu. riſienſem q tua.vel qđ dicit remitti, intellige de facto, quoniam turpes promiſsiones nullæ ſunt.ś. de pact.c.vlt.ff.de verb. oblig.generaliter. Laub ¶ *Gratis accepistis.*] 1.q.3. ſi quis epiſcopus. & c.res eccleſiæ.

c ¶*Liceat.*] Negligentiã ſubditorũ eps ſupplere debet. 9.q.3. cum ſimus.& ś.de cõceſ.ꝓb. nulla.ś.de ſupplend.neglig.præla.ſicut nobis. & c.dilecto.Ala.

Quanto.] Primo ponit factũ damnabile: Secundo pœnã apponit:ibi, *Si qui vero* Abbas.

CASVS.Consuetudo erat in ecclesia Gallicana, ꝙ magistri scholarum sine certo pretio alicui docendi licentiam nõ concedebãt. Papa volens illam prauam cõsuetudiné extirpare, q̃ de radice cupiditatis ,procedit, ꝓhibet sub anathematis interminatiõe, vt q̃cũq; idonei fuerint regere ſcholas,ſine moleſtia vel extractione aliqua permittant:& ſi q̃ huiuſmodi ꝓhibitionis fuerit trãſgreſſores,officiis & dignitatibus ſuis ſpolient.Nota ꝓp dignitatẽ delinquentis crimen grauius puniendum eſſe.Item Prælatis aſcribit qđ in ſubditis laudabile reperitur,& eis imputatur qđ in eis reprehẽſibile probatur.Item nota magiſtros ſcholarum dignitatem habere.

d ¶ *A cupiditatis.*] quæ eſt radix omnium malorum. 47.diſtin. bonorum.

e ¶*Idonei.*] ſic ś.eo.c.1.huiuſmodi autem magiſtri primum moribus,demum facundia excellere debent.C.de profeſ.& medi. magiſtros lib.10.bonam enim conuerſationem debet habere teſtem doctrinæ.63.diſt.Valentinianus.

¶*Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

f ¶*Permittantur.*]Quid ſi vult regere in ſua perſona,nec licentiat alium,nunquid debet compelli?Arg.ꝙ nõ.93.diſt.illud.credo quòd nihilominus tenetur dare aliis licentiam.

g ¶*Officiis.*] ſic ś.eo.c.1.Ber.

Quia nonnullis.] Primo ponit antiquum conſilium,quod ſecũdo innouat & ſupplet:ibi.*Verum*.Abbas Siculus.

CASVS.Statuitur in Laterañ.conſilio, ꝙ in vnaquaq; cathedrali eccłia inſtitueret magiſter,q̃ pauperes clericos gratis doceret ſed qa illud male obſeruabaſ,cõſiliũ generale illud ꝓcipit obſeruari, adiiciẽs,vt nõ ſolũ in cathedrali eccleſia, ſed etiã in qualibet alia vbi facultates ſufficiũt,cõſtituat magiſter idoneus,& in metropolitana eccleſia theologus conſtituat, q̃ facer dotes & alios in ſacra pagina doceat , & in aliis,q̃ ad curã pertin animarum , & cuilibet magiſtrorũ à capitulo aſsignent ꝓuẽtus vni ꝓbendę:& pro theologo à metropolitano tantundem: non tñ ꝓp hoc efficiẽt canonicus. Quòd ſi forte metropolitana de duob graue tur,theologo ꝓuideat, & grãmatico faciat in alia eccleſia prouideri. Nota ꝙ magiſter idoneus debet inſtitui in eccleſia , i qua ſufficiũt facultates. Item magiſter iuxta poſſe ſuum debet inſtruere diſcipulos ſuos. Itẽ à capitulo debent aſsignari magiſtro prouentus vnius prębendæ. Itẽ aliquis poteſt habere prębendam ſine canonica.

† Scilicet, Laterañ.cap. 11. & vnico. eod. tit.in 4. con pilatione cõ cordat cõcilium Late ranen. ſub Alexan. iii. cap.18. rela tum ſupra eod.tit.cap. 1. vide notiſſime de re in cõ ſilio Tridẽti. ſeſſio. 5. de re format. ca p.1. & ſeſſ. 22. de reformat.cap. 18.

† Seruus, vide Thomam 2. 2. q. 103. artic. 2. & 3. argumentũ. Sotum lib. 9. de iuſt.& iure.q.6.ar. tertiũ tam in cap. 3. Sylueſtrũ verbo Simonia.q.10. & Horatium Luſũ tract. de ꝓuiſi. Scholaſticum priuilegio, 88.

† Matiſcen, † Maticen. † Macien. Sed extat in cõciliis editis in cõcilio Matiſconenſi primo cap. 16. refert Burchardus l.b. 4. decret.c. 88. Iuo par. 1. cap. 282. Gratianus hiue Palea 54. diſt.cap. 18. & cap.1. eod. tit. in 1. cõpilatio. & vide notas in hoc c.

† Theologię.

† Vide in C. communia de lega. l.2. in fi. Sed nũquid q docibiles ſunt,poſſunt petere , vt ſuppleatur qđ eis deſit? arg. ꝙ ſic ex hac cõſtitutiõe.Ber.

¶ *Prædicti.*] ſcilicet, prælati & capitula. ex hoc eſt arg.qđ poſſunt ad hoc compelli.

h ¶ *Integre.*] Non tñ percipiant quotidianas diſtributiones,quæ tãquam reſidentibus dari deb. conſueuerunt. ś. de ꝓb. & c. quicunq;.& c.eccleſiaſticis. & 28. q. 1. iam nunc. in fine.ſicut iuriſperitus conſilium vendere poteſt.14.q.3.non ſane. Nec obſtat ſi dicas,quòd gratis debent docere : quia nihilominus poteſt petere laboris ſui mercedem:ſicut teſtis,qui gratis teſtificatur,licite petit ſumptus.4.q.4.cap.ſi teſtes.§.venturis. & ś. de ſimo. cum ſit Romana.& iudex petit ſumptus qui gratis debet iudicare.ś.de vi. & hone.cle.cum ab omni.licite ergo poteſt petere collectam, cui beneficium conſtitutum non eſt.Io.

† Vide con ciliũ Tritum reſidentibus dari deb. conſueuerunt. ś. de ꝓb. & c. quicunq;.& c.eccleſiaſticis. & 28. q. 1. iam nunc. in fine.ſicut iuriſperitus conſilium vendere poteſt.14.q.3.non ſane. Nec obſtat ſi dicas,quòd gratis debent docere : quia nihilominus poteſt petere laboris ſui mercedem:ſicut teſtis,qui gratis teſtificatur,licite petit ſumptus.4.q.4.cap.ſi teſtes.§.venturis. & ś. de ſimo. cum ſit Romana.& iudex petit ſumptus qui gratis debet iudicare.ś.de vi. & hone.cle.cum ab omni.licite ergo poteſt petere collectam, cui beneficium conſtitutum non eſt.Io.

† Matiſcen, † Maticen. † Macien. Sed extat in cõciliis editis in cõcilio Matiſconenſi primo cap. 16. refert Burchardus l.b. 4. decret.c. 88. Iuo par. 1. cap. 282. Gratianus hiue Palea 54. diſt.cap. 18. & cap.1. eod. tit. in 1. cõpilatio. & vide notas in hoc c.

¶Innocentius iij. in conſilio generali †.

¶In qualibet cathedrali eccleſia , vel alia in facultatibus ſufficienti, debet à prælato vel capitulo vnus magiſter eligi,cui reddit⁹ vnius prębendæ debent aſsignari.in Metropolitana vero eccleſia etiam eligi debet theologus:& ſi ad grammaticum & theologum non ſufficit,prouideat ipſi theologo ex redditibus ſuæ eccleſiæ, & grammatico faciat prouideri in aliqua eccleſiarum ſuæ ciuitatis vel diœceſis.

CAP. IIII.

QVia nõnullis propter inopiam , & legendi ſtudium,& oportunitas proficiendi ſubtrahitur [f] ,in Laterañ [i] cõcilio pia fuit conſtitutione† prouiſum, vt per vnamquamquæ cathedralẽ eccleſiam,magiſtroqui eiuſdem eccleſiæ clericos, alioſque ſcholares pauperes [k] gratis † inſtruere , aliquod competens beneficium præberetur : quo & docentis releuaretur neceſſitas , & via pateret diſcentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis eccleſiis id minime obſeruatur [l], Nos prædictum robo rantes ſtatutum : adiicimus , vt non ſolum in qualibet cathedrali eccleſia , ſed etiam in aliis , quarum ſufficere poterunt facultates , conſtituatur magiſter idoneus, à Prælato cum capitulo,ſeu maiori & ſaniori parte capituli eligendus qui clericos eccleſiarũ ipſarum gratis in grammatica † facultate,ac alios inſtruat iuxta poſſe.

† Inſtitutio ne.

¶Idem.

¶Pro licentia docendi pecunia exigi non debet,etiã ſi hoc habeat conſuetudo.

CAP. III.

QVanto † Gallicana eccleſia : & infra. ¶Dignos eſſe animaduerſione cẽſemus, qui nomen magiſtri ſcholarum & dignitatem aſſumũt , & ſine certo pretio eccleſiaſticis vitis docendi alios licentiam non impendunt. Cum autẽ hæc praua cõſuetudo a cupiditatis [d] radice proceſſerit , & decorem admodũ eccleſiaſticæ honeſtatis confundat:Mãdamus,quatenus(cõ ſuetudine ipſa de veſtris eccleſiis extirpata) ſub anathematis interminatione hoc inhibere curetis:diſtricte ꝓcipiẽtes, vt quicunque viri idonei [e] & litterati voluerint regere ſtudia litterarum:ſine moleſtia & exactione qualibet , ſcholas regere permittantur [f]. ¶ Si qui vero huiuſmodi prohibitionis vel præcepti extiterint tranſgreſſores , eos officiis [g] & dignitatibus ſpolietis.

† Parisiensis.

a ¶*Vnius prębendæ*]Quid ſi nõ vacat aliqua prębenda? Expectet quouſq; vocat.Nunquid canonici tenent aliũ eligere,vt numerus ſit plenus,cum ille magiſter non ſit canonicus? Vt quòd ſic , ś. de inſti.in eccleſia.ff.de decur.l.generaliter.§.penu.& ſic canonici ad tẽpus iuſta de cauſa retineãt fructus ꝓbendæ:nihilominus eligere debent : aliàs curreret tempus.ś.vt eccl.beneficia. vt noſtrũ. maxime ſi numerus certus eſt & iuratus. Sed hoc nõ vſi, quia iſte electus nihil percipieret: ſed ſpiritualia ſine temporalibus diu eſſe non poſſunt , ſicut nec anima ſine corpore.1.q.3. ſi q̃s obiecerit 1. Et dic , ꝙ canonici eligere nõ debent alium auctoritate huius conſilij,nec dicũ tur facere cõtra numerum vel iuramentum, nec currit eis tẽpus ad eligendũ beneficio huius cõſtitutionis, quãdiu fuit ibi magiſter ¶ doceat & ꝓcipiat illud beneficium,qa nec dẽ beneficiũ illud vacare, niſi ab eo tẽpore , quo magiſter ibi non fuerit ſecus dico cũ ex cauſa retineretur prouentus ad tempus: qa tũc currit tempus : vt in ꝓdic. decre.vt noſtrum, quia tunc electus modicum tempus pôt expectare. Item nunqd aliq̃s magiſter poſſet eligi in canonicum ſub illa conditione , vt doceret ? Non credo : qa ceſſare debet omnis conditio. ſed ſi vacante aliqua ꝓbenda,ſtatuerunt, ꝙ illud onus eſſet annexũ illi ꝓbendæ, non credo ꝙ tunc eſſet ſimonia. arg.ś.de prębend.ſignificatum. immo ſatis licitum.Ber.

1 Et idẽ canonicatus cenſeretur duplici iuretuno habente ſpiritualia : & alio habente temporalia : quod nec debet eũe.xij. q. 3. cognoui mus. ſecũdum Gof. Ioan. And.

2 Dehoc ar ticulo vide plus hic per Hoſtiẽſem. Inan dream. And. Panormita tum & doctores.

† Aliàs ita: de duobus magiſtris.

b ¶*Prouentus.*] Non tamen percipient quotidianas diſtributiones quæ tantum reſidentibus dari conſueuerunt.ś.de præben.licet.Ber.

Vper ſpecula.] Primo ponit ſtatutum antiquum, quod ſecundo addendo corroborat:ibi,*Statuentes*.Abbas.

a Hæc gloſ deeſt in antiquis codicibus.

CASVS.Quod ſtatutum fuit per conſilium generale in capitulo præcedenti de magiſtris theologis,ꝓcipit Honorius inuiolabiliter obſeruari,ſtatuẽs,ne ꝓp raritatẽ magiſtrorũ ſe forſan poſſent aliq excuſare,vt ab eccleſiarũ Prælatis & capitulis ad theologiæ ſtudiũ aliq̃ dociles deſtinent:q̃ cũ docti fuerint , alios poſtmodũ inſtruãt & informẽt,q̃bus ſi ꝓuentus eccleſiaſtici nõ ſufficiũt,Prælati & capitula neceſſaria ſubminiſtrent.In fi.dicit,ꝙ docentes in theologica facultate,& ſtudẽtes in ipſa,integre ꝓ annos v.de licẽ tia ſedis Apoſtolicæ , percipiant beneficiorũ & ꝓbendarum ſuorũ ꝓuentus,nõ obſtante cõtraria cõſuetudine vel ſtatuto:cum ꝓmio fraudari nõ debeant in vinea Domini operantes. Nota ꝙ vna cõſtitutio confirmat aliam.Item docentes & ſtudentes in theologia debent per quinquennium prouentus beneficiorũ ſuorũ percipere.Item colligitur conſuetudo inducta contra iſtud ſtatutum.

b ¶*Honorius tertius.*

¶Prælati & capitula ad ſtudia theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur, qui in abſentia redditus prębendarum ſua rum,& beneficiorum , per quinquennium integraliter percipient:& ſi proprij reddi tus ad ſuſtentationem ſtudij eis non ſuffi ciunt, debet Prælatus cum capitulo eis pro uidere:magiſtri vero dmec docuerint, inte grę percipiunt fructus beneficiorum ſuorum.

CAP. V.

SVper † ſpecula:& infra.¶Volumus & mandamus,vt ſtatutum in conſilio generali [c] de magiſtris theologis per ſingulas metropoles ſtatuendis,inuiolabiliter obſeruetur [d]:Statuentes vt quia ſuper hoc propter raritatẽ [e] magiſtrorũ ſe poſſent aliqui forſitan excuſare, ab eccleſiarum Prælatis & capitulis, ad theologicæ † profeſſionis ſtudium aliqui docibiles [f] deſtinẽtur:qui cũ docti fuerint,in Dei eccleſia velut ſplendor † fulgeant firmamenti : ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi doctorum: qui velut ſtellæ in perpetuas ætternitates manſuri,ad iuſtitiam valeant plurimos erudire : quibus ſi proprij prouentus eccleſiaſtici nõ ſufficiunt,prædicti [g] neceſſaria ſubminiſtrent, ¶Docentes † vero in theologica facultate, dum in ſcholis docuerint : & ſtudẽtes in ipſa,integre [h] ꝓ annos [i] quinque percipiãt de licentia [k] ſedis Apoſtolicæ prouentus prębendarum,& beneficiorum ſuorũ: nõ obſtãte aliqua alia conſuetudine, vel ſtatuto : cum denario [l] fraudari nõ debeant,in vinea Domini operantes.

† Theologię.

TITVLVS VI.

De Iudæis & Sarracenis, & eorum ſeruis.

¶Ex concilio Mateñ.†

¶Si ſeruus à Iudæo emptus cauſa mercimonij factus eſt,vel deſiderat Chriſtianus, pro xij.ſolidis redimitur.

CAP. I.

PRæſenti concilio ſancimus , vt nullum Chriſtianum mancipium , Iudæo

† Vide in C. communia de lega. l.2. in fi. Sed nũquid q docibiles ſunt,poſſunt petere , vt ſuppleatur qđ eis deſit? arg. ꝙ ſic ex hac cõſtitutiõe.Ber.

¶ *Prædicti.*] ſcilicet, prælati & capitula. ex hoc eſt arg.qđ poſſunt ad hoc compelli.

h ¶ *Integre.*] Non tñ percipiant quotidianas diſtributiones,quæ tãquam reſidentibus dari deb. conſueuerunt. ś. de ꝓb. & c. quicunq;.& c.eccleſiaſticis. & 28. q. 1. iam nunc. in fine.ſicut iuriſperitus conſilium vendere poteſt.14.q.3.non ſane. Nec obſtat ſi dicas,quòd gratis debent docere : quia nihilominus poteſt petere laboris ſui mercedem:ſicut teſtis,qui gratis teſtificatur,licite petit ſumptus.4.q.4.cap.ſi teſtes.§.venturis. & ś. de ſimo. cum ſit Romana.& iudex petit ſumptus qui gratis debet iudicare.ś.de vi. & hone.cle.cum ab omni.licite ergo poteſt petere collectam, cui beneficium conſtitutum non eſt.Io.

† Matiſcen, † Maticen. † Macien. Sed extat in cõciliis editis in cõcilio Matiſconenſi primo cap. 16. refert Burchardus l.b. 4. decret.c. 88. Iuo par. 1. cap. 282. Gratianus hiue Palea 54. diſt.cap. 18. & cap.1. eod. tit. in 1. cõpilatio. & vide notas in hoc c.

latio. inter corporalia.& ff.de.condi.inſtit.quæ ſub conditione.§. vlti.ſed executio ſola impetrari debet,ſi capitula hoc non faciãt, quia parũ valeret eſſe iura in ciuitate,niſi eſſet qui ea exequatur. ff.de orig.iur.l.2.§.poſt originem.Ber.

l ¶*Denario.*]ideſt,prædio,immo qui venit extremus, diſpenſatore vocante tantumdem recipit,quantum qui venerat ante arg. ś. de conſtitu.cum omnes.Io.

DE IVDAEIS ET SARRACENIS,& eorum ſeruis.

¶Supra viſum eſt de his,qui ſpiritum ſanctum per ſimoniam venden do blaſphemant,conſequeter ſubmittit de his , qui Deum dehonorant male,colendo,vt ſunt Iudæi & Sarracẽi, & de his auctor tractatus ſubmittit etiam de eorum ſeruis : Et aduerte quia ſeruidicuntur ſtrictò modo carentes libertate,ſed largo modo,etiam ſeruientes pro mercede,vt famuli , dicuntur etiam ſerui à ſeruiendo.& de vtriſque tractatur in hoc.Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 23.q.4 & q.5.& q.6.& q.8. in cap. diſpar &.28.q.1.& q.2.per totum. & 56. diſt. Iſmael.45. diſt. cap. 2. & cap.4.11.q.3.ad menſam.

PRæſenti.]Primo ponit conſtitutionem de baptizato vel baptizari volente:Secũdo eius cauſam:ibi, *Quia*. Abbas Siculus.

CASVS.Iudæi retinebãt ſeruos Chriſtianos,ſtatuit concilium iſtud,ꝙ decætero Iudæi ſeruos Chriſtianos non retineant,ſed licet Chriſtiano,vel liceat Chriſtiano cuilibet datis

4 Vnde meus diſſet dociles : qa homo docilis, ſcientia docibilis: quãdoq; tamen ſimitur vnũ pro alio.Vn de. Io. 6. Et erunt omnes docibiles Dei. & ſimile verbũ 22. diſt. qui eps. ſecũdũ Gof.Io. An.

libet datis xij.solidis ꝑ quolibet mãcipio,ipsum redimere siue ad libertatem siue ad seruiendum sibi: & si seruus Iudæi Christianus fieri desiderat,& non permittitur,idẽ fiat,qa nefas est Iudeorũ in seruitutis vinculis retinere illũ,quẽ Christꝰ sanguine suo redemit. Nota,qꝰ Iudæi vel Pagani Christianos seruos habere non possunt sed hoc ipso in libertatem scribuntur.

a ¶ *Seruiat.*] Nec cum Iudæis Christiani morentur.28.q.1. Iudæi. & c.sæpe.& c. nullus. Sed in agro, vbi cũ Iudæo nõ morãt, bene potest seruire.ĵ.c.proxi.

b ¶ *Datis.*]Sic ĵ.c.proxi.vbi de hoc. Et intellige hoc cap.secundũ illud de mancipio empto causa mercimonij: aliàs nullo pretio dato eripit in libertatẽ. Vel si venalis infra tres mẽses nõ fuerit expositus, vt ibi.Ber.

¶ *Glos. seq.declarat de quo seruitio intelligatur et quid si pretiũ habeat non potest:iubdu & soluit duas quæstiones.*

c ¶ *Seruitum.*] non tamen erit seruus illius, sed restituet ei pretiũ, & erit omnino liberatẽ, & erit omnino liberatus.arg.Instit.de noxa. ac.§. dñs.Vel si non potest habere statim prætium,seruiat ei tantum qꝑ seruitium cõpenset cum pretio, & postea eat liber quò vult. C. de capti.& postlimi. reuer.l.vlt.36.q.1.de rapto ribus. Quid si plures emptores simul eõcurrant ? Locus erit gratificationi.ĵ. de iure patro. cum autem. ff. ad Sylla.si quis in graui.§. si cum omnes. Quid si nullus emptor appareat ? nihilominus erit liber,& ostiatim quærat pretium.ff.de manumiſſ.l. 4. §. fuis autem aut pro pecunia operas præstet,vt dicitur in l.prædicta.C.de capt. l.vlt.ſcilicet quinque annis,vt ibi dicitur.

† Aliàs ita Lucten. sed ex regiſtro B. Gregorii lib.3,indict. 12. epiſtola. 21. videtur legendum, episcopo Lunenſi.

† Capit.3. eod.tit.in 1 compilatio

Et vide Marquardũ Iust.arg.Instit.de noxa. tract.de Iudæis part.2 cap.1. & nota noſtras in 1.cap.hu ius tit. adde extrauagan rem Paul. iiij. incipit Cum nimis absurdũ. & extrauagan rẽ Pii v. in cip.Romanꝰ Pontifex qu as omnino videas.

† cõditioni. † conditionem.

† Aliàs ita: Verũ. ſi qs quam.

1 Primo epiſcopus loci eligat magis idoneũ ff. de accu. l. ſi plures Gof. ad hoc de procu. ſi duo. lib. 6. Dico, ꝙ ſi inter melio rem eam of fert, vt redimat ad libertatẽ, ſal tem ad ſeruitium,ille præligatur Ioan. And.

† *Vtlitas ſeruitute.*] Duo ſunt dicta.Secundũ tibi,*Si qui.*Abbas Siculus.

CASVS. Primo dicitur,ꝙ Iudæi ſiue Sarraceni Chriſtianas mulieres vel Chriſtiana mancipia nulla de cauſa ſecum debẽt habere,& quicunq; Chriſtianus cum his habitare præſumpſerit,excommunicet.Secundo dr,ꝙ ſi aliqui Iudæi vel Sarraceni, Deo inſpirante,ad fidem Chriſtianam ſe cõuerterint, à poſſeſsionibus ſuis nullatenus expellãtur: cum pp hoc melioris debeant eſſe conditionis q̃ ante fidem receptam: Si autem ſecus factum fuerit, præcipit Papa Poteſtatibus locorum, vt partem hæreditatis,& omniũ bonorum ſuorum ex integro eis faciãt exhiberi. Nota, ꝙ Iudæi Chriſtiana mãcipia habere non debẽt. Item Chriſtiani cũ Iudæis vel Sarracenis habitare non debẽt.Ité eccleſia iudicat de his q̃ foris ſunt. Item Iudæus ad fidem converſus,à poſſeſsionibus ſuis excludi non debet.Item fidelis melioris conditionis eſt,q̃ infidelis. Item argu. ꝙ iudices ſeculares compelli poſſunt ꝑ excommunicationis ſentẽtiã ad iuſtitiam faciendã. Ité Papa ratione fidei Late de hæreditate iudicat. a ¶ *Iudæi ſiue Sarraceni.*] & ita cum Sarraceno morari 1 non licet , ſicut nec cum Iudæo : niſi aliquis ſpiritualis vellet ire , vt eis Prædicaret: quod licet, vt ĵ.eo.quòd ſit.& ſic intellige.11.q.3.ad menſam.

† Concordat extranea gans Pauli ff. tertii. Nota, ꝙ Iudæi Chriſtiana mãcipia habere non debẽt. Item Chriſtiani cũ Iudæis vel Sarracenis habitare non debẽt.Ité eccleſia iudicat de his q̃ foris ſunt. Item Iudæus ad fidem converſus,à poſſeſsionibus ſuis excludi non debet.Item fidelis melioris conditionis eſt,q̃ infidelis. Item argu. ꝙ iudices ſeculares compelli poſſunt ꝑ excommunicationis ſentẽtiã ad iuſtitiam faciendã. Ité Papa ratione fidei Late de hæreditate iudicat. a ¶ *Iudæi ſiue Sarraceni.*] & ita cum Sarraceno morari 1 non licet , ſicut nec cum Iudæo : niſi aliquis ſpiritualis vellet ire , vt eis Prædicaret: quod licet, vt ĵ.eo.quòd ſit.& ſic intellige.11.q.3.ad menſam.

b ¶ *Seruitio.*] ĵ.eo.c.1.& 2.

¶ *Glo.ſeq.obiicit & ſol.ponẽdo.x.caſus quibus eccleſia coercet Iudæos.*

c ¶ *Permittantur.*] Sed quid ad nos de his qui foris ſunt: vt 2.q.1. multi.& 45.diſtin.qui ſyncera?Sol.de his qui foris ſunt nõ iudicat eccleſia:vt pœnã ſpiritualẽ infligat.In caſibus tñ iudicat 2 de eis: quia repellit Iudæos à communione Chriſtianorum. 28. q. 1. ſæpe. ne ab eis corrumpant,vt ibi.& ĵ.eod.ad hoc.& hic. repellit enim eos à legitimis actibus.2.q.7.alieni. & ab officiis publicis. 54. diſt. nulla officia.& ĵ.eo.cum ſit & cap.pen. & ne poſſint emere Chriſtiana mancipia.ĵ.eod.c.vlt.& 54.diſt.fraternitatem.Item non permittit eos facere nouas ſynagogas.ĵ. eo. cõſulvit.Item qđ in diebus lamentationũ non exeant in publicum.ĵ.eo. c.proxi.& ĵ.e. in nõnullis.Item q̃ ſoluant decimas de terris quas colunt.ĵ.de deci. de terris.& ne Chriſtiana mancipia circuncidant.54.diſt.nulla. ne ex teſtamento Chriſtiani aliquid capiãt,& ille Chriſtianus eſt excommunicandus etiam poſt mortem.2.q.2.ſane profertur.& excedentes verberibus ſubiiciuntur.ĵ.de rapt.in archiepatu. hic ergo eccleſia excõicat tãtum illos Chriſtianos,qui cũ eis habitare præſumunt.quũque tũ indirecte excommunicat eos,quia excommunicat Chriſtianos , ne cum eis aliquod commercium habeant.ĵ.de vſu.poſt miſerabilem.& ĵ.eo.etſi.in fi.& cap.poſtulaſti.R.

† Concordat extranea gans Pauli ff. tertii. Nota, ꝙ Iudæi Chriſtiana mãcipia habere non debẽt. Item Chriſtiani cũ Iudæis vel Sarracenis habitare non debẽt.Ité eccleſia iudicat de his q̃ foris ſunt. Item Iudæus ad fidem converſus,à poſſeſsionibus ſuis excludi non debet.Item fidelis melioris conditionis eſt,q̃ infidelis. Item argu. ꝙ iudices ſeculares compelli poſſunt ꝑ excommunicationis ſentẽtiã ad iuſtitiam faciendã. Ité Papa ratione fidei Late de hæreditate iudicat. a ¶ *Iudæi ſiue Sarraceni.*] & ita cum Sarraceno morari 1 non licet , ſicut nec cum Iudæo : niſi aliquis ſpiritualis vellet ire , vt eis Prædicaret: quod licet, vt ĵ.eo.quòd ſit.& ſic intellige.11.q.3.ad menſam.

b ¶ *Seruitio.*] ĵ.eo.c.1.& 2.

¶ *Glo.ſeq.obiicit & ſol.ponẽdo.x.caſus quibus eccleſia coercet Iudæos.*

c ¶ *Permittantur.*] Sed quid ad nos de his qui foris ſunt: vt 2.q.1. multi.& 45.diſtin.qui ſyncera?Sol.de his qui foris ſunt nõ iudicat eccleſia:vt pœnã ſpiritualẽ infligat.In caſibus tñ iudicat 2 de eis: quia repellit Iudæos à communione Chriſtianorum. 28. q. 1. ſæpe. ne ab eis corrumpant,vt ibi.& ĵ.eod.ad hoc.& hic. repellit enim eos à legitimis actibus.2.q.7.alieni. & ab officiis publicis. 54. diſt. nulla officia.& ĵ.eo.cum ſit & cap.pen. & ne poſſint emere Chriſtiana mancipia.ĵ.eod.c.vlt.& 54.diſt.fraternitatem.Item non permittit eos facere nouas ſynagogas.ĵ. eo. cõſulvit.Item qđ in diebus lamentationũ non exeant in publicum.ĵ.eo. c.proxi.& ĵ.e. in nõnullis.Item q̃ ſoluant decimas de terris quas colunt.ĵ.de deci. de terris.& ne Chriſtiana mancipia circuncidant.54.diſt.nulla. ne ex teſtamento Chriſtiani aliquid capiãt,& ille Chriſtianus eſt excommunicandus etiam poſt mortem.2.q.2.ſane profertur.& excedentes verberibus ſubiiciuntur.ĵ.de rapt.in archiepatu. hic ergo eccleſia excõicat tãtum illos Chriſtianos,qui cũ eis habitare præſumunt.quũque tũ indirecte excommunicat eos,quia excommunicat Chriſtianos , ne cum eis aliquod commercium habeant.ĵ.de vſu.poſt miſerabilem.& ĵ.eo.etſi.in fi.& cap.poſtulaſti.R.

d ¶ *A poſſeſsionibus.*] niſi fuerint cõparatæ de vſuris quas tenentur vendere,& pecuniam reſtituere.ĵ.de vſur.cum tu.

¶ *Glo.ſeq.arg.& reci.poteſt obijciendo de dec.cauſam.*

e ¶ *Excõicationis.*] Arg.ꝙ iudex ſecularis compelli poteſt ad iuſtitiam ſeruandam.23.q.5. adminiſtratores. Et hoc videtur facere ratione fidei,quod intromittit ſe de hæreditate,aliàs nõ debet.5.qui ſi.ſint legi.cauſam.ſed illud intellige in quocunque caſu , vbi iudex ſecularis negligens eſt facere iuſtitiam , quod eccleſia ſe intromittere debet,& compellere ipſum. 23.q.5. adminiſtratores. & q.2.dominus.& ĵ.de maledic.c.2.Ber.

f ¶ *Ex integro.*] Præter ſeruos , qui eos prẽuenerint in fide.ĵ. C. de epiſ.& cleri.Deo nobis.§.his ita.Ala.

Ita quorundam.] primo ponit duplicem Chriſtianorũ exceſſum: Secundo tripliciter punit:ibi,*Tales.*Abbas.

CASVS. Quidam Chriſtiani cæca ducti cupiditate deferũt Sarracenis arma,ferrum,& ligamina galearum:& dum ad impugnãdum Chriſtianos prædicta eis miniſtrant, ſuperiores illis ſunt in malitia.Ité ſunt & alij,& q̃ in galeis & natibus Sarracenorũ curam gubernationis aſſumunt:omnes prædictos Lateraneñ.concilium excõmunicauit, & ꝑcipit illos ꝑ Poteſtates locorum bonis ſuis priuari, & capientium ſeruos fieri,& ꝑcipit,vt ꝑ ciuitates maritimas creba & ſolemnis excõmunicatio ꝑferatur. Nota ꝙ Chriſtiani qui cum Sarracenis impugnãt Chriſtianos auxilio vel facto, deteriores ſũt q̃ Sarraceni.Item ſeruitus hic inducit iure canonico. Item excõicatus poteſt iterũ excõmunicari. g ¶ *Qui gloriãtur.*]ſim. 28.q.2. perniciosam. & 86.diſtin. tanta.

† lignamina.

h ¶ *Ferrum.*] vt ĵ. eo. ad liberandam.vbi hoc totum habes,qđ hic dicitur.de quibus hic habetur, ad hoſtes tranferrinõ debent: C.quæ ſiſca. bona res expor. non debeat rũ. l. 1. C. q̃ l. 2. & illi ſunt decapitandi 3. vt ibi,& C. de cõmer. mercatores. ff. de pub.& vecti. cotem ferro. ſi enim non habent ferrũ , nec arma: Nam cauſatũ perimit, cauſa peremꝑta, ſuum, & appellatione armorũ intelliguntur fuſtes & lapides. ff. de verb. ſig. armorum appellatio.Lau.

† Adde ꝙ ſi puniũtur capite cũ eõ de iure ciui res expor. non debeãt.

† Cap.1. eo. tit.in 1.com pl.a par.5.c. conſuluit 3. ſ. de appell. Et de materia & intelle ctu præter doctores hic , vide Marquardũ tract.de Iudæis par. 1. cap. 3.

3 Idem in his, qui docent eos naues facere, cum prius illius rei peritiã nõ habereãt. C. de traudã.& arg.n.q.3.excellentiſsimus. 12.q.1. de viro.& 87. diſt. eos qui.& q̃ in ſordibus eſt adhuc ſordeſcat.47.diſ.quãtum liber.in ſi. Arg.extra.2.q.1.multi.q̃a de his quis foris ſunt,nihil ad nos.24.q.1.c.1. 2. 3. & 4.& 5.de iudi.cum non ab homine.Item q̃ eſt extra eccleſiam,nõ poteſt eſſe magis extra eccleſiã.nr.q.3.omnis Chriſtianus. Ité ar.extra.ff.de verb.obl.qui bis idem.M.dixit, q̃ excõicatus amplius excõicari nõ poteſt,ſed denuntiari poteſt excõicatus,& ſic intelligit omnia iura vbi ſæpius vi aliqs excõicari,& ſic intelligit hic.ſed tu dicas q̃ excõicatus põt iterũ excõicari.Et ſunt duo effectus excõicationis, vt dicũt quidã: Primus effectus eſt eiiciẽdi extra eccleſiã: Sed̃s eſt detinẽdi extra:ſicut q̃ eſt ligatꝰ vno vinculo,poteſt iterũ ligari 4 nõ eſt dubiũ quin excõicatꝰ poſſit adhuc excõicari:ſicut q̃ eſt in vno peccato,poteꝝ aliud cõmittere:& ſic plus punit,& ſic poteſt pluries excõmunicari.& magis ex hoc pu nietur, & ſecunda excõicatio tunc primo incipit habere ſuũ eſſe ctũ,cũ abſoluitur à prima.& tũ prima abſolutio non habuit ſuum effectũ ꝑ ſecunda excõicatione,& ita finaliter nõ prodeſt prima abſolutio,niſi cum abſolutus fuerit à ſecunda. De hoc dixi 3. de offi.ordi.ex parte.& ĵ.de ſent.excom.cum pro cauſa. Ber.

4 Et banniti iterum banniri cita tione ſolum facta vbi habitare conſueuer. t De ma 5. hoc in Spe. de accuſ. ad finẽ. Io. An.

Conſuluit.]Duæ ſunt partes.Secunda:tibi.*Verum.*Abbas.

CASVS.Iudæi nouas ſynagogas erigere nõ debẽt.ſed antiquas, ſi

CAP. V.

ij IVdæi ſiue Sarraceni a, neque ſub alendorũ puerorũ ſuorũ obtẽtu,nec pro ſeruitio b vel alia qualibet cauſa,Chriſtiana mãcipia in domibus ſuis permittantur c habere : Excõicentur autẽ,qui cũ eis præſumpſerint habitare:& infra. ¶ Si qui † prætereaDeo inſpirante ad fidẽ ſe cõuerterint Chriſtianã,à poſſeſſionibus d ſuis nullatenus excludantur:cũ melioris cõditionis ad fidẽ cõuerſos eſſe oporteat quàm antequã fidẽ ſuſcepe rint,habebãtur.Si autẽ ſecus factũ fuerit,Principibus ſeu Poteſtatibus eorundẽ locorũ iniungimus ſub pœna excõmunicationis e , vt portionẽ hæreditatis ſuæ,& bonorum ſuorum ex integro f,eis faciant exhiberi.

¶ Idem † in eodem.

¶ Chriſtiani deferentes Sarracenis merces prohibitas , vel in ipſorum nauibus nauigantes,excommunicandi ſunt, & rebus eorum priuandi , & efficiuntur capientium ſeruꝰ.

CAP. VI.

Ta quorũdam animos occupauit ſæua cupiditas , vt qui gloriãtur g nomine Chriſtiano Sarracenis arma,ferrũ h,& ligamina † deferant galearũ : & pares aut etiã ſuperiores in malitia fiãt illis,dũ ad impugnandos Chriſtianos,arma eis, & neceſſaria ſubminiſtrant i.Sũt etiam, qui pro cupiditate ſua,in galeis & piraticis Sarracenorũ nauibus,regimen & curã gubernatiõis exerceãt.¶ Tales igitur ab eccleſiaſtica cõmunione præciſos, & excõmunicationi ſubiectos k,terũ ſuarum per Principes catholicos & cõſules ciuitatũ,priuatione l mulctari † , & capientium fieri ſeruos m cenſemus.Præcipimus etiã, vt per eccleſias maritimarum vrbium crebra & ſolemnis in eos excommunicatio n proferatur.

¶ Idem.

¶ Iudæi veteres ſynagogas in priorem ſtatum reformare poſſunt:de nouo erigere nõ poſſunt.

CAP. VII.

COnſuluit † : & infra. ¶ Iudæos de nouo cõſtruere ſynagogas, vbi non habuerunt,

¶ Glo.ſeq.arg.quòd clericus miniſtrans,&c.

i ¶ *Subminiſtrant.*]Arg.clericum ꝑ homicidia haberi, qui pugnãtibus arma miniſtrat,dũmodo ibi fiãt homicidia.arg.50.di.ſi qs vi duã.24.q.vlt.c.vlt.ĵ.de homi.ſicut dignũ.§. illi etiã. & §.hi quoq;

k ¶ *Subiectos.*]& ſic ipſo iure ſunt excõmunicati.ĵ.eo. quod olim.

l ¶ *Priuatione.*]Hoc potuit Papa facere contra laicos,ratione criminis commiſſi.Ber.

¶ Glo.ſeq.no.triplici iure ſeruitutem inductam.

m ¶ *Seruos.*] Nota ſeruitutem de iure naturali inductam. 35. diſt. ſexto die.Item de iure gentiũ.diſt.1. ius gentium. Item de iure canonico.15.q.vlt.cum multæ.& hic.& ĵ.eo.ad liberandam.Vin.

¶ Gl.ſeq.no.excommunicatum iterum excommunicari.alleg. concor. & demum contrariam ponit opi.dat ſolutionem.

n ¶ *Crebra & ſolẽnis in eos excõicatio.*]& tũ illi ipſo iure ſunt excõmunicati,& ſic excõicatus poteſt iterũ excõicari.3. q.4. Engel trudã.& arg.n.q.3.excellentiſsimus. 12.q.1. de viro.& 87. diſt. eos qui.& q̃ in ſordibus eſt adhuc ſordeſcat.47.diſ.quãtum liber.in ſi. Arg.extra.2.q.1.multi.q̃a de his quis foris ſunt,nihil ad nos.24.q.1.c.1. 2. 3. & 4.& 5.de iudi.cum non ab homine.Item q̃ eſt extra eccleſiam,nõ poteſt eſſe magis extra eccleſiã.nr.q.3.omnis Chriſtianus. Ité ar.extra.ff.de verb.obl.qui bis idem.M.dixit, q̃ excõicatus amplius excõicari nõ poteſt,ſed denuntiari poteſt excõicatus,& ſic intelligit omnia iura vbi ſæpius vi aliqs excõicari,& ſic intelligit hic.ſed tu dicas q̃ excõicatus põt iterũ excõicari.Et ſunt duo effectus excõicationis, vt dicũt quidã: Primus effectus eſt eiiciẽdi extra eccleſiã: Sed̃s eſt detinẽdi extra:ſicut q̃ eſt ligatꝰ vno vinculo,poteſt iterũ ligari 4 nõ eſt dubiũ quin excõicatꝰ poſſit adhuc excõicari:ſicut q̃ eſt in vno peccato,poteꝝ aliud cõmittere:& ſic plus punit,& ſic poteſt pluries excõmunicari.& magis ex hoc punietur, & ſecunda excõicatio tunc primo incipit habere ſuũ eſſe ctũ,cũ abſoluitur à prima.& tũ prima abſolutio non habuit ſuum effectũ ꝑ ſecunda excõicatione,& ita finaliter nõ prodeſt prima abſolutio,niſi cum abſolutus fuerit à ſecunda. De hoc dixi 3. de offi.ordi.ex parte.& ĵ.de ſent.excom.cum pro cauſa. Ber.

Conſuluit.]Duæ ſunt partes.Secunda:tibi.*Verum.*Abbas.

CASVS.Iudæi nouas ſynagogas erigere nõ debẽt.ſed antiquas, ſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

quas,si corruerint,possunt reædificare in pristinā formam siue statum,& nō amplius exaltare quàm fuerūt:& hoc ꝓ magno beneficio habere debent.Nota ꝙ aliud est de nouo facere, aliud est reficere.Item licitum est consummare,quod non est licitum incipere.Item ecclesia sustinet Iudæos in suis obseruantiis.

1 De facto iurē enim hoc fecit mors Christi,infra eo, & si iudæos in princ. & Hostien. Ioan. And.

a ¶ *Antiquæ.*] Constantinus imperator contulit libertatē ecclesiis: & Iudęos seruituti subiecit 1. postea vero Iulianus imperator apostata dedit licentiā Iudæis nouas construere

2 Pato glosam reprehē de ad iudæos Iuliani, qui Iudæos cohortatus est,vt tempium. Hieroſoly mis in odiū Christianorum reficerent,vt refert Nicephorus lib. 10. histor. ecclesi. c. 32. & Cassiodorus in tripartita. lib. 6. cap. 43.

synagogas 2, vt legitur in chronicis.Tan.

b ¶ *Reædificent.*] sic 3. eo. Iudęi. C. de Iudæl. vit. quia aliud est tueri quod positum est.& ateliud nouum facere. ff. de vsufruct. vsufructua rius nouum.

† Capit., cod. tit. in 2 compilatio & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 2. cap. 2. §. ad hæc.

c ¶ *Exaltent.*] nō enim licet cuilibet possessiori trāsformare possessionem, puta vsufructuario. ff. de vsufru. æquiſſimum. §. sed & colores. B.

Ad hæc.] Primo ꝓhibet:Secundo ꝓhibitionis causam reddit:ibi, *Quoniam.* Abbas Siculus.

CASVS.Præcipit hic Papa Prælatis ecclesiarum,ꝙ ipsi prohibeant oibus Christianis, & cōpellant si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam,ne in seruitio Iudæorum morentur, nec Infantes Iudæorum nutrices mulieres in domibus eorum nutrire præsumant, quoniam Iudæorum mores moribus Christianorum non concordant:& per assiduam conuersationem simplices ad suam perfidiam inclinarent.Nota quòd familiaritas malorū vitanda est, ne boni corrumpantur ab eis.

¶ *Glossa sequens arguit à contrario,quod ſtatim determinat,*

† Dictio, eosdem. de est in antiquis.

d ¶ *Assidue.*] sic 3. eo. c.1. & 2. &c. Iudæi 2. & est arg.ex eo ꝙ dicit,assidue, ꝙ interpolatim possunt seruire : qđ intellige secundum tenorem illius c.3.eo.multorum.§.1.sed in domibus nullo modo,prout.j.sequitur.& prædic.concor.28.q. 1. Iudæorum.fæpe.& j.eo.etsi Iudæos.

e ¶ *In eorundem domibus.*] Et ita videtur ꝙ extra domum Iudæorum possint.eadem prohibitio est j.eo. etsi.

f ¶ *Concordant.*] 23.q.8.dispar.& in habitu etiam differre debent à Christianis,vt possint melius euitari.j. eo.in nonnullis.

g ¶ *Simplicium.*] quia innocens credit omni verbo.22.q. 4. innocens.simile 28.q.1.c.fæpe.

Sicut Iudæi.] Diuiditur,quia continet multa dicta, quæ patent, Abbas.

CASVS. Statuit Clemens Papa, quòd nullus Iudæus compellatur ad fidem venire inuitus : & si aliquis ad fidem confugerit Christianam, postquam voluntas eius patefacta fuerit, absque impedimento Christianus efficiatur:fidem enim habere non creditur, qui non spontaneus ad fidem accedit. Secundo dicit,quòd nullus Christianus sine iudicio secularis potestatis Iudæum occidere vel mutilare,vel pecunias suas auferre præsumat, vel bonas consuetudines Iudæorum immutet,nec in festiuitatibus suis perturbet,vel coacta seruitia exigat Tertio statuit, vt nullus cœmeterium Iudæorum mutilare,aut inuadere, siue obtentu pecuniæ humata corpora effodere præsumat.& si quis cōtra hoc fecerit,honoris & officij sui periculum patiatur, aut excommunicetur,nisi satisfecerit.Nota quòd Iudæus nō est compellendus inuitus recipere baptismū.

Item coacta seruitia non sunt à Iudæis extorquenda.Item Iudæi possunt habere cœmeterium.

† Cap. 3. cod. tit. in 2. compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 10. cap. 1. Et de primo contextu parte vi de B. thomam 2. 2. q. 10. art. 8. & ibi Caietanum & Turrecremata & in cap. de Iudæis dist. 45.

h ¶ *Inuitos.*] hoc ideo dicit:quia nullus ad fidem cogendus est 23. q.5.ad fidem.45. dist. de Iudæis. quia si simpliciter & absolute compellantur, non recipe rent, characterem : sed si conditionaliter compellantur, bene recipiunt, & compellendi sunt, vt fidem sic susceptam obseruēt,vt 3. de bap.maiores.§.item quæritur. 45. distin. de Iudæis. & ff. de ritu nupt.si patre. & C. eo. tit.nullus.Ber.

† Vide B. Thomā. 22. q. 64. art. 2. & 3. & Dominicum. 5. de iust & iure. q. 1. art. 2. & 3.

† baptisma

† cognosci tur.

i ¶ *Christi fidem habere.*] ꝓbatio eius quod nullus compelli debet ad fidem : quia fides ex necessitate esse non debet.45.distin.quid au tem. & cap. qui syncera. & 23. quæst. 5. ad fidem.

k ¶ *Sine iudicio terrenæ potestatis.*] Nulli enim permissum est occidere,vel pœnā infligere,nisi cui ex officio permittitur. 23.q.5. qui malos. & c. miles. & cap.cū minister.& pœna non est inferenda, nisi per iudicem.33.q.2. cap.interfectores. §. in hoc.Ber.

l ¶ *Bonas.*] secus si malas , ne deludant Christianis prætēdentibus figna lamētationis, & non prorumpant in cō tumeliam creatoris. j. eod. in nonnullis. & ne annuatim simulatā speciem crucis exurāt suas festiuitates more

† plectetur

3.C. eod. Iudæos. sed solito celebrent. 45. distinct. qui syncera. vt hic dicitur.& C.eod. tit.nemo.A.

¶ *Glossa sequens signat contrarium & soluit.*

m ¶ *Cœmeterium.*] arg.contra.ff.de sepul.vio.sepulchra.Sol. sepulchra hostium religiosa non sunt , vt ibi dicitur : nec illud infringens incidit in edictum. Iudæi vero non reputantur hostes. 23.q.8. dispar.licet sint hostes fidei nostræ.j.eo.& si Iudæos.

n ¶ *Pecuniæ.*] quæ in sepulchris ponenda non est.arg.ff.de reli. & sum.fu.si quis impediat.§.funeris causa. & 13.q.2. non æstimemus. circa medium.Tan.

o ¶ *Effodere.*] quod qui fecerit,sepulchri violati tenetur.ff.de sepul.vio.l.3.§.si quis.& secundum quosdam hæc actio infamat.ff.de sepulvio.l.1.Alij dicunt,quòd nō infamat,cum sit actio in factum, & in l.illa impropie ponitur actio.Ala.

Huc spectat horrendum illud facinus quod narrat Nicephorus lib. 4. histo riæ eccle siast. cap. 16 vbi Iudæi in Christi con tumeliam , infamem in cruce excarnificant.

p ¶ *Aut excommunicationis.*] & ita videtur in optione iudicis ꝙ istorum pro pœna imponat,si nō satisfecerit,& si iste vult satisfacere,non punitur.sim.35.distin.episcopus aut presbyter.& 47. dist. 1.& 92.dist.cap.vlt.ita est argum. quòd pro quolibet peccato non debet episcopus sententiam in aliquem fulminare,vel excommunicare vel deponere.Ber.

Quam sit.

CAP. VIII.

AD † hæc omnibus Christianis,qui sunt in iurisdictione vestra penitus interdicatis,& si necesse fuerit,districtione ecclesiastica cōpellatis eosdem †, ne Iudæorum seruitiose assidue [d], pro aliqua mercede exponant : quod etiam obstetricibus,& nutricibus eorum prohibere curetis , ne infantes Iudæorum in eorundem domibus [e] nutrire præsumant : Quoniam Iudæorum mores, & nostri in nullo concordant [f]: & ipsi de facili ob continuam conuersationem , & assiduam familiaritatem , ad suam superstitionem & perfidiam simplicium [g] animos inclinarent.

¶ Clemens tertius.

¶ Iudæi inuiti non sunt baptizandi,nec ad hoc cogendi , nec sine iudicio puniendi, aut rebus suis spoliandi,vel in suis festiuitatibus molestandi,nec ipſorum cœmeteria violanda , aut coram corpora exhumanda.

CAP. IX.

SIcut † Iudæi:& infra. ¶ Statuimus , vt nullus inuitos [h] vel nolentes Iudæos ad baptismum venire compellat. Si quis autem ad Christianos causa fidei confugerit , postquam voluntas eius fuerit patefacta, Christianus absque calumnia efficiatur:quippe Christi fidem habere [i] non creditur , qui ad Christianorum baptismum † non spontaneus,sed inuitus cogitur † peruenire. ¶ Nullus etiā Christianus eorū quemlibet sine iudicio terrenæ potestatis [k] vel occidere†,vel vulnerare,vel suas pecunias auferre præsumat,aut bonas [l],quas hactenus habuerunt cōsuetudines immutare : præsertim in festiuitatum suarū celebratione quisquā fustibus vel lapidibus eos nullatenus perturbet:neque aliquis ab eis coacta seruitia exigat,nisi q̄ ipsi tēpore præterito facere cō sueuerunt. ¶ Ad hoc malorū hominum prauitati,& auaritiæ obuiantes. Decernimus , vt nemo cœmeterium [m] Iudæorum mutilare aut inuadere audeat, siue obtentu pecuniæ [o] corpora humata effodere [o]. Si quis autem huiusmodi decreti tenore cognito (quod absit) cōtraire præsumpserit, honoris & officij sui periculum patiatur,aut excōicationis [p] sententia plectatur.† ni si præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

¶ Idem.

¶ Ponit duas indulgentias illorum ,

CAP. X.

QVàm † sit laudabile:& infra. ¶ Tuis frater episcope petitionibus annuentes , tibi tuisque sociis,cum ad prædicādam Christi fidem Paganis † existis, Apostolica auctoritate cō cedimus:vt vobis his cibis cum modestia & gratiarum actione, iuxta canonicas sanctiones, vti liceat [b],qui vobis ab ipsis in fidelibus apponuntur [c]. ¶ Insuper indulgemus,vt quicunque religiosi seu clerici idonei ad annū tiandum gentibus Euangelicā veritatem, requisita & habita [d] Prælatorum suorum licentia,tibi voluerint adhęrere , id absq; contradictione qualibet, liberā exequendi habeant auctoritate Apostolica facultatem.

† Capit. 4. cod. tit. in 2. compilatio. Vide Marquardū Susat. de Iudæis. par. 1. cap. 4. vbi plene. adde Thomam in Sol. contraria intelligū tur de Iudæis, qui discernunt cibos.hoc, & c.ad mensam.& c.infideles.de Paganis intelligitur. Sed quare potius vitamus conuiuium Iudæorum,quàm Paganorum ? Ratio illa est:quia illi scilicet Iudæi discernunt cibos nostros, vnde nō de bemus cibis eorum vti,ne videamur inferiores illis:vt dicit prædictum c.omnes.Pagani vero nō discernunt cibos:sed hodie & isti & illi discernunt:vnde non debemus comedere apud eos,nec ipsi apud nos,licet hoc non contineatur in verbis edicti,vt patet hic, & c.ad mensam. sed quantum ad sententiam eos vitare debemus. argu.ff.de pet.hæred.item veniunt.§.ait senatus.Sed quare potius vitamus cōuiuium q̄ colloquium?Ideo loquimur eis vt eos possimus lucrari,quod alias facere non possemus,vt in cap.infideles.

Qui Paganis Prædicant.

CAP. XI.

SIgnificauit † nobis tua fraternitas , quomodo aliqui ciuium tuorum in Alexandriā valeant proficisci , pro recuperandis conciuibus suis, qui illic in captiuitate tenentur:Hoc arbitramur licite posse fieri, dummodo nihil in mercibus suis , vel alio modo secum illuc deferant , vnde possit Sarracenis (excepto redemptionis articulo) aliquot commodum [e], aut subsidium prouenire:quod etiam corā te prius iuramēto [f] firmabunt. ¶ Illi quoque , qui post treugam in transmarinis partibus factam, cum commercio Alexandriam adiuerint , si detulerint merces prohibitas causa lucrandi , excommunicationis [g] vinculum non euadunt † : sicut nec illi , qui in personis propriis non euntes, merces eis per nuntios [h] destinarunt. ¶ Ad vltimum illos, qui iurauerunt se amplius in terram Sarracenorū cum mercibus non ituros, nisi pax esset inter Christianos & ipsos , & post treugam [i] factam venerūt illuc : conditio illa de pace, aut treuga habenda , ab excommunicationis vinculo non absoluit [k].

† Cap. 3. cod. tit. in 2. compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 10. cap. 1. Et de primo contextu parte vi de B. thomam 2. 2. q. 10. art. 8. & ibi Caietanum & Turrecremata & in cap. de Iudæis dist. 45.

† euadant

¶ Idem.

¶ Pro redimendis captiuis licet ire Alexandriam iuxta ritibus quod nihil diferent auxilii seu subsidij extra redemptionis articulum , Portans vel mitteus etiam post treugas merces prohibitas excommunicatus est,& pacis appellatione non veniunt treugæ.

CAP. XII.

QVod † olim præceptum fuit:& infra. ¶ Sane licet hoc fuerit in conciliis Lateranen. concilio prohibitum fuit, quòd nullus merces prohibitas Sarracenis portaret per se vel alium,& Clemens Papa omnes illos excommunicatiōi supponit,qui amplius eum Sarracenis mercimonium habuerint per se vel per alios;aut quocunque modo aliqua rerum subsidia,dum guerra duraueriti;naturā belduxerint impendenda:vnde mandat quibusdam,quatenus nullo modo,

† Cap. 6. eo. tit. in 2. compilati. Vide Martinū Naarrum superiori cap. citatum.

Vam sit.] Duo sunt dicta.Secunda pars:ibi. *Insuper.* Abbas.

CASVS. Quidam eps qui volebat prædicare fidem catholicam Paganis,quæſiuit à Papa,vtrum deberet vti cibis illorū: cōcedit ei dñs Papa & ſociis eius , vt cū exibunt ad prædicandā fidem Paganis,liceat eis vti his cibis cum gratiarum actione,qui sibi ab ipſis infidelibus apponentur,dummodo abſtineant ab eſu carniū his dieb⁹,quib⁹ carnibus vti non licet,iuxta canonicas ſanctiones. Insuper concedit eidem,vt quicunq; religioſi aut clerici idonei ad prædicandam fidem tia ſui prælati. Item nō teſt prædicare ſine licē ſufficit petere licentiā niſi ſit obtenta.

† Capit. 5. cod. tit. in 2. compilatio. & 23. q. 4. infideles. & 11. q. 3. ad menſam, dummodo & aliis nō coinquinentur. Arg. contra. 28. q. 1. nullus. & cap. oēs. Sol. contraria intelligū tur de Iudæis, qui diſcernunt cibos.hoc, & c.ad menſam.& c.infideles.de Paganis intelligitur. Sed quare potius vitamus conuiuium Iudæorum,quàm Paganorum ? Ratio illa eſt:quia illi ſcilicet Iudæi diſcernunt cibos noſtros, vnde nō debemus cibis eorum vti,ne videamur inferiores illis:vt dicit prædictum c.omnes.Pagani vero nō diſcernunt cibos:ſed hodie & iſti & illi diſcernunt:vnde non debemus comedere apud eos,nec ipſi apud nos,licet hoc non contineatur in verbis edicti,vt patet hic, & c.ad menſam. ſed quantum ad ſententiam eos vitare debemus. argu.ff.de pet.hæred.item veniunt.§.ait ſenatus.Sed quare potius vitamus cōuiuium q̄ colloquium?Ideo loquimur eis vt eos poſſimus lucrari,quod alias facere non poſſemus,vt in cap.infideles.

Pro redimendis captiuis licet ire Alexandriam iuxta ritibus quod nihil diferent auxilii seu subsidij extra redemptionis articulum , Portans vel mitteus etiam post treugas merces prohibitas excommunicatus est,& pacis appellatione non veniunt treugæ.

CAP. XII.

QVod † olim præceptum fuit:& infra. ¶ Sane licet hoc fuerit in conciliis Lateranen. concilio prohibitum fuit, quòd nullus merces prohibitas Sarracenis portaret per ſe vel aliū,& Clemens Papa omnes illos excommunicatiōi ſupponit,qui amplius eum Sarracenis mercimonium habuerint per ſe vel per alios;aut quocunque modo aliqua rerum ſubſidia,dum guerra duraueriti;naturā belduxerint impendenda:vnde mandat quibuſdam,quatenus nullo modo,

† Cap. 6. eo. tit. in 2. compilati. Vide Martinū Naarrum ſuperiori cap. citatum.

quæritur,qualiter valeant illud proficiſci?Reſpondet Papa,quòd bene poſſunt ire,dummodo nihil in mercibus portent , vel alio modo,vnde poſsit Sarracenis aliquod ſubſidium prouenire:excepto redemptionis articulo:ita tñ ꝙ hoc prius firment ꝓprio iuramēto.Secūdo dicit,ꝙ illi,ꝙ poſt treugam factā inter Chriſtianos & Sarracenos portant illuc merces prohibitas ab excōmunicatiōe nullatenus excuſantur ſicut nec illi excuſantur, qui per alios mercēs ꝓhibitas illuc trāſmittunt. Tertio dicit, aliqui iurauerūt in terram Sarracenorū cum mercibus prohibitis ſe amplius nō ituros, niſi pax eſſet inter Chriſtianos reformata:& poſt factā treugā iuerunt il luc cū mercibus ꝓhibitis:q̄ritur,an excuſent ab excōicatione? Rñdet Papa,ꝙ cōditio illa de pace vel treuga eos ab excōmunicationis vinculo non abſoluit,nec etiā à periurio. Nota ꝙ q̄ portāt mercēs prohibitas Sarracenis, ſunt ipſo iure excōicati : & nullo tempore pacis vel treugæ excuſantur.

e ¶ *Aliquod cōmodum.*] ſcđm q̄d dr 8. eod. ita quorūdā,vbi de hoc.& j.eo. ad liberādā. nihil ergo in mercib⁹ portā dū eſt niſi illud , vnde poſsint redimere captiuos,vt hic dicit.Sed q̄d ſi nō poſſunt redimere captiuos niſi portēt eis arma vel ferrum , nunquid hoc facere poſsūt ſine pœna excōicationis?Arg.ꝙ ſic, ex eo ꝙ hic dicit,exceptio redēptiōis articulo : ſed nō credo,niſi primo reqratur auctoritas Papę,ne aliqđ fraudis fiat.Ber.

¶ *Glo.ſeq. obiicit,& dupliciter ſoluit,*

f ¶ *Iuramento.*]Sed nonne ſufficit pœna excommunicationis?Poteſt dici : quòd hoc exigitur à ſuſpecto.arg.28.diſtin.de Syracuſanæ.& 10.q.vlt.c.vlt.quoniā eorum ruinæ debent occurrere Prælati.93.diſt. diaconi. & 22.q. 5.hoc videtur. & ad maiorem cautelam exigitur iuramentum etiam à quocunque.L.au.

g ¶ *Excōicationis.*] de qua habes 5.eo.ita quorūdam.& ideo, quia licet treuga ſit facta,non tñ pax perpetua:vt j.§. proxi. vnde ꝓhibitio nō intelligitur ꝓpterea relaxata de mercibus ꝓhibitis. Ber.

h ¶ *Per nuntios.*] ſic:j.c.proxi.qui per alium facit,per ſe facere videtur:vt hic,& j.de ſen.excom.mulieres.46.diſt.ſicut nō ſuo.ff.de admini.tuto.ita tamen.§.geſsiſſe.Ber.

† Et ibi pax requiritur , treuga non, ſufficit vide Paulum de Caſtro, Angelū, & plenius ꝙ Alexandrum in l. conuenientem. ff. de pactis & Baldū in tit. de pace Conſtant. §. valle. vbi dicit,quòd treuga magis accedit ad

i ¶ *Poſt treugam.*] Treuga eſt ſecuritas perſonis & rebus ad tempus conceſſa.5.de treuga. c.1.& qui facit treugam 2 non facit pacem,nec deſiſtit à guerra,niſi ad tempus:quia qui diſtulit, non intorum deſtitit.2.q.3.§.notandum.& ff.de iud. deſtitiſſe.

k ¶ *Non absoluit.*] nec etiam à periurio:quia licet treuga ſit facta non tamen pax,& ita non extitit conditio,vnde incidit in ſentē de pactis tiam excommunicationis,& in periuriū,& ſic treuga nō eſt pax.

Vod olim.] Primo excommunicat:Secundo hortatur illos, quibus ſcribit ibi. *Veſtræ igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. In Laterañ. concilio prohibitum fuit, quòd nullus merces prohibitas Sarracenis portaret per ſe vel aliū,& Clemens Papa omnes illos excommunicatiōi ſupponit,qui amplius eum Sarracenis mercimonium habuerint per ſe vel per alios;aut quocunque modo aliqua rerum ſubſidia,dum guerra duraueriti;naturā belduxerint impendenda:vnde mandat quibuſdam,quatenus nullo modo,

Ignificauit.]Habet tria,Secundum:ibi, *Illi quoque.*Tertium: ibi, *Ad vltimum.*Abbas.

CASVS. Quidam erant in captiuitatem Sarracenorum : amici ſiue conſanguinei illorum volebant illuc ire pro ipſis recuperādis

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo, aut quocunq; ingenio eis mercimonia, cõsilia, vel alia subsidia transmittant: & si qui contra fecerint, nõ solum sint ipso iure excommunicati, verum etiam iram Dei viuentis incurrant. Nota, quòd quicunque cum Sarracenis mercimonia habuerint, ipso iure sunt excommunicati.

a ¶ *In consilio Lateranen.*] ℣. eo. ita quorundam. Ber.

† Lateranẽ. sub Alexandro iii. cap. 24.

¶ *Gl. seq. quærit, & sol.*

b ¶ *Supponimus.*] Et iã suppositi erant per Alexan. in consilio Lateranẽ. ita quorundã. & sic est canon latæ sniæ, vt patet in fine. & ita vĩ, q; qui cõtra faciunt, duplici excõicatione sunt ligari. Sed quis ab soluet tales? Potest dici q; epi i ipsorũ, quia ex quo Papa sibi hoc non retinuit, aliis indulsit se vĩ. ℣. de sent. excom. nuper. quia sibi referuatus per Fulã Cænã. Domini. §. cæterum à præd' ctis sententiis.

lio Lateranẽ. a † districte inhibitum, Nos tamen omnes illos excommunicationi supponimus b, qui iam amplius cũ Sarracenis mercimonium habuerint, vel per se, vel per alios: nauibus, seu quocũque alio ingenio eis aliqua rerum subsidia c seu consilia, quamdiu inter nos & illos guerra durauerit, duxerint impendenda. ¶ Vestræ igitur discretioni mãdamus, quatenus nec per vos, nec per vestras naues, nec alio quocunque modo, aut ingenio eis mercimonia, cõsilia, vel alia subsidia transmittatis: ne si aliqui in sua malitia indurati, secus agere præsumpserint, nõ solum ipso iure incidãt in excommunicationem illam, verumetiam iram d Dei viuentis incurrunt.

1 Hodie solus Papa absoluit, cum sit casus Papæ reseruatus per Fulã Cænã. Domini. §. cæterum à præd' ctis sententiis.

¶ Innocentius iij. archiepiscopo Senoñ. & episcopo Parisiẽ.

¶ Iudæi nutrices vel seruientes Christianos habere non debent, contra facientibus interdicitur Christianorum commercium.

CAP. XIII.

† Capit. 1. eod. tit. in. 3 compilatio.

ET si † Iudæos, quos prohibet pia culpa submisit perpetuæ seruituti, pietas Christiana receptet, & sustineat cohabitationem illorum: ingrati e tamen nobis esse non debent, vt reddant Christianis pro gratia f cõtumeliam, & de familiaritate g contemptum: qui † tamquam misericorditer in nostram familiaritatem admissi, nobis illam retributionem impendunt quam (iuxta vulgare prouerbium) mus h in pera, serpens in gremio, & ignis in sinu suis consueuerunt hospitibus exhibere. ¶ Accepimus autem, quòd Iudæi faciunt Christianas filiorum suorum † nutrices i: & (quod non tantum dicere, sed etiam nefandum est cogitare) cum in die Resurrectionis Dominicæ illas recipere corpus & sanguiné Iesu Christi contingit, per triduum antequam eos lactẽt lac effundere k faciunt in latrinam. Alia insuper contra fidẽ catholicam detestabilia †, & inaudita committunt, propter quæ fidelibus est verendum, ne diuinam indignationem incurrant: cum eos perpetrare patiũtur l indigne, quæ fidei nostræ confusionem induncunt: & infra. ¶ Inhibemus ergo districte, ne de cętero nutrices, vel seruientes habeant Christianos: ne filij liberæ m, filiis famulentur ancillæ n: sed tamquam serui à Domino reprobati, in cuius mortem nequiter coniurarunt, se † saltem per effectũ operis recognoscant seruos illorũ, quos Christi mors liberos, & illos seruos effecit: & infra. ¶ Si vero nutrices & seruientes non dimiserint Christianos, sub excommunicationis o pœna inhibeatis † districte omnibus Christianis, ne cum eis cõmercium aliquod audeãt exercere.

† Vide Mar quardum tract. de Iudæis par. 2. cap. 4. nu. 15. & cap. 4. nu. 18.

¶ Idem.

¶ Iudæus qui percusserit, clericum tempore raliter punitur & si de facto puniri non potest interdicitur filii Christianorum cõmercium donec satisfecerit p iniuriã passo.

CAP. XIIII.

POstulasti † qualiter contra Iudæum procedere debeas qui manus iniecit in quendam clericum violentas? Ad quod breuiter respondemus, quòd si dictus Iudæus tuæ iurisdictionis existit, ipsum pœna pecuniaria q punias, vel alia (secundum quòd conuenit) temporali, faciens læso satisfactionẽ r congruam exhiberi: alioquin monẽdus est, vt passo iniuriam & ecclesiæ faciat satisfieri cõpetenter: q; si dñs eius hoc neglexerit, p; atus loci præcipiat Christianis q censurã ecclesiasticam, ne cum ipso Iudæo cõmercium habeant donec satisfaciat. Nota q; pro iniuria illata potest quis pecuniaria pœna puniri. Item ante absolutionẽ debet læso satisfieri. Item pp negligentiam iudicis secularis deuoluitur iurisdictio ad iudicem ecclesiasticum. Item indirecte excommunicantur Iudæi.

p ¶ *Pœna pecuniaria.*] Ad arbitriũ iudicis. ℣. de off. leg. de cautis. §. fi. ga spirituali pœna ipsum punire nõ potest, cũ sit extra ecclesiã: q; nihil ad nos de his qui foris sunt. 2. q. 1. multi 3: quando ecclesia possit punire Iudæos, dictũ est ℣. c. ita. & melius in c. Iudæi. Ber.

q ¶ *Læso satisfactionem.*] hoc regulare est, vt semper ante absolutionem satisfaciat læso. & infra. de senten. excommu. porro paro-

a ¶ *Christianis.*] Et ita indirecte excommunicantur Iudæi. De hoc dic vt dictum est ℣. eod. ita quorundam.

chianos conquesti. & pluribus aliis ca. & Ecclesiæ satisfacere debet, cui fuit facta iniuria in personam eius ministri, vt 3. q. 1. nulli. in fin. & 2. q. 7. accusatio. Ber.

IN nõnullis.] Tria sunt dicta: Secundum: ibi, *In diebus*. Tertium: ibi, *Illud autẽ*. Abbas Sicul. CASVS. In quibusdam prouinciis Iudæi seu Sarraceni p habitũ distinguũt à Christianis, in quibusdam vero nõ: vnde ptingit aliqñ, q; Christiani Iudæis, & Iudæi Christianis mulieribus p errorẽ carnaliter cõmiscẽtur: Ne igitur tam dãnatus excessus p talẽ erroré vlterius committatur, statuit concilium generale, vt Iudæi siue Sarraceni vtriusq; sexus in qualibet prouincia Christianorum, p habitũ publice distinguãtur à Christianis. Secundo dĩ, q; in diebus lamentationum, Iudæi siue Sarraceni non exeant in publicum: quia vt dicitur, tũc ornatius incedere non erubescũt, & Christianis, qui Pasionis sacratissimæ memoriam exhibentes, lamentationis signa pretendunt, illudere nõ formidant. Tertio ꝓhibetur, ne in cõtumeliam creatoris ꝓ similes psumant, & quia ptumelia creatoris dissimulari non debet: ꝓcipit concilium huiusmodi prẽsumptores p Potestates locorum cõdigne compesci, ne cruci fixũ pro nobis blasphemare præsumant. Nota q; Iudæi & Sarraceni à Christianis per habitũ discerni debẽt. Ité Iudæi siue Sarraceni Christianis mulieribus non commiscendi. Ité in die lamentationũ in publicum exire nõ debent. Item iudex ecclesiasticus potest compellere Principes, vt cõpescãt Iudæos à suis præsumptionibus.

¶ *Glo. seq. circa distinctionẽ habitus ponit quatuor similia.*

b ¶ *Distinguit.*] sic per habitum debẽt distingui nouitij à professis. ℣. de stat. regulari. cap. penult. & meretrix à matrona. ℣. de senten. excom. in audiẽtia. & ff. de iniuriis. itẽ apud. §. si quis virgines. & masculi à fœminis per crines & vestes. 30. distin. si qua mulier. sic & liber distinguitur à seruo per pileũ. C. de lati. liber. tollen. l. 1. §. sed & qui pileati. Io.

c ¶ *Commixtionis.*] quia nec matrimoniũ inter Iudæum & Christianam esse potest. 28. q. 1. caue. Ber.

d ¶ *Errorũ.*] ergo si ignoranter commiscẽatur Christianus Iudææ dsimodo non sit crassa siue affectata ignorãtia, excusatur in eo q; Iudæa. arg. 34. q. 2. in lectum. & ℣. de cleri. excom. Apostolicæ.

e ¶ *Prodeant.*] ℣. eod. quia.

f ¶ *Illudere.*] sic reddunt nobis pro gratia contumeliam & contẽptum: vt ℣. eod. & si Iudæos.

g ¶ *Admiaduersionis.*] scilicet, pecuniaria pœna, vel alia temporali, prout visum fuerit iudici. ℣. c. proxi. Ber.

† Dicitio, omnibus dẽest in antiquioribus codicibus.

† Idem sentit Innocentius iii. in concilio generali Lateran. cap. 68. & cap. 1. eod. tit. in 4. cõpilatio.

† Vide Marquardũ tract. de Iudæis par. 2. cap. 4. & extrauagantes citatas supra eo. tit. cap. 2. & intellectu Pymencũ in Directorio inquisitor. par. 2. q. 46. nu. 30.

† differentur.

† velamentum.

† vterius.

† Post verbum distinguantur in antiquo concilio, & in antiqua compilatione additur hæc verba: Cum etiam per Mosen ipsum legatur eis iniunctum.

† Redẽpto tit. vox est in concilio & in veteri compilatione.

† In codice Barbatiæ ita: Et tamen per effectũ operis recognoscant, se seruos illorũ, &c.

† Vide B. Thomam. 2. q. 10. art. 9

† Et supra de diuor. gaudemus. per quæ iura patet illos ex iniquis & execrandis nõ effe: & ideo non mãdat hic illos abs. quod faciat. de iureiur. sicut 3. pro chiano pe finem. Io And.

1 ¶ Prouinciale concilium.] ℣. de accusa. sicut olim.

¶ *Glossa sequens obiicit & soluit.*

illius dissimulare nõ debemus opproprium, qui probra nostra deleuit: Præcipimus præsumptores huiusmodi per principes seculares, condignæ animaduersionis g adiectione cõpesci, ne crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare k præsumant.

¶ Idem † in eodem.

¶ Præponens Iudæum vel Paganum publicis officiis, per concilium prouinciale corripitur, & præposito denegatur Christianorum commercium. donec deposuerit officium: & in vsus Christianorum pauperum restituet in de quæsita, secundum episcopi prouidentiam.

CAP. XVI.

CVm † sit nimis absurdum, vt blasphemus l Christi in Christianos, vim potestatis exerceat: quod super hoc Toletanum † concilium m prouide statuit, nos propter transgressorum audaciam in hoc generali concilio innouamus: Prohibentes, ne Iudæi publicis officiis præferantur: quoniam sub tali prætextu Christianis plurimum sunt infesti. ¶ Si quis autem eis officium tale commiserit: per prouinciale l concilium, quod singulis annis præcipimus celebrari: monitione præmissa, districtione, qua conuenit, compescatur. ¶ Officiali vero huiusmodi, tandiu Christianorum communio in commerciis & aliis denegetur, donec in vsus pauperum m Christianorum, secundum prouidentiam diœcesani episcopi conuertatur, quicquid fuerit à Christianis adeptus occasione officij sic suscepti: & officium cum pudore dimittat, quod irreuerẽter assumpsit. Hoc idem extendimus ad Paganos.

¶ Idem in eodem.

¶ Concilium generale repetit concilium Lateranen. supra eod. it a. & addit pœnam satisfactionis tempore absolutionis impendendam.

m ¶ *In vsus pauperum.*] Sic ergo pauperibus restituitur, quod iniuste extortum est: vt ℣. de immuni. eccle. quia si vero officium licitũ est, tunc si vellet, posset dare pauperibus quod iniuste extortũ est. 14. q. 5. nõ sane. sed contra vĩ, q; restituendũ sit illis, à q; bus est extortum, & non pauperibus. ℣. de homi. sicut dignum. §. eos. & ℣. de vsu. cum tu. & ℣. de iureiuran. eam te. & ℣. de deci. tua 2. 18. distin. quoniam. hoc ideo fit in hoc casu: quia nescitur à quibus extortũ fit. maior pœna ponitur in sequẽti ca. illis, qui merces prohibitas portant ad Sarracenos. Io.

† Idem Innocẽtius ter in concilio Lateranen. cap. 69. & cap. 2. eo. ti. in 4. com pilat.

† Videto notas nostras in hoc decretum.

† Hoc statuit Toleta num concilium tertiũ ca. 14. in eõ cilijs editis quod apud Gratianũ in cap. nulla 54. dist. tri. cilio Toleta no quarto.

† Deintelligẽdum hæreticalis vel Nicolaum Pymencum in Directorio inquisitorio. Apostolica vnde intelliges odium Iudæorũ in Christianos

† In concilio Toletano.

† Videto notas nostras in hoc decretum.

† Idem Innocẽtius ter in concilio Lateranen. cap. 69. & cap. 2. eo. ti. in 4. compilat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD *liberandam.*]Duæ sunt partes:Secũda:ibi,*Et talibus.*Ab. CASVS.In concilio isto dicitur illud quod legitur 3.eo.ita quorundam.hoc adiecto,q illis qui prædicto modo delinquunt, gremium non aperiatur ecclesiæ, nisi totum quod ex tam dãnato commercio perceperunt, & tantũdem de suo in terræ Sanctæ subsidiũ destinauerint: vt in eo puniantur in quo peccauerũt:Quòd si soluendo nõ fuerint, sic aliàs delictum istorum taliter puniatur,q alij attentare similia pertimescant. Nota q qui cõtra ecclesiam delinquit, in eo punitur, vt ab ea nõ recipiatur do nec satisfaciat.Item punitur quis in eo,in quo deliquit : Item pœna vnius debet esse metus alterius.

a ¶*Excommunicamus & anathematizamus.*] sicut 3. eod. ita.& cap. quod olim.

c ¶*Priuatione.*] hoc totum habes 3.eo.ita.

¶*Glo. seq. dat simile de vsura, concludit tamen quòd hoc grauius.*

c¶*Totum quod ex commercio.*]Totum ergo lucrum, quod ad eos peruenit ex hoc commercio,debent dare in subsidium terræ Sanctæ,in cuius detrimẽtum hoc fecerunt : & simile est crimini vsurarũ:in quo quicquid forti accedit, vsura est : vnde totum dẽt restitui. j. de vsur. consuluit.& 14. q.3.putaui. & cap. seq. immo videtur q maius, quia isti videntur fidẽ Christianã impugnare,vnde plus puniuntur, quia tantumdem pro pœna dare cogũtur in subsidium terræ Sanctæ : & nemo dubitat grauius esse commissum,qđ est grauius vindicatũ. 24. q. 1. non asseramus. & in Authen.vt fra.fi.coll.9.in fi.vbi dicit,In delicto enim æquali,proximas eis imminere pœnas iustum putamus.

† Vide Martinum Naiarrũ citatũ supra hoc. tit. in cap. significauit.& notas nostras in hoc decretum.

† lignamina.

† &

† In concilio ita : nisi totũ, quod ex subtrãta damnata percepe-rint,&c.

† Episcopatus sunt Hispaniæ, de quibus Vasæus in Annalibus Hispaniæ.cap. 20.

CAP. XVII.

AD † liberandam terram Sanctam:& infra¶.Excõmunicamus [a] præterea & anathematizamus illos falsos & impios Christianos, qui contra ipsm Christum, & populum Christianum,Sarracenis arma, ferrum, & ligamina † deferunt galearum:eos etiam, qui galeas eis vendunt, vel † naues : quique in piraticis Sarracenorum nauibus, curam gubernationis exercent:vel machinis, aut quibuslibet aliis aliquod eis impendunt consilium vel auxilium,in dispendium terræ Sanctæ : ipsosque rerũ suarum priuatione [b]mulctari,& capientiũ seruos fore censemus.Præcipiẽtes, vt per omnes vrbes maritimas diebus Dominicis & festiuis,huiusmodi sentẽtia publice innouetur. ¶Et talibus gremiũ nõ aperiatur ecclesiæ, nisi † totũ,quod ex cõmercio [c] tã damnato perceperint,& tãtundẽ de suo in subsidiũ terræ Sãctæ trãsmiserit,vt æquo iudicio,in quo deliquerint[d],puniãtur.Quòd si forte soluendo non fuerint, sic aliàs[e] reatus taliũ castiget,quòd in pœna ipsorũ aliis interdicat[f] audacia similia præsumendi.

¶Gregorius nonus Astorcien. † & Luceñ.episcopis.

¶*Iudæi vel Pagani publicis officiis præficiendi non sunt : & si eis regalia iura quatur,ne per hoc fraus fiat Christianis clericis aut ecclesiis:qualis fuit Iosephus:de quo habes 22. q. 2. quod autem ait qui fuit dispensator Pharaonis 1. Ber.*

1 Gen. 41.

Vlli.]Diuiditur:Nam tria facit:Primo ponit dictum: Secũdo mercatori prouidet:Tertio prouisionẽ determinat:Secunda

veyndantur, ad ea colligenda præficiendus est Christianus non suspectus,

CAP. XVIII.

EX † speciali, quem erga illustrem regem Portugalliæ gerimus, charitatis affectu : & infra. ¶Mandamus, quatenus regem ipsum sollicite inducatis, ne in officiis publicis Iudæos Christianis præficiat, sicut in generali concilio [g] † cõtinetur:Et si forte redditus suos Iudæis vendiderit, vel Paganis, Christianum tunc deputet de grauaminibus inferendis clericis, & ecclesiis non suspectum [h], per quem Iudæi siue Sarraceni, sine Christianorum iniuria, iura regalia consequantur.

¶Idem.

¶*Se ipsum summat.*

CAP. XIX.

NVlli † Iudæo, baptizatum vel baptizari volentem, emer e liceat, vel in suo seruitio [i] retinere. Quòd † si quem nondum ad fidem conuersum causa mercimoni) [k] emerit, & postmodum factus sit, vel fieri desideret Christianus:datis pro eo duodecim solidis [l], ab illius seruitio protinus subtrahatur. ¶Si autẽ ifra tres mẽses [m] ipsum venalẽ nõ exposuerit,vel ad sibi seruiendũ emerit eundẽ:nec ip se vendere,nec alius audeat cõ parare:sed nullo dato pretio, p ducatur ad præmia libertatis.

ibi, *Quòd si.* Tertia:ibi, *Si autem.*Abbas Sicul[s].

CASVS. Iudæi emebãt seruos Christianos, & eos in suo seruitio retinebant : quod fieri non debet:vnde statuit concilium generale, q non liceat Iudęo bapti zatum vel baptizari volentẽ emere, vel in suo seruitio retinere.Secũdo dicit,q si aliquis Iudæus causa mercimonij emerit aliquem nõdum ad fidẽ m conuersum,& postmodum factus fuerit Christianus, vel desideret fieri, detur ab aliquo xij.solidi, & ille ab illius seruitio subtrahatur:Si vero infra tres menses ipsum venalem non exposuit, si emit eundem ad seruiendum sibi, ipse nec eum postea vẽdere,nec alius ipsum audeat cõparare, sed nullo dato pretio ad libertatẽ perducatur. Nota q si Iudæus aliquis seruũ emerit causa mercimonij, & factus sit Christian[o], infra tres menses illum venalẽ exponat: Alioquin ꝑsumitur q illum emerit causa seruiendi sibi : contra quam præsumptionem non indu citur ꝓbatio : & ita est præsumptio iuris & de iure. Item fauor fidei priuat aliquem seruo suo,

† Vide Mar quardum tract.de Iudæis.par. 2. cap. 6. & 7. & notas in cap.cum sit nimis. hoc eod.tit.

† In generali cõcilio Lateran. sub Innocẽtio iii. cap. 69.

† Vide notas huius[q] decretalis. & notas cap 1.eod.tit.

† Qualiter ecclesia iuste poterit hæc statuere de rebus Iudæorum, tradit eluculenter S. Thomas 2. 2.q. 10. art. 12.

i ¶*Seruitio.*]3.eod.cap. 1. & cap. Iudæi 2. immo quamcito voluntas ipsius fuerit patefacta, q velit fieri Christianus, vel desideret fieri, detur ab aliquo xij.[r]distin. frater nitatem, nisi emptus sit causa mercimonij : vt ibi dicitur, & hic inferius.Ber.

k ¶*Causa mercimonij.*]In quo casu non fraudabit ex toto Iudæus siue Paganus, dummodo infra tres mẽses illum venalem exponat,vt cap.fraternitatem.Ber.

¶*Glo.seq.quærit.& soluit.iterum quærit & remittit.*

l ¶*Duodecim solidis.*]Sed de qua moneta dabuntur?Rñdetur, de illa,quæ est in vsu in loco illo.arg.ff.de leg.3.nummis.ff.de leg.1. si seruus plurium. §. si numerus. Quid si non fit qui soluat illos xij. solidos?De hoc dictum est 3.cap.1.

m ¶*Si autem infra tres menses.*]Eoipso q non exposuit ipsum infra tres menses venalem,præsumitur q nõ causa mercimonij emerit,sed ad seruiendum sibi,vnde nullo pretio dato perducetur ad prẽmium libertatis:nec admitteretur probatio in contrariũ, cum hic sit præsumptio iuris:ex qua ius statuitur:vt 54.dist.fraternitatem.quod cap. intellige p illud,& istud est quasi glo.& expositio illius,si præsumptio est.3.de spon.is qui vbi habes præsumptionẽ iuris.& si alius eum comparet,talis emptio non valeret,& nihilominus erit liber nullo pretio dato,si scienter emit illum:si ignorãter,agat ad pretium siue ad interesse contra Iudæum, qui ipsum decepit.ff.de contrahen.empt.liberi hominis.arg.Et nota quòd fauor fidei priuat aliquem seruo suo, vt hic patet.Item priuat aliquem filio suo.supra, de conuer. in fin. cap. vlti. Item priuat aliquem vxore sua.supra, de diuor.gaudemus.& 28. quæst. 1.si infideli.Ber.

DE

DE HAERETICIS.

¶*Visum est de his,qui non baptizati Deum blasphemãt male colẽdo. merito videdũ est de illis,qui iã baptizati incidunt in hæresim.Abbas.*

De hac materia tractatur 24.q.1.per totũ.& q.3.§.quia vero.vsq; ad fin. q.& q.7.& 11. q.1.& 23.q.7.per totum.8.distin.qui iure.1. q.1. in multis capitulis.

† De materia tituli in genere vide S.Thomam 2.2.q. 11. & quos per totum titulũ citabimus.

† Vide notas in hunc locum.& in cap.1.

† De intellectu vide Palaciũ Rubium in al. negatiõe de hæresi. §.1. que vult. & 24. dist. qñ scip. Et per illa, & Melchiorem Canũ lib.12.de locis theol. cap.9. circa fi. dicendum.

† Cap.1.eo. in 1.com pilatione & de liber.& eorum lib.si quis capitalis. & vide notas huius capitis.

† Vide Mancipandum

TITVLVS VII.

De hæreticis †.

¶Stephanus † Papa omnibus epis.

¶*Infidelis est,qui non habet certitudinem fidei:& infideli non est credendum in præiudicium alterius.*

CAP. I.

DVbius [a] † in fide [b], infidelis est. Nec eis omnino credendum est [c] qui fidem veritatis ignorant.

¶Leo Papa.

¶*Errare in fide conuincitur, qui alios errantes,cum potest,ab errore non reuocat.*

CAP. II.

QVi † alios,cum potest,ab errore non reuocat [d], seipsum errare demonstrant.

¶Augustinus de fide catholica.

¶*Hæreticus perseuerans,æternaliter dam natur:cui nec prodest baptismus, nec eleemosyna,vel martyrium, vel aliud quodcun que bonum,quo ad hoc.vt consequatur vitam æternam.*

CAP. III.

FIrmissime † tene, & nullatenus dubites, omnem hæreticum [e] vel schismaticum, cũ diabolo & angelis eius, æterni ignis incendio participandũ †: nisi ante finem vitæ, catholicæ fuerit incorporatus & redintegratus Ecclesiæ.[& post pauca] Omni homini,qui Ecclesiæ catholicæ nõ tenet vnitatem, neque baptismus, neque eleemosyna quamtumlibet copiosa[f], neq; mors [g] pro nomine Christi susceptа, proficere poterit ad salutem [g].

¶Gregorius † Anastasio Antiocheno.

¶*Damnato auctore,damnatur eius scriptura,& libri,& opera.*

CAP. IIII.

FRaternitatis tuæ : & infra. ¶Cũ Celestinus, atque Pelagius [h] in Ephesina synodo sint damnati, quomodo poterunt illa capitula recipi, quorũ damnantur auctores.

¶Ex concilio Africano.†

¶*Episcopus hæredem instituens hæreticum consanguineum,vel extraneum,vel Paganum,etiam post mortem excommunicatus nuntiatur.hoc dicit secũdum communem & veriorem intellectum : & vt faciat ad titulum,potest intelligi,quòd ex hoc præsumatur hæreticus.*

CAP V.

SI quis episcopus [i] hæredes instituerit extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos etiam consanguineos, aut ẽcto principali destruitur accessorium.

¶*Glo.seq.signat contrarium,quod dupliciter fortificat,& soluit.*

h ¶*Celestinus atq; Pelagius.*]Isti duo dãnati erant in synodo Ephesina de hæresi:dubitabat Patriarcha Antiochen[o],an scripta 4 eorũ essent recipienda : Et dr q non,quia ex quo condemnatus est auctor:& scripta illius admitti nõ debent,vt 3.q.4.nullus. & 16. dist. canones,q quis aliqua vtilia sint ibi.arg.3.de test.licet.Arg.tñ q ratione etiam bonæ sententiæ recipi possent. 1. q.1. Dñs declarauit. 37.dist.si quid veri.sicut & notitia legis abrogatæ necessaria est.di stin.7.Moyses.& Papa etiam argumentatur ex lege Theodosiana abrogata.3.de iud.nouit. Sed verum est q scripta istorum non vatem,etiam si aliàs bona sint,nec sunt recipiẽda. j.eo.excõicamus. §.credentes.ar.ad hoc.96.dist.bene quidem.tñ ratione bonæ sniæ scripta Origenis approbata fuerunt. 16. q. 7. & hoc diximus. qui damnatus fuit post mortem.24.q.2.sane profertur. & si approbatur,valeret:aliàs non.arg.3.de sum.Trinit. cap. 2. in fin. Item argumen.quòd destructo principali, destruitur accessorium sicut in cap.prædicto.& hoc diximus.Ber.

SI quis episcopus.[CASVS.Quæsitum fuit in concilio Africano, vtrum hæretici possint institui hæredes ab epo?Rñdet cõciliũ q si eps instituerit sibi hæredes extraneos à sanguinitate sua,vel etiã instituerit consanguineos hæreticos,vel Paganos,post mortẽ debet excõicari:& nomẽ eius inter sacerdotes Dei nullatenus recitetur.Et idem intellige de oĩbus clericis. & hoc dr in sequẽti capitulo.Nota,q hæreticus iure hæreditario catholico succedere non debet.Item aliquis potest post mortem excommunicari,

¶*Glo.seq.reci.per obiectionem,& soluit.*

i ¶*Si quis episcopus.*]Sic ordina istam litteram:si quis eps instituerit hæ

† In multis editis, Gregorius non[q] legitur, sed mendose.id est.Gregorius primus in registro li.7.epistola 47.indic. 2. & cap.4. eo. tit.in 1.compilat.& vide omnino notas huius c

† Adde ca. 48.in concilijs latinis & in Synodo Carthaginensi cap. 84.apud Theodorũ Balsamonẽ. & c.8.eo.ti. in 1.compilat.sed vide notas huius capitis.

† De articulo huj[s] glos sulæ vide omnino B. Thomam 3. par. q. 89. art. 6. ad. 3. argumentũ.

De materia huj[s] glosæ,quatenus agit de licanones,q̃uis aliqua vtilia sint ibi.arg.3.de test.licet.Arg.tñ q ratione etiam bonæ sententiæ recipi possent. 1. q.1. Dñs declarauit. 37.dist.si quid veri.sicut & notitia legis abrogatæ necessaria est.di stin.7.Moyses.& Papa etiam argumentatur ex lege Theodosiana abrogata.3.de iud.nouit. Sed verum est q scripta istorum non vatem,etiam si aliàs bona sint,nec sunt recipiẽda. j.eo.excõicamus. §.credentes.ar.ad hoc.96.dist.bene quidem.tñ ratione bonæ sniæ scripta Origenis approbata fuerunt. 16. q. 7. & hoc diximus. qui damnatus fuit post mortem.24.q.2.sane profertur. & si approbatur,valeret:aliàs non.arg.3.de sum.Trinit. cap. 2. in fin. Item argumen.quòd destructo principali, destruitur accessorium sicut in cap.prædicto.& hoc diximus.Ber.

SI quis episcopus.[CASVS.Quæsitum fuit in concilio Africano, vtrum hæretici possint institui hæredes ab epo?Rñdet cõciliũ q si eps instituerit sibi hæredes extraneos à sanguinitate sua,vel etiã instituerit consanguineos hæreticos,vel Paganos,post mortẽ debet excõicari:& nomẽ eius inter sacerdotes Dei nullatenus recitetur.Et idem intellige de oĩbus clericis. & hoc dr in sequẽti capitulo.Nota,q hæreticus iure hæreditario catholico succedere non debet.Item aliquis potest post mortem excommunicari,

¶*Glo.seq.ponit septem modos quibus dicitur hæreticus.*

c ¶*Hæreticum.*]hæreticus multis modis dicitur:ille dr hæreticus, qui peruertit sacramenta Ecclesiæ,vt simoniacus.1.q.1.eos qui per

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit hæreticos hæredes extraneos à consanguinitate sua, vel etiã si instituerit cõsanguineos hæreticos hæredes, aut Paganos pertulerit: saltem post mortem, &c. & sic repete illam dictionem, hæreticos. Et ita nullus debet instituere hæreticũ, siue sit cõsanguineus, siue non: vt hic patet. & j. cap. prox. eps ergo instituat ecclesiã, ex quo non habet cõsanguineos catholicos. 12. q. 2. eps qui filios, & cognouimus, & in Authen. vt cum. de appel. cog. 5. dicimus. & 6. si quis. coll. 8. quia isti hæretici iam non dicũtur filij vel consanguinei, vnde dicitur in lege: Si frater tuus, & amicus tuus, & vxor tua deprauare voluerint veritatem, sit manus tua super illos. 23. q. 8. legi. & vxor est expellenda. 28. q. 1. vxor. in fin. Hoc intellige nisi pœnituerit isti cõsanguinei: delicti enim veniam pœnitẽtibus non negamus. C. eod. Manichæos. Ber.

† prætulerit

† eius.

† In concilio Africano hoc dudum extitit: sed habetur in concilio Carthaginensi. iii. c. 13. & apud Theodorum Balsamonẽ in synodo Carthaginensi cap. 5. & c. 9. & licit in 1. compilat. vide notata ibi per me et ea quæ ibi pro me tradenda.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõpilat. & post eũ in Lateranẽsi. & Alexan. iii. par. 9 cap. 10. vnde Fabianus intelliges hoc fragmentum.

† Lateranẽsi sub Alexandro iii. cap. 27. & cap. 6. eod. tit. in 1. compilat.

Et videnotas huius c.

1 De materia huius glos. hæc præter Doctores hic, vide Antonium Gomezium to. 3. varia. resolut. cap. 1. num. 80. & Ioannem Roiam singulari 134

2 De hoc dubo vide glos. fin., & ibidem Archidiaconũ. & Turrecrematam 30. dist. cap. 1. & in legibus septẽ partici. Hi panæ, partit. 1. tit. 24. l. 8.

Paganos [a] pertulerit †: saltem post mortem [b] ei † anathema dicatur: atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur.

¶Ex eodem. †

¶Loquitur de eadem materia cum præcedenti, & extenditur quod ibi dictum fuit de episcopis ad presbyteros, & alios clericos.

CAP. VI.

IN eos, qui catholici non sunt, etiam si cõsanguinei [c] fuerit, episcopi vel presbyteri nihil conferant [d] denique hoc, quod de episcopis & presbyteris dictum est, debet de reliquis [e] clericis exaudiri.

¶Alexander iij. Remeñ. archiepo.

¶Christus fuit verus Deus & verus homo: sentiens oppositum, hæreticus est, & excommunicatus.

CAP. VII.

CVm † Christus perfectus Deus & perfectus sit homo: Mandamus, quatenus sub anathemate [i] interdicasi, ne quis de cætero audea dicere, Christum non esse aliquid se cũdum quòd homo: quia sicut Christus verus est Deus, ita verus est homo, ex anima rationali & humana carne subsistẽs.

¶Ex concilio Lateranẽ. †

¶Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati sunt: & decedentes in hoc peccato, in cœmeterio ecclesiæ sepeliri non debent, nec pro eis orari.

CAP. VIII.

SIcut ait beatus Leo [g]: & infra. ¶Quia in partibus Tholosanis, hæreticorum, quos alij Catharos, alij Patarenos, & alij aliis nominibus vocant, inualuit damnanda peruersitas: eos, & defensores [h], & receptatores eorum, anathemati decernimus subiacere: Et sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domo, vel in terra sua tenere, vel fouere, aut negotiationem cum eis exercere præsumat, Si autem in hoc peccato decesserit, neque sub priuilegiorum nostrorum quibuscunque indultorum obtentu [l], neque sub alia quacunque occasione, oblatio [k] pro eo fiat: aut inter Christianos accipiat sepulturam †.

¶Lucius tertius.

¶Hæreticus male sentiens, vel male docens de sacramentis Ecclesiæ, excommunicatus est: & conuictus, nisi se correxerit, & errorem abiurauerit: si clericus est, degradetur, & curiæ seculari tradatur: per quam etiam laicus punietur. Eadem etiam est pœna suspectis de hæresi, si se non correxerint: & relapsis omnino audientia denegatur. Seculares Principes, qui iurare nolunt de Ecclesia contra hæreticos defendenda, excommunicantur, & terra eorum supponuntur interdicto: ciuitates verò ipsorum resistentes, aliarum commercio, & episcopali dignitate priuantur: exempti vero subsunt ordinariis, super his, quæ contra hæreticos instituuntur.

CAP. IX.

AD † abolendam: & infra. ¶Vniuersos, qui de sa-

.cati, j. eod. ad abolendam. & cap. excõicamus. & q. Christus verus sit homo ex humana carne subsistens, habes 3. de sum. Trini. cap. 1. & est articulus fidei nostræ de quo habetur in prædicta constitutione, & de aliis, quos scire quiliber 3 Christianus tenetur p fidẽ. arg. ad hoc de consec. distin. 4. ante xx. & cap. baptizandos. & cap. prima. ad illos articulos de quibus tractatur in illa constitutione, firmiter credimus. omnes indistincte tenentur, tã clerici quàm laici: sed clerici magis, qui legẽ pscrutabiliter scire tenentur. 38. dist. omnes psallentes. 24. dist. quãdo eps. Quilibet ergo tenetur credere secundũ quod catholica tenet Ecclesia, & hoc sufficit in talib⁹ articulis, dummodo nil in contrarium sentiat. j. eod. ad abolendam. Ber.

3 De materia huj⁹ glos⁹ iæ vide ea tũ Thomã 2. 2. q. 2. art. 5. & 6. & Eymericum in Directorio Inquisi. par. 1. q. 7. & q. 12.

SIut.] CASVS. In capitulo isto Lateranẽn. concilium excõicat oẽs hæreticos, quibuscũq; nominibus censeantur, & oẽs defensores & receptatores eorũ, & pcipit sub interminatione anathematis, ne qs eos in domo, vel in terra sua tenere vel fauore præstare, aut cum eis negotiationẽ habere. Si quis aũt in hoc peccato decesserit, oblatio pro eo non fiat: nec inter Christianos accipiat sepultura, nõ obstãte aliquo priuilegio quibuscũq; indulto. Nota q fautores hæreticorũ cũ hæreticis æqualiter puniẽtur. Itẽ priuilegiũ non excusat aliquẽ à peccato. Itẽ rõne delicti pditur priuilegiũ: quia priuilegium non extendit ad illicitum casum, nec tuet aliquem in malo. g ¶*Leo.*]23. q. 5. res oẽs. h ¶*Defensores.*]j. eod. excõicamus. §. credentes. & 79. distin. si quis Papa. arg.

† Vide Alfonsum Castrum lib 2. de iusta hæret corũ punitio. c. 3. & quæ di xi lib. 3 commentar. in Directoriũ Inquisitorũ. thol. 102. super. q. 40.

† Cap. 11. e tit. in 1. cõpilat. & vide notata in hanc decret.

i ¶*Obtentu.*]sic ergo ra tionẽ delicti perditur priuilegiũ. j. cap. proxi. in fi. quia priuilegiũ talem nõ extenditur ad illicitum casum, nec tuetur aliquem in malo. j. de sepulturis. excom. nulli. & omni priuilegio cessante mali puniendi sunt. C. vbi de crimagi opor. Authen. qua in prouincia. Ber.

k ¶*Oblatio.*]quia constat eum decessisse in mortali peccato. 23. q. 5. placuit. & est simile j. de vsur. qua in omnibus.

AD *abolendam.*] CASVS. Lucius Papa in cap. isto excõicat oẽs illos, qui de sacramẽto corporis & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi, & de aliis ecclesiasticis sacramentis aliter sentiũt vel docẽt, q̃ sancta Romana ecclesia pdicet, & obseruet: & oẽs illos, quos Romana Ecclesia vel singuli eps vel clerici, vacante ecclesia, cum concilio vicinoru eporũ hæreticos iudicauerint: Secũdo statuit, vt quicũq; deprehẽsi fuerint manifeste in hæresi: si clerici fuerint: eis prius degradatis seculari potestati relinquant a fauerso ne debita puniẽdi: nisi statim post deprehensionẽ erroris ipõte ad catholicã vnitatẽ redierint, & ad arbitriũ epi satisfecerint: Si vero laici fuerint, nisi (vt dictum est) abiurata hæresi ad arbitriũ epi satisfecerint, secularis iudicis arbitrio relinquãtur. Tertio dr, qui post ab uratam hæresim, vel postq̃ ad arbitrium episcopi se purgauerint, deprehensi fuerint in hæresim recidisse: fine vlla audientia seculari iudicio relinquantur: Quarto statuit, vt omnes rectores cuiuslibet loci, iuxta commonitionem episcoporum iuramento proprio

proprio promittant, q̃ cũ ab eis fuerint requisiti, ecclesiã p tra hæreticos adiuuabũt bona fine. Si vero id obseruare noluerit, honore priuẽtur, & ad alios nullatenus assumãtur: & ipsi excõicent: & terræ illorum interdicãtur. & ciuitas q̃ his institutis duxerit resistendũ. vel punire neglexerit resistentes, epali dignitate priuetur, & aliarũ careat cõmercio ciuitatum: Quinto dicit, q̃ si aliqui fuerint exempti à iurisdictiõe eporum, & soli ecclesiæ Romanę subiecti, nihilominus in his q̃ cõtra hæreticos sunt instituta, subeant iudicio eporũ: & eis tamq̃ super hoc à sede Apostolica delegatis, obsequãtur, nõ obstantibus aliq̃bus priuilegiis libertatis. Not. primo q̃ vacante sede, capitulum obtinet vicem epi in his, quæ ptinẽt ad iurisdictionem. Item oẽs qui male sentiũt de sacramẽtis ecclesiæ, sunt excõicati. Item arg. q̃ clericus depositus, non gaudet clericali priuilegio. Item ab errore reuersus, erroré suum publice abiurare dẽt. Itẽ iterata delicta grauius puniuntur. Item lapsis in hæresim appellatio est deneganda. Itẽ in hæresi de ratione delicti amittit latio est fuerit prolentus, quis priuilegium liber & fuerit sed in tatis, sed epi tũc tamq̃ delegati à Papa eos puniunt, & nõ tamquam ordinarij.

† Vide Eymericum in Directorio Inquisito. 3. par. q. 91.

† statuimus

† In vulgata: fuerit hæresi de ratione delicti amittit priuilegium liber & fuerit sed in tatis, sed epi tũc tamq̃ delegati à Papa eos puniunt, & nõ tamquam ordinarij.

† Qualiter hæ voces cõ uat.] sim. 24. q. 3. hæresiũ, conse sis. hoc ergo quod Rosim, & aliæ mana ecclesia seruat & similes in materia hæ materia debet accipi debet tradi tur, tradi tericus in Directo rio Inquisi. par. 3. q. 98. & Si est habendus: vt hic patet. † Vide Eymericum in Directorio Inquisito. 3. par. q. 91.

† Hic §. vt plurimũ defenditur in mentes codici vigi: ad illa verba: quoq; sed videtur hæc s hũc locum.

1 De materia huius glos. vide Bernardinũ de Bustis in practica criminali. cap. 106. & 130. & seq.

2 Prædicat & obseruãt.] fim. 5. c. ita nos. ¶*Glo. seq. dicit hoc allegari, quòd ratione delicti, &c. & respondet.*

o ¶*Delegatis.*]auctoritate generali huius decre. fim. 3. de offi. ord. irrefragabili. §. cæterum. & fic ratiõe delicti perdunt priuilegium:

excõicamus. Item in crimine falsi. j. de cri. fal. ad falsariorum. Et in alio, cum pp calumniam vel contumeliã, quam contulit epo suo aliquis depositꝰ est. 11. q. 1. si quis sacerdotũ. alias aũt licet clericus sit depositus, nõ traditur statim curiæ seculari: immo adhuc tenet viuere clericaliter, & Ecclesia eum tuebitur, & gaudet priuilegio clericali, vt dictũ est in proxima notula. Si vero sit incorrigibilis, postea traditur, fm quod dr 3. de iud. cum non ab homine. Qualiter debeat tradi, dr j. de verb. sign. nouimus. Qualiter puniri debeant hæretici, dr j. eod, excõicamus. ¶*Gl. seq. signat contrarium, & soluit.* ¶*Sponte recurrere.*] Sed vr, q̃ etiam cõpelli debeat seruare fidem 45. distin. de Iudæis. postquã cõdẽnatus est hæreticus, non cõpelli tur: sed si vult sponte redire, debet recipi ab iurato errore. 24. q. 3. dicit Apostolus. & in per petuũ carceré ad agen dam pœnitentiã intru di. j. eo. cap. penul. Ber. ¶*Glo. seq. signat contrarium, & soluit,* g ¶*Arbitrium episcopi.*] ar. cõtra. 1. q. 7. si qs eps. illud oſim obtinuit, vt in cõcilio 2 tũ recipe retur, sed hodie sufficit quod hic dicit. Tan. h ¶*Laicus.*]Laici enim p ecclesiam cõdẽnandi sunt de hæresi: sed iudex secularis illos punire dẽt, nec traditur laicꝰ curiæ seculari, sed clericꝰ solũmodo. 3. de verb. sig. nouimus. quia laicus semp est de foro seculari, sed in casu isto sniã debet ferri p ecclesiam: executio fit solũmodo p iudicem secularẽ. Qualiter tales puniri debeant, dicetur. j. eod. excõicamus. Ber. ¶*Glossa seq. obiicit, & soluit.*

† Vide Repetũ quisitorum verbo: iuramentum. & Eymericum in Directorio 3. par. q. 32.

1 ¶*Audientia.*] sim. 23. dist. in nomine Dñi. Sed si volunt redire, nonne debẽt audiri & recipi: quia ecclesia non claudit gremium volẽtibus redire ad ipsam. C. de sum. Trin. inter claras. circa fin. & dilecti. veniam petentibus non negamus, dicit Innocẽtius. C. eod. tit. Manichæos. de pœn. dist. 3. adhuc instãt: Vr q̃ debeant recipi, quia Dñs non vult mortem peccatoris, &c. 26. q. 6. agnouimus. sed vt cõuertatur: & in carcerem perpetuum detrudatur. j. eod. cap. penult. sed audiẽtia denegatur quo ad bona, etiã si aliàs vellet se defendere, tũ littera ista contradicit Tanc. Hodie seruandum est prout traditur. j. eod. c. penult. §. si qui. Ber.

† De materia huius §. eide eũdem Eymericum in Directorio inquisit. par. 3. q. 26. & seq. vbi late dixi in eõ mentariis.

k ¶*Iuramento.*]hoc idem dr j. eo. excõicamus. §. moneantur. Ber.

l ¶*Honore.*]quia hoc ipso p tra ecclesiã esse videntur: vñ dignitate debent priuari. 24. q. 1. qui contra Ecclesiæ pacem. & fim. 32. q. 5. præceptum. Ber.

m ¶*Ligandis.*]fim, j. eo. excommunicamus. §. moneantur.

n ¶*Episcopali.*]propter delictum suum. fim. 35. q. 2. ita nos.

¶*Glo. seq. ponit casus, quibus, &c.*

e ¶*Relinquatur.*]Tribus enim casibus 1 relinqtur aliquis curiæ seculari statim post depositionem. In crimine hæresis, vt hic, & j. eo.

1 Vide Sirmancam cathol. instit. tit. de abiuratione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia priuilium nó dat causam delinquendi. C. de priuileg.scho. l.2.lib.12.nec permittas nocentes aliquibus priuilegiis vti: vt in Authen.de man.princ.§.quod si delinquentes.coll.3.& 3.cap.pro. sic & remissio peccati non dat licentiã delinquendi.1.q.7.exigãt. Consueuit hic allegari,q̃ ratione delicti perditur priuilegiũ: qđ non est verum: quia si aliqui exempti sunt & delinquant,non pdunt priuilegium pp hoc: sed puniri debet. Nec dicuntur proprie recidere in iurisdictionem eorum, quia non cognoscunt epi iure ordinario, sed auctoritate sibi delegata:vt hic patet,& §. de offi.or.irrefragabili.& perinde est ac si ipsa Papa cognosceret, vel specialiter aliis delegaret: p abusum enim vel per negligẽtiam perditur priuilegium. j.de priuile.accedentibus.& cap.fi de terra.& 11. q. 3.priuilegium.De hoc dicitur j. de priuileg.ex tuarum. Bernar.

† Habetur integra lib. 1.regestri in nocentii iii. epistola 1.& cap.1.eo.tit. in 3.compilatione.

Et de materia & intellectu vide Zachinũ tract.de hæret cap. 25. & q̃e copiose dixi lib.2. comẽ. in Directorium inquisitor. schol. 6. & lib.3 schol. 151.

¶Innocentius tertius,

¶Bona hæreticorum confiscantur, & in terris ecclesiæ applicantur fisco ecclesiæ: in terris impery iudicis secularis fisco, & procedit etiam si catholicos habent filios.

CAP. X.

VErgentis† in senium secu li corruptelam: & infra. ¶In terris vero temporali nostræ iurisdictioni subiectis, bona hæreticorum statuimus publicari:& in aliis idem præcipimus [a] fieri, per Potestates & Principes seculares: quos ad id exequendũ(si forte negligentes extiterint)per censurã ecclesiasticã appellatione remota compelli volum⁹ & mãdamus:Nec ad eos bona eorũ vlterius reuertantur,nisi eis ad cor reuertẽtibus,& abnegantibus hæreticorum cõsortiũ,misereri [b] aliquis voluerit:vt tẽporalis saltẽ pœna corripiat,quẽ spiritualis nõ corrigit disciplina [c]. Cum enim secundum legitimas sanctiones, reis læsæ maiestatis punitis capite,bona consciscenter [d] eorũ, filiis suis vita solummodo ex misericordia conseruata:quanto † magis qui aberrantes in fide Domini Dei filium Iesum Christum offendunt: à capite nostro,quod est Christus,ecclesiastica debent districtione præcidi,& bonis temporalibus spoliari:cũ longe sit grauius [e] æternam, quam temporalẽ lædere maiestatem. ¶Nec huiusmodi seueritatis censuram,ortho doxorum † exhæredatio [f] filiorum, quasi cuiusdã miserationis prætextu, debet vllatenus impedire: cũ in multis casibus (etiam secũdum diuinum † iudicium) filij pro patribus temporaliter puniantur:& iuxta canonicas [g] sanctiones,quandoq; feratur vltio, non solum in auctores † scelerum, sed etiam in progeniem damnatorum.

¶Idem.

¶Aduocati vel notarij hæreticis vel eorũ defensoribus fauentes, aut sub eis ligantibus patrocinantes,& pro eis instrumenta scribentes, infames sunt,& ab illo offi cio suspensi.

CAP. XI.

SI† aduersus nos terra consurgeret: & infra. ¶Quia plus timeri solet, quod speciali ter [h] iniungitur, quàm quòd generaliter imperatur: vobis aduocatis & scriniariis [i] firmiter inhibemus,ne hæreticis,credentibus,fautoribus,vel defensoribus eorundem, in aliquo præstetis auxilium [k], consiliũ, vel fauorem: nec eis in causis, vel in factis, vel aliquibus litigantibus sub eorum examine, vestrum patrocinium præbeatis; & pro ipsis publica instrumẽta, vel scripta facere nullatenus attentetis, Quòd si cõtra psumpseritis, ab officio vestro suspensos,perpetuæ vos decernimus infamiæ [a] subiacere.

¶Itẽ vniuersis Christifidelibus tam in vrbe Metẽsquàm in eius diœcesi constitutis.

¶Laici non prædicent,nec occulta cõuenticula faciant,nec sacerdotes reprehẽdat.

CAP. XII.

CVm† ex iniuncto & infra. ¶Licet autem desiderium intelligendi diuinas scripturas: & secundum eas studium ad hortandi, reprehendendũ non sit,sed potius commẽdandum: in eo tamen apparent quidam laici merito arguendi, quòd occulta conuenticula [b] celebrant, officium prædicationis Christi† sibi vsurpant,sacerdotum simplicitatem [c] eludunt, & eorum cõsortium aspernantur, qui talibus non inhærent. ¶Deus [d] enim lux vera, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, intantum odit opera tenebrarum, vt Apostolos suos in mundum vniuersum prædicaturos Euangeliũ omni creaturæ misurus,eis præceperit aperte dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine [e]†:& quod in aure auditis, prædicate super tecta: & infra. ¶Sicut enim [f] multa sunt membra corporis, omnia vero non eundem actum habẽt:ita multi sunt ordines in ecclesia, sed non omnes [g] idem habent officium:quia secũdũ Apostolũ: alios [g] Dñs dedit Apostolos, alios Prophetas, alios autẽ Doctorũ:& cætera. Cũ igitur Doctores ordo sit quasi pcipiuus [i] in ecclesia,non debet sibi quisquã indifferẽter prædicationis officiũ vsurpare:Nã secundum Apostolũ,Quomodo pdicabũt nisi mittãtur? Et veritas ipsa pcipit Apostolis, Rogate [k] dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Quòd si forte [l] quis argute respondeat, quia tales inuisibiliter mittuntur à Deo, & si non visibiliter mittantur ab homine:cũ inuisibilis missio multo sit dignior,q̃ visibilis,& diuina longe melior, q̃ humana†, potest ratiõabiliter responderi,quòd cum interior illa missio sit occulta, non sufficit [m] cuiquã nude tantũ asserere,q̃ ipse sit missus à Deo, cũ hoc quilibet hæreticus asseueret, sed oportet,q̃ astruat illam inuisibilẽ missionẽ, per operationẽ miraculi [n], vel scripturæ testimoniũ speciale. Vnde cum Dominus vellet mittere Moysen in Aegyptum ad filios Israel:vt crederent ei, quòd mitteretur ab ipso, dedit ei signũ, vt cõuerteret virgam [o] in cõlubrum, & virgam iterũ reformaret.Ioannes quoq; Baptista, speciale suę missionis testimonium protulit de scriptura, dicens: Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domino, sicut ait Esaias propheta, & infra. Dominus illo exemplo, q̃ asina reprehendit prophetam Balaam: vel quia Dñs ait:Quis ex vobis arguet me de peccato? quia aliud est, cum quis occulte reprehendit fratrem suum in se peccantem (ad quod quilibet tenetur sc̃m Euangelicã veritatẽ,in quo casu potest intelligi quòd asina reprehendit Prophetã)& alius est, patrẽ suum delinquentẽ manifeste reprehẽdere:qđ nulli licet. Aliud est, cũ Prælatus de sua innocẽtia cõfidens, supponit se accusationibus subditorũ:in quo casu potest intelligi verbũ Domini: Qui ex vobis, &c.& aliud est qũ subditus animo reprehendi surgit in Prælatũ suum, cũ potiùs ei debeat obsequi.Sed si tãquã inutilis debeat remoueri,tunc agendum est ordinate apud eũ suum, ad cuius officiũ ptinet institutio & destitutio sacerdotũ.Nota,q̃ q̃ male agit, odit lucem.Item laici,quantumcunq; idonei, pdicare non debent, nec etiam clerici,nisi q̃bus ex officio cõcessum est. † Item non sufficit alicui verba sequi dicere, q̃ sit missus à Deo,nisi hoc ostendat. Item sacerdotibus nullus detrahere debet.Itẽ quilibet tenetur illũ in se peccãtem corrigere secreto. Item quilibet tenetur ad denũtiandũ. Item sicut institutio sacerdotum pertinet ad eũdem, ita eorum destitutio.

Ephe. 4.

Rom. 10.

Matth.9. Luc.10.

† Post hæc tur in registro exẽplũ de Ioanne Baptista, qđ hic omisit Raymũdus affert autẽ lucem huic loco.

b ¶*Occulta conuenticula.*] sicut cõspiratores. 11.q.1. conspirationum. 79.dist.si quis Papa. Isti enim conspirant cõtra Deũ:vnde fortius sunt puniẽdi,quam si cõspirarent contra hominẽ. 3.eod.vergentis. ad fin.

Exodi. 7.

c ¶*Simplicitatem.*] & male.38.dist.sedulo.

d ¶*Deus enim.*] hic incipit improbare factũ istorum.

Ioan.1. Esa. 40. Matth. 3.

e ¶*In lumine.*] hæc est improbatio contra occulta conuenticula.

f ¶*Sicut enim.*] hic improbat, quòd assumebant officium prædicandi.

g ¶*Non omnes.*] immo singula officia singulis debent esse cõmissa.89.dist.singula.

h ¶*Alios.*] sic j.eod. tit. cap.sicut. 16. q.1.adiicimus. quia nullus audet prædicare nisi sacerdos:vt ibi dicitur, & j.eod.excommunicamus.§.q̃a vero.vel nisi esset missus:vt ibi.23.q.4. displicet.arg. ibi,missus est,vt qualia,&c.

i ¶*Præcipimus.*]& priuilegiatus.3.de statu.reg.quod Dei timorẽ 2.

k ¶*Rogate.*]21.dist.in nouo.ergo quia isti non erant missi, nec sacerdote à prædicare non debebant.

l ¶*Quòd si forte.*] hic opponit,quia posset ei oponi ab alio: & ita statim respondet.

m ¶*Non sufficit.*]bene dicit:quia & si martyres etiam aliqua mandant fieri,statim non sunt faciẽda:sed ante est,vt sciamus illos impetrare à Deo quæ postulant. 50. distin. si quis præpostera. & 42. distin.quiescamus.Ber.

n ¶*Miraculi.*]nec istud statim credendum est:quia quandoq; miracula fiunt per malos 3.1.q.1.teneamus.

o ¶*Virgam.*]de consecra.dist.2.reuera.

† Vide Paulum Grillãdum tract. de hæret.q. 4.& Iulium Clarum lib. 5.sententiarũ. recept.§.hæresis. vers.& scias,quòd.

† De hoc articulo latissime scribit Alfonsus Castrus lib. 2. cap.11.de iustitia hæret.pu nitione. & Ioannes Roias in singularib' sedet singul.66. † actores.

1 De materia huius glosæ vide late per citatos in textu.

† Cap.2.eo. tit.in3.cõpilat.

Et de materia & intellectu præsentis capitis,vide Doctores hic,vide Matthæum de Afflictis in suis constitutionibus,incipiẽtibus de hæretic.nobilibus 25. vers. Hinc fumus occasione,quæro. adde Simancam catholicum instit.tit.35. de aduocatis.

nũ postquà vero cõstiterit eos esse tales,anno elapso inter hæreticos computantur:nisi infra annũ se correxerint.j.eod.excõicamus 1. §. credentes. & sicut hæretici puniuntur.j.eod.ca.penult. vnde non admittuntur ad aliquam defensionem,cum ipsorũ bona debeant confiscari,sicut aliorum hæreticorum:immo licite eis auferuntur sua:vt 8.distin. quo iure. 23. q. 5. non vos. & q. 7. cap. 1. 2. & 3. sed melius est si auctoritate 1 iudicis hoc fiat.23.q.3. sex sunt. & C.de pig.l.3.

1 Idem tenet Archidiaconus in c. si vos. 23. q.5.

¶*Glo.sequens not. probat, & signat cõtrariũ. & signat cõtrariũ.*

a ¶*Infamia.*] & ita Papa potest infamiam irrogare, quo ad forum ciuile: q̃a & tollere eã potest. argu. 3. qui filij sint legati. per venerabilem. Argumen. contra. 2. q. 3.§. hinc.colligitur.Ber.

† Extat inter gesta lib.2.regestri Innocentij iii. & cap. 3.eod. tit.in 3. compilatione

ADDITIO.Sol. hoc verum est de infamia facti,non iuris.

Et videto notas in hac decretalem.

Vm ex] Primo ponit triplicem reprehensionem laicorum, quem secundo prosequitur:Primo primam: ibi,*Deus.* Secundo secũdã:ibi,*Sicut enim.* Tertio tertiam: ibi, *Licet.* Abbas.

† Vox, Christi, nec in registro, nec antiquis codicib. reperitur.

CASVS. Quidã laici in vrbe Metensi præcipue delinquebant,in q̃busdam articulis,faciebãt sibi diuinas scripturas exponi, vt cum eas sibi assumerent officiũ prædicandi: Item occulta conuenticula faciebant, vsurpantes sibi officium prædicãdi, sacerdotum simplicitatem eludunt, & aspernantur eorum consortium,qui sibi in talibus nõ inhærent:Primo im Probat Papa occulta q̃ uenticula: Deus enim intantũ odit opera tenebrarum: vt Apostolos suos prædicaturos Euangelium missurus præceperit eis dicens: Quod dico vobis i aure. prædicate super tecta.Secundo impugnat eorũ officium præiudicandi:ficut em̃ multa membra sunt corporis,sed non habent eundem actum:ita sunt plures ordines in ecclesia,sed non habent omnes idem officium: quia,vt dicit Apostolus,Dñs alios dedit Apostolos,alios Prophetas,alios Doctores:sed ordo Doctorum præcipuus est in ecclesia & ideo non debet quis indifferenter officium prædicationis assumere:q̃a vt dicit Apostolus:Non pdicabunt,nisi mittãtur:& Dñs etiam dixit Apostolis:Rogate dũm messis,vt mittat operarios in messem suam:Sed si forte aliquis illorum diceret,q̃ tales inuisibiliter mittuntur à Deo: potest ei rñderi,q̃ cũ illa missio sit occulta non sufficit cuiquam dicere,q̃ sit missus à Deo,cum hoc quilibet hæreticus asseueret:sed oportet, q̃ illam inuisibilem missionem astruat per operationem miraculi: quod ostẽdit duobus exẽplis, scilicet Goysi,& Ioannis Baptistæ.

Matt. 10.

†Lucæ

1.Cor. 12.

I.ICET AVTEM. Hic tertio dicit, q̃ nullus elludere debet simplicitatem sacerdotum: licet enim necessaria sit scientia sacerdotibus ad doctrinam nõ est tñ simplicibus sacerdotibus detrahẽdum,etiam à scholasticis,nedum à laicis, cum in eis debeat sacerdotale officium honorari:vnde pręcipit Dñs:Diis tui non detrahes:de sacerdotibus intelligens:qui pp excellentiã ordinis Deorum nomine nuncupantur:nec aliquis istorũ defendat audaciam

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Licet autem.*]hic improbat q deludebát simplicitatem sacerdotum.Ber.
b ¶ *Labia sacerdotis.*]43.dist.sit rector.& 11.q.1.sacerdotibus.
c ¶ *Custodiunt.*]desit,custodire debent.
d ¶ *Exquirunt.*]scilicet,subdit à scholasticis. 38. dist. sedulo. Ber.
e ¶ *In lege.*]Mosaica.
f ¶ *Nec quisquam.*] respondet ad obiectioné, quā possent facere isti hæretici.
g ¶ *Asina.*] vt 2. q. 7. secuti sunt, & c. nos si. §. item cum Balam.
h ¶ *Quod quisque tenetur.*] ad correctionem quilibet tenetur, sicut hic dicit: & hoc intelligē de occulta correctione siue reprehēsione.arg. 23. q. 5. non putes. vt hic dicit: Sed manifeste corripere pertinet ad Prælatos, vel ad illos, qui habent aliquā potestatem in aliquos. 23. q. 4. duo ista. & cap. forte. pater enim filium potest corripere, & Prælatus subditum, & occulte & manifeste: vnde Apostolus: Argue, obsecra, increpa. vt 45. distin. cap. 1. & 8. q. 1. quod autem. sed filius non potest publice reprehendere siue corripere patrem, nec subditus Prælatum: vt hic sequitur in litera: & 21. distin. nolite. erubescit enim lex filios castigaturos parentes. in Authē. de nup. §. sed quod sancitum est. coll. 4. versus fin. per vnam colū. hęc est canonica correctio ſm Euangelicam veritatem, vt occulta ad oēs, manifesta ad Prælatos, vel alios aliquam potestatem habentes, ptineant, vt hic distinguit: & sic potest intelligi 2. q. 1. si peccauerit. & est ad hoc 22. q. 5. hoc videtur. Ad denuntiationem vero Euangelicam, quæ exigit admonitionē, & probationem. vt 40. dist. sed illud. ver. neq; illud. & 3. de testibus, in omni negotio. & 2. q. 1. si peccauerit. quæ fit ad pœnitentiam, vī q̄ quilibet teneatur. arg. 2. q. 7. quapropter. 3. de cogna. spi. tua. dummodo persona sit honesta, & bonæ famæ: quia viles personæ non admittuntur ad denuntiationem. 3. de spō sa. cum in tua 1. vbi de hoc.
i ¶ *Fatue.*]55. dist. si Euangelica.
k ¶ *Supponit.*]vt 2. q. 7. nos si incompetenter.
l ¶ *Præmissum Domini verbum.*] scilicet, quis ex vobis argue t me de peccato?
m ¶ *Inutilis.*]Si enim prælatus inutilis aut negligens fuerit, remouendus est. 3. de offic. custo. c. 1. 81. dist. dictum. & j. prox. in fi. & 18. q. 2. si quis abbas. & C. de offic. præfec. præto. orient. si quos.
n ¶ *Ordinate.*]denuntiando, vel accusando secundum quod traditur 5. de accusatio. qualiter. 5. de simo. licet. & est arg. iuris ordinem esse seruandum.
o ¶ *Tam institutio, quàm destitutio.*]Ad quem pertinet institutio, & destitutio. 5. de capel. mo. cap. 1. & cap. 2. & j. de priuileg. cum & plantare. 5. in ecclesiis. & examinato ptinet ad eum, ad quem manus impositio spectat. 5. de elect. venerabilem. & c. nihil. & c. cū nobis olim. institutio enim ad episcopm pertinet. 16. q. 6. nullus. Ber.

EXcōmunicamus.]Habet multa dicta, & potest summari secūdum varietatem dictorū per partes, quæ patent per. §§. Abb.
CASVS. In prima parte huius capituli, excōicat concilium omnes hæreticos, quibuscunq; nominibus censeantur, facies quidē diuersas habētes, sed caudas adinuicem colligaras: damnati vero de hæretica prauitate præsentibus potestatibus, aut eorum nūtiis relinquātur pœna debita puniēdi, clericis prius à suis ordinibus degradatis, bonis damnatorum publicatis: si laici fuerint, cōficē tur. si vero clerici ecclesiis applicētur à quibus stipendia recepe runt; Secūdo dicit, q̄ si aliqui fuerint sola suspiciōe notabiles, nisi

¶ Licet autem a scientia sit valde necessaria sacerdotibus ad doctrinam, quia iuxta verbum propheticum: Labia b sacerdotis custodium c scientiam, & legē exquirunt d ex ore eius: non est tamen simplicibus sacerdotibus, etiam à scholasticis detrahendū: cum in eis sacerdotale officium debeat honorari: propter quod Dominus in lege e præcepit: Diis nō detrahes. sacerdotes intelligēs: qui propter excellentiā ordinis, & officij dignitatē, deorum nomine nuncupātur: & infra. ¶ Nec quisquā f suæ præsumptionis audaciā, illo defendat exēplo, quòd asina g legitur reprehēdisse Prophetā: vel quod Dominus ait: Quis ex vobis arguet me de peccato? Cū aliud sit fratrē in se peccantē occulte corripere: quod quisque tenetur h † efficere secūdū regulā Euangelicā, in quo casu sane potest intelligi, quòd Balaā fuit correptus ab asina: & aliud est patrē † suū delinquentē reprehēdere manifeste: quod vtique nulli licet secundum Euangelicam veritatem: nam qui etiā dicit fratri, fatue i: reus erit gehennæ ignis. Rursus aliud est, quòd Prælatus sponte de sua confisus innocentia, subditorum se accusationi supponit k: in quo casu præmissum l Domini verbum debet intelligi: & aliud est, quòd subditus non tā animo reprehendēdi, quàm detrahendi, exurgit temerarius in Prælatum: cum ei potius incūbat necessitas obsequēdi. Quòd si forte necessitas postularet †, vt sacerdos tamquā inutili m & indign n à cura gregis debeat remoueri: agendum est ordinate n apud episcopum: ad cuius officiū, tam institutio o, quàm destitutio sacerdotum noscitur pertinere.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Excōmunicati sunt omnes hæretici, quibuscunque nominibus nominentur. hoc dicit vsque ad §. damnati.*

CAP. XIII.

EXcōmunicamus itaque, † & anathematizamus omnem hæresim, extollentem se aduersus hanc sanctam, orthodoxam, & catholicam fidem, quam superius a exposuimus: condemnantes hæreticos vniuersos, quibuscunque nominibus censeantur: facies quidem diuersas habētes, sed caudas adinuicē colligatas, quia de vanitate † conueniunt in idipsum.

¶ *Damnati de hæresi, per secularem iudicem puniuntur, & bona laicorum hæreticorum confiscantur, & clericorum bona applicantur ecclesiis, vbi beneficiati erant. hoc dicit vsque ad §. qui autem. Abbas Siculus.*

¶ Damnati b † vero, præsentibus secularibus Potestatibus c, aut eorū balliuis relinquantur d animaduersione debita puniendi: clericis prius à suis ordinibus degradatis e: ita quòd bona huiusmodi damnatorum, si laici fuerint, confiscentur f: si vero clerici, applicentur ecclesiis, à quibus stipendia g receperunt †.

¶ *Si suspectus de hæresi se non purgat ad arbitrium super. oris, excommunicatur, & existens per annum in excommunicatione vt hæreticus damnatur. hoc dicit vsque ad §. moneantur. Abbas Siculus.*

¶ Qui † autem inuenti fuerint sola suspicione h notabiles, nisi iuxta considerationem suspicionis i, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur: & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur: ita quòd si per annū in excommunicatione præstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur k.

¶ *Potestates seculares perpetui vel temporales, iurare tenentur, vniuersos hæreticos ab ecclesia damnatos pro viribus exterminare: & temporalis dominus non purgās terram suam hæreticis excommunicatur:*

SI QVI VERO. Dicitur in §. isto, q̄ si qui de prædictis iurare noluerint, ex hoc ipso tamq̄ hæretici reputentur: Mandat Papa, & in virtute obediētiæ districte ꝓcipit, vt ad hæc efficaciter exequēda epi diligenter inuigilent: si canonicam voluerint effugere vltionem, & si quis super hoc negligens vel remissus fuerit, cum de hoc constiterit, ab epali officio deponat, & in locum ipsius alius instituatur idoneus, q̄ velit & possit hæreticā confundere prauitatē. Nota, q̄ diuersitas nominū rei subsātiā non immutat. Item sola suspicio siue præsumptio purgatione inducit in crimine hæreseos. Itē trāscursus tpis probat crimen. Item iudices seculares tenentur hæreticos de quinciis sibi subiectis exterminare. Item si iudex secularis in exterminatione hæreticorū negligēs fuerit, potest excōicari. Item dūs Papa principem secularem deponere potest pp hæresim. Item arg. quòd pp delictū vnius, alius puniri non debet. Itē auctoritate ecclesiæ bellum fieri potest. Item pari priuilegio & idulgētia gaudēt cruce signati ꝓta hæreticos, cū illis q̄ vadūt ꝓta Sarracenos. Item consentiētes & agētes pari pœna puniunt. Item nota hic multas pœnas editas ꝓta fautores & defensores hæticorū. Item hæticus cuilibet rndere tenet, & nemo sibi. Itē sententia vel scriptura publice excōicari non valet. Item in similibus simile iudiciū est habēdum. Itē qui in maiori dignitate est, plus punitur, & sic circunstātiæ aggrauant peccatū, & vīndictam. Item absolutio & restitutio excōicati participātis cū hæretico excōicato, ptinet ad solum Papam. Item argu. quòd vniuersitas prestare potest iuramentū calumniæ. Item deficiens in purgatione, punit. Itē qui iurare nō vult, ꝓ condemnato habetur. Item per indicia probatur crimen. Item propter negligentiam deponitur vel remouetur prælatus.

† Alias, vt iterate, qd etiam agitur hic Hostiensis.

† De materia, Eymerius, quo direct. inquisitorum. 3. par. q. 101. & 9. 12. vbi quasi plene.

† percepe-runt, sic in con cilio.

† Eymerius in Direct. Gono iquisitorū par. 3. q. 37. & q. 44. & Simā cacatho. tit. 1. de abiura tione. & tit. 16. de purgatiōe canonica.

† Idem, scilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateranēsi. cap. 3 & cap. 2. eod. tit. in 4 compilat. Et vide notas in hanc decretalem.

† Dictio. itaque, deest in concilio, sed habetur in aut. quis cod. ibus.

CREDENTES. In §. isto excōicat concilium receptatores, defensores, & fautores hæreticorum: statuēs, vt q̄cito quilibet taliū fuerit excōicatione notatus, si satisfecere contēpserit infra annū, extunc ipso iure sit factus infamis, nec ad aliqua officia admittat seu consilia, nec ad alios eligendos ad huiusmodi, nec admittatur ad testimonium, nec testamentum facere possit, nec capere aliquid est testamento: nullus ipsi respondeat, ipse vero omnibus respondere teneatur: & si iudex fuerit, eius sententia nō teneat, nec causæ deferantur ad ipsum: & si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur: Si tabellio, instrumenta per ipsum confecta nullius sint momenti: sed cum auctore damnato damnentur; & in similibus idem est obseruandum: Si vero clericus fuerit, deponatur: & si aliqui postquam tales ab ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicentur vsque ad debitam satisfactionem.

SANE. Clerici huiusmodi viris non exhibeant ecclesiastica sacramenta, nec eos sepeliant, nec eleemosynas vel oblatiōes eorū recipiant: quod si fecerint, officio suo pfruentur, ad quod nūquā restituantur sine speciali mandato dūi Papæ: & idem faciāt regulares. & eadem pœna infligatur eisdem, & illorum priuilegia non seruentur in illa diœcesi, in qua tales excessus perpetrauerint.

QVIA VERO. Hic dicitur, q̄ nullus prædicationis officium vsurpare psumat: quia vt dicit Apostolus. Quomodo prædicabūt, nisi mittantur? & qui contra hoc fecerint, excommunicētur, & nisi se correxerint, alia pœna puniuntur.

ADIICIMVS INSVPER. In §. isto dicitur, vt quilibet archiepiscopus vel episcopus per se, vel p archidiaconū suū, vel alias honestas personas visitet parochiam suam, in qua forma fuerit hæreticos habitare, & ibi tres vel quatuor viros idoneos, aut si expedire viderit, totā viciniam iurare cōpellat, vt si aliquos hereticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula facientes, vel si etiam discrepent à vita & moribus aliorum, episcopo studeāt nuntiare, & ipse vocet ad præsentiam suam denuntiatos: qui si se non purgauerint, vel si post purgationem præstitam relapsi fuerint, canonice puniantur.

SI

i ¶ *Suspicionis.*]hoc semper est attendendum, vt secundum qualitatem infamiæ & personæ indicantur purgatio. 2. q. 5. omnibus. & j. de purgat. cano. inter.

¶ *Glos. q signat contrarium de decre. litteras. & soluit. iterum signat contrarium de cap. conuenientibus, & soluit.*

k ¶ *Condemnentur.*] Vī hic, quòd aliquis sit condēnādus de hæresi, licet nō videat violēta ꝓsumptio cōtra ipsum. Arg. ptra. 5. de præsump. litteras ibi dicit: q̄ licet sit vehemens ꝓsumptio, non vult Papa illum condemnare de tam graui crimine. hęc violētissima 2 est præsumptio, cū primo pro babilis fuerit propter infamiam: & quia noluit se purgare, fuit excommunicatus: & q̄a per annum stetit in ex cōmunicatione ꝓ cōtūcto habetur. 11. q. 3. rursus. & ca. quicunq; secus in aliis criminibus: q̄a si bona alicuius cōtumacis pp crimen annotata sunt, si infra annū nō venit, bona deuoluunt ad fiscū: sed quo ad crimen nō obest quin post annū possit, pbare innocentiam suam ff. de requiren. reis. annus. Sed quid est qd̄ dicit, q̄ sta tim est condemnādus, cum sæpius est admonendus vt redeat. 1. q. 7. cōueniētibus. Rndeo nō ptradicit: q̄a licet sit condemnandus, monē hoc tenendus est, vt redeat: vt 34. q. 1. quæ dignior. in fi. iuramenti. vbi dī q̄ post admonitionem est vitādus. hoc est verū in hoc, q̄ non sunt ei secreta nostræ fidei exponēda. 43. dist. in mandatis. vt impugnet nos: vt ibi. Nec in telligas, q̄ si, p alio crimine seu contumacia steterit p annum in excōicatione, q̄ habēdus sit hæreticus, sed tantū excōicatur per suspicionem hæresis.

1 ¶ *Iuramento firmare.*] sic 5. eod. ad abolendā. §. statuimus & non solum hoc iurare tenetur, sed hoc iurare debet, quòd ipse idem catholicus sit. in Authen. insuram. quòd præsta. ab his qui admini. acci. circa princ. colla. 2.

m ¶ *Neglexerit.*]iudex, qui negligit facere iustitiam, excōicatur. 23. q. 5. administratores. & facit item suam. cap. causa. & q. 2. dominus. & 3. q. 7. qui sine argu. & in Authent. vt dicē. iud. §. penult. & vlti. coll. 9. & 2. q. 7. sicut.

n ¶ *Absolutos.*] j. eod. cap. vlti. & ita Papa potest propter hæresim deponere omnes tam laicos quam clericos à dignitatibus suis: vt 5. eod. ad abolendam. §. statuimus & 5. eod. vergentis. vbi de hoc.

o ¶ *Saluo iure domini.*]Argu. quòd propter delictum vnius, alius puniri non debet: quoniam pœna debet tenere suos auctores. 5. de his quæ fiunt a maio. par. cap. quæsitum. C. de pœn. sanctimus, & ibi quæ dicit alterius odio pregranari. C. de inoffi. test. si quis in suo. Arg. contra. 5. eo. vergentis.

† Dominum

† seculi

2 De gradibus præsumptionum in crimine hæresis, vide Eymericū in Directorio inquisitorum par. 2. q. 55. & Sicathol. institu. tit. 50. de præsumption.

† In cōcilio ita: siue spirituale siue temporale assumptus, &c. quasi nō solū principes, seculares, sed etiā ecclesiastici, quos per potestatem spiritualem possumus in telligere, hoc tenentur præstare q. 1. quæ dignior. in fi. iuramenti.

† In cōcilio ita: siue spirituale siue temporale assumptus, &c. quasi nō solū principes, sed etiā ecclesiastici, quos per potestatem spiritualem possumus in telligere, hoc tenentur præstare q. 1. quæ dignior. in fi. iuramenti.

a Vide, quæ plenissime scripsi in cō summariis ad Director. 3. Schol. 34.

e ¶ *Degradatis.*] j. c. proxi. & c. penult.

f ¶ *Confiscentur.*] De hoc dictum est. 5. eo. vergentis.

g ¶ *Stipendia.*] si plura stipendia habuerint, inter ecclesias diuidantur pro rata. 5. de rest. relatum.

h ¶ *Suspicione.*] idest, præsumptione. Et nota q̄ sola suspicio siue Præsumptio purgationem inducit: quod fi nō fiat, punitur, vt hic patet arg. de coha. cle. & mulie. tua nos. & intellige quòd sit probabilis præsumptio siue suspicio: alias non indicaretur purgatio.

2 ¶ *Accinxerint,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 De hoc articulo vide B. Thomã. 2.q.40.art.1. & Alf onsũ Castrũ lib. 2. de iusta hære. punit. cap. 14.

† De materia huius. §. vide citatos in c. ex multa. supra de voto & voti redempt. & Eymericum in Directorio inquisitorum par. 3.q.129.

† De his late Eymericus in Directorio inquisitorũ part. 2. q. 50. 51. 52 & 53 & Archidiacõus in c. quicunque. de hæret. lib. 6.

† quiliber.

† Eadẽ pœnæ quę hic tradũtur cõtra hæreticos, continentur in extrauagãti Gregorii Noni, incipi. excõmunicamus & in l. Federici iacip. Cathar. habentur in litteris Apostolicis post Directoriũ inquisitorum.

† In concilio ita eius instrumẽta cõfecta per ipsum &c.

† Aliàs. acto rc.

† Vide Bernardinum Diaz in practica crimi. canon. cap. 107.

a ¶ *Accinxerint.*] Argu. q̃ auctoritate ecclesiæ bellũ i fieri potest. 23. q. 8. igitur. & c. hortatu. 15. q. 6. auctoritatem. 53. dist. Hadrianus. qđ verũ est contra inimicos fidei, & ꝓtra illos, q̃ ecclesiam impugnant.

b ¶ *Receptatores, defensores.*] sine quibus hæretici manere diu non possunt. argu. ff. de offi. pfi. congruit. ff. de recepta. l. 1. vnde merito isti sunt puniendi: immo grauius delinquũt, q̃ aliorũ errores defendũt, & acrius puniri debent. 24. q. 3. qui aliorũ. & ideo simili pœna cũ hæreticis puniunt. 11, q. 5. qui consentit. & 3. eo. c. penult. in fin. & C. de his qui latro. occul. l. 1. etiã si essent consanguinei. arg. 27. q. 1. de filia. & 3. eod. si quis episcopus. vbi de hoc. Ber.

c ¶ *Sit etiam intestabilis.*] Isti enim (vt hic patet) à quolibet actu legitimo repelluntur, nec donare, nec vendere, nec ꝓtrahere possũt: put hæc omnia tradũtur. C. eo. Manichæos.

d ¶ *Cum auctore damnato damnentur.*] Sic 3. eo. fraternitatis. vbi de hoc. fim. 3. de testib. licet. sic etiam scriptura vel sentẽtia publice excõicati non valet. 3. de re iud. ad probandũ. & 3. de excep. exceptioné nec rescriptũ. 3. de rescript. dilectus 1. & hoc est qđ sequitur: idem in similibus præcipimus obseruari. Tũ de rescripto impetrato ab excõicato secus est: qa rescriptum nõ sumit auctoritaté ab impetrante, sed à concedente. De quo dic vt 3. de exceptat. pia. in notula, sed mirum. Ber.

ADDITIO. Hodie rescriptũ ab excõicato impetratum, suppressa excõicatione, est ipso iure nullum, nisi in certis casibus. cap. 1. de rescriptis. lib. 6.

e ¶ *Grauior exerceatur.* vt 50. dist. quia tua. hic habes argu. q̃ q̃ in maiori dignitate est, plus punitur, & ita circunstantiæ aggrauant vindictam. argu. 32. q. 5. qui viderit. & 25. q. 1. nulli fas. & 40. distin. homo Christianus. Crimen enim augetur per dignitatem. ff. de re mili. omne delictum. §. 1. 19. distin. nulli. & qui ma-

¶ *Cruce signati ad exterminationem hæreticorum gaudent priuilegio concesso cruce signatis in subsidium terræ Sanctæ. hoc dicit vsque ad §. credentes. Abbas.*

¶ Catholici † vero, qui crucis assumpto charactere, ad hæreticorum exterminium se accinxerint [a], illa gaudeant indulgentia, illoque sancto priuilegio sint muniti, quæ accedentibus in terræ Sanctæ subsidium conceduntur.

¶ *Ibi ponitur pœna credentium, receptatorum. & defendentium hæreticos: primo laicorum, secundo clericorum, vsque ad §. quia. Abbas.*

¶ Credentes † præterea, receptatores [b], defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subiacere: Firmitꝛ statuentes, vt postquã quis † talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum, extunc ipso iure sit factus infamis †, nec ad publica officia, seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur: Sit etiã intestabilis [c], vt nec testandi liberam habeat facultatem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus prætẽrea ipsi super quocũque negotio, sed ipse aliis respõdere cogatur. Quòd si forte iudex extiterit, eius sñia nullam obtineat firmitatẽ, nec causæ aliquæ ad eius audiẽtiam perferãtur. Si fuerit aduocatus eius: patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumẽta † cõfecta per ipsum nullius sint momenti, sed cum auctore † dãnato dãnẽtur [d]: Et in similibus idẽ prçcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur, vt in quo maior est culpa, grauior exerceatur [e] vindicta. Si qui autem tales post quam ab ecclesia fuerint denotati, cuitare contemꝑserint, excommunicationis sententia, vsque ad satisfactionem idoneam percellantur [f]. ¶ Sane clerici † non exhibeãt huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianæ præsumant tradere sepulturæ, nec eleemosynas, aut oblatione eorum percipiant, alioquin suo priuentur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto sedis Apostolicæ speciali [g]. Similiter quilibet regulares [h], quibus etiã hoc iniungatur, vt eorum priuilegia [i] in illa diœcesi non seruentur, in qua tales excessus præsumpserint perpetrare.

¶ *Nullus debet sibi officium prædicandi assumere, nisi super hoc sibi à iure, vel à sede Apostolica, vel à diœcesano episcopo licẽtia concedatur: alias excommunicatur. & nisi resipuerit, alia pœna imponitur. hoc dicit vsque ad §. adiicimus. Abbas.*

¶ Quia † vero nonnulli sub specie pietatis, virtutem eius (iuxta quod Apostolus ait) abnegantes, auctoritatem sibi vendicant prædicandi: cũ idem Apostolus dicat: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur [k]? omnes, qui prohibiti, vel non missi præter auctoritatem ab Apostolica sede vel catholico episcopo loci susceptam, publice vel priuatim, prædicationis officium vsurpare præsumpserint, excommunicationis vinculo innodentur: & nisi quam † citius resipuerint, alia cõpetenti [l] pœna plectentur †.

¶ *Archiepiscopi & episcopi inferiorũ suorum prouinciας & diœceses suspectas habentes de hæresi, saltem semel in anno per se, vel per alios idoneos visitent: qui etiam debent, si hoc expedire videbitur, exigere iuramentum ab illis de vicinia, ad reuelãdos hæreticos, & occulta conuenticula celebrantes: quos reuelatos, relapsos canonice punient: & renitentes iurare, vt hæretici condemnentur. hoc dicit vsque ad §. volumus. Abbas.*

¶ Adiicimus † insuper, vt quilibet archiepiscopus vel episcopus per se, aut per archidiaconum suum, aut alias honestas idoneasque personas, bis, aut saltem semel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat: & ibi tres vel plures boni testimonij viros, vel etiam (si expedire videbitur) totam vicinia[m] iurare cõpellat: quòd † si quos ibidem hæreticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu à communi conuersatione fidelium vita & moribus [n] dissidentes, eos episcopo studeat iudicare [o]. Ipse autem episcopus ad præsentiam suam conuocet accusatos: qui, nisi se ab obiecto reatu purgauerint [p], vel si post purgationem exhibitam, in pristinam fuerint

gnus sine comparatione creatus fuit, sine venia dãnatus est. de pœnit. distin. 2. cap. principium enim. & 3. de iureiur. cum quidam. ibi hoc soluitur. Ber.

f ¶ *Percellantur.*] q̃ participat excõmunicato sciẽter, & nõ se corrigit, excõicandus est. 3. de senten. excõica. qđ in dubiis. 11. q. 3. qui communicauerit.

g ¶ *Apostolica speciali.*] Hic reseruat sibi Papa absolutionem siue restitutionem talium: ergo per hoc aliis ꝓhibuisse videt. fim. 3. de præben. de multa. in fin. & c. graue. in fi. & sic econuerso, ex quo sibi non reseruat, aliis indulgere videtur. 3. de sentent. excommuni. nuper. & est ad hoc argu. quòd episcopi dispensare possunt, vbi Papa non reseruat sibi dispẽsationem. Quare ergo Papa sibi specialiter reseruauit talem restitutioné, nisi vt aliis prohiberet? Et licet episcopus ipsum restituere ad officium suum non posit, tamen reconciliare potest ipsum ecclesiæ. 3. eo. ad abolendam. §. 1. vbi de hoc.

h ¶ *Quilibet regulares.*] Repete 2, non exhibeant ecclesiastica sacramẽta: alioquin, &c.

i ¶ *Eorum priuilegia.*] prætextu priuilegiorũ participare excommunicatis non possunt. 3. de sentent. excom. nulli. & in hoc casu possunt ab episcopo loci tãq̃ à delegato à Papa puniri. 3. eod. ad abolendã. in fi. vbi de hoc

k ¶ *Nisi mittantur.*] 3. eod. cap. proxim. vbi de hoc.

l ¶ *Alia competenti.*] prout visum fuerit superiori. 3. de offic. delega. de causis.

m ¶ *Totam vicinam.*] Arg. q̃ vniuersitas potest præstare iuramẽtũ calumniæ. fic. 30. q. 6. eps in synodo. fic 3. de accu. sicut olim.

n ¶ *Vita & moribus.*] Hæc omnia suspicione inducũt. 41. dist. quisquis 86. dist. inferiorum. 23. q. 8. præterea. ff. ad l. Aquil, scientiam. ff. de his qui no. infa. quid ergo. §. 1.

o ¶ *Indicare.*] 2. q. 7. quæ propter. & arg. 22. q. 1. si quis per capillum.

p ¶ *Purgauerint.*] Nota deficientem in purgatione

† De materia vide sancita in concilio Trident. sessio. 5. de refor. c. 2. & sessio. 24. de refor. cap. 4 add citatos in cap. seq.

2. Timo. 3. Roma. 10.

† quantocy us.

† plectãtur

2 Hæc glosa non est Bernardi, nec haberur in antiquis libris.

† De materia vide Eymericum in Directorio inquisitorũ par. 1. q. 61. & 88. & Simancam ea tho. instit. ti. 25. d episcopis & Burchardum. li. 1. decret. c. 83. & 87.

† In concilio, & vestigiis Gregoriico dictibus ita: quod si quis hidem hæreticos. &c.

† Vide Bernardinum Diaz in practica crimi. canon. cap. 107.

gatione puniendum. 3. de simo. de hoc. & cap. insinuatum.

a ¶ *Relapsi,*] Isti magis puniẽdi sunt. deterior nanq; dolus eius cognoscitur, qui interruptam iterum litem deseruit, quam qui semel cœptam dereliquit. in Authen. de litig. §. edita in fi. coll. 8.

b ¶ *Iurare.*] per iuramentũ debet quis purgare conscientiã suam de hĩsi. de consc. dist. 2. ego Berengarius. & 1. 9. 7. quotiens. vnde si iurare non vult, pro confessum dicit q̃ de calumnia iurare nõ vult, actor causã, & reus pro condemnato habetur. 3. de iuramen. calum. c. vlti. & C. eo. tit. cum & iudices. §. q̃ si actor. Et est similis illi, q̃ neque defendit neque exhibet, & cõdemnatur, vt contumax. ff. de noxa. quotiẽs. §. in posteritate. Tenui enim religione iuramenta etiam necessaria cõtemnunt. 3. de simo. & si ĝstiones. & C. de fide instr. l. vlt. Ber.

† De relapsis & corũ pœna vide Eymericum in Directorio inquisitorum par. 2. q. 58. & Zachinũ tract. de hæret. cap. 16.

† Præter citatos in §. cedenti vide Cõrad. Brun lib. 6. de hæret. cap. 1.

† volunt

† voluerint

c ¶ *Indiciis.*] Nota q̃ per indicia ꝓbatur crimen. 3. eo. c. §. pen. ibi, q̃ si 95, &c. & 2. q. 8. sciãt & 32. q. 1. dixit Dominus. & 3. de priuile. colim 1. & C. de rei vend. indicia. Item habes hic q̃ ꝓꝓ negligentiam remouetur prælatus. arg. 3. c. proxi. in fi. & 1. q. 1. cap. si qui episcopi. §. ecce cum. Ber.

Sicut.] CASVS. Dicitur i isto capitulo, q̃ timendũ est, ne sub specie pietatis impietas pallieť: & ideo, ꝓhibet Papa, ne laici cuiuscunque sint ordinis, officiũ prædicandi assumant: Et hoc quod hic dr, habetur. 3. c. proxi. §. quia vero. & 3. eo. cum ex iniuncto. Nota, q̃ sub specie pietatis non est committẽda impietas. Itẽ omnibus laicis officium prædicãdi est interdictum.

† De materia vide Eymericum in Directorio inquisitorũ par. 1. q. 61. & 88. & Simancam ea tho. instit. ti 25. d episcopis & Burchardum. li. 1. decret. c. 83. & 87.

d ¶ *Sub specie virtutũ.*] 3. eo. c. ꝑx. §. quia vero. 41. dist. fæpe vitia. quia ꝓtextu pietatis non est impietas committẽda. 30. q. 1. nosse. & ita nullus potest ꝓdicare, nisi mittat: vnde Dñs ait discipulis suis: Euntes ꝓdicate Euangeliũ omni creaturæ. & iubẽte Dño in toto orbe dispersi sunt. 21. dist. in nouo. vnde Esaias: Ecce ego, mitte me. 8. q. 1. in scripturis. & 16. q. 1. §. hoc idẽ. arg. ff. de tuto. & cura. vbi & l. prætor. 70

e ¶ *Alios Dominus Apostolos.*] fic. 3. eo. cũ ex iniuncto. Nec vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. 89. dist. ad hoc. laici ergo cuiuscunq; ordinis sint vel meriti, prædicandi officium non debent assumere.

i) *Excõicamus.*] Istud cap. habet quatuor dicta: Secũdũ: ibi, *Dãnati.* Tertium: ibi, *Si qui.* Quartũ: ibi, *Credentes.* Abbas Siculus.

CASVS. Primo dr idem qđ dictum est. 3. eo. excõicamus 1. respõso. Vltimo adiicit, q̃ si quis de prædictis postquã fuerit deprehensus, redire voluerit ad agendã condignã pœnitentiã, in perpetuo carcere detrudãt. Et credẽtes eorum erroribus, hæreticos iudicat. 80 Nota hic qualiter recipiunt de hæresi ꝓdẽnati ad ꝑpetuũ carcerẽ.

f ¶ *Conueniunt.*] 3. eod. excommunicamus. quia ad eundem finem tendunt, scilicet deceptionis.

¶ *Glossa sequens quærit, soluit, solutioni obicit. & respondet.*

g ¶ *Præmunit.*] & hoc totum habes 3. eo. excõicamus. Sed qualiter isti hæretici puniri debent ẽm leges, postq̃ per ecclesiã sunt condemnati, vt hic dicit? Vltimo supplicio puniunt per iudices seculares, cũ distinctione 1 vt videtur, vt docentes vltimo supplicio, addi- scentes vero decem libris auri: vt C. eo. titu. quicunq;. ad fi. Sed ꝓtra C. de malef. & mathe. culpa. vbi dr, culpa similis est, tam prohibita discere, q̃ docere: non est ꝓtra: quia lex q̃cunque. intelligit de illis, qui nondũ didicerunt, decretalem, sed causa addiscẽdi ad hæreticos accesserunt: si autẽ ad actum puenissent, simili pœna puniꝛtur, vt docẽtes ẽm legẽ illam, culpa. Ber. Gazaros. C. h ¶ *Si qui autem.*] ab de hæret. hoc loco vsq; ad finem additum est. aliud totũ habes. 3. eo. excõicamus. & cap. ad abolendam. §. 1. & 2. Ber.

1 Hodie nulla est talis distinctio: nam magistratus seculares quemcunque hæreticum sibi à Iudicibus fidei traditũ debet vltimo supplicio afficere. c. vt inquisitioni. de hæret. lib. 6.

† Vide notas in hanc decretalem, tas quæ plurima huc spectant tia traduntur adde Petrũ Godofredũ, ra Authent. Gazaros. C.

1 ¶ *Deprehensi.*] publice, ita q̃ notorium: vel etiam condemnati. Si vero postea redire voluerint, recipiẽdi sunt: qa ecclesia non claudit gremiũ redeũtibus ad ipsam. C. de sum. Trini. inter claras. circa finẽ. & delicti veniã pœnitentibus damus. C. eo. tit. Manichæos. ita tamen, vt in perpetuum carcerem permaneant: vt hic patet. Sic & simoniaci in monasterio sub perenni pœna detrudantur. 1. q. 1. reperiunt. & 3. de simo. quoniã. q̃a & ipsi hæretici censentur. 11. q. 1. eos qui. & 6. q. 1. cap. nos sequẽtes. §. sed licet. Ber.

ADDITIO. Et idem iudiciũ est de credentibus eorũ erroribus habendum, sicut de ipsis, vt hic in fi.

Absolutos.] CASVS. Dr hic, quòd quicunq; obligati sunt laipsis manifeste in hæresim, aliquo pacto [l], quacunque firmitate vallato, tenebantur astricti.

¶ Idem.

¶ *Hoc cap. vsque ad § si qui autem. habetur in cap. excommunicamus. supra eod. titul. in princip. vnde summa & declara prout ibi fuit dictum.*

CAP. XV.

EXcommunicamus † & anathematizamus vniuersos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Iosepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscunque nominibus censeãtur: facies quidem habentes diuersas, sed caudas adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt [f] in idipsum. ¶ Damnati vero per ecclesiam, seculari iudicio relinquantur, animaduersione debita puniendi [g]: clericis prius, à suis ordinibus, degradatis.

¶ *Si in hæresi deprehensi volunt redire ad fidem, dicitur dum sunt in perpetuo carcere ad pœnitentiam peragendam: & credentes erroribus hæreticorum, hæretici sunt. hoc dicit.*

¶ Si [h] qui autem de prædictis postquam fuerint deprehensi [i], redire voluerint ad agendam condignam pœnitentiam: in perpetuo carcere detrudantur. Credentes autem eorum erroribus, hæreticos similiter iudicamus.

¶ Idem.

¶ *Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis tenebantur astricti.*

CAP. XVI.

ABsolutos [k] † se nouerint à debito fidelitatis hominij †, & totius obsequij, quicunque lapsis manifeste in hæresim, aliquo pacto [l], quacunque firmitate vallato, tenebantur astricti.

† Vide B. Thomã 2. 2. q. 12. art 2. & Afonsum Castrum li. 2. de iusta hære. punit. cap. 7. & Sitos mancam cathol. instit. tit. 46. de pœnis.

† Vox, homĩj, mutata est i vocem, dominij, vel dolo mini, fere in omnibus recẽtioribꝰ, quã nos ex anti. restituimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE SCHISMATICIS
[& ordinatis ab eis.]

¶Quia schismatici incidunt in hæresim diuidendo se ab vnitate eccle siæ,& constituendo sibi sacerdotes & reliquos clericos.24.q.1.loquitur ideo subijcitur ista rubrica.Abbas.

De hac materia habetur 24.q.1.in multis cap. & q.3.in §.quia vero.& 7.q.1. denique. de consecra.dist. 2. prima inquit. & 23.q.3. in multis cap. 12.q.2. alienationes. 1.q. 7.qui in qualibet de consecra.dist.4. hi qui apud. & cap.seq.& cap. ostendit.& in pluribus capitu. eiusdem distinctio.

† Hæc verba & ordinatis ab eis, desunt in omnibus manuscriptis.

TITVLVS VIII.

De schismaticis [& †ordinatis ab eis.]

Ex consilio Lateranen.†

¶ *Irritæ sunt ordinationes, beneficiorum collationes,& ecclesiasticarum rerum alienationes per schismaticos factæ: & à dignitate & ordine suspenduntur,qui schisma tenere iurant.*

CAP. I.

† Lateranē, scilicet sub. Alexan. iii. cap. 1. & cap. 2. cod tit. in 2. compilatione.& vide notas i hoc decretum.

QVod à prædecessore nostro: & infra. ¶ Ordinationes ab Octauiano [a] & Guidone hæresiarchis factis, & ab ordinatis ab eis, Irritas essecēsemus. Adi cientes, vt qui dignitates ecclesiasticas, seu beneficia per dictos schismaticos acceperūt, careant impetratis. Alienationes [c] quoque, quæ per eosdem schismaticos, seu per laicos factæ sunt de reb us ecclesiasticis omni careant firmitate [d], & ad ecclesias sine omni onere reuertātur. Si quis autē cōtraire præsumpserit, excōmunicationi se nouerit subiacere. ¶ Illos verò, qui spōte iuramentū, de tenendo schismate præstiterint, à sacris ordinibus & dignitatibus decernimus manere suspensos.

Innocentius iij. Bisuntiñ. archiepo.

¶ *Ordinatus à scismatico,ab officio est repellendus,nisi robet secum dispensatum per habentem potestatem.*

CAP. II.

FRaternitati † tuæ: & infra. ¶ Priorem,quem à schismatico asseris ordinatum, ab officio poteris repellere incūctam ter: nisi legitime probauerit secum fuisse misericorditer dispensatum [e]: & ab ea persona quæ super hoc potestatem [f] habuerit dispensandi.

TITVLVS IX.

De apostatis †, & reiterantibus baptisma.

¶Alexander iij.

¶Clericus,qui dimisso habitu & tonsura immiscet se enormitatibus: perdit priuilegium canonis,Si quis suadente. vnde eum deprehendentes non incidunt in canonem, scilicet excommunicationem.

CAP. I.

PRæterea † clerici, qui relicto ordine clericali † & habitu suo, in apostasia [a] tamquam laici conuersantur: si in criminibus comprehensi teneantur, per censuram ecclesiasticam non præcipimus liberari [b].

¶Idem abbati sanctæ Genouefæ.

¶Si crimē acolythi, qui re baptizanti præbuit ministerium,est occultum, promoueri potest:si publicum,non nisi cum eo religionem intrante dispensetur.

CAP. II.

EX † litterarum tuarum tenore perpendimus, q̄ quidam ægritudine longa confectus, insano [c] fortilegarum mulierum credens consilio, vt sanaretur, per iterationem fecit iniuriam [d] baptismatis sacramento: & infra. ¶ Quia ergo tua nos duxit prudentia consulendos, qualiter puniri debeat acolythus [e], quem minor ætas [f], & intentio [g] fraternæ salutis ex cusare videtur †: Discretioni tuæ præsentibus litteris respondemus, quòd ad superiores ordines promoueri (si publicum est quod proponitur) non [h] valebit: nisi ad religionem transire voluerit, vt fauore religionis [i] ipsius, circa eum valeat dispensari. Si vero occultum est, promoueri poterit & excessum suum dignis pœnitentiæ fructibus expiare.

¶Innocentius tertius.

¶Infamatus de apostasia, compellitur se purgare.

CAP. III.

TVæ † fraternitati: & infra. ¶ Super secundo articulo inquisitioni tuæ duximus respondendum: Quòd clerici, qui sunt de apostasiæ crimine infamati, qui videlicet abiecerunt habitum clericalem [k], non sunt in seculari habitu tolerandi: sed per distinctionē ecclesiasticam coercendi, donec deficiente probatione, ad infamiā abolendam, purgationē canonicam curauerint exhibere.

¶Idem † in concilio generali.

¶Baptizati, alterius sectæ vel fidei ritus dimittere compelluntur.

CAP IIII.

QVidam (sicut accepimus) qui ad sacri vndā baptismatis voluntarij † accesserunt, veterem hominem omnino ad dignitatem sine dispensatione. ℈. de pœn. in quibusdam. ℈. de fil. presbyt. cap. 1. Quidam dicunt, quòd in neutro casu tollitur sed defertur tantum ad facilitatem dispensandi. Ber.

TVe.] Primo ponitur decisa consultatio: Secundo responsio: ibi, *Super secundo*. Abbas.

CASVS. Quidam clerici infamati erant de apostasia, q̄ abiecerāt habitum clericalem: q̄situm fuit vtrū deberent taliter tolerari, vel compelli, vt habitum reassumāt? Rūdet Papa, q̄ clerici qui taliter sunt infamati, tolerādi nō sunt in habitu seculari, sed p cēsurā ecclesiasticam coercendi, vt habitum reassumant, donec se purgauerint deficiente ,pbatione. Not. clericos cōpellēdos vt habitū clericalē dimissum reassumāt, Itē infamat' ad purgationē cogi debet.

k ¶ *Habitum clericalem.*] Qui habitum clericalē abiicit, nisi trina monitione præmissa etiam ipsum reassumat, perdit priuilegium clericale. ℈. de sent. excom. in audientia. & cap. contingit 2,

¶Glossa sequens quærit obiuciendo, & soluit.

l ¶ *Tolerandi.*] Sed quare nō sunt tolerādi in habitu seculari, cum liceat illis q̄ sunt in minorib' ordinibus, vxorē recipere, & cū ea morari. ℈. de cler. coniug. c. 1. 32. dist. si q. vero. & cap. lectores. &c. seriatim. apostata enim excōicat' nō est. Vt cessēt omnis obiectio intellige q̄d hic dī, de eo qui infamatus est in ordine sacro, vel in aliqua ,pfessione, cui nō licet vltra ad seculū redire, vnde tolerādi non sunt in habitu seculari, sed per censuram ecclesiasticam compellendi, nisi se purgauerint, accusatore deficiente redire ad ordinem vel religionem. arg. ℈. de reg. cap. penult. & 20. q. 3. eos qui semel. Immo incarcerari possunt. J. eod. cap. 1. ne damnabiliter euagent. De aliis in inferioribus ordinibus pstitutis intelligi non posset: q̄a possunt renūtiare in totū ordini clericali. ℈. de vi. & ho. cler. c. vlt. & ℈. de cle. coniug. Ioannes. & c. pen. & vlti Ber.

QVidam.] Iudæi baptizari ritus iudaicos ꝓellūtur dimittere. Primo ponit Iudæorū baptizatorū excessum, cōtra quē secundo prouidens duas auctoritates præmittit, & duas rationes subiungit. Secunda: ibi, *Cum autem*. Abbas Siculus.

CASVS: Quidam Iudæi seu infideles voluntarij baptizati fuerunt veruntamen reliquias prioris ritus non reliciunt: vā Christianæ religionis

contra. cap. contingit. & cap. in audientia. ℈. de sent. excōi. vnde aliter summo: & primo secundū vnum intellectum sic. Per censuram ecclesiasticā nō liberātur clerici à manibus laicorū, si fine habitu & tonsura sunt deprehensi, si prius se habebāt per omnia vt laici hoc dicit. Vel sic, secundum alium intellectum, vt in rubro: & nō recipit congruam diuisionem. Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur in capitulo isto, q̄ clerici, q̄ habitum clericalem & tonsuram dimittunt, & in apostasia tamq̄ laici conuersantur, si in criminibus deprehensi teneantur, præcipit Papa per cēsurā ecclesiasticā illos non liberari. Nota q̄ ecclesia nō defendit clericos in criminibus cōprehēsos & detētos.

¶Glossa sequens distinguit triplicem apostasiā.

a ¶ *Apostasia.*] Est autē triplex apostasia 1, scilicet pfidiæ, quādo q̄s recedit à fide. 2. q. 7. non potest. Inobedientiæ, q̄s quis transgreditur præceptum. ℈. de ma. & obe. si quis venerit. & c. illud. Irregularitatis, cū quis recedit ab ordine suo, siue sumptæ religionis: vt hic, & 50. dist. c. vlt. & dicit apostata a. i. retro stans. q. vlt. vel late facere iniuriā sacramēto? Dixit Vin. animæ 2 infigit q̄dam imago si ue pictura, vel character: vnde si alia imago superponeret, illa prima pictura obscuraret: & ita videret obfuscari primū sacramentū.

e ¶ *Acolythus.*] supple, qui ministerium suū prælitit rei nefandæ,

ADDITIO. Et sic erat in antiqua compilatione: quam si videris facilius intelliges hoc cap.

¶Glossa sequens arguit, declarat & remittit.

f ¶ *Minor ætas.*] Arg. q̄ ætati minori 3 subuenitur. de conse. dist. 4. eos. & c. qui bis & 15. q. 1. c. illud. §. itaque. in fi. & ff. de mino. auxiliū. §. in delictis. ibi, nisi quatenus miseratio, &c. arg. ff. e. si ex causa. §. nunc videndum, sed illud verum est, q̄ minor ætas non excusat in totum: sed miseratione ætatis mitius punitur. ff. cod. auxilium. §. in dilectis. & ℈. de delic. pue, pueris. vbi de hoc.

g ¶ *Intentio.*] vnde facile abstergitur hæc culpa, propter fraternam pietatem. 22. q. 2. si quælibet.

h ¶ *Non valebit.*] Nam delicti manifestatio dispensationem prohibet, p̄p scādalum quod non est in occulto: immo post actam pœnitentiam & in susceptis remanere, & ad alios p̄ moueri potest præterreos homicidij. ℈. de tempo. ord. c. vlt.

¶Gl. seq. nor. signat contrarium, soluit distinguendo, & opi. ponit.

i ¶ *Religionis.*] Ex hoc videtur, q̄ ingressus religionis non tollit irregularitatem, ex quo filius presbyter ingressus religionē ,imo ueri non pōt. Ar. cōtra. ℈. de fil. presby. cap. 1. & 56. dist. cap. 1. & in Auth. de mo. in princip. coll. 1. vbi dicitur, q̄ ingressus religiōis omnem tollit irregularitatem, tollit etiā ingratitudinem. 19. q. vlti. non licet. Sol. irregularitas illa q̄ consurgit ex proprio delicto, non tollit p̄ ingressum religionis sed fauore religionis cum eo dispensatur: vt hic, & infra. de eo qui filio genera fur. ord. re. cap. 1. cum vero non surgit ex delicto proprio: vt ℈. de pur. cano: accedens: tūc p̄ ingressum religionis tollit illa irregularitas, ita q̄ sine dispēsatione potest ad ordines promoueri vt ī ꝓtrariis, sed non ad dignitatem sine dispensatione. ℈. de pœn. in quibusdam. ℈. de fil. presbyt. cap. 1. Quidam dicunt, quòd in neutro casu tollitur sed defertur tantum ad facilitatem dispensandi. Ber.

† Cap. vnico cod. tit. in 3. compilatio. Et v de Hostiensem in summa. tit. de apostatis. §. qualiter punian-tur.

† Idem scilicet Innocē tius iij. in cō cilio genera li Lateran. cap. 70. Et vide notas in hoc decretum.

† voluntarie

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilatione & Post. concili um Laterā. a. 16. c. 1. triplex apostasia 1, scilicet pfidiæ, quādo q̄s recedit à fide. 2. q. 7. non potest. Inobedientiæ, q̄s quis transgreditur præceptum. ℈. de ma. & obe. si quis venerit. & c. illud. Irregularitatis, cū quis recedit ab ordine suo, siue sumptæ religionis: vt hic, & 50. dist. c. vlt. & dicit apostata a. i. retro stans. q. vlt. vel late facere iniuriā sacramēto? Dixit Vin. animæ 2 infigit q̄dam imago si ue pictura, vel character: vnde si alia imago superponeret, illa prima pictura obscuraret: & ita videret obfuscari primū sacramentū.

† Vide B. Thomam. 2. 1. q. 12. art. 1 Eymericū in Directorum par. dixi, & Hostiensis in summa tit. de Apostatis & concil. ū Trident. ſeſſio. 24. de reformat. cap. 11.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compilatione. & post concilium Lateran. par. 16. cap. 6.

† Vox clericali, deest in vetustioribus exemplaribus.

1 De materia huius gloſſæ vide Magiſtrum & doctores ſatur cum eis: quia conferunt ſacramenta, dummodo in forma eccleſiæ, ſed non executionem: quia eam non habent. diſt. 13. & 8. Thomam 2. 2. q. 81. ar. 7.

2 Pueres & feminas cur baptiſm' nō deleat ite. tradit B. Thoma 3 par. q. 66 ar. 9 9 item omnino vir decla.

3 De materia huius gloſſæ late vide ſuper ſecundo ſententiarum. diſtinct. 4. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

religionis decorem confundunt:quæsitum fuit in cõsilio, quid de talibus sit agendum:Cum maledictus sit homo, q̃ duabus viis terram ingreditur, & indui nõ debeat veste de lana & line cõtexta, statuit consiliũ,vt per Prælatos ecclesiarum tales obseruantiæ veteris ritus cõpescantur.vt sicut libero arbitrio ad baptismũ accesserunt , ita necessitas coactionis eos in eius obseruatione cõseruet? cum minus malũ existat viam Domini non agnoscere,q̃ post agnitam retroire. Nota , q̃ qui baptismũ recipiunt sponte,cõpellendi sunt vt fidem obseruent. Itẽ duabus viis homo ire non debet. Item plus peccat Christianus aberrans à fide, quam ille qui fidem nõ agnouit.

Ecclesiastici capit. 3. Exod. capit. 22.

a ¶ *Vt nouo.*] istud, vt, non teneẽ consecutiue sed ironice hic dr: quia non induunt nouũ hominem , ex quo reliquias prioris hominis retinent.

2.Pet.2.

b ¶ *Duabus viis.*] Nisi quandoq; ratione officij.3.q.7.§.tria.in fin. & ſ. de præsump. litteras. & ff.de rei vendi. inter officium.sed illud ignorauit,q̃ præstaret patro cinium in re sua.

c ¶ *Lanaque.*] 16.q.7.in noua.& ſ.de electio.& electi pot.cum causam. & nemo debet claudi care in duas partes.49. dist.c.vlti.& nemo potest duobus dñis seruire.26.dist.acutius. & ſ. de cle. coniugat.diuersis fallacijs. nemo autẽ filius Dei,& diaboli simul esse potest.de pœniten.dist.1.cap.resuscitatus. §. item vt Christus ait. Nec duobus dominis seruire, vt ibi. d ¶ *Voluntatis.*] Sicut enim libero arbitrio homo obediens serpẽti periit, sic se gratia Dei vacante propriæ mentis conuersione saluetur: sed tamen si conditionali conditione coacti fidem susciperunt,eam seruare coguntur.45.dist.de Iudæis.& c.1.& 2.& 23.q.5.ad fidem.& hic.

† Vide Hostiensem in summa tit. de apostatis §. qualiter puniantur. & Bernardinũ Diaz in pract. crimi. cãno. cap.104.

† potes.

† Lunden.

e ¶ *Retroire.*] quia qui posuerit manum ad aratrum,& respexerit retro,non est aptus regno Dei.ſ.de voto,magnæ.sic 12.q.1. Scimus. in fin.de pœni.dist.4.si refugientes.versus fin.Ber.

Nobis.] Cõmunis diuisio.Secũda:ibi, *Ad quod.* Abbas Siculus. CASVS. Quidam clerici apostatæ in custodia detinentur, nec induci possunt minis vel terroribus , vt habitum reassumant: quæritur quid de his fit agendum?Rndet Papa , q̃ tales sub graui possunt custodia detineri & carcerari, ita quòd solummodo misera sibi vita reseruetur donec à malitia sua resipiscant. Nota clericos apostatas posse in carcere detineri, donec à sua nequitia resipiscant.

f ¶ *Minis.*] comminando diuinum iudicium.2.q.1.si peccauerit. 14. q.vlti.si res.27.q.1.cap.vlti.& ſ.de tempo.ord.c.vlti.

g ¶ *Blanditiis.*] Blanditiis enim & non asperitatibus ad fidem est aliquis inuitandus.45.dist.qui syncera.immo & præmiis quandoq; 23.q.4.debet homo.tamen si isti apostatæ per huiusmodi non proficiunt,fiat quod hic dicitur,quod intelligo de his, qui sunt in sacris ordinibus,aut in aliqua professione:vt ſ.eo.tuæ.

h ¶ *Reseruetur.*] sicut reseruatur vita de misericordia filiis eorum qui crimen læsæ maiestatis committunt.6.q.1.cap.quæro.§.verum. ver.fin.C.ad l.Iul.ma.si quis cum militibus. vt vitã sibi pœnam existiment.74.dist.quorundam. sic clericus potest vxorẽ suam ligare, 80 33.q.2.placuit.vt sic pœna docente humiliter debeat obedire. ſ.de electio.cum in cunctis.& 27.q.1.si homo esses.

i ¶ *Resipiscant.*] Tunc cum venia poterit recipi:quia ecclesia non claudit gremium redeuntibus.C.de sum. Trini. inter claras.in fin. Et est arg.1.q.7.si quis omnem.

nino non exuunt , vt nouo [a] perfectius induantur: cum prioris ritus reliquias retinentes, Christianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem maledictus sit homo , qui terram duabus [b] viis ingreditur , & indui veste non debeat, lino lanaque [c] cõtexta. Statuimus , vt per Prælatos ecclesiarum talis obseruantia veteris ritus omnimode compescatur:vt quos Christianæ religioni liberæ voluntatis [d] arbitrium obtulit , salutiferæ coactionis necessitas,in eius obseruatione conseruet : cum minus malum existat viam Domini non agnoscere,quàm post agnitam retroire [e].

¶ Honorius iij. archiepiscopo Turoneñ.

¶ *Apostatæ incarcerari & affligi possunt, vt habitum reassumant.*

CAP. V.

ANobis † expetiit tua frater nitas edoceri,quid de apostatis sit agendum cum in custodia detinentur, qui minis [f] vel blanditiis [g] nullatenus possunt induci , vt abiectum habitum reassumant. Ad quod tibi breuiter respondemus, quòd tales (si volueris) poteris † sub graui custodia carcerare:ita quòd solummodo vita sibi misera reseruetur [h],donec à suæ præsumptionis nequitia resipiscant [i].

¶ Idem archiepiscopo Lugduneñ.†

¶ *Monachus in apostasia ordinatus , non potest sine dispensatione Papæ in suscepto ordine ministrare.*

CAP. VI.

COnsultationi † tuæ breuiter respõdemus, quòd monachus aliquem sacrum ordinem in apostasia recipiens, quantumlibet suo fuerit reconciliatus abbati , & receperit pœnitentiam , absque dispensatione [k] Romani Pontificis ministrare non poterit in ordine sic susceptо.

† Vide præalisshic Hericum Bohech,& Hostien sem præcedenti capcita tum.

TITVLVS X.

De his,qui filios,occiderunt.

¶ Alexand.iij.Tornaceñ.episcopo.

¶ *Mulier occidens sponte filium, debet perpetuo in monasterio pœnitere : tamen time tur de incontinentia,datur,vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi.*

CAP. I.

VEniens † ad nos M.mulier lachrymabilis nobis confessione monstrauit , quòd cum de quodam filium genuisset, & ille sibi sæpe turpitudo vultu improperasset , quod filius eius non esset , ipsa iracundiæ [l] calore ducta , eundem filium interfecit [m] : & infra.

† Cap.1.eo.tit.in 1.com pilatione & post concilium Lateranense sub Alexandro iij. par. 10.capit.12.

in apostasia.Ber.

DE HIS QVI FILIOS occiderunt.

¶ *Supra in quatuor proximis titulis visum est de his qui peccant principaliter in Deum,consequẽter restat videre de his,qui peccant in hominem & in Deũ etiam,vt de committentibus homicidium : sed quia inter homicidiorum genera,homicidium filiorum est grauius, ideo primo de his permittitur.Abbas Siculus.*

VEniens.] Loquitur ista decretalis in foro animæ : & duæ sunt partes,cõsultatio & responsio.Secunda:ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quidam mulier filium de quodam suscepit:ille vero improperabat eidem , q̃ eius filius non fuisset:vnde ipsa diabolico furore accensa,filium interfecit : vnde ipsa lachrymabiliter ad Papam accedens, petiit sibi impendi concilium salutare:Mandat Papa episcopo loci , vt laboret eam inducere,vt ad aliquod monasterium transeat:in quo pœnitentiã agat de commisso:Si autem ad hoc induci nõ poterit, det ei licentiam, vt in Domino nubat:quia tutius videtur vt nubat vni,quàm inhoneste multos admittat.Nota,quòd dominus Papa votum reuocat & commutat,etiam si de iure naturali debeatur.

l ¶ *Iracundiæ calore.*] 11.q.3.ira sæpe.& c.cum apud.Ber.

m ¶ *Interfecit.*] Sic ſ.c.prox.De pœna istius habes C. eo.tit.l. vnica. 2 ſm canones non ita puniũtur:q̃a Deus nõ vult morte peccatoris,sed vt conuertatur,&c.26.q.6.agnouimus.& 23.q.vltim. his à quibus. Præter doctores hic vid legistas d.l.vnica C. de his q̃ parentes vel liber. occider & in §. alia deinde. Institut. de publicis iu.

quibus.De hac pœna secundum canones dicitur ſ.eo.cap.vlti.

a ¶ *Multos.*] sim.31.q.1.quomodo virginibus.& sim.ſ. qui cleri.vel vouen.veniens.si autem nõ esset præsumptio de ipsius incontinẽtia,non daretur sibi licentia contrahendi propter crimen suum. 23. quæst. 2. in adolescentia.

INtelleximus.]Non diuiditur:Et loquit in foro animæ , vt dixi in præcedenti cap.Abbas.

CASVS. Quædã mulier diabolo instigãte filiam suam occidit , pp quod dñs terræ maritũ ipsius ipsam compulit abiurare: Significatum fuit hoc domino Papæ vnde mandat epo dioc eẽsis quatenus sup hoc ita prouideat,q̃ de cõmisso excessu pœnitẽtiam agat,& saluti suæ & filiorum consulatur: & non obstante iuramento prædicto , eam viro suo restituat,ita q̃ filios suos posit libere gubernare. Nota q̃ iuramentum illicitũ non est seruandum.Itẽ nullum maleficiũ separat matrimoniũ legitime contractũ , quo minus alter alteri adhærere teneatur:nisi esset crimẽ idololatriæ 1.

† Cap.2.eo.tit.in 1.com pilatione & post concilium Lateran.par. 50. cap.45.

† Id est hæ reticus aut cuiuslibet alterius infidelitatis ẽ. Quamuis tamen dissolui matrimonium legitime cõtractum cõstet,ita dicta sessio. causationes.

b ¶ *Abiurare.*]Et male: q̃a quos Deus ꝓiunxit, homo nõ separet. 33. q. 2.cap.2. & ob hãc causam eam maritus dimittere non posset.32. q. 2. quicquid.& q.7.omnes

14.de sacra matrimonii ea.5.

c ¶ *Iuramento.*] Tale iuramentum illicitum fuit. ſ. de iureiur. tua nos. tñ in hoc non multum peccauit:quia cõpulsus hoc fecit,sed potius debuit q̃libet mala pati, q̃ male cõsentire. 32.q.5.ita ne vnde iurare non debuit : quia sine periculo salutis æternæ seruare non potuit iuramentum : minus tñ agetur cum ea, propter filios,quos debet nutrire.

† Cap.vnico.eo.tit.in 2 tius tñ agetur cum ea, compilatione nouissima in hanc decretalem & Syluestrũ in summa, verbo , homicidium 2 q. 43.

¶ Mandamus , quatenus eam labores inducere,vt ad aliquod monasterium transeat , in quo peccata sua perpetua pœnitentia deploret. Si autem (repugnãte carnis fragilitate) ad hoc induci noluerit , licentiam in Domino nubendi tribuas: quia tutius nobis videtur, vt in Domino nubat vni soli, quàm inhoneste multos [a] admittat.

¶ Lucius iij.Pariſien.episcopo.

¶ *Mulier occidens filium, propter, hoc à viro separari non debet, sed alia pœnitentia sibi imponitur.*

CAP. II.

INtelleximus †, quòd M.mulier filiam paruam furore acr censa diabolico iugulauit:propter quod dominus terræ,maritum eius & ipsam compulit abiurare [b] . Quia vero illã alios habere filios intimasti: Mandamus, quatenus ita super hoc prouideas,quòd sui sceleris pœnam luat,& saluti eius ac filiorum per tuam prouidentiam consulatur: & non obstante iuramento [c] , quòd à viro dictus dominus proponitur extorsisse,eam (sicut expedire videris) eidem viro restituas : ita quòd filios suos libere possit,& pacifice gubernare.

¶ Idem.

¶ *Se summat, ponens pœnitentiam parentum , circa quos pueri reperiuntur oppressi.*

CAP. III.

DE † infantibus autem, qui mortui reperiuntur cum patre & matre:& non apparet, vtrũ à patre vel à matre oppressus sit ipse , vel suffocatus , vel propria morte defunctus : non debent inde securi esse parentes,nec etiã sine pœna [d] sed tamen cõsideratio debet esse pietatis , vbi non voluntas , sed euentus [e] mortis causa fuerit, Si autem eos † non latet , ipsos interfectores esse,scire debẽt se grauiter deliquisse. Quidam autem pœnitentiam triũ annorum iudicant esse debere,quorum vnum peragant in pane & aqua.

TITVLVS XI.

De infantibus † & languidis expositis.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Infans expositus à patre vel alio eo consentiente vel ratum habente,hoc ipso à patria potestate liberatur. Idem in seruo & liberto,qui ob prædictam causam liberantur à dominica potestate. Et idem iuris est in prædictis laguidis cuiuscunque ætatis sic expositis,vel si eis alimenta denegãtur. Ii tamen qui prædictis alimenta præstiterint,nullum ius in eis acquirunt.*

CAP. I.

SI † à patre,siue ab alio sciẽte [f] ipso, aut ratũ habẽte [g] (relegato pietatis [h] officio)infãs expositus exutit : hoc ipso à potestate fuit patria liberatus [i].

† Vox, eos, deest in quibusdam exẽplaribus.

† In codice Barbatiæ ita. De infantibus lãguidis vel expositis.

¶ *Quia exponentes infantes & languidos, eos quasi occidunt, ideo post rubricam præcedentẽ subiicit istam.Abbas:*

De hac materia tractatur. 87. dist. c. vlti.& infra in rubrica de homicidio. ver. quid iuris de infantibus.

I à patre.] CASVS. Si à patre aut ab alio (patre sciente, aut ratum habẽte) infans expositus fuerit ꝓtra officiũ pietatis , hoc ipso filius à potestate patria est liberatus:& in hoc casu libertus efficitur ingenuus,& seruus in libertatem. eripitur. Et hoc idẽ intellige de languidis prædictis expositis, cuiuscunque ætatis fuerint , vel si alimẽta alicui de ꝑdictis personis, sciiicet filiis libertis & seruis languidis negari contingerit:veruntamẽ qui hos suscipiunt, ꝓpter hoc in eorum personis ius aliquod vendicare nõ possunt. Nota, q̃ ratihabitio in maleficiis retrotrahitur , & mandato cõparatur.

† De materia & intellectu ꝓtter doctores hic vide Turrem. in c.fi. expositus. 87.dist. Sylueſtrũ in summa verbo, expositus. & Iuliũ Clarum in pract. crim. q.83.

f ¶ *Sciente.*]Ipso, sim.54.dist.si seruus sciente.& ſ.de his quæ. fi. à præla.si.contẽn.capituli.cap.2.& ita est hic arg.q̃ qui tacet, cõsentire videtur:vt 65.dist.si forte.& 27.dist.diaconus.vbi de hoc.

g ¶ *Ratum habente.*]Rati enim habitio in maleficiis retrotrahit,& mandato comparatur.ff.de vi & vi ar.l.1.§. sed & si cũ q̃s. & ſ. de resti.Ipol.cum ad sedem.in fin.& generaliter dicit lex , q̃ omnis ratihabitio retrotrahitur.C.ad Maced.l.si filius familias.Ber.

h ¶ *Pietatis officio.*]& reuera relegato:q̃a debuerunt viscera eius commoueri super filio suo.ſ.de præsum.afferte. & paternus affectus omnem vincit affectum.C.de cura.fu.l.vlti.

¶ *Gl.seq.distinguit,& reci.potest signãdo cõtrarium de cap.si.87. dist.*

i ¶ *Liberatus.*] de iiiis exp sitis habes 87.dist.cap.vlt.& intelligas illud secundum istud.Nota ergo super hoc, aut exponitur infans sciente patre,vel dño seu patrono,aut ignorante:Si sciente & nõ ꝓtradicente,vel ratũ habẽte expositus sit,filij sic expositi sui iuris existant,liberti in ingenuitatem,serui in libertatem eripiantur:& multo magis si ipsemet ipsum exposuit:q̃a nec dicere suũ potest poteri

Universidad de Deusto
Biblioteca

poterit,qui pereuntem contempſit.C.eo.tit.l.2.& 3.tenor quarum hic comprehendit:ſi enim ipſum alere non poterat,cum in Xenoné mittere debuit,vel quo poterat modo eum adiuuare. C. de lati.lib.tol.l.vnica.§.ſed ſcimus.& vſq; tamq; homicidæ damnétur: vt 87.diſt.cap.vlt.& ff.de libe.agno.necare.vnde expoſiti,ſanguino lenti dñr.C.eod.in rub.

† In codice Barbatiæ ita : Nam etiã in hoc caſu,&c.

Si vero ignorante vel inuito,non præiudicat ei,quin poſsit illum repetere,ſed reſtituat expenſas: niſi à fure vendicetur. C.eo.l.1. & hic in prin. vbi dicit,ſciéte eo,aut ratũ habente ergo ſi ignorante vel cõtradicente, non nocet patri vel dño c.illud, ſi expoſitus.itelligit Hug. quando infans expoſitus eſt ab alio, q̃ à patre vel dño,vt tũc poſſit repeti poſt conteſtationem publice factam infra decẽ dies, & hoc cap. nõ cõtradicit.Ber.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 14. de reformat. cap. 7.

¶ *Glo. ſequens inducit ſimule de monacho.*

a ¶ *Languidis.*] Idem iuris eſt circa prędictas pſonas cuiuſcũq; ætatis ſint,ſi languidæ fuerint , ſiue alimenta eis impie negentur , vt tã filij ſui iuris efficiant, q̃ ſerui & liberti in libertatem & ingenuitatem eripiant:qa habẽt hos pro derelictis.ff. p dereli.l.vlti.& C.de lati.lib.tol.l.vnica. §. ſed ſcimus.nec ad eorũ bona vlterius aſpirabunt: vt §. ſed ſcimus. Sic & abbas debet recolligere monachũ ſuum, ne dãnabiliter euagẽ, ne pereat.ſ.de relig. & trã ſe.ad reli.c.vlt. qđ ſi nõ fecerit,& ille in ſeculo remanens aliqua acquirat,& ſic moriatur, monaſterium qđ neglexerit illum,ab ipſius bonis maneat ſegrega tum arg.prædicti.§. & eſt hic arg. ad hoc q̃ crederem ſi monaſterium ipſum expulit,vel etiã ſi redire voluit ſalua ordinis diſciplina, & non fuit admiſſus:quia ſic impie alimenta negauit.Ber.

† Ex cod.ca. 21. & capit. 1.eod.tit. in 1 compilat.

† De multiplici intellectu præter Antonium Butrium & alios hic vide Guidonẽ Papæ deciſione 121. in camera.

† Cap.4.eo. tit.in 1. compilatione. Burchard. lib. 11.capi. 60.& lib. 9. capit. 5. lno par. 13. cap. 46. Gratianus ſiue pa lea 13. q. 2. cap.vlt.& vi de notas in hoc cap.

b ¶ *Vendicare.*] immo liberi erũt,& ſibi acq̃rũt.vt C. eo. tit.l.vlti.

Nam † & hoc caſu in ingenuitatem libertus, & ſeruus in libertatem eripitur. quod & de prædictis cuiuſcunque ætatis languidis [a], ſi expoſiti fuerint, vel ſi alicui eorum alimenta impie denegari contigerit , eſt dicendum.Sane qui hos ſuſcipiunt non poſſunt propter hoc in eorum perſonis ius aliquod vendicare [b].

TTVLVS XII.

De homicidio † voluntario vel caſuali.

¶In Exodo †.

¶ Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curæ ſeculari,vt moriatur.

CAP. I.

Si † quis per induſtriam [c] occiderit proximum ſuum & per inſidias [d], ab altari meo euelles eum, vt moriatur.

¶Ex pœnitentiali Romano.†

¶ Ponit pœnitentiam occidentis latronem cum ſe poterat aliter liberare : ſi vero aliter liberare ſe non poterat , non tenetur agere pœnitentiam,niſi ad cautelam.

ne iudi.ſe vin.l.1.& 2.& 17.q.4.ficut antiquitus. Item qui ea ſpe in eccleſia vel cœmeteriis delinquunt,vt ibi liberentur, non defenduntur ibidem.ſ.de immuni.eccle.c.vlti.& ita iſte euelletur ab altari, ſi confugerit illuc.Ber.

I *Nterfeciſti.*]Duæ ſunt partes.Secunda:ibi, *Si autem.*Abbas.

CAP. II.

INterfeciſti † furem aut latronem [e],vbi comprehendi poterat abſque occiſione : quia ad imaginem [f] Dei creatus eſt,per quadraginta dies non intres ecclesiam,& lanea veſte [g] indutus abeſcis [h] & potibus,qui interdicti ſunt,& à toro, [i] gladio [k], & æquitatu, illos ſupradictos dies abſtineas. In tertia autem , & quinta feria , & ſabbato,aliquo genere leguminum , vel oleribus , pomis,& paruis piſciculis cum mediocri ceruiſia [l] vtere temperate [m]. ¶ Si autem ſine odij meditatione, te tuaque liberando , huiuſmodi diaboli membra interfeciſti (ſecundũ indulgentiã dico,propter imaginem Dei) ſi aliquid ieiunare volueris.bonũ [n] eſt tibi:& eleemoſynam fac largiter.Si † preſbyter eadem fecerit,non deponatur [o] : tamen quãdiu viuit †, pœnitentiam agat.

¶Auguſtinus ſuper exodo †.

¶ Non occiditur fur diurnus ſine culpa, ſed nocturnus ſic.

CAP. III.

SI perfodiens [p] inuentus fuerit fur,& percuſſus mortuus

CASVS.Dicitur hic, q̃ ſi aliquis interfecit furem vel latronẽ, quẽ † capere poterat abſque occiſione,quadraginta dies in pane & aqua [q] pœniteat: & alia facere debet,quę in littera ſequuntur : Si vero ſine odio liberãdo ſe & ſua, huiuſmodi hominẽ interfecit (ſm indulgentiam dicit:quia ad imaginem Dei factus erat) ſi aliquis ieiunare voluerit, bonum erit , & eleemoſynam faciat: Si autem presbyter hæc eadem fecerit,nõ depo natur: tamen quandiu viuit,pœnitentiã agat. Nota. q̃ quãdiu aliquis ſe defendere,vel ſibi cõſulere aliter poteſt, neminem (etiam ſe defendendo)occidere debet.

† Vide B. Thomam 2. 2. & ſeq.& Sotum lib. de iuſtitia & iure q.1. per multos articulos.

e ¶ *Latronem.*]non intelligas de publico nocturno depopulatore agrorum;quia licitũ eſt occidere illum.C.quan do li.vni.fine iud.l.1. & 2. ſed nõ clericis 1. Ber. f ¶ *Ad imaginẽ.*] 33.q.5. hæc imago.vnde facies hoīs quæ facta eſt ad imaginem cælestis pulchritudinis , minime maculeſ.C. de pœni. ſi quis in metallum Ber. g ¶ *Lanea veſte.*]id eſt, cilicio.50. diſtin. in capite.Ber.

† Vide Bernardinum Diaz ſpract crim. cano. 88.

† Vide Augustinum quæſtionũ in Exodo.q. 84.vt refert Iuo par. 10 capit.53. refertur cap. 5. de iuſtitia & iure.& per compilationẽ.& vide to notas in hoc cap.

h ¶ *Ab eſcis.*] 4.diſt.denique.

i ¶ *A toro.*] quantum in ipſo eſt , vt non exigat: ſed reddat exactus.33.q.4.c.vlti. & q.5.ſt dicat.ſic ĩ.de ſent,excõ.inquiſitioni.Ber.

k ¶ *Gladio.*] hoc prohibetur omni pœnitenti.34.q.2. admonere & de pœni.diſt.5.faſſas.ibi dicitur , q̃ ab omnibus illicitis eſt abſtinendum,non quòd militare ſit malum.23.q.1.militare. ſed propter pronitatem peccandi prohibentur pœnitentes.

l ¶ *Ceruiſia.* de Anglia fuit,vbi fit ceruiſia.

m ¶ *Temperate.*] id eſt,nõ vltra tertiam vicem,vt in illa palea. 44. diſt.quando presbyteri.

n ¶ *Bonum eſt tibi.*] faltem ad cautelam:quia bonarum mentium, &c.ſ.de obſer.ieiu.conſilium.§.2.& 5.diſt.ad eius.

¶ *Gloſſa ſequens reci.per q.*

o ¶ *Non deponatur.*] quia non dicitur directe homicidium feciſſe, tñ irregularis 2 (vt credo)factus eſt:quia potius debuit dimittere ſua,q̃ ipſum interficere ĩ.eo.fuſcepimus. ſed diſpenſatur cũ eo vt beneficium habeat ex miſericordia ſine ordinis executione. argu. 28.diſt.presbyterum.Vel intellige vt dicitur.ĩ.eo.ſicut in gloſ. quæ incipit,not.in ſi.quando non potuit euitare.

1 ¶ *Vt homicidæ.*]quantum ad pœnam legalem. ff. de pœn.ſi quis aliquis.§.qui abortionis.& ff.ad l.Cor.de ſica.ſi mulierem.& quantum ad pœnam ſpiritualem,ſed non eſt irregularis , ac hominem interfeciſſet.Illa eñ irregularitas nõ ꝓtrahitur niſi actu homo iuſticiatur iam aiatus.ĩ.eod. ſicut. & 32. q.2.quod vero q̃a non vſi ob iuſiurandum [f] feciſſe [g] ſe dicat, ſi patris mriſve interitum poſtulaſſet, facturus [h] eſſet,an non [i] : quod ergo in ſuis repudiaturus fuit, contemnere debuit [k] in Propheta.

¶Ex concilio Guarmacieñ.†

¶ Homicida eſt,qui facit , vel dat fortilegia.vel venena ſterilitatis.

CAP. V.

SI † aliquis cauſa explendæ libidinis,vel odij meditatione, homini, aut mulierialiquid fecerit,vel ad potandum dederit,vt non poſſit generaſe , aut concipere,vel naſci ſoboles, vt homicida [l] teneatur †:

¶Alexander iij. Exonieñ. † epiſcopo.

¶In pœnitentia imponenda , iudex debẽt attendere circunſtantias.ex quibus augetur vel minuitur delictum.hoc dicit vſque ad §.illi autem.

CAP. VI.

SIcut † dignũ , & infra. ¶Sane cum vir diſcretus exiſtas

† Guarnacien. ſed Burchardus lib. 17. decret.cap. 57. tribuit concilio Vuorma. cap.30. habetur ca. 13. eod. tit. in 1.compil.

† Vide Sylueſtrum in ſumma verbo, homicida & Antoniũ Gomezium tom. 3. variarũ reſolut. cap. 3. num. 32. & 33.

† tenetur

† Exonen.

† Cap.7.eo. tit.in 1. com

CASVS. Rex Angliæ ad ſuggeſtionem archiepm. Cantuarieñ. quorum quidam ad eſpm Exonien. Eſps Exonien. quæſiuit à Papa qualiter cum illis eſſet agendum? Rñdet ei Papa,cum ipſe ſit vir prouidus & diſcretus,plene nouit q̃ in exceſſibus ſingulorum quædam ſunt cõſideranda:videlicet quãtitas & qualitas delicti,ætas,ſciẽtia, ſexus & conditio delinquentis,& locus & tempus quo delictum committitur:iſtis conſideratis pœnitentia debet imponi:quia idẽ exceſſus plus in vno q̃ in alio punitur : Tandem reſpondet ad quẽlibet articulum de quo quæſiuit:Secundo dicit,q̃ illi qui venerũt animo occidendi,feriendi,aut capiendi illum ſanctum virum , tñ quis nõ faceret in ſuis,non debet in aliis attentare.Item qualem diligentiã adhibet qs in ſuis rebus,talẽ adhibere debet in alienis.

† Pulpitum Latera nen. ſub Alexan. 35. cap. 1.

Et de materia & inmittitur tellectu huius illuſtris decretalis præter Doctores hic vi de Iuliũ Clarum in §. ho micidiũ. & Antonium Gomẽzium tom. 3. variarum reſolut. cap. 3. & Clement. ſi homic. par. 1. relectiõis. §. 2.

f ¶ *Si ob iuſiurandum.*] verba ſunt Hieronymi exponentis prædicta verba.

g ¶ *Feciſſe.*]homicium ſcilicet.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an in ſuis facere debuiſſet.*

h ¶ *Facturus eſſet.*]Certe nõ debuit facere:quia in generali ſermone ſiue promiſsione multa excipiũtur.ff.de ſerui.ſi cui. q̃ omnia. illicita intelliguntur excepta.De hoc habes plura.ar.ſ.de iureiur. quemadmodum. & ea etiam non veniunt quæ ſpecialiter non de diſſet.ff.de pig.l.obligationẽ.vnde Herodes nõ fuit obligatus ſuo iuramento vt daret caput Ioannis mulieri ſaltãti,p illa verba generalia,quodcunq; poſtulaſſet,&c. quia ſi ſpecialiter petiiſſet, nõ dediſſet,& ideo tale iuramentum ipſum non excuſauit 1.

1 Conſideratione diuerſa ſunt de hoc ar re beati Hieronymi verba præcedentia ratoloco di cendis ira : Ego non ex eiſo Herodem, quòd iuniſſe & noluerit propter iuramẽtum hominicidiũ feciſſe : qui uis,res depoſitas amiſiſti.ſ.de depoſi.bona fides.

1 De hoc ar ticulo vide omnino Covarruuiam ſuper Clement. ſi furioſus.d ho micidio, in parte.6. vsi co.adde Syl ueſtrum in ſumma ver bo, homicida 2.q. 16.

k ¶ *Debuit.*] 1.diſt.humanum genus.50. diſt. pondere.2. q.1 primo ſemper.Ber.

¶ Sub generali pollicitatione,ſeu promiſſione etiam iurata,non venit illicitum.

CAP. IIII.

CVm iuramento pollicitus eſt Herodes ſaltatrici dare quodcunque poſtulaſſet ab eo:

i ¶ *Intelligitur.*]Hucuſq; ſunt verba Exodi.poſtea ſunt verba Auguſtini exponentis auctoritatem.Ber.

b ¶ *Legibus ſecularibus.*]ff.ad l. Aquil. itaq;. §.lex. & ff.ad leg.Cor. de ſica.furem.Sed pone q̃ vult me interficere:nunquid poſsũ eũ Prævenire ? Dicũt quidam q̃ ſic.arg.C.ad leg.Cor.de ſica. l.2. & 3. & 4.de iuſti.& iure , vt vim.& l.ſ.dicta,itaque. in principio.Sed pone q̃ pcuſsit me,& receſſit:nunquid poſsũ eum inſequi vt percutiam? Hug. dicit q̃ non:quia ſic iniuriam vellet vlci ſci,& non repellere eã: quod non licet.46.diſt. ſeditionarios.q̃a incõtinẽti & ſine iteruallo vim vi repellere. ĩ.de ſenté.excom.ſi vero 1. & ĩ. eo ſignificaſti 2.vbi de hoc.

† De hoc articulo vide plene per Iuſtium Clarũ lib.5.ſenten. §. homicidium.verſ.vl. tima eſt deſenſio.Antonii Gomezium tom. 3.variar. reſolut.cap. 3. de homici. dio. & Co. 38.diſt. cap.legimus. §. tamen iuniã in hinc etiam. & ita pri Clement. ſi mo fuit lex diuina q̃ furioſus. de ſecularis. homicid. in 3. par. relectionis. §.vltimo.

c ¶ *Antiquior.*] qñ à lege diuina omnis ſciẽtia ſumpſit exordium. 38.diſt. cap.legimus. §. tamen iuniã in hinc etiam. & ita pri Clement. ſi mo fuit lex diuina q̃ furioſus. de ſecularis.

d ¶ *Telo.*] armorũ nomine ſuſtes & lapides intelliguntur.ff.de fur. ſi pignore. §. furem. & ferrum,& omne qđ arcu & manu mittiſ. Inſti.de publi.iud.§. item lex Cornelia.Vin.

e ¶ *Plus eſt.*] & ita videtur, q̃ liceat ſe vindicare C. quando liceat vnicuique ſe vin. l. 1.& 7.& cap.6. 1.diſt.ius natulare. Ber.

CVm.]Iuramentum generale non extenditur,vt quis teneatur ad homicidium,hoc dicit.Abbas.

CASVS. Herodes cum iuramento promiſit puellæ ſaltanti dare q̃quid peteret:etiã ſi dimidiũ regni ſui poſtulaſſet:puella illa de conſilio matris petiit caput Ioannis Baptiſtæ,& accepit:dicit Hieronymus:Si p̃ iuſiurandum hoc feciſſe ſe dicat,nũquid ſi patris, vel matris poſtulaſſet interitũ,facturus eſſet hoc vel non?quaſi dicat.non feciſſet:ergo qđ non feciſſet in ſuis,contẽnere debuit in Propheta.Nota,q̃ iuramentum non extenditur ad illicita. Iteꝝ qđ quis nõ faceret in ſuis,non debet in aliis attentare.Item qualem diligentiã adhibet qs in ſuis rebus,talẽ adhibere debet in alienis.

Et de materia & inmittitur:iſtis conſideratis pœnitentia debet imponi:quia idẽ exceſſus plus in vno q̃ in alio punitur : Tandem reſpondet ad quẽlibet articulum de quo quæſiuit:Secundo dicit,q̃ illi qui venerũt animo occidendi,feriendi,aut capiendi illum ſanctum virum , tñ quis nõ faceret in ſuis,non debet in aliis attentare.Item qualem diligentiã adhibet qs in ſuis rebus,talẽ adhibere debet in alienis.

CASVS. Herodes cum iuramento promiſit puellæ ſaltanti dare q̃quid peteret:etiã ſi dimidiũ regni ſui poſtulaſſet:puella illa de conſilio matris petiit caput Ioannis Baptiſtæ,& accepit:dicit Hieronymus:Si p̃ iuſiurandum hoc feciſſe ſe dicat,nũquid ſi patris, vel matris poſtulaſſet interitũ,facturus eſſet hoc vel non?quaſi dicat.non feciſſet:ergo qđ non feciſſet in ſuis,contẽnere debuit in Propheta.Nota,q̃ iuramentum non extenditur ad illicita. Iteꝝ qđ quis nõ faceret in ſuis,non debet in aliis attentare.Item qualem diligentiã adhibet qs in ſuis rebus,talẽ adhibere debet in alienis.

f ¶ *Si ob iuſiurandum.*] verba ſunt Hieronymi exponentis prædicta verba.

g ¶ *Feciſſe.*]homicium ſcilicet.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an in ſuis facere debuiſſet.*

h ¶ *Facturus eſſet.*]Certe nõ debuit facere:quia in generali ſermone ſiue promiſsione multa excipiũtur.ff.de ſerui.ſi cui. q̃ omnia. illicita intelliguntur excepta.De hoc habes plura.ar.ſ.de iureiur. quemadmodum. & ea etiam non veniunt quæ ſpecialiter non de diſſet.ff.de pig.l.obligationẽ.vnde Herodes nõ fuit obligatus ſuo iuramento vt daret caput Ioannis mulieri ſaltãti,p illa verba generalia,quodcunq; poſtulaſſet,&c. quia ſi ſpecialiter petiiſſet, nõ dediſſet,& ideo tale iuramentum ipſum non excuſauit 1.

1 ¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an excuſetur ſi de facto in ſuis, &c.*

¶ *An non.*]quaſi dicat,non:immo & feciſſet in ſuis,non ideo debuiſſet facere in aliis:Nam in propriis ſæuitia culpanda,in alienis coercenda eſt.ff. ſolu. matri. ſi conſtante.§.ſi maritus.non eſt ad minorem diligẽtiam tenetur in rebus alienis, q̃ in ſuis.C.man.in re mandata.Inſtitu.quib.mo.re con.obli.§.at is qui.ff.cõmo. ſi vt certo.& bona fides abeſſe præſumitur,ſi rebus tuis exiſtẽtibus ſal

k ¶ *Debuit.*] 1.diſt.humanum genus.50. diſt. pondere.2. q.1 primo ſemper.Ber.

¶ Sub generali pollicitatione,ſeu promiſſione etiam iurata,non venit illicitum.

CAP. IIII.

CVm iuramento pollicitus eſt Herodes ſaltatrici dare quodcunque poſtulaſſet ab eo:

CASVS. Rex Angliæ ad ſuggeſtionem archiepm. Cantuarieñ. quorum quidam venerunt ad confeſsionẽ ad eſpm Exonien. Eſps Exonien. quæſiuit à Papa qualiter cum illis eſſet agendum? Rñdet ei Papa,cum ipſe ſit vir prouidus & diſcretus,plene nouit q̃ in exceſſibus ſingulorum quædam ſunt cõſideranda:videlicet quãtitas & qualitas delicti,ætas,ſciẽtia, ſexus & conditio delinquentis,& locus & tempus quo delictum committitur:iſtis conſideratis pœnitentia debet imponi:quia idẽ exceſſus plus in vno q̃ in alio punitur : Tandem reſpondet ad quẽlibet articulum de quo quæſiuit:Secundo dicit,q̃ illi qui venerũt animo occidendi,feriendi,aut capiendi illum ſanctum virum , tñ quis nõ faceret in ſuis,non debet in aliis attentare.Item qualem diligentiã adhibet qs in ſuis rebus,talẽ adhibere debet in alienis.

f ¶ *Si ob iuſiurandum.*] verba ſunt Hieronymi exponentis prædicta verba.

g ¶ *Feciſſe.*]homicium ſcilicet.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an in ſuis facere debuiſſet.*

h ¶ *Facturus eſſet.*]Certe nõ debuit facere:quia in generali ſermone ſiue promiſsione multa excipiũtur.ff.de ſerui.ſi cui. q̃ omnia. illicita intelliguntur excepta.De hoc habes plura.ar.ſ.de iureiur. quemadmodum. & ea etiam non veniunt quæ ſpecialiter non de diſſet.ff.de pig.l.obligationẽ.vnde Herodes nõ fuit obligatus ſuo iuramento vt daret caput Ioannis mulieri ſaltãti,p illa verba generalia,quodcunq; poſtulaſſet,&c. quia ſi ſpecialiter petiiſſet, nõ dediſſet,& ideo tale iuramentum ipſum non excuſauit 1.

1 ¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an excuſetur ſi de facto in ſuis, &c.*

¶ *An non.*]quaſi dicat,non:immo & feciſſet in ſuis,non ideo debuiſſet facere in aliis:Nam in propriis ſæuitia culpanda,in alienis coercenda eſt.ff. ſolu. matri. ſi conſtante.§.ſi maritus.non eſt ad minorem diligẽtiam tenetur in rebus alienis, q̃ in ſuis.C.man.in re mandata.Inſtitu.quib.mo.re con.obli.§.at is qui.ff.cõmo. ſi vt certo.& bona fides abeſſe præſumitur,ſi rebus tuis exiſtẽtibus ſal

ILLIS PRAETEREA. Dicitur hic,q̃ illis, qui participauerunt illis excommunicatis, pœnitentia debet indici ſi ſcienter participauerunt eiſdem,conſiderata mora tẽporis,& vtrum affectione vel timore participauerunt.

CLERICOS AVTEM. In iſto vltimo §.dicitur, q̃ clerici qui armati tanto facinori interfuerunt,vel conſilium dederũt , vt ſanctus vir caperetur, ꝓpetuo ab altaris miniſterio ſunt deponẽdi , & in eccleſiis nullo tpe lectiones legant vel nñoria,in choro ſeparatim cantent,& in clauſtro monachorum vel canonicorum regularium(ſi fieri poteſt)ſunt recludendi, ita quòd vſque ad ſe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptennium vel quinquennium debeãt ab introitu ecclesiarũ coerceri. Nota in principio capituli, q̃ in pœnitentiis imponendis cõsideranda sunt quantitas & qualitas delicti, ætas scientia, sexus, atq; conditio delinquentis, locus & tempus, quod delictũ cõmittitur. Item dignitas personæ aggrauat indictam. Item volũtas punitur, licet nõ processerit ad factum. Item cõsentientes, & agentes, & opem dantes, pari pœna puniuntur. Item de persuasu tenetur q̃s. Item in debito facultas debitoris cõsiderari debet. Item argumen. de rebus alienis & male acquisitis eleemosynas fieri non posse. Item nõ remittitur debitum, sed augetur, si alij soluatur, quod alij ex debito debetur. Item mora tẽporis aggrauat peccatum. Item timor attenuat culpã. Item ignorantia excusat participantem cum excõicatis. Item consilio committitur homicidium.

† Vt sequẽtia apertius intelligãtur, observandũ est, Thomã Cantuarien. archiepiscopum circa annũ Christi. 1171. sub Alexan. iii. à sceleratis hominibus erudeliter occisum, qa ecclesiastic. libertatẽ viriliter defendebat. vide cap. 4. incip. qua fronte. tit. de appeliat. in 1. compilatione.

† pœna.

† Fortassis respicit illud psalm. 14. vbi scriptũ est ita: Eruet eos, qui deuenerunt ad iudicium, & qui trahuntur ad interitũ libera nec esses.

† Hic in plerisq; recẽtioribus cõdicib. adest dictio, non, quam abesse oportere & sententia huius loci, & vetera in dicant exẽplaria.

plenius nosti [a], quòd in excessib. singulorũ, nõ solũ quãtitas [b] & qualitas [c] delicti, sed ætas [d], scientia [e], sexus [f], atque conditio [g] delinquentis sunt attendẽda: & nõ solum secundũ prædicta, sed secundũ locũ & tẽpus, quo delictũ cõmittitur, vnicuique pœnitãria debet indici: cũ idem excessus, magis sit in vno quàm in alio puniendus [h].

¶ *Socians homicidam animo occidendi, licet non apponat manum, si tamen ex sua causa mors secuta est, tenetur fere pari pœna cum homicida. hoc dicit vsque ad §. illi etiam. Abbas Siculus.*

¶Illi † autem, qui animo occidendi [i], feriendi, aut capiendi illum sanctum & reuerendum virum quondam Cantuarien. archiepiscopum, citra manum iniectionem se fatentur venisse [k]: si de illa captione mors [l] eius secuta fuisset: pari pœnitentia †, vel fere pari existerent puniendi.

¶ *Qui sociat homicidam tantum animo prohibendi, ne impediatur: tenetur paulo minori pœna. hoc dicit vsque ad §. q. vero.*

¶Illi etiam, qui non vt ferirẽt, sed vt percussoribus opem ferrent, si forte per aliorum violentiam impedirentur, paulo minori debent pœna mulctari: quia cum scriptum † sit: Qui potuit [m] hominem liberare à morte, & nõ liberauit, eum occidit: constat ab homicidij reatu immunes non esse, qui occisoribus opem [n] contra alios præstare venerunt: nec caret scrupulo [o] societatis occultæ [p], qui manifesto facinori † desinit obuiare.

¶ *Incitans alium ad homicidium, mitius punitur quàm homicida: secus autem si incitauit ad certum homicidium: nam eo secuto, tenentur vt homicida. hoc dicit vsque ad §. hi quoque.*

¶Qui vero se asserunt animum

a ¶ *Plenius nosti.*] similr. dist. cap. vlt.

b ¶ *Quantitas.*] an sit enorme vel mediocre: adulterij vel incestus.

c ¶ *Qualitas.*] an sit occultum, an manifestũ.

d ¶ *Aetas.*] 15. q. 1. illud relatum peræque. Bernar.

e ¶ *Scientia.*] an sit discretus, vel non sanæ mentis. 3. q. 9. indicas. vel minus discretus.

f ¶ *Sexus.*] 32. q. 6. indignantur.

g ¶ *Conditio.*] 22. q. 5. qui compulsus. & de pœni. distin. 1. cap. aut facta. Hæc quæ hic tanguntur, & alia expresse habentur de pœni. dist. 6. cõsideret, & j. de pœni. & remiss. is qui.

h ¶ *Puniendus.*] 32. q. 5. qui viderit. & s. de hæret. excommunicamus. §. credentes. in fin. & s. de iureiuran. cum quidam. vbi de hoc.

¶ *Animo occidendi.*] ex corde enim, pcedũt homicidia & adulteria. 23. q. 8. occidit. 15. q. 6. cap. 1. ad finem.

k ¶ *Venisse.*] 50. distin. studeat.

l ¶ *Mors.*] Nota q̃ voluntas punitur, licet nõ processerit ad effectũ, & ita propter propositum puniuntur: consenserunt enim cooperando. 17. q. 4. oẽs. ideoque puniendi sunt eadem pœna, vt ibi dr.

m ¶ *Qui potuit.*] vnde tenetur si non prohibuit. 83. dist. §. 1. & cap. error. & s. de hæret. cap. 2. aliàs culparet, & si prohibere non potuit. ff de reg. iur. culpa caret.

n ¶ *Opem.*] 23. q. vlt. si quatuor.

o ¶ *Scrupulo.*] s. de testi. cap. constitutus.

p ¶ *Occultæ.*] 86. dist. facientis.

q ¶ *Inflammasse.*] de persuasu tenetur quis. ff. ad leg. Aquil. item si obstetrix. §. 1. 86. dist. in tanta. ff. de ser. cor. l. 1. §. vlt.

r ¶ *Prouocassent.*] forte aliàs non facturum: vnde æque tenentur: quia dolo ad hoc induxerunt regem, qui alias forte non feciſſet: vt ff. de dolo eleganter.

s ¶ *Sicarios.*] sicarij dicuntur à sica: quod significat ferrũ siue cultrum. Insti. de publi. iudi. §. sicarij. & sicarij etiam possunt dici, qui armis vitæ alicuius insidiant de pœn. dist. 1. c. si q̃s cũ telo. Vnde tenetur lege Corn. de sicariis. C. ad leg. Corn. de sica. l. 2. Ber.

t ¶ *Ministerium.*] vnde quodam modo consentire videbantur.

u ¶ *Immunes.*] q̃a pœna suos tũ debet tenere auctores, C. de pœn. sancimus. & s. de his q̃ fi. à ma. par. cap. q̃finit. x ¶ *Restituere.*] quia nõ dimittit peccatum, nisi restituat ablatũ, si restituere potest: vt hic dicit, & 14. q. 6. si res. 12. q. in legibus. de pœ. dist. 5. falsas. ¶ *Glo. seq. alleg. contraria: & soluit.*

† fuerunt

y ¶ *Si habẽt.*] aliàs inanis est actio. ff. de dol. nã is. & s. de restit. pol. olim vobis 2. si j. de vsur. cum tu. & ff. de furt. itaq; fullo. Ar. 9. tra. 12. q. 2. fraternitas. ff. q. bon. ce. pos. p totum. & C. eod. tit. l. 1. Sol. hoc regulare est, q̃ si nõ habent, nõ tenentẽ postea: tũ actio nõ tollitur cũ effectu: imo si pueniãt ad pinguiorẽ fortunã, reddere tenentẽ. s. de so lut. Odoardus. ff. de cess. bo. is qui bonis. arg. 26. q. 6. is qui. & j. de fentẽ. excõ. q̃uis. in fi. & c. de cætero. in fi. nisi q̃ eo iam sustinuisset pœnas corpales: vt 24. q. 6. si res. arg. 12. q. 2. fraternitas. non enim constur get triplex tribulatio. 23. q. 5. q̃d ergo. ff. de in ius vo. l. vlt. & s. de iudi. at si clerici, in fi. Lau.

† fuera re

z ¶ *Non tamen aliena.*] quia non remittitur debitũ, sed augetur, si alij soluatur, quod alij ex debito est soluendum. s. de iureiur. eam te. & s. de deci. tua 2. & 1. q. 1. non est putanda. 90. dist. oblationes. 14. q. 5. c. 1. 2. & 3. & cap. eleemosyna. & cap. neq;. & C. de sol. inuito 1. & 1 Si inuito hoc intellige si illos vel ignoráte quorum fuerant, potẽ- creditores al rant inuenire: aliàs suf- teri soluo, ficit, immo tenentẽ pau cecus si ipso peribus erogare: & ni- mandauere, hilominus est talibus pœna imponenda, vt hic dicit, pp peccatũ vel ratũ habẽ quod ipsi contraxerunt cõtrectando res alienas inuitis dominis. bene. Ioan. And.

a ¶ *Temporis mora.*] quia in hoc magis grauantur, quia longo tpe talibus paticipaueruntur. s. de simo. non satis. & in cũ in ecclesiæ.

b ¶ *Timore.*] hoc ideo dicit: quia si timore participauerunt, minus punientur, licet, in totum non absoluantur: quia potius debebant omnia mala pati, q̃ malo consentire. 32. q. 5. ita ne. fed si essent violenter attracti, absolute non punirentur, vt hic patet, & s. quod

a ¶ *Affe*

a ¶ *Affectione.*] ex hoc magis puniuntur quædam sunt tũ personæ, quæ sine pœna possunt excommunicatis participare. 11. q. 3. quoniam multos. & j. de senten. excom. inter alia.

b ¶ *Ignoranter.*] in hoc casu non tenẽtur, si ignorabant illos talia perpetrasse: quia si ignoras illum excõicatum esse, non peccas illi participando, nisi illa ignorãtia crassa fuerit & supina. s. de eo qui renun. epi. cap. 1. & j. de cler. excommu. cap. pẽnult.

¶ *Glo. seq. distinguit homicidium voluntarium, casuale, & necessarium, & in secũdo et in tertio subdistinguit.*

c ¶ *Consilium.*] Nota q̃ homicidium 1 commititur facto, cõsilio, præcepto, & defensione. 50. dist. si quis viduam. & 23. q. vlt. cap. vlt. & 14. q. 6. si res. 12. q. in legibus. de pœ. dist. 5. falsas. ¶ *Glo. seq. alleg. contraria: & soluit.*

d ¶ *Quinquennium.*] hæc est amplectenda tamq̃ benignior, in quã omnes conuenerint. ff. de arbi. diem proferre. §. si plures.

P *Resbyterum.*] A sacerdotio deponitur percutiens cã disciplinæ, si modum excedat. & mors inde sequatur. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã psbyter causa disciplinæ peussit quendã puerũ in capit. q̃ post paucos dies mortuꝰ est: q̃ritur q̃d sit agẽdum de ipso psbytero? Rñdet Papa, q̃ ab omni ministerio altaris debet perpetuo remoueri, & ab officio sacerdotali deponi, si ex peussiõe illa steriit, vel aliam infirmitatẽ incurrit vnde mortuus est. Nota q̃ q̃ fines disciplinę excedit i culpa est. Ité qui cãm homicidij pstat, & q̃ homicidium cõmittit, æqualiter puniunt. Ité arg. q̃ ita puniri debet qui oc in Italia. casionem causæ pstat, sicut & qui causam.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compilatione. & post cõciliũ Lateranen. sub Alexan. iij. par. 16. c. 12.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

e ¶ *Expraesset.*] & ita excesit fines disciplinæ: vnde in culpa fuit. ff. ad legẽ Aquil. præceptoris. leuis enim casti gatio magistris pmissa est. ff. eo. sed & si. §. vit. & l. seq. & 23. q. 5. c. 1. circa fi. & j. de senten. exc. cũ volũtate. & c. 1. ar. 9. tra. 15. q. 1. si quis nõ iratus. sed ibi dicit, quã tum ad gratiã innocẽs est, sed non quantũ ad legem promotionis: & ita nõ 9tradicit q̃ iste quantum ad gratiã innocens erit, quæ voluntatẽ requirit, nõ opus, vt ibi.

† Et pro intelligentia huius. §. & g'or. de in verbo, consilium. vide Bernar dinum Diaz in pract. crimi. can. cap. 88.

† Alias, Cusentino. sed videtur scribendũ Consentino, est autem Consentia vrbs apud Plinium in Italia.

† dictus

† iactatione

f ¶ *Debes.*] ff. ad leg. Cor. de sica. l. 4. Ber.

¶ *Glo. seq. arg. obicit & soluit, demum quærit, & soluit.*

1 De materia huius glossæ præceptor. Doctores hic vide Conarruuiã. Clement. furiosus. 2 homicidia. 3 in 2. par. relectionis. 3. & 4.

g ¶ *Aliam infirmitatem.*] vnde mortuus fuerit. 50. dist. studeat: q̃a occasionem dedit. j. c. de cætero. Et est arg. q̃ ita punitur qui cãm causæ pstat, sicut & qui 9ximam causam pstat. j. eo. de cætero. ar. 9tra. ff. si quadru, paupe. fec. dica. l. vlt. Sed illud locũ habet, cũ aliàs 9tra naturã mouetur. Sed nunquid si postq̃ conualuit, recidiuauit tenetur magisterio? ita: nam semp causa sufficit. de pœn. dist. 2. si q̃s semel. & j. eo. ad audientiam. saltem propter dubium.

C *Ontinebatur.*] Cõis diuisio: Secunda pars: ib, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Cum quidã diaconus & alij q̃dam clerici à vineis suis opere cõpleto redirẽt, causa leuiãdi laboris, imitati sunt quẽdam ludum viatorũ, proiiciendo baculos suos in directũ. vt alter alterius fustem feriret, cuius ludi cõditio talis est, vt ille qui peutit baculum alterius, quasi victor pro equo vtatur alio: sed clerici equitandi licentia non vtentes, sola iactione cõtenti erãt: Quidã laicus supervenit, & peusit baculũ diaconi pdicti: ipse statim in discrete dorsum ipsius diaconi insiliit, & a falce ipsius diaconi, q̃ ad cingulũ habebat, mortale vulnus accepit, de quo j. octo dies expirauit: post hæc diaconus cum litteris archiepi sui negotiũ cõtinentibus ad Papam accessit: vnde mandat Papa eidem archiepo quatenus si res ita se habuit, eundem diaconũ sine licentia Romani Pontificis ad superiorem ordiné non ascendere. nec in officio: diaconatus ministrare pmittat, sed eũ dispẽsatiue pmittat in sub diaconatus officio ministrare. Nota q̃ clericus cũ laico ludere nõ debet. Item qui non adhibet diligẽtiam, quam debet. in culpa est.

h ¶ *Ludum.*] Iste ludus clericis non congruebat: & ideo si ludẽdo fecit, fuit in aliquantula culpa. ff. ad legem Aquil. Nam ludus.

i ¶ *Eiusdem diaconi.*] In hoc similiter fuit clericus in culpa, q̃ ludũ miscuit cũ laico. arg. 2. q. 7. laicos. 22. dist. his igitur. in prin. cũ ludus pniciosus, nõ debeat esse ipunitus. ff. de fur. in furti actiõe. §. cũ e.

tam ab omni altaris ministerio debes [f] perpetuo remouere, quàm ab officio sacerdotali deponere, si ex ipsa percussione interit, vel aliam infirmitatẽ [g] incurrerit, de qua nosci tur expiraſſe.

¶Idem Cusentineñ. † archiepiscopo.

¶ *Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, vel etiam licitæ secundum alium intellectum, si non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit.*

CAP VIII.

COntinebatur † in litteris tuis, quòd cum diaconus præsentium lator, & quidam alij clerici à vineis ecclesiæ opere consummato redirent, leuiandi laboris gratia, quendam ludum [h] imitari viatorum, baculos suos studebant facere in directum, & alter alterius fustem ferire: cuius ludi solet esse conditio, vt qui alterius baculum percuteret, quasi victor pro equo alio vteretur? sed præfati clerici æquitandi licentia non vtentes, sola erant iactione † contenti. Quidam autem laicus, dum baculum eiusdem [i] diaconi percussisset, incautus in eum æquitaturus insiliit: & sic à falce illius diaconi, qua erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expirauit.

a ¶ *Roma*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Romani Pontificis.*]J.cap.proxi.contra.ibi libere promouetur ad ordines superiores,hic nō,sine licētia Papæ.Et idem casus videtur.Quid ergo fines fecit esse diuersos ? Solu.hic dabat operā illicitæ rei ludendo cum laico:qđ no n licet. Vel si etiam licitum fuisset,nō adhibuit diligentiam quā debuit:quia cum sciret ludi consuetudinem,nō remouit falcem à se,vnde fuit in culpa,quare pro moueri ad superiores ordines non debet sine licentia Papæ,vt hic dicit,&in c.seq.ludebat cum clerico, & licito ludo:& de illo cultello nō sperabatur aliquod mortale, & ille potius ingressit se, proficiēdo aliud ad terram: & sic nō fuit in culpa. sic 12, q.4.inter cætera in fin. sed ille qui ipsum proiecit,fuit in culpa. arg. ff.si quadr. pau. fe.dica. l.1. §. cum arietes. Io. vero intelligit seq.cap, similiter de dispēsatione,& cum eo dispensauit : sed hic reseruauit sibi dispensationem: & non negatur quin cum eo dispensetur, sed ex littera hoc nō colligitur. Vel posset dici, qđ quadā ineuitabili etiā necessitate hoc contigit, quod non impedit promouendum : vt dictum est 3.eod.sicut dignum. in penult. notu. sed idem videt in cap. proxi. sed ibi ludebat cum laico, vt dictum est:quod non licet clericis in cap.seq.cū clerico.Ber.

¶Ideoque mandamus, quatenus eundem diaconum † sine licentia Romani Pontificis [a] ad superiorem gradum non † ascendere, vel in diaconatus officio nullo vnquam tempore ministrare permittas : sed eum dispensatiue ministrare in subdiaconatus officio patiaris.

¶Idem Exoñ.episcopo

¶*Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.*

CAP. IX.

LAtor † præsentium P.clericus nobis proposuit,quòd cum quadam die casu, cū quodam clerico luderet[b],contigit, quòd ille proiecit istum ad terram[c] : cuius cultellus , quem ad latus suum habebat, in alterum incidit , & fortuito casu occubuit vulneratus. ¶Ideo que mandamus,quatenus si ita res se habuit, & alia iusta causa non impedit,prædictum P.libere[d] permittas ad sacros ordines promoueri.

¶Idem abbati sancti Benedicti de Verbia †.

¶*Is,ex cuius opera illicita sequitur homicidium,irregularis efficitur.*

CAP. X.

LAtor.] Communis diuisio:Cōsultatio & responsio : Secunda: ibi, *Ideoque*. Abbas Sic.

CASVS. Quidā clericus P.nomine , cum quadam die casu cum quodā clerico luderet, contigit,qp ille clericus proiecit istum P.ad terrā:cuius Petri cultellus, quem ad latus habebat incidit in illum clericū proiicientem,& occubuit vulneratus:vnde ille P.accessit ad Papam,hæc sibi exponens:mandat Papa epo diœcesano quatenus si est ita,& alia iusta causa nō impediat:permittat illum P.ad sacros ordines libere promoueri.Nota quòd homicidium casu commissum,culpa non precedente non est imputandum.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

b ¶*Ludere.*Licet enim qnq; ludere , sicut Isaac. 32.q.4.recurrat. Lusit etiam Ioseph. cum fratribus suis.22.q.2.quod autem.& sic ludus iste licitus fuit,& quia cum clerico:vt dixi in proxi.cap.

c ¶*Proiecit istum ad terram.*] & sic passus est tantum , & nihil fecit illi:vnde huic non est imputandum. De hac materia dictum est 3.eodem,sicut.

¶*Glo.seq.ponit duas opiniones contrarias.*

d ¶*Libere.*]de iure cōi,vt dicunt quidam,quod satis vtalij dicūt libere,per dispensationem Papæ,scilicet vt dicitur 3.cap.prox.Ber

Vscepimus.]Homicidium imputatur ei, qui fuit in culpa.hoc dicit.Communis diuisio:Secunda pars:ibi, *Verum*.Abbas.

CASVS.Duo monachi erāt in custodia cuiusdam domus de mādato abbatis : & dū in custodia essent,quidam latrones de nocte ingrediētes ad eos,cœperunt illos in plonis affligere,& vestimētis etiā denudare:monachi isti resumptis viribus ligauerunt eos, & illos retinere voluerunt quousque capitulo nuntiarent : dum vnus illorū ad notitiam abbatis rem perferret, dimittens illos in custodia fratris,& cum latrōes illi se soluere niterētur,frater ille timens ne occideretur ab illis,illos occidit:Iste qui rē ad notitiā abbatis deferebat,dubitauit q factū illud sibi imputaret: ad dim tero fratre manere, ingredientes de nocte quidam latrones ad eos , turpiter ipso in personis affligere,& denudare vestimentis propriis præsumserūt: in quos isti resumptis viribus insurgētes,ligauerunt [e] illos,& detinere [f] vsque ad notitiā capi tuli voluerūt : Cum autē iste rē ad tuā audientiā perlaturus, ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset, & fures se soluere ni terētur, frater illos(ne ipse ab eis interimeret[g])occidit. ¶Verum quoniam expediebat † potius post tunicam relinquere pallium , & rerum substinere iacturam [h] , quàm pro conseruandis vilibus rebus & transitoriis tam acriter in alius exardescere, abstineat iste humiliter ab altaris ministerio : & vterque peccatū suum ad arbitrium [i] tuum studeat expiare: Constat enim eos contra manuetudinem ecclesiasticam , ex vtriusque [k] ope interemptos.

¶Idem Luceñ.episcopo.

¶*Dans causam homicidio , irregularis est.*

CAP. XI.

DE † cætero noueris quòd diaconus , qui homicidio causam dedisse [l] videtur , non videtur ad sacerdotium promouendus.

Papā cum litteris abbatis sui accessit:vnde scribit Papa ipsi abbati dicens,qp potius expediebat relinquere tunicam & pallium, & rerum sustinere iacturam,q̃ pro rebus vilibus & trāsitoriis cōseruādis taliter in aliquos exardescere:vnde iste abstin eat à ministerio altaris,& vterq; illorum ad arbitrium abbatis peccatum suū studeat expiare:quia cōstat eos ex studio vtriusque esse interemptos. Nota , qp qui licitæ defensionis fines excedit, in culpa est. Item pro amissione rerum temporalium nullus debet homicidium incurrere. Item arg. qp pœnitētię sunt arbitrariæ.Itē arg. qp ita punitur,qui causam præstat , sicut ipse faciens.Ber.

¶*Glo.seq. distinguit inter clericum & laicum, & signat contrarium.*

e ¶*Ligauerunt.*]In hoc excesserunt fines licitæ † defensionis , cum possent aliter euadere:vnde homicidiū subsecutum imputatur vtriq;, qa licet clericus latronem capere possit , vt res suas recuperet.arg. 14. q. 6. si res & 3. de depo. cap. 1. isti tamen ad hoc procedere non debuerūt:cum res suas saluas haberent : clericus [2] vero sua defendendo nō debet armis resistere , nec aliquem pp res,interficere. arg. 23.q.8. c.1. & cap. conuenior. & arg. 36. dist. si quis vult.Arg.ctra. 3. eod.cap.2. Laicus vero potest res suas & patriam armis tueri : & præuenire hostem.arg. C. vnde vi. l. 1. & 23. q. 2. Dominus. sed clericus cum armis pugnare non debet etiam cōtra Sarracenos.3.de vo. ex multa.& 50.dist. clericum qui Paganum.Ber.

† Exhoc §. colligit ap. non licere clericis occidere latrones pro rebus cōseruandis, de quo articulo vide Iaso nem in l. vt vim. ff. de iust.& iure.

[2] Vide beatū Thomā 2. 2. q.64. art.4.& Dominicū Sotum lib. 5. de iust.& iure q.1.art.4.

¶*Glo.seq.obiecit,& soluit.*

f ¶*Detinere.*]immo vī qp licitum erat occidere,cū essent nocturni latrones.3.e.si pfodiēs.sed nō est verū:vt ff.ad l.Cor.de fic furē.

¶*Glo.seq.reci.per obiect.& solu.*

g ¶*Interimeretur.*]quia tutius est ante tempus occurrere,q̃ post causam vulneratam remediū quærere.C.in qui.cau.in integ.resti. non est necesse.l.vlt.in fin.& C.qñ.liceat vnicui,sine iudi.se vin.l.t. sed hoc non fuit licitum ei:immo potius debuit fugere 3 dum solu ere se nitebantur: sicut Dominus fugit in Aegyptum cū ab Herode ad interficiendum quærerentur.23.q.3.§.1.Ber.

h ¶*Substinere iacturam.*]23.q.3.§.1.Et dicit Apostolus:Non vos defendentes,sed date locum iræ.cad.causa.& q.1.sed magis fraudem patimini.e.ad.causa.q.ea.nisi bella.

i ¶*Arbitrium tuum.*]Et ita est arg.qp pœnitentiæ arbitrariæ sunt. 26.q.7.tempora pœnitudinis.Ber.

k ¶*Vtriusque opē.*]alter facto,iste ope,sligando.3.eod. sicut. §. 2. Et ita est arg.quòd ita punitur,qui causam præstat,sicut & ipse faciens.arg.3.eod presbyterum.& 3.eod.cap.proxi.

DE *cætero.*]CASVS.Quidam diaconus pstitit causam homicidio : quæritur vtrum posit ad sacerdotium promoueri?Et Rñdet qp non.Nota, qp qui causam damni dat dānū dedisse videt

¶*Glo.seq.arg.& distinguit causam remotam & propinquam.*

l ¶*Causam dedisse.*]Forte consilio,præcepto vel ope:50.dist.si qs viduam.& 3.eo.sicut.§.2.& §.vlt.vel suggestione:vt cap.sicut.§.q. vero.& 3.eo.cap.prox.in fi.Et est arg.qp qui causam damni dat,dānum dedisse videt 50.dist.studeat.& ff.ad leg.Aquil.qui occidit.§, pen.& ff.ad lege Co.de circa.nihil.& 3. de iniur.c.vlt. maxime cū propinquam causam dedit.secus vī in remota.ar. ff. loca. qui domum habebat.in fin.& 3.eo.tit.exhibita.Idem vī in remota, si animo nocendi hoc faciat,vel minori diligentia. 3.eo.presbyterū in fin. 1 C.ad leg.Corn.de Sica.si quis necandi.

AD *audientiam.*]Communis diuisio:secunda pars:ibi, *Quia vero*.Abbas.

CASVS. Quidā presbyter volēs corrigere quendā de familia sua, corrigia,qua cingi solebat,ipsum verberare tētauit : contigit,qp cultellus de vagina,q̃ cingulo adhærebat , elapsus, in dorso aliquantulum eum vulnerauit: postmodū cū ille vulneratus conualuisset à vulnere grauiori infirmitate percussus decessit: q̃stum fuit à Papa, quid de ipso fit agēdū? Rñdet Papa qa dubitat vtrū occasiōe vulneris decesserit, & in dubiis via fit tutior eligenda: pdictus sacerdos in sacris ordinibus non ministret:tū iniuncta sibi pœnitentia competēti concedi potest eidē,vt minoribus ordinib[a] sit contentus. Si vero ille ex alia infirmitate decessit,vt prius suum officiū exequatur. Nota, qp qui non adhibet diligentiam,quā debet,imputat sibi,licet det operā rei licitę.Itē i dubiis via tutior eligenda est. Item verbū dispēsationis ius cōe continet.

¶*Glo.seq.reci.per q. & sol.secūdo signat contrarium.& soluit.*

a ¶*Corrigere quendam de familia.*] quod bene licet leuiter,etiam si sit clericus.]. de senten.ex com.volūtate: quia ius emendationis cōcessæ nemo trāsgredi debet. C.de emend.propin. l. vnica.in fi.sed iste indiscrete correxit.ar.ptra. 3.eo.lator iste nō adhibuit diligentiam remouendo cultellū:ille nō tenebatur ad hoc:quia nec per se aliquid fecit sed sibi factum fuit.

b ¶*In dubiis.*] Sic 3. de bio. præsen. Hericū Borich & alios hic vide Iasonam in l. vt vim. circa finem. ff. de iustitia & iure.

CAP. XII.

ADt audientiā Apostolatus nostri peruenit, quòd cum quidam presbyter volens corrigere quēdam de familia [a] sua,cingulo , quo cingi solebat ipsum verberare tentasset:contigit, quòd cultellus de vagina quæ cingulo adhærebat, elapsus , eum in dorso aliquantulum vulnerauit:Postmodum vero cum ille vulneratus aliquandiu vixisset, & conualuisset à vulnere , alia † grauiori (vt dicitur) infirmitate percussus , viam est vniuersæ carnis ingressus.Quia vero vtrum occasione vulneris decessisset,dubium habetur:vestræ discretioni duximus rescribendū, quòd cum in dubiis [b] semitā debeamus eligere tutiorem, vos conuenit iniūgere presbytero memorato , vt in sacris ordinibus non ministret : iniuncta tamen pœnitentia congruenti, sibi poteritis cōcedere,vt minoribus [c] ordinibus sit contentus. Si vero ille ex alia infirmitate obierit,poterit(sicut erat solitus)diuina officia ministrare.

¶*Innocentius iij.epiſcopo Lingoñ.*†

¶*Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ,nec fuit in culpa.*

CAP. XIII.

DIlectus † filius A. capellanus proposuit,quòd cum quadam corporis molestia graueretur,vt comedendi appetitum aliquantulum excitaret , equum,quem nutricabat,ascendit:qui cum bene non pareret habenis,sed præter sessoris arbitrium saltibus lasciuiret , ipse (vt eius refrænaret impetum) fræno [d] vim intulit,equumque calcaribus stimulauit : cumque fracto fræno equus proprio arbitrio relictus curreret festināter,quædam mulier veniens ex obliquo infantulū baiulās obuiauit:in q̃ equus irruens (procul abiecto sessore) puerū prædictū oppressit. Ideoque mādamus,quatenus si est ita:cū idem capellanus nec voluntate [e], nec actu [f] , homicidiū perpetrauit: nec dedit operam illicitæ [g] rei: nō impedias,quo minus diuina possit officia celebrare.

¶Idem Meteñ.† episcopo.

¶*Summatur vt supra cap.proxi.*

CAP. XIIII.

EX † litteris tuæ fraternitatis accepimus, quòd cū H. presbyter fœnū vellet de curru deponere,perticā superius alligatā ,piecit in terrā:& cū fœno insisteret deponendo,quidam† puerū quēdā iuxta currū reperit semiuiuum,in quo pter modicū liuoris in frōte,nihil inueniri potuit læsiōis.¶Nos autem ab eodem quæsiuimus sacerdote,si priusquam iaceret perticā,circumspexisset [h] solicite, an esset aliquis circa currum: qui quòd diligenter circunspexit †,asseruit : sed quòd vidisset aliquem denegauit. Ad te igitur remittentes eundem:Mandamus , quatenus si res ita se habet, nisi contra eundem graue scandalum [i] sit exortum: vel tanta [k] laboret infamia , pdicta exposuit:vnde mandat dioœcesano epo,quatenus si est ita, ipsum non impediat,quo minus suū officiū exequat , cū ipse nec voluntate.nec actu homicidiū ppetrauit,nec debat operā illicitæ rei,& adhibuit diligentiā,quā debuit adhibere.No.qp duobus modis cōmittitur homicidiū,actu,scilicet & volūtate. Itē volūtas & propositum distinguunt maleficia.Item nota distinctionem, an qs det operā rei licitæ,vel illicitæ. Itē si homicidium casu cōmittat,& culpa nō pcedat,nō imputat. d ¶*Fræno.*] qđ de leui frāgi nō credebat aliàs in culpa esset.arg.3.eo. significasti 1.& ff.ad le. Aql.idē iuris.§.1. vel si pp iperitiā suā equ[a] taliter lasciuisset.Insti.ad leg.Aql.§.ipetu quoq;. e ¶*Voluntate.*] & ideo nō imputat:qm voluntas & propositū distinguūt maleficiū.ff.ā fur. q. iniuriæ.& 3.de sentē. excom.cū volūtate. ad cor enim respicit Deꝰ: vt 14. q.5. si quid inuenisti. & 15. q.6.cap. 1. ad fin.Tanc.

f ¶*Nec actu.*] qui tū solus non sufficit,vt reddat hoīem irregulare, nisi adsit voluntas vel culpa. 50. dist. hi qui.& 3.eo.c.proxi.nisi scādalum aliud induceret,vt ibi.in ꝓmouendo tū se[c] est, qa solo actu reddit ur irregularis 3.15.q. 1.c.vlt.De hac tū materia dicitur.3. eod. sicut. g ¶*Nec dedit operā illicitæ rei.*] quod si esset, imputaretur : vt plene dictum est in cap.sicut.

E *Xlitteris.*] Primo ponitur cōsultatio. Scdo Papæ indagatio: ibi, *Nos*.Tertio decisio: ibi,*Ad te*. Abbas Sicul.

CASVS. Quidā ꝓsbyter dum fœnū vellet de curru deponere, pticā, qua fœnū ligabat,,piecit in terrā:& dū fœnū i terra ,piceret, quēdā puerum iuxta currū qdam inuenit semiuiuū: qui modicū liuoris in frōte habebat , & nihil aliud læsiōis:dubitauit sacerdos an hoc esset ei ꝓputandū:accessit ad Papam cum litteris eꝓi sui:Papa quæsuit ab eo,vtrū circa currū solicite circunspexit priusquā pticā proiiceret in terrā,an esset aliquis circa currū:qui rndit,qp diligenter circūspexit:sed neminē vidit:vnde Papa ipsum ad eꝑm suum remisit,mandans, quatenus si est ita,ipsum libere ꝑmittat exeq. officiū sacerdotis,nisi ꝑtra eū graue scandalum sit obortum,vel tanta laboret infamia, qđ inde debeat se purgare.Nota qp qui diligentiā adhibet,quam debet, dā do operam licitæ rei,si inde homicidiū contingat,nō imputatur. Item scandalum reddit hoīem irregularem,& indicit purgationē licet veritas aliter se habeat:& sic punitur quis sine culpa.

h ¶*Circumspexisset.*]& sic diligentiam adhibuit dando operam licitæ rei:vnde non imputatur,vt 50.dist.si duo.Ber.

i ¶*Graue scandalum.*]Nota ergo qp solum scādalum reddit hominem irregularem, siue punitur innocens propter scandalum.3.de cleri.ægro.tua & 3.de præbend.cum teneamur.

k ¶*Vel tanta.*]& ita aliud est infamia,q̃ scandalum,& plus importat graue.

1 Ibi non est causa remota,immo ꝓpinqua & cohærēs. vnde idem iuris est. arg. ff.de rerū vc. quæ religiosi. secūdum Hostiensem & Ioan. And.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōpilatione.

Et de materia præallis videtur latissime Marianum Socinum,ad de Couarruuias in Clementur. si furiosus. in 2. par. relectio nis §.4. & in 1.par. in initio. nu. 3.

† Dictio, antiquiori bus, & in veteri compilatione.

† Vebeia.

† Nebia.

† Cap. 11. eod.tit in 1. cōpilatiōe, & post concilium Lateranen. par. 50.cap.27.

† Meren.

† Aneten.

† Cap.1.eo. tit. n 3.com pilatione.

Vide citatos in cap. ꝓxime precedenti.

† Vox quidam,in plerisque codicibus desidetatur:est tamen in antiquioribus. & vetus cōpilatio docet adesse oportere.

3 Hunc articulū latius pertractant hic Doctores, quos videto.

† circumspexisset

Papam cum litteris eꝓi sui:Papa quæsuit ab eo,vtrū circa currū solicite circunspexit priusquā pticā proiiceret in terrā,an esset aliquis circa currū:qui rndit,qp diligenter circūspexit:sed neminē vidit:vnde Papa ipsum ad eꝑm suum remisit,mandans, quatenus si est ita,ipsum libere ꝑmittat exeq. officiū sacerdotis,nisi ꝑtra eū graue scandalum sit obortum,vel tanta laboret infamia, qđ inde debeat se purgare.Nota qp qui diligentiā adhibet,quam debet, dā do operam licitæ rei,si inde homicidiū contingat,nō imputatur. Item scandalum reddit hoīem irregularem,& indicit purgationē licet veritas aliter se habeat:& sic punitur quis sine culpa.

h ¶*Circumspexisset.*]& sic diligentiam adhibuit dando operam licitæ rei:vnde non imputatur,vt 50.dist.si duo.Ber.

i ¶*Graue scandalum.*]Nota ergo qp solum scādalum reddit hominem irregularem, siue punitur innocens propter scandalum.3.de cleri.ægro.tua & 3.de præbend.cum teneamur.

k ¶*Vel tanta.*]& ita aliud est infamia,q̃ scandalum,& plus importat graue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta g raue scandalum, q̃ infamia: quia infamia tollitur per purgationem, vt hic, sed vbi graue scandalum est, non indicitur purgatio: vt hic patet. Arg. contra. ꝫ. de cohabi. cler. & muli. tua vbi propter scandalum indicitur purgatio. non est contra: quia purgatio ad vtrunque refertur. B er.

ij EX *litteris.*] Diuide vt ꝫ. eo. dilectus. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã monachus dum deponeret de campanili cãpanã, quoddã lignũ corruit, & quendam puerũ occidit, quæritur quid iuris sit? Rñdet Papa: si monachus rem necessariam & vtilem agebat, & in loco per quẽ non crederet aliquẽ trãsire, vel ibi esse, vel aliquem illuc de consuetudine venire, q̃a lignum mouebat, bene poterit ad maiores ordines, pserim i monasterio, pmoueri. Nota, ꝙ homicidium casuale nõ imputatur alicui, si dat operã rei licitæ, & adhibet diligentiam, quã debet.

a ¶ *Si monachus.*] sim. ꝫ. eo. tua. nã rem necessariam agebat & vtilẽ. ꝫ. eo. cap. vlt.

b ¶ *Transire non crederet.*] Vel si credebat aliquem transire: vel ibi aliquem esse, & ante casum clamauit, caue caue, ꝫ. eo. c. vlt. & 50. dist. si duo. & ff. ad l. Aquil. si putator. & Instit. e. §. si putator. vbi ponitur tenor verborũ, quæ hic sunt. aliàs imputaretur. 50. distin. sæpe. in princ. quia non adhibuit diligentiam, quam debuit. ꝫ. eod. ad audientiam.

c ¶ *Præsertim.*] idest, maxime: q̃n alibi posset sine dispensatione: quia sibi imputari non debet: q̃a fortuitos casus, qui præuideri non possunt, non præuidit. ꝫ. eod. c. vlt.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilat.

Vide Syneſtrũ verbo, homicidium. 2. q. 20. & Couarruuias in Clement. si furiosus. in 2. par. relectionis. §. 4. verſ. Terrio eadem potest pars.

† Vox, quod dam, deest in antiquis codicibus.

† Alias ita: inuliere quandã obtinã habuit, quam ex im proviſo, &c. sed lectio, quam retinuimus, plani or est.

† ei.

† Mald. † Maleleon. † Malebron.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. compilatione.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compilat.

Vide citatos in cap. dilectus. ſupra eod. tit.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilat.

Vide citatos in cap. dilectus. ſupra eod. tit.

† Præter citatos initio decretalis, vide Iulium Clarũm lib. 5. ſen. tent. §. homicidiũ. verſ. Alia etiam eſt defenſio.

† Præter articulos huius rubr. & gloſſæ in verbo, moderamine inculpatæ tutelæ. vide plene per B. Thomam, & ibi Caietanum 2. 2. q. 64. art. 7. & per Sotum lib. 5. de iuſtit. & iure q. 1. art. 8. & per doctores in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure.

quòd deficiẽte accusatore oportet eidem † canonicam purgationẽ indici, ipsum libere permittas exeq̃ officiũ sacerdotis.

¶ Idem Biſuntiñ. archiepiſcopo.

¶ *Summatur etiam, vt ſupra eod. dilectus.*

CAP. XV.

EX † litteris tuæ fraternitatis accepimus, quòd quidã monachus ad deponendam de campanili campanam ſubſeruiens: quia quoddam † lignum corruit ipſo mouente, quendam puerum oppreſſit, & occidit. ¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi monachus [a] ipſe rem neceſſariam agebat & vtilem, & in loco, per quem aliquem transire [b] non crederet, vel ibidem exiſtere, vel etiam illuc de conſuetudine venire, quãdo lignum mouiſſe dignoſcitur, ſatis poterit, præſertim [c] in monaſterio, ad altiores ordines promoueri.

¶ Idem epiſcopo Paduano.

¶ *Summatur vt ſupra eod. dilectus.*

CAP. XVI.

SIgnificaſti † nobis, quòd cũ F. clericus equitaret, equus cui inſidebat, tã ſe, quàm ipſum ꝓiecití a quã: vnde clericꝰ ipm̃ grauiter calcaribꝰ ſtimulauit: equꝰ vero cũ exiſteret bucca durus, præter volũtatẽ ſeſſoris raptus ĩ curſum, quãdã † mulierẽ, quam obuiã habuit ex improuiſo [d] pedibus interfecit. Cum que nos ab eodem clerico feciſſemus inquiri, vtrum equi vitium prius ſciuiſſet [e], illud aſſeruit ſe ignoraſſe. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus ſi ita [1] eſt, ad cautelam [g] iniungas eidem pœnitentiam competẽtem [h]: quia peracta, non impedias, quo minus in ſuſceptis miniſtret ordinibus, & ad maiores valeat promoueri.

¶ Idem.

¶ *Non cenſetur homicidas is, quo prohibente, & cauſam non dante, à conſanguineis homicidium committitur.*

CAP. XVII.

PEtrus † diaconus & monachus ſancti Ioannis de Puna, ſua nobis inſinuatione mõſtrauit, quòd cũ ipſum quõdã in ſeculari habitu in eccleſia de Rigelo † beneficiũ obtinentẽ, abbas illius eccleſiæ eodẽ beneficio ſpoliaſſet: cognati & amici eius irati plurimum & cõmoti, nocte quadã in domo diaconi conuenerunt, & cœna facta dicebant quòd vindictã volebant ſumere de abbate: Inhibiti autẽ expreſſe ab eodem diacono, ne abbatem occideret, aut aliquid ſibi facerent, vnde ordinis ſui diſcrimen incurreret, & animæ detrimentum: nihilominus irruerunt in eum, & plagis impoſitis abierũt ſemiuiuo relicto: q̃ poſt dies aliquot † expirauit: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi præmiſſa nouerit [i] veritate ſubnixa, ſæpedicto diacono, nõ ſolũ in diaconatus officio miniſtrare, ſed etiã ad ordinẽ preſbyteratus aſcendere (ſi aliud canonicũ nõ obſtiterit) liberã cõcedas auctoritate Apoſtolica facultatẽ: ꝑſertim [k] ſi ſup hoc non fuerit reſperſus infamia: cum ei non debeat impu-

† Aliquos

1 Non putat Hoſtien ſis hoc neceſſariũ ſi laboret infamia. ſupra cap. 2. & infra. tit. 21. Io. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõpilatione. Vide Gonſaluam tract. de irre gular. cap. de percuſſore. & late Couarruuiam in Clemẽ. 1. ſi furioſus relectionis. §. 4. verſ. 10. non ſubſequi tur.

† Rigulo

† Mald. † Maleleon. † Malebron.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. compilatione.

† inſlixeit

a ¶ *Contra prohibitionem.*] ſic ꝫ. de ſimo. ſicut 2. immo etiam ſi nõ prohibuiſſet: dummodo tamen non dediſſet conſiliũ, nõ tenetur. 1. q. 4. quia præſulatus. vbi eſt ſimilis caſus. Nec de voluntate debet aliquis ſe purgare. Ar. cõtra in ꝑced. cap. quia ꝑſulatus. ibi, ꝙ abſq; ſua voluntate. & ꝫ. c. ptoxi. C. de fide inſtr. l. vlt. C. de his qui ad eccle. cõſu. præſenti. circa princ. quod videtur potius cõſentire: q̃a ſi eo audiẽte: & nõ ꝓtradicẽte, & tacente talia dicebant, cõſentire præſumeretur, vnde imputaretur ei. Vin.

b ¶ *Cauſam vel occaſionem.*] non intelligas iſtud ita large, ꝛne ſit ꝓtra. 23. q. 5. cum homo. & cap. de occidendis. ſed de cauſa vel occaſione propinqua. arg. ꝫ. eod. ad audientiam. & cap. de cætero. quia in veritate propter eum fuit occiſus. Ber.

ij SIgnificaſti nobis.] Iſtud ca. eſt multũ allegabile, & ita cõiter ſolet ſummari: Quo ad legem promotionis cẽ ſentur irregularis & ꝙ homicida, qui vulnerauit, licet non poſſet ſciri an vulnus fuerit lethale, ex quo vulneratus ab aliis obiit. Diuiditur: In prima potnitur conſultatio: In ſe cunda reſponſio diſtinguẽs: ibi, Nos. Primum mẽbrũ ꝓſequitur: ibi, *Et quidẽ.* Secundũ: ibi, *Quod ſi.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam maleficus intrauit eccleſiam, vt ornamenta altaris. & libros eccleſiaſticos, & Euchariſtiam aſportaret: Laurentius presbyter eiuſdem eccleſiæ canonicus regularis, accepto ligone maleficum illum percuſſit, ſed ſi ad mortẽ fuerit ictus huiuſmodi, penitus ignorauit: parochiani illius eccleſiæ videntes illũ ornamenta eccleſiæ aſportantem: acceptis fuſtibus & gladiis interfecerunt eundẽ: ꝑſbyter iſte de ſua ſalute cogitans, confeſſus eſt abbati ſuo prędicta, vnde abbas domino Papæ ſupplicauit, vt cũ eo miſericorditer agere di gnaretur: dominus Papa in caſu præmiſſo dicit diſtinguẽdũ, vtrũ conſtare poſsit, ꝙ præfatus ſacerdos non inflixit mortalẽ percuſſionem, de qua mortuus non fuiſſet, ſi aliorum vulnera non fuiſſent ſubſecuta: & ſi ille percuſſor voluntatem non habuerit occidendi, nec ſtudio, conſilio vel mãdato illius, ꝑceſſerunt alij cõtra illum: & ſi hoc ita eſt, poſt pœnitentiam ad cautelam iniunctam, in officio ſuo poterit miniſtrare religionis fauore, & ſine ſcãdalo ſacerdotale officium poteſt exercere cum regularis exiſtat: cũ de his ſit ei credendũ, q̃ nõ accuſatur vel denuntiatur: ſed ꝑ ſeipſum cõſiliũ appetit ſalutare: ꝙ ſi diſcerni non poſsit ex cuius ictu mortuus fuerit, in hoc dubio tamẽ homicida ꝛdebet haberi ſacerdos: & ſi homicida nõ ſit, à ſacerdotali ꝛdẽt officio abſtinere: q̃a i hoc caſu tutius eſt abſtinere, q̃ celebrare, pro eo ꝙ in abſtinendo nullum. in celebrando vero magnũ periculũ timeat: Si vero ſacerdos prius percuſſus ab illo maleficio vt dicebatur, cũ ligone illum repcuſsit in capite: licet vim vi repellere liceat: q̃a tñ id fieri debuit cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendã vindictã, ſed ad repellendam iniuriam: non vĩ ſacerdos ab homicidio excuſari; tum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſit, quod non ſolet leuem plagam inferre, cum graue ſit: tum ratione partis, in

3 Et ibi dicit ꝙ ꝑtinet ramẽtũ Panormitanus Hoſtienſis hoc probari poſſe q̃ teſtes, ſi qui fuerint de hac bitione præſentes, & in defectũ etiã per illos, q̃ bus prohibitio fuit, de reſtitio fuerit facta co. cap. ſin. Ioan. And.

qua fuit ille percuſſus, in qua de modico ictu mortaliter q̃ ſolet lædi. Nota argume. ꝙ voluntas imputatur in homicidio. Itẽ conſilio, mandato, ſtudio committitur homicidiũ. Item in pœnitẽtia cuilibet eſt credendũ: q̃a non eſt verisimile, ꝙ aliqs ſit immemor ſuæ ſalutis. Itẽ pœnitentia iniungitur alicui ad cautelam. Itẽ fauore religionis fit, q̃d aliàs non fieret. Item nihil cum ſcandalo eſt faciendũ. Item in dubiis via certior eſt tenẽda. Item punitur quis ſine culpa. Item vim vi repellere licet, ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſcilicet cum æquali repulſiõe. Item vindicta non eſt ſumẽda, ſed iniuria propulſanda. Item ratione inſtrumenti, cũ quo quis percutitur, & ratione partis, in qua percutitur, iudicatur homicidium.

c ¶ *Habuerit.*] arg. ꝙ voluntas imputatur in homicidio, licet ex ſuo vulnere mortuus non fuerit. argu. 1. q. 4. quia præſulatus.

d ¶ *Studio.*] id eſt, ſuggeſtione vel adhortatione, ꝫ. eod. ſicut. §. q vero eadẽ. ꝫ. de excef. præla. ex litteris. Ber.

e ¶ *Conſilio vel mandato.*] de hoc dictum eſt ꝫ. eo. ſicut.

f ¶ *Credendum ſit.*] arg. quòd in iudicio animæ cuilibet eſt credendum: quia non eſt verisimile, quòd ſit immemor ſuæ ſalutis. 1. q. 7. ſancimus.

¶ *Gloſſa ſequens alleg. concor. ponit diuerſitatem inter legem & canonem.*

g ¶ *Quod ſi diſcerni.*] eandem diſtinctionem ponit lex. ff. ad l. Aquil. item Mela. §. ſed ſi plures. vnde hoc ſumptum fuit: ſed in hoc eſt diuerſitas, quòd ſi vnus primo percuſsit, & alter poſtea occiderit, primus non tenetur niſi de vulnerato, ſecundus tenetur tãquam de occiſo. ff. eo. huic ſcripturæ. §. ſi. & l. item Mela. §. Celſus. ſecus ſecundum canones hic, & 23. q. vlti. cap. vlt.

h ¶ *In hoc dubio.*] in dubiis eñ via debemus eligere tutiorẽ, vt hic dicit, & ꝫ. de reg. iur. c. 2. & ꝫ. eo. c. pe. & 5. eo. ad audiẽtiã. vbi de hoc. i ¶ *Vim vi repellere.*] ꝫ. de ſenten. excomm. ſi vero. 1. diſt. ius naturale. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. vim vi. ff. ad l. Aquil. ſcientiã. §. q cũ aliter. ¶ *Gloſſa ſequens alleg. 4. concor. & litteram exponit. Secundo alle. 7. contraria. Tertio ſoluit pro prima parte ſi tria cõcurrant. Quarto ponit diſtinctionem. Ala. & Ioan.*

k ¶ *Moderamine inculpatæ tutelæ.*] C. vnde vi. l. 1. & ꝫ. de ſen. excõ. vt fame. §. vlt. tñ ſi defendens ex ꝓpoſito, non excedat modũ, non tenetur. 23. q. 3. non inferenda. & ff. ad l. Aquil. ſi ex plagis §. tabernarius. nec dicitur excõicatus qui excedendo modum nõ ex propoſito, repercutit clericũ. arg. 5. de reſti. ſpo. olim 1. in fi. & ꝫ. de ſen. excom. perpendimus. ar. ꝓtra q̃ non liceat vim vi repellere. 46. diſ. ſeditionarios. 23. q. 1. & c. 1. & q. 3. §. 1. & 5. eo. c. ſuſcepimus. & 23. q. 4. inter querelas. & C. de epiſcop. & cleri. ſi quis in hoc genus. Ad hoc dicas, ꝙ vim vi repellere licet, vt hic dicit, & in concord. primis. tñ quædam conſideranda ſunt in repulſione tali: vt incõtinenti fiat, & non ex interuallo. ff. de vi & vi ar. idẽ eſt. §. cũ igitur qui. & ꝫ. de ſenten. excõica. ſi vero. Item ſi cauſa defenſionis, & nõ vlciſcendi: vt ff. ad leg. Aquiliam, ſcientiam. §. vlti. & 23. q. 1. quid

1 Secũdum Glan. Vnde dicebat Goffre. ꝙ ſi abinſtructo & perito inequirãdo potuiſſet hoc ſcuideri, imputaret ei. infra cap. vl tit. 10. And.

¶ *Glo. ſeq. quarit. & ſoluit.*

culpatur.& cum moderamine inculpatę tutelæ,tũ si quis modum excedat,& non ex proposito,non tenetur,vt dictum est in prædictis concord.Ala.& Io.dinguntur,an fiat vis personæ,an rebus: Si personæ,cunc anteq̃ fit vis illata,repellanda est:& si aliquis vi factam repellat,potius ꝓsumi debeat,q̃ defendendi,non vlciscẽdi causa hoc fiat,dummodo in ipso negotio fiat. ff. ad l. Aquil. si ex plagis.§.tabernarius,& hoc si primus pcussor denuo volebat pcutere: alioquin si nolebat ipsum repercutere, & alter pcussit potius dr esse vindicta,quam repulsio iniuriæ, & hoc æquum videt.Seruatur enim moderamen,si illud tũ fiat, quo omisso violẽtia repelli nõ posset. Si ergo violentum interficis,sic q̃ periculũ mortis ab eo vitare non poteris, eum sine pœna interficis. ff. ad leg. Aquil. l. 4. C. ad l. Cor.de sic. l. 2.& 3.arg. 3.eo.c.2.Si aũt vis infertur rebus, licitũ est repellere illatam vim incontinenti,& inferendam,vel quã citius sciuerit & poterit collectis amicis. ff.de acqui. poss.qđ meo.§.vlt. & l. clam pos'idere. §. q ad nundinas. & 3.de restit. spo. olim. Iniuriã vero iam illatã pſonæ ex interuallo repellere non licet:qa sic esset vindicta: & ita intelliguntur contraria hic signata.

† In codice Barbatia: idẽ episcopo Placẽ.

† Cap.3.eo. tit.in 2. cõpilatione.

De materia & intellectu Martinus Nauarrus in Manuali cõfessariorũ cap. 27 tit.de qa ta specie irregularitatis.Sylvester verbo homicidium.2.q. 12.& Couarruuias in Clement. si furiosus. in 2.par. relectionis.§.4.

TVanos.]Diuiditur: qa duo sunt q̃stæ: Secundum:ibi, *Ad vltimum*.Et q̃libet pars potest subdiuidi in consultationem & rũsionẽ, q̃ patent in littera. Abb.

CASVS. Quidã monachus credens se quãdam mulierẽ à gutturis tumore liberare,tumorem illum aperuit,pcipiés illi mulieri,ne vento se exponeret vllo modo:ne forte si vẽtus subintraret causã mortis inferret. sed mulier contẽto eius mandato dum messes colligeret, vẽto se exposuit incaute: & sic p apertionem gutturis :sanguis multꝰ effluxit & sic mulierem clausit extremum : q̃situm fuit,quid de isto monacho sit agẽdum?Rñdet Papa,q̃ licet ipse monachus multũ deliquerit alienũ officium vsurpando qđ sibi non conueniebat,si tũ causa pietatis hoc fecit,& peritꝰ erat in exercitio chirurgiæ,& adhibuit diligẽtiam, quã debuit iex eo q̃ p culpã mulieris ꝓtra illius cõsiliũ hoc ei contigit,non est repellendus,quin post satisfactionem condigna cum eo misericorditer agi possit,vt valeat celebrare diuina: alioqn interdicẽda est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore.

† D'ctio, multũ, de est in manuscriptis exemplaribus.

AD VLTIMVM. Alia q̃stio facta fuit dũo Papæ,& ecclesiæ: Quidã scholaris timens,ne latrões essent in domo,surrexit de lecto,& inuenit ibi furẽ,q̃ scholarẽ vulnerauit,& recessit:mane facto,scholares q̃fierunt eundem latronẽ,& inuẽtus est vulneratus & traditus Potestati:corã quo asseruit,q̃ p dicta nullatenus ꝓtrasset:Potestas ad scholarẽ illũ nuntios misit,vt diceret q̃qđ sciret de fure illo vel traderet interfignia:q̃ cultrũ, quẽ ipsi latroni abstulit,& tosulares,quos ibi dimiserat.nũtiis tradidit:nil amplꝰ de ipso facto se intromittens:Potestas his receptis latronẽ ipsum apparit oribus suis tradidit puniẽdũ: q̃ sibi amputauerũt virilia. & oculos eruerũt:latro ira & dolore cõmotus, nec cibũ sumere voluit,nec potũ, & sic mortuus est:q̃ritur,vtrũ scholaris ille possit ad sacros ordines ꝓmoueri?Rñdet Papa, q̃ si ꝓfatus scholaris aliãs dignus est, pp p̃dictum euentum à sacris ordinibus non est ꝓhibendus.Nota,q̃ nullus debet vsurpare officiũ,qđ ad ipsum nõ ꝓtinet.Itẽ qui diligẽtiam adhibet in factis suis,licet aliq̃d sinistrũ eueniat, ei non est imputandũ. Item q̃ non est in culpa:nõ est &c.

† In codice Barbatiæ ita:ad o reprobandus, quinpost satisfactionẽ condignam cum eo misericoditer agi possit, ab ordinibꝰ ꝓhibẽdus.

a ¶ *Congruebat.*] §. nec.ver.vel mona.cap.3. & c.sniam.sanguini s.vnde in culpa fuit alienũ officium vsurpando.ff. de reg.iur culpa est.

† Aliàs ita: aliq̃a interdicta est ei,&c.

b ¶ *Diligentiam.*] quia si ꝓ imperitiam accidisset,ei imputaret. Instit. ad leg. Aql.§.imperitia quoq;.sed euentus mortalitatis nõ imputatur medico. ff.de offic. ꝓs. illicitas.§.sicuti.Prætextu enim humanæ fragilitatis delictũ decipientis in periculo hominis innoxiũ esse nõ debet, vt ibi dicit. simile §.de æta.& qualita.ad aures.

† De materia huius §. vide Syluestrũ verbo homicidiũ. 3.q.4.& §. Couarruuiam.in Clemẽ si furiosus.in 2.par. relectionis.§.

ADDITIO.Vnde versus.

Non est in medico semper releuetur vt æger.

† Vincentię

c ¶ *Post satisfactionẽ.*] ex hoc patet, q̃ fuit in culpa, & ex eo qđ sequitꝰ, misericorditer agi & sic q̃q; imputaf alicui aliq̃d delictũ: ea tñ ꝓsequuntur ex eo,non imputantur. 15. q. 1. inebriauerũt Loth.Culpa enim mulieris huic ipotari nõ debet,q̃ cõtigit contra cõsiliũm ipsius. 50.dist.fæpe.

† Interfignia

† interfignis.

d ¶ *Alioquin.*] ideſt, si nõ erãt peritus:& si nõ adhibuisset diligẽtiam, quam debuit:aut ex cupiditate fecit.Ber.

¶ *Glo.seq.obiicit.alle.4. & soluit duplicter.*

e ¶ *Nuntius tradidit.*] sed vſ,q̃ ille scholaris potius tacere debuisset. 22. q. 2.neg.s. Item nonne dictum eius est occasio mortis illius. 23. q. vnũ solum. 1 in fi.& j.de excel.præla.ex litteris. Item promouẽdus abstinere debet ab oi eo,p quod possit ad effusionem sanguinis puenire.50.dist. clericum qui. Itẽ iste quasi testis inductus fuit,qđ non licet cleri co in causa sanguinis.n.q.1.testimonium. & §. ne cleri. vel monasteriam.Ad hoc dico, q̃ non fuit inductus tanq̃ testis,quia nec ad ꝓsentia iudicis accessit,qđ fit in criminalibus,i Auth.de testib.§. q̃n.in fi.colla.7.Cum ergo iste nec facto,nec ꝓcepto, nec cõsilio, nec defensiõe,nec lingua, nec adhortatiõe homicidiũ fecerit,nõ debet ab ordinibꝰ ꝓdiri:q̃bus modis homicidiũ ꝓmittit & ipse tatur,vt dictũ est.§.eo. sicut dignũ.& ꝓterea iste fuit occidit. f ¶ *Tradidit puniendum.*]tamen per istud non fuit cõductus de fur to:non enim eo ipso est fur,quia animo furandi domum intrauit. ff.de furt.vulgaris.§.qui furtum.

Sicut

Sicut.] Communis diuisio, consultatio, & responsio: Secunda: ibi, *Nos vero*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam monachus Cartusiẽsis ordinis, quandam mulierem afferentem se concepisse ex eo,traxit per zonã quasi ludẽs cum ea:ipsa per hoc sic se asseruit esse læsam, q̃ huiusmodi occasione concepit abortũ: ꝓpter quod dictus sacerdos de cõsilio quorundam, ab altaris ministerio se suspendit: quæritũ fuit, quid esset de eo agendum? Respondet Papa, q̃ si non erat viuificatus conceptus, poterit ministrare,alioquin debet ab altaris ministerio abstinere. Nota, q̃ antequam cõceptus sit animatus, non dicitur committi homicidium per abortum.

† Cartusiæ † Cartusiẽ. ordinis. in codice Barbatiæ.

¶ *Glos.seq.inducit duo similia alleg. in cõtrarii duo tura.Primum soluit. Secundum remittit.*

a ¶ *Viuificatus.*] ℔ 32. q.2.quod vero.& capit. Moyses. qđ pro vtraq; parte põt induci.argu. contra.2.q.5. cõsuluisti. & 3.eod.si aliquis. c.illud,consuluisti. intelligitur quando puerperium iam erat animatum. & c. Moyses. & c. illud,si aliquis.3.eo. ibi exponitur istud, & c. quod vero. intelligitur quando nondum habet animam. Similiter distinguit lex.ff.de pœnis, si quis aliquid.§.q. abortionis.tũ licet non teneatur lege canonica,vt hic patet, nec lege Mosaica, tũ tenetur lege Cornelia de sica.ff. ad leg. Corn. de fica. si mulierẽ & etiã lege Aqui.vt ff.ad leg.Aquil.si seruus. §. si mulier. De eo qui procurat venena sterilitatis, dictũ est 3.eod.si aliquis.vbi etiã de hoc.

† Capit 4. eod.tit.in 4 compilatio. Vide Antonium Gometiũ.tom 3.variar.resolut cap.3. nu.31. Albertum Trotium lib.2.de ꝓfecto ecclesiastico cap.44. & Couarruuiam in Clement si furiosus. de homicid. par.2. relectionis §.3. † Aliàs, ab eo.

† huius

Postulasti.] Cõsultatio & respõsio: Secunda : ibi, *Ad quod*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã (quia decimas debitas ecclesiis non soluebant) excõicati fuerunt:ipsi excõicatione contẽpta,decimas soluere nõ curabant:quæsiuit eps,vtrum licitum esset illi potestatem regiam implorare, cũ ad solutionẽ ipsarum absq; sanguinis effusione vix possent cõpelli?Rñdet papa,q̃ si de huiusmodi q̃rimonia simpliciter deponat apud regem, & ipse in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatẽ,eorum erit duritiæ imputãdũ. Nota q̃ si clericus simpliciter conqueratur de laico coram Potestate seculari,si propter inobedientiam ipsius ipsum durius puniat,q̃ natura querimoniæ requirat,clerico non imputatur.Item gladius est cõmissus regi ad vindictam malorum,laudem vero bonorum.

b ¶ *Bonorum laudem.*] §.de maio.& obed.solitæ.

¶ *Glos.seq.reci.per q.& sõ l.contra quam alle.4.iura.*

c ¶ *Imputandum.*]Nota,q̃ clericus põt agere ciuiliter cõtra laicũ coram suo iudice de crimine,ad hoc vt sit in perpetuũ carcerem, vel vt puniat pecuniariter.23.q.5.nõ vos.ad fin.& arg.§.de Iudẽ.ita quorundam.& si iudex secularis per talẽ querelã durius puniat, quia ille non vult aliter obedire iudici,vt hic dicit,nõ imputaf clerico.23.q.3.Maximianus.& q.5.non vos.ad fin.& c.relegãtes. ad fin. ff.de bon.lib.qui cũ maior. §.j.versũ.si tamẽ.& arg.ff.de euict.si per imprudentiam.& arg.§.eod.c.tua nos.& absq; vt ea quæ pp bonũ facimus,nobis imputẽtur,si prætor volũtatem nostrã cui;quã malum contingat.23.q.5.de occidendis. alioquin Paulus in effusione sanguinis,suum crimen agnosceret,vt ibi dr,quod nefas esset dicere:vt ibi.Argu.contra.23.q.5.cap.2.& c.vnum solum. in fine. de pœni.dist.1.periculose.& j.de excess.præla.ex litteris.

ADDITIO.Hodie dicendum est vt habetur in c.1.eod.tit.lib.6. vt præmittatur protestatio.Abbas.

Exhibita.] In prima parte ponitur petitio:In secunda exhibitio:ibi, *Quocirca*. Abbas Siculus.

† Præter Ioannem Anania & alios doctores hic vide Syluestrum verbo, homicidium.3.q.5. & Couarruuiam in d. Clement. si furiosus. de homicid. in 2. par. relectionis.§. 5.

CASVS. Quidã clericus Lnoie, cum esset in puerili ætate cõstitutus, & cũ quibusdã aliis pueris luderet,& inseqꝛeret vnũ ex illis,lapidem post eum in animo lædendi, sed timorem incutiẽdi proiecit § : qui licet † ex proiecto lapide percussus non fuerit, neque tactus, ad alium tamen lapidem corruens h,& caput offendens, tum propter imperitiam medicantis, tum propter patris incuriam, qui laboribus & sudoribus ipsum exposuit, expirauit. Quia ætas ignorat,qd videat.C.de fal.mo.l.i.in fi.ff.q & à qbꝰ pupillus. e ¶ *Ludens.*] qđ ei licebat,q̃a lusit & Isaac,vt dictũ est 5. eo.lator. & pueris permissum est ludere. 1. q.1. cap.Spiritus sanctus.§.ecce. quando erat tamen doli capax : qđ patet ex eo quod dicitur,non aut animo lædendi:alias nihil esset:quia talis furioso comparatur. 15. dis. q.1.illud.& ff.de acquir. poss.l.1.§.1.Doli capax dicitur qui est ꝓximus pubertati:vt ff.de reg.iur.pupillum.

† Aliàs ita. Ad qđ breuiter respondemus.

Rom. c. 13.

f ¶ *Non animo.*]ex hoc ꝓbatur q̃ erat doli capax, nec tñ in culpa pp hoc esse vł.quia nec voluntate,nec actu homicidium perpetrauit.5.e.dilectus.& c.significasti.1.quia volũtas in maleficiis spectatur,nõ exitus.ff.ad leg.Corn.de sica.diuius.& C.eod.tit.l.1. & j. de senten.excom.cum voluntate,ſm talem legem promotionis vł q̃ opus potius spectetur,non exitus.15.q.1.si quis non iratus.

† Hæc duo verba ; aut malitiæ,de quibus exemplaribus.

† Eb. iacen.

† Ebroicen.

† Vide Tabienẽm ver bo,irregularitas 3. §.4. Syluestrũ verbo, homicidiũ. 2. & de intellectu Couarruuiã in Clement. si furiosus. in 2. par. relectionis. §.

g ¶ *Timorem incutiendi proiecit.*]In hoc vł culpa:nã ludus noxius in culpa est:ff.de ad leg.Aquil.nã ludus.& arg.§.de præsumpt. c.1. Vnde versus: *Non lusisse pudet,sed non incidere ludum.*

† ea proiectatem inciderit,non recto, in redentura veterum fidem.

¶ *Glossa seq uens reci.per obiec.*

h ¶ *Corruens.*]ipse puer qui fugiebat pp timorem illius:vnde culpam cõmisisse vł,ex eo q̃ dedit occasionẽ:quare dãnũ dedisse vł, vt ff.ad l.Aquil. q̃ occidit.§.pe.5.eo.decætero.& c.presbyterũ. sed excusatur pp imperitiam medicantis. & pp incuriam patris.arg. 5.eo.tua.& propter ætatem:quia causa multum fuit remota.

1 De materia huius gloſſæ vide Tiraquellũ tract.de pœnis temperan. 7.

¶ *Glossa*

¶*Glo.seq.recitetur per obiectionem.*

a ¶*Postulauit à nobis.*] Per hoc videbatur culpabilis, sed non est verum: quia hoc fecit ex benignitate & humilitate: vnde episcopus non debuit ipsum propter hoc repellere, maxime cum pater defuncti hoc iurasset, & quia ea sunt in nostris officiis gratiora, quæ cum liceret nobis non impendere, causa tũ dilectionis impendimus. 28.q.1.iam nunc.

¶*Glo.seq.argu. & tenet contrarium.*

b ¶*Misericorditer.*] Argumen. quòd hæc decre. contineat dispensationem, sed non credo: nam quicquid facit. Ecclesia totũ est misericordia & veritas: qa vbi iustitia obseruatur, misericordia adhibetur. 45. distin. disciplina. quod patet ex rñsione. Ber.

IOannes.] Prima pars narrat factum: Secunda diffinit: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Sacerdos iste dum pulsaret campanam, vt populus fidelium ad diuina officia conueniret, campana cecidit, & occidit quendam puerum coram ipso: vnde ipse hoc domino Papæ humiliter intimauit: Papa considerans, q̃ dictus sacerdos debat operam licitæ rei, non debet sibi imputari si casus omnes fortuitos non præuidit: vnde mandat, quatenus si constiterit ita esse, dictus sacerdos libere suum officium exequatur. Nota q̃ de casu fortuito nullus tenetur, cum præuideri non possit.

c ¶*Signo.*] 1. distin. ius militare. & ℨ. de offi. cu sto. cap. 1. & 2.

d ¶*Rei licitæ.*] ℨ. eod. ex litteris. & ℨ. eod. cap. vlti. Ber.

e ¶*Fortuitos.*] ℨ. eod. cap. vlt. vbi de hoc.

f ¶*Permittatis.*] de iure cõmuni. Absit enim quòd ea quæ propter bonum facimus, nobis imputentur, si præter voluntatem nostrã alicui quicquam mali cõtingat. 23. q. 5. de occidendis. Ber.

PEtitio.] Communis diuisio: Secunda: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Sarraceni inuaserunt quodã castrum in quo Pelagius Presbyter morabatur: tandem Christiani tam laici quàm clerici exiuerunt contra illos: & inuicem confligentes hinc & inde multi occisi sunt vel fuerunt: vnde cum sacerdos iste aliquos percussisset, timebat ne irregularitatem incurrisset. propter hoc exposuit hoc domino Papæ: & ipse mandat eidem, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu ipsum conscientia sua remordet à ministerio altaris abstineat reuerenter, cum in hoc casu tutius sit abstinere, quàm temere celebrare. Nota, quòd clerici pugnare non debent etiam contra Sarracenos. Item in dubiis via tutior eligenda est.

† Vide prę aliis hic Ioannem de Anania. & citatos supra eod. tit. in cap. ex litteris. il 2.

† Alias. P. presbytero.

g ¶ *Remorder.*] ſ. q̃ aliquem interfeceris: licet enim clerici possint hortari ad pugnam in iusto bello cõtra hostes, quale fuit istud: vt 23.q.vlt. igitur. hortatu. omni timore. vt pridẽ. & q.2. dñs. & 63. distin. Hadrianus. in propria tamen persona pugnare nõ possunt, vt 23.q.vlti. quicunque. & cap. clerici. & 50. distin. clericum qui. & cap. de his clericis. quia eorũ officiũ reddit eos inhabiles ad pugnandum, vt ℨ. de voto. ex multa. ad finem.

h ¶ *In huiusmodi dubio.*] sic ℨ. eo. significasti. & c. ad audientiã. vbi de hoc. fim. ℨ. de cleri. excõ. mi. illud. Et sanctã est in hac vita Domino sub inferiori habitu famulari, q̃ alta indebite appetendo dãnabiliter ministrare. 50. dist. de his. in fi. & ℨ. de tempo. ordi. ad aures.

QVidam.] CASVS. Quidã presbyter euocauit quendam in adiutorium ad ædificationem ecclesiæ: & dum presbiter quodam lignũ dissolueret, ille homo cum ligno ruit in terram, & mortuus fuit: dubitabatur, an illi presbytero esset hoc imputandũ: significatũ fuit hoc dño Papæ: ipse vero considerans, q. sacerdos debat operam licitæ rei, & etiam adhibuit diligentiam, quã debuit adhibere, circunstãtibus pmonitis ita alta voce, q̃ intelligere potuerunt: Rñdet, q̃ propter hanc causam, vel quia omnes casus fortuitos nõ prævidit, qui præuideri non possunt, nõ debet idem quo ad officium vel beneficiũ impediri. Nota, q̃ casus fortuitos nemo potest prævidere: & ideo iste presbyter non tenetur de homicidio.

i ¶ *Licitæ rei.*] sic ℨ. eo. c. ex litteris. vbi similis casus ponitur. & ℨ. eod. Ioannes.

k ¶ *Præmonitis.*] dicẽdo, caue caue. 50. distin. si duo. vnde si incuria illius mortuus est, huic qui ipsum monuit, non imputatur. 50. dist. ſepe. ad fi.

l ¶ *Præuideri nõ possunt.* Fortuitos enim casus nullum hominum cõsiliũ præuidere potest. ff. de admi. re. ad ci. pertil. 2. §. fi eo tpe. quare nemini sunt imputãdi. ff. qui & a quib. ma. li. nõ fi. Iulianus. Casus enim fortuiti nõ imputantur, nisi culpa quis incidat in casum, vel pacto vel mora precedentibus casum. ℨ. de cõmo. cap. vnico. & ℨ. de depo. bona fides. vbi de hoc. quia nemo tenetur diuinare. ℨ. vt ecc. bene. vt nostrum, ff. ad leg. Aquil. si putator. & ff. man. si fideiussor. §. si cũ debitor. & Paulus ſpiritu Dei plenus diuinare nõ potuit. 22. q. 2. beatus. Ber.

scientia, à ministerio altaris abstinare debet.

CAP. XXIIII.

PEtitio † tua nobis exhibita continebat, quod cum inimici Dominicæ Crucis, ac blasphemi nominis Christiani, castrum quoddam in quo morabaris, grauiter inuasissent, exeuntibus inde habitatoribus, tam clericis, quàm laicis contra eos, ac† inuicem confligentibus, hincinde occisi quàmplurimi extiterunt. Vnde cũ pro eo quòd aliquos percussisti, irregularitatẽ metuas incurrisse: Mandamus, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu tua cõscientia te remordet g, à ministerio altaris abstineas reuerenter: cum sit consultius in huiusmodi dubio h abstinere, quàm temere celebrare.

Gregorius nonus.

¶*Idem dicit quod cap. Ioannes supra eodẽ, & tantum ponit diuersitatem in facto.*

CAP. XXV.

QVidam † (vt asseris) ad ædificationem Ecclesiæ in adiutorium à presbytero euocatus, ruens eum laqueari, quod idem presbyter soluere nitebatur, hac occasione, rebus est humanis exemptus, & infra. ¶ Attendentes igitur, sacerdos ipse dabat operam licitæ rei i: studuit etiam, quam debuit diligentiam adhibere: circunstantibus, quibus periculum imminebat, ita tempestiue & alta voce præmonitis k, q̃ & intelligere, & fugere potuerunt: Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd ob hanc causam: vel quia omnes casus fortuitos (qui præuideri non possunt l) forsitan non prævidit, non debet quo ad officium, vel beneficium impediri.

† Præter Doctores hic vide citatos i cap. ex litteris il 2. eo. tit.

DE TORNEAMENTIS.

¶Viso de homicidio in genere & in specie, videndũ restat de quibusdã actibus per quos licet quandoque, non semper tamen deuenitur ab homicidium, ideo subiicit hanc rubricam & duas sequentes. Abbas.

† De hac materia et de clericis in duello pugnatibus, & de sagittarijs habetur. 2. q. 5. § sed quæ libet. vsque ad fi. q. & supra in rubrica de homicidio. vers. quid iuris.

† Cõcilium Lateran. sub Alexan. iii. cap. 10. refer tur in pan normia lib. 8. tit. 11. cap. vnico cap. 148. & cap. 1 eo. tit. in compilatio.

† Vide con cilium Trident. sess. 25. de refor mat. cap. 19. & Pet Dolores hic consule. B. Thomam. & ibi latius Caietanum. 2a. q. 95. art. 8. ad 3. argu. & de notas † hoc de cret.

1 Licet pecu niã ludere & spõsione facere virtu tis cuius, vt Rubam vel pilam iacie tationem vel ambulationem, quia ad hoc non ordinatur. Quare vide ff. hom. & de equo cadens mortuus fuit, non in torneamento: sed quia ibi mortuus fuit, denegabatur ei sepultura: quæsitũ fuit à Papa, quid iuris esset. Papa vero considerãs, q̃ illis tantũ qui ad torneamẽta animo ludendi accedentes, decedunt ibidem, ecclesiastica sepultura debet interdici, mandat, quatenus si constiterit, q̃ ad prædictum torneamentum non animo ludendi, sed percipiẽdi credita accessisset, licet ibi casu obierit, nõ debet carere ecclesiastica sepultura: maxime cũ dominicum corpus acceperit, & fuerit oleo sacro peruunctus. Nota q̃ voluntas & propositum distinguunt maleficia. Item quæ fortuito casu accidunt, imputari non debent.

TITVLVS. XIII.

De torneamentis.

¶Ex consilio Laterañ. †

¶Torneamenta fieri non debent: & vulnerato in eis conceditur pœnitentia: sed si moritur, denegatur ei sepultura ecclesiastica: si accesserit animo pugnandi, secus si accesserit alta causa, vt puta, vt debita sibi exigeret. hoc dicit cum cap. seq.

CAP I.

ELicis † memorię Innocentij & Eugenij prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, detestabiles illas nundinas vel ferias, quas vulgo torneamẽta vocant, in quibus milites ex condicto conuenire solent, & ad ostentationem a virum suarum, & audaciæ temere b congredi, vnde mortes hominum, & animarum pericula sæpe proueniunt c, fieri prohibemus. Quòd si quis eorum ibi mortuus fuerit, quamuis ei poscenti pœnitentia non negetur d, ecclesiastica tamen careat sepultura e.

¶Alexander iij. Anatẽ. episcopo.

¶ *Idem dicit quod in superiori cap.*

CAP II.

AD † audientiam nostram nouueris peruenisse, quod cum quidam ad locum deputatum torneamentis causa requirẽdi debita accessisset: & infra. ¶Nos attendentes, quòd his tantum ecclesiastica sepultura debeat interdici, qui ad torneamenta animo id faciendi † tantum accedentes, decedunt ibidem: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si tibi constiterit, quòd ad prædictum torneamentum non animo ludendi, sed percipiendi credita peruenisset, licet ibi fortuito casu g obierit, corpus eius dispẽsatione h † ecclesiasticæ tradi facias sepulturæ: maxime i si Dominicum corpus susceperit, & sacri olei fuerit vnctione peruunctus.

TITVLVS XIIII.

De clericis pugnantibus in duello.

¶Alexander tertius.

¶Clericus iniens duellum, siue obtulerit, siue susceperit †, deponendus est: poterit tamen episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non sit inde secuta.

CAP. I.

PRorro † si clericus alicui spõte duellũ obtulerit, vel oblatum susceperit k: siue victor, siue victus fuerit, de rigore iuris est merito deponendus l. Sed quantũcunque eius

DE CLERICIS PVGNANTIBUS IN DUELLO.

¶Visum est supra de torneamentis, vbi plures pugnant: nunc subiicit de duello, vbi duntaxat duo pugnant. Abbas Siculus.

PRorro.] Diuiditur, quia in prima ponitur excessus punitio: In secunda dispensatio: ibi, *Sed quantumcunque.* Abbas Siculus.

CASVS. Quæsitũ fuit à Papa qualiter puniri deberet clericus, qui duellum alicui sponte obtulit, vel susceperit oblatũ? Respõdet Papa, quòd siue victor fuerit, siue victus fuerit clericus qui duellũ obtulerit vel susceperit, de rigore iuris est deponendus: verumtamen quantumcunq; excesserit, eps suus cum eo poterit dispensare, dummodo ex ipso duello homicidium vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta. Nota, q̃ non licet clerico in duello pugnare. Itẽ episcopus cũ clerico in duello pugnante dispensare potest, Item arg. q̃ episcopus cum clerico homicida vel membri detruncatore dispensare non potest.

k ¶ *Oblatum susceperit.* Nec offerre, nec oblatum suscipere debuit aliquo modo, quia hoc prohibitum est 2. q. 5. monomachiam. & ℨ. de purga. vulg. per totũ. sed potius debet omnia mala pati, quàm huic malo vel alij consentire. 32. q. 5. ita ne. quia facere debemus quod fieri debet de iure. 22. q. 2. faciat homo.

l ¶ *Deponendus.*] quia huiusmodi pugiles homicidæ existunt. ℨ. cap. proxi. vnde cum ad hoc accesserit, non potest quis pmoueri. 51. distin. si quis post. nec dispensatur ſ cum tali, si mors vel membrorum mutilatio fuerit subsecuta. ℨ. cap. proxi. alias potest cum tali epi

† Alias, dispensatiue. alias ita, dispensatione ecclesiæ, tradi facias, & cap. & hanc sectionem agnoscit hic Hostiensis quãm etiam habent vetustiores aliquot codices manuscriptis.

3 Rationes quære. 13. q. 2. cũ grauia. Ioan. Andr.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. com pilatione. & post cõciliũ Lateran. sub Alexan. iij. par. 26. c. 5. & de iure di cto hoc duellorum genire tene quod nouissime cõsiliũ Trident. sess 25. de reforma. c. 19.

4 Ne ciuitas corrũpere tur fœtore. C. de relig. & mortuorũ. Ioan. Andr.

5 Vide con dent. sessio. 14. de reformat. cap. 7. vbi de dispensatione homicidis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tali episcopus dispensare,vt infra sequitur.Ber.

H *Enricus.*] Prima pars narrat factum : Secunda prouidet:ibi, *Quia igitur.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidã nomine H.conuenit quendã sup furto corã seculari iudice:& qa intentionẽ suã non potuit probare per testes, ẽn cõsuetudiné terræ, pugilem obtulit, q. aduersarium adeo vulnerauit, q exinde mortuus fuit : facerdos ille significauit hoc dño Papæ : & diœcesanus eps consuluit dominũ Papam, quid de eo sit agendum. Rñdet Papa q tales pugiles veri homicidæ sunt:& p dictus facerdos non debet in sacris ordinibus ministrare: q̃is non pugnauerit i duello, sed alius pro ipso : homicidium enim committitur tam facto,q̃ præcepto,consilio,aut defensione: tñ circa beneficium habẽdum cum dicto presbytero poterit dispẽsari. Nota, q cõsuetudo nõ excusat aliquem à delicto. Item quatuor modis cõmittitur homicidiũ,facto,præcepto, consilio,& defensione. Ité nota casum,vbi eps potest dispensare in beneficio, & non in executione ordinis.

a ¶ *Prauam.*]& reprobatam.ẽ.de purga. vulga. per totum. & 2.q.5. monomachiam. quia Deũ tentare videntur.

b ¶ *Homicidæ.*] Vere quantũ ad propositum vel occasionaliter, vel vere quandoque,vt hic patet, & sententia lata per talem probationẽ non transit in rem iudicatam. ẽ.de purg.vulga.c.2.Ber.

c ¶ *Facto.*] Istis quatuor modis siue lingua siue adhortatione committitur directum homicidium. De hoc dicitur ẽ.de homi.sicut.

d ¶ *Beneficiũ.*] 50. dist. studeat.28.dist.presbyterũ,scilicet ne cogatur in clerici opprobriũ mendicare.93.dist.diaconi.ibi,médicat infelix clericus, & cætera.

† Alias,Clemẽs tertius.

† Capit.t.1. eod.tit.in 2. compilatio.

Et de materia huius decretalis : nota quod nouissime diffinitum ô cilium Trident.sessio. 25.de reformat.cap 19.

† Dicto,dictis,deest in antiquioribus Gregorii codicib & in omnibus varicanis.

† Alias,vere sed in recentioribus.

† Capit.minor. & capi. si quis vidua. 50. dist. & cap. qui in aliquo 51 dist.

DE ADVLTEriis,& stupro.

¶ *Supra visum est de homicidio, & de quibusdã aritbus, ex quibus prouenit homicidum quandoque,sed quia secundũ ordinem decalogi, id est; legis antiquæ cõtinentis decem præcepta,post homicidium sequitur adulterii seu mœchia,vt patet ibi, non occides , non mœchaberis: ideo post homicidiũ sumitur hic de adulterio : sed quia nomine mœchæ omnis illicitus coitus continetur, ideo subiicit de stupro. 32.q.4.meretrices.*

De hac materia habetur 36.q. 1. cap. 2. & § cum ergo.

S *I seduxerit.*] Hoc ca. & seq. ponũt pœnã stupri virginem.Abbas. CASVS. Legit in Exodo, q̃ si quis virginem seduxerit nondum desponsata , & dormierit cum illa , dotabit eam, & habebit in vxorẽ: Si vero pater puellæ eam sibi dare noluerit , dabit ei pecuniã ẽm modũ dotis , quã virgines recipere cõsueuerunt. Nota hic pœnam stupri ẽm antiqua répara. g ¶ *Dotabit eam.*] id est , donationem pp nuptias assignabit ei. Vel proprie ponimus, quia dabit pecuniã mu-

† Sagittariis & Ballistariis in codice Barbatic.

† Secundus in veteri compilatione.

† Cap.vnico eod.tit.in 1. compilatio.

† monasterium.

† præcepto

† Alias,Auctiam.

Vide cap. 3.eod.tit.in 1.compilati & not. huius capit.

1 Idem sentias de aliis infidelibus & q arenus agit de bello iusto & iusto qd vlti.vt pridem.

i ¶ *Iuxta modum.*] qui æstimabit iuxta facultates illius,& dignitatẽ puellæ.C.de episcaudi.l.penul.C.de rei vxo.act.Auth.sed q̃is.& ff.de iure do.siue generalis.35.q.5. nullum. hæc olim fuit pœna in Exodo 3 .hodie alia secundum leges.vt not. ẽ.c.proxi.

P *Erunt.*] CASVS.Quidam Felix nomine , decipit quandam virginem stupro:quæritur,qualiter sit puniẽdus ? Rñdet Papa: Si verum est,secundum legem deberet puniri: tamen aliquantulũ temperat pœnam legis,statuens,vt aut illam in vxorem accipiat: aut si noluerit,corporaliter castigatus,& communione sacramentorum priuatus , in monasterio detrudatur ad pœnitentiam peragẽ.tamnec inde recedat sine licentia.Nota, q pœnæ restringendæ sunt, non ampliandæ. Item mitius agit canon quàm lex. Item nota hic

1. De hoc articulo vide ẽ 2ºiis latissime Iohannem Andream.

notã hic pœnam canonicam pro stupro impositam,scilicet in monasterio detrusionem.

a ¶ *Plectendus.*] scilicet vt relegetur,vel si vilis persona fuerit,verberetur.Insti.de pub.iudi.§.2.si autem per vim hoc fecerit, capite plectetur.Insti.eo.finautem.

b ¶ *Stuprauit.*] Stuprũ proprie committitur in virgine.36.q.1.§.1.

c ¶ *Vxorem habeat.*] si ipsa & pater voluerit. ẽ.c.proxi.Ber.

d ¶ *Castigatus.*] secundum qd̃ visum fuerit iudici:aliter ẽm leges, vt dictum est.

e ¶ *Excõicatus q̃.*] quo ad cõionem sacramentorum , quousq; visum fuerit superiori. finaliter tñ nõ compelletur eam recipere , sed quia illam decepit, ad tempus punietur.

S *I vir.*]Distinguitur. Secundũ membrũ: ibi, *Quòd si mulier.*Abbas Siculus.

CASVS..Dicit in isto cap. q̃ si vir scit vxorẽ suã deliquisse,quæ non egit pœnitẽtiã, sed permanet in fornicatione, & steterit cũ illa , reus erit peccati illius : Si vero mulier pœnitentiam egerit,& voluerit ad virum reuerti : q eã pp peccatum suum dimiserat, debet eam recipere , sed non sæpe. Nota, q̃ qui vxorẽ propriam adulteram detinet , seipsum adulterũ reddit. Item nota arg. delicta sæpius cõmissa grauius puniendã.

f ¶ *Deliquisse.*] adulterando cum alio.

¶ *Glo. seq.obiecit & soluit.& arg. q̃ crimen leuiter nocinij contrahunt.*

g ¶ *Reus erit.*] 32. q.1.si quis vxorem. quia patronus est turpitudinis qui crimen celat vxoris. 32. q.1.c.1. ẽ. de iure iur.quemadmodum. & C.de adul.l.2. vel crimẽ lenocinij committit:& nisi denuntiet eam ad pœnitentiam,mortaliter peccat.2.q.1. si peccauerit. & ẽ. de iureiur.quemadmodum.

h ¶ *Debet.*] debito honestatis,& nõ necessitatis,q̃a etiã post pœnitentiam posset eam accusare de adulterio.33.q.2.admonere.

i ¶ *Sed non sæpe.*] immo vt q̃ non solũ semel , sed septuagies septies.de pœnit.dist.3.adhuc instant.ẽ.de iureiu. quemadmodũ. ad fi.quare ergo dicit,sed non sæpe ? Dico q̃ si mulier delinquat sæpius,marit⁹ semper potest ei parcere si vult,& eã post pœnitẽtiã recipere ẽm Euangelicam doctrinã,sed ecclesia nõ intercedet p ea,ex quo aliquoties ei pepercit:& ideo dicit hic,nõ sæpe, ne ecclesia videat ei dare licentiã peccandi : & ad terrorẽ dr etiã hoc. Item arg.delicta sæpius commissa grauius puniri.C.de epi.audi.l.

a Vide Alexand.3.& ff.de re mili.l.3.§.fi tyronibus.& ff.de pœnis.l.aut damnum.§. fi.ff. & Pandect.Florentin.& Cod.vbi Accursius.

M *Aritus*]CASVS.Dicit hic,q̃ maritus ex sola suspicione accusare põt vxorẽ de adulterio, & plus cæteris de adulterio accusare & defendere potest.Nota,q̃ maritus ꝑtur aliis in accusatione adulterij cõtra vxorẽ. Itẽ crimen adulterij est publicũ.

k ¶ *Ex suspicione.* [violéta 2 ſ. 32.q.1.dixit Dominus. ex temerariis enim non licet:de qua intelligitur.2.q.1.primo semper.

l ¶ *Plus cæteris.*] 32.q.1.apud misericordẽ. §.publiço.Vel intellige qđ dicit,plus cæteris,quia maritus ẽ.xl.dies potest accusare vxorem iure mariti sine metu calumniæ,postea vero non,nisi iure extranei.C.de adul.iure mariti. sed hoc hodie non videtur habere locum.ẽ.de procu.tuæ.

S *Ignificasti.*]Sacerdoti de adulterio infamato inducit purgatio: quam si præstiterit, in officio dimittitur,aliàs ab ipso suspenditur,sic cõiter summatur. Sed ista summatio non cõtinet in se dubitationẽ Secunda pars:ibi: *Ideoque.*Abbas.

CASVS. Quidã presbyter infra ecclesiam dormiuit cum quadam coniugata : tandẽ tam mulier , quàm pbyter ille confessi fuerũt huiusmodi peccatũ cuidã sacerdoti, q̃ postmodũ publice hoc : detexit epũ diœcesano:& hoc ipsum idẽ sacerdos in ꝑsentia epi dixit,nomẽ tacuit.Nota casum,vbi eps potest dispensare in beneficio, & non in executione ordinis.

a ¶ *Prauam.*]& reprobatam.ẽ.de purga. vulga. per totum. & 2.q.5. monomachiam. quia Deũ tentare videntur.

b ¶ *Homicidæ.*] Vere quantũ ad propositum vel occasionaliter, vel vere quandoque,vt hic patet, & sententia lata per talem probationẽ non transit in rem iudicatam. ẽ.de purg.vulga.c.2.Ber.

c ¶ *Facto.*] Istis quatuor modis siue lingua siue adhortatione committitur directum homicidium. De hoc dicitur ẽ.de homi.sicut.

d ¶ *Beneficiũ.*] 50. dist. studeat.28.dist.presbyterũ,scilicet ne cogatur in clerici opprobriũ mendicare.93.dist.diaconi.ibi,médicat infelix clericus, & cætera.

DE SAGITTARIIS.

¶ *Continuata est supra de tormentis.Abbas Siculus.*

A *Rtem.*] CASVS. Præcipit Papa sub interminatione anathematis,q̃ nullus debeat exercere aduersus Christianos & catholicos Artem illam mortiferã & odibilem ballistariorũ & sagittariorum & sagittariorum.Nota quòd contra catholicos pugnare non licet:& intellige de bello iniusto,secus de iusto.

e ¶ *Christianos.*] secus de Sarracenis 1, à contrario sensu.& intellige de bello iniusto.argu.ẽ.de iureiur.sicut si constiterit. 3. quo-

i Idem sentias de bello iusto qd vlti.vt pridem.

i ¶ *Gl.se.reci.per q.an per hæc verba,&c.ad affirmatiuã alle. duo iura. Secundo distinguit inter sententiam iuris & hominis.Tertio soluit.*

f ¶ *Sub anathemate.*]Videtur q̃ sit cãon latæ sententiæ.arg.63.dist. Salonitanæ. & ẽ.eo qui fur.ordi.rece.cap.1. sed secus est.Nam multum interest,an a lege aliquid ꝓhibeatur sub anathemate,30. dist. per totũ,an ab homine,& tunc vr q̃ sit excõicatus:vt in c.Salonitanæ,arg.ac hoc,ff.de arbit.Celsus,& l.fi cũ dies.§.vlt.ff. de ꝓtahẽ. emp.l.fi ſciens.vt sic mitius agatur cũ lege,q̃ cum ministro legis,

Dicas 2 q̃ si iudex dicat:p̃cipio sub pœna excõicationis,siue præcipio sub interminatiõe excõicationis,siue anathematis, siue sub excõicatione,vt hoc facias,nõ est excõicatus ꝓtrariũ faciens, sed excõicandus:& c.illud,Salonitanæ.& ẽ.de loca.c. 1. & ẽ.de eo qui fur.ordi.rece.cap.1.& omnia consimilia intelliguntur cũ sub conditione excõicatio lata fuit sic : Excõico quicũq; furtiue ad ordines accesserit:& tunc contrarium faciens est excõicatus. De hoc dixi. ẽ.de simo.sicut 2.Ber.

¶ *Excommunicandus est sagittarius & ballistarius contra Christianos.hoc dicit.*

CAP. I.

A *Rtem* † illã mortiferam & odibilem ballistariorũ & sagittariorum aduersus Christianos & catholicos exerceri decætero sub anathemate f pro hibemus.

TITVLVS XV.

De saggitariis † .

¶ Innocentius tertius.†

¶ *Excommunicandus est sagittarius & ballistarius contra Christianos.hoc dicit.*

CAP. I.

A *Rtem* † illã mortiferam & odibilem ballistariorũ & sagittariorum aduersus Christianos & catholicos exerceri decætero sub anathemate f pro hibemus.

TITVLVS XVI.

De adulteriis,& stupro.

¶ In Exodo †.

¶ *Stuprans virginem,tenetur, eam dotare, & ducere in vxorem : & si non vult cum ea contrahere,vltra dotem corporaliter castigabitur.hoc dicit cum cap.sequenti.*

CAP. I.

S *I seduxerit quis* virginem , nondum desponsatam, dormieritque cum ea , dotabit g eam, & habebit vxorẽ h. Si vero pater virginis dare noluerit,reddet pecuniam iuxta i modum dotis , quam virgines accipere consueuerunt.

¶Gregorius † Sidon.episcopo.

¶ *Summatum est supra cap.proximo.*

CAP. II.

P *Eruenit* ad nos quòd Feliceri,quam retinebit sibi pro dote : quod fieri potest. ff. de dona. inter vi. & vxo.si quis vxorẽ.C.de do. cau. non nu.l.2. & si cum ea non contrahat, nihilominus habebit illam pecuniam, vt sequitur in littera:Si vero ante matrimonium donet ei,tenebit donatio. ff. de public.in rem act.cum sponsus. si in tempus matrimonij prorigatur donatio,nõ tenet.C.de donat.inter vir.& vxor.quod spõfæ.ẽ.eo.c.vlt.vbi de hoc.

h ¶ *Vxorem.*] si pater eam dare sibi voluerit , & ipsa in eum consensit , & etiam si ipse eam accipere voluerit:alias punietur. infra capitu.proxi.

1 Vide B. Thomã.1.2 q.154.art.6. vbi late de hoc.

† Aliàs,vere sed in recentioribus.

† Capit.minor. & capi. si quis vidua. 50. dist. & cap. qui in aliquo 51 dist.

DE ADVLTEriis,& stupro.

¶ *Supra visum est de homicidio, & de quibusdã aritbus, ex quibus prouenit homicidum quandoque,sed quia secundũ ordinem decalogi, id est; legis antiquæ cõtinentis decem præcepta,post homicidium sequitur adulterii seu mœchia,vt patet ibi, non occides , non mœchaberis: ideo post homicidiũ sumitur hic de adulterio : sed quia nomine mœchæ omnis illicitus coitus continetur, ideo subiicit de stupro. 32.q.4.meretrices.*

De hac materia habetur 36.q. 1. cap. 2. & § cum ergo.

S *I seduxerit.*] Hoc ca. & seq. ponũt pœnã stupri virginem.Abbas. CASVS. Legit in Exodo, q̃ si quis virginem seduxerit nondum desponsata , & dormierit cum illa , dotabit eam, & habebit in vxorẽ: Si vero pater puellæ eam sibi dare noluerit , dabit ei pecuniã ẽm modũ dotis , quã virgines recipere cõsueuerunt. Nota hic pœnam stupri ẽm antiqua répara. g ¶ *Dotabit eam.*] id est , donationem pp nuptias assignabit ei. Vel proprie ponimus, quia dabit pecuniã mu-

† Sagittariis & Ballistariis in codice Barbatic.

† Secundus in veteri compilatione.

† Cap.vnico eod.tit.in 1. compilatio.

† monasterium.

† præcepto

† Alias,Auctiam.

Vide cap. 3.eod.tit.in 1.compilati & not. huius capit.

1 Idem sentias de aliis infidelibus & q arenus agit de bello iusto & iusto qd vlti.vt pridem.

i ¶ *Iuxta modum.*] qui æstimabit iuxta facultates illius,& dignitatẽ puellæ.C.de episcaudi.l.penul.C.de rei vxo.act.Auth.sed q̃is.& ff.de iure do.siue generalis.35.q.5. nullum. hæc olim fuit pœna in Exodo 3 .hodie alia secundum leges.vt not. ẽ.c.proxi.

P *Erunt.*] CASVS.Quidam Felix nomine , decipit quandam virginem stupro:quæritur,qualiter sit puniẽdus ? Rñdet Papa: Si verum est,secundum legem deberet puniri: tamen aliquantulũ temperat pœnam legis,statuens,vt aut illam in vxorem accipiat: aut si noluerit,corporaliter castigatus,& communione sacramentorum priuatus , in monasterio detrudatur ad pœnitentiam peragẽ.tamnec inde recedat sine licentia.Nota, q̃ pœnæ restringendæ sunt, non ampliandæ. Item mitius agit canon quàm lex. Item nota hic

a ¶ *Plectendus.*] scilicet vt relegetur,vel si vilis persona fuerit,verberetur.Insti.de pub.iudi.§.2.si autem per vim hoc fecerit, capite plectetur.Insti.eo.finautem.

b ¶ *Stuprauit.*] Stuprũ proprie committitur in virgine.36.q.1.§.1.

c ¶ *Vxorem habeat.*] si ipsa & pater voluerit. ẽ.c.proxi.Ber.

d ¶ *Castigatus.*] secundum qd̃ visum fuerit iudici:aliter ẽm leges, vt dictum est.

e ¶ *Excõicatus q̃.*] quo ad cõionem sacramentorum , quousq; visum fuerit superiori. finaliter tñ nõ compelletur eam recipere , sed quia illam decepit, ad tempus punietur.

S *I vir.*]Distinguitur. Secundũ membrũ: ibi, *Quòd si mulier.*Abbas Siculus.

CASVS..Dicit in isto cap. q̃ si vir scit vxorẽ suã deliquisse,quæ non egit pœnitẽtiã, sed permanet in fornicatione, & steterit cũ illa , reus erit peccati illius : Si vero mulier pœnitentiam egerit,& voluerit ad virum reuerti : q eã pp peccatum suum dimiserat, debet eam recipere , sed non sæpe. Nota, q̃ qui vxorẽ propriam adulteram detinet , seipsum adulterũ reddit. Item nota arg. delicta sæpius cõmissa grauius puniẽda.

f ¶ *Deliquisse.*] adulterando cum alio.

¶ *Glo. seq.obiecit & soluit.& arg. q̃ crimen leuiter nocinij contrahunt.*

g ¶ *Reus erit.*] 32. q.1.si quis vxorem. quia patronus est turpitudinis qui crimen celat vxoris. 32. q.1.c.1. ẽ. de iure iur.quemadmodum. & C.de adul.l.2. vel crimẽ lenocinij committit:& nisi denuntiet eam ad pœnitentiam,mortaliter peccat.2.q.1. si peccauerit. & ẽ. de iureiur.quemadmodum.

h ¶ *Debet.*] debito honestatis,& nõ necessitatis,q̃a etiã post pœnitentiam posset eam accusare de adulterio.33.q.2.admonere.

i ¶ *Sed non sæpe.*] immo vr q̃ non solũ semel , sed septuagies septies.de pœnit.dist.3.adhuc instant.ẽ.de iureiu. quemadmodũ. ad fi.quare ergo dicit,sed non sæpe ? Dico q̃ si mulier delinquat sæpius,marit⁹ semper potest ei parcere si vult,& eã post pœnitẽtiã recipere ẽm Euangelicam doctrinã,sed ecclesia nõ intercedet p ea,ex quo aliquoties ei pepercit:& ideo dicit hic,nõ sæpe, ne ecclesia videat ei dare licentiã peccandi : & ad terrorẽ dr etiã hoc. Item arg.delicta sæpius commissa grauius puniri.C.de epi.audi.l.

a Vide Alexand.3.& ff.de re mili.l.3.§.fi tyronibus.& ff.de pœnis.l.aut damnum.§. fi.ff. & Pandect.Florentin.& Cod.vbi Accursius.

M *Aritus*]CASVS.Dicit hic,q̃ maritus ex sola suspicione accusare põt vxorẽ de adulterio, & plus cæteris de adulterio accusare & defendere potest.Nota,q̃ maritus ꝑtur aliis in accusatione adulterij cõtra vxorẽ. Itẽ crimen adulterij est publicũ.

k ¶ *Ex suspicione.* [violéta 2 ſ. 32.q.1.dixit Dominus. ex temerariis enim non licet:de qua intelligitur.2.q.1.primo semper.

l ¶ *Plus cæteris.*] 32.q.1.apud misericordẽ. §.publiço.Vel intellige qđ dicit,plus cæteris,quia maritus ẽ.xl.dies potest accusare vxorem iure mariti sine metu calumniæ,postea vero non,nisi iure extranei.C.de adul.iure mariti. sed hoc hodie non videtur habere locum.ẽ.de procu.tuæ.

S *Ignificasti.*]Sacerdoti de adulterio infamato inducit purgatio: quam si præstiterit, in officio dimittitur,aliàs ab ipso suspenditur,sic cõiter summatur. Sed ista summatio non cõtinet in se dubitationẽ Secunda pars:ibi: *Ideoque.*Abbas.

CASVS. Quidã presbyter infra ecclesiam dormiuit cum quadam coniugata : tandẽ tam mulier , quàm pbyter ille confessi fuerũt huiusmodi peccatũ cuidã sacerdoti, q̃ postmodũ publice hoc : detexit epũ diœcesano:& hoc ipsum idẽ sacerdos in ꝑsentia epi dixit,nomẽ tacuit.Nota casum,vbi eps potest dispensare in beneficio, & non in executione ordinis.

a ¶ *Prauam.*]& reprobatam.ẽ.de purga. vulga. per totum. & 2.q.5. monomachiam. quia Deũ tentare videntur.

b ¶ *Homicidæ.*] Vere quantũ ad propositum vel occasionaliter, vel vere quandoque,vt hic patet, & sententia lata per talem probationẽ non transit in rem iudicatam. ẽ.de purg.vulga.c.2.Ber.

c ¶ *Facto.*] Istis quatuor modis siue lingua siue adhortatione committitur directum homicidium. De hoc dicitur ẽ.de homi.sicut.

d ¶ *Beneficiũ.*] 50. dist. studeat.28.dist.presbyterũ,scilicet ne cogatur in clerici opprobriũ mendicare.93.dist.diaconi.ibi,médicat infelix clericus, & cætera.

† Alias,Clemẽs tertius.

† Capit.t.1. eod.tit.in 2. compilatio.

Et de materia huius decretalis : nota quod nouissime diffinitum ô cilium Trident.sessio. 25.de reformat.cap 19.

† Dicto,dictis,deest in antiquioribus Gregorii codicib & in omnibus varicanis.

† Alias,vere sed in recentioribus.

† Capit.minor. & capi. si quis vidua. 50. dist. & cap. qui in aliquo 51 dist.

† Cap.6.eo. tit.in 2.compilatione. & post cõcilium Lateran. par.50. c. 21 Et de mamilla plene agit Bernardinus Diaz in pract. crim. cano. cap. 79. & Paulus Grillandus tract. de ꝑnis mortalitatis. coitus q.9,

† Tullen. sint cõnexa,sed purgatio debet indici ꝓp infamiã inde ortã. Item ad dictum vnius , licet alter hoc neget, ecclesia debet recõciliari. Item

† Et infra de pœn. omnis de excessi. præla. dilectus.Io.An.

purgationes arbitrariæ sunt.Itẽ deficiens in purgatiõe punitur.

m ¶ *Celans.*]& bene.ẽ.de of.ordi.si sacerdos 3. & ff. de quæstio. l.1.§.qui quæstionem.

¶ *Glossa sequens arg.& signat contrarium.*

n ¶ *Præfata imponens.*]ar.q̃ licet aliqua duo sint cõnexa,q̃is cõfitet de vno,nõ tñ de aliis.2.q.5.interrogatũ.ff.ad leg. Iul. de adult. denũtiasse.§.quærit.& ff.de libe.cau. duobus. & l.liberis.§.fi duo. arg.contra.ẽ.de offic.delega.2.præterea.& cap.prudentiã ad. fi.Ber.

o ¶ *Reconciliare.*] Quis debeat reconciliare ecclesiam & qualiter dicitur ẽ.de consc.eccl.vel alta.aqua.

p ¶ *Ne vituperetur.*]sic 2.q.5.si mala.

¶ *Glossa sequens obiecit & soluit.*

g ¶ *Iuxta arbitrium.*]& sic huiusmodi cõpurgationes arbitrariæ sunt.2.q.5. omnibus vobis.& ẽ.de purga. can. ex tuarũ.Sed quare cõpellitur iste ad purgationẽ ꝓp cõfessionẽ mulieris,cõtra illud. C.de adult.& fi crimine.cũ nõ infametur apud bonos : nam leues sunt q̃ mala credunt, q̃ probari non possunt.11. q.3.in cunctis. Di cas,q̃ iste infamatus erat de muliere illa,aliàs nõ indiceretur illi purgatio propter dictum illius,quia etiam dicta paucorũ non infamant.ẽ.de accusa.inquisitionis.ad fi.Lau.

r ¶ *Alioquin.*]Nota deficientem in purgatione puniri. ẽ. de simo. de hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

de hoc.& c.insinuatum.& j.de purga.cano.cum P.

INtelleximus.] Mulier petens restitutionem mariti, repellitur p exceptionem adulterij manifesti:nisi & ipse vir adulteratus fuerit,& probetur.hoc dicit.Diuiditur. Primo facti narratio:Secúdo iudicis datio:ibi,*Quocirca*.Abbas Siculus.

† Cap.1.eo.ti.10.3.com pilatione.

Et præter Ioannē Anam hic, vide Couarruuiam in epitome lib 4. decretal. par 1.capit. 7.§.5.

CASVS.Quidā S.nomine vxorem suam nomine Elizabeth à se remouit:illa cū alio adulterium cōmisit:diœcesanus epūs hoc audiens eam & adulterū excōicauit:quæ tandē adultero abiurato absolutione recepta virū suū sibi restitui postulauit: ille obiecit sibi adulterium, & p ab eo ſpōte recesserat, & ideo restitutionem petere nō valebat: quod mulier negans replicauit, p & ipse fuerat fornicatus: ad hęc probanda testes fuerunt inducti . & vir testes induxit ad reprobādos testes mulieris, p quos adulterium viri probare volebat: quæsitum fuit à Papa quid in hoc negotio sit agēdū:mandat Papa diœcesano eſpo, quatenus ipsum recipere cōpellat eandem,nisi constiterit mulierem prædictam adulterā esse, vel p euidentiā rei, vel per cōfessionem mulieris, cessante etiam probatione adulterij, qđ vir dr commisisse : Si autē de fornicatione constiterit mulieris,cū constet virum adulterium cōmisisse,& paria delicta mutua compēsatione tollant, nihilominus cōpellat eundē,vt eam recipiat,& maritali affectu pertractet: nisi testes mulieris per quos viri adulteriū est probatum , fuerint reprobati:alioquin mulieri silentiū imponat. Nota hic p ptra exceptionem doli dat doli replicatio. Itē aliquid dr cōstare rei euidentia,vel cōfessione legitima.Item confesſioni mulieri ſtatur,cū agitur ad tori ſeparationem.Item ius matrimonij in vtroque scilicet viro & muliere pari modo consistit.Item compensatio admittitur in criminibus,quia paria delicta,& cętera.

† Dictio, ſpōte, deest in nouem codicib⁹ Vaticanis , & in plerisque aliis.

CAP. VI.

INtelleximus †, quòd cum S. Iaicus H.vxorem ſuam à marito tali consortio depulisſet, dicœcesanus eps hoc audiens eandē cum quodā adultero fornicari, eā & illum vindicta excōicationis astrinxit : quæ tandē adulterum abiurans , absolutione recepta, corā episcopo mēmorato, prædictū virū sibi restitui postulauit:at ille obiiciens ei adulteriū & q ab ipso non expulsa , sed ſpontanea [a] recesſisſet, restitutionē ſui proposuit minime faciendā : quod mulier inficians, replicauit in ipsum, q fuerat fornicatus [b] : & infra. ¶Quocirca mādamus,quatenus ſi niū tibi cō stiterit,vel per euidentiā rei,vel per confeſſionē [d] legitimā mulieris, q adulterata ſponte † fuisſet) adulterij etiā quod vir dicitur cōmisisse,probatione ceſſante [e] , ipsum recipere compellas eandē.Quòd ſi prædicto modo de mulieris fornicatione cōstiterit,(niſi teſtes,p quos viri adulteriū eſt probatū, fuerint reprobati,cū matrimonij ius in vtroque læſum † conſiſtat , & paria delicta mutua cōpēſatione [f] tollātur)nihilominus cū cogas , vt eā recipiat, & maritali affectiōe pertractet:alioquin [g] mulieri ſilentiū imponere nō poſtponas.

† Dictio,q ſum, deest i nouem exemplarib⁹ Vaticanis,& in multis aliis.

¶Idem episcopo Ambianen.†

¶Non debet separari matrimonium , quo ad torum,propter adulterium,quando ambo coniuges fuerunt adulterati.

† Ambleñ.

CAP. VII.

TVa † fraternitas requiſiuit, vtrum aliquo denegante vxori ſuæ in adulterio deprehēſæ debitum coniugale , ſi postmodum ipſe cum alia perpetret adulterium manifeſte, cogi debeat , vt eandem maritali affectione pertractet : [& infra †]. ¶Super quo tibi reſpondemus, q comparia crimina compenſatione mutua deleantur, vir huiuſmodi fornicationis [h] obtentu , ſuæ vxoris nequit consortium declinare.

† Cap.2.eo tit.in3.com pilatione. Præter Couarruuiā ſcedēti: cap. citatum vt de Domini cum Sotū lib.4.ſentē. diſtin.36. q. unica.art.3. & 4.ex quibus intelligēs etiā glo ſſam. hic.

† Tua fraternitas.] Adulteria coniugū mutua cōpenſatione tollūtur.*Hoc dicit*.Vel ſic. Non poteſt maritus conſortium vel cohabitationem vxoris declinare propter adulteriū, ſi & ipſe fuit adulteratus.Secunda pars:ibi,*Super quo*.Abbas.

CASVS.Si aliquis deprehendit vxorem ſuam in adulterio , pp qđ negauit ei debitum coniugale,postmodum cum alia cōmisit adulterium manifeſte:quærit.vtrum vir cogi debeat eandē recipere in vxorē ? Rndet Papa q cum paria crimina mutua cōpēſatione deleātur, vir ptextu fornicationis huius, negt vxoris cōſortiū declinare. Nota, q delictū ſuperueniens rei iudicatæ affert præiudiciū. Itē paria delicta mutua cōpēſatione delentur. Et ſic nota,q cōpensatio admittit in delictis,&hoc intelligunt quidā quo ad exceptionē & replicationē,aliter nunquā.

† Fornicarunt.

¶*Glo. ſeq.reci. per duas quæſtiones. alleg.6. iura. reci.opi. To. contrariam, & quatuor ipſius notātia:tenet primum , & remittit.*

h ¶ *Fornicationis.*] in hoc fuit dubitatio , an delictum ſuperueniens rei iudicatę de iure vel facto afferat ꝓiudiciū: Videtur q ſic, vt hic patet.Et ex hac decretali vr, q eo ipſo q alter coniugū fornicatur & ſic paria delicta mutua cōpenſatione tollunt,vt ℣.c.prox. Et ita ſolo facto,licet nō ſit lata ſnīa de adulterio. adulteriū priuat iure petēdi debitū,nec alter ei tenet reddere debitū:q a vbi nulla petitio,nulla mora.ff.de verbo.oblig.ſi pupillus.& ſi tunc reddit debitū,ſibi ꝓiudicat,vt eā poſtea accuſare nō poſſit.32.q.1.c.1.2.3.& 4.ff. de adul.ſi vxor.§.vlt.Sed ſi ad mandatū eccleſiæ reddat debitum, tunc non vr obſtare,quin poſsit poſtea eam accuſare de adulterio.arg.℣.de reſti.ſpolia.litteras. §. pen. & licet vxori adulteræ vir debitū reddere non teneat,expellere eā de ſua domo auctoritate ꝓpria nō dēt,etiā ſi ſit notoriū crimē eius.℣.de diuor. porro. arg. Sed ptrariū puto,q poſsit eā repellere à ſe : q a ex quo notoriū eſt crimen ſuū,priuata eſt iure qđ habebat in viro.℣.de diuor.ſignificaſti.& dotē ſuā amiſit.℣.de dona.inter virū & vxo.plerunq; Hug. dixit,q nunq̄ adulteriū priuat aliquem iure petendi debitum,ſed tm̄ ſnīa eccleſiæ.vnde pendente lite teneſ debitū reddere alter alteri.arg.℣.vt lite pen.laudabilē.& 8.q.4.non.15.q.vlt.c.vlt.33.q.2. ſeculares. quia pœna non eſt inferenda niſi per iudicem. 33.q.2.cap. ſine.§.in hoc.ſed hoc intelligo qñ crimen non eſt notoriū:qđ patet p concor.Itē vt dixi,ex hac decre.habetur,q ꝓp ſuperueniens delictum renaſcatur ſeruitus amiſſa,etiam ſi ſnīa lata ſit pp adulterium.ff.de adul.l.adulterium.℣.de iureiur.tua 2.& ℣. de diuor. ex litteris.nam iniuria remiſſa renaſcitur ex delicto.15.q.7.c.1. de pœni.diſt.3.c.nihil.§.ex perſona. In quibuſdā libris eſt verbū illud in ſequenti.§.hac auctoritate.& ſnīa à qua nō eſt appellatū,reuocatur.℣.de frigi.& maleſi.fraternitatis.j.de purg.vulg.c.2.To.dixit 2.q.1 ſnīa non tractatur pp delictū ſuperueniens.arg.ff. de itine.actuq; priua.nec enim:quia actio ſemel extincta amplius non renaſcitur. de confecr.diſt.4.quæris.ff.de ſolu.qui res.§.arcā.nec prætextu noui auxilij retractatur ſententia.℣.de re iudi.inter monaſterium.vn de cum ſeruitus ſit ſublata, non ſit iniuria alteri per fornicationē alterius.32.q.7.quemadmodum. ſed ſi ſententia non ſit lata , tunc renaſcitur.Et iura prædicta intelligenda ſunt , q̄ index ex officio ſuo eos adinuicem reſtituat.Quod prius dictum eſt allegando,verius credo,ſcilicet q illa poſsit petere virum non obſtante ſententia : quia vir illi ſententiæ renuntiauit adulterando poſt ſententiam.De hoc dictum eſt in c.ex litteris.de diuor.Bern.

Cuius fūt hæc gloſ. & Coſtr. Ioan. And.

1 Vbi & quā do locum habeat remiſſio deli ctī præter Couarruuiā ante citatū, vide Cardinem decis. 201. in re. cipiū & chiepi,vel epi ſuffraganei alterius archiepi:dixit Hug.quòd poſsit tunc iudicari ab illo archiepo vel epo.arg.ad hoc.96.diſt. duo. vbi Ambroſius ratione criminis commiſsi in ſua parochia excommunicauit Imperatorem:quod aliàs non auderet.

1 Vide citatos super gloſſa

1 Vbi ſi oppreſſio euenerit , quia māſit in domo, cum tm̄ oppreſſa 1.ff.ad leg.Iul.de adul. vim. paſſam. Itē ſi ignoranter cognita fuiſſet ab alio,qué crederet virū ſuum fraudulenter. arg. 34. q.2.in lectum.Itē ſi credens virum abſentē mortuū eſſe, alij nupſerit,34.q.2.cum per bellicam.Item ſi poſt adulterium reconciliauerit eam ſibi.℣.de iureiu.quemadmodum.& 23.q.4.ſi illic.

g ¶ *Alioquin.*] id eſt,ſi conſtiterit de adulterio mulieris,& nō viri

DE RAPTORIBVS ET INCENDIARIIS,& violatoribus eccleſiarum.

¶ Quia inter cætera præcepta decalogi ſcribitur:Non occides:nō mœchaberis,non furtum facies , &c. ſic poſt mœchiā ſequitur prohibitio furti,merito ſubdit de furto:Sed quia rapina partim ſe habēt ad mœchiā , cū ſcilicet rapitur mulier, partim ſe habet ad furtū , cum committitur in aliis rebus,meritò interſerit hāc rubricā de raptoribus:et quia frequenter cōmittuntur in hoc delicto incēdia, & violationes eccleſiarum, ideo de his ſubiecit in ea dem rubrica.Abbas.

† Conciliū Meldenſe cap.2.vt re fert Burcha dus lib.11 de cret.cap.45. & Ino par. 1.cap.109. licet.c.1. ood.tit.in 1 compilatio. & apud Gra tianū ſiue ſeleam 6.q 3.cap.vlt.

De hac materia,habetur.14.q.5.& q.6. & 16. q.1.in multis.cap.de pœni.diſt. 1. vulgaris. & 50. diſt.aut facta. de conſec. diſt.5.diſcipulos. De crimine raptus tractatur 36.q.1.per totum. 26.q.2. ſ. ſed concedatur. vſque ad finem quæſtionis.

DE illis.] Raptor ab illo eſpo puniſ, in cuius diœce ſi rapinam cōmiſit , & iudex domicilij ſuffragatur. Primo ponitur exceſſus:Secundo pœna: ibi, *Placuit*. Abbas Siculus.

CASVS. Cōtingit aliquando,q aliq de vno loco ad alium iter faciunt, & ibi rapinas & deprædationes cōmittunt: quæſitum fuit in conſilio , à quo puniri debeant: placuit concilio , vt à Prælato illius loci in quo delinquūt, excommunicentur,nec antea de parochia exeant , q̄ ſatisfaciant, & eorum excōicatio proprio eſpo intimanda eſt, ne illos recipiat, antequā redeant illuc,vbi rapinam commiſerunt, & omnia emendent.Nota q ibi crimen puniri debet , vbi quis deliquit.Item ratione delicti fortitur quis forum.

1 De materia huius gloſſæ pter doctores in c.poſtulaſti a ſedis.vlt.ſu pra de foro competē. & Authen. ut in pro ſecutis.C. vbi de crim.agi. opor. vide Couarruuiā in practicis quæſtionib⁹ cap.11.

¶ *Gl.ſeq.q̄ foro delicti inducit quinq; iura ponit opi.quā reprobat, & dat generalē doctrinā,à qua caſum vnū excipit,& ſubdit op. Hug.*

a ¶ *Excōicentur.*] q a ratione 1 delicti facti ſunt de foro illius,&ibi poſſunt conueniri.3.q.6.c.1.& 6.q.3.placuit.2.& ℣.de foro compet. poſtulaſti.& cap.vlti.vbi de hoc.& C.vbi de cri.agi.opor. Authen. qua in prouincia.Dicebāt quidā,q vbi q̄s crimen cōmittit,ibi debet cōueniri,ſed cauſa terminabitur per ſuū iudicem.arg.ff.de cuſto.& exhi.re.de militibus.ſed hoc nō eſt verū,immo libet loci vbi deliquit,poteſt clericū condemnare , ſententia tñ executioni mandabitur p eſpm proprīū.℣.de foro compe. poſtulaſti. niſi velit iudici illius deferre, vel ipſum remittat ad illū condemnandum,ſicut dr de metropolitano,q̄ poteſt abſoluere excōicatum à ſuo eſpo,niſi velit ei deferre.j.de ſent.excom.p tuas.Nec dr ferre ſententiam in alienū ſubditū,ſed in ſuum ratione criminis, vt dicunt primæ concordantiæ.& hæc ſententia bene probatur p hāc decre.q.a etiā debent rēdire illuc,vbi delinquūt.Et eſt arg. ad hoc in Auth.vt nulli iudic.6.ſi vero q̄s cōprehenſorū.coll. 9. q. de hoc tale eſt qđ nō inducat depoſitionē?Dicit Hug.q̄ poſſit iudicari à ſuo maiori,& nō ab inferiori,ſi crimen committat in ſua parochia.Sed ſi archieps cōmittat tale crimen in parochia alterius archiepi,vel epi ſuffraganei alterius archiepi:dixit Hug.quòd poſsit tunc iudicari ab illo archiepo vel epo.arg.ad hoc.96.diſt. duo. vbi Ambroſius ratione criminis commiſsi in ſua parochia excommunicauit Imperatorem:quod aliàs non auderet.

TITVLVS VVII.

De raptoribus & incendiariis, & violatoribus eccleſiarum.

¶Ex conſilio Meldeñ. †

¶Ratione rapinæ ſortitur quis forum non ſui iudicis,& ab eo poterit puniri, proprio iudice ſuffragante.

CAP. I.

DE illis autem, qui de loco ad locum iter faciunt, & ibi rapinas , & deprædatiões pęragunt : Placuit , vt ab illis loci prælato excommunicentur [a] : nec ante ex parochia illa exeāt quàm digne, quæ perpetrarunt emendent,quorum excommunicatio proprio epiſcopo ſignificanda eſt, ne eos recipiat antequam illuc redeant , vbi rapinam fecerint †, & omnia plene emendent.

¶Eugenius tertius.

¶ Manifeſtus raptor vel eccleſiæ violator ſi reſtituat,vel de reſtituendo cauet , in vita & in morte ad pœnitentiam & ad ſepultu-

ram admittitur:ſi vero nouit cauere cum poſſet,& in morte non poteſt , clerici eius ſepulturæ intereſſe non debent : & clerici intereſſentes vel inungentes pœnitentiam contra hanc diſpoſitionem , deponuntur ab officio & beneficio.

CAP. II.

SVper † eo vero : & infra. ¶¶Statuimus , vt quicunque ex his , qui violēter ſurrexerint in rapinam, ſiue in eccleſiarum violationē,manifeſte fuerit deprehenſus: niſi prius ablata reſtituat , ſi poterit [b] , vel emendandi firmā & plenam ſecuritatem fecerit , pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur [c]. Si vero vſque ad obitū in contumacia ſua duraverit,& in extremis poſitus remedium pœnitentiæ humiliter poſtulauerit , ſi emendationem [d] , vel emendandi ſecuritatem præſtiterit, ei pœnitentia & ſepultura eccleſiaſtica concedātur. ¶ Qui autem in ſanitate obſtinata mente non pœnituerit, vel emendauerit, & in morte ſecuritatem præſtare nequiuerit , ſolemnitas pœnitentiæ parum prodeſſe [e] videtur , ſicut credimus,ſed † de peccato cōtritus [f] fuerit, viaticum nō negef, ita tamē q nullus clericorum ſepulturæ ſuæ interſit,nec ei eleemoſynam q̄ſquam accipiat. Quarto refert ſe ad primum caſum, vt ſi aliqs clericorū extra hæc ſi vita vel in morte pœnitentias dare,aut ſepulturæ intereſſe, vel eorū eleemoſynas accipere præſumpſerit vel particeps huius ſrapinæ fuerit periculum ſui ordinis patiat,& careat eccleſiaſtico beneficio.Nota caſum in quo pœnitentia denegatur. Itē non dimittitur peccatū, niſi reſtituatur ablatum, ſi reſtitui poſsit. Item ad terrorem clerici non debent intereſſe ſepulturæ violēti raptoris,vel violatoris eccleſiarū,nec illorum eleemoſynas accipere debent.Item clerici non debent intereſſe ſepulturæ illius, qui in mortali decedit,nec eleemoſynas illius accipere.

† Cap.5. eo. tit.in 1.com pilatione,& poſt cōciliū Lateran.ſub Alexandro iij.par.34 c. 1. Vide Bernardium Diaz in pract. crim. cano.cap. 8. & 99.

† In recentioribus ita; ſed de peccato contrito vide via tieum , & c. verū in omnibus manuſcriptis habetur vt eſt impreſſum abſque voce,corde.

¶ Glo.ſeq.primo obicit textui:ſecundo ipſum coadiuuat : tertio dat duas ſolutiones,& ſecundam approbat.

b ¶ *Si poterit.*] Bene dixit,ſe poterit,quia inanis eſt actio , &c.ff. de dolo.nam is.& ℣.de reſtitu.ſpolia. olim.2.& ℣. de ſolu. Odoardus.℣.de homicid.ſicut dignum.& j.de vſu.cum tu.& 14. q. 6. ſi res.& impoſſibilium nulla eſt obligatio.ff.de reg.iur.impoſſibiliū. & 23.q.4.Nabuchodonoſor.

3 Ne hic erres vide B. Thom. 3. par. q. 86. art.3.Sotum 4.ſent. diſt. 15.q.1. art. 3.

c ¶ *Denegetur.*]ar.ꝑtra:q a ſi aliquis pœnitentiam petat de aliquibus criminibus,& non de quibuſdā,pœnitentiā tñ non eſt ei deneganda 3. j.de pœnit.& remiſ.quod quidam.& 26. q. 6. cognouimus,& de pœni.diſt.3.§.vlt.ar.ꝑtra.24.q. 2. legatur. & de pœni. diſt.3.ſunt plures.Quidam dicūt,q hoc ſtatutum fuit ad terrorē, vt denegetur pœnitētia de omnibus,niſi de illo ſatisfaciat,q talis pœnitentia non eſt fructuoſa.Alij dicunt,q melius vr,q ſuper illo crimine tātum denegabitur pœnitentia,ſed ſup aliis imponetur.& licet non ſit fructuoſa quo ad vitam æternā,valebit ad mitius ſupplicium ſubeundum.de pœni.diſt.3.§.vlti.cap.vlt.

4 De materia huius gloſſæ conſule theolo gos lib. 4. ſent. diſt.15. & ibi præaliis Sotum

d ¶ *Emēdationem.*]14.q.6.ſi res. 17.q.4.ſi quis clericus.& 23. q.vlti. ſi quis membrorum.& cap.peſsimam.& de pœni.diſt.5.falſas.

e ¶ *Parum prodeſſe.*] Hoc quantū ad pœnam tēporalem,quæ pro peccato debetur.Duplex em pœna 4 ꝑ quolibet peccato debet, æterna,& tēporalis:& hæc æterna ſola cordis cōtritiōe remittit. de pœ.diſt.1.i prin.& 26.q.6.cognouimus.& tēporalis,q̄ exteriori ſatisfactione remittit:q ſatisfactio ſi in hac vita nō fuerit ꝓpleta, in purgatorio cōpleb.arg. 23.q.5.quid ergo.& ita ſolemnitas pœnitentiæ parum prodeſt quo ad poenā purgatorij, valebit tamen quo ad vitam æternam,ſi de peccato contritus fuerit.

a ¶ *Via*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Viaticum.*] quod omnibus pœnitentibus est dandū.ſ. de pœni.& remiſ.qđ in te.& 26.q.6.ſi qs de corpore.50.dist. pœnitētes.
¶ *Gloſſa ſequens reci.poteſt per modum obiec.& remiſſionis.*
b ¶ *Pœnitentias dare.*] Hoc referas ad primam partem capituli de illis,q nec in vita nec in morte ſatisfacere volunt,& poſſunt: iſtis denegāda eſt pœnitentia in fine, & alia eccleſiaſtica ſacramenta, cū in mortali decedāt: eo ſaltuo, qđ dixi primo, cum petunt in vita pœnitentiā de aliis criminibus: & oblationes taliū non ſunt accipiēdę, ſ.de vſu.quia in omnibus. & 17. q. 4. miror. 90.dist.cap.2. & 33. q. 2. latorem.Ber.
c ¶ *Sepulturæ.*]Hoc referas ad vltimam partem capituli de illis, q in morte pœnitent,ſed ſatisfacere nō poſſunt: iſtis ergo denegatur ſepultura, id eſt, clerici nō debēt intereſſe, ſed cœmeteriū eis nō denegat:ad terrorem potius aliorū, vt alij cum poſſint ſatisfaciant timore huiuſmodi pœnę,ſed eis non nocet 1. ſic ſ.de tornea. c. 1. vbi de hoc. & argu. q cui concedit qđ eſt maius, nō concedit qđ eſt minus, vt ibi dictū eſt Ber.
d ¶ *Excōcationi.*] Duæ ſunt partes, prout duo ſunt dicta: ſecūda: ibi.*Illi etiam.*Abbas.
CASVS. Statuit Late raneſ. cōſilium, q illi qui ſpoliare præſumūt Romanos,vel alios nauigio vectos pro negotiatione, vel aliis iuſtis cauſis,excōicentur:Secūdo dicit,q illi,q ſpoliant Chriſtianos naufragium patientes (qui bus potius auxiliū præſtare deberent,niſi ablata reſtituerint,excōicationi ipſo facto ſe nouerint ſubiacere. Nota q qui ſpoliant patientes naufragium,ſunt excōicati,cū nō ſit afflictis addenda afflictio.
d ¶ *Honeſtis.*] vt 24.q.3.ſiquis Romipetas.ſ.de treu.& pa.c.2. Bern.
e ¶ *Regulam fidei.*] illa ſ.diliges proximum tuum ſicut teipſum.de pœn.dif.2.charitas.& 1.dist.humanum genus.& 50.dist.ponderet.
f ¶ *Nouerint.*] & ſic qui contra hoc faciunt,ſunt ipſo iure excōicati,& tenentur infra annum in quadruplū. C. de fur.in eum. ff.de incen.rui.nau.l.1.& furtum iſti committunt.ff.de acquir.rerum do. qua ratione.§. vlti. Nec fiſcus etiam ſibi aliquid vendicet in calamitate alterius.C.de naufra.l.1.lib.11.communiter tamen damnum nauis reſarciet.ff.de incen.rui.nau.l.ratis.Lau.
g ¶ *Subiacere.*] poſt admonitionem,vel poſtquam fuerint in mora,cum poſſunt reſtituere,& non reſtituunt.

† Ex concilio Lateran. ſub Alexandro iii.cap. 24.§. excōmunicationis quoque & c. 1.co.tit. 1.compilatione concordat pro eccleſius Bulle n°: vt ibi dictū eſt Ber. in Cęna Domini, q ſingulis annis legitur.

† Vide citato ſin c.1.ſu pra de tor- neamentis.

† damnāda in concilio.

TRITO VIATICUM [a] non negetur: ita tamen,vt nullus clericorum ſepulturæ illius interſit, nec eius eleemoſynam præſumat accipere. ¶ Quòd ſi qui presbyterorum vel clericorum contra hoc in vita vel in morte pœnitentias dare [b], aut ſepulturæ [c] intereſſe, vel eorum eleemoſynas accipere attentauerint, ſeu huiuſmodi rapinæ participes inuēti fuerint:ordinis ſeu dam num irrecuperabiliter patiantur, & eccleſiaſtico beneficio careant.

¶ Ex conſilio Laterañ.†

¶ *Excommunicari debent,qui capiunt vel ſpoliant fideles ex iuſta cauſa nauigantes. hoc dicit primo.Excommunicati ſunt ſpoliantes naufragium patientes, niſi ablata reſtituant.hoc ſecundo.*

CAP. III.

EXcommunicationi ſubdātur,qui Romanos,aut alios Chriſtianos pro negotiatione, vel aliis honeſtis [d] cauſis nauigio vectos, aut capere, vt rebus ſuis ſpoliare præſumunt. ¶ Illi etiam, qui Chriſtianos naufragium patientes,(quibus ſecundum regulam fidei [e], auxilio eſſe tenentur) damnata† cupiditate ſpoliant rebus ſuis: niſi ablata reddiderint,excommunicationi ſe nouerint [f] ſub iacere [g].

¶ Alexander iij.Panormitano Archiepiſcopo.

¶ *Ex principis delegatione poſſunt Prælati de raptu, & aliis criminibus iudicare, pœnam tamen ſanguinis infligere non poſſunt.*

CAP. IIII.

IN † archiepiſcopatu tuo quandoq; Sarraceni, mulieres Chriſtianas & pueros rapiūt & eis abuti [h] præſumunt: & quoſdā etiam interdū occidere non verentur, cum autem exceſſus huiuſmodi rex Siciliæ tibi, & aliis epiſcopis commiſerit [i] puniendos, Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, q. tales in iuriſdictione tua exiſtentes, pecuniaria poteris [k] pœna mulctare,& etiam flagellis [l] afficere, ea moderatione adhibita, q. flagella in vindictam ſanguinis tranſire minime videantur. Si vero ita fuerit grauis exceſſus,quòd mortē,vel detruncationem membrorum debeāt ſuſtinere,vindictam referues [m] regiæ poteſtati.

† Idem Claremonten. † epiſcopo.

¶ *Incendiarius eccleſiæ in morte pœnitēs & abſolutus,in cœmeterio ſepelietur: & hæredes compelluntur ad ſatisfaciendum iuxta facultates defunct..hoc dicit.*

CAP. V.

IN † litteris tuis cōtinebatur, quòd cū H. multis fuiſſet criminibus irretitus, qui eccleſiarū incendiū diabolo [n] inſtigante commiſerat,tandem in ægritudine conſtitutus, accepta pœnitentia de commiſſis, per manum capellani ſui fuit à ſententia anathematis [o] abſolutus,ſed moriens eccleſiaſticam ſepulturam habere nequiuit.

IN *litteris.*] Cōis diuiſio:Secunda pars:ibi, *Quapropter.* Abbas.
CASVS.Quidā H.nomine multis criminibus fuerat irretitus, qui eccleſiarum incendiū diabolo inſtigāte cōmiſerat: vnde fuerat excōicatus:tandem in ægritudine cōſtitutus,accepta pœnitētia de cōmiſſis,per capellanū ſuū fuit ab excōicatione abſolutus, ſed eo mortuo ſepulturam eccleſiaſticam habere non potuit:quęritur quid iuris ſit?Mandat Papa,quatenus ſi eſt ita, corpus illius in cœmeterio ſepeliatur, & hæredes eius monendi ſunt & cōpellendi,vt illis quibus ille dānum dedit cōtra iuſtitiam per incendiū vel alio modo,ſecundum facultates defuncti ſatisfaciant, vt ſic à peccato valeat liberari.Not.q. ſimplex facerdos in neceſſitate poteſt abſoluere à maiori excommunicatione,de qua alias abſoluere non poſſet:Item hæredes tenentur ex delicto defuncti,etiam ſi ex illo delicto ad eos nihil peruenerit.Item nota hic arg.ex delicto defuncti hæredes non teneri vltra facultates, vel vires hæreditatis defuncti.,

n ¶ *Diabolo inſtigante.*] 17.q.4.ſi quis ſuadente.

o ¶ *Anathematis.*] Quod bene potuit in extrema neceſsitate 4. 17.q.4.ſi quis ſuadente. & 26. q. 6. presbyter inconſulto, de conſe. diſt.4.ſanctum eſt.aliàs abſolui non potuiſſet, niſi à ſolo Papa. Incendiarij enim poſtquā ſunt ab eccleſia publicati, ab alio abſolui non poſſunt.ſ.de ſent.excom.tua nos.incēdiarij & effractores eccleſiarum ſunt ipſo iure excommunicati,vt hic colligitur: vt ſ.de 14.cap.7.de ſent.excom.conqueſti.prout ibi notari conſueuit.Ber.

a ¶ *Sepeliri.*]arg.contra.ſ.eod.ſuper eo.ſed ibi denegatur ſepultura ad terrorem aliorum,nec poterat ſatisfacere,hic poterat 1.ſatisfacere.Ber.

b ¶ *Hæredes.*] Hic habes q. hæredes tenentur pro delicto defuncti.Super hoc dicas vt dixi ſ.de ſepul.c.vlt.quæ ponit ſimilem caſum,& idem quaſi dici tur in vtraque.

c ¶ *Iuxta facultates ſuas.*] defuncti, ſ. vltra vires hæreditatis nō tenētur, ſi fecerint inuentarium:C.de iure delib. fancimus.§. ſin autem. & §.ſequen.

d ¶ *Liberari.*]ar.ętra.25. diſt.qualis.Sol.à veniālibus,& à temporali ſatisfactiōe liberatur q.s in alio ſeculo,ſed à pœna æterna nunquam,vt hæredes ibi.

† Aliàs vocant, ſcilicet hæredes vt obſeruat hic.Io.And.

† Aliàs ita: M. Burgen. epiſcopo.

† Cap.4.co. tit.in 1.com pilat.& poſt concilii Laterañ. ſub Alexandro iii.par.50. c. 4. Vide citatos in cap. ſequenti.

† cōmitti.

† reclamaueritur.

1.Cor.7.

a Alie caſus, les eam tamquam vxorem ſuam peretebat:quia ſine licentia ſua monaſteriū poſt carnalē copulam intrare non potuit:dicebat mulier, q non tenebatur ei tamquā viro adhærere, q.a eā rapuit:& raptor cū rapta non poteſt cōtra here:Ad hoc reſpondet Papa,quòd non fuit rā ptus 3, cum ipſa conſenſerit. Et poſt matrimoniū conſummatum religionem intrare nō potuit inuito viro,licet rapta fuerit:q.a ſi hoc cōſtiterit,dēt ei reſtitui:quia ſine ipſius conſenſu monaſteriū intrare non potuit. B. Nota,q. vbi mulier conſentit,raptus non dicitur.Item poſt matri monium carnali copula conſummatum,vir non habet poteſtatē ſui corporis,ſed mulier,& econuerſo.Itē confeſsioni alterius cōiugū ſtatur in prætudicium ſpiritualis matrimonij.Itē ar.q. ſolus cōſenſus ſufficit ad hoc q. alter coniugū poſsit religionem intrare.

f ¶ *Dicatur admitti.*]ſecundum leges etiā in ſponſa propria raptus committitur.C.de rapt.virgi.l. vnica.ad medium. ſed canon piudicat:vt hic, & 27.q.2. §. 1. & c. lex illa. qualitercunque aliqua ſit rapta,bene poteſt contrahere cum raptore,ſi prior diſſenſio tranſeat poſtmodum in conſenſum ſ.c. prox.& 36. q. 2.tria.ſed raptus non eſt,vbi puella conſentit,vt hic patet.

g ¶ *Reclamarent.*] Talis reclamatio non impedit matrimonium, quia ſolo conſenſu contrahitur.27.q.2.ſufficiat.

h ¶ *Sed maritus.*] ſ.de conuer.coniug.quidam intrauit.T.

¶ *Glo.ſeq.reci.obiiciendo de deer.ſuper eo.*

i ¶ *Mulieris confeſtione.*]Ergo creditur mulieris cōfeſsioni in prætudiciū matrimonij ſpiritualis:quod non fit in carnali.ſ.de eo qui cogn.conſang.vxo.ſuæ,ſuper eo.Sed aliud eſt in matrimonio carnali,& aliud in ſpirituali:In matrimonio carnali nō ſtatur cōfeſ-

1 Et volebat. vel ibi manifeſto, hic de occulto: vel iurde obtinato, hic de non obſtinato. ioan. Andr.

2 Vide B. Thomā 2.2 q.154.art.11. & 12.& ibidem plene per Caietanum.

† Cap.3. co. tit. in 1.cōpilatione.& poſt concilium Lateran. par.50.capi. De intelle ctu Eyme ricus in Di rectorio in qſitor. par. 2.q.46. nu. 13.& Couar ruuias lib. 3. varia. reſolut. capite 10.

3 Vide Bernardinum Diaz i pra. crim. cano. not. infa. quid ergo. §. pœna.& C,eo.titu. etſi feuerior.

† Claromō ten. ſed vt plurimū legitur,Claromon.

† Cap.6.eo. tit.in 1.com pilatione.& poſt concilium Lateran. par.50.cap.2. Vide Bernardinum Diaz i pra. crim. cano. 96.adde Iulium Clarū i pract.crim finali q.68.& q.77

4 Recte loquitur gloſa q.a in articulo mortis nulla eſt cauſa reſer uatio. conſeſſio.

CAP. VI.

CVm † cauſam [c], quæ inter E.militem,& vxorem eius vertitur: & infra. ¶ Reſpondemus,quòd cum ibi raptus dicatur admitti [f] †, vbi nil ante de nuptiis agitur: iſte raptor dici non debet, cum habuerit mulieris aſſenſum, & prius eam de ſponſauerit, quàm cognouerit: licet parentes reclamarent [g] †, à quibus eam dicitur rapuiſſe. Præterea cum poſt matrimonium carnis commixtione perfectum (teſte Apoſtolo) vxor ſui corporis poteſtatem non habeat,ſed maritus [h], & econuerſo: ſi præceſſiſſe matrimonium, vel ex probationibus viri, vel ex mulieris confeſsione [i] clarueriit, poſtmodum † ſine aſſenſu viri non potuit ipſa monaſteriū ingredi, aut aliter continentiā profiteri.Nō ergo pro eo, quòd poſt matrimoniū conſummatum rapta per vim in monaſterio fuerit, viri poterit conſortium declinare, maxime ſi probari nequeat, virum, vt mulier profiteretur continentiam,aſſenſiſſe [k] †.

¶ Quapropter, ſi ita res ſe habet:Mandamus,vt corpus eiuſdem appellatione ceſſante facias in cœmeterio ſepeliri [a]: & hæredes [b] eius moneas & compellas,vt his,quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra iuſtitiam irrogauerat, iuxta facultates [c] ſuas condigne ſatisfaciant, vt ſic à peccato valeat † liberari [d].

¶ Lucius iij.Burgeñ. † epiſcopo.

¶ *Raptus non dicitur, vbi volens pro matrimonio adducitur:raptor tamē cū rapta matrimonium contrahere poteſt: & poſt conſummationem matrimonij, alter ſine conſenſu alterius religionem ingredi non poteſt.hoc d.cit,cum capitulo ſequenti.*

CAP. VI.

CVm *cauſa.*]Diuiditur:Nam in prima parte ponit deciſa cōſultatio:In ſecunda reſpōſio:ibi, *Reſpōdemus.* quæ reſpōſio tria facit: Nam primo reſpondet de rapto cum redditio ne cauſæ: Secundo:ibi, *Præterea.*de ingreſſu,& cauſā reddit:Tertio de vtroque concludit:ibi, *Non ergo.* Abbas Sicul.
¶ *Glo. ſequens ponit caſum.*
e ¶ *Cum cauſam.*] CASVS. 2 Quidā miles volebat ꝓtrahere cū quadā:parētes eā ſibi dare nolebant:tandē de cōſenſu puellæ eā rapuit, & cum ea contraxit,& carnaliter eam cognouit:deinde illa monaſterium intrauit:vnde miſeles eam tamquam vxorem ſuam peretebat:quia ſine licentia ſua monaſteriū poſt carnalē copulam intrare non potuit:dicebat mulier, q non tenebatur ei tamquā viro adhærere, q.a eā rapuit:& raptor cū rapta non poteſt cōtra here:Ad hoc reſpondet Papa,quòd non fuit rāptus 3, cum ipſa conſenſerit. Et poſt matrimoniū conſummatum religionem intrare nō potuit inuito viro,licet rapta fuerit:q.a ſi hoc cōſtiterit,dēt ei reſtitui:quia ſine ipſius conſenſu monaſteriū intrare non potuit. B. Nota,q. vbi mulier conſentit,raptus non dicitur.Item poſt matri monium carnali copula conſummatum,vir non habet poteſtatē ſui corporis,ſed mulier,& econuerſo.Itē confeſsioni alterius cōiugū ſtatur in prætudiciū ſpiritualis matrimonij.Itē ar.q. ſolus cōſenſus ſufficit ad hoc q. alter coniugū poſsit religionem intrare.

5 Aliàs, raptor.

¶ Quapropter, ſi ita res ſe habet:Mandamus,vt corpus eiuſdem appellatione ceſſante facias in cœmeterio ſepeliri [a]: & hæredes [b] eius moneas & compellas,vt his,quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra iuſtitiam irrogauerat, iuxta facultates [c] ſuas condigne ſatisfaciant, vt ſic à peccato valeat † liberari [d].

¶ Lucius iij.Burgeñ. † epiſcopo.

¶ *Raptus non dicitur, vbi volens pro matrimonio adducitur:raptor tamē cū rapta matrimonium contrahere poteſt: & poſt conſummationem matrimonij, alter ſine conſenſu alterius religionem ingredi non poteſt.hoc d.cit,cum capitulo ſequenti.*

CAP. VI.

CVm † cauſam [e], quæ inter E.militem,& vxorem eius vertitur: & infra. ¶ Reſpondemus,quòd cum ibi raptus dicatur admitti [f] †, vbi nil ante de nuptiis agitur: iſte raptor dici non debet, cum habuerit mulieris aſſenſum, & prius eam de ſponſauerit, quàm cognouerit: licet parentes reclamarent [g] †, à quibus eam dicitur rapuiſſe. Præterea cum poſt matrimonium carnis commixtione perfectum (teſte Apoſtolo) vxor ſui corporis poteſtatem non habeat,ſed maritus [h], & econuerſo: ſi præceſſiſſe matrimonium, vel ex probationibus viri, vel ex mulieris confeſsione [i] clarueriit, poſtmodum † ſine aſſenſu viri non potuit ipſa monaſteriū ingredi, aut aliter continentiā profiteri.Nō ergo pro eo, quòd poſt matrimoniū conſummatum rapta per vim in monaſterio fuerit, viri poterit conſortium declinare, maxime ſi probari nequeat, virum, vt mulier profiteretur continentiam,aſſenſiſſe [k] †.

¶ Innocentius iij.epiſcopo Saroneñ. †

¶ *Rapta poteſt matrimonium contrahere cum raptore,vbi datur libera facultas in contrahendo.*

CAP. VII.

ACcedens † ad Apoſtolicā ſedem: & infra. ¶ Rapta puella legitime contrahet cum raptore [l], ſi prior diſſenſio tranſeat poſtmodū in conſenſum [m]: & quod ante diſplicuit, tādem incipiat complacere: dummodo ad contrahendum legitimæ ſint perſonæ.

TITVLVS XVIII.

De furtis.

¶ In Exodo.†

CAP. I.

QVi furatur hominem [n], & vendiderit: conuictus morte mo riatur.

¶ Ex concilio Triburieñ.†

¶ *Furibus & latronibus in peccato obeuntibus,ſacramenta eccleſiaſtica deneganda ſunt:ſecus ſi in morte eos pœnituit.*

CAP. II.

FVres,& latrones, ſi in furando, vel deprædando occiduntur, viſum eſt pro eis non hodie ſecus:vt hic,& 36.q.2.denique.& c.tria.Ber.
m ¶ *Conſenſum.*] ſ.de ſpon.ad id quod.& ſ.de deſpon.impube. de illis.arg.C.quod met.cau.l.2.ff.de condi.ob turp.cau.ſi ob turpem.

† Latonien.
† Glacō nien.
† forte Gracouien. ſed vt plurimū legitur, Lamatonien.
† conſenſiſſe.
† Cap. vni co co. tit. in 3. compilat. Vide concilium Chalcedonenſe can.27.Vor matienſe. c. 77. & quod nouiſſime diffiuiuit concilium Trident. ſeſſio.24.de re for. matri. monii c. 6. add.B. Thomam.2.2.q. 154.art.7.
† Exod.c.21. & cap.1.co. tit.in 1.com pilar. Videto hic ſ aliis Ioannē Ananiam.
† Addi poteſt c.31. ſed non eiſdem verbis.referunt Burchardus lib. 11.decret. c. 59. Iuo par. 13.c.45.Gratianus ſi ue palea 13. q. 1.c. fures. & cap. 4. eod. tit.in 1.com pilatione.

DE FVRTIS.

¶ *Continuata eſt iſta rubrica ſupra in proxi.tit.die vt ibi. Abb. Sicu.*

QVi furatur.] Caſus planus eſt.Nota hic pœnam eius qui hominem furatur,& eum vendiderit.Bernard.
n ¶ *Qui furatur hominem.*] ſcilicet liberum: quia ſi furatur ſeruum, hac pœna non tenetur. ff. ad leg. Flaui. de plag. l. vlti. ſed ſecundum canones hæc pœna non imponitur.ſ.tit proxi.in archiepiſcopatu. 33. q. 2. inter hæc.Tan.
FVres.] CASVS.Dicitur,q. ſi fures & latrones in furando fuerint interfecti,non eſt orandum pro illis: Sed ſi comprehenſi, aut vulnerati confeſsi fuerint,communio eis negari non debet. Nota in furto occiſos ab eccleſia non recipiendos, nec pro eis orandum eſſe.Et nota,quòd non eſt orandum pro decedentibus in mortali peccato.

4 Et infra de hære. cū ſecundū. lib. 6. Ioan.An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Non esse orandum.*] quia in mortali eos decessisse constat. 13. q. 5. placuit.

b ¶*Diacono.*]In necessitate etiam laico 1. de consec. dist. 4. sanctū est. de pœni. dist. 1. quem pœniter. versus fi. & dist. 6. c. 1. circa prin.

c ¶*Communionem.*]id est. Eucharistiam. simile. 50. dist. pœnitentes. & sepulturam etiā, ex quo confessi sunt. 13. q. 5. placuit.

Si quis.]Breue est, nec recipit cōgruā summationē, maxime propter varietatem intellectuum. Abbas.

Casus patet. Nota q̄ necessitas omnino nō excusat à furto, & intelligunt quidam de modica necessitate. secus de magna.

¶*Glo. seq. no. quòd modica, &c. quærit demum obtinendo de duobus sol,*

d ¶*Pœniteat.*] ex eo enim q̄ pœnitentia imponitur, colligit q̄ modica fuerit necessitas: si enim magna fuisset, nō imponeretur pœnitētia. ar. ptra. de cōse. dist. 5. discipulos. quia in necessitate omnia sunt cōmunia. arg. 42. dist. c. 1, & 12. q. 1. c. 2. 23. q. 7. q̄d autem. & 47. dist. sicut hi. debuit enim credere dñm permissurū. insti. d̄ obli. quæ ex delicto nascūtur. §. placuit. modica pœnitētia imponitur, quia modicū peccauit. Sed quare nō excusatur mulier à fornicatiōe propter necessitatē famis. ff. de ritu. nup. palam. §. non est. sicut à furto? Rñdeo pp necessitatē res facta est cōis, quam furatur, sed in fornicatione nō est ita. immo potius debet quælibet mala pati, quàm ma

† De materia huius glossæ, vide de Nauar. in cap. pœnit. dist. 6. c. 1. num. 72. & 1. q. 3. sorum. 4. dist 18. q. 4. art. 4.

lo consentire: vt 32. q. 5. ita ne. Itē quare excusor ab homicidio, si ex necessitate me defendendo aliquem occido, & non a fornicatione? Respondeo, non interficio, immo potius ipse se interficit, qui me aggreditur. arg. ff. si quadra. pau. fe. di. l. 5. cum arietes. & arg. 3. de homici. c. lator.

† Cap. 5. eod. tit. in 1. compilatione.

† Aliàs, tam tummodo.

† Prouerbiorum c. 21. & cap. 6. eod. tit. in 1. compilatione.

† De materia furti vide Clarū lib. 5. sent. §. finalis. & Ant. de Gomezium Tom. 3. varia. c. 5. dubitatur. 5. & 6. & Sotum. 4. dist. 15. q. 2. art. 2. & 3. & Nauar. in c. 21. num. 15. & 16. & Ioannem Medinam de restitut. q. 2. & Ioannem Gutierrez lib. 1. pract. quæst. c. 24. & Ioannem Azorium 1. part. lib. 10. c. 5. & Ioannem Ferrariensem in suo Flore. verbo furtum. & Ioannem Bassæum de iustitia. tract. 2. q. 1. & Ioannem Lopez 1. part. c. 14. & Ioannem Nauarrum in c. 21. num. 11.

Vt cum fure.]Breue est, & vario modo intelligitur, & potest summari secundum vnum intellectum, vt in rub. & potest aliter sum mari: vt]. patet ex varietate intellectum. Abbas.

CASVS. Qui furtum cum fure partitur, occidit animam suam. Item non solum tur tenetur furti, sed ille etiam, qui cōscius furti non indicat domino ipsum quærenti. No. q̄ consentientes & agētes pari pœna puniri debent. Item quilibet tenetur furem indicare. alias furti tenetur.

e ¶*Partitur.*]per cōsensum etiā accipiendo vel occultando, tales enim tenentur de furto. Insti. de obli. quæ ex delic. nas. §. si vero ope.

f ¶*Non fur.*]Hæc sunt verba Hieronymi exponentis præcedētia verba Salomonis.

g ¶*Possessore.*]id est, domino, vel quocunque cuius interest ff. de verb. signi. interdum.

¶*Glo. seq. alleg. 8. concor. signat contrarium, & soluit.*

h ¶*Indicat.*]Et ita habes hic, q̄ quis tenetur indicare furem. ff. de recepta. l. 1. & 2. C. de fur. ciuile est. arg. ff. de iure fisci, ex quibusdam. §. diuus. C. ad l. Cor. de fal. maiorem. C. de his qui ad eccle. confu. præsenti, & §. q̄ si in fundo. arg. ptra. ff. de præscrip. verb. nō solent. ff. de condi. ob tur. cau. l. 4. §. vlt. vbi non peccat, qui aliquid accipit, vt indicet: secus vero secundum canones, vt hic patet: quia cōsentire videtur: vnde dicit q̄ vterque reus est.

EX *litteris.*]Diuisio. Secunda: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clericus B. nomine quēdā calicē surripuit d̄ ecclesia ibi mīn caute dimissum, & lōgo tēpore ipsum tenuit, sed postmodū restituit ipsum: volebat ad sacros ordines ꝓmoueri: quæritur quid iuris sit? Rñdet Papa: si spōte confessus fuerit, & exinde ecclesiæ, cuius erat calix, satisfecit, nec est sup hoc infamatus, post peractā pœnitentiā, aut partē ipsius, dūmodo aliàs idoneus sit, ad sacros poterit ordines promoueri. Nota mitius agēdū cū sponte confesso, quàm cū cōuicto. Itē nō dimittitur peccatū, nisi restituatur ablatū, si restitui potest. Itē infamatus de furto, non debet promoueri. Item licet qs satisfaciat de furto, nihilominus est illi pœnitentia imponēda. Item nota, partem pœnitentiæ peractam suffi cere, vt cum criminoso dispensetur.

i ¶*Sponte.*]Arg. q̄ mitius agitur cum sponte confesso, q̄ cum convicto. 5. dist. presbyterum. 12. q. 1. non dicatis.

k ¶*Satisfecerit.*]aliter pœnitere non potest, dummodo possit satisfacere. 14. q. 6. c. 1. & 3. de homici. sicut. 5. eos. &]. ti. proxi. cum tu.

l ¶*Infamia.*] facti, quæ grauat opinionē. ff. de obse. à libe. præstandis, l. 2. & à promotione repellit. 81. dist tantis Daniel. & 33. dist. laici. & supra. de accu. omni potens.

† De materia huius tituli plurima canonistis valde necessaria tractat B. Thom. 2. 2. q. 78.

m ¶*Post peractam.*]q̄a iam incipit esse, quod nō fuit. 50. dist. ferrum. & c. cum exaudiero.

n ¶*Pœnitentia.*] 3. de tem. ord. ex tenore.

o ¶*Promouere.*]etiam de iure communi: cum peccatum sit occultum. 3. de temp. ord. c. vlt. & præcipue secundum illos qui dicunt, q̄ peccatum occultum nō reddit hominem irregularem: secundum alios, q̄ dicunt contrarium, loquitur cap. istud de dispensatione.

† Cap. 1. c. eod. tit. in 1. compilatione.

p ¶*Generalis concilii.*]scilicet Turonen. cuius est hoc capitulum.

q ¶*In clero.*]maxime: quia idem est de laicis.

r ¶*Aliud genus.*]Multa. n. sunt genera vsurarū. ar. 14. q. 3. c. 1. 2. & 3.

¶*Glo. seq. tractat. de expensis deducendis, & quærit, & soluit.*

s ¶*Dedu-*

TITVLVS XIX.

De vsuris †.

¶Alexander iij. in concilio Turonen.

¶Vsura est lucrificare fructus rei pignoratæ: fallit in casu hic excepto.

CAP. I.

PLures † clericorū: & infra. ¶Generalis concilij decreuit auctoritas, vt nullus cōstitutus in clero q, vel hoc vel aliud genus r vsuræ exercere præsumat. Et si quis alicuius possessionem data pecunia sub hac specie [vel † conditione] in pignus acceperit, si sortem suam sum rapiens, longo tempore detinere præsumpsit: & infra. ¶Mandamus, quatenus si sponte i cōfessus fuerit, & exinde ecclesiæ, cuius calix fuerat, satisfecerit k, nec est super hoc nota, vel infamia l manifesta resper sus. post peractam m pœnitentiam, aut congruam partem pœnitentiæ n (dummodo aliàs idoneum ipsum esse cognoscas) ad sacros ordines non dubites promouere o.

† De materia huius tituli plurima canonistis valde necessaria tractat B. Thom. 2. 2. q. 78.

† Cap. 1. c. eod. tit. in 1. compilatione. & post concilium Lateran. pars. 1. c. 9. De iudæis. Couarruuias lib. 3. variat. solut. c. 1. num. 4. & de pœna clerici vsurarii Bernardinus Dias pract. cleric. cano. c. 82.

† Hæc duo verba: vel conditione, desunt in omnibus antiquis codicibus Gregorianis.

CAP. V.

EX † litteris tuis innotuit, quòd B. calicem quendam in ecclesia minus caute dimisse orandum [a]. Sed si comprehensi, aut vulnerati, presbytero vel diacono [b] confessi fuerint, communionem [c] eis non negamus.

¶Ex pœnitentiali Theodori.

¶Committens furtum ex necessitate non multum vrgente, peccat, sed non grauiter: vnde imponenda est ei leuis pœnitentia. hoc dicit secundum communem intellectum.

CAP. IIII.

SI † quis propter necessitatem famis, aut nuditatis, furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, pœniteat [d] hebdomadas tres: & si reddiderit, non cogatur ieiunare.

¶Hieronymus super Parabolas †.

¶Non iudicans furem propter lucrum, quod ab eo consequitur, reus peccati est.

CAP. IIII

QVi cum fure partitur [e], occidit animam suam.] Non [f] fur solum †, sed ille reus tenetur, qui furti conscius, quæ rente possessore [g], non indicat [h].

¶Alexander iij. Cremonen. episcopo.

¶Fur occultus potest post restitutionem & pœnitentiam, ad sacros ordines promoueri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cvm tu.]Diuiditur:nam in prima ponitur cõsultatio tres articulos continens,quorum duo sunt decisi:Secundo ordinate ad illos respondet:ibi,*Super his.*Abbas.

CASVS.Archi.episcopus Salernitanus secundum prædictũ cõcilium.3.eod. quoniã præcepit vsurarios manifestos cõmunione altaris & ecclesiastica sepultura priuãdos, do nec restituant vsuras: quidam ad excusandas excusationes in peccatis,dicebãt, illas vsuras tantum restituendas, q̃ post prædictum cõciliũ sunt receptæ: Alij dicebant, q̃ non habebant vnde restituere possint vsuras:Alij dicebant, q̃ de pecunia vsuraria possessiões fuerãt cõparatę,quas dederãt filiis & parentibus suis: vnde pecuniã illã restituere non poterant:q̃si quis archiepiscopꝰ, quid super his fit agendum? Respondet Papa ad primam, q̃ siue ante siue post concilium prædictum vsuræ sint extortæ,cogẽdi sunt per pœnam illius concilij ad eas restituendas his, à quibus extortæ fuerũt, vel eorum hæredibus: vel si non extant aliqui hæredes, pauperibus dentur, dummodo habeãt in facultatibus vn de reddere possint : q̃a vt dicit Augustinus:Nõ dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatũ: illi vero, qui nõ habẽt, vñ reddere possint,nõ debent illa pœna puniri, quia paupertas eos excusat: Possessiões autem de vsuris comparate,debent vẽdi, & pretia inde recepta restitui his, à quibus extortæ sunt vsuræ:vt sic à peccato,& à pœna prædicta possint liberari.Nota,constitutionẽ extendi ad præterita.Item nõ dimittitur peccatũ,nisi restituatur ablatum.Ité paupertas excusat. Item res emptæ de vsuris,succedunt loco pecuniæ de vsuris receptæ.Ité quãdiu inuenitur cuius est res restituenda,vel eius hæredes,non debet dari pauperibus.

† Cap.5.eo. tit.in 1 compilat.& post concilium Laterã. sub Alexan. iii. par. 6.ca. .

Vide B. Thomã. 2. 2.q. 78. art 3.& Sotum li 7.de iust. & iure.q.1. art.4.

† Sumũtur hæc ex psal. 140.

† Alias cæteris omissis ita:vnde possint restituere.

a ¶*Decretum.*]Supra eo.quia in omnibus.

b ¶*Priuandos*]Et ita canon ille , Quia in omnibus. non est latæ sententiæ,sed ferendæ.Ber.

c ¶*Donec.*]Ergo quã cito restituunt,sunt ipso iure restituti cõmunioni.arg.81.dist. si qui sunt.tamen post satisfationem relaxandum est interdictum.

d ¶*Ad excusandas.*]Hæc verba sunt.16.q.1.prædicator.

e ¶*Siue post.*]arg. q̃ cõstitutio retrotrahitur,& hoc ideo dicit,q̃a crimẽ illud ante illã constitutionẽ prohibitũ erat vtroq; testamẽto.3.c.proxi.hoc enim diuinũ fuit præceptum. 14. q. 4. quoniam multi.Quãdo cõstitutio retrotrahatur,dictũ fuit.3.de cõsti. c.vlt.

¶Glossa sequens cum se.formant & soluunt duas quæstiones.

f ¶*Per pœnam.*]Ita tutam 3.eo.quia.& etiam per excommunicationem j.eo.præterea.Sed quare fit mentio in omnibus cõmissionibus de pœna illius canonis,quia.& nõ de excõmunicatione? Respondeo,quia ab illa semper incipiendum est,tanquam à minori,& postea insligenda est maior, si hoc meruit poteruitas contumacis.3.vt lite non contest.c.quoniam.in fi.

g ¶*Non superstitibus.*]Sed pone q̃ ille,cui debet restitui vsura,longe sit absens:nũquid tenetur vsurarius mittere ad eũ vsuras: Tenetur quidem, sed sumptibus illius absẽtis.arg.ff.de ope.li.opere enim.Si autem sumptus itineris rei summam excedãt, der pauperibus.arg.huius cap.2.q.6.anteriorũ.Et hoc intellige si vsurarius nouit,vbi habitet:quia si ignoret,non tenetur inquirẽdo vagari. arg.ff.de ope.li.q.nisi.in ff.& quousque fieri poterit restitutio illi qui soluit, nunquam illa pecunia debet dari pauperibus.3.de homici.sicut dignum.5.eos.& 3.de iureiu.eam te.

h ¶*Restituatur.*] 14.q.6,c.1,

¶Glo.ista cum seq.recitari possunt per tres quæstiones.

i ¶*In facultatibus.*]& licet amiserit vsuras,nihilominus tñ tenẽtur propter morã,quæ illis nocere debet: vnde omnia refundere debent,si aliàs facere possunt.arg.ff.de vi.& vi arma.l.1.§.rectissime.& ff.de lega.1. cum res legata.sed si nihil habent,liberantur ex

† Augustinus epistola 54.ad Macedoniũ refert. Iuo 3.de sol.Odoard⁹. & ff. de cess. bo. si debitoris. ar.26.q.6.siquis de corpore.& c.de his vero.& infolidũ: nec habẽt ratio ne egeat:licet aliàs dicat lex, q̃ qui bonis cedit, non conuenitur postea, nisi inquantum facere potest. ff.de cess. bo.is qui.Ala.

† Aliàs:illa pœna impleatur quis.

k ¶*Etiidenter.*]Si enim credatur habere, verbe ribus veritas eruatur.5. q.5. illi qui. 13. q. 6. c. 1. & vel iuret se non habere vnde reddat: quod potius vĩr quia nõ dẽt vlla pœna puniri,vt hic dicit, q̃a inanis est actio, & 3.ff.restitu.Apolia. olim.

† aliàs ita non solum à pœna illa.

† Ianuea.

l ¶*Debent vẽdi.*]Ex hoc vĩ, q̃ ad quemcunque peruenĩat res empta de penunia vsuraria,tenetur illã restituere: licet enim res emptæ ex tali pecunia peruenerãt ad filios vel cõsanguineos vsurariorum,nihilominus venduntur : vt hic dicit:quia res illa succedit loco alterius pecuniæ.ff.de lega.2. Imperator.in fi.& ff.de lega. 3.fideĩ commissa.§. fi rẽ suam. & 3. vt lite pen. ecclesia. vbi de hoc.qd verum est,vbi ex causa lucrativa res peruenit

† Cap.8.eo. tit.in.1.com pilatione & post concilium Later. ran. par. 16. c.1.

De ratione huius decretalis videtur pulcherrime per Ca etanum apud B.Th. 2.2.q.78.ad 7. argumen. & per Sylvestrum verbo vsura 2.q*.2.& Sotum citatũ J.eod. in fi. nauiga nti.

ad ipsum.Si vero ex alia causa,puta quia emit ignoranter, secus esset forte.Et speciale est hoc i re empta ex pecunia fœnebri:aliàs regulare est q̃ in re empta ex pecunia tua,non nomine tuo,nihil iuris habes.C.de rei ven. & C. de proba.ad probationem. ff. de fur. qui vas.in fi.alium casum habes. C.de rei vendi.si vt proponis.tertium C. arbi. tute.l. 3.& 3.de pecu.cle.inquirendum.Ala.

In ciuitate.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Licet.*Abb.Sic. CASVS. Quidam mercatores emunt piper,cinamomum,seu aliàs merces,quæ tempore venditionis non valent vltra quinque libras,& promittunt se solutoros in termino cõstituto sex libras: quærebatur vtrũ talis ꝓtractus esset vsurarius?Rñdet Papa licet talis ꝓtractus ex forma vsurarius nõ possit iudicari,tñ vẽditores nihilominus peccatũ incurrũt, nisi dubium esset merces illas plus vel minus valituras tempore solutionis faciendæ:& ideo qui sic ꝓtrahũt,melius facerent,& bene sibi consulerent,si à tali ꝓtractu abstinerent, quia hominum cogitationes Deo occultari nõ possunt.Nor.aliquem excusari à peccato vsuræ propter dubium.

¶Glo.seq.reci.per modum obiec.de eo quod licet contrahentibus,&c. secundo obiicit,& soluit in fine.

1. Hoc lege ciuili per. mittit.sed lege diuina non licet.& rerũ de hoc dicto vide p̃ene per B. Thomam 2. 2.q.77 arti. 1.ad primũ argumentũ & Dominum de Soto lib.6 de Iust. & iure q.3. ar.1.ad 5.

m ¶*Comparant.*]nõ decepti in iusto pretio,sed sciẽter plus eme runt propter dilationẽ solutionis:si enim decepti essent,quia da rent vltra pretium iustum, non haberẽt speciem vsuræ:quia licet contrahentibus sese adinuicem decipere 1. ff.de mino.in causę.§. in pretio vsque ad dimidium iusti pretii.3.de emp.& ven.cum dilecti.& c.penult.C.de rescin.ven.l.2.Ala.

n ¶*Non valent.*]immo vĩ q̃ tãtum valeat;res enim tantum valet, quantum vẽdi potest.ff.ad Treb. l. 1. §.fi hæres.& ff.ad l.Fal. quærebatur.& ff.de fur.si q̃s vxori.§.vlt.& ff.de dona.cau.mor.l.mortis causa.§.vlt.& ff.ad l.Rhod.de iac.l.2.§.portio.pretia enim rerũ nõ ex affectu singulorũ.sed cõiter æstimãtur.ff.ad l.Fal.pretia.arg. ꝓtra.ff.mã.cũ ferũ.sed hic nõ fuit emptio facta æstimatiõe cõi.

Glo.seq.signat contrarium,& remittit.

o ¶*Ex tali forma.*]Sim.3.de pig.illo vos.& ita forma cõtractus in-

spici debet,ad hoc vt vsurarius censeatur:quia omne esse est ex forma:sed non est semper verum in casu isto:vt j.dicitur. Ber.

a ¶*Vsurarum.*]arg.contra.3.eo.consuluit.ibi soluitur.Ber.

b ¶*Venditores.*]Isti venditores propter dubium excusantur à peccato:aliàs non venditur.j.eo.c.vlt.in fi.vnde propter dubiũ excusantur à peccato vsurarum:& expone,peccatum,ſ. vsurarum. j. eo. cap.vl. & secundum illam intellige istam:licet enim ex forma non sit cõtractus vsurarius, potest tamen fieri in fraudẽ vsurarum:vnde æque tenet.ar.3.de pig. illo vos. & quodcũque nomen imponas,vsura est.14.q.3.c.1.& 2.

c ¶*Nisi dubium.*]j.eod. c.vlt.vbi de hoc.in tali dubio potiꝰ esset abstinendum:quia quandoque dicũt aliqui se dubitare,vbi nõ est dubitandum, & econuerso: & tutior via est eligenda j.de cler.excom.mi. illud.vñ dicit:saluti suę bene cõsulerẽt, &c. q̃a periculũ est in his. Ber.

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilatione. & post concilium Later. par. 10. cap. 2.§. præterea. Et quatenus punit clericos & laicos,videBer nardinum Diaz in pract. cãm. cano. 681. & Felin in c.cum sit generale. fupra, de foro cõpet. & Alexãdrum in l. si non forte. ff. de condict. indeb.

d ¶*Occultari.*]quia secretorũ Deus cognitor est.32.dist.erubescãt. & 2. q. 5. p.suluisti. quę nõ latet peccati qualitas, neq; peccãtis affectus. 24.q.3.Deus qñ. Tan.

† Cap. 10. eod. tit. in 1. compilat. Iam de intellectu hucusque decretal. vide late per Couar. in regula peccatum.2.par.§.3.variar.rel. 4.num.4.

P*Ræterea.*] Duę sunt partes.secunda:ibi, *Si laici.* Abbas Siculus. CASVS.Mandat Papa cuidam epo, quatenus omnibus parochianis suis vsuras recipere interdicat:quod si facere contẽpserint , si clerici fuerint, illos ab officio & beneficio suspendat: Si laici,eos excõmunicet vsq; ad debitã satisfactionẽ.Not.qualiter puniri debent vsurarij , tam clerici q̃ laici.

e ¶*Interdicas.*] 14.q.3.& q.4.per totum.& 47.dist. quoniam multi.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

f ¶*Suspendas.*]Talis enim repellitur ab obtento:vt hic dicit,& 14. q.4.siquis oblitus:& cap.quoniam multi.& repellitur ab obtinẽdo multo fortius. j.de excess.præla.inter dilectos.Sed nunquid epiſcopus potest cum tali dispensare:Dico q̃ sic, post satisfactionem & pœnitentiã,quia hoc nõ prohibetur:& hoc probatur per hãc decre.In antiqua dicebatur,q̃ ad præsentiam Papæ tales mittantur:vnde collige,q̃ epi cum talibus misericorditer agere possunt. De hac materia traditur.3.de iudic.ar.ſi clerici.

g ¶*Excommunicationis.*] primo inflicta pœna illius constitutionis.3.eo.quia in omnibus.

C*Onquestus.*]Primo ponit decisam quæstionem:Secunda prouisionem:ibi, *Discretioni.*Tertio exceptionem:ibi,*Nisi.*Abb.Sic. CASVS.Idem dr hic quod dictum est 3. eo. c. 1. fructus enim pignoris semper computãdi sunt in sorte:nisi terra fuerit de feudo monasterij. Nota q̃ fructus pignoris computari debẽt in sortem. Item nota hic casum,vbi fructus non computantur in sortem.

h ¶*Sortem recepistis.*]deductis etiã expẽsis,vt 3.c.1.& 2.vbi de hoc.

i ¶*De feudo.*]In isto 1 casu fructus nõ cõputãtur in sorte:interim tñ nõ debent seruitiũ recipere à vasallo:nec est vsura.sic 3.de feudis.c.1.in quo casu põt etiã intelligi 3.eo.c.1.sed ibi illud exponit, dic vt ibi.Habes ergo vnũ casum in quo non cõmittit vsura vltra sortẽ recipiẽdo:vt 3.eo.c.1.& hoc fauore ecclesiæ. Ité & in alio. j. eo.salubriter.aliàs etiã posset attentari,q̃ vsuræ possunt peti etiã ex canones,vt cũ vẽdo tibi prædiũ,& trado, & percipis fructus, nec soluis mihi pretiũ ad terminum.arg.C.de vsur.l. 2. quia hmõi vsuræ nõ quasi vsuræ,sed quasi interesse petũtur.arg. 14. q.4.quoniã multi.ibi, ad quæstũ.& c.ſi quis oblitus.ibi, aliqua incrementa. & ff.pro socio.ſi qui.dãna vero & interesse ex canones peti possunt.12.q.2.ſi q̃s de clericis.& 3.de fo.cõpe.dilecti. & 3. de fideiuss. peruenit.& c.cõstitutis.& ar.ff. de eo q̃d cer.lo.l.2.§.vlt. & maxime in ꝓtractibus bonæ fidei,vbi vsurę veniunt ex mora.ff. de vsura.6.in bonæ.& ff.de peri.& cõmo.rei ven.l.vlt.& C. de act. emp. & vend.fructus.quia non dr vsura,sed potius interesse;q̃a non dr recipere vltra sortẽ.Et q̃ dicit:q̃ quid sorti accedit.vsura est:illud põt intelligi in mutuo,vel vbi aliquid excogitatur in fraudẽ vsurarum.Illud nota,q̃ duo sunt ꝓtractus,q̃ de sui natura volunt esse gratuiti:vt,mutuum & cõmodatum : mutuum enim nisi sit gratuitũ, ſtatim vsura est:vnde illud,Mutuum dantes,nihil inde sperantes.j.eo. consuluit. Item cõmodatũ si non sit gratuitũ & pecunia recipiat pro re commodata, definit esse cõmodatum:& in locationem transire vr Et de materia textus & glossæ vide pleniſſime p Couarruuiã lib. 3. varia. resolut.cap. 3.& per Sylvestrum in summa verbo, vsura 6.

† Cap. 11. eod.tit.in 1. compilatio. Et de materia textus & glossæ vide pleniſſime p Couarruuiã lib. 3. varia. resolut.cap. 3.& per Sylvestrum in summa verbo, vsura 6.

† Dictio,fui decisi in antiquioribus codicibus.

C*Onsuluit* † nos tua deuotio,an ille in iudicio animarũ quasi vsurarius debeat iudicantum terram clerico memorato reddatis:Nisi terra ipsa de feudo i sit monasterij vestri.

¶Idem episcopo Placentino.

¶*Hæres vsurarij filius,vel extraneus,vsuras extortas per defunctum restituere compellitur.*

CAP. IX.

T*Va* † *nos duxit fraternitas* consulendos , quid sit de vsurariorum filiis obseruandũ, qui eis in crimine vsurarũ defunctis succedunt:aut de extraneis,ad quos bona vsurariorum asseris deuoluta ? Tuæ igitur quæstioni litteris præsentibus respondemus, quòd filij ad restituendas vsuras,ea sunt districtione cogendi k, qua parentes sui ꝓ si viuerent,cogerentur. Id ipsum etiã contra hæredes extraneos credimus exercẽdum.

¶Vrbanus tertius.

¶*Mutuans ea mente,vt vltra sortem aliquid recipiat,tenetur in foro animæ ad illud restituendum,si ex hoc aliquid consecutus est:Idem in non dante parabolam iuramenti,nisi aliquid inde recipiat:Et idem in eunte rem plus quàm valeat , quia differt solutionem.*

CAP. X.

C*Onsuluit* † *nos tua deuotio,an ille in iudicio animarũ quasi vsurarius debeat iudi-*

† Cap. 11. eod.tit. in 1. compilatio. Vide Couarruuiã in regula, peccatũ. de regu. iur.li.6.in 2. par. relectionis , in initio hoc ité. adeadẽ di stinctione cogẽdi sunt vsuras restituere,qua parẽtes eorũ cogerentur,si viuerent:& idem est faciendũ de hæredibus extraneis.Not.q̃ res tranſit ad successorem cum suo onere vel causa.

¶Gl.seq.ꝙrit.all.ad negatiuã vnã legẽ.& ad affirmatiuã tres, & sol.

k ¶*Cogendi.*]Tenentẽ filij pro parẽtibus pro hæreditaria portione & illi ad quos bona vsurariorũ peruenerunt:vt hic dr,& ff.de reg. iur.ex qua persona.Sed pone,q̃ alter hæredum efficiatur non soluendo ante restitutionẽ vsurarũ:nũquid alter cõuenitur insolidũ nõ vr.ff.de fideiuſ.inter eos.§.cũ inter.arg.cõtra.ff.commoda. sed mihi.§.hæres.& ff.de fideiuſ.inter fideiussores.ff.de fideiuſ. tu. l. si fideiussores.Sat⁹ potest dici,q̃ insolidum conueniri possunt,quia omnia bona defuncti erant illi obligata.ar.3. eo. cũ tu. & ꝓcipue cum succedit in crimen:hæredis enim succedẽtis in vitiũ, par for tuna habenda est. C.de fru.& lit.expen. l.2.& etiã hæredis ignorãtiã,defuncti vitiũ nõ excludit.ff.de diuer.& temp.præscr. cũ hæres.Si ergo hæres succedat in bõis defuncti,siue hæres idẽ crimẽ cõmittat,siue nõ:semper tenetur restituere vsuras,quas defunct⁹ extorsit,inquantũ se extendit illius hæreditas,vt hic patet.& eoũ quorsũ hæres põt repetere vsuras extortas à patre.j.e.Michael.Vin.

C*Onsuluit.*]In prima ponitur consultatio tria continens:In secunda simul ad omnia respondet:ibi,*Verum.*Abbas Siculus. CASVS.Tres qõnes hic formant:Prima est talis : Aliquis mutuat pecunia sine aliquo pacto vel pactiõe,eo tñ animo,vt aliq̃d vltra sortẽ recipiat,alias nõ mutaret,si nihil crederet habere vltra sortẽ q̃ritur,an talis saltẽ in iudicio animæ vsurarius sit cẽsendus:Secũda q̃ est:Aliq̃s mutuauit pecuniã ad certũ terminũ:termino aduenĩente creditor nõ vult dare parabolã iuramenti , donec aliq̃d emolumentũ percipiat:non tñ aliquid petit vel exigit à debitore

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæritur, vtrum iste eodem crimine cũ primo inuoluatur. Tertia quæstio est: aliquis negotiator vendit merces suas longe maiori pretio, vt alio tempore pretium persoluatur, quàm si ei incontinẽti pretium persolueretur: quæritur de isto, an pœna simili debeat condemnari: ad hoc respondet Papa, q̃ ex Euãgelio Lucæ colligi

† De hoc articulo vide plene Sotum lib. 6 de iust. & iure. q. 4. art. 1. & Syluestrũ verbo, vsura, 2. q 1.

tur, quid in his casibus sit tenẽdum: in quo dr: Mutuum dantes, nihil inde sperãtes: homines isti pro intẽtione lucri quam habent, cum omnis vsura & superabũdantia prohibeatur in lege, iudicandi sunt male agere: & ideo in animarum iudicio efficaciter sunt inducẽdi, vt taliter accepta restituat. Nota q̃ quicquid recipitur vltra sortem licet ex forma ꝓtract[a] nõ sit de iust. & vsurarius quo ad ecclesiam iudicandus, ꝓpter intẽtionẽ tñ, quo ad Deũ tanquam vsurarius puniet nisi restituerit, & sic aliquis non est vsurarius quo ad ecclesiam, sed quo ad Deum.

† Prolixi, in antiq̃s codicibus Lucæ. 6.

a ¶*Concedit.*] ff. quod met. cau. l. vlti. §. si fœnerator.

† Verba sũt Ezechielis c. 8. vbi & Hieronymus ex ponentem ibi, & apd Iuonẽ par. 13. c. 18. & apud Gratianum, 14. q. 3. c. putãt.

cari, qui nõ aliàs mutuo traditurus, eo proposito mutuã pecuniã credit, vt licet omni conuentione cessante, plus tamen forte recipiat: Et vtrũ codẽ reatu criminis inuoluatur, qui (vt vulgo dicitur) nõ alter parabolã iuramenti cõcedit [a], donec, quamuis sine exactione, emolumentũ aliquod inde percipiat: Et an † negotiator pœna cõsimili debeat condẽnari, qui merces suas lõge maiori pretio distrahit, si ad solutionẽ faciẽdam prolixioris † tẽporis dilatio pro rogetur, quàm si ei incontinẽti pretiũ persoluatur. ¶ Verũ quia quid in his casibus tenendũ sit, ex Euangelio Lucæ manifeste cognoscitur, in quo dicitur: Da te mutuũ, nihil inde sperãtes [b]: huiusmodi homines pro intentione lucri, quam habent (cum omnis † vsura, & superabundantia prohibeatur in lege [c]) iudicandi sunt male agere [d]: & ad ea quæ taliter sunt accepta restituenda in animarum iudicio efficaciter inducendi,

b ¶*Sperantes.*] supple ex causa mutui, i spe lucri principaliter posita. secundario tamẽ aliquid

† Verba sũt Ezechielis c. 8. vbi & Hieronymus ex ponentem ibi, & apd Iuonẽ par. 13. c. 18. & apud Gratianum, 14. q. 3. c. putãt.

sperare nõ puto malũ, vt & ipse seruiat illi. ar. 61. dist. quid proderit. & 59. dist. si officia. nec etiã recipere ex tali spe, ar. l. q. quã pio. ímo naturaliter debitor est illi obligatus ad antidora. ff. de pet. hære. sed si lege. §. cõsuluit. & §. de test. cũ in officiis. Ala.

c ¶*In lege.*] 14. q. 3. c. 2. & 3. Ber.

d ¶*Male agere.*] ar. ꝓtracta re. solu. §. eo. in ciuitate. illud intelligitur quantũ ad iudicũ ecclesiæ: & pòt ex cusari illud, ꝓpter dubiũ istud ꝺ iudicio animæ, vt hic patet: & ita nõ est ꝓtra. ibi quo ad formã ꝓtractus vsurarij

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & ſoluit.*

¶Innocentius tertius Prælatis in regno franciæ constitutis.

¶*Manifeſtus vſurarius appellãs ad ſubterfugiendũ reſtitutionem, audiendus non eſt.*

CAP. XI.

QVàm † pernicioſum: & infra. Mandamus, quatenus manifestos vsurarios (maxime quos vsuris publice renuntiasse constiterit) cum aliquis eos conuenerit de vsuris, nullius permittatis appellationis subterfugio se tueri [e].

¶Idem Marboñ. archiepiſcopo.

¶ *Per ſubtractionem communionis Chriſtianorum, & per principes ſeculares cogendi ſunt Iudæi ad vſuras reſtituendas.*

CAP. XII.

POst † miserabilem: & infra ¶Iudæos, ad remittendas Christianis vsuras. per principes [f] & Potestates cõpelli præcipimus seculares. Et donec eis remiserint, ab vniuersis Christi fidelibus, tam in mercimoniis, quàm in aliis, per ex communicationis sententiam, eis iubemus communionem [g] omnimodam denegari [h].

¶Idem Mutineñ. epiſcopo.

¶*Non obſtante iuramento de non repetendis vſuris, per debitorem præſtito, poteſt iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere.*

CAP. XIII.

TVas † dudum recepimus quæstiones, quòd quidam vsurarij, eos, quibus dant pecuniã ad vsurã, præstare faciũt iuramentum, quòd vsuras non repetant: & super his quas soluerint, nullam moueant quæstionem. Nos igitur respondemus, vt vsurarios ipsos monitione præmissa per censuram ecclesiasticam, appellatione remota compellas, ante vsurarum solutionem ab earum exactione desistere [i]: vel restituere [k] ipsas, postquam fuerint persolutæ: ne de dolo & fraude contingat eos commodũ reportare.

CASVS. Quærebatur qualiter Iudæi cõpellendi sunt ad vsuras restituendas, vel remittẽdas: præcipit Papa Iudæos cõpelli ad remittẽdas vsuras Christianis ꝑ principes & potestates seculares: & donec eis remiserint vel restituerint, ab vniuersis fidelibus in mercimoniis & aliis iubet Papa per excommunicationem omnẽ communionem denegari. Nota Iudæos indirecte compellendos ad vsuras remittendas. Itẽ ecclesia iudicat de his, qui foris sunt.

f ¶*Principes.*] quorum legibus 2 in temporalibus subiiciũtur Iudæi. 1. di. quo iure. & C. de Iudæi. 1. quia si ad nos veniũt, protegũtur. §. de Iudæ. sicut. & C. de Iudæ. nullus. pari ratione alios ꝓtra eos protegamus. ar. §. de mutu. peti. per totũ. maxime in his. in quibus legẽ suã offendunt. §. eo. consuluit. & 14. q. 4. quoniam. & c. vlt. Vin.

g ¶*Communionem.*] Sic j. eo. quanto.

h ¶*Denegari.*] Non est dubium quin pœna corporali puniatur Iudæi per ecclesiam, & etiam pecuniaria. 28. q. 1. fæpe. in fi. 17. q. 4. constituit. ita tñ q̃ vsque ad vindictã sanguinis non ꝓcedat. §. eod. de rap. in tra quia nihil ad nos de his qui foris sunt. 2. q. 1. multi. & §. de diuor. gaudemus. Sol. q̃ dr ibi, nihil ad nos, & c. illud intelligitur inquãtũ Deũ offendunt: sed inquãtũ ad hominem offendunt, secus est. Vel potest intelligi illud de directa cohertione, quã in eos nõ exercemus: secus de indirecta: vt hic, & §. de decimis. de terris. cũ etiã propter delictum efficiuntur de foro nostro. §. de iudi. nouit. & §. de for. compe. cum sit generale. & 6. q. 3. placuit.

2 Dehoc articulo vide late p Martquardum tract. de Iudæis. par. 1. cap. 1.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõpilatione. extat integra iuris regitro Innocẽtii iii. lib. 7. epistola incipiẽte post miserabile. De materia vide extragante Pauli. iii. incip. Cupientes Iudæos. & Marquardum tract. de Iudæis par. 1. c. 11.

3 Quibus pœnis polliuit Iudei g ecclesiam coerceri, tradu Zanhiuus tra ct. & hæret. c. 36. & ibi late Campegius.

& §. de rap. c. 1. & de hoc dictum est §. de Iudæ. ita quorundam. B.

T *Vas*] Vsurari[a] q̃ fecit debitorẽ iurare ꝺ soluẽdis, vel ꝺ perẽdis vsuris, eccl. astica cẽsura ꝑellit ab exactiõe desistere, & exactas restituere. h. d. Cõis diuisio. secunda: ibi. *Nos.* Abb. Sic.

CASVS. Quidã vsurarij faciũt iurare illos, qb[s] mutuãt pecuniã, q̃ vsuras nõ repetãt ab eis, & sup̃ solutis nullã moueãt qõnẽ: q̃si tũ fuit à Papa qd sup̃ hoc sit agẽdũ. Rñder Papa ẽpo diocesano, vt vsurarios ipso monitiõe p̃missa ecc. astica cẽsura ꝑellat, ante solutionẽ vsurarũ desistere ab earũ exactione, vel restituere ipsas postquã fuerint p̃solutæne ꝺ dolo suo videant̃ q̃modũ reportare. Not. hãc decretalẽ ꝓtra vsurarios, p quã p̃nt cõpelli, vt relaxẽt debitoribus iuramentũ p̃stitum pro vsuris soluẽdis, vel repetẽdis solutis. Item de dolo & fraude non debet quis cõmodũ reportare.

¶ *Glo ſeq. poſſet rect. per duas q. & obiect. ad ſolutionem ſecundæ.*

: ¶ *Deſiſtere.*] Relaxato prius ſacramento. §. de iureiur. ex administrationis. & hanc relaxationẽ potest petere, qui iurauit, cũ huic petitioni non renuntiauerit. vt §. de renun. cũ inter P. & §. quod mer. caut. ad audientiã. immo etsi iurauit nõ petere ab solutione, potest illud denuntiare. §. de iureur. quemadmodum. Et licet ob priuatum cõmodum denuntier, nõ tñ repellitur ab ea, quia prodẽrit vsurario cum pœnituerit: argu. 8. q. 1. sunt in ecclesia. Ber.

k ¶ *Vel reſtituere.*] Sic §. de iureiuran. debitores. & §. de emp. & *Quæ*

Q*Via.*] Præmissa causa statuti potuit ipsum statutum ibi, *Statuimus.* Abbas.

CASVS. Quia frustra legis auxilium implorat, qui comittit in legem, statuit Papa, vt si aliquis vsurarius litteras impetrauit super restituendis sibi vsuris, vel fructibus computandis in sortem, auctoritate illarum litterarum nullatenus audiatur, nisi prius restituerit vsuras, quas ab aliis noscit extorsisse. No. regulam, Frustra au

† Cap. 4. eo. tit. in 3. com pilatione. Et de intellectu vide Romanum singu. 140. incip. c. quia frustra. & Marsilium singu. 609. incip. aduer tas ad vnũ.

† &

xiliũ legis inuocat, qui cõmittit in legem. Item vsurarius repetens vsuras nõ audit. nisi prius receptas restituat: & sic not. q̃ qui morbo consimili laborat, ꝓtra aliũ nõ est audiendus. Item obiectu criminis ciuilis actio retardatur.

a ¶*In legem 1.*] eandem scilicet. ff. qd̃ mer. can. isti quidem. & §. de appellat. an sit. & c. consti tutis. & C. de iur. delib. scimus. §. fi vero posti. Arg. contra. §. de appe. dilectis filiis. vbi decanus qui non detulit ap

† Cap. 5. eo. tit. in 3. com pilatione. Et qui dicãtur vsurarii manifesti tradunt late tati in c. quia in ombus. §. eo. dde omni Arretinũ in §. ex ma lesciis. In situr. de ction.

pellationi, auditur appellans in eodem negotio: & idem videtur si in alium delinquat. ff. de ri. nup. filio patroni. §. 1. vbi patronus qui contra vnam legem venit, beneficiũ alterius amisit. ff. de mino. l. auxilium. in fi. vbi minor

1 Per hanc regulam, q̃ nõ sit dign⁹ legis auxilio is qui fit cõtra le gem, vide quid dicat Federicus de Senis cõ sil. 39. refert Abbas in c. 1. supra de iureiurã do.

delinquẽs beneficiũ restitutiõis amittit. Vin. & Io. reliquerũt hoc disputationi, vtrũ delinquẽs ꝓtra legẽ vnam, aliarũ perdat beneficiũ. Ego nõ credo q̃ propterea ꝑdat bñficiũ alterius, q̃a sic puniretur in eo in quo non deliquit: sufficit ergo q̃ amittat legis bñficiũ, quã cõtẽpsit: vt dicũt primæ cõcor. & illa lex, auxiliũ. loquitur in crimine, vbi nõ restitut. f minor. nec illa, filio patroni. obstare vt.

¶ *Glo. ſeq. quærit & ſoluit duos caſus excipiendo ſecundo quærit. ponit op. Io. & Tan. & ſol. in fi. elicit arg. quod ſtatim determinat.*

b ¶*Reſtituerit.*] Nunquid sufficit cautio de restituendo? Respõdeo q̃ non. arg. §. de re iud. cum aliquibus. ff. de pig. act. quod si nõ soluerit. nisi forte magna causa interuenerit. ar. ff. de re iudi. l. 4. §. ait prætor. puta si non sit soluendo: tunc sufficit prẽstare cautionẽ, q̃ ipse restituet: & audiri debet, vt postea alij restituat. ar. §. de resti. spo. olim 2. & §. de solut. Odoardus. & ff. de cef. bo. l. fi debitoris. vel si ille cui debeẽ cõsentiat, quia satisfactum intelligitur. ff. de pig. act. si rem. §. omnis. arg. §. de re iudi. quod ad consultationem. Item quid si nullus agit ꝓtra istum pro vsuris? Dixit Io. & Tan. q̃ facta denuntiatione in publico si nullus apparet, q̃ petit, debet iste audiri per litteras: sicut facit qui rem inuenit alienam, ad euadendũ pœnam furti, denuntiet publice, vt cuius est res veniat. ff. de fur. falsus. §. qui alienum. Hoc non credo sufficere; nõ enim excusatur vsurarius si nullꝰ repetat ab eo, vel si denũtiet: immo ẽt tenẽt vsurã restituere ialtẽ pauperibus, si nullꝰ apparet cui restituat: aliter nõ liberat à peccato, vt §. eo. cũ tu. vñ cũ nõ sit adhuc emẽdatus, si in crimine pseueret retinẽdo alienũ, nõ est audiẽd⁹. & hoc patet ꝓ litterã istã. q̃a nisi restituerit vel adhuc restituat cũ effectu, ergo bñficiũ legis habere nõ dẽt, cũ adhuc ꝓtra illã in crimine pseueret: vñ pòt ei dici, eiice primo trabẽ de oculo tuo, q̃ festucã de oculo fratris tui. t. q. n. multi. & 3. q. 7. c. infames. §. porro. in fi. & ita iudex nõ procedat ꝑ litteras tales, nisi postquã cõstiterit, q̃ plene purgatus fuerit: & hoc intellige cũ est manifestus vsurarius, aliàs iudex nõ denegaret ei audientiam: & sic iudex ex officio suo pòt eum repellere exemplo Domini. 3. q. 7. qui sine. c. postulatus. & §. de excep. exceptionem. & j. ca. proxi. & §. eo. q̃ pernicioſum. arg. idem erit, si non sit manifestus vsurarius, & reus excipiat q̃ non debet audiri, cum eodem reatu criminis inuoluatur, probatione recepta non auditur nisi restituat, vt dixi. Item quid si aliquis cõtendat in iure cum ipso impetrãte, & appelletur ante causam, nũquid expedietur ante causam appellationis? ar. est hic q̃ sic, ex eo qd̃ dicit: nisi prius restituerit, &c. si vsurarius impetrator appeller, non audirẽ illũ interim ꝑ litteras illas. Itẽ habes hic, q̃ litteræ, q̃ ab initio nõ valẽt, postea cõualescũt. §. de eo. ꝓpet. verũ. licet. & ex tenore. & hoc verũ est qñ ab initio non sunt nullæ ipso iure. Ber.

¶Idem.

¶*Non auditur vſurarius repetens vſuras, niſi prius reſtituat extortas.*

CAP. XIIII.

QVia † frustra legis auxiliũ inuocat, qui cõmittit in legẽ [a]: Statuimus, vt si quis vsurari[s] à nobis litteras impetrauerit, super restituẽdis vsuris vel † fructibus cõputandis in sortem nisi prius ipse restituerit [b] vsuras, quas ab aliis noscitur recepisse, auctoritate litterarum ipsarum nullatenus audiatur.

¶Idem Altisiodoreñ. epiſcopo.

¶ *Conuictus de vſuraria pranitate per ſuam & alia argumenta, poteſt manifeſtari vſurarius, & tamquam manifeſtus vſurarius compeſci ſecundum diſpoſitionem Lateran. concilij.*

CAP. XV.

CVm † in diœcesi tua sint quamplurimi vsurarij, de quibus minime dubitatur, quin sint vsurarij manifesti: contra quos propter timorem potentum [c], qui tuentur eosdem, nullus accusator apparet, nec iidem sunt per sententiam condemnati: Fraternitati tuæ taliter respondemus, q̃ licet contra eos nõ appareat accusator: si tamen aliis argumentis illos constiterit esse vsurarios manifestos [d], in eos pœnam in Lateran. † concilio contra vsurarios editã, libere poteris [e] exercere.

¶Idem.

¶ *Maritus recipiens pignus pro dote promiſſa, non tenetur fructus in ſortem computare. hoc dicit, & eſt caſus ſingularis: & alibi non probatur.*

CAP. XVI.

SAlubriter †: & infra. ¶ Sane generum ad fructus possessionum, quæ sibi à socero sunt pro numerata dote pignori obligatæ, computandos in sortẽ [f], non credimus compellendum: Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera [g] matrimonij supportanda.

† In Lateranen. concilio sub Alexandro iij. cap. 25. quod refertur in c. qa in omnibus. supra eo. tit.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõpilat. Et de materia & intellectu huius decretalis vide late Couarruiam. & citatos ibi per variar. ielo. lut. c. 1. nu. 3.

1 Manifestius vsurarius ex quibus cõiectura præter. Aretinum initio huius capit. citatũ vide Alexandrũ cons il. 172. in 1. par. Fulgosium cons il. 138. incip. visis. & Abbatem cons il. 81. incip. ex thesmato. in 2. volu.

CVm *in.*] Manifesti vsurarij, etiam nullo accusante possunt cõpelli p pœnã Lateran. concilij. hoc dicit. vel aliter, & sic vt in rubrica nota ẽn verum intellectum. cap. nam primũ summarium Io. And. parum habet dubij. Secunda pars: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS. In diœcesi Altisiodoreñ. plures erant vsurarij manifesti, sed propter timorẽ potentum, qui defendunt eosdẽ, nullus accusator cõtra eos apparet, nec sũt p sniam pdenati: q̃situ fuit quid de illis sit agendum? Rñdet Papa ẽpo diœcesano, q̃ cũ cõtra eos nõ appareat accusator, tñ si aliis argumẽtis cõstiterit illos esse vsurarios manifestos, pœnã Lateran. cõcilij cõtra illos poterit exercere. Not. q̃ iudex ex officio suo pòt pcedere cõtra criminosos manifestos, quamuis nõ accusentur.

c ¶*Potentũ.*] vñ excõicari posset. si pstent im pedimẽtũ volẽtib⁹ agere ꝓtra illos. §. de of. delẽg. c. r. & 11. q. 3. iniustũ. ¶ *Gloſ. ſeq. obiicit per locũ à diuiſione, & dupliciter reſpondet.*

d ¶*Manifeſtos.*] Si intelligas manifestos 2, i. notorios, non est opus aliis argumentis. §. de accusat. euidentia. §. de iureiu. ad nostram. & 2. q. 1. de manifesta. Si autem loquitur de manifestis nõ notoriis, ſm hoc euidẽs probatio requiritur ſm iuris ordinẽ. 11. q. 3. eorum. in fin. Ad hoc posset dici, q̃ illud notoriũ non habet facti perseuerantiam, vnde aliqua requiruntur argumenta. Vel dic q̃ solẽnis fama docet ipsos esse vsurarios. & ideo ꝑ famã & alia argumẽta puniunt̃, q̃a solafama nõ sufficit ad pdẽnationẽ. arg. 23. q. 6. fi duo. & 3. q. 3. §. item sæpe fit. & §. de iureiur. ex litteris.

e ¶*Poteris.*] Ex officio tuo, vt dixi §. eo. c. proxi. licet nullus appareat accusator.

2 Manifestius vsurarius ex quibus cõiectura præter. Aretinum initio huius capit. citatũ vide Alexandrũ cons il. 172. in 1. par. Fulgosium cons il. 138. incip. visis. & Abbatem cons il. 81. incip. ex thesmato. in 2. volu.

S*Alubriter.*] Maritus fructus rei dotalis, vel oblatæ pro dote nõ tenetur in fortem computare. hoc dicit. Primo ponit dictũ: Secundo eius causam assignat ibi, *Cum frequenter.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis accepit aliquam in vxorẽ certa dote sibi à socero constituta: fed quia socer ille pecuniã tunc tẽporis non dedit, cũ genero spõsam daret, tradidit ei quãdã possessiones ꝑ dote, quas dedit sibi in pignus, quousque dos ei fuerit persoluta: q̃ritur vtrũ fructus percepti de illis possessionibus pignori obligatis, debeãt commutari in sortẽ: & respõdet Papa, q̃ non: cum frequẽter fructus dotis non sufficiant ad onera matrimonij supportanda. No. hic casum, in quo fructus non computantur in sortem.

f ¶*In ſortem.*] hic est casus, in quo fructus non computantur in sortem. alios habes notatos §. eo. conquestus.

¶ *Glo. ſequens tractat de fructibus dotalibus, quando cedant marito, & quando non: ſecundo tractat de periculo cuictionis, vel deteriorationis rei dotalis, ad quem ſpectat.*

3 Et sit ratio quæ habetur. ff. de vsur. in pecudũ. in fi. ibi dicitur abſurdũ videri, hominẽ in fructu esse: cum oẽs fructus rerũ natura hominum gratia comparuerit: vt de Tullio li. 1. de offic.

g ¶*Oner.*] hoc ideo dicit, quia fructus dotis cedũt lucro marito propter onera matrimonij. C. de iur. dot. pro oneribus. ad hoc aũt vt maritus lucretur fructꝰ rei dotalis, requirit vt sustineat onera matrimonij. ff. de doli excep. l. pater. in prin. Itẽ oportet q̃ possessio rei dotalis tradita sit. ff. solu. mat. de diuisiõe. fructꝰ vero pcepti ante matrimonium restituuntur mulieri, nec cedũt lucro marito. ff. de vsur. videamus. §. ante penult. similiter fructus & fœtus pecudũ dotaliũ lucratur maritus. ff. de iur. dot. plerunque. §. fi serui. Idẽ est in fundo cretifodino, vel argentifodino. ff. fol. ma. diuortio. §. fi seruus. Itẽ secus est in lapifodinis, vbi lapis nõ renascit, & in arboribus nõ cædẽdis 4. ff. fo. ma. diuortio. §. fi fundũ. & duob. §§. seq. Itẽ fallit hic illa regula, Cuius est emolumẽtũ, eius dr esse periculũ. licet. n. ad illos spectet emolumẽtũ rei dotalis, non tñ rei periculũ, vel cuiũlibet vel deteriorationis. ff. de iur. dot. plerũq;. in prin. & §. 1. & C. eo. ti. l. 1. tñ cũ distinctiõe, an res date i dotẽ sint æstimatæ, vel nõ, vt ibi distinguit: sed hoc est verũ, nisi res dotalis pfisitat in numero, põdere, vel mẽsura: tũc periculũ taliũ spectat ad virũ. ff. de iure do. res i dotẽ. l. 1.

4 Cædendis alias cæduis hoc intẽdit si esset sylua cædua, arbores bene essent in fructu. Io. And.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Michael.] Primo ponit partis querelam: Secundo clausulam, quam stylus curiæ apponit in litteris, quæ impetrantur ad recuperandas vsuras sAbbas.

CASVS. Michael laicus conquestus fuit domino Papæ, q̃ M. & quidam alij ciues Bonoñ. multa extorserũt ab ipso, & à patre suo. cuius hæres extitit per vsurariam prauitatem: vnde mandat Papa eſo Bonoñ. vt in causa procedat, ſm q̃ de iure fuerit procedendum: prouideat tñ attentius, ne in negotio p̃cedat eadem auctoritate illarũ litterarum, nisi dictus Michael restituerit, vel adhuc restituat, si quas ipse aliquando, vel pater eius extorsit vsuras. Nota q̃ frustra legis auxilium inuocat, qui cõmittit in legem. Item q̃ morbo consimili laborat, ptra aliũ non est audiendus. Item ex qua persona quis lucrum capit, de eius facto tenetur. Item filius tenetur ex facto patris.

a ¶ *Extitit.*] alias non teneretur, nisi esset hæres. ſ. eod. tua nos.

b ¶ *Adhuc.*] hoc expositũ est ſ. eo. q̃a frustra. ¶ *Glossa seq. primo not. q̃ filius ex facto patris conuenit & conuenitur. secũdo quærit & soluit. tertio quærit & fortificat. all. ad negatiuã. contraq̃ allegationem inducit decre. tua. & sol. arg. ad affirmatiuam, & hanc partem tenet, licet vacillando. quarto iterũ quærit. arg. affirmatiue. sed contrarium soluit.*

c ¶ *Pater.*] Hic habes q̃ filius tenetur ex delicto patris. sic ſ. eo. tua nos. & agit ex facto patris, vt hic patet. & sic repetitio vsurarum datur hæredi & contra hæredem, vt hic patet:

¶Idem episcopo Bonoñ.

¶Repetens vsuras non auditur, nisi restituat extortas per se, vel per alium, à quocunque causam habeat.

CAP. XVII.

Michael † laicus suam nobis querimoniam destinauit, quòd M. & quidam alij Bonoñ. ciues multa extorserũt ab eo, & à patre suo, cuius hæres extitit, nomine vsurarum: & infra. ¶ Attẽtius prouisurus, ne auctoritate nostra in negotio procedas eodem: nisi dictus conquerens restituerit, vel adhuc [b] restituat, si quas aliquando ipse, vel pater [c] eius extorsit vsuras.

¶Idem [in concilio generali.

¶Etiam Iudæi compellendi sunt ad restituendas vsuras extortas à Christianis, & ad soluendas decimas, vel oblationes, de eorum possessionibus.

CAP. XVIII.

QVanto amplius Christiana religio ab exactione compescitur vsurarum, tanto grauius super his Iudæorum perfidia insoleſcit †, ita quòd breui tempore Christianorum exhauriunt facultates. ¶ Volentes igitur in hac parte prospicere Christianis, ne à Iudæis immanitet aggrauentur, synodali decreto statuimus: vt si decætero quocunque prætextu, Iudæi à christianis graues immoderatas ve [d] vsuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderato grauamine satisfecerint cõpetenter, vnde Christianis (si opus fuerit) per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compellatur, ab eorum commerciis [e] abstinere. Principibus autem iniungimus, vt propter hoc non sint Christianis infesti, sed potius à tanto grauamine studeant cohibere Iudæos. ¶ Hac eadem pœna Iudæos decernimus cõpellendos, ad satisfaciendum ecclesiis, pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus † aliis percipere cõsueuerant, antequã ad Iudæos quocunque titulo deueniſſent [f]: vt sic ecclesiæ conseruentur indemnes.

¶Gregorius nonus fratri R.

¶Vsurarius est, qui à debitore recipit aliquid vltra sortem, etiam si suscipiat in se periculum. hoc dicit primo: Non est vsurarius emptor rei minus iusto pretio, si tunc verisimiliter dubitetur, an tempore solutionis plus vel minus sit res valitura. hoc dicit secundo. Propter dubium excusatur is, qui ex eo, quòd differt solutionem pretij, vendit rem plus quàm valeat, si non erat eam alias venditurus. hoc dicit tertio.

CAP. XIX.

NAuiganti †, vel eunti ad nundinas, certã mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo, q̃ suscipit in se periculũ [a], receptu rus aliquid vltra sortẽ, vsurarius est censendus. ¶ Ille quoque, q̃ dat decẽ solidos, vt alio tempore totidẽ sibi grani, vini, vel olei mensuræ reddantur: quæ licet tunc plus valeant, vtrũ plus vel minus solutionis tempore fuerint valituræ, verisimiliter dubitatur [b]: non debet ex hoc vsurarius reputari. ¶ Ratione huius dubij etiam excusatur, qui pannos, granũ, vinum, oleum, vel alias merces vendit, vt amplius, quam tunc valeant in certo termino recipiat pro eisdem: si tamen ea tempore contractus nõ fuerat [c] venditurus.

TITVLVS. XX.

De † crimine falsi.

¶ Augustinus †.

¶ Testis falsidicus tres ledit, Deum, iudicem, & partem: & falsus est non solũ qui mendacium dicit, sed etiam qui veritatem occultat.

CAP. I.

Falsidicus testis tribus personis est obnoxius [d]: primum Deo, cuius præsentiã contẽnit, deinde iudici [e], quem mentiendo fallit: postremo innocenti, quem falso testimonio ledit [f]. ¶ Vterque reus [g] est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille, p̃desse non vult, & iste nocere desiderat.

¶ Lucius tertius Vigorien. † episcopo.

¶ Sententia lata per falsas litteras, non debet executioni mandari.

CAP. II.

SVper † eo, quòd sententiam auctoritate litterarum falsarum [h] latam noluisti executioni [i] mandare, tuam prudentiam commendamus: Mandantes, vt quotiens aliqua scripta sub testis falsus tribus personis obnoxius est, ſ. Deo, iudici, & proximo: & in tribus debet puniri. Item qui veritatem celat, peccat: & ideo testis compellitur ferre testimonium.

d ¶ *Obnoxius.*] ideſt, obligatus.

¶ Gl. seq. ponit duplicem modum puniendi falsum testẽ, & quòd sententia ad eius dictũ lata retractatur: nec fit eius executio: & duplicẽ ponit opinionem de ipsius nullitate.

e ¶ *Iudici.*] qui 2. eum extraordinarie punire potest causa durante. glossa p̃c. de testib. nullum. sed causa finita potest accusari lege Cornelia de falsis. ff. ad l. Cor. de fal. l. 1. & etiam l. Cornelia de fic. ff. ad l. Cor. de fica. l. 1. 1. respon. & §. 1. Punitur enim falsus testis, & si conatus nõ habuit effectum: sententia tamen per falsum testimonium dicta, vel instrumẽta falsa retractari debet falsitate reperta vsque ad 20. annos. ſ. de excepr. cũ venerabilis. nec est mãdãda executioni, si hoc obsiciatur. ſ. c. px. vbi de hoc. & nulla est secundũ quosdã quia ex ea non datur exceptio. ff. de exceptioni. q̃ agnitis, dominus Azo dicebat q̃ est aliqua: sed nõ datur ex ea exceptio cũ effectu. ff. de Andre iudi. diuos. quousq; enim cõstet de falsitate, habetur interim pro ſ. de fide instru. accepimus. vbi de hoc.

1 De mate a huius hic videto Zanchinum tract. 1 de hæret. cap. 14.

† Virgoñ.

† Cap. 4. tit. de reiudi a tain 2. cõpilatione; qd etiã hoc ad monet. Io.

¶ Glo. seq. triplicẽ culpæ triplicem ponit pœnam.

f ¶ *Ledit.*] Quia in tribus offendit, triplex pœna ei debetur. Primo quia Deum offendit, septennis pœnitentia sibi iniungitur, p̃ periurio. 6. q. 1. quicunque, quia iudicẽ delusit, infamabitur. 11. q. 5. quisquis conuictus. & verberibus castigabitur. 5. q. 5. illi qui. vel extraordinarie punietur, vt dictum est in proxima notula: & quia proximum lædit, iuxta modum læsionis punietur. arg. 3. q. 9. nihilominus. licet ibi non loquatur de tali pœna.

g ¶ *Reus.*] De hoc habes 11. q. 3. quisquis.

SVper.] Primo commendat eum cui scribit de præterito: Secundo instruit eum de futuro: ibi, *Mandantes.* Abbas.

CASVS. Quædam sententia lata fuit auctoritate falsarum litterarum: ille pro quo lata fuit sententia, impetrauit executionẽ faciendam per episcopum Vigorien. ille citatis partibus, vt sententia illa lata esset auctoritate falsarum litterarum, nõ debebat executioni mandari, cum nulla esset: episcopus litteris illis visis, noluit eam executioni mandare, cum essent falsæ, consuluit Papã, per falsas litteras mandare executioni, præcipiens ei, vt quotiens aliqua scripta sub nomine Papæ destinata, redarguenda videritfalsitatis, nullam eis fidem exhibeat, nec obseruet, quod per ipsas mandatur, sed eum, qui præsentauerit illas, faciat detineri. Not. q̃ falsæ litteræ non conferunt iurisdictionem: & ideo nullo tẽpore conualescit, quod per eas iudicatum est. Item iudex non debet sententiam mandare executioni, vbi videt eam nullam, secus si esset iusta. Item falsarius debet detineri.

¶ *Glo. seq. distinguit duplicem falsitatem.*

h ¶ *Falsarum.*] Hic dicebat Lau. q̃ sine tẽporis præfinitione semper tractanda est sententia de falso: quia ipso iure nulla est 3: quia defectus est in iurisdictione: quia falsæ litteræ nullam attribuunt iurisdictionem, sed vbi aliàs agereretur de falso, retractatur vsque ad 20. ann. vt dixi ſ. c. proxi.

3 Adde qd not. Cy. in l. 1. C. fi ex fal. instru. idem in l. querelam. in 4. oppo. C. de fal.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

i ¶ *Executum.*] Et ita patet, q̃ executor subsistere debet, vel sustinere, si obiiciatur, q̃ sententia lata sit per falsas litteras. sic ff. de iudiciis. ſi prætor. Arg. contra: de off. dele. cap. pastoralis. & ibi solnitur hoc: vbi plene habes quando fieri debeat executio, vel quando non. supra, de reiudi. decætero.

a ¶ *Non*

† Cap. 2. eod. tit. in 4. compilatione. præter doctores hic v decitatos in c q̃a frustra. supra eo. & Syluestrum verbo. vsura. 6. vbi plenissime. adde Couarruuiam citatũ super glossa.

† Idem scilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateran. c. 67. & c. 3. eod. tit. in 4. cõpilatione. Et de materia vide ciratos. in c. post miserabilem. Iu pra eod. tit. & præcipue Marquardum.

† inoleſcit in codice Barbatiæ, ideſt, creſcit

1 Hæc opinio glossæ communis est, vt testatur Couarruuias lib. 3 variar. resolut. c 3. vers. Tertio inquirendum est. vbi late agit. de materia huius decretalis, & glossæ.

† Hodie Iudæi nõ possunt habere bona immobilia per extraugantem Pauli iij. & Pij. V. Pontificis Max. quæ citantur in c. multo: cũ supra de Iudæis.

† Vide cita tos in c. ja ciuitate. ſu pra eod. tit. & Dominum Sotum lib 6. de iustitia & iure. q. 4. art. 1. vbi plene expendit in tellectum huius decretalis. adde Augelũ Clauasum in summa verbo. vsura. 1. nu. 38. vers. vtrum manuas pecuniã. & S. Antoninum 3. par. tit. 1. c. 7. §. 22.

† Vide plene per Bart. in l. omam. 2. §. 9. 60. ar. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

x Melius l. quæ est vl ti. vbi dicitur q̃ excu tio ei indi catæ su pe ditur, & lutum per talem sentẽ tiam repeti tur, lo. An.

a ¶ *Non obserues.*] Et si per errorem per talem sententiam solutũ est, potest reuocari. C. si ex falsis instrumen. l. prima & secũda. & ff. de exceptio. l. qui agnitis 1. Bern.

AD *audientiam.*] Cõis diuisio: Secunda ibi, *Fraternitati:*

CASVS, Quidam clerici falsauerãt sigillum regis Franciæ: eps quidam posuit eos in carcere, & significauit hoc dño Papæ, & quęsiuit qualiter essent puniendi? Rñdet Papa q̃ nec membrũ eis auferri faciat, nec pœnam infligi corporalem, per quam mortis periculũ incurrere possint: sed eis à suis ordinibus degradatis, in signum maleficij aliquem characterẽ imprimi faciat, q̃ quod inter alios homines cognoscantur & vide Iulũ prouinciam eos abiurare compellat. Not. q̃ sigilla regum sunt authentica. Item ecclesia pœnam sanguinis non infert. Item aliter puniuntur falsarij clerici litterarum dñi Papæ, quàm sigillorum regũ: sed illud est speciale in litteris nomini Papæ.

† Capit. 2. eod. tit. in 1, compilatio. Clarum in §. falsum. ver. sunt e riamalis ca sus. & in pract. crim. q. 36. & Gui do em Papæ decisio nc. 455.

b ¶ *Mortis.*] Hanc pœnam ecclesia non imponit. 23. q. vlti. his à q̃bus. & cap. sæpe. & ś. cleri. vel mona. sententiã sanguinis.

¶ *Gl. seq. cum seq. signat duo contrariæ, & soluit.*

c ¶ *Degradatis.*] sic ś. de iudi. cum nõ ab homine. Sed contra. vł j. eo. ad falsariorum. vbi traditur secũlari potestati puniẽdus: sed illud speciale est in falsariis litterarum dñi Papæ 2, vt statim tradantur secũlari potestati.

† Capit. 1. tit. de falsariis in 3. cõpilatione. 2 Adde qua pœna puniatur falsifi cans priuilegium scriptu ram. no. in l. penult. C. de fal. Barr. in l. si quis. ff. ad legem Cornel. de fal.

d ¶ *Characterem.*] arg. contra supra de rap. in archiepatu. & supra, ne clerici. vel mona. sententiam. Sol. character iste nõ ita profunde debet infligi vt sanguinem eliciat: sed cutis superficies deformetur in signum maleficij, & hoc propter odiũ criminis: quia facies hominis ad instar cælestis pulchritudinis facta, fœdari non debet. C. de pœnis. si quis in metallum. sed illa pœna aliàs infligi non debet à iudice ecclesiastico: quia periculum imminet in ipsa infligenda: & huiusmodi adustio clericis est prohibita. supra, ne cleri. vel monachi. sententiam.

DVra.] Prima pars punit non recipientes litteras de manibus Papæ vel officialium. Secunda punit non destruentes litteras falsas: ibi, *Adiicientes.* Abb. Sicul.

CASVS. Quia clerici & alij recipiebant literas in curia à quibuscũque, propter quod falsitatis periculũ imminebat, statuit Innocẽtius, & sub pœna excõicationis & suspensionis ordinis & beneficij districtius inhibet, ne aliquis apud sedẽ Apostolicã litteras Papæ recipiat, nisi de manibus dñi Papæ, vel de manibus illorum, qui ad hoc officium de mandato Papæ sunt deputati: Si vero persona tantæ fuerit auctoritatis, vt ipsum deceat per nuntiũ litteras recipere, nuntium ad cancellarium vel ad Papã mittat idoneum, per quem litteras recipiat iuxta modum prædictũ. Si vero aliquis huius mãdati transgressor extiterit, si laicus fuerit, excõicationi subiaceat, si clericus, officij & beneficij sui suspensiõe dãnetur. Statuit etiam, vt Prælati ecclesiarum generalẽ ferãt sententiam, quam per singulas parochias frequentius faciãt innouari: q̃ si quis falsas litteras se habere cognoscat, infra viginti dies illas destruat, aut resignet, si pœnam illam voluerit euadere quã sentẽtiam nullus relaxare præsumat sine speciali mandato dñi Papæ, nisi in mortis articulo, & si absolutio cõtra hoc præsumpta fuerit, nullam obtineat firmitatem. Not. q̃ litteræ Apostolicæ de manu Papæ, vel illius qui ad hoc officiũ per Papã deputatus est, debent recipi: aliàs ps̃umptio est cõtra eas. Itẽ qui ꝓtra hoc fecerit, si laicus est, excõicationi subiaceat: si clericus, debet officio & beneficio damnari. Item ar. q̃ litteræ per excõicatum impetratæ nõ valent. Item qui habet falsas litteras, infra viginti dies illas destruat aliàs cum sententia super hoc lata est, erit excommunicatus. Itẽ excõicatio in diem lata non ligat, nisi post diẽ elapsum. Item falsarius litterarum dñi Papæ, non pòt ab alio, quàm à dño Papa absolui, nisi in articulo mortis. Item in casu isto qui excommunicat, nõ potest absoluere, & hoc est, quia Papa hoc prohibuit, & si fiat, non tenet absolutio, quia & hoc præcipit.

† eorum

e ¶ *Per nuntium.*] specialiter cum mandato ad hoc destinatum. supra, de rescrip. nonnulli. Io.

¶ *Glo. seq. arguit, & remittit.*

f ¶ *Idoneum.*] Arg. q̃ non valent litteræ per excõmunicatum 3 impetratæ: aliàs enim per quamcunque personã, eriam si per seruũ impetrentur, valent. C. de preci. impe. offe. vniuersis, quod forte posset intelligi. cum princeps ex certa scientia ei cõcesserit litteras. arg. ff. de bo. pos. seruus instrumentum enim suspectum est ex persona. arg. ś. de rescrip. ad audientiam. ff. de eden. si quis. similiter nõ valer rescriptum ab hæretico 4 impetratum. C. de sum. tri. l. 2. Io.

3 Vide Panormitanũ in c. significauerunt supra de excep. & Speculat. tit. d actore.

4 Quoniã hæreticus caret omni legum auxilio l. Manichæos C. de

g ¶ *Subiaceat.*] Ex hoc vł, q̃ qui contra facit, sit ipso iure excõicatus: sed nõ credo q̃ sit excommunicatus ipso iure: quia nec seruatur hoc, immo indifferenter videmus, q̃ quilibet per nũtium litteras impetrat, & hoc Papa scit, & tolerat, nec aliquem repellit, nisi esset excõmunicatus: sed hoc intelligitur: cũ litteræ de manibus dñi Papæ, vel bullatoris tantum sunt recipiẽdæ, quia aliàs falsæ sunt. infra, cap. proxi. & ille qui litteras recipit, est excommunicatus, vt hic dicit.

h ¶ *Innouari.*] vt supra, de iudic. ita quorundam. in fi. vbi de hoc.

i ¶ *Dies.*] in quibus deliberet super litteris. sic 3. quæst. 3. cap. inducię. §. offeratur. & j. de cleri. excom. ministr. illud. & ff. ex qui. caus. maio. l. ab hostibus. §. vlti.

k ¶ *Destruat.*] sim. 5. q. 1. quidam. & l. si quis famosum. C. de famo. lib.

l ¶ *Resignet.*] tali qui possit, ꝑdesse, & nõ obesse. arg. 22. q. 5. hoc vł.

¶ *Glo. seq. duas qnæstiones format. & sol.*

m ¶ *Euadere.*] si super hoc lata est per diœcesanum, vt hic præcipitur: tamen aliam sententiam dñi Papæ siue canonis incurrit. infra eod. falsariorum. Quid si aliquis simplex vtitur litteris talibus ignoranter? non excusatur: quia per alios debet hoc inquirere. ar. 37. dist. §. vlti. Quid si falsitas fuit ita latens, quòd non potuit videri etiam à perito? Rñdeo, q̃ si fecerit diligentiam, quam potuit, per se & per alios, nõ credo ipsum teneri, alioquin nõ excusatur. argum. supra, de homi. c. Ioannes. &c. vltim. & in aliis pluribus cap. & 50. dist. si duo. B.

n ¶ *Mortis articulo.*] Casus iste semper excipitur. 17. q. 4. si quis suadente. j. de sententia excommu. à nobis & supra de offi. ordi. pastoralis.

o ¶ *Relaxari.*] Argu. ex quo Papa sibi aliquid specialiter reseruat, aliis denegat facultatem disponẽdi aliquid super illo: sed vbi ab solutionem

solutionem non reseruat, aliis intelligitur esse concessum. j. de sententia excommunicatio. nuper.

LIcet.] CASVS. In decretali præsenti distinguit Papa septem species falsitatis, ꝑ quas litterę Apostolicę cognosci deberẽt vtrũ sint falsæ, quas quilibet diligens, qui per litteras Apostolicas cõuenitur, debet aduertere diligẽter, quas per singulos §§. videas per teipsum. In §. Eos etiã dicit Papa q̃ illi nõ sũt immunes à crimine falsitaris, qui litteras Apostolicas recipisit, ꝓtra teneorẽ constitutionis ꝑ xime prædictæ. Itẽ quidam sunt qui accedunt ad bullam, & falsas litteras proiiciunt, vt de vera bulla cum aliis sigillentur. Sed istæ duæ † Capit 2. eod. tit. in 2. compilatio. De materia simili vide Archidiacon & Turrecremata i Clementin. 19. dist. adde omni no Rebuffũ in præxi. be nefic. tit. de bis qui opponi cõtra bullam pos sunt, vbi de materia hu ius cap.

† ex vera bulla.

species falsitatis nõ possunt de facili comprehendi, nisi vel in modo dictaminis, vel in forma scripturæ, vel i qualitate chartæ falsitas cognoscatur. In aliis autẽ diligens indagator cõsideret, vel in cõiunctione filiorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtusione, si bulla non sit æqualis. Nota diligenter hanc decr. & inuenies in ea multos modos falsitatis litterarum dñi Papæ, q̃ qualiter deprehendantur, satis pater i littera.

3 Vide Panormitanũ in c. significauerunt supra de excep. & Speculat. tit. d actore.

¶ *Glo. seq. vltra notãt species falsitatis, quas ponit textus, ponit 7.*

a ¶ *Falsitatis.*] Circa huiusmodi vitium falsitatis nota, q̃ præter hos modos, qui hic exprimuntur, sunt alij casus falsitatis: Ex dicto i enim vel tacito dicitur litteræ falsæ. ś. de re scrip. super literis. & in tali falso distinguit prout ibi dr̃, & pro tali falso non punitur, nisi quia non habet commodum litterarum. Et est arg. ad idem. ff. de fal. si quis obsignauerit. Itẽ charta dr̃ falsa scripto, vt cum scriptũ est in ea, omnes canonicos fuisse præsentes, qui non fuerunt omnes præsentes. & talis vt falsa rius punitur, vt ś. de his quæ fiã præla. fi consen. c. quanto. & ab officio & beneficio talis suspenditur. ś. de testi. tam litteris. Itẽ dr̃ charta falsa si appareat rasa vel mutata i loco suspecto. j. de priuil. cum olim. & ś. de fi. instru. inter dilectos. & ś. de reli. domib. cũ venerabilis. immo & qui litteras iudicũ tali modo falsat, puniri debet in beneficio suo. ś. de rescript. olim. de hac rasura dicitur j. eo. §. quinta. Item præsumitur falsum rescriptum, licet forsitan nõ sit, ita q̃ per ipsum nõ procedatur, si habet in se vitium latinitatis supra de rescrip. ad audientiam. Item si instrumentum suspectũ inducitur, & ei non imponitur fides, dr̃ falsum, C. de proba. iubemus 2. Item dicuntur litterę falsæ, si eps appellatur filius. Vel si Papa vni loquitur in plurali. j. eo. d. c. proxi. Item rescriptũ dr̃ falsum, si est impetratum sine mandato. supra de rescrip. nõnulli. Itẽ alio nouem modos falsitatis habes hic expressos. Et quicunq; tali modo vel alio quocunq; litteras dñi Papæ falsauerit, vel vsus fuerit illis scienter, excõicatus est, vt j. eo. d. ad falsariorum. & debet tradi curiæ seculari conuictus & degradatus: ibi dr̃. in aliis autem falsitatibus prædictis, licet puniri debeant, non ipso iure excõicati, nec curiæ seculari tradẽdi, nisi forte eps diœcesanus generalem tulerit excõicationem, sicut Bonon fecit, qui excommunicauit omnes illos qui falsum instrumentum fecerunt vel fieri fecerũt: vel qui testimonium falsum tulerit, vel procurauerit fieri: vel qui igem apposuerit.

ADDITIO. Modi falsitatis bullarum Apostolicarum comprehenduntur his versibus:

Forma, stylus, filum, membrana, littera, sigillum.
Hæc sex falsata dant scripta valere pusillum.

b ¶ *Apponatur.*] Apponens secundum leges aqua & igne interdicitur. ff. ad le. Cornel. de fal. l. vltima 4.

4 Loquitur in illo, qui vtitur falso rescripto vel falsificõstitutione, nullo auctore habito. Ioan. Andr.

¶ *Gl. seq. tractat de rasura duplici, scilicet litterarum Apostolicarũ, & aliorũ instrumentorum, & vtriusque dicti soluit vnum contrarium.*

c ¶ *Tenuem.*] Quicunque tradit vel immutat rescriptũ dñi Papæ sibi assignatum, excõicatus est, & falsarius, vt dixi in ꝓxima notula. & in hoc nullam distinctionem adhibeo, licet sit arg. extra. ś. de fi. instr. litteris. q̃ intelligo illam rasuram factã per illum qui litteras ipsas scripsit, & non per illũ qui vtebatur illis. Si vero litteræ clausæ essent, non nocet rasura in quocunq; loco fuerit: quia nõ est præsumptio ꝓtra impetrantẽ 5.

5 Argum. ad hoc in l. comparationes. C. de fi. instr.

In aliis autẽ litteris vel instrumentis potest distingui, vtrum sint rasuræ in loco suspecto, vt & in l. si vtũc obsit. supra de religi. domi. cum venerabilis. & hoc intelligit quũ rasura est in loco suspecto. & sic nõ ꝓdicit, j. eo. c. vlti. quæ intelligitur quũ rasura nõ est in loco etiam suspecto, & modica est rasura, scilicet paucarum litterarum.

† Antinacen. † Antibaren.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilatione. & quatenus hic tractant Doctores de stylo Romanæ curiæ vide per Felinũ in c. 2. supra de rescrip. ad de Romanũ cenſi. 376. in cap. quæstio est.

d ¶ *In forma scripturæ.*] Quia per comparationem litterarum probatur falsitas. C. de fi. inst. l. comparationes, & ex stylo dictandi fit cõparatio, vt hic dicit. in aliis autẽ litteris nõ attenditur talis cõparatio:

¶ *Glo. seq. ponit quandam expertam doctrinam.*

e ¶ *Chartæ.*] & in hoc est alia cõparatio notanda, scilicet q̃ rasura chartæ quantuncunque fit subtiliter rasa, siue incisa, si aliter dicerni non possit, elenari debet ad solem, & interponi debet inter solem & oculos, & statim apparebit rasura.

QVam grauі.] Primo ponit admirationem. Secundo: ibi, *Cum scire.* in tribus, quæ sunt de stylo curiæ informat, & primo reducit ad propositum. Tertio: ibi, *Propter quod.* generaliter concludit. Abbas.

CASVS. Quidam eps coram legato Apostolicæ sedis super quibusdam criminibus accusatus, renuntiauit epatui: postmodum ad Apostolicam sedem accedens, quasdam litteras sub nomine Apostolicæ sedis ad archiepm suũ Actinacensem reportauit, in quibus cõtinebatur, q̃ ipsum restitueret ad ecclesiam suam, altero substituto inde remoto: quod & fecit. Rex illius loci, nõ credẽs litteras illas à sede Apostolica emanasse, ꝓcepit litteras illas & ipsum impetrantem ad sedem Apost. præsentari: dñs Papa visis litteris, quæ ipsi archiepo fuerant præsentatæ, rescribit eidem, dicens, q̃ in eis tã in continẽtia, q̃ in dictamine falsitatem inuenit, & in hoc fuit admiratus, q̃ litteras illas à sede Apostolica credidit emanasse, cũ ipse scire debeat consuetudinem Apostolicæ sedis talẽ esse, vt Patriarchas, Archiepos, Epos, fratres appellet, cæteros oẽs dilectos filios in suis litteris nominando: & q̃ vni personæ scribit, vtique ei loquitur in plurali, vos vel vester appellando, sed in litteris præsentatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

sentatis huic, dilectus filius vocabatur: vnde mãdat quatenus litteras Apostolicas taliter studeat intueri tam in filio, bulla, charta, quàm stylo, ꝙ veras pro falsis, & falsas pro veris nullo modo admittat. Not. ꝙ Papa omnes epos & superiores, fratres appellat, inferiores autẽ oẽs dilectos filios: & si aliter appellétur, litterę sunt falsæ. Item vni non loquitur i plurali, cuiuscunq; dignitatis sit. Ité falsitas præcipue deprehenditur in bulla, filo, charta, & stylo.

a ¶ *Dictamine.*] supra, c. prox. in fine. Ber.

¶ *Cl. seq. recitari potest per contrarium.*

b ¶ *In plurali.*] In his ergo potest deprehendi falsitas, & de facili, quã facile est videre qua liter appellet epm, vel pra de testa- iseriores, & cui loquif ve. sic. d le- in plurali. & in antiqua cto. f. n. O. tempora hoc nõ seruabatur: Gregorius enim qualiter ap loquebatur vni in plupeller Cardi rali, & de se qnq; singu nales, quo- lariter, qnq; pluraliter. rum hic nõ supra, de prescriptio. nimeminit. hil. 23. dist. cõis filius. &

† Vide quę notata sunt in cap. Raynaldus. sub tit. de testa. ve. sic. d le- cto. f. n. O. vbi inuenies qualiter appeller Cardinales, quorum hic nõ meminit.

† In multis exemplaribus ita: dilecto in Christo filio, vocabaris. Hęc clausula in solita prę- ptionem fa- cit falsitatis Alexander consil. 46. in 3. volu. & Felinus id. c. causam 2. d restibus.

† Dictio litteris, deest vel in antiquis codicibus.

99. dist. ecce. sed hoc faciebat ex magna humilitate, & tunc erat talis cõsuetudo, sed illa imsi mutata est. alij episcopi appellãs suos subditos fratres vel socios. 8. q. 2. quid autẽ, & 10. q. 3. cauendum. & infra de excessibus prælato. c. 1.

c ¶ *Tam in bulla.*] vt s. cap. proxi.

A *D falsariorũ.*] Primo punit falsantes litteras Papæ p se vel p aliũ: Scdo punit tes litteris falsis: ibi, *Qui vero.* Abbas.

CASVS. Ad cõfusionem falsariorũ statuit Inno. iij. de cõsilio fratrum suorũ, vt qui litteris Apostolicis vti voluerint, eas prius diligẽter examinent, quia si falsis litteris vti se dixerint ignorantes, pœnas euitare nõ poterũt inferi⁹ positas: ipse enim excõmunicationi subposuit omnes falsarios litterarum Apostolicæ sedis, qui per se vel p alios vitiũ falsitatis exercent, cũ omnib⁹ fautoribus & defensoribus suis, statuens vt clerici, qui falsarij deprehensi fuerint, omnibus beneficiis & officiis perpetuo sint priuati, ita ꝙ qui per se vitium falsitatis exercuerint, à suis officijs degradati, seculari Potestati tradantur ẽm leges puniendi, & si laici fuerint, per easdẽ leges puniatur legitime: illi vero qui sub nomine Papæ falsis litteris p alios impetratis vtũtur, si clerici fuerit, officiis & beneficiis spolientur: si laici fuerint, tãdiu maneant excõicati, donec satisfaciant competenter, ita videlicet ꝙ & in clericis & in laicis malitia grauius puniatur quàm negligẽtia: & idẽ obseruandum est de his, qui falsas litteras impetrant. Not. ꝙ omnes falsarij litterarum Apostolicæ sedis cum fautoribus & defensionis. adde hoc vitium puniendi sunt secundum leges. Et not. hic vnũ casum, Matthæum in quo clericus statim post degradationem traditur curiæ seculari. Item vbi clericus deponitur vel spoliatur officio & beneficio pro aliquo delicto, laicus pro consimili potest excommunicari. Item malitia grauius punienda est quàm negligentia.

d ¶ *Examinent.*] Quòd si nõ fecerint, in dolo esse videntur: sine dolo enim falsum non committitur. C. ad l. Cor. de fal. nec examinent [d]: quoniam si falsis litteris se vsos dixerint [e] ignoranter, eorũ sera pœnitentia euitare nequibit pœnas inferius adnotatas. Nos enim omnes falsarios [f] litterarũ nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus & defensoribus suis, anathematis vinculo decernimus innodatos: statuentes, vt clerici, qui falsarij fuerint deprehẽsi [g], omnibus officiis & beneficiis ecclesiasticis perpetuo sint priuati: ita quòd qui p se falsitatis vitiũ exercuerint, postquã per ecclesiasticũ iudicẽ fuerint degradati, seculari Potestati tradãtur [h], secundũ cõstitutiones legitimas [i] puniẽdi p quã & laici, qui fuerint de falsitate cõuicti, legitime puniãtur. ¶ Qui vero sub nomine nostro [k] litteris falsis vtũtur, si clerici fuerint officiis & beneficiis ecclesiasticis spoliẽtur: si laici, tandiu maneãt excommunicationi subiecti do nec satisfaciant cõpetenter: ita tamen, vt in istis [l] & in illis [m], malitia grauius, quàm negligẽtia [n] puniatur. quod & de his qui falsas litteras impetrãt, statuimus obseruandum.

¶ Idem.

¶ Qui per se vel per alios litteras Papæ falsant, excommunicati sunt cũ suis fautoribus: & clerici officiis & beneficiis priuati sunt, & degradandi, & tradendi curiæ, seculari, per quam laicus legitime punitur: Qui vero falsis litteris vtitur, si clericus est, officio & beneficio priuatur: si laicus, excommunicatus est. hoc dicit.

CAP. VII.

AD † falsariorum confundendam malitiam: & infra. ¶ De communi fratrum nostrorum consilio duximus statuendum, vt qui litteris nostris vti voluerint, eas primo diligẽter examinent [d]: quoniam si falsis litteris se vsos dixerint [e] ignoranter, eorũ sera pœnitentia euitare nequibit pœnas inferius adnotatas. Nos enim omnes falsarios [f] litterarũ nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus & defensoribus suis, anathematis vinculo decernimus innodatos: statuentes, vt clerici, qui falsarij fuerint deprehẽsi [g], omnibus officiis & beneficiis ecclesiasticis perpetuo sint priuati: ita quòd qui p se falsitatis vitiũ exercuerint, postquã per ecclesiasticũ iudicẽ fuerint degradati, seculari Potestati tradãtur [h], secundũ cõstitutiones legitimas [i] puniẽdi p quã & laici, qui fuerint de falsitate cõuicti, legitime puniãtur. ¶ Qui vero sub nomine nostro [k] litteris falsis vtũtur, si clerici fuerint officiis & beneficiis ecclesiasticis spoliẽtur: si laici, tandiu maneãt excommunicationi subiecti do nec satisfaciant cõpetenter: ita tamen, vt in istis [l] & in illis [m], malitia grauius, quàm negligẽtia [n] puniatur. quod & de his qui falsas litteras impetrãt, statuimus obseruandum.

1 Et j. de temp. ord. eos qui lib. 6. Ioã. And.

¶ Idem.

¶ Non præsumitur quis falsare litteras de simplici iustitia, nec punitur si hoc comperto destiterit illis vti.

CAP. VIII.

ACcedens †: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si litteræ Apostolicæ, in quibus falsitas fuerit deprehensa, de simplici iustitia formã habeant (cum præsumi nõ debeat [a], ꝙ pro talibus litteris, quę posũt facile obtineri, fraudem quis commiserit falsitatis) nec litteris vsus [b] est, postquàm eas falsas esse cognouit, tu ei officium beneficiumque restituens, ipsum super hoc vlterius non molestes.

¶ Idem.

¶ Propter paucarum litterarum rasuram in loco non suspecto, rescriptum non probatur falsum.

CAP. IX.

EX † conscientia: & infra. ¶ Verum litteras ipsas, quę redargutæ fuerant falsitatis diligentius intuentes, nullum in eis falsitatis signum, vel suspicionis inuenimus, nisi paucarũ litterarum rasuras [c], quæ nequaquam sapientis [d] animum in dubitationẽ vertere debuerunt: Vnde si vobis constiterit prædictum R. obligasse se sub periculo causæ [e], quòd litteras illas falsas esse probaret (cum quilibet ad renuntiandum iuri suo liberam habeat facultatem) ipsi R. super dicta ecclesia silentium imponatis [f].

TITVLVS. XXI.

De sortilegiis †.

¶ Ex pœnitentiali Theodori †.

¶ Sortilegia pro furtis inuestigandis vel diuinationibus faciendis prohibentur, & contra facientibus pœna imponitur.

CAP. I.

IN talibus vel codicibus, aut aliis, sorte [f] furta non sunt requirenda: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat: Qui autem contra fecerit, quadraginta dies [g] pœniteat.

¶ Alexander tertius Grandeñ. † Patriarchæ.

¶ Presbyter, qui per inspectionem astrolabij furta requirit, ad tempus suspenditur ab altaris ministerio. Ita communiter sumatur: sed in veritate hec summatio non est indistincte vera, quia acrius potest puniri.

CAP. II.

EX † tuarum tenore litterarum accepimus, quòd V. presbyter cum quodam infami, ad priuatum locum accessit, non ea intentione vt vocaret dæmoniũ, sed vt inspectione astrolabij furtum cuiusdam ecclesiæ posset recuperari. Verum licet hoc ex bono zelo, & quid propterea est ecclesia illa aduersario assignanda: R. ideo, nõ, nisi probet primo se habere ius in illa. 2. s. de rescript. olim, in fine. ¶ *De sortilegiis. Quia sortilegia continent in se falsitatem, merito de his subiicitur.*

De hac materia glossa est optima 26. q. 2. in summa. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 26. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & q. 5. & q. 6. non licet iniquas. vsque in fine q.

IN *tabulis.*] Primo ponit prohibitionem. Secundo ponit pœnam transgressoribus: ibi, *Quia autẽ.* Abbas.

CASVS. In cap. isto dicitur, quòd furta non sunt requirenda sorte in tabulis vel codicibus aut aliis: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat: & qui contra fecerit, xl. dies pœniteat. Nota hic pœnam illorum, qui sortem & diuinationes exercent.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

h ¶ *Sorte.*] Sic electio per sortem 3 non est facienda. j. eo. c. vlt. Ar. contra. 26. q. 2. sors. & c. 2. qui. quia licet sors in sui natura non sit mala, tamen prohibetur, ne propter assiduitatem labantur in idolatriam. sicut est in iuramento. 22. q. 1. confidera. & hoc cap. hi. qui. loquitur de comparatiua permissione. ibi, potius permittuntur sortes, quàm ad dæmonia consulenda concurrant: sic propter diuinationes futuras sortes prohibentur, vt hic patet, & 26. q. 2. quo illud. & q. 5. cap. sortes. & cap. peruenit, quandoque tamen permittitur per sortem aliquid fieri, vt dicitur j. eod. cap. vltim.

¶ Glo. seq. signat contrarium.

i ¶ *Quadraginta dies.*] Si laicus fuerit, communione ecclesiæ priuetur: si vero clericus, officio & beneficio potest priuari. 26. q. 5. non oportet. & duobus cap. seq. Et arg. contra. j. cap. proxi. arg. contra j. eod. cap. vlti. vbi non puniuntur.

EX *tuarum.*] Primo ponitur consultatio: secundo responsio: ibi, *Verum.* Abbas.

CASVS.

† Capit. 4. cod. tit. de falsariis, in 3. compilat. Concordat. processus Bullæ in cæ sedis, qui per se vel p na Dom ni alios vitiũ falsitatis exS. D. D. Gregorii xiii. §. 6. vbi hoc d cretum roboratur & extenditur vide Bernardi Diaz ẽmine Papæ falsis litteris p alios impetratis vtũtur, si clerici fuerit, pract. crim. cano. c. 108. adde Rebuffum in praxi benef. in declaratiõe nouæ prouisorib⁹ suis ipso facto sunt excõicati. Ité clerici degradati propter sionis. adde Matthæum in quo clericus de Afflictis decisio 40.

Cor. de fal. l. 1. §. vlti. & C. eo. tit. vbi falsi. & ibi vltimo supplicio punitur: crimen falsi. Et hoc est verum de his, qui falsant rescriptum principis, de quibus hic intelligitur: qui vero falsant litteras aliorum, aliter puniuntur, sed leuius, supra eodem, ad audientiam, & tum, hæc pœna imponitur illis, qui per se vel per alios vitium falsitatis exercent, vt patet per istam litteram, vbi loquitur de his, qui litteris falsis ab aliis impetratis vtuntur.

k ¶ *Sub nomine nostro.*] id est, qui litteris falsis vtuntur per alios impetratis sub nomine nostro: isti minus puniuntur, quàm illi, qui per se hoc faciunt, vel per alios, vt patet per hanc litteram & superiorem. C. ad l. Cor. de fal. maiorem.

l ¶ *In istis.*] de quibus hic dicitur, qui vtuntur litteris per alios impetratis.

m ¶ *In illis.*] s. qui per se hoc procurant, de quibus præmisit. vel dic, in istis, id est, laicis: in illis, id est, clericis.

n ¶ *Negligentia.*] Hæc tñ quandoque dolo comparatur, cum s. dissoluta est, crassa & supina. ff. manda. si fideiussor.

ACcedens.] Primo ponit decisam cõquestionem: Secundo proponit cõtrariam: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS.

1 Et j. de temp. ord. eos qui lib. 6. Ioã. And.

2 Vide Lyon Clarũ in prac. crim. seu §. fin. q. 36. vbi cias autem cũ aliquot seq. Couarruuiã practicis q. 6. c. 3. & Bernardinũ Diaz de pract. crim. cano. c. 132. & c. 133.

† Capit. 1. cod. tit. in 4 compilatio. Vide Martinum de Afflictis de cito scit malũ, non decisione 404. & lib. 3. Rubrica 39. tit. de falsariis super constitut. Neapolit. adde doctores in l. munẽ litteræ falsæ, quæ sunt de simplici iustitia, & q de facili possimt haberi, sicut non præsumitur ꝙ in re modica dolose agat. ff. de dolo. si oleum. §. vlt. cum l. sequenti. vnde si quis suggesserit falsum in litteris, q̃ sunt de simplici iustitia, nõ statim præsumẽdæ sunt falsæ, nisi ꝓbetur ꝙ ex certa scientia falsum suggessit quia qui dicit ꝙ falsum ex certa scientia suggessit, dolum allegat, sed dolus ex pspicuis indiciis ꝓbari debet. C. de dolo, dolum. si tamen alter vult probare ignorantiam, auditur. Sed qualiter eã probabit. Dico ꝙ per iuramentum j. de sent. excommu. si vero 2. & 34. q. 2. in lectum. Sed pone ꝙ falsum affirmet circa rem propriam, cuius notitiam habuit: præsumitur primo contra ipsum, quia non præsumitur quis ignorare factum propriæ rei. C. de rescin. ven. qs quis. quod verum est, sed illam præsumptionem elidit hæc præsumptio: quia non præsumitur dolum cõmisisse circa litteras, quæ de facili habentur, vt hic dicitur, & sic vna præsumptio elidit aliã circa idem factum. ff. de in inte. resti. diuus. supra de præsumptionibus. litteras. argu. contra. s. de electionib. cum inter. R.

† Sic et But chardus lib. 2. de cret. c. 26. & Iuo par. 1. t. 52. Burchardus lib. 2. c. 5. tit. de testibus. c. 1. & c. 2. co tra. in. 1. c. fin.

† Aliàs Gradien.

† De materia huius glossæ vide B. Thomam 2. 2. q. 95. art. 8. ex quo intelliges quando & quibus sortibus vti liceat.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilat. & post cõciliũ Lateran. sub Alexandro iij. par. 30. c. 6.

De pœna sortilegorũ vide cõcilio Lateran. sub Leone x. sess. 9. & Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. c. 100.

2 Hæc Bernardi sententia non placet hic Hostiensi. sed vide Io. And. qui ambos verũ dicere putat, diuersis tamẽ modis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Quidã presbyter V. nomine accesit cũ quodã infami ad locũ priuatum,non illa intentione vt dæmoniũ inuocaret, sed vt posset inuenire furtũ cuiusdam ecclesiæ per inspectionẽ astrolabij:Patriarcha Grãdeñ.significauit hoc Dño Papę:vñ ipse scribit eidẽ dicẽs,q̃ licet ex bono zelo & simplicitate presbyter ille hoc se fecisse ꝓponat,tñ nõ modicã maculam peccati ꝓtraxit: quare mãdat, quaten⁹ ꝑ annũ & ampli⁹, si ei visum fuerit, eũ ab altaris ministerio ꝑcipiat abstinere: & extunc officium suum poterit exercere. No. q̃ simplicitati parcẽdũ est. Item nota hic pœnam illorũ, qui huiusmodi ispectiões vel diuinationes exercent.

† pœnam, habent vernustioresco dices,& plerique manuscripti.

a ¶ *Simplicitate.*]quia bono zelo hoc fecit, aliquãtulũ excusãt. arg. 5.de apostа. c. 2.& quia per simplicitatem hoc fecit , dignus fuit misericordia: nam simplicitati parcendum est.5. de rer.permuta. c. cum vniuersorum . vbi de hoc 1. Ber.

† De materia huius decretalis vide Felinum in c capitulum ,supra de rescript. & B. Thomam 2.2 q. 55 art. 8. & ibi Caietanũ, ex quo intelliges cur sortes repellantur in electionibus spiritualibus.

1 Concor. tex. in l. 1. ff.de dol.& in l. inter. cum vulg. ff.de excu. tuto.

b ¶ *Si tibi visum.*]Et ita tps pœnitentiæ arbitrariũ est.26.q.7.tempora pœnitudinis. sed minorem pœnitẽtiam anno nõ posset imponere , ex quo Papa sibi annũ præfixit,sed supra est ad arbitrium epi.

c ¶ *Liberũ.*]Hoc intellige dictũ ex dispensatione : nam de iure cõi debuit remanere priuatus,& eꝑs de iure ꝓtra illũ ꝓcesit. 26. q.5. nõ oportet.& c.siquis eꝑs.& c.aliquãti.sed q̃a bono zelo per simplicitatem deliquit.Papa mandat ipsum restitui, & episcopus authoritate sua cũ isto potuit si voluisset , dispensare, cũ in casu isto ei hoc nõ sit prohibitum,& dispenset etiam in maioribus. 50.dist. presbyteros.& 5.de iudi,at si clerici.vbi de hoc.Ber.

Ecclesia.]In prima ponitur electio:In secunda electionis prosecutio,examinatio,& reprehensio:In tertia,gratiosa cõfirmatio,& sortis prohibitio.Secunda:ibi, *Procuratoribus.*Tertia:ibi , *Electionem.*Abbas.

CASVS. Vacante Lucana ecclesia canonici conuenientes in vnũ, de futuri pastoris electione tractaturi,vnũ elegerũt ex se per sortẽ,qui vice capituli tres eligeret electores,per quos vice omnium prouideretur ecclesiæ de pastore:quibus ab ipso electis,duo ex illis tertiũ ex se magistrũ R.elegerunt: quia sub hac forma eis data fuerat eligẽdi potestas,vt vel ex se,vel alijs eligere possent.electio nẽ istã per nuntios suos ꝑsentauerunt dño Papę,petẽtes eã cõfirmari:dñs Papa examinato tali ꝓcessu , dignũ multa reprehẽsione inuenit , ꝑ eo q̃ sors in talibus inter uenit:electionẽ celebratã de ꝓdicto magistro ad gratiã cõfirmationis admisit,sortis vsum in electionibus ꝓpetua cõdemnans prohibitione.Nota , q̃ cũ sub hac forma datur aliquibus eligẽdi potestas,vt vel ex se,vel ex aliis eligere possint,tunc possunt eligere vnũ de se alias nõ , vt hic colligitur.Item ad quę pertinet confirmatio,ad ipsum pertinet examinatio ,ꝓcessus & personæ.Itẽ sortes in electione prohibitæ sunt.

¶ *Gl.seq.alleg.concor.ponit opi.quam reprobat per locum a diuisione, & per simile.& per decret.Cumana.& respondet rationi cõtrariæ.*

d ¶ *Potestate.* Sim.habes supra de elect.cũ in iure. dicũt tñ quidã, q̃ idẽ esset si aliqua forma nõ fuisset expressa,q̃ possent vnũ de se eligere,vt dr in c.cũm in iure.quod nõ credo,quia vbi simpliciter dat potestas eligendi tribus,nulla forma adiecta , ita habẽt potestatẽ eligendi omnes,q̃ vnus vel duo sine tertia eligere non possunt:vñ si duo eligant tertiũ,non valet quod faciũt , q̃a hanc potestatẽ nõ habent:si ille eligat se cũ aliis,nõ valet : q̃a nemo seipsum eligere põt.supra de institt.cum ad nostrã , q̃a alius debet esse electus,& alij eligentes, vt ibi dr, sicut est inter baptizantẽ & baptizatũ.supra de bapt.debitũ.& supra de iure patro.q nostras. 24. q.1.didicimus.& ff.de ru.& cur.da.ab his.l.pror & ff.de test.tu. ex sententia.ff.ad Trebe. ille a quo.5.tempestiuum. quia duplici officio fundi non potest,vt ibidẽ dr, sicut si tres iudices vel arbitrarij simplicitate [a] se fecisse proponat: id tamẽ grauissimum fuit, & non modicam inde maculã peccati cõtraxit:& infra. ¶Mãdamus, quatenus talem ei pro expiatione illius delicti pœnitentiam † imponas , quòd per annũ & amplius,si tibi visum [b] fuerit, eum ab altaris ministerio præcipias abstinere : & extunc liberum [c] sit ei exercere officium sacerdotis.

¶ Honorius tertius capitulo Lucañ †.

¶ *Non solum electio per sortes fieri nõ debet, sed etiam electiones compromissariorum per sortes assumi non debent.*

CAP. III.

ECclesia † vestra episcopo destituta, vos conuenientes in vnũ , vt de futuri tractaretis electione pontificis , vnum elegistis ex vobis per sortem : qui tres auctoritate vestra elegit, per quos vice omnium Lucañ. prouideretur ecclesiæ de pastore:quorum duo tertium , magistrum R.scilicet elegerũt: quod expresse licebat eisdem, secundum traditam à vobis omnibus potestatem [d]. Procuratoribus igitur vestris super his, in nostra præsentia cõstitutis.Nos tali examinato processu,licet nota non careat , quinimo multa reprehensione sit dignũ , quòd sors in talibus interuenit: & infra. ¶Electionem celebrarã de ipso , ad gratiam [f] confirmationis admittimus : sortis vsum in electionibus [g] perpetua prohibitione damnantes.

TITVLVS. XXII.

De collusione detegenda †.

¶ Gregorius † vniuersis epis. de Corin.

¶ *Accusatore desistente ab accusatione potest iudex ex officio suo inquirere super crimen illato.*

CAP. I.

SCripta fraternitatis vestræ relegẽtes,agnouimus est.c.cum nobis.& c.venerabilem.& supra de transla. c. vlt. & supra de hære.c.cum ex iniuncto.in fin.

f ¶ *Ad gratiam.*]Hoc ideo dicit,quia de iure debuit cassari,sed ipsum de gratia confirmauit.

¶ *Glo.seq.no.a contrario & illud coadiuuat,secũdo obicit, & soluit.*

g ¶ *In electionibus.*]Per hoc q̃ dicit,in electionib. vr, q̃ in aliis vsum sortis non reprobet.arg.25.dist.qualis. & ff. de iudic. cum ꝓtor.ff.de testi.ex eo.& 15.q.3.de crimine.ꝓterea in multis casibus vsum sortis admittimus.ff.de judic.sed cum ambo.ff.fa. ercisc.si qui sunt.C.cõia de le.si duobus.circa prin:Sed quare prohibeat vsus talis in electionibus?nonne Matthias sorte electus fuit. 31. dist. cleros.in prin.& sors non est aliquid mali.26.q. 2. fors ? Dicas q̃ licet Matthias & Ioannes sorte electi fuissent non tñ eorũ exẽplo eligendus est aliquis per sortem,vt 26.q.2.non ſtatim. & c. non exẽplo:quia illud factũ fuit diuina inspiratione.fic.14.q. 5. dixit.Quod autem dr,sors non est aliquid mali , verũ est considerata in se,sed ex causa ,ꝓhibeꝰ,vt dixi 5.eod.c.1. & ꝓterea hic non fuit seruata forma concilij.5.de elect.quia ꝓp.vt vr.ꝓp dissensiones vero & litꝫ dirimendas sors admittitur circa iudicia,vt dicũt prædictæ leges,in quo casu potest intelligi cap.illud,fors. sed in electionibus licet ibi sit discordia,non licet per iura prædicta.Ber.

DE COLLVSIONE DETEGENDA.

¶ *Quia in collusione inest falsitas,ideo subiicitur hæc rubrica de collusione.De hac materia rubricæ respectu quo colludens præuaricator,habetur 2.q.3.§.fi.facit tex.in c.2 in fi.de procu.lib.6.& in ele.constitutione.§.sane.de elect.Et collusio est inter actorem & reũ latens & fraudulenta conuentio,vt voluit.gl.in c. 3. infra eo.in ver.collusione.& vide gl 2.q.3.c.si quem.§.notandum.Et dicitur colludens falsum committere,quia aliud agit,& aliud simulat 3.*

De hac materia habetur 9.q.3.c.1.in rubr.de pœnis.versicu. quæ sit pœna collusionis,& supra in rubrica de accusatio.

Cripta.]Si accusator ab accusatione desistat, debet iudex inquirere an per collusionẽ hoc fecit ita summatur cõiter. Primo ponit factum. Secundo decidit quæstionem circa factum:ibi, *Quia.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam accusauerunt Hadrianum episcopum:tamen accusatores eum H.in amicitiam conuenerũt,desistendo ab accusatione , significatum fuit hoc domino Papæ , q̃ per collusionem desisteret ab accusatione : vnde scribit Papa episcopis de Corin.sup hoc dicẽs,q̃ qualitas facinoris nũtiati inducit

† De collusionibus vnus veterum Gregorianus. & † ex eis manuscriptis. De collusione, absq; voce detegenda , † Gregor. lib. 2. regist. indict. 11. epistola 38. cap. 77. apud Ioannem Diaconum lib. 4. c. 31. de vita B.Gregorii. refertur post cõciliũ Lateranen. sub Alexan. iii. par. 4.& c. 2.& c. eod. tit. in 1 com pilatione. Vt plene intelligas hanc glossam, præter Henricum Boich. Ioã. Ananiã . & alios doctos res hic vide omnino B. Thomã, & Caietanum citatos.

† Capit. 2. eod.tit.in 1. compilatio. fit,sed q̃ bene fit:vnde verba autẽ nõ remunerat Iudæos aurius capi, q̃ crucifixerunt Christũ , licet mors Christi Ioannis Diaconi in vita B. Gregorii lib 4. bona fuerit:q̃a ꝓp hoc 5.in, quare de pœnis iferni nos remittit, idem demit,& iõ non remunerauit eos, q̃a nõ beneꝓ non ne fecerũt : Deus enim cor interrogat, & non manũ.xxiiij.q. 5. fiquid inueniſti. nec considerat: q̃ fiunt.sed quo animo fiũt.15.q.7.c.1.in fin. c ¶ *Dissimulare.*] 5.ca. proxi.& c.pe.& vlt.per hoc enim consentire videtur.arg. 44. dist. Ephesiis,in fin.& 83.dist.error.& 5.de hære.c.2.

1 Vide B. Thomam. per.3. q. 47 art.4.& ibi Caietanum. 2 Super hoc vide quod not. 3. q. 7. c. ad fi. fatis. ad fi. fatis.fama Ioan. And.

¶ *Glos.seq.distinguit & prosequitur dupliciter modum recedendi à lite in triplici genere causarum.*

d ¶ *Gratia.*]Arg.q̃ nõ liceat recedere à lite.vnde no. q̃ tria sunt genera causarum,l.ciuilis,criminalis , & spiritualis. Dupliciter enim potest quis à lite recedere:per gratiam,& per transactionem. In causa ciuili q̃que potest quis à lite recedere per gratiam : & per transactionẽ q̃ libet causa pœna vel nota:nisi in actione famosa.4.& ibi Caietanum. fa 2 , in qua nõ licet transigere sine iudicis authoritate , alias notatur infamia.ff.de his qui not.infa.l.furti. §. pactus. In causa vero criminali ante inchoatam litem licitum est desistere per gratiam. ff.ad Turpil.mulier. & l.quæsitum. post inchoatam litem non licet sine iudicis authoritate,& sine cõsensu rei, si fuit suppositus tormento.C.de abo.l.3.vel si ex hoc remaneret infamatus , vt argu. 5. q.1.quidam.Et si desisterit,incidit in Turpillia. si publicum crimen intẽdit.C.ad Turpil.l. 1. & fideiussor puniturin quãtitate promissa,& accusator notatur infamia. & extraordinarie pro motu iudicis punitur.ff.eo.l.2.ff.de custo.& exhi.reo.l.4.& ff.de præua.l. 3. in fin.& l. 5 is.fi vero priuatum 3 , extraordinarie punitur. ff. ad Turpilla. siquis repetere.in fi. Pro motu iudicis ſm canones omne crimen quasi publicum censetur,vnde per trãsactionẽ seu gra- non debent esse melioris conditionis.ff.de do.inter vi.& vxo. l. 3. §.2. & ff.de furt. itaque fullo.§.sed nemo.ff.q̃d vi aut clã.l.seruus.

3 De publicis & priuatis vide in Clem. de acc. §.2. in fi. Ioan. And. 3 Concor. gl. in 1. post. cõtractum & ibi Bart. ff. de don. habes similem. ti. huic C.eod.

Inducit,vt talia dissimulare nõ debeat,cũ gratiã inter se fecisse dicant:vñ mãdat hoc diligẽter inquiri,ne forte huiusmodi cõcordia nõ ex charitate,sed ex ꝓmio sit cõparata.Not.q̃ qualitas facti cõsideranda est.Item non licet recedere ab accusatione ex præmio.

a ¶ *Quod hi.*]Ar.q̃ plures accusatores possunt admitti cõtra vnũ super eodẽ crimine. 5. de accu. licet. & 2. q.1. imprimis. & plures ꝓcuratores admittũtur. 3.de testi. insuper. hic eñ admisi fuerũt plures accusatores.& in c. in primis.quod fieri nõ debet: immo iudex debet eligere magis idoneum.ff. de accu.si plures.

¶ *Gl.seq.not.modũ præponderandum facto.*

b ¶ *Qualitas.*]De amicitia lætatur, & non de modo illo, quo in amicitiam conuenerunt,& ideo præcipit inquiri de collusione: vnde dixit Io. quidam sapiens phantasma : De⁹ nõ est remunerator nominũ, sed aduerbiorum. hoc est dicere, nõ remunerat Deus bonum quod

quòd hi [a] , qui cõtra Hadrianũ episcopũ aliqua dixerãt , modo cũ eodem in amicitiam conuenissent:& infra.¶Quia vero nũtiati facinoris qualitas [b] nos vehementer impellit, vt ea, quæ audiuimus, dissimulare [c] nullatenus debeamus : præsertim cũ accusatores,& accusatum inter se fecisse gratiam [d] indicaueritis:hoc necesse est subtilius perscrutari : ne forte non ex charitate [e] , sed ex præmio,eorum sit concordia comparata.

¶ Idem.

¶ *Desistente accusatore & accusato iudex prosequitur.*

CAP. II.

CRimina † semel audita , Gregorius [f] indiscussa nullo modo præteribat [g] : etiam si accusatus cum accusatore in gratiam rediisset.

¶ Alexander tertius Norwiceñ.epo.

¶ *Colludens in causa beneficiali , priuari debet beneficio.*

CAP. III.

AVdiuimus † vsque adeo clericorum malitiam excreuisse , vt interdum inter se collusione [h] facta super beneficiis,quę possident,se sustineant ab aliis molestari:& postea , vt quæstioni cedatur, & idem † clerici beneficia quiete possideant,quasi nomine transactionis soluunt aliis de beneficiis annuam pensionem [i] , vt post mortem eorum in beneficiis illis,super quibus est collusio facta, ius sibi valeant vendicare. Vnde tibi mãdamus, quatenus si quos clericos tuæ iurisdictionis per collusionem huiusmodi fraudem legitime tibi constiterit commississe,eos beneficiis, super quibus collusum fuerit, non differas perpetuo spoliare [k]:quia satis esset indignum, si fraus & dolus, quæ in præiudicium tui iuris, & aliorũ nitũtur committere, in eorum non redumdarent incommodum & iacturam.

¶Gregorius ix.Bareñ. † Archiepiscopo, & fratri Ioseph monacho Floreñ.

¶ *Absolutio de crimenibus illatis per collusionem facta , non impedit facultatem iterum accusandi , & inquirendi de illis crimenibus.*

CAP. IIII.

IN tantum clamor, qui ascendit per collusionẽ fraudẽ hmõi cõmissse,eos beneficiis illis,sup qui bus collusũ est,nõ diferrat spoliare,cũ satis esset indignũ, si fraus & dolus,quæ in aliorũ ꝓiudiciũ nitũtur cõmittere,in eorũ incõmodum non redundent.Not.q̃ prælatus potest ecclesiã constituere pensionariam.Item fraus & dolus non debent alicui prodesse.

¶ *Collusione.*]Collusio est inter actorem & reum latens & fraudulenta conuentio. Colludium enim nõ debet remanere impunitum.2.q.3.si quem pœnituerit.

i ¶ *Pensionem.*]Hæc pẽsio constitui nõ potest sine auctoritate epi: vnde vitã eius qui soluit nõ excedat.etiã ꝓ collusionẽ facta non fuerit.5.de transa.decætero. & est simile 5.de pactis, cũ clerici. B.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.rationis.*

k ¶ *Spoliare.*]Per talem collusionẽ præiudiciũ fit huic epo, q̃a sic præcluditur via super ordinatione ecclesiæ suæ,vt hic dr:vnde nõ tenet eo absente facta:etiam si fuit sẽtẽtia lata fuisset.ff.de re iudi.de vnoquoque.& ff.de collu.cum non instо.& l.vlt.vnde merito spoliandi sunt illis ecclesiis propter dolum & fraudẽ taliter ꝑpetratã:dolus tñ talis impunitus remanere non debet,ne malitia fit illis lucrosa.ff.de do. l. 1.in prin. & l.ne ex dolo.nec est æquũ quẽquam suum dolum releuare. ff.pro socio, verum. §. tempus.& ff. de reg.iur.nõ fraudantur.in fin.16. q.1.legi. & ex eo q̃ deliquerũt: non debent esse melioris conditionis.ff.de do.inter vi.& vxo. l. 3. §.2. & ff.de furt. itaque fullo.§.sed nemo.ff.q̃d vi aut clã.l.seruus.

IN tantum.] Iterum contra illum inquiritur de crimine , q̃ per collusionem fuit absolutus.hoc dicit.Diuiditur,nam primo ponit cõmissam inquisitionẽ,relatã collusionẽ,& ipsius exitũ:Secõ ponit bimembrem commissionẽ.Secunda:ibi, *Discretioni.* Abbas.

CASVS.Archiepus Archerontinus super simonia & aliis criminibus intantum fuerat diffamatus,q̃ sine scandalo & periculo nõ poterat amplius dissimulari: vñ Papa multorũ clamoribus excitatus,horum inquisitionẽ commisit,sed propter tergiuersationes ipsius & calliditates cũ ipsis inquisitoribus & examinatoribus (vt dicebatur) collusionem fecerat,& testes duxerat corumpendos,ita q̃ non solum prædicti excessus remanserunt hactenus incorrecti, verumetiam peiora prioribus committere non expauit:vñ mãdat Papa quibusdam,quatenus si de huiusmodi collusione ac corruptione cõstiterit,ex integro super præmissis excessibus & aliis inqui

inquirãt,quæ viderint inquirenda:alioquin super nouis tm inquirant.Nota q non licet alicui corrũpere iudices, vel inquisitores, vel testes:vnde puniri debet ex collusione,& iterum inquiri.Item crimina semel dimissa,iterum puniri non debent.

a ¶ *Dissimulare.*]Sic supra,eodem capitulo primo.

† Achoronti n.
† Acheron tium.

b ¶ *Scãdalo.*] Tũc vere debet Prælatus inquirere de excessibus subditorum , cũ per famã, quæ scandalum generat, ad ipsum peruenerit.ſ. de accu. qualiter. & 86.dist.si quid.

† Pro intellectu huius decretalis vide Archidiaconum Præpositũ, & Turrecremam in c.ſi quẽ pœnituerit. 2. q.3.

c ¶ *Periculo.*] quantũ ad exemplum:q; quod agitur à Prælatis, facile trahitur à subditis in exemplum. ſ. de voto, magnæ.& 11.q.3. præcipue. vel quo ad dilapidationem, ſi in hoc laborat.Ber.

d ¶ *Tergiuersationes.*] Tergiuersari est in vniuersum ab accusatione desistere,vt 2.q.3. cap.ſi quem. §. notandum.vñ potest exponi tergiuersationes , id est, versutias siue calliditates,de quibus induxit inquisitores, vt desisterent ab inquisitione.

¶ Gl. ſeq.tractat de pœna collu.dicẽs,q; ſicut calliniosi extra ordinẽ,&c.

e ¶ *Colludente.*]De colludio puniri dẽt pœna legibus constituta. 2. q. 3. ſi quem pœnituerit. & nihilominus inquiretur iterũ de criminibus illis,vt hic dicitur, & ſ.e. c.1.Omnes.n. calumniosi pro qualitate cõmissi criminis extra ordinem puniuntur. ff. ad Turp. l. & in priuatis. vt ſi priuatũ sit crimẽ, officio iudicis culpa eius coercetur.ff.eo. ſi q;.§. vlt.ff. de præua. l. 2. Si vero publicum, infamis efficitur.ff.eo.ſi is qui.§.vlt.ff.de præua.l.2.Ad similitudinẽ istorũ vr q; iste esset puniendus , licet non dicatur præuaricator seu calumniator proprie, quia non licet taliter corrumpere iudicem,aut etiã testes.ſ.c.proxi.ſi de hoc constiterit , tã ille quã examinatores,siue inquisitores & testes puniri possent officio iudicis extraordinaria pœna:tamen non dicit q; puniatur, ſed iterum inquiratur de his & aliis,vt in fine puniatur.Ber.

† Vide citatos in c.2, infra eo.
† In plerisque vulgatis ita Gregorius nonus in manuscriptis vt plurimũ vt est impressum in veteri compilatione capit. 1. cod. titu. Augustino tribuit v e rum vnde sit sumptũ, nondum est inuentum.

f ¶ *Nouis.*]Bene dicit,ſuper nouis , quia de delicto vnius hominis ſæpius quæri nõ debet.ff.naut.cau.ſta.licet.in fine.& supra, de accu.de his. & c.licet. quia crimina semel dimissa,iterũ in vltionem venire non patimur.23.q.4.ſi illic,& de pœn.distinct. 4. diuina clementia.& 3.q.1.§.prohibentur,& §.ab alio delatum.

DE DELICTIS PVERORVM.

¶ Supra visum est de quibusdam delictis,verum quia dubitatur,an in talibus puerilis ætas implicetur,merito annectitur hæc rubrica. De hac materia habetur.15.q.1.per totum.& 4.q.3.c.1.& 22.q.6. cap. paruuli.cum duobus capitulis sequentibus.

Veris.]Primo ponit dictum, quod secundo reprobat: ibi, *Quod merito.* Abbas.

CASVS. Quidam nolebant pueris etiã grandiusculis peccatum attribuere,nisi post xiiij. annos,cum incipiunt pubescere:Dicit Gregorius , istud merito crederemus , ſi non essent alia peccata,nisi quæ membris genitalibus committũtur:ſed furta,mendacia,periuria sunt peccata,& puerilis ætas plena est his,veruntamen non ita punienda sunt in his,vt in maioribus puniũtur. Not.q; pueri doli capaces peccare possunt in multis,& puniri debent:ſed non intantum sicut maiores, & ita peierare possunt.Item omne delictum cadit in puerum,præter delictũ carnis.Item ratione ætatis mitius agitur.

g ¶ *Grandiusculis.*]id est,doli capacibus,videlicet vij.ann.tales.n. & mentiri & verum dicere,& cõfiteri & negare possunt, vt dicit Augu.in epistola ad Renatum episcopum,vt habetur in glos.Aug. super c.de confe.dist.4.paruuli.

ADDITIO.Legitur in dialogo Gregorij de puero qnq; annorũ,qui iurans, & detestans,& blasphemãs , à diabolo raptus fuit: ſecundum Host. Io. And.

h ¶ *Pubescere.*] Ante.n. pubertatẽ , quæ in anno xiiij. solet euenire, nõ præsumitur de quoquam , nisi etiam malitia suppleat ætatem. ſ. de despon. impub. de illis.& c.vlt.

i ¶ *Non esse peccata.*] Quasi diceret, nullus: cum iuramentũ pupilli valeat. ff. de lib.cau.l. vlt. ergo potest peierare.Itẽ potest cõmittere furtũ cũ est doli capax. ff.de fur. impuberẽ. Ar. cõtra.ff. de iureiur. qui iurasse.Sed ibi non fuit doli capax. Tenentur ergo tales pueri ex delictis.C.ſi aduer. delict. l.1.& C.de pœ.impunitas.Arg.cõtra.de cõsec. dist. 4. eos. & C.de fal. mo.l.1.& ff.de ædil. edi. cum autẽ. §. excipitur. Sed hoc intellige cum non sint doli capaces, vel quo ad minorem pœnam.Lau.

k ¶ *Non ita.*] Sic ergo rõe ætatis mitius agit. ff.de minor. auxiliũ. §. etiã.& l. ſi ex causa. iudicati. Itẽ not. q; omne delictũ cadit in puerũ, præter delictũ carnis. ff.ad Sill.l.1.§. impubes. & l.excipiuntur. Argu. contra. ſ.cap.proxi. ſed ibi soluitur.

¶ Puer non debet ita seuere puniri sicut maior , nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.

CAP. II.

Referente † nobis H.intelexim us, quòd cũ filius eius decennis, cum aliis pueris sagittaret, quidam nepos eiusdẽ H. sagitta percussus,interiit : quod idem filius eius cum inter alios luderet , fortuito casu dicitur peregisse : propter quod abbas Sancti Remigij à præfato H.secundum consuetudinem illius terræ , centum solidos instantius requirebat l : & infra. ¶Vnde † quoniã in pueris relinqui solet inultum m , quod in aliis

† Capit. 2. cod.tit.in 1. compilatio.

non debet puniri pœna pecuniaria secundum consuetudinẽ terræ,nec ob hoc quid potest exigi à patre.hoc dicit.Vel sic, Pater ex am &c. delicto filij impuberis non tenetur. Primo ponitur appellantis querela.Secundo iudicis datio:ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidã puer x.anno.dũ cũ aliis pueris sagittaret,quẽdã aliũ puerũ fortuito casu sagitta percussit,& mortuus fuit:propter quod abbas Sancti Remigij à patre ipsius pueri centum solidos requirebat ſm cõsuetudinẽ terræ illius,vnde dictus H. pater pueri appellauit ad Papam:super hoc scribit Papa Hermoñ.episcopo, dicens:quia pueri non ita puniuntur secũdum leges, sicut illi qui sunt maioris ætatis,mandat , quatenus ſi constiterit filiũ prædicti H.ĩ.xiiij.an.eundem excessum cõmisisse, prædictum abbatem moneat,& compellat,vt ab eodẽ H.prædictos centum solidos pp aliquam consuetudinẽ non exigat,nec requirat pro temporali pœna. Nota q; ætas excusat à tanto,ſed non à toto. Item pro delicto filij minoris xiiij.anno.pœna pecuniaria pater puniri non debet.

l ¶ *Requirebat.*]Vnde dictus H.ad sedem Apostolicam appellauit.

¶ Glo.ſeq.recit.per obiect.duplicem, scilicet ad tex. & ad casum prima soluitur per expositionem litteræ.secunda dupliciter.

m ¶ *Inultum.*]15.q.1.illud.sed illud intellige de eo, qui non est doli capax.vnde,expone,inultum,id est,nõ pfecte vltum,vt ſ. c. proxi.ff.de min.auxiliũ.§.1.& l.ſi ex causa.§.2.& C. de pœn. impunitas,C.ſi aduer.delict.l.1.& 2.& ff.de damn.infect.l. damni. §. ſi pupillus.& 21. q. 5. ſi quis cuiuslibet. verumtamen non punitur. Sed vnde hoc,q; nõ punitur propter talem excessum? Non dicit quòd non punitur secũdum iura,maxime cum daret operam licitæ rei, & esset x.ann. sed dicit q; propter illam consuetudinem pecuniã illam pro tẽporali pœna non exigat,ſi erat infra xiiij.annos : cum ille puer nihil habeat,& pater pro filio non est conueniendus. C. cupletior l. ne fil.pro pa.l.1.nec dominus pro seruo.ff.de pec.licet. 1. §.ex furtiua.

tiua.maxime ratione ætatis.& quia delictũ extra venit,nõ ex animo,licet in culpa fuerit,& ideo noxã non commisit : vnde habet in integrũ restitutionem,ſi voluerit.C.ſi aduer.delict.l. 1. & pater eius nomine petere posset, ſi pecuniaria pœna esset sibi imposita ff.de mino.parer pro filio.1. responso. Irregularis tñ fuit effect[g],& pœna spirituali debet puniri,siue canonica.& ex eo q; dicit, pro temporali pœna:mitius tñ agitur cum eo pp ætatem.ſ.cap.proxi.

¶ Glossa sequens duo arsignat contrarium , & remittit.

a *Infra decimũ quartũ annum.*]ex hoc vr, q; ſi fuisset ſ.xiiij.annum, q;

† Aliàs ita: propter vlam,&c.

Abbas illã pœnã posset exigere, forte quia habebat ibi temporalem iurisdictionem. Et potest sumi arg.ex hoc, q; ab eo habente regalia

† Vide conciliũ Tridentinum sessio.24. de reformat. c. 21.ſ. vestitu insuper. & Bernardinũ Diaz in pra. crim. cano. c. 61.

à principe , pro regalibus illis appellandum fit ad dominũ Papam, & non ad principẽ, qđ verum est,nisi consuetudo aut priuilegium ptrariũ iducat.ĵ. de ap. Romana.§.dẽt [in 6.] Vel forte abbas hoc habuit ex cõsuetudine iã prescripta,vt pro homicidio pœnam pecuniariã exigat.Ar.ptra,ĵ. de Pœnis licet.ſed illud ibi etiam soluitur.

† Est in concilio Agathen. c. 55. & in concilio Epaunen. c.3. refert Burchardus lib. 1. de cle.c.213. & Ivo par.6.c. 388. vbi tribuunt concilio Melden. refert Ivo par. 5. cap. 366. & par. 16. c. 30. & Gratianus ille palea dist.34.c. 2. & cap. 1. eo. tit.in 1.com pilatione.

DE CLERICO venatore.

¶ Supra visum est de quibusdam delictis tam clericorum quàm laicorum nũc submittit de quibusdam delictis clericorum tantũ,scilicet de clerico venatore.

De hac materia habetur.86.dist.in c.qui vena toribus.cum 5.cap.ſeq.et 24. dist. c.1.in principio.

† Aliàs in cipit ſi ſecundum. & ibi dicitur , q; ex furto fatalis præterea doctores , hic uide plene p Andream Tiraquellum tract. de matrimonio priuilegio. 7.& Angelũ tract. de malefic.verbo, scienter. † Aliàs verum quoniã &c.

† Scilicet concilio Aurelian. sed habetur in Rhodo Zacharia. refert Burchardus lib. 1.c. 214.Ivo par. 15.ca.219 & cap.220. & in 1.com pilat.

De clerico venatore †.

¶Ex concilio Aurelianẽſi.†

¶ Clerico prohibetur venatio , & contra facienti pœna imponitur.hoc dicit cum sequenti.

CAP. I.

Piscopum, presbyterum, aut diaconum , canes aut accipitres , aut huiusmodi ad venandũ habere non licet b. Quòd ſi quis talium personarũ in hac voluptate c sæpius detentus fuerit : ſi episcopus est, tribus mensibus à communione: ſi presbyter , duobus : ſi diaconus , ab omni officio d suspendatur.

¶Ex eodem †.

¶ Summatum est supra cap. proximo

¶ Glossa sequens obiicit, & soluit.

d ¶ *Officio.*]Plus punitur hic minor,q; maior, qđ est ptra illud. 40. dist.homo Christianus.& 19.dist.nulli.Solu. plus punitur hic eps & pbyter,quàm diaconus:maior enim reputatur in eo ista pœna vel presbytero,q; suspensio ab omni officio in diacono,pp maius scandalum , & magis imputatur illa pœna eo vel presbytero, quam suspensio à beneficio in diacono , vel subdiacono , ex pona eis cõsideratur iniuria Instit.de iniur.§.atrox. sic & pœna ex persona iudicatur parua vel magna.Ber.

CAP. II.

Omnibus seruis e Dei venationes & syluaticas vagationes cum canibus , & accipitres , aut falcones interdicimus.

TITVLVS XXV.

De clerico percussore.

¶Ex concilio Agathen †.

¶ Clericus sæpe alium percutiens,& monitus non desistens,deponendus est.

CAP. I.

Si quis in aliquo gradu sacro percussor extiterit f corripiatur à crimine : & ſi non emendauerit g,deponatur.

¶Gregorius † Tarentiñ.episcopo.

¶ Duobus mensibus a Missarum administratione suspenditur episcopus,qui crudeliter aliquem fustigari facit.

CAP. II.

Præterea, quoniam mulierem propter delictũ suum contra ordinem sacerdotii cædi crudeliter h fustibus deputasti:Quam licet exinde (cum post octo i menses decesserit) minime arbitramur fuisse defunctam:Tamen quia ad ordinẽ tuum noluisti habere respe-

† Addi potest cap.3.vt refert Burchardus.lib. 2. decret. c. 190. & Ivo par. 6. cap. 235. ſed in eo concilio nondum repertum est.

† Gregorius lib. 2. registri epist.o.c. 44. c. 83. indict. 11. refert Burchardus lib 1 decret. c.195.& Ivo par. 5. cap. 310. & cap. 2. eod. tit. in 3. compilatione.

¶ Gl.ſeq.ar.ãcõtrario ſpecialiter & generaliter.ſecũ declarat textũ.

g ¶ *Si non emendauerit.*]ergo ſi emendauerit, non deponitur. sic 35.dist.c.1.& est arg.q; non quodlibet mortale ſemel commissum sufficit ad damnationem.arg.ca.dist. c.1. & vlt. & intelligo de eo qui in vſu habuit percutere in ludo noxio,qui nõ caret culpa. ff. ad leg.Aquil.nam ludus.alioquin crimen percussionis semel commissum non sufficit ad depositionem,vt hic patet:ita tñ q; ex tali percussione non procedatur ad enormen læsionem , quia sic deponeretur.55.dist.ſi Euangelica.& ĵ.c.proxi.arg.

Præterea.]Summatus sic:Non potest episcopus graue verberũ pœnam imponere.Et primo ponit episcopi fœtitiam : Secundo ibi, *Quam licet.*]excusat illũ à morte.Tertio illum punit:ibi, *Tamen quia.* Abbas Siculus.

CASVS.Eps Tarentinus fecit cædi fustibus quandam mulierem, contra ordinẽ sacerdotij,quæ post viij.menses decessit,sed nõ pp illam percussionem:peruenit hoc ad notitiã Papæ,vnde ipse præcipit illum duobus mensibus ab administratione Missarum abstinere,quia ad ordinem suum noluit habere reſpectum.Not. q; eps nõ debet esse percussor nec per se nec per alium indebito modo.

h ¶ *Crudeliter.*]quod facere non debuit,sed moderate.argu. ſ. de rapt.in archiepatu.& 45.dist.cum beatus. & ff. ad l. Aquil. præceptoris,& ĵ.de sen.excõ.cum voluntate. & 23.q.5.c.1. versus ſi. B.

i ¶ *Post octo menses.*]Ex tẽporis prolixitate pſumitur, q; nõ ex illa

Universidad de Deusto
Biblioteca

percussione defuncta fit:& ecõuerso ex tẽporis brevitate ꝓtariũ ꝓsumit.50.dist.si qua fœmina.si.n.occasioné mortis dedisset, ĩppetuũ deberet abstinere,5.de homi.decætero. & 50.dist.studeat. Et hic est ar.ꝓtra Bar.q. dixit in c.studeat.illũ presbyterum nõ teneri de occiso,sed de vulnerato,si de casu interiit,& casus ex percussione proceſsit.ff.ad lẽgem Aquil. qui occidit.§.vlt.Ber.

a ¶ *Duobus.*]5.tit.proxi. c.1.si enim percuteret, vt p hoc timeri vellet, ab officio suo debet repelli. 45. dist.cp̃m. Ber.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilatione, & post concilium Lateran. par. 26. c. 11.

PRæsentium.]Duob[a] annis à Missarũ celebratione suspenditur presbyter, qui associat repellentes violentiam in conflictu, vbi aliqui mortui sunt, & lapides proiecit, licet nullum percusserit.hoc dicit iuxta litteram. Primo narrat factum:Secũdo:ibi, *Quem nos.* tẽporaliter punit: Tertio post tempus admittit: ibi, *Mandamus.*Abbas.

CASVS.Quidam presbyter fuit in quodam conflictu pro parte illorum, qui violentiam repellebant,in quo cõflictu lapides ꝓiecit, sed aliquem non percussit: aliqui occisi fuerũt illic per alios: dubitauit sacerdos,an esset ei imputandum: accesit ad Papam:ipse intellecta eius confessione præcipit illum abstinere à celebratione Missarũ per biennium,ita q̃ si aliud nõ impediat,extũc suũ officiũ exequatur. No.q̃ i dubiis tutior via eligẽda est. Item clerici conflictibus interesse non debent: vnde punitur ad cautelam , & sic est arg. q̃ aliquis punitur ex alterius culpa.

† In codice Barbatię vt est impressum. in alio veteri ita: ad suam officii executionem admittas. Cõtius & alii ita:ad suam efficii executionem eum admittas.

† Cap. 1. tit. de clerico percussore in 2.compilatione.

b ¶ *Repellebant.*] ideo rei licitæ operã dedisse vĩ , quia licitum est se defendere. ĩ.de sen.excom. ex tenore.& violentiam repellere. 60

[1] Vide citatos in d. c. significasti. ꝛ.d homic. vnde hæc plenius intelliges.

23.q.5.fortitudo.& c.siquis. & c. non inferenda.sed vlcisci non licet.46.dist.seditionarios. De hoc dixi ꝛ.de homi.significasti 1.

¶ *Glossa sequens.signat contrarium.& soluit.*

c ¶ *Proiecit.*]Vnde dubium videri poterat, an fuisset in culpa vel nõ. Contra, arg. 23. q. vlt.c.vl.50.dist.siq̃s vidua.& ꝛ.de cler.pu.in duel.c.vlt.sed iste aliquem nõ percussit,vt supra dicit,& hoc nõ stabat.Intellige alias si dubiũ esset, repelleretur,vt dicũt ꝓtraria prædicta. ar.ad hoc.ff.de testa.tu.duo sunt.& ff.de manu.testa. cũ ex. pluribus.24.dist.quando.&c.nullus.& 2.q.5.omnibus. B.

d ¶ *Abstinere.*]ad cautelã saltẽ , & vt clerici tales conflictus euitent 2.& est arg.q̃ aliquis puniuntur ex alterius facto, vel culpa. 70

[2] De hoc videro latius hic Hostiẽsem,Ioãnem And.& alios.

Continentia.] Hoc c.legitur duobus modis sicut.c.præcedẽs, Vno modo,q̃ dispensatiue iste posuit pro moueri:Alio modo, q̃ de iure communi:& secũdum hunc intellectum,qui mihi plus placet,hoc dicit,vt in rubrica.Communis diuisio: Secunda ꝛibi, *Consultationi.*Abbas.

CASVS.Quidam acolythus P.nomine arma sumpsit ad resistẽdũ prædonibus,& in illo conflictu tres fuerunt vulnerati ad mortem,tñ homicidia illa neque facto, neque cõsilio eius perpetrata fuerunt:tandem acolythus ille ad religionem trãsiuit:volebat ꝓmoueri ad sacros ordines:quæritũ fuit à Papa an posset?Rndet q̃ cum ad frugem melioris vitæ trãsiuerit,poterit ad subdiaconatus ordinem promoueri,& altaris ministerium exercere.Nota quòd non debent clerici interesse talibus conflictionibus:vnde iste punitus fuit,licet culpabilis non fuerit,sed ad cautelam potius.

e ¶ *Ad resistendum.*]q̃ licet ꝛ.c.c.,px.vbi de hoc cũ suis ꝓcordãtis.

ctum, duobus [a] te mensibus ab administratione Missarum statuimus abstinere.

Alexan.iii.Luceñ.episcopo.

¶ *Non punitur clericus vt homicida , si fuit ipse in conflictu pro parte violentium repellentium, licet ibi aliqui mortui sint, & ipse lapides proiecit , ex quo nullum ipse percussit.*

CAP. III.

PRæsentium † lator in quodam conflictu asserit se fuisse,pro parte tamẽ illorum , qui violentiã repellebant [b] : in quo lapides ipse proiecit [c] , sed aliquem non percussit : Quem nos (quia per alios illic aliqui dicuntur occisi) à celebratione Missarum per biennium præcipimus abstinere [d]. Mandamus itaque , vt si alia non impedierint , decurso huiusmodi temporis ſpatio , ad sui † eum officij executionem admittas.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Clericus qui fuit in conflictu vbi aliqui fuerunt occisi sine eius facto vel consilio, de iure communi promoueri potest.hoc. dicit secundum intellectum qui plus placet Panor.*

CAP. IIII.

COntinentia † litterarum:& infra. ¶ Cum P.acolythus cum quibusdam ad resistendum [e] prædonibus arma sumpsisset,in conflictu illo,tres fuerunt ab aliis vulnerati ad mortem :ita tamen,quòd illa homicidia neque facto [f] eius, neque consilio perpetrata fuerunt: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respõdemus,quòd cũ prædictum acolythum ad frugem melioris vitæ trãsiuisse dicatis, poterit ipse ad subdiaconatus [g] ordinem promoueri , & altaris ministerium exercere.

TITVLVS XXVI.

De maledicis †.

¶ Clemens tertius.

¶ *Maledicens Papæ puniendus est , vt alij deinceps deterreantur , & ipse arceatur.*

CAP. I.

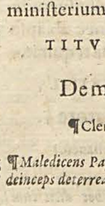

INnotuit† nobis: & infra. ¶ Quia nobis per litteras retulisti , q̃ I.clericus multis coram astantibus, verba quædam in depressionem [h] officij & beneficij nostri ,ꝓtulit,ipsum à temeritate [i] sua compescas: Vt pœna illius,aliis terrorem [k] incutiat,ne decætero cõtra Romanam ecclesiam in talia verba prorumpant.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Hic ponitur pœna blasphemantis Deũ, vel aliquem sanctum , & maxime virginẽ gloriosissimam.*

DE MALEDICIS.

¶ *Quia alia percussio fit, puta manu, alia lingua, cũ maledici & detractores quodammodo percutiant,vt supra visum est de percutientibus manu, merito subdit de percutientibus lingua. Abbas.*

De hac materia habetur. 46. dist. & 24. q. 3. per totum.25.dist.§.aliàs ea demum.in fi.& infra. in rub.de pœ.versi.qualiter maledico.

† In codice Barbatiæ, & in altero manuscripto Vaticanæ ita : De clerico maledico.

INnotuit , Primo ponit culpã: Secũdo il Iam punire mandat : Tertio ponit causam : Secunda: ibi,*Ipsum.*Tertia:ibi,*Vt pœna.*Abbas Siculus.

† Cap. vnico. tit. de clerico maledico in 2. compilatione.

CASVS. Quidam clericus in præsentia multorum quædam verba protulit in contemptũ, & depressionem officii & beneficij domini Pa.c.60. pæ:hoc significatũ fuit ei: & mandat cuidam, vt illum clericum à sua temeritate compescat, sic q̃ pœna illius sit aliis in terroré, ne de cætero ꝓtra Romanã ecclesiã in verba talia prorumpant.Nota q̃ principi suo seu prælato suo nemo maledicere debet.Item pœna vnius debet esse metus multorum.

Et Prætet doctores hic , vide alios in l. 1. C. siquis imperato. maledixer. & Bernardiũ Diazi prac. crim. cano.

[a] De materia huius de testalis vide Bernardi num Diaz in pract. tim. cano. c. 103. Albertinum tract. de agnosc. asser. q.47. & Coarruuiã in t. quamuis pactum. de pactis in 1. par. relectio §.7.

† Aliàs ita: septemque præcedenti bus sex feriis vel subsequentibus pane, &c.

h ¶ *In depressionem.*]& male:quia principi nemo maledicere debet.23.q.1.paratus.& non solum principi detrahi nõ debet,immo nec fratribus.6.q.1.summa.& de trahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.23.q.4.minimũ. & c. qui peccat.& de pœ.dist. 1.homicidiorum.arg.ĩ.de excess.prælatorum quàm sit graue.

¶ *Glossa seq.obicit& dupliciter sol.respondens ad contraria.*

i ¶ *A temeritate.*]id est,pertinacia.11. q.1.siquis facerdotum.Arg. ꝓtra.quod enim ex temeritate siue calore iracũdiæ fit,veniã meretur.2.q.3.c.si quem.§.notãdum.& §.siquis iratus.C.de iureiurã. l.2.Et dicit Imperator , si q̃s putauerit nostra nomina lacessenda, si hoc ex lenitate,cõtemnendum est,si ab insania,miseratione dignum,si ab iniuria,remittendum.C. siquis imperatorem.maledi. l. vnica.& 23.q.4.inter querelas. & C. de epis.& cle.§fin hoc.Quare ergo mandat Papa q̃ ꝑpescat , ꝓtra iura ꝓdicta? Sed Papa nõ mandat hic puniri propriam iniuriam ratione personæ, sed quatenus contingit Romanam ecclesiam,quam etiam iniuriã remittere nõ posset.63.dist.Salonitanæ.in quo casu loquit 23. q. 4. Guillelmus. & c.si is q. Vel potest dici,q̃ aliquis bene potest punire iniuriam sibi factam à subdito suo,maxime cum nullum habeat superiorẽ, vt hic, & arg.45.dist. & qui emẽdat. & prædicta iura loquũtur de benignitate seu de mãsuetudine,quia nullus tenetur remittere ĩ iuriam sine satisfactione,nisi velit, sed rãcorem fic:de pœnit.dist. 5.c.vlt.& 23.q.4.si illic.50.dist.si quis contritatus.

k ¶ *Terrorem.*]Sic.n.pœna vnius debet esse metus alterius. 2. q. 7.qua ꝓpter.& ꝛ.de Iudæ. ad liberãdã.vbi de hoc,& ꝛ.de calũ.c.2.

Statui

Statuimus.]Primò ponit pœnam ecclesiastici iudicis: Secundo secularis:ibi, *Per temporalem.*Abbas.

CASVS.Statuitur in capitulo isto,qualiter puniri debeant, q̃ publice blasphemiã dicere ꝓsumpserint cõtra Deũ, & aliquem Sanctorũ eius,& ꝓcipue contra beatã Virginẽ:& per episcopũ suum pœna ista est imponenda,prout inferius adnotatur. Si vero aliqs pœnam istam recipere noluerit, ecclesiæ sibi interdicatur ingressus:& in obitu careat ecclesiastica sepultura.Itẽ si blasphemus diues fuerit,per temporalem Potestatem mulctetur pœna quadraginta solidorum , alioquin.xxx.siue xx. & si ad hoc nõ sufficit,v.solidorum vsualis monetæ pœna mulctetur,nullam in hoc misericordiam habituros : & si Potestas hoc non fecerit,per epm cõpelletur , & hoc statutum ponat inter alia statuta cõicatũ.No. q̃ cõtra Deum & alios Sanctos & præcipue beatã Virginem in blasphemiam nemo prorumpere debet , aliàs punitur ,put hic dr.Item arg.q̃ pœnæ possunt cõmutari. Item arguitur,q̃ vna iurisdictio iuuatur ꝓ aliã. Item vbi iudex secularis negligit facere iustitiam,ꝓt compellitur ecclesiã.

† De materia huius de testalis vide Bernardinum Diaz in pract. tim. canonicum. c. 103. Albertinum tract. de agnosc. asser. q.47. & Coarruuiã in t. quamuis pactum. de pactis in 1. par. relectio §.7.

† Aliàs ita: septemque præcedenti bus sex feriis vel subsequentibus pane, &c.

[1] Hoc dictũ qualiter sit intelligẽdũ. plenissime docet B. Thomas 2. 2.q.14. art. 3.& Domini cus Sotus lib. 4. sent. dist. 15.q. 1. art.

[2] Adde ad hoc quod no. bar. in l. item apud Labeonẽ. §. c ¶ *Facultates.*]sic ꝛ.de voto,capitulo secundo. prætor. ff. de iniur. Ange. in l. gyotiens. § fin. ff. de hæred. instit.

b ¶ *Ingressurus.*] quia qui peccat in Deum, peccat in eius ecclesiam,& econuerso,vnde priuatur eius 2 ingressu.sic 12.q.2.de vidua.& 10.& 17.q.4. frater.nec debet eis pœna remitti,qui in Deum peccant.63.dist.Salonitanæ.& 23.q.3.si is qui.

c ¶ *Facultates.*]Arg.de commutatione pœnæ. 82. dist.presbyter.& 22.q.4.innocens.De hoc dixi ꝛ.de vo.c.1.Ber.

d ¶ *Commutetur.*]Arg.de commutatione pœnæ. 82. dist.presbyter.& 22.q.4.innocens.De hoc dixi ꝛ.de vo.c.1.Ber.

e ¶ *Potestatem.*]Arg.q̃ vna iurisdictio per aliam iuuatur. 10. dist. quoniam idem.& 96.dist.cum ad verum.& 17. dist. nec licuit. ꝛ. de offi.ordi.quoniam in plerisque.in fine.

f ¶ *Contra eum.*]id est.Potestatem.& ita habes hic,q̃ si iudex secularis negligit facere iustitiam , potest compelli per ecclesiã. 23.q.5.administratores.& 96.dist.cum ad verum.

[3] De mat. rimonio gl. vide doctores in l. Paulus. ff. duolation.

g ¶ *Visualis monetæ.*]Idem esset si hoc nõ fuisset adiectũ,vt de moneta ꝛ.de lega. 1.si seruus. §.si numerus. & ff.de leg.3.l.nummis. & ff. de fun.instru.cum de lanionis.§.afinam.in fi.Ber.

DE CLERICO EXCOMMV. &c.

¶ *Supra visum est de variis delictis,propter quæ interdũ clerici suspẽdũtur.& interdũ deponuntur,& interdũ excommunicãtur.sed quia quandoque clerici depositi excõmunicati vel suspensi celebrãt, & ingerũt se diuinis,sicut prius,& posset dubitari de pœna eis inferẽda ex hoc nouo delicto , ideo &c.*

De hac materia habetur.11.q. 3.placuit, & in c.penul.50.dist.accedens. Abbas.

† Dictio.de posito, deest in aliquot antiquis.

† Addi posset.c.28. ex Theodoro balsamone, referturc. 1. eo. tit. in 1. compilatio.

SIquis.]CAsvs.Statutum est in canone Apostolorũ, quòd si quis episcopus presbyter, diaconus iu ſte depositus fuerit pro certis criminibus, & postea aus[a] fuerit attractare ministerium sibi ante depositionem cõmissum,ab ecclesia abscindatur.No. q̃ depositus diuinum ministeriũ vlterius attractare nõ debet,aliàs punitur vt hic dicitur.

¶ *Glossa sequens recit. per quæstionem.*

† Cap.2. eo. tit. in 1. compilat.

[4] Vide concilium Triden. sessio. 13. de reformat.c. 4.incip. Cũ vero.

[5] Hic est error, & snia quãsequitur paulo post Bernardus , est vera & catholica , quã sequitur Theologi vno cõsensu lib.4.sent. dist.13. & B. Thomas 3. par. q.82.art.8.

[6] De hoc articulo vide citatos in c. illud ꝛ. cod. super glossa in verbo, officia.

h ¶ *Diaconus.*]idem est de omnibus aliis. ꝛ. c. px.& 11.q.3. episcopus.

i ¶ *Iuste.*] idem esset si iniuste,nisi prius restitutus fuisset.11.q. 3.eps. dũmodo sententia non sit lata ꝓtra ordinẽ iuris:quia tunc nulla est snia. 2. q.6. cap. ei qui. §.diffinitiua.5. vt li. nõ conte.accedens 1.

¶ *Gl.seq.signat cõtrariũ.*

k ¶ *Ab ecclesia.*] Arg. contra. 2. q. 5. qua de causa sed ibi dispensatum fuit,63.dist.Salonitanæ.

Si quis.]In prima ponit pœnam:In secũda aggrauat : ibi,*Quod si.* Abbas.

CASVS. Statutũ fuit in cõcilio Antiocheno q̃ si presbyter aut alius clericus degradat[a] fuerit,aut ab officio pro certis criminibus suspensus,& ipse postmodũ per cõceptũ & ꝓsuperbiã aliquid de ministerio sibi prohibito agere ꝓsumpserit,si ab epo suo admonitus nõ destiterit,excõicet, & q̃ ei participauerint.erunt excõicati:& similiter q̃ participauerint clericis vel laicis vel fœminis excõicatis,excõicati sunt.Si vero aliquis ista cõtẽpserit,& epus illũ corrigere nõ poterit,innocet auxilium regis,& exilio damnetur.Not. q̃ clericus depositus vel suspensus ab episcopo suo ministerium diuinum agere non debet.Item qui per ecclesiam non corrigitur , per secularem Potestatem ad requisitionem episcopi corrigatur.

[a] ¶ *Degradatus.*] à suo epo,adiunctis sibi aliis 4 sex epis in degradatione presbyteri.15.q.7.felix. & c.si autẽ.Sed pone degradatum celebrare,nunquid cõficit?Videtur q̃ fic:quia ordinem nõ amisit. 20.q.3.eos qui. 1. q.1. quod quidam. & de conse.dist.4. ostenditur. 22.q.7.licite.Arg.cõtra.50. dist. accedens.11.q. 3. eps.81.dist.dictum, 23. q. vlt. clerici. 54.dist.c. 2. R.dixit q̃ talis non ꝛ conficit:potuit enim ecclesia ei auferre illam potestatem, quam contulit:quamuis non posit character auferri,sicut nec insigniã militi.Lau.Ala. & T.dicunt(& melius) q̃ bene conficit depositus , sicut hæreticus. arg. 1.q.1.neque.& ca.quod quidam. nec Papa potuit auferre illam virtutem:& hoc verum credo:vnde talis excommunicatur, vt ꝛ.dicitur,quia facit rem sibi prohibitam.

[7] De hoc articulo vide citatos in c. illud ꝛ. cod. 11. q. 3. si quis epꝰ in concilio.& 28.dist. presbyterum. In modum enim priuati suffragij potest dicere horas 6 suas, quod etiam potest laicus.arg.bo. ꝛ.de pœni.& remissio.quod in te.

m ¶ *Præsumpserit.*] quasi in officio suo vt prius:quod non licet. 11. q. 3. si quis epꝰ in concilio.& 28.dist. presbyterum. In modum enim priuati suffragij potest dicere horas 6 suas, quod etiam potest laicus.arg.bo. ꝛ.de pœni.& remissio.quod in te.

Universidad de Deusto
Biblioteca

excommunicatum[a]. ¶Similiter de clericis, laicis, vel fœminis excommunicatis obseruādū[b] est. Quòd si aliquis ista omnia contempserit,& episcopus minime emendare potuerit, regis iudicio[c] ad requisitionem ecclesiæ,exilio damnetur.

¶Alexander iij. Londoñ.episcopo.

¶Interdictus & excommunicatus celebrans,monitus non desistens,deponitur.

CAP. III.

CLerici†autem,si qui à suis, aut etiam demandato Romani pontificis ab alienis episcopis interdicti, vel excommunicati,ante absolutionem diuina officia celebrauerint : nisi moniti[d] sine dilatione redierint,perpetuæ depositionis sententiam,pro ausu tantæ temeritatis incurrant.

¶Idem Toletano archiepiscopo.

¶Excommunicati vel interdicti celebrantes deponi debent:nisi propter multitudinem mitigetur pœna.

CAP. IIII.

LAtores†præsentium nobis intimarunt,quòd tam ipsi, quàm multi alij, postquam interdicti vel excommunicati fuerunt,diuina præsumpserūt officia celebrare: & infra. ¶Fraternitate tuæ mādamus, quatenus si quadraginta solummodo vel pauciores in his deliquisse constiterit, omnes in perpetuū ab officio sacerdotali deponas[e]. Si vero multitudinem[f] magnā in hoc peccasse cognoueris, eos, quos magis[g] causam delicti esse constiterit perpetua depositione condemnes: & alios, qui non tantum deliquerunt, ab officio[h] ad tempus suspendas: & omnibus pœnitentiam, secundum discretionem[i] tibi à Deo datam,iniungas.

¶Innocentius iij. Herbipolen.capitulo.

¶Si habens notitiam excommunicationis per solam famam celebrat, debet de rigore deponi, licet cum eo possit misericorditer dispensari. hoc dicit, & est casus notabilis.

CAP. V.

ILlud † Dominus in beato Pe

a ¶*Excommunicatum.*] ipso iure.11.q.3.cum excommunicato. & intellige de minori.

b ¶*Obseruandum est.*] vt talibus nullus cōmunicet.aliàs similiter sunt excōicati minori excōicatione.11.q.3.excōicatos.& nisi desliterint,sunt excōicādi.ĵ.de sent.excom.quod in dubiis.§.2.& ĵ. eod.si celebrat.in fi.

c ¶*Regis iudicio.*] Vbi enim ecclesia per se ,pficere non potest, inuocandum est auxiliū seculare,vt hic dicit,& ĵ. de offord,c.1.& c.quoniā in plerisque.in fine. & 17. dist. nec licuit. 11. q.1.petimus.& ita vtraque potestas per alterā iuuari debet.ĵ tit.prox. c. 2. vbi de hoc & potest per ecclesiam compelli,vt ibi dicitur.

† Cap. 3.eo. tit.in 1. cōpilatione.& post concilium Lateran.sub Alexandro. 1. 1. par. 26.c.10

Clerici autē.] CASVS.Dicitur hic,q si aliqui clerici ab epis suis,aut etiam de mandato Papæ ab alienis epis interdicti vel excommunicati fuerint, & ante absolutionē diuina officia celebrauerint. nisi moniti incontinenti redierint,perpetuo pro ausu tātæ præsumptionis deponātur. Nota q monitio semper debet præcedere vindictam. Item nota hic pœnam illorum, q excommunicati vel interdicti celebrant:scilicet,perpetuam depositionem.

† Cap. 4. eod. tit. in 1. compilatiōe. & post concilium Lateran. par. 30.c.51. Vid. Bernardinum Diaz in pract. crim. cano.c.18.

¶*Glo.seq tria facit.arg.*

à contrario.& contra id obicit,& soluit.Secundo quærit,arg.ad affirmatiuam , soluit negatiue.Tertio iterum quærit.ponit opinionem Hug cui obicit decre.episcopus.& respondet.

d ¶*Moniti.*] Ergo vī,q si emendare se volunt,nō deponētur, sed hoc intellige dictum dispensatiue & ita nō contradicit ĵ.cap.proxi.& alia.cap.seq.& sic patet,q quicunq; celebrat excōicatus vel ab officio suspensus, priuari debet de iure officio & beneficio,& depoñ etiā.Sed nun quid epš potest cum talibus dispensare, siue legatus de latere domini Papæ missus.arg.q legatus possit qa vicem gerit delegantis:& absoluit excōicatos,quorū absolutio sedi Apostolicæ reseruatur. ŝ. de offi.leg.quod trāslationem.& ĵ.de sen.excom.quamuis.& c.ad eminentiam.dicas ergo , q nec epš, nec etiam synodus in hoc dispensare potest.11.q.3.si quis epš damnatur.& c.seq.arg.infra, de eo qui fur.ord. re. c. 1.& 2.q.5. qua de causa 1. nec etiam legatus:licet possit absoluere excōicatū,& sic solus Papa hic dispēsat.Et hoc hodie expressum est in duabus decreta.Inno.iij.ŝ.de sen.& re iudi.cum æterni. & ĵ.de sen.excom. cum medicinalis.[lib.6.]Sed pōt quæri,vtrum idem sit in deposito,vt solus Papa ipsum restituat? Hug.dicit,q sol[9] Papa hoc pōt: & probatur 7.q.1.si quis presbyter.tū cū diuinctione,si epš ipsum deposuit tm cū aliis epis à sacerdotio,potest eū recipere in inferioribus ordinibus,& sic de aliis ordinibus.arg.15.q.8. qui admisit.& c.si quis presbyter.Si vero depositus est ab omnibus ordinibus,solus Papa ipsum restituit.Sed ꝓra ar.habes 11.q.3.epš. bi dr. q si in secunda synodo innocens inueniatur,nō potest esse quod fuerat,nisi gradus amissos recipiat de manu eorum.Sed illud in relligitur cū iniuste depositus fuit,puta,per falsos testes,vel falsa instrumenta,vnde dr ibi,si innocens inueniatur.Sed vbi iuste pro crimine depositus est,solus Papa tales restituit.

1 Istud ca. & c. quanto videtur facere contra:quia ibi dspēsat in feior: sed illud fit auctoritate Papæ. Ioā. And.

Latores.] In prima ponitur narratio,& decisa supplicatio: In secunda:ibi,*Fraternitati tuæ.*distinguens commissio.Secundum membrum:ibi:*Si vero.*

CASVS.Quidam presbyteri accedētes ad Papam,intimauerūt ei,q tam ipsi q multi alii postquam interdicti & excommunicati fuerunt,diuina officia celebrarunt : vnde mandat Papa archiepō Toletano,q si quadraginta solummodo,vel pauciores in hoc deliquerunt,omnes in perpetuū ab officio sacerdotali deponat:Si vero multitudinem magnā in hoc peccasse costiterit, illos deponat, qui causam delicti dederunt:alios,qui non tantum deliquerūt,ab officio suspendat ad tempus,& omnibus ē in quod sibi visum fuerit,pœnitentiam iniūgat.Nota vltra quadraginta multitudinē appellari.Item qui excommunicati vel interdicti celebrant,sunt deponendi.Item vbi maior est culpa,maior debet exerceri vindicta. Item multitudini parcendum est.Vnde versus.

Ob populum multum crimen per transit inultum.
Item pœnitentia est arbitraria.

e ¶*Deponas.*]Eccepœna illorū,qui excōicati, suspēsi,vel interdicti di uina officia celebrāt,vt dictum est ŝ.cap. proxi.

f ¶*Multitudinem.*] Hic ergo nō parcitur multitudini 2. Arg.ꝓtra 50. dist.vt cōstitueretur: & 44.dist. cōmessationes. 9.q.1.ordinatiōes. & ŝ. de temp.or. c. 2. vbi de hoc.& 23.q. 4. si pōt. & c.ipsa pietas.1.q.7.quotiēs.sed ista ꝓtraria locū habēt vbi scādalū timef,& multorū strages iacet,si seruet rigor: aliàs si nō prēnatur disciplina ecclesiæ in populis,sed vt patienter sustineat,tunc feriēda est multitudo. 23. q. 3. non potest.in fi.& de pœni. dist.6.in fin.Item habes hic, q vltra 40.dicūtur multi. sic ŝ. de testi. cū causam. Et secundum has decre. interpretāmur illam ŝ.de rescrip. fedes. & ff. de testi. l.1. in fi. Aliquando etiam duo dicūtur multi,Inst. de iur. persona. in fin. arg. Aliquando etiam xxiij. milia pauci dicūtur. 45. dist. disciplina. 23.q.4.quod autem Multa igitur & pauca in respectu dicuntur.

2 De materia huius glossæ late hic præ aliis Henricus Boich, quē videto.

† In veteri compilatio. legitur, archiepiscopo sed in Gregorianis epi scopo, habetur.

g ¶*Magis.*]Hi enim magis peccant,& ideo magis puniendi sunt, 86. dist.tanta. & 24. q. 3. qui aliorum, & in quo maior est culpa, maior debet exerceri vindicta. ŝ.de hære. excommunicamus. §. credentes vbi de hoc plures inueníes concordantias.

¶*Glo.seq.tres quæstiones formatꝫ,& illas sol.& cōtra vlt.sol. arguit.*

h ¶*Ab officio.*] & etiam a beneficio,quia vbi vnum pp alterum, vtrobique tantum vnum.86.dist.eos. Quid si epš dicat.suspēdo te à beneficio,nunquid pōt celebrare?Ita quidem,si suspēdit ipsum tātum à beneficio.Item poterit ne beneficium acquirere?ita,quia non intelligitur illum a beneficio suspendisse,nisi quo ad se, nisi specialiter seratur sententia vel remoueatur ab officio: tunc em bñficiū sequela est , & ideo remouetur ab illo,vt ŝ.de appellatio. pastoralis.arg.prædicti capituli.eos.& tapituli præcedentis , nisi specialiter ei conseruaretur.28. dist.c. presbyterum. & 50. dist. c. studeat.& c.accedens.Quid si epš ita dicat,suspendo te ab officio vel beneficio:nunquid debeo abstinere ab vtroque?Ita credo sal tem propter dubium.arg. ĵ.eod.c.proxi.C.de verb.sig.cum quidā. & de consc.dist.2.in calice.arg.ff.de reb.dub. si is qui ducenta. §. cum ita.arg. q à neutro suspēsus est, pp dubiū.ff.de testa.tu.duo sunt.& ff.de manumiss.test.cum ex pluribus.

i ¶*Secundum discretionem.*]Et ita pœnitentia arbitraria est. 26.q. 7.tempora pœnitudinis.& sit hæc dispensatio auctoritate domini papæ,quia per se non posset, vt dictum est in proximo capitulo.

Illud dominus.] Excommunicatus celebrans deponēdus est, nisi cum eo misericorditer dispensetur.hoc dicit.sed secundum hoc nihil affert istud cap.de nouo. Diuiditur,nam in prima ponit Hil desemeñ.episcopi transitū:In secunda:ibi,*Vnde.*ponit mandatum delegato factum,& eius executionem:In tertia:ibi,*Ipse.*comparitionem epi scopi & recognitionem & excusationē:In quarta:ibi, *Licet.*excusatio impugnatur.In quinta:ibi,*Cum eo.* pœnæ remissionem.Abbas.Siculus.

CASVS.Eps Hildesemeñ.non petita nec obtenta licentia domini Papæ,ecclesia Hildesemeñ.relicta,Herbipolen.ecclesiā auctoritate propria occupauit.pp quod Papa mādat epo Magdeburgen. vt cum factum illud notorium esset in partibus illis,nisi infra xx. dies ab administratione Herbipolen.ecclesiæ cessaret,ipsum excōicatum publice nuntiaret,quod idem epš non distulit adimplere:ipse vero nihilominus diuina postmodū officia celebrauit, & fecit sibi ab aliis celebrari,& se ingessit celebrationi diuinorum: ipse vero postmodum in præsentia dñi Papæ constitutus,sua re cognoscens errorem,misericordiā & non iudiciū postulauit : tñ in suam excusationem proposuit,q cum Magdeburgen. epš nō esset ordinarius iudex eius,non credebat q monitione nō pmissa, auctoritate delegata posset ꝓcedere cōtra ipsū:vnde cū nec ante factum nec post,litteras ab eo monitorias accepisset,peccare nō credebat,si diuina officia celebraret:maxime cū sibi nō cōstaret, nisi per famam de sentētia contra eum lata : dñs Papa,his auditis scribit capitulo Herbipolen.dicens, q licet in hoc nō videat[a] omnino culpabilis extitisse, qa tū in dubiis via tutior est eligenda,quamuis dubitaret de snia cōtra ipsum lata,debuit poti[9] abstinere,quàm sacramenta ecclesiastica pertractare:Illud vero quod allegabat, q sub spe veniæ postquā nouerat se excōicatum à Papa,sibi fecit diuina officia celebrari, & aliorū cōioni se ingessit,ipsum non excusat, sed poti[9] ꝓtra eū facit,cū sub spe veniæ null[9] debeat delinquere:& grauius est ex cōicato nō vitare alios q ab aliis nō vitari : qa excōicat[9] potest vitare alios,sed non potest ab aliis vitari. Papa tū facit ei gratiam : quia nō imponit ei pœnam , q canō illis imponit, qui post excōicationē præsumunt celebrare diuina, vel celebrationi se ingerunt diuinorū. Nota q epš sine licentia Papę ecclesiā dimittere non potest.Item qui dubitat de snia contra eū lata,cum per famam hoc intelligit,poti[9] abstineat quàm celebret: qa illud est tutius.Item sub spe pœnitentię nullus peccare potest vel debet:quia posset contingere,q tempus non habeat etiam ad confitendum.Item sicut excommunicatos vitare debemus,sic excommunicati non excommunicatos vitare debent,aliàs peccant.Item post excommunicationem nullus debet celebrare,vel celebrationi se ingerere diuinorum,aliàs debet deponi.

a Arg.l.hæres palā. ff. de testa. & Authent. qui semel. C. quomo. & quando iudex.

a ¶*Videnerabilis.*] De isto episcopo habes.ŝ.de transla.quanto.& c.licet.& ŝ.de maiori,& obed.illud.

¶*Glo.seq.recit.per modum obiectionis,& solu.*

¶*Nō esse notorium.*]Hoc erat tale factū,quod exhibebat se ocultis omnium:vnde non poterat non esse notoriū, si transiuit ad ecclesiam illam : sed vtrum licite poterat vel illicite,hoc non erat notoriū,saltē quod ad alios:qa potuit esse q habuit licētiā trāseundi à Dño Papa p litteras suas.ar.76.dist.dilectionis.vñ in meliore parte debemus hoc interpretari. ĵ.de reg.iur.c. 2. quia Papa potuit de hoc obliuisci:quia ipsum quandoque fallit obliuio. 23. dist.præterea.& omniū habere memoriam,potius est diuinitatis q humanitatis.C.de vete.iu.enuclean.l.2.§.si quid.ꝓtrariū est verū quia ex quo Papa hoc diffitetur,ei incūbit probatio , q de ipsius licentia transisset.100.dist.contra morem.93.dist.illud.

b Similis. Glossa supra eod. tit. in 5. de hoc articulo an excōicatus excōicatur dicere horas canonicas, vide Hostiē in sūma de sent. excom. circa fin. §. cōsuluit & ibi quæ notāt Couar. in c.alma mater. de sent. excom.lib. 6. par. 1. §. 3. vbi conclu. dicunt teneri.

c ¶*Viginti dies.*]fic.ŝ.de crimi.fal.dura.

d ¶*Misericordiam.*]Sic ŝ.de transla.inter corporalia,versus finem.

e ¶*Officia.*] In hoc deliquit,quia nec excōicatus nec suspēsus publice vel priuatim celebrare debet,nec sacramenta alij dare. 28. dist.presbyterum. sed alia officia præter Missam potest 2 occulte.

dicere nō officiādo,sed quasi priuata persona.ĵ.de pœn.& remiss. quod in fe.& 11.q.3.si quis epš damnatur.& c.seq.Io.

¶Glossa sequens signat contrarium & respondet.

f ¶*In hoc.*] Scilicet quia non constabat ei, nisi per famam de illa excommunicatione,sed fama per se non probatur.4.q.3. c. fi. veritē sæpe.Ar.contra.ŝ.de consang. & affi. super eod.vbi ad solam famā matrimonium , contra hendum impeditur,'ergo ille propter famam debuit abstinere. ĵ. de sen. excō. cū desideres. §. 1. sed non intantum culpabilis fuit, quantū si hoc p certo sciuisset, & ideo dicit : licet in hoc nō videatur omnino culpabilis extitisse, sed dicta paucorum ad hoc non sufficerent,qa non faciunt famā.ŝ. de accusa.inquisitiōis.nec tenebatur credere,licet diceretur ei ab aliquibus. 11. q. 3. non solum. & cap.in cunctis.& 23. q.4.quā magnum. & ff. quod cum sal.tuto. l. 2. & 3.nisi fama super hoc peruenisset ad eum, ꝓnut sequitur.Arg. cōtra. ff.de admin. tut. quidē decedens. §.ex quo. & C.de rei vend.si fundū. & ŝ.de rescrip. cū contingat.

† Vide Martinum Nauarrum in Manuali de horis cano. c. 21. vers. diceretur ei ab aliquibus. 11. q. 3. non solum. & cap.in cunctis.& 23. q.4.quā magnum. & ff. quod cum sal.tuto. l. 2. & 3.nisi fama super hoc peruenisset ad eum, ꝓnut sequitur.Arg. cōtra. ff.de admin. tut. quidē decedens. §.ex quo. & C.de rei vend.si fundū. & ŝ.de rescrip. cū contingat.

† in quodā Vaticano ita :pœnam. quam canones minantur his, & c.

g ¶*In dubiis.*] sic ŝ. de spon.iuuenis. & de homici.significasti 2. & c. penultimo.& c. ad audientiam,vbi de hoc.& arg.23. q. 1. quid culpatur.in fine.

† Cap.1.eo. tit.in 3. cōpilatione. & alia pars huius decreti in c. illud. Do minus. & de obedient.

† Cap.1.eo. tit.in 3. compilatione. Vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano.c.18.

h ¶*Venæ.*] Sub spe veniæ nullus debet peccare. de consecra. dist. 4. quando quis. Arg. contra. ĵ. de senten. excommu. si vero.

i ¶*Vitari.*]In hoc quasi patif : in alio,scilicet in nō vitare, agit:quod est in eius potestate:& ideo in vno peccat , in altero nō peccat, quandoque tū non multum differunt agere & pati.

† Cap.3. eo. tit.in 3. compilatione. Vide Couar ruuiam in c. alma mater de senē. excom.li. 6. in priori parte relect. §. 7. adde Ioānē de Imola & alios in c. post electionem supra de concessio. prēben.

posse.16.q.1.si cupis.

k ¶*Canon.*] 11. q. 3. si quis episcopus damnatur.& c.seq.& ĵ.c.proxi. ŝ. eo. latores. hanc Papa potest facere.ĵ.eod.clerici. misericordiam solus

FRaternitati† tuæ : & infra. ¶Presbyteros autē, & alios clericos,qui pro suis excessibus à te,nexibus anathematis canonice innodati, præsumpserunt vel præsumūt officia celebrare diuina , rationabiliter poteris omnibus beneficiis ecclesiasticis spoliare[l].

¶Idem Decano & Priori Colonien.

¶Collatio beneficij excommunicato facta non tenet : & scienter talibus conferens , à beneficiorum collatione suspenditur.

CAP. VII.

POstulastis †per sedem Apostolicam edoceri : & infra.

Fraternitati.] Primo decisa consultatio : Secundo responsio: ibi,*Presbyteros.*Abbas.

CASVS.Archiepiscopus Bisuntiñ.excommunicauit quosdā presbyteros & clericos pro suis excessibus, q nihilominus excōicati celebrarunt diuina:quæsuit archiepš à Papa,vtrum posset eos à suis beneficiis spoliare?Ñdet Papa, q si canonice sunt excōicationis sentētia innodati,& postea psumpserunt celebrare diuina poterit eos omnibus beneficiis ecclesiasticis spoliare.Nota, qualiter puniuntur,qui celebrant excommunicati:quia omnibus beneficiis ecclesiasticis,spoliantur.

l ¶*Spoliare.*] immo posset eos perpetuo deponere.ŝ. eo. latores. dispensare tñ cum eis nō potest,vt dictū est ŝ.eodem, clerici. Ber.

Postulastis.]Primo ponitur decisa consultatio:Secundo responsio:ibi,*Consultationi.*Quæ subdiuiditur,vt patet in textu , & per §.Abbas.

CASVS.Quidā clerici erant excōicati, tēpore suæ excōicationis ecclesiastica beneficia sūt adepti:quærit vtrū ea posint retinere? Ñdet Papa,q cū excōicatis excōicari nō debeat, excōicatis clericis beneficia cōferri nō possunt,nec possunt illa retineri, nisi cū eis fuerit dispensatum,cum ipsa canonice non fuerint consecuti:

Universidad de Deusto
Biblioteca

& illi,q sciẽter talibus illa bñficia cõtulerũt,tandiu debẽt à colla
tiõe beneficiorũ suspẽdi,donec super hoc veniã cõsequi mereãt:
V tin eo puniãtur,in quo delinquere præsumpserunt.Scdo ponif
a lia qõ:Clerici quidã, & monachi,& moniales celebrarũt i locis
f uppositis interdicto tẽpore ipsius interdicti;& adhuc celebrare
diuina non cessant, pp
quod etiam sunt excõi
cationis sñia innodati:
quærif qualiter isti sunt
puniendi? Rñdet Papa
q; clerici,qui talia præ
sumpserunt, sunt eccle
siasticis beneficiis spo
liandi,monachi,& mo
niales in arctioribꝫ mo
nasteriis sunt ad agẽdã
pœnitentiã detrudẽdi.
Nota q excõicatis bñfi
cia cõferri nõ possunt,
& si cõferantur,nõ pos
sunt ea retinere,nisi cũ
eis dispensẽtur.Itẽ cõ
ferẽtes excõicatis bene
ficia puniuntur i colla
tionibus beneficiorũ:
vñ puniunt in quo pec
cauerunt.Item in locis
interdictis non est cele
brandũ,aliter facientes
punjuntur.vt hic dr:qa
† De mate- clerici bñficiis suis sunt
ria huius §. spoliãdi , monachi &
vide quæ moniales i arctioribus
sancta sunt monasteriis sunt detru
inc. is qui. dendi.
§. is vero.& a ¶*Non debeat.*]ti. q. 3.
in c. vlt. de cap.cum excõicato,
sentent. ex- b ¶*Retinere.*] Immo si
communi. prius alia beneficia ha
lib.6. bebant, eis sunt priuã
1 Vide hic di 1. 5. de æta. & quali.
Panormita- ordi.cum bonæ.
num vt in c ¶*Dispensatum.*] Non
telligas di- dicit à quo:ergo vī reli
ctum huius cta potestas dispẽdandi
glossæ , qđ epis.ar.5.d se. excõ. nu
videtur ni- per.Dic vt 5.eo.clerici.
mis seuerũ. ¶*Glo. seq. reci. per q.qs
dispẽset,sol. & remittit.*
d ¶*Canonice.*]si nõ sunt
illa canonice cõsecuti,
† sub deca- perdere debent illa.sic
no. 5.de æta. & quali. cum
bonæ cũ esset excõica
ti,idigni erãt & inhabi
les ad aliqua bñficia p
cipiẽda , quia tales nec
eligere nec eligi pos
sunt. 5. đ electi.cũ inter
† Cap. vni- R.& 5.de cõsue.cũ dile
co cod. tit. ctus.nec ipetrare littere
in 4. com- ras.5. đ resc. dilectus 1.
pilatione. e ¶*A collatione.*]vt pu
Vide cita- niat in quo deliqt.5.de
tos in cap. tẽp.ordi.ex litteris.imo
proxime & à peceptiõe ,pprij bñ
precedenti. ficij suspẽdat:qa sciẽter
idigno beneficiũ cõtu
lit,5.de electi.nihil est B.
f ¶*Mereantur.*]per suum superiorem.
g ¶*Celebrare.*]pp quod suspensi sunt,& irregulares,vt not. 5.de
excef.præla.c.vlt.vnde possent deponi.5.eod.latores.
h ¶*Spoliandi.*]nec audirur si dicat,q sit iniuste excommunicatus,
arg.5.eod.illud.sicut etiam non auditur,cui opus nouum nuntiatur,nec obtemperat.ff.de no.oper.nuntia.l.1.5.in operis.
i ¶*Arctioribus.*]5.de simo. de regularibus.& c.quoniã simoniaca.

PROPOSVIT.]Primo narrat rem , & collationes vtriusque partis:
Secunda diffinit:ibi, *Quia*.Abbas.
CASV S.Episcopus Tusculanus erat legatus i partibus Lemouicẽ.quidã de Lemouicẽ. suplicarũt legato pro se & magistro P.
vt eisdẽ in Lemouicẽ.ecclesia prouideret,& eos faceret recipi i
canonicos & in fratres:& pcipue cũ quinq; vel quatuor pbendæ
ab vltima ordinatione ipsius ecclesiæ vacarẽt ibidẽ:legatus ciui

¶Cõsultationi vestræ respõdemus, quòd cum excommunicatis cõmunicari non debeat [a] 10
clericis excõmunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia conferri nõ possunt:nec illi valẽt ea licite retinere [b]:nisi forsitam cũ eis fuerit misericorditer dispẽsatũ [c]:cũ ea nõ fuerit canonice [d] consecuti.¶Illi vero qui scienter illa beneficia talibus contulerunt,tandiu debent à beneficiorum collatione [e] suspendi donec super hoc veniam consequi mereantur [f]: vt puniantur in hoc,in quo delinquere præsumpserunt.
¶*Celebrans in loco interdicto.si est clericus secularis, beneficiis priuatur:si monachus,in arctius monasteriũ detrudit ur.h.d.*
¶Quæsiuistis † præterea qualiter puniri debeãt clerici,mona chi,vel moniales ecclesiarũ cõuentualiũ,qui post latã interdicti sententiã in locis suppositis interdicto,præsumpserũt hactenus , & adhuc etiã nõ verentur diuina officia celebrare [g] , quamuis ,ppter hoc sit excõmunicationis vinculo innodati.Ad hoc breuiter respõdemus,quod clerici,qui talia psumpserunt,sunt ecclesiasticis beneficiis spolian di [h]:monachi vero vel moniales,i arctioribꝫ [i] monasteriis ad p agendã pœnitentiã de trudẽdi.

¶Idem Decano & subdiacono † Pictauen.& magistro P.canonico Petragoricen.
¶*Valet collatio beneficij ei facta,qui prius fuit excommunicatus. sed absolutus tempore collationis.*

CAP. VIII.

PROPOSVIT † corã nobis magister P. clericus episcopi Tusculan. quòd G. sanctæ Mariæ in porticu diacono Cardinali in partibꝫ illis Apostolicæ sedis legatiõis fungẽte officio: quidãm de Lemouicẽ. ei hu-

militer supplicarũt, vt eorũ ecclesiã, quæ debito fraudabatur clericorũ seruitio, ordinaret: ,p se ac magistro eodẽ preces specialiter porrigẽtes.Ipse vero Lemouicen. ciuitatẽ ingressus,canonicos monuit, vt illos recipe rẽt in socios & in fratres:maxime cũ prædictæ quinque vel quatuor,ab vltima ipsius ecclesiæ ordinatione vacassent: quibus,post petitas & cõcessas deliberationis inducias,nõ curãti bus respõdere, de† præbẽda Lemouicẽ. Cardinalis ꝑdictus, eosdẽ clericos iuestiuit:& infra. ¶Cũ autem dictus magister,& Lemouicẽ. pœnitentiarius in nostra fuissent præsentia cõstituti,& acta iudicij inspici fecerimus diligẽter p † pœnitentiarij testes intelleximus , quòd Lemouicẽ.episcopus pluribus annis,antequã idẽ magister inuestitus fuerit,clericos,& burgenses† castri Lemouicẽ. & eũdẽ P. nominatim (quẽ eorũ dicebant cõsiliariũ & fautorẽ)vinculo excõmunicationisastri nxit. Per testes vero magistri P.probabatur, quòd & si dictus episcopus in burgenses & eorum fautores tam clericos,quàm laicos Lemouicẽn. excommunicationis sententiam protulisset, eos tamen per tres annos absoluit , antequam dictus magister fuerit inuestitus : & infra. ¶Et quod idem episcopus dicto magistro communicauit postea in ecclesia, & in mensa : & infra.
¶Quia vero sæpe dictum magistrum inuestituræ suæ tempore [k] , à præfato episcopo extitisse excommunicatum , dictus pœnitentiarius (sicut obtulerat) non probauit : cum ex aduerso de absolutione [l] & cõ-

tus tñ præsumptio talis non sufficit,nec propterea est absolutus.
¶*Glo.seq.not.at.tempus inuestituræ,&c.inducit.duo similia.*
k *Tempore.*]Tempus ergo inuestituræ cõsiderari debet,vtrũ tũc fuerit excõicatus,vel non.5.eod.cap.prox.& 3.de æta.& quali.cũ bonæ.sicut in impetratione rescripti tempus datæ ꝑsideradũ est, an tunc fuerit excõicatus.5.de rescrip.dilectus 1.quia si postea ex cõicetur,nõ perditur rescriptũ, sed suspẽditur quãdiu absoluat: sic intelligitur 5.de offi.deleg.prudẽtiam.5.ext.a.sic & tempus electionis considerãtur,an tunc sit idoneus,5.de elect.cap.duduum 1.vbi habes similiter,quòd initium spectandum est.
¶*Glo.seq.recit.p qõnem.an cõio probat absolutionẽ solu.alle.ctrarij.*
l ¶*De absolutione.*]& sic ,pbauit ille pœnitentiarius,q magister P.fuit excõicatus,& ipse P.probauit postea,q fuit absolutus ante suam institutionẽ,& ita intelligitur hic,q quia fuit excõmunica

tus præsumitur q adhuc sit excõicatus,nisi ,pbauerit se absolutũ, 1 Arg. ad
prout ipse P.fecit 1. Et ita quicunq; absoluitur saltẽ ad cautelam, hoc in l. si
semper obtineat litteras absolutiõis,& ita cũ aliquis dicit aliquẽ ne possi-
excõicatum,& ille dicit se non esse excõicatum, vtriusque testes dentis.cum con
sunt admittendi in tali dubio.argum.5.de sententia excõicatiõis, tor. C. de
per tuas. & supra,de te proba.
stibus, cum tu.& supra
de officio delega.cũ cõ
tingat.sic 5. de præscri.
illud.& e.auditis.
a ¶*Communione.*]hæc
† Hic titu- non fuit sufficiens ra
las ex plu- tio ad probandũ absolutionem.5.de sent.ex
timis ma- cõicatiõis,cum desideres.sed est præsumptio
nuscriptis quædam.11.q. 3. quibus
restitutus epi. 93. distin. si inimi
est vulgari cus.arg.5.de sen.excõi
ter,sed in- catiõis. in præsentia 2.
differenter & 5.de priuilegiis.cum
aliàs ita: olim.
Gregorius
ix.l.& A. ca
nonicis Pra
gen.

A *Postolicæ.*] Qui ,pbabiliter ignorat
2 De hoc se suspensum , & cele
co.tit.si ali- brat,non efficitur irre
quando & gularis:secus si nõ ,pba
expeditur biliter.hoc dicit. Sed a
per cle. eo. pars:ibi, *Caterum*.Abb.
tit. fi' sum- CASVS.Duo canonici Pragensis ecclesiæ, pro ecclesiæ Pragensis
mus Ponti- ordinatione accesserunt ad Apostolicã sedẽ:obiectum fuit eis,q
fex.Io. An. erant suspensi,vt sic repellerentur:ipsi volebãt probare sentẽtias
illas nullas esse,& eis ignorantibus latas fuisse.Papa relaxauit il-
† Pro intel- las sententias ad cautelam , ne ordinatio ecclesiæ differetur. Sed
lectu textus quia tempore suspensionis ignari celebrarunt diuina,eos ,pbabi
& glossæ de lis excusat ignorãtia:Si vero crassa & supina aut erronea ignorã
multiplici tia fuerit,propter quod indigent dispensatione,Papa dispensabit
ignorantia, cum eis.Nota q si suspensus ignoranter diuina celebrat,nõ incur-
cuius me- rit irregularitatem:nisi ignorantia crassa fuerit & supina.
minit vide
8. Thomã
1.2.q.76.& b ¶*Apostolicæ.*]hæc decret. pars est illius 5.de except. Apostolicæ.
quod libero ¶*Gl.seq.præmittit duos effectus probabilis ignorantiæ, & remittit se*
1.ar.19. que *cundo tractat.an absens & ignorans excõmunicari possit,& quid de*
late repetit *his,quæ interim agit.argu.allegat.pro & cõtra.soluit.demum format*
& vide ibi *tres quæstiones,& illas soluit, & tertiam distinguendo.*
verbo, igno c ¶*Probabilis.*]Sic ergo probabilis ignorantia tantum excusat &
rantia. adde non crassa & supina,vt hic patet.sic 5.de cog.spi. si vir. vnde dicit
Couarruuiã Apostolus:Misericordiã merui,quia ignorans feci.8.dist.cõsuetu-
in c. alma- do.& inducit dispensationem 5.de ord.ab epi.qui renun.c.1. & 2.
mater.in vbi de hoc. & 1. q. 1. si qui à simoniacis.sed hic non est aliqua di-
priori parte spensatio necessaria,quia nesciebant se suspensos,vnde nõ pecca
electio. §. uerũt.Item habes hic,q absens & ignorans potest excommunica
7.& §. 10. ri & suspendi,vt 2. q. 1. de manifesta. & supra,de appel.cũ sit Romana.in fin. & quandiu ignorat se excommunicatum,nõ peccat
celebrando,vt hic patet.Idẽ ergo erit si litteras obtinuerit ,p beneficio vel alio negotio posset etiam interim eligi ab ipsis, q hoc
ignorant,& sic in isto casu suspenditur effectus excommunicatio
nis,vt quamuis sit excõmunicatus,non tñ obest.arg. opti.de pse.
dis.4.c.1.& Insti.de excep. §. pterea.& arg. 5.de app.dilectis filiis.
vbi suspenditur interdictum.sic & sententia absolutionis suspẽdi
3 In hoc ar- tur.2.q.5.quanto.ar.9.tra.5.de appellat.pastoralis.vbi excommuni-
ticulo te- catio statim trahit secũ executionẽ,& ff.fi cer.pe.eius qui.vbi di-
neas quod cit:status sui ignarus.Credo q quicquid facit antequã sciat se ex
statutũ est communicatum,non imputetur ei,tñ postquam nouerit se excõ-
in concilio municatũ debet abstinere:aliàs non audietur p tales litteras, nisi
Lateranen. post absolutionem.Non credo q electio de ipso facta teneat,licet
sub Leone. ignoret se excommunicatum vel suspensum.Itẽ quid si talis mo-
2. sessio. 11. ratur antequã sciat?Liber erit quod ad Deũ,& excõicator dẽt eũ
paulo post absoluere post mortem.Itẽ nunquid ille qui sciens 3 illũ excõica-
principium tum participat illi,excõicatus erit:Credo q sic.Item qd si absens
in bulla in excõicatur per epistolam,quando dicemus illum excõmunicatũ.
cipien. pri- vtrum quando scribitur,vel quando recipit epistolam?Potest hic
mitiua.§. distingui,vt si excommunicator voluit q statim esset excõmuni-
statutimus catus,tunc statim erit excommunicatus,sed non obest ei donec
super.Ad- sciat,vt dictum est.arg.4.q.5.c.1. vbi dicit, ex quo litteras accepis-
de Felinum se constiterit.& ff.man.si mandassem.aliàs tunc demum erit excõ
in c. Rodul- municatus cũ receperit litteras.Sic distinguit lex in seruo manu
phus de re- missso per litteras.ff.de acqui.pos.qui absenti.& l.si quis vi. §.1.&
scriptis. & ideo non imputatur sententia ignoranti:quia nulla sentẽtia ligat
Martinum efficaciter nisi postquam scitur.2.q.6. biduum.nec aliqua cõstitu-
Matarranum tio.82.dist. proposuisti.& ff.de decre.ab.or.fac.l.vlt.Et sic excõica-
in Manuali tio nõ semper trahit secum suã executionem,& si proferatur sub
ff. eõfes.rio conditione.5.de app.præterea 2.& hæc vera sunt,cum probabilis
rum c. 17. est ignorantia,secus si crassa & supina.ar.5.eo.illud.ibi enim cras-
rit. de ex-
com. mino-
re.

munione [a] dicti episcopi fuerit facta fides:Quod per dictum legatum de memorato magistro factum est,per diffinitiuã sentẽtiam duximus approbandum.

¶Gregorius nonus † I.& I. canonici [s] Pragen.

¶*Suspensus vel excommunicatus ignoranter celebrando,nulla indignet dispensatione respecta irregularitatis,alias secus.*

CAP. IX.

A Postolicæ [b] sedis:& infra.
¶Verum quia tempore suspensionis ignari celebrastis diuina, vos reddit ignorãtia probabilis [c] † excusatos. Cæterum si forte ignorantia crassa & supina aut erronea fuerit,propter quod dispẽsationis gratia egeatis, eam vobis de benignitate Apostolica indulgemus [d].

¶Idem.

¶*Excommunicatus minori celebrans , non est irregularis,sed peccat:& potest eligere, & ea quæ sunt iurisdictionis exercere , licet nõ eligi:& si confert sacramenta licet peccet,tamen collatio tenet, & suum habet effectum.*

CAP. X.

SI † celebrat minori excõicatione legatus , licet grauiter peccet [e],nullius tamẽ notã irregularitatis [f] incurrit:nec eligere [g] prohibetur,vel ea,q ratiõe cipauit excommunicato in locutione vel oratione, & sic incidit in minorem excommunicationem:cõsueuit dubitari de tali, vtrũ si celebret tempore talis excõmunicationis,esset irregularis?Respondet Papa, q licet grauiter peccet celebrando.nõ tñ est irregularis,& eligere potest,& alia quæ iurisdictionis exist unt,exercere:tñ si talis scienter electus fuerit,talis electio est reprobanda, pro eo, quod eligitur ad susceptionem eorum,à quorum perceptione priuatus est per sanctos patres.
¶PECCAT AVTEM CONFERENDO. Dixit supra q talis excõmunicatus peccat celebrando,vnde poterat forte aliquis dubirare,vtrum sacramenta ab eo collata habeant effectum: dicit Papa , q sacramenta illa non carent effectu,licet ille peccet conferendo,& redditur ratio,cũ ille non videatur remotus à collatione sacramentorũ,sed à participatione , quæ consistit in sola perceptione:& hæc vera sunt,dũmodo non ingerat se ptinaciter cõmunioni excõmunicatorum in contẽptum ecclesiæ ꝑtra prohibitionem sui superioris:quod si post admonitionem legitimam fecerit,debet excommunicari,& sic postea celebrando sacramẽta ab eo collata virtutis carebũt effectu,& priuatus erit & electiõe & iurisdictione.Nota,q ligatus minori excommunicatione,irregularitatem non incurrit.& potest eligere,& alia facere,quæ sibi competunt ratione iurisdictionis,eligi tamen non potest.
e ¶*Peccet.*]De hoc autem punitur ad arbitrium sui prælati , cum certa pœna hic nõ statuatur.arg.5.de offi.delega.de causis.§.fina. & 26.q.7.tempora.
f ¶*Irregularitatis.*]quia propterea non impederetur ab aliqua ,p motione eo absoluto:secus si maiori sententia sit ligatus:tunc debet deponi,nisi cum eo fuerit dispẽsatũ.5.eod.latores,postualtis. & quasi per totũ.Hic ergo determinatur,quod olim dubitabatur, scilicet vtrum talis irregularitatem contraheret.
¶*Glos.seq.signat contrarium.sol.ex solutione refert rationis, cui responsioni opponit,& soluit.*
g ¶*Nec eligere prohibetur.*]Sed contra.5.de elect.cum inter R. & 5.de consue.cum dilectus.vbi dicitur q suspẽsus nec eligere , nec eligi potest.5.de concess.præben.quia diuersitatẽ.hic vero dicitur, q talis suspensus eligere potest,sed nõ eligi:sed illa,& omnia cõsimilia,vt 5.eo.c.2. intelliguntur de suspensis ab homine : illi enim eligere non possunt,& irregularitatem incurrunt diuina officia præsumendo.5.eo.latores.5.de æta.& quali.cum bonæ. hic vero loquitur de excommunicatis siue suspẽsis à canone propter solã participationem:quia secundum canones,qui participat cum ex communicatis,excommunicatus est,siue suspensus à sacramẽtis ecclesię.quę suspẽso siue excõmunicatio appellatur minor excommunicatio,vt 3.q.4.Engeltrudam. Sed eadem pœna est in suspenso ab homine & à canone,aliàs quàm per participationem: quia vtroque casu priuatus est communione sacramentorũ,& diuinis officiis.5.de re iudi.cum æterni.& 5.de sen.excom. cum medicinalis.[lib.6.]& qui suspẽsus celebrat, est irregularis:vt ibi dr. Quæ est ergo ratio,q in vno eligere possunt:in altero nõ?Potest dici,q ideo,quia plus contẽpsit qui fecit ꝑtra legem animatam,q̃ qui fecit contra legem mortuam:quia contemnẽdo iudicis præceptum,quod est factum legis auctoritate,& ipsam legẽ offendit,& ideo plus punitur:& ideo dr q mitius agitur cum lege,q̃ cum ministro legis.arg.ff.de arbi.l.Celsus.& vox viua magis timenda est

† De materia huius decretalis quæ valde frequens est prætер doctores hic, vide Couarruiam in c. almamater. de sent. excom. lib. 6. in priori parte relectio. §. 6.& 8. Theologos li.4.sen. dist. 18. & seq. & summistas verbo, excommunicatio.

† Aliàs.deprehendis.

† Ex incorruptis exẽplaribus ꝑ positum est vt est impressum.

† Per burgenses ciuitatis Lemouicẽ quis dicet tradit Boetius decisio ne.160.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̃ vox mortua,& ei potius credi debet.in Authen.de instru.cau.& fi.§.si vero aliquid.colla.6.& ita in casu hmõi capituli non est ir regularis q̃ celebrat:suspensus autẽ ab homine & canone si celebrat,est irregularis ĩ cõsti.Inno.iiij.ℨ.de sen.& re iud.cũ æterni.& ℨ.de sen.excom.cum medicinalis [lib.6.]Sed quę est ratio,q̃ suspensi per participationem excõicatorũ possunt eligere,alij suspẽsi non possunt?Ratio est, quia suspẽsi per participationẽ nõ sunt suspẽsi vel interdicti à diuinis officiis,sed priuati sunt cõione sacramẽtorum per canones, & etiam pp peccatum, sicut & alij in mortali ĩ constituti nõ sunt exclusi ab electione.ℨ.de elect. ilła.& ideo possunt elige re: Nec sunt irregulares si celebrãt,vt hic dr. Et eadem ratione debẽt posse eligi, cũ non sint suspensi à diuinis:ratio redditur in littera, vbi dr,eius electio est irrita. cau. fatenda, pro eo, q̃ eligitur ad susceptionẽ eorum,scilicet sacramentorum, à quibus est priuatus à sãctis patribus: quicunque enim eligit, ea suscipere tenetur,& quilibet fidelis.ℨ.d pœ. & remi.omnis vtriusq;. & qa illis priuatus est, non potest eligi ad ea, etiam si pœnitentiam egisset de peccato, nisi prius absoluatur ab illa suspensione, quæ inflicta est p canones.11.q.3.excõicatus.& c.cũ excõicato.quod nõ est de aliis criminosis,q̃ per pœnitentiã restituti sunt ad p̃ceptionẽ sacramẽtorum.à quorũ perceptione priuati erãt pp peccatũ.Ber.

a ¶ *Iurisdictionis.*]Minor ergo excõicatio nõ repellit à iudicio ab agendo,sed ab illis tantũ prohibet,quæ pertinent ad officiũ: Idẽ dico in suspenso ab homine,nisi sit suspensus tam ab officio q̃ à iurisdictione:quia tunc priuatus est spirituali & temporali iurisdictione.sic. ℨ.de elect.trasmissum.vbi electus.& confirmatus potest facere ea,quæ sunt iurisdictionis,& non ordinis.Ber,

¶ *Glo.seq.quærit.& arguit,& soluit.secundo quærit & arguit.*

b ¶ *Scienter.*]Sed quid si electores eligant aliquem excõicatũ minori excõicatione,quem ipsi ignorant excõicatum: nũquid valet electio?arg.est q̃ sic,ex eo q̃ dicit,scienter:sed nõ credo:qa ignorantia eorum non facit eum habilem.ℨ.de elec.innotuit.& causa prohibitiõis hic signata,nihilominus remanet:vnde supple maxime:vel potius quod dicit,scienter,referas ad ipsum excõicatũ minori excõicatione;puta quia scienter participauit excõicatis.Sed nunquid priuati sunt iure eligendi qui talem scienter eligunt?ar. q̃ sic.§.de elect.cum in cunctis.& c.scriptum.in fi.

c ¶ *Sanctis Patribus.*] 11. q. 3. excommunicatos.& c,cum excommunicato.3.q.4.Engeltrudam.

d ¶ *Priuatus.*]Hæc est causa prohibitionis,quia cum sit priuatus sacramentis, ad ea eligi non potest 2: & est similis illi, qui non est capax, qui non potest ex testamento aliquid percipere.ar.ff.d probationi.qui testamentum.& ff.de iure fisci,non intelligit.§.si quis palam.& ĩta fidei.hoc enim esset circunuenire lege: vt ibi dr,& sic est arg. q̃ si aliquis prohibetur vna via,non est admittendus ad id alia via.ℨ.de procur.tuæ.cum suis concordantiis.

e ¶ *Non carent.*]benedicit,quia sacramento à quocũque,licet criminoso recipienda ℨ sunt,& valẽt.15.q.vlt.c.vlt.dum tñ toleretur. 28.dist. consulendum. & ℨ. de coha.cleri.& mulierum.cap.vestra. quia licet sit suspensus à perceptione sacramẽtorum,non tñ quo ad collationem:vt hic dicit;quia licet sit suspensus quo ad se,non tñ quo ad alios.argu. ℨ.de coha.cle.& mulier.c.fin.quia excõicati etiam conferunt ordines.ℨ.de ord.ab epo qui renun.epis.c.2.licet non conferant executionem.sed isti participantes conferunt executionem: & ideo dicit,virtutis non carent effectu : quicunque enim habent executionem , eam conferre possunt.& sic est arg.quòd excommunicatio non transit in tertiam personam.Ber.

¶ *Glo.seq.ponit tres lecturas illius versic.dummodo.*

f ¶ *Dummodo non incontemptum.*]Hæc determinatio,dũmodo,respicit q̃ dicit:nõ vt amotus à collatione,&c. quasi dicat,si ex cõtẽptu,& ꝑtra ꝓhibitionẽ superioris ingerit se cõioni excõicatorum,hoc ipso intelligitur remotus à collatione sacramentorũ ꝓpter suam pertinaciam & contemptũ.arg.ℨ.eo.c.2.& ita ex ꝓpria culpa incipit esse suspensus,sicut q̃ nõ est excõicatus.ex cõtẽptu est excõicatus. 11. q.3.c. nõ solum.§.cũ ergo. in fin.& 24.q. 3. notandũ. in fi. & ℨ.de senten.excom.per tuas. & est arbo. ad hoc. ℨ. de excess. præla. c. vlt de illo excõicato,qui violauit interdictum,hoc ipso suspẽsus fuit,& ideo alios excõicare vel suspendere non potuit,vt ibi dr, vnde tamquam suspensus cõferendo ecclesiastica sacramenta nõ cõfert effectum virtutis sacramẽtorũ, scilicet exe cutionem ordinis, quæ est effect⁹ ordinis:licet cõferat characterem, si in forma ecclesiæ cõferatur:præterquã in baptismo 4 qa à quocũq; detur ĩ forma ecclesię, proficit ad salutẽ , quo ad omnem suum effectum.ℨ. de sum. tri. c. i. ad fi.quia illud est sacramentum necessitatis, quod non contingit in aliis sacramentis. ℨ. de conse.quanto.& ita pp cõtemptum superioris debet excõicari: vt hic dr.Quidam hoc intelligunt , cum superior in præcepto facto participat: vñ pp hoc est anathemate puniendus,sic. ℨ.d sen.excom.quod in dubiis.

DE CLERICO NON ORDINATO,&c.

Supra visum est de ordinatis celebrãtibus post officiũ interdictũ:nũc mersus subnectitur de nõ ordinatis ministrãtib⁹ ordine à collato.Ab. I quis baptizauerit.]CASVS. Statuit Hormisda Papa,quòd si aliquis non ordinatus ita præsumptuosus fuerit,vt nulla necessitate instante , tamquam esset ordinatus,baptizauerit,aut aliquod diuinum officiũ exercuerit:propter suam præsumptionem abiiciatur ab ecclesia , & nunquam ordinetur. Nota quòd in necessitate quiliber baptizare potest. Item nota hic pœnam non ordinati ministrantis.

h ¶ *Si quis baptizauerit.*]intellige ac si esset ordinatus,& ei liceret ex officio:tunc punit prout hic dr:secus si in necessitate:quia tunc licitum est cuilibet.30.q.1.ad limina.& 93.dist.diaconos.etiã ab hæretico potest recipi baptismus tempore necessitatis.de cõse.dist.4.a quodã.dummodo in forma ecclesiæ.24.q.1.si quem forte.& ℨ.de sum.tri.c.1.§.sacramentum.

EX litteris.] Cõis diuisio:Secunda pars:ibi, *Consultationi.*Abb. CASVS.Quidam diaconus I.nomine,antequã esset in presbyterum ordinatus,Missarum solẽnia vsurpare præsumpsit:quæri tur,qd iuris sit dr illo?Rñdet Papa,q̃ ad officiũ sacerdotis si potuerit ꝓmoueri,sed a diaconat⁹ biẽnio vel triẽnio,ẽm q̃ diœcesano visum fuerit,suspensus maneat:q̃ beneficio autem poterit cum eo misericorditer agi,ne subsẽtatiõe priuatus ad seculi negotia in cleri opprobriũ reuertatur:sed vt cũ eo securius dispensetur,sibi condigna pœnitentia imponat:salubrius tñ facerer,si ad vitã regularẽ se trãsferret.Nota hic pœnã illorũ,q̃ celebrãt nõ ordinati. puniũtur enim in eo, quo peccauerũt. Itẽ pœnæ sunt arbitrariæ.

i ¶ *Manum.*]de qua tu habes ℨ.de sacra.non iteran.cap.presbyter. vbi de hoc,& 23. dist. presbyter cum. quæ si omissa fuerit,non est ordo reiterandus , sed statuto tẽpore etiam supplendum:vt dr in decre.prædicta,ꝓsbyter,sed hic nec ordinem,nec manus impositionẽ recipit,prout sequitur , vbi dicit,ad sacerdotis officiũ,&c.

¶ *Glossa sequens reci.per q.an conficeret.*

k ¶ *Vsurpare præsumpsit.*]Iõ dicit,vsurpare:qa nõ ꝓfecit,cũ virtutẽ illam non haberet:quia solus ille conficit,qui rite fuerit ordinatus ℨ.de sum.tri.c.1.§.vna.argu.ad hoc 68.dist.presbyteri.& 1.q.7. Dalbertum. & ℨ.de iure patron.quid autem.in fi.& de confecra. dist.1. c.1.in fi. secus in deposito.vt ℨ.c.proxi.&c.siquis dictum est.

a ¶ *Promoueri.*]sine dispensatione,& sic punitur in eo in quo delinquit: vt ℨ.de immu. eccl.c.vlt. cum suis cõcor.& ff.de fur.l. q̃ vas. §.qui furem.Ber.

b ¶ *De beneficio.*] sic 50. dist.studeat.28. dist.presbyterum.

c ¶ *Negotia.*] quia hoc reddũret ĩ opprobriũ clericorum,cũ ipse clericaliter viuere teneatur, sicut depositus. 81. dist.dictum. & argu.93. dist.diaconi.ibi: mẽdicat infelix,&c.& ne cogatur ĩ cleri opprobriũ mendicare. ℨ.de renun. ad supplicationem,&c.

¶ *Gl.seq. ꝗrit & soluit.*

d ¶ *Misericordiam.*] vt ipse posit ad diaconatũ redire post ꝯs statutum , & ad beneficiũ si digne pœnituerit. Sed nunquid eps posset dispensare cum eo,vt saltem ad sacerdotiũ ꝓmoueretur post pœnitentiam?Non credo: qa Papa hoc ei prohibere vt hic.Sed dic q̃ potest quia Papa hoc expresse non prohibet.

e ¶ *Salubrius.*] vt ℨ. de simon. Matthæus. in fi. DE CLERICO PER saltum promoto.

¶ *Quia interdum non ordinati ministrant, interdũ præponere & per saltum promouẽtur, me rito de his subdit.*

De hac materia plene habetur.52.dist. c. solicitudo.& ibi optima gloſ. Abbas.

Vę.]Communis diuisio : Secũda ps: ibi , *Mandamus.*Abbas.

CASVS. Quidam subdiaconus.P. nomine, diaconatus ordine prætermisso,se fecit in presbyterum ordinari : postmodum confessus fuit in secreto episcopo suo,se nescire si res taliter se haberet:sed ex quo boni viri hoc asserebant,inter quos fuerat conuersatus,credebat assertioni eorum:cum tunc temporis quo inferiores ordines susceperat constituturus esset infra annos discretionis:qua fuit episcopus à Papa,quid esset de eo agendum : vnde mandat ei,quatenus condignam pœnitentiam pro huiusmodi negligentia ei imponat:qua peracta,ipsum in diaconum ordinare procuret:quia non intelligitur iteratum,quod nescitur esse factum:& ita de misericordia permittat eum ministrare in ordine sacerdotis.Not.q̃ non debet quis ministrare in maiori ordine,nisi habeat inferiores.Item non dr iteratum,qđ nescitur esse factũ.

f ¶ *Nescire.*]& sic crassa & supina fuit ignorantia.

¶ *Glos.seq.ponit differentiam matrimonii carnalis ad ordinẽ.Secundo quærit an impubes ordinatus,& c.argu.quòd non soluit contrariũ vacillando.*

g ¶ *Discretionis.*]Infra annos discretionis bñ recepit quis sacros ordines,licet conferri non debeant 1:& quis ordinauerit,puniri debet,& ordinato interdicenda est executio vsq; ad ætatem legitimam.ℨ.de tem.ord.vel non est compos.ui.licet secus sit in matrimonio carnali,nisi malitia suppleat ætatem.ℨ.de despon. impu. de illis.& c.vlt.& sic non est semper similitudo inter carnale matrimonium & spirituale.Sed nunquid isti aliter ordinati tenẽtur continere.cum venerint ad legitimam ætatem?Arg.q̃ non: quia continentia res est voti,& non præcepti.27.q.1.integritas non cre

moueri[a] : à diaconatu quoque, biẽnio vel triẽnio pro tua maneat prouisione suspensus. De beneficio[b] autem misericorditer agatur cum eo:ne sustentatione priuatus, ad seculi negotia[c] reuertantur. Vt autẽ securius ei possis hanc misericordiam[d] facere,de agenda pœnitentia diligentem† circa eum curam non desinas exhibere. Salubrius[e] autem sibi absque dubio prouidebit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum.

† diligenter.

TITVLVS. XXIX.

De clerico per saltum promoto.

¶ Innocentius tertius Bonoñ.† episcopo.

¶ Qui ignoranter per saltum de subdiacono sit presbyter,post pœnitentiam in diconum ordinatur, & postea potest secum in sacerdotio dispensari.

CAP. I.

VÆ† litteræ cõtinebant,q̃ (sicut ex relatione quorũdã receperas) P. ꝑsbyter diaconatus ordine ꝑtermisso, se fecit ad sacerdotii ordinem promoueri : Ipse tibi quoque secreto confessus est, se pro certo nescire[f], si res taliter se haberet:sed ex quo boni viri hoc asserebãt, inter quos fuerat conuersatus, credebat assertioni eorum : eo quòd tempore,quo ordines inferiores susceperat,infra annos discretionis[g] fuerat constitutus:& infra. ¶Mãdamus, quatenus condignam pœnitentiã, pro huiusmodi negligentia[h] iniungas eidem : qua peracta (quia non intelligitur iteratũ[i], quod factum esse nescitur) ipsum in diaconũ ordinare procures:& sic de misericordia cũdem ministrare[k] permittas in ordines sacerdotis.

TITVLVS. XXX.

De eo qui furtiue † ordinem suscepit.

¶ Alexander tertius Lingonien.† episcopo.

¶ Qui furtiue recipit ordinem , si contra hoc facies lata erat excommunicatio.sine dispensatione Papæ,in sic susceptο ministrare,vel ad superiorem ascendere non potest:sed si excommunicatio lata non erat, episcopus & abbas poterunt dispensare. hoc dicit cum duobus sequentibus.

CAP. I.

VEniẽs † ad nos P. nobis exposuit,se do q̃ posset ꝓtrahere,maxime si dicatur q̃ ordo habeat votũ ꝓtinentiæ annexũ:sic ergo cõpellitur cõtinere:& ita facit ordo , qđ votũ facere nõ posset:quia in tali ætate non tenet votũ.ℨ. de reg. ad nostra.& c.significatũ.cũ suis similibus.Sed æquius vr qđ ꝓtrahere posit,si contradicat ante xiiij.annum.Sed:quod prius dixi, verum est , quia statim antequam ordinaretur debuit contradicere,& nullo mõ cõsentire:& si simpliciter coactus ordinatus fuisset , non recepisset characterem ℨ.de bap.maiores.§.vlt. versus finem.

† Diaz in pra. c.im. cano. c. 21.

† Lincon. † Lunonien.

† Cap.vnico cod tit. in 1. cõp.l.& post cõciliũ Late ranen. ii.b Alexan. iii. par.26.c.9.

h ¶ *Pro huiusmodi negligentia.*] quæ crassa est, & supina : & ideo ipsũ non excusat.ℨ. de ord. ab epo qui renun. epis. c.n.& ℨ. de cler.excom. ministr.c.penult.Ber.

i ¶ *Iteratum.*] De consecra. dist. 1. ecclesiæ. & c.solemnitates,& de conse.dist.4.placuit.

¶ *Glo. seq. quærit.ponit opi.Hug. demum opinio. Vin.quam approbat. secundo quærit & soluit.*

k ¶ *De misericordia ministrare.*] In casu isto eps suo iure dispensare potest , vt satis colligit† ex hac littera.sic 52. di. solicitudo.& ℨ.d sacra. non iteran. pastoralis. Sed quid si nullum minoré ordinem habuit, & promoueatur ad sacerdotium , vel ad sãctũ ordinem sacrum, nunquid recipit ordinem? Hug.dixit q̃ non : quia si laicus ordinetur in sacrum ordinem, nihil recipit.argu.40.dist.sicut. vbi dr,sicut viri & mulieris cõiunctio vnum facit corpus,ita clerica tus & sacerdotiũ vnũ faciunt ordinem, sed si aliquem de minori habeat, recipit sacrũ.Vincen.dicit ꝓtra, q̃ bñ recipit quis sacrum ordinem,etiã si nullum habeat de minoribus,præter episcopalem,quem nemo recipere potest nisi sit saltem sacerdos.argumen.ℨ.de excess. præla. ex litteris.ibi:num igitur pontificale officium sine altaris , & c. & istud verius videtur. Sed quid si ordinatur in episcopum, prætermisso diaconatu,vel subdiaconatu?Ẽps est,dũ tñ fuerit sacerdos : sed illũ ordinem quem non habuit,alis cõferre non potuit.arg.1.q.1. gratia. & c.ventum.& q.7.Dalbertum.de conse.dist.4. quomodo.

† Quid sit ordinẽ furtiuẽ sollicitudo.& ℨ.d sacra. tiue suscipe non iteran. pastoralis. Sed quid si nullum minoré ordinem habuit, & promoueatur ad sacerdotium , vel ad sãctũ ordinem sacrum, nunquid recipit ordinem? Hug.dixit q̃ non : quia si laicus ordinetur in sacrum ordinem, nihil recipit.argu.40.dist.sicut. vbi dr,sicut viri & mulieris cõiunctio vnum facit corpus,ita clerica tus & sacerdotiũ vnũ faciunt ordinem, sed si aliquem de minori habeat, recipit sacrũ.Vincen.dicit ꝓtra, q̃ bñ recipit quis sacrum ordinem,etiã si nullum habeat de minoribus,præter episcopalem,quem nemo recipere potest nisi sit saltem sacerdos.argumen.ℨ.de excess. præla. ex litteris.ibi:num igitur pontificale officium sine altaris , & c. & istud verius videtur. Sed quid si ordinatur in episcopum, prætermisso diaconatu,vel subdiaconatu?Ẽps est,dũ tñ fuerit sacerdos : sed illũ ordinem quem non habuit,alis cõferre non potuit.arg.1.q.1. gratia. & c.ventum.& q.7.Dalbertum.de conse.dist.4. quomodo.

DE EO QVI FVRTIVE ORDINEM SVSCEPIT.

¶ Interdum etiam reperiuntur aliqui,non solum qui per saltũ, vt ℨ. sed qui furtiue ordines recipiunt,id est,qui sine ordinatione & licẽtia superioris,& sine examinatione , quia ingerunt se cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatores vnde merito de his subdit.

Ad hanc materia faciunt c.Sdonitanę.63.dist.& q.2.Lugdun. Abbas.

Eniens.]Prima pars narrat factum.Secunda:ibi, *Vnde.* ponitur responsio distinguens : & secunda subdiuitur.Tertia:ibi,*Si vero.*Abbas.

CASVS. Clericus quidam P. nomine , accessit ad Papam exponens eidem se furtiue diaconatus ordinem susceptisse : vnde mandat Papa episcopo diœcesano , quòd si non fuit ab ipso vel ab aliquo archidiaconorum suorum vel prælatorum sub interminatione anathematis prohibitus,condigna pœnitentia sibi imposita,promoueat ipsum ad officiũ sacerdotis dispensatiue pro arbitrio suo , nisi alia impediãt:Si vero excõicatio super hoc facta fuit,ipsum moneat, vt in aliquo monasterio seu canonia , habitum suscipiat regularem:& postquam fuerit ibi aliquo tẽpore laudabiliter conuersatus, poterit cum illo misericorditer prouidere:alioquin nulla ratiõe Papa permittit

Universidad de Deusto
Biblioteca

permittit eum ad sacerdotium promoueri.Not. q̃ archidiaconi & alij Prælati possunt excõicare.item cum eo,qui post excõicationẽ furtiue ordinatur,non potest eps dispensare,alias potest:quia excõicatus diuinum præsumitur officium exercere.Ité arg. q̃ ingressus religionis non tollit irregularitatem.

a ¶ *Furtiue.*] Furtiue promouetur, qui citra conscientiã sui epi, & sine examinatione p̃ motum.64.dist.extra conscientiam.& 24.dis. quando.

b ¶ *Archidiaconorum.*] argu. q̃ archidiaconus potest excõicare, & q̃ habet iurisdictionẽ. ŝ. de off. ord.cum ab ecclesiarum,vbi de hoc.

¶ *Glo.seq.arg.ad id approbat,& remittit , ponit lecturam Inno.*

c ¶ *Dispenses.*] hic est optimum arg. q̃ epi nõ possunt dispensare cũ illis,qui excõicati diuinũ officiũ exercere p̃sumũt.& j.eo.c.vlt. vbi dr idẽ, q̃ eoipso , q̃ dicit , tu ipse pro tuo arbitrio dispenses , si excõicatio lata nõ fuerit, intelligit prohibere cũ lata fuerit: q̃a sic excõicatus recipit ordinem. argu. 25.di.qualis.quod est verum. j. de cle. excõ.mi.clerici. Papa Innocẽ.iiij. tñ dicit,q̃ iste non erat excõicatus,& tñ p̃ interminationẽ excõicationis sol⁹ Papa hic dispensat.

¶ *Gl.seq.arg.& reprobat.*

d ¶ *Si vero interminatio.*]Arg. q̃ si iudex dicat,præcipio sub interminatiõe anathematis, q̃ ptra faciẽs sit excõicat⁹.sic ŝ.de loca.c.1.qđ non est verum.Expone ergo verba illa, & itelligе , vt dixi ŝ.de simo. sicut tuis. & intransitiue intellige ista verba, interminatio anathematis,ideſt, interminatio, quæ fuit anathema sub cõditione facta , vt exponitur in decre. sicut. & ita nulla cõtrarietas vel dubitatio est.

† In plerisque manuscriptis ita: vt in aliquo monasterio seu canonica in altero ita:vt in aliquo monasterio , seu canonica regulari habitum suscipiat regularem.

† Aliàs,Clemẽtii.

† Cap. 1. e. tit. in 2. cõpilatione.

Vide citatos supra in ipso titulo.

† Videconcilium Trident. sessio. 13.de reformat. c. 11. vbi minores ordines per tempora interualla conferendos admonet.

† Cap. 2. e. tit.in 2. cõpilatione. Vide allegata in precedentibus capitulis hoc eo. tit. & omnino cõcilium Trident. sessio. 23.de reformat.c. 11. & 13.& 14.

1 Hodie vide concilij Trident.citatũ in textu.

e ¶ *Poteris misericorditer.*]non tuo iure , sed de auctoritate Papæ vt sequitur:alioquin nulla ratione concedimus.& j.eo.c.vlt.Item est hic arg. q̃ ingressus religionis non tollit irregularitatem. j. eo. c.vlt.De hoc dixi ŝ.de apost.c.2.

CVm H.]Primo narrat factum,cui secundo respõdendo distinguit:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS. Quidam H. nomine accessit ad epm tempore ordinatiõnis , & iuxta consuetudinem patriæ contulit ei quatuor minores ordines,quibus non contentus,furtiue præter conscientiã epi,ordinem subdiaconatus accepit:postmodum vidẽs q̃ male fecerat, ad Papam accessit,rem sibi exponens:quia ipse multum excessit, mandat diœcesano epo,vt eum in minoribus ordinibus ministrare permittat. Si vero domũ religionis intrare voluerit,si aliàs dignus fuerit,abbas suus,si voluerit,in aliis ordinibus cum eo poterit dispensare.Not. q̃ omnes minores ordines vna die possunt cõferri.Item eodem die non debet quis accipere minores ordines, cũ ordine sacro.Item fauore religionis fit,quod aliàs nõ fieret. Item cum tali si religionem intrauerit,potest abbas dispensare.

f ¶ *Minores.*] Hic ergo habes expressum, q̃ omnes minores ordines vna die conferri possunt.argu.ad hoc.ŝ.de tempo.ordi.cap.1. vbi indifinite loquitur de hoc.

g ¶ *Permittas*]Hanc 2 permissionem intellige secundum tenorẽ. ŝ.eo.c.proxi.& j.c.proxi.si excommunicatio lata fuit, vel nõ fuit, quia tunc non potest,aliàs suo iure poterit dispensare.

h ¶ *Si voluerit.*]j. de sen. excõ.cũ illorum,tñ si excõicatus ex certa sciẽtia ordiné recepisset,nõ posset, vt ibi dr.

Nnotuit.] Cõis diuisio.Secunda pars:ibi, *Consultationi.*Abb.

CASVS.Quidã clericus G.noſe , & duo alij cũ litteris epi sui accesserunt ad epm Segũtiñ. vt ordines reciperent ab eodẽ:eps dum accederet ad ordinationẽ, excõicauit quicunq; se ad duos sacros ordines ingereret:prædicti clerici nihilominus subdiaconatus & diaconatus ordines susceperũt furtiue: quærit q̃d iuris sit de illis? ndet Papa, q̃ illi ex iuris rigore nõ debent in susceptis ordinibus ministrare: sed si ad religionẽ voluerint se transferre,& peracta pœnitentia pro arbitrio tuo eis iniũcta, ibidẽ laudabiliter fuerint conuersati , p̃cessu temporis † cum eis poteris de nostra licentia[1] dispensare, vt postmodum susceptorum ordinum executione lætentur.

1 Hæc glosa in antiquis codicib⁹ habet: Hanc permissionem intellige secundum tenorem ŝ. c. prohi. & infra c.prox. si excommunicatio lata fuit:alios suo iure poterit.

† Vnus vetus ita : q̃ sic ordinari,&c.sed illud,sic, alterius manu additum erat,

† temporũ

TITVLVS XXXI.

De excessibus † Prælatorum,& subditorum.

¶ Alexander tertius.

¶ Monet Prælatos abstinere à grauaminibus subditorum , & aliqua enumerat : & geminatam pœnam imponit contrafacientibus.

CAP. I.

PEruenit† ad audiẽtiam nostram: & infra. ¶ Cum autem presbyteros quasi filios & fratres , licet possit conferre minores:quia si non vult aliquem promouere ad duos minores vel plures,nõ compellitur. immo de iure interstitia etiam temporum seruanda sunt.77.dist.in singulis.

k ¶ *Ministrare non debent.*] immo de rigore sunt deponendi.j.de sen.excom.cum illorum.quia contra sententiam excõmunicationis recipiunt ordines.arg.ŝ.de cleri.excõmunicato ministr.latores.

¶ *Glo.seq.soluit quæstionem,& arg.*

l ¶ *De nostra licentia.*]sic ŝ.eo.c.1.sed ad sacerdotium per hanc licentiam non potest dispensare , cum de susceptis ordinibus hoc dicat. Et est arg. q̃ ingressus religionis non tollit irregularitatem. ŝ.eo.c.1.& 1.q.7.si quis omnem.

DE EXCESSIBVS PRAELATORVM, &c.

Supra visum est de variis excessibus subditorum: sed ne Prælati subditorum superbirent,subycit de eorum excessibus. Vel aliter & melius. Supra visum est generaliter de variis excessibus , tam Prælatorum, quam subditorum,nunc subicit rubricam spectalem de Prælatorum excessibus.Abb.

De hac materia habetur.86 dist.per totum.2.q. 1.per totum.

Eruenit.]Duæ sunt partes Secunda:ibi.*Sciturí.*Abb.

CASVS. Episcopi presbyteros & alios clericos, quasi filios & fratres fraterna debent charitate tractare:sed ipsi ꝓtrariũ faciebant,& nisi ad voluntatẽ suã eis pecuniã soluerent, diuinum officium interdicebant eisdem:vnde mandat Papa epis, quatenus in eos tallias & exactiones indebitas exercere nõ p̃sumant,nec decætero illos grauent indebite,vel tractẽt inhoneste, & sine cõsensu capituli sui ipsos suspendere, vel eorum ecclesias interdicere non p̃sumant, neque duas ecclesias, quarũ vna sufficiat, eos habere permittant,nec aliquos excõicent sine ordine iudiciario: scitum q̃ si contra fecerint, Papa eos taliter punit q̃ timore pœnæ suæ,alij à similibus abstinebũt.No. q̃ epi subditos aggrauare indebite nõ debent. Item sine cõsilio capituli non debẽt suspẽdere clericos, vel ecclesias interdicere, nec excõicare sine ordine iudiciario: Et sic not. q̃ ordo iudiciarius seruari debet in sentẽtia excõicationis siue suspensionis. Item pœna vnius debet aliis timorem inferre.

† Videomnino concilium Trident. sessio. 7.de reformat. cap. 2. & 4.& 5. & sessio.14.de reformat. cap.17.

† Videconcilium Lateran sub. Innocentio iii. c. 47. & concilium Trident.sess. 6o.25. de reformat. c.3.

† Videl, 2. in princ. C. ad legẽ Iul. repet. & Infi.de exce. ꝓhodie autem in fi. † Cap.2 eo. tit. in 1. cõpilatione. & post concilium Lateran par. 24. c.4.

a ¶ *Charitate.*] 16.q.1. prædicator.ŝ.de censib. cum Apostolus. 18. q. 2. hoc tantum. 93. distin. dictum.

b ¶ *Tallias & exactiones:*]Sic ŝ.de immu. eccle.aduersus.

c ¶ *Præsumatis.*]Debẽt eni seruare manus suas innoxias Deo , & legi, & principi,nullumque pertingere lucrum , in Auth.de mand. prin. §. 1.colla.3.& C.de superindic. l. vnica.lib.10. ff. de dam.infec.l.ex damni.1.respon. & in Auth. de colla.§. & hoc quoque.coll.P.nisi ex magna & graui causa.16. q.1. generaliter. §. nouellarum.& ŝ.de censi.cum Apostolus.

d ¶ *Capituli.*]Sic ŝ.de his quæ fiunt à maio.c. quæsiuit.& ita episcopus sententiam excommunicationis siue suspensionis sine capituli consensu ferre non debet.arg.15.q.7.episcopus nullius. cum hæc pœna maior sit in ecclesia. 24. q. 3.corripiantur. ideo merito requirit consensum capituli.

e ¶ *Neque duas ecclesias.*]quarum vna nõ dependeat ex altera. ŝ. de æta.& quali.eam te.vel nisi sint ita pauperes , q̃ proprium nequeant sustentare rectorem,vt ibidem.& 10.q.3.vnio.

ADDITIO. Vel vnam habeat intitulatam , aliam commendatam.21.q.1.qui plures.

f ¶ *Sine ordine iudiciario.*]Et ita habes hic , q̃ ordo iudiciari⁹ seruari debet i snia excõicationis siue suspẽsionis,vt 2.q.1.Deus omnipotens. & ŝ. de appel.reprehensibilis. & seruatur & attenditur ordo iste,si legitima admonitio fiat:vel si nõ fiat,per vnũ mensem ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictũ. j.de sent.excom.sacro. & c.cum medicinalis[in 6.]lata tamen tenet.11.q.3.si eps forte.

g ¶ *Puniemus.*] extraordinarie.in Auth.de sanct.epis.§. omnibus autem 1.

h ¶ *Cæteri à similibus.*]Sic ŝ.de male.c. 1. & ŝ. de Iudæ.ad liberandam.& ŝ.de off.ord.irrefragabili.& 2.q.7.quapropter.Ber.

ADhæc.] Epi ecclesias archidiaconis subiectas,ab eis liberare non possunt.hoc dicit.Secunda pars:ibi,Mandamus.Abbas.

CASVS. Quidam epus suffraganeus Cantuarien. archiepi plures ecclesias constituit immunes à consuetudine & obsequio archidiaconorum,propter quod redditus eorũ diminuit: peruenit hoc ad Papam,vnde mandat archiepo prædicto, quatenus p̃fatũ epm super hoc corrigat & emendet : & ita prouideat,q̃ archidiaconis sua iura seruentur illæsa in eorum ecclesiis:& presbyteri illis debitam exhibeant reuerentiam,& honorem. Not. q̃ epi iura archidiaconorum, & etiam aliorum Prælatorũ diminuere nõ possunt,

† In codice Barbatiç ita : De excessibus prælatorum in subditos,& subditorũ in prælatos. De excessib⁹ prælatorũ.

† Cap.1.eo. tit. in 1. cõpilati. & post concilium Lateran. sub Alexandro iii. par. 2. c. 3.

benigna ac fraterna debeatis charitate[a] fouere: Mandamus, quatenus ĩ eos tallias & exactiones[b] indebitas exercere nullatenus p̃sumatis[c] : nec decætero irrationabiliter grauetis, vel inhoneste tractetis eosdem:aut sine iudicio capituli[d] suspendere, vel eorum ecclesias interdicto subiicere attentetis:neq; duas† ecclesias[e] , quarum vnam sufficere videbitis, permittatis illos tenere:nec aliquem excommunicare† sine ordine iudiciario[f] præsumatis. Sciturí pro certo, q̃ si huiusmodi rumores de vobis iterũ ad aures nostras peruenerint , pro tantis excessibus vos taliter puniemus[g],quod timore pœnæ vestræ,cæteri[h] à similibus abstinebunt† .

† Videl, 2. in princ. C. ad legẽ Iul. repet. & Infi.de exce. ꝓhodie autem in fi. † Cap.2 eo. tit. in 1. cõpilatione. & post concilium Lateran par. 24. c.4.

a ¶ *Charitate.*] 16.q.1. prædicator.ŝ.de censib. cum Apostolus. 18. q. 2. hoc tantum. 93. distin. dictum.

b ¶ *Tallias & exactiones:*]Sic ŝ.de immu. eccle.aduersus.

c ¶ *Præsumatis.*]Debẽt eni seruare manus suas innoxias Deo , & legi, & principi,nullumque pertingere lucrum , in Auth.de mand. prin. §. 1.colla.3.& C.de superindic. l. vnica.lib.10. ff. de dam.infec.l.ex damni.1.respon. & in Auth. de colla.§. & hoc quoque.coll.P.nisi ex magna & graui causa.16. q.1. generaliter. §. nouellarum.& ŝ.de censi.cum Apostolus.

d ¶ *Capituli.*]Sic ŝ.de his quæ fiunt à maio.c. quæsiuit.& ita episcopus sententiam excommunicationis siue suspensionis sine capituli consensu ferre non debet.arg.15.q.7.episcopus nullius. cum hæc pœna maior sit in ecclesia. 24. q. 3.corripiantur. ideo merito requirit consensum capituli.

e ¶ *Neque duas ecclesias.*]quarum vna nõ dependeat ex altera. ŝ. de æta.& quali.eam te.vel nisi sint ita pauperes , q̃ proprium nequeant sustentare rectorem,vt ibidem.& 10.q.3.vnio.

ADDITIO. Vel vnam habeat intitulatam , aliam commendatam.21.q.1.qui plures.

f ¶ *Sine ordine iudiciario.*]Et ita habes hic , q̃ ordo iudiciari⁹ seruari debet i snia excõicationis siue suspẽsionis,vt 2.q.1.Deus omnipotens. & ŝ. de appel.reprehensibilis. & seruatur & attenditur ordo iste,si legitima admonitio fiat:vel si nõ fiat,per vnũ mensem ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictũ. j.de sent.excom.sacro. & c.cum medicinalis[in 6.]lata tamen tenet.11.q.3.si eps forte.

g ¶ *Puniemus.*] extraordinarie.in Auth.de sanct.epis.§. omnibus autem 1.

h ¶ *Cæteri à similibus.*]Sic ŝ.de male.c. 1. & ŝ. de Iudæ.ad liberandam.& ŝ.de off.ord.irrefragabili.& 2.q.7.quapropter.Ber.

1 Iniuste ptiũs subditum com munione. Per suũ superiorem quantũ sibi ptinuit. vinculum fuerit. excommunio ne priuabitur.10. And.

ADhæc.] Epi ecclesias archidiaconis subiectas,ab eis liberare non possunt.hoc dicit.Secunda pars:ibi,Mandamus.Abbas.

CASVS. Quidam epus suffraganeus Cantuarien. archiepi plures ecclesias constituit immunes à consuetudine & obsequio archidiaconorum,propter quod redditus eorũ diminuit: peruenit hoc ad Papam,vnde mandat archiepo prædicto, quatenus p̃fatũ epm super hoc corrigat & emendet : & ita prouideat,q̃ archidiaconis sua iura seruentur illæsa in eorum ecclesiis:& presbyteri illis debitam exhibeant reuerentiam,& honorem. Not. q̃ epi iura archidiaconorum, & etiam aliorum Prælatorũ diminuere nõ possunt, nec eorum iurisdictionem eis auferre.

i ¶ *Diminuit.*]& male:quia non debent epi ius suum alicui diminuere citra eius consensum. C. de iur. reipb. l. 1. lib. 11. & C. de emã.l.nec auus.& ŝ.de eccl.ædi.ad audiẽtiã 2.& C. de omni agro deserto,quicũq;.in fine,li.11.Et est ar.q̃ eps in alterius ꝓiudicium nõ potest dare priuilegium.arg.9.q.3. conquestus.& c.per principalẽ.& c.nunc vero. Lau. Sed quid si mortuus sit archidiaconus?nũquid eps cũ capitulo potest præiudicare futuro archidiacono in aliquib⁹ obsequiis,liberãdo clericos. vel subtrahendo iuri archidiaconatus? Vincen.dixit q̃ sic. arg. ad hoc. 12. q. 3.c. vltim. quod parũ facit. & 16. q.1.præcipimus.§. sicut duo. & c.statuimus. & tit.in 1.com de conse. dist.1. omnes & j.eo.sicut.& argu. ŝ. de consti. cum accessisset.vbi ex toto suppresa fuit dignitas.Ar.ꝓtra ŝ.ne sc.vac.per totũ. & ŝ.de constit.c.penul.& c.cum accessissent. vbi de hoc.quod verius vr. ADDITIO.Hodie tñ hæc quæstio est de archid. determinata per decreta.Inno. iiij.de rebus eccle. alie. dudum. ¶ *Glo.seq.arg.alleg. contra & ibi remittit sedo ar. & remittit.tertio lit teram exponit.*

† Cap.3.eo. tit. & c.nouit. & tit.in 1.com de conse. dist.1. omnes & j.eo.sicut.& argu. ŝ. de consti. cum accessisset.vbi ex toto suppresa fuit dignitas.Ar.ꝓtra ŝ.ne sc.vac.per totũ. & ŝ.de constit.c.penul.& c.cum accessissent. vbi de hoc.quod verius vr. ADDITIO.Hodie tñ hæc quæstio est de archidiaconis subiectas,ab eis liberare non possunt.hoc dicit.Secunda pars:ibi,Mandamus.Abbas.

† Intrusus quis & quot modis dica Felinus in c.in nostra. supra de rescrip.& Dominicus in c.propter 19.d.ſt.

† Idẽ scilicet Alexander iij. in eõ cilio Lateranen. c. 12. tit. de cohabitat. cler.& mulier.in 1. cõpilati. Vide extrauagantẽ Pii. V. incipi. Horrendum illud. quibus cleri ci huius eri minis rei de cernũtur tradi curiæ seculari.

k ¶ *Consuetudines.*]arg. q̃ iurisdictio archidiaconi potius ex cõsuetudine q̃ ex iure iuuatur. ŝ.de elect.dud.um. 2. §. tandẽ.arg.ŝ.de of.arch. c.vlt.ar.ꝓtra j.eo.cũ fatis.vbi de hoc.Iteſ argu. quòd seruitium ex cõsuetudine pstitum peti potest 2.11. dist. catholica.& 18.q.q.2. seruitium,de hoc plene dr ŝ.de consuetud. c.vltri. & ŝ.de censib.peruenit.& intellige quod hic dicit,de consuetudine præscripta.

ADaures.]Archidiaconi ecclesias sibi subiectas ad suum vsum retinere nõ possunt.hoc dicit.Prima pars narrat factum:Secunda prouidet:ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS.Quidam archidiaconi Exonien. epi in ecclesias , quæ in suis archidiaconatibus vacabãt,se auctoritate propria intrudere[l] † non verentur : & infra.

l ¶ *Intrudere.*]vt ad opus suũ illas retineant:quod facere nõ possunt.sed si causa custodiæ hoc faceret,hoc liceret.63.dist.si in plebibus.& ŝ.de app.bonæ.& si etiam ad eos pertineat institutio,nõ sibi debent retinere,sed alios instituere,vt inter dantẽ & recipiẽtem sit differentia.ŝ.de instit. cap. vlti. nec credat q̃ ipse possit omnibus sufficere,ŝ.de of.archipresbyteri.c.vlti.

¶ ¶ *Ordinãs.*]ad eorũ pstentationẽ,nisi aliter se habeat psuetudo.

n ¶ *Punire.*]aliqua extraordinaria pœna.

¶ ¶ *Diminut.*]& male:quia non debent epi ius suum alicui diminuere citra eius consensum. C. de iur. reipb. l. 1. lib. 11. & C. de emã.l.nec auus.& ŝ.de eccl.ædi.ad audiẽtiã 2.& C. de omni agro deserto,quicũq;.in fine,li.11.Et est ar.q̃ eps in alterius ꝓiudicium nõ potest dare priuilegium.arg.9.q.3. conquestus.& c.per principalẽ.& c.nunc vero. Lau. Sed quid si mortuus sit archidiaconus?nũquid eps cũ capitulo potest præiudicare futuro archidiacono in aliquib⁹ obsequiis,liberãdo clericos. vel subtrahendo iuri archidiaconatus? Vincen.dixit q̃ sic. arg. ad hoc. 12. q. 3.c. vltim. quod parũ facit. & 16. q.1.præcipimus.§. sicut duo. & c.statuimus. & tit.in 1.com de conse. dist.1. omnes & j.eo.sicut.& argu. ŝ. de consti. cum accessisset.vbi ex toto suppresa fuit dignitas.Ar.ꝓtra ŝ.ne sc.vac.per totũ. & ŝ.de constit.c.penul.& c.cum accessissent. vbi de hoc.quod verius vr. ADDITIO.Hodie tñ hæc quæstio est de archidiaconis subiectas,ab eis liberare non possunt.hoc dicit.Secunda pars:ibi,Mandamus.Abbas.

CASVS. Quidam epus suffraganeus Cantuarien. archiepi plures ecclesias constituit immunes à consuetudine & obsequio archidiaconorum,propter quod redditus eorũ diminuit: peruenit hoc ad Papam,vnde mandat archiepo prædicto, quatenus p̃fatũ epm super hoc corrigat & emendet : & ita prouideat,q̃ archidiaconis sua iura seruentur illæsa in eorum ecclesiis:& presbyteri illis debitam exhibeant reuerentiam,& honorem. Not. q̃ epi iura archidiaconorum, & etiam aliorum Prælatorũ diminuere nõ possunt,

CAP. III.

ANd† aures nostras peruenit , quòd quidam archidiaconi tui se in ecclesias , quæ in suis archidiaconatibus vacant,auctoritate propria intrudere[l] † non verentur : & infra.

¶ Mãdamus quatenus eos , qui tali modo ecclesias occupant, vel occupatas detinent , ad eas dimittendas censura ecclesiastica compellas : & easdem ecclesias de personis idoneis ordinãs[m], præfatos archidiaconos pro tanta præsumptione, debita cures animaduersione , punire[n].

¶Idem † in concilio Lateranẽ.

¶ Contra naturam incontinentes , si sunt clerici,deponuntur,& in monasterio detrudũtur:si laici,excommunicantur.

CAP. IIII.

CLerici:& infra. ¶ Quicũq; illa incõtinẽtia, quæ cõtra

† Idẽ scilicet Alexander iij. in eõcilio Lateranen. c. 12. tit. de cohabitat. cler.& mulier.in 1. cõpilati. Vide extrauagantẽ Pii. V. incipi. Horrendum illud. quibus clerici huius erminis rei de cernũtur tradi curiæ seculari.

2 Adde ad hoc quod not. Bal. in l.2. C. de seruii. & aqua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item laici laborantes eodem vitio, excommunicari debent, & à consortio fidelium excludi.

a ¶ *Naturam.*[32.q.2.flagitia.& C.de adul.cum vir.

b ¶ *Diffidentiæ.*]id est,de quorum salute diffidendum est.Ala.

c ¶ *Quinque.*] s.Sodomam 1, & Gommorram, Seboim,Segor, & Eleale : quarum duæ perierunt ex vicinitate, tres ex proprio delicto. de pœnit. dist. 1. sed & continuo.hic loquitur de ciuitatibus ibi numeratis.

d ¶ *Subdantur.*]& capite puniri 2 debent ẽm leges in Auth.vt nõ luxu.contra natu.circa fi. coll.6.

1 De hac re vide in Genes. ca. 19. & ibi docto res.

2 Vide Matthæum de Afflict.s in constitut. Neapoli libro 3. Rubrica.4. de adulteriis. Iulius Clarus lib. 5. sent. §. Sodomia. & Bernardinum Diaz in pract. crim. cano.c. 30.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõpilatione. Abbatũ non nulla priuilegia quando cessent vide in cõcilio Thurdent,sessi. 23.de reformat. c. 18. c.10. & sess. 24. de reformat.

Ane.] Si à priuilegiatis aliquid petit cõtra tenorem priuilegij, licite denegatur. hoc dicit.Abbas.

CASVS. Statuitur in capitulo isto,q̃ epi aliq̃d ab abbatib⁹ pter debitã obedientiã contra libertatem huic ordini cõcessam,non exigant: Si aũt amplius exegerint, liberum sit abbatibus huiꝰ ordinis, auctoritate Apostolica denegare q̃d peritur. Not. q̃ abbates debent epis obedientiã. Item non licet epis aliquid petere cõtra libertatẽ à dño Papa alicui concessam,alioq̃n licite de negatur quod petitur.

¶ *Gl.seq.exponit de qua libertate, & de qua obedientia itelligat littera.*

e ¶ *Obedientiam.*]Et sic nõ loquitur capitulum illud de exẽptis:Omnis enim iurisdictio tam in monasteriis, quam in aliis pertinet ad epm, nisi exempti sint.9.q. 4. c.2.& 93.dist.nulla.& in eporum potestate abbates esse debent.18. q. 2.abbates. loquitur ergo hic non de libertate exemptionis plene, sed de alia libertate concessa isti ordini,q̃ nihil ab eis exigatur, præter debitam obedientiam,& intelligo in ista debita obedientia, q̃ episcopus possit illos visitare & corrigere corrigenda, & confirmationem abbatis habere,sed nullum temporale debet percipere, vt hic vī, icet non plene consset de libertate concessa,sed obseruabitur,̃ put continetur in libertatis priuilegio istis concesso.

† Cap.1. tit. de iureiurãndo in 2. cõpilatione.& post concilium Lateranẽ. sub Alexandro iii. par. 39. c.21.

f ¶ *Denegare.*]Auctoritate huius canonis.arg.10.q. 3. quia cognouimus.sic ℸ.c.2.& excommunicatio contra hoc lata non tenet, vt ibi dicitur,& ℸ.eo.ad quorundam.

Llud.] Ponit pœnam vicariorũ, qui ad vendicandas prælaturas se exigunt contra Prælatos.hoc dicit.Abb.Sicul.

CASVS. Aliqui sunt cõstituti vicarij in ecclesijs auctoritate epõrũ,qui obligati sunt personis ecclesiarum fide & sacramẽto: vicarij isti se in superbiam erigentes,falso assumebãt sibi nomen personatus cõtra fidẽ & iuramentum:Statuit Alexãder Papa, q̃ si super hoc in iure consessi fuerint vel conuicti, decætero in eodem epatu ad executionẽ sui officij nullatenus admittanť.No.q̃ cõfessus in iure,pro conuicto habetur.Item confessio in iure & conuictio æquiparantur. Item qui contra fidẽ & iuramentum venit, tanquam falsarius & periurus debet expelli de toto episcopatu.

3 Adde q̃ durius puniuntur cõuicti ,quam cõfessi. not in l. 2. C. quo appel. non recip.

g ¶ *Falso.*]& ita etiam quasi falsarij & periuri puniri possunt,qui contra iuramentum veniunt:vnde tamq̃ indigni priuandi sunt. ℸ.de iureiur.querelã.& personis vilibus & indignis beneficia sunt deneganda & subtrahenda. ℸ.eo.inter.

h ¶ *Confessi fuerint,vel conuicti.*]alias puniri non debent 3. 2. q. 1. nos in quemquam.& c.iudex. & ℸ.de maio. & obe.inter quatuor.

1 ¶ *Eodem episcopatu.*]sic ℸ.de priuile.tuarum.

Cvm ad.[Sententia excommunicationis lata cõtra subditũ deneganté procurationem exactam vltra numerũ concilij Lateranẽsi.non tenet.hoc dicit.Vel generalius sic,vt in rubro. Secũda pars:ibi:*Ideoque.*Abb.Sicul.

CASVS. Statutum fuit in Lateranẽsi cõcilio,q̃ Prælati ecclesiarum cum visitant ecclesias suas, certũ numerum equorũ & personarum debent habere, sed quidã Prælati hoc non seruant.vnde quidam Prælati quarũdam ecclesiarum, petierunt à dño Papa sibi super hoc ꝓuideri: vnde Papa auctoritate Apostolica indulget istis, vt si ecclesiarũ Prælati numerũ euectionis & ꝑsonarum in Lateranẽsi, concilio constitutũ excesserint cum eorũ ecclesias visitauerint, liberũ sit eis auctoritate Apostolica denegare, si ꝓcurationẽ pro pluribus postulauerint, & si Prælati ꝑ hoc ecclesias illorũ clericorũ, vel clericos,aliquã sententiam promulgauerint, Papa decreuit ipsam non valere. Not. q̃ cõcilium ſnĩa lata cõtra priuilegium vel indulgentiã Papæ ab aliquo iferiori,non tenet:vnde vī ꝑ hãc litterã, q̃ hoc omnibus sit concessum.

† Cap.3.eo. tit. in 2.cõpilatione. Et de materia huius c. vide omnino in cap. cum ex officii su pia de ꝓscrip.

† Lateran. concilio. sub Alexãdro iii.c. 4.adde sub Innocẽt. iii. c. 33.& omnino concilium Tridentinum.sess. 24.de reformat. c.3. † Fauentius habet vetus cõpilatio.

k ¶ *Concilio.*[ℸ.de censu cum Apostolus.

l ¶ *Auctoritate Apostolica.*] speciali. idẽ tñ possent iure cõi,vt vī, sicut signa rebꝰ meis impressa propria auctoritate deponã.C.vt nemo pritit.præ. su. vel alie. impo.l. 1.& 2.& melius. ff. de aqua quoti.& æsti. l. 1.§.Trebatius.& §.item quæsitũ.& 10.q. 3. quia cognouimus. & ℸ. eod. sane. & quod epꝰ iniuste abstulit,in quadruplum restituat.18.dist.quoniam. in fin. argu. C.ad l. Iul.repe.l.1.& in Authen.vt litigan.in exor. lit. in §. & hoc quoque.coll.9.

† Cap.4.eo. tit. in 2.cõpilatione. Et de materia vnionis vide nouissime fanciri in concilio Tridẽtino sessio. 7. de reformat. c. 6.& sessio. 14. & sessio. 21.de reform. c. 5.& plenissime sess. 24.de reformat. c.13.& c.15.

m ¶ *Non tenere.*]Arg.contra 11.q 3.q.1.& 2.& ff.de no.ope.nun. l. 1. in prin.Sol.quod hic dī,verum est,quia sententia talis non tenet auctoritate priuilegij istis concessi super hoc, & in hoc exempti sunt à iurisdictione eporum:vnde ſnia lata contra priuilegiũ Papæ,nulla est,tamquam à non suo iudice lata : & temerarium est & indignum sua auctoritate præsumere, quod alicui specialiter est concessum. ℸ.de priui.sane.& ita inquantum isti exempti sunt,seruanda sunt sua priuilegia. ℸ.tit.2.cũ capella.& sic intellige. ℸ. eod. sane.Aliàs veró si priuilegium tale non haberent, & epꝰ prædictũ numerũ excederet,vel alias vltra tenorem cõcilij eos grauaret, licite possunt denegare de iure.10.q.3. quia cognouimus. & auctoritate cõcilij Lateranẽsi. cũ Apostolus.tñ si excõicaret eosdẽ, tũc teneret excõicatio,licet ipse male faceret.& ipsi possent agere contra epm ad interesse:quia iniustè illos excõicauit. ℸ.de sent. excõi. sacro. Alij 4 dicunt,q̃ hoc est ius commune,sed hoc non credo.

4 Scilicet Goffr. hic & in summa tit. de sent. excom. ad finem, & alii quos refert hic Ioan. And. quorũ sententiam vide

Sicut.]Abbas subiectus epõ,monasterium suum alteri subiicere vel vnire non potest,sine consensu diœcesani,etiam cum consensu metropolitani.hoc dicit.Diuiditur.Nam primo ponit quandam consuetudinem:Secundo narrat factum, quod infirmari mãdat:ibi,*Cum itaque.*Tertio sol.obstaculũ:ibi,*Non obstante.*Abb.Sic.

CASVS. Prior Grandẽ.monasteriũ suum , quod est in diœcesi Faustini epi subiecit,siue vniuit monasterio de Accato sine assẽsu diœcesani epi ꝓdicti,de cuius auctoritate id fieri debuisset, assensu tñ archiepi interueniente:eps significauit hoc dño Papę petẽs, detur ei Papa,vt liceat ei reuocare qd̃ ille Prior Grãdẽ.fecit eo inconsulto, non obstante assensu vel confirmatione archiepi,quã interpositum fuisse proponitur.quia archieps in diœcesi sui suffraganei sine ipsius assensu,nihil disponere pót contra canonicas sanctiones,Papa id decernit irritandũ:& q̃ epꝰ id in irritũ reuocare possit, primo illud ostẽdit:sicut enim ad Papã pertinet vnire epatus, & alienæ potestati subiicere, ita ad epm pertinet vnio, & subiectio ecclesiarũ suę diœcesis. Not. q̃ vnio epatuũ ad solum Papã pertinet. Ité ordinatio ecclesiarũ,vnio & subiectio earum ad epm ꝑtinent in sua diœcesi. Item omnia monasteria,nisi sint exẽpta,spectant ad epm loci.Item archieps in diœcesi suffraganei sui nihil habet disponere,sine assẽsu ipsius.Ité arg. q̃ archieps nõ est iudex ordinarius toti⁹ prouinciæ suę.

† Atterato. † Aterato.

† Valde vtilis & elegãs est hæc glossa, cui habes aliã rĩ⁹ ũmilem in c. qd̃ translationem. verbo: refer uata. supra de offic. legati.

† Pallis. † Polliani.

¶ *Glo. seq. numerat 11. specialia de reseruatis Papæ, & illa. prosequitur, & quatuor versus ponit.*

a ¶ *Pertinere.*] Not.q̃ quædam 1 sibi intantũ sedes Apostolica reseruauit, quæ ab aliis impune præsumi nõ possunt.17.dist.huic. Solus Papa restituit ꝑ positos. epos.2.q.6.ideo.; Et deponit eosdem.3.q.6. accusatus. quãuis. dudũ. & ℸ.de trãsla. iter corporalia. Diuidit epatũ in duos.16.q.1. præcipimus.§.ficut. Vnit duos in vnũ,vt hic,& 16.q. 1. & temporis qualitas. Eximit epos & abbates.16.q.1.frater noster. Probat scripta aliorum & concilia. ℸ.de ſum.tri.c.2.in fi.& 16.dist.sancta Romana.& 17.dist. 50 regula.& 2.q.6.ideo. Articulos fidei soluit.24.q.1.quotiens. quoniã vetus.Et cum dubitatur de aliquo articulo.ℸ.de hære. cum Christus.Synodum facit generalem,vt 17.dist.c.1.2.& 3.Transfert sedem epalem de loco ad locum.7.q.1.& temporis qualitas.Mutat episcopos.7.q.1.mutationes.& ℸ.de transla.per totum,Appellat nullus ab ipso.9.q.3.cuncta.vnde versus.

Restituit Papa solus deponit & ipse:
Diuidit ac vnit,eximit,atque probat.
Articulos soluit,synodumque facit generalem:
Transfert & mutat,appellat nullus ab ipso.

b ¶ *In tua diœcesi.*]Vnde ipso iure ad curam ipsius pertinet & potestatem.ℸ.de rescrip.cum non liceat.& 18.q.2.abbates.& c.seq. & c.nℸ.de reli.do.de xenodochiis.nisi sint exempta.16.q.2.c.1.vbi priuilegium exemptionis ostenditur.100.dist.contra morem.

c ¶ *Minime requisito.*] quod fieri non debet in alienationibus. 17.

¶ *Glo.seq.reci. per quæ.an suo iure posset epꝰ recuocare, & distinguit.*

d ¶ *Auctoritate nostra.*[Nam auctoritate sua facere non posset, vt vī,maxime si aliud monasterium sit subiectum alij: quia non posset esse iudex in causa sua.C.ne quis in causa sua ius fi.di. l. vnica. si autem,vtrumque esset de sua iurisdictione,satis credo q̃ sua auctoritate hoc facere posset.arg.huius c.quia vt hic dicit , sine suo consensu fieri non debuit.

e ¶ *Attentare.*]Arg.ex hoc,q̃ archiepiscopus non est iudex ordinarius toti⁹ prouinciæ:archieps enim omnium eporum suæ diœcesis est ordinarius,sed non ſubditorũ.ℸ.de offi.ord. pastoralis.nisi i casibus ibi notatis.aliàs enim nisi in casibus illis nihil potest disponere in diœcesi suffraganei,vt dicunt constitutiões,de quib⁹ hic fit mentio.9.quæstio.3.c.1.& 2.& cap.archiepiscopus. & duobus .capitulis,sequentibus,& ℸ.de officio ordinarij. Romana[in libro 6.]Ber.

Quam sit.]Clericus qui de crimine publice gloriatur ꝓpter quod scandalum sequutũ est,ab officio & beneficio suspẽditur hoc dicit,& per hoc cõmune ſummariũ nimis restringitur

alienæ,ad ſummum Pontificem pertinere a dignoſcitur:ita epiſcopi eſt eccleſiarum ſuæ diœceſis vnio,& ſubiectio earundẽ. Cum itaque Prior Grãdeñ.monaſteriũ ſuum, quod eſt in tua diœceſi⁵,& de tuo debet ordinari cõſenſu,monaſterio de Accato†(tuo aſſenſu minime requiſito⁶)ſubiecerit ſiue vnierit : qđ fecit te incõſulto,tibi liceat auctoritate d noſtra(ſicut iuſtũ fuerit)infirmare:Nõ obſtãte aſſenſu vel cõfirmatione, quã Metropolitanus interpoſuiſſe proponitur:cũ in diœceſi ſui ſuffraganei abſq; ipſius aſſenſu,non debeat aliquid contra conſtitutiones canonicas attentare e. Nos quoq; id decernimus irritandũ.

¶ Innocentius tertius archipresbytero ſancti Andreæ de Pall.

¶ *Suspendi debet clericus , qui de suo crimine publice gloriatur.*

CAP. IX.

QVàm† ſit graue crimen in clericis cum malefecerint gloriari,nullꝰ ſanæ mẽtis ignorat. Accepimꝰ ſane,q̃ cũ R.Deſerieñ.P.filiã ſuã cuidã I.nomine tradiderit in uxorem, P. diaconus non erubuit publice f cõfiteri †,ſe mulierem prædictam carnaliter cognouiſſe : vnde factum eſt, quòd vir ad propriũ eam remitteret,cui fuerat matrimonialiter copulata. Ideoq; mandamus,quatenus ſi tibi cõſtiterit de præmiſſis, appellatione ceſſante præfatum clericum ab officio & beneficio ſuſpendere non poſtponas : compellens virum,vt vxorem ſuam recipiat, eique (ſicut iuſtum eſt) officium g exhibeat maritale.

† profiteri

¶ Idem epiſcopo Hiponeñ. † & abbati de Tileto viſitatoribus Lombardiæ.

¶ *Clericus auctoritatem vel consilium directe vel indirecte homicidio præstans, irregularis efficitur.*

CAP. X.

EX† litteris veſtris accepimus,quòd cum ad Albiganenſem eccleſiã,vnà cũ Piſano archiepiſcopo , tunc epiſcopo Vercelleñ.acceſſiſſetis,viſitationis officium impleturi: Albiganeñ.epiſcopus inter cętera,quę propoſita fuerant cõtra ipſum, ore proprio eſt confeſſus,quòd cum quidam in villa quadam ad eius †iuriſdictionẽ ſpectante infamaretur de furto , & idẽ illud inficiaretur omnino,offerens ſe iuramento ſuo,ſi occaſionaliter,ſed pp ſcandalum & infamiam ortam inter mulierem & virum:qui propter hoc eam expulit,ſuſpẽditur,aliàs nõ fuiſſet ſuſpenſus propter talem confeſſionem.Quando q̃s puniri poſſit ſine accuſatore,notatur ℸ.vt eccleſiaſtica beneficia.ſine diminu.conferan.vt noſtrum.& de confeſſionibus.in aliis caſibus.no. ℸ.de confeſ.cap.vltim.

† Cap.3. eo. tit.in 3. com pilat.præter citatos patlopoſit, vide notata in c. fi.ne cle. vel monachi.li. 6.

† Ypoſ. & abbati de Tileco.

g ¶ *Officium.*] id eſt,debitum carnale,& alia conſueta.Ber.

† illius

EX litteris.]Epꝰ,cuius auctoritate homicidium commiſſum eſt, à miniſterio altaris,& officio pontificali,& epatus adminiſtratione deponitur.hoc dicit. Vel ſic: Epꝰ præſtans cauſam directe vel indirecte homicidio committendo,eo cõmiſſo priuari debet officio pontificali & ſacerdotali,& ab adminiſtratione epiſcopatus remoueri.Prima pars narrat factum:Secunda diffiniendo cõmittit:ibi,*Nos autem.*Abbas Siculus.

2 Vide circa hoc cap. quod not. de ord. cogni. c. 2. ad fi. penult. glo. & de leq. vide qd not. de reſcri. cũ contingat in 1. glo. cũ ſuis remiſs de c. hoc videtur vide quod ibi not. in gl.2. Io. An.

CASVS. Quidam viſitatores in Lombardia acceſſerunt ad eccleſiam Albiganeñ.vt in ea viſitationis officium exercerent : epꝰ Albiganeñ.inter cætera,q̃ ,ꝓpoſita fuerũt contra ipſum, confeſſus fuit,q̃ cum quidam in villa quadam, quæ ad eius iuriſdictionem ſpectabat,infamaretur de furto,& ipſe fur illud negaret , obtulit purgationem ferri cãdentis:& ſi deficeret,ſuſpẽderetur:epꝰ quę̃ſiuit a iudice deputato ab ipſo ad maleficia punienda,quid ſibi ſu per hoc videretur?iudex rñdit vt fieret ſicut fur dixerat:tãdẽ ferrum cãdens in ipſius præſentia eſt allatum,quod cũ fur ille acceꝑiſſet,combuſtus eſt:iudex pauefactus,conſuluit epm q̃d ſibi ſuper hoc eſſet agẽdum:& ipſe rñdet q̃ ſi fur euaderet , malũ eſſet: & ſic epꝰ & iudex villam illã exeuntes in eorũ præſentia ille fur eſt ſuſpenſus:tñ epꝰ ipſe dicebat in eius excuſationem, ſe talibus verbis vſum fuiſſe:Auditis quantus eſt clamor populi?omnes dicunt,malũ eſt,ſi ſic euaſerit impunitus:His auditis & redactis in ſcriptis,inquiſitores ipſum epm cum litteris ſuis confeſſionẽ prędictam continentibus,remiſerunt ad Papã:ſed ipſe nihil ſup his propoſuit:coram Papa,nec litteras inquiſitorum oſtenditipſe tñ dicebat litteras illas Papæ præſentaſſe:immo ſtatim cum alter de prædictis inquiſitoribus ad Apoſtolicam ſedem acceſſit, qui rem per ordi

Universidad de Deusto
Biblioteca

per ordiné dño Papæ expoſuit,idem eps de curia receſsit,& perquiſitus non potuit inueniri:dñs Papa his auditis per dictũ inquiſitorem,& per litteras inquiſitorum:quia idé eps non ſolũ in iudicio ferri candentis,verumetiã in ſuſpendio multum exceſsit,cũ his non tantum auctoritatem præſtitit, ſed etiam præſentiam ſuã exhibuit corporalem, ipſum reputauit indignum miniſterio altaris: & quia pontificale officium ſine miniſterio altaris exerceri nõ poteſt,mãdat dictis inquiſitoribus, quatenus moneant eundem, vt ẽpatui cedat : alioquin ipſum remoueãt ab eccleſia Albiganeñ. & eidem eccleſiæ faciãt de perſona idonea prouideri.Not.hic arg.q̃ ſufficit abſentem requiri, licet peremptorium ad eius notitiam nõ peruenerit.Item clerici vel epi iudicium ferri cãdentis indicere.nec recipere talem purgationem debent. Item nec intereſſe debẽt,nec auctoritatem præſtare debent ſpecialiter.vt pœna corporalis infligatur: qđ ſi fecerint, hic eſt pœna expreſſa í p̃latos. Itẽ officiũ epale ſine altaris miniſterio exerceri non poteſt. Et ſic eſt hic arg.q̃ nõ poteſt eſſe eps, niſi primo fuerit ſacerdos.Item in locum epiſcopi depoſiti vel irregularis facti ex culpa ſua,alius ſubſtitui debet.

† Examinatio per ferrũ candens, & feruentẽ aquam illicita eſt, de qua re elegans decretũ extat in c.conſuluiſti.1.q.4.vi. de B. 1 homam. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. argu. † Epiſcopus habẽs temporalem iuriſdictionẽ commũ tre põt cauſarũ criminalium cognitionem aliis abſque irregularitate, dicẽs: s vt iuſtitiæ debitũ exquãtur.cap. vl .ne cleri. vel .monachi., libr. 6. † Aliàs ita: quinimo ſtatim cũ, &c.

a ¶ *Candetis.*]Hæc purgatio ꝓhibita eſt ſ. de cler.vel mona.ſnſam.& J.de pur.vulg.per totũ. vnde hoc ſolo, q̃ i hoc cõſenſit, fuit puniẽdus.

¶ *Gl.ſeq.rect.per q.an epiſcopi ve l clerici principibus in criminalibus conſulere poſsint,*

b ¶ *Conſuluit.*]Nõ prohibetur hic quin epi poſsint dare conſiliũ principibus in criminibus.23.q.vlt.peſsimam. in fin.nam clericus poteſt dare 1 conſiliũ ita in genere dicendo:Fures taliter puniẽdi ſunt.arg.5.q.6.delatori.dum tñ potius opera cõſulentis,quàm ſuggerentis fungatur.vt ff.de quæſtio.l.1.ſ.qui quæſtionem.Item licite poſſunt clerici querelam iudicibus deferre de furibus ciuiliter. arg.23.q.5.non vos.& ſ.de homi.poſtulaſti. & licet aliquis reſponderat de facto furis extra iudicium,licet ille fur puniatur, non imputatur illi.ſ.de homi.tua.hic enim exceſsit fines cõſilij.dicendo: malum eſt,ſi fur ſic euadat,& præſens fuit in ſuſpendio.

1 De hoc articulo vide doctores in c. clericis. ſ.nec clerici vel monachi. Felinũ in c. ſi cut dignũ. ſupra de homi i & Nicolaum Plouium tract. de irregularitate. 39.irregula.vbi late.

c ¶ *Verbis talibus.*]quæ ſequuntur:auditis,& cætera.

d ¶ *A noſtra diſceſsit.*]vnde perinde eſt ac ſi non veniſſet.ſ. de iud. c.1.& 11.q. 3. certum eſt. aut etiam ſi latitaret poſt columnas.ff. ex qui.cau.in poſ.ea.Fulcinius.ſ.illud ſciendum.& ſ.vt lit. non conteſt.quoniam.§.1.

¶ *Glo.ſeq.not.quòd ſufficit abſentem requiri,licet , &c.alleg.in contrarium,& ſoluit.*

e ¶ *Perquiſitus.*[Not.q̃ ſufficit abſentem requiri,licet peréptoriũ ad eius notitiam non peruenerit.ſ.de dol.& contu.cauſam quæ c. vlt.& ſupra de cleri.non reſi.ex tuæ.C.de iud. properandum. §. & ſi quidem.ff.de cuict.ſi vero.& l.ſi dictũ.§.prælente.& ff. locati.item quæritur.§.exercitu.Arg.contra.ſ.vt lit.nõ conteſt. quoniã 2. & ff.quæ ſent.ſine app.reſcin.l.1.§.cum ex eo.non enim ſtatim cõtumax vſ,qui vocem præconis non exaudit.ff. de in integ. reſti. l. penul.quæ incipit,diuus,& C.quomodo & qñ iud. ea quæ 2. & 3. q.9.caueant.ſed certe ibi non tenuit ſententia. quia ibi reus non fuit citatus : hic enim citatus venit ad præceptum inquiſitorum, & cõtumaciter receſsit,& adhuc Papa mandat vt moneatur. Ber.

2 Vide de re iud c. cum Bertholdus in 4. gloſ. Ioan. And.

f ¶ *Noſcitur deliquiſſe.*]relatione iudicum,quibus creditur. 18. diſt. de conciliis.donec probetur ꝓtrarium.ſ.de teſti.cum à nobis. Ber.

g ¶ *Corporalem.*] Vnde incidit in illam conſtitutionem, ſupra ne cler.vel mona.ſentẽtiam.& auctoritatem præſtando & præſentiã: vnde merito deponi debuit:quia fuit homicida.ſ.de homi.ſignificaſti.12.& ſ.de cle.pug.in duello.c.2.50. diſt.ſiquis viduã. quia non refert an facto vel conſilio ſeu auctoritate fiat homicidiũ, vt ibi dr. h ¶ *Miniſterio.*]Arg.q̃ non põt q̃s eſſe epus niſi primo fuerit ſacerdos. De hoc dixi ſ. de cleri. per ſaltũ promo. c.vnico.

rens,q̃ candentis a ferri iudicio ſe purgaret,& vt ſuſpẽdio puniretur, ſi deficeret in eodẽ:dict' eps requiſiuit à iudice,quid ſuper hoc videretur eidem:& cũ iudex reſpõdiſſet,vt fieret ſicut fur ipſe dixerat:ferrũ cãdẽs ꝓin ipſius ꝓſentia epi eſt allatum: quod cũ accepiſſet fur ille, cõbuſtus eſt:vnde iudex pauefactus,quid ſibi ſuper hoc videretur conſuluit b eꝑm memoratũ Qui reſpõdit,q̃ ſi fur ſic euaderet,malũ eſſet.quãquã affirmet ſe verbis c talibus vſum fuiſſe: Auditis quãtus eſt clamor populi?omnes dicunt,malũ eſt, ſi ſic euaſerit impunitus †. & ſic eps & iudex villã ipſam cũ multitudine ſunt egreſſi:in quorum præſentia prædictus fur eſt ſuſpẽſus:propter quòd ipſum cũ litteris veſtris ad ſedẽ Apoſtolicã deſtinaſtis:ſed idẽ nihil ſup his ꝓpoſuit coràm nobis, nec litteras veſtras vidimus , licet idẽ ſe nobis illas aſſerat ꝓſentaſſe. quinimo † cum dictus archiepiſcopus ad ſedem Apoſtolicã accеſsit, qui nobis huiuſmodi rei ſeriem plenarie indicauit, idem epiſcopus à noſtra diſceſsit d præſentia, & perquiſitus e nõ potuit inueniri. ¶Nos autẽ quia idẽ eps non ſolũ in iudicio cãdentis † ferri, verũetiã in furis ſuſpendio grauiter noſcitur deliquiſſe f:cũ his non tantum auctoritatẽ præſtiterit,verũeriã ꝓſentiã exhibuerit corporalẽg, ipſum indignũ altaris miniſterio h reputamus. Cũ igitur pontificale officium ſine altaris miniſterio nõ valeat adimpleri: Mãdamus,quatenus vt epiſcopatui cedat,i moneatis eũdem: alioquin ipſum ab Albiganeñ. eccleſia amouẽtes,faciatis eidẽ per electionem canonicam de perſona idonea prouideri.

¶ Idem archiepo,& Maioris monaſterij & ſancti Iuliani abbatibus Turoneñ.

¶ *Collatio beneficij facta indigno occulta caſſari debet : & conferens ſecundo ante caſſationem primæ collationis, priuari debet ea vice poteſtate conferendi.*

CAP. XI.

INter † dilectos filios. B. & P. canonicos Pictaueñ ſuper ſuccentoria Pictaueñ. eccleſiæ quæſtione ſuborta, vtroq; aſſerente ſuccentoriã ipſam, ſe per Pictaueñ. cantorẽ, ad quẽ eius donatio pertinebat, canonice aſſecutũ : & infra. ¶Nos igitur atteſtatiõibus vtriuſq; partis in ſpectis, inuenimus eſſe ꝓbatũ, litteras cõceſſerunt partibus,in quibus quædã clauſula vltimo in litteris illis fuit appoſita:,ꝓponebatur cõtra dictũ B.q̃ illa nõ fuerat appoſita de cõſcientia iudicũ , & ſic falſauerat litteras illas,& q̃ vſus fuerat litteris ſic falſatis:ſuper hoc depoſuerũt iudices,qui litteras illas conceſſerant:dñs Papa atteſtationibus vtriuſq; partis inſpectis,inuenit eſſe probatũ, dictũ P. publicum aleatorem eſſe, ac manifeſtum vſurarium,qui 11.pro 12.mutuauit in ludo:Ipſe vero in ſui excuſationem allegabat cõſuetudinem Gallicorum, qua clerici mutuant ſic frequenter & ludunt:Sed Papa illã cõſuetudiné penitus reprobauit,cũ i illis ſit magis puniẽda offenſa. p quos delinquendi auctoritas vſurpatur:vnde qđ circa dictũ P.de ſuccẽtoria ipſa factũ eſt,p̃p indignitatẽ & vilitatẽ ipſius , decreuit dñs Papa irritandum:cum perſonis vilibus & indignis portæ dignitatũ patere nõ debeãt.Præterea cõtra præfatũ B.fuit ꝓbatũ,q̃ de ꝓſciẽtia iudicũ vltima clauſula nõ fuerat inſerta in litteris, eorũdẽ, ſicut per ipſorum depoſitiones conſtitit euidenter:p̃p qđ pars altera ꝓponebat,q̃ prædictus B.vſus fuerat litteris ſic falſatis,& iõ tãquã falſarius debebat repelli:Papa tñ conſiderauit, q̃ licet conſtaret,q̃ dicta clauſula,in litteris illis fuiſſet appoſita ꝓter cõſciẽtiã iudicũ, tñ fides facta nõ fuit,q̃ dictus B.illã clauſulã appoſuerit,vel procurauerit vt ab alio poneret , vel ẽt q̃ ſcièter vſus fuerit litteris ſic falſatis:vnde Papa ab hmõi falſitatis obiectu dictum B.abſoluit,præcipue, cum poſtquã hoc ſibi obiectum fuit , eis vti noluit:Sed quia per depoſitiones duorũ teſtium conſtitit, q̃ conceſsio facta P.prædicto , præceſsit conceſsionem factam poſtmodum B.Papa decreuit ipſam irritam & inanem. Et quia cantor ita inconſtanter ſe habuit in hoc facto,vt prima donatione non caſſata,ſecundam facere attẽtauit,vt puniatur in quo peccauit, dominus Papa priuat ipſum poteſtate conferendi hac vice ſuccentoriã ipſam:Mãdans iudicibus,quatenus eandẽ,auctoritate Apoſtolica, perſonæ idoneæ aſsignare ,curẽt.Not.q̃ aleator publicus &vſurari' public' repellit' à dignitate obtinẽda,nõ obſtãte ꝓſuetudine aliqua.Itẽ praua ꝓſuetudo potius dicẽda eſt corruptela,q̃ ꝓſuetudo.Item

do.Item nemo auctoritate vel conſuetudine debet vſurpare delinquendi licentiã:quia propter hoc magis punitur. Item vilibus perſonis & indignis dignitates non ſunt concedendæ. Item arg. q̃ ſuccentoria eſt dignitas. Item iudices poſſunt ferre teſtimoniũ de his,quæ coram eis acta ſunt,& per eos. Item non probat hoc eſſe,quod ab hoc cõtingit abeſſe : & ſic dubia ꝓbatio nõ nocet. Item nõ punitur q̃ falſis litteris nõ vtitur,poſtquã ſibi opponitur.Itẽ duo teſtes ſufficiũt. Itẽ prima electione nõ caſſata,attentari non debet ſecunda,cum fiat de re non vacãte, & ita nulla,vt hic. Item punitur elector , qui prima ſua electione non caſſata, ſecundã attentat.Item puniri debet quis in eo in quo peccauit.

a ¶ *Aleatorem.*] quod hodie prohibetur.ſ. de vi. & hon. cle. clerici. tñ vſ q̃ propter hocnõ debet priuari iure ſuo, ſi vellet ſe corrigere. 35.diſtin. c.1.idem vſ de vſura.47.diſt. c. 1.ſed aliud eſt in obtento aliud in obtinendo.propter vſuram indiſtincte repellitur'ab obtinẽdo. 47.diſ. de Petro. & hic. ſed in obtento beneficio poteſt epiſcop' facere gratiam, ſi ſe libẽter corrigat:de iure tñ poteſt deponi.14.q.4. ſi quis oblitus.& c. quoniam multi. B.

b ¶ *Vndecim denarios prouodecim.*]hæc vſura centeſimam 1 excedit, quoniam illa in anno forti adæquatur. C. de vſuris.eos.ff.de condit. inde.ſi non ſortem hęc vſura vna die poſſet excedere ſortem.

c ¶ *Voluptuoſos.*]conuiuij tamen cauſa ludere licet.ff. de aleato. quod in conuiuio.

d ¶ *Deuenitur.*]Eſt ergo ludus noxius cũ affectu in culpa.ff.ad leg. Aquil.nam ludus.

e ¶ *Excuſandas.*]hęc verba poſita ſunt 16.q.1. ꝓdicator.& ſ. de cõſuetudine,quanto.

f ¶ *Auctoritas vſurpatur.*] Qui peccatũ ſuũ defendit authoritate, ſeu conſuetudine,magis peccat,& ideo magis puniri debet.33. q. 4.nemo.& hic.de pœni.diſt.6.c.1.in fin.B.

g ¶ *Dignitatis.*]Arg.q̃ ſuccentoria eſt dignitas.

h ¶ *Sanctiones.*]C.de dig.neque famoſis.lib.12.C. de infa. l. vnica. lib.10.fin.ſ.de iureiuran.querelam.

i ¶ *Depoſitionibus.*]vt ſ. * de elect. cum dilectus. Nota ergo q̃ iudex de eo quod fit coram eo,poteſt in teſtem duci.

¶ *Glo.ſeq.alleg.ſimile ſiguat contrarium,& ſoluit.*

k ¶ *Vel procurauerit.*]ſm.ſ.de reſt. ſpo. cum ad ſedem.licet enim iſte obtinuerit litteras,& vſus fuerit eis,non tñ præſumitur,q̃ eas falſauerit,ſicut nec ibi præſumitur vi deieciſſe , licet ipſe poſſideret,& aduerſarij ꝓbaſſent ſe expulſos:dolus enim nõ ex præſumptionibus,ſed ex perſpicuis indiciis probari debet.C.de dolo,dolum.vnde qui dolum allegat,dolum probare tenetur.ff. de proba. quotiens.§.q dolo.Sed ꝓtra arg.habes ſ.de cri.fal.ad falſariorũ.vbi dr,q̃ poſtquã litteris falſis vſus fuerit,non poterit prætẽdere excuſationem,& hic vſus eſt falſis litteris , nec tũ in hoc punif. Sol. eundẽ P. publicũ aleatorẽ' eſſe, ac vſuratiũ †manifeſtũ: vt pote, qui vndecim[b] denarios pro duodecim mutuauerat in ludo, vnde licet ad palliãdũ tãtæ ꝓſumptionis exceſsum ,ꝓpoſuerit, q̃ hoc fecerat iuxta cõſuetudinẽ Gallicorũ clericorũ, qua fere vniuerſi clerici mutuant ſic frequenter,& ludunt: Nos tamen, qui ex officij noſtri debito peſtes huiuſmodi extirpare ꝓponimus:atque ludos voluptuoſos[c] (occaſiõe quorum ſub quadã curialitatis imagine , ad diſſolutionis materiã deuenitur[d]) penitus improbam[e], excuſationẽ ꝓdictã,quæ ꝓ prauã conſuetudinẽ (quæ corruptela dicẽda eſt†)palliatur , friuolã reputantes:cum in illis magis plectibilis ſit offenſa, p quos ad excuſandas[e] excuſationes in culpis delinquẽdi auctoritas[f] vſurpatur: quod circa eundẽ P. de ſuccentoria factũ eſſe dignoſcit[g], ꝓp indignitatẽ & vilitatem ipſius duximus irritãdũ: cũ perſonis vilibus & indignis portæ dignitatis[g] patere nõ debeant, iuxta legitimas ſanctiones[h].¶Præterea cõtra ꝓfatũ B. fuit manifeſte[p†] teſtes]probatum, quòd de conſcientia iudicũ vltima clauſula inſerta non fuerat in litteris corundẽ,ſicut in ipſorũ depoſitionibus[i] exprimitur euidenter: & infra.¶ Vnde pars altera proponebat , quòd cum prædictus B. ſciẽter vſus fuerit litteris ſic falſatis , debebat tanquã falſarius omnino repelli. Verum nos attendentes,quòd & ſi conſtaret, quòd dicta clauſula litteris illis fuiſſet appoſita præter conſciẽtiam iudicum prædictorum †, quia tamen fides nobis facta nõ fuit,q̃ dictus B.illã clauſulã appoſuerit, vel procurauerit [k], vt ab alio poneretur:vel etiam , q̃ ſciẽter vſus fuerit litteris ſic falſatis:ab huiuſmodi falſitatis obiectu eundẽ duximus abſoluendũ maxime cũ poſtquã ſibi hoc obiectũ fuit , prætermiſerit vti eis : & infra. ¶Cum igitur per depoſitiones duorum teſtium nobis conſtiterit †, quod conceſsio P.facta præceſſerit, quãquã ꝓpter indignitatẽ eiuſdem meruerit reprobari, conceſſionem poſtmodum[l] B.factam irritam[m] decernimus , & inanẽ.

¶Quia vero cantor adeo incõſtanter ſe habuit in hoc facto, vt prima donatione non reprobata, ſecundam facere attentauerit: & dignũ ſit,vt in eo quis puniatur,in quo [n] viſus eſt deliquiſſe:in hoc eius duximus varietatis inconſtantiã puniendã, vt concedendi ſuccentoriã ipſam hac vice [o] nullam habeat facultatem præſentium vobis auctoritate mandantes, concedimus , quatenus eandem , auctoritate noſtra ſuffulti , perſonæ idoneæ aſſignetis.

¶Idem † in conciliogenerali.

¶Cognoſcere de cauſa matrimoniali, item pœnitentias publicas & indulgentias concedere,ſpectat ad dignitatem epiſcopalem: Vnde inferior Prælatus de hiſ ſe intromittere non debet,niſi ei competat de iure ſpeciali.

CAP. XII.

ACcedẽtibus ad nos de diuerſis mundi partibus epiſcoporũ querelis , intelleximus graues & grandes quorundam abbatum exceſſus,qui ſuis finiillud ſpeciale eſt in litteris dñi Papæ,quæ prius diligenter 'examinandæ ſunt,nec pœna illa ad litteras aliorum prælatorum extenditur 2,immo & aliud ſpeciale eſt in illis , quod non in aliis:quia ibi traditur curiæ ſeculari ſtatim,ſed alij non traduntur.

2 Secũdum Io. & Vincẽt. Io. And.

¶Glo.ſeq.quærit,arg.pro.ſoluit.contrarium.

l ¶ *Poſtmodum.*]vñ non valuit, prima nõ caſſata.ſic ſ.de conceſ.præbend. poſt electionem. in fin. Sed quid ſi prima nulla fuiſſet ipſo iure, puta , q̃a ꝓſona fuit indigna & ſciẽter electa,nũqd valuiſſet ſecũda?Vñ q̃ ſic. ſ. de elect. bonæ 1. & ſ. de appel. conſtitutis.& ſ.de iure pat. illud. & c.cũ laici. Sed ꝓtrariũ eſt verũ, q̃ non valet ſecunda : q̃a ipſo iure priuatus fuit eligendi poteſtate , illa vice : vnde ſecunda nõ valet.ſ.de elect. cum in cunctis.& c. cũ Vintonien. & c. ſcriptũ. in fi. ſ.de ſup.neg. præla. licet.& c.vlt.Sed. cap. illa,illud.& c.cũ laici, ꝓtradicere videnſ:q̃a ibi ab eadem perſona facta fuit prima conceſsio & ſecunda,& tñ tenuit ſecunda:Sed illa conceſsio prima facta fuit de re non vacante : quare nulla : ꝑtera laicis variare licet,ſed nõ clericis:ſed hic ñ fuit priuatus ipſo iure:q̃a nõ fuit notoriũ primã non teneuiſſe:& ideo priuat ꝓ ſnia:q̃a forte ignorauit ipſum talẽ fuiſſe,& nõ licuit ei variare.Ber.

† Vox,prædictorum, deeſt in antiquioribus codicibus & adeſt iam in magis recentibus.

† Idem ſcilicet Innocentius tertius in concilio generali Latera. c.60.& cap. vnico eo.ti. 4. 60 pila.

de verb.obl. ſi dari ſtipuler.ibi:pendente prima ſtipulatione , quæ elidi poterat tenet ſecũda ſtipulatio.ſed valde ſunt iſta diſſimilia. Itẽ ſignatur ꝓtrariũ huic verbo irritam.ſ.de elec.defideramus. & c.auditis.& ibi vtraque caſſatur.hic vero diuerſus eſt caſus.ibi factæ fuerũt electiones à diuerſis partibus,hic ab vna & eadẽ perſona,quæ variare non poruit,vt dictum eſt.

n ¶ *Puniatur in quo.*]ſic ſ.de tempo.ordi.litteras.& ſ.de iurepatr. paſtoralis.& ſ.de cleri.excom.mini.poſtulaſtis.

o ¶ *Hac vice.*] tantum. ſ. de elect. cum in cunctis.& c. cum Vintoñ.vnde ſi iſtorum electio,quibus ſcribitur,non haberet effectũ, ſtatim poſſet iſte eligere.Ber.

ACcedentibus.]Abbates de matrimoniis cognoſcere, & publicas pœnitentias iniungere,& litteras indulgentiarũ concedere nõ poſſunt,niſi eis cõpetat de iure ſpeciali:hoc dicit. Primo ponit eꝓrum querelam,cui ſecundo prouidet,ibi:*Volentes.* Abb. CASVS.Epi in concilio generali cõſtituti conqueſti ſunt de abbatibus,q̃ ipſi ſuis terminiis non contenti,manus extẽdũt ab ea, quæ ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̃ ad eṗos pertinere noscuntur, videlicet cognoscendo de causis matrimonialibus,iniungendo pœnitentias publicas,concedendo litteras indulgentiarum,& similia præsumendo: propter quæ auctoritas eṗalis vilescit interdum apud multos: volens concilium eṗorum dignitati,& abbatum saluti in his prouidere,ꝓhibuit,ne decętero aliquis abbatũ ad talia se extẽdat, si proprium periculum voluerit euitare:nisi forte aliquis ipsorũ ſpecialis concessione, vel alia legitima causa sup huiusmodi valeat se tueri.No.q̃ ista q̃ hic prohibentur abbatibus,de iure cõi ptinẽt ad episcopos.Itẽ abbates ista ꝓscribere possunt.

† Vide cõcilium Trident. ſessio. 24. de sacramento matrimonii ca no.11.

† De articulo ad quem ſpectet cõcedere in dulgentias, vide B.Thomam in quę ſtionibus. additis ad 3. par. q. 26. per totũ: & Sorum lib. 4. sent. distt. 21.q.1.art.4.

† Pro prudentianæ, Prudentianæ repoſitũ eſt,vt ſupra in c.35.de electione.

† Vide paulo poſt citatos ſup gloſa, & notata.in c.omnis. infra de pœni. & remiſſio.

1 Hoc verũ de illa ſolẽni, de qua loquitur ea non allegatus i gloſa. Ioã.And. 2 Adde quę dicatur cõſuetudo ꝓſcripta : & qualiter ꝓbetur. nor. Barto. in l. hoc iure. §. ducẽt aquę. ff. de aqua quotidi. & æſtiua.

3 Vera ratio, cur ſacerdos non poſſit nec debeat cõpelli ad reuelandum, quodin cõfeſſione ſacramentali audiuit, illa eſt, quã tradunt ¶ Theologi: quoniam ſi e gillum ſecreti eſt de iure diuino:vide prę aliis Sotum lib. 4. ſent. diſt. 18. q. monaſteriũ detrudi.].de pœn.& remiſ.omnis. Sed nũquid ille ſa-4.art.5.& 6. cerdos fuit ſuſpenſus:quia nõ faciebat alterũm quod præcipiebatur? Vt̃ q̃ ſic.11.q.4.ſententia.ſed non vt̃ duplici de causa:quia ipſe non sciebat furtum illud vt homo,& de tali poteſt intelligi contrariũ ſignatũ 3.de fur.qui cũ fure.ſed vt Deus.3.de offic.ord.ſi ſacerdos.& in hoc maior erat ipſis rectoribus.arg.93. diſ.c.vlt.& 94. diſt.c.1.q̃a Deilegatione fungit:ergo ipſum intendicere vel excõ

bus non contenti [a], manus ad ea,quæ ſunt epiſcopalis dignitatis [b], extendũt:de causis matrimonialibus † cognoſcendo: iniungendo publicas pœnitentias [c]:concedendo† etiam indulgentiarũ litteras, & ſimilia præſumendo:vnde contingit interdum , quòd vileſcit epiſcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his, & epiſcoporũ dignitati, & abbatum prouidere ſaluti : Præſenti decreto firmiter prohibemus, ne quis abbatum ad talia ſe præſumat extendere, ſi proprium voluerit periculum euitare : niſi forſan quiſquam eorum ſpeciali conceſſiõe,vel alia legitima [d] causa, ſuper huiuſmodi valeat ſe tueri.

a ¶ *Suis finibus nõ contenti.*] Cũ quilibet ſuis finibus contentus eſſe debeat, nec terminos patrum tranſgredi debeat.3.de ſepultu.c.1.& 9.q.2. c.1. & c.ſeq.Adidem æque poſſunt induci. 13. q.1. c.1. & 3.de ſtatu.mon. recolentes.

b ¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶ *Epiſcopalis dignitatis.*] quæ enumerantur 67. diſt. quãuis corepiſcopis.& c.corepi.& ſic vt̃ per hanc cõſtitutionẽ, q̃ cognitio cauſarũ matrimonialium ad eṗm de iure cõi ſpectat. arg.35.q. 6.multorũ.arg.ętra 3.de pſang. & affi.ex litteris. Dicas q̃ alij prælati, q̃ cognoſcunt de cauſis matrimonialib⁹,ſiue ſint abbates ſiue alij, faciunt ex cõſuetudine præſcripta ſiue ſpeciali cõceſſione , ſm q̃ hic in fine dicit.arg. 3. de pręſcriptio.auditis.alias de iure cõi ad ſolũ eṗm hoc ſpectat,vt hic patet , & 50.diſt.in capite.& 3.de offic.ordi.c.1.Ber.

c ¶ *Publicas pœnitentias.*[Hoc ad ſolũ eṗm pertinet r. 50.diſt.i cap.

d ¶ *Legitima.*]puta conſuetudo præſcripta,quæ dat iuriſdictionẽ. 3.de offi,archi.c.vlt.& 3.de præſcrip.auditis.3.de foro compe.cum contingat.3.de offi.ordi.irrefragabili. 2.

Dilectus.]Primo ponitur querela presbyteri, cui ſecundo prouidet expreſſa cauſa:ibi, *Quia igitur.* Abb. Sicul.

CASVS.Quidam fecerant quoddam furtũ,qui(vt dicebatur)cõfeſſi fuerant ſuper furto Ioanni presbytero in pœnitentiali iudicio:rectores fraternitatis vrbis compellebãt dictum presbyterum Ioannem ad reuelandum fures , & id quod ſuper furto ſibi fuerat reuelatum,vel ad ſatisfaciendũ exinde damno paſſo, & niſi alterũ prædictorũ faceret,tulerunt in ipſum ſentẽtiam interdictis:p̃p q̃d dictus ſacerdos conqueſtus eſt dño Papæ: quia pernicioſum eſſet dictum presbyterũ reuelare taliter ſibi credita,& cogi ad ſoluẽdũ id quod non rapuit:mandat Papa Cardinali ſanctæ Pudentianæ presbytero vicario ſuo,quatenus præfatos rectores coram ſe conueniens,iniungat eiſdem , vt à grauamine presbyteri memorati ſuper hoc penitus conquieſcant.Not.q̃ ſacerdos compelli nõ debet,vt reuelet ſibi in pœnitentia credita. Item non debet quis puniri in eo in quo non peccauit.

¶ *Gl.ſeq.probat dupliciter hunc cogi non potuiſſe,ſignat contrarium, & remittit,in ſecundo quærit,arg.ſoluit dupliciter legendo.*

¶ *Reuelare.*]Ad hoc cogi non poterat:q.a.£ n leges nemo ṗt cõpelli ad furem indicandũ: ff.de pręſcrip.ver. ſolent.& ff.de condi. ob tur.cau.idem.§.ſi tibi.arg.3.de fur. qui cũ fure. ſed ibi ſoluitur. Sed alia ratione non debuit compelli:quia 3 qui peccatorẽ in pœnitentia confeſſum publicat,per mundũ cõpellitur peregrinari,vt dicit decre.de pœ.diſt.6. ſacerdos. hodie vero deponi debet & in 80 in nomine.in fi.& actorem & arcam cõem, vt ff.quid cuiuſq; vniuer.l.1.ſed cum iſti clerici taliter non fuerint vnum corpus , ſigillum commune habere non debeant,vt hic patet.Itẽ vnum dr corpus quod vno clauditur ſpiritu,vt homo,lignũ, animal : Aliud dr corpus q̃ habet partes integrales ſeu cohærẽtes.vt dom⁹.Aliud q̃ habet partes diſtantes,vt grex,populus,collegiũ.ff.de vſu.cap. 1.rerum mixtura. Si enim petiſti in iudicio corpus , quod habet partes integrales,vt domum,& ſuccubuiſti , ſi poſtea petas aliquid de domo puta cœmẽta vel lignum , puta cũ fuerit diſſolutum à domo, nõ obſtat exceptio rei iudicatæ.ff. de excep. rei iudi.ſiquis cũ totum.§. item ſiquis fundum. Si verò petas totũ corp⁹ quod habet partes diſtantes puta gregem & ſuccubuiſti,ſi poſtea petas aliq̃ caput de grege,quod fuit ibi,obſtat exceptio. ſi verò nõ erat ibi,nõ obſtat. ff. de excep. rei iudic.ſi cũ argẽtũ. §.1.Itẽ epiſcopus cum capitulo ſuo facit vnũ corpus,cuius ipſe eſt caput, ſed cũ clero ciuitatis vel diœceſis nõ dr facere vnum corpus.3.de teſta. requiſiti.§.ſecus.& 3.de verb. ſig.cum clericis. Sic abbatiſſa iſta cum clericis eccleſiæ Iotrenſis, licet ipſa ſit caput,non facit vnum corpus.

¶ *Gl.ſe.abiicit & ſoluit.*

¶ *Inhibeatis.*]Sed quare ꝓhibetur iſtis habere ſigillum, cum quilibet poſsit habere ſigillum?Ratio quare , iam reddita eſt ſuperius:quia cum iſti non eſſent vnũ corpus,volebãt facere ſigillum cõmune, tanquam eſſent vnũ corp⁹ ſiue collegium,& ꝓ hoc vi fieri ꝓiudicium abbatiſſę cui ſuberant: quaſi q̃ ꝓ ſe forte expedirent negotia,q̃ ſub ipſa,vel auctoritate ipſius tractari debebant: Quia & hoc præmiſſo aliud attentarent in ꝓiudicium , monaſterij. ſed ſi quilibet rector ꝓ ſe vel cum collegio ſuo vellet habere ſigillum, non prohiberetur.

Rauem.] Primo deciſe narrat factum,quod ſub triplici diſiunctiua puniri mandat:ibi, *Diſcretioni.* Abbas.

CASVS.Archidiaconus Ambian.veniẽs cõtra fidem præſtitam & debitam reuerentiã ſemel,& ſecundo eṗm proprium ſuum dñm eſſe denegauit:Item in foro ſeculari depoſuit ętra eũ ſuper rebus ſpiritualibus quæſtionem:Item cauſam & conſilium ꝑbuit fratri ipſius archidiaconi,& cõplicibus ſuis aduerſarius eṗi,& inuaſoribus eṗi & ſociorũ eius,& ita ętra fidelitatem in tribus peccauit Eps Ambian.grauem de ipſo archidiacono coram Papa depoſuit quæſtionem:vnde mãdat Papa quibuſdã,quatenus, ſi conſtiterit ipſum archidiaconũ ſemel & ſecũdo cõtra fidẽ & reuerẽtiã præſtitam,eṗm prædictum dominum ſuum denegaſſe, vel in foro ſeculari cõtra ipſum ſup rebus ſpiritualibus quæſtionẽ depoſuiſſe, vel cauſam & conſiliũ ꝑbuiſſe aduerſariis eṗi cõtra ipſum, eundẽ archidiaconum tamquam putridum mẽbrum (ne ſana inficiat) ab Ambian.eccleſia perpetuo abſcindãt,& beneficia ſua per eos, ad quos donatio pertinet,perſonis idoneis faciant aſsignari. No. qualiter punitur clericus,qui negat Prælatũ ſuum dominũ ſuum eſſe. Itẽ qui trahit ipſum in foro ſeculari pro re ſpirituali,vel qui facit cõtra fidelitatẽ,ꝑdere debet feudũ.Item vbi plura narrãtur, quorum alterum ꝑ ſe ſufficit ad priuationem beneficij,alterum ꝓbari ſufficit.Itẽ membrum putridum abſcindi debet , ne ſana

† Vide Hoſtienſem in ſumma tit. de excceſſib. diſt. §. ſubditi vero.& de materia figilli conſule ſpeculat.tit. de ea ratione. §. 5.Caſſanum iud. ducat. Burgundi ę tu conclu ſione operis. & Guidonẽ Papæ dec ſione.

† appellen tur.

† nouum

† Aliàs ita: Idẽ abbati ſancti Alberti archidiacono de Annona & præpoſito Cameracen.

† Vide Hoſtienſem ſuperiori cap. citatum, & Cantiũ qui addit hic amiſſa à Raymundo vade planius hæc intelligentur.

† denegaſſe.

† Aliàs ita: cum compliſcibus,&c.

mẽbra inficiat.Itẽ clericus qui negat eṗm dñm ſuũ eſſe,vel ipſum trahit ad iudiciũ ſeculare,vel dat ꝓſilũ aduerſariis ſuis ętra ipſũ ꝓ ſuiam ꝑdit bñficia ſua,nõ ipſo iure ſicut fecit archidiacon⁹ iſte.

b ¶ *Archidiaconum.*]Ambianen.ſcilicet.

¶ *Gl.ſe.recitari põt ſignãdo & ſoluẽdo ętrariũ de regulæ vltima,&c.*

c ¶ *Homagij.*]Homagiũ hic appellãt fidelitatẽ & obedientiam, quam ratiõe archidiaconatus pręſtitit eṗo quod licet 23. diſt. quamquam. 3. de iureiu. nullus. aliàs nõ licet exigere homagium.j.de reg.iur.indignum. & 3. de ſimo.ex diligenti. & ſic iſte archidiaconus fidelitatẽ † inquietẽs & debitã reuerentiam violauit multipliciter prout ſequitur, merito ergo punitus fuit.

d ¶ *Negaſſe.*]ipſo facto veniẽdo ętra fidelitatẽ & debitam obedientiã, dando conſilium inuaſori eṗi,& fratri eiuſdẽ archidiaconi ętra ipſũ eṗm, qui traxit ipſum ad iudicem ſecularem: & ibi forte publice ipſum dominum ſuũ eſſe negauit , & ita ſemel & ſecundo venit cõtra fidem, vnde puniri debuit. † eligit.

e ¶ *In foro ſeculari depoſuiſſe.*]Ar.eſt hic manifeſtum , q̃ ſola conuentio ſufficiat ad hoc vt cadat à iure ſuo,licet nõ fuerit litẽ ꝓteſtatus. De hoc dictũ eſt 3. de foro compe. ſi diligẽti. ſed forte hoc eſt , quia deliquit ętra dñm ſuũ, vnde fortius puniri debet. arg. ff. de re mili. omne delictũ. 1.reſpon. §.1. quia oĩs contumacia aduerſus præſidẽ,capite puniẽda eſt, vt ibi dr:vñ iſte ab omni officio & bñficio priuaf.

f ¶ *Cauſam vel conſiliũ.*] † vt. Si dedit conſilium contra dñm ſuũ,cui fidelitatẽ ſuã debet ſeruare, venit ętra dñm ꝓmiſſam, & iuramentũ fidelitatis.3.de iureiur.ego

† Vide Albericum in Dictionario verbo.cam panis & Oſtradũ conſ. 227.

† corundẽ

† Circa perſonas regulares ſeu religioſas, & quibus conceditur epi copus,aliſque prælatis obedire, mitta ſtatuit concil. Trident. ſeſſio.25.tit. de regulari bus, & monialibus.

† Vide Alexandrum in conſilio. 81.

¶ *Ponit xv.grauamina illata religioſis, à quibus præcipit Prælatos abſtinere.*

CAP. XV.

GRauem † & dolore nõ vacuam:& infra.¶Diſcretioni veſtræ mãdamus , quatenus ſi vobis conſtiterit archidiaconum [b] ſemel & ſecundo,contra fidem homagii [c] præſtiti,ac debitam reuerẽtiam , epiſcopum ſuum eſſe dominũ negaſſe [d] †: vel in foro ſeculari depoſuiſſe [e] contra eum , ſuper rebus ſpiritualibus quæſtionem : aut tam inuaſoribus eṗi & ſociorũ eius, quàm fratri eius vel † cõplicib⁹ ſuis cauſam vel cõſilium [f] præbuiſſe:ipſum tamquã membrũ putridum [g] ab Ambianen. eccleſia perpetuo abſcindatis [h] , beneficia ſua facientes perſonis idoneis,per illos,ad quos donatio pertinet,aſſignari.

¶ Cregorius ix.vniuerſis eccleſiarum Prælatis.

¶ *Ponit xv.grauamina illata religioſis , à quibus præcipit Prælatos abſtinere.*

CAP. XVI.

NImis † iniqua [i] : & infra. ¶Cum religioſi viri abnegantes ſalubriter ſemetipſos , elegerint in paupertate , Chriſto pauperi ad placitum famulari,tãquam nihil habentes , & omnia poſſidentes:non deſunt pleriq; tã eccleſiarũ Prælati , q̃ alii,qui cæca cupiditate ſeducti propriæ auiditati ſubtrahi reputãtes quicquid p̃dictis fidelium pietas elargitur , quietẽ ipſorũ multipliciter inquietãt †:Volũt nãque cõtra regulã à ſede Apoſtolica approbatã,& ſui ordinis inſtituta,ipſis inuitis eorũ confeſſiones audire,ac eis iniungere pœnitẽtias. & Euchariſtiam exhibere : nec volũt, vt corpus Chriſti in eorũ oratoriis reſeruetur:& frattres ipſorum defunctos,apud eccleſias ſuas cõpellunt ſepeliri,& eorum exequias celebrari:& ſi quis decedẽtium fratrũ alibi,q̃ in ſuis eccleſiis eligat † ſepulturã,funus primo ad eccleſias ſuas deferri cogunt, vt oblatio ſuis vſibus cedat. Nec ſuſtinentes eos habere campanam † vel cœmeterium benedictum) certis tantũ temporibus permittunt ipſos celebrare diuina. Volunt quoque in domibus eorum † certum numerum fratrum, ſacerdotum , clericorum,& laicorũ,nec non cereorum,lampadarum , & ornamẽtorum, pro voluntate ſua taxare ac reſiduum cereorum quãdo nouiter apponuntur, exigũt ab eiſdẽ.Nec permittũt,quòd † noui ſacerdotes eorum alibi, quàm in eccleſiis ſuis celebrent primas Miſſas : eos nihilominus compellentes , vt in quotiN.& c.querelam.vnde indignus eſt beneficio quod habet ab eo. 22.q. vlt. de forma. & ideo priuari debet beneficio.arg. 96. diſt. ſi Imperator.& 3.de poſtu.c.vlt.Ste eṁ iſte ingratus fuit cõtra eṗm ſuum à quo beneficium habuit,quare ipſo priuari debuit.3.de dona.propter eius ingratitudinem.C.de reuo.don.l.vlt.Ber.

g ¶ *Membrum putridum.*]Ergo abiiciendũ eſt ab ouili, ne inficiat ſanas oues.3.de ſta.mo.ea quæ.1.reſpon. in fi. & 45. diſt. ſed illud. & 24.q.3.reſecãdæ.Ex tribus cauſis archidiaconus iſte reddidit ſe indignum:Primo quia negauit eṗm dominum ſuũ eſſe. Secundo quia traxit illum ad iudicium ſeculare:Tertio quia dedit cauſam ſiue conſilium contra dominũ ſuum,& ſic venit cõtra fidelitatẽ.

h ¶ *Abſcindatis.*]Et ita per ſententiam perdit beneficia , non ipſo iure. ſic q̃ trahit aliũ in vetitũ examen,perdit cauſam per ſniam, nõ ipſo iurs,,put not.3.de for.cõpe.ſi diligẽti. in gl.ſed nũquid. B.

Nimis.] Duæ ſunt partes:Prima narrat grauamina:in ſecundat ibi, *Quę circa.* mandat abſtinere.Abbas.

CASVS.In capitulo iſto reprehẽditur auaritia ſiue auiditas Prælatorũ,quã exercent ętra viros religioſos , qui dimiſerunt omnia propter Deum:& enumerãtur multa, vt in ipſa littera cõtinẽtur: In fine mandat dñs Papa quatenus vniuerſi & ſinguli Prælati à ꝑdictis grauaminibus deſiſtãt,ſubditos ſuos ab hmõi arctãt⁹ cõpeſcendo.No.hãc decr.contra auaritiã & cupiditatem Prælatorũ. i ¶ *Nimis iniqua.*] In capite iſto reprehenditur auaritia ſiue auiditas

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditas prælatorum, quam exercent ꝑtra viros religiosos, qui omnia renũtiauerunt propter Deum, in pluribus, vt in littera patet.
a ¶ *Donatur.*] Hoc nullo modo debent. Prælati ecclesiarũ sibi vsurpare, quod pia deuotione fidelium cõfertur religiosis in vita: ꝛ. de sepult. de his, & ꝛ. de ſta. mo. c. 1. & hoc solum debent ibi habere, quod canones permittunt. 18. q. 2. hoc tantũ, quam sit luminoso.

b ¶ *In ornamentis.*] De his eũ relictis & aliis quæ ad diuinum cultũ pertinẽt, nihil percipere debẽt i quamuis de aliis reb⁹ relictis in testamento possunt perci pere suam partem. ꝛ. de testamen. c. vlt. & ideo ab his præcipue & ab aliis grauaminibus debent humiliter abstinẽre, cum omnia dimiserint propter Deum, & elegerint in paupertate domino deseruire. ꝛ. c. proxi. in prin.

ij Nimis.] Duæ sunt partes, vt in præcredenti. Secunda: ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS. Quidam viri religiosi, scilicet fratres Prædicatores & Minores, quorum ordinẽ & regulã sedes Apostolica noscitur approbasse, in arctissima paupertate Christo pauperi famulari elegerũt: sed Prælati ecclesiarũ & alij, in multis articulis aggrauare nituntur eosdẽ: & enumerãtur in litte ra: vnde mandat Papa vniuersis Prælatis eccle siarum, quatenus vniuersi & singuli à prædictis grauaminibus omnino desistant, & subditos suos compescãt arctius ab hmõi. Nota ꝙ fratres Prædicatores & Minores ad synodũ ire non debent. Itẽ iuramẽtũ fidelitatis eꝑis facere non debent. Item de fructibus hortorũ suorũ decimas soluere nõ tenent: exempti enim sunt ab omnib⁹ præuo tatis grauaminibus.

c ¶ *Ad synodos.* Omnes enim religiosi, qui populum non habent, ad synodum ire non tenentur. arg. ꝛ. de priuile. ex ore. in fi. & 18. q. 2. ꝛ. vit. & 18. dist. in illa palea. eꝑs. quæ concilium Turonen. est. De hoc dictum est ꝛ. de off. ord. c. dilectus.

d ¶ *Fidelitatem iuramento.*] Ab aliis enim ministris siue rectoribus ecclesiarum, quibus animarũ cura cõmissa est, hoc requiritur. 23. dist. quãquã & ꝛ. de iureiur. nullus. ab huiusmodi fratres Prædicatores & Minores sunt exẽpti. Et illud vt inteligi de perpetuis re ctoribus, sed illi nõ sunt perpetui, immo quasi annuatim mutãt.

e ¶ *De hortorum fructibus.*] De his enim nullas religiosi decimas soluere tenẽt. ꝛ. de deci. ex parte. & leprosi etiã licet nõ sint ꝑsi, de hortis decimas nõ soluũt. ꝛ. de eccl. ædi. cũ dicat Apostolus, de hortis ergo d̃ domibus decimas nulli religiosi soluere debẽt.

f ¶ *De Iudæorũ domibus.*] Iudæi. n. d̃ domibus & aliis possessionib⁹. si quas colãt, decimas soluãt. ꝛ. de deci. de terris. & ꝛ. de vsur. quãto

g ¶ *A prænotatis.*] in omnibus enim supradictis Prædicatores & Minores fratres exempti sunt, nec possunt compelli ad aliqua supradicta facienda.

T *Anta est.*] Violãs interdictũ, iuri dictiõe & clauiũ potestate se priuat. h. d. Primo ponit & aggrauat culpas eꝑs: Sed o: ibi, *Licet autẽ.* recitat cessionẽ ipsius, & culpas aliorũ fautorũ, & irritos decernit actꝰ post interdicti sniam violatã. Tertio: ibi, *Quia vero.* punit fautores, q̃ beneficia receperũt, & q̃ illi dictũ violarũt, & q illud seruantes oppresserũt, & eos citari mãdat ad curiã. Ab. Sic.

CASVS. Dominus Papa propter quosdã excessus quorundã, cõmissos in quosdam canonicos, & Prælatos, & clericos, & res preſbyterorum regnum Portugalliæ supposuit interdictõ. P. eꝑs. Colubrien. ab initio cœpit seruare interdictum, tãdem mutato cõsilio violauit temere interdictum, delinquendo in dominũ Papa. q̃ tulerat ipsum, & in ecclesiam Romanã, contemnẽdo Petri claues, & lædẽdo ecclesiasticam potestatẽ, & alios induxit, immo compulit nõ seruare interdictum, & quos ad hoc inducere nõ potuit, post multas iniurias, ſpoliauit eos dignitatibus, prædendis, & beneficiis suis, & eos coegit exulare, interdicẽdo & excõicãdo eosdem, & conferendo ꝑdicta fautoribus suis: q̃ oia idẽ eꝑs in præsentia Papæ & fratrum ipsius publice recognouit, renuntians episcopatui in manibus dñi Papę, ſpontanea voluntate: & licet ille renũtiauerit, volens tamen dñs Papa vt illi, qui sententiam interdicti violauerãt, & receperãt beneficia aliorum, qui sine causa rationabili nõ deberãt ſpoliari, nõ effugiant impuniti, ne facti puerſitas transeat præſumptoribus in exẽplũ: decreuit irritas & inanes omnem institutionem, destitutionem, collationem beneficiorũ & dignitatum, præſumptas per dictum eꝑm: & excõicationis & interdicti sentẽtias i quoſcunque prolatas ab eo hac occasione post violationẽ interdicti: Et q̃ vbi magis excediẽ, grauius est vindicandum, mandat Papa archiepo Bracaren. quatenus om in illos. quos eꝑs itru fit i beneficia & dignitates aliorum: non solũ à beneficiis ipsis, verũ etiam ab aliis, si qua obtinent, debeat remouere, tã præſumptores prædictos, q̃ omnes alios qui violauerunt dãnabiliter interdictũ ab officio & beneficio ſuſpendẽdo & illos, quos cõstiterit man⁹ temerarias extẽdisse in personas & res prædictorũ canonicorũ, prælatorum, & clericorum, ad præsentiam Papæ venire cõpellat, pro meritis recepturos, inuocato ad hoc si opus fuerit brachio ſe cularí. Nota q̃ qui violat interdictũ, in duo vt delinquere, scilicet in principem & ecclesiam: quia lædit ecclesiasticam potestatem, & cõtemnit claues Petri. Item post talem violationem & cõtẽ ptũ sententia lata ab ipso violatore & ſtitutio & destitutio irrita. eſt. Itẽ violatores interdicti ab officio & beneficio sunt ſuſpẽdẽdi. Itẽ qui grauius excedit, grauius eſt puniẽdus: quia vbi maior & ſ. est culpa, maior debet exerceri vindicta. Item q̃ violentas manus mittit in clericũ, ad ſedẽ Apostolicã ire cõpellitur. Itẽ vbi ecclesia per ſe nõ ſufficit, inuocare debet auxilium brachij ſecularis. Ber.

h ¶ *Innos & ecclesiam Romanam.*] Vnde magis puniendus fuit q̃ deliquit in principem, & ſine restitutione damnandus. 21. dist. in tantum. immo culpam & offensam, quam in Deum & Romanam ecclesiam commisit, remittere non posſet. 23. q. 4. ſi is qui. & 63. dist. Solonitanæ.

i ¶ *Petri claues.*] de quibus habes 21. dist. in nouo. vnde habet potestatem ligandi & ſoluendi. 24. q. 1. quodcunque. Iſte enim contẽpſit Petri claues violando sententiam interdicti tam per ſe, q̃ per alios, per alios, quos ad hoc compulit, & tunc ſuſpensus fuit violando interdictum: vt dicitur infra. Ber.

a ¶ *Compulit non seruare.*] Propter hoc non excusantur, cum pro nulla pœna temporali debuerãt interdicti sententiã violare. 32. q. 5. ita ne. licet culpam eorum attenuet 1. ſupra quod metus causa. sacris. arg.

b ¶ *In exemplum.*] Vt p hoc etiam fiat cæteris interdictio delinquendi. 2. q. 7. quapropter. ꝛ. eo. c. 1. & ꝛ. de Iudæ. ad liberandã. in fi. qa facilitas veniæ incẽtiũ tribuit delinquendi. 23. q. 4. est iniusta. Ber.

¶ *Gl. ſeq. nota. violãtem interdictum non posſe beneficia conferre vel excõ municare: ponit opi. Ioã. cui opponit, & pro illa alleg. contrarium decreſi celebrat. cui reſpon. Secũdo ponit ſecundã causam nullitatis ex parte recipiẽtis collationẽ, ponens etiam quorundã lecturã, cui reſiſtit. Tertio ponit tertiã causam ex parte deſtitutorii. Quarto proſequitur primũ dictum, interſerens an interdicto loco, homines loci ſint interdicti.*

c ¶ *Irritas & inanes.*] Nota, q̃ qui non seruat sententiam interdicti, bñficia vel dignitates conferre non potest tã quã ſuſpensus. ꝛ. de cõcel. ſpreben. quia diuersitatẽ. & hic patet manifeste. Itẽ nec talis põt aliquem excõicare, cũ quantum ad sacramenta eccleſiæ excõicatus reputetur: qa ex eo q̃ dicit, irritas, patet q̃ in ſtitutiones & excõicationes ſententiæ nullę fuerunt. 24. q. 1. audiitimuꝰ. tũ Ioan. dicit ibi, quòd ſuſpẽſus tantum ab officio potest excõicare: sed hoc non vr̃, qa cũ ipse ſit officio priuatus, alium priuare non potest, vt hic vr̃: ſi sententia talis tenuiſſet, il los absoluiſſet, vt in sẽtẽtiis excõicationis fieri cõsueuit: sed hic sententias illas decernit irritas, & inanes. Ar. eꝑra. ꝛ. de cle. excõ. mi. ſi celebrat. sed hic longe magis excelsit, q̃ ibi: & est diuersus casus: ibi loquitur de ſuſpensione canonis per participationẽ, hic de ſuſpensione hominis. Item collatio prædictorum nulla fuit: qa illi, quibus collatio facta fuit, non seruauerũt interdictum, nec excõicatis conferri possunt multo fortius. ꝛ. de cle. excom. mini. postulatis. §. 2. & ꝛ. deæra. & qua. cum bonæ. Quidam dicunt, q̃ hic plus fuit additio à tẽ pore Innocẽtij vt hic ob ſeruat Ioan nes. Andr. Iam hæc opinio gloſſa & cõmunitio, nulla fuit institutio. 3. q. 6. hæc quippe. & ꝛ. de accuſat. ad petitionẽ. & ꝛ. de pur. can. c. penul. & ita dubitatio tãtũ remanet circa ſnias excõicationis & interdicti, & de illis idẽ credo, vt dictũ est. ex eo. n. q̃ tantũ excesit, vt paret in prin. decr. ſuſpensus fuit à iurisdictione. contemnẽdo enim claues eccleſiæ, amiſit potestatẽ clauium, ſicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur. 11. q. 3. c. ſi is qui. §. cum ergo. & 24. q. 3. notandum. in fi. locus enim 2 inter repro batur, vt do cet Couarruuias in c. alma mater. de sent. exc. lib. 6. in 2. relectio. terdicitur propter homines, & ita homines sunt interdicti & ſuſpẽſi, & non locus: quia cum locus ſit res inanimata, nec ſuſpendi nec interdici poteſt, & ita cum dñs interdico locum talem, hoc est dicere: interdico homines illius loci, & celebrantes ibidẽ: & ita celebrãtes in loco interdicto, interdicti sunt & ſuſpẽſi & irregulares: & ita nec eligere nec eligi, nec etiã postulari possunt. ꝛ. de postu. c. n. & ꝛ. de elec. cum inter R. & ꝛ. de consue. cum dilectus. ꝛ. de cler. excõ. mi. Apostolicæ. & sic ille eꝑs q̃ violauit interdictũ qđ ab initio cœperat obseruare, ſuſpẽſus fuit & irregularis: vñ postea in alios ſnias ex cõicatiõis, seu interdicti aut ſuſpensionis ferre nõ potuit, & ſolus Papa cum talibus dispenſare poteſt. ꝛ. de re iud. cum æterni. & ꝛ. de sen. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] arg. contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpensus. ꝛ. de cle. excom. mi. postulatis. §. vlt. & hic vbi dicit: ſuſpendas oẽs, & c. ſed istud ad factum refertur, cum etiam iam essent ſuſpensi violãdo interdictũ: sed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non est ſuſpensus proprie, nisi à perceptione ſacramentorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra ſnias excõicationis & interdicti, & de illis idẽ credo, vt dictũ est. ex eo. n. q̃ tantũ excesit, vt paret in prin. decr. ſuſpensus fuit à iurisdictione. contemnẽdo enim claues eccleſiæ, amiſit potestatẽ clauium, ſicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur. 11. q. 3. c. ſi is qui. §. cum ergo. & 24. q. 3. notandum. in fi. locus enim 2 inter repro batur, vt do cet Couarruuias in c. alma mater. de sent. exc. lib. 6. in 2. relectio. terdicitur propter homines, & ita homines sunt interdicti & ſuſpẽſi, & non locus: quia cum locus ſit res inanimata, nec ſuſpendi nec interdici poteſt, & ita cum dñs interdico locum talem, hoc est dicere: interdico homines illius loci, & celebrantes ibidẽ: & ita celebrãtes in loco interdicto, interdicti sunt & ſuſpẽſi & irregulares: & ita nec eligere nec eligi, nec etiã postulari possunt. ꝛ. de postu. c. n. & ꝛ. de elec. cum inter R. & ꝛ. de consue. cum dilectus. ꝛ. de cler. excõ. mi. Apostolicæ. & sic ille eꝑs q̃ violauit interdictũ qđ ab initio cœperat obseruare, ſuſpẽſus fuit & irregularis: vñ postea in alios ſnias ex cõicatiõis, seu interdicti aut ſuſpensionis ferre nõ potuit, & ſolus Papa cum talibus dispenſare poteſt. ꝛ. de re iud. cum æterni. & ꝛ. de sen. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] arg. contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpensus. ꝛ. de cle. excom. mi. postulatis. §. vlt. & hic vbi dicit: ſuſpendas oẽs, & c. ſed istud ad factum refertur, cum etiam iam essent ſuſpensi violãdo interdictũ: sed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non est ſuſpensus proprie, nisi à perceptione ſacramentorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra

1 Dicebat Gof. q̃ compellens peccauit grauius quàm compulsus 86. dist. tanta. 14. q. 3. qui aliorum 21. q. 3. qui resistit. Ioã. And.

† Aliàs ita: & in fratrũ, &c.

2 Quod sequitur fuit additio à tẽpore Innocẽtij vt hic ob ſeruat Ioannes. Andr. Iam hæc opinio gloſſa & communitio, nulla fuit institutio. 3. q. 6. hæc quippe. & ꝛ. de accuſat. ad petitionẽ. & ꝛ. de pur. can. c. penul. & ita dubitatio tãtũ remanet circa ſnias excõicationis & interdicti, & de illis idẽ credo, vt dictũ est. ex eo. n. q̃ tantũ excesit, vt paret in prin. decr. ſuſpensus fuit à iurisdictione. contemnẽdo enim claues eccleſiæ, amiſit potestatẽ clauium, ſicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur. 11. q. 3. c. ſi is qui. §. cum ergo. & 24. q. 3. notandum. in fi. locus enim 2 inter repro batur, vt do cet Couarruuias in c. alma mater. de sent. exc. lib. 6. in 2. relectio. terdicitur propter homines, & ita homines sunt interdicti & ſuſpẽſi, & non locus: quia cum locus ſit res inanimata, nec ſuſpendi nec interdici poteſt, & ita cum dñs interdico locum talem, hoc est dicere: interdico homines illius loci, & celebrantes ibidẽ: & ita celebrãtes in loco interdicto, interdicti sunt & ſuſpẽſi & irregulares: & ita nec eligere nec eligi, nec etiã postulari possunt. ꝛ. de postu. c. n. & ꝛ. de elec. cum inter R. & ꝛ. de consue. cum dilectus. ꝛ. de cler. excõ. mi. Apostolicæ. & sic ille eꝑs q̃ violauit interdictũ qđ ab initio cœperat obseruare, ſuſpẽſus fuit & irregularis: vñ postea in alios ſnias ex cõicatiõis, seu interdicti aut ſuſpensionis ferre nõ potuit, & ſolus Papa cum talibus dispenſare poteſt. ꝛ. de re iud. cum æterni. & ꝛ. de sen. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] arg. contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpensus. ꝛ. de cle. excom. mi. postulatis. §. vlt. & hic vbi dicit: ſuſpendas oẽs, & c. ſed istud ad factum refertur, cum etiam iam essent ſuſpensi violãdo interdictũ: sed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non est ſuſpensus proprie, nisi à perceptione ſacramentorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra

† Hodie quicunque regulares etiam monachias ad publicas ꝑcessiões vocati, accedere possunt: his tantum exceptis, qui in strictiori clausula ꝑpetuo viuunt, ita concilium Trident. sess. 25. ti. de regularib⁹, cap. 13.

† De cogendis synodis, & qui sint vocandi, vide de sanctis demum in cõcilio Tridẽt. sess. 24. de reform. c. 2. & de materia vide Iacobatium tract. de concilio. lib. 2. art. 2. adde c. qã sup his. cũ ibi notatis ſ. pra de maior. & obedient.

† altissima

† Aliàs ſuſpensus, truſerit, & cum æterni. & ꝛ. de sen. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] arg. contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpensus. ꝛ. de cle. excom. mi. postulatis. §. vlt. & hic vbi dicit: ſuſpendas oẽs, & c. ſed istud ad factum refertur, cum etiam iam essent ſuſpensi violãdo interdictũ: sed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non est ſuſpensus proprie, nisi à perceptione ſacramentorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra ſnias excõicationis & interdicti, & de illis idẽ credo, vt dictũ est. ex eo. n. q̃ tantũ excesit, vt paret in prin. decr. ſuſpensus fuit à iurisdictione. contemnẽdo enim claues eccleſiæ, amiſit potestatẽ clauium, ſicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur. 11. q. 3. c. ſi is qui. §. cum ergo. & 24. q. 3. notandum. in fi. locus enim 2 inter repro batur, vt do cet Couarruuias in c. alma mater. de sent. exc. lib. 6. in 2. relectio. terdicitur propter homines, & ita homines sunt interdicti & ſuſpẽſi, & non locus: quia cum locus ſit res inanimata, nec ſuſpendi nec interdici poteſt, & ita cum dñs interdico locum talem, hoc est dicere: interdico homines illius loci, & celebrantes ibidẽ: & ita celebrãtes in loco interdicto, interdicti sunt & ſuſpẽſi & irregulares: & ita nec eligere nec eligi, nec etiã postulari possunt. ꝛ. de postu. c. n. & ꝛ. de elec. cum inter R. & ꝛ. de consue. cum dilectus. ꝛ. de cler. excõ. mi. Apostolicæ. & sic ille eꝑs q̃ violauit interdictũ qđ ab initio cœperat obseruare, ſuſpẽſus fuit & irregularis: vñ postea in alios ſnias ex cõicatiõis, seu interdicti aut ſuſpensionis ferre nõ potuit, & ſolus Papa cum talibus dispenſare poteſt. ꝛ. de re iud. cum æterni. & ꝛ. de sen. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] arg. contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpensus. ꝛ. de cle. excom. mi. postulatis. §. vlt. & hic vbi dicit: ſuſpendas oẽs, & c. ſed istud ad factum refertur, cum etiam iam essent ſuſpensi violãdo interdictũ: sed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non est ſuſpensus proprie, nisi à perceptione ſacramentorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra

† Aliàs ſuſpensus, truſerit, & cum æterni. & ꝛ. de sen. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] arg. contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpensus. ꝛ. de cle. excom. mi. postulatis. §. vlt. & hic vbi dicit: ſuſpendas oẽs, & c. ſed istud ad factum refertur, cum etiam iam essent ſuſpensi violãdo interdictũ: sed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non est ſuſpensus proprie, nisi à perceptione ſacramentorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra

† Bracaren ſis & Colubrienſis ſeu Colubrienſis epiſcopa tus fuit ve tuſtiſſimi Portugalia, de q̃ bus videro Ioannem Vaſæum in annalibus Hiſpaniæ.

† Et de mare texetus & gloſſa. vide Couarruuias in c. alma mater. de ſent. excõ. lib. 6. in 2.

† Ad hæc.

† honorabiles.

† receptores.

poteſtatem: cum nõ ſolum inter ſententiam, quam seruauerat ab initio, temere violauit, verumetiam induxit alios, immo compulit non seruare [a]: & quos inducere monitis, & flectere minis ac terroribꝰ, ad violandam interdicti ſententiam nulla potuit ratione, post atroces iniurias, amiſſionẽ bonorũ, ſpoliationem parentum, dignitatibus, prębendis, & beneficiis ſpolians coegit miſerabiliter exulare: ea ſuis in hac parte fautoribus, non abſque præſumptione temeraria conferendo: quæ omnia idem epiſcopus in noſtra, & † fratrum noſtrorum præſentia publice recognouit.

¶ Licet autem memoratus epiſcopus in manibus noſtris ſponte cesſerit voluntate: nolentes tamen, vt hi, qui huiuſmodi ſententiam interdicti non ſunt veriti temeritate propria violare, ac recipere dignitates, præbendas ac beneficia aliorum, qui abſque culpa & ſine cauſa rationabili eis fuerant ſpoliati, ſeueritatem effugiant canonicæ vltionis: ne facti peruersitas transeat, præſumptoribus in exemplum [b]: auctoritate Dei omnipotentis, & deſtitutionem, collationem præbendarum, beneficiorum ac dignitatum præſumptas per eundem epiſcopum, & excommunicationis ſeu interdicti ſententias, in quoſcunque hac occaſione prolatas ab eo, poſt interdicti violationẽ eiuſdem, decernimus irritas & inanes [c]. ¶ Quia vero vbi magis exceditur, ibi eſt ſeuerius vindicãdum [d]: Mandamus, quatenus omnibus, quos prædictus epiſcopus in ſupradicta beneficia, præbendas & dignitates intruſit †, non ſolum à beneficiis ipſis, præbendis & dignitatibus, verumetiam ab aliis beneficiis (ſi qua obtinent) & eccleſiis prorſus amotis [e], tam præſumptores eoſdem, quàm omnes alios qui præfatum interdictum damnabiliter violarunt †, ſuſpendas [auctoritate † Apoſtolica] ab officio & beneficio. ¶ Illos quoque, quos in perſonas & res prędictorum canonicorum, Prælatorum, & clericorum manus temerarias conſtiterit extendiſſe, ad noſtram venire compellas præſentiam, promeritis ſententiã † recepturos inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis [f].

a ¶ *Compulit non seruare.*] Propter hoc non excusantur, cum pro nulla pœna temporali debuerãt interdicti ſententiã violare. 32. q. 5. ita ne. licet culpam eorum attenuet 1. ſupra quod metus causa. sacris. arg.

b ¶ *In exemplum.*] Vt p hoc etiam fiat cæteris interdictio delinquendi. 2. q. 7. quapropter. ꝛ. eo. c. 1. & ꝛ. de Iudæ. ad liberandã. in fi. qa facilitas veniæ incẽtiũ tribuit delinquendi. 23. q. 4. est iniusta. Ber.

¶ *Gl. ſeq. nota. violãtem interdictum non posſe beneficia conferre vel excõ municare: ponit opi. Ioã. cui opponit, & pro illa alleg. contrarium decreſi celebrat. cui reſpon. Secũdo ponit ſecundã causam nullitatis ex parte recipiẽtis collationẽ, ponens etiam quorundã lecturã, cui reſiſtit. Tertio ponit tertiã causam ex parte deſtitutorii. Quarto proſequitur primũ dictum, interſerens an interdicto loco, homines loci ſint interdicti.*

c ¶ *Irritas & inanes.*] Nota, q̃ qui non seruat sententiam interdicti, bñficia vel dignitates conferre non potest tã quã ſuſpensus. ꝛ. de cõcel. ſpreben. quia diuersitatẽ. & hic patet manifeste. Itẽ nec talis põt aliquem excõicare, cũ quantum ad sacramenta eccleſiæ excõicatus reputetur: qa ex eo q̃ dicit, irritas, patet q̃ in ſtitutiones & excõicationes ſententiæ nullę fuerunt. 24. q. 1. audiitimuꝰ. tũ Ioan. dicit ibi, quòd ſuſpẽſus tantum ab officio potest excõicare: sed hoc non vr̃, qa cũ ipse ſit officio priuatus, alium priuare non potest, vt hic vr̃: ſi sententia talis tenuiſſet, il los abſoluiſſet, vt in sẽtẽtiis excõicationis fieri cõsueuit: sed hic sententias illas decernit irritas, & inanes. Ar. eꝑra. ꝛ. de cle. excõ. mi. ſi celebrat. sed hic longe magis excelsit, q̃ ibi: & est diuersus casus: ibi loquitur de ſuſpensione canonis per participationẽ, hic de ſuſpensione hominis. Item collatio prædictorum nulla fuit: qa illi, quibus collatio facta fuit, non seruauerũt interdictum, nec excõicatis conferri possunt multo fortius. ꝛ. de cle. excom. mini. postulatis. §. 2. & ꝛ. deæra. & qua. cum bonæ. Quidam dicunt, q̃ hic plus fuit additio à tẽpore Innocẽtij vt hic ob ſeruat Ioannes. Andr. Iam hæc opinio gloſſa & communitio, nulla fuit institutio. 3. q. 6. hæc quippe. & ꝛ. de accuſat. ad petitionẽ. & ꝛ. de pur. can. c. penul. & ita dubitatio tãtũ remanet circa ſnias excõicationis & interdicti, & de illis idẽ credo, vt dictũ est. ex eo. n. q̃ tantũ excesit, vt paret in prin. decr. ſuſpensus fuit à iurisdictione. contemnẽdo enim claues eccleſiæ, amiſit potestatẽ clauium, ſicut qui non est ligatus, ex contemptu ligatur. 11. q. 3. c. ſi is qui. §. cum ergo. & 24. q. 3. notandum. in fi. locus enim 2 inter repro batur, vt do cet Couarruuias in c. alma mater. de sent. exc. lib. 6. in 2. relectio. terdicitur propter homines, & ita homines sunt interdicti & ſuſpẽſi, & non locus: quia cum locus ſit res inanimata, nec ſuſpendi nec interdici poteſt, & ita cum dñs interdico locum talem, hoc est dicere: interdico homines illius loci, & celebrantes ibidẽ: & ita celebrãtes in loco interdicto, interdicti sunt & ſuſpẽſi & irregulares: & ita nec eligere nec eligi, nec etiã postulari possunt. ꝛ. de postu. c. n. & ꝛ. de elec. cum inter R. & ꝛ. de consue. cum dilectus. ꝛ. de cler. excõ. mi. Apostolicæ. & sic ille eꝑs q̃ violauit interdictũ qđ ab initio cœperat obseruare, ſuſpẽſus fuit & irregularis: vñ postea in alios ſnias ex cõicatiõis, seu interdicti aut ſuſpensionis ferre nõ potuit, & ſolus Papa cum talibus dispenſare poteſt. ꝛ. de re iud. cum æterni. & ꝛ. de sen. excom. cũ medicinalis. [lib. 6.] arg. contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpensus. ꝛ. de cle. excom. mi. postulatis. §. vlt. & hic vbi dicit: ſuſpendas oẽs, & c. ſed istud ad factum refertur, cum etiam iam essent ſuſpensi violãdo interdictũ: sed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non est ſuſpensus proprie, nisi à perceptione ſacramentorum, aut irregularis: licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra

d ¶ *Seuerius vindicandum.*] quia vbi maior est culpa, maior exerceri debet vindicta. ꝛ. de hęre. excõicamus. §. cre dẽtes. vbi inuenies cõcordantias plures. de hoc ſi. ꝛ. de ęta. & quali. cum bonæ.

e ¶ *Amoris.*] Hæc eſt pœna illorum, qui non ſeruant interdictum. ꝛ. de cle. excom. mini. poſtulaſtis. §. quæſiuiſtis. & ¶ *Brachii ſecularis.*] vt niſſime ad ꝛ. de offi. ord. c. 1. & c. quoniam in plerisque. in fi. & ꝛ. de iudic. cũ non ab homine. vbi enim eccleſia amplius facere non poteſt, implorare debet auxilium ſeculare, & compellere, & econuerſo. ꝛ. de maledi. c. 2. arg.

† Aliàs intruſus tradunt citatio in c. ad aures. ſupra eo. tit.

† violarant

† Hæc duo verba: auctoritate Apoſtolica. deſunt in aliquot manuſcriptis, & in impreſſis paulo vetuſtioribus.

† Vox, ſententiã, deest in antiquis exemplaribus.

† Cap. 3. tit. de eccleſiis ædificand. in 2. compilat. & doctores hic, vide Hoſtiẽſem in ſumma eo. tit. vbi. plenẽ ¶ *Brachii ſecularis.*] vt niſſime ad ꝛ. de offi. ord. c. 1. & c. quoniam in plerisque. in fi. & ꝛ. de iudic. cũ non ab homine. vbi enim eccleſia amplius facere non poteſt, implorare debet auxilium ſeculare, & compellere, & econuerſo. ꝛ. de maledi. c. 2. arg.

3 Aliàs prohibitum.

TITVLVS XXXII.

De noui operis nuntiatione.

¶ Lucius iij. Paduano epiſcopo.

¶ *Etiam eccleſia ædificata poſt nuntiationem noui operis, deſtruenda eſt expenſis cõſtruentis. hoc dicit cum ſequenti.*

CAP. I.

INtelleximus † ex litteris tuis, quòd cum cauſa, quæ vertit inter Priorẽ ſancti Cypriani, & clericos de Rodigio ſuper capella, quæ in præiudicium baptiſmalis eccleſiæ de Coſta pertinentis ad Priorem ſancti Cypriani de Venetiis: ex parte eccleſiæ baptiſmalis denuntiatum fuit nouum opus clericis de Rodigio, ne in præiudicium ipſius eccleſiæ illam capellam ædificarent: Ipſi ſpreta denuntiatione proceſſerunt in opere: vnde ſuper hoc ad petitionem Prioris ſancti Cypriani de Venetiis commiſſa fuit cauſa Paduano epo: Eꝑs quia de noui operis nũtiatione in canonibus nõ reperitur, qſiuit à Papa qualiter ſuper hoc eſſet ꝓcedendũ: qa vero ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacri canones principũ cõſtitutiõb⁹ adiuuantꝰ mãdat Papa eidẽ epo. quatenus diligẽter cõſide-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ret,q̃ si post denũtiationẽ noui operis siue iure,siue iniuria aliqd cõstruatur,ſm leges debet demoliri,& ſm canones nulla ecclesia in præiudicium alterius est construenda: vnde negotiũ ipsum tã ſm leges, quàm ſm canones no differat terminare. Not. q̃ leges non dedignantur canones imitari,& econuerſo canones legibus adiuuantur. Item post denũtiationẽ noui operis nihil est faciendum, aliàs totũ dẽt destrui. Itẽ nulla ecclesia in p̃iudiciũ alterius est construenda.Item in causis ecclesiasticis ſm leges potest iudicari.

† Aliàs ita: quia vero sacræ leges non dedignãtur, &c.

a ¶*Non dedignantur.*] In Auth. vt cleri. apud p̃rios epos.ad fi. coll. 6.& in Auth. de ec. tit. in prin. coll. 9. & 2.q.3. c.Enthemiũ.§. hinc colligitur.

† constituenda.

b ¶*Adiuuantur.*]Et ita in causa ecclesiastica leges possumus allegare, vt etiã si canones deficiãt,possit iudicari ſm leges. 10. dist.lege. &c.

1 Addean ius canonicum vel ciuile præualeat, nor. in Authẽ. cassa. per Cy. C. de sacro sanc. eccle. gl.no. Insti tut. de nup. in gl.1.

si in adiutorium.23.q.2. 2. historia. 54. distin.ex antiquis.ar. ptra.33.q.2. inter hæc.32. q.4. nemo vrẽdum est in ecclesiasticis causis, nisi canonibus p̃tradicant: quia tunc non.10.dist.c.1. & hic in fi.dſ. & facit ad hoc.C.de no.co.compo.hæc q̃.ibi, p̃ræterquam si iuris diuisione aliqua adiuuẽtur.5.de mal.c.2.vbi de hoc.

† Cap. vnico. tit. de noui operis nunciat. in 3.compilat. Cõsule Hostiensem in præcedenti, ca. citatum

c ¶*Siue iure,siue iniuria.*]Hoc sumptũ est.ff.de no.ope.nun.l. prætor.§.ait prætor.& l.2.& est simile in excõicatione,quæ tenet sem per,siue iusta siue ini usta.11.q.3.c.1.tanta est.n.vis denuntiationis, vt si ali quid fiat post denũtiationem ante remissionẽ vel satisfactionẽ de opere demoliendo et iã si ius habeat ædificandi,in totũ debet demoliri.l.pdic.p̃tor.§.1.& hic.& 3.c.proxi.& hæc denũtiatio faciẽda est in re p̃senti,& in ipso opere,& nõ tm̃ dño,sed illis qui ibi sunt.ff.eod.de pupillo.§.nũtiare.de hoc dr̃.3.c.proxi.& hoc ideo,quia nũtiatio ista in rẽ est.& nõ in personã.ff.eo.operis noui nũtiatio.vnde cuicunq; fiat,tenet,ff.eo.cuilibet.alibi facta q̃ in re,nõ tenet.ff.e.de pupillo.§.fi q̃s forte.quod põt intelligi 2 q̃ non tenebit quo ad hoc,vt non teneatur demoliri opus factũ.cũ ius habeat ædificãdi, quod fieret si esset factum in re,vt hic dicit.

2 Secundũ Hostien.de hoc plene in sum,eod. tit.§. cui fi. at.& § pen & vlt.& vide in Spec. eod. tit.l. 1. in fi.

Et not. q̃ tot debẽt esse denũtiatiões & tot remissiões,quot sunt loca in quibus ædificat.ff.eo.tit.d̃ populo.& §.si in pluribus.Lau.

d ¶*In præiudicium.*]Hæc est alia causa demoliendi ædificium. in præiudiciũ enim ecclesiæ parochialis alia fieri non debet.16.q.1. ecclesiæ.& c.quicũque.& 3.de eccl. ædi. ad audientiã 1. nisi iusta causa subsit,vt ibi dr̃: & tunc id fieri debet auctoritate episcopi.

Cvm ex.]Primo mandat opus demoliri,& irrita quicquid ex illo secutum fuit: Secundo reprehendit archiepiscopum , qui non curauit scandalum subditorum:ibi,*Super eo.*Tertio orat eũ, vt pareat:ibi,*Finis.*Abbas. Et nota quòd cap.dilecti 2. 3. de appelloquitur de eodem facto.

CASVS.Archiepũs Cantuarien.cœpit ædificare quãdam capellã de Lamech,in loco pertinente ad ecclesiam Cantuarin̄.monachi Cantuarien.ecclesiæ denuntiauerunt ei nouũ opus:ipse archiepũs spreta denũciatione ædificauit ecclesiã, & canonicos instituit in eadẽ,redditus assignando eisdem, recepit etiam iuramenta fidelitatis ab ipsis:vnde monachi Cantuarien.ecclesiæ dño Papæ gratiter sunt cõquesti:Mãdat Papa Cantuarien.archiepiſpo,quatenꝰ quicquid ædificatum est in ecclesia de Lamech post noui operis nunciationẽ suis expensis faciat penitus demoliri , eo non obstãte si absens fuerit,cũ in lege sit cautum,vt si ille cui opus nouum fuerit nuntiatum, ædificauerit ante remissionẽ,& postmodũ agere cœperit ius sibi esse ita ædificatum habere,debet sibi actio de negari,& in irritũ reducat quicquid de iſtituẽdis canonicis ibidem,& aliis ad ipsam ecclesiã pertinẽtibus ordinatũ est ab ipso, vel ab eius antecessore, & canonicos ab obligatione præſtiti iuramenti denũtiet absolutos auctoritate Papæ,quia ex quo principale nõ tenet,quicquid ex eo, vel ob id secutũ est,debet irritari.

¶SVPER EO QVOQVE. In §. isto dicit Papa , q̃ multum miratur,q̃ monachi Cantuarien. cum omnia dimiserint propter Deum,tot laboribus & periculis personas & res nõ dubitauerũt frequenter exponere:quod nullo modo feciſſent nisi cognoſcerent p̃missa respicere in graue Cãtuarien.ecclesiæ detrimẽtũ)tu saltẽ pro vitãdo tã grauẽ scãdalo proximorũ, ab huiusmodi etiã tibi prohibitis nõ cessasti:cũ sacræ scripturæ testimonio debueras † didiciſſe,q̃ licet opera illa,quæ sine mortali peccato omitti nõ posũt,nõ sunt† pro vitãdo scãdalo † dimittenda [c],nec ea debeãt pro scãdalo vitãdo cõmitti,quæ sine mortali peccato committi nõ posũt: ab his tñ,quæ sine mortali peccato cõmitti possunt pariter & dimitti,sit pro scãdalo tollẽdo [d] cessandũ,& eis etiã pro vitãdo scãdalo insistẽdũ:vñ Apostolus Si scãdalizatur frater nõ comedã carnes in æternũ. Et Dominus in Euangelio cõtra eos,qui scandali præstant materiã : Væ (inquit) homini illi, per quem scãdalũ venit,& cætera. ¶Et licet maiorum [e] scandalum sit vitandum, vtandum est etiã scãdalũ pusillorum,iuxta testimoniũ veritatis: Qui scandalizauerit (inquit) vnum de pusillis istis,qui in me credunt, & cætera. Finis ergo his taliter à te imponatur,quòd præteritæ cõtra dictionis rebellio,per virtutẽ sequẽtis obediẽtię valeat expiari.

Costa,ab eisdem clericis est cõstructa,fraternitati tuæ delegata fuisset:& infra.¶Quia † vero sicut leges nõ dedignãtur [a] sacros canones imitari , ita & sacrorũ statuta canonũ, principũ cõstitutionibus adiuuãtur [b]:Fraternitati tuæ mandamus,quatenus diligẽter cõsiderans , quòd post denũtiationẽ nouũ operis, siue in iure,siue iniuria [c] aliquid cõstruatur,legalibus debet cõstitutionibus demoliri : & quia nulla ecclesia in præiudiciũ [d] est alterius cõstruẽda †, negotium ipsum secũdũ legũ & canonum statuta nõ differas terminare.

¶Innocentius iij.Cantuarien.archiepo.

¶*Summatur vt supra,cap.proximo.*

CAP. II.

CVm † exiniuncto: & infra. ¶Fraternitati tuæ modam [e],quatenꝰ quicquid ædificatũ est in ecclesia de Lamech, post noui operis nuntiationem , expensis [e] tuis facias penitus demoliri , eo non obstante,si etiã absens extiteris : cum cautum [f] sit legitima sanctione , vt si is, cui opus nouum fuerat † nuntiatum [g], ante remissionem [h] † ædificauerit, deinde agere cœperit ius sibi esse ita ædificatum habere , sibi debeat actio denegari:reducens prorsus in irritũ, quicquid de instituendis ibi canonicis, & aliis ad ipsam ecclesiam pertinentibus , à te vel prædecessore tuo cognoscitur ordinatum , eorum redditibus ad statum pristinum reuocatis: quos ab obligatione præstiti iuramẽti , pro eo quòd ibidem instituti fuerũt , auctoritate nostra , per te denuntiari præcipimus absolutos,cum enim amodo nõ teneat principale [a],quicquid ex eo,vel ob id secutũ est, sub p̃missa districtione decerni mus irritandũ:& infra. ¶Super eo quoque nõ sufficimus admirari,q̃ cũ viri religiosi monachi Cantuarien. qui omnia dimiserunt pro Christo,tot laboribus & periculis personas & res non dubitauerũt † frequẽter exponere(quod nõ [b] feciſsẽt, nisi cognoscerent p̃missa respicere in graue Cãtuarien.ecclesiæ detrimẽtũ)tu saltẽ pro vitãdo tã grauẽ scãdalo proximorũ, ab huiusmodi etiã tibi prohibitis nõ cessasti:cũ sacræ scripturæ testimonio debueras † didiciſse,q̃ licet [c] opera illa,quæ sine mortali peccato omitti nõ posũt,nõ sunt† pro vitãdo scãdalo † dimittenda [c],nec ea debeãt pro scãdalo vitãdo cõmitti,quæ sine mortali peccato committi nõ posũt: ab his tñ,quæ sine mortali peccato cõmitti possunt pariter & dimitti,sit pro scãdalo tollẽdo [d] cessandũ,& eis etiã pro vitãdo scãdalo insistẽdũ:vñ Apostolus Si scãdalizatur frater nõ comedã carnes in æternũ. Et Dominus in Euangelio cõtra eos,qui scandali præstant materiã : Væ (inquit) homini illi, per quem scãdalũ venit,& cætera. ¶Et licet maiorum [e] scandalum sit vitandum, vtandum est etiã scãdalũ pusillorum,iuxta testimoniũ veritatis: Qui scandalizauerit (inquit) vnum de pusillis istis,qui in me credunt, & cætera. Finis ergo his taliter à te imponatur,quòd præteritæ cõtra dictionis rebellio,per virtutẽ sequẽtis obediẽtię valeat expiari.

¶Honorius tertius.

¶*In optione est nuntiantis nouum opus,an intra tres menses de præiudicio suo debeat ostendere,& interim cessetur ab opere:an vero recepta cautiõe de opere demoliendo, fiatim ædificari permittat.hoc dicit cũ se.*

CAP. III.

SIgnificantibus † canonicis, sanctæ Oportunæ, innotuit nobis,quòd cũ super eo , quòd N. ciuis Parisien. in quadam platea ecclesiæ suæ , eis prohibentibus in suum ædificabat præiudicium & grauamen, deposuerunt coram officiali Parisien.archidiaconi quæstionem: eis offerentibus incontinenti [f] probare præiudicium & plateã ad suam ecclesiam pertinere: ac petentibus , vt non obstante quòd dictus N. cautionem de demoliendo opere offerebat, ædificium prohiberi. Et quia idem officialis interloquendo decreuit [g] probationes eorum admittendas esse , ac ab opere interim quiescendum,idem N. ad Senoñ. ecclesiã † prouocauit [h].Sed cum Senoñ. officialis eadem interlocutoria reuocata decreuerit,ad opus sub cautione de demoliendo ipso † nõ admiſſis eorum probationibus procedendum,prędicti canonici nostram audientiam appellarunt : & infra. ¶Ideoque mandamus,quatenus si est ita,reuocato in irritum quicquid post appellationẽ huiusmodi interueneritis attentatum,& cætera.

¶ Cregorius nonus.

¶*Summatum est supra cap proximo.*

CAP. IIII.

IS,cui opus nouum te nũtiasse † proponis,non obstante cautione, quæ offertur ab ipso de opere destruendo,si nõ iure præiudicium sui iuris , non obstante cautione, quæ offertur ab ipso de opere destruendo,si non iure ædificatũ appareat.Not.hic & in præcedẽti capitulo,q̃ nõ prodest offerre cautionẽ de opere destruẽdo,si aduersarius eam recipere noluerit.Itẽ nuntians nouum opus expectari debet ab aduersario p̃ tres mẽses volẽte probare p̃iudiciũ sui iuris,nõ obstãte cautiõe de opere demoliendo.

¶*Glosſa sequens obicit & soluit,ponit opi.quam reprobat.*

i ¶*Non obstante.*]Sed p̃tra vr̃,q̃a si ille cui nouũ opus denũtiatur, satisfecerit de opere demoliendo,si apparuerit eum iniuste ædificasse,vel per eum nõ steterit,quo minus satisfecerit,licite potest ædificare.ff.eo.non solum.§.fi cum possem.& §.sciendũ & l.prætor.§.1.& §.hoc interdictum.& §.deinde. & l. stipulatio.aliàs incipit,de noui operis.§.1.sed hæc intelligenda sunt secundũ ea quæ hic , & in c. proxi. dicũtur.& C.de ædifi.priua.l.vlt.4. & si statim vult probare præiudicium suum,vel vsq; ad tres menses, auditur, nõ obstãte cautiõe,q̃ sibi offert,vt hic dr̃:aliàs recepta cautiõe q̃di ficat,vel stati,vel post tres mẽses.& sic itelligũt p̃traria, & ita est

1 Præsumitur enim de iure illius qui non quærit diffugia. 5. de præscr. nullus. ioã. An.

† Vide plene per doctos-res in l. 1. ff. de noui operis nunciatio. adde Hostiensem citatum in præcedenti bus cap.

3 Appellabat enim de officiale archidiaconi , qui de speciali iure cognoscebat hãc causam. Ioan. Andr.

† Aliàs, curiam, idque in recentioribus , nam vetusti codices,ecclesiã habent.

† Aliàs,operire.

4 aliàs sub tit. de noui

bet peragere causam,si potest,vsq; ad tres mẽses,& alter tenetur expectare non obstante cautione oblata,si nõ cõpleuerit causam vsq; ad tres mẽses iusta causa impediẽte,caueat postea de opere demoliendo,& ædificet.C.eod.l.de operis.quidam nõ habẽt ibi hanc rubricam,sed est in tit.de ædi.pri. & sic intellige.j. eo.c.vlt. & c.proxi.qui enim statim vult docere de iure suo , nõ tenet recipere cautionem , vt ibi, nisi post tres menses, vt ibi dictum est.

† dubitauerãt

† debeas.

† fuer.

a ¶*Non teneat principale.*] Destructa.n.re, destruuntur priuilegia.ar. j.de verbo. fig. abbate. in fi.& 16.q.7.& hęc diximus. & 3. de fi. instr. inter dilectos.§.cũ igitur. C. de legi.non dubiũ.ff.de colle. illiciris. l. 3. & 18. q. 2. in nullo. ff. de re. iur.nihil dolo. in fi. ff. de fideiuſ. fideiussor obligari.

b ¶*Non fecissent.*]Nota arg.,p monachis,q̃ sem per præsumuntur iustã litem mouere, cum ipsi sua dimiserint propter Deum.5.tit.prox. nimis iniqua.in princ. vñ nõ est præsumendũ q̃ appetant aliena.arg.12. q. 1. expedit.in fi.& est similе.9.q.2.Iugduneñ.

† fuer.

1 Vide Thomam 2.2.q.43.per totam quæstionem, ex quo intelliges plene hãc locum.

c ¶*Pro vitando scandalo dimittenda.*]No.q̃ ꝓ aliquo scandalo 1 vitando non debet q̃s mortale peccatum cõmittere:quia vtilius scãdalum nasci permittitur, quàm veritas relinqua tur.].de reg.iu.qui scãdalizauerit. & illud:Sinite illos,q̃a cæci sunt. n.q.3. inter verba. 3. de his q̃ vi metusve cau.c. sacris. & 32. q. 5. ita ne. & 1. q. 7. & si illa. Aliàs si aliqua posſit fieri vel omitti sine mortali,detrahendum est iuri, vt hic dicit. & sic possunt intelligi illa iura 50. di. vt cõstitueretur.& omnia cõsimilia,prout hic sequitur in littera.

† Pro intellectu huius glosſæ vide Thomã 2.2. q. 43. art.7.

3 Illud verũ nisi hæres ratum habeat ædificium cæptum. vel nisi ædificet.ff. eo. l. prætor. §. hoc inter dictum.& l. fi. secundũ Hosti. Ioã. And.

4.Cor.8.

Matth.18.

d ¶*Pro scandalo tollendo.*] Propter quod detrahendum est q̃q; seueritati.50.dist.vt constitueretur. & i° relaxatur pp scandalum siue multitudinem.3.de tẽpo.ord.c.2.vbi de hoc. & propter scandalum etiam matrimonium impeditur.3. de spon cum in tua.& 3.de cog.spi.super eo.3.de cle.con.cum olim:

e ¶*Licet maiorum.*] id est,diuitum & potentum, qui sociam habent multitudinem.23.q.4.non potest.Ber.

Ignificantibus.]In prima narrat factum appellationis remedio relatum:In secunda dat iudicem:ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS.Quidam ciuis Parisien.N.nomine cœpit ædificare in platea sanctæ Oportunæ Parisien.in p̃iudicium ipsius ecclesiæ:canonici ipsi° ecclesię denũtiauerũt ei nouũ op°,deponẽtes de ipso super hoc corã officiali Parisien.Archidiaconi qõnem,& offerentes se probaturos incõtinenti.plateam illã ad suã ecclesiã pertinere,& illũ in suum p̃iudiciũ ædificare:Vñ petebãt illũ prohiberi ne ædificaret,nõ obstãte q̃ dictus N.offerebat cautionẽ de opere demoliendo,si appareret ipsum N.ius ædificandi non habere:officialis interloquẽdo decreuit,p̃bationes canonicorũ admittẽdas & ab opere interim q̃escẽdũ:à qua interlocutoria idẽ N.ad Senoñ. curiã appellauit:officialis curiæ Senoñ. interlocutoriã illã cassauit,decernens prædictũ N.procedere in opere construendo, præstita prius cautiõe de ipso demoliendo,si ius nõ habuerit, nõ admiſsis ,p̃bationibus clericorũ:p̃dicti canonici ad sedẽ Apostol. appellauerũt:Mãdat Papa,quatenus si est ita,q̃cq̃d factũ est post huiusmodi appellationẽ,in statũ pristinũ reuocetur,& post, &c.

Not. q̃ quicquid factũ est post denũtiatiõẽ noui operis, dẽt demoliri iure illius non obstante cautione oblata de opere demoliẽdo,si ius nõ haberet.

f ¶*Incontinenti.*]max. me , q̃a idẽ est si vsque ad tres menses.j.c.,pxi. & C.eo.l.vnica.vt ple- † Vide plene dictũ est in c. proxi. sed multo fortius 2 si hoc incõtinenti ,p̃bare volebãt:quia restitutio etiam differtur si incõtinẽti offerãtur probatiões.3.de restitu.spoli. litteras.& ff. vt in poss. le.si is à quo.in prin. & ff.ad exhib.l.3.§.ibidem sim. 3. de ord.cog. cum dilectus.

g ¶*Inter loquẽdo decreuit.*]& bene, quia non obstante cautione illa oblata, tenebatur expectare vsque ad tres mẽses aduersarios volẽtes ,p̃bare de iure suo.]. c. prox.& C.eod.l. vnica. dprout dictum est in ca. proxi. q̃ determinatur p hãc decr. & sequẽtẽ.

h ¶*Gl.sequens signat contrarium,& remittit.*

¶ *Ad Senon. ecclesiam prouocauit.*] Hic omisso 3 ẽpo appellatum est ad metropolitanum. & ideo.ptra.3.de apella.dilecti 2.vbi hæc materia plene expeditur.

Is cui.]CASVS.Quidã denũtiauit nouũ op° alicui , qui in suum p̃iudicium ædificare volebat:ille volebat præstare cautionẽ de opere destruendo , denuntians nolebat cautionẽ illam recipere , immo volebat probare præiudicium suum, vel saltẽ vsq; ad tres mẽses:quęsiuit iste denũtians audeberet audiri ? Rñdet † denũt asse ei Papa dicẽs,q̃ ille,cui ipse nouũ opus denuntiauit , tenet ipsum expectare vsq; ad tres mẽses volentem probare

Universidad de Deusto
Biblioteca

in optione denũtiãtis,an velit ſtatim docere de iure ſuo,vel vſq; ad tres menſes,an ſtatim recipere cautionem de opere demolien
1 Vt Ioa. & Hugolinus. do,& poſtea procedatur in opere. Alij dicũt,q̃ eſt in poteſtate illius q̃ ædificat,dare ſtatim cautionẽ,vel expectare,vt incõtinẽti vel vſque ad tres mẽſes probat. Sed ꝓtrariũ verũ eſt,vt hic patet.

a ¶*Trium menſiũ.*] Hoc ſumptum eſt ꝺ illa l.C. de ædi.priv.l.vlt.Ber.

DE PRIVILEgiis,&c.

¶*Supra viſum eſt de exceſſibus Prælatorum,ſed quia quãdoq; deltnquũt ſubditi excedendo termi nos priuilegiorũ ſuorũ, & dubitari poſſet de intellectu priuilegiorum, ideo hic de priuilegiis & exceſſibus eorum poſuit.*

† Leo Papa primus epiſtol.,85 incip. cum in ordinatio nibus. c. 1. refert Burchardus l. 1. decret. c. 32. & Iuo. par. 5. cap. 143.

De hac materia tractatur.25.q.2.per totum.ſacit quod habetur 3. diſt. priuilegia.9.q.3.c.epiſcopo.§.ſola. vſque ad ſi. 11. q.3.c.priuilegium.12.q.2. c. qui & diuinis & humanis. & repetitur in Sexto & Clem.Abbas.

Epalia.] Maiores ciuitates dun taxat priuilegio epiſcopatus ſunt honorandæ.Abbas. Sicul.

†Gregorius primus lib. 2. epiſtola. 5.c. 44 legiſtri indict. 11. & cap. 2. eo. tit. in 1. compilatione.

CASVS.Epi non niſi maioribus populis & frequentioribus ciuitatibus præſidere debẽt, ne honor epalis propter rea vileſcat.Nota,q̃ ne vileſcat dignitas epi, non in minoribus, vilis, ſed in ciuitatibus reſidere debet.

¶*Gloſſa ſequens ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶*Maioribus.*] 80. diſt. epi.vbi idem dicit. arg. ꝓtra.93.diſt. legim⁹.ibi, ſi auctoritas quæritur.col.2.poſt medium cap.in Auth,de referẽdariis.§.1. & 2.coll.2. Sed hoc intellige quantum ad vulgi opinionem:quia vbicunque eſt,nomen epiſcopi habet, vt in c.legimus. & ſic referas adfactum quod hic dicit.

c ¶*Vileſcat.*]Simile eſt q̃ ſponſa non eſt ſtatim tradenda,ne ſponſus habeat eam minus charam.27.q.2.inſtitutum.Ber.

SIcut.CASVS.Dicit Gregorius,q̃ ſicut ipſe nõ vult in iudiciis turbare priuilegia laicorũ,ita non vult q̃ ipſi laici debeant ſibi ꝓiudicii aliquod inferre:quod ſi fecerint auctoritate Apoſtolica vult eis reſiſtere:& ipſos laicos violẽtos coercere,nõ eſt ꝓtra legẽ agere,ſed legi facere ſubſidium.Nota q̃ eccleſia non vult ius alterius ſibi arrogare,quia diſtincta debet eſſe iuriſdictio.Item violẽtos coercere non eſt ꝓtra legem agere,ſed legi ſubſidium facere.

¶*Gloſſa ſequens arguit & remittit.*

2 Itẽ quòd ius ſuum vult, & debet defendere. ℨ de ſup. negli. e prælat. licet J.de immu ecclę. quoniam lib.6. Io.And.

d ¶*Præiudicantibus*]id eſt,præiudicium facere volentibus eccleſiæ:quia etiam ſi peteretur auxilium eorum,non ꝓp hoc præiudicaret eccleſiæ.ℨ.de off.ord.c.1.Et ſic eſt arg. q̃ eccleſia nõ vult ius alterius ſibi arrogare 2. q.2 iuriſdictio diſtincta eſſe debet.ſic ℨ.de iudi.nouit.vbi de hoc.& ℨ. qui fil.ſint legi.cauſam.q.2.vbi de hoc.

e ¶*Coercere.*]Si aliq̃d de iure eccleſiæ ſibi vſurpare pſumpſerint. ℨ.de immu eccle.nõ minus.& c.aduerſus.ℨ.de fo.cõpe.cũ ſit generale. & q̃ malos coereet, miniſter Dñi eſt.23.q.5.q. malos.& miniſterium præbet legi.vt ea.cauſa & q.c.homicidas.& hic.Adhoc.n. facta ſunt iura,vt mali puniantur.vt 4.diſt.factæ ſunt.p leges.n.nemo bñ facere cogitur ;, ſed male agere ꝓhibet.23.q.5.ad idem.B.

3 Fallit in caſu.l cœli cola.um.C. de Iudæ. & C.de pactis. conuen.

CVm. Ioan.And.diuidit totam decretalem in tres partes:nam in prima ponit exordium,& querelam epiſcoporũ deciſam, in ſecunda parte prouidet, in tertia prorogat,& pœnã imponit. Secunda:ibi,*Eccleſias.*Tertia:ibi,*Quod autem.*Et ſecũda principalis ſubdiuiditur in quinque, quæ omnia patent ex ſummario & intellectu.Et ita diuiſio eſt bona.Abbas Siculus.

CASVS.Fratres Tépli & Hoſpitalis excedebãt in pluribus ꝓtra epalem auctoritatẽ,qui etiam ſcandalum faciebant,& inducebãt periculum animarum:propter quæ epi in Laterañ.concilio de ipſis grauiter ſunt conqueſti: Super his primo dicit Papa:cũ & plã tare ſacrã religionẽ,& plãtatã fouere modis omnibus debeamus, nuſquam illud melius exequimur, q̃ ſi ea nutrire quę recta ſunt,& corrigere quæ ꝓfectũ virtutis impediunt,cõmiſſa nobis auctoritate curemus: Demũ deſcendit ad articulos,in quibus prædicti fratres excedebant:recipiebãt enim eccleſias & decimas de manibus laicorum,ſine conſenſu epo rum: prohibet Papa ꝓdictis fratribus & aliis quibuſcunque religioſis,ne decætero prædicta recipiant ſine conſenſu eporum, dimiſsis illis,quas ꝓtra tenorem iſtum aliquo tempore receperũt.Iteꝝ excõicatos & nominatim iter dictos ab epis recipiebãt ad diuina: præcipit concilium tã his,quàm aliis religioſis, ꝓdictos euitandos iuxta ſententias eporum.Item in ec cleſiis ſuis, quæ ad eos pleno iure nõ pertinẽt, pbyteros inſtituẽdos in eis cum vacauerint epis repræſentẽt, vt de cura plebis epis reſpõdeant,& ipſis fratribus de rebus temporalibus rationem exhibeant,& inſtitutos inconſultis epis nõ audeant remouere.Item ſi Templarij vel Hoſpitalarij ad eccleſiã venerint interdictam, ſemel in anno ad eccleſiaſticum officium admittãtur, excluſis ex cõicatis & interdictis: nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.Item de confratribus prædictor ſtatuit concilium, vt ſi omnino ſe nõ reddiderint fratribus ipſis,ſed in proprietatibus ſuis remanſerint,pp hoc ab eporum ſuorum ſententia & iuriſdictione nullatenus eximãtur, ſed poteſtatẽ ſuã in eos ſicut ĩ alios parochianos ſuos exerceãt cum delinquũt. Quod autẽ dictum eſt de prædictis fratribus,idẽ præcipit ab aliis omnibus obſeruandum.Si eñ ꝓtra hoc inſtitutũ venerint eccleſiæ in quibus iſta pſumpſerint, ſubiaceãt interdicto,& quod egerint, irritum habeatur.Nota q̃ eccleſiæ vel decimæ de manu laici ſine conſenſu eporum recipi nõ debent.Iteꝝ ſtitutio extenditur ad præterita. Item excõicati & interdicti obtẽtu alicuius priuilegij ad diuina recipi non debẽt.Item inſtitutio & deſtitutio presbyterorũ ad epm pertinet,niſi eccleſię vtroque iure,id eſt,quo ad ſpiritualia & tẽporalia ad religioſos pertineãt. Item Templarij & Hoſpitalarij ſemel in anno in eccleſiis interdictis celebrare poſſunt.Item qui in fraternitate priuilegiatorũ recipiunt,ſi in propriis poſſeſsionibus remanſerint,pp hoc a ſubiectione dioeceſani epi non eximũtur.Item quod de Templariis & Hoſpitalariis hic dr,ad alios omnes religioſos extenditur.Iteꝝ per abuſum ſiue delictum perditur priuilegium.Et ſic nota,q̃ priuilegium meretur amittere , qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.

† *Ferre ſubſidium* , in regiſtro.

Alexander iij.in concilio Laterañ.

¶Religioſi etiam exempti eccleſias, & decimas non debent à laicis recipere ſine conſenſu diœceſanorum. hoc dicit vſque ad §. excommunicatos.

CAP. III.

CVm † & plantare ſacrã religionem,& plantatam fouere modiso mnibus debeamus, nuſquã † hoc melius exequimur , quam ſi nutrire ea, quæ recta ſunt,& corrigere quę profectum virtutis † impediũt, cõmiſſa nobis auctoritate curemus. Fratrum autẽ & coepiſcoporum noſtrorum conqueſtione comperimus, quòd fratres Tépliꝑ & Hoſpitalis,& alij religioſi indulta ſibi ab Apoſtolica ſede priuilegia exceden tes[f], contra epiſcopalem auctoritatem multa præſumunt, quæ & ſcandalum faciunt , & graue pariunt periculum animarum: & infra.¶Eccleſias igitur & decimas[b] de manu laico rum,ſine conſenſu epiſcoporũ, tam illos, quàm etiam quoſcũque alios religioſos recipere prohibemus, dimiſſis quaſcunque contra tenorem iſtum aliquo tempore[h] receperunt.

† In concilio Lateran. ſub. Alexandro iii. cap. 9 & cap.3. eod.tit.in 1. cõpilatione.

† nunquam

† veritatis, in cõcilio.

† De Templariis & Hoſpitalariis vide C iſtaneum in catalogo ordinẽ par. 4. conſideratione.64.& 65 & par. 9. conſideratione.4.

nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.Item de confratribus prædictor ſtatuit concilium , vt ſi omnino ſe nõ reddiderint fratribus ipſis,ſed in proprietatibus ſuis remanſerint,pp hoc ab eporum ſuorum ſententia & iuriſdictione nullatenus eximãtur, ſed poteſtatẽ ſuã in eos ſicut ĩ alios parochianos ſuos exerceãt cum delinquũt. Quod autẽ dictum eſt de prædictis fratribus,idẽ præcipit ab aliis omnibus obſeruandum.Si eñ ꝓtra hoc inſtitutũ venerint eccleſiæ in quibus iſta pſumpſerint, ſubiaceãt interdicto,& quod egerint, irritum habeatur.Nota q̃ eccleſiæ vel decimæ de manu laici ſine conſenſu eporum recipi nõ debent.Iteꝝ ſtitutio extenditur ad præterita. Item excõicati & interdicti obtẽtu alicuius priuilegij ad diuina recipi non debẽt.Item inſtitutio & deſtitutio presbyterorũ ad epm pertinet,niſi eccleſię vtroque iure,id eſt,quo ad ſpiritualia & tẽporalia ad religioſos pertineãt. Item Templarij & Hoſpitalarij ſemel in anno in eccleſiis interdictis celebrare poſſunt.Item qui in fraternitate priuilegiatorũ recipiunt,ſi in propriis poſſeſsionibus remanſerint,pp hoc a ſubiectione dioeceſani epi non eximũtur.Item quod de Templariis & Hoſpitalariis hic dr,ad alios omnes religioſos extenditur.Iteꝝ per abuſum ſiue delictum perditur priuilegium.Et ſic nota,q̃ priuilegium meretur amittere , qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.

f ¶*Excedentes.*]Vñ illa ꝑdere debẽt. 11.q.3.priuilegiũ.74.diſt.vbi.

g ¶*Eccleſias igitur & decimas.*]Sic 16.q.7.decimas 4.& ℨ.de iure pa. quod autem. de conſenſu epiſcoporũ poſſunt eccleſias recipere. ℨ. de iurepa. cura 4. decimas quas habent laici in feudum, & non aliàs poſſunt recipere de conſenſu epiſcoporum.ℨ.de his quæ ſi. à præla.cum Apoſtolica.in ſi.decimas tamen de laboribus ſuis non ſoluunt.ℨ.de deci.ex parte.

4 Et de do na.paſtora lis.Io. And.

¶*Gloſſa ſequens recitetur per contrarium.*

h ¶*Aliquo tempore.*]niſi prę ſcriptione muniti fuerint,vel poſtea conſenſumepiſcopi habuerint,ℨ.de iurepa.cura.

a ¶*Excom*

a ¶*Excommunicatos.*]quos vitare tenentur,non obſtante aliquo Priuilegio.J.de ſenten.excom.nulli.& de iure communi quilibet tenetur. 11. q. 3. excommunicatos.quod ius per priuilegium non tollitur,vt in decre.prædicta,nulli.

¶*Gloſſa ſequens reci.per quæſtionem.*

b ¶*Nominatim interdictos.*]Nominatim aliqs dr interdictus ſiue excommunicatus, quãdo ꝓprio nomine expreſſo 1 interdicitur,vel aliis circũſtantiis. Inſtituta,de exhæredat.libe rorũ.§.nominatim 2 B.

¶*Glo. ſequens exponit, & arg.ã contrario Secundo quærit & ſoluit.*

c ¶*Pleno iure.*] id eſt, vtroq; iure quo ad ſpiritualia & temporalia. J.eo.quoniam.ſed à cõtrario vĩ,q̃ ſi vtroq; iure pertineat ad illos, q̃ epis nihil poſſit attẽtare in illos:quod verum eſt : & ita inſtitutio & deſtitutio quo ad temporalia & ſpiritualia ad ipſos ptinet. 16.q.2. c.1.& J. eod. quoniam. & ſic eccleſiæ iſtæ eodẽ gaudent priuilegio, quo & iſti priuilegiati: aliàs vero ſi pleno iure ad eos non pertineant, ſeruabitur quod hic dicit.Sed cum pleno iure iſtæ eccleſiæ pertinent ad iſtos religioſos ex priuilegio Papæ: quis deponet presbyteros? Põt dici q̃ illi primo vocabunt epm diœceſanũ, & per eum adiunctis ſibi aliis epis depoſitio fiat, ſicut faciunt in aliis ſacramentis. & hoc collige ſecundum tenorem priuilegiorũ, vt ſi primo debẽt recipere ſacramẽta ab epo diœceſano , ſecundum quod in priuilegio ponitur, vel etiam à quocũque , & ſecundũ hoc vocabunt iſti priuilegiati quoſcunque epos voluerint:alias poſſunt priuari officio & beneficio per abbates iuſta cauſa interueniẽte, ſed deponere non poſſunt cũ ad officiũ abbatum hoc non pertineat.Ber.

1 Vt no. ſupra de cl. excom. mini. propoſuit Ioan. Andr.

† Vide Calixtum Papam 1. epiſtola. 2. ad eꝑos Galliæ reſert Burchardus lib. 11. decreta. c.38. & Iuo par. 14. cap. 102.

a Ad idem de ſent. excom.conſtitutione. in lib. 6. vide q̃ dixi ſupra de ſiben. in Lateran. in princ. Io. And.

† Præter Paſtorinitanũ & aliõs hic vide Maria Aſſozinum & alios in c. 2. ſupra de foro cõpet. & gloſſam & Felcmiſinum in 5. quiſquis. 7.q.1.

d ¶*Semel in anno.*] De hoc habes.J.eod. vt priuilegia.§.illud.

ADDITIO.Hodie an & quando poſsit celebrari in eccleſia ſua in loco interdicto,vide bonũ textum in c.ſi.de ſen.excõ.in vj.in fi.& quod ibi not.Abbas.

e ¶*Defunctorum.*] Niſi * fuerint fratres eorum:quia tunc poſsũt illi ſepeliri in eccleſia interdicta, dummodo illi fratres non ſint excommunicati,vel nominatim interdicti:vt J.eod.vt priuilegia.

f ¶*Nullatenus eximantur.*] Sic J.eod.tuarum.& cap. pen. & hoc ideo quia per confraternitatem talem non ſunt conuerſi illorum nec oblati,ſed aliquam remiſsionem conſequuntur.J.eo.vt priuilegia.vnde dixit,omnino non reddiderint.& ita remanẽt de iuriſdictione epiſcoporũ:aliàs pro tribus vel quatuor denariis poſſet quis eximi à iuriſdictione ſui epiſcopi,quod eſſet iniquum.J. eo. vt priuilegia.§.hoc autem.

g ¶*Tenorem priuilegiorum.*]Sic J.eod.porro.in fine.& ideo nõ debent habere fructum illorum,ex quo ea non ſeruant.J.eod.tuarũ & cap.petiſtis.& c. vt priuilegia. 11. q. 3.priuilegium. & ita per

¶*Excommunicati & interdicti omnino non debent admitti ad diuina, etiam per religioſos exemptos. hoc dicit vſque ad §. in eccleſiis.Abbas Siculus.*

¶Excommunicatos[a] †quoque & nominatim[b] interdictos, tã ab illis,quàm ab aliis omnibus iuxta epiſcoporum ſententiam ſtatuimus euitandos.

¶*Religioſi etiam exempti in eccleſiis non pertinentibus ad eos pleno iure , non inſtituunt,nec deſtituunt inconſultis epiſcopis: ſed rationem non exigunt in temporalibus ab inſtitutis. hoc dicit vſque ad §. quod ſi.*

¶In eccleſiis vero ſuis, quæ ad eos pleno iure[c] non pertinent, inſtituendos presbyteros epiſcopis repræſentent , vt eis de plebis cura reſpondeant. Ipſis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem Inſtitutos etiam inconſultis epiſcopis non audeant remouere.

¶*Hoſpitalarij & Templarij ſemel in anno celebrant in eccleſia poſita in loco interdicto:ibi tamen non ſepeliuntur corpora mortuorum.hoc dicit.vſque ad §.de confra tribus.Abbas.*

¶Quòd ſi Téplarij vel Hoſpitalarii ad eccleſiam venerint interdictam,non niſi ſemel in anno[d] ad eccleſiaſticum officium admittantur:nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum[e].

¶ *Confratres exemptorum ſeu ipſorum oblati,qui in totum non ſe tranſtulerunt, iudicari poſſunt ab ordinariis locorum.hoc dicit,vſque ad ſi.Abbas Siculus.*

¶De confratribus† hoc conſtituimus:vt ſi nõ ſe prædictis fratribus omnino reddiderint,ſed in proprietatibus ſuis omnimodo duxerint remanendum,propter hoc ab epiſcoporum ſuorum ſententia nullatenus[f] eximantur : ſed poteſtatem ſuam in eos ſicut in alios parochianos ſuos exerceãt,cum pro ſuis fuerint exceſſibus corrigendi.

¶Quod autem de prædictis fratribus dictum eſt,ab aliis quoq; religioſis † , qui præſumptione ſua epiſcoporum percipiunt iura,& contra canonicas eorum ſententias , & tenorem priuilegiorum[g] noſtrorũ venire præſumunt,præcipimus obſeruari. Si enim contra inſtitutum hoc venerint, & eccleſiæ in quibus iſta præſumpſerint, ſubiaceant interdicto,& quod egerint, irritum habeatur.

¶Idem archiepiſcopis [& † epiſcopis,] ad quos litteræ iſtæ peruenerint.

¶Suis priuilegiis priuandus eſt,qui alienis derogat.

CAP. IIII.

DIlecti †filij fratres Hoſpitalis Hieroſolymitani tranſmiſſa nobis cõqueſtione monſtrarunt, quòd vos eis de malefactoribus ſuis iuſtitiam facere non vultis[n].priuilegia ipſorum recipere conẽnentes[i]:& infra.

¶Pro certo ſciatis,quod nos cõceſſa vobis priuilegia decurtabimus[k], cum eccleſiæ Romanæ ſcriptis authenticis obuiare minime timeatis.

¶Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo.

¶Etiam priuilegiati non poſſunt admittere excommunicatos ad ſepulturam: & ſi admiſerint,debent inde eos eiicere:& ſi nõ fecerint,epiſcopus ſupplebit.

CAP. V.

AD † hæc.& infra.¶Mãdamus,quatenus Hoſpitalariis præcipias,vt ſi quos in excõmunicatione defunctos in cœmiteriis eccleſiarũ ſepelierint[l], eos extra cœmiteria eiiciant[m]: quod ſi facere noluerint , tu hoc de his, quos in excommunicatione defunctos eſſe conſti terit,exequaris.

CASVS.Fratres Hoſpitalis Hieroſolymitani conqueſti fuerũt domino Papę, q̃ archiepi & epi eis de ſuis malefactoribus iuſtitiã facere nolũt priuilegia ipſorum non recipiẽtes: vnde Papa ſcribit Prælatis prædictis,q̃ ipſi ꝓ certo ſciant, q̃ ipſe priuilegia ipſorũ Prælatorum decurtabit,cum ipſi obuiare nõ timeãt ſcriptis authẽticis Romanæ eccleſiæ. Not.ar. ſos,& punꝓtra iudices , q̃ iuſtitiã querelantibus non exhibent,& partium pro bationes nõ attendunt Item not. q̃ ei iuſtitia non eſt ſeruanda , qui aliis iuſtitiam denegat exhibere.

† Vide concilium.Trident. ſeſſio. 25. tit. de regularibus cap. 14. vbi habes , quando epiſcopi corrigãt religioſos,& puniant.

† Hæ duæ voces,& epiſcopis , deſunt in aliquot & veteuſtis & recentioribus codicibus.

h ¶*Non vultis.*] Vnde poſſunt cõueniri , quia iuſtitiam facere nolũt. 23. q.2. Dominus. & in Authen.vt di.iu.§. pen. & vlt.coll. 8. & 23. q. 5. adminiſtratores. & ſic iudex facit litem ſuam pp dolũ ſuũ,& etiã pp alias culpas,vt ff.de iudi.filiusfamilias.

† Cap.4.eo. tit. in 1.com pilat.& poſt cõcilium Lateran.par. 44. cap.6.

i ¶*Contemnentes.*]arg. ꝓtra iudices,q̃ ꝓbationes diligenter non attendunt.arg.30.q.5. iudicantem.

k ¶*Decurtabimus.*] Nõ eñ ſunt ei ſua iura ſeruanda,qui ius alienum violare non metuit.73. diſt. vbi. & 25. q. 2. ſic decet.& de iu.pe. c.1. & 2.& arg.95.diſt. eſto ſubiectus. & qđ quiſq; iuris in alterum ſtatuit vti debet eo. ℨ.de cõſt. cũ omnes.& eccleſiaſticus ordo confunditur, ſi cuilibet ius ſuum nõ ſeruatur. 11. q. 1.peruenit. Inſpiciantur ergo priuilegia iſtorum, & ſecundum quod ibi cõtinetur , ita obſeruetur. J. eod.porro.& ita tãquã cõẽptores & negligentes puniẽtur.B.

† Cap.6.eo. tit in 1.compilat. & poſt cõcilium Lateranẽſe ſub Alexandro iij.pa.5.c.5.

AD hæc.]Etiã priuilegiati , q̃ ſepeliũt mortuos excõicatos,eos extumulare tenentur.hoc dicit.Abbas.

CASVS.Hoſpitalarij defunctos in excõicatione ſepeliebant in cœmiteriis eccleſiarum:mãdat Papa Cantuarieñ.archiepiſcopo, quatenꝰ ꝑcipiat ipſis Hoſpitalariis,vt corpora illorũ defunctorũ in excõicatione,extra cœmiteria eiiciant,q̃ ſi nõ fecerint,archiepiſcopus illud exequi non omittat.Nota,q̃ corpora defunctorum in excommunicatione,non ſunt in cœmiteriis ſepelienda.

¶*Gloſſa ſequens reci.per quæſtionem.*

l ¶*Sepelierint.*]ita communicando eis in morte,inciderunt in excõicationem,quia cui non communicamus viuo,non communicemus & mortuo.23.q.2.c.1.2.& 3.& ſupra de ſepul.ſacris.

¶*Gloſſa ſequens exc pit duos caſus.*

m ¶*Eiiciant.*]ſi poſſunt diſcerni oſſa eorũ ab oſsibꝰ fideliũ:aliàs nõ.ℨ.de ſepul.ſacris.& niſi forte tales fuerint, q̃ petierũt abſolui, & ꝓ eos nõ ſteterit,quo minus fuerint abſoluti.& q̃a poſt mortẽ

sunt absoluendi.ℨ.de senten.excom.à nobis 2.& factum suum isti emendare tenent.fin. 55. dist. pœnitentes.alioquin archiepiscopus hoc faciet in eorum opprobrium.Ala.

Si de terra.]CASV S. Monachi sancti Andreæ ordinis Cisterciẽ.habẽt priuilegiũ de nõ dãdis decimis de laboribꝰ suis:monachi isti habent terras i parochia canonicorũ de Plautio,de quibus decimas pſoluerũt p xxx.annos dictis canonicis,nũc excitati nolunt ſoluere decimas dictis canonicis:vnde mãdat Papa monachis illis,quatenus ſi de terra illa,quam habent in parochia illorũ canonicorum,p xxx.annos decimas perſoluerũt eiſdẽ, eas de cætero integre ſibi ſoluant : quia licet eis ſit conceſſum vt de laboribus ſuis decimas nõ perſoluant,de priuilegio tñ indulto tanto tempore detrahere voluerũt:vnde nõ poſſunt ꝑ priuilegium ſe in hac parte tueri, cum liberũ ſit vnicuiq; iuri ſuo renuntiare.Not.ꝙ qui nõ vtit priuilegio ſibi cõceſſo legitimo tempore, amittit illud. Item triginta annorum ſpatium beneficia priuilegij excludit. Item liberum eſt cuilibet iuri ſuo renuntiare.

† Cap. 9 e. tit.in 1. cõpilatione,& poſt concilium Lateran.ſub Alexandro. iii. par.38.c.4. Vide gloſſam in c. vlt. 17.q.4.

†Dictio,or dnis, deeſt in antiquis omnibus codicibus.ꝫ

† Albien. † Abian.

¶Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & remittit

a ¶*Triginta annos.*]arc. 16. q. 3. cap. placuit. §. quas actiones.& eſt expreſſum.ℨ.eodem, accedentibus. vbi tãtum xl. annorum ſpatio perdit priuilegiũ, vbi de hoc. ¶*Glo.ſe.fortificat textũ.*

† Cap. 10. co. tit. in 1. compilatio

† dotati.

b ¶*Tanto tempore.*]ſic patet, ꝙ priuilegiũ per diſ, niſi quis vtaſ eo.ℨ. eo accedentibus.ſic etiã leges ꝑ diſſuetudinem arbrogantur.ff.de legibus. de quibus multo fortius priuilegium i: quia res de facili ad ſuam naturam reuertitur.ff.de pact. ſi vnus.§.quòd ſi non totum.ſed propter hæc quantum ad alios non perditur.

1 Quod facilius perditur. quàm ius cõmune.C.ad Vel le. antiqua. ſecũdũ Philip. Ioan. Andr.

¶*Gloſſa ſequens alle.5.concor.ſignat contrarium.& remittit.*

c ¶*Renuntiare.*]ſic ℨ.eo.accedentibus.& 3.de regu.ad Apoſtolicã. & c.ſtatuimus.& 7.q.1.quãpericuloſum.& remittẽtibus actiones ſuas,nõ eſt vltenius regreſſus ad eas.ff.de ædili.edic.l.quæritur.§. ſi venditor.ar.ꝓtra,3.de fo.ꝓpe.ſi diligẽti.vbi plene de hoc tractat.

Porro.]Priuilegiorũ tenor inſpiciẽdus eſt & ſeruãdꝰ.hoc dicit Et poſt exemplari text.per cap.nuper. 3. de decimis.Abbas.

CASVS.Templarii & Hoſpitalarij multa prærogatiua libertatis ſunt muniti:verũtñ aliã libertatem habere videtur in locis illis in quibus fuerãt habitatores antequam ad eos peruenirẽt,ꝙ in aliis ſuis poſſeſsionibus:& ſi habuerunt eãdem vel aliam,hoc ex inſpectione priuilegiorum ſuorum valet cognoſc :& ſm quod in uenitur in priuilegiis,ita eſt obſeruandum.In fine dicit Papa ſic: volumᵃ eos tenoré ſuorũ priuilegiorũ ſeruare,& fines eorũ non trãſgrediãt. Nota. ꝙ priuilegia ſeruãda ſunt ſm ꝙ cõtinet in eis: Et ſic ar.ꝙ priuilegia ſtricti iuris ſunt.Itẽ ar. ꝙ nulli priuilegiato credendũ eſt,niſi priuilegiũ ſuum inſpiciendũ concedat.Itẽ a forma verborũ nõ eſt recedẽdũ. Itẽ fines priuilegij nemo excedere debet,& ſic eſt argu.ꝙ fines mandati diligenter ſunt obſeruandi.

2 Debitor priuati, qui minores q̃ ſemiſſes ſtabat vſuras , factus debitor fiſi , ſoluit ſemiſſes. Ioan.And.

d ¶*Quamuis.*]id eſt,quia.in antiqua erat,quoniã,& melius.ſimile quamuis ℨ.de iureiur.quemadmodum. ibi,quamuis interdum, &c.vel quamuis,id eſt,cum , ſed proprie non videtur ſtare poſſe.

e ¶*Libertatem.*]ſupple , q̃ , in aliis , immo habent eandem in his quã in aliis poſſeſsionibus:hoc tñ deprehenditur ex eorũ priuilegiõ:vt ſupra dicit.& ita res ad eos deuoluta cẽſet eodẽ priuilegio cũ aliis.ff.ꝺ vſuris,cũ quã.§.ſi debitores 2. & ff.de iure fiſci.fiſcus.

¶Idem Abbati & monachis ſancti Andreæ Ciſtercieñ.ordinis.

¶Contra priuilegium eccleſiæ præſcribitur ſpatio triginta annorum:hodie vero quadraginta vt infra,eod.accedentibus.

CAP. VI.

SIꝑ de terra,quam habetis in parochia canonicorum de Plautio,per triginta annos[a] eis decimas perſoluiſtis, eas ſibi de cætero integre perſoluatis. Licet enim priuilegiorũ Romanæ eccleſiæ beneficio fratribus Ciſtercieñ. ordinis † indultum fuerit , quòd de laboribus ſuis nullas decimas perſoluere debeant, de priuilegio tamen indulto tãto tempore[b] vobis detrahere voluiſtis : cum liberum ſit vnicuique ſuo iuri renuntiare[c] : eoque modo non poteſtis vos in hac parte tueri.

¶Idem Ambiañ. † epiſcopo.

¶De priuilegiis non eſt iudicandum , niſi eorum tenore inſpecto,& ſecundum contenta eorum ab omnibus ſubditis ſunt ſeruanda.

CAP. VII.

POrro † quamuis[d] Templarij & Hoſpitalarij multa ſint libertatis ꝓrogatiua donati †,non dubitamus,quin aliam libertatem[e] habeant in locis , in quibus antequam peruenirẽt ad eos,fuerant habitatores : qđ[f] totum ex inſpectione[f] priuilegiorum ſuorum † plenius aduertere potes:& ſecundũ quod inueneris , ita obſerues. Sic enim eos volumus priuilegiorũ ſuorum ſeruare † tenorem[g], quòd eorum metas tranſgredi minime videantur.

¶Idem I.Apoſtolicę ſedis legato.

¶Per ſolutionem cenſus , quæ ſit Romanæ eccleſiæ, non probatur exemptio à iuriſdictione epiſcoporum.

CAP. VIII.

REcepimus † litteras , quas de eccleſiis cenſualibus direxiſti.Cæterum diligentiã tuã volumus non latere,quod ſicut non omnes,qui ſpecialiter beati Petri iuris exiſtunt,annuatim Apoſtolicæ ſedi cenſum exoluunt,ita non omnes[h] cenſuales ab epiſcoporum ſubiectione habentur immunes. ¶Inſpicienda[i] ſunt ergo eccleſiarum priuilegia, & ipſorum tenor eſt diligẽtius attendẽdus,vt ſi fuerit deprehẽſum, quòd eccleſia, quæ cenſum ſoluit , ſpecialiter beati Petri iuris exiſtat,& ad indicium † perceptæ libertatis[k] cenſus annuus conferatur, non immerito poterit ſpeciali prærogatiua gaudere.Si vero ad indicium † perceptæ protectionis[l] cenſus perſoluitur, non ex hoc iuri diœceſani epiſcopi aliquid videtur eſſe ſubtractum.

¶Gloſſa ſequens elicit quatuor notanda.

f ¶*Ex inſpectione.*]& ita inſpiciẽda ſunt priuilegia,ad hoc vt ſciatur quid contineatur in eis.ℨ.eo.recipimus.& 5.de fide inſtrumẽ torum.accipimus.& in Authen.de mand.principum.§.ſi quis autem.colla.3.Et eſt arg.ꝙ iudex debet facere copiã reſcripti partibus ad inſpiciẽdũ, nec ſufficit ſola recitatio reſcriptiſ:quia faſſitas poſſet ibi eſſe, quæ ex ſola lectione deprehẽdi nõ poſſet.Et ex eo quod dicit , ita obſeruet: nota nõ eſſe recedẽdũ à forma verborum. 3.de decim. ad audientiam. & 3.de trãſlatio.inter corporalia. & ff. de legatis tertio. nõ aliter 3. Item arg.fines mandati diligenter ſeruandos. 3.de reſcript.cum dilecta.Itẽ ar.nulli eſſe credendũ, qui dicit ſe habere priuilegium,niſi illud oſtẽdat.5.de offi.deleg.cum iniure. argu. & ad hoc 42. dist. quieſcamus. & 100.diſt.ꝓtra morem.& ℨ.eo.cum capella.Ber.

† Dictio ſuorũ,deeſt in recẽtioribus impreſſis , ſed eam habẽt veteres codices.

† conſeruare.

3 Vide de verb. ſigni. propterea. in gl.2.Ioã. And.

g ¶*Tenorem.*]ſic. 5.eo. cum & plãtare. in fine. & ℨ.eod.petiſtis. & ita priuilegiũ in ſua forma tãtum ſeruari debet,& non vltra extendi:alias priuilegium non defenderetur in aliis.Ber.

† Cap.1.eo. tit.in 2. cõpilatione. Vide citatos ſuper vltima gloſſa.

Recepimus.]Solutio cẽſus nõ ꝓbat quem exemptum , niſi ex alio deprehendatur, vt quia ſoluitur ad indicium perceptæ libertatis.hoc dicit:Primo ponitur conſultatio: Secũdo reſponſio:ibi, *Cæterum.*Abbas Siculus.

† Aliàs,iudicium , in aliquot antiquis.

CASVS. Quidam legatus Apoſtolicæ ſedis inuenit plures eccleſias ſua legatione cenſuales:dubitauit vtrũ hoc ipſo eſſent exemptæ à iuriſdictione epiſcoporũ:quæſiuit à Papa quid iuris ſit ſuper hoc & ipſe reſpondet commendans in hoc diligentiam ſuam,dicẽs,ꝙ ſicut nõ omnes illi,qui ſpecialiter exiſtũt de iure beati Petri Apoſtolicæ ſedi annuatim cenſum exoluunt:ita non omnes cenſuales ſubtrahuntur à iuriſdictione eꝓrũ:verũtñ inſpicienda ſunt privilegia eccleſiarum,& ſi fuerit deprehẽſum in eis,ꝙ eccleſia quæ ſoluit cenſum,ſpecialiter beati petri iuris extitit,& ad indicium perceptæ libertatis annuatim cenſus ſoluatur, eccleſia illa libera eſt & exẽpta. Si vero ad indiciũ perceptæ protectionis cenſus ꝓ ſolutur,propterea à iuriſdictione eꝓi non eſt ſubtracta.Not.ꝙ ꝑ hanc decretalẽ debet & poteſt cognoſci ex inſpectione priuilegiorũ,an ſit eccleſia exempta vel nõ:quia ſi dicatur i priuilegiis, ꝙ dãtur cenſus in ſignum libertatis,tunc eſt exempta eccleſia:Si autem dãtur in ſignum protectionis,non eſt exempta.Item priuilegia inſpicienda ſunt cum de eorum tenore dubitatur. Item exemptio in proteſtatione parum vel nihil commoditatis affert.

† Aliàs ita: quinimo potius per te,&c.

h ¶*Omnes.*]ſicut Templarij, & Hoſpitalarij,& Ciſtercieñ.ceſſum non ſoluunt Romanæ eccleſiæ,ſicut credo.

i ¶*Inſpicienda.*]De hoc dictum eſt 3.c.proxi.

k ¶*Perceptæ libertatis.*]Vbicunque inueneris hæc verba,in priuilegiis, ſtatim intelligas illos eſſe in toto exemptos à iuriſdictione epiſcoporum,vt hic patet.

¶*Gloſſa ſequens dat ſimile,quærit & ſoluit.*

l ¶*Ad indicium perceptæ ꝓtectionis.*]Licet Papa recipiat,aliquos ſub ſua ꝓtectiõe 4, nõ ſũt ꝓpterea ſubtracti à iuriſdictiõe eꝓrũ.ℨ.e. ex parte 2. ꝙ ſic ꝑ cõfirmationẽ in forma cõi , nõ preiudicatur epo loci.5ꝺ confir.vti.c.vlt. & quaſi ꝑ totũ.ar.3.de maior.& obedien. tuas.Ar.ꝓtra.3.de cleri. peregri.c.vlti. Quid ergo valet talis ꝓtectio,certe parum,ſicut parum valet cõfiſcatio in forma communi,tñ aliqua reuerẽtia plus debetur illis,quàm aliis. argu. decret. prædi-

4 Vide Angelum in l. C. de excuſ.mun. li. 10. & Bartolum in i. cõſtitutiõe degeſtorũ.

prædi.per tuas. & forte citius Papa mouetur pro eis , cum iniuſte grauatur,ad litteras concedendas.

Sane.]Priuilegium non extenditur ad perſonas in eo non expreſſas.hoc dicit.

CASVS. Nullus debet auctoritate ſuã ſibi præſumere, quod alij certa ratione inſpecta, à Romana eccleſia ſingulari priuilegio eſt ꝓceſſum. Not. ꝙ nullus debet propria auctoritate aliquid ſibi præſumere.Item priuilegium non debet concedi niſi certa ratione inſpecta. item ſpeciale nõ debet trahi ad generale.

† De materia Baldus in l.non tantum §. non omnia.ff.de excuſ. tut. Athanaus a conſil. 109. incipie p.prima facie.Angelus conſil. 102. incip. quando dictum priuilegium. De eius conſil. 48. & Gemianus in c.ne aliquis. de priuile. lib.6.

† Cap.2.eo. tit.in 1. cõpilatione. de materia & intellectu vide Alb. in Dictionario, verbo, campanis verſ.audiui quòd magna.

¶ Idem.

¶ Priuilegium vni conceſſum , non poteſt ad alium extendi,propter identitatem rationis.hoc dicit,& ſolet quotidie allegari.

CAP. IX.

SAne † : & infra. ¶ Temeratiũ[a] eſt,& indignũ,aliquem ſibi ſua auctoritate præſumere, quod Romana eccleſia alicui, certa ratione[b] inſpecta ſingularibus[c] voluit beneficiis indulgere.

¶ Celeſtinus tertius Abuleñ.epiſcopo

¶ In oratoriis priuatis campanæ publicæ teneri non poſſunt,etiam per religioſos.hoc dicit.& tene menti hunc textũ,quia quotidie allegatur,& eſt in vſu.

CAP. X.

PAtentibus † litteris certificari deſideras,vtrum Templariis, Hoſpitalariis , & aliis oratoria in domibus ſuis habentibus liceat cãpanas in eis ponere,publiceque pulſare:Reſpondemus autem cõſultationi tuæ, ꝙ nõ licet[d] eis hoc agere: quin† potius[e] per te,per cenſuram eccleſiaſticam,appellatione remota,coẽrcendi ſunt,vt ita ſint ſuo iure contenti,quòd iuſtitiã non impediant[f] aliorum.

¶ Innocẽtius tertius archiepo Lugduñ.

*¶ In tota prouincia exhortationis officio priuantur Hoſpitalarij , qui mittunt pro eleemoſynis cruce falſo ſignato , & ſi miſſi ſunt laici,excommunicantur,ſi ſunt clerici ſignatos,ipſi mittunt laicos & illiteratos,qui in ſuperbiã elati in multis excedere præſumunt:In quadã eccleſia baptiſmali ſibi ab archiepo Lugduneñ.conceſſa,quidã eorũ pereuſſit vicariũ ſacerdotem,ip ſam eccleſiam ſanguinis effuſione fœdando , pp qđ archiepꝰ prohibuit ibi celebrari diuina,donec fuerit recõciliata:ipſi nihilominus ibi diuina officia celebrauerunt:Itẽ quoſdã presbyteros ab epis ſuis ab officio ſuſpenſos, iidẽ quamuis laici ſint, reſtituunt ad diuina officia exequenda : Item quoſdam laicos, qui cũ vxoribus ſuis in domibus propris commorãtur , ꝑ eo ꝙ ſibi ſoluũt aliquid annuatim , ita eximere contendũt, vt aliis ſm legem terrę de cibus obiectis rñdere nõ de teneãtur:Conſultus Papa rñdet, cũ priuilegiũ mereatur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate,mãdat archiepo Lugduñ. quatenus ſi aliquos clericos aut laicos inuenerit miſſos à prædictis fratribus ꝑ eleemoſynis colligẽdis falſo cruce ſignatos, interdicat illis,ꝙ eos miſerunt,officium prædicationis in tota prouincia ſua:& miſſos, ſi laici fuerint , excõicationis mucrone percellat Si clerici,ab officio & beneficio ſuſpẽdat,non obſtante aliquo priuilegio vel appellatione. Illos vero, qui poſt interdictũ ſuũ in eccleſia ꝑdicta celebrauerunt diuina, eadem pœna ſuſpenſionis inuoluat, & in eadẽ diuina officia celebrari non permittat,donec fuerit recõciliata: presbyteros ab epis ſuis ſuſpenſos , & per fratres illos ad officia ſua temere reſtitutos,in eandem ſententiam reducat.Alios vero,quos propter præmiſſam cauſam ad rñdendum aliis ſecundum legem terræ aſſerũt non teneri,cõpellat aliis rñdere,non obſtante appellatione. Not. ꝙ priuilegium meretur amittere,qui abutitur ipſo.Itẽ illi, ꝙ mittuntur ad colligendas eleemoſynas à fratribus hoſpitalis ſancti Ioannis,debent eſſe de ipſis fratribus cruce ſignati vere & nõ falſo:alioquin repelluntur cum pœna hic ſtatuta. Item argu.ꝙ licet aliquis portet habitum regularem,non obligatur , dummodo cõſtet,ꝙ animo obligandi hoc nõ facit:Et ſic eſt hic arg. ꝙ habitus nõ facit monachũ.Itẽ priuilegiũ nõ excuſat in dilectis.Itẽ appellatio nõ tueſ aliquẽ i delicto.Itẽ ar.ꝙ ordinariꝰ poſſit punire exẽptos,cũ publice delinquũt.Itẽ in eccl'a sãguinis effuſiõe polluta celebrari nõ debet,donec recõcilietur.Itẽ abſolutio vel reſtitutio facta ab illo,ꝙ non habet ius abſoluẽdi vel reſtituendi,non valet. Itẽ priuilegio cõuerſorũ gaudere non debet,qui nõ ſũt conuerſi.

1 Facit ad hoc quod not. Bart. in l. C. de coll.lib. 10. 2 Dicit Innoc.& Abbas ꝙ hoc ideo, quia licet perſonæ ſint exẽptæ,ipſorũ oratoria vel eccleſiæ non. vide ℨ. eod. recepimus. super. 1.glo. Ioan. And.

d ¶ *Non licet.*]nec etiam Miſſas ibi celebrare.de conſe.diſt.1. vnicunque.& c.clericos.& c.ſi quis.

e ¶ *Potius per te.*]arg.ꝙ exempti ſi excedant metas priuilegiorũ, ſiue publice deliquerint, ꝙ poſſint ab epis coerceri 2. arg. ℨ. eo.c. proxi.vbi de hoc.arg.opt.5.de ſtatu regu.c.recolentes.

f ¶ *Non impediant.*]arg.ꝙ Papa ſic indulget priuilegium,vt nõ lędat ſiue impediat iuſtitiam aliorum.ff.ne quid in loc.publi.l.2. §. ſi quis à principe.& 3.de vſu pal.ex tuarum.q. q. 3. ſi quis vero non obediat.22.q.2.primum.& ff.de condi.indebi.nam hoc.& 3. de cõſuetu.cum olim.& 3.de eccle.ædi.ad audientiam 2.

Varum nos.]In prima ponitur querela & conſultatio : in ſecũda reſpõſio:ibi, *Verum*,& in prima ponũtur quatuor exceſſus iſtorum Hoſpitalariorum.Abbas.

CASVS. Fratres hoſpitalis ſancti Ioannis cum pro eleemoſynis colligẽdis mittere debeãt clericos,& fratres de ordine ſuo cruce

ab officio & beneficio ſuſpenduntur : & eadem ſuſpenſione puniuntur,qui ante reconciliationem in pollutа eccleſia celebrãt & ſuſpenſi per epiſcopos exemptos abſoluti non poſſunt , & fratres priuilegiatorum, qui ad eos ſe ommno non transferunt,priuilegiati non ſunt.

CAP. XI.

TVarũ † nos tenor edocuit litterarum , quòd fratres hoſpitalis ſancti Ioannis, laicos & illiteratos mittunt pro eleemoſynis colligendis : & infra.

¶Cum in quadam eccleſia baptiſmali eis à prædeceſſore tuo collata[g], quidam eorũ percutiens vicarium ſacerdotem, ipſam eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet,vſque ad reconciliationem[h] diuina ibidẽ interdixiſti officia celebrari : ſed nihilominus ipſi † in ea diuina officia celebrarunt. Alios vero presbyteros ab officio ſuſpẽſos per epiſcopos ſuos iidem cum ſint loci, ad diuina † officia reſtituũt exequenda. Quoſdã prę terea, qui cum vxoribus ſuis in domibus propriis commorantur,eo quòd eis de ſuis aliquid cõferunt annuatim,ita emancipare[i] contendunt,vt aliquibus ſecundum legem terræ de ſibi obiectis reſpõdere minime teneantur.¶Verum,quia priuilegium meretur amittere[k], qui permiſſa ſibi abutitur poteſta-

† Cap.1. eo tit.in 3.com pilat. Et de fratrib' Hoſpitalis ſancti Ioãnis vide in c.cum & plantare.ſupra eod. tit.

† Aliàs ita: ipſi ibi in ea, &c.

† Dictio, diuina , deeſt in antiquioribus exemplaribus.

3 De hoc articulo vide c.is q.de ſentent. excommunica. lib. 6. vbi hoc ſi.& ℨ.eo.vt priuilegia?Dicas ꝙ priuilegiũ non extenditur ad hũcdiffinitur. caſum quãdiu fuerit ſic execrata:vt ℨ.eo.ca.ibi,donec recõciliata fuerit,&c.& ꝙ a hoc eſt interdictũ iuris,& nõ hominis,ꝙ celebrat in tali eccleſia,non eſt ſuſpenſus nec irregularis 3.hic tñ eccleſia fuit interdicta à iure,& ab homine,& ſic diuerſa eſt hæc pœna, arg.3.de cler.excom.mi.ſi celebrat.& e.poſtulaſtis.§.quæſiuiſti. B.

4 Recte dicit glo.quia emancipare, proprie eſt à patris poteſtate liberare.

i ¶*Emancipare.*]id eſt,liberare de poteſtate epiſcoporum 4.

k ¶*Amittere.*[11.q.3.priuilegium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Glo.seq.not.signat contrarium,& soluit.Iterũ soluit obiect.de tribus iuribus.vlt.dicit hic solui quæstionem.

a ¶ *Signatos.*]per hoc patet,q̃ licet portet aliquis habitum regularem,non obligatur,dummodo constet, q̃ non animo obligandi hoc faciat,vt isti faciebant:quia in tali casu habitus nõ facit monachum, ℨ.de reg.porrectum.arg,cõtra:ℨ. eo. tit.statuimus. Sed illud verũ est, cũ cõstat q̃ animo vouẽdi habitum recepit ,pfessorũ. Nec obstat 27.dist.quod interrogasti.& ℨ.de regula. vidua. 20.q. 1. quem progenitores. quia illa intelligebãtur olim qũ ab initio factũ erat am biguum. Et per hoc vr̃ solui quæstio de eo qui simulãdo se monachã, corrupit monialem, q̃a nõ est compellendus ī ad monachatum, aliàs tñ puniẽdus est exilio, etiam si iocose schemate monachæ vsus est in Auth.de sanct. episc. §, vlt.collat.9.Lau.

† Suam legitur ī vulgatis libris ex antiquis tuam repositum est.

† celebrasse.

1 De hoc articulo præsert. Panormitanum & alios hic, vide Atchidiaconum in c. quod interrogasti. 27.dist. vbi plene. adde Specul. titu. de statu monachor. hæc glossa corrupte legitur in vulgatis, restituta est ex manuscriptis codicibus.

b ¶ *Exhortationis.*] id est,prædicationis.

c ¶ *De officio beneficio que.*] Puniuntur enim isti tamquam falsarij. ℨ. de crim.fal.c.2. laici em excommunicantur.eo.tit.ad falsariorum.

¶ *Glo.seq.alleg.quòd ordinarij puniant exemptos delinquentes. Secũdo alleg.contrarium.Tertio ponit opi.Vinc. & Tan.cui signat contrarium,& soluit.Quarto ponit aliam opi.Quinto opi.Ioan.dist.vlti.soluit per ius nouum.*

d ¶ *Priuilegij beneficio.*]sic ergo vr̃ q̃ ordinarius possit punire ex emptos,cum publice delinquunt:quia hic priuantur officio & beneficio nuntij istorũ,& ipsis interdẽt officiũ exhortationis ab ordinario.& ℨ. de hære.ad abolendam.in fin.Sed ibi dr̃ tanquã à fe- de Apostolica delegatus.vnde nõ vr̃ q̃ iure suo & ratione delicti sortitur quis forum.6.q.3.placuit.& ℨ.eo.cum & plantare. in fi. & ℨ.c.prox.ratione delicti perditur priuilegium , vt hic dr̃ , & 11.q.3. priuilegium. Item reatus omnem honorem excludit. C.vbi sena. vel clarissimi.l.1.& qua in prouincia quis deliquerit,illic iuri subiaceat,omni priuilegio cessante.C.vbi de crimi.agi oporteat. Authen,qua in prouin.nec enim prætextu priuilegij flagitiorũ crescit auctoritas.C.de priuile.schola.l.2.lib.12.& remissio peccatorũ non dat licentiam delinquendi.1.q.7.exigunt.de pœn.dist. 3. sane. Et dicit Imperator:non permittas delinquentes aliquibus priuilegiis vti.in Auth.de man.prin.§.quod si delinquentes.coll.3. Sed contra vr̃ , q̃ non possint illos punire.16.q.1. frater noster.& ℨ.de supplenda neglig.præla.sicut nobis.& ℨ.eo. cũ capella.si enim tales possent puniri vt alij,inutile esset eorum priuilegium.Itẽ proconsul non potest se intromittere de causis fiscalibus,q̃ est maior omnibus post principẽ.ff.de offi.proconsu. si in aliquã.5. 2. aliàs est lex.& incipit,nec quicquam.Vinc, dixit q̃ ordinarius non potest interdicere eorũ ecclesias,qñ totã terrã subiicit generali interdicto.Sed cõtra hoc est ℨ.de cõsue.cum inter vos.& ℨ.de verb.signi. cum in partibus.Sed verius dicas,q̃ licet non possit interdicere illorum ecclesias,ipsi tñ de iure communi tenẽtur seruare interdictum generale,vt dicunt iura duo proxima,aliàs posset illos punire.ℨ.c. proxi.cũ publice delinquunt.Item pro leuibus & minimis causis non possunt epi se intromittere,nec excõicare eos,vel si aliquis illorum esset infamatus,non posset cõpelli vt se purget. Nam Papa nihil aliud eis concessit, nisi q̃ eos filios suos fecit 2, sed in aliis cum publice delinquunt,nõ abstulit eis iurisdictionẽ, àlias nihil aliud esset nisi dare materiã delinquendi.Et q̃ possint puniri qñ publice delinquũt , hic patet, & ℨ.c.proxi.& hoc idem dixit Tan.Alij dicũt, q̃ nullo modo potest eos punire,& Papa fibi hoc reseruauit,& hoc volunt sic ,pbare:Papa bene scit, q̃ Tẽplarii & Hospitalarij,& alii exempti semper sunt in aliena parochia.& scit q̃ delinquũt,& dicit q̃ nõ puniantur, vt per iura patet in ꝓtariũ allegata,& quia si aliqui dicũtur curiales,puniunt vbi inueniuntur,nisi sint in armata militia: quia tunc cõueniuntur sub magistro militum,nisi habeant priuilegium imperiale.C. vbi quis de curiali vel cohartali , aliaue condi.conuen.l.2. & illustres nõ puniuntur,nisi sub iudicibus à principe specialiter deputatis.C.vbi sena.vel clarissimi.l.2. circa mediũ.Ioan.distinxit;ita, si priuilegiatus deliquit circa rem no exemptã,vt in ꝓtractu vel

2 Non est verũ : quia per hoc nõ essent exempti,sed priuilegiati. ℨ. eo si Papa. §. similiter. & de verb. sig. veniẽs. 1.rñ. lib. 6. Ioan. And. 3 Hic & 6 q.3. c. vlti. & Gof hic. & Vinc. in secundo papa. & phil Ioan. And.

te: fraternitati tuæ mandamus, quatenꝰ si quos clericos,aut laicos à dictis ſ, atribus ,p colligẽdis eleemosynis cruce falso signatos [a] inueneris,his,à quibus ipsos missos esse cõstiterit , per totã prouinciã tuam † exhortationis[b] officium interdicas:missos,si laici fuerint,excõmunicationis mucrone percellas:si clerici,ab officio beneficioque[c] suspẽdas:nullo ,prsus priuilegij [d] beneficio , vel appellationis remedio prævalente. ¶ Eos vero quos in prædicta ecclesia , lege tibi diœcesana subiecta,post interdictũ tuũ diuina celebrare † cognoueris,eadẽ pœna suspensionis[e] inuolues,in ea,donec recõciliata fuerit,officia nõ pmittas celebrari diuina : presbyteros etiã suspensos ab episcopis suis , &† per prædictos fratres ad officia sua temere restitutos, in eandem sententiam suspensionis reducas [f]. ¶ Illos vero, quos ad respondendum aliis secundum legem terræ, pro præmissa causa asserunt non teneri, nolumus excusari[g],quin eos ad respondendũ , sublato appellationis impedimẽto,compellas.

¶ Idem Abbati & conuentui sancti Petri Eugubiñ.

¶ Contenta in instrumento perati,& obari possunt per testes,qui illud perlegerant.si deponunt de tenore , & q̃ erat sine vitio. hoc dicit. Et non est alibi casus ita clarus.

CAP. XII.

CVm † olim essemus apud Perusiũ constituti,& tu fili eo.tit.volentes lib.6.]

e ¶ *Pœna suspensionis.*]ſ.officij & beneficij,& potest hoc referri ad factum,cum de iure sint suspensi , violando temere interdictum, prout notatur ℨ.de excessib[b] præla.c.vlt.in magna not. sed fi scier celebrarent post interdictum iuris , debent suspendi, & tunc proprie dicitur suspendi.Ber.

f ¶ *Reducas.*]id est,ostendas illos ab eis non fuisse absolutos, hoc est,sicut de facto fuerunt absoluti, ita de facto reducas illos ī eadem sententiam.

g ¶ *Nolumus excusari.*]sic.ℨ.eo.cum & plantare.§.penulti.& ℨ.eo. c.penulti.

Vm olim.[Priuilegium deperditũ,docto de perditione & eius tenore per testes,innouatur.hoc dicit.Vel aliter, & sic:Priuilegiũ perditum de cuius veritate,& tenore,& perditione constat per testes,potest innouari hoc dicit,& est casus not.In prima parte ponitur processus narratio:In secunda definitio:ibi,*Nos.*Abb. CASVS. Abbas monasterij Eugubiñ.olim priuilegiũ Lucij præsentauit domino Papæ,petens illud innouari, episcopus Eugubinus contradixit,asserens hoc in eius præiudicium redundare , ꝓpter quod priuilegium non extitit innouatum:tẽpore procedente abbas iterum constitutus coram Papa procuratoribus episcopi præsentibus allegans se prædictum priuilegium Lucij Papæ amisisse , petiit vt dñs Papa faceret repeti testes super amissione ipsius priuilegij & tenore : dominus Papa commisit hoc Cardinali xij. Apostolorum,qui fideliter redegit in scriptis depositiones x. testiũ iuratorumꝫeis publicatis, procuratores episcopi petierunt inducias ad reprobandos testes abbatis:Papa illas eis cõcessit, vt apud sedem Apostolicam probarent quæ vellent , vbi pars altera suos testes produxerat:post hæc dominus Papa manifeste cognoscens,tam per depositiones testium,quàm assertionem quorundã Cardinalium tenorem dicti priuilegij talem fuisse, quòd cœnobium illud nullo mediante ad Romanam ecclesiam pertinebat,& q̃ non liceret alicui episcopo contra monasterium illud , & eius capellas excommunicationes proferre,cum soli Romano Pontifici sit subiectũ,& q̃ nulla ſn eo diœcesani episcopi mentio habeatur:& præterea Abbas tempore Celestini ad præsentiam eius accedens , ipse inspectis priuilegiis ipsius Abbatis ipsum (licet excommunicatus diceretur ab episcopo Eugubino)tamquam nõ ligatum admisit ad osculum pacis,quod non feciſſet nisi esset exẽptus:istis omnibus consideratis dominus Papa decreuit priuilegium illud Lucij Papæ,quod fine reprehenſione bullæ,chartæ,vel litteræ appatebat,quando fuit ci ostẽsum,illius fuisse tenoris cuius dicitur esse per depositiones testium,& Cardinalium assertionem. Not. q̃ innouatio priuilegij fieri non debet, si contradictio sequatur,licet per illam innouationem nihil noui iuris acquiratẽ. Itẽ amissio priuilegij potest probari & tenor ipsius. Itẽ æqualitas ī iudiciis seruanda est,vt vtraq; pars in eodẽ loco suas offerat ꝓbationes. Itẽ post publicatas attestatiões testes possunt induci ad reprobationem testium inductorum. Item si Prælatus excommunicatum

† Aliàs ita: & ꝓdictos fratres. &c. cæterum ex veteribus exemplaribus lectio impressa reposita est, & reseripti series ostendit ita legi oportere.

Cap. 2.c. tit. in 3.cõpilatione. Vide Baldum in l. fi. C. de eden. Bart. tract. de teste Specular.tit. de legato. §. superest. nu. 17.adde doctores in l. vlt.C. de edicto diui Hadria tolleo.

4 Hostien. remittit ad summã co. tit. §. fi. Io. And.

† Sub hoc infra, paucula hæc cõtinentur,videlicet.Cæterum quoniam infra scribentem terminum, & ceptum ī producẽdis testibus defecerunt, nos ī. & c.

1 Præter Panormitanũ & alios hic vide Alexãdrum consil. 196. in. cp. v so testamento. in 2. volu. Felinum in 6.dicit.ℨ.de iureiur. & recentiores doctores in Authen. quis in aliquo. C. eden.

† In plerisque manuscriptis ita: C.papa.ſn. & arg.C.de fide instru. l. vlti. Sed nunquid legatus potest probare pari ratione amissionẽ instrumenti suæ legationis 2? Dico q̃ non,ℨ. de offic.delega. cum in iure.argu. C. de man. prin.l.vnica.quia non est aliquis ibi superior,coram quo fieret probatio:aliàs tñ si honestus & notus esset, & arg.C.de side instru. poterit & debet ei credi.arg.97.dist.nobilissimus. Item q̃q; sufficit probare tantum amissionem instrumẽti, licet alia ratio nõ ꝓbetur.C.de proba.ſi de possessione.sed hoc est in odium illius,qui fuit instrumentum furatus:aliàs nõ sufficit probare solã amissionem,vt hic patet,& C.de testi. testium.in fi. Item si instrumentum fuit exhibitum in iudicio , & ei fides est impositaſi postea perdatur, adhuc potest aduersarius instrumentum reprobare , præstito tñ iuramento,q̃ malitiose hoc non opponat.C.de fid.instru.l. vlti. Si queras qualiter probatur perditio instrumenti:Dic q̃ per iuramentum ꝛillius,qui perdidit.argu.prædic. l. proxim. sic & amissio aliarum rerũ probatur per sacramen.ũ.C.vnde vi.ſi quando. & ℨ. quod metus cau.c.vlti.& 2.q.1.in primis.& hac eadẽ ratione vr̃ q̃ si impetrasti litteras ad delegatos,& eas amiseris,si ꝓbas amissionem & tenorem litterarũ q̃ fuerint sine aliqua falsitate,& sine vitio suspicionis,per legitimos testes q̃ discere ti essent cognoscere lit teras de vitio falsitatis, posset dici q̃ postea possunt procedere.arg. huius decre.Ber.

3 De hoc ar t cu o vide ī mo rino Guidonem Papæ decisione. 244. incip. quispiã in cauꝫ sua.

† Cathalenen.

† Cap.3. eo. tit.in 3.compilatione.

† Hæ duę voces. plitteras, desũt in antiquiribus codicibus, & in omnibus Vaticanis.

nicatum recipit ad osculum,per hoc præsumitur quòd non est excõicatus.Item snia à non suo iudice lata non tenet. Item instrumentũ in trib[b] præcipue reprehenditur,in bulla,charta,& littera.

a ¶ *Lucij.*]quod postea fuit amissum,vt infra sequitur.

b ¶ *Onus.*] ideo enim isti apud sedem Apostolicã testes suos producere debẽt,quia pars altera suos etiã ibi ,produxit, vt sic hinc inde seruetur æqualitas.

¶ Gl.seq.reci.per quæstionem & solutionem.

c ¶ *Fratrum.*] Istis non creditur tãquam testibus,cum iurati nõ fuerint : quia inducti non fuerunt ī testes, sed qa ipsi viderãt priuilegiũ, credit eis Papa tamquã fratribus suis & honestis viris.sed nõ probationẽ,sed præsumptionem inducunt, & coadiuuãt testes inductos.

¶ Gl.seq. in fin.argu.& remittit.

d ¶ *Diœcesani.*]& ideo nullum ius referuauit ipsi epo in monasterio illo , ex quo verba plenæ exemptionis continẽbantur in priuilegio illo, vt ℨ.patet. & argu. ℨ.eo.recepimus.

¶ Gl.seq.signat contrarium,& remittit.

e ¶ *Non ligatum.*]cum non esset iudex suus. ℨ. de consue. ad nostram. & 2. q.1.in primis.& sic ipso facto denuntiauit ipsum non ligatũ,& sic sententia à non suo iudice lata,seruari nõ debet. ℨ. de iudi. at si clerici.arg.ꝓtra. ℨ.de sentẽt. excommu. cum desideres. 6.ī. & c.vlti.& c.si quandoque. vbi de hoc.

¶ Gl.seq.not.q̃ volẽs ꝓbare,& c.soluit contrariũ de l. ſi de possessione, & ponit dictũ l.vlt.de fi. instru. in prin. & medio post princip.quart de legato an posit , & c. soluit,quære de legato quo modo probetur perditio, & soluit.vlt.arg.ad q. de legato.

¶ Sine reprehensione.] hoc est notatu dignũ, q̃ si aliquis vult ,pbare amissionem instrumẽti, & pter quod perditum sit instrumenti , & probet,videlicet tenorem instrumenti , & ꝓterea q̃ sit sine aliquo vitio, quo posset argui falsitatis , vt hic patet. l. vlti. Sed nunquid legatus potest probare pari ratione amissionẽ instrumenti suæ legationis 2? Dico q̃ non,ℨ. de offic.delega. cum in iure.argu. C. de man. prin.l.vnica.quia non est aliquis ibi superior,coram quo fieret probatio:aliàs tñ si honestus & notus esset, & arg.C.de fide instru. poterit & debet ei credi.arg.97.dist.nobilissimus. Item q̃q; sufficit probare tantum amissionem instrumẽti, licet alia ratio nõ ꝓbetur.C.de proba.ſi de possessione.sed hoc est in odium illius,qui fuit instrumentum furatus:aliàs nõ sufficit probare solã amissionem,vt hic patet,& C.de testi. testium.in fi. Item si instrumentum fuit exhibitum in iudicio , & ei fides est impositaſi postea perdatur, adhuc potest aduersarius instrumentum reprobare , præstito tñ iuramento,q̃ malitiose hoc non opponat.C.de fid.instru.l. vlti. Si queras qualiter probatur perditio instrumenti:Dic q̃ per iuramentum ꝛillius,qui perdidit.argu.prædic. l. proxim. sic & amissio aliarum rerũ probatur per sacramen.ũ.C.vnde vi.ſi quando. & ℨ. quod metus cau.c.vlti.& 2.q.1.in primis.& hac eadẽ ratione vr̃ q̃ si impetrasti litteras ad delegatos,& eas amiseris,si ꝓbas amissionem & tenorem litterarũ q̃ fuerint sine aliqua falsitate,& sine vitio suspicionis,per legitimos testes q̃ discere ti essent cognoscere lit teras de vitio falsitatis, posset dici q̃ postea possunt procedere.arg. huius decre.Ber.

Abbas priuilegiũ Lucij [a] Papæ nobis præsentãs postulauerit ínouari,pp cõtradictionẽ Eugubini episcopi asserentis hoc in suũ ꝓiudiciũ redundare,nõ fuit effectui mancipatum : & infra. ¶ Teigitur & ꝓfati episcopi ,procuratorib[b] in nostra ꝓsentia cõstitutis, B. † basilicæ duodecim Apostolorũ presbytero Cardinali dedimus in mãdatis, vt sup amissione,ac tenore priuilegiorũ† testes reciperet, quos duceres ,pducẽdos : qui fideliter redegit in scrip is depositiões decẽ testiũ iuratorũ,quorũ depositionibus publicatis,dicti ,procuratores ad ,pducendos testes, per quos inductos à parte aduersa repellerẽt, inducias postularũt: quas sub eo tenore illis duximus cõcedẽdas, vt apud sedem Apostolicã ,pbarẽt , quæ vellẽt, vbi onus [b] ,pbationis pars altera subiisset:& ℨ. † ¶ Nos vero tam p depositiones testiũ,quã asserti ones quorũdã fratrũ nostrorum liquido cognoscentes, talẽ dicti priuilegij fuisse tenorẽ : q̃ videlicet cœnobium vestrum nullo mediante ad Romanã ecclesiam pertineret : & quod non liceret alicui episcopo , eidem monasterio , & eius ecclesiis excommunicationẽ indicere , vt fratres illic Domino seruientes ab omniũ potestate liberi, Romanæ ecclesiæ libertatis gratia potirentur: & q̃ nulla in eis mẽtio diœcesani [d] episcopi habebatur:illud etiam attendentes,quòd cum tu fili Abbas tempore Celestini † pdecess. nostri ad ipsius ꝓsentiã accessisses, ipse inspectis ecclesię tuę priuilegiis,te (licet excõicat[e] ab Eugubiñ.epo dicereris)tãquã non ligatum [e] admisit ad osculum, (quod præsumitur non feciſſe, nisi in monasterium vestrũ cognouisset ad Romanam ecclesiam specialiter pertinere) Decernimus priuilegium illud Lucij Papæ, quod sine reprehenſione [f] bullæ,chartæ vel litteræ apparebat , quando fuit nobis ostensum , illius fuisse tenoris, cuius per depositiones testium, & asse tiones fratrum nostrorum noscitur extitisse.

¶ Idem Cathalañ.† electo & abbati trium Fontium.

¶ Innouatio priuilegiorum nouum ius non tribuit sed antiquum conseruat. hoc dicit quo ad titulum.

CAP. XIII.

EX† parte Abbatissæ ac sororum Iotreñ.ecclesiæ extitit intimatum, quòd Meldeñ.episcopus commissionis occasione cuiusdam[per litteras †] ad iudices delegatos obtentæ , (in qua nulla mentio [g] habebatur de ipsarum priuilegiis, quæ illas & earum ecclesias , clerum & populum Iotreñ. ad Apostolicam sedem nullo mediante spectare declarant,quorum ipse non erat ignarus [h]) eas incepit grauiter molestare,obedientiam ab ipsis, ac à clero & populo Iotreñ.subiectionem omnimodam requirendo:& infra. ¶ Verum cum iudices ipsas valde grauarent , ad appellationis beneficium conuolarunt:& infra. ¶ Sed iudices appellationi non deferentes , ne fragilitati sexus compatientes earum , in Abbatissam excommunicationis, & in clerũ & in populũ Iotreñ.interdicti sentẽtias protulerunt. Sane cum nũtij Iotreñ. ecclesiæ prædicta & alia in nostra præsentia retulissent priuilegium nobis Apostoliceũ ostẽderunt per quod ecclesiam Iotreñ. constabat ad Romanam

† aliàs P.

† aliàs, privilegia.

ꝓtectionem sedis Apostolicæ pertinere,& ab ea libertatem optinere,& ꝓ hoc ꝓcessorum obtinuit.sed ius antiquum cõseruetur.No. q̃ à grauamine iudicum potest appellari.Item fragilitati sexus cõpatiẽdum est.Itẽ snia lata contra priuilegium Papæ non tenet,vt hic patet, & in præcedẽti cap.Item sententia lata post appellationem non ligat:vnde Papa istas sententias omittit tamquam nullas. Itẽ differentia est inter excõicationem & interdictũ,quia excõicatio in personas debet proferri,interdictum in communitatem. Itẽ pendente causa potest peti innouatio priuilegij.Item innouatio priuilegij nihil noui iuris tribuit.sed ius conseruat antiquum.

g ¶ *Nulla mentio.*]Vñ vr̃ q̃ litteræ nõ valebãt.ℨ.de resc.cũ ordiné.

h ¶ *Non erat ignarus.*]Vnde non videbantur valere litteræ, cũ ex certa scientia veritas sit suppressa:& talis , quã expressa litteras non habuisse.ℨ.de reserip.super litteris.Vin.

a ¶ *Specialiter*

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Id non reuocaret à sententia delegatorum Papæ, vnde primum tenebas secundum Host. Ioan. And.

† defendere.

† Vide l. exhis. cũ sua glo. & not. per Cyn. C. de dona inter virum & vxo.

† Aliàs. Columbrien. vide Ioannem Vaseũ in annalibus Hispaniæ. c. 20.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõpilatione.

2 ¶ *Specialiter pertinere.*] Et ita sententiæ non tenuerunt, tum qa Post appellationem, tum quia specialiter sedi Apostolicæ subiectę sunt: sic 3. c. proxi. de relig. dom. cum dilectus. vnde Papa omittit alias sententias tamquam nullas, vt 3. c. proxi. 3. eo. c. proxim.

c ¶ *Sed antiquum ius.*] Nor. ergo qꝺ per innouationẽ nihil iuris acquiritur, sed antiquum reseruatur. argu. 12. dist. præceptis. & 3. de confir. vti. vel inut. dilecta. & 3. eo. qa intentionis.

ij *Vmolim.*] Habet multa dicta[a]: Pria pars narrat factũ: Secunda ponit diffinitionem: ibi, *Iudices*. Tertia petitionem monasterij cõtra sententiã: ibi, *Tadem*. Quarta ponit sententiam Papæ, & primo interlocutoriã: ibi, *Nos igitur*. Secũdo diffinitiuam. ibi, *Distinguentes*. Abb. CASVS.] Eps Colubrien. mouit quæstionẽ cõtra monasteriũ sanctæ Crucis super subiectione ipsius monasterij, & qꝺ usdam alijs articulis, sup qꝺ bus impetrauit litteras cõtra monasteriũ ad iudices delegaros, corã quibus petiit eps subiectionẽ monasterij, & duo milia Marabatinorum fibi restitui, quæ duo milia Colubrien. eps qui fuerat canonicus regularis ipsius, dederat ipsi monasterio: petiit etiã quasdam ecclesias cum fructibus medio tempore perceptis, quas monasteriũ auctoritate propria fundauerat, præter assensum Colubrien. epi, & expẽsas factas & faciẽdas in lite interim inter partes super prædictis: tandẽ ex parte monasterij extitit appellatum: propter quod eps Colubrien. ad sedem Apostolicam accedẽs moram fecit ibidẽ longiorem: Sed quia pro parte altera nullus comparuit rñsalis, fratribus ipsius monasterij, mãdauit certum terminum præfigendũ, in quo venirent ad præsentiã suam vel mitterẽt, diffinitiuam sententiã recepturi super priuilegijs & libertatibus, quæ à Romana ecclesia. & ab M. quõdam Colubrien. epo se habere dicebant. & super aliis quæstionibus intẽtatis cõtra eos ab ecclesia Colubrien. Interim autem liceret vtrique parti corã abbate de Alcobacia, & eius cõiudicibus (quibus causa prius fuerat delegata) proponere ac probare quicquid vellent, & si de partiũ, pcederet voluntate, diffinitiuã sententiã promulgarent: Iudices audiditis hinc & inde quicquid partes proponere voluerunt, credẽtes sufficienter actum esse de causa, cõdemnarunt monasteriũ in expensis, quas eps occasione ipsius negotij taxatione præmissa iurauit se fecisse, infirmando libertatem, quã dictus N. eps Colubrien. contulerat monasterio Sanctæ Crucis, canonicorũ assensu extorto pernuntiũ regis: Itẽ condemnauerunt monasterium ad restitutionẽ duorum miliũ Marabatinorũ, quæ M. quondã Colubrien. eps dederat monasterio: Itẽ iudicauerũt prædictas ecclesias, quas monasteriũ fundauerat sine assensu epi, cum fructibus medij tẽporis in ius Colubrien. ecclesiæ reuocari, cum pars Sanctæ Crucis nec præscriptione, nec alia defensione super hoc poterit se tueri: Tandem procurator monasterij ad sedem Apostolicam accedens proposuit, præfatam sententiam non tenere, & si etiã teneret, dicebat monasteriũ indefensum: quia priuilegia libertatis exhibita iudicibus non fuerunt, & delictum personæ non debet in damnũ monasterij redundare, vnde petebat ad exhibitionem priuilegiorum de benignitate Apostolicæ sedis admitti: Papa vero considerans, qꝺ priuilegia illa nõ solum pro libertate monasterij faciebãt, sed ius Romanæ ecclesiæ tuebantur, ne in Romanam ecclesiã læsio monasterij redundaret, ad exhibenda priuilegia procuratorem admisit: consideratis priuilegiis & aliis causæ meritis, distinguendo inter libertatem per M. Colubrien. epm monasterio cõcessam, & libertatem eidem monasterio à Romana ecclesia cõcessam: qa consensus capituli extortus fuit in cõcessione epi, & paginã cõcessiõis in aliquot lineis rasuras habebat suspectas, & subscriptiones singulis manibus subscribentiũ adnotatas, aliud scriptũ, quod exhibitum fuit, nullam rasurã habebat, & eadem manu scriptum erat, libertatem ab ipso epo cõcessam dñs Papa iudicauit irritam & inanem, quantũ ad hoc sententiam iudicũ confirmando: Verum quia per priuilegia ante dicta constitit monasterium liberũ & exẽptum, & qꝺ tanto tempore fuerat in possessione libertatis, qꝺ aliis cessantibus eã præscripsisset, libertatem illam monasterio concessam dñs Papa confirmauit, epo sup hoc silentium imponẽdo: Per hoc tñ nõ derogat snĩæ Priorum iudicũ, cũ ipsi de hac non cognouerint libertate: pronuntiauit etiã monasterium non teneri ad ius professionis, quod est contrariũ libertati, nõ derogãdo iudicibus delegatis, qꝺ bus priuilegia libertatis non fuerũt præsentata: in cæteris vero articulis sententiam pro Colubrien. ecclesia confirmauit. No. qꝺ causa põt monacho delegari: Item qui nõ prosequitur appellationẽ, & in causa succumbit, in expẽsis punitur. Item ꝺbatio expensarum per iuramẽtum fieri debet. Itẽ cõfessus seu cõfesso per metũ extorta nõ valet. Item eps regularis dotare bona ecclesiæ non potest, nec etiam secularis. Itẽ nullus potest ædificare ecclesias sine cõsensu epi, in cuius territorio ædificantur: vnde eps illas potest reuocare. Item delictum personæ in damnũ ecclesiæ redũdare non debet. Itẽ cũ ecclesia læsa est in iudicio, restituitur in his, quæ omisit. Item instrumentũ debet esse sine aliqua rasura suspecta. Item libertas potest præscribi contra epm nomine alterius allegata. Item licet sententia iudicis reuocetur ex noua causa, iudex qui eam tulit, propterea non notatur. Item sententia pro parte tenet. & pro parte non tenet.

[a] De Sarra
† De Serta
† De Seiza
De Alcobacien. monasterio, qꝺ est in Portugallia, vide Ioannẽ Vasæũ in annalibus Hispaniæ, cap. 6. non longe ab Alcobacien. est illud de Serra.

† Aliàs ita: proponendum decerent ad probandum.

d ¶ *Appellatum.*] ex parte canonicorum.

e ¶ *Præfigendum.*] ad instantiam episcopi.

f ¶ *Diffinitiuam.*] Hoc ideo dicit, quia iam processum fuerat in causa ad plenum per iudices, à quibus fuit appellatum, alias hoc non haberent locum.

¶ *Glo. seq. retinetur per quæstionem vel obiectionem.*

g ¶ *Et Fr. monacho.*] Nor. qꝺ causa delegatur 2 monacho. 3. de foro compe. conquestus. quod est verũ expresso nomine monachatus, quo tacito non valerent, quia per surreptionẽ essent obrẽtæ, quoniam monachi à strepitu causarum remoti esse debẽt. 3. de syndi. c. vnico. vnde oportet qꝺ in litteris fiat mentio de monachatu. 3. de præscrip. cum ordinem. & 3. de confir. vti. porrecta. similiter nec procurator esse potest etiam pro vtilitate monasterij sine licentia abbatis. 16. q. 1. monachi. & c. de præsentium. abbas tñ potest esse procurator, 3. de censi. fopitæ. & 3. de transact. contingit. hodie nõ committitur causa à Papa, vel ab eius legatis nisi personis in dignitate constitutis, vel canonicis in cathedralibus ecclesiis, vel aliis collegiis venerabilibus, vt in decre. Innocentij. iiij. in concilio Lugdunen. præsenti decreto. 3 nec debẽt committi nisi in ciuitatibus vel alibi, vbi posit haberi copia peritorum, vt ibi dicitur.

[1] Delegatio quibus fieri debeat, vide c. ut iturum. de rescrip. lib. 6. & concilium Trident. sess. 25. de reformat. c. 10.

[2] Tir. de rescrip.

¶ *Glo. seq. obiicit. & soluit.*

h ¶ *Quibus.*] Sed cum appellum fuerit ab istis iudicibus, quomodo debent se amplius intromittere? Dic qꝺ hoc fuit de voluntate partium, aliàs non compellerentur, & potuerunt canonici appellationi renuntiare, sic 3. de excep. significauerunt, & quia Papa hoc mandat, & quia non fuerunt prosecuti appellationem, perinde est ac si non appellassent.

i ¶ *Ac probandum.*] & hoc additum erat in litteris, vt si de partiũ procederet voluntate, diffinitiuam sententiam promulgarent: vt probant sequentia.

k ¶ *In expensis.*] quia pars monasterij non fuit prosecuta appellationem,

lationem, vnde debuit condemnari in expensis. 3. de appella. sæpe. & c. reprehensibilis. De hac materia dicitur 3. de dol. finem. certa quantitate expressa, & taxatione præmissa.

2 ¶ *Iurareas.*] Probatio ista expensarum per iuramentum solum fit, vt hic patet, & C. de iudicijs, sancimus. taxatione præmissa, vt eadem l. & 3. q. 4. offeratur. & 3. de procu. cõstitutis. & 3. quod me. cau. c. vlti.

b ¶ *Extorto.*] Consensus seu confessio ſ per metum 1-] extorta non valet. 15. q. 6. c. 1. & 2. & C. de his quæ vi metusue causa fiunt. l. 3. & 3. eo. tit. per latum. & 31. q. 2. Lotharius. Ber.

[1] Hæc duo verba: per metum, desunt in antiquis omnibus exẽplaribus.

c ¶ *Restitutionẽ.*] quia quicquid post suã consecrationẽ acquisiuit, epatui acquisiuit, quare donare illa non potuit, quia qui nihil habet, nihil donare põt. 18. q. 1. statutũ. 54. dist. abbati. & 3. de iurepat. qꝺ autem. in fi. Ber.

† Aliàs, Matabatinorũ † Aliàs Motabatinorũ Marabatinus vero hic, genus est antiquæ monetæ in Portugallia, de quo frequentissime Couarruuias lib. 1. variarum resolut. cap. 11.

d ¶ *Reuocari.*] Nor. qꝺ ecclesia sine auctoritate epi ædificari nõ debet, etiam si sit aliquis exemptus. de cõsecratio. dist. 1. nemo. & 1. q. 2. placuit. & in Auth. de eccle. tit. 5. ſi qs autem coll. 9. quod si fecerit eps, ecclesiam ad suum dñiũ reuocabit, vt hic patet, nisi abbas illam pscripsisset, vt 3. dicit.

† In antiquis codicibus legitur, epo fuit sẽtentiam nõ dicebat snĩam latã ptra eum ferre, & absentem nõ cõtumacẽ, vnde nulla erat. 3. q. 9. omnia. & ff. de re iud. contra pupillum. sed hoc non erat verum, vt hic patet per finem, vbi confirmatur sententia pro parte.

[e] Nec tenere.] Forte duo verba: illa non valere.

f ¶ *In damnum ecclesiæ.*] 16. q. 6. ſi epm. & ff. quãdo ex fact. tutor. l. ob dolum vel culpam.

¶ *Gl. se. recitat p obiect. qꝺ propter noua iura sine restitutione, &c.*

† Dicitur, vt desit in antiquis omnibus codicibus.

g ¶ *De gratia duximus.*] Et sic beneficio restitutionis admisũ fuit monasterium ad exhibenda priuilegia, quę omiserat. 3. de in integ. rest. auditis. & aliis pluribꝰ capitulis. sed iure cõi non admitteretur prætextu illorũ instrumẽtorum. & sibi imputet, qꝺ omisit illa. 3. de re iudicata. Tñ i causa appellationis, licet pellatiõis bene audiret. Vide Vincentium de iure cõi ad exhibitionem priuilegiorũ: quia tũc possunt induci noua instrumẽta, & noua exceptio opponi. 3. de fide instru. cũ Ioannes. & C. ſen. resein. non pos. l. 2. & C. de temp. app. per hanc. & hic non fuit appellatũ à sententia 2: quia ſi appellatũ fuisset, nõ fuisset admissum monasteriũ hac via: quãdiu enim cõpetit ordinariũ auxilium, nõ datur extraordinariũ. ff. de mino. in causæ 2. in princi.

[2] Hoc tecas, licet Ioan. Vin. Got. & Phi. dicerent, qꝺ hic erat petitum aliud quã primum, cum prius fuerit actum de libertate, & solum de ea petebatur per epm. Ioan. And.

h ¶ *Rasuras.*] in loco suspecto, alias non obesset. 3. de fide instru. ex

litteris. 3. de reli. dom. cum venerabilis.

i ¶ *Suscriptiones.*] Ex hoc non deberet esse suspectum: quia quot sunt subscriptiones suscribentium, tot diuersitates scripturarum debent esse, & dissimilitudo debet esse, vt patet ipso facto p subscriptiones: vix enim possent esse similes. Quòd singuli suscribere debeãt, probatur C. qui testa. face. pos. hac cõsultissima 3. Sed reprobatum fuit hoc instrumentum ex eo, qꝺ habebat rasuras i loco suspecto, & qꝺ falsum videbatur: quia scriptũ aliud fuit exhibitũ, qđ fuit eadem manu confectum & cõscriptum, & ideo non fuit illi instrumẽto habita fides. sic 3. de excep. cum venerabilis.

[3] Singuli testes subscribere debent in testamento. Io. An.

k ¶ *Irritam & inanem.*] Ex hoc patet, qꝺ licet snĩa per falsa instrumenta lata nulla est, in terim tñ quamdiu non cõstat, de hoc habetur aliqua. 3. de fide instru. accepimus. vbi de hoc.

† Hæc duo verba: per extorsiõem desunt in omnibus vetustis codicibus apparet ex margine irrepsisse in textum.

l ¶ *Præscripsisset.*] ſi allegasset præscriptionẽ nomine Romanæ ecclesiæ. 3. de præscript. cum ex officij.

† Aliàs ita: ex priuilegiis ante dictis, prædecessores nostros, &c.

m ¶ *Cum ipsi de hac.*] Sed tantum de libertate ab epo cõcessa, quæ non valuit. & ita patet, qꝺ licet sententia iudicis retractetur, non est præsumendum propter rea ptra ipsum, qꝺ aliqd fecerit fraudulenter, ni ſ in ptrariũ ꝺbaretur. 4, 2. q. 6. hoc ẽt placuit.

† In vetustioribus codicibus ita: per hoc autem in nullo, &c.

n ¶ *Ad ius professionis.*] id est, ad ius obedientiæ vel fidelitatis, quòd cũ Ioannes est contrariũ libertati. Ioan. Andr. 3. de simo. ne Dei.

4 Vt supra de fi. instr.

o ¶ *In cæteris.*] scilicet quo ad expensas, & in restitutione Marabatinorum, & in restitutione ecclesiarum: & sic sententia pro parte tenet, & pro parte reuocaſ, sic. 3. de test. Raynutius. & cap. Raynaldus.

Ceedentibus.] Primo ponit partiũ comparatio, & actoris narratio: Secundo iudicum datio, seu causæ commissio: ibi, *Discretioni*. Abb. Siculus.

CASVS. Monachi Naugiacẽ. in psentia dñi Papæ petebãt decimas terrarum cuiusdam loci à Templariis, quas diu quiete possiderant antequam ad Templarios puenisẽt & postquam Templarij terras illas acquisieruut, decimas earum per xl. annos & amplius pacifice perceperũt: sed modo de nouo Templarij eas subtrahere moliuntur: Ex parte Templariorum allegabatur priuilegium, qꝺ de laboribus suis decimas soluere nõ tenentur: Mandat Papa iudicibus, quatenus ſi abbates & monachi probauerint, qꝺ à templariis decimas de terris prædictis per xl. annos cõtinue perceperint sine lite, cõpellãt Templarios ad præsta-

† Cap. 5. eo. tit. in 3. compilatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad prestationē ipsarum, quia cum tanto tpe contra ptiuilegia sibi eōcessa decimas ipsas soluerint, eis tacite renunciasse videntur: Si vero in probatione defecerint, absoluāt Tēplarios ab eisdē. Not. q̄ qui non vtitur priuilegio suo per xl. annos, amittit illud. Et sic not. q̄ cōtra priuilegiū ptscribitur. Itē tacite renuntiat q̄s iuri suo per cōtrariū actum. Itē deficiente actore reus absoluitur.

¶ *Gl. seq. signat tria cōtraria. Primūm q̄ cōtra priuilegia ecclesiarū nullo tēpore præscribat, & soluit. Secundū q̄ perdatur vnico actu, & remittit. Tertiū quòd perdatur xxx. ann. & ponit duas opi. vlti. soluit.*

1 Quibus renuntiari non posset: quale de foro comper. si diligenti. de sent. excom. cōtingit. sed hic loquitur de particulari & singulari priuilegio concesso fauore loci vel personę Ioan. And.

† Dictio, perpetuum, de est in antiquis eodicibus.

a ¶ *Per xl. annos.*] Et sic patet, q̄ cōtra priuilegiū ptscribitur. arg. cōtra. 25. q. 2. c. 1. & 2. vbi dr̄ si diligenti. q̄ priuilegia ecclesiarū & monasteriorum cūctis temporibus inuiolata permaneāt. Sed illud loquitur de alio priuilegio, q̄d potius pertinet ad libertatē & immunitatē ecclesiarum de generalib⁹ statutis 1, quibus ecclesia regit, & illa itemerata semp erunt. Item vī q̄ vnico actu perdatur priuilegium. C. de pactis inter emp. & vendi. l. cōmissoriæ. & C. de iur. dom. impe. l. 2. De hoc plene dictū est 5. de consti. cū accessissent. Præterea ad hoc vt perdatur priuilegium, sufficit quòd per xxx. annos non sit vsus priuilegio. 5. eod. si de terra. & hic dicit de quadraginta. Ad hoc dixerunt quidam, q̄ etiam vnico actu perditur hoc priuilegium, sed rñdetur de quadraginta, & ibi de tringinta, q̄a sic de facto accidit. sim. ff. de peti. hære. item veniūt, §. adoptāda. & hoc probare voluerunt, vnde audiēdi erāt. 5. de resti. spo. c. 1. & ff. de proba. circa eum. & sic vnico actu perdit priuilegiū, & redit res ad ius cōe. sim. ff. de pac. si vn°. §. q̄ si nō vt totū. & ff. de adi. leg. l. 4. quæ continuatur præcedenti. & 35. dist. ab exordio. Ad hāc solutionē cōsueuit sic distingui: Priuilegiū, aut datur ad agendū, aut ad excipiendum, &c. Quære hāc distinctionē, de consti. cum accessissent. sed hoc non credo, q̄ hoc priuilegiū vnico actu tollatur. arg. ad hoc. C. de excu. tu. voluntarie. & C. de epis. & cle. Auth. presbyteros. & credo stando huic decre. & valebit priuilegiū istud, nisi probetur q̄ xl. annis nō sunt vsi priuilegio, soluendo decimas quiete. arg. opt. 5. de præscrip. cū nobis. & ita perditur priuilegiū eodem tempore quo & præscribitur, cōtra ius cōe: vnde cōtinue debent isti probare perceptionē decimarū quolibet anno, vt dicit littera. vnde isti si vellent probare interruptionē, & possent, admitterentur, vel per retentionē decimarū vel etiā per lit. contesta. factā: & hoc indicant verba illa, continue perceperint sine lite. & ita quod dr̄ 5. eo. si de terra. de xxx. annis, non tenet, vt 5. de præscrip. ad audientiam. & c. illud.

¶ *Glo. seq. alleg. concordan. quærit. arg. pro. soluit contrarium.*

b ¶ *Renunciasse tacite.*] 5. eo. si de terra. vbi de hoc 5. de his q̄ fiunt a maio. par. cap. ex ore. 5. de offi. dele. gratum. Sed nunquid talis renūtiatio posit ei obiici ab aliis, quibus decimas nō soluunt? Arg. q̄ sic, 5. de consti. cum accessissent. 5. de præben. pro illorū. sed hoc non credo, q̄ propter hoc perdat priuilegium quo ad alios, sed de priuilegio tantum detrahitur. 5. eo. si de terra.

Vm.] Ratione vnius beneficij dicitur ille subiectus, qui ratione alterius est exemptus. hoc dicit. In prima parte ponitur querela: In secunda prouisio: ibi, *Quocirca*. Abbas.

CASVS. Capella ducis Burgundiæ gaudet priuilegio speciali sibi à sede Apostolica concesso, videlicet, q̄ nullus archiepūs vel epūs in personas canonicorū ipsius capellę sententias suspentionis vel interdicti, aut etiam excōicationis audeat promulgare. quidā canonici ipsius capellæ habent ecclesias parochiales, quæ subsunt epō Lingoneñ. occasione dicti priuilegij dicunt se exēptos in omnibus, ita vt quantuncumq; grauiter excedant, nolunt correctioni & sniæ ipsius epi subiacere epūs significauit hoc dño Papæ, vnde mādat eidem, quatenus in quantum exempti sunt ratione ipsius cappellæ, priuilegiis Apostolicis deferat reuerenter, sed ratione aliarū ecclesiarū, quas ab ipso epo habēt, vel aliās ad epi pertinent iurisdictionē, officij sui debitū in eosdē libere ꝓsequatur. Not. q̄ in capellis possunt esse canonici. Item canonici possunt habere ecclesias parochiales. Item aliquis est partim liber quo ad aliquem, & partim alij subest. Item aliquis potest habere plures dños. Item eadem res duplici iure potest censeri.

† Cap. 6. e. tit-in 3. cōpilatione.

† In veteri compilat. ita: regis Bohemiæ: sed Vaticana exemplaria & alia constanter habent. Burgundiæ.

¶ *Gl. seq. dicit q. hic soluitur an qua distinguit. secūdo obiicit, & soluit.*

c ¶ *In quātū exempti.*] quod colligitur ex forma ipsius priuilegij. 5. eod. porro. & c. recepimus. Ex hac de re. soluitur quæstio 2 de abbate, qui acquisiuit priuilegium, q̄ monasteriū suum esset exemptum cum omnibus capellis: tempore succedēte acquisiuit capellas, quas contendit eodē priuilegio retinere, epo loci contradicēte: & est distinguendū p hāc decr. vtrum acquirat nouas capellas prioribus accessorias, an q̄ habeant se principaliter ab illis omnino segregatæ: In primo casu participant eidem priuilegio: In secundo casu non. arg. ff. de lib. leg. l. vlt. §. Caio. ff. de leg. 3. vxori. 1. rñ. & l. cum quis. in fi. arg. contra. ff. de verb. obli. cum stipulamur. Huic decre. cōtra vī 16. q. 1. frater noster. & 12. q. 2. cognouimus, quia vna & eadem res nō debet duplici iure censeri, & 5. de deci. cum in tua. sic enim vī. q̄ isti sint partim liberi, partim serui, quod est cōtra illud. ff. de sta. lib. si duobus. Sed non obstat: quia quantum ad capellam istam sunt liberi ab epo, & in his quæ spectant ad ipsam, in his in quibus subsunt epo, non sunt exempti, & diuerso iure censentur quo ad diuersa, non ad idem: sicut potest habere quis plura domicilia. 5. de for. comp. ex parte. & quo ad vnum eorū potest censeri vno iure, & quo ad aliud alio, & sic tenetur vtrique, & est si. 5. de ma. & obe. per tuas. & j. c. proxi. in fin. & sic exemptus seu priuilegiatus potest iudicari ab epo loci, sed non in his quibus exemptus vel priuilegiatus est. nisi prout dicitur 5. eo. tuarum. in fin.

† Dictio, ter 60 non est manuscriptis codicibus.

1 De hoc 5. de tempor. ordi. c. 2.

† quoddā 5. de sanctimoniali.

Ex ore.] Abbas monasterij exempti, pro membris non exemptis ad synodum epalem accedere, & epo parere debetur. hoc dicit. Primo præmittit exordium: Secundo narrat factum, & partiū allegationes: ibi, cum igitur. Tertio diffinit. ibi, *Nos*. Abb.

CASVS. Inter epm Vigorien. ex vna parte, & monasteriū Euaseñ. ex altera, quæstio vertebatur super electiōe ac libertate ipsius monasterij: procurator monasterij proposuit, q̄ monasteriū ipsum ab ipsa sui fundatione liberum extitit & exemptum cum capellis suis: ad hoc probandum induxit priuilegia Romanorum Pōtificū Constantini vnum, & alterum Alexandri, & indulgentias Clemētis & Celestini, quorū vsum continuū per testes ostēdere nitebatur: ex parte rñdebatur aduersa: q̄ in priuilegio Cōstantini quidā perspicit cōtineri, per quod monasterium vī ad iurisdictionē epi ptinere, videlicet, q̄ abbas eiusdē monasterij primū locū post Vigorieñ. epm semp obtineat: sed hoc locū habere nō posset in generali cōcilio, neque in prouinciali, & sic relinquitur, q̄ illud intelligitur in synodo episcopali: qualiter ad eius synodum venire tenet. In priuilegio Alexandri quiddam aliud cōtinetur, per quod diœcesanum epm in eodem monasterio iurisdictionē suam vī in aliquibus retinere: quia ibi dr̄, Epi Vigorieñ. a fratribus eiusdem monasterij aliquid iniuste non exigant, sed his contenti sint, quæ fratres eiusdem monasterij Vigorieñ. epis præstare rationabiliter consueuerunt per hoc vī, q̄ aliqua de bonis suis abbates ab epis, exhibere tenentur. Dūs Papa his & aliis intellectis, cum a neutra parte sit probata ꝓscriptio, sententialiter diffiniuit, q̄ monasteriū Euaseñ. liberū est in capite, & prorsus ab epali iurisdictione exemptum, tutela ipsius monasterij archiepo Cātuarieñ. referuata: in membris vero, quę nō probantur exēpta, diœcesano epo sit subiectū pp quod abbas ad synodum epi venire tenetur, & primū locū post Vigorieñ. epm obtinere, & idem abbas pro ipsis membris nō exēptis tenetur Vigorieñ. epo exhibere reuerentiam, & honorem: quibus exhibitis, Vigorieñ. epūs debet manere cōtentus. Not. q̄ iudex dēt rectam ferre sniam nulli contra iustitiam parcere, ius suum vnicuique tribuere. Itē ali q̄s pro parte subest alicui, & p parte liber est. Item licet monasteriū liberum sit in capite, membra propterea nō sunt exēpta, nisi expresse de mēbris contineat in priuilegio. Itē arg. q̄ aliq̄s pōt esse vasallus plurium dominorum.

† Vvigorienses. ‡Vvigorien cēdē sunt postea vocatæ.

† In antiquioribus codicibus ita: quod dā contineri ꝓspicitur.

a ¶ *Rectissima.* ‡ cum ius faciat quo ad omnes, q̄ similiter iudicare teneantur. 5. de re iudicata. & ideo cum multa prouidentia & deliberatione est promulganda. 25. q. 9. Apostolicæ. & cap. sententiam. in fine.

b ¶ *Nulli parcat.*] Vbi scandalum nō timetur, aliās detrahere debet seueritati. 50. dist. vt cōstituetur. & 44. dist. comessationes. & 23. q. 4. non potest 1. & 5. de ope. nou. nuntiatio. cū ex iniuncto.

c ¶ *Quod suum est.*] Sic 3. in constitutione Gregorij in princip. libri huius, & Instit. de iusti. & iu. in princ. & summum bonum est in rebus iustitiam colere. 12. q. 2. cū deuotissimam.

d ¶ *Ad synodum episcopalem.*] cum iusta causa extiterit. 17. dist. epūs 2.

e ¶ *Recipere ac seruare.*] 17. dist. decernimus.

¶ *Glo. seq. not. quòd dictio, quia, vel sicuti, & c. alleg. contrarium.*

f ¶ *Aliqua de suis.*] Arg. q̄ quando hæc dictio, quia, vel hæc dictio, sicuti, ponitur in priuilegio, q̄ p hoc ponitur aliqd, alias nihil esset. Arg. j. de ver. sig. c. abbate. & j. eod. in his. & ff. de condi. & demon. quibus diebus. §. dominus. ff. de lega. 1. si seruus. 6. si seruus. & §. qui quinq;. & l. si fil. §. 1. & C. de fal. cau. adiecta. l. 2. ar. contra q̄ potius intelligitur conditionaliter. ff. de contrahenda emptio. si quis fundum. & l. si debitor. in fine. 10.

† Euasin.

quoniam ex ore Romani Pōtificis rectissima [a] debet exire sententia, q̄ contra iustitiā nulli parcat [b], sed reddat vnicuiq; quod suū [c] est. Cū igitur inter vos & Virgorieñ. † epm, sup monasterij vestri subiectiōe ac libertate, cōtrouersia verteret, monasterij vestri ꝓposuit procurator, q̄ idē monasteriū ab ipsa sui fundatione liberū extitit & exemptū. ad hoc probādū priuilegia ꝑdecessorū nostrorū inducens, vnū Cōstātini, & alterū Alexandri, nec nō indulgētias Clemētis & Celestini, quorū vsum cōtinuū à longis retro tēporibus, per depositiones testiū, ostēderet. Porro in priuilegio Cōstātini quiddā † cōtineri perspicitur, per q̄d idē cœnobiū videtur ad iurisdictionē epi pertinere: videlicet quòd abbas eiusdē primū locum post Vigorieñ. ꝓsulem semper obtineat. Vnde cū locum ipsum obtinere nō posset in generali cōcilio neque in prouinciali: quoniā absonum esset, vt abbas primus post illū, super alios epos resideret, relinquitur ergo †, q̄ locū illū in epali synodo intelligatur habere. quare tenet [d] ad synodū epalē accedere, ac p hoc ipsius statuta recipere [e] ac seruare. ¶ In priuilegio vero Alexādri Papæ quiddam † aliud continetur, per quod diœcesanus episcopus in eodem cœnobio iurisdictionem suam (& si non in omnibus, in quibusdam tamen) retinuisse videtur: cum in illo dicatur, quòd Vigorienses episcopi ab eiusdem loci fratribus aliquid iniuste non exigant, sed his tantū contenti permaneant quæ prædecessores eorum antecessoribus suis constat rationabiliter impendisse: vnde constat, quòd abbates episcopis aliqua [f] de suis exhibere tenentur. ¶ Nos igitur his & aliis diligenter auditis, eū a neutra parte sit probata præscriptio [g]: sententialiter diffinimus, quòd Euaseñ. † cœnobium liberum est in capite, tamquam ab episcopali iurisdictiōe prorsus exemptum, & soli Romanæ Ecclesiæ subiectum: tutela tamen ipsius Cantuarieñ. archiepiscopo reseruata: in membris autem, quę non probantur [h] exempta, diœcesano episcopo ipsum subiacere decernimus: ꝓpter quod abbas ad synodum † eius debet accedere, primumque locum post Vigorieñ. episcopum obtinere. pro ipsis quoque mēbris non exemptis, idem abbas tenetur [i] Vigorieñ. episcopo exhibere reuerentiam, obsequium, & honorem: quibus Vigorieñ. episcopus sibi competenter exhibitis, debet manere contentus.

† Vide de hac materia qd sanciuerit nouissime concilium Trident. sessio. 4. de reformat. cap. 1. adde Iacobatiū tract. de concilio lib. 1. art. 2.

¶ Idem Ausoneñ. episcopo.

¶ *Receptus sub protectione Papæ, per hoc non censetur exemptus. hoc dicit.*

CAP. XVIII.

EX † parte tua fuit quæsitū, vtrum clerici & laici, qui litteras protectionis ostendunt, in quibus per sonæ suæ expresso nomine, cū omnibus rebus suis sub Apostolica protectione consistere declarantur [k], à iurisdictione episcopi diœcesani sint exempti. Nos autē tibi † respondemus quòd per litteras huiusmodi, ab episcoporū suorum potestate minime subtrahuntur [l].

† Capi. 8. eo. tit. in 3. compilat.

¶ Idem Elideñ. † episcopo.

¶ *Religiosi quibus à Papa concessum, est vt ecclesias ei subiectas possint in proprios vsus conuertere, non auctoritate propria, sed a diœcesano loci possessionem illarum ecclesiarum recipere debent: nisi in priuilegio aliud exprimatur.*

CAP. XIX.

PAstoralis † officii: & infra. ¶ Interrogasti, vtrum viris religiosis, quibus à sede Apostolica est indultum, vt ecclesias suas in proprios vsus possint cōuertere, decedentibus personis earum, liceat auctoritate propria possessionem earundē intrare, vel per diœcesanum episcopum † in ipsa † sint potius inducendi. Ad quod respondemus, quòd nisi forte in indulgentia summi Pōtificis id cōsueuerit exprimi, quòd eis in possessionem earū intrare liceat: quia per huiusmodi indulgentia episcopali iuri nihil intelligitur derogari: nisi forte in ipsa indulgētia cōtineatur expresse, quòd epo inconsulto id facere possint.

† Aliās, tamliter.

† Helien.

† Beluen.

† Capir. 9. eod. tit. in 3. compilatio.

† Dictio, episcopum, de est in plerisque exemplaribus.

† Aliās, in ipsas sed vt plurimum habetur vt impressum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

posſint. Not. hic arg. q̃ vbi conceditur maius, nõ tñ id quod minus est. Item priuilegium vel indulgentia intelligitur esse cõcessa sine alterius iniuria. Item vbi duo sunt impedimenta, nõ sufficit alterum tolli, nisi & vtrumque remoueatur. Item priuilegia cum sint odiosa, non debent extendi, nisi, quatenus in eis continetur.

a ¶ *Cõtineatur expressum.*] Arg. q̃ priuilegiũ semper intelligitur cõcessum sine læsione alterius. ℣. de of. ord. licet. & ℣. de vsu pal. ex tuarum. & ℣. de eccle. ædicum dicat Apostolus. & c. ad audientiam 2. & C. de inoffi. testa. si quando. argu. ℣. eodem. patentibus.

† Tripolitan.

b ¶ *Inconsulto.* Sic licet lex concedat libertatẽ seruo vindicanti necẽ dñi, à iudice tñ danda est. C. pro qui. cau. ser. accip. præmi. di. l. l.

† Cap. 3. eo. tit. in 4. cõpilatione.

† Interdictum generale quid dicatur, tradit Nicolaus Plomi⁹ tract. de interdicto. & Couarruuias in c. alma mater de sent. exc. lib. 6. in 2. par. relectio ne. §. 1. circa fin.

¶ *Glo. seq. recit. signando contrarium decre. cũ venissent.*

c ¶ *In possessione.*] quãnumquam habuerunt: & hoc ideo, quia nemo sua auctoritate rẽ suam accipere debet. C. vnde vi, si quis in tãta. & 16. q. 6. placuit. & C. de acquir. pos. improba possessio. ff. de acqui. pos. ff. ex stipulatione. secus si possessionem habuisset ℣. de restitu. spol. cum venissent.

d ¶ *Indulgentiã.*] Si de duabus seruitutib⁹ altera remittatur, alia remanet in suo statu. ff. de ser. vrb. pdio. si domus tua. & supra, de vsu pal. ex tuarum. & ℣. de eccle. ædicum dicat Apostolus. & c. ad audientiam 2. & C. de inoffi. testa. si quando. argu. ℣. eodem. patentibus.

b ¶ *Inconsulto.* Sic licet lex concedat libertatẽ seruo vindicanti necẽ dñi, à iudice tñ danda est. C. pro qui. cau. ser. accip. præmi. di. l. l.

¶ *Glo. seq. recit. signando contrarium decre. cũ venissent.*

c ¶ *In possessione.*] quãnumquam habuerunt: & hoc ideo, quia nemo sua auctoritate rẽ suam accipere debet. C. vnde vi, si quis in tãta. & 16. q. 6. placuit. & C. de acquir. pos. improba possessio. ff. de acqui. pos. ff. ex stipulatione. secus si possessionem habuisset ℣. de restitu. spol. cum venissent.

d ¶ *Indulgentiã.*] Si de duabus seruitutib⁹ altera remittatur, alia remanet in suo statu. ff. de ser. vrb. pdio. si domus tua. & supra, de vsu pal. ex tuarum. ita hic. Nec huiusmodi generali concessione cõceditur qđ specialiter non fuisset concessurus. ff. de pecul. qui peculij. ff. de pig. deniq; 3. & 1. obligatione. & ℣. de elect. ecclesia vestra, ibi: neq; enim, & c. C. de inoff. testa. si quando. Ber.

tineatur[a] expressum, suo episcopo inconsulto[b], in possessione[c] ipsarum eis non est licitum intro ire: quia per indulgentiam[d] huiusmodi, episcopali iuri non credimus derogari.

¶ Idem episcopo & capitulo Tripol. †

¶ *Si eis propter cuius delictum positum est interdictum, illud non seruat, alij nihilominus seruare tenentur: secus si ille non seruat in cuius fauorem latum fuit.*

CAP. XX.

PEtitis[1] per sedem Apostolicam edoceri, vtrum cum propter Hospitalarios, vel Templarios ciuitas vestra generali † supponitur interdicto, eisdẽ nõ seruãtibus, vos illud teneamini obseruare? Ad quod duximus respondendum, quòd illorum excessus vobis non præbet licẽtiam excedendi. ¶ Sed si præfati Hospitalarij, vel Templarij priuilegiorum suorum suorũ fines excesserint, violãdo temere interdictũ, quod pro eis fuerat promulgatũ: nec videantur de aliorum fletu ridere[e], vos in pœnã præsumptionis eorũ, quãdiu[f] ipsi violauerint interdictum, de nostra licentia celebretis[g].

¶ Idem.

¶ *Priuilegium concessum monasterio, vt eius monachi excommunicari non possint, intelligitur de monachis existentibus in monasterio. vel in ecclesijs sibi subiectis vtroque iure. hoc dicit. Et est casus quotidianus.*

CAP. XXI.

QVoniam † per confessionem constat partis aduersæ, q̃ Nepesinus † episcopus ius episcopale percipit in ecclesia Sancti Blasij † de Flageñ. credimus, quòd nõ obstante illo capitulo priuilegij, quod monasterio est indultum, vt nullus episcopus ecclesias vtroque iure[h] illi subiectas interdicto supponere, vel monachum seu clericum eiusdem monasterij synodare[i] vel excommunicare præsumat, præfatus episcopus possit interdicere dictam ecclesiam, & excommunicare monachum, seu clericum vestrum ad eius regimen deputatum, cum alterutrum de iure fuerit faciẽdum: quoniam illud capitulum intelligendum esse videtur de monachis aut clericis in ipso monasterio permanentibus[k], vel ad ecclesias destinatis, vtroque † iure sibi subiectas.

¶ Idem Londoneñ. † archiepiscopo Apostolicæ sedis legato.

¶ *Episcopus remittens alicui ecclesiæ decimas episcopales indefinite, remisisse videtur non solum præteritas, sed & futuras. Et est casus notabilis.*

CAP. XXII.

QVia † circa: & infra. ¶ Quæsiuisti, vtrum monachi

† Cap. 4. eo. tit. in 4. cõpilatione.

† Aliàs Nepesin⁹, sed ex manuscriptis reposità est Nepesinus.

† Aliàs Basilii de Flagen. aliàs. Flaian.

† Londin.

† Cap. 5. eo. tit. in 4. cõpilatione.

Nota q̃ concessio simpliciter & indefinite facta respicit etiã tẽpora futura, & generaliter intelligitur: Et sic est hic arg. q̃ indefinita æquipollet vniuersali. Item qui nihil excepit & potuit, totũ ius suũ intelligitur alienasse. Item in beneficiis plenissima debet fieri interpretatio. Item vna res nõ debet diuerso iure censeri. Itẽ arg. q̃ priuilegium extenditur ad futurum.

a ¶ *Episcopalibus.*] de quibus loquuntur canones. 12. q. 2. vobis & cap. concesso.

b ¶ *Sedũ canonicas sanctiones*] puta, de pœnsu capituli. 12. q. 2. vobis. sine exceptione. & supra, de his quæ fiunt à præla. sine cõsensu cap. cũ nos. nec in enorme detrimentum facta sue rit, quia per hoc posset reuocari. ℣. de dona. Apostolicæ.

† De indefinita locutione seu positiõe, an & quãdo æquipolleat vniuersali præter doctores hic, vide plene per Couarruuiam lib. 1. varia. resolut. c. 13.

c ¶ *Indefinite.*] Arg. q̃ indefinita, æquipollet vniuersali. 19. distin. si Romanorum.

d ¶ *Nihil exceperit.*] sic ℣. de iure patron. ex litteris.

e ¶ *Beneficiis.*] Simi. ℣. de don. pastoralis. & c. cum dilectus in fi. & ℣. de verbo. signi. olim. ff. de cõstit. prin. l. vltima.

† Idem scilicet Innocentius iij. in concilio generali Lat. cap. 5. & cap. 6. eo. tit. in 4. compilatio.

¶ *Glo. seq. arg. in brocard. alle. 4. iura in contrariũ alleg. 6. & soluit.*

f ¶ *Sed futuri.*] Arg. q̃ in priuilegiis verbum generale & indefinite prolatum ad futurum extenditur. 12. q. 2. cognouimus. & ℣. de deci. ex parte. & C. quæ res pig. obl. posſl. vlt. ff. de seruit. verb. præd. si seruius 1 Ar. ptra. ℣. de cen. quanto. & ℣. de deci. cũ in tua. & ℣. eod. cum capella. ff. de contrahen. emp. in lege. & l. Rutilia Polla. ff. de dam. infec. dãni. §. si is qui. Sed ideo contra dantem fit interpretatio, ne excogi tata fraude suæ obuiet libertati. 16. q. 2. c. 1. C. de don. si quis argẽtum. §. vlt. secus vbi certa verba ponuntur, in eo casu non extẽditur ad alia: sed ita seruandum est priuilegium, quatenus tenor priuilegij se extendit. ℣. eo. porro. & c. recepimus. sed vbi verbum generale ponitur, ad omnia appellatiua extenditur: sic ℣. de deci. ex multiplici. Si autem æque potest retorqueri ad ius commune sicut ad priuilegium, potius vt interpretatio facienda secũdum ius quàm secundum priuilegium. ℣. de cosue. cum dilectus. & vt nemini fit onerosa, arg. ℣. de testi. cum tu. vt non fit captiosa. ff. de regul. iur. quotiens. & contra illum potius interpretatio debet fieri qui potuit legem apertius dicere. ff. de pact. veteribus. & ff. de con trahen. emp. Labeo. & vt fiat secundum communem modum loquendi. ℣. de spon. ex litteris. nam consuetudo interpretatur vocem. ℣. de verb. sig. abbate. & semper in tutiorem partem fit interpretatio. ℣. de spon. iuuenis. ℣. de reg. iur. c. 2. si enim neutra esset tutior, in benigniorem. 9. distin. c. vlti. ff. de reb. dub. cum in testamento. Ioan.

Omnium sanctorum, priuilegium prædecessoris tui super episcopalibus[a] decimis retinẽdis indultum, extendere valeãt ad possessiones acquisitas, & postmodum acquirendas? ¶ Super quo tale damus respõsum, quòd si decimarum illarum remissio facta extitit secundum canonicas[b] sanctiones, prædecessor tuus indefinite[c] † decimas episcopales monasterio remittendo (cum nihil excepe rit[d], & poterit excepisse: ac in beneficiis[e] plenissima sit interpretatio adhibẽda: nec debeat vna eadẽque substantia diuerso iure censeri) intellexisse videtur non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri[f].

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Ponit concilium ordinem quatuor paro chialium sedium, vsque ibi: Seruata. vbi ponit tria priuilegia ipsarum. Primũ quia dant pallium. Secundum ibi: Dominicæ, quia ante se crucem deferri faciunt, prætorquam in casibus hic exceptis. Tertium ibi: in omnibus, quia ad ipsos appellatur, & in hoc protestatur ibi: saluis.*

CAP. XXIII.

ANtiqua † Patriarchalium sedium priuilegia renouantes[g], sancta vniuersali synodo approbãte sancimus, vt post Romanam Ecclesiam (quæ disponente Domino, super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, vt potemater vniuersorum Christi fidelium & magistra) Constantinopolitana primum, Alexandrina[h] secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineant: Seruata cuilibet propria dignitate: ita quòd postquam antistites earum à Romano Pontifice receperint pallium (quod est plenitudinis † officij pontificalis insigne) præstito sibi fidelitatis & obedientiæ[i] iuramento, licenter & ipsi suis suffraganeis pallium largiantur: recipientes pro se professionem[k] canonicam, & pro Romana Ecclesia sponsionem obedientiæ ab eisdem. ¶ Dominicæ † vero Crucis vexillum ante se faciant vbique deferri[l]: nisi in vrbe Romana: & vbicũque summus Pontifex præsens extiterit: aut eius legatus vtẽs insigniis Apostolicæ dignitatis. ¶ In omnibus autem, prouinciis eorundem iurisdictiõi subiectis, ad eos cũ necesse fuerit, ꝓuocetur: Saluis appellatiõibus ad sedẽ Apostolicã interpositis: quibus est ab omnibus[m] humiliter deferẽdũ.

¶ Idem † in eodem.

¶ *Priuilegium religiosis concessum, vt possint sepelire confratres suos tempore interdicti, intelligitur de illis confratribus qui licet maneant in seculo, obtulerunt*

Nota q̃ dominus Papa est iudex ordinarius singulorũ. Itẽ pallium est signũ plenitudinis potestatis pastoralis officij. Itẽ suffraganei tenẽtur præstare iuramẽtũ obedientiæ & reuerentiæ Patiarchę. Item minor iudex non potest exercere iurisdictiõem suam præsente maiori. Item ad Patriarcham põt appellari omissis mediis, & hoc intelligẽ de his, qui sunt eius iurisdictioni subiecti. Item omissis omnibus prædictorit. & vsu pallii. mediis potest appellari ad Papam.

† Vide c. cum sis. Item.

g ¶ *Renouantes,*] 22. dist. renouantes.

¶ *Glo. seq. recitetur per contrariũ de decr. cognoscentes, & c. soluit, q̃ illud regulare casualiter fallit, et ponit et exponit versus, per quos sex casus comprehendit.*

† Vide clement. vlt. tit. de priuileg.

h ¶ *Alexandrina secundum.*] scilicet post Cõstantinopolitanam, & Cõstãtinopolitana prima, scilicet post Romanam. olim vero Alexãdrina fuit prima post Romanam: vt 22. dist. renouãtes. & sic priuata fuit iure suo fine culpa, quod esse nõ debet regulariter. ℣. de consti. cognoscentes. & ℣. de eo qui cogno. consan. vxo. suæ. discretionem. & c. vlt. & 16. q. vlti. inuentum. & 56. dist. satis peruersum. hoc tamen non fit fine causa. ℣. vt lite nõ cõte. quoniam. §. 2. quod fit pluribus

† Idem, si licet Innocentius iij. in eodẽ cõcilio Lateran. c. 57. & ca. 7. eo. tit. in 4. cõpila.

modis. Vnde versus.

Paupertas, odium, vitium, fauor, & scelus, ordo,
Personas spoliant, & loca iure suo.

2 De hoc articulo vide concilium Trident. citatum in c. sicut vnire. supra de excessibus prælat. & late ibidem per doctores.

Vnde pp paupertatẽ vniuntur 2 duæ ecclesiæ, vt vnus sit sacerdos vtriusque. 10. q. 3. vnico. cũ vtraq; consueuit suũ habere proprium. Propter odium, vt 70. dist. neminem. 16. q. 7. decernimus. Propter vitium, vt ℣. de cle. ægro. tua. Propter fauorem, vt hic, & 22. dist. renouantes. Et pp vim seu fauorẽ cõsecrationis. 14. q. 6. comperimus. Quãdoq; etiã fauore religionis. ℣. de eccles. ædifi. ad audientiã. Propter scelus etiã puniunt illi, q̃ nõ peccauerũt. 25. q. 2. ita nos. Propter ordinẽ priuatur dñs seruo suo. 54. dist. ex antiqs. & c. frequẽs. Quandoque pp defectum sacramenti. 34. dist. si cuius. & c. lector.

i ¶ *Fidelitatis & obedientiæ.*] Sic ergo Patriarchæ, & illi qui nullo medio subsunt domino Papæ, iurant ei fidelitatem & obedientiã vt hic dĩ, & ℣. de iureiu. ego N. fic & suffraganei suo metropolitano obedientiam, & reuerentiam præstare debent, secundũ quòd isti præstant Papæ. ℣. de ma. & obe. c. dilecti.

k ¶ *Professionem.*] i. obedientiam & reuerentiam. ℣. de simo. ne Dei ecclesia. ad quam non tenentur exempti episcopo diœcesano, cũ illud sit contrarium libertati. ℣. eod. cum olim. 2. in fi. Ber.

¶ *Glo. seq. arguit & signat contrarium.*

l ¶ *Nisi in vrbe.*] Arg. q̃ minor non potest exercere iurisdictionem præsente maiore. 21. dist. denique. & 93. dist. presbyter. ff. de offi. pro cons. l. vlt. ℣ & ℣. de offi. lega. volentes. Arg. contra. 95. dist. ecce. & 11. q. 1. peruenit. C. de dona. in hac sacratissima.

2 Proconsul portam Romę ingressus de ponit Imperiũ. Io. And.

m ¶ *Ab omnibus.*] hoc est priuilegium Apostolicæ sedis, vt omissis omnibus possit appellari ad ipsum: vt hic innuit. & 2. q. 6. Romanã. Sic etiã intelligitur quod dicit imperator, q̃ habet similia pri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Tamen ta li priuilegio non vti tur imperator. ff. de appell. imperatores. Ioan. And.

uilegia cum Romana ecclesia 1. in Auth.de eccles.ti.in princ.col. 9.& 65.dist.mos antiquus.

VT *priuilegia.*] Diuiditur vt in rubro.Sc̃a pars:ibi,*Illud.*Abb.

CASVS.Romana ecclesia quibusdã regularibus concessit quædã priuilegia, sed quia ipsi fines priuilegiorũ suorum excedebant,ea minus bene intelligentes, Papa ea in concilio generali declarat qualiter sint intelligenda,ne illa pertrahãt ad abusum:quia priuilegiũ meretamittere, q̃ permissa sibi abutitur potestate.Secũdo ponit verba priuilegiorum. Cõcessum est ab ecclesia Romana quibusdam regularibus,scilicet Templariis,& Hospitalariis, vt his, qui fraternitatẽ eorũ assumpserint,non negetur ecclesiastica sepultura,nisi sint excõicati, vel nominatim in terdicti: Si forte ecclesiæ ad quas ptinẽt, fuerint interdictæ, ipsos quoque cõfratres quos ecclesiarũ Prælati apud ecclesias suas non permiserit sepeliri, ipsi ad ecclesias tuas deferant tumulandos, nisi excõicati vel nominatim fuerint interdicti: Suos quoque confratres , quos ecclesiarũ Prælati apud ecclesias suas nõ permiserint sepeliri,nisi excõmunicati, vel interdicti fuerint nominatim,ipsi ad ecclesias suas deferãt tumulandos. Hoc autẽ de illis cõfratribus intelligimus,qui vel adhuc manentes in seculo eorũ ordini sunt oblati†, mutato [c] habitu seculari : vel eis, qui bona sua dederãt inter viuos, retẽto sibi (quandiu in hoc seculo vixerint) vsufructu : qui tamen sepeliantur apud ipsorum regularium, vel aliorum non interdictas ecclesias, in quibus elegerint sepulturam : ne si de quibuslibet ipsorum fraternitatem assumentibus fuerit intellectum, pro duobus [d], aut tribus denariis annuatim sibi collatis, dissoluatur pariter & vilescat ecclesiastica disciplina:certam tamen & ipsi remissionem obtineãt ab Apostolica sibi sede concessam.¶Illud etiã,quod huiusmodi regularibus est indultum , vt si qui fratrum suorum,qui ab eis missi fuerint ad recipiendas fraternitates siue collectas , inquamlibet ciuitatem, castellum vel vicum aduenerint , si forte locus ille à diuinis officiis sit interdictus,in eorum iucundo aduentu semel in anno [e] aperiãtur ecclesiæ,vt ex clusis excommunicatis, diuina ibi officia celebrẽtur:Sic intelligi volumus,quòd in eadẽ ciuitate,aut castro , aut vila vna tantũ ecclesia eiusdẽ ordinis,fratribus semel(vt dictũ est) aperiatur in anno : Quia licet plurater [f] dictũ sit,quòd in eorum iucundo aduentu ecclesiæ aperiantur nõ tamen ad ecclesias eiusdem loci diuisim,sed prædictorum locorum coniunctim sano referendum est intellectu:ne si hoc modo singulas eiusdem loci visitarem ecclesias , nimium vilipendi contingeret sententiam interdicti. Qui vero contra declarationes prædictas quicquã sibi vsurpare præsumpserint, graui subiaceant vltioni.

† Oblati,q̃ dicãtur,tradit copios. Couarruuias in c.alma mater. de sent. excom. lib.6. in 2.par relect.in.§. circa finem.

¶Idem † in eodem.

¶Tempore generalis interdicti , episcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiles interdicti,clam celebrare possunt:& hodie istud non est priuilegium episcoporum,sed ius commune , vt in c.fi.de sen.excom.in 6.& ibi plene habetur , an & quando, & qualiter possit celebrari tempore interdicti.

CAP. XXV.

QVod† nõnullis est religiosis indultum , in fauoré ad aliquam ciuitatem,castellũ vel vicũ aduenerint,si forte locus ille à diuinis fuerit interdictus, in eorum aduentu semel in anno aperiãtur ecclesiæ,vt exclusis excõicatis & interdictis.diuina officia celebrentur:Verba illa, aperiãtur ecclesiæ semel in anno,sic debent intelligi,vt vna tantũ ecclesia eiusdem loci semel in anno aperiatur:quia licet dictum sit pluraliter, aperiantur ecclesiæ,nõ tũ de qualibet ecclesia eiusdẽ loci intelligendũ est: ne si hoc modo intelligeretur , nimium vilipendi cõtingeret sententiã interdicti:qui vero ptra istas declarationes quicqua sibi vsurpare psumpserint,graui subiaceãt vltioni.Nota q̃ priuilegiũ meretur amittere,qui permissa sibi abutitur potestate.Item aliquis habet habitũ monachalem,non tñ est monachus. Item vilescere non debet ecclesiastica disciplina,Item pluralis locutio exponitur de vno.

a ¶*Intellecta.*] Qui malitiose priuilegium principis interpretatur , infamis efficitur.C.de legi.& constit.l.2.

b ¶*Non negetur.*]Ex hoc loco patet,q̃ tẽpore interdicti denegatur ecclesiastica sepultura,ex quo per priuilegium istis conceditur.5.eod.cum & plantare.§.quòd si 2.Bernar.

c ¶*Mutato habitu seculari.*]Ita q̃ habitus illos destinguat ab habitu seculari,licet ex toto non habeant habitum monachalem.arg. 33. q.5. quod Deo pari, & talis largo modo ec clesiastica persona censetur. 28. q.1. vt lex. & 12.q.1.duo

¶*Glossa sequens quærit, arguit,& soluit.*

d ¶*Pro duobus.*] Quid si medietatem bonorũ darent,nunquid dicẽdi sunt fratres?nõ, nisi maiorem partem.arg.ff.de contrah.emp.in modicis.quod nõ credo,etiã si darem totum,dum tñ nõ se reddant:quia res, & non persona,sunt accessoriæ.Ber.

¶*Glo.seq.recit.per q. an relaxetur iterdictũ,&c. & ponit duas opi.Secundoquærit,arg.pro.soluit contrarium.Tertio quærit,arg.pro,& remittit.*

e ¶*Semel in anno.*] Sic patet, q̃ in ecclesia interdicta celebratur , & canonice:quia tunc de speciali priuilegio relaxatum est interdictũ, non sublatum:vnde idẽ interdictum manet, nõ nouũm creatur.arg. ff. de preca.sed si manente.& 24. q. 1. Achatius. & 12. dist. præceptis. Sed vr̃ potius vt dicit Vincent. q̃ interdictũ non relaxetur 3, sed in ecclesia interdicta celebretur de licentia Papæ. 3. eo. petitlis in fi. nec tunc committitur contra interdictum.Sic aliquis potest prædicare & loqui excommunicatis, de his quæ pertinent ad correctionẽ eorum , nec incidit in excommunicationem , j.de sent.excõ.c.respondeo.& c.cum voluntate. in princ. & semel tantũ in anno hoc eis licet,& non pluries , vt hic patet.Sed si cẽtum annos stetissent,q̃ non venissent ad ecclesiam istã, quæ sæpe fuit interdicta,nunquid præscribitur contra illos:Videtur q̃ sic. supra eodem,accedentibus,vbi isti Tẽplarij perdunt istud priuilegium, quia non sunt vsi isto spatio xl. ann.arg.ff.de nudi. l. 1. Sed contra 4 credo in casu isto , quia non nocet eis.Sed nunquid de auctoritate episcopi posset aliquis celebrare in ecclesia interdicta ab episcopo : Videtur quòd sic,eadem ratione.De hoc dixi supra,de appellat.ad hæc.

¶*Glo.seq.net.quòd nõ semp plura, & c.signat conarariũ, & remittit.*

f ¶*Pluraliter.*] Net. q̃ pluralis locutio non semper infert suas singulares 5. sic 1.dist.omnes leges. sic 3. de appell.significauit. 3. de præben.cum iamdudum.sic. 2. q. 1.in primis.ibi,alij accusatores.ff.de condi.& demonstrationib.falsa.§.si quis legauerit. & ff. de statu homi.summa.Arg.ptra.3.de rescrip.olim.De hoc plura argumenta inuenies 3.de rescrip.cap.fecundo.

Vod nonnullis.] Diuiditur, quia primo ponit priuilegium: Secundo ponit exceptionem:ibi, *Nisi*.Tertio denuntiationem:ibi:*Verum*.& hoc cap.nihil hodie habet.

CASVS.

CASVS.Quibusdam regularibus concessum est,vt cum commune terræ fuerit interdictũ,diuina possint officia celebrare ianuis clausis,& voce suppressa,& nõ pulsatis campanis, exclusis excõicatis & interdictis,in fauore pontificalis officij cõcilium extẽdit hoc ad eos,nisi eis expresse fuerit inhibitũ:verumtũ hoc illis cõceditur,qui causam aliquam non præstiterint interdicto.nec aliquam fraudẽ ingesserint , cũ tale cõpendium ad iniquum dispendiũ trahi non debeat.Nota,q̃ occasio iuris ad iniquũ dispẽdiũ trahi nõ debet.

a ¶*Commune terræ interdictum.*] Interpretatiõem huius verbi habes. j. de verb. sig.cum in partibus.

¶*Glo.seq.in princ. & fi. duplicater exp.illud, quã dog.,in medio q̃st. et sol.*

† Hæc duo verba: doli vel, desunt in antiquioribus codicibus Gregorianis, & in omnibus Vaticanis: sunt tamen in concilio, & in recentioribꝰ excẽplaribus.

b ¶*Quandoque.*] Per hoc vr̃ q̃ sæpius possit quàm semel in anno,vt sit priuilegiũ eorum maius quã priuilegium præcedentis cap.sed diuersa sũt priuilegia epi scoporum & illorũ:hoc enim intelligitur de ecclesiis sibi subiectis,sed præcedens in ecclesia vna tantũ semel in anno celebrare possũt. & expone,quãdoq;, idest, q̃ncunque. Vel dic , q̃ cum illud priuilegium generale sit in parochia alterius epi poterit eps celebrare sicut in sua,si alius eps hoc permiserit.Sed nunquid canonici possũt interesse cũ epo? nõ:ita q̃ celebret principaliter cum ipso more solito, licet interim vt audiant.sicut alij extranei,qui non sunt interdicti : cũ ipsi canonici non habeant priuilegium, ne per hoc vilescat rigor. 3. cap.prox.vel potest exponi,quandoque,id est,non semper,quia si ex tali celebratione oriretur scandalũ,non deberent semper celebrare,sed aliquando ita quòd non esset scandalum.

† De ordine Cluniacen. eius origine & antiquitate,vide Cassanẽũ in catalogo gloriæ mundi par.4.cõsideratione 31. & 55. adde. Oldradum cõsil.204. & Bellametã

¶*Gl.seq.reci. per q. & ponit op.quam reprobat.*

c ¶*Causam.*]per hoc dicunt quidam,quod illi qui non deliquerunt,nec aliquam causam dederũt,vt poneretur interdictũ , licet forte in loco interdicto interesse nõ debeant diuinis cum illis, q̃ priuilegium habent,tñ extra terrã illã bene possunt audire diuina,& percipere sacramenta.Credo q̃ non debeant admitti ad ali qua officia vel sacramenta,vt ipsi per hoc citius inducant ad satisfaciendum,& vt sententia magis timeatur:quia qui suspensus vel interdictus est in vna ecclesia,in omnibus est interdict? vel suspẽsus.hoc expresse dr̃ in tex.& in gl.4.q.5.quisquis.& arg.bonum ad hoc j.de pœnit.& remiss.quod in te.vbi de hoc not.in fi.Ber.

d ¶*Iniquum.*] Nota occasionem iuris ad iniquum dispendiũ trahi non debere.C.de vsucap.pro empto. eum qui.sic de translatione corporalia.à contrario sensu.& 45.dist.licet.2.

Vanto.]Priuilegiati,q̃ excõicari nõ possũt ab ordinariis nõ debẽt excõicari etiã indirecte. hoc dicit specialiter. In prima ponitur quæstio:In secunda prouisio:ibi,*Nolentes*.Abbas.

CASVS.Abbas & conuentus ordinis Cluniacen.sunt exempti: vñ cum epi & archiepi in quorũ diœcesi.commorantur,eos excõicare vel interdicere non possint,in eos,qui molũt in molẽdinis eorum,vel coquunt panem in furnis ipsorum : & qui vendendo vel emendo,aut aliàs eis cõicant, excõicatiõis & interdicti sententias proferunt,& sic non vim & potestatem priuilegiorũ Apostolicæ sedis sed fola verba seruãtes,monachos dicti ordinis quodãmodo excõicant,dum eis alios cõicare nõ sinunt:& sic quãtum ad hoc Iudæorum iudicio iudicantur:& qui cõicant illis,maiorem excõicationem incurrunt, q̃ qui excommunicatis participant,propter quod monachi Cluniacen.de pdictis Prælatis grauiter Domino Papæ sunt conquesti:vnde mandat vniuersis & singulis prædictorum , quatenus sententias in fraudem priuilegiorum Apostolicæ sedis decætero non ferant:quia si super hoc ad ipsum querela perueuerit,promulgatores talium sententiam scueritate debita castigabit.No.q̃ non tantũ verba,sed vim & potestatem priuilegiorum legis & canonis,seruare debemus.Ité fraus legi vel canoni fieri non debet:quia nihilominus incidit in legem.

¶*Gl.seq.allegmulta iura,q̃ mens præponderet verbis,exponit litteram,& arg.contra ciuitates,&c.et fi.ipsius, & gl. vlt.reci.per q.*

e ¶*Sola verba.*] Et male certe:quia cõsiderãda est mẽs potius, quã verba:nam verba deseruiunt intentioni, & nõ econuerso.j.de ver.sig. intelligentia. & 1. q. 1. Marcion. & ff.de legi. & senatusco.scire leges. & potior est mens q̃ verbum docentis. ff. de supel.leg.l. Labeo.in fi.& arg.ff.de fun. instr. l.cum de lanionis.§. asi j. nam.in fi.Et in testamẽ C. de legito.confideratur potius bus. vbi de mẽs testantis q̃ verba. ff.de leg. 1. l. penult. Et in q̃ractib⁹ potius ispi citur voluntas q̃ verba C.quę res pig.obl. non posl.penul.& vlt.& nõ tũ verba edicti seruãda sunt,immo snia potius. ff.de leg.& sena.ptra legem. Hic non seruabãt vim & potestatem verborum,vt vi. quia indirecte videbantur excõicari,ex quo subtrahebatur cõio aliorum,sic Iudæi excõicant.3.de vsu. post miserabilem. &c. quanto.& 3.de Iudæ.Iudæi.& c.ad hæc. & c. si Iudæos.in fi.& sic indirecte.faciebãt ptra priuilegia Papæ:vñ pcipitur,q̃ decætero hoc nõ faciant:vbi autem res dubia esset,potius seruanda sunt verba edicti.ff.de exerci.l.1.§.si is qui.Et est decre.istã ptra ciuitates,quæ q̃ que cõsimilia faciũt cõtra ecclesiasticas personas:& sic violãt ecclesiasticam libertatẽ.& tales sententiæ non valebant,nec timendæ erant,sed quo ad factum tãtum refertur. quia cõtra priuilegia Papæ.3.de excel.Præla.cum ad quorundam.

† Idem arg. ex decret. 1. penit. & remiss. quod in te. vbi de hoc.13. glos. & patet in concilio Viennensi. de sepulturis. eos qui. Ioan.And.

† Pro intellectu huius textus vide tradita per Bartolum & alios recentiores in l. nõ dubiũ. clarãt quid sit facere cõtra legẽ. & facere in fraudem legis & cõmittere in legẽ.

f ¶*Quodammodo.*] quasi diceret non vere excõicabant illos , sed subtrahebant alios ab eorum cõione,& ideo excõicati videbãtur quia excõicatio 1 est à fraterna societate separatio.3.q.4.Engeltrudam.& sic quodammodo excommunicabunt eos.Ber.

g ¶*Iudicio Iudæorum.*]In hoc videtur iudicari Iudæorum iudicio quia cum ecclesia excõicare Iudęos 2 nõ possit,quia nihil ad nos de his qui foris sunt.2.q.1.multi.q̃nque excõicãtur Christiani; cõicantes eis,vt 3.dictum est:ita isti cum nõ possent istos excõicare propter priuilegium,excommunicabant communicantes eis.

† De materia huius cap. vide c. alma mater. de sent. excom. lib.6.adde Nauarrum in Manuali c. 27.tit. d interdicto, & Syluest. in summa. verbo: interdictum 5.

† Innocentius iii.1 cõcilio Lateranẽ.c.58.& c.8.eod.tit. in 4. compilatione.

h ¶*Maiorem excommunicationem.*]Qui eñ participat excõicatis, excõicatus est minori excõicatione.11. q. 3.cum excõicato.& 3.de excep.à nobis.Sed isti qui participant istis monachis in prædictis erant excõicati excõicatione maiori.& ita maiorem excõicationem incurrebant,quam alias participando excommunicatis.

¶*Gl.se.fortificat tex.& ponit exponit quatuor modos fraudãdi legẽ.*

i ¶*In fraudem.*] Et sic patet,q̃ si non possunt illos excõicare, nihil facere debent,per q̃d ad idẽ redeãt:quia si denegatur eis vna via denegata intelligit & alia.3.de pcu.tuæ.Sic ergo isti i fraudẽ priuilegiorũ nõ sunt excõicandi.sicut nec in fraudẽ canonis aliquid faciẽdũ est.3.de cõcef.præben.cõstitutus.nec in fraudẽ legis.ff.ad Maced.l.4.§.is autẽ. Vñ nota,q̃ quatuor 3 modis fit fraus leg. siue canoni : De psona ad psonã:vt si vxor velit donare viro,vel eõuerso,cũ nõ possit.3.de dona.inter vir & vxo.c.vl.& supponit aliã psonã cui donat,nõ valet donatio.ff.de don.inter vir.& vxo. hæc ratio.§.non tñ,46.dist.sicut non suo.De re ad rem:prohibitũ est ne filiofamilias pecunia mutuetur,si tũ aliquid in fraudem factũ in repetitio fuerit,puta,dedisti frumentũ,vel aliud cõsimile,quod venderet,vt ne c. canopecuniã haberet,fraus fit legi.ff.ad senatusco.Macedo.sed Iulianus.§.mutui.alias incipit,Ité si filius.& l.4.§.& in vsura.14.q.3.plerique.& 1.q.1.sunt nonnulli.De q̃ractu ad q̃ractum:vt puta vxor

1 Vide B. Thomã in quæstio.additis ad 3. par. q. 21. arti. 1. vbi agit de excommunicationis diffinitione.

2 Vide Zanchinũ tract. de hæret. c. 36. & Marquardum tract. de Iudæis. par. 2. cap.5.

i Quot modis hat fraꝰ legi. præter glosã & doctores hic, vide Baldũ in l.non dubium. C. de legibus. & late per Anratio.§.non tñ,46.dist.sicut non suo.De re ad rem:prohibitũ est chatanum in repetitio num statuta supra de cõstit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non potest donare viro, vt dictum est, vult ei vendere, vt sic hoc modo possit donare: nō valet. ff. de dona. inter vir. & vxo. si spōsus. §. circa. sic 16. q. 3. si sacerdotes. Item de contractu ad cōtractū, alio tñ modo quàm supra, vt cū multer pro alio fideiubere nō possit, principalem se facit debitricem: hoc non valet: quia fecit in fraudem legis. ff. ad senatusc̄on. Velle. quamuis. §. si cum essem. Et sic patet, q̄ qui fecit in fraudem legis, contra ipsam legem vī facere. ff. de legi. contra legem, & l. seq. vnde tales sententiæ veritate non tenebant: vt hic patet. quia Papa non mādauit eos absolui. Ber.

† De materia huius cap. vide late per Conarruuiam in practicis quæstionibus c. 32.

† De voce, forisfactis, eiusque significatione præter glossam hic vide notata in c. ad audientiā. de præscriptio.

EX *parte.*] Istud cap. habet varios stellectus, & potest sic summari: Sola assumptio vel reassumptio tonsuræ post delictum commissum, non facit delinquentē haberi pro clerico. vel sic: Si post clericatum assumptum immiscuit se clericę enormitatibus, & diu i illis perseuerauerit dimissis habitu & tonsura, & in delicto deprehenditur, non poterit se defendere pro clerico, quo minus puniatur p̄ secularem iudicem. & iste intellectus est aliquantulum periculosus, sed potest procedere secundū vnam opinionem, de qua in c. perpendimus. de sent. excom. Diuiditur. In prima em̄ parte ponitur querela. In secunda prouisio. Secunda: ibi, *Nec igitur.* Abb. CASVS. In districtu reginæ Anglorum erāt quidam litterati, quos nec habitus nec tōsura clericos ostendit: sed cum ipsi deprehēdunt in aliquibus maleficiis, vt iurisdictionem reginæ deludant, & pœnā debitā pro delictis eua dant, resumunt tonsuram abiectam, & habitum clericalem, qui antea pro laicis ab omnibus habebantur. Regina significauit hoc dño Papæ: Rndet ei papa, q̄ si suam iurisdictionem in huiusmodi delinquentes exercuerit, qui sine tōsura & habitu in delictis sue rint deprehensi, æquanimiter sustinebit: cum malitiis hominum non sit indulgendum, nec tonsura nec habitu sic resumpto, ipsorum malitia foueri debeat. Nota, q̄ qui tonsura & habitu dimissis in delictis deprehenduntur, amittunt priuilegium clericale, & possunt puniri sine pœna excommunicationis. Item malitiis hominum non est indulgendum, sed potius obuiandum.

† Reliquæ partes huius decreti lis supra de magistris, & ne clerici vel monachi, c. super specula.

a ¶*Foris factis.*] id est maleficiis, simile verbum habes ī. de præscrip. ad audientiam.

¶*Glossa sequens signat contraria: quia delictum vel secularis habitus non tollit priuilegium. soluit.*

b ¶*In delicto fuerint deprehensi.*] Sed vī contra, q̄ licet clerici in delictis fuerint deprehensi, nō tñ capi vel detineri possunt sine licentia Prælatorum suorum, nec puniri præter pœnam excommunicationis.] de sent excom. vt famæ. Item cōtra vī ī. de sen. excō. si vero. & c. in audientia. vbi clericus habet priuilegium, & si fecularitur viuat. ī. de vi. & hone. cle. c. vlt. Dicas, q̄ nō p̄tradicunt illa, quia loquūtur in eo casu, cum certum erat illos esse clericos, vnde semper retinent priuilegium, nisi post trinam admonitionem fuerint incorrigibiles: vt dicit illa decre. in audientia. hic autem loquitur de his, qui per omnia tāquā laici in omnibus & ab omnibus habebantur, vt hic dr̄, & malitiosē assumebāt tonsuram: vel si aliquando fuerant clerici, non cōstabat, & sic ipso facto priuilegio renuntiauerunt clericali: sic ī. d̄ cle. cōiug. c. penult. vnde hic transire, quin promulgatores talium sententiarum seueritate debita castigemus.

¶Idem V. quondam Anglorum reginæ illustri.

¶*Qui in habitu & tonsura & cæteris, vt laici conuersantur, deprehensi in maleficiis se pro clericis non defendunt. Ita communiter summatur.*

CAP. XXVII.

EX † parte tua fuit propositum quòd nonnulli litterati, quos nec habitus nec tonsura clericos profitetur, in terra tuæ iurisdictioni subiecta degentes, cum deprehēduntur in aliquibus forisfactis [a] †, vt iurisdictionē tuā eludant, & debitā pro delictis vltionē euadant, assumunt, seu etiā resumunt tōsurā abiectā, seu habitum clericalē, licet ante pro laicis ab omnibus haberentur. ¶Ne igitur tōsura, vel habitu sic resumpto, malitia foueatur: si tuam iurisdictionē exerceas in huiusmodi deliquentes, qui sine tonsura & habitu in delicto [b] fuerint deprehensi, æquanimiter duximus tolerandum: cum malitiis [c] hominum indulgeri non debeat, sed potius obuiari.

¶Idem.

¶*Parisiis, & in locis vicinis, ius ciuile legi non debet.*

CAP. XXVIII.

SVper † specula: & infra. ¶Sane licet sancta Ecclesia legū secularium non respuat famulatum [d], quæ æquitatis & iustitiæ vestigia imitantur: quia tamen in Francia, & nonnullis prouinciis, laici Romanorum Imperatorum legibus non vtuntur [e] †, & occurrunt raro eccle siasticæ causæ tales, quæ non possint statutis canonicis expediri: vt plenius sacræ paginæ insistatur: & infra. ¶Firmiter interdicimus, & districtius inhibemus, ne Parisius, vel ciuitatibus, seu aliis locis vicinis [f] † quisquam docere vel audire ius ciuile præsumat: Et qui contra fecerit, non solum à causarum patrociniis interim excludatur verumetiam per episcopū loci excommunicationis vinculo innodetur.

¶Idem episcopo Baioceñ. †

¶*Innouatio priuilegiis ius nouum inducit, sed vetus conseruat.*

CAP. XXIX.

QVia intentionis nostræ: & infra. ¶Cum innouatio †, nec ius nouum [g] conferat, nec etiam tollat vetus: te in eo statu esse volumus, in quo tempore impetratæ innouationis dinosceris extitisse. Cæterum nullum per hoc intendimus iuri aliàs eidem monasterio competenti, præiudicium generari.

¶Idem.

¶*Priuilegiati vt vbiq; possint cum altari viatico celebrare, hoc possunt sine licentia Prælatorum.*

nulla poterat fieri admonitio: ideoq; de fraude vel de malitia sua cōmodum reportare non debent, nec incurrunt excommunicationem, qui tales puniunt, vt hic patet: quia in delictis deprehēdebantur, vnde hoc ipso amittebant priuilegium.]. de sen. excom. cum non ab homine. & c. perpendimus 1. Contraria intelligūtur qñ contempto habitu incedūt vt laici, nec de prehēdūtur in delictis. ¶*Malitiis.*] Sic ff. de rei. ven. in fundo. ī. de rescrip. plerunque. & c. fedes. & ī. qui marri. ac cu. poss. significante. B. ¶*Super specula.*] Primo ponit prohibitionis rationem: Secundo prohibitionem: Tertio pœnam cōtra facientibus. Secunda: ibi, *Firmiter.* Tertia: ibi, *Et qui.* Abb. CASVS. Quamuis ec clesia secularium legū non respuat famulatū, quæ imitantur vestigia æquitatis: tū q̄a in Frācia, & in multis prouinciis, laici nō vtuntur legibus Romanorum Im peratorū, & raro eccle siasticæ occurrunt cau sę, q̄ nō possint per canones expediri: vt plenius sacræ pāginæ insistatur, firmiter ,phibet dominus Papa, ne pari sius, vel in ciuitatibus seu aliis locis vicinis, aliquis docere vel audi re ius ciuile præsumat: & qui contra fecerit, à caufarū patrociniis interim excludatur, & p † Baion. episcopum loci excom municetur. Nota, q̄ ecclesia approbat leges, & eis vtitur. Ité magis est insistendum sacræ paginæ, q̄ aliis scientiis. Item. arg. q̄ ratione vicinitatis sentit q̄s cōmodū vel icōmodū. d ¶*Non respuat famulatum.* ī. de no. ope. nun. c. 1. & 10. dist. lege Imperatorum. & cap. fi in ad iutorium.

† Secundum illam decre talē potest hoc intelligi secundū Philib. Ioā. And.

† Quatenus glossa & doctores hic quærunt an omnes subsint Imperatori, vide late per Castanum in catalogo gloriæ mundi par. 6. cōsider. 28. & Couarruuiam in regula peccatum. par. 2.

† Quæ loca dicantur vicina, prænotata hic, vide glossam cū ibi notatis in c. felicis. de pœnis. lib. 6. adde Alexandrū consil. 22. lib. 4.

† Doctores in c. fin. fra de fide instrum. & in c. Albericus. & inc. significauit de testib.

e ¶*Non vtuntur.*] cum tamen ab omnibus debeant obseruari. C. le legib. leges. & l. leges sacratissimæ. & licet ab omnibus de facto non seruentur: quia non subsunt Imperatori: de iure tamen debent subesse, & præcipue istis, quibus prohibentur. 11. q. 1. volumus, & dominus totius mundi est. ff. ad legem. Rho. de precario. & 7. q. 1. in apibus.

¶*Glo. seq. notat quòd ratione vicinitatis, & c. signat contrarium.*

f ¶*Locis vicinis.*] & ita ratione vicinitatis sentit quis commodū vel incommodum. de pœni. dist. 1. sed & cōtinuo. & 44. dist. 5. 1. & ff. de ptra. emp. quod ispe. §. vlt. & 17. q. 4. fi q̄s cōtumax. ar. contra quia lupanaria non infamant castitatem. 32. q. 5. tolerabilius. Ber.

QVia intentionis.] CASVS. Dominus Papa innouauerat priuilegiū cuiusdam monasterij constituti in diœcesi Baioceñ. epūs Baioceñ. dubitauit, vtrū p talē innouationē iuri epali fit derogatū: quæsiuit à dño Papa, an ei piudicaret? Rndet ei Papa, q̄ innouatio ius nouū nō ꝓfert, nec tollit vetus: vñ vult eū esse in eo statu, in quo erat tēpore inouatiōis impetratæ, sed p hoc nō intēdit Papa iuri aliàs cōpetēti eidē monasterio piudiciū generari. Nota, q̄ inouatio priuilegij nihil noui iuris tribuit, nec ius vetus tollit. Ité Papa nō intendit p litteras suas alicui præiudicium generare.

¶*Glo. seq. ponit duo similia, & causam quæ p cōfirmationē accrescit.*

g ¶*Nouum.* Sic patet, q̄ innouatio priuilegij nihil noui confert. fic, ī. de confir. vti. vel inuti. cū dilecta. & ī. eo. ex parte abbatissæ. 12. dist. præceptis. fic 24. q. 1. Achatius. sic per protectionem non diminuitur ius epi. ī. eo. ex parte tua. fic & confirmatio in forma communi obtenta. ī. de concess. præben. quia diuersitatē. Quando que tñ per confirmationem aliquid iuris accrescit, quia trāsactio quæ

quæ erat personalis, per confirmationem fit realis & perpetua: vt ī. de transact. veniens. & c. 1.

IN *his.*] Primo ponit exordium, & facti narrationem: Secundo prouidet, & rationem reddit ibi, *Cum autem.*

CASVS. Fratres Prædicatores & Minores impetrauerunt indulgentiā à dño Papa, vt vbicunque fuerint cū altari viatico valeāt celebrare sine prejudicio iuris parochialis q̄dam Prælati nimis strictē illam indulgentiā interpretantes dicebant, q̄ per illam indulgentiam prædicti fratres præter assēsum Prælatorū hoc facere non possunt: vñ nō permittunt eos celebrare. & illā indulgentiam: Cū autē fine indulgentia fratres prędicti possīt de Prælatorū licentia celebrare, nihil eis cōferret: Mādat dñs Papa cuidā episcopo, quatenus interpretatiōe huiusmodi reprobata dūmodo abstineāt ab iuriis aliorū, datā licētiā p̄dictis fratribus debeat publicare: ita q̄ dicti fratres ex indulgētia ipsa aliquam videātur gratiam consecuti. Not. q̄ ea quæ cultum diuinum respiciunt. benigne sunt interpretanda. Ité beneficiū principis late est interpretandum. Item indulgētia, siue priuilegiū, sine alterius iniuria concedi debet. Ité indulgentia siue priuilegium sic debet intelligi, vt aliquid conferat: aliàs delusorium sset.

† Glossa & doctores in c. quoniam de priuileg. lib. 6. & Syl uest. in summa verbo: altare. q. 6.

a ¶*Ad cultum diuinum.* De his, quæ ad cultum diuinum relinquuntur in testamento, ipsius fauore nō detrahiē quarta 1. ī. de testa. c. vlti.

1 Episcopalis vel parochialis: vt ibi. Io. And.

b ¶*Sine præiudicio.*] & ita in præiudicium alterius non datur priuilegium graue. fic ī. de vsu pal. ex tuarum. ī. de ec. ædifi. ad audientiā 2. ff. ne quid in loco pub. l. 1. §. si quis à principe. & ff. de admi. tut. impuberi 2. & C. de eman. libe. nec auus. & C. de preci. imper. offer. quoties. & ī. c. proximo.

c ¶*Nimis stricte.*] quod esse non debet, quia principis priuilegiū latissime interpretandum est. ī. de ver. sig. olim. & ff. de cōsti. prin. l. vlt. & 2. q. 3. c. si quem. §. notandum. in fi. nec nimis large interpretari debet. ī. eo. vt priuilegia, ibi, aperiantur ecclesiæ. & illud verbum non ita large accipitur, vt ibi dicitur.

d ¶*Publicare.*]vt nullus possit per se per ignorantiā excusare. ī. de postu. c. 1. & 16. dist. quod dicitis. & 12. q. 2. qui & humanis. ff. de instit. sed & fi. §. præscribere.

e ¶*Ex indulgentia.*] Indulgētia em̄ semper debet aliq̄d cōferre. vt hic patet. & C. de thesau. l. 1. lib. 10. & ff. ad municip. l. 1. & ff. de lega. 1. si qñ. & ff. de vsu. & habi. diuus. & potius laborādū est, vt res valeat, quam vt pereat. ī. de fide instr. inter dilectos. & ī. de verb. sig. abbate. ff. de reb. dub. quotiēs 2. & ff. de act. & obli. quotiēs. & ff. de reg. iur. in p̄trahēda: aliàs delusoria esset indulgētia principis. B. Vdum.] In prima ponitur facti narratio: In secunda decisio: ibi, *De consilio.* Abbas.

CASVS. Inter Priorem & conuentum de Butele ex parte vna, & Prioriſſam & moniales de Campesse ex parte alia, cora iudicibus quæstio sup decimis noualiū vertebatur: Lite pēdente cora iudicibus, moniales impetrauerūt indulgentiā super decimis noualiū non soluendis, nullam de lite mota in indulgentia mentionem facientem, per quam indulgentiam volebant repellere Priorem & cōuentum à lite dubitabant iudices, quid iuris esset: Papa de cōsilio fratrum suorum decreuit iuri prædictorum fratrū per indulgentiam illam non facientem mentionem de lite mota, nullū præiudicium generari super decimis noualiū nō soluendis, quas possidebant tempore indulgentiæ à parte altera impetratæ. No. q̄ litteræ siue indulgētia super re litigiosa impetratæ de lite mota nō facientes mentionem, non valent, nec impediunt processum iudicis: quia tacita veritate sunt obtentæ. Et sic nota, q̄ Papa concedendo alicui indulgentiā seu priuilegium, non intendit alium lædere.

† Alias deputen.

¶*Gl. seq. reddit rationē littere, & ar. à cōtrario.*

f ¶*In quarū erant possessione tempore illo.*] Si. n. possidebant decimas illas iure suo tāquā sibi debitas. priuilegiū super his obtentum, siue indulgentia non valet, quæ absorbet ius alterius. C. de precibus Imperatori offerēdis. quo tiēs 3. qa cōtra ius est, C. eo. ti. rescripta. 25. q. 2. rescripta. ac si lit. pendente fuissent impetrata: quare non valent. sic ī. de testibus, causam quæ. in Authent. ne in medio litis fiant sacræ formæ, aut sacrę iussio. §. si vero, colla. 8. & ī. vt lite pendente. cap. vlti. sic priuilegium obtentum tacita compositio ne non valet. ī. de decimis, ex multiplici. sed super illis de quibus nōdum fuerant in possessione, valebant, à contrario sensu, vt sic aliquem fructum habeant ex talibus indulgentiis aliàs inutiles esse: vt ī. cap. proximo.

3 Nouale ager est nunc primū præcisus. c. in fra de verbo. signi. & ibi late doctores.

g ¶*Non facientes.*] Vnde p̄ surreptionem obtentæ fuerunt. & talem videlicet, quæ si expressa fuisset, eas non habuissent. & maxime si læderetur Prior & conuentus. ī. de rescrip. super litteris.]. de ver. sig.

1 Vide in c. causam statum alie. sup gl. vi. 1o. An.

¶*Quo ad priuilegium retentionis decimæ semel nouale semper est nouale.*

CAP. XXXI.

DVdum inter Priorē & cōuentum de Butele † ex parte vna, & Prioriſſam & moniales de Campesse ex alia: super decimis lite mota: & infra, ¶De consilio fratrum, nostrorum decernimus, iuri prædictorum Prioris & conuentus super decimis noualium †, in quarum erant possessione tempore illo [f], quo indulgentiæ Apostolicæ impetratæ fuerunt à parte altera de decimis noualium non soluendis, non debere per eos non facientes [g] de hoc aliquam mentionem, præiudicium generari.

¶Idem.

¶*Confratres priuilegiatorum, nisi se ad eos in totum transtulerint, ad episcopalia iura tenentur.*

CAP. XXXII.

QVidam † (sicut asseris) in priuilegiatorum fraternitate recepti, nolunt tibi de iuribus episcopalibus respondere: Verum quandiu huiusmodi fratres moram [h] in dominus suis fecerint, eos compellere poteris ad dicta iura tibi integre persoluenda [i].

¶Idem Arelatēn. capitulo.

¶*Quo ad priuilegium retentionis decimæ semel nouale semper est nouale.*

CAP. XXXIII.

CONsultatiōi vestræ breuiter rndem°, q̄ terra, de qua siquid per nouale. & ita indulgētia nō valet tacita veritate: sicut nec rescriptum: vt in c. super litteris. fic & priuilegium nō valet, nisi faciat mentionem alterius priuilegij. ī. de præscri. veniens. Et sic patet, quòd Papa concedendo indulgentiam seu priuilegium, non intendit alium lædere: vt ī. cap. proxi. vbi de hoc inuenies concordantias.

† Hinc nota, quòd qui pleno iure nō sūt oblati, non gaudent priuilegio illorum in quorum societate sunt recepti.

QVidam.] Communis diuisio: Secūda pars: ibi, *Verum.* Abbas. CASVS. Quidam priuilegiati, vt Templarij & Hospitalarij, quoſdā receperunt in fraternitatē ipsorum, propter quod nolunt diœcesano epo de iuribus episcopalibus respōdere: dicit Papa, q̄ quamdiu fratres isti morā faciūt in domibus suis, diœcesanus eos compellat ad iura sibi integraliter persoluēda. Nota q̄ non sufficit receptio priuilegiatorum ad euitanda cura episcopalia, nisi recepti ad priuilegiatos tranſeant.

¶*Glossa sequens inducit tria similia, ad primum & vltimum inducit contrarium.*

h ¶*Moram.*] Et ita nō sufficit sola receptio, nisi sequatur trāslatio plena. fic 21. q. 2. si quis iam translatus. Sicut non dr̄ quis esse de numero militum, priusquā sit inter eos numeratus. ff. de mili. test. ex eo tēpore. Et sola ratio possessiōis nō est idonea ad munera in iungēda. ff. ad munici libertus. §. sola. fic & miles cōmeatu accepto si remaneat in domo sua, non habet priuilegiū. ff. ex qui. cau. maio. i. miles. Ar. p̄tra. ff. de bon. pos. ex test. mili. l. vnica. in fi. vbi dr̄, q̄ priuilegium militis habet, qui nondum peruenit ad milites.

i ¶*Persoluenda.*] Sic ī. eod. cum & plantare. §. penul. fic ī. eod. ex parte. & ī. de maio. & obe. per tuas.

CONsultationi.] Primo ponit dictum. Secundo rationem. Secunda: ibi, *Cum aliàs.* Abbas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Aliqua terra de nouo redacta est ad cultu rã p aliquos religiosos de noualibus decimas non soluentes, de qua nõ extat memoria, q culta fuisset: dubitat an perpetuo illa dici debeat noualis, quo ad decimas non soluendas? Respondet Papa, q ppetuo terra illa debeat cẽseri noualis, quo ad immunitatem de decimis non soluendis, aliàs cõtingere posset aliquãdo indulgẽtiã de noualibus decimas non soluentes, de qua nõ extat[a] memoria, quòd aliquãdo culta fuisset, redacta per religiosos viros nouiter ad cultu-
10 ram perpetuo[b] debet quo ad immunitatem de non soluendis decimis noualium † iure censeri: Cum aliàs nonnunquã contingere indulgentiam[c] de noualibus plus eis dispendij, quàm vtilitatis afferre.

† Aliàs, noualis, vt hic agnoscit Hostiensis

TITVLVS XXXIIII.

De purgatione canonica.

¶Ex concilio Triburien.

¶Infamatus fide dignus per iuramentum se purgat: aliàs secus, & censetur non idoneus enormiter peccans.

CAP. I.

NObilis † homo, vel ingenuus[d], si in synodo accusatus crimen negauerit, si fidelẽ[e] eum esse sciuerit[f], cum duodecim[g] ingenuis se expurget[h]. Si autem antea deprehensus fuerit in furto[i], aut periurio[k] aut falso testimonio, non admittatur ad iusiurandum: sed ei (sicut qui ingenuus[l] non est) purgatio indicatur.

† Referunt Burchardus. l.b.16. decret cap. 19 & Gratianus siue palea 2. q 4. c. 15. & habetur c. 1.tit.depurgatione vti gari, in 1. cõpilatione.

¶Ex concilio Agatheñ.†

¶Infamatus tertio monitus se non corrigit, cessa sunt eis non vtuntur 1. ff.eo.accedentibus.& c.ñ de terra.

† In conciliis impressis ex suo ne additur hoc decretũ concilio Agathen.

c ¶*Indulgentiam.*]Ifti enim habebant priuilegium de non dandis decimis noualium, vnde dubitabant, vtrum lapsu temporis redirent illa noualia ad ius commune cum aliis terris: quod si esset, contingere posset, quòd plus dispendij consequerentur ex illo nouali, quàm vtilitatis: puta per magnas expensas, quas facerent in reducendo terram illam inutilem ad culturam.

DE PVRGATIONE CANONICA.

¶Supra visum est de variis delictis tam Prælatorum, quam subditorum, verum quia infamati ex delictis, qui conuinci non possunt, debent compelli ad se purgandum, ideo subiicitur ista rubrica.

De hac materia tractatur. 2.q.5. per totum, & 15.q. 5. De secunda parte tractatur. 2.q.5. consuluisti. §. hoc autem vsque ad fi. quæstionis.

NObilis.]Duæ sunt partes: Secunda: ibi, *Si autẽ*. Ab. Sic. CASVS. Statuit concilium Triburien. q si nobilis homo, vel etiam ingenuus accusatus fuerit in synodo: & crimen negauerit, deficiente accusatore, cum xii. hominibus ingenuis se expurget, si de hoc fuit infamatus. Secũdo dicit, q si ante fuit deprehensus aut in furto, aut in periurio, aut falso testimonio, vlterius ad iusiurandum nõ admittatur, sed ei sicut qui ingenuus non est, purgatio indicatur. Nota, q deprehensus in furto, periurio, aut falso testimonio, ad iurandum vlterius non admittitur. Et sic est arg. quòd præsumitur contra aliquem ex antecedenti vita. Itẽ marg. quòd propter crimen perditur nomen dignitatis.

d ¶*Ingenuus.*]Ingenuus est, qui ſtatim vt nascitur liber est. Inſt. de inge. in prin. & dicitur hic ingenuus, qui aliàs non est nobilis, vt differat sic ab eo quod dicit, nobis.

e ¶*Fidelem.*]id est fide dignum, qui de facili non peieraret.

f ¶*Sciuerit.*]ipsas synodus, vel aliàs extra synodum iudex.

g ¶*Duodecim.*]Hoc intellige, si visum fuerit iudici quòd tot habeat, quia numerus compurgatorum arbitrarius est. arg. ſ. eod. ex tuarum. & 2.q.5.omnibus.

gens, vsque ad purgationem ab officio suspenditur.

CAP. II.

SIquis presbyter negligẽs[m] vitæ suæ, prauis exẽplis mala de se suspicari permiserit: & populus ab episcopo iuramento[n] seu banno Christianitatis[o] astrictus infamiam eius patefecerit, certique accusatores criminis eius defuerint: admoneatur[p] † primo seorsum ab episcopo: deinde sub duobus vel tribus testibus, & si non emendauerit[q], episcopus eum publica increpatione admoneat. Si vero nec sic se correxerit, ab officio suspendatur[r] vsque ad condignam satisfactionem: ne populus fidelium in eo scandalum patiatur.

¶Ex concilio Meldeñ.

¶Etiam regulares purgant se delicto secundum regulam canonicam.

CAP. III.

MOniales si libidinibus inseruire accusentur, & manifeste detegi non valuerint[s], erga regulam[t], suæ opinionis malam famam canonice purgare cogantur.

¶Ex eodem †.

¶Si delictum est probabile, non indicitur purgatio: aliàs secus. h.d. quo ad titulum.

CASVS. Statuit concilium Agatheñ. vt si presbyter fuerit infamatus negligens famam suam, episcopus populum iuramẽto seu banno Christianitatis astringat, vt eius infamiam patefaciat: qua patefacta si accusator defuerit, episcopus illũ seorsum admoneat: & si nõ correxerit, adhibeat duos vel tres: & si se non emendauerit, episcopus eum publice admoneat: & si sic nõ curauerit se corrigere, ab officio suspendatur vsque ad debitam satisfactionẽ, ne ferant populus in eo scandalum patiatur. Nota ordinem per istam decretalem, qualiter Prælatus procedere debeat contra subditum infamatum, antequam eum ab officio suspendat.

† Obseruahic ordinẽ fraternæ correctionis, de quo plene B. Thomas 2. 2.q. 33. art. 3.4.5.& se q.

m ¶*Negligens.*]Qui negligit famam, crudelis est. 12. q. nolo. & 11.q.3.non sunt.

n ¶*Iuramento.* 15.q.6. eps in synodo. & ſ. de testib. cogen. pterea.

o ¶*Christianitatis.*]id est, sub pœna fidei suæ.

p ¶*Admoneatur.*]2.q.1.si peccauerit.

q ¶*Emendauerit.*]negligentiam scilicet, reddens se operibus bonorum actuum, vt sic suspicionem prauam depellat. Lau.

r ¶*Suspendatur.*]Hic est ordo qualiter procedat ꝓtra infamatum: non enim incipiendum est à suspensione, sed ordo capituli est in speciendus. argu. 2.q.1. nomen. & 74. dist. honoratus. & 23. q. 4. forte. hic ordo seruandus est, vt plene dixit j.eo.inter. Ber.

MOniales.]Potest sic summari secundum intellectum glo. Purgatio indicenda est regularibus secundum tenorem regulę. hoc dicit. Nam regulares iudicantur non solum secundum regulam, sed etiam secundum canones: vt in c. fi. de sta. re Abbas.

CASVS. Si moniales accusentur libidinibus inseruire, vel etiam denuntiẽtur, cessante accusatore secundum regulam suam se expurgẽt. Nota, q monialis suspecta de incestu, tenetur se purgare.

s ¶*Valuerint.*]p testes vel p aspectũ corporis. 27.q.1. nec aliqua.

t ¶*Erga regulam.*]id est, secundum tenorem regulæ. Ber.

SI quis de gradu.]CASVS. Si aliquis clericus conuictus fuerit in iudicio, vel confessus se consensisse raptoribus alienarũ sponsarũ, vel mediatorẽ esse, à ꝓprio gradu repellatur. Et si de hoc verisimiliter infamatus fuerit, canonice se expurget. No. q cõfessus in iure pro conuicto habetur. Itẽ consentiẽs & agens pari pœna puniuntur. Quod verũ est de cõsensu coopera tiõis. Itẽ pœna raptoris alienæ spõsę, est depositio. Itẽ verisimilis suspicio inducit purgatiõẽ.

a ¶*Consensorem.*] Qui eñ cõsentit, quãdoque vt faciens punitur. ſ. de sent. excom. quantæ. & 17.q.4. omnes ecclesiæ. & 86. dist. facientis. & q crimina q̃ corrigere põt nõ corrigit, ipse cõmittit. 23.q. 8. præterea.

b ¶*Prodiderit.*]in iudicio timore ꝓbationis: aliàs si occulte ꝓiteretur facerdoti, nõ repellere tur, dũmodo esset oculum. ſ. de simo. ex tuæ.

† Aliàs Innocentius Papa. iij.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. compilatione. Refert Gratianus siue palea. 2.q.4. c. quotiens.

¶Glossa sequens tractat de triplici suspicione,

c ¶*Verisimilibus.*]Suspicio temeraria semp repellitur. 2.q.1. primo. & 6.q.1. oues. Verisimilis inducit purgationem, vt hic. Violẽta suspicit ad sententiam. 32. q.1. dixit dominus.

1 De multiplici suspicione vide Iohannem Millerium in pract. tract. de præsumptione. adde Alciatum tract. de præsumptionibus.

ADDITIO. Vñ versus: *Tu suspenderis si causa probabilis exter.*

† Cap. 70. in conciliis impressis. non c. 2. vt aiunt Burchardus li. 8. decret. c. 50.

Si violenta, tenet sed: non temeraria tanget.

Votiẽs.]Duiditur Nam primo narrat factum: secundo purgationẽ indicit: ibi, *Communi*: Tertio ponit purgationis formã: ibi *Porro*. Abbas.

CASVS. Episcopus Tridentinus accusat' fuit ꝓ per simoniã ecclesiã beati Petri dederat P. presbytero: sed accusatores hoc secũdum formam canonicam probare non potuerunt: q̃ſiuit patriarcha Aquilegien. quid esset agendum? Rñdet Papa, vt tertia manu sui ordinis, & quarta abbatũ & religiosorũ facerdotum, de illa simonia se expurget: & si de hoc est infamatus, tenor purgationis talis debet esse: Iurabit eps sup sancta Dei Euangelia, ꝓ pro ecclesia sancti Petri danda presbytero P. nec per se, nec per aliam submissam personã, nec aliquis pro eo se sciente, pretium recepit: Compurgatores iurabũt, ꝙ credũt esse verũ iurasse. Nota ꝙ cessante accusatore, si accusatus remanet infamatus, debet se purgare. Item per homines sui ordinis debet quis se purgare. Item arbitrarius est numerus compurgatorũ. Itẽ compurgatores illius opinionis esse debent, quod nõ sit verisimile eos velle peierare. Item nota hic formam purgatiõis faciẽdam: Purgandus iurabit se non feciſſe q̃d̃ obiicitur ei, nec p se, nec per alii: Compurgatores vero iurabunt se credere illũ dicere verum. Item nota, quod non licet mihi per alium quod per me nõ licet.

2 Sed numquid contra vnus plures accusare possit. not. 8. dist. Maximianus. & plenius 2. q.1. prohibẽtur. & in 5. pœ. de acc. in prin. Ioa. And.

3 An hodie locum habeat pœna talionis q̃ſtio est, de qua plene Petrus duẽnas regula 27. incip. accusans aliquem, & Covarruuias, lib. 2. variar. resol. c. 9.

¶Glo. seq. rect. signando contra. de ſi plures. & dupliciter soluitur.

d ¶*Accusatores.*] Et sic vñ ꝙ plures possunt simul accusare de eodem crimine 2. ſ. de collu. c. 1. & 2. q. 1. in primis. sed hoc ita contingit de facto: sed iudex dẽt eligere magis idoneũ. ff. de accusſi plures. Vel istellige, accusatores, idest delatores, vel denũciatores. ſ. de accusſ. cũ oporteat. & hoc satis vñ, quia si fuissent accusatores si non probauerint, puniri debent pœna talionis 3, ad quam se in scribere debuerunt. ſ. de simo. licet Hely. aliter nõ admittitur accusator, vt ibi. tñ denuntians si non probat, puniri debet extraordinaria pœna ad arbitrium iudicis. ſ. de calum. c. 2. Ber.

e ¶*Sui ordinis.*]ſ. episcoporum. & ita est arg. ꝙ episcopalis dignitas sit ordo. 21. dist. cleros. 89. dist. ad hoc.

f ¶*Religiosorum.*]Nota, ꝙ compurgatores debent esse bonæ opinionis, ita ꝙ nõ sit verisimile eos velle peierare, & ab ecclesia tolerentur. ſ. eod. cum P. & c. constitutus. & qui eius conuersationem agnoscant. ſ. eo. c. inter.

g ¶*Submissam.*]Non enim licet mihi per alium, quod per me non licet. 1.q.7. sancimus. ff. de admi. rer. ad ci. perti. l. 2. in prin. & ff. ad senatus co. Maced. filiũ habeo. & qui per alium facit, per seipsum facere vi. ſ. de sent. excom. mulieres. & ff. de admi. tu. ita tñ. §. gefsisse.

h ¶*Credit esse verum.*] Sic ſ. eo. c. vlt. in fi. & §. de testib. quotiẽs. aliàs enim subirent anceps periurium. si præcise iurarent de alieno facto. ff. de in lit. iur. videamus. ff. rer. amot. l. Marcellus. §. qui rerũ. Quaſ. eo. & po-

† Capit. 4. tit. de offi- cio & po- testate iudic. or- din. in 1. cõ- pilatione, & c. 7. eod. tit. de purgat. cano. in 1. compilatio.

Consultationi. Abbas.

CASVS. Aliquis paro chianus epi infamatus est de aliquo crimine ecclesiastico: quæritur vtrum eps deficiẽtibus accusatoribus & testibus, possit illum compellere ad purgatiõem præstandam? Rñdet Papa, ꝙ si de aliquo crimine publica laborant in fama, deficientibus ꝑdictis personis eps põt ipsum cõpellere ad purgationem, nisi ad superiorem duxerit appellandum. Sane si appellauerit[k], eius parebit iudicio, ad cuius examen causam voluerit per appellationem transferre.

¶Idem Gaietaneñ. † electo.

¶Compurgatores debent esse honesti, & notum habere eum, quem purgant, nec debent à iudice vel ab alio impediri: & deficiens in purgatione punitur vt conuictus.

CAP. VII.

CVm † P. Mãconella ꝓsbyter &c. ¶Purgatores illius

† Aliàs Caieius parebit iudicio, ad iet. sed forquẽ appellauit. Nota ꝙ ſan versus si legatur Caiace. vt post concilium Lateran. sub Alexan. iii. par. 50. c. 14 est aũt hodie parua vrbs. huius nominis in Campania.

† Ca. 12. tit. de accusat. in 1. cõpilat. pars huius de accuſ. cũ P. & ad finẽ illius continuatur hæc pars.

4 De quæstione, nota à glossa, præ aliis agit hic latissime Henricus. Boich.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudex nullam maleuolentiam vel indignationem ostendere debet. Item compurgatores non sunt impediendi.

a ¶ *Opinionis.*]sic ſ. eod. quotiens. & ſ. eod. conſtitutus. & qui vi tam eius præteritam & modernam agnoſcant. ſ. eod. inter.

b ¶ *Priuare.*]Qui deficit in probatione, pro conuicto habetur, & punitur 1 tamquam ꝑbatum ſit crimen. ſic ſ. de ſimo. de hoc. & c. inſinuatum. & ſ. eo. inter.

c ¶ *Maleuolentiam.*]Ar. 95. diſt. eſto ſubiectus. 86. diſt. qñ. & ff. de offi. præſi. obſeruandum.

1 Conſiderato modo agendi. de accu. accedens ſecundum Goff. Io. And.

Extuarum.] Cõis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Quidam preſbyter H. nomine infamabatur de homicidio, ꝓp qđ eꝑs ſuus ab officio ſacerdotali eũ ſuſpédit: ipſe quaſdã litteras exhibuit anteceſſori ipſius epi, in quibus continebatur, q̃ iudicio aquæ frigidæ ſuam innocentiam purgauiſſet, & eꝑs ipſum abſoluiſſet: quæſitum fuit à Papa vtrũ talis purgatio ſufficiat: q̃a vero peregrina iudicia sũt inhibita, dicit Papa q̃ ꝑdicta purgatio inſufficiẽs fuit: vnde mandat Papa eꝑo, quatenus ſi accuſatores idonei non apparuerit, cũ ſeptima manu aut quinta ſui ordinis debeat ſe purgare, qua ꝑſtita ſuſpẽſionẽ ſi ne difficultate relaxet: & eũ boni teſtimonij annũtiãs, ab ifamia homicidij abſolua. t Nor. q̃ ſententia quæ nulla eſt, non abſoluit aliquẽ nec cõdemnat, & iterũ ſentẽtiamdũ eſt. Itẽ huiſmodi purgatio, ſcilicet aquæ frigidæ vel feruentis, inhibita eſt, & ideo pro nõ præſtita debet haberi.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Lateran. ſub Alexan. iii. par. 50. c. 50.

Vide Bernar. dinũ Diaz & eũ boni teſtimonij in pract. crim. cano. c. 140.

† Vide B. Thomam 2. 2. q. 95. arg. 8. ad 2. argumentũ & Iuonem par. 10. c. 15.

honeſtatis & opinionis [a] eſſe volumus, q̃od veriſimile ſit eos nolle amore, vel odio, ſeu obtentu pecuniæ deierare. Vtautem idonei appareant, neceſſe eſt, vt eius, quem purgare debent, vitam & conuerſationem agnoſcant. ¶ Deficientem vero in purgatione, omni officio, & beneficio eccleſiaſtico priuare [b] procures: Præcauens, q̃od ſi qui purgãdo in ſua voluerint purgationẽ aſſiſtere, nullam eis maleuolentiam [c], vel indignationem oſtendas: nec eos impedias, vel ab aliis, quantum in te eſt, impediri permittas.

¶ Lucius tertius.

¶ Abſolutio facta ſecundum purgationem vulgarem non tenet: & ea non obſtante, poteſt induci de nouo purgatio, & admittitur accuſatio.

CAP. VIII.

Extuarũ intelleximus continentia litterarum, q̃od cum H. presbyterum (quia infamabatur de homicidio) à ſacerdotali officio ſuſpendiſſes [d], prædeceſſoris tui litteras tulit in medium, quibus apparuit eum iudicio aquæ frigidæ ſuã innocentiã purgauiſſe [e], & epiſcopum ſuis eum litteris abſoluiſſe. ¶ Quia vero peregrina [f] iudicia ſunt inhibita †, purgationem, quam præſtitit, ſufficere non putantes [g]: Mandamus, quatenus ſi accuſatores idonei non apparuerint, vt cum ſeptima aut quinta manu ſui ordinis (ſicut expedire cognoueris) per purgationem canonicam in nocentiam ſuam oſtendat, ſibi iniũgas: quam cum præſtiterit, ſuſpenſionem ſine difficultate relaxes, & cum teſtimonij boni virum † annuntians [h], ab infamia homicidij, nullius contradictione vel appellatione obſtante abſoluas [1].

¶ Idem vintonien. epiſcopo.

¶ Sufficit q̃od compurgator ſit toleratus ab eccleſia bonæ famæ, nec de crimine ſuſpectus condemnatus.

CAP. IX.

Conſtitutus † in præſentia noſtra P. diaconus: & infra. ¶ Præterea illud nobis non modicam admirationem inducit, q̃od purgationem oblatã recipere noluiſti, niſi prius commendaſſes [k] nomina ſingulorũ, qui dictum P. purgare volebãt, & de nationibus, & cæteris circunſtantiis prius inquireres [l] diligenter, tamquam eſſes ordinationes facturus, vtinam ſic diſcuteres ordinandos [m]. ¶ Sane in purgationibus faciendis cũ ſatis ſit illis, qui pro purgandò exhibent iuramentum, ſecundum propriam conſcientiam & opinionẽ iurare, q̃od purgãdus à crimine ſit immunis [n]: vel q̃od bonum exhibuit iuramentum [o]: ſi purgatores ſtab eccleſia tolerentur [p], & ſint bonæ famæ in ſuis ordinibus miniſtrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati [q], proculdubio ſunt abſque vllius indagine admittendi.

† Dictio virum, deeſt in vetuſtioribus codicibus.

† Gap. 6. eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Lateran. par. 8. c. 21.

† Quot conditiones requirantur in compurgatoribus vide Reper torium inquiſitorum verbo: purgatio. §. nota quod in compurgatoribus.

1 ¶ *Inquireres.*]Nimia examinatio vel indagatio quandoq; vitãda eſt. ff. de noua. doli mali. in fine. ff. manda. ſi fideiuſſor. §. ſi cum debitor. ff. qui. mod. pig. vel hypo. ſol. ſicut in re corporali. §. ſi debitori. 34. diſt. fraternitatis. & ſ. de dolo. c. 1. & 45. diſt. ſunt nanque. Arg. contra. ad leg. Aquil. ita vulneratus. in fine. Item ſimilis. inquiſitio reprobatur ſ. de iudi. cum deputati.

m ¶ *Ordinando.*]Ergo ordinãdi ita ſubtiliter ſunt examinãdi, & in quirẽdũ eſt de natiõe in qua nati ſunt. ſcilicet an ſint de illa diœceſi. ſ. de cler. peregri. c. vlt. Et d̃ natione, ſcilicet an legitime nati. ſ. de fil. presbyte. c. 1. An ſint bonæ famæ, quia in nullo debet eorũ opinio vacillare. 33. diſt. laici. Et an ſint criminoſi. 24. diſt. c. vlt.

n ¶ *Immunis.*] ideſt, q̃uòd illa crimina de quibus infamatus fuit, non commiſit, ſicut credunt. ſic debet ſuppleri, aliàs hæc forma reprobari videtur. ſ. eod. c. vlti.

o ¶ *Iuramentum.*]ſicut creduntur aliàs temere iurarent.

p ¶ *Tolerentur.*]Et q̃ ſint bonæ famę, vt hic dicit. ſ. c. & ꝓxi. & ſ. eo. cum P. Sed crimen ei obiici non poteſt poſtquam ab eccleſia tolleratur, vt à purgatione repellaſ. ſecus eſt in illis teſtibus, q̃ ad teſtimoniũ inducuntur. ſ. de teſti. teſtimonium. cũ ſuis concordãtiis.

¶ Gloſſa ſequens quærit & ſoluit.

q ¶ *Condemnati.*]Ex q̃uo. n. condemnati ſunt de crimine, factũ eſt crimen. notoriũ, nõ tolerãtur. ſ. de coha. cle. & mu. c. vlt. vñ. tãquã criminoſi à iuramẽto repellẽdi ſunt: vt ſ. de teſti. teſtimoniũ. Quid ſi in modũ exceptionis crimen fuerit probatũ à cõpurgatoribus, nunquid

nunquid poſſunt repelli eo prætextu, ſi ex eo infamati erãt, ſiue eorũ opinio grauata eſt? Repellantur, vt in decret. prædicta, teſtimonium. in fin. quia debent eſſe bonæ opinionis, vt hic dicitur.

Inter.]Diuidit in quatuor partes, vt patet in ſummario: Secũda pars: ibi, *Attẽdetes:* Tertia ibi, *Purgatiõe:* Quarta ibi, *Quòd ſi.* Ab.

CASVS. Decanus Senonẽſ. erat grauiter infamatus de hæreſi, ex eo quod cum hæreticis nimiam familiaritatem habebat in quadã villa: ꝓp qđ archieps Senoñ. ſuſpendit ipſum ab officio & bñficio: & quãis cõtra ipſum nullus apparuerit accuſator, tñ ex officio ſuo fama publica deferente voluit de hoc ingrere veritatẽ: teſtes ſuper hoc cõtra ipſum Decanum recipit: poſtmodũ, Decanũ ipſum cũ atteſtationibus miſit ad dñm Papã: Ipſe vero intelleſto negotio & viſis atteſtationib⁹, ſcribit archiepiſcopo dicens: Quãuis cõſtitutio eccleſiaſtica doceat tales ab officio tantum vſque ad purgationem canonicã ſuſpendendos, quia tñ ipſum à bñficio ꝓp enormitatẽ criminis ſuſpẽdit, nõ vult improbare: nec etiam illud improbat, q̃ teſtes ex officio ſuo cõtra ipſum Decanũ recepit, licet nullus cõparuerit accuſator: Papa vero conſiderans vulgatã infamiã, & grue ſcandalum, & vehementem ſuſpicionẽ ex dictis teſtiũ cõtra ipſũ obortã, cũ ꝓp eorum quodlibet ei eſſet purgatio ĩdicẽda, purgatio xiiij. manus ſui ordinis indixit eidẽ, remittendo ipſum ad archiepm, vt ibi purgetur, vbi no ſcitur infamatus: Mandans archiepo, quatenus adiũctis ſibi duobus epis purgationẽ ei indictam recipiat: & qui ad ipſum purgãdum acceſſerint, ſint catholici, & vita probati, qui conuerſationẽ eius & vitã agnouerint præteritam & præſentem: qua recepta beneficiã ſibi reſtituat, ab officio tñ maneat ſuſpenſus ꝓp familiaritatem, quam habuit cum hæreticis, donec ſcandalũ ſopiatur, hæreticorum familiaritate publice abiurata: & iniungat eidẽ, vt in prædicta villa & aliis circũpoſitis, profiteatur & prædicet fidẽ catholicã, & deteſtetur hæreticam prauitatẽ, & taliter deinceps vitã ſuã bonis informet operibus. vt infamia conuertatur in bonã famã, & omne ſcãdalũ tollatur: q̃ ſi forte in purgatiõe defecerit, ab officio & beneficio depoſitus, ad agendam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudatur. Not. q̃ cũ aliquis eſt infamatus, non debet ſtatim ſuſpendi ab officio, & beneficio, ſed ab officio tantũ, vbi multũ ſit infamatus. Item ex officio ſuo iudex procedere poteſt cõtra infamatum ad inquirẽdum ſuper quo eſt infamatus. Item numerus cõpurgatorum eſt arbitrarius. Item vbi quis eſt infamatus, ibi debet purgare ſe. Itẽ qui alium cõpurgat, debet eſſe bonæ famæ, & agnoſcere debet vitam & conuerſationẽ compurgandi præteritã & ꝓſentẽ. Itẽ qui deficit in purgatione hęreſis, depoſitus ab officio & beneficio detrudi debet in monaſterium ad pœnitentiã peragendã.

† Vix potest hunc textum intelligere, ni fi videas integram, in lib. 2. regiſtri Innocẽtii tertii.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatione.

¶ Innocentius iij Senoñ. archiepiſcopo.

¶ Propter magnitudinem criminis infamatus ſuſpendi põt, nedũ ab officio: ſed etiã à beneficio, donec ſe purgauerit. hoc primo. Et augetur ꝓp hoc numerus cõpurgatorũ. hoc ſecundo. Ex cauſa interdũ poſt purgationem præſtitam ſuſpenditur quis ad tẽpus. hoc tertio. Et deficiens in purgatione, punitur vt conuictus. hoc quarto.

CAP. X.

Inter † ſollicitudines noſtras debet eſſe præcipua, vt capiamus vulpeculas: & infra. ¶ Licet ergo eccleſiaſtica conſtitutio [a], tales † ab officio tantum vſque ad purgationem canonicam doceat ſuſpendendos: quia tamen eum etiam à beneficio propter immanitatem criminis ſuſpendiſti, nolumus improbare. Nec illud etiam improbamus, q̃od licet contra eũ nullus accuſator legitimus appareret, ex officio tuo tamen (fama publica deferente) voluiſti plenius inquirere veritatem. ¶ Attendentes autem vulgatam infamiam, graue ſcandalum, & vehementem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam [b], quæ contra Decanum facere videbantur, cũ propter eorũ quodlibet ei eſſet purgatio indicenda, & ſeruantes iuſtitiam, & mollientes [c] rigorem, purgationẽ ei quartæ decimæ manus [d] ſui ordinis duximus indicendã.

Ipſum igitur ad te remittentes, vt ibi purgetur, vbi noſcitur [e] infamatus: Mãdamus quatenus accitis † tecũ Niuerneñ. & Pariſien. epis, indictã ei purgationẽ accipias: ita tamẽ, vt qui ad eius purgationẽ proceſſerint cõpro bãdã, ſint fide catholici, & vita probati: qui cõuerſationẽ, & vitã ipſius, nõ tã moderno [f] tempore nouerint, quàm trãſacto. Purgatiõe vero recepta, bñficiũ ei reſtituere nõ poſtponas: ¶ In pœnã autẽ familiaritatis [g] illius quã cũ hæreticis ſciẽter habuiſſe dignoſcitur eũ ab officio volumus manere ſuſpẽſum, donec ſcandalũ ſopiatur: ita tamen, vt publice familiaritatem hæreticorũ abiuret [h]. Præcipias inſuper ei diſtricte, vt in ꝑdicta, & aliis villis circũpoſitis profiteatur, & ꝑdicet fidẽ catholicã: ac cõfundat & deteſtetur hęreticã prauitatẽ: ſic deinceps vitã ſuã bonis adornãs operibus vt infamia cõuertatur in bonam † famam, & omne ſcandalum, & ſuſpicio de catholicorum mentibus deleatur. Quòd ſi forſan in purgatione defecerit, eum eccleſiaſticæ diſciplinæ mucrone percellas: & ab officio & beneficio depoſitũ, ad agẽdam pœnitentiam in arctum monaſterium [i] detrudere non omittas.

† Dictio, deest nullo vacillare debet. in 33. diſt. laici. argu. ſ. de excep. denique. Ioan.

Ioan. Andr.

1 Etiam ſi velles ſe purgare, vt not. 2. q. 4. habet hoc ꝓpriũ in ſ. glo. c. 2. Qñq; tñ ꝓp enormitatem delicti, & ſcandalum, & infamiã ma- † Aliàs, aſſignami inde ortã, ſtatim tis. poteſt eꝑs ipſum ſuſpẽ † accerſitis, dere ab officio & bene- ſed in regificio: vt hic factum fuit 2. q. 5. ſuper cauſa. & ſic ſtro & antipoteſt etiã intelligi ca. quis, vt eſt impreſſum. illud, ꝓbyter ſi. & hoc innuit bũ litteras illius & Hug. ſic intelligit illud. cũ vero incipit eꝑs à crimine ꝓcedere ꝓtra aliquem, ſeruabit illud qđ dr ſ. de iudi. cum nõ ab homine.

¶ Gl. ſeq. arg. conuictũ in modũ exceptionis, &c.

b ¶ *Obortam.*] Arg. q̃ ille cui probatur crimẽ in modũ exceptionis, debeat ſe purgare, ſi in de remaneat infamatus vnde nõ poterat ꝓmo cõpetit exueri ante purgatiõe. ſ. ceptio doli, de teſt. teſtimonium. ar. vel alia, quę licet enim exceptio nõ infamat. ſ. de ordi. cog. cũ dilectus. in fi. tũ ſuggillat opinionẽ infama ti. ff. de doli excep. apud Celſum. §. aduerſus & opinio ordinandi in q. antiquis & in pleriſq; excẽplaribus. Facit ad hoc tex. in l. 3. c. 2. Qñq; tñ ꝓp enormitatem delicti, & ſcandalum, & infamiã manifeſtationis. interpretatione. & in nõ dubi. ff. de pœn. d. ¶ *Quartæ decimæ manus.*]hic exceditur numerus cõpurgatorum ꝓp immanitatẽ criminis. Arbitrarius enim eſt talis numerus. 2. q. 5. presbyter ſi. & diminuitur qñq; in ępo. ſ. eo. cum in iuuentute. ad fi. & habito reſpectu ad criminis enormitatẽ, indicenda eſt purgatio qñq; cũ pluribus, qñque cũ pauciori bus, ſm quod viſum fuerit imponẽti. Ordinaria purgatio ꝓueuit notari quibuſdã verſibus: *Pontificẽ pariũ manus expurget duodena:*

Quinta ſacerdotem, leuitam tertia: pœna
Maior maiori, minor eſt adhibenda minori.
Quem plebs accuſat, purgabitur in manifeſto:
Quem chorus, ante chorum ſua ſit purgatio præſto. Lau.

e ¶ *Noſcitur.*] 2. q. 1. ſi peccauerit. & q. 5. Mennam. 23. diſt. illud. & ſ. de elec. poſtquã. 15. q. 5. de crimine. & C. vbi de crimi. agi oportet. Authen. qua in prouincia.

f ¶ *Moderno.*] quia debent eſſe vicini & noti. ĩ. c. proxi. ſ. eod. extuarum. conſtitutus. & c. cum P.

g ¶ *Familiaritatis.*]ex qua orta fuit infamia ꝓtra eũ. ſi. 24. diſt. quorundam. & ſ. de acc. nulli. & ĩ. eo. cum in iuuentute. Et eſt arg. q̃ ꝓſumitur contra aliquem, vel de aliquo, ex ſocietate 4.

4 Concordat text⁹ in l. idonei. ff. de teſtib. & etiã C. eo.

¶ Glo. ſeq. ponit quatuor ſimilia.

h ¶ *Abiurer.*]Qui enim eſt infamatus de hoc crimine, purgare ſe debet iuxta conſiderationem epi. ſ. de hær. excõicatus. §. qui autẽ. merito iſte debet abiurare familiaritatẽ, ex qua fuit infamatus. In quibuſdam enim caſibus tenetur quis iurare ſe ſimilia nõ facturũ ſicut quilibet abſoluendus. n. q. 3. cũ aliquis. & ĩ. de ſen. excom. ex tenore. Item incendiarius 3. q. vlt. peſsimam. & hæreticus: prout hic dr, & 1. q. 7. quotiens. & de conſe. diſt. 2. ego Berengarius: & in quolibet nefando crimine. 12. q. 2. de viro. Io.

¶ Glo. ſeq. obiicit & ſoluit.

i ¶ *In arctum monaſterium.*]Immo vt ꝓ depoſitus tradi debet curiæ ſecu

1 Vel paris & caſci. Io. And.

2 Vel paris & caſci. Io. And.

3 De hoc articulo vide gloſſam in c. Mennam & Archidiaconũ in c. habet hoc prium. 2. q. 5.

riæ seculari.ℨ.de hære.ad abolendã.§.r.i.rñ. & c.excõicamus.§.dãnati. Quare ergo iste non traditur curiæ degradatus,cũ deficiés in purgatione pro condemnato habeatur? Rñdeo:præsumptio ẽm ista licet sufficiens sit ad priuationẽ officij,& beneficij,& etiã depositionẽ,nõ debet ꝓterea tradi curiæ seculari,quia directe cõdẽnatus non est, sed ꝓsumptiue. Et contraria loquunt cũ aliquis cõdemnatus est vere,non ꝓsumptiue : huic enim non fuit probatũ ꝙ sit hæreticus verus, sed ꝙ habeat familiaritatẽ cũ eis:vnde ꝓ hmõi ꝓsumptiones nõ debuit taliter damnari. arg. ℨ. de ꝓsum.litteras.Et dãnati vere de hæresi, si redire volunt,in perpetuũ carceré detruduntur.ℨ.de hære.c. pen.§. penu.quibus iste comparatur, quo ad pœnã quodam modo.

1 De materia huius gloſſæ vide Bernardinum Diaz in pract. crimi. cano. cap.141.

† Cap.1.eo. tit. in 3. cõpilatione.

¶ Idem abbati ſancti Dionyſij,& presbyterõ ſancti Martini.

¶ *Breue eſt,nec poteſt aliter ſummari.*

CAP. XI.

CVm †dilectus:& infra. ¶Illud autem vos attendere volumus & mandamus,vt tales ad purgationem admittantur perſonæ, quæ vicinæ [a] ſint & honeſtæ [b],

¶ Idem.

¶ Si infamia ortum non habet ex probabilibus cõiecturis,non eſt de neceſſitate indicenda purgatio : poteſt tamen iudici ad inſtantiam purgandi.

CAP. XII.

† Cap.3.eo. tit. in 3. cõpilatione. pars alia huius decretalis eſt ſupra, in c. cum in iuuentute. de præſum. vt optime hic admonet gloſſa.

CVm †in iuuentute ſua: & ℨ. ¶ Quia vero pater filium, quẽ diligit,corripit[c]:nos Quinquecclesienſ. epiſcopo per litteras noſtras ad maiorem cautelã iniunximus, vt ab illius [d] familiaritate ceſſando taliter ſe haberet,ꝙ ſiniſtra de ipſo ſuſpicio non poſſit haberi : ſed inimicus homo reſcriptum litterarum ſurripiens,apud regem,& regni magnantes ipſum nequiter publicauit, vt ſi deberet amplius infamari. Vnde nos tãtã ęmulorũ nequitiam attendentes, licet pulſati fuerimus multotiens cõtra eum,nunquam tamẽ aduerſus ipſum potuimus commoueri:ſcientes,quod dictum vnius† facile ſequitur[e] multitudo, vbi vero idẽ epiſcopus ad Strigoñ. metropolim extitit poſtulatus, quidam,qui ſuper ipſa poſtulatione aduerſabantur eidem, vt promotionem ipſius facilius impedirent,illius criminationis carbones reaccẽdere ſunt motiti : vnde quidam procurator ipſius de conſilio amicorũ ſuorum,qui ſuper hoc bonum zelum habebant, ſed non ſecundum ſcientiam, cœpit cum inſtantia poſtulare[g], quatenus eidem epiſcopo purgationem canonicam faceremus indici, vt ſuam innocentiam demonſtraret. Nos autem poſtulationem huiuſmodi minus prouidam reputantes, procuratorem ipſum ab ea ſæpe † voluimus reuocare,& infra.¶ Cæterũ quia procurator inſtabat, compulſi fuimus(non iuris neceſſitate, ſed importunitate [h] petentis)vt per vos ei purgationem canonicã, cũ duobus abbatibus mandaremus indici : quamuis fuerimus proteſtati quod ex alia cauſa talis petitio minus prouide tũc fiebat:qa Strigoñ. eccleſiæ ſuffraganei, vix eo tempore purgarent eũdem, qui in facto poſtulationis contradicebant eidẽ,& ſuffraganei Coloceñ. eccleſiæ ipſum tũc nõ purgarẽt, cũ inter ipſum & Coloceñ.archiepm de Strigoñ. metropoli ꝙſtio verteretur:vnde cũ non ſint alij pontifices in Hũgaria,merito videbatur,ꝙ per epſos regni ſui ſup illo articulo ſe purgare nõ poſſet.Not. ꝙ pater diligit filiũ,quẽ corripit. Item non debet quis habere immoderatã familiaritatẽ cum aliqua ẽt cõſanguinea,vnde ſuſpicio poſsit haberi.Itẽ facile dictũ ſiue leue ſequitur multitudo:quia ꝓnior eſt natura humana ad malũ,ꝙ ad bonum. Itẽ per importunitatẽ ẽt nõ cõcedenda concedunt. Itẽ qui aliũ compurgãt, debẽt eſſe vicini illi[i], & eiuſdem diœceſis,ſiue prouinciæ, vt eum cognoſcãt.Itẽ ex cauſa admittuntur ad purgationẽ alicuius inferioris ordinis,cũ aliàs ꝺ iure eiuſdẽ ordinis eſſe debeãt.

† Aliàs ſem per ſed in antiquis vt eſt impreſſum

a ¶ *Vicinæ.*] Ex hoc ꝓſumit,ꝙ eius vitam& cõuerſationẽ agnoſcãt. ℨ.de præſum. quoſdam & c.quanto, non enim idoneus eſt qui factum ignorat.ℨ.de iurꝺ. calũ. in pertractandis.

b ¶ *Honeſtæ.*[Et ſufficit ꝙ ab eccleſia tolerent, nec ſint de crimine ꝓdãnati.ℨ.eo. cõſtitutus.

c ¶ *Vm in iuuentute.*] Nõ ſemꝑ ꝓꝑ infamiã eſt indicenda purgatio, poteſt tñ quãque ſdici ẽt vbi nõ eſt indicẽda, ad inſtantiã purgãdi hoc dicit. Vel aliter & melius, & ſic vt † Dictio,vnius , deeſt in vetuſtis exemplaribus Gregorianis, & in antiqua cõpilatione. in rubro. Et eſt caſus notabilis ſm iſtũ ſtelle ctum.Diuiditur: prima pars narrat factũ, & petitionẽ ꝓcuratoris.Secũda petitionẽ improbat:Tertia petitionem cũ quadã ꝓteſtatione admittit.Sc̃a.ibi,*Vnde* Tertia:ibi,*Cæterũ*.Abb. CASVS. Eps Quiquecclesienſ. dicebatur habere immoderatã familiaritatem cum quadam nepte ſua , ꝓꝑ quod rex Hungariæ ſæpe ſcripſerat dño Papæ vt illũ de Hurgarica eccleſia remoueret:vnde Papa ſcripſit cuidam epo, vt ſuper hoc caute inquireret à coepis Hungariæ,& ipſi poſtmodũ reſcripſerunt dño Papæ, ꝙ bonũ virũ & honeſtæ conuerſationis eum eſſe credebant , perſonam ipſius multipliciter cõmendãtes:ſed ꝙa pater filiũ , quẽ diligit,corripit, ad maioré cautelã Dñs Papa mãdauit eidẽ epo, vt ab illius familiaritate taliter ceſſaret,ꝙ ſiniſtra ſuſpicio de ipſo haberi nõ poſſet:Sed quidã malus homo reſcriptũ illarum litterarũ ſurripuit,& apud regẽ & alios magnates ipſum nequiter publicauit, vt magis infamaretur:Sed Papa licet pulſatus fuerit multotiẽs cõtra ipſũ, tñ aduerſus eũ noluit cõmoueri, ſciẽs ꝙ facile dictũ vni[f] ſequtur multitudo : poſtea vero cũ dictus epſ ad Strigonien. metropolim extitit poſtulatus,quidã qui aduerſabãtur eidẽ , vt promotionem impedirẽt,ipſius,cœperunt ipſum iterũ infamare.vñ ipſe de quorundã amicorũ ſuorũ ꝓfilio,quẽdã ꝓcuratorẽ ad curiã deſtinauit, poſtulãs à dño Papa,quatenus purgationẽ canonicã faceret ei indici,ad ſuã innocẽtiã oſtẽdendã : Papa poſtulationẽ illã reputans minus ꝓuidã,ab ea ipſum ſæpe reuocare voluit: Sed quia ꝓcurator inſtabat,Papa mandauit purgationẽ eidem indici, cũ duobus abbatibus,quãuis proteſtatus fuerit , ꝙ ex alia cauſa talis petitio improuide tũc fiebat,quia ſuffraganei Strigonien. eccleſiæ vix eo tempore purgarent eundem,qui in facto poſtulationis cõtradicebant eidẽ,& ſuffraganei Coloceñ.eccleſiæ ipſum tũc nõ purgarẽt, cũ inter ipſum & Coloceñ.archiepm de Strigoñ. metropoli ꝙſtio verteretur:vnde cũ non ſint [k] alij pontifices in Hũgaria, merito videbatur,ꝙ per epſos regni ſui non poſſet in illo articulo ſe purgare.

† Dictio,vnius , deeſt in vetuſtis exemplaribus Gregorianis, & in antiqua cõpilatione.

¶ Idem Tyroneñ. † Archiepiſcopo.

¶ *Compurgator iurat de credulitate.*

CAP. XIII.

DE† teſtibus:& infra. ¶Illi vero qui ad purgãdã alicuius infamiam inducuntur , id ſolum tenentur iuramento firmare, ꝙ veritatem credunt [a] eũ dicere,qui purgatur.

¶ Idem Florentiñ.epiſcopo.

¶ *Infamatus ſuper defectu natalium non debet promoueri,niſi prius ſe purget.*

CAP. XIIII.

† Cap. 5.e. tit. in 3. cõpilatione.

ACcedens † ad præſentiam noſtram T. diaconus humili nobis inſinuatione mõſtrauit , ꝙ cum à ſuis æmulis diceretur, ꝙ eſſet filius ſacerdotis, tu eum nec promouere voluiſti [b] , nec permiſiſti ab alio promoueri. ¶ Quocirca mandam[c], quatenus ſi publice fuerit nota reſperſus , & de ipſa tibi legitime conſtare non poterit, purgatione[d] ab ipſo recepta,ipſum nõ differas propter hoc ad ſacerdotis officium promouere:quia & ſi non ſit nota delicti [d],eſt tamen nota defectus impedientis ad ſacros ordines prouenientium.

¶ Idem Abbati Eugeñ.& ſcholaſtico Mutiñ.

¶ *Super notorio crimine non eſt indicenda purgatio , & pendente cauſa ſuper crimibus,coram Papæ delegato,purgatio ab ordinario ſuper eis recepta non tenet.*

CAP. XV.

CVm † dilectis filiis H.preſbytero , & G.procuratori O. clerici, T. capellanũ noſtrũ conceſſerimus auditorẽ, idem procurator propoſuit, quòd cũ dictus preſbyter ſuper inceſtus crimine fuiſſet publice infamatus,Conſtantieñ. epiſcopus ordinarius iudex ei purgationem indixit : qui cũ ſe purgare nequiuiſſet,ab ipſo fuit ſuis eccleſiis ſententialiter deſtitutus [e], quas , ipſe nihilominus detinuit per violentiam occupatas. Cumque idem preſbyter cuiuſdam conſanguinei ſui vxorem publice detineret, ad petitionẽ plebani de Heniſo †, & quorũdam aliorum clericorum Conſtantieñ, diœceſis,iudicibus dicimur litteras detinaſſe,vt ſi dictus preſbyter ſuper crimine adulterij, & inceſtus coram ipſis ſe purgare non poſſet,ipſum pœna [f] debita caſtigarent : qui cum conſtitiſſet eiſdem, quòd idem presbyter pro eo quòd in purgatione defecerat , ab epiſcopo memorato fuerat condemnatus , ipſum vtpote contumacem [g] prædictis eccleſiis eccleſiarum à prædicto abbate factam retractauit præcipue quia relatio iudicum continebat repugnãtia & aduerſa:dicebatur eñ ꝙ crimẽ eiuſdem presbyteri adeo notorium erat,ꝙ nullus locus inficationi erat:& tñ præmittitur ibidem,ꝙ eidẽ presbytero ter minum peremptorium aſsignarũt,in quo ſe purgaret ſi poſſet. Si enim crimen erat notorium,non erat illi purgatio indicenda,ſed in eum ſententia proferẽda. Si vero nullus apparuerit accuſator. & ſuper ꝓdictis criminibus apud bonos & graues fuerit infamatus,purgatio canonica indicatur eidem,non obſtãte,ꝙ corã prædicto electo dr̃ ſe purgaſſe.quia pendente iudicio corã delegatis non debuit ordinarius purgationem indicere infamato.No.ꝙ lite non conteſtata non tenet proceſſus.Itẽ ſi non valet deſtitutio nec inſtitutio facta in locum deſtitutorũ.Itẽ ſi non valet principale,nec accеſſoriũ.Itẽ ſcripturæ cõtraria continenti nõ adhibetur fides,& ita contraria allegãs nõ eſt audiẽdus.Item cũ crimen notorium eſt,non eſt indicenda purgatio , ſed condemnationis ferenda ſententia,& ita in notoriis neceſſaria eſt ſententia.Itẽ ſi aliquis eſt infamatus apud bonos & graues,deficiẽte accuſatore debet ſe purgare.Item purgatio corã non ſuo iudice præſtita,nõ tenet.vnde iterum debet ſe purgare.Et ita cauſa commiſſa alicui delegato exempta eſt ab ordinario,ita ꝙ de illa vlteriũs ea pendente coram delegato intromittere ſe non poteſt.

† Aliàs de Henueo. † Aliàs, de Ponte. ſed in vetuſtis ribus vt eſt impreſſum.

† Can. 6. eo tit. in 3. com pilatione.

a ¶ *Credunt.*]Sic ℨ.e.c.vlti.in fin.ℨ.eo.quotiens. & ℨ.de teſti. quotiens.al.às anceps ſubirent periurium , ad quod nemo compellitur.ff. de in lit.iur.videamus.& ff.re.amo.Marcellus. §. qui rerum. quod eſſet ſi de facto alterius ꝓciſe iurarent, vt ibi & ſic iuratur de credulitate in iuramẽto calumniæ. C. de iura.calu.l. 2.§. quod obſeruari.in fi.ſic & alibi, vbi fertur teſtimonium de auditu. ff.de probat. ſi arbiter.

b ¶ *Voluiſti.*]Sic ℨ.de teſti.ſuper eo.& ℨ.de ſpon.præterea.ff.de rit. nup.adoptiuus.§.ſeruiles.in fi.

¶ *Glo.ſeq.obiicit.& ſoluit.*

c ¶ *Purgatione.*]Et quomodo purgabit ſe ꝙ non ſit filius ſacerdotis,quia negatiua ı probari non poteſt directe:& præterea tale eſt factum,quod probari non poteſt.ff.de condi. & demon.l. Lucius. Rñdeo,hoc indirecte probabit,ſ.ꝙ fuerit filius talis laici , & vxoris eiuſdem,quam pro legitima tenebat,& hoc notum & publicũ erat , & ſic probabit ſe non fuiſſe filiũ ſacerdotis.Item eo ipſo ꝙ probat ſe filium vxoris tuæ,quam tu tenes pro vxore, probabit ſe filium tuum eſſe.arg.ff.de in ius vo.quia mater.Et ſic purgatur aliquis non ſolum à crimine,ſed etiam ab irregularitate,vt patet hic & laici etiam ſe purgant.ℨ.eo.nos inter.& etiam fœminæ. ℨ. eod. moniales. bene poteſt etiam iurari ſuper conditione perſonæ. ff. de iureiur.l.3.§.1.

† Cap, 5.e. tit. in 3. cõpilatione.

1 Quo patẽto negatiua ꝓbetur vide Felin. in c. tertio loco. ſupra de ꝓbat , addẽ Præpoſit. Herculanum tract. de probat. negati.

d ¶ *Dilecti.*]quia non eſt culpa eius qui gignitur,ſed qui generat. 56.diſt.naſci de adulterio.

Vm dilectis filiis.] In prima parte ponitur auditoris datio : In ſecunda actoris petitio:In tertia rei reſponſio : In quarta diſfinitio.Secunda ibi , *Cumque idem.* Tertia ibi , *Dictus vero.* Quarta *His igitur.*Abbas Siculus.

CASVS. Inter H.presbyterum ex vna parte, & O.clericum ex altera,ſuper quibuſdam eccleſijs quæſtio vertebatur , pro qua dictus.H.presbyter,& G.procurator O.Clerici ad ſedem Apoſtolicã acceſſerunt:procurator ipſius O.propoſuit,ꝙ cum dictus presbyter eſſet publice infamatus ſuper crimine inceſtus , eps Conſtantieñ.ordinarius eius,ei purgationem induxit,qui cum ſe purgare nõ poſſet,eccleſijs ſuis fuit per ſententiam deſtitutus: ſed ipſe nihilominus eas per violẽtiã detinebat:poſtmodũ cũ idẽ presbyter vxorẽ cuiuſdam conſanguinei ſui publice detineret,quidã clerici contra ipſum ſuper hoc ad quoſdam iudices litteras impetrarũt, continentes,vt ſi dictus presbyter ſuꝑ crimine adulterij & inceſtus ſe purgare non poſſet,ipſum pœna debita caſtigarẽt:& cum eis conſtitiſſet,ꝙ idem presbyter pro eo ꝙ in purgatione defecerat,ab epo fuerat condemnatus,ipſum tamquam contumacẽ prædictis eccleſiis priuauerunt:maxime cum de crimine adulterii & inceſtus tamquam de notorio cõſtitiſſet eidem.mandantes abbati ſancti Galli(ad quem beneficiorum collatio ptinebat) vt beneficia illa cõferret, qui contulit illa O.clerico ſupradicto .vnde petebat ſuper illis dicto presbytero imponi ſilentium,& ipſi O.tradi poſſeſſionẽ illorum beneficiorum: Ex aduerſo dictus presbyter rñdit, ꝙ proceſſus iudicum prædictorũ debebat merito retractari , cũ lite nõ cõteſtata ,ꝓeſſerint ꝓtra ipſum:adiiciens etiam, ꝙ purgationem indictã ſibi ab electo Conſtantieñ.curauerit exhibere:ſed ei rñdebatur, ꝙ talis purgatio nõ valebat, cum iudicio pendente coram delegatis ordinarius nõ debebat indicere purgationem infamato:& in taquam coram non ſuo iudice facta dicbis & aliis diligẽter auditis & intellectis,licet litterę delegatorũ iudicũ dño Papæ oſtenſę non fuerint,vel tranſcriptum ipſarũ, tñ ex tenore relationis ipſorum iudicum , quam procurator , prædictus exhibuit dño Papæ, cõſtitit euidenter, ꝙ iudices illi proceſſerunt iuris ordine prætermiſſo vnde Papa proceſſum illorũ & conceſsiõem eccleſiarum à prædicto abbate factam retractauit præcipue quia relatio iudicum continebat repugnãtia & aduerſa:dicebatur eñ ꝙ crimẽ eiuſdem presbyteri adeo notorium erat,ꝙ nullus locus inficationi erat:& tñ præmittitur ibidem,ꝙ eidẽ presbytero ter minum peremptorium aſsignarũt,in quo ſe purgaret ſi poſſet. Si enim crimen erat notorium,non erat illi purgatio indicenda,ſed in eum ſententia proferẽda. Si vero nullus apparuerit accuſator. & ſuper ꝓdictis criminibus apud bonos & graues fuerit infamatus,purgatio canonica indicatur eidem,non obſtãte,ꝙ corã prædicto electo dr̃ ſe purgaſſe.quia pendente iudicio corã delegatis non debuit ordinarius purgationem indicere infamato.No.ꝙ lite non conteſtata non tenet proceſſus.Itẽ ſi non valet deſtitutio nec inſtitutio facta in locum deſtitutorũ.Itẽ ſi non valet principale,nec accеſſoriũ.Itẽ ſcripturæ cõtraria continenti nõ adhibetur fides,& ita contraria allegãs nõ eſt audiẽdus.Item cũ crimen notorium eſt,non eſt indicenda purgatio , ſed condemnationis ferenda ſententia,& ita in notoriis neceſſaria eſt ſententia.Itẽ ſi aliquis eſt infamatus apud bonos & graues,deficiẽte accuſatore debet ſe purgare.Item purgatio corã non ſuo iudice præſtita,nõ tenet.vnde iterum debet ſe purgare.Et ita cauſa commiſſa alicui delegato exempta eſt ab ordinario,ita ꝙ de illa vlteriũs ea pendente coram delegato intromittere ſe non poteſt.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſtionem,an bene fecerit epiſcopus,&c.*

e ¶ *Deſtitutus.*]Qui deficit in purgatione,deponitur,vt ℨ.eo.cum inter.& c.cum P.& ℨ.de ſimo.de hoc infinuatum.& ɜ.diſt. c. vlti. ſed in caſu iſto non debuit priuari, ſed ſuſpendi ab officio:niſi tu velles æquiparare crimen inceſtus crimini ſimoniæ & hæreſis. ℨ.eod. inter,in princ.Tamen Papa non improbat factum epi Conſtantieñ.quia de hoc nõ agebatur:ſed credo ꝙ bene fecit eps, qa præſumptiue conuictus eſt,& talis præſumptio träſit in violentã.

f ¶ *Pœna.*]vt priuaretur officiis ſuis,vt dictũ eſt in prima notula.

g ¶ *Contumacem.*]& male,vt patet per conſequentiam:quia non ſeruauerunt ordinem iuris,debebãt enim inquirere ad petitionẽ eorum,qui impetrauerunt inquiſitionẽ vocato presbytero,vt haberet facultatem ſe defendẽdi.ℨ.de accu. qualiter & quãdo.§. debet.nõn

Universidad de Deusto
Biblioteca

bet.non obstante facto Constantien. epi: cum de illo nihil eis cõmissum fuisset:Et sic ordo iuris in inquisitione seruari debet,præcipue circa clericos seculares.Ber.

a ¶ *Iuris ordine.*]Si iuris ordo,qui est de substantia iudiciorũ,non seruetur,nihil agitur.2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua 1. alius ordo qui non est de substantia iudiciorũ, licet nõ seruetur, sententia tenet, nisi p appellationẽ releuetur. C. de appellat.l. cassato principali cassatur accessorium,vt ff. de no.ope.nun.cum ex iniunctio.& ff.de accusat.ad petitionem.

1 Concor.l. 1.& ibi Bar. C. de cond. & pfoe.præfect. fis. dic. ord. & idem in l. proba. ta. C. de fer. u. 1. 2 Io. Et hic habes, q & iur. omiu.

2 De hoc 2. q. 1. in sum. Ioan. And.

b ¶ *Repugnantia.*]vnde non sunt audiendi.ff.de appel. sollicitudine. & 23. q. 7. quod autem. Et imputandum est illis, qui aliter retulerũt, cũ possent relationẽ suam diligẽtius aduertisse. ff. de fi.instru.imputari.& C.eo.tit.scripturæ. & ideo processus illorum & quicquid occasione illius processus factum est,irritatur, f. concessio ecclesiarum. fin. ff. de fide instru.inter.

c ¶ *Notorium.*]Qualiter q.d dicat notorii 3, habes supra de cohabitatione clericorum & mulierum c.vlt.

† Præsumpserunt in vulgatis. sed in antiquioribus manuscriptis. ssum pserint.

† Alias, iparum.

d ¶ *Non erat illi indicenda.*]quia nec probatio quid sit, & ne opus erat, 2.q. 1. de manifesta.ff. de accu. euidẽtia.citatio tñ faciẽda est.2.q.4. de illicita. & 2.q.1. Deus omnipotens.& sententia proferenda:vt hic dr. & ff. de appe. cũ sit Romana.C. de mãifesta. Nec requiritur purgatio, vt hic, quia illa non habet locum nisi cum factum dubium est deficientibus accusatoribꝰ & testibus,vt supra patet in multis cap.nec probatio, vt 2.q.1. Deus omnipotens.& cap.fcelus. de manifesta. Et sic patet,q in notoriis quãtum ad sententiã tantum aliquæ sunt partes iudicis:Qũq; tñ recipiũtur ꝓbationes ex abũdanti. ff. de elec.bonæ. 1. 24.q.1.pudenda.in fine. & ff.de manumiss. tãm.in principio:nihil enim indubitatũ est,qđ nõ recipiat quãdã sollicitam indubitationem 4. in Auth.de tabel.in medio.colla.4.

3 De materia notorii quid sit, & qualiter in delictis notoriis sit procedendum, vide plene per Cynũ. Salicetũ & alios in l.ea quidem. C. de accusat. & per Iulũ Clarum in pract.crim. §.fi.q.9.

† publicatum.

4 Et ea vere debet iudex.ne dubium protorio reciat. de app. consuluit. 1. fecidum Host. Ioan, And.

e ¶ *Gl.seq.notat.signat contrarium,ponit opin.& solutionem.*

e ¶ *Apud bonos & graues.*]Not.q dici,apud bonos & graues fuerit infamatus:per hoc vẽ q non refert vndecunque orta fuerit infamia,ex quo apud tales iam laborat, sufficit ad purgationem incipiendã. 24.q.3.ecce.& ff.eo.accedens.Arg.contra. ff. de accusatione,qualiter & qñ.11.q.3.in cunctis.2.q.5.omnibus. Per hæc iura secundo inducta dicunt quidam,q si infamia orta fit a vilibus & æmulis,non compellitur ad purgationem. Alij dicunt (quod videtur verius) q ex quo aliquis infamatus est apud bonos & graues, compelli debet ad purgationem,ne apud illos incredibilis remaneat per iura primo inducta.& 2. q. 5. omnibus. & c. qualiter & quando,non contradicit.

f ¶ *Non debuerit ordinarius.*] cum causa illa delegatis iudicibus commissa fuisset:& sic eps nullam habebat iurisdictionem quantum ad causam ea pendente,verum purgatio tamquam à non suo iudice indicta non valet.ff. de consue.ad audientiam.cum suis cõcor.& ff. de offi.leg.licet.& ita purgatio minus iusta non facit fiq̃ sententiã priuauerũt:maxime cũ de incestu & adulterij crimine,tãquam de notorio liqueret eisdem: Abbati sancti Galli (ad quẽ illarũ ecclesiarum donatio pertinebat)potestatẽ liberã cõcedentes, ecclesias illas personis aliis cõferẽdi: qui cas postea supradicto O.clerico assignauit & ſ. ¶ Dictus vero presbyter inter cætera respõdit,q processus iudicum prædictorum debebat merito retractari, cum lite non cõtestata ꝓcedere præsumpserint† cõtra eum:adiiciens,quòd purgationẽ indictam ab electo Cõstantien, curauerit exhibere:& infra. ¶ His igitur & aliis plenius intellectis, licet litteræ illæ,quæ ad ꝓdictos iudices impetratæ dicũtur, vel ipsarũ trãscriptũ ostensum nõ fuerit corã nobis:quia tamen ex tenore relationis ipsorũ †, quam dictus procurator exhibuit, ac si litteræ ipsæ ostensæ fuissent, nobis cõstitit euidenter,iudices ipsos prætermisso iuris [a] ordine processisse: tam processum eorum, quàm cõcessionem ecclesiarum à prædicto Abbate de mandato ipsorum factã,auctoritate Apostolica retractamus: præsertim cũ relationis ipsius series,repugnantia [b] cõtineat, & aduersa. Dicitur enim, q crimen eiusdẽ presbyteri vsq; adeo publicũ † fuerat & notoriũ,q nullus inficiationi locus penit[o] existebat: vt pote cuius vniuersæ vicinæ populꝰ testis erat & tũ ibidem ꝓmittitur,q eidẽ ꝓsbytero terminũ peremptorũ præfixerunt, in quo (si posset) super infamia prædictorũ criminũ canonice se purgaret:cũ nimirũ,si crimen notoriũ [c] existebat,non erat illi indicenda [d] purgatio, sed in eũ condemnationis sentẽtia ꝓmulgãda:& infra. ¶ Si vero nullus apparuerit legitim[o] accusator, & ipsum inueneritis apud bonos & graues [e] super prædictis criminibus, vel ipsorũ altero infamatũ : purgationẽ ei canonicã indicatis: non obstante, q coram prædicto electo dicitur se purgasse:cũ iudicio pẽdente corã iudicibus delegatis,non debuerit ordinarius [f] purgationem indicere infamato.

¶ Idem,

¶ *Non sufficit prælato de criminibus infamato,iurare cum se purgat,q sit immunis ab illis criminibus,sed iurare debet, q post suam promotionem illa crimina non commisit.*

CAP. XVI.

ACcepimus† litteras, quibꝰ nobis intimare curastis [g], q Apostolico mandato super indicẽda purgatione archiepiscopo Bisuntin. recepto, ipsum citastis, vt decuit : qui ad diem præfixũ comparuit coram vobis†,iuramẽtũ purgationis offerens sub hac forma:videlicet, quod immunis erat ab illis criminibus,super quibus se purgare debebat : & infra. ¶ Ipse vero ad præsentiam nostram accedens, humiliter supplicauit, vt saltẽ super purgatione incõtinentiæ dignaremur tẽperare rigorem : quia nõ deberet asserere, q à natiuitate [h] sua nunquã passus fuerit lapsum carnis. Porro cũ ab eo nõ credatur exactũ fuisse huiusmodi iuramẽtũ potius forte præsumimus [a], q alia de causa volebat sub pscripta forma iurare : videlicet, q immunis erat ab illis criminib[9], de quibus fuerat infamatus, tãquã dimissis per pœnitentiã iã esset immunis ab illis : sed hoc iurare nõ paruę temeritatis existeret:cũ beatus Iob dicat:Etiã si ſimplex fuero,ho ipſum ignorat [b] † anima mea : & infra. ¶ Idcoque præscriptã purgationis formã,secundũ quam idem archiepiscop[9] obtulit se purgare, reprobamus: vtpote indiscretã, temerariã,& ineptam: iniungẽtes eidẽ,vt si voluerit & potuerit,secundũ hanc formã se purgare,secundũ sanum intellectũ quem ei duximus exprimendũ: videlicet, q illa crimina grauiora [c], idest simoniam, venditionem [d] iustitiæ, atque incõtinentiam, de quibus infamatus existit[e] †, iuret se minime [f] cõmisisse, postquã [g] ad archiepiscopalẽ promotus est dignitatem:& cõpurgatores sic iurent,quòd credunt [h] eum verum iurasse: quo facto vos illum dimittatis in pace:alioquin,& cætera.

1 De hoc articulo vide B. Thomã, & ibi plene Caietanum, 2. 2. q. 60. art. 4.

† Ignorat, habent omnia Gregoriana exemplaria, sed in vulgata editione legitur,ignorab.t.

lob.c.9.

† Fœtitit, legit, in vulgatis sed in antiquis cõstanter habetur, existit.

† De materia huius tituli, & qualiter sit illi cita vulgatis purgatio, vide B Thomam, 2.2. q.81.ar 8.ad 3.2 Gumentum.

† Vide Bartolum in l. §. accusationem. ff. ad Senatus. Turpillian. vbi citat hunc textũ in pulchro casu.

† Coram nobis, legitur in plerisque codicibus,series tamen indicat legendum , cõtra vobis.

5 Nec iurat quominus alia fit præstanda,ac si nulla præstita fuisset secundum Inn. & Host. Ioan. And.

f ¶ *Fraternitatis.*Et sine vitio carnis pauci inueniunt.50.dist.q.a sancti tas tua.q.a difficile est ꝓtinere.33.q.5.q sitit.quare dicit Papa, q nõ creditur ab eo taliter iuramentũ exactũ,q.a nec debuit,vt patet.].

¶ *Glo.seq.arguit.*

a ¶ *Præsumimus.*]Arg.q ea q dubia sunt quo animo fiant,in tutiorẽ partẽ faciẽda est interpretatio 1. ff. de reg. iur.c.a.ff.eo. tit. semper in dubiis. & l.ea quæ. Verbum illud, q erat immunis,dubium erat, vt patet, & ideo Papa interpretatur illud in securiorem partem, q a sic iurare fatuum esset, vt sequitur.Ber.

¶ *Gl.seq.signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Ignorat anima mea.*] Et ideo semꝑ debet timere:quia bonarũ mẽtium est, ibi culpam timere, vbi etiam culpa nõ est.ff. de observatio. ieiu.consilium.§.2. & 5. dist. ad eius vero. quia si dixerimus q peccatum non habemus,veritas in nobis non est. de pœnit.dist.2. si enim inquit. vbi sunt verba Iob continentia hanc sententiam. Et sæpe dimisso peccato alicuius punitur ille post peccatũ dimissum. de pœnit. dist. 1. si peccatum. & sic ille temerariam & dubiam purgationẽ volebat subire , quasi anceps periurio : quod fieri non debet.ff. de in lit. iuran. videamus. & ideo Papa talem reprobat purgationem tamquam ineptam & dolosam.Contra,ff.eo. cõstitutus. huic standum est,& expone ibi:a crimine immunis , id est, nõ cõmisit illa crimina, de quibus infamatus erat eps,vt credunt: & ita debet intelligi illa littera , vt ibi notatur. & sic potest præstare.

c ¶ *Gratiora,id est, simoniã.*]cuius comparatione cętera crimina pro nihilo reputãtur. 1.q.vlt.c.vlt.Et ita simonia inter grauiora peccata reputãt & homicidio quandoque comparatur.ff. de accusa.inquisitionis.

d ¶ *Venditione iustitiæ.*] Iustitia enim vendi non debet.14.q.5.non sane.& 11.q.3.non licet.& ff. de vita & honest.cle.cum ab omni specie.& intantum reprobata est,q venalis etiam sententia nulla est. 2.q.6.c.ei qui.§.venales.ita q non est appellare necesse.C.quando prouo.non est necess.venales.& non solũ iustitia.immo iurisdictio non debet vendi.ff. ne præla.vi.suas.c.1.& 2.

e ¶ *De quibus infamatus existit.*] super his tantum & super aliis debet se purgare, nec inquisitio nec exceptio testium super aliis fieri debet:quod si fiat,non valet.ff. de accu.inquisitionis. §.1.& c.qualiter & quando 2.Ber.

f ¶ *Minime commisisse.*] hæc est ergo debita forma purgandi sine aliquo scrupulo duplicitatis.q.a & si egisset sic de illo crimine pœnitentiam,adhuc infamia remaneret de facto,quæ per pœnitentiã non tollitur.2.q.3.c.Enthemium.§.hinc colligitur.ff. de obse.ali. & li.præstan.l.2.vnde purgatio dicta non sufficiebat directe,ergo debuit se purgare secundum hanc formam.ff. ſ. eo.quotiens.

g ¶ *Postquam.*]ergo de præterito se non purgabit: quia cum tempore suæ promotionis nõ fuit infamatus : quoniã aliàs nõ debuit promoueri.81.dist.tantis.& ff. de accus. Omnipotens. & tali modo purgabitur, quia approbauerunt mores ipsius, vnde ipsum postea reprobãre non possunt.8. q. 2. dilectissimi. & 32.q.5.horrendus. & ff. de iureiuran.quemadmodum.ff. de adult.l.ſi vxor.in fin.

h ¶ *Creduntꝫ.*]simile ff.eod.quotiens.

DE PVRGATIONE VVLGARI.

¶ Quia duplex est purgatio,quædam canonica,quia canõ inuenit eã, de qua ff. dictũ est.qđa vero est vulgaris:q.a vulgus introduxit eã:ideo sequitur videre de ea. Abbas.

Prohibita sunt : quia per eas multotiens condemnatur absoluendus , & Deus tentari videtur.hoc dicit totus titulus.

CAP. I.

GVra† suscepti regiminis:& infra. ¶ Cum tua fraternitas duxerit sedẽ Apostolicã cõsulẽdã,vtrũ super ecclesiarũ possessionibus duella debeant sustineri : Tuæ duximus solicitudini respondendum,quòd in eo casu,vel aliis etiam hoc non debes aliquatenus [i] tolerare.

¶ Innocentius tertius Priori sancti Sergij Spoletan.

¶ *Summatum est supra cap.proximo.*

CAP. II.

SIgnificantibus † V. laico & fratribus eius ad nostram noueris audientiam peruenisse, quòd cũ quidam eos super furti crimine accusaret , cũ eo coacti sunt inire duellũ: in quo aliis peccatis suis præpedientibus ceciderunt : propter quod per consules Spoletanos bonis fuerunt propriis spoliati : nunc vero furtum apud alios est inuentum , & quòd ipsi fuerint innocentes,est (faciente † Domino)reuelatum : Vnde consulibus ipsis dedimus in mãdatis, vt ablata restituant [k] vniuersa. & athletæ secundum leges non habent locum.C.de gladia. l.vnica.lib.11.

† Ca.vnico. eo.tit. in 2. compilatio.

† Cap. vnico. eo.tit. in 3.compilati. adde omnino quod de pugnãtibus in duello 52 ciuit nonisime Concilium Trident. sessio. 25.de reformat.cap.19.

† In aliquot recẽtioribus legitur,faue te, sed facie te, habent omnes antiqui codices & emẽdatiores impressi.

Significantibus.]In prima ponitur quæstio:In secunda prouiso: ibi,*Vnde.*Abbas.

CASVS.Quidam accusauit V.laicum , & fratres super quodam furto:cum quo coacti sunt subire duellũ:in quo peccatis aliis ꝑpedientibus ceciderunt:propter quod fuerunt ꝑ consules Spoletanæ ciuitatis bonis propriis spoliati:sed postmodum furtũ illud apud alios est inuentum, & reuelatũ q fuerant innocentes : isti fratres significauerũt hoc dño Papæ petẽtes sibi super hoc prouideri:vnde mandat consulibus illis , vt ablata restituant vniuersa. Not.q sententia quæ nulla est,lata contra canones nõ liberat aliquem,nec condemnat,nec transit in rem iudicatam , nec necesse est appellare ab ipsa.

¶ *Glo.seq.obicit,& soluit.*

k ¶ *Restituant.*]Sed qualiter hoc esse potest,q retractetur sententia,à qua non fuit appellatum,cũ iã transfuerit in rẽ iudicatam, licet veritas aliter se habeat, & iam ex ipsa sententia ius factũ est quantum ad litigantes.ff. de re iudic.cum inter vos.& per ea quæ postea emergũt,sententia nõ retractatur.ff. de re iud.inter monasterium.& cap.fin.talis error detectus sententiam nõ retractat.ff. fa.erc.cum putarem 2.C.de condi.indeb.l.1. ad hoc dicas , q propter probabilem errorem bene retractatur sententia.ff. de frig.fra ternitatis. 23.q. 1. c. 2. ff. quando ac. de pecu. est an. l. 2. aliàs est §. primæ legis,& incipit quæsitũ.& plerumque veritate cõperta retractatur

† Hæc aliter cõciliat hic Ioannes And. ex Vincentio eum videto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tractatur sententia.ff.de cõdi.sine causa,si fullo. & etiam propter delictũ aduersarij.5.de diuor.ex litteris.& ff.de iureiur.admonendi.C.de transact.si ex falsis.Sic ergo modo apparet,q̃ sententia falso lata nullius fuit auctoritatis & reprobatę probationis de vtroque iure,ergo debuit merito retractari.Io.

Dilecti.] In prima parte ponit querelam : In secunda dat iudicem: ibi, *Cum igitur.*Abbas.

† Vide Iuonem par.10. cap. 15. & B. Thomã transmiserũt, q̃ fratres Templi & alij, qui sup eos temporalem habẽt potestatem, si aliquando de aliquo crimine infamantur, cõpellunt eos subire iudiciũ ferri candentis : & si aliqua exinde seq̃tur aduſtio, pœnam legalem infligunt:Cum igitur iudicium iſtud ſit interdictum, in quo Deus tẽtari videtur:mãdat Papa cuidam iudici, quatenus dictos fratres, & alios per cenſuram eccleſiaſticam compellat, vt ab huiuſmodi conuerſorũ grauamine omnino deſiſtant. Not. q̃ iudicium ferri candentis prohibitum eſt.

CASVS.Liuonien.de nouo ad fidem cõuerſi grauem querimoniam ad ſedem Apoſtolicam tranſmiſerũt, q̃ fratres eitatum ſuper titulo,ſi Templi & alij, qui ſup hanc decretalem.

† Dictio,alio, deeſt ſere in omnibus manuſcriptis.

a ¶ *Nouiter.*] propter quod cum eis miti[a] eſſet agendum.ℑ. de pœnit.& remiſ. Deus qui, & ℑ. de diuor. De[a] qui, quouſq; fuerint in firma radice plantati. 35. q.3.quod ſcripſi.

† Exodi. c. 21. & c. 1. tit. de damno dato in 1. compila. refert. Iuo. par. 16.cap. 348.

b ¶ *Interdictum.*] vt 2. q.4. Mennam.& c.conſuluiſti.& ℑ.tit.prox.ex tuarum.& ℑ. ne cle. vel mona. ſententiã. & C. de gladia.l.vnica.lib. 11. c ¶ *Tentari.*] quod fieri nõ debet,iuxta illud: Non tẽtabis dñm Deũ tuum , & c.22.q.2. quæritur cur patriarcha. &

¶ Honorius tertius.

¶ *Summatum eſt ſupra cap.primo.*

CAP. III.

DIlecti † filij nouiter [a] in Liuonia baptizati, grauẽ ad nos quærimoniã deſtinarũt, q̃ fratres Templariorũ & alij, qui temporalem in eis poteſtatem exercent, ſi quando de aliquo alio † crimine infamantur, eos ferri candentis iudicium ſubire cõpellunt:quibus ſi qua exinde ſequatur aduſtio,ciuilem pœnã infligunt. ¶ Cum igitur huiuſmodi iudiciũ ſit penitus interdictum [b], vt pote in quo Deus tentari [c] videtur: Mandamus, quatenus dictos fratres,& alios, vt ab huiuſmodi conuerſorum grauamine omnino deſiſtant, p̃ cenſuram eccleſiaſticam,appellatione remota,compellas.

TITVLVS XXXVI.

De iniuriis,& damno dato.

¶ In Exodo †.

¶ *Propter eius breuitatem non ſummatur.*

CAP. I.

SI rixati fuerint homines, & percuſſerit alter [d] proximum ſuum lapide, vel pugno, & ille mortuus non fuerit , ſi † iacuerit in lecto : qui percuſſerit,operas eius,& impenſas [d] in medicos reſtituat.

¶ In eodem †.

¶ *Breue eſt,& ideo non ſummatur.*

CAP. II.

SI quis aperuerit ciſternam, & foderit , & non operuerit eam , ecciderit; bos vel aſinus in eam : dominus ciſternæ reddet [e] pretium iumentorũ:quod autem mortuum eſt.ipſius erat.

¶ Idem †.

¶ *Breue eſt,& ideo non ſummatur.*

CAP. III.

SI bos alienus cornupeta eſſet heri & nudiuſtertius , & non cuſtodiuit [f] eum dominus ſuus:reddet bouem [g] pro boue, & cadauer integrum accipiet.

¶ Idem †.

CAP. IIII.

SI læſerit quiſpiam agrũ , vel vineam,& dimiſerit iumentum ſuum , vt depaſcat aliena pro damno æſtimationem [h] reſtituet.

¶ Idem †.

¶ *Breue eſt,& non ſummatur.*

CAP. V.

SI egreſſus ignis comprehẽderit à ceruos frugũ, ſiue ſtãtes ſegetes in agris:reddet [i] damnum,qui ignem ſuccenderit.

¶ Ex pœnitentiali Romano †.

¶ *Breue eſt,& quaſi idem cum præcedenti.*

CAP. VI.

SI quis domum, vel areã cuiuſquam incenderit voluntarie [k]:ſublata,& incenſa omnia reſtituat [l] : & tres annos pœniteat.

¶ Honorius tertius.

¶ *Summatum eſt ſupra cap.primo.*

CAP. III.

DIlecti † filij nouiter [a] in Liuonia baptizati, grauẽ ad nos quærimoniã deſtinarũt, q̃ fratres Templariorũ & alij, qui temporalem in eis poteſtatem exercent, ſi quando de aliquo alio † crimine infamantur, eos ferri candentis iudicium ſubire cõpellunt:quibus ſi qua exinde ſequatur aduſtio, ciuilem pœnã infligunt. ¶ Cum igitur huiuſmodi iudiciũ ſit penitus interdictum [b], vt pote in quo Deus tentari [c] videtur: Mandamus, quatenus dictos fratres,& alios, vt ab huiuſmodi conuerſorum grauamine omnino deſiſtant, p̃ cenſuram eccleſiaſticam,appellatione remota,compellas.

TITVLVS XXXVI.

De iniuriis,& damno dato.

¶ In Exodo †.

¶ *Propter eius breuitatem non ſummatur.*

CAP. I.

SI rixati fuerint homines, & percuſſerit alter [d] proximum ſuum lapide, vel pugno, & ille mortuus non fuerit , ſi † iacuerit in lecto : qui percuſſerit,operas eius,& impenſas [d] in medicos reſtituat.

¶ In eodem †.

¶ *Breue eſt,& ideo non ſummatur.*

CAP. II.

SI quis aperuerit ciſternam, & foderit , & non operuerit eam , ecciderit; bos vel aſinus in eam : dominus ciſternæ reddet [e] pretium iumentorũ:quod autem mortuum eſt.ipſius erat.

¶ Idem †.

¶ *Breue eſt,& ideo non ſummatur.*

CAP. III.

SI bos alienus cornupeta eſſet heri & nudiuſtertius , & non cuſtodiuit [f] eum dominus ſuus:reddet bouem [g] pro boue, & cadauer integrum accipiet.

¶ Idem †.

CAP. IIII.

SI læſerit quiſpiam agrũ , vel vineam,& dimiſerit iumentum ſuum , vt depaſcat aliena pro damno æſtimationem [h] reſtituet.

¶ Idem †.

¶ *Breue eſt,& non ſummatur.*

CAP. V.

SI egreſſus ignis comprehẽderit à ceruos frugũ, ſiue ſtãtes ſegetes in agris:reddet [i] damnum,qui ignem ſuccenderit.

¶ Ex pœnitentiali Romano †.

¶ *Breue eſt,& quaſi idem cum præcedenti.*

CAP. VI.

SI quis domum, vel areã cuiuſquam incenderit voluntarie [k]:ſublata,& incenſa omnia reſtituat [l] : & tres annos pœniteat.

† Vide Iuonem par.10. cap. 15. & B. Thomã eitatum ſuper titulo,ſi hanc decretalem.

† Dictio,alio, deeſt ſere in omnibus manuſcriptis.

† Exodi. c. 21. & c. 1. tit. de damno dato in 1. compila. refert. Iuo. par. 16. cap. 348.

a ¶ *Nouiter.*] propter quod cum eis miti[a] eſſet agendum.ℑ. de pœnit.& remiſ. Deus qui, & ℑ. de diuor. De[a] qui, quouſq; fuerint in firma radice plantati. 35. q.3.quod ſcripſi.

b ¶ *Interdictum.*] vt 2. q.4. Mennam.& c.conſuluiſti.& ℑ.tit.prox.ex tuarum.& ℑ. ne cle. vel mona. ſententiã. & C. de gladia.l.vnica.lib. 11. c ¶ *Tentari.*] quod fieri nõ debet,iuxta illud: Non tẽtabis dñm Deũ tuum , & c.22.q.2. quæritur cur patriarcha. &

† Et 2. q. 5. 23.q.vlt.ſi nulla 1 B. monachiam. Ioã. And.

DE INIVRIIS, & damno dato.

¶ *Supra de variis exceſſibus dictum eſt, tã Prælatorum, quam ſubditorũ: Verũ quia ex eis frequenter iniuriæ & damna inferuntur,merito de his ſubiicit. Abbas.*

† Aliàs ita: ſed iacuerit.

De hac materia tractatur.23.q.2.& 15.q.1.illud.

† Exodi c. 21. & c. 3. tit.de damno dato in 1. compila. refert. Iuo. par.16. cap. 349.

Irixati.] CASVS. Iſta quinq; c.1.poſita,ſunt veteris legis : in primo dicitur , q̃ ſi homines rixati ſunt adinuicem,& alter alterum percuſſerit,nec mortuus fuerit,ſed iacuerit in lecto, percuſſor ſoluat illi operas deperditas,& impenſas in medicos.Not. hic pœnam percutientis hominem ſecundum veterem legem quia percuſſor præſtabit operas amiſſas , & impenſas factas in curatione.

d ¶ *Operas eius & impenſas.*]Operas autem amiſſas, & impenſas in curatione præſtabit:vt hic dicit,& ff.ſi quadru pau.fe.,dict.l. ex hac.& ff.de his qui deiec.vel effu.l.vlt.& ff.ad l.Aqui. qua actione. in principio.Deformitatis autem ratio non habebitur, quia liberum corpus non recipit æſtimationem, vt in primis duabus legibus.& ff.ad leg.Rho.de iac.l.2.§. corporum. & ff.de his qui deiec. vel effu.l.1.§.ſed cum liber homo. Tamen ſi liber homo petiit, 50. aureorum ſit condemnatio, vt d. §. ſed cum liber homo. Illud ſit pro pœna,non pro æſtimatione.

Iquis.] CASVS. Si aliquis effoderit ciſternam,& non cooperuit eam,& bos alterius vel aſinus in eã ecciderit, dominꝰ ciſternæ det pretium animalis , & illud quod mortuum eſt, illius erit. Not. q̃ qui occaſionem damni dat,damnum dediſſe videtur.

e ¶ *Reddet pretium.*]ſi hoc fecit in publico:ſi vero in priuato loco,vbi conſueuerunt fieri,non tenetur.ff.ad leg.Aqui. qui foueas. quia qui occaſionem damni dedit, tenetur. ff.ad le.Cor.de ſic,nihil intereſt.& ff. ad legem Aqui.qui occidit,§. penult.infra eodem cap. vlti.

Si bos.]CASVS. Si bos alicuius ab heri & nudiuſtertius cornupeta eſt,& dominus illũ non cuſtodierit, ſi alium bouem occiderit , reddet bouem pro boue,& mortuum bouem recipiet.No. quòd quis tenetur ex negligentia.

† Id eſt, in eodẽ Exodo c. 21. refertur c. 4. tit. de damno dato in 1. compilatione. & apud Iuonẽ par 16.cap. 350.

f ¶ *Non cuſtodiuit.*]ſupple,& alterius bouẽ occiderit : vnde tenetur, quia culpa ſiue negligentia ipſius, damnum datum eſt, qui debuit diligentiam adhibere: vt ℑ.c.vlti.

g ¶ *Reddet bouem.*]hoc intellige cum bos ille, qui damnum dedit,aggreſſus eſt alium,& occidit,ſed econuerſo nõ tenetur.ff.ſi quadru. pau. fe.dic.l.1.§.cum arietes. ff.ad leg.Aquil.l.itaque. ſeu cum dubium eſt, quis bos primo aggreſſus eſt,ff.ad leg.Aquil.ſciẽtiam.§. cum ſtramenta. Et ſi aliàs animal tuũ mihi damnum dedit, tu teneris.ℑ.eod. capit. vlt.ver. quòd ſi.& ℑ.eo. proxim.

† Id eſt, in eodem Exodo c. 22. & cap.5.tit.de damno dato in 1.cõpilatione. refert Iuo par..6. cap. 353.

† Id eſt, in eodem Exodo cap. 2. & cap.6.tit. de dãno dato cõpilat. refert Iuo par. 16. cap. 354.

Si læſerit.] CASVS. Si iumentũ alicuius læſerit agrum vel vineã alterius , reſtituet æſtimationem damni. Nota quòd quis tenetur de paſtu pecoris ſui: quia tenetur ſoluere æſtimationem [h] damni.

† Similis ſententia reperitur apud Burchardum lib. 19. decret. cap. 5. tit.de ſacrilegio.§. concremati domum. & c. 7.tit. dato, in 1.compilatione.

h ¶ *Æſtimationem reſtituet.*] niſi dãdo animal velis liberare te ipſum ℑ.eo.c.vlt.vltra eam æſtimationem non tenetur cõuentus de paſtu pecoris,& actione in factum conuenitur.ff.de præſcri.ver. qui ſeruandarum.§. ſi glans.& expellere debet animal,quod damnum dedit:& tamquam ſuum non includere illud:cum domiuus illius teneatur ad damnum.ff.ad leg.Aquil.Quintus Mutius. §. Pomponius 2 . Bernar.

2 Alias eſt lex : & incipit quãmuis contrarium ſeruatur apud nos : & de hoc in ſpe. de actio. §. 1. ver. ſed poſſe inuenio. & dic vt ibi. Ioã. And.

Si egreſſus.] CASVS. Si aliquis apposuerit ignem in agro ſuo, & damnum dederit in ſegetes vicini ſui,damnum reſtituet.No. qui occaſionem damni dat, &c.

i ¶ *Reddet damnum.*] Si fuerit in culpa [3] dum appoſuit iſtũ ignẽ. nec adhibuit diligentiam,quam debuit.ff.ad leg. Aquil. qui occidit.§.in hac.& ℑ.eod.c.vlt.aliàs ſi nihil de contingentibus omiſiſſet,non tenetur.ℑ.eo.c.vlt.

3 Vt ſi poſuit in ſtipulam ſuã ignem tempore vento ſo. Io. And.

Si quis.]CASVS. Si aliquis voluntarie incenderit domum alicuius,totum damnum reſtituet,& tres annos pœniteat.Not.q̃ in damnis illatis attenditur voluntas.

k ¶ *Voluntarie.*[ſecus ſi contra voluntatem , dum tamen nihil de contingentibus omiſerit.ℑ.eo.c.vlt.in fi.

l ¶ *Reſtituat.*]in quadruplum infra annum, poſt annum in ſimplũ, ff.de incend.l.1.Sed ſi negligentia , in ſimplum: ſed ſi dolo fecerit, ſecundum leges concremabitur.ff.eo.qui ædes.

Olim.]Diuiditur quia primo recitat proceſſum delegati,quem ſecundo reuocat,& cauſam diffinit:ibi, *Quare.*Abbas.

CASVS. Florentini olim poſuerunt in banno epm Feſulanum, damna & iniurias ei alias plurimas irrogantes.Super his commiſit Papa cauſam epo Mutineñ.vt eos compelleret ad ſatisfaciendã ſuper prædictis epo p̃dicto:Eps vocatis partibus cœpit in cauſa p̃cedere,& recepit teſtes lite non conteſtata:deinde cauſa delata eſt ad dñm Papã: ipſe examinato proceſſu , quia lis conteſtata nõ fuit, proceſſum illum reuocauit : quia & cõmune Florentiæ banniuerat epm Feſulanũ p̃traDeũ & eccleſiaſticam libertatem , propter iniuriã banni,& p̃pter expenſas & alia dãna p̃p hoc ſubſecuta, cõdemnauit cõe Florentiñ. in mille libris vſualis monetæ, præmiſſa taxatione , & præſtito iuramẽto epo Feſulano. Not. q̃ non tenet proceſſus lite non conteſtata. Item non tenet bannum datum in eccleſiaſticam perſonã, cõtra eccleſiaſticam libertatem.Item condemnatio expẽſarũ ſemper facienda eſt taxatione præmiſſa , & iuramento ſecuto.

† De materia huius decretalis vide pleniſſime quod ſancitũ eſt in Clemen. 1. de pœnis adde c.gratiis.ſupra de teſtib.ſpolia.

a ¶ *Reuocato.*]lite vero non conteſtata, nõ valet ,proceſſus : vt hic patet.& ℑ. vt lit. non cõteſtat.accedens.& ℑ.de elec.dudum 2. & ℑ. de purg. cano. cũ dilectus

b ¶ *Banniuerat.*] Tale bannum nullum fuit: quia nullã habet iuriſdictionẽ in ipſum: Laico enim non licet de clerico legẽ dare. 96. diſt. bene quidem,& 16.q.7.non placuit.Immo tamquam ſacrilegus fuerat puniendus. eadem cauſa & q.ea.ſi quis principum.& quia in eo offendit eccleſiaſticam libertatem,& p̃p hanc iniuriam punitur ad expẽſas. quas p̃p hoc fecit,& damna quæ pertulit tali occaſione:vt patet.

c ¶ *Taxatione.*] debet iudex primo taxare de expenſis & damnis in iudicio petitis. 3.q. 3.offeratur, verſi.quod fieri.& poſtea debet iurare: & tali iuramento ſtabitur, tamquam legitimæ probationi. C. vnde vi. ſi quando. & 2.q. 1.in primis.ℑ.de his quæ vi metuſve cau.fiunt.c.vlt.vbi de hoc.Ber.

d ¶ *Vſualis monetæ.*]Etſi de hac non fuiſſet dictũ,de illa tañ intelligeretur.ff.de legat.1.ſi ſeruus plurium.§.vlti. &ff. de p̃trahen.emp. imperatores.& ſi plures eſſent vſuales monetæ,vr̃ de minori intel ligendum. ff.de leg.3.nummis.&ℑ.de cenſi.ex parte.

In noſtra]Diuiditur,quia in prima parte ponitur deciſa cõſultatio:In ſecunda reſponſio:ibi,*Cum igitur.*Abb.Sicul.

CASVS. Brixienſes multas diſcordias olim habuerunt inter ſe, quarum occaſione multa damna ſuſtinuerũt illata adinuicem: p̃p quod cõiter ſtatutum fecerunt de nõ petendo vel recipiendo vlterius reſtaurationes damnorum à cõi , & ſtatutũ huiuſmodi firmauerunt etiam iuramento : ſed præter damna occaſione huius diſcordiæ multas fecerũt expenſas,quas petebant ſibi refici à cõi: dubitatum fuit,an obſtaret eis iuramentum ſuper damnis nõ repetẽdis: p̃p q̃d eps Brixienſi.propoſuit hoc in p̃ſentia Papæ.Cũ ergo aliud ſit damnorum reſtauratio,& aliud ſatisfactio expenſarũ, iuramentum præſtitum ſuper articulo damnorum , non debet intelligi factum expenſarum:vnde mandat Papa,quatenus iuramento prædicto nõ obſtante,eps prouideat auctoritate Papæ,q̃ dictũ cõe pro bono pacis & concordiæ contribuat ad expenſarũ ſatisfactionem ad arbitrium ipſius,ſicut viderit expedire.Not.q̃ iuramentum non extenditur ad aliud,quàm iuratum ſit.Item aliud eſt damnum,& aliud expenſæ,& ideo iuramentum præſtitum ſuper vno,non extenditur ad aliud. Item propter bonum pacis multa fiunt,quæ aliàs fieri non debent.

¶ *Glo.ſeq.diſtinguit damnum & expenſas.& damnum ſubdiſtinguit circa rem,& extra rem,concludens expenſas hic non includi,quia de his non agebatur.*

e ¶ *Damnorum.*]Not.ergo,q̃ differentia eſt inter damnum & expenſas,vt hic patet,& ſ.c.proxi.arg.vnde iuramentum ſuper vno factum non extenditur ad aliud,cũ ſint diuerſa,puta, ſi ,ppter diſcordiã domus, aliqua deſtructa fuerat poſſeſsio aliqua ſterilis remanſit vel quia negotiari non potuit huiuſmodi damna remiſſa ſunt , & iuramẽto firmata. Quod dam enim damnũ ſiue intereſſe dr̃ circa rem, puta,ſubtraxiſti inſtrumenta , quibus poſſeſſio eccleſiæ firmatur, vel alterius , teneris ad illud damnũ, quod cõtingit propter abſentiã inſtrumentorum. 12. q. 2.ſi quis de clericis. & ff. de actio. empt. & vend.Iulianus. in prin. Quodam dr̃ extra rem: puta,debuit tibi frumẽtum , & quia non dedi ſuo tẽpore,familia tua fame periit: illud damnum non conſequeris, ſed pretiũ frumenti vel vini. ff. eod. ſi ſterilis. §. cum per vẽditorem. Expenſę dicuntur quas qs facit circa ſumptus litis, & circa aduocatos. C. de iudi. ſancimus. De iſtis expenſis fit mentio.ℑ.vt lit. non conteſt.quoniã.§.in aliis.& ℑ. de dolo,finem. Et conſimiles expenſæ fuerunt hic, quas facie bant eundo & redeundo.Vel expendendo pe cuniam ſuam faciendo ſuam faciendo ſua planibus.

† Vide gloſſam in c. ſi canonici. verbo,damnis & iniuriis, de offi. ord.lib.6.

† Dictio, pro, deeſt in vetuſtioribꝰ codicibus.

† Dictio,aliquid , deeſt in antiquioribus exem-

¶ Honorius tertius epiſcopo Bononien.

¶ *Secularis poteſtas, qui clericum bannivit,condemnari debet per iudicem eccleſiaſticum,ſecundum æſtimationem iniuriæ in expenſis & damnis.Et hodie adde pœnã in Clemen.prima de pœnis.*

CAP. VII.

OLim † ſcribentibus nobis epiſcopo Mutineñ. vt Poteſtatem, Conſiliarios, & populum ciuitatis Florentiñ. ad ſatisfaciẽdum de damnis & iniuriis irrogatis epiſcopo, & eccleſiis Feſulañ. cenſura eccleſiaſtica coarctaret :idem teſtes lite non conteſtata recepit. Quare nos eius proceſſu penitus reuocato [a],cõmune Florentiñ. quia banniauerat [b] epiſcopum Feſulaneñ.cõtra Deum & eccleſiaſticam libertatem propter iniuriam banni, expenſas, & damna tali occaſione ſecuta : taxatione [c] iuramento præmiſſa , in mille libris vſualis [d] monetæ, prædicto epiſcopo ſententialiter duximus condemnandum.

¶ Gregorius nonus.

¶ Qui iura ſtatutum ſuper non repetendis damnis,hoc non obſtante expenſas repetere poterit hoc dicit. Vel ſic ſtatutum ſuper damnis non repetendis , ad expenſas non extenditur

† De hoc articulo vide per Franciſcum de Victoria in relectio de prima de poteſtate eccleſiaſtica. par.vlti.

CAP. VIII.

IN † noſtra & fratrum noſtrorum præſentia propoſuiſtis, quòd olim ciues Brixieñ. pro † reſtaurationibus damnorum illatorum adinuicẽ,quæ propter multas ciuiles diſcordias incurrerant,plurimũ aggrauati:ſtatutũ editum, de non petendo vel recipiendo in poſterũ reſtaurationes huiuſmodi à communi generaliter approbarunt,& firmarũt etiã iuramento : & infra: ¶ Cũ igitur aliud ſit damnorũ [e] reſtauratio,quàm ſatisfactio ex penſarum : & ideo in iuramento exhibito ſuper damnorum articulo intelligi non debeat. quòd factum expenſarum fuerit comprehẽſum : Mandamus, quatenus iuramẽto non obſtante prædicto, auctoritate noſtra prouideas,quòd dictũ cõmune pro bono concordiæ, ad expenſarum ſatisfactionem aliquid † contribuat [f], iuxta tuæ diſcretionis arbitrium,à te ſicut expedierit moderandum.

¶ Idem.

¶ *Habet plura dicta:& ſe ſummat.*

CAP. IX.

SI culpa [g] tua datum eſt dãnũ , vel iniuria irrogata,ſeu maiores expenſas,quàm conſueuerunt:ad iſtas expenſas iuramẽtum non extenditur:tũ ſi intellexiſſet de huiuſmodi expẽſis,& de his intenderunt iurare , & hoc conſtaret , ſuper his fieret interpretatio,ſicut credo.Sed hic ſimpliciter dictum puto de dãnis,quare ad ea tantum reſtringitur iuramẽtum.Et ſic eſt aliud damnum & aliud expenſæ,ſicut dr̃ aliud pœna , & aliud mulcta , & aliud fraus,& aliud dolus.ff.de verbor.ſignifi. aliud fraus.

f ¶ *Contribuat.*]pro bono concordiæ,vt hic dicit ſic fit cõtributio qũ iactus mercium factus eſt.ff.ad l.Rho.de iac.l.1.& 2. §. cum in eadem.& l.amiſſæ. Sic ergo in caſu iſto , æquum eſt fieri contributionem propter bonum pacis & concordiæ,ne forte hac occaſione concordia non ſeruetur.

Si culpa.] CASVS.Aliquis culpa ſua damnum dedit alicui , aut iniuriam irrogauit,ſeu aliis irrogantibus iniuriam opẽ tulit, aut hæc imperitia vel negligentia euenerunt:dr̃,q̃ ſuper his ſatiſfacere tenetur.nec ignorantia ipſum excuſat,quia ſcire debuit ex facto ſuo iniuriam poſſe contingere,vel iactũram.

¶ QVOD SI ANIMALIA. Ecce ſi animalia tua damnũ dederũt,nihilominus ſatisfacere te oportet,niſi tu velis liberare te ipſum dando animalia tua damnum paſſo.ſed ſi animalia tua fera fuerunt,& quæ cõſueuerunt nocere.non ſufficit ad liberatio nẽ ea dando,quia non curaſti,quam debueras diligẽtiam adhibere:In fine dr̃,q̃ licet ille qui occaſionem dedit,damnũ dediſſe videatur,tũ ſecus eſt in illo dicendum,qui diligentiam quã debuerat adhibuit,ne dãnum contingeret. Not.q̃ quis tenetur ſi culpa ſua damnum dedit. Item tenetur qui iniuriam irrogauit, vel aliis opem tulit:& ignorantia in talibus non excuſat.Itẽ ſufficit dare animal pro dãno dato ab ipſo,ſed in feris animalibus hoc nõ ſufficit.Item qui occaſionem damni dat,damnum dediſſe vr̃,cum diligentiam non adhibuit quam debuit.Item non eſt ei imputandũ qui de contingentibus nihil omiſit.

g ¶ *Si culpa.*]Not.q̃ ad hoc vt teneatur qui damnũ dedit, ſeu iniuriam irrogauit,neceſſe eſt culpam interuenire,alioquin non tenetur.vnde infantes & furioſi non tenentur ſi damnum dederint: quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia iudicium animi nō habent.ff.ad l.Aquil.sed & si.§.iniuriā. & §.igitur.& 15.q.1.illud.impubes tñ doli capax tenetur, vt hic, & in c.illud 1. & j,igitur.& ille non tenetur de culpa,qui ad sui defensionem,& incontinenti,& eodem modo damnum dedit.ff. eo. scientiam.§.qui cū aliter.& de leuissima culpa qs tenetur in casu isto.ff.eo.l.2. & ille excusatur a culpa,q alterius impulsu vel violētia ventorum damnum dedit.ff.eod. quēadmodum.§.si nauis.& §,itē Labeo.

a ¶ *Tulisti.*]Not.q non solum qui damnū dedit, seu iniuriā irrogauit, sed qui opem tulit tenetur,puta si vnus tenuit,& alius interemit ille q tenuit,quasi causam mortis dedit,ideoque actione in factum tenetur.ff.eo. Itē Mela. §.si alius. & §. itē cum eod. & ff.de iniur.non solum. in princ. & §. si mandato. sic & ope & cōsilio furtum committitur.Instit. de ob.q ex delicto.nas.§.ope.& homicidium ope & cōsilio committitur. ī. de homi. sicut dignum. §. illi qui.& si. vlt.& §. hi qui.simile.ff. de adul. is cuius.§.vlti.

b ¶ *Imperitia.*]quę annumeratur culpæ Inst. quis domū, ad leg. Aquil. §. impe- ritia. & ff. loca. si quis vic, suas fundum 2 §.Celsus. Itē c. vlti super intellige de negligētia glo 2. Ioan. prout hic dicit.ergo si- And. ue culpa siue imperitia vel negligentia damnū dederis,vel si iniuriam irrogaueris,vel dantibus opem dedisti,teneris.si negligentia tua aliquid minus benefeciſti,& ob hoc damnum datum fit,teneris.ff.ad leg.Aquil.si seruus 2.§.si ex plausiro.& l.qui occidit.§.in hac.& negligentia imputatur. ī. de pœn.& requæsitum.vbi de hoc.

c ¶ *Ignorantia.*]hic non excusat ignorantia à culpa,si potuit scire ex facto suo contingere iacturam vel iniuriam:pura, mihi licet percurrere 3 percutienté,me,si cum vellem eū percutere,alium percusi,imputatur mihi.ff.ad leg.Aquil.sciētiam.ī.pen. & ff.de iniur. eum qui.§.si iniuria.arg.contra.ff.eo.si cum seruo.debuit ergo adhibuisse diligentiā in facto suo, vt dicit in fi.& sic nō imputaretur. Et illud scias,q iniuria fit aut re, aut verbis. Re , quotiens manus infertur:verbis,quotiens conuitium dicitur.ff.de iniur.l.1. & ī. de re iudi.cum te.& iniuria per dissimulationem aboletur.ff.eo. non solum.§.1.Et illud scias,q conuentus de damno dato,si negauerit & probatum fuerit,condemnatur in duplum.ff.ad leg.Aquil. 2. & C.eo.tit.contra negantem.

d ¶ *Animalia tua.*]sic ergo si quadrupes tua, siue animal damnum dedit,ad æstimationē teneris;quia non custodiuisti animalia tua: tñ si velis dare animal pro damno,liberare te pores,vt hic dicit.& ff.si quadru.pau.fe.dist.l.1.circa princip.& Instit.eo.tit.in prin. vnde de sumpta fuerunt hæc verba.Et hoc habet locū in his animalib⁹, quæ cōtra naturam mouentur,vt pote si bos cornu petere solitus fuit,vel equus calcitrosus,vt dī in prædictis legibus. In feris autē animalibus,quæ naturali sua feritate damnum dederunt,hoc non habet locū:q̄a illud animal dando,non liberaberis: quia nō adhibuisti diligentiam quā debuisti,vt hic dī, falcē directa actione vel vtili potius. Si vero aufugit & nocuit,non potest dñs quondā cōueniri,quia desinit dñs esse:vt ff.eo.l.1.§.in bestiis.& Insti.eod. §.1. Feræ bestiæ sunt,vt vrsus, & cerui 4 quæ sint animalia siue volatilia fera,dī instit.de re. diu. §. feræ. & in aliis §. sequentibus. Cum enim liber homo damnū dat,locum habet actio legis Aquil. dum vero quadrupes siue animal,locum habet actio de pauperie: cum vero seruus, tunc locum habet actio noxalis , & tunc licitum est seruum dare pro damno dato.Instit.de nox.circa prin.

e ¶ *Non curasti.*]quia huiusmodi animalia nō debēt teneri in public̄o,vbi publicum iter est.Insti.si quadru.pau.fe. dic. §. hic quoque.alias §.cæterū,si vero teneātur in publico,& dānū dederint, tenetur dñs in duplum , & nihilominus actio de pauperie locum habet ; quia cum plures actiones concurrunt pœnales in eadem re,vna non tollit aliam.Insti.eo.§.fi.

f ¶ *Occasionem.*]ff.ad l.Aquil.qui occidit.§.in hac.& ī. de homici. decætero.vbi de hoc.ī.de testi.sicut.in gl.quæ incipit,arg.q̄ qui.

g ¶ *Nil omisit.*] Not.q̄ non est imputandū ei, qui de contingentibus nihil omisit. ff. ad l. Aquil. qui occidit. §. in hac.& l.qui foueas. & l. si putator. & 50. dist.si duo.& ī.de hom.c.vlti. & antepe.Ber.

1. Aliàs , si quis vide- ne præ- lati vic, suas c. vlti super glo 2. Ioan. And.

† Ex quo Toleta- cōcil o hoc sumptum fit,nondum inuētū est, referūt Bur chardus li. 19. decret cap. 158. & Iuo par. 15. c. 166. & c. 1.eo. tit. in 2. compilat. 3 Hoc intelligas sano modo, videlicet,q̄ licet percutiente defendendo.vide doctores in l. vt vim.ff. d iust.& iure.

2. Aliàs ita: in expēsis legitimis aliàs ita in expēsis omnibus. sed in manuscriptis vt est impressum, vno exemplo.

† Est in cōcilio Triburiēsi sub Arnulpho imperatore. c. 4. sed aliis verbis referunt Burchardus li. 6. decret.c. 11. Iuo par. 10.cap. 140. & Gratianus siue Palea. 17.q.4.c.omne præsbyteri.

† Dictio, pe tuniæ, deest a in antiquioribus exemplaribus.

† Cap.5. eo. tit in 1. com pilatio. Et an clericō pugnare liceat expli cat E. Thomas. 2.2. q. 40. art. 2. ad 2 de ibidē Caietanum.

1 Vide glos. sam ibi. & c. si quis eu instituer. 21. §. & Hostiensem in summa tit. de offi. ord. §.quid pertinet. & in c.pro humani.de homicid.lib. 6.

† Cap.3.eo. tit.in 1.cōpilatione.& post constitutionē Lateran. sub Alexan. iii. par. c.3.

† Pars c. constitutus supra de religio domi. ibi, vbi inue- nies varieta tes de voce, Lauitani.

† Lurden.ar chiepiscopo Lundon. archiepiscopo.

† Cap. 3. tit. de vita & honest. cle. rico. in 3. compilatio. Vide Bernard.num Diaz in pra. crim. cano. c.84.

3 Vide supra tit. 1. c. fi. sup. per glos. 2. & interesse bellis. ea. Ioan. Andr. causa.q.3. Maximianus.

† *Vel.*] Abbas & clericus ī magnis criminib⁹ deprehēsi, post depositionem detrudi debēt in monasterium ad agendum pœnitentiā. Et diuiditur. Primo ponitur consultatio:secundo respōsio: ibi, *Respondemus.* Abbas. CASVS.Clerici aliqñ tes de trociniis & aliis magnis sceleribus:q̄ritur. qualiter sint puniendi? Rñdet Papa q̄ à suis sūt ordinib⁹ degradādi. & ī arctis monasteriis de trudēdi ad agēdū pœnitētiā.Not.q̄ clerici dep hēsi i latrociniis & magnis criminibus,degradari debēt, & in arctis monasteriis detrudi.

4 Quod infieri debet,ne vltra se extēdat violētia, quām exegerit defēsio cle ricorū.]. de sent.exc.vt fame.alias capiētes essent excōicati,vt ibi. i ¶ *Monasteriis.*]sim.16.q.6.de lapsis.& 50. dist. fi ille. & si incorrigibiles fuerint,per secularē iudicem ponea deprehendātur. ī. de iudic.cum non ab homine.

5 Vide supra tit. 1. c. 23. q. vlt. hortatu. & c. igitur. & c. vt pridē. ea. Ioan. Andr. causa.q.3. Maximianus.

† *Vel.*] Abbas & clericus ī magnis criminib⁹ deprehēsi, post depositionem detrudi debēt in monasterium ad agendum pœnitentiā. Et diuiditur. Primo ponitur consultatio:secundo respōsio: ibi, *Respondemus.* Abbas. CASVS.Clerici aliqñ tes de trociniis & aliis magnis sceleribus:q̄ritur. qualiter sint puniendi? Rñdet Papa q̄ à suis sūt ordinib⁹ degradādi. & ī arctis monasteriis de trudēdi ad agēdū pœnitētiā.Not.q̄ clerici dep hēsi i latrociniis & magnis criminibus,degradari debēt, & in arctis monasteriis detrudi.

† Pars c. constitutus supra de religio domi. ibi, vbi inue- nies varieta tes de voce, Lauitani.

† Lurden.ar chiepiscopo Lundon. archiepiscopo.

† Cap. 3. tit. de vita & honest. cle. rico. in 3. compilatio. Vide Bernard.num Diaz in pra. crim. cano. c.84.

3 Vide supra tit. 1. c. fi. sup. per glos. 2. & interesse bellis. ea. Ioan. Andr. causa.q.3. Maximianus.

TITVLVS. XXXVII.

De pœnis.

¶ Ex concilio Toletano †.

¶ Totiens puniendus est criminosus, quotiens delictum iterat.

CAP. I.

A, quæ frequenti prævaricatione iterantur, frequēti sententia condemnentur [h],

¶ Ex concilio Triburiensi †.

¶ Interficiens presbyterum,puniendus est & pœna pars ecclesia cui præfuit,alia pars pro eius anima distribuitur.

CAP. II.

PResbyteri interfecti compositio [i], episcopo ad cuius parochiam pertinet, soluatur : ita vt medietatem vtilitatibus [k] ecclesiæ,cui [l] præfuit, tribuat:& alteram in eius eleemosynā iuste dispertiat : Quia nullus eius hæres proximior videtur , quàm qui ipsum Domino sociauit [m],

¶ Alexander iij.Cantuarien.archiepo.

¶ Non debent prælati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere, nec etiam correctionis causa ex cupiditate pœnā pecuniariam imponere.

CAP. III.

LIcet † iuxta Apostolum:& deret:Consultus Papa rñdet,q̄ quotiens quis peccat,totiens puniri debet.Not.q̄ frequens delictum frequenter puniri debet.

¶ Glo.seq.alleg.duas concor. & duo simlia.& arguit.

h ¶ *Condemnentur.*]sic 6.q.1.amitare 5.& de pœni.dist.1. mensura.

¶ Nil omisit.] Not.q̄ non est imputandū ei, qui de contingentibus nihil omisit. ff. ad l. Aquil. qui occidit. §. in hac.& l.qui foueas. & l. si putator. & 50. dist.si duo.& ī.de hom.c.vlti. & antepe.Ber.

DE POENIS.

¶ Supra visum est de variis excessibus, propter quos pœnæ debentur, merito subiicitur inde rubrica de pœnis.

De hac materia tractatur 23.q.4. & q.5.per totum.23.dist.quamquam. 12.q.2.in antiquis. vsque ad §.verum id 16.q.1. & 6.quasi per totum.81.dist. in multis capitulis.

IA quæ.] Pone exemplum in capitu.pia.de except. lib. lib.6. vbi excōicationis exceptio pōt contra actorē plures opponi,& ibi dr, q̄ quotiens deficit in probando , totiens debet puniri in expensis.Abbas.

CASVS. Quærebatur † vtrū vna satisfactio plura peccata comprehēdat:Et ita quotiens quis deliquerit,totiens puniri debet: sicut in cōtractibus consueuit dici:vt pœna soluta cōtractus maneat in sua firmitate.ff. de transactio. qui fidem. Sed etiam arbitrio quis stare nō cogitur pœna soluta,nisi id expresse dicatur.ff.de arbit. si duo. in fine.Et sic est argum.quotiens clericus in delicto repertus fuerit,totiens exigatur ab eo pœna.arg.23.dist. quamquam. in fi.& ff. de verb.oblig.si sic stipulatus.

† Cap.3.eo. tit.in 1.cōpilatione.& post constitutionē Lateran. sub Alexan. iii. par. c.3.

PResbyteri.]Dicit quid faciendum sit de pœna: quam soluit interfector presbyteri. hoc dicit. Primo ponitur vnum dictum: Secundo ratio;ibi, *Quia.*Abb.

CASVS. Si aliquis interfecerit presbyterū , & compositio inde fiat:accepta pecunia soluatur illi epō,ad cuius parochiā pertinet. ita q̄ medietatem tribuat in vtilitatem illius ecclesiæ cui præfuit, & alteram pro anima defuncti pauperibus eroget:quia nullus hæres eius proximior est,quàm ille, qui ipsum dño sociauit. Not. q̄ pœnam pecuniariam,quam recipit epṡ ab aliquo , sibimet appropriare non debet,sed in vtilitatem ecclesiæ distribuere. Item ecclesia est hæres clericorum,vnde in rebus eorum succedere debet.

i ¶ *Compositio.*] hæc compositio per legem Lombardam est sexcentorum solidorum.17.q.4.qui subdiaconum.

¶ Gloss.seq.arguit.

k ¶ *Vtilitatibus ecclesiæ.*]hoc ideo , quia & sic ecclesiæ iniuria facta fuit,& in suum ministrum,iuxta illud:Qui vos tangit,me tangit.2.q.7.accusatio.Et est argu. q̄ pœnas pecuniarias, quas recipit epṡ,non lucratur ipsa 6. sed in vtilitatē ecclesiæ conuerti debent, vel diuidet illas.arg.ī. dist.ius militare.& 16. q.6.c.1.

6 Et ideo non videtur q̄ possit illas remittere. de hoc pot. & dixi de off. legi. nisi in 1. gl. Ioan. And.

l ¶ *Cui.*[ff.ecclesiæ.

m ¶ *Sociauit.*]baptizando & ordinando illum.

LIcet.]Archidiaconi,& alij Prælati,qui in criminibus dispēsare nequeunt:pœnam pecuniariam imponere non possunt,vbi à iure alia statuitur.Primò ponitur archidiaconorum actus reprehensibilis,Secundo mandat illos inhiberi & compesci:ibi,*Mandamus*,Abbas Siculus.

CASVS. Archidiaconi Conuentreñ. epatus pro corrigēdis excessibus à clericis & laicis pœnam pecuniariā exigebant : Item pro annua exactione qñque rectores ecclesiarū suspendunt, & ecclesias interdicūt,à vicariis denarios exigūt,vt eos in ecclesiis celebrare p̄mittāt:hæc & alia cōmittebāt p̄tra canonū institutа:Mandat Papa Cantuarien.archiepo,quatenus hæc prædictis archidiaconis diffricti⁹ interdicat: Si autē p̄tra venire præsumpserit, eos ecclesiastica cen.compellat. Not. excessus clericorū sūt puniēdi pœna spirituali ſm canones,& non pecuniaria.

¶ Glo.seq.quærit, & dupliciter soluit.

¶ *Laicis.*]sed quare à laicis ? q̄a forte sunt de rebus exemplaribus.

¶ Gloss. seq. notat pœnas pecuniarias,& c.signat q̄ contrarium soluit distinguēdo.ponit opi.Hug. quam determinat.

b ¶ *Pœnam pecuniariā.*] Ex hac decre.vī, q̄ pro criminib⁹ pœna pecuniaria exigi non debet cum Papa hic eā prohibeat. arg. 16. q. 6. cognonim⁹. &c. de lapsis &c.epō.& illud. 1. q. 1. nullus epṡ.& ī.d fimo. nemo. & 83.dist. si quis epṡ.arg.contra. 23.q.5.si vos.Vnde nota, q̄ cum ius statuit pœnam petit in 1. com cuniariam infligēdam, pilat.& post quicunq; cognoscit de concilio 12. illo crimine , illam poteat. sub test infligere. ff. de iuAlexandro . dic.l.2.§.vl.& ī. de rap. iii.par.3.c.2. in archiepiscopatu. & 12. q. 2. cum deuotissimam. 18.dist. quoniā 1. Si vero ius solam pœnam spiritualē vel corporalem super crimine statuit iudex nec debet nec potest illā in aliam commutare,sed ille tā tū qui de illo crimine potest dispensare.Et cū de pœna criminis nihil de iure cautum est , an pecuniariam vel aliam infligat ,iudicis arbitrio committitur.ī.de offic. delegē.de causis.Cum iudex super crimine dispensare potest,bene potest infligere pœnam pecuniariam,vel aliam. Sed archidiaconi isti super his criminibus dispensare non poterant:vnde non debent pœnā pecuniariam infligere,sed imponere spiritualem , ſm q̄ qualitas criminis exigebat.arg.ī.de iudi.at ſi clerici.Hug. dicit, q̄ illa pœna est infligenda,quæ magis timeatur. arg. 23. q. 4. ea vindicta.& q.5.prodest.& ī.vt lit.non contest.quoniam. in fi. Sed hoc intelligē habere locum cum iudex talis est,qui possit dispēsare,& cōmutare pœnas,sed isti archidiaconi hoc non possunt.Ala. c ¶ *A vicariis.*]Hoc erat ſmoniacum,cum ordo sit sacramentum, qui adhæret executio.ſi ergo vnum vendunt:& reliquum.1.q.3. ſi qui obiecerit.&c.saluator.

c ¶ *Victori.*]victus victori in expensis condemnari debet,ſi per calumniam & malam fidem appareat eum mouisse litem 2, vt hic expresse dicit littera in prin.& in Auth.de iu.§.oportet.coll.6. & ff.de iudic. eum quem temere.Alij dicunt,q̄ eoipso q̄ succumbit, p̄sumitur calumniari:vnde condemnari debet in expensis. De hac materia plene dictum est.ī.de do.& contu.finem.

2 Adde q̄ nec iuramētum calumniæ excusat à condēnatione expēsarum. concor. l. 2. C. de iura calum.

¶ Victus condemnatur victori præsenti in expensis , etiam in causis pecuniariis : & vnum casum excipit.

CAP. IIII.

CAlumniam † & audaciam temere litigantium condēnando in expensis,& alio [d] multiplici remedio sanctio imperialis compescit. ¶ Quoniam igitur sacris institutis consonare dignoscitur:Præcipimus,vt decætero in causis pecuniariis victus,victori [e] in † expensis condemnetur : nisi sententia [f] pro absente feratur.

¶ Innocentius iij.Midrosiensi archiepo.

¶ Clericus causam seu operam prabens bello, deponendus est.

CAP. V.

QVòd † in dubiis: & infra.

¶ Quia vero tam sacerdotes , qui gubernant naues ad pugnam , quàm qui personaliter exercent cōflictū, & hi, qui alios incitant [g] ad pugnandum, omnes enormiter peccant : de rigore canonico eos credimus deponendos.

¶ Idem Londoñ.† episcopo.

¶ Clericus pro magno scelere ab eo commisso deponi debet,& in monasterio detrudi ad agendam pœnitentiam.

CAP. VI.

TVæ † discretionis prudentiam:& infra. ¶ Ad illud quod à nobis tertio requisisti, qualiter clerici in latrociniis vel aliis magnis sceleribus deprehensi [h] puniri debeant :Respōdemus, quòd à suis ordinibus degradati,detrudi debeant in arctis monasteriis [i], ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

¶ Si vterque contrahentium venit contra contractum,vterque potest exigere pœnam adinuicem promissam ex conuentione.

CAP. VII.

COnstitutus † in præsentia nostra:& infra.¶ Licet autem in instrumento episcopi Lauitani expressa fuerit certa pœna, quam pars contractum non seruans,solueret observanti:cùm tamen vtraque pars vellet contra illum,ex confessione [k] propria conuincatur:cum &, pars vestra subtraxerit episcopo pensionem, & episcopus procurationem exegerit ab eadem ecclesia , sicut œconomus proposuit memoratus ,

1857 De pœnis. Tit. XXXVII. 1858

fibus à clericis & laicis pœnam pecuniariā exigebant : Item pro annua exactione qñque rectores ecclesiarū suspendunt, & ecclesias interdicūt,à vicariis denarios exigūt,vt eos in ecclesiis celebrare p̄mittāt:hæc & alia cōmittebāt p̄tra canonū institutа:Mandat Papa Cantuarien.archiepo,quatenus hæc prædictis archidiaconis diffricti⁹ interdicat: Si autē p̄tra venire præsumpserit, eos ecclesiastica cen.compellat. Not. excessus clericorū sūt puniēdi pœna spirituali ſm canones,& non pecuniaria.

¶ Glo.seq.quærit, & dupliciter soluit.

¶ *Laicis.*]sed quare à laicis ? q̄a forte sunt de rebus exemplaribus.

¶ Gloss. seq. notat pœnas pecuniarias,& c.signat q̄ contrarium soluit distinguēdo.ponit opi.Hug. quam determinat.

b ¶ *Pœnam pecuniariā.*] Ex hac decre.vī, q̄ pro criminib⁹ pœna pecuniaria exigi non debet cum Papa hic eā prohibeat. arg. 16. q. 6. cognonim⁹. &c. de lapsis &c.epō.& illud. 1. q. 1. nullus epṡ.& ī.d fimo. nemo. & 83.dist. si quis epṡ.arg.contra. 23.q.5.si vos.Vnde nota, q̄ cum ius statuit pœnam petit in 1. com cuniariam infligēdam, pilat.& post quicunq; cognoscit de concilio 12. illo crimine , illam poteat. sub test infligere. ff. de iuAlexandro . dic.l.2.§.vl.& ī. de rap. iii.par.3.c.2. in archiepiscopatu. & 12. q. 2. cum deuotissimam. 18.dist. quoniā 1. Si vero ius solam pœnam spiritualē vel corporalem super crimine statuit iudex nec debet nec potest illā in aliam commutare,sed ille tā tū qui de illo crimine potest dispensare.Et cū de pœna criminis nihil de iure cautum est , an pecuniariam vel aliam infligat ,iudicis arbitrio committitur.ī.de offic. delegē.de causis.Cum iudex super crimine dispensare potest,bene potest infligere pœnam pecuniariam,vel aliam. Sed archidiaconi isti super his criminibus dispensare non poterant:vnde non debent pœnā pecuniariam infligere,sed imponere spiritualem , ſm q̄ qualitas criminis exigebat.arg.ī.de iudi.at ſi clerici.Hug. dicit, q̄ illa pœna est infligenda,quæ magis timeatur. arg. 23. q. 4. ea vindicta.& q.5.prodest.& ī.vt lit.non contest.quoniam. in fi. Sed hoc intelligē habere locum cum iudex talis est,qui possit dispēsare,& cōmutare pœnas,sed isti archidiaconi hoc non possunt.Ala. c ¶ *A vicariis.*]Hoc erat ſmoniacum,cum ordo sit sacramentum, qui adhæret executio.ſi ergo vnum vendunt:& reliquum.1.q.3. ſi qui obiecerit.&c.saluator.

c ¶ *Victori.*]victus victori in expensis condemnari debet,ſi per calumniam & malam fidem appareat eum mouisse litem 2, vt hic expresse dicit littera in prin.& in Auth.de iu.§.oportet.coll.6. & ff.de iudic. eum quem temere.Alij dicunt,q̄ eoipso q̄ succumbit, p̄sumitur calumniari:vnde condemnari debet in expensis. De hac materia plene dictum est.ī.de do.& contu.finem.

2 Adde q̄ nec iuramētum calumniæ excusat à condēnatione expēsarum. concor. l. 2. C. de iura calum.

¶ Victus condemnatur victori præsenti in expensis , etiam in causis pecuniariis : & vnum casum excipit.

CAP. IIII.

CAlumniam † & audaciam temere litigantium condēnando in expensis,& alio [d] multiplici remedio sanctio imperialis compescit. ¶ Quoniam igitur sacris institutis consonare dignoscitur:Præcipimus,vt decætero in causis pecuniariis victus,victori [e] in † expensis condemnetur : nisi sententia [f] pro absente feratur.

¶ Innocentius iij.Midrosiensi archiepo.

¶ Clericus causam seu operam prabens bello, deponendus est.

CAP. V.

QVòd † in dubiis: & infra.

¶ Quia vero tam sacerdotes , qui gubernant naues ad pugnam , quàm qui personaliter exercent cōflictū, & hi, qui alios incitant [g] ad pugnandum, omnes enormiter peccant : de rigore canonico eos credimus deponendos.

¶ Idem Londoñ.† episcopo.

¶ Clericus pro magno scelere ab eo commisso deponi debet,& in monasterio detrudi ad agendam pœnitentiam.

CAP. VI.

TVæ † discretionis prudentiam:& infra. ¶ Ad illud quod à nobis tertio requisisti, qualiter clerici in latrociniis vel aliis magnis sceleribus deprehensi [h] puniri debeant :Respōdemus, quòd à suis ordinibus degradati,detrudi debeant in arctis monasteriis [i], ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

¶ Si vterque contrahentium venit contra contractum,vterque potest exigere pœnam adinuicem promissam ex conuentione.

CAP. VII.

COnstitutus † in præsentia nostra:& infra.¶ Licet autem in instrumento episcopi Lauitani expressa fuerit certa pœna, quam pars contractum non seruans,solueret observanti:cùm tamen vtraque pars vellet contra illum,ex confessione [k] propria conuincatur:cum &, pars vestra subtraxerit episcopo pensionem, & episcopus procurationem exegerit ab eadem ecclesia , sicut œconomus proposuit memoratus ,

Universidad de Deusto Biblioteca

transactio.præterea 2.& 3.de confes. cum super.& cap.vlt.vbi de hoc.& C.eo.l.vnica.& ff.eod.l.1.

¶*Glossa sequens opponit dupliciter:& soluit.*

2 ¶*Vtramq;*.]Sed vt q̄ eps non inciderit in pœnam:nam cum altera pars ei subtraxit pēsionē,licite potuit petere ꝓcurationē:q̄a fidē non seruanti,fides nō est seruanda.3.de iureiurā. peruenit 2. nā licitū est redire ad priorem actionē,cū ex parte altera nō paretur pacto.arg.3.de pact.cū pridem. De hoc dictū fuit 3.de electio.cū inter R. Ep̄tra vt,q̄ illi potius p̄ judicet,qui vltimo incidit in pœnā: nā si vterque est in mora, semp vltima mora nocet.ff.d peri. & cōmo. rei ven. illud.Rūdeo,hic p̄p̄ par delictū neuter incidit in pœnā. ff. de reg.iur. cum par. & in delictis mutua fit compēsatio. 3. de adul. c. pe. & vlt. 32. q. 6. nihil. & ff. sol. mat.viro. Io.compensatio mutua fit.ff.de cōpen. si ambo. & ff. de dolo. si duo. Hæc decre. decisa fuit in fine huius decre. 3. de reli. de cōtitut⁹. & p illā potest intelligere ista.B.

† Cap. 2. tit. de accusat. in 3. compilatione.

† Aliàs, nobis.

† Aliàs vestro.

b ¶*Absolutam.*]* præferēda est enim opinio æstimationis pecuniario commodo.ff.de sol. cum ex pluribus.& ff.d vsur.iu pecudum.§.vlt.

† Cap. 2. tit. ne clerici vel monachi in 3. compilatio

Vper his.] CASVS. Quidam clericus coram Papa i testimonio vacillauit, & variauit i dicto suo:Papa fecit illū capi & detineri:quærit, vtrū ꝓp hoc incurrerit infamiā: Rūdet q̄ nō.Not.q̄ vacillans vel varias i testimonio, nō est ipso iure infamis.

† Dictio,nostras, deest in plerisque antiquis exemplaribus.

c ¶*Variauerat.*]& ideo non fuerat ei credēdū. 4.q.3.ca.si testes.§.qui falso. & 3. vt eccle.benefi.vt nostrum.Ber.

3 An carcer sit pœna: dic vt j. eo. quānis. lib. 6. dixerunt gic Innoc. Host. & Ab. quòd est cu stodia, non pœna.ff. de pœ. aut facta.§. solēt. Ioan. And.

d ¶*Non incurria.*]quia genus pœnæ i per se non infamat,nisi sententia præcedat.C.qui ex cau.infra.irro.l.1.& l.nullam licet Gratianus aliter senserit.3.q.7.c.iuſamis.§.tria.in fi.Vincen.

Vam.]Diuidit:In prima q̄stio:In ij.,quæstio:ibi,*Quia igitur*.Abb.

CASVS.Clerici sancti Fortunati cōdēnati fuerūt ep̄o Spoletano in xl.lib.per quoddam arbitrium sub certa pœna,nisi eas persoluerint in termino cōstituto:ep̄s ip̄etrauit quasdā litteras ꝓtra eos tacita veritate ꝓ quas fecit eos sibi cōdemnari in xxx.lib.nomine pœnæ,quia nō soluerant totam summā in termino cōstituto:vnde dicti clerici domino Papæ querimoniā trasmiserūt: Mādat Papa ep̄o Spoletano,quatenus vij.lib.solutione cōtentus exiſtat,& super pœna xxx.lib.clericos illos decætero non molestet, cum non deceat ipsum inhonestatis quæstibus, cū aliena iactura ditari.Nota, q̄ pœna non debet exigi nisi pro parte nō soluta in termino constituto , licet de rigore iuris sit commissa in totum, & secūdum quosdam in totum exigi possit.in qua sententia fuit iudex,qui clericos istos condemnauit.Item cum alterius iactura nemo debet ditari,& præcipue clerici.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit distinguendo.*

e ¶*Persolutis.*]eo ipso q̄ sortem recipit,pœnæ renuntiasse vī.ff. de eo quòd cert.loc.l.vlt.in fi.& ff.de leg.commiſ. post dien.& ita vī q̄ eam vlterius petere nō possit per hoc quodhic dī,nisi aliter conuenerit inter eos cum sortem recepit,scilicet q̄ sors & pœna peti possit.arg.ff.de transact.qui fidē.C.de transact.cum ꝓponas. ff.si quis cau. l. 2. 1.rū.Et sic vī ex hac decre,q̄ non committatur pœna in totum cum effectu,licet sors in totum soluta non sit.Vn de habes ꝓtraria plura.ff.de verbo. obliga.stipulationū.§.si forte. Super hoc contigit distingui:Aut enim illud quod promittitur sub pœna,consistit in dādo,aut in faciendo:si cōsistit in dādo , in totum committitur pœna , licet in parte fit satisfactum.ff.famil. erciſc.hæredes.§.in illa.in fi.& ff.de verb.obl. stipulationum. §. si sortem.& l.in executione.§.item si ita.& ff.de pig.sed an viæ.arg. Si vero consistit in faciēdo,& illud q̄d ꝓmissum est sub pœna sit indiuiduū, tunc idē est quod in primo casu,q̄a in totum cōmittit pœna.ff.famil.erciſc. hæredes. §. an ea stipulatio. & ff.de verb. oblig. eadē.§.cato.in princ. ibi, ab omnib⁹ factū,&c.& l.in executione.§.sed̄a. Sed in primo casu cum consistit in dando,dixit Azo, q̄ opposita exceptione repellereſ à pœna ꝓ rata solutæ partis. arg.ff. si q̄s cau.fi feru⁹. §.1. & ff.de verb. obl. l. 2. §. vlt. ad fi.& arg. ff. depoſi. si duo hæredes. & ff.d verb. obli.in exe cutione.§.isolidum. & hāc æquitatē seruat hic Innocētius: Nec est seruandus ille rigor, vt in totū pœna exigatur,q̄a non debet quis cū alie na iactura ditari,vt hic dī.& 22.q.2.primum. & ff.d ꝑdi.indebi. nā hoc, quia non intereſt illius pœnā recipere pro soluta forte:& ideo, quia placuit æquitatē ꝓferri stricto iuri.C.de iud. placuit. vnde l tteræ su ꝓ hoc impetratæ nō valuerunt, quod patet ex eo,q̄ dicit, veritate tacita.Alij doctores legū seruant illum rigorem. Si vero factum sit diuidum 2, pro parte tantum cōmittitur. ff.rem ra.habe. si procurator. §.si quis à procuratore & arg.ff.de verbo.obliga.eadē.§.Cato. ibi , at si de eo cautū, &c.Sed ꝓtrariū vī in l. prædi.ff. si quis cau. si seruus. exceptio pro alia parte, vbi cōmittitur pœna in totū,licet detur & factum vī diuiduum.Sed dici consueuit q̄ illud est speciale in iudicio:quia & ibi mora purgatur.ff.si quis cau.& si post tres.sed in pœnali stipulatione non purgatur. C.de ꝓtrahend.& commit. stipu.magnam quia tempus ibi interpellat.3.de loca.c.vlt.

† Cap.1. tit. de ꝓbatior. in 4.compil.

† Idem scilicet Innocētius iij. in cōcilio generale Lateran. c. 45. & capi. 2. cod. tit. in 4.compilatione.

1 Miscendo iudicis contumeliā : vt dicendo q̄ mētitur. vel q̄ melius est habere a sinum in iudicem, cum ipse nil intelligat , vel his similia & quis hoc puniat , dictum est in 12.Io.And.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cōpilatione.

† Hæc duo verba : bonæ memoriæ. desunt in omnibus Vaticanis.

f ¶*Modestiæ obliuiſci.*]ꝑferēda est.n.existimationis opinio pecuniario cōmodo.ff.d sol.cū ex plurib.causis.ff.d vsur.in pecudū. §.vlt.

¶*Glossa sequens signat contrarium,& remittit.*

g ¶*Pœna.*]vī ergo ex hoc q̄ ecclesiastica persona non posit exigere pœnam,nec ab ea exigit.arg.2.q.2.fraternitatis.ar.ꝓtra.3. eo. constitutus.De hac materia dictum est 3.de arbi.dilecti filij.

Ad aures.]Diuiditur hæc decre.Nam primo pœnalem sententiam recitat:Secundo aggrauat:ibi, *Quia igitur*.Abbas Sicul.

CASVS.Quidam ciues Vincētini ep̄m suū interfecerūt, p̄p q̄d fuerunt feudis & beneficiis,quæ à Vincētina ecclesia detinebāt, per sententiā spoliati:quæſuit ep̄s Vincētinus,vtrū ipsis vel eorū hæredibus illa beneficia sint restituenda?Rūdet Papa,q̄ nec ipsis, nec eorū hæredibus sunt illa beneficia restituenda , seu de nouo alia cōferēda:cū maiori sint etiā animaduersione plectēdi.Not.q̄ omnia bñficia debet quis amittere,q̄ obtinet ab ecclesia,q̄ Prælatū ipsius interfecit,nec alia sibi vel eius hæredib⁹ ꝑferēda sunt de nouo.Itē pœna non solū tenet auctorē,sed extendit ad hæredes.

h ¶*Restituantur.*]Immo videtur,q̄ maiori pœna puniendi sunt, vt nō solum ea restituantur,sed omnia alia bona sua ecclesiæ,cui iniuria facta est, tradantur perpetuo. 17. q.4.si quis deinceps. & anathematizentur, vt ibi dicitur:licet ipso iure sint excommunicati.ea.causa,& q.ea.si quis suadente.Item alia pœna imponitur j.eo.c.proxi.& si iterum aliqui suum episcopum interficiant,priuantur episcopo 3.25.q.2.ita nos,

2 Adde quæ sit obligatio diuidua & quæ indiuidua : not. in l.stipulationes non diuidūtur. de verb. oblig.

3 Idem in casu.j.eod. felicis. lib. 6.Io.And.

Dilectus.]Qui iudici iniuriantur, per superioris arbitrium puniri debent.hoc dicit.Abbas.

GASVS.Dī hic,q̄ si aliquis temere ꝓrupit ꝓtra iudicis assertionē, ſm arbitriū superioris debet puniri,cum de ipsius litigatoris improbitate cōstiterit,ne vilesceat iudicialis auctoritas. Not. q̄ litigator,q̄ timere ꝓtradicit iudici corā quo litigat,arbitrio superioris puniri debet, quia non est vilipendenda iudicialis auctoritas.

¶*Glo.seq.arg.signat contrarium & soluit.*

a ¶*Assertionem.*] Arg. q̄ verbo iudicis est credēdū, nisi ꝓtrariū probetur:vt hic dī.ar.3. de proba. post cessionem. Ar.ꝓtra.3.de test. cum à nobis.& 3.de probatio. qm̄ contra falsam. cui standū est. Sed quod dicit hic', q̄ puniri debet litigator, verū est cū temere ꝓtradicit iudicis assertiōi:puta.cū iudex hoc quod dicit ostēdit per acta , vel cū litigator nihil ostēdit cōtra excōicationis sentētiā: tū puniatur in sumptibus.j.de sent.excom.sacro.ar.3. e. columniam. Vel aliàs ſm arbitrium superiores,vt hic dicit. & 3. de offi. deleg. de causis.

In quibusdam.] Diuiditur:Nā primo recitat triplex patronorum delictum: Secundo:ibi, *Cū igitur*. puidet & cōtra primū & ꝓtra secūdum,vtrumque prohibēdo : Tertio.ibi,*Sacri. ꝓtra* tertiū,illud primū puniēdo in factoribus: secundo , aggrauando pœnā in posteros : ibi, *Et ne minus*.Abb. Sicul.

CASVS. Patroni ecclesiarū aduocati, seu vice dñi in tanta præsumptione se extollunt, q̄ cū vacantibus ecclesiis de ꝑsonis idoneis ꝓuideri debet , non solum difficultates ingerūt & malitias , verum etiam de possessionibus & aliis bonis ecclesiarum ꝓ sua voluntate disponere voluntate:& quod deterius est , in necem Prælatorum præsumunt erumpere : prohibet generale concilium in expresse, q̄ decætero nec patroni,vice domi vel aduocati super prædictis plus vsurpēt,q̄ reperiatur in iure permissum:& si cōtra fecerint, per seueritatem canonicam cōpescantur:ne quod ad defensionē est inuentum,ad depressiōis dispēdium valeat retorqueri. Statuit insuper cōcilium,quatenus si patroni,aduocati,feudatarij seu vicedñi,aut alij beneficiati,clericū vel rectoré alicuius ecclesiæ per se vel per alios occidere vel mutilare præsumpſerint,amittāt q̄cquid iuris in ecclesia habent,vel ab ipsa tenent,& vsq; in quartā generationem posteritas talium in clericorum collegiū nullatenus admittatur,neq; in domibus regularibus Prælationē aliquā assequantur,nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.Nota q̄ prouisum est ad defensionem,non debet ad grauamen extendi. Item nota pœnam illorum qui contra ecclesiam delinquunt,scilicet quòd amittere debent quicquid ab ecclesia tenent.Itē pœna extenditur ad hæredes. Item monachatus omnem maculam non abstergit.

2 Expensis tamen ecclesiæ secūdum Gof. bene hic, q̄ hoc not. in lib.in c.1.de iu. pat. ver. nunc videamus de honore. dicit enim sufficere si patronus diligentiam & ministeriū adhibet , sicut tutor ex pensis pupilli ipsum de fendit.ff. de admi.tut.l.à rutoribus Ioan. Andr.

b ¶*Defensionis.*] Patroni enim ecclesiam defendere debent 2. 16. q.vlt.filiis.hanc defensionem non debent extendere ad grauamē: vt hic dicit.sic.3.de appel.c. 3.& c. eum speciali.§. porro. & 3.de iureiuran.quanto.& 22.q.4.inter cætera.

¶*Glo.seq.reci.per q.& solutionem,& dat simile.*

CAP. XI.

Dilectus † filius electus sancti P. ad montes:& infra. ¶ Ne iudicialis euanescat auctoritas,cum de litigatoriis improbitate constiterit , aduersus assertionem [a] iudicis temere prorumpentis:iuxta superioris arbitriū digna poterit animaduersione puniri.

¶Idem † in concilio generali.

¶*Patroni,aduocati,vel vice domini vendicantes sibi in ecclesiis plusquam iura permittant.per censuram ecclesiasticam compescuntur:& si occidunt Prælatum vel clericum ecclesia per se,vel per alios, perdunt quod habent ab ecclesia,& eorum post. risque ad quartam generationem non admittuntur ad clerum , nec in religiosibus præsciuntur.*

CAP. XII.

In quibusdam prouinciis ecclesiarum patroni , & aduocati seu vice domini', se in tantam insolentiā erexerunt,quòd non solum,cum vacantibus debet ecclesiis de pastoribus idoneis prouideri,difficultates ingerunt & malitias , verum etiā de possessionib⁹ aliisque bonis ecclesiasticis pro sua voluntate ordinare præsumunt: & (quod horrendum est dicere) in necē Prælatorum prorumpere non formidant. ¶Cum igitur quod ad defensionis [b] subsidium est inuentum , ad depressiones dispendium nō debeat retorqueri : Prohibemus expresse, ne patroni vel aduocati seu vice domini super præmissis decætero plus vsurpent, quàm reperiatur in iure permissum [c]: & si cōtra præsumpserint [d], per seueritatem canonicam districtissime compescantur. ¶ Sacri nihilominus concilij approbatione statuimus, quatenus si patroni, vel aduocati, aut feudatarij seu vicedomini, aut alij beneficiati alicuius ecclesię,rectorem vel clericum alium ipſius ecclesiæ, per se, vel per alios occidere , vel mutilare ausu nefando præsumpserint : patroni iuspatronatus,aduocati aduocatiam, feudatarij feudū, vicedomini vicedominatū & beneficiati & beneficiū prorsus [e] amittant. ¶Et ne minus vindictæ,quàm excessus memoria prorogetur, nō solum de præmissis nihil perueniat ad hæredes [f],sed etiam vsque ad quartā generationem posteritates talium in clericorum collegium nullatenus admittantur : neque in domibus regularibus alicuius prælationis [g] assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum [h].

¶Honorius tertius Præposito, archidiacono,& H.canonico Suessionē.

¶*Domino excommunicato manente, subditi fidelitatem non debent:& si longo tēpore in ea perstiterit , & monitus non paruerit ecclesiæ,ab eius debito absoluuntur.*

CAP. XIII.

Grauem † capituli Lund.† Grecepimus quæstionem , quòd cum Comes Registreñ. † aliàs bona dānatorū deuolūt ad hæredes.C.de bo.dā. Auth.bona. 2.q.47.nu.6.

† Dictio,misericorditer deest in plerisque codicibus.

† De intellectu vide Eymericū in Directorio inquisitorum par. 2.q.47.nu.6.

a ¶*Iure permissum.*]Permissum patronis est præsentare rectorem, & habere ius professionis,& si ad inopiam vergat , ei ab ecclesia succurritur.3.de iurepat.nobis.& 16.q.7.quicunque.sic episcopus nō debet plus petere à subditis q̄ sit permissum à iure. 18.q.2.hoc tantum.& 10.q.3.quia cognouimus. & 3. de censi. cum Apostolus.aliàs restituet du plum. 3.de immu. eccles. quia plerique. & 3.de censi. procurationes.in fi.

d ¶*Præsumpserint.*] nisi forte in casu quem habes.j.de sentē. excom. si vero.cum moderami ne inculpatæ tutelæ. aliàs non.

¶*Glos.seq.reci.per quæstionē & solutionem,& dat duo similia.*

e ¶*Prorsus amittant.*] Et deuoluantur ad ecclesiam cui facta est iniuria.17.q.4.si quis deinceps.& c.quisquis.vt dictum est 3. eo.ad aures. & 27.q.1.si quis rapuerit.Sic ergo ecclesia non habebit patronū sic & vasallus amittit feudum (vt hic patet) si non seruat fidelitatē dño.22.q. vlt.de forma. & in libro de feudis, quemadmodum , feudum amittatur. & 96. diſi.si Imperator. fi. 3. de postu.cap.vlt. sic & donatio reuocatur propter talem ingratitudinem , & propter alias ciam.3. de don. c. vlt. vbi de hoc. C.de reuoca.dona.l.vlt.

33 Ad idem de iure patronat. ca. vni lib. 6.

f ¶*Ab hæredes.*] &, descendentes per lineam directam vsq; ad quartam generationem : vt hic dicitur : quia vsque ad quartam generationem extenditur cōsanguinitas.3.de consang. nō debet.Et est speciale hic, q̄ filius punitur pro delicto patris, sicut in crimine læsæ maiestatis.6.q.1.c. quæro.§.verum. ver. si quis cū militibus.& in hæresi.5.de hære.vergētis.

† Risque codi-

g ¶*Prælationis.*]sed contra videtur,cum ingressus religionis tollat irregularitatem.3.de fil.presby. c. 1.& in Auth.de mo. in prin, coll.1.Dic vt 3.de apostā.4.c.2.Ber.

† Laudunen.

† Registeren.

¶*Glo.seq.reci.per q.ponit opi.& solutionem.*

h ¶*Dispensatum.*]Cum non determinetur à quo possit dispensari.Dicit Ioā.5 q̄ episcopus potest dispensare,ex quo Papa specialiter non retinuit sibi dispensationem.arg.j.de sentent.excom.nuper.Honestum esset q̄ nullus episcopus sine licentia Papæ dispensaret cum talibus,vt alij (altem timerent,cum viderent illos vsq; ad vltimam generationem puniri.

4 Vide B. Thomā 2.2. q.189.art. 3. arg.

Grauem.]Primo ponitur querela:Secundo prouisio:ibi,*Licet, igitur*.Abbas.

5 Idem Vin. Go. & Phi. pro his facit.quia isti laborant vitio,C.de na. lib.l. legem vide in Spe. de legi. §. nunc de epi scoporum vers.53. Ioā. And.

CASVS. Comes Registreñ. multas injurias & grauamina irrogauit capitulo Lund.propter quod p̄ iudices delegatos ab Apost. fuit excommunicatus,& per duos annos & amplius in excommunicatione perstitens, noluit parere iuri , claues ecclesiæ contemnendo : vnde capitulum Lund. iterum significauit hoc domino Papæ:quamuis huiusmodi pertinacia non careat scrupulo hæreticæ prauitatis,mandat Papa quibusdā,quatenus si comes ille commonitus iuri parere noluerit,absoluant ecclesias, in quibus ius habet,ab eius obligatione:& fideles ipsius ab obligatione ipsius,quādiu in excōicatione p̄sliterit,denūtiet absolutos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Not. q excõicatus, qui cõtemnit claues eccleſiæ, iterum puniendus eſt, prout hic dr. a creſcéte ꝑtumacia, creſcere debet pœna. Item arg. q nobilitati parcendum eſt circa pœnas imponendas, a ¶ *Claues.*] datas Petro. 22. diſt. c. 1. & 21. diſt. in nouo. & in Petro datæ ſunt eccleſiæ claues. 24. q. 1. quodcunque. & cuilibet eius ſucceſſori. arg. ℨ. de tranſlã. quanto. Ber.

† Aliàs, eidem, ſed in antiquioribus, eitdem legitur.

b ¶ *Contemnendo.*] & ſi aliàs ligatus non fuiſſet, ex contemptu ligaretur. 11. q. 3. cap. non ſolum. §. cum ergo ſententia in fin. & 24. q. 3. notandum. non enim debet contemni, cum ſit medicinalis. 2. q. 1. multi.

c ¶ *Hereticæ prauitatis.*] hoc ideo dicit: q a qui propter ſuſpicionẽ hæreſis excommunicatur, ſi per annum ſteterit in excõicatione, poſtea tã quam hæreticus habef. ℨ. de hære. excõicamus. §. 1. tñ ſi pro contumacia excõmuniceſ, ſiue per annum, ſiue p plures in excommunicatione ſteterit, non habetur vt hæreticus: ſed aliàs contra eum proceditur, vt hic dicit.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 25. de reformatio. capit. 3. circa finẽ.

d ¶ *Nobilitati.*] Nota, q parcit nobilitati circa pœnas, vt aliter puniatur nobilis, quàm ignobilis. 24. q. 1. qui contra pacẽ. & 50. diſt. contumaces. & in beneficiis etiã magis ꝑuidendum eſt nobilitati. 86. diſt. non ſatis. ver. item ſi conſideranda eſt. Arg. contra, q æque puniatur. ℨ. de ſtat. reg. ea quæ. vbi de hoc.

† In omnibus codicibus Vaticanis, & plerisq; aliis ita: ab eiuſdem fidelitate denuntietis penitus abſolutos.

† Aliàs, Calixtus, vt in omnibus vaticanis: ſed recentiũtur, hæc apud Gregoriũ lib. 12. epiſtola. 31. regiſtri ad fel. cle. Siciliæ epiſcopum.

e ¶ *Eccleſias, in quibus aliquod ius.*] Forte ius patronatus, vel quicq̃d aliud poſſit ab eccleſia percipere, vt ſi eccleſia aliquo debito teneatur eidem, vt interim eccleſia ei reſpondere nõ teneatur: vt ℨ. de hære. excõmunicamus. §. credentes. & c. vlt. & 15. q. 6. nos ſanctorum. & ipſo iure abſoluti ſunt tales: & hic præcipitur, q denuntientur ſolummodo abſoluti: vt in fi. dicit. Et eſt arg. q creſcente contumacia creſcere debet pœna. ℨ. vt lit. non conteſt. quoniam. in fin. & ff. de pœnis. l. relegati.

pro multis iniuriis, quas irrogarat eiſdem †, per iudices à ſede Apoſtolica delegatos excommunicationis vinculo fuerit innodatus: idem per duos annos & amplius in excommunicatione perſiſtens, iuri parere pertinaciter renuit, claues [a] eccleſiæ contemnendo [b]. ¶ Licet igitur huiuſmodi pertinacia non careat ſcrupulo hæreticæ [c] † prauitatis: volentes tamẽ nobilitati [d] parcere comiti ſupradicti: Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi comes prædictus poſt commonitionem veſtram non paruerit plene iuri, vos eccleſias [e], in quib⁹ aliquod iuspatronatus habere dignoſcitur, ab eius debito abſoluentes, fideles ipſius (quamdiu in excommunicatione perſtiterit) ab † eius fidelitate iuramento denuntietis penitus abſolutos.

TITVLVS XXXVIII.

De pœnitentiis & remiſſionibus.

¶ Alexander † Papa.

¶ Pro manifeſto peccato pœnitentia publica imponi debet.

CAP. I.

Manifeſta peccata, non ſunt occulta [f] correctione purganda.

f ¶ *Occulta.*] Immo qui publice peccant, publice corripiantur. 2. q. 1. ſi peccauerit. & de conſe. diſt. 2. ego Berengarius. in fi. & hoc ſiue ſint grauia, ſiue ſint leuia, vt vitetur ſcandalum 1. ſolemnis 2 tamen pœnitentia clericis imponit non debet, nec etiam publica, niſi depoſito. arg. 50. diſt. alienum. & ca. confirmandum. ℨ. eod. quæſitum. vbi de hoc. & 26. q. 6. c. vlt. Lau.

1 Ad hoc pur. ca. ſi q̃s presbyter. in fi. lo.

2 Cuius forma habetur 50. diſt. in c. ſi

Q Vi presbyterum occiderit, xij. annorum [g] pœnitentia ei ſecundum canones [h] imponatur: & infra. ¶ Conuictus vſque ad vltimum tempus vitæ ſuæ militiæ cingulo [i] careat, & abſque ſpe [k] coniugij maneat.

¶ Alexander iij. Mediolanẽſi. archiepiſcopo [& ſuffraganeis †.]

¶ Conſideratis circunſtantiis, arbitraria pœnitentia indicenda eſt ei, qui modum excеſsit ſe defendendo.

CAP. III.

SIgnificauit † nobis vir nobilis P. quòd F. dicto Imperatori cũ olim rediret ab vrbe [l] caſtrum Vernicæ † negauit: & infra, ¶ Vnde contingit, quòd quatuor caſtris deſtructis pluſquã duo milia domorum deſtructa fuerunt, & multi homines interfecti, & alia mala ibi commiſſa, quæ longum eſſet per ſingula enarrare. ¶ Quoniã igitur præfatus P. Deo exinde reconciliari deſiderat: Mandamus, quatenus ipſi pœnitentiam (ſecundum quòd viſum fuerit [m]) miſericorditer [n] imponatis †: attendentes †, quòd pro libertate [o] ſua, & eccleſiæ deuotione [p] hoc fecit. Quare in his

¶ Ex concilio † Maguntineñ.

¶ Ponit pœnitentiam occidentis presbyterum.

CAP. II.

gulo careat, & inde non contrahat. Not. q interficiens presbyterum xij. an. pœnitere debet. Item ſi miles presbyterum occiderit, cingulo militiæ perpetuo careat, & poſtea non contrahat.

¶ Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.

g ¶ *Xij. annorum.*] arg. ꝑtra. 33. q. 2. hoc ipſum. & c. admonere. Sol. ordinarium eſt, q̃ pro mortali crimine ſeptennis pœnitentia iniungatur, vt ibi: ſed ꝓpter enormitatem maior: vt hic. Ala. & ſacerdoti im ponitur quandoq; pœnitentia. xij. ann. 30. q. 1. non debet.

h ¶ *Canones.*] pœnitentiales.

i ¶ *Cingulo.*] Deponit iſte à dignitate ſua, vt clericus, ne arma vlterius ferat, de pœdiſt. 5. falſas. & 33. q. 2. admonere.

¶ Glo. ſeq. ponit 6. caſus in quibus crimen impedit matrimonium, ſed non dirimit.

k ¶ *Abſque ſpe coniugij.*] Quædam crimina impediũt matrimoniũ ꝑtrahendum, vt inceſtus. ℨ. & ꝺ eo qui cog. cõſangui. vxo. ſuæ, c. 1. & 2. & ca. tranſmiſſæ. in fin. 32. q. 7. ſi quis viduam. Itẽ ratꝓr ſpõſæ alterius. 27. q. 3. ſtatutum. Itẽ ſi quis vxorem ſuã interficiat. 33. q. 2. admonere. Itẽ ſi quis baptizauerit filiũ ſuũ, vt ſeparetur ſic ab vxore. 30. q. 1. de eo. Itẽ qui monialem ſcienter i matrimonio accepit. 27. q. 1. hi ergo qui. & in caſu ꝓſenti. Hæc impediũt, ſed nõ dirimũt. Alia ſunt quæ ipediunt & dirimunt, de quibus habuiſti. ℨ. ꝺ eo q̃ dux. in matri. quam pol. cũ haberet. q̃ in aliis pluribus cap. ibidem.

† Haberu ſynodo† Maguntina ſub Rebano Archiepiſcopo c. 24. referũt Burchard⁹ lib. 6. cap. 7. Iuo par. 10. cap. 136. & Gratianus ſiue palea 17. q. 4. cap. qui presbyterum.

† Hæ duæ voces: & ſuffraganeis, deſunt in omnibus Vaticanis, & plerisque aliis.

† Capit. 2. eod. tit. in. 1. cõpilatio.

† Veruicæ † Verrucæ.

ADDITIO. Vnde verſ.

Inceſtus, raptus, ſponſatæ mors mulieris:

Suſcepta proprio ſobolis, mors presbyteralis:
Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut monialem.
Accipiat: prohibent hæc coniugium ſociandum.

SIgnificauit.] Primo ponitur petitio: Secundo prouiſio: ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS. Quidã nobilis, P. noſe, cũ Friderich⁹ dictus Imperator rediret ab vrbe Romana, tempore quo habuit guerrã cum Alexãdro, denegauit ei quoddam caſtrum: vnde cõtigit, q̃ quatuor caſtra deſtructa fuerunt, & multi homines interfecti, & alia multa mala commiſſa: dictus P. ſignificauit hoc dño Papæ, petens ſuper hoc animæ ſuæ prouideri: vnde mãdat archiepo Mediolañ. quatenus ſ̃m q̃ ſibi viſum fuerit, pœnitentiam imponat eidẽ: conſiderans, q̃ pro libertate ſua & eccleſiæ deuotione hoc fecit: vñ taliter diſcretionem adhibeat, vt tã ipſe q̃ alij timore pœnitẽtiæ à ſeruitio eccleſiæ nõ retardẽtur, nec ſalutis periculũ debeãt formidare. Not. q̃ pœnitentiæ ſunt arbitrariæ. Itẽ miſericorditer agendũ eſt cum peccatore. Item licitum eſt pro libertate ſua pugnare. Itẽ mitius agitur cũ his, qui pro ſeruitio eccleſiæ peccatum incurrunt. l ¶ *Vrbe.*] id eſt, Roma. Apellatione enim vrbis Roma intelligitur. ff. de verbo. ſignifi. vrbis. & l. qui in continentibus. ſicut cum dicitur Apoſtolus, Paulum intelligimus antonomatice 3. Ber.

m ¶ *Viſum fuerit.*] Et ſic pœnitentiæ arbitrariæ ſunt: 26. q. 7. tempora. de pœni. diſt. 1. menſuram. & ℨ. eod. quæſitum.

n ¶ *Miſericorditer.*] Arg. pro miſericordia impendenda 50. diſt. pondere. 45. diſt. licet. 26. q. 7. alligant. Lau.

o ¶ *Pro libertate.*] Hæc eſt iuſta cauſa pugnandi, ſi modus ſeruetur. 23. q. vlt. omni timore. & c. hortatu.

p ¶ *Deuotione.*] Quamuis bona intentione fecerit, modum tamen excеſsit,

† imponas.

† attendẽs.

3 Concor. tex. in §. ſed ius quidem gl. in verſi. & fœc. inſti de iur. na gen. & ciui.

excеſsit, quod patet ex eo, q̃ pœnitentia imponitur. arg. 23. q. 4. qui peccat. & ℨ. de reſtit. ſpol. cum olim 1. in fi.

a ¶ *Retardeutur.*] Arg. minus agendum cum aliquibus, ne à ſeruitio eccleſiæ retrahantur. arg. 12. q. 1. certe. C. de pœnis. honor.

Q Vod *autem.*] In prima ponitur cõſultatio: in ſecunda reſpõſio: ibi, *Hoc volumus.* Abbas.

† debes

CASVS. Quæſitum fuit à dño Papa, vtrum remiſſiones, quæ fiunt in dedicationibus eccleſiarum, aut conferentibus ad ædificationem põtium, profint aliis q̃ his, qui ſubſunt illis, q̃ has remiſsiones faciũt: Rñdet Papa, q̃ cum à nõ ſuo iudice ligari nullus valeat vel abſolui, huiuſmodi remiſsiões illis ſolũmodo profunt quibus proprij iudices hoc conceſſerunt. Not:

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilat. & poſt Cõciliũ Latera. ſub Alexandro iij. q̃ ſententia à non ſuo iudice lata nõ tenet. Itẽ Vide Speculũ. de pœnit. & remi. & de materia plenis ſime Turre cremãtã de pœnit. diſt. 1. ꝓſtor ſpõſæ item in Leuitico.

1 De materia huius gloſſæ præter doctores hic vide Theologos lib. 4. ſent. diſt. 20. & ſummistas in verbo: indulgẽtia. & Felinũ in ſermone de indulgentia.

2 Id eſt, ſi habuit annum indulgentiæ, tanto min⁹ erit in purgatorio, quanto minus fuiſſet, ſi per annum in vita pœnituiſſet, ſecundũ Innocentiũ. Ioan. Andr.

† Cap. 3. eo. tit. de feriis in 1. cõpilat. & alias pars ſupra de feriis c. licet.

Q Vòd † quidam ad confeſsionem de criminibus veniunt, & quamuis cõfiteri velint, ſe tamẽ aſſerunt abſtinere non poſſe: conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quod eorum confeſſionem recipere debes, & eis de criminibus conſilium exibere: quia licet non ſit vera huiuſmodi pœnitentia [g], admittenda eſt [h] tamen eorum confeſſio, & crebris & ſalubribus monitis pœnitentia indicenda.

¶ Idem Triurieñ. archiepiſcopo.

¶ Qui ex pœnitentia debet certa die in pane & aqua ieiunare, poteſt deſcitẽte pane aliis cibariis vti.

CAP. VI.

LIcet † tam veteris, quam noui teſtamenti pagina & infra. ¶ Si autem illi, qui aliquos dies in pane & aqua ex iniuncta ſibi pœnitentia tenentur peragere, panem, quo veſcantur non habent, leguminibus [i], aut piſcibus, aut aliis

† tam veteris, quam noui teſtamenti pagina & infra. ¶ Si autem illi, qui aliquos dies in pane & aqua ex iniuncta ſibi pœnitentia tenentur peragere, panem, quo veſcantur non habent, leguminibus [i], aut piſcibus, aut aliis

CAP. V.

Q Vòd † quidam ad confeſsionem de criminibus veniunt, & quamuis cõfiteri velint, ſe tamẽ aſſerunt abſtinere non poſſe: conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quod eorum confeſſionem recipere debes, & eis de criminibus conſilium exibere: quia licet non ſit vera huiuſmodi pœnitentia [g], admittenda eſt [h] tamen eorum confeſſio, & crebris & ſalubribus monitis pœnitentia indicenda.

¶ Idem Triurieñ. archiepiſcopo.

¶ Qui ex pœnitentia debet certa die in pane & aqua ieiunare, poteſt deſcitẽte pane aliis cibariis vti.

CAP. VI.

LIcet † tam veteris, quam noui teſtamenti pagina & infra. ¶ Si autem illi, qui aliquos dies in pane & aqua ex iniuncta ſibi pœnitentia tenentur peragere, panem, quo veſcantur non habent, leguminibus [i], aut piſcibus, aut aliis

† Talis enim ac tantus poteſt eſſe cõtemptus vt hoc dictum glo. ſit verũ.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. com pilatione. De materia Alexãder de Ales par. 4. mẽbro 9. & B. Thomas 3. par. q. 85. & ar. 3. & q. 90. art. 4. quos videro.

4 Ad quem ſpectet eos de gentias tradũt theologi paulo ante citati.

† Cap. 3. eo. tit. de feriis in 1. cõpilat.

§ Ne quis fallatur ex doctrina huius gloſſæ, videndus eſt Couarruuias in c. 1. g ¶ *Non ſit vera huiuſmodi pœnitentia.*] Talis pœnitẽtia nõ eſt vera ma mater. de ſent. ex. com ſi. 6. in ideſt fructuoſa ; quo ad vitã æternã, tñ valet ei, q̃ a ſentiet fructũ, priori par. eius. cũ de alio crimine pœnitentiã egerit. de pœ. diſt. 3. §. pen. & relectionis. vlt. & ideo talis confeſsio admitti dẽt, ꝓut hic dicit. Sed pone q̃ §. 4 nu. 11. ad non pœniteat de aliis, valebit ei pœnitentia ꝓ vtque: Nam omnia de B. Tobona, quæ quiſque facit in vita, illa ꝓſunt ei ad vitã æternã ꝓmerendam, vel ſaltem ad minus ſupplicium ſubeundũ. de pœ. diſt. 3. §. pe. & incipit, ſi q̃s autẽ. Itẽ ad bonũ tẽporale obtinendũ. de pœ. diſt. 3. cauendum. & 22. q. 2. ſi quælibet culpa. aut ad hoc vt Deus citius illuſtret cor eius ad verã pœnitentiã. de pœ. diſt. 5. falſas. T.

ADDITIO. Vñ verſus. *Quæ cũ mortali bona ſunt, dant bona terræ.*

Cor faciunt humile, minuunt tormenta gehennæ.

¶ Glo. ſeq. inducit ſex iura in contrarium, & ſoluit.

h ¶ *Admittẽda eſt.*] Arg. cõtra. 24. q. 2. legat. 90. diſt. ſi q̃s cõtr. ſtatus. & certe ſi adhuc facit, nõ pœniter. de pœ. diſt. 3. pœnitẽtes. & Deus nũquã aliquẽ ſanauit, quẽ nõ oĩno liberaret. di. ea. ſunt plures 6. Itẽ ar. ꝓtra. 27. q. 1. q̃ Chriſto. & c. deuotã. Sol. prima ꝓtraria. l. legat. pœnitẽtes. ſũt plures. intelligũt ꝺ vera & fructuoſa pœnitẽtia. in c. ꝓtriſtatus. cõpellit q̃s recipere ſatisfactionẽ. illa duo c. deuotã. q̃ Chriſto itelligũt nõ ꝺ pœna, ſed ꝺ fructu pœnitẽtiæ. 1. Euchariſtia.

6 Et ſupra ꝺ baptiſ. ma io. es. verſ. ꝺ hoc & ibi ſatisfaciãt, vt re mittat iniu. 10. and.

L Icet. Primo ponit dictum. Secundo eius determinationẽ: ibi, *Diſcretionem.* Abbas.

CASVS. Dĩ hic, q̃ ſi q̃s ieiunare dẽt in pane & aqua, & nõ habet panẽ, leguminibus, & piſcib. vel aliis reficiaſ, ſi neceſsitas id expoſcat: adhibita tñ diſcretione, vt nõ ad delicias, ſed tñ ad ſubſtẽtia vtatur. Not. ar. q̃ neceſsitas licitũ facit quod aliàs nõ licet.

i ¶ *Leguminibus.*] Arg. q̃ ſi alicui eſt iniunctũ, vt pane ieiuner & aqua,

Universidad de Deusto
Biblioteca

aqua,non debet aliud sumere,quia iam non staret in finibus pœnitentiæ,& hoc est verum nisi necessitas eum arctaret. arg. 82. dist.presbyter.Necessitas enim semper intelligitur excepta, quæ legem non habet.de consecra.dist.1. sicut.& 3.de regu. iur. quod non est.& 3.de consue.quanto.

1 Inopiæ,vt hic.vel infirmitatis. de obser. ieiu. cõsilium.§. fin.Io. And.

cibariis reficientur,si necessitas id exposcat†: Discretione tamen adhibita, quòd his non ad delicias [a], sed ad sustentationem vtantur.

† exposcit.

¶Clemens tertius.

¶Sacerdoti Græco procuranti vel studiose negligenti oppressionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, sed debet abstinere ab altaris officio, & aliter in secreto agere pœnitentiam: sed si delictum est publicum, debet publice agere pœnitentiam.

CAP. VII.

† Cap.2 eo. tit. in 2. cõpilatione.

QVæsitum† est, vtrum sacerdotibus Græcis,quibus legitimo matrimonio [b] licet vti, pœnitentia publica sit imponenda, si eam sibi postulent pro filiis oppressis iniungi?Huic igitur cõsultationi tuæ taliter respondemus,quòd si ipsis procurantibus, vel studiose negligentibus, filij oppressi reperiũtur,ab officio altaris debẽt ppe tuo abstinere, & grauior pœnitentia q̃ laicis est eis imponenda. nõ tñ publica,nisi i publicũ id veniat:sed si ex incuria ipsorũ mortui sunt i cunis,& illud est occultũ, pœnitẽtia eis imponatur ,p arbitrio sacerdotis,& ad terrorem aliorum ad tẽpus abstineãt ab officio Miss æ.Not.q̃ ,p curare mortem,& studiose negligere,parificantur.Item clerico maior pœnitẽtia q̃ laico debet impoi:quia quanto gradus altior, tanto casus grauior siue lapsus. Itẽ clericis nõ est pœnitentia publica imponẽda, nisi crimẽ illud ,p quo imponit,publicũ esset.Itẽ q̃ occulte peccat,occulte puniri debet.Itẽ penitẽtię sũt arbitrię.

† Argu. ad hoc in l.aut facta.§. fin. ff. de pœ.& l.eum qui. ff. de iniur.

b ¶*Matrimonio.*]contracto in laicali habitu,vel dum erant in minoribus ordinibus.5.de cleri.coniug.cum olim.

c ¶*Negligentibus.*] Negligentia enim imputatur.5.de iniur.& dã. c.vlt.quia dissoluta negligentia ,ppe dolũ est.ff.man.fi fideiussori. 1.respon.50.dist.fæpe.& dissoluta negligentia habetur ,p cõscientia.ff.de ædil.edic.cum sex 2. qualis est ignorantia Iudæorum , q̃ nolunt intelligere,vt bene agant. 1. q. 4. §. vlt.fic.37.dist.c. vlt. B.

2 Tempus redhibitoriæ præfixũ non currit emptori ignoranti latens vitium fugitiui: fecus si dissoluta esset emptoris ignorantia. Ioan.And.

d¶ *Nisi in publicum.*]Tunc enim sacerdos publicam potest facere pœnitentiam. 28. dist.presbyter.vbi de hoc.& 30.dist.siquis presbyter. sed non solemnem, de qua habes 50. dist.in capite.de qua etiam intelliguntur illa cap.50.dist. cõfirmandũ.illud alienũ. quã clerici facere non debent.sed depositus soleniter puolicæ pœnitere põt.de pœ.dist.6.sacerdos.& 30. q.1. siquis sacerdos. Itẽ arg. ptra id q̃d dixi de publica pœnitẽtia.82.dist.psbyter si.vbi dr, psbyter publice pœnitere nõ debet. sed exponitur,publice,id est,solemniter.Si autẽ occultũ est peccatũ,nec publicã sacerdos facere debet pœnitentiam, vt hic patet: & sic põt intelligi illud 82. dist.presbyter si.vt non pœniteat publice cũ peccatũ est occultũ. Sed in casu isto posset agere pœnitentiam etiã solẽnem,cũ fine spe restitutionis de tali crimine priuatus sit.5.de tẽ.ord.c.vlt.ergo multo fortius publicã, ex quo crimẽ venit ita in publicũ.Ber.

e ¶*Pœnitentia debet imponi.*] De hoc dictum est 3. de his qui fi. occi.de infantibus.

f ¶*Incuria.*]quod prima facie præsumendum est.arg. 3. de præsump.asserte.Vnde etiam dicit lex,q̃ repentini easus iniquitas ,p iacturã paternæ pietatis emẽdanda est. C.de inoffi.testa.si mater.

g ¶*Arbitrio.*] 26. q. 7. tempora pœnitudinis, & j.c.proxi.

CAP. VIII.

DEus† qui ecclesiam suam: & infra. ¶Cæterum cum pœnitentia nõ tam secundum quantitatẽ excessus, quàm pœnitentis contritionem, per discreti sacerdotis arbitrium [h] sit moderanda, pensata qualitate personæ , super fornicatione, adulterio , homicidio periurio †, & aliis criminibus, consideratis circunstantiis [i] omnibus,& præsertim nouitate [k] Liuonien. ecclesiæ , competentem pœnitentiam delinquentibus imponatis , prout [l] saluti eorũ viderit is expedire.¶Apostoli autem vestigiis inhærentes,dicentis: Lac vobis potum dedi, nõ escam:paulàtim [m] eos instruatis in fide : confessionis formam [n] , orationem [o] Dominicã †& symbolum [p] illos sollicite edocentes. Interim tamen corporis & sanguinis Domini sacramẽtũ renatis fonte baptismatis,consuetis [q] festiuitatibus, & in mortis [r] articulo tribuatis.

¶Idem sancti Laur.in Lucina presbytero Card.Apo.se.letato.

¶Auditur mulieris confessio,quæ sibi partũ alienũ suppositum,vel propriũ ex adulterio susceperit,nec illud marito vult detegere.

CAP. IX.

OFficij †: & infra.¶Significasti quandam mulierem in pœnitentia tibi fuisse confessam,quòd timẽs ne veri possessio deuolueretur ad alios, quarũdam herbarũ succũ potauit, & sic ventrem eius intumuit , & oſtẽdens,partũ supposuit alienũ:illa timẽs maritũ, qui prolẽ suã esse credidit,non audet ei facinus reuelare,sed animæ suæ desiderans prouidere,confessa fuit hoc Cardinali sancti Laurentij presbytero in iudicio pœnitentiæ:Cardinalis significauit hoc Domino Papæ,petens ab eo,vtrũ fraude ista durante sit ei pœnitentia iniungenda:Rñdet Papa,q̃ sicut mulieri,quæ ignoratẽ marito de adulterio prolem suscepit,quãuis illa viro nõ audeat confiteri,nõ est pœnitentia denegãda, ita nec ifti mulieri est pœnitentia denegãda, & præcipue si p alios, intelligas, alienos , ad quos timeat possessionem viri deuolui : Sed competens fibi fatisfactio est iniungẽda. No. q̃ poenitẽtia in dr alicui,licet adhuc in peccato moretur. Item in iudicio animæ creditur cuilibet.

† illi

¶*Glo. seq. circa partus suppositionem notat duo scilicet tẽpus,& cui compet.at accusatio.*

a ¶*Supposuit.*] Criminis suppositi partus ac cusatio nullo tempore clauditur,ẽt post mortẽ.ff.ad leg. Cor. de fal. qui falsam.licet alia crimina claudantur.C.eo. querelam. & C. si reus vel ac. mor. fu. l. 2. & 23.dist. quorundam. Et nota, q̃ hæc accusatio non datur cuilibet de populo,sed propinq̃s i, aut his , quibus ea res pertinet.ff.ad le. Cor. le ge Cornelia.Vin.

† In antiquis codicibus ita: Palentin. & Burgen.episcopis,& abbati Aumade,&c.

† Cap.1. eo. tit.in 4.cõpi. Vide concilium Carthaginense 4. c. 99.refert Iuo par. 8.c.324.

¶Glo.seq.obiicit,& solu.

b ¶*Denegãda.*]Hoc mirum est, q̃ durante suppositione, ,p quã fraudanẽ ꝑsanguinei debita successione,hæc mulier poenitere põt,ꝑtra illud.14.q.6. si res. & de poeni.dist.3. poenitentes.sed ipsa non põt degere supposititionem, quia ei non crederetur obstante præsumptione,quæ habetur ex matrimonio,q̃ filius natus fit ex nuptiis.ff.de his qui sui vel alieni iuris sunt.filium 2. & etiam periculosum esset mulieri illud detegere.Lau.

1 Vide legem sepiri-partitã par. 7.tit. 7. l. 3. vbi de accusatione , & pœna suponẽtis partum.

2 Sequitur eum diffinitus, qui ex vitio & vxore nascitur. Ioan. Andr.

c ¶*Pœnitentia.*] Hoc tñ scias,q̃ quandiu est in mortali,nec deponit animum peccandi,non valet ei talis poenitentia. 14.q.6.si res. tñ ad poenitentiam admitti debet,sed est ei dicendum, q̃ non est ei fructuosa quo ad vitam æternam.5.eo.q̃ quidam de poeni. dist. 3.§.penulti.& vlt.& de poeni.dist.5.falsas.Ioan.

d¶ *Alienos.*]ad quos ab intestato deuolueret hæreditas:si.n.aliqui tales sint ad quos ab intestato deuolueret,exhæredari nõ dẽt.Sed pone q̃ tales nõ sũt,adhuc tñ peccat impediẽdo liberã testamẽti factionẽ.C.iq.5 aliũ test.probi.l.1.& 2.& ideo dicit, maxime. Vin.

NOua.]Primo ponit excessus,quos secundo prohibet:ibi,*Cum igitur*.Tertio causam reddit:ibi,*Quia licet*.Abbas Siculus.

CASVS.In quibusdã partibus abbatissæ moniales proprias benedicebant,& ipsarũ confessiones audiebãt,& Euangeliũ legere ac prædicare ꝑsumebant:ista noua & inaudita puenerunt ad notitiã dñi Papæ:vñ super hoc scribit epis in quorũ dioecesibus hæc fiebant,mandans eisdẽ,quatenus cum hoc sit abſonũ & absurdũ, ne decẽtero id fiat,firmiter inhibere procurẽt:q̃a licet beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis vniuersis,nõ tñ illi,sed iſtis dñs claues regni cælorũ cõmisit.Not.q̃ abbatissa moniales ꝓdicere nõ põt,nec cõfessiones audire,nec ꝓdicare publice,nec Euãgeliũ legere.Itẽ beata virgo dignior est & excellẽtior omnibus Apostolis.Itẽ officiũ clauiũ nõ cadit in sexũ foemininũ.

e ¶*Euangelium.*]In matutinis forte poterant legere Euangelium: vnde etiam diaconissæ appellantur.27.q.1.diaconissam.

¶Gl.seq.enumerat.8.quæ non licent fœminis,subnutens regulam generalem.In fi.quærit,& remittit.

† Cap.1.eo. tit. in 3. cõpilatione. pars huius supra de vita & honest. cler. & de diuort. c. Deus qui. Vide Turrecrematã i c. mensurã. de pœnit. dist.1.& Syluestrũ verbo : confessor. 4.

† Vox,peritus, deest secundum in antiquis codicibus.

1. Cor.3.

† Vide concilium Magunciacum sub Carolo Magno, ca. 45. & Synodum Rhemensem.Itẽ sub Carolo Magno. ca. 2. & B. Augustinũ lib. 1. de symbolo c.1 refert Iuo par. 1. c. 89. adde Baldum in Rubrica. C. de Sum.Trinit.

† Cap.1.eo. tit.i 3.cõpilatione. pars huius supra & infra de testam. sent. excõ. cap. officii. De intellectu & materia Adrianus lib. 4. de restitut. Couarruuias in regula,peccatum.in par. 1.relectionis & Sylueſter verbo. adulterium. q.1.

3 Aptius interpretatur hic Hostiẽsis.vt per cõfessiõis formam intelligamus modum , quem pœnitens seruare debet in confitendo, vide eundem Hostiẽsem in sum. tit. de pœnit & remissio. §. qualiter sacerdos.

f ¶*Prædicare.*]Mulier enim nec prædicare,nec docere potest : qa hoc officiũ extraneũ est à mulierib⁹ 3:nec sacra vasa cõtingere.23. dist.sacratas. & c. mulier.& 33.q.5. mulierem.immo nec laici ꝓdicare vel docere debent.3.de hære.cũ ex iniũcto.nec possunt velare moniales.20.q. 2. statuimus.nec absoluere eas. j.tit.proxi. de ff. ad Vellei. glo. in l. 1. & 2. ff. de reg. iur.

3 Adde quæ eis interdicta sint no. in l. 1. & 2. monialibus. nec iudica re.33.q.5. mulierem. nisi forte aliqua , nobilis hoc habeat ex pluetudine.3.de arbi.dilecti filij nec arbitrium.in se suscipere,vt ibidem.& C. de arbi.l.vlt.Nec procuratrix esse potest in iudicio.C.de proc.q̃ de absente.& l.alienã. nisi forte ꝓ parte morboso aut ætate impedito agerent.ff.de procur. fœminas. Nec aduocare põt in iudicio. 3. q. 7.infamis.§.tria. & generaliter viri officium mulieribus est interdictũ. ff.de regu.iur. l. 2. Sed nunquid abbatissa põt instituere vel suspendere?De hoc dictum est 3. d maio,& obe. dilecta.

† Cap.3 .eo. tit. in 4. cõpilati. Et de materia huius decretalis tene id qd̃ est in c. vlt. de senr. excom.lib.6.

Vod in te.] Quatuor sunt partes, prout quatuor sunt dicta:Secunda:ibi , *Licet*. Tertia:ibi,*Et in conuentualibus*.Quarta:ibi, *Recipientibus*.Abbas.

CASVS. Contingit aliquando, q̃ terra suppo nitur interdicto,& pro hibentur,diuina officia celebrari,præter baptisma paruulorum, & pœnitẽtias morientiũ:q̃situm fuit à Papa, vtrum tunc viaticũ,id est,corpus Domini dãdum sit decedentibus? Rñdet. Papa:q̃ in verbo illo ꝓ quod pœnitentia mori entibus non negatur scilicet,cũ dicitur,præter pœnitẽtias morientium , viaticum etiã,id est, Eucharistia intelligitur,quod decedentibus conceditur:Secundo dr,q̃ tempore generalis interdicti omnibus tam vnctio,quàm ecclesiastica sepultura denegatur:Tñ Papa ex gratia concedit , vt clerici decedentes, qui nõ interdictum seruauerũt,in coemeterio ecclesiæ sepeliãtur sine cãpanarũ pulsatiõe:cessantibus omnibus solẽnitatibus:Tertio dr,q̃ tempore interdicti clerici in conuentualibus ecclesiis bini & bini,vel simul tres possunt dicere horas canonicas , ianuis clausis,excommunicatis & interdictis exclusis,vt potius videant legere quàm cantare,ita q̃ exterius audiri non possint.q.a & qui busdam regularibus simile priuilegium à sede Apostolica est concessum.In fine dicit,q̃ recipientibus signum crucis poenitẽtia , si eam postulauerint,non est deneganda, quod aliis peregrinis põt de gratia concedi.Nota,q̃ poenitẽtibus viaticum denegari non debet.Item nomine poenitẽtiæ viaticum intelligitur.Item clerici interdicti possũt sepeliri in coemeterio.Itẽ interdicti potius debent legere horas canonicas,quàm cantare.Item cruce signati & peregrini tempore interdicti,possunt accipere poenitentias.

4 Vide B. Thomã 3. par. q. 65. art.vlt.

licet beatissima virgo Maria dignior & excellẽtior fuerit Apostolis vniuersis , non tamen illi, sed istis Dominus claues regni cælorum commisit.

¶ Idem.

¶Tempore generalis interdicti conceditur pœnitentia & viaticum morientibus. hoc primo.Clerici,qui seruarunt interdictum, possunt cum silentio in cœmeterio sepeliri. hoc secundo.In conuentualibus ecclesiis clerici bini vel trini possunt horas subnissa voce dicere.hoc tertio. Cruce signatis & peregrinis tempore interdicti pœnitentia concedi potest.hoc quarto.

CAP. XI.

QVod †in te:& infra.¶In illo verbo per quod pœnitentiam morientibns non negamus, viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, vt nec ipsum decedentibus denegetur [g].¶Licet autẽ ꝑ generale interdictũ denegetur omnibus, tã vnctio, quàm ecclesiastica sepultura: concedimus [h] tamẽ ex gratia [i]. vt clerici decedentes , qui tamen seruauerint interdictum, in cœmeterio ecclesiæ,sine cãpanarũ pulsatione , cessantibus solemnitatibus omnibus,cũ silentio timulentur.Et in cõuentualibus ecclesiis bini & bini, vel simul tres, horas canonicas

† Cap.3 .eo. tit. in 4. cõpilati. Et de materia huius decretalis tene id qd̃ est in c. vlt. de senr. excom.lib.6.

gitur,quod decedentibus conceditur:Secundo dr,q̃ tempore generalis interdicti omnibus tam vnctio,quàm ecclesiastica sepultura denegatur:Tñ Papa ex gratia concedit , vt clerici decedentes, qui nõ interdictum seruauerũt,in coemeterio ecclesiæ sepeliãtur sine cãpanarũ pulsatiõe:cessantibus omnibus solẽnitatibus:Tertio dr,q̃ tempore interdicti clerici in conuentualibus ecclesiis bini & bini,vel simul tres possunt dicere horas canonicas , ianuis clausis,excommunicatis & interdictis exclusis,vt potius videant legere quàm cantare,ita q̃ exterius audiri non possint.q.a & qui busdam regularibus simile priuilegium à sede Apostolica est concessum.In fine dicit,q̃ recipientibus signum crucis poenitẽtia , si eam postulauerint,non est deneganda, quod aliis peregrinis põt de gratia concedi.Nota,q̃ poenitẽtibus viaticum denegari non debet.Item nomine poenitẽtiæ viaticum intelligitur.Item clerici interdicti possũt sepeliri in coemeterio.Itẽ interdicti potius debent legere horas canonicas,quàm cantare.Item cruce signati & peregrini tempore interdicti,possunt accipere poenitentias.

g ¶*Denegetur.*] tempore interdicti.j.tit.proxi.permittimus.

h ¶*Concedimus.*]Ista enim duo sacramenta siue rria semper excipiũtur in quolibet interdicto.scilicet baptisma paruulorũ, & poenitentia morientium,in quo intelligitur viaticũ prout hic patet: Et dr viaticum quasi á via:quia sunt in via recedendi de hac vita. Nec 4 est istud sacramentum necessitatis,tñ concedẽdum est decedentibus etiam tempore interdicti,vt patet hic.

4 Vide B. Thomã 3. par. q. 65. art.vlt.

¶Glo.seq.arg.quòd si ex gratia,&c.

i ¶*Ex gratia.* Jsi ex gratia conceditur clericis , q̃ seruauerunt interdictum,ergo vt ꝙ ius nõ sit commune,ergo non competit nisi impetret,cũ nemo sit exẽptus ab illa generalitate interdicti , nisi qui per priuilegiũ exẽptus est. Vel põt dici , ꝙ ꝑ istud ius clerici

canonicis regularibus æqparétur.sim.3.de priui.qđ nonnullis.Io.

a ¶ *Audiri.*]patet ergo,q cum excóicato non licet stare extra ecclesiam,cum etiam interdicto prohibeatur audire exterius.Io.

¶ *Glo.seq.reddit rationem specialitatis, quam etiam ampliat.Secundo quærit & sol.Ponit opi.contrariam,quam reprobat.*

b ¶ *Pœnitentia.*]hoc est speciale in istis personis, vt sine necessitate vel periculo mortis ad mittantur ad pœnitentiam. Sed hoc facit necessitas, qa hoc eis nõ conceditur, nisi cũ proficiscuntur, & ita quasi in via dicũtur, sicut illi quibus datur viaticum. Item potest dici:si aliq proficiscuntur ad iustũ bellum, quia ibi est iusta causa timoris. Item idẽ esset si aliqui essent excóicati, vt i iusto bello,quia possunt absolui a quocũq; alio q ab excõicatore.ar.].tit.proxi. decæterο de consedi.4.sanctum est baptisma.& 33. q. 2.c.in adolescentia.Sed quid si in ciuitate interdicta aliq vellent satisfacere,nũ quid in eis relaxãdũ est interdictum? Nom:quia terdicũtur.5.de spõ. nõ est vobis.& qa sic rigor eccłiæ dissolueret.arg. 3.đ priui. vt priuilegia. Io.T.dixit,q si aliq vellẽt iurare stare mãdato eccleſiæ,q essent admittẽdi. Sed fiunt ista vt prodicatores:quia hic specialiter hoc cõcedit re cipiẽtibus figũ crucis & peregrinis,ergo aliis intelligitur prohibere, sicut qđ đ vno negat,đ alio ꝓcedit 1. 25. dist.qua lis.qđ veri⁹ puto , licet inuenias ꝓtrariũ dictũ.

† In omnibus Vaticanis, & plerisque aliis ita, valeant legere potius quam cantare.

† ad reuerentiam.

† Idem scilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateranen. c. 21. & cap. 2.eod.tit. in 2.compilatione.

† Vide omnino concilium Trident. sessio. 14. c. 5. de cõfessione, & cano. 8. de sanctiſsimo pœnitentiæ sacramento.

1 Videto hic latius per Ioannẽ And. & doctores recentiores.

Omnis.] Tria sunt dicta principalia:Secundum:ibi, *Si quis.* Tertium.ibi, *Sacerdos.* Abb.

CASVS. Statuit cõcilium generale,q quilibet fidelis vtriusq; sexus postquam discretionem habuerit,saltem semel in anno sua solus confiteatur peccata proprio sacerdoti,& ad minus in Pascha sacramentum Eucharistiæ suscipiat reuerenter, nisi de consilio sacerdotis duxerit abstinendum:Alioquin ab ingressu ecclesiæ arceatur, & moriens careat ecclesiastica sepultura: Secundo dī, q si aliquis alieno cõfiteri voluerit sacerdoti , licentiã prius obtineat a proprio sacerdote, cũ aliter ipse illũ ligare nõ possit vel soluere. Sacerdos aũt sit discretus, vt diligẽter inquirat circũstãtias peccatoris & peccati quibus prudẽter intelligat,quale cõsiliũ sibi debeat adhibere,p cauẽs diligẽter,ne verbo vel signo ,p bat aliquatenus peccatorẽ, & si cõsilio prudentiori indiguerit,illud requirat sine alicuius expresione personæ: qui enim peccatũ in pœnitentia sibi detectũ manifestare præsumpserit,ab oĩ officio sacerdotali deponatur, & in arctum monasteriũ ad agendam pœnitẽtiam detrudatur.Not. q quilibet fidelis semel in anno pœnitentiam accipere debet, & cõionem.Itẽ fallit hic regula illa:Cui cõicamus viuo, & mortuo cõicare debemus.Item ab alieno sacerdote nemo põt absolui vel ligari sine obtenta licentia proprij sacerdotis.Itẽ sacerdos tenẽ inquirere circũstãtias peccati & peccatoris. Itẽ signis loquimur. Item aliq licet in genere, quod non licet in specie.Itẽ sacerdos qui peccatum in pœnitentia sibi detectum reuelauerit,debet de poni, & in monasterium detrudi ad pœnitentiam peragendam.

¶ *Glo.seq.exponit,& signat contrarium.*

c ¶ *Discretionis.*]id est,cum est doli capax:quia tunc potest peccare.5.de delict.pue.pueris.C.si aduar.delic. l. 1. & C. si minor sema.dix.l.3.arg.de confe.dist.4.eos.& C.de falmo.l.1.

¶ *Idem † in concilio generali.*

¶ *Famosum est,& multum allegabile, & hoc dico: Quilibet doli capax tenetur saltem semel in anno confiteri proprio sacerdoti,vel de eius licentia alteri & Eucharistiæ sacramentum ad minus in Pascha recipere.Et sacerdos reuelans confessione deponendus est , & in monasterio ad agendum perpetuam pœnitentiam detrudendus.*

CAP. XII.

OMnis † vtriusque sexus fidelis,postquã ad annos discretionis[c] peruenerit,omnia[d] sua solus peccata saltem semel in anno fideliter cõfiteatur proprio [e] sacerdoti : & iniunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere , suscipiens reuerenter ad minus [f] in Pascha Eucharistiæ sacramentum:nisi forte de proprij sacerdotis concilio , ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi † perceptione duxerit abstinendum : alioquin & viuens ab ingressu Ecclesiæ arceatur , & moriens Christiana careat sepultura[g]. Vnde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis publicetur:ne quisquam † ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat. ¶ Si quis autem alieno sacerdoti [h] voluerit iusta de causa , sua confiteri peccata licentiã prius postulet & obtineat [i] à proprio sacerdote: cum aliter ipse illum non possit absoluere † vel ligare [k]. ¶ Sacerdos autem sit discretus † & cautus , vt more periti medici supe fundat vinum & oleum [l] vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circunstantias [m], & peccati:quibus † prudenter intelligat,quale debeat ei præbere cõsilium , & cuiusmodi remediũ adhibere , diuersis experimentis [n] vtendo ad saluandũ † ægrotum. ¶ Caueat autem omnino, ne verbo,aut signo aut alio quouis modo aliquatenus prodat † peccatorem:sed si prudẽtiori consilio indiguerit , illud absque vlla expresione personæ , caute requirat : quoniam qui peccatum in pœnitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit reuelare , non solum à sacerdotali officio depulso sunt electi,vel illis,q ab ẽpis populo præficiũtur , & dat eis solam executionem,& ita necessaria est adhuc licentia proprij sacerdotis,vt hic dī enim de duabus seruitutibus vna tollitur , remanet altera:quod bene ,p batur.5.de vsu pal.ex tuarũ. 5.de priui leg.pastoralis.ff.de seruit.vrb. pd. fi dom⁹ tua.& ideo dicit,alieno, & non alij.Nec Papa per talẽ indulgentiã intendit ꝓiudicare ,p prio sacerdoti:vt c.prædi.ex tuarũ.cũ suis similibus.& 3.tit.proxi. cũ desideres.in fi.& hoc idẽ dixit Hug.16.q.1.& in prædictis §§.B.

¶ *Glossa sequens quærit,arg & soluit.*

i ¶ *Obtineat.*]Quid si ille malitiose recusat: Arg. q potest ire ad alium.5.de regu.licet.Vel vadat ad eius superiorem si potest,vt illum compellat:vel ille dabit licentiam.arg.5.de iure patro.nullus, Arg.C.de temp.ap.l.vlt.§.vlti.arg.].eod.c.vlt.ad fi.Ber.

¶ *Glossa sequens arg & remittit.*

k ¶ *Vel ligare.*]5.eod.quod autẽ 9.e.2.c. 1. & 2. & 3. de parochia. nullus.Et est arg.quod clericus sine licentia sui ẽpi non potest in non suum iudicem confentire.5.eo.quod autem.& 3.de fo.comp. si diligenti.& cap.significasti.vbi de hoc.&].eod.c.vlt.Ber.

l ¶ *Vinum & oleum.*]id est,misericordiam & disciplinam.45.dist. disciplina 2. &c.omnis q.& cap. sunt nanq;.& ca.vera iustitia. B. m ¶ *Circunstantias.*]Sic 5.eod.Deus qui.& 3.de homici.sicut. in princ.de pœ.dist.5.considerat.Ber.

n ¶ *Diuersis experimentis.*] Non tñ sicut imperitus medicus. 29. dist.necesse.Sed diligenter experiatur vires ipsius,qualem pœnitentiam possit portare.arg.26.q. vlt. alligant. sic vt potius reddat rationem de misericordia,quàm de crudelitate,vt ibi.86.dist.non satis.vltra medium.& 11.q.3.nemo peritorum.Ber.

¶ *Glossa sequens recitetur per duas quæstiones.*

d ¶ *Omnia sua peccata.*]alias non esset fructuosa pœnitẽtia:vt dictum est 5.eo.quod quidam. vbi de hoc.Non tñ venialia,quia illa tolluntur per orationem Dñicam,vel per aquã benedictã.de pœ. dist.3.de quotidianis.dist.6.qui vult,tñ si recolit,confiteatur illa.

c ¶ *Proprio sacerdoti.*] nisi ille sit imperitus: tunc de ipsius licentia (vt hic dicit) quærat discretum. de pœ. dist. 6.placuit.Ber.

† Aliàs ita ab eius,&c.

f ¶ *Ad minus in Pascha.*] de cons. dist. 2. & si non frequentius.

g ¶ *Sepultura.*] hoc est ꝓtra regulam illam, cui cõicamus viuo,cõicare debem⁹ & mortuo. Fallit etiã in alio casu. 23. q. 5. placuit.& 5.de stamona.monachi.& 3.de tornea.c.1. & 3. de vsuris.quia in omnibus.& 5.de rapt.super eo.

† In veteribus quibusdam libris ita: ne quisquã exignorantiæ cæcitate.

¶ *Glo.seq.exponit, quærit,& soluit.*

† Aliàs,soluere.

h ¶ *Alieno sacerdoti.*] executionem habenti. hoc dico pp illos sacerdotes siue seculares siue regulares,q nõ habent ordinis executionẽ facẽdi totalis,vt sunt illi qui nõ sunt a populo electi,vel qui ab ẽpo populo non præficiuntur. 16. q.1.c.adiicimus. §.ecce.in hoc.& c. generaliter. §. ecce sufficiẽtes.Sed ecce si Prædicatores & fratres Minores vel alij religiosi non habentes populũ habẽt priuilegiũ,vt alios parochianos possint recipere ad pœnitentiam nunquid sufficit priuilegium,vt paro chianũ alterius possint recipere ad pœnitentiã sine licẽtia proprij sacerdotis? Dicas q non sufficit priuilegiũ sine licẽtia proprij sacerdotis:priuilegium.n. æquiparat eos illis,qui à populo electi,vel illis,q ab ẽpis populo præficiũtur , & dat eis solam executionem,& ita necessaria est adhuc licentia proprij sacerdotis,vt hic dī enim de duabus seruitutibus vna tollitur , remanet altera:quod bene ,p batur.5.de vsu pal.ex tuarũ. 5.de priui leg.pastoralis.ff.de seruit.vrb. pd. fi dom⁹ tua.& ideo dicit,alieno, & non alij.Nec Papa per talẽ indulgentiã intendit ꝓiudicare ,p prio sacerdoti:vt c.prædi.ex tuarũ.cũ suis similibus.& 3.tit.proxi. cũ desideres.in fi.& hoc idẽ dixit Hug.16.q.1.& in prædictis §§.B.

† Qualis debeat esse confessor, a traditi Magister sent. lib. 4. dist. 19. §. qualẽ.

¶ *Glossa sequens arg & remittit.*

† Aliàs ita: ex quibus. in concilio ita: p quas.

i ¶ *Obtineat.*]Quid si ille malitiose recusat: Arg. q potest ire ad alium.5.de regu.licet.Vel vadat ad eius superiorem si potest,vt illum compellat:vel ille dabit licentiam.arg.5.de iure patro.nullus, Arg.C.de temp.ap.l.vlt.§.vlti.arg.].eod.c.vlt.ad fi.Ber.

† Aliàs, sanandum.

† Vide B. Thomã in quæstionibus additis ad 3. par. q. 11. art. 1. & Theologos lib. 4 sent.

¶ *Glossa sequens quærit,arg & soluit.*

k ¶ *Vel ligare.*]5.eod.quod autẽ 9.e.2.c. 1. & 2. & 3. de parochia. nullus.Et est arg.quod clericus sine licentia sui ẽpi non potest in non suum iudicem confentire.5.eo.quod autem.& 3.de fo.comp. si diligenti.& cap.significasti.vbi de hoc.&].eod.c.vlt.Ber.

2 Vt ibi dicitur, per vnum munus dantur putrida , per oleum sanandum fore uentur, secũdũ Gof. Ioan. And.

l ¶ *Vinum & oleum.*]id est,misericordiam & disciplinam.45.dist. disciplina 2. &c.omnis q.& cap. sunt nanq;.& ca.vera iustitia. B. m ¶ *Circunstantias.*]Sic 5.eod.Deus qui.& 3.de homici.sicut. in princ.de pœ.dist.5.considerat.Ber.

a ¶ *Deponendum.*]Olim etiam alia pœna imponebatur. de pœni. dist.6.sacerdos.hodie hæc imponitur.

Vm infirmitas.] Diuiditur:Nam primo ponit vnam constitutionis causam:Secundo constitutionem:Tertio aliam causam Quarto pœnam trangressionis:Quinto quandam prohibitionem. Secunda:ibi, *Præsenti.* Tertia:ibi, *Hoc quidem.* Quarta : ibi , *Si quis.* Quinta : ibi , *Cæterum.* Abbas Siculus.

CASVS.Dī hic,q infirmitas corporis aliqñ accidit ex peccato : ideo prohibetur in hoc capitulo,ne medici infirmos in suam curam recipiant,nisi prius infirmi per medicũ animæ se curauerint emẽdare:quia remota causa remouetur effectus: Secundo dī,q hoc dedit causam huius constitutionis, quia quãdo infirmat aliquis , & dicitur ei a medico, vt de salute animæ disponat, cadit in desperationẽ, & facilius mortis periculum incurrit : Tertio dī,q si medicus fecerit cõtra istã constitutionẽ,postq̃ per Prælatos locorum fuerit publicata,excóicetur vsq; ad satisfactionem condignam: Quarto dī,q cũ anima sit multo ꝓtiosior corpore, null⁹ medicus suadeat ægroto quod in periculum animæ cõuertatur. Not. q infirmitas corporis aliqñ ,p cuenit ex peccato. Itẽ cessante causa cessat effectus.Item transgressores cõstitutionũ dī i Papæ excóicari debent. Item anima multo ꝓtiosior est corpore.

† Idem,scilicet Innocentius i.i. in concilio generali Lateran. c. 21. & c.4. eod. tit.in 4. cõpilatione.

b ¶ *Causa cessante.*] 5. de iureiur.& si Christ⁹. ad fi.& 3.de renun.post trãslationẽ. vbi de hoc.

Ioan.5.

c ¶ *Arceatur.*]per sententiam, non ipso iure: quod male, vel nullo modo seruatur.

d ¶ *Multo pretiosior.*] 12.q.1.præcipimus.24. q. 3.si habes.C.de sac. san. eccle.l.sancimus.in fin. & ideo potius & prius est consulendum animæ quàm corpori:quia vbi maius est periculum, cautius est prouidendũ.42. dist. quiescamus.& 7.q.7.c.vltim. vt fi.ad Carbo.l.1.§.2. Bernar.

¶ Idem † in eodem.

Eleemosynarũ quæstores siue Apostolicis vel diœcesanorum litteris admitti non debent,nec tunc proponant vltra id, quod in ipsis litteris continetur. hoc primo. Et debent esse modesti:& à locis & expensis incongruis abstinere.hoc secundo. In dedicatione basilicæ vltra annum,& in anniuersario dedicationis , & in literis indulgentiarum concessis ab alio quàm à Papa, vltra quadraginta dies remissio excedere nõ debet.hoc dicit vsque ad finem.

ponendum [a] decernimus,verũ etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.

¶ Idem † in eodem.

¶ Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confessionẽ, nec quicquam persuadere pro salute corporis tendens in animarum periculum.

CAP. XIII.

CVm infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato prouenìat,dicente Domino lãguido,quem sanauerat:Vade,& amplius noli peccare , ne deterius aliquid tibi cõtingat: Præsenti decreto statuimus , & districte præcipimus medicis corporum , vt cum eos ad infirmos vocari cõtigerit,ipsos ante omnia moneant & inducãt, vt medicos aduocẽt animarũ:vt postquã fuerit infirmo de spirituali salute prouisum , ad corporalis medicinę remediũ salubrius [p]cedatur:cum causa cessante [b] , cesset effectus.Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto,q quidam in ęgritudinis lecto iacentes,cum eis à medicis suadetur,vt de animarum salute disponant,in desperationis articulum incidũt , vnde facilius mortis periculũ incurrunt. ¶ Si quis autem medicorum huius nostræ cõstitutionis, postquam per prelatos locorum fuerit publicata,trãsgressor extiterit , tãdiu ab ingressu ecclesiæ arceatur [c] , donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. ¶ Cæterum cum anima sit multo pretiosior [d] corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute,aliquid ægroto suadeat , quod in periculum animæ conuertatur.

¶ Idem † in eodem.

Eleemosynarũ quæstores siue Apostolicis vel diœcesanorum litteris admitti non debent,nec tunc proponant vltra id, quod in ipsis litteris continetur. hoc primo. Et debent esse modesti:& à locis & expensis incongruis abstinere.hoc secundo. In dedicatione basilicæ vltra annum,& in anniuersario dedicationis , & in literis indulgentiarum concessis ab alio quàm à Papa, vltra quadraginta dies remissio excedere nõ debet.hoc dicit vsque ad finem.

CAP. XIIII.

CVm ex eo:& infra †. ¶ Eleemosynarum quoque quæstores,quorum quidam se alios mentiendo, abusiones nonnullas in sua prædicatione proponunt , admitti(nisi Apostolicas vel diœcesani epi litteras [e] veras exhibeãt) ,phibemus & tũc ꝓter id, quod in ipsis cõtinebitur litteris,nihil populo proponere [f] permittãtur. ¶ Formã vero, quã cõmuniter talibus Apostolica sedes indulget,duximus exprimẽdã,vt secũdũ eã diœcesani epi suas litteras moderentur.Ea si quidem talis est:Quoniã(vt ait Apostolus)omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus,siue bonũ fuerit,siue malũ oportet nos diẽ messionis extremæ misericordiæ operibus suppetere,ac ęternorũ intuitu semina re in terris, quod reddẽte Dño cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cælis : firmã † spem , fiduciãque rectam tenentes:quoniã qui parce seminat, parce & metet : & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitã ætern̄am. Cum igitur ad sustentationẽ fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale,propriæ non suppetant facultates,vniuersitatem vestram monemus , & exhortamur in Domino:atque in remissionem vobis iniungimus peccatorum,quatenus de bonis vobis à Deo collatis,pias eleemosynas,& grata eis charitatis subsidia erogetis:vt per subuentionem vestrã ipsorum inopiæ cõsulatur : & † vos per hæc bona & alia,quæ Domino inspirante feceritis , ad æterna possitis gaudia peruenire. ¶ Qui autem ad quærendas eleemosynas destinantur , modesti sint, & discreti , nec in tabernis [g] aut in aliis locis incongruis hospitentur , nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas , cauentes omnino ne falsæ religionis habitum gestent. ¶ Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias , quas quidam ecclesiarum Prælati facere nõ verentur,& claues [h] ecclesiæ contemnuntur , & pœnitentialis satisfactio eneruatur: Decernimus †, vt cum dedicatur basilica, nõ extẽdatur indulgentia vltra annum,siue ab vno solo , siue à pluribus [i] episcopis dedicetur:ac deinde in anniuersario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat:& infra †. ¶ Hunc quoque † dierum numerum non

† Quod later sub hoc infra. habes in c. 2 supra de reliquiis & veneratione sanc. Iam uit hoc moderamen in talibus obseruare. Not. q̃ crẽditur litteris epi. Item iurisdictio nõ extenditur vltra illud, qđ in litteris cõtinetur.Itẽ quæstores eleemosynarũ in inhonestis locis nõ debent morari.Itẽ indulgentia non debet annum excedere. Item Papa obtinet plenitudinem potestatis.Itẽ minores.plati exẽplo accipere debẽt à maiorib⁹. c ¶ *Litteras.*] Sic ergo credetur litteris epi si vere sint.5.de ,pba. post cessionẽ.& 11.q.3. curæ. f ¶ *Proponere.*] quia in talibus diligẽs inquisitio facienda est. 42. dist. quiescamus.

† Aliàs ita: & vos per hæc, & alia bona,&c.

g ¶ *In tabernis.*]Si enim ibi publice deliquerit, pñt à diœcesano puniri,licet sint exẽpti.5. de priuil.tuarũ vbi de hoc. h ¶ *Claues ecclesiæ contemnuntur.*]qđ esse nõ debet.fi.5.tit.pro.c. vlt. de priuil. vt priuilegia. ¶ *Glo.seq.quærit arg.negatiue.solu. affirmatiue.* i ¶ *A pluribus.*] quid si quilibet indulgeat annum:nunquid valet & huiusmodi indulgentia ꝓtra statutũ istud? Vt q

† In codice Barbatiæ & in concilio ita, firmam spem fiduciamque tenentes,&c. 2. Cor. 9.

† Vide citatos in c. quod auctẽ. supra hoc eo.tit.

† Quid lateat sub hoc infra , non apparet.

† In plerisque vaticanis ita: Hũc quoque die rum numerum indulgentia tum litteras, præcipimus, &c.

non

Universidad de Deusto Biblioteca

non.ſ.de excel.præla,eũ ad quorũdam.& c.ſane.& c.proxi. Credo ꝙ teneat,licet ibi faciãt contra mandatũ iſtud,quia nõ adiicit hic ꝙ ſi ſecus fecerint,decernimus non valere:,put dr in illa decre.cũ ad quorundam,arg.ad hoc.ſ.de præben.inter cætera.vbi enim huiuſmodi clauſula non apponit in mandato, licet fiat cõtra mãdatum, tũ tenet quod factũ eſt.ſ.de præbẽ.dilectus.2.Arg.contra.j.eo. c.ptoxi.in fin.

† Aliàs ita, & in talib⁹.

ADDITIO. Hodie p c.fi.eo.tit. lib.6.diſponitur, ꝙ indulgentia cõceſſa à prelato vltra numerum hic taxatũ, eſt ipſo iure nulla, & vide ibi gloſſam,quæ diſputat nunquid excedẽdo hunc numerũ, corruat indulgentia in totum, an vero teneat vſq; ad facultatem conceſſam? & intelligit ꝙ vſque ad cõceſſum numerũ inclusiue tenet.arg.in regula vtile per inutile. lib. 6. & l.ſancimus, C. de dona.

† Vide Spec. tit. de pœnit. & remiſ. vbi plene de hac ſultatio; Secũdo reſpõ materia. ad ſio: ſecũda: ibi, *Nos igitur*. Abb. Siculus.

NOſtro.] Diuiditur: primo ponit conſultatio; Secũdo reſpõdet.

CASVS. Quæſiuit ꝙdam prælatus, vtrũ per ſuam prouinciam poſſit concedere remiſſionis litteras generales? Rñdet Papa, ꝙ hoc libere põt facere, ita tñ ꝙ ſtatutũ generalis 2. ſilij non excedat, quod eſt ſ.c. prox. Not. ꝙ epi poſſunt cõcedere litteras remiſsiõis vel idulgẽtiæ in ſuis ꝓuinciis.

¶ *Gl.ſeq. reci.per obiec. de decre.paſtoralis.*

† Vide late Paludanum lib. 4. ſent. & Sylueſtrũ verbo, confeſſor.1. q. 8. adde Turrecrematam in c. quem pœniter. de pœnit.dist.1.

a ¶ *Per tuã prouinciã.*] Not. ꝙ archiepꝰ p totã ꝓuinciã ſuã poteſt facere remiſsiones, ꝓut hic colligitur, & epꝰ in ſua dioœceſi, licet archiepꝰ non ſit iudex ordinarius omniũ de prouincia ſua.ſ. de officio ordi.paſtoralis.& iuriſdictioné contentioſam nõ habet in ſua ꝓuincia, niſi in certis caſibus, vt dr in decre.paſtoralis.ſed volũtariã ſicut ꝓconſul.cũ vrbẽ egreſſus fuerit, iuriſdictionẽ habet non cõtentioſam, ſed voluntariã.ff.de offi.proconſul.l.2. Et legatus poteſt in ſua prouincia facere remiſsiones, quia & ſtatuta perpetua facere poteſt.ſ.de offi.leg.c.vlt. Et eſt hoc eꝓrii & archiepꝰ, ſ. facere remiſsiones, niſi ex ſpeciali cõceſsione vel alia legitima cauſa cõpetat aliis inferioribus prælatis.ſ. de exceſ. prælat. accedentibus. Et priuilegia poſſunt concedere epi & archiepi.ſ. de his quæ ſi. à præla.ſine conſenſu capituli,quanto.& arg.ſ.de iure pat.nullus.

b ¶ *Concilij.*]ſ.eo.cap.proxi.

NE *pro dilatione.*] CASVS. Cum nullus poſsit ligari vel ſolui niſi à ſuo ꝓprio Prælato,& periculoſum ſit epis & aliis ſuperioribus,& minoribus Prælatis exẽptis ſuos ꝓp hoc Prælatos adire,vel licẽtiã petere ab eiſdem:ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum,permittit Papa prædictis omnibus,vt etiam præter ſui ſuperioris licentiam prouidum & diſcretũ ſibi eligant confeſſorem.Not. ꝙ propter periculum animarũ multa licent,quæ aliàs non licerent,Item epi & alij Prælati inferiores exempti poſſunt ſibi eligere confeſſorem ſine licentia ſuperioris. Item diſcretus debet eligi confeſſor.

¶ *Gl. ſeq.dat duo ſimilia de abſolutione & baptiſmo:& ſubdit genus vlti.no.*

c ¶ *Periculum immineat.*]Sic ꝓp periculum moræ datur abſolutio ſtatim,q̃ aliàs non daretur.j.tit.proxi.nuper.in fi.& c.ſacro. & ſ.de off.ord.ad reprimendã. & ꝓp periculum animæ ſtatim infans baptizatur.5.dist.baptizari.& de cõſecra.dist.4.ne qđ abſit.& dilatio ꝓp periculũ tollitur,ne interim aliquod contingat periculum. de conſe.dist.4.Iudæi. Et eſt arg.ꝙ vbicunque periculum timetur.

¶ *Violenta notari.*]Hæc eſt ratio,quare non incidunt in canoné.

MOnachi.]CASVS. Monachi & regulares canonici ſi ſe adinuicem percuſſerint,non ſunt ad Apoſtolicam ſedem mittẽdi,ſed per abbatem ſuũ ſunt abſoluendi: & ſi abbas non ſufficit, eps dioœceſanus eſt adhibendus. Not. ꝙ regulares ſeſe adinuicem percutientes,per abbatẽ ſuũ poſſunt abſolui.

b ¶ *Quocunque modo.*] dũ tñ non enormiter: aut in epm, aut in abbatem, aut in clericum ſeculariẽ 1 manus iniiciant violentas.j.eo.cũ

† Adde quæ dicatur in iectio manuum violenta: per Bart. in l. illorum. licitatio. §. c ¶ *Sui abbais.*] Si vero monachum al terius Clauſtri percuſſerit, ꝙ abbatem vtriuſque monaſterij debet abſolui. quod illicite de.publi.

† In duob⁹ manuſcriptis ita: De ſententia excommunicationis & abſolutionis.

1 Quod dic vt j. c. religioſo.lib.6. Ioan. And.

j.eo.cum illorum. & j. eo.canonica.ſed ſi monialis monialẽ vel cõuerſam vel conuerſum aut clericum percuſſerit,per epm abſoluatur j.eo.de monialibus.

† Cap. 3.eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Lateran. par. 14.c.8.

SI vero.]Quatuor ſũt partes: Secunda ibi, *Officialis*: Tertia ibi, *Nec ille*: Quarta ibi, *Cæterum*. Abbas.

CASVS. Primo dr ꝙ ſi oſtiarius alicuius Poteſtatis prætextu officij ſui malignatus vel malitioſe clericũ læſerit, ab eſo ſuo poteſt abſolui, niſi grauiter eum vulnerauerit: Secundo dr, ꝙ ſi officialis clericum vulneraverit, non poteſt ſine mãdato Romani Pontificis abſolui: quia laico nõ datur tãta poteſtas, niſi forte turbã arcendo caſu fortuito clericũ lædat. Tertio dr, ꝙ ſi clericus vel laicus vim vi repellendo, clericum percutiat, non eſt excõicandus, nec eſt excõicatus: qa vim vi (ſm ꝙ iura permittunt) repellere licet Vltimo dr, ꝙ ſi aliquis in clericum turpiter in ventum cum matre, filia, ſorore, vel vxore manus iniecerit violẽtas, non eſt excõicatus: Si autẽ inueniat eum in ſtupro vel adulterio cum alia, quæ ipſum taliter non attingat, & in eum violentas manus iniecerit, eſt excõicatus. Not. ꝙ qui prætextu officij ſui clericum percutit, ab eſo poteſt abſolui. Itẽ quod. caſu fortuito, fit, nemini eſt imputandũ: Item vim vi repellendo clericum percutiens, non eſt excõicatus. Item percutiens clericum turpiter coeuntem cum vxore, matre, ſorore vel filia, non eſt excõicatus: in vlterioribus autẽ perſonis ſecus eſt.

† Cap.1.eo. tit. in 1. cõpilatione & poſt concilium Lateran. ſub Alexandro. iii. par. 14. cap. 7.

† In recentioribus li- bris, intra, legitur, ſenſu penitus contrario decisioni pontificiæ, ex antiquis tamen, infra, teſtitum eſt.

† Cap.4.eo. tit. in 1.cõpilatione. & poſt concilium Late ran. par. 14. cap. 9 Et de intellectu vide Couaruuiam ſuper 4. decretal. par. 2. c. 7. §.7.

† Suffiçiat

d ¶ *Officialis.*]id eſt iudex vel apparitor alicuius Poteſtatis vel principis.

e ¶ *Grauiter vulneraerit.* Caſus iſte ſemper excipitur.j.eod. cum illorum.

f ¶ *Laico.*]ſupple,etiam qui de mandato ſui prælati hoc faceret, nihilominus incidit in canonem.j. eod vniuerſitatis. niſi clerici deliquerint: nec aliter poſsint ad iudicium trahi, tũc enim de mãdato Prælatorum capi poſſunt: vt traditur.j.eo.vt famæ.

g ¶ *Vortuto.*]Tunc enim nõ imputatur, quia caſus fortuiti præuideri non poſſunt.ſ.de homi.Ioannes.& c.vlti.& ſ.de commo.c. vnico.& ff.de admi. re ad ciui. perti.l.2.§.ſi eod. tempore 2. & ff. de cuſto. & exhi.reo.nõ eſt.& l.milites.in fi.quia nulla temeritas.

vel violentia in eo notari poteſt, ſed excuſatur ratiõe officij: aliàs nõ excuſaretur: quia debuit præuidere, an ex facto ſuo poſſet iniuria irrogari.arg.ſ.de iniur.c.vlt.

i ¶ *Vim vi.*] Tunc enim excõicatus non eſt, cum licitum ſit ſe defendere.j.e.ex tenore.ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.ſ.de homi.ſignificaſti 2.

k ¶ *Repellere.*] ff. de iuſti. & iur. vt vim. & ff. ad leg.Aquil.ſcientiam.

† An autem aliquã omnino habeant Laici in clericos poteſtatẽ, tradit Fráſciſc⁹ Victoria in priori relectione de poteſtate ecleſiæ q.vlt.

l ¶ *Omnes leges.*] De hac materia loquentes. & ita vniuerſalis reſtrictio. ſic 1. dist. omnes. ſic & indefinita. ſ. de priu. vt priuilegia. m ¶ *Cum vxore.*] idem eſt in ſponſa de ſponſi: quia & lex permittit illam accuſare iure mariti 3. ff. de adult. ſi vxor. §. 1.

3 Quid ſi in veritate nõ ſit vxor, putatur tamẽ vxor, & habetur: Idẽ dicitur ſecũ dum Vinc. & Gof. facit quod nota de dona. inter vir. & vxo. plenũ in vltim. gl. Ioan. Andr.

n ¶ *Gl.ſeq.quærit argum. pro ſoluit contrarium.* ¶ *Matre.*] Nunquid nomine matris intelligimus omnes aſcendẽtes ſm legem? Vt ꝙ ſic: quod nota ff. de verb. ſig. appellatione. & nomine filij omnes etiam deſcendẽtes: vt lex dicit.ff.eo.liberorũ. per leges iſtas vt ꝙ ſic in caſu iſto nõ credo hoc extendẽdum ad aſcendẽtes, vel deſcendẽtes, cũ minor ſit iniuria, vnde nõ eſt extendenda licentia.ſ. de deci.c.tuæ.Ber.

4 Et hoc tenet Inno. diens in celebratis nõ extẽdendum. Io. An.

o ¶ *Turpiter.*] Huic. n. parcit canon, quia tam iuſtum dolorem compeſcere non poſſet. C. ad l. Iul. de adul. Gracchus.& lex ꝓmittit illum occidere ſic inuentum. ff. de adul. qđ ait lex. §. quod ait. alias ex interuallo non liceret. p ¶ *Non contingit.*]quia tũc nihil intereſt eius, immo culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti. ff. de regu. iur. culpa. Ber.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compilatio. & poſt conci lium Latera. par. 14. c.1. Et de intellectu vi- de citatos ſuper gloſſa.

ij SI vero.] Tres ſunt partes: Secũda ibi, *Vel ſi*. Tertia: ibi, *Ab illo*. Abbas.

† Aliàs ita: nõ debet ſe Apoſtolico conſpectui. † nodari, in recẽtioribus libris.

CASVS. Si aliquis manus violẽtas iniecerit in clericum nutriẽtem comam, ignorans, ꝙ clericus fuerit, non erit excõicatus: vel ſi hoc dubium fuerit, & propria manu iuruarit, ꝙ eũ clericũ ignorauerit. Si autem non iuruauerit, ſicut ab excõicato conuenit abſtineri: quia conſtat eum violentas manus in clericum iniecisſe. No. ꝙ ignorantia excuſat ab excõicatione. Item per iuramentũ purgatur conſcientia alicuius. Et ignorantia per iuramentum probatur. Item qui ignorantiam allegat, cã probate debet. Itẽ iuramẽto alicuius ſtatur in præiudicium alterius. ſed hoc facit præſumptio habitus laicalis.

5 De articulis huius gl. præter doctores hic, vide Federi cũ cõſili. 13. Sylueſtrum verbo, excõmunicatio. 6. verſ. ſciendũ eſt quarto. & Couaruuiam in c. alma mater de ſent. exc. li. 6. par. 1. §. 10. num. 15.

¶ *Gl.ſeq.exponit.litteram,all.duo iura:quærit & ſoluit,ſecũdo quærit & ſoluit,tertio quærit,ponit opi.Ala.quam dicit tutiorem,& contrariam Tan.quam approbat.*

q ¶ *Ignorauerit.*]Ita ꝙ ignorantia probabilis fuerit, alias non excuſaretur.ſ. de cleri.excom.mi. Apoſtolicæ.& ſ.de eo qui renun. epiſcopa. c.1. & 2. Quid 5 ſi tonſurã vidit,& eum clericum non credidit? Rñdeo, incidit in ſententiam, dũ tñ ille clericus ſit. Quid ſi in veritate non erat clericus, licet tonſurã deferret, & illũ per cuſsis credens illum clericum? Propter conſcientiam teneris, niſi de poſtea certus efficiaris. arg. 11. q. 3. quoniam multos. ſm vnum caſum. Quid ſi credidit percutere Titiũ laicũ, & in perſona errans percuſsit Martinum clericũ? Ala. dixit, ꝙ in ſententiam incidit, quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia iniuriari voluit.ff.de iniu. eum qui.§.si iniuria.& 3 de iniur. cap.vlti.Tan.dixit q̄ non incidit in canonē, quod probat per hāc litteram,quia dicit hic,si percutiat clericum qué credebat laicū, nó est excōicatus,vt hic dicit:Sola enim temeritas & violētia in hoc cōsideratur.arg.3.eo.c.1.& 7.eo.veniens.& ff.de iniu.illud §. vlt.& l.seq.iniuriam tū fecit,vt dicit Ala.& per eadē iura potius credo opi.Ala tutiorem.

a ¶*Propria manu.*]Soli sacramēto creditur, qñ de cōscientia alicuius duoitatur vel quęritur, vt hic patet. & 33.q. 2. in lectum.31. q. 2. si verum. ff. de re mili. non omnes.§.a barbaris.16. q. 3. dilectio. & 35. q. 3. extraordinaria.& 3. de except. pastoralis. arg. 3.quod me.causa.c. vlt. cum suis concordātiis positis ibi.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

b ¶*Noluerit.*] Hoc ipso q̄ iurare non vult, p̄ sumptio est contra eū in tantum,q̄ tamquam excōicatus vitabitur.ff. 3.de hære excōicamus. §.qui vero. cum cōstet q̄ violētas manus in illum iniecit.sic enim p̄ cōuicto habetur qui se nō purgat.3.de simo.de hoc.& 3.3 pur. cano.c. cū P.& c.inter.in fi.Ité hic habes,q̄ licet clericus nō seruet habitum suū,ad huc retinet priuilegiū suū.vñ cōtra.7. eod. in audientia. hoc intellige ante trinā ad monitionem,illud eum suis consimilibus post: quia tunc perdit priuilegium.

† Cap.6.eo. tit. in 1. cōpilatione. Iam qui dicantur cōuersi, tradunt citati in c. vt pri- uilegia. supra de priuileg.& Panormitanus hic.

rit, propria [a] manu duntaxat præstiterit iuramentum, quòd eum esse clericum ignorasset. Ab illo autem (si præstare noluerit [b] iuramentum) quia violentas manus constat eum in clericum iniecisse, sicut ab excommunicato,donec de mandato summi Pontificis absolua tur,conuenit abstineri.

¶Idem.

¶Percutiens clericum vel religiosum, excommunicatus est, nec ab alio, quàm à Papa absolvitur, præter quam in mortis articulo.

CAP. V.

NOn† dubium est,quòd hi, qui violētas manus in clericos vel canonicos, aut cuiuslibet religionis conuersos [c] iniiciunt,ex constitutione [d] concilii sententiam excommunicationis incurrunt:nec nisi in articulo mortis [e] sine Romano Pontifice absolutionis possunt beneficium impetrare.

¶Idem.

¶Mulieres, quæ inciderunt in canonem, si quis suadente, absoluuntur ab episcopo. Idem in personis, quæ non sunt suę iuris, vel sunt delicatæ, de quibus dubitabatur quòd non possent commode accedere ad curiam. & hoc dicit vsque ad §.illi.

CAP. VI.

MVlieres† vel aliæ personæ,que suis iuris nō sūt, ab episcopo diœcesano absolui possunt, si manus in clericū iniecerint violentas.De his vero,qui magnæ sunt potentię,& ita delicati,quòd laborem [g] veniendi ad sedem Apostolicam nequeunt sustinere: Respondemus,quòd status personę prius & veritas negotii est intimanda Romano Pontifici, & secundum consilium eius tales erunt de commisso scelere corrigēdi.

¶Mandans clericum percuti, excōmunicatus est,sicut percutiens.hoc dicit.

¶Illi vero qui non per seipsos, sed eorum auctoritate vel mandato,alii violēter iniiciunt manus in clericos,ad sedem Apostolicam sunt mittendi: cum is committat vere cui [g] auctoritate [h] vel mandato delictum committi probatur.

¶Idem.

¶Excommunicatus per iniectionem manuum in clericum licet occultus, absoluitur per solum Papam.

† Cap.7.eo. tit. in 1.cōpilatione. & post concilium Lateran. par. 14.c.12. Et de intellectu vide Decium consil.604. volum.2.

tatur per solum Papam.

CAP. VII.

POrro† si aliquis [a] violentas manus in fratres suos iniiciunt, & ducti pœnitentia non conuicti, sed priuatim à te veniam postulant: eos monere debes & inducere, vt his,quos læserunt congrue satisfaciant [b],& Apostolico se cōspectui repræsentent: cum à te vel alio sine speciali mandato Romani Pontificis absolui non possint.

¶Idem.

¶Etiam priuilegiati tenentur vitare excommunicatum, & per iniectionem manuum in clericum excommunicati sunt.

CAP. VIII.

NVlli† se possunt priuilegio Apostolicæ sedis tueri, quo minus excommunicatos vitare [c] debeant: & pro violenta manuū iniectione in clericos, sicut excommunicati,vitari.

¶Idem episcopis & aliis Prælatis per Galliam constitutis.

¶Percutiens monachum, vel conuersum religiosum,debet denuntiari excommunicatus, & vitari,donec fuerit per Papam absolutus.

CAP. IX.

PArochianos† vestros,si quis† in monachos [d] vel conuersos [e] præfati ordinis violentas manus iniecerint: sublato appellationis remedio,secundum tenorem generalis decreti [f], ex communicatos publice nuntietis: ipsosque faciatis sicut excommunicatos arctius euitari, donec læsis cōgrue satisfaciāt [g] & cum litteris vestris Apostolico se cōspectui repræsentent.

¶Idem Genuen.archiepiscopo.

¶Ponitur forma præcepti, quod sub virtute iuramenti fieri debet illi, qui pro violenta manuum iniectione in clericum excommunicatus absoluitur.

CAP. X.

EX† tenore litterarū tuarū nobis innotuit,q̄ B.canonicus in quendā subdiaconū manus iniecit violētas:& 7. ¶Mandamus itaque, quatenus recepto ab eo iuramēto, q̄ tuo debeat [h] mādato parere, ipsum vice nostra,à sētētia,qua tenetur absoluas : sibique in virtute iuramenti præcipias, ne decætero [i] in clericū, monachū, vel alicuius religiōis cōuersum,man [j] iniiciat violētas:nisi se defēdēdo [k] aut de mādato [l] suorū fecerit Prælatorū:vel nisi sup eū plātiōis [m] ministeriū, aut magisteriū habeat,aut cū ipso in eadē ecclesia socius [n] est noscatur.

† Cap.15.eo. tit.in 1.com pilat.De materia huius decr.& præcētis præter doctores hic, vide Sylvestrum verbo.absolutio.3.

3 Quid autem sit sentiendum de clerico beneficiato in diuersis ecclesiis, cui fiat iniuria, latius prosequitur hic Hostiensis, Io.An.& recentiores.

† Verū dicit:licet Io. notauerit cōtrarium. 1.q.7.si quis voluerit.Io. And.

† Capi. 9. eod.tit.in 1. compilatio. Et post concilium Laterā.par. 14. c.3.

a Eandem etiam lectionem agnoscit hic Hostiē.sis,quā vocat plāniorem & meliorem litteram.

† Capit.10. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Laterā. part. 14.cap.4.

† Capi. 14 eod.tit.in 1. compila io. & post concilium Laterā. par. 14.c.11.

† Alijs ita: qui violentas,&c. sed antiquioribus vt est impressum.

a intelligē q̄ ad v in cōtrarium, leges tamē seruare debet. similis fit supra glossa supra de constit. c.1. verbo: ab omnib⁹. vide ibi citatos.

1 Idem Io. & Host. sed Tan.& Go. contra hic: cum intelligatur in hac voluntate decessisse. arg. de bapt.maior. res. si non pœnituit, large excōicatus est,cū constet decessisse in mortali: secundū Gof. Ioan. And.

POrro† *si aliqui.*] CASVS.Si aliqui violentas manus iniiciunt in fratres suos,& pœnitētia ducti,non conuicti, sed priuatim postulant veniam,quia forte occulta fuit offensa,monēdi sunt, vt satisfaciant,& pro absolutione Apostolico conspectui se præsentēt,sine quo absolui nō possunt.Not.q̄ nō debet quis absolui pro iniectione violenta in clericum,nisi prius satisfecerit læso.Et est hic arg.q̄ non valet pœnitētia sine satisfactione.

¶*Glo.seq.reci.per obiec. quam tripliciter, soluit.*

a ¶*Porro si aliqui.*]qui non sunt fratres illorū quos læserūt: quoniam si fratres essent,& se ad inuicem percussissent, abbas eos absoluere potest.3.eo.monachi.& 7. eo.cū illorū. Vel potest intelligi de aliis, quàm de monachis:quod verius vī, & logtur epo. Alia littera hēt tuos 1, & planior est littera,& sic est in antiqua.Ber.

b ¶*Satisfaciant.*]arg.q̄ non valet pœnitentia sine satisfactione. 3. de vsuris. cum tu. & 14. q. 6.si res.& 24. q. 2. legatur.de pœnit.dist.1. neminem.I.au.

Vlli.]CASVS.Aliqui sunt priuilegiati: quęrit an per priuilegiū suū excusent, quo minus excōicatos vitare teneantur? Rūdet Papa, q̄ prætextu priuilegij nō excusantur, quo minus excōmunicatos vitare debeāt: & si clericos læserint, sicut excōicati debēt vitari. No.q̄ priuilegiū nō extenditur ad iniquum compendium, nec tuetur aliquem in delicto.

c ¶ *Vitare.*]3.de priuile.cum & plantare.& c.vt priuilegia. ad hūc etiam casum priuilegium non extenditur.Sed nunquid Papa cōicando excōicato incidit in canonem? Dic q̄ non,licet alias male faciat.De hoc dī 7.eo. si qñ. quoniam princeps legibus solutus est.ff.de legi.princeps.& C.eod. digna vox. ipse enim solus interpretatur leges.7.eo.inter alia.vbi de hoc Ber.

PArochianos.]CASVS.Dicitur hic,q̄ qui violētas manus mittūt in monachos vel cōuersos,tamquam excommunicati sunt denuntiandi & euitandi,donec læsis cōgrue satisfecerint,& se Apostolicæ sedis conspectui præsentauerint pro absolutione. Not. q̄ cōuersi.eodē priuilegio gaudent cum monachis,quorū sunt conuersi.Ité satisfacere debet quis læso,anteq̄ absoluat.Ité absoluendi à Papa litteras super satisfactione præmissa secum portare debēt.

d ¶ *In monachos.*]Sed nunquid monachus poterit agere actione iniuriarum?Dic q̄ non,sed actio cōpetit monasterio,& aget synd dicus monasterij, sicut actio iniuriarum competit dño, si iniuria fit seruo,etiā aget dūs & non seruus.Inst.de iniur.§.seruis autem. Quid si remittit monachus iniuriam? Nihil agit quin posit agere monasterium. sic licet filiusfamilias remittat iniuriam factā sibi, pater nihilominus agere pōt pro iniuria filio irrogata. ff. de pact. in personā. immo & si iniuria fieret filio volenti,pater agere posset.ff.de iniur.l.1.§.vlque.monasterium vero iniuriam factā monacho potest remittere:secus in ecclesia seculari:quia non posset remittere iniuriam factam clerico.arg.17.q.4.quisquis.Vin.

e ¶ *Conuersos.*]Sic 7.eo.c.proxi.& 3.eo.non dubium.vbi de hoc.

f ¶ *Decreti.*17.q.4.siquis suadente.

¶ *Gl.seq.quærit,alleg.pro & contra,& sol.iterum quærit,ponit duas opi.& sol.*

g ¶ *Satisfaciant.*] Sed dabitur satisfactio? Per litterā istam videt q̄ ipsi monacho vel cōuerso læso:vt dicit hæc littera.Sed cōtra vī. 12.q.1.non dicatis.& ff. pro socio.l.si inter fratres.§.vlti.De iniuria facta seruo dic vt Insti.de iniur.§.q̄ si vsufructus.& §. seq. In monacho vero vel conuerso, qui proprium non habet, satisfactio dabitur monasterio. & quod dicit hic,læsis,si dat læso,satisfiat monasterio:quia q̄quid monacho datur,monasterio acquiritur. 3.de ſta. mo.eum ad monasterium.Clerico autem seculari debet dari qui læsus est.Si clericus inde decedat,dic vt 3.de pœni. presbyteri.& ex iniuria plures oriūtur actiones.ff.de iniur. l. 1. §. vlt.;

Sed coram quo æstimabitur hæc iniuria? Rīdent quidam, q̄ coram iudice percussoris.Inst. de iniur. §. sed postea. & sic interdum in foro seculari.Vin.dixit,q̄ ratiōe accessionis estimabitur coram iudice ecclesiastico, sicut dī in dote.arg.3.de coniu. ser.propositum.in fi.& 3. de dote post diuor.restitu. cap. 1. 2. & 3. Sed hoc intellige cum querela excōicationis defertur ad ecclesiasticum iudicem:tunc em æstimabitur iniuria coram ipso:qa alter non absoluitur:vt hic dī. Si vero clericus simpliciter vult conqueri de iniuria sibi irrogata,satis vī q̄ debeat sequi forum rei.Papa tū quotidie dat litteras clericis p̄tra laicos nomine etiā suo:& de hoc 11.q. 3.c.vlti.Ber.

EX *tenore.*Primo ponitur forma præceptī:Secundo correctio dilecti. Secunda : ibi, *Mandamus.*Abbas.

CASVS. Quidam canonicus B. nomine violentas manus misit in quendam subdiaconū, quia forte pro absolutione ad sedem Apost. ire non poterat: Genuen. archiepis significauit hoc dño Papæ,vn de mandat eidem,quatenus recepto iuramēto ab ipso B.q̄ suo debeat stare mādato,auctoritate Papæ ipsum absoluat.& sibi in virtute iramenti præciat,ne decætero in clericum monachū vel alicuius religionis cōuersum manus violentas iniiciat:nisi se defendendo.aut de mandato suorū Prælatorū hoc fecerit,vel nisi super eum habeat plationis officium aut magisterium,aut cum ipso in eadē ecclesia socius esse noscatur.Not.q̄ excōicatus pro violenta iniectione iura re debet stare mādanto ecclesiæ.Ité hic est forma ecclesiæ expressa,secundum quā excōicati propter manus violentas in clericum vel conuersum debent absolui.Ité nota quatuor casus,in quibus percutiens clericum non est excōicatus : scilicet defendendo se aut si de mandato Prælati hoc faciat,vel super eum habeat prælationem,vel magisterium.

¶ *Glo.seq.reci.per q.ad quid,&c.& an sit idem,&c.*

h ¶ *Debeat.*]qui sic iurat,non est astrictus nisi ad iustū mādatum. arg.3.de elec.causam quæ.& 3.de iureiur. veniens. & c. Quintauallis.& ff.pro socio,si societatem.& ff.de ope. lib. si libertus. & idem est sic iurare,ac si iuraret stare 4 mādatis ecclesiæ,& illa est recta forma:vt 3.de appel.ad hoc.& per hoc iuramentum hoc tātum præcipere potest,prout hic sequitur in littera:& quod satisfaciat læso.3.c.proxi.& 7.eod.ea noscitur.

i ¶ *Ne decetero.*] sic 7.eo.grauem.

k ¶ *Defendendo.*] 3.eo.si vero 1.Ber.

l ¶ *Mandato suorum.*]dumtū mandatum sit iustum, vel saltem si dubitetur.23.q.1.quid culpatur.in fi.si autem sit iniustum. non est obediendum. 11. q. 3. non enim.& c.Iulianus.& c. si Dñs. Exemplum de mandato habes 7.eo.vniuersitatis.& c. vt fame. §.1.alias non excusatur.3.eod.mulieres.& 7.eod.vniuersitatis.Ber.

m ¶ *Prælationis.*]idem est si habeat officium in ecclesia, ratione cuius corrigere potest inferiores clericos, vel monasteriū,vt hic, & 7. eod.cum voluntate.vbi de hoc.& 3.eo.c.1.

¶ *Glo.seq.rationem reddit quare socius excipitur.*

n ¶ *Socius.*]hoc dictum est propter afsiduam conuersationem, vn de præ

de præsumitur q facilius manus iniiciant in seipsos.qñq; veniunt ad verba,& sic ad factū: & ratione præsumptionis nó præcipitur de socio.sic p̄ p̄ præsumptionē iuramentū qñq; non indicitur clericis.ī.de coha. cle.& mulie.c.clericos.& ī.de præsump.litteras.

¶ Idem Cenomanen.episcopo.

¶ *Excōmunicatum pro percussione clerici absoluit episcopus, si fine periculo Papam adire nequit:debet tamen sibi mandare, q̄ eundeat Papam impedimento cessante.*

CAP. XI.

DEcætero†noueris,q̄ siquis pro violenta manuum iniectione in clericum, est vinculo excommunicationis a:strict⁹, si habens capitales†inimicitias, vel alias iustas [a] excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusetur, ita q̄ sine periculo, Apostolico se nequeat conspectui præsentare: licet diœcesano [b] episcopo,recepto iuramēto [c]secundum morem ecclesię, sibi absolutionis gratiam impertiri.Sed est illi sub iuramēti debito iniungendū, vt quancitius opportunitatem habuerit, Romanum Pontificem adeat, mādatum Apostolicum susceptur⁹ [d].

¶ Vrbanus tertius Senoñ.archiepo.

¶ *Cum Papa absolutionem excommunicati delegat:mādat recipi cautionem de parendo mandatis ecclesiæ.*

CAP. XII.

AD†hęc [e] cū iter parochia nos tuos: & ī. ¶ Romana ecclesia absolutionem sententię delegatorum iudicum nequaquam consueuit aliis [f] delegare:nisi† in litteris commissionis contineatur expresse de sufficienti [g] cautione præstanda ab his, qui absolui debent, q̄ iudicio ecclesiæ debeant obedire.

† Capit. 8. tit. de rescr. in 1. compilatione, & post concilium Lateran. sub Alexandro iii par. 10. c. 61.

† In multis manuscriptis ita: nisi in litteris cōmissio nis expresso de sufficienti &c.

¶ *Glo.seq.arguit duo.*

f ¶ *Nequaquam consueuit aliis.*]immo primo loco remittitur absolutio suo excōicatori.ī.de rescrip. ab excōicato. & hoc cū sniā lata est cōtra formā concilij,vt ibi dicitur:quod habes ī. eo.sacro. Et est arg.q̄ semper rescriptum debet esse obtētum ſm stylū Romanæ curiæ,alias suspectum habetur.ī. de crimi. fal. quam grauī. in fin. Ité est arg. ex eo quod fieri consueuit. 38. dist. de Syracusanæ. & ī. de cle. coniu. diuersis.& ff. ad senā. consul. Mace. l. 3. & l. sed Iulianus. §. quod dicitur.

¶ *Glo.seq.distinguit inter excōicatum ,p iniectione, & cōtumacia vel crimine manifesto.*

g ¶ *Sufficiēti.*]Cū q̄s est excōicatus ,p iniectiōe manuū in clericos, sola cautio iuratoria sufficit 1. ī.eo.ex tenore. & ī.eo.cum desideres.Cū vero ,p cōtumacia vel crimine manifesto, sufficiens debet cautio p̄stari.ī.tit.proxi. ex parte.vbi de hoc. sic etiam cum data est possessio causa rei seruandę.ī.de sequestra. ad hoc. in fi.

EA nosciturs.] Primo exceptionē ponit: Secundo regulam: ibi, *Alios:* Tertio quandam determinationem: ibi, *Si vero.*Abbas.

CASV S.In principio huius decret.dicitur,q̄ episcop⁹ quatuor p̄sonas absoluere p̄t ab excōicatione p̄p violētam manuum iniectionem in eccl esiasticam personā, satisfactione p̄stita, iuxta facultates ipsorum: Alij vero omnes siue pauperes siue diuites,ad Apostolicam sedem vel eius legatū pro , absolutione sua se præsentent: Si vero tēpore infirmitatis timore mortis à suo plato fuerit absolutus,per iuramentum præcipitatur eidē,vt sanitate recepta,ad Romanam ecclesiam vel eius legatum accedat,mandatū Apostolicum recepturus.Not.q̄ mulieres,senes, valetudinarij , & codicibus. membrorum destitutionibus impediti,ab epis possunt absolui. Item facultates in satisfactione semper considerandæ sunt. Ité delictum semel punitum,iterum puniri debet.

h ¶ *Mulieres.*]ī.eo.mulieres.& ī.eo.quamuis. vbi multæ tales p̄sonæ excipiuntur.

i ¶ *Valetudinarii.*] Ili propter infirmitatem absoluuntur, ita tamen q̄ si conualuerint,sedem Apostolicam visitabunt, mandatum Apostolicum recepturi.ī.eod.decætero.& ī.eod.quod de his.& c. quamuis.in fin.& hic in fin.

k ¶ *Iuxta facultates.*] Hoc semper intelligēdum est ſm q̄ satisfacere potest,satisfaciat:q̄ si non potest,in pœnam aliam potest cōmutari.arg.ī.de maledi.c.1.Vel expectet quādiu facere possit cautione recepta.ī.de fol.c.pe.vbi de hoc.nā inanis est actio,quā excludit inopia debitoris.ī.de restit.spo.olim 2.ff.de dolo.l.nā is.B.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

l ¶ *Pauperes.*]ī.eod.qđ de his.& c.quamuis cōtra.Sol. ibi loquitur de his , qui tanta paupertate laborant , q̄ ad curiam ire non possunt, hic de his qui possunt ire licet pauperes sint.

m ¶ *Legato eius.*]ī.eo.ad eminētiā.& c.ḡuis.qđ ex officio legationis licet.ī.de offi.leg.quod trāslationē. Alij vero legati,q̄ de latere Papæ non mittuntur,seruent quod dicitur ī.de offi.leg.c.penul.

n ¶ *Recepturi.*[ī.eo.decætero.vbi de hoc.

Cum

Cum.]Duo sunt dicta:Secundum ibi,*In articulo.*Abb.

CASV S.Aliquis est excōicatus ,p violenta manuū iniectione in clericū, sed nondū est denuntiatus:quæritur, vtrū ab aliis sit vitandus?Rńdet Papa,licet nondum sit denuntiatus, debes illū euitare:nisi forte id tibi soli cōstet:in quo casu ipsum priuatim tātūmodo debes euitare, vt rubore cōfusus, pro latēti excessu satisfaciat q̄diu ab ecclesia toleratus.Scđo q̄ritur: Aliqui occidūt clericos, q̄ cōtępto habitu clericali tyrānidi & enormitati b⁹ se immiscent:q̄ritur, an occisores p̄dictorū clericorū sint excōicati?Rńdet Papa , ꝙ in odiū clericalis excessus, & terroré & correctiōné similiū, excōicatōis sniam nō incurrunt, tū pœnitētia aliquantulū asperior est illis imponēda, q̄ si in laicos talia cōmisissent. Not. q̄ excōicatus debet euitari antequā denuntiet⁹ in publico. Ité clerici,qui habitū cōtemnunt, & enormitatibus se immiscent, amittunt priuilegiū suū post trinam admoni:tionem:& taliū occisores nō incidunt in canonē. Ité ex p̄sona auget crimē, q̄a quanto gradus altior, tanto lapsus grauior.

† Cap.3.eo. tit. in 2. cōpilatione. pars huius decretalis in c. cū non ab homine. supra de iudic.

Et vide Felinum in c. Rodulphus ī. de rescri. Couarruuiā in c. alma mater. de sent excom. lib. 6. par. 1. §. 2. & Nauarrū in Manuali confessā torum, ca. 27. titu. de excom. mi nore,&c.

¶ *Gl.seq.tribus rationibus adiuuat tex. & ponit cōtrariam opinionē.*

2 ¶ *Denuntiatus non sit.*] Et sic quācito scio aliquē excōicatum,ſtatim debeo ipsū vitare, q̄uis nō sit denūtiatus: nisi sol⁹ hoc sciā,vt hic dicit,& 6. q. 2. si tantū. & c.placuit.argu.2. q.7. plerique.qui enim scit, certiorari nō debuit.ff. de act.emp.& ven.l.1.in fi.& 93.dist.si inimicus. quia excōicatio executionem secū trahit.ī.de appel.pastoralis. & denuntiatio non fit nisi p̄p ignorantes. Deus enim ligat & nō homo. 11.q. 3. nemo conténat. Io.Faueñ.ꝙtradixit,& male, q̄ ante denūtiationé i nō est vitādus.

† Cap.4.eo. tit.in 2. cōpilatione. Et pro intellectu textus & glosse, an & q̄n liceat cōicare cum excōicato vide B. Thomā in quæstionibus additis ad 3.par. q.23. art.1.& seq. & de latiſſime per Sylue strū verbos excōicatio 5.& 6. Dehoc ar ticulo quid nunc fic reēdum vidē extrauagante Martini. V. in cōcilio Cōstantien. de quibus docto res supra citati adde conciliū Lateran. sub Leone. x. sessio. 11. in bulla inci. permittiua illa.6. statui nus insuper

¶ *Ante absolutionem communicandum non est excommunicato,licet iurauerit parere mandatis ecclesiæ, vel compositerit cū offenso. hoc dicit. Infamato de excommunicatione communicandum non est , nisi se purget,vel ad cautelam absoluatur.hoc dicit secundo.*

CAP. XIIII.

CVm†nō ab homine, & infra.¶ Cōsultationi tuæ taliter rńdemus,quòd à cōmunione illius,qui ,p sacrilega manuū iniectione in clericū, in edictū excōmunicationis incidit, licet denuntiatus, [a] nō sit, debes abstinere:nisi forte id tibi soli pateret:in quo casu ipsum priuatim tātūmodo euitabis, quādiu ab ecclesia toleratur:vt saltē verecundiæ rubore suffusus , ꝙ la latenti excessu satisfacere compellatur.¶In articulo vero secūdæ quæstionis rńdemus, q̄ occisores clericorū aut presbyterorū,qui cōtępto [b] clericali habitu tyrannidi & enormitati se inuerecūde immiscent:in odiū clericalis excessus , & terrorem atque correctionem similium, canone latæ sentētiæ minime [c] coercentur: iniungatur tamen eis pœnitentia competens, aliquantulum asperior [d] , quàm si in laicos talia commisissent.

¶ Idem.

¶ *Ante absolutionem communicandum non est excommunicato,licet iurauerit parere mandatis ecclesiæ, vel compositerit cū offenso. hoc dicit. Infamato de excommunicatione communicandum non est , nisi se purget,vel ad cautelam absoluatur.hoc dicit secundo.*

CAP. XV.

CVm † desideres: & infra, ¶ Fuit autem primæ quæstionis tenor huiusmodi,vtrum alicui excōmunicato, qui mandato ecclesiæ stare iurauit , & nisi absolutio sit secuta,nec dēt ad cōionē restitui aliorū:eū contingat ipsū excōicatū fuisse,& verū sit eū absolutū nō esse, nec eps nec alij debent ei cōicare,nisi ſm formā ecclesiæ post iuramentū fuerit absolutus:quia q̄ excōicato cōicat,est excōicatus. Scđa q̄ talis est publica fama est aliquē esse excōicatū p̄p violētā manuū iniectionē in clericū:q̄ rit,an p̄p famā illā debēat euitari?Rńdet Papa ꝙ nec eps , nec alij debēt ei cōicare,nisi de hoc ad arbitriū epi se purgauerit,vel saltē ad cautelā fuerit absolut⁹. Tertia q̄ō est : Aliquis verberauit clericū epo mediāte:cleric⁹ cū suo verberatore p̄posuit.& ille sibi recōciliat⁹ fuit: q̄ritur,an sit ei cōicandū ab aliis?Rńdet Papa ꝙ licet ille clerico satisfecerit , eccl̄æ tū q̄ offendit p̄p hoc nó satisfecit : & nisi ſm formā ecclesię fuerit absolutus,non est ei ab aliis cōicandū.No. primo ꝙ iuramētū nō est ď substātia absolutionis : vñ si omittatur in absolutione, nihilominus absolutus est, q̄ sic absoluit. Ité fama ſhoc casu ꝑbat. Ité p̄p famā indicif purgatio.Ité excōicatus duos offendit, p̄sonā q̄ læsit,& ecclesiā & vtriusque satisfacere dēt.aliàs nō dēt absolui.Ité forma eccl̄ię i absolutiōe est necessaria.

† de cōsueludine.

e ¶ *Cōionē reddidit.*]&c. † Vide Domale,q̄a cū ipse debeat cōicare cum alios ꝓhibere,ipse hoc facere nō debet.ff.si ser. ui.ven.l.altius.ī.de nat. ex li.vé. c.vnico.vbi dē hoc in Auth.vt dist. iud. §. hæc aūt oīa.ī fi. coll. 9.& 16.q.1.in canonib⁹.

f ¶ *Ad cautelā.*]Vt post absolutionē timore iuramēti similia pertime scat. 23. q.vlti. pesimā. & sic iuramentū nō est ď substātia absolutiōis vt ī.dicā.Ité arg. ꝙ aliq̄d faciēdū est ad cautelā futurorū.23.dist. in noie domini. & ī. de elect.licet.& 63.dist.cū Hadrianus.& exēpla p̄sentia nos p̄cauere faciūt in futurū.82.dist.plurimos.ad fi.& ff.loca.si q̄s domū. §. 1. B.

† Vide Dominicum in alios ꝓ huma ni.§. vlti. de homici.li.6.

g ¶ *Præstitū.*]Secundū quod dictū est ī. eo ex tenore 2. sed forma ecclesię obseruari generaliter debet,nec omittit nisi ex causa. ī. e.sup eo.sed si iuramētū omittatur,nihilominus tenet absolutio.

† Quæ sunt ab hoc loco vsque ad finem huius glossulæ de plerisque manuscriptis exēplarib⁹.

¶ *Glo.ponit quinq; casus q.b.participās excōicatio nō incurrit minorē.*

h ¶ *Excōicationis pœnā cōtrahit.*]nisi in casibus q̄ cōtinētur in his Versibus: *Hæc anathema quidem soluunt ne possit obesse:*

Vtile,lex,humile,re ignorata,necesse.

Vtile:p̄p vtilitatē meā:& ne ille cōmodū habeat, possum excōicare excōicato.ī.eo.ſi vere.Ité p̄p vtilitatē excōicati possum ei cōicare in his,quæ pertinent ad eius salutē.ī.eo.rñso.& ō.cū volūtate.in prin.& 11.q.3.anteceſſor.& c. seq. & c. cum excommunicato.lex:p̄p eandē legem quæ est viro & vxori,vxor p̄t cōicare viro. 11.q. 3.qñ multos.& ī.eod.inter alia.Humile:ſicut est in filiis, seruis,ancilis,mercenariis,& in proximis cōcor.Res ignorata : vt hic ex eo ꝙ dicit,scienter.& in c.qñ.& ī.de homic.ſicut.§.illi p̄terea.ita ꝙ ignorantia nō sit crassa.ī.de cleri.excō.mi.Apostolicę. & 12.q.2.q. & humanis.Necesse:vt i c.qñ multos.ar.ī.eo.inter. T.

3 Licet fortassis nō sit excōicatus, ad idem. c. licet.eo. tit. lib.6.sed vterea.ita ꝙ ignorantia nō sit crassa.ī.de cleri.excō.mi.Apostolicę. de omnino & 12.q.2.q. & humanis.Necesse:vt i c.qñ multos.ar.ī.eo.inter. T.

8. Thomam quod lii ero 4. art. 14.& dus est 3.fim.ī.de cler.exco.mi.illud.Et ita fama facit probationē, l.4.sent. dist. & fama impedit matrimoniū ꝙtrahēdū.ī.de cōsan.& affi. c.sup e. 18.q.2.ar. 4.

h ¶ *Ad cautelam.*]ī.eo.venerabili,& ī.de appell. ad præsentiā. & q.2.& 3.

de cōn

Universidad de Deusto
Biblioteca

de consecratio.dist.4.si nulla.arg.vt sic fama tollatur.

2 ¶ *Quam offendit.*] Quam ille dimittere non potuit.23. q. 4. si is qui.& 73.distin.Salonitanæ.& est arg.q hæc iniuria non solum sit iniuriato.sed toti ordini clericali.j.eo.contingit.si.ś.de for.comp. si diligenti. vnde iste non potuit paciſci super iniuria, quatenus ecclesiā contingebat, nisi forma ecclesię fuerit obseruata:vt hic dr.

¶ *Gl.seq.querit arg.negatur.& sol. contrarium.*

b ¶ *Nisi forma ecclesiæ.*] Vt iuramento præstito q ſtabit mandato ecclesiæ,absoluatur; vt ś.eo.c.1.1.réspon. in fin. & ś.eo.ex tenore. & c. decreto.Sed quid si iuramento omisso fuerit absolutus.arg.est hic q non teneat absolutio, & hoc quidam concedunt: sed hoc non credo: quia iuramentū nó est de substantia absolutionis, sed recipitur potius ad cautelam,ne decætero talia præsumāt:vt j. eo. c. in prin. & aliqui absoluuntur sine iuramento, qđ nó fieret si esset de substātia.j.eo. super eo. & j. eod. à nobis,in fi.& sic tenet absolutio, licet nó debeat sine iuſo absolui:quia libertas vbicunque obtenta fuerit,non reuocatur.C. si aduer,lib.1.t. & 2. & sic licet cōposuerit,necessaria est absolutio.sec⁹ est i cautione facta pp nouū opus nunciatū, vbi nó est opus.vt post cautionem remittat. ff. de remiſ.l.1.§.1.ibi, plane. & quod dicit, nisi forma, & c.intelligēdū est principaliter de absolutione cū iuramēto: q tū quantū ad veritatē eadē est cū illa, quæ fit sine iuramēto: sed forma ecclesię generaliter dēt obseruari , nec dēt omitti nisi ex causa. j. eo.super eo:sed si iuramentū omittatur,nihilomin⁹ tenet absolutio.

† Cap 5. eod. tit.in 2. compila.

† Aliàs extrahendo. aliàs,vi trahendo.

† Aliàs ita: intra ecclesiam residę,

tibi breuiter respōdemus,q licet ille,qui violentas manus iniecit ei,quē læsit, satisfeciſſe taliter videatur: ecclesiæ tamen q̄ offendit[a], ex hoc nō satisfeciſſe dignoscitur:& nisi forma ecclesiæ [b], quæ pro absolutione taliū introducta est,obseruetur, non est communicandum eidem.

¶ Idem.

¶ *Sacerdos eiiciens regularem de ecclesia, officia diuina turbantem , excommunicatus non est,*

CAP. XVI.

VEniens † ad sedē Apostolicam I. lator præsentium, ſua nobis assertione mōstrauit, q cum matutina officia celebraret, ingrediens,cum alio clerico ludendo,impedimentum præstabat, quo minus Deo diuinum posset obsequiū exhibere,vnde memoratus sacerdos cōmotus, vt liberius posset circa diuinorum celebrationem [c] vacare , manibus ī eā appositis, vt extra ecclesiā poneret,cū nollet exire,in† trahēdo ipsam,coegit eā dē extra† ecclesiam residere:sed tu illum propter hoc tamquam excōicatum euitasti, & facis ab aliis euitari. ¶ Ideoque mandamus,quatenus si res ita se habet eum de cætero non cuites:cum ex hoc [d] ipsum excommunicatum nullatenus videamus.

¶ Idem.

¶ *Excommunicati pro leui manuum iniectione in clericum , possunt per episcopum*

PEruenit.] CASVS. Aliqui leuem & modicam injuriā inferunt clericis(vt dicunt) pp quā sunt excōicati. Dñs Papa cōmittit arbitrio epi,vt videat an leuis sit iniuria,vel non:& si iniuria leuis fuerit,eos absoluat,aliàs ad Papam remittat eosdē. Quidā volunt dicere,q hæc decretalis continet gratiam,& nō est ius,qđ hic dr.

pum absolui. hoc dicit secundum communē lecturam:& est textus singularis.

CAP. XVII.

PEruenit† ad nos: & j. ¶ De his absoluendis,qui clericis non enormem,sed modicam & leuem iniuriam irrogarunt,tuæ fraternitatis arbitrio [e] duximus committendum.

¶ Idem.

¶ *Clericus , qui scienter & sponte participat excommunicato in diuinis officiis , excommunicatus est excommunicatione maiori:& tantum absoluendus per Papa. hoc dicit secundum Ponormitanum.*

CAP. XVIII.

SIgnificauit † nobis : & infra. ¶ Verum clericos,qui scienter & sponte participauerūt excommunicatis à nobis, & ipsos in officiis receperunt, eadem [f] excommunicationis sententia cū ipsis non dubitamus inuoluui : quos etiā pro beneficio absolutionis habendo, ad nos volumus cum litterarum tuarum insinuatione remitti.

¶ Idem.

¶ *Excommunicatus pro iniectione manuū in clericum,vel incendiarius post publicationem à solo Papa absoluitur.*

CAP. XIX.

TVa † nos duxit fraternitas cōsulendos:& infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter respondemus , quòd † non solum qui in

1 Hoc verū etiam si magisterium non habeat super illos, vt optime post Hostiē sem docet hic Ioannes And.& alii recentiores.

1 Aliàs,incendiarij.

† De pœna clerici incēdiarii vide per Bernardinum Diaz in pract.crimi. cano. c. 99. Iure ciuili qualiter puniātur incendiarii, vide l.data o-pera. & ibi glossam & dam restrigunt hoc ad Salicetum in c.qui accusā. & religiosorū locorū. adde Bart. in l.1. ff. de offi. præfect. vigil.

† Cap.9.eo-tit.in 2. cōpi. Præter doctores hic vi qui ecclesiasticæ sepulturā ad terrorē aliorū. de Panormitanū & alios. ś. de torne.c.1. &ś. de in c.quāuis. rap. super eo. sed quia infra eo.tit. hic nō distinguitur de omnibus intelligas.Tū nō credo q omnes incēdiarij generaliter ipso iure sunt excōicati, nisi de incendiariis ecclesiarum:cum de aliis non inueniam. Et per hanc decret.non probatur q ipso iure sint excommunicati, sed illis primo , excōmunicatis ab episcopis subsecuta publicatione,ac denuntiatione.Papa per hāc decreta.reseruat sibi eorum absolutionem, ad terrorem,vt dixit:aliàs episcopi possent absoluere omnes incēdiarios.j.eodem,nuper.

† Aliàs,omnes. vt hic obseruat Hostiensis sed in Vaticanis vt est impressum.

a ¶ *Temerarias.*] Largius est hoc intelligēdū,quā si violētas dixisset:qđa em manus dicunt temerariæ,sed nō violētæ.j. e.cōtingit.

b ¶ *Incendiarij.*] Incendiarij enim excommunicandi sunt. 23. q. vlt.pessimam.& ēm leges igni traduntur.ff.de incen.fui. ruin. qui ædes.vel capite puniuntur.ff.de pœ.l.capitalium.§.nonnunquā 1 cum distinctione illius §.nōnunquam.Ber.

¶Glo.seq.signat contrarium,& soluit.sol. opponit,et oppositioni respon.

c ¶ *Publicati.*] Ergo videtur ex hoc.q ipso facto sint excōicati, aliàs non videtur q̄ haberet locū publicatio. & sic est ar.9.tra.23.q.vlt. pessimam. vbi præcipiuntur excōicari:vnde qui dicto sint excōicati, aliàs non videtur q̄ haberet locū publicatio. & sic est ar.9.tra.23.q.vlt. pessimam. vbi præcipiuntur excōicari:vnde qui

† Cap.6.eo. tit. in 2. cōpilatione. pars.c. peruenit.2 supra de testibus cogen. Vide Gard. consi, 42. in cib.Reuerē. dissime pater.& S. Antoninū par. 3.tit.24. ca. 1.§.3.& Hostiensem in summa hoc eo.tit.§.sed quidam.

† Cap.7.eo' tit.in 2. cōpilatione. ¶ de intellectu vide Couarruuiam in c. alma mater.de sent. excom.l.b. 7-par. 1.§.3.

† Cap.8.eo. t.t. in 2. cōpilatione.

† Aliàs ita: qđ nō solū, hi, qui, &c.

clericos temerarias [a] manus iniiciunt,sed etiā incendiarij [b] † ex quo sunt per ecclesiæ sententiam publicati [c] , pro absolutionis beneficio ad Apostolicam sedem sunt mittendi.

¶ Idem.

¶ *Legati de latere absoluere possunt excōmunicatos pro iniectione manuum in clericos.*

CAP. XX.

AD † eminentiā sedis Apostolicæ:& infra.¶ Sicut ex parte tua nostris est auribus intimatum , tibi extat dubium , vtrum absolutionis beneficium assequantur qui pro iniectione manuum in clericos , vel alias religiosas personas excommunicationem incurrerūt, & à legatis Cardinalibus, qui à latere [d] Romani Pontificis destinātur pro tempore [e] , absoluuntur:cum iidem legati mādatum super hoc non ostendant expressum.Super quo id à te volumus obseruari, vt eos † habeas absque omni hæsitationis scrupulo absolutos , quos constiterit à talibus beneficium absolutioni adeptos.

¶ Idem.

¶ *Generalis excommunicatio non ligat nisi subditos proferentis.*

CAP. XXI.

ANobis † fuit ex parte tua quæsitum, vtrū si quis ita pronuntiauerit:Quisquis [f] furtum fecerit, excommunicatus sit : hæc generalis clausula ad ipsius excommunicatoris subditos referatur , an generaliter extendatur ad omnes, qui non sunt de iurisdictione illius ? Ad quod dicimus, quòd hac sententia non nisi subditi [g] obligantur,nisi forte plus [h] contulerit maior & largior auctoritas delegantis.

¶ Idem.

¶ *Qui cum effractione ispoliant ecclesias: excommunicati sunt , & per Papam tantum post denuntiationem absoluuntur.*

CAP. XXII.

COnquesti † sunt nobis Regiñ. canonici, quòd I. de Malafrena , & eius sequaces, quasdam ecclesias Regiñ. episcopatus violenter cōfregerunt easq; spoliare minime dubitarūt. ¶ Quoniā igitur grauia sūt, nec clausis debēt oculis præteriri:Mandamus,quatenus si est de alia prouincia:cum ipsi ignorent talem sententiam, licet ibi delinquant,& efficiantur de foro illius,vt p hoc illos possit punire? sententia enim non ligat ignorantes,& præcipue illos qbus publicata non est.82.dist.proposuisti.16.dist.quid dicitis. Dicas quòd bene sunt excōicati,quia incidunt in factum damnatum. & quicunque facit factum iam per sententiam excōicationis damnatū iudicatur excōicatus quasi à canone.arg.24.q.1.c.1. 2. & 3. & propter delictum ibi commissum intelliguntur esse de parochia sua, & sic excōicati sunt,nec excusantur eo q dicūt se ignorasse sententiam,quia ipsi cum rem illicitam & prohibitam faciant,statim sunt in culpa ś. & potuerunt quærere de hoc.Quid si moriat vel transferatur ad aliam ecclesiam,qui tulit illam sententiā,nunquid tenet post mortē vel recessum,vt q̄ ptra faciāt sint excōicati. Vt q̄ sic, quia scripta episcoporum anathematizant etiam post mortem,& facere possunt decretū,ita vt q ptra facit,puniatur. 3.q. 4. nullus.& ś.de maio.& obed. c.2.& ś.de of.leg.c.vlt. ar.ptra : dicit lex,q interdictum non durat vltra iurisdictionem interdicētis. ff. de pœ.l.vlt.dici potest,q interdictum siue sententia excōicatiōis simpliciter lata non durat vltra tempus proferentis,nisi successor eam confirmet,& ratam habeat.Sed cum diffiniendo statutū siue decretum aliquod facit,ligat etiam post recessum:quia statuta talia perpetua sunt.ś.de of.leg.c.vlt.ff.de of. præsc. vrb. l. 1. §. vlt.C. de postul.l.1.nisi expressim per successorem reuocetur.Ber.

† Cap. 1.eo. tit.in 2.com pilatione.

† Cap.10.eo. tit.in 2.cōpi. Intellige ergo vniuersi ligantur, hanc decre. cum quantum ad hoc talem fecisse eius subditi. Respondeo si generaliter intellexit,quisquis furtum fecerit vbicunque clausula ista non refertur nisi ad subditos . vt in c. alma dicit hic:quoniam exmater , de tra parochiā suam nullam habet iurisdictionem:vnde illa sententia non extenditur vltra terminos suæ iurisdictionis 2.ff.de iurisd. om. iu. l. vlt.& ś. de offic. leg. nouit. Comprehendit sim suam ergo tantum subditos furtum contra suos etiam delinquentes in eius parochia, cū ex hoc ipsi subditi sint:nam ratione delicti sortitur quis forum, lib. 6. & re-ś.de fo.compet.c.vlt.& cte h c adin prædi. concor. nam moner glos. & ptes prouinciæ aduersus extraneos homines habet imperium, cum malum commiserint. ff. de offi. præsi. l. 3.nec distinguitur vnde sint,vt ibi.Sed videtur q̄ per talem sententiam non sint ligati alii quinquant,& efficiantur de foro illius,vt p hoc illos possit punire? sententia enim non ligat ignorantes,& præcipue illos qbus publicata non est.82.dist.proposuisti.16.dist.quid dicitis. Dicas quòd bene sunt excōicati,quia incidunt in factum damnatum. & quicunque facit factum iam per sententiam excōicationis damnatū iudicatur excōicatus quasi à canone.arg.24.q.1.c.1. 2. & 3. & propter delictum ibi commissum intelliguntur esse de parochia sua, & sic excōicati sunt,nec excusantur eo q dicūt se ignorasse sententiam,quia ipsi cum rem illicitam & prohibitam faciant,statim sunt in culpa ś. & potuerunt quærere de hoc.Quid si moriat vel transferatur ad aliam ecclesiam,qui tulit illam sententiā,nunquid tenet post mortē vel recessum,vt q̄ ptra faciāt sint excōicati. Vt q̄ sic, quia scripta episcoporum anathematizant etiam post mortem,& facere possunt decretū,ita vt q ptra facit,puniatur. 3.q. 4. nullus.& ś.de maio.& obed. c.2.& ś.de of.leg.c.vlt. ar.ptra : dicit lex,q interdictum non durat vltra iurisdictionem interdicētis. ff. de pœ.l.vlt.dici potest,q interdictum siue sententia excōicatiōis simpliciter lata non durat vltra tempus proferentis,nisi successor eam confirmet,& ratam habeat.Sed cum diffiniendo statutū siue decretum aliquod facit,ligat etiam post recessum:quia statuta talia perpetua sunt.ś.de of.leg.c.vlt.ff.de of. præsc. vrb. l. 1. §. vlt.C. de postul.l.1.nisi expressim per successorem reuocetur.Ber.

2 Neque ex hoc tenditur ad subditos ex tra d cretenouit. Comprehendit sim suam ergo tantum subditos furtum contra suos etiam delinquentes in eius parochia, cū ex hoc ipsi subditi sint:nam ratione delicti sortitur quis forum, lib. 6. & re-ś.de fo.compet.c.vlt.& cte h c adin prædi. concor. nam moner glos. & ptes prouinciæ aduersus extraneos homines habet imperium, cum malum commiserint. ff. de offi. præsi. l. 3.nec distinguitur vnde sint,vt ibi.Sed videtur q̄ per talem sententiam non sint ligati alii

Conquesti.] Primo ponitur querela:Secundo iudicum datio,Secundaibi,*Quoniam igitur.*Abbas.

CASVS. Canonici Regiñ. conquesti sunt Domino Papæ , q̄ I. de Malafrena,& quidam alij sequaces illius,quasdam ecclesias Regiñ. episcopatus fregerunt, spoliantes eaidem : Mandat Papa qui busdam,quatenus si est ita,prædictos sacrilegos excōmunicatos denuntient,& faciant arctius euitari,donec paſsis iniuriam congrue satisfaciant,& cum litteris veritatem continentibus ad Apostolicam sedem accedant.Nota q effractores ecclesiarum ipso facto sunt excommunicati,& post denuntiationem excommunicationis eorum à solo Papa sunt absoluendi,vt hic videtur.

† Aliàs ita: intra ecclesiam residę,

† Aliàs extrahendo. aliàs,vi trahendo.

† Cap 5. eod. tit.in 2. compila.

† De pœna clerici incēdiarii vide per Bernardinum Diaz in pract.crimi. cano. c. 99. Iure ciuili qualiter puniātur incendiarii, vide l.data o-pera. & ibi glossam & dam restrigunt hoc ad Salicetum in c.qui accusā. & religiosorū locorū. adde Bart. in l.1. ff. de offi. præsect. vigil.

† Cap.9.eo-tit.in 2. cōpi. Præter doctores hic vi qui ecclesiasticæ sepulturā ad terrorē aliorū. de Panormitanū & alios. ś. de torne.c.1. &ś. de in c.quāuis. rap. super eo. sed quia infra eo.tit. hic nō distinguitur de omnibus intelligas.Tū nō credo q omnes incēdiarij generaliter ipso iure sunt excōicati, nisi de incendiariis ecclesiarum:cum de aliis non inueniam. Et per hanc decret.non probatur q ipso iure sint excommunicati, sed illis primo , excōmunicatis ab episcopis subsecuta publicatione,ac denuntiatione.Papa per hāc decreta.reseruat sibi eorum absolutionem, ad terrorem,vt dixit:aliàs episcopi possent absoluere omnes incēdiarios.j.eodem,nuper.

† Aliàs,omnes. vt hic obseruat Hostiensis sed in Vaticanis vt est impressum.

† Cap.8.eo. t.t. in 2. cōpilatione.

† Aliàs ita: qđ nō solū, hi, qui, &c.

a ¶ *Temerarias.*] Largius est hoc intelligēdū,quā si violētas dixisset:qđa em manus dicunt temerariæ,sed nō violētæ.j. e.cōtingit.

b ¶ *Incendiarij.*] Incendiarij enim excommunicandi sunt. 23. q. vlt.pessimam.& ēm leges igni traduntur.ff.de incen.fui. ruin. qui ædes.vel capite puniuntur.ff.de pœ.l.capitalium.§.nonnunquā 1 cum distinctione illius §.nōnunquam.Ber.

¶Glo.seq.signat contrarium,& soluit.sol. opponit,et oppositioni respon.

c ¶ *Publicati.*] Ergo videtur ex hoc.q ipso facto sint excōicati, aliàs non videtur q̄ haberet locū publicatio. & sic est ar.9.tra.23.q.vlt. pessimam. vbi præcipiuntur excōicari:vnde qui dicto sint excōicati, aliàs non videtur q̄ haberet locū publicatio. & sic est ar.9.tra.23.q.vlt. pessimam. vbi præcipiuntur excōicari:vnde qui

† Cap.6.eo. tit. in 2. cōpilatione. pars.c. peruenit.2 supra de testibus cogen. Vide Gard. consi, 42. in cib.Reuerē. dissime pater.& S. Antoninū par. 3.tit.24. ca. 1.§.3.& Hostiensem in summa hoc eo.tit.§.sed quidam.

† Cap.7.eo' tit.in 2. cōpilatione. ¶ de intellectu vide Couarruuiam in c. alma mater.de sent. excom.l.b. 7-par. 1.§.3.

† Cap.8.eo. t.t. in 2. cōpilatione.

† Aliàs ita: qđ nō solū, hi, qui, &c.

1 Aliàs.§. incendiarij.

clericos temerarias [a] manus iniiciunt,sed etiā incendiarij [b] † ex quo sunt per ecclesiæ sententiam publicati [c] , pro absolutionis beneficio ad Apostolicam sedem sunt mittendi.

¶ Idem.

¶ *Legati de latere absoluere possunt excōmunicatos pro iniectione manuum in clericos.*

CAP. XX.

AD † eminentiā sedis Apostolicæ:& infra.¶ Sicut ex parte tua nostris est auribus intimatum , tibi extat dubium , vtrum absolutionis beneficium assequantur qui pro iniectione manuum in clericos , vel alias religiosas personas excommunicationem incurrerūt, & à legatis Cardinalibus, qui à latere [d] Romani Pontificis destinātur pro tempore [e] , absoluuntur:cum iidem legati mādatum super hoc non ostendant expressum.Super quo id à te volumus obseruari, vt eos † habeas absque omni hæsitationis scrupulo absolutos , quos constiterit à talibus beneficium absolutioni adeptos.

¶ Idem.

¶ *Generalis excommunicatio non ligat nisi subditos proferentis.*

CAP. XXI.

ANobis † fuit ex parte tua quæsitum, vtrū si quis ita pronuntiauerit:Quisquis [f] furtum fecerit, excommunicatus sit : hæc generalis clausula ad ipsius excommunicatoris subditos referatur , an generaliter extendatur ad omnes, qui non sunt de iurisdictione illius ? Ad quod dicimus, quòd hac sententia non nisi subditi [g] obligantur,nisi forte plus [h] contulerit maior & largior auctoritas delegantis.

¶ Idem.

¶ *Qui cum effractione ispoliant ecclesias: excommunicati sunt , & per Papam tantum post denuntiationem absoluuntur.*

CAP. XXII.

COnquesti † sunt nobis Regiñ. canonici, quòd I. de Malafrena , & eius sequaces, quasdam ecclesias Regiñ. episcopatus violenter cōfregerunt easq; spoliare minime dubitarūt. ¶ Quoniā igitur grauia sūt, nec clausis debēt oculis præteriri:Mandamus,quatenus si est de alia prouincia:cum ipsi ignorent talem sententiam, licet ibi delinquant,& efficiantur de foro illius,vt p hoc illos possit punire? sententia enim non ligat ignorantes,& præcipue illos qbus publicata non est.82.dist.proposuisti.16.dist.quid dicitis. Dicas quòd bene sunt excōicati,quia incidunt in factum damnatum. & quicunque facit factum iam per sententiam excōicationis damnatū iudicatur excōicatus quasi à canone.arg.24.q.1.c.1. 2. & 3. & propter delictum ibi commissum intelliguntur esse de parochia sua, & sic excōicati sunt,nec excusantur eo q dicūt se ignorasse sententiam,quia ipsi cum rem illicitam & prohibitam faciant,statim sunt in culpa ś. & potuerunt quærere de hoc.Quid si moriat vel transferatur ad aliam ecclesiam,qui tulit illam sententiā,nunquid tenet post mortē vel recessum,vt q̄ ptra faciāt sint excōicati. Vt q̄ sic, quia scripta episcoporum anathematizant etiam post mortem,& facere possunt decretū,ita vt q ptra facit,puniatur. 3.q. 4. nullus.& ś.de maio.& obed. c.2.& ś.de of.leg.c.vlt. ar.ptra : dicit lex,q interdictum non durat vltra iurisdictionem interdicētis. ff. de pœ.l.vlt.dici potest,q interdictum siue sententia excōicatiōis simpliciter lata non durat vltra tempus proferentis,nisi successor eam confirmet,& ratam habeat.Sed cum diffiniendo statutū siue decretum aliquod facit,ligat etiam post recessum:quia statuta talia perpetua sunt.ś.de of.leg.c.vlt.ff.de of. præsc. vrb. l. 1. §. vlt.C. de postul.l.1.nisi expressim per successorem reuocetur.Ber.

† Cap. 1.eo. tit.in 2.com pilatione.

† Cap.10.eo. tit.in 2.cōpi. Intellige ergo vniuersi ligantur, hanc decre. cum quantum ad hoc talem fecisse eius subditi. Respondeo si generaliter intellexit,quisquis furtum fecerit vbicunque clausula ista non refertur nisi ad subditos . vt in c. alma dicit hic:quoniam exmater , de tra parochiā suam nullam habet iurisdictionem:vnde illa sententia non extenditur vltra terminos suæ iurisdictionis 2.ff.de iurisd. om. iu. l. vlt.& ś. de offic. leg. nouit. Comprehendit sim suam ergo tantum subditos furtum contra suos etiam delinquentes in eius parochia, cū ex hoc ipsi subditi sint:nam ratione delicti sortitur quis forum, lib. 6. & re-ś.de fo.compet.c.vlt.& cte h c adin prædi. concor. nam moner glos. & ptes prouinciæ aduersus extraneos homines habet imperium, cum malum commiserint. ff. de offi. præsi. l. 3.nec distinguitur vnde sint,vt ibi.Sed videtur q̄ per talem sententiam non sint ligati alii

2 Neque ex hoc tenditur ad subditos ex tra d cretenouit. Comprehendit sim suam ergo tantum subditos furtum contra suos etiam delinquentes in eius parochia, cū ex hoc ipsi subditi sint:nam ratione delicti sortitur quis forum, lib. 6. & re-ś.de fo.compet.c.vlt.& cte h c adin prædi. concor. nam moner glos. & ptes prouinciæ aduersus extraneos homines habet imperium, cum malum commiserint. ff. de offi. præsi. l. 3.nec distinguitur vnde sint,vt ibi.Sed videtur q̄ per talem sententiam non sint ligati alii

Conquesti.] Primo ponitur querela:Secundo iudicum datio,Secundaibi,*Quoniam igitur.*Abbas.

CASVS. Canonici Regiñ. conquesti sunt Domino Papæ , q̄ I. de Malafrena,& quidam alij sequaces illius,quasdam ecclesias Regiñ. episcopatus fregerunt, spoliantes eaidem : Mandat Papa qui busdam,quatenus si est ita,prædictos sacrilegos excōmunicatos denuntient,& faciant arctius euitari,donec paſsis iniuriam congrue satisfaciant,& cum litteris veritatem continentibus ad Apostolicam sedem accedant.Nota q effractores ecclesiarum ipso facto sunt excommunicati,& post denuntiationem excommunicationis eorum à solo Papa sunt absoluendi,vt hic videtur.

3 Nō sequitur secundū Hostiensem, si obligat i pā & ad pœnā. inducit ac.posse.fio. C. de adul.' si ea.dicit er go arbitran dum hoc ex nouitate aductus vel ex mora quam transit in loco, & in dubio relinquēdus iuramento suo supra.e. ś vero. 2. Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Glossa sequens arg.& distinguit ponit opi.Hug. quam determinat.*
a ¶ *Excommunicatos nuntietis.*]Ergo vī ex hoc q̄ ipso iure sunt excommunicati huiusmodi sacrilegi:quod verum est de huiusmodi violatoribus & effractoribus ecclesiarum siue incendiariis. 11. q. 3.canonica.& 17. q. 4. omnes ecclesiæ de quibus intelliguntur illa duo capitula. Alij vero nō sunt excōicati ipso iure,sed excōicandi: vt dictum est ℣. eo. tua. Gug.tū dixit, q̄ illa ca. nō sunt latæ sententiæ, sed hæc decre. q̄rariū ostendit,& ita etiā seruatur. sed Hug.intellexit c.illa nō d̄ effractori bus ecclesiarū 1, sed de his qui aliunde aliqua rapiūt q̄ter effractionē.

† Hæc duo verba : pro eis, desunt in vetustioribus & emendatoribus exemplaribus, & in omnibus Vaticanis.

b ¶ *Repræsentent.*] Ex quo enim incendiarij vel effractores ecclesiarum publice denūtiati sunt,non possunt absolui nisi à Papa: sed ante bene si satisfacere voluntquia conditor canonis ante denūtiationem eorum non retinuit sibi eorum absolutionem. ℣. eo.nuper. & hoc ad terrorem omninm statutum fuit pp enormitatem excessus. ℣.eod.tua.Ber.

1 Adde quis sit effractor in l.3.§.effractuæ.& ibi no.ff.de offi.præfe. vi.

† Cap. 12.e. tit.in 2. cōpilatione. Et de intellectu prēter doctores hic vide Albertinum in repertione c.quoniam. de hæret. lib.6. q. 14. circa finē. & de materia Sylue. strum verbo:excommunicatio. 6.

Expedimus.] Primo ponitur cōsultatio: Secundo responsio:ibi, *Fraternitati tuæ.*Abb.

CASVS. Quidam sacerdos qui nominabat se filium regis,acceptis armis seditionem fecit & guerram,propter qđ Comes quidam iussit illum fustigari, qui postea de mandato eiusdē fuit suspensus: quæritū fuit, vtrum occisores illius sint excōicati? Rndet Papa,q̄ si sacerdos tali modo excesit, & nō propulsando vim vi repellere licet. Item clericus immiscendo se enormitatibus amittit priuilegium canonis,si quis suadente.

c ¶ *Non propulsando.*]Nam vim vi repellere licet.℣.eod. si vero. §. 2.& ℣.de homic.significasti.vbi de hoc.

2 Vel excesserunt suspendendo nulla condemnatione premissa.

¶ *Glossa.sequens.signat contrarium.& remittit.*

d ¶ *Absolutionem.*]sic ℣.eo.cū nō ab homine.& ℣.de apost.c.1.ℑ.e. in audientia.ptra.sed illud solutū est ℣. eod. cum non ab homine.

¶ *Glossa.sequens obicit & soluit.*

Host. huic lecturæ contra. quod ℣. dixit eius mandato: sed forte fuit mandatum generale de captis suspendendis: vel specialiter,tamen præter sentiā, nec data defensionis copia. Ioan. And.

e ¶ *Cogantur.*]Sed ptra vī:clericus nō potest renūtiare priuilegio suo. ℑ.eod.contingit 1. ℣.de fo.compe.si diligenti.Dic q̄ manendo clericus nō potest renuntiare,vt in ptrariis, sed apostatādo ab habitu suo post trinam admonitionem,vel immiscendo se enormitatibus priuilegium amittit,vt hic patet.& ℣.eod.cum non ab homine.& ℑ.eo.in audientia.&c.contingit.ipso enim facto se priuāt talia faciēdo.℣.de vi.& ho.cle.c.vlt. & ℣.de cle.cōiu.c.penult.arg. le de captis

¶ *Glossa.sequens exponit,& quærendo obicit,& soluit.*

f ¶ *Competentem.*]Paulo maiorē q̄ si in laicos talia commisissent. ℣.eo.cum non ab homine.in fi.Sed quare imponitur ei pœnitentia?quia qui auctoritate iudicis malos interfecit,minister Dei est. 23.q.5.miles.&c.qui malos.Satis potest dici ad cautelam imponitur pœnitentia,si comes ille habeat potestatem hoc faciēdi.aliās secus est 2: vt hic,& in c.cum non ab homine.in fine. Ber.

Niuersitatis.]Abbas qui facit per aliū monachum verbera ri,ipse & verberans sunt excommunicati,& non absoluunt ita , memoratos sacrilegos excommunicatos [a] nuntietis , & faciatis sicut excommunicatos arctius euitari , donec passis iniuriam congrue satisfaciāt , & damna [pro † eis] data resarciant , & cum litteris vestris rei veritatē continentibus Apostolico se cōspectui repræsentēt [b].

¶ Idem.

¶ *Percutiens , vel etiam interficiens clericum , se dimisso clericali habitu seuis enormitatibus immiscentem , non tenetur ire pro absolutione ad sedem Apostolicam. Ita generaliter summari potest.*

CAP. XXIII.

PErpēdimus † ex litteris tuis, quòd quidam sacerdos pro eo, quòd se filiū regis falso nominare præsumpsit,& armis acceptis seditionem fecit & guerram,à B.comite iussus est fustigari: qui postea eius mandato traditus patibulo expirauit : & infra. ¶ Fraternitati tuæ duximus respondendum , quòd si memoratus sacerdos tali modo excesserit [c], & non propulsando , sed inferendo iniuriā fuit occisus: nō videtur nobis quòd interfectores eius propter hoc ad obtinendam absolutionē [d], Apostolicam sedem adire cogātur [e]. Tu vero qui merita personarum bene nosti, pœnitētiā eis competentem [f] iniungas.

¶ Idem.

¶ *Iudex ecclesiasticus faciens percuti clericum per laicum , etiam causa disciplinæ, excommunicatus est , & ipse & verberans pro absolutione tenentur ire ad Papam.*

CAP. XXIIII.

VNiuersitatis † vestrę consultationem accepimus, qua nos requisistis , vtrū laicus incidat in excommunicationis edictum,qui ad iussionem † abbatis in cuius seruitio commoratur,in clericum, monachum, aut cōuersum , temerarias manus præsumit iniicere,maxime vbi causa non subest [g], propter quam debeat verberari. ¶ Nobis autē videtur,quòd nisi causa regularis disciplinæ hoc faciat abbas in propria persona [h], vel (si necessitas vrget) per clericum vel monachum fieri iubeat [i]: tam qui tales verberari præcipit , quàm illi , qui verberant (etiam si causa subesse [k]) excommunicationis sententiā: donec ad Apostolicam sedem veniant,nequaquam euadunt [l].

¶ Idem.

¶ *Clericus vt laicus incedens, tertio monitus non restpiscens , perdit priuilegium clericale.*

CAP. XXV.

IN † audiētia nostra talis fuit ex parte tua proposita consultatio , vtrum clerici , qui arma militaria, relicto habitu clericali gestare nullatenus erubescunt : si eis fuerit iniuria corporalis illata , vel se à captione redemerint : illa clericorum debeant immunitate gaudere , qua pro temeraria manuum iniectione facta in clericum , excommunicatus quis ipso iure notatur: Ad hæc tibi breuiter respondemus , quòd cum frustra [a] ecclesiæ imploret auxilium, qui committit in ipsam , & lex [b] secularium Principum huic responso satis efficax afferat argumentum , qua manifeste cautum habetur , matronam , cuius pudicitia attentata fuerit , non posse iniuriarum [c] agere, si in veste meretricali [d] fuerit deprehensa : huiusmodi clerici si à Prælatis suis tertio [e] commoniti, militaria noluerint arma deponere , de priuilegio clericorū subsidium aliquod habere non debent.

¶ Idem.

¶ *Excommunicatus propter iniectionem manuum in clericum , impeditus ire ad curiam,potest ab inferiore absolui:sed impedimento cessante,tenetur curiam visitare, suscepturus mandatum Apostolicum.*

CAP. XXVI.

QVod † de his:& ℑ. ¶ Fraternitati tuæ duximus respondendum , quòd is , qui asserit se in canonem latæ sententiæ indicisse,nō aliter quàm per sedem Apostolicam , vel eius legatum absolutionis potest beneficium obtinere : Nisi forte sit in mortis articulo †: vel paupertate [f], aut infirmitate,vel senectute tāta grauetur † quòd ad ecclesiam Romanam laborem subire non valeat veniendi:vel ab hoc alio impedimento canonico retrahatur .

† Cap. 15. eo. tit. in 1. compilatio. Et vide hic p̄ aliis Hēricū Boich.

† Ergo in illicitis non est Dominis obtemperandum, facit quod notat Baldus in l.seruos. C.ad l. Iuliam de vi publi.

1 Cessat adulteriū, in illa quæ venali forma & meretricio more se vulgo præbuit. Ioan. Andr.

a Dehoc articulo præterdoctores hic,vide citatos in c.si vero 2. supra hoc eo. tit. super gl. in verbo:ignorauerit.

† Cap. 15. eo. tit. in 1. cōpil.

† Aliàs, periculo : vt in codice Bartiæ.

† Adde quis dicatur sexnex,vt possit excusari: not. in l. si paterfamil.§.in arrogatiōibus ff. de adop. & in l. 2. in glo. 1. C. de his qui non impleto.ætatis lib.10.

¶ *Glossa sequens allegat duas concor.& 3.iura in contrarium,et remittit.*

Iterum signat contrarium,& soluit.

e ¶ *Tertio.*] ſi.℣. de vi. & ho.cle.c.vlt.& ℑ.eo.cōtingit.ar.ptra.de apostā.c.1. & ℣. eo. perpendimus.& ℣.eo.cum non ab homine.sed ibi soluitur. Item arg. ptra ℣.ne cle.vel mo.c.1.Sol.ibi nō loquitur de tali captiōe.sed de illis qui deprehenduntur in administratiōe,nec ibi fit mentio de manu iniuriosa:& ecclesia nō defendit illos,qui in fraudē deprehenduntur quo minus teneantur,& sic non tangit hoc.

Quod.] Enumerat quædam impedimenta,propter quæ excōicati propter iniectionē manuum in clericos absoluūtur ab epo,ita tñ vt cessante impedimēto visitent Papā.hoc dicit. primo ponit regulam.secundo casus exceptos:tertio quandam determinationē subiungit.Secunda:ibi, *Nisi.*tertia:ibi, *Cæterum.*Abbas.

CASVS.Quicunque violentas manus mittit in ecclesiasticum per sonam,est excōmunicatus.nec potest absolui nisi à Papa, vel eius legato,exceptis quibusdam casibus,qui in ipsa littera cōtinentur Nota q̄ in mortis articulo constituti, pauperes,senes , & debiles, vel alio iusto impedimento impediti,si in canonem latæ sentētiæ inciderint,possunt ab episcopo loci absolui.

¶ *Glossa sequens obicit, & remittit.*

f ¶ *Paupertate.*]ſi.ℑ.eo.q̄uis.ptra ℣.eo.ea noscitur.sed ibi soluitur.

g ¶ *Visitare.*]sic ſ,eo.decætero.& c.ea noscit.& ℑ.eo. quāuis.in fi.

Cum.]Excōicatus ex pluribus causis,si in absolutione omnes non expressit,non habet pro absoluto. hoc dicit.Prima pars narrat casum:Secunda dat iudicem:ibi, *Discretioni.*Abbas.

CASVS.Inter G.& F.archidiaconos Cabilon.ecclesiæ,q̄stio vertebatur occasiōe cuiusdam excōicatiōis:,ppter quod procuratores eorum ad sedem Apostolicā accesserint:procurator G. archidiaconi allegauit,q̄ F.archidiaconus in ſuccentorem manus iniecit temere violētas,trahendo ipsum per clausſtrum:propter quod archiepiscopus ob violentam manuum iniectionem & violationē immunitatis ecclesiæ,fecit eum excommunicatum publice nuntiari:sed cū ipse in absolutiōe sua quam obtinuerat à sede Apostolica,alteram de prædictis causis nō expressērit, nō debet haberi absolutus , sed tamquam excommunicatus pro altera euitari: vnde mā dat Papa iudicibus , quatenus si eis cōstiterit dictum F. archidiaconum propter duplicem causam excōicatum fuisse , & alteram tantum expressisse in litteris, quas super absolutione sua impetrauit,ipsum tāquam excommunicatum compellāt satisfacere eccle siæ suæ pro altera.Not. q̄ violans immunitatē ecclesiæ excommunicatus est. Item absolutio tacita veritate vel falsa de causa obtenta, non valet.Item qui pro pluribus causis est excommunicatus,omnes illas causas in absolutione sua exprimere debet,aliās non est absolutus.

h ¶ *Ob duplicē causam.*] scilicet qa manus violentas iniecit in fratrē, & quia immunitatem ecclesiæ violauit.Et sic colligitur hic arg.q̄ sacrilegi q̄ immunitatē ecclesiæ violant , sunt excōicati:& ita idē est si laicū verberasset in claustro.arg.17. q. 4. omnes. Die q̄ in dit minorem ; excommunicatiōnē,quia priuatus est cōione ecclesiæ,ex eo q̄ immunitatem ecclesiæ violauit. 17. q. 4. siquis domum. & si nō satisfecerit post tertiam admonitionē, maiori excommunicatione notabitur,vt ibi dī.& ita nō sunt omnes sacrilegi excōicati ipso iure maiori excōicatione:& quia iste non satisfaciebat,fuit excōmunicatus à suo Prælato,& ita ob duplicem causam nodatus fuit maiori sententia.vt ℑ.dicit.& illud c. omnes.restringitur ad suum casum,ad violatores ecclesiarum, vt dixi ℣.eo.tua.& c.conquesti.vel forte lata erat sententia, vt quicū que violaret immunitatem ecclesiæ,esset excommunicatus.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionem,an pluribus de causis exōmunicatus,si in absolutione tacet alteram,adhuc sit excōmunicatus arg.pro & contra.ponit quatuor opiniones,& soluit.*

i ¶ *Tamquam excommunicatum.*]Istud,tamquam,expressiuum est veritatis,vt dictum est.Ex hoc patet,q̄ si aliquis pluribus 4 de causis fuit excommunicatus,& vnam expressit in absolutione, & aliam tacuit,adhuc remanet excommunicatus.arg.℣.de offi. ordin. ex parte,ibi etiam tāgitur de hoc,quia per subreptionem absolutio est obtenta. ℑ.eod.officij.Quot enim sunt excōmunicationes, tot debent esse absolutiones:sicut quot sunt accusationes,tot & absolutiones.2.q.3.§.notandum. ver. si plura. & de pœ. dist. 5. c. 1.vbi dicitur,q̄ de omnibus erit indulgentia petenda. Sicut & in denuntiatione noui operis,quot sunt denuntiationes,tot erūt remissiones.ff.de no.oper.nunt.de pupillo.§. si ex pluribus. Sic & in libertate si per obreptionem obtenta fuerit,non valet,licet sit fauorabilis.ff.de fidei comm.liber.cum vero.§. subuentum. Econtra vī, q̄ non sit excōicatus,quia libertas semel data cōpetit , siue ex iusta , siue ex iniusta causa data fit,non reuocatur.Instit.q̄b.ex

† Cap.1. eo. tit. in 3. compilatione. Et de intellectu vide lectū citatos supra glossis.

3 Dictum huius glossę sequitur Colin minorem ; excommunicatus in c.eo quæritur supra de foro compet. cōtra tenet hic Host.eu fis. quæ videas pluri quā in hoc glossæ opinionē facile desecdas ad de etiam re centiores.

4 De quæstione huius glossæ, frater Hēricū Boich & alios hic, vide B. Thomā in 4 distionib. ad 3. par. q. 24. art. 3. Paludanum lib. 4.° sent. dist. 8. q. 1. ſ. & plene Conarruuiam in c. alma mater de sent. excom. lib. 6. par. 1. §.11.vers. qd autē de illo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cau.manu.non licet.§.femel.& ẽ.de consang.quia circa.arg. ẽ. de conuer.coniung.ex parte.& ff.de ma.vin.iusta.§.1.& l.fi pater.§.1. Item siquis perdolũ est liberatus,tenet liberatio,sed agitur de dolo.ff.d dolo,seruus.& l.se. Item pignus liberat nõ obstante dolo. ff.de pig.ac.si rem.§.omnis.Sol.si dicatur,q̃ semel excõicatus amplius excõicatione durante excõicari nõ possit, tunc tenet absolutio, licet aliàs causas non expresserit, si expresserit illam causam, pro qua primo fuit excõicatus.sed hoc nõ est verum 1. Si autem dicatur,q̃ excõicatus posset iterum excõicari,quod verum est, refert,an expressa sit causa absolutionis,an non fit:si non est expressa,sed indeterminate absoluitur, tũc ab omnibus est absolutus:sed si vna causa tantum fuit expressa, tunc absolutio non extenditur ad ea,quæ non fuerunt expressa.arg. ff.de acceptilat.pluribus. C. de procu.maritus. Vel distinguif,an per ignorantia omiserit, an sciẽter.arg. ẽ. de reſcri. ſup litteris.ita dixit Io.Sed ego in hoc casu nõ admitto illam distinctionem. Alij dicunt illum absolutum indistincte, sed cogitur redire ad curiam, & satisfacere iuriato.Tan. 2 dixit, q̃ si aliquis est excõicatus pp plures causas, sed vnica tũ sniã:quamuis aliquas causas taceat dum absoluitur, absolutus est: sed debet cõpelli satisfacere ꝓ alia incausa sup pressa non est talis, ꝓpter quam expressam fuisset detenta absolutio. Secundum membrum intelexit vt statim addam. Io.And.

8 Quod dic vt no. ẽ. de Iudæis, ita quorundã. & 3.q.4.Ensgeltrudam. Ioan. And.

† Cap.2.eo. tit. in 3 cõpilatione. Vide Couar ruuiam in c.alma mater. de sent. excommu. lib.6.par.1. §.11.nu.8.

2 Et Vin. idẽ Io. hoc addito, q̃ primũ membrum locũ habeat, quãdo index iuriam passo:& ẽm hoc istud tamquam, est similitudinariũ. Si vero pluribus & diuersis ex cõicationibus sit ligatus ex causis diuersis:si aliquas supprimit,non est absolutus,sed remanet excõmunicatus pro aliis:& ẽm hoc istud,tamquam,est expresiuum veritatis.Ego credo,q̃ qualitercunque sit aliquis excõicatus, siue vna sniã,siue pluribus sentẽtiis,ex pluribus & diuersis causis, qui vere vult absolui,omnẽ causam ꝓ qua vel ꝓ q̃bus fuit excõicatus dẽt exprimere in absolutione sua : q̃a ꝓ vnaquaq; sola fuit excõicatus , & vna sniã sufficit ad excõicationem,& sic vna sniã absolutiõis sufficit ad plures excõicationes,dũmodo exprimantur omnes causę prioris excõicatiõis,aliàs nõ tenet absolutio ꝓ surreptionẽ obtẽta:vt bñ colligit ĩ.eo.officij.licet quidã dicãt,q̃ Innocentius non rndit ad hoc in c.officij. & pmissas solutiões nõ multũ approbo.

¶Idem abbati sancti Andreæ.

¶*Excommunicato decedenti in excommunicatione, quantumcunque contritus decesserit,nõ est ꝓmunicãdũ ante absolutionẽ nec pro eo orãdũ,licet sit quo adDeũ absolutus:sed si cõstaret ecclesiæ de cõtritiõe p̃ cedenti,absoluetur etiã post mortẽ ab eo,à quo viuus fuerat absoluẽdus:& hæredes eius cõpelluntur ecclesiã ad satisfaciendũ ꝓ eo.*

CAP. XXVIII.

ANobis † est sæpe quæsitũ, vtrum si aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifesta, nec per eum steterit,quo minus reconciliaretur ecclesiasticæ vnitati,non suscepto beneficio absolutionis decesserit, ꝓ absoluto ab ecclesia sit habẽdus:& vtrum pro tali recipiẽda sit eleemosyna,& à fidelibus[4] sit orandum: & infra, ¶Nos igitur consultationi tuæ breuiter respondem[9],quòd iudiciũ Dei veritati,quæ nõ fallit nec fallit[10],semper innititur : iudiciũ [c]autẽ ecclesiæ nonnunquã opinionẽ[d] sequitur,quã & fallere sæpæ cõtingit interdũ, vt qui ligatus est apud Deũ,apud ecclesiã sit solutus:& q liber est apud Deũ, ecclesiastica sit sẽtẽti a ĩnodatus Viculũ ergo, quo peccator ligatus est apud Deũ , in culpæ remissione dissoluitur : illud autem,quo ligatus est apud ecclesiam , cum sententia remittitur, relaxatur [5]: Quod in susci tatione Lazari [f] sermo Euangelicus manifestat : quem prius Dominus suscitauit,& Apostolis præcepit postmodum soluere suscitatum. ¶Vnde quantũcumque se quis iuramento præstito, quòd ecclesiæ mandato pareret, humiliare curauerit, quantumcumuue † pœnitentiæ signa præcesserint,si tamen morte præuentus absolutionis non potuerit [g] beneficium obtinere, quãuis absolutus apud Deum fuisse credatur,nondum tamen habẽdus est apud ecclesiam absolutus : potest tamen & debet ei ecclesiæ beneficio subeniri, vt si de ipsius viuẽtis pœnitentia per euidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur:¶Nec obstat,quòd ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi atque soluendi homines super terram [h], tamquam non possit soluere & ligare sub terra sepultos:& quod legitur,non communicetur mortuo,cui nõ est communicatum & viuo: cum & si communicatum non fuerit , communicandum tamen illi fuisset, quem non contemptus religionis [i], sed necessitatis articulus impediuit,& in certis casib[9] à canonibus denotatis , ligasse legatur ecclesia mortuos [a], & soluisse.¶Vt autẽ in vno pariter & eodem negotio, & seruemus rigorem [b], & mansuetudinem ostendamus: statuimus , vt illius mortui absolutio à sede Apostolica requiratur, qui cum viueret, ab ea fuerat absoluendus : aliorum autem absolutionem ex præmissa causa cæteris [c] indulgemus, à quibus dum viuerent, fuerant absoluendi. ¶ Absolutionis autẽ forma † [d] seruetur, vt fiat cũ pœnitentiali psalmo, & tã oratione Dominica,quàm alia consueta.¶Hæredes [e] quoque ipsius ad satisfaciendum pro ipso si monitione præmissa noluerint , per districtionem ecclesiasticam compellantur.

¶Idem Vuratislauiẽsi,† episcopo.

¶*Denitens clericum in custodia vel vinculis sine læsione,excommunicatus est.hoc dicit primo. Communicans excommunicato scienter in crimine, excõicatus est: & nisi difficultas impediat , absolui debet ab excommunicatore cum iuramento. Communicans vero extra crimen reconciliari potest per simplicem sacerdotem sine iuramento. hoc dicit vsque ad finem.*

CAP. XXIX.

NVper † à nobis tua discretio requisiuit, quid de illis laicis sit faciẽdũ q̃ clericos(sine læsiõe tamẽ)in custodia detinẽt publica vel priuata,vel etiã detrudunt in vinculaiEt vtrũ, qui nominatim excõicatis scienter cõmunicant, absolui ab excõicatione possint per cõfessiõem à simplici sacerdote,vel episcopi seu archiepiscopi sit ab eis absolutio expetẽda: ¶Nos igitur inquisitioni tuæ ex ordine respondemus, ꝓ in primo consultationis articulo non credimus laicos pœnã excõmunicationis euadere, quãuis ꝓ † eorũ factũ [f] nõ fuerit subsecuta,citra quam violentia sæpius circa clericos nequiter perpetratur.¶In † sequẽda vero quę stione credimus distinguendũ, an is,† qui nominatim excõicato cõmunicat, scienter in crimine communicet criminoso, ei consiliũ [g] impendendo , auxilium vel fauorem : aut aliàs in oratione,vel osculo,aut orando secum,aut etiam comedendo [h]. ¶ In primo quidem articulo, cum talis communicet [i] criminis, & participet criminoso , ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere , qui damnauit : ab eo, vel eius superiore , merito delicti , tunc erit absolutio [k] dicit,ꝓ si difficile sit ex aliqua iusta causa,ꝓ ad ipsũ excõicatorẽ absoluẽdus possit accedere,cõcedit Papa vt præstita cautiõe ẽm formam ecclesiæ,ꝓ suo excõicatori parebit,à suo absoluatur ẽpo vel proprio sacerdote.Not.primũ casum,ꝓ aliquis est excõicatus licet nullã læsionem clericis intulerit detrudẽdo ipsos in vincula,vt sæpe faciunt iudices seculares.Item sniã excõicationis per solã participationem criminis transit ad illum , in quem lata non fuit. Itẽ cõsentiens dr̃ qui consilium, auxilium & fauorem præstat alicui in crimine,& eadem sniã cũ illo ligatur:quia faciẽtes & consentiẽtes par pœna constringit. Itẽ vbi conditor canonis absolutionẽ sibi specialiter nõ retinuit,aliis ĩtelligif indulsisse. Item nota hic formam absolutiõis maioris excõicationis & minoris. Item vltimo nota, q̃ excõicat[a] ex iusta causa põt absolui ab alio quàm à suo excõicatore.sed hoc est propter periculum animæ.

† Dictio,per deest in antiquioribus exẽplaribꝰ.

† Vide B. Thomã in quæstionib. additis ad 3. p.r.q. 3.a.r. 2.

† Aliàs ita: scienter cõmunicat, in crimine cõmunicet criminoso.

1 Quid sibi velit hoc loco glossa vide Ioan. And. hic, addere & recentiores.

† Cap.3. eo. tit.in 3. compilatio. pars supra de bigamis. c. nu per.de limitatione huius cap. vide Abbatẽ in c. inquisitioni. infra eod.tit. & de intelectu vide e tatos in c. si eo subinæ. infra eod.

a ¶*Mortuos.* Iputa in hæresi.24 q.2.sane profertur. Not.ꝓ si agatur ptra pſonam vel de persona tũ,post mortẽ quæri non debet, quia crimina morte extinguntur. 23. dist. quorundam. C. si reus vel ac. mor.fue. l. 1. & 2. nisi in hæresi:vt e.sane.& hic.vbi vero agit pp bona,vel ptra pſonã & bona,post mortẽ agi põt. C.fi pẽd. app. mors interue. l. q̃uis.& sic post mortẽ agitur de matrimonio pp bona. ẽ. qui fil.sunt legiti.causam quæ.

b ¶*Rigorem.*]45.dist. disciplina.& c. sunt nãq; & ẽ.de pur. cano. inter c¶ *Cæteris indulgemus.*] idest indultũ esse ostendimus:quia cũ eos absoluere posset viuos iure cõi,ita ẽt absoluere possunt post mortẽ ex causa præmissa,id est, si de ipsorũ pœnitẽtia ꝓ euidẽtia signa ꝓstiterit. ¶*Gl.seq.ar. et remittit. dupliciter quærit,& sol.*

d ¶*Forma seruetur.*] sed forma non põt seruari ex toto:qa hic nõ põt amodo iurare , & tũ absoluitur. & sic est arg.ꝓ sacramentũ non est de substãtia,absolutionis:vt dixi.ẽ.eod. cũ desideres.in fin. Sed nũ q̃d hæredes cõpellendi sunt ad iurandum ante quam absoluatur:Satis credo,ꝓ possent compelli:sed si nollent,proꝓterea non differretur absolutio , sed posſea indistincte compellũtur satisfacere iniuriã passo , vel aliàs facere q̃d ille viuus debuit & voluit:Sed nũquid exhumabitur cõrpus.si le pultum fuit i cœmeterio ecclesię:Non credo ꝓ debeat exhumari : si alibi sepultum fuerit, tunc debet exhumari, & absolui quo ad eccle siã,cũ iã sit quo ad Deũ absolutus.arg.11.q.3.tunc vera.& postea in cœmeterio sepeliri.

e ¶*Hæredes quoque.*]Hic habes expresse.ꝓ hæredes tenẽtur ex delicto defuncti,licet ad eos nihil peruenerit.ẽ.de rap.in litteris. & ẽ.de sepul.c.vlt.vbi de hoc,quia cum iste pœnituerit , & cõtritus fuerit,quantum in se fuit,satisfecit,& per eum non stetit,vñ hæredes ad quos bona peruenerũt ipsius,cõpellendi sunt satisfacere ꝓ ipso:& sic intellige illud c.ẽ.de sepult.c.vlt.ẽ. de rap. in litteris.

f ¶*Lazari.*]11.q.3.tunc vera est.

g ¶*Non potuerit.*] Si talis in extremis positus habuisset copiam sacerdotis,ab eo potuisset absolui.ẽ.eo.non dubium. & ca. quod de his.& ĩ.eo.quamuis.sed ex quo iam mortuus est,nõ potest absolui nisi per Papam vel eius legatum, vel à quo debuit viuus absolui. Nunquid 4 à laico potest absolui in articulo mortis? arg. quòd sic.de pœni.dist.1.quem pœnitet.de consecra dist.4.sanctum est.vbi laicus absoluit per extremam necessitatem,quem episcopus absoluere debuit,50.dist.in capite.Lau.

h ¶*Super terram* 34.q.1.quodcunque.Ber.

i ¶*Non contemptus religionis.*] Hæc verba habes. ẽ. de consecra. dist.4.baptismi vicem.

3 Et r. q.1. spiritus sanctus. Ioan. And.

4 Similis glossa in c. pastoralis.d offic. ord. verbo, præterquam. & in c.fures. de furtis. ver. diaconos. vbi notatum est nullo tempore licere laicis absoluere sacramentaliter. præter citatos ibi vide B.Thomam in quæstionibus additis ad 3.par. q.8.art.2. & 3.& Turrecrematã. de pœnit. dist. 1. c. quem pœnitet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuā ſniam,& ſic ligatus eſt ab eo,vnde ab eo debet abſolui:& qđ
,nuisū fuit ad pœnā,trahi nō debet ad gratiā.ſ.de trāſla.iter cor
poralia.Sed etiā mirū vī,qualiter ſnia excōicationis liget illos,de
quibus nō fuit dictū vel cogitatū,& res iudicata ſolū illis nocet,
ꝓtra quos iudicaſ.ſ.de fi.iſtr.iter dilectos.& c.pe.& ff. de exce.rei
iud. cū quæriſ. & l. rei
iudic.nec ex poſt facto
pōt augeri obligatio.ff.
d da.inſe.dāni.§. is q; r.
& ex quo poſt ſniam ali
q̄d accedit,noua inter-
pellatione opus eſt.ff.đ
iudi.non pōt. Itē incō-
ueniēs eſt,ꝙ aliquis ex-
cōicetur,qui nō eſt ad-
monitus nec citatus. J.
eo. ſacro.Itē ſ.n hoc ta
lis ſnia nō differt à cano
ne latæ ſniæ, cū tū hæc
ſnia nō ſit generalis:ſed
tantum vnam perſonā
cōprehendit.Io.dixit ꝙ
hæc diſtinctio,quę ſit
hic in littera, habet lo-
cum in eo caſu, cū ſub
hac forma ſit excōica
tio,excōico te cum om
nibus cōicantibus tibi,
& tunc diſtinguaſ ibi
qualiter ei cōicet: vt J.
eo.c ,pxi.ad fi. & ſic nō
obſtant ꝓmiſſa:ſed hoc
non credo,immo credo
illū eſſe excōicatū ea-
dem ſnia,ex eo ꝙ in cri
mine inuoluit : q̄a in-
cidit in factū quaſi dā-
natū, & ſnia tranſit ad
eſt per talem participa-
tionem.J.eo.ſi cōcubi-
næ. & eſt ſi. de immu.
ec.aduerſus.vbi ſuccede
dit in vitiū,& hic acce-
dit ad crimē:ergo eadē
lepra qua ille punif, &
iſte etiā accedēs teneri
debet.arg.1.q.1.cito tur
pē, ſicut per participa
tionē ſolam in locutio
ne cōtrahiſ excōicatio
minor,ita ꝙ cōionē in
crimine; ꝓtrahiſ maior
excōicatio:q̄a tūc plus
delinquit,vnde non eſt neceſſe vt noua ꝓtra tales ſnia procedat,
qui alieno facinori ſuam cōionem commiſcent. 24. q.1. c.1.2.& 3.

1 Vide de priui. quia & circa. ſuper vlt.gl. Ioan. And.

2 Et etiam Goſ.hic.

3 Adde quis dicatur cū alio cōmunicare.no. i l.item apud labeonem. §. frequenter. ff. d in iur.

4 Arg.cōtra ſ. de voto. ex multa. vbi ius com mune non exequitur aliquis niſi ei ſpeciali ter delege tur, ſecun dum Lau. Io. And.

requirenda: cū facientem [a] & conſentientē par pœna cōſtringat. ¶In ſecundo vero caſu à ſuo epiſcopo, vel ā proprio ſacerdote poterit abſolutionis beneficiū obtinere: quāuis enim & tunc nō iudicis, ſed iuris,ſententia excōicato cōicans ſit ligatus:quia tamen conditor canonis eius abſolutionē ſibi ſpecialiter non retinuit [b], eo ipſo conceſsiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. ¶Is autem, qui iuxta primum modum excōicato cōicat, cum iuramēto debet abſolui: qui vero iuxta ſecundum modum, reconciliari poterit ſine iuratoria cautione. Verum ſi difficile ſit ex aliqua iuſta cauſa [c], quòd ad ipſum excōmunicatorē abſoluendus accedat: concedimus indulgendo, vt præſtita iuxta formā eccleſiæ,cautione,quòd excōmunicatoris mandato [d] parebit, à ſuo abſoluatur epiſcopo, vel proprio ſacerdote [e].

¶Idem Strigoń.archiepiſcopo.

¶Iuramentum excommunicati de ſtando mandatis eccleſiæ, non habet vim abſolutionis.hoc dicit primo.Excommicato nullus communicare tenetur præter perſonas exceptas, aliàs communicans excommunicato incurrit minorem, & excommunicandus maiori:niſi ille ſit excommunicatus cum participibus ſuis :quia tunc eſſet excommunicatus maiori.

CAP. XXX.

QVod † in dubiis : & infra. ¶Reſpōdemus,quòd ex communicato licet quòd ſtet mandato eccleſiæ iuramento firmauerit, communicari non debet, donec [f] per eccleſiā fuerit abſolutus : alioquin poſt iuramentum non eſſet abſolutio neceſſaria. Nullus autem ſciēter nominatim excommunicato communicare tenetur : niſi quædam perſonæ,quæ per illud Gregorij† Papæ capitulū.Quoniam multos [g] ſpecialiter excu ſantur. ¶Illi autem, qui nominatim excōmunicatis præſumptuoſe participāt, præter perſonas à dicto canone annotatas: niſi ab eorum participatione [h] commoniti [i] forte deſtiterint, excōmunicationis vinculo ſunt innodādi [k]: ſecus autem ſi ſcienter ei communicant, qui cū participibus [l] ſuis eſt vinculo excommunicationis ſententialiter innodatus:tunc enim & ipſi ſententiam excommunicationis incurrunt [m].

¶Idem doctoribus decretorū Bonoń.

¶Excommunicato communicare tenentur,qui prius erāt ei obligati ad obſequiū familiare:aly verò non tenentur de neceſſitate,licet iterdū,poſsit neceſsitate vrgere.

CAP. XXXI.

INter † alia,quæ Strigoń. archiepiſcopus proponi fecit, eſt maiori excōicatione,vt hic dicit.& 11.q.2.qui cōicauerit.& eſt hic notabile,q̄a & ipſe claues eccl.æ cōtēnit,quare puniri debet. ar.ſ.đ pœ.c.vit.& ſ.đ excel.ſpla.c.vlt.vbi de hoc in notula magna.

1 ¶*Participibus.*]ſcilicet in crimine.

m ¶*Incurrūt.*]Eandē.ſ.quā & principales.11.q.3.excellentiſsimus. & hi nominatim dicunt excōicati.ff.de li.& poſth.nominatim. & ff.ſi cert.per.certū.ſic etiā excōicanſ Chriſtiani,ne participēt Iudæis etiā extra crimē.ſ.de vſu.poſt miſerabilē.& c.quāto.Tñ hoc intellexit Ioā.vbi participāt i crimine : in quo caſu intellexit.ſ.c. ,pxi.alias nō eſſēt excōicati,ſed poſt admonitionē excōicarēt:vt hic dī.Sed qđ ſi alterī⁹ parochian⁹ participat tali poſt talē ſniā, nunqđ erit excōicatus maiori excōicatiōe?Dic vt ſ.c. ,pxi.Si participat i crimine,ſic aliter nō eſt excōicat⁹ niſi minori:vt hic patet.

INter *alia*.] Primo ponit dubium,& vnde fuit ortum:Secundo, ſolutionem:ibi,*Vt igitur*.Abbas.

CASVS.Archiepſs Strigoń.in decretali prædicta quæſiuit,vtrum aliq; teneatur participare excōicatis:& Papa rñdet ꝙ nullus tenetur participare excōicatis,niſi quædam perſonæ,quæ per illud Gregorij Papæ capitulum quoniam multos.ſpecialiter excuſantur. Ex hac rñſione orta fuit occaſio diſputādi:quidam dicebāt, ꝙ excōicato cōicare tenētur perſonæ in prædicto capitulo nominatæ,ꝑſertim quæ prius.ſ.ante excōicationē ex debito eis ꝓcare tenebāt:Alij dicebāt,ꝙ prædictæ perſonæ licet poſsint excōicatis cōicare ſi velint,nō tñ ad hoc tenetur ex neceſsitate:q̄ſiuit ar chiepſs qualiter decretalis illa ſit intelligēda:Vt igitur vñ ius pro diit,iterpretatio quoq; ,pcedat: Papa ſic rñdet,ꝙ quædā perſonæ in capitulo ꝓdicto annotatæ,tenebātur ad obſequiū illis,in quos lata eſt excōicatio,ante prolationē ipſius excōicatiōis,& poſt ex cōicationē ad ꝓtrariū nō tenentur,beneficio canonis id agēte:vt ſi non ſunt à priori obligatione ſolutæ,& ita per cōſequēs tenēt illis ad

† Cap.9.eo. tit.in 3. cōpilatione.

† Hoc tribuit Grego rio ſeptimo pannormia l.b. 5.tit. de licita & illicita excōmunicatione, cap. 2. Gratianus 11. q.3 cap. quoniam multos.

Idem in ſuſpenſione & interdicto. eo. tit. ſtatutū. lib. 6.Ioā. And.

† Cap.4.eo. tit.in 3. cōpilatione.

1 Dicit Hoſtien.hoc ve rum ſi ſpecialiter prohibentur:vt in dictis ca. ſed idē etiā hodie.ſupra de pœ. c.ſi. per quod dicit hoc non eſſe ius nouum :immo ipſi ruſtici & ſeruiētes in c. quoniā multos.ſpecialiter exiſtimūtur.ponderare debuiſſet Ho. & Tan. & Goffre. non dicunt hoc ius nouum ſ ¶*Canonis.*]11.q.3.quoniam multos.

b ¶*Occaſio diſputandi.*] Si.ſ.de vo.ex multa.

c ¶*Præſertim.*] Si iſtud, præſertim, ponitur pro tantum, verum dicunt, prout ſequitur de quibuſdā perſonis : ſi pro, maxime,nō dicunt verū:vt ſequentia dicunt: q̄a nec viatores debēt talibus cōicare,niſi neceſsitate inſtante.

d ¶*Interpretatio.*] Ad quem pertinet iuris cō ſtitutio, ad ipſum ptinet interpretatio. C. de leg.l.vlt.n.q.r.c. clericū. §. ex his omnibus.

e ¶*Duret.*] ex ſui nadicunt hoc tura.

f ¶*Canonis.*]11.q.3.quoniam multos.

g ¶*Agente.*]per declarationē. In quibuſdam eñ caſib.illius c.eſt declaratio,vt in filiis, ſeruis,ancillis,& vxore:in q̄buſdā eſt cōſtitutio iuris,vt i ruſticis & mercenariis:& q̄ hoc ius nouū cōſtituatur ꝑ illud cap.circa perſonas mercenariorū ruſticorū,ſatis vī:q̄a per priora iura eos vitare tenebantur.15.q. 6. nos ſanctorum.iuratos. 11. q. 3. excōicatos quoſcunq;.

¶*Gloſſa ſequens quærit, & ſoluit.*

h ¶*Neceſſitatis.*]Nūqd magnæ,an cuiuſlibet tm? nā aliqua ſuſtinenda eſt incommoditas. vt eccleſiaſtica iuſtitia,ſeruetur.19.diſt. in memoriā.& ſ.de of.dele.dilectus.Si tñ magnæ, cuius arbitriū ſpectabit?Vī q̄ ſuperioris.arg.ſ.de vo.qđ ſuper his.& c. ex multa.

2 Ne dum ſuperioris iudiciū expectatur, vt viator fame pereat.ſ.diſtinguendi. Ioan. Andr.

Idem in ſuſpenſione & interdicto. eo. tit. ſtatutū. lib. 6.Ioā. And.

† Cap.4.eo. tit.in 3. cōpilatione.

† de mate ria huius de cretalis, & ſuperioris, vide plenè per Hoſtien ſem in ſum ma de ſent. excom.§. & quæ ſit præna.

i ¶*Commoniti.*] Iudex nō debet excōicare participātes cum excōicatis ab ipſo,niſi canonica monitione præmiſſa:aliàs excōicatio non tenet, vt i decre. noua. J.eod.ſtatuimus, ita habetis tertium caſum in quo excommunicatio non tenet citra aliquā appellationem [5].

k ¶*Innodandi.*]Qui.n. pſumptuoſe participat excōicato, excōicādus

l ¶*Donec per eccleſiam.*] ſi ſ.eod. cum deſideres. & c.à nobis. nec etiam per prælatum ſuum debet ei cōicari,vt ibi:q̄a quod aliis ,phibet, ipſe facere non debet,vt ibi notatur.Item permittit aliq; tangere ſacra, cui nō permittitur ingredi ad ipſa:& ſic ꝓtra illud qđ dī.q.di.ad eī⁹ vero. & ꝓtra id.95. diſ. illud. vbi dī:Quib⁹ reliqua ſacramenta neganſ,quomodo vnum genus ſacramenti conceditur? quaſi diceret non.

m ¶*Participatione.*]q̄a hic nō diſtinguitur, an in crimine, an in aliis ſiue cōicent eis: videbaſ q̄ buſdā, q̄ ſi in crimine cōicet, incidāt ſolummodo in minorē excōicationem : quod nō eſt verum, vt patet. ſ.eo.c. proxi. cum talis abſoluatur cum iuratoria cautione,vt ibi dicitur.

n ¶*Commonitus.*] Iudex nō debet excōicare participātes cum excōicatis ab ipſo,niſi canonica monitione præmiſſa:aliàs excōicatio non tenet, vt i decre. noua. J.eod.ſtatuimus, ita habetis tertium caſum in quo excommunicatio non tenet citra aliquā appellationem [5].

o ¶*Innodandi.*]Qui.n. pſumptuoſe participat excōicato, excōicādus

Iſis ad cōionē,ſine qua obſequiū exhibere nō poſſunt. Sed hoc nō pertinet ad omnes perſonas in dicto capitulo notatas (cū mercatores,peregrini,& viatores à cōiōe taliū debeāt abſtinere niſi articulus neceſsitatis immineat,ſm q̄ in fine capituli colligitur manifeſte) ſed ad illas ſolummodo,quæ ipſis excōicatis ſunt aſtrictæ,ſed non debent eis cōicare ſeu participare in criminibus,pro quibus ipſi ſunt excōicati: quod ſi facerent, eadē ſnia tenerentur.Not. q̄ ad illum pertinet iuris interpretatio, ad quem pertinet conſtitutio iuris.Itē quidam beneficio canonis tenēt participare excōicatis. Itē neceſsitas excuſat ab excommunicatione.

a ¶*Quoniam multos.*] 11. q.3. quoniam multos 1.& ſ.c.proxi.

b ¶*Occaſio diſputandi.*] Si.ſ.de vo.ex multa.

c ¶*Præſertim.*] Si iſtud, præſertim, ponitur pro tantum, verum dicunt, prout ſequitur de quibuſdā perſonis : ſi pro, maxime,nō dicunt verū:vt ſequentia dicunt: q̄a nec viatores debēt talibus cōicare,niſi neceſsitate inſtante.

d ¶*Interpretatio.*] Ad quem pertinet iuris cō ſtitutio, ad ipſum ptinet interpretatio. C. de leg.l.vlt.n.q.r.c. clericū. §. ex his omnibus.

e ¶*Duret.*] ex ſui nadicunt hoc tura.

f ¶*Canonis.*]11.q.3.quoniam multos.

g ¶*Agente.*]per declarationē. In quibuſdam eñ caſib.illius c.eſt declaratio,vt in filiis, ſeruis,ancillis,& vxore:in q̄buſdā eſt cōſtitutio iuris,vt i ruſticis & mercenariis:& q̄ hoc ius nouū cōſtituatur ꝑ illud cap.circa perſonas mercenariorū ruſticorū,ſatis vī:q̄a per priora iura eos vitare tenebantur.15.q. 6. nos ſanctorum.iuratos. 11. q. 3. excōicatos quoſcunq;.

¶*Gloſſa ſequens quærit, & ſoluit.*

h ¶*Neceſſitatis.*]Nūqd magnæ,an cuiuſlibet tm? nā aliqua ſuſtinenda eſt incommoditas. vt eccleſiaſtica iuſtitia,ſeruetur.19.diſt. in memoriā.& ſ.de of.dele.dilectus.Si tñ magnæ, cuius arbitriū ſpectabit?Vī q̄ ſuperioris.arg.ſ.de vo.qđ ſuper his.& c. ex multa.

2 Ne dum ſuperioris iudiciū expectatur, vt viator fame pereat.ſ.diſtinguendi. Ioan. Andr.

i ¶*Tenentur.*]vt ſunt domeſtici,filij,ſerui,mercenarij & vxor.

k ¶*In crimīnibus.*]In talibus nulli conſentiendū nec obediendum eſt.11.q.3.q reſiſtit.Iulianus.&12.q.5.ita ne.aliàs ſi cōicarēt illis in criminibus,eadē ſnia tenerenſ.ſ.eo.nuper 2.& J.eo.ſi concubinæ.

CVm.]In prima parte ponit qō:In ſecūda rñſio:ibi. *Circa quos.* Et ibi ponit diſtinctio bimēbris. Et primū mēbrū ,ſequitur. ibi,*Primo*.Secūdū:ibi,*Qui ſi clauſtrales*.Et ibi primo tractat de taliū abſolutiōe vſq; ibi, *Sī autem*.& ibi qōne principalē ſoluit.Ab.

CASVS.Abſolutio illorū,qui violentas manus mittūt in clericos ſedi Apoſ. reſeruatur,exceptis quibuſdā caſibus:quidā tali excōicatione ligati ſniam eccleſiaſticam negligentes ordines ſuſcipiūt quæritur, quid de his fieri debeat?In hac qōne diſtinguit Papa,ꝓdicti,qui ſic recipiūt ordines,vel ſe ſciunt excōicatos,vel nō reco

nos recolimus reſpōdiſſe,quòd nullus nominatim excōicato, ſciēter cōmunicare tenetur,niſi quædā perſonæ, quæ per illud Gregorij Papæ capitulum: Qm̄ multos [a] ſpecialiter excuſantur. Verū ex hac reſpōſione orta eſt occaſio [b] diſputādi, aliis cōcedentibus,ꝙ excōmunicato cōmunicare tenentur perſonæ in ꝓdicto capitulo nominatę:præſertim [c] quæ prius ad cōmunionē eorum ex debito tenebātur: aliis aſſerētibus eos cōmunicare licite poſſe, ſi velint:nō tamē ad hoc ex neceſſitate teneri. ¶Vt igitur vnde ius prodit, interpretatio [d] quoque procedat, ambiguitatē huiuſmodi taliter duximus abſoluēdā:ꝙ cū quædā perſonæ in ꝓmiſſo capitulo denotatæ,illis,in quos lata fuerat excōicationis ſentētia, ante prolationē ipſius obſequio tenerentur familiariter adhærere neque poſtmodū ad cōtrarium teneantur(cum adhuc debitum duret [e]) beneficio canonis [f] id agente [g],a priore nō ſunt obnoxietate ſolutæ, ſed ad familiare tenētur obſequiū:& ita ꝓ cōſequens ad cōmunionē tenētur, ſine qua illud nequeūt exhibere. ¶Illud autem non ad omnes perſonas capituli credimus referendum:vt videlicet obnoxietati huiuſmodi ſint ſubiectæ, cum viatores,peregrini & mercatores a communione talium perſonarum (niſi articulus neceſſitatis [h] immineat) debeant abſtinere : vt in fine colligitur manifeſte:ſed ad illas dūtaxat, quæ talibus arctiori tenentur i obnoxietate conſtrictæ: quibus tamen in his, pro quibus ſunt excommunicatione notatæ, vt in criminibus [k], communicare non debent, ſed ab eis penitus abſtinere.

¶Idem.

¶Si excommunicatus pro manuum iniectione,ſciēter recipit ordines, ſi eſt clericus ſecularis,deponendus eſt:ſi regularis,ab exercutione ordinis eſt ſuſpenſus. Qui ignorans ius vel factum ſic excommunicatus recipit ordines,ſi eſt clericus ſecularis,diſpenſat cū eo ſolus Papa:ſi regularis, diſpenſat abbas: ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt graue.

CAP. XXXII.

CVm † illorum [1] abſolutio, qui pro violenta manuum iniectione in clericos, labem excommunicationis incurrunt (quibuſdam caſibus à prædeceſſore [m] noſtro exceptis) ſedi duntaxat Apoſtolicæ reſeruetur [n]:nōnulli eccleſiaſticā ſententiam negligentes, in excommunicatione poſiti, eccleſiaſticos ordines accipere non formidant:quid autem de his fieri debeat, Apoſtolicum ſæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus diſtinguendum quòd tales vel ſciunt [o] excommunicationis ſe vinculo irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in latæ ſententiæ canonem inciderunt: vel factum quidem ſcientes, iuris ignari neſciunt [p] exinde ſe teneri.

¶Primos † ſi fuerint ſeculares,ſūt in perpetuū deponēdi:In aliis duob.caſibus,nec epi nec archiepi ſine ſpeciali mādato Papę diſpēſare poſsūt:cū ab excōicatiōe eos abſoluere nō poſsint:q̄a maiora illis ſūt ,phibita,q̄bus vetita ſūt minora:poterūt tñ iſta ſummi pōtifici intimari:vt circa eos ſm q̄ mā dauerit,ꝓcedat.Si vero ꝑdicti qui ſciunt ſe excōicatiōe ligatos, fuerint clauſtrales, & ordines ſuſceperit, circa ip ſorū abſolutiōē ſtatuit Alexander Papa,ꝙ monachi & canonici quo cūq; modo ſe in clauſtro percuſſerint, p ſuū abbatem abſoluantur: Statuit etiām, ꝙ de ſeculo fugiētes, qui habi tū monaſticū acceperūt. & inter cætera cōfitēt ſe excōicatos eſſe pro violenta manuum iniectiōe i clericos ante ingreſſum, ſine licētia Romani Pontificis abbas eos abſoluere nō poteſt.Iun.tñ concedit † abbatibus iſtorū in ſa- cratiſſimo religionis, vt eos abſoluere poſsint, niſi excеſs⁹ enormis fuerit, vt ſi in eſm vel abbatē manus iniecta fuerit.Si vero aligs clauſtralis i religioſam perſonā alterius clauſtri, manus iniecerit violentas, per abbatē vtriuſque debet abſolui : Si vero hmōi regulares ſic excōicati ad ordines accеſſerint, ſm primam diſtinctionē,qui ſciēter ordinem ſuſceperint, Papa ſtatuit illos ab executiōe ordinis manere ſuſpēſos.Circa alios,ꝙ nō habent memoriā facti,vel iuris peritiā.abbates ip ſorū monaſteriorū vtili tate penſata poterūt diſpenſare, niſi graue fuerit factū,aut ille ꝙ fecit adult⁹ fuerit & diſcret⁹,vt ꝓtra ignorātiā vel obliuionem ꝓſumatur. In fine ꝓcipit Papa abbatibus iſtorū in ſa- cratiſſimo religionis, vt eos abſoluere poſsint, niſi excеſs⁹ enormis fuerit, vt ſi in eſm vel abbatē manus iniecta fuerit.Si vero aligs clauſtralis i religioſam perſonā alterius clauſtri, manus iniecerit violentas, per abbatē vtriuſque debet abſolui : Si vero hmōi regulares ſic excōicati ad ordines accеſſerint, ſm primam diſtinctionē,qui ſciēter ordinem ſuſceperint, Papa ſtatuit illos ab executiōe ordinis manere ſuſpēſos.Circa alios,ꝙ nō habent memoriā facti,vel iuris peritiā.abbates ip ſorū monaſteriorū vtili tate penſata poterūt diſpenſare, niſi graue fuerit factū,aut ille ꝙ fecit adult⁹ fuerit & diſcret⁹,vt ꝓtra ignorātiā vel obliuionem ꝓſumatur.

† In recentioribus ita: ſed in antiquis, ꝓtimor.

1 Secundum modū quo quis ſuadente.prohibitorium eſt 3: quia omnes debent ad ſedem iuriſtæ, poſt Apoſtolicam mitti,niſi quorum abſolutio inferioribus Prelatis in certis caſibus reſeruatur.

m ¶*A prædeceſſore noſtro.*] ſ.eod.decætero.mulieres.ea noſcitur. quod de his.& ſ.eod.quamuis.Ber.

n ¶*Reſeruetur.*]per canonem illum.17.q.4.ſiquis ſuadente.

o ¶*Vel ſciunt.*]quia aliud eſt quod ſtudio delinquitur:aliud quod ignorantia.11.q.3.excellentiſsimus.

p ¶*Neſciunt.*] pone exemplum vbi quis non crederet ſe teneri.ſ. eo.nuper.1..reſponſo.& c.mulieres.

tius debuiſſet dicere. permiſſorū licet magis ꝓprie loquatur : & addē quod dixi de his,de quibus ſpon. cum apud I. An.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Ordinibus.*]Similiter & de bñficiis.ſ.de cler.excō.mi poſtulaſtis.& ca.latores.ſic excommunicati recipiunt ordines,& excommunicatus confert ordines.ſ.de eo qui renun.epiſ.c.2.
¶ *Glo.ſeq.quærit.& ſoluit.*
b ¶ *Interdicta.*]17.q. 4. ſiquis ſuadente. Sed nunquid poterunt diſpenſare poſt impetratam abſolutionem. Vī q̄ non per id quod ſequitur: ſed ſi non eſſet interdicta diſpenſatio, poſſent.arg.ſ.eo.nuper. Et eſt arg.q̄ diſpenſare poſſunt vbi non eſt prohibitum. ff. ex qui. cau. ma.nec nō. §.quod eis.
c ¶ *Minora.*]Minora vocat abſolutionem, maiora diſpenſationem.& ita cui prohibetur minus, & maius prohibitū intelligit.74.dist. geſta.95.diſ. illud. & ff. de ſena.q indignus.& ecō uerſo cui cōceditur maius,& minus. ſ. ď deci. ex parte.3.Ber. 1
d ¶ *Rigorem.*]EAequitas rigorem mitigat : vnde æquitas intellīgitur iuris relaxatio,& æquitas rigori præfertur. C. de iud.placuit.34. dist fraternitatis.&].de tranſactio.c.vlt.
e ¶ *Clauſtrales.*] Hoc reſpicit quod ſ.dixit ſeculares.
f ¶ *Alexandro.*] ſ. eod. monachi.Ber.
g ¶ *Alibi dicatur.*]Non habes hodie illam, ſed in antiqua compilatione conſuluit.tit.eod.
h ¶ *Commiſiſſe.*] ante ingreſſum,ſupplē.
¶ *Glo.ſeq.obiicit.*
i ¶ *In religionis fauorē.*] immo vī q̄ de iure cōmuni: non eſt enim illi neceſſaria certa delicti ſatisfactio,cuius totum vitæ tempus obediētiæ impenditur ſui cōditoris 2. de pœ.dist. 1. §. his auctoritatibus.poſt illud. cap. miſurā. ſi. ſ. de vo. ſcripturæ.33. q.2. admonere.Lau.
k ¶ *Talib⁹ abſolutionis.*] Hoc intelligе de illis q̄ inciderūt in canonem ante ingreſſum:quia de his qui incidūt poſt ingreſſum, conceſſum erat per alex.ſ.eod.monachi.vnde quo ad alios dicit,indulgemus.Ber.
l ¶ *Mutilationem membri.*] Hoc intellige ſimpliciter de omnibus monachis,qui hoc cōmiſerint ſiue ante ingreſſum ſiue poſt.].eo. canonica.nec eſt diſtinguendum inter membrum & membrum.
m ¶ *Effuſionem ſanguinis.*] Quidſi modicū valde læſit cum ſanguinis effuſione,quia de facili ſanguis effunditur quandoque 3 nunquid idem erit ac ſi enormiter læderet?Satis crederem committēdum arbitrio iudicis,puta epi & abbatis,licet littera iſta ſimplici ter loquatur:verbū.n.effuſionis,abundantiā ſignificat.q.1. reuerti mini.& 41.dist.ſæpe.ar. ſed ibi nomē effuſionis ſignificat vitiū. B.
¶ *Glo.ſeq.ponit tres modos,quibus aggrauatur offenſa.*
n ¶ *In epiſcopū.*] Ex perſona augetur crimen.de pœ. dist. 1. §. aut facta.Inſti.de iniu.§.atrox.& ff. de re mi. omne delictum.qui magnus.& ff.de iniur.itē apud. §.quod ait prætor.ſicut ex atrocitate facti 17.q.4.qui ſubdiaconum.& ex perſona eius qui fecit, creſcit iniuria.ff.eod.ſed ſi §.quædam.& 40.dist.homo Chriſtianus.
¶ *Glo.ſeq.alleg.2.concor.quærit.ſoluit,& prorogat.*
o ¶ *Abbatem.*]proprium. Multa enim permittuntur nobis in homine noſtræ religionis, quæ non permittuntur in aliis 16. q. 1. & 2. q. 7. ſi hæreticus.Quid ſi abbatem non habet, ſed priorem aut Prælatum alio nomine deſignatum?Rñdeo.beneficiū illud ad omnes monachos & regulares canonicos extenditur: vt ſ. c. monachi. & ad Hoſpitalarios Hieroſolymitanos, qui per ſuū Priorē abſolui poſſunt. ĵ. eod. canonica. idem crederē de Templariis, dummodo conſimilem Priorem habeant,vt habēt Hoſpitalarij ad oēs clauſtrales hoc bñficiū extendīt,cū eadē cauſa ſubſit in omnibus. Ber.
p ¶ *Paſſus eſt.*] quia ille vī iniuriam paſſus. arg. Inſt. de iniur. §. 2. ſicut iniuria facta filio patrem cōtingit,& agere poteſt:tū ſi pater remittit iniuriam, filius agere nō poteſt:niſi pater vilis perſona fuerit, & filius honeſta 4. ff. de iniu.ſed & ſi. §. filio familias. ſic & ſi abbas remittit iniuriam factā monacho,monachus agere non poteſt aliquo caſu, vī tñ q̄ ēm forum rei hoc debet fieri. 3. q. 6.c.1. & 6. q. 3. placuit. ſed nō eſt ita i caſu iſto, & ſufficit q̄ ita hic cauet.6.q.3. ſcriptū eſt. & ff.q & à q. l. proſpexit.
¶ *Glo.ſeq.obiicit. & ſol.*
q ¶ ¶ *Promererī.*]Sed nōne datur hic euagandi materia: Quare in hoc caſu non abſoluit eum abbas ſicut abſoluit illū qui ante monachatū deliquit? Sed ratio eſt: q̄a ante ingreſſum erāt eiuſdem cōditionis, & per ingreſſum facile tollitur obligatio. 19. q.3. non liceat. & q. 2. duæ ſunt. Io. Sed ratio vera redditur in littera, ſcilicet propter ſcandalū: ſcandalum enim eſt q̄ monachus iniiciat malum in maiorem: quia vix bonus monachus facit bonum clericum.16.q.1.c.legi.
r ¶ *In contemptum.*]Quod ſemper præſumitur,nec admitti debet probatio in contrarium.fic 54.dist.fraternitatem.ſ.de iud.c.vlt.& cum iſtis non diſpenſabit.Abbas.
s ¶ *Iuris peritiam.*]Not.q̄ mitius agitur cum ignorante ius poſitiuum:ſecus in iure naturali,vbi nec ruſticitati etiam parcitur.C. de in ius voc.l.2.ſicut nec parcitur mulieri contra matrimonium ſuum.eſt enim de iure naturali:vt ſ.de diuor.gaudemus.Vin.
t ¶ *Diſpenſare.*]Poteſt ergo Abbas diſpenſare cum monacho circa ordines ſ: vt hic,& ſ.eo qui furti.ordi.re c.2.
v ¶ *Et diſcretus.*]Et ita non ſufficit q̄ ſit adultus,niſi ſit diſcretus, quia contra diſcretum de facili præſumitur.C.qui & aduer.quos. l. 1. ff. de proba.cum de indebito. Et indiſcretus iniuriam facere non poteſt: pati vero poteſt. 15. q. 1. illud. & ff.de iniur.l.illud.& ff.ad l.cor.de ſica.infans.ſed de talibus non intelligitur hoc: quia tales non indigent diſpenſatione.
¶ *Glo.ſeq.arg.& ſignat contrarium.*
x ¶ *Præſumatur.*]Arg.q̄ non ſemper credendū eſt confitēti peccatum in pœnitētia. Ar. 9tra. ſ.de homi.ſignificati 6. 2.quia non eſt veriſimile q̄ aliq̄s ſit immemor ſuæ ſalutis. 1. q. vlt.ſancimus.

† Dictio, clerici, deeſt in veteribus codicibus,

† Aliàs ita: cum & maiora, aliàs ita:& maiora, abſque voce, cum.

1 Concor. l. iurisgentiū.. §. aueo. C. de pac. & l. legatū & l. adrem mobilem. ff. de procura.

2 Fauorem: quia caſus iſte eſt de reſeruatis: & quia Alexander prohibuerat, & qa lati⁹ loquitur, ſcilicet de præiatis :nō de abbatibus tantum. ſecundū Hoſtien. Ioan. And.

3 De naſo in ætate.ſcilicet, Hoſt. Ité vt dicebat ab etiā ſine ſanguinis effuſiōe poſſet eſſe perculſio enormis: & facit quod not.de conſe.cc.vel alta.cap. vno. lib. 6. in 3 gloſ. Ioan. And.

4 De hoc in Spec. de in iur. verſ.ſed nūquid nocet.Io.And.

5 Quod intelligit In. de irregularitate tantū ante monachatum cōtracta: quid dicat verū eſt: vt dicit Hoſt. quòd hic loquitur de contracta etiam poſt ingreſſum: nam proximo dicta dicit incidenter & pter principale propoſitū. quæſtio aūt generaliter formabat, vt pariter in prin. dixit tamē Hoſt. hanc gratiā non extendam ad alios caſus. ſ. de priui. ſane. Ioan.

6 Et de conſecrat: diſt. 2. tribus gradibus,ſecundū Vincent.aliàs incipit,tāta. Ioan.And.

DE *monialibus.*]Moniales excōicatas pro iniectione manuum abſoluit epſ.hoc dicit vel aliter & ſic,vt in ruōro. Primo ponitur conſultatio.Secundo,reſponſio:ibi,*Super hoc.*Abbas.
CASVS. Dicitur hic, q̄ ſi moniales ſe adinuicem percuſſerint, vel cōuerſos ſuos,vel conuerſas aut etiā clericos,ab epo loci poſſunt abſolui.Not.q̄ moniales pro violēta manuum iniectione in eccleſiaſticam perſonā excōicatę,ab epo loci debent abſolui.
¶ *Glo.ſeq. recitetur per duas quæſtiones , ſcilicet quæ ſit ratio,quare, abbatiſſa non abſoluit , & quid de exēptis , finis q̄rit,& ſoluit.*
a ¶ *Per epiſcopum.*]Impedit enim ſex⁹ mulieribris,ne abbatiſſa poſſit abſouere moniales , ſinecut hic patet, nec profeſſionem earum audire, nec eas benedicere,vel Euangelium legere, qa ſexui fœmineo claues eccleſiæ commiſſæ non fuerunt.ſ.tit.proxi.noua.& argu. ſ. de ma. & obe.dilecta,vbi de hoc. Sed epſ illas abſoluit auctoritate Papæ ſibi per hāc decre. indulta, tamquam delegatus 1. ad hoc : & ſic abſoluat omnes tam exemptas quàm non exemptas.& eſt ſim.ſ. de hære. ad abolendam.in fi. ſ.de of. ord.irrefragabili.§.cetera.& eo iure quo abſoluit alias mulieres. ſ. eod.mulieres..Sed quid ſi monaſteria eſſent in diuerſis epatib⁹,& vna monacha percutiat monachum vel monachā, vel quærſum vel clericū alterius epatus:Cōueniat vterque epſ,vel alter deleget alteri vicem ſuam.ſ.c. ¿xi. Ber.
I vere.]Si locāti operam perſonalem ſoluiſti pretium , vel eius Partem, & poſtea fuit excōicatus, vel etiam prius,ſed ignorabas : ſi ad ſatisfaciendū non poteſt induci,in opera ſic locata ſibi poteris cōicare. hoc dicit,Et primo ponit permiſsionem , quam ſecundo probat tribus rationibus.Prima:ibi,*Cum enim.*Secūda:ibi, *Eſt autem.*Tertia:ibi, *Præterea.*Abbas.
CASVS.Quidam Cruce ſignati conuenerant,cū Venetis, vt ipſi Veneti ducerent eos nauigio ſuo vſque in terram Sarracenorū pro certa mercede:maiore parte nauli recepta, Veneti fuerūt excōicati:iſti Crucefignati dubitabant,vtrum deberēt trāſire in nauibus illorum,cū illi eſſent excōicati,quæſitū fuit à Papa quid facere deberent,cum illi Veneti nollent eis reſtituere mercedē receptam:Rñdet Papa Cruce ſignatis,q̄ ſi Veneti noluerint abſolui, nec ſatisfacere ſibi de mercede,permittit illis,vt cum ipſis trāſeat vſque in terrā Sarracenorum,ſecundū q̄ cum ipſis conuenerunt, vel etiā conuenerint,cōmunicantes illis cū dolore cordis , & ſub ſpe veniæ:quia cū maiorem partem mercedis receperint,nec eam velint reſtituere,nec poſsint ad hoc cōpelli,ne lucrum de ſua malitia reportarēt,& iſti dānū,& ab excōicatis poſsit peti ſ& recipi quod debetur,& in iure cauetur,q̄ ſi quis tranſierit per terrā hęreticorū aut excōicatorū,neceſſaria emere poteris ab eiſdē : præterea ſi paterfamilias domus excōicatus ſit,eius familia excuſatur à participatione ipſius,& dux Venetorum tamquam dñs nauium ſit excōicatus,ipſius excōicatio iſtos non cōtinget tāquā familiā ipſius dñi,dum in nauibus eius fuerint:& excuſabiles erunt apud Deum, ſi in illis communicauerint ipſis,in quibus eorum cōmunionem non poterunt euitare.Not.q̄ ab excōicatis poteſt exigi &

† Cap.6.eo. tit.in 3. cōpilatione.

1 Poſuit gloſſator antiquam gloſſam, nō aduertens, quòd littera erat ſublata propter quam ponebatur nam in antiqua compilatione dicebatur ita: Reſpondemus, vt auctoritate noſtra, per epiſcopi.&c. quæ cum ſint ablata dicendum quod hoc facit epiſcopus ſui iure vt recte ad monet hic. Ioan.And.

† Cap. 7. eo. tit. in 3. compilatio. vix poteris hanc decretalem intelligere , niſi integram videas.

† Naulum eſt pretium quod ſoluitur nauis pro vectura.

† Argu. ad hoc in l. ſanctimus.C.de Pœ. in l. ſi quis. §. legis. C. de in off.teſte.

exoluendum ipſi vobis maneāt obligati, & ab excōmunicatis exigi d poſſit & recipi,quod debetur. ¶Eſt autem cautum in iure,quòd ſi quiſquam per terram hæreticorū, aut quorumlibet excommunicatorum trāſierit , neceſſaria e emere ac recipere poterit ab eiſdē. Præterea ſi pater familias domus excommunicationis ſententia fuerit innodatus, à participatione illius familia excuſatur. ¶Licet ergo dux Venetorum dominus nauium tamqūā paterfamilias domus in excommunicatione perſiſtat: vos tamen tamquam ipſius familiam dum in nauibus eius fueritis,ip ſius excōicatio nō continget:& excuſabiles eritis apud Deū,ſi in excōicatorum f nauibus exiſtētes,cū dolore cordis.ſub ſpe pœnitētiæ cōmunicaueritis ipſis,in quibus eorū communionem non potueritis † euitare g.

¶Idem Londoñ.epiſcopo.

¶Prælatus poteſt,& debet clericum ſubiectum incorrigibilem incarcerare : & laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere poſſunt clericos: & ad iudicium ducere.

CAP. XXXV.

VT † famæ tuæ : & infra. ¶Sane conſuluiſti nos,vtrum clerici grauiter excedentes,qui tute nō poſſunt monaſteriis ad agendam pœnitentiā deputari,quoniā cum non pœniteant de commiſſis opportunitate incidit in excōicationē,non ſtatim teneor ipſum deferere,nec ipſe tenetur ſtatim diuidere ſocietatem:hoc intellige ſi ſine magno damno hoc fieri non poſsit arg.11.q.3.anteceſſor.23.q.4.c.1. 41. dist. quiſquis.12.dist.illa.& 8.dist.qui contra mores.Ar.contra.ſ.de mario.& obe.illud.& 34.q.1.omnes qui.
g ¶ *Non potueritis euitare.* ſupple modo:qa illud dicimur poſſe, quod ſine incommodo poſſumus.ff.de verb.ſig.nepos.in fi. ff. de condi.inſti.filius qui in ſi.22.q.1.faciat homo.Ber.
VT *famæ.*]Ponit duo dicta quæ patent,ſ.m:ibi,*Laici.* Abbas.
CASVS.Clerici aliqñ grauiter excedunt:nec poſſunt ad agēdam pœnitentiam in monaſteriis deputari, ſed oportunitate capta inde aufugiunt,& prioribus ſceleribus ſe immiſcent : vnde quæſiuit Londoneñ.epſ,vtrū poſsint ab epo vel ab aliis prælatis arctæ cuſtodiæ mancipari?Rñdet Papa, q̄ cū Prælati exceſſus teneantur corrigere clericorum,& publicæ vtilitatis intereſſit,ne crimina remaneant impunita,& illi clerici fiāt deteriores,debēt illos ſub arcta cuſtodia detinere,poſtquam fuerint de crimine cōdemnati.Secundo quæritur,vtrum laici incidāt in excōicationem,ſi clericos in magnis ſceleribus comprehendant,cum eos ad iudices trahere nō poſsint,niſi manus in eos iniecerint violētas?Rñdet Papa,q̄ laici citra excōicationē poſſunt capere clericos,& ad iudicium trahere,ſi oporteat etiam violenter dum tñ id de mandato ſuorum faciant Prælatorum:cum hoc nō ipſi, ſed illi quorum auctoritate hoc faciunt,facere videātur, & non amplius laicorum violentia ſe extēdat,quàm exigat defenſio clericorum.

Not. q̄

† Cap.8.eo. tit.in 3.cōpil. Vide bernardinum in pra. cr m. cano. c. 129. & cap. 131.

1 Non ſolum in domo, ſed etiā ſe tenetur ſtatim diuidere ſocietatem: dūmodo nō ſimul eū illo iaceā vel comedā,ſecundum ſn. & Ho.ſup a eod. nuper. nec ſecūdū eos dicitur eōio vbi in domo aliqua eſt excommunicatus pro ſuis factis & ego pro meis. Ioan. Andr.

† poteritis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Not.q̃ Prælati excessus subditorũ corrigere debent. Itẽ ad publicam vtilitatem pertinet ne crimina remaneant impunita. Itẽ clerici de criminibus condemnati qui nolunt corrigi,possunt incarcerari.Itẽ laici de mandato Prælatorũ possunt capere clericos, & ad iudicium trahere illos cum moderamine inculpatæ tutelæ. Itẽ is facere intelligitur cuius auctoritate fit.

a ¶ *Carcerem.*]id est,ipsum claustrum, quod eis est carcer.

b ¶ *Mãcipari.*]sine pœna excõmunicationis.

c ¶ *Corrigere.*] 5.de of. ord.c.1.& 5. de ac. qualiter & q̃n 2.ne sanguis eorum de suis manib⁹ requiraf.5.de off.or. irrefragabili. vbi de hoc. & 5.de sta. mo. ea quæ. & c. cum ad monasterium.ad fi.

d ¶ *Impunita.*] Ad publicam vtilitatẽ respicit,vt crimina puniant: vt ff.ad l. Aquil. ita vulneratus.1.rn.in fi.& ff.de fol.Stichum.§. tametsi, & ff.de iudi.si longius.

e ¶ *Incorrigibiles.*] Hi deponi possunt,& tradi curiæ seculari. 5. de iud.cũ non ab homine. 17.dist.nec licuit.sed nõ ad sanguinis effusionẽ. & sic intelligitur 5. de fuga , nor. & Barr. in l. si iudi.at si clerici.

f ¶ *Trahere possunt.*]Sic C. de his qui ad eccle. confu.l.3.vbi seru⁹ absque sacrilegio ab ecclesia extrahitur.

¶ *Glo.seq.arg.contra:signat contrarium,& soluit.*

g ¶ *Violenter.*] Arg.cõtra 5.eo.vniuersitatis.Hoc intelligendũ est de incorrigibili, illud de eo qui corrigitur & verberatur à laico de mandato abbatis:quod non licet,vt ibi dr,& ita non se tãgũt.

¶ *Glo.seq.obucit,& soluit.*

h ¶ *De mandato.*]& nonne sufficit generale mandatũ, qđ cõtinet. 23.q.5.c.principes seculi?Sol.speciale mandatũ hic expectandũ est: Quandiu enim non est notũ ipsos esse incorrigibiles, & traditos curiæ seculari , non licet sine mãdato Prælatorũ, qa adhuc sub regula clericali tenentur etiã depositi.81.dist.dictũ vel nisi se immisceant enormitatibus.5.eo.cũ non ab homine,& c.ppendimus.

i ¶ *Quorum auctoritate.*]Qui enim per alĩ facit, per se ipsum facere intelligitur.5.eo.mulieres.ff.de admi.tut.ita tñ.§.gefsisse.B.

k ¶ *Non amplius.*] quia cum moderamine inculpatæ tutelæ:aliàs si excederent modum,tenerentur.arg.5.de restit.spo.olim.in fi. vbi de hoc.Sim.ff.ad leg.Aqui.si ex plagis.§. tabernarius. & ita patet, q̃ clericus depositus adhuc gaudet priuilegio clericali.

CONtingit.]Cõis diuisio: Secunda ibi,*Nos autem.*Abb.Sic.

CASVS.Consuetudo est in archiepatu Bracharen.q̃ si quis laicus aliquem offendat,corpus suũ supponit sponte xxx.seu pluribus aut paucioribus fustiũ percussionibus:clerici eandem consuetudinem obseruabant,si clericus aliũ clericum offendebat, aut etiam laicum,in satisfactione iniuriæ:quæ fuit Bracharen. archiepiscopus,vtrum huiusmodi percussores clericorum incidãt in excõicationem? Rndet Papa,q̃ huiusmodi manus iniectio,& si non violenta,iniuriosa tñ vr,cum ille canon tam in fauoré clericí ordinati,quàm in fauoré ordinis clericalis fuerit promulgatus: & ideo mandat Papa,vt illud decætero prohibeat attentari:vnde sequitur,q̃ tales sunt excõicati:Si q̃s clericus post huiusmodi ꝓhibitionem sponte se subiecerit,excõicatur,ita tũ q̃ clericus satisfaciat iniuriã passo,sine iniuria ordinis clericalis.No.q̃ in iniectione manuum non solum violentia attenditur,sed etiã temeritas & iniuria.Item iuri publico nemo potest renuntiare, quale est illud q̃ clericus sponte se subiiciat percussionibus,cũ id respiciat iniuriam totius ordinis clericalis.Item volenti & scienti ac patiẽti fit iniuria,si in eo lædatur ius alterius.

¶ *Glo.seq.alleg.duas concor.obiicit,& soluit.Secundo quærit,& alleg. pro & contra:Tertio quærit, & soluit.*

1 ¶ *Iniuriosa.*]Qñq; fit iniuria siue violentia,& tunc incidit i canonẽ.5.eo.nuper.1.rñ.& c.vniuersitatis. Sed quare hic dr iniuriosa, cum volenti nõ fiat iniuria.23.q.5.noluit. & ff.de iniur.l.1.§.vlq; adeo.C.de transact. cum donationis. ff.de regu. iur.nemo vr?Sed dic,q̃ iniuria illa dr fieri ecclesiæ , quia ea quæ in nos delinquunt possumus remittere,sed non quantũ ad ecclesiã. 23. q.4.si is qui.& 5.eod.cũ desideres.& sic filiꝰ potest remittere iniuriam quantum ad se,sed non quantũ ad patrem.ff.de iniu.l.1.§.vlq; adeo. & quantum tãgit cõmodum nostrũ,& nõ quãtum tangit cõmodum aliorum.ff. de pact. iuresponsum fuit remittere iniuriã factã ecclesiæ sine capitulo? Vr q̃ sic: qa actio iniuriarũ nõ est in bonis nostris ante litẽ ꝓtestatam.ff.de iniur.in iuriarũ. ergo solus eps põt eã remittere argu. 5.de his quæ fi. à præla. sine cõsen.c.cum Apostolica. cum enim eps sit pater. 95. distin. esto subiectus.& pater possit remittere iniuriã factam filio. ff. de iniu.l. sed si vnius.§.filiofamilias: ergo solus hoc facere põt. Sed nõ vr, cũ eps sit ꝓcurator. & nõ dñs.12.q.1.c.vlti.& 5.de do.fraternitatem.quia conditionem ecclesiæ facere deteriorem non potest:vt ibi dr 3. Sed quare excusatur qui ioco percutit clericum,licet inuitum.5.eod.c.1. & non iste qui percutit volentem?Ratio est:quia iste temeritas manus iniicit. 5. eo.vniuersitatis.sed ille non:& causa vlciscendi iniuriam suã hoc facere vr.Item quia huius manus sæuit,licet non iniuriando. arg. 14.q.6.si res.sed non illius qui ioco.Io.

¶ *Gl.seq.primo tractat de psalmista,de bigamo,de coniugate, & de deposito:Secundo quærit de excommunicato.arg.negatiue,ponit opi.*

m ¶ *Ordinati.*]in quouis ordine.21.dist. cleros. dũmodo nõ ptrahat secũdas nuptias.83.dist.q̃q;s.etiã si fit clericus cõiugatus. arg. 5.de vita & hone.cle.clericus.& hoc intellige si vult deferre coronã,& gaudere priuilegio clericali:aliàs si non vult habere priuilegiũ clericale,põt deponere.5.de cleri. coniuga. Ioannes. vbi de hoc 4. Itẽ & clericus depositus habet hoc priuilegiũ,quãdiu vult viuere sub regula clericali.81.dist.dictũ.& c.proxi.ff.de decu. l. fin. Itẽ nisi immiscuerit se enormitatibus.5.eod. cũ non ab homine.& c.perpendimus.vel vsq; ad trinam admonitionẽ contẽpto habitu clericali.5.eo.in audiẽtia.& 5.eo.cõtingit.Itẽ q.d de excõicato deposito si verberet:an incidit in canonẽ?Vr q̃ non: qa nihil ad nos de his q̃ foris sunt.2.q.1. multi , qui iã est membrũ diaboli,& extra ecclesiam electus. 11.q.3.ois Christianus.& c.feq. 5 & quia nõ posset aliũ excõicare.24.q.1.audiuimus.eadẽ ratione nõ erit excõicatus,q̃ clericatũ excõicatũ etiã depositũ verberet:quod quidã occidit.Vin.distinxit,an excõicatio pcedat depositionẽ, & tũc adhuc retinet priuilegiũ clericale:si vero sequitur. & incorrigibilis fuerit eo tradito curiæ seculari,amittit priuilegiũ. 5. de iud.cum non ab homine.qui aũt aliũ clericum excõicatum verberat, vi ꝑm hoc excõicatus multo fortius,quàm qui verberat excõicatum clericũ ante depositionem,secundum quod distinguit.Vincen.

n ¶ *Fauorem ordinis.*]cui renunciare non potest. 5.de for.comp.si diligenti.& c.significasti.Ber.

¶ *Glo.seq.obucit,& soluit.*

o ¶ *Prohibeas attentari.*] Non videtur respõderi ad quæstionem quæ fuit,an huiusmodi percussores incidant in canonem. Sed hic q̃ bene sunt excõicati : quia iniuriosas & temerarias manus iniiciunt,& satis innuitur,dum dicit:tam in fauorem clerici, quã ordinis,&c.ex eo qđ dicit,prouiso vt clericus sine iniuria clericali &c.clericus qui ad hoc consentit,excommunicetur,vt j.sequitur.

Elatum.]Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Quocirca.*Abb.Siculus.

CASVS. Serui ꝓ iniectionẽ manuũ in clericos in excõicationem incidũt: dñi sui allegant ꝙ nolũt carere seruis suis: & ita nõ curant venire ad sedẽ Apostolicam absoluendi,eludentes canonicã disciplinam: significatũ est hoc Dño Papæ: vnđ mãdat archiepo Lugdun.quatenus compellat eos venire ad Apolicã sedem absoluẽdos, cum potius Deo quàm homini sit deferendũ, nisi serui illi hoc faciãt in fraudẽ: vt se subtrahant obsequio dñorũ, aut ipsi dñi ꝓ eorum absentiam grauiter læderent sine culpa dñorum, & tũc in vtroque casu ab ipso archiepiscopo ex indulgentia Papæ poterunt absolui, & in recompensationẽ laboris alia eis satisfactio iniungatur : dummodo non sit enormis excessus,vt ꝓp scandalum tollendũ ad seruũ seruorum Dei venire debeant absoluẽdi.No. ꝙ plus est Deo quàm homini deferendum.Item serui à sede Apostol.pro iniectione manuum in clericos sunt absoluẽdi: nisi in duobus casibus hic positis, s.si faciant hoc in fraudem,vt subtrahant dominis seruitiũ debitum vel si dñi graue damnũ incurrerent de eorum absentia. Item pro vna satisfactione alia iniungitur.

a ¶ *Plus Deo quàm homini.*] 11.q.3.q.5 metu. & c. Iulianus. & 5. de voto , ex multa. ver. in tanta.& c.22.q.5.c. 2. & 3.aggrauatur enim culpa ex persona iniuriati.5.eo.cum illorum. vbi de hoc.

b ¶ *Sine culpa.*] Tunc enim possunt absolui per epm,vt hic dicit:& 5.eo.mulieres. & j. eo. quamuis.quæ intelligi debent secundum hanc distinctionẽ: vnde fine culpa priuari non debent.5.de eo qui cogno.consangui.vxo. suæ,discretionẽ.& c.vlt.& 5.vt lit.non contest.quoniam frequenter.§.2.& 5.de consti.cognoscentes:aliàs si essent dñi in culpa , tã ipsi quàm serui sunt excõicati puta si mandassent, quia qui ꝑ aliũ facit,per seipsum facere videtur.5.eo.mulieres.& c.vt famæ 1.

c ¶ *In vtrolibet casu.*]5.cum serui hoc faciunt fraudulenter,vel cũ dñs nullam culpam commisit.ergo vr idem dicendum in viro,si in fraudem vxoris suæ faciat.& in liberto qui operas præstare tenef. arg.29.q.2. perlatum.Sed hoc non credo,cum non inueniam: quia hoc edictum,vt omnes ad curiam mittantur , qui expresse nõ excipiuntur,prohibitorium est.arg.5.eo.cum illorum,in prin.

d ¶ *Recõpẽsationẽ.*]sic 5.de vo.qđ sup his. & ca. magnæ. ad finem.

e ¶ *Enormis.*]5.eo.cum illorum.vbi de hoc.

Acris.]CASVS.Aliqui sunt excõicati cum omnibus fautoribus & participibus suis:aliquis sponte cõicauit talibus,tãdem ad cor rediens,de mãdato ecclesiæ illos excõicatos,quos fouerat,expugnauit:quæritur an iste debeat haberi absolut⁹?Rndet Papa,q̃ nõ est habendus absolutus,nisi gratiam absolutionis perceperit:& si occumbat in huiusmodi bello,non sunt oblationes recipiendæ pro illo, nec orationes Dño porrigendæ , nisi cum de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit, & fuerit absolutus scãm tenorem cõstitutionis. Innocentij.Not.q̃ licet q̃s excõicatus iuret stare mandatis ecclesiæ, vel expugnet excõicatos, nõ habetur pro absoluto, nisi beneficium absolutionis fuerit ꝓsecutum.

† Cap. 11. eo. tit. in 3. compilat.

† Episcopo legitur in recentioribus,in antiquis rectius est archiepiscopo. vide Valæum in annalibus Hispaniæ c.10.

† Cap. 10. eo. tit. in 3. compilatio. Et de materia textus & glossæ vide prælatis hic Henricum Boich. adde Syluestrum verbo. excommunicatio. 6.circa.finẽ.

† expugnaret.

f ¶ *Voluntarius.*] Secus si absolute fuerit attractus.5.de his quæ vi metusue causa, facris. & 50.dist.presbyteros. & 5.de bapt. maiores. ad fin .versi. ille vero qui nunquam.

† Hæc duo verba:absolutiones vel desunt in omnibus Vaticanis & plerisque aliis.

g ¶ *Porrig.ndæ.*] 24.q. 2.c.2.& 3.

h ¶ *Constitutionis.*] 5. eod.à nobis.cum fuerit absolutus , tunc orabit ecclesia pro eo,& recipiet oblatiõem pro eo, sicut ꝙ aliis defunctis.

† Aliàs ita: Asasinati. episcopo.

Sicut.]Excõicato,qui dicit se absolutũ,nõ creditur nisi ꝙbet. hoc dicit.In prima ponitur decisa cõsultatio:In secũda responsio:ibi, *Fraternitati.* Abbas Sicul. CASVS.Aliqui excommunicatur aliqñ ad epi scopo suo:Illi accedũt ad curiam Dñi Papæ, & redeuntes dicunt se absolutos,non ostendunt litteras suæ absolutionis:quæritur si sufficit episcopus Assutinen.vtrũ debeat illos habere pro absolutis ?Rndet Papa, q̃ nisi sup absolutiõe sua litteras Apostolicas,vel illius cui vices suas in hac parte cõmittit, reportauerit,aut alio modo legitime constiterit de absolutiõe ipsorum ipsos pro excommunicatis sicut prius faciat euitari.Not. q̃ non est credendum alicui , qui dicit se absolutum, nisi sen. excom. de hoc fidem faciat:

† Cap. 14. eo. tit. in 3. compilatio. prater Henricũ Boich & alios hic. vide cap. is cui. 5. fi. de sent. excom. lib. 6. adde ¶ *Gl.seq.obicit.et soluit.* Couarruuiãs in c. almater de sẽ. ex:om.li. 6. par.1.§. 2.

¶ *Litteras nostras.*]Sed videtur,q̃ eis credendum sit,quia de nemine præsumendum est q̃ sit immemor suæ salutis. 1. q. vlti. sanc imus, & arg.contra de consecra.dist.4.cum itaque.& cap.si nulla extant.sed non est verum 2.5.de offi.or.ex parte.& 8. q.5. c.vnico.& C.de manda.prin.l.vnica.

¶ *Glo.seq.reci.per q.an vnius testis indicia,vel honestas personæ sufficiat,& tenet quòd non:allegat contrarium,& soluit.*

k ¶ *Alio modo.*]Non tamẽ vno teste,quia fieret actori præiudicũ: locũ habent nec etiam sufficiunt talia indicia.quæ sufficiunt 5.de cle. peregri. c.inter.& c.tuæ.nec sufficit hic honestas personæ, vt ei credi debeat.arg.50.dist.si quis præpostera.& dist.8.fi solus. Ar. contra 97. dist.nobilissimus.Sed illud cum nulli fit præiudicium.Ioan.

1 In foro cõtentioso: & contraria

Per tuas.]Diuiditur:Nã in prima parte ponitur falsa opinio:In secunda allegatio pro archiepiscopo:In tertia allegatur cõtra ipsum:In quarta soluit distinguendo.Secunda:ibi, *Verum.* Tertia: Ioan. Andr. ibi,

¶ Idem Lugdun.archiepiscopo.

¶ *Seruus excommunicatus pro iniectione manuum in clericum tenetur pro absolutione ire ad sedem Apostolicam : sed si ex hoc dominus , qui non fuit in culpa , graue damnum patiatur,vel seruus hoc faciat in eius fraudem , absolui potest ab episcopo , si læsio non fuit enormis.*

CAP. XXXVII.

RElatum † est nobis,q̃ cum liqui serui propter iniectionem manuum in clericum violentã , in canonem incidunt sententiæ promulgatæ:allegantibus dominis eorundẽ, q̃ carere mancipiis suis nolunt, venire ad sedem Apostolicam absoluendi non curant: per occasionem huiusmodi eludẽtes ecclesiasticam disciplinã. ¶Quocirca mandamus, quatenus eos venire compellas ad sedem Apostolicam absoluẽdos: cũ plus sit Deo,quàm homini deferẽdum:nisi fecerint hoc in fraudẽ vt subtrahant se obsequio dominorum:aut ipsi domini propter hoc sine culpa sua graue damnum incurrant: tũc enim † in vtrolibet casu poteris eos ex indulgentia nostræ prouisionis absoluere,cum nimis sint ab Apostolica sede remoti:sed in recompensationem laboris,quẽ in itinere sustinerent,alia eis satisfactio iniungatur: dummodo non sit tam grauis & enormis excessus , vt propter vitandum scandalum,& tollendum exemplum huiusmodi serui ad seruũ seruorum Dei venire debeant absoluendi.

¶ Idem Strigonen.†archiepiscopo.

¶ *Excommunicatus propter participationem cum excommunicato , licet eum postea impugnet,ex hoc solo pro absoluto nõ est habendus.*

CAP. XXXVIII.

SAcris†est canonibus ĩstitutum:& infra. ¶ Licet is , qui voluntarius f excommunicatis illis communicauerat,qui cum omnibus fautoribus & participibus suis excommunicationis sententia sunt astricti, ad cor rediens de mandato ecclesiæ excommunicatos, quos prius fouerat,expugnauerit† : nõ tamẽ priusquam absolutionis gratiã perceperit habẽdus est absolutus:nec si occũbat in huiusmodi bello , sunt [absolutiones † vel] oblationes recipiẽdæ pro eo,vel orationes Domino porrigendæ g, nisi cum de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit:& iuxta cuiusdam constitutionis h nostræ tenorem,defuncto etiam absolutionis beneficiũ impendatur.

¶Idem Assuntinen. † episcopo.

¶ *Semel excommunicatus debet vitari sem per vt excommunicatus:nisi legitime probet se fuisse absolutum*

CAP. XXXIX.

SIcut † nobis:& infra. ¶Fraternitati tuæ respondemus quòd nisi excommunicati à te, super absolutione sua litteras nostras i, vel illius cui vices nostras in hac parte commisimus, reportauerint, aut alio k modo legitime de illorum absolutione tibi constiterit: tu ipsos pro excommunicatis vt prius habeas,& facias euitari.

¶Idem Senonen.archiepiscopo.

¶ *Si excommunicatus ab episcopo ad metropolitanum appellat,ab eo absolui potest metropolitanus tamen volens suo suffraganeo deferre,potest illum sibi remittere, absoluendum:& tenetur etiam remittere quando propter manifestum excessum fuit excommunicatus:& ante absolutionẽ non auditur volens probare se iniuste excommunicatum:secus si probare vult sententiam esse nullam.*

CAP. XL.

PEr † tuas litteras : & infra.

† Dictio,enim , nõ est in vetustioribus codicibus.

† In vaticanis vno aut altero excepto ita: Idẽ Nidrosien. archiepo.

† Cap. 12. eo. tit. in 3. compilat. pars supradesepult. c. faceris. & de hit quæ vi metuue cau.fiunt. c. 1 Adde l. ita tamen. §.gessisse.ff. de admi. & peri. cũ vulgatibus.

1 Agit filius lõge abiens fine patris assensu : nedum expectat pater, remanent maleficium impunitum. Ioan. And.

† Quid de capiente clericum suum debitorem suspectũ de fuga , nor. & sic intelligitur 5. de furtis.

2 Et sic est intelligendum quod not. Ioan. in præallegatis principes. secundum Host.qui ét hic dicit, q̃ casus ibi notati potius sunt casus , quibus inuobat ecclesia bracchiũ secuiare , quam quibus iudex secularis potestatem habeat in clericum. Ioan. And.

3 Idem no. 23. q. 4. si is qui. hoc tenet hic In. & Host. hic. & 5.eod. cũ desideres. in fi. Ioan. And.

4 Quod dic vt j. de cleric. coniu. cap. vno. lib. 6. Ioan. And.

5 De hoc supra,de of. sedem.& de præscrib. c. veniens. vide omnino Innocentium in c. si vero. supra eod. & Ioã. And. hic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi,*In Sardicensi*:Quarta:ibi,*Nos igitur*.Abb.Sicul.

CASVS.Eps Altisiodoren.excõicauit archipresbyterum suum: archipresbyter ad Senonen.archiepm accedens obtulit cautionẽ stãdi iuri,petens absolui:archieps volens eũ deferre,ipsum monuit vt eum absolueret:& quia eum absoluere noluit,archieps eũ absoluit, quem eps nõ habeat absolutum, dicens, q̃ eius absolutio ad archiepm non pertinebat:vñ archieps q̃siuit à Papa quid in similibus sit tenendum super hoc?Rñdet Papa, q̃ quidam dicebant, q̃ cum quæstio nõ deferr ad archiepm, p appellationem, de illa quæstione se intromittere non potest,& excõicatus vocem non habet appellandi, vt pote ab ecclesia separatus:& siue appellauerit siue nõ metropolitanus eũ nõ debet nec potest absoluere: præmissa opinione reiecta, primo ostẽdit Papa per quandam decretalem Alexandri, q̃ archieps eum absoluere posit: dicit enim Alexander,q̃ si ante appellationem episcopus aliquem excõicauerit, metropolitanus ante litis ingressum iuramẽto recepto, q̃ stabit mãdatis ecclesiæ,debet ipsum absoluere,nisi eps duxerit deferendũ: & ipsum ad eum remittere absoluendum:& subsequitur ibidẽ, q̃ nec excõicati sunt audiendi,nisi prius fuerint absoluti, nec sunt ad illos,à quibus appellauerant,remittendi: Secundo in cõtrariũ q̃ eps allegat Papa cõciliũ Sardicen.in quo dr, q̃ ille qui ab eps est excõicatus,vicinos eps interpellet,& causa eius audiatur, & eps qui iuste vel iniuste excõicauit,patienter accipiat,vt negotiũ discutiatur,quousq; ipsius sententia approbetur vel emẽdetur:& ante finem causæ nullus eũ cõioni restituat: Papa vero his præmissis dicit distinguẽdum,vtrũ quis proponat se post appellationẽ legitimã excõicatũ fuisse, vel intolerabilem errorẽ in sententia fuisse expressum:in quibus casibus ad probationẽ eorum debet admitti,etiam si absolutionẽ non petat:sed in aliis debet euitari:quamuis tales Apostolica sedes absoluere consueuit ad cautelã:sed in aliis non debet audiri,nisi fuerit absolutus,ne sententiã cõtemnere videatur,& per hoc amplius ligatur:& in casibus istis intelligitur cõciliũ Sardicen.q̃ si absolutionis beneficiũ postulauerit,metropolitanus debet illũ absoluere, nisi suo duxerit suffraganeo deferẽdũ:& si suffraganeus ipsum ñ absoluerit, metropolitanus cautione recepta,q̃ suo debeat parere mãdato,ipsum absoluat,& causam audiat:& sic archieps rectè processit.Sed si forte eps subditum suũ propter manifestũ excessum excõicasset, metropolitanus non debet ipsum absoluere, nisi eps requisitus malitiose ipsum absoluere noluisset.Not.hic duos casus, in quib⁹ nõ tenet excõicatio cũ de his constiterit, & ideo pp dubiũ interim auditur ad probationem eorum,s. q̃ appellauerit ante excõicationem,vel error intolerabilis in snĩa sit expressus,alias non est quis audiendus ante absolutionẽ.Ité in dubio absoluitur quis ad cautelã. Item ligatur quis ex contemptu,licet nõ sit excõicatus.Item negligentia suffraganei per metropolitanum suppleri debet.

a ¶ *Videtur aliquibus.*]& male, quia & si non appellatur ad metropolitanum, tamen potest excõicatum absoluere, si eps ipsum absoluere nolit.s.de offi.ord.ad reprimendam.Ber.

b ¶ *Appellandi.*]vt per hoc ab excõicationis sententia releuetur,vt s.de app.pastoralis.nec interdictũ:vt s.eo.tit.ad hæc qñ 1. sed vt causam trãsferãt ad superiorẽ,bene tenet appellatio.3.q.9.reuera.

c ¶ *Cuiusdam epistolæ.*]quã habuisti olim in antiqua cõpilatione.

¶Videtur aliquibus[a], quòd cũ ad Metropolitanũ per appellationem quæstio nõ deferatur,ex cõmunicatus autẽ vocẽ nõ habeat appellãdi[b], vt pote ab ecclesia separatus, siue appellauerit siue non, Metropolitanus ei nõ debet absolutiõis beneficiũ exhibere.Verũ ex verbis cuiusdã epistolæ[c],quã scholastici ab Alexandro Papa emanasse pronunt, habetur, quòd si ante appellationẽ,in aliquẽ excõicationis sententia fuerit promulgata,Metropolitanus ante litis ingressum ab eo iuramento recepto secundum eccleſiæ cõsuetudinẽ,debet ipsum absoluere, nisi voluerit epo diœcesano deferre,ipsumque ad eũ remittere absoluendum:vbi etiã consequenter infertur, quòd nec excommunicati sunt audiendi[d], priusquã fuerint absoluti: nec sunt ad illos, à quibus appellauerãt,remittendi[e]. ¶In Sardicen.† autẽ cõcilio[f] reperitur: vt is,qui ab epo est abiectus, finitimos epos interpellet, & causa eius audiatur, & diligẽtius pertractetur:eps autẽ,qui iuste vel iniuste abiecit eundẽ,patienter accipiat,vt discutiatur negotiũ, quatenus vel ꝓbetur eius a pluribus sẽtẽtia,vel etiã emẽdetur: prius tñ q̃ omnia diligẽter examinata fuerint,null⁹ ante[g] causæ cognitionem communioni eum sociare præsumat,qui fuerat cõmunione priuatus. ¶Nos igitur credimus distinguẽdũ[h], vtrum quis proponat se post appellationem legitimã interpositam , excommunicatione fuisse notatum,vel in forma excõicationis intolerabilem[i] erroré in sententia fuisse expressum:in quibus casibus ad probationẽ eorum debet admitti,etiam si absolutionẽ non petat:sed in aliis debet euitari:quamuis tales Apostolica sedes absoluere consueuit ad cautelã:sed in aliis non debet audiri,nisi fuerit absolutus,ne sententiã cõtemnere videatur,& per hoc amplius ligatur:& in casibus istis intelligitur cõciliũ Sardicen.q̃ si absolutionis beneficiũ postulauerit,metropolitanus debet illũ absoluere, nisi suo duxerit suffraganeo deferẽdũ:& si suffraganeus ipsum ñ absoluerit, metropolitanus cautione recepta,q̃ suo debeat parere mãdato,ipsum absoluat,& causam audiat:& sic archieps rectè processit.Sed si forte eps subditum suũ propter manifestũ excessum excõicasset, metropolitanus non debet ipsum absoluere, nisi eps requisitus malitiose ipsum absoluere noluisset.Not.hic duos casus, in quib⁹ nõ tenet excõicatio cũ de his constiterit, & ideo pp dubiũ interim auditur ad probationem eorum,s. q̃ appellauerit ante excõicationem,vel error intolerabilis in snĩa sit expressus,alias non est quis audiendus ante absolutionẽ.Ité in dubio absoluitur quis ad cautelã. Item ligatur quis ex contemptu,licet nõ sit excõicatus.Item negligentia suffraganei per metropolitanum suppleri debet.

a ¶ *Videtur aliquibus.*]& male, quia & si non appellatur ad metropolitanum, tamen potest excõicatum absoluere, si eps ipsum absoluere nolit.s.de offi.ord.ad reprimendam.Ber.

b ¶ *Appellandi.*]vt per hoc ab excõicationis sententia releuetur,vt s.de app.pastoralis.nec interdictũ:vt s.eo.tit.ad hæc qñ 1. sed vt causam trãsferãt ad superiorẽ,bene tenet appellatio.3.q.9.reuera.

c ¶ *Cuiusdam epistolæ.*]quã habuisti olim in antiqua cõpilatione.

d ¶ *Sunt audiendi.*]si agant.s.de hære.excommunicamus.§.credẽtes.s.de excep.cum inter.conueniri tamen bene potest.s.eo.si vere.& §.prædi.credentes.

¶ Glo.seq.ponit tres casus,qnibus remittitur appellans.

e ¶ *Remittendi.*]Remittitur qñq; al quis ad eum à quo appellauit, si malitiose appellauit.s.de appel.cum in ecclesia. & c. vt debitus. vel si non fuerit prosecutus appellationem in termino cõstituto; vt eo.tit.personas.Vel si appellans hoc petierit.s.de app. interposita.§.ille.aliàs obtinet q̃ hic dr.& C.de app.eos.& 1.q.6.§.vlt.

¶ Gl.seq.ponit tus antiquum & modernum,& distinguit.

f ¶ *In Sardicen autem concilio.*]n.q.3.si eps forte, quod inducit hic cõtra decre.Alexandri.Vnde not. q̃ secundum antiquos canones quil.bet excõicatus audiebatur, q̃ ante absolutionem volebat probare se iniuste excõicatum.11.q.3. si eps forte. cuius tenor hic ponit. Hodie vero nõ auditur nisi in duob⁹ casib⁹ 2: si dicat sententiam latã post appellationẽ fuisse,vel si dicat intolerabilem errorẽ in ea fuisse expressum 3: vt hic dr.Sic ergo distinguas, si aliquis conqueritur superiori de iniusta excõicatione, aut appellauit ad eum,aut nõ:Si appellauit, primo præstabit cautionẽ, q̃ stabit mandatis ecclesiæ, tunc est in optione ipsius superioris an velit eum absoluere: an remittere eum absoluendũ ei à quo appellauit, vt hic seq̃tur in decre. alleg.Si vero nõ appellauit,sed per simplicem querelã adiuit ipsum, debet eũ remittere ad inferiorẽ, vt ipsum absoluat:& si iferior ipsum absoluere nolit,archieps ipsum absoluat. s.de offi.ordi.ad reprimendã.si tñ periculum esset in mora pp huiusmodi remissionem,ipsum statim absoluat. j.eo.sacro.arg.ad hoc s.tit.prox.c.vlt.Et si viderit sententiã excõicationis ab epo latam esse iniustam,euidenter poterit archieps declarare subditum irrationabiliter fuisse ligatũ,licet non sit appellatũ ad ipsum.s. de appe.sollicitudinem.simi iter & econuerso,si viderit eã iustã, tenet remittere ipsum absoluendum ad inferiorem,vt hic in fi.Io.

† In concilio Sardicẽ se id habetur,cap. 17. cuius verba hic referuntur vsque ad §. nosigitur.

1 Et in aliis qui nor. j. c. presenti. lib.6.Ioan.

Adde qd ad defensionem necessariam ditur. nor. Bal. in l. de pupillo. §. seruo. ff. de no. operis nant. tangit Bart. in l. non solũ. §. fin. ff. de iniur.

g ¶ *Nullus ante.*]Ergo nec archiepiscopus.argu.s. eo.cum desideres.& c.quod in dubiis.in principio.

h ¶ *Distinguendum.*]ad soluendam contrarietatem concilij & decret.Alexand.

i ¶ *Intolerabilem errorem.*]Error intolerabilis potest dici quodlibet peccatum,vt si excõicet ideo quia nõ furatur:vel quia nõ ducit ei aliquã meretricem , vel quia non est inobediens suo Prælato,vel si præcipiat aliquod impossibile vel turpe,vt dictũ est, talis sententia nulla est nec aliquam obligationẽ inducit de facto vel de iure.fimi.s.de pact.c.vlt.arg.cõtra.s.de qdi.appo.c.vlt.in fi. Vin. hæc intelligit tantũ de errore iuris: vnde in pdictis exẽplis tenet excõicatio 4 , vt si dicat sic,excõico illũ,quia non adulteratur,qa non interfecit illum , tenet excõicatio. Item intolerabilis potest dici error,si expresse pronuntiat ꝓtra ius scriptũ,vt si dicat, pronuntio excõicationem valere,quia est lata post appellationem legitimam:& à tali sententia non est necesse appellare.2.q.6.c. ei q. §.diffinitiua.ff.quæ senten.fine app.rescũ.l.1.§.1.& idem est dicendum vbicunq; ponitur iudiciũ retro nullũ fuisse: nisi velit quis ad cautelam appellare.C.de procu.licet.& s.de procu.in prẽsentia.in fi.& s.de cri.fal.super eo & s.de re iud.c.1.secus est si errorem non exprimit in sententia.& tñ pronunt̃iaret contra ius : tenet quidẽ tunc sententia,nisi fuerit appellatione suspensa s. de re iudi. cum inter vos.& ff.eod. cum prolatis. sed si error est in facto , vt si hoc modo dicatur,excommunico te, quia expoliasti talẽ : licet manifeste sit falsum,tenet sententia:quia talis causa possibilis est , licet sit falsa,nec continet errorem,& snĩa siue iusta siue iniusta timenda est.11.q.3.c.1.& 2.arg. contra q̃ talis error facit eam nullam , sicut error calculi.ff.quæ sen.fine app.resc. l. 1. §.& talis error facit exhæredationem nullã.ff.de lib:& posthu.l.si posthumus.§. vlti. & suas.Iol. seq. sicut nec valet decretum de datione tutoris. vbi error facti est expressus.ff de tut.& cura.l.tutor.& l. Seiæ. sic & obligatio per errorẽ facti nõ tenet.ff.si quis cau.sed & si.§.vlt.& ff.de fideiusso.si quis postquam.Io.Quid ergo dices? Credo q̃ in sententia excommunicationis lata per errorem facti(vt dictũ est)utius sit dicere q̃ teneat.& q̃ absoluatur quo ad ecclesiam,vel saltẽ ad cautelam, quia quo

4 Et hoc secundum Vin. quia talia non sunt expresse cõtra naturã excommunicationis, quæ nõ debet ferri nisi pro cõtumaciat:& dixit q̃ gl. s. Io.Thentenici fuerat, & colorata extendens fimbrias suas.Io

† Neĉ suspenso ab officio vel ingressu ecclesiæ. j.eo. is cui. in fi. d lib. 6. Ioan. And.

quia quo ad Deum non est ligatus,nisi contemneret eam:vt j.sequitur.& 24.q.3.notandum.in fine.s.de testi.veniens.

a ¶ *In quibus casibus.*]duobus s.præmissis,cũ dicitur , sententiam latam post appellationem legitimam,& cum dr,continere intolerabilem errorem,& in casibus istis intelligitur cap. cõcilij Sardicen.cui⁹ tenor hic ponitur.sic s. de offi.dele. cum contingat.in casibus istis primo admittitur probatio , vt appareat an absolui debeat, an denuntiari nõ ligatus,vt ibi in c. cum contingat.

† Aliàs deest verbũ, debet.

† Aliàs. talgm.

b ¶ *In aliis.*]Sic intelligequod dicit, in aliis, s. quia non auditur in aliis negotiis vel factis judicialibus , vt actor tanquã excommunicatus,sed extra iudicium non debet vitari : vt j. eo. tit. solet.nisi in hoc vt probet errorem vel sententiam latam post appellationem legitimam, & in hoc cõcordat concilium Sardicen. & interpretat Papa concilium vsq; ibi, q̃ si absolutionis beneficiũ humiliter postulauerit, & c.abinde vsque ibi , q̃ si forsan.interpretatur decre. Alexandri. Et sic distinctio Innocentij concordat concilium Sardicen. & decretalem Alexandri, quæ videbatur ꝓtraria, sed non est: quia in diuersis casibus loquunt; vt patet per interpretationem Innocentij.

1 Pro intelligentia huius glossæ ꝓter Panormitanũ hic vide Doctores in c. solet.de sent. excom. lib.6.

c ¶ *Ad cautelam.* 1]Sic j.eod.venerabilis. & s. eo.cum desideres.§. secundæ.& s. de app. ad præsentiam.& s.de testib,veniens,non obstãte contradictione excõicatoris vel aduersarij:vt in prædicta decretali,solet.nisi dicere-tur excõmunicatus pro manifesta offensa, in quo casu debet habere terminum octo dierum ad probandum manifestã offensam: vt in decretali prædicta,solet.Ber.

d ¶ *Verum in aliis.*] Dixit Io. in aliis dubiis , s.habendus est pro excõicato.s.eod.cum desideres.§.secundæ.Et tu dic,in aliis, s.excommunicationibus, cum quis dicit se excõmunicatum iniuste, vel quocunque modo apparet ipsum esse excommunicatum maiori excõicatione:quia tunc non debet audiri vt actor,nisi gratiã, & c.vt s.vbi dicit,nec excommunicati sunt audiendi , & c. exceptis duobus prædictis casibus : & hoc dicit littera sequens : nec sententiam contemnere,& c.quia hoc ipso ligaretur ex contemptu:secus in eo qui petitur in seruum , qui pendente:causa auditur contra alios , sed contra illum qui dicit se dominum illius, non.ff.de lib.cau.ordinata.Ber.

e ¶ *Contemnere videatur.*] Nota causam quare hic tenet snĩa,licet iniusta.24.q.3.notandum.in fin.& 6.q.3.c.audi.§.cum ergo. alia etiã recitatur s.de appel.pastoralis.vbi de hac materia in notula,q̃ incipit,hæc ratio.& s.de cleri.excom.mini.si celebrat.in fi.

2 Vt hanc glossã apertius intelligas. lege & decretalem Alexandri, & concilium ipsum Sardicense:vnde & textus & glossa apti ora fient vide etiam antiquam compilationem initio citatam.

f ¶ *Quòd si absolutionis.*]Hic 2 interpretatur decr.Alexandri, quæ intelligitur in eo casu,cum excõicatio præcessit appellationẽ;quã dicit iniustã,cõciliũ in eo casu,qñ excõicatio pcessit.vel qñ intolerabilis error expressus est in sententia:& sic planũ est. Quæ fuit ergo dubitatio illius diuersitatis?Altisiodoren.eps excõicauit archipresbyterũ suum:archipresbyter coram archiepo Senon.obtulit cautionẽ stãdi iuri,humiliter petens absolui:archieps deferẽs epo sæpe monuit ipsum,vt eum absolueret:quod cum facere nollet,archieps ipsum absoluit,quem eps non habebat pro absoluto, dicens q̃ eius absolutio non pertinebat ad archiepm,pro quo videbatur facere decreta.Alexandri,pro episcopo concilium Sardicen. vnde archiepiscopus quæsuit à Papa quid iuris esset, & ipse respondet vt patet ex littera.& hic resume casum.

I aliquando.]Primo ponit dictum:Secundo causam reddit : ibi, *Cum per ignorantiam.*Abb.

rorem fuisse patenter expressum:in quibus a casibus ad probationem eorum , etiam si absolutionem nõ petat, debet admitti:sed donec de ipsis constiterit , in aliis b euitari debet †: quamquam Apostolica sedes etiam tales † consueuerit absoluere ad cautelam c . Verum in aliis d , nisi gratiam absolutionis imploret,non debet audiri: ne sententiam ecclesiasticam contemnere e videatur , & per hoc amplius ex suo contemptu ligetur.Quòd si f absolutionis beneficium humiliter postulauerit, Metropolitanus eum debet absoluere , nisi suo duxerit suffraganeo deferendum : cui tamen si suffraganeus absolutionis beneficium iuxta formã ecclesiæ noluerit exhibere,ipse nihilominus illum absoluat, cautione recepta,quòd suo debeat parere mandato , ac deinde causam audiat , & quod canonicum fuerit (iustitia mediante) decernat. Quòd si forsan episcopus subditum suum, propter manifestum excõmunicassetque excessum , Metropolitanus non debet ipsum absoluere , nisi suffraganeus requisitus malitiose sibi absolutionis beneficium denegaret.

¶Idem.

¶Si Papæ suis litteris excommunicatum salutat:non propter hoc eum absoluit.

CAP. XLI.

SI† aliquando forte cõtingerit,quòd eis,qui auctoritate Apostolica sunt excommunicationi subiecti, nostræ litteræ cũ salutationis g alloquio destinẽtur,non propter hoc excommunicationis credatur sententia relaxata:Cum per ignorãtiam, vel negligentiam , aut occupationem h nimiam, vel etiã per subreptionem i contingat huiusmodi litteras impetrari.

¶Idem C.sancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali Aposto. sedis legato.

¶Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures causas,non est communionẽ restituendus, licet de vna causa velit satisfacere:& si impetratur absolutio tacitis aliis causis,non valet absolutio.

CAP. XLII.

OFficij† :& infra.¶Postremo quæsiuisti,vtrũ is,qui propter plures excessus à pluribus Prælatis ius in ipsum habẽ-

† Cap.2.tit. de reser. in 3.compilati. & de articulo huius decretalis vide quod,san c tum est in Clement. si summus. de sentent. excommu.

† Cap.15.eo. ti.in 3.cõpil. pars huĩ in c.officij. supra de pœn. & remissio.

3 Quod vim coactiuam . similis glos. in c. 1.verbo ab omnibus citatos.

g ¶ *Salutationis.*] Excõicati enim salutandi nõ sunt.11.q.3.excõmunicatos.24.q.1.omnis qui. ne per salutationem vi deatur eis aliquis ꝑsentire.arg.63.dist. cũ Hadrianus. vt facilius resipiscant, cũ videãt se contemni. s.de excep. pia.[lib.6.] quia grauis pœna est inter homines esse, & eorum care re suffragio.C. de apost. hi qui.sed quamuis eos non debeamus salutare, possumus tñ eis loqui de his, quæ pertinent ad eorum saluté: & licet alia verba inciderter proponantur, nõ nocet.j.eo.tñ. & ca. cũ voluntate 1. rñ. & 11. q.3.cum excõicato. Sed pone q̃ Papa ex certa scientia saluet excõicatum, nunquid habebitur pro absoluto ? agu. est q̃ non, quia certa forma traditur, præter quam excõicatus, non vr absolutus.s.eo. cum desideres.ad fi. & c. qđ in dubiis.in prin.& c.sacris.argu.ad hoc C.de libera causa. iubemus.& C.de proba.nõ epistolis.ar.ꝓtra s.de priuil.cum olim essemus & Papa non ſubiacet 3 legibus.C.de leg.digna vox. & ff. eo. it.princeps.Ergo vr q̃ eo ipso sit absolutus,q̃ Papa scienter tali excõicat,& Papa dat auctoritatẽ canonibus,& ab eo vigorẽ sumũt supra de cõ & non econuerso.s.de elect.significasti.Dicunt quidã, q̃ pp hoc hic nõ est absolutus,nisi dicat:absoluo te:sed ꝺ plenitudine potestatis satis vr,q̃ sit absolutus,dũ tñ Papa voluerit ipsum pp hoc absolutum esse,vt hic constat,& est hic arg.q̃ sic,ex eo q̃ dicit, q̃ ignorantiã:ergo à ꝓtrario,aliud si per scientiã,alias non esset maior potestas ipsius,quam aliorum iudicum,quantum ad hoc. Sed nunquid incideret in canonem,si per talem participationẽ nolit ipsum esse absolutum,vt dictum est?Nõ,quia legibus est solutus.

h ¶ *Occupationem.*] Vnde non valent.sic s.de capel.mona.ex parte.& s.de rescri.c.2.& c.fi qñ.arg.idem esset, & si per importunitatẽ petentis:quia dicit Imperator.Sæpe eñ per importunitatem petẽtis nõ cõcedẽda concedimus .C.de peti.bono.subl.l.1.li.10.B.

i ¶ *Per surreptionem.*]Scilicet,hoc tacito q̃ esset excõicatiõis vinculo innodatus,quo dicto litteras nõ dedisset.s.de rescrip.super litteris.vbi de hoc satis dictum est.

Officij.]Excommunicatus à pluribus Prælatis nõ est communioni restituendus,si ab vno tantum absoluitur.hoc dicit.Et secunda pars:ibi, *Super hoc.*Abb.

CASVS.Aliquis habet plures Prælatos ius in ipsum habentes, excõicatur ab illis pp plures excessus:tandẽ de vno excessu satisfacere vult vni Prælatorum:quæritur vtrũ ipsum debeat absoluere pro excessu,de quo satisfacere vult eidẽ,& cũ de alio nõ satisfecerit alij,vtrum absolutus valeat nũtiari?Rñdet Papa,q̃ supprimẽti veritatem absolutio subrepta non prodest:& cum Prælatus intellexerit veritatem,absolutionem exhibere non debet:non vr rñdere ad quæstionem,sed potest dici rñsum esse dum dicit:absolutio subrepta non prodest:quia absolui debet,sed ei nõ ꝓdest quo ad effectum,nisi ab alia fuerit absolutus.No.q̃ absolutio per subreptionem obtenta non valet.

¶Gl.seq.no.excõicatum vterũ.& c.Secũdo quærit. & tripliciter solu.

2 ¶Excom

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Excommunicationis vinculo.*]Sic patet,q excõicatus iterũ potest excõicari,3.q.4.Eugeltrudam. vbi tractatur de hac materia & ℨ.de iudæ.ita quorundam.& ff.de ri.nup.palã.§.vlt.Et sunt duo effectus excõicationis expellendi extra ecclesiam, & electum confirmandi,quantum ad primũ excõicari non potest : quantũ ad ℓm bene,quia triplex funiculus difficile rũpitur. ℨ.de treu.& pa.c. 1. sed qualiter talis absoluetur? Potest dici, q vna absolutione omnes excõicationes tollantur, sicut vna acceptilatione plures obligationes tolluntur.C. de transactioni. transactionem. & ff.de accep.pluribus. vel vnus committat alteri vices suas, & illud competentius fiet: vel quilibet absoluat à sua excõicatione:& vltima confirmabit præcedentes.ff.de ser.rust. prædi. per fundũ. sed qui primo absoluit, nõ denũtiabit ipsum absolutũ, nec est ei cõicandũ donec absolutus fuerit ab alio:quia qui est excõicatus in vna ecclesia, excõicatus est quo ad oẽs:vt 4.q 5.quisquis.

† Aliàs ita pũctis hæc distinguitur: & cum de alio non satisfecerit aliter absolutus,&c.

† Cap. 16. eo. tit. in 3. compilatio. Vide Ioannem Caldelinũ tract. de interdicto, mẽbro 6.q. 4. & latè Couarruuiã in c. alma mater. de sent. excom lib. 6. par. 2. §. 2. & 3.

b ¶ *Subrepta non prodest.*]De hoc etiã dictũ est ℨ.eo. cum pro causa. & dic quòd non prodest quantum ad saluationem.ℨ.tit. ꝓxi. quod quidã: valebit tñ quantum ad mitius supplicium subeundum:vt de pœ.dist. 3. ad fin. & c. si quis autem.& §.seq. in fin.dist.Ber.

c ¶ *Exhibere nõ debet.*] Arg.ℨ.titu. proxi. quod quidam. & de pœ. dist. 3.ad fin.c.si quis autem. & §.seq.Dici potest,nõ dẽt exhibere,cum effectu, vt eum denuntiet absolutum,vt dictũ est, donec ab alio fuerit absolus: vel non debet, nisi caueat q absoluatur ab alia, delata denũtiatione : & interim ei non cõicetur, nisi tunc demũ cum ab alio fuerit absolutus:sed ipsum simpliciter non debet absoluere, vt hic dicit.

R*Esponso.*] Sunt duæ partes principales.

Secunda:ibi, *Præterea.* Et quælibet subdiuiditur in consultationẽ, & responsionem,& partes patent.Abbas Siculus.

CASVS. Littera ista plana est.Licitum est Prælato prædicare interdictis vel excõicatis,de his quæ pertinent ad ipsorũ correctionem, dummodo cõtra formam interdicti nullum eis diuinũ officium celebretur.Secundo quæsiuit episcopus Ferrarien.vtrum tẽpore interdicti,cũ diuina officia sint tũc interdicta præter baptisma paruulorum,& pœnitentias morientium,liceat pueros baptizatos consignare in fronte?Rñdet Papa,q sicut possunt baptizari,sic pñt in frontibus ab epo sacro chrismate deliniri. Not. q excõicatis & interdictis potest pdicari de his,quæ pertinent ad eorum correctionem.Item in generali interdicto semper excipiũtur baptisma paruulorum,& pœnitentia morientium.

d ¶ *Cum videris expedire.*] 11.q.3.antecessor.ℨ.eod.cum voluntate.
¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

e ¶ *Interdicto suppositа.*]Sic ergo ciuitas subiicitur interdicto: & sic puniuntur qnandoque qui non peccauerunt.sic ℨ.de spon. nõ est vobis,& ℨ.de offic.delega,sane 2.Arg. contra. 24. q. 3. si habes.

tibus, excommunicationis[a] est vinculo innodatus, & vni Prælatorũ de vno tantũ satisfacere vult excessus,ab eo sit absoluendus,de quo satisfacere vult eidẽ & † cũ de alio non satisfecerit: alij absolutus valeat nuntiari: & infra. ¶ Super hoc articulo respondemus, q, supprimenti veritatem,absolutio subrecta[b] nõ prodest:& veritatem intelligẽs, absolutionem huiusmodi exhibere[c] non debet.

¶Idem Ferrarien.episcopo.

¶ *Excommunicatis & interdictis prædicari potest licite verbum Dei.hoc primo & tempore generalis interdicti concedi potest baptismus & chrismatio in fronte, & pœnitentia morientium.hoc dicit secundo.*

CAP. XLIII.

REsponso † nostro postulas edoceri,an cum Ferrarien. ciues excommunicationis & interdicti sententiis sint ligati, liceat tibi viros & mulieres semel in hebdomada,vel in mense, apud aliquam ecclesiã conuocare, quibus prædices verbũ Dei, & eosdem ad correctionẽ inducas. Super quo respondemus, quòd sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris, cũ videris[d] expedire: dummodo contra formã interdicti nullum eis diuinum officium celebretur.¶Præterea quæsiuisti, cum Ferrarien. ciuitas sit interdicto[e] suppositа, & ideo sint ibidem (præter baptismа[f] paruulorum, & pœnitentias morientium) vniuersa sacramenta ecclesiastica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frõtibus consignare. Super quo respondemus, quòd sicut baptizari possunt pueri, sic & baptizati ad confirmationem[g] in frontibus à te possunt sacro chrismate deliniri.

¶ Idem.

¶Si coniunx scit pro certo impedimentum matrimonij, non debet reddere debitum, sed potius excommunicationem pati:si autem hoc credat ex causa probabili & discreta.potest reddere debitum, non autem exigere : sed si ex leui & temeraria causa, deposita conscientia potest reddere & exigere.

CAP. XLIIII.

INquisitioni † tuæ respondẽtes, credimus distinguendũ, vtrum alter coniugum pro certo sciat impedimentum coniugij, propter quod sine mortali peccato non valeat carnale cõmercium exercere, quamuis illud apud ecclesiam probare non possit:an non sciat pro certo,sed credat † : In primo casu debet potiùs excommunicationis sententiam humiliter sustinere[h], quam per carnale commercium peccatũ operari mortale. In secundo distinguimus, vtrũ habeat conscientiam huiusmodi ex credulitate leui[i] & temeraria, an probabili & discreta : & quidem ad sui pastoris consilium (conscientia leuis & temerariæ credulitatis explosa[k])licite potest nõ solum reddere[l],sed exigere debitum cõiugale.¶Verum cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili[m] & discreta, quãuis non euidenti & manifesta, debitum quidem reddere potest,sed postulare non debet:ne in alterutro vel contra legem coniugij, vel contra iudicium conscientiæ cõmittat offensam.

sed id de excommunicatione dicitur,non de interdicto ℨ.

f ¶ *Præter baptismа.*]Hæc duo sacramenta semper excipiuntur de interdicto:vt ℨ.de spon.non est vobis.& viaticum etiam decedentibus conceditur:quod per pœnitentiam intelligitur.ℨ. titu.prox. quod in te.sed vnctio denegatur,vt ibi.

g ¶ *Ad confirmationẽ.*] sine qua nõ est plene christianus qui eã contemnit.de conse.dist. 5. omnes.& c.de his.in fi.

I*Nquisitione.*]Diuiditur: Nam primo casum de quo quæritur, distinguit , & primum mẽbrum prosequitur: ibi , *In primo.* Circa secundũ distinguit:ibi,*In secundo.* Tertium membrum prosequitur : ibi, *Verum.*Abbas.

CASVS. Duo sunt ꝓiuges vir & vxor, alter dicit q impedimẽtum est inter eos, ita q non possunt sibi carnaliter commiscere sine peccato: quæritur quid iuris sit? Dñs Papa dicit esse distinguendum, vtrum alter coniugum sciat impedimentum cõiugij pro certo , propter quod nõ potest carnale commerciũ sine mortali peccato exercere, quamuis illud probare non possit,aut nõ sciat pro certo,sed credit:In primo casu debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quã per carnalem copulam vel commercium mortaliter peccare : In secũdo casu distinguitur , vtrũ habeat conscientiã huiusmodi ex credulitate temeraria & leui , an probabili & discreta:Si ex leui & temeraria credulitate huiusmodi cõscientiã habeat, eam omnino dimittat ad ꝓfiliũ sui pastoris,& debitum reddat &exigat: Si cõscientiam habeat huius impedimenti ex causa ꝓbabili & discreta,debitum reddat, sed nõ exigat cõtra huiusmodi conscientiam: ne contra legem coniugij vel cõtra iudiciũ conscientiæ cõmittat offensam.Not. q qs dẽt potius excõicationẽ sustinere,quàm mortaliter peccare.Item nullus contra conscientiã facere debet: & potius debet sequi conscientiam,quàm sententiam ecclesiæ , cum quis certus est in hoc casu.

h ¶ *Humiliter sustinere.*]sic ℨ.de resti.spo.litteras. versus fi.sed potius debet omnia mala pati,q̃ contra cõscientiã peccatũ operari mortale.32.q.5.ita ne.& ℨ.de his quæ vi metusve causa fiunt.sacris.
¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

i ¶ *Leui & temeraria.*]Quam dicit leuem?puta,si audiuit impedimentum à leuibus,& forte à paucis, quibus credere non tenetur, talem credulitatem,vel consimilem debet remouere: quam non euadet,nisi deponat errorem,supra de simo,per tuas 2.& 11.q.3.cui est illata.

k ¶ *Explosa.*]id est expulsa.

l ¶ *Reddere,sed exigere.*]Argu.23. q. 1. quid culpatur.in fin. & ℨ.de spon.inuenis.
¶ *Glo.seq.quærit.& soluit.*

m ¶ *Probabili & discreta.*]Sed quam dicis probabilem?puta, quia vidit virũ cũ ꝓsanguinea sua in locis ispectis,& hora suspecta, solum

1 In hunc locum vide quid scribat Ioannes And. qui & Hostiensem & glossam declarat.

† Vide clement. 1. & 2. tit. ꝺ vita & honest. clericor. & Bernardinum Diaz in pract. crimin. cano. cap. 69. & 70.

† Aliàs,clerica.u.

† Dictio,enim, nõ est in pertinente ad quos dicibus.

† Aliàs fiãt.

† Al às, exortes. sed legendum, extorres,ex omnibus codicibus antiqu s,id est , exules, vel alieni.

2 Vide ℨ. eod. paro chianos. in 1.glo. & l. si quis seruum.fi. mihi iniuria cum habetur Iudibrio filius vel seruus meus, licet volens.

3 Donauit seruum vt postquam ibi xv. ann. seruiuisset liber esset: possum mutare voluntatem. Ioã. And.

¶ Idem.

¶ Per dimissionem habitus & tonsuræ, nõ perdit clericus ante trinam monitionem priuilegium clericale.

CAP. XLV.

COntingit † interdũ : & infra. ¶ Sane sicut accepimus insinuante comite Flandrien. in diœcesi tua quidã existũt,q nec in modo tonsuræ , nec in vestimentorũ forma, nec in qualitate negotiorũ de clerico † quicquã ostendunt , ad pœnæ subterfugiũ se clericos exhibentes: cum enim† sup excessibus,quos seculari luxu committunt , ad publica iudicia pertrahuntur, circũcisis criminibus allegantes fori priuilegium labis allegantes,qui factis[a] paulo ante negauerãt clericatum:& infra. ¶ Verũ quia priuilegium[b] meretur amittere,qui permissa sibi abutitur potestate, ac frustra[c] legis auxilium inuocat, qui committit in legem : Volumus & mandamus,vt tales si tertio[d] à te cõmoniti seipsos contempserint emendare , illius efficiantur † immunitas extorres † , quæ pro clericorum tutela, & laicorum violentia coercenda[e] dignoscitur instituta.

¶Idem.

¶Ab excommunicatis denuntiatione repellitur,qui non præmonuit,& ei communicauit.

CAP. XLVI.

IN† præsentia dilecti filij : & infra. ¶ Nec canonici suo Decano excommunicationem possunt obiicere : Cum super hoc nec commonitus, nec impetitus fuerit : neque ipsi propter hoc eum duxerint euitandum[f],sed episcopus in mẽsa[g], & canonici communicauerint ei etiam in diuinis[h].

¶Idem.

¶Excommunicatus est dolose permittens clericum percuti,ex quo poterat prohibere,& non prohibuit.

CAP. XLVII.

QVantæ † præsumptionis [& temeritatis †] existãt in rectores ecclesiæ manus iniicere violentas : & infra. ¶Ne autem solos violentiæ huiusmodi , auctores aliquorum præsumptio existimet puniensic ff.de adulte.si vxor.in fi.ff.de aqua pluuia arcen. Labeo. ff. de pub.in rem act.si ego.§.1.32. q.5. horrendus. & ℨ.de æta. & quali. accepimus.Item potest hic sumi arg.q si passus sum excõicatum lité cõtestari,q amodo nõ possũ recipere ꝓtra ipsum.Sed hoc nõ est verũ,quia exceptio excõicatiõis in qualibet parte litis potest opponi,etiam si omissa fuerit à reo malitiose:sed ipse tũc in expẽsis punitur,& iudex ex officio suo,& si reus nihil dicat , repellere debet excõicatum:vt ℨ.de excep.exceptionem.& extrauag. Inno. iiij.c.pia consideratione.in fi.Sed hodie per illam decre. pia. si in parte aliqua litis excõicationis exceptio obiiciatur,& probetur, non condemnatur in expensis,sed ea quæ acta sunt, valent, & in sequentibus non auditur,donec fuerit absolutus.De hoc no. in c. prædicto,exceptionẽ.in glossa quæ incipit,etiã si excõicatio. ff.de postu.quos ,phibet.ff.de peti.hær.l.vlt.in fi.& ℨ.d elec.nihil est. Io.

g ¶ *In mensa.*]simile ℨ.de cleri.excom.mini.proposuit.in fi.

h ¶ *In diuinis.*]quod facere non debuerunt.ℨ.eo.significauit.

Q*Vantæ.*] Legitur duobus modis in glo.& tertio modo extra glo.Et secundum primum modum hoc dicit:Excõicatus est quilibet permittens clericum percuti.si prohibere potest:secũdũ aliũ intellectum hoc dicit.Excõicatus est ꝑmittens clericũ percuti,si ratione officij poterat prohibere,& non prohibuit:secũdũ tertiam & veram lecturam hoc dicit,vt in rubro.Diuiditur : quia præmittit culpam,quam secundo aggrauat:ibi , *Ne autem.* Tertio aggrauationem declarat:ibi,*Eos.*Abb.

CASVS.Quidam dicebant,q illi solummodo erant excommunicati,qui manus violentas mittebant in rectores ecclesiarũ siue clericos:Dicit Papa,q magnæ præsumptionis existit in rectores ecclesiarum manus iniicere violentas : & q auctoritas catholica non solum punit auctores huiusmodi sceleris, sed omnes facientes & cõsentientes pari pœna condemnat,interpretans eos fauere delinquentibus,qui manifesto facinori desinunt obuiare. Not. q qui clericum verberat,& qui verberari facit,vel consentit cooperando,vel qui auctoritatem habet ex officio,& non prohibet,si potest,est vere excommunicatus.Et sic not.q facientes & cõsentientes par poena constringit.

CASVS.Quidam obiiciebant contra Decanum suum in modum denũtiatiõis excõicationẽ:ipse in excipiẽdo ,ponebat cõtra ipsos,q nõ erant audiendi:cũ super hoc ipsum non premonuerint, nec ab eis fuerit impetitus,& idẽ Decano cõicauerint tẽ eps q̃ ipsi in mẽsa & in diuinis:nec ipsũ euitauerint:quæ an sint audiendi ꝓtra ipm Decanũ?Et rñdet Papa,q non, propter prædicta. Not. q qui nõ premonuit,non admittitur ad denũtiãdũ.Item qui participauit excõicato, non admittitur ad denuntiandũ ipsum, cũ eum debuerit euitare:vnde nõ põt reprobare mores, quos prius probauit.

¶ *Gl. seq.signat contrarium,& soluit. Secundo elicit argumẽtum, quod reprobat.*

f ¶ *Euitandum.*] Supra de excep,a nobis. ꝑtra. Solu.excipi põt ꝓtra ex cõicatum accusantem mortalem agentem :quia nullũ crimen obstat volenti excipere.ℨ.de excep. cũ inter. & cap. dilecti filij.sed secꝰ est vbi denũtiatur excõicatio ali cuius,vt ibi repellit de nuntiãs vel agẽs ratione cõionis:vt hic 4.qui enim alium denuntiat, debuit illũ prærnonuisse,aliter repellitur.ℨ.de accusa. cum dilectus 2. epus enim excipere nõ põt ꝓtra clericũ ipsum accusantem , cui prius cõicauit, & hoc i odiũ eius.ℨ. de accu.nulli.cũ debeat habere secũ honestos viros.2.q.7. cum pastoris. & sic per patientiã perdit quis beneficium exceptionis.

† Cap.1.eo. tit.in 4.com pili. Vide q notat Ioannes Caldelinus tract. de ecclesiastico interd. membro. 6. q.4.

† Cap.3 eo. tit.in 4.cõpi. Et de intellectu Nauarrus in Manuali confessorum c. 24.num. 10. & seq.

4 Quasi dicat glossa : exceptio cõmunionis admittitur,replicatio repellitur , & sic ratione eundũ Vin. quia prima datur reo.se cũda actori vt ibi : sed reiiciatur ibi liores.

† Hæc duo verba:& tenent meritatis, desunt in antiquioribus codicibus Gregorianis, & in omnibus Vaticanis.

a ¶ *Consen*

a ¶ *Consentientes.*]Hoc intellige per cooperationē,præstando auctoritatem,quia tunc eadem pœna puniuntur facientes & cōsentientes 1.& sic intelligūtur verba illa,vbi inuenies ea,& 3.de of. deleg.c.1.vbi de hoc.& 2.q.1.notum.& 17.q.4.omnes.sic j. eo. muIiores.& c.nuper.

¶ *Gl.seq.alleg. cōcor.& dicit.ponit duplicē opi.& respōsionem.* 1o. *& alio rū,contra secundum allegat canonem & respō.*

b ¶ *Interpretans.*] sic 83.distin.§.1.ver.non est grandis.& c. seq. & 86. dist. pasce. ff. de lib. agno.necare.& ita videt peccare omnis qui nō defendit aliū si potest. 23.q.3.non inferenda.& c.vlt.& si non possit aliter defendere, saltem defendat clamore.ff.ad Silla.l.1.§.hoc autē.Sed non videtur q̄ teneatur defendere, quia licitum est recipere pecuniam 2 pro defensione alicuius.ff.quod me.cau.metum.§.sed licet. nec repetitur si data fuerit,vt ibi dī.ff.ff.de dona.si pater.§.1.ergo vnus alterum defendere non tenetur:quia si ad hoc teneretur, pecunia repeti posset. ff.de condi.ob tur.cau.l.vlt.Dicit Io.q̄ quilibet tenetur defendere aliū per capitula prędicta.vt eo.dist.pręcipimus.& 3.q.1.nulli.& c.seq.nec obstat q̄d dī,q̄ potest dari pecunia pro defensione,nam & officiali datur pecunia, qui tū gratis tenetur impendere officium suum.14.q.5.non sane.& ad defensionem clericorū,quicquid dicas de laicis,quilibet tenetur, quia hoc pertinet ad publicū ius 1.dist.ius publicum.vnde p̄p publicam vtilitatem amplianda sunt verba edicti:quia fauore religionis multa cōtra 3 rationem instituuntur.ff.de relig.& sump.fu.sunt personæ.Hoc dicit.Io.Sed hęc ita generaliter dicere graue est, quoniam posset aliquis periculū incurrere.Vnde alij dicunt,q̄ ad solos prælatos siue iudices,vel alios qui habent aliquam potestatē in alios,hoc pertinet,& ad hoc tenentur ratione potestatis 4, & nō alij.23.q.4.forte.& c.duo ista nomina.vnde si ego qui non habeo aliquam potestatem, video q̄ aliquis vult verberare clericum siue percutere, sine meo consilio vel auxilio,non credo q̄ sim excōicatus,si nō prohibeo illum, licet aliàs forte peccem,quia ipsum non defendo cū possim;:pœna enim nō debet amplius egredi,quàm delictum reperiatur.3.de his q̄ fi.à ma.par.c.quæsiuit.& C.de pœ.sancimus.Et quod dicit,q̄ cum possint,intelligo de his qui ratione potestatis quam habent in illos,ad hoc tenentur,aliàs consentire videtur, & præstare auctoritatem si vident illum,& non prohibēr.Alia est prohibitio sociorum & aliorum,quia illi solūmodo admonendi sunt verbis,sed nō factis:vt dicit Hug.83 dist.error.arg.cōtra.23.q. 3. nō inferenda. vbi dī q̄ tenemur iniuriā propulsare à socio. sed ibi exponit si potest,id est,si est in potestate constitutus. & si etiā teneat iniuriam propulsare,non tū propter hoc sum excōicatus,vt dixi. nā nullus est excōicatus ex facto alterius nisi,participādo vel in locutione, vel in oratione,aut in crimine.3.eo.nuper. vel nisi mandatum vel auctoritate præstiterit.3.eo.mulieres.sed hic nullo tali modo participiat.capitula quæ inducit Ioan.pro se,de Prælatis loquuntur.

Acro.]Tria sunt dicta:Secundum ibi,*Verum.*Tertium:ibi, *Si vero.*Abbas.

CASVS.Quidā Prælati ecclesiarū nimis erant faciles ad excōicandū:voluit cōcilū generale ptra ipsos adhibere medelā:statuit ne quis in aliquē excoicationis sententiam promulgare p̄sumat, nisi competenti monitione præmissa, & præsentibus personis p quas,posset probari monitio,si necesse fuerit:& si cōtra p̄sumptū fuerit,etiā si iusta fuerit excōicationis sententia,ingressum ecclesiæ per mensem vnū sibi nouerit interdictū, alia ēt pœna mulctādus,si visum fuerit expedire.Secundo dicit,q̄ si etiam admonitio legitima præcesserit:Prælatus caueat diligenter, ne aliquē excōicet absq; manifesta & rationabili causa:quod si fecerit, & humiliter requisitus non curauerit reuocare processum absq; grauamine,grauatus deponat apud superiorē de iniusta excōicatione q̄rela:& superior si absq; periculo moræ potest, ad excōicatorem, illū absoluendū remittat infra terminū competentē:Alioquin superior ipsum absoluat cautione recepta: quo absoluto,de iniusta excōicatione cognoscat:quæ si iniusta esse constiterit, excōicator condemnetur ad interesse:aliàs etiam puniēdus arbitrio superioris,si culpæ qualitas postulauerit:quia non est leuis culpa, tātam pœnam infligere iniuste,nisi forsitā ex causa probabili errauerit: Sed si cōtra excōicatorē nihil probatum fuerit à cōquerēte,& ipse simili modo ad interesse condemnetur, vel aliàs ℈m superioris arbitrium:nisi forsitan & ipsum probabilis error excuset:& super eo pro quo fuit excōicatus,cautione recepta satisfacere cōpellatur,vel in priſtinam reducatur sententiam vsq; ad satisfactionē, obseruandā.Tertio dicit,q̄ si iudex suū cognoscens errorē, parat sit talem reuocare sententiam:& ille pro quo lata fuerit, appellet ne absq; satisfactione reuocet illā, appellatio ni non deferat in hac parte, nisi talis sit error,de quo merito valeat dubitari,& tūc sufficiēti cautiōe recepta, q̄ corā illo.iuri parebit ad quem extitit appellatum,vel corā delegato ab ipso,ipsum absoluat, & sic pœnā euitabit prædictā: caueat tū omnino, ne malitiosē in alterius præiudiciū mentiatur errorem, si pœnā canonicā voluerit euirare. Not. primo pœnā illorū qui excōicant administrationē non præmissa, q̄d valde cauendū est, quia punitur etiam si excōicatio sit ex causa.Item nullus debet excōicare sine manifesta & rationabili causa, alioquin condemnatur ad interesse excōicato.Itē probabilis error excusat à pœna interesse.Itē cum iniuste quis excōicatur,sine grauamine debet absolui.Itē mora periculosa est in excōicatione. Item propter appellationem non debet quis remanere excommunicatus, sed iudex ea non obstante illum absoluat, & causam ad superiorē transmittat,si appellatio valet.Item nullus debet fingere errorem in præiudicium alterius,aliàs punietur.

c ¶ *Competenti.*]trina videlicet.3.eo.contingit 2.cum suis concor. ibi positis.& 24.q.3.de illicita.

ADDITIO.Quæ dicatur competens admonitio,dic vt habetur in c.constitutionem.& c.statuimus.eo. tit.lib.6.

d ¶ *Possit probari.*] aliàs enim soli non crederetur in præiudiciū alterius 5.de probat.quoniam contra falsam.Et sic est arg.q̄ ordo iuris obseruandus est in sententia excommunicationis.2. q.1. nemo.& 24.q.3.de illicita.& 3.de excess.prælat.c.1.sicut in aliis causis: tamen si non seruetur,tenet sententia:sed ille punitur , qui eā tulit,prout sequitur:quia sententia pastoris siue iusta siue iniusta tenet.11.q.3.c.1.& c.2.nisi in duobus casibus. 3. eod.per tuas.Item in tertio casu non tenet sententia,si admonitio non præcedat, vt in concilio Lugdūn.eo.tit.c.statuimus.Ber.

¶ *Gl.seq.tractat quomodo tripliciter excommunicatio est iniusta, & quando dicatur continere intolerabilē errorē,ponens opi.Hug.& Vin. & contrarium Tan.& Io.vltimo obiicit & soluit.*

e ¶ *Iusta fuerit.*]ex causa ſ. Not. q̄ sententia excōicationis tribus modis dicit iniusta, ex causa,ex animo,& ex ordine:hæc enim est ſnia iniusta ex ordine, & iusta ex causa, quia causa ſubest quare fuit excōicatus,& nihilominus punitur, quia ordinem nō seruauit,& tū tenet ſnia.De istis tribus modis habes plene 11.q.3.c. eps. §.si ergo.& c.nō debet.§.cū ergo. Sic etiam ſtipulatio dicitur iniusta ex causa.ff.de do.exce.l.2.§.si quis sine 6. Item nouatio. ff. de noua. l. 1.Sed quid si iudex ita dicat:excōico te quia Padus currit, quia eleemosynam fecisti,Deum coluisti, vel aliud bonum fecisti? Hug.dicit q̄ talis sententia ex quacunq; causa tenet:sed vī continere intolerabilem errorem,dū dicit , excōico te quia Deum colis:cū enim ſnia iniusta est ex causa,apud Deum nō est ligatus nisi contemnatur.11.q.3.§.cū ergo. Et sic videtur consentire Hug. vt dixi.3.eo.per tuas.Ganduifus dixit contra , & Io.vt 3.eo.per tuas. quod magis placet.Sed illud videtur mirū,q̄ iniusta excōicatio ex ordine priuāt aliquē ingressu ecclesiæ: quia post latam ſniam iniuste excōicans,ſtatim priuatus est ingressu ecclesię,nec aliter excōicatus est , nisi post latam ſniam, qualiter ergo priuatus potest aliū priuare ingressu ecclesiæ , & insimul incipiūt esse priuati excōicans & excōicatus,& sic eadē ſnia priuat excōicantem,& excōicatum,& ita quis pōt seipsum priuare ingressu ecclesiæ : quod absurdum vī Io.Tu vero dicas,q̄ licet Io.nihil dixerit , q̄ per eandem ſniam non priuantur excōicans & excōicatus ingressu ecclesiæ,subditus tū priuatur per sententiā sui prælati: ipse prælatus priuatur ingressu ecclesiæ auctoritate huius canonis , eo q̄ facit cōtra istū canonem,& ita vnus punitur à iure,& alter à iudice: q̄ sic non est verum q̄ eadem sententia pariat cōtrarios effectus B.

¶ *Glo.seq.ponit multiplicem pœnam male excommunicantis.*

f ¶ *Per mensem.*] hæc pœna ipso iure inflicta est , & mente elapso restituitus est.81. dist. si qui sunt carebit insuper hominum cōione inquantum visum fuerit suo superiori.24. q. 3.de illicita.Multiplicem enim pœnam patitur qui iniuste excōicat alium. Primo quidem quia

† Quām cautē ferenda sit excōmunicationis sententia cauit nouissime cōcilium Trident. sessio 25. de reform. c.3. & circa materiam huius decreti vide 14. notabilia relata à Felino in c. cum sit.Roma.supra de appellatione.

dem,quia priuatus est vno mense ingressu ecclesiæ,quia punitur in cōione aliorū superioris arbitrio.Itē tenetur excōicato ad interesse,vt hic infra dī.tenetur etiā actione iniuriarum. 11.q.3.illud & c.temerarium.Item tenetur pœna sacrilegij.24.q.3. non in perpetuum.Io.Hodie vero q̄ excōicat, in scriptis excōicationē proferat, & causam excōicationis expresse conscribat:& q̄ ptra fecerit per mensem vnum ab ingressu ecclesiæ & diuinis officiis se nouerit suspēsum,& suspensus, diuina præsumpserit of ficia , celebrare sicut prius,irregularis efficitur:super quo p Papam tantū poterit dispensari:& hæc omnia ,p̄bantur per decre. Inn. iiij. eo.ti. cum medicinalis. [lib. 6.] & ita pœna augmentata est. Ber.

¶ *Glossa seq.quærit.arg. pro.& contra.ponit opi. & soluit.*

a ¶ *Interdictum.*] Sed pone q̄ iniuste excōicat⁹ statim ab ipso excōicatore suspenso ab ingressu ecclesiæ, petat absolui?Vī q̄ ipsum nō possit absoluere : quia cum ipse careat ingressu ecclesiæ, ergo alium non potest recōciliare ecclesiæ. Sed vī q̄ sic, quia dicit inferius : ad excōicatorē ipsum remittat.Quidā dixerunt q̄ à superiore tempore suspēsionis excōicatus non debet absolui : quia cum ipse sit suspensus , alium reconciliare nō pōt.ar.de cōse.dist.4.sanctū est.& sequens littera caueat, &c.intelligitur,q̄n admonitio præcesit,& excōicatio iniusta fuit principium c.q̄n admonitio non præcesit.Vel dic,q̄ licet p mensem sit priuatus ingressu ecclesiæ,nihilominus iurisdictionē suam retinet,quia nō est propterea priuatus iurisdictioe,nec est excōicatus:vnde ipsum absoluere potest.3.de rescript.ab excōicato. & de cleric.excom.mini.si celebrat.& j.eo.duobus.

b ¶ *Caueat etiam.*] Dixit q̄ nullus excōicet sine admonitione p̄missa:Et forte videretur q̄ admonitione præmissa posset etiā excōicare sine iusta causa,sed hoc non est verū,& ideo dicit,caueat &c.& ita ordo & causa in hac sententia seruanda sunt.

c ¶ *Rationabilu causa.*] coram ipso probata 2.q.1. nemo.

d ¶ *Taliter forte processerint.*]i.sine manifesta & rationabili causa.

¶ *Glossa sequens exponit litteram, & alleg.contrarium.*

e ¶ *Absque grauamine.*]quia nullas expensas debet p̄p hoc facere nec iurare:si constat q̄ est iniusta,nec aliud sibi p̄cipere,cum ſnia fuerit iniusta.3.de offi.ordi.ad reprimēdā.ar.ptra.j.eo. venerabili.

f ¶ *Querelam.*] de hoc dictum est 3.eod.per tuas.

g ¶ *Periculo moræ.*]Mora enim quādoque ad se trahit periculum. 5.dist.Baptizari.& propter periculum moræ quis subiicitur iudici non suo.3.tit.proxi.c.vlt.vbi de hoc.

h ¶ *Constiterit.*]excōicatore præsente,quia causarum merita partium assertione panduntur.C.si per vim , vel alio modo.l.vltim. & 3.de restit.in integ.tum ex litteris.ad fin.aut etiā eo absente p contumaciam,&lite non contest.3.de ap.inter posita.§.vlt.si tū pu re ageretur ad reuocandam ſniam,non vt iudex puniretur, tunc non esset necesse ipsum reuocari :vt 2.q.6.hoc etiam placuit. Io.

¶ *Glo.seq.exponit,quærit,ponit opi.& soluit.*

i ¶ *Ad interesse.*3.] id est, ad damna quæ sustinuit siue circa sumptus litis,siue in aliis.& illa declarabit suo iuramento.2. q.1.in primis.C.vndē vi, si quando.taxatione iudicis præmissa.3. de his quę vi metusve cau.fiunt.c.vlt.& 3.de procu.constitutis. Sed nūquid æstimabitur illud interesse,q̄ eo electo cassata fuit electio p̄ illā excōicationem:& q̄ beneficia adeptus esset?Dicit Io. q̄ sic : quia illud interesse est circa rem. 12.q.1. siquis de clericis. & 2. q.5. super causa.& ff.de act.emp.& vend. Iulianus.in princ. fecus si interesse est extra rem.ff.eo.si sterilis.§.cum per vinditorem. Sed non credo q̄ tale interesse debeat æstimari,nec venire in conditionē, qa ecclesia p̄p hoc puniri nō dēt:si ꝑ priū haberet forte puniret.

k ¶ *Tantam infligere pœnam.*] quia nulla est maior in ecclesia. 24. q.3.corripiantur.& q.1.nō afferamus.in fi.quia illa separat à corpore Christi,q̄d est ecclesia.7.eo.c.penul. & 3. q. 4. Engeltrudam.

l ¶ *Ex causa probabili.*]quia forsan credidit citationem peruenisse ad ipsum,credens eum contumacem, cum non esset,vel credebat causam excommunicationis sufficiēter probatam,errans in probationibus dubiis.arg.3.de re.iudic.cum Bertholdus.

m ¶ *Si laudabilis.*]quasi diceret, non sufficit probabilis causa,nisi iudex sit laudabilis opinionis , vt præsumatur q̄ hoc non fecisset nisi errauerit:aliàs ptra diligentē quandoque præsumitur q̄ non errauerit.ff.de probat.cum de indebito. C. qui & auctor. quos. l. 1. sed illud & maxime, tenetur comparatiue:vnde idem esset,& si nō esset ita laudabilis opinionis, dum tū erraſſet:sed tunc magis p̄sumitur ,p̄ errore. ¶ *Glo.seq.quærit,& sol.*

¶ *Probabilis error.*] Sed qualiter probabilis error pōt excusare appellantem ? quia forte credidit non sufficienter probatum illud pro quo excōicabatur , q̄d iustā erat de quo aliquis bene poterat dubitare in ordine iuris , q̄ seruandus est in hac sententia.non posset ita errare reus:sed tātum in causa excōicationis. Et est hic arg.bonum, q̄ si aliquis habet probabilem causam litigandi, non punitur in sumptibus litis 4.ff. de leg.2.qui solidum.§.etiam. De hoc traditur 3.de dolo.c.finem.

¶ *Gl.seq.notat excommunicatorem post absolutionem cognoscere de iusta vel iniusta excommunicatione:ad id obiicit & soluit:demū quærit obuiciendo.alleg.pro.& soluit.*

o ¶ *Satisfacere compellatur.*]sic patet,q̄ si excōicatus petat absolutionem à suo excōicatore,& iurauit stare mādatis suis eo absolutor:q̄ primo inquirere debet an excōicatio iusta fuerit, antequam aliquid ei præcipiat.3.de restit.ſpol.litteras. in fin.3.de of. or.l. ad reprimendam.si fuerit excōicatio iniusta, nihil præcipiat ei p̄ iuramentū:qa in nullo tenet satisfacere,cū nō deliquerit:sed si fuerit iusta,tunc primo recipiet mādatum,vt hic.Cōtra hoc vī quod legitur 3.de rescrip.ab excōicato.quia (vt ibi dī) excōicator de suo facto certus esse debet:sed hoc intellige cum dubitat an iuste vel iniuste excōicauerit præmissa admonitione , ibi quando non præmisit admonitionē, & sic ptra formā concilij tulit ſniam : & sic nō ptradicit,cū de facto suo certus esse debeat.Idem est faciēdum cum aliquis corā superiore deponit de iniusta excōicatione querelam,ℰ n quod hic fit.3.de of.ord. ad reprimendam. sed hoc debet inquiri,an excōicatio fuerit iusta vel iniusta coram arbitris ab excōicatore & excōicato electis,vel apud synodum potius. 11. q.1.si clericus.vel coram superiore per querelam,vt ibi dī.3.de off. ord.ad reprimendam.Sed nōne coipso q̄ excōicatus petiit absolutionē,& iurat,intell.gitur ācquiescere sententiæ,vt eam postea impugnare non possit?Vī q̄ postea nihil dicere possit ptra psā.3. de of fic.delega.gratum.& 3.de his quæ fi.à maio.par.cap. exore. & 3. de ap.sollicitudinem.& ff.de inoff.testa.l.vlt. Item si non appellat à ſnia excōicationis vsque ad decem dies, intelligitur acquiescisse sententiæ : quod vī 3. de re iudic.quod ad consultationem.& C. eo.tit.ad solutionem.Dicas q̄ non:non enim ex eo q̄ petit absolui,acquieuit sententiæ,q̄ sit iusta:similiter nec ex eo q̄ nō appellat infra decem dies,acquiescit sententiæ.Et ratio satis euidēs est, quare in sententia excōicationis non sit necessaria appellatio, q̄a appellatio suspendit pronuntiatū.ff.ad Turpil.l.1. in fi. sed effectus excōicationis non potest suspendi per appellationē.3.de app. pastoralis.vñ nec ꝑdest,nec est necessaria appellatio , qa p̄ cursum decē dierum non tranſit in rem iudicatam,nā absolui pōt ēt postea decē dies.vñ p̄ lapsum tēporis nō sumit aliquā firmitatē : & ideo de iniusta excōicatione quādocūq; pōt quis cōqueri,cū voluerit. p ¶ *Non deferat in hac parte.*] quia cessante causa cessat effectus, sic 3.de ap.cum cessante.& ita iudex pōt suam interlocutoriam, reuocare,vt ibi dī & ff.de re iud,q̄d iussit,vel errorē suū corrige-

1 Concor. iubemus. §. cæterū. C. de sanct.ss.ec. † In recēsionibus ita fuere interpretamur. sed in vetustioribus & manuscriptis Vaticanæ ita:fuere interpretans. † Idem,scilicet Innocentius tertius in concilio generali Lateran.c.47. & c.1.eo.tit.in 4.compilat. 2 Simi. q̄d not. 3. de fidei. c. penult. in vlt. glo. & cap fel.& supra de homici. sicut dignū. secundum Hostien.

3 Sano modo hoc intellige , id est contra ius commune, vel contra leges ciuiles.

4 Id est, ratione officii vel administrationis aliàs est, ratione pietatis. sed minus bene.

5 Vt 13. decretal. 24. q. 3. tam sacerdos. secundum. Vinc. & Abbaté. Ioan. And.

6 Sine causa , stipulatus etiam si ne dolo : si postea ex illa stipulatione agit, dolo facit: & exceptio ne doli repellitur. Io. And.

7 Sed illum pro quo lata fuit quod die vt j eo. venerabilibus. §. 2. & 3.li.6.Io.An.

8 Vide Specul. tit.de fin. & interesse.& Dynum in c. mota.de regul.iur.li. 6.

9 Excommunicans iniuste multiplicitur punitur.

10 Ad hoc de temp.ordi. eos qui lid. 6.Ioan. An.

11 Hoc verū facta fide de errore:& sic facit contra opi. Ber. secundū Host. Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re.ſ.de accuſ.qualiter & quando 1.& palliare perperam actum. ſ.de vſu pal.c.niſi.

a ¶*Dubitari.*]ergo admittitur hodie appellatio,non ſolũ ſi cauſa ſit probabilis:ſed etiã ſi eſt dubia.De hoc dr ſ.d app.vt debitus.in dubiis.n.potius deferendũ eſt appellationi,quia illud certius eſt, ideoq; tenendum. ſ.de ſpon.inuenis.cũ ſuis ꝓcor. ſic ſeruãda eſt ſnia excõicatiõis,ꝺ qua dubitatur merito. ſ.ꝺ cle. excõ.mini.illud.

b ¶*Abſoluat.*] Appellatio em nõ tenet quãtũ ad hoc quin poſſit abſolui excõicatus ꝓpter periculũ moræ,ſed quantũ ad hoc ꝙ trãſfertur iudicium ab ipſo,cautione recepta, ꝙ iuri parebit coram illo ad quem appellauit, vt hic dr 1, & ſ.de appel. qua fronte.Io.

c ¶*Mentiatur.*]Iudices enim ſæpe falſa ſcribũt. 2. q. 6.c.biduum.in fin. & C.de arbi.l.ne in arbitris.ff.de cuſto.& exhi.re.diuus 2.& ſ.de ꝓba.quonia ꝓtra.q tñ ipſorũ malitias refrænat.

1 Videtoin hunc locũ, quę plenius hic ſcribit Ioan.Andr. poſt Innocentium.

† Vide Zanchinũ tract. de hæret.c. 17. & 18. & Alfonſum Caſtrũ lib. 2.cap.18.de iuſta hæret. putitione.

Nouerit.] Duas habet partes principales : Secunda : ibi, *Necnon*.Abbas.

CASVS.Honorius in iſto capitulo excõicat omnes hęreticos vtriuſq; ſexus quocũq; nomine cenſeãtur:& fautores,& defenſores eorũ,& receptatores,& illos qui decætero ſeruari fecerint ſtatuta edita ꝓtra eccleſiaſticã libertatẽ:niſi ea deleri fecerint infra duos menſes de libris ſuis poſt publicationẽ huius ſniæ. Item excõicat ſtatutarios & ſcriptores ſtatutorũ ipſorũ:necnõ Poteſtates, conſules rectores, cõſiliarios locorũ, vbi decætero huiuſmodi ſtatuta & cõſuetudines editæ fuerint vel ſeruatæ : necnon & illos, qui ſecundum [k] ea præſumpſerint iudicare , vel in publicam formam ſcribere iudicata.

¶Idem magiſtro & fratribus hoſpitalis Hieroſolymitani.

¶*Honorius tertius epiſcopo Bonoñ.*

¶*Excommunicat hæreticos,& quoſcunque violatores eccleſiaſticæ libertatis.*

CAP. XLIX.

NOuerit† fraternitas tua:& infra.¶Excõmunicamus[d] omnes hæreticos vtriuſque ſexus , quocunque nomine cenſeantur : fautores , & receptatores,& defenſores eorũ: Necnon & qui decætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra eccleſiæ [e] libertatem:niſi ea de capitularibus [f] ſuis infra [g] duos menſes poſt huiuſmodi publicationem ſententiæ fecerint amoueri. ¶Item excommunicamus ſtatutarios, & ſcriptores [h] ſtatutorum ipſorum : necnon Poteſtates, conſules rectores,& conſiliarios locorum, vbi decætero huiuſmodi ſtatuta &cõ cõſuetudines editæ fuerint vel ſeruatæ : necnon & illos, qui ſecundum [k] ea præſumpſerint iudicare , vel in publicam formam ſcribere iudicata.

¶*Vel ſeruatæ.*]reſume,vt infra duos menſes,& c.

k ¶*Qui ſecundum ea.*]arg.ꝙ illa ſcripta ſunt reprobata,quorum damnatur auctores.ſ.de hæret. fraternitatis. vbi de hoc. & c.excommunicamus.§.credentes.

Anonica.]Statutum de regularibus excõicatis pro iniectione manuũ abſoluendis ꝑ ſuos Prælatos,ad Hoſpitalarios extenditur: vt: ipſorum Prior eos abſoluat.hoc dicit.Diuidit tur: nam primo ponit canonem antiquũ: Secundo illum prorogat: ibi, *Nos*.Abbas Siculus.

CASVS.Statuit Alexãder Papa,ꝙ monachi & canonici regulares quocunq; modo ſe per cuſſerint,ꝑ abbatẽ ſuũ abſoluantur, cuius ſtatutũ ponit ſ.eo. c. 2.& c. cum illorum. conſtituit illam extendit Papa Honorius ad Hoſpitalarios Hieroſolymitanos,vt ꝑ Priorem ſuum,qui ſacerdos debet eſſe,in eodem ca ſu fratribus eiuſdẽ ordinis abſolutionis beneficium impendatur, niſi forſitan maioris eſſet prouidentia requirẽda.No.ꝙ monachi & canonici regulares & Hoſpitalarij Hieroſolymitani ſi ſe ꝓcuſſerint. ab abbatib[b] vel Prioribꝰ ſuis poſſunt abſolui. l ¶*Conſtitutione.*] quã habes.ſ. eod. c. 2.. & c. cum illorum.

† Vide Hẽricũ Boich in c.à nobis 2.& in c.cũ illorum.ſupra eod.tit.

m ¶*Enormis.*]ſ. eod. cum illorum.

¶*Gloſſa ſequens ad hanc extenſionem alle. quatuor ſimilia.*

n ¶*Duximus extendendum.*]Quod enim conceſſum fuit monachis & canonicis regularibus,extenditur ad Hoſpitalarios fauore religionis:ſic quod dictum erat de monachis , extẽditur ad regulares.ſ. de poſtu. ex parte. ſic quod conceſſum fuit religioſis, extẽditur ad epiſcopos.ſ.de priuilegiis,quod nonnullis.& quod dictum fuit de epiſcopis intelligen dum eſt de electis & confirmatis.ſ.de transla.inter. & quod dictũ eſt de vxore,intelligendum eſt de ſponſa.ff.de iure do.ſi ſponſa 3. & ff.de ſponſalibus,oratio.& ff.de fun.do.l.Iulia.

† Vide Paſ normitanũ in c. cũ deſideres. ſupra eod.tit. & ibi Hẽricũ Boich diſt.3.

Priuilegium quod habet vxor in dote,habet etiã ſpõſa quæ dotẽ dedit,ſed non nupſit: vel erat minor xii. Io. And.

Et hic adde quod ibi not. in glo. ar. qđ cauſa.in fi.quã gl. quidam non habẽt. Ioan. Andr.

Idem tit. ſanctæ Praxedis presbytero cardi.Apo.ſe.leg.

¶*Excommunicatus vel ſuſpenſus abſolui non debet,niſi prius iuramento præſtito ſi tamen ſine ſcandalo iuramentum haberi non poteſt , poterit fieri abſolutio per manualem promiſſionem.*

CAP. LI.

SVper † eo quòd monachi Græci & eremitæ propter inobedientiam , ſententia ſuſpẽſionis & excommunicationis ligati,nolunt ad mandatum eccleſiæ niſi per manualẽ promiſſionem rẽdire:Hoc tibi duximus reſpondendum, quòd ſi nullatenus poſſunt induci ad ꝑ ſtandum iuxta formam [a] eccleſiæ iuramẽtum [b],ipſos hac vice cum promiſſione [c] poteris recipere manuali : cum interdum cõſideratis locorum & temporum qualitatibus, ſeueritati ſit aliquid detrahendum [d].

† Aurelian.

¶Idem Bituricẽſ.& Carnoreñ.Decanis & ſubdiacono Arelatẽſ †.

¶*Cum de viribus ſententiæ dubitatur,poteſt quis abſolui ad cautelam iuramento præſtito.*

CAP. LII.

VEnerabili fratre , noſtro Cenomaneñ.epo & procuratore Turoneñ. archiepiſcopi,in noſtra præſentia conſtitutis , pro quadam ſuſpenſionis ſententia in præfatum epiſcopum ab eodem archiepiſcopo promulgata. Nos ſententiã ipſam relaxauimus ad cautelã [e], ipſo epiſcopo in ꝑſentia dicti procuratoris præſtante corporaliter iuramentum , quòd parebit mandatis , quæ idem archiepiſcopus ſibi propter hoc fecerit,ſi conſtiterit [f] ipſum in eo pro quo fuit lata prædicta ſententia, culpabilem extitiſſe.

¶Idem epiſcopo Seneñ.

¶*Excommunicantur officiales locorum,in quibus ſunt ſtatuta contra eccleſiaſticam libertatem,niſi ea deleri fecerint,& ſtatutarij feudis eccleſiæ ſunt priuati.*

CAP. LIII.

GRauem † venerabilis fratris noſtri Piſani archiepiſcopi recepimus quæſtionem, quòd quidam ciues Piſani deputati à Poteſtate ac populo ad ſtatuta ciuitatis edenda: in derogationem Apoſtolicæ ſedis, & ſubuerſionem eccleſiaſticæ libertatis, [g] edere ꝑſumpſerunt, quòd ſi quis clericus vel laicus contra quemcunque laicum Piſani diſtrictus, ad iudicẽ eccleſiaſticum litteras Apoſtolicas impetrauerit , in mille ſolidis , niſi renuntiauerit litteris,condemnetur:nec redditus poſſeſſionum ſuarum reddantur eidem,vel agri excolantur [h] illius , ſed banno potius ſubiaceãt† Poteſtatis: & infra.¶Statuerunt illi præterea , vt clerici ſuis ſumptibus [i] caſtrum Ripæ fractæ faciant cuſtodiri : quod ſi renuerint,cõtra eos Poteſtas procedere teneatur : & infra. ¶Ideoque fraternitati tuæ man damus , quatenus in cõſiliarios & officiales ciuitatis ipſius , niſi ſtatuta ipſa de capitularibus ſuis delerí fecerint , & idoneę ſicut exigit res caueri, quòd ſimilia [k] decætero non debeant attentare , excommunicationis ſententiam promulgare [l] procures. ¶ Cæterum † cum iidem ſtatutarij multa de bonis eccleſiaſticis tenere dicantur in feudum , ipſos fore nihilominus priuatos [m] feudis ,

† Præter doctores hic , & inc. nouerit. ſupra eod. tit. vide legiſtas in conſtitution. Caſſatur. Sup his cõqueſtus fuit archiepꝰ Piſanus dño Papæ:vnde mãdat eſpo Seneñ.quatenus in cõſiliarios & officiales ciuitatis Piſanorum excõicationis ſententiam proferat,niſi ſtatuta ipſa de capitularibus ſuis fecerint amoueri:& ea ueri ꝙ decætero ſimilia non attentent.ſed cum iidem ſtatutarij multa de bonis eccleſiaſticis dicantur habere in feudum,denũtiet illos huiuſmodi feudis fore priuatos.No. ꝙ laici cõtra eccleſiã nihil ſtatuere poſſunt,vel contra eccleſiaſticam libertatem & qui contra faciunt, ſunt excommunicati.

† ſubiaceat

g ¶*Libertatis.*] fic. ſ. eo.nouerit.

h ¶*Excolantur.*]Similẽ pœnã habes ſ.de priui. quanto.ſic excõicantur Iudæi.ſ.de vſu.poſt miſerabilẽ.& c.quãto.Ber.

i ¶*Sumptibus.*]Volentes eccleſiam ſubiicere ſeruituti , & publicis functionibus, à quibus ſũt omnino immunes. ſ. de immu. eccle. nominus & 16. q. 1. c.generaliter.§. nouarũ. C. de ſacroſan.eccl.placet.

k ¶*Similia decætero..*] ſ.eod. ex tenore. 24. q. vlt. peſsimam. & 12. q. 2. de viro. 11. q. 3. cum aliquis. ſicut & de hæretico. 1. q. 7.quotiens.

In codice Barbat. ꝙ ita Cæterũ cũ iidem ſtatutarii & poteſtas multa,&c.

1 Licet enim ſit de forma, non inde conſequitur quòd ſit de ſubſtãtia: & facilius tollũtur formę vel circũſtantiæ rerũ quam ipſæ rerũ ſubſtãtiæ ad hoc qđ dicimus de pacto vel conſuetudine, per quæ tollitur primum & non ſecũdum, vt patet de cõſue.c.2.h. 6. & ſupra de commo. c. vno de depo.c.2.l.An.

2 Adde omnino conſtitutionem Federici Imperatoris, ſi incipt,caſſa & irrita. C.de ſacroſan eccleſ.

3 Priuilegium quod habet vxor in dote, habet etiã ſpõſa quæ dotẽ dedit, ſed non nupſit: vel erat minor xii. Io. And.

4 Et hic adde quod ibi not. in glo. ar. qđ cauſa.in fi.quã gl. quidam non habẽt. Ioan. Andr.

tũ ſm formã eccleſiæ, recipiantur hac vice cum manuali promiſſione:cũ interdũ ſeueritati conſideratis locorũ & temporũ qualitatibus ſit aliquid detrahendũ.No.ꝙ iuramentũ nõ eſt de ſubſtãtia abſolutionis de rigore,ſed potius ad cautelam præſtatur.Item detrahendũ eſt iuri quandoque ex tẽpore,ex loco,& aliis cauſis,

a ¶*Formam.*] quam habes ſ.eo.ex tenore.quæ obſeruãda eſt i abſolutiõe cuiuſlibet, ꝙ incidit in canonẽ.ſ.eod. cũ deſideres. 1. rũſo. in fi. b ¶*Iuramentum.*]tñ ad cautelam potius introductum fuit : vt ibi dr, vt decætero non cõmittat talia. ſimile 23. q. vlt.peſsimã.& j. eo.grauem.& ſ.eo.ex tenore.

¶*Gloſſa ſequens ar. pro opi.ſua,& c.& remittit.*

c ¶*Cum promiſſione.*] Hic euidẽter reprobatur opinio illorum,qui dicunt, ꝙ ſi iuramentũ non interueniat in tali abſolutione, nõ eſt abſolutus:iuramentum.n. non eſt de ſubſtantia abſolutionis,vt hic patet. De hoc dictũ eſt ſ. eo.cum deſideres. in fi.

d ¶*Detrahendum.*] ratione loci & tẽporis de trahẽdum eſt ſeueritati vt hic dicit.50.di.vt cõquam ipſæ rerũ ſubſtãtiæ ad hoc qđ dicimus de pacto vel conſuetudine, per quæ tollitur primum & non ſecũdum, vt patet de cõſue.c.2.h. 6. & ſupra de commo. c. vno de depo.c.2.l.An. ſtituere.ſ.44.diſ. comeſtationes. 9.q. 1. ordinationes.23. q.4.non põt. & ſ.de tranſa. c.vit. ibi habes de hoc ſatis.

Venerabili.]CASVS. Archiepꝰ Turoñ.tũ lit ſententiã ſuſpẽſionis in eꝑm Cenomaneñ. propter quam ſuſpenſionem eꝑs & procurator archiepi acceſſerũt ad pœnitentiam domini Papæ:ipſe vero audiris allegationibus partium,ſententiam ipſam relaxauit ad cautelam, præſtito iuramento ab ipſo epo præſente procuratore archiepiſcopi quòd parebit mandato archiepiſcopi,ſi conſtiterit ipſum culpabilem extitiſſe ſuper eo,pro quo fuit ſuſpenſus.Not. quòd iuramentum præſtari debet,cum quis abſoluitur à ſuſpenſione,ſicut fit in excommunicatione.

¶*Gloſſa ſequens cauſam reddit,obiicit,& ſoluit.*

e ¶*Ad cautelam.*]quia lata erat poſt appellationem,vt dicebatur. ſic.ſ.eo.per tuas.& ſ.de appel.ad præſentiam.& ſ.de teſti.veniens 2.in fi.& tñ licet ad cautelam abſoluatur,iuramentum præſtat: vt hic patet:ſed ex quo ad cautelam abſoluitur, non deberet iurare. hoc fit propter dubium:quia non cõſtabat de ipſa ſuſpenſione an rite lata fuerit:& ideo præſtatur iuramentum,vt ſi conſtiterit ipſum culpabilem extitiſſe ſuper eo,pro quo ſententia lata fuit,ſtabit mandato archiepiſcopi.& eſt notabile,quòd pro ſuſpenſione iuratur,ſicut pro abſolutione excommunicationis Ber.

¶*Gloſſa ſequens quærit,& tripliciter ſoluit.*

f ¶*Conſtiterit.*]Coram quo conſtare debet?Forte coram Papa , ſi voluerit,vel corã eiꝰ delegato,vel ſi arbitros eligere voluerit.ipſe enim archiepꝰ non debet cognoſcere,vt vi.arg.ſ.eo. per tuas. & 11.q. 1. ſi clericus.De hoc dr ſ.eo.ſacro.& eſt arg. ex hac decre. ꝙ ſemper iuramentum exigendum eſt in abſolutione, vbi non conſtat excõicationem vel ſuſpenſionem iniuſtam,ſed mandatum differtur in euentum cognitionis,vt dictum eſt ſ.eodem ſacro. Vel dic ꝙ iſti quibus,ſcribitur,cognoſcent de hac ſuſpenſione.

Rauem.]Prima pars ponit querelam:Secunda dat iudices:ibi *Ideoque*.Abbas.

CASVS.Quidam Piſani fecerunt duo ſtatuta contra eccleſiaſtiſpẽſionis & excommunicationis ligati,nolunt ad mandatum eccleſiæ niſi per manualẽ promiſſionem rẽdire:Hoc tibi duximus reſpondendum, quòd ſi nullatenus poſſunt induci ad ꝑ ſtandum iuxta formam [a] eccleſiæ iuramẽtum [b],ipſos hac vice cum promiſſione [c] poteris recipere manuali : cum interdum cõſideratis locorum & temporum qualitatibus, ſeueritati ſit aliquid detrahendum [d].

¶Idem Bituricẽſ.& Carnoreñ.Decanis & ſubdiacono Arelatẽſ †.

¶*Cum de viribus ſententiæ dubitatur,poteſt quis abſolui ad cautelam iuramento præſtito.*

CAP. LII.

VEnerabili fratre , noſtro Cenomaneñ.epo & procuratore Turoneñ. archiepiſcopi,in noſtra præſentia conſtitutis , pro quadam ſuſpenſionis ſententia in præfatum epiſcopum ab eodem archiepiſcopo promulgata. Nos ſententiã ipſam relaxauimus ad cautelã [e], ipſo epiſcopo in ꝑſentia dicti procuratoris præſtante corporaliter iuramentum , quòd parebit mandatis , quæ idem archiepiſcopus ſibi propter hoc fecerit,ſi conſtiterit [f] ipſum in eo pro quo fuit lata prædicta ſententia, culpabilem extitiſſe.

¶Idem epiſcopo Seneñ.

¶*Excommunicantur officiales locorum,in quibus ſunt ſtatuta contra eccleſiaſticam libertatem,niſi ea deleri fecerint,& ſtatutarij feudis eccleſiæ ſunt priuati.*

CAP. LIII.

GRauem † venerabilis fratris noſtri Piſani archiepiſcopi recepimus quæſtionem, quòd quidam ciues Piſani deputati à Poteſtate ac populo ad ſtatuta ciuitatis edenda: in derogationem Apoſtolicæ ſedis, & ſubuerſionem eccleſiaſticæ libertatis, [g] edere ꝑſumpſerunt, quòd ſi quis clericus vel laicus contra quemcunque laicum Piſani diſtrictus, ad iudicẽ eccleſiaſticum litteras Apoſtolicas impetrauerit , in mille ſolidis , niſi renuntiauerit litteris,condemnetur:nec redditus poſſeſſionum ſuarum reddantur eidem,vel agri excolantur [h] illius , ſed banno potius ſubiaceãt† Poteſtatis: & infra.¶Statuerunt illi præterea , vt clerici ſuis ſumptibus [i] caſtrum Ripæ fractæ faciant cuſtodiri : quod ſi renuerint,cõtra eos Poteſtas procedere teneatur : & infra. ¶Ideoque fraternitati tuæ man damus , quatenus in cõſiliarios & officiales ciuitatis ipſius , niſi ſtatuta ipſa de capitularibus ſuis delerí fecerint , & idoneę ſicut exigit res caueri, quòd ſimilia [k] decætero non debeant attentare , excommunicationis ſententiam promulgare [l] procures. ¶ Cæterum † cum iidem ſtatutarij multa de bonis eccleſiaſticis tenere dicantur in feudum , ipſos fore nihilominus priuatos [m] feudis ,

† Præter doctores hic , & inc. nouerit. ſupra eod. tit. vide legiſtas in conſtitution. Caſſatur. Sup his cõqueſtus fuit archiepꝰ Piſanus dño Papæ:vnde mãdat eſpo Seneñ.quatenus in cõſiliarios & officiales ciuitatis Piſanorum excõicationis ſententiam proferat,niſi ſtatuta ipſa de capitularibus ſuis fecerint amoueri:& ea ueri ꝙ decætero ſimilia non attentent.ſed cum iidem ſtatutarij multa de bonis eccleſiaſticis dicantur habere in feudum,denũtiet illos huiuſmodi feudis fore priuatos.No. ꝙ laici cõtra eccleſiã nihil ſtatuere poſſunt,vel contra eccleſiaſticam libertatem & qui contra faciunt, ſunt excommunicati.

† ſubiaceat

g ¶*Libertatis.*] fic. ſ. eo.nouerit.

h ¶*Excolantur.*]Similẽ pœnã habes ſ.de priui. quanto.ſic excõicantur Iudæi.ſ.de vſu.poſt miſerabilẽ.& c.quãto.Ber.

i ¶*Sumptibus.*]Volentes eccleſiam ſubiicere ſeruituti , & publicis functionibus, à quibus ſũt omnino immunes. ſ. de immu. eccle. nominus & 16. q. 1. c.generaliter.§. nouarũ. C. de ſacroſan.eccl.placet.

k ¶*Similia decætero..*] ſ.eod. ex tenore. 24. q. vlt. peſsimam. & 12. q. 2. de viro. 11. q. 3. cum aliquis. ſicut & de hæretico. 1. q. 7.quotiens.

In codice Barbat. ꝙ ita Cæterũ cũ iidem ſtatutarii & poteſtas multa,&c.

1 Licet enim ſit de forma, non inde conſequitur quòd ſit de ſubſtãtia: & facilius tollũtur formę vel circũſtantiæ rerũ quam ipſæ rerũ ſubſtãtiæ ad hoc qđ dicimus de pacto vel conſuetudine, per quæ tollitur primum & non ſecũdum, vt patet de cõſue.c.2.h. 6. & ſupra de commo. c. vno de depo.c.2.l.An.

2 Antiquæ decretalis verba, quorum hic memini glõſſa ad tollendam contrarietatem de decretali , nouerit. ita habent : & tã ſtatutarios , qui Poteſtatem eãdem non ſit dubium propter hoc excõicationis ſententiã præter notã infamiæ ia curriſſe.

3 Priuilegium quod habet vxor in dote, habet etiã ſpõſa quæ dotẽ dedit, ſed non nupſit: vel erat minor xii. Io. And.

4 Et hic adde quod ibi not. in glo. ar. qđ cauſa.in fi.quã gl. quidam non habẽt. Ioan. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

feudo cognoscit.ɜ.de fo.cõpet.verſũ.& c.ex trãſmiſſa. ſimile ɜ. de hære.cap.vlt.arg.15.q.6.cap. penulti.& vlt.ſic & clericus qui ꝓtra eccleſiam ſuã aduocat,perdere debet beneficiũ. ɜ. de poſtu.c.vlt.

CVm..]Tres ſunt partes:Secunda:ibi, *Prædicatores.*Tertia:ibi. *Si qui vero.*Abbas.

CASVS.In primo reſponſo dr, ꝙ ſi aliquis participat excõicatis i his quæ ad ſalutem vel correctionem eorũ pertinent,in locutione:licet alia verba eis incidenter interponat, vt apud eos magis proficiat,nõ eſt excõicatus. Scdo dr,ꝙ prædicatores dũ prædicant excõicatis. & aliis detentoribus alienarũ rerũ:& audiunt confeſsiones eorum,licite poſſunt recipere ab eis eleemoſynas:cũ ipſi quaſi gerant cauſam eorum ad quos res ipſæ ꝓtinere noſcũtur:ꝓcipue ſi aliàs in loco illo nõ poſsint ſuſtẽtationẽ habere. Tertio dr,ꝙ clericus ratiõe officij qđ in eccleſia obtinet,& alij clerici ſeniores zelo deuotiõis poſſunt percutere pueros vel adoleſcentes conſtitutos in minoribᵇ ordinibus,turbantes diuinũ officiũ,nec incurrũt excõicationẽ.Itẽ Prælati & magiſtri ſubditos & ſcholares ſuos cauſa correctiõis leuiter poſſunt percutere ſine pœna excõicationis:& idẽ dicendum eſt de his q aliquos de familia ſua vel propinquos ſuos inferiorũ graduum ſimili modo corrigũt,vt eos cohibeat à vitiis,bonisq; moribus informant.In omnibus præmiſsis caſibus excõicatiõis ſniam nõ incurrunt, cũ huiuſmodi participatio & correctio bono animo,& nõ diabolo ſuggerente fiat.Not.ꝙ volũtas & propoſitũ alicuius inſpicienda eſt ad hoc vt de facto ſuo iudiceť.Itẽ neceſsitas facit licitum quod aliàs eſt illicitum. Item ratione officij licet quod aliàs nõ liceretItem nota hic plures caſus, in quibus licet corrigere & percutere clericum ſine pœna excommunicationis.

† Vide B. Thomã in quæſtionibus additis ad 3. par.q. 21. art. 1. & citatos i nc. à nobis. ſupra de exceptionae.

† Hæc duo verba , vel curam , deſunt in antiquioribus exẽplaribus & in omnibus Vaticanis.

† Adde in contrario an debeat eis dari:no. Albe.& Rofate, & Bar. in l. 1. C. de men. vali. lib.11.

† Sano modo hoc accipias: quia vtrũque reſpicit Deus,& magis tũ cor, vt in c. 1. 16. q. 6. 1 Melius diceret obla tio: & tunc, demum cũ ſunt manifeſti: eſt em differentia inter hæc duo,vt dixi in tex.Ioan. And.

2 In. exponit pro tanto: quod eſt tutius,ſe cũdũ Hoſtien.& alia in ar. ɜ. eod. inter alia in fi. Ioan.Andr.

3 Concor. text. in l.1. § ſed eſt æquiſſimum gl. in ver. cõcedi. ff.de poſtu.

¶Gregorius nonus.

¶Alloquens excommunicatum in tendentibus ad ſalutem animæ, etiam ſi alia verba interponat,excommunicatus non eſt.

CAP. LIIII.

CVm † voluntate ac propoſito ª maleficia diſtinguantur , excommunicationis ſententiam non incurrit,qui excõmunicato, in his quæ ad abſolutionem , vel aliàs ad ſalutem ᵇ animæ pertinent, in locutione participat : licet etiam alia verba incidenter(vt apud eum magis proficiat) interponat.

¶Prædicatores præſertim,qui al às ſuſtentari non poſſunt, ab excõmunicatis & detinentibus bona aliena eleemoſynam recipere poſſunt.hoc dicit.

¶Prædicatores quoque,qui penes excõmunicatos , vel ᶜ alios alienarum rerum detentores, in prædicationibus & confeſsionibus quaſi gerunt cauſam ᵈ [vel † curam] eorum, ad quos res ipſæ ſpectare noſcũtur, eleemoſynas licite poſſunt ab illis recipere † : præſertim ᵉ ſi aliàs huiuſmodi nuntiare procures.

¶Gregorius nonus.

¶Ponit quoſdam caſus,in quibus percutiens clericum excommunicatus nõ eſt.

¶Si qui vero ratione [f] officij, quod in eccleſia obtinent, aut etiam alij [g] clerici ſeniores zelo deuotionis, pueros vel adoleſcentes in minoribus [h] ordinibus conſtitutos turbantes [i] diuinum officium , & hi qui obtentu prælationis [k] vel magiſterij [l], ſubditos & ſcholares correctionis cauſa leuiter forte percuſſerint,excommunicationis ſententiam non incurrunt. Quòd & de his dicendum eſt, qui aliquos de familia [m] ſua, vel propinquos inferiorum [n] graduum ſimili modo,vt cohibeantur à ſuis inſolentiis, & ſcientia bonisq; moribus informentur, duxerint corrigendos.

¶Idem Aſtoriceñ.epiſcopo.

¶Communicas excommunicato in crimine damnabili,incidit in excommunicationem maiorem.

CAP. LV.

SI † concubinæ publicæ clericorum eccleſiaſticæ cen- ſuræ diſtrictione notentur,eoſdem concubinarios non eſt dubium ſententia maioris excommunicationis inuolui, qui poſt latam ſententiam cõmunicant in eodem crimine [a] criminoſis.

¶Idem.

¶Excommunicatus minori poteſt ab excommunicatione aliquem abſoluere.

CAP. LVI.

DVobus † collata poteſtas, vt à minori excommunicatione , ſi in ipſam inciderint †, inuicem ſe abſoluant, vtroque ligato vinculo excommunicationis huiuſmodi non expirat [b].

¶Idem.

¶Permittitur miniſtris eccleſiarum ſemel in hebdomada celebrare tẽpore interdicti, concurrentibus , quæ exprimuntur in textu.

CAP. LVII.

PErmittimus † eccleſiarum miniſtris ſemel in hebdomada tempore interdicti, non pulſatis campanis , voce ſubmiſſa, ianuis clauſis , excommunicatis [c] & interdictis excluſis, Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa conficiendi corpus Domini, quod decedentibus [d] in pœnitentia non negatur.

¶Idem.

¶Satisfaciens clerico,quem verberauit,nõ poteſt propter hoc ab epiſcopo abſolui , niſi in certis caſibus hic expreſsis.

† Vide Henricũ Boich in ſi vere. ſupra eod. dict.vlt.

† incidant. † Vide quæ poſtea diſſiniuit Bonifacius octauus in c.vlt. de ſent. excom. lib. 6. §.adiicimus & §.ſeq.

1 Adde de hac. q. Car. Flo. in cle. 1. de relig. do.verſ.prædictis.i 7.q.

2 Primam iſtam reſpõſionem reprehẽdebat Hoſtien.dicens , ꝙ ſecundum eã nihil eſſet ſpeciale in minori. qđ tamen vult ponderare tex. tenebat ergo ſecundam:poſtea dicens ſe audiuiſſe , ꝙ illam tenebat in additioni. dicit ſe additiones eius non vidiſſe. Ioan. Andr.

† Contra clericos cõcubinarios vide ſancita in concilio Trident. ſeſſio.25. de reformat.c. 14. & de intellectu huius cap. vide Couarruuias in c. alma mater. de ſent. excom. lib. 6. par.1.§.3.

4 Idem not. 23. q.5.c.1. ad fi. in gl. magiſtri.

5 De hoc vide in a decorum. ſupra de ætate & qualit. & an pater pereutiens filium in ſatisfactum cauſa correctionis, ſi excõmunicatus. vide hic Io. And. & alios.

noluerunt ab eis recedere,excõicatæ fuerunt:clerici iſti concubinarij poſt latam ſententiã carnaliter ad eas habuerunt acceſſum: quæritur vtrum illi ſint eãdem ſententia ligati?Rñdet Papa,ꝙ eadem ſententia inuoluuntur:qa participant in eodem crimine criminos.No.ꝙ participans in crimine,eadem ſententia notatur cũ nominatim excõicato.

a *¶In eodem crimine.*] Secus ſi aliàs participarent in locutione, vel aliàs quàm in crimine: quia tunc nõ eſſent ex cõicati maiori,ſed minori. ſi. ɜ.eo.nuper.vbi ſatis de hac materia: & ea quæ ibi dicta ſunt, hic poſſes repetere. & ſicſententia per participationem , criminis extẽditur ad perſonas ꝓtra quas lata nõ fuit.ſimile ɜ.de immu.ec. adueruſus.in fin. & ɜ.eod. nouerit.Ber.

DVobus.] CASVS. Duobus fuit collata poteſtas,vt ab excõicatione minori, ſi eam incurrãt,ſe viciſsim abſoluãt:vterque incidit in huiuſmodi ſententiã : quæritur vtrũ iſta poteſtas eis collata expiret:Rñdet Papa,ꝙ ꝓpterea nõ expirat quo minus vnus alium abſoluatritũ ꝓtradicunt q dam,ꝙ alter alium abſoluere non poteſt:niſi ab alio non ſuſpenſo primo fuerit abſolutus.

¶Gloſſa ſequens obiicit, & dupliciter ſoluit.

b *¶Non expirat.*] Si poteſtas iſta abſoluendi non expiratergo vnus poteſt abſoluere aliũ 1. Sed ꝓtra vr̃ꝙ cũ vnus ſit priuatus à ſacramẽtis, alium reſtituere nõ poteſt.de conſe. diſt. 4. ſanctum.quod enim nõ habet,dare non poteſt. 1. q.1. c. 1. & q. 7.Daibertum.& argumen.ɜ.de cle.excommuni.mi.cap.vltim. Quid ergo dicit ꝙ talis poteſtas nõ expirat?Rndeo 2 bñ dicit, ꝙ in veritate poteſtas collata non expirat propter hoc cũ effectu,ſed dormit.i.poteſtas illa, cum vterque ſit excõicatus,non põt habere effectum : quia alter alterum non poteſt abſoluere,niſi primo alter eorũ ab alio q̃ à ſocio fuerit abſolutus,tũc demũ habet effectũ.ſi. ɜ.de offic.deleg.prudentiã.§.ſexta. & ɜ.de cõcef.præben.& ec. nõ va.qa diuerſitatẽ.15.q.6. c.pe.& vlt. ſi. C.de cura. fu. l. pe. Vel dic ꝙ bene põt alter alterũ abſoluere,licet ſit ligatus minori excõicatione:& ita nullo modo expirat poteſtas,ſed durat cũ effectu. ar. decr. prædi.ſi celebrat.quia minor excõicatio priuat ſolummodo à perceptione ſacramentorum,ſed non à collatione,vt ibi dr.arg. ad hoc.ɜ.eod.ſacro,& ɜ.de reſcript.ab excommunicato.

PErmittimus.]Hodie hoc c.ſeruit de nihilo:quia hodie permittitur ſingulis clericis celebrare ianuis clauſis,excommunicatis vel interdictis excluſis:vt habetur in c.ſi.§.adiicimus.& §.ſeq. eod.tit.lib.6.Abbas.

CASVS.Permittit Papa rectoribus eccleſiarum , ꝙ tempore interdicti ſemel in ſeptimana cauſa conficiendi corpus Dñi ad opus in firmorum(quod decedentibus in pœnitentia tempore interdicti non negatur) poſſunt Miſſarum ſolemnia celebrare, excluſis excommunicatis & interdictis.Nota ꝙ tempore interdicti concedi tur corpus Chriſti decedentibus in pœnitentia.

¶Glo. ſequens duplicem cauſam ponit,quare tempore interdicti celebrare permittitur quandoque fauore celebrantium,quandoque aliorum ver.ſed quando reci.per contrarium.

c *¶Excommunicatis & interdictis.*] & hoc idem facere debẽt religioſi & alij qui priuilegium habent celebrandi tempore interdicti.ɜ.de priui.quod nonnullis.& ʃ.tit.proxi.cum in partibus. illud priuilegium per hoc c.extenditur ad omnes alios Prælatos eccleſiarum,qui prius illud non habebant, ꝙ ſemel tantum in hebdomada celebrent cauſa conficiẽdi corpus Chriſti:& hic nõ attenditur fauor perſonarũ.ſed ſanctitas ipſius corporis , & principaliter neceſsitas decedentiũ,ſiue infirmorũ.Presbyter enim ſemper debet habere Euchariſtiam paratam:ſed qñ conſequatur ꝓ populo,nihil in craſtino ſeruandum eſt. de conſe. diſtin.2.tribus. Itẽ aliis conceditur fauore religionis ſiue perſonarũ, vt patet in c.quod non nullis.ɜ. de priuileg.

d *¶Quod decedentibus.*] ſic.ɜ.tit.pxi.qđ in te.B.

QVamuis.] Diuidit in duas partes:Secunda:ibi, *Niſi.*Abbas.

CASVS.Si aliquis incidens in excõicationẽ propter violẽtam manuum iniectionem ſatisfecerit iniuriam paſſo, non tñ poteſt aliter q̃ per ſedẽ Apoſtolicã vel eius legatũ abſolutionis poteſt beneficiũ obtinere : Niſi imminente mortis [f] articulo, infirmitate, inimicitia [g],aut inopia [h], puerili [i] vel ſenili ætate, fragilitate ſexus [k], ſeu alia corporis impotentia [l], ſiue quolibet impedimento canonico [m] retrahatur, quo minus Romanũ Pontificẽ poſſit adire:vel niſi iuris beneficio [n] à labore huiuſmodi excuſetur. Cæterum quibuſdam [o] prædictorum,videlicet qui temporali impedimẽto laborant, exceptis pueris,ſub debito iuramenti(quod ſecundum eccleſiæ formam præſtare tenentur) cueuit iniungi , vt impedimẽto ceſſante ad Apoſtolicam ſedẽ accedant mãdatum ipſius humiliter ſuſcepturi.

¶Idem.

¶Excommunicatio ſimpliciter lata intelligitur de maiori. hoc dicit. Et eſt textus notabilis,& quotidie allegatur.

CAP. LIX.

SI QVEM ſub hac forma

e *¶Satisfaciat.*] licet quis ſatisfecerit iniuriã paſſo : nondũ tñ haberi debet abſolutus, nec eſt ei cõicandũ niſi primo abſoluatur.ɜ.eo.cum deſideres.1.reſpõ. & vl. omnis enim res per quaſcunque cauſas naſcitur,per eaſdem diſſoluitur.ʃ.de reg.iur.c.1.ſic eñ excõmunicatio quandoque ſolo verbo cõtrahitur,& ſolo verbo tollitur:ſed in hoc caſu ipſo facto inducitur,ſed ſolo verbo tollitur:& ſic ſatisfactio vel iuramentũ non ſunt de ſubſtantia abſolutionis.De hoc dictum eſt ɜ.eo. cum deſideres.in fi.

f *¶Mortis.*] ɜ.eod.non dubium.& 17.q.4.ſi quis ſuadente. & ɜ.eo. quod de his.

g *¶Inimicitia.*] ɜ.eo.decætero.de infirmitate,in opia,ſenili ætate, habes ɜ.eod.quod de his.

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium.& ibi remittit

h *¶Inopia.*]ſi.ɜ.de teſti.ſiqui teſtiũ cõtra.ɜ. eo.ea noſcitur.fol. ibi.

i *¶Puerili.*] pueri infra pubertatem non mittuntur ad curiam: quia ætas eos excuſat ab itinere.ɜ.eo.c.1.& §.proxi.& ʃ. eod.c.vlt.

k *¶Fragilitate ſexus.*]ɜ.eo.mulieres.&c.de monialibus.

l *¶Corporis impotentia.*] quia ſcilicet fit mutilatus in pede, quòd ire non poſsit,vel contractus.

m *¶Impedimento canonico.*]ɜ.eod.quod de his.Ber.

n *¶Iuris beneficio.*] Vt ſerui.ɜ.eod.mulieres. & hoc intellige ſecundum diſtinctionem huius cap.ɜ.eo.relatum.

o *¶Quibuſdam prædictorum.*]ſcilicet qui timore mortis , infirmitate,inimicitia,ſenili ætate confracti,vel impotẽtia perpetua,inopia,omnes iſti poſsibilitate recepta ſedem Apoſtolicam viſitabũt pro mandato recipiẽdo:vt ʃ.ſequitur,& ɜ.eo.decætero.&c.de his

SI quem.]Non diuiditur.

CASVS.Si aliquis ſub hac forma verborum dixerit,excõico illum,vel ſimilia verba protulerit,dicendum eſt eum non ſolum minori excõicatione (quæ à perceptione ſacramentorum ſeparat) ligatum eſſe:verumetiam maiori.quæ à fidelium excludit cõmu-

nione. Nota q̄ idem est dicere, excommunico & anathematizo.

a ¶ *Simili.*] puta nisi hoc feceris, noueris te excommunicatum. ſ. de cap. c. præterea 2. & ſ. de teſt. cogen. c. 2. & ſ. de rap. c. 3.

b ¶ *A iudice suo.*]ſententia iudicis sui siue iusta siue iniusta tenet. 11. q. 3. c. 1. & 2. ſed à non suo iudice lata est nulla. arg. ſ. de priui.

† Dictio, ſuo, deest in plerisq; uere centtorib⁹: ca ex antiquis codicibus & omnibus Vaticanis est restitura: quā etiam agno uit glossa hic, & Hostiensis.

cum olim essemus. & ſ. de conſuetu. ad audiē tiam. & ſ. de iudi. at ſi clerici. & ſ. de offi. ordi. cap enulti.

¶ *Glo. ſeq. tractat de maiori et minori excōicatiōe.*

c ¶ *Nō tantum minori.*] sic ergo patet, cum dico excōico illū, de maiori intelligit, minor enim excōicatio remouet à cōione ſacramētorum, vt hic dr: maior excōicatio à corpore Christi, quod est ecclesia, ſcilicet cōione fidelium. 3. q. 4. Engeltrudam. Est ergo maior excōicatio à qualibet licita cōione & legitimo actu ſeperatio: vñ Adam excōicatus fuit ex eſu ligni. 11. q. 4. c. ad mensam. §. euidēter. Excōicatio quæ dr anathema, inſtigit tā ab homine q̄ à iure, & pro cōtumacia & p̄ crimine. j. tit. pxi. ex parte. & 17. q. 4. ſi quis ſuadente. & 24. q. 1. c. 1. 2. & 3. & i titulo iſto p̄ violētā manus iniectiō nē. Minor aūt excōicatio inſligitur quandoq; pœnitenti & impœnitenti. Pœnitenti quandoque à ſeipſo, quandoque à ſacerdote de pœ. diſt. 1. facilius. Sed melius facit ſi auctoritate facerdotis hoc faciat, de pœ. di. 1. i actione: Impœnitenti quādoque à Deo imponitur excōicatio minor, cum propter mortale peccatum Deus tradit aliquem ſatanæ, & diſcedit à mente eius. 11. q. 3. audi deniq;. Q̄nq; ipſemet ſe ſuſpēdit à ſacramentis cum non vult pœnitere, & puta ſibi ſufficere: & male hoc fit. de pœnit. diſt. 1. ſunt qui arbitrantur. ſed ſi reputat ſe indignum, & abſtinet, bene facit. de conſe. diſt. 2. qui ſcelerate. Q̄ſque imponitur à ſacerdote loco pœnæ: quia nō vult pœnitere. 17. q. 4. miror. q̄ſque per ſnſam canonis. 11. q. 3. cum excōicato. & 81. diſt. ſiqui ſunt. Cū inflicta est excōicatio à ſe vel à Deo, agat pœnitentiam, & ſequitur recōciliatio: Si vero à ſacerdote inflicta fuerit; per eum recōcilietur: Cum vero a canone infligitur minor excōicatio, per ſimplicem ſacerdotem potest abſolui, & ſine iuramēto vel aliquo mandato. niſi participet in crimine. ſ. eo. nuper. & c. ſi concubinæ. Qui maiori excōicatione est notatus: ſi ab homine, ſemper ab eodem vel eius ſuperiore debet abſolui. ſ. eo. per tuas. niſi incendiarij poſt publicationem. ſ. eod. tua. Si à canone est notatus, à ſuo epō potest abſolui, niſi conditor canonum ſibi abſolutionem retinuerit. ſ. eo. nuper. ſicut in his qui violentas manus mittunt in clericum. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. & ſ. eo. c. proxi.

Veris.] Pueri excōicati pro iniectione manuum, ab epo abſolui poſſunt: etiam ſi ante abſolutionē effecti ſunt puberes. hoc dicit. Et duæ ſunt partes. ſecūda: ibi, *Cum propter.* Abbas.

CASVS. Aliqui pueri infra xiiij. annos cōſtituti violētas manus miſerunt in clericum: facti ſunt maiores ante abſolutionē: quæritur à quo debeant abſolui? Rñdet Papa, q̄ ſiue ante ſiue poſt pubertatem poſtulent ſe, abſolui, dioecesanus eps illos abſoluere potest: cum propter defectum ætatis, in qua cōmiſſus fuit exceſſus, rigor eccleſiæ ſit manſuetudine temperādus. Nota q̄ ratione ætatis rigor iuris aliquando temperatur: & ſic nota q̄ ætati parcitur.

d ¶ *Pueris.*] Intellige doli capacibus. ſ. de delic. pue. pueris. aliās

2 Vide de iniuriam facere nan poſſunt, pati vero ſic. 15. q. 1. illud.

delic. pue. c. e ¶ *Aetatis.*]ſic ergo parcitur ætati, licet non in totū, ſed quo ad

1. ſuper vlt. gl. Io. And. minorem pœnā, vt in delictis. ff. de mino: auxilium. §. in delictis 2. In delictis enim nō parcitur niſi quo ad minorem pœnam, vt ibi.

¶ *Glossa ſequens ponit quatuor caſus, quibus temperatur rigor.*

† Oſee. cap. 10. ſunt verba gloſſæ interlinealis.

Vide l. q d per nouale. & l. ſylua. §. nouale. ff. de verb. ſignif.

verborum, illum excommunico, vel ſimili a, à iudice ſuo b † excōmunicari contingat: dicendum eſt eum non tantum c minori, quæ à perceptione ſacramentorum, ſed etiam maiori excommunicatione (quæ à cōmunione fidelium ſeparat) eſſe ligatum.

¶ Idem.

¶ *Beneficium indultum ratione minoris ætatis poſtquam cœpit habere locum, non extinguitur, licet minor peruenerit ad maiorem ætatem.*

CAP. LX.

Veris d, qui in canonem inciderunt ſententiæ promulgatæ, ſiue ante ſiue poſt pubertatem poſtulent ſe abſolui, poteſt diœceſanus epiſcopus abſolutionis beneficium impertiri: Cum propter defectū ætatis e, in qua fuit commiſſus exceſſus, rigor f ſit manſuetudine temperandus.

TITVLVS. XL.

De verborum ſignificatione.

¶ Hieronymus ſuper Oſee †.

¶ Nouale est terra nouiter ad culturam redacta,

¶ Rigor.]Iuris rigor temperatur quandoq; ratione ætatis, vt hic & 86. diſt. tanta. & de conſecr. diſt. 3. eos qui. 35. q. 9. ſententiam. quandoque ratione laicorum & temporum. ſ. eo. ſuper. eo. & quādoque ratione perſonæ & cauſæ, & loci, & temporis. ſ. de trāſac. c. vlt. & 23. q. 8. occidit. & 29. diſt. ſciendum. q̄ſque ratione multitudinis & ſcandali. 50. diſt. vt conſtitueretur cum ſuis cōcordantiis.

CAP. I.

INnouate g nouale. ¶ Nouale h est ager nunc primum præciſus i

¶ Idem ſuper Danielem †.

¶ Appellatione patris, veniunt in lata ſignificatione omnes aſcendentes.

CAP. II.

NAm k & rex Nubuchodonoſor pater tuus. ¶ Id est, proauus l, more ſcripturæ, quæ auos & deinceps patres m appellat.

¶ Idem in parabolis †.

¶ Non dicitur natus, qui ſtatim deceſſit.

CAP III.

NAm n & ego vnigenitus fuit coram matre mea.

¶ Quare vnigenitum o ſe nominat, quem fratrem vterinum p præceſſiſſe ſcriptura teſtatur? niſi quia ille mox natus ſine nomine quaſi nunquam q eſſet, de vita deceſſit.

¶ Idem ſuper Matthæum †.

¶ Dictio, antequam, non ſemper implicat.

DE VERBORVM ſignificatione.

¶ Supra viſum est de diuerſis cōſtitutionibus circa iudices, iudicia, clericos, matrimonia, & crimina: Veritāmē quia in eis & aliis diſpoſitiōibus dubitari poteſt de ſignificato verborum: ideo in fine operis annectit hanc Rubricam. Abbas.

INnouate.] Expōit hic Hieronymus verbū nouale quod ſcribitur Oſee. † Proverb. 10. c. Abbas. 2. eo. tit. in 1. compilat.

CASVS. In Oſee pro pheta verba iſta, Innouate nouale, reperiunt: Hieronymus exponit hic quid ſit nouale, & melius exponitur. j. eo. quid per nouale.

g ¶ *Innouate.*] verba ſunt Oſee prophetæ.

h ¶ *Nouale.*]verba sūt Hieronymi exponentis verba prophetæ.

i ¶ *Præciſus.*] dr in lege terra. ſ. præciſa, quæ anno ceſſat. ff. de ver. ſignifi. ſylua. §. 2. Dr nouale terra de nouo ad culturā redacta: cuius non extat memoria q̄

culta fuiſſet 3. j. eod. quid per nouale. & quod ſemel fuit nouale ſemper erit nouale quo ad decimarum retentionem, vel ſolutionem. ſ. de priuileg. c. vlt.

† Math. ca. 1. & cap. 3. eo tit. in 1. compilat.

NAm & rex.]In prima parte ponuntur verba Danielis: In ſcda verba Hieronymi exponētis illa: Secūda: ibi, *Id est proauus.* & vide hiſtoriā de cōſe. diſt. 1. in c. veſtimēta. aliās incipit, vaſa. Abb. CASVS. In Daniele Nabuchodonoſor appellatur pater cuiuſdam. qui pater tū non fuit: exponit hic Hieronymus quare dicatur pater: hic enim pater appellatur proauus, more ſcripturæ, quę auos & omnes ſuperiores patres, appellat.

k ¶ *Nam & rex.*]verba ſunt Danielis.

l ¶ *Proauus.*]Verba ſunt Hieoronymi exponētis verba prophetæ.

m ¶ *Patres.*]oēs aſcēdētes parētis nomine cōtinenē. ff. de ver. ſig. appellatiōe. & appellatiōe filij oēs deſcēdētes. ff. e. liberorū. & ff. de gradi. cog. l. iuriſconſultus. §. parētes. Vſq; ad tritauū patres dicūt, vltra vero maiores appellāt liberi vſq; ad trinepotē: vlterius inferiores vocātur, vt ibi dr: vnde Chriſtus dici pōt filius Dauid. Ala.

NAm & ego.]In prima parte ponūtur verba Salomonis: In ſecunda verba Hieronymi exponentis illa, ibi, *Quare.* Abbas. CASVS. Salomō ꝓtulit hæc verba: Ná & ego vnigenitus fui corā matre mea: & tñ aliū habuit fratrē, q̄ pceſsit ipm: Exponit hic Hieronymus quare vocat ſe vnigenitū, ſcilicet quia ille mox nat' ſine nomine quaſi nō fuiſſet vita deceſsit: & ita dr nō fuiſſe: ideo primogenitū ſe vocabit. Nota, non vr factū quod nō durat factū.

n ¶ *Nam & ego.*]verba ſunt Salomonis.

o ¶ *Vnigenitū.*]Verba sūt Hieronymi exponētis verba Salomonis.

p ¶ *Fratrem vterinum.*]Fratres vterni dicuntur, qui ex eodem vtero nati ſunt viuente enim Vria concepit Berſabee ex Dauid: & peperit filium qui mortuus eſt: poſtea concepit ex eodem Salomone: vnde ipſe dicit, nam & ego vnigenitus, &c.

q ¶ *Quaſi nunquam eſſet.*]& ita non vr fuiſſe qui non durauit. ar. ſ. de reg. ad noſtrā. diſt. 63. quanto. ff. de in rē. ver. ſi pro patre. §. in rem autem verſum 4. ſic non dr eſſe qui minus idoneus eſt. ſ. de tranſla. inter. & ff. qđ cuiuſque vniue. l. 1. ad fi. & C. de epi. audiēdę creationibus. & 19. diſt. propter totius. & 23. q. 1. paratus.

Quod

QVod dicitur.]CASVS. In euangelio Matthæi ſunt hæc verba: antequam conuenirent: ex hoc verbo volebant arguere quaſi à contrario, q̄ poſtea conueniſſent Maria & Ioſeph: dicit Hieronymus, non tamen ſequitur, q̄ poſtea conueniſſent: ſed ſcriptura oſtendit q̄ nunquam conuenerunt. Nota q̄ licet fortiſſimū ſit genus argumentandi à ꝓtrario ſenſu, fallit tñ hic. non em ſequitur antequam cōuenirent, ergo poſtea conuenerunt: ſcriptura enim nō innuit q̄ conuenerint.

CAP. IIII.

QVod dicitur, antequam a conuenirent, non ſequitur, vt poſtea conuenirent: ſed ſcriptura quod factum non ſit oſtendit.

¶ Idem in eodem †.

¶ Primogenitus dicitur, qui primo naſcitur, etiam ſi nullus ſequatur eum.

CAP. V.

IOſeph non cognouit Mariam †, donec b † peperit filium ſuum primogenitū. ¶ Ex hoc loco quidam peruerſiſſime ſuſpiantur & alios filios Mariam habuiſſe: cum mos c diuinarum ſcripturarum ſit, vt primogenitum non vocent, quem fratres ſequuntur, ſed cum, qui primo natus fuit.

¶ Hilarius †.

¶ Verba ſunt intelligenda, non ſecundum quod ſonant, ſed ſecundum mentem proferentis.

CAP. VI.

INtelligentia d dictorum ex cauſis e eſt aſſumenda dicendi: quia non ſermoni res g, ſed rei eſt h ſermo ſubiectus.

¶ Auguſtinus † ſuper Matthæum.

¶ Non vitiatur factum vario modo narratum, vbi idem in ſubſtantia concluditur.

CAP. VII.

NIhil obſtat narrandi diuersitas i, vbi eadem dicuntur: maxime cum quiſque Euāgeliſtarum eo ordine credat ſe dicere, quo Deus voluit.

¶ Gregorius †.

¶ Senſum, non verba conſiderare debemus.

CAP. VIII.

PRopterea k ſi prolixam epiſtolam meam ad interpretandum l accipere te fortaſſe contigerit: rogo non verbum ex verbo, ſed ſenſum m ex ſenſu transferri: quia plerunque dum proprietas n verborum attenditur, ſenſus veritatis amittitur.

¶ Iſidorus †.

¶ Dicit, quis proprie ſit præpoſitus.

CAP. IX.

QVamuis omnes qui præſunt, ꝓpoſiti rite o vocentur, vſus tamen obtinuit eos vocari præpoſitos, qui quandam prioratus p curam ſuper alios gerunt.

¶ Idem † in libro Etymologiarum.

¶ Non recipit congruam ſummationem.

CAP. X.

FOrus est exercendarum litium locus à fando dictus, ex ſenſu: quia aliquando dum proprietas verborum attenditur, veritas amittitur. No. q̄ nō debemus conſiderare verba, ſed intētiōem.

† Math. ca. 1. & cap. 4. eo. tit. in 1. cōpil.

† A'tàs, eam

† Adde de hac dictione, donec, quod no. in l. fi. de leg. Bar. in l. ambiguitate. C. de vſufru.

† Lib. 4. de trinit. refert. vt cap. 5. eo. tit. in 1. compilatione.

† Fortaſſis hæc dicit Auguſtinus in libris de conſenſu Euāgeliſtarū; vide ibi lib. 1. c. 11. 21. & 28.

1 Sequitur ſupremus eſt quem nemo ſequitur ſic iacet lex proxim. Ioā. And.

† Daniel. ca. 5. & cap. 1. eo. tit. in 1. compila.

† Prouerb. 2. & cap. 4. eo. tit. in 1. compilat.

2 Si promiſit quis pro te centū ti buere, cum poterit: ad id qđ actū eſt, redig tur inter, re tatio: aliās in teli: gitur cū b ſine incom modo pote tit. Ioan. An.

† Math. ca. 1. & cap. 3. eo tit. in 1. compilat.

3 Et eſt ſimile quod de loco de ſerto dicitur. j. eod. c. 1. lib. 6. ſecūdū Hoſt. Ioan. Andr.

¶ *Ad interpretandum.*]id est, ad exponendum.

m ¶ *Senſum.*]ſ. eod. intelligentia.

n ¶ *Proprietas.*]Non. n. ſemper ad ꝓprietatē verborū incurrendū eſt: ſed videndū eſt qđ teſtator ſenſerit: in qua ꝓſumptione ſunt q̄ morant in eo loco. ff. đ ſun. inſtru. & inſtru. leg. cū đ lanionis. §. afinā: quia potior eſt mens dicētis quā vox. ff. de ſupel. le. l. Labeo. nec plus verbū q̄ voluntas inſpici debet. C. quæres pig. ob. poſ. l. vlt. 22. q. 5. humanæ aures. 1. q. 1. Marcion. Item arg. q̄ verba à ſua ſignificatione cadūt, cū res aliter ſalua eſſe nō pōt de qua agitur. In ſti. de inuti: ſtip. §. quotiens. & 2. q. 2. oēs. C. an ſeruus ꝓ facto ſuo. l. vlt. ff. ſi quis cau. ſi eū. §. qui iniuriarū. 55. diſt. q. partē. & 50. diſt. Dño ſancto 4. à proprietate verborū nō est recedēdū, niſi qñ conſtat volūtatē loquētis aliter voluiſſe. ff. de leg. 3. nō aliter. & impro prietates nō ſunt trahēdæ ad cōſequētiā: ſed ſunt excuſandæ. Ala.

4 Ad idem iura alle. ſupra eod. iu. ſtificantia in fi. vlr. glo. Ioan. Andr.

Vamus.]CASVS. Hoc nomen, præpoſitus, generale nomen est ad omnes qui præſunt: vſus tñ obtinuit eos ꝓpoſitos vocari, qui quandam curam prioratus gerunt ſuper alios. Not. quod vſus loquendi conſiderari debet.

o ¶ *Rite.*]id est, ſecundum originariam verbi ſignificationem.

p ¶ *Prioratus curam.*]Sic ponitur. 1. q. 3. Saluator 5. & est dignitas per ſe ſic dicta.

5 De æta. & qual. c. 1. de ap. conſtitutus 2. de cle. non reſi. ex parte. de his quæ ſiunt à ma. par. ca. e. ex ore. cū multis i fi. l.

Forus.]CASVS. Primo oſtendit Iſidorus quid ſit forus, & vnde dicatur. Secundo oſtendit ex quibus conſtet: conſtat enim ex cauſa, lege, & iudicio oſtendit etiam quare dicatur cauſa: dicitur enim cauſa à caſu quo venit: quæ dum proponitur, cauſa eſt: dum diſcutitur, iudicium: dum finitur, dicitur iuſtitia: oſtendit etiam vnde dicatur iudicium & iuſtitia. Tertio dicit, quid ſit negotium, ex eo quod ſupra dixit, materia & origo negotii, & c. oſtēdit etiā quid ſit iurgium: & vnde dicatur' lis, dicit inſuper: Cauſa aut argumento, aut probationibus conſtat: & oſtendit qualiter: Poſtquam oſtendit quid ſit negotium, dicit Iſidorus, quòd in omni

† Lib. 1. epiſtola. 28 regiſtri. & ca. 7. eod. tit. in 1 ¶ *Diuerſitas.*] quoniā nomina & verba tranſpoſita idem ſignificāt. vt dicit Ariſtoteles in Perihermeniis. & est arg. ad hoc. C. de teſta. quoniam indignum. & hic vbi eadē dicuntur, prout ſequitur in litera. & hoc certum ſit. & est ar. bonum pro teſtibus diuerſo modo narrantibus. arg. ſ. de teſti. c. cum tu. & 8. q. 1. in rum. & cap. ſcripturis. de conſe. diſt. 8. eo. tit. in 1. 2. quotidie. & de pœni. diſt. 1. periculoſe 3. Ar. ptra. 35. q. 6. de parētela 2. ſed illud intelligitur de cōtrarietate ſniæ. T.

† Lib. 10. etymologiā rum. & cap. compil. 10.

3 Per quod ca. iſtud intelligitur. ſi loquatur. de varietate euangeliſtarū cuidā amico ſuo aliqñ, rum circa q̄ forte male iterpretabāt dicta ſua: Greg. ſcribit ei dicens: Si epiſtolam meam prolixam ad interpretandū te recipere contingerit, rogo non verbum ex verbo transferri, ſed ſenſum

† Idem ſcribit Iſidorus lib. 18. etymolog. cap. 15. & ca. 10. e. tit. in 1. compilatio.

Propterea.] Aliās, præterea.

l ¶ *Ad interpretandum.*]id est, ad exponendum.

m ¶ *Senſum.*]ſ. eod. intelligentia.

n ¶ *Proprietas.*]Non. n. ſemper ad ꝓprietatē verborū incurrendū eſt: ſed videndū eſt qđ teſtator ſenſerit: in qua ꝓſumptione ſunt q̄ morant in eo loco. ff. đ ſun. inſtru. & inſtru. leg. cū đ lanionis. §. afinā: quia potior eſt mens dicētis quā vox. ff. de ſupel. le. l. Labeo. nec plus verbū q̄ voluntas inſpici debet. C. quæres pig. ob. poſ. l. vlt. 22. q. 5. humanæ aures. 1. q. 1. Marcion. Item arg. q̄ verba à ſua ſignificatione cadūt, cū res aliter ſalua eſſe nō pōt de qua agitur. In ſti. de inuti: ſtip. §. quotiens. & 2. q. 2. oēs. C. an ſeruus ꝓ facto ſuo. l. vlt. ff. ſi quis cau. ſi eū. §. qui iniuriarū. 55. diſt. q. partē. & 50. diſt. Dño ſancto 4. à proprietate verborū nō est recedēdū, niſi qñ conſtat volūtatē loquētis aliter voluiſſe. ff. de leg. 3. nō aliter. & impro prietates nō ſunt trahēdæ ad cōſequētiā: ſed ſunt excuſandæ. Ala.

Vamus.]CASVS. Hoc nomen, præpoſitus, generale nomen est ad omnes qui præſunt: vſus tñ obtinuit eos ꝓpoſitos vocari, qui quandam curam prioratus gerunt ſuper alios. Not. quod vſus loquendi conſiderari debet.

o ¶ *Rite.*]id est, ſecundum originariam verbi ſignificationem.

p ¶ *Prioratus curam.*]Sic ponitur. 1. q. 3. Saluator 5. & est dignitas per ſe ſic dicta.

Forus.]CASVS. Primo oſtendit Iſidorus quid ſit forus, & vnde dicatur. Secundo oſtendit ex quibus conſtet: conſtat enim ex cauſa, lege, & iudicio oſtendit etiam quare dicatur cauſa: dicitur enim cauſa à caſu quo venit: quæ dum proponitur, cauſa eſt: dum diſcutitur, iudicium: dum finitur, dicitur iuſtitia: oſtendit etiam vnde dicatur iudicium & iuſtitia. Tertio dicit, quid ſit negotium, ex eo quod ſupra dixit, materia & origo negotii, & c. oſtēdit etiā quid ſit iurgium: & vnde dicatur' lis, dicit inſuper: Cauſa aut argumento, aut probationibus conſtat: & oſtendit qualiter: Poſtquam oſtendit quid ſit negotium, dicit Iſidorus, quòd in omni

Universidad de Deusto
Biblioteca

negotio quatuor personæ sunt requirédæ iudex,accusator, reus, & tres testes:ostendendo vnde dicatur iudex,& vnde dicatur accusator,& reus,& testis.Vltimo dicit,q̃ in teste tria sunt requiréda,conditio,natura,& vita:Cõditio,vtrum sit seruus vel liber:natura,sit vir vel mulier:vita, si innocens sit & integer actu.ostendit etiã causam quare ista tria considerentur in teste.Not.arg.q̃ possumus inducere ꝑ nobis libros gẽtilium. Itẽ testes & instrumenta æquiparantur. Iem in omni negotio quatuor psonæ requirũtur, iudex,accusator,reus, & testis.Item tria considerantur in teste, natura, vita,& ꝑditio. Itẽ nota ꝓtra mulieres, q̃ varijs & mutabile semper ꝓducunt.

a ¶ *Primus.*] 7. dist. Moyses.Ber.

b ¶ *Constat.*]ex tribus, vt hic dicit:nõ tãquam ex suis partibus cõpetẽtibus , sed ornatibus potiꝰ: & ipproprie dr̃ locus ꝑstare ex his : sicut dicũt vestes partes hominis adornatiue.vñ il lud.

† Vide l.cũ clericis. C. de epis. & cler.

*Cultu gẽmisque tegũt. Omnia:pars quoq; minima est ipsa puella sui.*La.

c ¶ *Causa à casu.*]Et ita est causa antequam respondeat pars altera.est ergo causa res in dicẽdo posita cũ interpositiõe certarum personarum , sciliget actoris & rei, iudicis & testis. Et ideo dr̃ casu: quia frequenter casualiter occurrunt prærer voluntatem hominis.

Verg'lius lib.12.

d ¶ *Dum discutit ur,iudiciũ.*] & sic vr̃ processu ꝑpis mutare nomẽ. & exẽplificat de iudicio de tertia parte fori.

e ¶ *Dum finitur iustitia.*]Hic exemplificat secundam partem fori. & ita ex istis tribus patribus constat forus,vt dictum est,& idem esse videntur ista tria in subst antia,sed aliam denominationem assumunt diuerso tempore.

f ¶ *Iudicium.*]Iudicium est legitimus actus duarũ personarũ actoris & rei super eadem quæstione sub eodẽ iudice contracta.Lau.

g ¶ *Iustitia.*] Iustitia est constans & perpetua voluntas ius suum vniquique tribuẽs.Insti. de iusti.& iur.in prin.& supra in principio libri,in constitu.Gregorij.

h ¶ *Iuris status.*]Lex.n.dr̃ statꝰ iuris,& vere,q̃a ꝑ sniam ius nõ cõstituit,sed status iuris declaraẽ. ff. si fer.ven. sicut. §.sed si quærit.

i ¶ *Negotium.*]Quia supra mentionem fecit de negotio ibi,origo negotij,&c.ostendit quid sit negotium:quasi negans otium.

k ¶ *Actionem causæ.*]In hac significatione sumitur ī.vbi dicit,origo negotij.

l ¶ *Iurgium.*]Hic exponit quod dixit supra quod est iurgium litis.

m ¶ *Iure disceptant.*]Arg.q̃ iurgia non pertinent ad presbyteros. quia nõ tenentur esse iuris periti.38.dist.quæ ipsis.nec aduocare, possunt nisi in certis casibus.ī.de postu.c.vlt.secus de archidiacono.25.dist.c.i.R.

n ¶ *Lis autem.*]Quia fecit mentionem litis ī. vbi dixit , iurgium litis,exponit modo quid sit lis. lis enim ciuilem causam ostendit tantum,& non criminalem.ff.eo.tit.litis.

o ¶ *De qua Vergilius.*]Ar. habes hic q̃ possumus inducere pro nobis libros gentilium siue paganorum.27.dist.siquid veri.& 1. q. 1. Dominus declarauit.ibi:Si ergo,&c.

p ¶ *Argumento.*]Argumentum vocat naturalem probationem, q̃ fit p localẽ argumẽtationẽ.& ita arg.q̃ in iudicio valet naturalis probatio.ar.ꝓtra.1.dist.consuetudo.& ī.de elect.bonæ 1.ibi,negãtis factũ per rerum naturã,&c.à ꝓtrario.& nõ ꝑ testes vel instrumenta,vt littera sequẽs dicit:vnde dic tabulis,id est, instrumẽtis.

q ¶ *Testibus & fide tabularum.*]Hic æquiparãt testes & instrumẽta,q̃a paré vim habẽt in litib⁹ exercẽdis. C.cũ fi.instr.in exercẽdis.

r ¶ *Negotio.*]non notorio,quod exercetur in forma iudicij.

¶ *Glossa sequens signat contrarium,& dupliciter soluit.*

s ¶ *Tres testes.*]Ar.ꝓtra 4.q.3.ca.si testes.§.vbi numerus. & 2. q. 4. c.1. & 3. de testi. licet vniuersis. vbi dr̃, in ore duorum vel trium testium,&c.potest dici,q̃ hic dicit tres testes propter triplicẽ modum probandi, scilicet per testes,instrumenta, & argumẽta:de quibus præmisit 1. vel potius dicas confessionem,q̃a quodlibet istorum triũ legitimam facit probationem, siue per testes, instrumenta,& confessionem.ī.de restit. spo. cum ad sedem.in fi.

t ¶ *Non est ergo iudex.*] Sic 23. q. 2. c. 1. & supple hic,bonus, quia q̃n que malus est iudex.3. q.7.c. iudicet. §. vlt. q̃a & pro meritis subditorũ disponitur à Deo vita rectorum.2.q.7.c.1.& 6.q.1.ex merito. & 8. q. 1.audacter.Ber.

u ¶ *Reus à re.*] & non à reatu. 15. q. 3. c. vlt. 3. q.11.non est.Ber.

x ¶ *Parte ablata.*] Est hic figura quæ dr̃ Aphæresis , cum principium dictionis aufertur : ſm quod patet hic. Est & figura alia, quæ dr̃ Prosopopeia. i. confirmatio 2 nouæ personæ.de consec. dist. 4. quæris à me.versi.fi. Item Antonomasia , cum per excellentiam aliquid alicui attribuit, quod cõmune est pluriũ : vt cũ dico Apostolus,intelligitur Paulus. 32.q. 7. c. Apostolus. & cũ dico, vrbs , intelligitur Roma.ī. de pœn.& remiss. significauit. Synecdoche,cum pars ponitur pro toto.32.q.4.meretrices. 14. q. 5. pœnale.Antiptosis, cum ponitur casus pro casu. 75. dist. ordinationes. 18.q.2.quidam.Liptote, cum plus dr̃ , & minus significatur. 32. q. 7.quid in omnibus.Pleonasmos cum superabundat dictio. vt iste videt oculo monachum regularem. 20. q. præsens. Tmesis , cum eadem dictio iterdicitur.ff.de mino.l.quod si de speciali.ff.de rei ven.si post acceptum.Syncopa,cũ q̃d aufertur de medio dictiõis. 7.q.1.audacter.pro audaciter.Ironia,cum quid per derisionem,id est,per contrarium dr̃.O quanta integritas.11. q. 3. ad mensam,in fin.Ephexegesis , id est ,expositio præcedentis sermonis. 47. dist. quoniam.Item Anthropopathos,cum aliquid atribuitur Deo q̃d conuenit homini: 24. q. 1. odi & proieci.& ī.de re. eccle. ali.vel. non.si quis presbyterorum.Ala.

y ¶ *Si liber.*]quia seruus testis esse non potest.4.q.3.ca.si testes.§. vbi.§.item serui.sed liberi,vt ibi dicitur.versic.item liberi.& C.de testi.Authen.si dicatur.

z ¶ *Dominantis.*]4.q.3.c.si testes.§.ité idonei.& 11.q.3.quatuor.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

a ¶ *Non fœmina.*]Hoc intellige in criminali:in quo casu mulier testis esse non potest ſm canones. 33. q.5.mulierem.sed in ciuilibus & matrimonialibus bene ferũt testimoniũ.ī.de testi.tã litteris.& c.super eo. arg.ꝓtra. q̃ possunt in criminali.15.q.3.ex eo.sed aliud ſm leges,tñ in crimine excepto admittitur mulier etiam malæ famæ ad accusationem.ī.de simo.tanta. & in inquisitione admittit ad testimoniũ siue denuntiationẽ.ī.de testi.tam litteris.& c. quoniã.Itẽ i testamẽtis mulier nõ admittit.Insti.d̃ testa.ī.testa:§.Ber.

b ¶ *Varium.*] C. de inoffic. testa.filia.& arg.C.de instit.& substitu.reprehendenda.

ADDITIO. Vnde versus. *Quid leuius fumo:flammẽ.qd flamine? vẽtꝰ. Quid vento?mulier.quid muliere?nihil.*

c ¶ *Integer.*]quia debet esse testis bonæ famæ.& sine omni suspitione. 2. q. 7.testes.infamis repellitur.ī.de testi. cogen. ꝓterea.

d ¶ *Fide carebit.*]idest, non credetur iuramento suo. arg. 2. q. 7. non potest.Bernar.

a ¶ *Iusti*

a ¶ *Iustitia cum scelerato.*]cum sit virtus.32.q.1.cum renuntiare. & est summum bonũ in vita colere iustitiã.12.q.2.cũ deuotissimam.

Pactum.] CASVS. Pactũ dicitur,quæ fit inter partes scripturã cõueniens legibus,& moribus approbata : & dicitur pactũ quasi pro pace factum.

b ¶ *Pactum.*]ius ciuile aliter diffinit in l.1.ff.de pac.Abbas.

c ¶ *Scriptura.*] & etiã sine scriptura pactum fit. sed hoc ideo dicit, q̃a sæpe interuenit scriptura , & ad probationẽ pacti interponitur.

d ¶ *Legibus.*] Aliter nõ valeret nisi secundũ leges fieret.ff. de pac. iurisgentiũ.§. prætor ait. & C.eo.tit.pacta.Ber.

e ¶ *Pactum.*] Dr̃ pactũ duorum vel pluriũ cõsensus in idẽ.ff. de pac. l.1.§.1.

† Idem scilicet Isidorus lib. 5.c. 24.

† Lib. 5.etymologiæ cap. 25. & c. 11. eo. tit. in 1. compilat.

Vs dictũ.] CASVS. Ostendit hic Isidorꝰ vnde dicatur ius: sciliect à iure posidendo. hoc enim iure posſidetur,quod iuste : & hoc iuste , quod bene.male autẽ posſidet qui suis male vtitur,vel vſurpat aliena.

1 Hæc glosſula ex Panormitani lectura huc trãſſusa fuit.

f ¶ *Ius dictum.*]Diffinitur 1 hic ius non prout est generale nomẽ, sed prout applicat̃ ad certam rem , q̃ dr̃:habeo ius in tali re. tũc enim dr̃ ius à iure posidendo , & ita intellige istũ text. Sed capiendo ius gñaliter , dr̃ à iustitia, & est ars boni & æqui: vt l.1.ff. de iusti. & iur. vide gl.fi.super rubrica de reg.iur.lib.6.& istud generale nomen habet multas species sub se, naturale,ciuile,& gentium.1.dist.ius. & §.seq. Abbas.

† Cap. 13. eo.tit. in 1. compilat. Vide citatos in c. ex transmissa. ī. de decimis.

g ¶ *Hoc enim iure.*]Hęc verba habes 14.q. 4. q̃d dicam.in fi.

h ¶ *Quod iuste.*[Non tñ econuerso secundum leges:quia iure posſidet qui mala fide præscripsit,non tamen iuste.ī.de præscrip.vigilanti.decus secundum canones:quia qui malam fidem habet, non præscribit.eo.tit.quoniam omne.

i ¶ *Alienum.*]id est,aliis debitum.

k ¶ *Male autem.*] vt auari 2. 47.dist.sicut hi.& 14.q.4. quid dicam

ADDITIO. Vnde versus:*Qui sunt qui rebus nũquã potiũtur? auari. Qui sunt qui minui sua non patiuntur? auari.*

2 Vel prodigi : & de vtrisque not.ī. de cõsue. c. pen. Ioan. And.

1 ¶ *Præsumit.*]id est,inuadit.Ber.

Causa.]Primo decise narrat factum:Secundo diffinit ibi, *Cæterum.*Abb.

CASVS.Quærebat̃ de decimis,primitiis,& oblationibus in quorum bonis dicerentur esse,& quid appellentur oblationes? Rñdet Papa q̃ decimæ,& primitiæ,& oblationes connumerantur in solis bonis ecclesiarũ:oblationes vero dicuntur,quæcunque de propriis & licitis rebus offeruntur ecclesiæ à fidelibus:& quicunq; ꝑ secularem eas obtinet potestatẽ,proculdubio contra Deũ facit:& qui accipit & qui tradit,raptor & sacrilegus iudicatur.No. q̃ oblationes de propriis & licitis rebus fieri debent. Item qui bona ecclesiarum rapiunt & inuadunt,sacrilegi iudicantur.

m ¶ *Primitiæ.*]Quid sint primitiæ,dicitur ī.de deci. c.1.

¶ *Glo.seq.quærit,& tres opiniones ponit.*

n ¶ *Solis ecclesiarum.*[Sed quid appellat hic ecclesia ? dñs Albericus dixit,q̃ bona ipsa sunt loci concluſi muro ad instar vacantis hæreditatis,quæ vicem personæ obtinet.ff.de acqui.re.do.hæreditas.Alij dicunt q̃ sunt vniuersitatis illius loci.arg.12.q.2.nulli.Hug. dixit q̃ res illæ sunt Dei:& cum omnia eius sint,ista tñ ꝑcialius. arg.1.q.3.saluator.16.q.1.in canonibus.23.q.8.conuenior.16. quæst.7. non enim potest iustitia [a] cum scelerato homine habere commercium.

¶Idem †.

¶ Dicit quid sit pactum,& vnde dicatur.

CAP. XI.

PActum [b] dicitur inter partes,ex pace cõueniens scriptura [c] legibus [d] ac moribus comprobata:dictum pactum [e], qua si ex pace factum.

¶ Idem † in eodem.

¶ Hic Isidorus ponit etymologiam iuris prout habetur in re,non prout est generale nomen.

CAP. XII.

IVs dictum [f] est à iure posſidendo.hoc enim iure [g] posſidetur,quod iuste [h] : hoc iuste, quod bene : quod autem male posſidetur,alienũ [i] est male [k] autem posſidet , qui vel suis male vtitur,vel aliena præsumit [l].

¶ Paschalis canonicis sancti Martini.

¶ Quicquid fideli offert ecclesiæ, oblationis nomine cõtinetur, & à secul.ribus posſideri non debet.

CAP. XIII.

CAusa † Carpensis plebis:& infra.¶Cæterũ primitiæ [m], decimæ,& oblationes, in solis [n] ecclesiarũ bonis præcipue numerantur.Oblationes vero dicimus quæcunque de propriis & licitis [o] rebus ecclesiæ à fidelibus offeruntur. Quicunque igitur eas per Potestatem [p] secularem obtinet , proculdubio contra Deum & sanctorum patrum nititur sanctiones : quinimo & qui accipit & qui tradit, raptor & sacrilegus [q] iudicatur.

¶Alexander tertius.

¶Solus sacerdos potest sacramentum extremæ vnctionis infirmo conferre.hoc dicit.

CAP. XIIII.

QVæsiuit † fraternitas tua: & infra.¶Nos itaq; tibi taliter duximus respondendum , quòd sacerdos vno præsente clerico , & etiam solus [r] potest infirmũ vngere.

¶In anno bissextili seruari debet loci consuetudo circa diem sancti Mathiæ festandũ,dum tamen vigilia continuetur festo. hoc dicit.

¶Vestũ vero beati Mathiæ iuxta consuetudinem ecclesiasticã vigilia eatenus præcedat , vt nec pro bissexto, nec pro quolibet alio modo inter se & solẽnitatem , aliam diem admittat: in qua vtique vigilia(nisi venerit in Dominica [s]) ieiunium celebretur : ipsum autem festũ siue fiat in præcedenti die [t], siue in sequenti (qui duo quasi [u] pro vno reputantur) nullus error est:sed consuetudo ecclesiæ seruetur.No.q̃ solus sacerdos infirmũ vngere potest. Itẽ die Dñica non est ieiunandum.Item consuetudo ecclesiæ seruari debet.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

r ¶ *Et tam solus.*]Ar.ꝓtra in Apostolo vbi dr̃:Infirmatur quis in vobis?inducat presbyteros ecclesiæ,qui orent super eũ.ī.de sac.vnc. c.vnico.& sic vr̃ q̃ debeãt esse plures:quia pluralis locutio duorum numero ad minus contenta est.4.q.3.c. si testes. ver.vbi numerus.hoc intellige in neresitate,quæ legem non habet.de confecr.dist.1.sicut.& ī.de consue.quanto.

s ¶ *Dominica.*]Quoniam in Dominica propter reuerentiã non est ieiunium celebrandum.30. dist. c. vlti. sed in sabbato præcedenti ieiunandum est.ī.de obser.ieiu.c.1.]

t ¶ *Die.*]cilicet bissextili.

¶ *Glo.seq.signat contrarium:instruit negatiue in cognitionẽ bissexti, quærit arg.negatiue.ponit contrariam opin.Lau.quam approbat.*

v ¶ *Qui duo quasi pro vno reputantur.*]Et ideo quia pro vno reputantur,non computantur in tẽpore restitutionis,licet de momẽto ad momẽtum fiat computatio.ff.de minori. denique. §. minorem.& ff.de verb.sig.cum bissextus. & propter hoc facit ad tit. 4 Et ar.ꝓtra.hoc ff.de ſta.li.l.4.§.Stichus.Not.q̃.annus solaris habet 365.dies & sex horas:sic quatuor anni habent vltra ꝑfarũ numerum dierum 24.horas,q̃ coadunataæ faciunt vnum diem , qui superabundat oĩ quarto anno:& dr̃ bissextus,q̃a bis sedetur & ſtat in vna littera calendarij:& hi duo dies pro vno computantur, & interferitur quinto die exeunte Februario , hoc est sexto calẽdas Martij s:& sequenti die debent 6 vigiliæ beati Matthiæ celebrari: Vnde versus: *Bissextum sextæ Mártis teneare Calendæ: Posteriori die celebrantur festa Mathiæ:*

Sed pone

1 De hoc 4. q.4.c.1. ver. o ¶ *Licitis.*] & etiam de illicitis 3 potest fieri eleemosyna , dummodo transferatur dñium,& non competat repetitio.14.q.5.nõ sane.& c.qui habetis.& §.seq.Et de hoc plene tractatur ī.de dec.ex transmissa.Ber.

2 De hoc v. de citatos in c.ex trãſmissa de decimis.

p ¶ *Potestatem.*] 12. q. 2.nulli. & c. quicũque. 16. q.7. decimas oẽs. B. q ¶ *Sacrilegus.*] Qui bona ecclesiarũ rapiũt & inuadunt , sacrilegi iudicantur, & ab ecclesia sunt puniendi. 12.q. 2.nulli liceat. ī.de foro compet.conquestus. & nõ solum sacrilegis,sed etiam Iudæ furi comparantur.23. q. 4. quid ergo.Ber.

Q *Væsiuit.*] Duo sũt dicta: Secundum ibi,*Festum.*Abbas.

CASVS.Quæstũ fuit à Papa,vtrum sacerdos vno tantũ clerico præsentem infirmum vnge re posſit :Secundo fuit quæsitum,q̃n festũ beati Mathiæ Apostoli in anno bissextili debeat obseruari,cum quidam inter vigiliam & festũ velint interponere diẽ? Rñdet Papa , q̃ sacerdos vno clerico presente. & etiam solus [r] si necesse fuerit, põt vngere infirmum : De festo beati Mathiæ Apostoli dicit Papa,q̃ vigilia secũdũ cõsuetudinẽ ecclesiasticam præcedat ipsum festum,ita videlicet,q̃ nec pro bissexto nec alio modo inter vigiliam & solemnitatẽ alia dies interueniat: in qua vtiq; vigilia ieiunium celebretur, nisi venerit die Dominico: & ipsum festũ siue fiat in die bissextili siue in sequenti,quia duo dies pro vno reputantur,nullus error est:sed consuetudo ecclesiæ seruetur.No.q̃ solus sacerdos infirmũ vngere potest. Itẽ die Dñica non est ieiunandum.Item consuetudo ecclesiæ seruari debet.

† Cap.9.eo. ti. in 1.cõpil. & post corpus Lauterã. sub Alexãdro. iij. par.10.c. 22. Vide concilium Trident. sessio. 4. de sacramento ſtionis. c. 3.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

r ¶ *Et tam solus.*]Ar.ꝓtra in Apostolo vbi dr̃:Infirmatur quis in vobis?inducat presbyteros ecclesiæ,qui orent super eũ.ī.de sac.vnc. c.vnico.& sic vr̃ q̃ debeãt esse plures:quia pluralis locutio duorum numero ad minus contenta est.4.q.3.c. si testes. ver.vbi numerus.hoc intellige in neresitate,quæ legem non habet.de confecr.dist.1.sicut.& ī.de consue.quanto.

4 Vide glosſam in l. 2. ff. de diuers. & temp. præſcrip. & in l. 3 §. minorem. ff. de min. &ꝙ ibi doctores.

s ¶ *Dominica.*]Quoniam in Dominica propter reuerentiã non est ieiunium celebrandum.30. dist. c. vlti. sed in sabbato præcedenti ieiunandum est.ī.de obser.ieiu.c.1.]

5 De his plene notatur in ſi.li.6. ſuper data. Io. Andr.

t ¶ *Die.*]cilicet bissextili.

¶ *Glo.seq.signat contrarium:instruit negatiue in cognitionẽ bissexti, quærit arg.negatiue.ponit contrariam opin.Lau.quam approbat.*

v ¶ *Qui duo quasi pro vno reputantur.*]Et ideo quia pro vno reputantur,non computantur in tẽpore restitutionis,licet de momẽto ad momẽtum fiat computatio.ff.de minori. denique. §. minorem.& ff.de verb.sig.cum bissextus. & propter hoc facit ad tit. 4 Et ar.ꝓtra.hoc ff.de ſta.li.l.4.§.Stichus.Not.q̃.annus solaris habet 365.dies & sex horas:sic quatuor anni habent vltra ꝑfarũ numerum dierum 24.horas,q̃ coadunataæ faciunt vnum diem , qui superabundat oĩ quarto anno:& dr̃ bissextus,q̃a bis sedetur & ſtat in vna littera calendarij:& hi duo dies pro vno computantur, & interferitur quinto die exeunte Februario , hoc est sexto calẽdas Martij s:& sequenti die debent 6 vigiliæ beati Matthiæ celebrari:

6 In antiquioribus codicibus ita: debet ſtum beati Mathiæ celebrari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed pone aliquem suspensum per annum,& est tūc annus bissextilis,nunquid in vltima die posset celebrare? Videtur q̄ non: quia hi duo dies quasi p̄ vno reputantur.arg.hic,& ff.eo. cū bissextus. & ff.de mino.denique.§.minorem.Lau.dixit p̄tra.arg. l. dicētis q̄ si libertas tibi relicta est,si anno seruieris,dies illa nō computatur in anno,sed tm̄ ccclxv. dies.ff.de fūa. libe. cum hæres.§. Stichus. & satis vr.quia cum sit pœna, non debet ampliari,sed potiꝰ restringi. d̄ pœ.dist.1.pœnæ.Tan.

† Cap. vnico. eod. tit. in 2.compilatione.

a ¶ *Consuetudo.*] §.de obser.ieiu.cōsilium. 76. dist.vtinam. 11. dist. catholica.Ber.

IN *his.*] Duæ sunt partes.Secūda:ibi, *Attendentes.*Abb.Siculus.

CASVS. Inter magistrū & conuersos sancti Simpliciani coram archiepo Mediolanē.super eodē hospitali quæstio vertebatur:archiepiscopus tulit sententiā sub hac forma verborum:statuo & p̄cipio q̄ ita fiat:quia non fuit vsus his verbis, talem partem condemno, vel absoluo : dicebat q̄ talis sententia non tenebat: quæstio super hoc delata est ad dūm Papam:vnde ipse cōsiderans q̄ hoc verbū, statuo, rem perfectam [c] significat,& cū effectu non verbotenus accipitur. Item secundum Gregoriū quod præcipitur [d] imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri : & aliquando fiat, pœnam habet. Considerantes nihilominus, q̄ non debet aliquis cōsiderare verba , sed voluntatē, cum non intentio verbis, sed verba intentioni [e] debeant deseruire: Interpretamur [f] procuratoribus vtriusque partis præsentibus,& diffinimus, q̄ præfati archiepiscopi verba tali forma prolata, perpetuo valituræ sententiæ obtineant firmitatem.

ror, sed consuetudo [a] ecclesiæ teneatur.

¶ Celestinus tertius.

¶ Per verbum,statuo & præcipio,diffinitiua sententia ferri potest.

CAP. XV.

IN † his, quæ ambiguitatem cōtinent: & infra. ¶ Innotuit Apostolatui nostro , q̄ cū inter magistrū M. & Conuersos hospitalis sancti Simpliciani super eodem hospitali in præsentia Mediolan. archiepiscopi quæstio verteretur,ipse archiepiscopus post cognitionem causæ in prolatione sententiæ his verbis non fuit vsus : talem partem [b] condemno , vel talem absoluo: sed pronuntiauit ita : statuo & præcipio:& infra. ¶ Attendentes igitur,q̄ hoc verbum,statuo rem perfectam [c] significat,& cū effectu non verbotenus accipitur. Item secundum Gregoriū quod præcipitur [d] imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri : & aliquando fiat, pœnam habet. Considerantes nihilominus, q̄ non debet aliquis cōsiderare verba , sed voluntatē, cum non intentio verbis, sed verba intentioni [e] debeant deseruire: Interpretamur [f] procuratoribus vtriusque partis præsentibus,& diffinimus, q̄ præfati archiepiscopi verba tali forma prolata, perpetuo valituræ sententiæ obtineant firmitatem.

1 Verbum, condemno, plenam habet significationem, etiā quoad fructus, Io. And.

b ¶ *Partem condemno.*]Huiusmodi verbis non fuit vsus , vel æquipollentibus,quia illud sufficeret.ff.de arbi.quid tñ.fi.1.§.de app.ad audientiam.Ala.Vnde videbatur non valere sententia : quia non continebat absolutionem vel cōdemnationē.2.q.6.c.ei qui. §. diffinitiua.C.de sen.& interlo.om.iud.præses.Item nota, q̄ pars si p̄sens est,condemnanda est.Quis debeat condemnari, dominus,an procurator?De hoc plene dictum est §.de elec.querelam.Ber.

c ¶ *Rem perfectam.*]Sic ff.quod quisque iur.l.1.§.vlti.de pœni. dist. 1.c.hæc autem verba. ff. de vsur. videamus. §. infamia 1 . C. de sen. paſ.l.vlti.& 2.q.3.c.si quem.§.notandum.in fi.

d ¶ *Quod præcipitur.*]14.q.2.quod præcipitur.Ber.

e ¶ *Verba intentioni.*]Sic §.eo.intelligentia.& c.propterea. vbi de hoc,& 1.q.1.Marcion.Ber.

f ¶ *Interpretamur.*]quæ interpretatio generalis est,& ius facit,& ab omnibus obseruāda est.§.tit.proxi.inter alia.& C. de leg. l. 1. 2. & interpretari debuit potius vt res valeret quām periret, ex quo in dubium reuocabatur.ff.de re.du.quotiens 2.ff.de verb.obl.quotiens.& §.eo.abbate.Ber.

Lim tibi.] Verba priuilegiorum sunt interpretanda latissime. hoc dicit.Et primo ponit mandatum:Secūdo ipsius interpretationem,& eius causam:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS.Dñs Papa mandauit capitulo Paduano , quatenus magistro G.canonico Paduano præbendam , quæ tantū residentibus de cōi confertur,sicut vni ex aliis residentibus , & beneficia manualia conferrent:q̄ si canonici hoc non facerent,patriarcha Grādēn.super hoc executor eos ad id appellatione cessante cōpelleret: canonici mādatum Apostolicū malitiose aliter quàm debeant interpretantes,dicebant q̄ non tenebantur ad hoc,cū ipse nō resideret, ex eo quod dī, sicut vni ex residētib⁹: sed ipse non residebat, vnde non tenebantur: vnde patriarcha petiit à dño Papa qualiter mādatū suū esset intelligendum.Rndet Papa, q̄ cum beneficia principis latissime sint interpretanda , iniunxit capitulo Paduano præbendā, quæ tantū residentib⁹ in victu & vestitu p̄fertur, de cōi dicto magistro G. plene cōferendā sicut vni ex aliis residētibus , malitiosa interpretatione reiecta.No.q̄ beneficiū principis largissime est interpretandum.

¶ Innocentius tertius patriarchæ Grandēn.

¶ Beneficium principis latissime interpretari debet.

CAP. XVI.

OLim † tibi scripsisse recolimus,vt si canonici Paduani, magistro G. canonico [g] Paduano,p̄bendā, quæ tantū residentibus de cōmuni confertur, sicut vni ex aliis de communibus prouentibus, & manualia [h] beneficia non cōferrent, tu eos ad id appellatione cessante cōpellere procurares : Quia vero quidam mandatum interpretari aliter [i] , quàm deceat moliūtur, (cum beneficia principum sint interpretanda largissime [k]) nostrum aperiendum duximus intellectum,videlicet,q̄ præbēdam , quæ tantum residentibus in victu & vestitu de communi confertur ipsi magistro G. plene sicut vni ex aliis residentibus iniunximus conferendam.

† Cap.6.tit. de rescrip. in 1. compilatione.

¶ Idem Colubrien.† & aliis epis in regno Portugalliæ constitutis.

¶ Generale dicitur interdictū,q̄ fertur nedum in prouinciam , sed in villam vel castrum.

CAP. XVII.

CVm † in partibus vestris sēpe contingat diuersa loca interdicto supponi , quādo generale vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium reuocari : cum illi, qui ab ecclesia Romana decorari priuilegio meruerunt,videlicet, vt cum generale

g ¶ *Ianuis clausis.*] §. tit.proxi. permittimus. & §. de priuileg. quod nonnullis.

b ¶ *In priuilegiis.*]quibꝰ permittitur , vt possint celebrare diuina suppressa voce , ianuis clausis,&c.

c ¶ *Nil expresse dicat.*] ergo nec aliquis debet ſterdictū, ad regnū vel p̄uinciā restringere:q̄ si Papa de hoc cogitasset , illud in priuilegiis expressisset. §. de deci. ad audientiam.& §. de transla.inter.Ber.

† Concor. tex. in c. ex præsenti.de iudi. excom. lib.6. & ibi. nor.

d ¶ *Nomine terræ.*]Vide qualiter verbū simpliciter positū intelligi generaliter de quacunq; terra parua vel magna.ff.19. dist. si Romanorū.& §. de priuil. quia circa. & sic generale dī interdictum ex quo tota terra subiicitur interdicto , siue sit ciuitas, p̄uincia vel villa,q̄ generale dī quātū ad locū illū, cū nullus excipiatur 1 . Ber.

† Cap.2.eo. tit. in 3. cōpilatione.

¶ *Glo.seq.arguit signat contrarium,& soluit.*

e ¶ *In his locū habeat.*] Not.hic appellationem nominis ampliari p̄ interpretationē.ff.28. q. 1. idololatria. & est argu. odiū ampliari,& fauorē restringi. ff. de his q̄ not.infa.l.2. §. exercitū 2.Arg.contra.ff. de libe. & posthu.cum quidam sed in veritate nulla est ampliatio:vt dixi in proxi.not.

pars huius supra de restam.c.cum tibi.

1 Erit autē particulare cum intelligerentur totū ecclesiæ vel ora toria secundum Lau. & Vinc. Ioan. And.

† Vide Ioā Vasæum in annalib⁹ Hispaniæ.c. 20.

† Cap.1.eo. tit. in 3. cōpilatione.

3 Adde Bal. idem tenere in l. sed & reprobare. §. pe. ff. d excu. tut.

Vm tibi.]Verbū.clericorum, etiam canonicos comprehendit. hoc dicit.Communis diuisio:secunda ibi, *Consultationi.*

¶Pone sic casum f̄m intellectū abbatis antiqui:In q̄busdam partibus Franciæ erat consuetudo. q̄ propinqui succederent clericis intestatis,ét in bonis acquisitis intuitu ecclesiæ:p̄tra hāc cōsuetudinē Papa concesserit priuilegium cuidam epo,q̄ ordinatio rerum clericorum ab intestato decedentiū esset in sua dispositione:dubitabatur,an appellatione clericorū venirent canonici?Rndetur q̄ sic,vt in littera.Vel sic,f̄m B.Altisiodoren.eps obtinuit indulgentiā a dño Papa,vt ordinatio rerū clericorū decedentiū ab intestato,in epi dispositiōe consisteret:orta est cōtentio inter epm & canonicos super verbo illo,rerū clericorū:dicebāt canonici q̄ appellatione clericorū non intelligebātur canonici: Cōsultus Papa sup hoc,rndet q̄ appellatione clericorū & canonici & alij oēs cōprehenduntur.Not.q̄ appellatiōe clericorū canonici cōprehēdūtur.

¶ *Glo.seq.ponit duas lectu. & primam approbat.*

f ¶ *Ordinatio rerum.*] Non intelligas de rebus clericorū patrimonialibus,vel quas intuitu p̄sonæ acq̄sierint , in illis em̄ proximio res succedunt clericis intestatis:si nō habēt cōsanguineos ecclesia succedit eis .12.q.vlt.c.vlti.in quo casu potest intelligi q̄ hic dī de rebus ecclesiarū, de quibus aliqua in vita sua in ægritudine poterant elargiri.§. de testa.ad hæc, & c.relatum.& f̄m q̄ ipsi poterant concessum fuit huic epo per hanc indulgentiam, alias iniqua fuisset hæc indulgentia,quæ in totum toleret ius alterius. C. de preci.impe.offe.quotiēs.arg.§. de of.ord.licet.cum suis concor. Vel pōt intelligi vbi clericꝰ bona p̄pria in pias causas errogari p̄cepit,nō designādo p̄sonā p̄ quā hoc fieret:vel si designauit personam,negligēs erat:in his casibus pertinet hoc ad epm diœcesanū.C.de epis.& cle.nulli.& in Auth.de eccl.ti. §. siquis autem pro redēptione.coll.9.& §. de test.tua.& c.Ioānes prior expositio melior est 2.cū littera dicat,ab intestato decedētiū:q̄a nō dī decedere intestatus q̄ alij p̄missit dispositionē rerū suarū.§. de test.cū tibi.

¶ *Glo.seq.dat simile,& signat contrarium.*

2 Quia illud de iure cōmuni cōperit epo,vt probatū est, nisi forte dicās secundū In. q̄ bi de cōsuetudine hoc spectabat ad aliū puta archidiaconum : vel quia cōcedebatur dispositio, vt ex illis solueret de bita ecclesiæ suæ infra. c. pen. Ioan.

† Cap.3.eo. tit.in 3.cōpil.

† præsentet debet.

tota subiicitur interdicto:epūs Colubrien. cōsuluit Papā q̄ generale vel particulare dici debeat interdictū:rndet Papa. Cū in p̄uilegiis illorū de regno vel prouincia nil dicatur per hoc verbū, terræ,non solum regnum vel prouincia intelligitur,sed etiam villa vel castrum,vt in his locum habeat q̄ de generali dī interdicto.Not.q̄ nomine terræ cōtinetur regnū, p̄uincia,castrū & villa.

a ¶ *Ianuis clausis.*] §. tit.proxi. permittimus. & §. de priuileg. quod nonnullis.

b ¶ *In priuilegiis.*]quibꝰ permittitur , vt possint celebrare diuina suppressa voce , ianuis clausis,&c.

c ¶ *Nil expresse dicat.*] ergo nec aliquis debet ſterdictū, ad regnū vel p̄uinciā restringere:q̄ si Papa de hoc cogitasset , illud in priuilegiis expressisset. §. de deci. ad audientiam.& §. de transla.inter.Ber.

† Concor. tex. in c. ex præsenti.de iudi. excom. lib.6. & ibi. nor.

d ¶ *Nomine terræ.*]Vide qualiter verbū simpliciter positū intelligi generaliter de quacunq; terra parua vel magna.ff.19. dist. si Romanorū.& §. de priuil. quia circa. & sic generale dī interdictum ex quo tota terra subiicitur interdicto , siue sit ciuitas, p̄uincia vel villa,q̄ generale dī quātū ad locū illū, cū nullus excipiatur 1 . Ber.

† Cap.2.eo. tit. in 3. cōpilatione.

¶ *Glo.seq.arguit signat contrarium,& soluit.*

e ¶ *In his locū habeat.*] Not.hic appellationem nominis ampliari p̄ interpretationē.ff.28. q. 1. idololatria. & est argu. odiū ampliari,& fauorē restringi. ff. de his q̄ not.infa.l.2. §. exercitū 2.Arg.contra.ff. de libe. & posthu.cum quidam sed in veritate nulla est ampliatio:vt dixi in proxi.not.

pars huius supra de restam.c.cum tibi.

1 Erit autē particulare cum intelligerentur totū ecclesiæ vel ora toria secundum Lau. & Vinc. Ioan. And.

† Vide Ioā Vasæum in annalib⁹ Hispaniæ.c. 20.

† Cap.1.eo. tit. in 3. cōpilatione.

3 Adde Bal. idem tenere in l. sed & reprobare. §. pe. ff. d excu. tut.

Vm tibi.]Verbū.clericorum, etiam canonicos comprehendit. hoc dicit.Communis diuisio:secunda ibi, *Consultationi.*

¶Pone sic casum f̄m intellectū abbatis antiqui:In q̄busdam partibus Franciæ erat consuetudo. q̄ propinqui succederent clericis intestatis,ét in bonis acquisitis intuitu ecclesiæ:p̄tra hāc cōsuetudinē Papa concesserit priuilegium cuidam epo,q̄ ordinatio rerum clericorum ab intestato decedentiū esset in sua dispositione:dubitabatur,an appellatione clericorū venirent canonici?Rndetur q̄ sic,vt in littera.Vel sic,f̄m B.Altisiodoren.eps obtinuit indulgentiā a dño Papa,vt ordinatio rerū clericorū decedentiū ab intestato,in epi dispositiōe consisteret:orta est cōtentio inter epm & canonicos super verbo illo,rerū clericorū:dicebāt canonici q̄ appellatione clericorū non intelligebātur canonici: Cōsultus Papa sup hoc,rndet q̄ appellatione clericorū & canonici & alij oēs cōprehenduntur.Not.q̄ appellatiōe clericorū canonici cōprehēdūtur.

¶ *Glo.seq.ponit duas lectu. & primam approbat.*

f ¶ *Ordinatio rerum.*] Non intelligas de rebus clericorū patrimonialibus,vel quas intuitu p̄sonæ acq̄sierint , in illis em̄ proximio res succedunt clericis intestatis:si nō habēt cōsanguineos ecclesia succedit eis .12.q.vlt.c.vlti.in quo casu potest intelligi q̄ hic dī de rebus ecclesiarū, de quibus aliqua in vita sua in ægritudine poterant elargiri.§. de testa.ad hæc, & c.relatum.& f̄m q̄ ipsi poterant concessum fuit huic epo per hanc indulgentiam, alias iniqua fuisset hæc indulgentia,quæ in totum toleret ius alterius. C. de preci.impe.offe.quotiēs.arg.§. de of.ord.licet.cum suis concor. Vel pōt intelligi vbi clericꝰ bona p̄pria in pias causas errogari p̄cepit,nō designādo p̄sonā p̄ quā hoc fieret:vel si designauit personam,negligēs erat:in his casibus pertinet hoc ad epm diœcesanū.C.de epis.& cle.nulli.& in Auth.de eccl.ti. §. siquis autem pro redēptione.coll.9.& §. de test.tua.& c.Ioānes prior expositio melior est 2.cū littera dicat,ab intestato decedētiū:q̄a nō dī decedere intestatus q̄ alij p̄missit dispositionē rerū suarū.§. de test.cū tibi.

¶ *Glo.seq.dat simile,& signat contrarium.*

2 Quia illud de iure cōmuni cōperit epo,vt probatū est, nisi forte dicās secundū In. q̄ bi de cōsuetudine hoc spectabat ad aliū puta archidiaconum : vel quia cōcedebatur dispositio, vt ex illis solueret de bita ecclesiæ suæ infra. c. pen. Ioan.

† Cap.3.eo. tit.in 3.cōpil.

† præsentet debet.

interdictum terræ fuerit, liceat eis ianuis [a] clausis, non pulsatis campanis , exclusis excommunicatis & interdictis , suppressa voce diuina officia celebrare : interdicto particulari se asserāt non arctari,dicentes interdictū generale duntaxat, cum regnū, vel saltem prouincia tota subiicitur interdicto:& infra. ¶ Cum autem in priuilegiis [b] de regno vel prouincia nil expresse [c] dicatur,nomine [d] terræ non solum regnum vel prouinciam intelligi volumus, verum etiam villā & castrum † , vt & in his [e] locū habeat, quod de generali dicitur interdicto.

¶ Idem Altisioren.episcopo.

¶ Priuilegium contra consuetudinem iuri communi obtantem large est interpretādum.hoc dicit secundum intellectum abbatis antiqui.Et est casus not.secundum hunc intellectum.

CAP. XVIII.

CVm † tibi de benignitate sedis Apostolicæ sit indultum , quòd ordinatio [f] rerum clericorum ab intestato decedentium , in tua dispositione permaneat : Nos consulere voluisti, an appellatio [g] vocabuli clericorum tam ad canonicos, quàm ad non canonicos extendatur,& infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd appellatio clericorum non solum alios , sed etiam canonicos comprehendit.

¶Idem Præposito & capitulo Placentino.

¶Iurans obedire prælato & ecclesiæ , non clero diœcesano, sed capitulo ecclesiæ cathedralis obedire tenetur.

CAP. XIX.

CVm † clerici Placentini iuramentum præstant † sub hac forma verborum: Ego talis ab hac hora in antea fidelis [h] ero & obediens Placentinæ ecclesiæ, & domino meo episcopo Placentino : Nos consulere voluistis , vtrū intelligi debeat clerus totius diœcesis, an capitulum tantum ecclesiæ cathedralis?Nos igitur taliter respondemus,quòd per ecclesiæ Placen.vocabulum [i] in forma iuramenti præscripti non debeat † intelligi totius diœcesis clerus: & si capitulum [k] intelligatur ecclesiæ cathedralis : is tamen, qui præstat huiusmodi iuramētum, episcopo tamquam capiti principaliter [l] obligatur.

¶Idem Priori sancti Fridiani Lucan.

¶ Appellatione ecclesiasticæ censuræ comprehenditur excommunicatio,suspensio,& interdictum.

CAP. XX.

QVærenti † ,quid per cēsuram ecclesiasticā debeat intelligi , cum huiusmodi clausulam in nostris, litteris apostolicis [a] vocabuli clericorum [b] fiat mentio, vtrum [c] regulares [d] personas [e] in ecclesiis [f] seruientes [g] debeat comprehendere [h] , vel [i] ad [k] solos [l] clericos [m] secularis habitus [n] restringi [o] ? Respondemus, quòd appellatio clericorum non solum regulares personas in ecclesiis seruientes, sed etiam [p] illos, qui habitum religionis deferunt, comprehendit.

g ¶ *Appellatio vocabuli clericorum.*]Largissime sumit hoc vocabulū,clericorū,p̄ oībus clericis subditis ipsi epo,vt cōprehēdat canonicos & oēs alios : quia ex quo simpliciter & indefinite concessa fuit ei ordinatio rerū clericorū de cedentiū ab intestato, de omnibus intelligendū fuit.ff.3.§.vlti.proxi. vbi habes concordātias de hoc:sic appellatiōe beneficiorū tā maiora q̄ minora beneficia intelligūtur.§.eo. c.pen.strictius tñ sumit. §.ca.proxi.,p̄ clero tm̄ cathedralis ecclesiæ. indulgētia em̄ large est interpretāda.§.eo. c. cū olim.Arg. contra.§.de trāsla.c.vlt.

Vm clerici.]Cōis diuisio : Secunda ibi, *Nos igitur.*Abbas.

CASVS. Clerici Placētini iuramentū præstāt epo Placētino sub hac forma verborum : Ego talis ab hac hora ī antea fidelis ero & obediens Placētinæ ecclesiæ & dño meo epo Placētino:capitulū Placētinū cōsuluit dūm Papā,vtrū per vocabulū, illud, ecclesiæ Placentinæ, intelligi debeat clerus totius diœcesis, an capitulū tantū ecclesiæ Placentinæ? Rndet Papa,q̄ p vocabulū illud non debet intelligi totius diœcesis clerus:licet capitulū intelligat ecclesiæ cathedralis:ille tñ qui præstat huiusmodi iuramentum,epo tamquam capiti principaliter obligatur. No.q̄ cum dico,ecclesia cathedralis,nomine ecclesiæ intelligitur episcopus & capitulum , & non alij clerici:quia episcopus est in ecclesia,& ecclesia in episcopo.

† Cap.4.eo ti.in 3.cōpil

h ¶ *Fidelis ero.*] De hac forma,& quæ in ea continētur , habes §. de iureiur.ego N.& 22.q.vlti.de forma.& §.23.dist.quamquam.

¶ *Glo.seq.ponit sex modos quibus dicitur ecclesia.*

i ¶ *Ecclesiæ Placentinæ vocabulum.*]Stricte sumitur hic hoc nomen ecclesiæ Placētinæ,tātū pro epo principaliter & canonicis ecclesiæ cathedralis, & nō pro clero diœce.& merito:quia aliud est dicere,clerus ciuitatis,& aliud, clerus diœc.§.de resc. Rodulphus. Hoc nomen ecclesia 3 varias habet significationes. q̄ñq; designat 3 tantū epm.7.q.1.scire.q̄ñq; viros ecclesiasticos.63.dist.in fi. q̄ñque ponitur pro maiori parte capituli.66.dist.Apostolica. q̄ñq; restrin gitur ad canonicos matricis ecclesiæ.63.dist.§.vlti.& 10.q. 1. antiquos.& 12.q.1.videtes.& hic.q̄ñq; designat quālibet ecclesiā prouincix.§.de vsu pal.cū sup.sic appellatiōe clericorū oēs intelligūtur,§.c.,pxi.q̄ñq; designat congregationē fideliū.de pse.dis.1. ecclesia §.& sic sumitur.3.q.4.Engeltrudā.q̄d p̄batur.§.tit.proxi.c. penul. B.

3 De variis significatio nibus huius nominis,ecclesia, vide Turrecrematam in summa de ecclesia lib. 1.c.2.

¶ *Glo.seq.reddit rationem.*

k ¶ *Et si capitulum.*]& merito:quia non est tanta cōio inter epm & aliās ecclesias, quanta inter epm & ecclesiam cathedralē.§. de testam.requisiti.vltra medium,cum qua ipse efficitur vnum corpus,& ipsi membra.§.de his quæ fi.à præla.fi con.cap.nouit.

l ¶ *Principaliter.*]Ergo secundario tenetur ecclesiæ : quòd vī per hoc quod hic dicitur:quia si tenetur epiſcopo,tenetur ecclesiæ.7. q. 1. scire. ergo videtur q̄ habeat plures dominos : quod non est uerum:quia non censentur diuersi.

Q Varenti.]Cōmunis diuisio:Secunda ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS.

4 Concor. l. nec auus. C. de ema. lib. & l. 1. §. si qs à principe. ff. tē quis in lo. pub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS.In litteris Apostolicis frequẽter apponitur ista clausula,Per censuram ecclesiasticam:quæritur, quid per illam clausulã debeat intelligi?Respondet Papa, q̃ per eam intelligitur interdicti,suspensionis & excõicationis sententia, vt iudex illam imponat quã magis viderit expedire,rerum & personarum circũstãtiis indagatis.No. q̃ nomine censuræ ecclesiasticæ interdicti, suspẽsionis & excõicatiõis sententia intelligitur. Item iudex in pœnis inferẽdis circunstantias rerũ & personarum cõsiderare debet. Item pœnæ sunt arbitrariæ.

† In omnibus antiquis codicibus ita: vt iudex differetus, &c. & hæc lectio verior videtur.

¶ *Gl.seq.arg. contrariũ, dissolute tamen.*

† Id est, Cæsaraugustan.hic tẽpore Ioan. Papæ. xxii. electus est in archiepisco.

a ¶ *Eam.*] s.censuram: quod est nomen generale ad ea quæ sequuntur:sicut & verbũ, correctionis , depositionẽ etiam continet.arg. 50. dist. contumaces. ff. de offi. præsi. legatus. & l. ex omnibus. 5. de sta. mon.ea quæ. §. quod si abbas.arg.contra:nã & verbum coercendi maiorem animaduersionẽ continet.ff.de offi.procon.meminisse. in fi. 1. arg.tñ cõtrariũ vi,q̃a si iudex ita ,pnũtiat , vim fecisti , nec distinguit, de priuata intelligitur. ff.de pœ.si præses.& cũ quid incertum mãdatur,& si aliis præstãtionib.causa mãdati exsoluta fit quã quæ inhæret mandato, dũ tũ expediat, erit actio mandati.ff.mand.siquis pro eo.Vin.sic cũ dico , illũ excommunico , vtranque sniam , s.minorem & maiorem intelligere debes. 5. titu. proxi. cap. penulti.

† Cõiter est lex: & inci. si quid. ibi dicitur , q̃ legatus remittit ad proconsulẽ id quod animaduersionem maiorem exigit: nec habet ius animadmaduertendi, coercendi, vel acriter verberandi. Ioan.

† Cap.5.eo. tit. in 3. cõpilatione.

† In plerisque antiquis codicibus ita: Nos tñ inquisitionis tuæ taliter respondemꝰ: aliàs ita: Nos autem,&c.

b ¶ *Personarum.*]hoc ideo dicit , quia in pœnis imponendis dignitati deferendum est & personæ. 5. de offi. del. fane.& c.pastoralis.arg contra.50.dist. contumaces.

c ¶ *Magis.*]quia & plectendo & ignoscendo hoc solum bene agitur,vt vita hominum corrigatur.23.q.5.prodest.sic 5. vt lit. non cõtesta.quoniam. in fi. & vt crescente contumacia crescat & pœna. ff.de pœ.relegati.Ber.

Vid.]Primo ponitur quæstio:Secundo responsio:ibi,*Licet*. In qua primo ponit duas opi.Secũdo soluit:ibi,*Nos*.Tertio moderatur:ibi,*Sed nec de quolibet*.Abbas Siculus.

CASVS. Religiosi quidam habent indulgentiam, vt de noualibus suis decimas non soluant:quæritum fuit à Papa, quid intelligi debet per vocabulum nouale : quidam dixerunt, q̃ nouale est terra quæ anno cessat:Alij dixerunt,q̃ nouale fit ex sylua, quæ arboribꝰ extirpatis ad cultum redigitur:& vtraq; interpretatio ex legibus ciuilibus habetur:Papa tñ dicit,q̃ illa fuit intentio antecessorum, cũ indulgentiã de noualibus cõcesserũt,q̃ nouale fit terra de nouo ad cultum redacta,de qua non extat memoria q̃ culta fuisset: verumtñ nõ credit Papa de quolibet tali nouali indulgentiã fuisse concessam,nisi de illo solũmodo, de quo religiosus locus decimam percipere potest sine graui detrimento parochialis ecclesiæ: cũ sæpe de tali loco inculto parochialis ecclesia magnos percipit decimarum ratione prouentus.Nota q̃ nouale dicitur dupliciter secundum leges,(terra præcisa , quæ anno cessat: Item sylua quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur. Itẽ secundum canones dicitur,nouale ager de nouo ad cultum redactus,de quo nõ extat memoria,q̃ aliqñ fuerit cultus.Item indulgentia siue priuilegium non datur in graue detrimentum alterius. Item de loco inculto dantur ecclesiæ prouentus ratione decimarum.

d ¶ *Dixerint.*]Per legem illam,ff.de verbo.signific.sylua cædua. §. penultimo.

e ¶ *Aliis asserẽtibus.*]per l.illã.ff.de termino amoto.l.vlt.§. antepe.

f ¶ *Legibus.*]prædictis.

g ¶ *De noualibus.*]5.de deci.ex parte.

h ¶ *De nouo.*]Sic 5.c.1.& etiam mancipia dicuntur nouitia , quæ anno nondum seruierunt,ff.de pub.& vec.l.vlti.§.quotiens. & vinum dr nouum quod non habet annũ.ff.de triti.vi.& oleo le. vetus.& Greg. nouas appellat nuptias, quæ infra coronam anni contrahuntur.35.quæs.9.c.1. Sed 2 vr q̃ nouale dici debeat terra 1tra annũ culta.Sed hoc nõ est verũ, immo terra ex quo de nouo redacta est ad culturam , de qua non extat memoria q̃ culta fuerit,semp̃ erit nouale quantum ad ius decimarum , ex quo semel fuit nouale. 5. de priuil. c.vlt.& argu. 5.de deci. ex parte.3.

i ¶ *Indulgentiam.*]ʼ de qua tu habes. 5.de deci. ex parte 1. & capitu. ex parte 2.

¶ *Glo.seq.arg.à contrario.signat contrariũ, ponit opi.*

k ¶ *Magnos.*]Ergo à cõtrario sensu vr,q̃si nullos vel modicos cõsuetudinis habere, nihil habebit ecclesia parochialis de illo nouali,etiã post tempora quantacunq;, qđ est verum. 5.de priu. c.vlt.Arg.contra 35. q.3. quod scripsi 3. sicut dr de fundo dotali, qui etiam soluto matrimonio adhuc dotalis dr. ff. de fun.do. etiã diruto.arg.cõtra.35.q.5. qđ scripsi. Tñ potest dici, vt dixit Ioan. & T. q̃ si ecclesia parochialis ẽt tractu,temporis incipit lædi grauiter, definit esse nouale.argum. 5.de dona.Apostolicæ,& arhuius decre. licet hic videatur respicere principium noualis.si enim priuilegiũ incipiat esse iniquũ,perditur priuilegium. 5.de deci.suggestum.arg.63.dist. c.quia sancta.§.verum.& ff.de vul:& pup.substi.ex facto. & ab eo quod diu æquum visum est,receditur propter euidentem vtilitatem.ff.de constit.prin.in l.pen.ergo eadem ratione propter enorme damnum receditur ab eo quod diu obtentum est.aliàs semper erit nouale. 5.de priui.c.vlt.Ber.

† Cap.6. c. tit. in 3. cõpilatio.

† Argauil⁹.

3 Vide nota in c. & si Christus. sup. pra de iurando. in glossa. pe nulti.

Venerabili.] Per matricem ecclesiã cathedralis ecclesia intelligitur,non Romana.hoc dicit.In prima parte ponitur episcopi querela:In secunda dat iudices:ibi,*Ideoque*.Abb.

CASVS. Fratres sanctæ Crucis monasterium de Argariis receperunt sub protectione sua,quod confueuerat Colubrien. epo iura epalia exhibere:tandẽ quidã Prior illius monasterij , qui fuerat canonicus Colubrien.impetrauit super hoc quoddam priuilegiũ tacita veritate,saluo iure matricis ecclesiæ:occasione huius verbi, saluo iure matricis ecclesiæ,dictus Prior nolebat Colubrien. epo de iuribus episcopalibus rñdere,nec obedientiã exhibere,dicens, q̃ per matricem ecclesiam intelligit Romanam ecclesiam , & non cathedralẽ:vnde conquestus fuit dño Papæ.mandat Papa quibusdam,q̃ si aliquid non occurrerit , propter q̃ dictus Prior non debeat diœcesano epo rñdere,compellãt dictũ Priorẽ ad pstandum obedientiã dicto epo,& de aliis rñdere sicut prædecessores ipsius pdecessoribus ipsius epi responderunt:nõ obstante priuilegio in præiudicium Colubrien.ecclesiæ per subreptionem obtento: quia per illud vocabulum,matricem ecclesiam,cathedralis intelligitur, non Romana.No.q̃ monasteria tenentur epo iura episcopalia exhibere,nisi fuerint exempta.Item priuilegium in præiudicium alicuius tacita veritate obtentum , non valet. Item per matricem ecclesiam cathedralis ecclesia intelligitur.

l ¶ *Per matricem.*]Forte in priuilegio illo cõtinebatur, saluo iure matricis ecclesiæ, & noie matricis ecclesiæ intelligitur qlibet ecclesia,

1 Et quælibet baptismalis 2. de præscrip.ex transmiss. de ec. ædi. ad audiendum. & cle. de sen. exc. c. Io. And.

cclesia cathedralis 1. 63. distinctio. ex his.& 12.q.1.videntes. & hic in fin.titu.

a ¶ *Intelligit.*]Non attẽdens q̃ q̃ nimis astute interpretatur principis beneficium,notatur infamia.C.de leg.& se.con.l.2.Lau.

b ¶ *Si aliud.*]puta priuilegium exemptionis,quoniam nulla præscriptio in hoc casu valeret. 5.de præscript. cũ non liceat.Tan.

c ¶ *Volumus.*] Et nos idem velle debemus,ex quo illud præcepit observari.11.dist. quis nesciat, & eius interpretatio ius facit quo ad omnes. C. de leg. & se. con.in fi.Lau.

2 Aliis ita, sic videretur, &c.

Ex parte.] In prima parte querelã comitissæ ponitur in secunda iudices instruit. secunda:ibi, *Ad intelligendam*.Abbas Siculus.

CASVS.Officialis vel ppositus comitissæ Blesen.cepit quendam latronẽ: & iustitia fuit ide facta, post factã iustitiã latro ille fuit per capitulum Carnoten. requisitꝰ: quia dicebat eum in terra ipsius captum fuisse: officialis comitissæ dicebat eum captum fuisse in terra comitissæ:& super hoc cautionem obtulit deparendo iuri: sed capitulum nihilominꝰ terram comitissæ supponi interdicto fecerunt, qđ relaxare noluerunt, nisi prius eis solueret emẽda occasione priuilegij sui , in quo cõtinet, q̃ nemini liceat excõicatis vel nominatim interdictis pro ecclesia Carnoten.absque congrua satisfactione beneficium absolutiõis idulgere:Sed quia committitssa absolutionẽ obtinere nequiuit.appellauit ad Metropolitanũ : qui postea dubitauit super clausula priuilegij:vnde quæsiuit à Papa interpretationẽ illius clausulæ priuilegij Carnoten.Dñs Papa coram quo prædicta & alia proposita fuerunt,super hoc dicit distinguendũ esse ad intelligendã clausulam illam,vtrum ih aliquem sententia lata sit ,p cõtumacia tantũ:quia citatus noluit stare iuri: vel etiã pro offensa:quia iussus noluit maleficium emendare: In primo casu sufficit q̃ sententia relaxetur,si prius sufficiens sfãdi iuri cautio præbeatur:in secundo vero casu si offensa est manifesta,non debet sententia relaxari,nisi prius præstetur emenda.Si vero dubia est offensa, & cautio competens de iuri parendo præstetur , debet sententia relaxari.Not.q̃ interdictus potest agere,vel procuratorem constituere.Item interpretatio priuilegij si dubitetur de illo,debet fieri ab eo,qui dedit priuilegiũ:quia eius est interpretari cuius est cõdere.Item hoc priuilegiũ reducitur ad ius cõe secundum q̃ dictã indulgentiam intelligit Papa:& ideo ad cautelam tantũ valet illa indulgentia:quia solet plus timeri,&c.Item excommunicatur qs aut pro contumacia,aut pro offensa,siue pro crimine.

d ¶ *Cum ipsius.*]s.comitissæ.

e ¶ *Præpositus.*]Laicus officialis.

f ¶ *Clausulam.*] Præmissam,s.nemini liceat excõicatis vel nominatim interdictis pro canonicis Carnotensibus absq; congrua satisfactione absolutionis beneficiũ indulgere.quã habes 5.c.proxi.

¶ *Gl.seq.successiue soluit duas obiect.& vnam quæstionem.*

g ¶ *Pro contumacia.*] Non vr q̃ hæc distinctio locum habeat,vtrũ quis excõicetur ,p crimine,an pro contumacia : quia nemo excõmunicat 2 nisi pro mortali peccato,& qui aliter non potest corrigi.11.q.3.nemo.in fine 45.dist.sed illud.& 24.q.3. tam sacerdos. & 11. q. 3. certum. immo bene habet locum hæc distinctio. quicunque enim vocatus legitime ad iudicium non venit pro quacunque re, contumax reputatur.vnde ,pter talem cõtumaciã excõicari potest,si res talis sit,q̃ actor non possit in possessionẽ mitti. 5. vt lit. non cõtest.tuę.& tunc sufficit præstare cautionem standi iuri:q̃a pro sola contumacia excõicatus fuit,s.quia non venit,& non pro re aliqua:quia nondũ cõstabat in quo teneret actori.Si pro offensa,tunc excõicatur,puta cõmisit maleficium,& illud fuit notoriũ, vel per sententiam, vel per facti euidentiã, vel per confessionem. 5.c. proxi.& 5.de coha. cle. & mulie.c.vlti. & condemnatus de ipso male ficio cum non satisfaceret, fuit excõicatus: his talis non debet absolui nisi primo satisfaciat,cum cõstet de maleficio suo.& tñ hic interuenit cõtumacia ad tequam excõicaretur: quia non soluit in termino statuto.sed hic dicitur excõicatus, quia non satisfecit,sed in alio casu non, nisi quia non venit.Idem esset si maleficiũ notoriũ esset si publice proponatur, quicunq; fecit tale maleficium satisfaciat læso vsque ad talẽ diem: alias si excõicatus:post terminum nõ absoluetur,si veniat ad iudicẽ, & petat absolui,nisi satisfaciat.23.q.vlti.pesimam. & ita bona est distinctio. Præterea supfluum videbatur priuilegium illud:quia de iure cõi illud cõpetit cuilibet,q̃ nullus absoluatur priusquam satisfaciat:vt cap. pessimam. & 5.de offi.deleg. ex lit 3 lecto.potest dici q̃ licet priuilegiũ in isto puncto, de quo hic quæritur, nõ conquamquam.& 5.de hæreticis grare. si aduersus. multa tiam: continebat tamẽ in alio, quo concedebatur excõicare vel p̃ cepropriis offi. ad idẽ 5.de reseri.ex parte decani. Ioã. Andr.

† forte, priuilegio.

Et 5.c.dit. Et 5.c. teris.17.q.4. de presbyterorum. & 11. q. 3. excellentissimus.in fin.& 5.ti .prox.parochianos. Potest dici,q̃ solet plus timeri. & c. 23. distin. tnr, nõ conquamquam.& 5.de hæretiner grare. si aduersus. multa tiam: continebat tamẽ in alio, quo concedebatur excõicare vel p̃ cepropriis offi. ad idẽ 5.de reseri.ex parte decani. Ioã. Andr.

4 Idem notatur supra de elect. dum 2. in glossa, sed pone. & de hoc in Anthent. de ex hiben. & introdu. reis §. sancimus. verſ. susceptо. in glo. 1. & in Specul. de sent. prolat. §. 2. ver. est quæ. & de forma eius §. vt autem. circa principium.

2 Quãm caute sit fẽda excõicatiõis sententia, tradit nouissime concilium Trident. sessio. 25 reformatio.

thedralem intelligit [a] , sed Romanam:& infra. ¶Ideoque mãdamus,quatenus si aliud[b] vobis non occurerit , ,pter quod dictus Prior nõ debeat diœcesano episcopo rñdere:vos eum ad eã præstãdam eidem sicut prædecessores fui prædecessoribus episcopi præstiterũt,per censuram ecclesiasticã cõpellatis , nõ obstante priuilegio in præiudicium Colubrien. ecclesiæ per subreptionem obtento : Nos enim per matricem ecclesiã cathedralem intelligi volumus [c] , non Romanam.

¶ Idem abbati sanctæ Genouefæ Decano & cancellario Parisien.

¶ *Excommunicatus,vel interdictus pro cõtumacia vel offensa dubia,absolutur cautione præstita de stando iuri. Si vero fuit excommunicatus vel interdictus pro manifesta offensa,tunc prius debet sat iufacere, antequam absoluatur. Et dicitur manifesta,de qua cõstat per confessionem,vel probationem legitimam,vel rei euidentiã. hoc dicit cum cap.seq.*

CAP. XXIII.

EX†parte in Christo dilectæ filiæ Comitissæ Blesen. & infra. ¶Proposuerũt nuntij Comitissæ,quod cum ipsius [d] præpositus [e] quendam latronem ceperit, & iustitia fuerit ide facta, latro fuit per capitulũ Carnoten.[f] excõmunicatus,vel interdictus pro contumacia [g] tantum, quia scilicet citatus [h] stare noluit iuri : vel etiam pro offensa, quia videlicet iussus [i] noluit maleficium emendare. In primo casu credimus congrue satisfieri ,vt sententia relaxetur, si prius sufficiens [k] stãdi iuri cautio tribuatur.In secundo vero si offensa est manifesta[l] non credimus satisfieri congrue , vt relaxetur sentẽtia,nisi prius sufficiens præstetur emenda. Si vero dubia[m] est offensa, sufficere enim conceduntur,quæ sunt de iure cõi.24.q.2.c.sane.in fi. & 33. q.2. admonere.ibi,viaticum tibi concedimus.& tñ omnibus pœnitentibus in fine datur. 5.de pœ.& remiss.quod in te.& 5.ti. prox. permittimus 3.Quid si aliquis ita pauper sit:q̃ non potest satisfacere?præstet cautionẽ q̃ satisfaciet cum peruenerit ad pinguiorẽ fortunam.5.de solu.Odoardus.Quid si cautionem præstare nõ potest?tunc iuret.arg.C.de epi.& cle.auth.generaliter,præstet quam potest.5.de do.post.dilor.resti.c.pe.licet videref q̃ talis casus non excuset.ar.5.de rap.super eo.& C.de fur,subtracto nam q̃nque aliquis nõ absolutur propter delictum suũ, sed differtur absolutio. 11. q.3.qui iubente.18.dist.si quis adesse. & 26. q. 7. sacerdos. 5. de offi.ord.significauit. & 11.q.3.si quis epꝰ damnatus.Nulli tñ est finaliter pœnitentia deneganda. 26.q.6.si presbyter.& c.fed.qa ecclesia nulli claudit gremium suum.C.de sum. tri. l.vlt.prope fi. B.

¶ *Glo.seq.arg.signat contrarium,& ibi remittit.*

h ¶ *Citatus.*] Trinis edictis, vel vno peremptorio pro omnibus. 24. q.3.de illicita.ff.de re iud.contumacia.vnde vr q̃ non veniens ad primam citationem,non fit contumax.arg.C.de iud.sancimus. & 5.de procu.querelam.vbi de hoc.& 5.q.3.si ægrotans.Ber.

i ¶ *Iussus.*] Et hæc contumacia est.ff.de rei.ven. qui restituere. & non excommunicatur quis nisi pro contumacia,sed hoc intellige in magna glossa.

k ¶ *Sufficiens.*]Sic 5.de sequestra.ad hoc. sufficiens cautio est , si pignora vel fideiussores dentur.ff.man.si mandato Titij.§.vlti. De hoc dictum est 5.vt lite non contestata.quoniam.§.in aliis.

l ¶ *Manifesta.*]Ex hoc verbo orta fuit contentio , quæ determinatur prout dicitur 5.c.proxi.

¶ *Gle.seq.obiicit,& dupliciter soluit.*

m ¶ *Si vero dubia.*]Quomodo ergo iusit iudex maleficium emendare,si non fuit manifesta?Item si sententiando iusit 4 , factum fuit notorium per sententiam.5.de coha.cle.& mulie.c. vlti. ergo

non

non poteſt eſſe dubia offenſa. Solutio qñq; iubetur à iudice ſententiando. ff. de re iud. quod iuſſit. & hoc fieri non debet, niſi cum res eſt manifeſta. n. q. 3. graue. qñq; iubet iudex nõ ſententiando: vt ſi ſtatim cum comparuerint coram eo partes, reꝰ confitetur: quia confeſſus pro iudicato habetur. ff. de confeſ. l. 1. C. eo. l. vnica. ſi tamen præcipit vt ſatisfaciat, non hoc facit ſententiando: quia nõ ois vox iudicis † Dictio, re eccleſiæ, deeſt in vetuſtioribus codicibus, & in omnibus Vaticanis. auctoritate rei iudicatæ cõtinet. C. de ſen. & interlo. om. iu. ex ſtipulatione. & 3. q. 6. hoc qꝺ pe. & adhuc poteſt reꝰ allegare errorem ſuum ff. de cõfeſ. l. 2. vnde non eſt res manifeſta: & ita poteſt intelligi qđ hic dicit Io. Vel ſic ad querimoniã alicuius de aliqua offenſa eam exprimendo iudici, ipſe iudex ꝓcepit reo vt ſatisfaceret illi vſque ad certum terminum, aut cõpareret corã eo rñſurus: aliàs excõicabat illum, niſi alterum iſtorum faceret: & ille non venit, & ſic fuit excõicatus. ſi ipſe petat abſolui, ſufficit qꝺ ipſe ꝓſtet cautionẽ ſtãdi iuri: quia offenſa nunc dubia eſt, & ſi fama ſit qꝺ id fecerit, vel qꝺ iudex à plurib. hoc intellexerit.

† Cap. 8. eo. tit. in 3. cõpilatione. huius decreta. intellectus pendet ex ſuperiori. capite.

¶ dicebat

Vm olim.] Cõmunis diuiſio: Secunda ibi, *Quia vero.* Et dubium emanauit ex rñſione Papæ. 3. e. proxim. Abb. Sicul.

CASVS. In ꝑdicta decretali dr. Si offenſa eſt manifeſta, nõ debet quis abſolui niſi prius præſtetur emenda: ſuper verbo illo, manifeſta, orta eſt contentio: dicebant canonici, qꝺ illa offenſa dr manifeſta, quæ ſibi & non aliis manifeſta vr. Ex parte Comitiſſæ dicebatur, qꝺ ad eorũ arbitrium non eſt ſtandũ: quia ſemper dicerẽt offenſam manifeſtam: Super hoc ſcribit Papa Comitiſſæ dicens, dũ anſam ſoluimus, nõdum dicimur ligauiſſe: propterea qꝺ dicebãt canonici Carnoteñ. offenſam illã manifeſtã eſſe, non quæ iudici, nec quæ alij, ſed quæ ſibi tantũ manifeſta vr: ſed Papa dicit illã offenſam manifeſtam. quæ vel per confeſſionem, vel per probationẽ legitimã nota fuerit, aut euidentia facti, quæ nulla poſsit tergiuerſatione celari. Not. qꝺ nõ dr plene rñſum, cũ rñſio eſt obſcura, & ad plura poſsit referri. Itẽ nõ eſt ſtandũ cõfeſsioni alicuius in iure ꝓ ſe factæ. Itẽ manifeſtũ ponitur in ꝑdicto capitulo pro notorio. Itẽ manifeſtũ dr tripliciter, ſ. confeſsione, probatione, facti euidentia.

a ¶ *Allegatum.*] 3. c. proxi. quod cõtinetur hic infra ibi, nemini & c. vſque ibi, quia vero. Ber.

b ¶ *Dum anſam.*] Dr qñq; anſa auricula ſcyphi, vel vrcei, vel calicis, quæ manu tenetur. ff. de rei ven. in rem. §. 2. hic dr anſa nodus curſilis & facilis ad ſoluendũ, ita factus, qꝺ ſi recte trahatur caput fili, omnimode eſt ſolutus nodus: ſi male trahitur, ligatus remanet. ita contingit Papæ in ſolutione quæſtionis præcedentis decretalis de offenſa manifeſta, quam modo hic ſoluit inferius aperte.

c ¶ *Dicimur.*] A peruerſe intelligẽtibus: vt à canonicis Carnoteñ.

d ¶ *Proponentibus.*]& male.

¶ *Glo. ſeq. iuſtificat textum. obiicit & ſoluit.*

e ¶ *Non quæ iudici.*] Et hoc fatuũ erat dicere, qꝺ ſibi credẽdũ eſſet in præiudiciũ alterius: Immo iudex ſecundũ motũ animi ſui & ſecundum ſenſum iudicare tenetur. 3. de conſue. ad noſtram. & 3. de renun. in ꝑſentia. & 3. de teſtii. in noſtra. & 3. q. 7. iudicet. & ſecundum qꝺ ſioi vr. ff. de arbi. qualem. dum tñ ſecundum leges & canones. in Auth. de iudi. §. quia vero. col. 6. in Auth. de defen. ciui. §. iuſiurandum. coll. 2. Sed vr qꝺ illud dicatur manifeſtũ, quod iudici vr, ſicut illud dr probabile quod ei vr, 3. de app. vt debitus. Rñdeo, licet ad opinionẽ iudicis referatur, quid dicatur probabile, vt per hoc poſsit & debeat appellationi deferri. 3. de app. cum ſpeciali. & 3. tit. ꝓxi. ſacro. ad fi. ſecus eſt in manife. to. illud enim ꝓprie dicit manifeſtum, quod non eget probatione. n. q. 3. eorum. ſed hic ſumit manifeſtum pro notorio, prout in fi. dicitur. & 2. q. 1. de manifeſta.

f ¶ *Intelligere.*] Ergo nos quoq; ſic intelligere oportet. 3. eo. venerabili. ſic 3. de hære. cum Chriſtus. quia interpretatio principis iuſ facit. 3. tit. proxi. inter alia. C. de leg. l. 1. & vlti. 1. Ber.

g ¶ *Confeſsionem.*]& per ſententiam. ſic 3. de coha. cleri. & mulie. Ac. vltim.

Bbate ſancti Siluani.] Verba priuilegiorum largã habẽt ſignificationem: vnde verbũ, ſecundum, & iuxta, in eis poſitum cauſatiue tenetur, non conditionaliter. Ita communiter ſummatur: ſed hæc ſummatio videtur nimis generalis, & non eſt vera indiſtincte iudicio Panormitani, qa priuilegiũ inquantum ꝓiudicat alteri, ſeu iuri cõi, non debet large, ſed ſtricte intelligi: vt dixit ipſe Panormitanꝰ in c. olim. 3. eod. Prima pars narrat factũ: ſecũda diffinit: ibi, *His igitur.* Prima ſubdiuiditur nam in prima ponitur petitio pro parte electi. In ſecũda: ibi, *Cæterum.* petitio & rñſio ꝓ tra electũ. In tertia: ibi, *Ad hoc.* rñſio ꝓ electo. In quarta: ibi, *Contra quod.* reſpõſio cõtra electum. Abbas.

† Vide 3. eo dem in his, ſuper viti. glo. & c. venerabili, in glo. vlt. 1 oſ. Andr.

† Vide l. Iulia. ff. de cu. fu. no. in l. qui mutuã. §. nõ ideo. ff. man. glo. in l. amiſſione. §. pe. ff. de cap. diminu.

† Cap. 10. eo. tit. in 3. compilatio.

CASVS. Vacãte monaſterio ſancti Siluani, monachi elegerũt, quẽdam de gremio ſuo in abbatem, & confirmationem electionis à Morineñ. epiſcopo nequiuiſſent aliquatenus obtinere, eam à ſede Apoſtolica petierunt. ¶ Cæterum procurator monaſterij ſancti Bertini propoſuit ex aduerſo, quòd cũ eps electionẽ illã noluit cõfirmare: pp qđ partes ad Papã habuerunt recurſum, coram quo procurator ſancti Siluani electionem ſtatam canonice factam petit cõfirmari: Sed ꝓcurator ſancti Bertini propoſuit ex aduerſo, qꝺ tam de cõſuetudine approbata, quã de ſpeciali priuilegio Romanorum Pontificum, electio monaſterij ſancti Siluani debet de monaſterio ſancti Bertini celebrari, vnde huiuſmodi electio erat non immerito reprobanda, contra cõſuetudinem & priuilegia ſedis Apoſtolicæ attentata: & monachi Alciateñ. debebant de iure compelli, vt de monaſterio ſancti Bertini perſonam idoneam ſibi eligerent in abbatem: lite conteſtata & teſtibus receptis, Papa depoſitionibus teſtium diligenter inſpectis, inuenit eſſe probatum, qꝺ à xl. annis & infra monachi Alciateñ. elegerunt ſibi abbatem de monaſterio ſancti Bertini, & cũ quadam vice Guarinum monachum Alciateñ. elegiſſent, electio effectum habere nõ potuit. donec apud monaſterium ſancti Bertini profeſsione facta poſt aliquantulum temporis, quãdo placuit abbati & monachis ſancti Bertini, in abbatem ſancti Siluani extitit electus. Item in priuilegiis Romanorum Pontificum apparebat Alciateñ. abbatem de monaſterio ſancti Bertini eligẽdum. In priuilegio Paſchalis Papæ cõtinetur: ſubrogationem abbatis penes monaſterium ſancti Siluani apud Alciateñ. iuxta præteriti temporis morẽ in veſtra ſemper concedimus diſpoſitione conſiſtere: & in priuilegio Calixti Papæ huiuſmodi capitulum inuenitur: Porro iuxta Paſchalis Papæ decretum, abbatis ſubbrogationẽ penes Alciateñ. nõ aliunde, quàm de monaſterio veſtro fieri Apoſtolica auctoritate concedimus. Ad iſta reſpondebatur à parte aduerſa, qꝺ etiam ſi verum eſſet, quòd intra prædictum tempus de monaſterio ſancti Bertini ſemper fuit Abbas Alciateñ. aſſumptus, ex hoc tñ dici non poterat, qꝺ aliqua cõſuetudo quaſi ꝓtradicto iudicio fuiſſet obtẽta, cũ id quod dictum eſt de dicto Guarino, pro bono pacis factum fuerit. Præterea in priuilegio Paſcalis dr: iuxta prætertti temporis morem. ſed de more ꝑteriti temporis nõ fit fides vnde per illud priuilegiũ monaſterio Alciateñ. nullũ præiudiciũ generatur. Sed ꝓtra hoc rñdebat, qꝺ hæc determinatio, iuxta præteriti temporis morem, & cauſalis & conditionalis poteſt intelligi, & referri tam ad illud verbum, concedimus, quàm ad infinitiuũ, ſcilicet, cõſiſtere: Si enim determinet verbum illud, conſiſtere, qđ eſt imperſonale, conditionalis intelligitur, & eſt ſenſus: Concedimus ſubrogationẽ abbatis ſancti Siluani in veſtra diſpoſitiõe ꝑſtere, iuxta ꝑteriti tẽporis morẽ, i. ſi mos ꝑteriti tẽporis talis fuit.

credimus ad relaxandam eandem, ſi parendi mandato eccleſiæ † competens ſatisfactio prębeatur.

¶ Idem comitiſſæ Bleſen.

¶ Summatum eſt ſupra cap. proxi, vel dic: Manifeſtum dicitur, quod per confeſsionẽ, vel probationem legitimam, vel euidentiã rei conſtat.

CAP. XXIIII.

CVm † olim pro canonicis Carnoteñ. quoddam capitulum contra te fuerit allegatum [a], quod dicebant † in eccleſiæ ſuæ priuilegiis contineri, vt videlicet nemini liceat excõmunicatis, vel nominatim interdictis ꝓ canonicis Carnoteñ. abſque cõgrua ſatisfactione abſolutionis beneficium indulgere: & infra. ¶ Quia vero dũ anſam [b] ſoluimus, nodũ dicimur [c] ligauiſſe, propter hoc, qꝺ eiſdem canonicis (velut aſſeris) proponentibus [d] illam offenſam [e] eſſe manifeſtam, non quę iudici, nec quæ alii, ſed quæ ſibi tantũmodo manifeſta videtur: offenſam illam nos reſcribimus intelligere [f] manifeſtam †, quæ vel per confeſsionem [g], vel probationem legitime nota fuerit, aut euidentia rei, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari.

¶ Idem epiſcopo & Cantori Atrebateñ.

¶ Verba priuilegiorum debent intelligi, vt aliquid afferant, & non remaneat ambiguitas: & ideo vel bum, ſecũdum, & iuxta, videntur appoſita cauſatiue, non conditionaliter, hoc dicit. Panormitanus.

CAP. XXV.

ABbate † ſancti Siluani Alciateñ. viam vniuerſæ carnis ingreſſo, cum eiuſdem loci monachi elegiſſent quendam de ipſius eccleſiæ gremio in abbatem, & confirmationem electionis à Morineñ. epiſcopo nequiuiſſent aliquatenus obtinere, eam à ſede Apoſtolica petierunt. ¶ Cæterum procurator monaſterij ſancti Bertini propoſuit ex aduerſo, quòd cũ

Si vero determinet verbũ imperſonale, cauſaliter debet intelligi, & eſt ſenſus: Concedimus iuxta præteriti temporis morẽ, ideſt, qa mos præteriti tẽporis ſic obtinuit. & iſte eſt verior intellectus, qa cum priuilegium ſit lex priuata, & lex nõ debeat eſſe obſcura, ſed certa, nec eſſet priuata, niſi aliquid indulgeret: profecto ſic intelligẽda ſunt verba, vt res de qua agitur, potius valeat quàm pereat: qa alias priuilegiũ inutile eſſet. præterea Calixtus Papa determinationẽ illã dubiam remouit, dicens, qꝺ electio monaſterij ſancti Siluani nõ fiat aliunde, quàm de monaſterio ſancti Bertini. His & aliis diligẽter auditis domiñ Papa adiudicauit monaſterio ſancti Bertini huiuſmodi dignitatem, vt quotiens vacauerit monaſteriũ ſancti Siluani, electio eiuſdem fiat de monaſterio ſancti Bertini, ita videlicet vt tãdiu monaſteriũ, ipſum hac debeat prærogatiua honoris gaudere, donec ibi viguerit obſeruãtia regularis, vt perſonæ idoneæ inueniãtur in illo, quæ poſsint in abbaté aſſumi. Not. qꝺ confirmatio abbatis ſpectat ad epm. Itẽ priuilegium dr lex priuata. Item lex non debet eſſe obſcura, ſed manifeſta. Item priuilegium ſemper debet intelligi, vt aliquid indulgeat: aliàs deluſorium eſſet. Item res de qua agitur, potius debet intelligi vt valeat quàm pereat. Itẽ aliqui tenentur eligere de aliena eccleſia. & hoc ius ſcribi põt, ſed verum videtur ſi titulũ habẽt qui præſcribũt. Item priuilegium amittitur per delictũ.

† Aliàs ita: debeant iure cõpelli.

† aliquantulum.

1 Vnde poſſum vt pariẽté ædificẽs vſque ad eũ modum, quo poſſim immittere tignum. dixit Hoſt in lud ſpeciale in ſeruitute onerẽ ferendi: vt ibi not. vel ſecundum eum hęc pertinebatur hic nõ iure ſeruituris, ſed conſuetudinis & priuilegii: quia nec ſeruitutes acquirũtur tempore. ff. de ſeruitu. 3. ſi prin. Ioan. And. 2 Ita: & de his quinu uoluntate per 10. annos. de certo loco prælatum elegiſſent, nõ ſic cum canonici ad mittunt ex vt in ſi. patet. & ita ne aliqd fiat, petitur. Vel verius dicas, qꝺ bñ petitur iure ſeruitutis, vt aliquid fiat. ff. ſi ſer. vend. & ſi forte. §. 2.

a ¶ *Comitiſſæ Bleſen.*] Hic incipiunt verba priuilegij Calixti Papæ vſque ibi: ad hoc.

b ¶ *Iuxta Paſchalis.*] Hic allegatur priuilegium, & præterea præſcriptio: vt 3. pater. ſed pſcriptio & priuilegiũ contraria ſunt: quia qui allegat priuilegium, iuri præſcriptionis renuntiare vr. 3. de præſcrip. veniens. quia quod meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poteſt. 3. de fi. inſtru. inter dilectos. Dic vt dixi 3. de præſcri. auditis. in glo. quæ incipit: ſic ergo abbas, & c. ibi. ſimiliter allegabatur præſcriptio & priuilegiũ. vel melius hic allegabatur cõſuetudo, & nõ præſcriptio: & conſuetudo debet eſſe præſcripta. 3. de conſue. cum dilectus. & ita conſuetudo probat vſum priuilegiorum.

c ¶ *Iuxta Paſchalis.*] Hic allegatur priuilegium, & præterea præſcriptio: vt 3. pater. ſed pſcriptio & priuilegiũ contraria ſunt: quia qui allegat priuilegium, iuri præſcriptionis renuntiare vr. 3. de præſcrip. veniens. quia quod meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poteſt. 3. de fi. inſtru. inter dilectos. Dic vt dixi 3. de præſcri. auditis. in glo. quæ incipit: ſic ergo abbas, & c. ibi. ſimiliter allegabatur præſcriptio & priuilegiũ. vel melius hic allegabatur cõſuetudo, & nõ præſcriptio: & conſuetudo debet eſſe præſcripta. 3. de conſue. cum dilectus. & ita conſuetudo probat vſum priuilegiorum.

d ¶ *Porro.*] Hic incipiunt verba priuilegij Calixti Papæ vſque ibi: ad hoc.

e ¶ *Iuxta Paſchalis.*] Hic allegatur priuilegium, & præterea præſcriptio: vt 3. pater. ſed pſcriptio & priuilegiũ contraria ſunt: quia qui allegat priuilegium, iuri præſcriptionis renuntiare vr. 3. de præſcrip. veniens. quia quod meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poteſt. 3. de fi. inſtru. inter dilectos. Dic vt dixi 3. de præſcri. auditis. in glo. quæ incipit: ſic ergo abbas, & c. ibi. ſimiliter allegabatur præſcriptio & priuilegiũ. vel melius hic allegabatur cõſuetudo, & nõ præſcriptio: & conſuetudo debet eſſe præſcripta. 3. de conſue. cum dilectus. & ita conſuetudo probat vſum priuilegiorum.

f ¶ *Spatium.*] ſcilicet xl. annorum.

g ¶ *Cõtradicto iudicio.*] Ad hoc enim vt cõſuetudo valeat, oportet vt ſit obtẽta ꝓtradicto [g] † iudicio ſuerit introducta, cũ in memorati Guarini electiõe, ꝓ bono pacis extra iudiciũ proceſſum taliter dignoſcatur: & infra. ¶ Præterea cũ Paſchalis Papa ſubrogationẽ abbatis ſancti Siluani monaſterio ſancti Bertini iuxta morẽ ꝓteriti tẽporis duxeritis cõcedẽdã, nec † de more ꝓteriti tẽporis fiat fides [h] ꝓ eius priuilegiũ & ſimilia, nullũ ſuper hoc Alciateñ. monaſterio poterat ꝓiudiciũ generari. ¶ Cõtra qđ fuit ex aduerſo reſponſum, quòd hæc determinatio: ſecundum præteriti temporis morem: & cauſalis [i], & cõditionalis poteſt intelligi, & tam ad perſonale [k], vel verum, vel imperſonale, vt ſupra dictum eſt, ſecundũ approbatã cõſuetudinẽ [a] & priuilegia Romanorũ Põtificũ abbates Alciateñ. debeant de monaſterio [b] ſancti Bertini ſemp aſſumi, huiuſmodi electio erat nõ immerito reꝓbanda, vt pote cõtra cõſuetudinẽ diuturnã, & cõtra priuileg. ſedis Apoſtolicę attẽtata: & Alciateñ. monachi debeãt † de iure compelli, vt de monaſterio ſancti Bertini perſonã idoneam ſibi eligerent in abbatẽ: & infra. ¶ Nos igitur depoſitionibus teſtium diligenter inſpectis, inuenimus eſſe ꝓbatum, qꝺ à quadraginta annis & infra monachi Alciateñ. abbatem ſibi de ſancti Bertini monaſterio elegerunt: & infra. ¶ Et cum quadam vice Guarinum Alciateñ. [c] monachum elegiſſent, eius electio robur habere non potuit, donec apud monaſteriũ ſancti Bertini profeſſione facta, poſt aliquantum † temporis, quãdo ſ. eiuſdem loci abbati & cõuentui placuit, in Alciateñ extitit abbatem aſſumptus. Ex priuilegiis quoque Romanorũ Pontificum argui poterat Alciateñ. abbatẽ fore de ſancti Bertini collegio eligendum: nã priuilegio Paſchalis Papæ huiuſmodi capitulũ apparet inſertũ: Subrogationem abbatis penes monaſteriũ ſãcti Siluani apud Alciateñ. monachos, iuxta præteriti temporis morem, in veſtra ſemp cõcedimus diſpoſitione ꝓſtere. In priuilegio ẽt Calixti huiuſmodi capitulũ inuenitur: Porro [d] iuxta [e] Paſchalis Papæ decretũ, abbatis ſubrogationẽ penes Alciateñ. nõ aliũde, q̃ de veſtro monaſterio fieri Apoſtolica auctoritate decerni mº. ¶ Ad hoc autẽ pars aduerſa reſpondit, quòd ſi etiam probaretur, qꝺ infra ꝓdicti tẽporis ſpatium [f] de monaſterio ſancti Bertini ſemper fuerit abbas Alciateñ. aſſumptus: ex hoc dici non poterat, qꝺ conſuetudo aliqua quaſi cõtradicto [g] † iudicio fuerit introducta, cũ in memorati Guarini electiõe, ꝓ bono pacis extra iudiciũ proceſſum taliter dignoſcatur: & infra. ¶ Præterea cũ Paſchalis Papa ſubrogationẽ abbatis ſancti Siluani monaſterio ſancti Bertini iuxta morẽ ꝓteriti tẽporis duxeritis cõcedẽdã, nec † de more ꝓteriti tẽporis fiat fides [h] ꝓ eius priuilegiũ & ſimilia, nullũ ſuper hoc Alciateñ. monaſterio poterat ꝓiudiciũ generari. ¶ Cõtra qđ fuit ex aduerſo reſponſum, quòd hæc determinatio: ſecundum præteriti temporis morem: & cauſalis [i], & cõditionalis poteſt intelligi, & tam ad perſonale [k],

† In pleriſque antiqs codicibus dictorio iudicio, &c.

† Aliàs ita: nec de more, vel conſuetudine, &c.

h ¶ *Fiat fides.*] Ex hoc vr, qꝺ ſi priuilegio aliquo fiat mentio conſuetudinis vel priuilegij, qꝺ neceſſe ſit illud priuilegiũ exhiberi 3 100. diſt. ꝓtra morem. 76. diſt. ieiunium. 9. diſt. vt veterum. 12. q. 2. ſanctimus. in Authen. vt ſpon. lar. §. & hoc inſuper. coll. 9. Ar. ꝓtra. quia non vr qꝺ hoc requiratur in publico inſtrumẽto. 19. diſt. ſi Romanorum. & in Authen. vt fratrum filij. §. 1. coll. 9. & C. de dona. ſi ea quæ. ff. de dona. ex hac ſcriptura. ff. de admi. tutorum. chirographis. Ad hoc diſtinguũt quidam inter publica inſtrumenta & priuata, vt in publico inſtrumento non ſit neceſſe ꝓbare vel exhibere illud de quo fit mentio, licet in priuato ſit. Sed alij dicunt, qꝺ ſi in priuilegio inſeritur totus tenor alterius, nõ eſt neceſſe illud exhibere. Sed certe illud non ſufficit, quia adhuc poſſet eſſe falſitas in bulla & in aliis. 3. de priuile. cum olim. in fin. Alij probabilius dicunt, qꝺ ſi auctoritate iudicis priuilegium vel aliquod reſcriptũ eſt renouatum, vel in alio priuilegio inſertum, non eſt neceſſe illud exhibere, ſecus ſi per tabellionem tantũ, quia publicatio facta coram iudice fidem facit, licet poſtea perdantur inſtrumenta: vt C. de teſta. publicati. Item quia iudex diligentius ſingula facit quam tabellio, quia non eſt credendum qꝺ iudex ſine cauſæ cognitione aliquid faciat, ſicut veriſimile non eſt, qꝺ auferat alicuius legitimas exceptiones. 3. de offic. deleg. ex parte. Sed prædictis omnibus obuiat. 3. de re iudic. cum inter. in fi. & 3. de fi. inſtru. inter dilectos. Sed dicas, qꝺ ſi conſtat qꝺ inſtrumentum publicũ ſit, coram iudice non eſt neceſſe illud exhibere, niſi aduerſarius velit docere de falſitate illius, qa tũc dẽt exhiberi, licet primo ipoſita ſit eis fides, niſi iurauerit ſe illud perdidiſſe. C. de fide inſtr. l. vlti. lo. i ¶ *Cauſalis & conditionalis.*] Vt hæc dictio, ſecundum: accipiatur vel quia: vel pro ſi. Ber.

3 Adde not. per Bar. in l. ff. ſi quis dixerit non obtemp.

4 Et hoc placet Inn. & Ho. Io. And.

5 Hinc eſt qꝺ tanta eſt iudicis auctoritas, qꝺ facit vale re, quod alias non valeret. ff. qđ cum fa. tutoris. l. 1. §. penultimo. cau. in fi. ff. quod l. ſi. ff. de minor. ait prætor. §. 1. Ioa. Andr.

k ¶ *Ad perſonale.*] ſcilicet hoc verbum, concedimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Imperſonale.*]ſ.hoc verbum,conſiſtere.
b ¶ *Senſus.*]ſ.quòd referatur ad perſonale verbum.
c ¶ *Lex priuata.*]diſt.3.priuilegia.
d ¶ *Captioſa.*]diſt.4.erit autē.Vnde ſtatutū fuit,vt per cōſequentiam litterarum ſcriberetur lex.C.de vet.iu.enu.l.1.in fi.ff.ad mu. l. 1.in fi.Ber.
¶ *Gl.ſequalleg.10.concor. & tria contrarta.*
e ¶ *Valere poſſit potius.*] Simile ff. de vſu & habi. diuus. in prin. ff. de re.du.quotiēs.ff. de ſer. ſi cui & l.ſe.ſ. de priui. in his.16.q.4.c.1.& 12. q. 2.ſi quos.& q.5.quia. ſ. de conuer. coniugat. quidam.arg. ſ. de fi.inſtru.inter dilectos.Arg. cōtra.ſ.de of.dele. cum ſuper. & ff. de iure codicil. l. 1. & ff. de hære. inſti.quotiens.Ber.
f ¶ *E vicino.* Iid eſt,proximo.Ber.
g ¶ *Alciaten, monachi.*] Vide qualiter Papa ꝓnuntiat & ſecūdū priuilegium,& ſecundum ius cōe: ſecūdū ius cōmune adiudicat electionē ipſi capitulo ſancti Siluani Alciateñ.ſecūdū priuilegiū, vt eligāt de monaſterio ſancti Bertini: & ſic habēt electionem, ſed non liberā, quia non eligunt vndecunq; volunt, ſed reducitur priuilegium ab ius cōe.ſ.de conſue. cum dilectus.Io.
h ¶ *Perſonā idoneā.*] Et hoc non eſſet dictum, tū ſubintelligebatur ſ. de elect.cauſam quæ.ff. de ſeruitu.ſi cui. & pater concedens vxori vt filiam cōem cuicunq; voluerit copulet, non tū intelligit vt eā copulet tutori.ff.de rit.nupt. quamquam.Ber.

† conditionaliter.

† fuit

† Adde q̄ not. Bar. in l. ſi finita. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infe.

a Nec reædificato: aliàs reædificatum habebit eadē priuilegia ſecundum Inn. alleg. de elect. 9. quia dilecto. arg.16.q.7. & hæc ſcripſimus.25.q.2.§.vlti.in fin.Item arg.ꝓ ſententia. vel ſecundum quia priuilegium detur ſ.vt de ſe conquerentibus,ſecundum arbitriū ipſius legati, vel alterius,vel ordinarij.vel delegati iuſtitiam exhiberet,ſic eſt intelligendum,vt videlicet in omni cauſa,quæ ratione perſonarum, vel rerum ad eccleſiaſticum forum pertinet: & ſuper omnibus capitulis,quæ pro pace ſeruanda ſtatuta ſunt per ipſum legatum, vel auctoritate Apoſtolica ſtatuenda,idem viduis,pupillis, orphanis, & perſonis miſerabilibus in his omnibus tenetur in iudicio eccleſiaſtico rndere.No.hic q̄s dicat hęreticus manifeſtus.Itē bona hęreticorum confiſcanda ſunt.Item ſolus rex, vel imperator poteſt inducere pedagia.Item conſuetudo cuius non extat memoria,ius ſiue priuilegiū inducit Item verbum generale reſtringitur. Item ratione perſonæ rei ſortitur quis forum.Itē cauſæ viduarū & miſerabilium perſonarum ad eccleſiaſticum forum ſpectant.

b ¶ *Gloſ.ſeq.arg. ad duo.ad primum alle. duas cōcor. ad ſecundū octo quærit, arg.pro,& ſoluit.*
c ¶ *Donec ibidem.*] Arg. ꝙ ſi priuilegium detur alicui monaſterio.deſtructo monaſterio reſtruet & priuilegiū. ſ.vt de ſe conquerentibus, ſecundum arbitriū ipſius legati, vel alterius,vel ordinarij.vel delegati iuſtitiam exhiberet,ſic eſt intelligendum,vt videlicet in omni cauſa,quæ ratione perſonarum, vel rerum ad eccleſiaſticum forum pertinet: & ſuper omnibus capitulis,quæ pro pace ſeruanda ſtatuta ſunt per ipſum legatum, vel auctoritate Apoſtolica ſtatuenda,idem viduis,pupillis, orphanis, & perſonis miſerabilibus in his omnibus tenetur in iudicio eccleſiaſtico rndere.No.hic q̄s dicat hęreticus manifeſtus.Itē bona hęreticorum confiſcanda ſunt.Item ſolus rex, vel imperator poteſt inducere pedagia.Item conſuetudo cuius non extat memoria,ius ſiue priuilegiū inducit Item verbum generale reſtringitur. Item ratione perſonæ rei ſortitur quis forum.Itē cauſæ viduarū & miſerabilium perſonarum ad eccleſiaſticum forum ſpectant.

d ¶ *Publice prædicant.*] Et iſti euidentia rei notorij hæretici ſunt, cum eorum factum non poſſit aliqua tergiuerſatione celari. iſtis enim modis qui hic enumerantur. manifeſtum quod probari dēt, redditur notorius.ſ.eo.cū olim.& ſ.de coha.clę.& mulie.c.vltim.
e ¶ *Defendunt.*]Et iſti defenſores hæreticorum ſunt excōicati.ſ.de hæret.excōmunicamus. §. credentes. & tales damnabiliores ſunt quàm ipſi hæretici.24.q.3.qui aliorum.Et eſt ad hoc arg. C. de his qui latro.occul.l.n.& 2.
f ¶ *Condemnati.*]ſupra de hæreticis,ad abolendam.
g ¶ *Confiſcantur.*]ſ.de hæreticis,excommunicamus.1.reſpon.
h ¶ *Puniuntur.*] per iudices ſeculares, etiā ſi clerici fuerint,prius à ſuis ordinibus degradati,præſente iudice ſeculari,ꝙ ipſos recipit in ſuum forum.ſ.de hære.ad abolendam. §. 1. & cap. excōicamus,1.reſpon.de quorum notatur pœna.ſ.de hære.c.penulti.

¶Hīs igit̄ diligēter auditis, monaſterio ſancti Bertini adiudicauim⁹ hmōi dignitatē,vt quotiēs in Alciateñ.monaſterio abbatis electio imminet faciēda, Alciateñ. monachi ⁸ de cœnobio ſancti Bertini perſonā ʰidoneā ſibi eligant in abbatē: ita videlicet, vt tādiu monaſteriū ipſum hac honoris debeat ꝓgatiua gaudere,donec ibidē ⁱ viguerit obſeruātia regularis,vt idoneæ p̄ſonæ inueniantur in illo, qui † poſſint in abbatem aſſumi.

¶ Idem comiti Tholoſañ.

¶ *Dicit qui dicuntur hæretici manifeſti: ſecundo quæ ſint pedagia, guidagia & ſalinaria interdicta: tertio dicitur quomodo intelligitur præceptum factum laico, quòd de ſe conquerentibus in eccleſiaſtico foro reſpondeat.hoc dicit.*

CAP. XXVI.

SVper † quibuſdam mandatorū articulis:& infra. ¶ Tua deuotio poſtulauit a nobis, qui ſint dicendi hæretici manifeſti. Super quo tibi duximus reſpōdendum,illos intelligendos eſſe manifeſtos hæreticos, ꝙ contra fidem catholicam publice prædicant ᵏ, aut ꝓfitentur, ſeu defendunt ˡ eorum † errorem: vel qui coram Prælatis ſuis cōuicti ſunt,vel confeſſi, vel ab eis ſententialiter cōdemnati ᵐ ſuper hæretica prauitate:quorum bona ꝓpria confiſcantur ⁿ, & ipſi iuxta ſanctiones legitimas puniuntur ᵒ. ¶ Præterea cum

† Cap.1.eo. tit. in 4. cōpilatione.

† Aliàs ita: quę poſſint, &c.

† Cap.2.eo. tit.in 4. cōpilatione. Degradatio qualiter ſit facienda, vi de cōcilium Trident. ſeſſio. 13. de reformat. c. 4. & doctores, & præſertim Albertinum in c. 1. de hæret. lib. 6. & c. degradatio. de pœnis.lib.6.

† Dictio,eorum, deeſt in antiquis codicibus & in omnibus Varicanis. in quorum pleriſque legitur ita: ſeu defendunt & eorum ſuū.

1 Hæc gloſſa, & duæ ſequētes im preſſæ ſunt iuxta fidē veterū exēplarium: nā in vulgatis libris alio ordine referuntur: eadem tamen manet ſententia, & ēt verba.

2 Hæc ſententia gloſſæ vera eſt & catholica & concilium Trident.ſeſſio.14.ca. 4. de cōtritione. adde B. Thomam 3. par. q. 85. art. 3. & q. 90.art.4.

3 De cōfeſſatione horum hæreticorum vide c.cum ſecundum leges. de hæret.lib.6. & Zanchinū tract. de hæret.c. 25. & ibi notata.

a ¶ *Pedagia.*]Pedagia dicuntur,quæ dāntur à tranſeuntibus in locis conſtitutis à principe.vt hic ſequitur.Guidagia dicuntur,quę dantur pro ducatu per terram alicuius, vt ſecurus vadat. Salinaria dicūtur, quæ dātur pro ſale:omnia iſta dicūtur portitoria.C.de vec. & commiſ. l. 3. nec danda ſunt illa, niſi cū negotiationis cauſa aliquid portaē,ſecus ſi ad propriā vtilitatē,vel ad vtilitatē fiſci aliquid ferat C.eo.tit.vniuerſi. Ioan.
b ¶ *Imperatorum.*]Solus igitur prīceps hoc pōt conſtituere, ſed non ciuitas.C. no.vec. inſtit. non poſſ.l.2.& 3.
c ¶ *Lateranen.concilij.*] ſ. de cenſi.innouamus. quæ eſt Laterañ. concilij.
d ¶ *Nō extat memoria.*] Nota diligenter, ꝙ illa conſuetudo,cuius non extat memoria,ius ſiue priuilegium inducit.ff. de aqua quoti. & æſti. hoc iure.§.ductus.ff. de aqua pluuia. arcen. l. 1. §.vlt.3.q. 6.hoc quippe. 9. q. 3. conqueſtus. & 65. diſt. mos antiquus. & C.de teſt. teſtamenta.& per hoc vī ꝙ cum talis conſuetudo ius in ducat,nō ſit neceſſe titulū allegare, licet hoc requiratur quandoque in cōſuetudine xxx.annorum.De hac materia dictum eſt ſ.de conſue. cap.vlt.Item arg. ꝙ per mandatū generale non prohibentur niſi illicita. 33. q. 2. quos Deus. 11. q. 3. quod prædeceſſor.ff.de iure patro.adigere.in fin.Io.
e ¶ *Delegati arbitrium.*] Propter hoc verbum tacit ad titulum quod hic declaratur.
f ¶ *Intelligendum.*] Vide qualiter interpretatur generale mādatum reſtringendo illud.ſic ſ.de iureiur.ad noſtram 2.
g ¶ *Perſonarum vel rerum.*]quia 1 comes conuenitur hic licet habeat ſuperiorem in temporalibus,ſcilicet regem Franciæ,tenetur reſpondere in indicio eccleſiaſtico ex mandato legati in oī cauſa,quæ pertinet ad forum eccleſiæ:ſiue ratione perſonarum, quæ ſunt de iuriſdictione eccleſiæ,ſiue ratione rerum,ſcilicet ſpiritualium eccleſiaſticarum, & etiam ciuilium,quæ ſunt in iuriſdictione iudicis eccleſiaſtici. Item viduis, & pupillis,& orphanis, & miſerabilibus perſonis,& pro pace ſeruanda.
g ¶ *Perſonarum.*] de iuriſdictione eccleſiæ:quia actor forum rei ſequitur.ſupra de for.compet.cum ſit generale.& 11.q.1.experientiæ.& c.ſequenti.& Comes eſt hic reus: & ſubeſt in hoc eccleſiæ.
h ¶ *Rerum.* cum res,de qua quæritur,eſt in ſua, ideſt, in eccleſiæ iuriſdictione:quia ratione rei ſortitur quis forum.ſupra de for.cōpet.ſane.& c.vlt.
i ¶ *Pro pace.*]quia hoc pertinet ad eccleſiā.ſ.de iudiciis.nouit,
k ¶ *Viduis.*]Ex hoc vī,ꝙ cauſa viduarum ad eccleſiam ſpectet. arg.contra.ſ.de donatio. inter vir.& vxo.nuꝑ. & ſ.de fo.compe. ex tenore.& hic.Dic vt ibi.

NOuimus† expedire,vt verbum illud, quod in antiquis ˡ canonibus, & in noſtro decreto ᵐ contra falſarios edito continetur,videlicet,vt clericus per eccleſiaſticum iudicem degradatus,ſeculari tradatur ⁿ curiæ puniendus,apertius exponamus.Cum enim quidam anteceſſorum noſtrorum ſuper hoc conſulti diuerſa reſpōderint, & quorundam ſit opinio à pluribus ᵒ approbata,vt clericus,qui propter hoc ᵖ,vel aliud flagitium ᑫ graue, non ſolum damnabile,ſed damnoſum,fuerit degradatus, tamquam exutus priuilegio clericali, ſeculari foro per conſequentiam applicetur: cum ab eccleſiaſtico foro fuerit proiectus, eius eſt degradatio celebranda, ſeculari poteſtate præſente, ac pronunciandum eidem cum fuerit celebrata, vt in ſuum forum recipiat degradatum, & ſic intelligitur tradi curiæ ſeculari: pro quo tamen debet eccleſia efficaciter intercedere ʳ, vt citra mortis periculum, circa eum ſententia moderetur.

¶ *Iſte §.non facit ad titulum,ſed ponit gratiam.ſecundum quoſdam.*

¶ Pro illo vero falſario ſceleratо,quem ad mandatum noſtrū capi feciſti, hoc tibi duximus conſulendum,vt in perpetuum carcerem, ad agendam pœnitentiam ipſum includas ˢ, pane doloris ᵗ, & aqua anguſtiæ ſuſtentandum:vt commiſſa defleat, & flenda vlterius non committat ᵘ.

¶Honorius iij.archiepiſcopo Turoñ.

¶ *Si Papa indulget reo, qui propter abſentiam actoris poſſeſſionem recuperare non poteſt,quòd ei lapſus anni non noceat, intelligitur hæc indulgentia ſecundum ius commune.*

¶ *Gloſſa ſequens reci.per quæſtionem,& ponit opi.*

n ¶ *Tradatur.*] hoc intellige de illo qui penitus eſt incorrigibilis. nec obſtat ſ.de iudic.at ſi clerici.in fin. & de illis qui deprehendūtur in maiori erimine, puta hæreſi,& crimine falſi. ſ. de hæret. excōicamus.1.reſpon. & c.penul.& ſ. de cri. fal. ad falſariorum. & in caſu. 11.q.1.ſi quis ſacerdotum.Quidàm tū caſum iſtum vltimum intelligunt, ſi fuerit incorrigibilis, & benignus eſt talis intellectus,vt ſ.de iudi.cum non ab homine. aliàs non debet quis ſtatim poſt depoſitionem tradi curiæ ſeculari puniendus.
o ¶ *A pluribus.*]licet ſit à plurib⁹ approbata, tū ſtabimus ei ꝙ Papa hic dicit,vt expreſſe tradatur,& non per conſequentiam.
p ¶ *Hoc.*]ſcilicet vitium falſitatis.Ber.
q ¶ *Aliud flagitium.*]puta hæreſim.
r ¶ *Intercedere.*]17.q.4.rerum.C.de his qui ad eccl.confu.l.præſentis.arg.intercedere dico precibus,non per excōficationem.Ber.
ſ ¶ *Includas.*] Māgis rigide cum eo agitur.ſ.de cri.fal.ad falſarium.ſed hic ſic Papæ placuit.
t ¶ *Doloris.*] 23.q.4.Guiliſarius.
u ¶ *Non committat.*]Hæc eſt vera pœnitētia.de pœ.diſ.3. in princ. & expone,nō cōmittat,ideſt propoſitū & volūtatē habet ſimilia decætero nō cōmittere:quilibet enim q accipit pœnitentiā, illius propoſiti & voluntatis eſt debet,aliàs non eſſet pœnitentia.

Dilecto filio.] In prima parte recitat tenorem indulgentiæ: In secunda declarat illam:ibi, *Auctoritate.* Abbas Siculus.

a ¶ *Dilecto.*] Archiepo Turonen. contro uersiam habebat cum Venetis, & procuratore eorũ sup ecclesia sancti Marci de Tyro i. causa commissa fuit tempore Innocentij ad petitionem archiepi: Veneti, citati legitime non uenerunt: vnde archiepus missus fuit in possessionem illius ecclesiæ causa rei seruandæ: archiepo deinde absente ex causa necessaria, iste Iacobus procurator Venetorũ volebat recuperare possessionem, & stare iuri: sed a archiepus absens erat iusta de causa, non potuit eã rehabere: vnde Papa indulsit illi procuratori, vt lapsus anni nõ obesset, quo minus postea recuperare posset possessionem: archiepus postea hoc audiẽs, dubitabat, an p ta lẽ indulgẽtiã posset ille recuperare possessionẽ ecclesiæ quãdocũq; etiã post annũ, cum simpliciter in ipsa indulgẽtia diceretur: q decætero ei lapsus anni non obstaret, quo min⁹ possessionẽ recuperaret: vnde ipse significauit Papæ: quòd tempore indulgentiæ concessæ tantum tempus efluxerit, qđ faciebat ei ad veram possessionem, & in concilium generale, scilicet annus: vñ timebat archiepus, q indulgẽtia præcluderet ei viam ad verã possessionem, & si forte tempus ipsum ante prædictam concessionẽ nõ effluxerat: quare quæsiuit à Papa interpretationẽ illius indulgentiæ: & Papa rñdet, q non fuit intentio sua ius auferre, quod ei cõpetebat ex possessione, quam habuit ante absentiam, vel etiã post reuersionem: & sibi imputet pars aduersa. si negligens fuit siue ante, siue post reditum archiepi: quia cessante impedimento absentiæ ipsius archiepi, cõueniendi ipsum habuit, facultatẽ. Ber. Nota q non intendit dñs Papa per indulgentiam alij præiudicare. Item negligentia procuratoris nocet domino. Item currit tempus ei qui agere potest. Item cõtra illum qui absens est ex causa necessaria, non proceditur. Item cessante causa cessat effectus.

¶ *Glo. seq. tractat de multiplici absens.*

b ¶ *Necessaria.*]puta causa reipublicæ: forte in seruitio Romanæ Ecclesiæ. ℣. de dila. c. vlt. vnde sibi imputari non potuit nec debuit. Item etiam contingit, si quis est absens ex causa probabili: quia nõ sit restitutio spoliato. ℣. de of. deleg. cõsultationib⁹. si vero fuisset absens contumaciter, vel ex voluntaria causa, tunc facta denũciatione ad ecclesiam suam mitteretur iste procurator Venetorũ in possessionem causa rei seruandæ, sicut archiepus primo fuit missus propter cõtumaciã procuratoris quousq; veniat archiepus, & vterque iurabit de suis expensis, & fiet hinc inde cõpẽsatio expensarum, & satisfactio ei qui plus expendit. Qũ quis restituatur ex causa probabili & necessaria, vel probabili tantum, vel necessaria hic non habet locum, quia non agitur de restitutione tali.

2 Et ff. d in iure. restit. l. vl. Azo in summa. ex quibus cau. maio. in fi. Gui. in spe. 2. parte de rest. in int. §. 2. vers. dixmus. & seq. Ioan. And.

¶ *Glossa sequens obiecit, & soluit.*

c ¶ *Indulsimus.*]Sed nonne de iure cõi poterat ipse procurator interrumpere annalem præscriptionem offerendo cautionẽ in præsentia Papæ, licet archiepus esset absens? Certe sic. ℣. de off. ord. pastorali 3. ℣. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. eũ sicut. & 16. q. 3. cap. 70 placuit. §. potest. ver. is cuius. quid ergo idulsit sibi Papa: parũ vel nihil, nisi quia solet plus timeri, & c. 23. eiit. quãquam. & ℣. de hæreticis. si aduersus. sũque enim ius cõe conceditur. ℣. de iureiur. & si Christus. in fi. sed archiepus timebat, ne absorberet ius ipsius, vt quandocunque vellet recuperare posset possessionem.

d ¶ *Concilij generalis.*]℣. de dol. & contu. contingit.

e ¶ *Declaramus.*]talis declaratio ius facit. C. de le. l. vlt. Ber.

¶ *Glossa sequens notat duo.*

f ¶ *Intentionis.*]Nota, quòd recurrendum est ad intentionẽ concedentis priuilegiũ siue bñficiũ. ℣. de præben. c. vlt. & c. cum cãm. Ité habes hic, q Papa nõ intẽdit iuri alterius per suã indulgẽtiã derogare. ℣. de vsu pal. ex tuarũ. & ℣. de offi. ordi. licet. 9. q. 3. conquestus. & 11. q. 1. peruenit. 85. dist. archidiaconũ Florentinum. & ℣. de consue. cum olim. & hoc ideo quia nemini consulendum est cum alterius iniuria. 2. q. 2. primũ. ff. de cond. indeb. nam hoc natura. & 14. q. 5. deniq;. & C. de eman. li. nec auus. rescriptum quod in totũ absorbet ius alterius, non tenet. C. de preci. impe. offe. quotiens. vnde ista indulgẽtia intelligẽda est ne alterũ lædat, & reducitur ad ius cõe. arg. ℣. eo. abbate. & ℣. de consuetu. cum dilectus.

g ¶ *Ex futura.*]Et ita tempus absentiæ ex necessaria causa subducitur de medio, & cõtinuatur tẽpus præsentię ante absẽtiã, & post reuersionem continuatur tẽp⁹ p̃sentiæ, sine etiam sit primũ, mediũ, vltimum ve. C. de restitu. mili. qđ tempore militiæ. ff. ex qui. cau. ma. nec non. §. si quis sæpi⁹, & l. sed & si per prætoré. §. si feriæ. & §. quotiẽs. verbigratia, archiepus fuit p̃sens post missionẽ in possessionẽ p vj. mẽses, postea fuit absens p alios sex vel quatuor: post reuersionẽ habebit sex mẽses, in quibus procurator Venetorũ adhuc poterit recuperare possessionẽ: & tẽp⁹ illud mediũ subducit ẽ anno: & si postea p illos sex mẽses negligẽs fuerit Venetorũ procurator. sibi imputabit: q a vlterius non audiet sup possessiõe, si medio tempore non poterat: sic tempus vacantis ecclesiæ subducitur de præscriptione. & continuãtur tempora extrema, & tempus schismatis. ℣. de præscript. de quarta. c. auditis. & c. cum nobis.

h ¶ *Negligens.*]Sic ergo negligentia procuratoris nocet dño. Qñ imputetur factũ procuratoris, & quando non, dicitur ℣. vt lit. non conte. ad hoc. sibi ergo imputet, quia nó egit cũ tempus habuit. fi. C. de proba. ex persona. C. de diuiden. tu. l. vlt. ff. de his q in fraud. cre. cum pupillus. & C. de his qui à non do. ma. l. vlti. in fi. & ℣. vt lit. non conte. q̃oniam. 1. rñso. & ℣. de rescrip. si autem. & c. plerunque. & cum potuit, noluit. ℣. de offi. deleg. cum super. Ber.

i ¶ *Impedimento cessante.*]Cessante causa cessat effectus. de hoc plene dr. ℣. de renun. post translationẽ. ℣. de iureiu. & si Christus. ad fi.

Cum inter vos.]Primo ponitur quæstio prima, & eius decisio p Inno. Secũdo ponitur secũda quæstio, & eius decisio per eũdem Inno. Tertio ponitur tertia quæstio, & decisio per Honoriũ. Secunda: ibi, *Verum.* Tertia, ibi, *Ac cappellani.* Abbas.

CASVS. Inter Priorem & clericos sanctorum Ioannis, & Pauli Tudertineñ. ex vna parte, & abbatem sancti Petri Spoletañ. diœcesis ex altera, super tertia parte oblationũ capellę sancti Hilarij pertinentis ad dictũ abbatem quæstio vertebatur, receptis probationibus in quæstione illa probatum fuit ex parte Prioris & clericorum sancti Ioannis & Pauli, & per xl. annos & amplius tertiã partem oblationum prędictæ capellæ ipsi receperant: & q Prior commiserat clericis institutis per abbatem de Mõte, & nunciis illius eandem tertiam colligendã: propter quod Innocentius Papa adiudicauit ipsam tertiam ecclesiæ sanctorũ Ioannis & Pauli, stãtuens, vt Priori liceat per eosdem clericos tertiam illã colligere sicut fuerat consuetum: postmodum vero sacerdos p̃dictæ capellæ asserebat oblationum nomine non contineri ea, quæ ipsi capellæ in festiuitate omniũ sanctorum mittuntur, vel portantur ad illam, & quædam alia de quibus omnibus tertiam illã Priori denegat exhibere: de aliis nomine tertiæ p̃soluendæ, p rata partis cõtingentis Priorem retinere volebat ad expensas necessarias faciẽdas ipsi capellæ reficiendæ: Idem Innocentius de omnibus supradictis integre p̃solui voluit & mandauit tertiam portionẽ: Adhuc tertio dicebant capellani dictæ capellæ, q decimæ, primitiæ, vel ea, quæ offeruntur sacerdotibus pro Missis mortuorũ, & quæ dã alia quæ sequuntur, nõ continebãtur nomine oblationũ: vnde de illis nolũt dicto Priori tertiam partẽ p̃soluere: super his causa delata fuit ad Honoriũ Papã, ipse vero auditis & itellectis p̃dictis omnib⁹, statuit, vt per clericũ Prioris in eadẽ capella institutũ de omnibus p̃dictis & aliis oblationibus quocunq; titulo ad capellã illã peruenerint, sine aliqua diminutiõe integre tertia portio Priori & clericis p̃dictis p̃soluatur. Nor. p nomen oblationũ generale est ad omnia, quæ quocũque titulo ad ecclesiã peruenirũt.

k ¶ *Per xl. annos.*] Vnde legitime præscripserunt illam tertiam oblationem: quia quadragenalis præscriptio omnem tollit actionẽ. q. 16. q. 3. c. placuit. §. quas actiones. sub illo §. potest. & ℣. de præscrip. de quarta. & c. ad aures.

CAP. XXVII.

Dilecto[a] filio Iacobo Barba: & infra. ¶ Quia te pro causa necessaria[b] tunc absente, possessio tibi tradita causa custodiæ, restitui parti aduersæ non potuit, eidẽ indulsimus[c], vt sibi lapsus temporis nõ obsisteret, quo minus possessionem ipsam recuperare valeret. Quoniam vero tãtũ tẽporis ante cõcessionẽ ipsius indulgẽtiæ dicitur effluxisse q, tibi sufficere posset ad veram possessionis effectũ, secũdũ statuta cõcilij †generalis[d]: & infra. ¶ Auctoritate p̃sentium declaramus[e], quod nostræ intẽtionis[f] non fuit per ipsam indulgẽtiam ius perimere, quod tibi cõpetit † ex possessiõe præterita, vel post reditum tuum competierit ex futura[g]: Sibi enim imputare poterit pars aduersa, si negligẽs[h] fuerit in sua iustitia prosequenda: cum absentiæ tuæ impedimento cessante[i], conueniendi te habuit facultatem.

† Hoc est. concilii generalis sub Innocentio iii. cap. 40.

† cõpetebat

¶ Idem Priori, & clericis sanctorum Ioannis & Pauli Tudertiñ.

¶ *Oblationis nomine intelligitur quicquid offertur ecclesiæ, quocunque modo in Missa, vel extra, & in ecclesia, vel extra.*

CAP. XXIX.

CVm inter vos dudũ ex parte vna, & abbatẽ sancti P. de monte Spoletañ. diœcesis ex altera, super tertia parte oblationum capellæ sancti Hilarij quæstio verteretur: & à vobis probatum fuerit, per xl. annos[k] & amplius[a] tertiã partem oblationũ eiusdem capellę vestrã eẽ ecclesiã recepisse à clericis institutis, per abbatem de Mõte, tuisq; filii Prior eãdẽ tertiam te cõmisisse aliquando colligendam bonæ memoriæ I. Papa prædecessor noster ipsam tertiam ecclesiæ vestræ adiudicãs, statuit, vt tibi Prior liceret per eosdem clericos (sicut fuerat cõsuetum) partem colligere memoratã. Verũ quia postmodũ sacerdos præ dictæ capellæ asserẽs oblationũ nomine minime contineri, ea q ipsi capellę in festiuitate omniũ sanctorũ mittũtur, vel portãtur ad illã, seu ad domũ sacerdotis eiusdẽ intuitu defunctorũ: nec nõ, quæ in cimilini ponũtur, q de altari suscipit, & facit per ecclesiã deportari: & q̃ ante crucẽ & in Missa Trinitatis: & ea, quæ pro desponsatis dantur †: & lãpades cũ oleo, quæ prædictæ capellę ab aliquibus offerũtur: vel quæ dantur nuncio, qui ad recipienda talia per præfatę capellę parochiã destinatur, de his omnibus vobis tertiã partem denegãs exhiberre, de † aliis nomine tertiæ partis p̃soluendis pro rata vestrã ecclesiam cõtigentis retinere nitebatur ad expensas[b] capellæ ipsius necessarias faciẽdas, dict⁹ p̃decessor de sobus supradictis absque subtractione aliqua integre p̃solui voluit & mãdauit tertiã portionem. At † capellani prędictę capellę dicẽtes primitias & decimas, vel ea, quę offerũtur, p Missis mortuorũ sacerdotibus, & quę pro sẽptimis, & triceſimis, & anniuersariis, panes †, & alia quę infra hebdomadã offeruntur, & mortuorũ iudicia, oblationũ[c] noĩe minime cõtineri: de his omnib⁹ tertiã partẽ soluere vobis nolunt: & infra. ¶ Volumus igitur & mandamus, vt per vestrum clericum à vobis in eadem ecclesia institutum[d], de omnibus supradictis & aliis oblationibus quocunque titulo[e] ad eã ecclesiam peruenerint, sine diminutione[f] aliqua integre tertia vobis portio p̃soluatur.

1 Quæ non sufficerent ad sustentatiõem presbyteri, & seruiẽtiũ, detrahere-tur de tertia non obstãte tegraliter dẽt solui, & cõsuetudine onus fabricæ incumbit aliqua, ad hoc de præben. extirpãdæ. §. cũ igitur, secundum Ho. ad lib. de deci. c. 2. §. vbi autem. Io. An.

† Canitur, pro dantur, habetur in antiquis codicibus, vt sit sensus: & ex Missa, q̃ pro desponsatis cantur.

† In antiquis ita: de aliis nominẽ tertię per soluẽdis pro rata partis vestram ecclesiam, &c.

¶ Idem episcopo. † F. & P. Bertrandi.

¶ *Lis dicitur mota, cum fuerit cõtestata.*

CAP. XXX.

iij EX † parte vestra fuit propositum, q Præpositus & canonici Aretinen. sententiam, quam I. Papa prædecessor noster super molẽdino de Caliañ. ac aliis articulis promulgauit, in recidiuæ quæstionis[g] scrupulum reducere molientes, asserunt capitulum illud eiusdem sententiæ quo dicitur, ne canonica ipsa impediat, quo minus monasterium vestrum molendinum præfatum de Caliañ. reædificare valeat in eo statu, in quo fuisse dignoscitur tẽpore motæ litis, esse referendũ ad tẽpus, quo lapilus[h] in denunciatione noui operis iactus fuit: vobis econtrario asserentibus illud esse intelligẽdum de tempore, quo lis super hoc inter vos & præfatam canonicã extitit contestata. Nos igitur considerata eadem sententia, quod in præfato capitulo dicitur de tempore motæ litis, interpretamur esse referendum ad tẽpus, quo litis contestatio[i] facta fuit.

† Aliàs ita: Idem epo F. P.B.

† Vide Felinum in c. retinet possessiõem. ff. super quæstionum. summa. pra de off. deleg. & in c. super litte ris. supra de rescrip.

¶ Idem Prælatis vniuersitatis Francigenarum Constanti.

¶ *Constitutio legati de soluẽda tertia mortuariorum episcopo, intelligi debet, de his mortuariis, in quibus de iure communi debetur.*

CAP. XXXI.

iij EX parte vestra fuit propositum, quòd Patriarcha vester occasione constitu-

1 Non de canonici debẽant age nouo. si priꝰ re lapsum fuit: & sic monachi ædificauerũt. tandẽ canonici cœperũt agere ptra monasterium. lite contestata inter partes, destructum fuit forte a canonicis latẽter q̃od ædificatũ fuerat post iactũ lapilli. Vel alio modo, monachi reædificare volebãt canonici dicebant q̃ non debebant: & ideo dicit Papa in sniꝫ, quòd monachi reędificent in eum statũ, & c. aliàs nõ haberent locum sequẽtia: quia totum debet demoliri quicquid factum est post iactum lapilli. ℣. de no. ope. nunc. c. 1. & 2. Ber.

2 Et ff. d in iure. restit. l. vl. Azo in summa. ex quibus cau. maio. in fi. Gui. in spe. 2. parte de rest. in int. §. 2. vers. dixmus. & seq. Ioan. And.

3 Concor. l. 1. C. de plu. peti. & l. a. pertissimi. C. de iud. & C. vbi d cri agi. op. l. 1

i ¶ *Litis cõt statio.*]arg. q tunc demũ cœptum dr iudicium, cum lis est contestata. ℣. de of. dele ga. relatum. & in Auth. de litigio. §. omnem. ver. si vero apud iudicem. coll. 8. 3 nec ante litis cõtestationem iudicis officium implorat. ℣. de ap. significante & etiam cõtestatio ipsa dr litis exordium. ℣. de of. del. sup quæstionũ. §. 1. & post lit. cõte. iudex recusari nõ pot ℣. de re iu. inter. & 3. q. 3. c. induciæ. §. offeratur.

Sed quo ad perpetuam iurisdictionem sufficit sola citatio. ℣. de of. del. gratum. & c. licet. & ℣. de off. lega. c. vlti. & sic posset intelligi. ff. de iurisdom. iudic. & q. a. sed legistæ intelligũt illud verbũ gñrale p litẽ testatã. ar. ptra. de resti. ispo. Pisanis. Sed aliud est dicere, tẽpore motę discordiæ, vt ibi: & aliud, tẽpore moræ litis, vt hic dr.

iij EX *parte.*]Cõjs diuisio: Secunda pars: ibi, *Cum igitur.* Abba.

CASVS. Eps Albinen. Apostolicæ sedis legat⁹ i partibus Romaniæ fecit quãdã cõstitutionẽ sup legatis defunctorũ, vt Patriarcha Cõstãtinopolitan⁹ tertiã haberet portionẽ d his, q legãt à decedẽtib⁹: & postmodũ qdã alius Cardinalis Apostolicæ sedis legatus ibidẽ p̃stitutionẽ illã inouauit: patriarcha occasiõe illi⁹ p̃stitutiõis, à Prælatis vniuersitatis Frãcigenarũ, & ab aliis eccl'is suis d

a ¶ *Amplius.*] Hæc adiectio ad modicam quantitatem refertur. ff. de verbo. significa. hæc adiectio. & licet ad modicam referatur, tñ si ponat in in libello, dẽt exprimi illud, amplius. ℣. de dila. c. litteræ.

b ¶ *Necessarias.*] Sed nonne iuste mouebatur iste sacerdos, si volebat retinere expensas necessarias pro fabrica capellæ: quia quarta decimarum ad ecclesiæ fabricam deputatur vt 10. q. 3. vnio. & nullus casus iteruenire potest, q hoc gen⁹ expẽsarũ impediat. ff. fam. erc. fundus qui dotis. ff. de pet. hære. si à dño, vel à patre. §. vlt. Quare ergo contrarium, iudicauit Papa? Dicunt quidam, quòd illa fuit ratio, q a si in decimis non deducũ fiebant expensæ. ℣. de decicum homines. & c. tua nobis. & c. pastoralis. Illa est ratio potior, quia tertia ista integraliter præscripta est, vnde innegaliter dẽt solui, & onus fabricæ incumbit capellano. de aliis partibus i. ſi. ℣. de præscript. de quarta. Ber.

c ¶ *Oblationum nomine.*]Ob hoc ponitur in titulo, q̃ verbum recipit interpretationẽ, vt sequitur.

d ¶ *Institutum.*]pro recipiendis omnibus supradictis.

e ¶ *Titulo.*] id est, quocunque modo offeratur ecclesiæ à fidelibus de propriis & licitis rebus. ℣. eodem causa.

f ¶ *Sine diminutione.*] quia cum hoc sit ecclesiasticũ beneficium, sine diminutione cõferri debet. ℣. vt eccle. benefi. vt nostrum. & 1. q. 3. si quis prębendas. & quia sententiatũ fuit de tertia nulla facta deductione, vnde integraliter debet solui.

i) EX *parte vestra.*] In prima parte ponitur querela, quã secundo diffinit, ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS. Inter episcopum Aretinum, & F. & P. Bertrandi, qui forte patroni siue monachi erant manesterij, pro quo litigabant ex vna parte, & canonicos Aretiñ. ex altera super quodam molendino de Caliano, & quibusdã aliis articulis quæstio vertebatur: dum monasteriũ vellet reædificare molendinum prædictum, canonici per iactũ lapilli denunciauerunt ei nouum opus: super his quæstio delata est ad Inno. Ipse auditis causæ meritis, diffinitiuam tulit sniam, in qua continebatur, ne canonica impediat, quò minus monasterium ipsum prefatũ molendinum de Caliano reædificare valeat in eum statũ, in quo erat tẽpore motæ litis: canonici Aretini sniam ipsam reuocare volebant dicentes capitulum illud referendum esse ad tempus, quo lapillus in denunciatione noui operis iactus fuit: Eps & F. & P. dicebãt illud esse intelligendum de tempore, quo inter partes litis cõtestatio facta fuit: petierũt ĩsti qualiter capitulum illud esset intelligẽdum: Dominus Papa considerata snia illa, interpretatur illud qđ in præfato capitulo dr tempore moræ litis, referendum esse ad tẽ

† Canitur, pro dantur, habetur in antiquis codicibus, vt sit sensus: & ex Missa, q̃ pro desponsatis cantur.

† In antiquis ita: de aliis nominẽ tertię per soluẽdis pro rata partis vestram ecclesiam, &c.

† Aliàs. Ac.

† pannos

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Alban.

quibusdã,quæ sibi à decedẽtibus leganẽ tertiam exigit portionẽ, de quibus (vt dicebant) tertia illa deduci nõ debebat:Super his delata est quæstio ad dominum Papam:Ipse vero intellecta intentione ipsorum Cardinalium,super ipsa cõstitutione rescribit Prælatis prædictis: Cũ ergo dñs Papa ex interpretatione Cardinaliũ acceperit,q̃ ipsi nõ intellexerunt. vt de his q̃ in ornamentis ecclesiasticis, vel ad fabricam ecclesiæ, aut ad luminaria ecclesiæ, & de his q̃ pro anniuersario,septimo,tricesimo, ac vicesimo faciendis, vel de his quæ specialiter legãtur rectoribus ecclesiarum, nisi forte ratione ecclesiæ id fiat,à quo cunq; legantur, aliqua deberet solui portio ecclesiæ cathedrali: ipse eorum interpretatione ratam habet & firmã, & ẽm interpretationẽ eorum,constitutionem præfatam præcipit obseruari: prohibendo expresse, ne fraudulenter aliquid fiat in præiudicium ecclesiæ catredralis.Nota q̃ legatus potest facere constitutionem in sua prouincia. Item legatus potest interpretari suam constitutionem:quia eius est interpretari cuius est condere.

¶ *Glo.seq. no.legatũ inter subditos statuere.all. 3.iura.sed non inter non subditos.alle.alia tria iura,licet inter illos exerceat voluntariam. alleg. 5.iura.*

† Tullen.
† Toletan.
† Tulonen.

a ¶ *Legatus.*]Ex hoc patet, quòd legat⁹ potest facere constitutionem in sua prouincia. sic ℨ. de loca.c.1.& ℨ.de consan. & affi. q̃d dilectio. & ℨ.de of.leg. c. vlt. & ℨ.de priui.in nostra. & etiam durat eo recedente,vt ibi dr̃.generalem constitutionem facere non potest,quia non habet potestatem in homines non suæ prouinciæ.ff.de offi.procon.l. 1. ff. de iurisdom. iudi. l. vlt. & ff.de offi.leg.nouit.voluntariã tñ q̃nq; exerceret in homines nõ suæ ꝓuinciæ.ff.de adop. emancipari 1. ff.de offi.procó.l.2.vnde absoluit excõicatos in quacunq; ꝓuincia.ℨ.de offi.lega. quod trãslationẽ. & ℨ.tit. ꝓx.ad eminẽtiã.& c.ea noscitur.&c.q̃d de his.&c.quàuis. Constitutio vr̃ talis fuisse,q̃ d̃ his q̃ leganẽ ecclesiis in testamẽtis defunctorũ,tertia pars cathedrali ecclesiæ solueret.sed hoc erat iure cõi statutũ, vt tertia vel quarta detur ẽm diuersas cõsuetudines locorum.ℨ.de testa.requisiti.& ℨ.de sepul.certificari.

¶ *Glo. seq. per tres rationes, & vnum simile probat legatum suam constitutionem interpretari posse.*

b ¶ *Interpretatione.*]Sic ergo legatus interpretatur suam constitutionem:ille enim potest interpretari,qui ius constituit.C.de legi. l.vlt.& ℨ.tit.proxi.inter alia.immo & legatus interpretatur rescriptum Papæ.ℨ.de postu. c. 1. Sic & in prætoriis stipulationibus, si sermo ambiguus est,prætoris interpretatio & mẽs requirẽda est. ff.de ꝓtor.stip.in ꝓtoriis.sic etiã & testis pôt declarare siue corrigere dictũ suũ,cũ dubitaẽ de dicto eius.ℨ.de testi.cogẽ.ꝓterea. & arg.ff.quemad.test.ape.fed & ſi q̃s.in fi. 2 semp reccurrendum est ad intentionem constituentis,vt hic patet.sic ℨ.eod. dilecto.& ℨ. de præb.c.vltim.cum suis concord.& ℨ.de rest.ſpo.audita.& ℨ.de arb.exposita.& 35.q.3.quòd scripsi.

c ¶ *In ornamẽtis.*]hoc idẽ q̃d hic dr̃,habes.ℨ.d̃ test.c.vlt.vbi d̃ hoc.

d ¶ *Personis.*]Hoc intellige secundum distinctionem, quam fecit decre.ℨ.de testa.requisiti.

e ¶ *Fraudulenter.*]quia tunc fraus non noceret ecclesiæ cathedrali.ſi.ℨ.de testa.officiis.&c.requisiti. §. si vero illud in fi. 3 Ber.

1 Apud cõsules etiã in prouincia, quam fortitus nõ est, & manumitti, & in adoptionẽ dari posse placet. Io. Andr.

2 Vide de fideiuſ. peruenit.super gl.Io.Andr.

3 Et probatur per coniecturas de renun. c. 1. li. Io. Andrea.

Va nobis.]Communis diuisio:Secunda:ibi,*Nos igitur.* Abbas.

tionis cuiusdã, quã Albinen. † episcopus tunc legatus [a] in partibus Romanæ, sup legatis edidit defunctorũ, & dilect⁹ filius I.tituli sanctæ Praxedis presbyter Cardinalis, dũ ibidẽ legationis fũgeretur officio,innouauit de quibusdã,quæ vobis & ecclesiis vestris legantur à decedẽtibus,tertiã à vobis exigit portionẽ.Cũ igitur ipsi) sicut ex eorũ interpretatione [b] accepimus)nõ intellexerit,quòd de his,quæ in ornamẽtis [c] ecclesiasticis, vel ad fabricã ecclesiæ reparationẽ indigẽtis, aut ad ecclesiæ luminaria,nec non de his,quæ ꝓ anniuersario,septimo,trige simo,ac vigesimo faciendis, vel de his, quæ personis [d] specialiter, nisi forsan id fiat ecclesiæ ratione, a quocũque legãtur, aliqua deberet solui portio ecclesiæ cathedrali:Nos interpretationẽ eorũ ratã habẽtes,secundũ ipsam,cõstitutionẽ præfatã præcipimus obseruari : firmiter inhibentes, ne in prædictis aliquid fraudulenter [e] in præiudicium cathedralis ecclesiæ procuretur.

¶Idem episcopo Tolonen. †

¶ *In priuilegio de percipiendis fructibus beneficiorum, appellatio beneficiorum etiam maiora beneficia comprehendit,quãdo priuilegium est concessum episcopo pro honesta & fauorabili causa.hoc dicit cum suppletione Panormitani.*

CAP. XXXII.

TVa† nobis fraternitas intimauit, quòd cum tibi pro releuatione oneris debitorum duxerimus indulgendum, vt fructus beneficiorum,quæ interim in diœcesi tua vacare contigerit, tibi liceat biennio retinere : quidam Apostolicæ gratiæ priuilegium siniſtra interpretatione [f] restringere [g] molientes, asserunt præbendas, & maiora beneficia nequaquam beneficiorum [h] nomine contineri : & infra. ¶Nos igitur auctoritate præsentiam declaramus,quòd in hoc casu præbendæ ac alia beneficia, generali beneficiorum nomine continentur.

¶Gregorius ix.Decano & Sacristę Engo †.

¶ *Verbum, moderationis, diminutionem continet,non augmentum.*

CAP. XXXIII.

TRansmissæ † nobis litteræ continebant, quòd significantibus episcopo & capitulo Xantoñ. quòd quadragenarius canonicorum numerus institutus in eorum ecclesia non poterat obseruari,[i] pro eo, quia non sufficiebant ecclesiæ facultates, vobis dedimus in mãdatis,vt canonicorũ & præbendarũ numerum iuxta facultates [k] ecclesiæ

† Vide Archidiaconũ in c. fratrer noster. 16. q.1.

† Egoli. † Engalismen.

† Vide glosſam & doctores in c. cupientes.ℨ electi. lib. 6. & Cardinalem in element. 2. ℨ magistris.

4 De hoc plene. ℨ. de elec. vt circa.lib. 6. in gl. omniũ. Ioan. Andr.

decì.ad audientiam.& ℨ.de transla.inter corporalia. & C. de cad. tol.l.vna.§.ſi vero nemo.

TRansmissæ.]Cõis diuisio.Sẽda pars:ibi, *Quocirca*..Abb. Siculus.

CASVS.Eps & capitulum Xantonen.significauerunt domino Papæ,q̃ quadragenarius numerus in eorum ecclesia cõstitutus nõ poterat obseruari, quia facultates ecclesiæ nõ sufficiebãt: vnde petebant,quatenus numerum canonicorum ẽm facultates ecclesiæ dñs Papa moderari deberet.mãdat Papa quibusdã,vt canonicorum & præbendarum numerũ ẽm facultates ecclesiæ moderentur:statuens eundem numerum firmiter obseruari:Ipsi vero inuenerũt facultates illius ecclesiæ à tẽpore statuti numeri adeo excreuisse, q̃ sine diminutione prębendarum maior ibidem numerus poterat ordinari:vnde petebãt a dño Papa, an per verbũ, moderationis,quod in litteris Papæ positum erat,eundẽ numerũ augmentare debeãt, vel minuere:mandat Papa quatenus si antiquę prebendæ non sunt diminutæ,cũ moderatio ibi locũ nõ habeat,numerum prębẽdarum & canonicorũ dimittãt in eo statu, in quo ipsum inuenerunt:augmentum reddituum cõuertẽtes in vtilitatẽ ecclesiæ,donec Papa sup hoc aliter duxerit disponendũ. Not.q̃ ẽm facultates ecclesiæ canonici sunt in ecclesiis instituẽdi:& si plures ibi instituti sunt,diminui debet numerus.Itẽ forma mandati seruanda est. Itẽ non recedendũ à significatione vocabuli.Itẽ augmẽtũ reddituũ nõ debet diuidi iter canonicos,sed in vtilitatẽ ecclesiæ conuerti.Item vr̃ hic,q̃ canonici etiam cum epo sine licentia Papæ numerũ canonicorum non debent diminuere

¶ *Glo.seq.alleg.signat quatuor concor.& duo similia.*

¶ *Iuxta facultates.*]Hoc enim generale est. & ordinarium,vt secundũ facultates ecclesiarum in eis clerici instituãtur,& nõ plures:vt ℨ.de insti.c.1.& c.auctoritate.& ℨ.de vi.& hone. cle. q̃n vt ait.vbi d̃ hoc.& ℨ.d̃ cõcef.ꝓben.ex parte Hastẽsis.in fi.& aliẽta. secundum

facultates danda sunt.ff.de transac.cum hi.§. in persona.& procuratio.ℨ.de censi.sopitæ.& c.penult.

a ¶ *Moderantes.*]Hoc verbum induxit dubitationem quæstionis. Ex hoc patet,quòd vltra facultates instituì nõ debent:immo si instituti sunt,reducendus est numerus ad debitum modum. in Authẽ.vt deter.sit nu. cle. §.fancimus.coll.1.

¶ *Glo. seq.aperit dubiũ, arg.& remittit.*

† Alias ita: prædictas facultates ecclesię,&c.

b ¶ *Excreuisse.*] Hoc etiam mouit quæstionem:quia vbi excreuerint facultates, numerus augeri debet: vnde in quolibet priuilegio ponitur hæc clausula, vel subintelligitur.Nisi, in tantum excreuerint ecclesiæ facultates : q̃ possint pluribꝰ sufficere cõpetenter.ℨ. de cõsti. cum M. & vbi messis multa est, & operarij pauci, alij mittendi sunt.31.dist.in nouo. vñ dubitabant isti moderatores, vtrũ sicut poterant diminuere numerũ canonicorum, si facultates ecclesię fuissent diminutæ, ita possent augere numerum, cũ facultates inuenissent augmentatas à tẽpore numeri statuti.Ex hac decret. colligitur, q̃ episcopus cum capitulo statutum numerũ canonicorum & præbendarum & dignitatũ non possunt diminuere quam isti allegabant, licet esset falsa,prout postea est compertum.ad hoc facit.ℨ. de cõsti.ex parte.& c.cum accessissent.vbi de hoc notatur.Dic vt ibi.

† diminute.

† Homilia 32. in Mar. in opere imperfecto. referunt Iuo. Par. 8. decreti c. 133. & Gratianus siue palea. 27.q.1.c.omnis res.

¶ *Gl.seq.aperit dubium,inducens tria similia,& arg.duo:& ad secũdum alleg.duo contraria,vbi remittit.*

c ¶ *Moderationis verbum.*]Ex hoc facit ad titulum:moderari enim est diminuere id quod inducit grauamen,& reducere ad æquitatem,sic iudex ex causa etiam moderari potest tempus appellationis,id est,abbreuiare.ℨ.de appel.cum sit Romana.& cap.oblatæ.sic & iniquum mandatum moderandum est.ℨ.de iureiur. Quintaualis.sic in societate.ff.pro socio.si societatem. ff. de ope.lib. si libertus 1. Item patet hic,quòd forma mandati diligenter est seruanda.ℨ.de rescript.cum dilecta. cum suis concor. Item est argumẽ.q̃ non est recedendum à significatione vocabuli,nisi constet scribẽtem aliud sensisse.ff.de leg.3.non aliter. & ℨ. de deci. ad audientiã. & ℨ.de transla.inter.arg.ℨ.de spon.ex litteris.Arg.contra.ℨ. eo.in-C.de modo mul. l. fi. ff. de offi.præ. illicitas. §. fi. Item moderatæ expensæ sunt restituendæ esse non debet.argu. C. de allu.l.3.sic enim subtraherentur à prosℨ.de dolo si curanda ecclesiæ vtilitate.De hoc not.ℨ.de consti.cũ M. & ad hoc quod dicit,donec aliter, &c.videtur q̃ non distinguatur vndecũque augmentum contingat.Ber.

1 Et moderanda est mulcta quæ tolerari nõ potest à cõdemnato.

d ¶ *In vtilitatem.*] Nota augmentum conuertendum in vtilitatẽ ecclesiæ.hoc posset intelligi quando præter diligentiam canonicorum hoc contingit. secus videretur si diligentia ipsorum hoc fit procuratum,alias diligentia ipsorum esset ipsis damnosa:quod curanda ecclesiæ vtilitate.De hoc not.ℨ.de consti.cũ M. & ad hoc quod dicit,donec aliter, &c.videtur q̃ non distinguatur vndecũque augmentum contingat.Ber.

DE REGVLIS IVRIS.

¶ *Supra vidimus multa iura specialia.Verum quia ex iuribus specialibus omnes casus occurrentes decidi non possunt,congruum fuit in fine operis subiicere aliquas regulas generales, ideo sequitur ista rubrica.vel dic vt in glo.rubricæ eo.tit.lib.6.Abbas.*

TITVLVS XLI.

De regulis iuris.

¶ Ioannes Chrysostomus †.

¶ *Non potest breuius summari.*

CAP. I.

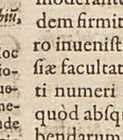

Mnis res [e], per quascũque causas nascitur, per easdem dissoluitur.

¶Beda † in homiliis.

¶ *Dubia in meliorem partem interpretari debent.*

CAP. II.

ESTote misericordes:& cætera. ¶Hoc loco [f] nihil aliud nobis præcipi existimo †, nisi vt ea facta,quæ dubiũ est, quo animo fiant,in meliorem [g] partẽ interpreremur. Quod enim scriptum est: Ex fructibus eorũ cognoscetis eos:de manifestis [h] dictum est,quæ non possunt bono animo fieri.vt stuprũ [i], blasphemiæ,furta,ebrietates, & similia.de quibus nobis permittitur iudicare.

¶Idem †.

¶ *Propter scandalum euitandum veritas non est omittenda.*

CAP. III.

Q Vi scandalizauerit [k]:

hitur,& dissensu dissoluitur.

¶ *Glo.seq.ponit exemplum,& quatuor casus exceptos,dat simile,contra quod alleg.contrarium, & soluit.*

e ¶ *Omnis res.*] Potest exponi,idest,omnis obligatio siue contractus:quod enim consensu contrahitur cõtraria voluntate dissoluitur.C.quando li.ab em. dist.l.i. & ff. de reg.iur. nihil tã naturale.& C. de actio.& ob.sicut initio.fallit hæc regula. ℨ. de baptis. maiores. Itẽ in matrimonio, qđ solo consensu contrahitur.22. q. 2. sufficit. sed solo dissensu non soluitur. 32. q. 7. licite. Item idem in ordine & baptismo:quia sacramenta semel habita nunquam amittũtur 2.11.q. 1.quod quidam. & arg. 15. q.7.episcopus. Item fallit, quia alio modo tollitur obligatio, quæ consensu nata est:scilicet per acceptilationẽ, sed non natura sui, sed potestate cõuentionis. ff.de rescin. vend. cum emptor.Itẽ tollitur solutiõe eius quod debetur.Insti.quib.mod.tol. obli.in princip.Item sicut acquiritꝰ possessio corpore & animo.ff.de acquir.pos.possideri.& eodẽ modo amittitur. ff. eodem quemadmodum.Sed contra. ff.eo. possideri.§. in amitten da. Sol. animo amittitur ciuilis possessio corporalis nõ:vt illa lege, quemadmodum.

† Beda in Lucam li. 2. c.24. Et vide plene per B. Thomã.2.2. q. 60.art.4. Luc.6.

† æstimo.

2 Hoc verũ in sacramẽtis impiis & cæterem. Matth.7.

† Idem scilicet beda apud Mar. cũ c. 9. Vide B.Thomam 2. 2. q. 43. art. 7. & 8. Mar.c. 9.

Stote.]Primo ponuntur verba Euangelij : Secundo verba Bẽdæ exponentis:Secunda:ibi, *Hoc loco.*

CASVS. Estote misericordes,& nolite iudicare,& non iudicabimini.Exponit hic Beda particulã istã huius auctoritatis : nolite iudicare,& c.hoc loco,idest,hac parte auctoritatis, scilicet nolite,& c.dicit Beda,nihil aliud nobis præcipitur,nisi vt ea,quæ dubia sunt,quo animo fiant,in meliorẽ partẽ interpretemur. Quod autem scriptum est:Ex fructibus eorum cognoscetis eos:de manifestis dicitur : quia illa non possunt bono animo fieri,vt stuprum: blasphemiæ, furta, ebrietates, & similia. de quibus cum certum sit illa esse mala, nobis permissum est iudicare , & ideo ad bonum reduci non possunt.Nota dubia in meliorem partem interpretari:quia potius debemus præsumere bonum quam malum.

f ¶ *Hoc loco.*]scilicet,qui sequitur in ipsa auctoritate:scilicet,Nolite iudicare,& non iudicabimini,&c.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas.*

g ¶ *In meliorem partem.*]Vt res potius vàleat q̃ pereat.ℨ.tit.prox. abbate.& ℨ.de fide instr.inter dilectos.& ff.de rebus du. quotiens 2.& beniniorem interpretationem sequi debemus in re dubia. ff.de his quæ in test.deleg.proxime.Vel expone in meliorem, id-est, in securiorẽ,pro eo quod in altero nullũ,in alteto magnũ periculũ timeatur.ℨ.de homic.ad audientiã.& c. significatti. 2. ℨ. de cle.exco.mi.illud.& ℨ.de spon.iuuenis. Si enim in dubiis absoluitur reus,quia illud est benignius.ℨ.de fide instru. inter dilecto in fi.ℨ.de prob.ex litteris.nisi in casibus qui ibi ponuntur.

h ¶ *De manifestis.*] quia secretorũ Deus iudex est cognitor.32.dist. erubescant.& 32.q.5.christiana.2.q.5.consuluisti.

i ¶ *Vt stuprũ.*]71.di.Apostolus.hæc.enim in sui natura mala sunt.ℨ. de iureiur.& si Christus,in fi.ver.quædã.& ℨ.delic.pue.c.1.

Qui scandalizauerit.]Primo ponũtur verba Euangelij: Secundo,verba Bedæ exponentis illa:ibi,*Vtilius.*Abbas.

CASVS.Nõ quod in os intrat,coinquinat hominem,sed q̃ ex ore ꝓcedit:audito hoc verbo scãdalizati sunt Iudæi:cũ hoc dictũ fuisset Dño,rũdit. Sinite illos,cæci sunt,& duces cæcorum:& ideo dicit Beda:Vtilius scandalũ nasci permittitur , quàm veritas relinquatur:non ẽm propter scãdalum debet homo peccare mortaliter.Not.q̃ veritas, scilicet ius commune,quod indispẽsabile est, pro nullo scandalo est relaxandum.

k ¶ *Qui scandalizauerit.*] Collige casum. 11. q. 3.inter verba. & 22.q.2.

22.q.2.primum in princip. & 30. q. 5. ita ne & 3. de his quæ vi metúve. cau. fi. facris.

Glo. seq. tractat de triplici veritate.

a ¶ *Veritas.*]quæ triplex i est, ſ. bonæ vitæ: hæc nunquam omittenda eſt propter ſcandalum, & ad quemlibet pertinet. Alia iuſtitiæ hæc ad iudicem pertiner. Alia diſciplinæ: hęc pertinet ad Prælatum. tū his duabus quandoque aliqua omittuntur propter ſcandalum. 50. diſt. vt conſtitueretur. Et intellige quod hic dicitur, de his quæ indiſpenſabilia ſunt: & tale ius commune, quod indiſpenſabile eſt, veritas appellatur. de hoc dictum fuit 3. de temp. ordi. fane. & quod dicitur ibi, veritas iuſtitiæ, intellige ſecundum ꝙ hic dicitur. Ius cōmune quandoq; indiſpenſabile eſt. 1. q. vltim. & ſi illa. & de tali hic loqtur: tale ius pro nullo ſcandalo relaxandū eſt. ſed quando ius cōmune diſpenſabile eſt, propter ſcandalum recedit a iure cōmuni. 50. diſt. vt conſtitueretur. & 1. q. vlt. diſpenſationes. & c. exigunt.

ADDITIO. Not. ꝙ iſta triplex veritas habetur in his verſibus.

Eſt verum vitæ, doctrinæ, iuſtitiæque:
Primum ſuper habe duo propter ſcandala linque.

Vod non.] Primo ponit dictum: Secundo exempla: ibi, Nam. Abbas.

CASVS. Dicit Beda ſuper Marcum: Quod non eſt licitum in lege, neceſſitas licitum facit: quia neceſſitas non ſubiacet legi. quod probat auctoritate veteris legis, ſecundum quam præceptum eſt ſabbatum cuſtodiri: & tamen Machabæi ſine culpa pugnabant in ſabbato, propter neceſſitatem: & ſi quis ægrotus ieiunium fregerit, reus voti non habetur. Not. ꝙ neceſſitas legem ſeruare non poteſt.

b ¶ *Neceſſitas.*]Hoc ideo dicit, quia neceſſitas legi non ſubiacet. 3. de obſer. ieiu. c. 2. in fi. & 3. de conſue. quanto. & de conſe. diſt. 1. ſicut. & diſt. 3. peruenit. vnde tempore neceſſitatis omnia ſunt cōmunia. 12. q. 1. dilectiſsimis. & ff. ad leg. Rho. de iactu. l. 2. §. cū in eadem naui. in fi. quod intelligitur in hoc caſu. Et ſic eſt argum. neceſſitatem excuſare. de cōſe. diſt. 5. diſcipulos. arg. 12. diſt. quiſquis. & c. delitiæ. & 81. diſt. cum omnibus. & 3. de fur. ſi quis per neceſſitatem. & propter neceſſitatem famis Dauid comedit panes ꝓpoſitionis. 25. q. 1. c. ideo. §. his ita. & propter hoc pater poteſt vendere filium. C. de pa. qui ſi. diſt. l. 2.

c ¶ *Sabbatum.*]præceptum fuit veteris legis ſabbatum cuſtodiri: vnde ſi qui colunt ſabbatum, exteriorem ritum legis reuocant. de conſe. diſt. 2. peruenit.

d ¶ *In ſabbato.*]Hoc eſt propter neceſſitatem. 23. q. vlt. ſi nulla.

e ¶ *Aegrotus.*]etiam ſi in quadrageſima carnes comedat, non dicitur frangere votum. 3. de obſer. ieiu. c. 2. in fi. Ber.

Vod latenter.] CASVS. Illa quæ fiunt latenter, ſiue clam, aut per vim, vel aliàs illicite introducta ſunt, firmitatem habere non debent, quia contra ius & æquitatem fiunt. Not. quòd ea quæ fiunt ꝓtra ius & æquitatē, firmitatem habere non debent.

f ¶ *Quod latenter.*]poteſt poni caſus per l. 1. quod vi aut clam. circa prin. & in ſeruitio ꝓſtito Prælato per vim à ſubdito. hoc enim in futurum nō parit præiudicium. 11. q. 3. quia cognouimus.

g ¶ *Per vim.*]quæ per vim ſiue per metum fiunt, qui cadere poſſet in conſtantem virum, cum de hoc conſtiterit, reuocantur. 3. de his quæ vi metúve cauſa fiunt, ad audientiam. De hoc plene dſ in c. abas. eo. tit. & ff. qđ metus cau. l. 1. & l. metum. §. ſed qꝑ ꝓtor.

Vm in cōtemplatione.]CASVS. Iudices à principio cauſæ nō debent incipere à tormentis: niſi primo aliquæ præſumptiones præcedant. Not. ꝙ à tormentis iudices incipere non debent.

Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ibi remittit.

h ¶ *Quæſtionibus.*]ff. de quæſt. l. 1. & C. eo. tit.

¶ Stephanus Papa†.

¶ *Sacrilegus eſt offendens rem, vel perſonam eccleſiaſticam.*

CAP. VII.

Qvæ multotiens[i]: & infra. ¶ Quicquid in ſacratis[k] Deo rebus & epiſcopis[l] iniuſte agitur, pro ſacrilegio reputatur: quia ſacra ſunt, & à quoquam violari non debent.

¶ Auguſtinus.

¶ *Qui facit aliter quàm debet, facere non dicitur.*

CAP. VIII.

Vi† ex timore[m] facit præceptum, aliter quam debeat facit, & ideo iam[n] non facit.

¶ Idem † in libro de pœnitentia.

¶ *Committens vnum peccatum, reus eſt omnium, quo ad vitam æternam.*

CAP. IX.

Defleat peccator, quia offendēs in vno[o], factus eſt omnium reus.

¶ Gregorius † in regiſtro.

¶ *Ignorantia non excuſat Prælatum in peccatis ſubditorū. hoc dicit quo ad myſticum & moralem intellectum.*

milites 2. quod ſi fiat, appellari poteſt. 2. q. 6. non ſolent. ver. ante ſententiam. hoc intelli- ge nulla præſumptione pcedēte. Arg. cōtra. 1. q. 5. illi qui. vbi de hoc.

i ¶ *Quæ multotiens.*]3. de pœnis. c. 1. & 6. q. 1. imitare. & 1. q. 1. reperiū- tur. Argu. 3. de Iudæ. ita quorundam.

k ¶ *In ſacratis.*] Siue ſit homo 3 ſiue ager: q illa aufert & ſuadit, ſacrilegium committit. 12. q. 2. nulli liceat. & tā- quam ſacrilegus iudi- cari debet: vt eadem cauſa & q. eadem, præ- dia. & per eccleſiam de bet iudicari. 3. de foro compe. conqueſtus.

l ¶ *Epiſcopis.*] Iſti ius publicū offendunt, qđ conſiſtit in ſacris, & ſa- cerdotibus. 1. diſtin. ius publicum.

Vi ex timore.] CASVS. Dicit Auguſtinus: Qui ex timore facit illud quod ſibi præcipitur, aliter facit, quā debeat, quia libenti animo illud facere deberet, & ideo iam non dicitur facere: & ideo ex tali obedientia non meretur. Nota argum. quòd non dicitur factum, quod legitime non fit. Item argum. quòd qui inuitus ſeruit, & rem perdit & meritum. Item arg. à contrario, ꝙ qui inuitus offendit, non eſt ei imputandum.

m ¶ *Qui ex timore.*] ſ. ſeruili, quoniam filialis timor bonus eſt, & poteſt introducere charitatem. de pœ. diſt. 2. ſicut ſeta introducit filum: vnde qui timore pœnæ ſeruit, non amore iuſtitiæ, non ducitur ſpiritu Dei: vnde dicitur: Timor non eſt in charitate, ſ. ſeruilis. 23. q. 6. iam vero. §. ex his.

ADDITIO. Quia perfecta charitas foras mittit timorem, vt in eo. §. dicitur.

n ¶ *Iam non facit.*]Arg. ꝙ non dicitur factum, quod legitime non fit. 23. q. 1. pudenda. & 22. q. 2. faciat homo. argu. 3. de iure pat. quod autem. & 3. de regula ad noſtram. Item habes hic argum. quòd qui inuitus ſeruit, rem & meritum perdit, & ideo indignus præmio fit. 23. q. 6. c. iam vero. §. ex his. verſus princ. & talis obedientia vel nulla vel minima eſt. 8. q. 1. ſciendum. ergo per contrarium qui inuitus offendit, non eſt ei imputandum. arg. ff. de bon. lib. qui cum maior. §. ſi libertus. & ff. famil. ercif. qui erat hæres. idem eſt & ſi clericus inuitus ferat teſtimonium contra eccleſiam ſuam, quòd ei non ſit imputandum 4, ſecus ſi ſponte aduocet contra ipſam. 3. de poſtu. c. vlti.

Defleat.]CASVS. Peccator cum peccat, merito flere debet: quia offendens in vno, factus eſt omnium reus: quia propter illud damnabitur. Not. ꝙ pro vno ſolo mortali peccato dānabitur quis, quamuis multa bona opera fecerit.

Glo. ſeq. quadruplicter legit capitulum: & dat vnum ſimile.

o ¶ *In vno.*]ſ. præcepto legis, vnde ſcriptum eſt: Qui totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, omnium factus eſt reus. de pœni. diſt. 5. fratres, vel in vno, ſ. mortali peccato, factus eſt oſum reus quo ad vitam æternam, quia propter illud ſolum dānabitur: quia omnis virtus detrimentū patitur ab vno vitio, de pœn. diſt. 5. dolédum. dum enim in vno peccato perſeuerat, omnia bona perdit, vt ibi.

ibi. Vel in vno, id eſt, in vna virtute: cū virtus eiicitur, tunc vitium naſcitur. 32. q. 1. cum renuntiatur. vel in vno, id eſt, in charitate, ſine qua nemo ſaluatur. vnde Apoſtolus: Et ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt. de pœni. diſt. 3. ſi quis. ad fi. diſtinctionis. ſic etiam in teſte, qui aliq̃d adiicit de ſuo, totū teſtimoniū partis mēdacio decolorat. 3. q. 9. pura. ſimile de conſe. diſt. 3. non liceat. & c. non oportet. & 9. diſt. ſi ad ſcripturas ſacras.

Vamuis.] Ignorātia paſtoris nō excuſat eum, ſi lupus oues rapit. hoc dicit quo ad litteram. Abbas.

CASVS. Paſtor ſiue Prælatus debet habere curam de ouibus ſuis: & ideo ſi lupus comedit oues, & ipſe neſciat: nullam habebit apud Deum excuſationem propter negligentiam ſuam. Not. quòd ignorantia non excuſat.

a ¶ *Paſtor neſcit.*]Quia paſtor ſeu Prælatus inquirere & corrigere debet ſubditorum exceſſus, aliàs ſanguis eorum de Prælatorum manibus requiretur. 3. de offi. ordi. irrefragabili. 1. reſpon. cum ſuis concor. ibi poſitis. & ſic non habebit excuſationē. paſtor enim qui tacet, conſentire vr. 43. diſt. ſit rector. ibi, paſtorem enim, & c. 83. diſ. error. quare nō poteſt vti pro defenſione ſua verbo Apoſtoli: Mūdæ ſunt manus meæ à ſanguine, & c. 43. diſt. Epheſiis. vnde & tales deponi debent propter negligentiam. 71. diſt. dictum. & 1. q. 1. cap. ſi qui epiſcopi. §. ecce cum honoris. Item paſtor tenetur de cuſtodia. ff. loca. qui mercedem. 23. q. 4. tres perſonas. & ſi dicatur quod dolo eius periit, & ipſe neget, ipſi incumbit probatio, cum ipſe ratione officij ſui debeat cuſtodiam habere 1. 3. de off. archid. ea quæ, & ſi dicit amiſſam ouem, probet ille dolum abfuiſſe: ſicut argentarius probare debet ſe amiſiſſe rationē caſu, ruina, vel incendio. ff. de eden. ſi quis ex argentariis. §. v. ti. Item in cuſtode carceris. ff. de cuſto. & exhiben. re. l. vlti. Et idem in depoſito. 3. de depoſi. bona fides. cum ſuis concordantiis.

Ndignum.] CASVS. Dicitur hic, quòd pro ſpiritualibus obtinendis, nullus compelli debet homagium ſiue fidelitatem facere, cum hoc indignum ſit, & à conſuetudine Romanæ Eccleſiæ alienū: & ideo ab aliis eccleſiis eſt prohibendum. No. ꝙ nulla pactio illicita in ſpiritualibus debet interuenire. Item no. regulas huius tituli notabiliter notandas.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilatio. ſed videndū eſt no c. 2. ti. de exceſſib' ꝓlatorū in 2. compil. vbi extat integra clauſula.

b ¶ *Alienum.*]Ergo & à conſuetudine aliarum eccleſiarum debet eſſe alienum: quia quod Romana Eccleſia probat vel reprobat, & aliæ eccleſiæ hoc idem facere debent, cum ab ipſa ſuam habeant inſtitutionem & auctoritatem. 11. diſt. conſequens. & c. nolite.

ADDITIO. Exceptis priuilegiis ſuis. quod dic vt not. de tempo. ordi. c. 1. & de re iudi. in cauſis. ſecundum Hoſt. Ioannes. Andr.

c ¶ *Homagiū.*]Id eſt, ſacramentum fidelitatis, quod pro aliquo ſpirituali facere qui non debet: cū illud ſit ſimoniacum. 3. de ſimo. ex diligenti. aliōquin clericus non tenetur facere Prælato ſuo obedientiam. Et in caſibus debet iuramentum facere de obedientia, ſiue etiam de fidelitate poſt receptam adminiſtrationem. 3. de iureiur. nullus. 23. diſt. quamquam. & 3. de maio. & obe. dilecti filij. & 3. de iureiur. ego N. & 3. de priuileg. antiqua enim nullum iuramentum, nulla pactio vel obligatio illicita in ſpiritualibus debet interuenire: & ſi interueniret, nullam obligationem de iure vel de facto inducit. 3. de pactis. pactiones. Ber.

FINIS.

† Alias ita: Narnien. epiſcopo. ſed hæc ſcribit B. Gregorius Narſi patricio, lib. 1. epiſtola. 6. regiſtri.

† Alias ita: idem ſuper Marcum: addecap. 2. verba Bedæ paulo a liter habēt. ſed eadem eſt ſententia.

† Dictio, ſuā deeſt vi plurimum in antiquis codicibus.

† Hæc Scribit Gregorius lib. 2. epiſtola 52. cap. 93. in diſt. 11. regiſtri ad Ioannem epiſcopum Ravennatem.

1 Alias generale eſt, ꝙ qui dolum allegat, & c. ff. de pro. quotiens. ſecundum. Vin. Ioan. And.

Dicit Hoſtien. quòd licet excuſetur à tanto, non tamen à toto: per ea quæ leguntur. 3. quòd metus cau. facēris. hoc credere quādo coactus à priuato: dictum gl. quando coactus eſt à iudice. Ioā. Andr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arbor Consanguinitatis.

Non gignunt dextros qui stant in parte sinistra.
Læua dat uxores, dat tibi dextra mares.

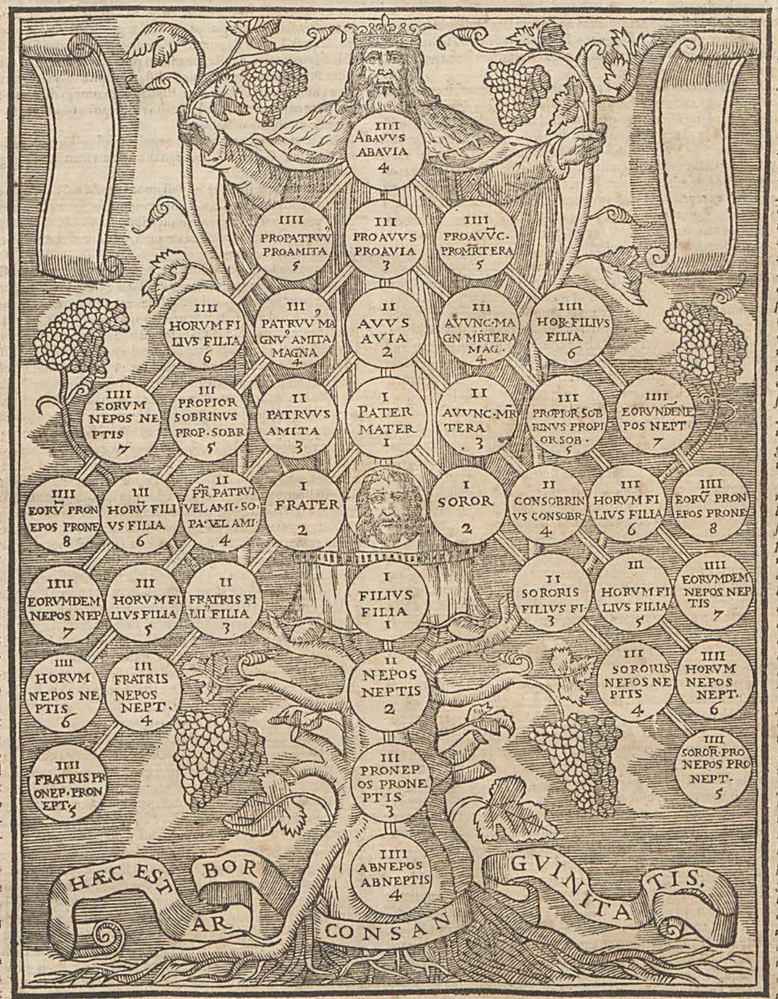

CONSANguinitas per tres regulas declaratur.

Prima regula magistralis pro linea recta.] Ascendentium & descendẽtium quot sunt personæ de quibus quæritur cõputatis intermediis vna dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantũ distat abauus à Petrucio (Petruciũ esse fingimus in cellula vbi est facies) vtroq; cõputato & intermediis, quinq; sunt personæ: deme vnam, quatuor sunt gradus: & sic de aliis.

¶ Pro linea collaterali duæ sunt regulæ

¶ Collateraliũ in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite, toto distant inter se, vel sibi attinent. Exẽplum pone: Cũ facis abauum stipitẽ inter P. & pronepotẽ propatrui (nã illi sunt in linea æquali) quilibet distat à stipite quarto gradu: ergo inter se quarto. De cõputatione tñmodo canonica loquor.

¶ Collateraliũ in linea inæquali quoto gradu remotior distat à cõmuni stipite, toto distant inter se. Exemplum pone faciendo abauum stipitem P. & filius propatrui sunt in linea inæquali. Cõputemus ergo à remotiori, scilicet à P. sed P. distat à stipite quarto gradu, ergo à filio propatrui quarto. Sẽper intellige secundum canones.

¶ Pro arbore cõsanguinitatis secundum computationem ciuilem dantur tales regulæ.

PRIMA. In linea recta ascendentium & descendentiũ quot sunt personæ de quibus quæritur, cõputatis intermediis vna dẽpta, tot sunt gradus inter eas.

¶ Pro linea collaterali.

¶ Collateraliũ in linea æquali quoto gradu quis distat à cõmuni stipite, toto duplicato distant inter se, vel sibi attinent. Nam secundum leges quælibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legistarum ob aliud fit quàm computatio Decretistarum.

¶ Collateraliũ in linea inęqũali quot sunt psonæ stipite dẽpto, tot sũt gradus. Si ampliorẽ optas enucleationẽ, recurre ad Ioa. And. declarationem.

CIRCA lecturam arboris diuersis olim diuersum modũ tenẽtibus, Ioãnes de Deo Hispanus post illos lecturæ ipsius arboris nouũ modũ assumẽs, per suas metricas regulas ipsius intellectum nisus fuit aperire: sed propter multitudinẽ regularũ, & versuum obscuritatem, aliquibus notũ ignotum, aliis ignotũ ignotius reddidit. Attendens igitur ego Ioan. And. inter decretorum doctores minimus & indignus, inuentionem arboris ex eo fuisse, vt habentibus materiam consanguinitatis & affinitatis ignotam, nota: & habentibus notam, ex oculorum inspectione notissima fieret: antiquorum scripta reuolui, & (prout expedire credidi) compilaui.

¶ Primo, quærens ad vtramque arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo, an sit authentica. Tertio, ad quid in volumine decretalium repetita, quæ olim fuerat in decretis.

Oculis multa subiiciũtur.

¶ Primæ quæstionis ex superius dictis pater solutio. probatio enim ad oculũ alias vincit. Inst. de gradi. §. agnatiopis. 27. q. 1. nec aliqua. Ex ostensione enim facti quædam melius percipiuntur quàm elocutione. extr. de donа. Apostolicæ. ver. fi. Hinc est quòd agrorum mensio subiicitur oculis. 16. q. 3. inter. de præscrip. quia indicante. C. fi. reg. l. 3. Ventris inspectio, an mulier sit prægnans. ff. de ven. inspi. l. 1. in prin. Locorum pudicitiæ inuestigatio, an mulier sit virgo. extra de prob. ꝓpositi. an arcta. de frig. & mal. fraternitatis. vel aliter impedita. eod. tit. ex litteris. Iniurię an sit atrox æstimatio. ff. ad fer. l. 2. Et litteræ Papales an sint verę vel falsæ. ff. de crim. fal. licet.

¶ Ad secundum dic quòd arbor authentica est quod pater ex canonibus Isidori & Alexandri. 35. q. 5. c. 1. 2. vlt.

¶ Ad tertium dic quòd quia in decretis de consanguinitate & affinitate tractatur, vtile fuit ibi arborem ponere, & quia in decretalibus est idem tractatus, & in hoc volumine vtile fuit repeti, ex eo maxime, quia nemini venit in dubium, id satis esse validum satisque famosum, quod repetita lectio probat. C. de emen. Iu. co. l. vna. Item ex eo, quia antiqui canones circa materiam illam multum fuerunt correcti: vnde expediens fuit secundum statum iurium nouorum antiquam arborem decidere.

DEINDE. ad arborem cõsanguinitatis specialiter descẽdam⁹. Et primo quæritur quid sit consanguinitas, & vnde dicatur, quid linea, quid gradus. Secundo quæritur quomodo arbor formetur: & quare sic formetur, & quare sic punctetur. & interseremus regulas per quas cognoscuntur gradus. Demum ponemus quædam notanda, & quasdam quæstiones.

Consanguinitatis diffinitio.

¶ Ad primum dico, quòd consanguinitas est attinentia personarum ex eo proueniens, quia vna descendit ab altera: vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione con

¶

Figura præsens arborea licet ad septimum deberet gradũ protendi, cum vsq; ad eũ secundũ decreta sit prohibito coniugalis. supra q. 3. c. de affinitate & extra. de clande. despon. c. cũ inhibitio. tamen quia per tria noua ipsa coniugalis prohibitio est in tribus postremis gradibus renocata: vt dicto c. cum inhibitio. & de consang. & affin. c. non debet. ideo vsque ad quartum gradum duntaxat figuram hanc duximus extendendam. Nec id ipsum graduũ cognitionem quoquo pacto impedit. Quia nim duorum aut triũ cõputationem agnouerit, illam etiam vsque in gradum cẽtesimum, & eo amplius si opus sit, deducere poterit. Quam aptissime hæc imprimatur, sũt cõsanguinitatis tum affinitatis arbor, iudicet qui huiusce causæ trigesimæ quintæ canones & legit, & intelligit. Consanguinitas attinentia personarum ex eo proueniens, quòd vna descendit ab altera, vel ambæ ab eadẽ. Vel est vinculum personarũ ab eo dẽ stipite descendentiũ carnali propagatione cõtractũ. Et dicitur à con. quod est simul, vel vnitũ, & sãguine, quæ si sanguinis vnitas. Linea est collectio personarũ ab eodẽ stipite descendentium gradus cõsinuẽs, & numeros distinguens, & est triplex, scilicet graduũ descẽdentiũ, ascẽdentium, & collateralium. Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differũt. Et dicũtur gradus ad similitudinem graduũ scalarũ, vel locorum procliuiũ, quia gradimur de proximo in proximum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Declaratio arboris Conſanguinit.

ne contractum: quod ſatis eſt idem. Dicitur autem conſanguinitas, quaſi ſanguinis vnitas: à con, & ſanguine: quia de communi ſanguine deſcendunt. Et quo ad probationem conueniũt in diſtinguo an tales conſanguinei ſint producti ex vxorio coitu, vel ex fornicario, quod eſt expreſſum. extra de proba. per tuas.

Lineæ diffinitio: & eius multiplicitas.

¶ Linea vero eſt collectio perſonarum ab eodem ſtipite deſcẽdẽtium gradus continens, & numeros diſtinguens. Et eſt triplex linea, ſcilicet gradium deſcendentium, aſcendentium, & collateralium, vt infra patebit. & ff. de gradi. l. r. & l. iuriſconſultus.

Gradus deſcriptio.

¶ Gradus eſt habitudo diſtantium perſonarum, qua cognoſcitur quota agnationis vel cognationis diſtantia duæ perſonæ inter ſe differunt. Et dicuntur gradus ad ſimilitudinem graduum ſcalarum, vel locorũ procliuiũ: qa ita gradimur de ꝓximo in ꝓximũ. ff. de gradi. l. iuriſcõſultus. §. grad'.

Arboris conſanguinitatis formatio.

¶ Formatur autẽ ſic arbor. Primo vide cellulas aſcendentium: ſecundo deſcendentium: demum collateralium. Aſcende ſuper cellulã vacuam: quæ remanſit ideo vacua quia non potuit nomen proprium habere, cũ aliæ cellulæ (exceptis his, quæ per genitiuum nominantur) ſumant nomen ab ipſa. Quomodo enim poſſemus illam cellulam nominare, quam dicimus filium patris, fratrẽ fratris, patrẽ filij, & ſic de ſingulis: & eã alij vocant Ioachim: alij Protheũ: alij truncũ. Nos autẽ à nomine bidelli noſtri vocemus eam Petrucium. Et ſcire debes, quòd competenter illæ cellulæ mediæ aſcendentium & deſcendentium diuiderentur directè per medium, vt à latere dextro illarum cellularum ponerentur nomina marium, vt abauus, proauus, &c. à latere ſiniſtro nomina mulierũ, vt abauia, proauia, &c. quia poſiti à latere dextro deſcendunt à maribus, & econuerſo. Supra cellulam vacuam eſt cellula hæc continens pater mater, & vnũ punctum ſupra, & vnum infra. Supra illam eſt cellula auus auia, continens duo puncta ſupra, & duo infra. Supra illam eſt cellula proauus proauia, continens tria puncta ſupra, & tria infra. Supra illam eſt cellula abauus abauia, habens quatuor ſupra, & quatuor infra. Deſcendendo ſub cellula vacua eſt cellula habens filiũ & filiã: & habet vnum punctũ ſupra, & vnũ infra. Sub illa habens nepotẽ & neptem, & duo puncta ſupra, & duo infra. Sub illa ꝓnepotem & pronepteꝫ: & tria puncti ſupra, & tria infra. Sub illa abnepotem & abneptem, & quatuor puncta ſupra, & quatuor infra.

¶ Antequam ad collaterales tranſeamus, ſcire debes quòd punctorum numeratio eſt numerario graduum habito reſpectu ad cellulam vacuam, & puncti ſuperiores denotant computationem ſecundum ius canonicum: puncti inferiores ſecundum ius ciuile, &c. Ponitur autem computatio canonica in ſuperiori parte cellularum: ciuilis vero in inferiori, vt detur intelligi excellentia iuris canonici ad ciuile: & maxime quo ad hunc caſum quo inſtruimur in matramoniis, quę licite contrahi poſſint necne, & cum matrimonium ſit ſacramentum eccleſiæ, in eo præcipue lex minor eſt canone. extra de ſecun nup. c. pen. & vlt. Vides autem ex punctatione prædicta, quòd in computatione aſcendentium & deſcendentium concordat vtrumque ius: quia in eis ſemper perſona addita perſonæ per carnis propagationem gradum adiicit.

Ius canonicũ eſt excellentius Ciuili.

Regula lineæ rectæ.

¶ Ad inueniendum autem gradus inter eos ſecundum vtrumque ius, tolle hanc magiſtralem regulam. Aſcendentium & deſcendentium quot ſunt perſonæ de quibus quæritur computatis intermediis vna dempta, tot ſunt gradus inter eas. Si igitur vis ſcire quantum diſtat abauus à Petrucio: vtrque computato & intermediis, quinque ſunt perſonæ: deme vnam, quatuor ſunt gradus. Idem dico de ipſo P. ad abnepotem: quia eo modo erit reperire quinque perſonas: & ſic quatuor ſunt gradus. Si velis ſcire quot diſtet abauus P. ab abnepote P. inuenies ibi nouem perſonas computato P. & ſic octo erunt gradus. Scias autem quòd iſte P. non habet totam ſuam computationem in arbore, Scias enim q̃ quiliber habet duos parentes, quatuor auos, octo proauos, ſedecim abauos, & ſic ſemper aſcendentes duplicantur. Vnde impoſſibile fuiſſet tot perſonas in arbore ſcribere.

Coniugalis ꝓhibitio in recta linea eſt ꝑpetua.

¶ Quæro an inter aſcendentes & deſcendentes prohibitio copulæ coniugalis excedat quartum gradum? Et dicit Goffre. in ſum de conſangui. & affini. §. item quantum. quòd non, per decre. non debet. eod. tit. quæ generaliter loquitur. Alij communiter contradicentes inter aſcendentes & deſcendentes perpetuam eſſe prohibitionem dicunt: & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locum habet. ad hoc 35. q. 3. progeniem. & duobus capitulis ſeqq. in quibus dicitur, quòd olim non ſolum vſque ad ſecundum gradum, ſed etiam inquantum notitia erat parentelæ, extendebatur prohibitio. Ex quo ergo certum eſt alterum deſcendentem, & alterum aſcendentem, perdurat prohibitio ad idem inſtit. de nupt. §. 1. ff. de ritu nupt. l. nuptiæ. & hoc verum puto.

Regula collateralium.

¶ Ad collaterales tranſeamus, & ad fratrem & ſororem: & cauſa breuitatis proſequendo ſolum partem mediam arboris ad modum vexilli quia intellecta reliqua intelligetur: quod per ſe patet. dicamus de fratre & deſcendentib is. Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis: ex illa fratris pronepos ꝓneptis. & frater P. eſt cũ P. in primo gradu ſecundum canones: in ſecundo ſecundum leges. Eius filius in ſecundo ſecundum canones: in tertio ſecundam leges. Nepos in tertio ſecundum canones: in quarto ſecundum leges. Fratris pronepos eſt ipſi P. in quarto ſecundum canones; in quinto ſecundum leges: & ſic debet eſſe vtraque punctatio, & iſti ſunt collaterales ad P. Et nunc de cellula patris facimus ſtipitem. Fac conſequenter ſtipitem de auo: ex eo patruus amita: ex illa frater patruelis & amitinus, ſoror patruelis & amitina: ex illa horum filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patruus eſt P. ſecundo gradu, frater patruelis etiã ſecundo gradu; filius in tertio, nepos in quarto ſecũdum canones. Per leges autem patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in ſexto: & ſic debet eſſe vtraque punctatio. Poſtea fac proauum ſtipitem, & habet filios patruum magnum, amitam magnam, auum & auiam, auunculum magnum, & materteram magnam. Illos non proſequimur. Ex cellula patrui magni propior ſobrinꝰ, propior ſobrina, ex illa horum filius fili a, ex illa eorundem nepos neptis. Et quia P. diſtat à proauo, quem nunc feci ſtipitem tertio gradu, ergo à patruo tertio, & à propiori ſobrino tertio: & à filio tertio, & à nepote, qui exit in eam æqualitatis, quarto ſecundum canones. Secundum leges vero diſtat P. à patruo magno quarto, à propiori ſobrino quinto, & à filio ſexto, à nepote ſeptimo, & ſic debet eſſe vtraque punctatio. Modo fac abauum ſtipitem cum tribus filiis, ſcilicet propatruo, proauo, & proauunculo. de proauunculo non proſequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horum filius filia, ex horum illa nepos neptis, ex illa eorundem pronepos proneptis. Iſti omnes ſunt cum P. in quarto gradu, quia P. diſtat à ſtipite in quarto gradu, & ex illa linea nullus exit lineam æqualitatis, ergo omnes diſtant quarto. Secundum leges propatruus diſtat v. filius vj. nepos vij. pronepos viij. & ſic debet eſſe vtraque punctatio.

¶ Nunc videndum eſt quibus regulis gradus illorum collateralium cognoſcantur. Collateralium æqualis lineæ vnam trado regulam ſecundum canones.

Regula canonica ꝙ col lateralibus in linea æquali.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat à communi ſtipite: toto diſtant inter ſe, vel ſibi attinent: hoc ſecundum canones. Exemplum pone: quando facis abauum ſtipitem inter P. & pronepotem propatrui. nam quia illi ſunt in linea æquali, quilibet diſtat à ſtipite quarto gradu: ergo inter ſe quarto.

¶ Secundum leges vero aliter eſt, & ſic dicimus regulam. Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat à communi ſtipite: toto duplicato diſtant inter ſe: vel ſibi attinent. Vides ergo ex ſuperius dictis, & ex punctatione, quòd prædicti P. & pronepos propatrui diſtant viij. Et inſurgit illa diuerſitas, quia ſecũdum leges quælibet perſona gradum facit in collateralibus. Vnde duo fratres faciunt duos gradus: ſecundum canones vero duæ perſonæ faciunt vnum gradum. Vide (vt patet in cellula fratris) frater eſt cum P. in primo gradu ſecundum canones, in ſecundo ſecũdum leges: ſed computatio eorum ob aliud ſit quàm noſtra. 35. q. 5. cap. 2. Bene ergo dicitur ſecundum leges, quòd in æquali linea collateralium ſine linea ſit paris numeri, ſiue diſparis: non eſt reperire diſparem gradum. vide in linea paris numeri ſecundi, vel iiij. diſparis numeri. vel ij. In prima ij. gradus, in ſecunda iiij. in tertia vj. in quarta viij. quod non eſt ſecundum canones, quia in æquali linea diſparis numeri habemus diſparem gradum: quia in prima primũ, in tertia tertium, in quinta quintũ: & ſic de ſingulis.

Regula ciuilis pro collateralibus in linea æquali.

¶ Nunc reſtat videre de collateralibus in linea æquali, de quibus traditur talis regula ſecundum canones. Collateraliũ in linea inæquali quoto gradu remotior diſtat à communi ſtipite: toto diſtant inter ſe. Exemplum ponẽ faciendo abauum ſtipitem P. & filius propatrui ſunt in linea inæquali. compuremus ergo à remotiori, ſcilicet à P. ſed P. diſtat à ſtipite quarto gradu: ergo à filio propatrui iij. & idem in deſcendentibus vſque ad lineam æqualitatis: & hoc eſt quod dicimus, quòd perſona addita perſonæ vſque ad lineam æqualitatis non creſcit gradus: quia propatruus, filius eius, nepos & pronepos omnes diſtant iiij. gradu à P. Sed aliter ſecundum leges, ſecundum quas talem regulam tradimus.

Regula canonica in linea inæquali.

¶ Collateralium in linea inæquali quot ſunt perſonæ (ſtipite dempto) tot ſunt gradus. vnde P. à ſtipite diſtat iiij. à propatruo v. à filio vj. à nepote vij. à pronepote viij. & ſic quælibet perſona facit gradum. Vides ex ſupradictis quòd P. non poteſt contrahere cum aliqua de arbore. Diſtat enim à ſummo, ſcilicet abauo: ab imo, ſcilicet à nepote: ab extremis collateralium, ab omnibus his quarto: à mediis citeriori: per quod ſatis patet, quòd cum nullo poteſt contrahere. Sed ſi extremus in collateralibus: vt puta ſi pronepos propatrui, vel pronepos fratris, procrearet filiam, poſſet P. eum illa contrahere. Licet autem contrahatur in quinto gradu, remanet tamen conſanguinitas, prohibitio enim, quæ per ius poſitiuum proceſſerat, potuit tolli. ſed naturalia ſunt immutabilia. 5. diſt. in prine.

¶ Scire debes, quòd communiter dicunt doctores, quòd abauus & proauus & auus ſunt bigami, dicentes, quòd ſi non eſſent bigami, non poſſent filij eorum coniungi, cum eſſent fratres: ſed de hoc non multum curo: quia eadem ratione ſic eſſet de aliis cellulis duplicibus, quòd perſonæ earum eſſent bigami. vnde fingamus perinde ac ſi in qualibet duplici cellula haberemus quatuor perſonas, ac ſi diceretur propatruus & vxor, proauita & maritus, vnde duplicatio poſita fuit, vt nomina demonſtraret in vtroque ſexu, non vt eos coniuges denotaret. Sciendum eſt etiam, quòd in collateralibus æqualis lineæ bene ſequitur iſta regula affirmando & negando. Ego & tu ſumus conſanguinei in linea æquali, & ego poſſum accipere filiam tuam: ergo tu meam. Et negatiue, Ego non poſſum accipere filiam tuam: ergo nec tu meam. Affirmatiua procedit in linea æquali quarti gradus. Negatiua in tertio vel citeriori. Sed in linea inæquali hoc non procedit affirmando vel negando: quia ſi vnus eſt in quarto, alter in tertio vel citeriori, qui eſt in tertio vel citeriori, poteſt contrahere cum filia eius, qui eſt in quarto gradu, & non econuerſo. vnde propatruus huius filius & nepos contrahere poſſunt cum filia P. ſed non econuerſo.

Quæſtio notabilis.

¶ Demum quæritur, an collaterales, quorum vnus eſt in quinto, & alter in primo, puta filia P. & propatruus poſſint adinuicem contrahere? Dicit Hoſtiꝰ quod non. & hoc non extra eod. quod dilectio. & cap. tua. & in ſumma huius tit. de conſan. §. nunquid. in v. & vj. quod per ſua argumenta nititur probare ſic, ſcilicet pater & filius vna perſona cẽſentur. C. de impub. & aliis ſub. l. vlt. ſicut ergo non contrahitur cum ſtipite, ſic nec cum filiis ſtipitis. benefacit prædicta decret. tua. vbi fratres videntur poni pro ſtipite. Contrarium tenet Bern. quod colligitur ex gloſ. quam ponit ſupra eod. tit. cap. vlt. & Ra. & Ioan. de Deo. & hoc eſt veriſſimum, quod probat verba regulæ poſitæ ſupra eod. cap. vlt. dum dicit ibi, deſcendentium ab eodem. ſed certum eſt quòd propatruus deſcendit à ſtipite. Præterea aut dicis quòd eſt inter eos prohibitio aſcendentium & deſcẽdentium, aut collateralium: de primo patet negando, quòd certum eſt filium P. non deſcendiſſe à propatruo. Eſt ergo prohibitio collateralium. ſed certum eſt, quòd iſti diſtant quinto, quid igitur impediat iſtos collaterales contrahere, non video. Ioan. And.

Multa

Arbor Affinitatis.

Multa dies, variuſque labos huiuſce parauit
Artis notitiam: quæ modo clara patet.

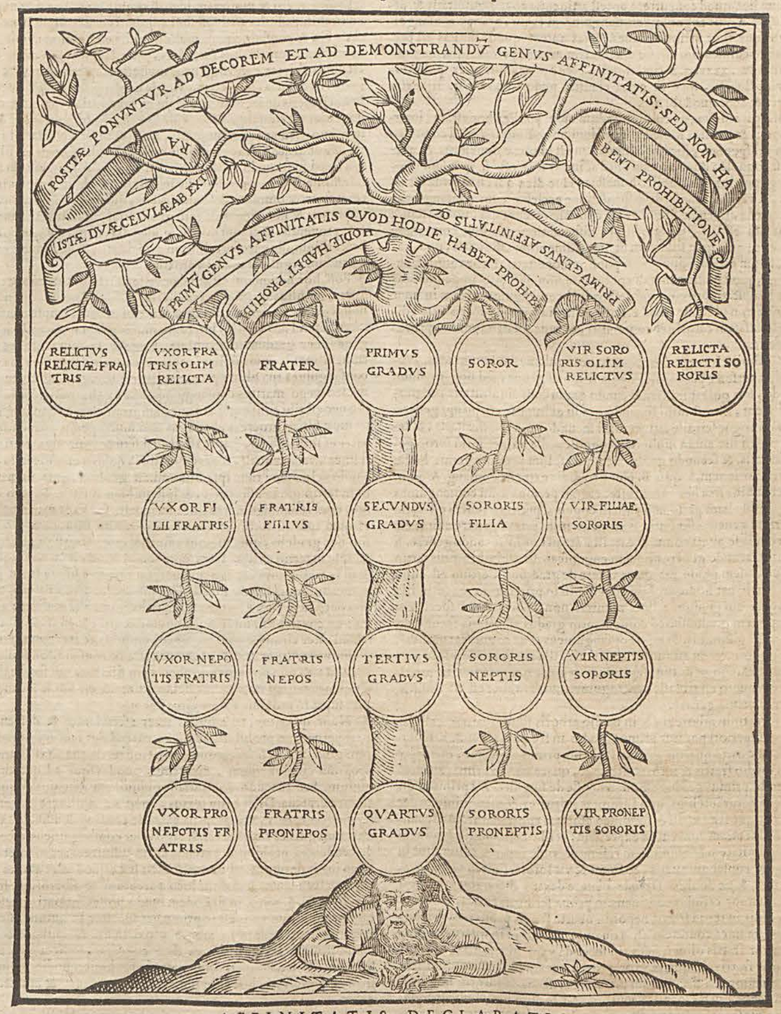

AFFINITATIS DECLARATIO.

AFfinitas ſecundum canones eſt perſonarum proximitas ex coitu proueniens omni carens parentela. Et dicitur affinitas: quaſi duorum ad vnum finem vnitas, eò quòd duæ cognationes diuerſæ per nuptias ſecundum leges, vel per coitum ſecundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt ff. de gradi. cogna. l. non facile. §. affines.

¶ Scias autem quod affinitas eſt perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua perſona, qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis.

¶ Per carnalem copulam viri & mulieris inter conſanguineos mulieris & virum, & inter conſanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis eiuſdem gradus, cuius eſt conſanguinitas. Si ergo conſanguineus tuus cognoſcat mulierem: ſi vis ſcire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu eſt tibi conſanguineus tuus, & quoto eſt tibi ille conſanguineus, toto mulier eſt tibi affinis, & ſemper in primo genere. Dictum eſt in regula viri & mulieris, & non viri & vxoris: quia ſecundum canones etiam per coitum fornicarium & inceſtuoſum contrahitur affinitas. patet de eo qui eo gn. conſan. vxor. ſuæ. c. diſceretione. & c. pen. Inter conſanguineos mulieris & virum & conſanguineos viri & mulierem, ideo dicitur: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa. Item inter conſanguineos viri, & conſanguineos mulieris nulla eſt affinitas. Vnde duo fratres contrahunt cum duabus ſororibus, pater & filius cum matre & filia. ſed eſt affinitas inter conſanguineos mulieris & ipſum virum, & conſanguineos viri & ipſam mulierem. de conſan. & affin. quod ſuper his.

REGVLA. Quotieſcunque inter vnam perſonarum, de quibus quæritur, & coniugem alterius non eſt, vel non fuit conſanguinitas intra quartum gradum incluſiue, nulla eſt prohibitio, vt inter me & coniugem nepotis mei non poteſt eſſe matrimonium: quia nepos meus eſt mihi eõ ſanguineus intra quartum gradum.

ALIVD EXEMPLVM. Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus eius aliam accepit, quod efuncto potero contrahere cum eius relicta: quia inter me & illam relictam nulla eſt nec fuit conſanguinitas.

AD arborem affinitatis & eius materiam tranſeamus. Et primo videndum eſt, quid ſit affinitas, & vnde dicatur: & quomodo ipſius genera inſurgant, & gradus computentur: deinde arborem formemus. Ponemus poſtea quædam notabilia, & quaſdam quæſtiones.

Affinitatis diffinitio.

¶ Eſt autem affinitas perſonarum proximitas ex coitu proueniens omni carens parentela. hoc ſecundum canones: ſed ſecundum leges eſt proximitas proueniens ex nuptiis: & requiritur ſecundum leges, quod legitimæ ſint nuptiæ, non interdictæ, vt contrahatur affinitas. ff. de gradi. l. non facile. §. ſciendum. Et dicitur affinitas quaſi duorum ad vnum finem vnitas: eo quod duæ cognationes diuerſæ per nuptias ſecundum leges vel per coitum ſecundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt in ead. l. §. affines.

Affinitas per coitũ ne fariũ eõ trahitur.

¶ Sed quod per fornicarium coitum, & inceſtuoſum ſecundum nos contrahatur affinitas patet de eo qui cog. conſan. vxo. ſuæ. c. diſcretionem. & eo. tit. c. penul. Sed conſideratio legis fuit circa hæreditates & tutelas defendas, & ne quis cogatur aduerſus affinem teſtimoniũ dicere. ff. de gradi. l. iuriſconſultus. in prine. & ff. de teſti. l. iij. & iiij. q. iij. §. item in

¶ 2 exi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Declaratio arboris Affinitatis.

criminali. verſi. item lege Iulia. Sed canon quo ad matrimonia prohibenda conſideratiſt vnionem carnis, quæ inſurgit ex copula. Eſt videre ſecundum hoc, quod concurrere poteſt attinentia conſanguinitatis & affinitatis: vt ſi quis cognoſcat conſanguineam ſuam, omnes conſanguinei vtriuſque ſunt vtrique affines. Scias autem quòd affinitas eſt perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua perſona, qua mediante contrahitur. xxxv. q. x. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quæ fit extra clauſtra pudoris. xxxv. q. iij. extra ordinaria, & adde quod ibi not.

¶ Et inſurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honeſtate, interdum ſine: & publica honeſtas interdum ſine affinitate, vt ſi cognoſco vxorem vel ſponſam, hic impedimentum eſt publicæ honeſtatis & affinitatis: ſi cognoſco non ſponſam, hic affinitas ſola eſt. ſi ſponſam nondum cognouì, ibi ſola publica honeſtas. Hoc dico quia ſi mortua eſt vxor tua, & vis contrahere de diſpenſatione eccleſiæ cum conſanguinea ſua, & eccleſia diſpenſat, quòd poſſis contrahere cum illa, non obſtante quòd ſit tibi affinis, tali gradu per diſpenſationem adhuc contrahere non poteris: quia licet ſublatum ſit impedimentum affinitatis, non tamen ſublatum eſt impedimentum publicæ honeſtatis. Debes ergo facere exprimi, quod poſſis cum tali contrahere, non obſtante impedimento publicæ honeſtatis pro eo, quod deſponſaſti conſanguineam eius in quarto gradu: & non obſtante quod eſt tibi affinis in quarto pro eo quod dictam deſponſatam carnaliter cognouiſti, & tunc matrimonium procedere poterit.

Affinitatis gen' per quá regulam cognoſcitur.

¶ Genus affinitatis cognoſcitur per hanc regulam, ſed non gradus. Perſona addita perſonæ per carnis copulam mutat genus, ſed non gradum. Iſto modo, ſi is qui eſt mihi in ſecundo gradu conſanguinitatis, cognoſcit mulierem, illa eſt mihi ſecundo gradu affinitatis, & primo genere: ſi alius eam cognoſcit, ille attinet mihi ſecundo genere affinitatis, & ſecũdo gradu: ſi ille aliam mulierem cognoſcit, illa attinet mihi tertio genere affinitatis, & ſecundo gradu. Sed quia ſolum primum genus hodie habet prohibitionem, & quia B. plene tradidit extra de conſang. & affin. c. non debet. hic circa hoc non inſiſto. ergo ſi perſona mihi conſanguinea coniungat ſibi aliam perſonam carnali copula, perſona iuncta eſt mihi affinis primo genere affinitatis. ſi attinens mihi primo genere affinitatis carnali copulã ſe alteri commiſceat, illa attinet mihi ſecundo genere. ſi affinis mihi ſecundo genere aliquam cognoſcat, illa eſt mihi affinis tertio genere, ſed eodem gradu. Eſt igitur videre de gradibus. Certum eſt, quòd affinitas non habet hodie prohibitionem niſi in primo genere, & in illo vſque ad quartum gradum: licet affinitas non habeat ſuam ſpecialem computationem graduum: ſed computantur gradus affinitatis ſecundum gradus conſanguinitatis. Si ergo conſanguineus tuus cognoſcat mulierẽ, ſi vis ſcire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier, vide quoto gradu eſt tibi conſanguineus tuus ſecundum regulas quas tradidi in proxima arbore, & quoto eſt tibi ille conſanguineus, toto mulier eſt tibi affinis, & ſemper in primo genere.

Affinitatis grad' computantur ſicut gradus conſanguinitatis.

¶ Nunc formemus arborem, & in medio arboris ſunt quatuor cellulæ, & in prima ſuperiori ponitur primus gradus, in ſecunda ſecundus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de his primo quæritur, quare ponantur in medio fratris & ſororis. Secundo, quare non exprimãt attinentiam, dicendo, primus gradus affinitatis, & ſic de ſingulis. Ad primum dic hoc fuiſſe vt detur intelligi, quòd affinitas oritur ex conſanguinitate, & quòd ab vtroque ſexu virili & fœmineo affinitas contrahatur. Ad ſecundum dic attinentiam non fuiſſe expreſſam: vt illa computatio graduum ad conſanguinitatem & affinitatem referatur. vnde ſoror & frater ſunt in primo gradu conſanguinitatis, & frater & vir ſororis ſunt in primo gradu affinitatis, & ſic de aliis. Deinde à latere dextro dictæ lineæ ponitur alia linea quatuor cellulas continens: in prima ſcribitur frater, in ſecunda fratris filius, in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorſum huius alia linea continens alias quatuor cellulas: in quarum prima ſcribitur vxor fratris olim relicta, in ſecunda vxor filij fratris, in tertia vxor nepotis fratris, in quarta vxor pronepotis fratris. A latere ſiniſtro ſunt aliæ quatuor cellulæ: quarum prima ſoror, ſecunda ſororis filia, tertia ſororis neptis, quarta ſororis proneptis. Ad dorſum harũ ſunt alię quatuor: prima vir ſororis olim relictus, ſecunda vir filiæ ſororis, tertia vir neptis ſororis, quarta vir proneptis ſororis. Ponuntur etiam aliæ duæ cellulæ, vna à latere dextro continens, relictus relictæ fratris: à ſiniſtris relicta relicti ſororis, quæ ſecundum omnes ponuntur ad decorem, & ad demonſtrandum genera affinitatis, quæ hodie prohibitionem nõ habent. Adhuc habes duas lineas reflexas, quarum vna oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri ſororis: in qua ſcribitur primum genus affinitatis. Item alia linea reflexa, quæ oritur in cellula ſororis, & terminatur in cellula vxoris fratris, in qua idem ſcribitur.

Arboris affinitatis formatio.

Queſtio

¶ Circa hoc quæro, quare in cellula vxor fratris ſcribitur, olim relicta, quod non ponitur in aliis cellulis inferioribus eiuſdem lineæ? Et dic hoc factum fuiſſe propter cellulam, quæ ponitur ad dorſum illius: quaſi dicat, frater habuit vxorem, mortuo fratre vxor ab eo relicta contraxit cum alio viro, illa demum mortua iſte relictus à relicta fratris vult contrahere cum ſorore, numquid poteſt? olim non poterat, quia erat ſibi in ſecundo genere, & primo gradu; hodie vero poteſt. Idem ſit repetitum quo ad cellulam viri ſororis

Regula magiſtralis gradus affinitatis, & genus manifeſtãs.

¶ Ad cognoſcendum ergo gradus affinitatis & genus tam per formam arboris, quàm ex prius dictis, tolle hanc ſolam regulam magiſtralem. Per carnalem copulam viri & mulieris inter conſanguineos mulieris & virũ, & inter conſanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis, & eiuſdem gradus cuius eſt conſanguinitas. Quare dicatur in regula per carnalem copulam viri, & mulieris, & non viri & vxoris, collige ex his, quæ in principio dixi. Inter conſanguineos mulieris & virum, & conſanguineos viri & mulierem, ideo dixi: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa. Item inter conſanguineos viri & conſanguineos mulieris nulla eſt affinitas: vnde duo fratres contrahunt cum duabus ſororibus, pater & filius cum matre & filia. Sed eſt affinitas inter conſanguineos mulieris & ipſum virum, & conſanguineos viri & ipſam mulierem. extra de conſang. & affinita. quod ſuper his. Primi generis quare dixerim, etiam ex ſuperioribus patuit, & eiuſdem gradus cuius eſt conſanguinitas. vide hoc in arbore. nam frater & ſoror ſunt in primo gradu conſanguinitatis, maritus ſororis eſt fratri in primo gradu affinitatis, & ſic vxor fratris ſorori, & ſic filia ſororis eſt filio fratris & ipſi fratri in ſecundo gradu conſanguinitatis, maritus eius in ſecũdo gradu affinitatis, & econuerſo, & ſic in reliquis. Vnde vir proneptis ſororis attinet fratri & omnibus deſcendentibus, qui ſunt in arbore, quarto gradu affinitatis. & hoc ideo, quia toto gradu conſanguinitatis attinet prædictis ipſa proneptis. Qui ſunt in arbore, ideo dixi, quia ſi pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineam æqualitatis, & ſic attinet quinto gradu ſecundum regulas traditas in proxima arbore.

Affinitas per notabilia declaratur.

¶ Poſt hoc notandum eſt, illud præciſe non ſequitur, ego & tu ſumus affines ergo filius, quem procreo, eſt tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus attinentiæ, quia ego ſum tibi affinis, & ipſe conſanguineus. interdum nil attinet tibi, interdum mutat gradum, interdum nec mutat genus, nec gradum. Exemplum, ſi ego & tu ſumus affines per appoſitionem mei, quia ſcilicet contraxi cum conſanguinea tua, ſi ex dicta conſanguinea tua filium procreo, ille eſt tibi conſanguineus, non affinis. ſed ſi ego maritus conſanguineæ tuæ ex alia muliere filium procreo, ille nec eſt tibi conſanguineus, nec affinis. Si verò tu conſanguineus vxoris meæ filium procreas, hic filius non mutat genus attinentiæ, quia tu patet es mihi affinis, & ipſe affinis. ſed ſi tu & vxor mea eratis in æquali linea, vel inæquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio, ipſa in ſecundo vel primo: tunc ipſe filius mutat gradum, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipſe mihi in quarto. Si vero tu & vxor mea eratis conſanguinei in linea inæquali, ſed vxor mea erat remotior, vt quia ipſa in tertio, & tu in ſecundo: tunc filius tuus non mutat genus nec gradum, quia tu mihi affinis, & ipſe affinis: tu in tertio gradu, & ipſe in tertio gradu. Item nota quòd iſtud etiam non ſequitur, ego & tu ſumus affines, & ego non poſſum accipere filiam tuam, ergo nec tu meam: quia ſi habeam conſanguineam tuam in vxorem, tu bene potes contrahere cum filia mea, quam habui ex alia muliere: quia affinitas non contrahitur inter conſanguineos viri, & conſanguineos mulieris: ſed inter virum & conſanguineos mulieris, & inter mulierem & conſanguineos viri, vt dixi, & probatur extra de conſang. & affini. quod ſuper his. Sed ego non poſſum contrahere cum filia tua, niſi forſan illa excederet quartum gradum, vt quia eſſet in quinto. & eſt ſimile ſecundum quod dixi ſupra in proxima arbore circa finem.

Affinitatis prohibitio inter aſcẽdẽtes & deſcendẽtes eſt perpetua.

¶ Nunc quæritur, an affinitas inter aſcendentes & deſcendentes habeat perpetuam prohibitionem, an extendatur tantum vſque ad quartum gradum? Et ſi teneremus opin. Goffre. de qua dixi ſupra in arbore proxima circa medium, diceremus quod vſque ad quartum gradum tantum. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus, quod prohibitio ſit perpetua. Dicit enim textus, quod ita abſtinere debemus à conſanguineis vxoris, vt à propriis. extra de conſang. & affin. c. j. xxxv. q. iij. de propinquis. & c. æqualiter. Si ergo inter conſanguineos aſcendentes & deſcendentes prohibitio extenditur in infinitum: ergo inter affines. ad idem inſtit. de nupt. §. affinitatis. & dicit lex, quod tales affines aſcendentes & deſcendentes, habentur loco parentum & liberorum. ff. de gradi. l. non facile. §. retro. in fi. Eodem modo poſſet formari quæſtio de affinibus, quorum vnus eſt in primo gradu, alter in quinto, ſicut in conſanguineis dixi ſupra in arbore proxi. in fin. An autem liceat diuerſis temporibus habere in vxores duas cognatas, ſcilicet vxores duorum fratrum, & an coniuncti olim in gradu prohibito hodie permiſſo ſimul manere poſſint, de hoc vide not. extra de conſang. & affinit. cap. non debet.

Conſanguinei, & affines quo iure pro hibẽtur coniungi.

¶ Vltimo quæritur ad vtramque arborem, an prohibitio conſanguineorum vel affinium coniungendorum procedat ex prohibitione diuina, an ex humana, & quare facta fuit prohibitio. Breuiter ſcias quod olim propter neceſſitatem frater neceſſario habuit contrahere cum ſorore, & conſanguinei cum conſanguineis. vnde tunc in collateralibus non erat prohibitio. hoc fuit à principio generis humani in filiis & nepotibus Adæ. hoc etiam fuit poſt diluuium in nepotibus Noe. In Leuitico vero prohibitæ fuerunt fere duodecim perſonæ, quas vide nota. extra de reſti. ſpol. litteras. & de diuor. c. gaudemus. Demum ius poſitiuum canonicum prohibuit conſanguineos & affines primi generis coniungi in ſeptimo gradu & citeriori: quæ prohibitio poſtea vſque ad quartum gradũ eſt reſtricta. extra eod. non debet. reuocatis etiam quibuſdam aliis prohibitionibus, vt patet. Reuocatio verò fuit ex cauſa, quæ ibi ponitur, & extra de reſti. cap. licet ex quadam. per quod patet, quod prohibitio partim procedit ex iure diuino, & partim ex poſitiuo. Vnde in ſecundo gradu æqualis lineæ collaterales contrahere poſſunt iure diuino, ſed non poſitiuo. Ratio vero prohibitionis ſumitur xxxv. q. j. §. j. cap. j. fuit enim propter charitatem ampliandam. Nam ſi contraherem cum ſorore, idem eſſet pater & ſocer, mater & ſocrus, vir & frater, &c. Sed ſi alium habeo patrem, alium ſocerum, numeroſus ſe charitas protenderet in qua vniuerſi fideles & præcipuè ſtudentes continuè perſeuerent per gratiam eius, qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

TABVLA LVDOVICI BOLOGNINI

I

DE BONONIA, IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS.

Totum ferme Decretorum volumen ampliſſimum continens, quæ ſecundum rubricas Decretalium procedendo, vtiles & aptas quæſtiones cum iuribus & quottis neceſſariis decidit, & in multorum ſcitu dignorum cognitionem breui manu & exiguo tempore (quo nihil in hoc ſeculo carius eſt) vnumquémque trahit.

**

De ſumma trinitate & fide catholica. Rubrica.

VTRVM eo ipſo quòd quis erratus in fide, ſit hæreticus, ſi eſt paratus corrigi, vide gloſ. in c. nec licuit. in verb. ad recipiendam. diſ. xvij.

Vtrum vbi agitur de fide ſolus Papa poſſit diſponere ſine conſilio reuerendiſſimorum dominorum Cardinalium, vide gl. in ca. Anaſtaſius. in verb. concilio. 20. diſt. xix.

Ad quem ſpectat determinatio quæſtionum circa fidem: an ad ſanctiſſimum D. Papam ſolum, vel etiam ad alios, vide gl. in c. quoties. in verb. niſi ad Petrum. 24. q. 1.

Vtrum peccatum infidelitatis ſit maius quàm occidere infinita corpora martyrum, vide gl. innocens. in ca. ſi habes. 24. q. 3.

Vtrum Papa poſſit diſpenſare circa articulos fidei, vide glo. in c. ſunt quidam. in verb. Apoſtoli. 25. q. 1.

Vtrum debeamus credere ſolum ea quæ pertinent ad religionem, vide gl. ſi quominus. in c. in domo. de pœni. diſt. iiij.

Cætera in hac materia fidei videbis inferius ſub rubrica, de hæreticis: quia hęc omnia ad fidem tendunt.

De conſtitutionib. ſtatutis, & legibus. Rubrica.

QVot iuribus regatur genus humanum, & quid ſit ius naturale, & ciuile, & gentium, & militare, & publicum, & quiritum, habes in diſt. j.

Quot ſunt ſpecies legum ſæcularium, & vnde aliquæ earum nomen acceperunt, vide in diſt. ij.

Quid ſit lex, & plebiſcitum, & ſenatuſconſultum, & conſtitutio, & reſpõſa prudentum, & etiam vnde ſumpſerunt nomen aliquæ leges, vide in diſ. ij.

Quale ſit officium legum ſæcularium, vide latiſſimè. in diſt. iij.

Quid ſit canon & regula, & quot ſint cõcilia, habes in diſt. iij.

Quare repertæ ſunt leges, & quot debeant in ſe continere, & an tollantur per contrariam cõſuetudinem, vide in diſt. iiij.

Vtrum & quando leges tollantur per contrariam conſuetudinem, vide in diſt. iiij.

Vtrũ ius naturale poſſit mutari, vide in diſt. v. in gl.

Quis fuerit auctor primus ſacrarum legum, & etiam ſæcularium, vide in diſt. vij.

Vtrum leges principum cedant iuri naturali, vide in diſ. ix.

Vtrum leges ſęculares cedant legib. eccleſiaſticis, vide in di. x.

Quę ſint leges approbatæ, & quę improbatę, vide in diſt. xvj.

Quomodo mutentur leges, & regulę canonũ & legum ex loco, & cauſa & ex tempore, vide in diſt. xix.

Vtrum decretales exiſtentes extra corpus canonum ſeruentur & habeantur pro legibus, vide in diſt. xix.

Quantum valeant expoſitiones ſacrarum ſcripturarum, & an habeant vim canonum, vide in diſt. xx.

Vtrum ſacerdotes teneantur ſcire leges, & canones, vide in diſt. xxxiij.

Vtrum ſacerdotes debeant habere peritiã, nõ ſolum legum, ſed negotiorum ſæcularium, vide in diſt. xxix.

Quo tempore habuerunt originem concilia, & quæ ſint approbata, & quę improbata, vide in diſt. xv.

Quis poſſit facere concilia, & cuius auctoritate fiant, vide in diſt. xvij.

Vtrum quælibet prouincia poſſit facere cõcilia, & quotiens in anno, & quo tempore, vide in diſt. xviij.

Quando epiſcopi teneãtur notificare acta in conciliis, vide in diſtinct. xviij. cap. decernimus.

Quomodo & in quib. caſib. toleratur ignorãtia iuris ciuilis, & etiam naturalis, vide gl. in c. ignorantia. in diſt. xxxviij.

De ignorantia iuris naturalis & ciuilis quomodo & qualiter toleretur vltra proximè dicta, vide in gl. in §. notandum. 1. q. 4.

De reſcriptis.

QVomodo & quando valeat reſcriptum vltra duas dietas, vide gloſſ. in ca. neminem. 5. quæſt. 6.

De conſuetudine.

VTrum & quando leges tollantur per cõtrariam conſuetudinem, vide in diſt. iiij.

Vtrum conſuetudo cedat legib. ſcriptis vide ad plenum in diſt. xj.

Vtrũ conſuetudo poſſit tollere vel mutare ius naturale, vide in diſt. v.

Vtrum valeat conſuetudo contra ius naturale, vide in diſt. viij.

Vtrum conſuetudo valeat contra naturales conſtitutiones, & an varietur ſecundum tempora & loca, vide in diſt. xij.

De virtute conſuetudinis & etiam diuturnitatis, vide gl. in c. conqueſtus. 9. q. 3.

In materia conſuetudinis, & an acquiratur ali quid per eam, vide gl. in c. ſi. 18. q. 2.

De electione & ordinatione & electi poteſtate. Rubrica.

QVomodo eligitur Papa & epiſcopi, diaconi & ſubdiaconi, & quomodo conferantur ordines eccleſiaſtici, vide in diſtinct. xxiij. & xxviij.

Vtrum ordinatio epiſcoporum debeat fieri in ciuitatib. vel in rure, vide gl. in c. in nomine Domini. in verb. fieri. in vrbe. in diſt. xxiij.

Vtrum merus laicus poſſit eligi in epiſcopũ: & in qua eccleſia debeant fieri electiones epiſcoporum, & de officio viſitatorum, vide in diſtin. lxj.

Vtrum præſumatur pro electione, vide gloſſ. in capit. miramur. in verbo, pro laboribus. in diſtinct. lxj.

Ad quos ſpectent electiones eligendorum ad ſacros ordines, vide in diſt. lxij.

Vtrumlaici poſſint intereſſe electionibus promouendorum ad ſacros ordines, vide in diſtinctio. lxiij.

A quib. eligantur & ordinentur epiſcopi, vide in diſt. lxiiij.

Quid ſi prouinciales diſcordant in electione epiſcopi, vel ſi non ſunt prouinciales, quid fieri debeat, vide in diſt. lxv.

Quis debeat intereſſe in conſecratione metropolitani, vide in diſtinct. lxvj. capitu. Archiepiſcopus.

A quot epiſcopis debeat epiſcopus cõſecrari, vide in diſt. lxvj. c. porro.

Vtrum preſbyteri vel ſacerdotes poſſint ordinari ab vno epiſcopo ſolo, vide in diſ. lxvij.

Vtrum electi & ordinati ab eo quem non cõſtat eſſe epiſcopum, ſint iterum ordinandi, vide in diſt. lxviij. c. preſbyteri.

De collatione minorum ordinum, & an ſolus abbas poſſit eos conferre, vide in diſt. lxix.

Vtrum quis poſſit ordinari ſine titulo vel ſine beneficio eccleſiaſtico, vide in diſ. lxx.

Vtrũ clericus ſubditus vni epiſcopo poſſit ordinariab alio abſque litteris ſui epiſcopi, vide in diſt. lxxj.

Vtrum epiſcopus teneatur dare litteras dimiſſorias ad alium epiſcopum pro ordinatione ſui clerici, vide in diſt. lxxij.

De forma & tenore litterarum dimiſſoriarum ab vno epiſcopo ad alium pro ordinatione cleri ci ſibi ſubditi, vide in diſt. lxxij.

Vtrũ quis poſſit inuitus ordinari, vide in diſt. lxxix.

Quæ ſint neceſſaria circa ordinationem epiſcoporum, vide in diſt. xxv.

Qualiter ſint ordinandi illi qui ab infantia dediti ſunt eccleſiaſticis officiis, vide in diſtinct. xxviij.

Multa per quæ impeditur quis ordinari & promoueri ad ſacros ordines, vide in diſtinct. xxxiij.

Multi qui prohibentur promoueri & ordinari ad ſacros ordines, vide in diſt. xxxiiij.

Vtrum ordinandi debeant eſſe ſobrij: & qua pœna puniantur non ſeruantes ſobrietatem, vide in diſt. xxxv.

Vtrum promouendi ad ſacros ordines debeãt eſſe periti litterarum, vide in diſt. xxxvj.

Vtrum promouendi ad ſacros ordines poſſint incumbere libris gentilium, vide in diſt. xxxvij.

Vtrum penitus laicus poſſit ordinari, vide gloſſ. in §. ecce. in verb. pleniſſima. in diſtinct. xxxvj.

Vtrũ noui in fide poſſint promoueri ad ſacros ordines, vide in diſt. xlviij.

Quæ ſint illa propter quę quis impeditur promoueri ad ſacros ordines, vide in diſt. xlix.

Quo tẽpore debeat ordinari epiſcopus, vide in diſt. lxxv.

Quis eligat Romanum Pontificem: & quanto tempore fiat vnus poſt mortem alterius, vide in diſt. lxxix.

Si quis fuit electus Papa dum credebatur eius vxor mortua; & poſtmodum reperiatur viuere, an debeat renũtiare papatui, vide gl. in c. ſi quis. 5. in verbo, non Apoſtolicus, in diſt. lxxix.

Quis coronet & ordinet reges, vide gl in c. in

apibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

apib.7.q.1.

Vtrum quærentes officia debeant eligi, vide in tex.8.q.1.

Vtrũ episcopus possit eligere sibi successorẽ ĩ episcopatu, vide ĩ tex.& ĩ glo.summæ late.8.q.1.

Vtrum Papa possit eligere sibi successorẽ dũ viuit, vide in gl.sum.circa fi.8.q.1.

Quomodo fiant reges:an per electiones,vel quomodo,vide gl.in c.Moyses.8.q.1.

Vtrũ Papa possit facere statutũ quòd possit eligere sibi successorẽ,vid.gl.ĩ §.his omnib. 8.q.1.

Quæ electio præualeat,an illa quæ est facta à minori parte,an verò à maiori vel digniori,vid. gl.c.licet.8.q.1.

Vtrũ in electionib.possint admitti patrocinia simoniacorum,vide in tex.& in gl.sum.18.quę.2.

Quomodo & quando præsumatur electio simoniaca,vide in gl.sum.8.q.3.

Si eligit excõicatus cũ aliis non excõicatis, vtrũ valeat electio.gl.est in c.nos in hoiẽ. 9.q.1.

Vtrũ abbates sint eligẽdi vel ordinãdi per episcopũ,an verò à monachis,vid.in text. 18.q.2.

De translatione Episcopi. Rub.

SI monachus transit ad episcopatum,vtrũ absoluatur à iurisdictione abbatis,vide gl.in c. de monachis.16.q.1.

Vtrum sufficiat translatio ad episcopatũ sine confirmatione ad hoc vt episcopus acquirat bona sedi episcopali,vide in gl.sum.18.q.1.

Vtrũ abbas factus episcopus absoluat urã r gula monachali,vide gl.in c.statutum.18.q.1.

Vtrum episcopus possit dare licentiã clericis adeundi monasteria,& vtrũ etiã eis inuitis possint itrare strictiorẽ regulã,vid.in tex.19.q.1.&2.

Vtrum canonici regulares possint intrare monasterium,vide in tex.latè.19.q.3.

De auctoritate & vsu pallij.

VTrũ episcopi possint exercere officium suũ sine pallio, & etiã quo tẽpore possit peti palliũ &quib.dari debeat, vi.ĩ di.cẽtesima.

De renuntiatione.

VTrũ renuntiatio requirat factũ vel verba, vide gl.in c.qualiter.7.q.1.

Vtrum beneficia renuntiata sint restituẽda ipsis renũtiatib.vid.in tex.& in gl.sum.17.q.1.

Vtrum renuntiatio illicita valeat, & quomodo probetur quem renũtiasse,& quis debeat probare,vide gl. summæ.17.q.2.

De tẽporib.ordinationum, & qualitate ordinandorum.

QVo tempore debeat ordinari episcopus,& qua hora,& quib.dieb.vide in dist.lxxv.

Quæ interualla temporum debeant seruari in præstatione singulorum graduum, & in quolibet eorum,vide in dist.lxxvij.

In quib.locis debeant præstari ordines sacri, & an in ciuitatib.vel in rure,vide in distin.lxxx.

De ætate,& qualitate, & ordine præficiẽdorũ.

VNde habuerunt originẽ ordines ecclesiastici tã in nouo quam in veteri testaméto,vide in dist.xxiij.

Quomodo conterantur ordines ecclesiastici, vide in dist.xxiij.

Vtrum merus laicus possit effici sacerdos & etiam episcopus,vi.gl.in c.solicitudo.in dist.lij.

Quali examine debeãt fieri sacerdotes,& quibus tẽporib.& de pœna facientis contrarium, vide latè in dist.xxiiij.

Quomodo quis debeat ordinari de gradu in gradum,vide in dist.lx.

Vtrum laicus possit eligi in episcopum,vide gl.in §.ecce.in dist.xxxvj.

Vtrum ille qui fuit baptizatus in infirmitate, qui antea nolebatbaptizari possit promoueri,vide in dist.lvij.

In qua ætate debeant ordinari sacerdotes.vide in dist.lxxviij.

Vtrũperegrini seu itinerantes possint promoueri ad sacros ordines,vide in dist.xcviij.

Vtrũ ordinatiões prælatorũ & aliorũ possint fieri per ambitum.vid,in c.nullus itaque,1.qu.1.

Vtrum dementus,in infirmitate possit promoueri ad ordines sacros,vide in gl.sum.7.q.1.

Vtrum ille qui non potest bibere vinum,possit ordinari ad sacerdotiũ,vid.gl.in ca.ipsũ.1.q.7.

Cæteram hac materia vide supra sub rubrica, de tẽporib.ordinationum, & qualitatib ordinandorũ.quia hæc omnia ferè ad idem tendit.

De corpore vitiatis non ordinandis.

VTrum corpore vitiati possint promoueri ad sacros ordines,vide in dist.lv.

Vtrũ naturales seu bastardi possint promoueri ad sacros ordines,vide in dist.lvj.

Vtrum monachi possint ordinari sine licentia sui abbatis,vide in dist.lviij.

Vtrum liceat monachis celebrare officia populis & alia,vide in tex.& in gl. summæ 16.qu.1.

De bigamis non ordinandis.

QVis dicatur bigamus,& an possit ordinari,vide in dist.xxvj.

Quis dicat bigamus,vid.in tex.28.q.3.

De seruis non ordinandis.

VTrũ serui possint promoueri ad sacros ordines sine licentia dominorum Christiano rũ.& etiam serui Hæbreorũ,vide in di.liiij.

De obligatis ad ratiocinia.

QVare curiales & aduocati nõ possunt pro moueri ad sacros ordines, vide in dist.lj.

De officio vicarij, delegati,legati,& aliorum præsidentium.

VTrum subdiaconus possit esse legatus Apostolicus,vide in dist.xciij.

Quæ possit facere legatus sedis Apostolicę vide gl.ĩ c.qua de causa.i ver.quicquid.ĩ fi.2.q.5.

Casus in quib.iudex potest supplere ex officio suo,vide gl.in c.ad Romanam. 12.q.7.

Vtrum iudex teneatur semper audire aduocatos,vide gl.in l.si quis.canonizata.3.q.7.

Quando Papa delegat causam episcopi condẽnãdi de aliquo crimine,quot episcopi debeãt esse præsentes,vide gl.summæ.3.q.8.

Vtrũ principes dãdo posteriorẽ legatũ videã tur reuocare priorẽ,vid.gl.ĩ c.ĩ Galliarũ. 25.q.2.

Vtrum legatus habeat iurisdictionẽ ordinariã vel delegatã,vide gl.in cap.igitur.25.quæs.2.

Vtrum commissio legationis requirat scripturam vel ne,vide gl.in c.institutionis.25.q.2.

De maioritate & obedientia.

QVomodo & in quib.casib. possit iudicari maior prælatus ab inferiore, vide gl. in c. inferior.in dist.xxj.

Vtrum Papa habeat potestatẽ circa imperiũ, vide gl.in c.in synodo,in verbo,successorem.

VtrumPapa possit se submittere imperatori si ne voluntate Cardinalium,vide gl. in d.c.in synodo.in verbo Apostolicam.

De obedientia præstanda superiorib.ab inferiorib.vide in dist.xciij.

Vtrum saberdotes possint tãgere infirmos corã episcopo,vel signare infantes,vide in di.xcv.

Vtrũ Papa possit se submittere iudicio priuatorum,vide gl.in c.nos si incompeter.2.q.7.

In quib.casib.clerici non teneantur obedire episcopo suo vel superiori,vide in gl.sum. 8.q.1.

Vtrum sit obediendũ in reb.illicitis superioribus.nostris,vide in tex.11.q.3.

De treuga & pace.

VTrum prælati teneantur concordare clericos & etiam laicos discordantes,& reducere eos ad pacem,vide in dist.xc.

De procurationib.

VTrum de iure canonico habeat locum l.trã figere.C.de transf.vi.gl.ĩ c.calũniator.2.q.3.

De arbitris.

VTrum episcopi & alij prælati teneãtur procurare & dare patrociniũ pro viduis & pupillis,& aliis miserabilib.personis, vide in dist.lxxxvij.

Vtrum episcopi & alij promoti possunt assumere curas sæculares,vide in dist.lxxxviij.

Vtrum doctor possit allegare dicendo simpliciter & in genere,ita dicit quædã lex,absque eo quòd in specie dicat vbi,vide gl.in c.vt euidenter.1.q.1.quod nota tu qui non habes memoriã.

Vtrum theologi vel decretistę possint capere aliquid ex eorum doctrina,vide gl.in c.vendentes.in verbo,debitam.1.q.3.

Vtrum &quando possit quis agere per procuratorem tam in criminalib.quàm in ciuilib.vide in tex.& etiam in gl.sum.5.q.3.

In quib.casib.non possit procurator cõstitui in ciuilib.causis,& etiã quę personæ cõpellãtur constituere procuratores,vide in gl.sum.5.qu.3.

Qũ canonici volunt agere contra episcopum suum,quomodo constituant procuratorem,vid. gl.in c.quia episcopus.5.q.3.

Vtrũ liceat clericis agere pro miserabilibus personis,vide gl.sum.14.q.1.

Vtrũ liceat clericis exigere munera pro patrociniis impẽsis,vid.in tex.& in gl.sum.15.qu.2.

Vtrũ clerici possint allegare in causis ciuilib. corã iudice sęculari,vel etiã corã ecclesiastico, & recipere salariũ,& quid in episcopis & sacerdotib.&monachis,& vtrũ etiã ipsi possint procurare vel allegare,vide in gl.summę.15.q.2.

Vtrum liceat clericis suscipereprocurationes negotiorum sæcularium,vide in tex.21.q.3.

Vtrum liceat procuratori vel aduocato decipere aduersarium suum,vid.gl.in c.Dñs.23.qu.2.

Qũo procuratores & aduocati possint corrigere erroré suũ,vide gl.in §.his itaque.35.quę.9.

Vtrũ aduocati possunt promoueri ad sacros ordines,vide in dist.lj.

Vtrũ iudex teneatur semper audire procuratores & aduocatos,vid.gl.in §.apud vrbẽ. 3.q.7.

De arbitris.

VTrũ prælati teneãt sumere cõpromissũ, & concordare discordantes , vide in dist. xc.

Vtrũ quis teneatur recipere cõpromissũ inter discordantes,& si non recipit,vtrũ peccet videgl.notabilem in c.sicut.11.q.1.

Vtrũ monachus possit esse arbiter vel iudex vel aduocatus,vide gl.in c.de præsentiũ. 16.q.1.

De iudicijs.

QVomodo & in quib.casib. possit iudicari maior prælatus ab inferiore,vide gl.in ca. inferior. in dist.xxj.

Vtrũ in manifestis & notoriis requiratur ordo iudiciarius.vid.in tex.&etiã i gl.summ.2.q.1.

Vtrũ quis possit esse iudex ĩ cã criminali qũ ipse notaẽ eadẽ vel maiori macula,vi.ĩ tex.3.q.7.

Vtrũ & quando quis possit iudicare in causa sua vel suorum,vide gl.3.q.7.

Vtrum possit procedi in aliqua causa lite nõ contestata,vide in gl.sum.3.q.2.

Vtrum episcopi possint iudicari abvno tantũ, vide in tex.3.q.8.

In quib.casi.pòt laicus iudicare in causa cleri corum,vide 11.q.1.& c.clericorum.2.in gl.

Vtrum possit resisti iudici iniustè iudicãti,vide gl.in c.non debet.11.q.3.

Qũo & qũ minor possit esse ĩ iudicio, vid.gl. in l.certis.in verbo,pupillis.canonizata.15. qu.3.

Vtrũ liceat clericis relinquere iudicẽ suũ,& cõfugere ad iudicẽ sęculare,vid.in tex.21.quę.5.

De foro competenti.

VTrũ viatores fortiantur forum in locis,per quæ transeunt,vide gl.in c.quæ contra.in verbo,aut peregrini.in dist.viij.

Vtrum reus possit trahi extra proprium locũ, & si trahitur an valeat sententia lata contra eũ, vide in tex.3.q.6.

Vtrum iudex possit condemnare subditũ suũ fedendo pro tribunali in territorio alieno,vide gl.in c.episcopum.9.q.2.

Vtrũ diaconi vel subdiaconi vel cantores vel pro noti possint conueniri coram iudice sæculari,vide in tex.11.q.1.

Vtrum laicus possit conueniri coram iudice ecclesiastico,vide in gl.sum.11.q.1.

In quib.casib.clericus potest cõueniri coram iudice sęculari,& vtrum negligentia eius possit suppleri per ecclesiasticum,& ecõtra:&in quib. casib,vide in gl.summæ.11.q.1.

Vtrũ clericus trahens clericũ corã iudice sæculari sit dignus suspensione,vide in tex.11.q.1.

Vtrum

Vtrum clericus suspensus vel excommunicatus diuina celebrans sit deponẽdus,vide in tex. & in gl.sum.11.q.3.

Vtrum maior possit iudicari ab inferiore, vide gl.in c.inferior.in dist.xxj.

Vtrum Papa possit se submittere iudicio priuatorum,vide gl.in c.nos si incõpetenter. 2.q.7.

De in ius vocando,rubrica extraordinaria.

QVoties quis citari dẽt ad hoc vt suia cõtra eum valeat,vide gl.in c.caueant.3.q.9.

Vtrum non cõparens in termino sibi pręfixo sit deponendus,vide in tex.4.q.5.

Quoties quis citari debeat,& quomodo puniatur contumax,vide in gl.sum.4.q.5.

Quoties quis citati dẽt antequã suia cõdẽnationis possit fieri contra eum,vide,in tex. 5. q.2.

Vtrũ in citationib.debeat apponi verbũ,peremptorię:& an in eis debeat apponi cõminatio: & an possit aceclari peréptoriũ,vid.i gl.sum.5.q.2.

Vtrum clericus citatus à laico teneatur comparere,vide gl.in c.conuenior.23.q.8.

Quis possit ponere peremptoriũ in citatione vide gl.in c.de illicita.24.q.3.

Vtrũ valeat citatio pro die feriata,vide gl. in c.placita.15.q.4.

De libelli oblatione.

VTrũ agẽti possessorio sufficiat conqueri in libello de possessione absque eo quòd petat restitutio ĩ libello,vid.gl.in c.quia præsulatus. in ver. ablata.3.q.iiij.

Vtrũ & quando spoliatus sit ante omnia restituendus,vide in tex.latissimè.2.q.2.

Vtrum exceptio spoliationis sit dilatoria, an perẽptoria,& quis sit modus agẽdi in pẽtẽda restitutione,vide in gl. in c.antiquitus.2.q.2.

Vtrũ omnib. spoliatis sit cõcẽdẽda restitutio, vide in tex.3.q.1.

Quot remedia dentur spoliatis,& in quib. casib.debet restitui,vide in gl.sum.3.q.1.

Vtrũ spoliatus ẽtvltra mare sit restituẽdus,vide gl.ĩ c.redintegrãda.in verb.in eo loco. 3. q. 1.

Vtrum spoliatus in modico sit restituẽdus, vide gl.in c.oportet.3.q.2.

Vtrum spoliatus à iudice sit restituendus, vide gl.in c.pręsentium.in fi.7.q.1.

Vtrum spoliatus etiã si raptor debeat restitui, vid.gl.c.quod autẽ.in verbo,possideri.14.q.1.

De fructib.& litium expensis.

VTrum quis possit condemnari semper in expensis in causa principali,&etiam in causa appellationis,& quomodo,vide gl.in c. in primis.in verbo,expendisse.2.q.1.

De confessis.

VTrum ex sola cõfessione mulieris facerdos possit cõdẽnari,vi.in tex.& i gl.sum. 15.q.3.

Vtrũ cõfessio sit extorquẽda tormentis vel cruciatib.tã in reo quã in actore,& quàm etiam in testib.vide in tex.& in gl.sum.15.q.6.

Vtrũ sponte confessus seu ab aliis conuictus, quod ante ordinationem peccauerit,possit exequi officium suũ,vid.in tex.& in glo.sum.15.q.8.

De probationib.

VTrum &quando credatur litteris episcopi, vide gl.in c.curæ.11.q.3.

Cui incũbat onus probandi an prælato bona esse ipsius,an verò ecclesiæ bona esse sua, vid.gl.in c.sint manifestæ.in verb. probãt.12.q.1.

De modo probandi negatiuam, vide gl. in c. præsens.20.q.3.

Cętera vide infra sub rubrica de testib.in materia probationis,& sub rubrica de fide instrumentorum, quia hęc omnia ad idem tendunt.

De probatione negatiuę,vide gl.in l.acculator. canoni zata.6.q.5.

De testibus.

VTrum pupillus possit testificari factus pubes de his quę vidit in pupillari ętate,vide gl.in c.relatum.in verbo,in pueritia.in dist. xxxvij.

An & quomodo debeat credi vni testi tantũ, vide gl.in c.tanta.in dist.lxxxvj.

Vtrum Cardinali credatur fine litteris Papę, vi.gl.ĩ c.nobilissimus.iver.nihilominꝰ.ĩ di.xcvij.

Vtrum dicta testium & interrogationes eorũ debeant stare in secreto,vide gl. in c. in primis. in ver.præsente.2.q.1.

Vtrũ quis possit condemnari in testimonium duorũ tantum,vid.gl.in tex.& in glos. fum.2.q.3

De forma iuramẽti testium,& quę debet in se continere,vid.gl.in c.nullam.in ver.falsũ.2. q.4.

Vtrũ fama orta à detractorib. vel ab inimicis egeat purgatione,vide in gl.sum.2.q.5.

Vtrum testes produci possint de domo accusatorum,vide in gl.& in tex.3.q.5.

Vtrum testes possint testificari in absentes,vide in tex.3.q.9.

Vtrũ testes debeant testificari de his quæ vide runt verè,vel quomodo,vide in tex.3.q.9.

Quomodo testes possint recipi lite non cõtestata,vide in gl.sum.3.q.9.

Vtrũ cęcus possit testificari qũ habet notasvoces,vide gl.in c.testes.in ver.quæ nouerunt &vi derunt.3.q.9.

Qũ valeat testimoniũ de auditu,& in quib.casib.vide gl.in §.de his.in ver.audierunt.3.q.9.

De testib.deponentib.de actuviso per eos succesiuè ab vno post aliũ,puta ex vno foramine parietis,vide gl.in c.nihilominus.3.q.9.

Vtrum iudex possit concedere saluum cõductum testib.vt veniant ad testificandum.vid.glo. in c.hortamur.in ver amputari.3.q.9.

In qua ętate quis debet essevt testificari possit in causis criminalib.vide in tex.3.q.2.

In qua ætate quis possit testificari in ciuilib. causis & etiam in criminalib.siue sit mascul us, siue fœmina,&etiam in quib.casib.quis repellitur ab accusando,an repellatur etiã a testificando,vide in gl.sum.4.q.2.& 3.

De testimonio impuberũ quomodo & in quibus casib.admittantur,vide gl.in c. testes.in ver. ad testimonium.4.q.2.

Vtrum & qũ testes admittãt post publicatas attestationes tã ĩ causis ciuilib.quã ĩ criminalib. & quid si obscurè deponũt,vtrũ possint declarare dictũ suũ,vid,gl.ĩ fi.§.item in criminali.4.q.2.

De contrarietate & varietate testiũ,vid.gl.ĩ l. si testes.& in l.si quis.quæ sũt canonizatæ.4.q.2.

Vtrum in eadem causa quis possit esse testis& denuntiator,vide gl.summæ.4.q.4.

Vtrũ clerici possint torqueri pro testimonio ferendo,vide gl.in c.illi.in ver.vtrum.5.q.5.

Vtrum testes etiã in causis ciuilib. possint torqueri,&quando,vide gl.in c.illi.5.q.5.

Vtrum homicida possit esse testis cõtra clericos,vide gl.fin.in c.quia.5.q.6.

Vtrum infames possint testificari,vide in glo. summę.6.q.1.

De interpositione dictorũ testiũ negatiuè deponentium,vide gl.in c.Artaldus.8.q.3.

Vtrũ & quib.casib.familiaris possit testificari pro famil ari suo,vide gl.in c.pater.9.q.3.

Vtrum c ici possint testificari pro sua eccle sia &etiam interuenire pro testib.in contractib. sæcularium,vide in tex.14.q.2.

Vtrum domestici possint testificari pro domesticis suis,tã in ciuilib.quàm in criminalib. & in quib.casib.vide in gl.sum.14.q.2.

Vtrum conscius criminis possit admitti ad testimonium ferendum,vide in tex.15.q.3.

Qũo mulier possit testificari de iure ciuili & canonico,vide ĩ gl.in l.ex eo.canonizata 15.q.3.

Vtrum & quandovaleat testimonium de audi tu,vide gl.in c.hoc videtur.22.q.5.

Vtrum testimoniumvnius de baptismovaleat, vide gl.in c.placuit.de conse.dist.iiij.

Vtrum omnes personę etiam infames admittãtur ad testificandum in criminalib.vide gl.in c.si peccauerit.2.q.1.

Qua pœna puniantur deficientes in testificatione,vide in tex.& in gl.sum.2.q.3.

Vtrum prohibitus accusare,possit sałtè testificari,vide in tex.4.q.2.

Vtrũ quis possit esse testis & accusator in eadem causa,vide in tex.& glos.summæ latè.4.q.4.

Vtrũ quis possit esse testis,iudex & accusator ĩ cã denũtiationis,vide gl.in c. pręcipue.11.qu.3.

De fide instrumentorum.

VTrum credatur scripturis sculptis in lapidibus,vide gl.in c.fi.24.q.2.

Quomodo & qũ dies requiratur in instrumentis,vide gl.in l.si qua.canonizata. 25.q.2.

De iureiurando.

VTrum iusm per vim extortum obliget iurãtem,vide glos.in cap.auctoritatem. 15. q.6.

Vtrum iura sint prędstanda,&per quid iurare debeat,& de pœna periurij,vid.i tex.22.q.1.

Quid sit iusm,& quid sit iurare,& quæ fuerit causa institutionis iuramenti, & quæ sit pœna periurij,vide late in gl.sum. 22.q.1.

Vtrũ sit periurus ille qui iurauit falsum quod tamen putabat verum,vide in 22.q.2.

Quot sunt modi periurandi,vid.latè in glos. summæ.22.q.2.

vtrũ iusa illicita debeãt seruari,vi.ĩ tex.22.q.4.

Ex quib.iusm dicaẽ illicitũ,vi.ĩ gl.sum. 22.q.4.

Vtrũ cõpellẽs quẽ ad peierãdum dicatur periurus,& qua pœna puniatur,vide in tex. 22. q.5.

Vtrum audiens aliquem iurare falsum si taceat,peccet,vide tex.in c.hoc vi.§.fi ego. 22.qu.5.

Quomodo debeant sumi iuramenta,& qua in rentione,vide in tex.22.q.1.

In qua ętate,& quib.temporib.iurare debeat quis,vide in tex.22.q.5.

Vtrum laicus possit deferre iuramentum clerico,vel clericus episcopo,vide in tex.22. q.5.

Vtrum iudex possit deferre iusm ei quem scit velle periurare,vide in tex.& gl.sum.22.q.5.

Quomodo sit interpretandum iuramẽtum, vide gl.in §.quæritur.22.q.5.

Quis magis peccet,an deierans, vel mẽtiens, vide in gl.in c.iuramenta.22.q.5.

Vtrum semel vel pluries sit iurandum,vid.gl. in c.suppliciter.23.q.7.

De scriptore promittẽte scribere librum cum iuro,si postmodũ ĩtrat religionẽ,an sit obligat⁹, vid.gl.in c.prætera.in ver. functionib. in dist. lj.

De iuramento temerario,vide gl.ĩ c.Archidiacono.consi.aliàs Florentinũ.in ver.sãctis.in dist.lxxxv.

De exceptionibus.

VTrum exceptio spoliationis sit dilatoria vel peremptoria,vide gl.in c. antiquitus.2. q.2.

Quæ sunt exceptiones peremptoriæ, & quæ dilatoriæ,vide gl.in §.exceptio.3.q.6.

Vtrũ exceptio dilatoria superueniẽs possit opponi post litẽ cõtest.vide gl.in c.placuit. 3. q.10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De præscriptionibus.

VTrum & quando mala fides defuncti in præscribendo noceat successori, vide gl.in c.in primis.in ver.quia leuioris.2.q.1.

Vtrũ, omnia iura ecclesiarũ possint tolli præscriptione, & quãto tẽpore, vide in tex.& in gl.sum. 16.q.3.

Quare & quomodo introductæ sunt præscriptiones, vide in tex.16.q.3.

Quid sit præscriptio, & quot sint species præscriptionis, & qñ in ea requiratur bona fides vel titulus, & vtrũ per eã quęratur dñium, & quid sit vsucapio, vide in gl.sum.16.q.3.

Vtrum iura parochialia & episcopalia possint præscribi, vide gl.c.quicunque.16.q.3.

De personis prohibitis præscribere, vid. gl.in c.clerici.16.q.3.

In quib.casib.non currit præscriptio, vid.gl.in c.prima.16.q.3.

Quo interrumpitur præscriptio, vide in glos. summæ.& in gl.in §.præscriptionum.16.q.3.

Vtrum monasterium possit præscribere aduersus ecclesiam, vide in tex.16.q.4.

Vtrum in præscriptione requiratur probatio possessionis ab initio & in medio & in fi. vide gl. in c.volumus.16.q.4.

Vtrum ius funerandi tollatur per præscriptionem, & etiam quid de iure decimandi, vid.in tex. in gl.summæ.13.q.2.

De sententia & re iudicata.

VTrũ sñia diffinitiua requirat ordiné iuris, & quid i terlocutoria, vid.in gl.sum. 2.q.1.

Quot sint species sñiarũ, vi.i gl. sũ.2.q.1.

Quot sunt ordines iuris, vid.in gl.sum.2.qu.1.

Vtrum sententia præcepti requirat ordiné iuris, vide in gl.sum.2.q.1.

Quæ sit sñia diffinitiua, vide in tex.2.quæst.6.

De intellectu l.barbarius.ff.de officio prætoris, videlicet de sententia lata à iudice putatiuo, vide gl.in §.tria.3.q.7.

Vtrum sententia debeat ferri secundum conscientiã vel quomodo, vide gl.in c.iudicet. 3. q.6.

Vtrum sñia possit scribi in pariete sicut i charta, vid. gl.in c.postulatus.in ver.scribebat.3.qu.7.

Vtrum episcopi possint iudicari abvno tantũ, vide in tex.3.q.8.

Quoties quis citari debet ad hoc vt sñia valeat, vide glo.in c.caueant, in ver.caueant.3.q.9.

Vtrum episcopi possint cõdemnari absque sy nodali audientia, vide in tex.5.q.4.

Si episcopi discordant in sentẽtia ferenda cõtra episcopum, ad cuius tribunal tũc debeat haberi recursus, vide in tex.& in glo.sum.6.q.4.

In quib.casib.potest laicus iudicare in causa clericorum, & quid si mandato Papæ, vide gl.in c.clericum.2.11.q.1.

Quot sint ipecies sentẽtiarum, & ex quib. sententia dicitur iusta vel iniusta, & quando valeãt & quando non, vide in gl.sum.11.q.3.

Vtrum possit resisti iudici qui iniustè iudicauit, vide gl.in c.non debet.11.q.3.

Vtrum liceat soli principi confirmare sententiam nullam, vide gl.in c.nullus.1.11.q.1.

Vtrum episcopus possit condemnare sacerdotes absq; synodali audientia, vide in tex.& in gl. summæ.15.q.7.

Casus in quib.sententia retractatur, & in quibus remediis, vide in gl.summæ.35.q.9.

De appellationibus.

VTrũ sit dandũ aliquod remedium appellãtibus causã differẽdi causas, vid.in tex. 2.q.6.

Vtrum possit appellari à principe & ab eius officiali.vide tex.2.q.6.

De forma appellationis & Apostolorum, vide in tex.2.q.6.

Quæ sint tẽpora prosequendæ appellationis, vide in tex.2.q.6.

Qui sint illi quorũ appellationes nõ recipiãtur, vide in tex.2.q.6.

Quid sit appellatio & quis appellet in causis ciuilib.& etiã in criminalib.Et ad quem appelle tur,& qñ appelletur.Et quantum tempus detur ad appellandum.Et quantum ad prosequendum appellationes,Et an istud tempus possit abbreuiari per iudicem.& an appellatio requirat scripturam..Et vtrum ea pendente possit aliquid in nouari, vide de iis omnib.in gl.sum.2.q.6.

Vtrum possit appellari omissis mediis ad legatum Papę sicut ad ipsum Papam, vide glo.in c.si quis 1.in ver.Apostolicam.2. q.6.

De terminis appellationis, vide in l. appellatore.canonizata.2.q.6.

LIBER TERTIVS.

De vita & honestate clericorum.

VTrum episcopi & alij promouendi debeãt promittere & vouere continentiam, vid.in dist. xxviij.

Quo tempore fuit ordinatum quòd promouẽdi debeant promittere continẽtiam, & quæ fuit causa huius institutionis, vide in distinct. xxj.

Quæ pœna imponatur sacerdotib. & clericis non seruantib.continentiam, vide in dist.xxij.

Vtrum sacerdotes & alij promoti debeant fugere familiaritatem domesticorum & coniũcto rum suorum, & venationes & etiam cõcubinas, vide in dist.xxxiij.

Vtrum sacerdotes possint interesse choreis & festiuitatib.habes in dist.xxxiiij.

Vtrum promouendi ad sacros ordines debeãt esse sobrij, & qua pœna puniantur non seruantes sobrietatem, vide in dist.xxxv.

Vtrum promoti ad sacros ordines debeant esse periti litterarum, vide in dist.xxxvj.

Vtrum promouẽdi ad sacros ordines possint incumbere libris gentilium, vide in dist. xxxvij.

Vtrum sacerdotes debeãt esse ornati grauitate & incessu, virtute & meritis, vide in dist.xl.

Vtrum sacerdotes debeant esse ornati vestib. & aliis exteriorib.vide in dist.xlj.

Vtrum sacerdotes debeant esse pudici in verbis & in omnib.vide in dist.xlij.

Vtrũ sacerdotes debeant esse hospitales, vide in dist.xlij.

Vtrum sacerdotes debeant esse temperati, & in comedendo & bibendo debeant miscere scripturas cum cibis ante & post, vide in dist.xliiij.

Vtrum sacerdotes debeãt esse litigiosi vel ne, vide in dist.xlvj.

Vtrum sacerdotes debeant esse cupidi & dediti vsuris, vide in dist.xlvij.

Vtrum sacerdotes debeant carere omni crimine, vide in dist.50.

Vtrum episcopi debeant esse sine omni crimine, vide in dist.lxxxj.

Vtrum episcopi debeant esse continentes, & prouidere etiam pauperib.vide in dist.lxxxij.

Vtrum ordinandi debeant carere, non solum vitiis propriis, sed ét alienis, vide in dist.lxxxiij.

Quæ debeant seruare sacerdotes, & maximè episcopi, vide in dist.lxxxiiij.

Vtrum sacerdotes incidentes in criminib.debeant reparari, vide in dist.5.

Vtrum episcopi debeant esse hospitales, vide in dist.lxxxv.

Vtrum episcopi debeant esse doctores, & liberales mendicantib.vide in di.lxxxvj.

Vtrum clerici possint sibi quærere victũ propriis manib.vide in dist.xcj.

Vtrum liceat clericis incedere vestib.fulgidis & claris, vide in tex.& in gl.sum.21.q.4.

Vtrum liceat clericis mouere arma, vid.in gl. summæ.23 q.1.

Vtrũ liceat clericis mouere arma, & in quibus casib.vide in tex.& in gl.sum.23.q.8.

Cætera vide supra sub rubrica de ætate & qualitate, quia hæc omnia ad idem tendunt.

De reb.ecclesiæ non alienandis.

VTrum laici possint disponere de reb. ecclesiæ etiam si est imperator sine licentia Romani pontificis, vide in di.xcvj.& ét.xcvij.

Vtrum liceat episcopis alienare bona ecclesiarum, vide in tex.& gl.sum.10.q.2.

Vtrum bona ecclesiæ possint alienari, & etiã alienata retineri, & cum qua solennitate & forma alienentur, vide in tex.& in gl.sum.12.q.2.

Vtrũ bona ecclesiæ quæ possunt alienari pro redemptione captiuorum, possint alienari si captiui sint pro maleficio, vide gl.c.sacrorũ.12.q.2.

Vtrum res ecclesię, quæ seruando seruari non possunt, possint alienari sine solẽnitate requisita in aliis bonis, vide in gl.sum.12.q.2.

Vtrum prælati dicantur habere liberã administratione in reb.ecclesiæ, vide gl.c.fi.12. quæst.1.

De pœna alienantis bona ecclesiastica, vid.in tex.17.q.4.

De commodato.

VTrum commodans vas corruptũ teneatur, si vinũ ibi positum propter hoc vitiatur, vi de gl.in c.inter.1.ver.vasc.de pœni. dist.iij.

De feudis.

VTrum vasallus possit seruire dño suo per substitutum, vide gl.in c.latorem.33. quæ.2.

De fideiussoribus.

DE modo fideiussionis præstandæ in iudicio, vide in authen.offeratur.canonizata 3. q.3.

Vtrum fideiussor qui promisit aliquẽ exhibere in causa capitali, si nõ exhibeat an debeat ipse puniri corporaliter an pecuniariter, vid.gl. in c.cum homo.13.q.5.

De donationib.

SI euincitur res donata, vtrũ possit agi & quo modo contra donantes, vide gl.in c. præsentium.7.q.1.

Vtrũ donatio causa mortis, quę firmatur morte naturali, firmetur etiam ciuili, vid.gl.in c. pla cuit 2.16.q.1.

De testamentis.

VTrum clerici possint relinquere fructus beneficij sui in testamẽto, vi.gl.in c.duo sunt. 12.q.1.

Vtrum hæres secundum canones teneatur in solidum ex facto defuncti in cõtractib.vel in delictis, vide gl.in c.episcopum.12.q.2.

Vtrũ liceat clericis testari de reb.ecclesiæ vel de propriis, & quomodo, vide in text.& in glos. summæ.12.q.6.

Vtrum post ingressum monasterij quis possit testari, vide in tex.19.q.6.

Vtrum per ingressum monasterij rumpatur testamentũ, vide gl.in authen.si qua mulier.canonizata.19.q.3.

De decimis.

VTrũ laici possint se intromittere circa oblationes & decimas ecclesiarum, vide in tex. 10. q.1.

Quantum possit exigi per episcopos nomine cathedratici, vide in tex.& in gl.sum.10.q.3.

Si reperiũtur plures monetæ, de qua solui debet cathedraticum, vide in gl.sum.10.q.3.

Vtrum ius decimandi possit præscribi, vide in tex.& in gl.summæ.13.q.2.

Vtrum illi quorum domicilia sunt in diœcesi baptismalis ecclesiæ, teneantur soluere decimas ei, vel in quo loco fiat solutio earũ, vide in text. & in gl.sum.13.q.1.

Vtrum prædia monasteriorum teneantur soluere decimas, vide in tex.16.q.1.

Vtrum decimę omninò debeant solui, vide in tex.ibid.

Quo iure petantur decimæ, vid. gl.in c.mode ramine.16.q.1.

Vtrũ decimæ vel collectæ possint imponi clericis à secularib.vide gl.in c.quia iuxta.16.q.1.

Quo tempore debeant solui decimæ, vide gl. in c.reuertimini.16.q.1.

Vsque ad quem locum debeant portari decimæ per rusticos, vid.gl.i d.c.reuertimini.16.q.1.

Vtrum decimæ debeant solui à raptoribus & fu rib.& an de salariis doctorum & aduocatorũ, vide gl.in c.decimæ.16.q.1.

Vtrũ decimæ debitæ vni ecclesiæ possint vsurpari ab alia, vide in tex.16.q.2.

Vtrum decimę possint detineri à laicis, vid.in tex.16.q. 7.

Vtrum licitum sit exigere aliquid à monasteriis vltra consueta, vide in tex.18.q.7.

Vtrum cle-

Vtrum clerici baptismalis ecclesiæ possint petere decimas contra episcopũ, vide in tex.25.q.1.

De regularib.& statu monachorum.

VTrum possit inuitis monachis vel religiosis imponi strictior regula per superiores suos, vid.gl.in c.gesta.inverbo, crescere. in dist.lxxiiij.

Vtrũ eremitæ subsint episcopis, vid.in c.quivere.16.q.1.

Vtrũ monachi possint eligi ad prælaturas sæculares, vide gl.in c.præsbyteros.16.q.7.

Vtrum monachus albus possit esse inter monachos nigros, vide gl.in c.in noua.16.q.7.

Vtrum canonici regulares possint intrare monasterium, vide in tex.19.q.3.

Vtrum traditi monasterio in pueritia vel post teneantur perseuerare in religione. Et quid de pupillo dolicapace intrante religionẽ an possit exire vel extrahi, vide in tex.& in gl.sum.20.q.1.

Si quis accepit habitũ sine licentia patris, an possit extrahi ab eo, vid.in tex.& gl.summæ. 20. q.2.& 3.

Vtrum coactus intrare monasteriũ possit exire ad libitum suum, vide in tex.& in gl.sum. 20, quæst.4.

Vtrum monachi possint transire abvno monasterio in aliud, & etiam vouere sine consensu abbatis, vide in tex.20.q.3.

Vtrum quis possit esse in duab.ecclesiis, vel relinquere ecclesiam suam & transire a d aliã, vide in tex.& in gl.sum.21.q.1.& 2.

Vtrum monachi possint ordinari sine licentia abbatis, vide in dist.lviij.

Vtrum liceat monachis celebrare officia populis, vide in tex,& in gl.summæ.16.q.1.

De voto.

VTrum vouentes castitatem possint vti vxorib.vide in dist,xxvij.

Si coniuges vouerunt cõtinentiã, an possint amplius procreare filios, & si procreant, an sint legitimi, vide gl.in c.ministri.in verbo, priæ vxoris.in dist.lxxxj.

Vtrum pupillus doli capax obligeturvoto, vide c.estote.1.q.1.

Vtrum & quando liceat discedere à voto, & quomodo quis obligetur voto, & quomodo perficiatur votum, vide in tex.& in gl. summ.17.q.1.

De personis prohibitis vouere, vide glo. in c. sunt quædam.17.q.1.

Vtrum si quis vouit se monasterio & traditi possit redire ad mundum etiam cum licentia abbatis, vide in tex.17.q.3.

Cuius sit maior pœna, an frangentis votũ, vel adulteri, vide gl.in c.propositum.20.q.3.

De iure patronatus.

VTrum ius patronatus amissum per lapsum in hęresim, recuperetur per eũ patronũ reuersum ad fidẽ, vid.gl.in c.maximũ. inver. dignitate.1.q.7.

Quale ius habeat patronus in ecclesia nõdũ consecrata, vide in gl.sum.16.q.2.

Vtrũ & quot modis quis efficiatur patronus, & in quos transeat ius patronatus, & pro quãta portione, vide gl.in c.piæ mentis.& in c.quicunque.16.q.7.

Vtrum Iudæus fundando ecclesiam acquirat ius patronatus in ea, vide glo.in c.si Frigentius. 16.q.7.

Vtrum solus Papa, an verò & alij possunt priuare aliquem iure patronatus, vide gl.in c.filiis. 16.q.6.

Si patroni sunt discordes in præsentatione alicuius, quid debeat facere episcopus, vide gl.in c.si plures.16.q.7.

De consecratione ecclesiæ vel altaris.

CVi liceat consecrare ecclesiam, vide in text. de consec.dist.j.

Vtrum ecclesiæ consecratæ possint iterũ consecrari, vide in tex.de consc.dist.1.c.si motũ. cum plu.seq.

In quib.casib.ecclesia potest iterũ consecrari & reconciliari, vi.gl.in c.ecclesię.de consc. dist.j.

De cõsecratione altaris, vide gl.in c. si motũ, de consc..dist.j.

Cui liceat construere oratoria, & an sine licẽtia episcopi hæc fieri possint, vide gl.in c. quidã. 18.q.1.

De celebratione missarum, & sacramento Eucharistiæ, & diuinis officiis.

VTrũ sacerdos possit celebrare missam post pollutionem nocturnam præcedentem, vide in dist.vj.

Vtrum quis possit audire missas sacerdotũ nõ seruantium continentiam, vide in dist.xxxij.

Vtrũ orationes factæ à malis sacerdotib.prosint vel ne, vide gl.in §.ecce.in verbo, interesso res.in dist.xlij.

Quomodo prælati & alij promoti possint & debeãt celebrare officia, & an magis ore, vel corde.vide in dist.xcij.

Vtrum sacerdotes mali possint cõficere in celebrando verum corpus Christi, vide in tex.1.q.1.

Si sacerdos dicat missam rogando Deũ vt ali quem perdat, an peccet, & an conficiat sacramẽtum corporis Christi, vide gl.in c.dictum.in verbo, prodesse.j.q.j.

Vtrũ pransus vel qui recipit medicinam possit celebrare, vide gl.in c.nihil.7.q.1.

Vtrum sacerdos infirmus possit celebrare officia & missas recuperata sanitate, vide gl. sum.7, quæst.2.

Vtrum clericus celebrans contra præceptum superioris sit deponendus, vide in tex.& in glo. summæ.xj.q.iij.

Quo ordine sint celebrandę missæ, vid.tex.de consc.dist.j.

Quib.dieb.teneatur quis audire missas, vide in tex.c.missas.de consc.dist.j.

Quæ orationes debeant fieri, in missa, vid.in tex.de consc.dist.j.

Vtrum corpus Christi possit confici in vasis ligneis.

A quo fuit institutum sacramentum Eucharistię, vide in tex.de consc.dist.ij.

Vtrũ in sacramento Eucharistiæ debeat interuenire aliud quàm vinum & aqua, vide in text. de consc.dist.2.

Quæ debeant seruari per sumentes sacramentum Eucharistiæ.

Vtrum post consecrationem remaneat substãtia vel species in sacramento Eucharistiæ.

Quare in sacramento Eucharistię misceatur aqua cũ vino, & multa de hoc sacramento ineffabili & dignissimo.

Licet in vase æneo non debeat confici hoc sacramentum, tamen si fiat, vtrum conficiatur: vide gl.in c.vasa.de consc.dist.j.

Vtrum sacramẽtum possit confici de alia specie vel liquore quàm frumenti & aquæ, vid. gl. in c.sicut.de consecr.dist.ij.

Vtrum quis debeat recipere hoc sacramentũ corporis Christi nisi fuerit firmiter in proposito abstinendi à peccatis.vide glos.in c.quotidie.de consc.dist.ij.

Causas institutionis sacramentorũ, vid. in gl. in c.signum.de consc.dist.ij.

Vtrum iin fractione hostiæ remaneat corpus Christi in qualibet parte, vid.gl.in c.cum frangitur.de consc.dist.ij.

Quare corpus Christi non sit sub alia specie quàm panis, vide gl.in c.forte.de consc.dist.ij.

Si animal irrationale sumit corpus Christi, vtrum statim desinat esse sacramentum, vide gl. in c.qui bene.de consc.dist.ij.

De baptismo.

VTrũ ille qui fuit baptizatus in infirmitate, qui antea volebat baptizari, possit promoueri ad sacros ordines, vide in dist.lvij.

Vtrum sacramenta necessaria, vt est sacramẽtum baptismatis, possint præstari ab hæreticis, vide in tex.j.q.j.

Vtrum mutus & surdus possint baptizari, vide gl.in c.detrahe.in ver.creditur.j.q.j.

Vtrum baptizatus per iocum dicatur verè baptizatus, vi. gl.in c.spiritus.in ver.integris.j.q.j.

Vtrum debeat potius quis permitti mori sine baptismo, quàm quod baptizetur cum pecunia facerdoti danda, vid.gl.in c.baptizandis.in ver. moriantur potius.j.q.j.

Vtrum liceat monachis baptizare & iniungere pœnitentia n, vide in tex.& in gl.sum.xvj.q.j.

Vtrũ officium baptizãdi possit cõmitti ab episcopo, vide in gl.sum.xvj.q.j.

Vtrum sacramentum baptismatis vel Eucharistiæ possit præstari ab hæretico, vide gl.in.§.sed illud.xxiiij.q.j.

Vtrum sacramentũ baptismatis sit necessariũ, & quid prodest, & in quib.dieb.celebretur, vide tex.de consc.dist.4.

Qui possunt baptizare, & an boni & an mali, iniusti, & an etiam hæretici, vide in tex.de cõsc. dist.iiij.

Quæ verba requirantur in sacramento baptismatis, & an ineptè prolata efficiant sacramentũ, & quid debeat responderi, vid.in tex.de consc. dist.iiij.

De ministeriis sacramenti baptismatis & qua reuestis candida traditur baptizando, vid.in tex. de consec.dist.iiij.

Vtrũ abbates vel monachi possint leuare quẽ de sacro fonte, vide in tex.quòd non. de consec. dist.iiij.c.non licet.cum seq.

Vtrum existens in vtero possit baptizari, vide in tex.de consc, dist,iiij.ca, si ad matris.cũ duob. seq.quòd non.

Quæ peccata remittuntur in sacramento baptismatis, vid, in tex.de consc.dist.4.c. regenerãte.

Quot sunt genera baptismatis, & qñ fuit institutum hoc sacramentum, vide in tex.de consecr, dist.iiij.

Qua forma fieri debeat sacramentum baptismatis & eius effectus, vid.gl.sum.de consc.dist.4.

A quo debeat præstari sacramentum chrismatis, vide in tex.de consc.dist.v.

Vtrum quis possit baptizare in alio liquore quàm in aqua, vid.gl.in §.necessarium.de consc. dist.iiij.

Vtrũ ad hoc vt quis baptizetur, requiratur caput perfundi, an verò qua libet alia pars corporis, vide gl.in c.propriè.de consc.dist.iiij.

De forma baptismi, & verbis necessariis in eo, vide gl.in c.a quodam.de consc.dist.iiij.

Vtrum furiosus possit baptizari, vide gl. in c. si qui.de consc.dist.iiij.

Vtrum si quis baptizetur in aqua mista cum alio liquore, valeat, vide gl.in c.baptismi vicem. de consc.dist.iiij.

Si cum verbis formalib. baptismi misceantur alia verba superflua, an vitient vel vitiẽtur, & vide gl.in c.si non sanctificatur. de consc. dist.iiij.

Vtrũ Iudæus vsurarius debeat baptizari si nõ restituat vsuras, vide gl.in c.Iudæi.de consecra. dist.iiij.

Vtrum testimoniũ vnius de baptismo valeat, vide gl.in c.paruulos.de consec.dist.iiij.

Vtrum filius possit baptizari inuito patre, vide gl.in c.si baptizata.de consc.dist.iiij.

De obseruatione ieiuniorum.

QVib.temporib.sint celebrãda ieiunia, & vs de habuerunt originem, & quid differant ieiunia nostra à ieiuniis Hebræorum, vide dist.lxxvj.

De ordine ieiuniorum, & officiorum, & plenissimè de sacramento confirmationis. vide in tex.de consc.dist.v.ferè per totum.

Vtrum quis possit ieiunare per alium, vide in c.pœnitentia.1.de pœ,dist,iij.

De purificatione post partum.

VTrum mulier hodie post partũ statim possit intrare ecclesiam, & se commiscereviro, vide in dist.v.

De religiosis domibus.

VTrum omnes basilicæ cum suis dotib. pertineant ad ordinationem episcoporum, & an ipsi visitare teneantur diœcesim, vide in tex.x.q.j.

De ecclesiis ædificandis.

VTrum quis possit vendicare capellam ædificatam in suo iure territorij, vide in text. & in gl.summæ.16.q.5.

Vtrum diruta ecclesia remaneat locus priuilegiatus, vide gl.in c.& hoc diximus.xvj.q. vij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtrum oratoria possint construi sine licentia episcopi, vel etiam erigi capanæ, vid. gl. in c. qui dem. in ver. aut oratorij. xviij. q. ij.

Cui liceat consecrare ecclesiam, vid. in tex. de consec. dist. j.

De sponsalib. & matrimoniis, & impedimentis eorum, & de dotibus.

DVxore presbyteri an possit nubere alicui vel dimitti a presbytero propria auctoritate, vide in dist. xxviij. c. si qua.

De reprobatione quorundam hæreticorũ detestantium matrimonia, vide in dist. xxx.

Vtrum episcopus, qui olim duxerat vxorẽ, & etiam vouentes castitatem possint vxorib. vti, vide in dist. xxvij.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito vel econtra in ecclesia, vid. gl. in c. ecclesiis. in ver. femine. dist. lxviij.

Vtrum maritus sciens se esse affinẽ vxori suę, debeat abstinere ab ea, vide in gl. in ca. si quis. in ver. separauerint. j. q. j.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato, vel filius vel seruus cõmuni care cum patre excõmunicato vel econtra, vide gloss. in c. quoniam. in verbo, vxores. xj. q. iij.

Vtrum vxor vel filius impubes vel episcopus inuito marito vel patre vel Papa possint intrare religionem, vide gl. in c. duæ. in verbo, dignior. 19. q. 2.

Vtrum matrimonium possit esse intervouẽtes castitatem, vide in tex. latè. 27. q. 1.

Vtrum possit contrahere matrimoniũ ille qui copulatus est cum moniali, vide gl. in ca. si quis votum. 27. q. 1.

Vtrum desponsata vni possit alteri nubere, vide in tex. & in gl. sum. 27. q. 2.

Vtrũ filia possit nubere sine voluntate patris, vide in tex. & in gl. sum. 31. q. 2.

Vtrum filia possit nubere alteri post promissionẽ factã a patre de ea alij, vide in tex. & in gl. summæ. 31. q. 3.

Vtrũ meretix possit duci in vxorẽ. vid. in tex. & in gl. summæ late. 32. q. 1.

De iudicio inter virum & vxorẽ circa adulterium, vide in gl. l. publico. canonizata. 32. q. 1.

Vtrum possit appellari vxor illa, quæ ducitur causa incontinentiæ, vide in tex. & in gl. summę 32. q. 2.

Vtrum cõditio possit apponi in matrimoniis, vide gl. in c. solet. late. 32. q. 2.

Vtrum filia in nubendo teneatur magis sequi arbitriũ patris quàm aui, vel econtra, vid. in tex. & in gl. summæ. 31. q. 3.

Vtrum stante matrimonio possit quis habere rem cum ancilla, vide in tex. late. 32. q. 4.

Vtrum passa violentiam amittat pudicitiam, vide in tex. & in gl. sum. late. 32. q. 5.

Ex quib. causis licitum sit viro dimittere vxorem vel contra, vide in tex. 32. q. 5.

Vtrum maritus possit dimittere vxorem suam sine causa, vide in tex. late. 33. q. 2.

Vtrum coniuges possint vouere continentiã altero ex eis recusante, vide in tex. 33. q. 5.

An mulier, quæ nupsit alteri viuẽte adhuc primo marito, cõmittat adulteriũ, quãdo credebat eum mortuum, & an teneatur redire ad eum, vide in tex. & in gl. sum. 34. q. 1. & 2.

Vtrum quis possit ducere in vxorem aliquam ex propria cognatione, vid. in tex. & in gl. sum. 35. q. 1.

Vtrum liceat ducere vxorem aliquam ex consanguineis vxoris premortuæ, vide in text. 35. q. 2. & 3.

Quare intra gradus iuris non est licitum cõtrahere matrimoniũ, vide in tex. 35. q. 4.

Quomodo sint computandi gradus cõsanguinitatis in matrimonio, vide in tex. 35. q. 5.

Quib. accusantib. vel testificantib. sit dirimendum matrimonium, vide in tex. & in glo. sum. 35. quæst. 6.

Vtrum quilibet possit denũtiare matrimonia illicita, & quid operetur hęc denuntiatio, vide in gl. sum. 36. q. 6.

Quid si aliqua consanguinea vel affinis ducta est in vxorem, vtrum possit adhęrere marito, vide in tex. & in gl. sum.

Vtrum quis possit contrahere matrimonium cum vxore comparis vxoris suæ, vide in tex. & in gl. sum. 30. q. 4.

Vtrũ clandestina desponsatio præiudicet manifestæ, vide in tex. & in gl. sum. 30. q. 5.

Vtrũ matrimonia clandestina valeant, & quæ dicantur matrimonia clandestina, vide in gl. 30. quæst. 5.

Ex quib. præsumatur contra matrimonium, vide in gl. in c. aliter. 30. q. 5.

Vtrum matrimonium possit contrahi inter absentes, vide gl. in c. nec illud. 30. q. 5.

Cui magis credatur, an stãti pro matrimonio, vel contra matrimoniũ, vid. gl. in c. his ita. 30. q. 5. §. si quis.

Vtrum polluta per adulteriũ possit postea duci in matrimonium, vide in tex. in glos. summæ. 31. q. 1.

Vtrum binæ vel vlteriores nuptiæ permittantur, vide in tex. 31. q. 1. c. aperiant.

Vtrum possit duci in vxorẽ ea cui quis dedit fidem de ea ducenda dum viuebat vxor prima, vide gloss. summæ. 31. q. 1.

Si iuraui non cognoscere concubinam meam, vtrum possim postea contrahere matrimonium secum, vide glo. in c. illud. 31. q. 1.

Vtrum adulter possit dimittere adulteram, vide in tex. 32. q. 1.

Casus in quibus non potest maritus accusare vxorem adulteram, vide in glo. summæ. 32. q. 6.

Vtrum ille qui dimisit vxorem causa fornicationis, possit aliam ducere, vide in tex. 32. q. 7.

Vtrum possit dimitti vxor sterilis ex ea causa, vide in tex. 32. q. 7. c. tantum valet.

Vtrũ ih matrimonio requiratur semper quòd sit spes filiorum, vide glo. in c. hi qui. 32. q. 7.

Vtrum possit cõtrahi matrimonium cum Hebræa sub conditione vt efficiatur Christiana, vide in tex. & in glo. summæ. 32. q. 8.

Vtrum propter impossibilitatem coeũdi possit vxor dimitti, & quotuplex sit impedimentũ, & quanto tempore debeat durare tale impedimentum, vide in tex. & in glo. summæ. 33. q. 1.

Vtrum mulier post separationem mariti possit nubere ei cum quo prius fornicata est, vide in tex. late 33. q. 2.

Vtrum liceat marito interficere vxorem in aliquo casu, vide in tex. 33. q. 2.

Quid si separatur vxor à marito ex causa consanguinitatis, postea reperiatur contrarium, an debeat de nouo recipi ab eo, vide in tex. & in gl. summæ. 35. q. 9.

Vtrum filij secundi matrimonij contracti & postea dissoluti, possunt iũgi in matrimonio cũ consanguineis prioris viri, vide in text. 35. q. 10.

Vtrum vxor quæ contradicente marito intrauit religionem, si vir postea consensit possit exire, vide gl. in c. mulier. 33. q. 5.

Vtrum & quomodo cõiuges possint vouere, vide glo. in c. manifestum. 33. q. 5.

Vtrum vxor teneatur sequi maritum vagabũdum, vide gl. in cap. si quis necessitate. 34. q. 2.

Vtrum si hodie vnus homo esset tantum, an posset contrahere matrimonium cum sorore, vide gl. in c. cum igitur. 35. q. 1.

Vtrum sit propriè coniugium inter sponsum & sponsam, vide in text. & in secunda gl. summę. 27. q. 1.

Vtrum matrimoniũ vel cõiugum inter infideles, & si quis eorum efficitur fidelis, an possit dimittere alium, vide in tex. & gl. sum. 28. q. 1.

Vtrum vxor possit relinqui pro qualibet fornicatione etiam semel tantum commissa, vid. gl. in c. idololatria. 28. q. 1.

Vtrum hæreticus qui voluit baptizari sed non potuit, possit contrahere matrimonium, vide gl. in c. cauc. 28. q. 1.

Vtrum sit matrimonium inter errantes de cõditione sua, vide in tex. & in glo. summæ. 29. q. 1. & etiam 2.

Vtrum liceat marito reddere debitum vxori quando ipse leuauit proprium filiũ de sacro fonte, vide in text. & in glo. summæ. 30. q. 1.

Vtrum sponsalia possint contrahi inter fratres. vide in tex. 30. q. 3. c. Pictacium.

Quæ ætas, & quot alia requirantur in vero matrimonio, vide in glo. summæ. 30. q. 2.

Vtrum filij adoptiui possint copulari in matrimonio cum filijs naturalibus, vide intex. 30. q. 3.

Vsque ad quem gradum sit prohibitum matrimonium, vide glo. summæ. 30. q. 3.

Qui filij sunt legitimi.

VTrum filij nati de incestuosis nuptijs reputentur filij, vide in tex. 35. q. 7

Vtrum naturales seu bastardi possint promoueri ad sacros ordines, vide in dist. 56.

Vtrum filij spurij sint excluſi ab omni beneficio iuris, vide gl. in c. cum multæ. 15. q. 8.

Si suscipiuntur filij ex monacho & monacha. cui ecclesiæ applicabuntur, & cui fiat iniuria, vide glo. in c. impudicas. 27. q. 1.

De accusationibus, inquisitionibus & denuntiationibus.

VTrum & in quibus casibus possit de crimine quis accusari post mortem, vide gl. in c. quorundam. in ver. non potest. dist. 23.

Vtrum fœminæ admittantur ad accusandum, & maxime tutorem suspectum, vide glo. in l. pro hibentur. canonizata. 2. q. 1.

Vtrum omnes personæ etiam infames admittãtur ad testificandũ in criminalibus, & ad accusandum saltem in denuntiatione euangelica, vide gl. in c. si peccauerit. 2. q. 1.

Qua pœna puniantur deficientes in accusatione vel testificatione per calumniam facta, vel per errorem, vel per temeritatem, vel per caloré iracundiæ, vide in tex. & in gl. summæ. 2. q. 3.

Vtrum reus accusatus deficiente accusatore teneatur se purgare, vide in tex. & in gl. summæ. 2. q. 4.

Vtrum laici possint admitti ad accusandum episcopos & alios superiores. vide in tex. 2. q. 7.

Vtrum & quando criminosus possit admitti ad accusandum ante peractam pœnitentiam, vide glo. in c. ipsi Apostoli. 2. q. 7.

Vtrum accusatio debeat fieri in scriptis, & etiã de forma libelli accusatorij, vide in te. 2. q. 8.

De accusatione & de infamatione, & denũtiatione quomodo fiant, & an requirant inscriptionẽ ad pœnam talionis, & quot sint necessaria ad hoc vt fieri possit inscriptio, & an tunc requiratur inscriptio ad pœnã talionis, vide in gl. summæ. 2. q. 8.

Quæ sint necessaria in accusatione fienda. vide glo. in c. per scripta. in ver. absens. 2. q. 8.

Vtrum infames admittantur ad accusandum etiã viles & abiectas personas, vide in tex. 3. q. 4.

In quib. casibus accusatus potest trahi extra prouinciam suam, vide in glo. summæ. in fi. 3. q. 7.

Vtrum accusatores possint absentes accusare, vide in tex. 3. q. 9.

Vtrum accusator deficiens in vno capitulo debeat vlterius admitti ad alia capitula, vide in te. 3. q. 10.

Vtrum ad accusandum admittatur aliquis ex communicatus, vide in tex. 4. q. 1.

Vtrum prohibitus ab accusando possit saltem testificari, vide in tex. 4. q. 2.

Vtrum quis possit esse accusator & testis in eadem causa, vide in tex. & in glo. summæ. 4. q 4.

Vtrum accusans teneatur se inscribere regulariter ad pœnam talionis, vid. in tex. 4. q. 4.

Vtrum quis possit esse in eadẽ causa denũtiator & testis, vide in glo. summæ. 4. q. 4.

Vtrum maritus accusans de adulterio vxorẽ teneatur se inscribere ad pœnam talionis, vide glo. in l. si maritus. in verbo sexaginta. canonizata. 4. q. 4. c. nullus.

Vtrum accusans repertus culpabilis possit amplius admitti ad accusandum, vide in text. & in gl. summ. 4. q. 6.

Qua pœna puniatur accusans aliquem de crimine, quod postea nõ probauit, vid. in tex. 5. q. 6.

Vtrũ hereticus vel infamis admittatur ad accusandũ episcopũ de simonia, habes in tex. 5. q. 6.

Si episcopus velit retorquere accusationẽ in accusantem,

accusantẽ, vtrum sit adhibenda fides eius simplici assertioni, & etiam an soli episcopo credatur inceteris, vide in tex. & in gl. sum. 6. q. 2.

Vtrũ per episcopũ accusatũ possit peti iudicium archiepiscopi alterius prouinciæ, vide in tex. 6. q. 3.

Si accusator deficit in probatione, vtrũ reus accusatus sit cogendus ad probationem suæ innocentiæ, vide in tex. & in gl. sum. 6. q. 5.

Vtrũ episcopus accusatus & citatus à Papa possit redire ad ecclesiam suam propriã absque litteris apostolicis, vide tex. 8. q. 5.

Vtrum clericus possit accusari coram iudice sæculari, vel iudicari ab eo, vide in tex. & in gl. sum. 11. q. 1.

Vtrum in causa denũtiationis quis possit esse accusator & iudex & testis, & quando habeat locum denuntiatio euangelica, vide gl. in c. præcipuè. 11. q. 3. in ver. duos.

Vtrum accusato sit deferenda purgatio, vide in tex. & in gl. sum. 15. q. 5.

De calumniatoribus.

QVæ differentia sit inter calũniatorẽ, prætricatorem, & tergiuersatorẽ, vid. in gloss. sum. 2. q. 3.

De simonia.

VTrum spes sola pro honesto seruitio inducat simoniã, vide gl. in c. hoc ad nos. in ver. consurantur. in dist. lix.

Vtrum sacraméta possunt præstari à simoniacis. & si præstantur, an careãt effectu gratiæ, & quid de aliis dignitatib. & sacramentis necessariis ab eisdem præstitis, vide in tex. 1. q. 1.

Vtrum munera possint interuenire pro iurib. spiritualib. & corporalib. & etiam pecunia, & in quib. casib. dicatur simonia, vid. in gl. sum. 1. q. 1.

Vtrũ spiritualia possint permutari, vid. in gl. sum. 1. q. 1.

Vtrum pecunia possit dari pro iurib. spiritua lib. corporalib.

Vtrum simoniacus ex sola voluntate sit iudicandus, vid. gl. in c. qui studet. inverb. à cõmunione. 1. q. 1.

Vtrum pro ingressu monasterij pecunia sit exigenda, & an exacta restituenda, vide in tex. & etiam in gl. sum. per totum. 1. q. 2.

Vtrũ sit simonia emere ingressum vel præbendas ecclesię, vide in tex. & etiam in gl. sum. 1. q. 3.

Vtrum filius sit reus criminis quãdo eo ignorante pater pro eo cõmisit simoniã, vide in tex. 1. quæst. 4.

Vtrum sit differentia inter ecclesiã & ordiné emptum, vide in gl. sum. 1. q. 5.

De differentia inter crimen simoniæ, & crimé læsæ maiestatis, vid. gl. in c. sanè. in ver. ad instar. 15. q. 3.

Vtrũ liceat filio esse in ecclesia, quã pecunia paterna est consecutus, vid. in tex. & etiã in glo. sum. 1. q. 5.

Vtrum ille qui fuit ordinatus ignoranter à simoniaco, sit repellẽdus ab ordine sibi dato, vid. in tex. & etiam aliquid in gl. sum. 1. q. 6.

Vtrum ordinatus simoniacè possit conuenire suum ordinatorem, vide gl. §. porro. in ver. pœna. 6. q. 1.

Vtrũ sit simoniacus ille qui post electionẽ præstitit iuramentum canonicis de indemnitate ecclesię, vide in tex. 8. q. 3.

Vtrum sit peccatum emere spiritualia, vide in tex. & in gl. sum. 1. q. 1.

Vtrum ordines possint dari pretio vel gratia vel supplicationib. coniunctorum. ibid.

Vtrum patrocinium simoniacorum possit admitti in electionib. vid. in tex. & gl. sum. 8. q. 2.

Si eligitur excommunicatus cum aliis nõ excommunicatis, an vitietur in totum electio, vide gl. 9. q. 1.

De magistris.

VTrum bona munera sint danda doctoribus, vide gl. in l. si quis canonizata. ver. non ad turpe. 3. q. 7.

Vtrum doctor teneatur gratis consilium suũ dare quãdo illud facit absque magno labore, vide gl. in c. non licet. 11. q. 3.

De hæreticis.

VTrũ quis dicatur hæreticus eo ipso quòd errat in fide, si est paratus corrigi, vid. gl. in c. nec sicuit. in ver. ad recipiendam. in dist. 37. in gl. in c. hæc est. in verb. emendari. 24. q. 1.

Vbi agitur de fide, vtrũ solus Papa possit agere sine consilio Cardinalium, vid. gl. in c. Anastasius. in ver. consilio. in dist. 19.

Vtrum possit communicari cum lapsis in hæresim, & an lapsi in hæresim possint promoueri ad maiora, vide in dist. 50.

Vtrum sacramenta necessaria, vt est sacramentum baptismatis, possint præstari ab hæreticis, vide in tex. 1. q. 1.

Vtrum renuntians hæresi sit recipiendus vlterius ad episcopalem dignitatem, vid. in tex. & in gl. summæ. 1. q. 7.

Vtrum lapsus in hæresim sit recipiendus vlterius ad episcopalem dignitatem, vid. in tex. & in gl. sum. 1. q. 7.

Vtrum lapsus in hæresim si postea reuertatur ad fidẽ, recuperet iura sua, & maximè iuspatronatus amissum, vid. gl. in c. maximũ. in ver. dignitate. 1. q. 7.

Vtrum hęretici sint spoliandi reb. suis, vide in tex. 23. q. 7.

Quæ sit pœna hæreticorũ. vi. in gl. sum. 23. q. 7.

Vtrum reuersus ab hæresi recuperet bona, vide gl. sum. 23. q. 7.

Vtrum quis possit excommunicari ab hæretico, vid. in gl. sum. 23. q. 1.

Vtrum per solum dictum quis efficiatur hæreticus, vide gl. in c. hęc est. 24. q. 1

Quæ differentia sit inter hæreticos & schismaticos, & quot sunt genera hæreticorum, vide in tex. 24. q. 3.

Vtrum hærerici possint postulare, vide glo. in l. nemo. canonizata. de pœn. dist. j.

Vtrum hæreticus vel infamis admittatur ad accusandum episcopum de simonia, vide in tex. 11. q. 1.

De homicidio.

VTrum iudex ecclesiasticus possit cognoscere de homicidio, & exercere causam sanguinis, vide glo. in c. illi. 5. q. 5.

Vtrum homicida possit esse testis contra clericos, vide glo. in cap. quia. 5. q. 6.

Vtrum ea quæ fiũt mente alienata, sint imputanda, puta furioso occidenti aliquem, vide in tex. & in glo. summæ. 15. q. 1.

Vtrum minister iustitiæ dicatur homicida, & an peccet, vide in text. 15. q. 1.

Qua pœna puniatur occidens vel vulnerans clericum, vide in tex. 17. q. 4.

Vtrum sit peccatum iudici vel eius ministro occidere delinquẽtes, & punire eos, vide in tex. & in gl. summæ. 23. q. 5.

Vtrum & quando quis possit occidi, in quib. casibus. vide in glo. summæ. 23. q. 5.

De pœna occidentis matrem, vide in tex. 33. quæst. 2.

Vtrum occidens patrem spiritualem puniatur ea pœna, qua occidens patrem naturalem, vide gl. in l. aut facta. de pœn. dist. j.

Vtrum clericus efficiatur irregularis qui voluit committere homicidium, & non potuit, vide glo. in c. periculose. in verbo, si pœnitentię. de pœnit. dist. j.

Quod sit maius peccatum, occidere Christianum vel paganum, vide in c. rebaptizare, in glo. de consec. dist. 4.

Vtrum liceat marito interficere vxorem in aliquo casu, vide in tex. 33. q. 2.

De raptoribus.

VTrum rapiens rem propriã cadat à iure suo, vide in tex. & in gl. summæ. 16. q. 6.

Quis dicatur raptor, vide in tex. & in glo. summæ. 26. q. 1.

Vtrum raptor spoliatus debet ante omnia restitui, vide gl. in §. quod autem. 14. q. 1.

De maleficijs.

VTrum crimen maleficiorum sit publicum vel priuatum vide glo. in c. conflit. uimus. in verbo, malefici. 3. q. 5.

De vsuris.

VTrum tutor exigens vsuras nomine pupilli teneatur eas restituere. v. de gl. in c. sicut. in ver. non suo. in dist. xl j

Vtrum sit vsura exigere aliquid vltra summã debitam, vide in gl. tex. & in sum. 14. q. 3.

Vtrum sola spes reddat hominem vsurarium, & in quibus casibus possit aliquid accipi vltra sortem, & quando liceat clericis vel laicis negotiari, vide in tex. & in gl. summę. 14. q. 3.

Vtrum possint fieri eleemosynæ de vsuris & de alijs illicitis quæstibus, vide in tex. & in gl. summæ. 13. q. 5.

Vtrum vsurarij possint pœnitere nisi effectualiter restituant vsuras & malè ablata, vide in tex. & in glo. summæ. 14. q. 6.

Vtrum sit communicãdum vsurario post mortem, vide gloss. in c. nec quisquam. 24. q. 2.

De sortilegijs.

QVi sunt sortilegi, & de pœna eorum tã de iure ciuili quàm de iure canonico, vide in tex. in gl. summæ late. 26. q. 1.

Vtrum sortilegium sit peccatum, vide in tex. 26. q. 2.

Vtrum sit peccatũ perquirere stellas & planetas, vide in tex. 26. q. 2.

Quæ sortes sint reprobatæ, & quæ licitę, vide in glo. summæ. 26. q. 2.

Aquibus sumpsit exordiũ genus diuinationis, & quot sunt genera diuinationis: vide in tex. 26. q. 3. & 4.

Vtrũ dæmones possint scire futura & disposiones hominum in mente conceptas, vide in tex. 26. q. 4.

Vtrum sortilegi sint excommunicandi, vide in tex. 26. q. 5.

Vtrum astronomia sit approbata vel ne, vide gl. in c. non liceat. 26. q. 5.

Vtrum sint reprobatę incantationes, & obseruationes dierum & mensium & annorum, vid. in tex. 26. q. 7.

De clerico percussore.

VTrum sacerdotes debeant esse percussores, vide in dist. xly.

De clerico per saltum promoto.

VTrum quis possit promoueri per saltum ad sacros ordines, vid. in dist. lxvij. & etiam in dist. lix.

De priuilegijs.

VNde dicãtur priuilegia, & quid sit priuilegium. vide in dist. iij.

Vtrũ priuilegia cõcessa clericis extẽdãt ad eorum vxores, vide gl. in c. clericum. 1. 11. q. 1.

Quot modis perdatur priuilegium, vid. gl. in c. priuilegium. 11. q. 3.

Vtrum antiquiorib. priuilegiis derogetur per sequentia, vide in tex. 15. q. 2.

Quis possit concedere priuilegia in præiudicium tertij, & quo priuilegia egrediãtur personas eorũ quib. conceduntur, & an in dubio præsumantur personalia vel realia, & de differentia inter priuilegium & confirmationẽ, & an in dubio præsumantur reuocata, vid. gl. sum. 25. q. 2.

Vtrum priuilegia requirant scripturam, vide gl. in c. institutionis. 25. q. 2.

De purgatione vulgari.

QVando habeat locum purgatio vulgaris, & purgatio canonica, vide in gl. sum. 2. q. 5.

De iniurijs.

VTrum licitum sit bellum propulsando iniuriã & in repetẽdis reb. suis, vid. i tex. 23. q. 2.

Vtrum iniuria soclorũ possit propulsari armis, vide in tex. & in gl. sum. 23. q. 3.

Vtrum vindicta sit permissa, vide in tex. & in gl. sum. 23. q. 4.

Vtrum episcopus possit remittere iniuriã factam ecclesię suę, vide gl. in c. si is. 23. q. 4.

Quid requiratur ad hoc vt possit agi actione iniuriarum, an prouocatio ad animũ, & quę alia vide gl. in c. si is. 23. q. 4.

De pœnis.

VTrum pœna legalis & etiã conuentionalis possint extendi in infinitum, vide glo. in c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum deuotissimam.11.q.2.
Quomodo pœna peti possit loco interesse,vide gl.in c.fraternitas.12.q.2.
In quib.casib.possit episcop' punire exceptos, vid.gl.in c.placuit.in ver.parochianum.6.q.3.
Quis magis puniatur,an ignobilis, vel nobilis,vide gl.in c.qui contra.24.q.1.

De pœnitentiis & remissionib.

Circa perplexitatē peccatorum mortaliū & etiam venialium quid eligi debeat,vid. gl.j. dist.xiij.
Vtrū & quādo pollutio nocturna sit peccatū, vide in dist.vj.
Vtrū quis possit peccare vt alij euitent maius peccatum,vid.in dist.xiiij.
Quę sint peccata mortalia,& quæ venialia.vide in dist.xxv.
Quis magis peccet an laicꝰ vel clericus in eo genere delicti,vide gl.in c.homo Christianus.in dist.xl.
Vtrum episcopus possit remittere pœnitētiā iniunctam à Papa,vid.gl.in c.accedens.in ver.in tua.in dist.50.
Quoties debeat quis facere pœnitentiam qñ peccat,vide gl.in c.imitare Petrum.6.q.1.
Vtrum sacerdos possit iniungere pœnitentias si non est sibi concessa cura animarum,vid.gl.in c.placuit.1.16.q.1.
Quanta pœnitentia imponatur pro peccato mortali,vid.gl.in c.qui sacramento.22.q.4.
Vtrū morientib.sit indicenda pœnitentia,vide in tex.26.q.7.
Quando debeant sacerdotes iniungere pœnitētiā pro qualitate peccatorum,& quomodo,vide in tex.26.q.7.
Vtrum sola contritio cordis sine confessione oris sufficiat ad impetrandam veniā peccatorū, vide in tex.& gl.sum.de pœni.dist.j.
Vnde dicatur pœnitētia,& quid sit satisfactio, & quot considerētur in satisfactione,vide in gl. sum.de pœn.dist.j.
Vtrū charitas semel habita possit vlterius perdi,vide in tex.& in gl.sum.de pœn.dist.ij.
Vtrum pœnitentia sit reiteranda vide in tex. & in gl.sum.de pœ.dist.iij.
Vtrū sit deneganda pœnitētia illi qui vult agere pœnitentiā de vno peccato tantum, vid.in tex.de pœni.dist.iij.
Vtrum peccata remissa amplius redeant, vid. in tex.& in gl.sum.de pœni.dist.iiij.
Quot sint seruanda circa confessionē,& quot debeat in se continere confessio,vide in text. de pœni.dist.v.
Cui debeat fieri confessio,vid.in tex.& in gl. sum.de pœni.dist.vj.
Vsq. ad quātū tēpus sit recipiendus peccator: &an ét i mortis articulo.vid.in tex.de pœ.di.xij.
Vtrum quis debeat confiteri peccata venialia, vide gl.in c.perfecta.de pœni.dist.j.
Quid dicatur peccatum in Spiritum Sanctū, vide gl.in §.sed huiusmodi.de pœn.dist.j.
Vtrum & in quib.casib.cōfessus teneatur iterū cōfiteri,vid.gl.i §.his auctoritatib. de pœ.di.j.
Quæ pœna ponat pro quolibet peccato mortali,vid.ét gl.in §.sunt plures.de pœn.dist.in.iiij.
Vtrum bona facta in peccato mortali valeāt& profint,vid.gl.c.quærat.de pœn.dist.iiij.
Vtrum peccata semel dimissa reuertantur amplius,vide gl.in §.eorum,de pœni.dist.iiij.
Vtrū sacerdos possit manifestare peccata pœnitentium,vide.gl.in c.sacerdos. de pœni.di.vj.
Vtrū confessio sit vtilis quæ à non suo sacerdote accipitur,vide gl.in c.placuit.de pœ. di.vj.
Quæ sint consideranda in pœnitentia iniungenda,vide in gl.sum.26.q.7.
Vtrum vsurarius possit pœnitere nisi effectua liter restituat vsuras,vide in tex.& in glo. sum. 14.quæst.6.

De sententia excommunicationis

De materia excommunicationis vide gl.in c. Engeltrudram.in ver.anathemate.3.q.4.
Vtrum sit prohibitum communicare cum excommunicatis,vide in tex.11.q.3.
Quæ pœna imponatur presbyteris excōmunicatis tangentibus sacra,vide in tex.11.q.3.
Vtrum,possit appellari ab excommunicatione,vide glo.in c.si episcopus.11.q.3.
Quotuplex sit excommunicatio, vide glo.in c. si inimicus.11.q.3.
Vtrum Papa communicans cum excommunicato ligetur etiam ipse,& quid in episcopo, vide gl.in c.qui merito.11.q.3.
Vtrum excōmunicatus iniustè possit celebrare.vide glo.in c.non debet.11.q.3.
Vtrum vasallus teneatur obedire domino excommunicato.vide glo.in c.Iulianus.11.q.3.
Vtrum excommunicato domino intelligantur excommunicati omnes de familia, vide glo. in c.quoniam.11.q.3.
Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato,vide gl.in di.c. qm. 11.quæ.3.
Vtrum quis possit excommunicari vel absolui vnico verbo,vide gl.in cum aliquis.11.q.3.
Si eligitur excommunicatus cum alijs nō excommunicatis,an valeat electio in aliquo, vide gl.in c.nos in hominem.9.q.1.
Si promisi soluere alicui intra certum tempus,& interim fuerit excommunicatus, vtrum possit ei solui,vide glo.in c.nos sanctorū.1.9.6.
Vtrum magister percutiens clericum discipulū causa disciplinæ,incidat in canonem,vide gl. in c.nullus.17.q.4.
Vtrum scindens vestimenta clerici incidat in canonem,&in quibus casibus licitū est absque pœna excommunicationis verberare clericum, vide gl.in c.si quis suadente.17.q.4.
Vtrum inijciens manus violentas in clericū vel detinens eum compedibus,sit excommunicatus,vide gl.c.Guilisarius.23.q.4.
Vtrum percutiens clericum etiam excommunicatum incidat in excommunicationem, vide gl.in c.excommunicatorum.23.q.5.
Quomodo gesta per excommunicatos valeāt si tolerantur, vide in gl.summæ.24.q.1.
Vtrum quis possit excōmunicari post mortē, & in quibus casibus,vide in tex.&in gl.summę. 24.quæst.2.
Vtrum pro peccato alicuius tota familia sit excommunicanda,vid.in tex.& in gl.sum. 23.q.5.
Vtrum excommuncatio illicita lædat seu liget,vide in tex.24.q.3.
Qui debeant excommunicari, vide in tex.24. quæst.3.
Vtrum laici possint excommunicare clericos de mādato superioris,vide gl.in c.præter. in ver. ducibus,in dist.xxxij.
Vtrū sacerdos pro quolibet peccato mortali sit suspensus vel excommunicatus, vide in gl.in c.testamentum.in ver.humiliter.in dist.vj.
Vtrum excommunicatio transeat in tertiam generationem, vide gl.in c. detrahe.in ver. aliquis.1.quæst.1.
Vtrum sententia lata ab excommunicato valeat quando publice tenebatur pro non excommunicato.vide gl.in c.tria.3.q.7.
Vtrum excommunicatus possit iudicare:vide gl.in c.re vera.3.q.9.
Vtrum excommunicatus possit agere vel reconuenire,vel excipere &compensare,vide glo. summæ.4.q.1.
Vtrum sit excommunicatus citatus certa die sub pœna excommunicationis,si fuit impeditus comparere ea die,vide gl.in c.quisquis.4. quę.5.
Vtrum eleemosyna possit fieri excommunicato,vide gl.in c.non omnis.5.q.5.
Vtrum habens à Papa potentiam excommunicandi possit etiam absoluere excommunicatū, vide gl.in c.peruenit.7.q.1.
Quis dicatur excōicatus,& an excōicatus vel depositus conferat sacramenta,&maximè an cōficiat verum corpus Christi.vide gl.sum. 9.q.1.
Vtrum patrociniū simoniacorū possit admitti in electionibus,vide in tex.& in gl.summę.8.q.2.
Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato,vel filius vel seruus communicare cum patre vel cum domino excommunicato,vide gl.in c.quoniam.11.q.3.
Vtrum excommunicatus admittatur ad accusandum,vide in tex.4.q.1.
Vtrum fortilegi sint excommunicādi, vide in tex.26.q.5.
Vtrum excōicatus ab episcopo possit reconciliari à sacerdote,vide in tex.26.q.6.
Vtrum excommunicatus possit cōmunicare cū excommunicato,vide gl.in c.deuotam. 27.q.1.
Vtrum inijciens manum in vestem clerici sit excommunicatus,vide gl. in c. si quis pulsatus. de pœni.dist.j.
Vtrum excommunicatus possit cōtrahere matrimonium,vide gl.in c.nullus. de conse. dist.4.

De verborum significatione.

Quid sit canon,vide in dist.3.
Vnde dicatur sacerdos,&antistes&presbyter,&vates&archiepiscopus.vid.in di.xxj.
Quomodo capitur mensis,idus,& nonæ,vide gl.in c.propter.1.in ver.idibus.in dist.xviij.
Vnde dicatur corepiscopus, & quid differat ab episcopo,vide in dist.lxviij.
Qui dicantur primates , & in quibus debeatur eis reuerentia,vide in dist.xcix.
Quot modis appellentur spiritualia , vide in gl.summæ.in prin.1.q.1.
Quis dicatur doli capax,vide gl.in c.spiritus. in versi.puerorum.1.quæst.1.
Quid sit dispensatio,& ius dispensabile, vide gl.in c.requiritis in versi.plerique.1.q.7.
Quid sit notorium,& quid manifestū,vide gl. in c.manifesta.2.quæ.1.
Quotuplex sit infamia,vi.gl.in c.omnes.1.6.q.1.
De multiplici significatione huius verbi,perpetua.vide gl.in c.& authentica,perpetua canonizata.
Qui contineantur appellatione coniunctorū &domesticoriū,&an admittātur ad testificandū in causis criminalibus,vide in glo.summæ.3.q.5.
Quomodo capiatur alienatio,vide in gl.sum mæ.12.q.2.
Vtrum iudicans crimen alterius sit habendus inimicus,vide in tex.5.q.5.
Quot homines faciunt collegium,&quot populum,& quot familiam,vide glo.in c.si ex laicis.10.quæst.1.
Quomodo capiatur verbum perpetuo , vide gl.in c.possessiones,16.q.1.
In quibus & quot pedibus consistat passus,& in quot digitis pes.vide gl.in c.sicut.17.q.4.
Quæ dicatur propriè respublica,vide gl.in c. quid ergo.23.q.4.
De significatione verbi,absque,vide glo.in c. non est nostrum.23.q.5.
De significatione verbi,competenter,vide gl. in c.paternarum.24.q.3.
De significatione verbi,oportet, vide gl.in c. confidimus.25.q.5.
Quæ sit differentia inter peccatum &delictū. vide gl.in c.si peccatum.de pœni.dist.j.
Vnde dicatur eleemosyna, vide glo.in c. qui vult.de pœni.dist.3.
Quid sit lex,& plebiscitum , & senatus consultum,& vnde sumpserunt nomen,vide in di.2
Quis dicatur bigamus,vide in dist.xxvj.

FINIS.

Ludouicus Bolognínus vtriusque iuris doctor,& eques,iura ciuilia de mare ordinarie legens in almo ac vetustissimo Bononien. studio,anno millesimo quadringentesimo septuagesimosecundo præcedentem tabulam ingeniosè compilauit.

Marg.

MARGARITA DECRETALIVM,

Libellus admodum singularis omnes flosculos in ipsarum Decretalium texibus reconditos secundum alphabeti ordinem explicans.

ABBAS ea quæ sunt episcopalis dignitatis non exerceat,vt cognoscere de causis matrimonialibus, iniungere pœnitentias publicas, cōcedere litteras indulgentiarū, & similia huiusmodi. de excess. præl.accedentibus. columna 1790
Abbas fieri potest quis de apostasia rediens. de æta.& quali.intelleximus. 272
Abbas infamatus aut conuictus appellatione remota,si nolit sponte cedere , compellatur. de appel.quia nos. 927
Abbas contra libertatem ordini indultam nō tenetur episcopo obedire.de excess.præl.sane.1783
Abbas monachum ad vitam arctiorem transeūtem non reuocet,nisi causa leuitatis id faciat. de regula.sane. 1243
Abbas quis esse potest in necessitate, licet non possit esse presbyter,de æta.& qual.tuam. 271
Sed hoc fit per dispensationem secundū Ber. ibidem.
Abbas immediatè Papæ subiectus sine eius licentia cedere non potest.de renunt. dilecti filij, 245.
Item nec aliam abbatiam potest recipere, nec aliam religionem.de consuet.cum venerabilis.Sic nec abbas episcopo subiectus.18.q.2.abbas. cap.3. Nec clerici sine licentia episcopi,de consuet.c.cū venerabilis.Ber. 90
Abbas esse non potest non professus,
Item de canonicis regularib. de elect. cum in magistrum. 189
Abbas absoluere potest monachum ab excommunicatione in fœculo contracta , nisi mutilatio membri, vel effusio sanguinis sit secuta , vel in episcopum aut abbatem manus iniecerit violentas.Idem de priore,de sent.excom. cum illorum. 1902
Cum talibus possunt etiam dispensare abbates in susceptis ordinibus in excommunicatione, si memoriam facti non habeant,vel peritiam iuris, nisi factum sit graue & notabile. ibidem.
Abbas vnus diuersis monasterijs præesse non potest.de rel.domi.ne nimia. 1310
Similiter nec monachus in diuersis ecclesijs esse potest. ibidem.
Abbas potest excommunicare monachos suos vel canonicos.Idem potest prior.de mai. & obe. cum in ecclesijs. 429
Abbas non benedictus ab episcopo super hoc tertio requisitus potest exercere ea quæ sunt officij sui episcopo irrequisitio : ita tamen quòd sit primo confirmatus. de supplen. negli. prælat. statuimus. 246
Abbatem potest capitulum confirmare,de consuet.c.cum dilectus. 91
In abbatem potest eligi eremita. de elect.c.cū monasterium. 121
Abbates Cisterienses obedientiam faciunt episcopo suo secundum formam quæ habetur.de fimo.c.ne Dei ecclesiam. 1644
ABBATISSA potest suspendere moniales & clericos suos propter culpas suas ab officio& beneficio , & etiam propter inobedientiam : sed non potest excommunicare.de maio. & obe.cap. dilecta. 431
Abbatissa nec prædicare, nec confessiones audire potest,de pœni.& remi.c.noua, 1869
ABSENS in seruitio Papæ vel episcopi sui, non debet priuari beneficio, de cle.non resi.cap. cum dilectus.Idem est si causam suam vel suorū agat. 1022
Contra absentes non seruatur sententia diffinitiua lite non contestata , & maximè si sint absentes causa studij & pergrinationis.de maio, & obe.c.inter quatuor. 428
Item de offi.iud.del.c.consultationibus. 333
Absens causa studij in loco minus competenti fructus beneficij non recipiat.de cle.non resi. c.tuæ. 1021
Absens diu si vocatus venire noluerit , priuetur beneficio siue dignitate.eo.ti.ex parte.2. 1021
Et maxime si sine iusta causa & necessaria,præsertim sine licentia episcopi moratus fuerit , & congruo tempore expectatus non redierit.eo.ti. c.inter quatuor. 1019
Item si ecclesia patiatur defectum magnum de absentia ministrorum,possunt reuocari.eo. tit.c. cum ad hoc. 1023
Absens potest quis esse de licentia sui prælati vel causa studij,siue alia causa honesta.eod.tit.c. relatum. 1016
Absente vno iudicum , sententia alterius non valet.de off.dele.causam.1. 339
Absens ad electionem vocari debet , si tamen commodè potest,de ele.in Genesi 202.& capi.coram 170.alias electio cassari potest nisi postea cōsentiat.
Absens contumax lit.cōt. condemnari potest, de dolo & contu.c.prout. 651
ABSOLVTIO pecunia redimi non debet. de simo.c.ad aures. 1620
Absolutionis formam de excommunicatione maiori & minori,& quis potest absoluere,habes de sen.excom.nuper.1897.eo.ti.quamuis. 1930
Absoluendus de iniectione manus violēta debet iurare,quòd nunquam in clericum vel monachum injiciat manus violentas , nisi se defendendo,vel quòd ꝛet mandato absoluentis.de sen.excommu.ex tenore. 1882
Absolutus quis nō habetur nisi probet per litteras,vel alias legitime,eo.ti.c.ficut nobis.
Absoluitur quis in dubijs ad cautelam.eo.ti.c. per tuas. 1910
Absoluitur quis sub cōditione in articulo mortis,vel ratione paupertatis,vel habēs inimicitias capitales,vel iustam excusationem,ita quod habita opportunitate curię Romanæ præsentet.eo.ti. de cætero. 1883
Et qui excusentur à labore ad curiam Romanam.eo.tit.c.quamuis. 1930
Absolui nō debet quis nisi læso satisfacto si manus violentas iniecit.eo.tit.c.parochianos. 1881
Absolui non debet quis antequam audiatur. eo.tit.c.per tuas. 1910
Absolutio pro offensa vel contumacia quomodo fieri debet,de ver.sig.c.ex parte.1. 1945
Absoluuntur monachi & canonici regulares à suis abbatibus.de sent.excom.capitul. 2.Monachi. 1877
Absoluitur de iniectione manus violenta ostiarius à suo episcopo,nisi sit casus enormis.eo.ti.c. si vero 1. 1877
Absoluitur à solo Papa laicus cuiuscunque officij clericum percutiens.ibid.item & clericum percuti præcipiens,c.mulieres & c.non dubium. eo.ti.1879.item incendiarij ecclesiæ & fractores. c.tua nos.1888.& c.cōquesti.1809. ité fraudenter vtens litteris falsis.c.dura.de crim.falsi. 1749
Absoluūtur mulieres & personę,quę sui iuris non sunt ab epō suo,de sen.exc. ca.mulieres.1889
Absoluuntur ab episcopo potentes& delicati, & qui modicam læsionem intulerunt, eo.ti.c.nulieres.1880.& c.peruenit. 1888
Item cum ex iusta causa excommunicator queri non potest,vel difficulter inueni, tunc absolui potest ab episcopo, vel proprio sacerdote. de sen.excom.nuper.in fi. 1897
Absoluere possunt legati missi à latere Papæ de iniectione manus violenta.de sen.excom.c.ad eminentiam. 1889
Sed legati nō missi à latere,tantum de prouincia eis cōmissa absoluere possunt. Sed legati sub prætextu suarum ecclesiarum nec de sua nec de alia prouincia absoluere possunt. de offic. leg.c. excommunicatis. 394
Absolui possunt hospitalarij à prioribus suis. de sent.exc.c.canonica. 1924
Absoluitur quis in necessitate non obstante cōtractione,vel etiam appellatione partis aduersæ. de app.c.qua fronte. 922
Absolutus à delegato ad excommunicatorem remittitur.de offi.deleg.c,prudentiam. 342
Absolui potest quis post mortem.Item legatus apud Deum absoluitur ab ecclesia:& econuerso. de sen.excom.c.à nobis 2. 1795
Absolutio occultato crimine non valet.eo.tit. c.cum pro causa.1784.& c.officij. 1914
Absoluto in extremis non debent sacramenta negari ecclesiastica,nec sepultura.de sepult.c.parochiano. 1209
Absoluitur à solo Papa laicus iussu abbatis monachum vel cōuersum percutiens etiam ex iusta causa.Et similiter iubens, nisi causa disciplinę faciat per seipsum solum vel clericum & non laicum.de sen.excom.c.vniuersitatis. 1892
Non absolutus scienter ordinatus si sit sæcularis , perpetuo deponitur.ignorans factum vel ignarus iuris , à solo Papa absoluitur . Si autem sit religiosus,à suo abbate absoluitur,nisi factum sit graue & notabile.eod. titu.capitul. cum illorum. 1902
Absoluitur seruus de iniectione manus violēta ab episcopo suo in fraudem faciens,vt seruitio domini sui se subtrahat , aut dominus sine culpa sua graue damnum incurrat ex eius absentia.eo. tit.c.relatum. 1909
Absoluunt se mutuo à minori excommunicatione contracta aliqui potestate vtriq. collata.de sen.excom.c.duobus. 1919
Absolutus nō est quis ex sola salutatione Papæ sibi scripta.eo.tit. si aliquando. 1914
Absolutus non est qui pluribus excommunicationibus est innodatus,& ab vna tantum absolutus.tit.eo.c.officij. 1914
Absoluendi potestas alijs potest committi in necessitate,de offi.deleg.c. ex litteris. 366
Absoluere nō potest quis alienum parochianū nisi de licentia sui proprij sacerdotis . de pœ. & re.c.omnis. 1871
ACCESSORIVM committitur commisso principali , & non tenet sine principali.de offic.dele.capitulo præterea.330.&'c.prudentia 334
Item de no.oper.nunt.c.cum ex iniuncto.1799
ACCVSATIONEM debet præcedere ad monitio , quia instituitur ad depositionem.de accu.si quis episcopus. 1573
Accusare potest subditus prælatum. eo.tit.ca. illa. 1574
Accusator tantum legitimus admittatur.eo.ti. cap.1. 1573
Accusantis iniustè pœna eo,ti.c.accusasti.1575
Accusatione non indigent notoria,eo.ti.c.cui dentia. 1576
Accusari non debet de eodem crimine absolutus.eo.tit.c,de his, 1575
Accusari non pōt inimicus vel eiusdē amicus, eo.tit.c.repellantur.1575.& c.meminimus. 1576
Accusari potest matrimonium post tertiam denuntiationem si ante non constabat impedimentum.qui matrimo.accusa.post.ca.cum in tua.1550, vel si prius minor ætate fuit. ibidem.
Accusari potest quis de diuersis criminibus in eo libello.de accusa.c.licet. 1580
Ab accusatione potest desisti ante inscriptionem. ibidem.
In accusatione,denuntiatione,& inquisitione qualiter sit procedendū.de simonia.ca.licet. 1627
Accusatio contra inopē & spoliatū & cōtra-surariū pauperē,est inanis.de rest.spo.ca. olim.2. 643.& c.frequēs.eo.ti.lib.6.& de v.u. ca. cum tu.
Accusare me non potest qui contra mę testimonium tulit.de accu.c.meminimus.
Accusator non admittitur qui iurauit non accusare aliquem.eo.ti.c.veniens.
Accusatore deficiente nihilominus inducitur purga

Universidad de Deusto Biblioteca

purgatio infamato.eo.ti.c.accedens. 1594
Accusatio prælati non de facili admittitur.eo. ti.c.qualiter & quando.2. 1596
Accusatio episcopi nisi corrigatur,ad priorita tem referenda est,eo.ti.si quis. 1573
Accusatio laici contra presbyterum nó admit titur.eo.tit.c.cum P. 1576
Nec contra episcopum.de præscrip.c. cum in iuuentute. 794
Ab accusatione repellitur infamis.de accu.ca. cum P. 1576
Accusato interdicitur alienatio rerum eccle- siasticarum.eo.ti.c.prælatorum. 1603
Cõtra accusatum de simonia sex notãda sunt. de simo.c.per tuas.1. 1630
Accusatus de crimine & conuictus deponitur, per modumverò inquisitionis conuictus remoue tur,si est subditus simpliciter.prelatus vero ad tẽ pus remouetur ab administratione. eo.tit.c,dile- ctus 1. 1624
Accusatore deficiẽte reus absoluitur,vt benefi cia ecclesiastica sine di,confe.c.vt nostrum. 1104
Accusandum non est per rescriptum, sed viua voce contra matrimonium.qui matr,accu. pos.c. à nobis. 1547
Accusare non potest laicus clericum corã alie no iudice,etiã de suo excessu,etiam si sit iudex ec clesiasticus, sine licentia sui episcopi. de fo.com, c,significasti, 557
ACOLYTHVS vxoratus tonsuram porta re non tenetur.de cle.coniu.c.Ioannes. 1212
Acolythus vxoratus beneficium ecclesiasticũ amittit.eo.tit.c,si qui clericorum. 1008
ADQVISITA ab episcopo vel presbytero post suam promotioné cedunt ecclesiæ post mor tem.de succes. ab inte. c.sed hoc. ibidem 1195, de pecu,cleri.c.1.2.& 2. 1166
ACTA vel scripta iudicis non valent nisi te stium adminiculo fulciantur.c.cum à nobis,de te stibus. 372
Acta iudicij temere violans non potest impu gnare.de off.& pot.iud.delega.c.coram. 372
ACTORE non probãte reus absoluitur. de causa pos.& prop.cum ecclesia. 609
Actor potest probare iuramento intẽtionem, scilicet in casu.de ijs quæ vi met, cau.fiunt,ca,su per eo. 489
Actor quando potest reum sub quo vult iudice conuenire,de fo.comp,c.8.& 10.& 11.545.546. 547
Auctore absente per contumaciam lite non cõ cessat,partis aduersę testes recipiuntur,de do.& cõ tu,c.causam, 650
Actor nisi testibus & instrumentis deficiẽtibus nõ tenetur iurare,de prob.c,sicut cõsuetudo. 681
Actor cadit ab actione si iuramentum calum niæ non vult præstare.de iura.calu.in c.vlt, 589
Actor ab accusatione non repellitur quandiu opposita excommunicatio sibi non probatur. de exce.c.exceptionem. 850
ADVENA debet probare ordinem antequã admittatur in ordinum susceptione, vel vlterius promoueatur.de cle.pereg,non ord,capitu.inter quatuor. 310
ADVERSARIVS iniustè fatigans condẽ natur in expensis.de rescriptis,c.cæterum. 33
Aduersarij gratiæ se committens non cadit à iure suo ob hoc.de renunc.sane. 229
Aduersarius per viginti dies est expectandus in causa appellationis.de appel,c.1.6. 394
ADVLTERANS vir vxorem adulteram di mittere non potest.de diuor,cap.significasti. 1554
Adulteræ occultæ non est deneganda pœniten cia.de pœn,& remis,c.officij. 1868
Adulter cum adultera post mortem viri con trahere potest,nisi fidem dederit de contrahẽdo, vel actu eam duxerit:& ante vel post vxore eius superstite ipsam cognouerit,de eo qui dux, in matr.quam pol,per adul.c.veniẽs,&c.si quis.1483
Adulterini filij non sunt qui ex muliere super ducta in facie ecclesiæ ignoranter viuente prima gignuntur.qui fil,sint legit,c,ex tenore. 1455
Cum adulterinis filijs non faciliter dispensa tur.eo.tit.c,per venerabilem. 1540
Adultera separata sine spe coniugij manet. de præsump,c.litteris. 791
De adulterio non potest vir vxorem accusare quã coegit adulterari.de eo,qui cog.cõsan. vxo, c.discretionem. 1502
Adultera virum repetere nõ potest nisi &ipse sit adulter.de conuer.coniug.capitulo constitu tus. 1268
Adultera pœnitens recõcilianda est viro secun dum concilium,c.gaudemus. cum ibi no. de con uer.coniu. 1271
ADVOCATVS non erit clericus in sacris ordinibus constitutus coram iudice sæculari, ni si pro se vel sua ecclesia, vel pro miserabilibus personis,de postula.c.clerici.454.& c,vlt.
Aduocare debent monachi &canonici regula res.eo.ti.c,ex parte,455,nisi in causa sui monaste rij de licentia suorum abbatum, de hoc habetur 16.q.1.monachi.2. ibidem.
Aduocati confessio non reuocata præiudicat domino suo,de appell.c.cum causam, 968
Item de censib,olim. 352
Aduocare non potest quis contra ecclesiam à qua beneficiatus est.de postul.cũ sacerdotis. 456
Aduocatũ potest dare iudex requisitus.de off. iud.ord.c.ex litteris. 420
Aduocatus à iudice sic datus nõ potest recusa ri per partem,quia iudex sit domesticus,ibidem.
Aduocati & procuratores iurabũt quòd iniu stam causam non suscipient, nec fouebunt, & in causa quacumque non plus accipient quàm 20. libras Turon,procurator.20.de postula,Greg. in nouel.c.1.
Pœna facientis contrarium est,receptor puni tur restitutione,officij priuatione, aduocati per trienium,procuratores punitur in perpetuum, Gregorius. ibidem,
AFFECTVS non sufficit nisi sequatur effe ctus,si tamen ex necessitate opus est facto,de eo, qui mit.in pos.cau.rei ser.c.1. 665
Affectus malus culpatur,licet nõ sequatur ef fectus,de spon.c.adolescens. 1444
AFFINITATE non obstante, permittitur neophytis conuersis vt stent cum relictis fratrũ suorum,sed nõ permittitur postea de nouo con trahere cum illis.de diuor.cap.Deus qui. 1561
Affinitas contrahitur per coitum fornicarium. de prob,c,per tuas. 693
Affinitas nulla est inter consanguineos viri vxoris.de consan.& affi,c.quod super his. 1511
Affinitas superueniẽs sponsaliã futura soluit. de cons,& af.c.super eo. 1508
Affinitatis præcognitionem si sequitur fornicatio,priuat facultate contrahendi matrimoniũ. de eo qui cog.consang.vxo.c.ex litteris. 1504
Affinitas iniqua contracta non nocet ignoran ti.eod.tit.c.2.& 11.1500. & 1506
Affinitas prohibet abstinere à cõsanguineis vxoris sicut à proprijs.de consa,& af.c. ex literis, 1507
Affinitatis tertium genus hodie sublatũ est eo, ti.c,non debet. 1514
AGERE nõ potest qui exceptione vel repli catione impeditur.de exce,c.3. 836
ALEAE & taxillorum ludis non ludant, & nec intersint clerici.de vi,& ho,cler.clerici offi cia. 999
ALIENATIO rerum ecclesiasticarum in terdicatur accusato de crimine,de accusa & in quisitio.c.prælatorum. 1603
Alienatio sine consensu capituli reuocãda est. de rebus eccle.alic.c.ad audientiam. 1113
In alienatione rerum ecclesiasticarum in casu non concesso,nec tenet pignus,nec emphyteusis eo.ti.c.nulli liceat. 1110
Alienatio male de rebus ęcclesiasticis facta de bet repeti.eod.tit,si quis. 1110
Alienationis nomine potest quis sibi debitũ re cipere.de præscri,c,ad audientiam, 861
Alienationis verbum continet concessionẽ, dominationem,&per mutationem,de reb.ec.alie. vel non c.nulli liceat. 1110
Alienationem rerum ecclesiasticarum tenetur successor etiam sine consensu capituli revocare, nec obligatur in tali alienatione.de pr ę.cap itu. 2.1116
Alienationem prædecessorum inconsultè fa ctã successor reuocat.de sen.c.ex parte.1140.& c. episcopi.de re,eccl,non alienan. 1109
Alienare non potest episcopus res ecclesiæ sine consensu capituli,de ijs quæ fi.à præla.c.cum Apostolica.1095.& de reb.ec,alie. capi. episcopi. 1109
Alienare non potest abbas res ecclesiæ sine li centia sui episcopi.de reb.eccle.alienan.capitul. 1. 1103
Alienari non debent res ecclesiæ,propter deli ctum alterius,de exc.c.cum venerabilis. 840
Alienari possent res ecclesiæ de consensu capi tuli.de reb.ec.alie.c.vt super. 1112
Alienantem feudum sine licentia domini non defendit aliqua consuetudo, nec habet vir.5 hu ius alienatio,de const.c.quæ in ecclesiarum. 19
ALIVS potest pro me,quod per me non pos sum,tamẽ melius per me facerem.de elect.c.quia propter. 179
Inter alios res acta,aliis non præiudicat.de fi. instr.c,inter dilectos, 770
ALTARE non magnam habens fracturam, nec tabula mota non debet reconsecrari, de con sec.eccl.c.ligneis. 1362
Altare non reconsecratur si aliquid addatur nõ consecratum,quia sacrum trahit ad se non sa crum.de conse.eccl.c.quod in dubijs. 1360
Altare ad cuius honorem ecclesia est cõsecra ta,si mota est mensa superior,cum ecclesia recon secratur,de consec.eccl.c.1.1359.& cap.propo sti, 1360
Altaris reconsecratio non cogit ecclesiam re consecrari.eo.ti c,quod in dubijs. 1360
Altaria plura potest episcopus simul vna die consecrare,eo.ti.c.cum sis, 1360
ANCILLA si nescitur,post contractũ matri monium repudiari potest,nisi ipsam cognouerit post quam sciuit,de coniu.ser.c,proposuit. 1488
ANNVLIS nó vtãtur clerici,nisi quinus cõ petit ex officio.de vita & ho.cle.c,clerici.2. 999
Per annulum potest episcopus clericum inue stire,de sen.& re iu.c.cum olim. 832
Annulus delatus signum est matrimonij con tracti.de præsump,c,illud quoque. 780
APPELLATIO ad quid inuenta est,de appel.cum speciali, 904
Appellatio licet sit remota, de principali, ap pellatur tamen super quęstione incidenti. eo.ti. c.cum teneamur, 916
Appellatio admittitur &ante latam sententiã, & post.eo.tit.c.super eo 2. 913
Appellatio nõ auditur in excessu notorio,eo. tit.c.peruenit, 914
Appellatio frustratoria manifeste etiam si nõ sit inhibita,non impedit negotium, & intelligi tur inhibita,quæ à iure non indulgetur expresse. eo.ti.c,pastoralis, 948
Appellatio non debet remitti ad eos à quibus appellatur.eo.ti,c,accepta. 928
Appellationi videtur renuntiasse cum postea inducias petit quis vel testibus innititur.de off. dele,c,gratum, 241
Appellatur ab interlocutoria sicut à diffiniti ua.de appel.c.directe. 930
Appellari potest à futuro grauamine. eo. ti.c. bonæ memoriæ. 945
Appellare facto plus est quàm verbo. eo.ti.c. dilecti filij,2. 947
Appellans intelligitur qui iter arripit ad cu riam Romanam,eo.tit.c.bonæ.3. 972
Appellantes cogendi sunt à iudice à quo ap latum est,ad certum diem prosequi appellatio nem,vel iudicio suo parere.ibi.ca.consuluit nos. 925
Appellare contra publicam ecclesiæ vtilitatẽ non valet.de his quę fiunt à maio. par. cap.ca.ex ore. 1101
Appellatio non excusat aliquem à periurio. de iureiu.c.breui. 803
Appellatio non tuetur aliquem in notorio de licto.de app.c.qua nos. 927

Appellarę

Appellare potest quis pro parochianis. eo.ti.t. c.ad audientiam. 927
Appellatio post sententiam excommunicatio nis latam non tenet.eo.tit.c.pastoralis. 948
Si appellatione remota eam committitur,post aduersæ partis citationem in causa proceditur, secus si ante iter arripuit.eo.ti.c.meminimus.912
Appellatio admittitur in paruis sicut in ma gnis.eo.ti.c.de appellationibus. 913
Appellatio fraudulenter facta non valet.eo.ti. c.suggestum. 915
Appellationis articulo prætermisso potest co rã iudice à quo appellatum est litigari,non ob stante appellatione.eod.tit.c.cum teneamus. 916
Per appellationem non excusatur quis quin cõparere debeat vocatus à legato.eo.ti.cap.cum parati. 918
Appellari non debet post iuramentum ad stan dum mandatis ecclesiæ.eo.ti.c.ad hæc.2. 918
Post appellationem punitur delinquẽs grauiter appellatione non obstante.eod. tit.cap. præterea.1. 920
In appellationis causa aduersa pars per duos mẽses est expectãda.de renũtiatione,c.veniẽs.242
Appellans à sententia iniusta debet probare eã iniustam.de sent.& re iud.c.causam. 886
Appellare non potest de crimine notorio ac cusatus de off.iu.or.c.licet. 409
Appellationi facienti contra iura,nõ est defe rendum.de appel.c.consuluit.2. 917
Appellans iniustè remittitur ad eum à quo ap pellauit:nisi fiat super iudicis recusatione. eo.ti. c.cum ecclesia. 930
Appellari potest bis in eadem causa. eo.tit.c. directe. 930
Per appellationem eximitur quis à potestate sui ordinarij.ibidem supra.
Appellatio generalis non admittitur. eod.tit. cap.2. 906
Appellatio nullum tuetur in sua nequitia. eo. ti.c.ad nostram. 906
Appellationis prosequendæ annus vnus vel duo secundum distantiam locorum & personarũ & negotiorum qualitatem breuiatur.eo.tit.c.cũ sit Romana.908.& c.constitutus. 938
Appellatio ante litis ingressum dicitur prouo catio.non appellatio. ibidem.
Appellans impotens prosequi, post biennium prosequi poterit.eo.tit.c.constitutus.938. & c.ex ratione. 911
Appellans in criminibus manifestis non audi tur.eo.tit.c.cum sit Romana.in fi. 908
Appellationem appellans prosequi intra ter minum cogitur.eo.tit.ad hæc.1. 909
Et cap.peruenit.1. 914
Post appellationem sententia lata non valet. de rescrip.c.capitulum. 68
De appellatione facta ad superiorẽ inferior co gnoscere non potest.de appel.c. olicitudiné.950
Appellationi in dubio deferendum est.de sen. excom.sacro approbante. 1920
Appellatione partis aduersæ non obstante ab soluitur quis cautione prestita de iustitiæ obtẽpe rando,de app.c,qua fronte. 922
Appellationi alterius si quis nõ defert,nec suæ deferendum est,eo.tit.c.an sit. 934
Appellari non potest ab executore nisi modũ excedat.eo.ti.c.nouit ille. 934
Appellatione interposita status causæ mutari non debet.de rescript.c,ex parte. 31
Appellationem non prosequens cõdemnatur in expensis. ibidem.
Appellationem ad terminum non prosequens censetur contumax. de app.capitu. sæpe contin git. 935
Appellatio à correctione non auditur nisi mo dus excedatur. eo.tit.c.reprehensibilis. 923
Appellationis terminum prolixũ iudex arcta re potest.eo.tit.c.personas. 907
Appellari potest ad Papam à sæculari iudice de consuetudine,non de rigore iuris.eod. titu.ca.si duobus. 910
Appellationis terminum præueniens caret im petratis tacita veritate & pœnam contumaciæ non euadit.eo.ti.c.sæpe. 935
Appellantem reduci oportet ad statũ appella tionis.eo.ti.c.ad præsentiam. 916
Appellatio ab vno iudice ab omni grauamine in causa vna tenet:sed simpliciter generalis ap pellatio non.eo.tit.c.consuluit.1. 914
Appellatio valet ratione priuilegij generalis, cũ committitur causa appellatione remota.de re script.c.1. 29
Appellatio fraudulenter emissa ante citationẽ non valet de app.c.suggestum. 915
Et c.ad hæc.2. 918
Appellari non potest contra conuenientẽ qui impetrat litteras appellatione remota. de mut. pe,c.prudentiam. 564
Appellatio vnius valet omnibus, cum plures grauantur.de app.c.vna sententia. 980
Appellatio in conspectu duorum virorum va let vbi metus iustus excusat,vel copia iudicis ha beri non potest.eo.tit.c.si iustus. 980
Appellari nõ debet tertio in eadem causa,nec tali appellationi est deferẽdũ.e. t.c.sua nobis.971
Appellatio omisso medio à iudice non tenet nisi ad Papam.eo.tit.c.dilecti.3. 972
Appellatio simpliciter interdicitur quando in litteris dicitur appellatione remota.eo.tit.c.in quisitioni. 979
Appellatione pedente nihil innouandum est. eod.tit.c.dilecti filij.3. 972
In appellationis termino præfigendo conside randa.eo.ti.c.cum speciali. 694
Appellationẽ non prosequens condemnatur in expensis.eo.tit.c.reprehensibilis. 923
Appellari contra formam regulæ à subditis nõ debet. ibidem.
Appellatio per nuntium potest tractari.de pri uileg.c.ex parte.1. 1814
Appellatio contra electionem canonicam nõ valet.de appel.c.constitutus. 938
Appellari ab auditore non potest.de of.iud.de le.c.super quæstionum. 355
Appellare quis potest tam pro se quàm suis,de app.c.de priore. 926
Appellationem nõ prosequens incidit in iurisdictionem illius à quo appellauit.eo.tit.c.repre hensibilis. 923
Appellari potest in casu,licet causa committa tur appellatione remota.eo.tit.c.postremo. 928
Appellatio non tenet in his quæ dilationem non capiunt.eo.ti.c.qua fronte. 922
Appellare dicitur si protectioni Papæ quis se & sua committit.eo.ti.c.ad audientiam. 927
Appellatio in omnibus articulis commissionis interdicta intelligitur,si in vno interdicatur arti culo.eo.ti.c.secundo requiris. 932
Appellari potest ad metropolitanum cum epis copus in visitatione excedit, vel nouus casus e- mergit de off.iud.ord.c.licet. 409
Appellare non potest cui indicitur purgatio super infamia:nisi modus,excedatur.de sen.& re iu.c.quod ad consultationem. 887
Propter appellationem friuolam in electioni bus episcoporum vel maiorum non debet negotium deduci ad sedem apostolicam.de app.Greg. in nouel.c.1.lib.6.
APOSTASIA impedit ordinatum sine licẽ tia Romani pontificis in illo ordine ministrare. de aposta.c,consultationi. 1692
Apostata non dicitur qui non deposito habitu transit ad aliam religionem.de temp.ord.cap.ex parte. 255
Apostata dicitur qui habitum religionis & monasticum deponit.de apo.c.vl. 1692
Apostata clericus est qui habitum deserit cle ricalem,& talis nõ veetur libertate clericali. eo. ti.c.præterea. 1688
Apostatam clericum debet ecclesia reuocare, nec in habitu sæculari permittere debet,eo.tit.c. tuæ fraternitati. 1690
Apostatæ per episcopos compellendi sunt re dire ad religionem,& si noluerint,sunt incarce randi.de aposta.c.à nobis. 1691
ARBITER super spirituali non potest esse laicus nisi auctoritate superioris de arb.cap.pe tuas. 513
Ab arbitro non requiritur super sententię du bitatione interpretatio,sed à superiori.eod.titu. c.cum olim 511
Arbitrio iudicum compellũtur partes stare,si iustè sit arbitratum.eo.tit.c.dilecti. 508.& c.cum olim. 511
Arbitrium iniustum per superiorem corrigi debet.eo.tit.c.non fine multa. 506
Arbitrium contra ius & formam compromissi non tenet.eo.tit.c.peruenit. 507
Arbitri quot eligantur.eo.tit.c.sane. 505
Arbitrium inter priuatos in damnum ecclesiæ non valet,eo.tit.c.peruenit. 507.
Arbiter tãtum de his iudicat de quibus est cõ promissum.eo.tit.c.cum dilectus. 510
In arbitrium sub certa pœna compromitti po test.de præsump.c.literas. 792
In arbitro in incertas personas non potest cõ promitti,nec valet.de arb.c.innotuit. 517
In arbitrium licet compromittere in rebus spi ritualibus,de his quæ fiunt à prę.ca.cum apostolica. 1095
Arbitrium finitur vno aduersario defuncto.de arbi.c.ex parte. 514
Arbiter non potest infirmare sententiam per ius latam.eo.tit.c.exposita. 516
Arbitrium valet auctoritate superioris, quod aliter non valet.eo.tit.c.cum à nobis. 518
Coram arbitris conuentus non potest conue nire conuenientem.eo.tit.c.cũ dilectus filius.510
Arbitra potest fœmina esse secundum consuetu dinem terræ,non aliter.eod.tit.c.dilecti filij. 508
Arbitrium,si male recognoscatur arbitratum, non tenet.eod.tit.c.non fine multa. 506
Arbiter in causa restitutionis in integrum esse non potest.de rest.in inte.c.causa. 501
ARCHIDIACONVS potest cognosce re de causis matrimonialibus, de offi. archi. ad hæc. 314
Archidiaconus curam habet episcopatus post episcopum.eo.tit.c.1. 505
Archidiaconus de tertio anno in tertium visi tet.d.c.1.Nec vltra septem equitaturas habeat.de censi.c.cum apostolus. 1340
Archidiaconus cum personaliter visitat,potest procurationem petere.de offi. arch.c.1.311. & de censib.c.procurationes. 1355
Et c.cum apostolus. 1340
Archidiaconus debet instituere & examinare promouendos,cum sit maior post episcopum.eo. tit.c.ad hæc. 314
Archidiaconus potest abbates& abbatissas in stallare.eo.tit.c.vt nostrum. 316
Archidiaconus nulli curam animarum sine li centia episcopi committat.eo.tit.c.cũ satis sit.313
Archidiaconi officium.eo.tit.c.officium. 314
Archidiaconus nemo sit in duabus ecclesijs, sed in vna potest habere præbendã,in alia archi diaconatum.de præben.præterea.1032.& de pro cur.c.ex insinuatione. 469
Ab archidiaconi iurisdictione non debet epis copus ecclesias eximere.de excess. præla.cap. ad hęc. 1781
Archidiaconus exercet iurisdictionẽ secundũ consuetudinem loci.de offi.arch.cap.archidiaco nus. 313
Archidiacono detur coadiutor si efficiatur pa ralyticus.de cleri.ægro.c.vlt. 1062
ARCHIEPISCOPVS potest prouidere de episcopo vel abbate,si intra mẽses nõ eligitur de consilio capituli sui & aliorum virorum pru dentum.de elec.c.ne pro defectu. 177
Archiepiscopus cum non potest episcopum cõ secrare potest committere.de offi.iud.ord. quod sedem Apo. 405
Archiepiscopus debet consecrari in sua eccle sia ab omnibus suffraganeis.de temp.ord.ca,si ar chiepiscopus. 253
Archiepiscopi prouisio cassatur, si nõ post sex menses prouidit quando potuit.de concef.præb. c.dilectus. 1084

Archiep

Universidad de Deusto
Biblioteca

Archiepiſcopus prouinciam ſuam viſitans poteſt petere procurationem.de cenſi.c.ſopitæ.1346 & in nouel.de cenſi.c.Romana.lib.6. 567
Archiepiſcopi legati nō poſſunt abſoluere de iniectione manuum in clericos. de offi.leg.c.excommunicatis.394.& in nouel.eo.ti.c.officij.247
Archiepiſcopus ſubcito ſui ſuffraganei nō poteſt cauſam aliquam inuito delegare. de off.iu. or.paſtoralis. 406
Archiepiſcopus debet excommunicatos ſuffraganei vitare,& ſententiam eius tenere,& ad abſoluendum remittere, ſi ſit appellatum ad eum. eod.ti.c.ad reprimendam. 403
Archiepiſcopus cedens ſubeſt archiepiſcopo in cuius prouincia moratur. de renun.c. ad ſupplicationem. 231
Archiepiſcopus non debet ſtatuere in prouincia ſui ſuffraganei vel acceptare contra ius ſine ſuo conſenſu.de excef.præla.c.ſicut. 1784
Ad archiepiſcopum poteſt appellari à ſuffraganeo in cauſa,etiam ſi videatur interdicta. de off. iudi.or.c.licet. 409
Archiepiſcopus non habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum,niſi in caſibus expreſſis eo.ti.c.paſtoralis.in glo. 406
Ad archiepiſcopum non deuoluitur poteſtas cōferendi beneficia,ſi intra ſemeſtre tempus non cōferantur,nec quando collatio ad capitulum & ad epiſcopum ſimul pertinet, & ipſi ſimul nō cōferunt,ſed tunc confert ſuperior.de cōceſſ.preb. c.poſtulaſtis. 108
In archiepiſcopum confirmatus poteſt epiſcopum confirmare etiam non conſecratus.de transla.epi.c.cum ex illo. 211

De pallio archiepiſcoporum quære ad litteram P. vbi de palliorū mentio.

ARCHIPRESBYTERI qui & decani ruriles dicuntur, archidiacono ſubijciuntur. de offi.archi.c.ad hæc nos. 314
Archipresbyteri officium, & miniſterium.de offic.archipresby.c.1 318
Et c.miniſterium 319.& c.3.& 4.
ARGVMENTVM dicitur quod non per teſtes vel tabulas,ſed naturali probatione inducitur.de ver.ſig.c.forus. 1934
ARMA portantes clerici excōicentur.de vite & honeſt.cler.cap.clerici. 999
In armis inuenti clerici poſt trinā admonitionem epiſcopi non defendantur, quia ius perdūt clericale.de ſen.excom.c.in audientia. 1892
Arma portantes & ſeditionem facientes clerici ſi occidantur,non mittuntur ad curiam occiſores eorum.eod.tit.c.perpendimus. 1891
Armis ſe defendere poſſunt clerici ab inimicis. ibidem,
Armis clerici aſſociati alijs ſi aliqui & ſine eorum conſilio occiduntur ab alijs non ſunt promouendi.de clerico percuſ.c.vlt. 1763
ARCTA non poteſt cōtrahere matrimoniū, & contractum dirimitur. de frigi. & male.c.fraternitatis. 1521
Arcta probanda eſt per aſpectum,qui præfertur iuramento.ibi.& de pro.c.propoſuiſti. 683
ASSESSOR eſt qui aſſenſu partium eligitur ad cauſas dirimendas.de off.iudi.del.c. ſuper quæſtionum. 355
ATTESTATIONES vnius iudicis alius Iudex recipere poteſt.de teſti.c.cauſam quæ. 710
Atteſtationibus publicatis cōtra matrimoniū, alij teſtes & inſtrumenta alia admittuntur.eo.ti.c.ſeries. 720
Atteſtationibus clauſis iterato poſſunt produci teſtes.eo.tit.c.cum cauſam. 743
Atteſtationes quando non valent,patet in tit. vt lite conteſt.non pro.c.vlt. 574
Atteſtationibus publicatis poſſunt inſtrumenta exhiberi,de fid.inſtru.c.cum dilectus. 778

Cætera quære de teſtibus ad litteram T. vbi de teſtibus agitur.

AVCTORITAS conſequitur pallium archiepiſcopale.de auct.& vſu pal.per totum. 219
Auctoritas ſuperioris non excuſat delinquentem.de tempo.ord.c.dilectus filius. 258
Auctoritas eligentium præfertur numero eligentium.de elect.c.dudum. 136
Auctoritas regalis & ſacerdotalis tenetur de fendere res eccleſiæ.23.q.5.res autem omnes.
AVDITVS teſtium contra matrimonium non valet niſi ſint graues perſonæ teſtantes factum.de teſti.c.præterea. 721
Auditur quis veniens contra factum ſuum: de ſen.& re iud.c.lator. 873
Ab auditore dato à iudice ordinario non poteſt appellari.de offi.deleg. ſuper quæſtionum.s. verum. 365
AVTHENTICA ſcriptura quę.de fide inſtr.c.1.& 2, 767

B

BAlliſtariorum ars contra Chriſtianos non exerceatur.de ſagitta.c.5. 1720
BAPTISMVS verus eſt à quocunque cōferatur in forma eccleſiæ.de ſum.tri.c.firmiter. 7
Baptiſmi nec ſuſcipit rem nec characterē qui publice cōtradicit:nec poſt conſentit. de baptiſ. maiores. 1382
Baptizare nemo poteſt ſeipſum.eod.tit.cap.debitum. 1382
Baptizari qualiter poſſunt dementes & dormientes. ibidem.
Baptizatus habendus eſt qui inter Chriſtianos natus honeſtè conuerſatus eſt,niſi euidentibus ſignis contrarium probetur. de presbytero non bapt.cap.veniens. 1391
In baptiſmo crimina dimittūtur, ſed matrimonium non ſoluitur.de diuort.c.gaudemus. 1558
Non baptizatus baptizetur, & iterum ordinetur,de presby.non bapti.c.veniens. 1391
Baptiſmus conferre debet & poteſt interdicti tempore.de ſent.excom.c.reſponſo. 1915
Baptizandi modus quando dubitatur baptizatus aliquis.de baptiſc.de quibus. 1381
Baptizatus à latino non rebaptizetur à græco, nec conuerſo.eod.tit,c.licet. 1389
Baptizatus bis non promoueatur ad ordines ſi eſt publicum,nec iatret religionem. de apo.c. ex litterarum. 1689
Baptizatus nō poteſt accipere filiam eius qui eum baptizauit.de cognat.ſpir.c.ex litteris. 1497
BENEFICIA principum largè ſunt interpretanda.de verb.ſig.c.olim. 1940
Ad beneficia nō debent aliqui promoueri niſi caſtitate promiſſa.de cleric.coniug.c.ſane. 1008
Beneficium contra ius poſſeſſum iuſtè poſſidetur per tolerantiam ſuperioris.de ſupplen.negl. præla.c.litteras. 248
Beneficium vacans ex cauſa poteſt retineri ad tempus.de cenſi.c.præterea. 1343
Beneficiorum tempus computatur à notitia. de ſup.negl.prælat,c.licet. 247
Et de conceſs.præb.quia diuerſitatem. 1072
Beneficium vacans vltra ſex menſes,ſi capitulum debet conferre & non fecerit,epiſcopus cōferet, & econuerſo ſi epiſcopus neglexerit,ad archiepiſcopum vel Papam ſi ille non fecerit pertinet collatio,intra tamen ſex menſes. de conceſſ. præben. vel eccl.c.2.978. & de ſup.negl. præla.c. licet. 247
Beneficium ſibiipſi nullus dare poteſt,de inſti. cum ad noſtram. 168
Beneficium primū ipſo iure amittitur ſi aliud recipitur.de præ.& dig.ca.cum iam dudum.1036
Beneficium ſuum habeat clericus infirmus.de cler.egro.c.cum percuſſio. 1060
Beneficium amittit quis propter ingratitudinem.de poſtulando,c,cum ſacerdotis. 456
Beneficium quis non debet amittere niſi conuincatur.de crimine.de accu.c.ſi conſtiterit.1578
Beneficium habens ſufficiens ab eccleſia cui non ſeruit nihil recipiat. de cler.non reſi.c. quia nonnulli. 1913
Beneficium non vacans nulli promittatur ſpecialiter.de pec.c.accepimus. 442
Pro beneficio non ſcribit Papa niſi primo fecerit mentionem.de reſcri.c.poſtulaſti. 63
Beneficium habens primo ſi litteras ſuper alio obtinendo impetret,non valent.niſi de primo faciant mentionem. ibidem.
Beneficium male dans,cōferendi poteſtate privetur.de præben.c.graue. 1051
Beneficium clerici detineri poteſt pro debitis à iudice.de fideiuſſ.c.peruenit. 1148
Beneficia plura ſine diſpenſatione non poteſt quis habere.de elect.c.dudum.2. 196
Beneficia conferenda à religioſis non poſſunt ſuis monaſterijs conferri,& ſi negligant præſentare clericum,epiſcopus prouidebit.de ſup.negl. c.ſicut nobis. 246
A beneficijs debent remoueri clerici incontinentes.de cohab.cleri.c.clericus. 1002
Beneficium curam habens vel prælaturam recipiens ſit vigintiquinque annorum, de elect.c. cum in cunctis. 114
Beneficium obtinens ſi litteras impetret tacita veritate,non valent litterę.de reſcrip.c.ad aures. 37.& c.in noſtra. 71
Beneficia conferat epiſcopus,ſi negligerit patronus.de iure pa.c.eam te. 1329
Beneficium dimittat clericus vxorem ducens. de cler.coniug.c.quod à te. 1009
Beneficium non detur niſi reſidere volenti.de cler.non reſi.c.quia nonnulli. 930
Beneficiū dans quod non potuit, tenetur alia dare.de præb.c.inter cætera. 1035
BIGAMVS ad ſacerdotium promoueri nō poteſt.de biga.c.vt bigami. 303
Bigamus ex diſpenſatione ordinari nō poteſt. eod.tit.c.ſuper eo.305. & ordinator priuetur officio,niſi ex diſpenſatione toleretur. ibidem.
Bigamus ipſo iure eſt à diuinorum celebratione ſuſpenſus,eod.tit.de bigamis. 304
Bigamus non eſt contrahens cū vidua,ſi eſt in cognita.eod.tit.c.debitum. 306
Bigamus quis nō eſt ſi plures habeat concubinas,eod.tit.c.quia. 307
Bigamus contrahens non debet benedici à ſacerdote.de ſecundis nupt. c.capellanum. 1570.& c.vir autem. 1571
Bigami pœna punitur in ſacris ordinibus conſtitutus,cum vidua contrahens de facto.de biga. c.quia.307.& c.nuper. 304
Bigami clerici ipſo iure cadunt à priuilegio, tonſura,& habitu clericali,& foro ſæculari ſunt addicti.Grego.in nouel.de.biga.lib.6. 220
BONORVM nomine tam mobilia quam immobilia dicuntur.de teſta.c.relatum.1. 1174
Bona mobilia per eccleſiam acquiſita poſſunt dari locis religioſis,& pauperibus,ſiue etiam ſeruis,conſanguineis,vel alijs poſt mortem clerico rum,ſed alia quocunque modo acquiſita pro voluntate morientium diſtribuantur,de teſta.c.relatum. 1174

C

CAlcaribus deauratis non vtantur clerici. de vi.& ho. cle.c.clerici.lib.3.tit.1. 991
CALVMMIAE iuramētum poſt litis cō teſta.præſtatur.de juramen.calū.c.cū in cauſa.488
Calumniæ iuramētum præſtare recuſantis pœna.eod.tit.c.ſi. 589
De calumnia non iuratur in cauſis ſpiritualibus.eod.c.litteras. 585
De calumnia iurare non tenetur clericus alicuius ordinis.eod.c.inhærentes. 583
De calumnia iurari pōt per œconomum, & perſyndicum.eod.tit.pertractandis, 586
Et c.imperatorum. ibidem.
Calumniari præſumitur denuntiator non probans quod intendit,de calumniatoribus,c.2.1604
Calumniatores prælatorum puniuntur degradatione,incarceratione,ſuſpenſione. ibidem.
Calumniæ iuramentum in caſu requiri poteſt à clerico,de iura.calum.c.cæterum. 587
CAMPANARVM pulſatione ceſſante poſſunt clerici interdicti tempore in cœmeterio ſepeliri,qui tamen ſeruauerunt interdictum,de pœni.& remiſſ.c.quòd in te. 1870
Campanas non licet templariis nec hoſpitalariis habere,nec pulſare ſine conſenſu epiſcopi diœceſ.de priuil.& exceſ.præ,c.potentibus.1809
CANONICVS epiſcopo ſeruiens,beneficium non perdit.de cler, non reſid.c. de cætero. 1018.& c.ad audientiam. 1023

In canonicum recepto, præbenda debetur,de præben.c.relatum.1025.& de conceſſ.præb.c.cum ſuper.1079.& portio quotidiana debetur.
Canonici certum numerū canonicorū in eccleſia ſtatuere poſſunt.de inſt.c.in eccleſia. 1063
Canonici dignitates eccleſiarum mutare poſſunt.de conſtitu.c.cum acceſſiſſent. 20
Canonicorū numerus non debet ex laicis ſupleri.de inſtit.c.eccleſia. 1063
Canonici dignitatem vel præbendam ſupprimere propria auctoritate non poſſunt in ſuis eccleſijs.de conſtit.c.cum acceſſiſſent. 20
Canonici regulares eccleſias parochiales regere poſſunt,& regulam ſuam ſeruare debent.vt epiſcopo ſint ſubiectæ.de relig.do.cap.inter quatuor. 1305
Canonicorum numerus augeri poteſt ſi facultates augentur, & ſi ſit numerus canonicorū ſtatutus.de conſtit.c.cum M. Ferrarien. 22
Canonici non poſſunt diminuere numerum canonicorum.eod.tit.c.ex parte. 28
Canonicus ęgrotās habeat debitam portionē ſuæ præbēdæ.de cle.nō reſi.c.ad audientiā. 1023
Canonicorū correctio in criminalibus pertinet ad epiſcopū.de of.iud.ord.c.irrefragibili.410
Canonicorum numero iuramēto & confirmatione Papæ firmato litteræ ſuper receptione nō valent,niſi de prędictis faciant mentionem.de reſcri.c.conſtitutus. 51
CANON poſterior derogat priori. de conſtit.cap.r.. 14
Contra canones recipiens & dans beneficiū, vterque punitur priuatione. de cler.non reſi. c. quia nonnulli. 1015
Secundum canones agatur in iudicijs,&nemo ſuo ſenſu vtatur.de conſt.c.canonum,13. & c.ne innitaris. 15
Canones ſciri debent qui cauſam matrimonij tractant.arg.de frigid.& male.acceſſiſti. 1517
CANONIZATIO requiritur ad hoc quòd debeat ſanctus venerari etiam miracula facięs.de reli.& vene.ſanctorum.c.audiuimus.1394
CAPELLA in præiudicium matricis eccleſiæ non poteſt conſtrui, de noui ope. nunt.c. intelleximus. 1798
In capellis poſſunt eſſe canonici priuilegiati. de priui.c.cum capella. 1819
In capellis monachorum proprium habentiū debet inſtitui & deſtitui capellanus per epiſcopum.de capel.monachorum.c.1. 1311
CAPITVLI maior pars & ſanior obtinere debet.de his quæ fi.à maio.par.cap.ex parte. 1103 ſed pas minor contradicere poteſt ſi habet rationem.eod.tit. cap.cum in cunctis,1100. de elec.c. cum inter iij. 134
Capituli maior & ſanior pars tenet in electione niſi aliud rationabile obſtet. ibidem.
Capituli aſſenſus eſt requirendus in inſtitutione vel deſtitutione perſonatuum vel dignitatū ab epiſcopo,de his quæ ſiunt à prę.c.quāto.1093
Capitulo non conſentiente non eſt rata donatio epiſcopi.eod.tit,cum nos.1092.& c.quanto.& de donationibus.c.fraternitatem.1156.& c.paſtoralis. 1160
Item nec penſionem poteſt augere epiſcopus ſine licentia Papæ.eod,tit.c.paſtoralis. nec cēteſimam dare ſine conſenſu capituli,niſi per Papam. ibidem.& cap.apoſtolicæ. 1163
Capitulo diſſentiente non tenet donatio abbatis. de his quæ ſiunt à præla. ſine conſen.c. ea noſcitur. 1094
Capituli conſenſus confirmat donationem epiſcopi.de dona.c.paſtoralis. 1160
Capitulum vacante ſede poteſt excōmunicare,abſoluere,iudicare,& confirmare.de hære. ad abolendam. 1672
CARNE vti licet ſi dies natiuitatis domini ſit in ſexta feria.de obſer.feiu. cap.explicati. 1397
Carnes etiam in quadrageſima & ieiuniis ſolennibus cum vręgēs neceſſitas eſt indulgeri poſſunt,eod.tit.c.2. 1396
CASSA eſt ſententia à non ſuo iudice lata. de offi.deleg.c.P.& G. 383
Et c.at ſi clerici.de iudi. 523

Caſſatur electio ſi ante confirmationem electus miniſtret.de elect.c.qualiter. 116
Caſſatur electio propter defectum ſcientiæ in electo. ibidem.
Caſſari debent quæ per importunitatem fiūt, de præb.& digni.c.tuæ. 1039
CASTRANS ſeipſum ex iuſta cauſa non eſt irregularis.de corpo.vitia.cap.ex parte 2. 300
Sed ſine neceſſitate faciens diſpenſatur per epiſcopum in aliis, ſed non in altaris miniſterio. eod.tit.c.ſignificauit. 300
CAVSA dicitur inſufficienter inſtructa lite non conteſtata.de lit.cont.c.olim. 565
Cauſæ committi debent ei coram quo ſecurè poteſt comparere.vt li.non conteſt.non pro.c.accedens. 573
Cauſę non debent remitti ad eos,à quibus appellatum eſt,niſi partes conſenſerint. de app.c. accepta. 928. tamen quandoque remittitur. de matr.contract.contra interd,eccl.c.litteræ. 1527
Cauſæ maiores ad ſedem apoſtolicam mittendæ ſunt.de transla.epi.c.cum ex illo. 211
Cauſę continentia diuidi nō debet.de ſequeſt. poſſ.& fruct.c.1. 674
Cauſa principalis ſicut cōmitti poteſt,ſic & incidens appella.remo.de reſcri.c.cauſam. 49
In cauſa criminali intenta poteſt cōſtitui procurator.de procu.c.tuæ fraternitati. 464
In cauſa ſtatus vel liberali non debet procedi eo abſente qui petitur in ſeruitutem. de maio.& obe.c.inter quatuor. 428
In cauſis grauibus non cogitur quis conſtituere procuratorem inuitus.de procur.c.querelam. 459
In cauſa pari potior eſt conditio primo occupantis.de iure patrona.c.paſtoralis. 1335
In caſibus ſpiritualibus iuratur, licet non de calumnia:tamen exceptionibus propoſitis in eis. de reſt.ſpo.c.litteras. 634
Cauſæ non ſunt audiendæ tempore nundinarum.de iudic.c.ſignificauerunt. 540
Cauſa ciuiliter tractata non deducatur ad iudicem eccleſaſticum.de alien.iud.mut.capitu.ex parte. 504
CAVTIONEM ſtandis mandatis eccleſiæ præſtet abſoluēdus.de iureiu.c.ad noſtram.1. 800
Cautionem præſtet in poſſeſſione exiſtens cū de iure poſſeſſionis dubitatur: ſcilicet reſtituendi omnia tempore medio recepta ſi cadit in cauſa.de in integ.reſt.c.ſuſcitata. 497
CELEBRARE diuina vbicunque poſſunt prædicatores & minores.de priui.c.in his. 1833
CENSVS à priuata perſona impoſitus,perſonalis eſt,nec eius vitam excedit.de cenſi.c.præterea illi. 1350
Cenſus ignorantiæ ſolui non debet.eod.tit.c. peruenit. 1340
Cenſus nouus eccleſijs non imponatur. eod. tit.c.ſcientes.1339.& c.prohibemus. 1342
Cenſus detinens per biennium amittet rei detentionem.de iureiu.c.querelam. 803
Cēſus ſolutio eſt ſubiectionis probatio.de cē ſi.c.omnis. 1339
Cenſus à perſonis mirabilibus non eſt extorquendus.eo.ti.c. licet. 1389
Cenſum ſoluentes domino Papę tales eccleſię ſunt exemptæ.de priuile.c.recepimus. 1808
Cenſus debitus vitam tranſigentis non excedit.de tranſact.ca.veniens. 450
Cenſus dicitur perſonalis niſi exprimatur, quòd ſit realis. ibidem.
Cenſus tempore certo & certa ex cauſa debet ſolui.de cenſi.c.peruenit. 1340
CENSVRA eccleſiaſtica intelligitur excōmunicatio,ſuſpenſio,& interdictum.de verb.ſig. c.quærenti. 1942
CESSIO epiſcopi quādo & quibus de cauſis admittitur,de renunt.c.niſi. 232
Cedere non poteſt epiſcopus auctoritate propria.de transla.epiſ.c.quanto. 216
Cedens propter honeſtam cauſam iterum poteſt reaſſumi.de renunt. poſt translationem. 238
Ceſſio ſufficientis & ſancti difficiliter admittitur.eo.tit.c.litteras. 223

Ceſſionem petens & impetrans compellitur ſi nolit.eod.tit.c.quidam cedendi. 242
COEMETERIA vbi excommunicati ſunt ſepulti, reconcilientur aqua benedicta ſolenniter.de conſecra.eccle.cap.conſuluiſti. 1361
CIRCVNSTANTIAE decem à teſtibus inquirendæ ſunt.de teſtib,c.cum cauſam. 743
Circunſtantijs probatur crimen adulterij. de præſumpc.litteris. 691
CITATIO non valet ſi plures quàm quatuor citantur de reſcr.c.nonnulli. 64
Citatio extra prouinciam vltra duas dietas nō valet. ibidem.
Citatio ſi plures conditiones manifeſtè inconuenientes habeat,non valet. vt lit.non cont.non pro.c.accedens. 570
Citatio ad locum periculoſum vel inhoneſtū, non valet.eo.tit.c.accedens. ibidem.
Citatio ad non ſuum iudicem,nō valet.de off. deleg. c.ex litteris, 366
Citatus legitimè per ſuum ſuperiorem etiam ſi diœceſim mutauerit, iuriſdictioni tenetur reſpondere,de foro compet.c.propoſuiſti. 558
Citatus ad iudicium debet comparere, & ſuū priuilegium allegare,alias ſententia tenet.de app. c.ſi duos. 910
Citatus ſecundo non tenetur reſpondere,niſi prius ſciat iuriſdictionem prioris citationis reuocatam.de reſcrip.c.ex tenore. 74
Citationis reſcriptum Papæ eſt inſerendum. de dilat.c.præterea. 591
Citationi reſcriptum Papæ eſt inſerendum. de cenſi.c.peruenit. 1340
CLANDESTINVM matrimonium aſſerentes vel etiam negantes nō ſunt ab eccleſia cōpellendi.de clande.deſpon.c.quòd nobis 1459
Clandeſtinę contractus in facie eccleſiæ eſt innouandus.de clande.deſpo.c.2. 1459
Clandeſtina matrimonia prohibentur.eod.tit. c.cum inhibitio. ibid.
Clandeſtinum matrimoniū debet probari per virum.eod.tit.c.ſi quis. 1458
Clandeſtino matrimonio cōſentiens ſacerdos punitur per ſuſpēſionem per triennium. ibidem.
Clandeſtinum matrimonium à contrahentib. publicatum confirmat eccleſia.eo.tit.c.quod nobis.& filij tātum legitimi reputantur. ibidē.1458
CLERICVS poteſt conuenire epiſcopū ſi licet corā metropol.de appel.c.ſolicitudinē. 950
Clericum percutiens ignoranter non eſt excōmunicatus,de ſen.excom.c.ſi vero.2. 1878
Clerici depoſiti nō ſtatim debēt tradi iudicio ſeculari per epiſcopum.de iudi.c.at ſi clerici. 523
Clericorum nomine canonici intelliguntur. de ver.ſig.c.cum tibi. 1941
Clerici tempore interdicti poſſunt ſepeliri in cœmiterio qui interdictum bene ſeruauerunt.de pœn.& rem.c.quod in te. 1870
Clerici de bonis eccleſiæ ſecularibus iudicib. ſubuenire non debent ſine licentia Papæ,niſi in neceſſitate.de immu.eccl.c. non minus.1403.& c. aduerſus. 1406
Cum clerico pugnante in duello diſpenſat epiſcopus.de cle.pugnan.in duel.c.porro. 1718
Clericus furem in foro ſeculari poteſt conuenire ciuiliter,non criminaliter,eod.tit.cap.Henricus. 1719
Clericum tenens in vinculis ſolum,eſt excommunicatus,de ſen.exc.nuper à nobis. 1897
Clericum veri erans,priuatim,& ſi nō ſit conuictus,a Papa abſoluendus eſt.de ſent.excom.c. porro. 1881
Clerici ad iudicium ſeculare non trahātur. de iudic.c.qualiter. 536
Nec à ſecularibus condemnentur, ſed coram iudice eccleſiaſtico tractētur cauſę eorum,de fo compe.c.nullius. 542

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clericus sine consensu episcopi alterius iurisdictioni se non subiiciat.e.o.tit.c.significasti. 557
Clericus comam nutriens,inuitus tondeatur. de vi.& ho.cler.c.clericis. 993
Clerici possunt poni in locis religiosis si defuerint regulares.de reli.domi.c.inter quatuor,1305
Clericus laico in temporalib.nō ministret.ne cle.se.negocijs immi.c.facerdotib.& c.sed nec.1410
Clericus delinquens in habitu seculari & tonsura puniatur vt laicus.de sen.excom,cap.contingit.2. 1917
Clericus non debet se subiicere iudicio seculari quo ad pœnam:& percutiens sic est excommunicatus,eod.tit.c.contingit.1. 1908
Clericus alterius diœcesis non recipiatur ad ordines sine litteris sui episcopi vel Papæ. de cler.non resi.fraternitati. 1017
Clericum potest capere laicus de mādato prælati sui sine excommunicatione,dummodo tamē non excedat:nisi quantum rebellio exigit defendentium.de sen.excom.c.vt famæ. 1906
Clerici canes vel aues ad venandum non habeant.de cler.vena,c.2. 1762
Clericus propter hæresim depositus tradatur iudici seculari,de hæret.c. ad abolendam. 1672
Nec gaudeat priuilegio clericali. ibidem.
Clericus à laico iudicari non debet nisi depositus.de iudi.c.clerici. 527
Clerici officia siue commercia secularia non exerceant.de vit.& hone.cleric. 2. 999
Clericis in sacris ordinibus constitutis non de per pœnitentia publica iniungi.de pœn.&remiss. c.quæsitum, 1867
Clericum guerram & seditionem facientem interficiens non est mittendus ad Papam.de sen. exc.perpendimus, 1891
Clericus habitum & tonsurā dimittens nō debet tueri ab ecclesia: de apostat.c.præterea. 1688
Clericus verberari potest per superiorem causa disciplinæ. Similiter monachus & conuersus, vel clericus per clericū , vel monachus per monachum de mandato eius.de sen,excom.c.vniuersitatis. 1892
Clericus de calumnia iurare nō debet nisi per aliū,nec religiosus irrequisito superiore:vel clericus episcopo inconsulto.de iura.calum,c.1. 583
Clericus post trinam admonitionē à suo episcopo arma portans,habitu clericali relicto,non gaudet priuilegio clericali.de sen. excom.cap.in audientia, 1892
Clericus laico fidelitatem iurare non tenetur, nisi aliquod temporale teneat ab eod.de iureiur. cap.nimis. 827
Clericus contra clericū potest iurare de calūnia.de iura.cal.c.cæterum. 587
Clericus in sacris ordinib.constitutus non potest esse tabellio in causa criminali.ne cle.se.negocijs vitet te. 1414
Nec causam vel iudicium sanguinis agitet:vel litteras scribat vel dictet.e.o.tit.c.clerici s. 1413
Clericus in conflictu existens promoueri potest si neminē percussit:& armis potest resistere inimicis suis vim sibi inferentibus,de cle.percus.c.præsentiam. 1763
Clericum percutiens quis vel se expurget vel absoluatur,aliàs quasi excōmunicatus habetur. de senten.exco.c.cum desideres. 1885
Clericus prælaturam vel curam habens animarum vel sacerdos physicā vel leges nō audiat, alias si intra duos menses non redierit,est excōicatus ne cler.vel mona.c.super specula. 1416
Clericus fur auctoritate superioris ligari pōt & torqueri vsque ad restitutionem. de depo.c. grauis. 1116
Clericū verberans Papā adeat,nisi sit intra an nos puberes.de senten.excom.c.super eo.2. 1924
Cleric negotia secularia exercēs amittat priuilegiū clericale.de vi.& ho.cle.c.ex litteris. 1000
Clericus absēs potest per aliū de beneficio in nestiri.de præ.& digni.c.accedens. 1044
Clericus moriens pōt conferre bona sua intuitu personæ cui vult:& etiam alia mobilia seruis vel cognatis vel piis locis.de suc.ab intest.c, sed hoc. 1195
Clericorū percussorib,fautētes,vel liberare nolētes cū possint manifesto facinori obuiare,& nō faciūt,incidūt i canonē de sen.exc,ca.quātæ.1918

Cetera de excōmunicatione & absolutione quę re ad literam A. vbi ponitur absolutio & infra de littera P. vbi ponitur percutere.

COACTIO non tenet in obligatione vbi non sequitur assensus: similiter nec in matrimonio,de iis quæ vi metúve causa fiunt.c.1. 477.& de despon.c.cum locum.1420.& c.ad id. 1434
COADIVTOR datur clerico ægrotanti. tit.de cler.ægrot.de rectoribus. 1061
COMMISSIONES duæ super eodem negotio impetratæ,nisi vna de altera faciat mentionem,non valent.de rescript.c.ex tenore. 47
COMMVTATIO præbēdarum vel dignitatum sine episcopo non fiat.de rerum permu.c. quæsitum. 1135
Commutatio ecclesiæ fieri potest,licet non vēditio,eo.tit.c.ad quæstiones. 1136
Commutatio spiritualis cū spirituali, tēporalis cū temporali fieri pōt,sed nō simul cōfuse.ibidē.
Commutari non possunt temporalia pro spiritualibus.eo.tit.c.exhibita. 1138
COMPROMISSVM procuratoris debet dominus ratum habere:tamen procurator non debet compromittere sine mandato domini. de arb.c.per tuas. 513
Cōpromitti potest in laicum auctoritate superioris. ibidem.
Compromissio in laicum de spiritualibus non valet,eo.ti.c , contingit. 512
Compromissione facta,quando nō licet resilire.de elect.c.in causis. 156
Compromissionis fines seruandi sunt,aliàs nō valet.de app.c.constitutus. 938
Compromissio facta de electione semper intelligitur de idoneo , & sic electus est recipiendus. de elect.c,causam. 118
Cōpromissum nō extenditur ad hæredes cōpromittētis,si de ipsis nō caueatur.ibi.de ar.c.vl, 520
Compromissio tenet in beneficiis spiritualibus.de præben.c.nisi. 1040
CONCESSIO laici de re ecclesiastica nō valet.de rebus eccle.non alie.cap.qui res, 1108
Cōcessio præsumitur realis nisi probetur fuisse personalis.de inst.c.cum venissent. 1066
Concessionis verbo generali omnia cōcedi videntur.ibidem.& c.nulli.de reb.eccl.nō alie.1100
Concessio episcopi capitulo reclamante nō tenet,per capitulū facta tenet,nisi fieret contra mādatum Papæ.de ijs quæ fi. à præla.cum nos.1092. & de concess.præben.c.2.& 3. 1068. & 1070
Concessionis auctoritas transit ad superiorem quando statutum tempus negligitur.eod.tit.cap. cum nostris, 1074
Concederenon potest episcopus vt in eadem ecclesia plura ēs habeat bñficia.e.t.c.litteras.1079
Ex concessione episcopi potest haberi beneficium simplex habens curam animarum.de præb. c.de multa. 1049
Conceditur nobilib.& litteratis plura beneficia habere.ex dispensatione tamen Papę.de prēb. c.de multa. 1049
Concessum ex gratia nulli debet præiudicium generare.de postu.præla.c.bonæ memoriæ. 101
Concessio beneficiorum non vacantium prohibetur.de concess,præb.c.2.& 3. 1069
CONCILIA prouincialia singulis annis celebrentur.de acc,de nun.& inquisi.c.olim.1601
Concilia quare statuantur, ibidem.
CONCVBINA clerici excommunicata ex communicatione maiori inuoluitur clericus accedens ad eam.de sen.excom.c.si concubinæ,1928
Concubina clerici secundum canones puniatur.de cohab.cler.& mulie.c.si quisquam. 1902
Cōcubinam retinens post admonitionem clericus excommunicetur vel suspendatur. ibidem.
Concubinam resumens clericus perpetuo suspendatur.eo,tit.c.clericos, 1008
Concubinarius occultus auditur appellans. eo.tit.c.super eo. 1004
Concubinarius primo punitur per beneficij suspensionem,deinde per perpetuam subtractionem.eo.tit.c.sicut. 1003
Concubinarij missa audiatur quamdiu ab ecclesia toleratur,nisi valde notorij.eo.tit.c.vestra. 1000.vbi etiam habes distinctionem notorij.
Concubinam habenti clerico purgatio indicatur.eod.tit.c.tua.nos. 1006
CONDEMNARI nō debet quis propter credulitatē aliquorū.de ac.c.qualiter &qñ.2.1596
CONDITIO cōtra substantiā matrimonij dissoluit illud.de cond.ap.in de spon.c. si conditiones. 1470
Aliàs cōditio inhonesta matrimoniū nō dissoluit,dūmodo nō fit cōtra substātiā matrimonij.ib.
Conditionis error impedit matrimoniū, & dirimit.de coniu.ser.c.proposuit. 1488
Conditio ex alieno consensu dependens nō ligat nisi consentiat.de cond.app.c.super eo. 1468
Conditio honesta est in matrimonialibus,aliàs non tenet:vt si contrahatur sub conditione pecuniæ dādę,& cōsimili.de cond.app.c.de illis. 1466
A conditione apposita in matrimonio recedit tur per copulam carnalem.eo.tit.c.per tuas.1469
Conditio in litteris Papæ semper intelligitur, si preces veritate nitātur,de rescrip.c.ex part,1.31
Sub conditione alterius consensus traditio rei non tenet,nisi consentiat.de rest.spo.c.olim.1.631
Conditio locum bene habet in spiritualibus. de præben.& digni.c.significatum. 1030
Sub cōditione data possessio reuocatur ea cessante.de cond.appo.c,verum. 1467
Sub cōditione manumissus vt fiat monachus, monachus debet esse.eod,tit.c.2. 1266
CONFESSVS in iure vt cōuictis condēnatur.de confess.cu m super. 678
Confessio non coram suo iudice tenet.de iudicijs,c.at si clerici. 523
Confessio semper est faciēda in anno.de pœ.& remiss.c.omnis. 1871
Confessio inuita vel coacta non præiudicat. de off.deleg.c.causam. 339
Confessio criminis extra ius facta præiudicat. de confess.c.vlt. 619
Confessō de seipso in præiudicium aliorum credi non debet.eod.tit.c.1. 677
Confessio à non pœnitentibus recipienda est, & pœnitentia iniungenda. de pœnit. & remiss.c. quod quidam. 1866
Confessionem potest quis alteri sacerdoti facere licentia non obtenta,tamen petita.de pœ.& remiss.omnis. 1871
Confessor sciens excommunicatum aliquē in cōfessione solus tenetur eum vitare,& non in publico.de sen.excom.c.cum non ab homine. 1885
Confessio procuratoris per errorē negotio nō dum finito, non obest domino si reuocat, nec fit per hoc litis cōtestatio.de appel.c.cū causam.968
Confessis crimē super eodem alium accusans non auditur,de test.c.veniens, 709
Confessio qualis esse debeat, & qualiter se habere,& cui sit cōfitendū,& pœna reuelātis cōfessionem.de pœn.& remiss.c.fi. 1575.& c.omnis.1871
CONFIRMATIO contra ius obtenta nō valet.de confir.vtil.vel inu.c.examinata. 988
Ante cōfirmationem electi non debent beneficia sua cōferri alicui.de elect.c.cū in cunctis. 114
Ante confirmationem possunt admīstrare in concordia electi Papæ subiecti immediatè si sint valde remotiv ltra Italiam,dum tamē de rebus ecclesiæ nihil alienent.de elect.c.nihil.est. 183
Confirmatio prælatorum infirmorum pertinet ad episcopum.de app,c.constitutus. 938
Cōfirmatio Papæ personalē transactionē facit realē,de ijs quæ fi.à præla.c.cum apostolica,1095
Cōfirmatio ipetrata lit.pēd.nōvalet,nec tenet sīa cōtra ius lata ēt per superiorē cōfirmata, de cōfir.vtil,vel inut.c.bonę.983.& c.examinata.988
Confirmatio Papæ ex certa scientia tenet,etiā si aliàs non valeret,eo.tit.c.veneralibilis.ibidem.
Confirmare non intendit Papa factum legati contra epifcopum,eo.tit.c.sua nobis, 990
Cōfirmari pōt factū dubiū inferioris per superiorē diœcesānū.de ele.c. cum monasterium.121
Confirmari potest sententia lata iuris ordine prætermisso.de accu.c.ad petitionem. 1593

Confirm

Cōfirmationem potest petere quis per interpositam personam.de elect.c.nihil est. 183
Confirmatio per surreptionē obtenta non valet.de cōfir.vti.vel inut.c.de cōfirmationib. 982
Confirmatio sententiæ à qua appellatur, quādo valet & qū non.eo. tit.c. bonę memoriæ. ib.
Confirmatus in archiepiscopū non pōt trāsferri in episcopum.de translat.c.1. 211
Cōfirmari possunt pueri tēpore interdicti ab episcopo.de sen.excom.c.responso. 1915
CONGREGATIO dicitur vbi duo vel tres fuerint insimul.de elec.c.1. 109
CONIVGATORVM neuter sine altero potest ingredi religionē, de cōuer. coniug.ca. cum sis. 1259
Coniugatorū alter altero inuito ante carnalē copulā potest ordinē intrare.eo.ti.c.verū.1258
Coniugum separatio religionem intrantium pertinet ad episcopū,aliàs reuocatur si alter suspectus habeatur:nisi alter intret ordinē, vel voueat cōtinētiā,& nō sit suspectus.eo.tit.c.1. 1257
Cōiugum alter separatus propter fornicationē,potest ordinē intrare.eo.ti.c.gaudemus, 1271
Cōiugatorum alter si ab alterolicentiā obtineat frauduléter intrādi ordinē,nō valet:nisi alter ipsum sequāt ad religionē.e.t.c.accedēs.1270
Cōiugatus tenet aliū expectare quousq, certus sit de morte alteri⁹. de spō.c.i presentia.1433
Cōiugatorū altero relinquēte seculū potest cōtrahere si non fuerit carnalis copula secuta, is qui remansit.de conuer.coniug.c.verum. 1258
Cōiugatorū alter ordinem intrans inuito altero perdit ius petendi debitū& post mortem alterius si exierit,non compelliter redire,sed cōtinere,eod.tit.c.quidam.1258.& c.placet. 1205
Cōiugatorū altero intrāte religionēqui remanet tenetvel intrare si est suspect⁹,velsi nō est suspectus,tenet continētiā vouere.eo.tit.cū sis.1159
Cōiugat⁹propter infidelitatē separatus iudicio ecclesię peractā pœnitētia si ordinēintrare nolurit,cōpellit fideli cohabitare relict.e.ti.c.vl. 1274
COMPATERNITAS nō cōtrahit per ea quę precedūt baptismū.de cog.spiri.cōtract.1495
Cōpater viri non potest vxori suæ postea copulari post mortem viri.e.tit.c.Martinus. 1494
Ante cōpaternitatem natus non cōtrahat cū filia mediante quia est compaternitas facta:& si contraxit,dirimatur.eo.tit.c.tua nos. 1497
Ante cōpaternitatē vel post nati possunt contrahere excepta persona per quam cōpaternitas est cōtracta.eo.tit.c.super eo. 1493.& c.1. 1491
COMPVRGATORES quid teneātur iurare.de pur.cano.ca.de testibus. 1844
CONSANGVINEAM vxoris cognoscēs nunquam debitum petat ab vxore sua.de eo qui cogn.consa.vxoris.c.i. 1499
Consanguineo infideli non potest clericus legare.de suc.ab intest.c.sanēto. 1195
A consanguineis vxoris est abstinendum vt à proprijs.de consan.& aff.c.ex litteris. 1507
Consanguinei testes esse possunt in causa matrimoniali.qui ma.accu.poss.c.videtur. 1548
Consanguineus testis præfertur in causa matrimon.de test.c.quoties. 703
Consanguineus cōsanguinei sponsam ducere nō pōt:verū est septēnē.de spon.c.sponsam. 1424
Cōsanguineā alicui⁹ præcognoscēs eā postea ducere no potest.de præsumpt.c. tertio loco.791
CONSECRATIO ecclesiæ & chrismatis & cereorum non debet fieri nisi cum missę celebratione.de elec.c.quod sicut.in gl. 151
In consecratione ecclesiarum prius est dos assignanda.de conse.eccle.c.cum sicut. 1362
Reconsecrari debet altare si motum sit vel lapis factus:nec propter hoc ecclesia reconsecratur.eo.tit.c.ad hæc. 1359
Cōsecrātur ecclesię bene diebus festis & feriatis.de consecra.eccle.vel alta.c.tua. ibidem.
Consecrari non debet ecclesia propter homicidium in ea factum.eo.tit.c.proposuisti. 1360
Cōsecrari possunt simul multa altaria & multi episcopi.eo.tit.cum sis. 1369
Cōsecrari debet ecclesia polluta sanguine vel semine etiam prius non consecrata.eod.tit.cap.si ecclesia. 1363
Reconsecrari non debet altare in extremis tā tummodo fractum.eod.tit.c.ligneis. 1361
Consecrari debet episcopus ad minus à trib. cæteris episcopis cōsentiēte archiepiscopo.253. & c.nec episcopi. ibidem
Pro cōsecratione ecclesiæ procuratio peti potest dumtaxat.de simo.c.cum sit Romana. 1610
Cōsecrationē electi pōt cōmittere archiepiscopis,suffraganeis.de of.iu.or.c.q; sedēApostolicā.405
Consecratum non debet ad humanos vsus applicari.de reli.domi.c.ad hæc. 1304
De consecratione diuersa regum, episcoporū & sacerdotum,habes de sa.vnc.c.vno. 276
CONSENSVS partiū pōt relaxare auctoritatem iuris.de resc.c.nonnulli. 64
Propter cōsensus defectum cōfirmari nequit matrimonium impuberum ante ætatē legitimā contractum.de despon.impub.c.a nobis. 1491
Consensus non videtur esse si metus interuenit,despons.c.cum locum. 1439
CONSERVATORES de manifestis iniurijs tueri possunt quæ indaginē iuris non requirunt.in nouel.de offic.deleg.cap.1.lib.6. 247
CONSTITVTIO nullum ligat antequā ad eum perueniat.de consti.c.cognoscentes. 15
Constitutiones contra libertatem ecclesiæ reuocentur.de sen.excom.c.nouerit. 925
Cōstitutio non debet fieri in præiudicium futurorum.de const.c.cum omnes. 13
Constitutiones antiquæ non mutentur nisi de consensu episcopi.de consue.cū cōsuetudinis.94
Constitutionem publicatam non oportet auribus singulorum intimari.de postu.præla.c.1.97
Cōstitutio sedis Apostolicæ omnes adstringit de consti.c.fi. 28
Constitutio ad præterita non extenditur, nisi nominatim de eis caueatur.eo.tit.& c. ibidem.
Cōstitutio contra libertatem ecclesiæ non tenet.de reb.eccl.non alie.c.vlt. 1115
Constitutio de vsuris fertur ad præterita. de vsu.c.cum tu. 1735
Constitutiones ecclesiæ pro tempore variari possunt.de consan.& affin.c.non debet. 1514
Cōstituētis ius est ēt declarare.de con.c.vl.28
Cōstituens patiatur legem quam ipse tulerit. eo.tit.cum omnes. 18
Cōstitutio cōfirmata per superiorē nō potest reuocari per cōstituētes,eo.ti.c.cū accessissent.20
Cōstitutio facta à laico etiā pro libertate ecclesiæ non tenet nisi per Papam appōnetur. eo. tit.c,ecclesia. 25
Cōstitutio de certo numero canonicorum nō valet nisi per Papam confirmata fuerit. eo.tit.c. ex parte episcopali. 28
CONSVETVDO cuius non extat memoria pro lege habēda est.de te.&attest.c.series.720
Consuetudines sustinens contra libertatē ecclesiæ,excōicatus est.de sent.exco.c.nouerit.1923
Ex consuetudine hactenus præstitum peti potest.de excess.præla.c.ad hæc. 1781
Consuetudo iuri contraria non valet.de consuetudine.c.ad audientiam.86.& c.quanto. 87
Consuetudo iuri scripto non præiudicat.de iudi.ijs.c.clerici. 327
Consuetudo quòd laicus testificetur contra clericum in causa criminali,non valet.de accusa. c.meminimus, 1579
Consuetudo quæ absque peccato seruari non potest,non valet.de præscript.c.vlti. 874
Consuetudo in testamentis religiosis factis sine testibus & scriptis valet,dummodo forma trādi secundum consuetudinem terræ seruetur, de consue.c.ex literis 85
Cōsuetudo de sepulturis puerorum tenenda est secūdū morē terræ.de sepul.ca.de vxore. 1203
Consuetudo de canonica portione valet secū dum consuetudinem terræ,eo.t.c.certificari.1204
Consuetudo de contrahendo cū ante vel post comparternitatem genitis, tenenda est.de cogna. spirit. super.eo. 1493
Consuetudo in testamentis vt testes sufficiant duo vel tres, non obstantibus legibus valet.de test.cum esses. 174
Consuetudo præiudicat iuri communi in suo loco tantū vbi viget.de consue.c,cū dilectus. 91
Consuetudo approbata in loco suo pro lege habetur.de arbitris.c.dilecti. 508
Consuetudo damnosa ecclesiæ abolenda est. de consu.c.cum consuetudinis. 94
Consuetudo dat iurisdictionem.de foro compe.c.cum contingat. 551
Cōsuetudo de pluribus præbendis habēdis in vna ecclesia,nōvalet.de cōce.preb.c.litteras.1079
Consuetudo non excusat in delictis.de consue.c.quanto. 87
Cōsuetudo terræ in iudicijs seruanda est si bona est.de dec.ad apostolicæ. 1223
Secundum consuetudinem loci decedens debet relinquere ecclesiæ matrici partem bonorū suorum.de sepult.c.certificari. 1204
Consuetudo optima est interpres legum consue.c.cum dilectus. 91
Consuetudo obseruetur in electionibus & beneficijs conferendis.de elect. c.cum ecclesia.159. & de causa propri.cap. cum ecclesia. 609
Consuetudines antiquæ sunt magnæ auctoritatis.de consue.c.cum consuetudinis. 94
CONTEMPTVS absentis cessat electionem.de ele.c.quod sicut ex litteris.151.& c.bonæ memoriæ.1. 138
CONTESTATIO litis perpetuat iurisdictionem.de offi.deleg.c.relatum. 341
Cōtestatio & sententia diffinitiua debent fieri coram principali.eo.tit.c.super quæstionum. 355
Contestatio litis vbi omittitur processus,non valet.de elect.c.dudum.2. 196
Contestatio litis quomodo fit. ibidem.
CONTRARIA proponens, suspectus est. de præsum.c.litteras. 791
Contraria proponens,vel sibi contrarius non est audiendus.de appel.c.solicitudinem. 950
CONTRAHERE nō possum cum sorore mea adoptiua durante adoptione,de cog.leg.c.si qua. 1498
Contrahere non potest filius carnalis cum filia spirituali,& econuerso.de cogna. spirituali. c.ex literis. 1497
In contrahentibus consideranda est scientia & ætas.de spon,c,ex literis. 1425
Contrahentes clandestinè nō possunt cōpelli cohabitare.de clādestī.despō.c. quod nobis.1459
Contrahens vxoratus cū ignorāte prima vxore defuncta nō potest petere diuortiū:nisi illa velit.de eo qui dux.in ma.c.1.1499. & c.veniēs.1473
CONTVMAX non est qui infirmitate impeditur.de procu.cap.querelam. 459
Cōtumax potest excusari per nuntios.ibidem.
Contumax est qui comparet , sed respondere non vult.de iudic, c.1. 521
Contumax condemnatur in expensis à tēpore quo cœpit esse contumax aduersario expectāte. de do.& contu.c.cum dilecti. 655
Contra contumacem post litis contestationē sententia diffinitiua dari debet, si liquet de iure: si non adiudicetur præsenti possessio.de dolo & contu.c.prout. 651
Contumaciter recedens à iudicio compellitur stare iuri, & temporali,& ecclesiastica pœna puniendus est. ibidem
CONVALESCERE ex post facto nō potest quod ab initio nō valet.de elec,c.auditis.154
CONVENIRE vel cōueniri nō debet colīegiū sine cōsēsu prælati.de iudi.c.causam.2.537
Conuentus per litteras duplices ad diuersos iudices primis non reuocatis non tenetur respōdere secundis.de rescrip.c,ex tenore. 47
Sex conuentionis vitia ponūtur.eo.tit.c.vlt.83
Conueniri potest possessor rei pro domino.vt lite non contest.c.quoniam frequenter.5.fi. 574
Conueniri non potest quis simul coram diuersis iudicibus super diuersis actionib. personalibus.de rescrip.c.quia nonnulli. 83
Conuentu irrequisito non debet abbas vel abbatissa beneficium conferremisi propter priuatā consuetudinem.de ijs quæ fiūt à prælat.cap.continetur. 1092
CONVERSO Iudęo ad fidem est puer parentibus assignandus.de conuer.infide.cap.2. 1276
Conuersum verberans est excommunicatus, & a Papa absoluendus.de sen.excom.c. non dubium. 1879
CREDITOR vltra sortem non potest petere.de iureiur.c.ad nostram. 800
Sed potest expensas circa pignora factas deducere. ibidem.
CRIMEN occultum non impedit promouendum.de temp.ordi.c.ex tenore. 232

Crimen

Universidad de Deusto
Biblioteca

Crimẽ est ibi puniendum vbi cõmissum est.de rap.c.1. 1725
Crimẽ tribus modis pót exponi,denũtiãdo,excipiẽdo.& accusando,de accu.ca. super his. 1583
Crimen pro quo excõicatur laicus,deponit clericum.de vi.& honest.cle.c.monasteria. 993
Crimen per testes nõ per actorem probatur. de simo.c.licet Hely. 1627
CRISTVS est verus Deus & verus homo.de summa trini.c.1. 5
Christus descendit in anima : surrexit in carne: ascendit in vtraque.eo.tit.c.firmiter. ibidem.
Christus mortuus est pro omnibus quãtum ad sufficientiam,& c.de baptis.c.maiores. 1382
Et paradisi ianua tantum in morte Christi aperta.est. ibidem.
Pro crimine nemo puniendus est contra quem non laborat infamia.de accus.c.inquisitionis. 1590
In crimine participans,eadem sẽtẽtia inuoluitur,de sen.excom.c.si concubina. 1928
De crimine semel accusatus reaccusari non debet, nisi iterum crimen replicet.de accu.ca.de his criminibus. 1575
Crimen publicum ordine iudiciario probandũ est.de simo.c.dilectus. 1624
Crimina audita non dissimulanda,sed inquiren da sunt.de collusio.deteg.crimina.1757.& de simo. c.licet Hely. 1627
Crimina paria pari compensatione tollũtur.de adul.c.tua fraternitas. 1724
Criminosus testificari non potest.de accu. c.cũ oporteat. 1588
Criminoso in crimine socios accusanti non est credendum, excepto crimine læsæ maiestatis. de confes.c.1. 677
Criminosus pœnitentia peracta repellitur à testificando in causa criminali,non tamen in ciuili. detes.i.c.non debet. 757
Et c.testimonium. 755
In criminali causa potest respõderi per procuratorem.de do.& contu.c.cum dilecti. 655
In causa criminali non debet procurator admitti.de accus.c.veniens. 1581
Crimina quædam sunt in quibus culpa est relaxare vindictam.de postula. præla.c.1. 97
In causa criminali pater non admittitur pro filio,nec ecõtra.qui matri.accu.pos.c.videtur. 1548
Pro crimine occulto nemo publicè puniendus est.de accu.c.inquisitionis. 1590

D

DAmnum dedisse videtur qui occasionem damni dat.de iniur.& dam.da.c.fi. 1854
Dãno facto peremptorẽ nõ obligatur successor si est in dãnũ ecclesię factũ.de preca.c.2.1116
In damnum ecclesiæ alienata sunt reuocanda. de reb.eccle.alie.ad audientiam. 1113
Dãnũ faciẽs nõ excusatur ignorãtia,si scire debuit,quin teneatur satisfacere.de iniu.c.fi. 1854
DEBITOR plus obligatur si alteri quã creditori soluit.de iureiu.c.eam te. 815
Pro debitis soluendis potest episcopus beneficium retinere,de fideiuss.c.peruenit. 1148
Pro debitis alienis ecclesia nõ greuatur.de do. c.fraternitatem. 1156
Debita patris soluat filius,& prælati prædecessorum suorum.de sol.c.1. 1152
Debitor excommunicatus debet absolui si non potest soluere præstita cautione quod soluat cum potest.eod.tit.c.Odoardus. 1154
Debiti iniusti solutio per debitorẽ probari debet.eo.ti.c.is qui. 1155
Debito pro maiori parte soluto non debet pœna exigi si aliud nõ põt solui.de pœnis.& suã.1859
Debitor tenetur liberare fideiussorem ab omni obligatione.de fideiuss.c.constitutus. 1150
Indebitè exactum,licet ex consuetudine,nõ est soluendum.de excess.præla.c.sane. 1783
Ad debita soluenda quatuor menses concedun tur.de offi.dele.c.quærenti. 854
DECEPTIS & non decipientib. iura subue niunt.de rerum permu.c.cum vniuersorum. 1137
DECESSVS alicuius non impedit quin de statu eius cognosci possit.de hę.c.si qui epis.1670
DECIMAE dandæ sunt de lana,fœno,molẽdinis,piscariis,deductis expensis.de de. c.peruenit.1216.& c.pastoralis. 1230
Decimæ statim soluẽtur collectis fructib.ante solutionem mercedis mercenariorum. eo.ti.c.cũ homines. 1216
A decimarum solutione nemo absolui potest per principem.eo.tit.c.tua. 1227
Decimæ dandæ sunt de omnib,reb.licitè acquisitis.eo.tit.c.ex transmissa. 1216
Ad decimas dandas omnes tenentur.eo.ti.cà nobis. 1226
Decimas detinens laicus careat sepultura ec clesiastica.eo.ti.c.prohibemus. 1223
Decimæ dẽtur ecclesię illi in cuius parochia sunt prædia,tamẽ antiqua tenere possunt.de paro.& alie.paro.c.fi. 1212
Decimæ iure hæreditatis teneri non possunt. de dect.c.ad hæc. 1221
Decimæ debentur diuina cõstitutione. eo.ti. c.tua.1227.& c.parochianos. 1220
Decimę non debẽt retineri propter malitiã clericorum.eo.tit.c.tua nobis. 1227
Decimę dandæ sunt de diuersis seminib.etiã vnius agri.eo.tit.c.ex parte.1. 1218
Decimę sunt dandæ de omnib.bonis,de apib. & omni fructu terrę.eo.ti.c.non est. 1224
Decimæ pertinent ad ecclesiam parochialem de iure communi.eo.ti.c.cum contingat. 1231
Decimas non tenentur dareCistercien.hospitalarij,templarij de terris quas propriis manib. & sumptib.colunt.eo.tit.c.ex parte. 1218
De terris tamen quas tradũt aliis excolẽdas, tenentur ad decimas.eo.ti.c.nuper.1236.& capi. licet. 1219
Decem debentur in signum vniuersalis domi nij.Item sunt tributa egẽtium animarum.eo.tit. c.tua nobis. 1227
Ad decimas persoluendas sunt compellendi laici per censuram ecclesiasticam,si nolint persoluere. ibid.
Ad decimarum solutionem non excusat concessio ad firmam.eo.tit.c.in aliquib. 1235
In decimis soluendis consuetudo approbata seruanda est.eo.tit.cum sint. 1222
Decimarum solutio præcedit exactiones tributorum & censuum.eo.tit.c.cum non sit in homine. 1235
Decimæ possunt locari quibuscunque.de locato & conducto.c.vestra. 2129
In decimis bene habet locum compositio.de deci.c.suggestum est. 1217
Decimæ soluẽdæ sunt de terris quę olim pascuosæ,nunc frugiferæ sunt,& de fundo vbi steterunt olim domus. ibi.
Decimas non tenetur soluere mercator nisi deductis expensis suis.eod.titu. cap. pastoralis. 1230
Decimas tenentur clerici de patrimonio soluere.eo.ti.c.nouum. 1214
In decimis non deducuntur expensæ pro fructib.percipiendis,vel reb.reseruandis factæ. eo. tit.c.cum homines. 1216
Decimas tenentur Iudæi soluere de terris, quas tenent colendas.eo.ti.c.de terris. 1221
Decimas non recipiat ecclesia in alieno episcopatu. eo.ti.cum sint. 1222
Decimæ cum conceduntur de maiorib.conce duntur & de noualib.percipiendis.eo.ti.cap.ex parte.2. 1222
Decimę non recipiantur à manu laici priuileg.c.cum plantare. 1804
Decimæ bene recipiuntur à laico de consensu episcopi.de decimis.c.dudum. 1233
Decimas alterius ecclesię à laico detentas,alius in pignus nõ recipiat.eo.ti.c.interdicimus. 1237
Decimas de hortis suis fratres prædicatores. &minores soluere non tenentur.de excess.prel. c.nimis iniqua. 1733
Decimę datæ in feudũ reuocentur,de iis quę fi.à prela.c.cum apostolica sedes. 1095
Decimas laico concedens deponatur: idẽ de eccleſiis & oblationib.de decim.c.quãtis.1221
Decimarũ transactio debet fieri de consensu episcopi vel papę,aliàs non valet.de transactio. c.statuimus.& c.veniens. 450
DELEGATVS potest esse arbiter in causa sibi commissa.de præsump.c.litteras. 792
Delegatus potest exequi iurisdictionẽ suam per annum integrum.de offi.& po. iudi. dele.c. quærenti. 354
Delegatus maior est ordinatio in causa sibi commissa.eo.ti.c.sane.2. 334
Delegatus potest committere vices suas suo coniudici vel alteri.eo.ti.c.quamuis. 331
Delegatus potest excommunicare contumacem.eo.ti.c.quærenti. 354
Delegatus potest committere vices suas nõ in arduis casib.eo.ti.c.fi pro debilitate. 328
Delegatus prędicationem crucis sibi cõmissam,siue dispensationes,absolutiones, pœnitentiarum iniunctiones non potest alteri committere.eo.tit.cap.quoniam apostolica sedes.§.cæterum. 389
Delegatus potest coercere quemlibet suam iurisdictionem impedientem.e.t.c.præterea.330
Delegatus per negligentiam vel malitiam suam amittit iurisdictionem.eo.ti.c. quoniã 385
Delegatus eandem habet potestatẽvel iurisdictionem in principali & accessorio. ibid.
Delegatus generalis non habet potestatẽ super causa delegata alteri specialiter.de offic.de lega.c.2. 388
Delegatus debet supersedere,& de non delegatis se non intromittere.de rescri.c.super litteris. 52
Delegatus potest esse testis in causa sibi commissa si iudicando officium non assumat.de test. c.dilecto filio. 740
Delegatus potest alteri causam committere prout vult.de offi.&pote.iudi.dele.c.super quę stionum. 355
Delegatus committens alteri vices suas decẽtero se non intromittet,si ex toto commisit. ibi.
Delegatus debet sequi mentem delegantis. eo.tit.c.sane.2. 334
Delegatus non potest committere alteri causam appellatione remota.prędicto c. super quæstionum. 354
Delegatus debet esse viginti annorum , nisi partes scienter consentirent in eũ qui xviij.annum transcendisset,aliàs facta delegatio ab alio quàm à principe non teneret.eo.ti.c.cum vigesimum. 384
Delegatus potest dare iudicem.eo.ti.c. pastoralis. 362
Delegatus potest compellere subdelegatum ad recipiendum vices suas:tamẽ defert pro qualitate personarum. ibid.
Delegatus non procedat in causa sibi cõmissa,si litteræ priorib.litteris opponuntur de eis mentionem continentes.eo.titul. capitu.sane.1. 327.
Delegatus puniat contumaces pœna statuta: aliàs si nõ sit,pro qualitate puniat culpę.eo.tit. c.præterea. 330
Delegatus recipiens causam,simul recipit potestatem omnium ad causam pertinentium. ibi. & c.suspicionis. 381
Delegatus officio suo functus cum sententiã executioni mandauit,expirat auctoritas sua.eo. tit.c.ex litteris. 366
Item quando terminus præfixus transit, non prolongetur.eo.tit.de causis. 329
Delegatus potest sententiam suam demanda re executioni,& debet, si ordinarius non vult, vel non potest.eo.ti. c. significasti. 331
Delegatus potest ordinario executionẽ mandare.eo.tit.c.ex litteris. 366
Et debet exequi,nisi Papa aliud vel alitercõmittat.eo.t.c.si quando. 332
Delegatis commissa causa expressis nominib. locorum non personarum,vno mortuo successor eius in dignitate potest in causa cũ alio sententiare.eo.ti.c.quoniam abbas. 336
Delegatus non potest aliquẽ inuitis ordinariis

rijs instituere.e.super eo. 337
Delegatis duobus causa commissa, vnius sententia sine altero non tenebit. ibidem
Delegatus suspectus est amouendus. eod.titu. c.causam quæ. 340
Delegatus debet procedere mortuo mandatore si his ante fuerit contestata.eod.ti.capitu.relatum. 341
Delegatus potest procedere in causa citatione emissa , ante mortem mandatoris non contestata.eod.tit.cap.gratum. 341
Delegato alteri vices suas committere,si ab illo fuerit appellatum,nihilominus debet procedere in causa sibi commissa, si tamen aliquid sibi iuris reseruauit.eod.titu.capitul.cum te consulente. 340
Delegatus potest absoluere excommunicatum ab ordinario,si ille malitiose noluerit facere.eo. tit.c.prudentiam. 342
Delegatis cribus vno absente alij nõ possunt procedere nisi legitimè impeditum se probet,vel nisi duobus committatur , etiam si tertius nequiuerit interesse. ibidem
Delatus non debet procedere in causa si citatus ad Papam misit ante citationem. ibidem
Delegatus vnus non procedat in causa appellatione emissa contra suum coniudicem.eod. tit. c.cum super. 350
Delegatus vsque ad mediam noctem potest expectare partem, & sententiare.eo.ti.cap. consuluit. 351
Delegatus potest refutari propter familiaritem post litis contestationem contractam.eo.tit. c.insinuante. 352
Dèlegatus vice sua & sui coniudicis mortui re integra non procedat nisi à suo coniudice sibi committatur,& ante mortem eius sit ceptum.eo. tit.c.licet. 367
Delegati mandatum non tenetur exequi ordinarius nisi constet eidem prius de rescripto apostolico.eod.tit.c.cum in iure. 368
Delegatus non potest excedere formam mandati apostolici,aliàs non valet processus.eod.tit. c.venerabili fratri.378.& c.P.& G. 383
Delegato vno mortuo potestas alterius expirat,nisi aliud in delegatione sit expressum.eo.ti. cap.vno.385.& idem intelligendum in arbitrijs. ibidem
Delegatus de consensu partium potest vices suas committere , licet sit demandatum ei quòd personaliter exequatur,nisi sit causa ardua.eo.ti. c.fin. 395
Delegati iurisdictio expirat quando causa refertur ad superiorem.de offi.leg. c.licet. 391
Delegatus qualiter procedat contra iniustè excommunicantem.cap. cum contingat. de offi. deleg. 379
Delegati iurisdictio expirat per sententiam interlocutoriam, &c. eod.titu.capitul.significantibus. 380
DELICTVM personale non redundat in ecclesiam vel conuentum.de sum.trini. cap.damnamus. 11
Delictum occultum non impedit promouendum.de temp.ordi.c.ex tenore. 252
Delicti recognitio facta extra iudicium nocet sicut confessio.de electi. capitulo per inquisitionem. 148
DENVNTIANS repellitur qui non præmonuit.de accu.c.dilectus. 1589
A denuntiatione repellantur concubinarij publici.de accu.c.cum dilecti. 1586
A denuntiatione repelluntur comspiratores. ibidem
Ad denuntiandum non admittũtur inimici.de accus.c.cum oporteat. 1588
In denuntiatione deficiens suspenditur ab officio & beneficio. de calum. capitulo cum dilectus. 1604
Denuntiari potest quis de pluribus in eodem iudicio.de sen.& re iud.c.cum I.& A. 899
DEPOSITA res furtiua non est furi reddẽda.de depos. c.1. 1119
Deponendus est nullus ante causę cognitionẽ de iudi.cap.1. 521
Non deponitur quis nisi pro notabilibus peccatis.de accus.c.cum dilecti filij. 1586
Depositus si celebrat , ab ecclesia rescindatur. de cler.excom.c.si quis presbyter. 1766
Deponendus non est quis , si testes contra ipsum ex sola credulitate deponunt.de accusa.c.in quisitionis. 1590
DIACONVS contrahens cum virgine de facto dispensatiuè promoueri potest.qui cler.vel vo.matri.contra.pos.c.1. 1471
DIE DOMINICA est ab omni opere illicito abstinendum.de fer.c.1. 595
Diebus dominicis licet episcopo virgines cõsecrare,& ordines conferre.de temp.ord.capit.1. 249
Diebus dominicis potest solus Papa subdiaconos ordinare. ibidem
DIES quandoque incipit in initio noctis & terminatur ad diem sequentem quo ad ordines celebrandos. de temp. ordin. capitulo litteras. 256
Dies aliquando incipit à vespera vsque ad vesperam quantum ad festa celebranda.de ferijs.capitu.2. 595
Dies aliquando incipit à mane, & terminatur in fine diei ante tenebras quantum ad iudicem, & sententiam diffinitiuam.de offi.iud.dele.capi. consuluit. 351
Dies aliquando incipit à media nocte , & terminatur ad mediam noctem sequentem quantum ad contractus faciendos : possunt enim fieri qualiber hora.eod.tit.cap.consuluit. 351
Dies aliquando incipit post cœnam, & durat per noctem vsque ad diem sequentem quantum ad ieiunium. de confec. distinct.iij. capitulo desu. 438
Dies etiam incipit à quarta feria post occasum solis vsque ad secundam feriam in ortu solis quãtum ad treugas seruandas.de treuga & pa.cap.1. 438
DIETAS vltra duas extra suam diœcesim nemo citandus est.de exce. c.olim. 844
DIFFINITIVA sententia proferri non debet contra absentem ex legitima causa,& lata nõ tenet , maxime in causa matrimoniali. de sent.& re iud.c.tenor. 880
Et c.cum Bertholdus. 891
Ad diffinitiuam sententiam procedi potest lite contest.in causa criminali.de do.& contu.cap. veritatis. 650
DIGNITATES duas habens vnam dimittat, etiam si habeat illas in diuersis ecclesiis. de præb.c. præterea. 1032
Ad dignitatem maiorem à minori est transeundum.de transl.epis.c.licet.in tantum. 218
DILAPIDATOR deponendus est. de simo.c.licet Heli. 1627
Dilapidator rerum ecclesiasticarum suspectus remouetur vsque ad discussionem facti. de accu. cap.vltimo. 1603
DISPENSATIONES ad ius commune trahi non debent. de sen. & re iudi. capitulo in causis. 894
Dispensare potest episcopus cum clerico in minoribus criminibus.de iudi.capitulo at si clerici. 523
Dispensat Papa in secundo gradu in collateralibus personis,vt cum pueris fratrum & sororũ, quia hoc non est contra ius diuinum. c.litteras. de rest.spol. 634
Dispensationem inducit multitudo , & terræ consuetudo.de temp.ord.c.sane. 250
Dispensatur cum eo in temporalibus cũ quo &in spiritualibus.qui fil.sint leg.c.per venerabilem. 1540
In dispensatione voti attendi debet debilitas & paupertas,de vo.& vo.redem. cap.quod super his. 1284
Dispensatio reuocari non debet.de fil.presby. c.ex tuo nobis. 287
Dispensationem non habenti alia cura animarum non conferatur , si talis habuerit ante : alio qui collatio careat viribus. de præb.capitulo de multa. 149
Item ordinarij locorum inquirant diligenter de pluralitate beneficiorum curas animarum siue personatus ,habentium illicitè : & conferant quibus debent. Greg.in nouel. de offic. ind.ord. lib.6. 239
DISSENSVS difficulter probatur,nisi cõtraria iudicia præcesserint.de sponsa. capitul. ad id. 1434
Et qui matri.accusa.pos.c.insuper. 1549
Dissentiente altero desponsatorum post septẽnium solutus est alter ipso iure.de desponsa.impub.cap.accessit. 1448
DIVORTIVM non celebratur licet ex vtraque parte coniugum consanguinitatis vel affinitatis impedimentum allegetur , nisi per testes fide dignos probetur , propter collusionem. de eo qui cogno .consang.vxo.suæ.capitul.super eo. 1502
Diuortio iudicio ecclesiæ celebrato non potest compelli fidelis recipere infidelem reuersum ad fidem.de diuor.cap.de illa. 1556
Post diuortium dos vxori reddenda est,& cõmunes possessiones inseparatæ sunt diuidendæ. de dona.inter vir.& vxo.c.significauit. 1562
Diuortium non fit propter furtum vel simile, sed propter infidelitatem vel adulterium commissum.de diuor.cap.quæsiuit. 1552
Diuortio propter hæresim facto continere debet fidelis viuente infideli.ibidem.& capi. quanto. 1556
Diuortium potest fieri ex violenta suspicione. de præsumpt.cap. litteras. 792
Diuortium sine iurisdictione ecclesiæ non tenet.de diuor.cap.porro. 1553
Et de conuer.coniug.c.1. 1254
Diuortio propter adulterium facto contrahes cum alia debet redire ad primam. de diuor. cap. ex litteris. 1554
DOLVS alicuius facit vt contra eum absentem procedi possit , si de ipso constet. de senten. & re iudi.c.cum olim. 882
DOMICILIVM vbi quis habet ibi potest conueniri. de foro comp . capitulo dilecti filij. 556
Domicilium dicitur quis habere , vbi habet beneficium. de rescript. capitul. dilectus filius.2. 67
DONATIO episcopi sine consensu capituli non valet.de his quæ fiunt à præla.sine consensu capi.c.cum nos. 1092
Donatio occulta suspecta est,& ideo irritãda. vt ecclesbenet.sine di..onse.c.1. 1104
Donare potest qui sui iuris est,& rerũ suarum habet administrationem. de dona.capitul. cæterum. 1157
Donationem debet vir mulieri facere si vxor viro dederit dotem.de don. inter vir.& vxo.cap. nuper. 1566
Donationes ecclesiarum viuente rectore non valent,nisi fiant locis religiosis , ita tamen quòd rectores eis inuitis non priuẽtur in vita sua. de dona.c.consultationibus. 1158
Donare nemo potest sibi ipsi beneficium.de instit.c.cum ad nostram. 1068
Donatio inter virum & mulierem vnde vnus sit pauperior,alius locupletior,non valet.de dote post diuor.rest.c.vlt. 1325
Donationes episcopi in grauamen ecclesiæ factæ sine consensu capituli,reuocentur per successorem.de dona.c.fraternitatem. 1156
Donatio abbatis cum consilio prioris vel paucorum aliis reclamantibus non tenet secundum consuetudinem approbatam.eo.tit.c.cæterũ. 1157
DOS ad vxorem,& donatio ad virum reuertitur soluto matrimonio.de donat. post diuor.resti.cap.fin. 1568
In dotem non potest dari feudum,eod.tit.cap. nuper. 1566
Dos reddatur separatę propter legitimam causam.de dona.inter vir.& vxo.c.1. 1561
Ad dotẽ reddendã debet vir compelli. ibidem
Dos nõ reddatur separatę ob fornicationem. eod.tit.c.plerumque. 1564

Dos debetur ancilliæ, quæ libera credebatur post diuortium.de coniu.ler.c.proposuit. 1488
Dos in manu viri est vxore viuente.c. per vestras.de dona.inter vir.& vxo. 1567
Dos detur vxori viro exulantevel fugiente.de pignorib.c.ex litteris. 1144
Pro dote sunt omnia bona viri tacitè obligata mulieri. ibidem
Dotem vxoris vir vendere non potest.de consue.cap.ex parte. 94
Dos ecclesiæ immunis debet esse ab omni seruitute,de censi.& exact.c.1. 1338
DVBIA in partem deteriorem interpretantur quandoque.de electi.capitulo Osius episcopus. 109
In dubijs benigna debet fieri interpretatio.de iureiur.c.ad nostram.3. 813
In dubijs via tutior est eligenda.de homic.ca. ad audientiam. 1805
Dubietate in verbis accidente ad communem verborum intelligentiam recurrêdum est.de spõ. & matri.c.ex litteris.1. 1423
Dubia quandoque etiam sunt in partem melio rem conuertenda.de reg.iur.c.estote. 1962
DVELLVM qui fecit,potest ex dispensatio ne in ordine prius habito ministrare.de corp.vitia.c.1. 299
Duellum exercens potest promoueri, si nõ interfecerit. de cleri pugnan.in duello. capitulo 1. 1718
In duello homine interfecto nõ potest ille cu ius pugil interfecit,in ordine suscepto ministrare.eod.tit.cap.2. 1719
In duello occiso & ob hoc spoliato habent re stitui sua bona si innocés inuenitur.de pur.vulg. cap.significantibus.
Vide not.in marg.qñ deDuello tractatur. 1750
E
Ecclesia non vacans potest concedi religiosis. de resti.spol.c.cum venisset. 628
In vna ecclesia plures nõ instituuntur simul. de iurepatro.c.quoniam. 1316
Ecclesia vltra quatuor menses vacare non debet.eod.tit.c.cum propter discordias. 1332
Ecclesiam sine dispensatione Papæ tenens nõ presbyter priuetur.de æta.& qual.capitu.præterea. 266
Ecclesiam habens non recipiat aliud beneficiũ. de præb.& dign.c.cum non ignores. 1033
Ecclesiæ donatio sub conditione reuocari potest si sic collatum sit quòd ea cessante debeat reuocari.de cond.appo.c.verum. 1467
Ecclesias duas vnire spectat ad episcopum. de excess.præla.c.sicut vnire. 1784
Ecclesiam vltra quatuor menses vacantem cõferat episcopus:de iurepatro.ca. quoniam in qui busdam. 1316
Ecclesia non consecrata immunitatem habet. de immunit.eccle.c.ecclesiæ. 1408
Ecclesiæ de nouo ædificari possunt populo crescente.de eccle. ædifi. capitulo ad audientiam.1. 1399
Ecclesia sub annuo censu concedi potest ratione fructuum.ne præl.vic.suas.c.querelam. 1648
In ecclesia placita sæcularia fieri non debent. de immuni.eccle.c.cum ecclesia. 1404
Ecclesiæ nomine cathedralis intelligitur. de verbo.signi.c.cum clerici. 1942
Per ecclesiam matricem intelligitur cathedralis.eod.tit.c.venerabili. 1944
Ecclesia tantum iudicat de manifestis.de simo. cap.sicut.1. 1607
Ad ecclesiam fugiens tueatur,non delinquens in ea.de immuni.eccle.capitul.inter alia.& capi. fin. 1405
Ecclesiæ subsunt episcopo in cuius diœcesi sitæ sunt.de iure communi.de relig.domib.capitu, constitutus. 1305
Ecclesias plures, quarum vna ex alia pendeat, vel quæ proprios sacerdotes habere non sufficit, habere licet.de æta.& quali.præsi.c.eam te. 266
Ecclesiarum effractores & incendiarij postquã sunt denuntiati, à solo Papa absoluendi sunt. de sen.excom.c.conquesti.& in glo. 1890
Ecclesię nomine moriens si aliquid relinquat, congregatio intelligitur.de testam.& vlt.volun. c.relatum.2. 1175
In ecclesiarum regularium non sint sæculares clerici,aut regulam profiteantur , aut amoueantur.de elect.c.cum causam. 150
Ecclesiæ vltimum supplicium est anathema.de iudi.e.cum non ab homine. 329
Ecclesiarum nouarum constructio veteri obest se non debet . de eccl.ædifi.c.de his. 1401
Ecclesia fornicatione polluta,aspersione aquę reconcilietur. de adul. & stup. capitu. significasti. 1722
Ecclesias reparare tenentur rectores earum.de eccle.ædifi.c. de his. 1401
Ecclesia sæcularis non potest fieri regularis si ne consensu episcopi diœcesani.eod.tit. ca.ad audientiam 2. 1401
Ab ecclesia sua se transferens auctoritate propria ad aliam , vtraque careat & prima & secunda.de transl.præl.c.quanto . 216
Ecclesia fi possessiones suas à laicis repetat,debet expensas eorum computare in rei melioratione factas.de in integ.rest.c.1. 486
Ecclesiasticum feudum non licet vendere sine consensu episcopi.de consti.capit. quæ in ecclesiarum. 19
Ecclesiæ & prælaturæ pueris non conferãtur. de æta.& quali.præsi.c.ex ratione. 264
Sed talibus debet cura animarum committi, qui in breui possunt ordinari in presbyteros, & sint subdiaconi.eod.tit.cap.indecorum.285.& ca. præterea. 266
Ecclesia debet habere chorum & ecclesiam.sci licet duas partes.de vita & hone.cler.c.1. 991
Ecclesia parochialis non diuidatur sine episco po.de præb.c.auaritiæ. 1030
Ecclesia viuente rectore nõ dari nec recipi debet,de concess.præb.c.qui in viuorum. 1068
Ecclesia per episcopum reconciliari potest,nõ per presbyterum. de consec.eccles.vel alt.c.aqua per episcopum. 1362
Ecclesia vacante confirmatio non pertinet ad capitulum.ne sede vacan.c.2. 1089
Ecclesijs suis non sunt spoliandi cæci & lepro si.de censi.c.licet multum. 1339
Ecclesia regularis & cathedralis vltra tres mẽses non vacet: & si vacauerit,archiepiscopus prouideat ei. de elect.& ele.pote.capitul.ne pro defectu. 177
Ecclesia vacans ratione dissensionis inter episcopum & patronum custodiatur per œconomũ. de offi. iud.ord.c.cum vos. 398
Ecclesiæ tolerantia nõ auduit dispensationẽ. de præb.c.cum iamdudum. 1036
Ecclesia non potest infligere pœnam sanguinis.de rapt.& incen.c.in archiepiscopatu. 1728
Ecclesias in proprios vsus concessas non licet religiosis intrare sine consensu diœcesani.de priuil.c.pastoralis. 1822
Ecclesiæ mansus debet ab omni exactione esse immunis.de censi.c.1. 1338
Ecclesia cathędralis aliquem in Theologia regentem habeat. de magist . capitu. quia nonnullis. 1652
Ecclesiæ matrici debentur decimæ.de præscri. ex transmissa. 859
Ecclesiæ statuta pro tempore variari possunt. de consang.& affi.c.non debet. 1514
Ecclesia confirmante statuta laicorum valent: aliàs non.de consti.c.ecclesia sanctæ Mariæ. 25
Contra ecclesiam aliquid statuentes reuocent, aliàs excommunicentur. de sen.excom .capitulo nouerit. 1923
Ecclesiastica censura intelligitur interdictum, suspensio,& excommunicatio.de ver.sig.capitul. quærenti. 1492
ELECTIO cassatur si electus ante confirmationem ministret.de elect.c. qualiter. 126
De electi fama testes cogẽdi sunt.de test.cog. c.super his. 763
Electioni de se factæ quis metu renuntians nõ minus potest recipere dignitatem illam nisi abiu rauerit.de his q vi, metusve cau.si.c.ad aures.481
In electione prælaturarum diligenter dignitati eligẽdum.de elect.c.dudum 1. 136
Electio valet,& si non dignior, tamen dignus eligatur.eod.tit.c.cum dilectus. 160
Electus confirmatus potest exercere quæ sunt iurisdictionis, sed non quæ sunt ordinis.eod.tit. c.transmissam. 123
Electio simoniaca ignorante electo facta non valet,nisi in fraudem electi hoc fiat vt impediatur.de simo.c.nobis. 1623
Electio celebrata ab interdictis non valet.de elect.c.cum inter R. 124
Ineligibilem facit consuetudo eligibilem. de cler.coniug.c.cum olim. 1011
Electi debent esse triginta annorum , scientiæ sufficientis,& de legitimo toro nati,aliàs non valet electio.de elect.c.cum in cunctis. 114
Electione prima non cassata,non valet secunda electio.eod.tit.c.considerauimus. 119
Ad electionem vocandi sunt qui sunt in prouincia, quia plus nocet contemptus vnius,quàm contradictio multorum.eod.ti.capitu. coram dilecto.170.& c.bonæ memoriæ 2. 170
Electio pendente appellatione facta cassanda est. 119
Electio Papæ valet à duabus partibus tertia di scordante.eod.tit.c.licet de vitanda. 113
De electione potest laicus patronus se interponere ad tractandum vel post electionẽ ad cõsentiendum est inuitandus.de iurepatro.capitul. nobis. 1331
Quid sit de necessitate electionis quantum ad formam modum require.de elect.capi.quia propter.& in glo.ibidem. 179
Electio episcopo nondum sepulto facta nõ valet.de elect.c.bonæ.2. 170
Electionis tempore transacto,electio nõ valet. de supplen. negl. præl.c.dilecto filio. 248
Electio secunda tenet quando est euidens primam non valere.de elect.c.bonæ memoriæ. 138
Electio suspensi vel à suspensis celebrata non valet.eod.tit.c.cum inter R. 124
Electione facta non possunt compromittere in alium electores.de elect.c. cum inter canonicos. 134
Electio cassatur propter morbum epilepticum. ibidem
Electio nõ potest variari publicato scrutinio. eod.tit.c.publicato. 208
In electione requiritur maior & sanior pars capituli.eo.titu.capitu.ecclesia 2.205.& c.congregato. 195
Electio Pontificis à laicis facta non valet. eo. ti.c.sacrosancto.192.& c.Massana ecclesia. 204
In electione episcopi canonici valde remoti, & in prouincia, non expectantur.eod. titu. cum inter vniuersas. 127
Electiones clandestinæ reprobantur.eod.titu. quia propter diuersas. 179
Electioni de se factæ per potestatem sæculare consentiens non potest eligi amodo ad aliquam dignitatem sine dispensatione.eod.titu.cap.quisquis electioni. 182
In electione possunt omnes in vnum compromittere.eo.tit.c.causam. 118
Electio ad præbendam facta per importunitatem,non tenet.de præben.& dign.ca.tuæ fraternitatis. 1039
Electio abbatis pertinet ad monachos eiusdã monasterij.de consue.c.cum dilectus. 91
De electione tractanda dies est præfigendus. de elect.ecclesia vestra 1. 188
Eligi dẽt prælatus vbi duo vel tres sunt in ecclesia.eo.tit. cõsiderauimus.119. & c.super.eo.120
Electus abiurato schismate si non sit consecratus à schismatico,poterit confirmari.eo.ti.c.quia diligentia. 112
In electo quę requirãtur.e.t.c.cũ in cũctis. 114
Electores electo crimen obijcere non possunt post confirmationem præteritam.de æta.& quali.ord.c.accepimus. 273
Electio imperatoris pertinet ad principes Germaniæ , sed examinatio & coronatio ad Papam. de elect.c.venerabilem. 165

Electus in archiepiscopum & confirmatus potest mandare episcopo suffraganeo suo quòd consecret alium episcopum suæ iurisdictionis.eo.ti. c.suffraganeis. 120
Electionis forma.eod.tit.c.cum terra.121. & c. quia propter. 179
Electus cassari potest propter administrationẽ ante confirmationem suam.ti.de elect.c.qualiter 126.& c.bonæ memoriæ. 138
Electio debet esse de proprio gremio,si sit idoneus.de elect.c.cum inter can. 134
In electionibus valet consuetudo.eo.ti.c.cum terra. 121
Electionis iure priuatur & beneficio indignũ scienter eligens.de elect.c.per inquisitionem. 148
Electo remotus potest constituere procuratorem.eodem.tit.capi.congregato.105.& ca.scriptum. 174
Circa electionem simoniacam an archiepiscopus dispenset,& qualiter,habes de elect.c. si alicuius electionem. 209
Electio non valet si absentes nõ vocentur,qui debent & possunt electioni interesse. de elect. cap.quod sicut. 151
Electi electionibus cõsentiant. eod.tit.c.bonæ memoriæ. 138
Electionibus duabus per dissensum capituli factis neutra illarum valet.eo.tit.auditis. 154
Persona electi in via electionis non auget numerum eligentium.eod. tit.c. Cumana.190. & c. cum in iure.fed in via compromissi. 164
Eligere prohibiti à Papa,si non postulent electores, currit eis tempus propter negligentiam. eod.tit.c.fin. 210
Eligentium numerus multum excedens præfertur dignitati eligentium.eo.ti.c.dudum.1. 136
Eligere nõ possunt excommunicati maiori excommunicatione.eo.tit.c.illa quotidiana. 173
Si electores intra sex menses non elegerint,carent ea vice postea eligendi , & proximus superiori prouidebit de prælato vel episcopo.eod.ti. c.ne pro defectu. 177
Electi examinatio, & electio pertinet ad confirmatorem.eo.ti.c.nihil est. 1831
Circa electi cõfirmationẽ expẽsę factę reddantur de bonis episcopatus.e. tit.c.vt prę terite.186
Ad electionẽ possunt admitti de quibus dubitatur an de gremio sint,cum protestatione. eod. tit.c.Cumana. 190
Electores possunt consilium requirere ab his qui non sunt de gremio.eo.ti.c.cum in veteri.193
Electum cassat multitudo dignitatum sine dispensatione Papę.eod.tit.c. dudum.136. aliàs dudum ecclesia Rotho.2. 196
Cum electores omnes delinquunt in eligẽdo, superior prouidebit.eod.ti.c. cum Vintonien.146
Electo nullum ius acquiritur per nominationem.eod.tit.c.quod sicut. 151
Ad electionem impediendam appellatio per laicum patronum facta in ecclesia collegiata nõ valet.eod.tit.c.quod sicut. 151
Electio quæ nulla est, ex postfacto non conualescit.eod.tit.c.auditis. 154
Electo indigno scienter electores potestate eligendi priuentur,& à beneficio per triennium suspendatur: & si à maiori parte eligitur,ad minorem partem deuoluitur electio.eodem titu.cap. cum Vinton.146.& de postul.præl.c.gratum.100
Electio epilcopi in archiepiscopum cassatur, quia episcopus debet postulari. de postul.c.gratum gerimus. ibidem
In electione Papæ absentes Cardinales vltra decem dies non expectentur.Grego.in nouellis. sed præsentes eligant.de electio.cap.vbi periculum.libro 6. 74
Ad electionem admittuntur etiam infirmi : si receduntur,remanentes eligunt post decem dies, aduenientes etiam post infirmitatem re integra admitti possunt.Grego. ibidem
Electio Papæ sit in loco vbi decessit alius,alio quin in proxima ciuitate non interdicta. ibidem
In electionis præiudicium omnis pactio vel iuramentum factum cassum est.Grego. ibidem
Pro electione etiam debent inclusi & arctari Cardinales,& alia multa habentur. ibidem
Eligens aliquem gratia singularis commodi, ex hoc nõ priuatur iure eligendi.Grego.ibidem. cap.perpetuo. 92
Electioni se opponentes siue postulationi siue prouisioni appellantes coram personis authenticis instrumento publico seu litteris exprimant quod obijciunt in electionis formam, vel personam electam.Greg. in nouellis de elect. capit.vt circa.lib.6. 82
Contra electum possunt obijci antiqua de nouo percepta,facto super hoc iuramento. ibidem
Et si facto iuramento obiecta probare nõ possunt,à potestate opponendi cadant,nisi de nouo aliquid commiserint.Grego. ibidem
Electus non debet esse œconomus vel procurator ecclesiæ in spiritualibus vel temporalibus in toto vel in parte per se vel per aliũ , alioquin cadat ab electione.Grego.in nouel.de elect.cap. auaritiæ.lib.6. 87
Electus requisitus ab electoribus si intra mensem non consenserit electioni , cadat à iure electionis , nisi consensus electi dependeat à superiori,qui si non concedat,procedant ad electionem electores.Greg.in nouel.eo. tit.capit. quàm sit.lib.6. 89
Electus si intra tres menses non petierit confirmationem post consensum,ab electione cadat, nisi legitimè fuerit impeditus.eod. tit.ca.in fine. 89
Electio ab electoribus non potest impugnari post consensum , nisi de nouo improbitatem aliquam percipiant in electo,vel de nouo commisserit.Grego.eod.tit.cap.nulli. 94
EPISCOPVS in minoribus criminibus cum clerico dispensare potest.de iudi. capit.at si clerici. 523
Episcopus potest reuocare quod antecessor alienauit indebitè.de in integ.restit.1. 486
Episcopi procurẽt quòd frequens prædicatio fit in diœcesibus suis.de of.iud.ord .capi.inter cętera. 414
Episcopus non potest diminuere beneficium clerici sine consensu.de excess.præl.c.ad hæc.1781
Episcopi in publico semper debent vti lineis, nisi sint religiosi.de vita & honesta.cler.cap.clerici officia. 999
Episcopus non potest sibi vendicare res ecclesię.de censi.& exact.c.prohibemus. 1342
Episcopus potest delegare collationem beneficiorum.de concess.præb.c.constitutus. 1082
Episcoporum translationes ad Papam solum pertinent.de transl.ep.c.1. 211
Episcopus absoluere potest vbicumque conditor canonis sibi absolutionem non reseruauit.de sent.excom.cap.nuper. 1897
Ab episcopatu remouetur quis propter illiteraturam.de æta.& quali.& ordi.præsi.cap.quamuis. 275
Episcopi consecratio per archiepiscopum impeditum committi potest alteri.de offic. ordi.ca. quòd sedem. 405
Episcopi duo simul esse non possunt in vno loco & diœcesi.capitu. quoniam in plerisque.eod. titu. 413
Episcopus ad aliam dignitatem sine licẽtia Papæ tranfire non potest.de transl.epi.c.licet. 218
Episcopus non potest alienare res ecclesiæ sine consensu capituli.de his , quæ fi.à præla. sine consensu. c.1. 1091
Episcopus nihil iuris habet in monachis nisi causa disciplinę.de sta.mon.c.1. 1289
Episcopus tenetur esse sacerdos.de excess.præl. c.ex litteris. 1786
Episcopi tempore interdicti generalis possunt diuina officia celebrare , excommunicatis & interdictis exclusis , nisi hoc ipsum eis specialiter interdicatur , vel causam dederint interdicti. de priui.& excess.c.priui.quod nonnullis. 1827
Episcopus ius patronatus habens in alio episcopatu debet præsentare personam idoneam , & præsentatus debet admitti.de iurepatronat. cap. suggestum. 1327
Episcopus potest esse abbas in monasterio.de iudi.cap.causam. 528
Episcopus si vult nouam dignitatem creare, debet ei in redditibus prouidere.de consue.cap. quanto. 87
Episcopus ratione persecutionis vel infirmitatis intrans religionem cessantibus prędictis potest resurgere ad episcopatum.de renunt.ca post translationem. 238
Episcopus clericis ordinatis ab eo indigentibus prouideat,vel sustentet eos. de præb. & dig. c.cum secundum. 1034
Episcopo ęgroto nolente cedere dandus est adiutor.de cler.ęgro.c.ex parte. 1062
Episcopus potest detinere prouentus alicuius dignitatis vel beneficia, si sua ecclesia est onerata.vt eccle.bene.sine dimi.confer.capit.vt nostrũ. 1104
Episcopus potest infeudare terrã alteri ratione beneficij sibi collati.de dona. ca. per tuas.1158
Ad episcopum pertinet de domibus religiosis disponere.de reli.domi.c.de xenodochijs. 1304
Episcopus potest cõmittere inferiori quę sunt iurisdictionis,non quę sunt ordinis.de consec. eccle.c.aqua benedicta. 1362
Episcopus presens & consentiens iudicio mortis est amouendus.de excess.præl. capitulo ex litteris. 1786
Episcopus non confert ecclesiam religiosis, nec augere potest pensiones sine consensu capituli sui vel Papę.de his quę fi.à præl. capitul.pastoralis. 1098
Episcopus non potest habere personatum vel dignitatem in alia ecclesia.de concel.præb.c.post electionem. 1076
Episcopus potest ex causa clericum capere, & ligare.de appel.c.dilectis. 953
Episcopus vices suas sub annuo censu non cõmittat.ne præl.vic.suas.c.querelam. 1648
Ad episcopum pertinet de cura animarum inuestigare.Greg.in nouel.de ver. signi.capitu.vlt. lib.6. 774
Episcopus debet seruare sententiam latam à subdito.de offic.iudi.ord. capitul. cum ab ecclesiarum. 983
ERROR facti nulli nocet negotio non definito.de confes.c.ex parte abbatis. 679
AETATE Melecti potest metropolitanus iudicare, non tamen possunt super defectu ætatis dispẽsare episcopi. de elect.c.cum dilectus filius. & in glo. 160
Actas episcopi debet esse triginta annorum, aliorum prælatorum,vt decani & archidiaconi& aliorum animarum curam habentium debet esse vigintiquinque annorum,quam attingere sufficit.de elect.c.cum in cunctis. 114
Aetas nubilis est quattuordecim in viro,duodecim in muliere.de desponsa.impube.ca. puberes. 1446
EVCHARISTIA in fine pœnitẽti nõ denegatur.de sepul.capitul. vlt.1106.nec etiam tempore interdicti.de pœni.& remissi.capitul. quod inter. 1870
Eucharistia ad minus semel in Pascha accipiatur,nisi de consilio sacerdotis quis abstineat. eo. tit.c.omnis. 1871
EVICTARE quando nequit emptor de eui ctione agere.de empt.& vend.c.si venditori. 1127
EXAMINATIO ad eum pertinet ad quem confirmatio.de elect.cap.venerabilem. 165
Examinari debet postulatio sicut & electio.de transl.cap.vlt. 218
Examinatio à nõ suo iudice non valet.de elec. c.bonæ memoriæ. 138
Examinanda sunt miracula per testes, & qualiter.de rescrip.c.venerabili. 753
EXCEPTIO probari debet.de iudi.c.exhibita. 537
Contra exceptionem doli datur doli replicatio.de adul.c.intelleximus. 1723
Exceptio falsi procuratoris & ante & post sententiam admitti potest.de procur.c.in nostra.461
Similiter de litteris falsis.de excæ.c.cum venerabilis. 840
Excipiens contra electum iurabit quòd non faciat malitiosè.de elect.c.cum dilectus. 160

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non excipiens semel, de cætero excipere non valet.vnde sibi perditur exceptio quàm actio. de offi.deleg.c.insinuante. 352
Ad excipiendum certum tempus detur reo,vltra quòd non auditur nisi aliquid de nouo emerserit.de exce.c.pastoralis. 837
Exceptio excommunicationis in qualibet parte litis potest opponi.de excc.c.exceptionem excommunicationis. 850
Exceptio excommunicationis publicæ repellit iudicem ab officio suo. ibidem
De exceptione peremptoria siue incidenti nō pronuntiatur,sed super principali. de ordi.cog. ca.1. 599
Si excipitur crimen contra testem, à testimonio repellitur.de or.cog.c.2. 601
Si excipitur defectus natalium quātum ad successionem,primo debet terminari. eod.titul. catuam. 604
Exceptio nulla est cum quis alteri opponit in quo ipse culpabilis est.de exce.c.cum ecclesiastica. 836
Exceptio contra testem probetur ante prolationem sententiæ.eo.tit.ca.1. 833
Exceptionem nouam proponens iurabit se nouiter illam percepisse.eo.ti.c.pastoralis. 837
Exceptio de iudice suspecto admittitur.eo.ti.c. cum inter priorem. 838
Exceptio de culpa non impedit quo minus negotia ecclesiæ suæ quis prosequatur.eod.tit.c.dilecti filij. 845
Etc.apostolicæ. 846
Exceptioné causa protelandæ litis defendere proponens,si defecerit in probatione,in expensis punitur.de do.& contu.c.finem litibus. 653
Exceptio de citatione vltra duas dietas valet. de excep.c.olim. 844
EXCOMMVNICATVS est dans auctoritatem vel non prohibens cum potest in percussione clerici.de sen.excom.c.quantæ. 1918
Sub excommunicationis pœna prohibitus vel sub interminatione anathematis si contra hoc fecerit,non est propter hoc excōmunicatus.de iure patronatus.c.relatum. 1328
Ab excommunicato domino liberantur serui si post tertian, admonitionem noluerit satisfacere. de pœnis.c.grauem. 1862
Excommunicatus nō vitans excommunicatos peccat . de senten.excom.c.illud dominus. 1768
Excommunicato non debet beneficium ecclesiasticum conferri,nec illud potest sine dispensatione retinere.eo.tit.c.postulastis. 1770
Excommunicato iudice grauens vices eius non est excommunicatus propter hoc, nisi participet ei in crimine.de offi.vic.c.Romana.in nouel.lib.6. 222
Excommunicatio maior lata non præmissa admonitione in participantes cum excommunicatis non tenet.Inno. in nouel.de sen. excōmun.c. statuimus,lib.6. 710
Excommunicans sine trina admonitione etiā si iusta sit sententia,per vnum mensem ab ingressu ecclesiæ nouerit se suspensum. de senten.excom.c.sacro. 1920
Excommunicati sunt clericosvel religiosos capientes sine læsione.de sen.excom.nuper. 1897
Excommunicare potest abbas vel prior monachos. de maio. & obedien.capitul.cum in ecclesijs. 429
Excommunicatus potest amplius & sæpius excommunicari.de Iudæis & Sarra.capitu.ita quorundam. 1637
Ab excommunicatis potest peti debitum licite.de sen.excom.cap.inter alia. 1900
Ab excommunicatis possunt emi necessaria à transeuntibus per terras eorum.eod.titu.capit.si vere. 1905
Excommunicatus potest conueniri, sed debet per alium respōdere.de iudic.c.intelleximus. 527
Excommunicationis sententia debet esse manifesta & publica.de sen.excom.c.per tuas. 1910
Excommunicatus scienter ordines suscipiens deponitur in perpetuum si est fæcularis.eo.ti.c. cum illorum. 1902
Excommunicatus absolui contemnens nec vetera beneficia potest retinere,nec noua acquirere ante absolutionē.de æta.& quali.cū bone.269
Excommunicatio minor non impedit executionem officij.de cle.excom.c.si celebrat. 1774
Excommunicatio debet fieri in scriptis, & nō faciens est suspensus ipso facto,idem est de suspēsione interdicti. Inno. in nouel. & est suspensus per mensem ab ingressu ecclesiæ.de sen. excom. c.1.lib.6. 703
Excommunicatio generaliter siue specialiter hoc modo,qui hoc fecerit sit excommunicatus. non debet fieri sine præmonitione.eod. titu.cap. Romana,lib.6. 714
Excommunicationis, interdicti & suspēsionis sententia nō ligantur episcopi,nisi de eis fiat mētio specialis.eod.tit.quia periculum.lib.6. 712
Excommunicatio post appellationem lata verbo vel facto nō tenet.de appel.c.dilecti filij 1.905
Excommunicato subtrahitur beneficium si nō vult petere absolutionem.eod.titu.capitu.pastoralis. 948.
Excommunicato communicans quando excōmunicatur,& quando non.de his quæ vi metusve causa fiunt.sacris. 483
Excommunicatio ligat etiam admonitione nō præmissa.de sen.exc.c.sacro. 1920
Excommunicatus potest appellationem prosequi,& litteras impetrare.de appel.capitu.peruenit.1. 914
Excommunicatus de dubio semper debet vitari,quia præsumitur semper pro iudice. de senté. exco.c.per tuas. 1910
Excommunicatus in duobus casibus auditur ante absolutionem.ibidem. sed nō est audiendus nisi absoluatur petendo. ibidem.
Excommunicationis exceptio repellit agentē. de offi. dele.c.prudentiam. 342
Excommunicatus ad osculum Papæ receptus præsumitur absolutus.de priuile.ca.cū olim. 1812
Excommunicati testificari nō possunt.de testi. c.veniens. 709
Excommunicatus potest quis denuntiari post mortem.de hæreticis.c.si quis. 1670
Excommunicato si Papa scribat , non est propter hoc absolutus.de sent.excom. ca.si aliquando. 1914
Excommunicationis sententia suspēditur per appellationem.eo.tit.c.contingit.2. 1917
Excommunicatus contrahere potest:licet alia sacramenta non recipiat. qui cleri.vel vo.matri. contra.pos.c.1. 1471
Excommunicationis causas dolosè subticens non absoluitur.de offi.iudi.c.ex parte. 400
Post excommunicationem concubinæ clericus ei se commiscens est excommunicatus eadem excommunicatione.de sen.excom.ca. si concubinæ. 1928
Excommunicato participans non admittitur ad ipsum denuntiandum.e.ti.c in præsentia. 1918
Excommunicatur dominus propter contumaciam procuratoris,si sciens nō purgauerit. vt lit. conte.c.1. 567
Excommunicatus notorius etiam si appellat vitandus est.de appel.c.peruenit. 914
Excommunicato communicans non potest ei excommunicationem obijcere.de ser excom.c. in præsentia. 1918
Excommunicatus pro debitis absoluitur si est impotens ad soluendum,præstita cautione quòd soluat cum potest.de solu.c.Odoardus. 1154
Excommunicatis potest prædicari, & possunt ad bonum & ad correctionem admoneri. de sen. exc.c.responso: 1915
Excommunicatus non debet absolui sine consensu excommunicatoris.de offi.iudi.ordi.c.cum ab ecclesiarum. 398
Excommunicatus publicus non debet ad dignitatem laicalem eligi.de ele.c.venerabilem.165
Excommunicatus pro iniectione manuum auditur appellans.de appe.c.peruenit.1. 914
Excommunicatus à delegato non potest absolui nisi à Papa vel ab eo qui succedit delegato in onere & honore,nisi in mortis articulo.de offi.iudi.c.pastoralis. 406
Excommunicationem debet potius sustinere, quàm vxori contra conscientiam debitum reddere,quæ non est vere vxor. de sen.excom.c.inquisitioni. 1916
Excommunicatio potest sub conditione ferri. de appel.c.præterea.2. 931
Excommunicatus publicè non potest iudex esse,de excep.c. exceptionem. in fi.850, & de sent. & re iud.c.ad probandum. 902
Excommunicatus debet ab omnibus etiam principibus vitari.de priuile.c.cū & plantare. 1804
Excommunicatus in cœmeterio sepultus, debet exhumari & eiici.e.ti.c.ad hæc.1806.de sepul. cap.sacris, 1298
Excommunicari non possunt Cluniacēn.ab ordinarijs.de priuil.c.quanto amplius. 1829
Excommunicato non possunt aliqui communicare ratione alicuius priuilegij.de sen.excommuni.c.nulli. 1881
Excōmunicatus fi quis sit pluribus de causis, vna tacita non valet absolutio sibi facta,ibidem. c.cum pro causa. 1894
Excommunicatus publicè non admittitur ad accusandum.de accu.c.olim. 1601
Excommunicatus à Papa communicans,ab ipso solo est absoluendus.de senten.excom.c.significauit. 1888
Excommunicato domino potest familia communicare.ibid.c.inter alia.1900.& ca.si vere.1905
Excommunicato potest communicare vxor & liberi.eod.tit.quod in dubijs. 1900
Excommunicato in ijs quæ sunt de eius correctione communicans, non est excommunicatus, licet alia verba interponat.eod.titu.c.cum volumtate. 1927
Excommunicatis possunt prædicatores communicare ab eis eleemosynas recipiēdo. maxime si aliud non habent. ibidem.
Excommunicationis absolutio vel interdicti per vim & metum extorta non tenet,& compulsores sunt excommunicati ipso facto. Grego.in nouel.de ijs quæ vi met.causa.c.1.lib.6. 296
Excommunicati sunt ipso facto molestantes qui electionem vel beneficiorum collationem secundum eorum petitionem non fecerunt.Greg. in nouel.c.sciant.de ele.lib.6. 101
Item principes vel alij dantes licentiam occidendi vel male tractandi illos qui proferunt & diuulgant sententiam excommunicationis,suspēsionis siue interdicti contra ipsos, nisi re integra intra octo dies sententiam reuocauerint, vel res ablatas propter hoc restituerint, excommunicationis sententiam incurrunt, in qua si permanserint intra duos menses, non possunt absolui nisi per Papam.Greg.Inno.vel de sen.exco.c.quicunque.lib.6. 731
Excommunicatis participantes,qua minor tātum excōmunicatio incurritur, post admonitionēm generaliter factam maiorem excommunicationem non incurrunt, nisi index alijs ritè seruatis eos qui monentur exprimat nominatim.Idem Greg. eodem titulo,capitulo statuimus. libro 6. 710
Ante excommunicationem iudices siue vna siue tribus admonitionibus vtantur , siue vna pro omnibus,semper faciāt aliqua interualla aliquorum dierum.eodem titu.cap.constitutionem.728
Excommunicatus pauper absoluatur ab episcopo.de sen.exc.in c.præsentia. 1918
EXEMPTAE non sunt omnes ecclesiæ Papæ censuales à subiectione episcoporum,nisi priuilegia monstrent exemptionis.de priui.ca.recepimus. 1808
Exemptus quantuncunque ratione delicti, vel contractus potest coram diœcesano conueniri , nisi locus vbi delictum est commissum, sit exemptus. Inno. in nouel. de priui. capitulo 1. lib.6. 666
Exemptus exemptum non potest compellere ad aliam diœcesim vbi crimen commissum sit,ad respondendum. ibidem.
Quando Papa dicit,recipimus te vel vos in filios ecclesiæ Romanę:ex hoc non sunt exempti tales

tales, sed quòd nec excommunicari nec interdici vel suspendi valent à quocunque nisi à Papa vel eius legato.de verb.signi.ca.1.lib.6. 753
Exemptus in capite, ratione membrorum veniat ad synodum.de priui.c.ex ore. 1820
Exempti à diœcesano puniri non debent. de sup.negli.præla.c.sicut nobis. 426
Exemptio tenet in ecclesia inobediente.de maior.& obe.c.inter quatuor. 428
Exemptionis causa absolutus potest conuenirì alia de causa. de causa posses. & proprie. ca.in causa. 620
Exemptus non est quis licet habeat litteras protectionis à Papa.de priui.c.ex parte 2. 1822
EXECVTORES debent compelli ad exequendum.de testamen.ca.Ioannes. 1193
Exequi quis ordinem non potest post homicidium & simoniam in ordine commissam , etiam peracta pœnitentia.de accu.capitu.inquisitionis. 1590
Executio sententiæ si alicui facit præiudicium non exequi mandatur quousque ille doceat de iure suo. de sent. & re iudic. capitulo cum super. 890
Executori debent litteræ exhiberi. de rescrip. c.cum contingat. 59
Executio de beneficijs priuandis fiet per episcopum in cuius diœcesi est beneficiatus priuandus,non vbi delinquitur. de foro compe. ca.postulasti. 552
EXILII pœna potest per iudicem ecclesiasticum infligi. de crimi. fal. capitulo ad audientiam. 1747
EXPENSAS honestas potest iudex petere à partibus.de vita & hone.cler. capitulo cum ab omni. 995
In expensis condemnatus , in necessarijs condemnatur. de eo qui mit.in pos. ca. cum venisset. 667
In expensis condemnatur qui illicitè tenuit possessionem post restitutionem possessionis. de sequestra.pos.ca.ad hoc. 674
In expensis condemnatur qui temerè aliquem trahit ad iudicium.de dolo & contum. ca.ex litteris. 648
In expensis condemnatur qui appellationem non prosequitur.de appe.c.irreprehensibilis.Innoc.in nouel.de appel.c.1. 393
Condemnatur etiam in expensis qui non probat formam electionis. Innoc.in nouel.de dolo & contu.c.vlt.
In expensis condemnatur qui in quarta productione testium defecerit.de testib.c. vltra tertiam. 756
Item si litteras falsas impetrauit, & occasione earum facit expensas.de rescrip.c.cæterum. 33
Item si irrationabiliter appellauit.de appel.c. vt debitus. 960
In expensis condemnatur cum contumax aduersarius non venit ad iudicium tempore contumaciæ,de do.& contu.c.cum dilecti. 655
Expensæ factæ circa electionem sede vacante, de bonis dignitatis fient,non capituli,sed prædecessoris.de elect.& elect.por.c.vt præteritæ. 186
F
FActum legitimè non cassatur licet ad statum venerit à quo incipere non potuit,de iure patronatus.c.consultationibus. 1326
Factum notorium nō requirit ordinem iuris. de testib.ca.super eodem.1.710. de fil. presby.cap. quoniam. 288
Contra factum proprium potest quis venire. de elect.c.nosti. 118
Facere intelligitur cuius auctoritate fit. de sent.excom.c.vt famæ. 1906
Facti causa magis consideranda, quàm facti. de homi.c.sicut dignum. 1698
De facto ducere est magis quàm fidem dare.de eo qui duxit in matri.quam pol.per adul.c. cum haberet. 1481
FACVLTATIBVS crescentibus crescere potest numerus canonicorum. de consti.c. cum M. Ferrarien. 22
FACILITAS venię incentiuum præbet delinquendi.de vi.& hone.cler. capitul.vt clericorum. 997
FALSIDICVS testis tribus obnoxius est. de crimine fal.c.1. 1745
Per falsas litteras iurisdictio non datur. eo.ti. c.super eo. ibidem.
Per falsas litteras lata sententia non tenet.ibidem.
A falso procuratore factum non tenet.de procur.cap.1. 477
Falsæ litteræ Papales quot modis cognoscantur.de crimine falsi.c.licet ad regimen. 1749
Falsis litteris vtens non est culpandus cognita falsitate si post non vtitur eis.eod.titu. cap.dura sæpe. 1747
Falsificator litterarum capituli scribendo à maiori parte cum sit minor , suspenditur ab officio & beneficio.de testi.c.tam litteris. 728
Falsarij cum fautorib.& defensoribus sunt ipso iure excommunicati. de crimine fal.ad falsariorum. 1751
Falsarij litterarū Papæ nisi ab ipso vel de eius mandato absolui non possunt,nisi in morte.eod. tit.c.dura sæpe. 1747
Cōtra falsitatem qualiter proceditur. de verb. signi.c.nouimus. 1953
FAMA plus valet quàm testimonium vnius. de consan.& affi.c.super eo. 1508
Fama in probationibus attendenda est.de proba.c.cum causam. 698
Fama approbat matrimonium,illa scilicet quę præsumptio violenta.de præsump. c. illud. 789
De fama electi testes sunt cogendi.de test.cogen.ca. præterea. 762
Fama sola non sufficit ad condemnandum cū testibus sit iudicandum. de coha.cler. & mulie. cap.tua nos. 4006
FAMILIA communicans cum patrefamilias excommunicato excusatur.de sent.excom.c. si vere. 1905. nisi crimine sibi communicet , quia tunc non excusatur,vt ibidem.
FAVOR vel gratia siue odium loco pretij succedunt.de simo. 1612
Item fauor vel gratia in beneficijs conferendis vel auferendis attendi non debet.de præben. cap.graue. 1051
FESTIS diebus neque iuramenta præstari, neque pro pace iurari, neque placita ad pœnam sanguinis debent fieri.de ferijs.ca.1. 595
Festis diebus licet operari causa necessitatis. de ferijs.c.licet. 596
Festa sanctorum sunt veneranda secundum cō suetudinem terræ.eod. titul.capitul.quoniam in parte. ibidem
In festis non sunt causæ audiendæ , nec debet sententia dari,neque processus partibus etiam consentientibus valet,nisi &c.eod.titu.cap.conquestus. 598
Festa secularia in ecclesia non fiant.de vita & ho.cler.c.cum decorem. 997
FEVDI causa quando per iudicem ecclesiasticum tractanda fit.de foro compe.cap.ex transmissa. 544
Infeudare non licet quemquam de nouo. de rebus ecclesiæ.de feudis.c.ex parte. 1140
Feudum in dotem dare nemo potest nisi sicut ipse tenuit.de don.c.nuper. 1566
Feudatarius quandiu fructus feudi non percipit,non tenetur seruire.de feudis.c.1. 1130
De feudo decimæ nouales non sunt vsurpandæ,licet antiquę sint concessæ.de decimis.capit. tuas. 1227
Infeudare potest episcopus beneficium ecclesiæ ratione obsequij præstiti. de dona. capit. per tuas. 1158
Feudum ecclesiasticum non licet vendere laico sine consensu episcopi.de foro compet.ca.verum quoniam. 545
Feuda post consilium non sunt alicui concedenda.de fu.c.2. 1140
FIDEM non seruanti non est fides seruanda. de iureiur.c.sicut.1. 805
In fide peccans dimitti potest,sed neuter altero viuente cum alio contrahere potest.de diuor. cap.de illa. 1556
Sine bona fide præscriptio nō valet.de præscr. c.quoniam omne. 964
De fide pactionis & consensu.de spon.duorū. c.tua fraternitas. 1464
De fidei articulis.de sum.trin. 7
De fide dubitationes ad Papam referantur. de presb.non bap.c.veniens. 1391.
Fides sacramenti valet etsi desit sacramentum in necessitate,de baptismo.& eius effectu. cap.de bitum. 1378
Fides data adultero de contrahendo post mortem viri,impedit contrahendum,& dirimit contractum.de eo qui duxit in matrimon. capitulo veniens. 1483
Contra fidem veniens punitur sicut contra iurantum.de fideiusso.c.peruenit. 1148
FIDEIVSSOR tribus de causis agere potest contra eum pro quo fideiussit.c.eū pro quo. de fideiuss. 1152
Fideiussionibus clericus inseruiēs deponatur. de fideiussoribus.c.1. 1148
Fideiussorem debitor debet seruare indemnē. eo.tit.c.peruenit. 1148
Fidejussor non potest esse religiosus , nisi de licentia superioris.de fideiussoribus,ca.quod qui busdam. 1151
FILIVS sacerdotis in sacerdotio genitus non debet in ecclesia patris sui ministrare si sacerdos est, de filijs presbyt. capitulo ad præsentiam. 283
Filius immediatè non potest succedere patri in beneficio.eo.tit.c,conquerente. 284
Filius legitimus & pater possunt simul esse in vna ecclesia.eo.tit.c.ad hæc. 289
Filius presbyteri ministrans potest partem beneficij retinere.eo.tit.c.proposuit. 285
Filius potest succedere patri in beneficio immediatè.eod.tit.cap.ex transmissa. 286
Filius potest succedere patri si fuerit temporalis vicarius.eo.tit.c.constitutus. 289
Filius patri succedere non potest per donationem laici,eo.tit.c.vlt. 292
Filius episcopi legitimus potest ad sacros ordines ascendere,& in vna ecclesia cum patre beneficium obtinere,eod.tit.c.ad hæc. 289
Filius non erit vicarius in ecclesia , vbi pater mediatè habuerit personatum ante.eod. tit.c. ad extirpandas. 288
Filij legitimi non debent promoueri ad ordines in seculo existentes, nec ad curas animarum vel prælaturas sine dispensatione. eodem titulo. c.1. 282
Filij canonicorum non sint in eadem ecclesia cum patribus suis canonic,de fi.presby.cap.cum decorem. 290
Cum filio quòd patri succedat immediatè, non potest legatus dispensare,eod.titu.capi. dilectus filius. 191
Filij libertæ vel liberæ in seruitio redigi nō debent.de na.ex libero vent.cap.1. 1491
Filios opprimentium pœna.de ijs qui fil.oc.c. de infantibus. 1663
Super filiatione statur verbo eorum qui debēt esse de coguatione.qui matrimo. ac.pos. cap.videtur nobis. 1548
Filius nō potest reuocare legitimam donationem patris.de dona.c.cum dilecti. 1159
Filius sequitur conditionem patris secundum legem prouinciæ. de coniugio seruorum. capit. licet. 1489
Filiastrum cognoscens, à marito debitum nō petat.de eo qui cog, consanguin. ca. tuæ frater nitatis. 1506
Filius fideli conuerso reddatur adultus.de cō uer.infide.c.ex litteris. 1276
Filius adultus non potest cogi à patre ad contrahendum matrimonium, sed ad sponsalia contrahenda potest cogi non adultus.de despon.impu.cap.1. 1445
FORTVITO factum & à casu non est imputandum. de sent. excommu. capitulo si vere.1. 1877
FRIGIDITAS dirimit matrimonium contractum.

Universidad de Deusto Biblioteca

tractum. ita tamen quòd si cum alia contrahat, redeat ad primam. de frigid.& male. capitulo 1. 1517
Frigiditas naturalis per triénium probatur,& qualiter.de frigi.& maleſi. capitulo laudabilem. 1520
FRVCTVVM poſſeſſio penes feudatarium eſt,& non penes dominum feudi. de feudis.ca.1. 1130
Fructus pignoris computandi ſunt in ſortem. de pig.c.cum contra. 1145
FVRES auctoritate ſuperioris poſſunt incarcerari.de depoſito.c.1. 1119
Furibus ante mortem pœnitentibus Euchariſtia & ſepultura non negatur.de fur.c.2. 1730
Furem indicare tenetur quilibet. de furtis. c. qui cum fure. 1731
Furti conſcius ſi non indicat,eſt facti reus.ibi. Pro occiſis in furto non eſt orandum.c. fures. eod.tit. 1730
Furans cauſa neceſſitatis non eſt iudicandus fur.eod.tit.c.ſi quis. 1731
Furás ſacra promoueri poteſt,niſi ſit infamis. eod.tit.c.fi. ibidem.
FVTVRA per verba contractum matrimonium copula ſequente confirmatur. qui filij ſint legi.c.per tuas. 1538
Ad futurorum cautelam multa ſtatuuntur. de elect.c.litet. 113

G

GEneralitas extenſa in litteris nocet. de reſcrip.c.ad hæc. 38
Generali per ſpeciale derogatur. eod,tit.c. paſtoralis. 44
Generalitatis ratione minores & viliores & non maiores debent conueniri.de reſcript.ca.ſedes apoſtolica. 46
Generale indictum quod dicatur.de verb. ſig. c.cum in partibus. 1940
Generalitas iuris ſpecificanda eſt. de off. iud. or.c.conquerente. 415
GENITALIA ſibi amputans non eſt promouendus.Fallit de corpore vitiatis. c.ex parte. 300
GLADIO ſeculari vtendum eſt vbi ſpiritualis non timetur.de hær.ad abolendam. 1672
Gladium materialem poteſt eccleſia inuocare. de homic.c.poſtulaſti. 1714
GRAECI à latinis non ordinentur,nec ecconuerſo.de temp.ordi.c.cum ſecundum. 255

H

HAbitus ſuſceptio impedit matrimonium cõtrahendum,ſed non dirimit contractum.qui cler.vel vo.conſuluit. 1474
Habitum monachalem portans vel deponat, vel monachus fiat.de reg.& tranſ. ad relig. capi vt clerici. 1238
HAERETICVS ſuccedere catholico hæreditariè non debet.de hæretic. c.ſi quis. 1670
Hæreticorum damnantur ſcripturæ. de hære. c.fraternitatis. 1670
Hæreticorum receptatores etiam ſunt excommunicati,& ſimiliter ipſorum fautores. eod. tit. c.ſicut ait. 1671
Ad hæreſes extirpandas debet iurare princeps,dummodo poſſit.eo.ti.c.excõmunicamus.1. 1680
Hæretici niſi reſipiſcant, traduntur iudicio ſeculari.eod.tit.cap.excommunicamus.2.& cap.ſicut ait. 1685
Idem fiat ſi ad hæreſim abiurata redeant,quia tunc ſine miſericordia tradanturiudicio ſeculari.eod.tit.c.pen. ibidem
Hæreticorum bona,niſi reſipiſcant, debent cõfiſcari.eo.tit.c. vergentis. 1675
Hæreticorum filij licet catholici exheredantur. ibidem
Hæreticorum clericorum bona ad eccleſiam reuertuntur.de hæreticis.c.excommunicamus itaque. 1680
Contra hæreticos proceditur ex ſola ſuſpicione. ibidem
Hæreticos extirpare nolens excommunicetur. ibidem.
Hæreticorum fautores ſi intra annum non ſatisfecerint,ſint infames. ibidem
Hæreſim nolens extirpare epiſcopus deponatur. ibidem
Hæreticus clericus degradetur, & poſtea iudici ſeculari tradatur. ibidem
Ab hæreticorum dominio abſoluuntur qualitercunque eis adſtricti.eod.c.circa ſi. 1680
Hæreticus cenſetur qui iuramento noluit ſe purgare.eo.tit.c.excommunicamus.2. 1686
Hæreticos extirpare pertinet ad epiſcopum. de elect.c.in cauſis. 156
Hæretici cum ſuis fautoribus ſunt excommunicati ipſo facto & iure.c.nouerit.de ſen.excom. 1923
HAERES voluntatem defuncti non complens cui aſſenſit,perdit hæreditatem.de vo.c.licet vniuerſis. 1281
Super hæreditate litigatur coram iudice ſeculari.qui ſi.ſint legi.c.lator præſentium. 1533
De hæreditate ſe poteſt Papa intromittere,qui filij ſint leg.c.1. 1530
Hæres non poteſt conueniri per litteras contra prædeceſſorem impetratas ante citationem defuncti.de reſcrip.c.ſignificauit nobis. 77
Hæres ſacerdotis eccleſia eſt,vnde ei ſuccedet. de pœn.c. presbyteri. 1699
Hæres conueniri poteſt vt ſatisfaciat pro delicto defuncti.de rap.c.in litteris. 1728
Sine hærede non decedit qui hæredem conſtituit eccleſiam,vel monaſterium de proba. cap.in præſentia. 686
Hæres punitur pro culpa defuncti. de pœn.c. ad aures. 1860
Hæredem poteſt compellere epiſcopus vt impleat voluntatem teſtatoris.de teſta.cap.ſi hæredes. 1172
HEREMITA poteſt eligi in abbatem.de elect.c.cum monaſterium. 121
HOMICIDIVM poteſt committi actu & voluntate.de homi.c.dilectus filius. 1605
In homicidio caſuali conſideratur an dederit quis operam rei illicitæ. ibidem
Homicidij cauſam præſtantes in homicidio, pari pœna ſunt feriendi.eodem,ca.ſicut dignum. 1698
Homicidium quando non imputandum.eo.ti. c.continebatur.c.Petrus.& c.fin. 1702
Homicida nõ eſt medicus vel chirurgus ſi nihil omiſit de contingentibus,& tamen moritur ægrotus.eo.tit.c.tua nos. 1711
Homicida non eſt dans cauſam abortioni quã do conceptus non viuit.eo.tit.cap.ſicut ex litterarum. 1713
Qui homicidio intereſt,ſed non percutit,poteſt promoueri.de cle.percuſ.c.præſentium.1763
Homicidium caſuale committens poteſt promoueri ſi adhibuit diligentiam debitam. de homi.c.lator. 1703
Homicidij dans occaſionem inculpabilem poteſt in ſuo officio tolerari.eod.tit.ca.dilectus filius.1705.c.ſignificaſti.1. 1707
In homicidio caſuali quæ ſint conſideranda. eo.tit.c.ex litteris. 1766
Cum homicida non poteſt epiſcopus diſpenſare de cle.pug.in duel.c.1. 1718
Homicida reputatur conceptum mulieris,vel viri generationem impediens.de homi.c.ſi quis. 1695
Homicidij pœna punitur excitans alios ad pugnandum in bello iniuſto.de pœnis.ca.quod in dubijs. 857
Homicidium quatuor modis committitur.de cle.pug.in duel.c.2. 1719
Cum homicida diſpenſat epiſcopus de beneficio habendo. ibidem
De homicidio cum fama laborat, inducitur purgatio.de homi.c.ex litteris. 1706
HONOR debetur clericis,& maxime prælatis.de ma.& obed.c.ſolitæ. 424
In honore ſuccedens,ſuccedat & in onere.de pig.c.ex litteris. 1044
HORA ſecundum quam iudex ſecundum cano.ſententiare debet.de offi.deleg. c. conſuluit. 351
Horæ omnes poſſunt dici mane, præter completorium.de.celebra.miſſ.c.1. 1363
HOPITALARII qui ſint,notatur,de priui.c.cum & plantare. 1804

I

IDoneus reputandus eſt quis donec probetur contrarium.de præſump.c.ſi. 796
IEIVNANDVM eſt ſabbato præcedenti, ſi in ſecundam feriam euenerit, feſta ſanctorum habentia ieiunium.de obſerua.ieiu.c.1. 1395
Ieiunium ſoluitvinũ mane bibitum.de celebmiſſ.ex parte. 1366
Ieiunium quibus temporibus fit, & diebus. de obſer.ieiu.c.2. 1396
Ieiunium frangens ægrotus non peccat. de regiur.c.quod non eſt. 1663
IGNORANTIA non habet locum in iis quæ publicè fiunt:qui mat.accu.poſ. ca. cum in tua. 1550
Ignorantia quando excuſat, & quando non. de homi.c.presbyterum.1701. & de cog. ſpi.c.2. 1492.&c.2.de ord.ab epiſ. 263
Ignoranti tempus non currit.de ſup.neg.præla.c.licet. 247
Ignorantiam allegans, iuramentum præbeat. de ſen.excom.ſi vero.2. 1878
ILLEGITIMOS ſolus Papa legitimat ad epiſcopatus.de elect.c.cum Vintonien. 146
Illegitimi parentibus ſuccedere non debent. qui fil.ſint legiti.c.referente. 1537
Illegitimi reputantur in gradu vel ſtatu prohibito geniti.de cland.deſpon.c.cum inhibitio. 1460
IMPEDIMENTVM iuſtum excuſat. de cle.non reſi.c.inter quatuor. 1019
Impediens aliquem in iure ſuo,condemnandus eſt in expenſis.de accu.c.accedens. 1594
IMPERATORIS electio ad quos ſpectat.de elect.c.venerabilem. 165
In imperio non habet locum ſanguinis ſucceſſio,ſed tantum electio. ibidem
Imperio vacante poteſt appellari ad Papam ab audientia iudicis ſæcularis.de fo.comp. c.licet.2. 559
Imperator maior eſt Papa in temporalibus. de maio.c.ſolitæ. 424
Imperator Iuſtinianus decreuit vt canones vim legum obtineant.de iur.cal.c.1. 583
IMPIGNORARI non poteſt laico res ſacra,niſi in neceſſitate.de pignori.c.1. 1141
Impuberes poſſunt mortaliter peccare.de de lic.pue.c.1. 1759
INCENDIARII ex quo ſunt per eccleſiam denuntiati,à ſolo Papa abſoluuntur. de ra. in c.in litteris.de ſen.excom.c.conqueſti. 1890
INCESTVS ſequens matrimonium non ſoluit illud.de eo qui cog.con.per totum. 1499
INDVLGENTIA non excedat annum vnum,ſiue ab vno ſiue à pluribus dedicetur eccleſia.de pœn. & remi.c.cum ex eo. 1874
Indulgentiam poteſt facere epiſcopus in ſuo epiſcopatu cuilibet.eo.tit.c.pœn. 1875
Indulgentiarum forma in litteris ponẽda.ibi.
Indulgentia aliorum epiſcoporum quibus & quando valeat. ibidem
Indulgentiam dant epiſcopi ſoli. eo. tit.cap. quod in te. 1890
INFAMIS quibus priuatur.de hæretic. ex communicamus.1. 1680
Infamatus ad purgationem compelli debet, de confeſ.c.1.677.& de purg.can.cap.inter nos. 1838
Infamato publice electo, vel cui beneficium eſt

eſt conferendum, debet ſententiæ executio vel collatio beneficij ſuſpendi.de accu.c.accedens. 1594
Infamis non poteſt eſſe iudex, ſed arbiter.de reſcrip.c.ſciſcitatus. 42
Infamatus ante inquiſitionem non debet ſuſpendi à beneficio vel officio.de purgatio.canonter. 1841
Infamatus vbicunque, debet ſe expurgare. ibidem.
Infamibus actus legitimi interdicuntur. de exceſ.præl.c.inter dilectos. 1788
Infamis non efficitur electus propter vitium electionis.de elect.c.conſideranimus. 119
Infamis non eſt iudicandus quis propter dicta paucorum.de accuſ.c. inquiſitionis negotium. 1590
Infamis à teſtificando repellitur.de teſtib.cam litteris. 728
Infamia impedit promouẽdum.de homicid. cap.Petrus. 1708
Infamatus auditur appellans. de purg.cano. c.nos.inter. 1838
Infamia iudicis vnius ſententiam infirmat. de ſent.c.ad probandum. 902
Contra infamatum modus procedendi. de pur.cano.c.ſi quis.2. 1837
INFIDELIS quando poteſt ſtare cum fideli,& quando non.de diuort. capitu. quanto. 1156
INFIRMI poſſunt comedere carnes in Quadrageſima.de obſeruatio.ieiun. capitulo 1. 1396
Infirmus ieiunium ſoluens non peccat.de reiur.c.quod non eſt. 1963
Infirmitas excuſat à contumacia.de procu.c. querelam. 459
Infirmitas magna ſoluit ſponſalia.de tureiur. c.quemadmodum. 817
Infirmo epiſcopo datur adiutor, ſimiliter & clericus infirmus omnia recipiat ab Eccleſia ſicut ſanus.de cler.ægrotis. capitulo 1. & capitu. ex parte. 1062
Infirmo clerico dandus eſt coadiutor.eo.tit. de rectoribus. 1061
INIMICVS repellitur ab accuſatione.de accuſatio. capitulo cum oporteat epiſcopum. 1588
Cum inimico habitans ſicut inimicus repellitur ab accuſando & teſtificando. eod.tit.cap. repellantur. 1575
INQVILINVS in quibus caſibus expelli poteſt.de loca.capitulo propter ſterilitatem. 1130
INQVISITIO non debet fieri niſi de eo cuius fama læſa eſt alibi.de accuſ.c. cum oporteat. 1588
In inquiſitione non oportet fieri litis cõteſtationem.de accuſ.c.accedens. 1594
Per inquiſitionem prælatus non deponitur, ſed ab adminiſtratione bene remouetur.ibidem
Inquiſitorũ iuriſdictio extendit ſe ad id ſine quo inquiſitio non poteſt fieri.eod.tit.ca.olim. 1601
Inquiſitione pendente non tenentur ſubditi prælato contra quem fit inquiſitio,obedire:nec prælatus debet facere aliquid in præiudicium inquiſitionis,aliàs inquiſitor reuocet. ibidem
Inquiſitor accedat ad locum inquiſitionis cõtra quos inquiri debet.de accuſ.cap.qualiter.2. & cap.vltimo. 1596
Inquiſitio habet locum circa ſuperiores & inferiores. ibidem
In inquiſitione non eſt iudex actor,ſed fama: nec ſit litis conteſtatio. ibidem
Inquiſitio tantum fieri debet in publicis criminibus. ibidem
Inquiſitio fiet tantum circa præſentes. eod. tit.c.præpoſitorum. 1574
Inquirendi qui debeant iurare, & qualiter, ibidem.
Inquiſitio fiat propter dicta grauium perſonarum tantum. ibidem
In inquiſitione non deponitur ſicut in accuſatione:niſi in ſimonia,& huiuſmodi. ibidem
In inquiſitione qualiter ſit procedendum.de ſimo.cap.per tuas. 1630
INSTITVTIO pertinet ad epiſcopum cuius iuſpatronatus eſt in lite.debet tamen repræſentari inſtitutus victori,de iurepatr. cap.ſi vero. 1323
Inſtitutiones & deſtitutiones non debet facere epiſcopus ſine capitulo ſuo.de ijs quæ fi.à præla.ſine conſen.cap.c.nouit. 1903
In inſtitutionibus beneficiorum non debet eſſe ſucceſſio.de inſtitu.c.ad decorem. 1065
Inſtitutio per laicum facta ſolum non valet. de fil.præsbyt.c.ex tua. 1287
Inſtitutio presbyterorum in eccleſia baptiſmali in plebe &capella pertinet ad epiſcopum. de præſcript.c.cum olim. 871
Inſtitui debent boni etiam vndecumque ſint. de inſti.c.ad decorem. 1065
INSTRVMENTA tantum notata poſt mortem ſcriptoris poſſunt redigi in formam publicam.de fide inſtrum.capit.cum P.tabellio. 783
Inſtrumento publico creditur, vbicumque in ueniatur.de præſcript. capitul. ad audientiam. 861
Inſtrumenta inueterata vel aliàs conſumpta per iudicem ordinarium poſſunt reuocari,& valebunt vt primum.de fide inſtrum. cap.ſi inſtrumenta. 784
Inſtrumenta non habentia teſtium inſcriptionem vel manu propria conſcripta, non valent. eo.tit.cap.ſcripta vero. 767
Inſtrumenti copia facienda eſt aduerſario poſtulanti.eod.tit.contingit. 769
Et de prob.c.quoniam contra. 694
Inſtrumentis vel priuilegijs vtens tenetur illa edere petenti.in cap.contingit.de fide inſtru. 769
Inſtrumenta inſpici poſſunt ab aduerſario in abſentia iudicis propter periculum portandi.ibidem.
Inſtrumenta non iudicantur falſa quando in narratione facti tantum abraduntur.eod.tit.ca. ex litteris. 768
Inſtrumenta legi debent coram parte aduerſa,vel ſaltem illud ſuper quo eſt contentio. eo. titu.cap.contingit.1. 769
Inſtrumentis laici ſecundum conſuetudinẽ loci credendum eſt.eodem titulo.capitulo cum dilectus. 778
Inſtrumenta contra ſe non tenetur reus edere actori,ſed actor reo inſtrumenta quibus vſurus eſt,ſed communia inſtrumenta tenetur alter dare alteri.de proba.c.1. 680
Inſtrumento non poteſt derogari per teſtes. de præſumpt.c.illud. 724
Inſtrumenta vel priuilegia non inſpecta non poſſunt argui de falſitate.de fide inſtrumen.ca. accepimus. 680
Inſtrumenta ſubtrahens aduerſario,puniendus eſt à iudice.de teſti.c.peruenit.1. 760
Inſtrumenta tranſſumpta non valent niſi originalia inſtrumenta diligenter ſint perſpecta& examinata.de fide inſtru.c.1. 767
Inſtrumentorum defectus vnius litteræ non vitiat.eod.tit.ca. ex parte. 781
Inſtrumentorum falſorum obtentu ſententia lata vſque ad viginti annos poteſt retractari.de except.c.cum venerabilis. 840
Inſtrumenta & teſtes parem habent poteſtatem in lite.de fide inſtrum.capit. cum Ioannes. 778
Sub inſtrumentorum nomine teſtes includũtur.de teſtib.cog.c.peruenit. 770
Sub inſtrumentorum nouorum prætextu nõ debent lites inſtaurari.de ſenten.& re iudic.ca. inter. 880
Inſtrumento debita forma carenti non creditur.de fide inſtrum.quod ſuper his. 776
Inſtrumentis poteſt derogari per teſtes.eod. tit.c.cum Ioannes. 778
Inſtrumenta contraria in iudicium proferẽs ſibi obeſt.eod.tit.c.imputari. 782
inſtrumentum falſum iudicatur propter raſuram vel interlineaturam.eod.ti. capitu. interdilectos. 770
INTEGRA debent dari beneficia, vel poſt debent integrari.de præ.& digni.c.vacãte.1047
integra re mortuo mandatore expirat mandatum.de offic.iud.deleg.c.licet. 367
integrari non debet vna præbenda per diuiſionẽ alterius.de præ.&digni.c.cũ cauſam.1057
INTERDICTVM generale tenentur priuilegiati obſeruare ob ſuã culpam latam,priuilegio non obſtante.de priuileg.capi. petiſtis. 1023
interdictum non ſeruetur niſi ab epiſcopo vel capitulo indictum. de ijs quæ fiunt à maiore.par.ca.cap.quæſiuit. 1101
in interdicto poſſunt clerici ſepeliri in cœmeterio,qui bene ſeruauerunt interdictum niſi cãm dederint.de pœni.& remiſ. quod in te.1870
in interdicto qualiter horæ dicẽdæ ſunt. ibid. Et quæ ſacramenta ſunt interdicta. ibidem.
in interdicto generali conceditur epiſcopis diuina celebrare ianuis clauſis, & non pulſatis campanis,excluſis interdictis.de priuileg.capi. quòd nonnullis. 1827
in interdicto generali non eſt deneganda pœnitentia cruce ſignatis & peregrinis.de pœnit. & remiſ.ca.quod in te. 1870
in interdicto generali licet interdictis & excommunicatis prædicare,&confirmare baptizatos,de ſent.excom.c.permittimus. 1929
in interdicto ſemper excipitur baptiſmus paruulorum & pœnitentiæ morientium,&viatico rum.de ſponſal.cap.non eſt. 1426
in interdicto celebrantium pœna.de cleri.ex com.miniſt.c.poſtulaſtis. 1770
in interdicto loco ab homine poteſt quis vti priuilegio,ſed non interdicto à iure.de priu. cap.tuarum. 1810
interdictum in priuilegiatos ferentes puniẽdi ſunt.eod.tit.c.quanto amplius. 1829
Contra interdictum Eccleſiæ matrimonium celebratum non dirimitur.de matri.contrahen. contra interdi.eccle.c.ex litteris. 1528
Poſt interdictum emiſſum ratione conſanguinitatis,ſeparandi ſunt vſquequo conſtet de impedimento.eod.tit.cap.1. 1527
interdictum non ſeruantis pœna.de priuile. c.petiſtis. 1823
interdictis non licet ſolemniter celebrare ratione alicuius conſuetudinis.de conſuetu. cap. cum inter nos. 88
interdictum non ſeruans,ſi eligatur ad dignitatem vel poſtulatur,caſſatur.de poſtul.præl.c. 1. 91
interdictum in terras vel ciuitates promulgatum generaliter non habet relaxationem ad cautelam.Grego.in nouel.de ſent.excom.c.præſenti. 730
INTERFECISSE videtur qui liberare potuit & noluit.de homici.capit. ſicut ſignum. 1698
interfectores & tales defendentes pari pœna ſunt puniendi. ibidem
interficiens furem quando ſit in culpa. ibid. Et cap.ſi perfodiens. 1552
interficiẽtis pœna.eo.tit.c.interfeciſti. 1696
INTERLOCVTORIA ſententia ſilentio docẽdi tranſit in auctoritatẽ rei iudicatæ ſicut diffinitiua.de elect.ca. cum dilectus.1&2. de teſti.ſignificauit. 742
interlocutoriam ſententiã ſi iudex reuocat, appellatio non valet.de appel.cũ ceſſante. 963
INTERPRETARI eius eſt cuius eſt cõdere.de iud.c.cum veniſſent. 530
interpretatio ſemper in meliorem partem facienda eſt.de teſti.c.cum tu. 712
interpretatio adhibenda eſt plena in contractibus,plenior in teſtamentis, pleniſſima in beneficijs. de dona.c.cum dilecti filij. 1159
interpretari debet Papa ſui ſtatuta prædeceſſoris.de offi.iud.deleg.ſuper quæſtionum. 355
interpretatur Papa dubias verborum ſententias.de verb.ſign.c.in his.& c.ſequenti. 1939

Universidad de Deusto Biblioteca

Interpretatio debet fieri quòd prosit,&nõ ob sit.de priuil.c.in his. 1939
Interpretari debet iudex in instrumentis dubia.de dona.c.cum dilecti filij. 1149
INTRODVCTVM vi vel illicitè nulliùs est stabilitatis,de regn.iur.quod latenter. 1973
INVESTIRI potest absens de beneficio per alium.de prœben. & digni. capi. accedens. 104
IRREGVLARIS potest assumi in abbatem in necessitate.& æta.de quali.præfi.c. tuam. 271
ITERATVM non intelligit quod nescitur esse factum.de presby.non baptiza.cap. veniens. 1391
Iteratur ordo in non baptizato post baptismum.eod.tit.c.veniens. ibidem
Iterandum non est sacramentum,sed omissum caute supplendum.de sacra.non iteran. c. 1.& vltimo. 281
Iterandus non est ordo si presbytero vel diacono est impositio manus omissa, sed tempore ordinum cautè est supplendum,eo.tit.ca. vlt. 282
Iteranda non est benedictio in secundis nuptiis,& clericus huius oppositum faciès suspensus ad Papam est mittendus.de secun.nup. cap.1. 1569
Iterato nõ est ordinandus episcopus vel presbyter si vnctio olei non est facta, sed cautè supplenda.de sac.vnct.c.vno. 276
IVDAEI nouas synagogas non faciant,sed veteres possunt reparcire. de Iudæis, ca.Iudæi.1. 1656
Iudæi claudũt ostia &fenestras suas in die parasceues,eod.tit.c.quia super. ibidem
Iudęo Christianus seruiens excommunicetur. eo.tit.c.Iudæi.2. 1697
Iudæus conuersus possessiones prius habitas non amittat.eo.ti.c.Iudæi. ibidem
Iudæi non sunt cogendi ad fidẽ,eo.tit. c.sicut Iudęi. 1660
Iudæorum ritus &festiuitates non impediantur eo.tit.c.sicut. ibidem
Iudæo nullus noceat sine auctoritate superioris. ibidem
Iudęi nutrices Christianas non habeant,etiã sub pœna. eod.tit.c. & si Iudæos. 1665
Iudæi pereutientis clericum pœna.eo.tit.c.postulasti. 1664
Iudæi deferant habitum distinctum à Christianis.eo.tit.c.in nonnullis. 1663
Iudæi in publicum non procedant in diebus lamentationum. ibidem
Iudæi publicis officiis non præferãtur,eo.tit. c.cum sit. 1666
Iudæi seruus ad fidem cõuersus liber efficitur. eo.tit.c.nulli Iudæo. 1526
Iudæi decimas soluant prædiales. de vsur. ca. quanto amplius. 1668
Iudæi compelli possunt ad vsuras restituendas,licet moderatas accipere possint. eod. titu. ca. post miserabilem.1740. &c.quanto amplius. 1743
Iudæus conuersus potest petere filium Iudęũ. de conuer.infid.c.ex litteris. 1276
Ad Iudæos coercendos potest compellere iudex ecclesiasticus iudicem secularem. de iudæis. c.ita quorundam. 1657
Iudæus conuersus,ad ecclesiasticum beneficiũ promoueri potest.de rescrip.c.eam te. 36
IVDEX qualiter debeat se habere erga appellantem.de appellatio.cap.per tuas. 958
Iudex sine suo coniudice non debet procedere.de rescrip.c.scicitatus. 42
Iudicis ecclesiastici est viduas defendere. de fo.comp.c.ex parte. 553
Iudicum processus antè si.conteſt.& post appellationem non valet.de procur.cap.in nostra præsentia. 461
Iudicis officium est certificare reũ super obscuro libello vel citatione,de libel.obla.c. significantibus.
Iudicum processus prætermisso ordine iuris non tenet.de pur.cano.c.cum dilectus filius.1843
Iudex non potest præfigere terminum redeundi appellanti.de appel.c.ex insinuatione. 944
Iudex non iudicabit in tenebris, de off. iud. deleg. c.consuluit. 351
Iudex potest parcere in præiudicium alterius contumaci. ibidem
Iudex ecclesiasticus potest cognoscere de iudicio seculari in causis pauperum & peregrinorum,de fo.comp.c.ex parte. 553
Item si vacat imperium,eod.tit.c.licet. 546
Item si iudex secularis est negligens. eod. tit. c.ex tenore. 547
Item si est terra ecclesiæ.de appe.c.si duobus. 910
Item si est consuetudo vt ecclesia iudicet de maleficiis.de fo.com.cap.cum sit generale. 545
Item in denũtiatione ratione criminis. de iu. cap.nouit. 531
Item ratione connexionis,vt de iure patronatus. de iud.cap.quanto.de don. inter vi. & vxo. cap.de prudentia,1563.& tit.qui filij sint legi. c. per venerabilem, 1540. vbi etiam ponitur quando iudex ecclesiasticus legitimat ad spiritualia, legitimat & ad temporalia.
Iudicis potestas non expirat si per cauillationem causa prorogetur vltra triennium. de iu. c. venerabilis. 539
Iudex si non seruat formam mandati,irritum est ipso facto quod facit.de restitu.spol.ca. Pisanis. 645
Coram iudice primo debes respondere si post citationem ad alterius iurisdictionem te transtulisti. de fo.compe.c.propesuisti. 558
Iudex solum de re qua cognoscit,debet indicare.de cau.posc.cap.cum super. 613
Iudex exsignis euidentibus potest iudicare.eo. tit.c.pastoralis. 614
Et de testibus.c.præterea. 762
Iudicis vnius voci non credatur, neque testimonio.de test.c.cum à nobis. 722
Iudex qui iudicat contra conscientiam & iustitiam per gratiam & odium vel sortes, suspensus est ipso iure,& per solum Papam absoluendus si ingerit se diuinis.de sen.& re iud.cap.cum æterni.lib.6. 372
Iudex ecclesiasticus potest reuocare sententiã iniquam iudicis secularis.de foro comp.ca.licet. 559
Iudex post sententiam debet mittere in possessionem.de sent.& re iudica. cap. cum aliquibus. 878
iudex potest emendare errorem suũ.de accus. & inquisi.c.qualiter.1. 1584
iudices qui cõsensu partium dati sunt nõ possunt recusari.de causa posse.& proprie.cap. cum olim. 618
iudicis officium.de priui.ca.ex ore. 1820
iudex secularis degradatum puniens non incidit in canonem.de iud.c. cum non ab homine. 526
iudex recusari potest si de terra aduersarij est natus,vel eius consanguineus,vel eius commensalis.vt li.non conteſt.c.accedens,2.573.& de offi.iud.dele. c.causam.2. 340
iudex potest compellere partes ad componendum.de elect.c.cum inter R. 124
iudex qualiter procedere debet. de probationibus.c.quoniam contra. 694
iudex interlocutoriã mutare potest.de appel. c.cum cessante. 963
iudex non debet esse suspectus vel inimicus. eo.tit.c.secundo requiris. 932
iudex ecclesiasticus quando potest tradere ad pœnam sanguinis. de crim. fal.c.ad falsariorum. 1751
iudex qualiter se habere debet ad partes. de purga.cano.c.cum P. 1838
iudex potest recusari si appellatũ est ab eo.de app.c.ad hæc si.1. 909
item si sit familiaris aduersario. de offi. deleg. c.insinuante,332.& c.super quæstionum. 355
iudex debet per seipsum cognoscere in principio,in medio,& in fine antequam proferat sententiam.de offi.iud.deleg.ca. super quæstionum. 355
iudex potest supplere & allegare pro partib. de postul.præla.c.bonæ memoriæ.1. 101
iudex maior non potest impedire iurisdictionem minoris.de offi.leg.c.studuisti. 388
iudicis arbitrio relinquitur numerus testium. de testib.c.cum causam,735.tempus comparandi. de of.dele.consuluit,35.inducię citatoriæ. vt lit. non conteſt.c.quoniam.574. tempus & pœna pœnitentiæ.de pœni.& remiſsi.c.significauit. & ca. quæsitum. 1864
Propter iudicis secularis negligentiam deuoluitur potestas ad iudicem ecclesiasticum.de for. comp.c.si clericus. 545
iudex ecclesiasticus potest ad famã restituere. de sen.c cum te. 901
iudex causam similem habens recusari potest. de iud.c.causam quæ.2. 537
iudex ecclesiasticus pœnam pecuniariam exigere debet.de pœnis.c.licet. 1856
iudex ecclesiasticus supersedeat de causa quę spiritualiter spectat ad forum seculare,nisi per negligentiam.de iud.c.cæterum.325.& c.cum nõ ab homine. 529
iudex ad quem appellatum est, potest sententiam prius latam in quibusdam infirmare, & in quibusdam confirmare.de sen.& re iud.ca. quod ad consultationem. 887
iudex potest petere expẽlas rationabiles à partibus.de vit. & honeſt. cleri. cap. cum ab omni. 995
iudicibus diuersis in eadem causa delegatis diuersa mandantibus, qualiter debet ordinarius procedere.de reſcri. capit. cùm contingat. 59
iudex potest sine accusatore punire criminosum.de vsur.cap.cum in diœcesi. 1741
iudex non potest recusari nisi iusta de causa. de app.c.cum speciali. 964
iudicis scriptum potest refutari per testes,nõ est enim soli iudici credendum in præiudicium alterius.de test.c.cum à nobis. 722
iudex recusatus potest causam committere de assensu recusatoris.vt lit.nõ conteſt.c.accedẽs,1. 570
iudex quilibet debet habere tabellionem, vel duos viros idoneos. de prob.c. quoniam cõtra. 694
iudex debet prouidere vt persona in iudicio agens vel defendens sit legitima.de iud.cap.cum.1. 528
IVDICIVM est triplex.qui si.sint d. c. per venerabilem. 1540
in iudicio non est personarum distinctio attẽdenda. de iudiciis.cap.nouit. 531
in iudicio quæ personæ requirantur. de verb. sig.c.forus. 1954
in iudicio non creditur contraria asserenti.de tempo.ord.c.dilectus. 158
iudicare licet de manifestis malis. de reg. iur. c.estote. 1962
in iudicio vno facta,fidem faciunt in alio. de restit.spol.c.cum ad sedem. 640
in iudicio non procedatur nisi contra victum vel contumacem.de maio.& obe.cap. inter quatuor. 428
in iudicio excommunicatus conueniri potest, & per alium respondere.de iud.c. intelleximus, 527
in iudicio seculari clerici respondere non debent contraria consuetudine non obstante. de iud. cap.clerici. 527
iudicio seculari traditur clericus incorrigibilis, degradatus.eo.tit.cap. cum non ab homine. 529
IVRAMENTVM præstabit prælatus in animam suam,& fratrum maioris partis. de testamen. cap.præsentium,li.6. 349

Iuramentum debet habere tres comites.de iureiu.c.etsi Christus. 820
Iuramentum quod sit metu cadente in virum constantem non obligat.de iureiu.c.peruenit.1. 797
Iuramento mulieris quòd aliquis cũ illa contraxerit,nõ creditur nisi probetur per testes.eo. tit.c.mulieri. 830
Iuramentum seruandum est nisi vergat in dispẽdium animæ,vel per superioré relaxetur.eod. ti.c.si vero.& c.veniens. 807
Iuramentũ contra professioné emissum nõ tenet.de iureiu.c.ex litteris. 828
Iuramentũ illicitum nõ obligat,& tales sunt absoluendi cum pœnitentia.eo.ti.c.cum quidã. 805
Iuramentum recipit interpretationé aliquãdo.eo.ti.c.breui. 808
Iuramento intelligitur hæc conditio tacita, quòd obseruabitur si est obseruandum.eo.tit.c. quemadmodum. 817
Iuramentum episcoporum in consecratione. eo.ti.c.ego N. 798
Iuramentum contra ius canonicum præstitũ non tenet.de fo.comp.c.si diligenti. 548
Iuramenta contra ecclesiam facta sunt periuria.de iureiur.c.sicut. 824
In iuramento illicito consulendus est superior.de ele.c.venerabilem. 165
Iurans mihi fidelitatẽ,&per cõsequens meis successorib. non tenetur iterum iurare.de iure iur.c.veritatis. 806
Iurans matrimonio contrahendo tutius implet quàm ad frugem vitæ melioris suspiret.de sponsa.c.cõmissum.1431.tamen non est cõpellẽdus implere.eo.ti.c.requisiuit. 1431
Iuramentum nõ exigat episcopus à clericis suis nisi cum committit eis beneficiũ ecclesiasti cum.de iureiu.c.nullus episcopus. 799
Iurans de vsura soluenda tenetur, sed vsura soluta restituatur.eo.ti.c.debitores. 799
Per iuramẽtũ propriũ probare tenetur agẽs & pervnum testem superstitem altero mortuo. de proc.c.ex insinuatione. 460
Iuramentum requiritur in iudicio etiã post testes & instrumẽta,aliter fides probationi nõ adhibetur.de proba.c.sicut. 681
Iuramẽto defertur habito respectu ad honestatem personæ,& quantitatẽ causæ. de iureiu. cap.vlt. 832
Ad iuramentum vbi timetur periuriũ nullus cogi debet.de cohabit.cleri.& mul.c.2. 1007
Iurare possunt monachi in causis monasterij sui.de iureiu.c.etsi Christus.in fi. 820
Iuramẽta testium possunt omitti à partib.de testib.c.tuis quæstionib.aliàs iurare debent,nisi partes remittant.739.& monachi tenentur iurare nec supportantur. ibid.
Iuramentum non debet extendi ad casum in opinatum,de eccl.ædifi.c.tua nos. 1401
Iurans quòd non veniat contra me nõ obstãte iuramento potest tam pro ecclesia quàm pro suis spiritualib.contra me agere.de iureiu. c.petitio. 828
Iurãs seruare statuta edita,ad futura nõ obligatur per iuramentum.eo.ti.c.penul. 831
Iuramentum exigitur in receptione pallij.de elect.c.significasti.. 110
Iuramentum aliud non requirat archiepiscopus ab episcopo ratione alicuius cõsuetudinis quàm habet forma canonica.de maio. & obe.c. dilecti filij. 431
Iuramentum non exigatur nisi cum aliæ probationes defecerint.de pro.c.sicut consuetudo. 681
Iuramentum non obligat in annis minoribus. eo.ti.c.in præsentia. 686
In iuramẽto intelligitur semper ius superioris exceptum.de iureiur.c.venientes. 811
Iuramentum qualiter indicitur reo vel actori.eo.ti.c.si. 832
Iuramentum tenet cum in melius mutatur.c. peruenit.2.eo.tit. 797
Iurans residere clericus potest pro ecclesiæ vtilitate se absentare.de cleri.non resi.c.cum dilectus filius. 1022
Iuramenta clerici laicis præstare non debent, nisi temporale ab eis teneant.de iureiu.c.nimis. 824
IVRISDICTIO non præfertur vbi par est numerus,vel maior,de reſcri.c. pastoralis.44
Iurisdictio aufertur à digno propter coniunctionem indigni.de offic.iudi.deleg. c.cũ super. 350
IVS ex cõsultatione Papæ editur.de voto & voti red.c.ex multa. 1286
Contra ius commune introductum stare non debet.de reg.iur.c.quòd latenter. 1963
iuri suo quilibet renũtiare potest.de fo.cõp. c.si diligenti. 548
ius commune vbi non inuenitur expressum, procedendum est secundum æquitatem. de trãs. c.ex parte. 432
iure quod quis in alterum statuit,ipse vti debet.de consti.c.cum omnes. 18
ius ecclesiasticũ iuuatur per ius ciuile.de no. ope.nun.c.1. 1798
iuri communi detrahit consuetudo &priuilegium.de iud.c.nouit ille. 531
ius alienum non seruanti,non est suũ ius seruandum.de priuil.c. dilecti filij. 1806
iure suo nullus priuari debet sine culpa.de eo qui cog.consanq.c.disc retionem. 1502
Contra ius faciens,& ius suum allegãs nõ auditur.de consuet.præ.c.cum super. 1079
Qui iuri suo semel renuntiat,non potest postea redire ad illud.de elect.capitul.cum inter.1. 124
in iure est potior qui tempore est posterior. de reſcri.c.capitulum. 68
iure suo nullus est priuandus lite pend.vt lit. pen.c.1.& vlt. 69
iura fauent matrimonio,libertati,doti,donationi. de sen.c.vlt. 904
Iura sua quilibet Papa seruare intẽdit. de relig.do.c.2. 1303
Vna iuris cõditio aliud reseruat,aliud prohibet.de præb.c.graue. 1051
ius suum quis amittit propter negligẽtiã. de consuet.præb.c.nulla. 1069
Qui ius petit ab illo,debet sibi ius seruare.de nu.pa.ca.1. 563
ius suum & iustitiam nulli licet vendere. de purg.can.c.vlt. 1848

L

LAbor peregrinationis ex causa recõpensandus est.de vo.c.magnæ fidei. 1282
Laborans simili impedimẽto non potest illud alteri opponere.de exce.c.cum ecclesiastica. 836
LAICI non debẽt assumi loco canonicorũ in ecclesia vestra. 1063
Laici in casu potestatẽ habent super clericos auctoritate ecclesiæ.de fal.capi. ad falsariorum. 1751.de iud.c.cum non ab homine. 529
Laicus potest se subiicere alterius iurisdictioni,clericus non.de for.comp.c.significasti. 557
Laici non debent disponere de reb. ecclesiæ. de deci.c.quamuis. 1221
Laicorum contrarium facientium pœna.ibidem.
Laici de causa patronatus non habent iudicare.de iud.c.quanto. 522
Laicus pót clericũ & episcopum denuntiare & accusare.de præsump.ca. cũ in iuuentute.794
Laicorum cõsilium in causis ecclesiasticis nõ debet requiri.de consue.c.ad nostram. 86
Laici ecclesiasticis dare nequeunt sine cõsensu episcopi.de iurepa.quod autem. 1318. Et recipiens aliquid,crimen sacrilegij incurrit. de ver. sig.c.causa. 1937
Laicus ad firmam ecclesiam habere nõ debet. ne cle.vel mo.c.secundum instituta. 1413
Laici non possunt compellere clericos vt coram se litigent,de iurepa.relatum. 1328
Laicorum statuta contra libertatẽ ecclesię sine consensu ecclesię non tenent,de const.c.quæ in ecclesiarum. 19
Et etiam bona statuta.eo.ti.c. ecclesia Sanctæ Mariæ. 25
Laicus non conferat annexũ spirituali,& pœna recipientis.de reb.eccle.non alie.cap.qui res. 1108
Laicus non disponat de bonis clerici defuncti auctoritate propria.de suc ab intest. ca.2.1195
Laicus in quib.casib. teneatur respondere in iudicio ecclesiastico.de verbor.signi.c.nouimus. 1958
Laicus non debet testimoniũ ferre contra clericum:potest tamen accusare.de test.c.decętero. 711
LEGATVS ad plures prouincias,in vna existens de alia potest iudicare.de off.le.c. nouit. 393
Legatus non à latere Papæ missus non potest absoluere excommunicatos in sua vel alia prouincia nisi de licentia speciali sibi à Papa collata.eo.ti.c.excommunicatis. 394
Legati cõstitutio in sua prouincia durat perpetuo.eo.ti.c.nemini dubium. 395
Post legati recessum non durat cõmissio causarum,nisi citatio sit facta eo in prouincia existẽte. ibid.
Legatus potest cõferre ecclesias vacantes.eo. tit.c.dilectus filius. 392
Legatus potest interpretari mãdatũ Papæ.de postu.præl.c.1. 97
Legatus vnus potest statuta alterius cõfirmare.de loca.c.1. 1127
Legato speciali præsente cesset legatio generalis.de off.leg.ca.volentes. 394
Legatus generalis non potest impedire delegationem speciale nisi habito speciali mãdato, potest tamen processum eius confirmare vel exequi.eo.ti.c.studuisti. 388
Legatus potest absoluere excommunicatos si ne speciali mandato.eo.tit.c.quòd translationé. 390
Legatus dispensare potest in causa matrimoniali.de consi.& affi.c.quòd dilectio. 109
Legatus duos episcopatus diuidere velvnire, autvnum alteri præponere nõ potest.de off.leg. c.quod translationem.390.nec potest iurisdictio nem extendere vltra sibi concessum.de ele.c.venerabilem. 165
Legatus potest dare ecclesias & præbẽdas in uito patrono.de off.leg.c.dilectus filius. 362
Legatus generalis potest cognoscere per simplicem querelam de causis suffraganei.eo.tit.c.1. 387
Legatus in sua prouincia est archiepiscopus Cantuariensi. ibid.
Legatus generalis non potest sentẽtiam secũdum formam mandati à iudice delegato latã reuocare,eo.ti.c.studuisti.388.& cap. nisi specialis. 390
Legatus non debet se intromitttere de causa ad Papam transmissa,eo.ti.c.licet. 391
Legato Papæ tenentur omnes succurrere,nec velet super hoc præscriptio,nisi habeant priuilegium speciale.de præscrip. capitul. accedentes. 860
LEGIS auxilium frustra inuocat qui committit in legem.de elect.c.bonæ memoriæ.1. & sunt inferius signati. 138
Clericus post trinam admonitionem arma deferens de sentent.excommunica.c. in audientia. 1892
Item clericus nõ in tonsura necvestitu cleri caliter viuens.eo.ti.c.contingit.1. 1908
Item vsurarius vsuras non restituens.de vsur. c.qui frustra. 1741
Item immunitatẽ ecclesiæ non seruans. de immuni.eccl.c.vlt. 1408
item appellationi nõ deferens.de ele. c.bonæ memoriæ. 138
Lex siue constitutio non ligat nisi cum venerit ad notitiam,vel peruenire potuit.Innoc. iiij. in nouel.
Secundum leges omnes clerici iudicandi sunt à iudice ecclesiastico.de iud.capitu.clerici. 527

Universidad de Deusto

Leges ciuiles audiétes prælati & curã animarum habétes sunt excommunicati & sacerdotes. ne cle.vel mo.c.vlt.1416.Idẽ est de monachis & de physicam audientib. ibid.

Legib,Imperatorum Galli non vtuntur, nec Parisiis leguntur vt studiũ theologię amplietur. de priuil.c.super specula. 1821

LEGITIMVS quo ad spiritualia est etiã quo ad temporalia,& non econuerso,qui fil.sint leg.c.pervenerabilem. 1540

Legitimari pót non per matrimoniũ sequens in adulterio natus.eo.titu.ca.lator præsentium, 1557

Legitimi reputãtur nati ex his qui in gradu prohibito & ignoranter clandestinè cõtrahunt, de cland.desp.c,cum inhibitio, 1460

Legitimus censetur natus de legitimè iũctis, licet parentes postea ex causa separentur.qui fi. sint leg.eo.cum inter.1402,& c.perlatum. 1536

Legitimare potest Papa illegitimos,eod.tit.c. per venerabilem, 1540

Legitimus reputatur natus de superinducta vxore inscia de prima viuẽte.eo,ti.c.ex tenore, 1549

Legitimi reputantur filij infidelium cõuersi ad fidem.eo,ti.c.fi. 1546

Legitimus reputatur natus de matrimonio vientib.parentib,non impetito,eo.ti.c.peruenit, 1538

LEPRA cõiugatos non separat. de coniug. leprof.c.quoniam. 486

Lepra non obstante sanus debitum reddat.ib.

Leprosi seorsum habitent.eo.ti.c.2. ibid.

Lepra superueniente sponsalia contrahentes non coguntur consummare matrimoniũ.eo. tit. c.litteras. 1487

De iureiur.c.quemadmodum. 817

Leprosus contrahere potest.de coniu. lep.ca, quoniam nemini. 1486

Leprosus missam non celebret.de cle,ægro,c. tua nos. 1061

Leproso clerico dãdus est adiutor.eo.ti.c.tua nos. 1061

LIBELLVS in causis cõsici debet.de libel. obl.c.i. 559

Libellus ad respondendum canonicè conficitur.eo.ti.c.i. ibid.

In libello cõuentionali causa debet exprimi. eo.tit.c.dilecti filij. ibi.

In libello debet actor specificare quid petiit. eo.ti.c.significantib. 561

Libello inepto confecto vel cõcepto reus ab instantia iudicij absoluitur,sed nõ à causa. de iudi.c.examinata. 534

LIBERTAS monasterij præscribi potest. de priu.c.ex ore sedentis. 1820

Libertativel priuilegio Papali nó potest quis renũtiare sine culpa.de arb.c.cum tempore. 509

Liber iudicandus est in libertate stans per decem annos.de coniug.seruorum.c.licet. 1489

Libera si scienter contrahat cum seruo, tenet matrimonium,de præscri,c,illud. 789

Ex libera natus vel liberta non potest redigi in seruitutem.de nat.ex lib.ven.c.i. 1491

Libertinus iterum potest redigi in seruitutẽ propter ingratitudinem.de ser.non ord.c. de famulis. 294

Pro libertatis fauore vbiq; sentẽtiandũ de cõiug.ser.c,licet.1489.& de sent. & re iud.c.vltim, 904

Liberæ matris filius sequitur conditioné matris.de ser.non ord,c.vlti. 297

LICENTIA docendi sine alicuius exactione debet concedi.de magi.c.i. 1649

LIMITES diœcesum prescribi nó possunt. de paroch.c.super eo. 1211

LITTERAE Papales ab ipso tantum vel ab eo cui cõmittitur officium recipiãtur . de crimi, fal.c.dura. 1747

Litterarum rasura reddit totum suspectũ. de priuileg.c.cum olim.2. 815

Litteræ impetratę ad diuersos iudices pro eodem negotio,non valent.de rescr.c.ex tenore.47 & in nouel.Inno,c.dispendia.eo.ti.lib.6. 20

De litteris ad alios iudices impetratis si dubitatur,simul vtrique cognoscãt.eo.titu.c. pastoralis. 44

Litteras pri'obtinés & ipetrans sliper aliquo bũficio obtinet.eo,ti.c.capitulũ Sãctæ crucis. 68

Per litteras Papę possessionę adeptus nó potest alias impetrare super beneficio,nisi mentio fiat de primis in secũdis litteris.eo.ti.c.ad audiẽtiam. 70

Litteras ab alio quàm à Papa vel eius vicario recipiens punitur.de cri.fal.c.dura. 1747

In litteris super facto impetratis debet series facti contineri.de cohab.cleri.c,super eo. 1004

Litteras falso confingens suspendẽdus est ab officio & beneficio.de testi.c.tam litteris. 728

Litteræ non valent quæ tacita veritate impetrantur.eo,ti.c.super eo.1,710.& vt lite non cõtesta.c.accedens.1. 570

Litterarum data est attendenda.de rescrip. eã te.c.capitulum.68,& c.constitutus.51.& de præb. c.eum cui.lib.6. 439

Per literas suas Papa nõ intendit aliquos grauare super plurium receptione, nisi exprimatur in litteris Papalib.obtentis.de rescri, mandatum. 79

Per litteras contra episcopum & quosdã suæ diœcesis impetratas nullus ciuium cõueniri potest.eo.ti.c.ex parte decani, 72

Litteræ posteriores an priores reuocẽt. de rescript.ex parte.& de restit.spoliat.ca.audita.624

Litteræ secundæ non tenent,nisi fecerint mẽtionem de primis,cum vtræque sint speciales,& ad idẽ beneficium in casu speciali.de offi.deleg. ex parte, 335

In litteris secundis debet fieri mentio de toto processu.de sent.c.inter. 880

Per litteras surreptitias factũ,irritum est . de rescrip.c.postulasti. 63

Litteris iudicis ordinarij standũ est.de appel. c.si duob. 910

Litteræ impetratæ contra constitutionem de duab.dictis non valent nisi de hoc fecerint mentionem.de rescrip.c.dilectus filius. 62

Litteris generalib.non citentur maiores . Itẽ impetrari non possunt litteræ contra reũ incertum.eo.ti.c.sedes Apostolica. 46

Litteris priorib.generalib,derogant posteriores.eo.ti.c.pastoralis.38.& c.si autem. 38

In litteris priorib.si ponatur specialiter super quib.est lis mota,& in secundis generaliter:secundæ nõ valẽt.de dolo & cõt.c.ex litteris. 648

Litteras secundas non mittit Papa scienter ni si faciant mentionem de primis.de rescrip. c.plerumque, 58

Littera Papalis reprobanda est propter falsã grammaticam impositã.eo,ti.c.ad audientiam.1. 39

Per litteras contra aliquem impetratas potest quilibet eius successor conueniri.de iudi. capit. quia V. 530

Litteræ generales non valent ad citandos religiosos,nisi de eis fiat mentio.de rescrip.c.cum ordinem. 35

Litteræ commissionis semper valẽt,nisi reuocentur.de sen.inter. 880

Iuxta litterarum formam iudex procedat, nisi sint contra ius.eo.ti.c.causam. 886

In litteris hæc clausula,si est ita,debet referri ad omnia contenta in littera.de rescri.c.olim.61

Litterę commissarię tantum extenduntur ad ea quæ ibi continentur.de offi.iud.delegat.cum olim. 369

Litterarũ impetratarũ iurisdictio si intra annum negligatur,vel ex malitia supprimatur,expirat.de rescrip.c.plerumque. 58

Qui litteras iudicis falsat,debet priuari eo super quo litigat. ibid.

Litteræ nimis generales non valent.eo.ti.c.ad hæc. 38

Litteris generalib. non citetur nimia multitudo,nec super maiorib. negotiis.e.ti.c.sedes Apostolica, 46

Litteræ reuocato procuratore nõ valent ab eo impetratæ.eo.ti.c.ex patre.3. 72

Litteras impetrãs super beneficio tacito quod aliud habebat,non audiatur.eo.tit.c.si proponẽte. 82

Litterę falsę Papales quomodo cognoscãtur, quomodo examinentur.de cri.fal.c.licet. 1749

Litteris Apostolicis diuersis modis homines aburuntur,& pœna.de rescrip.c.nonnulli. 64

Litteræ debent mẽtionem facere de diœcesi. eo.ti.c,significante. 75

Litteris contra aliquẽ impetratis ipso defuncto ante citationem emissam,non potest eius hęres conueniri,eo.ti.c.significauit. 77

Litteræ executoriæ facientes mẽtionẽ de monitoriis quæ non præcesserunt,nonvalent.eo.ti. c.ex insinuatione. 78

Litteras falsificantis pœna.de crim.fal.c.falsariorum. 1751

Per litteras episcopo directas super prouisione non potest abbas compelli ad prouidendum ex talib.de rescrip,c.abbatem. 80

Litteris capitulo directis à Papa sedevacante de prouisione tenetur episcopus substituto obedire,maximè si fuit de gremio.eo.ti.c.eam te. 36

Litterę impetratę ante terminum ab appellã te præfixum non valent.de app.c.ex insinuatione. 944

Litteris impetratis non vtẽs quãdo est in cula.de reseri.c.si autem.38.& c.ex parte. 72

Litterę per surreptionem impetratæ non valent.eo.tit.c.cum dilecta. 56

Litterarũ forma certa de absolutione crucesignatorum.de fide instrumẽ.ca.quod super his. 776

Litteræ impetrari non debent absque manda to dominorum,nisi,&c.& pœna taliũ.de reseri. c.nonnulli. 64

Litteræ impetratæ à laico contra clericum ta cito quòd sit laicus,nonvalent.de testib.c.ex parte, 704

Litteris contrariis aduersantib.fibi ad diuersos impetratis,Papa consulatur antequã procedatur.de offic.iud.deleg.c.sanè. 334

Litterę non sunt reprobandę propter rasurã in narratione.de fide instrument.cap.ex litteris. 768

Litteræ impetratæ super beneficio suppresso nomine dignitatis,nonvalent.de reseri.c.ad aures. 37

In litteris Papæ qualiter accipietur, quòd si omnes interesse non potueritis.eo.tit.c.fciscitatus est. 42

LITEPENDENTE non debet quis priuari iure suo.vt lit.pendent. capitul.à memoria. 679

Lis cum committitur ad terminum certũ decidenda,terminus incipit cũ iudices litteras accipiunt.de appel.c.super eo. 913

Lite pendente possessiones non alienẽtur , vt lite pend,c.ecclesia, 671

Lite pendente priuilegium impetratũ nonvalet,nisi de hoc fecerit mentioné.eo.ti.c.dilectus. 673

LITIS CONTESTATIO perpetuat iurisdictionem,de offic.delegat.capitu.relatum. 341

Lite nõ contestata non recipiantur testes,nisi in causa matrimoniali.vt lite non conte.c.fin. 574

Ante litis contestationem potest actor in possessionem mitti , &c . sed non debet sententia diffinitiua proferri . vt lite non contestata. capitul.tuæ.572.& de simoniac.capit. quærelam. 1613

Litis contestatio qualiter fit. de litis contest. cap.1.

LOCVS securus partibus est assignandus, de fide instrument. cap.accepimus. 768

In locis sanctis iudicium sanguinis non debet tractari , nec placita fieri.de immunit. eccles. capitul, cum ecclesia.404.& eo.tit.c.1, 142

Loco-

Locorũ consuetudo rationabilis debet obseruari in portione sepulturæ danda.de sep.c.certificari. 1204

In loco minus religioso nõ potest eligi sepultura.eo.ti.c.in nostra. 1205

LOCARI possunt decimæ,& sub qua forma.de loca.c.vestra nobis. 1129

De locatione domorum in vniuersitate.de loca.& cond.c.1. 1127

Per locationem solam non probatur rei proprietas.de fide instr.c.inter dilectos. 770

In locatione debent computari expẽsæ locãtis,& qualiter.de loca.& condu,c. propter sterilitatem. 1130

Locari non debet domus in prẽiudiciũ inhabitantium.eo.ti.c.1. 1127

Locari non debent officia seu dignitates sub annuo censu,& pœna talium.ne præla.vic.suas. c.quoniam in quibusdam. 1647

LVCRI causa temporalis clerici vel monachi non debent negotiari.ne cler. vel mona.ca. multa. 1409

M

MAgister in grammatica debet ab episcopo & capitulo prouideri in beneficio.de magist.c.quia nonnullis. 1652

Magister in Theologia debet in qualibet ecclesia cathedrali institui ad legendum.ib. eo.tit. super specula. 1653

Magistri Theologiæ & studẽtes in Theologia quinque annis recipiant fructus beneficiorum suorum. ibid.

Magistri possunt facere statuta inter se, de cõsti,c.ex litteris. 26

Magisterium non est vendendum,& pœnavẽdentium.de magist.c.i. 1649

MAIORA intelligũtur prohibita,quib.minora sunt vetita.de sent.excom.c. cum illorum, 1902

Et quod in maiori conceditur,licitũ videtur in minori.qui fil.sint legi.capi.per venerabilem. 1540

Maior natu succedere debet in regno,de voto.c.licet vniuersis. 1281

A maiori parte capituli factum præualere debet,nisi contra rationabiliter fuerit obiectũ , & probatum.de elect.c.coram dilecto.170.de renũ. cum inter P. 224

Maior est potestas spiritualis,quàm sæcularis. de maio.c.solite. 424

Ad maiorem ecclesiam se transferens propria auctoritate,sua careat,& illa ad quam se trãstulit.de translat.c.quanto. 216

Maiori parti minor etiã in minimis se opponere potest:dummodo iustam causam habeat.de concess.præb.c.ex parte. 1081

Maiores personæ in litteris cõmissoriis sub generali clausula non includuntur.de rescrip.c. sedes. 46

Maioris partis factum non vitiatur cũ aliqui pauci indigni ad factum ignoranter admittũtur. de proc.c.vlt. 474

Maior natu debet diuidere,& minor eligere. de paro.c.i. 1209

Maiores natu ecclesiæ debent præfici.de iure pat.c.quoniam. 1316

MALITIA supplet ætatẽ.de despon.impu. c.de illis. 1450

De malitia sua nemo debet cõmodum reportare.de iud.c.intelleximus.527.& de dolo & cõtu.c.contingit. 662

MALEFICIATVS creditur habẽs potestatem cognoscendi alias & nõ suã, licet per octo annos sibi commanserit.de frigid.cap.vltim, 1525

Maleficiatus per triennium habit cũ vxore sua antequam separetur. ibi.

Maleficiatus separatus & cognoscens aliã cogitur redire ad primam.eo.ti.capi. fraternitatis. ibidem

De maleficio ratihabitio mãdato comparatur de simo.c.sicut tuis.1634.& de homici.c.sicut dignum. 1698

MANIFESTA peccata non sunt occultè corrigenda.de pœn.& remiss.c.j. 1873

Manifesta offensa quæ dicatur.de verb.sign.c. cum olim. 1942

MANDATVM factum capitulo tãgit quẽlibet de capitulo specialiter.de rescript. ca.eam te. 56

Ad mandantis intentionem recurrẽdũ est cũ de mandato dubitatur.eo.ti.c.ad aures. 37

Mandatũ potest reuocari,si de fide dubitetur procuratoris,de procura.c. 1. 457

Mandatum speciale derogat generali. de offi. lega.c.studuisti. 388

Mandatum an morte mandatoris expirat. de offi.delega.c.relatum. 341

Mandatum reuocari potest re integra existẽte,aliàs non.capitu.de elect.cum dilectus filius. 160

MANSVS ecclesiæ debet assumi immunis ab omni exactione.de censib.c.i. 1238

MANVMISSO potest dñs operas spirituales imponere,& in eo illas retinere. de ser. non ord.c.eo libentius. 296

MARITVS prætextu consuetudinis bona vxoris dissipare non potest.de consue.c.ex parte vestra. 94

Maritus intrans religionem vxore cõsentiẽte restituatur vxori si nolit continere, si sine cõsensu episcopi fecit.alioquin, &c.de conuers.cõiu. c.i.1487.& c.ex parte. 1266

MATRIMONIVM quid.de præsumpt.c. illud. 789

Matrimonij causa per discretum iudicem tractanda est.de consang. & affi.c.i. 1507

In matrimonio tenet cõsuetudo contra regulam illã,quoto gradu,&c.eo.ti.c.quod dilectio. 1509

Matrimonium solo consensu contrahitur. de sponsi.c.cum locum. 1429

In matrimonio verba sunt necessaria quantũ ad ecclesiam consensum exprimentia.eo.ti.c.tuę fraternitati. 1438

Sed pueri per sola verba non contrahunt ante annos legitimos. ibi.

Matrimonij causa alicui commissa committitur per consequens causa dotis.de don.inter vi. & vxo.c.de prudentiavestra. 1563

Matrimonium qualiter in parte tenet, & qualiter non.de eo qui duxit in matr. quam pol.c.j. 1478

Matrimonium per vim contractum nisi cõsentiat postea.eo.ti.c.significauit. 1479

De matrimonio contrahendo iuramentũ parentum compellendum est.de despons.impub.c. ex litteris. 1453

In matrimonio ętas & consensus requiritur, sine quib.nihil agitur.eo.tit.ca.ex litteris. ibidẽ

Matrimonium præsumitur vbi post fidem data sequitur copula carnalis.de spõs.c.veniens. 1428

In matrimonio supplet malitia ætatem.de despon.impube.c.de illis. 1450

In matrimonio cõpromitti non potest.de integ.rest. c.causa. 501

Matrimonio clandestino sacerdos consentiẽs est suspendendus.de cland.despon.c.cum inhibitio. 1460

Matrimonium contrahens cum desponsata alteri per verba de præsenti , nunquam eã habere potest.de spon.duo.c.accepisti. 1463

Matrimonium dirimitur cũ sororem quis ducit eius quam sponsalib.cõtractis polluit extraordinariè.de eo qui cog.consang.vxo.c.fraternitatis. 1504

Matrimonium contractans in gradu prohibito inter fideles,stat si conuertatur,de cõsang.de infidelib. 1510

Matrimonium non possunt cõtrahere qui cõsentire non possunt,vt pueri.de despons.impub. accessit. 1448

Matrimonio non vtẽs teneat vxorem vt sororem . de frig . & male , capitul. consultationi. 1519

Matrimonij error per sententiam factus retractatus est cognita veritate.eo.ti.c.fraternitatis. 1524

In matrimonio licet coacta contraxerit, per annum & diem exist ns consensisse videtur,nec. testes in contrarium recipiuntur.de spons. c. ad id quod. 1434

Matrimonium clãdestinum in publico est ratificandum.de cland.despon.c.quod nobis. 1459

Matrimonium cũ arcta dirimi non debet propter verba coniugũ,nisi aliter probetur.de frig, c.fraternitatis. 1521

Matrimonium coactum confirmatur copula sequente.de eo qui dux.in matri.ca.significauit, 1479

Matrimonium contractũ cũ sorore eius quã quis ante septenniũ attẽtauit,separatur.de spõs. c.iuuenis. 1420

In matrimonio dirimendo aspectus corporis præfertur iuramento.de prob.c.proposuisti. 683

Matrimonium Beguinarũ tenet, nec officit si habitum recipiũt,de manu sacerdotis.qui cleri. vel vo. c. consuluit. 1474

Ad matrimonium dirimendum non sufficit testium auditus,nisi,&c.vt lit.pen. c. laudabilem. 670

Matrimonium contractum non impedit velũ viduitatis,nisi certam religionem assumat.de cõuer.coniug.c.ex parte. 1266

De matrimonio probãdo,viro competit probatio.de cland.despon.c.i. 458

Matrimonium est inter gentiles. de consang. & affi.c.fi. 1516

Matrimonium conditionatũ tenendũ est,dũmodo non sit contra substãtiam matrimonij. de cond.appo.c.i.1465,& c.vlt.eo.ti.

Matrimonium nõ debet pœna pecuniaria puniri,cum sit libertas in matrimonio. de spon.ca, gemma, 1442

In matrimonio non currit præscriptio.eo.tit, c.in præsentia. 1433

Matrimonium confirmatur carnali copula ante tẽpus pubertatis in pueris.de despon.impub. c.a nobis. 1451

Matrimoniũ dirimitur propter dictũ grauis personæ aut insignis.de testi.c.constitutis. 749

Matrimoniũ quando contrahi possit.de ser.c. capellanus. 597

Matrimoniũ non est contrahendum cum alio nisi certificetur quis de morte alterius,alioquin separatur si redit.de secun.nupt.c.dominus noster. 1570

Matrimoniũ non dirimit varia cõsuetudo cõtrahendi , siue dissimilis consuetudo patriæ.de sponsi.c.i, 1419

Matrimonium non dirimiturvbi frater vxorẽ fratris cognouit ante contractum,nisi fit publicum vel probatum.de eo qui cog. consang.vxo. de illo. 1503

Matrimonio solutovtriq, restitui debet quod ablator habet.de conuer.coniug.ca. ex publico, 1261

In matrimonio non habet locum transactio, de transact.c.ex parte. 452

Matrimoniũ contrahendum iuratum non impedit dictum vnius.de spon.c.præterea. 1420

Matrimoniũ contrahunt surdus & mutus per signa.eo.ti.c.cum apud sedem. 1436

Matrimonium dirimitur per contractũ cõsanguineę si sit publicũ & probatum . de præsum.c, tertio loco. 791

Matrimonium impeditur si mulier à consanguineo viri cognoscatur.de spon. c. præterea.2, 1427

Post matrimonium contractũ potest vxor ad probandum merũ admitti.eo.ti.c.consultationi. 1441

Matrimonium contrahere non potest professus in religione. qui cler.vel vo.ca. meminimus. 1473

Matrimoniũ non dirimitur per ea quæ præcedunt baptismum.de cog.spir.c.contracto. 1495

Matrimonium inter liberum & ancillam stat cum sciuit eam ancillam,& econuerso, vel post factum consensit,vel cognouit.de coniug.seruorum,c.proposuit. 1488

Matrimo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matrimoniũ nõ potest contrahi per nuntios. de conuer.coniu. c.ex parte. 1263
Matrimonium probatur per famam violentã. de præsump.c.illud quoque. 789
Matrimonium impedit & dirimit publicæ honestatis iustitia.de spon.c.iuuenis. 1420
Matrimonium post sponsalitium iuratum cõtrahi potest cum alio cumvnus dimittit terram. eo.ti.c.de illis. 1422
Matrimonio propter adulterium separato debet accusans cõtinere viuente altero,aut sibi reconciliari.eo.ti.ex parte. 1424
Matrimoniũ superueniens spõsalib.soluit ea, nisi metus interueniat. eo.ti. ca.veniens ad nos. 1428
Matrimonium postfidem datam impleatur,& sic tutius ad religionem tranfitur:si tamen copula non interuenerit.eo.ti.c.commissum. 1431
Matrimonio nõdum probato,vxore prius habita & cognita & post absque iudicio ecclesiæ amota, debet restitui ante sententiam latã.de resti.spo.c.ex conquestione. 629
Matrimonium accusanti causa pecuniã extorquendi,debet imponi silentium,qui matri.accu. c.significante. 1550
Matrimonium consummatum irritat votum religionis sequẽs,si inuito altero coniugũ fiat: neque post mortem alterius tenet.de conuer.coniug.c.quidam intrauit. 1258
Matrimonio coniuncti nõ separantur per solam & priuatam confessionem viri & vxoris. de sen.& re iud.c.lator præsentium. 878
Matrimonium diuiditur sivir cumvxore septẽ annis stans eam cognoscere non potest dans operam quam potuit. de frigi. & malefi.c.litteræ vestræ. 1125
Matrimonium contractũ cum alia ante diuortium stat.de spon.c.cum in apostolica. 1432
Matrimonium nõ potest cõtrahere furiosus. de spon.c.dilectus. 1437
Matrimonium coactum postea cõsensu firmatur.eo.ti.c.ad id quod. 1434
Matrimonium cum inhabili ad matrimonium tenet,si velint.de frigi.c.consultationi. 1519
Matrimonium soluit cõtumelia creatoris.de diuor.c.quanto te. 1556
Matrimonium infidelis cũ fratre viri, qui nõ reliquit semen,non est dirimendum.eo.ti.ca.fin. 1561
Matrimonium viua voce non per scripta debet accusari.qui matr.accu.pos. capitu. à nobis. 1547
Matrimonium inter filiũ baptizantis spiritualem & carnalem filiam baptizati, non tenet.de cog.spirit.c.ex litteris. 1497
Matrimonium contractũ publicè quãdo possit accusari.qui mat.accusa.pos.c.fi. 1550
In causa matrimoniali à reo exigitur iuramẽtum.de despon.impu.c.attestationes. 1452
MATRICI ecclesiæ debentur decimæ,quę cathedralis est intelligenda.de præscri. c.ex trãsmissa.859.& de verb.significa.capitu.venerabili. 1944
MATRONA in habitu meretricali inuenta iniuriarum agere non potest.de sen.excom.c. in audientia. 1892
MEDICINA adustionis vel incisionis est clericis prohibita.ne cler.vel mo.ne.sec.c. sentẽtiam sanguinis. 1415
Medicus nihil omittens de contingentib. nõ punitur,si æger moriatur,de æta.& qua.præsi.c. ad aures. 1689
Medicus proprius cõsulat de salute animæ,& nullo modo ratione medicinę detrimentum animæ suadeat.de pœn.& remis.c. cum infirmitas. 1873
METROPOLITANVS habet cognoscere tanquam delegatus de causa inter suũ suffraganeum & eius clericum.de offi.iud.ordi. c.irrefragabili. 410
Metropolitanus cum suis suffraganeis conserent episcopum.de sac.vnctio.c.1. 276
METVS cadens in virum constantem excusat. de iis quæ vi met.capitul. ad audientiam. 481
Similiter damnum rerum temporaliũ.eo. ti.c. Abbas. 479
Metus ingressum religionis impedit, nisi postea consentiat.eo.ti.c.1. 77
Metu laicorũ renuntiatio facta non valet.eo. ti.c.2. 478
Propter metum facta resignatione etiam per iuramentum potest fieri repetitio.eo.ti.c.ad audientiam. 441
Metus & coactio excludit consensum matrimonij.de spon.c.cum locum. 1429
Metus pro vita & reb.seruandis non absoluit à iuramento.de iureiuran.capit.si vero.§.verum. 801
MINVS conceditur cui plus vel maius conceditur.de decim.c.ex parte tua.3. 1229
MINOR annis quomodo intelligitur. de proba.c.in præsentia. 686
Minoris iure fungitur ecclesia in restitutionibus.de restitut.in integr.cap.1.486.& ca.auditis. 490
MIRACVLA per testes sunt examinanda, & qualiter.de testi.c.venerabili. 753
Miracula etiam faciens non colatur tanquam sanctus nisi auctoritate Romanę ecclesiæ. de reliq.& vener.sanct.c.1. 1394
Per miracula probet se quis àDeo missum.de hæreti.c.cum ex iniuncto. 1677
MISSA an sit de substantia ordinũ, & ecclesiarum consecrationum.de elect.c.quod sicut.in glos. 151
Missarum celebrationem impedit deformitas vel debilitas.de cler.ægro.capitul.presbyterum. 1060
Missas duas quando sacerdos celebrare possit, & tunc post sanguinẽ vinum nõ sumat.de cele. miss.cap.consuluisti,1363.& cap.ex parte vestra. 1366
Missam nullus propter conscientiam fingat celebrare:quia dupliciter peccat.eo.tit. c.dolentes,1377
MONACHVS non ponatur solus in prioratu.de capel.mon. cap.ex parte. 1314
Monachus pro receptiõe sua nihil det.de ita tu.mona.c.monachi. 1290
Monachus solus non habitet, neque discurrat,neque peculium habeat,& pœna talis. ibidem.
Monachus proprietarius non est cum Christianis sepeliendus.eod. titu.cap.super quædam. 1293
Monachi secundũ antiquos canones possunt in parochiis ministrare.eod.tit.cap.quod Dei timorem.
Monachis non tradatur officium aliquod ad tempus vitæ suæ.eod.ti.c.cum ad monasterium. 1295
Cum monacho de proprietate, sic neque de castitate Papa dispensare potest. ibid.
Monachus vnus non habet locum in diuersis monasteriis.de reli.domib.c.ne nimia. 1310
Monacho potest causa delegari.de priui.c.cũ olim. 1312
Monachus sine licentia abbatis sui locum nõ deserat.de reg.c.non est vobis. 1240
Monachus non potest esse aduocatus nisi,&c. de postula. c. ex parte tua. 455
Monachus potest eligi in episcopum.de dolo & contuma.cap.cum olim. 657
Monachus non fit quis nisi in legitima ętate. de reg.c.1. 1237
Monachus qualiter potest habere proprium. de statu monach.cap.2. 1290
Monachus potest perhibere testimonium in causa monasterij de probat.capitu. tertio loco. 683
Monachi irregulariter viuentes eiiciantur, nisi corrigant se.ne cler.vel mona.cap. relatum. 1414
Monachi non regant ecclesias ad eos pleno iure non spectantes.de capell.mon. capitulo 1. 1311
Monachus de licentia abbatis sui & episcopi prædicare potest.de Iudæis. & Sarra.ca.cum sit. 1666
Monachus ecclesiam ad firmam tenere non debet.ne cle.vel mon.se.ca.secundum institutа. 1245
Monachum non facit habitus, sed professio. de reg.c.porrectum. 1245
MONASTERIVM vnum potest alteri coniungi.de relig.do.capit. quia monasterium. 1303
In monasterio alteri cõiuncto ille episcopus qui prius erat,nõ habet iurisdictionem,sed dicœ ce.episcopus.eo.c.
Monasteriorum dispositio & ordinatio locorũ similium pertinet ad episcopum, nisi sint exẽpta.eo.ti.c.de Xenodochiis. 1304
Et c.cum dilectus. 1390
Monasteria regularium non sunt ad clericos ęculares transferenda,nisi regulares defecerint in monasterio.eo.ti.c.inter quatuor. 1305
Monasteriis plurib.vnus abbas prœsse nõ debet,nec vnus monachus in duob.monasteriis locum habere.eo.tit.c.vlt. 1310
MONIALIS excõmunicata pro iniectione manuum,ab episcopo absolui potest, & non per abbatissam.de senten.excom.c. de monialib. 1905
Monialem percutiens incidit in canonem. ibid.
Monialis suspecta de incestu, tenetur se purgare.de purga.cano.moniales. 1836
Monialium monasteria frequentantes clerici admoniti deponantur:laici excõmunicentur.de vi.& ho.cle.c.monasteria. 983
Monialis turbans diuinum officium eiici potest sine excommunicatione.idem de clericisvel religiosis intelligendum.de sen.exc.ca. veniens. 1887
Monialis in quacunque causa vel controuersia criminali vel ciuili non est compellenda ad iuramentum.de iura.cal.c.i. 553
MONETA qualiter fit & innouatur.de iureiu.c.quanto. 809
MORTVO potest impẽdi absolutio excõmunicationis.de sent.excommu.capi. à nobis.2. 1895
MVLIER ab vndecimo anno dicitur apta nuptiis.de despon.impu. capitul. continebatur. 1449
Neque mulier neque monialis potest prædicare vel benedicere,vel confessionẽ audire.de pœ. & remis.c.noua. 1869
Mulier potest esse arbiter in ciuili causa clericorum.de arbit.c.dilecti. 508
Mulier nõ tenetur obedire ecclesiæ in debito reddendo contra constitutionem. de res.spol.c. litteras. 634
Mulier potest esse procuratrix,licet contra leges videatur.de consir.vti.c.cum dilecta. 984
Mulier potest conferre præbẽdas.de testib. c. dilecto filio. 740
MVNVS gratis oblatum recipi potest, de simo.c.dilectus filius.2. 1625
In muneris acceptione tria sunt attendenda. de simo.c.& si quęstiones. 1616
Ob munera parua animum mutatũ in persona magna non est credendum. ibid.
MVTILATVS manu in abbatemviro tacto promotus,est amouẽdus.de cor.vi.c. exposuisti. 301
Mutilatus manu non potest ordinari. ibidem
MVTARE non debet subito prælatus factũ antecessoris.ne se.vac.c.1. 1087
MVTI & surdi possunt cõtrahere per signa. de rest.spol.ca. cum ad sedem. 640
N
NAtalium causa pertinet ad forũ ecclesiasticum.de ordi.cog.tuam. 599
Natiuitas prius est probanda, quia non valet successio nisi prius probet legitimatio.ibi.
Nati ex libero ventre,in seruitutem non redi guntur.de nat.ex lib.ven.c.1. 1491
Nasci non debent iniuriẽ vnde iura nascũtur. de accus.c.qualiter. 1584

NAVFRAGOS spoliantes incidunt in canonem. de raptor. capitul. excommunicationi. 1727
NECESSITAS illicitum facit licitum.de regulis iur.capitu.quod est. 1963
Necessitas non habet legem.de obser. ieiu.ca. consilium. 1396
Necessitas excusat iuramentum.de iureiuran. c.si vero. 801
NEGATIVA probari non debet. de elect. c.bonæ.1.138.nisi purgando se de calumnia.de calumn. capitul. cum dilectus filius. 1604
Negatiuæ positiones comprobari non possunt, nisi per confessionem aduersarij sunt admittendæ.ex nouel.Inno. de confes. ſtatu .libro sexto. 1304
NEGLIGENTIA puniuntur episcopi in eo in quo delinquunt.de suppl.negli. præl.ca.1. 246
Propter negligentiam præsentationis amittitur ius præsentandi illa vice.eodem titul.capi.3. 247
Propter negligentiam collationis beneficiorum intra tempus semestre,spectat ad Papã collatio.eo.ti.c.licet. 248
Propter negligentiã collatio nõ tenẽs, tenet propter superioris ad quem spectat collatio,patientiam.eo.tit.c. litteras. 248
Propter negligentiam amittitur ius eligẽdi. eo.ti.c.vlt. ibid.
Propter negligentiam concessio beneficiorũ pertinet ad superiorem.de concess.præb. ca.quia diuersitatem. 1072
Propter negligentiam perdit prælatus iurisdictionem.de sentent.excommunica.c. per tuas. 1910
Per negligẽtiam intra sex mẽses beneficia vacantia episcopus conferre potest:& eo negligẽte intra alios sex menses spectat ad superiorem. de concess.præb.c.nulla, 1069
NEGOTIVM requirit semper iudicem,actorem,reum,& testem.de verb.signi.cap.forus. 1934
Negotia omnia vnius, delegato vni non debent committi. de rescript. §. ad hæc. 38
NOMINATIO sola nullum ius acquirit nominato.de elect.c.quod sicut.151.de verb.sign. c.cum olim. 1947
NOTORIVM quot modis dicitur, & quando.de coha.cler.c.vestra. 1004
Notoria probatione non indigent. eod.tit.c. tua nos.1006.& de accus.c.euidentia.1576. & In no.de censi.lib.6.cap.1. 566
Notoria ex fama,purgatione indigent:& indici talibus debet. ibid.
Aliàs in notoriis nõ est indicenda purgatio, sed damnatio.de purg.cano.c.cũ dilectus filius. 1846
In notoriis iudicium ecclesiæ requiritur. de diuor.c.porro. 1553
In notoriis ad cautelam testes recipiuntur,de elect.bonę memoriæ.1. 138
In notoriis non requiritur ordo iuris.de iure iur.c.ad nostram.3. 813
NOBILITAS vitæ & non carnis est attẽdenda in collatione beneficiorum. de præbẽ. & dignit.c.venerabilis frater. 1057
NOCTE factum,die factũ dicitur fictione iuris.de offi.iud.deleg.c.consuluit. 351
NOVALE quid sit,& vnde dicatur.de veri. signi.c.quid per nouale.
Noualium iure censetur terra de nouo culta, de priuile.c.vlt. 1834
NVNTII malitia non obest domino dummodo ab initio credatur fidelis nuntius.de pig. c.significante. 1146
Nuntij missio eximit aliquem ex iudicis iurisdictione,scilicet ante citationem: aliàs non.de ap.c.ad hæc.4. 926
NVPTIIS ex secũdis sobole suscepta,publica honestas euacuata est.qui fil.sint leg.c.referẽte. 1537

O

OBedientia facta episcopo ab abbate sine cõsensu conuentus nõ valet.de relig. domib. cum dilectus. 1309
Ab obedientia alicuius non citati vel conuicti non debet subditus subtrahi,de maio.& obe, c.inter quattuor. 428
Ab obedientia sui episcopi nõ absoluitur subditus Papæ.eo.ti.c.per tuas. 427
Obedire non tenentur inferiores exempti à superiore.eo.ti.c.inter. 428
Obedientiæ iuramentũ à contumacib. debet exigi.eo.ti.c.cum in ecclesiis. 429
Non obedientes prælatis suis de ecclesia debent expelli. ibi.
Obedire tenentur tam laici quàm clerici abbati iurisdictionem habenti.eod.ti.capi. dilecta. 431
Obedientiæ forma facienda episcopo ab abbate.de simonia.c.ne Dei. 1644
Ad obedientiam plenam quę exigatur. de maior.& obed.c.his quę. 430
OBLATIO quid sit, & quib.debeatur:& quid per eandem intelligitur.deverborum significatio.capitulo,causa.1937.& ca.cum inter vos. 1956
OBLIGATIO contra bona matrimonij vel contra bonos mores non tenet.de cond. appo.c.vlt. 1470
Obligatio turpis nec de facto nec de iure tenet.de pact.c.vlt. 411
Obligatio facta pro ecclesia obligat successorem.de solu.c.3. 1152
Obligans ecclesiã pro debitis alienis ipso facto ab administratione spiritualium & temporalium est suspensus:& ecclesia non tenetur solue re.eo.ti.c.2. 1153
Obligatus non est successor pacto antecessoris irrationabili,qui precario bona ecclesiæ cõcessit.de preca.c.2. 1116
Obligatio ad eum transit,qui recepit emolumentum.de pig.ex litteris. 1144
Quia cum onere suo transit res ad suum possessorem.de eccle.ædifi.c.1. 1398
OCCVLTVM delictũ non impedit promouendum.de temp.or.c.ex tenore. 252
OFFENSA dicitur manifesta tribus modis.de ver.sig.c.ex parte.1. 1945
OFFICIALIS archiepiscopi in suffraganeos episcopos sententias excommunicationis, interdicti vel suspensionis ferre non potest. Inno.in nouel.de offi.ordi.c.1. 196
Idem est de officialibus suffraganeorum: eo quod vocati coram eo non respondent querelantibus,Inno.in nouellis.de foro compet.c.Romana.lib.6. 314
OFFICIVM diuinum suspendentes canonici primo instrumẽto sigillis suis roborato causam suspensionis offerant:aliàs non valet,sed cõdemnãtur in rescriptis tempore cessationis, sed pro cessatione ritè seruata,is propter quem cessatum est,arbitrio superioris condemnetur.Gregor.in nouel.de offi.iud.ordi.c.si canonici. lib.6. 258
OLEVM consecratum potest admisceri nõ consecrato,& totum erit cõsecratum. Simile est de aqua benedicta.de cõsecra.c.quod in dubiis. 1360
OPVS nouum si alicui nuntias, debet tribus mensibus expectare.eodem titul.capitu. fin. 1363
Operis noui denuntiatio facit vt post ipsam debeat constructum demoliri:& expensis ipsius construentis.de no.oper.nunt. c.cũ ex iniuncto. 1799
ORATORIA non possunt habere campanas sine consensu episcopi.de priuil.c. patentib. 1809
ORDO clericalis per primam tonsurã confertur.de æta.& qualita.ordi.ca.cum contingat. 271
Ordinari non debent spurij.qui fi.sint leg.ca. per venerabilem.1540.& de fer.non ord. c.cõsuluit. 295
Ordinem probet aduena antequam admittatur ordine suscepto, vel vlterius promoueatur. de cler.pereg.c.inter. 310
Ordinatum ab episcopo indignum nõ debet ad beneficium reputare idẽ episcopus. de ęta.& qualit.c.accipimus. 273
Ordinẽ prætermissum potest recipere per saltum promotus,&ex dispensatione celebrare.de cle.per sal promoto.c.1. 1777
Ordinandum quãdo impediunt genitalia abscissa.de cor.vi.c.significauit. 300
In ordine vel beneficio promotorum à schismatico pœna.de schisma.c.1.& 2. 1687
Ordinatus ab episcopo,ab eo sustentetur,vel &c. de præb.& dig.c.non liceat. 1025
Ordinatus in apostasia quando potest ministrare ex dispensatione apostolica,& qñ non.de temp.ord.c.ex parte.955.& de apo.c.consultationi. 1692
Ordinari non debet seruus nisi manumissus. de ser.non ord.c 1. 293
Item nec infamis ante purgationem. de testi. c.non debet. 757
Item nec pœnitentes publici.de biga.capit.1. 302
Itẽ nec ad ratiocinia obligati,nisi &c.de obliga.ad ratiocinia. 298
Item nec mutilati membris.de cor.vitia.c.exposuisti. 301
In ordine ministrare possunt criminosi præter homicidas.de temp.ord.c.vlt. 260
Ordinatus remotè probet suã ordinationem episcoporum sigillis.de cle.pereg.c.1. 981
Talis etiamsi non celebret publicè sine litteris commendatitiis,potest tamẽ occultè.de cle. pere.c.tuę. 310
Ordinatus sine titulo,ab episcopo sustẽtetur. de præben.c.episcopus si aliquem. 1026
Cum ordinato ab episcopo excommunicato ignoranter,potest episcopus proprius dispensare.de ord.ab episc.c.cum clericus. 263
Ordinatus ab episcopo qui cessit quãdo potest ministrare.eo.ti.c.1. 263
Ordinati extra tempus statutum post pœnitẽtiam peractam possunt ministrare.de tẽp. ord.c. consultationi. 260
Ordinem recipientis vel conferentis pœna sub conditione renuntiandi prouisioni.de simo. c.si quis ordinauerit. 1645
Cum ordinato furtiuè potest episcopus dispẽsare si non sub excommunicatione prohibitus accesserit:aliàs nõ dispensat nisi intret religionẽ, de eo qui fur.ord.c.innotuit. 1779
Nõ ordinatus ministrans nunquã ordinetur. de cler.non ord.mini.c.ex litteris. 1776
Tali tamen ex gratia potest remitti retentio beneficij,seu postea conferri. ibid.
Ordinari potest quis ad suum patrimonium. de præbend.& dign. capitul. tuis quæstionibus. 1043
Ordinatus à Papa nõ est ob hoc à iurisdictione prælati sui exemptus,tamẽ reuereri debet.de maio.& obe.c.per tuas. 427
Ordinem subdiaconatus confert solus Papa die dominica.de temp.ord.ca. 1. 249
Ordines omnes quando conferri possunt.ib.
Ordines minores possũt episcopi cõferre dominica die,& in festis præcipuis. ibid.
Ordinem suscipiens die non debito,ad Papam est mittendus.de temp.ord.cap.cum quidã. 254
Ordinem subdiaconatus à Papa recipiens nõ potest sine eius licentia ab alio vlterius promoueri. ibid.
Ordinẽ cõferẽs alicui sine titulo certo,tenetur eidem prouidere.eo.tit.c.vel nõ est compos. 258
Ordines sacri duo vno die conferri nõ debẽt & pœna conferentis & demandantis.eo.ti.c.dilectus. 258

Universidad de Deusto Biblioteca

Nec minores cum maiori & qualiter dispẽsetur cum talib.de eo qui fur.or.fusce.ca.1. 1778
Ordines minores in anno discretionis possunt conferri.de cle.per sal.pro.c.1. 1777
De ordinis substantia non est tempus, tamen impedit executionem.de tem.ord.c. consultatio ni. 260
Ordines sacros recipiant prælati& beneficia ti;vel amoueantur.de elec.c.cum in cunctis.114. de æta.& quali.ordi.c.quæris. 267
Ordines duos recipiens vno die,est suspendẽdus,potest tamen dispensari cum eo pẽitentia peracta.de eo qui fur.or.fusce.c.3. 1779
Ordinari non est tutum medicum cõscientia læsa.de æta.& qua.c.ad aures. 268
Ordinatus in apostasia quãdo possit ministrare.de temp.ord.c.ex parte. 255
ORDINARIVS nõ potest restituere possessionem cõtumaci,cõtra quem facta est missio a delegato.de off.or.cap.pastoralis. 406
Ordinarius potest ex officio suo cogere partes vt stent iusto arbitrio, & pareant sententiæ arbitrorum.de arb.c.2. 506
Ordinarius non tenetur obedire delegato ni si constet ei de commissione. de off.dele.ca. cum in iure. 368
Ordinario non exequente sententiam iudicis delegati,exequatur ipse delegatus.eod.tit.ca.significasti. 331
Ad ordinariũ iudicem primo executio sententiæ pertinet. ibidem
Ordinarius debet retractare iniquam sententiam iudicis delegati in causa matrimoniali. de off.or.c.significauit. 401
Ordinarius tenetur exequi sententiam iud. delegati.de offic.iudi.deleg.c.in litteris. 332
Ordinarius potest excommunicare iniustè absolutos à delegato.de off.iud.or.c.ex parte. 400
Ordinario maior est delegatus Papæ quantum ad causam hanc,quæ sibi commmissa est.eo. tit.c.pastoralis. 406
Coram ordinario protestatur quis non habẽs copiam delegati iudicis , & non currit ei tunc tempus. ibidem
Ordinario non intendit præiudicare Papa per suum mandatum.eodem tit.capi.licet. 429
OPPRIMENTES pueros in nocte qualiter puniendi.de ijs qui fil,oc.cap.vlti. 1693

P

PActio priuatorum contraria legi non præiudicat.de for.compet.c.si diligenti. 548
Pactum quod ab initio non tenuit,per rati habitionem superioris vel confirmationem tenet .de pac.c.quoties. 440
Pactum simoniacum per auctoritatem superioris non purgatur.eo.tit.c.cum pridem. 441
Pactum in præiudicium ecclesiæ factum ei nõ nocet,& quicquid perceptum est ratione huius ecclesiæ,restituetur.de censi.c.præterea. 1343
Pactum contra salutem non obligat. de pact. c.pactiones. 444
Pactum quid sit,de ver.sig.c.pactum. 937
Pactum turpe vel impossibile nullum ligat. de pac.ca.vlt. 444
Pactum generale ne de crimine agatur , non valet.de iureiu.c.quemadmodum. 817
PAGANI constitutionibus ecclesiæ nõ subiacent.de diuor.gaudemus. 1558
Paganis arma vendẽtium &auxilium prębentium pœna.de Iudæ.& Sarra.c. quòd olim. 1662
Paganorum filij ante conuersionẽ nati de cõsanguineis post conuersionem legitimantur .ibidem.
Paganis prædicans apostata non est , & vesci eorum cibis bene potest.eod.ti. quàm sit laudabile. 1661
PALLIO vti potest archiepiscopus intra quãlibet ecclesiam suæ prouinciæ. de vsu pallij. cap.1. 219
Pallium nouum habebit transiens ad alium archiepiscopatum,quod non datur ratione personæ,sed ratione loci.de postul. c.bonæ memoriæ.2. 103
Pallium alteri archiepiscopo accommodari nõ debet.eo.ti.c.ad hęc. 97
Pallio non vtẽdum extra ecclesiam,vt in processione vel confimili.eo.tit.c.1. ibi,
In pallio debet archiepiscopus sepeliri.eo.ti. cap.2. ibid.
In pallio cõsequitur quis plenitudinẽ officij, & non debet ante archiepiscopus appellari.de vsu pallij.c.nisi specialis. 220
Pallium quid significet.eo.ti.ca.ad honorem. 221
Pallio semper & vbique vtitur solus Papa. ibidem.
Pallio non vtatur archiepiscopus extra suam prouinciam,nisi ex priuilegio speciali,& licentia eius in cuius ecclesia celebrat.eo.ti.c.ex tuarum. 222
Pallio vtendum in festis prẽcipuis & in dieb. priuilegiatis ecclesię suæ cõcessis.eo. ti.c.ex tuarum. ibid.
Pallium accipitur de corpore sancti Petri archiepiscopis dandum.de elect.capit.significasti. 110
Pallium recipiens debet iurare fidelitatem. ibid.
Sine pallio non licet archiepiscopo confirmato conuocare concilium,conficere chrisma,&c. de elec.cap.quod sicut.& infra in ver prętera. 151
Pallium possunt cõferre principales patriarchę suffraganeis suis.de priui.c. antiqua. 1825
PAPA potest supra ius dispensare. de cõcess. præben.c.proposuit. 1070
Papę soli reseruatur trãslatio episcoporũ, & depositio.de transla.c.inter corporalia. 212
Papa de hæreditate iudicare potest ratione fidei de Iudæ.c.Iudæi. 1656
Papa potestatem habet àDeo,Imperator à Papa.de iud.c nouit. 531
Papa eiusdem potestatis est cuius & beatus Petrus.de maio.&obe.c.illud dominus. 424
Papa principem sæcularem deponere potest. de hęre.c.ad abolendam. 1672
Papa potest legitimare illegitimos.qui fi.sint leg.c.per venerabilem. 1540
Papa solus episcopos vocat fratres in litteris suis.de cri.fal.c.quàm grauì. 1750
Papę potest cum ratione obuiari quantumcũque scribat absolute.de reseri.si quando. 34
Contra Papæ voluntatem nemo habet ius in collatione beneficiorum de præben.ca.dilectus. 1048
Papa solus canonizat sanctos,& sanctorũ reliquias. ibi.
Item solus concedit laico ius eligendi in ecclesia collegiata.de iurepat.c.nobis. 1331
Papa solus cõmittit causam appellatione remota.de offi.dele.c.super quæstionum. 337
Papa solus est supra omne concilium & statuta.de elec.c.significasti. 110
Solus Papa Vicarius videtur esse in terris, & nullus maior.eo.ti.c.licet.113.de transla.c.quanto. 216
Papa solus dispensat vt filij presbyterorũ immediatè ecclesias paternas habeant.de si.pres.c. dilectus. 291
Papa solus supra ius dispensat.de concess. prę ben.c.proposuit. 1070
Papa solus vnit &diuidit episcopatus,de trãsla.per totum. 211
Papa potest mutare sententiam diffinitiuã solus.de sen.c.cum olim. 882
Papa non potest imponere legem successori suo nec potestatem eius limitare.de elec.c.innotuit. 131
Papa debet cognoscere de causa natalium.de ord.cog.c.tuam. 644
PAR in parem non habet imperium,de elec, c.innotuit. 131
Paria crimina pari compensatione tolluntur, de adulteriis.c.pen.& vlt. 1723.& 1724
PAROCHIANVM alterius nullus episcopus iudicet.de paroch.c.nullus. 1211
Parochianum alterius non admittat presbyter ad diuina.eo.ti.c.vt dominicis. 1211
Parochianũ alterius non absoluat presbyter sine eius petita licẽtia.de pœn.&remiſ.c.omnes. 1871
Parochiæ non diuidantur sine consensu episcopi.de præb.c.auaritiæ. 1030
Parochialis ecclesia debet habere de bonis parochiani alibi sepulti.de sepult.c.relatũ.1200. & c.de his. 1202
Parochialis ecclesia nulli debet conferre nisi xxv.annum attingenti,alioquin collatio non tenet.Greg.in nouel.de elect.c.licet canon. 113
Parochialis ecclesia nulli carenti ætate prędicta ad tempus commendari debet,& si sit ex causa commissio,vltra tempus semestre non detur, & irrita est ipso iure.eo.ti.c.nemo.lib.6. 108
Parochialis ecclesia nulli debet conferri, qui habet personatum vel dignitatem cum cura, alioquin non tenet collatio ipso facto.ibid.de offi.iud.ord.lib.6. 254
PATRIARCHA nõ audiat causam subditi suffraganei sui,nisi ei deferatur per appellationem, vel nisi ex speciali priuilegio.de offi.iud. ord.c.duo simul. 404
Ad patriarcham potest appellari omnib.mediis intermissis. Item de priuilegiis ecclesiarum patriarcharum.de priuileg.capitu.antiqua. 1825
PATRONVS ecclesiæ alterius diœcesis episcopus debet illi episcopo præsentare inuestiẽdũ in cuius diœcesi est ecclesia.de iurepat.c.cõsultationib. 1326
Patronus non disponat de reb.clerici defuncti.de succeſſ.ab intesta.c.2. 1195
De patronatus iure orta quæstione neutro conferente debet episcopus conferre beneficiũ post sex menses.de iurepa.c.fivero.1323.& c.eam te. 1329
De patronatus iure debet iudex ecclesiasticus iudicare.de iudi.c.quanto. 522
Patronus efficitur ecclesiã construens de cõsensu diœcesani.de iurepa.c.à nobis. 1315
Patronus potest quis esse multarum ecclesiarum.de iureiur.c.veniens. 807
Patronatus ius clericus emens,ipso priuatur. de iurepat.quia clerici. 1318
Patronus ius episcopi in ecclesia minuere nõ debet.eo.ti.c.cum seculum. 1324
Patronus filium vel neporẽ sine episcopo instituere non debet.eo.ti.c.consuluit. 1324
Patronatus ius sine consensu episcopi diœcesani religiosis dare non potest.eo.tit.ca.nullus laicus. 1325
Patronus potest ab episcopo taxatos reditus ab ecclesia exigere.eo.ti.c.præterea. 1317
Patronatus ius cũ vniuersitate vẽdita , vel ad firmam tradita tranſit , nisi expresse excipiatur, eo.ti.c.ex litteris. 1319
Et c.cum seculum. 1324
Patronus laicus neminẽ instituat sine cõsensu episcopi diœcesani.eod.titul.capit. prętera. 1329
Patronatus ius liberè potest dari consanguineo,sed vendi non debet per se,sed cum vniuersitate.eod.tit.c.ex infinuatione.1325.& c.de iure. 1325
patronus laicus vno præsentato repulso potest alium exhibere.eod.titul.capitul.pastoralis. 1335
patronus ecclesiam vacantem intra quattuor menses cõferat,alioquin episcopus confert. eo. tit.cum propter discordias. 1332
Patrono concedente vni ecclesiam vacãtẽ , si postea alium prẽsentet,& episcopus cõsentiat, obtinet secundus,secus in clerico patrono. eo. tit.c.cum dilectus. 1333
patroni est ad ecclesiam præsentare,nõ cõferre.eo.ti.c.vlt. 1337
patrono cõsentiente ordinationi alicuius in ecclesia sua,tenetur sibi in ecclesia eadẽ prouidere.c.cura. 1322
patrono ecclesiam concedente religiosis sine consensu episcopi,si postea ad eand.ecclesia præsentet episcopus,posterius valet.eo.ti.c. fungi- stum. 1327

patronus

Patronus clericus seipsum præsentare nõ potest.eo.ti.c.per nostras. 1332
Patroni consensus requirendus est in electione prælati facta.eo.ti.c.à nobis.1331.& infra versi.Pro.
Patronus honorãdus est,& ab ecclesia funda ta sustentandus,si eget. ibid.
Ius patronatus trãsit cum obligatione fundi, nisi specialiter excipiatur.de sen.c.cum Bertoldus. 891
Patrono laico duo vicissim prẽsentãte ad beneficiũ , episcopo gratificatio relinquitur quis obtineat.de iurepa.c.cum autem. 1330
Patrono clerico in collegio duos ad idẽ præsentante prior obtinet.eod.tit. cap. cum autem. ibidem.
Patronatus ius hæredib.diuidi non debet.eo. tit.c 1. 1315
Patronatus iure incerto episcopus conferat beneficiũ post tres menses vacans,nisi intra hoc tẽpus fit diffinitũ quis conferre debeat, & intra hoc tempus à vero patrono conferatur.eo.tit.c. quoniam. 1316
Patroni si plures fuerint,ille præsentatus obtineat qui plurimorum assensu eligitur,si vita& scandalum non contradicant. ibid.
Si patronus duos præsentet , potior est cõditio possidentis,& per episcopum in possessionẽ missus corporalem,quàm alterius.eo.tit.c.quod autem. 1318
Patronus ecclesiam non vacãtẽ nemini conferre potest.eo.ti.c. illud prætereundum. 1321
Patronus ius patronatus religiosis dare potest absque episcopo. ibid.
Patronus nõ creditur qui præsentauerit aliquẽ,& eodẽ ab ordinario instituto,si postea alius patronatus euicerit,nõ debet institutus propter hoc amoueri.eo.ti.ca.consultationibus.1320
Patrono sine episcopo,nec episcopus sine patrono beneficium conferat.eo. ti. ca.suggestum. 1327
Patronus nõ debet ecclesiam in alios trãsferre.eo.ti.c.prætereа.& c.seq. 1329
Patroni religiosi non possunt ecclesiã in prosperiorsus cõuertere,propria auctoritate,de supplen.negli.præla.c.sicut nobis. 246
Patronatus causa diffiniatur per iudicẽ ecclesiasticum.de iud.c.quanto. 522
PAVPERIBVS male acquisita sunt erogãda quãdo nõ inuenitur quibus est restituendum.de vsu.c.cum tu. 735
Pædagia noua solus Imperator vel Papa indu cunt.de ver.sig.c.super quibusdam. 1952
Antiqua pedagia tolerantur. ibidem
Pedagia noua sibi principes habent instituere.de censib.c.innouamus. 1544
POENA à iure taxata est infligenda à iudice,alioquin est arbitraria,de offi.deleg.c.de causis. 326
pœna secũdum arbitrium iudicis imponi debet.de do.& contu.c.finem. 653
pœna spirituali tantum punienda sunt delicta clericorum.de pœ.c.licet. 1856
pro pœna in monasterio sunt trudendi vel degradandi clerici latrocinia vel prælia exercentes.eod.tit.c.quod in dubijs.& c.seq. 1858
pœna quandoque extenditur ad hæredes.eo. tit.c.ad aures. 1860
pœna pecuniaria debito soluendo appositа exigi non debet , si maior pars debiti interim non soluatur.eo.ti.c.suam ad nos. 1859
pœna cum pœna compensari potest. eod.tit. e.constitutus. 1858
pœna interficientis episcopum.eod.tit. ca.ad aures. 1860
In pœnis imponendis deferendum est dignitati.off.iud.dele.c.sane.327 . & c.pastoralis. 362
pœna vtentium litteris falsis vel fraudulentè extortis.de rescript.c.quia nonnulli. 83
POENITENTIA potest iniungi in pecca to manenti.de pœn.& remi.c.officij. 1868
In pœnitentijs iniungendis quæ sint considerանda.eod.tit.c.omnis. 1871
pœnitentiæ sunt arbitra.eo.ti.c. Deus qui ecclesiam. 868
pœnitentium nõ verè,vel nolentiũ pœnitere confessio nihilominus audiatur, & pœnitentia iniungatur.eod. ti.c.quod quidam. 1868
pœnitentibus viaticum non negatur tempore interdicti:sed in morte constitutis. eod.tit.c. quod in te. 1870
PENSIO est minuenda propter sterilitatẽ terræ.de loca.& conduc.c.propter sterilitatem. 1130
In pensionis solutione antiqua consuetudo seruanda.de censi.c.quanto creatori. 1347
pensiones minuere ad detrimentum clericorũ,vel augere ad commodum proprium non licet sine consensu episcopi.de præben.& dignit, auaritiæ. 1030
pensionẽ maiorem promittentes vt ecclesias acquirant,adeptis priuentur.de pact.ca. pactiones. 444
pensionariam constituere ecclesiam nõ potest prælatus vltra tempus vitæ suæ.de censi.ca. præterea. 843
PEREMPTORIE potest quis citari in prima citatione.de dil.c.1. 590
post peremptorium edictum potest reus citari,licet non de communi.de offi. deleg.cap.quoniam Abbas. 336
PEREGRINARI non debet clericus sine licẽtia episcopi sui,nec episcopus sine licentia papæ.de voto &vo.redem.c.magnæ deuotionis. 1282
peregrinorum res nullus occupet: quia sunt sub protectione papæ. de cleric.pereg.capitul.1. 581
peregrinorum gaudet priuilegio qui est in causa papæ. ibidem
peregrinis in via constitutis pœnitentia non est deneganda tempore interdicti, siue in terra interdicta.de pœn.& remiſ.c.quod in te. 870
peregrini non sunt in ecclesiis instituendi.de cle.pere.c.1. 981
PERMVTARI possunt res ecclesiæ immobiles de scitu superioris cum rebus immobilibus laicorum,dummodo peioré non accipiãt. de rerum permu.c.1. 1133
permutantes prębendas,vel ecclesias propria auctoritate,ipsis priuentur.eod.ti.ca. cum olim. 1137
permutari possunt inter se spiritualia vt ecclesiæ & præbendæ,& temporalia inter se.eo.ti. c.ad quæstiones. 1136
permutationes ecclesiarum & prębendarum ex causa licentia episcopi possunt fieri.eod.ti.c. quæsitum. 1135
permutari non possunt spiritualia pro temporalibus.eod.tit.c.vlt. 1138
permutationes rerũ ecclesiasticarum à prædecessore factæ, per successorem reuocandæ sunt. eo.tit.cap.2. 1134
permutari non possunt mancipia ecclesiæ cũ mancipijs laicorum.eo.tit.c.mancipia. 1134
PERIVRVS clericus ab officio & beneficio suspendatur,vel beneficio priuetur,de iureiuran.cap.querelam. 803
A periurio non debet amplius iuramentum accipi.de præsump.c.litteras. 792
PERSONALIA rescripta vel priuilegia non excedunt personam.eo.tit.c.mandata ecclesiastica. 787
personæ delictum in damnum ecclesiæ redundare non debet.de excep.capi. cum venerabilis. 840
personalis concessio cum persona finitur,realis perpetua est,vt illa quæ est ecclesiæ, non personæ.de instì.cum venissent. 1066
personatus plures in eadem ecclesia vel diuersis nullus debet habere sine dispensatione sedis apostolicæ.de præben.c.ad hæc.1032. & cap de multa. 1049
PIGNVS recipere potest prælatus à quolibet possessore.c.cũ contra.de pig. 1145
In pignore fructus in sortem computentur, aliàs est vsura. ibid.
Impignorari non potest liber homo etiam si velit.de pign.c.2. 1141
Impignorare non potest prælatus bona ecclesię pro suo facto.eod.titu.capitu.ex præsentium. 1142
POLLVTIO extraordinaria cũ sorore impedit matrimoniũ contrahendum cum altera sorore.de eo qui cog.consan.vxo. capit. fraternit. 1504
postulatio cassatur si postulatus interdictum non seruauerit.de postu.præla.c.1. 97
postulationis concessio sit ex gratia. eod.tit. c.bonæ memoriæ.101.quia nullum ius postulato acquiritur. ibidem
postulatio examinanda est sicut elect.de trãslat.epi.c.licet. 218
postulante maiore parte indignum, potestas eligendi deuoluitur ad partem minorem,de postu.præla.c.gratum gerimus. 100
postulationẽ communiter facta , & superiori prẽsentata non potest postea variari.eod. tit. c. bonæ memoriæ.2. 101
postulatio prævalet electioni quando duplo maior est numerus postulantium, quàm eligentium.de elect.c.scriptum est. 174
postulatio vel electio non debet fieri per verba conditionalia,vel alternatiua,vt talem vel talem eligo,vel postulo. Innoc.in nouel. de elect. cap.2. 109
postulari debent prælati ecclesiarum, non eligi.de postu.præl.c.vlt. 108
postulationem digne cassatam renouãtes priuantur potestate eligendi & postulandi.eod.ti. c.gratum. 100
postulatio non tenet absentibus ius habentibus in electione contemptis.eod.ti. c.bonæ memoriæ. 101
PRAEBENDAS duas non potest quis tenere ex dispensatione archiepiscopi. de concess. pręb.c.litteras. 1079
prębenda vacat cum detinetur ab iniusto possessore.eo.ti.c.proposuit. 1070
prębenda vacans promitti potest, non antequam vacet.de concess.præb. c.2. 1069
prębenda non integretur scissione alterius, de pręb.cum causam. 1057
prębendæ prouentum quis habere potest,licet non sit canonicus.de magist.c.quia nonnullis. 1052
prębendam parochialem & ecclesiam annexam habens,debet in ea vicarium ponere , & in ecclesia maiori personaliter residere.de præben. c. extirpandæ. 1052
prębendarũ multitudo repellit à promotione.eod.tit c.cum iam dudum. 1036
prębendarum numerum antiquarum non possunt canonici minuere.de consti.cap. ex parte episcopi. 28
prębendæ diuidi non debent , nec prębenda carere debet qui in canonicum est receptus. de prębend. capitul. maioribus.1028. & capi.relatum. 1619
prębendam vel beneficium dans quam dare non potest,illa euicta quam potest conferre tenetur.eod.tit.c.inter cętera. 1035
prębenda secunda recepta,prima vacat.de cõcess.prębend. c. litteras. 1079
prębenda vltra sex menses non vacet.eod.tit. cap.2. 978
De prębendarum prouentibus non possunt disponere canonici in præiudicium prẽsentium & futurorum.de consti.c.cum omnes. 18
Ad prębẽdam vnam duo admittantur. de pręben.c.tuę. 1039
De prębenda vel personatu non intelligitur quando alicui prouideri mandatur , sedde simplici beneficio intelligitur.ibidem. eodem titu. cap.vlt.
Ad prębendam vacantem receptus vt ei prouideatur cum potest , quando valet collatio altęri facta.eodem titulo. capitu. dilectus filius.1. 1038

Ad prę-

Universidad de Deusto Biblioteca

Ad prębẽdam excommuni catus in canonicũ receptus, valet receptio. eo. tit. c. pro illorũ. 1041
De prębenda potest absens per alium inuesti ri. eo. tit. c. accedens. 1044
Prębendarum prouentus recipiunt studens in theologia quique annis prăter quotidianas distributiones. de mag. c. f. 1653. & de pręb. c. licet. 1054
Prębenda altari collata per Papam prăcipitur episcopo facultas cõferendi illud beneficiũ. Inno. in nou. l. de concess. prębẽd. c. r. 1068
Prębendæ & beneficia vacantia in curia Romana à die vacationis post mensem possunt cõferri per quos debet, vel absentibus eis à generalibus vicarijs eorum. Greg. in nouel. c. statutum. de pręb. lib. 6. 433
Ex prębenda vna possunt duæ fieri, ita. de prębe n. c. vacante. 1047
Si prębenda debetur alicui ratione rescripti, & alteri conferatur, dẽt ille in canonicũ recipi & sustentari quousque, &c. eo. tit. c. dilec. 2. 1048
Prębenda non vacat vbi nõ est distinctus numerus canonicorum, vnde nõ tenet institutio. de pręb. vacante. eo. tit. c. dilecto filio. 1044
Prębendarum collatio ad quem pertineat cũ ad episcopũ pertinet collatio & ad capitulum, & non conferẽt tempore debito. de cõcess. pręb. c. postulasti. 1086
Prębendæ integræ dari debent vbi integrari possunt. de pręb. vacante. 1047
Prębendarum collatio ad capitulum sede vacãte non spectat. ne se. va. c. illa deuotionis. 1089
PRECARIAE de quinquennio in quinquennium renouentur, de prec. c. r. 1116
Precarium quandiu vtendum est, & quando soluitur. eod. ti. c. precarium. 1117
Precariæ in damnũ ecclesiæ factæ possunt à successoribus reuocari. ibidem. c. precariæ. 1116
PRAEDICANS excommunicatis potest eleemosynas ab eis recipere & victum. de sen. ex com. c. cum voluntate. 1927
Prædicatorum fratrum priuilegium & Minorum. de excess. præl. c. nimis. 793
Prædicatores vesci possunt his quæ eis apponuntur. de Iudæis. cap. quàm sit laudabile. 1661
Prædicationem debet facere episcopus vel perse vel per alium. de offic. ord. c. inter cætera. 414
Prædicare non licet laico cuiuscunque ordinis. de hær. c. sicut in vno. 1685
Prædicare non debent eleemosynarum quæstores, nisi &c. de pœni. & remiss. ca. cum ex eod. 1874
PRAELATVS esse non debet regulam nõ professus vel secularis. de ele. c. cum causam. 150
Prælati non committant vices suas vel ecclesias sub annuo censu. ne præl. vi. suas. c. i. 1647
Prælati factum non præiudicat ecclesiæ, de concess. præb. c. cum nostris. 1174
Prælati non onerent subditos exactionibus, nec pluribus equorum euictionibus in visitatione, de immu. eccle. ca. quia plerique. 1407. & de censib. c. cum Apostolus. 1340
Ad prælaturam quantũcũque nullus seipsum præsentare debet, de iurepa. c. per nostras. 1332
Prælatus commutationem, venditionem vel donationem facere non potest sine consensu capituli sui. de ijs quę fi. à præla. c. r. 1091
Prælatus negotia etiam sua de consilio fratrum debet facere. eod. ti. c. nouit. 1093
Prælatus de consensu capituli præsentari debet in ecclesia collegiata, nisi de consuetudine vel priuilegio sibi soli competat. eo. ti. c. ea noscitur. 1094
Prælati sententia subditi sui ligantur. de sen. excom. c. à nobis. 1890
Prælatus de ignorantia sua se excusare non potest, vel de ignorantia culpæ subditorum. de regu. iur. c. quamuis. 1965
Prælatus plus iuris habet in concessione ecclesiæ quàm patronus in præsentatione. de off. le. c. dilectus. 399
Prælatus est procurator rerum ecclesiasticarum non dominus. de dõna. c. fraternitatem. 1152
Prælatus potest cõditionem ecclesiæ suæ meliorare. non autem peiorare. ibidem
Prælatus debet seruare sententiam subditorũ suorum. de offi. iud. ord. c. ad reprimendam. 403
Prælati inferiorum priuilegia possunt infringere. de acc. c. ad petit. 1593
Prælatus cauebit ne cura animarum sub censu annuo committatur, ne præla. vi. su. cap. quoniam enormit. 164
Prælatis maxime episcopis competentia de iure communi abbates, nec dare nec indulgentias aut publicas pœnitentias concedere possunt. de excess. præla. cap. accedentibus. 1790
Prælati iudicium ferri cãdentis facere nõ debent, nec interesse, nec auctoritatem præstare. e. tit. c. ex litteris. 1786
Prælatis repellitur ludus & vsura. eo. tit. c. in ter dilectos. 1788
Prælatum suum negans clericus, & vadens ad iudicem sęcularem, priuetur beneficio. eod. ti. c. grauem. 1793
Prælatus tenetur subditum licentiare ad auditorem religionem. de reg. c. licet quidã. 1249
Prælati non debent interesse corporali punitioni alicuius. de excess. præla. c. ex litteris. 1786
Prælato restituatur subditus inobediẽs. de se. & re iud. c. r. 175
Prælaturam amittat qui ad ordines promouere non potest. de æta. & quali. ord. c. vt abbates. 264
PRAEPOSTERATIO in rescriptis iuris cõmunis varietatem non inducit. de rescrip. c. causam. 49
PRESBYTER non celebret vase ligneo, nec de fermentato, nec sine aqua & igne, & plus apponat de vino quàm de aqua. de celebra. missa. cap. litteras. 1380. & cap. perniciosus. ibidem
Presbyter aliquid emens de bonis ecclesiæ eidem relinquat, nec in fraudem nomine suo siue alieno de bonis ecclesiæ emere potest. de pecul. cler. c. presbyter. 1167
Et cap. inquirendum. ibid.
Presbyteris debet competens beneficiũ dari. de pręb. c. extirpandæ. 1052
Presbyter clericum secum habeat, sine quo celebrare nõ potest. de vita & honest. cle. c. vt quisque. 992
Presbyteri officium est prędicare, de statu mona. c. quòd Dei timorem, 1210
Presbyteri occisi pœnitẽtia qualiter percipiẽda, de pœnis, c. presbyteri interfecti. 1856
Presbyter duob. digitis amissis non celebret. de cler. ęgro. c. presbyter enim. 1060
Presbyter res ecclesię non impignoret, nisi iusta de causa. de pig. c. i. 1141
Presbyterum interficientis pœna. de pœnit. & remis. c. 2.
Presbyter non ieiunus celebrans priuetur beneficio. de accu. c. si constiterit. 1578
PRAESCRIPTIO non valet absque bona fide, & conscientia, & iusto titulo, & maximè rerum ecclesiasticarum. de præscr. c. quoniã omne. 874. & c. vigilanti. 856. & c. si diligenti. 868. & c. veniens. 872
Præscriptio quę sine peccato seruari non potest, non valet. ibid.
Prędescriptionem non inducit longa vsurpatio. eo. ti. c. causam. 857
Præscriptio nisi quadraginta annorũ nõ currit contra ecclesiam, sed contra Romanam ecclesiam nisi centum annorum. eo. ti. c. illud. 858. & c. ad audientiam. 861. nec currit sede vacante. eo. ti. c. de quarta. 855
Præscriptionem elidit interruptio. eo. ti. c. de quarta. ibid.
Prędescriptio non currit contra obedientiã. eo. tit. c. cum non liceat. 860
Præscriptio non currit contra constitutionẽ episcoporum, & contra visitationem & procurationem eis debitã. eo. ti. c. accedentes. 860, &c. cũ ex officij. 867
Præscriptio non currit tẽpore schismatis. eo. ti. c. cum nobis. 864
Prędescribens in nullo habeat conscientiam rei alienæ. eo. ti. c. vlt. 874
Præscriptio potest esse de vno articulo & nõ de alio. eo. titu. cap. auditis. 864. & ca. cum olim. 871
Super præscriptione possunt testes produci. eo. tit. c. illud. 857
Præscribere nõ potest laicus decimas, nec detinere. eo. ti. c. causam. 758
Præscriptio currit post priuilegiũ & arbitriũ in casu. eo. ti. c. cum olim. 871
Præscriptio omnem actionem excludit. eo. ti. c. ad aures. 857
Prędescribere potest abbas ius episcopale. eo. ti. c. auditis. 684
Præscriptionem interrũpit synodalis proclamatio. eo. tit. c. sanctorum. 855
Præscriptio annorum secũdum iura antiqua, modo quadraginta. ibi.
Præscriptio canonica tituli probetur. de decimis. c. dudum. 1233
Præscriptio non currit tempore hostilitatis. eo. ti. c. ex transmissa. 125
PRAESENTARE non potest abbas sine capitulo. de iis quæ fi. à præla. capit. ea noscitur. 1094

Cætera require supra vbi patronus.

PRAESVMITVR quilibet bonus nisi probetur contrarium, & quòd nemo sit immemor suæ salutis. de præsump. c. dudum. 796. & c. cum in iuuentute. ibi.
Præsumptio quandoque inducit purgationẽ, & qualis. de purg. cano. fiquis de gradu. 1737
Ex præsumptione violenta potest ferri sententia quandoque, quia quandoque pro certitudine habetur. de præsu. c. litteris. 791. &c. nullus dubitat. 721. & c. illud quoque. 786. & c. tertio loco. 791
Ex præsumptionib. multis inducitur sufficiẽs probatio. ibid. tamen ex vehementi præsumptio ne hæresis non debet quis condemnari. eo. ti. ca. quia verisimile. 799
Contra præsumptionem verisimilem in iudicuntur testes. ibid.
PRINCEPS non solus per se, sed per aliũ potest iura statuere. in procœmio. Princeps cõtra alium causam habens potest deponere corã Papa. de iud. c. nouit ille. 531
PRIVILEGIVM de dictis quandoque extenditur ad futura. de priuileg. cap. quia circa. 1824
Priuilegiari tandiu gaudent priuilegiis quãdiu seruant ea quæ sunt suæ professionis. de ver. signi. c. abbate. 1948
Priuilegium allegans iuri prędescriptionis renuntiasse videtur, de prędescrip. c. veniens. 872
Priuilegium obscurum non probat. eo. ti. c. auditis. 864
Priuilegio renuntiari potest. & est differentia priuilegiorum. de priui. c. quidam. 1834. & cap. ex parte. 1822
Priuilegia extenduntur tãtũ ad ea quæ in eis continentur. ibidem
De priuilegiis, concesso quod plus est, cõcedi tur quod minus. de decimis. c. ex parte. 1218
Per priuilegium generale iuri episcopali nõ derogatur, de priui, c. vlt. 1834
Priuilegium non potest concedi monasterio antequã fuerit ibi canonica facta institutio. de eccl. ædifi, c. ad audientiam. 1399
In priuilegiis ratione alicuius dignitatis potest ferri sentẽtia ratione alterius beneficij. de priuileg. c. cum capella. 1819
Priuilegiorum generalium explanatio. de priuileg. c, vt priuilegia. 1827
Priuilegium potest radi, & valebit postea. de fide instru. c. ex litteris. 768
Priuilegia possunt etiam laici conferre ecclesiis. de rebus eccle. non alie. capitu. cum laicis. 1115
Priuilegium personale ad ius commune trahi non debet. de concess. præben. c. constitutus. 1082.

Priuilegio suo potest quis renuntiare. de priuil. c. si de terra. 1807
Priuilegia stricti iuris sunt. eo. tit. c. porro. ibi.
Priuilegium per surreptionem obtentum non valet. de sen. cum olim. 882
Priuilegium non reuocatur per rescriptum vbi non fit mentio de ipso. de præscrip. cap. veniens. 872
Priuilegij innouatio fieri non debet si contra dictio sequatur. de confir. vti. c. cum dilecta. 984
Priuilegij amissionem per testes probanti cre didebet. de priuileg. c. cum olim. 1812
Contra priuilegium facientes sibi prędiudicãt. de præben. c. pro illorum. 1041
Priuilegia concedat episcopus de consilio fratrum. de iis quæ fiunt à præla. c. quanto. 1039
Priuilegio spirituali gaudet ecclesia Romana. de prędescri. c. cum a nobis. 864
Priuilegium dantis intentio seruanda est in dubiis. de deci. c. suggestum. 1217. & ca. ex multiplici. 1214
Priuilegij abutitur potestate clericus post admonitionem episcopi clericalia non exercens. de sen. excom. c. contingit, 2. 1917. item qui potestatem in iniuriam diœcesani plus debito extendit. de priui. c. tuarum. 1810
Item qui extendunt vltra intentionem dantis priuilegia. eod. tit. c. vt priuilegia. 1827
Priuilegium debet intelligi vt aliquid indulgeat. eo. tit. c. quoniam. 1824
Priuilegium libertatis non potest reuocari. de fo. comp. c. si diligenti. 505. de se. & re iu. c. suborta. 897
Priuilegium amittitur ratione delicti. de hær. c. ad abolendam. 1672
Priuilegium vim habet statim post quã ad notitiam illorum quibus datur peruenerit. Inno. in nouel.
Priuilegiũ lite pendente impetratum nisi mẽtio de hoc fiat, non valet. de testi. c. causam. 2. 714
Priuilegium & consuetudo derogant iuri cõmuni etiam in criminibus. de fo. com. c. cum contingat. 551
Priuilegium capitis membrum non eximit. de priuil. c. ex ore. 1820
Priuilegium non datur nisi vrgente ratione inspecta. de priui. c. sane. 1803
Priuilegium sine exceptione concessum extenditur ad præterita & futura. eo. tit. c. quia. 1832
Priuilegium semper concedendum est sine alterius iniuria, vel prędiudicio. eo. tit. c. pastoralis. 1822
Priuilegium religiosorum extenditur tantum ad seipsos, & non ad familiares. c. quòd nonnullis. 1827. & c. quidam. 1834
Contra priuilegium Papæ sententia lata non tenet. eo. tit. c. dudum. 1834
Priuilegij veritas perpenditur in bulla, charta, & littera. eo. tit. c. cum olim. 1822
Per priuilegij innouationem tãtum vetus ius renouatur. eod. tit. c. ex parte. 3. 1831
Priuilegium non datur in præiudicium ecclesiæ. de eccl. ædifi. c. 2. 1399
Priuilegium non tenetur quis mittere ad iudicem si timetur de ipsius amissione. de fi. inst. c. accepimus. 768
Priuilegium clericorum non à laicis iudicari debet. de fo. comp. c. 2. 542
Sed laicos coram iudicibus ecclesiasticis clerici possunt conuenire. eo. tit. c. si clericus. 543. & c. cum sit. 545
Priuilegio clericali renũtiari nõ potest. de sen. & re iu. c. suborta. 893
Priuilegium meretur amittere qui cõcessa fibi abutitur potestate. de priu. c. tuarum. 1810
Priuilegium non excusat vbi periculose delinquitur. ibid.
Priuilegium non amittitur si intra quinquaginta annos quis eo non vtatur. de præscri. cap. ad audientiam. 861
In priuilegium fraternitatis recepti si proprie tatibus non renuntiauerint, à subiectione diœcesani non absoluuntur. de pri. c. cum & plantare. 1804. & c. quidam. 1834
Priuilegio centum annorum gaudet ecclesia Romana in præscriptionibus. de prescrip. cap. ad audientiam. 861
Contra priuilegium semel faciẽs perdit illud. de constit. cum accessissent. 20
Priuilegium Cisterc. de deci. non soluendis qualiter se extendit. de deci. c. ex parte. 1. 1218
De priuilegio Papæ solus ipse habet iudicare. de iud. cum venissent. 530
Priuilegium personale non excedit personam. de pręsum. c. mandata. 787
Priuilegium contra concilium non valet nisi de eo faciat mentionẽ. de capel. mon. c. ex parte. 1314
Priuilegium conseruare tenẽtur episcopi sub pœna. de priui. dilecti filij. 1806
Priuilegium amittit suo tempore non vtens. eo. tit. si de terra. 1807. & c. accedentibus. 1818
Priuilegia specialia non potest quis propria auctoritate sibi assumere. eod. tit. c. sane. 1809
Priuilegium sequens non præiudicat primo, nisi de eo faciat mentionem. eo. tit. c. dudũ. 1834
Propter crimẽ enorme clericus cadit a priuilegio in his casibus, de iud. c. cum non ab homine. 528
Item temerariè occupans ecclesiam Romanã. de elect. c. licet. 113
Item cadens in hæresim. de hær. c. ad abolendam. 1672
Item contrahens cum vidua vel corrupta. de cler. coniug. c. Ioannes. 1012
Item suspectus de furto. de deposito, c. r. 1119
Item si statim repercutit. de sen. excõm. c. si vero alicuius. 1877
Item si admonitus non deponat arma. eo. tit. in audientia. 1892. & c. perpendimus. ibidem.
Item turpiter inuentus agens cũ personis quæ exprimuntur. eod. tit. c. si vero. 1877
Item ratione disciplinæ castigatus. eo. tit. c. cũ voluntate. 1927
Item: si in minoribus ordinibus contrahat, tenetur dominis sæcularibus. de cler. coniu. cap. ex parte. 1013
Item degradatus. de verb. sig. c. nouimus. 1953
Item admonitus sæcularia negotia nõ postponens. de vi. & ho. cle. c. vlt 1000
PROBATIO constat ex duobus. de verb. sig. c. forus. 1934
Probatio contra probationem legitimam nõ est admittenda. de proba. c. iurauit. 684
Probatio debet esse certa, clara & non dubia. ibidem.
Ptobatio non exigitur in notoriis. de cohabi. cle. c. tua nos. 1006
Probanda est obiectio, quia non sufficit tantũ obiicere. de sen. & re iud. c. cum I. & A. 899
Probatio dubia non facit fidem. de condi. apposi. c. per tuas. 1469
Item probatio affirmatiua præualet negatiuę. de prob. c. ad nostram. 697
Item quæ ad probationem singulorum non prosunt, multa simul collecta prosunt. eo. tit. ca. cum causam. 698
Probatio virginitatis per aspectum præualet iuramento viri. eo. tit. c. proposuisti. 683
Probatio sufficiens fit ex multis prędsumptionibus, & ex fama. de testi. c. præterea. 762
Probanda est obiectio excommunicationis in tra octo dies. Inno. in nouellis de exce. c. pia. 526
Non probante actore reus absoluitur. de cau. posi. cum ecclesia. 609
Probationibus æqualibus existentibus absoluitur reus nisi in libertate. de probationib. cap. ex litteris. 681
Probare tenetur præscriptionem ipsam obiiciens. ibidem
Probationi accusantium consanguinitatem in matrimonio, plus standum quàm defendentium. de proba. c. iurauit. 684
In probationis defectu ponatur iuramentũ. de prob. c. sicut consuetudo. 681
Probatur crimen per confessionẽ quandoque. de resti. spoli, cum ad sedem. 648
Item per euidentiam, vt nulla possit tergiuersatione celari. de coha. cleri. c. vestra. &c. sequẽti. 1004
Item per famam. de proba, c. sicut. 681
Item per instrumentum. de fide instru. c. 2. 767
Probationis tempus quare concessum religiosis. de regu. c. 2 I apostolicam sedem. 124
PROCESSVS contra formam iuris vel rescripti non valet, tamen potius est procedendum secundum formam iuris, quàm &c. de offi. iud. deleg. c. ex parte. 335
Et de rescrip, cum dilecta. 56
PROFESSIONE in omni semper intelligitur excepta Papæ auctoritas. de vita & honestate. cleric. c. Deus qui. 996
Ante professionem exiens liberè potest redire ad statum pristinum. de regula. & transeun. c. super eo. 1242
Professo licet transire ad statum superiorem religionis. eod. tit. c. sane. 1243. tamen licẽtia petita à suo prælato. & c. vt ibi.
PROCVRATIO habet visitationem annexam etiam personalem, aliàs non potest peti, quæ tamen secundum facultatem ecclesiæ faciẽda est, vel secundum consuetudinem loci, de censibus. c. cum apostolus. 1340
Procurationis nomine prælati inferiores & superiores tempore visitationis absentes vel præsentes nec pecuniam nec munera, sed solam sustentationem debent recipere. Grego. x. in nouellis.
Recipientes intra mensem duplum debent restituere sine aliqua liberalitate vel remissione dantium, alioquin superiores quantumcunque magni ab ingressu ecclesiæ sint interdicti, inferiores verò ab officio & beneficio quousque restituant sunt suspensi. de censibus. cap. exigit. lib. 6. 572
Procurari debet archiepiscopus ab omnib. ecclesiis quas visitat. de præscriptio. c. cum ex officij. 867. & de censi. c. sopite. 1346
Procuratio non est petenda in grangiis monachorum. de censi. c. vl. 1358
Procurationem etiam tenetur facere ecclesia quantumcunque per episcopum exempta in visitatione. eod. tit. c. cum venerabilis. 1354
Et monachi tenentur diœcesano. eo. tit. c. venerabili. 1356
Nec etiam præscriptio currit contra hoc. ibidem.
In procurationib. constituendis requiritur voluntas patroni ecclesiæ. eo. tit. cap. quanto creatori. 1347
Procurandi sunt legati & nuntij Papæ ab omnibus, nisi speciàliter sint exempti. de præscrip. cap accedentes, 860. de censi. cap. cum instantia. 1348
De procurationibus ecclesiarum nouiter conuersarum nota formam. de censi. capit. super eo. 1355
PROCVRATOR debet habere in causa litteras de rato. de iura. calum, ca. cum causam. 588
Procuratoris falsi exceptio post sententiam latam non tenet. de proc. c. in nostra. 461
Procurator ab excommunicatis cõstitutus an admittatur. eo. tit. c. consulti. 474
Procuratoris confessio obest domino. de postu. c. i. 454
Procuratoris negligentia non debet obesse domino. de resti. in integ. capit. cum venissent. 487
Pro procuratoris absentia non est dominus puniendus. vt lit. non contest. c. r. 567
Procurator illud solum potest quod sibi cõmittitur. de elec. c. innotuit. 131
Procuratores duo possunt cõstitui in vna causa. de procu. c. in nostra præsentia. 461
A procuratore litteræ impetratæ post renuntiationem mandatæ non valent, etiam si dominus velle. de rescrip. c. ex parte decani. 40
Procuratorem constituere nullus cogit in gra

Universidad de Deusto
Biblioteca

uibus.de proc.ē querelam. 459
Procurator non admittitur in causa criminali. de accu.c.veniens. 1581
Propter procuratoris contumaciam potest dominus excommunicari.vt lit.contest.c.i. 567
Procuratores prælatorum in conciliis ad tractatum sunt admittendi. de iis quæ fi.à præl.c. fi. 1099
Procurator excommunicatus non admittitur. de proba.post cessionem. 685
Procurator datus ad vnum, aliud impetrans non præiudicat domino.de offi.iud.dele.ca.cum olim. 369
Procuratoris mandatum reuocans in dispendiū aduersarij,condemnatur in expensis.de procur.c.auditis. 466
De procuratoribus pluribus datis qui prior est tempore,potior est iure.eo.tit.c. non iniuste. 472
Procurator non tenetur appellationem prosequi nisi velit. ibidem
Procuratoris primi factum si non ratificat secundus non recipitur,nisi & c.eo.tit.c.i. 457
POSSESSIONIS causa coram quo tractanda sit.de fo.comp.c,si clericus. 543
Possessionis recuperandæ tempus non currit parte absente.de verb.sig.c,dilecto filio. 1955
Possessorium & petitorium possunt in eodem negotio,& ab eodem intentari. de causa pos. & proprie.c.cum super. 613
In possessionem causa rei seruandæ mitti debet actor,donec aduersarius se offerat stare iuri, & reddere expensas,de eo qui mit.in pos.c.i. 665
Possessionis traditionem impedit appellatio legitima.eo,tit.c,cum venissent. 667
In possessionem mittēdus est aduersario post citationem se absentāte,nec procuratoré dimittente.eo.tit.c.fin. 667
In possessorio succumbens potest petitorium intentare.de causa posse,& proprie,c.cum olim. 618
Possessio seqnitur proprietatem, de sequest. cap.i. 674
In possessionis causa fertur sententia saluo iure proprietatis.de appel. capitu.bonæ memoriæ. 945
Possessor est ille cuius nomine res possidetur. de præscrip.c.si diligenti. 868
Possessor secundus citari potest per litteras contra primum impetratas si per fraudem se ingessit.de alie.iud.mut.causa facta.c.r. 503
In possessionem mitti debet actor causa rei seruandæ reo comparente nec per se nec alium. de eo qui mittitur in possess.c.fi. 667
PROHIBENTVR multa, quæ tamen si fiant obtinent firmitatem.de regul.c.ad apostolicam. 1247
Prohibitum intelligitur quandoque quod non inuenitur expressum.de trāsla.præla.c. inter eorporalia. 212
Contra prohibitionem superioris factum irritandum est.de iure patr.c.cum dilectus. 1333
PROMISSIO non infringitur cum in meliora commutatur.de iureiu.ca.peruenit.2, 797
Promissio fide vel iuramento firmata non tenet conditione non seruata apposita in forma iuramenti. ibidem
In promisso etiam iuramento firmato semper excipitur auctoritas maioris.eod. tit. venientes, 811
Promissio de ecclesia vacante non valet.de cōcess.præben.c.fi. 1087
Promissio ecclesiæ causa obsequij est simonia ca.de sim.c.cum essent. 1611
PROMOTIO impeditur propter defectū scientiæ.de elec.c.congregato. 195
Promouens indignum punitur sicut & promotus.eo.tit,nihil est, 183
Promotioné grauat macula in oculo.de corp. vit.c.cum de tua, 299
Promotum delicit homicidium & simonia.de sec.c.inquisitionis, 1590
PROPRIETAS sicut & castitas à Deo annexa est regulæ monachi,quòd nec Papa dispēsare potest.de sta.mo.c.cum ad monasterium.in fi. 1295
PROTESTATIO fit ne alteri præiudicetur in iure suo.de sen.c.suborta. 897
Factum contra protestationē,non valet.de cōsti.c.cum accessissent.20.& de iis quæ vi metus. cap.i. 477
PROVISIO Papæ de simplici beneficio nō extenditur ad dignitatem,de prēben.c. cū olim. 1059
PVBERES vnde dicantur, & quando efficiantur, & qualiter per aspectum corporis cognoscantur.de despon.impube.c.puberes. 1446, & quando possunt peccare mortaliter.de delict. pue.c.i. 1759
PVBLICATO scrutinio nō possunt electores variare vota sua.de elect.c.publicato. 208
Post publicationem testium possunt alij testes induci dū prælatus inquirit de crimine. de test. c,cum clamor. 754
Publicatis attestationibus non sunt iterato interrogandi testes,nisi &c. eod. titu. ca.per tuas. 756
Et nisi in fauorem matrimonij.de test,c.consti tutus,2. 724
PVERIS non committatur cura animarum. de ætā.& qua.c.ex ratione. 264
Pueri reputātur intra xiiij.annos.de deli. pue. c.referente. 1760
PVRGATIO propter infamiam indicēda est.de acc.ca.cum oporteat. 1538
In purgatione deficiens, pro conuicto habetur.de purg.can.c.inter. 1841
Purgari debet ibi vbi est infamatus.de accu.c. accedens, 1594
In purgatione super simonia forma iurandi. de simo.c.quoties. 1607
In purgatione deficiens, vel eam non subire volens,idem est quantum ad pœnā.de coha. cle, c.tua. 1006
In purgatione deficientis pœna.de purg. cano.c.cum P. 1838
In notoriis nō est indicenda purgatio,sed debet fieri condemnatio.eod,tit.cap.cum dilectus. 1843
In purgatione admittendæ sunt vicinæ personæ & honestę. ibidem
Purgare debet se religiosus cum sui ordinis hominibus.eo.tit.c.cum P. 1838
Purgare se tenentur moniales cum sunt infames.eo.tit.c.moniales. 1836
Purgatio indicenda est clerico suspect.de rap. eo.tit.c.si quis. ibid.
Purgare se compelluntur laici infamati. eod. tit.c.nos inter. 1838
Purgare nemo se tenetur nisi de illo de quo est infamatus.eo.tit.c.vlt. 1730
Purgatio indicenda est infamato deficientib. accusatoribus & testibus nisi appellaret.eod.tit. c.nos inter. 1838
Compurgatores quales sint.de pur.ca. cum P. ibidem.
Et quid iurare debeant.eod.titu.cap.de testib. 1844
purgatio per ferrum candens & similia interdicitur.de purg.vulg.c.dilecti filij. 1831
purgatores sunt stricte examinādi sicut testes, de purg.cano.c.constitutus. 1840
purgatores scire debent vitam & conuersationem ipsius purgandi.eod.tit.c.cum P. 1838
Purgatio nulla est quòd quis confessus est & recepit pœnitentiam,& ideo dicit se immunem. eo.tit.c.accepimus. 1848

Q

QVadragesima non impedit quando in ipsa necessitate famis carnes liceat comedere. de obseruatione ieiun.c.2. 1396
QVAESTIONES difficiliores sunt ad papam mittendæ. de baptism. capitul. maiores, 1382

R

RAptores sunt excommunicandi,nec ad pœnitentiam recipiendi,nisi restituant ablata, tamen pœnitentes in morte sunt in cœmeterio sepeliendi.de rapto.c.1.& 2. 1725
Raptores rerum naufragātium ipso iure sunt excommunicati,sed rerum nauigantium sunt excommunicandi,nisi reddiderint.eo.ti. c. excommunicationi. 1729
RASVRA in clerico debet esse competēs. de vi.& ho.cle.c. t. 991
Rasura in litteris vel instrumentis in loco suspecto vitiat litteras.de priui.c.cum olim.2. 1815
Rasura si fuerit in vno loco litterę,& per cōsequens & antecedens potest intelligi, non vitiat rescriptum.de fide instr.c.ex parte. 781
RATIHABITIO subsequens confirmat contractum præcedentem.de spon. impu.c.accessit. 1448
Ratihabitio retrotrahitur,& mandato compatur.de pac.c.quoties. 440
Ratihabitio confirmat matrimonium quod ab initio non fuit.qui ma.accu.pos.cap. insuper. 1549
Ratihabitio confirmat religionem.de regul.c. cum virum. 1244
Item confirmat sententiam.de resti. spol. c.cū ad sedem. 1640
Item confirmat simoniam quando ratum habetur datum.de simonia.c.sicut tuis. 1634
Item confirmat procuratoris transactionem, ita quod omnis postea non potest retractare. de transact.c.contigit. 446
RECOGNITIO delicti extra iudicium nocet sicut confessio.de elect.c.per inquisitionē. 148
RECONCILIENTVR cœmeteria vbi excommunicati sunt sepulti,aqua benedicta solenniter.de consecrc.consuluisti. 1361
RECVSARI potest iudex ex noua causa.de offic.iud.deleg.c.insinuante. 352
Item quia familiaris aduersario. ibidem.
Recusans iudicem sine causa, ad eum redeat. ibidem.
Recusationis causa coram delegato debet probari.eo.tit.c.super quæstionum. 355
RELIGIONEM intrans sanus nihil tenetur ecclesiæ parochiali. de sepul. capitu.de his. 1202
Ad religionis vsum traditum non debet humanis vsibus applicari.de rel.domib.capit. ad hæc. 1304
Religiosæ domus in vrbe subsunt soli papæ. de capel.mo.c.dilectus. 1312
Religiosorum phisycam & leges audientiū pęna.de cler.vel mo.c.super specula. 14 6
Religiosi ad prioratus electi nō facile sunt amouendi.de sta.mona.c.monachi. 1290
Religionis habitum potest quis in domo propria suscipere & tenere. de conuer.coniu.cap.ex parte tua. 1263
Religiosi se percutientes,per abbatem absoluū tur.de sen.excom.c.de monialibus. 1905
Religiosum percutiens sæcularis per papā absoluendus est.eo.tit.c,inter alia. 1900
Religiosus intra annum liberè redire potest ad sæculum.Inno.in nouel.de regul.c,statuimus. 1255
Religiosi possunt produci ad testimonium ferendum. de dolo & contu. capitul. veritatis. 659
Religionum diuersitas reprobatur, maxime mendicantium. de religione domibus.capitu.nemimia. 1310. & Greg.in concilio generali,adiiciens quòd nec prædicent, nec confessionem audiant, nec aliquos sepeliant, nec domus sine licentia Papæ alienent sub excommunicationis iam latæ sententia,concedens prædictis ad quoscunque ordines voluerint transeant.

Religiosis

Religiosi ex causa possunt habitum mutare ad tempus,de vita & honesta.cler.capit.clerici officia. 992
Religiosus coactus intrans postea voluntarie possessus,exire non potest.de regula.ca.cum virum. 1244
Religioné coniugati possunt intrare ante carnalem copulam.de conuer.coniug.capit.verum. 1258
In religione stans per annum, amplius nó potest redire ad sęculum,nec vxorem ducere.eo.ti, c.consuluit. 1264
Religionem non intret coniugatus, nisi de licentia vxoris suæ.eodem titul.c. ad apostolicam sedem. 1266
Religionem intrans de licentia non potest repeti.eo.tit.c.dudum. 1232
Religiosi expelli possunt qui corruptèviuunt. ne cle.& c.relatum. 1414
Religiosorum excommunicatorum ministrantium pœna,de cle.excom.mini. capi. postulastis. 1770
Laico religioso mandato abbatis percutiente qualiter procedendum.de sen.excom.c.vniuersitatis. 1292
Religiosi non sint mercatores, nec recipiant ad firma.ne cle.vel mona.c. secundum institutta, 1413
Religionem impubes non potest intrare sine consensu parentum,de regula.c.2. 1237
Nec intrare inuitus,vel in ętate non legitima, alias à parentibus extrahi potest.eod.tit. capit.1. ibid.
Religionem intrans ante quartum decimum annum consummatum,pœnitere potest.e.ti.c.ad nostram. 1241
Religio tenuis quæ dicitur.de simo.c.&si quę stiones. 1616
Cum religiosis facilius dispensatur quàm cū secularibus quo ad ordines,de apos.c. ex litterarum. 1689
De religione ad religionem magis arctam potest transiri.de regula.c.licet. 1249
Religiosi possunt habere ecclesias parochiales.de statu.mona.c.quòd Dei timorem. 1294
Religiosi decimas à laicis non accipiant nisi de consensu episcoporum.de iure patron.c.nullus. 1325
Religiosus non potest fideiubere, vel mutuum accipere sine consensu abbatis vel maioris partis capituli.de fideiuss. capitulo quòd quibusdam.1151. aliàs conuentus non tenetur soluere. ibidem.
Religionis habitum assumens vidua etiam in domo propria non potest resilire.de regul. c.vidua. 1239
Religiosus de religione ad religionem ex leuitate non transeat, alias ad arctiorem potest transire,eodem titulo,capitulo Ioannes. 1239
Religionem intrans potest renuntiare annali probationi. eodem titulo.capitulo ad apostolicam. 1247
Religiosus exiens ante professionem, quando possit vxorem ducere,vel quando non.eo.ti.con sulti. 1252
In religione stans per annum potest compelli ad professionem, alias non est necessitandus intra annum exiens.eodem titulo capitulo ex parte. 1254
Religionem intrans non habeat habitum professorum.eodem titulo,capitulo statuimus. 1255
Religionem exiens cogendus est redire,&per prælatum est reuocandus.eodem titul. capit.vlt. 1256
Religionem intrans per metum qui cadere potest in virum constantem non obligatur ad religionem.de ijs quæ vi.c.1. 477
Religiosi ecclesiam à laico sine episcopo non recipiant. Item nec institutum remoueant, neque indignum presentent.de iure patro. capitulo nullus, 1325. & de ijs quæ fiunt à prelatis sine consensu capituli.c.cum Apostolica, 1095
Religiosis interdicitur chirurgia. de homicidio.c,tua nos. 1711
RELIQVIAE non debent exponi venales, & reliquiæ antiquę extra capsam non debent ostendi.de reliquiis.c.2. 1395
Reliquię de nouo inuentę absque approbatione Papæ non sunt venerandæ. ibidem.
REMISSIONIS literas possunt episcopi concedere,& quantum valent remissiones generales.de pœn.& remiss.quòd autem.1865.& c.nostro. 1785
RENVNTIARE non videtur qui deceptus aliud facit.de renunciat.capitulo lectę, 244
Renuntians episcopatui quādo potest resumi. eo.tit.c.post translationem. 238
Renuntians beneficio potest ad id denuo admitti.eo.tit.c.veniens. 246
Non renuntiat iuri suo committens se gratię. ibidem.
Renuncians instrumentis liti renuntiasse videtur.de pact.cum pridem, 441
Renuntiare potest quilibet iuri suo.de regu.c. statuimus, 1255
Renuntiare potest quis priuilegiis suis tacite. de priu.c,accedentibus, 1818
Renuncians beneficio in manu laici ipso iure priuetur.de renun.c.quòd in dubijs. 230
Renuntiatio bene regentis non de facili est admittenda.eo,ti.c.nisi cum pridem. 332. vbi etiam notantur causæ renuntiationis.
Renuntiatione facta ipso iure sunt irrita instrumenta.eod.tit.c.sane.229.& de pac.c.cum pridem. 441
Renuncians archiepiscopus suo loco non potest vti pallio.de renun.capi,ad supplicationem. 231
Renūtiare potest quis beneficio suo pro se dato,sed nó pro collegio dato.de fo.compe,c.si diligenti. 548
Renūtiare nó debet quis beneficio absque cōsensu episcopi,& quādo possit repetere renuntiationem,de renunt.cap.admonet,226.& ca. sane. 229
Renuntians beneficio metu vel vi, non perdit.de ijs quæ vi, & capitulo ad audientiam. 481
Renuntians suo beneficio coram suo iudice non potest repetere.de restitu.spol.cap.accepta, 623
REPRESALIAE dantur quādo generalis rerum retentio auctoritate principis vel ciuitatis pro recompensatione damni indulgetur. 23.quæst.2.dominus. 1707
Represaliæ iure canonico & ciuili prohibentur.vnde in represaliis non vltra fortem debet accipi. Grego.in nouel.de ipiur.ca.vnico.libr.6. 687
Represalias contra clericos concedentes vel accipientes si singulares sunt personæ,excōmunicationis,si vniuersitas,interdicti sententiam in currunt intra mensem nisi retractent. ibidem
REPROBATIO testium mutua non trāseat vltra tertiam.de testib.capit.licet, secundo. 749
RESIDENTIAM canonicus admonitus non faciens, nec appellationem ob hoc factam prosequens,priuetur præbenda.de appel.c. peruenit. 914
Residens intelligitur qui iura ecclesię suę prosequitur.de cleric.non resi,capitu.cum dilectus. 1022
Residere nolens admonitus priuetur beneficio.ibid.c.ex parte.1. 1018
Residens dicitur qui in seruitio Papæ est,vel episcopi,vel iusta de causa abest ex licentia.eod. titu.cap.ad audientiam.1023. & capitu. relatum. 1016
Ad residentiam possunt compelli clerici per suos prælatos.eodem tit.cum ad hoc. 1023
Residens causa studij quantum recipere debet.de præb.c.licet. 1054
Residere debet quilibet per se,non per alium ibidem.conquerente. 1017
Non residens post citationem per sex menses expectatur.eod.tit.c.tuæ. 1023
Non residens etiam Cardinalis priuetur ecclesia.eod.tit.c.2. 1015
RESCRIPTVM Papæ quando cōtrarietę continet litterarum diuersarum,& de processu dubitatur,quando iuxta primum vel secundum rescriptum est procedendum. Item Papa vel legati non committant causas nisi personis dignitatem habentibus,& in locis & in ciuitatibus solemnibus vbi copia iurisperitorum valeat haberi.c.cum contingat.de rescrip.59. & Innoc. in nouellis.eod.tit. 15
RESTITVERE in integrum ad quem spectat.de rest.in integ.c.causa. 501
Restitutio fieri non debet antequam citetur reus si contumax non est.vt li.non conte.c. quoniam frequenter. 574
Restituenda sunt bona ecclesijs collata clericis propter incontinentiam ipsis ecclesijs spoliatis.de cler.coniug.cap.3. 1009
Spoliatis per sententiam iniquam sunt bona restituenda.de procura.c.ex infinuatione. 460
Restitutio prius est facienda in quæstione possessionis,& ante litis ingressum.de rest.spo.cap. 1.& 2. 621
Restitutio petitur in spiritualibus. de rest.in integ.c.cum venissent. 487
Restituenda est possessio cum omnibus quæ interim percipi potuissent.de restit.spol.cap.gravis. 630
Ad restitutionem non potest inops compelli propter spoliationem, nisi prius ablata ei restituantur.eo.tit.c. olim,lib.2.647.& in nouellis.c. frequens. 328
Restituendus est prædo secundum iuris rigorem,& de restitutione prius agendum quàm de canonica institutione.de rest.spol.capit.litteris. 625
Restitutionem potest petere ecclesia post latam sententiam.de inte,restit.c.ex litteris. 491
Restituta vxore debent omnia bona restitui cum ea,vt lit.non contest. c.accedens.2. 573
Restitutionem petenti nō potest aduersarius crimen opponere,de restitu,spolia.ca.item cum quis. 626
Restitutionem petens quid probare debet.eo. tit.cap.olim.4. 644
Ad restitutionem non est cogendus qui nō potest.de vsur.c.cum tu. 1755
In restitutione matrimonij necesse est probare ius matrimonij,& possessionem corporalem per carnalem copulam.de rest.spol.ca. ex parte. 612
Restitutionem impedit adulterium publicum. de diuor.c.significasti. 554
Restitutio denegatur mulieri quando vellet viro cohabitare cum contumelia creatoris. eo. tit.c.gaudemus. 1558
Restitutionem mulieris quæ impediunt.de restitutio.spol.cap.litteras.634. & c.ex transmissa. 627
Restituere potenti & valenti in vita, in fine Eucharistia non negatur, nec sepultura. de rapto.cap.2. 1725
Restitutionem petens per exceptionem repellitur ab agendo,nec tenetur ante restitutionem aduersario respondere.deord.cog.c.cū dilectus. 601.& c.fi. 605
Restitutionem petere non potest possessionē de iure non habens.de restitu.spol.ca. ex parte. 612
Restitutio est fauorabilis in causa matrimoniali.de in integ.restit.c.ex literis. 491
Restituitur vna ecclesia contra aliam.eod.tit. c.auditis. 490
Restituere quis tenetur omnia quæ medio tēpore recepit,si aduersarius probauerit ius suum eo.tit.c.suscitata. 457
RES transit cum onere suo.de decimis. cap. cum non sit in homine. 1239

Universidad de Deusto Biblioteca

Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.de reg.iur.c.1. 1962
Nō sermoni res,sed sermo rei subiectus est. de verb.sig.c.intelligentia. 1933
RETINERE nitens nō suum,priuetur suo. de præb.c.de multa. 1049
REVOCATIO mandati non valet priusquam in causa est conclusum.de procur. c. auditis. 461
Reuocationi æquiualet certa scientia principis.de off.deleg.c.pastoralis. 362
Reuocatio procuratoris non valet nisi constet iudici.de reseri.c.ex parte. 40
Reuocari potest illicitum mandatum per superiorem.de iureiu.c.quintauallis. 816
REVELATIO diuina excusat culpam. de diuor.c.gaudemus. 1558
REVS actorem conuenire non debet nisi coram quo conuenitur.de reseri.ca.quia nonnulli. 83
Reus condemnatur in expensis actore ex decreto missio in possessionem etiam lite pendente. de sequest.c.1. 674
Reus post litem contestatam si non comparuerit,ad sententiam diffinitiuā procedatur. de dol. c.prout. 651
Reus contumax potest adhuc semel à iudice citari. ibidem
Reus contumaciter recedens iurare debet stare iuri. ibidem
Reus absoluitur actore non probante.de priui. c.accedentibus. 1818
Reus absoluiturvbi obscura sunt iura partium. de fid.instru.c.inter. 770

S

SAcerdos qualiter debet se habere circa cōfessum.de pœn.& re.c.omnis. 1871
Sacerdotis filiam carnalem non potest ducere baptizatus ex eo.de cognit. spirit.cap.vltimo. 1497
Cum sacerdote contrahente cum virgine potest dispensari post pœnitentiam.de cle.coniug. c.sane. 1008
Sacerdos aduocatus esse non debet. de postulando.c.cum sacerdotis. 456
Sacerdos fingēs se cōficere,plus peccat quàm si conficiat & sumat,licet sit in mortali peccato. de cele.miss.c.de homine. 1574
Contra sacerdotem infamatum qualiter est procedendum.de purgat.canonic.capi. secundo. 1836
Sacerdos consanguineam fœminam in domo non habeat,& suspecti post trinam admonitionē excommunicentur. de coha.cler. capitulo 1.& 2. 1001.& 1002
Sacerdotis reuelantis confessionem pœna. de pœn.& remiss.c.omnis. 871
Sacerdos casu hominem interficiens non est deponendus.de homic. capitulo interfecisti. 1696
Sacerdos puerum causa disciplinæ percutiēs, si moriatur,deponendus est.eo.titu.ca.presbyterum. 1781
Sacerdotium non ascendat qui bigamus est. de biga.c.1. 302
Sacerdos non habeat officium interdictū vel simile. ne cleric.vel mo. capitulo sacerdotibus. 1410
Sacerdoti infamato indicatur purgatio.de adulteriis.c.significasti. 1722
SABBATIS carnes comedere licet secundū morem patriæ.de obser.ieiu.capitulo consilium. 1396
SACRAMENTA liberè sunt conferenda nihil exigendo.de simo.capitulo ad apostolicam. 1647.& capitulo cum in ecclesię. 1609
Sacramenta collata ab excommunicato in excommunicatione vim habent, licet peccet talis sic conferens. de cleric. excommu.c.si celebrat. 1773
Si sacramentum est prætermissum, cautè supplendum est.de sacra.non iteran. capitul. primo. 280
Sacrum trahit ad se non sacrum.de cons.eccl. c.quod in dubijs. 1360
Sacra nō debent impignorari laico,nisi in necessitate.de pign.c.1. 1141
SACRILEGI sunt excommunicandi. de sen.excom.c.conquesti. 1890
SAGITTARIORVM ars contra Christianosprohibetur exerceri sub excommunicatione.de sagit.c.1. 1720
SCANDALVM nō debet impedire bonum faciendum.de renuntiatione.capitulo nisi. 232
Cum scandalo nihil à prælatis est faciendum. de tem.ord.c.ad aures. 252
Ob scandalum sunt aliquando omittēda quæ pro rigore iuris sunt statuta.de statu mona.super quodam. 1293
SCHISMATICI si quem ordinauerint,vel si alicui beneficium contulerint, quam pœnam incurrit ipse ordinatus,vel beneficium recipiēs. c. .& 2.de schismat. 1687
SCRIPTA vel acta iudicis nisi testium adminiculo fulciantur,non valent.de testi.c.cum à nobis. 722
Et qui temerè acta iudicis violat, non potest eis impugnare de off.iud.deleg. capitulo cum olim. 369
SCHOLARES canonici plenè recipiant fructus præbendarum suarum.de magistris.c. super specula. 1653
Et studentibus in Theologia debet subueniri de rebus ecclesiæ. ibidem
Scholares in vniuersitate possunt statuta facere & citare,& contumaces punire. de const.c.literis. 26
Item possunt constituere procuratorem in curiam Papæ.de procu.c.quia in causis. 466
SEDE vacāte nihil debet immutari vel innouari.ne sede vacan.c.1. 1087
Sententia lata lite non contestata non valet in casu.vt lit.non contest.c.accedens. . 570
Sententia in alicuius præiudicium non mādatur executioni quousque doceat de iure suo. de sen.c.cum super. 890
Sententia contra ius lata non tenet etiam si non appelletur.eod.tit.c.1. 875
Sententia retractata omnia reducuntur ad primum statum.de præscr.c.1. 833
Sententia appellatione suspensa nō exequitur, & si fiat,reuocatur.de appel.c.dilecti. 972
Ante sententiam latam & post potest receptio testis opponi.de excep.cum venerabilis. 840
Sententia per alium fertur,&per alium executioni mandatur.de fo.compe.c.postulasti. 552
Sententia transit in rem iudicatam,nisi appelletur.de sen.cum inter. 884
A sententia excommunicationis iuramento absolutus vt pareat mandatis ecclesiæ, & antequam ei mandetur aliquid,appellans retrudendus est in eandem sententiam.de appellationib. ca.quæstioni. 919
Sententia erronea retractanda est.de frigi.fraternitatis. 1521
Item lata sententia contra non cōuictum nec confessum nec conuentum, non valet.de sent.& re iudi.ca.lator.878.&de cons.ca.ecclesia sanctæ. 25
Sententia à non suo iudice lata non valet.de consue.c.ad nostram audientiam. 88
Sententia Papæ obseruetur inter omnes quo ad iudicia.de sen.in causis. 894
Sententia lata contra formam canonis,& ius constitutionis expressę non valet.eodem titulo. capitulo cum inter.884.& capitulo cum causa. 879
Sententiam iudicis secularis iniustam iudex ecclesiasticus retractare potest.de conse.ca. quæ in ecclesiarum. 19
Sententia transit in rem iudicatam, nisi intra decennium appellatur.de sen.c.quod ad consultationem. 887
A sententia excommunicationis non est appellandum, nisi executor modum excedat. ibidem.
Sententia lata probatur per testes.eod.tit.c.si cut nobis. 888
Ante sententiam causa appellationis vera debet esse.eod.tit.c.cum I.& A. 899
Priuilegiatus vocatus ad iudicium comparet,& priuilegium ostendat,alias tenet sententia.de appellat.c.si duobus. 910
Sententia non debet reuocari prætextu priuilegij de nouo reperti.de sent.& re iudic.ca.suborta. 897
Sententia ex malo testimonio lata tenet, sed manifestè iniqua non tenet.de senten. & re iud. cap.inter cæteras.880.& capit.causam quæ inter vos. 880
Sententia iudicis nulla est postquam interloquendo pronuntiauerit se non debere procedere.de offici iudic.dele. capitulo significantibus. 380
Sententia lata super statu subditi tenet quo ad ipsum.de senten.cum super. 890
Sententia diffinitiua non est danda lite non contestata. vt lite. non contestata. capitulo 1. 567
Sententias diuersas duobus iudicibus ferenti bus tenet pro reo,nisi &c.de sent. & re iu. ca.fi. 904
Sententia vna possunt duæ causæ terminari.de mutu.pe. 563
Sententia lata partibus absentibus non tenet ipso iure.de sentent.& re iudic.capitulo tenor. 880
Sententia in præiudicium alicuius lata quo ad hoc potest reuocari.eo.tit.c.cum super controuersia. 890
Sententia cassatur ordine non seruato,item si iudex sit excommunicatus.de senten. ad probandum. 902
Sententia non minus est valida si non tenet formam verborum.de ver.signific. capitu.in his. 1939
Sententiam ecclesiasticam præcedere debet trina admonitio.de treuga.& pace.ca.1. 438
Sententia mandatur executioni propter præsumptionem.de in integr. restitut.cap. suscitata. 497
Sententia non tenet si iudex ante sententiam efficiatur aduersario familiaris.de off.iud. del.c. insinuante. 352
Sententia reuocatur iusta causa probata. de procur.querelam.459.de renunt.c.in præsentia. 228
Sententia ecclesię potius obiicięda quàm propria conscientia.de restitu.spol.capitul. litteras. 634
Sententia interlocutoria transit in auctoritatem rei iudicatę sicut diffinitiua.de elect.ca.cum dilectus filius. 160
Ad sententiam diffinitiuam damnatur quis in expensis.de rescript.c.ex parte.2. 40
Ad sententiam diffinitiuam procedi potest lite non contestata,in causa criminali.de dolo.ca. veritas. 59
Sententia diffinitiua quibus verbis proferri debet.de verb.sign.c.in his quæ. 1959
Sententia diffinitiua non debet proferri in causa criminali parte absente,& testes produce te volente.de sen.& re iud.c.tenor. 880
Sententia proferri non debet partibus inauditis.de cau.posses.c.1. 607
SEPVLTVRA est eligenda apud loca magis religiosa.de sep.c.3. 1300
Sepultura debet quis eligere in loco parentū suorum.de sepul. c.1. 1199
Sepultura licet eligere propriam vel alienam. eod.tit.c.1. ibidem
Sepultura negatur torneamētarijs.de tornea men.c.1. 1717

Sepulturam eligens debet respicere parochiā. de sepul.capitul.2. 1020
Sepulturam potest eligere vxor sicut vir.eod. titulo capitul.de vxore. 1203
Sepulturam filio minori potest eligere pater. ibidem.
De sepulturis hospitaliorum. eodem titul.capit.in nostra præsentia. 1205
Sepelire non licet clerico raptorem , nec in mortali peccato decedentem.de raptor.capitu.2. 1726
Sepultura negatur proprietarijs religiosis.de sta.mon.capitul.2. 1290
Sepultura conceditur clericis interdictum seruantibus.de pœnit.& re. capitulo quod in te. 1870
Item casu sed non sponte mortuis.de sepultu. capit.ex part.2. 1207
Item facinoroso pœnitenti in fine. eodem tit. capitul.vltim. 1209
Sepultura non datur in loco minus religioso non priuilegiatis.eodem titulo.capitu.in nostra. 1205
Sepultura non debet esse dolo inducta.eodem titulo capit.in nostra. ibidem.
In sepulturis non est danda portio canonica datis ad fabricam & ad luminaria,de verborum significatione , capit. ex parte 3. 1958
Sepeliri debet qui infirmus intrabat religionem,sed tenetur de canonica portione,secus si sanus intrauit.de sepult.cap.de ijs. 1202
Sepultura in parochia propria eligatur. eodē titul.capitul. in nostra. 1205
Pro sepultura nihil est dandum.eodem titulo, capit.abolendæ. 1208
SEQVESTRATIO fit causa rei seruandæ. eod.titul.capitu.1. 1199
Item fit mulieri propter inopiam viri.de don. & do.post diuor.capit.per vestras. 1567
Item fit propter contumaciam absentis suspecti possessoris.de dolo & contuma. cap.ex litteris. 648
Sequestratio iniusta reuocatur.de sequest.pos. & fruct.ca.1. 674
Sequestrantur fructus lite pendente.de sequestr.fruct.ca.2. 676
SERVVS non ordinetur inuito domino, alias deponitur, & domino restituitur,præter seruum ecclesię.de seru.non ordi. capitulo 1.2.& 5. 293
Serui ab ecclesia manumissi non possunt contra eam testificari,vel accusare.ibi.& de rebus ecclę.non alienan.ca.3. 1109
Nec iura ecclesię ministrare si tali conditione est manumissus. ibidem.
Seruus ecclesię quomodo potest manumitti. eod.titul.ca.episcopi. 1109
Seruum ecclesiæ qui non contulit , non potest prælatus manumittere,& successor talem debet reuocare. ibidem.
Serui & libertæ filius liber est.de ser.non ord. c.dilectus filius. 297
Seruus contrahere potest domino suo inuito. de coniu.ser.ca.propositum. 1488
Seruus fugitiuus per fraudem ordinatus deponitur.de seru.non ordi.capitulo de seruorum. 293
Seruus natus de fugitiuo quid fiat. ibidem.
Seruus ordinatus ad ministrandum domino in ordine sacerdotali,si renuntiat,deponatur. eodē titul.ca.nullus. 295
SIGILLVM vnum non habeant nisi collegiati.de excussa.prælato.capitulo dilecta. 1792
Sigillum non probat nisi sit authenticum. de fide instrumen.capitu.2. 767
Sigillum capituli dicitur anthenticum.de proba.capitul.3. 681
Item sigillum principis.de fide instrumen. ca. cum dilectus. 788
Ex sigillis priuilegiorum debet cognosci veritas vel falsitas. ibidem
Sigillo authentico debet roborari causa excōmunicationis.Inno.capitu.cum medicinalis. de senten.excommunica.libr.6. 703
Sigilla falsa conficientium pœna.Item fingentium.de cri.falsi.c. 3. 1747. & de off.iud.deleg.capitulo cum olim. 369
SIMONIA sola intentione committi potest.de simo.ca.tua nos. 1636
A simoniaco ignoranter ordinatus potest ministrare in ordine suscepto.eodem titulo. ca. per tuas. 1637
In simoniam non admittitur inimicus pro & contra.eodem titulo.ca.licet Hely. 1629
Simoniam quæ munera,& quando inducunt. eodem titulo.cap.dilectus filius. 1625
Quando simoniace intratur , quæ sit pœna intrantis & recipientis.eodem titulo.ca.dilectus filius. ibidem.
Simonia est promouere negotium spe beneficij ecclesiastici promissi.eodem titulo.ca.cum essent. 1611
Item docere pro pecunia salarium habēti ab ecclesia.de magistris.per totum. 1649
Item pro consecratione aliquid vltra procurationem accipere.de simo.cum sit. 1610
Item vbicunque spirituale pro temporali venditur.eodem titulo.ca.in tantum. 1628
Item vendere annexum spirituali.de iure patr. ca.de iure. 1235
Simoniacus non potest testificari. de simonia. c.si dominus. 606
Per simoniam aliquem expellens ab ecclesia deponatur.eodem tit.c.qui alium. 1606
Simoniacè ordinatus suspendendus est.eo.tit. c.quoties. 1607
Contra simoniacum potest agi per certa signa. eo.ti.c.sicut simoniaca. ibidem
Simonia non est si episcopus dimittit iura episcopalia pro annua pensione,maximevbi accedit confirmatio Papæ.de relig.domi.ca. constitutus. 1305
Simonia non est si clericus possessor redimit vexationem.de simo.c.dilectusfilius. 1624
In simonia fauor,odium & gratia , sunt loco pretij.eo.tit.c.cum essent. 1611
In simoniaco contractu tantum valet remittere quantum dare.de testib.c.veniens. 737
Simoniacus est qui ordinauerit vel præsentauerit iuramēto accepto ne inquietetur superprouisione.de simonia.ca.si quis ordinauerit.1645.& talis à collatione , præsentator ab executione per triennium,& ordinatus ab ordine sunt suspensi. ibidem.
Contra simoniacum admittitur testis seruus & criminosus.eo.tit.c.tanta. 1608
Simoniacè ordinatus missam cantare non potest.eo.tit.c.4. 1607
Simonia est aliquid recipere pro sepulturis, exequiis,institutione & inthronizatione,& pro quocunque sacramento.eo.tit.c.cum in ecclesię. 1609
Item propter fauorem,gratiam vel odium publice peccantem non corrigere vel denuntiare. eo. tit.c.nemo. 1612
Item promittere beneficium electori.eo.tit.c. de hoc. 1610
Item ecclesiam emere vel redimere.eo. tit.ca. querelam. 1617
Item pœnitentem minus dignum propter pecuniam vel fauorem reconciliare.eo.tit.c.nemo. vel pœnitentem ex odio repellere. 1612
Item homagium petere pro beneficio.eo.ti.c. ex diligenti. 1615
Item pro ministerio ecclesiastico aliquid petere.eo.tit.c.1. 1615
Simoniacus conuictus perpetuo est deponēdus.eo.tit.c.de hoc. 1610
De simonia infamato debet purgatio indici,in qua si defecerit,beneficio priuetur.eo.tit.c. insinuatum. 1612
Similiter priuetur beneficio & officio de rigore munus recipiens aliquid pro chrismate.eo.ti. c.non satis. 1608
Simoniacè ordinatus,si hoc occultū est,potest stare in beneficio & officio.eod.titu.cap.ex tuæ. 1618
Item ignorans potest in ordine ministrare. e. tit.c.de simoniace. 1619
Simoniacus est quis qui de bonis suis præbendam cōstituit,vt ad eam canonicus recipiatur.e. tit.c.tua nos. 1636
Simonia est absoluere aliquem pro pretio.eo. c.ad aures. 1620
Item qui per donum alterius scienter est promotus.eo.tit.c.Matthæus. 1620
Simoniacè scienter religionem intrās locum illum deserat,& arctiorem intret.eo.tit.c.de regularibus. 1621
Simoniacè receptus & resignans postea ad idem promotus nihil exigere debet ratione primæ promotionis.eodem tit.cap.ex insinuatione. 1622
Simoniacè electus,si publicum est,cassetur.eo. tit.c.nobis fuit. 1621
Simonia non est recipere voluntariè datum. ibidem.
Simoniacè promoti paruuli per parentes etiā ignoranter,tenentur resignare.eod.tit.capit.per tuas.2. 1637
Circa simoniacè accusatum quæ attendenda.
Simoniacè promotus electus & confirmatus quando potest stare,& pœna talis.eod.tit.c.sicut tuis. 1034
Simoniacus est procurans ad titulum alienū promoueri,promittens,nec se petiturum. eo.tit. c.per tuas.3. 1639
Simoniaca promotio deiicit ab obtento. eod. tit.c.de hoc autem. 1610
Simoniaca promotio promittentē non obligat. ibidem
Cum simoniaco potest dispensari.eo.tit.capi. per tuas.2. 1637
Simonia est omne impensum pro quolibet obsequio in ordinatione.eod.tit.c. . 1605
Item ementes & vendentes ecclesiarum administrationem simoniam committunt.eod.tit.ca. consulere. 1605
Simonia est pactio circa spiritualia vel eis annexa.de rerum permu.cap.quæsitum. 1135
Simoniacus est recipiens pecuniam pro officio ad quod tenetur.de simo.cap. dilectus filius. 1625
Simonia est dare temporalia causa lucrandi spiritualia.eo.tit.c.tua nos. 1636
Simonia non est dare sua ecclesiæ,& post petere recipi,nisi intentio sit corrupta petentis & recipientis. ibidem
Simoniam ex sola intentione committens nō tenetur renuntiare vel restituere.eod. titu.capi. mandato. 1646
SYNODO interesse compellantur qui sub sunt.de maio.quod super his. 428
SYNDICVM viri religiosi habeant.de syndico.cap.1. 422
SOCIETAS iuramento vallata de cōmuni consensu absolui potest.de sponsal.capitulo 2. 1420
SOLVERE nō tenetur ecclesia debita pro ea non contracta.de solu.c.2. 1152
Ad solutionem anteccssoris tenetur successor pro debitis ecclesiæ.eod.tit.c.1. 1152
Solutionem debiti neganti incumbit probatio.eod.tit.cap.vlt. 1155
Ad solutionem expensarum tenetur qui diem non seruat.de dolo &contu,capitu.cum dilecti. 655
SORTE electio fieri nō debet.de sortileg.c. ecclesia. 1755.& sortilegorum pœna.capitulo 1. ibidem.
SORORES duæ duobus fratribus possunt copulari.de consang.& affin.ca.quod super his. 1511
SPECIALE præceptū plus tenet,quàm generale.de hæret.cap.si aduersus nos. 1676

Universidad de Deusto
Biblioteca

SPIRITVALIA pro temporalibus commutari non possunt.de rerum permut. c.exhibita. 1138
Spiritualia possunt compromitti in arbitros. de præben.c.nisi. 1046
In spiritualibus causis non legum districtione,sed canonum æquitate proceditur.de iura.calum.c.litteras. 585
In spiritualibus causis non recipitur iuramentum calumniæ. ibidem
SPOLIANTES naufragos incidunt in canonem.de rapto.capitulo excommunicationi. 1727
Spoliato ob crimen à suo episcopo prius beneficium restituatur,quàm de crimine cognoscatur.de resti.spol.c.conquerente. 626
Spoliantes testes non admittuntur ad testificandum,sed spoliati ad oppositum probandũ. eo.ti.c.2. 622
Spoliato si proponatur in modum actionis, non datur restitutio nisi in modum suę in formam exceptionis.de ord.cog.cap. cum dilectus. 601
Spolians tenetur ad restitutionem secundum suam possibilitatem.de resti.spol.capitul. olim.2. 643
Super spoliatione conuentus non potest recóueniri ante restitutionem.de ord.cogn. ca.super spoliatione. 605
Spoliato fiat restitutio ante litis ingressum si agitur petitorio, nõ possessorio.de restitu.spo.c.1. 621
Tamen debet fieri cognitio causæ à iudice ante restitutionem.de accusat.capitu.si constiterit. 1578
Spoliantes Christianos piratæ sunt excommunicati.de rapt.c.excommunicationi. 1727
SPONSALIA de futuro soluuntur per spõsalia sequentia de præsenti.de spon.duorum.ca.1. 1462
Sponsalia carnali copula sequente intelligitur matrimonium confirmatum.de spon.ca.veniens. 1428
Sponsalia de futuro soluit lepra superueniẽs, vel alia deturbatio consimilis.de iureiu.c.quemadmodum. 817
Sponsalia de facto quando inducunt publicæ honestatis iustitiam. de spon.impub.ca.literas. 1447
Sponsalia de præsenti solui non possunt,quòd si sic compellantur redire ad prima vota, de spõ. duorum.c.1.& 2.quia simul stare non possunt. 1462
Sponsalia ante septemnium contrahi non possunt.de spon.impu.c.ad dissoluendum. 1456
Sponsalibus cõtractis intra annos nubiles nõ cedant.eo.ti.c.de illis.1452.& c.à nobis.ib.& si vnus sit magis adultus,alium expectet. ibid.
Sponsalia per vnum facta impediunt contractum cum omni consanguineo licet matrimonium non consumauerit.eo.ti.c.continebatur. 1449
Sponsalia per vim contracta &si sit sponsa tradicta,non tenent.eo.ti.ex literis. 1453
Sponsam fratris nemo habere potest propter publicæ honestatis iustitiam.de spon.c. ad audiẽtiam. 1421
Sponsa non tenetur sequi sponsum vagabundum,nec tenetur eum diu expectare.eo.ti.c.de illis. 1422
Sponsa de præsenti viuente illo alium non potest ducere nisi intret alter religionem.de sponsa. duorum.c.2. 1463
Sponsa duorum est quando contrahit cum vno de futuro,cum alio per verba de præsenti,eo.tit. c.1. 1432
Sponsa duorum in lite nec cum vno, nec cum alio contrahere debet quousque quæstio decidatur.eo.ti.c.tua fraternitas. 1464
Sponsalibus contractis inter puberem &impuberem,pubes si per verba de præsenti consenserit,nõ potest dissentire,sed impubes potest cum venerit ad ætatem.de despon.imp.c.de illis. 1470
Sponsalia sunt & non matrimonium quæ fiũt ante annos legitimos.eodem titulo c. tuæ nobis. 1432
Sponsalia contrahens de præsenti inducendus est consummare.eo.ti.c.ex literis. 1453
Sponsalia de futuro contrahentes possunt separari si volunt.de sponsi.c.præterea. tamen religionem alter intrare potest ante copulam.c.verum.de conuer.coniug. 1258
Sponsalia conditione honesta apposita non tenent nisi extante conditione.de cõnd.appo. c.de illis. 1466
Sponsalia possunt contrahi inter absentes per personam interpositam.qui cle.velvo.c.veniens. 1475
Sponsalia contrahens, & terram relinquẽs potest alteri nubere.de spon.c.veniens. 1428
Sponsalia iurans vel promittens,& religioné intrare volens prius soluat promissum.eo.ti.c.cõmissum. 143
Post sponsalia contracta cum puella in cunabulis,potest quis ducere matrem non obstante publicæ honestatis iustitiam. c. literas.de sponsi. impube. 1447
Spõsalibus intra annos nubiles contractis postea non consentiens,potest alteri nubere.eo.tit. c.ex literis. 1447
Spõsalia circa quam ætatem soluunturvel cõsummantur.eodem titulo . capitul.attestationes. 1452
Sponsalium probatio incumbit viro.de cland. despon.c.1. 1458
Sponsalia conditione inhoneſta cõtracta sunt tenenda,& conditio fugienda, sed apposita conditio contra substantiam matrimonij,soluit matrimonium.de cond.appo.c.1.465. & ca.vltimo. 1470
In sponsalibus recurrendum est ad communẽ intelligentiam verborum,cum alter ignorat linguam.de spon.c.ex literis.1. 1423
Ad sponsalia consummanda tutius quis mouetur,quàm compellatur.eodem titul.c.requisiuit. 1431
STATVTA ecclesiæ variari possunt pro tẽpore.de consangui. & affin.capitul. non debet. 1514
Statuta laicorum super re ecclesiastica non valent nisi ab ecclesia confirmentur. 25
Statuentes contra ecclesiam excommunicentur,nisi reuocent.de sent.excommu.ca. nouerit. 1923
SVBDELEGATVS à principe solus valet alteri causam delegare.de appel.capitu.cum causam. 968
A subdelegato si fuerit appellatum, delegatus potest procedere si aliquid iurisdictionis sibi retinuit. de offic.deleg.capitũ. super quæstionum. 358
SVBDIACONVS & diaconus simili gaudent priuilegio.de seru.non ordin.ca. miramur. 296
Subdiaconus à Papa ordinatus priuilegium habet.de temp.ord. c.cum in distrib. 256
Subdiaconus petitus in seruum,vicarium dare potest.de serui.non ordina.capitul. miramur. 296
Subdiaconus potest eligi in episcopum,& qui habet curam animarum.de æta.ord. ca.a multis. 269.& c.præterea. 266
SVCCESSOR non obligatur ex contractu in damnum ecclesiæ ab antecessore facto.de preca.c.1.1116.& de transact.ca.veniens. 450
Successor potest reuocare donationé antecessoris.de dona.c.propter ingratitudinem. 1165
Successor punitur pro culpa antecessoris , & etiam excommunicatur nisi satisfaciat intra certum tempus pro culpa pro qua fuit antecessor excõmunicatus.de sequest.poss.& fruct.ca.1.674. & de immun.ecclesia.capitu.aduersus consulis. 1406
Successionis vitium tollit media persona. de fili.presby.ex transmissa. 286
SVFFRAGANEVS delegationem archiepiscopi non tenetur recipere inuitus.de offic.ord. c.pastoralis. 406
SVSPENSVS est quo ad alios cuius peccatum notorium est.de cohabi.cler.cap.quæsitum. 1007
Suspensus nec eligi nec eligere potest.de consue.c.cum dilectus. 91
Item non debet conferre beneficium.de cler. excom.c.si celebrat. 1774
Item nõ auferat beneficia,sed superior faciat. de concess.præb.cap.quia diuersitatem. 1072
Item si celebret,priuetur officio & beneficio rigore iuris.de cler.excom.c.clerici. 1767
Item suspensus est quilibet obligans ecclesiã pro debitis alienis.de solu.capit.si quorundam. 1153
Suspẽsus est quilibet existens in mortali peccato.de cohab.cler.c.quæsitum. 1007
Suspensus à Papa propter contumaciam recipiens beneficium in suspensione priuetur etiam prius habito.de æta.& qual.c.cum bonæ memoriæ. 269
Suspensus est episcopus ordinarius accepto iuramento de non inquirendo super prouisione, & ordinatus vterque per triennium donec Papa dispenset.de simo.capitu.si quis ordinauerit. 1645
Item in formam electionis vel in personã electam obiiciens,& non probans,per triennium à beneficiis ecclesiasticis est suspensus.Innocen.de elect.ca.1. 68
Suspensus est iudex ecclesiasticus per vnum mensem ab ingressu ecclesiæ , qui sine scriptis profert sententiam excommunicationis, & non seruans irregularis efficitur.de qua nisi per Papam dispensatur.de sent.excom.c.cum medicina lis.Inno.in nouel. 704
Item de proferente sententiam ex fauore vel gratia in detrimentum alterius partis,idem dicitur quod de prædictis.Inno.de senten.&re iudi. ca. .lib.6. 372
Suspendi debet per triennium clericus clandestinas coniunctiones faciens matrimoniales, vel si eis interest.de clandest.despon.cap.cum inhibitio. 1460
Suspendi debet ab officio & beneficio falsans litteras capituli.de testib.c.tam litteris. 728
Suspensionis sententia non ligantur episcopi & superiores,nisi de eis mentio expressa fiat. Inno.in nouel.de sen.excom.ca.quia periculosum. 712
Suspensus est sacerdos concubinarius quo ad alios,cum in iudicio per sententiam vel propriã confessionem est condemnatus.de cohabi.cleri. cap.6. 1004
Suspensio,quæ est contra negligentes tantum sic statuta de sex mensibus nõ currit,nec talibus computatur,nec à suspensis,nec de suspenso valet electio.de elect.c.cum inter R. 124
Et de conce.præb.capitulo quia diuersitatem. 1072
In suspensionis absolutione requiritur iuramẽtum sicut in excommunicatione de stando mandato ecclesiæ.de senten.excommu.ca.venerabili. 1925
Suspensus celebrans est deponendus.de dolo & contum.c.veritatis. 659
Supensus est episcopus per annum ipso iure clericum alterius diœcesis ordinans sine litteris dimissorijs.Gre.g.in nouel.de tem.ordi.c.nullus. 214
Et clerici episcoporum sic suspensorũ possunt sine licentia eorum à vicinis episcopis,canonicè tamen ordinari.Greg. ibidem
Suspensi sunt prælati per triennium,qui ecclesias vel bona immobilia ecclesiarum supponunt dominio laicorum,vel eos instituendo aduocatos,vel patronos.laici vero qui ad hæc prælatos vel alias personas per vim vel metum compulerint,cuiuscunque conditionis sint,sunt excõmunicati,& nihilominus factum est irritum. Greg.de reb.eccle.nõ alie.c.hoc consultissimo.lib.6. 521
SVSPECTO non debet causa cõmitti, nec Papa cõmittit ex certa sciẽtia.de cf.deleg.c.causam.740.& de exce.c.cum inter priorem. 838

Pro-

Propter suspicioné iniustam potest dominus reuocare mandatum.de rescript.capitu.ex parte. 40
Ex suspicione potest vxor accusari de adulterio,de adul.c.maritus. 1721
Suspicionis causa non coram suspecto iudice sed coram arbitris est probanda.de appel.c.secũdo requiris. 932
Suspicionis causa de iudice coram quo probãda.de of.dele.suspicionis. 381
Suspicionis causa nõ probata iudex procedat, de appel.c.cum speciali. 964
Suspicio sola licet vehemens, non cõdemnat. de præsump.c.litteras. 792

T

TAbellionatus officio non debent vti clerici in sacris ordinib.constituti.ne cleric.vel mona.c.sicut. 1414
Tabellio,qui morte præuentus non perfecerit instrumentum auctoritate ordinarij per alium tabellionem potest nota prioris in formã publicã redigi.de fide instr.c.cum P. 783
Tabellionatus officium.de prob.c.quoniã contra falsam. 694
Tẽpore prior,est in iure prior.de cõcess.præb. c.quia diuersitatem. 107
Temporis transcursus crimen probat,nec currit tempus nisi à tempore notitiæ.de hæretic.excommunicamus.c.1. 166
TERRAM vnius ecclesiæ non licet applicare alteri episcopovel abbati,licet sit dominus earum.de reb.eccle.non alie.c.1. 1108
Terræ nomine continetur regnum,castrum,& villa.de verborum significatio.ca.cum in partib. 1940
TERGIVERSATIO est deceptio,& sine tergiuersatione notorium dicitur quod nulla arte celari potest.de cohab.cle.c.vlt. 1007
TESTES de fama ecclesiarum sunt cogendi. de testi. cogend. capitu. dilectorum.& ibi. gloss. 764
Testes cogi possunt ad testimonium ferẽdum: sed producti super exceptione dilatoria non debent iterum produci super principali.de testib.& attesta.c.de testib. 723
Testes etiam multi possunt adduci,& admitti, eo.ti.c.ficut nobis. 708
De teste falso & corrupto potest opponi exceptio ante sententiam & post.de prob.capit.licet. 689
Testimonium deponens debet in scripta redigi.vt lit.non contest.c.accedens. 513
A testib.sunt circunstantiæ subtiliter inquirẽdę.de proba.c.licet. 689
Testes ab vtraque parte producuntur in iudiciis duplicib. ibidem
Testis sibi contradicens non valet. ibidem.
Testes corruptione probata,ob hoc non probatur falsitas. ibid.
Testes quibus de causis reprobantur. de testi.capitul.si qui testium.707.& capitul.ex parte. 704
Testes omissi in principali,induci possunt coram iudice appellationis.de fi.inst.c.cum Ioanes. 778
Testis receptus in vno iudicio non facit fidem in alio,nisi inter easdem personas.de testib.c.cõstitutus. 724
Testes in probatione singulares reprobantur. de elect.c.cum dilectus. 160
Testes non requiruntur in notoriis.de testi.cogen.c.super eo. 759
Testis ex interuallo potest mutare dictum suũ, aliàs primo dicto stãdum est.de prob.c.per tuas. 693
Testes super positionibus & aliis sunt diligenter examinandi. In nouel. de testi. capitulo 1.347
Testes quando recipiuntur lite contest. de iure iur,c.ad nostram. 800
Testes cogendi non sunt,sed monẽdi nisi,&c. de testi.cog.c.super eo. 759
Testes familiares in matrimonio dirimẽdo repelluntur.de testi,& attesta.capitulo, in litteris. 718
Testes non nisi idonei in matrimonio recipiuntur,de desponsi.impub.capitu. attestationes. 1452
Post testes receptos in causa matrimoniali nõ recipiuntur alij ad probandum cõtractum.de testi.c.feries. 720
Pro teste habetur principalis persona in causa denuntiationis vel correctionis.eo.ti.c.in omni negotio. 703
Post testium renuntiationem & publicationé peremptoria exceptio potest probari & opponi. eo.ti.c.feries. 720
Testes sunt compellendi cum veritas aliter sciri nequit.de testi.cog.c.peruenit. 760
Et maximè in causa matrimoniali super consanguinitate,eo.ti.c.cæterum. 762
Testes debent esse absque infamia , suspicione & macula.de exce,c.1. 833
Testes consanguinei requiruntur ad probãdũ consanguinitatem,& antiqui,& illi præferuntur. aliis.de testi.c.quoties. 703
Testium probatio iuramento duplici fieri debet. ibidem
Item testium iurandi forma, ibidem
Testis nõ potest esse actor procurator in eadẽ causa.de testi.c.insuper. 704
Testis dicto nõ creditur pro me, cuius pro alio reprobo.eodem titulo, capitulo præsentium. 726
Testium non multitudo,sed qualitas consideranda est.eo.tit.c.in nostra. 727
Testium auctoritas præfertur multitudini,ibi. 727
Testes idonei iterum in casu possunt admitti. eo.tit.c.præsentata. 751
Testes super aliis capitulis produci possunt attestationibus publicatis,si articulus nouus emerserit.eo.tit.c.fraternitatis. 712
Testes si remoti sunt, debet testimonium eorum recipi,&mitti iudicibus.de fideiuss.c.constitutus. 1158
Testibus matrimonium probantibus,licet sententia in scriptis non fuerit redacta,tenet.de testi.& attesta.c.Albericus. 743
Testium numerus vbi non exigitur, sufficiunt duo vel tres testes.eo.titul. capit.licet vniuersis. 717
Testes cum sunt eiusdem honestatis, standum est numero testium ibidem
Testium multitudo effrænata prohibetur,eod. tit.c.cum causam. 735
Testium iuratorum tantum valet testimoniũ. de testi.c.præterea. 721
Testis errans si statim se correxerit,non reprobatur,secus si post interuallum.de testi. cogẽ. c. præterea. 762
Testes cogi possunt dicere quid nouerint de alterius infamia.de purga.cano.c.2. 1836
Testis semel in causa iurare debet.de testi.cogend.c,præterea. 762
Testes qui dicuntur peierare,non debent admitti.de testi,c.in litteris. 718
Testis vnus ad condemnationem alicuius nõ sufficit,sed duo ad minus.eo.tit.c.veniens. 737
Testes obtentu criminis à testimonio repellũtur.eo,tit.c.super eo. 716
Testes idonei iterum recipi possunt.eo.tit.ca. præsentata. 751
Testi non credatur nisi iurato.eo,tit.cap.nuper nobis. 753
Testes miraculorum qualiter examinandi. eo. tit.c.venerabili. 753
Cum testi in modum exceptionis opponitur crimen,non debet alia pœna puniri, sed tantum à testimonio repelli.de exce.c.1. 832
Testibus renuntiatis non sunt vlterius audiendi.de testi.c.intimauit. 713
Testes ieiuni deponant.eo.tit.c.1. 701
Testes sumuntur in absentia iudicis.de of.iud. ord.c.significauit. 401
Testis varians & vacillans repellitur.de causis posse.& prop.c.cum ecclesia. 609
Testium receptio ante litem contestatam vel postea valet in causa matrimoniali,vt lit.nõ contest.c.accedens.2. 573
Testes qui idonei.de ver.sig.c.forus. 1934
Testes producens post appellationem,vel qui statuiri,tacitè renuntiat appellationi.de testib.c. cumvenisset, 718
Contra testes aliquid proponens post publicationem,iurabit quòd non faciat malitiosè. eo. tit.c.præsentium. 726
Testium productio trina danda est,sed quarta datur cum solennitate iuris.eo titu.ca. in causis. 711
Testes post publicationem à testimonio possunt repelli,de priuile.cum olim. 1812
Testis publicus infamiam contrahens post receptionem iure remouetur.de testi.ca. præterea. 721
Testis contra crimen illud esse non potest quo est infectus.eo.tit.c.veniens. 709
Testis potest esse clericus in causa ecclesiastica,& religiosus in causa ecclesiæ suæ.eo tit.c.cũ nuntias. 710
Testimonium de auditu in causa matrimonij non valet.eo.tit.c.licet ex quadam. 717
Testes plures quàm mater & filia requiruntur in matrimonio probando.eo.tit.c.super.eo.2. 716
Testis non sit Iudæus Christiani ; sed econtra sic.eo.tit.c.Iudæi. 716
Testes admitti possunt contra iudicem vnum. eo.tit.c.cum à nobis. 727
Testes non possunt esse monachi,nisi iurati. eo.tit.c.tuis. 719
Testem impediens, à testimonio excõmunicetur.eo.ti.c.constitutus. 724
Testes producendi non sunt qui testificandi dicerunt,nisi in causa matrimoniali. eod.tit.c. constitutis.2. 747
Et c.cum in tua. 744
Testis potest esse iudex delegatus in causa sibi commissa,dummodo officium iudicandi non assumat.eo.tit.c.dilecto filio. 740
Testes idonei produci possunt in accessorio qui in principali.eo.tit.c.cum causa. 743
Testes in vno iudicio recepti si non sunt publicati,possunt in alio iudicio & etiam alij recipi.eo.tit.c.constitutus. 724
Per testes potest reprobari scriptũ iudicis. eo. tit.c.cum à nobis. 722
Testes super criminibus probandis non compelluntur.de testi cogen.c.dilectorum. 764
Testes producuntur extra iudicium vt habeatur memoria.de test.c.Albericus. 743
Testis minus legitimus in odiosa exceptione admittitur.eo.tit.c. tam litteris. 728
Testes recipi possunt in alia prouincia quàm vbi litigatur,& per alios quàm per iudices ipsos. eo.tit.c.cum olim. 730
Testium reprobatio mutua tertiam vicem nõ excedat.eod.tit.c.licet.3. 750
Testis non sit laicus contra clericum , nisi &c. eo.tit.c.de cętero. 711
Testes admitti possunt attestationibus publicatis in causa matrimoniali super vno articulo.eo. tit.c ex tenore. 732
Testes quatuor sufficiunt ad vitandam multitudinem.eo.tit.cap.cum causam. 735
Testium productio quarta potest peti , & debet dari,& qualiter vltra tertiam.eod.tit.ca. penul. 756
Circa testes circunstantiæ inquirendæ.eod.ti. c.cum causam. 735
Testium iuramentum remitti potest à partib. eod.tit.c.tuis quæstionibus. 739
Testis talis esse debet cui criminalis exceptio non possit opponi.eod.tit.c.1. 701

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testis non potest esse socius criminis ad probationé,sed ad præsumptionem.eo.ti.c.sicut nobis. 708
Testes periuri non admittuntur. ibid.
Contra testes si crimen opponitur,& iudex nihilominus fert sententiam,reuocãda est.eo.tit.c. ex parte A. 704
Testiũ dicta debet iudex concordare si discordant.eo.ti.c.cum tu. 712
Testium dicta in partem benignioré interpretanda sunt. ibid,
Testis esse non debet in casu cõsimili,qui causam habet consimilem.eo.ti.c.personas. 715
Testes iterato examinare potest iudex, quãdo ex officio suo requirit.eod.titu.cap.cum clamor. 754
Testes nomine instrumentorum continentur. de fide instrum.c.cum Ioannes. 778
Secundum testium dicta iudicandum est, nisi pars aduersa aliud probet.de prob.c.tertiò loco. 683
Testis potest esse religiosus in causa ecclesiæ, dummodo non sit patronus eiusdem in eadé causa.de testib.c.insuper. 704
Testes partib.præsentib.recipiantur, nisi pars altera nolit venire.eod.titul. capitul. in nomine. 701
Testis sufficiens est principalis persona vno si bi addito.eo.tit.c.in omni negotio. 703
Testis non sit accusatus de crimine lite pendé te,nisi,&c.eod.ti.c.fi. 757
Ad testimonium non recipiantur conspiratores.de sen.c.cum I.& A.899.& c.suborta.897.de si mo.c.per tuas.2. 1637
Testimonio vnius plus valet fama, de cõsang. & affini.c.super eo. 1508
In testimonium non recipiuntur inimici capitales.de simo.c.licet Hely. 1627
TESTATORIS priuata dispositio genera lem constitutionem canonis non potest mutare. de testa,c.requisisti. 1178
Testamentum non potest abbatissa facere.de reb.eccle.eo.ti.c.2. 1108
Testamentum multis modis dicitur.de celebr. miss.c.cum Marthæ. 1367
Testamentum in morte confirmatur. ibidem
In testamento relictum episcopo præsumitur datum intuitu ecclesiæ,nisi à propinquo, aut intuitu personæ datum fuerit.de testa.ca.requisisti. 1178
Testamentum condere nõ potest alienatus mẽte.de su.ab intest.c.vlt. 1196
In testamenti dispositione vel executione consuetudo terrarum vel ciuitatum quandoque præualet iuri.de testa.c.Raynuntius. 1181
Testator potest imponere pœnam in solutione testamenti heredib. ibid.
Testamentum legatis ab hærede præstãdũ est,si non sit alius executor. ibid.
In testamẽtis Falcidia etiam lege prohibetur. ibidem.
Testari non potest clericus de bonis immobilibus ecclesiæ, sed eleemosynas mediocres potest dare.eo.ti.c.relatum. 1174
Testamentum duorũ vel trium testimonio probatur. ibi.
Testamentum contra ius ecclesiæ reuocandũ, eo.ti.c.quia ingredientib. 1169
De testamento non secundum leges,sed secundum canones agendum.eo.ti.c.relatum. 1174
Testamentum probatum impediens est excõmunicandus,eo.ti.c.si hæredes. 1172
Et c.penult. 1193
Testatoris vota obseruanda vbi nec fraus nec dolus interuenit.eo.ti.c.requisisti. 1178
Vbi testatur quis indistinctè debet episcopus habere canonicam portionem. ibid,
Testatur qui voluntatem suam in aliena dispositione relinquit.eo.ti.c.cum tibi. 1176
Testatoris cõpellendi sunt per episcopos exequi voluntatem executores testamenti.eo.tit.tua nobis.1186.& c.Ioannes. 1193
Et si neglexerint,episcopus exequatur.ibidem.
Testamentum in fraudem ecclesiæ non tenet. eo.ti.c.de his. 1194
De testatis quam partẽ episcopus debet habere:& quæ excipiuntur.de verb.signi.c.ex parte.3. 1958
TITVLVS probari debet in præscriptione canonica.de rescript.capitul.si diligenti. 868
TONSVRAM primam potest abbas dare monacho suo.de ætа.& quali.c.cum contingat. 271
Tonsuram non tenetur clericus portare vxoratus.de cle.coniug.c.Ioannes. 1012
Tonsura non priuilegiat vxoratos.eo.ti.c.cum decorem. 1013
TORNEAMENTA sunt interdicta sub pœna.de torneamentis.capit.felicis. 1717
TRANSACTIO super subiectione spirituali nisi in beneficiis ecclesiasticis non tenet. de transactio.capitu.præterea.451.& ca.super eo. 449
Transactio ponitur pro amicabili compositione.eodem titulo,capitu.ex litteris.448.& c.sequenti.
Transactio locum nõ habet inmatrimonio.eo. tit.c.ex parte. 452
Transactio in spiritualibus mediante pecunia non valet, sed per compositionem secundum ius fieri debet.eodem titu. capitu. constitutus.447.&c.decætero.ibidem,& cap.præterea.451
Transactio non habet locum in decimis. eo.ti. c.veniens. 450
Transactionem,si non est iuri contraria,ratam habeat episcopus.eodem.titu.capi. decætero.448
Transactione facta omnia instrumenta cassantur, & prætualet instrumentum cassationis. eod. tit.c.1. 444
Transactionis census solutus sine cõsensu episcopi vitam soluentis non excedat.eo.ti.c.decætero. 448
Transactio fieri non debet vbi lis est pro ecclesia,quia simonia esset.eod.tit.c.constitutus. 447. & c.super eo. 449
Transactio super decimis inter personas ecclesiasticas fiat auctoritate diœcesani.eod.tit.capit. statuimus. 445
Transactio inter personas est personalis, nisi per papam confirmetur, etiam minus valida per papam confirmatur,eo.tit.c.1.& ca. veniens. 450
Per transactionem non potest noua pensio imponi ecclesiæ per partium pactione sine vitio simoniæ.eod.tit.c.præterea.& c.1. 451
Transigere non potest prælatus sine litteris capituli.eod.tit.c.contingit. 446
TRANSLATIO episcoporum ad solum Papam pertinet.c.inter corporalia. 212
TRANSCRIPTVM non debet plura cõtinere quàm in authentico.de dila.c.præterea. 591
Transcripto sufficienter instructo inducіæ vlterius non dentur. ibidem.
TREVGAE quando seruandæ,& circa quas personas semper,& pœna frangentium ipsas. de treuga.c.1. 438
TVRPITVDINEM propriam allegans non est audiendus.de donatio.c.1.& c.inter dilectos. 1161

V

VAcante sede capitulum non fungitur vice episcopi in collatione præbendarum,ne sede vacan.c.1. 1087
Non vacans beneficium nulli detur,nisi personis religiosis,de concess.præben.c.nulla ecclesiastica. 1069
Vacante imperio ecclesia supplet vicem eius, & potest ad eam appellari.de foro competen.ca. licet. 559
Vacantium ecclesiarum custodia pertinet ad archidiaconum,de offic.archidia.c.vt archidiaconus. 311
Vacare non debet ecclesia regularis vel cathedralis vltra tres menses,de electio.ca.ne pro defectu. 177
Non vacans non debet promitti præbenda.de concess.præb.c.relatum. 1070
Et si promissa alteri detur,valet non obstante appellatione. ibidem.
Vacante sede nulla præscriptio currit.ne sede vac.c.illa. 1089
Vacante sede attestationes contra statum sedis receptæ non valent.eod.tit.c.fi. 1090
Vacante beneficio vltra tempus quo potestas deuoluitur ad episcopum,debet Papa ipsum cõferre,vel legatur de rigore iuris.de concess. præben.c.2. 1025
Vacantem episcopatum non potest conferre archiepiscopus,sed beneficia minora.eod. tit.ca. dilectus filius. 1084
Vacante sede capitulum supplere potest vices episcopi in quibus non præiudicatur episcopo. de maiorita.& obedien.c.his quæ.430.& ca.cum olim. 433
Vacante sede metropolitana capitulũ potest suffraganeum confirmare. ibidem.
VASALLVS vasalli conueniendus est coram vasallo,& non coram domino principali.de foro comp.c.ex transmissa. 544
Vasallus feudum sine consensu domini aliena re non potest,de constit.c.quæ in ecclesiarum.19
VELVM de manu sacerdotis dari potest.qui cleri.vel vo.contr.poss.cap.consuluit. 1474
VENATIO interdicitur in sacris ordinibus constitutis,& pœna talium.de clerico vena. cap.1. 1761
VENDITIO celebrata intelligitur si pretium recipitur,licet traditio rei differatur. de simo.c.in tantum. 1638
Vendendum nihil carius transeuntibus, quàm in mercato.de empt.& vendi.c.2. 1122
Vendita re minus dimidio pretio,in optione emptoris est venditionem rescindere, vel pretiũ supplere.eod.tit.c.cum dilecti. 1123
Sed si sit citra dimidium iusti pretij, aut restituatur,aut iustum pretium suppleatur. eod. titu. c.cum causa. 1126
Vendita res ecclesiæ laico debet reuocari. de rebus eccle.non alie,c.ad nostram. 1114
Item vendita re à laico talis non tenet.eod.tit. cap.cum laicis. 1115
Venditor in tribus casibus non tenetur defendere rem emptori.de empt.& ven.c.si venditori. 1127
Vendi vel venales exponi nõ debent reliquię sanctorum.de reliquiis.c.1. 1394
VERBA secundum intentionem proferentis sunt intelligenda,de appel.capit.secundo re requiris. 932
Verba accipienda sunt cum effectu.de cler. non resid,c.relatum. 1016
VICARII officium patet.c.ad audientiam. de offi.vica. 324
Vicarius à pastore succedente non remouetur eod.tit.c.ad hæc si persona. 324
Vicarius non potest ponere per se alium vicarium.eod.tit.c.clericos 325
Vicarij tenẽtur residere,& esse sacerdotes.eo. tit.c.ex parte. 326
Vicarius Papæ non habet potestatem extra vrbem.eod.titu.cap.tua, 314
Vicarius Papæ obediat vel priuetur beneficio. de excess.præl.c.illud. 1781
Vicarius episcopi quam potestatem habet.de procur.c.petitio. 467

Vicarius recipiẽs curam animarum in aliqua ecclesia vicariæ renuntiasse videtur.de officio vicarij.c.1. 313
Vicarium non remoueat successor, nec ipsius reditus potest diminuere qui scitu episcopi est perpetuatus.eo.ti.ad hæc. 324
Vicarius Papæ non plus iuris habeat quàm sibi committitur.eo.ti.c.sua nobis. 325
Vicarius prælati excõmunicati nõ est propter hoc excõmunicatus.de sent.excommu.cap.inter. 1900
Vicarias plures nullus habeat.de offi. vica.ca. prouideas. 324
VITIATVS enormiter non potest promoueri ad ordinem: & si non valet fieri presbyter, non potest eligi in prælatum nec in episcopum si deformiter est vitiatus.de corpo.vit. ca.primo. 299.& capitu.exposuisti.301.& capit.cum de tua. 299
VIDVAS tenetur ecclesia defendere.de for. comp.ca. ex parte. 553
VIM vi repellere licet, cum moderamine tamen.de homi.c.significasti. 1707
Et de sentent. excommunicat. capitul.si vero. 1877
Et de resti.spol.c.olim.1. 631
VINCVLA paria vbi sunt,primum tenet, non secundum. de sponsa. capitul. sicut. 1435
Vinculum fortius rũpit minus.eo.ti. c. veniẽs. 1428
VIOLENTIA in omni ætate excusat in causa matrimoniali.de his quę vi,met.&c.c.perlatũ. 477
Violentiam coercere est legi subsidium ferre. de excess.præla.c.sicut. 1784
Violentiam clerico illatã prohibere valens & nolens,excõmunicatus est.de sent.excom.c.quãtæ. 1918
Violentia quæ excusat promittentẽ.de iis quę vi metúsve.c.ad audientiam. 481
VIRI verbo stãdum est dicentis se cognouisse vxorem,& illa negante.de despon.impub.c.cũ continebatur. 1449
VISITARE non debent episcopi Prædicatores & Minores.capitu.nimis iniqua. 1793
Visitare potest archiepiscopus ordinario iure prouinciam suam,& procurationes recipere. Innoc.in nouel.de censi.capitu. Romana.libro 6. 167
Item in diœcesi suffraganeorum suorum licet ei capellas cathedralium ecclesiarum religiosorum & populorum visitare: procurationes tamen quando per alium visitat tantũ debeat recipere,nec per se nec per alium debet præter victum pecuniam accipere. ibidem.
VNIRI potest vnum monasterium alteri.de relig.dom.c.2. 1303
VNCTIONEM extremã solus sacerdos debet conferre.de verb.sign.c. quæsiuit. 1938
De vnctione sacra & eius speciebus & eius effectu. de sacra vnctione. capitulo primo. 276
VOLVNTAS vltima testatoris tenenda.de testa.c.tua nobis. 1186
Voluntatem defuncti non implens, successione eius priuatur.de vo.c.licet. 1281
Per voluntatem cum opere subsecuto illicitus contractus clerici inducit bigamiam.de bigam.c. vltimo. 308
VOTVM non infringitur cum in melius mutatur.de iureiurand. capitulo peruenit. 761
Vouens ex timore non obligatur.qui cler.vel vou.c.veniens. 1475
In voto tria attendenda.de voto.c.magnæ deuotionis. 1282
In voto peregrinationis redimendo attenda est persona & locus.eod.tit.c.quòd super his. 1284
Votum temporale obligat quãdoque pro parte,quandoque impeditur perpetuò.eo.ti.c. quòd super his. ibid.
Votum dementis non obligat. de regul.c.sicut tenor. 1246
Votum peregrinationis episcopi exequi non possunt sine licentia Papæ.de voto.capi. magnæ. 1282
Votum commune non solemnizatur quando nec locus nec vestis mutatur, nec professio sequitur.qui cleric. vel vou.capitul. veniens. 1475
Votum castitatis vxor non potest facere viro contradicente.de conuer.coniug.cap.carissimus. 1264
In voto peregrinationis dispensare potest episcopus præter votum transmarinũ.devo.c.1.1277. & c.non est. 1280
Votum in pueritia minus obligat.eo.ti.c.venié tis. 1278
Vouens tẽporale absoluitur per spirituale.eo. ti.c.scripturæ. 1280
Votum neque capitulum sine consensu episcopi,nec episcopus facere sine cõsensu capituli potest. eodem titulo,capitulo magnæ deuotionis. 1282
Votum religionis emittens, & tempus statutum non obseruans,transgressor est,nec potest episcopus fieri.eodem titulo, capitulo per tuas. 1288
Votum simplex matrimonium contrahendum impedit,sed non dirimit contractum.qui cler.vel vo.c.meminimus. 1477
Votum transmarinum potest emittere vir vxore inuita.de vo.c.ex multa. 1286
Votũ defuncti superstes potest implere.de vo & vo.redempt.c.licet. 1281
Vouens ire ad terram sanctam potest expendere vicesimam partẽ beneficij sui terrę sanctę. eo. ti.c.postulastis. 1289
Votum publicum iudicatur solenne.de cõuer. coniug.c.vxoratus. 1262
Votum religionis emittens compellendus est perficere.de regul.c.porrectum. 1245
In voto simplici prælatet iuramentum præcedens in contractu matrimonij.de voto & voti redemptione.c.1. 1277
In voti præiudicium non statur iuramẽto. de reg.c.vidua. 1239
Votum peregrinationis potest exequi per alium.eod.tit.c.licet. 1249
Voti reus non habetur ægrotus frangens ieiunium.de reg.iur.c.quod non est. 196
Votum religionis non tenet inuita vxore,nisi post mortem consentiat.de conuer.coniug. cap. quidam intrauit. 1258
Votum coniugatorum religionem intrantium debet fieri coram episcopo,aliàs non tenet.eod. tit.c.1. 1257
VSVCAPI tunc potest pro dote quando res est æstimata.de test.cap.Raynutius. 1181
VSVRARII ad vsuras restituendas debẽt compelli.de vsur.c.cum tu. 1735.& quibus restituenda.eod.tit.c.tua nos. 1738
Vsurarius contractus quando æstimatur ratione dubietatis.eod.tit.in ciuitate.736.& ca.conquestus. 1737
Vsurarius est qui carius vendit prorogato termino solutionis,eod.tit.c.in ciuitate.1736.& ca. consuluit. 1738
Vsurario appellanti deferendũ non est.eo. tit. c.quàm perniciosum. 1739
Vsura restituatur licet debitor creditori iurauerit quòd non repeteret.de iureiur.c.ad nostrã. 812
Et si iurauerit ante, soluet: & postea repetet. de vsur.c.tuas dudum. 1740
Vsura non est si deducuntur expensæ.eod. tit. cap.quoniam. 1733
Contra vsuras constitutio facta ad præterita trahitur, & vltra sortem nihil plus peti potest. eo.tit.cap.cum tu. 735.& c.nauiganti. 1744
Vsuram non committit ecclesia fructus feudi non computando in sortem,nec etiam in pignore dotis,eod.tit.c.conquestus. 1737
Vsurariorum pœna.eod.tit.c. quia in omnib. 733
Tamen non tenentur quos ad restituendum paupertas excusat.eod.tit.c.cum tu. 735
In vsuræ crimine non potest dispensari.eo. ti. c.super eo. 1734
Vsuras repetens non auditur nisi prius restituat receptas.eod.tit.c.quia frustra,1741.& c.Michael. 1743
Cõtra vsurarium potest hæres sicut dominus agere.de pig.c.illo vos. 1142
Vsurarius est plus repetens quàm periculo suo pecuniam mutuauit.de vsur.capi. nauiganti. 1744
Vsura non est beneficium ecclesiasticum pecunia redimere.eod.tit.c. 1732
Vsura est impignoratarum rerũ fructus in sortem non computare.eod.tit.c.quoniam. 1713
Vsura videtur cum quis possessionem in pignus tenet,si plus recipit quàm sortem deductis expensis.eod.tit.c.quoniam non solum. ibidem
Vsuras restituere compellantur Iudæi. eod.tit. c.quanto amplius. 1743
Contra vsurarium potest procedi deficiente accusatore ex sola fama.eo.tit.c.cum in diœcesi. 174.
Vsuram committens vt in ludo sit vnum pro tribus,repellitur a promotione,de excess.præl. c. inter dilectos. 1636
Vsurariis publicis nullus domos locet,& contra facientium pœna.Greg.de vsur.lib.6.capi. 1. 655
Vsurarius publicus quomodocunque pœniteat, nõ debet sepeliri si iuxta posse præsentibus non restituat vsuras nominatim,& pro absentibus aliqui fide digni de parochia ordinario vel eius vicario vel plebano sic obligentur, vt illis actio acquiratur super restitutione facienda.eo. tit.c.quamquam. 1737
Et quicumque siue religiosi siue alij tales manifestos vsurarios sepeliunt contra prædicta,teneantur pro restitutione respondere, nec debẽt testamentis eorum interesse, nec ad confessionem debent recipere,nec absoluere nisi satisfaciant iuxta posse,vel satisfactionem præstent canonicam iuxta posse modo supradicto.eod. titu. cap.vlt. 1735
VSVSFRVCTVS est ius vtendi & fruẽdi reb.alienis salua rerum substantia.de pigno.cap. vlt. 1147
Vsufructuarius tenetur dare cautionem de rebus immobilibus,quę vsu non consumuntur.eo. tit.c.vlt. ibidem.
Vsufructuarius ad arbitrium boni viri debet dare cautionem,vnam de reb⁹ fruendis, aliam de rebus restituendis termino finito. ibidem.
VSVRPANS ordinis officium ad quem nõ est promotus,illo ordine propter temeritatem perpetuo priuatur.de cleri.non ordi. mini. per totum. 1775
Vsurpatio ecclesiasticæ iurisdictionis à laicis reprobatur.de reb.eccle.non.alie.c.vlt. 1115
VXOR sine consensu viri non intret religionem.de conuer.coniug.c.placeat. 1265
Vxor religionem intrans credens virum mortuum debet ei si redit restitui, neque si moritur post compellitur intrare, sed non potest exigere debitum.de conuer.coniug.c.placet. ibidem.
Vxorem repulsam propter suspicionem sine iudicio ecclesiæ non tenetur vir recipere, si postea commisit adulterium,si autem vterque commisit,ipsam recipiet.de diuor.c.significasti. 1554
Vxori vir restitui debet si ingressus religionem non continet.de conuer. coniuga. capitulo præterea. 1257

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vxor non dimittatur sine iudicio ecclesiæ.de despon.impub.c.duo. 1454
Vxor viro non restituatur ante sententiam definitiuam si timeatur de odio capitali.de restitu. spol.c.ex transmissa. 627
Vxores duas simul habés de facto,bigamus est & infamis.de bigam,c.debitum. 306
Vxoratus beneficio & officio priuetur in minorib.ordinib.constitutus.de cler.cõiug. c.quod a te. 1089
Vxor nõ debet priuari dote propter maleficiũ viri,de pig.c.ex litteris. 1144
Vxore sene castitatem vouente potest vir de licentia eius ordinem intrare illa remanente in sæculo.de conuer.coniug.c.cum sis.1269. & de cle, coniug.c.sanè. 1010
Vxore defuncta nõ ordinetur vir,nisi vnius vxoris &virginis.c.debitum.de biga. 306
Vxor restituẽda est viro si exit religionem. de conuer.coniu.c.accedens. 1270
Vxorem causa fornicationis tantum dimittés, aut contineat ,aut vxori reconcilietur. de diuor. ex litteris. 1554
Vxore viuente cum alia contrahens & cohabitans,post mortem separetur ab ea,& decætero sine spe coniugij maneat.de eo qui duxit in matri. quam pol.c.cum haberet. 1481
Vxorem repudians infidelem,si cõuertitur,nõ ducat aliam illa viuente.de diuor.ca. gaudemus. 1558
Vxores plures semper fuit illicitum habere nisi sanctis,&c, ibid.
Vxor ante viri reditum nõ potest nubere alteri,nisi cõstet de morte viri.de sponsa.c.in presentia.1433.& in secundis nuptiis.c.dominus. 1570
Vxorem propter hæresim relinquens sine iudicio ecclesiæ illam restitutionem petentem cogitur ab ecclesia recipere.de diuor.ca, quanto.1556
Et c,de illa. ibid.
Vxor iudicio ecclesiæ separata potest intrare religionem.de conuer.coniug.c.mulier. 1274
Vxor a viro suscepta recedens non restituitur nisi prætita cautione de impunitate. de rest.spo, c.litteras. 634
Vxor viuente viro potest testari,de testa. ca.iudicante. 1171
Vxor machinata in mortem viri,ei postea nubere non potest,de diuor.c,si qua. 1552
Vxori adulteræ vir ingressus religionem nõ est restituendus ipsum repetenti. de cõuer. coniug. c.veniens. 1269
Vxoratus non gaudet priuilegiis clericorum vel coniuratus,nec debet habere beneficium ecclesiasticum.de cler.coniug.c.Ioannes,1012. & c. cum decorem, 1013
Vxore inuita religionem intrans compellendus est ad eam redire:nec ipsa mortua potest ad religionem cõpelli,nec potest ab alia quam ducit petere debitum.stat tamen matrimonium cõtractum.de conuer.coniug.c.quidam. 1258
Vxore habitũ religionis assumente potest vir in episcopum consecrari,eod.tit.c.sane, 1260
Vxoris votum non tenet,nisi vir similiter voueat.eod.tit.cap.sane. ibidem
Sed vir vxore consentiente votum religionis emittens obligatur.eod.tit.cap.ex parte. 1267
Et cap.carissimus. 1264
Vxoratus acolythus tonsuram nõ tenetur portare,& beneficium amittat.de cler.coniug. cap. Ioannes.1012.& c.si qui clericorum. 1008
Imaginẽ Crucis vel beatæ Mariæ virginis vel alterius sancti super terram vel inter spinas ponere sub graui & dura sententia prohibetur.Grego.in nouel.de offic.iud.ordi.cap.si canonici.libro 6. 258

Z

Zeli ad zelum fieri debet collatio,& vbi maior numerus,ibi maior zelus præsumitur. de electio,c.ecclesia vestra.2. 205
Zonas de auro vel argento non portent clerici.de vita & honesta.cler.c.clerici. 999

LAVS DEO, BEATAEQVE SEMPER
VIRGINI EIVS MATRI MARIAE.

REPERTORIVM VERBORVM QVAE IN MARGARITA CONTINENTVR.

Primus numerus paginam,secundus columnam demonstrat.

A

Bñas.pag. 9. columna 1
Abbatissa.9.1
Absens. 9.1
Absolutio. 9.2
Accessorium. 9.3
Accusatio. 9.3
Acolythus. 10.1
Acquisita. 10.1
Acta. 10.1
Aduena. 10.1
Aduersarius. 10.1
Adulterans. 10.1
Aduocatus. 10.1
Actas. 19.3
Affectus. 10.2
Affinitas. 10.2
Agere. 10.2
Alea. 10.2
Alienatio. 10.2
Alius. 10.3
Altare. 10.3
Ancilla. 10.3
Annulus. 10.3
Appellatio. 10.3
Apostata. 11.2
Arbiter. 11.2
Archidiaconus. 11.2
Archiepiscopus. 11.3
Archipresbyter. 11.3
Argumentum. 11.3
Arma. 11.3
Arcta. 12.1
Assessor. 12.1
Attestationes. 12.1
Auctoritas. 12.1
Auditus. 12.1
Authentica. 12.1

Actor.10.1

B

Ballistariorum ars. 12.1
Baptismus. 12.1
Beneficia. 12.1
Bigamus. 12.2
Bonorum. 12.2

C

Calcar. 12.2
Calumnia. 12.2
Campana. 12.3
Canonicus. 12.3
Canon, 12.3
Canonizatio. 12.3
Capella. 12.3
Capitulum. 12.3
Caro. 12.3
Cassa. 13.1
Castrans. 13.1
Causa. 13.1
Cautio. 13.1
Celebro. 13.1
Census. 13.1
Censura. 13.2
Cessio. 13.2
Cœmeterium. 13.2
Circunstantia. 13.2
Citatio. 13.2
Clandestinum. 13.2
Clericus 13.2
Coactio. 14.1
Coadiutor. 14.1
Commissio. 14.1
Commutatio. 14.1
Compromissum. 14.1
Concessio. 14.1
Concilia. 14.1
Concubina. 14.2
Condemno. 14.2
Conditio. 14.2
Confessus. 14.2
Confirmatio. 14.2
Congregatio. 14.3
Coniuges. 14.3
Consanguinea. 14.3
Consecratio. 14.3
Consensus. 15.1
Conseruator. 15.1
Constitutio. 15.1
Consuetudo. 15.2
Contemptus. 15.2
Contestatio. 15.2
Contrarium. 15.2
Contraho. 15.2
Contumax. 15.2
Conualesco. 15.2
Conuenio. 15.2
Conuersus. 15.2
Creditor. 15.2
Crimen. 16.1
Christus. 16.1

D

Damnum. 16.1
Debitor. 16.1
Deceptus, 16.1
Decessus. 16.1
Decima. 16.3
Delegatus. 16.3
Delictum. 17.1
Denuntians. 17.1
Depositus. ibid.
Diaconus. 17.2
Dies Dominica. 17.2
Dies. 17.2
Dieta. 17.2
Diffinitiua. 17.2
Dignitas. 17.2
Dilapidator. 17.2
Dispensatio. 17.3
Dissensus. 17.3
Diuortium. 17.3
Dolus. 17.3
Domicilium. 17.3
Donatio. 17.3
Dos. 18.1
Dubium. 18.1
Duellum. 18.1

E

Ecclesia. 18.1
Electio. 18.2
Episcopus. 19.2
Error. 19.3
Eucharistia. 19.3
Euicta re. 19.3
Examinatio. 19.3
Exceptio. 19.3
Excommunicatus. 20.1
Exemptio. 20.2
Executor.21.1 Exilium.21.1
Expensę. 21.1

F

Factum. 21.1
Facultas. 21.1
Facilitas. 21.1
Falsidicus. 21.2
Fama. 21.2
Familia. 21.2
Fauor, 21.2
Festum. 21.2
Feudum, 21.2
Fides. 21.2
Fideiussor. 21.3
Filius. 21.3
Fortuitum. 21.3
Frigiditas. 21.3
Fructus. 22.1
Fures. 22.1
Futura. 22.1

G

Generalitas. 22.1
Genitalia. 22.1
Gladium. 22.1
Græci. 22.1

H

Habitus. 22.1
Hęreticus. 22.2
Hæres. 22.2
Heremita. 22.2
Homicidium. 22.2
Honor. 22.2
Hora. 22.3
Hospitalarij. 22.3

I

Idoneus. 22.3
Ieiunare. 22.3
Ignorantia. 22.3
Illegitimus. 22.3
Impedimentum. 22.3
Imperator. 22.3
Impignorari. 22.3
Incendiarius. 22.3
Incestus. 22.3
Indulgentia. 23.1
Infamis. ibid.
Infidelis. ibid.
Infirmus. ibid.
Inimicus. ibi.
inquilinus. ibi.
inquisitio. 23.2
institutio. 23.3
instrumentum. 23.3
integrum. 23.3
interdictum. 23.3
interficere. 23.3
interlocutoria, interpretatio. 23.3
introductum. 23.3
inuestitura. 24.1
irregularis. 24.1
iteratum. 24.1
iudæus. 24.1
iudex. 24.1
iudicium. 24.3
iuramentum. 25.2
iurisdictio. 25.2
ius. 25.2

L

Labor. 25.2
Laicus. 25.2
Legatus. 25.4
Lex. 25.3 Legitimus.26.1
Lepra. 26.1
Libellus. 26.1
Libertas. 26.1
Licentia. 26.1
Limes. 26.1
Litteras. 26.2
Lis. 26.3
Litis contestatio. 26.3
Locus. 26.3
Locari. 27.1
Luerum. 27.1

M

Magister. 27.1
Maiores. ibi.
Malitia. ibi.
Maleficiatus. ibi.
Mandatum. 27.2
Manifesta peccata. ibid.
Mansus. ibid.
Manumissus. ibid.
Maritus. ibid.
Matrimonium. 27.1
Matrix. 28.1
Matrona. 28.1
Medicina. 28.1
Metropolitanus. 28.1
Metus. 28.2
Minus. 28.2 Minor.28.2
Miracula. 28.2
Missa. 28.2
Monachus. 28.3
Monasterium. 28.3
Moneta. 28.3
Monialis. 28.3
Mortuus. 28.3
Mulier. 28.3
Munus. 28.3
Mutilatus. 28.3
Mutare. 28.3
Mutus. 28.3

N

Natalium. 28.3
Naufragus. 29.2
Necessitas. 29.1
Negatiua. 29.1
Negligentia. 29.1
Negotium. 29.1
Nobilitas. 29.1
Nominatio. 29.1
Notorium. 29.1
Nocte. 29.1
Nouale. 29.1
Nuntius. 29.1
Nuptiis. 29.1

O

Obedientia. 29.2
Oblatio. 29.2
Obligatio. 29.2
Occultum 29.2
Offensa. 29.2
Officialis. 29.2
Officium. 29.2
Oleum.29.2 Opus. 29.2
Oratorium. 29.2
Ordo. 30.1
Ordinarius. 30.1
Opprimentes. 30.1

P

Pactio. 30.1
Pagani. 30.1
Pallium. 30.1
Papa. 30.2
Par. 30.2
Parochianus. 30.3
patriarcha. 30.3
patronus, 30.3
pauper. 30.1
pedagia. 31.1
Pœna. 31.1
pœnitentia. 31.1
pensio. 31.1
peremptorie. ibid.
peregrinari. 31.2
permutari. 31.2
periurus. 31.2
personalia. 31.2
præbenda. 31.3
precariæ. 32.1
prædicans. 32.1
prælatus. 32.1
præpositeratio. 32.2
presbyter. 32.2
præscriptio. 32.2
præsentare. 32.3
præsumitur. 32.2
princeps. 32.3
priuilegium. ibid.
probatio. 32.3
processus. 33.3
professio. 33.3
procuratio. 33.3
procurator. ibid.
possessio. 34.3
prohibentur. 34.1
promissio. 34.1
promotio. 34.1
proprietas. 34.1
protestatio. 34.2
prouisio. 34.2
puberes. 34.2
publicatio. 34.2
pueris. 34.2
purgatio. 34.2

Q

Quadragesima. 34.3
Quæstiones. 34.3

R

Raptor. 34.3
Rasura. 34.3
Ratihabitio. 34.3
Recognitio. 34.3
Reconcilientur. 34.3
Recusari. 34.3
Religio. 34.1 Reliquiæ. 5.2
Remissio. 35.2
Renun-

Renunciare. 35.2
Repreſalię. 35.2
Reprobatio. 35.2
Reſidentia. 35.2
Reſcriptum. 35.3
Reſtituere. 35.3
Res. 36.1
Retinere. 36.1
Reuocatio. 36.1
Reuelatio. 36.1
Reus. 36.1

S

Sacerdos. 36.1
Sabbatum. 36.1
Sacramentum. 36.1
Sacrilegus. 36.2
Sagittariorum 36.2
Scandalum. 36.2
Schiſmatici. 36.2
Scripta. 36.2
Scholares. 36.2
Sede vacante. 36.2
Sententia. 36.3
Sepultura. 36.3
Sequeſtratio. 37.1
Seruus. 37.1
Sigillum. 37.1
Simonia. 37.2
Synodo. 37.3
Syndicus. 37.3
Societas. 37.3
Soluere. 37.3
Sors. 37.3
Sorores. 37.3
Speciale. 37.3
Spiritualia. 38.1
Spoliantes. 38.1
Sponſalia. 38.1
Statuta. 38.2
Subdelegatus. 38.2
Subdiaconus. 38.2
Succeſſor. 38.2
Suffraganeus. 38.2
Suſpenſus. 38.3
Suſpectus. 38.3

T

Tabellionatus. 39.1
Tempus. 39.1
Terra. 39.1
Tergiuerſatio. 39.1
Teſtis. 39.1
Teſtator. 40.1
Titulus. 40.2
Tonſura. 40.2
Torneamenta. 40.2
Tranſactio. 40.2
Tranſlatio. 40.2
Tranſcriptum. 40.2
Treuga. 40.2
Turpitudo. 40.2

V

Vacante ſede. 40.2
Vaſallus. 40.3
Velum. 40.3
Venatior. 40.3
Venditio. 40.3
Verba. 40.3
Vicarius. 40.3
Vitiatus. 40.3
Vidua. 41.1
Vim. 41.1
Vincula. 41.1
Violentia. 41.1
Viri. 41.1
Viſitare. 41.1
Vniri. 41.1
Vnctio. 41.1
Voluntas. 41.1
Votum. 41.1
Vſucapi. 41.2
Vſurarij. 41.2
Vſusfructus. 41.3
Vſurpans. 41.3
Vxor. 41.3
Imago. 42.3

Z

Zeli. 42.3

FINIS.

LAVS DEO, BEATAEQVE SEMPER
VIRGINI EIVS MATRI MARIAE.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca